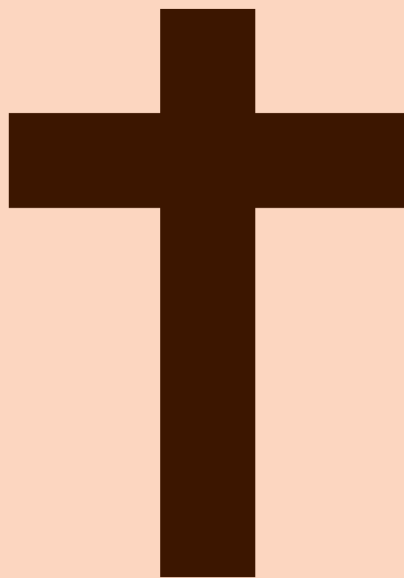

Ritonõpo Omiry: A Bíblia Sagrada na língua

Aparai do Brasil

New Testament in Apalaí (BR:apy:Apalaí)

□ **Khmer Standard Version of the Holy Bible in the Khmer Language of Cambodia**

Copyright © 1997, 2005 The Bible Society in Cambodia

□

© រក្សាសិទ្ធិដោយសមាគមព្រះគម្ពីរសកល

គ្រប់ផ្នែកនៃសៀវភៅនេះមិនត្រូវបានផលិត ឬប្រើប្រាស់តាមទំរង់ ឬមធ្យោបាយបែបអេឡិចត្រូនិក ឬម៉ាស៊ីនណាមួយ រួមទាំងការ ថតចំលងអាត់សំលេង ផ្ទុកនូវទិន្នន័យ ប្រព័ន្ធណាមួយដែលអាចយកមកប្រើ ដោយគ្មានការអនុញ្ញាតពីសមាគមព្រះគម្ពីរសកល។ ប្រសិនបើមានការដកស្រង់ អត្ថបទគម្ពីរចាប់ពី ១០០០១ ឡើងទៅ ត្រូវសុំការអនុញ្ញាតពីសមាគមព្រះគម្ពីរសកល

Quotations of the Bible in Khmer Standard Version in any form, must obtain written permission from the Bible Society in Cambodia if the quoted material is inclusive of at least 1,000 verses, or a copy of any book wholly or partially, which amounts to 50% of the book quoted. For any long quotation, notice of copyright must appear as follows: Text copyright © 1997, 2005 United Bible Societies. Used by permission.

Contents

JENEXI	1
EXUTU	83
REWITIKU	150
NUMERU	198
TEUTERONOMIU	257
JOZUE	316
JUIZE	353
RUTI	393
1 SAMUEU	399
2 SAMUEU	452
1 TUISA	495
2 TUISA	545
1 KORONIKA	594
2 KORONIKA	639
EXTARA	695
NEEMIA	711
EXITE	736
JO	748
SAUMU	804
POROWEPIO	961
EKEREZIAXTI	1002
KĀTIKU	1016
IZAJA	1025
JEREMIA	1118
RAMĒTASÃO	1213
EZEKIEU	1225
TANIEU	1304
OZEJA	1330
JOEU	1344
AMOXI	1351
OPATIA	1362
JONA	1365
MIKEJA	1369
NAUM	1377
APAKUKE	1382
SOWONIA	1387
AJEU	1392
ZAKARIA	1395
MARAKIA	1411
MATEU	1416
MAKU	1493
RUKA	1536
JOÃO	1616
ATOS	1668
ROMANOS	1728
1 KORĪTIU	1761
2 KORĪTIU	1794
KARAXIA	1815
EPEZU	1827

PIRIPO	1838
KOROXI	1846
1 TESARONIKA	1855
2 TESARONIKA	1861
1 TIMOTEU	1865
2 TIMOTEU	1873
TITU	1879
PIREMÕ	1883
EPEREU	1885
TIAKU	1910
1 PETURU	1919
2 PETURU	1929
1 JOÃo	1935
2 JOÃo	1943
3 JOÃo	1945
JUTA	1947
APOKARIPXI	1950

JENEXI

Osemazuhme Tyritopõpyry

Gênesis

Ekarotopo

Sero *Jenexi* ekarõko senohne emero Ritonõpo nyrihpyryme ehtoh poko. Ahno tyrise roropa eya kure rokene. Tõturuse ynororo ahno a zae toto ehtoh poko tõmipona toto ehtohme repe. Yrome aomipona pyra toehse toto iirypyryme. Atão tõ poko ekarõko, Kaĩ poko Apeu maro, Noe poko, tapii kaetoko exikety Papeu poko. Moromeĩpo ekarõko roropa mã Aparão tõ poko, Izake tomo, Jako tomo, Joze ytotopõpyry poko roropa Ejitu pona. Ritonõpo ehtoh poko ekarõko ahno tõ maro. Tõmipona exiketõ pyno mana yronymyryme. Yrome tõmipona pyra exiketõ apiakãko mana toto wãnohtohme.

Sero pape ao

Kapu tõkehko ritopõpyry 1.1–2.25
 Iirypyryme ahno toehse 3.1-24
 Atão poe Noe pona 4.1–5.32
 Noe zueme ehtoh pona 6.1–10.32
 Tapii kaetoko exikety Papeu 11.1-9
 Sem poe Aparã pona 11.10-32
 Aparã tomo, Izake, Jako 12.1–35.29
 Ezau mūkuru tomo 36.1-43
 Joze irui tõ maro 37.1–45.28
 Izyraeu tomo Ejitu po 46.1–50.26

¹ Apitoryme kapu tyrise Ritonõpo a, nono roropa.

² Sero sã pyra, typõke pyra sero nono kynexine, onokyro pyra, otyro pyra, tuna rokene. Xinukutume rokẽ kynexine tuna konõto po, Ritonõpo Zuzenu toytose tuna epozakuroko.

³ – Saereme exiko! tykase Ritonõpo.

Mame tõmehpitose, saereme toehse.

⁴ Saerehkatoh tonese Ritonõpo a, kure rokene, xinukutumã sã pyra.

⁵ Moro tosehapse eya saeremãme, moro xinukutumã tosehapse eya “kokome”. Morarame tõmehse rahkene, moro aẽmehpitory osemazupu kynexine.

⁶ Mame ynara tykase Ritonõpo:

– Tuna atapiakako, zokonaka onuhtohme!

⁷ Morarame tuna tãtapiakase zokonaka zopino ehtohme te, zokonaka kakoxi onuhtohme, amerehmã moinakoxi.

⁸ Moro tosehapse eya “kapume”. Xinukutu, sã, moro asakoro aẽmehtoh kynexine.

⁹ Morarame tõmiry ke tuna amerehmã zopino tapiakase Ritonõpo a, esaka tyripose, nono osenetohme! Mame moro sã toehse, nono tonore!

¹⁰ Moro “nonome” tosehapse Ritonõpo a. “Tuna konõto” me moro tuna tõ tosehapse eya. Mame morohne eneryke tyya Ritonõpo zamaro inyrytã kynexine.

¹¹ Morarame ynara tykase ynororo:

– Awahtako emero rokene, tykase otytyko a, topere exiko tupuhtuke roropa oehtohme!

Mame morara toehse kehko.

¹² Nono po otyro tōkehko tahtase emero porehme: tupuhtuke exiketomo te, wewe tōkehko, topere exiketomo. Mame morohne eneryke tyya Ritonōpo zamaro inyrytyā kynexine kure exiryke.

¹³ Xinukutu, sā tōmehse oseruao aehtopo.

¹⁴ Morarame ynara tykase Ritonōpo:

– Ezurume exiko kapu poko saerehkaneme, ěmepyyry apiakatohme, koko apiakaneme te, jeimamyry apiakaneme te, ikonopory, enara.

¹⁵ Moro ezuru tō saereh āko mā kehko sero nono po, tykase Ritonōpo.

Mame morara toehse.

¹⁶ Asakoro ezuru konōto tō tyrise eya: zumono saerehkatohme saereme te, zumo hkopyra exikety saerehkatohme koko. Xirikuato tō tyrise roropa eya.

¹⁷ Kapu poko morohne tyrise eya saerehkatohme nono pona,

¹⁸ saerehkane tuisaryme xixi, koko tuisaryme nuno. Ritonōpo zamaro kynexine inyrytyamo.

¹⁹ Xinukutu, sā tōmehse, 4me aehtopo.

²⁰ Morarame ynara tykase Ritonōpo:

– Nakuaōkōme ehtoko, kana tomo pehme tuna ehtohme isene exiketō ke, torō tōme roropa ehtoko taporihkāme kae ytoketōme!

²¹ Moro sā isene exiketō konōto tō, nakuaōkō tyrise Ritonōpo a, isene exiketomo, kana tomo emero tyrise eya nakuae ytoketomo, torō tōkehko roropa emero tyotyoro exiketō tyrise eya. Mame tynyrytyā eneryhtao tyya Ritonōpo zamaro inyrytyā kynexine, kure exiryke.

²² Mame kure tynyrytyā tyripose eya, ynara tykase ynororo:

– Oemātoko, tuhke oehtohkōme, pehme tuna konōto ehtohme! Torō tō roropa oemātoko tuhke oehtohkōme sero nono po!

²³ Xinukutu, sā tōmehse, 5me ehtopo.

²⁴ Morarame ynara tykase Ritonōpo:

– Nono poro ytoketōme ehtoko, onokyro tomo, okyno tōkehko, zakare tōkehko, tykase.

Morara exiryke moro sā toehse.

²⁵ Onokyro tōkehko tyrise Ritonōpo a inunomo te, pisararano, emero rokē tyrise eya, okyno tōkehko roropa, isene exiketō emero. Mame tynyrytyā eneryke tyya Ritonōpo zamaro inyrytyā kynexine.

²⁶ Mame ynara tykase ynororo:

– Eropa, ahno syritase kysā exikety. Mame kana esēme exīko mā toto te, torō tō esēme te, okyno tō esēme te, onokyro tō esēme, emero nono poro ytoytoketō esēme roropa.

²⁷ Moro sā ahno tyrise Ritonōpo a; tysā tyrise toto eya. Tyrise toto eya orutuame, nohpome, enara.

²⁸ Mame kure rokē tyripose toto eya, ynara tykase:

– Emūkuatoko, tuhke oemātohkōme, sapararahme oehtohkōme sero nono poro, emero esēme oehtohkōme. Kana esēme ehtoko tunakuaōkō emero te, torō tō esēme roropa te, onokyro tō esēme okyno tō esēme, enara.

²⁹ Anapyrykōme otyro ekarōko ase tupuhtuke exiketomo te, wewe epery roropa.

³⁰ Yrome onokyro tōkehko a, torō tomo a, nono poro ytoketomo a roropa onahpoty ekarōko ase toto napyryme, otyro ary roropa.

Mame moro sā toehse rahkene.

³¹ Morara exiryke tynyrytyā eneryhtao tyya Ritonōpo zamaro inyrytyā kynexine. Kure rokē kynexine. Xinukutu, sā tōmehse, 6mano.

2

¹ Morarame tōtyhkase Ritonōpo tynyrityā poko: kapu te, nono te, emero epōkō maro.

² 7me tōmehse ahtao tōtyhkase ynororo tynyriry tō riry poko, mame tōseremase ynororo, toerohkehxiō.

³ Mame moro ēmepiry tyripose eya ēmepiry kurāme, tōtyhkase toexiryke toerohtoh poko te, tōseremase roropa ynororo.

⁴ Moro sã kapu tyrise kehko, nono maro.

Ritonōpo narykahpyry, Etē

Kapu tōkehko tyrise ahtao Ritonōpo a, sero nono maro,

⁵ otyro pyra, onahpoty pyra roropa kynexine, konopo onenehpopitopyra ro Ritonōpo exiryke. Tupito arykananō pyra roropa kynexine.

⁶ Yrome nono ae tuna tutūtase nono ehxikatohme.

⁷ Morarame nono tapoise Ritonōpo a ahnome apuhtohme. Tynyrihpyry tounapūmase eya isene aehtohme, moro sã ahno toehse isene exiketyme.

⁸ Moromeīpo tupito tarykase Ritonōpo a, Etē nonory po, xixi tūtatoh wino. Morotona tynyrihpyry ahnome tyrise eya.

⁹ Moro po wewe kurākō tyrise Ritonōpo a emero rokē aeperytatohme. Epery kure toperytase kehko. Moroto tupito rānao eperytakety kynexine isene jūme orihpyra ehtopo. Imepỹ zoko roropa moroto kynexine kure ehtoh poko tuarōtatopo, popyra ehtoh poko tuarōtatopo, enara.

¹⁰ Moro Etē po iporiry tutūtase otyro ehxikaneme. Morotoino tapiakase moro iporiry 4me tuna ehtohme.

¹¹ Toiro tuna esety kynexine Pisō, Hawira nonory zomye ytokety. Moroto uuru nae kynexine.

¹² Moro uuru kure kynexine. Moroto ixtaratu kurā roropa kynexine, topu kurā roropa moroto kynexine joiame exikety.

¹³ Mame imepỹ tuna esety kynexine Kiōme. Moro rānakuroko kynexine Kuxe nonory po.

¹⁴ 3me aehtoh kynexine tuna Tikere mano. Moro kynexine Axiria eh-pikuroko xixi tūtatoh wino. Mame tuna kynexine 4me aehtopo Eupyrati esety kynexine.

¹⁵ Naeroro tynarykahpyry po Etē po mokyro orutua tyrise Ritonōpo a tupito poko aerohtohme otyro arykatohme.

¹⁶ Mame ynara tyripose ynororo eya:

– Wewe epery emero ekarōko ase oya anapyryme,

¹⁷ toiro wewe epery rokē tuarōtatoh zae ehtoh poko te, popyra ehtoh poko roropa, moro epery rokē osenahno. Moro epery onenahpyra exiko, ynara exiryke, tonahse oya ahtao moro ae ro orihnōko mase.

¹⁸ Moromeīpo ynara tykase Ritonōpo:

– Toiro mose ehtoh popyra nase. Imepỹ rīko ase imarōme aehtohme, akorehmaneme, tykase.

¹⁹ Apitoryme nono tapuhse Ritonōpo a emero rokē onokyrome, torō tōkehkome roropa. Mokaro tarose eya toto esehpatohme orutua a. Tosehpase toto eya.

²⁰ Torō tō tosehpase eya, okyno tomo, onokyro tō roropa emero tosehpase toh eya. Yrome toto maro akorehmane onenepyra kynexine imaro exiketyme.

²¹ Naeroro mokyro tynyhmapose Ritonōpo a ironaka. Tynyhse ynororo ahtao aoropary zehpyry toiro touse Ritonōpo a. Mame ipū tapuruse ropa eya.

²² Moro aoropary zehpyry tyrise nohpome Ritonōpo a. Tarose ynororo eya orutua a.

23 – To! Mose kure ipunaka!
Upũ mose ro, yzehpyry roropa.
“Nohpome” mose esehpãko ase
upũ risẽme exiryke, tykase ynororo.

24 Morara exiryke orutua kõ tumy rumekãko, tyse rumekãko roropa mã toto typyty maro rokẽ toehtohme. Mokaro asakoro toiro pũme exĩko mã toto.

25 Mokyro orutua nohpo maro, asakoro ro tupoke pyra toh kynexine. Yrome ihximyra toh kynexine.

3

Ritonõpo omipona pyra toehse toto

1 Morarame okoi tuarohxo kynexine, imehnõ onokyro tõ motye, onekunohtõme kynexine. Tõturupose ynororo nohpo a:

– Ajohpe pyra “Tupito põ wewe epery osenahno,” naseh oya Ritonõpo?

2-3 – ÿ, wewe tõ epery enahnõko ynanase emero repe, tykase, tozuhse nohpo a.

– Tupito rãnaõ epery rokẽ onenahpyra ynanase. Moro epery rokẽ: “Ose-nahtou, anapoipyra ehtoko oorikyrykõino,” nase Ritonõpo yna a, tykase.

4-5 – Ajohpe! tykase okoi eya. – Orihpyra mase. Morara tykase Ritonõpo zuaro toexiryke, moro wewe epery enapyryhtao oya xine tuaro exĩko matose Ritonõpo ehtoh samo, kure ehtoh waro exĩko matose, popyra ehtoh waro exĩko roropa matose, tykase.

6 Mame moro wewe kure tonese nohpo a, epery roropa kure potu tonese eya, tonahsẽme. Tõsenetupuhse ynororo: “Kure exiry emero zuaro toehse jahtao,” tykase ynororo tyra rokene. Naeroro moro wewe epery tapoise eya, tonahse roropa eya; tokarose eya tynio a, tonahse eya roropa.

7 Morara ahtao enurukõ tãtapuruhmakase. Iiryryryme toehtohkõ poko tuarõtase toto. Ihxipỹke toehse toto, tymetyke pyra toexirykõke. Naeroro ituary ke toemetyhtose toto ihxipỹke toexirykõke.

8 Moro ae ro tyryry tykase ahtao kokonie pukuro Ritonõpo omiry totase orutua a ipyty a roropa, aytoryhtao tynarykahpyry poro. Tõtonẽse toto wewe mitaka.

9 Yrome orutua tykohmase Ritonõpo a ekaropotohme:

– Otokoh ma?

10 Ynara tykase orutua:

– Õmiry etã osemazuhme oytoryhtao anarykatyã poro, yrome enaromỹke akene, tupoke pyra jexiryke. Naeroro otonẽno, tykase.

11 – Onoky poe tupoke pyra oehtoh waro mexino? Enahpỹ epery menahno? tykase Ritonõpo eya.

12 Ynara tykase orutua:

– Mose nohpo onekarohpyry ya ypytyme, mose ro a epery tonahpose ya, mame enahno rahkene.

13 Mame Ritonõpo tõturupose nohpo a:

– Oty katoh morara myrino? tykase.

– Okoi jenekunohno, tykase nohpo, – morara exiryke enahno, tykase.

Toto wãnohtopo

14 Morarame ynara tykase Ritonõpo okoi a:

– Onyrihpyry pokoino tuãnohsẽme exĩko mase. Taroino onokyro tõ rãnao omoro rokẽ ynara exĩko: arary po ytoketyme exĩko mase nono poro. Nono enahnõko roropa mase.

¹⁵ Oxiehno nohpo maro orīko ase. Ipoenō oxiehno rīko roropa ase opoenō maro, jūme. Mame opuhpyry akurihmōko mana. Omoro ihtainy esekāko mase.

¹⁶ Nohpo a ynara tykase Ritonōpo:

– Itamurumehxo etuarimāko mase poetoēme awahtao, opoenō enururuh-tao oxietūtōko mase. Morara ahtao ro onio poko penetāko ro mase. Oesēme exīko roropa mana.

¹⁷ Mame Atāo a ynara tykase Ritonōpo:

– Omoro Atāo azahkuru makene jomipona pyra makene, opyty omi poe moro wewe epery menahno. Naeroro zae pyra toehse oexiryke popyra nono ripōko ase. Naeroro yronymyryme erohnōko mase otyro arykary poko tynahke oehtohme.

¹⁸ Ātaryka ahtanohpōko ase, omoxino tōkehko. Mame tykyrysā enahnōko roropa mase.

¹⁹ Yronymyryme erohnōko mase, enākutāko roropa mase otupi poko tŷkyryneke oehtohme, oorikyry ponāmero. Mame nonome exīko ropa mase. Nono apuhsēme oexiryke nonome exīko ropa mase toorihse awahtao, tykase.

²⁰ Mame tpyty tosehapse eya Ewame emero ahno ēme toehse aexiryke.

²¹ Mame upo tyrise Ritonōpo a okyno pihpyry: Atāo zupōme te, ipyty zupōme roropa amurutohme eya xine.

Atāo tō tonyohse tupito kurā poe

²² Mame ynara tykase Ritonōpo:

– Seromaroro mokyro toehse yna samo, tutuarōtase aexiryke zae ehtoh poko te, zae pyra ehtoh poko roropa. Jūme isene ehtoh wewe epery enapyryhtao eya orihpŷme exīko mana, popyra morara exiry eya.

²³ Naeroro Etē poe, tupito kurā poe orutua tonyohse Ritonōpo a ipyty maro osa menekatohme eya itu htao tutupime, nono poko aerohtohme, nono risēme aexiryke.

²⁴ Morotoino orutua taropose Ritonōpo a. Mame osema tao xixi tūtatoh wino kerupī tō tyrise eya tpyreke, tytapemake apoto sā exikety ke. Eraseme toto ehtohme mokaro tyrise omōpyra ropa ahno ehtohme, moro wewe, jūme isene tyripotoh pūtokoxy.

4

Kaī, Apeu maro

¹ Morarame tpyty Ewa maro toehse Atāo, poetoēme toehse ipyty. Mame toemūkuase orutuame, ynara tykase ynororo:

– Takorehmase Ritonōpo a jexiryke toemūkuase ywy, tykase.

Tumūkuru tosehapse eya Kaīme.

² Imeīpo toemūkuase ropa Apeume, Kaī akorony. Apeu toerohse kaneru tō poko, Kaī kynexine tupito poko erohketyme.

³ Moromeīpo tŷkyryry tapoise Kaī a jahkatohme tynekaroryme Ritonōpo a.

⁴ Apeu a toky poenō osemazuhme aenuruhpyry tapoise, kaneru pitiko totapase eya, ipū kurā tyahkase eya tynekaroryme Ritonōpo a. Ritonōpo zamaro Apeu kynexine, inekarohpyry roropa,

⁵ yrome Ritonōpo zamaro pyra Kaī kynexine, inekarohpyry se pyra kynexine. Mame Kaī tyekītapāse, tohne toehse ynororo ipunaka.

⁶ Naeroro ynara tykase Ritonōpo eya:

– Oty katohme ataekymāko mah? Oty katohme karime rokē ytoytōko mah?

⁷ Zae ehtoh tyrise oya ahtao, tãkye mexiry; yrome zae pyra toehse oexiryke oorypyry oeraximãko oporemãkatohme. Naeroro tomeseke exiko orẽpyra oehtohme oorypyry poremãkatohme oya.

⁸ Mame ynara tykase Kaĩ takorõ Apeu a:

– Eropa tupito pona.

Toeporehkase tahtao xine tupito pona, takorõ totapase eya. Toorihse Apeu.

⁹ Mame Ritonõpo tõturupose Kaĩ a:

– Otoko ãkorõ Apeu nae? tykase.

– Zuario pyra ase, tykase Kaĩ, – jakorõ eraseme tokoh a? tykase.

¹⁰ Mame ynara tykase Ritonõpo eya:

– Oty katoth sã sã mano? ãkorõ metapano? Nono ae imunuru xitãko mana ynetaryme. Kui ãko sã ya mana tymỹpotohme.

¹¹ Naeroro osanume exiko mase etuarimãko, tupito po anarykasaromepyra exiko mase, ãkorõ munuru tomõse nono aka exiryke, totapase oya exiryke.

¹² Tupito poko oerokuruhtao anarykatyã ahtara mana, eperytara roropa. Tosake pyra exikety sã ytoytõko mase nono poro, epakety samo.

¹³ Morarame Kaĩ a Ritonõpo tozuhse:

– Õmiry oneanahtopyra ase. Jetũ ya mana. Juãnohtoh omoxinety sã ya, typoremãse jexiryke.

¹⁴ Seroae jysyryhmapõko mase jesary poe, owinoino. Tosake pyra exiketyme jehtohme ytoytõko rokẽ ase sero nono poro. Imehnõ kurũke epãko ase otonẽnõko. Tonese jahtao imepyny a jetapary se exiko mana.

¹⁵ Yrome ynara tykase Ritonõpo eya:

– Arypyra, morara exipyra mana. Imepyny a oetaparyhtao, 7me jekyrykõ orihnõko mana oemỹpotohme.

Mame ewomatohme enetupuhpotoh tyrise Ritonõpo a Kaĩ poko. Tonohse eya tuaro imehnõ ehtohme onetapara toto ehtohme.

¹⁶ Mame toytose Kaĩ Ritonõpo winoino imepỹ pona osesarise. “Ytoytotoh” pona toytose ynororo Etẽ poe xixi tũtatoh winakoxi.

Kaĩ pakomotyamo

¹⁷ Mame typyty maro Kaĩ toemũkuase, esety Enoke. Imeĩpo pata tyrise Kaĩ a, moro pata tosehapse eya Enokeme tumũkuru esety ae ro.

¹⁸ Enoke toemũkuase Irateme. Irate toemũkuase Meujaeume. Meujaeu toemũkuase Metusaeume. Metusaeu toemũkuase Ramekeme.

¹⁹ Rameke typytase asakoro nohpo tõ maro: Ata te, Zira, enara.

²⁰ Ata toemũkuase Japaume. Japau pakõ pui tõ poko erohketõme toehse, tapyi tõ pisarara tao toh kynexine.

²¹ Japau akorõ tõ kynexine Jupau. Jupau pakõ rue etonanõme toh kynexine, rira maro.

²² Mame Zira toemũkuase Tupaukaĩme. Tupaukaĩ toerohse kurimene riry poko te, metau riry poko roropa. Aoryxiry kynexine Naama.

²³ Morarame Rameke a typyxiã turuse:

– Ata, Zira maro jomiry ke etatoko, orutua nuasemã etapano totapase jexiryke eya.

²⁴ 7me Kaĩ etapahpõ ekyry taorihmapose ahtao Kaĩ etapatopõpyry emetakame, morara ahtao imepyny a jetaparyhtao, 77me jetapahpõ ekyry tõ orihnõko mã toto jetapatopõpyry emetakame, tykase.

Sete te, Eno, enara

²⁵ Mame Ewa maro toemūkuase ropa Atão. Ynara tykase Ewa:
— Imepỹ umūkuru tokarose Ritonõpo a ya, Apeu myakãme, totapase exiryke
Kaĩ a.

Tosehpase ynororo eya Seteme.

²⁶ Sete toemūkuase Enome. Morara ahtao Ritonõpo esety kure tyripitose
eya xine, Ritonõpo toahmapitose, tõseahmarykohtao eya xine.

5

Atão pakomotyamo *(1 Koronika 1.1-4)*

¹ Ynara mã Atão pakomotyã esetykomo. Ahno tyrise ahtao Ritonõpo a tysã
tyrise toto eya.

² Orutua te, nohpo roropa tyrise toto eya, kure rokẽ tyrise toto eya, mame
“ahnome” tosehpase toto eya.

³ Mame 130me jeimamyry taropose Atão ahtao toemūkuase ynororo tysã
exiketyme, esety Sete.

⁴ Moromeĩpo 800me jeimamyry taropose Atão a. Toemūkuase ropa imehnõ
mūkuru tomo, ãxiry tõ roropa.

⁵ Mame toorihse ynororo 930me jeimamyry taropose ahtao.

⁶ Mame 105me jeimamyry taropose Sete ahtao toemūkuase Enome.

⁷ Moromeĩpo 807me jeimamyry taropose Sete a. Toemūkuase ynororo
imūkuru tomo te, ãxiry tomo, enara.

⁸ Mame toorihse ynororo 912me jeimamyry taropose ahtao.

⁹ Mame 90me jeimamyry Eno nae ahtao toemūkuase ynororo Kainãme.

¹⁰ Moromeĩpo 815me jeimamyry taropose eya, toemūkuase orutua kõme,
nohpo tõme, enara.

¹¹ Mame toorihse ynororo 905me jeimamyry taropose ahtao eya.

¹² Mame 70me jeimamyry nae Kainã ahtao toemūkuase Maarareume.

¹³ Morotoino 840me jeimamyry taropose Kainã a. Toemūkuase ropa orutua
kõme nohpo tõme, enara.

¹⁴ Mame toorihse ynororo 910me jeimamyry taropose ahtao eya.

¹⁵ Mame 65me jeimamyry Maarareu nae ahtao toemūkuase Jareteme.

¹⁶ Morotoino 830me jeimamyry taropose Maarareu a. Toemūkuase orutua
kõme nohpo tõme, enara.

¹⁷ Mame toorihse ynororo 895me jeimamyry taropose ahtao eya.

¹⁸ Mame 162me jeimamyry taropose Jarete a ahtao toemūkuase Enokeme.

¹⁹ Morotoino 800me jeimamyry taropose eya. Toemūkuase ropa ipoenõme.

²⁰ Mame toorihse ynororo 962me jeimamyry taropose ahtao eya.

²¹ Mame 65me jeimamyry taropose Enoke a ahtao toemūkuase
Matuzarẽme.

²² Morotoino 300me jeimamyry taropose eya Ritonõpo omipona
yronomyryme, toemūkuase ropa ynororo orutua komo, nohpo tomo, enara.

²³ 365me jeimamyry isene kynexine.

²⁴ Ritonõpo maro osepeme exikehpyra kynexine, imaro oturũko kynexine.
Mame osenepyra toehse ynororo, tarose Ritonõpo a exiryke.

²⁵ Morarame 187me jeimamyry taropose Matuzarẽ a ahtao toemūkuase
Ramekeme.

²⁶ Morotoino 782me jeimamyry taropose ahtao eya, toemūkuase ropa
ynororo orutua komo, nohpo tomo, enara.

²⁷ Mame toorihse ynororo 969me jeimamyry taropose ahtao eya.

²⁸ Mame 182me jeimamyry taropose Rameke a ahtao toemūkuase ynororo.

²⁹ Mame ynara tykase ynororo:

– Sero nono popyra tyripose Ritonõpo a, morara exiryke kuerohthokõ tupime tohse kyya xine; yrome mose, aimo oserematoh enehnõko ropa mana kyya xine.

Tumükuru tosehpase Rameke a Noeme.

³⁰ Moromeĩpo 595me jeimamyry taropose eya, toemũkuase imehnõ mükuru tomo, ãxiry tomo, enara.

³¹ Mame toorihse ynororo 777me jeimamyry taropose ahtao eya.

³² Mame 500me jeimamyry taropose ahtao Noe a toemũkuase ynororo oseruao: Sem te, Kam te, Jape, enara.

6

Popyra ahno ehtopõpyry

¹ Morarame ahno tätahpahpitose ahtao sero nono poro, ãxiry tõ tonuruse ahtao roropa,

² mokaro nohpo tõ oryxime exiketõ tonese orutua komo a, Ritonõpo poetory tomo a. Tynymenekahpyry tõ tapoise eya xine typyxiäkõme toto ehtohme.

³ Naeroro ynara tykase Ritonõpo:

– Moxiã ahno jũme isene onyripopyra ase, orihketõme mã toto. Taroino 120me jeimamyry onymotyẽkara exiko mã toto.

⁴ Moro zano ahno konõto kynexine moroto. Imeĩpo roropa, ahno ãxiry tõ tapoise ahtao Ritonõpo poetory tomo a typyxiäkõme, toemũkuase toto. Mokaro ahno konõto tõ, orẽpyra exiketõme toh kynexine pake ahtao, imehxo toh kynexine.

⁵ Mame popyra ahno ehtoh eneryke tyya, popyra rokẽ aosenetupuhtokõ eneryke roropa tyya,

⁶ tätasamase Ritonõpo kynexine ahno ritopõpyry poko tyya. Toemynyhmase ynororo,

⁷ ynara tykase:

– Mokaro enahkapõko ase, nono põkomo, ynyrityã emero, ahno te, onokyro tõkehko te, torõ tomo te nono poro ytoytoketomo. Yzamaro pyra ynyrityã tohse, tykase.

⁸ Yrome Noe nyryry Ritonõpo zamaro kynexine.

Noe kanary

⁹⁻¹⁰ Sero nase Noe ehtopõpyry poko. Toemũkuase ynororo oseruao: Sem te, Kam te, Jape, enara. Zae exiketyme Noe kynexine, Ritonõpo omipona. Sero nono põkõ ränao, Noe rokẽ Ritonõpo maro oturuketyme kynexine.

¹¹ Ritonõpo neneryme imehnõ emero popyra rokẽ toh kynexine, imeimehnõ ryhmãko toh kynexine.

¹² Sero nono põkõ tonese Ritonõpo a, tyrypyrykõ poko rokẽ toh kynexine emero porehme, popyra ehtoh poko rokẽ toh kynexine.

¹³ Mame ynara tykase Ritonõpo Noe a:

– Osenetupuhno: ahno enahkapõko ase emero porehme. Toto orihmapõko ase emero, esarykõ roropa zumyhapõko ase, pehme exiryke oxiehno exiketõ ke.

¹⁴ Wewe kurã akohko kanawa konõto ritohme oya. Osa tõ tyriko zao, ikurihpako azawa ke erurukara ehtohme, zao te, jarao, enara.

¹⁵ Zumo ehtoh ynara tyriko: 133 meturume mosa exiry te, 22 meturume ipurorony, 13 meturume kakoxi ehtopo.

¹⁶ Tapyi sã tyriko eworiko kae, apurume. Mame amohpyry zopino ynara tyriko: ½ meturume anapurupyra exiko ehpiryme wino tyryrykane omõtohme. Oseruao zara apõ tyriko, oseose poe, omõtoh tyriko ehpiry poko.

¹⁷ Tuna kumanohpõko ase sero nono po isene exiketõ enahkatohme emero porehme. Sero nono põkõ emero orihnõko mana.

¹⁸ Yrome oya ãkorehmatoh ekarõko ase. Naeroro omõtoko kanawa aka opyty maro te, omũkuru tõ maro, opoenõ pyxiamo, enara.

¹⁹⁻²⁰ Tyriko roropa kanawa aka onokyro tpytptye asasakoro emero, nono poro ytoketõ maro, toto osepynanohtohme.

²¹ Tonahsẽ apoiko roropa anapyrykõme te, mokaro onokyro tõ napyryme roropa, okyno tõkehko emero napyryme, enara.

²² Mame moro tymoise Noe a, Ritonõpo omihpyry ae porehme.

7

Tuna konõto

¹ Morarame ynara tykase Ritonõpo Noe a:

— Omõtoko kanawa aka, omoro atapyĩ taõkõ maro emero. Omoro rokẽ zae exiketyme mase yneneryme.

² Aroko amaro onokyro tõkehko okyno tõkehko roropa. 7me aroko nuri-amãkõkara, asakoro aroko nuriamãkomo orutua, nohpo, enara.

³ Torõ tõ roropa emero rokẽ 7me aroko amaro, toto emãtohme ropa sero nono po.

⁴ Ynara exiryke; taroino 7me ãmepyyry taropose ahtao konopo enehpõko ase, 40me ãmepyyry pona, saereme, koko, enara. Moro ke isene exiketõ enahkapõko ase, emero ynyrytyamo.

⁵ Mame Ritonõpo nyripohpyry emero tyrise Noe a, aomipona.

⁶ 600me jeimamyry nae Noe kynexine tuna konõto tukumase ahtao nono zumyhkatohme porehme.

⁷ Tõsepynanohtohme kanawa konõto aka tõtyrise Noe, tpyty maro, tyoenõ maro, tumũkuru tõ pyxiã maro, enara.

⁸ Onokyro tõkehko maro te, okyno tõ maro te, nuriamãkõ maro, nuri-amãkõkara maro nono poro ytoytoketõ maro te, torõ tõ maro.

⁹ Tõtyrise toto Noe tõ maro kanawa aka asasakoro, orutua te, nohpo, enara, Ritonõpo nyripohpyry omipona.

¹⁰ Mame 7me ãmepyyry taropose ahtao nono tumyhpitose, tuna konõto kumaryke.

¹¹ Moro zano 600me jeimamyry Noe nae kynexine. Mame ãmepyyry 17mã po, nuno asakoro ehtoh po, tuna eutary tõ tuna konõto poe, nono zopino, toehmose kehko. Konopo konõto tooehse roropa kapu ae, osenuhmatoh konõto tõ tãtapuruhmakase samo.

¹² Konopo tooehse itamurume nono pona 40me ãmepyyry, koko saereme, enara.

¹³ Mame moro ãmepyyry ae Noe tõ tpyty maro tõtyrise kanawa konõto aka tumũkuru tõ oseruao maro Sem, Kam, Jape te, ipyxiãkõ roropa.

¹⁴ Toto maro onokyro tõkehko tõtyrise roropa, okyno tõkehko roropa te, nono po ytoytoketõ roropa, torõ tõ roropa, enara.

¹⁵ Emero tomõse toto Noe maro, kanawa aka asasakorone rokene.

¹⁶ Tõtyrise toto orutua te, nohpo roropa, emero tyotyoro toto: onokyro tõkehko, okyno tõkehko Ritonõpo nyripohpyry ae ro Noe a. Mame Ritonõpo a omõtoh tapuruse, kanawa aka omõtoto.

17 Morarame konopo konōto oehkehpyra nexiase 40me ěmepýry pona. Itamurume xiriri tykase, sã katothro, sã katothro, sã katothro, zueme toehse tuna, mame kanawa tanỹse tuna a.

18 Zueme toehse tuna exiryke kanawa tanỹse.

19 Zuemehxo toehse tuna, ypy tō tumyhkase emero kaetoko exiketō roropa.

20 Mame ypy tō emero tymyhse ahtao tukumase ro tuna, 7 meturume.

21 Toorihse emero isene exiketomo, nono pōkomo: torō tomo te, okyno tōkehko te, onokýro tōkehko te, nono poro ytoytoketomo te, ahno, enara.

22 Toorihse emero toto nono pōkomo, isene exiketomo, oseremaketomo.

23 Noe rokē, tymaro exiketō maro isene ro toh kynexine. Imehnō emero tonahkapose Ritonōpo a, ahno te, okyno tōkehko te, onokýro tōkehko te, nono poro ytoytoketomo te, torō tomo, enara.

24 Mame 150me ěmepýry taropose ahtao rokē tuna tãpaipitose ropa.

8

Tuna konōto tãpaise ropa

1 Mame wenikehpyra Noe poko Ritonōpo kynexine, Noe maro exiketō poko roropa, onokýro tō poko te, okyno tō poko kanawa aōkō poko wenikehpyra kynexine. Tyryrykane tonyohse Ritonōpo a sero nono pona, mame tãpaipitose ropa tuna.

2 Tuna eutary roropa nono zopino nakua, soesoekane tapuruse ropa Ritonōpo a, kapu tapuruse roropa Ritonōpo a konopo oehpyra ehtohme.

3 150me ěmepýry ae tuna tãpaipitose ropa, axĩ pyra, pitiko, pitiko, tãpaise tuna.

4 Mame 7me nuno ehtoh po 17me ěmepýry aehtoh po totypohse moro kanawa ypy tō Ararate po.

5 Apaĩko ro tuna kynexine, 10me nuno ehtoh pona toehse kynexine. Morara ahtao ypy tō emory tōsenepitose ropa kehko.

6 40me ěmepýry taropose ahtao osenuhmatoh totapuruhmakase Noe a, tynyrihpyry kanawa aō.

7 Atōko tonyohse eya. Mame oehpyra ropa mokyro tokurehse. Xiaxiake toytose ynororo tuna apaisã pona.

8 Moromeĩpo utuku tonyohse eya tuna apaisē waro toehtohme.

9 Yrome toeramase ropa utuku, zueme ro tuna exiryke. Tuna etyhpyry onenepýra tokurehse ynororo. Morara exiryke toeramase ropa ynororo. Naeroro mokyro tapoise ropa Noe a tomary ke ěmatohme ropa kanawa aka.

10 Toraximase ropa Noe a 7me ěmepýry pona. Mame saeremã pona utuku tonyohse ropa.

11 Tooehse ropa ynororo kokonie pukuro, wewe, oriwera ary, tonehse eya tỹtao. Moro eneryke tyya tuaro toehse Noe tuna apaisē poko.

12 Naeroro toraximase ropa mya roropa 7me ěmepýry pona utuku enyhtohme ropa. Tonyohse ropa ahtao utuku eramara ropa toehse.

13 601me jeimamyry nae Noe ahtao moro tuna konōto tãpaise ropa, nono tanoryse ropa. Mame ěmepýry apitorymã po, nuno apitorymã po kanawa totapuruhmakase ropa eya, nono tonese eya tonore pohto.

14 Mame ěmepýry 27mã po, nuno asakoro ehtoh po nono tanoryse kure.

15 Naeroro ynara tykase Ritonōpo Noe a:

16 — Otūtatoko ropa kanawae opyty maro, opoenō maro opoenō pyxiamo, enara.

17 Onokýro tōkehko roropa, okyno tō roropa itūtanohpoko ropa toto, torō tomo te, nono poro ytoytoketomo, enara. Sapararahme aropoko toto nono poro toto emãtohme ropa, pehme nono ehtohme ropa.

¹⁸ Morara exiryke Noe tutūtase ropa kanawae tyyty maro, typoenō maro, ipoenō pyxiā maro.

¹⁹ Tutūtase roropa onokyro tōkehko te, okyno tōkehko te, torō tōkehko, enara. Oximaro tutūtase ropa toto.

Apoto apō tyrise Noe a

²⁰ Morarame apoto apō tyrise Noe a okyno zahkatohme tynekaroryme Ritonōpo a. Torō tō tapoise eya okyno tō maro, toitoine imeimehnō okyno toh tae. Tyahkase toto eya tynekaroryme apoto apō po Ritonōpo eahmatohme.

²¹ Mame Ritonōpo zamaro Noe nyahkahpyry kynexine. Tyroxine inekarohpyry kynexine eya. Ynara tōsenetupuhse Ritonōpo: taroino sero nono pōkō onenahkapozomopyra ase te, popyra ehtoh onenehpopyra ropa ase sero nono pona ahno pokoino. Zuario ase, typoetōkō ae ro tyyrypyrykō poko rokē osetupuhnōko ahno tō mana.

²² Taroino isene exiketō onenahkapozomopyra ase. Sero nono nae ahtao otyro arykatoh nae exīko te, apoitoh roropa exīko te, kuenime ehtopo te, axitū ehtopo te, jeimamyry te, ikonopory te, ěmepyry te, koko, enara.

9

Ritonōpo a tōmiry totapose Noe a

¹ Mame ynara tykase Ritonōpo Noe a:

– Kure rokē orīko ase omūkuru tō maro. Emūkuatoko oemātohkōme sero nono po, sapararahme apakomotyākō ehtohme.

² Onokyro tō emero te, torō tomo te, nono poro ytoketomo te, kana tōkehko ouno xine exīko mā toto. Toto esēme exīko matose.

³ Onokyro tō ōnōko matose. Otyro enahnōko roropa matose. Morohne ekarōko ase oya xine anapyrykōme te, ōtykōme, enara.

⁴ Yrome toiro rokē onōpyra ehtoko, tōsemy imunuru maro, munu ao isene ehtoh exiryke.

⁵ Imehnō onetapara ehtoko. Etaparyhtao, etapahpō tuānohsēme exīko mana. Ahno tosekase ahtao onokyro a mokyro tuānohsēme exīko mana, orihnōko mana.

⁶ Ritonōpo ehtoh sā ahno tyrise exiryke ahno etapahpō, totapaposēme exīko roropa mana imehnomo a.

⁷ – Emūkuatoko oemātohkōme ropa, sapararahme apakomotyākō ehtohme sero nono poro.

⁸ Ynara tykase roropa Ritonōpo Noe tomo a, imūkuru tomo a roropa:

⁹ – Seromaroro jomiry etapōko ase oya xine te, opoenomo a te, apakomotyamo a te,

¹⁰ isene exiketomo a te, amaro xine kanawae itūtatyā ropa a, torō tomo a te, okyno tōkehko te, onokyro tōkehko te, emero sero nono pōkomo a.

¹¹ Ynara jomiry etapōko ase oya xine, jūme jomiry onytyromara ase: Taroino tuna onukumanohpozomopyra ase isene exiketō enahkapotohme. Taroino sero nono onynerymapopyra ropa ase.

¹² Mame jūme jomiry oya xine, onytyromara ropa ase. Zae jehtoh enetupuhpotoh ekarōko ase oya xine;

¹³ okohkuri rīko ase akurū pokona. Moro okohkuri eneryhtao enetupuhnōko matose jomihpyry poko, ynekarohpyry poko sero nono pōkomo a.

¹⁴ Akurū tō riryhtao ya kapu poko, okohkuri eneryhtao ya,

¹⁵ akurū poko wenikehpyra ase jomihpyry poko oya xine, onokyro tōkehko a te, isene exiketomo a emero. Morara exiryke imepỹ tuna konōto kumara ropa mana isene exiketō emero enahkatohme.

¹⁶ Taroino okohkuri oseneporyhtao akuru poko, enēko ase. Mame wenikehpyra ase jomihpyry poko oya xine, emero isene exiketomo a sero nono pōkomo a.

¹⁷ Moro okohkuri enetupuhpotohme mana, jūme jomihpyry poko, emero isene exiketomo a sero nono po.

Noe typoenō maro

¹⁸ Mame Noe mūkuru tomo, kanawae itūtatyā ropa ynara kynexine: Sem te, Kam te, Jape, enara (Kam toemūkuase Kanaāme).

¹⁹ Mokaro oseruao Noe mūkuru tō kynexine. Noe pakomotyā tātahpahse toto, sero nono poro porehme.

²⁰ Mame Noe tupito poko erohketyme kynexine. Apitorymāme kynexine tupito esēme, uwa zoko tuhke tupito po nexiase.

²¹ Morarame uwa eukuru jehnahpyry tyrise eya, tōse eya pitiko rokē pyra, toetŷse ynororo. Mame tohrame toehse ynororo tupoke pyra tytapyī tao.

²² Moro tao tumy tupoke pyra tonese Kam a, Kanaā zumy a, tutūtase ynororo ekātotohme turui tomo a, tumykō tupoke pyra ehtoh poko.

²³ Naeroro kopeta tapoise Sem a, Jape maro, tymotary po kopeta tyrise ahtao tanue tomōse toto, tumykō tyōtose eya xine kopeta ke, tupoke pyra aexiryke. Tupoke pyra tumykō enery se pyra toexirykōke morara tyrise eya xine.

²⁴ Moromeīpo typakase ropa tahtao toetŷkehxīpo, tutuarōtase ynororo Kam, tumūkuru akomihpyry nyrihpyry poko.

²⁵ Naeroro ynara tykase Noe:
– Popyra ehtoh ripōko ase Kanaā pona.
Irui tō namotome exīko mana myarotokorome.

²⁶ Ynara tykase roropa Noe:
– Kure rokē Ritonōpo mana, Sem Esemy,
ipoetoryme zakorō Kanaā ripory se ase.

²⁷ Ritonōpo poe, tuhke nono esēme Jape ripōko ase.
Ipakomotyā Sem pakomotyā maro toto ripōko ase.
Yrome Jape poetoryme, Kanaā tō ripōko ase.

²⁸ Morarame zueme tuna konōto kumatopōpyry poe 350me jeimamyry taropose Noe a.

²⁹ Mame toorihse ynororo 950 anome toehse tahtao.

10

Noe, imūkuru tomo, ipakomotyamo, enara (1 Koronika 1.5-23)

¹ Noe mūkuru tō oseruao: Sem te, Kam te, Jape, enara toh kynexine. Mame tuna kumatopōpyry poe, imeīpo toemūkuase toto.

² Jape poenō ynara kynexine: Komea, Makoke, Matai, Jawā, Tupau, Meseke, Tira, enara.

³ Komea pakomotyā Axikenaze tomo te, Ripate tomo te, Tokarama tomo, enara.

⁴ Jawā pakomotyā Erisa tomo te, Expania tomo te, Xipere tomo te, Rote tomo, enara.

⁵ Mokaro kynexine Jape pakomotyamo. Tuna ehpio toh kynexine, ahmōta po roropa. Tosatosake toh kynexine tynonoke te, ataomiry ae ro toh kynexine, enara.

⁶ Kam poenō ynara kynexine: Kuxe te, Ejitu te, Ripia te, Kanaā, enara.

⁷ Kuxe poenō kynexine Sepa, Hawira, Sapata, Raama, Sapateka, enara.
Raama poenō kynexine Sepa te, Tetā, enara.

⁸ Kuxe kynexine Ninirote zumy. Ninirote orēpyra kynexine, apitoryme imehnō poremākaponeme kynexine.

⁹ Takorehmase Ritonōpo a exiryke, orēpyra urakanaketyme kynexine. Imehxo aexiry waro imehnō kynexine, tuhkākomo. Morara exiryke ynara tykase imehnō ipoko: “Ninirote sā exiko. Takorehmase Ritonōpo a exiryke orēpyra toehse ynororo urakanaketyme.”

¹⁰ Apitoryme pata tō esēme toehse ynororo Papironia pata te, Ereke pata te, Akate pata, enara. Moroto pata tō oseruao Xinara po.

¹¹ Moro nono poe toytose Ninirote, Axiria nonory pona. Pata tō tyrise eya moroto: Niniwe te, Reopote-Ia, Kara te,

¹² Resē, enara. Resē pata irānao kynexine Niniwe poe, pata konōto Kara pona.

¹³ Ejitu pakomotyā kynexine Ritia te, Anā te, Reape te, Napatu te,

¹⁴ Pataru te, Kasaru te, Kereta (pirixteu tō tamuru kynexine), enara.

¹⁵ Kanaā kynexine Xitō zumy osemazupu, Hete zumy roropa.

¹⁶ Imehnō Kanaā poenō roropa kynexine: jepuseu tomo te, amoreu tomo te, kirikaseu tomo te,

¹⁷ heweu tomo te, arakita tomo te, xineu tomo te,

¹⁸ arawatita tomo te, zemareu tomo te, hamateu tomo, enara.

¹⁹ Mame Kanaā pakomotyā sapararahme toytose toto. Toto nonory kynexine Xitō patary poe Jeraa pona, Kaza pūto. Xixi tūtatoh wino toto nonory kynexine Sotoma po te, Komora po te, Atama po te, Zepoī po, Rasa pūto, enara.

²⁰ Mokaro kynexine Kam pakomotyamo. Oxiekyry tō tosaake toh kynexine te, ataomiry ae, enara.

²¹ Sem, Jape rui epereu tō tamurume kynexine.

²² Sem poenō ynara kynexine: Erāo te, Asua te, Arapaxate te, Rute te, Arā, enara.

²³ Arā pakomotyā ynara kynexine: Uze te, Huru te, Ketea te, Masa, enara.

²⁴ Arapaxate kynexine Sera zumy. Sera kynexine Epea zumy.

²⁵ Epea tumūkue asakoro kynexine: Perekeme tosehapse apitorymā, sero nono pōkō tātapiakase exiryke tonuruse ynororo ahtao. Zakorō esety kynexine Jokotā.

²⁶ Jokotā pakomotyā ynara kynexine: Aramota tomo te, Serepe tomo te, Hazaa-Mawe tomo te, Jera tomo te,

²⁷ Atonirāo tomo te, Uzau tomo te, Tikira tomo te,

²⁸ Opau tomo te, Apimaeu tomo te, Sapa tomo te,

²⁹ Opia tomo te, Hawira tomo te, Jopape tomo, enara. Mokaro emero Jokotā pakomotyā kynexine.

³⁰ Toto esaryme kynexine Meza nonory poe Sepaa pona, ypy tō poro xixi tūtatoh wino.

³¹ Mokaro Sem pakomotyā kynexine. Oxiekyry tō tosaake toh kynexine te, ataomiry ae, enara.

³² Ynara kynexine Noe pakomotyamo, ahno tomo. Tuna kumatopōpyry poe tarona tuhke tomāse toto Noe pakomotyamo.

11

Tapyi kaetokō, Papeu

¹ Apitoryme sero nono pōkō ataomiry ae toh kynexine. Toiro rokē aomirykō kynexine.

² Morarame toytorykohtao xixi tūtatoh wino toeporehkase toto nono konōto jakuraramā pona Papironia pona, Sinaa nonory po, moroto ehse toto.

³ Mame tōturuse toto oxime:

– Ehmaropa! Tijoro tō syritone; syahkatone tūpore ehtohme!

Naeroro tijoro nae toehse, tyrise eya xine exiryke, topu samo. Azawa panõ ke tyrise eya xine.

⁴ Mame ynara tykase toto:

– Seromaroro pata syritone, tapyi kaetokohxo exikety roropa, akurũ pona ehtohme. Morara kuahtao xine orēpyra exīko sytatose kuario xine exīko imehnõ mana emero. Atahpahpyra roropa sytatose sero nono poro.

⁵ Mame tyhtose Ritonõpo, toto nyrihpyry enese. Ipatarykõ tonese eya, tapyi kaetokõ roropa tonese eya.

⁶ Ynara tykase Ritonõpo:

– Moxiã oximõme mã toto. Aomirykõ toiro rokene. Sero tyrise eya xine apitorymãme. Taroino okynã pyra typhenetatohkõ rīko mã toto emero porehme.

⁷ Eropa, aomirykõ sytyorõmapotase. Aomirykõ tytyoromaposse ahtao ose-tara exīko mã toto aotururukohtao oseya.

⁸ Morarame sapararahme tyripose toto Ritonõpo a sero nono poro emero. Mame moro pata riry turumekase eya xine.

⁹ Mame moro pata esety Papeume toehse, moroto ahno omiry tytyoromaposse Ritonõpo a exiryke. Mame moro poe tãtahpahse toto nono poro emero.

Sem pakomotyamo

(1 Koronika 1.24-27)

¹⁰ Ynara Sem pakomotyã kynexine. Asakoro jeimamyry taropose Sem ahtao, tuna kumatopõpyry poe 100me jeimamyry Sem nae ahtao toemũkuase ynororo Arapaxateme.

¹¹ Moromeĩpo 500me jeimamyry taropose Sem a. Toemũkuase ropa ynororo imũkuru tomo te, ãxiry tomo, enara.

¹² Mame 35me jeimamyry taropose ahtao Arapaxate a toemũkuase Serame.

¹³ Moromeĩpo 403me jeimamyry taropose eya. Toemũkuase ropa ynororo imũkuru tomo te, ãxiry tomo, enara.

¹⁴ Mame Sera, 30me jeimamyry taropose ahtao toemũkuase Epeame.

¹⁵ Moromeĩpo 403me jeimamyry taropose eya. Toemũkuase ynororo imũkuru tomo te, ãxiry tomo, enara.

¹⁶ Mame Epea, 34me jeimamyry taropose ahtao toemũkuase Perekeme.

¹⁷ Moromeĩpo 430me jeimamyry taropose eya. Toemũkuase ynororo imũkuru tomo te, ãxiry tomo, enara.

¹⁸ Mame Pereke, 30me jeimamyry taropose ahtao, toemũkuase Reume.

¹⁹ Moromeĩpo 209me jeimamyry taropose eya. Toemũkuase ynororo imũkuru tomo te, ãxiry tomo, enara.

²⁰ Mame Reu 32me jeimamyry taropose ahtao toemũkuase Serukeme.

²¹ Moromeĩpo 207me jeimamyry taropose eya. Toemũkuase ynororo imũkuru tomo te, ãxiry tomo, enara.

²² Mame Seruke 30me jeimamyry taropose ahtao toemũkuase Naoame.

²³ Moromeĩpo 200me jeimamyry taropose eya. Toemũkuase ynororo imũkuru tomo te, ãxiry tomo, enara.

²⁴ Mame Naoa 29me jeimamyry taropose ahtao toemũkuase Terame.

²⁵ Moromeĩpo 119me jeimamyry taropose eya. Toemũkuase ynororo imũkuru tomo te, ãxiry tomo, enara.

²⁶ Mame Tera 70me jeimamyry taropose ahtao toemũkuase: Aparãme te, Naoa te, Harã, enara.

Tera pakomotyamo

²⁷ Ynara kynexine Tera mūkuru tomo: Aparã te, Naoa te, Harã, enara. Harã toemūkuase Rome.

²⁸ Tera isene ro kynexine imūkuru Harã toorihse ahtao Papironia po, pata Ua po, tonurutopōpyry po.

²⁹ Aparã tyytase Sarai maro. Naoa tyytase Miuka maro. Miuka te, Ixika maro Harã ēxiry tō kynexine.

³⁰ Sarai emūkuasaromepyra kynexine.

³¹ Typatary Ua, Papironia pō turumekase Tera a, Kanaã pona toytotohme. Tymaro tumūkuru Aparã tarose te, typary Ro, Harã mūkuru te, typary ē Sarai, Aparã pyty, enara. Toeporehkase toto pata Harã pona, moroto tōsesarise toto.

³² Moroto Tera toorihse, pata Harã po, 205me jeimamyry taropose ahtao eya.

12

Aparã kohmatopōpyry Ritonōpo a

¹ Morarame ynara tykase Ritonōpo Aparã a:

– Ononory irumekako, oekyry tō roropa, omy tapyĩ roropa. Imepỹ pona ytokose. Moro enepōko ase oya.

² Apakomotyã mã tuhke emãnōko mana. Kure rokē orĩko ase, tuhkākō awaro exĩko mã toto, kure rokē imehnō rĩko roropa mase.

³ Kure orinanō rĩko ase kure. Yrome popyra orinanō rĩko ase popyra. Mame opoe kure ehtoh enehpōko ase imehnomo a, sero nono pōkomo a emero.

⁴ 75me jeimamyry nae Aparã kynexine Harã nonory turumekase ahtao eya, Ritonōpo omi poe. Imaro Ro toytose roropa.

⁵ Tyyty tarose Aparã a tymaro te, turui mūkuru Ro te, imōkomory roropa te, ipoetory komo, Harã po tynapoityã tarose tymaro. Mame Kanaã pona toeporehkase tahtao xine,

⁶ toytose Aparã Kanaã nonory kuroko Xikē pona, Ritonōpo eahmatoh esary pona. Moroto wewe kurã kynexine More po, Ritonōpo eahmatopo. Morara ahtao kananeu tō moroto kynexine.

⁷ Moroto tōsenepose Ritonōpo Aparã a. Ynara tykase ynororo eya:

– Sero nono ekarōko ase apakomotyamo a.

Moroto apoto apō tyrise Aparã a, Ritonōpo eahmatohme, moroto tōsenepose eya exiryke.

⁸ Moromeĩpo ypy tō nonory pona toytose Aparã, Peteu pata poe xixi tūtatoh winakoxi. Moroto tōsesarise ynororo. Peteu kynexine xixi omōtoh wino. Pata Ae kynexine xixi tūtatoh wino. Moroto roropa apoto apō tyrise Aparã a Ritonōpo eahmatohme, toahmase eya moroto.

⁹ Morotoino, xiaksiake toytose ynororo, ikurenaka rokē toytoryme Kanaã nonory poro.

Ejitu pona Aparã ytotopōpyry

¹⁰ Morara ahtao konopo toehkehse Kanaã po. Tynahke pyra toehse toto, tomirykō tyrohse eya xine. Naeroro Ejitu pona toytose Aparã okynã toehme moroto.

¹¹ Morarame eporehkasasaka Aparã tō ahtao Ejitu pona, ynara tykase ynororo tyyty Sarai a:

– Etako pahne! Nohpo enekurã mase, oryxime ipunaka.

¹² Oeneryhtao tyya xine Ejitu pōkō opoko penetãko mã toto. Ynara ãko mã toto: “Mokyro pyty mose ro!” ãko mã toto opoko. Naeroro jetapãko mã toto, opokoino.

¹³ Morara exiryke “Ypiry mose ro” kaxiko eya xine jetapara toto ehtohme. Mame kure jyrīko mā toto, tykase Aparā.

¹⁴ Mame toeporehkase Aparā tō ahtao Ejitu pona, ipyty Sarai tonese moro pōkomo a, nohpo oryxime nymyry.

¹⁵ Tuisa a tokātose ynororo, Ejitu esē akorehmananomo a. Tosēkō turuse eya xine mokyro nohpo kurā, oryxime ehtoh poko. Morarame tarose ynororo tuisa tapyī konōto taka.

¹⁶ Mame nohpo se toexiryke kure rokē Aparā tyrise tuisa a. Kaneru tō tokarose eya te, pui tomo te, jumētu tomo te, orutua komo ahno, nohpo tō maro ipoetorymē toto ehtohme te, jumētu nohpory tomo te, kameru tomo, enara.

¹⁷ Yrome Sarai pokoino tuisa tuānohse Ritonōpo a, itapyī taōkō maro tyrohsē xihpyrymā ke, jetū exikety ke.

¹⁸ Mame tuisa a Aparā tonehpose tyya, tuisa a tōturupotohme. Ynara tykase ynororo eya:

– Oty katohme jurupyra mexiase opytyme aexiry poko? Oty katoh “Ypyty mose ro” kara mexiase?

¹⁹ Ajohpe mexiase. “Woryxiry mose ro,” mase ya, wenekunopyase. Morara exiryke tapoise ynororo ya, ypytyme aehtohme repe. Naeroro mose, opyty aroko ropa; ytoko ropa taroino mose maro!

²⁰ Morarame tuisa omi poe, soutatu tomo a Aparā tarose ropa Ejitu poe ipyty maro ipoetory tō maro, imōkomory tōkehko maro.

13

Tātapiakase toto Aparā, Ro maro

¹ Mame Ejitu poe Aparā toytose typyty maro, typoetory tō maro roropa, tymōkomorykō maro, Kanaā nonory pona ikurenaka. Jū pary Ro imaro toytose.

² Itamurume tymōkomoke Aparā kynexine: pui tomo te, parata te, uuru, enara.

³ Xiaxiake toytose ynororo eporehkatohme Peteu pona. Morotoino tosapryry pona toytose ropa ynororo, irānaka Peteu poe Ae pona.

⁴ Toeporehkase Aparā tynyrihpyry pona, apoto apōme. Moroto Ritonōpo toahmase eya Tosēme.

⁵ Ro, Aparā maro ytokety, tymōkomoke kynexine roropa. Tymaro kaneru tō tarose eya, poti tomo te, pui tomo te, ipoetory tomo te, tytapyī taōkō maro.

⁶ Mame onahpoty ipune pyra toehse mokaro asakoro oximaro ahtao, ekykō tuhke toehse exiryke.

⁷ Naeroro Aparā poetory tō tōsetōsezuhse Ro poetory tō maro. Morara ahtao kananeu tomo te, perizeu tō roropa moroto ro toh kynexine.

⁸ Mame ynara tykase Aparā Ro a:

– Oxiekyryme sytase. Zae pyra sytase kuakuatapoiryhtao, ypoetory tō atatapoiry roropa opoetory tō maro.

⁹ Morara exiryke satapiakane. Omoro imenekako! Opozery wino oytory se awahtao, apotunuru wino ytōko ase; apotunuru wino oytoryhtao, yw opozery wino ytōko ase.

¹⁰ Mame Ro tōsenuhmase jakanahmā Joatāo wino emero, tymenekase eya mya pata Zoa pona, tuna nae kynexine itamurume, Ritonōpo narykahpyry sā kynexine, Ejitu nonory sā roropa kynexine. Moro jakanahmā po pata tō kynexine, Sotoma, Komora roropa, moro pata tō onenahkapopyra ro Ritonōpo ahtao.

¹¹ Moro jakanahmã Joatão emero tymenekase Ro a tosaryme. Mame toytose ynororo xixi tûtatoh winakoxi. Moro sã tãtapiakase mokaro asakorõkomo.

¹² Moroto Aparã kynexine Kanaã nonory po, mame Ro toytose osesarise pata tõi pona jakanahmã pona. Toytose ynororo osesarise ropa Sotoma pütokoxi.

¹³ Moroto ahno kynexine, popyra exiketomo. Tyrypyry xihpyry poko toh kynexine. Ritonõpo zamaro pyra toh kynexine.

Ritonõpo omihpyry Aparã a

¹⁴ Moromeĩpo toytose Ro ahtao, ynara tykase Ritonõpo Aparã a:

– Oesary poe osenuhmako mya inikahpozakoxi te, ikurenaka roropa te, xixi tûtatoh wino te, xixi omõtotoh wino, enara.

¹⁵ Sero nono emero onenehpyry ekarõko ase oya, apakomotyamo a roropa jũme oesarykõme ehtohme.

¹⁶ Apakomotyã rĩko ase tuhke, ekuhpỹme, isawã samo sero nono po. Isawã onukuhsaromepyra. Moro sã apakomotyã tuhke exiry onukuhsaromepyra exĩko mã toto.

¹⁷ Seromaroro ytoko sero nono poro porehme inikahpozakoxi, ikurenaka, osenuhmase, xixi tûtatoh wino xixi omõtotoh wino roropa. Emero sero ekarõko ase oya.

¹⁸ Morarame tãtakimase ropa Aparã ahtao toytose ynororo osesarise wewe kurã pütokoxi Mãre pona, pata Eperõ pona. Moroto apoto apõ tyrise Aparã a, Ritonõpo eahmatopo.

14

Ro typynanohse Aparã a

¹ Morarame asakoropane tuisa tõi: Anarapeu, Sinaa tuisary, Arioke, Erasaa tuisary, Ketoaraomea, Erão tuisary, Titau, Koĩ tuisary, enara

² toytose toto etonase imehnõ 5mãkõ tuisa tõi maro: Pera, Sotoma tuisaryme te; Pirisa, Komora tuisaryme te; Xinape, Atama tuisaryme te; Semepea, Zepoĩ tuisaryme te; Pera, Zoa tuisaryme, enara.

³ Mokaro 5mãkõ tõximõse toto tysoutatu tõi maro jakanahmã Xitĩ po, tuna konõto Aorikyhpyry moroto kynexine.

⁴ Tuisa Ketoaraomea mokaro esẽme kynexine 12me jeimamyry. Yrome jeimamyry 13mã toehse ahtao, tutuisarykõme mokyro se pyra toehse toto.

⁵ Mame jeimamyry 14me ehtoh po imehnõ typoremãkapos Ketoaraomea tomo a takorehmananõ maro: repaĩ tomo, Axiterote-Karanaĩ po te, zuzĩ tõi Hã po te, emĩ tõi, Sawe-Kiriataĩ po te,

⁶ horeu tõi, Seia ypy tõi po, enara. Mokaro tokahmase eya xine, totapase toto osema ae Eu-Parã pona, ona ehpio pona, ahno esaka pyra.

⁷ Morotoino toeramase ropa toto Kate pona (Morara ahtao Ë-Mixpate moro pata esety kynexine). Amarekita tõi porehme typoremãkase eya xine te, amoreu tõi, Hazazão-Tamara põkõ typoremãkase roropa eya xine.

⁸ Mame 5me tuisa tõi: Sotoma esemy, Komora esemy, Atama esemy, Zepoĩ esemy, Pera esẽ maro toytose toto tysoutatu tõi maro jakanahmã Sitĩ pona osetapase

⁹ mokaro 4mãkõ tuisa tõi maro: Erão esemy te, Koĩ esemy te, Sinaa esemy te, Erasaa esẽ maro.

¹⁰ Moro jakanahmã Sitĩ tuhke eutary nae, azawa panõ eutary ao kynexine. Toepary se toehse toto ahtao toepukase toto eutary aka Sotoma esemy, Komora esemy, enara. Imehnõ tuisa tõi oseruao toepase ypy tõi pona.

¹¹ Mame toto mōkomory tapoise mokaro tuisa tō 4mākomo a, tonahsemy te, toto kyryry typyne exiketomo emero Sotoma pōkō kyryry te, Komora pōkō kyryry, mame toytose toto.

¹² Ro, Aparā rui mūkuru moroto kynexine, Sotoma po. Naeroro tarose roropa ynororo eya xine typoetoryme, imōkomory maro, emero porehme.

¹³ Yrome toiro orutua toepase. Toytose ynororo Aparā, epereu a zuruse emero. Aparā esary wewe kurā pūto kynexine, Māre, amoreu esary pūto. Māre tō zakorō tō maro Exikou te, Anea maro Aparā epeme toh kynexine.

¹⁴ Mame zuaro toehse Aparā ahtao jū pary, Ro arotopōpyry poko, oximōme typoetory tō tykohmase tyya, amorepatyamo etonatoh poko, aenurutyamo itapyī tao. 318me toh kynexine atapona. Toto maro toytose Aparā mokaro 4mākō tuisa tō ekahmase, pata Tā pona.

¹⁵ Moroto typoetory tō tapiakase Aparā a asakoro oximōmākō ehtohme. Koko tōsetapase toto topetōkara maro, typoremākase toto Aparā a. Mame tokahmase roropa eya toto ryhmaryme Hopa pona, Tamaxiku poe inikah-pozakoxi.

¹⁶ Mame mōkomo tonehse ropa eya xine emero, epetōkara narohpyry. Tummy pary roropa, Ro tonehse ropa Aparā a, imōkomory maro, ipyxiame, ipoetory tomo, enara.

Kure Aparā ripotopōpyry Meukizeteke a

¹⁷ Moromeīpo Ketoaraomea tō typoremākapokehse Aparā a ahtao, aepyry ropa ahtao, tōsēpatakāmase imaro Sotoma tuisary jakanahmā Sawe po, esety akorō jakanahmā Tuisa esary.

¹⁸ Mame Meukizeteke, Sarē tuisary, Ritonōpo Imehxo Exikety poe oturuketyme kynexine. Eya wyi tonehse, uwa eukuru jehnahpyry maro.

¹⁹ Kure rokē Aparā tyripose Meukizeteke a, ynara tykase ynororo: – Kure rokē Aparā ripōko ase Ritonōpo Imehxo Exikety a, kapu Rihpōme nono roropa Rihpōme mā ynororo.

²⁰ Ritonōpo eahmatoko, Imehxo Exikety aexiryke, oepetōkara typoremākapose eya, orēpyra oriase.

Mame mōkomo zokonaka tynenepyhpyry ropa tokarose Aparā a Meukizeteke a 10me aehtoh, toiro touse ekarotohme eya, akoīpyry tōxinamase 9me kynexine.

²¹ Morarame ynara tykase Sotoma tuisary Aparā a:

– Mōkomo apoiko emero omōkomoryme. Ahno rokē ekaroko ya tykase.

²² Yrome Aparā a tozuhse ynororo:

– Omōkomory se pyra ase. Amaro xine omōkomorykō arotoko ropa porehme. Morara āko ase Ritonōpo Imehxo Exikety netaryme, kapu Rihpōme nono roropa Rihpōme mā ynororo. Jemary anŷnōko ase zae jomiry enetupuh-tohme oya.

²³ Ajohpe pyra omōkomory anapoipyra ase ipunaka. Upo eary rokē ahtao ro, sātaja myhtoh roropa anapoipyra ase: “Ypoe Aparā tymōkomoke toehse” karyino imehnomo a.

²⁴ Epehpyry se pyra ase ykyryryme. Tonahsē rokē ekaroko ypoetory tō napyryme. Yrome jakorehmananō Anea te, Exikou te, Māre maro, moxiamo a omōkomorykō apiakako apiakary se awahtao xine, tykase.

15

Tōmiry etapotoh Aparā a

¹ Moromeīpo tōsenepose Ritonōpo Aparā a, ynara tykase ynororo eya:

– Aparā, enaromyra exiko. Oewomāko ase oryhmara oepetōkara ehtohme, kurā ke rokē oepehmāko ase.

² Aparā a tozuhse, ynara tykase:

– Ritonōpo, Jesemy! Otyme kure onekarory kurā ya, tumūkue pyra ase. Erietze rokē ynamoto Tamaxiku pono, mokyro rokē mā ymōkomohpyry esēme exīko toorihse jahtao.

³ Umūkuru onekaropyra ro mase ya. Naeroro ypoetory rokē, ytapyī tao aenuruhpyry ymyakāme exīko ymōkomory esēme.

⁴ Mame ynara tykase ropa Ritonōpo eya:

– Omūkuru nymyry mā omyakāme exīko omōkomohpyry esēme, mokyro opoetory Erietze kara.

⁵ Mame itapyī tae Aparā tarose Ritonōpo a jarānaka, ynara tykase eya:

– Kapu eneko xirikuato ikuhko tuhke exiry waro oehtohme. Moro sā apakomotyā tuhke emānōko mana, ekuhpŷme exīko mā toto.

⁶ Mame zae Ritonōpo omiry ehtoh tonetupuhse Aparā a. Naeroro Ritonōpo zamaro Aparā kynexine, zae Aparā tokarose eya.

⁷ Ynara tykase roropa Ritonōpo eya:

– Ywy ase Ritonōpo Oesemy. Kuenehne Papironia nonory poe, pata Ua poe xiario, sero nono ekarotohme oya, ononoryme ehtohme.

⁸ – Ritonōpo Jesemy! tykase Aparā. – Otāto zuaro exīko ywy, sero nono esēme jexiry poko?

⁹ Ynara tykase Ritonōpo:

– Pui nohpo enehta xiario, poti maro te, kaneru maro, emero oseruao jeimamyry pune exiketomo. Enehta roropa toiro utukuimo te, toiro utuku roropa.

¹⁰ Mame mokaro okyno tō tonehse Aparā a tynekaroryme Ritonōpo a. Mame mokaro tyrakase toto eya. Irakahpyry tō tyrise eya ososēpataka asakoro atakenaka, yrome torō tō onysahkara kynexine.

¹¹ Mame kurumu tō tyhtose okyno ekepyry pona repe, yrome torehse toto Aparā a.

¹² Mame kohmāsasaka ahtao, Aparā tynyhse tyrōnaka. Mōtoino rokē tōserehse ynoro, enaromyke toehse, tykytyky tykase.

¹³ Mame ynara tykase Ritonōpo eya:

– Tuaro exiko, apakomotyā mā katonōme exīko imehnō nonory po. Moroto topehke pyra erohnōko mā toto imehnō poetoryme. Toto ryhmāko mā toto 400me jeimamyry pona.

¹⁴ Yrome mokaro apakomotyā ryhmahpōkō wānohnōko ase, toto tyrohmanohpose eya xine exiryke topehke pyra. Mame apakomotyā moro nono poe oehnōko ropa mā toto tymōkomoke, pitiko rokē pyra.

¹⁵ Mame tamuhpōme awahtao kure rokē orīko ase. Torētyke pyra orihnōko mase. Oekepyry zonēnōko mā toto.

¹⁶ Moromeīpo 400me jeimamyry taropose ahtao apakomotyā mā oehnōko ropa xiario; mokaro amoreu tō anaropopyra ase aporo, iirypyryme toehse toto ahtao rokē ipunaka, toto wānohnōko ase.

¹⁷ Mame tykohmāse rahkene, xinukutume toehse koko. Mōtoino rokē apoto ē tōsenepose orexīto maro te, apoto maro. Moro apoto toytose moro okyno tō, irakahpyry tō rānakuroko.

¹⁸ Morara toehse ahtao tōmiry totapose Ritonōpo a Aparā a, ynara tykase eya:

– Ajohpe pyra, jomihpyry ae ro sero nono ekarōko ase apakomotyamo a, Ejitu ehpio poe tuna Eupyrati pona,

¹⁹ keneu tō nonory maro te, kenezeu tō nonory maro, katamoneu tō nonory maro te,

²⁰ heteu tō nonory maro, perizeu tō nonory maro te, repaī tō nonory maro,

²¹ amoreu tō nonory maro te, kananeu tō nonory maro, kirikaseu tō nonory maro te, jepuseu tō nonory maro, enara.

16

Akara, Iximaeu maro

¹ Morarame Aparā pyty, Sarai emūkuara ro kynexine. Tynamotoke kynexine ynororo, nohpo, Ejitu pono, topehke pyra erohketyme itapyī tao, esety Akara.

² Mame ynara tykase Sarai tynio, Aparā a:

– Umūkuru onekaropyra Ritonōpo ya tokurehse. Naeroro ypoetory maro exiko. Otarame mose ae tumūkue exīko ase, tykase.

Aparā ŷme kynexine Sarai omiry tymoise eya,

³ mame typoetory tokarose Sarai a, tynio a ipytyme ehtohme. Morara toehse 10me jeimamyry taropose ahtao Aparā a Kanaā nonory po.

⁴ Akara maro toehse Aparā, poetoēme toehse nohpo. Mame poetoēme toexiry waro toehse Akara ahtao, tosē Sarai tyhtomapitose eya.

⁵ Naeroro ynara tykase Sarai tynio a:

– Onyrihpyry pokoino jyhtomāko Akara nase. Ywy roro mose ekaroase oya ipoko oehtohme repe; seromaroro poetoēme toehse toexiryke ymotye kure osekarōko nase, jyhtomāko. Naeroro Ritonōpo a kuapiakary se ase onoky tyrypyhpyke: ywy, omoro?

⁶ – Kure, tykase Aparā. – Opoetoryme Akara mana, ituisaryme mase. Tyriry se oehtoh tyriko ipoko.

Morara exiryke yronymyryme typoetory tyrohmanohpose Sarai a, ajoajohpā samo. Naeroro tosē tapyī tae toepase ynororo.

⁷ Yrome Ritonōpo nenyokyhpyry tōsenepose eya, ona po, tuna eutary pūto osema tao Sua po,

⁸ tōturupose ynororo eya:

– Akara, Sarai poetory, ozeino moehno? Aza ytōko mah?

– Jesē winoino epāko ase, tykase ynororo.

⁹ Mame ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry eya:

– Ytoko ropa oesemy a. Aomipona exiko emero poko.

¹⁰ Ynara tykase roropa Ritonōpo nenyokyhpyry eya:

– Ypoe, apakomotyā tuhke exīko, ekuhpŷme tuhke toto exiry exīko mana.

¹¹ Poetoēme mase.

Emūkuāko mase omūkurume.

Mokyro esehpāko mase Iximaeume, oxitary, oetuarimary, totase Ritonōpo a exiryke.

¹² Mokyro omūkuru, jumētu tosēke pyra exikety sã exīko mana;

etonāko mana imehnō maro emero porehme,

imehnō mã emero etonāko roropa imaro.

Morararo esary moe exīko mana,

ameke exīko mana tyekyry tomo a.

¹³ Mame tyorōme Ritonōpo tosehpase Akara a: “Mã jeneneme Ritonōpo”. Ynara exiryke imaro tōturuse Ritonōpo nenyokyhpyry, tōturupose roropa ynororo tyra rokene: “Ajohpe pyra nae, Mokyro eneno, Jeneneme?” tykase.

¹⁴ Morara exiryke moro tuna eutary irãnao Kate poe Perete pona tosehpase “Isene Exikety tuna eutary, Jeneneme” tosehpase eya.

15 Mame Akara toemūkuase Aparã mūkurume. Tosehpase ynororo eya Iximaeume.

16 86me jeimamyry Aparã nae kynexine, tonuruse Iximaeu ahtao.

17

Aipotapihpyry sahkary poko

1 Morarame 99me jeimamyry taropose Aparã ahtao tōsenepose ropa Ritonõpo eya, ynara tykase ynororo eya:

– Ywy ase Ritonõpo Jamihmehxo Exikety. Jomiry omipona exiko, zae ehtoh poko rokẽ exiko roropa.

2 Jomiry etapõko ase oya, tuhke apakõ ekarõko ase oya.

3 Mame tosekumuru po typorohse Aparã Ritonõpo ãpataka, tōmyty roropa tyrise nono pokoxi. Mame ynara tykase Ritonõpo eya:

4 – Jomiry etapõko ase oya: Ajohpe pyra, ahno imoihmãkõ tamurume orĩko ase, tuhke tyotyorõkõ tamurume exĩko mase.

5 Taroino oesety Aparãome exĩko, Aparã kara, tuhkãkõ tamurume oriryke ya.

6 Apakõ emãkapõko ase imoihme toto ehtohme, toitoine tuisamehxo exĩko roropa mã toto.

7 Ynara mã jomiry oya, opoenomo a, apakomotyamo a roropa, jũme etyorõmara mana: jũme ywy, Ritonõpo Oesẽkõme exĩko ase apakomotyã Esẽme roropa.

8 Sero nono ekarõko ase oya, apakomotyamo a roropa. Seromaroro katonõme rokẽ matose taro. Sero nono Kanaã emero ekarõko ase jũme apakomotyã esaryme ehtohme, mame ywy toto Esẽme exĩko ase.

9 Ynara tykase ropa Ritonõpo eya:

– Omoro Aparão ýme exĩko mase Jomihpyry omipona, omoro, apakomotyã roropa, ýme exĩko matose jũme.

10 Sero jomiry omipona oehtohkõme, apakomotyã maro, ynara tyrĩko matose: Orutua kõ emero, amarokõ aipotapihpyry tysahkasẽme exĩko mana.

11 Moro aipotapihpyry sahkary enetupuhtohme exĩko mana jomipona oexirykõ ehtoh poko.

12 Taroino opoenõkõ aipotapihpyry isahkatoko, enurusenã, 8me ãmepyry taropose ahtao aipotapihpyry isahkatoko. Opoetory poenõ tonuruse ahtao isahkatoko roropa.

13 Mokaro aipotapihpyry tysahkasẽme exĩko mana emero. Moro enetupuh-tohme exĩko õkokõ poko jũme jomihpyry ehtoh poko.

14 Orutua aipotapihpyry onysahkara ahtao ypoetoryme pyra exĩko mana, amaro xine ehsaromepyra mana jomihpyry omipona pyra toehse exiryke.

15 Moromeĩpo ynara tykase Ritonõpo Aparão a:

– Taroino opyty esety Saraimẽ pyra mana. Sarame esehpãko ase.

16 Kure rokẽ opyty rĩko ase. Tumũkue orĩko ase, opyty Sara mūkurume. Kure rokẽ mose rĩko ase, tuhkãkõ ãme exĩko mana imehnõ ahno tō ãme, tuisa tō ãme roropa.

17 Tosekumuru po typorohse Aparão tōmyty po nono pokoxi roropa eya Ritonõpo ãpataka. Toexianapitose ynororo moro poko tōsenetuputyry ke:

– Orutua emũkuasaromepyra 100me jeimamyry nae ahtao. Sara roropa emũkuasaromepyra mana 90me jeimamyry nae ahtao?

18 Ynara tykase Aparão Ritonõpo a:

– Kure rokẽ Iximaeu tyriko, ymyakãme ehtohme, emãtohme roropa.

19 Yrome Ritonõpo a tozuhse ynororo, ynara tykase:

– Arypyra, opyty Sara emũkuãko mana. Mokyro esehpãko mase Izakeme. Jomihpyry, ynekarohpyry oya ekarõko ase roropa eya ipakomotyamo a roropa, jũme.

²⁰ Ōmiry roropa Iximaeu poko etano; kure rokẽ mokyro rĩko ase roropa, tuhke tumũkue exĩko mana, tuhke typakõke roropa. 12me tuisamãkõ zũme exĩko mã ynororo, mame ipakomotyã ahno imoihme exĩko mã toto.

²¹ Yrome jomiry etapõko ase omũkuru, Izake a. Taroino toiro jeimamyry Sara emũkuãko mana.

²² Mame tõturukehse Ritonõpo ahtao Aparão maro tõnuhse ropa ynororo. Aparão tynomose eya.

²³ Mame moro ae ro Ritonõpo nyripohpyry tyrise Aparão a. Tumũkuru, Iximaeu aipotapihpyry tysahkase eya, orutua kõ emero tytapyĩ taõkõ maro.

²⁴ 99me jeimamyry Aparão nae kynexine aĩpotapihpyry tysahkase ahtao,

²⁵ imũkuru, Iximaeu 13me jeimamyry nae kynexine.

²⁶ Mororo ae ro, mokaro asakoro aĩkõpotapihpyry tysahkase.

²⁷ Morararo emero Aparão poetory tõ aipotapihpyry tysahkase itapyĩ tao aenurutyamo te, imehnõ patary poe epekahtyã maro, enara.

18

Ritonõpo omihpyry Aparão mũkuru poko

¹ Morarame tõsenepose Ritonõpo Aparão a wewe kurã zopino, pata Mãre po. Moroto xixi jetũ ahtao Aparão typorohse tytapyĩ pota tao.

² Mame tõsenuhmase ynororo. Oseruao orutua kõ tonese eya xikihme osema tao. Toto eneryhtao tururume toytose ynororo toto ěpatakãmase. Tosekumuru po typorohse ynororo, tõmyty po nono pona toto ěpataka.

³ Ynara tykase ynororo:

– Moehtou? Ajohpãme sã ehmaropa ytapyĩ taka oseremase pitiko.

⁴ Tuna enehpõko ase opupurukõ kurikatohme. Moromeĩpo oseremãko matose taro wewe zopino.

⁵ Tonahsẽ pixo enehnõko ase. Mame ětaikaxĩpo, jamihmehxo ytõko ropa matose. Jãkyemãko matose tooehse tarona oexirykõke. Anapyrykõ pixo enehtã aporo, tykase.

– Kure, tykase toto, – ětaikãko ynanase amaro, tykase toto.

⁶ Axĩ toytose Aparão tapyi taka Sara zuruse:

– Axĩ ke tiriiku apoiko kurano wyi ritohme axitunety.

⁷ Moromeĩpo tururume toytose ynororo pui tõ esaka, pui mũkuru kurã menekase. Mokyro tokarose eya typoetory a etapatohme te, ipurutohme, tõsẽme.

⁸ Mame pui suhsuru akyhsemy tapoise Aparão a pui suhsuru roropa te tõsẽ maro. Morohne typorohkase eya toto napyryme. Moroto, wewe zopino moro tonahsẽ tokarose eya toto otuhtohme, toto enẽko kynexine.

⁹ Mame tõturupose ynaroro:

– Otoko na Sara, opyty?

– Tapyi tao, tykase Aparão.

¹⁰ Toiro orutua ynara tykase:

– Taroino toiro jeimamyry taropose ahtao oenese oehnõko ropa ase. Morara ahtao opyty Sara emũkuãko mana, tykase.

Sara tapyi tao kynexine toto mykae, tapyi pota tao, toto omiry etãko.

¹¹ Aparão tamuhpõme kynexine, Sara kunumuxime roropa, pake tumũkehse ynororo.

¹² Naeroro toto omiry etaryhtao tyya toexianase tukurohtao, tounohse toto eya:

– Nary! Emũkuapỹme toehse ase ipunaka. Ypoko pyra roropa ynio toehse mana tamuhpõme toexiryke, tykase.

¹³ Mame ynara tykase Ritonõpo Aparão a:

– Oty katohme jomiry eunohnõko opyty nahe? “Emũkuapỹme ase ipunaka, kunumuxime,” ãko oty katohme?

¹⁴ Oty tupime nae Ritonõpo a? Arypyra, emero tupime pyra ya. Naeroro morara ykano: “Taroino jeimamyry taropose ahtao oehnõko ropa ase. Mame morara ahtao Sara emũkuãko mana.”

¹⁵ Moro etaryke tyya, ihxipỹke toehse ynororo, ynara tykase:

– Õmiry oneunohpyra akene, exianara akene.

Yrome ynara tykase Ritonõpo:

– Arypyra, ajohpe pyra jomiry meunohno; mexianano.

Aparão oturutopõpyry Sotoma poko

¹⁶ Morarame toytose toto orutua komo Sotoma osenetoh pona. Toto maro toytose Aparão toto esemary ae toto aropotohme.

¹⁷ Mame ynara tykase Ritonõpo tyya rokene: “Josenetupuhtoh ononẽpyra ase Aparão wino. Ynyriry poko zurũko ase.

¹⁸ Ipakomotyã mã imoihme exĩko mã toto, ahno imehxo exĩko mã toto. Mose pokoino kure rokẽ imehnõ ahno rĩko ase, emero.

¹⁹ Mose tymenekase ya jomiry omipona typoenõ ripotohme, typakomotyã roropa jomipona ripotohme, zae toto ehtohme. Morara toto ahtao, zae rokẽ ehtoh riryhta eya xine, jomihpyry ae ro kure rokẽ mose rĩko ase.”

²⁰ Mame ynara tykase Ritonõpo Aparão a:

– Iirypyryme xihpyryme Sotoma põkõ toehse, Komora põkõ roropa, ãko mã imehnomo toto poko.

²¹ Naeroro morotona ytõko ase toto enese, ajohpe pyra toto ekãtotoh waro jehtohme.

²² Mame asakoro mokaro toytose Sotoma pata esemary ae. Yrome Ritonõpo maro ro Aparão kynexine.

²³ Ameke pyra toehse Aparão eya tõturupotohme.

– Yrome ahno kurãkõ nae ahtao Sotoma po, mokaro wãnohnõko mah popyra exiketõ mahro?

²⁴ Otarame 50me ahno kurã nae moro pata po ahtao, morara ahtao pata enahkapõko mah? Pata onypynanohpyra hma mokaro kurãkõ 50mãkõ moroto ahtao?

²⁵ Ahno kurã onetapasaromepyra mase pohnõ maro, iirypyryme pyra toto ahtao. Morara onyripyra exiko. Omoro rokẽ zae sero nono põkõ apiakaneme mase. Zae rokẽ ahno apiakãko mase.

²⁶ Ynara tykase Ritonõpo eya:

– 50me ahno kurã eneryhta ya Sotoma po, moro pata pynanohnõko ase tytororo mokaro pokoino, tykase.

²⁷ Mame Aparão ynara tykase ropa:

– Ajohpãme sã yzehno pyra exiko jomiry poko. Omoro mase Ritonõpo, ywy ase ahnome rokene.

²⁸ Otarame 45me rokẽ kurãkõ nae ahtao, pata enahkãko ma 5me pyra ahtao 50me ehtohme?

Tozuhse ropa Ritonõpo a:

– 45me kurãkõ eneryhta ya pata onenahkara ase.

²⁹ Mame Aparão tõturupose ropa mya roropa eya:

– 40me rokẽ kurãkõ nae ahtao, otara exĩko? tykase.

– Mokaro 40mākō, kurākō pyno jexiryke morotōkō onenahkara ase, tykase Ritonōpo.

³⁰ Mame ynara tykase Aparāo:

– Yzehno pyra exiko, Ritonōpo, ajohpāme samo ynara karyhtao, 30me kurākō nae ahtao, otara exīko? toto enahkapōko mah?

Ynara tykase Ritonōpo eya:

– 30me nae ahtao pata pōkō pynanohnōko ase. Iirypyrykō korokāko ase, tykase.

³¹ Ynara tykase Aparāo:

– Ehxirōko ase, yrome zae pyra jahtao yyrypyry ikorokako: 20me rokē kurākō ahtao otara āko mah moro pōkō enahkāko ro mahno?

– Mokaro 20mākō pyno jexiryke pata pōkō onenahkara ase, tykase Ritonōpo.

³² Etyhpyryme ynara tykase Aparāo:

– Ajohpāme sā yzehno pyra exiko ynara ekaroporyhtao etyhpyryme rahkene. Otaramē 10me rokē kurākō enēko mase moroto, tykase.

– Mokaro 10mākō pokoino moro pata pōkō onenahkara ase, tykase Ritonōpo.

³³ Mame tōturukehse Ritonōpo ahtao Aparāo maro toytose ynororo. Aparāo toytose ropa tytapyī taka.

19

Sotoma iirypyryme ehtopōpyry

¹ Morarame kohmānōko kynexine, mokaro Ritonōpo nenyohityā asakoro toeporehkase ahtao Sotoma pona.

Typorohse Ro kynexine pata omōtoḥ pūto. Mame mokaro Ritonōpo nenyohityā tonese tyya ahtao towōse ynororo toto omikase. Tosekumuru po typorohse ynororo toto ēpataka.

² Ynara tykase ynororo eya xine:

– Moehtou? Taro ase ākorehmatohkōme. Ajohpāme sā ehmaropa ytapyī taka. Moroto opupurukō kurikāko matose oytotohkōme ropa.

– Arypyra, tykase toto, jarānao, pata rānao ēmehnōko ynanase, tykase toto eya.

³ Yrome otuhparo Ro exiryke tymoise eya xine. Imaro toytose toto Ro tapyī taka. Mame otuhtoh tyripose Ro a wyi ekeisenā maro. Tōtuhse toto.

⁴ Yrome ataxikara ro mokaro ahtao, Sotoma pōkō, emero orutua kō tooehse poetohtimākomo, tamuhpomākō maro, Ro tapyī tapurupose eya xine.

⁵ Ro tykohmase eya xine:

– Otoko toḥ nae mokaro orutua komo, amaro exiketomo? Toto enehko xiaro jarānaka. Mokaro poko se ynanase, tykase toto.

⁶ Tytapyī tae tutūtase Ro, orutua kō zurutohme. Kure omōtoḥ tapuruse eya, ynara tykase:

⁷ – Jepe tomo, ajohpāme sā morohne xihpyry poko pyra ehtoko.

⁸ Etatoko pahne, asakoro tōxike ase, orutua poko exipitopyra exiketomo. Toto enehnōko ase jarānaka oya xine. Jēxiry tō poko ehtoko ise awahtao xine. Yrome mokaro orutua kō poko pyra ehtoko. Tooehse toto ytapyī taka ēmehtohme, naeroro toto ewomāko ase toto onyryhmara imehnō ehtohme, tykase Ro.

⁹ Yrome tozuhse ynororo eya xine:

– Ytoko taroino, yna wapo pyra exiko!

Oseyā ynara tykase toto:

– Imepÿ nono poe aepyhpyry mose ro. Tõmipona kyrirykõ se ynororo tuisame exikety samo! Oty katohme?

Mame toeramase toto Ro a ynara katohme:

– Seromaroro mokaro oepe tõ ryhmary se yna ehtopõpyry motye oryhmäko ynanase.

Ro tupurohmase Sotoma põkomo a. Toeporehkase toto tapyi omõtoh pona tapyi etapuruhmakatohme repe, omõtohme repe.

¹⁰ Yrome mokaro a Ro tapoise asakoro aehtyamo a, tytywyhmase tapyi taka. Mame omõtoh tapuruse eya xine.

¹¹ Morarame jarãnao exiketõ emero tonukehkapose toto omõtoh onenepyra toto ehtohme.

Sotoma rumekatopõpyry Ro a

¹² Mame ynara tykase mokaro asakorõkõ Ro a:

– Oekyry tõ imehnõ nae hma taro? Omũkuru tõ aroko te, oẽxiry tõ maro te, oẽxiry tõ nio tõ maro te, imehnõ oekyry tõ maro, toto arotohme emero sero pata poe.

¹³ Ynara exiryke: sero pata põkõ enahkãko Ritonõpo mana. Sero pata põkõ ehtoh xihpyry poko totase eya. Naeroro yna tonehpose eya Sotoma enahkatohme.

¹⁴ Mame Ro tutõtase oturutohme typaniry tõ maro. Ëxiry tõ eraximãko toh kynexine pytatohme repe toto maro. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Atakimatoko axiny sero rumekatohme. Sero pata enahkãko Ritonõpo mana!

Yrome Ro atahmãkaryme rokẽ tokarose eya xine.

¹⁵ Mame ãmehsasaka ahtao atarypõko Ritonõpo nenyohntyã kynexine. Ynara tykase toto Ro a:

– Axiny! tykase toto. – Opyty aroko, oẽxiry tõ aroko amaro asakoro ro. Axĩ ke ytotoko taroino, oorikyrykõino pata enahkaryhta.

¹⁶ Mame axĩ pyra Ro exiryke emary tapoise Ritonõpo nenyohntyamo a, Ro te, ipyty te, ãxiry tõ maro. Tarose toto pata poe Ro pynanopyry se Ritonõpo exiryke.

¹⁷ Mame toiro Ritonõpo nenyokyhpyry ynara tykase Ro a:

– Seromaroro tururume ytoko õsepynanohtohme! Õkakoxi xine osenuhmara ehtoko. Sero jakanahmã wino roropa osenuhmara ehtoko. Epatoko ypy pona; epara awahtao xine orihnõko matose.

¹⁸ Yrome tozuhse ynororo Ro a:

– Tuisa, morara jyripopyra exiko, ajohpãme samo!

¹⁹ Kure make ya seroae. Typynanohse ywy oya orihpyra jehtohme. Yrome moro ypy moe mana, eporehkara ro jahtao yyryhmatoh jetapãko nase.

²⁰ Moroto pata pitiko enẽko mah? Moe hkopyra mana morotona epatohme. Ytoxi morotona osepynanohtohme. Enẽko mah? Pata pitiko nase.

²¹ Mame ynara tykase Ritonõpo nenyokyhpyry eya:

– Ÿ, kure mana. Moro pata onenahkara ase.

²² Axĩ ke ytoko tururume. Onenahkapopyra ase eporehkara ro awahtao xine morotona. Moro “pata pitiko” tykase Ro exiryke, esety Zoame toehse.

Sotoma enahkary Komora maro

²³ Xixi tõnuhse pixo ahtao, Ro toeporehkase Zoa pona.

²⁴ Mame mõtoino rokẽ apoto tonehpose Ritonõpo a konopo samo, sautu panõ orihmatõ maro kapu ae pata Sotoma pona, Komora maro.

²⁵ Moro pata tõ asakoro tonahkase Ritonõpo a jakanahmã maro, moro põkõ maro, otyro tõkehko maro, wewe tõ maro.

²⁶ Ynara toehse roropa, tŷkakoxi tōsenuhmase Ro pyty ahtao sautumē, xik-ihme exiketyme toeramase ynororo.

²⁷ Yrokokoro towōse Aparão, pakeimo. Toytose ynororo tōturutopōpyra pona Ritonōpo maro.

²⁸ Tōsenuhmase ynororo Sotoma wino te, Komora wino roropa jakanahmā pona roropa. Orexīto konōto tonese eya onuhnōko nono poe, apoto konōto erexītory samo.

²⁹ Moro sã pata tō tonahkase Ritonōpo a jakanahmā po. Mame tōsenetupuhse roropa ynororo Aparão poko. Naeroro Ro takorehmase eya epatohme, orihpyra aehtohme ipatary tonahkase ahtao.

Moapita tō amonita tō maro

³⁰ Mame Zoa po Ro ahtao enaromŷke toehse ynororo. Naeroro ypy tō pona toytose ynororo tōxiry tō maro. Moroto tōsesarise toto oramao, asakorōkō tōxiry maro.

³¹ Mame ěxiry apitorymā ynara tykase takorony a:

– Papa tamuhpōme toehse. Imepŷ orutua pyra roropa taro. Morara exiryke niotasaromepyra sytase. Emūkuasaromepyra sytase, imehnō saaro emero nono po.

³² Eropa papa sauhpane aetŷtohme. Mame toetŷse ahtao imaro exīko sytase, emūkuatohme imūkurume.

³³ Naeroro moro kohmamyry ae eukuru tokarose eya xine tumykomo a. Mame ěxiry osemazupu tumy maro toehse. Yrome toetŷse exiryke tuaro pyra kynexine.

³⁴ Yrokokoro ynara tykase ěxiry apitorymā takorony a:

– Kokonie papa maro akene. Seroae sauhpane ropa etŷtohme ropa, imaro oehthohme koko. Morarame emūkuāko sytase typakōke papa ehtohme, tykase ynaroro.

³⁵ Mame tykohmāse ahtao eukuru tokarose ropa, tumykō tauhpase ropa. Mame ěxiry etyhpymano tumy maro toehse. Yrome tuaro pyra ynororo kynexine toetŷse exiryke.

³⁶ Morara exiryke ěxiry tō asakoro poetoēme toehse tumykō mūkuru ěme.

³⁷ Mokyro ěxiry apitorymā toemūkuase Moapeme. Moape tō tamurume toehse ynororo.

³⁸ Mokyro Ro ěxiry etyhpymā roropa toemūkuase orutuame, tumūkuru tosehpare eya Pē-Amime. Amonita tō tamurume toehse ynororo.

20

Apimereke maro Aparão

¹ Mame Aparão toytose Māre poe ikurenaka Kanaã nonory poro. Tōsesarise ynororo irānao pata Kate poe pata Sua pona. Moromeïpo Jeraa po tōsesarise Aparão ahtao,

² toryxiry Sara tokarose eya. Mame Sara tonehpose Apimereke, Jeraa tuisary a tytapyī konōto taka.

³ Yrome koko tōsenepose Ritonōpo Apimereke a aosenety. Ynara tykase ynororo eya:

– Oorikyry ke awānohnōko ase, mokyro nohpo onenepyhpyry pokoino atapyī taka, imepŷ pytyme exiryke.

⁴ Mokyro Apimereke Sara poko pyra ro kynexine. Naeroro ynara tykase ynororo:

– Ritonōpo, mokyro poko pyra akene! Yna enahkāko mah ypatary pōkō maro?

⁵ Mokyro ro, Aparão morara tykase: “Woryxiry mose ro, Sara,” tykase ynororo. Morara tykase roropa nohpo. Zae rokẽ se exiase. Imepỹ pyty apoiry se pyra akene ipunaka, tykase.

⁶ Aosenety ynara tykase sã Ritonõpo eya:

– Zuaro ase, ajoajohpe se pyra mexiase. Morara exiryke iirypyryme pyra oehtohme yneneryme, nohpo towomase ya ipoko pyra oehtohme.

⁷ Seromaroro nohpo ekaroko ropa inio a. Morararo urutõme aexiryke oturũko ya mana opoko orihpyra oehtohme. Yrome nohpo onekaropyra ropa awahtao ourũko ase, orihnõko mase rahkene oekyry tõ maro.

⁸ Yrokokoro towõse ropa Apimereke pakeimo. Typoetory tõ tykohmase tyya osekarotohme eya xine. Enaromyke toehse toto itamurume.

⁹ Moromeĩpo Aparão tykohmase Apimereke a. Ynara tykase ynororo eya:

– Oty myri yna a? Oty popyra yrino oya? Opokoino yna wãnohsasaka Ritonõpo toehse, iirypyryme ehtoh poko exisasaka toehse jexiryke. Moro sã tyriry popyra mana ipunaka.

¹⁰ Oty katoh sã poko mosenetupuhno sã sã tyritohme ypohko? tykase ynororo eya.

¹¹ Ynara tykase Aparão eya:

– Sero nono põkõ Ritonõpo omipona pyra emero ekaroase repe, jetapãko mã toto ypyty apoitohme tpytyme, ekaroase repe.

¹² Ajohpe pyra ro mana, worryryme Sara mana, papa ãxihpyryme exiryke, aja ãxiryme pyra rokene. Naeroro tapoise ya ypytyme.

¹³ Mame papa tapyĩ tae taropose jahtao Ritonõpo a imehnõ nonory poro jytotohme, ynara ase Sara a: “Imehnõ nonory po kuahtao, worryryme osekaroko jewomatohme,” ase eya.

¹⁴ Mame Sara tokarose ropa Apimereke a Aparão a. Imaro kaneru tõ tokarose eya pui tõ maro te, orutua komo te, nohpo tõ maro ipoetoryme.

¹⁵ Ynara tykase ynororo eya:

– Eneko ke, Aparão, sero ynonoryme mana emero. Ise oehtoh imenekako oesaryme.

¹⁶ Mame ynara tykase Apimereke Sara a:

– Parata ekarõko ase opiry a, 11me kiru zokonaka zuaro imehnõ amaro xine exiketõ ehtohme zae oehtoh poko. Ynara zuaro exĩko mã toto azahkuru pyra mexiase ipunaka.

¹⁷⁻¹⁸ Morara toehse Sara exiryke, Aparão pyty, tyrohsẽ tonehpose Ritonõpo a Apimereke tapyĩ taõkõ pona. Nohpo tõ emero emũkuasaromepyra tyripose toto Ritonõpo a. Mame Aparão tõturuse Ritonõpo a Apimereke tõ poko, tukurãkase ropa toto Ritonõpo a, Apimereke te, ipyty te, ipoetory tõ maro emero, toto emũkuatohme ropa.

21

Izake enurutopõpyry

¹ Mame tõmihpyry ae ro kure rokẽ Sara tyrise Ritonõpo a.

² Poetoẽme toehse ynororo. Mame tamuhpõme Aparão toehse ahtao toemũkuase ynororo. Morara toehse aenurutoh po, Ritonõpo omihpyry ae ro.

³ Tumũkuru tosehapse Aparão a Izakeme.

⁴ Mame 8me ãmepyry taropose ahtao tumũkuru aĩpotapihpyry tysahkase Aparão a, Ritonõpo omihpyry omi poe.

⁵ 100me jeimamyry Aparão nae kynexine, Izake tonuruse ahtao.

⁶ Morarame ynara tykase Sara:

– Ritonõpo nekarohpyry poko tãkye toehse ywy. Exianãko ase. Moro poko etaryhtao imehnomo a ymaro exianãko roropa mã toto.

⁷ Ynara tykase roropa ynororo:

– Morara kasaromepyra imehnõ nexiase Aparão a: “Opyty emũkuãko mana. Suhsu ekarõko roropa mana omũkuru a. Mame tamuhpõme toehse ynororo ahtao emũkuase rahkene, imũkurume.”

⁸ Mame tuãtase aimo pitiko. Mame suhsu tõkehse eya ahtao otuhtoh konõto tyrise Aparão a.

Akara taropose imũkuru maro

⁹ Morarame Iximaeu, Akara mũkuru osemiãko kynexine Izake maro, Sara mũkuru maro.

¹⁰ Mokaro eneryke tyya ynara tykase Sara Aparão a:

– Mose ypoetory aropoko ywinoino imũkuru maro. Ypoetory mũkuru omõkomohpyry anapiakara mana umũkuru Izake maro.

¹¹ Torëtyke toehse Aparão morara kary etaryke tyya, Iximaeu tumũkurume roropa exiryke.

¹² Yrome ynara tykase Ritonõpo eya:

– Aparão, torëtyke pyra exiko poeto poko, opoetory Akara poko roropa. Tyriko emero, Sara omi poe. Typakõke exiko mase Izake poenõ ke.

¹³ Opoetory mũkuru omũkurume roropa mana. Naeroro ipakomotyã roropa ripõko ase imoihmãkõme.

¹⁴ Yrokokoro towõse Aparão pakeimo. Tonahsẽ tapoise eya tuna maro ã ao, eukuru. Morohne tokarõse eya Akara a poeto maro. Mame taropose ynororo eya mya aytotohme. Akara toytose. Xiaxiake toytose ynororo ona poro ahno esary poro pyra Peresepa nonory poro.

¹⁵ Mame tuna tonahse ahtao, tumũkuru tynomose eya wewe zopino.

¹⁶ Myahme sã pitiko 100 meturume toytose nohpo porohse nono pona. Tõsenetupuhse ynororo “Umũkuru orikyry enery se pyra ase”. Toraximase sokohme moroto. Imũkuru tyxitase.

¹⁷ Mame poeto xitary totase Ritonõpo a. Kapu ae tõturuse Akara a Ritonõpo nenyokyhpyry, ynara tykase ynororo:

– Oty poko torëtyke mahno? Enaromyra exiko, poeto xitary totase Ritonõpo a.

¹⁸ Eropa! Poeto anỹko xikihme, emary apoiko, ipoenõ riko ase imoihme, tykase ynororo eya.

¹⁹ Mame pimỹme pyra Akara enuru tyripose Ritonõpo a, tuna eutary tonese eya. Toytose ynororo, tuna ã typehkase eya, tuna ke tumũkuru Iximaeu tauhpase eya.

²⁰ Towomase Iximaeu Ritonõpo a, tuãtase ynororo ona Parã po. Emese kure toehse ynororo. Morararo tykarimotary waro toehse pyrou ke.

²¹ Mame jeny a nohpo tymenekase, Ejitu pono, ipytyme.

Apimereke maro Aparão

²² Morarame Apimereke toytose oturuse Aparão maro. Tymaro takorehmane Pikou tarose, soutatu tõ tuisary. Ynara tykase Apimereke Aparão a:

– Ritonõpo amaro mana. ãkorehmãko mana onyriry tõ poko emero.

²³ Naeroro õmiry etapory se ase, Ritonõpo netaryme, yna onenekunohpyra oexiry poko te, umũkuru tõ roropa, ypakomotyã roropa. Zae rokẽ exiase amaro. Naeroro zae rokẽ exiko yna maro, sero nono põkõ maro, enara.

²⁴ – Ÿ, jomiry etapõko ase oya, tykase Aparão.

²⁵ Mame Apimereke turuse Aparão a tuna eutary poko, tapoise exiryke Apimereke poetory tomo a jamihme toexirykõke, tuna anapoipyra Aparão poetory tõihtohme.

²⁶ Ynara tykase Apimereke:

– Onoky a morara tyrise? Zuario pyra akene. Jurupyra mexiase. Seromaroro rokẽ moro poko etãko ase.

²⁷ Mame kaneru tõi tapoise Aparão a pui tõi maro, toky tõi ekarotohme Apimereke a. Tõturuse toto oseya tõmirykõ totapose eya xine.

²⁸ Mame 7me kaneru tõi tymenekase Aparão a toky toh tae, ekarotohme eya.

²⁹ Apimereke a tõturupose, ynara tykase eya:

– Oty katoh moxiã tapiakase oya, 7me kaneru tomo?

³⁰ – Moxiã mã ynekaroryme oya, tykase Aparão. – Moxiã 7me kaneru tõi apoiryhtao oya, ynara ãko mase: “ÿ, zuaro ase: sero tuna eutary tahkase Aparão a,” ãko mase, tykase ynororo.

³¹ Morara exiryke moroto tosehpase Peresepame eya xine, moroto tõmirykõ totapose oseya exiryke.

³² Moromeĩpo Peresepa po tõmirykõ etapoxĩpo Apimereke toytose ropa takorehmane Pikou maro pirixteu tõi nonory pona ropa.

³³ Mame moroto Peresepa po wewe tarykase Aparão a, moroto roropa Ritonõpo toahmase Aparão a, Jũme Exiketyme aexiry poko.

³⁴ Mame okynahxo Aparão moroto ehse pirixteu tõi nonory po.

22

Aparão kuhtopõpyry Ritonõpo a

¹ Morarame Aparão tukuhse Ritonõpo a. Esety ae tykohmase ynororo:

– Aparão! tykase eya.

– Taro ase, tykase ynororo.

² Ynara tykase Ritonõpo eya:

– Omũkuru apoiko, Izake, omũkuru toirono, ipyno oehtopo, mame ytoko mya Moria nonory pona. Moroto ypy po, ynenepory oya, omũkuru iahkako onekaroryme ya, tykase.

³ Yrokokoro towõse Aparão pakeimo, apotopokõ tyrakase eya, jumẽtu pona tyrise eya, mame toytopytose Ritonõpo a katopõpyry pona. Imaro Izake toytose, asakoro ipoetory tõi maro.

⁴ Oseruao tõmehse toytorykõ poko, mame osa tonese Aparão a amekeino.

⁵ Ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

– Taro rokẽ ehtoko jumẽtu maro, yna eraximatoko. Ytõko ynanase mõtona Ritonõpo eahmase. Okynã pyra oehnõko ropa ynanase, tykase Aparão eya xine.

⁶ Apotopokõ tyrise Aparão a tumũkuru motary pona. Rato tapoise eya apoto ã maro, toytose toto asakoro rokene oximaro.

⁷ Okynã pyra ynara tykase imũkuru tumy a:

– Papa! tykase.

– Otara aimo? tykase jumy.

Tõturupose Izake tumy a:

– Apotopokõ seny, apoto roropa, yrome otoko kaneru nah tyahkasehmy? tykase imũkuru eya.

⁸ Aparão a tozuhse, ynara tykase ynororo:

– Ritonõpo ro mokyro ekarõko mana totapasẽme, tykase jumy eya.

Toytose ro toto myahme samo asakoro rokene.

⁹ Toeporehkase tahtao xine Ritonõpo nenepohpyry pona, apoto apõ tyrise Aparão a, epona apotopokõ tyrise eya. Moromeïpo Izake tymyhse eya apoto apõ pona tyritohme, apotopokõ pona.

¹⁰ Mame rato tapoise eya tuotohme.

¹¹ Yrome kapu ae tõmitase Ritonõpo nenyokyhpyry:

– Aparão! Aparão!

– Taro ase, tykase ynororo.

¹² – Omūkuru onuopyra exiko, onyryhmara exiko, tykase Ritonõpo nenyokyhpyry eya. – Zuarõ ase seromaroro ypyno oexiry poko, jomipona oexiry waro ase, omūkuru ekarory se make ya jomi poe, omūkuru toirono.

¹³ Mame tÿkakoxi tõsenuhmase ahtao Aparão a kaneru tonese eya tyryhse tyretyry ae wewe ehmatao. Toytose Aparão mokyro apoise, totapase eya jahkatohme, apoto apõ pona tyrise eya tumūkuru myakãme.

¹⁴ Moroto tosehapse Aparão a “Ekarõko Ritonõpo mana” me tosehapse eya. Morara exiryke seroae ro ynara ãko moro põkõ mana: “Ypy po, tosary po tokarosẽ ekarõko Ritonõpo mana.”

¹⁵ Morarame Aparão tykohmase ropa Ritonõpo nenyokyhpyry a kaino.

¹⁶ Ynara tykase ynororo eya:

– Omūkuru toirõ ekarory se ya oexiryke, jomiry omipona, ynara ãko ase oya: Ywy roro jomiry etapõko ase oya, jesety mã Ritonõpo Oesemy, kure rokẽ orõko ase.

¹⁷ Apakomotyã tuhke emãnõko mã toto ypoe, ikuhpÿme toto ehtohme xirikuato ikuhpÿme ehtoh samo kapu ao te, isawã ikuhpÿme ehtoh sã roropa tuna konõto ehpio. Topetõkara poremãkapõko mã toto.

¹⁸ Apakõ ae kure rokẽ imehnõ rõko ase emero nonory po jomihpyry omipona toehse oexiryke, ynyriphpyry tyrise oya exiryke.

¹⁹ Mame toytose ropa Aparão morotona ropa typoetory tomo a, mame oximaro toytose toto Peresepa pona, Aparão tapyĩ taka ropa.

Naoa pakomotyamo

²⁰ Moromeïpo Aparão turuse zakorõ Naoa poko. Imūkuru tõ tonuruse 8me, ipyty Miuka poenõme.

²¹ Apitorymã kynexine Uze; imeïpo Puze te, mame Kemueu, Arã zũme;

²² imeïpo tonuruse Kesete te, Hazo te, Piuta te, Jitirape te, Petueu, enara.

²³ Mokyro Petueu tõxike toehse Repekame. Mokaro kynexine Miuka poenomo Naoa maro, Aparão akorony.

²⁴ Reuma maro Naoa pyty roropa, tonuruse: Tapa te, Kaã te, Taasa te, Maaka, enara.

23

Sara orihtopõpyry

¹ Mame 127me jeimamyry taropose Sara a.

² Toorihse ynororo pata Eperõ po. Moroto esety akorõ Kiriante-Arapa kynexine, Kanaã nonory po. Tyhnamose ynororo Aparão a.

³ Moroto tpyty ekepyry tynomose aporo, toytose ynororo heteu tõ maro oturuse.

⁴ Ynara tykase ynororo eya xine:

– Katonõme ase ononorykõ po. Naeroro oya xine osa pitiko epekatyry se ase ypyty ekepyry zonẽtohme, tykase Aparão.

⁵ Mame tozuhse ynororo heteu tomo a:

⁶ – Etako pahne, tuisa! Yna a omoro mase tamuximehxo exiketyme. Osa imenekako nono kurano aorihtyã zonêtohme. Yna esary pyno pyra ynanase. Ise oehtoh ekarõko ynanase oya, tykase toto.

⁷ Mame towõse Aparão. Toepuisse ynororo heteu tã ãpataka. Ynara tykase ynororo:

⁸ – Kure oya xine ahtao ypyty ekepyry zonemyry taro ononory po ekaropoko Eporõ a, Zoa mükuru,

⁹ topu eutary, Makapera ekarotohme ya. Moroto mana esary ehpio. Tineru ke zae epehmãko ase epehpyry tytororo. Morarame zonêtopõpyry esẽme exiko ase taro.

¹⁰ Eporõ moroto kynexine typorohse oximõmãkõ maro, pata omõtoh pũto. Opore tõturuse ynororo imehnõ emero netaryme.

¹¹ – Arypyra, tam. Etako pahne, moro nono ekarõko ase oya topehke pyra oesaryme ehtohme, topu ao eutary maro. Wekyry tã neneryme morohne ekarõko ase oya topehke pyra opyty ekepyry zonêtohme oya.

¹² Yrome toepuisse ropa Aparão heteu tã ãpataka.

¹³ Eporõ a ynara tykase ynororo opore pitiko mokaro emero netaryme:

– Etako ke, ajohpãme samo! Tineru ke moro nono epekatyry se ase. Kaxiko otãto epehpyry se hmahno, oepehmãko ase. Moromeĩpo ypyty ekepyry zonênõko ase moroto.

¹⁴ Tozuhse ynororo Eporõ a:

¹⁵ – Etako ke, Pãna! Moro nono epehpyry 400me parata mana. Yrome epehpyry poko torëtyke pyra exiko, osepeme sytase. Opyty ekepyry zonêta morõtona.

¹⁶ – Ý zae mase, moro epehmãko ase, tykase Aparão oximõmãkõ netaryme. Moro epehpyry, Eporõ a ekarohpyry, 4 kiru zokonaka kynexine, parata tukupse ahtao, mõkomo ekamonanõ nukuhtoh po.

¹⁷ Morarame moro nono esẽme toehse Aparão, Eporõ tupĩpyry Makapera po, Mãre poe xixi tũtatoh wino. Tupito topekahse eya topu eutary maro, wewe tã maro mya esary ehpio pona.

¹⁸ Mokaro heteu tã emero moroto oximõmãkõ moro nono epekatyry enene toto.

¹⁹ Moromeĩpo tytyty Sara ekepyry tonẽse Aparão a topu eutary ao Makapera nonory po, Mãre poe xixi tũtatoh wino. Moro nono esety Eperõme, Kanaã nonory po.

²⁰ Morara exiryke heteu tã nonory topu eutary maro Aparão nonoryme toehse, esaryme, okepy zonêtohme.

24

Izake pyty menekary poko

¹ Morarame tamuhpõme Aparão kynexine. Kure rokẽ tyrise ynororo Ritonõpo a, takorehmase eya inyryry poko emero.

² Mame typoetory tykohmase tyya. Mokyro imõkomory eraseme kynexine emero porehme. Ynara tykase Aparão eya:

– Oemary tyriko waxiry zopikoxi, Ritonõpo netaryme õmiry etapoko ya:

³ Ritonõpo kapu Esemý, sero nono Esẽme roropa mana. Mokyro netaryme kaxiko ya umükuru Izake pytyme tarõkõ, Kanaã põkõ onymenekara exiko.

⁴ Ytoko ynonory pona wekyry tã esaka, nohpo menekatohme oya Izake pytyme.

⁵ Tõturupose ipoetory:

– Oty rĩko ywy mokyro nohpo toepyry se pyra ahtao ymaro. Omükuru arõko ha ymahro, oesahpyry pona ropa?

6 – Arypyra, tykase Aparão. – Umükuru anaropopyra ase myaro ipunaka!

7 Ritonõpo, Kapu Esemy a tonehse ywy papa tapyĩ tae, wekyry tõ nonory poe. Tõmiry totapose ya: sero nono ekarõko ase apakomotyamo a, tykase ynororo ya. Tynenyokyhpyry aropõko mana oesemary enepotohme oya, naeroro ekurehpyra mase, nohpo epe Kahnõko mase umükuru pytyme.

8 Mãpyra nohpo toepyry se pyra ahtao, tymyhpokasẽme exĩko ropa sã mase. Yrome umükuru anaropyra mase myaro ipunaka.

9 Mame tomary tyrise ipoetory a Aparão axiry zopikoxi, tõmiry totapose eya tosẽ nyriporo ritohme tyya.

10 Morarame Aparão poetory a tosẽ eky kameru tõ tapoise, 10me, mõkomo maro, tynekaroryme. Mame toytose ynororo Naoa patahpyry pona, Mesopotamia pona.

11 Toeporehkase tahtao, kameru tõ tosekumurukõ po typorohkaposẽ eya tuna eutary myhtokoxi, pata pütokoxi. Kokonie pukuro kynexine, tuna puimatoh po nohpo tomo a.

12 Ynara Ritonõpo a tõturuse ynororo:

– Ritonõpo, jesẽ Aparão Esemy, emero zae ehtoh tyripoko, kure rokẽ jesẽ tõ tyriko roropa.

13 Taro ase pẽkamã pũto, nohpo tõ oryximãkõ tuna enehse oehketõ eraximãko.

14 Ynara ãko ase toiro nohpo a: “Ajohpãme sã tuna pixo jokuru ekaroko,” ãko ase eya. Mame johpãko mana: “Oeky tõ roropa ohpãko ase,” karyhtao ya, mokyro onymenteahpyryme opoetory Izake pytyme aehtoh waro exĩko ase. Moro tonese ya exiryke tuaro exĩko ase kure oehtoh poko jesẽ maro.

15 Aotururuhtao ro Ritonõpo a, Repeka tooehse, tuna ã ke tymotapõ ke. Petueu ãxiry kynexine ynororo, Miuka pary Naoa pary, enara. Aparão akorõ kynexine Naoa.

16 Nohpo oryxime kynexine, orutua poko exipitopỹ kynexine; ipoko exipitopyra orutua kõ kynexine. Tyhtose ynororo tuna anỹse, mame tõnuhse ropa ynororo tuna anỹxĩpo.

17 Tururume Aparão poetory toytose eya, ynara tykase ynororo eya:

– Ajohpãme sã jokuru tuna pitiko ekaroko ya, tykase eya.

18 – Ỹ, êkose, tykase nohpo eya. Axĩ tuna ã typorohkase eya. Tuna ã tapoise ro eya enyryhtao eya.

19 Mame tuna ekarokehxĩpo eya, ynara tykase oryximã eya:

– Tuna anỹnõko ase roropa oeky tõ ohpatohme.

20 Axĩ tarykase tuna eya okyno tõ okuru ã aka. Mame toytose ropa ynororo tuna anỹse ropa tuna pẽkamãka kameru tõ okurume. Tauhpase toto ise pyrah katoh pona.

21 Moro eneryke tyya: “Tyk,” tykase Aparão poetory. Mokyro nohpo enẽko rokẽ kynexine, tuaro toehtohme, Ritonõpo nymenakahpyryme nymyry ynororo exiry poko.

22 Mame kameru tomo a tõkehse ahtao, uuru tapoise eya ounasere, 6 karama mano, tyritohme oryximã eunary pokona. Wãsere roropa asakoro tokarose eya uuru risemy, 100 karama motye.

23 Mame tõturupose ynororo eya:

– Onoky mokyro omy? tykase tõturupose eya. Osa nae nah atapyĩkõ tao ynanyhtohme ypoetory tõ maro? tykase.

24 – Ywy Petueu ãxiry ase, Miuka pary Naoa pary, enara, tykase ynororo.

25 Yna tapyĩ tao nyhtoh nae. Nae roropa onahpoty oeky tõ napyryme.

²⁶ Mame tosekumuru po typorohse ynororo Ritonõpo êpataka, Tosê toahmase eya.

²⁷ Ynara tykase ynororo:

— Kure mase Ritonõpo, jesê Aparão Esemy! Kure rokê tonehpose ywy Oya topohme Aparão ekyry tapyĩ taka, tykase.

²⁸ Tururume toytose nohpo oryximã tyse tapyĩ taka toto zuruse Aparão poetory oehpõpyry poko.

²⁹⁻³⁰ Typiry ke Repeka kynexine, esety Rapão. Moro ounasere uuru risemy te, wãserẽ tã maro toryxiry emekũ poko eneryke tyya te, toryxiry otururu etaryke roropa tyya, toytose Rapão tururume Aparão poetory enehse. Moroto ro kynexine toky tã maro, pẽkamã pũto.

³¹ Ynara tykase Rapão eya:

— Osehko, ymaro eropa! Kure rokê tyrise mase Ritonõpo a. Oty katohme taro rokê mah jarao? Oesary nae tapyi tao, osa nae roropa oeky tã esaryme, tykase ynororo eya.

³² Mame tapyi taka tomõse ynororo. Kameru tã narotyã typorohkapose Rapão a. Onahpoty tokarose eya toto napyryme. Moromeĩpo tuna tonehse eya Aparão poetory a, imaro exiketomo a roropa, tupupurukõ ikurikatohme.

³³ Morarame tonahsê tonehse ahtao eya xine, ynara tykase Aparão poetory:

— Otuhpyra ase aporo oturupyra ro jexiryke, tykase.

— Ñ kaxiko, oturuko tykase Rapão eya.

³⁴ Mame ynara tykase ynororo:

— Ywy ase Aparão poetory.

³⁵ Kure rokê jesê tyrise Ritonõpo a. Itamurume tymõkomoke toehse ynororo Ritonõpo nekarotyã eya kaneru tã tuhke te, poti tã roropa te, pui tomo te, parata te, uuru maro te, ipoetory tomo, orutua komo te, nohpo tomo te, kameru tomo te, jumẽtu tomo, enara.

³⁶ Ipyty Sara toemũkuase kunumuxime tahtao jesê mũkurume. Tummy mõkomohpyry esẽme exĩko mana emero.

³⁷ Tõmihpyry omipona tyripose ywy jesemy a Ritonõpo netaryme. Ynara tyripose ywy eya: “Umũkuru Izake pytyme nohpo onymenekara exiko Kanaã pono, tarono.

³⁸ Mya ytoko papa ekyry tã esaka. Moroto wekyry tã maro nohpo menekãko mase ipytyme,” tykase

³⁹ Mame ekaropoase eya: “Oty rĩko ah mokyro nohpo oryximã toepyry se pyra ahtao ymaro?”

⁴⁰ Ynara tykase ynororo ya: “Ritonõpo omipona exikehpyra ase. Tynenyokyhpyry aropõko mana amaro oesemary enepotohme oya. Wekyry tã rãnao, papa ekyry tã maro nohpo oryximã menekãko mase umũkuru pytyme.

⁴¹ Wekyry tã maro õtururuhtao, mame tõxirykõ ekarory se pyra toto ahtao, morara ahtao tymyhpokase ropa sã mase. Torẽtyke pyra exiko,” tykase Aparão ya.

⁴² — Morarame toeporehkase jahtao tuna pẽkamã pona oturuno Ritonõpo a: “Ritonõpo, jesê Esemy kuakorehmako zae jesê nyriphopyry ritohme ya.

⁴³ Taro ase pẽkamã pũto. Nohpo oryximã tooehse ahtao tuna anỹse, tuna ekaropõko ase eya, jokurume.

⁴⁴ Ñme ynororo ahtao tuna ekarõko ya mana. Mame tuna ekarory se ynororo ahtao jeky tomo a, ah onymenekahpyryme mokyro nexi, jesê mũkuru pytyme,” ãko akene.

⁴⁵ Oturukehpyra ro jahtao Ritonõpo a ukurohtao, tooehse Repeka tuna ã ke tymotapõ ke. Tyhtose ynororo tuna anÿse pẽkamã aka. Mame ynara yka eya: “Jokuru pixo ekaroko ya otunary ã poe, ajohpãme samo,” ykano.

⁴⁶ Axĩ tuna ã typorohkase eya. Ynara nykano: “Ëko. Tuna anÿnõko ase roropa oeky tõ okurume, kameru tõ okurume.”

⁴⁷ Morarame ekaropõ eya: “Onoky mokyro omy?” ykano. Mame jezuhno ynororo: “Petueu ãxiry ase, Miuka pary Naoa pary roropa ase,” nykano. Mame ounasere yrino eunary pokona te, wãsere roropa yrino emekũ pokona.

⁴⁸ Jesekumuru po yporohno Ritonõpo eahmatohme. “Kure mase, Ritonõpo jesẽ Aparão Esemÿ,” ykã eya. “Kuenehno topohme xiaro jekyry tomo a, ãxiry enetohme, jesẽ mũkuru pytyme.”

⁴⁹ Seromaroro kahtoko ya kure jesẽ maro se awahtao xine. “Arypyra,” kahtoko jũme rokene, moro kary se awahtao xine zuaro jehtohme, ynyriry waro jehtohme.

⁵⁰ Ynara tykase Rapão tomo, jũ maro:

– Sero emero Ritonõpo poe nase. Naeroro oezuhsaromepyra ynanase.

⁵¹ Mose Repeka; aroko amaro. Ritonõpo poe, ah oesẽ mũkuru pytyme nexino. Ritonõpo omihpyry ae ro, tykase.

⁵² Morara kary etaryke tyya, Aparão poetory toepuisse Ritonõpo eahmatohme, “Kure mase” katohme.

⁵³ Mame upo tõkehko touse eya, parata roropa te, uuru risẽ roropa ekarotohme Repeka a. Mõkomo typyne exiketõ tokarose roropa eya, ipiry a te, jeny a, enara.

⁵⁴ Morarame tõtuhse ynororo imarõkõ maro, eukuru tõse eya xine, tõmehse toto moroto. Yrokokoro towõse ropa tahtao xine, ynara tykase Aparão poetory:

– Ytoxi ropa jesẽ tapyĩ taka ropa.

⁵⁵ Yrome Repeka piry tõ, jẽ maro ynara tykase:

– Kurehxo taro oexiry aporo, otarame 10me ãmepyry. Moromeĩpo ytõko ropa matose, tykase toto.

⁵⁶ Yrome ynara tykase Aparão poetory:

– “Taro exiko aporo” kara ehtoko ya. Zae rokẽ tonehse ywy Ritonõpo a xiaro jesẽ ekyry tomo a, tynymenekahpyry enepotohme ya. Naeroro ytoxi ropa jesemy a ropa, tykase ynororo.

⁵⁷ – Repeka kohmãko ynanase, tykase toto, – ekaropotohme eya. Otara ãko mã ynororo tarame?

⁵⁸ Tykohmase ynororo eya xine oturupotohme:

– Oytory se hma mose maro? tykase.

– ÿ, ytõko ase, tykase ynororo.

⁵⁹ Mame Repeka taropose eya xine, kunumuximehxo exikety maro, akorehmaneme te, Aparão poetory maro imaro ytoketõ maro.

⁶⁰ Kure rokẽ Repeka tyripose eya xine Ritonõpo a. Ynara tykase toto:

– Omoro, yna oryxiry, tuhkãkõ ãme oripory se ynanase Ritonõpo a tuhke miujãome exiketõ ãme.

Apakomotyã orẽpyra tyriporo se ynanase eya tyzehnotokõ patary tõ poremãkatohme eya xine, tykase toto.

⁶¹ Mame Repeka tõ typoetory maro, tãtakimase toto. Tõtyrise ynaroro kameru tõ pona. Aparão poetory maro toytose toto.

⁶² Mame Izake tooehse ona pona, tuna eutary pona. Moro pẽkamã esety “Isene Exikety Jenene tunary” kynexine. Moroto esary kynexine ikurenae Kanaã po.

⁶³ Ytoytōko osenetupuhnōko kynexine, kohmāsasaka ahtao, ona po. Mame kameru tō oepiry tonese eya.

⁶⁴ Repeka roropa tōsenuhmase. Izake eneryhtao, tyhtose ynororo kameru poe.

⁶⁵ Tōturupose ynororo Aparão poetory a:

– Onoky mokyro orutua ytoytokety ona po, xiaro oehnōko?

– Jesē mūkuru mokyro, tykase ynororo.

Mame kamisa tapoise eya tōmyty apurutohme.

⁶⁶ Mame Izake turuse Aparão poetory a tynyrytā poko emero.

⁶⁷ Morarame Repeka tarose Izake a tytapyī taka, tyse tapyinỹpyry taka, Izake pytyme toehse ynororo. Repeka pyno toehse ynororo ipunaka, torēnase toto, tākye toehse ynororo, tomukehse roropa tyse orihtopōpyry poko.

25

Imehnō Aparão pakomotyamo

(1 Koronika 1.32-33)

¹ Mame imepỹ nohpo maro tyyptase ropa Aparão, esety Ketura.

² Toemūkuase ynororo 6me: Zinirā te, Jokosā te, Metā te, Mitiā te, Ixipake te, Sua, enara.

³ Jokosā toemūkuase asakoro: Sepa te, Tetā, enara. Tetā pakomotyā ynara kynexine: asureu tomo te, retuseu tomo te, remueu tomo, enara.

⁴ Mitiā toemūkuase: Epame te, Epeame te, Enokeme te, Apitame te, Ere-tame, enara. Mokaro emero Ketura pakomotyāme toh kynexine.

⁵ Tymōkomory emero tokarose Aparão a Izake mōkomoryme ehtohme.

⁶ Yrome mōkomo pitiko tokarose eya tyyxiā poenomo a. Mame orihpyra ro tahtao taropose toto eya Izake winoino xixi tūtatoh wino, Oriēte nonory pona.

Aparão orihtopōpyry

⁷ 175me jeimamyry taropose Aparão a.

⁸ Mame toorihse ynororo tamuhpōme toehse ahtao.

⁹ Ekepyry tonēse imūkuru tomo a: Izake te, Iximaeu, enara. Tonēse ynororo oramāka topu aka, Makapera po, Māre wino xixi tūtatoh wino, Eporō tupi po. Eporō, Zoa mūkurume kynexine, heteume exikety.

¹⁰ Moro tupito kynexine Aparão nepekatyhpyry heteu tō wino; moroto Aparão ekepyry tonēse ipyty ekepyry maro.

¹¹ Moromeīpo toorihse Aparão ahtao, kure rokē imūkuru Izake tyrise Ritonōpo a. Moroto esary kynexine, Isene Exikety Jeneneme Pēkamā po.

Iximaeu pakomotyamo

(1 Koronika 1.28-33)

¹² Iximaeu, Aparão mūkurume kynexine Akara mūkurume roropa, Sara poetory, Ejitu pono. Mame Iximaeu toemūkuase, imūkuru tō

¹³ ynara kynexine: osemazupu Nepaiote te, imeīpo Ketaa te, Atapeeu te, Mipisāo te

¹⁴ Mixima te, Tuma te, Masa te,

¹⁵ Hatate te, Tema te, Jetua te, Napi te, Ketema, enara toh kynexine,

¹⁶ Iximaeu mūkuru tomo, 12mākomo. Toto nonory tosehke toehse, esē esety ae ro. Tyekyry tō tuisaryme toehse toh kynexine.

¹⁷ 137me jeimamyry nae Iximaeu kynexine toorihse ahtao.

¹⁸ Izimaeu pakomotyã moroto kynexine Hawira wino Sua pona, Ejitu poe xixi tûtatoh wino, Axiria esemary ehpio. Atameke toto esary kynexine imehnõ Aparão pakomotyã maro.

Ezau Jako maro enurutopõpyry

¹⁹ Sero nase Izake, Aparão mükuru ehtopõpyry poko.

²⁰ 40me jeimamyry nae Izake ahtao tyytase ynororo Repeka ke, Petueu ãxiry, Rapão oryxiry. Arameume toh kynexine Mesopotamia po.

²¹ Mame emükuasaromepyra Repeka kynexine, naeroro tõturuse Izake Ritonõpo a tyyty poko. Aomiry totase Ritonõpo a, mame poetoẽme toehse ynororo.

²² Zuakuru ao kamarama poeto tõ kynexine, atatapoïko toh kynexine tysekõ wakuru ao. Jëkõ ynara tõsenetupuhse: “Oty katohme paupauãko itamurume, jerekohmãko umükuru tõ nae?” tykase. Tõturupose ynororo Ritonõpo a,

²³ mame ynara tykase Ritonõpo eya:

“Awakuru ao opoenõ kamaramãkõ ahno tamurume exïko mã toto.

Emükuãko mase kamarama,

oxise pyra exïko mã toto.

Toiro omükuru orëpyra exïko mana.

Osemazupuru poremäkapõko akomihpyry mana,”

tykase Ritonõpo eya.

²⁴ Morarama toemükuase Repeka ahtao kamarama imükuru tõ tonuruse.

²⁵ Osemazupu tonuruse kamirarama samo, ipihpyry tuhpose, upo samo, okyno pihpyry risë samo. Naeroro tosehapse ynororo Ezaume.

²⁶ Zakorõ tonuruse ahtao turui ihtaï tapoise eya tomary ke. Naeroro Jakome tosehapse ynororo eya xine. 60me jeimamyry nae Izake kynexine toemükuase Repeka ahtao.

Imehxo toehtoh ekarory poko

²⁷ Mame tuãtase toto aimo tomo. Emese kure toehse Ezau urakanaketyme. Torënase ynororo toytory poko ona poro. Mãpyra Jako tyoro, tehme kynexine tapyi tao.

²⁸ Ezau sehxo Izake kynexine, tõsë enepyrkye eya. Yrome Jako sehxo Repeka kynexine.

²⁹ Morarama kumataimo ahnõko Jako kynexine oripo ao. Ezau tooehse ropa urakanaxïpo, totaehse kynexine.

³⁰ Ynara tykase ynororo:

– Orihnõko ase omise jexiryke. Kynahpako pixo onyrihpyry kamiraramã ke. (Naeroro Etõme Ezau tosehapse eya xine.)

³¹ – Ÿ, seny ekarõko ase oya, yrome imehxo oehtoh ekaroko ya, osemazupume oexiryke, tykase.

³² – Kure, omorohko, tykase Ezau. – Orihnõko ase jemiryke; Otye kure imehxo jehtopõpyry nae, osemazuhme jenurutopõpyry nah, toorihse jahtao? Arypyra ipunaka.

³³ – Ahtao, jüme rokë õmiry etapoko ya: “Ime jehtoh ekarõko ase jakorony a imehxo aehtohme,” kaxiko, tykase. Tõmiry totapose Ezau a takorony a. Naeroro ime toehtoh tokarose Ezau a imehxo Jako ehtohme.

³⁴ Mame tonahsë tokarose Jako a turui a, wyi maro, kumataimo tõkehko. Mame tõtuhkehse Ezau ahtao, eukuru tõse ahtao roropa eya, towõse ynororo. Jarãnaka toytose ropa. Morara exiryke ime toehtopõpyry se hkopyra Ezau kynexine, tokarose tyya exiryke tonahsë poko rokene.

26

Izake pirixteu tō nonory po

¹ Morarame moro nonory po tonahsē pyrahme sã toehse, konopo oehpyra exiryke, pake ehtopōpyry saaro, Aparão orihpyra ro ehtopōpyry saaro. Morara exiryke pata Jeraa pona toytose Izake, Apimereke, pirixteu tō tuisary esaka.

² Moroto Ritonōpo tōsenepose Izake a. Ynara tykase ynororo eya:

– Ejitu pona ytopyra exiko. Taro rokē exiko, oesary enepōko ase oya.

³ Tehme rokē exiko sero nono po, amaro exikehpyra exīko ase, kure rokē orīko ase. Apakomotyamo a sero nono ekarōko ase porehme, jomihpyry ae ro omy, Aparão a.

⁴ Tuhke apakō rīko ase ikuhpỹme, xirikuato ikuhpỹme ehtoh samo kapu poko, mame eya xine sero nono ekarōko ase porehme. Apakō ke kure rokē emero sero nono pōkō rīko ase kure.

⁵ Ynara exiryke: Jomipona Aparão kynexine, ynyripohpyry tyrise eya, jomiry omipona kynexine.

⁶ Naeroro moroto Izake kynexine Jeraa po.

⁷ Mame morotōkō tōturupose ahtao ipyty poko, toryxiryty tyrise eya. Oryxime Repeka kynexine. Enaromyke Izake kynexine tpytyme Repeka ekarory poko. Ynara tōsenetupuhse ynororo: Otarame jetapāko tarōkō mana ypyty apoitohme tyya xine imaro toehtohkōme, tykase ynororo tyya rokene.

⁸ Moroto Izake ehse rahkene okynahxo. Mame tytapyī tae, osenuhmatoh ae Izake tonese tuisa Apimereke a. Tpyty Repeka eahmāko Izake kynexine.

⁹ Mame Izake tykohmapose Apimereke a ekaropotohme eya. Ynara tykase ynororo eya:

– Opytyme mokyro nae? Ajohpe pyra hnae? Oty katoh “Woryxiry mose ro,” mase opyty poko? tykase ynororo Izake a.

– Imehnomo a jetaparyino, mokyro poko ypyty mose ro, kara exiase, tykase Izake.

¹⁰ Morarame ynara tykase Apimereke eya:

– Oty katohme morara mase yna a? Popyra mexiase. Zuarō pyra yna ahtao opytyme mose exiry poko, tupime pyra yna a opyty apoiry yna a ipoko yna ehtohme. Morara ahtao, ipoko toehse toiro orutua ahtao, iirypyryme konōto ynanexiry Ritonōpo a.

¹¹ Morarame tōmiry taropose Apimereke a tuaro emero toto ehtohme. Ynara tykase ynororo:

– Popyra mose orutua riryhtao oya xine te, ipyty riryhtao popyra roropa, awānohtorỹko ase oorihtohkō ke, tykase Apimereke.

¹² Morarame moro jeimamyry ae otyro tarykase Izake a, mame otyro tapoise eya itamurume, 100me inarykahpyry motye tapoise eya, kure rokē tyrise ynororo Ritonōpo a exiryke.

¹³ Imōkomory tōkehko, eky tō roropa tomāse itamurume, imehxo toehse ynororo tymōkomoke, tytineruke, enara.

¹⁴ Kaneru tō tuhke nae te, poti tuhke roropa te, pui tō tuhke te, typoetoke roropa tuhke nae kynexine, naeroro zumoxike toehse pirixteu tomo.

¹⁵ Nono ke pēkamā tapuruse ropa eya xine emero, Aparão poetory tō nahkatyamo, isene ro Aparão, Izake zū ahtao.

¹⁶ Moromeīpo ynara tykase Apimereke Izake a:

– Yna esary irumekako. Yna motye jamihme toehse mase.

¹⁷ Moroto turumekase Izake a, tōsesarise ropa ynororo jakanahmā Jeraa po. Moroto ehse. Moroto ehse okynano.

¹⁸ Tuna eutary tō totapuruhmakase ropa eya, Aparão nahkatyamo, isene ro tahtao. Morohne tapuruse ropa kehko toorihse Aparão ahtao, pirixteu tomo a. Mame moro pēkamã tosehpase ropa Izake a tumy a esehpatopōpyry ae ro.

¹⁹ Morarame pēkamã tahkase Izake poetory tomo a, tuna kurã tonese eya xine.

²⁰ Yrome toky tō poko erohketō, morotōkō tōsezusezuhse Izake poetory tō maro. “Yna tunary sero,” tykase toto. Morara exiryke moro pēkamã tosehpase Izake a “Oseosezuhtopōpo” me tosehpase eya.

²¹ Moromeĩpo imepỹ tuna eutary tahkase Izake poetory tomo a, moro poko roropa tōsezusezuhse morotōkomo. Naeroro moro pēkamã tosehpase Izake a “Osepeme pyra Ehtopōpo” me tosehpase eya.

²² Morotoino toytose Izake. Imepỹ pēkamã tahkase ropa eya. Moro poko oseosezupyra toh kynexine. Morara exiryke moro tosehpase “Osa Zumohxo” me tosehpase eya. Ynara tykase ynororo:

– Seromaroro osa zumohxo tokarose Ritonōpo a kyaa xine. Naeroro oesarīko sytatose taro. Emãñoko roropa sytatose, tykase ynororo.

²³ Morotoino toytose Izake Peresepa pona.

²⁴ Moroto ahtao koko tōsenepose Ritonōpo eya, ynara tykase ynororo eya:
– Ywy ase Ritonōpo omy Aparão esemy. Enaromyra exiko amaro jexiryke. Ypoetory Aparão pokoino kure rokē orīko ase, apakō rīko ase tuhke.

²⁵ Moroto apoto apō tyrise Izake a tynekarory zahkatohme Ritonōpo eahmatohme. Moroto tōsesarise roropa ynororo, mame ipoetory tomo a imepỹ tuna eutary tahkase.

Apimereke Izake maro

²⁶ Morarame Jeraa poe Apimereke toytose oturuse Izake maro. Imaro akorehmane toytose Auzate te, Pikou roropa, soutatu tō tuisary.

²⁷ Tōturupose Izake eya xine:

– Oty kase moehtou? tykase. – Yzehno mexiatose, oesarykō poe kuenyokyatose xiara, tykase.

²⁸ Ynara tykase toto eya:

– Seromaroro zuaro ynanase Ritonōpo amaro mana. Ynara osenetupuhnōko ynanase: kure exiry amaro yna otururu, òmiry etapotohme Ritonōpo netaryme

²⁹ yna onyryhmapopyra oehtohme. Morararo yna oryhmara exīko ynanase. Zae ynanexiase amaro, yna wino toytose awahtao. Kure rokē toytose omoro osepeme ro. Seromaroro tuaro ynanase Ritonōpo kure rokē orīko mana.

³⁰ Morarame otuhtoh konōto tyrise Izake a. Tōtuhse toto, eukuru tōse roropa eya xine.

³¹ Yrokokoro towōse ropa toto pakeimo, tōmirykō totapose eya xine jūme osepeme toehtohkōme. “Ritonōpo netaryme jomiry ekarōko ase oya,” tykase toto osey. Mame, “Kure rokē ytotoko ropa,” tykase Izake eya xine. Naeroro osepeme toehse toto. Mame toytose ropa toto tosaka xine.

³² Morarame moro ae ro Izake turuse ipoetory tomo a, tuna nae toehse yna nahkahpyry ao.

³³ Moro pēkamã tosehpase Izake a Sepame “Osepeme oturutopōpo” me tosehpase. Morara exiryke moro pata esety Peresepame toehse.

Ezau pyxiamo

³⁴ 40me jeimamyry taropose ahtao Ezau a tyytase ynororo Jutite maro, Peeri ěxiry te, Pasemate maro roropa, Erõ ěxiry. Mokaro asakoro heteu tō kynexine.

³⁵ Mokaro nohpo tō poko tākye pyra Izake tō toehse Repeka maro, tyamaro pyra toto exiryke.

27

Jako tyripose kure Izake a

¹ Morarame tamuhpōme toehse Izake ahtao tonukehse ynororo. Mame morara ahtao tumūkuru Ezau tykohmase tyya, ynara tykase ynororo eya:

– Aimo, umūkuru!

– Taro ase, papa, tykase ynororo.

² – Tamuhpōme jexiry enēko mase. Okynā pyra orihnōko ase.

³ Naeroro ourakanata joh tuota.

⁴ Morarame tompore ahnoko yzamaro, moro enehko ya. Tōtuhkehse jahtao kure rokē oripōko ase Ritonōpo a orihpyra ro jahtao, tykase Izake Ezau a.

⁵ Yrome tumūkuru a Izake otururu totase Repeka a. Naeroro urakanase toytose Ezau ahtao,

⁶ ynara tykase jeny tumūkuru Jako a:

– Omy omiry etano seromaroro orui Ezau a. Ynara nykano eya:

⁷ “Urakanase ytoko, joh tuota. Mame ahnoko tompore. Tōtuhse jahtao kure rokē oripōko ase Ritonōpo a orihpyra ro jahtao,” nykano.

⁸ Seromaroro, aimo, tykase Repeka, – etako pahne, ynara tyrīko sytase,

⁹ ytoko kuekykō esaka, asakoro poti kurā enehta. Ywy roro tōsē ahnōko ase tompore, omy zohme.

¹⁰ Mame moro tōsē arōko mase omy zohme, autuhtohme. Imeīpo kure oripōko mana Ritonōpo a orihpyra ro tahtao.

¹¹ Yrome ynara tykase Jako tyse a:

– Urui tuhpose itamurume, ywy aryrypyra.

¹² Tapose jahtao papa a, tuaro exīko mana ywy ase. Ya tonekunopyry waro exīko mana. Mame popyra jyripōko mana. Kure jyripopyra ekurehnōko mana.

¹³ Yrome ynara tykase jeny eya:

– Morara ahtao popyra oriporyhtao ypokona exīko mana, ypoe exiryke. Aimo, jomipona exiko: poti tō enehta ya, tykase jeny.

¹⁴ Toytose Jako, poti tō tapoise eya, tarose toto tyse a, ipū tahnose tompore eya Izake zamaro aexihpyry samo.

¹⁵ Mame Ezau zupō kurā tapoise jeny a, tapyi tao ikurākahpyry Jako a amurutohme.

¹⁶ Mame poti pihpyry ke emary tyōtose, ipymyry tyōtose roropa eya Jako tuhpose pyra exiryke.

¹⁷ Moromeīpo tōsē tompore exikety tokarose eya wyi maro, tynyrihpyry.

¹⁸ Mame toytose Jako tumy a. Ynara tykase:

– Papa!

– Taro ase, tykase jumy. – Onoky mahno, aimo? tykase.

¹⁹ – Ywy ase omūkuru Ezau, osemazupu, tykase Jako. – Ōty mose, onyripohpyry. Owōko, ajohpāme samo; oporohko ōtuhtohme. Mame kure jyripōko mase Ritonōpo a, tykase ynororo tumy a.

²⁰ – Axī rukuh moehno ropa, aimo. Otara mexino? tykase Izake.

– Ritonōpo Oesemy a takorehmase ywy, tykase ynororo eya.

²¹ Ynara tykase Izake Jako a:

– Osehko xiaro ya, ãpory se ase. Zuario exĩko ase Ezau nymyry mahno? tykase.

²² Ameke pyra toehse Jako tumy a, tapose ahtao eya ynara tykase jumy:

– Ōmiry Jako omiry sã nase yrome ãpory Ezau apory sã nase, tykase.

²³ Morara exiryke Jako onenetupuhpyra Izake kynexine emary tyhpotyke exiryke Ezau emary samo. Naeroro kure rokẽ tyripose ynororo.

²⁴ Yrome tõturupose ropa toiro, kure onyrippyra ahtao ro:

– Omoro hma umũkuru Ezau nymyry? tykase.

– Ywy ase, tykase Jako.

²⁵ Mame ynara tykase jumy eya:

– Joty enehko, onyrippyry, joutuhtohe. Imeĩpo kure oripõko ase.

Moro ahnohpyry tokarose Jako a tumy a. Eukuru tokarose roropa eya. Mame tõtuhse Izake, eukuru tõse roropa eya.

²⁶ Mame ynara tykase ynororo:

– Osehko, aimo, kueahmakose.

²⁷ Tумы typohse ahtao Jako a zupõ typohse Izake a, Ezau zupony. Mame kure rokẽ Jako tyripose eya. Ynara tykase ynororo:

– Aimo, typoxine mase,
umũkuru mase jaraõ tupito sã mase,
onahpoty typoxine ehtoh samo,
kure tyripose ahtao Ritonõpo a.

²⁸ Kure rokẽ oripory se ase Ritonõpo a.

Konopo enehpory se ase otupi tõ pona tynahke oehtohme itamurume,
tĩriiku itamurume, eukuru roropa.

²⁹ Ahno tõ tuisaryme oripory se ase imehxo oexiry enetupuhtohe imeimehnomo a.

Oekyry tõ esẽme oehtohme,
oekyry tomo a kure oritohme.

Popyra oripory se exiketõ popyra roropa exĩko mã toto.

Kure exĩko mã toto kure oripory se exiketomo,
tykase ynororo Jako a.

“Kure kyripoko roropa,” katopõpyry Ezau a

³⁰ Mame tõturukehse Izake ahtao kure Jako ripory poko Ritonõpo a, Jako tũtaryhtao ro Ezau toehse ropa urakanaxĩpo.

³¹ Tõsẽ tompore tahnose eya ekarotohme tumy a, ynara tykase ynororo:

– Owõko ty! Ajohpãme sã otuhkose õty mose, unuohpyry. Imeĩpo kure rokẽ kyripoko.

³² Mame tõturupose Izake a, ynara tykase:

– Onokyh koh mano? tykase.

– Ywy, Ezau, omũkuru osemazupu.

³³ Aomiry etaryke tõserehse Izake. Tykytyky tykapitose itamurume, ynara tykase ynororo:

– Onoky koh, joh enehno osemazuhme? Otuhno seromaroro oehpyra ro awahtao. Mokyro kure rokẽ yripono Ritonõpo a. Kure mokyro rĩko Ritonõpo mana.

³⁴ Morara kary etaryke tyya kui tykase Ezau opore tãtasamaryke. Ynara tykase ynororo:

– Papa, kure kyripoko roropa, tykase.

³⁵ Yrome ynara tykase Izake eya:

– ãkorõ tooehse, tonekunohse ywy eya, naeroro kure rokẽ ynororo tyripose ya Ritonõpo a, kure oripory se jehtopõpyry samo.

³⁶ Ynara tykase Ezau:

– Ÿ sero maro asakoro tonekunohse ywy eya. Zae tosehphase ynororo Jakome. Apitoryme ime jehtoh tapoise eya osemazuhme jenurutopõpyry. Seromaroro kure jyripotoh tomatonanohe eya. Papa, kure jyripotoh akoĩpyry onukurākara make, toiro rokehxo jyripotohme roropa?

³⁷ Ynara tykase Izake:

– Jako tyripose ya otuisaryme. Jekyry tõ emero tyripose ya inamotome. Itamurume tiriiku, eukuru roropa ekaropõ eya. Seromaroro kure oriposaromepyra ase, aimo, tykase Izake.

³⁸ Yrome otuhparo Ezau kynexine:

– Toiro rokẽ kure tyripotoh nae hma? Kure kyripoko roropa, papa, tykase. Mame tyxitapitose ynororo opore samo.

³⁹ Naeroro ynara tykase Izake:

– Ameke nono kurã poe osesarĩko mase. Ameke roropa konopo wino exĩko mase.

⁴⁰ Atatapoĩko mase imehnõ maro osewomatohme, isene oehtohme.

Åkorõ poetoryme exĩko mase.

Morararo typenekehse awahtao

åkorõ namotome oehtoh rumekãko mase.

Jako ytotoptõpyry Mesopotamia pona

⁴¹ Morarame takorõ zehno toehse Ezau, kure Jako tyripose jũkomo a exiryke. Mame ynara tõsenetupuhse ynororo: “Okynã pyra papa orihnõko mana. Moromeĩpo tyhnamokehse ahtao jakorõ etapãko ase.”

⁴² Mame tuaro Repeka kynexine takorõ zehno Ezau ehtoh poko. Jako tykohmase eya, ynara tykase ynororo eya:

– Etako pahne! Orui ozehno toexiryke, toemỹpory se ynororo; oetapary se mana.

⁴³ Morara exiryke, etako pahne, aimo. Ytoko seromaroro ypiry Rapão tapyĩ taka, Harã pona.

⁴⁴ Moroto exiko orui ekurãkatohme ropa, ozehno pyra aehtohme ropa.

⁴⁵ Wenikehnõko ynororo onyrihpyry poko. Morara toehse ahtao omi arone enyohnõko ase oenehtohme ropa moro poe. Umũkuru tõ asakoro natokõ osetapary se pyra ase toiro emepyyry ae, tykase.

⁴⁶ Mame tõturuse Repeka Izake maro, ynara tykase ynororo eya:

– Typenekehse ywy mokaro Ezau pyxiã heteu tõ poko. Typytase Jako ahtao nohpo heteu maro, kurehxo ya jõrikyry, tykase.

28

¹ Morarame Jako tykohmase Izake a, taomikase eya. Mame ynara tykase ynororo eya:

– Nohpo tarõ maro pytara exiko, Kanaã pono.

² Atakimako oytotohme Mesopotamia pona, atamuru Petueu tapyĩ taka. Rapão, asa piry, õxiry imenekako opytyme.

³ Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety a, kure rokẽ oripõko ase opoenõ tuhke ehtohme, apakomotyã roropa, tuhke toto ehtohme.

⁴ Eya kure rokẽ oripõko ase, apakomotyã roropa, kure Aparão ritopõpyry samo, sero nono esẽme toto ehtohme, Ritonõpo nekarohpyry Aparão a. Moroto katonõme sã rokẽ ytoytoketye nexiase.

⁵ Morarame Jako taropose Izake a Mesopotamia pona Rapão tapyĩ taka. Rapão kynexine Petueu mũkuru, arameu, Repeka piry, Ezau tõ eny, Jako maro.

Ezau typytase ropa Iximaeu õxiry maro

⁶ Mame zuaro toehse Ezau kure Jako ripotopōpyry poko Izake a, Jako aropotopōpyry poko roropa Mesopotamia pona ipytatohme. Zuaro toehse roropa ynororo tumy omihpyry poko Jako a pytara ehtohme Kanaã pōkō nohpory maro.

⁷ Zuaro toehse roropa ynororo Jako ytotoopōpyry poko, tumy tō omi poe, Mesopotamia pona.

⁸ Morara exiryke tonetupuhse ynororo tumy zamaro pyra Kanaã pōkō nohpory exiry poko.

⁹ Naeroro toytose ynororo Iximaeu tapyĩ taka, Aparão mūkuru a. Tyyptase ynororo Maarate ke, Iximaeu ěxiry, Nepaiote oryxiry ke.

Jako osenehtopōpyry

¹⁰ Mame Jako toytose Peresepa poe osema ae Harã pona toytotohme.

¹¹ Tykohmãse ahtao toeporehkase ynororo osa kurã pona. Tōmehse moroto ynororo. Topu tapoise eya moroto tupuhpyry apōme, tohrame toehse ynororo, tynhse.

¹² Mame tōsenehse ynororo. Opyi sã tonese eya aosenety nono poe kapu pona. Ritonōpo nenyohyã tonese eya onuhnōko, yhtōko roropa eporo.

¹³ Moroto Ritonōpo panō tonese eya xikihme, ynara tykase ynororo eya:
– Ywy ase Ritonōpo, atamuru Aparão Esemy, omy Izake Esẽ roropa. Oya, apakomotyamo a roropa sero nono, ekarōko ase.

¹⁴ Apakomotyã roropa tuhke exīko mã toto, ikuhpỹme isawã samo sero nono po. Sapararahme exīko mã toto inikahpozakoxi te, ikurenaka te, xixi tūtatoh wino te, xixi omōtoh wino, enara. Mame opokoino xine apakomotyã maro, kure rokẽ imehnō rīko ase emero nono pōkomo.

¹⁵ Amaro exikehpyra ase. Oewomãko ase emero pata pona oytoryhtao. Mame oenehnōko ropa ase xiaro sero nonory pona ropa. Orumekara ase. Jomihpyry ae ro kure rokẽ oritorỹko ase, myarotokorome.

¹⁶ Mame typakase ropa Jako ahtao ynara tykase: “Ajohpe pyra Ritonōpo nase taro. Zuaro pyra akene.”

¹⁷ Enaromỹke toehse ynororo, ynara tykase: “Enaromỹke ase taro. Otaram Ritonōpo tapyĩ sero. Otaram omōtoh sero kapu aka,” tykase ynororo tyya rokene.

¹⁸ Yrokokoro pakeimo towōse Jako. Moro topu, tupuhpyry aponỹpyry tanỹse eya sokohme wenikehpyra ehtohme. Mame azeite tukuãse eya moro topu pona tynekaroryme Ritonōpo a.

¹⁹ Moro pũto pata kynexine, esety Ruze. Yrome moro tosehapse eya Peteume.

²⁰ Moroto tōturuse Jako Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo:

– Ymaro exikehpyra awahtao, jewomaryhtao oya jesemary ae jytoryhtao, tonahsẽ ekaroryhtao ya, upo roropa,

²¹ mame kure rokẽ joepyry ropa ahtao papa tapyĩ taka ropa, omoro, Ritonōpo, Jesẽme exīko mase.

²² Sero topu nyrihpyry xikihme wenikehpyra jehtohme oesaryme, oeahmatohme exīko mana. Mame onekarohpyry ya apiakãko ase, 10me ahtao toiro tousẽme ekarōko ase oya, tykase ynororo Ritonōpo a.

29

Jako eporehkatopōpyry Rapão tapyĩ taka

¹ Mame Jako toytose, toeporehkase ynororo Oriēte pona.

² Mame tōsenuhmase ahtao, ona rãnao, nono ahkahpyry tonese eya. Moro tuna eutary zomye tokykō enenanō oseruao tonese eya, tokykō maro,

kaneru tomo, poti tō maro. Moro tuna eutary tapuruse kynexine topu konōto ke. Naeroro tuna ananỹsaromepyra enenanō kynexine.

³ Tōximōse tokykō enenanō emero tahtao, topu tanỹse eya xine tuna anỹtohme tokykō ohpatohme. Mame tōtyhkase tahtao xine topu tyrise ropa apuru.

⁴ Tōturupose Jako eya xine, ynara tykase:

– Oty pata pōkō hmatou, jepe tomo? tykase.

– Harā pōkō ynanase, tykase toto.

⁵ – Rapāo waro hmatou, Naoa mūkuru? tykase Jako.

– Ũ, mokyro waro ynanase, tykase toto.

⁶ – Kure hnae ynororo? tykase Jako, tōturupose.

– Ũ, kure mana, tykase toto. – Eneko ke! Mokyro ěxiry, Rakeu oehnōko mana toky tō maro.

⁷ Mame ynara tykase Jako:

– Kohmāpyra ro nase, kaneru tō apurutoh popyra ro. Oty katoh tuna onekaropyra hmatou oekykomo a, toto arotohme ropa ona pona ropa? tykase Jako eya xine.

⁸ Ynara tykase toto:

– Tuna ananỹsaromepyra ynanase anapuruhmakara ro ahtao. Tysyryhmase topu ahtao rokē yna eky tō ohpāko ynanase.

⁹ Toto maro Jako otururuhtao rō Rakeu tooehse toky tō maro, toky tō eneneme exiryke.

¹⁰ Mokyro eneryhtao Jako a kaneru tō maro poti tō maro, tyse piry ěxiry tonese eya. Mame topu tysyryhmase eya pēkamā eutary poe, eky tō ohpatohme.

¹¹ Imeīpo Rakeu typhose eya. Tyxitapitose ynororo tākye toexiryke.

¹² Ynara tykase ynororo eya:

– Omy ekyryme ase. Repeka mūkuru ase, tykase ynororo eya.

Tururume toytose Rakeu tumy zuruse, emero.

¹³ Mame typatū poko zuaro toehse Rapāo ahtao, toytose ynororo tururume. Jako eneryhtao toahmase ynororo eya. Typhose eya roropa. Mame tarose ynororo tytapyī taka. Mame tory turuse Jako a emero toehtopōpyry poko.

¹⁴ Mame ynara tykase Rapāo:

– Aō! Ajohpe pyra. Wekyry nymyry mase, tykase Rapāo eya.

Jako pytatopōpyry poko

Toiro nuno taropose ahtao Jako a tory tapyī tao,

¹⁵ ynara tykase Rapāo eya:

– Zae pyra nase oerokuru ypoetoryme topehke pyra, wekyryme oexiryke. Otāto epehpyry apoiry se hma oerohtamitume?

¹⁶ Asakoro tōxike Rapāo kynexine. Osemazupu esety kynexine Reia, zakorony Rakeu.

¹⁷ Reia enuru kure potu kynexine. Yrome Rakeu ěmyty oryxime kuhse kynexine. Zoko roropa enekure kynexine.

¹⁸ Mame Rakeu pynohxo Jako exiryke ynara tykase ynororo:

– Erohnōko ase 7me jeimamyry Rakeu apoitohme ppytyme.

¹⁹ Ynara tykase Rapāo:

– Kure ya jēxiry ekarory oya opytyme. Popyrahxo imepyny a, mose ekarory. Taro exiko ymaro, tykase.

²⁰ Naeroro toerohse Jako 7me jeimamyry Rakeu apoitohme tpytyme. Yrome ise toexiryke 7me jeimamyry tuhke pyra saerekatoh sā kynexine eya.

²¹ Morarame 7me jeimamyry taropose ahtao, ynara tykase Jako Rapão a:
 – Ypyty se ase rahkene 7me jeimamyry taropose ya exiryke, tykase ynororo.

²² Mame otuhtoh konōto tyrise Rapão a Jako pytatoh po. Morotōkō emero toahmase eya.

²³ Yrome moro kohmamyry ae Reia tapoise Rapão a. Tokarose ynororo Jako a. Imaro toehse ynororo.

²⁴ Ipoetory Ziupa tokarose Rapão a, Reia a ipoetoryme ehtohme.

²⁵ Tōmehse ahtao tonetupuhse Reia eya. Naeroro tōturuse ynororo Rapão a. Ynara tykase ynororo eya:

– Oty katohme sē sā make ymaro? Toerohse ywy 7me jeimamyry Rakeu apoitohme ya. Oty katohme kuenekunohno, eo? tykase.

²⁶ Ynara tykase Rapão:

– Taro yna nonory po, toipe ynanase. Yna ěxiry okominoto onekaropyra ynanase osemazuhme. Osemazupu rokē ekarōko ynanase osemazuhme.

²⁷ Eraximako. Sero 7me ěmepyyry oseahmatoh erēnatoh poko rokē sytatose aporo. Tōtyhkase ahtao ōmiry etary se ase: “Imepỹ 7me jeimamyry erohnōko ase amaro,” karyhtao oya, Rakeu ekarōko ase oya, tykase Rapão Jako a.

²⁸ Ÿme Jako kynexine. Naeroro moro otuhtoh konōto tōtyhkase ahtao Reia maro erēnatoh poko, Rakeu tokarose roropa Rapão a Jako pytyme.

²⁹ (Ipoetory Pira tokarose Rapão a Rakeu maro ehtohme ipoetoryme).

³⁰ Typyty Rakeu sehxo Jako kynexine, Reia se toehtoh motye. Mame toerohse ynororo Rapão poetoryme 7me jeimamyry ropa.

Jako mūkuru tomo

³¹ Reia se hkopyra Jako ehtoh tonese Ritonōpo a. Naeroro Reia takorehmase Ritonōpo a aemūkuatohme. Yrome Rakeu tumūkue pyra tyripose Ritonōpo a.

³² Poetoēme toehse Reia, toemūkuase Rupēme. Ynara tykase ynororo:

– Tākye pyra jehtopōpyry tonese Ritonōpo a, yrome taroino ypyno exīko ynio mana.

³³ Mame poetoēme toehse ropa Reia, toemūkuase ropa ynororo, esety Ximeão. Ynara tykase ynororo:

– Jatasamary tonese Ritonōpo a, naeroro umūkuru tokarose eya.

³⁴ Mame poetoēme toehse ropa Reia, toemūkuase ropa Rewime. Ynara tykase ynororo:

– Taroino ysehxo ynio exīko mana toemūkuase oseruao jexiryke, tykase ynororo.

³⁵ Mame poetoēme toehse ropa Reia, toemūkuase ropa, esety Jutame. Ynara tykase ynororo:

– Taroino Ritonōpo eahmāko ase, tykase ynororo.

Mame emūkuara ropa kynexine.

30

¹ Morarame tuaro Rakeu toehse ahtao emūkuasaromepyra toexiry poko typaxiry Reia zumoxike toehse ynororo. Ynara tykase ynororo tynio a:

– Umūkuru tō ekaroko ya, jorikyryino, tykase.

² Morara kary etaryke tyya tohne toehse Jako, Rakeu zehno. Ynara tykase ynororo eya:

– Ritonōpome jekarōko mah? Ynoro rokē omūkuapopyra mana.

³ Mame ynara tykase Rakeu eya:

– Mose ypoetory Pira maro exiko. Toemūkuase ynororo ahtao umūkurume exīko mana. Morara ahtao tumūkue exīko ase.

⁴ Naeroro typoetory tokarose Rakeu a tynio a ipytyme ynororo ehtohme, imaro toehse ynororo.

⁵ Mame Pira poetoēme toehse, toemūkuase orutuame.

⁶ Mame ynara tykase Rakeu.

– Mose esety Tāme exīko, zae toehse Ritonōpo exiryke ymaro. Jomiry totase eya, poeto pitiko tokarose eya umūkurume ehtohme.

⁷ Mame poetoēme toehse ropa Pira, toemūkuase ropa ynororo Jako mūkurume ropa.

⁸ Naeroro ynara tykase Rakeu:

– Mose esehpāko ase Napatarime tātatapoise jexiryke ypaxiry maro, mame orēpyra toehse ywy.

⁹ Mame zuaro toehse Reia ahtao emūkuara ropa toehse toexiry poko, typoetory Ziupa tokarose eya tynio a, ipytyme ehtohme.

¹⁰ Mame toemūkuase Ziupa Jako mūkurume.

¹¹ Ynara tykase Reia:

– Ohkato ywy! Mose esehpāko ase Kateme.

¹² Imeīpo toemūkuase ropa Ziupa Jako mūkurume ropa.

¹³ Ynara tykase Reia:

– Tākye rokē ase! Taroino imehnō nohpo tō tākye jekarōko mā toto. Tumūkuru tosehpase eya Aseame.

¹⁴ Morarame tiriiku apoitoh toehse ahtao tupito pona toytose Rupē. Moroto otyro, mātarakora tō tonese eya, mame tarose eya tyse, Reia a. Morohne tonese ahtao Rakeu a tokaropose typaxiry a:

– Ajohpāme sã morohne mātarakora ekaroko ya, omūkuru nenepyhpyry.

¹⁵ Ynara tykase Reia:

– Epo pyra hnae oya ywino ynio apoiry oya? Seromaroro umūkuru nekarohpyry ya mātarakora tō apoiry se roropa hma? tykase.

Ynara tykase Rakeu:

– Morohne omūkuru mātarakora tō ekaroryhtao ya ynio ekarōko ase oya imaro oēmehtohme, tykase.

¹⁶ Mame kokonie pukuro tooehse Jako ahtao tupito poe, tōseporyse Reia imaro. Ynara tykase ynororo eya:

– Seroae ēmehnōko mase ymaro, jakorō topehmase ya exiryke umūkuru nenepyhpyry ke, mātarakora tō ke, tykase.

Mame tyyty Reia maro toehse Jako. Ipoko toehse ynororo.

¹⁷ Reia otururu totase Ritonōpo a, poetoēme toehse ropa ynororo, mame toemūkuase 5me ehtopo.

¹⁸ Mame ynara tykase Reia:

– Mose esehpāko ase Isakaame, umūkuru ke topehmase ywy Ritonōpo a, ypoetory tokarose ya exiryke ynio Jako pytyme.

¹⁹ Imeīpo poetoēme toehse ropa Reia, 6me ehtopo toemūkuase ynororo Jako mūkurume.

²⁰ Ynara tykase ynororo:

– Ritonōpo nekarohpyry kurã mose ro. Taroino ymaro ynio exīko mana 6me tumūkuapose ya exiryke, tykase ynororo.

Morara exiryke tumūkuru tosehpase eya Zepurōme.

²¹ Mame etyhpyryme Reia toemūkuase nohpome, esety Tina.

²² Mame wenikehpyra Ritonōpo kynexine Rakeu poko. Aotururu tyya totase Ritonōpo a, takorehmase ynororo emūkuatohme.

²³ Poetoëme toehse ynororo, toemũkuase orutuame. Mame ynara tykase ynororo:

– Ritonõpo poe ehxiropyra toehse ywy toemũkuase jexiryke.

²⁴ Ritonõpo a ise ro ase toiro. Naeroro tumũkuru tosehpase Jozeme eya.

Jako Rapão maro oturutopõpyry oseyä

²⁵ Mame tonuruse Joze ahtao ynara tykase Jako Rapão a:

– Ytoxi ropa ynonory pona.

²⁶ Umũkuru tõ ekaroko ya ypyxiã maro. Topekahse toto ya jerohtoh ke opoetoryme. Naeroro ytõko ropa ase. Tuarõ mase itamurume erokuase amaro.

²⁷ – Jurumekara exiko, tykase Rapão. – Tuarõ toehse ywy kure rokẽ jyrĩko Ritonõpo mana opokoino ymaro oexiryke.

²⁸ Kaxiko, otãto se hma oerohtamitume. Oepehmãko ase, tykase Rapão eya.

²⁹ Ynara tykase Jako eya:

– Zuarõ mase emese kure jerohtopõpyry poko oeky tõ poko.

³⁰ Oehpyra ro jahtao oeky tõ tuhke pyra nexiase. Yrome seromaroro tuhke tomãse toto. Kure rokẽ tyrise omoro Ritonõpo a yneneryme emero pona toytose jahtao. Seromaroro jytory se ropa ase ypoenõ akorehmatohme, tykase Jako eya.

³¹ – Oty se hma epehpyryme. Oepehmãko ase, tykase Rapão eya.

Ynara tykase Jako Rapão a:

– Epehpyry se pyra reh ase. Erohnõko ro ase oeky tõ poko josenetupuhtoh kure oya ahtao.

³² Seroae oeky tõ enẽko ase. Mame toto apiakãko ase kaneru tõ xinukutumãkõ rokẽ jekyme ehtohme, poti tõ roropa pitahpitahmãkõ rokẽ jekyme exĩko mã toto. Mokaro rokẽ se ase jerohtamitume.

³³ Taroino tupime pyra exĩko zae jehtoh enetuputyry. Jephepyry enery se awahtao, jeky tõ maro imepỹ kaneru nae ahtao, xinukutumã kara te, poti tõ nae ahtao pitahpitahmãkõ kara tuarõ exĩko mase, “Mokyro tomatonanohe Jako a” kara ehtohme. Morara exiryke xinukutumãkõ se rokẽ ase pitahpitahmãkõ maro, tykase Jako eya.

³⁴ – Ỹ kure, tykase Rapão, repe. – Ōmiry zae mana ya, tykase.

³⁵ Mame moro ae ro toky tõ tapiakase eya: poti tõ pitahpitahmãkomo te, xinukutumãkomo te, kaneru xinukutumãkomo, enara. Mya taropose toto Rapão a typonomo a.

³⁶ Mame Jako maroino toytose toto oseruao emepyyry pune. Imehnõ akoĩpyry tõxinamase Jako maro.

³⁷ Mame wewe amoriry tapoise Jako a, typikase eya ipũ karimutume ehtohme.

³⁸ Moro amoriry tyrise eya tuna ãtoh po, okyno tõ ãpataka. Morara tyrise eya pitahpitahmãkõ toehse ahtao

³⁹ mokaro emãtohme xinukutumãkõ emãtohme roropa.

⁴⁰ Morarame kaneru tõ tapiakase Jako a poti toh tae. Tyripose toto ãkõ aka. Moromeĩpo tapiakase toto eya, toky tõ Rapão eky toh tae.

⁴¹ Mame okyno jamihme ahtao morara tyrise Jako a jamihmãkõ emũkuatohme tokyme. Wewe amoriry tyrise eya toto ãpataka, tuna ãtoh pona.

⁴² Yrome jamihme pyra toto ahtao moro amoriry onyripyra kynexine. Morara exiryke Rapão eky tõ jamihme pyra toehse. Yrome Jako eky tõ jamihme toehse.

⁴³ Morara exiryke tymõkomoke itamurume toehse Jako te, tuhke kaneru tomo te, poti tõ maro te, tuhke ipoetory tomo, orutua komo te, nohpo tõ maro te, kameru tomo te, jumõtu tomo, enara.

31

Rapão rumekatopõpyry Jako a

¹ Mame tykerekeremary Rapão mükuru tomo a totase Jako a, ynara tykase toto ipoko:

– Papa mõkomory apoiko Jako nase tymõkomoryme. Tokyke tuhke exiko roropa mana papa eky tõ ke.

² Osepeme hkopyra Rapão ehtoh tonetupuhse roropa Jako a.

³ Mame ynara tykase Ritonõpo Jako a:

– Ytoko ropa omy tõ nonory pona oekyry tomo a ropa. Amaro ase exiko.

⁴ Naeroro Jako a typyxiã tykohmase tyya, Rakeu te, Reia, enara, toto oehtohme tyya ona pona, okyno tõ esaka.

⁵ Ynara tykase ynororo eya xine:

– Omy osepeme hkopyra toehse ymaro pake apitoryme toehtopõpyry sã pyra. Moro enõko ywy. Yrome Ritonõpo, papa Esẽ, ymaro toehse mana.

⁶ Zuarõ matose jerohtopõpyry poko yronymyryme omy poetoryme.

⁷ Yrome tonekunohse ywy eya. Jerohtamitu tyotyoro tyrise eya tuhke, omame porehme. Yrome towomase ywy Ritonõpo a yryhmara aehtohme.

⁸ Ynara tykase ynororo ahtao: “Poti tõ oepehpyryme exiko mana oerohtamitume pitahpitahmãkomo,” tykase ahtao, toemũkuase toto pitahpitahmãkõ rokene. Mame ynara tykase ynororo ahtao: “Poti tõ karimutumãkõ rokẽ oepehpyryme exiko mana,” tykase ahtao toemũkuase toto karimutumãkõ rokene.

⁹ Moro sã tyrise Ritonõpo a omy eky tõ poe tuhkehxo, ekarotohme ya.

¹⁰ Morarame okyno tõ emũkuatoh po toehse ahtao tõsenehse ywy. Poti orutua kõ poti tõ poko exiketõ emero pitahpitahme toh nexiase.

¹¹ Mame tykohmase ywy Ritonõpo nenyokyhpyry a jesety ae. “Taro ase,” ase eya.

¹² Mame ynara nase ynororo ya: “Eneko ke! Poti orutua kõ poti tõ poko exiketõ emero pitahpitahme mã toto. Moro sã tyripõko ase, Rapão nyrihpyry oya tonese ya exiryke.

¹³ Ywy ase Ritonõpo, osenepoase oya Peteu po awahtao. Moroto topu tanõse oya xikihme. Oriu tukuãse oya moro topu pona onekaroryme ya, õmiry metapoase ya. Seromaroro atakimako sero nonory poe oytotohme ropa oenurutopõpyry pona ropa.”

¹⁴ Mame ynara tykase Rakeu tõ eya, Reia maro:

– Papa mõkomory tonahse, tokarosẽ pyra toehse yna a.

¹⁵ Katonõme sã toehse ynanase eya. Yna tokamose eya tineru poko. Mame moro tineru tonahkase eya emero porehme.

¹⁶ Imõkomohpyry, Ritonõpo napoihpyry yna mõkomoryme toehse yna poenõ mõkomoryme roropa. Naeroro tyriko kõty emero Ritonõpo nyrihpyry oya, tykase toto eya.

¹⁷⁻¹⁸ Naeroro tãtakimase Jako toytotohme ropa Kanaã pona, tumy Izake esaka. Typyxiã tyripose eya kameru tõ pona, typoenõ maro. Tymõkomory emero tapoise eya. Mame toytopitose rahkene toky tõ maro emero, ty-
napoityamo toerohtamitume, Mesopotamia po.

¹⁹ Mokyro Rakeu tō zумы imepỹ po kynexine erohnōko toky tō poko kaneru tō hpoty sahkāko. Mokyro esahpyo tomōse Rakeu itapyĩ taka tummy neponāmarykō ematonanohse.

²⁰ Moro sã kynexine Jako ytotoptopyry ropa Kanaã pona, tokare pyra, Rapão, arameu tonekunohse eya.

²¹ Toepase Jako tymōkomory maro emero. Tuna Eupyrati takuohse eya, mame toytose ynororo ypy tō Kireate nonory wino.

Rapão ytotoptopyry Jako ekahmase

²² Mame oseruao tōmehse ahtao tuaro toehse Rapão Jako ytotoptopyry ropa poko omatome.

²³ Toky tō tynomose eya Jako tō ekahmatohme tyya. Mame 7me ěmepyry taropose ahtao tōseporyse ynororo Jako tō maro ypy tō po Kireate nonory po.

²⁴ Moro kohmamyry ae tōsenepose Ritonōpo Rapão a, arameume exikety. Ynara tykase ynororo eya:

– Tomeseke exiko! Apatũ onyenonohpyra ke exiko. Zae rokẽ exiko imaro.

²⁵ Tōseporyse Rapão Jako tō maro ypy tō po Kireate nonory po. Moroto tōsesarise ynororo kynexine. Naeroro Rapão roropa tōsesarise moroto tyekyry tō maro.

²⁶ Mame tōturupose Rapão Jako a:

– Oty katoĥ kuenekunopyase? Jẽxiry tō arōko mase juruxĩpo pyra.

²⁷ Oty katoĥ kuenekunopyase? Mepase rokene osekazumara mexiase ya? Turuse jahtao oya otuhtoh konōto yriry atãkyematohme, õsekazumatohme, eremiatoh ke, etotoĥ maro, rue tō etory ke, pãteru te, rira tō maro. Morohne yriry turuse jahtao.

²⁸ Ypakō onypohpopyra mexiase ya, jẽxiry tō onypohpopyra roropa mexiase ya toto osekazumaryme. Zae pyra mexiase ymaro.

²⁹ Awãnopyry se jahtao, kuãnopyry. Yrome koko turuse ywy Ritonōpo, omy Esemý a. Ynara nase ya: “Tomeseke exiko! Apatũ onyenonohpyra exiko. Zae rokẽ exiko imaro,” nase ya.

³⁰ Zuario ase: omuhpe oexiryke omy tō poko, toytose omoro. Yrome oty katoĥme yneponāmary tomatonanohse roropa oya, ytapyĩ taono? tykase.

³¹ Ynara tykase Jako eya:

– Enaromyke exiase, oẽxiry tō puxihkary ropa oya zuno exiase, jamihme-hxo oexiryke.

³² Yrome oneponāmary eneryhtao oya yna maro, mokyro, omato etapako. Wekyry tō neneryme omōkomory eneryhtao oya yna maro, aroko ropa.

Tuaro pyra Jako kynexine, Rapão neponāmary enehtoptopyry poko Rakeu a.

³³ Tomōse Rapão Jako tapyĩ taka, Reia tapyĩ taka, toto poetory tapyĩ taka roropa, yrome tyneponāmarykō onenepýra kynexine. Mame Rakeu tapyĩ taka tomōse ynororo.

³⁴ Tupise eya repe. Yrome tykyryry onenepýra tokurehse ynororo. Ineponāmary tonẽse Rakeu a kameru kyryry aka, epona typorohse ynororo.

³⁵ Tummy a ynara tykase Rakeu:

– Yzehno pyra exiko, owõsaromepyra ase oẽpataka; munume ase.

Moro sã tykyryry tupise Rapão a repe. Yrome onenepýra tokurehse ynororo.

³⁶ Mame tyenonohse Jako, ynara tykase ynororo Rapão a:

– Oty azahkuru ehtoh tyrise ya? Oty yriase popyra, jekahmatohme oya yzehno exikety samo?

³⁷ Seromaroro ykyryry tō poko mexi emero porehme. Okyryry meneno jemah po? Okyryry tonese oya ahtao, tyriko kehko jarānaka imehnō neneryme emero porehme. Kuapiakāko mā toto: onoky zae pyra hnae omoro? Ywy? Onoky zae nae?

³⁸ 20me jeimamyry toerohse jahtao opoetoryme oeky tō emūkuakehpyra kynexine, kaneru tomo te, poti tō roropa. Oeky tō onōpyra exiase roropa.

³⁹ Tosekase oeky tō ahtao onokyro a ekepyry akoīpyry onenehpyra exiase oya. Yrome ya rokē topehmase mokyro epehpyryme. Oeky tō tomato-nanohse ahtao, ya rokē topehmase toto oya tarose ahtao koko te, saereme, enara.

⁴⁰ Ynara sã exiase: saereme ahtao xixi jetū toehse ya, koko roropa tykōxitapāse exiase. Tuhke tōmehse ywy nyhpyra rokene.

⁴¹ 20me jeimamyry taropose ya atapyī tao. 14me jeimamyry toerohse ywy oēxiry tō asakorōkō apoitohme ya. Mame 6me jeimamyry aropoase oeky tō apoitohme. Moro poko jahtao jerohtoh tuhponamazomose ropa oya 10me.

⁴² Ritonōpo ytamuru tō Esē ymaro pyra ahtao, Aparão Esemy te, Izake Esē roropa, oya tonehpose jahtao tymōkomoke pyra jēxiry ipunaka. Yrome jetuarimatopōpyry tonese Ritonōpo a, jerohtopōpyry roropa, naeroro kokonie koko ōsenety ae zae ehtoh tonepose oya.

Oseya tōmiryō ekarotopōpyry

⁴³ Ynara tykase Rapão Jako a:

– Moxiã jēxiryne mā toto. Ipoenō roropa wekyryme mā toto. Moxiã kaneru tō te, poti tōkehko jekyme mā toto. Ajohpe pyra senohne emero ymōkomoryme nase. Yrome seromaroro jēxiry tō anarosaromepyra ropa jēxiryke ytapyī taka, moroto toto ehtohme toto poenō maro,

⁴⁴ soturune zae rokē kuehtohme oseya. Topu tō syrine otuotuhpokoxi wenikehpyra kuehtohme kuomihpyry poko.

⁴⁵ Mame topu tapoise Jako a xikihme tyritohme.

⁴⁶ Jekyry tomo a topu tō tonehse, epona tyritohme. Mame moro kaetoko tyrikehse ahtao eya xine tōtuhse toto moroto topu tō myhto.

⁴⁷ Moro tosehapse Rapão a Jekaa-Saatutame. Jako a tosehapse Kareeteme.

⁴⁸ Mame ynara tykase Rapão:

– Sero kaetokō, topu tō kutuarōtanohpōko mana wenikehpyra kuehtohme kuomihpyry poko oseya.

Morara exiryke moro esety Kareeteme toehse.

⁴⁹ Tosehapse roropa Mixipame, ynara tykase Rapão exiryke:

– Ritonōpo kuenēko ro mana tātapiakase kuahtao!

⁵⁰ Jēxiry tō ryhmaryhtao oya te, imehnō nohpo apoiryhtao oya opytyme, zuaro pyra jahtao ro wenikehpyra exiko Ritonōpo kuenēko mana.

⁵¹ Sero nase kaetokō topu tomo, sero topu xikihmã roropa kynyrihpyry kyrānao.

⁵² Sero kaetokō maro, xikihmã maro kutuarōtanohpōko mana wenikehpyra kuehtohme kuomihpyry poko oseya. Mya ytopyra ase oryhmasse te, omoro roropa xiara oehpyra etonathme ymaro.

⁵³ Ritonōpo, Aparão Esemy, Naoa Esē roropa Kuapiakaneme mana.

Mame Ritonōpo, tumy Izake Esē netaryme, tōmiry totapose Jako a moro omipona ehtohme.

⁵⁴ Toky toiro totapase eya tynekaroryme, moroto ypy po. Mame tyekyry tō tykohmase eya otuhtohme tymaro. Tōtuhse toto, tōmehse toto moroto ypy po.

⁵⁵ Yrokokoro towōse ropa Rapão pakeimo, tōxiry tō typohse typakō maro. Kure rokē tyripose toto eya Ritonōpo a. Mame toytose ropa ynororo tynonory pona ropa.

32

Jako osetuputyry tōsepyry poko turui maro

¹ Mame toesyryhmase roropa Jako toytotohme. Tōsepyryse ynororo Ritonōpo nenyohyā maro.

² Tonese toto ahtao, ynara tykase ynororo tyya rokene:

– Sero, Ritonōpo esaryme taro nah?

Naeroro moroto tosehapse eya Maanaīme.

³ Mame tōmiry aronanō tonyohse Jako a Seia pona (moroto esety akorō Etōme kynexine) oseporyse Ezau maro,

⁴ ynara katohme eya: “Ywy, Jako, opoetoryme ase. Eo, Rapão, maro exiase.

⁵ Pui tō nae ase te, jumētū tomo te, kaneru tomo te, poti tomo te, ahno roropa ypoetory tō nae orutua komo te, nohpo tomo, enara. Morara exiryke jomiry enehnanō enyohno oya ourutohme osepeme kuehtohme.”

⁶ Tooehse ropa aomihpyry aronanomo. Ynara tykase toto:

– Orui, Ezau maro ynanexiase. Oehnōko mana oeporyse. 400me orutua kō maro oehnōko mana.

⁷ Mokaro omiry etaryke tyya enaromỹke toehse Jako, torētyke ipunaka. Naeroro tymaro exiketō tapiakase eya asakoro oximōme toto ehtohme. Ahno te, kaneru tomo te, poti tomo, pui tomo, kameru tomo, enara.

⁸ Ynara tōsenetupuhse ynororo: osetapary se Ezau ahtao, toiro oximōmākō totapase ahtao eya, otarame zakorō oximōmākō epāko mana.

⁹ Moromeīpo tōturuse ynororo Ritonōpo a:

– Jomiry etako Ritonōpo, Tam Aparão Esemu, Papa Izake Esē roropa! Oya tonehpose ywy, oehthohme ropa xiaro, ynonory pona ropa, wekyry tomo a. Ōmiry metapoase ya, ynara mase: “Kure rokē orīko ase,” mase ya.

¹⁰ Ywy popyra rokē exiase oneneryme, yrome kure mexiase ya, opoetoryme ase, ōmihpyry ae ro. Tuna Joatāo takuohse ya ahtao ymyxiry rokē nae exine. Seromaroro oehnōko ropa ase moxiā oximōmākō asakoro maro; ahno tomo te, okyno tomo, enara.

¹¹ Ritonōpo, kuewomako jetapara urui Ezau ehtohme. Enaromỹke ase, jetapary zuno ase eya, nohpo tō maro, ypoenō maro.

¹² Wenikehpyra exiko ōmihpyry poko: “Kure rokē orīko ase te, apakomotyā tuhke exīko, ekuhpỹme isawā samo tuna konōto ehpio,” katopōpyry.

¹³ Moroto tōmehse ynororo. Moromeīpo okyno tymenekase eya ekarotohme tynekaroryme Ezau a.

¹⁴ 200me poti nohpo tō tymenekase eya, 20me poti orutua kō maro, 200me kaneru nohpo tomo te, 20me kaneru orutua kō maro,

¹⁵ 30me kamera nohpo tomo, tumūkue exiketomo, ipoenō suhsu ēnōko ro exiketomo te, 40me pui nohpo tomo te, 10me pui orutua kō maro, 20me jumēta tomo te, 10me jumētū tomo, enara.

¹⁶ Mokaro tapiakase Jako a oximōme tyrise toto. Mame typoetory toiro tyrise eya oximōmākō eneneme. Ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

– Ytotoko osemazuhme, atakenaka, atamekehme sã ehtoko, tykase ynororo.

¹⁷ Ynara tykase Jako typoetory osemazupu a:

– Tooehse Ezau ahtao oya, ekaropōko mana oya: “Onoky mokyro oesemy? Aza ytōko mah? Onoky moxiā esemy?” āko mana.

¹⁸ Ynara āko mase eya: “Moxiamo opoetory Jako egy tomo. Inekarory tosemy a Ezau a,” kaxiko eya. “Oehnōko mā ynororo okomino,” kaxiko eya, tykase ynororo typoetory tō osemazupu a.

¹⁹ Oximomākō īkaponato komo a roropa, ynara tykase:

– Ezau eneryhtao oya, morararo kaxiko eya, oxisamo.

²⁰ Wenikehpyra ehtoko. Ynara kahtoko: “Opoetory Jako oehnōko okomino,” kahtoko eya.

Ynara osenetupuhnōko Jako kynexine: “Urui kuremāko ropa ase ynekarory tō ke, osemazuhme ynaropotyā ke. Tōsepyryse jahtao imaro otarame azahkuru jehtopōpyry korokapōko mana.”

²¹ Moro sā toky tō tonyohse Jako a osemazuhme, tōmehse ynororo moroto toсарy po.

Jako atatapoitopōpyry Penieu po

²² Moro kohmamyry ae ro towōse ropa Jako, iporiry Japoke akuohtohme. Tymaro typyxiā asakoro tarose eya, ipoetory tō typyxiāme aexityā maro, toto mūkuru tō 11mākō maro.

²³ Mame moro iporiry takuohse ahtao ahno a emero, toky tō emero taropose eya tymōkomory maro.

²⁴ Yrome ynororo rokē tōxinomose toiroro.

Mame orutua tooehse eya. Tātatapoise imaro ěmepyyry pona.

²⁵ Jako onyporemākaposaromepyra toexiry waro toehse ynororo ahtao, ipety tytemuhmase eya, tysokorohmase eya.

²⁶ – Kurumekakoh jepe! Ěmehnōko nase, tykase mokyro Jako a.

– Arypyra, orumekara ase kure jyripopyra ro awahtao, tykase Jako.

²⁷ Mame tōturupose eya:

– Onoky oesety? tykase.

– Ywy ase Jako, tykase ynororo.

²⁸ – Taroino tyoro oesehpāko ase, Jakome pyra, tykase ynororo. Tātatapoise oexiryke Ritonōpo maro te, ahno maro roropa, orēpyra mexino. Naeroro oesety Izyraeume exīko mana.

²⁹ – Kuruko, onoky oesety? tykase Jako.

– Oty katoḥ jesety poko ekaropōko mah? tykase ynororo. Mame kure rokē tyripose ynororo eya.

³⁰ Ynara tykase Jako: “Ritonōpo eneno osēpataka. Yrome orihpyra ywy, isene ro ase.”

Naeroro moro tosehpase eya Penieume.

³¹ Xixi tutūtase, Penieu poe Jako toytose ahtao. Sekunahme toytose ynororo ipety tytemuhmase Ritonōpo nenyokyhpyry a exiryke.

³² Seroae ro okyno pety pū onōpyra Izyraeu pakomotyamo, moro poko tytamurukō tytemuhmase Ritonōpo nenyokyhpyry a exiryke.

33

Jako oseporyry poko Ezau maro

¹ Ezau oepyyry eneryhtao Jako a, 400mākō maro, typoenō tapiakase eya oxioximōme toḥ tyrise eya Reia maro te, Rakeu maro te, inamoto noḥpo tō asakoro maro, enara.

² Inamoto tō typoenō maro tyrise eya osemazuhme. Imeīpo Reia typoenō maro. Mame etyhpyryme Rakeu tumūkuru Joze maro.

³ Imeīpo mokaro kuroko toytose Jako osemazuhme ehtohme. Tosekumuru po typorohse ynororo tōmyty po nono pokoxi. 7me moro sā typorohse ynororo Ezau ēpataka oseporytoḥme turui maro.

⁴ Yrome tururume toytose Ezau oseporyse Jako maro. Atapory ae tātapoise toto tōseahmatohkōme. Takorō typohse roropa eya. Tyxitase toto asakoro ro.

⁵ Mame tomye tōsenuhmase Ezau ahtao, nohpo tō eneryke tyya ipoenō maro tōturupose ynororo:

– Onokākō moxiamo amaro exiketomo? tykase Ezau.

– Umūkuru tō moxiamo Ritonōpo nekarohpyry opoetory a, tykase Jako.

⁶ Mame ipyxiā namoto tō asakoro toeporehkase typoenō maro, toepuise toto Ezau ēpataka.

⁷ Imeīpo Reia tooehse typoenō maro, toepuise roropa toto. Etyhpyryme Rakeu tooehse Joze maro, toepuise roropa toto Ezau ēpataka.

⁸ Mame tōturupose Ezau:

– Otara mokaro okyno tō oximōme exiketomo, enē toto osema tao?

Ynara tykase Jako:

– Mokaro oya ynekarory tomo. Ynara tōsenetupuhse ywy. Mokaro ke ynekaroryme osepeme exīko ropa ase urui maro.

⁹ Ynara tykase Ezau:

– Ymōkomory ipune nase ya, aimo. Omōkomory ikurākako omōkomoryme.

¹⁰ Yrome Jako otuhparo kynexine. Ynara tykase:

– Ajohpāme sā, apoiko toto oekyme. Ynekaroryme mā toto tākye jexiryke oēmyty enery poko ya. Tonese ywy oya yrome yzehno pyra mase. Naeroro oēmyty eneryke ya Ritonōpo ēmyty enery samo typynanohse oya jexiryke.

¹¹ Ajohpāme sā ynenepyhpyry apoiko ynekarory oya. Kure rokē tyrise ywy Ritonōpo a. Emero ise jehtoh tokarose ya, tykase ynororo.

Otuhparo Jako exiryke inekarohpyry tapoise Ezau a.

¹² – Kure, ehmaropa, tykase Ezau. – Ywy ytōko ase osemazuhme.

¹³ Yrome ynara tykase Jako eya:

– Tuisa, tuaro mase moxiā poetohti jamihme pyra mā toto. Osenetupuhnōko ase roropa kaneru tō poko, pui tō poko roropa typoenoke exiketomo. Axī toto taropose ahtao, toiro ēmepyyry rokē ahtao ro, otarame orihnōko mā toto.

¹⁴ Kurehxo osemazuhme oytory. Ywy opoetoryme okomino ytōko, axī pyra okyno tō ekahmāko poetohti maro, eporehkatoh pona, Etō pona, oesaka, tykase Jako Ezau a.

¹⁵ Mame ynara tykase Ezau:

– Morara ahtao ah ypoetory tō amaro nytō toto, ākorehmatohme, tykase Ezau.

Yrome Jako a tozuhse:

– Takorehmanekō se nymyry pyra mā toto. Toiro se rokē ase oya. Osepeme se rokē ase amaro, tuisa.

¹⁶ Mame moro ae ro toytose ropa Ezau tosemary ae ropa Etō nonory pona.

¹⁷ Yrome Jako toytose Sukote pona. Moroto tōsesarise ynororo. Tapyi tyrise eya tytapyīme. Tapyi tō tyrise roropa eya toky tō tapyīme. Morara exiryke moroto tosehpase eya xine Sukoteme.

¹⁸ Moro sā kynexine Jako oehtopōpyry ropa Mesopotamia poe Kanaā pona. Kure rokē toeporehkase ynororo pata Xikē pona, osesarise moro pūtokoxi.

¹⁹ Mame tupito topekahse eya Hamoa mūkuru tō wino, Xikē zummy. 100me parata ke topehmase eya moro tupito tosaryme ehtohme.

²⁰ Moroto apoto apō tyrise eya, ipoko tymerose Ritonōpo esety, Izyraeu tō Esemy.

¹ Morarame Tina Jako ěxiry me kynexine Reia maro. Toytose ynororo pata pona imehnõ oryximãkõ enese.

² Moroto Hamoa, heweume exikety, tuisame kynexine. Tumũkue kynexine ynororo esety Xikẽ. Tina tonese eya, tapoise eya, ipoko toehse ynororo.

³ Mame ise moino toehse ynororo, typenetase ynororo ipoko. Morara exiryke typytyme apoiry se kynexine.

⁴ Ynara tykase ynororo tumy a:

– Mokyro oryximã ekaropoko, papa, ypytyme aehtohme.

⁵ Jako tuaro toehse tõxiry maro Xikẽ ehtoh poko. Yrome ipoenõ kynexine ona po erohnõko, pui tõkehko poko. Morara exiryke “Teh” tykase rokẽ ynororo, toto oehtoh ropa eraximãko.

⁶ Mame oehpyra ro toto ahtao toytose Hamoa, Xikẽ zummy, oturuse Jako maro.

⁷ Morarame toeporehkase Jako mũkuru tõ ahtao, tuaro toehse toto toryxirykõ poko Hamoa mũkuru maro ehtoh poko. Tyekĩtapãse toto yronomyryme. Xikẽ zehno toehse toto inyrihpyry xihpyry poko. Popyra kynexine eya xine Jako ěxiry maro aehtopo. Moro zae pyra kynexine ipunaka eya xine.

⁸ Yrome ynara tykase Hamoa eya xine:

– Oẽxiry se umũkuru Xikẽ mana. Typytyme se mã ynororo. Ajohpãme sã ah nerẽnã toto.

⁹ Morara ahtao oxiekyryme exĩko sytatose. Erẽnãko ynanase oẽxiry tõ maro. Amarokõ roropa pytãko yna ěxiry tõ maro matose.

¹⁰ Taro ehtoko yna maro, yna nonory po. Oesarykõ menekãko matose ise oehtohkõ menekãko. Osepekahnõko matose yna a. Tupito esẽme exĩko roropa matose.

¹¹ Mame ynara tykase Xikẽ Tina zummy a, ipiry tomo a roropa:

– Ajohpãme sã mose ekaroko ya. Oepehmatorỹko ase ise oehtohkõ ekarõko ase oya xine.

¹² Ekaropotoko ya: Oty se hmatou? Oepehmatorỹko ase mose epehpyryme, mame mose ekaroko ya ypytyme.

¹³ Morarame toryxirykõ tyryhmase Xikẽ a exiryke, ipoko toehse exiryke, azahkuru tozuhse jumy Hamoa eya xine.

¹⁴ Ynara tykase toto eya:

– Yna oryxiry onekarosaromepyra ynanase orutua a jaĩpotapihpyry onysahkapyny a, yna ehxiroryino.

¹⁵ Yna omiry etapõko ynanase oya xine ynara toehse awahtao xine. Amarokõ orutua kõ yna sã toehse awahtao xine, ãikõpotapihpyry tysahkase oya xine ahtao yna samo.

¹⁶ Morara awahtao xine yna ěxiry tõ maro pytãko matose. Oẽxirykõ maro pytãko ynanase. Osesarĩko ynanase oesao xine. Oximaro exĩko sytatose oxiekyryme roropa.

¹⁷ Yrome morara se pyra awahtao xine, ãikõpotapihpyry onysahkara awahtao xine ytõko ynanase taroino. Yna oryxiry arõko ynanase, tykase toto.

¹⁸ Morara kary etaryke tyya xine, ýme toehse Hamoa, imũkuru Xikẽ maro.

¹⁹ Okynã pyra tyaĩpotapihpyry tysahkapose Xikẽ a, typenetase toexiryke Jako ěxiry poko, imaro torẽnary se roropa toexiryke. Hamoa tapyĩ tao imũkuru Xikẽ imehxo exiketyme kynexine.

²⁰ Moromeĩpo Hamoa toytose tumũkuru Xikẽ maro pata omõtoh pona. Moroto oximõtoh kynexine oturutohme, osepekahtohme, enara. Ynara tykase toto pata põkomo a:

²¹ – Mokaro yna epeme mā toto. Ah tytapyīkō rī toto taro, osepekahnōko te, kuesarykō mā ipune toto esaryme roropa. Pytāko sytatose toto ēxiry tō maro. Pytāko roropa mā toto kuēxirykō maro.

²² Mame tōmirykō etapōko mā toto kyaa xine oxiekyryme kuehtohkō poko kuaīkōpotapihpyry tysahkase ahtao rokene.

²³ Mame mokaro ekykō, pui tōkehko emero kuekykōme roropa exīko mā toto. Naeroro ŷme kuahtao xine toto nyriphopyry poko osesarīko mā toto kymaro xine ehtohme.

²⁴ Morara kary etaryhtao tyaa xine, ŷme toehse toto, Hamoa tō omiry etaryke tyaa xine. Mame tyaīkōpotapihpyry tysahkase eya xine porehme.

²⁵ Morarame oseruao tōmehse ahtao, mokaro orutua kō jetū ahtao itamurume, Jako mūkuru tō asakoro toytose, Ximeāo te, Rewi, enara. Tina piry tō toytose, tytapemā tarose eya xine tokare pyra pata pona. Orutua kō totapase eya xine emero porehme.

²⁶ Hamoa te, imūkuru Xikē roropa totapase. Moromeīpo toryxiry tarose Ximeāo a Rewi maro Xikē tapyī tae, mame toytose ropa toto.

²⁷ Imeīpo totapase mokaro ahtao imehnō Jako mūkuru tō toytose mokaro mōkomohpyry ematonanohse, mōkomo kurā tapoise eya xine, toryxirykō ryhmatopōpyry emetakame samo.

²⁸ Kaneru tō tarose eya xine te, poti tō maro te, pui tomo te, jumētu tomo te, mōkomo kurā emero, pata poe te, tupito tō poe, enara.

²⁹ Toto tapyī tae mōkomo kurā tarose eya xine. Typoetoryme nohpo tō tarose eya xine poetohti tō maro.

³⁰ Mame ynara tykase Jako tumūkuru tomo a, Ximeāo te, Rewi maro:

– Opokoino xine tupime toehse ya. Imeimehnō yzehno exīko mā toto, Kanaā pōkomo te, perizeu tomo te, sero nono pōkō emero. Tuhke pyra sytatose, tuhke pyra orutua komo. Yzehnotokō tōximōse ahtao etonatohme ymaro, kyporemākapotorŷko mā toto, kuenahkatorŷko mā toto kypoēnōkō maro.

³¹ Yrome tumykō tozuhse eya xine:

– Yna oryxiry onyriposaromepyra ynanexiase emero rokē poko aehtohme, tykase toto.

35

Kure rokē Jako ritopōpyry Peteu po

¹ Morarame ynara tykase Ritonōpo Jako a:

– Atakimako oytotohkōme Peteu pona. Moroto Peteu po apoto apō tyriko jeahmatohme. Ywy ase Ritonōpo, osenepoase oya orui, Ezau poe oeparyhtao.

² Naeroro ynara tykase Jako tytapyī taōkomo a, tymarōkō maro emero:

– Neponāmary ipahtoko, imeimehnō neponāmarykō, amaro xine ahtao. Oorypyrykō ikorokapotoko te, epytoko te, upo amurutoko, ikurikasenano.

³ Atakimatoko, Peteu pona ytōko sytatose. Moroto apoto apō rīko ase Ritonōpo eahmatohme kyaa xine. Typynanohse ywy eya etuarimaryhtao. Morararo ymaro exikehpyra toehse ynororo emero pona toytose jahtao.

⁴ Mame tyneponāmarykō tokarose eya xine, panasere tōkehko tokarose roropa eya xine. Mame Jako a morohne tonēse wewe karawario zopikoxi, pata Xikē pūto.

⁵ Morotoino toytose toto ahtao Jako tō zuno toehse toto, moe pyra roropa imehnō patary kynexine, Ritonōpo poe toto zuno toehse toto. Morara exiryke Jako tō onekahmara toh kynexine emŷpotohme.

⁶ Morarame toeporehkase Jako tomo, imarõkõ maro emero Ruze pona. Moro pata esety akorõ Peteume kynexine, Kanaã nonory po.

⁷ Moroto apoto apõ tyrise Jako a Ritonõpo eahmatohme. Moroto tosehpase eya “Ritonõpo, Peteu Esemy” me. Moroto tõsenepose Ritonõpo exiryke eya toepase ynororo ahtao turui kurūke.

⁸ Moroto kynexine Repeka akorehmahpõ Tepora orihtopõpyry. Ekepyry tonēse kynexine wewe kurã zopikoxi ikurenaka Peteu wino. Moroto toseh-pase “Wewe Karawario Xitathme”.

⁹ Moromeĩpo toehse ropa Jako ahtao Mesopotamia poe, tõsenepose ropa Ritonõpo eya. Kure tyripose roropa ynororo eya.

¹⁰ Ynara tykase ynororo eya:

– Oesety Jakome mana,
yrome oesety myakamãko ase;
taroino Jakome pyra mase,
Izyraeume oesehpãko ase.

Naeroro tosehpase ynororo Ritonõpo a Izyraeume.

¹¹ Ynara tykase roropa Ritonõpo eya:

– Ywy ase Ritonõpo Jamihmehxo Exikety.
Emũkuako tuhke, typakõke tuhke oehtohme.
Ahno imoihme, apakõ emãnõko mã toto,
tuhke exiketõme exiko mã toto,
toitoine tuisa tõme exiko mã toto.

¹² Sero nono ynekarohpyry Aparão a,

Izake a roropa ekarõko ase oya roropa, apakomotyamo a roropa.

¹³ Mame tõturukehse Ritonõpo ahtao Jako maro tõnuhse ynororo, moro poe toesyryhmase ropa.

¹⁴ Mame topu tapoise Jako a xikihme tyritohme, moroto tymaro Ritonõpo oturutopõpyry po. Moro topu po oriu tukuãse Jako a eukuru jehnahpyry maro tynekaroryme Ritonõpo a.

¹⁵ Moro tosehpase eya Peteume.

Rakeu orihtopõpyry

¹⁶ Morarame Peteu poe toytose Jako tytapyĩ taõkõ maro, mame moe pyra toehse toto ahtao Epyrata pona, Rakeu enurutoh toehse, toxietütose ynororo. Yrome tupime kynexine eya, okyna enurupopyra toehse.

¹⁷ Morarame sam tykase itamurume ahtao, imaro exikety, nohpo ynara tykase:

– Enaromyra exiko; emũkuãko mase orutuame.

¹⁸ Yrome orihnõko Rakeu kynexine. Orihsasaka ahtao ynara tykase:

– Mose esehpãko ase Penonime, tykase. Yrome jumy a tosehpase ynororo Pëjamĩme.

¹⁹ Moro sã toorihse Rakeu, ekepyry tonēse Epyrata esemary ehpio. Imeĩpo Perēme toehse moro pata.

²⁰ Zonētoh pona topu tyrise Jako a xikihme, wenikehpyra ehtohme, Rakeu ekepyry zonētopõpyry poko. Moroto ro mana seroae ro.

²¹ Morotoino toytose Jako osesarise tapyi kaetokõ Etea esary mõpozakoxi.

Jako poenomo

(1 Koronika 2.1-2)

²² Morarame moroto Jako tõ toehse ahtao, imũkuru Rupë Pira poko toehse tumy pyty poetory, yrome ipytyme ro. Moro waro toehse Jako ahtao tyekĩtapãse ynororo.

Jako toemūkuase 12me

²³ Typyty Reia maro toemūkuase 6me: Rupē osemazupu te, Ximeão te, Rewi te, Juta te, Isakaa te, Zepurō, enara.

²⁴ Rakeu maro toemūkuase asakoro: Joze te, Pějāmī, enara.

²⁵ Pira maro Rakeu poetory toemūkuase asakoro: Tã te, Napatari, enara.

²⁶ Ziupa maro Reia poetory toemūkuase asakoro: Kate te, Asea, enara. Mokaro Jako mūkuru tō tonuruse Mesopotamia po.

Izake orihtopōpyry

²⁷ Jako toytose tumy Izake maro ehse Māre pona, esety akorō Arapame kynexine, Eperō pūto. Moroto Aparão esahpyry kynexine Izake maro.

²⁸ Mame 180 jeimamyry taropose Izake ahtao,

²⁹ tamuhpōme toehse ynororo ahtao toorihse ynororo. Mame ekepyry tonēse imūkuru tomo a, Ezau, Jako, enara.

36*Ezau pakomotyamo**(1 Koronika 1.34-37)*

¹ Sero Ezau pakomotyã poko, esety akorō Etō kynexine.

² Ezau tyyptase Kanaã pō maro asakoro: Ata, Erō ěxiry, heteume exikety te, Ooripama, Ana ěxiry, Zipeão pary, heweume exikety roropa.

³ Ezau tyyptase ropa Pasemate maro, Iximaeu ěxiry, Nepaiote oryxiry.

⁴ Ata toemūkuase Eripazeme. Pasemate toemūkuase Reueume.

⁵ Ooripama toemūkuase oseruao: Jeu te, Jarã te, Kora, enara. Ezau mūkuru tō mokaro kynexine, tonuruse toto Kanaã po, moroto ynororo ahtao.

⁶ Morotoino toytose Ezau tyyxiã maro, tumūkuru tō maro, tōxiry tō maro, tytapyĩ taōkō maro, atameke toehtohkōme takorō Jako maro. Tymaro toky tō tarose Ezau a: kaneru tomo te, poti tomo te, pui tomo emero tynapoityã Kanaã nonory po.

⁷ Moro turumekase Ezau a. Mokaro asakoro natokō esaryme pune pyra Jako esary kynexine. Tokyke tuhke toto exiryke oximaro ehsaromepyra toh kynexine.

⁸ Morara exiryke toytose Ezau osesarise ypy tō pona, Seia nonory po, esety akorō Etō.

⁹ Ynara Ezau pakomotyã kynexine, Etō pōkō tamurume, moroto ypy tō Etō po, Seia po.

¹⁰⁻¹³ Ata, Ezau pyty toemūkuase Eripazeme. Eripaze toemūkuase 5me: Temã te, Omara te, Zepo te, Kaetã te, Kenaza, enara. Typyty Timina maro toemūkuase Eripaze Amarekeme.

Typyty Pasemate maro Ezau toemūkuase Reueume. Reueu toemūkuase 4me: Naate te, Zera te, Sama te, Miza, enara.

¹⁴ Imepỹ nohpo maro typye Ezau kynexine Ooripama, Ana ěxiry, Zipeão pary. Oseruao mūkuru nae ynororo kynexine: Jeu te, Jarã te, Kora, enara.

¹⁵ Ezau pakomotyã tuhke tomãse toto. Ezau mūkuru osemazupu, Eripaze toemūkuase ynara: Temã te, Omara te, Zepo te, Kenaza te,

¹⁶ Kora te, Kaetã te, Amareke, enara. Mokaro emero Ata poenōme kynexine, Ezau pyty poenomo.

¹⁷ Reueu toemūkuase ynara: Naate te, Zera te, Sama te, Miza, enara. Mokaro Pasemate poenōme toh kynexine, Ezau pyty poenomo.

¹⁸ Typyty Ooripama maro, Ana ěxiry, Ezau toemūkuase: Jeu te, Jarã te, Kora, enara.

¹⁹ Mokaro emero Ezau pakomotyãme toh kynexine.

Seia pakomotyamo
(1 Koronika 1.38-42)

20-21 Mame Etõ põkõ osemazupu tõ Seia mükuru tõ pakomotyã kynexine: Rotã te, Sopau te, Zipeão te, Ana te, Tisõ te, Esea te, Tisã, enara. Mokaro emero Seia, horeume exikety mükurume tõ kynexine.

22 Rotã ahno tõ tamuxiry kynexine: Hori tomo te, Homã tomo, enara. Rotã toryxike kynexine, esety Timina.

23 Sopau ahno tõ tamuxiry kynexine: Awã tomo te, Manaate tomo te, Epau tomo te, Sepo tomo te, Onã tomo, enara.

24 Zipeão tumükue asakoro kynexine: Aia te, Ana, enara. Mokyro Ana kynexine pëkamã axitunety enehpono ona po, tumy eky, jumëtu tõ poko aerokuruhtao.

25-26 Ana toemükuase Tisõme. Tisõ toemükuase: Hëtã te, Exipã te, Itirã te, Kerã, enara. Ana tõxike kynexine, esety Ooripama.

27 Esea toemükuase: Pirã te, Zaawã te, Akã, enara.

28 Tisã toemükuase: Uze te, Arã, enara.

29-30 Mokaro kynexine horeu tõ oxiekyryme exiketomo Etõ nonory po: Rotã tomo te, Sopau tomo te, Zipeão tomo te, Ana tomo te, Tisõ tomo te, Esea tomo te, Tisã tomo, enara.

Etõ tuisary tomo
(1 Koronika 1.43-54)

31 Ynara tuisa tõ kynexine Etõ nonory põkõ esamo. Atakenaka tuisame toh kynexine tuisa pyra Izyraeu tõ ahtao ro:

32 Pera, Peoa mükuru, pata Tinapa pono.

33 Pera toorihse ahtao imyakãme Jopape, Zera mükuru, Posora pono tuisame toehse.

34 Jopape myakãme Husã, Temã pono tuisame toehse.

35 Husã mykapo Hatate, Petate mükuru, Awite pono tuisame toehse. Mitiã tõ typoremãkase eya Moape nonory po.

36 Hatate mykapo Samara, Masareka pono tuisame toehse.

37 Samara mykapo Sauu, pata Reopote-Tuna-Eupyrati pono tuisame toehse.

38 Sauu mykapo Paau-Hanã, Akapoa mükuru tuisame toehse.

39 Paau-Hanã, Akapoa mükuru mykapo Hatate, Pau pono tuisame toehse (ipyty Meetapeu kynexine Matarete ëxiry, Me-Zaape paryme).

40 Ezau pakomotyã tomãse tuhke, etomita tomo: Timina tomo, Arawa tomo, Jetete tomo,

41 Ooripama tomo, Era tomo, Pinõ tomo,

42 Kenaza tomo, Temã tomo, Mipisara tomo,

43 Makatieu tomo, Irão tomo, enara. Morotõkõ esary tosehapse toto tosetykõ ae.

37

Joze irui tõ maro

1 Mame moroto toehse Jako Kanaã po, tumy esary po.

2 Sero nase Jako tõ ehtopõpyry poko.

17me jeimamyry nae Joze ahtao, toerohse ynororo turui tõ maro kaneru tõ poko poti tõ maro. Iruui tomo Pira mükuru tõ kynexine Ziupa mükuru tõ roropa, jũ pyxiamo. Mame tumy turuse Joze a, turui tõ nyrytyã poko, azahkuru toto ahtao.

³ Tamuhpōme Jako kynexine tonuruse Joze ahtao. Naeroro ipynohxo kynexine irui tō pyno ehtoh motye. Upo kurā tyripose Jako a Joze zupōme, upo mosano, apory mosano s̄s̄ȳkamā potu.

⁴ Tumūkuru Joze pynohxo Jako ehtoh tonese irui tomo a, naeroro takorōkō zumoxike toehse toto. Zehno toexirykōke xihpyryme tōturuse toto, imaro aotururuhtao.

⁵ Mame tōsenehse Joze, tōsenehtopōpyry tokarose eya turui tomo a. Moro pokoino itamurumehxo takorōkō zehno toehse toh kynexine.

⁶ Ynara tykase exiryke eya xine:

– Etatoko pahne, josenehtopōpyry poko ourutorỹko ase.

⁷ Erohnōko s̄a exiase tupito po tiriiku myhnōko. Mōtoino rokē tamoreme ynomykyhpyry towōse xikihme. Zomye onomykyhpyrykō toepuisse kehko ynomykyhpyry ēpataka, tykase ynororo turui tomo a.

⁸ Mame tōturupose irui tomo:

– Oty kary moro? Yna tuisaryme exīko mah? Ōmiry omipona exīko ynanae?

Takorōkō zehnohxō toehse toh kynexine aosenehtopōpyry pokoino, epyrypakety s̄a aexiry poko roropa tōsenehtopōpyry ekaroryhtao eya.

⁹ Mame tōsenehse ropa Joze, moro tōsenehtopōpyry tokarose roropa turui tomo a. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Tōsenehse ropa ywy. Morarame xixi s̄a enease, nuno maro, xirikuato tō 11mākō maro. Mame nepuiase kehko ykyryry xirikuato ēpataka.

¹⁰ Tōsenehtopōpyry tokarose ahtao Joze a tumy a, turui tomo a roropa, tōturupose jū eya. Ynara tykase:

– Oty kary se ōsenehtopōpyry nae? Asa maro ywy oēpataka yna esekumuru po porohnōko ynanae, orui tō maro, tuisamehxō oekarotohme?

¹¹ Yrome irui tō Joze zumoxike toehse toto. Yrome jūkō “Teh,” tykase rokene. Tōsenetupuhse rokē tukurohtao.

Joze tokamose, tarose Ejitu pona

¹² Mame kaneru tō tarose, poti tō maro, Joze rui tomo a, ona pona pata Xikē pūtokoxi.

¹³ Mame ynara tykase Jako tumūkuru Joze a:

– Osehko. Aaropory se ase Xikē pona. Moroto orui tō kaneru tō otuhmapōko, poti tō maro.

– Taro ase, tātakimase, tykase Joze.

¹⁴ Ynara tykase Jako:

– Ytoko morotona orui tō eneta, okyno tō roropa kure toto ehtoh eneta, mame osehko ropa jurutohme toto ehtoh poko.

Mame moro poe, Eperō jakanahmā poe tumūkuru Joze taropose Jako a Xikē pona. Toytose ynororo. Toeporehkase ahtao morotona,

¹⁵ ytoytōko kynexine ona poro. Moroto orutua a tonese ynororo, tōturupose eya:

– Oty zupīko hma? tykase eya.

¹⁶ – Urui tō zupīko ase. Ona po toky tō arōko mā toto kaneru tō nahpāko poti tō maro. Zuaro hma, aza nytō toto? tykase Joze.

¹⁷ Mokyro orutua ynara tykase:

– Taroino toytose toto. “Ytōko ynanase Totā pona,” kary totase ya.

Mame toytose Joze turui tō zupise. Tonese toto eya Totā po.

¹⁸ Joze tonese eya xine moino aepyryhtao. Eporehkara ro ynororo ahtao tōturupitose toto etapary poko.

¹⁹ Ynara tykase toto:

– Mokyro oehnōko, osenehkety!

²⁰ Ehmaropa, setapatone seromaroro. Imeīpo ekepyry sēmatone oramāka. “Tosekase onokyro a,” āko sytatose. Morarame aosenehtopōpyry enatryry enēko sytatose.

²¹ Yrome mokaro omiry etaryke tyya, takorō ewomary se Rupē toehse. Ynara tykase ynororo takorō tomo a:

– Onetapara sehtone.

²² Sero eutary aka mokyro tyritoko, yrome onyryhmara ehtoko.

Morara tykase Rupē, takorō ewomary se toexiryke aropotohme ropa tumy a.

²³ Toeporehkase Joze ahtao turui tomo a, zupō mosā tyxihkase eya xine, apory mosa exikety.

²⁴ Moromeīpo takorōkō tapoise eya xine, tōmase ynororo eya xine oramāka. Moro ao tuna pyra kynexine, tonore rokē zao.

²⁵ Mame typorohse toto tōtuhtohkōme. Tōtukurukohtao tōsenuhmase toto. Iximaeu tō tonese eya xine ytoketomo. Kireate poe toehse toto, Ejitu pona ytōko toh kynexine. Mōkomo arōko kameru tō kynexine, ixtaratu te, kanera tōkehko.

²⁶ Ynara tykase Juta takorō tomo a:

– Otyme kure kuakorōkō totapase ahtao kyya xine? Imeīpo ajohpāme exīko sytatose onekunohtōme aorihstopōpyry poko?

²⁷ Sekarotone mose mokaro Iximaeu tomo a parata apoitohme kyya xine. Morarame kuakorōkō onetapara sehtone kuakorōkōme ro exiryke.

Atae toehse toto Juta maro.

²⁸ Mame osepekahketō, mitianita tō tooehse ahtao Joze touse ropa irui tomo a oramae. Tokarose ynororo eya xine 20me parata apoitohme. Mame Joze tarose Iximaeu tomo a Ejitu pona.

²⁹ Tooehse ropa Rupē tahtao oramāka tonese eya repe. Joze onenepyra moro tao. Tupō tyxihkase eya tātasamaryke ipunaka.

³⁰ Takorō tomo a toytose ynororo. Ynara tykase:

– Mokyro, aimo arypyra toehse. Seromaroro oty rīko ywy?

³¹ Mame poti totapase eya xine. Munu tyrise eya xine Joze zuponỹpyry pokona munuhpe ehtohme.

³² Moromeīpo zuponỹpyry s̄ys̄kamā potu tarose Jako a. Ynara tykase toto eya:

– Sero upo tonese yna a. Omūkuru zuponỹpyry otarame nae?

³³ Zuponỹpyry tonetupuhse Jako a. Ynara tykase ynororo:

– Ÿ umūkuru zuponỹpyry sero! Tosekase otarame onokyro a, otarame tōse.

³⁴ Mame toemynyhmmaryke yronymyryme tupō tyxihkase Jako a, saku risē tamuruse eya. Tumūkuru orihtopōpyry tyhnamose eya okynano.

³⁵ Imūkuru tō emero toytose Jako a, ěxiry tō roropa akorehmatohme omuhpe pyra aehtohme repe. Yrome tyxitary se rokē kynexine.

– Umūkuru hnamōko ase. Onyhnamokehpyra ase joorihtoh pona ro. Morara ahtao imaro exīko ropa ase, tykase ynororo.

Xitakehpyra kynexine tumūkuru Joze poko.

³⁶ Morarame Joze tarose Ejitu pona. Tokarose ynororo mitianita tomo a Potipaa a, ipoetoryme aehtohme. Ejitu tuisary konōto akorehmaneme Potipaa kynexine, tapyi konōto erase tō tuisaryme.

¹ Morara ahtao takorõ tõ turumekase Juta a, imepỹ tapyĩ taka toytotohme, mokyro esety Hira, pata Aturã pono.

² Moroto Juta ahtao kananeu ẽxiry waro toehse, jũ esety Sua kynexine. Typytase Juta imaro,

³ toemũkuase ynororo, esety Ereme.

⁴ Mame poetoẽme toehse ropa ynororo, toemũkuase ropa, tosehapse Onãme.

⁵ Imeĩpo toemũkuase ropa ynororo, tosehapse Serame. Kezipe po Juta kynexine tonuruse imũkuru ahtao.

⁶ Mame nohpo tymenekase Juta a tumũkuru Ere pytyme, esety Tamara.

⁷ Yrome Ritonõpo zamaro pyra Ere kynexine popyra exiryke, naeroro taorihmapose ynororo eya.

⁸ Mame ynara tykase Juta tumũkuru Onã a:

– Orui pytỹpyry apoiko opytyme, emũkuatohme orui poenõme. Morara awahtao zae exĩko mase, tykase.

⁹ Yrome tuaro Onã kynexine, toemũkuase ahtao tumũkurume pyra ehtoh waro kynexine, turui mũkurume aehtoh waro. Morara exiryke turui pytỹpyry maro tahtao jeipyry tukuãse eya nono pona rokene, emũkuara toehtohme turui mũkurume.

¹⁰ Moro poko typenekehse Ritonõpo, Onã nyrihpyry poko, naeroro totapase ynororo eya.

¹¹ Mame ynara tykase Juta typary eny a:

– Ytoko ropa omy tapyĩ taka, pytỹpome rokẽ exiko umũkuru Sera eraximatohme, tuãtase ahtao ipytyme oehtohme, tykase.

Morara tykase ynororo, Sera orikyry zuno toexiryke, irui tõ samo. Naeroro toytose Tamara tummy tapyĩ taka ropa.

¹² Mame okynahtao Juta pyty toorihse. Tyhnamokehse ahtao toytose Juta Timinate pona toky tõ kaneru tõ hpoty sahkary enese. Tope Hira, Aturã põ maro toytose ynororo.

¹³ Tamara turuse imehnomo a: “Onio zũ toytose Timinate pona toky tõ kaneru tõ hpoty sahkase.”

¹⁴ Naeroro tupõ tymyakãmase eya, pytỹpome toehtoh zupõ turumekase, tõmyty tapuruse eya kamisa ke tonetupuhpyra imehnõ ehtohme. Mame toytose ynororo porohse pata Enaĩ omõtoh pũtokoxi, Timinate esemary ae. Morara tyrise eya tuaro toexiryke Sera tuãtase repe, yrome mokyro onekaropyra Juta kynexine iniome.

¹⁵ Mokyro eneryke Juta a tõsenetupuhse ynororo: “Mose nohpo poko se exikety mã epehpyry ekarõko imaro ehtohme, ẽmyty tapuruse exiryke.”

¹⁶ Toytose ynororo oturuse imaro osema ehpiokoxi, tuaro pyra ynororo kynexine typary ẽme aehtoh poko. Ynara tykase ynororo eya:

– Otãto se hma epehpyryme ymaro oehtohme? tykase.

– Oty ekarõko mah ya? tykase ynororo.

¹⁷ – Poti enehpõko ase oya, jeky tõ poe, tykase ynororo.

– Ỹ, kure, tykase nohpo. – Yrome okyryry inomoko ymaro, poti enehpotohto oya.

¹⁸ – Oty se hma ykyryryme inomotohme amaro? tykase Juta.

– Sinete te, korotão maro te, omyxiry maro, enara, tykase ynororo.

Morohne tokarose Juta a eya. Imaro toehse ynororo, poetoẽme toehse nohpo.

¹⁹ Mame toytose ropa Tamara tytapyĩ taka, tupõ tymyakãmase ropa eya, pytỹpo zupõ tamuruse ropa eya, kamisa touse tõmyty poe.

²⁰ Moromeĩpo tope, Hira taropose Juta a poti ekarotohme nohpo a tykyryry tō enehtohme ropa, yrome nohpo onenepyra tokurehse ynororo.

²¹ Tōturupose ahtao orutua komo, Enaĩ pōkomo a: “Otoko na mokyro nohpo, topehke imehnō maro exikety, taro osema ehpio kohrame exikety?”

– Taro aryryra, orutua kō poko exikety pyra taro nase, tykase toto.

²² Naeroro Hira toeramase ropa, ynara tykase ynororo Juta a:

– Mokyro nohpo onenepyra tokurehse ywy. Morotōkō orutua kō ynara tykase ya: “Orutua kō poko exikety pyra taro nase,” nykā toto.

²³ Mame ynara tykase Juta:

– Ah ykyryry tō imaro nexino. Morararo kykerekere mara imehnō mana. Poti aropono eya repe, yrome nohpo onenepyra mexiase.

²⁴ Morotoino oseruao nuno taropose ahtao toytose imehnō Juta zuruse:

– Apary eny, Tamara poetoēme mana. Otarame imeimehnō orutua kō mūkuru ēme toehse ynororo, tykase toto.

Ynara tykase Juta:

– Mokyro nohpo enehko jarānaka, jahkatohme!

²⁵ Morara exiryke enehse toytose toto ahtao itapyĩ tae, ynara tykase nohpo tumeretamuru zurutohme: “Mokyro, senohne esē poe poetoēme ase. Ynoro rokē ypoko toehse. Senohne eneko zuaro oehtohme sinete te, korotāo te, myxiry, enara.”

²⁶ Tonetupuhse Juta a tykyryryme morohne exiry poko. Ynara tykase ynororo:

– Zae rokē mā ynororo; zae pyra toehse ywy. Ynara tykase ywy repe: “Umūkuru, Sera ekarōko ase oya oniome,” tykase ywy repe yrome onekaropyra tokurehse ywy.

Mame ipoko exizomopyra ropa toehse ynororo.

²⁷ Morarame enurutoh po nohpo toehse ahtao kamarame poeto ehtoh waro toehse toto.

²⁸ Tonurupitose toto ahtao toiro emary tutūtase. Axĩ moro emary tymyhse eary tahpiremā ke. Ynara tykase mokyro enurumapone:

– Mose tutūtase osemazuhme.

²⁹ Yrome tomary tutuyhmase ropa eya. Mokyro kamaramā tonuruse rahkene apitorymāme. Naeroro ynara tykase mokyro enurumapone:

– To! Oya oesemary totapuruhmakase.

Mame tosehpase ynororo Perezeme.

³⁰ Imeĩpo zakorō tonuruse, emary tymyhse exikety eary tahpiremā ke, tosehpase ynororo Zerame.

39

Joze Potipaa tapyĩ tao

¹ Mame Joze tarose Ejitu pona. Moroto tokamose ynororo iximaeu tomo a Ejitu pono a, esety Potipaa. Tuisa konōto akorehmaneme Potipaa kynexine, erase tō tuisaryme tuisa tapyĩ konōto tao.

² Kure rokē Joze tyrise Ritonōpo a, imaro exiryke. Tosē Potipaa tapyĩ tao Joze kynexine, emero poko emese kure kynexine.

³ Mame Joze maro Ritonōpo ehtoh tonese esemy a, emero poko kure rokē tyrise ynororo Ritonōpo a exiryke.

⁴ Potipaa zamaro Joze kynexine, naeroro takorehmaneme tyrise ynororo eya. Tytapyĩ eraseme te, tymōkomory emero eraseme roropa tyrise ynororo eya.

⁵ Morara exiryke, Joze pokoino, kure rokē Potipaa tapyĩ tyrise Ritonōpo a, imōkomory maro te, itupi tōkehko maro.

⁶ Tykyryry tō emero tynomose Potipaa a Joze maro ipoko erohtohme, torētyke pyra toehtohme morohne poko, tynapyry poko rokē osetupuhno.

Joze kynexine orutua kuranoryme, enekure kynexine, nuaseme roropa kynexine.

⁷ Morarame okynahtao Joze poko typenetapitose Potipaa pyty. Ynara tykase ynororo eya:

– Jenaka osehko, tykase.

⁸ – Arypyra, tykase ynororo eya. – Etako pahne. Torētyke pyra jesē mana tykyryry tō poko, sero itapyī tao taro jexiryke. Tyrise ywy eya tykyryry emero eraseme, zae rokē erohtohme ikyryry tō poko.

⁹ Sero itapyī tao tuisame ase isaaro. Taro emero ise jahtao apoīko ase. Omoro rokē poko pyra ase, ipytyme oexiryke. Naeroro opoko ehsaromepyra ase. Opoko jahtao zae pyra jexiry, iirypyryme jexiry roropa Ritonōpo a.

¹⁰ Kokoro rokē Joze tukuhse nohpo a repe:

– Jenaka osehko, tykase ynororo eya. Yrome nohpo omiry onetapyī sã Joze kynexine. Ameke rokē toehse ynororo eya.

¹¹ Morarame ěmepyryme tomōse Joze tosē tapyī taka erohse, kokoro rokē saaro, yrome imehñō erohketō pyra kynexine.

¹² Zupō tapoise nohpo a, ynara tykase:

– Osehko jenaka, tykase.

Yrome toepase ynororo, jarānaka. Tupō rokē tynomose eya.

¹³ Moro eneryke nohpo a, toeparyme zupō tynomose Joze a tomary ao,

¹⁴ typoetory tō tykohmase tyya, ynara tykase ynororo eya xine: “Ēnetoko ke! Mokyro epereu, ynio nenepyhpyry tapyi taka, yna osanumary se mana. Jynyhtoh taka nomōno ypoko toehtohme repe, yrome kui tykase ywy opore.

¹⁵ Mame kui tykase jahtao toepase ynororo, tupō rokē tynomose eya,” tykase ynororo.

¹⁶ Joze zupō tukurākase nohpo a tynio oehtoh pona ropa.

¹⁷ Mame tooehse ropa inio ahtao turuse ynororo morararo ajohpe rokene. Joze tyhxirose eya, ynara tykase: “Mokyro opoetory epereu, onenepyhpyry tapyi taka, nomōno jynyhtoh taka ypoko ehtohme.

¹⁸ Yrome kui tykase ywy opore. Naeroro toepase jarānaka ynororo. Tupō rokē tynomose eya jynyhtoh tao,” tykase ynororo tynio a.

¹⁹ Mame tpyty omiry etaryke tyya tyekītapāse Joze esemy.

²⁰ Joze tapoise eya, tōmase ynororo eya āpuruhpyry taka, tuisa konōto nēmapotyā maro ehtohme, moroto Joze toehse.

²¹ Yrome Ritonōpo imaro kynexine, kure rokē tyrise ynororo eya, āpuruhpyry esē zamaro toehse ynororo.

²² Joze tyrise eya mokaro āpuruhpyry taōkō tuisaryme. Āpuruhpyry esē akorehmaneme toehse ynororo emero poko āpuruhpyry tao.

²³ Mokyro āpuruhpyry esē torētyke pyra toehse, emero tokarose eya Joze a tyritohme, Ritonōpo imaro exiryke. Kure rokē Joze tyrise Ritonōpo a emero poko aerohtohme.

40

Osenehtoh waro Joze ehtopōpyry poko

¹ Morarame okynahtao typoetory tō asakoro natokō zehno toehse Ejitu tuisary. Tōkuru rinanō tuisary te, turu rinanō tuisary, enara.

² Mokaro poko tyekītapāse tuisa konōto kynexine.

³ Tōmase toto eya āpuruhpyry taka, soutatu tō tuisary tapyī tao. Moro tao roropa Joze kynexine āpuruhpyry tao.

⁴ Moroto tapuruse okynahxo mokaro asakoro kynexine. Toto eraseme Joze tyrise tapyi esemy a.

⁵ Mame moroto āpuruhpyry tao, koko tōsenehse eukuru rihpono, morararo wyi rihpono roropa tōsenehse. “Oty kary se hnae josenety?” tykase toto tyya xine rokene.

⁶ Tōmehse ahtao mokaro asakoro tonese Joze a. Torētyke toehse toto tōsenehtopōpyrykō poko.

⁷ – Oty katohme karime hmatou seroae? tykase ynororo eya xine.

⁸ – Tōsenehse yna koko. Yrome tuaro exikety pyra nase yna amorepatohme yna osenehtopōpyry poko, tykase toto eya.

– Ritonōpo mā tuaro, ōsenehtopōpyry enetupuhpōko mana, tykase Joze eya xine. – Kurutoko ōsenehtopōpyrykō poko, tykase.

⁹ Mame mokyro eukuru rihpono a tōsenehtopōpyry tokarose eya. Ynara tykase ynororo:

– Osenehno ynara, uwa zoko sā nexiase jēpataka.

¹⁰ Oseruao amoriry sā nexiase zoko poko. Tarýtase ahtao tokutase, toperytase roropa, uwa epery toehsehxo exiketomo.

¹¹ Jemah po eukuru ē sā nexiase, tuisa kyryry, kopu; naeroro uwa eukuru euhkase kopu aka ekarotohme tuisa a.

¹² Ynara tykase Joze:

– Ynara enetupuhnōko ase, moro uwa amoriry oseruao ēmepyry oseruao ehtoh enetupuhtohme mana.

¹³ Taroino oseruao tōmehse ahtao tūtāko ropa mase sero āpuruhpyry tae. Oerohtoh pona ytōko ropa mase, eukuru ekarōko ropa mase tuisa a apitoryme oehhtopōpyry saaro.

¹⁴ Yrome kure toehse oya ahtao wenikehpyra exiko ypoko. Ajohpāme sā oturuko ypoko tuisa konōto a. Kuakorehmako jutūtatohme ropa sero āpuruhpyry tae.

¹⁵ Tapoise ywy imehnomo a jesary po jahtao. Tonehse ywy xiaro Ejitu pona. Taro Ejitu po azahkuru exipitopyra exiase. Zae pyra nase juānopryry sero āpuruhpyry tao, tykase.

¹⁶ Morara kary etaryke tyya wyi rinanō tuisary kure Joze otururu totase tyya ahtao, tōsenehtopōpyry tokarose eya.

– Ywy roropa tōsenehse koko. Jupuhpyry po ruto oseruao puimāko sā exiase, wyi ke pehme.

¹⁷ Toiro rutō ao, kae exikety ao, tyotyoro pāo tōkehko nexiase zao tuisa konōto zuru panono. Mame morohne enahnōko sā torō tō kynexine josenety, tykase ynororo.

¹⁸ Morarame ynara tykase Joze:

– Ynara kary se ōsenehtopōpyry mana: moro oseruao ruto ēmepyry oseruao ehtoh enetupuhtoh moro.

¹⁹ Taroino oseruao tōmehse ahtao tuisa konōto aarōko sero āpuruhpyry tae. Opuhpyry kohpōko mana. Oekepyry rīko mana wewe pona. Opū enahnōko torō tō mana.

²⁰ Morarame oseruao tōmehse ahtao otuhtoh tyrise tuisa konōto a aniwesario poko oseahmatohme. Typoetory tō emero toahmase eya. Mokaro asakoro tutūtanohpose eya āpuruhpyry tae: eukuru rinanō tuisary te, wyi rinanō tuisary maro otuhtoh pona toto ytotohme.

²¹⁻²² Mame morara toehse Joze omihpyry ae ro: eukuru rinanō tuisary taropose eya aherohtoh pona ropa uwa eukuru ke tuisa ohpatohme ropa. Yrome mokyro wyi poko erohketō tuisary taorihmapose eya.

²³ Yrome Joze poko tuenikehse mokyro eukuru poko erohketō tuisary. Tuenikehse ynororo ipoko ipunaka.

41

Tuisa zurutopōpyry aosenehtopōpyry poko Joze a

¹ Morarame asakoro ikonopory taropose ahtao tōsenehse Ejitu tuisary. Aosenety xikihme sā kynexine tuna Niro ehpio.

² Mōtoino rokē tuisa osenuhmaryhtao pui tō 7me tokuōse nakuae tupune exiketomo. Mame onahpoty tonahpitose sā eya xine tuna ehpiuroko.

³ Moromeīpo tutūtase tuna kuae imehnō 7me pui tomo xihpyryme tupune pyra exiketomo. Toytose toto, oximaro toehtohkōme, osemazuhme aekuōtyā maro, tuna ehpio.

⁴ Mame mokaro pui tō 7mākō tupune exiketō tōse tupunākara a, xihpyrymākomo a.

Mame typakase ropa tuisa.

⁵ Yrome tynyhse ropa mya roropa ynororo. Mame tōsenehse ropa ynororo, 7me oxinase epery poko; oxinase kurākomo, pehme ipuhturu ke.

⁶ Moromeīpo 7me oxinase epery xihpyry sā tonese eya tonore, tyahse tyryrykane axitunety ke.

⁷ Mame moro 7mākō oxinase kurā tonahse moro 7me xihpyrymākomo a.

Typakase ropa tuisa: osenehnōko kynexine.

⁸ Tōmehse ahtao torētyke toehse ynororo. Naeroro tuaro exiketō tykohmapose eya, Ejitu pōkomo, oximōme toto oehtohme. Tōsenehtopōpyry tokarose eya xine repe. Yrome zuaro pyra toh kynexine emero. Oty moro? Zuaro pyra ynanase ipunaka.

⁹ Mame tuisa okuru rinanō tuisary tutuarōtase ropa Joze poko. Ynara tykase ynororo tuisa konōto a:

— Seromaroro zae pyra jehtopōpyry ekarōko ase oya.

¹⁰ Pake yzehno toehse mexiase, wyi rinanō tuisary roropa zehno mexiase. Yna maropoase āpuruhpyry taka, soutatu tō tuisary tapyī tao.

¹¹ Moro tao jahtao tōsenehse yna koko. Yrome yna osenehtopōpyry oxisā pyra nexiase.

¹² Moroto āpuruhpyry tao yna maro nuasemā epereu nexiase, āpuruhpyry esē namotome. Yna osenehtopōpyry poko turuse yna eya. Mame yna osenehtopōpyry tonetupuhse eya.

¹³ Zae toehse aomiry: toytose ropa ywy jerohtoh pona ropa aomihpyry ae ro. Mokyro wyi rinanō tuisary taorihmapose aomihpyry ae ro, ouhkapōko ma oesemy, katopōpyry ae ro eya.

¹⁴ Mame Joze tykohmapose tuisa a. Toytose toto taryporyke enehse āpuruhpyry tae. Tōsetypokase ynororo, upo kurā tamuruse eya. Toehse ynororo tuisa ēpataka.

¹⁵ Ynara tykase tuisa eya:

— Tōsenehse ywy. Yrome josenehtopōpyry waro pyra mokaro kynako emero. Mokyro osenehtopōpo waro mana, āko mā toto opoko.

¹⁶ — Ywy kara, tykase Joze. — Ritonōpo tuaro ehtoh ekarōko mana, kure rokē oritohme, tykase Joze.

¹⁷ Mame ynara tykase tuisa eya:

— Tōsenehse ywy: Xikihme sā exiase tuna Niro ehpio.

¹⁸ 7me pui nohpo kurākō enease josenety, tupune exiketomo. Tokuōse toto nakuae. Onahpoty tonahpitose eya xine tuna ehpiuroko.

19 Moromeïpo imehnõ 7me pui tõ xihpyrymäkomo tokuõse, tupune pyra exiketomo. Mokaro panõ onenepitopyra ywy Ejitu po. Imehnõ motye emero xihpyrymehxo toh nexiase.

20 Mame mokaro pui 7mäkõ kuräkõ tõse sã mokaro pui xihpyrymäkomo a.

21 Yrome etyorõmara nexiase toto xihpyrymäkomo. Tupune pyra xihpyryme ro toh nexiase, apitorymä saaro nexiase toto. Mame typakase ropa ywy.

22 Moromeïpo tõsenhse ropa ywy. 7me oxinase enease topere tyerë kurã samo, toiro zoko poko.

23 Imeïpo nutütase oxinase, moro saaro 7me. Yrome tysapakãse nexiase epery ehmataono.

24 Moro oxinase 7me toporemy tonahse moro 7mäkõ xihpyrymäkomo a. Josenehtopõpyry ekaroase tuaro exiketomo a, yrome onenetupuhpyra nexiase toto.

25 Mame ynara tykase Joze tuisa a:

– Õsenehtopõpyry asakoro oxisã mã kehko. Tuaro oehtohme tynyriry tonepose oya Ritonõpo a.

26 Mokaro 7me pui nohpo kurã, tupune exiketõ mã 7me jeimamyry enetupuhtohme mã toto. Moro 7me oxinase kuräkomo morararo mana. Õsenehtopõpyry asakoro oxisã mã kehko.

27 Mokaro pui tõ tupune pyra, xihpyryme exiketõ tokuõse nakuae mokaro 7mäkõ kuräkõ mykapo te, moro oxinase roropa isapakamyhpyry 7mäkomo 7me jeimamyry enetupuhtoh moro, tonahsã pyra exïko mana.

28 Morara ykã oya: Ritonõpo a tynyriry tonepose oya, tuisa, tuaro oehtohme.

29 7me jeimamyry exïko mana: itamurume tonahsã nae exïko mana Ejitu po.

30 Moromeïpo 7me jeimamyry ehtopo tonahsã pyra exïko mana konopo pyra exiryke. Morara toehse ahtao apotükehnõko mã toto sero põkomo tomirykõke.

31 Mame wenikehnõko mã toto tonahsã itamurume nae toehtopõpyrykõ poko Ejitu po.

32 Taosenekazomopose omoro ynara katohme: moro sã tyrïko Ritonõpo mana, katohme oya tuaro oehtohme.

33 Tõturuse ro Joze:

– Morara exiryke kure orutua menekary oya, tuisa, ãkorehmaneme tuaro exikety.

34 Kure roropa imehnõ menekary ytotohme sero nono poro tonahsẽ apoitohme, 5me saku ahtao toiro apoitohme ikurãkatohme, sero 7me jeimamyry tonahsẽ nae ro ahtao.

35 Sero 7me jeimamyry kurã po tonahsã kuräkãko mokaro mana, tiriiku te, oxinase tõkehko, itamurumehxo nae ahtao, osa kurã taka pata tõ poro; emero õmiry omi poe tyrïko mã toto.

36 Morara ahtao tonahsẽ nae exïko mana tokamosẽme ise exiketomo a. Mame orihpyra exïko sytatose.

Kowenatume Joze Ejitu po

37 Tuisa zamaro Joze omiry kynexine ipoetory tõ maro.

38 Mame ynara tykase tuisa konõto eya xine:

– Imepÿ pyra mana Joze panõ pyra kowenatume ehtohme ymaro. Imaro Ritonõpo Žuzenu mana.

39 Mame ynara tykase tuisa Joze a:

– Senohne tonepose oya Ritonõpo a, naeroro ynara enetupuhnõko ase, imehnõ motye emese kure mase, imehnõ motye tuarohxo mase.

⁴⁰ Tuisame exiõko mase ytapyĩ konõto tao. Mame õmiry omipona exiõko ypoetory tõ mana emero. Ywy rokẽ omotyẽ ase tuisame jexiryke.

⁴¹ Seromaroro oriõko ase Ejitu kowenatume.

⁴² Tomary poe omahtao touse tuisa a, Joze emary aka tõmase omahtao eya. Moromeiõpo upo kurã tamurupose eya, mauru panono risemy. Ketu uuru risẽ tyrise eya ipymyry ae.

⁴³ Mame Joze tyrise tuisa konõto a tykanary aka. Typoetory tõ tonyohse eya osemazuhme, opore oturutohme: “Osema apuruhmakatoko, osema apuruhmakatoko tuisa esemaryme,” tykase toto. Moro sã Joze toehse kowenatume, Ejitu tuisaryme.

⁴⁴ Ynara tykase tuisa Joze a:

– Ywy tuisame ase Ejitu esemy. Taroino õmiry omipona tarõkõ exiõko mana emero, Ejitu nonory po.

⁴⁵⁻⁴⁶ Joze tosehpase tuisa a Zapenate Paneiame. Potipera õxiry Asenate tokarose eya ipytyme. Oturuketyme Potipera kynexine pata Heriopori po.

³⁰me jeimamyry nae Joze ahtao Ejitu tuisary akorehmaneme toehse ynororo. Mame toytose ynororo tuisa tapyĩ tae Ejitu poro emero.

⁴⁷ Morarame 7me jeimamyry itamurume tonahsã toehse.

⁴⁸ Morohne tapoise Joze a ikurãkatohme esary kurã taka pata tõ punero. Emero pata tõ po tapyi konõto tyripose eya tonahsã kurãkatopo tapoise ahtao tupito tõ po.

⁴⁹ Itamurume tonahsã tapoise ahtao Joze a, onukuhpyra toehse. Itamurume toehse, isawã tuhke ehtoh samo.

⁵⁰ Mame moro jeimamyry tõ etuarimatoh exipyra ro ahtao toemũkuase Joze asakoro tyyty Asenate maro.

⁵¹ Osemazupu tosehpase eya Manaseme, ynara karyke: “Ritonõpo poe tuenikehse ywy jetuarimatopõpyry poko, papa tapyĩ taõkõ poko roropa.”

⁵² Zakorõ tosehpase eya Eparaĩme, ynara tykase: “Umũkuru tõ ekarose Ritonõpo ya sero pata po, jetuarimatoh po.”

⁵³ Morarame tonahse moro 7me jeimamyry itamurume tonahsã nae toehse Ejitu po.

⁵⁴ Mame Joze omihpyry ae ro omise ehtoh toehse, 7me jeimamyry pune. Imehnõ nonory po tomitapãpitose toto tonahsã pyra exiryke. Yrome Ejitu po tonahsẽ nae kynexine.

⁵⁵ Morarame mokaro Ejitu põkõ omise toehse ahtao toytose toto tuisa a tonahsẽ ekaropose. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ytotoko oturuse Joze maro. Inyripohpyry tyritoko.

⁵⁶ Morarame tomitapãse toto ahtao yronymyryme, tonahsã tapyĩ totapuruhmakase Joze a, tonahsã ekamotohme Ejitu põkomo a.

⁵⁷ Imehnõ nonory poe toehse ahno Ejitu pona, tonahsã epekahtohme Joze a, tonahsã pyra toehse exiryke emero nonory po.

42

Joze rui tõ ytotopõpyry Ejitu pona

¹ Morarame zuaro toehse Jako ahtao tonahsã nae exiry poko Ejitu po, ynara tykase ynororo tumũkuru tomo a:

– Oty katoh otupõko matou?

² Tonahsã nae Ejitu po, ãko toto. Ytotoko morotona, kynapyrykõ epekahtatoko orihpyra kuehtohkõme kuemirykõke.

³ Naeroro toytose Joze rui tomo Ejitu pona tonahsē epekahse.

⁴ Yrome Joze akorō, Pējamī, anaropopyra Jako kynexine irui tō maro. Tumūkuru akomihpyry ryhmary zuno kynexine irui tō maro.

⁵ Mame tonahsē epekahse toytose Jako mūkuru tomo, imehnō ahno maro. Konopo oehpyra exiryke Kanaā nonory po, tomitapāse toto.

⁶ Kowenatume Joze exiryke Ejitu po, tonahsā ekamoneme kynexine ynororo imeimehnomo a, toehse toto ahtao imehnō nonory poe. Toeporehkase Joze rui tō ahtao tosekumurukō po typorohse toto Joze ēpataka, tōmytykō nono pokoxi tyrise roropa eya xine.

⁷ Turui tō eneryhtao tyya, tonetupuhse toto Joze a, yrome toto waro pyra exikety sā toehse ynororo. Tōturupose ynororo eya xine zehnoto samo:

– Oty nonory poe moehtou? tykase.

– Kanaā nonory poe, tykase toto. – Tonahsā epekahse ynanoehno.

⁸ Turui tō tonetupuhse Joze a, yrome takorōkō onenetupuhpyra toh kynexine.

⁹ Wenikehpyra kynexine Joze tōsenehtopōpyry poko toto poko. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Yna epekara matose. Yna enese moehtou, jamihme pyra yna ehtoh waro oehtohkōme.

¹⁰ – Arypyra tuisa, tykase toto. – Opoetoryme ynanase. Tonahsē epekahse rokē ynanoehno.

¹¹ Atakorōme ynanase. Yna zummy toiro mana. Imehnō etapary se pyra ynanase, tuisa! Zae exiketyme ynanase.

¹² – Ajohpe matose, tykase Joze. – Yna enese moehtou jamihme pyra yna ehtoh waro oehtohkōme.

¹³ – Kanaā pōkōme ynanase, tykase toto. – 12me ynanase, papa mūkuru tomo. Yrome toiro yna akorō toorihse, mokyro akomihpyry papa maro mana.

¹⁴ – Morara yka, tykase Joze. – Yna enese moehtou, jamihme pyra yna ehtoh waro oehtohkōme.

¹⁵ Okuhtorỹko ase ajohpe pyra oehtohkō waro jehtohme: ākorōkō akomihpyry onenehpyra awahtao xine xiario, ytopyra ropa matose taroino. Ajohpe pyra ase, morara āko ase isene ro Ejitu tuisary ahtao.

¹⁶ Toiro ytōko amarokomo mokyro enehse xiario. Yrome amarokomo āpuruhpyry taka ytōko, mokyro oehtoh pona ro, ajohpe pyra oexirykō waro jehtohme. Zae pyra awahtao xine yna enese moehtou jamihme pyra yna ehtoh waro oehtohkōme.

¹⁷ Mame tōmapose toto eya āpuruhpyry taka oseruao ēmepury pune.

¹⁸ Mame oseruao tōmehse ahtao ynara tykase Joze turui tomo a:

– Ritonōpo enetupuhneme ase. Opynanohtorỹko ase orihpyra oehtohkōme ynara ahtao:

¹⁹ Ajohpe pyra awahtao xine, toiro amarokō āpuruhpyry tao exīko. Imehnomo mā ytōko ropa atapyīkō taka ropa, tonahsē arose oekyry tomo a.

²⁰ Imeīpo ākorōkō akomihpyry enehtoko xiario. Ahtao zuaro exīko ase zae ōmirykō ehtoh poko. Ajohpe pyra ōmirykō ahtao orihpyra matose.

– Ÿ, zae mase, tykase toto.

²¹ Oseyarokē ynara tykase toto:

– Ajohpe pyra. Etuarimāko sytatose seromaroro, kynyrihpyrykō poko kuakorōkō poko. Aetuarimary tonese kyaa xine, taosanumase kyaa xine, aomiry onetapỹ sā toehse kymarokomo. Morara exiryke etuarimāko sytatose seromaroro.

²² Ynara tykase Rupē:

– Kuurutone: “Aimo onyryhmara ehtoko,” ake oya xine repe. Yrome jomiry onetapỹ sã mexiatose. Morara exiryke seromaroro aorihstopõpyry epehmãko sytatose.

²³ Tuaro pyra toh kynexine, tõmiryko onetara Joze ekarõko toh kynexine, ynara exiryke, imepỹ epereu omiry waro exikety ae rokẽ tõturuse Joze toto maro.

²⁴ Mokaro maro ehxĩpo tutõtase Joze xitase. Mame tyxitakehse tahtao toeramase ropa ynororo toto a. Mame Ximeão tymenekase eya imyhtohme toto neneryme.

Iruĩ tõ ytotopõpyry ropa Kanaã pona

²⁵ Mame typoetory tomo a turui tõ sakũ typehkapose tonahsã ke te, itinerũkõ tokarose ropa eya. Saku tõ aka toto tinerũ tyripose eya. Tonahsẽ tokarose roropa eya xine osema ae toto napyryme toto ytory ropa ahtao. Morara tyrise eya xine.

²⁶ Mame tãtakimase Joze rui tomo. Tynepekatyhpyrykõ tyrise toky tõ jumẽtu tõ pona. Mame toytose toto.

²⁷ Toeporehkase tahtao xine, etypohtoh pona, nyhtoh pona toiro mokaro a tykyryry tymyhpokase saku tonahsẽ outohme toky nahpatohme. Moroto tysaku ao tytinerũ tonese eya.

²⁸ Ynara tykase ynororo imehnomo a:

– Enetoko ke! Ytinerũ taro mana saku ao tonahsẽ maro! Tokarose ropa eya xine!

Mame tõserehse toto. Tykytyky tykase toto enaromỹke toehse toexirykõke. Tõturuse toto oseya rokene:

– Otara ãko Ritonõpo nae kyya xine?

²⁹ Toeporehkase ropa tahtao xine Kanaã pona, tumyko turuse emero toehtopõpyrykõ poko. Ynara tykase toto:

³⁰ – Mokyro Ejitu kowenatu zehno exikety sã tõturuse yna maro. Ynara tykase ynororo yna a: “Yna epekara matose. Yna enese moehtou jamihme pyra yna ehtoh waro oehtohkõme,” nase yna a.

³¹ “Arypyra,” tykase yna. “Zae exiketõme ynanase. Imehnõ ryhmary se pyra ynanase.

³² 12me ynanase papa mũkuru tomo. Yrome toiro arypyra toehse. Yna akorõ akomihpyry seromaroro papa maro Kanaã po,” tykase yna.

³³ Ynara tykase mokyro kowenatu: “Okuhtoryko ase zae nymyry oehtohkõ waro jehtohme. Toiro amarokõ oxinomõko mana, taro ymaro. Amarokõ rokẽ ytõko ropa matose anapyrykõ arose oekyry tomo a omise toto exiryke.

³⁴ Yrome ãkorõkõ akomihpyry enehtoko ya. Morara ahtao tuaro exĩko ase, yna etapary se pyra oexirykõ poko, zae exiketõme oexirykõke. Morarame ãkorõkõ ekarõko ropa ase oya xine. Osepekahnõko roropa matose.”

³⁵ Mame tonahsã touse eya xine ahtao tykyryry tõ saku tõ ae tytinerũkõ tonese eya xine emero porehme. Moro tineru eneryhtao tyya xine, jũkõ roropa, enaromỹke toehse.

³⁶ Mame ynara tykase Jako:

– Ypoenõ enahkãko matose emero? Joze arypyra. Ximeão roropa arypyra toehse. ãko ropa mya roropa amarokomo. Seromaroro Pẽjamĩ arory se amarokomo. Onoky sam ãkohxo? Ywy!

³⁷ – Pẽjamĩ ewomãko ase, tykase Rupẽ tummy a. – Ywy mose enehnõko ropa oya. Onenehpyra ropa jahtao, umũkuru tõ asakoro etapako, tykase ynororo tummy a.

³⁸ Ynara tykase Jako:

– Ytopyra mā umūkuru amaro xine ipunaka. Irui, Joze toorihse. Pějамĩ rokē tōxinamase. Otara tyko toehse ynororo ahtao, oytorykohtao, otara āko matou? Morara awahtao xine jorihmapōko matose jatasamaryke, tamuhpōme jexiryke, tykase ynororo eya xine.

43

Joze rui tō ytotopōpyry ropa Ejitu pona

¹ Morarame omise ehtoh mynyhpāpyra ro kynexine Kanaã po.

² Mame toto napyry tonahkase Jako ekyry tomo a Ejitu po inepekatyhparykomo. Mame ynara tykase Jako tumūkuru tomo a:

– Ytotoko ropa Ejitu pona ropa tonahsã pitiko epekahtatoko ropa kynapyrykomo.

³ Yrome wenikehpyra Juta. Ynara tykase ynororo:

– Mokyro Ejitu kowenatu tōturuse topohme yna a: “Yna akorō anaropyra yna maro ahtao yna onēmapopyra mana tōpataka.”

⁴ Naeroro mokyro aroporyhtao oya, yna maro ytotohme, ytōko ynanase kynapyrykō epekahse.

⁵ Mokyro anaropyra awahtao, ytopyra ynanase. Mokyro kowenatu ynara tykase: “Omōnōko matose jēpataka ākorōkō akomihpyry eneparyhtao amaro xine.”

⁶ – Oty katoh sē sã matou yyryhmāko? Oty katohme mokyro turuse oya xine imepỹ ākorōkō poko? tykase Jako.

⁷ Ynara tykase toto:

– Mokyro tōturupose itamurume yna ehtoh poko te, yna ekyry tō poko te, opoko. Ynara tykase ynororo: “Omykō isene ro nae? Nae ro matou imepỹ ākorōkomo?” Tozuhse rokē yna a. Tuaro pyra ynanexiase: “Ākorōkō enehtoko xiaro,” katoh poko eya.

⁸ Ynara tykase Juta tumy a:

– Aimo aropoko ymaro. Axĩ ytōko ynanase seromaroro. Mame orihpyra sytatose; yna, omoro, yna poenomo, enara.

⁹⁻¹⁰ Ywy tomeseke ase Pějамĩ poko, ewomāko ase. Kure onenehpyra ropa jahtao, jyhxirōko mase iirypyryme jexiryke. Kyryh kara oexiryke taro ro yna, māpyra kywyh tykase awahtao, pake toytose ynanexiry, tooehse ropa ynanexiry roropa, tykase Juta tumy a.

¹¹ Mame ynara tykase jūkomo:

– Imenekatoh pyra exiryke ynara tyritoko. Kynekarorykō arotoko saku ao ekarotohme eya. Kykyryrykō kurã aroko taroino: pausamu pitiko te, ano zeni pitiko te, ixtaratu kehko te, noze tōkehko te, amētoa, enara.

¹² Tineru roropa arotoko asakoro, otinerūkō apitorymã ekarotohme ropa, oneparypyrykō saku ao, tonahsē maro. Otarame tōsenekunohse rokē ynororo.

¹³ Ākorōkō arotoko amaro xine. Axĩ ytotoke mokyro a.

¹⁴ Ritonōpo Jamihme Exikety amaro xine mana, ākorehmatorỹko mokyro opyno xine ehtohme, oruikō enehpotohme ropa Pějамĩ maro tapyi taka ropa. Otara āko ywy? Ypoenō tonahse ahtao? Toto onewomasaromepyra ase.

¹⁵ Morara exiryke tynekarorykō tapoise Jako mūkuru tomo a, tineru maro asakoro, toytotohkōme ropa Ejitu pona, takorōkō Pějамĩ maro. Toeporehkase tahtao xine toytose toto oturuse Joze maro.

¹⁶ Takorō Pějамĩ tonese ahtao Joze a irui tō maro ynara tykase ynororo typoetory a tytapyĩ erase a:

– Moxiã aroko ytapyĩ taka. Okyno etapako otuhtoh ritohme. Otuhnõko mã toto ymaro tãxiahtao, tykase ynororo typoetory a.

¹⁷ Moro sã tyrise itapyĩ erase a. Mame irui tõi tarose eya Joze tapyĩ taka.

¹⁸ Morotona tarose tahtao xine enaromỹke toehse toto. Osey a ynara tykase toto:

– Tonehse kymarokõ xiaro moro tineru pokoino, tonehse ropa kyaa xine exiryke saku ao tonahsã maro kynarohpyrykomo. Kyporemãkatorỹko mã toto. Kuekykõ apoĩko mã toto. Tynamotome kyritorỹko roropa mã toto.

¹⁹ Naeroro toeporehkase tahtao xine tapyi omõtõh taka ynara tykase toto tapyi erase a:

²⁰ – Ajohpãme sã! Pake pixo ynanoepuase xiaro tonahsẽ epekahse.

²¹ Mame yna ytory ropa ahtao, totypohse yna ahtao nyhse, saku tõi tymyh-pokase ahtao yna a, yna tinerũ ynanenease emero. Naeroro moro tineru ynanenepyase ropa.

²² Nae ynanase tineru tonahsẽ epekahtohme ropa. Onoky a yna tinerũ tyrise ropa saku tõi aka tonahsẽ maro? Zuaro pyra ynanase.

²³ Ynara tykase tapyi erase eya xine:

– Torẽtyke pyra ehtoko. Enaromyra ehtoko. Ritonõpo Oesẽkomo, omykõ Esẽme roropa mana, kure rokẽ oritorỹko mana. Eya otarame otinerũkõ tyrise saku tõi aka tonahsã maro. Ya otinerũkõ tapoise topehmase oya xine ahtao.

Mame Ximeão tonehse tapyi erase a eya xine.

²⁴ Tapyi taka tarose toto eya. Tuna tokarose eya xine ipupurukõ kurika-tohme. Tonahsẽ tokarose eya jumẽtu tomo a.

²⁵ Mame tynekarorykõ touse eya xine ekarotohme Joze a tooehse ropa ahtao tãxiahtao zuaro toehse toexirykõke tõtukurukõ poko moroto.

²⁶ Mame tooehse Joze ahtao tytapyĩ taka tynekarorykõ tokarose eya. Tosekumurukõ po typorohse toto Joze ãpataka nono pokoxi tõmytykõ tyrise roropa.

²⁷ Tõturupose ynororo toto ehtõh pokõ. Mame ynara tykase:

– Otãto pãna omykõ nae, tamuxi? Kuruatose ipoko. Isene ro hna?

²⁸ – Ÿ, opoetory, yna zummy, papa isene ro mana. Kure ro mana.

²⁹ Tõsenuhmase Joze. Takorõ Pẽjamĩ tonese ahtao ynara tykase:

– Mose ãkorõ akomihpyry, moturuatose ipoko? Kure rokẽ orĩko Ritonõpo mana, aimo!

³⁰ Takorõ eneryke tyaa, omuhpe toexiryke, tosenakunuhse tyxitary se toehse. Turumekase toto eya tynyhtõh taka toytotohme xitase.

³¹ Tyxitakehse tahtao tõmyty tukurikase eya. Tutõtase ropa ynororo. Ynara tykase:

– Otuhtõh enehtoko rahkene, tykase ynororo.

³² Mame imepỹ meza po Joze otuhtõh tyrise eya xine. Imepỹ po irui tõi otuhtõh tyrise eya xine. Mame imepỹ meza po roropa Ejitu põkõ otuhtõh tyrise eya xine, epereu tõi maro otuhpyra Ejitu põkõ exiryke.

³³ Irui tõi typorohkapose toto Joze ãpataka. Atakenaka tyrise toto eya xine; Rupẽ apitoryme aenuruhpyry osemazupume tyrise eya xine. Pẽjamĩ etyhpyryme okominotome. Morara tonese tyaa xine ahtao tõsenuruhkase toto, osenẽko rokẽ toh kynexine. “Te,” ãko rokene.

³⁴ Oxisã zohkõ tyrise Joze zoh samo, yrome Pẽjamĩ zoty 5me paratu ao tyrise eya xine. Eukuru tõse roropa eya xine Joze maro. Tãkye toehse toto.

44

Joze ãtopo, parata risemy

¹ Mame ynara tykase Joze tytapyĩ erase a:

– Mokaro saku aka tonahsã tyriko. Itinerũkõ tyriko roropa toto saku aka emero.

² Mame toto akorõ akomihpyry saku aka ykyryry, kopu, parata risẽ tyriko itinerũ maro, inapyry epehpyry maro.

Moro tyrise eya emero Joze omi poe.

³ Mame tõmehse tahtao xine pakeimo toytose toto Joze rui tomo, Pëjamĩ maro, jumëtu tõ maro.

⁴ Mame mya ytopyra ro toto ahtao, ynara tykase Joze tytapyĩ erase a:

– Ytoko axiny mokaro orutua kõ ekahmata. Tõsepyryse ropa toto ahtao oya ynara kaxiko eya xine: “Oty katoh kure ehtoh epehmãko matou popỹ ke?”

⁵ Oty katoh jesẽ kopu mematonanopyatose, parata risemy? Ikopũ moro eukuru êtohme te, zae pyra ehtoh apiakatohme roropa eya. Zae pyra matoke ipunaka imaro,” kaxiko eya xine, tykase Joze tytapyĩ erase a.

⁶ Mame toytose tapyi erase rahkene. Joze omihpyry tokarose eya xine ahtao,

⁷ tozuhse ynororo eya xine. Ynara tykase toto:

– Oty katoh morara ãko mah yna a? Oesẽ kyryry onemato-nanohsaromepyra ynanase.

⁸ Moro tineru ynanenepyase ropa ynanarohpyry ropa saku ao. Mororo tonehse ropa yna a saku ao. Naeroro oty katohmehxo parata te, uuru roropa ematonanohnõko ynanah oesẽ tapyĩ tao? tykase toto eya.

⁹ Oesẽ kyryry eneryhtao oya yna maro, ah norihno mokyro enepyhpono. Yna emero opoetoryme exĩko ynanase.

¹⁰ – Ý, kure, tykase ynororo. – Mokyro rokẽ ypoetoryme exĩko mana, jesẽ kopu apoihpono. Yrome amarokõ ytõko ropa matose.

¹¹ Naeroro axĩ saku tõ typorohkase eya xine nono pona. Tykyryrykõ tymyhpokase eya xine porehme.

¹² Toto saku ao tupise Joze poetory a. Tamuhpõmehxo exikety saku ao tupise eya osemazuhme. Mame atakenaka tupise eya, akomihpyry saku ao etyhpyryme. Moro kopu tonese eya Pëjamĩ saku ao tonahsã maro.

¹³ Moro eneryke tyya xine tupõ tyxihkase irui tomo a tãkye pyra toexirykõke. Saku tõ tyrise ropa eya xine jumëtu tõ pona, toytotohkõme ropa mya roropa Joze tapyĩ taka ropa.

¹⁴ Toeporehkase Juta tõ ahtao Joze tapyĩ taka, moroto ro kynexine ynororo. Tosekumuru po typorohse toto Joze êpataka, tõmytykõ tyrise eya xine nono pokoxi.

¹⁵ Mame tõturupose Joze. Ynara tykase eya xine:

– Oty katoh sã sã matou? Tuaro pyra hmatou? Tuisamehxo ywy. Otyro poko zuaro se jahtao zuaro exĩko ase rahkene, tykase ynororo eya xine.

¹⁶ Ynara tykase Juta:

– Tuisa, otara ãko yna oya? Oty ekarõko ynanah oya zae rokẽ yna ehtoh waro oehtohme. Ritonõpo a yna rypyry tumakapose. Taro ynanase emero opoetoryme yna, mose roropa okopũ imaro enehpyry.

¹⁷ – Arypyra, tykase Joze. – Moro sã onyripyra ase! Mose rokẽ imaro ykyryry tonese exiryke ypoetoryme exĩko mana. Amarõkõ ytõko ropa matose omykõ tapyĩ taka ropa.

Juta omiry Pëjamĩ pynanohtohme

¹⁸ Mame eponaro toytose Juta, Joze maro oturuse:

– Tuisa, ajohpãme sã oturuxi amaro. Yzehno pyra exiko. Sero nonory esẽme mase.

¹⁹ Mekaropoase yna a: “Omykõ nae ro nah? ãkorõkõ nae roropa hmatou?”

²⁰ Tokarose emero yna a: “Papa nae ro mana, tamuhpõme exikety. Yna akorõ akomihpyry tonuruse tamuhpõme nymyry papa ahtao. Mose rui toorihse. Seromaroro toiroro mose ro nase jẽ ekepyry mũkuhpyry. Ipynohxo mã jumy ipunaka.”

²¹ Mokyro tonehpose oya xiaro aenery se oexiryke.

²² Mame ynara ynanase oya: “Jũ mã enehpyry se pyra aeatamyryino.”

²³ Yrome ynara mase yna a: “Oehpyra ãkorõkõ akomihpyry ahtao omõpyra ropa matose jẽpataka,” mase yna a.

²⁴ – Mame toeporehkase yna ahtao tapyi taka, papa turuse yna a, õmihpyry tokarose yna a emero.

²⁵ Imeĩpo yna tonyohse ropa eya tonahsã epekahtohme ropa.

²⁶ Tozuhse ynororo yna a: “Ytosaromepyra ynanase mokyro ãpataka yna akorõ akomihpyry anaropyra yna ahtao. Ytõko ynanase mose ytoryhtao rokene yna maro.”

²⁷ Mame ynara tykase papa: “Zuaro matose ypyty Rakeu toemũkuase asakoro.

²⁸ Toiro ywinoino toytose. Mame onenepyra ropa tokurehse ywy. Otarame toatãse ynororo, onokyro a tosekase otarame.

²⁹ Seromaroro mose aroryhtao oya xine, mame tyryhmase ynororo ahtao, joorihmapõko matose, sam karyke tamuhpõme toehse jexiryke,” tykase papa yna a.

³⁰⁻³¹ – Seromaroro, tuisa, tõturuse ro Juta, – jytory ropa ahtao tapyi taka mose anaropyra ropa jahtao, oorihnõko papa mana. Mame isene aehtoh tõsexihse sã mana tumũkuru isene ehtoh maro. Tãkye pyra oorihnõko mana ynanyrihpyry pokoino.

³² Ynara ase papa a, aimo enehnõko ropa ase oya. Ynara ase: “Mose omũkuru onenepyra ropa jahtao oya, tyrypyhpyke exiiko ase jũme, joorih-toh ponãmero.”

³³ Morara exiryke ajohpãme sã opoetoryme ehxi mose myakãme. Ah mose nyto ropa turui tõ maro.

³⁴ Ytosaromepyra ase tapyi taka mose anaropyra ropa jahtao. Papa enery se pyra ase, mose anaropyra ropa jahtao, tykase Juta.

45

Joze osekartopõpyry

¹ Mame Joze tosenakunuhse yronymyryme. Morara exiryke typoetory tõ taropose eya, toiroro tyekyry tõ maro toehtohme. Opore ynara tykase:

– Otütatoko emero porehme sero tae!

Naeroro Joze poetory tõ pyra toehse moro tao. Tutütase toto ahtao porehme tõsekarose Joze turui tomo a.

² Tyxitapitose ynororo opore. Ixitary totase Ejitu põkomo a. Moro tokãtose imehnomo a tuisa konõto tapyi tao.

³ Mame ynara tykase Joze turui tomo a:

– Ywy ase Joze, ãkorõkomo. Papa isene ro hnae?

Morara kary etaryke tyya xine tõserehse toto yronymyryme. Onezuh-saromepyra toehse toto.

⁴ Ynara tykase Joze eya xine:

– Osehtoko xiaro ya, ajohpãme samo.

Ameke hkopyra toehse toto eya, mame tõturuse ro ynororo eya xine:

– Ywy ase Joze, ãkorõkomo, onekarohpyrykomo, Ejitu pona onenepoh-pyrykõ ase.

⁵ Seromaroro emynyhmara ehtoko. Ehxiropyra roropa ehtoko jekaro-topõpyry poko oya xine jenehtohme xiaro. Orihpyra oehtohkõme tonehpose ywy Ritonõpo a xiaro.

⁶ Asakoro jeimamyry pune toehse, tonahsẽ ahtara sero nono po. Åko ro mana 5me jeimamyry pune tonahsẽ ahtara ehtopo.

⁷ Ritonõpo a tonehpose ywy osemazuhme opynanohtohkõme, orihpyra oehtohkõme, opoenõkõ maro. Emese kure Ritonõpo mana.

⁸ Naeroro oya xine pyra tonehpose ywy xiaro. Ritonõpo a tonehse ywy. Eya tyripose ywy tuisamehxo, tuisa konõto akorehmaneme. Tuisamehxo tyrise ywy eya tytapyĩ tao te, tynonory kowenatume roropa, Ejitu nonory esẽme porehme.

⁹ – Seromaroro ytotoko ropa axiny tapyi taka, papa zurutatoko: “Omũkuru, Joze a tõmiry tonehpose oya, ynara åko: ‘Ritonõpo a Ejitu kowenatume tyrise ywy porehme. Axĩ ke osehko xiaro; ekurehpyra exiko.

¹⁰ Oesary Kosẽ po exĩko mana, moe pyra ytapyĩ poko, omoro te, omũkuru tomo te, apakomo te, oeky tomo kaneru tomo te, poti tõ maro te, pui tomo te, emero.

¹¹ Tonahsẽ pyra ro exĩko mana 5me jeimamyry pona. Kosẽ po awahtao tonahsẽ ekarõko ase oya xine; atapyĩ taõkomo a te, oeky tomo a, enara. Morara ahtao etuarimara matose.’ ”

¹² – Jenẽko matose, jakorõ Pẽjamĩ roropa jenẽko. Ywy ase Joze, amaro xine oturukety, tykase Joze.

¹³ – Papa zurutoko tuisamehxo jehtoh poko taro Ejitu po. Zurutoko emero onenehpyrykõ poko. Axĩ ke ytotoko papa tõ enehse xiaro.

¹⁴ Takorõ toahmase Joze a, tyxitapitose ynororo. Pẽjamĩ roropa tyxitase turui eahmaryhtao.

¹⁵ Mame ixitaryhtao ro turui tõ toahmase Joze a, typohse roropa toto eya atakenaka. Moromeĩpo tõturupitose toto imaro.

¹⁶ Mame Ejitu tuisary turuse imehnomo a itapyĩ konõto tao: “Joze rui tõ tooehse,” tykase toto. Tuisa zamaro toehse, imarõkõ maro, morara kary etaryke tyya.

¹⁷ Joze a ynara tykase ynororo:

– Kaxiko orui tomo a: “Tonahsẽ tyritoko oeky tõ pona, arotohme Kanaã pona.

¹⁸ Omykõ enehatatoko xiaro, ipoenõ maro, itapyĩ taõkõ maro. Nono kurã ekarõko ase eya xine. Kure rokẽ otuhnõko mã toto taro Ejitu po.

¹⁹ Kahosa tõ aropoko orui tomo a typyxiãkõ enehtohme te, typoenõkõ maro te, tumykõ maro, enara.

²⁰ Torẽtyke pyra ehtoko moero onynomohpyrykõ poko. Taro Ejitu po kurã ke imyakamãko exino mana,” kaxiko eya xine.

²¹ Morara tykase aexiryke, moro sã tyrise eya xine aomi poe. Kahosa tõ tokarose eya xine Joze a tuisa omi poe, tonahsẽ maro toto napyryme osema ae.

²² Upo kasenato tokarose roropa eya xine. Yrome Pẽjamĩ a 300me parata tokarõse eya, upo tytororo 5me roropa.

²³ Tummy a tonahsã kurã Ejitu põkõ kyryry, 10me jumẽtu po taropose eya, imehnõ 10me jumẽtu tõ maro tiriiku ke pehme te, pão te, imehnõ tonahsã maro otuhtohme osema tao aytorykohtao.

²⁴ Tõsekazumase toto irui tomo. Mame toto ytotoh toehse ahtao ynara tykase Joze eya xine:

– Atatapoipyra ehtoko osema ae oytorykohtao.

²⁵ Toytose toto Ejitu poe. Mame toeporehkase toto ahtao Kanaã pona tumykõ Jako tapyĩ taka toytose toto,

²⁶ Ynara tykase toto eya:

– Joze isene ro mana! Kowenatume mana Ejitu tõi esẽme porehme!

– Ajohpe! Atahmãkara ehtoko, tõi serehse ynororo.

²⁷ Mame turuse ynororo ahtao Joze omihpyry tokarose eya xine. Kahosa tõi eneryke tyya roropa Joze nenehpohpyry aarotohme Ejitu pona, sekese toehse ropa ynororo.

²⁸ Ynara tykase ynororo:

– Epo hnae! Umũkuru Joze isene ro mana. Enery se ropa ase orihpyra ro jahtao.

46

Jako tõi ytoto popyry Ejitu pona

¹ Morarame Jako toytose tytapyĩ taõkõ maro, tykyryry tõi maro emero Peresepa pona. Moroto tynekarory tyahkase eya Ritonõpo eahmatohme, tumy Izake Esẽ eahmatohme.

² Morarame moro koko tao tõi senepose Ritonõpo eya, tõturuse ynororo eya, ynara tykase:

– Jako, Jako!

– Taro ase, tykase ynororo.

³ Ynara tykase Ritonõpo:

– Ywy ase Ritonõpo, omy Esemý. Enaromyra exiko oytory poko Ejitu pona. Moroto opoenõ emãkapõko ase tuhkehxo toto ehtohme.

⁴ Amaro xine ytõko ase Ejitu pona. Imeĩpo apakomotyã enehnõko ropa ase xiaro sero nonory pona ropa. Mame oorikyryhtao omũkuru Joze amaro exĩko mana.

⁵ Mame Peresepa poe Jako toytose. Kahosa tõi ae, Ejitu tuisary nenehpohpyry ae Jako tõi tarose imũkuru tomo a te, typyxiãkõ maro te, typoenõkõ maro, enara.

⁶ Jako tõi toytose typoenõ maro, toky tõi maro emero, tymõkomory maro tynapoityã Kanaã po porehme Ejitu pona.

⁷ Typoenõ tarose Jako a, typakomotyã maro emero, orutua komo, nohpo tomo, enara.

⁸ Ynara Izyraeu tõi toytose Ejitu pona: Jako tomo: Rupẽ, imũkuru osemazupu te

⁹ Rupẽ mũkuru tomo: Enoke te, Paru te, Ezerõ te, Karami, enara.

¹⁰ Ximeão, imũkuru tõi maro: Jemueu te, Jamĩ te, Oate te, Jakĩ te, Zoa te, Sauu, enara. Sauu eny Kanaã põi kynexine.

¹¹ Rewi, imũkuru tõi maro: Jeresõ te, Koate te, Merari, enara.

¹² Juta, imũkuru tõi maro: Sera te, Pereze te, Zera, enara. (Imehnõ imũkuru tõi asakoro toorihse Kanaã po: Ere te, Onã, enara.) Pereze mũkuru tõi: Ezerõ te, Hamuu, enara.

¹³ Isakaa, imũkuru tõi maro: Tora te, Pua te, Jasupe te, Xinorõ, enara.

¹⁴ Zepurõ, imũkuru tõi maro: Serete te, Erõ te, Jareeu, enara.

¹⁵ Mokaro kynexine Reia mũkuru tõi Jako maro Mesopotamia po aenu-rutyamo. Mokaro maro õxirykõ Tina kynexine. Atapona 33me toh kynexine Jako poenomo Reia maro.

¹⁶ Kate, imũkuru tõi maro: Zipião te, Haki te, Suni te, Exipom te, Eri te, Aroti te, Areri, enara.

¹⁷ Asea, imũkuru tõi maro: Imina te, Ixiwa te, Ixiwi te, Peria te, aoryxirykõ Sera, enara. Peria mũkuru tõi kynexine: Hepea te, Maukieu, enara.

18 Mokaro 16mākō Jako poenō kynexine Ziupa maro, Rapão nekarohpyry Reia poetoryme.

19 Rakeu, Jako pyty toemūkuase asakoro: Joze te, Pějāmī, enara.

20 Joze mūkuru tō Asenate maro ynara kynexine: Manase te, Eparaī, enara, tonuruse toto Ejitu po. Potipera ěxiryne Asenate kynexine, oturukety Heriopori po.

21 Pějāmī mūkuru tō ynara kynexine: Pera te, Pekea te, Asapeu te, Jera te, Naamā te, Ei te, Roso te, Mupī te, Hupī te Arate, enara.

22 Mokaro 14mākō Jako poenō kynexine Rakeu maro.

23 Tā, imūkuru maro Huxī.

24 Napatari imūkuru tō maro: Jazeeu te, Kuni te, Jezea te, Xirě, enara.

25 Mokaro 7mākō Jako poenō kynexine Pira maro, Rapão nekarohpyry Rakeu a, ipoetoryme.

26 Atapona 66mākō Jako poenomo te, ipakomotyā maro, toytose Ejitu pona. (Imūkuru tō pyxiā onukuhpyra kynexine.)

27 Joze mūkuru tō asakoro tonuruse Ejitu po. Naeroro atapona 70mākō Jako tō toytose Ejitu pona.

Toto eporehkatopōpyry Ejitu pona

28 Mame tumūkuru Juta tonyohse Jako a osemazuhme ytotohme Joze enehpotohme oseporytohme Kosě po. Mame toeporehkase toto ahtao,

29 tykanary tukurākapose Joze a toytotohme Kosě pona oseporyse tumy maro. Tōseporyse tahtao xine tumy tapoise Joze a okynano. Tyxítase ynororo tumy maro, tumy apoiryhtao tyya.

30 Mame ynara tykase Jako:

– Seromaroro tākye rokě oorihnōko ase, tonese ropa ya oexiryke. Isene ro oexiry waro ase rahkene!

31 Moromeīpo ynara tykase Joze turui tomo a, tumy tomo a roropa:

– Ytōko ase oturuse Ejitu tuisary maro. Zurūko ase oehtopōpyrykō poko Kanaā poe xiaro ymaro ehse.

32 Mokyro zurūko ase oerokurukō poko pui tō poko te, kaneru tō maro te, poti tō maro. Zurūko roropa ase, oeky tō enehtopōpyry poko oya xine porehme.

33 Mame mokyro tuisa konōto ekaroporyhtao oya xine oerohtoh poko,

34 ynara kahtoko eya: “Moino ro ynanerokuase kaneru tō poko yna tamuru tō saaro.” Morarame osesarīko matose Kosě po, atameke imehnō Ejitu pōkō wino, ynara exiryke, okyno poko erohketō se pyra Ejitu pōkō mana ipunaka.

47

1 Morarame tuisa zuruse toytose Joze. Ynara tykase ynororo:

– Papa tō toeporehkase urui tō maro, Kanaā poe Kosě pona, toky tō maro, kaneru tomo te, poti tō maro te, pui tō maro te, tymōkomorykō maro, enara.

2 Imeīpo turui tō 5me tarose eya enepotohme tuisa a.

3 – Oty poko erohketyme hmatou? tykase tuisa tōturupose eya xine.

Tozuhse ynororo eya xine:

– Kaneru poko erohketyme ynanase, yna tamuru tō saaro.

4 Tooehse ynanase tarona osesarise, Kanaā po onahpoty tonahse exiryke moroto omirohtoh rokene. Ajohpāme sā ynanehxi Kosě po.

5 Ynara tykase tuisa Joze a:

– Tooehse omy exiryke orui tō maro, amaro toto ehtohme,

⁶ Ejitu nonory emero toto esaryme nase. Osa ekaroko eya xine Kosē po kure exiryke, moroto toto ehtohme. Mame tuaro mase, orui tō maro emese kure exiketō nae ahtao, tyriko toto jeky tō pui poko erohketō tuisaryme.

⁷ Imeīpo tummy Jako tarose Joze a enepotohme tuisa a. Kure rokē tyripose ynororo eya.

⁸ – Otāto jeimamyry nae hma? tykase tōturupose tuisa Jako a.

⁹ – 130me jeimamyry nae ase xiaxiake jytoytoh poko rokē tytāhpōpāse ywy. Tupime roropa nexiase ya, ytamuru tō ehtopōpyry sā pyra exiase. Tuhke roropa jeimamyry taropose eya xine. Yrome tupime ro nexiase eya xine.

¹⁰ Kure rokē tuisa tyripose Jako a, mame toytose ropa ynororo.

¹¹ Mame tummy esaryme turui tō esaryme roropa, nono tokarose Joze a, osa kurā po Ejitu po, pata Ramese pūto, tuisa omi poe. Moro nono esēme toehse toto, moroto toehse toto.

¹² Tonahsē tokarose Joze a tummy a te, turui tomo a, tyekyry tomo a emero, ise toto ehtoh tokarose eya.

Joze nyrihpyry kowenatumē

¹³ Mame tonahsē pyra toehse pata tō po porehme. Tātaosanumase toto tomirykōke, tapotūkehse toto yronomyryme. Ejitu pōkō tyjamihkehse, Kanaā pōkō roropa, tonahsē pyra exiryke tapotūkehse toto.

¹⁴ Tytineru ke tonahsē topekahse ahno a. Moro tineru tapoise Joze a, tarose eya tuisa tapyī konōto taka.

¹⁵ Morarame tineru tonahse ahtao Ejitu po, Kanaā po roropa oturuse toytose Ejitu pōkō Joze a. Ynara tykase toto:

– Ajohpāme sā tonahsē ekaroko yna a. Tineru pyra ynanase toehse. Orihnōko ynanase yna emiryke, tykase toto Joze a.

¹⁶ Ynara tykase Joze eya xine:

– Tineru pyra awahtao xine oeky tō pui tōkehko enehtoko, ike anapyrykō epehmatohme.

¹⁷ Naeroro toky tō tonehse Ejitu pōkomo a Joze a: kawaru tomo te, kaneru tomo te, poti tomo te, pui tomo te, jumētū tomo, enara, tynapyrykō epehpyryme moro jeimamyry ae porehme.

¹⁸ Mame moro jeimamyry tonahse. Yro jeimamyry ae toytose ropa toto Joze a ynara kase:

¹⁹ – Tuisa, oenekunohsaromepyra ynanase. Yna tineru tonahse, yna eky tō roropa oeky toehse. Oty ke yna napyry epekahnōko ynanah? Yna zoko epekahko yna nonory roropa yna napyry epehpyryme. Tuisa poetoryme exīko ynanase. Yna nonory esēme exīko roropa mana. Tonahsē ekaroko yna a isene ro yna ehtohme, ipuhturu roropa tupito tō arykatohme ropa.

²⁰ Ejitu pōkō nonory topekahse Joze a tuisa nonoryme ehtohme. Tutupikō tokarose eya emero porehme omise konōto exiryke. Morara exiryke tupito tō porehme tuisa nonoryme toehse.

²¹ Tuisa poetoryme Ejitu pōkō tyripose Joze a porehme.

²² Ritōpō a oturuketō tupi anapoipyra Joze kynexine. Tutupikō onekaropyra toh kynexine, tonahsē ekaroryke tuisa a toto napyryme.

²³ Mame ynara tykase Joze ahno a:

– Seromaroro tuisa poetoryme matose, otupikō roropa inonoryme toehse, topekahse ya exiryke ikyryryme. Ipuhturu apoitoko arykatohme tupito tō pō.

²⁴ Morarame apoitoh toehse ahtao, 5me ahtao toiro ekarotoko tuisa a. 4me okyryryme exīko ipuhturu arykatohme ropa te, anapyrykōme, enara.

²⁵ Ynara tykase toto eya:

– Tuisa, kure mexiase yna a. Yna typynanohse oya orihpyra yna ehtohme. Tuisa poetoryme ynanase rahkene.

²⁶ Naeroro tōmihpyry omipona toto tyripose Joze a. Seroae aomihpyry nae ro mana. Ynara tyripose ynororo: Ejitu po tonahsē apoiryhtao 5me ahtao, toiro tuisa napyryme exīko mana. Ritonōpo poko oturuketō nonory rokē tuisa nonoryme pyra mana.

Jako ekaropotopōpyry etyhporyme

²⁷ Moroto Ejitu po Izyraeu tō ehse rahkene Kosē po. Moroto nono topekahse eya xine. Toemūkuase roropa toto tuhke.

²⁸ 17me jeimamyry taropose Jako a moroto Ejitu po. 147me jeimamyryme toehse ynororo.

²⁹ Morarame toorikyry moe pyra toehse ahtao tumūkuru Joze tonehpose tyya. Ynara tykase ynororo eya:

– Ajohpāme sā oemary tyriko waxiry zopikoxi ōmiry etapotohme ya: Ynara tyriporo se ase oya, jekepyry ononēpyra exiko taro Ejitu po.

³⁰ Toorihse jahtao, jekepyry aroko ropa taroino, Ejitu poe zonētohme kytamurukō zonētopōpyry pona.

Ynara tykase Joze:

– Ŷ, kure, tyrīko ase omi poe.

³¹ – Ahtao ōmiry etapoko ya: ynara kaxiko: “Ritonōpo netaryme tyrīko ase ōmihpyry ae ro,” kaxiko tykase Jako.

– Ŷ, Ritonōpo netaryme, morara tyrīko ase, tykase Joze.

Mame tōturuse Jako Ritonōpo a: “Kure mase, Ritonōpo,” tykase.

48

Kure rokē Joze tō tyripose Jako a

¹ Morarame Joze turuse jumy kure pyra ehtoh poko. Naeroro toytose Joze tumy enese, tumūkuru tō asakorōkō tarose eya, Manase te, Eparaī, enara.

² Mame Jako turuse imepyny a:

– Omūkuru Joze noehno oenese.

Tyjamihtase ropa pitiko sēpe towōse ynororo tynyhtoh po.

³ Ynara tykase ynororo Joze a:

– Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a, tōsenepose ya pata Ruze po, Kanaā nonory po. Kure rokē tyripose ywy eya moroto.

⁴ Ynara tykase ynororo ya: “Tuhke opoenō rīko ase; apakomotyā roropa. Sero nono ekarōko ase apakomotyamo a toto esaryme ehtohme jūme.”

⁵ Mame ynara tykase roropa Jako Joze a:

– Seromaroro omūkuru tō Eparaī te, Manase maro, taro Ejitu po aenu-rutyamo oehpyra ro jahtao, umūkurume mā toto. Eparaī te, Manase maro umūkurume mā toto, umūkuru Rupē ehtoh samo te, Ximeāo sā roropa.

⁶ Toemūkuase ropa awahtao mokyro omūkurume mana. Mame atakorōme toto exiryke Eparaī maro, Manase maro tumykō mōkomohpyry apiakāko mā toto tymōkomorykōme.

⁷ Moro sā tyrīko ase, asa Rakeu pokoino. Joepyry ropa ahtao Mesopotamia poe sam tykase ywy, asa toorihse ahtao Kanaā po eporehkasasaka kuahtao xine Epyrata pona. Moroto ekepyry tonēse ya osema ehpio. (Seromaroro Epyrata Perēme toehse.)

⁸ Mame Joze mūkuru tō tonese ahtao Jako a, tōturupose ynororo:

– Onokākō moxiamo?

⁹ – Moxiā umūkuru tomo, Ritonōpo nekarotyā ya Ejitu po, tykase Joze.

– Enehko toto xiaro ya, tykase Jako, – kure rokē toto ripotohme Ritonōpo a.

¹⁰ Tamuhpōme Jako toehse exiryke jamihme pyra enuru toehse kynexine. Popyrahme sã tōsenuhmase ynororo. Tumūkuru tō tarose Joze a eya. Toahmase toto Jako a. Typohse toto eya.

¹¹ Ynara tykase Jako Joze a:

– Oenepyra ropa ekaroase jūme repe, yrome seromaroro Ritonōpo poe opoenō enēko ase roropa.

¹² Mame tumūkuru tō tapoise Joze a tumy enaino. Morotoino tosekumuru po typorohse ynororo tōmyty tyrise nono pokoxi.

¹³ Mame tumūkuru Eparaĩ tapoise tapotunuru wino exikety ke Jako pozery winakoxi tyritohme. Tumūkuru Manase tapoise eya typozeri wino Jako emary apotunuru wino pūtokoxi tyritohme.

¹⁴ Mame Jako a tomary tapotunuru wino exikety tyrise Eparaĩ zupuhpyry pona, poetomehxo ynororo ahtao ro. Tomary typozeri wino tyrise eya Manase zupuhpyry pona, osemazupume ahtao ro.

¹⁵ Morarame kure rokē Joze tyripose eya Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo: “Ritonōpo, tam Aparão Esemy,

papa Izake Esē roropa,

kure rokē moxiã aimo tō tyriko.

Ješemy enepone mase, Ritonōpo,

moe poetome jehtopōpyry poe

tarona tamuhpōme jehtoh pona ro.

¹⁶ Kure rokē toto tyripoko onenyokyhpyry a,

ypynanohtopōpyry samo,

moro sã moxiã ewomako.

Ypoko wenikehpyra tyripoko toto,

tam Aparão poko te,

papa Izake poko roropa

wenikehpyra toto ehtohme.

Tumūkue tuhke tyriko toto,

typakōke roropa sero nono po,”

tykase ynororo.

¹⁷ Joze zamaro pyra Jako nyrihpyry, tomary apotunuru wino riryhtao eya Eparaĩ zupuhpyry pona. Naeroro tumy emary tapoise eya toutohme Eparaĩ zupuhpyry poe tyritohme Manase zupuhpyry pona.

¹⁸ – Arypyra, papa, tykase Joze. – Moro sã pyra exiko. Mose osemazupu seino, āpotunuru winō oemary tyriko zupuhpyry pona.

¹⁹ Moro sã se pyra Jako kynexine. Ynara tykase ynororo:

– Zuarō ase, aimo. Zuarō ase. Manase pakomotyã tuhkākōme exīko roropa. Yrome zakorō tuisamehxo exīko mana, ipakomotyã tuhkehxo exīko, tuhke imoihmākōme exīko mana.

²⁰ Kure rokē toto tyripose Jako a, ynara tykase:

– Oesetykō ae kure imehnō tyripōko Izyraeu tomo a. Ynara āko mã toto: “Kure rokē oripōko ase Ritonōpo a, inyrihpyry sã Eparaĩ poko, Manase poko roropa.”

Morara Eparaĩ tyrise Jako a osemazuhme, imeĩpo Manase.

²¹ Tumūkuru Joze a ynara tykase ynororo:

– Jenēko mase tamuhpōme, orihnōko ase. Yrome Ritonōpo amaro xine exikehpyra mana. Aarotorỹko ropa mana atamuru tō nonory pona ropa.

²² Xikē nonory ekarōko ase oya, orui tomo a pyra. Xikē tō nonory tapoise ya amoreu tō wino, atatapoiry ke ya ypyre ke, taky ke te, tapema ke, enara.

49

Jako omiry etyhpymy

- ¹ Mame tumūkuru tō tykohmase tyya Jako a. Ynara tykase ynororo:
– Jomye ehtoko, imeĩpo ehtoh ekarōko ase oya xine.
- ² “Oximōme ehtoko jomye
jomiry etatohme,
umūkuru tomo, etatoko omykō, Izyraeu omiry.
- ³ “Rupē, umūkuru mase osemazupu.
Yjamitunuru mase, jeperyme mase,
omoro mase epery osēmazupu,
jamihme ro jahtao.
Ākorō tō motye epyrypaketyme mase,
imehnō motye jamihme exikety mase.
- ⁴ Orēpyra mase iporiry samo, zueme ahtao,
yrome imehxo exiketyme pyra mase,
ypyty poko toehse oexiryke.
Zae pyra mexiase omy pyty poko toehse oexiryke.
- ⁵ “Atakorōme mā toto Ximeão te, Rewi maro,
typyrekō ke imehnō tyyryhmase eya xine.
- ⁶ Toto maro oximōpyra ase,
atamoreparyhtao tynyrirykō poko.
Oseme toto otururuhtao toto maro pyra ase.
Imehnō totapase eya xine exiryke,
toto zehno toehse toto ahtao.
Pui tō axiry tysahkase eya xine osemeikatoh samo.
- ⁷ Zehno toto ehtoh popyra tyriposēme exīko
yronomyrymehxo exiryke!
Tohne toto ehtoh popyra tyriposēme exīko iirypyryme exiryke.
Tātapiakasēme exīko mā toto Izyraeu nonory po,
sapararahme toto ripōko ase jekyry tō maro.
- ⁸ “Juta eahmāko zakorō tō mana, irui tō maro.
Tupue exīko mā toto oēpataka.
Oepetōkara pymyry apoīko mase.
- ⁹ Aimo Juta, reão mūkurume sã mase,
tōsē tosekase ahtao,
mame tosaka ytōko ropa mana.
Tohrame exīko reão samo,
reão nohpory sã roropa.
Ipoko toexiry zuno imehnō mana emero.
- ¹⁰ Juta tuisame exīko mana.
Ipakomotyã tuisame exikehpyra mana.
Imehnō ahno tynekarory enehnōko eya.
Aomipona exīko imehnō nonory pōkō mana.
- ¹¹ Toky jumētu myhnōko mana,
uwa zoko pokona, uwa zoko kurã pokona.
Zupō kurikāko mā eukuru ke,
tupō jaraō kurikāko roropa mana
eukuru tahpiremã ke, munu panō ke.
- ¹² Enuru kamirarame mana eukuru enyryke eya.

Jery karimutume mana pui suhsuru enyryke eya.

13 “Zepurõ esary exĩko mana tuna konõto ehpio.
Moroto wapu tõ opyime exĩko,
esary ehpio exĩko Xitõ po.

14 “Isakaa jumõtu jamihme exikety sã mana,
typorohse tynarotyã asakoro rãnao.

15 Nono kurã tonese ahtao eya,
tosaryme kurã oserematohme,
toraximase ynororo imehnomo a omoxinety ritohme ĩpatarãnaka.
Onykerekeremara erohnõko mana imehnõ namotome.

16 “Tã tyekyry tõ tuisaryme exĩko mana.
Imehnõ oxiekyry tõ sã exĩko mana,
Izyraeu tõ ekyry samo.

17 Okoi sã exĩko mana osema ehpio,
orihmatõ samo osema ehpio exikety,
kawaruhtainy esekane samo;
Mokyro kawaru po ytokety emapotohme ĩkakoxi.

18 “Ritonõpo Jesemy,
ypynanopyry oya eraximãko ase!

19 “Kate tõ maro atatapoĩko omato kõ mana.
Yrome imeĩpo toto ekahmãko mana.

20 “Asea nonory po tykyrysã kurã exĩko mana, tonahsẽme.
Tuisa tõ napyryme exĩko mana.

21 “Napatari kapau sã exĩko mana,
jarao tururume ytokety samo,
tumũkue nupunato exikety samo.

22 “Joze, wewe eperytakety sã mana
tuna enatyry pũto.

Itamurume eperytãko mana.
Amoriry apuru motye exĩko mana.

23 Epetõkara iiryhmãko mã toto zehnotokõ samo.
Typyre ke ekahmãko mã toto,
taky tõ pyrou tõ maro.

24 Yrome poremãpyra mana.
Ipyre jamihme emary po mana.
Aporykõ jamihme ro

tyjamihtanohse Ritonõpo a,
jamihme Exikety a, Jako Esemy a;
Esety Topuimo, Izyraeu Ewomane.

25 Ritonõpo, omy Esẽ, ãkorehmãko mana,
jamihmehxo Exikety kure rokẽ orĩko mana.
Kapu ae kurãkõ ekarõko mana.

Tuna kurohtae kurãkõ ekarõko mana.
Oeky tõ tuhke ekarõko mana.
Opoenõ roropa ekarõko mana tuhke.

26 Tonahsã itamurume ekarõko mana,
 ekuru tõkehko roropa,
 kurãkõ ypy tõ poe moino ro exikety poe
 kurãkõ ekarõko mana.
 Otyro tõkehko, kurãkõ ypy tõkehko po exiketomo.
 Emero kurãkõ exiõko Joze zupuhpyry pona parimã sã zupuhpyry po,
 exiõko mana tymenekase ynororo irui toh tae.

27 “Pějãmĩ kaikuximome exiõko mana,
 kaikuxi sã exiõko, zehno exikety samo.
 Êmepyryme toh apoõko mana.
 Kokonie pukuro zoh nae ro mana ekamotohme.”

28 Moxiã mã 12mãkõ oxiekyry tõme Izyraeu poenomo. Morara tykase jũkõ tumũkuru tomo a kure tyripose toto ahtao. Atatakomino typoenomo a tõturuse tõsekazumaryme.

Jako orihtopõpyry

29 Morarame ynara tykase Jako tumũkuru tomo a:
 – Orihnõko ase. Ytõko ase wekyry tomo a. Jekepyry zonõtoko papa tõ esaka oramãka, Eporõ, heteu tupiõpyry po,

30 Makapera po, Mãre poe xixi tũtatoh wino, Kanaã nonory po. Moro Aparão nepekatyhpyry Eporõ wino, oramã topu, tupito maro tyekyry ekepyry zonõtohme.

31 Moroto Aparão ekepyry tonẽse, ipyty Sara maro; Izake roropa ipyty Repeka maro; moroto Reia ekepyry tonẽse ya.

32 Moro tupito oramã maro topekahse heteu tomo a.

33 Tõturukehse Jako ahtao tumũkuru tõ maro tohrame toehse ropa ynororo tynyhtoh po, mame toorihse rahkene. Zuzenu toytose oseporyse tyekyry tõ maro, aorihyã esaka.

50

1 Tummy ekepyry pona tõtomase Joze, ihnamõko, xitãko, õmyty pohõko tyxityme.

2 Mame tummy ekepyry pona opi tyripose opi warõkomo a, motara ehtohme, okyna ehtohme.

3 40me õmepyrõ taropose eya xine moro poko. Toipe toto moro samo tokepyry epinopyry poko. Mokaro tokepyrykõ pona opi rise toto, motara ehtohme. Mame Ejitu põkomo a 70me õmepyrõ pona tyhnamose.

4 Moromeõpo tyhnamokehse toto ahtao tõturuse Joze imehnõ tuisa akorehmananomo a. Ynara tykase ynororo.

– Ajohpãme sã jomihpyry arotatoko tuisa konõto a. Ynara kahtoko eya:

5 “Orihpyra ro tahtao, tyripose ywy papa a ekepyry zonõtoh poko, tunukurãkahpyry aka Kanaã po. Ajohpãme sã ytõko ase aporo papa ekepyry zonẽse. Imeõpo oehnõko ropa ase,” kaxiko, tykase Joze.

6 Ynara tykase tuisa:

– Ytoko, omy ekepyry zonẽta, aomihpyry ae ro zonẽta morotona.

7 Morarame toytose Joze tummy ekepyry zonẽse. Imaro toytose tuisa akorehmananomo te, tuisa tapyĩ tao erohketomo te, Ejitu põkõ tuisary tomo, enara.

8 Toytose roropa Joze tapyĩ taõkomo, irui tapyĩ taõkõ roropa Jako ekyry tomo, enara. Tynomose eya xine Kosẽ po poetohti tomo te, kaneru tomo te, poti tomo te, pui tomo, enara.

9 Toytose roropa orutua komo kawaru po te, kahu ao te, oximõmãkõ tuhke.

¹⁰ Toeporehkase toto ahtao Atate pona, tuna Joatão poe xixi tūtatoh wino tiriiku poko erohtoh pona, tyxitase toto, ihnamõko okynahxo. 7me ãmepýry taropose Joze a moroto tummy hnamory poko.

¹¹ Mokaro ixitarykõ eneryke tyya xine: “Tõsenuruhkase moro põkomo mokaro Ejitu põkõ xitary etaryke tyya xine.” Naeroro moro tosehþase eya xine Apeu-Miziraĩme.

¹² Moro sã toehse Jako poenomo, tummykõ ekepyry poko, aomihpyry ae ro.

¹³ Ekepyry tarose eya xine Kanaã pona. Tonẽse ynororo eya xine oramãka, Makapera po, Mãre poe xixi tūtatoh wino, tupito po, Aparão nepekatyhpyry po. Topekahse eya Eporõ, heteu a, tyekyry ekepyry zonẽtohme.

¹⁴ Moromeĩpo ekepyry tonẽkehse ahtao, toytose ropa toto Ejitu pona, Joze, irui tõ maro, tymarõkõ maro emero, enara.

Joze ehtopõpyry poko

¹⁵ Morarame jũkõ toorihse ahtao, ynara tykase Joze rui tomo:

– Otarame Joze kyzehno xine, kuãnohtorỹko mana taosanumatopõpyry mỹpõko mana, tykase toto oseya rokene.

¹⁶ Naeroro tõmirykõ taropose Joze a. Ynara tykase toto:

– Orihpyra ro papa ahtao,

¹⁷ taropose yna ekaropose oya ynara: “Ajohþãme sã yna rypyry ikorokapoko, zae pyra yna ehtopõpyry amaro.” Naeroro ekaropõko ynanase oya, yna rypyry ikorokapoko, popyra yna ehtopõpyry amaro, ynara exiryke: Ritonõpo, omy Esẽ poetoryme ynanase.

Mokaro omiry totase ahtao Joze a tyxitase ynororo.

¹⁸ Moromeĩpo irui tõ tooehse eya. Toepuisse toto Joze õpataka. Ynara tykase:

– Taro ynanase, opoetoryme.

¹⁹ Yrome tozuhse toto Joze a. Ynara tykase ynororo:

– Enaromyra ehtoko. Oty kara ase opoko xine.

²⁰ Ajohþe pyra, mosenetuputyatose josanumatoh poko repe. Yrome moro popyra ehtoh tymyakãmase Ritonõpo a kure ehtoh ke. Moro enẽko matose seromaroro. Tuhkãkõ typynanohe Ritonõpo a orihpyra toto ehtohme.

²¹ Enaromyra ehtoko. Opynanohtorỹko ase opoenõkõ maro.

Morara kary etaryke tyya xine, typyno xine Joze exiry eneryke tyya xine, mynyhme toehse toto tukurohtao xine.

²² Mame moroto ehse Joze Ejitu po, jummy ekyry tõ maro. 110me jeimamyry taropose eya,

²³ Eparaĩ mũkuru tõ, ipakomotyã roropa tonese eya. Tonaõ tapoise toto eya typoenõme, typary Makia mũkuru tõ roropa. Manase mũkurume Makia kynexine.

²⁴ Morarame ynara tykase Joze takorõ tomo a, turui tomo a roropa:

– Orihsasaka ywy. Yrome Ritonõpo opynanohtorỹko mana. Aarotorỹko ropa ynororo taroino, imepỹ nonory pona, tynenepohpyry Aparão a, Izake a, Jako a, enara.

²⁵ Mame toto omiry tokaropose Joze a, tyekyry tomo a, ynara tykase:

– Ynara enetupuhnõko ase, Ritonõpo ãkorehmatorỹko mana, oytotohkõme taroino. Morara toehse ahtao jekepyry arotoko amaro xine.

²⁶ Mame toorihse Joze 110me jeimamyry taropose ahtao eya. Ekepyry topinohe opi ke motara ehtohme. Mame okepy ã aka ekepyry tyrise eya xine Ejitu po.

EXUTU Izyraeu tō Esyryhmatopōpyry Ejitu poe

Éxodo Ekarotopo

Sero *Exutu* kary tūtatópōpyry. Ynara ekarōko: 1) Izyraeu tō ytótopōpyry Ejitu poe, namotome toto ehtopōpyry poe; 2) Aytótopōpyry poko ypy Xinai pona; 3) Ritonōpo a tōmiry etapótopōpyry Izyraeu tomo a ypy Xinai po tōmipona toto ehtohme; 4) Tapyi Kurā ritopōpyry Izyraeu tomo a Ritonōpo eahmatohme, Ritonōpo omiry poko oturuketō erohtohme, eahmary poko roropa zae rokē toto ehtohme.

Sero ekarōko roropa Ritonōpo nyrihpyry poko Izyraeu tomo a, orēpyra toto ehtohme. Moeze poko ekarōko roropa, Ritonōpo nymenekahpyry typoetory aroneme. Tykohmase Moeze ahtao tosetyme ynara tykase Ritonōpo eya: Ywy Ase. Jesetyme Ywy Ase. 10me inyriphopyry tokarose eya roropa Aomipona toto ehtohme (Exutu 20).

Sero pape ao

Izyraeu tō pynanohtopōpyry Ejitu tō namotome ehxīpo 1.1–15.21

Tuna Tahpiremā poe ypy Xinai pona 15.22–18.27

Ritonōpo Nyriphopyry, Inetaphopyry, enara 19.1–24.18

Ritonōpo Tapyi Kurano, inamorepatoh eahmary poko 25.1–40.38

Izyraeu tō etuarimatopōpyry Ejitu po

¹ Mame Jako mūkuru tō toytose tumykō maro Ejitu pona tytapyi taōkō maro. Ynara toh kynexine:

² Rupē te, Ximeão te, Rewi te, Juta te,

³ Isakaa te, Zepurō te, Pējamī te,

⁴ Tā te, Napatari te, Kate te, Asea, enara.

⁵ Jako poenō maro ipakomotyā maro atapona 70me kynexine. Imūkuru Joze toytose apitoryme Ejitu pona.

⁶ Morarame okynahtao toorihse Joze, irui tō roropa emero, zakorō roropa. Imehnō roropa toorihse emero mokaro zumakahpōkomo.

⁷ Yrome Jako mūkuru tō, ipakomotyā roropa Izyraeu tō toemūkuase tuhke. Tomāse toto. Jamihme toehse roropa toto. Tātahpahse toto Ejitu nonory punero.

⁸ Moromeiपो imepỹ tuisame toehse Ejitu esēme. Joze ehtopōpyry poko tuaro pyra kynexine ynororo ipunaka.

⁹ Ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

– Enetoko ke! Mokaro Izyraeu tomo jamihme mā toto. Kymarokō motye emānōko roropa mā toto.

¹⁰ Imepỹ nonory pōkō maro kuosetaparykohtao otarame kuepetōkara maro osepeme exīko mā toto. Toto akorehmāko kyporemākaporykō poko. Mame kurumekatorỹko otarame mā toto. Naeroro tuaro sehtone toto poko. Emāpyra syriptonone toto.

¹¹ Morara exiryke Izyraeu tō rohmanohponanō tyrise Ejitu pōkomo a tōmipona xine Izyraeu tō ritohme te, yronymyryme toto rohmanohpotohme, erohtoh tupimā ke. Morarame pata tō tyrise eya xine: Pitom te, Ramese roropa, tonahsā kurākatohme Ejitu tuisary a.

¹² Yrome itamurumehxo tyrohmanohpose toto ahtao Ejitu pōkomo a itamurumehxo Izyraeu tō tomāse. Toto zuno toehse Ejitu pōkomo,

¹³ naeroro topehke pyra typoetoryme toto tyripose eya xine. Orēpyrahxo tyrohmanohpose toto eya xine.

¹⁴ Toetuarimase toto toerokurukō poko; omoxinety puimary poko te, tijoro tō riry poko, tapyi tō riry poko te, tupito tō arykary poko, enara. Emero poko toerohse toto ahtao ro, toto zehno sã esēkō kynexine, popyrahme sã toto tyrise eya xine.

¹⁵ Mame ynara tykase tuisa Xipara a, Pua maro Izyraeu nohpory tō onurumapotōkomo a:

¹⁶ – Izyraeu nohpory akorehmaryhtao oya xine enururu poko ynara tyritoko: tonuruse orutuame ahtao etapako; yrome nohpome ahtao onetapara ehtoko. Ah isene nexino.

¹⁷ Yrome Ritonōpo tonetupuhse eya xine. Naeroro tuisa omipona pyra toh kynexine. Orutua kō tonuruse ahtao typynanohse toto eya xine.

¹⁸ Naeroro tuisa a onurumapotōkō tykohmapose tyya ekaropotohme eya xine. Ynara tykase ynororo:

– Oty katoh morara myritou? Oty katoh enurusenã orutua kō py-nanohnōko matou?

¹⁹ Ynara tykase toto:

– Mokaro Izyraeu tō nohpo tō Ejitu tō nohpory sã pyra mã toto. Tupime pyra enurūko mã toto. Eporehkara ro yna ahtao, poeto tō enurūko mã toto.

²⁰⁻²¹ Ritonōpo omipona se onurumapotōkō exiryke, kure tyrise toto Ritonōpo a. Oximaro tyrise Ritonōpo a jekyry tō maro; tynioke, typoenōke, enara.

Mame Izyraeu tō tomãse itamurume. Jamihme toehse roropa toto.

²² Mame ynara tykase tuisa, typoetory tomo a emero:

– Izyraeu mūkuru tō enurusenã kō ematoko tuna Niro kuaka. Nohpo tō ipynanohtoko isene toto ehtohme.

2

Moeze enurutopōpyry poko

¹ Morarame orutua kynexine, Rewi parỹpyryme exikety. Typytase ynororo nohpo, Rewi parỹpyrymã maro.

² Mame poetoēme toehse mokyro nohpo. Toemūkuase ynororo, orutua kurã potume. Tumūkuru kurã eneryhtao tyya tonēse ynororo eya oseruao nuno ehtoh pona.

³ Morarame tumūkuru zonētoh pune pyra toehse ahtao ruto tapoise eya arumaimo risemy, mame tapuhse eya azawa ke. Moro aka tumūkuru tyrise eya, inomotohme nakuaka tuna ehpioksi, sapisapirimoh taka.

⁴ Aoryxiry tehme kynexine ameke rokē typiry eraseme.

⁵ Mame Ejitu tuisary ěxiry toytose nakuataka epyse, ipoetory tō ytoytoryhtao ehpiuroko. Mame ruto tonese nohpo a sapisapirimoh tao. Typoetory a moro tonehpose tyya enetohme.

⁶ Ruto totapuruhmakase tuisa ěxiry a. Poeto pitiko tonese eya, xitãko. Nupunato tonese eya. Ipyno toehse ynororo, ynara tykase:

– Izyraeu tō mūkuru mose ro.

⁷ Morarame poeto pitiko oryxiry tōturupose tuisa ěxiry a. Ynara tykase:

– Zuãtanohne se hma? Nohpo Izyraeu mã enehpōko ha suhsu ěponeme, ãkorehmatohme? tykase.

⁸ – Ÿ, enehta, tykase tuisa ěxiry eya.

Naeroro aoryxiry toytose poeto ě enehse. Tonehse eya rahkene.

⁹ Mame ynara tykase tuisa ěxiry eya:

– Mose, poeto pitiko, aroko zuãtanohtohme umũkurume. Oepehmãko ase oerohtamitume.

Naeroro tumũkuru tarose eya zuãtanohtohme.

¹⁰ Imeĩpo tuãtase poeto ahtao, tarose eya tuisa ãxiry a. Tuisa ãxiry mũkurume toehse ynororo. Tosehpase ynororo Moezeme eya ynara karyke:

– Mose anymyase nakuae.

Moeze epatopõpyry Ejitu poe

¹¹ Morarame tuãtase Moeze ahtao tutũtase ynororo osenuhmase, tyekyry tõ enese. Mame Izyraeu tõ rohmanohpotoh tupimã poko tonese eya. Tyekyry pipokuru Ejitu pono a tonese roropa eya. Tyekĩtapãse ynororo.

¹² Tỹkakoxi tõsenuhmase Moeze. Imehnõ pyra kynexine moroto. Mame mokyro Ejitu põ totapase eya. Ekepyry tonẽse eya isawã htaka rokene.

¹³ Yrokokoro toytose ropa ynororo osenuhmase ropa. Izyraeu tõ tonese eya asakoro. Atatapoĩko toh kynexine. Mame tõturupose Moeze zae pyra exikety a. Ynara tykase ynororo eya:

– Oty katohme oekyry pipohnõko mah? tykase Moeze.

¹⁴ Tozuhse ynororo eya:

– Onoky omi poe yna zupokãko mahno? Yna tuisaryme awahtao sahmo? Jetapary se hmahno ahno etapatopõpyry sã oya?

Mame enaromỹke toehse Moeze. Ynara tõsenetupuhse ynororo: “Tuaro toehse mã toto nyrihpyry poko.”

¹⁵⁻¹⁶ Mame zuaro toehse Ejitu tõ esẽ ahtao Moeze nyrihpyry poko, etapary se toehse ynororo, yrome toepase Moeze Ejitu poe Mitiã pona, moroto ehse.

Jetoro, Ritonõpo maro oturuketyme kynexine Mitiã po. Tõxike kynexine ynororo 7me, nohpo tomo. Morarame Moeze typorohse kynexine tuna eutary pũto. Mokaro nohpo tõ tooehse tuna anỹse toky tõ ohpatoh pehkatohme, kaneru tõ ohpatohme poti tõ maro, tumyko eky tomo.

¹⁷ Mame imehnõ kaneru tõ ekahmananõ toeporehkase Jetoro ãxiry tõ ererehse toto aropotohme morotoino. Yrome Moeze towõse. Towomase toto eya. Tuna tanỹse eya toto eky tõ ohpatohme.

¹⁸ Mame toytose ropa toto tumykomo a. Jũkõ tõturupose eya xine:

– Oty katohme axĩ moehtou ropa, kohmãpyra ahtao ro seroae? tykase.

¹⁹ – Orutua tooehse, Ejitu pono. Eya towomase yna imehnõ toky tõ nahpananõ winoino. Tuna tanỹse eya yna okurume, yna eky tõ okurume roropa, tykase toto.

²⁰ – Otoko hnae ynororo? tykase Jetoro. – Oty katohme mokyro tynomose oya xine moroto? Ytotoko mokyro enehtohme autuhtohme kymaro xine.

²¹ Mame Moeze toahmase Jetoro a moroto aehtohme tymaro xine. Naeroro moroto tõsesarise Moeze kynexine. Mame tõxiry Zipora tokarose eya jumy a ipytyme.

²² Mame toemũkuase Moeze ahtao, tumũkuru tosehpase eya Jeresõme. Ynara tykase ynororo:

– Katonõme ase taro imehnõ nonory po.

²³ Imeĩpo Ejitu tuisary toorihse. Yrome Izyraeu tõ etuarimãko ro, pusuh ãko toh kynexine. Topehke pyra toerohse toto Ejitu tõ tuisary poetoryme. Tyxitase toto, takorehmanekõ ekaroporyme Ritonõpo a.

²⁴ Mokaro pusuhkatohtotase Ritonõpo a. Wenikehpyra kynexine tõmihpyry poko Aparão a te, Izake a te, Jako a, enara.

²⁵ Izyraeu tõ rohmanohpotoh topehke pyra tonese Ritonõpo a. Toto pynanopyry se kynexine ynororo.

3

Ritonõpo oturutopõpyry Moeze a

¹ Moroto toerohse Moeze, tymeretamuru eky tõ poko. Imeretamuru, Jetero, Ritonõpo maro oturuketyme kynexine Mitiã po. Eky tõ tynahpase eya, kaneru tomo, poti tõ maro. Mame toto tarose Moeze a mya ona poro, ypy Xinaï myhtokoxi. Moro ypy tymenekase Ritonõpo a, tosaryme ehtohme kurãme.

² Moroto tõsenepose Ritonõpo nenyokyhpyry Moeze a, apoto samo. Pika zatyry tonese Moeze a tororo ãko, yrome ezehpyra kynexine.

³ Moro eneryke tyya toemynyhmase ynororo. “Otãto puhkoke pika ezehpyra nae? Enetã aporo,” tykase ynororo tukurohtao rokene.

⁴ Morarame enese toytose Moeze. Ameke pyra toehse ynororo ahtao taomirose Ritonõpo a pika wino. Ynara tykase ynororo:

– Moeze! Moeze!

– Taro ase, tykase Moeze.

⁵ Ynara tykase Ritonõpo eya:

– Oetypohko moroto! Asãtajã tõ touko. Sero osa jesaryme kurã nase.

Mame ynara tykase Ritonõpo eya:

⁶ – Ywy ase Ritonõpo atamuru tõ Esemy, Aparão te, Izake te, Jako, enara. Toto esëkõme ase, tykase.

Morara kary etaryke tyya tonuru tapuruse Moeze a tomary ke. Osenuh-mara toehse ynororo tõserepyryke, Ritonõpo enery zuno toexiryke.

⁷ Mame ynara tykase Ritonõpo:

– Ypoetory tõ tuarimapory tonese ya Ejitu põkomo a. Toto omiry totase ro-ropa ya typynanohnekõ ekaropory, toto rohmanohponanõ pokoino. Zuario ase toto etuarimary poko.

⁸ Morara exiryke tyhtose ywy toto pynanohtohme Ejitu tõ wino, toto arotohme Ejitu poe nono konõto pona, nono kurano. Moroto nono kure mana, otyro zamaro mana. Moroto kananeu tõ nae te, heteu tomo te, amoreu tomo te, perizeu tomo te, heweu tomo te, jepuseu tomo, enara.

⁹ Ypoetory tõ xitary totase ya rahkene, typynanopyrykõ ekaropotopõpyry ya. Toto ryhmary Ejitu tomo a tonese roropa ya.

¹⁰ Seromaroro aaropõko ase Ejitu tuisary a, ypoetory tõ enehtohme oya Izyraeu tomo, Ejitu poe.

¹¹ Yrome ynara tykase Moeze Ritonõpo a:

– Tuisame pyra ase, jamihme pyra exiketyme roropa. Otãto ytõko ywy oturuse Ejitu tõ tuisary a, morotoino Izyraeu tõ enehtohme?

¹² Ynara tykase Ritonõpo:

– Amaro exïko ase. Ypoetory tõ enepiryhtao oya Ejitu poe, sero ypy pona oehnõko matose jeahmase. Morara toehse ahtao tuaro exïko matose ywy roro kuenyohno.

¹³ Yrome ynara tykase Moeze:

– Jytoryhtao oturuse Izyraeu tomo a, ynara karyhtao eya xine: “Ritonõpo kytamuru tõ Esemy a tonyohse ywy oya xine.” Ynara ekaropõko mã toto: “Onoky mokyro esety?” Otara ãko ywy eya xine?

¹⁴ Ynara tykase Ritonõpo:

– Ywy ase. Jesety Ywy Ase, tykase.

Mame ynara tykase roropa:

– Ynara ãko mase eya xine: “Ywy Ase jenehpõase oya xine.

¹⁵ Ritonõpo, atamuru tō Esemy: Aparão Esemy te, Izake Esemy te, Jako Esemy roropa jenehpōase oya xine. Sero esety nase jūme. Taroino apakomotyã wenikehpyra mã toto sero esety ke Ritonõpo esehtōko mã toto.”

¹⁶ – Ytoko, Izyraeu tō tamuximãkō oximōme enehpoko. Zuruko toto ypoko. Ynara kaxiko eya xine: “Ritonõpo, atamuru tō Esemy, Aparão Esemy te, Izake Esemy te, Jako Esē roropa nosenepōase ya. Ynara nase ya ourutohkōme: ‘Oetuarimarykō tonese ya. Oryhmarykō poko Ejitu pōkomo a zuaro ase.

¹⁷ Naeroro ynara tyrīko ase, aarotorỹko ase Ejitu poe, oryhmatohkō poe nono kurã pona, otyro zamaro ehtoh pona, kananeu tō nonory pona; heteu tō, amoreu tō, perizeu tō, heweu tō, jepuseu tō nonory pona, enara.’ ”

¹⁸ – Ōmiry etãko ypoetory tō mana. Imeĩpo Izyraeu tō tamuximãkō maro ytōko mase Ejitu tuisary zuruse. Ynara kahtoko eya: “Ritonõpo epereu tō Esemy a tōsenepose yna a. Seromaroro ah ynanytoxi ona pona ahno esaka pyra, oseruao ěmepiry yna ytory poko. Moroto okyno zahkãko ynanase ynanekaroryme Ritonõpo yna Esemy a.”

¹⁹ – Yrome zuaro ase, mokyro Ejitu tō esē morara onyripopyra jahtao yjamtunuru ke aaroporykō se pyra exīko mana.

²⁰ Morara exiryke yjamtunuru enepōko ase eya xine. Iiryhmatohkō enehpōko ase Ejitu tō wãnohtohme. Moromeĩpo aaropotorỹko ituisary mana Ejitu poe.

²¹ – Ozehno xine pyra Ejitu pōkō rīko ase. Mame oytorykohtao Ejitu poe tymōkomoke kurã ke ytōko matose.

²² Izyraeu tō nohpo tō ekaropōko tykatonomory a, Ejitu pōkomo a, parata risemy te, uuru risemy te, upo roropa opoenōkomo a amurutohme. Morara Ejitu tō mōkomory arōko matose oytorykohtao.

4

Moeze tyjamihtanohse Ritonõpo a

¹ Morarame ynara tykase Moeze Ritonõpo a:

– Yrome otarame zae jehtoh onenetupuhpyra Izyraeu tō tamuximãkō exīko mana. Otarame jomiry etary se pyra exīko mã toto. Otarame, “Ajohpe, Ritonõpo osenepopyra nase oya,” ãko mã toto.

² Naeroro ynara tykase Ritonõpo:

– Oty moro oemahpo?

– Ymyxiry, tykase Moeze.

³ – Emako nono pona, tykase Ritonõpo.

Tomase ahtao eya okoime tanyhtase imyxiry. Toepase Moeze okoi kurūke.

⁴ Mame ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– Arokyry poko apoiko oemary ke.

Morarame okoi tapoise Moeze a arokyry poko. Tanyhtase ropa imyxiry yme ropa emahpo.

⁵ Mame ynara tykase Ritonõpo:

– Morara tyriko Izyraeu tō neneryme tuaro toto ehtohme Ritonõpo itamurukō Esēkō, Aparão Esemy te, Izake te, Jako enara Esēkō nosenepōase oya.

⁶ Ynara tykase ropa Ritonõpo Moeze a:

– Seromaroro oemary tyriko opuroh pokoxi.

Aomi poe morara tyrise Moeze a. Mame tomary touse ropa ahtao eya orukoimo panō toehse emary poko. Ekurãkapỹme sã toehse.

⁷ – Oemary tyriko ropa opuroh pokoxi, tykase Ritonõpo.

Tyrise eya. Mame touse ropa ahtao eya, emary kure ropa toehse tupũ osemazuhme aexihpyry samo.

⁸ Mame ynara tykase Ritonõpo eya:

– Onyrihpyry yjमितunuru ke apitorymã eneryhtao Izyraeu tomo a, oenetupuhpyra toto ahtao zakorõ tyriko. Oenetupuhnõko mã toto.

⁹ Yrome moro asakoro onyriyã yjमितunuru ke eneryhtao eya xine, onenetupuhpyra ro toto ahtao, õmiry etary se pyra roropa toto ahtao, tuna anỹko Niro kuae aekuãtohme nono pokoxi. Munume anyhtãko moro tuna mana.

¹⁰ Ynara tykase Moeze Ritonõpo a:

– Ritonõpo, moino ro tupime jotururu ya. Seromaroro oturũko mase ya. Yrome morararo ywy, tupime ro ya jotururu. Otupĩko ywy jotururuhtao.

¹¹ Yrome ynara tykase Ritonõpo eya:

– Onoky myta ekarõko ahno a? Onoky ahno tyripõko otato pyra te, sekere kara roropa? Onoky imehnõ rĩko tonure te, tonurẽkara roropa? Ywy ase Ritonõpo Oesẽkomo.

¹² Naeroro ytoko. ãkorehmãko ase õtururu poko. Õturutoh ekarõko ase oya.

¹³ Yrome Moeze a tozuhse. Ynara tykase:

– Arypyra, Ritonõpo. Ajohpãme sã imepỹ aropoko.

¹⁴ Tohne toehse Ritonõpo Moeze poko. Ynara tykase eya:

– Otara ãko mah orui Arão poko, Rewi parỹpyry? Otupipyra ynororo tõtururuhtao. Zuarõ ase. Oehnõko mana oenese seromaroro. Tãkye exĩko mana oeneryhtao.

¹⁵ Oturũko mase Arão maro. Zurũko mase aoturutohme. ãkorehmatorỹko ase õtururukõ poko te, ãmorepatorỹko ase onyriyãko poko.

¹⁶ Mame õmiry ekarõko mã ynororo ahno netaryme. Ritonõpo sã exĩko mase, õmiry ekarory poko eya, ahno zurutohme.

¹⁷ Sero omyxiry aroko amaro. Ike yjमितunuru enepõko mase.

Ejitu pona Moeze ytory ropa

¹⁸ Mame toytose Moeze tymeretamuru, Jetoro tapyĩ taka. Ynara tykase:

– Ytoxi Ejitu pona ropa wekyry tõ enese. Toto enery se ase isene ro toto ahtao.

– Ỹ, kure rokẽ ytoko, tykase Jetoro.

¹⁹ Mitiã nonory po Moeze ahtao ro, morara tykase Ritonõpo eya:

– Ytoko ropa Ejitu pona. Mokaro, oetapary se aehtyã toorihse mã toto.

²⁰ Mame tyyty tyrise Moeze a jumẽtu pona, tumũkuru tõ roropa. Toyto-pitose ropa toto Ejitu pona. Tymyxiry tarose Moeze a tomahpo, Ritonõpo naropohpyry.

²¹ Tõturuzomose ropa Ritonõpo Moeze a. Ynara tykase:

– Yjमितunuru ekaroase oya enepotohme te, enetupuhpotohme. Toe-porehkase awahtao Ejitu pona yjमितunuru enepõko mase morotõkõ tuisary õpataka. Yrome mokyro ripõko ase aosenetupuhtoh tũpore. Ypoetory tõ Izyraeu anaropopyra exĩko mã ynororo moro poe.

²² Mame mokyro zurũko mase, ynara ãko ywy, Ritonõpo oya: “Izyraeu tõ umũkurume mana, apitorymano.

²³ Kuuruase, ah umũkuru nytono jeahmase. Yrome anaropopyra mexino. Morara exiryke omũkuru apitorymã etapãko ase.”

²⁴ Mame aytoryhtao Ejitu pona, totypohse Moeze tytapyĩ taõkõ maro moroto õmehtohme. Mame tõseporyse Ritonõpo Moeze etapatohme repe.

²⁵ Mame topu taere exikety tapoise ipyty Zipora a. Tumũkuru aĩpotapihpyry tysahkase eya. Moro tomase eya Moeze pupuru pona, ynara tykase ynororo:

– Ynio mã munuhpe exiketyme mase ya.

²⁶ Morara tykase eya aĩpotapihpyry sahkary pokoino. Naeroro Moeze typynanohse Ritonõpo a, iseneme ehtohme.

²⁷ Morarame ynara tykase Ritonõpo Arão a:

– Ytoko osẽpatakamase Moeze maro ona pona.

Toytose ynororo. Tõsẽpatakamase toto ypy Xinai po. Typohse ynororo eya.

²⁸ Mame Arão turuse Moeze a Ritonõpo omihpyry emero, taropose tahtao Ejitu pona toytotohme ropa. Turuse roropa eya Ritonõpo nyriphpyry poko tyjamitunuru ke.

²⁹ Mame Arão maro toytose Moeze Ejitu pona. Tõximõse toto Izyraeu tõ tamuximãkõ maro emero.

³⁰ Mame toto turuse Arão a, Ritonõpo omihpyry Moeze a. Mame Ritonõpo nyriphpyry tyrise Moeze a Ritonõpo jamitunuru enepotohme eya xine.

³¹ Tonetupuhse eya xine. Mame tuaro toehse toto ahtao Ritonõpo oepyyry poko tyya xine toetuarimarykõ eneryke eya, toepuisse toto Ritonõpo eahmaryme eya xine.

5

Ejitu tuisary zurutopõpyry Moeze tomo a

¹ Moromeĩpo toytose Moeze tõ Arão maro oturuse Ejitu tuisary maro. Ynara tykase toto eya:

– Ynara ãko Ritonõpo Izyraeu tõ Esẽ oya: “Ah ypoetory tõ nytõ toto ona pona, ahno esaka pyra otuhtoh konõto ritohme, toto oseahmatohme jeahmaryme.”

² – Onoky mokyro, Ritonõpo? tykase tuisa. – Oty katohme aomiry etãko ha, Izyraeu tõ aropory poko ona pona? Mokyro Ritonõpo waro pyra ase. Izyraeu tõ anaropopyra ase taroino.

³ Ynara tykase Moeze tõ, Arão maro eya:

– Ritonõpo, epereu tõ Esẽ nosenepoase yna a. Naeroro ah ynanytoxi oseruao ãmepyyry ae ona pona, yna eky tõ zahkatohme ynanekaroryme Ritonõpo yna Esemý a. Ytopyyra yna ahtao yna enahkãko mana tyrohsẽ ke, etonatohe ke, enara.

⁴ Ynara tykase Ejitu tõ tuisary Moeze tomo a, Arão maro:

– Oty katohe ypoetory tõ akorekehkãko hmatou? Ypoetory tõ topehke pyra erohketõ aropoko ropa toerohtohkõ pona ropa.

⁵ Ynara tykase roropa ynororo:

– Enetoko ke, tuhkehxo matose toehse. Oty katohe aherohtohkõ rumekapõko matou oserematohme rokene?

⁶ Moro ãmepyyry ae ro Izyraeu tõ tyrohmanohpose itamurumehxo tuisa a. Ynara tykase ynororo irohmanohponanomo a, erohketõ tuisary tomo a roropa:

⁷ – Taroino onahpoty onekaropyra ehtoko erohketomo a tijoro tõ ritohme. Ah nytõ toto tamoreme xine, onahpoty zupiry poko, anỹtohme eya xine.

⁸ Yrome tijoro tuhke tyripoko eya xine apitoryme toto nyriyã samo. Toiro tijoro onyripyra ahtao eya xine, toto wãnohnõko matose. Akĩme mã toto. Naeroro kohtãko mã toto: “Ehmaropa okyno zahkatohme kynekarorykõme Ritonõpo a,” ãko mã toto.

⁹ Naeroro yronymyrymehxo irohmanohpoko toto, erohkehpyra toto ehtohme, oseremara toto ehtohme, ajohpe ehtoh onetara toto ehtohme, tykase tuisa.

¹⁰ Mame mokaro irohmanohponanomo, erohketõ tuisary tõ roropa tutõtase Izyraeu tõ zuruse. Ynara tykase toto eya xine:

– Tuisa ynara nase: taroino onahpoty onekaropyra mana oya xine.

¹¹ Aomi poe amarokō, amoreme xine, onahpoty zupīko, anŷtohme. Yrome tuhke tijoro rīko ro matose apitoryme tuhke onyrytākō samo.

¹² Morara exiryke sapararahme toytose toto Ejitu nonory poro onahpoty apoitohme tyya xine, tiriiku zoko roropa ipuhturu tapoise ahtao esēkomo a.

¹³ Mame kokoro rokē Izyraeu tō tātarypose irohmaponanomo a tijoro riry poko, tuhke tyripotohme eya xine, apitoryme toto nyrytā samo onahpoty tokarose ahtao eya xine.

¹⁴ Izyraeu tō tamuximākō typitypipohse irohmaponanomo a. Tōturupose toto eya xine. Ynara tykase toto:

– Oty katohme tuhke hkopyra tijoro tō rīko hmatou? apitorymā sā pyra?

¹⁵ Mame Izyraeu tō tamuximākō toytose ekaropose tuisa a. Ynara tykase toto:

– Oty katohme yna ryhmāko mahno? Opoetoryme ynanase.

¹⁶ Seromaroro onahpoty onekaropopyra mase yna a. Yrome tuhke tijoro tyripōko ro mā toto yna a. Moro motye yna pipohnōko mā toto. Mokaro, yna rohmanohponanō zae pyra mā toto.

¹⁷ Yrome ynara tykase Ejitu tō esemy:

– Amarokō akīme rokē matose. Oerokurukō se pyra matose. Morara exiryke ekaropōko matose ya oytotohkō poko oeky tō zahkatohme onekarorykōme Ritonōpo a.

¹⁸ Ytotoko ropa oerohtokō pona. Onahpoty onekaropyra oya xine mā toto. Yrome tuhke tijoro rīko ro matose apitoryme onyrytākō samo.

¹⁹ Morara kary etaryke tyya xine, Izyraeu tō tamuximākō mā tuaro toehse tupime toehtokō poko. Kokoro rokē tuhke tijoro tyripose eya xine apitoryme toto nyrytā samo.

²⁰ Moromeīpo tōturukehse toto ahtao tuisa maro tōseporyse Moeze tō maro Arão maro. Toto eraximāko toh kynexine.

²¹ Ynara tykase toto:

– Onyryrykō enēko Ritonōpo mana. Awānohtorŷko mana. Opokoino xine yna zehno tuisa mana, ipoetory tō roropa yna zehno mā toto. Opokoino xine yna orihmapōko mā toto.

Ritonōpo maro Moeze oturutopōpyry

²² Mame tōturuse ropa Moeze Ritonōpo maro. Ynara tykase ynororo:

– Ritonōpo, oty katohme opoetory tō ryhmāko mah? Oty katohme kuenehpoase xiaro?

²³ Ynara exiryke: Ōmihpyry omi poe tōturupitose jahtao Ejitu tō tuisary maro, opoetory tō tyryhmase eya. Yrome toto onypynanohpyra mekurehno roropa.

6

¹ Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Seromaroro ynyriry Ejitu tuisary a enēko mase. Ynara tyripōko ase eya: ypoetory tō akorehmāko mana aytorykō poko. Ÿ, tātaryporyke toto aropōko mana tynonory rumekatohme eya xine.

Moeze kohmatopōpyry Ritonōpo a

² Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

³ Osenepoase Aparão a te, Izake a te, Jako a roropa Ritonōpo Jamihmehxo Exiketyme. Yrome jesety kurā Oesēkōme onekaropyra exine eya xine.

⁴ Jomihpyry ekarone eya xine. Ynara akene: Sero nono ekarōko ase, Kanaã ekarōko ase apakomotyamo a. Moro nono po katonōme sā rokē toh kynexine.

⁵ Seromaroro Izyraeu tō pusuh kary totase ya. Topkehke pyra toto rohmanohpotoh Ejitu pōkomo a tonese ya. Wenikehpyra ase jomihpyry poko.

⁶ Naeroro ynara kahtoko Izyraeu tomo a: “Ywy ase Oesēkomo. Opy-nanohtorỹko ase otuarimatohkō wino Ejitu po. Yjमितunuru ke Ejitu pōkō wānohnōko ase yronymyryme. Opy-nanohtorỹko ase.

⁷ Oritorỹko ase ypoetory tōme. Ywy Oesēkōme exīko ase. Tuaro exīko matose Ritonōpome jexiry poko, Oesēkōme, opynanopyrykohtao ya otuarimatohkō wino Ejitu po.

⁸ Aarotorỹko ase, jomihpyry ae ro Aparão a te, Izake a te, Jako a roropa: ‘Sero nono emero ekarōko ase apakomotyamo a,’ katopōpyry ae ro. Mame moro nono ekarōko ase oya xine oesarykōme. Ywy ase Oesēkomo.”

⁹ Izyraeu tō turuse Moeze a, Ritonōpo omihpyry emero. Yrome onetara toh kynexine, typoremākapose toto exiryke ikurohtao xine, yronymyryme toto rohmanohporyke Ejitu pōkomo a.

¹⁰ Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

¹¹ – Ytoko, Parao, Ejitu tuisary zuruse: “Ah Izyraeu tō nytō toto ononory poe.”

¹² Yrome ynara tykase Moeze Ritonōpo a:

– Izyraeu tō jomiry etary se pyra toehse. Mokaro motye jomiry etary se pyra tuisa exīko mana. Tupime jotururu ya roropa.

¹³ Mame tōmipona Moeze tō tyripose Ritonōpo a Arão maro, ynara katohme Izyraeu tomo a, Ejitu tuisary a roropa:

– Yna tonyohse Ritonōpo a, Izyraeu tō arotohme, Ejitu nonory poe.

Moeze tō tamuru tomo, Arão maro

¹⁴ Ynara mā oxiekyryme exiketomo, Moeze tō tamuru tomo, Arão maro: Rupē, Jako mūkuru apitorymano toemūkuase asakoropane: Enoke te, Paru te, Ezerō te, Karami, enara. Mokaro mā Rupē ekyry tomo.

¹⁵ Ximeão toemūkuase 6me: Jemueu te, Jamī te, Oate te, Jakī te, Zoa te, Sauu, enara. Sauu eny Kanaā pōme kynexine. Mokaro mā Ximeão ekyry tomo.

¹⁶ Rewi toemūkuase oseruao: Jeresō te, Koate te, Merari, enara. 137me jeimamyry taropose Rewi a.

¹⁷ Jeresō toemūkuase asakoro: Ripani te, Ximei, enara. Tuhke tumūkue te, typakōke roropa toehse toh kynexine.

¹⁸ Koate toemūkuase asakoropane: Anarão te, Isara te, Eperō te, Uzieu, enara. 133me jeimamyry taropose Koate a.

¹⁹ Merari toemūkuase asakoro: Mari te, Muxi, enara. Mokaro Rewi ekyry tō kynexine.

²⁰ Anarão typytase tumy oryxiry maro. Toemūkuase toto asakoro: Arão te, Moeze, enara. 137me jeimamyry taropose Anarão a.

²¹ Isara toemūkuase oseruao: Kora te, Nepeke te, Zikiri, enara.

²² Uzieu roropa toemūkuase oseruao: Misaeu te, Euzapã te, Xitiri, enara.

²³ Arão typytase Erisepa maro, Aminatape ēxiry, Nasō oryxiry. Toemūkuase toto asakoropane: Natape te, Apiu te, Ereaza te, Itamaa, enara.

²⁴ Kora toemūkuase oseruao: Axia te, Eukana te, Apiasape, enara. Mokaro Kora ekyry tō kynexine.

²⁵ Ereaza, Arão mūkuru, typytase toiro Putieu ēxiry maro. Toemūkuase toto toiro: Pineiame. Mokaro oxiekyry tō tuisary kynexine Rewi ekyry tomo.

²⁶ Arão tō taropose Ritonōpo a Moeze maro ynara karyke: Izyraeu tō arotoko Ejitu poe.

²⁷ Toytose ynaroro oturuse Parao, Ejitu tuisary a, Ejitu poe Izyraeu tō arotohme.

Moeze turuse Ritonõpo a

²⁸ Moeze maro tõturuse Ritonõpo ahtao Ejitu po,

²⁹ ynara tykase ynororo:

– Ywy ase Oesêkomo. Parao, Ejitu tuisary zuruko emero ynekarory oya.

³⁰ Yrome Moeze a tozuhse. Ynara tykase ynororo:

– Ritonõpo, tupime ya jotururu. Otãto jomiry etãko tuisa nae?

7

¹ Mame ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– Ynara tyrïko ase: ritõme sã orïko ase tuisa a; orui Arão oturuketyme tyrïko ase, õmiry ekaroneme.

² Arão zurũko mase emero ynekarory oya. Mame oturũko ynororo tuisa maro, Izyraeu tã aropotohme Ejitu nonory poe.

³ Yrome tuisa aosenetupuhtoh tũpore sã tyripõko ase. Mame yjमितunuru ke toto enaroxitapãkãko ase, Ejitu põkomo.

⁴ Õmirykõ onetara exïko tuisa mana. Mame mokyro wãnohnõko ase iiryhmatoh ke. Ypoetory tã arõko ase Ejitu poe, Izyraeu tomo.

⁵ Mame tuãnohse toto ahtao ya, ypoetory tã Izyraeu tã tarose ahtao ya Ejitu poe tuaro exïko mã toto: Ywy ase Ritonõpo emero Esemey.

⁶ Mame Ritonõpo nyriphopyry tyrise Moeze a Arão maro, aomihpyry omipona.

⁷ Tõturuse toto ahtao Ejitu tuisary a, 80me jeimamyry Moeze nae kynexine, Arão 83me jeimamyry nae kynexine.

Arão myxiry

⁸ Ynara tykase Ritonõpo Moeze a, Arão maro:

⁹ – Yjमितunuru enery se Ejitu tuisary ahtao, omoro Moeze, orui zuruko tymyxiry ematohme nono pona tuisa ãpataka. Okoime anyhtãko mana.

¹⁰ Mame morara tyrise Moeze a Arão maro. Toytose toto osẽpatakamase tuisa maro. Tymyxiry tomase Arão a nono pona tuisa ãpataka oximõmãkõ neneryme. Mame okoime tanyhtase Arão myxiry.

¹¹ Mame pyaxi tã tykohmase tuisa a, tuarohxo exiketomo. Isaaro tyrise eya xine.

¹² Tymyxiry tomase ahtao nono pona pyaxi tomo a okoime tanyhtase toto imyxirykõ roropa. Yrome Arão myxiry a toto myxiry tã tonahse porehme.

¹³ Morohne eneryhtao ro tuisa aosenetupuhtoh tũpore ro kynexine Ritonõpo nekarohpyry ae ro. Moeze tã omiry, Arão maro onymoipyra kynexine.

Iiryhmarykõ apitorymano: tuna tanyhtase munume

¹⁴ Mame ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– Ejitu tuisary aosenetupuhtoh tũpore mana. Ejitu poe ypoetory tã anaropopyra mana aporo.

¹⁵ Kõkoro pakeimo mokyro zupiko aytoryhtao Niro kuaka. Omyxiry aroko, okoime tanyhtase aexihpyry. Mame eraximatatoko tuna ehpiokoxi.

¹⁶ Ynara kaxiko eya: “Ritonõpo epereu tã Esemey jenehpõase ourutohme: Ah ypoetory tã nytõ toto ona pona jeahmatohme. Yrome Ritonõpo nyriphopyry omipona pyra mexino.

¹⁷ Seromaroro, ãko Ritonõpo, inyriy eneryke oya Ritonõpome aexiry waro exïko mase. Tuisa, seromaroro tuna etapãko ase nakuatao, sero ymyxiry ke. Mame sero tuna anyhtãko munume.

¹⁸ Kana tã nakuaõkõ orihnõko mã toto. Sero tuna su ãko mana, tymoke. Mame moro tuna xihpyry enery se pyra exïko Ejitu põkõ mana.”

¹⁹ Ynara tykase roropa Ritonõpo Moeze a:

– Kaxiko Arão a, tymyxiry anȳtohme tuna tō poro, iporiry tō maro, ikuhpo tō maro, morohne tunary anyhtatohme munume. Ahtao munume ex̄iko paxiha tō wewe risē ao, oripo tō topu risē ao roropa.

²⁰ Ritonõpo nyripohpyry tyrise Moeze a Arão maro. Tuisa ēpataka, ipoetory tō maro tymyxiry tan̄yse Arão a, tuna totapase eya nakuatao, munume moro tuna tanyhtase.

²¹ Kana tō toorihse, tymoke toehse tuna, su āko xihpyryme. Tuna onēsaromepyra toehse Ejitu pōkomo. Emero esarykō po, Ejitu po munume toehse kynexine.

²² Yrome pyaxi tō a roropa tukupose ahtao morara tyrise eya xine isaaro. Naeroro tuisa aosenetupuhtoh tūpore ro kynexine. Ritonõpo omihpyry ae ro Moeze tō omiry Arão maro onymoipyra kynexine.

²³ Morarame toeramase tytapyī konōto taka ropa, torētyke pyra morohne poko.

²⁴ Eutary tō tahkase Ejitu pōkomo a emero, tuna ehpio tuna kurā zupitohme, moro tuna kuaō onēsaromepyra toexirykōke.

²⁵ 7me ēmepyry taropose eya xine, tuna Niro totapase ahtao Ritonõpo a.

8

Pororu tomo

¹ Moromeīpo ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– Ytoko tuisa zuruse, kaxiko ynara āko Ritonõpo eya: “Ah ypoetory tō nytō toto sero nonory poe jeahmatohme.

² Toto anaropopyra awahtao awānohtor̄yko ase pororu tō ke.

³ Tuna Niro pehkāko pororu tō mana. Moro kuae tūtāko mā toto omōtohme tuisa tapyī konōto taka, tuisa nyhtoh taka te, etuety pona te, ipoetory tō tapyī taka te, imehnō tapyī taka te, wyi ritoh aka, ekeitoh aka, paxiha tō aka wyi riryhtao, enara.

⁴ Pyhseky āko pororu tomo opona xine te, ahno pona te, otuisary tō pona, enara.”

⁵ Ynara tykase roropa Ritonõpo Moeze a:

– Arão zuruko tymyxiry anȳtohme tuna poro te, iporiry tō po te, pēkamā kō po te, pororu tō kohmatohme nakuae nono po pororu tuhke ehtohme Ejitu nonory po.

⁶ Mame Ejitu tunary tō poro tymyxiry tan̄yse Arão a. Pororu tō tutūtase tuna kuae Ejitu nonory pehnōko sā porehme.

⁷ Yrome pyaxi tō a roropa tukupose ahtao pororu tō tonehpose Ejitu nonory pona.

⁸ Mame Moeze tō tykohmapose tuisa a Arão maro. Ynara tykase ynororo:

– Oturutoko Oesēkō Ritonõpo a pororu tō aropotohme ropa yna wino. Izyraeu tō aropōko ase amaro xine okyno tō zahkatohme onekarorykōme eya, tykase repe.

⁹ Ynara tykase Moeze:

– Kure. Tākye ase jotururu poko Ritonõpo a opoko xine. Kaxiko ya otara ahtao jotururu se hma Ritonõpo a ākorehmatohme te, opoetory tō akorehmatohme te, ononory pōkō emero akorehmatohme, pororu tō aropotohme ropa atapyī konōto tae, imehnō tapyī tō tae roropa, tuna kuaō rokē toto ehtohme.

¹⁰ – Kokoro oturuko ypoko, tykase tuisa.

– Ÿ, morara tyrīko ase ōmihpyry ae ro, tykase Moeze. Mame zuaro ex̄iko mase; imep̄y isā pyra mana, Ritonõpo rokene Kuesēkomo.

¹¹ Owino xine pororu tō ytōko ropa, atapyī tō tae te, otuisary tō wino te, Ejitu pōkō wino porehme, enara. Tuna Niro kuaō rokē pororu tō exīko mana.

¹² Mame tuisa tapyī tae tutūtase Moeze tomo, Arāo maro. Tōturuse Moeze Ritonōpo a pororu tō aropotohme ropa, inenehpotyā tuisa wānohtohme.

¹³ Mame Moeze omiry totase Ritonōpo a: pororu tō toorihse tapyi tō tao te, tupito tō po te, ona po roropa, enara.

¹⁴ Kaetoko tuhke tyrise Ejitu pōkomo a, pororu tomo. Su āko kynexine Ejitu nonory po porehme.

¹⁵ Mame pororu tō toorihse exiry tonese ahtao tuisa a, aosenetupuhtoh tūpore toehse ropa, Ritonōpo nekarohpyry ae ro. Moeze tō onymoipyra toehse, Izyraeu tō anaropopyra tokurehse ynororo.

Azamo panono

¹⁶ Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Kaxiko Arāo a: “Nono etapako omyxiry ke.” Mame Ejitu nonory po nono anyhtāko azamo panōme.

¹⁷ Tymyxiry ke nono totapase Arāo a. Mame Ejitu nonory poro emero nono tanyhtase azamo panōme. Ahno poko toehse toto okyno tō poko roropa.

¹⁸ Morara riry tukuhse pyaxi tomo a. Yrome azamo panō onyrisaromepyra toh kynexine. Ahno poko ro, okyno poko roropa azamo panō kynexine.

¹⁹ Ynara tykase pyaxi tomo tuisa a:

– Azamo panō onyrisaromepyra ynanase Ritonōpo a rokē mokaro tyrise, tykase toto.

Yrome tūpore ro tuisa osenetupuhtoh kynexine. Ritonōpo omihpyry ae ro Moeze omiry onenetupuhpyra kynexine, Arāo maro.

Moromoro

²⁰ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Kokoro pakeimo, tuisa ytoryhtao nakuataka ytoko eya oturuse. Kaxiko eya, ynara āko Ritonōpo oya: “Ah ypoetory tō nytō toto Ejitu nonory poe, jeahmase.

²¹ Toto anaropopyra awahtao moromoro tō enehpōko ase awānohtohme te, opoetory tō maro te, ahno maro emero. Ejitu pōkō tapyī tō pehme exīko mā kehko moromoro ke. Nono pehme exīko moromoro ke.

²² Yrome ypoetory tō esary Kosē pynanohnōko ase, moroto moromoro pyra ehtohme. Morara ahtao zuaro exīko matose ywy, Ritonōpo taro ase sero nonory po.

²³ Tyoro tyrīko ase ypoetory tomo a, opoetory tomo a ynyriry sā pyra. Kokoro morara tyrīko ase.”

²⁴ Mame morara tyrise Ritonōpo a. Moromoro tuhke tomōse tuisa tapyī taka ipoetory tō tapyī taka roropa. Tyrohsē konōto kynexine Ejitu tō nonory po porehme.

²⁵ Naeroro Moeze tō tykohmapose tuisa a, Arāo maro. Ynara tykase ynororo:

– Ytotoko okyno tō zahkase onekarorykōme Oesēkō Ritonōpo a, yrome morara tyritoko taro Ejitu nonory po, tykase.

²⁶ – Arypyra, tykase Moeze, morara zae pyra mana. Ynara exiryke: yna eky tō etapary yna a jahkatohme ynanekaroryme Ritonōpo a oenurukō zamaro pyra mana. Oryhpopākatorŷko mana. Mame yna zehno exīko Ejitu pōkō nase. Yna etapāko topu ke mā toto.

²⁷ Oseruao ěmehnōko ynanase yna ytory poko ahno esaka pyra. Moroto yna eky etapāko ynanase jahkatohme ynanekaroryme Ritonōpo yna Esemu a, aomihpyry omipona se yna exiryke.

²⁸ Mame ynara tykase tuisa:

– Ÿ, ytotoko. AaropotorŸko ase. Oekykō etapatatoko jahkatohme onekarorykōme Ritonōpo Oesēkomo a. Yrome mya nymyry pyra ytotoko. Oturutoko ypoko roropa, tykase Ejitu tuisary eya xine.

²⁹ Ynara tykase Moeze:

– Jytoryhtao taroino oturūko ase Ritonōpo a moromoro tō aropotohme kokoro owino te, opoetory tō wino te, ahno wino porehme, enara. Yrome yna onenekunohpyra ropa exiko. Ah Izyraeu tō nytō toto tynekarorykō zahkase, Ritonōpo tosēkō eahmaryme.

³⁰ Mame tutūtase Moeze tuisa tapyī konōto tae. Tōturuse Ritonōpo a.

³¹ Mame Moeze omiry totase Ritonōpo a. Moromoro tō taropose ropa Ejitu tuisary poe te, ipoetory tō poe te, ahno poe emero, enara. Moromoro pyra toehse ipunaka.

³² Yrome tuisa osenetupuhtoh tūpore toehse ropa. Izyraeu tō anaropopyra tokurehse ropa ynororo.

9

Ejitu pōkō eky tō orihtopōpyry

¹ Morarame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Ytoko tuisa zuruse ropa. Kaxiko eya Ritonōpo, epereu tō Esemy, ynara āko oya: “Ah ypoetory tō nytō toto sero nono poe jeahmase.

² Toto anaropopyra awahtao,

³ tyrohsē konōto enehpōko ase oeky tō pona awānohtohme, kawaru tomo te, kameru tomo te, pui tomo te, kaneru tomo te poti tomo, enara.

⁴ Ypoetory tō Izyraeu eky tō apiakāko ase toto ewomatohme. Ejitu pōkō eky tō rokē tyrohsē apoīko mana, yrome Izyraeu tō eky tō orihpyra exīko mana.

⁵ Ywy Ritonōpo imenekano, kokoro morara tyritohme.”

⁶ Yrokokoro morara tyrise Ritonōpo a tōmihpyry ae ro. Tyrohsē tooehse Ejitu tō eky tō pona. Toorihse toto emero. Yrome Izyraeu tō eky tō orihpyra toh kynexine.

⁷ Enenanō tonyohse tuisa a tuaro toehtohme. Turuse ynororo, Izyraeu eky tō orihpyra tokurehse toto porehme. Yrome aosenetupuhtoh tūpore ro kynexine. Izyraeu tō anaropopyra kynexine ynororo.

Zaozao toh enehpotopōpyry Ritonōpo a

⁸ Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze tomo a Arāo maro:

– Oemary ke oruno apoitoko apoto esary poe, ipahtohme kakoxi Ejitu tuisary ēpataka.

⁹ Sappararahme oruno ytōko Ejitu nonory po porehme. Emero esao zaozao toh exīko. Soporome exīko ahno pihpyry poko, okyno pihpyry poko, enara.

¹⁰ Naeroro oruno tapoise Moeze a Arāo maro. Tuisa ēpataka toytose toto. Mame Moeze a oruno tomase kakoxi. Zaozao toh toehse, soporome toehse roropa ahno pihpyry poko te, okyno pihpyry poko, enara.

¹¹ Mame pyaxi tō oehsaromepyra toh kynexine Moeze ēpataka zaozao toh pokoino typihpyrykō poko, imehnō Ejitu pōkō pihpyry samo.

¹² Yrome Ritonōpo a tuisa osenetupuhtoh tyripose tūpore. Ritonōpo omihpyry ae ro Moeze tō omiry onenetupuhpyra ro tuisa kynexine.

Konopoimo poko ekarōko

¹³ Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Kokoro pakeimo ytoko osēpatakamase tuisa maro. Zuruko ynororo, ynara āko Ritonōpo epereu tō Esemu: “Ah ypoetory tō nytō toto sero nono poe jeahmase.

¹⁴ Seromaroro oryhmatoh epukāko opona xine te, otuisary tō pona te, ahno pona, enara, zuaro oehtohkōme, sero nono po imepŷ ysā exikety pyra mana.

¹⁵ Oryhmarykō se nymyry jahtao tyrohsē ke amarakō tonahse exiry porehme.

¹⁶ Yrome isene ro onomōko ase, yjमितunuru enepotohme oya xine juaro imehnō ehtohme sero nono pōkō porehme.

¹⁷ Epyrypāko ro mase. Ypoetory tō Izyraeu anaropopyra roropa mase ononōry pōe.

¹⁸ Naeroro kokoro konopoimo enehpōko ase, topu sā exikety maro, orēpyra exikety. Sero konopoimo onenepitopyra Ejitu pōkō mana.

¹⁹ Morara exiryke oekykō enehtoko, jarao exiketō emero, tapyi tō taka. Omōpyra toto ahtao, konopoimo toehse ahtao, topuimo epukāko kaino. Mame orihnōko mā toto ahno tomo te, okyno roropa, enara.”

²⁰ Toitoinē enaromŷke tuisa poetory tō toehse morara kary etaryke tyya xine. Typoetory tō tarose eya xine tytapyikō taka, toky tō maro.

²¹ Yrome imehnō tuisa poetory tō putupyra rokē kynexine. Typoetorykō tynomose eya xine jarao rokene, toky tō maro tutupikō po.

²² Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Oemary anŷko kakoxi konopoimo oehtohme, topuimo maro. Ejitu nonory pona epukāko mana, emero ahno pona te, okyno tō pona te, otyro tōkehko pona tupito po.

²³ Tymyxiry tanŷse Moeze a kakoxi. Konomeru tonehpose Ritonōpo a te, konopoimo maro te, nenenehkane nono poro porehme. Tonehpose eya

²⁴ konopoimo, topu panō ke, nenenehkane maro, Ejitu nonory po porehme, okynano. Moro konopoimo, jamihme exiry panō exipitopyra kynexine Ejitu ehpitotopōpyry poe.

²⁵ Ejitu poro porehme konopoimo a jarao exiketomo tonahkase, ahno tomo te, okyno tō roropa te, otyro tōkehko tupito tō po te, wewe roropa, enara.

²⁶ Kosē nonory po rokē, Izyraeu tō esary po konopoimo oehpyra kynexine.

²⁷ Moeze tykohmapose tuisa a, Arāo maro. Ynara tykase ynororo:

– Toerypymase ywy seromaroro. Zae Ritonōpo Oesēkō mana. Ywy, ypoetory tō maro, azahkuru ynanase.

²⁸ Oturuko Ritonōpo a. Epo mana konomeru, konopoimo topu tō maro! Aaropotorŷko ropa ase. Taroino oneraximazomopopyra ase oya xine, tykase tuisa.

²⁹ Ynara tykase Moeze:

– Pata poe tutūtase jahtao jemary tō anŷnōko ase jotururume Ritonōpo Kuesēkomo a. Konomeru mynyhpānōko, konopoimo oehkehnōko. Moro eneryke oya zuaro exīko mase, sero nono Ritonōpo kyryryme mana.

³⁰ Yrome zuaro ase, Oesēkōme Ritonōpo onenetupuhpyra ro matose opoetory tō maro.

³¹ Mauru panō, otyro roropa anarykatyā tonahkase, tupuhtuke exiketomo te, tokure exiketō roropa.

³² Yrome tiriiku onenahkara exipyra ro exiryke.

³³ Mame tuisa maro ehxīpo tutūtase Moeze pata poe. Tomary tō tanŷse eya tōtururume Ritonōpo Tosēkomo a. Mame konomeru tymynyhpāse, konopoimo roropa.

³⁴Yrome konopoimo te, konomeru roropa mynyhpätöpöpyry eneryke tuisa a, iirypyryme toehse ropa ynororo. Izyraeu tō anaropopyra toehse ropa ynororo ipoetory tō maro.

³⁵Mame Ritonōpo omihpyry ae ro, Moeze maro Izyraeu tō anaropopyra tuisa kynexine tynonory poe.

10

Taparara tō enehpotöpöpyry Ritonōpo a

¹Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Ytoko tuisa zuruse. Aosenetupuhtoh tyripose ya tūpore, ituisary tō maro. Jomiry onetara ynaroro tyripose ya yjमितunuru enepotohme eya xine.

²Omūkurukō te, apakomotyākō zurutohme roropa oya xine imeīpo, Ejitu pōkō poremākatöpöpyry poko ya te, yjमितunuru enepotöpöpyry poko eya xine. Morarame tuaro exīko matose, ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

³Moeze toytose Arão maro tuisa zuruse. Ynara tykase toto eya:

– Ritonōpo epereu tō Esē ynara āko: “Otarah tao jomiry moīko mano? Jomiry omipona exīko mano? Ah ypoetory tō nytō toto sero nono poe jeahmase.

⁴Toto anaropopyra awahtao, kokoro taparara tō enehpōko ase xiaro.

⁵Nono onenesaromepyra exīko matose pehme exiryke taparara ke, Ejitu nonory po. Otyro enahnōko emero konopoimo nynomohpyry. Wewe roropa amoriry enahnōko mā toto.

⁶Atapyīkō pehkāko mā toto, otuisary tō tapyī tao roropa, ahno tapyī tao roropa. Sero oryhmatoh panō onenepitopyra omykomo, atamuru tō roropa moino ro.”

Morara tykase Moeze. Mame tutūtase ynororo tuisa tapyī tae.

⁷Mame ynara tykase tuisa poetory tō eya:

– Otara ahtao kuerekohmakehnōko mokaro nae? Ah mokaro orutua kō nytō toto tosēkō Ritonōpo eahmase. Tuaro pyra ro mahno Ejitu enahkatoh poko?

⁸Mame Moeze tō tarose ropa Arão maro tuisa ēpataka ropa. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Jomi poe ytotoko Ritonōpo Oesēkō eahmase. Yrome zuaro se ase: onokākō ytōko nae?

⁹– Yna ytōko emero, tykase Moeze, yna poenō maro, tamuhpomākō maro. Yna mūkuru tō arōko ynanase, yna ēxiry tō maro te, yna eky tō maro: kaneru tomo te, poti tō maro te, pui tomo, enara. Otuhtoh konōto rīko ynanase Ritonōpo yna Esē eahmaryme.

¹⁰Ynara tykase tuisa:

– Otarame Ritonōpo amaro xine ytōko mana. Yrome opyxiākō anaropopyra ase opoenō maro. Tuaro ase oeparykō poko atamorepāko matose, yna rumekatohme.

¹¹Arypyra! Orutua kō rokē aropōko ase Ritonōpo eahmatohme, moro se awahtao xine.

Mame Moeze tō taropose Arão maro tuisa maro ehxīpo.

¹²Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Oemary anỹko Ejitu po taparara tō oehtohme. Oehnōko mā toto otyro enahkase emero, konopoimo nenahkahpyry akoīpyry enahkase.

¹³Tymyxiry tanỹse Moeze a Ejitu po. Tyryrykane tonehpose Ritonōpo a xixi tūtatoh wino. Tyryry tykase nono poro saereme, koko, enara. Mame tōmehse ahtao taparara tō tonehse tyryrykane a.

¹⁴ Sapararahme toytose toto Ejitu poro porehme, taparara tuhke. Moro panono exipitopyra kynexine moino ro. Mokaro panõ exipyra ropa exiry jumãme.

¹⁵ Nono typehkase eya xine. Xinukutume toehse. Otyro akoĩpyry tonahse eya xine, epery tõkehko wewe poko, konopoimo nenahkahpyry akoĩpyry. Wewe ary te, onahpoty roropa, tonahkase eya xine Ejitu nonory po porehme.

¹⁶ Taryporyke Moeze tykohmapose Arão maro tuisa a. Ynara tykase ynororo:

– Iiryppyryme toehse ywy Ritonõpo Oesẽkomo a, oya xine roropa.

¹⁷ Seromaroro yryppyry ikorokapoko Ritonõpo a. Oturuko roropa eya sero juãnohtoh xihpyry aropotohme ropa ywinoino.

¹⁸ Tuisa tapyĩ tae tutõtase ropa Moeze. Tõturuse ynororo Ritonõpo Tosemy a.

¹⁹ Mame tyryrykane tonehpose Ritonõpo a xixi omõtohwino jamihme exikety. Taparara tõ tanỹse eya, tomase toto tuna konõto Tahpiremã kuaka emero porehme. Taparara pyra toehse ipunaka Ejitu nonory po.

²⁰ Yrome Ritonõpo poe tuisa osenetupuhtoh tũpore exikehpyra toehse. Izyraeu tõ anaropopyra kynexine ynororo.

Ikohmãkatopõpyry

²¹ Mame ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– Oemary anỹko kakoxi, ikohmãkapotohme Ejitu nonory poro porehme, xinukutume ehtohme ipunaka, moro xinukutumã apõko sã mã toto.

²² Tomary tanỹse Moeze a kakoxi. Tykohmãse Ejitu po. Oseruao ikohmamary taropose emehpyra.

²³ Imehnõ onenesaromepyra Ejitu põkõ kynexine. Morara ahtao tytapyĩkõ tae tũtara tohw kynexine. Yrome Izyraeu tõ tapyĩ tao saereme kynexine.

²⁴ Moeze tykohmapose tuisa a tyya. Ynara tykase ynororo eya:

– Ytotoko. Izyraeu tõ aropõko ase Ritonõpo eahmase Oesẽkomo. Opyxiãkõ arotoko opoenõkõ maro. Yrome oeky tõ: kaneru tomo te, poti tomo te, pui tõ maro taro rokẽ exiõko mã toto.

²⁵ – Morara ahtao, tykase Moeze, – omoro ro okyno tõ ekarõko mase yna a etapatohme, jahkatohme ynanekaroryme Ritonõpo yna Esẽ eahmaryme.

²⁶ Morara se pyra ynanase. Yna eky tõ arory se ynanase. Toiro okyno onynomopyra ynanase. Imenekary se ynanase toitoine ynanekaroryme Ritonõpo eahmatohme, yna Esẽme. Morotona eporehkara ro yna ahtao, zuaro pyra ynanase onokãkõ etapãko ynanase ynanekaroryme Ritonõpo a.

²⁷ Yrome Ritonõpo a tuisa osenetupuhtoh tũpore tyripose. Naeroro Izyraeu tõ anaropopyra kynexine Ejitu poe.

²⁸ Ynara tykase ynororo Moeze a:

– Epo hnae! Estryhmako taroino! Jũme oehpyra ropa exiko tarona! Toehse ropa awahtao oriõhnõko mase!

²⁹ – Zae mase, jenepyra ropa mase jũme, tykase Moeze eya.

11

Iiryhmatopõpyry etyppyry, 10mano

¹ Ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– Toiro Ejitu tuisary wãnohtoh enehpõko ro ase Ejitu põkõ wãnohtohme. Moromeĩpo aaropotorỹko mana. Ajohpe pyra aaropotorỹko mã rahkene.

² Seromaroro Izyraeu tõ zuruko, orutua komo, nohpo tõ maro: uuru risẽ ekaropotohme parata risẽ roropa, Ejitu põkomo a.

³Ritonõpo poe Izyraeu tō akorehmary se toh kynexine. Ajohpe pyra, Moeze tonetupuhse tuisa poetory tomo a, orutua imehxo exiketyme.

⁴Mame tuisa turuse Moeze a, ynara tykase Ritonõpo: “Onoa ytōko ase Ejitu poro.

⁵Ononorykō poro porehme omūkurukō osemazupu tō orihnōko mā toto: emero tapyi tao, tuisa mūkuru poe, jumy nymenekahpyry tuisame tymyakāme, erohkety mūkuru pona, tiriiku apory poko exikety. Orihnōko roropa okyno mūkuru tomo, apitoryme aenurutyamo.

⁶Ejitu poro kui āko mā toto, xitāko sam karyke. Sero panō exipitopyra kynexine moino ro. Ipanō exipyra ropa exīko jūme.

⁷Yrome Izyraeu tō esary po mynyhme rokē exīko. Kaikuxi tō roropa hoho kara exīko mā toto. Zuarō oehtohkōme, ywy, Ritonõpo Ejitu pōkō apiakāko ase Izyraeu tō wino.”

⁸Etyhpyryme ynara tykase Moeze:

– Opoetory tō esā emero jupīko mā toto, tosekumuru po porohnōko mā toto jēpataka, “Ajohpāme sā ytotoke taroino. Izyraeu tō aroko porehme,” āko mā toto. Moromeīpo ytōko ase.

Tutūtase Moeze tohne tuisa oturutōh poe.

⁹Mame ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– Ōmiry onetara tuisa mana, yjमितunuru ke ynyrytā ritohme osenu-ruhkatohme Ejitu po.

¹⁰Morohne tyrise Moeze tomo a Arāo maro, Ritonõpo jamitunuru enepo-tohme Ejitu tuisary ēpataka. Yrome Ritonõpo poe aosenetupuhtōh tūpore rokē kynexine. Izyraeu tō anaropopyra kynexine Ejitu nonory poe.

12

Epozakuroko Ritonõpo ytotoḡpyry

¹Ynara tykase Ritonõpo Moeze tomo a Arāo maro Ejitu po:

²– Sero nuno apitorymāme exīko, jeimamyry ae oya xine.

³Ynara kaxiko Izyraeu tomo a emero: Ēmepyy 10mā po, sero nuno po emero jūkō kaneru menekāko, kaneru pyra ahtao poti menekāko tytapyī taōkō zotyme.

⁴Tuhke pyra itapyī taōkō ahtao, tokykō onōsaromepyra toto ahtao tytororo, imepỹ tapyī esē maro exīko mana oximaro toiro okyno apiakatohme eya xine. Tōsē apiakāko mā toto ahno pune ehtohme.

⁵Okyno menekāko kaneru mūkuru te, otarame poti orutuame atapuropyra exikety, toiro jeimamyry nae exikety.

⁶Mame kokonie pukuro Ēmepyy 14mā po, sero nuno po tokykō etapāko mā Izyraeu tō porehme.

⁷Imunuru pitiko ke omōtoehpīry zonohnōko mā toto iratozome, kae roropa, enara. Mame moro tapyi tao moro tōsē ōnōko mā toto.

⁸Koko moro tōsē purūko mā toto ikarā po, tōtohme otyro itū exiketō maro, wyi iporutatoh maro pyra exikety maro.

⁹Moro tōsē onōpyra matose onupurupyra ahtao, tahnose ahtao tuna maro roropa onōpyra matose. Okyno tytororo purūko matose, zupuhpyry maro, jaxiry tō maro te, erery te, eano tōkehko purūko matose ikarā po.

¹⁰Tōsē akoīpyry onukurākara ehtoko yrokokoro. Akoīpyry ahtao jahkatoko.

¹¹Otupohtotoke, asapatūkō amurutoko roropa, omyxirykō apoitoko. Taryporyke sā mokyro pū ōnōko matose. Sero mā Paxikoame, Otuhtōh Epoza-kuroko jeahmatohme Ritonõpo Oesēkomo.

¹² — Sero koko ytōko ase Ejitu nonory poro imūkurukō apitorymākō etapase emero, ahno mūkuru tomo te, okyno mūkuru tomo, enara. Ejitu pōkō ritō tō wānohnōko ase porehme. Ywy ase Ritonōpo.

¹³ Munu, tapyi omōtoh ehpiry poko eneryhtao ya enetupuhnōko ase Izyraeu tō tapyīme exiry poko. Ejitu pōkō wānopyryhtao ya, moro munu eneryhtao ya, epozakuroko ytōko ase etypohpyra ase, oryhmara xine exīko ase.

¹⁴ Mame emero ikonopory punero oseahmāko matose sero ěmepyry ae. Jahmāko roropa matose wenikehpyra oehtohkōme; ywy, Ritonōpo, ynyrihpyryme moro. Oseahmatoh Epozakuroko ytoto pōpyry poko tyrīko matose oseahmatohme. Apakomotyā roropa morara tyrīko mā toto jūme.

Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra

¹⁵ Mame 7me ěmepyry wyi enahnōko matose iporutatoh maro pyra exikety. Porutapỹ rokē enahnōko matose. Naeroro ěmepyry apitorymā po porutakety ipahtoko emero aryryra ehtohme atapyīkō htao. Morarame ěmepyry apitorymā poe 7mā pona wyi iporutatoh maro enapyryhtao imepyny a mokyro taroposēme exīko mana ypoetory tō Izyraeu tō winoino.

¹⁶ ěmepyry apitorymā po te, 7mā po roropa oximōme ehtoko Ritonōpo eahmatohme. Moro ěmepyry tō ae erohpyra exīko matose, yrome tonahsē riry poko erohnōko ro matose.

¹⁷ Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra, emero jeimamyry ae. Sero nuno po, sero ěmepyry po, ōseahmatohkō tyritoko, wenikehpyra oehtohkōme, seroae Ejitu nonory poe Izyraeu tō tarose ya. Naeroro sero oseahmatoh tyripōko ase oya xine jumāme onytyromara ehtohme. Jūkō tumūkuru tō amorepāko mā toto, moro ynyriphopyry poko.

¹⁸ Kokonie pukuro ěmepyry 14mā poe, nuno apitorymā po, ěmepyry 21 pona kokonie pukuro nuno apitorymā poro, ourukō enahnōko matose porutapỹ rokene.

¹⁹ 7me ěmepyry pune iporutatoh pyra atapyī tao tyritoko. Ynara exiryke wyi enapyryhtao iporutatoh maro, moro 7me ěmepyry ae, katonōme ahtao ro ehse ononory po te, Izyraeume exikety ahtao ro, taroposēme exīko Izyraeu tō winoino.

²⁰ Naeroro moro 7me ěmepyry ae tonahsē iporutatoh maro onenahpyra ehtoko. Atapyīkō tao wyi porutapỹ risē tonahsēme exīko mana.

Epozakuroko apitorymano

²¹ Izyraeu tō tamuximākō tykohmapose Moeze a. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Okyno imenekatoko kaneru te, kaneru pyra ahtao, poti etapatohme kuohkōme, Izyraeu tō emero oseahmatohme, Epozakuroko ytosē poko.

²² Otyro hissopo amoriry apoitoko ehxikatohme munu ke paxiha ao. Mame atapyīkō omōtoh ehpiry isỹmako, iratozo tomo te, epoe, enara. Mame tūtara matose tapyi tae ěmehtoh pona.

²³ Ejitu pōkō etapase Ritonōpo ytoryhtao moro munu enēko mana omōtoh ehpiry poko. Tynenyokyhpyry anaropopyra mana atapyī tō taka oetapatohkōme.

²⁴ Ynyriphopyry oya xine omipona ehtoko jūme; amarokomo te, opoenomo te, apakomotyā roropa, enara.

²⁵ Oytorykohtao Ritonōpo nekarory pona, ononorykō pona, Ritonōpo omihpyry omipona jeimamyry ae oseahmatoko sero samo, eahmaryme.

²⁶ Morarame opoenōkomo a ekaroporyhtao: “Oty kary se sero oseahmatoh nae?”

²⁷ Ynara ãko matose: “Kuekykõ etapãko sytatose Epozakuroko ayto-topõpyry poko Ritonõpo eahmatohme, Ejitu po kytapyĩkõ epozakuroko toytose Ritonõpo exiryke. Etypohpyra kynexine Izyraeu tapyĩkõ tao. Ejitu tã totapase eya, yrome Izyraeu tã typynanohse eya.”

Morarame tosekumuru po typorohse Izyraeu tomo, Ritonõpo eahmaryme Tosẽkõme.

²⁸ Mame toytose toto. Tyrise eya xine emero, Ritonõpo nyripohpyry Moeze tomo a Arão maro.

Ejitu põkõ mũkuru tã orihtopõpyry

²⁹ Onoa Ejitu põkõ mũkuru tã osemazuhme aenurutyã totapase Ritonõpo a emero tapyi tao; tuisa mũkuru osemazupu tumy myakãme exikety poe, ãpuruhpyry tao exikety mũkuru pona, okyno poenõ roropa totapase eya.

³⁰ Moro koko ae ro tynyhtoh poe towõse tuisa te, ipoetory tomo te, Ejitu põkõ emero. Ejitu poro ahno kynexine xitãko, kui ãko toiro imũkuru toorihse exiryke emero tapyi tao.

³¹ Moro koko ae ro Moeze tykohmapose tuisa a, Arão maro. Ynara tykase:
– Ytotoko taroino! Amarokomo, Izyraeu tã maro porehme! Ynonory irumekatoko. Ytotoko Ritonõpo Oesẽkõ eahmase onekaropohpyrykõ ae ro ya.

³² Oeky tã arotoko, kaneru tomo te, poti tã maro te, pui tõkehko maro. Ytotoko taroino. Ekaropoko Ritonõpo a kure rokẽ jyritohme.

³³ Taryporyke Izyraeu tã aropory se toehse Ejitu põkomo. Ynara tykase toto:
– Ytopyra awahtao xine orihnõko ynanase porehme.

³⁴ Naeroro wyi risẽ tapoise porutapỹ Izyraeu tomo a, emero tapyi taõkomo a, paxiha aka tyrise eya xine, tyõtose kamisa ke arotohme tymota po xine.

³⁵ Mame Moeze omihpyry ae ro Ejitu põkomo a uuru risẽ tokaropose Izyraeu tomo a te, parata risẽ maro te, upo roropa.

³⁶ Ritonõpo poe mõkomo tokarose Ejitu põkomo a, ekarory se toexirykõke Izyraeu tomo a, emero tokaropose ahtao eya xine. Morara Ejitu põkõ mõkomory kurã tarose Izyraeu tomo a.

Ejitu rumekatopõpyry Izyraeu tomo a

³⁷ Morarame Izyraeu tã toytopytose pupu po Ramese poe Sukote pona. 600 miime orutua kõ kynexine, nohpo tã onukuhpyra tuhke aehtohkomo te, poetohti roropa te, tamuhpomãkõ roropa, enara.

³⁸ Toto maro imehnõ kynexine tuhke, toky tã maro tuhke kaneru tomo te, poti tomo te, pui tomo, enara.

³⁹ Mame wyi tyrise Izyraeu tomo a iporutatoh maro pyra. Moro wyi risẽ tonehse tymaro eya xine Ejitu poe. Taryporyke Ejitu poe toto taropose Ejitu põkomo a exiryke tonahsẽ onyrisaromepyra toh kynexine, wyi roropa onyrisaromepyra toh kynexine iporutatoh maro.

⁴⁰ 430me jeimamyry taropose Izyraeu tomo a Ejitu po.

⁴¹ Morarame moro 430mãkõ tõtyhkase ahtao moro ãmepyry ae ro tutõtase Ritonõpo poetory tã emero porehme.

⁴² Moro koko toto enẽko Ritonõpo kynexine toto arotohme Ejitu poe. Moro koko Ritonõpo eahmatohme toehse jũme. Moro koko tõsehmarykõme nyhpyra Izyraeu tã porehme Ritonõpo omihpyry omi poe.

Epozakuroko poko ripotopõpyry Ritonõpo a

⁴³ Ynara tykase Ritonõpo Moeze tomo a Arão maro:
– Ynara tyripõko ase oya xine Epozakuroko jytotopõpyry poko. Moro Otuhthoh Epozakuroko poko otuhnõko Izyraeu tã rokene. Imehnomo a moro onenahpopyra ase.

⁴⁴ Yrome opoetory tō, topekahse exiketō oya xine, otuhnōko mā toto aīkōpotapihpyry tysahkase ahtao.

⁴⁵ Imehnō Izyraeu tō kara otuhpyra mā toto, axītao rokē tōsesarise toto ahtao te, okynahxo ehse exiketō roropa amaro xine topehke erohketōme toto ahtao ro otuhpyra mā toto.

⁴⁶ Moro otuhtoh tōnōko matose tapyi tao, moro tao tupuruse ahtao: moro tae anaropyra ehtoko imepỹ pona. Kaneru zehpyry onyatakara ehtoko ipunaka.

⁴⁷ Jomi poe Izyraeu tō emero moro otuhtoh enahnōko mā toto jeahmaryme.

⁴⁸ Imehnō onenahpyra mā toto tyaīkōpotapihpyry onysahkara exiketomo. Yrome imehnō amaro xine ehse exiketō moro otuhtoh poko tōtukuru se ahtao jeahmatohme, ah apitoryme aīpotapihpyry tysahkase nexino imehnō itapyī taōkō maro, orutua komo te, poeto tō maro. Moromeīpo Otuhtoh Epozakuroko poko otuhnōko mana Izyraeume aenurutyā samo.

⁴⁹ Sero jomihpyry omipona exīko Izyraeu tō aenurutyā Izyraeu nonory po te, imehnō nonory poe aehtyā roropa amaro xine ehtohme.

⁵⁰ Mame Izyraeu tō emero Ritonōpo nyripohpyry omipona toehse, inyripohpyry Moeze tomo a, Arāo maro.

⁵¹ Moro ěmepyyry ae Ejitu poe Izyraeu tō tarose Ritonōpo a, oxiekyrymākō porehme.

13

Osemazupu tō Ritonōpo poenōme

¹ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

² — Osemazuhme aenurutyā umūkurume mā toto. Okyno mūkuru osemazuhme aenurutyā roropa jekyme mā toto.

Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra

³ Ynara tykase Moeze Izyraeu tomo a:

— Wenikehpyra ehtoko sero ěmepyyry poko. Seroae Ejitu turumekase oya xine. Moroto imehnō namotome mexiatose. Sero ěmepyyry ae amarokō tonehse Ritonōpo a tyjamtunuru ke. Wyi porutatoh maro onenahpyra ehtoko.

⁴ Ejitu rumekāko matose seroae, nuno apitorymā po, nuno apipe po.

⁵ Tōmihpyry tokarose Ritonōpo a atamuru tomo a kananeu tō nonory ekarory poko oya xine te, heteu tō nonory te, amoreu tō nonory te, heweu tō nonory te, jepuseu tō nonory, enara. Moro nono kure mana otyro zamaro exikety. Tarose awahtao xine eya morotona otuhtoh konōto tyritoko oeahmatohkōme nuno apitorymā po, emero jeimamyry ae.

⁶ 7me ěmepyyry ae wyi enahnōko matose iporutatoh maro pyra ipunaka. Mame ěmepyyry 7mā po otuhtoh konōto rīko matose Ritonōpo eahmatohme, Oesēkomo.

⁷ Sero 7mā ěmepyyry ae wyi enahnōko matose iporutatoh maro pyra. Naeroro ononorykō po porehme iporutatoh ipahtoko, iporutatoh pyra ehtohme ononorykō po, wyi porutatoh risē pyra ehtohme roropa.

⁸ Sero ěmepyyry ae opoenōkō zurutoko onyrirykō poko: Serara rīko sytatose Ritonōpo nyrihpyry pokoino Ejitu nonory poe toesyryhmase kuahtao xine.

⁹ Sero otuhtoh konōto enetupuhpotohme exīko oya xine imykyhpyry samo oemary poko te, opery poko roropa. Ākorehmatorỹko mana wenikehpyra oehtohkōme, Ritonōpo omihpyry otururu poko, atamorepary poko, enara. Tyjamtunuru ke Izyraeu tō tarose Ejitu poe.

¹⁰ Naeroro oseahmatoko sero ěmepýry ae, sero nuno po jeimamyry ae rokene.

Omũkuru tō apitorymãkomo

¹¹ Ritonõpo Oesẽkō aarotorỹko mana kananeu tō nonory pona, tōmihpyry ae ro atamuru tomo a. Morarame sero nono ekaroryhtao oya xine,

¹² emero mũkuru apitoryme aenurutyã ekarõko matose Ritonõpo a, emero okyno mũkuru apitoryme aenurutyã roropa Ritonõpo ekyme mã toto.

¹³ Yrome jumẽta mũkuru apitorymã se awahtao xine oekyme, kaneru mũkuru ekaroko Ritonõpo a. Yrome oekyme ise pyra awahtao jumẽtu orihmanohpõko matose, ipymyry tohkãko rokene. Ahno mũkuru apitorymãkō emero epekahtoko roropa.

¹⁴ Imeĩpo opoenõkō oturuporyhtao oya xine: “Oty kary morohne?” toto ezuhnõko matose: “Tyjमितunuru ke Ritonõpo a tarose yna Ejitu poe. Moroto imehnõ namotome ynanexiase.

¹⁵ Yna aropory se pyra Ejitu tuisary ahtao Ritonõpo omipona pyra, Ejitu põkō mũkuru tō apitorymãkō totapase Ritonõpo a, ahno poenomo te, okyno poenomo, enara. Morara exiryke okyno mũkuru apitorymãkō ekarõko ynanase ynanekaroryme Ritonõpo a. Epehpyry ke rokẽ yna mũkuru apitorymãkō epekahtoko ynanase.

¹⁶ Morara tyrĩko ynanase wenikehpyra ehtohme, enetupuhtoh mykyry sã yna emary poko te, yna pery poko roropa; wenikehpyra ynanase yna arotopõpyry poko Ritonõpo a Ejitu poe, tyjमितunuru ke.”

Akurũ xikihme exikety, apoto roropa

¹⁷ Morarame Izyraeu tō taropose ahtao tuisa a Ejitu nonory poe, tarose toto Ritonõpo a topohme pyra, pirixteu tō esemary ae pyra. Ynara tōsenetupuhse Ritonõpo: Izyraeu tō eramary ropa Ejitu pona se pyra ase. Otarame pirixteu tō maro osetapary kurũke toeramarykō se exĩko mã toto.

¹⁸ Morara exiryke tarose toto eya ona esemary ae tuna konõto Tahpiremã ehpiokoxi. Ejitu poe Izyraeu tō toytose atakenaka, soutatu tō samo, osetapaketõ samo.

¹⁹ Joze ekepyry tarose Moeze a, ynara exiryke, Izyraeu tō omihpyry tokaropose Joze a orihpyra ro tahtao moro riry poko. Ynara tykase ynororo: “Aarorykohtao Ritonõpo a taroino jekepyry arotoko amaro xine.”

²⁰ Sukote poe toytose Izyraeu tomo Etã pona osesarise. Moroto ahno esary pyra ona ehpio kynexine.

²¹ Saereme ahtao toto esemazupurume toytose Ritonõpo akurũ, xikihme exikety samo, toto esemary enepotohme eya xine. Koko toehse ahtao toto esemazupurume toytose ynororo apoto xikihme exikety samo, toto esemary zeipotohme, Izyraeu tō ytotohme saereme ahtao te, koko ahtao, enara.

²² Moro akurũ xikihme exikety toto esemazupurume exikehpyra kynexine saereme ahtao. Koko moroto ro apoto xikihme exikety sã exikehpyra kynexine.

14

Tuna konõto Tahpiremã akuohtopõpyry

¹ Ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

² – Izyraeu tō zuruko toto eramatohme ropa, osesarise Pi-Hairote etonie, irãnao, Mikitou poe tuna konõto Tahpiremã pona, Paau-Zepõ pũtokoxi.

³ Izyraeu tō tytahse, ekarõko Ejitu tuisary mana. Ytoytõko rokene, aza rokẽ ahno esao pyra.

⁴ Mame tuisa aosenetupuhtoh ripõko ase tũpore oekahmatohkõme, mame iporemãkapõko ase soutatu tõi maro, yjमितunuru enepotohme. Ejitu põkõ juaro exiõko mã toto, ywy ase Ritonõpo Oesẽkomo.

Mame aomipona toehse Izyraeu tomo.

⁵ Mame Ejitu tuisary turuse ahtao ipoetory tomo a, Izyraeu tõi toepase mã toto owinoino, tokarose ahtao, toetyorõmase ynororo ipoetory tõi maro. Ynara tykase toto:

– Enetoko ke kynyrihpyrykomo! Kynamotokõ Izyraeu tõi taropose kyya xine. Epãko mã toto kywinoino xine!

⁶ Mame tykanary tukurãkapose tuisa a, soutatu tõi maro.

⁷ Toytose ynororo tykanary tõi maro emero, etonatohme. 600me tykanary tõi kurãkõ tarose eya, tosẽke exiketomo, tuisa poetory tomo.

⁸ Mame Ritonõpo poe Ejitu tuisary osenetupuhtoh tũpore ro kynexine. Izyraeu tõi tokahmase eya. Ytõko Izyraeu toh kynexine orẽpyra exiketõ samo.

⁹ Mame toytose Ejitu põkomo, kawaru tõi maro te, tykanary tõi maro aronanõ maro etonatohme. Izyraeu tõi tokahmase eya xine. Toeporehkase toto Izyraeu tõi osesaritoh pona, tuna konõto Tahpiremã ehpikoxi, Pi-Hairote pũtokoxi, Paau-Zepõ pũtokoxi roropa.

¹⁰ Tuisa tõi tonese ahtao Izyraeu tomo a soutatu tõi maro enaromyẽke toehse toto. Kui tykase toto Ritonõpo a takorehmapotohkõme.

¹¹ Ynara tykase toto Moeze a:

– Yna ekepyry zonẽtoh nae nexiase Ejitu po. Oty katohme yna menehno xiaro sero ona pona, ahno esaka pyra yna orihtohme? Eneko ke onyrihpyry, Ejitu poe yna enepyyryke oya.

¹² Oty tykase yna oya Ejitu po kuahtao xine? Ah ynanexino tehme rokene, Ejitu põkõ namotome. Kurehxo yna a Ejitu tõi namotome yna exiry. Popyrahxo yna orikyry taro ona po!

¹³ Yrome toto tozuhse Moeze a. Ynara tykase ynororo:

– Oserehpyra ehtoko! Enaromyra ehtoko! Epara ehtoko! Orẽpyra ehtoko. Opynanopyrykõ Ritonõpo a enẽko matose seroae! Mokaro Ejitu põkõ onenezomopyra ropa exiõko matose.

¹⁴ Tehme rokẽ ehtoko oepetõkara poremãkapõko Ritonõpo mana.

¹⁵ Ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– Oty katohme ãkorehmapõko matou ya? Kaxiko eya xine mya toto ytothme.

¹⁶ Omyxiry anõko tuna epoe. Atapiakãko tuna mana Izyraeu tõi ytotohme nono tonore poro, tuna konõto Tahpiremã rãnakuroko.

¹⁷ Ejitu põkõ osenetupuhtoh ripõko ase tũpore. Izyraeu tõi ekahmãko mã toto tuna kuaka. Mame Imehxo jekarõko imehnõ mana, Ejitu tuisary te, soutatu tõi maro te, ikanary tõi aronanõ maro toto poremãkaporyhtao ya.

¹⁸ Ejitu põkõ poremãkaporyhtao ya tuaro exiõko mã toto, ywy ase Ritonõpo Oesẽkomo.

¹⁹ Mame toesyryhmase Ritonõpo nenyokyhpyry Izyraeu tõi esemazupuru poe, toto mykakoxi. Akuru xikihme exikety roropa toesyryhmase

²⁰ irãnakuroko Ejitu tõi maro Izyraeu tõi maro. Moro akurũ kynexine ikohmamyhpyry sã Ejitu tomo a. Yrome saereme toehse Izyraeu tomo a. Naeroro Ejitu tõi soutatu tõi oseporypyra toh kynexine Izyraeu tõi maro koko.

²¹ Tomary tanõse Moeze a tuna epozakoxi. Tyryrykane jamihme tonehpose Ritonõpo a xixi tũtatoh wino tuna aropotohme. Tyryry kary poko tõmehse moro tuna konõto esahpyry nono tonore toehse. Moro tuna tapiakase,

²² Izyraeu tō toytose tuna konōto kuroko nono tonorē poro. Apuru sã kaetokohxo tuna toehse toto esemary ehpiukuroko, apotunuru wino, ipozery wino, enara.

²³ Toto tokahmase Ejitu pōkomo a toto apoitohme repe, osema ae tuna rānakuroko, kawaru tō maro te, ikanary tō maro kawaru aroponanō maro.

²⁴ Ēmehsasaka ahtao Ejitu pōkō tonese Ritonōpo a akurū xikihme exikety poe apoto xikihme exikety maro. Enaromyke tyripose toto eya. Tōserehse toto.

²⁵ Kahu tō ytory tupime toehse. Ritonōpo poe ipupuru tō tomōse nono aka. Ytopỹme toehse toto. Ynara tykase Ejitu pōkomo:

– Ehmaropa! Sepatone Izyraeu tō wino! Toto akorehmāko Ritonōpo mana. Kuakorekehkatorỹko nase.

²⁶ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Oemary anỹko tuna epozakoxi tuna oehtohme ropa Ejitu pōkō nerymapotohme kahu tō maro te, kawaru tō aroponanō maro.

²⁷ Tomary tanỹse Moeze a tuna epozakoxi. Mame tōmehse ahtao tuna konōto tooehse ropa apitoryme toehtopōpyry samo. Ejitu pōkō tutūtarykō tukuhse tuna konōto kuae repe. Yrome Ritonōpo a tynerymapose toto tuna kuaka.

²⁸ Tuna konōto toeramase, ikanary tō tyneryse te, kawaru tō maro, Ejitu tō soutatu tō maro porehme, Izyraeu tō ekahmahpōkomo tuna konōto kuaka. Osepynanohpyra toh kynexine porehme.

²⁹ Yrome Izyraeu tomo a tuna konōto takuohse nono tonore poro kaetokohxo tuna toehse ahtao apuru samo apotunuru wino, ipozery wino, enara.

³⁰ Moro ěmepyry ae Izyraeu tō typynanohse Ritonōpo a, toto anapoipyra Ejitu pōkō ehtohme. Mokaro Ejitu pōkō ekepyry tonese isawã po tuna ehpiukuroko Izyraeu tomo a.

³¹ Ritonōpo jamitunuru tonese ahtao Izyraeu tomo a Ejitu pōkō poremākapory poko, Ritonōpo tonetupuhse eya xine. Aomipona se toehse toh kynexine. Moeze omipona se roropa toehse toto.

15

Moeze eremiatopo

¹ Mame toremiase Moeze tomo Izyraeu tō maro Ritonōpo Tosēkō eahmaryme. Ynara tykase toto:

– Eremiãko ase Ritonōpo eahmaryme

typoremākapose toto eya exiryke,

orēpyrahxo toexiryke,

kawaru tō tomase eya,

kawaru aronanō maro tuna konōto kuaka.

² Jewomane jamihme Ritonōpo mana.

Eya typynanohse ywy;

Ritonōpo Jesēme mana, eahmãko ase.

Papa Esēme mana, eremiãko ase,

Imehxo Aexiry poko.

³ Ritonōpo etonaketyme mana.

Esety mã Ritonōpo.

⁴ Tuna konōto kuaka Ejitu soutatu tō tomase ikanarykō maro.

Soutatu tō esã, imehxo exiketō tynerymapose tuna konōto Tahpiremã kuaka.

⁵ Tynerymase toto tuna konōto zueme exikety a.

Topu sã tyneryse toto zue aka.

⁶ Ritonōpo, jamihmehxo oemary apotunuru wino mana, osenuruhkāko ynanase oepetōkara etohtohkary eneryke yna a.

⁷ Emero motye orēpyra mexino.
Oepetōkara poremākapory poko,
toto zehno oexiryke jahkāko mase
onahpoty samo tonore ahtao.

⁸ Typūmase oya, tuna kaetokohxo toehse.
Pohkane tō tōnuhse xikihme, apuru samo pata zomye.
Tūpore toehse tuna konōto zue ao, jeru samo.

⁹ Kuepetōkara ynara tykase:
“Mokaro ekahmāko sytatose, toto apoīko sytatose,
Imōkomory emero apoīko sytatose, kymōkomorykōme.
Kypyreko ke toto poremākapōko sytatose.”

¹⁰ Yrome Omoro, Ritonōpo,
typūmase oya ahtao Ejitu pōkō tyneryse,
zue aka tomōse toto xūpu samo, pohkane xihpyry kuaka.

¹¹ Imepỹ ritō apanō pyra mana, Ritonōpo!
Onoky nae kurano, Imehxo Exiketyme apanono?
Onokākō tyjamtunuru ke tyrīko nae,
typoetory tō ewomāko roropa nae?

¹² Oemary tanỹse ahtao oya āpotunuru wino,
mokaro tonahkase nono a, yna ekahmahpōkomo.

¹³ Yna pyno oexiryke, opoetory tō arōko mase typynanohse toto oya,
ajamtunuru ke tarose toto oya ononory kurā pona, Ritonōpo.

¹⁴ Onyrihpyry poko totase imehnō nonory pōkomo a,
tykytyky āko mā toto enaromỹke toexirykōke.
Pirixteu tō oserehnōko mā toto.

¹⁵ Etō pōkō tamuximākō roropa tonaroxitapāse mā toto.
Moape pōkō jamihmākō typoremāse mā toto.
Kanaā pōkō emero tykytyky āko mā toto.

¹⁶ Enaromỹke toehse toto,
ouno mā toto ipunaka.
Ajamtunuru eneryke tyya xine
totypohse mā toto, topume anyhtahpyry sā toexirykōke,
opoetory tō ytoytory eneryke tyya xine,
opoetory tō typynanohse oya Ejitu pōkō namotome toto ahtao.

¹⁷ Toto enehnōko mase, ypy pona,
oesary pona onymenekahpyry oesaryme,
Atapyī esaryme, onyrihpyry esaryme.

¹⁸ Ritonōpo, yna Esemý,
yna Tuisary Imehxo mase,
jūme exikehpyra mase.

Miriā eremiatopo

¹⁹ Tuna konōto takuohse Izyraeu tomo a nono tonore poro. Yrome tykanyrykō tarose ahtao Ejitu pōkomo a, kawaru tō maro Izyraeu tō ekahmaryme, tuna tonehpose ropa Ritonōpo a toto nerymapotohme.

²⁰ Urutōme Miriā kynexine Arāo oryxiry. Pāteru tapoise eya imehnō nohpo tō emero imaro toehse, pāteru tō etōko, wāko toto.

²¹ Mame toremiase Miriā, toto netaryme. Ynara tykase:

– Eremiatoko Ritonõpo eahmaryme,
typoremākapose toto eya,
Imehxo toehse ynororo ipunaka;
kawaru tō tomase eya,
kawaru aronanō maro tuna konōto kuaka.

Tuna itunety

²² Mame Izyraeu tō tarose Moeze a tuna konōto Tahpiremā poe ona Sua pona. Oseruao tōmehse toytorykō poko toto ona poro, tuna zupiry poko repe.

²³ Toeporehkase toto Mara pona. Yrome moro tuna onēsaromepyra toh kynexine, itū exiryke. Morara exiryke moro esety Mara kynexine.

²⁴ Tykerekereemase toto Moeze netaryme; tōturupose toto:

– Oty ěnōko ynanae? tykase toto.

²⁵ Jarao tōturuse Moeze yronomyryme Ritonõpo a takorehmatohme. Mame wewe zokonaka tonepose Ritonõpo a eya. Moro wewe tōmase eya ahtao tuna kuaka, tuna kure toehse toto okurume.

Moroto tōmihpyry tokarose Ritonõpo a eya xine, Aomipona toto ehtohme. Moroto tukupyry toto Ritonõpo a.

²⁶ Ynara tykase ynororo eya xine:

– Tomeseke awahtao xine jomihpyry poko, zae ehtoh riryhtao oya xine roropa, jomihpyry omipona awahtao xine awānohpyra xine exīko ase tyrohsē ke Ejitu pōkō wānohtopōpyry ke. Ywy ase Ritonõpo okurākanekomo.

²⁷ Moromeīpo toeporehkase Izyraeu tomo Erī pona. Moroto 12me tuna eutary nae kynexine te, 70me airiki panō roropa. Moroto tōsesarise toh kynexine tuna eutary tō pūto.

16

Manā, aramixi tomo

¹ Morotoino Erī poe toytose Izyraeu tomo ona Xī pona, irānaka Erī poe ypy Xinai pona. Toeporehkase toto morotona ěmepyy 15mā po, nuno 2mā po, Ejitu rumekatopōpyry poe.

² Moroto, ona tonorē po Moeze tō netaryme Arāo maro tykerekereemapi-tose ropa toto.

³ Ynara tykase toto eya xine:

– Kurehxo yna a exiry toorihse yna ahtao Ejitu po! Moroto tōsē nae ynanexiase. Typorohse yna ahtao otuhtohme tuesapare toehse yna. Yrome kuenepyatose ahno esaka pyra ynaemitapamyryke orihtohme, emero porehme.

⁴ Ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– Seromaroro wyi enehpōko ase kapu ae konopo samo. Ahno tūtāko mā toto tytapyīkō tae kokoro rokene tynapyrykō anỹtohme ipune xine ehtohme. Morarame toto kuhnōko ase, jomiry omipona toto ehtoh waro jehtohme.

⁵ ěmepyy 6mā po asakoro ěmepyy pune ehtoh tynapyrykō anỹnōko mā toto ikurākatohme.

⁶ Mame ynara tykase Moeze tō Arāo maro imoihmākomo a:

– Seroae mōtahtao zuaro exīko matose, Ritonõpo Oesēkomo a tonehse matose Ejitu poe.

⁷ Kokoro pakeimo Ritonõpo ezuru imehxo exikety enēko matose, tykerekereematopōpyry oya xine totase eya exiryke. Yna kerekereemaryhtao oya xine, yna poko pyra, Ritonõpo kerekereemāko matose aomipona exiketyme rokē yna exiryke.

⁸ Tōturuse ro Moeze eya xine:

– Ritonõpo Oesëkõ Mokyro tösë ekaroneme kokonie pukuro te, wyi ekaroneme roropa pakeimo, õmihpyrykõ totase eya exiryke ikerekeremaryhtao oya xine. Yna kerekeremaryhtao oya xine Ritonõpo kerekeremãko matose.

⁹ Mame ynara tykase Moeze Arão a:

– Kaxiko imoihmãkomo a, toto oehtohme xiaro Ritonõpo Kuesëkõ ãpataka, tykerekerematopõpyry totase eya exiryke.

¹⁰ Toto zururuhtao Arão a, tösenuhmase toto ona pona. Ritonõpo ezuru imehxo exikety tonese eya xine akuruhtao.

¹¹ Ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

¹² – Ykerekerematopõpyry Izyraeu tomo a totase ya. Kaxiko eya xine. Seroae ro kokonie pukuro tösë õnõko mã toto. Mame kokoro pakeimo wyi ohnõko mã toto. Tuesapare exiko mã toto. Tuaro exiko mã toto ywy ase Ritonõpo, toto Esemy.

¹³ Mame kokonie pukuro aramixi panõ tooehse tuhke. Nono typehkase Izyraeu tã esary po. Mame yrokokoro pakeimo onahpoty tahxikure kynexine toto tapyĩ tã zomye.

¹⁴ Morarame moro axitaku tonore toehse ahtao isawã po ona po ohpetu tãxinamase, tonahsë kãseme exikety mauru panono.

¹⁵ Moro eneryhtao Izyraeu tomo a zuaro pyra toh kynexine. Tõturupose toto oseya xine:

– Otyhkoh seny? tykase toto.

– Sero Ritonõpo nenehpohpyry anapyrykõme, tykase Moeze.

¹⁶ Ynara tykase Ritonõpo tyripotohme oya xine: “Emero matose anapyrykõ anõnõko matose atapyĩ taõkõ pune ehtohme. Toiro ahno napyryme asakoro riturumã ipune exiko mana.”

¹⁷ Morara tyrise Izyraeu tomo a, toitoine itamurumehxo tanõse, imehnomo a tuhke hkopyra.

¹⁸ Mame tukuhse ahtao eya xine ipune kynexine. Tuhkehxo apoihpõkomo a tuhke nymyry pyra kynexine. Tuhke hkopyra apoihpõkomo a ipune ro inanymyhpyrykomo. Emero pune inapyrykõ kynexine.

¹⁹ Mame ynara tykase Moeze eya xine:

– Moro onukurãkara ehtoko enahtohme kokoro, tykase.

²⁰ Yrome toitoine aomihpyry omipona pyra toehse. Moro tonahsë akoĩpyry tukurãkase eya xine. Yrokokoro ikurãkahpyry tonese eya xine. Moromoro hpe toehse, tymoke roropa. Tohne toehse Moeze moro eneryke eya.

²¹ Kokoro rokë tonahsë tanõse eya xine tytapyĩ taõkõ napyryme moro ãmepyyry ae. Mame xixi jamihme toehse ahtao inynomohpyry nono po tuname toehse.

²² Mame 6me aehtoh po tonahsë tanõse eya xine asakoro ãmepyyry pune ehtohme 4 riturumano tapoise toiro ahno napyryme. Izyraeu tã tamuximãkõ toytose Moeze zuruse imoihmãkõ nyriry poko.

²³ Ynara tykase Moeze eya xine:

– Kokoro oserematohme mana, ãmepyyry tapiakase Ritonõpo eahmatohme, oserematoh kurano. Morara exiryke ynara tyripose toto Ritonõpo a: “Seroae ekeiry se exiketõ ekeiko mã toto. Ahnory se exiketõ ahnõko ikurãkatohme akoĩpyry enahtohme yrokokoro.”

²⁴ Moeze omihpyry omipona moro tonahsë akoĩpyry tukurãkase eya xine. Motara, tymoke pyra, moromoro hpe exipyra, enara.

²⁵ Ynara tykase Moeze:

– Sero enahtoko seroae, oserematohme exiryke, oserematoh ãmepýry tapiakase Ritonõpo Oesëkõ eahmatohme. Seroae tonahsë onenepýra exiko matose ona po.

²⁶ Sero tonahsë apoïko matose 6me aãmehtoh pona. Yrome 7mã ãmepýry ae, oserematohme exiryke, tonahsë exipyra mana nono po.

²⁷ Mame ãmepýry 7me aehtoh po toitoine tutûtase tonahsë apoitohme repe. Yrome onenepýra tokurehse tofo.

²⁸ Mame ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– Oty katohme jomiry onetara hmatou? Oty katoh ynyriphopyry onyripyra hmatou?

²⁹ Wenikehpyra ehtoko, Ywy, Ritonõpo toiro ãmepýry ekaroase oya xine õserematohkõme. Morara exiryke ãmepýry 6mã po tonahsë ekarõko ase oya xine asakoro ãmepýry pune ehtohme. Naeroro 7me aehtoh po tehme ehtoko oesarykõ po. Tûtara rokë ehtoko.

³⁰ Morarame erohpyra toh kynexine ãmepýry 7me aehtoh po.

³¹ Mame moro tonahsë tosehpase Izyraeu tomo a manãme. Ipuhturu pisarara sã kynexine, karimutume. Tonahse ahtao kãsemã sã kynexine ano zeni risë samo.

³² Ynara tykase Moeze:

– Manã tukurãkapose Ritonõpo a, asakoro riturumã ao pehme, imeïpo enepotohme kypakomotyãkomo a, zuaro toto ehtohme sero tonahsë poko, Ritonõpo nekarohpyry kyaa xine ona po, tarose eya kuahtao xine Ejitu poe.

³³ Mame ynara tykase Moeze Arão a:

– Oripo apoïko. Manã tyriko asakoro riturumã tomo moro oripo aka tyritohme Ritonõpo ãpataka, ikurãkatohme kypakomotyãkõ neneryme.

³⁴ Ritonõpo nyriphopyry tyrise Arão a. Moro oripo tyrise Moeze a Ritonõpo omihpyry ã pataka ikurãkatohme moroto.

³⁵ 40me jeimamyry manã nae Izyraeu tõ kynexine tonahsëme, toeporehkatoh pona nono tytaõke exikety pona, Kanaã ehpiKOxi toeporehkatohkõ pona.

³⁶ Toiro ahno napyry toiro ãmepýry ae asakoro riturume tukupse kynexine, toiro ikuhtopo. 10me moro tonahsë kuhtoh 20 riturume kynexine.

17

Topu wino tuna tûtatopõpyry

(Numeru 20.1-13)

¹ Ona Xï poe toytose Izyraeu tomo imeimehnõ osa pona Ritonõpo omi poe. Mame Repitï pona toytose toto. Yrome tuna pyra kynexine moroto, eukuru pyra.

² Tykerekerehemase ropa Moeze eya xine:

– Tuna ekaroko yna a, yna okurume, tykase toto.

– Oty katohme ykerekerehemãko matou? tykase Moeze. – Oty katohme Ritonõpo kuhnõko matou?

³ Yrome tutunazehnase imoihmãkõ kynexine. Onykerekerehemakehpyra toh kynexine. Kui tykase toto Moeze netaryme. Ynara tykase toto:

– Oty katohme yna menepýyase Ejitu poe? Yna orihmapotohme tuna peneryke? Yna te, yna poenomo te, yna eky tõ maro kaneru tomo poti tõ maro?

⁴ Mame Moeze tõturuse yronomyryme Ritonõpo a takorehmatohme. Ynara tykase ynororo:

– Oty rïko ywy moxiã poko? Jetapary se exisasaka mã toto topu ke.

⁵ Ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– Toitoine Izyraeu tō tamuximākō imenekako amaro toto ytotohme ose-mazuhme. Omyxiry aroko amaro, ike tuna Niro etapatopōpyry oya.

⁶ Oēpataka exīko ase topu po ypy Xinai po. Moro topu etapako, mame ewino tuna tūtāko mana imoihmākō okurume.

Morara tyrise Moeze a Izyraeu tō tamuximākō neneryme.

⁷ Mame moroto tosehapse eya xine Masame te, Meripame roropa, moroto Moeze tykerekemase Izyraeu tomo a exiryke. Ritonōpo tykerekemase roropa eya xine. Ynara karyke Ritonōpo tukuhse eya xine:

– Ritonōpo kymaro xine nae? Otarama kymaro xine pyra mana, karyke eya xine.

Amarekita tomo

⁸ Mame amarekita tō tooehse osetapase Izyraeu tō maro Repitī po.

⁹ Ynara tykase Moeze Jozue a:

– Orutua kō imenekako toto arotohme, kokoro pakeimo, etonatohme amarekita tō maro. Ypy emory pona ytōko ase Ritonōpo myxiry apoiry poko.

¹⁰ Morarama toytose Jozue, Moeze omi poe osetapase amarekita tō maro. Moeze tō tōnuhse ypy emory pona turui maro Huru maro.

¹¹ Mame tapory tō tanỹse ahtao kakoxi Moeze a, orēpyrahxo Izyraeu tō toehse. Yrome tukuromoxinase Moeze apory ahtao amarekita tō orēpyra toehse.

¹² Mame Moeze apory tukuromoxinase ahtao, topu tonehse Arāo tomo a Huru maro epona Moeze porohtohme. Mame apory tō tapoise eya xine. Morarama apory tō tanỹse eya xine xixi omōtoh pona.

¹³ Morarama amarekita tō typoremākapose Jozue tomo a.

¹⁴ Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Onyrihpyrykō poko imeroko wenikehpyra oehtohkōme, oepetōkara poremākatopōpyry poko oya xine. Kaxiko Jozue a: “Amarekita tō enahkapōko ase porehme.”

¹⁵ Moroto apoto apō tyrise Moeze a. Moro tosehapse eya: “Ritonōpo Kuesēkō Jewomaneme mana.”

¹⁶ Mame ynara tykase ynororo:

– Ritonōpo esety kamisa poko anỹtoko kakoxi. Kuepetōkara amarekita tō poremākapōko Ritonōpo mana, jumāme.

18

Jetoro ytotohpyry Moeze enese

¹ Morarama Moeze enese toytose imeretamuru, Jetoro, Ritonōpo maro oturukety Mitiā po. Tuaro toehse ynororo Ritonōpo nyrihpyry poko Moeze maro, Izyraeu tō maro. Izyraeu tō arotopōpyry Ejitu poe Ritonōpo a, waro roropa ynororo kynexine.

² Mame toytose ynororo Moeze esaka. Tymaro Zipora, Moeze pyty tarose eya, Jetoro tapyī tao Zipora tynomose Moeze a tumūkuru asakoro ro toytose tahtao Ejitu pona.

³ Toiro imūkuru esety Jeresō kynexine, ynara tykase Moeze exiryke: “Katonōme toehse ywy imehnō nonory po.”

⁴ Zakorō esety Erieze kynexine ynara karyke Moeze a: “Ritonōpo, Papa Esemu a takorehmase ywy jetapara Ejitu tō tuisary ehtohme,” katopo.

⁵ Toytose Jetoro, Moeze meretamuru, ipyty maro te, imūkuru tō maro Moeze esaka, ypy kurā pona, Ritonōpo esary pona.

⁶ Apitoryme tōmihpyry taropose eya Moeze a, ynara katopo: “Oehnōko ase, opyty maro, omūkuru tō maro.”

⁷ Mame tutūtase Moeze oseporyse Jetoro maro. Toepuisse ynororo tymeretamuru ēpataka. Typohse eya. Tātaomikase toto, tōturupose kure toto ehtoh poko. Mame tomōse toto Moeze tapyĩ taka.

⁸ Tymeretamuru turuse eya emero Ritonōpo nyrihpyry poko, typoetory tō Izyraeu pyno exiry poko te, Ejitu tuisary wānohtopōpyry poko Ejitu pōkō maro. Turuse roropa tupime Izyraeu tō ytotoptōpyry poko te, toto pynanohtopōpyry poko roropa Ritonōpo a.

⁹ Tākye toehse Jetoro morara kary etaryke tyya, Ritonōpo nyrihpyry poko, Izyraeu tō arotopōpyry poko eya Ejitu poe.

¹⁰ Ynara tykase ynororo:

— Kure Ritonōpo Kuesēkō mana typynanohse oexirykōke eya Ejitu tō tuisary winoino, Ejitu pōkō winoino, enara.

¹¹ Seromaroro zuaro toehse ywy. Imehnō ritō kō motye jamihmehxo Ritonōpo mana, Izyraeu tō typynanohse exiryke eya Ejitu jamitunuru wino, tyryhmase toto ahtao Ejitu pōkomo a.

¹² Mame toky tō tonehse Jetoro a etapatohme jahkatohme tynekaroryme Ritonōpo a. Arāo tō Izyraeu tō tamuximākō maro toytose toto imaro otuhse Ritonōpo eahmaryme.

*Takorehmananō menekatopōpyry Moeze a
(Teuteronomiu 1.9-18)*

¹³ Yrokokoro typorohse Moeze, ahno nekaropotoh etatohme, apiakatohme zae ehtoh enetupuhpotohme. Moro poko tykohmāse Moeze.

¹⁴ Mame Moeze nyriy eneryke Jetoro a tōturupose ynororo eya:

— Oty katohme morara tyrīko mahno toiroro, imoihmākō nekaropory tō apiakāko, zae ehtoh waro toto ehtohme? Moxiā roropa xikihme oeraximary poko kohmānōko toh nae?

¹⁵ — Morara tyrīko ase moxiā oepyryke ya zae ehtoh waro toehtohkōme Ritonōpo poe.

¹⁶ Asakoro ahno atae pyra toto ahtao ya oehnōko mā toto. Mame toto ezuhnōko ase, zae ehtoh waro toto ehtohme. Toto amorepāko ase Ritonōpo omihpyry poko te, Inyriphopyry poko, enara, tykase Moeze.

¹⁷ — Ÿ, onyriy zae nymyry pyra mana, tykase Jetoro.

¹⁸ Serara awahtao etaehnōko mase. Penekehnōko roropa mā imoihmākō mana. Sero oerohtoh itamurume tyriyke oya toiroro.

¹⁹ Jomiry etako, ākorehmāko Ritonōpo mana. Zae ro nase Izyraeu tō arory Ritonōpo ēpataka inekaroporykō pona.

²⁰ Zae roropa toto amorepary Ritonōpo omihpyry poko inyriphopyry omipona toto ehtohme.

²¹ Yrome kurehxo orutua kō menekary oya, tuaro exiketomo tuisame toto ehtohme: miumākō tuisaryme te, 100mākō tuisaryme te, 50mākō te, 10mākō tuisaryme, enara. Ritonōpo omipona se exiketomo, zae rokē exiketomo, ajoajohpe pyra exiketomo, enara.

²² Mokaro tyriko ahno apiakananōme arohtohkōme kokoro rokene. Mame tupimākō enehnōko ro mā toto oya. Yrome tupimākara enetupuhnōko mā toto zae ehtoh poko. Morara ahtao ākorehmāko mā toto omoxī hkopyra oerohtoh ehtohme.

²³ Serara tyrise ahtao oya, tyripose ahtao Ritonōpo a etaehpyra mase exīko. Moxiā roropa ytōko mā toto tytapyīkō taka tākye rokene.

²⁴ Kure Jetoro omiry totase Moeze a.

²⁵ Orutua kō emese kure exiketō, Izyraeu tō tymenekase Moeze a miumākō tuisaryme te, 100mākō tuisaryme te, 50mākō tuisaryme te, 10mākō tuisaryme, enara.

²⁶ Toerohse toto imehnō akorehmary poko atae pyra toto ahtao tupimākōkara topohmāko. Yrome tupimākō tarose Moeze a.

²⁷ Mame tōsekazumase Moeze Jetoro maro. Toytose ropa ynororo tytapyī taka ropa.

19

Xinai myhtokoxi Izyraeu tō ytotoopyry (Exutu 24.1-8)

¹⁻² Repitī poe toytose Izyraeu tomo, ěmepyy apitorymā po, 3me nuno aehtoh po toto ytotoopyry poe Ejitu poe. Ona Xinai pona toeporehkase toto. Tōsesarise toto moroto ypy Xinai myhto.

³ Mame ypy pona tōnuhse Moeze oseporyse Ritonōpo maro.

Ypy emory poe tykohmase ynororo Ritonōpo Izyraeu tō Esemý a. Ynara tykase ynororo:

– Oturuko Jako pakomotyamo a, Izyraeu tomo a. Ynara kaxiko:

⁴ “Ynyrihpyry Ejitu pōkomo a meneatose oenurukō ke, oenehtopyrykō roropa ya meneatose, ymaro oehtohkōme, piano a tumūkuru puimary samo, taporykō po. Ywy ase Ritonōpo.

⁵ Seromaroro jomiry omipona awahtao xine, ynyrihpyry riryhtao oya xine, ypoetoryme exīko matose. Sero nono emero ykyryryme mana. Yrome amarokō ypoetoryme exīko matose, tymenekase ya oexirykōke.

⁶ Amarokō tapiakase ya, imehnō wino jomipona oehtohkōme, ymaro oturuketōme sã oehtohkōme.” Morara kaxiko Izyraeu tomo a, tykase Ritonōpo Moeze a.

⁷ Naeroro Moeze toytose Izyraeu tō tamuximākō kohmase. Mame turuse toto eya emero Ritonōpo nekaropohpyry.

⁸ Mame ynara tykase toto oximōme:

– Ritonōpo nyrihpyry rīko ynanase emero porehme.

Mame toto omihpyry tarose Moeze a Ritonōpo a.

⁹ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Amaro oturūko ase akurū xinukutumah tae jomiry etatohme imoihmākomo a, taroino ōmiry zae ehtoh waro toto ehtohme.

Imoihmākō omiry tokarose Moeze a Ritonōpo a.

¹⁰ Ynara tykase ropa Ritonōpo:

– Ytoko imoihmākō zuruse: Seroae nuriame ehtoh irumekatoko. Morararo kokoro oorypyrykō irumekatoko jeahmatohme oya xine. Oupōkō roropa ikurikatoko

¹¹ Jeraximatohme yrokokoro. Moro ěmepyy ae yhtōko ase ypy Xinai emory pona. Moroto jenēko matose.

¹² Ypy zomye enetupuhtoh tyriko ahno ytopyra ehtohme, ypy pona onuhpyra toto ehtohme te, ypy pūtokoxi ytopyra toto ehtohme. Imepyny a tupupuru tyrise ahtao ypy pona, taorihmaposēme exīko mana.

¹³ Mokyro anapopyra ehtoko. Topu ke totapasēme exīko mana, pyrou ke tuosēme roropa exīko mana. Ahno ahtao, okyno ahtao roropa morara tyrīko matose. Yrome rue totose ahtao ah imoihmākō nytō toto ypy myhtokoxi.

¹⁴ Mame tyhtose Moeze ypy poe. Imoihmākō tukurākapose toto eya nuriame pyra toto ehtohme, Ritonōpo eahmatohme. Naeroro tupōkō tukurikase eya xine emero porehme.

¹⁵ Mame ynara tykase Moeze eya xine:

– Epytatoko. Oupõkõ ikurikatoko Ritonõpo eahmatohme mokokoro. Opyxiãkõ poko pyra ehtoko roropa Ritonõpo eraximaryme.

¹⁶ Mame oseruao ãmepyrýmã po konomeru totase eya xine. Nenenehkane tonese roropa eya xine. Akuru xinukutumehme sã exikety tyhtose ypy pona. Rueimo tõsetose opore samo imoihmãkõ netaryme. Moro etaryke tyya xine enaromÿke morotõkõ kynexine emero porehme.

¹⁷ Mame imoihmãkõ tarose Moeze a tosarykõ poe jarãnaka oseporyse Ritonõpo maro. Totypohse toto ypy myhtokoxi.

¹⁸ Ypy Xinai orexĩtohpã sã kynexine, epona typorohse Ritonõpo exiryke apoto maro. Moro orexĩto tõnuhse apoto konõto erexĩtory samo apotoimo poe samo. Tykytyky tykase toto morohne kurũke.

¹⁹ Oporehxo toehse moro rueimo osetory. Moeze tõturuse. Mame tozuhse ynororo Ritonõpo a konomeru ae.

²⁰ Mame tyhtose Ritonõpo ypy emory pona. Moeze tykohmase eya aunuh-tohme morotona. Naeroro Moeze tõnuhse.

²¹ Ynara tykase Ritonõpo eya:

– Oyhtoko ropa mokaro zuruse oehpyra toto ehtohme ypy pona jenes. Ypy pona tooehse toto ahtao orihnõko mã toto tuhkãkomo.

²² Ymaro oturuketõ zuruko roropa tyrypyrykõ korokapotohme nuriam. Pyra toto ehtohme, toto oehthohme ya. Toto rypyrykõ onykorokapopyra toto ahtao etapãko ase.

²³ Ynara tykase Moeze Ritonõpo a:

– Mokaro onuhsaromepyra mã toto onenehpopyra oya exiryke. Onutũmapopyra ypy po mexiase. Enetupuhtoh tyripose roropa oya ypy zomye onuhpyra toto ehtohme, tykase.

²⁴ – Oyhtoko eya xine, tykase Ritonõpo Moeze a. – Moromeĩpo Arão enehta amaro xiaro. Yrome mokaro ymaro oturuketõ, imoihmãkõ roropa oehsaromepyra mã toto sero pona, jesaka. Tooehse toto ahtao toto etapãko ase.

²⁵ Naeroro tyhtose ropa Moeze imoihmãkomo a. Turuse toto emero Ritonõpo omihpyry.

20

Ritonõpo nyriptyã 10mãkomo (Teuteronomiu 5.1-21)

¹ Ritonõpo tõturuse. Ynara tykase ynororo:

² – Ywy ase Ritonõpo Oesẽkomo. Kuenepyatose Ejitu poe, imehnõ namotome awahtao xine.

³ – Imepÿ ke ymyakãmara ehtoko. Ywy rokẽ kueahmatoko.

⁴ – Ahno panõanaxikara ehtoko oneahmarykõme: torõ tomo te, onokyro tõ roropa te, tunakuaõkõ roropa, enara.

⁵ Anaxikahpyrykõ ãpataka porohpyra ehtoko oesekumurukõ po mokaro eahmaryme. Ywy ro rokẽ Ritonõpome ase Oesẽkomo. Imepÿ ymyakã se pyra ase ipunaka zumoxike jexiryke. Yzehno exiketõ wãnohnõko ase: ipakõ roropa te, ipakõ poenomotyamo te, ipary pakomotyã roropa, enara.

⁶ Yrome ypyno exiketõ pynanohnõko ase, jomipona exiketomo te, nyriptyry rinanõ roropa. Toto poenõ te, ipakomotyã roropa pynanohnõko ase miime zumakahpõkomo a, jomiry se toto exiryke.

⁷ – Jesety zuno exiketõme ehtoko. Atahmãkara ehtoko jesety poko, onykenãpara ehtoko. Ywy Ritonõpo imehnõ wãnohnõko ase zae pyra toehse toto ahtao jesety poko.

8 – Ĕmepyrý 7me aehtoh poko wenikehpyra ehtoko ypoko oehtohkõme, jeahmaryme.

⁹ Oerohtohkõ poko ehtoko 6me Ĕmepyrý ae.

¹⁰ Yrome 7mã po Ĕmepyrý õserematohkõme mana, ypoko eahmatohme mana. Ywy ase Ritonõpo Oesêkomo. Oerohtoh poko pyra ehtoko seroae: amarokomo te, omũkurukomo, oẽxirykõ maro te, anamotokomo orutuame toto ahtao te, nohpo tõ roropa, oeky tõ roropa te, imehnõ nonory põkõ roropa tõsesarise toto ahtao ononorykõ po, enara.

¹¹ 6me Ĕmepyrý taropose ya, Ritonõpo, kapu riry poko, nono roropa, tuna konõto te, kana tõkehko maro. Yrome 7me aehtoh po tõseremase ywy. Morara exiryke Ĕmepyrý 7me aehtoh tyrise ya kurãme. Sero tapiakase ya Ĕmepyrý kurãme ehtohme.

¹² – Kure omykõ tyritoko. Asakõ roropa kure tyritoko. Kure toto riryhtao oya xine okynã sã orihpopyra matose ynekarohpyry po ononorykõme.

¹³ – Ahno onetapara ehtoko.

¹⁴ – Imepỹ nohpo poko pyra ehtoko. Morararo imepỹ orutua poko pyra ehtoko.

¹⁵ – Imepỹ mõkomory onematonanohpyra ehtoko. Imepỹ nykyryry onematonanohpyra ehtoko.

¹⁶ – Imehnõ poko ajohpe pyra ehtoko.

¹⁷ – Imepỹ tapyĩ poko penetara ehtoko. Ipyty poko penetara ehtoko. Ipoetory tõ poko penetara ehtoko. Eky tõ poko penetara ehtoko, pui tomo te, jumõtu tomo te, imõkomory tõkehko poko roropa, enara.

Enaromỹke Izyraeu tõ ehtopõpyry

(Teuteronomiu 5.23-33)

¹⁸ Moro konomeru totase imoihmãkomo a rueimo osetory maro. Nenenehkane tonese roropa eya xine orexõto maro ypy po. Enaromỹke toehse toto. Tykytyky tykase toto. Ameke rokẽ toehse toh kynexine.

¹⁹ Ynara tykase toto Moeze a:

– Yna zururuhtao oya etãko ynanase. Yrome yna zururuhtao Ritonõpo a orihnõko ynanase, tykase toto.

²⁰ – Enaromyra ehtoko, tykase Moeze eya xine. – Okuhtorỹko rokẽ Ritonõpo mana. Zuno exikehpyra awahtao xine, aomihpyry omipona exikehpyra matose, oorypyrykõ poko pyra roropa matose.

²¹ Yrome ameke rokẽ imoihmãkõ kynexine xikihme. Moeze rokẽ toytose akurũ xinukutumã pũtokoxi, Ritonõpo pũtokoxi.

Apoto apõ poko

²² Mame tõturuse Ritonõpo Moeze a ynara katohme Izyraeu tomo a:

– Joturutopõpyry oya xine kapu ae tonese oya xine:

²³ Imehnõ oneponãmarykõ onyripyra ehtoko parata risemy te, uuru risemy eahmatohme jeahmaryhtao oya xine.

²⁴ Apoto apõ tyritoko nono risemy epona oeky tõ zahkatohme tytororo: kaneru tomo te, pui tomo, osepeme ehtohme. Osa tõ menekãko ase moroto jeahmatohme. Moroto oseparatorỹko ase amaro xine. Kure rokẽ oritorỹko ase roropa.

²⁵ Apoto apõ riryhtao oya xine topu ke, topu onyhkohpyra ehtoko kurimene ke. Ynara exiryke apoto apõ tyrise ahtao jeahmatohme topu se pyra ase tyhkohse aexityã kurimene ke.

²⁶ Apoto apõ ykyryryme onyripyra ehtoko opyi maro onuhtohme epona. Morara ãko ase osenepopyra oehtohkõme apoto apõ poko oerokurukohtao oeky tõ jahkary poko jeahmaryme.

21

Ritonõpo nekarohpyry namoto tõ poko (Teuteronomiu 15.12-18)

¹ Mame ynara Izyraeu tõ zuruko, tykase Ritonõpo Moeze a:

² – Epereumã epekatyryhtao namotome oya xine, 6me jeimamyry erohnõko opoetoryme mana. Mame 7mã po tymyhpokase sã exiiko roropa mana. Onepehmapopyra eya aytotohme ropa.

³ Typpe pyra ynororo namotome toehse ahtao morararo typpe pyra ytõko ropa mana. Yrome typpe ynororo ahtao namotome toehse ahtao typpy arõko mana tymaro.

⁴ Namoto esemy a nohpo tokarose ahtao eya ipytyme, toemũkuase roropa nohpo ahtao, esẽ poetoryme ro mã toto. Mokyro namoto ytõko ropa toiroro.

⁵ Yrome ynara tykase namoto ahtao, “Ypyty pyno ase, ypoenõ maro te, jesemy roropa, moxiã rumekary se pyra ase, toiroro jytotohme,”

⁶ Ritonõpo eahmatoh taka typoetory arõko esẽ mana. Moroto omõtoht pũtokoxi ipanary posohkãko mana iposohkatoh ke. Mame ipoetoryme exikehpyra exiiko mana toorikyry ponãmero.

⁷ – Tõxiry ekamoryhtao orutua a imepỹ poetoryme ehtohme, orutua sã pyra tymyhpokase ropa sã exipyra mana.

⁸ Topekahse ynororo ahtao orutua a, pytary se toexiryke imaro, yrome imeiõpo ise pyra toehse ahtao, nohpo epekahpoko ropa jumy a. Onekamopopyra exiko imehnõ nonory põkomo a, zae pyra toehse esẽ exiryke imaro.

⁹ Nohpo epekatyryhtao imepyny a tumũkuru pytyme aehtohme, ipy-nanohnõko mana tõxiry pynanopyry saaro.

¹⁰ Orutua typytase ropa ahtao imepỹ nohpo ke, kure rokẽ ipyty osemazupu rĩko ro mana. Tonahsẽ ekarõko ro eya mana te, upo ekarõko ro eya mana apitoryme inekarohpyry saaro, ipyno toehtoh enepõko eya mana imaro aehpitotopõpyry saaro.

¹¹ Morohne onyripyra ahtao eya, tymyhpokase ropa sã nohpo exiiko mana, epehpyry anapoipyra roropa inio mana.

Imehnõ iiryhmary poko

¹² – Imehnõ etaparyhtao aorihthome, taorihmaposẽme exiiko etapahpõ mana.

¹³ Yrome tuamekaro rokẽ imepỹ taorihmapose eya ahtao, etapary se pyra ahtao, kure mokyro etapahpõ epary osewomatoh pona, ynymenekahpyry pona ehse.

¹⁴ Yrome imepỹ zehno orutua toehse ahtao, etaparyhtao eya, mokyro etapahpõ totapasẽme exiiko, aeparyhtao ro ymaro oturutoh taka osewomatohme totapasẽme exiiko mana.

¹⁵ – Tummy etaetaparyhtao ahno a mokyro taorihmaposẽme exiiko. Tyse etaetaparyhtao eya morararo mokyro taorihmaposẽme exiiko mana.

¹⁶ – Imepỹ tapoise ahtao ekamotohme tineru poko te, tynamotome tyri-tohme mokyro taorihmaposẽme exiiko.

¹⁷ – Tummy osanumane taorihmaposẽme exiiko. Tyse osanumane taorihmaposẽme exiiko roropa.

¹⁸ – Atatapoiryhtao imepỹ etaparyhtao topu ke te, tomary ke roropa orihpyra ynororo ahtao, mokyro onuwãnohpyra matose. Yrome mokyro owõsaromepyra toehse ahtao,

¹⁹ yrome imeiõpo toekurãkase ropa ahtao, jarãnaka ytoytõko tymyxiry maro, mokyro etapahpõ epehmãko mana aerohtopõpyry poko erohsaromepyra

aexihpyry te, opi tōkehko aekurākatoh ropa epehpyryme, enara, tokurehnanohpose eya exiryke.

²⁰⁻²¹ — Typoetory pipokuruhtao orutua a. Mame toorihse ynororo typipohse ahtao, mokyro etapahpō wānohnōko matose. Yrome okynā orihpyra ynororo ahtao toiro te, asakoro ĕmepyyry ahtao, esē onuwānohpyra matose. Tynamoto orihtopōpyry ke tuānohse sã exīko mana. Morararo nohpo tō namotome toto ahtao.

²² — Orutua kō atatapoiryhtao nohpo poetoĕme exikety ryhmaryhtao, mame moro pokoino poeto toepukase ahtao yrome nohpo kure ro, mokyro iiryhmapohpō epehmāko mana mokyro nio epehmapory, juize nekaropohpyry ae ro.

²³ Yrome nohpo tyyryhmase ahtao yronomyryme iiryhmahpō wānohnōko matose, taorihmaposĕme exīko mana, toorihse mokyro ahtao.

²⁴ Enuru epehmāko enuru ke, jery epehmāko jery ke, oma epehmāko oma ke te, pupu epehmāko pupu ke.

²⁵ Jahkatoh epehmāko jahkatoh ke, isahkatoh epehmāko isahkatoh ke, iiryhmatoh epehmāko iiryhmatoh ke.

²⁶⁻²⁷ — Imepyny a tynamoto enukaryhtao, tynamoto myhpokāko mana enuru epehpyryme tyyryhmasĕme exiryke esemy a. Imepyny a tynamoto zery tahkaryhtao, tynamoto myhpokāko mana jery epehpyryme. Serara tyriposĕme exīko nohpome inamoto ahtao roropa.

Okyno esĕme ahtao

²⁸ — Mame ahno totapase ahtao pui a, mame toorihse ahtao, mokyro pui totapasĕme exīko topu tō ematoh ke. Ipū onōpyra matose. Yrome esemy onuwānohpyra matose.

²⁹ Yrome mokyro pui torĕnase ahtao ahno ekahmary poko, toto wotohme tyretyry ke, zuaro roropa esemy ahtao mokyro ehtoh poko, yrome anapurupyra tokurehse ahtao, mame ahno totapase eya ahtao nohpo te orutua, enara, mokyro pui etapāko matose topu ke. Esē roropa taorihmaposĕme exīko.

³⁰ Māpyra tineru ke epehmary se esē ahtao orihpyra toehtohme, epehmāko mǎ ynororo emero epehmapotopōpyry menekatōkomo a.

³¹ Poeto totapase ahtao pui orutua a nohpome ahtao te, poetome ahtao esemy epehmapōko matose moro jomihpyry ae ro.

³² Imepỹ namoto totapase ahtao pui orutua a, inamoto orutuame ahtao te, nohpome ahtao roropa, namoto esē 30me parata tō apoīko epehpyryme. Mame mokyro pui orutua totapasĕme exīko topu tō ke mana.

³³ — Imepyny a tuna eutary totapuruhmakase ahtao te, eutary tahkase ahtao roropa eya, yrome apuru onyripyra ahtao pui toepukase zaka te, jumĕtu toepukase ahtao zaka,

³⁴ okyno esē epehmāko mokyro mana tineru ke. Mame mokyro eky ekepyry zotyeme exīko mana.

³⁵ Imepỹ eky pui orutua osetaparyhtao pui orutua maro. Mame mokyro pui totapase ahtao toorihse, mokyro pui orihpyra aexihpyry tokamosĕme exīko tineru poko apiakatohme mokaro asakoro esĕkō tinerūme. Pui ekepyry roropa tapiakasĕme exīko mokaro asakoro zotyeme.

³⁶ Yrome mokyro pui orutua orihpyra exikety moino ro etapahpōme ahtao, moro waro roropa toto ahtao, yrome mokyro anapurupyra tokurehse esē ahtao mokyro esemy imepỹ pui orutua ekarōko mana isene exikety mokyro orutua a. Yrome mokyro pui ekepyry zotyeme exīko.

22

Omato a epehmapory ropa

¹ – Imepỹ eky tomatonano hse ahtao ahno a, pui te, kaneru tōkehko, mame totapase eya ahtao te, tokamose eya ahtao, 5me pui tō ke epehmāko ropa mana. Kaneru ahtao 4me kaneru tō ekarōko ropa mana toiro tapoise ahtao eya.

²⁻⁴ Omato a tomatonanohtopōpyry epehmapoko. Epehmatoh pyra ynororo ahtao, tokamosēme exīko mā ynororo namotome, inapoihpyry epehmatohme. Okyno tomatonano hse ahtao, pui te, jumētu te, kaneru tōkehko, tonese ropa ahtao isene ro omato emahpo, epehmapoko asakoro, toiro tapoise eya ahtao.

– Omato tapoise ahtao koko, aematonyhtao, totapase ynororo ahtao, etapahpō zae ro ekarōko matose, omato etapatopōpyry poko. Yrome saereme ahtao etapahpō ekarōko matose ikarimotahpyryme.

⁵ – Okyno esemy a toky tō tynomose ahtao, tykrysā enahse imepỹ tupi po te, imepỹ uwa esary po te, imehnō napyry tonahse ahtao eya xine, tỹkyryry kurā ke mokaro epehmāko mana, tutupi poe, tynarykahpyry poe uwa esary poe.

⁶ – Imepyny a apoto tukase ahtao tutupi po, mame ātaryka htaka toytose apoto ahtao imepỹ tupi pona tiriiku zahkase te, inarykahpyry zahkase, mokyro apoto zukahpō mokaro epehmāko mana jahkatopōpyry epehpyryme.

⁷ – Imepỹ tineru te, imōkomory tokarose ahtao oya ikurākatohme, mame atapyĩ tae tomatonano hse ahtao, omato tonese ahtao epehmāko mā ynororo asakoro ro.

⁸ Yrome omato onenepyra ahtao tapyi esē arotoko oximōtoh taka, Ritonōpo eahmatoh taka, moroto tōmiry etapotohme Ritonōpo neneryme, onematonano hpyra toexiry poko, morohne riryhtao eya zae aehtoh enetupuhnōko matose.

⁹ – Pui esēme toehse ahtao te, jumētu te, kaneru te, upo te mōkomo tōkehko, mame imepỹ tooehse ahtao, “Sero esēme ase,” karyhtao. Mokaro arotoko Ritonōpo eahmatoh taka. Mokyro zae pyra tykase Ritonōpo ahtao, epehmāko mana asakoro, esemy a.

¹⁰ – Okyno esemy a toky tynomose ahtao imepỹ maro eneneme ehtohme, jumētu te, pui te, kaneru te, emero, mame toorihse eky ahtao te, ytopỹme toehse eky ahtao te, tomatonano hse eky ahtao omato onenepyra ahtao,

¹¹ mokyro okyno enene tōmiry etapōko Ritonōpo a onematonano hpyra toexiry poko. Onematonano hpyra ahtao aomiry etāko esē mana. “Otara kara,” āko mana. Enene a onepehmapopyra matose.

¹² Yrome eya tomatonano hse mokyro eky ahtao epehmāko mana esemy a eky epehpyryme.

¹³ Eky tosekase ahtao onokyro tomo a, akoĩpyry enehnōko enene tuaro esē ehtohme. Onepehmara enene mana mokyro eky esekatopōpyry poko.

¹⁴ – Imepỹ eky tapoise ahtao axītao rokene, mame takuruhtase te, toorihse esemy esahpokoxi, mokyro eky apoihpō axītao rokene epehmāko mana eky epehpyryme.

¹⁵ Yrome morara toehse esemy moroto ahtao, onepehmara mokyro mana. Topehke mokyro eky tapoise ahtao eya axītao rokene, moro axītao rokē zurupohpyry epehmāko rokē mana.

Zae ehtoh ripotopo

16 – Tynioke pyra exikety poko toehse orutua ahtao, jū epehmāko mana ipyty eheppyryme. Iniome exīko mana.

17 Yrome ise pyra jū ahtao tōxiry niome, epehmāko ro mana tineru ke tynioke pyra exikety eheppyryme.

18 – Joroko poko exikety me nohpo ahtao, aorihmapoko.

19 – Okyno maro osehnōko ahno ahtao taorihmaposēme exīko mana.

20 – Imehnomo a toky tō etaparyhtao jahkatohme imepỹ neponāmary eahmaryme ywy kara, mokyro aorihmapoko. Ywy rokē ase Ritonōpo.

21 – Imehnō nonory pōkō onyryhmara ehtoko, tōsesarise toto ahtao ononorykō po. Zae rokē ehtoko toto maro. Wenikehpyra katonōme oehtopōpyrykō poko Ejitu po.

22 Pytỹpo tō onyryhmara ehtoko, poetōpo tō roropa.

23 Toto ryhmaryhtao oya xine, ywy Ritonōpo toto akorehmāko ase aotururukohtao ya.

24 Ozehno xine exīko ase. Oetapatorỹko ase atatapoiry poko awahtao xine. Mame pytỹpome opyxiākō exīko, tumyke pyra opoenō exīko mǎ toto.

25 – Tineru ekaroryhtao oya xine ypoetory tomo a, tymōkomokākara a, tineru ekarone sǎ pyra ehtoko. Imotye onepehmapopyra ehtoko.

26 Imepỹ zupō tapoise ahtao oya, axītao rokene tineru axītao rokē ekaroryke eya, zupō ekaroko ropa eya kohmāpyra ahtao ro.

27 Otarame moro zupō ke rokē oxiōtōko nyhtohme, kōxikene pyra ehtohme. Otarame tǎtyke pyra ynororo, tupoke pyra toexiryke. Mame ykohmaryhtao takorehmapotohme aomiry etāko ase, zae jexiryke.

28 – Omi xihpyry ke Ritonōpo onykerekeremara ehtoko. Popyra otuisary tō onyripopyra ehtoko.

29 – Ya onekarory tō enehtoko toehse tiriiku tōkehko ahtao, uwa eukuru, oriu ahtao roropa.

– Omūkuru tō apitorymākō ekarotoko ya.

30 Oeky tō mūkuru tō apitorymākō ekarotoko ya: pui tomo te, kaneru tomo. Ah tyse maro nexī toto 7me ěmepyyry pona. Mame 8me ěmepyyry ahtao etapako jahkatohme onekaroryme ya.

31 – Ypoetoryme matose. Naeroro tōsē onōpyra ehtoko onokyro tō nesekahpyryme aexihpyry, tokarosēme mana kaikuxi tō zohme.

23

Zae ehtoh poko

1 – Ajohpe ehtoh poko oturupyra ehtoko imehnomo a te. Zae pyra exikety anakorehmara ehtoko zae pyra imenekane zururuke oya.

2 Imoihmākō maro pyra ehtoko azahkuru toto ahtao. Omihpo ajohpe onekaropyra ehtoko imoihmākō akorehmatohme zae pyra toto ehtoh poko.

3 Zae pyra ehtoh poko pyra ehtoko, tymōkomokākara akorehmary se awahtao ro.

4 – Oepekara eky eneryhtao oya aytoytoryhtao, tytahse ahtao: pui ahtao te, jumētu ahtao, aroko ropa eya.

5 Oepekara eky jumētu toepukase ahtao omoxinety puimary poko, moroto onurumekara exiko. Yrome esē akorehmako toky anymyry poko tupupuru pona ropa ehtohme.

6 – Tymōkomokākara tooehse ahtao apiakane ěpataka zae ehtoko imaro.

7 Imehnō onyhxiropyra exiko ajohpe ehtoh ke. Zae exiketō anaorihmapopyra exiko roropa. Moro rihpono hxirōko ase popyra exiryke, aorihmapōko ase roropa.

⁸ Tineru anapoipyra ehtoko ekarory se imehnõ ahtao zae pyra ehtohme. Moro tineru tonurẽkara sã ahno rĩko mana zae ehtoh onenepyra ehtohme. Morarame kurãkõ akorekehkãko mã rahkene.

⁹ – Imehnõ nonory põkõ onyryhmara ehtoko ononorykõ po tõsesarise toto ahtao. Katonõme ehtoh waro matose, katonõme mexiatose roropa Ejitu po.

Jeimamyry 7mano

¹⁰ – 6me jeimamyry otupikõ arykãko matose, anapyrykõ apoiko matose toehse ahtao.

¹¹ Yrome jeimamyry 7mã po otupikõ anarykara ehtoko. Tykyrysã anapoipyra ehtoko roropa otupikõ poe. Yrome ah tymõkomokãkara notuhno toto tỹkyryry toehse ahtao. Onokyro tõ roropa enahnõko mã toto akoĩpyry nae ahtao. Morara tyritoko roropa uwa tõ ke anarykatyã poko te, azeitona ke anarykatyã poko roropa.

¹² – Erohtoko 6me ãmepyry ae, yrome 7mã po erohpyra ehtoko, anamotokõ oserematohme te, oekykõ roropa te, katonõ roropa imehnõ nonory põkõ opoetoryme erohketõ oserematohme roropa.

¹³ – Tomeseke ehtoko jomihpyry omipona oehtohkõme, Ritonõpome ase. Imehnõ neponãmary tomo a oturupyra ehtoko. Esetykõ onesehtopyra roropa ehtoko.

Oseruao otuhtoh konõto (*Exutu 34.18-26; Teuteronomiu 16.1-17*)

¹⁴ – Otuhtoh konõto rĩko matose oseruao, oseahmatohme, jeahmatohme, enara.

¹⁵ Nuno apipe po, moro ae tutõtase oexirykõke Ejitu poe, oseahmatoko õtuhtohkõ ke, Wyi Porutapỹ maro, jomihpyry ae ro. 7me ãmepyry ae wyi ohnõko matose iporutatoht risẽ pyra. Jeahmãko matose onekarorykõ enepyry ke ya.

¹⁶ – Oseahmatoko Tykyrysã Apoitoh poko anarykahpyrykõ toehse ahtao, apoipitoryhtao oya xine.

– Oseahmatoko roropa Oseahmatoh Tapyi Pissarara poko eina enatyryhtao, uwa tõ apoiryhtao te, wewe epery roropa.

¹⁷ Moro oseahmatoh oseruao pona ro, jeimamyry ae ro, orutua kõ emero oximõnõko mã toto jeahmase. Ywy ase Ritonõpo Oesẽkomo.

¹⁸ – Oeky tõ etaparyhtao oya xine jahkatohme onekarorykõme ya, wyi porutatoht maro onenehpyra ehtoko ya. Onetapatyã kasery zahkãko matose jeahmaryme. Moro ãmepyry ae ro jahkãko matose.

¹⁹ – Jeimamyry ae rokẽ anarykahpyrykõ toehse ahtao anapoihpyrykõ apitorymã enehtoko ytapyĩ taka. Ywy ase Ritonõpo Oesẽkomo.

– Okyno mükuru poti te, kaneru mükuru roropa anahnopyra ehtoko jẽ suhsuru maro.

Ritonõpo omihpyry

²⁰ – Ynenyokyhpyry aropõko ase oesemazupurukõme oewomatohkõme osema ae oyoytorykohtao aarotohkõme oesaka xine, ynukurãkahpyry oesarykõme.

²¹ Tomeseke ehtoko aomiry omipona oehtohkõme. Ozehno xine onyripopyra ehtoko, tonyohse ya aexiryke. Ozehno xine toehse ynororo ahtao azahkuru oehtohkõ onykorokara mana.

²² Yrome aomipona yronymyryme awahtao xine, inyripohpyry riryhtao oya xine, oepetõkara poremãkapõko ase.

²³ Ynenyokyhpyry ytōko osemazuhme. Aarotorỹko mã ynororo amoreu tō nonory pona te, heteu tō te, perizeu tō te, kananeu tō te, heweu tō te, jepuseu tō maro. Mokaro enahkãko ase.

²⁴ Mokaro neponãmarykō ēpataka epui pyra ehtoko. Oneahmara ehtoko. Toto namorepatoh poko pyra ehtoko ipunaka. Toto neponãmarykō enahkatoko, xikihme exiketō Paau kyryryme ikararahtoko.

²⁵ Jeahmaryhtao oya xine Ritonōpome, Oesēkōme, kure rokē oritorỹko ase. Tonahsē ekarōko ase oya xine tuna roropa. Owino xine tyrohsē arōko ase mya.

²⁶ Ononory po opyxiãkō emũkuãko mã toto. Epukara poeto tō exĩko mã toto. Ypoe isene matose exĩko okynahxo.

²⁷ – Oepetōkara rĩko ase enaromyke, juno toto ehtohme. Tuaro pyra toto rĩko ase, otupĩko mã toto imaro xine õsetaparykohtao. Owino xine oepetōkara enepanohpōko ase.

²⁸ Ouno xine oepetōkara ripōko ase. Mame oyoytorykohtao ononorykō apoitohme heweu tō aropōko ase te, kananeu tomo te, heteu tō maro owinoino xine.

²⁹ Mokaro anaropopyra ase toiro jeimamyry ae. Morara tyrise ahtao ya tytaōke pyra moro nono exiry repe, onokyro tō esaryme exiry roropa repe, popyra exiry oya xine.

³⁰ Mãpyra toitoine mokaro aropōko ase tuhkehxo oemãtohkōme te amarokō osesaritohme sero nono po.

³¹ Ononorykō ehpiry rĩko ase Akapa tunary poe tuna Eupyrati pona te, tuna Metiteraneu poe ona tonorē pona. Ajamihtanohtorỹko ase imeimehnō poremãkapotohme oya xine, toto nonory apoitohme oya xine oesarykōme, toto aroporyhtao oya xine.

³² Osepeme pyra ehtoko toto maro te, toto neponãmarykō maro osepeme pyra ehtoko ipunaka.

³³ Oesarykō onekaropyra ehtoko mokaro a ononorykō po. Oesarykō ekaroryhtao eya xine iirypyryme oritorỹko mã toto yneneryme. Jomipona pyra oritorỹko mã toto. Mokaro neponãmary tō eahmaryhtao oya xine toatãkaposēme exĩko matose.

24

Ritonōpo omiry etatopōpyry

¹ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Onuhtoko ypy pona jēpataka: omoro, Arão te, Natape, Apiu maro te, 70me Izyraeu tō tamuximãkō maro. Mame ameke ro awahtao xine oesekumurukō po oporohtoko jeahmatohme.

² Omoro rokē, Moeze, upūtoko xi oehnōko mase. Mokaro arypyra. Ahno tō imoihmãkō onuhpyra tyripoko toto ypy pona.

³ Imoihmãkō zuruse toytose Moeze, Ritonōpo omihpyry emero, inyripohpyry roropa. Mame ynara tykase Izyraeu tō oximōme:

– Ritonōpo omihpyry emero omipona exĩko ynanase.

⁴ Ritonōpo, Izyraeu tō Esē nyripohpyry emero tymerose Moeze a. Yrokokoro pakeimo apoto apō tyrise eya ypy myhto. 12me xikihme exiketō, topu tō tyrise eya, 12me Izyraeu oxiekyrymãkō pune ehtohme.

⁵ Mame nuasemãkomo a okyno tō zahkary poko tyripose Moeze a Ritonōpo eahmaryme, pui orutua kō totapapose roropa eya tynekaroryme osepeme ehtohme.

⁶ Munu tapiakase Moeze a, zokonaka tyrise eya paxiha tō aka te, zokonaka tukuãse apoto apō pona.

⁷ Mame Ritonõpo papē tapoise eya, moro poko tymerose Ritonõpo omih-pyry te, inyripohpyry, enara. Moro pape tysekeremase eya imoihmākō netaryme. Ynara tykase toto:

– Ritonõpo Kuesēkō omiry omipona exīko ynanase, inyripohpyry rīko ynanase porehme.

⁸ Mame moro munu paxiha ao tapoise Moeze a, sapararahme tomase eya imoihmākō pona. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Sero munu enetupuhtohme mana, kure oritorỹko Ritonõpo mana, tōmihpyry ae ro senohne inyripohpyry tokarose ahtao oya xine.

⁹ Tōnuhse toto ypy pona, Moeze, Arão maro te, Natape te, Apiu maro, 70mākō Izyraeu tō tamuximākō maro.

¹⁰ Ritonõpo, Izyraeu tō Esē tonese eya xine. Ipupuru zopino zara sã tonese sapira tō risemy, ezuezume kapu samo.

¹¹ Mokaro Izyraeu tō tamuximākō onetapara Ritonõpo kynexine; tonese ynororo eya xine, moromeĩpo tōtuhse toto eukuru tōse eya xine oximōme.

Moeze ypy Xinai po

¹² Ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– Onuhko ypy pona ya, tehme ehse tarona. Ynymerohpyry topu tō poko ekarōko ase, ynyripohpyry, Izyraeu tō amorepatohme.

¹³ Mame tātakimase Moeze tomo takorehmane Jozue maro. Tonuhpitose ynaroro ypy kurā pona.

¹⁴ Ynara tykase Moeze Izyraeu tō tamuximākōmo a:

– Yna eraximatoko taro, yna oepyyropa pona. Amaro xine Arão te Huru maro. Ekaropotoh nae awahtao xine oturutoko eya xine.

¹⁵ Mame tōnuhse Moeze ypy Xinai pona, ypy tyōtose akurū a.

¹⁶⁻¹⁷ Mame Ritonõpo ezuru tyhtose ypy pona. Apoto sã ezuru tonese Izyraeu tomo a ypy emory po. 6me ãmepyyry taropose moroto akurū ypy po. Mame 7mã po Moeze tykohmase Ritonõpo a akurū poe.

¹⁸ Tomōse Moeze moro akurū htaka. Moroto tehme toehse ynororo 40me ãmepyyry, 40me kohmamyry, enara.

25

Ahno nekarotyã Ritonõpo Tapyĩ ritohme (Exutu 35.4-9)

¹ Ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

² – Izyraeu tō zuruko tynekarory tō enehtohme ya. Toto nekarotyã apoiko emero ekarory se aehtohkomo.

³ Kure ynara ekaroryhtao: uuru te, parata te, metau te;

⁴ kaneru hpoty earyme tyrise ahtao ezuezume te, puupura te, tahpiremano te; mauru panono te; kamisa poti hpoty risemy te;

⁵ kaneru pihpyry tonohse tahpire ahtao te, okyno pihpyry kurano te; wewe akaxiame te;

⁶ oriu, azeite nãparina eukurume, jahkatohme te; typoxine exiketomo azeite maro zoximatohme ahno popatohme te, jahkatohme roropa ixtaratu zahkatoh po typoxine exiketyme;

⁷ topu tō kurano, onixi te, imehnō typyne exiketō tyritohme Ritonõpo maro oturukety zupō pokona.

⁸ Tapyi Kurã tyripoko Izyraeu tomo a jesaryme ehtohme toto rãnao.

⁹ – Omoro Moeze, moro tapyi tyripōko ase, itaōkō maro, ynenepory sã oya.

Ritonõpo omihpyry eny
(Exutu 37.1-9)

¹⁰ – Kaxo tyripoko wewe akaxia risemy, 1,10 meturume mosa exiry te, 66 sētimeturume ipuroroje exiry te, 66 sētimeturume kae exiry, enara.

¹¹ Uuru kurā ke moro kaxo apuhko zao te, jarao, enara. Ehpikuroko uuru risē tyriko roropa.

¹² 4me parihmā tyriko uuru risemy ipupuru 4mākō pokona, tyritohme asakoro seino, asakoro moino arotohme.

¹³ Asakoro mara tyriko epurume, wewe akaxiame tapuhse uuru ke.

¹⁴ Moro mara tō tyriko moro parihmā aka kaxo ratozo ae asakoro.

¹⁵ Moroto parihmā ao mara tō inomoko, morohne onoupopyra exiko esary tō poe.

¹⁶ Topu risē asakoro ekarōko ase oya, ipoko ynyripohpyry tymerose mana. Morohne tyriko kaxo aka, jomihpyry ē aka.

¹⁷ – Kaxo apuru tyriko roropa, uuru kurā risemy, 1,10 meturume mosa exiry te, 66 sētimeturume ipuroroje exiry, enara.

¹⁸ Asakoro taporihke exiketō tyriko, uuru tapitapīse risemy, kaxo apuru etyhpyry tō po.

¹⁹ Toiro tyriko seino, toiro moino apuru etyhpyry tō po kaxo apuru maro toiro kyryryme ehtohme.

²⁰ Tyriko toto osēpataka aporiry tō totapuruhmakase kaxo apuru epoe.

²¹ Kaxo aka moro topu risē asakoro tyriko. Epona kaxo apuru tyriko.

²² Moroto amaro oseporỹko ase, oturũko ase kaxo apuru epoe, taporihke exiketō asakoro rānao. Ynyripohpyry emero ekarōko ase oya Izyraeu tomo a ekarotohme.

Wyi apõ Ritonõpo ēpataka
(Exutu 37.10-16)

²³ – Meza tyriko wewe akaxia risemy, ynara samo: 88 sētimeturume mosa exiry te, 44 sētimeturume ipuroroje exiry te, 66 sētimeturume kae exiry, enara.

²⁴ Uuru kurā ke meza apuhko. Ehpikuroko uuru risē tyriko roropa.

²⁵ Meza zomye ehpiry tyriko 7 sētimeturume, uuru risē roropa tyriko ehpiry zomye.

²⁶ 4me parihmā tyriko uuru risemy tyritohme meza poko ipupuru 4mākō pũtokoxi.

²⁷ Moro parihmā tyriko meza ehpio pũtokoxi mara tō apoitohme, meza epurume, arotohme.

²⁸ Moro epuru tō tyriko wewe akaxia ke, uuru kurā ke apuhko kehko. Meza arōko matose moro mara tō poko.

²⁹ Uuru kurā ke paratu tō tyriko te, kopu tomo te, paxiha tomo te, jaha tomo uwa eukuru eny, onekarorykō kyryryme.

³⁰ Moro meza tyriko jomihpyry ē ēpataka. Meza po wyi tō tyriko kokoro rokene. Ynyripohpyry onekarorykōme ya.

Ezuru apony
(Exutu 37.17-24)

³¹ – Ezuru apõ tyriko uuru risemy. Apõ tyriko uuru tapitapīse exikety ke, zoko roropa. Ekuru tō tyriko emeporyme te, potāo tō maro petara tō maro toiro kyryryme ehtohme.

³² 6me amoriry tyriko zoko poko, oseruao toiro eriety poko, oseruao zakorō eriety poko.

³³ Toiro amoriry poko oseruao ekuru tyriko, amētoeira ekuru panono potāo tō maro, petara tō maro. Oxisā amoriry tō tyriko.

³⁴ – Ezuru apõ zoko poko 4me ekuru tõ tyriko amêtoeira ekuru samo potão tõ maro, petara tõ maro.

³⁵ Asakoro amoriry zopino toiro potão tyriko amêtoeira kyryry, oseruao potão tomo.

³⁶ Moro potão tomo te, amoriry tomo te, ezuru apõ zoko maro toiro kyryryme tyriko uuru risême, tapitapĩse exikety.

³⁷ 7me nãparina tyriko ezuru apõ po, saereme ehtohme ezuru ãpataka.

³⁸ Jahpi tõ ezuru tõ aryry kyrytohme te, oruno kyryry roropa tyriko uuru kurã ke.

³⁹ 34 kirume uuru kurã ke moro ezuru apõ tyriko ikyryry tõ maro emero.

⁴⁰ – Tomeseke roropa tyritohme emero ynenepohpyry sã oya ypy po.

26

Ritonõpo maro oturutopo

(Exutu 36.8-38)

¹ Mame ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– 10me kamisa tõ tyriko tapyi, ymaro oturutoh apurume, zao: kamisa mauru panõ risemy te, kaneru hpoty risê eary maro, ezuezume te, puupura te, tahpire, enara. Sero kamisa tõ tyriko enekure taporihkã panõ maro.

² Toiro kamisa tyriko 12,5 meturume mosa exiry te, 1,80 meturume ipuroroje.

³ 5me kamisa tõ ixixĩnõko mase toiro kamisa konõto ehtohme. Morara tyriko roropa zakorõ 5me kamisa tõ ke.

⁴ Imyhtoh tyriko kamisa ezuezumã ke kamisa ehpiõ poko jarao exikety etyhyry poko. Morara tyriko roropa zakorõ kamisa konõto poko.

⁵ 50me imyhtoh tyriko kamisa apitorymã ehpiõ poko te, 50me roropa kamisa etyhyry ehpio zakorõ kamisa konõto poko, imyhtoh tonõ osẽpataka ehtohme.

⁶ 50me apoitoh tyriko roropa uuru risemy kamisa tõ asakoro osexihtohme toiro sã moro kamisa tõ ehtohme.

⁷ – Amotoh tyriko tapyi amotohme. 11me kamisa tõ apoiko poti hpoty risemy.

⁸ Oxisã zumo kehko tyriko 13,30 meturu mosa exiry te 1,80 meturume ipuroroje exiry, enara.

⁹ 5me moro kamisa tõ ixixĩnõko mase toiro kamisa konõto ehtohme. Moro imehnõ 6mãkõ ixixĩnõko mase osepokona toiro kamisame ehtohme. Moro kamisa 6mano osẽtaponã exĩko tapyi potatã po.

¹⁰ 50me imyhtoh tyriko kamisa etyhyry ehpio kamisa apitorymã po te, 50me imyhtoh roropa zakorõ kamisa ehpio.

¹¹ 50me apoitoh tyriko roropa metau risemy. Imyhtoh 50mãkõ pokona moro apoitoh tonõ tyriko kamisa tõ asakoro osexihtohme, toiro tapyi amotohme ehtohme.

¹² Moro kamisa zokonaka akoĩpyry tyhwyme exĩko tapyi mykae.

¹³ 45 sêtimeturume kamisa akoĩpyry tapyi panakotuh pokoxi moroto exĩko tapyi amotohme.

¹⁴ – Imepỹ amotoh asakoro tyriko: toiro tyriko kaneru pihpyry ke, zonopyhyry tahpireme. Moro pona imepỹ amotoh tyriko onokyro pihpyry kurã ke.

¹⁵ – Wewe risê tyriko akaxia risême xikihme exiketomo tapyi kyryryme.

¹⁶ 4,45 meturume mosa aehtoh tyriko te, ipuroroje 67 sêtimeturume.

¹⁷ Asakoro tyrãmatoh ke moro wewe risê tyriko aosexihtohme imepỹ maro. Morara tyriko emero wewe risê poko, tapyi kyryry kehko.

¹⁸ 20me wewe risê tyriko tapyi apurume ikurenaka exikety a.

¹⁹ Moro 20mākō wewe risē apōme 40me parata risē tyriko asakoro apō tyritohme toiro wewe risē apōme, tūpore moro aosexihtohme.

²⁰ 20me wewe risē tyriko tapyi apurume inikahpozakoxi exikety a.

²¹ 40me parata risē tyriko wewe risē apōme, toiro wewe ahtao asakoro apony.

²² Tapyi mykae, xixi omōtoh wino, 6me wewe risē tyriko.

²³ Asakoro wewe risē tyriko roropa tapyi eriety tō kyryryme.

²⁴ Moro wewe risē eriety tō kyryryme osexihnōko mā kehko apō poe zupuhpyry pokona toiro kyryryme sā ehtohme. Moro asakoro wewe risē, moro eriety tō ritohme morara tyrihpyryme exīko mā kehko.

²⁵ Morara exiryke 8me wewe risē exīko, 16me parata risē apō maro. Asakoro apō exīko toiro wewe risē apōme.

²⁶ – 15me wewe tyriko akaxia risemy moro wewe risē kuroko ehtohme 5me ehtohme wewe kuroko ikurenaka exikety a.

²⁷ 5me wewe kuroko ehtohme inikahpozakoxi exikety a te, 5me wewe kuroko ehtohme tapyi mykae, xixi omōtoh wino.

²⁸ Toiro wewe irānaono tyriko; irānakuroko wewe risē apitorymā poe tapyi etyhpyry pona.

²⁹ Moro wewe risē tō atapuhnoko uuru ke. Parihmā tyriko uuru risēme moro wewe risē pokona epuru ritohme. Moro epuru roropa atapuhnoko uuru ke.

³⁰ Tapyi anŷtoko xikihme ynenepohpyry saaro oya ypy po.

³¹ – Kamisa tyriko apurume samo mauru panō kurā risēme kaneru hpoty eary maro ezuezume te, puupura te, tahpiremā maro, enara. Taporihkā panō ke emeporyme tyriko.

³² 4me wewe xikihmākō pona tyhwyme moro kamisa tyriko. Akaxiame wewe pona tapuhse uuru ke, apoitoh ke uuru risemy, tapō ke 4mākō ke parata tōme.

³³ Tyhwyme moro kamisa tyriko apoitoh uuru risē zopino. Mame moro apurume moino akoxi kaxo, jomihpyry ē tyriko, topu risē asakorōkō eny. Moro kamisa Osa Kurā apiakāko mana Osa Kurā Kuhse wino.

³⁴ Mame kaxo apuru tyriko jomihpyry ē pona, Osa Kurā Kuhse tao.

³⁵ Jarao Osa Kurā Kuhse ēpataka meza tyriko inikahpozakoxi tapyi tao. Ikurenaka tapyi tao ro ezuru apō tyriko.

³⁶ – Tapyi omōtoh tao kamisa tyriko, mauru panō kurā risemy kaneru hpoty eary maro ezuezumano te, puupura te, tahpire te, emepory maro.

³⁷ Moro kamisa apoitohme, wewe akaxia risē xikihme exiketō tyriko 5me, tapuhse uuru ke, kamisa apoitoh ke roropa uuru risemy. Moro 5me wewe apō tyriko metau risē ke.

27

Apoto apō okyno zahkatohme (Exutu 38.1-7)

¹ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Wewe akaxia ke apoto apō tyriko, tahramehme sā ehtohme, 2,20 meturume mosa exiry te, ipuroroje exiry morararo 2,20 meturume te, 1,30 meturume kae exiry, enara.

² Ipotyry tō po, 4me iretyry tō tyriko, aosexihtohme apō maro, toiro kyryryme sā ehtohme. Apoto apō tytororo tapuhse tyriko metau ke.

³ Otyro ě tō tyriko oruno ěme ehtohme ikasery ěme roropa, anŷtoħ tonō maro te, paxiha tomo te, okaimo tomo te, ikarā eny tō maro. Morohne emero tyrihpyryme exīko metau risēme.

⁴ Metau risē tyriko apoto ěme, 4me parihmā maro metau risēme, ipotyry 4mākō poko, epuru ritohme, arotohme.

⁵ Moro apoto ě tyriko apoto apō ao, irānao ehtohme.

⁶ Epuru tō tyriko wewe akaxia risēme, tapuhse metau ke.

⁷ Tyriko kehko parihmā aka apoto apō eriety poko asakoro, arotohme.

⁸ Moro apoto apō wewe risemy tytaōke pyra exīko mana, ynenepohpyry saaro oya ypy po.

Ritonōpo Tapyĩ zarany

(Exutu 38.9-20)

⁹ – Zara tyriko tapyi ymaro oturutoh zomye, tapuruse kamisa ke, mauru panō risē ke. Apuru ikurenae exikety kamisa mosa ehtoh 44 meturume exīko.

¹⁰ 20me xikihme exiketō tyriko tapōkōke 20me metau risēme. Apoitoh xikihmākō poko tyrīko mase parata ke, epuru roropa parata risēme kamisa ryhkatohme.

¹¹ Morararo tyriko zara ehpiuroko inikahpoe aehtopo a.

¹²⁻¹³ Moro zara ipuroroje 22 meturume exīko. Naeroro apuru rīko mase kamisa risē ke 22 meturume mosa exiry xixi omōtoħ wino te, xixi tūtatoħ wino, enara. Moro kamisa apoitoh tonō 10me xikihmākō tyriko 10me apō tō maro.

¹⁴⁻¹⁵ Omōtoħ erietyme kamisa exīko 6,60 meturume mosa exiry te, 3me xikihme exiketomo, 3me apō maro, apotunuru wino te, ipozery wino, enara.

¹⁶ Omōtoħ tao zara pona kamisa rīko mase 8,80 meturume mosa exiry. Moro kamisa tyriko mauru panō kurā ke, kaneru hpoty maro: ezuezume exikety te, puupura te, tahpiremano, enara, emeporyme ehpiō poko. Moro kamisa apoitohme 4me xikihmākō tyriko, 4me apō tō maro.

¹⁷ Moro xikihmākō zara zomye oximaro tymyhsēme exīko parata risē ke. Kamisa apoitoh, iryhkatoh tonō mā parata risēme exīko te, tapō tō metau risēme exīko.

¹⁸ Moro zara mosa exiry 44 meturume exīko. Ipuroroje 22 meturume exīko. Apuru kamisa risē kae exiry 2,20 meturume exīko. Moro kamisa mauru panō risē kurāme exīko te, apō tō metau risēme exīko.

¹⁹ Tapyi mōkomory kehko emero metaume exīko te, epuru tō roropa tapyi myhtohme te, zara apuru myhtohme roropa metau risēme rokē kehko.

Oriu, ezuru eukurume

(Rewitiku 24.1-4)

²⁰ – Oriu, azeite kurā enehpoko Izyraeu tomo a, ezuru eukurume, kokoro rokene, kokonie pukuro, ezuru zukatoħme.

²¹ Moro ezuru apō arōko Arāo tomo a imūkuru tō maro, tapyi taka, ymaro oturutoh taka, jarao kamisa myhtokoxi, kaxo, jomiry ě ěpataka. Moroto oriu zahkāko saerehkatohme jēpataka kokonie pukuro poe ěmehtoh pona. Sero omipona exīko Izyraeu tomo ipoenōkomo, ipakomotyākomo jūme, kakehpyra ehtoko.

28

Ritonōpo maro oturuketō zupōme

(Exutu 39.1-7)

¹ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Orui Arão enehpoko imūkuru tō maro, Natape, Apiu, Ereaza, Itamaa, enara. Toto imenekako Izyraeu tō wino ypoko toto erohtohme, ymaro oturuketōme.

² Upo tyriko, ymaro oturukety zupōme, ekarotohme orui a imehxo exiketyme aehtohme imehnō neneryme te, kure potu aehtohme roropa.

³ Ypoe emese kure exiketō ikohmako emero, Arão zupōme tyritohme eya xine, ynymenekahpyryme Arão ehtohme ymaro oturuketyme aehtohme.

⁴ Ynara tyripoko eya xine: ipuropuru apuru, upo oturukety mose ro katopo, oturukety zupō mosano jaraōme exikety, kamisa emepory xixīsemy enekure exikety, zupuhpyry zōty, zamareary, enara. Morohne upo tyripoko eya xine ymaro oturuketō zupōme, orui Arão zupōme ehtohme, imūkuru tō maro jomiry omipona toto erohtohme ymaro oturuketōme.

⁵ Mokaro emese kure exiketō moro upo rīko mā toto kaneru hpoty eary ezuezumā ke te, puupuramā ke te, tahpīremā ke te, mauru panō eary kurā ke te, uuru eary ke, enara.

*Ritonōpo maro oturukety mose ro katopo
(Exutu 39.2-7)*

⁶ – Mame oturukety zupō tyripoko emese kure exiketomo a, mauru panō kurā ke te, kaneru hpoty eary ezuezumā ke te, puupura ke te, tahpīremā ke te, uuru earyme te, ixiximyhpyry ke emepory ke, enara.

⁷ Moro upo aretry pokona asakoro kamisa tō tyriko eary panō imotary kyryryme, tyxixīse moro upo ratozo asakoro pokona.

⁸ Zamareary kahnōko matose mauru panō kurā ke, moro upo risē samo, moro upo pokona ixixītohme toiro exikety sā ehtohme moro upo maro.

⁹ Topu tō kurā apoiko asakoro akata ipokona Jako mūkuhpyry tō esetykō imerotohme.

¹⁰ 6me esetykō toiro akata pona, 6me esetykō zakorō pokona atakenaka aenurutopōpyry poe ro.

¹¹ Emese kure exikety imenekako moro topu tō asakoro pokona Jako mūkuhpyry tō esetykō merotohme te, uuru pokona moro topu tō tyritohme.

¹² Moro topu tō tyriko eary tō pokona, moro upo kyryry pona Izyraeu tō esetykō arotohme Arão a Ritonōpo ēpataka, aerokurukohtao tapyi kurā tao. Morara ahtao ywy, Ritonōpo, wenikehpyra ase ypoetory tō poko.

¹³ Uuru risē asakoro, apoihty tō tyriko, topu tō kurā apoihtyme,

¹⁴ Ketī tō asakoro roropa uuru risēme eary samo aosexihtohme apoihty tō pokona.

*Puopu apuru
(Exutu 39.8-21)*

¹⁵ – Puopu apuru tyriko moro upo samo, mauru panō kurā ke te, kaneru hpoty eary ezuezumā maro te, puupura maro te, tahpīremā maro te, ipanō tō ke ixiximyhpyry roropa, Ritonōpo maro oturuketō imehxo exikety Ritonōpo nyriporo waro ehtohme,

¹⁶ Puopu apuru tahramehme sā tyriko mase asakoro iramahpyry sā exiketyme ehtohme, 22 sētīmeturume mosa exiry te, 22 sētīmeturume ipuroroje exiry, enara.

¹⁷ Ipokona 4me atakenaka topu tō kurā tyriko; atakenaka apitorymā ao rupi, topazio, karanata;

¹⁸ atakenaka zakorō ao ezemerauta, sapira, tiamāte;

¹⁹ atakenaka oseruaō ao turukeza, akata, ametixta;

²⁰ atakenaka 4mano ao periro, onixi, jasape, enara. Morohne tyriko uuru pokona.

²¹ Toiro topu ahtao Jako mūkuhpyry esety toiro imeroko ipokona 12me topu tō kurā pokona 12mākō Jako mūkuhpyry tō esetykō tymerose ehtohme, 12mākō oxiekyrymākō enetupuhthohme Ritonōpo ēpataka.

²² Ketī tō asakoro tyriko uuru eary ke. Earyme tyriko moro uuru ipuropuru apoihtyme ehtohme.

²³ Parihmā asakoro tyriko uuru risēme puropu apuru potyry pokona kae aosexihtohme.

²⁴ Moro eary tō asakoro uuru risē tyriko parihmā tō asakorōkō kuroko.

²⁵ Eary tō etyhyry tō tyriko uuru risē pokona puropu apuru osexihtohme apoihty pokona, moro upo pokona.

²⁶ Imehnō parihmā tyriko uuru risē asakoro puropu apuru potyry pokona zopino, ehpio poko zao moro upo ao.

²⁷ Parihmā asakoro tyriko uuru risēme aosexihtohme apoihty tō etyhyry pokona moro upo pokona osexihtoh pūto zamareary epozakoxi.

²⁸ Eary ezuezumā ke puropu apuru imyhko parihmā poko moro upo parihmā poko aosexikyhyry sã ehtohme epukara ehtohme, zamareary epozakoxi.

²⁹ – Mame Osa Kurā taka Arão omomyryhtao Ritonōpo Esary Kurā taka puropu apuru amurūko mana tymerose Izyraeu tō esetykō ke, wenikehpyra jehtohme ypoetory tō poko. Ywy ase Ritonōpo.

³⁰ Puropu apuru pokona Urim tyriko Tumĩ maro Arão eano po sã Izyraeu tō ehtohme jēpataka tooehse ynororo ahtao. Morara ahtao puropu apuru enēko mana ise jehtoh waro ehtohme tyripotohme Izyraeu tomo a.

Imehnō oturuketō zupony

(Exutu 39.22-31)

³¹ – Upo tyriko kamisa ezuezumā ke Arão tō a amurutohme moro upo kurā zopino.

³² Eutary tyriko zupuhpyry omōtohme. Moro eutary zomye kamisa xixĩnōko matose exihkara ehtohme.

³³⁻³⁴ Moro upo ehpiuroko zopino emepory tyritoko romā epery panono, kaneru hpoty eary risemy ezuezumā ke te, puupura ke te, tahpiremā ke, enara. Epery asakoro rānaka imarakā pitiko tyriko uuru risēme.

³⁵ Moro kamisa ezuezumā ke Arão a amurupoko toerokuru poko tahtao, ymaro oturutohme. Aomomyryhtao jēpataka Jesary Kurā taka te, itūtary ropa ahtao moro marakany osetāko, mokyro onetaparaino.

³⁶ – Uuru risē pipahmā tyriko, ipokona tymerose: Imenekahpyryme Ritonōpo Poetoryme.

³⁷ Moro uuru risē pipahmā imyhko Arão zuhzōty pokona eary ezuezumā ke.

³⁸ Arão a amurupoko moro uuru pipahmā ke ipery pokona, ywy Ritonōpo yzamaro Izyraeu tō nekarotyā ehtohme, toto onyhxiropyra jehtohme azahkuru toehse toto ahtao tynekarorykō enepiryhtao ya.

³⁹ – Kamisa tō tykahtoko oturukety Arão zupōme mauru panō kurā karimutumā ke te, zuhzōty roropa mauru panō kurā ke te, zamareary panō emepory ke ixiximyhpyry ke.

⁴⁰ – Arão mūkuru tō zupō tō ixixītoko, kamisa, zamareary, zuhzōty tō roropa, tuisamehxo toto enetupuhpotohme te, toto enetohme kure.

⁴¹ Moro upo kurā ke orui Arão a amurupoko imūkuru tō maro. Mame toto ekaroko ya ypoetoryme toto ehtohme. Azeite pitiko ke ahpako toto, ymaro oturuketōme toto ehtohme.

⁴² Axiakā tyriko toto zupōme mauru panō karimutumā ke zamareary poe ipety tō pona.

⁴³ Moro upo amurupoko Arão a imūkuru tō maro aomomyryhtao Tapyi Kurã taka, ymaro oturutoh taka te, apoto apō pūtokoxti toto ytoryhtao roropa erohse Jesary Kurã taka, toto etaparyino. Tomeseke toto ahtao orihpyra exīko mǎ toto, emurukō osenepyra exiryke. Moro omipona Arão tyripoko imūkuru tō maro, ipakomotyākō maro jūme.

29

Oturuketō menekatoĥ poko (Rewitiku 8.1-36)

¹ Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Ynara tyriko Arão tō menekaryme imūkuru tō maro, erohtohme ymaro oturuketōme. Pui mūkuru apoiko wātara ro exikety kaneru tō asakoro ahmitatyā kara rokene.

² Tiriiku risē wyi tō tyriko toitoine oriu maro te, toitoine oriu maro pyra, emero iporutatoĥ maro pyra exiketōme, enara. Wyi pipahme exiketō tyriko roropa epona azeite ritoĥme.

³ Morohne tyriko ruto aka onekarorykōme ya, pui mūkuru wātara ro exikety etaparyhtao, kaneru tō asakoro maro onekarorykōme ya.

⁴ – Arão tō enehko imūkuru tō maro Tapyi omōtoĥ taka, ymaro oturutoh taka, aekurikatohkōme.

⁵ Mame Arão a upo amurupoko, oturukety zupō ke: kamisa te, oturukety zupō zopinono te, zupō jaraono te, puropu apuru te, zamareary imetȳ earyme, enara.

⁶ Zupuhpyry pona zuhzōty tyriko. Uuru risē pipahmǎ imyhko ipokona, imerohpyry: “Imenekahpyry Ritonōpo poetoryme,” katopo.

⁷ Mame zupuhpyry oriu ke ahpako.

⁸ – Arão mūkuru tomo a roropa upo amurupoko toto kamisa ke.

⁹ Kamisa tyriko zamarearyme imetȳkō earyme. Zuhzōty tō imyhko zupuhpyrykō pona. Morara Arão tō ekarōko mase imūkuru tō maro ya ymaro toto erohtohme. Jūme ypoetoryme Arão tō erohnōko mǎ toto imūkuru tō maro te, ipakomotyā maro, ymaro oturuketōme.

¹⁰ – Pui mūkuru enehta Tapyi ěpataka. Arão tō, imūkuru tō maro, tomarykō rīko mǎ toto zupuhpyry pona.

¹¹ Mame pui mūkuru etapako jĕpataka Tapyi omōtoĥ myhtokoxti.

¹² Imunuru apoiko oemary ke tyritohme apoto apō retyry pokona. Munu akoĩpyry ikuāko apoto apō myhtokoxti.

¹³ Mame apoto apō po ynara okyno jahkako onekaroryme ya: ikasery emero zuahxiririny poko exikety te, erery zokonaka kurano te, epyasyhny asakoro ikasery maro.

¹⁴ Yrome mokyro zoko jahkako ameke, jarao Izyraeu tō esary poe: ipihpyry maro te, zuahxiririny maro. Moro mǎ oturuketō nekaroryme ya, tyrypyrykō korokapotohme.

¹⁵ – Mame kaneru apoiko toiro, zupuhpyry pona Arão tō imūkuru tō maro tomarykō ritoĥme.

¹⁶ Mokyro kaneru etapako. Imunuru emako apoto apō ehpiry 4mākō pokona.

¹⁷ Kaneru zoko isahkako. Zuahxiririny ikurikako tuna ke, jaxiry tō maro ātykyry wino. Zupuhpyry pona senohne tyriko.

¹⁸ Mame kaneru iahkako emero apoto apō po onekaroryme, tōsēme. Moro typoxine exīko ya mana, yzamaro mana.

19 – Mame kaneru zakorō apoiko. Zupuhpyry pona Arão tō emary tyripoko imūkuru tō emary maro.

20 Mokyro kaneru etapako imunuru zokonaka tyritohme Arão panary etyhyry pona apotunuru wino, imūkuru tō panary pokona roropa apotunuru wino. Imunuru tyriko roropa emarykō omazūpona apotunuru wino, ipupurukō pupuzū pokona apotunuru wino, enara. Munu akoīpyry isapararahmako apoto apō ehpiry 4mākō pokona.

21 Munu apoiko zokonaka apoto apō poe, oriu ahpatoh maro, Arão pona isapararahmatohme, zupō pona te, imūkuru tō pona, zupōkō pona, enara. Morara ahtao Arão tō imūkuru tō maro zupōkō maro tokarosēme exīko mā toto ya, ypoetoryme te, ykyryryme roropa ehtohme, enara.

22 Sero kaneru onekaroryme mana oturuketō tymenekase ahtao ymaro oturuketōme toto ehtohme. Kaneru kasery apoiko: arokyry kasery te, zuahxirirī poko exikety te, erery zokonaka kurano te, epyasyhny asakoro ikasery maro te, ipety maro apotunuru wino.

23 – Mame ruto wyi ē ae iporutatoh pyra exikety risemy, onekarohpyry ya, wyi apoiko osehta: toiro wyi oriu maro exikety te, imepý oriu maro pyra te, toiro wyi pipahmano, enara.

24 Morohne tyriko Arão emahpokoxi, imūkuru tō emahpokoxi roropa. Mame morohne anỹpoko eya xine jēpataka, tynekarorykōme ya.

25 Mame moro wyi apoiko toto emary poe jahkatohme apoto apō po onekarorykōme ya, tonahsēme. Typoxine moro ehtoh yzamaro mana.

26 Kaneru puropuru apoiko apiakatohme onekaroryme kurā ya. Moro okyno pū ōtykōme exīko mana.

27 – Ymaro oturuketō menekaryhtao ypoetoryme, kaneru puropuru, ipety roropa apiakako onekarory kurāme ya, ekarotohme oturuketō zohme.

28 Izyraeu tō tynekarory tō ekaroryhtao osepeme ehtohme morara tyrīko mā toto jumāme. Okyno puropuru ipety maro oturuketō zohme exīko. Sero nase ahno nekarohpyry ya. Ywy ase Ritonōpo.

29 – Toorihse oturukety Arão ahtao zuponỹpyry tokarosēme exīko imūkuhpyry tomo a. Moro upo amurūko mā toto tymenekase toto ahtao ymaro oturuketyme.

30 Arão mūkuru tumy myakāme toehse ahtao ymaro oturuketyme omōnōko mana Tapyi taka, ymaro oturutoh taka erohtohme Jesary Kurā tao. Moro upo amurūko 7me ēmepyyry pona.

31 – Moro kaneru pū totapase exikety, Arão tō menekary poko ymaro oturuketōme, moro tōsē ahnoko osa kurā tao.

32 Mame Tapyi ymaro oturutoh omōtoho tao moro tōsē ōnōko mā toto wyi maro, ruto ao aexihpyry.

33 Oturuketōme tymenekase toto ahtao, tynekarorykō ōnōko mā toto, tyrypyrykō korokapotohme moro tokarose exiryke. Oturuketō rokē tōnōko mā toto tokarose Ritonōpo a exiryke.

34 Morara exiryke morohne akoīpyry enahpyra aexihpyry moro ēmepyyry ae ro, tyahkasēme exīko mana. Yrokokoro onenahpyra ehtoko tokarose Ritonōpo a exiryke.

35 – Jomihpyry ae ro 7me ēmepyyry aropoko oseahmary poko Arão menekary poko imūkuru tō maro ymaro oturuketōme toto ehtohme.

36 Kokoro rokē pui orutua wātara ro exikety etapako onekarorykōme oorypyrykō korokapotohme. Onekarorykō apitorymā ke apoto apō kurākāko roropa matose. Oriu pitiko ikuāko ipona ykyryry kurāme ehtohme.

³⁷ Morara tyritoko kokoro rokene 7me ěmepýry ae. Mame moro apoto apõ tokarosẽme exĩko ykyryryme ipunaka. Mame imepyny a tytorohmase ahtao, tyyryhmasẽme exĩko mana yjमितunuru a ykyryryme exiryke.

Kokoro rokẽ onekarorykomo
(Numeru 28.1-8)

³⁸ – Kokoro rokẽ jũme ynara tyrĩko matose: kaneru asakoro zahkãko matose apoto apõ po, toiro jeimamyry nae exiketomo.

³⁹ Toiro kaneru pakeimo jahkãko matose te, toiro kokonie pukuro.

⁴⁰ Kaneru apitorymã maro tiriiku tapose exikety enehko toiro kirume, otoxie oriu maro toiro ritorume te, epona uwa eukuru jehnahpyry tyriko toiro ritorume onekaroryme ya.

⁴¹ Kokonie pukuro zakorõ kaneru ijahkako tiriiku maro, oriu maro uwa eukuru jehnahpyry maro pakeimo onekarohpyry saaro. Moro onekarohpyry tonahsẽme sã ya. Ritonõpome ase. Moro tyroxine ehtoh yzamaro mana.

⁴² Moro onekarorykõ zahkãko matose jũme jẽpataka Tapyi omõtoho tao, ymaro Oturutoho tao. Moroto oseporyko ase ypoetory tõ maro, amaro xine oturũko ase.

⁴³ Moroto Izyraeu tõ maro oseporyko ase. Jezuru ke sero jesary rĩko ase osa kurãme.

⁴⁴ Sero Tapyi rĩko ase Jesaryme Kurano, apoto apõ roropa ykyryry kurãme. Arão tõ menekãko ase imũkuru tõ maro ypoetoryme toto ehtohme erohtohme ymaro oturuketõme.

⁴⁵ Osesarĩko ase ypoetory tõ Izyraeu tõ rãnao. Toto Ritonõpome exĩko ase.

⁴⁶ Tuaro exĩko mã toto: Ywy, Ritonõpo, toto Esẽme ase. Ya toto tonehse Ejitu poe toto maro jehtohme. Ywy ase Ritonõpo, Izyraeu tõ Esemý.

30

Apoto apõ ixtaratu zahkatopo
(Exutu 37.25-28)

¹ Mame ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– Apoto apõ tyriko roropa, wewe akaxia risẽme epona ixtaratu jahkatohme.

² Tahramehme sã tyriko, 45 s̄timeturume mosa exiry te, 45 s̄timeturume ipuroroje exiry te, 90 s̄timeturume kae exiry. Ipotyry tõ 4mãkõ pokona iretyry tyriko aosexihthome apoto apõ pokona, toiro kyryryme toto ehtohme apoto apõ maro.

³ Apurutoh apuhnõko matose uuru kurã ke te, iratozo 4mãkõ maro te, iretyry tõ maro, enara. Apoto apõ zomye uuru risẽ tyriko ehpiryme.

⁴ Parihmã asakoro tyriko uuru risẽme, ehpiry zopino, toiro seino, toiro moino. Mara tõ tyriko parihmã tõ aka, epurume ehtohme arotohme.

⁵ Moro epuru tõ tyriko wewe akaxia ke tapuhse uuru ke.

⁶ Moro apoto apõ tyriko kamisa ěpataka, Osa Kurã Kuhse ěpataka, kaxo Ritonõpo omihpyry ě etonie. Moroto oseporyko ywy amaro.

⁷ Pakeimo, nãparina tõ poko Arão ahtao, ixtaratu tyroxine exikety jahkapoko eya.

⁸ Mame kokonie pukuro, nãparina tõ tukase ropa ahtao eya, morararo tyripoko ropa eya. Moro onekarory jahkary poko exikehpyra ehtoko jũme, apakõ pakomotyã pona ro.

⁹ Sero apoto apõ po, imepỹ ixtaratu onyahkara ehtoko te, okyno tõkehko te, tiriiku tõkehko te, eukuru jehnahpyry roropa.

¹⁰ Jeimamyry ae sero apoto apō kurākāko Arāo mana, tynekarory ke. Okyno munuru tyrīko ynororo apoto apō retyry 4mākō pokona, totapase ahtao ahno rypyry korokapotohme. Morara kakehpyra ehtoko jeimamyry ae rokene. Sero apoto apō nuriame onyripyra ehtoko, tymenekase exiryke ykyryry kurāme. Ywy ase Ritonōpo.

Ritonōpo Tapyi tinerume

¹¹ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

¹² – Izyraeu tō kukuruhtao tuhke toto ehtoh waro ehtohme, tineru pitiko epehmapōko mase eya xine, emero porehme, isene toexirykōke, etuarimara toto ehtohme toto kukuruhtao.

¹³ Oxisā epehmāko matose emero porehme, tukupse awahtao xine, onekarorykōme ya, Oesēkomo a.

¹⁴ 20me jeimamyry exiketō tukupse ahtao epehmāko mā toto.

¹⁵ Isene oehtohkō epehpyry epehmaryhtao oya xine, tytineruke exiketō onymotyēkara mā toto te, tymōkomokēkara roropa zae epehmāko mā toto.

¹⁶ Moro tineru apoīko mase Izyraeu tō nekarory tō, akorehmatohme Ytapyi, Ymaro oturutoh kurākary poko. Moro epehpyry Izyraeu tomo a isene toehtohkō epehpyryme ya. Wenikehpyra ase toto ewomatohkōme.

Osemahtoh metau risemy

(Exutu 38.8)

¹⁷ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

¹⁸ – Metau risē osemahtoh tyriko, tuna ěme, apō po metau risē po. Tapyi maro apoto apō maro irānaka moro osemahtoh tyriko. Tuna tyriko zaka.

¹⁹ Moro tuna ke Arāo tō osemahnōko mā toto, imūkuru tō maro te, tupupurukō kurikāko roropa mā toto,

²⁰ omōtohto Tapyi taka te, apoto apō pona toto ytoryhtao roropa tonahsē jahkatohme tynekarorykōme. Morara ahtao orihpyra mā toto.

²¹ Osemahnōko mā toto te, tupupurukō kurikāko roropa mā toto aorikyrykōino. Sero ynyriphopyry eya xine omipona tyripoko jūme eya xine, ipakomotyamo a, enara.

Oriu ahpatohme

²² Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

²³⁻²⁵ – Ixtaratu tō imenekako tyroxine exikety tomo, oriu kurā ritohme ahpatohme, ixtaratu rinanō nyryry samo: 3,5 riturume azeite maro ynara tyriko: mira eukuru 6 kirume te, kanera 3 kirume te, axikaru tyroxinemy 3 kirume te, kasia 6 kirume, enara. (Emero tukupse tuisa ikuhtoh ke.)

²⁶ Sero ahpatoh ke Tapyi Kurā, ymaro Oturutoh ahpako te, kaxo jomihpyry eny roropa te,

²⁷ meza imōkomory emero te, ezuru apō imōkomory maro te, apoto apony ixtaratu zahkatopo te,

²⁸ apoto apō, okyno zahkatopo, imōkomory maro emero te, osemahtopo apō maro.

²⁹ Morara morohne apiakāko matose ykyryryme kurano. Mame ipoko toehse imepỹ ahtao tyryhmasēme exīko mana yjamtunuru ke morohne kurāme exiryke.

³⁰ Mame Arāo ahpako imūkuru tō maro. Toto imenekako jomipona toto ehtohme ymaro oturuketōme.

³¹ Ynara kaxiko Izyraeu tomo a:

– Sero ahpatoh, azeite risē tyrīko matose jūme, ykyryry tō rokē ahpatohme, ymaro oturutoh poko, imōkomory tōkehko, enara.

³² Ike imehnõ anahpara ehtoko, zoko pona onyripyra ehtoko ymaro oturuketye pyra ahtao. Sero ahpatoh panõ onyripyra ehtoko. Ykyryry kurã sero. Naeroro tomeseke ehtoko ipoko.

³³ Imehnomo a sero ahpatoh panõ riryhtao te, imehnõ ahparyhtao ipanõ ke ymaro oturuketye pyra ahtao, taroposẽme exiko mana ypoetory tõ tae.

Ixtaratu zahkatoh jeahmatohme

³⁴⁻³⁵ Mame ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– Ixtaratu zahkatoh tyriko ykyryryme kurano tyriry waro exiketõ nyriry samo. Ynara zoximako oxisamo: pẽjoĩ te, onika te, azawa opime exikety te, ixtaratu kurano. Sautu tyriko roropa imaro kure rokẽ ehtohme.

³⁶ – Ako aka tyriko zokonaka, pisarara ehtohme. Moromeĩpo moro arotã Tapyi taka, ymaro Oturutoh taka. Moro tao oseporỹko ywy amaro. Moroto moro ixtaratu tyriko kaxo, jomihpyry ã ãpataka. Tomeseke ehtoko moro ixtaratu poko ykyryry kurãme exiryke.

³⁷ Ixtaratu riryhtao oya xine okyryrykõme, ykyryry panõ onyripyra ehtoko. Sero ixtaratu ykyryry kurãme mana, jeahmatohme rokẽ mana.

³⁸ Ykyryry panõ riryhtao imehnomo a tykyryryme ehtohme, mokyro taroposẽme exiko ypoetory tõ htae.

31

Emese kure exiketomo (*Exutu 35.30–36.1*)

¹ Mame ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

² – Pezareu tymenekase ya, Uri mũkuru, Huru pary Juta tõ ekyry.

³ Eya Juzenu ekaroase akorehmaneme. Tuaro tyripose ya, emese kure aehtohme, nyripytyã riry waro aehtohme tompore ehtohme,

⁴ emepory riry waro ehtohme te, uuru poko te, parata te, metau riry waro ehtohme

⁵ joia tõ kotyry poko te, tyriry poko roropa te, wewe riry poko te, emero aatesenatu riry poko roropa zuaro ehtohme.

⁶ Aoriape tymenekase ya roropa, Aisamake mũkuru Tã tõ ekyryme mokyro akorehmaneme ehtohme. Imehnõ roropa tuaro tyripose ya emese kure toto ehtohme nyripytyã riry waro toto ehtohme:

⁷ Tapyi, ymaro oturutohme te, kaxo jomihpyry eny te, kaxo apuru maro, tapyi mõkomory porehme;

⁸ meza, imõkomory maro te, ezuru apony, imõkomory maro te, ixtaratu zahkatoh apony te,

⁹ apoto apõ roropa, okyno zahkatopo, imõkomory maro te, paxiha konõto tuna ãme, apõ maro te,

¹⁰ upo kurano, ymaro oturuketõ zupõme, Arão tõ zupony imũkuru tõ maro amurutohme aomomyryhtao ymaro oturutoh taka erohtohme te,

¹¹ oriu, ipopatohme te, ixtaratu tyroxine exikety, Jesary Kurã kyryry. Morohne emero tyripoko eya xine nyripytyã ae ro oya.

Oserematopo

¹² Mame ynara tykase Ritonõpo Moeze a,

¹³ Izyraeu tõ zurutohme:

– Kure rokẽ ãmepory 7mã tyritoko, ynymenekahpyry oserematohme. Moro enetupuhtohme exiko mana jũme, ywy Ritonõpo opynanohnekõme ase ypoetoryme oehtohkõme.

¹⁴ Naeroro kure rokē oserematoh tyritoko, ypoko oehtohkōme moro ěmepyr̄y ae. Kure rokē oserematoh onyripyra ahno ahtao, aerokuruhtao, taorihmaposēme exīko mana.

¹⁵ 6me ěmepyr̄y erohnōko matose, yrome 7mã po oserematohme nase, ypoko oehtohkōme. Morara exiryke toerohtoh poko exikety moro ae taorihmaposēme exīko.

¹⁶ Izyraeu tomo a oserematoh ikurākapoko enetupuhtohme ypoetoryme toto ehtoh poko, jūme.

¹⁷ Jūme enetupuhtohme moro exīko ya, ypoetory tō Izyraeu tomo a, enara. Ynara exiryke senohne emero yr̄ine 6me ěmepyr̄y ae, kapu, nono roropa. Mame 7mã po toerohkehse exine oserematohme. Ywy ase Ritonōpo.

¹⁸ Morarame tōturukehse Ritonōpo ahtao Moeze maro ypy Xinai po, topu tō asakoro tokarose eya, tynymerohpyry inyriptyamo.

32

Pui mūkuru panono (Teuteronomiu 9.7-29)

¹ Mame okynã Moeze ahtao ypy po, typenekehse imoihmākō kynexine eraximary poko. Tōximōse toto Arão maro, oturutohme. Ynara tykase toto eya:

– Otoko keh Moeze nae? Otarahxo tã nexiase? Eatāpyrahxo pãna nexiase. Eya tonehse kymarokō Ejitu poe. Naeroro ritō tyriko kuesemazupurukōme ytotohme.

² Ynara tykase Arão eya xine:

– Panasere tō uuru risē toutoko opyxiã kyryry te, opoenō kyryry roropa enehtohme ya.

³ Naeroro typanarykō poe panasere tō uuru risē touse eya xine, ekarotohme Arão a.

⁴ Mame morohne panasere tō tyrise Arão a apoto pona. Tutunatanohpose ahtao, pui mūkuru sã tyrise eya. Mame ynara tykase toto:

– Izyraeu tomo, mose ro kuesēkō myakāme, eya tonehse kymarokō Ejitu poe.

⁵ Mame apoto apō tyrise Arão a tynyrihpyry ěpataka, pui mūkuru uuru risē ěpataka. Ynara tykase ynororo imoihmākomo a:

– Kokoro otuhtoh konōto rīko sytatose Ritonōpo Kuesēkō eahmatohme.

⁶ Yrokokoro pakeimo okyno tō tonehse eya xine jahkatohme tynekarorykōme te, tōsēme roropa tōtuhtohkōme osepeme toehtohkōme. Imēpo typorohse toto otuhtohme, eukuru ětohme roropa. Mame towōse ropa toto tuatuatohkōme.

⁷ Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Oyhtoko axiny, opoetory tō, onenehtyã Ejitu poe nerypyhtō toto, jurumekã toto.

⁸ Toeramase ropa mã toto jesemary poe, ynyriphpyry omipona pyra toehse mã toto. Pui mūkuru panō tyrise eya xine, uuru risemy, eahmatohme, ěpataka tynekarorykō zahkatohme. Tyrihpōkōme pui panō uuru risē ekarōko mã toto, typynanohnekōme, Ejitu poe tonepyhpōkōme.

⁹ Moxiã waro ase. Putupyra rokē mã toto ipunaka.

¹⁰ Seromaroro ukuremary onukuhpyra exiko. Toto zehno jexiryke toto wānohnōko ase, toto enahkāko ase. Imēpo oemākapōko ase imoihme omūkuru tō maro, apakomotyã maro.

¹¹ Yrome tōturuse Moeze Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo:

– Ritonõpo, yna Esemy, oty katohme opoetory tõ zehno mexino ajamitunuru ke toto enehxõpo Ejitu poe?

¹² Oty katoh ynara kamexipõko mase Ejitu põkomo a: “Typoetory tõ tarose Ritonõpo a yna wino, Ejitu poe, toto etapatohme ypy tõ po, toto enahkatohme ipunaka?” Moro sã pyra exiko, toto zehno pyra exiko. Opoetory tõ onahkara exiko.

¹³ Wenikehpyra exiko opoetory tõ poko, Aparão, Izake, Jako, enara. Wenikehpyra exiko õmihpyry poko eya xine: “Apakomotyã emãõko mã toto tuhke toto ehtohme xirikuato samo kapu poko.” Wenikehpyra roropa exiko õmihpyry poko: “Sero nono ekarõko ase apakomotyamo a jũme toto esaryme ehtohme.”

¹⁴ Naeroro, “Teh,” tykase rokẽ Ritonõpo. Izyraeu tõ onenahkapopyra tokurehse ynororo.

¹⁵ Mame ypy poe tyhtose Moeze topu tõ asakoro emahpo, Ritonõpo nymerohpyry ipokona. Inyripotyã tymerose topu tõ pokona.

¹⁶ Ritonõpo nyrytyã moro topu tõ kynexine. Tynyripotyã tymerose eya roropa ipokona.

¹⁷ Mame imoihmãkõ kohtary etaryke tyya ynara tykase Jozue Moeze a:

– Otara panaikatõ etãko ah? Otarame osetapãko mã toto Izyraeu tõ esao.

¹⁸ Ynara tykase Moeze:

– Moro panaikatõ imehnõ poremãkatopõpyry sã pyra mana te, typoremãse exiketõ kui kary sã pyra roropa mana. Eremiatoh sã etãko ase.

¹⁹ Mame ameke pyra toehse Moeze tõ ahtao Izyraeu tõ esaka pui mũkuru panõ, uuru risẽ, tonese eya, ahno roropa wãko. Tyekõtãpãse ynororo. Moroto ypy myhto topu tõ pipahmã asakoro ipuimatyã tomase eya nono pona. Tãtakuhmose kehko.

²⁰ Mame moro pui mũkuru panõ, uuru risẽ tapoise eya, toto nyrihpyry. Tyahkase eya apoto ke. Mame tyhmose eya akumurume pisarara ehtohme. Mame tuna kuaka tomase eya. Moromeĩpo moro tuna ke Izyraeu tõ tauhpase eya.

²¹ Mame ynara tykase Moeze Arão a:

– Otara tykase toto oya, toto arotohme oya tyyrypyrykõ xihpyry poko toto ehtohme?

²² Ynara tykase Arão:

– Yzehno pyra exiko. Tuaro mase. Tupime pyra moxiamo a tyyrypyrykõ poko toto exiry.

²³ Ynara tykase toto ya: “Otara toehse mokyro Moeze, kuenepyhõkomo Ejitu poe? Zuarõ pyra sytatose. Naeroro ritõ tyriko kutuisarykõme.”

²⁴ Mame ikyryrykõ uuru risẽ tonehpose ya ekarotohme ya. Moro uuru tomase ya apoto htaka. Mame tutõtase mokyro pui mũkuru panõme.

²⁵ Eraseme Arão ahtao imoihmãkõ tynomose eya ajoajohpe toehtohkõ poko toto ehtohme, epetõkara a toto eunohpotohme. Morara tonese Moeze a.

²⁶ Morara exiryke toytose ynororo Izyraeu tõ esary omõtohtaka. Ynara tykase ynororo opore:

– Onokãkõ Ritonõpo Kuesẽkõ maro nae? Osehtoko xiaro imaro se awahtao xine.

Naeroro Rewi tõ ekyry tõ emero tõximõse toh kynexine Moeze õpataka.

²⁷ Ynara tykase ynororo:

– Ritonõpo Izyraeu tõ Esẽ ynara tyripõko oya xine: Atapemãkõ apoitoko. Ytotoko Izyraeu tõ rãnakuroko ehpiry poe etyhyryry pona, oekyry tõ etapase, oepe tõ maro, katonõ maro.

²⁸ Naeroro Rewi tō toytose Moeze omi poe ahno etapase. 3 miumākō totapase eya xine, orutua komo.

²⁹ Ynara tykase Moeze Rewi tomo a:

– Seroae omūkuru tō totapase oya xine, ākorō tō maro. Morara tyrise oya xine exiryke, tapiakase matose Ritonōpo Kuesēkō maro oerohtohkōme. Aomipona oexirykōke kure rokē oritorỹko Ritonōpo mana, seroae ro.

³⁰ Yrokokoro ynara tykase Moeze imoihmākomo a:

– Oorypyrykō xihpyry poko mexiatose Ritonōpo neneryme. Māpyra sero-maroro onuhnōko ropa ase ypy pona oturuse Ritonōpo maro. Otaramē jomiry etaryhtao eya oorypyrykō korokāko mana.

³¹ Mame toytose ropa Moeze Ritonōpo ēpataka ropa, ynara tykase ynororo:

– Moxiā tyrypyhpyke toehse ipunaka. Okyno panō uuru risē tyrise eya xine, tyneahmarykōme.

³² Ajohpāme sã iiryryrykō ikorokako ropa! Māpyra ikorokary se pyra awahtao, jesety imikako ropa apapē poe. Moroto opoetory tō esetykō tymerose oya.

³³ Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Mokaro esetykō mikāko ropa ase, tyryryrykō poko aexityamo, jomipona pyra toehse aexirykōke.

³⁴ Seromaroro mokaro arota ynaropohpyry pona. Wenikehpyra exiko ynenyokyhpyry oesemarykō enepōko oya xine mana. Yrome okynā pyra mokaro wānohnōko ase toto rypyry epehpyryme.

³⁵ Morara exiryke tyrohsē ke Izyraeu tō tuānohse Ritonōpo a, pui mūkuru panō, uuru risē tyripose Arão a eya xine exiryke.

33

Xinai poe Izyraeu tō aropotopōpyry

¹ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Ytotoko taroino, omoro, opoetory tō maro, onenepyhpyry tō Ejitu poe. Ytotoko ononorykō pona. Moro nono poko jomihpyry ekarone Aparão a te, Izake a, Jako a, imūkuru tō maro, ipakomotyā maro. “Sero nono ekarōko ase oya xine,” akene.

² Ynenyokyry aropōko ase amaro xine oesemarykō enepotohme oya xine te, kananeu tō aropotohme owinoino xine te, amoreu tomo te, heteu tomo te, perizeu tomo te, heweueu tomo te, jepuseu tomo, enara.

³ Ytōko matose nono kurā pona, otyro zamaro exikety pona. Yrome amaro xine ywy ytopyry ase awaro xine jexiryke, putupyry sã rokē oexirykōke, oenahkarykō ino ya osema tao oytorykohtao.

⁴ Mame Izyraeu tō turuse ahtao Moeze a Ritonōpo omiry poko tyxitapitose toto. Tynamururukō anamurupyry toehse toto emero porehme.

⁵ Ynara tykase Ritonōpo exiryke Moeze a, toto zurutohme:

– Putupyry exiketōme matose. Amaro xine jahtao, axītao rokē jahtao ro oenahkarykomo ipunaka. Naeroro okyryry tō anamururukō toutoko; osetupuhxi otara oritorỹko ha?

⁶ Naeroro moromeiōpo Xinai poe toytose Izyraeu tō ahtao tynamururukō anamurupyry toehse toto.

Ritonōpo maro oturutopo

⁷ Moraramē Izyraeu tō totypohse ahtao tōsesaritohkōme, Tapyi Kurā, Ritonōpo maro oturutoh tyrise Moeze a ameke pixo imoihmākō wino. Moro Tapyi esety Ritonōpo maro Oturutohme kynexine. Mame ekaropory se toto ahtao Ritonōpo a moro Tapyi taka toytose toto.

⁸ Morarame toytose Moeze ahtao Tapyi Kurã taka, Ritonõpo maro Oturutoh taka, ahno emero toraximase tosarykõ omõtoht tao. Moeze enẽko toh kynexine, aomomyryhtao.

⁹ Tomõse Moeze ahtao akurũ tyhtose xikihme exikety samo. Totypohse akurũ Tapyi omõtoht taka. Mame akurũ poe tõturuse Ritonõpo Moeze maro.

¹⁰ Morõ akurũ eneryke Izyraeu tomo a Tapyi omõtoht tao tosekumuru po typorohse toto emero porehme.

¹¹ Moroto osẽpataka tõturuse Ritonõpo Moeze maro ahno otururu sã tope maro. Moromeĩpo toytose ropa Moeze imoihmãkõ esaka ropa. Yrome Jozue, Num mükuru, Moeze akorehmane nuasemã, tehme rokẽ kynexine moro Tapyi tao.

Ritonõpo omiry typotory tõ maro toehtoh poko

¹² Ynara tykase Moeze Ritonõpo a:

– Zae turuse ywy oya moxiã imoihmãkõ arotohme onekarohpyry pona. Yrome onoky ymaro ytõko nae? Mokyro onekaropyra ro mase ya. Juarohxo oehtoh mekarõase. Azamaro jehtoh roropa ekarõko mase.

¹³ Morara awahtao õsenetupuhtoh poko kuruko zuaro jehtohme õmipona jehtohme, azamaro ro jehtohme. Wenikehpyra exiko, moxiã tymenekase oya opotoryme toto ehtohme.

¹⁴ Ynara tykase Ritonõpo eya:

– Amaro ytõko ase. Orẽpyra orĩko ase oepetõkara poremãkapotohme oya.

¹⁵ Mame ynara tykase Moeze:

– Moxiã, opotory tõ maro ytopyra awahtao yna anaropopyra exiko taroino.

¹⁶ Otãto yna pyno oehtoh poko, azamaro yna ehtoh poko roropa waro exĩko imehnõ nae yna maro pyra awahtao? Yna maro oexiry eneryke tyya xine imehnõ ahno sã pyra yna ehtoh enetupuhnõko mã toto.

¹⁷ Ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– Onyripohpyry ya tyrĩko ase awaro jexiryke, yzamaro roropa oexiryke.

¹⁸ Mame tokaropose ropa Moeze a:

– Ajohpãme sã oẽmyty ezuru imehxo exikety enexi, tykase.

¹⁹ Ynara tykase Ritonõpo eya:

– Ynara tyrĩko ase. Ytõko ase oẽpataka jezuru imehxo exikety maro. Jesety kurã ekarõko roropa ase onetaryme. Ywy ase Ritonõpo. Imehnõ pyno ase ise jahtao. Imehnõ onuãnohpyra ase ipynanopyrykõ se jahtao.

²⁰ Ynara tykase roropa:

– Jẽmyty onenepopyra ase oya, ynara exiryke, jẽmyty eneryhtao imepyny a isene ehsaromepyra exĩko mana.

²¹ Yrome taro osa nae upũto. Moroto exiko topu konõto po.

²² Jezuru ytoryhtao oẽpataka oramãka oripõko ase topu ao. Jemary rĩko ase opona jenepyra oehtohme jytoryhtao opũtokoxi.

²³ Moromeĩpo jemary anõnõko ropa ase ýpary enetohme oya. Yrome jẽmyty onenepyra ekurehnõko mase.

34

Topu tõ tyrise ropa (Teuteronomiu 10.1-5)

¹ Mame ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– Topu tõ asakoro pipahmãkõ axikako, onyhmopotyã samo. Mame omi merõko ase ipokona, ynymerohpyry saaro apitoryme.

² Kokoro pakeimo atakimako onuhtohme ypy Xinai pona oseporyse ymaro moroto ypy emory po.

³ Imehnõ anaropyra exiko amaro. Imehnõ emero moro ypy poe aropoko. Kaneru tomo, poti tomo, pui tõ roropa ameke rokẽ aropoko toto ypy poe.

⁴ Mame topu tõ pipahmã taxikase Moeze a apitorymãkõ samo. Yrokokoro Ritonõpo omihpyry ae ro towõse ynororo pakeimo. Tõnuhse ypy Xinai pona. Moro topu tõ pipahmãkõ tarose tymaro.

⁵ Akuru ao tyhtose Ritonõpo Moeze maro toehtohme. Tosety tokarose eya. Ywy ase Ritonõpo.

⁶ Mame toytose Ritonõpo Moeze ãpataka. Opoire ynara tykase ynororo:

– Ywy ase Ritonõpo, jũme Exikety. Opyno xine exiketyme ase. Etuari-maketõ pynanohnõko ase. Axĩ pyra awãnohtorỹko ase. Kure rokẽ ehtoh enehpõko ase oya xine, anamonohpyra ase opyno xine jexiryke ipunaka.

⁷ Jomihpyry omipona ase miu motye zumakahpõkomo a, azahkuru oehtokõ, oorypyrykõ korokãko roropa ase. Yrome ajoajohpe exiketõ wãnohnõko ase, ipoenõ roropa, ipakõ roropa te, ipoenõ pakõ roropa jũkõ rypyry emetakame.

⁸ Tosekumuru po typorohse Moeze, tõmyty po nono pokoxi Ritonõpo eahmatohme.

⁹ Ynara tykase ynororo:

– Ritonõpo, ajohpe pyra azamaro jahtao, ajohpãme sã yna maro ytoko. Moxiã mã putupyra exiketõme mã toto. Yrome yna rypyry ikorokako, popyra yna ehtopo. Opoetoryme yna tyriko rahkene.

*Tõmiry ekarotopõpyry ropa Ritonõpo a
(Exutu 23.14-19; Teuteronomiu 7.1-11; 16.1-17)*

¹⁰ Ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– Seromaroro jomiry ekarõko ase oya xine oekyry tõ maro. Toto ãpataka yjमितunuru enepõko ase. Ynyriry panõ onenepitopyra sero nono põkõ porehme imehnõ nonory po. Ahno morotõkõ emero yjमितunuru enẽko mã toto. Ywy, Ritonõpo ãkorehmatohkõ eneryke tyya xine osenuruhkãko mã toto.

¹¹ Jomihpyry omipona ehtoko, ynyripohpyry oya xine seroae. Sero nono pona oytorykohtao, owino xine imehnõ aropõko ase: amoreu tomo te, kananeu tomo te, heteu tomo te, perizeu tomo te, heweu tomo te, jepuseu tomo, enara.

¹² Osepeme pyra ehtoko morotõkõ maro. Ataomihpykara ehtoko eya xine osewomatohme, apoitoh sã exĩko oya xine morara riryhtao oya xine, oorihmapotohkõme.

¹³ Mãpyra toto nyrihpyry tõ, apoto apõ tõ ikararahtoko, xikihme exiketõ Paau kyryry te, wewe axikatyã tyneponãmarykõ Asera roropa, enara.

¹⁴ – Imehnõ neponãmarykõ oneahmara ehtoko. Ywy Ritonõpo osesehpãko ase Zumoxikatome. Jeahmapory se rokẽ ase oya xine.

¹⁵ Õmiryõ onekaropyra ehtoko morotõkomo a atakorehmatohme ononorykõ pona oytorykohtao. Tyneponãmarykõ eahmaryhtao eya xine tynekarykõ zahkãko mã toto. Mame oeahmatorỹko mã toto oximõtohme tymaro xine. Mame tukuhsẽme exĩko matose tõsẽ õtohme, toto nekarohpyry tyneponãmarykomo a.

¹⁶ Mame omũkuru tõ pytãko mã toto otarame katonõ nohpory tõ maro. Toto pokoino jomihpyry omipona pyra exĩko matose, jurumekãko imehnõ neponãmary tõ eahmatohme oya xine imaro xine.

¹⁷ – Metau risẽ oneponãmarykõ onyripyra ehtoko, oneahmara ehtoko roropa.

18 – Atākyematoko Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra. Jomihpyry ae ro wyi ohnōko matose iporutatoh maro pyra exikety 7me ěmehtoh pona, nuno apipe po, moro nuno po toesyryhmase oexirykōke Ejitu poe.

19 – Omūkurukō apitorymākō umūkurume mā toto, oeky tō mūkuru apitoryme aenurutyā roropa jekyme mā toto.

20 Yrome jumēta mūkuru apitorymā epekahnōko matose kaneru mūkuru ke onekaroryme imyakāme. Jumētu mūkuru onepekahpyra awahtao xine aorihmapōko matose ipy tohkatoh ke. Omūkuru tō emero apitoryme aenurutyā epekahtoko.

– Jēpataka oehpyra ehtoko tokarosē maro pyra, onekaroryme ya.

21 – 6me ěmepyyry ae erohtoko emero poko. Yrome 7mā po erohpyra ehtoko, arykatoh toehse ahtao ro te, otyro apoitoh toehse ahtao roropa.

22 – Oseahmatoko Otyro Apoitoh poko tiriiku apoipitoryhtao oya xine. Mame Oseahmatoko Tapyi Pizarara poko wewe epery apoiryhtao oya xine.

23 – Jeimamyry ae oseruao otuhtoh konōto rīko matose, Izyraeu tō porehme, jeahmatohme, Ritonōpo, Izyraeu tō Esemý.

24 Apatarykō poe imehnō ahno aropōko ase ouno xine toto ehtohme. Morara ahtao oesarykō zumohxo exīko. Mame imehnō okuhpyra xine mā toto oporemākapory poko ononorykō apoitohme, ooepyrykohtao jeahmase moro oseahmatoh oseruao poko awahtao xine.

25 – Okyno etaparyhtao oya xine jahkatohme onekarorykōme ya, wyi iporutatoh risē maro onenehpyra ehtoko. Mokyro punu akoipyry onukurākara ehtoko otuhtohme yrokokoro Oseahmatoh Epozakuroko ytotopōpyry poko ahtao.

26 – Jeimamyry ae rokē tiriiku tō apoipitoryhtao oya xine apitorymā enehtoko ymaro oturutoh taka, Ritonōpo Oesēkōme jexiryke. Kaneru mūkuru, poti roropa anahnopyra ehtoko jē suhsuru maro.

27 Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Senohne jomihpyry imeroko, wenikehpyra oehtohkōme omipona oehtohkōme. Morara awahtao xine kure oritoryko ase jomihpyry ae ro.

28 Moroto 40me ěmepyyry taropose Moeze a Ritonōpo maro, Izyraeu tō Esemý, otuhpyra, tuna onēpyra. Omi tymerose eya topu tō pipahmā asakoro pokona. Tynyripohpyry 10me tymerose eya.

Ypy Xinai poe Moeze yhtotopōpyry

29 Mame tyhtose Moeze ahtao topu pipahmā asakoro tarose eya, Ritonōpo omihpyry. Ěmyty saereh āko kynexine Ritonōpo maro tōturuse exiryke, yrome zuaro pyra kynexine ynororo.

30 Mame ěmyty saerehkary eneryke tyya xine enaromyke toehse Arão tomo, imoihmākō maro, ameke se rokē toehse toh kynexine.

31 Yrome toto tykohmase tyya Moeze a. Arão tō toeporehkase ahtao Izyraeu tō tamuximākō maro, tōturuse ynororo toto maro.

32 Moromeīpo Izyraeu tō porehme tōximōse Moeze zomye. Turuse toto emero Ritonōpo nyripohpyry, inekarohpyry eya ypy Xinai po.

33 Mame toto maro tōturukehse Moeze ahtao kamisa ke tōmyty tapuruse eya.

34 Mame toytose ropa Moeze ahtao Tapyi Kurā taka oturuse Ritonōpo maro moro kamisa touse ropa eya. Tutūtase ropa ynororo ahtao Izyraeu tō turuse eya Ritonōpo nekarohpyry emero.

35 Ěmyty tonese imoihmākomo a, saereh āko. Mame kamisa ke tōmyty tapuruse ropa eya toytotohto ropa Tapyi taka oturuse ropa Ritonōpo maro.

35

Oserematopo

¹ Mame Izyraeu tō tykohmase Moeze a oximōtohme toto zurutohme. Ynara tykase ynororo:

– Ynara tyripose Ritonōpo oya xine:

² 6me ěmepýry nae matose erohtohme. Yrome ěmepýry 7mã kure nase, emero rokē poko pyra ehtohme, Ritonōpo poko ehtohme. Ahno toerohse ahtao moro ěmepýry ae tuãnohsēme exīko mana, totapasēme exīko mana.

³ Ěmepýry 7mã po, oserematoh po, apoto onyripyra ehtoko atapyīkō htao.

Tynekarorykō Tapyi Kurã ritohme

(Exutu 25.1-9)

⁴ Ynara tykase Moeze Izyraeu tō imoihmākomo a:

– Ynara tyripose Ritonōpo oya xine:

⁵ Onekarorykō enehtatoko Ritonōpo a. Uuru ekarory se awahtao xine te, parata te, metau te,

⁶ kaneru hpoty ezuezumano te, puupura te, tahpiremano te, mauru panō topuru te, kamisa, poti hpoty risemy te,

⁷ kaneru pihpyry tonohse tahpire ke, okyno pihpyry kurano te, wewe akaxia te,

⁸ oriu nãparina eukuru te, typoxine exiketō tyritohme azeite maro ahpatohme te, jãkatohme typoxine ehtohme.

⁹ Topu kurã onixi te, imehnō topu kurã roropa tyritohme Ritonōpo maro oturuketō zupō poko te, oturuketō tuisary puropuru poko exikety, enara.

Tapyi Kurã kyryry

(Exutu 39.32-43)

¹⁰ Orutua kō emero, emese kure exiketō enehpōko ase, erohtohme Ritonōpo nyriphopyry poko:

¹¹ Tapyi Kurã, amotoh tonō maro (zao exikety te, jarao exikety, enara) te, apoitoh tonomo te, wewe risē xikihme exiketomo te, apō tomo te, wewe kuroko exiketomo te, xikihme exiketō tapōke exiketō maro,

¹² kaxo, Ritonōpo omihpyry eny, epuru tō maro wewe risã te, apuru maro te, kamisa risemy Osa Kurã Kuhse apiakatohme, Osa Kurã apurume,

¹³ meza, epuru tō maro, imōkomory maro te, wyi kehko ahno nekarohpyry Ritonōpo a,

¹⁴ ezuru apony imōkomory maro te, nãparina tomo oriu maro te,

¹⁵ apoto apony, ixtaratu zahkatopo, epuru tō maro te, oriu oturuketō ahpatohme te, ixtaratu typoxine exikety te, kamisa Tapyi omōtohme te,

¹⁶ apoto apō okyno tō zahkatopo, apoto ě maro metau risemy te, epuru tō maro, imōkomory maro te, tuna eny osemahtohme, apō maro te,

¹⁷ kamisa, zara zomye apurume exikety te, xikihme exiketō apō tō maro te, kamisa roropa zara pona omōtohme te,

¹⁸ inepuru tomo nono aka tyritohme tapyi eary myhtohme te, zara eary myhtohme roropa te, eary tō roropa te,

¹⁹ upo roropa, Ritonōpo maro oturuketō zupony, Arão zupō kurano te, imūkuru tō zupō kurano, amurutohme omōtohme Ritonōpo Esary Kurã taka.

Tynekarorykō enehtopōpyry ahno a

²⁰ Mame Izyraeu tō toytose ropa tytapyī taka ropa,

²¹ tynekarorykō enepýry se exiketō toeramase ropa tynekarorykō enehse Ritonōpo a, Tapyi Kurã Ritonōpo maro oturutoh ripotohme. Tonehse eya xine

emero, Ritonõpo eahmatohme, upo kurã ritohme Ritonõpo maro oturuketõ zupõme.

²²Tooehse orutua komo, nohpo tõ maro, pino tõ enehse te, panasere tomo te, omahtao tomo te, omekumy tomo, uuru risẽ tõkehko. Morohne tokarose eya xine Ritonõpo a.

²³Mauru panõ kurã tonehse eya xine, kaneru hpoty ezuezumano te, puupura te, tahpiremano te, kamisa poti hpoty risemy te, kaneru pihpyry tonohse tahpirẽ ke, onokyro pihpyry kurano, enara.

²⁴Parata tonehse ekarory se exiketomo a, imehnõ a metau tonehse tynekarorykõme Ritonõpo a te, imehnomo a wewe akaxia tonehse emero rokẽ tyritohme.

²⁵Tynyrytyã tonehse nohpo tomo a, emese kure exiketomo a: mauru panõ kurano te, kaneru hpoty ezuezumano te, puupura te, tahpiremã, enara.

²⁶Kamisa tyrise roropa eya xine poti hpoty risemy.

²⁷Topu tõ kurã tonehse tamuximãkomo a: onixi te, imehnõ topu tõ kurã roropa, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary zupõ ritohme.

²⁸Typoxine exiketõ tonehse eya xine te, oriu roropa nãparina eukurume te, ahpatohme te, jahkatohme typoxine ehtohme.

²⁹Tynekarory tõ tonehse Izyraeu tomo a porehme, ekarory se toexirykõke Ritonõpo a, Inyripohpyry Moeze a tyritohme.

Ritonõpo maro oturutoh riry poko

(Exutu 31.1-11)

³⁰Mame ynara tykase Moeze Izyraeu tomo a:

— Pezareu, Uri mũkuru, Huru pary, Juta tõ ekyry tymenekase Ritonõpo a.

³¹Tuzenu tokarose Ritonõpo a eya tuaro ehtohme, emese kure ehtohme roropa tyriry poko, zuaro ehtohme emero poko,

³²enekure ehtoh riry waro ehtohme te, uuru poko tyriry waro te, parata poko te, metau poko, enara.

³³Topu tõ kurãkary waro, tyriry waro roropa apõ pona te, wewe roropa te, emero rokẽ tyriry waro ehtohme.

³⁴Pezareu akorehmane Aoriape kynexine, Aisamake mũkuru, Tã ekyryme. Mokaro asakoro takorehmase Ritonõpo a imehnõ amorepaneme toto ehtohme.

³⁵Emese kure tyrise toto Ritonõpo a enekure ehtoh riry poko te, uuru tõkehko poko erohtohme parata poko te, metau poko te, kamisa riry poko roropa mauru panõ kurã ke te, kaneru hpoty ke ezuezumano te, puupura te, tahpiremã te, imepỹ kamisa roropa, enara. Emese kure toh kynexine toerohtohkõ poko te, tonesã riry poko roropa, enara.

36

¹Pezareu tomo, Aoriape maro, imehnõ orutua kõ roropa emese kure tyrise Ritonõpo a. Tuaro tyrise roropa Ritonõpo a Tapyi Kurã ritohme eya xine. Mokaro emero tyripose Ritonõpo a zae tõmipona toto ehtohme tynyripohpyry ritohme eya xine.

Ahno nekarotyamo

²Mame Pezareu tõ tykohmase Moeze a, Aoriape maro, imehnõ orutua kõ maro, Ritonõpo nymenekatyã, emese kure exiketomo, toerokuru se exiketomo. Tyrohmanohpopitose toto Moeze a.

³Izyraeu tõ nekarotyã tokarose Moeze a eya xine Tapyi Kurã ritohme. Kokoro rokẽ ãmepyry ae tynekarorykõ tonehse Izyraeu tomo a Moeze a.

4-5 Mame mokaro Tapyi Kurā poko erohketō toytose toto oturuse Moeze maro. Ynara tykase toto eya:

– Tynekarorykō itamurume enehnōko mā toto. Imotyēkāko roropa mā toto, Ritonōpo nyripohpyry motye.

⁶ Naeroro toto nekarotyā Tapyi Kurā kyryryme onenehpopyra ropa toehse Moeze. Morara exiryke tonehkehse eya xine.

⁷ Toto nekarotyā ipune kynexine, Ritonōpo nyripohpyry pune, imotye roropa kynexine.

Tapyi Kurā ritopōpyry
(Exutu 26.1-37)

⁸ Ritonōpo maro oturutoh Tapyi Kurā tyrise emese kurehxo exiketomo a. Apurume kamisa tyrise 10me mauru panō kurā ke te, kaneru hpoty, ezuezumano te, puupura te, tahpiremā, enara. Morohne kamisa poko taporihkā tyxixīse kynexine emeporyme.

⁹ Moro kamisa tō oxisā kynexine, zumo exiry 12,5 meturume mosa toto exiry te, 1,80 meturume ipuroroje exiry.

¹⁰ 5me moro kamisa tō tyxixīse osepokona toiro kamisame ehtohme. Morarame tyrise eya xine imepỹ 5mākō maro.

¹¹ Imyhtoh tyrise eya xine kamisa ezuezumā ke, kamisa etyhpory eh-pikuroko moro kamisa konōto asakorō pokona.

¹² 50me imyhtoh tyrise eya xine kamisa apitorymā eh-pikuroko te, 50me imyhtoh tyrise roropa eya xine zakorō kamisa konōto etyhpory eh-pikuroko osēpataka moro imyhtoh tonōme ehtohme.

¹³ Mame 50me apoitoh tyrise eya xine uuru risēme kamisa konōto asakoro osexihtohme oximaro toiro konōtome ehtohme.

¹⁴ Tapyi amotoh tyrise eya xine kamisa 11mākō ke, poti hpoty risē ke.

¹⁵ Oxisā kehko morohne kynexine, zumo exiry 13,30 meturume mosa exiry, 1,80 meturume ipuroroje exiry.

¹⁶ 5me moro kamisa tyxixīse eya xine oximaro toiro kamisa konōto ehtohme. Zakorō 6mākō tyxixīse eya xine zakorō kamisa konōtome ehtohme.

¹⁷ 50me imyhtoh tyrise apitorymā etyhpory eh-pikuroko te, 50me imyhtoh tyrise roropa zakorō eh-pikuroko.

¹⁸ Moromeĩpo 50me apoitoh tyrise eya xine, metau risēme moro kamisa konōto asakorō osexihtohme oximaro, toiro amotohme ehtohme.

¹⁹ Imepyny amotoh tyrise roropa eya xine, kaneru pihpyry ke tonohse tahpire. Moro po imepyny amotoh tyrise eya xine okyno pihpyry kurano, jarao exikety.

²⁰ Wewe risē tyrise eya xine, akaxia risēme, xikihme exiketomo, Tapyi apurume ehtohme.

²¹ Toiro wewe risē 4,45 meturume kynexine kae exiry te, ipuroroje 67 sētmeturume.

²² Asakoro tyetyere tyrise kehko eya xine osexihtohme. Morara tyrise emero wewe risē eya xine.

²³ 20me wewe risē tyrise eya xine apurume ikurenae.

²⁴ Moro wewe risē zopino 40me apō tyrise eya xine parata risēme, toiro wewe risē ahtao asakoro apō tyrise jamihmehxo aosexihtohme.

²⁵ 20me wewe risē tyrise eya xine Tapyi apurume inikahpozakoxi.

²⁶ 40me apō tyrise eya xine parata risēme, toiro wewe risē ahtao, asakoro apō kynexine.

²⁷ Tapyi apuru mykae, xixi omōtoh wino 6me wewe risē tyrise eya xine.

²⁸ Asakoro wewe risē tyrise roropa eya xine eriety tō kyryryme.

²⁹ Moro wewe risē eriety tō kyryryme toxixihmase kehko kynexine apō poe zuhpokoxi toiro kyryryme ehtohme. Moro wewe risē asakoro morara tyrise eya xine eriety tō ritohme.

³⁰ Naeroro 8me wewe risē kynexine 16me apō tō maro. Toiro wewe risē ahtao asakoro apō nae kynexine.

³¹⁻³² 15me wewe risē kuroko exiketō tyrise eya xine, akaxia risēme, 5me tyritohme wewe risē kuroko ikurenae te, 5me inikahpozakoxi te, 5me xixi omōtoh wino Tapyi mykae.

³³ Moro wewe irānaono tyrise eya xine irānakuroko, wewe risē apitorymā poe Tapyi etyhpyrymā pona.

³⁴ Moro wewe risē tapuhse eya xine uuru ke. Parihmā tyrise eya xine uuru risemy wewe risē pokona epuru ritohme. Moro epuru roropa tapuhse uuru ke eya xine.

³⁵ Kamisa tyrise eya xine apurume mauru panō kurā risēme, kaneru hpoty maro ezuezumā te, puupura te, tahpiremā maro, enara. Taporihkā panō ke emeporyme tyrise eya xine.

³⁶ 4me wewe xikihmākō tyrise eya xine ipokona kamisa ritohme tyhwyme. Moro xikihmākō tyrise eya xine wewe akaxia ke tapuhse uuru ke. Kamisa apoitoh tyrise eya xine uuru ke te, apō tō 4mākō tyrise eya xine parata ke.

³⁷ Tapyi omōtoh tao kamisa tyrise eya xine mauru panō kurā ke, kaneru hpoty maro: ezuezumā te, puupura te, tahpiremā maro te, emepory maro tyxixīse.

³⁸ Moro kamisa apoitohme wewe akaxia risē xikihme exiketō tyrise eya xine 5me, kamisa apoitoh maro, zupuhpyry tō tapuhse uuru ke. Moro wewe apō 5me tyrise eya xine metau risēme.

37

Kaxo, Ritonōpo omihpyry eny (Exutu 25.10-22)

¹ Mame wewe akaxia ke kaxo tyrise Pezareu a, Ritonōpo omihpyry ěme, 1,10 meturume mosa exiry kynexine te, 66 sētimeturume ipuroroje exiry te, 66 sētimeturume kae exiry, enara.

² Uuru kurā ke moro kaxo tapuhse eya zao te, jarao, enara. Ehpikuroko kaxo zomye uuru risē tyrise eya.

³ 4me parihmā tyrise eya uuru risemy, ipupuru 4mākō pokona, asakoro osetatoro apotunuru wino te, asakoro ipozery wino, enara.

⁴ Mame mara asakoro tyrise eya epurume, wewe akaxia risemy, tapuhse uuru ke.

⁵ Moro parihmā aka kaxo ratozome mara tō tyrise eya epurume, arotohme.

⁶ Kaxo apuru tyrise Pezareu a, uuru kurā risē ke, 1,10 meturume mosa exikety te, 66 sētimeturume ipuroroje, enara.

⁷ Asakoro taporihke exiketō tyrise eya uuru apimyhpyry ke kaxo apuru etyhpyry tō po.

⁸ Toiro tyrise eya seino, toiro moino, apuru etyhpyry tō po toiro kyryryme toto ehtohme kaxo apuru maro.

⁹ Osēpataka mokaro taporihke exiketō tyrise eya. Aporiry tō tyrise eya totapuruhmakase kaxo apuru epoe.

Meza wyi esary Ritonōpo ěpataka (Exutu 25.23-30)

¹⁰ Meza tyrise Pezareu a, wewe akaxia risemy, 88 sētimeturume mosa exiry te, 44 sētimeturume ipuroroje exiry te, 66 sētimeturume kae exiry, enara.

¹¹ Uuru kurã ke meza tapuhse eya. Ehpikuroko meza zomye uuru risẽ tyrise roropa eya.

¹² Meza zomye ehpiry tyrise eya 7 sêtimeturume uuru risemy. Moro ehpiry maro uuru risẽ tyrise roropa eya.

¹³ 4me parihmã tyrise eya uuru risemy. Meza pokona morohne tyrise eya ipupuru 4mãkõ pokona.

¹⁴ Meza ehpiry pokona parihmãkõ tyrise eya mara tõ esaryme, epurume, arotohme.

¹⁵ Mara tõ asakoro tyrise eya wewe akaxia ke tapuhse uuru ke.

¹⁶ Uuru kurã ke eukuru ã tyrise eya te, paratu tomo te, kopu tomo te tijera tomo te, jaha tomo, uwa eukuru puimatohme, enara.

Ezuru apõ ritopõpyry

(Exutu 25.31-40)

¹⁷ Mame ezuru apõ tyrise eya uuru kurã ke. Apony te, zoko roropa tyrise eya uuru tapõsehme exikety ke. Ekuru tõ enekure tyrise eya, potão tõ maro te, petara tõ maro toiro kyryryme tyrise zoko pokona.

¹⁸ 6me amoriry tõ tyrise eya zoko poko, oseruao seino te, oseruao moino, enara.

¹⁹ Toiro amoriry oseruao ekuru nae kynexine emeporyme, amẽtoeira ekuru panono potão tõ maro te, petara tõ maro, enara.

²⁰ Ezuru apõ zoko 4me ekuru tõ tyrise eya, amẽtoeira ekuru samo, potão tõ maro, petara tõ maro.

²¹ Asakoro amoriry ahtao toiro potão tyrise eya amẽtoeira potãome samo, oseruao potãome ehtohme atapona.

²² Morohne potão tomo te, amoriry tõ maro, ezuru apõ maro zoko maro toiro kyryryme tyrise eya, uuru kurã tapõsehme exikety ke.

²³ 7me nãparina tõ tyrise Pezareu a, ezuru apõ po, jahpi tõ roropa ezuru tõ aryry kyrytohme te, oruno ã roropa. Uuru kurã ke morohne tyrise eya.

²⁴ 34 kirume uuru kurã ke moro ezuru apõ tyrise eya, ikyryry tõ maro.

Apoto apõ ixtaratu zahkatopo

(Exutu 30.1-10)

²⁵ Apoto apõ tyrise Pezareu a, wewe akaxia risẽme, ixtaratu zahkatohme. Moro apoto apõ tahramehme sã kynexine; 45 sêtimeturume mosa exiry te, 45 sêtimeturume ipuroroje exiry te 90 sêtimeturume kae exiry, enara. Iretyry tõ 4mãkõ toiro kyryryme kynexine apoto apõ maro.

²⁶ Moro apurutoh tapuhse Pezareu a uuru kurã ke te, iratozo tõ 4mãkõ maro te, iretyry tõ maro, enara. Apoto apõ zomye uuru risẽ tyrise eya ehpiryryme.

²⁷ Parihmã asakoro tyrise eya uuru risemy ehpiry zopino, toiro seino te, toiro moino. Mara tõ tyrise eya moro parihmã tõ aka, epurume, arotohme.

²⁸ Moro mara tõ tyrise wewe akaxia ke tapuhse uuru ke.

Oriu ahpatohme, ixtaratu zahkatohme

(Exutu 30.22-38)

²⁹ Oriu kurã, Ritonõpo nyripohpyry tyrise Pezareu a ahpatohme, ixtaratu roropa kurã, typoxine exikety, ixtaratu panono.

38

Apoto apõ okyno zahkatopo

(Exutu 27.1-8)

¹ Mame apoto apõ tyrise Pezareu a okyno tõ zahkatohme Izyraeu tõ nekaroryme Ritonõpo a. Moro apoto apõ tyrise wewe akaxia ke tahramehme

samo, 2,20 meturume mosa exiry te, 2,20 meturume ipuroroje exiry te, 1,30 meturume kae exiry, enara.

² Iretyry tyrise eya 4me, apoto apō potyry pokona, toiro kyryryme ehtohme apoto apō maro. Moro apoto apō tapuhse metau ke eya, tytororo.

³ Apoto apō kyryry, ipoko erohtoh tōkehko tyrise roropa eya, oripo tomo te, pa tomo te, paxiha tomo te, kaafu tomo te, apoto ē tomo, enara. Senohne emero metau ke tyrise eya.

⁴ Apoto ē tyrise eya otuato samo, metau risē ke, irānao, apoto apō ao, ehpio zopino tyritohme. Kae exiry zokonaka kynexine apoto apō ao.

⁵ 4me parihmākō tyrise eya metau risēme apoto ē, otuato panō eriety tō pokona tyritohme, mara tō ritohme epurume, arotohme.

⁶ Moro epuru tō tyrise eya wewe akaxia ke, tapuhse metau ke.

⁷ Mame morohne tyrise eya parihmā tō aka seino te, moino, enara, apoto apō epurume, arotohme. Wewe akaxia risēme moro apoto apō kynexine kaxo samo, apuruhmakahpyry sā ehtohme.

Osemahtoh ē metau risemy

(Exutu 30.17-21)

⁸ Mame osemahtoh paxiha tyrise eya metau risemy, apō maro. Moro metau tapoise eya xine, nohpo tō nekarotyamo, osene tomo. Erohketōme toh kynexine Tapyi Kurā omōtoho tao.

Zara apurutopo Tapyi Kurā esaryme

(Exutu 27.9-19)

⁹ Tapyi Kurā zomye osa tapuruse Pezareu a, zaramē. Moro zara tapuruse eya xine kamisa ke, mauru panō kurā risē ke. Apuru ikurenae kamisa mosa exiry tyrise eya 44 meturume.

¹⁰ Xikihme exiketō tyrise eya 20me, metau risemy, apō tō maro metau risemy. Kamisa apoitoh tyrise, mara tō roropa parata risemy.

¹¹ Zara apurume inikahpozakoxi morararo tyrise Pezareu a.

¹²⁻¹³ Moro zara ipuroroje exiry 22 meturume kynexine. Naeroro apurume xixi omōtoho wino te, xixi tūtatoho wino roropa kamisa tyrise eya 22 meturume mosa exiry. Xikihme exiketō 10me kynexine 10me apō tō maro. Apoitoh tonō tyrise eya mara tō maro parata ke. Omōtoho kynexine xixi tūtatoho wino.

¹⁴⁻¹⁵ Omōtoho erietyme kamisa tō tyrise eya xine 6,60 meturume mosa exiry. Oseruao xikihme exiketō tyrise eya xine tapō maro oseruao seino apotunuru wino te, moino roropa ipozery wino, enara.

¹⁶ Moro kamisa tō, zara apurume, emero mauru panō kurā risē kynexine, karimutume.

¹⁷ Xikihme exiketō apō tō metau risēme kynexine. Kamisa apoitoh tonomo te, mara tō maro te, xikihme exiketō zupuhpyry tō roropa parata risēme kynexine. Moro xikihme exiketō emero tymyhse sā oximaro kynexine mara tō parata risē ke.

¹⁸ Omōtoho tao zara pona kamisa tyrise mauru panō kurā karimutumā ke. Enekure tyrise kynexine, kaneru hpoty ke ezuezumā ke te, puupura ke te, tahpiremā ke, enara. 8,80 meturume moro kamisa mosa exiry kynexine te, kae exiry 2,20 meturume, imehnō kamisa tō samo zara apurume.

¹⁹ Inepuru xikihme exiketō 4me tyrise eya xine tapō ke metau risē ke. Kamisa apoitoh te, inepuru zupuhpyry tō te, mara tō roropa parata risā kehko kynexine.

²⁰ Inepuru tō Tapyi eary myhtohme nono pokona te, zara apuru eary myhtohme roropa emero metau risāme kehko kynexine.

Metau tōkehko Tapyi Kurā risēme

²¹ Mame Tapyi Kurā risē omoxiny ehtoh tymerose kynexine, uuru te, parata te, metau, enara. Moroto Ritonōpo Tapyi tao aomihpyry ē kynexine, topu tō pipahmā tymerose Ritonōpo a, inyripohpyry 10mākomo. Moeze a morohne omoxiny ehtoh tymeropose Rewi tomo a. Toto tuisary Itamaa kynexine, Arāo pary.

²² Ritonōpo nyripohpyry Moeze a, emero tyrise Pezareu a, Uri mūkuru, Huru pary, Juta tō ekyry.

²³ Akorehmane kynexine Aoriape, Aisamake mūkuru Tā tō ekyry. Emese kure Aoriape kynexine tutuaronyry ke, kamisa kurā mauru panō karimumā riry waro kynexine. Tyxixīse eya otyro panō tō kaneru hpoty ke: ezuezumā ke te, puupuramākō ke, tahpiremā ke, enara.

²⁴ Uuru emero ahno nekarotyā Ritonōpo a Tapyi Kurā ritohme atapona miu kirume kynexine, ikuhtoh zae exikety ae tukupse ahtao, tuisa kyryry ke.

²⁵ Parata tapoise ahno tukupse ahtao, 3.430 kirume tukupse tuisa kyryry ke.

²⁶ Orutua kō emero tukupse kynexine 20me jeimamyry nae ahtao. Orutua a emero topehmase epehmapotopōpyry, tuisa ikuhtoh ae ro. Orutua kō esetykō 603.550 kynexine.

²⁷ Parata 3.400 kirume tapoise 100me apō tō ritohme, Tapyi kyryryme kamisa apoitohme. Toiro apō 34 kirume parata nae kynexine.

²⁸ Morarame akoīpyry 30 kirume parata ke apoitoh tonō tyrise Pezareu a te, mara tomo te, xikihme exiketō zupuhpyry tomo, enara.

²⁹ Metau, imoihmākō nekarohpyry Ritonōpo a atapona 2.425 kirume kynexine.

³⁰ Moro metau ke omōtoh apō tō tyrise Pezareu a, Tapyi taka aomōtohme Ritonōpo maro oturutoh taka te, apoto apony metau risēme, kereuja maro apoto eny, otuato samo, imōkomory maro ipoko erohtohme te,

³¹ xikihme exiketō apō tomo zara zomye exiketomo te, omōtoh apō roropa te, inepuru tō Tapyi myhtohme nono pokona te, zara apuru roropa myhtohme Tapyi zomye exikety myhtohme nono pokona, enara.

39*Ritonōpo maro oturuketō zupony**(Exutu 28.1-5)*

¹ Mame upo kurā tyrise Pezareu tomo a, Aoriape maro, Arāo tō zupōme, aotupohtohkōme erohtohme Ritonōpo Esary Kurā tao. Moro upo tyrise kaneru hpoty ke, ezuezumā ke, puupura ke, tahpiremā ke, enara Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a.

*Ritonōpo maro oturukety zupō kurano**(Exutu 28.6-14)*

² Ritonōpo maro oturukety zupō kurā tyrise eya xine mauru panō kurā ke; kaneru hpoty ezuezumā maro te, puupura maro, tahpiremā maro; uuru topuru maro, enara.

³ Uuru tapīse eya xine kāseme sã ehtohme, mauru topuru sã ehtohme kamisame tyritohme mauru panō kurā maro te, kaneru hpoty maro, ezuezu-mano, puupura, tahpiremā maro, enara.

⁴ Kamisa eary asakoro tyrise eya xine, upo pokona, imotary kyryry.

⁵ Zamareary tykahse Ritonōpo maro oturukety zupony, mauru panō kurā risēme. Moro tyxixīse Ritonōpo maro oturukety zupō pokona. Tyrise kynexine Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a.

⁶ Topu kurã akata asakoro tyhkohse eya xine. Tyrise uuru pokona eya xine. Jako mũkuhpyry tõ esetykõ 12mãkõ tymerose moro topu pokona emese kure exikety a.

⁷ Mame moro topu tõ asakoro tyrise eya xine eary tõ pokona, oturukety zupõ pokona, Jako mũkuhpyry tõ, oxiekyry tõ maro esetykõ arotohme Ritonõpo ãpataka, Ritonõpo omihpyry ae ro Moeze a.

Puopu apuru
(Exutu 28.15-30)

⁸ Puopu apuru kurã tyrise eya xine upo apitorymã ehtoh saaro. Mauru panõ kurã tykahse eya xine kaneru hpoty maro, ezuezumã te, puupura te, tahpiremã te, tyxixĩse roropa otyro panõ ke, enara.

⁹ Tahramehme sã kynexine, turetureme, 22 sãtimeturume mosa exiry te, 22 sãtimeturume ipuroroje exiry, enara.

¹⁰ Ipokona topu tõ kurã tyrise eya xine atakenaka exikety asakoropane exikety. Atakenaka exikety apitorymã ao: rupi tyrise te, topazio te, karanata, enara.

¹¹ Atakenaka exikety zakorõ ao ezemerauta te, sapira te, tiamãte, enara.

¹² Atakenaka exikety oseruaono ao turukeza te, akata te, ametixta, enara.

¹³ Atakenaka exikety 4mano ao periropo te, onixi te, jasape, enara. Morohne tyrise uuru pokona.

¹⁴ Toiro topu ahtao, Jako mũkuhpyry esety toiro tymerose ipokona. 12me topu tõ kurã pona 12mãkõ Jako mũkuhpyry tõ esetykõ tymerose, 12mãkõ oxiekyry tõ enetupuhtohme Ritonõpo ãpataka.

¹⁵ Ketõ tõ asakoro tyrise eya xine uuru kurã ke. Oximaro tyrise kehko earyme ehtohme ipuropuru apururu kyryryme ehtohme, imyhtohme Ritonõpo maro oturukety zupõ kurã pokona.

¹⁶ Parihmã asakoro tyrise eya xine uuru risemy puopu apuru potyry pokona, kae aosexihthohme.

¹⁷ Moro eary tõ asakoro uuru risẽ tyrise moro parihmã kuroko.

¹⁸ Eary tõ etyhyry tõ tyrise uuru pokona puopu apuru poko. Mame puopu apuru tymyhse eya xine eary pokona, oturuketõ zupõ kurã poko.

¹⁹ Parihmã imehnõ asakoro tyrise eya xine uuru risẽ ke puopu apuru potyry pokona zopino, ehpio poko zao oturukety zupõ pũto.

²⁰ Parihmã asakoro tyrise ropa uuru risẽ aosexihthohme eary tõ etyhyry pokona oturukety zupõ pokona aosexihthoh pũto zamareary epozakoxi.

²¹ Puopu apuru parihmã tõ tymyhse oturukety zupõ kurã parihmã pokona eary ezuezumã ke, zamareary epozakoxi ehtohme, oturukety zupõ kurã poe epukara ehtohme roropa. Morohne tyrise eya xine Ritonõpo nyripohpyry ae ro Moeze a.

Imepỹ upo Arão tõ zupõme.
(Exutu 28.31-43)

²² Upo tyrise eya xine kamisa ezuezumã ke Arão tomo a amurutohme oturukety zupõ kurã zopino.

²³ Eutary tyrise eya xine zupuhpyry omõtohme. Moro eutary zomye kamisa tyxixĩse exihkara ehtohme.

²⁴ Moro upo ehpiry zopino ehpiuroko emeporyme tyrise eya xine romã tõ panono, kamisa ke tyrise: mauru panõ kurã ke, kaneru hpoty maro ezuezumã te, puupura te, tahpiremano, enara.

²⁵ Tĩtĩ katoh pitiko tyrise roropa eya xine, uuru kurã risemy, romã tõ asakoro rãnao, upo ehpiry poko, Arão tõ a amurutohme toerohtohkõ poko toto ahtao.

²⁶ Morara Arão tō zupō ehpiry zopino enekure kynexine tītī katoh pitiko ke atakenaka romã tō maro: toiro tītī katopo, toiro romã te, imepỹ tītī katoh, imepỹ romã, enara, Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a.

²⁷ Kamisa tō tyrise eya xine mauru panō kurã ke Arão zupōme imūkuru tō zupōme, enara.

²⁸ Zuhzōty roropa mauru panō kurã risē ke Arão zupuhpyry pona amurutohme te, xapeu tō roropa, imetỹ tō roropa mauru panō risēme imūkuru tō zupōme.

²⁹ Zamareary Arão zupōme tyrise eya xine mauru panō kurã ke tyxixīse enekure ehtohme kaneru hpoty ke, ezuezumano, puupura, tahpiremano, enara, Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a.

³⁰ Uuru pipahmã pixō tyrise eya xine, tymerose “Tymenekase Ritonōpo maro ehtohme.”

³¹ Moro tyrise Arão zuhzōty pokona, tymyhse eary ke ezuezumã ke Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a.

Aerohtopōpyry tōtyhkase ahtao
(Exutu 35.10-19)

³² Mame tōtyhkase toto toerohtohkō poko Ritonōpo maro oturutoh, Tapyi Kurã poko. Izyraeu tomo a emero tyrise, Ritonōpo nyripohpyry Moeze a.

³³ Tynyrihpyrykō tarose eya xine Moeze a, Tapyi Kurã, mōkomoryme, emero erohtoh kyryry maro, apoitoh tonomo te, wewe risē xikihme exiketomo te, wewe kuroko exiketomo te, xikihme exiketomo apō tō maro.

³⁴ Tapyi amotoh tarose eya xine kaneru pihpyry risemy tonohse tahpire te, imepỹ amotoh roropa okyno pihpyry risē kurano te, kamisa konōto, Ritonōpo Esary Kurã apurume Esary Kurã Kuhse apuru maro.

³⁵ Kaxo, Ritonōpo omihpyry eny, topu pipahmã maro tymerose Ritonōpo nymeropohpyry 10mākō tymoisy te, epuru tō maro, apurutoh maro.

³⁶ Meza tarose eya xine imōkomory maro te, wyi tomo tynekaroryme Ritonōpo a.

³⁷ Ezuru apony uuru kurã risemy te, imōkomory maro nāparina tomo te, oriu te, nāparina eukurume, enara.

³⁸ Apoto apony uuru risemy te, oriu ahpatohme te, ixtaratu zahkatohme te, kamisa Tapyi omōtoh po te,

³⁹ Apoto apō metau risemy okyno zahkatohme te, apoto ã otuato panō te, epuru tomo te, imōkomory maro te, osemahtoh ã apō maro.

⁴⁰ Kamisa tō tarose eya xine, Tapyi zomye osa apurutohme xikihme exiketō maro te, apō tō maro te, kamisa zara pona omōtoh kamisa te, eary tomo te, inepuru tō, Tapyi kyryry tōkehko te, Tapyi mōkomory emero, erohtohme Tapyi Kurã tao.

⁴¹ Upo kurã Arão tō zupony imūkuru tō zupony roropa amurutohme erohse toytose toto ahtao Osa Kurã taka, toerohtohkō poko toto ahtao, Ritonōpo maro oturuketōme, okyno etapary poko, zahkary poko tynekarorykōme, enara.

⁴² Toerohtohkō tyrise Izyraeu tomo a zae, Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a.

⁴³ Mame toto nyrihpyry tonese Moeze a. Emero tyrise eya xine zae ipunaka, Ritonōpo nyripohpyry ae ro. Mame tōturuse Moeze Ritonōpo a kure rokē Izyraeu tō ritohme.

40

Ritonōpo Tapyi Kurã amory poko

¹ Morarame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

2 – Ēmepyry apitorymã po, nuno apitorymã po Tapyi Kurã amotoko, ymaro òturutohkõme.

3 Kaxo jomihpyry ã tyriko Tapyi taka. Moro kaxo ao topu pipahmã tukurãkase ynyriptyã omame porehme; kamisa anyko tyhwyme jomihpyry ã ãpataka.

4 Meza aroko Tapyi taka. Ykyryry tõ tyriko epona. Ezuru apõ aroko Tapyi taka nãparina tõ tyriko esaka xine.

5 Apoto apõ uuru risẽ ixtaratu zahkatoh tyriko kaxo, jomihpyry ã, ãpataka. Kamisa tyriko Tapyi omõtoho tao.

6 Apoto apõ okyno tõ zahkatoh tyriko Tapyi ãpataka.

7 Osemahtoh ã tyriko irãnaka, apoto apõ poe Tapyi pona. Tuna tyriko osemahtoh ã aka.

8 Kamisa tõ tyriko zara zomye, Tapyi zomye, apurume te, kamisa tyriko roropa zara omõtoho taka.

9 – Mame oriu apoiko, ahpatohme. Ikuãko pitiko Tapyi pona te, imõkomory pona roropa, apiakatohme ykyryry tõ kurãme ehtohme.

10 Apoto apõ pona oriu ikuãko pitiko okyno zahkatoh po imõkomory maro apiakatohme ykyryryme ehtohme.

11 Osemahtoh ã pona oriu ikuãko pitiko apõ maro apiakatohme ykyryryme kurãme ehtohme.

12 – Mame Arão tõ imũkuru tõ maro enehko Tapyi omõtoho taka toto ekurikatohme tuna ke.

13 Mame upo kurã amurupoko Arão a, oriu ke ahpako apiakatohme erohtohme, ymaro oturuketyme ehtohme.

14 Imũkuru tõ a roropa amurupoko, oturukety zupõ kurã ke.

15 Oriu ke toto ahpako jũkõ saaro ymaro toto erohtohme, ymaro oturuketõme toto ehtohme. Tahpase toto oya exiryke oriu ke, jũme ymaro oturuketõme exiko mã toto.

16 Mame morara tyrise Moeze a emero Ritonõpo nyriphopyry ae ro.

17 Ēmepyry apitorymã po, nuno apitorymã po, jeimamyry asakorõ po, Ejitu rumekatotõpyry poe, Tapyi Kurã tamose eya xine.

18 Moeze omihpyry omi poe Tapyi apõ tõ tyrise eya xine, wewe risẽ xikihme exiketõ tanỹse eya xine, wewe kuroko exiketõ tyrise esaka, xikihme exiketõ kamisa apõ tanỹse eya xine.

19 Mame amotoho tyrise eya xine Tapyi pona, Ritonõpo nyriphopyry ae ro.

20 Topu pipahmã asakoro tyrise eya xine kaxo aka, Ritonõpo omihpyry ã aka. Mara tõ tyrise parihmã aka kaxo pokona, epurume. Apurutoho tyrise kaxo pona.

21 Mame kaxo, Ritonõpo omihpyry ã tarose eya, Osa Kurã taka, Tapyi Kurã taka. Kamisa tyrise eya xine Osa Kurã Apurume, jaraõkõ osenuhmara ehtohme, kaxo kurã onenepyra toto ehtohme. Morara tyrise eya Ritonõpo nyriphopyry ae ro.

22 Meza tyrise Moeze a Tapyi Kurã taka inikahpozakoxi kamisa ãpataka.

23 Moro meza po wyi tyrise eya tynekaroryme Ritonõpo a, Ritonõpo nyriphopyry ae ro.

24 Mame ezuru apõ tyrise eya Tapyi Kurã tao, ikurenaka meza etonie.

25 Nãparina tõ tyrise eya ezuru apõ po, Ritonõpo ãpataka. Tukase Ritonõpo nyriphopyry ae ro.

26 Apoto apõ uuru risẽ, ixtaratu zahkatoh tyrise eya Tapyi taka kamisa ãpataka, Osa Kurã Kuhse ãpataka.

27 Ixtaratu tyahkase epona, Ritonõpo nyriphopyry ae ro.

28 Kamisa tyrise eya Tapyi Kurã omõtoho tao.

²⁹ Apoto apõ okyno zahkatoh tyrise eya omõtoh ãpataka. Moro apoto apõ po tynekaroryme okyno tõ tyrise eya. Tyahkase toto tiriiku tõkehko maro, Ritonõpo omihpyry ae ro.

³⁰ Osemahtoh ã tyrise eya irãnaka Tapyi poe apoto apõ pona. Tuna tyrise zao.

³¹ Moro osemahtoh ã ao tõsemahse, tupupurukõ tukurikase Arão tomo a, imũkuru tõ maro

³² aomomyrykohtao Tapyi taka te, apoto apõ pona toytose toto ahtao, Ritonõpo omihpyry ae ro.

³³ Moeze omihpyry omi poe kamisa tõ tyrise zara zomye, apurume Tapyi Kurã zomye, apoto apõ maro. Kamisa tyrise omõtoh taka zara pona omõtohme. Mame tõtyhkase rahkene.

Akurũ tooehse Tapyi Kurã pona

(Numeru 9.15-23)

³⁴ Mame akurũ tooehse Tapyi Kurã pona. Ritonõpo Ezuru tomõse Tapyi taka.

³⁵ Moro pokoino omõsaromepyra Moeze kynexine Tapyi taka.

³⁶ Mame akurũ tõnuhse ahtao rokẽ Tapyi poe toesyryhmase Izyraeu tomo tosarykõ poe imepỹ pona.

³⁷ Yrome onuhpyra akurũ ahtao tehme rokẽ Izyraeu tõ kynexine akurũ onukuru ropa eraximãko.

³⁸ Mame aytorykohtao akurũ tonese eya xine, saereme ahtao tymaro xine Ritonõpo exiry, akurũme, Tapyi epoe. Koko apoto tonese eya xine, saereh ãko, Tapyi epoe.

REWITIKU
Amorepatopõpyry Emero Tymoisã poko
Levítico
Ekarotopo

Sero *Rewitiku* ao Ritonõpo nyripohpyry nae inekarohpyry Moeze a ekarotohme Izyraeu tomo a zae toto ehtohme oximõme toto ahtao Ritonõpo eahmatohme, zae toto ehtohme roropa tynekarory tõi ekarory poko te, zae oturuketõ ehtoh poko toto erohtoh poko. Rewi tõi rokẽ tyripose Ritonõpo a erohketõme Tapyi Kurã tao, oturuketõ akorehmananõme. Moro enetupuhpotohme mana kure rokẽ Ritonõpo ehtoh poko. Naeroro typoetory tõi tymenekase eya zae toto ehtohme Tosẽkõ omipona. Sero ao ynara mana: “Imehnõ pyno ehtoko osepyno oehtohkõ samo” (Rewitiku 19.18).

Sero pape ao

Ritonõpo nyripohpyry juteu tõi nekarory tõi poko 1.1–7.38

Arão tõi menekatopõpyry oturuketye 8.1–10.20

Ritonõpo nyripohpyry zae ehtoh poko te, nuriame pyra ehtoh poko 11.1–15.32

Ëmepyyry Ahno Rypyry Korokatopo 16.1-34

Ritonõpo nyripohpyry zae ehtohme isene ahtao, zae Ritonõpo eahmary poko roropa 17.1–27.34

¹ Morarame Moeze tykohmase Ritonõpo a tymaro Oximõtoh Kurã tae, ynara tyripotohme

² Izyraeu tomo a tynekarorykõ zahkaryhtaõ eya xine:

Okyno zahkary poko apoto apõ po

Tokykõ zahkaryhtaõ ahno a tynekarorye Ritonõpo a tokykõ menekãko mã toto pui te, kaneru te, poti, enara.

³ Pui ekaroryhtaõ eya jahkatohme apoto apõ po, pui orutua menekãko mana kurãkõ rokene. Mokyro arõko mana Tapyi Kurã omõtõh taka zae ehtohme Ritonõpo a.

⁴ Moroto tomary rĩko mana okyno zupuhpyry pona zae ehtohme Ritonõpo a iirypyry tykorokase ehtohme.

⁵ Toky etapãko mokyro mana moroto Tapyi Kurã ãpataka. Mame oturuketõ, Arão pakomotyã imunuru ekarõko mã toto Ritonõpo a. Mame imunuru kuãnõko mã toto apoto apõ ehpiry 4mãkõ pokona Tapyi ãpataka.

⁶ Moromeĩpo okyno ekepyry pikãko mokyro mana, mame zoko sahsahkãko mana.

⁷ Apoto zukãko oturuketõ mana apoto apõ po. Ikemehtõko mã toto apotopokõ ke.

⁸ Mame apoto pona mokyro pui orutua isahsahkahpyry rĩko mã toto: zupuhpyry, ikasery zuahxiririny te,

⁹ epyasyhny tõkehko kurikãko mokyro mana jaxiry tõi roropa. Mame apoto pona morohne rĩko oturukety mana jahkatohme. Mokyro pui orutua ekepyry zahkãko oturukety mana, porehme tynekarorye, typoxine potu Ritonõpo a.

¹⁰ Kaneru menekaryhtaõ ahno a jahkatohme tynekarorye Ritonõpo a te, poti roropa, orutua menekãko mana kurãkõ rokene.

¹¹ Mame mokyro etapãko mana Ritonõpo ãpataka apoto apõ poe inikahpoza-koxi. Imunuru kuãnõko oturuketomo apoto apõ ehpiry poro 4mãkõ pona.

¹² Moromeīpo okyno sahsahkãko mokyro mana. Mame oturukety mokyro pũ zupuhpyry maro, ikasery maro zuahxirirĩ roropa apoto pona tyrĩko mana apoto apõ pona.

¹³ Mame okyno esẽ toky epyasyhny tõkehko kurikãko mana jaxiry tõ maro, mame morohne zahkãko oturukety mana tynekaroryme Ritonõpo a. Okyno tytororo jahkãko mana, tynekaroryme Ritonõpo a. Moro typoxine mana eya.

¹⁴ Torõ menekaryhtao ahno a jahkatohme tynekaroryme Ritonõpo a, utukuimo te, parutopuru menekãko mana enehtohme.

¹⁵ Mokyro torõ arõko oturukety mana apoto apõ pona, zukãko mana jahkatohme apoto apõ po, imunuru tũtãko apoto apõ ehpiry poro.

¹⁶ Mame torõ napyry ẽ oũko mana ipahtohme oruno htaka apoto apõ poe xixi tũtatoh winakoxi.

¹⁷ Mame torõ apoĩko mana aporiry poko aporiramãko mana, yrome anapiakara mana asakorõ ehtohme, mame mokyro zahkãko mana apoto apõ po. Zahnõko mana tytororo inekaroryme, typoxine exiketyme Ritonõpo Oesẽkomo a.

2

Tiriiku tõkehko ekaroryhtao Ritonõpo a

¹ Mame tiriiku tõkehko enepiryhtao ahno a tynekaroryme Ritonõpo a, moro otyro puhturu apõko mana aporo kurehxo exikety outohme tynekaroryme. Imeīpo azeite zoximãko mana ixtaratu maro, tiriiku apotopõpyry maro.

² Mame morohne ekarõko mana oturuketomo a, Arão pakomotyamo a. Mame moro tiriiku toiro tomary ao apoĩko oturukety mana azeite maro, ixtaratu maro, jahkatohme apoto apõ po enetupuhpotohme moro emero tokarose Ritonõpo a. Ahno nekaroryme mana, tonahsẽme, typoxine exiketyme, Ritonõpo zamaro exiketyme.

³ Moro akoĩpyry oturuketõ napyryme mana, Arão mũkuru tomo, ipakomotyamo, enara; morohne Ritonõpo zamaro mana, touse exiryke ahno nekarohpyry poe, tokarose ahtao Ritonõpo Oesẽkomo a.

⁴ Mame tynekaroryme tiriiku risẽ enepiryhtao ahno a ekeihpyry orinato po, tiriiku kurã apohpyry kure yrome iporutatoh maro pyra mana. Inũme tyrise ahtao azeite maro kure mana, pipahmã pisarara tyrise ahtao typopase azeite ke kure roropa mana.

⁵ Tiriiku risẽ tupuruse ahtao oripo ao ekarotohme onekaroryme tiriiku apohpyry tyriko otoxie azeite maro, yrome iporutatoh maro pyra.

⁶ Moro enepiryhtao oya onekaroryme moro pão itohkako azeite ritohme epona.

⁷ Onekaroryme pão tõ tupuruse ahtao ekeitoh ao tiriiku apohpyry tyriko azeite maro.

⁸ Onekaroryme morohne ekaroko Ritonõpo Oesemy a; morohne ekaroko oturukety a, mame moro arõko mana apoto apõ pona.

⁹ Onekarohpyry zokonaka apoĩko mana pitiko rokene jahkatohme apoto apõ po enetupuhpotohme moro tytororo tokarose Ritonõpo a. Onekaroryme mana tonahsẽme, typoxine exikety Ritonõpo zamaro exiketyme mana.

¹⁰ Mame akoĩpyry oturuketõ napyryme exiko mana, Arão mũkuru tomo te, ipakomotyã roropa. Ritonõpo kyryry kurãme mana touse exiryke onekarohpyry poe Ritonõpo Jumãme Exikety a.

¹¹ Onekarorykõ tiriiku risẽ emero tyritoko iporutatoh maro pyra, iporutatoh maro pyra te, ano zeni maro pyra roropa tyritoko onekarorykõme Ritonõpo Jumãme Exikety a.

¹² Tiriiku tōkehko osemazuhme anapoihpyrykomo oya xine ekarotoko onekarorykōme Ritonōpo a. Yrome morohne onyahkara ehtoko apoto apō po.

¹³ Sautu tyritoko onekarorykō maro, tiriiku tōkehko risē tomepore ehtohme. Sautu enetupuhtohme mana Ritonōpo omihpyry poko, inetapohpyry poko typoetory tomo a. Onekarorykō emero tiriiku risē ahtao sautu tyritoko epona, tomepore ehtohme.

¹⁴ Mame otyro epery apoipitoryhtao oya xine, osemazuhme anapoityā ekaroryhtao Ritonōpo a, ipuhturu exipyra ro exiketō aroko, apohpyryme aexihpyry apoto pona.

¹⁵ Azeite tyriko ixtaratu roropa moro onekarory pona.

¹⁶ Morohne tiriiku tōkehko zokonaka zahkāko oturukety mana, apoto apō po, azeite maro te, ixtaratu maro enetupuhtohme moro onekarohpyry emero Ritonōpo Oesēkō kyryryme mana.

3

Onekarorykō Ritonōpo a osepeme ehtohme

¹ Okyno enepiryhtao ahno a tynekaroryme Ritonōpo a osepeme ehtohme, pui menekaryhtao eya orutua kure, nohpome ahtao kure roropa, yrome kure rokē exikety menekāko mana.

² Ritonōpo Tapyī ēpataka tomary rīko mokyro mana pui zupuhpyry pona, mame etapāko mana. Imunuru kuānōko oturuketō, Arāo pakomotyā mana apoto apō ehpiry tō pona, asakoropane exiketō pona.

³ Mame tonahsēme ynara ekarōko oturukety mana Ritonōpo a: ikasery zuahxiririny poko te,

⁴ epyasyhny asakoro, ikasery maro ipoko te, erery zokonaka kurehxo aexihpyry touse ahtao epyasyhny tō maro.

⁵ Morohne emero jahkāko oturuketō mana apoto apō po, moro zahkatoh maro tyriyā apotopokō pona, apoto apō po. Morohne ahno nekarohpyry tonahsēme exīko, typoxine kure Ritonōpo zamaro exikety.

⁶ Okyno enepiryhtao ahno a tynekaroryme Ritonōpo a osepeme ehtohme, toky menekaryhtao eya orutuame kure, nohpome ahtao kure roropa, yrome kure rokē exikety menekāko mana.

⁷ Kaneru mūkuru menekaryhtao eya tynekaroryme Ritonōpo a,

⁸ tomary rīko mokyro mana toky zupuhpyry pona; mame etapāko mana Ritonōpo Tapyī ēpataka. Imunuru apoīko oturuketomo, Arāo pakomotyamo, ikuātohme apoto apō ehpiry asakoropanē pona.

⁹ Mokyro kasery apoīko toiro oturukety mana ekarotohme tonahsēme Ritonōpo a: arokyry maro tytororo tuhkohse ātykyry pūto, ikasery maro zuahxirirī maro te,

¹⁰ epyasyhny asakoro maro ikasery tŷpokōke exikety maro, erery zokonaka kurehxo exikety, touse epyasyhny tō maro.

¹¹ Morohne emero zahkāko oturukety mana apoto apō po, tonahsēme samo, tynekaroryme Ritonōpo a.

¹² Poti menekaryhtao ahno a tynekaroryme Ritonōpo a,

¹³ tomary rīko mana toky zupuhpyry pona, mame etapāko mana Ritonōpo Tapyī ēpataka. Imunuru kuānōko oturuketō, Arāo pakomotyā, apoto apō ehpiry asakoropanē exikety pona.

¹⁴ Mame ikasery zahkāko toiro oturukety mana, tynekaroryme Ritonōpo a tonahsēme samo: ikasery zuahxirirī poko,

¹⁵ epyasyhny asakoro maro, ikasery maro ipoko, erery zokonaka kurehxo exikety touse epyasyhny tō maro.

¹⁶ Morohne emero zahkãko oturukety mana apoto apõ po tynekaroryme tonahsême samo, tyroxine Ritonõpo a. Ikasery emero Ritonõpo kyryryme mana.

¹⁷ Morara exiryke Izyraeu tō emero osa po toto ahtao ikasery onenahpyra mã toto, munu roropa onenahpyra mã toto. Jũme moro Ritonõpo nyripohpyry omipona ehtoko, apakomotyã roropa.

4

Onekarorykõ oorypyrykõ korokapotohme

¹ Mame Moeze turuse Ritonõpo a

² Izyraeu tō zurutohme ynara tyritohme iirypyryme se pyra tahtao xine ro Ritonõpo nyripohpyry tamonohse eya xine, aomipona pyra toehse.

Oturukety imehxo exikety nekarory

³ Mokyro Oturukety imehxo exikety iirypyryme toehse ahtao, tyyrypyry korokapotohme Ritonõpo a pui mũkuru kure exikety enehnõko mana.

⁴ Mokyro arõko mana Ritonõpo Tapyĩ omõtoht taka, tomary rĩko mana zupuhpyry pona, mame mokyro etapãko mana moroto Ritonõpo ãpataka.

⁵ Mame imunuru zokonaka apoĩko mana arotohme Tapyi taka.

⁶ Moro tao tomahxikyry rĩko mana munu aka, mame Ritonõpo ãpataka munu pixo saporarahmãko mana 7me kamisa Osa Kurã apuru ãpataka.

⁷ Mame, Ritonõpo ãpataka ro, munu pitiko rĩko mana apoto apõ potyry pona moro Tapyi tao, ixtaratu zahkatoh po. Munu akoĩpyry kuãnõko mana apoto apõ okyno zahkatoh myhtokoxi Tapyi ãpataka.

⁸ Mame okyno kasery apoĩko oturukety mana zuahxirirĩ poko exikety emero te,

⁹ epyasyhny asakoro ikasery maro ipoko exikety te, erery zokonaka kurehxo exikety touse ahtao epyasyhny tō maro,

¹⁰ morohne apoiry samo okyno zahkaryhtao onekaroryme osepeme ehtohme. Mame morohne emero zahkãko oturukety mana apoto apõ po, okyno tō zahkatoh po.

¹¹ Yrome ipihpyry apoĩko mana, ipũ maro emero, zupuhpyry te, jaxiry tomo te, zuahxirirĩ maro, zuehtoto maro.

¹² Morohne arõko mana jarãnaka apatarykõ poe, osa nuriame pyra exikety pona, oruno pahtoh pona. Moroto mokyro okyno zahkãko mana tytororo, apotopokohtao.

Onekarorykõ imoihmãkõ rypyry korokapotohme (Numeru 15.22-26)

¹³ Tyyrypyrykõ se pyra ro imoihmãkõ ahtao Ritonõpo omiry omipona pyra toehse toto ahtao, inyripohpyry tamonohse eya xine. Moro toehse ahtao iirypyryme mã toto tuaro pyra toto ahtao ro. Mame

¹⁴ tuaro toehse toto ahtao tyyrypyrykõ poko pui mũkuru arõko mã toto jahkatohme tynekarorykõme tyyrypyrykõ korokapotohme. Mokyro arõko mã toto Tapyi Kurã ãpataka.

¹⁵ Moroto, Ritonõpo ãpataka, tomarykõ rĩko tuisa tō mana okyno zupuhpyry pona, mame mokyro etapãko mã toto.

¹⁶ Okyno munuru zokonaka arõko Oturukety imehxo exikety mana Tapyi taka.

¹⁷ Tomahxiky ehxikãko mana munu ke, mame Ritonõpo ãpataka munu pixo saporarahmãko mana 7me kamisa ãpataka Osa Kurã tao.

¹⁸ Morarame Ritonõpo ěpataka ro munu pitiko rĩko mana apoto apõ potyry pokona moro Tapyi tao; munu akoĩpyry kuãnõko mana apoto apõ, okyno zahkatoh myhtokoxi Tapyi ěpataka.

¹⁹ Mame okyno kasery apoĩko oturukety mana emero jahkatohme apoto apõ po,

²⁰ sero okyno rĩko mana tynyrihpyry saaro zakorõ poko tyyrypyry korokapotohme. Morara tyrĩko oturukety mana ahno tõ rypyhpyry korokapotohme, mame tykorokasẽme exĩko mana.

²¹ Mame okyno apitorymã ritopõpyry saaro sero pui mũkuru arõko oturukety mana jarãnaka, pata poe jahkatohme. Mokyro onekarorykõme mana imoihmãkõ rypyhpyry korokapotohme.

Onekarorykõ tuisa rypyry korokapotohme

²² Iiryppyryme se pyra ro tuisame exikety ahtao, Ritonõpo omiry omipona pyra toehse ynororo ahtao, popyra ehtoh tyrise ahtao eya, morohne poko pyra ehtoko, tykase Ritonõpo ahtao,

²³ mame tuaro tyripose ynororo ahtao iiryppyryme aehtoh poko, poti enehnõko mana kure rokẽ exikety enehnõko mana tynekaroryme Ritonõpo a.

²⁴ Tomary rĩko mokyro mana toky zupuhpyry pona, mame Ritonõpo ěpataka etapãko mana apoto apõ myhto inikahpozakoxi. Moroto okyno tõ etapãko mã toto jahkatohme. Inekaroryme mokyro mana tyyrypyry korokapotohme.

²⁵ Mame tomahxikyry ehxikãko oturukety mana okyno munuru ke, munu rĩko mana apoto apõ okyno zahkatoh potyry pona, munu akoĩpyry kuãnõko mana moro apoto apõ myhtokoxi.

²⁶ Ahno nekarory sã osepeme ehtohme, mokyro poti kasery emero tyahkasẽme exĩko mana apoto apõ po. Moro saaro mokyro nekarohpyry zahkãko oturukety mana mokyro rypyry korokapotohme. Mame iiryppyrykõ tykorokasẽme ropa exĩko mana.

Toiro ahno rypyry korokapotohme

²⁷ Mame ahno iiryppyryme se pyra ahtao ro, Ritonõpo omiry omipona pyra toehse ahtao, popyra ehtoh tyrise ahtao eya ipoko pyra tyripose ahtao Ritonõpo a,

²⁸ tuaro tyripose ynororo ahtao iiryppyryme toehtoh poko, okyno poti enehnõko mana kure exikety tynekaroryme Ritonõpo a tyyrypyry korokapotohme.

²⁹ Tomary rĩko mokyro mana okyno zupuhpyry pona, mame etapãko mana apoto apõ poe inikahpozakoxi. Moroto okyno tõ etapãko mã toto tyahkasẽme.

³⁰ Mame tomahxikyry ehxikãko oturukety mana okyno munuru ke, munu ritohme apoto apõ potyry pokona, okyno tõ zahkatoh pona. Mame munu akoĩpyry kuãnõko mana moro apoto apõ myhtokoxi.

³¹ Moromeĩpo okyno kasery apoĩko mana emero jahkatohme apoto apõ po, ahno nekarory osepeme ehtoh riry samo. Typoxine moro ehtoh Ritonõpo Oesẽkõ zamaro mana. Moro sã ahno rypyry korokapõko oturukety mana, mame iiryppyry tykorokasẽme exĩko mana.

³² Kaneru enepyryhtao ahno a tynekaroryme tyyrypyry korokapotohme kure rokẽ exikety enehnõko mana.

³³ Tomary rĩko mokyro mana kaneru zupuhpyry pona, mame apoto apõ poe inikahpozakoxi, okyno tõ etapatoh po, toky etapãko mana jahkatohme tynekaroryme tyyrypyry korokapotohme.

³⁴ Oturukety tomahxikyry ehxikāko mana kaneru munuru ke munu ri-tohme apoto apō potyry pokona okyno tō zahkatoh pona, munu akoīpyry kuānōko mana apoto apō myhtokoxi.

³⁵ Ahno nekarory osepeme ehtoh riry sã, kaneru kasery emero apoīko oturukety mana jahkatohme apoto apō po, imehnō jahtyã maro ahno nekaroryme Ritonōpo a. Moro sã inekarory zahkāko oturukety mana ahno rypyry korokapotohme, mame iirypyhpyry tykorokasēme exīko mana.

5

Ahno nekarory tyrypyry korokapotohme

¹ Ahno nekarory se jahkatohme ynara toehse ahtao:

Tymenekase ahno ahtao eneneme, yrome tynenehpyry onekaropyra ynororo ahtao, inetahpyry onekaropyra roropa ynororo ahtao iirypyryme mana, tuānohsēme.

² Imepyny a nuriame exikety tapose ahtao; onokyro ekepyry te, okyno ekepyry te, okoi tōkehko ekepyry, nuriame exīko mokyro mana, tuānohsēme.

³ Imepyny a ahno kyryry nuriame exikety, emero rokē tapose ahtao eya, nuriame exīko mana, mame tuaro toehse ahtao inyrihpyry pokoino tuānohsēme exīko mana.

⁴ Imepỹ ahno a osenetupuhpyra tōmiry totapose ahtao otyro ritohme, mame tuenikehse moro poko, tuaro toehse ynororo ahtao, tuānohsēme exīko mana.

⁵ Azahkuru toehtoh waro toehse ahtao iirypyryme osekarōko mana,

⁶ tynekaroryme okyno enehnōko mana Ritonōpo a tyrypyry korokapotohme, toiro kaneru, kaneru pyra ahtao poti etapatohme. Mame oturukety mokyro zahkāko mana iirypyry korokapotohme.

⁷ Kaneru te, poti roropa onepekahsaromepyra tahtao asakoro utukuimo enehnōko mana, utukuimo pyra ahtao utuku tō asakoro enehnōko mana tynekaroryme, toiro torō inekaroryme tyrypyry korokapotohme, zakorō inekaroryme jahkatohme tytororo.

⁸ Mokaro torō tō asakoro enehnōko mokyro mana oturukety a, toiro etapatohme tyrypyry korokapotohme. Ipymyry tohkāko oturukety mana, yrome zupuhpyry onyhkohpyra mana.

⁹ Munu zokonaka emāko mana apoto apō zomye, akoīpyry yhtōko apoto apō myhtokoxi. Ahno rypyry korokapotohme, enara.

¹⁰ Moromeīpo zakorō torō etapāko oturukety mana jahkatohme, Ritonōpo nyriphpyry omi poe. Moro sã tynekarory zahkāko oturukety mana ahno rypyry korokapotohme, mame mokyro rypyry tykorokasēme exīko mana.

¹¹ Tytineruke pyra toexiryke asakoro utuku te, utukuimo tō onepekahsaromepyra ahtao, toiro kirume tiriiku apohpyry kurã enehnōko mana tynekaroryme tyrypyry korokapotohme. Azeite onyripyra mana otoxie moro tiriiku tapose aexihpyry maro, ixtaratu roropa onyripyra mana, inekaroryme exiryke tyrypyry korokapotohme.

¹² Moro tiriiku apoīko oturukety mana, mame tomahpo zokonaka apoīko mana jahkatohme apoto apō po, imehnō nekarotyã maro, tokarose aexihpyry Ritonōpo a. Moro enetupuhpotohme mana emero tokarose Ritonōpo a. Inekaroryme mana iirypyry korokapotohme.

¹³ Moro sã morohne ekarōko oturukety mana Ritonōpo a ahno rypyry korokapotohme, mame iirypyry tykorokasēme exīko mana. Inekarohpyry akoīpyry oturukety napyryme exīko mana, tiriiku tōkehko ekarory samo ahno nekaroryme Ritonōpo a.

Ahno nekarory tyrypyry korokapotohme

¹⁴ Ynara tyripose roropa Ritonõpo a Moeze a:

¹⁵ Iiryryryme toehtoh se pyra ahno ahtao ro, iiryryryme toehse: tynekarory onenehpyra tokurehse ahtao, Ritonõpo kyryryme, mame moro epehmatohme, kaneru enehnõko mana, kure rokẽ exikety tynekaroryme Ritonõpo a. Mokyro epehpyry zae ehtoh kuhnõko mã toto pape eneryke Ritonõpo Tapyĩ tao. Moro poko okyno tõ epehpyry tymerose. Mokyro okyno totapasẽme exĩko ahno nekaroryme tyrypyry korokapotohme.

¹⁶ Moro motye oturukety a epehpyry enehnõko mokyro mana ipune ehtohme, imotye roropa 20%me. Mame kaneru apoĩko oturukety mana, etapãko mana, jahkãko roropa mana ahno rypyry korokapotohme; moro ke mokyro rypyry tykorokasẽme exĩko mana.

¹⁷ Imepỹ ahno, iiryryryme se pyra ahtao ro, iiryryryme toehse, Ritonõpo nyriphopyry omipona pyra, popyra ehtoh poko toehse ipoko pyra tyripose ahtao Ritonõpo a, moro tyrise eya exiryke iiryryryme mana, tuãnohsẽme.

¹⁸ Naeroro tyrypyry korokapotohme kaneru enehnõko mana kure rokẽ exikety oturukety a. Mokyro kaneru epehpyry zae ehtoh kuhnõko mã toto pape eneryke Ritonõpo Tapyĩ tao. Moro poko okyno tõ epehpyry tymerose mana. Mame mokyro okyno etapãko oturukety mana jahkatohme tynekaroryme Ritonõpo a ahno rypyry korokapotohme, iiryryryme toehse exiryke tyrypyry poko se pyra ahtao ro. Mame mokyro rypyry tykorokasẽme exĩko mana.

¹⁹ Iiryryryme toehse ynororo Ritonõpo omiry omipona pyra, mame moro inekarory iiryryry korokapotohme mana.

6

¹ Mame tõturuse Ritonõpo Moeze a, ynara tyripotohme Izyraeu tomo a:

² Tyrypyry korokapotohme okyno enehnõko ahno mana jahkatohme tynekaroryme Ritonõpo a ynara toehse ahtao: imepỹ mõkomory onekaropyra ropa toehse ahtao esemy a tynomose ahtao eya ikurãkatohme rokene. Mame imepỹ mõkomory onekaropyra ropa tokurehse ahtao tynomose ahtao axĩtao rokene, tineru epehmatohme imeĩpo te; imepỹ mõkomory apoiryhtao omatome. Mame imepỹ mõkomory apoiryhtao tonekunohse ahtao;

³ ajohpe ahtao imepỹ mõkomory poko, tonese ropa ahtao: “Onenepyra exiase,” ãko ajohpe; morohne panõ riryhtao imepyny a, enara.

⁴⁻⁵ Tyrypyry korokapotohme ropa mokyro tyrypyhpyke exikety mokyro mõkomory ekarõko ropa mana esemy a, imepỹ kyryry ekarõko ropa mana tapoise tyra enekunopyry ke te, imepỹ kyryry ekarõko ropa mana tonese ropa aexihpyry, emero zae pyra toehtopõpyry kurãkãko ropa mana. Mame tynekarory ekaroryhtao tyrypyry korokapotohme morohne tynematananohtyã epehmãko ropa mana toiro kĩtu maro.

⁶ Mame kaneru mükuru enehnõko mana oturukety a, kure rokẽ exikety tynekaroryme Ritonõpo a tyrypyry korokapotohme. Mokyro epehpyry kuhnõko ropa mana pape eneryke Ritonõpo Tapyĩ tao.

⁷ Mame inekarory etapãko oturukety mana jahkatohme iiryryry korokapotohme, mame iiryryry korokãko Ritonõpo mana.

Okyno zahkatoht tytororo

⁸ Mame Ritonõpo tõturuse Moeze a

⁹ ynara tyripotohme Arão tomo a imükuru tõ maro okyno tõ zahkary poko tytororo:

Onekarory zahkatoht tytororo apoto apõ po ãmehnõko mana, morara ahtao apoto onezehkara tyripõko mase apoto apõ po.

¹⁰ Imeïpo mokyro tyahkase ahtao porehme oturukety tupoke mauru panono risë ke oruno oũko mana apoto apõ poe tyritohme apoto apõ myhtokoxi.

¹¹ Morarame tupõ myakamãko mana oruno arotohme mya osa kurã pona jarãnaka pata poe.

¹² Moro apoto jũme onezehkara matose apoto apõ po; kokoro rokẽ moro apoto ezeypyra ehtohme. Kokoro rokẽ apotopokõ rĩko oturukety mana apoto pona, tynekarory rĩko epona jahkatohme tytororo, ahno nekarory kasery zahkãko roropa mana osepeme ehtohme.

¹³ Jũme apoto ezeypyra ehtohme apoto apõ po; zemime rokẽ aehtohme.

Tonahsẽ ekarory poko Ritonõpo a

¹⁴ Ynara Ritonõpo nyripohpyry mana tiriiku tõkehko ekarory poko.

Tiriiku tõkehko enehnõko oturuketõ mana tynekaroryme Ritonõpo a apoto apõ epataka.

¹⁵ Toiro tomahpo apoïko oturukety mana ahno nekarohpyry wino tiriiku apohpyry, azeite maro, ixtaratu maro, otoxie jahkatohme apoto apõ po enetupuhpotohme emero tokarose Ritonõpo a. Moro zatyry tyroxine mana, Ritonõpo zamaro mana.

¹⁶ Moro tiriiku tõkehko akoïpyry oturuketõ napyryme exĩko mana, Arão pakomotyã napyryme. Moro ke pão rĩko mã toto iporutatoh maro pyra, otuhtohme osa kurã po, Tapyi Kurã zara po.

¹⁷ Moro pão rĩko mã toto iporutatoh maro pyra. Moro zokonaka ahno nekarohpyry, tiriiku tõkehko oturuketõ napyryme, Ritonõpo kyryryme ro mana. Naeroro tomeseke ehtoko ipoko nuriame onyripyra ehtohme. Moro sã roropa ahno nekarohpyry tyrypyry korokapotohme te, ahno nekarohpyry zae pyra toehpõpyry kurãkapotohme roropa.

¹⁸ Arão mũkuru tõ, ipakomotyã roropa emero Ritonõpo omi poe moro pão ohnõko mã toto. Moro ahno nekarohpyry Ritonõpo a, zokonaka tokarose eya xine zohkõme. Yrome popyra ehtoh exĩko mana imepyny a morohne tapose ahtao eya, tapiakase exiryke Ritonõpo kyryryme kurano.

Oturuketõ nekarohpyry typopase ahtao

¹⁹ Tõturuse Ritonõpo Moeze a

²⁰ ynara tyripotohme Arão pakomotyamo a tapiakase toto ahtao arohtohkõ poko, oturuketõme:

Oturukety typopase ahtao toiro kirume tiriiku enehnõko mana tynekaroryme Ritonõpo a, tiriiku zahkatoh samo kokoro rokene. Moro tiriiku zokonaka jahkãko mana pakeimo, akoïpyry jahkãko kokonie pukuro.

²¹ Moro tiriiku, apohpyry otoxie exĩko azeite maro, mame tokeisẽme exĩko mana pãome orinato po. Mame oturukety mã moro pão tohtohkãko pisarara jahkatohme tynekaroryme Ritonõpo a. Moro tyroxine exĩko Ritonõpo a mana.

²² Sero nyripohpyry jũme mana: Arão pakomotyã emero Oturukety imehxo toehse ahtao, moro rĩko mã toto. Moro inekarory tyahkasẽme exĩko emero inekaroryme Ritonõpo Jũme Exikety a.

²³ Moro tiriiku, oturukety nekarohpyry Ritonõpo a, tonahsẽme pyra mana, tyahkasẽme exĩko mana porehme.

Ahno rypyry korokapotopo

²⁴ Mame Ritonõpo tõturuse Moeze a,

²⁵ sero ripotoh ekarotohme Arão tomo a, imũkuru tõ maro ahno nekarory poko tyrypyry korokapotohme:

Okyno tonehse ahtao ahno a tyrypyry korokapotohme etapāko mana Ritonōpo ēpataka, apoto apō myhto inikahpozakoxi. Moroto okyno tō etapāko mā toto okyno tō etapatoh po. Morohne ahno nekarory Ritonōpo kyryryme kure mana.

²⁶ Mokyro oturukety, okyno etapahpono ipū ōnōko mana osa kurā po, Tapyi Kurā zara po.

²⁷ Yrome imepyny a mokyro pū tapose ahtao, popyra ehtoh oehnōko eya, moro ahno nekarohpyry Ritonōpo kyryryme kurā exiryke. Munu mokyro wino toepukase ahtao ahno zupō pona, moro upo tukurikasēme exīko mana osa kurā po.

²⁸ Oripo ao, orino risē ao mokyro okyno pū tahnose ahtao, moro oripo tytohkasēme exīko mana. Metau risē ao mokyro pū tahnose ahtao, moro oripo akurihnōko, ikurikahpyryme exīko mana tuna ke.

²⁹ Mokyro tōsē ōnōko mā oturuketō ekyry emero. Ritonōpo kyryryme kurā mana.

³⁰ Yrome okyno totapase ahtao ahno rypyry korokapotohme, mame imunuru tarose ahtao Tapyi Kurā taka ahno rypyry korokapotohme, mokyro pū onōpyra matose, tyahkasēme exīko mana porehme.

7

Zae pyra ehtoh korokapotopo

¹ Ynara tyripōko ase ahno nekarory poko zae pyra ehtoh korokapotohme. Sero onekarorykō kure kuhse mana.

² Onekaroryme okyno totapasēme exīko apoto apō myhto, okyno tō etapatoh po, jahkatohme. Imunuru tukuāse apoto apō ehpiry pokona.

³ Ikasery emero tyahkasēme exīko onekaroryme Ritonōpo a; arokyry te, ikasery roropa, zuahxirirī roropa tyahkasēme exīko mana,

⁴ epyasyhny asakoro ikasery maro ipoko exikety, erery zokonaka kurehxo exikety maro.

⁵ Morohne zahkāko oturukety mana apoto apō po tynekaroryme, tōsē samo Ritonōpo a. Ahno nekaroryme mana zae pyra toehtoh korokapory.

⁶ Orutua kō emero oturukety ekyryme ahtao otuhnōko mā toto moro poko. Osa kurā po rokē moro ōnōko mā toto, kure kuhse moro ahno nekarohpyryme exiryke Ritonōpo a.

⁷ Ritonōpo nyripohpyry ahno nekarohpyry poko tyrypyry korokapotohme yroro mana ahno nekarohpyry zae pyra toehtoh korokapotohme: okyno pū mokyro oturukety zohme exīko mana, toerohse exiryke ahno rypyry korokapotohme.

⁸ Okyno pihpyry mokyro oturukety kyryryme exīko roropa mana typikase exiryke eya ipū zahkatohme.

⁹ Tiriiku risē roropa taise ahtao apoto po te, oripo ao te, orinato po roropa oturukety napyryme exīko mana inekarohpyryme exiryke Ritonōpo a.

¹⁰ Yrome tiriiku tōkehko ahno nekarory tō emero ahnopyra ahtao, azeite maro otocie ahtao, azeite maro pyra ahtao, emero oturuketō napyryme exīko, tapiakase mana zokonaka ekarotohme emero oturuketomo a.

Ahno nekarory osepeme ehtohme

¹¹ Ynara tyripōko ase oya xine onekarorykō poko osepeme ehtohme ekaryhtao Ritonōpo Oesēkomo a.

¹² Okyno enepiryhtao onekaroryme “Kure mase” katohme Ritonōpo a, mokyro okyno maro pāo tō enehnōko mase tiriiku risē azeite maro, yrome iporutatoh maro pyra; pāo pipahmā enepiryhtao kure iporutatoh maro

pyra, tahpase azeite pitiko ke; pão inunõ enepyyryhtao kure tiriiku risẽme azeite maro otowie.

¹³ Morohne onekarory maro “Kure mase” katohme Ritonõpo a, pão enehnõko mase, tyrise iporutato maro.

¹⁴ Morohne poe toiro anõnõko mase emero pão tõ poe osehta onekaroryme Ritonõpo Oesẽkomo a; oturukety napyryme moro exiko mana, okyno munuru tukuãse eya exiryke apoto apõ pona.

¹⁵ Okyno pũ emero tõsẽme exiko mana moro emepyyry ae ro totapase ahtao jahkatohme apoto apõ po; akoĩpyry onukurãkara exiko yrokokoro pona.

¹⁶ Okyno tonehse ahtao ahno a tynekaroryme osepeme ehtohme: tõmihpyry omipona toehtohme te, typoe rokẽ ahtao roropa, mokyro pũ õnõko matose asakoro emepyyry ae; totapase ahtao te, yrokokoro akoĩpyry õnõko matose, enara.

¹⁷ Yrome emepyyry oseruaono akoĩpyry nae ahtao tyahkasẽme exiko mana.

¹⁸ Mokyro pũ tõse ahtao ahno a emepyyry oseruaõ po, popyra exiko mana Ritonõpo a, inekarohpyry toiparo rokẽ exiko roropa mana. Moro tõsemy akoĩpyry nuriame mana, mame tõse ahtao ahno a tuãnohsẽme exiko mana.

¹⁹ Tõsemy tapose ahtao nuriame exikety a, tyahkasẽme exiko mana; tõsẽme pyra mana.

Ahno nuriame pyra exiketõ emero tõnõko mã toto onekarorykõ osepeme ehtoh poko.

²⁰ Yrome moro tõse ahtao ahno a nuriame ahtao taroposẽme exiko mana ypoetory tõ poe.

²¹ Mame nuriame exikety tapose ahtao ahno a, ahno kyryry nuriame exikety te, onokyro kyryry nuriame exikety, moromeĩpo tõsẽ onyryhtao eya, ahno nekarohpyry Ritonõpo a osepeme ehtohme, mokyro aropõko ropa toh mana Ritonõpo poetory tõ poe.

Ikasery, munu roropa

²² Mame tõturuse Ritonõpo Moeze a

²³ ahno zurutohme. Ynara tykase ynororo:

Pui tõ kasery onõpyra ehtoko te, kaneru tõ kasery roropa, poti tõ kasery roropa.

²⁴ Okyno kasery tamoreme toorihse ahtao te, tosekase ahtao roropa onokyro tomo a, mokyro kasery ke emero rokẽ tyrĩko matose, yrome onõpyra rokẽ matose.

²⁵ Okyno totapase ahtao jahkatohme onekaroryme ya, Ritonõpo Oesẽkomo a, mame ikasery tõse ahtao ahno a taroposẽme ropa exiko mokyro mana ypoetory tõ poe ikasery tõse eya exiryke.

²⁶ Emero Izyraeu tõ esary po, okyno munuru torõ tõ munuru roropa onenahpyra ehtoko.

²⁷ Munu tonahse ahtao ahno a taroposẽme exiko mokyro mana ypoetory tõ poe.

Oturuketõ zoty

²⁸ Mame tõturuse Ritonõpo Moeze a

²⁹ ahno zurutohme, ynara tyripotohme eya xine:

Okyno enepyyryhtao jahkatohme onekaroryme Ritonõpo a osepeme ehtohme zokonaka apiakako tyoro sã ehtohme onekaroryme kurano.

³⁰ Oemary ke moro tõsẽ apoĩko mase tyritohme apoto pona onekaroryme Ritonõpo a; ipuropuru, ikasery maro ipuropuru poko onekaroryme kurã kuhse tokarosẽme Ritonõpo a.

³¹ Ikasery zahkãko oturukety mana apoto apõ po, yrome ipuropuru oturuketõ zohme exiiko mana.

³² Okyno pety apotunuru wino ahno nekarohpyryme osepeme ehtohme, oturukety zohme exiiko mana,

³³ okyno munuru ekarohpono Ritonõpo a, ikasery maro.

³⁴ Okyno puropuru, ipety maro ahno nekaroryme kurã Ritonõpo a, moro apoiko Ritonõpo mana Izyraeu tõ wino ekarotohme oturuketomo a, Arão pakomotyamo. Jũme moro tõsẽ apoiko mã toto ahno nekarohpyry osepeme ehtoh wino, Ritonõpo omi poe.

³⁵ Morohne okyno zokonaka, totapase ahtao jahkatohme ahno nekaroryme Ritonõpo a, Arão zohme mana, ipoenõ maro, ipakomotyã maro moro emepyry poe tymenekase toto ahtao erohtohme oturuketõme.

³⁶ Moro emepyry ae tymenekase toto ahtao Ritonõpo a erohtohme oturuketõme, Izyraeu tõ tyripose eya tynekarorykõ zokonaka ekarotohme eya xine. Moro Ritonõpo nyripohpyry jũme mana, aomipona Izyraeu tõ ehtohme ipakomotyã maro.

³⁷ Morohne Ritonõpo nyripohpyry ahno nekarory tõ poko jahkatohme tytororo te, inekarory tõ tiriiku tõkehko te, inekarory tõ tyrypyry korokapotohme te, inekarory tõ zae pyra toehtopõpyry korokapotohme te, inekarory tõ oturuketõ typopase ahtao te, inekarory tõ osepeme ehtohme, enara.

³⁸ Morohne Ritonõpo nyripotyã tokarose Moeze a ypy Xinai po ona tonorẽ po, Izyraeu tõ tyripose ahtao Moeze a okyno tõ enehtohme jahkatohme tynekarorykõme Ritonõpo a.

8

Arão tõ popatopõpyry imũkuru tõ maro (Exutu 29.1-37)

¹ Mame ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

² – Arão tõ aroko imũkurukõ maro Ytapyĩ Kurã omõtoh taka. Oturukety zupõ aroko, azeite maro ipopatohme, pui mũkuru maro onekaroryme iiryryry korokapotohme te, asakoro kaneru tomo te, ruto roropa pehme pão tiriiku risẽ ke, iporutatoh maro pyra.

³ Mame ahno emero oximõme enehpoko Tapyi Kurã epataka.

⁴ Moro tyrise Moeze a, Ritonõpo nyripohpyry omi poe, mame imoihmãkõ tõximõse toto Tapyi Kurã epataka.

⁵ Mame ynara tykase Moeze eya xine:

– Ritonõpo nyripohpyry riko ase seromaroro.

⁶ Moeze a Arão tõ tonehpose tyya, mame aomi poe toekurikase toto.

⁷ Moromeĩpo oturukety zupõ ke Arão tupohtose, kamisa ke, zamareary ke, upo mosahxo exikety ke, enara. Mame oturukety zupony tyrise eya, imetỹ eary roropa, enara.

⁸ Ipuropuru apuru tyrise roropa eya Arão zupõme, ipoko Urim tyrise eya Tumĩ maro.

⁹ Zupuhpyry pona zuhzõty tyrise eya, uuru risẽ pipahmã tymyhse eya ipokona enetupuhpotohme Arão menekatopõpyry poko oturuketyme. Morohne emero tyrise Moeze a Ritonõpo omi poe.

¹⁰ Moromeĩpo azeite tapoise Moeze a, Ritonõpo kyryry, Tapyi Kurã popatohme te, zao aexityã popatohme roropa emero porehme, Ritonõpo kyryryme rokẽ morohne ehtohme.

¹¹ 7me azeite pitiko ke apoto apõ typopase eya, ikyryry tõ roropa typopase, paxiha roropa osemahtopo te, osemahtoh apõ roropa typopase Ritonõpo kyryryme morohne ehtohme.

¹² Mame Arão zuhpokoxi azeite kurã tukuãse Moeze a, typopase ynororo oturuketyme aehtohme Ritonõpo a.

¹³ Imeĩpo Arão mũkuru tõi tonehpose tyya. Toto tupohtose Moeze a oturukety zupõ ke, kamisa, zamareary maro, zupuhpyry tõi pona zuhzõty tyrise eya, Ritonõpo nyripohpyry omipona toto ehtohme.

¹⁴ Mame pui mũkuru tapoise Moeze a iirypyrykõ korokapotohme. Tomarykõ tyrise Arão tomo a typoenõ maro okyno zuhpokoxi.

¹⁵ Mame mokyro pui mũkuru totapase Moeze a. Imunuru tapoise eya tyrithome tomahxikyry ke apoto apõ potyry pokona, asakoropane. Moro ke apoto apõ nuriame pyra tyripose eya Ritonõpo a. Imeĩpo munu akoĩpyry tukuãse eya apoto apõ myhtokoxi Ritonõpo nyripohpyry poko rokẽ moro apoto apõ ehtohme, nuriame pyra moro ehtohme roropa Ritonõpo a.

¹⁶ Imeĩpo okyno kasery tapoise Moeze a zuahxirirĩ te, erery kurehxo exikety te, epyasyhny asakoro, ikasery maro jahkatohme apoto apõ po.

¹⁷ Akoĩpyry tarose eya, ipihpyry maro, ipũ maro, zuahxirirĩ maro, zuehtoto maro jarãnaka, pata poe jahkatohme, Ritonõpo nyripohpyry omi poe.

¹⁸ Mame kaneru tapoise Moeze a etapatohme tynekaroryme jahkatohme. Arão tomo a imũkuru tõi maro tomary tõi tyrise okyno zuhpokoxi.

¹⁹ Mame kaneru totapase Moeze a, imunuru tukuãse eya apoto apõ ehpiry poro asakoropane.

²⁰⁻²¹ Mame okyno tysahsahkase Moeze a, zuahxirirĩ tukurikase eya, jaxiry tõi maro. Mame zupuhpyry tõekehko tyahkase eya apoto apõ po ikasery maro, akoĩpyry maro emero, Ritonõpo nyripohpyry omi poe. Moro inekarory tyahkase tõiẽme Ritonõpo a, typoxine nexiase eya, Ritonõpo zamaro.

²² Mame zakorõ kaneru tonehse Moeze a Arão tõi popatohme Ritonõpo poko toto erohtohme. Tomary tõi tyrise Arão tomo a imũkuru tõi maro kaneru zuhpokoxi.

²³ Mame okyno totapase Moeze a, imunuru pitiko tapoise eya Arão panary pona apotunuru wino tyrithome, Arão emary zũ pona apotunuru wino tyrithome te, ipupuru zũ pona tyrithome apotunuru wino roropa.

²⁴ Mame Arão mũkuru tõi tonehpose tyya Moeze a, munu ritohme ipanarykõ pona apotunuru wino te, emary zũ pona apotunuru wino tyrithome, ipupuru zũ pona apotunuru wino roropa, enara. Mame munu akoĩpyry tukuãse eya apoto apõ ehpiry tõi asakoropane pokona.

²⁵ Ikasery tapoise eya te, arokyry te, ikasery roropa zuahxirirĩ poko exikety te, erery zokonaka kurehxo exikety te, epyasyhny asakoro ikasery maro te, ipety maro apotunuru wino.

²⁶ Mame toiro pão tapoise eya ruto wino, pão pehme exikety iporutath maro pyra, inekarotyã Ritonõpo a, toiro pão tapoise roropa eya tiriiku risẽ otocie azeite maro te, toiro pão pipahmã tapoise roropa eya. Moro pão tõi oseruao tyrise eya okyno kasery pona, ipety pona roropa apotunuru wino exikety.

²⁷ Morohne tyrise Moeze a Arão tõi emary aka imũkuru tõi maro morohne ekarotohme tynekarorykõme kurã Ritonõpo a.

²⁸ Mame morohne tapoise ropa Moeze a Arão tõi emary wino jahkatohme apoto apõ po, tynekarory zahkatopõpyry po. Moro inekarohpyry oturuketõ popatohme nexiase Ritonõpo nyripohpyry poko toto erohtohme. Morohne tyahkase eya tynekaroryme tõiẽme, typoxine exiketyme, Ritonõpo zamaro exiketyme.

²⁹ Mame kaneru puropuru tapoise Moeze a ekarotohme Ritonõpo a tynekaroryme kurano. Moro okyno pũ Moeze zohme toehse Ritonõpo

nyripohpyry ae ro.

³⁰ Mame azeite kurã tapoise Moeze a apoto apõ poe munu zokonaka maro Arão pona ematohme zupõ pona roropa, Arão mūkuru tō pona te, toto zupõ pona roropa. Moro ke Arão tō imūkuru tō maro zupõkō maro typopase toh nexiase Ritonõpo poko erohtohme, inyripohpyry omipona toehtohkōme.

³¹ Ynara tykase Moeze Arão tomo a imūkuru tō maro:

– Tōsē arotoko Tapyi Kurã omōtoh taka, moroto ahnotohme, tōtohme oya xine pão maro, ruto ao exikety maro, onekaroryme mana sero poko ehtohme, Ritonõpo nyripohpyry ae ro.

³² Mame tōsē akoĩpyry pão akoĩpyry roropa jahkatoko.

³³ Tapyi Kurã omōtoh onurumekara matose 7me ěmepyry ae sero oseahmatoh poko. 7me ěmepyry aropõko matose otyhkatohme.

³⁴ Senohne tyrise kyaa xine seroae, Ritonõpo nyripohpyry ae ro, oorypyrykō korokapotohme eya.

³⁵ Tehme ehtoko taro Tapyi Kurã omōtoh tao 7me ěmepyry ae 7me ikohmamyry maro Ritonõpo nyripohpyry omipona oehtohkōme ipunaka oorikyrykōino. Moro tokarose Ritonõpo a ya ourutohkōme.

³⁶ Morohne emero tyrise Arão tomo a, Ritonõpo omiry omi poe, inekarohpyry Moeze a.

9

Arão erohpitotopõpyry

¹ 7me ěmepyry taropose eya xine oseahmary poko Arão tō popatopõpyry poko, mame yrokokoro Arão tō tykohmase Moeze a, imūkuru tō maro Izyraeu tō tamuximākō maro.

² Ynara tykase ynororo Arão a:

– Okyno tō asakoro apoiko kure rokē exiketomo, toiro pui mūkuru etapatohme ahno rypyry korokapotohme te, toiro kaneru etapatohme jahkatohme tytororo, onekaroryme Ritonõpo Kuesēkomo a.

³ Moromeĩpo ahno tomo a okyno tō enehpoko: toiro poti etapatohme jahkatohme ahno rypyry korokapotohme; toiro pui mūkuru te, toiro kaneru maro, kure exiketomo, toiro jeimamyry exiketomo etapatohme, jahkatohme tytororo;

⁴ toiro pui mūkuru roropa, toiro kaneru maro etapatohme jahkatohme ahno nekaroryme osepeme ehtohme. Mokaro jahkako onekarorykōme Ritonõpo a tiriiku tōkehko maro otoxie azeite maro. Morohne tyripoko eya xine, seroae osenepõko Ritonõpo exiryke eya xine.

⁵ Moeze nenehpohpyry emero tonehse ahno a Ritonõpo Tapyĩ omōtoh taka. Mame tōximōse toto moroto Ritonõpo Tosēkō ěpataka.

⁶ Ynara tykase Moeze:

– Moro tyripose Ritonõpo a oya xine tysaerekatoh enepotohme oya xine.

⁷ Mame ynara tykase Moeze Arão a:

– Ytoko apoto apõ pona onekarory zahkatohme oorypyrykō korokapotohme, onekarory zakorõ roropa jahkako tytororo oorypyrykō korokapotohme Ritonõpo a, oekyry tō rypyry tō maro, moro Ritonõpo nyripohpyryme exiryke.

⁸ Mame Arão toytose apoto apõ pona, pui mūkuru totapase eya tynekaroryme Ritonõpo a, tyyrypyry korokapotohme.

⁹ Okyno munuru tonehse Arão mūkuru tomo a eya. Tomahxyryry tohxikase eya munu ke pitiko tyritohme apoto apõ potyry asakoropane pokona, mame munu akoĩpyry tukuāse eya apoto apõ myhtokoxi.

¹⁰ Mame apoto apõ po ikasery tyahkase eya, epyasyhny tõ maro, erery zokonaka kurehxo exikety maro Ritonõpo nyripohpyry ae ro Moeze a.

¹¹ Mame osa mya tapyi tõ poe okyno pũ tyahkase Arão a ipihpyry maro.

¹² Imeĩpo kaneru totapase Arão a tynekaroryme jahkatohme tytororo. Okyno munuru tonehse imũkuru tomo a eya ematohme apoto apõ ehpiry asakoropane pokona.

¹³ Mame okyno zupuhpyry tonehse eya xine Arão a okyno sahsahkasamo akoĩpyry maro jahkatohme apoto apõ po.

¹⁴ Mame zuahxirirĩ tukurikase eya kaneru axiry tõ maro; morohne tyahkase roropa eya tynekarory akoĩpyry po, apoto apõ po.

¹⁵ Moromeĩpo ahno nekarory tonehse Arão a. Poti tapoise eya ose-mazuhme ahno rypyry korokapotohme. Mokyro totapase eya, tyahkase roropa eya ahno nekaroryme Ritonõpo a, tynekarohpyry zahkatopõpyry samo tyrypyry korokapotohme.

¹⁶ Mame okyno tapoise eya etapasemy jahkatohme tytororo, totapase eya tynekaroryme Ritonõpo a, inyripohpyry omi poe.

¹⁷ Mame tiriiku tõkehko tonehse eya tynekaroryme Ritonõpo a, tomary ao moro tapoise eya apoto apõ pona tyrithme, jahkatohme (moro nexiase imepỹ jahkatoh maro, kokoro rokẽ pakeimo tyahkase eya xine).

¹⁸ Pui mũkuru totapase Arão a, kaneru roropa ahno nekaroryme osepeme ehtohme. Munu tonehse ipoenomo a, mame moro munu tukuãse eya apoto apõ pona.

¹⁹ Mokaro okyno tõ asakoro kasery tonehse Arão mũkuru tomo a, arokyry maro, ikasery zuahxirirĩ poko te, epyasyhny tomo, erery zokonaka kurehxo exikety,

²⁰ morohne tyrise Arão a okyno tõ puropuru pona arotohme apoto apõ pona. Ikasery tyahkase eya apoto apõ po,

²¹ yrome ipuropuru, ipety tõ roropa apotunuru wino tokarose Arão a Ritonõpo a tynekaroryme kurano. Moro onyahkara nexiase, tukurãkase eya oturuketõ zohme, Moeze nyripohpyry omi poe.

²² Moromeĩpo tõtyhkase Arão ahta morohne ekarory poko Ritonõpo a, tomary tanỹse eya ahno tõ ěpataka kure toto ripotohme Ritonõpo a. Mame tyhtose ynororo, apoto apõ poe.

²³ Moeze maro tomõse ynororo Ritonõpo Tapyĩ taka; tutũtase ropa tahtao xine kure ahno ripotohme, saerehkatoh tonepose Ritonõpo a imoihmãkomo a porehme.

²⁴ Mõtoino rokẽ apoto tõtumakase Ritonõpo ěpataka, mokaro nekarohpyry tonahkase emero, ikasery tõkehko apoto apõ po. Moro eneryke tyya xine kui tykase Izyraeu tomo tãkye toehtohkõke, tosekumuru po typorohse toto tõmytykõ po nono pokoxi Ritonõpo eahmatohme.

10

Natape tõ orihtopõpyry Apiu maro

¹ Mame ixtaratu zahkatoh tapoise Natape tomo a Apiu maro, Arão mũkuru tomo; ixtaratu tyrise eya xine zaka, apoto tyrise roropa eya xine enehtohme Ritonõpo Tosẽkõ ěpataka, tynekarorykõme. Yrome moro tyrise eya xine Ritonõpo nyripohpyry omipona pyra. Morara exiryke mokaro nekarohpyry Ritonõpo zamaro pyra kynexine.

² Mõtoino rokẽ apoto tutũtase Ritonõpo ěpatae. Mokaro tyahkase; toorihse toto moroto Ritonõpo ěpatao.

³ Mame ynara tykase Moeze Arão a:

– Sero poko oturũko Ritonõpo nexiase kyya xine ynara tykase ahtao: “Oehketõ upõtokozi tomeseke toexirykõ se mã toto zae toehtohkõme ipunaka, orihpyra toehtohkõme. Imoihmãkõ ãpataka imehxo jyripory se ase ypoetory tomo a.”

Yrome mynyhme rokẽ Arão kynexine.

⁴ Mame Misaeu tõ tykohmase Moeze a, Euzapã maro, Uzieu mũkuru tomo, Arão ekyry. Ynara tykase eya xine:

– Oekyry tõ ekepyry apoitoko Tapyi Kurã ãpatae arotahme mya jarãnaka pata poe.

⁵ Toytose toto, mokaro ekepyry tõ tapoise eya xine zupõ poko, toto arotahme jarãnaka pata poe, Moeze omi poe.

⁶ Mame ynara tykase Moeze Arão tomo a ipoenõ maro Ereaza, Itamaa maro:

– Imehnõ Izyraeu tõ omũkuru tõ hnamõko mã toto taorihmapose toto exiryke Ritonõpo a apoto ke. Yrome amarokõ õũsetykõ ekurinãko ro matose, oupõkõ onyxihkara ehtoko oemynyhmarykohtao, oorikyrykõino, typoetory tõ zehno Ritonõpo exiryino roropa.

⁷ Ritonõpo Tapyi Kurã omõtoh onurumekara ehtoko oorikyrykõino, ty-
popase oexirykõke azeite kurã ke, Ritonõpo kyryry ke, Oesẽkomo.

Mame Moeze omipona toehse toto, oseruaõkomo.

Ritonõpo nyripotyã oturuketõ ritohme

⁸ Ynara tykase Ritonõpo Arão a:

⁹ – Ytapyi Kurã taka omõpyra ehtoko, omoro te, opoenõ roropa eukuru jehnahpyry tõse ahtao oya xine; moro riryhtao oya xine orihnõko matose. Opoenomo a, apakomotyamo a roropa moro jomiry omipona tyripotoko jũme.

¹⁰ Tuaro oehtohkõ se ase: zae ehtoh ya oxisã pyra mana popyra ehtoh maro te; nuriame pyra ehtoh tyoro, nuriame ehtoh sã pyra mana.

¹¹ Mame Izyraeu tõ amorepãko matose emero ynekarohpyry poko eya xine. Ywy, Ritonõpo, morohne ekaroase Moeze a.

¹² Mame ynara tykase Moeze Arão tomo a, Ereaza maro, Itamaa maro, Arão mũkuru tõ isene ro exiketomo:

– Tiriiku akoipyry apoitoko, ahno nekarohpyry Ritonõpo a, pão ritohme iporutatoh maro pyra. Mame moro pão enahtoko apoto apõ pũto awahtao xine Ritonõpo kyryry kurãme exiryke.

¹³ Ritonõpo esary kurã po moro pão ohnõko matose, tokarose exiryke Ritonõpo a ourukõme ehtohme opoenõkõ maro. Moro tyripose Ritonõpo a ya.

¹⁴ Okyno puropuru, ipety maro õtykõme exiiko mana, tanỹse aexihpyry Ritonõpo ãpataka. Õtyme mana omũkuru tõ maro oekyry tõ maro. Tõnõko matose osa kurã po; Izyraeu tõ nekaroryme kurã mana osepeme ehtohme.

¹⁵ Moro okyno pety enehnõko Izyraeu tõ mana, ipuropuru maro, ikasery tyahkase ahtao anỹtohme Ritonõpo ãpataka. Moro okyno pũ tanỹse aexihpyry õtykõme mana jũme, apakomotyã roropa Ritonõpo nyripohpyry ae ro.

¹⁶ Mame poti tupise Moeze a ahno rypyry korokapotohme. Zuaro toehse tahtao mokyro jahkahpyry poko porehme, tohne toehse Moeze Ereaza tõ poko Itamaa maro, tõturupose ynororo eya xine:

¹⁷ – Oty katohme mokyro onõpyra matokene osa kurã po, tokarose exiryke ahno rypyry korokapotohme? Ahno nekarohpyry kurãme mana, tokarose Ritonõpo a oya xine, otuhtohme Ritonõpo ãpataka ahno rypyry korokatohme eya.

¹⁸ Mokyro munuru anaropyra exiryke Tapyi Kurã taka; ipũ tõsẽme nexiase oya xine moroto, ynyripohpyry ae ro.

¹⁹ Ynara tykase Arão eya:

– Seroae okyno tō tonehse ahno a jahkatohme tynekarorykōme Ritonōpo Kuesēkomo a, tyyrypyrykō korokapotohme, imehno a roropa tynekarorykō roropa tonehse jahkatohme tytororo, yrome morohne tyrise ahtao ro popyra ehtoh toehse ya. Naeroro ahno nekarohpyry pū tōse ahtao ya seroae, iiryryrykō korokapotohme, moro Ritonōpo zamaro exiry? Naary rokene.

²⁰ Mame “To” tykase rokē Moeze, tākye toehse ropa ynororo kure tozuhse exiryke Arão a.

11

Nuriame pyra tōsē poko (*Teuteronomiu 14.3-20*)

¹ Ritonōpo, Izyraeu tō Esē, tōturuse Moeze tomo a Arão maro

² ynara tyripotohme Izyraeu tomo a:

Okyno tō onokyro tō roropa kure mā toto ōtykōme,

³ ipepexipuhturu tātapiakase ahtao, kayhkayhkame roropa toto ahtao.

⁴⁻⁶ Yrome kameru tō onōpyra matose, koeriu tō roropa, repere tō maro, ynara exiryke, kayhkayhāko mā toh repe yrome ipepexipuhturu atapiakara exiketōme mā toto. Oya xine mokaro nuriame mā toto.

⁷ Poinokoimo pū onōpyra matose. Oya xine poinoko tō nuriame mā toto, ipepexipuhturu tātapiakase repe, yrome kayhkayhkara mā toto.

⁸ Mokaro pū onōpyra ehtoko, toto ekepyry anapopyra ehtoko toorihse ahtao. Mokaro emero nuriame mā toto oya xine.

⁹ Emero rokē kana tō ōnōko matose tozakoke ahtao, ipuhturu nae ahtao roropa.

¹⁰ Yrome onokyro tō nakuaōkō tozakoke pyra ahtao, tupuhtuke pyra, mokaro onōpyra ehtoko;

¹¹ mokarohne nuriame mā toto oya xine. Naeroro toto onōpyra ehtoko, ekepyry anapopyra ehtoko toorihse ahtao.

¹² Nakuaōkō emero onōpyra ehtoko tozakoke pyra toto ahtao, ipuhturu maro.

¹³ Ynara torō tō onōpyra ehtoko, nuriame mā toto oya xine: piano tomo, kurumu tomo, pianoimo tomo,

¹⁴ asore tomo, parakāo tomo te,

¹⁵ kurou tomo te,

¹⁶ awexituruze tomo, suhsuku tomo, kumarako panō komo muramura tomo,

¹⁷ moxo tomo, kurou marījo tomo, ipi tomo,

¹⁸ kararia tomo, perikano tomo te, imotatyā enahnanomo,

¹⁹ sekonia tomo, akarara tomo te, poupa tomo; rere tō roropa.

²⁰ Nuriame oya xine onokyro tō emero nono po ytoketomo te, taporihke exiketō roropa.

²¹ Yrome onokyro tō tyaxike exiketomo pyhseky kananomo, mokaro ōnōko matose.

²² Taparara tō emero tōnōko matose, kiriru tō roropa.

²³ Yrome imehnō onokyro tō ytoketomo nono po, taporihke ytoketō roropa nuriame mā toto.

²⁴⁻²⁸ Okyno tō ekepyry tapose ahtao oya nuriame exīko mase xixi omōtoh pona: onokyro tomo te, okyno tō roropa typepexipuhturu atapiakara exiketomo te, kayhkayhkara roropa exiketomo te, emero tupupuke asakoropane te, tomahtopuke exiketomo. Mokaro ekepyry tapoise ahtao oya xine oupōkō

ikurikatoko, mame nuriame exīko ro mase xixi omōtoḥ pona. Mokaro nuriame oya xine mā toto.

²⁹⁻³⁰ Onokyro tō esyryhmaketō nono poro ynara nuriame mā toto oya xine: oruko tomo te, rakaatixa tomo, mūpo tomo, toupeira tomo te, zuana tomo, enara.

³¹ Mokaro tapose ahtao oya xine toorihse ahtao nuriame exīko matose xixi omōtoḥ pona.

³² Mokaro ekepyry toepukase ahtao mōkomo pona, nuriame exīko mana: wewe risēme ahtao te, kamisa te, ipihpyry risemy te, kamisa topuxiximano te, emero rokene. Mame ikurākatohme ropa morohne tyritoko tuna kuaka, yrome nuriame exīko ro mana xixi omōtoḥ pona.

³³ Mokaro ekepyry toepukase ahtao oripo orino risē aka, emero moro ao exikety nuriame exīko mana. Mame moro oripo itohtohkatoko.

³⁴ Tuna moro oripo ao exikety epukaryhtaḥ tonahsē pona, moro tonahsē nuriame exīko mana. Emero eukuru moro oripo ao exikety nuriame mana.

³⁵ Nuriame exikety ekepyry toepukase ahtao mōkomo pona nuriame exīko mana. Orino risēme ahtao, orinato tōkehko nuriame exīko mana, typahsēme exīko mana;

³⁶ tuna enatyryme ahtao, tuna ē konōto ahtao roropa kure ro mā tuna moro aono, yrome nuriame aexihpyry apohpono nuriame exīko mana.

³⁷ Nuriame exikety ekepyry toepukase ahtao ipuhturu pona, tarykasē pona kure ro mana, nuriame pyra;

³⁸ yrome moro ipuhturu tō ehxikaryhtaḥ tuna ke mame nuriame exikety ekepyry toepukase ahtao epona, nuriame exīko mā morohne.

³⁹ Okyno tōsēme exikety tamoreme toorihse ahtao, mokyro ekepyry apohpono nuriame exīko mana xixi omōtoḥ pona.

⁴⁰ Mame mokyro pū tōse ahtao ahno a tupō kurikāko mana, mame nuriame exīko mana xixi omōtoḥ pona; mokyro okyno ekepyry tupuimase ahtao ahno a tupō kurikāko ropa mana, mame nuriame exīko roropa mana xixi omōtoḥ pona.

⁴¹ Onokyro tō nono poro ytoketō onōpyra ehtoko; nuriame mā toto oya xine.

⁴² Sararahme ytoketō onōpyra ehtoko te, ytoytoketō asakoropane pupu po te, tuhke tupupurukō po roropa.

⁴³ Nuriame pyra ehtoko, mokarohne onōpyra ehtoko ipunaka.

⁴⁴ Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo; anamonohpyra ehtoko jomiry omipona, zae rokē jexiryke nuriame pyra. Naeroro nuriame pyra ehtoko ysamo, mokarohne nuriame exiketō poko pyra ehtoko.

⁴⁵ Ywy ase Ritonōpo, kuenedpyatose Ejitu poe Oesēkōme jehtohme. Naeroro nuriame ehtoh poko pyra ehtoko kure rokē ehtoh poko jehtoh samo.

⁴⁶ Morohne ynyripohpyry oya xine onokyro tō poko, torō tō poko, isene exiketō poko nakuaōkō poko, nono poro ytoketō poko, enara.

⁴⁷ Morohne āmorepatohkomo nuriame pyra ehtoh poko te, nuriame ehtoh poko roropa, onokyro tō pū tōsēme ehtoh poko, tyorō pū onōpyra oehtohkōme, enara.

12

Nohpo kurākary ropa poeto enururuhtaḥ

¹ Mame tōturuse Ritonōpo Moeze a ynara tyripotohme

² Izyraeu tomo a:

Nohpo enururuhtaḥ orutuame, 7me ēmepyry aropōko mana nuriame toehthoh poko, munume exikety samo nuno po.

³ Mame ěmepýry 8mã po enurusenã aĩpotapihpyry sahkãko mana.

⁴ Moromeĩpo munu topuru toepukase exiryke tehme exĩko mana 33me ěmepýry pona. Morara ahtao Ritonõpo kyryry anapopyra mana. Ytosaromepyra roropa mana Tapyi Kurã pona.

⁵ Ěxiry tonuruse ahtao 14me ěmepýry aropõko mana tehme toehtoh poko, munume exikety samo nuno po. Moromeĩpo munu topuru toepukase exiryke asakoro nuno aropõko mana nuriame exikety samo.

⁶ Moromeĩpo moro ěmepýry tõ taropose ahtao ekurãkatohme, orutuame tonuruse ahtao, nohpo tonuruse ahtao, ytõko mokyro nohpo mana Tapyi Kurã omõtohtaka kaneru ekarotohme oturukety a toiro jeimamyry nae exikety tynekaroryme jahkatohme tytororo te, toiro utuku maro, utuku pyra ahtao utukuimo tynekaroryme tyrypyry korokapotohme.

⁷ Mokaro ekarõko oturukety mana Ritonõpo a nohpo rypyry korokapotohme. Mame ikurãkahpyryme exĩko mokyro nohpo mana, nuriame pyra. Moro Ritonõpo nyripohpyry nohpo poko tonuruse ahtao.

⁸ Tytineruke pyra nohpo ahtao kaneru epekahtohme, asakoro utukuimo enehnõko mana ekarotohme oturukety a, utukuimo pyra ahtao utuku tõ enehnõko mana; toiro tynekaroryme jahkatohme tytororo, zakorõ tynekaroryme tyrypyry korokapotohme. Morohne ekaroryke oturukety a nohpo rypyry korokãko Ritonõpo mana, ikurãkãko ropa mana, nuriame pyra ahtohme.

13

Pihpo poko tyrohsẽ ehtoh poko

¹ Mame tõturuse Ritonõpo Moeze tomo a Arão maro ynara tyripotohme:

² Tyrohsẽ hpe toehse ahno ahtao ipihpyrykõ poko, tyaose ahtao, zuzu nae ahtao, apurotoht nae ahtao, otarame imehnõ apoipõko mana. Mokyro aroko Arão a, Arão pyra ahtao imũkuru a, oturukety ahtao.

³ Mokyro pihpyry enẽko oturukety mana, mame moro ãtahporohpyry po ihpoty karimutume toehse ahtao, moro tyrohsẽ ikurohtaka ahtao roropa, otarame atahpahnõko mana imehnõ pokona. Naeroro, “Nuriame mana,” ãko oturukety mana.

⁴ Yrome moro ãtahporohpyry karimutume ahtao, zumo pyra roropa ahtao ihpoty moro karimutume pyra roropa ahtao, mokyro apiakãko oturukety mana, ahno maro pyra ehtohme 7me ěmepýry pona.

⁵ Mame 7me ěmepýry taropose ahtao mokyro pihpyry enẽko ropa oturukety mana; ãtahporohpyryhtao, etyorõmara roropa ahtao, toiroro mokyro ripõko ropa mana 7me ěmepýry pona.

⁶ Mame 7me ěmepýry taropose ahtao mokyro pihpyry enẽko ropa oturukety mana; moro ãtahporohpyry pohto toehse ahtao, atahpahpyra roropa ahtao ipihpyry pokono, ekurãkãko ropa mana. Tupõ kurikãko mokyro mana, nuriame pyra mokyro ekarõko oturukety mana.

⁷ Yrome imeĩpo moro ãtahporohpyry tãtahpahse ahtao mokyro pihpyry pokono, ytõko ropa mana oturuse oturukety a.

⁸ Mokyro pihpyry enẽko oturukety mana, tãtahpahse ahtao ipihpyry poko ahtao, mokyro “Nuriame mana,” ãko oturukety mana; moro tyrohsẽ popyra mana.

⁹ Tyrohsẽke popyra ahno ahtao ipihpyry poko, mokyro arotoko oturukety a.

¹⁰ Mokyro pihpyry enẽko mana, ipihpyry tyaose ahtao karimutume roropa, ihpoty moro poko karimutume ahtao roropa, muretano hpe roropa ahtao kunu ke pehme,

¹¹ tyrohsē popyra mana, moino ro. Mokyro “Nuriame mana,” āko oturukety mana. Yrome mokyro toiroro anapiakara mana, tuaro emero exiryke, nuriame mana.

¹² Tyrohsē popyra toehse ahtao ahno pihpyry poko, mame tātahpahse zoko poko porehme, zupuhpyry poe ipupuru pona,

¹³ mokyro enēko oturukety mana. Ajohpe pyra, moro tyrohsē tātahpahse zoko poko porehme, mame ipihpyry karimutume toehse, morara ahtao mokyro nuriame pyra mana, kure rokene. Mokyro ekarōko nuriame pyra oturukety mana.

¹⁴ Yrome tōsēxipuhtutase ahtao ipihpyry poko nuriame exīko mana.

¹⁵ Mokyro pihpyry enēko ropa oturukety mana. Moro ēxipuhtutasē eneryhtaotyya, “Nuriame mose,” āko mana. Tōsēxipuhtutase ahtao, tyrohsē popyra enetupuhnōko mana.

¹⁶ Yrome totyhse ropa ahtao, karimutume toehse ahtao osenepōko mokyro mana oturukety a,

¹⁷ moro enepōko ropa mana. Mame moro karimutume toehse ahtao, mokyro kure rokē mana, nuriame pyra ekarōko oturukety mana.

¹⁸ Ahno zuzu hpe ahtao, mame totyhse ropa,

¹⁹ yrome moro esahpokoxi tyaose ahtao karimutume roropa te, kamirarame ahtao roropa, moro enepōko mana oturukety a.

²⁰ Moro enēko oturukety mana, muretano hpe zumo ahtao te, ihpoty moroto karimutume ahtao, “Nuriame mase,” āko oturukety mana. Moro tyrohsē popyra mana, toehpitose moro zuzu hpe toehse ahtao.

²¹ Yrome moro eneryhtaototurukety a ihpoty moro ao karimutume pyra te, muretano hpe zumo pyra, yrome ipihpyry moro karimutume ahtao mokyro toiroro tyripōko mana 7me ēmepyyry pona.

²² Moro muretano tātahpahse ahtao, tyrohsē popyra enetupuhnōko oturukety mana, “Nuriame mase,” āko eya.

²³ Yrome moro muretano atahpahpyra ahtao, etyorōmara roropa ahtao, toshapyry rokē tynomose muretano a ipihpyry poko; “Mokyro kure mana, nuriame pyra,” āko oturukety mana.

²⁴ Ahno pihpyry tyahse ahtao, mame moro jatypyry muretano sā toehse ahtao kamirarame, kamirarame pyra ahtao karimutume,

²⁵ moro ipihpyry enēko oturukety mana. Ihpoty moro poko karimutume ahtao te, moro muretano zumo ahtao, tyrohsē popyra mana toehpitose jatypyry maro, “Mokyro nuriame,” āko oturukety mana.

²⁶ Yrome moro muretano eneryhtaototurukety a, ihpoty enēko mana karimutume pyra, moro muretano zumo pyra roropa te, moro kamirarame hkopyra toehse roropa ahtao, mokyro apiakāko mana toiroro ehtohme 7me ēmepyyry pona.

²⁷ Mame 7me ēmepyyry taropose ahtao mokyro enēko ropa oturukety mana. Moro muretano tātahpahse ahtao tyrohsē popyra mana. Naeroro, “Nuriame mase,” āko oturukety mana eya.

²⁸ Yrome moro muretano atahpahpyra ahtao, etyorōmara roropa ahtao, kamirarame hkopyra ahtao, tyaose rokē mana jatypyry poe. Naeroro, “Mokyro kure, nuriame pyra,” āko oturukety mana esahpyry rokē exiryke jatypyry po.

²⁹ Ahno muretano hpe toehse ahtao, orutua te nohpo roropa zupuhpyry poko te, jematory poko ahtao roropa,

³⁰ moro ipihpyry enēko oturukety mana. Moro muretano zumo ahtao, ihpoty moro poko seweme ahtao, tuhke pyra roropa ahtao, tyrohsē popyra mana. “Mokyro nuriame,” ekarōko oturukety mana.

³¹ Yrome moro ipihpyry eneryhtao eya, muretano zumo pyra ahtao te, yrome ihpoty xinukutumā moro poko onenepyra ahtao mokyro apiakāko mana toiroro ehtohme 7me ěmepryry pona.

³² Mame 7me ěmepryry taropose ahtao moro muretano enēko ropa oturukety mana. Atahpahpyra moro muretano ahtao, ihpoty sewemā pyra ahtao roropa ipoko te, zumo exipyra moro ahtao roropa

³³ zūsety sahkāko mokyro mana zupuhpyry poko, jematory poko ahtao, yrome muretano esary poko onysahkara mana. Mame toiroro mokyro ripōko ropa oturukety mana 7me ěmepryry pona ropa.

³⁴ Morarame 7me ěmepryry taropose ahtao ipihpyry enēko oturukety mana. Atahpahpyra moro muretano ahtao, zumo exipyra roropa ahtao, “Kure mana, nuriame pyra,” āko oturukety mana. Tupō kurikāko mokyro mana, mame nuriame pyra exīko mana.

³⁵ Yrome, moromeīpo moro muretano tātahpahse ahtao,

³⁶ mokyro pihpyry enēko oturukety mana. Moro eneryhtao eya, ajohpe pyra moro muretano tātahpahse ahtao, ūsehpo sewemā onupipyra mana; mokyro nuriame mana.

³⁷ Yrome moro muretano eneryhtao oturukety a, atahpahpyra eneryhtao, moroto ūsehpo kurā ahtāko ropa, moro muretano etyhnōko mana. Mokyro kure, “Nuriame pyra mana,” ekarōko oturukety mana.

³⁸ Ahno pihpyry tyrohsē hpe ahtao, orutua te, nohpo ahtao roropa, ipihpyry karimutume toehse ahtao,

³⁹ mokyro enēko oturukety mana. Moro tyrohsē karimutumā sā rokē ahtao kure ro mana. Nuriame pyra mokyro mana.

⁴⁰⁻⁴¹ Mame orutua zūsety toepukase ahtao, merehkusasame toehse ynororo ahtao, kure ro mana, nuriame pyra.

⁴² Yrome zūsety esahpokoxi zupuhpyry poko tyrohsē toehse ahtao tahpiremy, tyrohsē popyra mana.

⁴³ Mokyro enēko oturukety mana, moro tahpirē eneryhtao tyra zupuhpyry poko, ěmyty poko ahtao, tyrohsē ipihpyry poko samo,

⁴⁴ tyrohsē popyra mana. Mokyro orutua nuriame mana. “Nuriame mokyro mana,” āko oturukety mana moro tyrohsē exiryke tyra zupuhpyry poko.

⁴⁵ Tyrohsemy a tapoise typihpyry pokona ahtao, upo ixihpyryme exikety amurūko mana, tūsety onekurinara mana, tōmyty zokonaka zopino apurūko mana. Mame kohtāko mana: “Nuriame! nuriame!”

⁴⁶ Mame tyrohsē popyra nae ahtao nuriame exikehpyra mokyro mana, toiroro osesarīko mana mya, imehnō tapyī poe.

Inyripotoh mapiuhtatoh poko

⁴⁷ Mame upo tymapiuhtase ahtao, kaneru hpoty risemy te, mauru panō ahtao te,

⁴⁸ kamisa poko ahtao roropa mauru panono risēme ahtao te, kaneru hpoty risēme ahtao te, okyno pihpyry poko ahtao te, okyno pihpyry risēme ahtao roropa,

⁴⁹ moro imapiuhtahpyry ezuezume ahtao, kamirarame ahtao roropa, moro imapiuhtahpyry enepotoko oturukety a.

⁵⁰ Moro mōkomo enēko oturukety mana, imapiuhtahpyry. Mame tyorō pona apiakāko mana 7me ěmepryry pona amerehmā pona.

⁵¹ Mame 7me ěmepyry taropose ahtao imapiuhtahpyry eněko mana; mame tĕtahpahse ahtao moro imapiuhtahpyry tyrohsě popyra mana; moro upo te, moro kamisa, okyno pihpyry, mōkomo okyno pihpyry tyrihpyry ahtao, moro nuriame mana.

⁵² Mame moro tymapiuhtase exikety zahkĕko oturukety mana. Moro imapiuhtahpyry tyrohsěme popyra mana, enahkatoko apoto ke.

⁵³ Yrome moro upo tonese ahtao oturukety a, kamisa te, okyno pihpyry risěme roropa ahtao, mame moro imapiuhtahpyry atahpahpyra ahtao,

⁵⁴ moro kyryry ikurikapōko mana, mame torō pona apiakĕko mana 7me ěmepyry pona.

⁵⁵ Imeĭpo moro kyryry eněko ropa mana. Mame moro imapiuhtahpyry etyorōmara ahtao, atahpahpyra ahtao ro, nuriame mana. Jahkatoko apoto ke. Moro imapiuhtahpyry tyrohsěme popyra mana zao ahtao te, jarao ahtao roropa.

⁵⁶ Yrome moro kyryry tonese ahtao oturukety a, mame moro imapiuhtahpyry kamirarame hkopyra te, ezuezume hkopyra toehse ahtao ikurikaxĭpo moro imapiuhtahpyry rokě ixihkĕko mana: okyno pihpyry poe, kamisa poe, enara.

⁵⁷ Yrome moromeĭpo moro kyryry poko imapiuhtahpyry toehse ropa ahtao moro imapiuhtahpyry tyrohsěme popyra mana. Naeroro moro kyryry jahkatoko apoto ke.

⁵⁸ Moro kyryry tukurikase ahtao moro imapiuhtahpyry osenepyra toehse ahtao, ikurikatoko ropa toiro, kure ehtohme ropa, nuriame pyra ehtohme.

⁵⁹ Ynara rokě inyripohpyry imapiuhtahpyry poko upo poko ahtao, kaneru hpoty risěme ahtao, mauru panō risěme ahtao te, kamisa poko ahtao te, mōkomo poko roropa okyno pihpyry risěme ahtao, enetupuhtohme kure ehtoh poko te, nuriame ehtoh poko roropa, enara.

14

Ahno pihpyry toekurĕkase ropa ahtao

¹ Ritonōpo tōturuse Moeze a

² ynara tyripotohme ahno a nuriame pyra ehtohme ropa ipū imotahpyry ekurĕkase ropa ahtao. Mokyro arotoko oturukety a enetohme.

³ Imaro ytōko oturukety mana jarĕnaka tapyi tae ipihpyry enetohme. Toekurĕkase ropa mokyro ahtao,

⁴ asakoro torō tō kurĕ enehpōko oturukety mana, wewe apupari maro, kaneru hpoty kamiraramano te, toiro amoriry hissopo, enara.

⁵ Mame oturukety omi poe toiro torō tohkĕko mĕ toto oripo epoe, pehme tuna ke enatyry wino.

⁶ Imeĭpo zakorō torō apoĭko mana wewe apupari maro, kaneru hpoty kamiraramĕ maro, hissopo maro ehxikatohme torō itohkahpyry munuru ke.

⁷ Mame munu pixo kuĕnōko mĕ 7me mokyro ahno pona ikurĕkatohme. “Nuriame pyra mase,” ĕko oturukety mana eya. Moromeĭpo torō aropōko oturukety mana ona pona isene ro exikety.

⁸ Mame tupō kurikĕko mokyro mana, tūsety sahkĕko mana, osetypokĕko te, epŷko; mame kure exĭko mana, nuriame pyra. Pata pona ytōko ropa mana, yrome 7me ěmepyry aropōko mana omōpyra tytapyĭ taka.

⁹ Mame 7me ěmepyry taropose ahtao tūsety sahkĕko ropa mana, osetypokĕko ropa, osepixihpokĕko roropa, imepŷ tuhpoty tō maro toko pokō maro, tupō kurikĕko mana, epŷko roropa mana; mame kure exĭko mana, nuriame pyra.

10 Yrokokoro kaneru mūkuru asakoro enehnōko mokyro mana, toiro kaneru nohpo maro, toiro jeimamyry nae exiketomo, kurākō rokene. Tynekaroryme roropa 3 kirume tiriiku apohpyry enehnōko mana otoxie azeite maro te, ¼ rituru azeite maro.

11 Mokyro arōko oturukety mana inekarotyā maro Tapyi Kurā omōtoh taka. Moroto Ritonōpo ēpataka,

12 toiro kaneru mūkuru apoīko mana azeite maro jahkatohme tynekaroryme Ritonōpo a nuriame ehtoh korokapotohme. Inekarory moro kurāme mana, tokarose Ritonōpo a, oturukety zohme ehtohme.

13 Mokyro kaneru etapāko mana osa kurā po, okyno tō etapatoh po ahno rypyry korokapotohme, ahno nekarory zahkatohme tytororo roropa. Moro rīko oturukety mana, ahno nekarory zae pyra ehtoh korokapotohme oxisā exiryke inekarory maro tyrypyry korokapotohme: kure kuhse morohne mā kehko, oturukety zohme roropa mā kehko.

14 Okyno munuru zokonaka apoīko oturukety mana, tomahxikyry ke munu rīko mana mokyro panary pona apotunuru wino te, emary zū pona apotunuru wino, ipupuru zū pona apotunuru wino roropa mokyro tukurākase.

15 Mame azeite zokonaka kuānōko oturukety mana tomary aka ipozery wino,

16 toiro tomahxikyry ke tapotunuru wino ehxikāko mana, azeite pitiko ke isapararahmāko 7me Ritonōpo ēpataka.

17 Moromeīpo tomahxikyry ke azeite pitiko rīko mana mokyro ikurākahpyry pona okyno munuru ritopōpyry saaro, ipanary etyhpyry pona apotunuru wino te, emary zū pona apotunuru wino te, ipupuru zū pona apotunuru wino, enara.

18 Azeite akoīpyry kuānōko mana zupuhpyry pona. Moro ke, Ritonōpo ēpataka mokyro rypyry korokapōko oturukety mana.

19 Mame okyno zahkāko oturukety mana tynekaroryme, mokyro rypyry korokapotohme, mame mokyro tukurākasēme ropa exīko mana. Moromeīpo okyno etapāko mana ahno nekarohpyry, jahkatohme tytororo.

20 Mokyro zahkāko mana apoto apō po, tiriiku tōkehko maro. Moro ke mokyro ikurākahpyry rypyry tykorokasēme ropa exīko mana, kure rokē exīko mana, nuriame pyra.

21 Yrome tytineruke pyra mokyro ahtao, morohne emero onepekahsaromepyra ahtao, toiro kaneru mūkuru arōko mana oturukety a, tynekaroryme zae pyra ehtoh korokapotohme. Inekarory kure mana, tokarose Ritonōpo a, oturukety zohme ehtohme. Tiriiku apohpyry toiro kirume rokē arōko mana otoxie azeite maro te, ¼ riturume azeite maro te,

22 asakoro utukuimo maro, utukuimo pyra ahtao asakoro utuku arōko mana ipune itinerū ahtao. Toiro torō totapasēme exīko iirypyry korokapotohme, zakorō totapasēme exīko inekaroryme jahkatohme tytororo.

23 Mame ēmepyry 8me taropose ahtao, emero arōko mokyro mana Tapyi Kurā omōtoh taka ekarotohme oturukety a. Mame moroto Ritonōpo ēpataka

24 kaneru mūkuru apoīko oturukety mana azeite maro ekarotohme Ritonōpo a tynekaroryme kurano, oturukety zohme ehtohme.

25 Mame kaneru mūkuru etapāko mana. Imunuru zokonaka apoīko mana, tomahxikyry ke munu rīko mana mokyro panary aretyry pokona apotunuru wino, emary zū pona apotunuru wino, ipupuru zū pona apotunuru wino, mokyro kurākatohme ropa.

26 Mame azeite zokonaka kuānōko oturukety mana tomary ao ipozery wino,

²⁷ tomahxiqyry ke apotunuru wino azeite pitiko ke isapararahmãko mana 7me moroto Ritonõpo ãpataka.

²⁸ Mame tomahxiqyry ke azeite pitiko riko mana ikurãkahpyry ropa pona, okyno munuru ritopõpyry saaro, ipanary aretyry pona apotunuru wino te, emary zũ pona apotunuru wino te, ipupuru zũ pona apotunuru wino, enara.

²⁹ Azeite akoĩpyry kuãnõko mana mokyro zuhpokoxi. Moro ke Ritonõpo ãpataka mokyro rypyry korokapõko oturukety mana. Ikorokãko Ritonõpo mana.

³⁰ Moromeĩpo mokaro utukuimo asakoro apoiko oturukety mana, utukuimo pyra ahtao asakoro urutukue apoiko mana, ipune itinerũ ahtao, ekarotohme Ritonõpo a.

³¹ Toiro torõ totapasẽme exiko inekaroryme iirypyry korokapotohme, zakorõ totapasẽme exiko inekaroryme jahkatohme tytororo. Moro ke Ritonõpo ãpataka mokyro rypyry korokapõko oturukety mana. Ikorokãko Ritonõpo mana.

³² Sero Ritonõpo nyripohpyry ahno a toekurãkase ropa ahtao tyrohsẽke popyra ehxipo ipihpyry poko, yrome tytineruke pyra exiryke emero onepekahsaromepyra mana.

Tapyi tymauhtase ahtao

³³ Mame tõturuse Ritonõpo Moeze tomo a, Arão maro

³⁴ ynara tyripotohme Izyraeu tomo a tapyi tymauhtase ahtao. Sero tyripotoh tokarose eya xine omipona toto ehtohme Kanaã pona toeporehkase toto ahtao, Ritonõpo nekarory eya xine, toto esaryme.

Mame imauhtahpyry tonehpose ahtao Ritonõpo a ahno tapyi taka

³⁵ oturukety a ytõko tapyi esẽ mana oturuse: “Imauhtahpyry tonese ya ytapyi poko,” ekarõko mana.

³⁶ Osemazuhme tapyi mõkomory emero toupõko oturukety mana ytopyra ro tahtao moro tapyi enese; onoupyra ahtao emero tapyi tao exiketõ nuriame ekarõko matose. Imeipo ytõko oturukety mana tapyi taka

³⁷ moro imauhtahpyry enese. Tapyi apuru tõ poko imauhtahpyry ezuezumã sã te, kamiraramã sã ahtao roropa, tapyi apuru poko ahtao,

³⁸ tũtãko oturukety tapyi tae, tapyi apurupõko mana 7me ãmepyry pona.

³⁹ Mame 7me ãmepyry taropose ahtao ytõko ropa mana tapyi enese ropa. Tonese ahtao eya moro zumo tãtahpahse ahtao apuru poko,

⁴⁰ topu tõkehko, ipoko imauhtahpyry ahtao, toupõko mana ematohme mya pata poe osa nuriame ehtoh pona.

⁴¹ Tapyi apuru mikamikapõko mana. Mame moro imimikahpyry arotoko pata poe osa nuriame ehtoh pona.

⁴² Imeipo topu tõ kasenato riko matose moro esahpyry pona. Mame tapyi apuru tõ apuhnõko ropa matose.

⁴³ Moromeĩpo morohne emero tyrise ahtao oya xine imauhtahpyry enery ropa ahtao moro tapyi tao,

⁴⁴ moro enẽko oturukety mana. Moro imauhtahpyry tõ zumohxo tãtahpahse ahtao apuru tõ poko, imauhtahpyry popyra exiketyme mana. Moro tapyi nuriame toehse mana.

⁴⁵ Moro tapyi ikararahtoko topu te, wewe te, apuhtopõpyry emero arotohme ipahtohme jarãnaka pata poe osa nuriame ehtoh pona.

⁴⁶ Moro tapyi taka, tomõse ahno ahtao, moro 7me ãmepyry ae tapuruse ahtao, nuriame exiko mana xixi omõtõh pona.

⁴⁷ Moro tao tãtaxikase ahno ahtao, tõtuhse roropa moro tao ahtao, tupõ kurikãko mokyro mana nuriame toehse exiryke.

⁴⁸ Yrome tooehse ropa oturukety ahtao tapyi enese tapuhse ropa ahtao, mame imauhtahpyry onenepyra ahtao apuru tō poko: “Kure rokē mana, nuriame pyra,” āko mana, imauhtahpyry tonahse exiryke ipunaka.

⁴⁹ Mame moro tapyi kurākatohme asakoro torō tō apoīko oturukety mana, wewe apupari maro te, kaneru hpoty kamiraramano te, hissopo amoriry maro.

⁵⁰ Mame toiro torō etapāko mana oripo epoe tuna ke pehme tuna enatryry ae anymyhpyry.

⁵¹ Mame zakorō torō apoīko mana wewe apupari maro, kaneru hpoty kamiraramā maro, hissopo maro ehxikatohme torō osemazuhmā munuru ke, imeīpo moro tuna kurā ke, pitiko ke saporarahmāko tapyi pona, 7me.

⁵² Moro riryke tapyi kurākāko mana torō munuru ke, tuna kurā maro, torō isene ro exikety maro, wewe apupari maro, hissopo maro, kaneru hpoty maro kamirarama exikety.

⁵³ Mame pata poe torō arōko mana isene exikety aropotohme ona pona. Moro riryke tapyi kurākapōko oturukety mana, kure rokē moro tapyi exīko mana.

⁵⁴⁻⁵⁶ Morohne Ritonōpo nyripohpyryme mā kehko: tyrohsē popyra nae ahtao ipihpyry poko te, zupuhpyry poko roropa; tyaose ahtao, zuzu tō nae ahtao, ēxipuhuru nae ahtao ipihpyry poko; imapiuhtahpyry upo poko ahtao te, tapyi poko ahtao roropa.

⁵⁷ Āmorepatohkōme mā morohne nuriame exiketyme ahtao te, kure rokē ahtao roropa nuriame pyra. Morohne Ritonōpo nyripohpyryme mana morohne toehse ahtao.

15

Inyripohpyry nuriame ahno ehtoh poko

¹ Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy, tōturuse Moeze tomo a Arāo maro ynara tyripotohme

² Izyraeu tomo a:

Kunu tūtaryhtao ahno aī ae, nuriame mana,

³ moro kunu tūtakehpyra ahtao, totypohse ahtao roropa. Moro kunu pokoino mokyro nuriame mana.

⁴ Emero nyhtoh pona tātāxikase ynororo ahtao, emero epehtoh pona typorohse mokyro ahtao moro nuriame exīko mana.

⁵ Mame mokyro nyhtoh tapose ahtao ahno a te,

⁶ typorohse ahtao roropa mokyro porohtopōpyry pona, tupō kurikāko mana te, epỹko roropa mana; mame nuriame exīko mana xixi omōtoh pona.

⁷ Mokyro kunu tūtakehpyra exikety tapose ahtao imepyny a, tupō kurikāko mana te, epỹko roropa mana; mame nuriame exīko mana xixi omōtoh pona.

⁸ Mokyro kunu tūtakehpyra exikety ituh tykase ahtao ahno nuriame pyra exikety pona, tupō kurikāko mokyro mana, epỹko roropa mana; mame nuriame exīko mana xixi omōtoh pona.

⁹ Mame mokyro tukunuke exikety tōtyrise ahtao sera pona, epehtoh pona roropa, moro nuriame exīko mana.

¹⁰ Mame moro tapose ahtao ahno a epona typorohse moro pona ahtao, nuriame exīko mana xixi omōtoh pona. Moro tarose ahtao imepyny a, epona typorohse tukunuke exikety ahtao, tupō kurikāko mana, epỹko roropa mana; mame nuriame exīko mana xixi omōtoh pona.

¹¹ Mame ahno tapose ahtao mokyro a kunu tūtakehpyra exikety a tomary onukurikara ahtao, mokyro tapose aexihpyry tupō kurikāko mana, epỹko roropa mana; mame nuriame exīko mana xixi omōtoh pona.

12 Oripo tapose ahtao mokyro a, orino risemy, moro itohkatoko; wewe risēme ahtao ikurikako tuna ke.

13 Mame mokyro toekurākase ropa ahtao, 7me ěmepyry eraximāko mana tukurākapotohme ropa, nuriame pyra ehtohme. Mame 7me ěmepyry taropose ahtao tupō kurikāko mana, epỹko roropa mana tuna anymyhpyry ke tuna enatyry ae; morarame kure exīko ropa mana, nuriame pyra.

14 Mame ěmepyry 8mā po asakoro utukuimo apoīko mana, aryryra ahtao asakoro urutukue arōko mana Tapyi Kurā omōtoh taka, mame moroto Ritonōpo ěpataka torō tō ekarōko mana oturukety a.

15 Toiro torō etapāko oturukety mana inekaroryme iirypyry korokapotohme, zakorō etapāko mana jahkatohme tytororo. Moro ke, Ritonōpo ěpataka, mokyro kurākapōko mana, kure rokē exīko mana nuriame pyra.

16 Mame orutua wino jeipyry tutūtase ahtao, epỹko mokyro mana, mame nuriame exīko mana xixi omōtoh pona.

17 Upo ahtao, okyno pihpyry risēme ahtao roropa, epona jeipyry pitahtykase ahtao, moro tukurikasēme exīko mana, mame nuriame exīko ro mana xixi omōtoh pona.

18 Orutua maro nohpo osenao toehse toto ahtao, epỹko mā toto, asakoro ro, mame nuriame exīko mā toto xixi omōtoh pona.

Nohpo nuriame ehtoh poko

19 Munume nohpo ahtao nuno po, 7me ěmepyry aropōko mana nuriame toehtoh poko. Mokyro tapose ahtao imepyny a moro sã ynororo ahtao nuriame exīko mana xixi omōtoh pona.

20 Emero nyhtoh pona tātaxikase mokyro munume exikety ahtao, emero epehtoh pona typorohse ynororo ahtao morohne nuriame exīko.

21-23 Moro nyhtoh tapose ahtao ahno a, moro epehtoh roropa tapose ahtao ahno a epona typorohse mokyro munume exikety ahtao, tupō kurikāko mana, epỹko roropa mana; mame nuriame exīko mana xixi omōtoh pona.

24 Mame orutua nohpo poko toehse ahtao munume ynororo ahtao nuriame exīko mana 7me ěmepyry pona; emero nyhtoh pona tātaxikase ynororo ahtao, moro nyhtoh nuriame exīko mana.

25 Nohpo munuru mynyhpāpyra ahtao, munuimohpe ynororo ahtao oky-nahxo, nuriame exīko mana munume toehtoh samo nuno po.

26 Emero nyhtoh pona tohrame toehse ynororo ahtao, emero epehtoh pona typorohse ynororo ahtao munume ahtao, morohne nuriame exīko mana.

27 Mame ahno a moro nyhtoh tapose ahtao, morohne epehtoh tonō tapose ahtao roropa eya epona typorohse nohpo munume exikety ahtao, nuriame exīko mana, tupō kurikāko mana, epỹko roropa mana; mame nuriame exīko mana xixi omōtoh pona.

28 Tumūkehse ahtao, 7me ěmepyry eraximāko mana, kure ehtohme ropa, nuriame pyra.

29 Mame 8me ěmepyry taropose ahtao asakoro utukuimo apoīko mana, utukuimo pyra ahtao asakoro urutukue arōko mana Tapyi Kurā omōtoh taka ekarotohme oturukety a.

30 Toiro torō etapāko oturukety mana tynekaroryme iirypyry korokapotohme, zakorō etapāko mana jahkatohme tytororo. Moro ke, Ritonōpo ěpataka mokyro kurākapōko mana, mame kure nohpo exīko ropa mana nuriame pyra.

³¹ Morohne Ritonõpo nyripohpyry tõ Izyraeu tõ akorehmatohme, toto kurâkatohme nuriame toto ehtoh winoino, aorikyrykõino. Nuriame toehthokõ tarose ahtao eya xine Ritonõpo Tapyĩ taka Izyraeu tõ rãnao totapasẽme toh exiry.

³² Morohne Ritonõpo nyripohpyry tõ orutua komo a nuriame toehse ahtao kunu tũtakehpyra ahtao jaĩkõ ae te, jeipyry tutũtase ahtao te,

³³ nohpo tõ roropa munume ahtao nuno po; orutua kõ roropa nohpo poko toehse ahtao munume ahtao.

16

Ĕmepyry Ahno Rypyry Korokatopo

¹ Moromeĩpo, Arão mũkuru tõ asakoro toorihse ahtao, ixtaratu zahkaryhtao eya xine tynekaroryme Ritonõpo a repe, yrome Ritonõpo nyripohpyry omipona pyra, tõturuse ropa Ritonõpo Moeze a.

² Ynara tykase:

– Orui Arão zuruko omõpyra ehtohme emero rokẽ xixi ahtao, Osa Kurã Kuhse taka, kamisa moinakoxi Tapyi Kurã tao. Moro taka aomomyryhtao orihnõko mana, moroto joseneoryke akuru ao Jomiry ě apuru epoe. Moroto mã ahno rypyry tykorokase mã kehko.

³ Ynara ahtao rokẽ Osa Kurã Kuhse taka omõnõko Arão mana, pui mũkuru totapase ahtao eya tynekaroryme tyrypyry korokapotohme te, kaneru roropa totapase ahtao eya tynekaroryme jahkatohme tytororo.

⁴ Omõtohme Osa Kurã Kuhse taka Arão epỹko mana, mame oturukety zupõ amurũko mana, mauru panono risemy exiketomo emero, upo zopinono, upo jaraono, zamareary, zupuhpyry pona kamisa mauru panono risemy.

⁵ Mame tõturuse Ritonõpo Moeze a ynara tyripotohme Ĕmepyry Ahno Rypyry Korokatoh poko: asakoro poti tõ enehnõko Izyraeu tõ mana Arão a tynekarorykõme tyrypyrykõ korokapotohme, toiro kaneru maro jahkatohme tytororo.

⁶ Pui mũkuru apoĩko Arão mana jahkatohme tynekaroryme tyrypyry korokapotohme. Moro ke iiryryry tõ tykorokasẽme exĩko, jekyry tõ rypyry tõ roropa.

⁷ Mame poti tõ asakoro arõko mana Tapyi Kurã omõtoh taka. Moroto, Ritonõpo Tosẽkõ ěpataka,

⁸ imenekatoh emãko mana poti menekatohme, toiro etapatohme tynekaroryme Ritonõpo a, zakorõ aropotohme ona pona, Azazeume tosehkemy.

⁹ Mokyro poti, Ritonõpo eky etapãko Arão mana ahno nekaroryme iiryryry tõ korokapotohme.

¹⁰ Zakorõ poti tosehke Azazeume ekarõko mase isene ro Ritonõpo a. Imeĩpo taroposẽme exĩko mana ona pona ahno rypyry korokapotohme Ritonõpo a.

¹¹ Mame pui mũkuru apoĩko Arão mana tynekaroryme tyrypyry korokapotohme, moro ke iiryryry tykorokasẽme exĩko mana, jekyry tõ rypyry tõ roropa tykorokasẽme exĩko mana. Mame mokyro pui totapase ahtao eya

¹² ikarã eny apoĩko Arão mana, ikarã ke pehme tanỹse apoto apõ poe, mame ixtaratu tyroxine exikety maro, asakoro tomary ao pehme, omõnõko mana Osa Kurã Kuhsẽ taka.

¹³ Moroto, Ritonõpo ěpataka, moro ixtaratu rĩko mana apoto pona, orexĩto akurũ sã Ritonõpo Omiry ě apuru apurutohme, moro apuru osenepyra ehtohme. Moro ke orihpyra Arão exĩko mana.

¹⁴ Pui mũkuru munuru zokonaka apoĩko mana, mame tomahxikyry ke munu pitiko ke isapararahmãko mana Ritonõpo Omiry ě apuru pokona xixi

tūtatoh wino; mame munu pitiko ke isapararahmāko mana 7me Ritonōpo Omiry ē ēpataka.

¹⁵ Moromeīpo poti etapāko Arāo mana ahno tō rypyry korokapotohme Ritonōpo a. Munu arōko mana Osa Kurā taka. Munu pitiko ke isapararahmāko mana Ritonōpo Omiry ē apuru pokona te, moro kaxo ēpataka roropa tynyrihpyry saaro pui mūkuru munuru ke.

¹⁶ Moro ke Osa Kurā Kuhse kurākāko Arāo mana. Ahno rypyry tō, popyra toto ehtoh te, zae pyra Izyraeu tō ehtopōpyry emero korokapōko mana. Mame moro rīko roropa mana Tapyi Kurā kurākatohme roropa, ahno rānao exikety, nuriame exiketō rānao.

¹⁷ Osa Kurā Kuhse tao Arāo ahtao moro kurākary poko, imehnō omōpyra exīko mā toto Tapyi taka. Mame tyrypyry tykorokapose Arāo a ahtao jekyry tō rypyry roropa te, ahno rypyry roropa emero,

¹⁸ tūtāko mana Tapyi Kurā tae. Apoto apō pona ytōko mana Tapyi ēpataka. Moroto apoto apō kurākāko roropa mana. Pui mūkuru munuru zokonaka apoīko mana, poti munuru zokonaka maro tyritohme apoto apō potyry pokona, asakoropane.

¹⁹ Tomahxikyry ke munu pitiko ke isapararahmāko mana 7me apoto apō pona. Moro ke ikurākāko mana. Izyraeu tō nuriame ehtoh emero korokapōko mana. Mame tapiakase moro apoto apō exīko mana Ritonōpo nyriphopyry poko rokē ehtohme.

²⁰ Mame tōtyhkase Arāo ahtao Osa Kurā Kuhse kurākary poko te, Tapyi Kurā kurākary poko te, apoto apō kurākary poko roropa, poti isene ro exikety apoīko mana aropotohme Azazeume ona pona,

²¹ tomary rīko mana okyno zupuhpyry pona, Izyraeu tō rypyry esehtōko mana, emero Izyraeu tō zae pyra ehtopōpyry roropa. Moro ke tyrypyrykō rīko mana poti zupuhpyry pona. Mame mokyro poti aropōko mana ona pona. Toiro ahno menekāko mana mokyro arotohme,

²² mame imyhpokāko mokyro mana ona tonorē po. Morarame poti ytōko mana ahno esaka pyra, tymaro ahno rypyry arōko mana.

²³ Mame Tapyi Kurā taka omōnōko ropa Arāo mana tupō outhme ropa oturukety zupony. Moro upo tamuruse eya ytotohme Osa Kurā Kuhse taka. Moroto moro upo nomōko mana.

²⁴ Moroto, Tapyi Kurā tao, epŷko mana. Mame tupō amuruxīpo tūtāko ropa mana okyno enehtohme tynekaroryme Ritonōpo a jahkatohme tytororo, ahno nekarory roropa zahkatohme tytororo. Moro ke iiryryry tykorokasēme exīko mana, ahno rypyry roropa emero.

²⁵ Apoto apō po okyno kasery zahkāko mana ahno nekarohpyry tyrypyrykō korokapotohme.

²⁶ Mame mokyro poti arohpono ona pona tupō kurikāko mana, epŷko roropa mana toehtohme ropa pata pona.

²⁷ Mame tōtyhkase ahtao okyno tō zahkary poko ahno rypyry korokapotohme te, Osa Kurā Kuhse kurākary poko roropa, pui mūkuru munuru ke poti munuru maro, mokaro okyno tō ekepyry asakoro tarosēme exīko mya oesarykō poe jarānaka. Moroto ipihpyry te, ipū te, zuahxiririny, zuhtoto maro tyahkasēme exīko.

²⁸ Mame mokyro morohne zahkahpono tupō kurikāko mana, epŷko roropa mana toehtohtō ropa pata pona.

*Ēmepyry Ahno Rypyry Korokatoh poko
(Rewitiku 23.26-32)*

²⁹ Sero Ritonōpo nyriphopyry omipona ehtoko jūme:

– Ĕmepyry 10me ehtoh po, nuno 7me ehtoh po, Izyraeu tō emero, imehnō maro emero aosesarityā Izyraeu tō maro otuhpyra kohmānōko mā toto, erohpyra roropa kohmānōko mā toto ipunaka,

³⁰ ynara exiryke: sero Ĕmepyry ae okyno tō totapasēme exīko, tyahkasēme exīko ahno rypyry korokapotohme Ritonōpo a. Moro ke kure exīko matose, nuriame pyra Ritonōpo Oesēkō ĕpataka.

³¹ Sero Ĕmepyry atākyematohme exikehpyra exīko mana jūme, morara exiryke amarokō emero otuhpyra matose, erohpyra roropa kohmānōko matose moro ae.

³² Oturukety imehxo exikety tyopase exikety tumy myakāme upo amurūko mana oturukety zupō ke mauru panō risemy;

³³ mame morohne emero tyrīko mana Osa Kurā Kuhse kurākatohme, Tapyi Kurā maro, apoto apony te, oturuketō maro, ahno maro porehme.

³⁴ Sero Ritonōpo nyripohpyry omipona exīko matose, jūme. Emero jeimamyry ae atākyematoh rīko matose; mame morohne rīko matose ahno emero rypyry korokapotohme.

Mame moro emero tyrise eya xine Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a.

17

Ritonōpo nyripohpyry okyno tō etapary poko

¹ Mame tōturuse Ritonōpo Moeze a,

² ynara tyripotohme Arāo a, imūkuru tō maro, Izyraeu tō maro emero:

³ Okyno etaparyhtao oya xine, pui te, kaneru te, poti roropa, pata po, moe jarānaka pata poe roropa

⁴ mokyro onenehpyra awahtao xine Tapyi Kurā omōtoh taka imunuru ekarotohme Ritonōpo Oesēkomo a, taroposēme exīko mase Izyraeu tō poe iirypyryme oexiryke, ahno etapatopōpyry sā oya.

⁵ Naeroro Izyraeu tomo, oekykō onetapara ehtoko moe ona po. Enehtoko toto oturukety a Tapyi Kurā ĕpataka. Moroto rokē oekykō etapāko matose onekaroryme Ritonōpo a, osepeme ehtohme.

⁶ Munu kuānōko oturukety mana apoto apō pona Tapyi Kurā ĕpataka. Moroto roropa okyno kasery zahkāko mana. Onekarorykō zahkaryhtao typoxine exīko Ritonōpo a mana.

⁷ Taroino jūme Izyraeu tō morohne rīko mā toto. Tynekarorykō onekaropyra ropa mā toto joroko tomo a ona po; ynara exiryke moro riryhtao eya xine Ritonōpo omiry omipona pyra exīko mā toto.

⁸ Tynekarorykō enehnōko Izyraeu tō mana emero porehme Tapyi Kurā omōtoh taka rokene. Morararo imehnō roropa Izyraeu tō maro exiketomo, tokykō enehnōko mā toto Ritonōpo a tynekarorykōme jahkatohme tytororo, emero tynekarorykō roropa

⁹ Tapyi Kurā omōtoh taka rokene, imepỹ esaka pyra. Ritonōpo nyripohpyry omipona pyra exikety taroposēme exīko mana ipoetory tō poe.

Munu onenahpyra ehtoko

¹⁰ Munu enapyryhtao Izyraeume exikety a te, imepyry a roropa Izyraeu tō maro exikety a, mokyro wānohnōko Ritonōpo mana, typoetory tō poe mokyro aropōko mana.

¹¹ Isene exiketō emero isene ehtoh munu ao mana. Morara exiryke moro tyripose Ritonōpo a: okyno tō, ahno nekaroryme ahtao imunuru tukuāsēme exīko apoto apō pona, ahno rypyry korokapotohme. Ynara exiryke: munu, isene ehtoh, ahno rypyry korokāko mana.

¹² Morara exiryke moro poko turuse Ritonōpo a: Izyraeu tō emero imehnō roropa Izyraeu tō maro exiketō roropa, munu onenahpyra aehtohkōme.

¹³ Urakanase oytorykohtao, Izyraeu tomo, imehnō roropa, okyno tuose ahtao oya torō roropa, tōsēme, imunuru kuānōko matose nono pona, imeīpo nono ke moro munu ēputohmatoko.

¹⁴ Isene ehtoh mā munu ao mana. Morara exiryke Izyraeu tō tyripose Ritonōpo a: onokyro tō emero munu onenahpyra tyripose eya, imunuru isene exiryke. Munu tonahse ahtao ahno a taroposēme exīko mana Izyraeu tō poe.

¹⁵ Tōsē onyryhtao Izyraeume exikety a, imehnomo a roropa Izyraeu tō maro exiketyme ahtao, mokyro tamoreme toorihse ahtao te, tosekase ahtao roropa onokyro tomo a, tupō kurikāko mokyro mana, epỹko roropa mana. Mame nuriame exīko ro mana xixi omōtoho pona. Imeīpo kure rokē exīko ropā mana, nuriame pyra.

¹⁶ Yrome tupō onukurikara mokyro ahtao, epypyra roropa mokyro ahtao, tuānohsēme exīko mana.

18

Ritonōpo nyriphopyry erēnatoh poko

¹ Tōturuse Ritonōpo Moeze a

² ynara tyripotohme Izyraeu tomo a:

— Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

³ Ejitu pōkō nyripyrā sā onyripyra ehtoko, mokaro maro mexiatose. Kanaā nonory pona aarotorỹko ase, yrome Kanaā pōkō nyripyrā sā onyripyra ehtoko. Mokaro nyriphopyry tō omipona pyra ehtoko.

⁴ Morara exiryke jomihpyry omipona ehtoko. Ynyriphopyry oya xine omipona ehtoko. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

⁵ Jomihpyry omipona awahtao xine, ynyriphopyry oya xine omipona roropa awahtao xine, isene exīko matose. Ywy ase Ritonōpo.

⁶ Ynara tyripōko ase oya xine: Nohpo poko pyra ehtoko oekyryme ynororo ahtao.

⁷ Asa maro osenao pyra ehtoko; omy hxirōko mana moro sā tyripyhtao oya, asa hxirōko roropa mase.

⁸ Imepỹ ke typye omy ahtao, mokyro maro pyra exiko, ipoko pyra exiko.

⁹ Ooryxiry poko pyra exiko: omy ēxiryryme ahtao asa maro te, omy ēxiryryme rokē ahtao; tuātase ynororo ahtao atapyĩ tao, imepỹ tapyĩ tao roropa.

¹⁰ Apary poko pyra exiko oehxiroryino.

¹¹ Ooryxiryryme roropa omy pyty ēxiryry mana omy maro. Mokyro poko pyra ehtoko.

¹² Omy oryxiry poko pyra ehtoko omy ekyryryme exiryke.

¹³ Asa akorō poko pyra ehtoko, ipaxiry poko pyra ehtoko roropa asa ekyryryme exiryke.

¹⁴ Omy akorō pyty poko pyra ehtoko, omy rui pyty poko pyra roropa ehtoko, eohpyryryme exiryke oya.

¹⁵ Omūkuru pyty poko pyra ehtoko apary ēme exiryke.

¹⁶ Ākorō pyty poko pyra ehtoko, orui pyty poko pyra ehtoko roropa, ākorō ehxiroryino, orui ehxiroryino roropa.

¹⁷ Nohpo maro toehse awahtao, ēxiryry poko pyra ehtoko, ipary poko pyra ehtoko roropa. Otarame oekyryryme mā toto. Toto poko pyra ehtoko, popyry oexiryryno.

¹⁸ Opyty akorõ anapoipyra ehtoko opytyme, ipaxiry anapoipyra ehtoko opytyme, orihpyra ro opyty ahtao, toto oxiehno exiryino.

¹⁹ Nohpo maro osenao pyra ehtoko munume ahtao.

²⁰ Imepÿ pyty poko pyra ehtoko, iirypyryme oexiryino, nuriame.

²¹ Opoenõ onekaropyra ehtoko tyahkasẽme onekaroryme imehnõ neponãmary tomo a Moroke eahmaryme. Moro poko toehse awahtao xine Ritonõpo Oesẽkõ Esety kurã, nuriame tyrïko matose.

²² Imepÿ orutua maro osenao pyra ehtoko; moro se pyra Ritonõpo mana ipunaka.

²³ Ahno osehpyra ehtoko onokyro maro, okyno maro roropa; popyra moro exiryke ipunaka, nuriame oexirykõino.

²⁴ Ynara tykase Ritonõpo Izyraeu tomo a:

– Morohne poko pyra ehtoko ipunaka. Moro popyra ehtoh riryhtao oya xine nuriame exïko matose, mokaro nuriame aexihpyry samo, mokaro taroposẽme ya moro nono poe, ynekaroryme oya xine.

²⁵ Mokaro ahno tõ rypyry pokoino moro nono nuriame toehse. Morara exiryke moro nono wãnohtoh enehpõko ase, epõkõ taroposẽme exïko mã toto.

²⁶ Yrome amarokõ emero, Izyraeu tomo, imehnõ roropa amaro xine exiketomo, jomihpyry omipona ehtoko. Ynyripohpyry roropa oya xine omipona ehtoko. Mokaro popyra ehtoh poko pyra ehtoko ipunaka.

²⁷ Morohne popyra ehtoh poko toehse moro nono põkomo, morara exiryke moro nono nuriame toehse.

²⁸ Zae awahtao xine, jomihpyry omipona, ononorykõ poe amarokõ anaropopyra exïko, mokaro nuriame aexityã aropotopõpyry samo, osemazuhme sero nono po aexityamo.

²⁹ Morohne iirypyrykõ tyrise ahtao oya xine, mokyro tyrypyry poko exikety tuãnohsẽme exïko, taroposẽme exïko mana Izyraeu tõ wino.

³⁰ Morara exiryke jomihpyry omipona ehtoko, popyra ehtoh poko pyra oehtohkõme, mokaro osemazuhme sero nono po aexityã sã pyra. Nuriame pyra ehtoko. Ywy ase Ritonõpo Oesẽkomo.

19

Ritonõpo nyripohpyry tõ Izyraeu tomo a

¹ Mame tõturuse Ritonõpo Moeze a

² ynara tyripotohme Izyraeu tomo a:

– Zae rokẽ ehtoko, ywy, Ritonõpo Oesẽkõ, zae rokẽ jexiryke.

³ Kure rokẽ asakõ tyritoko, omykõ roropa kure rokẽ tyritoko. Kure oserematoht tyritoko jeahmatohme. Ywy ase Ritonõpo Oesẽkomo.

⁴ – Ritõ panõ oneahmara ehtoko, oneponãmarykõ onyripyra ehtoko metaurisẽme. Ywy ase Ritonõpo Oesẽkomo.

⁵ – Okyno tõ etaparyhtao oya xine onekaroryme, osepeme ehtohme, ynyripohpyry oya xine omipona ehtoko, zae oehtohkõme yneneryme.

⁶ Mokyro pũ õnõko matose moro ãmepyyry ae ro, mokyro etapatopõpyry ae ro te, yrokokoro roropa mokyro pũ õnõko matose nae ro ahtao. Yrome akoïpyry nae ro ahtao oseruaõ ãmepyyry po, jahkatoko rokene,

⁷ nuriame toehse exiryke. Tõse oya ahtao ãmepyyry oseruaõ ae popyra mana, onekaroryme ya ahtao roropa popyra mana.

⁸ Moro tõsẽ ahtao onyhpono tuãnohsẽme exïko mana. Ynyripohpyry kurã tymyakãmase exiryke eya nuriame ehtohme. Naeroro mokyro taroposẽme exïko mana Izyraeu tõ poe.

9 – Tykryrsā toehse ahtao, tiriiku tōkehko tapoise ahtao oya xine otupikō po moro onysahkara ehtoko tupito ehpiukuroko. Ytopyra ropa ehtoko otyro akoĩpyry apoise.

10 Ytopyra ropa ehtoko uwa zoko esary pona uwa epery akoĩpyry anỹse tynomose ahtao apitoryme, ytopyra ropa ehtoko uwa epery apoise toepukase ahtao roropa nono pona. Morohne inomotoko tymōkomokākara napyryme ehtohme, imehnō nonory pōkō napyryme roropa. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

11 – Ematonara ehtoko, ajohpe pyra ehtoko, imehnō onenekunohpyra ehtoko.

12 Ōmirykō onetapopyra ehtoko jesety maro ajohpe awahtao xine, moro ke jesety rīko matose nuriame. Ywy ase Ritonōpo.

13 – Imehnomo a oepehmarykohtao onymotyēkara ehtoko, onematanohpyra ehtoko. Erohkety toerohse ahtao opoetoryme, aerohtamitu ekaroko eya jūme rokene. “Kokoro oepehmāko ase,” kara ehtoko epehpyry nae awahtao.

14 Popyra ehtoh onenehpopyra ehtoko otato pyra exikety pona, osetapapotoh onyripyra ehtoko tonurākara esema tao. Jomiry omipona ehtoko. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

15 – Zae rokē ehtoko imehnō apiakaryhtao oya xine; tymōkomokākara akorehmary se rokē pyra ehtoko, tamuximehxo exiketō zuno pyra ehtoko. Zae rokē imehnō apiakatoko, emero porehme.

16 Ajohpe ehtoh anahpahpyra ehtoko ahno rānao. Imehnō onyhxiropyra ehtoko ajohpe ehtoh ke, aorihmaporyino. Ywy ase Ritonōpo.

17 – Okurohtao imepỹ Izyraeume exikety zehno pyra exiko, yrome axī ke ekurākako ropa. Ajohpe pyra oturuko imaro iirypyryme oexiryino mokyro pokoino.

18 Emỹpopyra ehtoko, imepỹ zehno pyra ehtoko, yrome imehnō pyno ehtoko osepyno oehtoh samo. Ywy ase Ritonōpo.

19 – Ynyriphopyry tō oya xine omipona ehtoko. Okyno tō onumūkuapopyra ehtoko tyorono a. Otyro puhturu otoxie anarykara ehtoko otupikō po. Kamisa tyorō risē otoxie upo anamurupyra ehtoko.

20 – Nohpo poko toehse orutua ahtao imepỹ namotome mokyro nohpo ahtao, tymenekase ynororo imepỹ pytyme repe, yrome onepekahpyra ro mana, onymyhpokara roropa ynororo, morara ahtao tuānohsēme exīko mā toto asakoro ro, yrome toto onetapara exīko imykyhpyry sã mokyro nohpo exiryke, imepỹ namotome.

21 Moro toehse ahtao tyrypyry korokapotohme, okyno enehnōko orutua mana tynekaroryme Ritonōpo a, kaneru enehnōko mana Tapyi Kurã omōtoh taka.

22 Moroto, Ritonōpo ēpataka kaneru etapāko oturukety mana inekaroryme Ritonōpo a, iirypyhpyry korokapotohme. Mame mokyro rypyry korokāko ropa Ritonōpo mana.

23 – Tomōse awahtao xine Kanaã pona, moroto ehse, epery zoko tō arykaryhtao oya xine, moro epery onenahpyra ehtoko oseruao jeimamyry pona; nuriame oya xine mana.

24 Mame jeimamyry asakoropane toehse ahtao moro epery emero kure ya mana; enehtoko ya, Oesēkomo a, onekarorykōme jeahmatohme.

25 Jeimamyry omame ahtao moro epery enahnōko matose. Morarame itamurumehxo eperytāko moro wewe tomo. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

26 – Tōsē onōpyra ehtoko munu maro ahtao. Pyaxime ehtoh onukuhpyra ehtoko, joroko tō poko pyra ehtoko imeĩpo ehtoh waro oehtohkōme.

²⁷ Oũsetykõ onysahkara ehtoko apanarykõ myhtokoxi exikety, oetypotykkõ onysahkara ehtoko roropa.

²⁸ Ahno hnamoryhtao opihpyry onysahkara ehtoko, õkokõ onyryhmara ehtoko, imerohpyry roropa onyripyra ehtoko õkokõ poko. Ywy ase Ritonõpo.

²⁹ – Oẽxirykõ onekaropyra ehtoko imehnomo a tineru apoitohme. Morohne riry popyra mana ipunaka, moro riryhtao oya xine imehnõ neponãmary poko exiiko matose, iirypyrymehxo exiiko roropa matose.

³⁰ Kure rokẽ oserematoht tyritoko, Ritonõpo eahmatohtme oya xine moro ae, tomeseke ehtoko kure rokẽ jeahmatohtme oya xine. Ywy ase Ritonõpo.

³¹ – Ytopyra ehtoko aorihtyã zuzenu maro oturuketomo a ãkorehmapotohtme, joroko tõ poe imeiipo ehtoh waro exiketomo a roropa. Moro iirypyryme mana, ipokoino nuriame exiiko matose. Ywy ase Ritonõpo Oesẽkomo.

³² – Owõtoko xikihme tamuhpomãkõ ãpataka, kure rokẽ tyritoko toto roropa; kure rokẽ kyritoko roropa, Oesẽkomo. Ywy ase Ritonõpo.

³³ – Imehnõ nonory poe aehtyã onyryhmara ehtoko, ononorykõ pona toehse ahtao amaro xine ehtohme.

³⁴ Kure rokẽ tyritoko toto Izyraeu tõ ritohme sã oya xine; imehnõ nonory poe aehtyã pyno ehtoko, katonõme oehtopõpyrykõ sã mã toto Ejitu po. Naeroro katonõ pyno ehtoko osepyno oehtohkõ samo. Ywy ase Ritonõpo Oesẽkomo.

³⁵ – Imehnõ onenekunohpyra ehtoko. Ematonara ehtoko ajohpe ehtoh kuhtoh ke, mosa kuhtoh ke, omoxinety kuhtoh ke, rituru kuhtoh ke, enara.

³⁶ Omoxinety kuhtoh zae exikety rokẽ poko ehtoko, zae rokẽ mõkomo kuhtohme ekamoryhtao, epekatyryhtao, enara. Ywy ase Ritonõpo Oesẽkomo. Kuenepyatose Ejitu poe.

³⁷ – Jomihpyry omipona ehtoko, ynyriphopyry tõ oya xine. Ywy ase Ritonõpo.

20

Iirypyrymãkõ wãnohtoh poko

¹ Mame tõturuse Ritonõpo Moeze a

² ynara tyripotohtme Izyraeu tomo a:

– Tumũkuru ekaroryhtao Izyraeu a, imehnomo a roropa, ritõ panõ Moroke poetoryme ehtohme, mokyro totapasẽme exiiko mana topu ke ahno tomo a.

³ Mokyro zehno exiiko ase, aorihmapõko ase tumũkuru tokarose eya exiryke Moroke eahmatohtme. Moro ke Ytapyĩ Kurã nuriame tyripose eya, moroto jesaryme, jesety kurã nuriame tyrise roropa eya.

⁴ Mame mokyro onyhxiropyra ahno ahtao typonõ ekaroryhtao Moroke a, mokyro onetapara roropa toto ahtao

⁵ ywy roro mokyro wãnohnõko ase, itapyĩ taõkõ maro. Mokaro aropõko ase ypoetory tõ winoino, imaro emero isã tyneponãmarykõ Moroke eahmananomo.

⁶ – Ahno ytoryhtao aorihtyã zuzenu kohmananomo a takorehmapotohtme, mokaro a roropa joroko poko exiketomo a imeiipo ehtoh waro ehtohme, mokyro wãnohnõko ase iirypyry pokoino, aropõko ase ypoetory tõ tae.

⁷ Osekarotoko ya zae ehtoh poko rokẽ oehtohkõme, ywy, Ritonõpo Oesẽkõme jexiryke.

⁸ Jomiry omipona ehtoko, ynyriphopyry oya xine. Ywy ase Ritonõpo, ãpiakanekõme imehnõ wino, ymaro rokẽ oehtohkõme.

⁹ – Tummy pona popyra ehtoh enehporyhtao, tyse pona moro riryhtao roropa ahno a, mokyro totapasẽme exiiko iirypyry epehpyryme iirypyryme

toehse exiryke, tumykō pona popyra ehtoh enehporyke eya mokyro wānohnōko ase.

¹⁰ – Imepỹ pyty poko toehse orutua ahtao totapasēme exīko mana, nohpo roropa totapasēme exīko mana.

¹¹ Tummy pyty poko toehse orutua ahtao, popyra tummy rīko mā ynororo. Naeroro totapasēme exīko mana, nohpo roropa totapasēme exīko, zae pyra toehse toto exiryke.

¹² Tumūkuru pyty poko toehse orutua ahtao, mokaro asakoro ro totapasēme exīko iirypyrykō ehepyryme, zae pyra toehse toto exiryke.

¹³ Orutua imepỹ orutua poko toehse ahtao, mokaro asakoro ro totapasēme exīko mana, nuriame ehtoh poko toehse toto exiryke. Tyrypyrykō ehepmāko mā toto, toorikyrykō ke.

¹⁴ Orutua tyyptase ahtao nohpo maro, jeny maro roropa, moro popyra mana ipunaka. Mokaro oseruao tyahkasēme exīko mā toto, isene ro toto ahtao; moro popyra ehtoh enahnōko mana ypoetory tō rānao.

¹⁵ Okyno maro orutua tōsehse ahtao, mokaro asakoro ro totapasēme exīko mana.

¹⁶ Nohpo tohse ahtao okyno a, mokaro asakoro ro totapasēme exīko mana, morohne ehepyryme.

¹⁷ – Orutua tyyptase ahtao toryxiry maro, tummy ēxiryme ahtao te, tyse ēxiryme ahtao, mokaro asakoro ro taroposēme exīko mā toto ypoetory tō winoino. Ehxirotah moro toryxiry tapoise exiryke orutua a, moro poko tuānohsēme exīko mā toto.

¹⁸ Orutua nohpo poko toehse ahtao munume ahtao, mokaro asakoro ro taroposēme exīko mana ypoetory toh tae. Nuriame toehse toto exiryke ynyripohpyry omipona pyra toehse toexirykōke.

¹⁹ Orutua nohpo poko toehse ahtao, aohpyryme ahtao, mokaro asakoro ro tuānohsēme exīko mā toto oxiekyryme toto exiryke.

²⁰ Orutua tohpyry poko toehse ahtao, inio hxirōko mana. Mokaro asakoro ro tuānohsēme exīko mā toto; typoenoke pyra exīko mā toto.

²¹ Ahno a takorō pyty apoiryhtao tyyptyme, turui pyty apoiryhtao eya tyyptyme, inio hxirōko mana. Zae pyra mana, tumūkue pyra orihnōko mā tofo.

²² – Jomihpyry omipona ehtoko, ynyripohpyry oya xine roropa omipona ehtoko, moro nono ynekarohpyry oya xine aaropopyra xine ehtohme.

²³ Imehnō ahno ehtoh onypoehpyra ehtoko. Mokaro aropōko ase moro nono poe ōmomyrykohtao osesaritohme. Typenekehse ywy mokaro poko, popyra ehtoh poko toto exiryke.

²⁴ Yrome jomiry etapoase: moro nono ekarōko ase oya xine oesarykōme kurano, otyro zamaro exikety. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo; imehnō ahno tō wino kuapiakatose.

²⁵ Morara exiryke okyno tō apiakatoko, torō tō roropa kure exiketō wino nuriame exiketomo. Ywy ro rokē okyno tō menekāko ase, torō tō roropa, nono poro ytoketō maro, nuriame exiketomo te, nuriame pyra exiketō roropa. Ynara tyripōko ase oya xine: nuriame exiketō onōpyra ehtoko, nuriame pyra oehtohkōme.

²⁶ Zae ehtoh poko rokē ehtoko zae rokē jexiryke, Oesēkōme. Kuapiakatose imehnō ahno tō winoino ypoetoryme rokē oehtohkōme.

²⁷ – Aorihtyā zuzenu maro oturuketyme ahno ahtao, orutuame ahtao, nohpome ahtao roropa, joroko tō poko tahtao roropa imeīpo ehtoh waro toehtohme, totapasēme exīko mā toto topu ke. Zae pyra toehse toto exiryke tuānohsēme exīko mana, aorikyry ke topehmasēme exīko mana.

21

Ritonõpo nyripohpyry oturuketomo a

¹ Mame Ritonõpo tõturuse Moeze a ynara tyripotohme oturuketomo a, Arão mûkuru tomo a, ipakomotyamo a roropa:

– Nuriame pyra ehtoko oekyry toorihse ahtao. Ekepyry anapopyra ehtoko zonemyry poko oekyryme ahtao ro.

² Yrome ameke pyra oekyryme ahtao, asame ahtao, onyme ahtao, omûkurume, oëxiryme ahtao te, ãkorõme, oruime ahtao te,

³ ooryxiry tynioke pyra, atapyĩ tao exiketyme ahtao, apoĩko mase.

⁴ Yrome tynioke ooryxiry toorihse ahtao ekepyry anapopyra exiko, nuriame pyra ehtoko ipoko.

⁵ – Tûsety onysahkara oturuketõ mana, osetypokara te, typihpyry onysahkara roropa tyekyry hnamoryhtao.

⁶ Zae ehtoh poko anamonohpyra mã toto, nuriame pyra toehtohkõme, Ritonõpo nyripohpyry omipona. Okyno tõ enehnõko mã toto etapatohme jahkatohme, tynekaroryme Ritonõpo a. Moro mã tonahsẽme sã Ritonõpo a mana. Naeroro nuriame pyra tahtao xine rokẽ, ytõko mã toto Ritonõpo êpataka.

⁷ Tapiakase mã toto imehnõ wino Ritonõpo êpataka ytotohme erohse. Morara exiryke pytara mã toto imeimehnõ poko aexihpyry maro te, turumekase ropa aexihpyry maro te, orutua poko exipitopyra exikety maro rokẽ pytãko mana.

⁸ Tonahsẽ enehnõko oturukety mana tynekaroryme Ritonõpo a. Naeroro zae rokẽ exiketyme, nuriame pyra oturukety ekarõko ahno mana. Ywy ase Ritonõpo. Zae rokẽ ase nuriame pyra, ypoetory tõ Izyraeu tõ tymenekase ya zae rokẽ toto ehtohme roropa, nuriame pyra.

⁹ – Imeimehnõ poko toehse oturukety ãxiry ahtao, tummy hxirõko mana; tuãnohsẽme exiko mana, tyahkasẽme exiko aorihtohme apoto ke.

¹⁰ – Oturukety imehxo exiketyme tymenekase, zupuhpyry typopase ahtao azeite kurã ke, Ritonõpo kyryry ke, oturukety zupõ tamuruse roropa ahtao eya; morara exiryke tûsety onekurinakehpyra mã ynororo, tupõ onyxihkara roropa mana aorihtyã hnamoryhtao.

¹¹ Aorihtyã ekepyry anapopyra mana, tumyme ahtao ro, tyseme ahtao roropa, nuriame toexiryino. Nuriame toehse ynororo ahtao

¹² aomomyryhtao Ritonõpo Tapyĩ Kurã taka, nuriame moro rĩko mana. Ywy ase Ritonõpo.

¹³ Oturukety imehxo exikety pytãko mana imehnõ maro exipitopỹ maro rokene;

¹⁴ pytỹpo maro pytara mana, imepỹ nurumekahpyry maro pytara roropa te, imeimehnõ poko exikety maro pytara mana, mokarohne anapoipyra mana tyytytyme. Orutua poko exipitopyra exikety maro rokẽ pytãko mana, Izyraeume exiketyme mokyro ahtao,

¹⁵ kure rokẽ ipoenõ, ipakomotyã roropa ehtohme nuriame pyra. Ywy ase Ritonõpo, ya mokyro tapiakase oturukety ehtohme.

¹⁶ Mame ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

¹⁷ – Oturuko Arão a, apakomotyã kurãkõ ahtao rokẽ tonahsẽ enehnõko mã toto tynekaroryme ya. Jũme moro ynyripohpyry omipona ehtoko.

¹⁸ Orutua kõ kure rokẽ exiketõ omõnõko mã toto tynekarory maro jêpataka: tonurãkara omõpyra mana, ahmitahpyryme exikety te, ãmyhpoppyra exikety te, zoko poko tynyrohke exikety te,

¹⁹ emahpoppyra exikety te, jaxiry aehtahkahpyry ahmitahpyry te,

²⁰ tupue exikety te, kae pyra zuātahpyry exikety te, tyrohsē hpe exikety enuru ao te, tyrohsē hpe exikety ipihpyry poko te, emukahpyry, enara.

²¹ Orutua kō emero oturukety Arão pakōme ahtao, jaxiry miramirame exiketyme ahtao tonahsē onehpyra mana tynekaroryme ya; emero nuriame exiketō ahtao tynekarory onekaropyra mā toto ya, jotyme.

²² Moro tonahsē enahnōko mokyro mana, ahno nekarohpyry ya, inekarohpyry kurāme ahtao te, inekarohpyry kure kuhse ahtao roropa.

²³ Yrome oehpyra mana Osa Kurā Kuhse kamisā pūtokoxy te, oehpyra roropa mana apoto apō pūtokoxy, kure pyra exiketyme exiryke, morohne ykyryry asakoro nuriame kamexiporyino. Ywy ase Ritonōpo. Morohne tapiakase ya nuriame pyra ehtohme.

²⁴ Moro emero tokarose Moeze a, Arão tomo a, imūkuru tō maro, Izyraeu tō maro emero.

22

Ahno nekarotyā tapiakase kurāme ehtohme

¹ Mame tōturuse Ritonōpo Moeze a

² ynara tyripotohme Arão tomo a imūkuru tō maro:

– Tomeseke ehtoko kure rokē ahno nekarotyā ritohme oya xine, ya tokarose exiryke, jesety nuriame onyripyra oehtohōme. Ywy ase Ritonōpo.

³ Apakomotyā nuriame ahtao ahno nekarory kurā etaparyhtao tynekaroryme ya, jūme oturuketyme pyra exīko mokyro mana. Sero ynyripohpyry oya xine jūme aomipona exikehpyra exīko matose. Ywy ase Ritonōpo.

⁴ – Arão pakomotyā tyrohsē hpe popyry ahtao ipihpyry poko te, kunu tūtaryhtao jā ae otuhpyra mana ahno nekarotyā poko ya. Toekurākase ropa ahtao rokē, nuriame pyra toehse ahtao moroto otuhnōko ropa mana. Nuriame exīko oturukety mana nuriame exikety tapose ahtao eya, ahno ekepyry aporyke eya. Nuriame exīko mana jeipyry tutūtase ahtao jā ae te,

⁵ onokyro nuriame exikety tapose ahtao eya, ahno nuriame exikety tapose ahtao eya, enara.

⁶ Nuriame exīko mana xixi omōtoh pona, mame toepyse ahtao rokē ahno nekarotyā kurā po otuhnōko mana.

⁷ Mame xixi tomōse ahtao nuriame pyra exīko mana, otuhnōko mana ahno nekarotyā kurā po, morohne mokyro zohme exiryke.

⁸ Tamoreme toorihse okyno ahtao ipū onōpyra mana, tosekase ahtao onokyro tomo a ipū onōpyra mana. Mokyro pū tōse ahtao eya nuriame exīko mana. Ywy ase Ritonōpo Jumāme Exikety.

⁹ – Oturuketō emero ynyripohpyry omipona exīko mā toto; moro omipona pyra toehse toto ahtao iirypyryme exīko mā toto, aorikyry ke tuānohsēme exīko mā toto. Ywy ase Ritonōpo, tapiakase toto ya nuriame pyra toto ehtohme.

¹⁰ – Oturuketō rokē jekyry tō maro otuhnōko mā toto ahno nekarotyā kurā po. Katonomo te, itapyī tao nyhketomo, oturuketō poetory tō roropa otuhpyra mā toto, ahno nekarotyā kurā po.

¹¹ Yrome inamotokō topekahse ahtao eya te, tonuruse exiketō roropa itapyī tao otuhnōko mā toto ahno nekarotyā kurā po.

¹² Oturukety ēxiry niotaryhtao orutua maro, oturukety kara, otuhpyra exīko mana ahno nekarotyā kurā po.

¹³ Pytŷpome toehse ahtao, turumekase ynororo ahtao inio a, tumūkue pyra ynororo ahtao, tooehse ropa ahtao tumy tapyī taka ropa moroto ehse poetome toehtopōpyry samo, otuhnōko mana ahno nekarotyā kurā po. Oturuketō rokē jekyry tō maro otuhnōko mā toto ahno nekarotyā kurā po.

14 – Imepÿ oturukety ekyryme pyra ahtao, tuaro pyra ahtao, ahno nekarotyã kurã tõse ahtao eya, moro epehmãko mana oturukety a tõsẽ epehpyry maro me exikety maro.

15 Oturuketõ tomeseke sã exïko mã toto ahno nekarotyã kurã poko, tokarose exiryke Ritonõpo a, nuriame exipyra ehtohme.

16 Ahno nekarotyã Ritonõpo a onõpopyra mã toto imehnomo a, oturuketõ ekyryme pyra exiketomo a. Tõse ahtao mokaro a zae pyra exïko mã toto, tuãnohsẽme exïko mã toto. Ywy ase Ritonõpo, ahno nekarotyã rïko ase kurãme.

Inyripohpyry okyno tõ poko tokarosẽme

17 Mame tõturuse Ritonõpo Moeze a,

18 ynara tyripotohme Arão a, imũkuru tõ maro, Izyraeu tõ maro emero:

Okyno enepyyryhtao Izyraeu tomo a, imehnomo a roropa tynekaroryme Ritonõpo a jahkatohme tytororo te, tõmihpyry zae ehtohme te, tamoreme tynekarory ekarory se tahtao,

19 okyno orutua kure exikety rokẽ kure mana. Pui ahtao te, kaneru te, poti roropa kure mã toto

20 tynyrohke pyra exiketyme ahtao. Okyno kure rokẽ exikety tonehse ahtao Ritonõpo zamaro mana.

21 Okyno tonehse ahtao tynekaroryme osepeme ehtohme te, tõmihpyry omipona ehtohme te, tamoreme ekarory se tahtao, okyno atapuropyra exiketyme ahtao rokẽ kure mana. Pui mũkurume ahtao te, kaneru te, poti roropa, atapuropyra exiketyme ahtao rokẽ kure mana.

22 Okyno tonurẽkara onenehpyra ehtoko onekarorykõme Ritonõpo a te, ãtakamatyã onenehpyra ehtoko, tynyrohke exikety, zuzu hpe te, oxi hpe ahtao, imepÿ tyrohsẽ ipihpyry poko ahtao roropa, mokarohne onenehpyra ehtoko onekaroryme Ritonõpo zohme.

23 Amoreme xine okyno ekarory se awahtao xine onekarorykõme, pui mũkuru te, kaneru tynyrohke ro exikety kure ro mã repe. Yrome õmihpyry zae ehtoh epehpyryme mokyro onekaropyra ehtoko.

24 Okyno onenehpyra ehtoko onekarorykõme Ritonõpo a emuru nuriame ahtao, tapurose ahtao, touse ahtao, tysahkase ahtao. Morohne zae pyra onekarorykõme mana Ritonõpo a Izyraeu tõ nonory po.

25 Mokaro sã exiketõ ekarory se imehnõ nonory põkõ ahtao tynekarorykõme Ritonõpo a, anapoipyra ehtoko. Nuriamãkõ se pyra Ritonõpo mana.

26 Ynara tykase roropa Ritonõpo Moeze a:

27 – Okyno tonuruse ahtao, pui te, kaneru te, poti roropa, ah tyse maro nexi toto 7me ãmepyyry pona. Moromeiõpo mokyro enepyyry se awahtao enehnõko mase onekaroryme Ritonõpo zohme.

28 Toiro ãmepyyry ae pui onetapara ehtoko ipoenõ maro onekaroryme Ritonõpo a te, kaneru ipoenõ maro te, poti ipoenõ maro, enara.

29 Okyno etaparyhtao oya xine onekarorykõme “Kure mase” katohme ya, Ritonõpo Oesẽkomo a, ynyripohpyry omipona ehtoko moro poko zae oehtohkõme, yzamaro onekarorykõme ehtohme.

30 Onekarohpyry pũ õnõko matose toiro ãmepyyry ae, emero, akoipyry pyra ehtohme yrokoro. Ywy ase Ritonõpo.

31 – Ynyripohpyry tõ omipona ehtoko. Ywy ase Ritonõpo.

32 Popyra ehtoh poko pyra ehtoko nuriame jesety kurã onyripyra ehtohme, Izyraeu tõ emero kure jehtoh ekarotohme! Ywy ase Ritonõpo. Tapiakase matose ya ypoetoryme oehtohkõme.

33 Kuenepyatose Ejitu poe Oesẽkõme jehtohme. Ywy ase Ritonõpo.

23

Atākyematoh tonō Ritonōpo eahmatohme

¹ Mame tōturuse Ritonōpo Moeze a
² ynara tyripotohme Izyraeu tomo a atākyematoh tonō ritoh poko Ritonōpo eahmatohme:

Oserematoh poko

³ Erohnōko matose 6me ěmepyyry ae, yrome ěmepyyry 7mā po oserematohme mana Ritonōpo omi poe. Moro ae erohpyra ehtoko. Oserematohme mana Ritonōpo poko oehtohkōme emero oesarykō po.

Oseahmatoh Paxikoa, Wyi Iporutatoh maro pyra (Exutu 12.1-20; Numeru 28.16-25; Teuteronomiu 16.1-8)

⁴ Ynara atākyematoh rīko matose Ritonōpo eahmatohme, oseahmatoh ěmepyyry toehse ahtao.

⁵ Oseahmatoh tapyi tō Epozakuroko Ritonōpo nenyokyhpyry ytotoöpopyry poko, Ritonōpo Oesēkō eahmapitōko matose ikohmamyry ae ro ěmepyyry 14mā po, nuno apitorymā po.

⁶ Yrokokoro ěmepyyry 15mā po moro nuno poro Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra tyripitōko matose, Ritonōpo Oesēkō eahmaryme. 7me ěmepyyry ae moro oseahmatoh poko pāo ohnōko matose iporutatoh maro pyra exikety.

⁷ Moro ěmepyyry apitorymā po moro oseahmatoh poko erohpyra exīko matose emero porehme, oximōnōko matose emero porehme Ritonōpo eahmatohme.

⁸ 7me ěmepyyry ae anapyrykō enehtoko onekarorykōme Ritonōpo a. Mame ěmepyyry 7mā po oximōtoko ropa Ritonōpo eahmatohme. Moro ěmepyyry ae erohpyra exīko matose emero porehme.

Oseahmatoh Tŷkyryry Apoitoth poko

⁹ Mame tōturuse Ritonōpo Moeze a,

¹⁰ Izyraeu tō zurutohme:

– Tomōse awahtao xine moro nono pona, ynekarory pona oya xine, tiriiku apoipitoryhtao oya xine, anapoihpyry osemazuhme toiro tymōse aroko oturukety a.

¹¹ Oserematoh mykapo moro tymōse tiriiku enehnōko oturukety mana Ritonōpo ěpataka Ritonōpo zamaro oehtohkōme.

¹² Moro ěmepyyry ae ro okyno enehnōko matose onekarorykōme Ritonōpo a jahkatohme tytororo, toiro kaneru mūkuru maro toiro jeimamyry exikety, kurā rokene.

¹³ Mokyro maro tiriiku apohpyry enehnōko matose 2 kirume otoxie azeite maro. Moro tyahkase ahtao typoxine exīko Ritonōpo a mana. Enehtoko roropa eukuru onekarorykōme toiro rituru uwa eukuru jehnahpyry.

¹⁴ Tiriiku onenahpyra ehtoko, exipyra ro ahtao te, tupuruse ahtao te, pāome tyrise ahtao, onekaropyra ro awahtao xine onekarorykōme Ritonōpo a. Sero ynyripohpyry oya xine omipona ehtoko emero oesarykō po, amarokomo opoenōkomo, apakomotyā roropa, jūme.

Oseahmatoh Tapyi Pizarara poko 50me ěmehtoh po (Numeru 28.26-31; Teuteronomiu 16.9-12)

¹⁵ – Mame moro tiriiku apitorymā tonehse oya xine ahtao onekarorykōme Ritonōpo a, 7me semana aropotoko.

¹⁶ Moromeiŋpo yrokokoro, 50me ěmepýry taropose ahtao tiriiku apitorymã tokarose ahtao Ritonõpo a, imepŷ tykyrysã enehtoko onekarorykõme Ritonõpo a, anapoihpyrykõ poe.

¹⁷ Emero tapyi esẽ asakoro pão tõ enehnõko, tiriiku kurã risemy iporutatoŋ maro tyrihpyry. Toiro pão 2 kirume exiketyme exiiko mana. Moro pão tõ onekarorykõme exiiko mana Ritonõpo Oesẽkomo a.

¹⁸ Moro pão tõ maro 7me kaneru mũkuru tõ enehnõko matose, toiro jeimamyry nae exiketomo, kure rokẽ exiketomo, toiro pui mũkuru maro te, asakoro kaneru tõ maro. Mokarohne etapãko matose, jahkatoŋme tytororo onekarorykõme Ritonõpo a, moro tiriiku maro te, uwa eukuru jehnahpyry maro. Moro tonahsẽ zatyry typoxine exiiko Ritonõpo a mana.

¹⁹ Toiro poti etapako roropa jahkatoŋme, oorypyrykõ korokapotoŋme te, asakoro kaneru tõ maro, toiro jeimamyry nae exiketomo onekarorykõme osepepe ehtoŋme.

²⁰ Mokaro kaneru asakoro etapãko oturukety mana jahkatoŋme tynekaroryme Ritonõpo a pão tõ maro tynekarory kurãme Ritonõpo a. Morohne ahno nekarohpyry kurã oturuketõ zohme exiiko mana.

²¹ Moro ěmepýry ae erohpyra exiiko matose emero porehme, oximõnõko roropa matose Ritonõpo eahmatoŋme. Moro ynyriphopyry oya xine omipona ehtoko emero oesarykõ po, amarokomo, opoenomo te, apakomotyã roropa, jũme.

²² – Tiriiku tõkehko tapoise ahtao oya xine otupikõ po moro onysahkara ehtoko tupito ehpikuroko, ytopyra ropa ehtoko otyro akoĩpyry apoise. Moro inomoko tymõkomokãkara napyryme, imehnõ nono poe aehtyã napyryme, enara. Ywy ase Ritonõpo Oesẽkomo.

Oseahmatoŋ Jeimamyry Kasenato poko (Numeru 29.1-6)

²³ Mame tõturuse Ritonõpo Moeze a

²⁴ ynara Izyraeu tõ zurutoŋme:

– Ěmepýry apitorymã po, nuno 7mã po oserematoŋme mana atãkyematoŋme jeahmatoŋ poko, rue tõ etory poko; oximõtoko emero porehme Ritonõpo eahmatoŋme.

²⁵ Moro ěmepýry ae erohpyra ehtoko, tonahsẽ enehtoko onekarorykõme Ritonõpo Oesẽkomo a.

Ěmepýry Ahno Rypyry Korokatoŋ poko (Rewitiku 16.29-34)

²⁶ Mame tõturuse Ritonõpo Moeze a:

²⁷ – Ěmepýry 10me aehtoŋ ae, nuno 7mã po, ahno rypyry korokatoŋme exiiko mana. Moro ěmepýry ae otuŋpyra ehtoko emero porehme te, tonahsẽ enehtoko jahkatoŋme onekarorykõme Ritonõpo Oesẽkomo a.

²⁸ Moro ěmepýry ae erohpyra ehtoko, moro ae okyno totapasẽme exiiko jahkatoŋme onekarorykõme Ritonõpo Oesẽkomo a, oorypyrykõ korokapotoŋme.

²⁹ Moro Ěmepýry Ahno Rypyry Korokatoŋ ae tonahsẽ enapyryhtaŋo ahno a, mokyro taroposẽme exiiko mana Izyraeu tõ htae.

³⁰ Moro ěmepýry ae erohtoŋ poko toehse ahno ahtao, ywy roro mokyro enahkapõko ase.

³¹ Moro ěmepýry ae erohpyra ehtoko; emero oesarykõ po, amarokomo, opoenomo te, apakomotyamo, jũme moro ynyriphopyry omipona exikehpyra ehtoko.

³² Xixi omōtoḥ poe ěmepýry 9me aehtoḥ po xixi omōtoḥ pona ěmepýry 10me aehtoḥ pona, oserematoḥme exīko mana Ritonōpo omi poe, moro ěmepýry ae otuḥpyra matose emero poreḥme.

*Oseahmatoḥ Tapyi Písarara poko
(Numeru 29.12–30.1)*

³³ Tōturuse Ritonōpo Moeze a

³⁴ ynara tyripotoḥme Izyraeu tomo a:

Ěmepýry 15me aehtoḥ po, nuno 7mā po Oseahmatoḥ Tapyi Písarara poko exīko mana. Moro oseahmatoḥ ae Ritonōpo Imehxo Exiketý eahmāko matose, 7me ěmepýry aropōko matose moro poko.

³⁵ Ěmepýry osemazupu po oximōnōko matose Ritonōpo eahmatoḥme, eroḥpyra exīko matose emero poreḥme.

³⁶ Kokoro rokē tonahsē enehnōko matose jahkatoḥme onekarorykōme Ritonōpo Oesēkomo a, 7me ěmepýry ae moro rīko matose. Mame ěmepýry 8me aehtoḥ po oximōnōko matose emero poreḥme Ritonōpo eahmatoḥme, tonahsē zahkatoḥme roropa onekarorykōme eya. Moro ěmepýry ae Ritonōpo eahmary poko rokē exīko matose oximōme, eroḥpyra matose emero poreḥme.

³⁷ (Morohne oseahmatoḥ tonō mā imoihmākō oximōtoḥme, Ritonōpo Tosēkō eahmatoḥme. Moro poko ōseahmarykoḥtao tonahsē enehnōko matose jahkatoḥme onekarorykōme Ritonōpo a, okyno tō zahkatoḥme tytororo, tiriiku tōkehko, okyno tomo, uwa eukuru jehnahpyry onekarorykōme. Emero oseahmatoḥ tonō tyrise eya xine ěmepýry po, nuno po, Ritonōpo nyripohpyry omi poe.)

³⁸ Morohne maro oserematoḥ tonō tapiakase Ritonōpo eahmatoḥme Tosēkōme, Oseahmatoḥ tonō tyritoko te, onekarorykō enehtoko Ritonōpo a imehnō nekarory tō maro te, onekarorykō ōmihpyrykō anamonohpyra oehtoḥkōme te, onekarorykō amoreme xine ekarory se oehtoḥkō roropa Ritonōpo a.)

³⁹ Ōkyryrykō tapoikeḥse aḥtao oseahmatoḥ rīko matose Ritonōpo eahmatoḥme Oesēkomo. Moro oseahmatoḥ exipitōko ěmepýry 15me aehtoḥ poe, nuno 7mā po. Mame oseahmāko ěmepýry 22me aehtoḥ pona. Ěmepýry osemazuhmā po etyḥpyrymā po roropa eroḥpyra exīko matose.

⁴⁰ Ěmepýry osemazuhmā po epery apoīko matose, wewe kurā epery, marariary tōkehko sahkāko roropa matose, wewe amoriry roropa tarýke exiketomo. Mame 7me ěmepýry ae oseahmāko matose, kure Ritonōpo riry poko, Oesēkomo.

⁴¹ Jūme, emero jeimamyry ae, nuno 7mā po moro oseahmatoḥ rīko matose 7me ěmepýry ae.

⁴² Mame moro 7me ěmepýry ae Izyraeu tō emero exīko tapyi tō písarara tao, moro wewe amoriry risē tao,

⁴³ wenikeḥpyra toto ehtoḥme, ipoenomo te, ipakomotýā roropa jūme typoetory tō tyripose Ritonōpo a tapyi tō písarara taka, Ejitu poe tarose toto aḥtao eya. Ritonōpome mana, Oesēkomo.

⁴⁴ Moro sā Ritonōpo nyripohpyry tokarose Moeze a Izyraeu tomo a, oseahmatoḥ tonō riry poko eya xine, Ritonōpo Imehxo eahmatoḥme, Tosēkōme.

24

*Ezuru apony
(Exutu 25.31-40; 27.20-21)*

1 Mame tōturuse Ritonōpo Moeze a ynara tyripotohme

2 Izyraeu tomo a: Azeite kurā enehtoko ezuru ezehpyra ehtohme Tapyi Kurā tao.

3 Kokoro rokē kokonie pukuro nāparina tō zukāko Arāo mana ezuru apō po, saereh kakehpyra ěmehtohme moroto Ritonōpo, Izyraeu tō Esē ěpataka, kamisa poe jarānaka, Ritonōpo omiry ě etonie. Sero ynyripohpyry omipona ehtoko, amarokomo, opoenomo te, apakomotyā roropa jūme jomiry omipona exikehpyra oehtohkōme.

4 Moro nāparina tō zuru kurākāko Arāo mana ezuru apō uuru risē po, ezehpyra ehtohme Ritonōpo ěpataka.

Pāo ritopōpyry Ritonōpo ěpataka

5 12me pāo tō tyriko, toiro ahtao asakoro kirume ehtohme, tiriiku kure apohpyry risemy,

6 tyritohme meza uuru risē pona Ritonōpo Oesēkō ěpataka. Moro pāo tō tyriko asakoro atakenaka ehtohme, 6me toiro atakenaka ehtohme, 6me zakorō atakenaka ehtohme.

7 Moro atakenaka exiketō pona ixtaratu kurā tyriko enetupuhpotohme moro pāo tō emero tokarose Ritonōpo a tonahsēme.

8 Emero oserematoh ae, jūme, pāo tō rīko Oturukety imehxo exikety mana atakenaka, meza pona Ritonōpo ěpataka. Moro pāo tō enetupuhpotohme mā kehko jūme osepeme Izyraeu tō ehtoh poko Ritonōpo maro.

9 Naeroro jūme Arāo tō napyryme exīko mana ipakomotyā maro. Moro pāo kure kuhse mana tokarose exiryke Ritonōpo a tonahsēme; morara exiryke moro pāo ohnōko oturuketō mana osa kurā tao.

Ahno rypyry tuānohse

10 Mame orutua nexiase Ejitu pō mūkuru Izyraeu nohpory maro. Mokyro nohpo esety Seromiteme nexiase, Tipiri ěxiry, Tā tō ekyryme nexiase. Mame tupito po ahtao tātatapoipitose ynororo Izyraeume exikety maro.

11 Atatapoiryhtao tomiase ynororo xihpyryme, Ritonōpo tosehtose eya popyra ehtoh enehpotohme. Mokyro tarose eya xine Moeze a,

12 āpuruhpyry tao tynomose eya xine, Ritonōpo omiry etatohme otara tyko mokyro ritohme.

13 Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

14 – Mokyro arotoko pata poe jarānaka. Mame mokaro, aomiry etahpōkomo tomary rīko mā toto mokyro zuhpokoxi, mame mokyro etapāko mā toto imoihmākomo topu tō ke.

15 Ynara kaxiko ahno a: “Popyra Ritonōpo Oesēkō tyripose mokyro a. Naeroro tyrypyry epehmāko mana.

16 Taorihmaposēme exīko mana imoihmākomo a topu tō ke. Izyraeume exikety me ahtao te, imepỹ nono pōme ynororo ahtao otara kara; popyra Ritonōpo esety tyripose ahtao taorihmaposēme exīko mana.

17 – “Imepỹ etapahpono taorihmaposēme exīko mana.

18 Imepỹ eky totapase ahtao ahno a, esemy a imepỹ okyno ekarōko mokyro mana isā exikety me ipunaka, mokyro eky myakāme.

19 Imepỹ tyryryhmase ahtao ahno a, isaaro mokyro ryhmāko roropa toh mana inyrihpyry sā ipunaka:

20 zehpo tytahkase eya ahtao, isaaro jehpyry tahkāko toh mana; enuru typosohkase ahtao, isaaro enukāko roropa mā toto; imepỹ zery tytahkase ahtao, isaaro jery tahkāko roropa toh mana; tapurose ahtao, apurōko roropa mā toto isaaro.

²¹ Okyno etaparyhtao imepÿ eky, mokyro esë epehmãko roropa toh mana ipanõ ke. Ahno etaparyhtao, totapasëme exïko mokyro mana.

²² Moro nyriphopyry oxisã mã oya xine Izyraeume exiketomo a, imehnomo a roropa. Ywy ase Ritonõpo Oesëkomo.”

²³ Mame moro emero tokarose Moeze a Izyraeu tomo a. Mame mokyro popyra Ritonõpo esety popyra rihpono tarose mya pata poe. Moroto totapase ynororo eya xine topu tõ ke. Moro ke emero tyrise eya xine Ritonõpo nyriphopyry ae ro Moeze a.

25

Jeimamyry 7mano (Teuteronomiu 15.1-11)

¹ Mame tõturusse Ritonõpo Moeze a ypy Xinai po

² ynara tyriptomheme Izyraeu tomo a:

Toeporehkase awahtao xine ynekarory pona ononorykõme, 7me, 7me jeimamyry taropose ahtao, jomi poe otupikõ anarykara ehtoko.

³ 6me jeimamyry ae otupikõ arykãko matose, uwa zoko amoriry tõ sahkãko matose te, anarykahpyrykõ epery apoïko matose.

⁴ Yrome jeimamyry 7mã po ononorykõ oserematomheme exïko mana, Ritonõpo imehxo Ehtoh enetupuhomheme. Moro jeimamyry ae otupikõ anarykara exïko matose, uwa amoriry onysahkara exïko matose, enara.

⁵ Tamoreme tiriiku toperytase ahtao, moro epery anapoipyra ehtoko, uwa amoriry tõ onysahkara ehtoko, uwa epery anapoipyra roropa ehtoko. Jeimamyry oserematomheme exïko mana ipunaka, nono oserematomheme.

⁶ Otupikõ anarykara ahtao ro moro jeimamyry ae, tonahsëme exïko mana anapyrykõme, anamotokõ napyryme, topehke erohketõ napyryme imehnõ nonory poe aehtyã napyryme te,

⁷ okyno tõ napyryme te, onokyro tõkehko napyryme ona po, enara. Tykyrysã emero ahtatyã tonahsëme exïko mana.

Jeimamyry Emyhpokatoh ropa poko

⁸ 7me 7mãkõ jeimamyry kuhnõko matose, atapona 49me jeimamyry ehtohme.

⁹ Mame ãmepyry 10me ehtoh po, nuno 7mã po, Ëmepyry Ahno Rypyry Korokatohme mana, ahno aropoko rue etotohme ononory poro porehme.

¹⁰ Moro jeimamyry 49me jeimamyry mykapo, jeimamyry aosanumatyã myhpokatohme exïko ropa mana Ritonõpo omi poe. Moro ae imoihmãkõ zurũko matose: emero porehme sero nono põkõ tymyhpokasëme ropa exïko mã toto. Moro jeimamyry ae emero ahno, ekamotyã imehnõ namotome aehtyã oehnõko ropa mã toto imyhpokatyã ropa tyekyry tomo a ropa; nono roropa ekarohpyry ahtao, esë apitorymã apoïko ropa mana.

¹¹ Moro jeimamyry ae otupikõ anarykara matose, tiriiku anapoipyra matose tamoreme tahtase ahtao, uwa amoriry onysahkara exïko matose, uwa epery anapoipyra roropa matose.

¹² Moro Jeimamyry Emyhpokatoh ropa mana, tapiakase jeimamyry kurãme Ritonõpo nyriphopyry ae, moro ae otuhnõko matose moroto, tamoreme ahtatyã enahnõko matose.

¹³ Moro Jeimamyry Emyhpokatoh ae tupito tõ ekamotyã apoïko ropa esë osemazuhme aexihpyry ropa mana.

¹⁴ Nono epekatyryhtao oya, ekamoryhtao roropa oya, imehnõ onymo-tyëkara ehtoko typynehxo epehmapory poko.

15-16 Epehpyry menekāko matose jeimamyry kukuruhtao Jeimamyry Emyhpokatoh ropa poe; ynara exiryke nono nymyry onepekahpyra matose, jeimamyry ae tykyrysā apoīko rokē matose. Naeroro epekahne a epehpyry enyhtōko matose jeimamyry tō kuhnōko Jeimamyry Emyhpokatoh ropa poe; ekamone roropa jeimamyry kuhnōko mana otāto ise ro Jeimamyry Emyhpokatoh ropa pona. Tuhkehxo jeimamyry ise ro ahtao epehpyry typynehxō exīko mana, tuhke pyra ise ro ahtao typyne hkopyra nono epehpyry exīko mana.

17 Imehnō onymotyēkara ehtoko typynehxō epehmapory poko; Ritonōpo Oesēkō omipona ehtoko. Ywy ase Ritonōpo.

Jeimamyry 7mano

18 Ritonōpo omihpyry omipona ehtoko, inyripohpyry tō roropa oya xine omipona ehtoko towomase oehtohkōme moro nono po.

19 Tykyrysā ahtāko mana, anapyrykō apoīko matose, opune xine exīko mana, mame towomanēke exīko matose, emero porehme.

20 Yrome otarame ahno ynara ekaropōko: Otāto tonahsē exīko nae jeimamyry 7mā po otyro anarykara emero ahtao, apoitoh po pyra ahtao roropa?

21 Ezuhtoh ynara mana: jeimamyry 6mā po kure rokē nono rīko Ritonōpo mana, itamurumehxo ahtāko mana, mame ōkyryrykō apoīko matose oseruao jeimamyry pune ehtohme.

22 Mame otupikō tarykase ahtao oya xine jeimamyry 8mā po tonahsē enahnōko ro matose anapoihpyrykō jeimamyry 6mā po, anapyrykō ipune exīko mana apoitoh jeimamyry 9mā pona.

Ritonōpo nyripohpyry nono esēme ehtoh poko

23 Nono esēme Ritonōpo mana; naeroro nono topekahse ahtao ahno a jūme pyra moro nono esēme exīko mokyro mana. Esēme nymyry Ritonōpo mana, katonōme rokē sytatose eya, axītao rokē osesarīko sytatose inonory po.

24 Nono tokamose ahtao, esemỹpyry apitorymā osemazuhme epekahnōko mana, epekatyry se tahtao rokene.

25 Izyraeume exikety tytineruke pyra toehse ahtao, tynonory zokonaka ekamory se toehse tahtao, jekyry amēke pyra exikety moro nono epekatyry se tahtao, epekahnōko mana.

26 Yrome tyekye pyra ahno ahtao inonory epekahtohme, otarame imeīpo tytineruke exīko ropa mā ynororo, mame moro nono tynekarohpyry epekatyry se exīko ropa mana.

27 Moro nono epehmāko mana, jeimamyry tō kuhnōko: otāto tykyrysā apoitoh exīko nah imepỹ Jeimamyry Emyhpokatoh ropa pona? Mame moro epehmaryke tynonorỹpyry esēme exīko ropa mana.

28 Yrome itinerū ipune pyra ahtao moro nono epekahtohme, moro nono exīko ro epekatyhpō maro imepỹ Jeimamyry Emyhpokatoh ropa pona. Mame moro Jeimamyry Emyhpokatoh ropa ae moro nono apoīko ropa esemỹpyry apitorymā mana.

29 Tapyi tokamose ahtao ahno a pata apuruhpyryme exikety po, tytapyinỹpyry epekatyry se ropa tahtao toiro jeimamyry anaropopyra ro ahtao epekahnōko ropa esemỹpyry mana.

30 Yrome toiro jeimamyry taropose ahtao, tytapyinỹpyry onepekahpyra ropa ahtao, jūme moro tapyi epekatyhpō tapyīme exīko mana ipoenō maro, ipakomotyā maro. Mame Jeimamyry Emyhpokatoh ropa toehse ahtao moro tapyi anapoipyra ropa esemỹpyry apitoryme aexihpyry mana.

³¹ Yrome tapyi pata po ahtao, apuru pyra pata ahtao, nono sã rokẽ exiõko mana. Esemõpyry apitorymã tytapyinõpyry epekatyry se ropa ahtao epekahnõko ropa mana. Mame Jeimamyry Emyhpokatoh ropa toehse ahtao esemõpyry apitorymã moro tapyi esẽme exiõko ropa mana.

³² Jũme tytapyinõpyrykõ epekahnõko rewita tõ mana typatarykõ po ise tahtao xine.

³³ Yrome tytapyi tokamose ahtao rewita a, typatary po, mame moro tapyi onepekahpyra ropa ahtao eya, Jeimamyry Emyhpokatoh ropa toehse ahtao moro tapyi ikyryryme exiõko ropa mana; ynara exiryke, tapyi tõ rewita tõ patary tõ po jũme rewita tõ kyryryme exiõko mana Izyraeu tõ nonory po.

³⁴ Yrome ona te, tupito tõ roropa rewita tõ patary zomye onekamosaromepyra matose; rewita tõ kyryryme morohne exikehpyra mã kehko, jũme.

Inyriophpyry tymõkomokãkara poko

³⁵ Izyraeume exikety tymõkomoke pyra toehse ahtao, aetuarimaryhtao mokyro akorehmatoko. Ipyno ehtoko imehnõ nono poe aepyhpyry samo, isene ro aehtohme amaro xine.

³⁶ Axĩtao rokẽ tineru ekaroryhtao eya, moro motye onepehmapopyra ehtoko eya. Ritonõpo nyriophpyry omipona ehtoko, isene ro mokyro ehtohme amaro xine.

³⁷ Axĩtao rokẽ tineru tokarose oya xine ahtao eya moro motye onepehmapopyra ehtoko eya, tonahsẽ ekamoryhtao eya, epehpyry onymotyẽkara ehtoko tuhke tineru apoitohme.

³⁸ Moro Ritonõpo Kuesẽkõ nyriophpyryme mana kyya xine. Ejitu poe kuenepyatose sero nono ekarotohme kyya xine Kanaã po, Kuesẽkõme aehtohme roropa.

Ritonõpo nyriophpyry namoto tõ poko

³⁹ Izyraeume exikety tymõkomoke pyra toehse ahtao ipunaka, mame tõsekarory se toehse ahtao oya anamotome tineru apoitohme, mokyro onyrohmanohpyra ehtoko namotome.

⁴⁰ Topehke erohketyme rokẽ mokyro tyritoko, katonõme sã mokyro tyritoko. Erohnõko amaro xine mana Jeimamyry Emyhpokatoh ropa pona.

⁴¹ Mame moro jeimamyry toehse ahtao typoenõ maro ytõko ropa mana tyekyry tomo a, tytamurukõ nonory pona ropa.

⁴² Tosẽkõ Ritonõpo namotome rokẽ Izyraeu tõ mana, tonehse toto eya Ejitu poe; imehnõ namotome toto onekamopyra ehtoko.

⁴³ Naeroro toto onyrohmanohpyra ehtoko, Ritonõpo nyriophpyry omipona ehtoko.

⁴⁴ Namoto tõ epekatyry se awahtao xine imehnõ nonory põkõ epekahtoko.

⁴⁵ Imehnõ nonory põkõ poenõ, amaro xine aexityã epekatyry se awahtao xine, mokaro epekahtoko anamotokõme toto ehtohme.

⁴⁶ Mokaro esẽkõ ise tahtao toto nomõko mana tumũkuru tõ namotome, jũme mokaro maro toto ehtohme toorikyrykõ ponãmero. Yrome Izyraeume exikety imepõ Izyraeume exikety anamotome onyripyra ehtoko, onyryhmaro roropa ehtoko.

⁴⁷ Otarame imepõ nonory poe aepyhpyry itamurume tytineruke exiõko mana. Mame otarame Izyraeume exikety tymõkomoke pyra toehse ahtao tõsekarory se exiõko mana mokyro namotome, jekyry namotome roropa.

⁴⁸ Moro toehse ahtao tõsekarose Izyraeume exikety ahtao tymyhpokary se ropa ynororo ahtao osepekahnõko ropa mana. Irui te, otarame zakorony,

⁴⁹ jū akorony te, irui roropa, jekyryme ahtao mokyro epekahnōko mana. Tineru tapoise ahtao eya ro, ipune ahtao tymyhpokatoh epehmāko mana tosēke pyra toytotohme ropa.

⁵⁰ Oturūko mana tosē maro atae toto ehtohme epehpyry poko. Ikuhnōko mā toto otāto jeimamyry nae tōsekarotopōpyry poe Jeimamyry Emyhpokatoh ropa pona. Mame ikuhnōko mā toto erohkety epehpyry poko aerohtamitume.

⁵¹ Tuhke jeimamyry ise ro ahtao Jeimamyry Emyhpokatoh ropa pona isā zokonaka ekarōko ropa mana moro tineru apoihpyry poe.

⁵² Yrome tuhke pyra jeimamyry ise ro ahtao pitikohxo epehmāko mana.

⁵³ Mokyro esemy mokyro rīko mana erohkety samo jeimamyry ae topehmase ahtao typoetoryme aerohtohme. Mokyro onyryhmara esē monehtane kamexipotoko eya.

⁵⁴ Moro sā onymyhpokara mokyro toehse ahtao, Jeimamyry Emyhpokatoh ropa toehse ahtao tymyhpokasēme exīko mokyro mana ipoenō maro.

⁵⁵ Ynara exiryke Izyraeu tō Ritonōpo namotome mā toto tonehse exiryke eya Ejitu poe. Ynororo rokē Ritonōpome mana, toto Esēme mana.

26

Kure ehtoh poko Aomiry omipona ahtao (Teuteronomiu 7.12-24; 28.1-14)

¹ Mame ynara tykase Ritonōpo Izyraeu tomo a:

– Ritō panō, oneponāmarykō onyripyra ehtoko ipunaka, ahno panono te, xikihme exikety eahmatohme te, topu risē imehnō panō axikahpyry eahmatohme. Mokaro oneahmara ehtoko; ywy Ritonōpo Oesēkōme ase.

² Kure rokē oserematoh tyritoko jeahmatohme, jesary roropa kure tyritoko moroto toahmase jexiryke oya xine. Ywy ase Ritonōpo.

³ – Jomihpyry omipona awahtao xine, ynyriphopyry tō roropa, emero riryhtao oya xine jomipona,

⁴ konopo enehpōko ase konopo oehtoh po toehse ahtao. Anarykarykō kure ahtāko mana, itamurume tykyrysā exīko mana, wewe tō roropa eperytāko mā kehko.

⁵ Tonahsā apoiryhtao oya xine itamurume exīko mana, tiriiku tōkehko apoīko ro matose uwa epery apoitoh po toehse ahtao, mame uwa apoīko ro matose tupito po arykatoh toehse ahtao. Anapyrykō opune xine exīko mana tuesapare emero oehthkōme, towomasēme exīko roropa matose ononorykō po.

⁶ – Osepeme ehtoh ekarōko ase oya xine torētyke pyra oehthkōme ononorykō po. Enaromyra nyhnōko matose emero porehme, onokyro tō, osekātō kō pyra tyripōko ase, etonatoh enahkapōko ase roropa.

⁷ Oepekōkara poremākāko matose, toto enahkāko matose;

⁸ amarokō omame ahtao 100me oepetōkara poremākāko matose, 100me awahtao xine 10 miumākō poremākāko matose. Toto etapāko matose emero porehme.

⁹ Kure ehtoh enehpōko ase oya xine, opoenōkō tuhke ekarōko ase oya xine. Jomiry etapotopōpyry oya xine tyrīko ase oya xine.

¹⁰ Ōkyryrykō apoiryhtao oya xine itamurumehxo apoīko matose, tiriiku pakato pahnōko matose osa nae ehtohme apoisenā kurākatohme.

¹¹ Osesarīko ase arānao xine, Ytapyī Kurā tao, jūme orumekara xine exīko ase.

¹² Amaro xine exikehpyra exīko ase; ypoetoryme exīko matose, Oesēkōme exīko ase.

¹³ Ywy ase Ritonõpo Oesëkomo. Kuenepyatose Ejitu poe, Ejitu tõ namotome pyra oehtočkõme. Amarokõ tymyhpokase ya imehnõ namotome pyra oehtočkõme, xikihme oytotohčkõme, oupuhpyrykõ kae rokẽ ehtohme.

Omipona pyra exiketõ wãnohtopo

(Teuteronomiu 28.15-68)

¹⁴ – Yrome ynyriputyã oya xine omipona pyra awahtao xine,

¹⁵ jomihpyry rumekaryhtao oya xine, ynyriphopyry se pyra awahtao xine, ynetapohpyry oya xine omipona pyra awahtao xine,

¹⁶ awãnohtorÿko ase. Popyra ehtoh enehpõko ase oya xine, tyrohsemy, oxirohtopo, tonure pyra ehtopo, jamihme pyra zoko ehtoh roropa. Toiparo rokẽ tupito tõ arykãko matose, anapyrykõ enahnõko oepekõkara mana.

¹⁷ Ækorekehkatorÿko ase, oporemãkapotorÿko ase oepekõkara a. Typoetoryme oritorÿko mã toto, epãko matose oekahmara xine imehnõ ahtao ro.

¹⁸ – Morarame morohne toehse ahtao jomiry omipona pyra ro awahtao xine, yrome oorypyrykõ poko ro awahtao xine, awãnohtopõpyrykõ motye 7me enehpõko ase awãnohtohčkõme.

¹⁹ Ajamitunurukõ enahkapõko ase, ipoko epyrypãko mexiatose; konopo onenehpopyra exïko ase, mame nono tũpore exïko mana kurimene samo.

²⁰ Toiparo rokẽ erohnõko matose otupikõ poko etaehnõko; anarykahpyrykõ eperytara exïko mã kehko, wewe tõ roropa eperytara ekurehnõko mã kehko.

²¹ – Mame morohne toehse ahtao oorypyrykõ poko ro awahtao xine, jurumekaryhtao ro, ynyriphopyry tõ omipona pyra roropa awahtao xine awãnohtohkõ popyrahxo 7me enehpõko ase.

²² Onokyro tõkehko enehpõko ase arãnaka xine, zehno exiketomo opoenõ esekatohme, oeky tõ enahkãko mã toto, ahno esekãko roropa tuhke, ytoytoketõ pyra exïko mana osema ae.

²³ – Mame moro sã toehse ahtao, oehpyra ropa awahtao xine ya, yrome jomiry omipona pyra ro awahtao xine,

²⁴ oepeme pyra exïko ase, mame awãnohtorÿko ase 7me jetuhxo exikety ke.

²⁵ Osetapatoh enehpõko ase opona xine awãnohtohčkõme ynetapohpyry oya xine omipona pyra toehse oexirykõke. Mame õximomyrykohtao pata tõ po õsewomatohčkõme, tyrohsẽ popyra exikety enehpõko ase oya xine, morarame rokẽ exïko matose osekarotohme oepetõkara a.

²⁶ Awãnopyrykõke ya anapyrykõ pitikohxo exïko mana, 10me nohpo tõ pune toiro orinatõ exïko mana wyi ekeitohme. Mame wyi zokonaka pitiko rokẽ apoïko toiro ahno mana, omise ro exïko mana, tuesapare pyra toexiryke.

²⁷ – Moro sã toehse ahtao jomiry omipona pyra ro awahtao xine, yrome oorypyrykõ poko ro awahtao xine,

²⁸ tohne jexiryke awãnohtorÿko ase oorypyrykõ pokoino 7me popyrahxo exikety ke.

²⁹ Tonahsẽ pyra exïko mana yronomyrymehxo, opoenõkõ õnõko matose omise oexirykõke.

³⁰ Tohne exïko ase ipunaka opoko xine: toponãmasã eahmatoh esary pahnõko ase, ixtaratu zahkatoh tonõ roropa, oekepyrykõ emãko ase oneponãmarykõ aepukatyã pona.

³¹ Pata tõ enahkãko ase, patãpome inomõko ase kehko. Tapyi tõ Kurã jeahmatoh pahnõko ase, oeky tõ zahkaryhtao onekarorykõme ya ise pyra exïko ase.

³² Oesarykõ pahnõko ase nono pona ipunaka, oepetõkara moro eneryke tyya xine osenuruhkãko mã toto, oserehnõko mã toto.

³³ Osetapatoh enehpōko ase oya xine. Sapararahme aropotorŷko ase imeimehnō nonory pona; ononorykō po ahno pyra exīko mana, patāpome exīko mā kehko.

³⁴ Moro sã moro nono oseremāko sã mana jeimamyry tō ae. Tytaōke pyra toehse nono ahtao, sapararahme awahtao xine imehnō nonory po, moro nono jeimamyry tō ae oseremāko sã mana;

³⁵ oseremara exiryke jeimamyry tō ae, moroto awahtao xine.

³⁶ – Amarokō isene ro exiketō imeimehnō nonory po oserehnōko matose, ituary epukary etaryhtao oya xine epāko matose; epāko matose oekahmanekō sã oepetōkara a, epukāko matose ozehnotokō pyra ahtao opūto xine.

³⁷ Osetapāko matose osepona, osetapaketō samo, ozehno exiketō pyra ahtao. Mame oepetōkara toehse ahtao apotūkepyhpyry sã exīko matose, osetapasaromepyra exīko matose.

³⁸ Orihnōko matose imeimehnō nonory po, moroto tonēsēme exīko matose.

³⁹ Ākoīpyrykō isene ro exiketō oepetōkara nonory po, osenahkāko matose oorypyrykō pokoino, atamurukō rypyhpyry pokoino roropa.

⁴⁰ – Yrome apakomotyā osekarōko mā toto iiryppyryme toexirykō poko te, tytamuraukō rypyhpyry tō ekarōko roropa mā toto; ynyriphpyry omipona pyra aexityamo, otato pyra toexirykōke

⁴¹ tymaro xine pyra tyripose ywy eya xine. Naeroro taropose toto ya epekōkara nonory pona. Moromeīpo tyryppyrykō rumekary se ropa toehse toto ahtao, imehnō neponāmary tō poko se pyra toehse toto ahtao, tuānohse toto ahtao tyryppyrykō epehpyryme,

⁴² ywy wenikehpyra exīko ase ynetapohpyry poko Jako a, Izake a, Aparāo a, enara. Wenikehpyra exīko ase roropa nono, ynekarory poko.

⁴³ – Yrome apakomotyā sapararahme ahtao imehnō nonory po, moro nono ynekarohpyry oya xine patāpome exīko mana, oseremāko sã rokē mana jeimamyry tō ae. Apakomotyā ynyriphpyry omipona pyra toehse toexirykōke tyryppyrykō epehmāko mā toto.

⁴⁴ Yrome topekōkara nonory poro toto ahtao toto onurumekara exīko ase, toto onenahkara exīko roropa ase. Ynetapohpyry eya xine anamonohpyra ase. Ywy ase Ritonōpo, toto Esemu.

⁴⁵ Māpyra jomihpyry poko wenikehpyra ase, ynetapohpyry itamuraukomo a yjamtunuru tonepose ya ahtao imehnō nonory pōkomo a, emero, Ejitu poe ypoetory tō tonehse ahtao ya, toto Esēme Jehtohme. Ywy ase Ritonōpo.

⁴⁶ Morohne Ritonōpo omiry, inyriphpyry tō roropa, ekarotohme Izyraeu tomo a. Morohne tokarose eya Moeze a, ypy Xinai po.

27

Ahno nekarohpyry Ritonōpo a

¹ Tōturuse Ritonōpo Moeze a

² ynara tyripotohme Izyraeu tomo a:

Ahno tapiakase ahtao Ritonōpo namotome ehtohme, mame tymyhpokary se ropa toehse ynororo ahtao, zae epehpyry epehmāko mana.

³ Ynara imerōko mase zae epehmatoh waro emero ehtohme:

Orutua 20me jeimamyry nae exikety 60me exikety pona 50me parata ke epehmāko mana.

⁴ Nohpo tō moro sã ahtao 30me parata ke epehmāko mana.

⁵ Aimo tō 5me jeimamyry poe 20me ehtoh pona 20me parata ke epehmāko mana. Oryxi tō 5me jeimamyry nae exikety 20me exikety pona 10me parata ke epehmāko mana.

⁶ Poetohti orutuame toiro nuno nae exikety 5me exikety pona 5me parata ke epehmāko mana. Nohpome poeto tō oseruao rokē parata ke epehmāko mana.

⁷ Orutua kō 60me jeimamyry motye nae ahtao 15me parata ke epehmāko, nohpo tomo 60me jeimamyry nae ahtao 10me parata ke epehmāko.

⁸ Yrome tytineruke pyra ahno ahtao, moro epehpyry onepehmasaromepyra ynororo ahtao, ytōko mā ynororo oturuse oturukety maro. Mame zokonaka rokē mokyro epehmapōko mana nae ynororo ahtao.

⁹ Mame okyno tapiakase ahtao, totapasēme ahno nekaroryme Ritonōpo a, Ritonōpo ekyme kurā exīko mana,

¹⁰ mokyro onymyakāmara matose imepỹ ke, kurehxo exikety ke, kure hkopyra exikety ke roropa. Yrome tymyakāmase ahtao imepỹ ke, mokaro asakoro Ritonōpo ekyme exīko mā toto.

¹¹ Okyno nuriame exiketyme ahtao, Ritonōpo ise pyra ehtoh ahtao, mokyro arōko esē mana oturukety a,

¹² mokyro epehpyry waro ehtohme. Mokyro eneryke tyya epehpyry poko zurūko oturukety mana.

¹³ Toky epekatyry se esē ahtao mokyro epehpyry ekarōko mana, imotye zokonaka.

¹⁴ Tytapyī ekaroryhtao ahno a tynekaroryme kurā Ritonōpo a, moro tapyi enēko oturukety mana, kure ehtoh waro ehtohme, mame jūme epehpyry menekāko mana.

¹⁵ Mame moro tapyi epekatyry se ropa esē ahtao epekahnōko mana, imotye zokonaka epehmāko mana.

¹⁶ Tynonory zokonaka tokarose ahtao ahno a Ritonōpo kyryryme ehtohme tumy nekarohpyry, moro nono enēko oturukety mana, epehpyry enetupuhnōko mana otāto kirume ipuhturu se moro nono arykatohme, 50me parata tinerume epehpyryme 100 kirume sewata ahtao.

¹⁷ Tynonory ekaroryhtao Ritonōpo a Jeimamyry Emyhpokatoh ropa toehse ahtao, epehpyry tytororo inonory epehpyry exīko mana.

¹⁸ Yrome moro riryhtao Jeimamyry Emyhpokatoh ropa mykapo ahtao moro nono epehpyry enetupuhnōko oturukety mana, jeimamyry tō kuhñōko mana otāto ise ro imepỹ Jeimamyry Emyhpokatoh ropa pona, moro sã typyne hkopyra exīko mana.

¹⁹ Mame moro nono epekatyry se ropa esē ahtao moro epehpyry epehmāko mana imotye zokonaka.

²⁰ Yrome moro nono epekatyry se pyra esē ahtao, imepyny a moro nono topekahse ahtao, moromeīpo onepekahpyra ropa esē exīko mana.

²¹ Mame Jeimamyry Emyhpokatoh ropa toehse ahtao moro nono tokarosēme exīko Ritonōpo a, inonoryme ehtohme; oturuketō nonoryme kurāme exīko mana.

²² Tynonory ekaroryhtao ahno a Ritonōpo a tynepekatyhpyry tineru ke, anapoipyra aexihpyry tumy wino,

²³ moro epehpyry enetupuhnōko oturukety mana, jeimamyry tō kuhñōko mana otāto ise ro Jeimamyry Emyhpokatoh ropa pona. Moro ēmepyyry ae ro moro nono epehpyry ekarōko esē mana, tytororo tynekaroryme Ritonōpo a.

²⁴ Mame Jeimamyry Emyhpokatoh ropa toehse ahtao moro nono apoīko ropa esē mana, jū nynomohpyry esē maro, ipoenō maro.

²⁵ Nono epehpyry emero tukuhsēme exīko moro onymerohpyry eneryke oturukety a.

²⁶ Okyno apitorymāme aenurutyā Ritonōpo ekyme mā toto pui, kaneru, poti. Mokaro anapiakara exīko matose onekarorykōme Ritonōpo a ekyme toto exiryke.

²⁷ Yrome nuriame exikety aenuruhpyry osemazuhmā epekahnōko ropa mase ise awahtao. Mokyro epehpyry epehmāko mase, imotye zokonaka. Onepekahpyra ropa mokyro ahtao esemy a, imehnomo a tokamosēme exīko mana epehpyry poko rokene.

²⁸ Ritonōpo kyryryme kurā tapiakase ahtao aomipona rokē ehtohme: ahno ahtao te, mōkomo ahtao, okyno ahtao, nono ahtao, tokarose ahtao Ritonōpo a, mokarohne onepekahsaromepyra ropa matose, onekamopyra roropa matose. Ritonōpo kyryryme kurāme mokarohne mana.

²⁹ Ahno tapiakase ahtao Ritonōpo maro ehtohme, mokyro onepekahsaromepyra ropa exīko mana. Taorihmaposēme exīko mana.

³⁰ Anapoityākō 1/10me zokonaka Ritonōpo kyryryme mana: tiriiku tōkehko, wewe epery tōkehko, naeroro morohne ekarotoko eya.

³¹ Moro 1/10me zokonaka exikety wino, zokonaka epekatyry se esē ahtao moro epehpyry epehmāko mana, imotye me zokonaka maro.

³² Mame 10me okyno tō toehse ahtao toiro Ritonōpo ekyme mana. Toky tō rīko mana atakenaka tuhke exiry waro toehthome. Pui tomo, kaneru tomo, poti tomo roropa 10me ahtao, toiro Ritonōpo ekyme mana,

³³ kure mokyro ahtao, popyra mokyro ahtao roropa. Mokyro onymyakāmara esē mana imepỹ ke. Yrome imyakāmaryhtao mokaro asakoro Ritonōpo ekyme exīko mā toto. Mokaro onepekahpyra ropa esē mana.

³⁴ Morohne Ritonōpo nyripohpyry tō nexiase, tokarose Moeze a, ypy Xinai po, ekarotohme Izyraeu tomo a.

NUMERU

Izyraeu tō Tuhke Ehtoh Kuhtopōpyry

Números

Ekarotopo

Sero *Numeru* ao Izyraeu tō tukuhse tuhke toto ehtoh waro ehtohme toesyryhmase toto ahtao Ejitu nonory poe (Numeru 1). Imeīpo tukuhse ropa toh kynexine 40me jeimamyry taropose ahtao, eporehkasasaka toto ahtao Kanaā pona (Numeru 26). Ekarōko mana Izyraeu tō ytotoptōpyry poko Kate-Panea pona repe, yrome omōsaromepyra toh kynexine Kanaā pona. Tuhke jeimamyry taropose eya xine toytorykō poko. Mame toeporehkase toto tuna Joatāo pūtokoxi, xixi tūtatoh wino. Moroto tōsesarise Izyraeu tō zokonaka, imehnō zokonaka tuna Joatāo akuotyry se toh kynexine Ritonōpo nekarory pona tosarykōme.

Ekarōko Izyraeu tō enaromyke ehtoh poko tupime toehse ahtao toytorykō poko. Tahxime toeramase toto Ritonōpo wino; Aomiry omipona pyra toehse toto, Moeze ekahmary se pyra toehse. Yrome Ritonōpo nymenekahpyryme Moeze kynexine Izyraeu tō aroneme. Ekarōko roropa anamonohpyra Ritonōpo ehtopōpyry poko, typoetory tō pyno toehtopōpyry poko roropa ajoajohpe toto ahtao ro.

Sero pape ao

Ypy Xinai rumekapitory *1.1–9.23*
 Xinai poe Moape pona *10.1–21.35*
 Moape po Izyraeu tomo *22.1–32.42*
 Ejitu poe Moape pona *33.1-49*
 Joatāo akuohtohto *33.50–36.13*

Ahno tuhke ehtoh kuhtopōpyry apitorymano

¹ Mame jeimamyry asakoro taropose ahtao, Izyraeu tō esyryhmatopōpyry poe Ejitu poe, nuno asakoro aehtoh po, ěmepyyry apitorymano, Ritonōpo tōturuse Moeze a ona Xinai po, tapyi pitiko Tymaro oturutoh tao. Ynara tykase ynororo:

² – Arāo maro Izyraeu tō ikuhtoko, oxiekyrymākomo, itapyĩ taōkomo, enara.

³ Orutua kō esety imerotoko 20me jeimamyry nae exiketomo, emero tuātase exiketomo, soutatume exiketomo.

⁴ Tamuxime exiketō imenekako, toiro tuisame exikety toiro oxiekyrymākō wino ākorehmatohkōme.

⁵⁻¹⁶ Ynara mā toto orutua komo, tyekyrykō tuisaryme exiketomo, ākorehmatohkōme:

Rupē tō tuisary Erisua, Seteua mūkuru.
 Ximeāo tō tuisary Serumieu, Zurisatai mūkuru.
 Juta tō tuisary Nasō, Aminatape mūkuru.
 Isakaa tō tuisary Netaneu, Zuaa mūkuru.
 Zepurō tō tuisary Eriape, Herō mūkuru.
 Eparaĩ tō tuisary Erisama, Amiute mūkuru.
 Manase tō tuisary Kamarieu, Petasua mūkuru.
 Pějāmĩ tō tuisary Apitā, Kiteoni mūkuru.
 Tā tō tuisary Aiezea, Amisatai mūkuru.
 Asea tō tuisary Pajieu, Okarā mūkuru.
 Kate tō tuisary Eriasape, Teueu mūkuru.
 Napatari tō tuisary Aira, Enā mūkuru.

Mokaro tymenekase tuisame toto ehtohme tyekyry tō akorehmaneme toto ehtohme Izyraeu tō rānao.

¹⁷⁻¹⁸ Naeroro nuno asakoromã po, ãmepyry apitorymã po Moeze a Arão maro mokaro 12mãkō maro, ahno imoihmãkō taoximõnohpose toto, toto kuhtohme, oxiekyrymãkō oximõme, tapyi taõkō oximõme, orutua kō, 20me jeimamyry nae exiketō esetykō merotohme.

¹⁹ Moro sã tukuhse toh nexiase ona Xinai po, Ritonõpo omi poe Moeze a.

²⁰⁻⁴³ Orutua kō 20me jeimamyry nae exiketō, soutatume exiketō esetykō tymerose oximaro tyekyry tō maro.

Osemazuhme Rupẽ tō, Jako mūkuru apitorymã tymerose. Atapona toto ehtoh tymerose:

Rupẽ tomo, 46.500.

Ximeão tomo, 59.300.

Kate tomo, 45.650.

Juta tomo, 74.600.

Isakaa tomo, 54.400.

Zepurō tomo, 57.400.

Eparaĩ tomo, 40.500.

Manase tomo, 32.200.

Pëjamĩ tomo, 35.400.

Tã tomo, 62.700.

Asea tomo, 41.500.

Napatari tomo, 53.400.

⁴⁴⁻⁴⁶ Orutua kō 20me jeimamyry nae exiketō, soutatume exiketō 603.550me nexiase.

Rewita tomo

⁴⁷ Yrome rewita tō esetykō onymeropyra toh nexiase imehnõ oxiekyry tō maro.

⁴⁸ Ynara tykase Ritonõpo exiryke Moeze a:

⁴⁹ — Orutua kō tuãtase exiketō, soutatume exiketō kukuruhtao oya, rewita tō onukuhpyra exiko.

⁵⁰ Yrome rewita tō tyripoko Ytapyĩ Kurã kurãkananõme, imõkomory maro. Morohne aronanõme toto tyripoko, ipoko toto erohtohme Tapyi zomye toto osesaritohme.

⁵¹ Ytotoh toehse ahtao rewita tō ymaro oturutoh kararahnõko mã toto. Toeporehkase awahtao xine osesaritoh pona Ytapyĩ amõko ropa rewita tō mana imehnõ oehpyra ehtohme Ytapyĩ Kurã pütokoxi aorikyrykõino.

⁵² Imehnõ Izyraeu tō tehme exiko mã toto tosarykõ po, kamisã risẽ pãteira pũto tyekyry tō maro.

⁵³ Yrome rewita tō osesariko mã toto ymaro oturutoh zomye eraseme, imehnõ rewita tō kara oehpyra ehtohme moro pütokoxi Izyraeu tō zehno jexiryino.

⁵⁴ Moro tyrise Izyraeu tomo a emero Ritonõpo nyripohpyry ae ro Moeze a.

2

Oxiekyrymãkō esary poko osesariryhtao

¹ Ynara tykase Ritonõpo Moeze a Arão maro:

² — Osesariryhtao Izyraeu tomo a tykamisã, pãteira pũto exiko mã toto, oxiekyrymãkō maro, tyekyry tō kamisã pãteira pũto. Osesariko mã toto Ymaro Oturutoh Kurã zomye, atameke pohto ehtohme.

³⁻⁸ — Xixi tütatoh wino mokaro Juta tō maro exiketō tosarykõ riko mã toto oximaro, tyekyry tō maro, Juta tō kamisã, pãteira pũto. Ynara mã toto tutuisarykõ maro soutatu tō maro:

Juta tō soutatu tomo: 74.600 mākomo, tuisa Nasō maro, Aminatape mūkuru.
Isakaa tō soutatu tomo: 54.400 mākomo, tuisa Netaneu maro, Zuua mūkuru.
Zepurō tō soutatu tomo: 57.400 mākomo, tuisa Eriape maro, Herō mūkuru.

⁹ – Juta tō maro ytoketō atapona 186.400me ytoytōko osemazuhme.

¹⁰⁻¹⁵ – Ikurenae ytoytoketō Rupē tō tykamisā, pāteira maro. Ynara mā toto tutuisarykō maro, soutatu tō maro:

Rupē tō soutatu tomo: 46.500 mākomo, tuisa Erisua maro, Seteua mūkuru.

Ximeāo tō soutatu tomo: 59.300 mākomo, tuisa Serumieu maro, Zurisatai mūkuru.

Kate tō soutatu tomo: 45.650 mākomo, tuisa Eriasape maro, Teueu mūkuru.

¹⁶ – Rupē tō maro ytoketō atapona 151.450me ytoytōko okomino, Juta tō mykapo.

¹⁷ – Mame mokaro asakoro oximōmākō mykapo Ymaro Oturutoh arōko rewita tō mana. Oximaro ytōko mā toto atakenaka toehtopōpyrykō sã totypohse toto ahtao osesarise tykamisā, pāteira pūto.

¹⁸⁻²³ – Xixi omōtoho wino ytoytoketō Eparaī tō tykamisā, pāteira maro ynara mā toto tutuisarykō maro soutatu tō maro:

Eparaī tō soutatu tomo: 40.500 mākomo, tuisa Erisama maro, Amiute mūkuru.

Manase tō soutatu tomo: 32.200 mākomo, tuisa Kamarieu maro, Petasua mūkuru.

Pējāmī tō soutatu tomo: 35.400 mākomo, tuisa Apitā maro, Kiteoni mūkuru.

²⁴ – Eparaī tō maro ytoketō atapona 108.100me ytoytōko oximōmākō oseruaome samo rewita tō mykapo.

²⁵⁻³⁰ – Inikahpoēkō ytoytoketō Tā tō tykamisā, pāteira maro ynara mā toto tutuisarykō maro soutatu tō maro:

Tā tō soutatu tomo: 62.700 mākomo, tuisa Aiezea maro, Amisatai mūkuru.

Asea tō soutatu tomo: 41.500 mākomo, tuisa Pajieu maro, Okarā mūkuru.

Napatari tō soutatu tomo: 53.400 mākomo, tuisa Aira maro, Enā mūkuru.

³¹ – Tā tō maro ytoketō atapona 157.600me toh nexiase. Etyhpyryme ytoytōko toh nexiase.

³² Atapona Izyraeu tō esetykō tymerose soutatu tōme: 603.550me nexiase.

³³ Ritonōpo omi poe Moeze a rewita tō onukuhpyra toh nexiase imehnō Izyraeu tō maro.

³⁴ Moro saaro Ritonōpo nyripohpyry Moeze a, moro tyrise Izyraeu tomo a emero. Tōsesarise toh nexiase tyekyry tō maro tykamisā, pāteira pūto. Mame toytoytose toto oximōme tyekyry tō maro.

3

Arão mūkuru tomo

¹ Ynara Arão poenō nexiase, Moeze poenō roropa tōturuse Ritonōpo ahtao Moeze maro ypy Xinai po.

² Arão poenō esetykō ynara nexiase: Natape, apitorymano; ĩkapo Apiu te, Ereaza te, Itamaa, enara.

³ Typopase toh nexiase, tymenekase roropa, oturuketyme toto ehtohme Ritonōpo ēpataka.

⁴ Yrome Natape tō Apiu maro toorihse ona Xinai po tynekarorykō ekaroryhtao Ritonōpo a apoto tyorō maro, Ritonōpo nyripohpyry apoto kurā maro pyra. Tumūkue pyra toh nexiase. Naeroro Ereaza tō, Itamaa roropa toerohse oturuketōme isene ro Arão ahtao.

Rewita tō erohtopo

⁵ Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkō Moeze a:

6 – Rewita tō enehpoko ekarotohme oturukety Arão a, ipoetoryme toto ehtohme akorehmatohme aerohtoh poko.

7 Erohnōko mā toto ymaro Oturutoh poko te, oturuketō akorehmāko mā toto te, ahno emero akorehmāko roropa mā toto.

8 Erohnōko mā toto Ytapyī mōkomory poko emero te, toerohtohkō poko roropa Izyraeu tō myakāme.

9 Toiro rokē erohtoh ekarōko ase rewita tomo a: Arão tō omipona toto ehtopo, ipoenō maro, ipakomotyā maro.

10 Naeroro Arão tō rokē ripōko mase ymaro oturuketōme, ipoenō maro ipakomotyā maro. Imepỹ orutua moro erohtoh poko tukupse ahtao, mokyro tapiakasēme exīko aorihmapotohme.

11 Ynara tykase roropa Ritonōpo Moeze a:

12-13 – Rewita tō seromaroro ypoetoryme mā toto. Ejitu tō osemazuhme aenurutyā totapase ahtao ya, Izyraeu tō poenō, osemazuhme aenurutyā tapiakase ya ypoetoryme toto ehtohme, eky tō osemazuhme aenurutyā maro. Seromaroro Izyraeu tō osemazuhme aenurutyā myakāme rewita tō ypoetoryme mā toto. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

Rewita tō tuhke ehtoh kuhtopōpyry

14 Ona Xinai po Moeze a tōturuse Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy, ynara tyripose eya:

15 Rewita tō oxiekyry tō esetykō imeroko, tapyi taōkōme, orutua kō emero, toiro nuno motye exiketomo.

16 Naeroro toto tukupse Moeze a Ritonōpo nyripohpyry omipona.

17 Rewi tumūkue oseruao kynexine: Jeresō te, Koate te, Merari, enara.

18 Jeresō mūkuru tō ynara kynexine: Ripani te, Ximei, enara.

19 Koate mūkuru tō asakoropane kynexine: Anarão te, Isara te, Eperō te, Uzieu, enara.

20 Merari tumūkue kynexine asakoro: Mari te, Muxi, enara. Mokaro rewita tō ekyry tō tamurume toh kynexine.

21-22 Jeresō poe Ripani tō toehse, Ximei tō roropa. Mokaro ekyry tō orutua kō toiro nuno motye exiketō ynara nexiase: 7.500me.

23 Mokaro esaryme nexiase Ritonōpo maro Oturutoh moino akoxi, xixi omōtoh wino.

24 Eriasape, Raeu mūkuru mokaro tuisaryme nexiase.

25 Mokaro Jeresō ekyry tō toerohse Ritonōpo Tapyī poko, moro Tapyi amotoh zao exikety te, Tapyi amotoh jarao exikety roropa te, kamisa tō poko omōtoh kyryry roropa,

26 kamisa tō poko zara ehpiuroko exikety Tapyi Kurā zomye, apoto apō maro te, kamisa tō poko roropa omōtoh kyryry zara pona te, eary tō poko roropa.

27 Koate ekyry tō ynara nexiase: Anarão tomo te, Isara tō maro te, Eperō tō maro te, Uzieu tō maro, enara.

28 Mokaro tuhke exiry, orutua kō rokene, toiro nuno motye exiketō ynara toh nexiase: 8.600me. Ritonōpo maro Oturutoh poko toerohse toh nexiase.

29 Mokaro ekyry tō, koatita tō esary nexiase Tapyi Kurā poe ikurenae.

30 Mokaro tuisary Erisapā, Uzieu mūkuru nexiase.

31 Mokaro toerohse Ritonōpo omihpyry ē poko, meza poko, wyi apony te, saerehkatoh apony te, apoto apō tomo, oturuketō kyryry erohtohme Osa Kurā tao te, kamisa poko Osa Kurā Kuhse omōtoh kyryry. Morohne emero poko toerohse toh nexiase.

³² Mokaro rewita tuisary tō tuisaryme nexiase Ereaza, Arão mūkuru. Mokaro erohketō Ritonōpo maro Oturutoh tao, Osa Kurā tao, tuisaryme nexiase.

³³ Merari ekyry tō ynara nexiase: Mari tomo te, Muxi tomo, enara.

³⁴ Mokaro tuhke ehtoh, orutua kō rokene, toiro nuno motye exiketō ynara nexiase: 6.200me.

³⁵ Merari ekyry tō tuisary: Zurieu, Apiiau mūkuru nexiase. Mokaro esary nexiase Tapyi Kurā poe inikahpozakoxi.

³⁶ Toerohse toh nexiase Tapyi Kurā kyryry wewe risē poko: tapua tomo te, itararany tomo te, xikihme exiketomo te, apō tomo te, erohtoh kyryry emero poko.

³⁷ Toerohse roropa toto xikihme exiketō poko zara po, Tapyi zomye, apō tō poko, inepuru tomo te, eary tomo, enara.

³⁸ Moeze tō esary nexiase Tapyi Kurā ēpataka, Arão tō maro, imūkuru tō maro, xixi tūtatoh wino. Toerohse toto Osa Kurā tao Izyraeu tō akorehmary poko. Yrome imepỹ mokaro erohtoh poko tukupse ahtao, mokyro tapi-akasēme exīko totapasēme ehtohme.

³⁹ Ritonōpo nyripohpyry omipona Moeze nexiase Arão maro. Rewita tō esetykō tymerose eya xine, orutua kō emero toiro nuno motye exiketomo; 22.000me toh nexiase.

Izyraeu tō tymyakāmase rewita tomo a

⁴⁰ Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Izyraeu tō osemazuhme aenurutyā esetykō imeroko, orutua komo, toiro nuno motye exiketomo, ypoetoryme toto exiryke emero.

⁴¹ Yrome mokaro myakamāko ase rewita tō ke, ypoetoryme toto ehtohme. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo. Rewita tō eky tō tyriko roropa imehnō Izyraeu tō eky tō osemazuhme aenurutyā myakāme.

⁴² Ritonōpo omi poe Izyraeu tō mūkuru tō osemazuhme aenurutyā tymerose Moeze a.

⁴³ Mokaro toiro nuno motye exiketō atapona: 22.273me nexiase.

⁴⁴ Moromeĩpo ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

⁴⁵ – Rewita tō tyriko mokaro Izyraeu tō mūkuru tō osemazuhme aenurutyā myakāme, rewita tō eky tō roropa tyriko imehnō Izyraeu tō eky tō myakāme. Moxiā rewita tō ypoetoryme mā toto. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

⁴⁶ Yrome Izyraeu tō mūkuru tō osemazuhme aenuruhpyryme exiketō rewita tō motye mā toto, 273me. Morara exiryke mokaro poko epehmāko mase.

⁴⁷⁻⁴⁸ 5me parata epehmāko mase toiro ahno poko. Moro tineru ekaroko Arão tomo a imūkuru tō maro.

⁴⁹ Naeroro moro tineru tapoise Moeze a.

⁵⁰ 15,5 kirume parata,

⁵¹ moro tokarose eya Arão tomo a imūkuru tō maro, Ritonōpo nyripohpyry ae ro eya.

4

Koatita tō erohtopo

¹ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

² – Rewita tō, koatita tō ikuhko, oxiekyryme exiketomo, jūkō tapyĩ taōkomo, enara.

³ Orutua kō esety imeroko 30me jeimamyry nae exiketomo, 50me jeimamyry ehtoh pona erohtohme Ytapyĩ Kurā poko.

⁴ Koatita tō erohtoh Ytapyĩ tao ynara mana: ykyryry tō kurã kuhse pyno exĩko mã toto.

⁵ – Atapyĩkō tymyhpokase ahtao atakimatohme Arão tō ytōko imūkuru tō maro Ytapyĩ taka, kamisa tyhwyme exikety apoĩko mã toto jomihpyry ã epataka exikety. Moro kamisa ke Jomihpyry ã zõtōko mã toto.

⁶ Mame moro pona äty rĩko mã toto onokyro pihpyry risẽ kurano. Mame moro pona kamisa rĩko mã toto ezuezumano. Moromeĩpo mara tō rĩko mã toto parihmã tō aka, kaxo epurume.

⁷ – Kamisa ezuezumã rĩko roropa mã toto meza pona, wyi apõ pona tynekaroryme tokarosẽme aexityã Ritonõpo a. Moro pona paratu tōkehko tyrĩko mã toto: tijera tō ixtaratu ã maro te, kopu tomo te, uwa eukuru jehnahpyry ã tomo, enara. Moro po pão jũme exikehpyra exĩko mana.

⁸ Moromeĩpo moro pona kamisa kamiraramã rĩko mã toto. Moro kamisa po äty rĩko mã toto onokyro pihpyry kurã risemy. Moromeĩpo mara tō rĩko mã toto epurume parihmã tō meza kyryry aka.

⁹ – Mame kamisa ezuezumã apoĩko mã toto, saerehkatoh apõ zõtōko mã toto nãparina tō maro, jahpi te, mauru panõ tō sahkatohme, nãparina aryry te, ezehkatoh tonomo te, azeite ã tomo, enara.

¹⁰ Moromeĩpo morohne emero jõtōko mã toto onokyro pihpyry kurã risẽ ke mara tō pona tyritohme arotohme.

¹¹ Apoto apõ uuru risẽ pona kamisa ezuezumã rĩko mã toto. Mame moro pona äty rĩko mã toto onokyro pihpyry kurã risemy. Moromeĩpo mara tō rĩko mã toto epurume parihmã tō aka, apoto apõ kyryry aka.

¹² Mame Osa Kurã kyryry tō emero apoĩko mã toto, jõtotohme kamisa ezuezumã ke. Mame morohne zõtōko onokyro pihpyry kurã risẽ ao tyritohme mara tō pona arotohme.

¹³ – Mame oruno oũko mã toto apoto apõ poe, epona kamisa kamiraramã ritohme.

¹⁴ Moro pona apoto apõ poko erohtoh kyryry kehko tyrĩko mã toto: apoto ã tomo te, kaafu tomo te, pa tomo, paxiha tomo, enara. Morohne pona äty rĩko mã toto onokyro pihpyry kurã risemy. Mame mara tō rĩko mã toto parihmã tō aka, apoto apõ epurume.

¹⁵ Atapyĩkō tykararahse ahtao atakimatohme, Koate poenõ oehnõko mã toto Ritonõpo mõkomory kurã arotohme tõtyhkase Arão tō ahtao rokẽ Tapyi Kurã jõtory poko imõkomory maro emero. Koate ekyry tō morohne kurã anapopyra tyripoko toto aorikyrykõino.

– Morohne tyripoko Koate tomo a Tapyi Kurã esyryhmatoh toehse ahtao.

¹⁶ – Ereeza, oturukety Arão mūkuru, moro Tapyi Kurã poko erohketõ esẽme exĩko mana, azeite esẽme roropa nãparina eukuru te, ixtaratu esẽme, tiriiku tōkehko esẽme, ahno nekarotyã Ritonõpo a te, azeite esẽme roropa ipopatohme, emero Tapyi Kurã tao exiketomo tokarose ahtao Ritonõpo a.

¹⁷ Ynara tykase Ritonõpo Moeze a Arão maro:

¹⁸ – Koate ekyry tō anaorihmapopyra ehtoko

¹⁹ ameke pyra aepyrykõke ykyryry tō kurã pona. Mokaro orikyrykõino Arão tō omõnõko mã toto imūkurukõ maro Tapyi Kurã taka zurutohme eya xine oty ritohme te, oty arotohme, enara.

²⁰ Yrome koatita tō omõsaromepyra mã toto osenuhmatohme morohne kurã jõtorytao Arão tomo a aorikyrykõino.

Jeresõ tō erohtopo

²¹ Mame ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

22 — Jeresō ekyry tō ikuhko, oxiekyryme exiketomo te, tumykō tapyī taōkomo roropa.

23 Toto esetykō imeroko orutua kō 30me jeimamyry nae exiketōme ahtao 50me jeimamyry ehtoh pona erohtohme Tapyi Kurā tao Ritonōpo maro Oturutoh tao.

24 Jeresō ekyry tō erohnōko mā toto Ritonōpo Tapyī tao, imōkomory arory poko, enara.

25 Moro Tapyi arōko mā toto, Tapyi amotoh zao exikety te, jarao exikety roropa te, amotoh onokyro pihpyry kurā risemy te, tyhwyme exikety kamisa risē roropa omōtoh kyryry.

26 Tyhwyme exiketō kamisa risē roropa zara po te, tyhwyme exikety kamisa omōtoh kyryry zara pona Tapyi zomye, apoto apō maro te, eary tō roropa te, erohtoh kyryry emero roropa.

27 Jeresō ekyry tō erohtoh emero, mōkomo arory poko te, toerokurukō poko roropa emero rīko mā toto Arāo tō omipona imūkuru tō maro. Tyripōko mā toto morohne arory poko eya xine.

28 Morohne mā Jeresō ekyry tō erohtoh moro Tapyi Kurā tao. Moro erohtoh esēme exīko Itamaa, oturukety Arāo mūkuru.

Merari ekyry tō erohtopo

29 Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

— Merari ekyry tō ikuhko, jūkō tapyī taōkomo te, oxiekyryme exiketomo,

30 orutua kō esety imeroko emero 30me jeimamyry nae exiketō 50me jeimamyry ehtoh pona, toto erohtohme Ritonōpo Tapyī Kurā tao.

31 Ynara arōko mā toto toerohtoh poko Tapyi Kurā poko: wewe risē kehko, tapua tomo te, xikihme exiketō inepurume exiketomo, Tapyi apō tō roropa;

32 xikihme exiketō zara po, Tapyi zomye exiketō te, apō tomo te, xikihme exiketomo te, eary tomo te, mōkomo roropa emero erohtoh kyryry. Pape imeroko ekarotohme emero erohtetomo a ikyryry tō emero anaropotyā eya.

33 Morohne mā Merari ekyry tō erohtohme mana Tapyi Kurā poko. Moro erohtoh esēme Itamaa exīko mana, oturukety Arāo mūkuru.

Rewita tō kuhtopōpyry Moeze a

34-48 Morarame Ritonōpo nyripohpyry omi poe rewita tō tukupse Moeze a Arāo maro, Izyraeu tō tuisaryme toexirykōke. Oseruao oxiekyry tō tukupse eya xine: Koate tomo te, Jeresō tomo te, Merari tomo, enara. Jūkō tapyī taōkō tukupse eya xine. Orutua kō esety tymerose eya xine 30me jeimamyry nae exiketō 50me jeimamyry ehtoh pona, erohtohme Tapyi Kurā poko. Ynara tuhke toto ehtoh nexiase:

Koatita tomo: 2.750 mākomo.

Jeresonita tomo: 2.630 mākomo.

Merarita tomo: 3.200 mākomo.

Atapona: 8.580 mākomo.

49 Mokaro orutua kō esety tymerose pape pokona Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a. Mame erohtoh tokarose Moeze a mokaro a emero imōkomory waro toto ehtohme, arotohme. Morohne tyrise Moeze a Ritonōpo nyripohpyry omipona.

5

Ahno nuriame exiketomo

1 Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

2 – Oturuko Izyraeu tomo a tyrohsē hpe exiketō ipihpyry poko aropotohme tosarykō poe te, kunu hpe exiketomo, munu hpe exiketō roropa te, nuriame exiketō roropa ekepyry tapose exiryke eya.

3 Mokaro aropoko oesarykō poe moino akoxi oesarykō nuriame onyripyra toto ehtohme, moroto jesaryme exiryke ypoetory tō maro.

4 Morohne tyrise Izyraeu tomo a, Ritonōpo omipona; mokaro taropose eya xine tosarykō poe.

Azahkuru toehtopōpyry epehmary ropa

5 Ynara tykase ropa Ritonōpo Moeze a:

6 – Oturuko Izyraeu tomo a, ynara kaxiko eya xine: azahkuru toehse awahtao xine imepỹ poko, Ritonōpo zamaro pyra mase, iirypyryme mase.

7 Naeroro oorypyry ekaroko Ritonōpo a. Mame moro epehmāko ropa mase imoty roropa 20%me mokyro a.

8 Yrome mokyro toorihse ahtao itapyĩ taōkō pyra ahtao roropa moro tineru ekaroko Ritonōpo a, oturukety kyryryme ehtohme. Moro epehpyry maro okyno ekarōko mana etapatohme tynekaroryme Ritonōpo a tyrypyry korokapotohme.

9 Morarame ahno nekarotyã Ritonōpo a oturuketō kyryryme exīko mokyro a tokarose ahtao.

10 Oturuketō emero ahno nekarohpyry apoīko mã toto tykyryryme tokarose ahtao eya xine.

Typyty zumoxike inio ahtao

11 Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

12 – Oturuko Izyraeu tomo a, ynara kaxiko eya xine: Typye orutua ahtao, mame ipyty imepỹ poko toehse ahtao,

13 imepỹ orutua maro iirypyryme toehse ynororo. Yrome inio zuaro pyra onenepyra imehnō exiryke;

14 otarame typyty poko zumoxike toehse inio. Imepỹ maro pyra ipyty ahtao ro

15 ipyty enehpoko inio a oturukety ěpataka inekarory maro, toiro kirume sewata tapose aexihpyry maro. Azeite onyrippyra exiko oturukety a moro sewata pona ixtaratu onyrippyra exiko roropa, zae ehtoh enetupuhpotohme moro ekaroryke eya.

16 – Mokyro nohpo arōko oturukety apoto apō ěpataka, Ritonōpo ěpataka.

17 Tuna kurã arykãko mana ě aka, orino risē aka, nono pixo rīko roropa mana Tapyi Kurã poe moro tuna kuaka.

18 Mame mokyro nohpo xikihme ro apoto apō ěpataka, zūsety myhpokãko mana, moro sewata ekarōko mana emary aka, moro tuna itunety nono maro apoīko oturukety mana, popyra ehtoh enehpotopo.

19 – Mame ynara āko oturukety nohpo a: “Ajohpe pyra imehnō poko pyra awahtao towomasēme exīko mase, sero tuna oryhmara mana.

20 Yrome imepỹ poko toehse awahtao iirypyryme mase

21 ah Ritonōpo awãnohno oekyry tō rãnao. Ah omone nakyhno. Ah awakuru tyaose nexino.

22 Sero tuna tōse ahtao oya awakuru tyaosēme exīko, omone akyhnōko mana.” Mame nohpo ynara āko: “Aō, ah Ritonōpo morohne sã nyripono!”

23 – Mame okyno pihpyry pona moro popyra tyripotoh imerōko oturukety mana. Moro omi kurikãko mana moro tuna kuaka.

24 Imēpo moro tuna itunety ěnōko nohpo mana. Sam āko nohpo mana zuakuru ao.

²⁵ Yrome moro tuna onēpopyra ro ahtao moro sewata apoïko ropa oturukety mana nohpo emary poe, anÿtohme Ritonõpo ãpataka, apoto apõ pona tyritohme.

²⁶ Tomary ao sewata apoïko mana jahkatohme apoto apõ po. Mame etyhpymy moro tuna ãpõko mana nohpo a.

²⁷ Imepÿ poko toehse ynororo ahtao sam kamexipõko moro tuna mana. Zuakuru tyaosẽme exïko mana. Imone akyhnõko mana. “Popyra mokyro mana,” ãko mã jekyry tõ ipoko.

²⁸ Yrome imehnõ poko exipitopyra ynororo ahtao jetũ pyra exïko mana. Poetoẽme exïko ro mana.

²⁹ – Moro Ritonõpo nyripohpyry zumoxike ehtoh poko, orutua pyty tynio kuroko imepÿ poko toehse ahtao te,

³⁰ zumoxike toehse orutua ahtao. Mame typyty arõko mana Ritonõpo ãpataka oturukety a morohne ritohme eya.

³¹ Mame mokyro inio ehxiropyra exïko mana. Yrome ipyty imepÿ poko toehse ahtao tuãnohsẽme exïko mana.

6

Ritonõpo nyripohpyry nazireume ehtoh poko

¹ Mame ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

² – Oturuko Izyraeu tomo a. Ynara kaxiko eya xine: orutua komo, nohpo tõ roropa, osekarory se awahtao xine Ritonõpo a nazireume ehtohme, tapiakase oehtohme, Ritonõpo omipona ehtoh poko rokẽ oehtohme yronymyryme,

³ uwa eukuru jehnahpyry onēpyra ehtoko. Uwa eukuru onēpyra, uwa epery onenahpyra, uwa asarananohpohpyry tõ roropa onenahpyra ehtoko.

⁴ Nazireume awahtao xine uwa epery tõkehko onenahpyra ehtoko, ipuh-turu te, ipihpyry roropa onenahpyra exïko matose.

⁵ – Tapiakase awahtao nazireume oũsety onysahkara exiko, osetypokara exiko roropa. Tõtyhkase awahtao rokẽ nazireume oehtoh poko morohne rïko ropa mase, oũsety sahkãko.

⁶⁻⁷ Oũsety onysahkara ehtoh enetupuhpotohme mana ãpiakatopõpyry poko Ritonõpo omiry omipona rokẽ oehtohme. Morara exiryke tomeseke exiko nuriame pyra oehtohme Ritonõpo a, aorikyhpory ekepyry pũto pyra exiko: omy ekepyryme ahtao ro te, asa ekepyryme ahtao ro, ãkorõ ekepyryme ahtao, orui roropa te, ooryxiry ekepyryme ahtao roropa, enara.

⁸ Nazireume awahtao tapiakase mase Ritonõpo Oesẽ omiry omipona rokẽ oehtohme.

⁹ – Imepÿ orikyryhtao mõtoino rokẽ opũto, nuriame oũsety toehse ahtao moro pokoino nazireume oexiryke, ynara tyrïko mase: 7me ãmepyyry taropose ahtao oũsety sahkãko mase, osetypokãko roropa mase ekurikatohme ropa nuriame pyra oehtohme ropa.

¹⁰ Yrokokoro, ãmepyyry 8mã po parutopuru asakoro enehnõko mase moro pyra ahtao utuku poenõ asakoro enehnõko mase oturukety a Ritonõpo Tapyĩ omõtohtaka.

¹¹ Toiro zahkãko oturukety mana tynekaroryme iirypyry epehpyryme, zakorõ zahkãko mana tytororo okurãkatoh epehpyryme, nuriame toehse oexiryke, ekepyry pũto awahtao. Moro ãmepyyry ae ro oũsety ekarõko ropa mase Ritonõpo a.

¹² Osekarõko ropa mase Ritonõpo Oesemy a, nazireume, Ritonõpo omiry omipona rokẽ oehtohme. Moro ãmepyyry tõ apitoryme nazireume oehtopõpyry onukuhpyra exïko matose oũsety nuriame toehse exiryke tokarose

ahtao Ritonõpo a. Ikuhpitõko ropa mase. Mame oorypyry korokapotohme ropa, kaneru mūkuru enehnõko mase toiro jeimamyry exikety, onekaroryme Ritonõpo a.

¹³ — Ynyripohpyry sero Nazireume ehtoh poko, tõtyhkase ahtao ynara tyrīko: ytõko mase Ymaro Oturutoh omõtohtaka

¹⁴ okyno tõ oseruao ahmitara exiketõ ekarõko mase Ritonõpo Oesēkomo a: toiro kaneru mūkuru toiro jeimamyry exikety zahkatohme tytororo te, toiro kaneru toiro jeimamyry exikety zahkatohme oorypyry korokapotohme te, toiro kaneru onekaroryme osepeme ehtohme.

¹⁵ Pão tõ enehnõko roropa mase ruto pehme, tyrise pão porutatoht maro pyra: pão tõ topuxixime exiketõ tiriiku risē azeite maro te, pão tõ pitiko pipahme exiketomo azeite pitiko epona te, tiriiku tõkehko maro, uwa eukuru jehnahpyry maro, enara.

¹⁶ — Morohne emero arõko oturukety Ritonõpo ĕpataka. Moroto okyno zahkãko mana tynekaroryme iirypyry korokatohme, zakorõ roropa zahkatohme tytororo.

¹⁷ Kaneru zahkãko roropa mana tynekaroryme Ritonõpo a osepeme ehtohme, tynekarory ekarõko roropa mana, pão tõ ruto pehme, tyrise pão porutatoht maro pyra. Tiriiku tõkehko ekarõko roropa mana tynekaroryme, uwa eukuru jehnahpyry maro.

¹⁸ Ritonõpo Tapyĩ omõtoht tao mokyro nazireume exikety tũsety sahkãko mana. Tũsety apoĩko mana tyritohme apoto htaka tynekarory zahkatoh taka osepeme ehtohme.

¹⁹ — Mame kaneru zokonaka tupuruse ahtao moro tõsē apoĩko, zokonaka, oturukety mana nazireume exikety emary aka tyritohme, pão asakoro maro ruto poe, toiro zumono, toiro zumõkara, enara. (Moro tyrise mokyro nazireume exikety zũsety tysahkase ahtao.)

²⁰ Moromeĩpo mokyro oturukety morohne ekarõko mana tynekaroryme kurã Ritonõpo a. Mokarohne kurã tokarosēme exĩko oturukety zohme kaneru puropuru maro, ipety maro oturukety zohme, Ritonõpo nyripohpyry ae ro. Moromeĩpo mokyro nazireume exikety uwa eukuru jehnahpyry ĕnõko mana ise tahtao.

²¹ — Moro Ritonõpo nyripohpyryme mana nazireume toexiry se exikety poko Ritonõpo Tosē omiry omipona rokē toehtohme. Yrome tõmiry totapose ahtao nazireu a imepỹ kyryry ekarory poko morohne maro, ah mokyro tõmihpyry omipona nexino.

Kure ahno tyripory oturukety a

²² Ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

²³ — Oturuko Arão tomo a, imūkuru tõ maro kure rokē Izryaeu tõ ripotohme ynara samo:

²⁴ “Kure rokē oriporykõ se ase Ritonõpo a, oewomarykõ se ase roropa eya.

²⁵ Kure ehtoh oya ekaropõko ase Ritonõpo a, awãnohpopyra xine roropa ase eya.

²⁶ Nupunato oeneporykõ se ase Ritonõpo a, opyno xine aehtohme, osepeme oehtohkõme imehnõ maro, emero.”

²⁷ Ynara tykase Ritonõpo:

— Moro sã Arão tõ, imūkuru tõ maro kure rokē Izryaeu tõ ripõko mã toto ya. Mame kure rokē toto rĩko ase.

7

Oxiekyry tõ tuisary tõ nekarotyamo

¹ Morarame tōtyhkase Moeze ahtao Ritonōpo Tapyī riry poko, Ritonōpo Tapyīme Kurā typopase eya, Tapyi mōkomory maro, apoto apō mōkomory maro. Morohne tapiakase eya Ritonōpo poko rokē ehtohme.

² Mame oxiekyrymākō tuisary tomo a, tamuximehxo toexirykōke, Moeze akorehmaneme roropa toh nexiase tyekyry tō kuhtopōpyry poko,

³ tynekarorykō tonehse Ritonōpo Tosēkomo a: 6me kahosa tomo, pui tō maro 12me. Asakoro tuisa tō a toiro kahosa tokarose, toiro tuisa a toiro pui tokarose roropa. Morohne emero tyrise eya xine Tapyi ēpataka.

⁴ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

⁵ – Kahosa tō apoiko pui tō maro erohtohme Tapyi poko. Morohne ekaroko rewita tomo a toto akorehmatohme toerohtohkō poko.

⁶ Naeroro rewita tomo a moro kahosa tō tokarose Moeze a, pui tō maro.

⁷ Jeresō pakomotyamo a asakoro kahosa tō tokarose eya 4me pui tō maro mokaro erohtoh pokoino.

⁸ Merari pakomotyamo a, toto erohtoh pokoino, 4me kahosa tō tokarose Moeze a 8me pui tō maro. Mokaro erohtoh esēme Itamaa nexiase, oturukety Arāo mūkuru.

⁹ Yrome Koate pakomotyamo a morohne onekaropyra Moeze nexiase, Ritonōpo mōkomory kurā toto motary tō po rokē tupuimapose exiryke Ritonōpo omi poe.

¹⁰ Tuisa tomo a tynekarorykō tonehse oseahmatohme, apoto apō ekarory poko Ritonōpo a ikyryryme kurano. Morohne enepyyry se toehse toto ahtao apoto apō pona,

¹¹ ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Kaxiko eya xine 12me toto exiryke 12me ěmepyyry ae tynekarory tō enehnōko mā toto. Atakenaka toiro ěmepyyry ae toiro tuisa tynekarory enehnōko mana moro apoto apō apiakaryme ykyryryme kurano.

¹²⁻⁸³ Ynara tynekarory tonehse eya xine atakenaka:

Ěmepyyry apitorymā po Juta tō tuisary Nasō, Aminatape mūkuru.

2mā po Isakaa tō tuisary Netaneu, Zuaa mūkuru.

3mā po Zepurō tō tuisary Eriape, Herō mūkuru.

4mā po Rupē tō tuisary Erisua, Seteua mūkuru.

5mā po Ximeāo tō tuisary Serumieu, Zurisatai mūkuru.

6mā po Kate tō tuisary Eriasape, Teueu mūkuru.

7mā po Eparaī tō tuisary Erisama, Amiute mūkuru.

8mā po Manase tō tuisary Kamarieu, Petasua mūkuru.

9mā po Pējamī tō tuisary Apitā, Kiteoni mūkuru.

10mā po Tā tō tuisary Aiezea, Amisatai mūkuru.

11mā po Asea tō tuisary Pajieu, Okarā mūkuru.

12mā po Napatari tō tuisary Aira, Enā mūkuru.

Mokaro nekarotyā oxisā kehko nexiase: toiro paratu parata risemy 1,5 kirume; toiro paxiha parata risemy 800 karamame; tuisa konōto kuhtoh ae ro. (Moro paratu, paxiha roropa tonehse eya xine pehme tiriiku ke azeite maro, tynekaroryme) te, paratu uuru risemy 115 karamame ixtaratu ke pehme te, toiro pui mūkuru te, toiro kaneru te, toiro kaneru mūkuru 1 anome exikety zahkatohme apoto apō po te, toiro poti zahkatohme iirypyry korokapotohme te; osepeme, 2me pui tomo, 5me kaneru tomo, 5me poti tomo te, 5me kaneru mūkuru tomo toiro jeimamyry nae exiketomo.

⁸⁴⁻⁸⁵ Atapona Izyraeu tō tuisary tō nekarohpyry moro apoto apō apiakary poko Ritonōpo nyripohpyry poko ynara nexiase: 12me paratu tomo parata risemy te, 12me paxiha tō parata risemy te, atapona omoxinety 27,5 kirume nexiase;

⁸⁶ 12me paratu tō uuru risemy, omoxinety 1 kiru 380 karamame (Moro paratu tō pehme kehko nexiase ixtaratu ke);

⁸⁷ tynekarorykō zahkatohme tytororo: 12me kaneru tomo te, 12me kaneru mūkuru tō 1 anome exiketomo te, tiriiku tōkehko maro moro tynekarorykō maro ehtohme; iirypyry korokapotohme, 12me poti tomo te,

⁸⁸ tynekarorykō osepeme ehtohme, 24me pui tomo te, 60me kaneru tomo, 60me poti tomo te, 60me kaneru mūkuru tō toiro jeimamyry nae exiketomo, enara.

⁸⁹ Mame tomōse Moeze ahtao Ritonōpo maro Oturutoh taka, oturuse Ritonōpo maro, Ritonōpo omiry totase eya. Oturūko nexiase, aomihpyry ē apuru poe, mokaro kerupī tō rānae. (Moro sã tōturuse Ritonōpo Moeze maro.)

8

Nāparina tō riry poko

¹ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

² – Arão zuruko moro 7me nāparina tō riryhtaō saerekatoh apō pona, tyripoko saerekatohme moro apō wapokoxi.

³ Moro tyrise Arão a, aomiry omipona, nāparina tō tyrise eya saerekatohme moro zuapokoxi.

⁴ Moro nāparina apō tyrise nexiase emero uurume tapitapīse Ritonōpo nenepohpyry sã Moeze a.

Rewita tō apiakatopōpyry toerohtoh poko toehtohkōme

⁵ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

⁶ – Rewita tō apiakako imehnō Izyraeu tō winoino toto kurākatohme.

⁷ Toto kurākatohme tuna pitiko emako toto pona, zūsety emero isahkako toto zoko poko te, zupōkō ikurikapoko roropa. Moro ke tukurākasēme exīko mā toto, nuriame pyra.

⁸ Mame pui mūkuru apoīko mā toto, tiriiku kurā maro, azeite maro. Imepỹ pui mūkuru apoīko mase onekaroryme oorypyrykō korokapotohme.

⁹ Mame Izyraeu tō emero oximōme enehpōko mase, rewita tō ripōko mase Tapyi Kurā ēpataka.

¹⁰ Mame Izyraeu tō tomarykō rīko mā toto rewita tō zupuhpyry pona.

¹¹ Mokaro rewita tō apiakāko Arão mana toto ekarotohme ya, Izyraeu tō nekaroryme kurano. Ahtao rewita tō exīko mā toto ypoetoryme.

¹² Tomarykō rīko rewita tō mana mokaro pui asakoro zupuhpyry pona. Toiro tokarosēme exīko iirypyry korokapotohme, zakorony tyahkasēme exīko tytororo rewita tō kurākatohme.

¹³ Rewita tō apiakako onekarorykōme kurā ya. Mame Arão tomo imūkuru tō maro toto tuisaryme exīko mā toto.

¹⁴ Rewita tō apiakako imehnō Izyraeu tō winoino, ypoetoryme toto ehtohme.

¹⁵ Moromeīpo rewita tō tukurākase ahtao te, tapiakase roropa toto ahtao ypoetoryme kurā omōnōko mā toto erohtohme ymaro oturutoh taka.

¹⁶ Tapiakase toh nexiase imehnō Izyraeu tō winoino ypoetoryme toto ehtohme Izyraeu tō mūkuru tō osemazuhme aenurutyã myakāme. Ypoetoryme mā toto.

¹⁷ Ejitu tō mūkuru tō osemazuhme aenurutyã totapase ahtao ya, Izyraeu tō mūkuru tō osemazuhme aenurutyã emero tapyi tao tapiakase ya ypoetoryme toto ehtohme, eky tō osemazuhme aenurutyã maro.

¹⁸ Rewita tō tapoise ya Izyraeu tō mūkuru tō osemazuhme aenurutyã myakāme.

¹⁹ Seromaroro rewita tō ekarōko ase Arão tomo a imūkuru tō maro Izyraeu tō nekaroryme aerohtohme Ytapyĩ tao Izyraeu tō akorehmatohme iirypyrykō korokapotohme te, toto ewomatohme roropa popyra ehtoh oehpyra ehtohme toto wānohtohme Osa Kurā pūtokoxy aepyrykohtao.

²⁰ Naeroro Ritonōpo nyripohpyry Moeze a rewita tō poko, emero tyrise Moeze a te, Arão a te, Izyraeu tō maro rewita tomo a.

²¹ Toekurākase toh nexiase rewita tomo, tupōkō tukurikase roropa eya xine. Mame toto tapiakase Arão a tynekaroryme kurā Ritonōpo a, okyno tō tyahkase Arão a iirypyrykō korokapotohme.

²² Ritonōpo nyripohpyry Moeze a rewita tō poko, emero tyrise eya xine Ritonōpo omihpyry omipona. Moro sã tymenekase rewita tomo aerohtohme Tapyi Kurā tao, Arão tō poetoryme imūkuru tō maro.

²³ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

²⁴ – Ynara tyripōko ase rewita tomo a: 25me jeimamyry nae toto ahtao erohpitōko mǎ toto Ytapyĩ Kurā tao,

²⁵ 50me jeimamyry nae ahtao toerohtoh rumekāko mǎ toto.

²⁶ Moromeĩpo 50me jeimamyry motye toto ahtao tope tō akorehmāko ro mǎ toto toerohtoh poko Tapyi Kurā tao. Yrome tuisame pyra exīko mǎ toto moro erohtoh poko. Moro sã rewita tō erohtoh apiakāko mase toto erohtohme.

9

Oseahmatoh Paxikoa 2mano

¹ Morarame jeimamyry 2mǎ po Izyraeu tō ytotoptōpyry poe Ejitu nonory poe, nuno apitorymǎ po Ritonōpo tōturuse Moeze maro ona Xinai po. Ynara tykase:

²⁻³ – Ĕmepyyry 14mǎ po sero nuno po, kohmāsasaka ahtao, otuhtoh konōto “Epozakuroko” tyripoko Izyraeu tomo a ynyripohpyry ae ro moro poko.

⁴ Naeroro Epozakuroko Paxikoa otuhtoh tyripose Moeze a Izyraeu tomo a.

⁵ Ĕmepyyry 14mǎ po, nuno apitorymǎ po oseahmatoh tyrise Izyraeu tomo a kohmāsasaka ahtao, ona Xinai po. Emero tyrise Izyraeu tomo a Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a.

⁶ Yrome orutua kō nexiase nuriame, aorikyhpyry ekepyry tapose eya xine exiryke. Naeroro Paxikoa poko ehsaromepyra toh nexiase moro ae. Toytose toto oturuse Moeze a, Arão maro.

⁷ Ynara tykase toto:

– Nuriame ynanase aorikyhpyry ekepyry tapose exiryke yna a. Ajohpe pyra, ynanekarory onekarosaromepyra ynanae Ritonōpo a imehnō Izyraeu tō maro moro Ĕmepyyry po, onymenekahpyry po?

⁸ Mame tozuhse toto Moeze a. Ynara tykase:

– Apoaporo, oturūko ase Ritonōpo a zuaro jehtohme, oty ripōko ynororo oya xine.

⁹ Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

¹⁰ – Ynara kaxiko Izyraeu tomo a: nuriame toehse awahtao xine opopenomo te, apakomotyǎ roropa nuriame toehse ahtao ahno ekepyry tapose exiryke eya te, moe ynororo ahtao roropa te, mya ayatoryhtao roropa, moro toehse ahtao otuhnōko ro mǎ toto Paxikoa poko, Ritonōpo eahmaryme.

¹¹ Toiro nuno eraximako. Moromeĩpo Paxikoa oseahmāko matose, Ĕmepyyry 14mǎ po, nuno 2mǎ po, kohmāsasaka ahtao. Mame moro poko awahtao xine okyno ðnōko matose wyi maro, iporutatoh maro pyra exikety ke, otyro ary itunety maro.

¹² Tõsē akoĩpyry onukurākara ehtoko yrokokoro pona, okyno zehpyry ony-tahkara ehtoko roropa. Moro Paxikoa tyritoko ynyripohpyry ae ro.

¹³ Yrome ynara toehse ahtao, ahno nuriame pyra ahtao, mya ytoytopyra ynororo ahtao, Paxikoa otuhtoh onyripyra ahtao, mokyro aropōko matose owinoino xine, tynekarory onenehpyra exiryke ya zae ekarotoh po toehse ahtao. Tuānohsēme exīko mokyro mana iirypyry emetakame.

¹⁴ – Imepỹ nonory poe exikety, tosake toehse exikety amaro xine, tõtukuru se ynororo ahtao Paxikoa poko amaro xine, ynyripohpyry omipona exīko mana moro poko. Moro saaro matose imepỹ nonory poe aehtyã samo, ynyripohpyry omipona ehtoko.

*Akurũ Tapyi Kurã epoe
(Exutu 40.34-38)*

¹⁵ Mame Ritonõpo Tapyĩ tyrikehse ahtao akurũ toehse epozakoxi. Tykohmãse ahtao moro akurũ apoto sã nexiase ãmepyry pona.

¹⁶ Morarame kokoro rokẽ moro sã nexiase tõmehse ahtao akurume nexiase Tapyi epoe, koko apoto sã nexiase.

¹⁷ Tõnuhse moro akurũ ahtao Tapyi poe Izyraeu tõ toytopotose. Mame totypohse akurũ ahtao moroto tõsesarise toh nexiase.

¹⁸ Toytopotose toto, totypohse roropa toto Ritonõpo nyripohpyry omipona. Mame tehme toh nexiase moroto, moro akurũ tehme ahtao Tapyi epoe.

¹⁹ Okynahxo Tapyi epoe akurũ ahtao, Ritonõpo omipona Izyraeu tõ nexiase. Ytopyra toh nexiase moro poe.

²⁰ Toitoine moro akurũ okynã nexiase Tapyi epoe tuhke pyra ãmepyry pona. Morarame tehme toh nexiase te, toytose ropa toh nexiase Ritonõpo omiry omipona.

²¹ Toitoine moro akurũ okynã pyra nexiase Tapyi epoe, kokonie pukuro poe ãmepyry pona yrokokoro. Tõnuhse ahtao ãmepyryme ahtao toytopotose toto. Tahxime tõnuhse akurũ ahtao, saereme ahtao te, tykohmãse ahtao roropa toytopotose toto.

²² Yrome totypohse akurũ ahtao Tapyi epoe asakoro ãmepyry te, nuno tytororo te, jeimamyry porehme, totypohse pixo moro akurũ ahtao, Izyraeu tõ roropa tehme toh nexiase. Ytoytopyra toh nexiase. Yrome tõnuhse yroro ahtao ytõko toh nexiase.

²³ Ritonõpo nyripohpyry ae ro totypohse toh nexiase, toytose roropa toh nexiase. Ritonõpo nyripohpyry Moeze a moro omipona Izyraeu tõ nexiase toto.

10

Rue tõ asakoro parata risemy

¹ Ritonõpo Izyraeu tõ Esē ynara tykase Moeze a:

² – Rue asakoro tyriko parata apimyhpyry risemy. Moro rue tõ ke ahno kohmãko mase oximõtohme te, toto kohmãko ropa mase esyryhmatohme.

³ Asakoro rue totose ahtao ahno emero oximõnõko mã toto amaro Tapyi Kurã omõtohtaka.

⁴ Yrome toiro rokẽ rue totose ahtao, oxiekyrymãkõ tuisary tõ rokẽ oximõnõko mã toto amaro.

⁵ Rue tõ totose ahtao mytyhse samo, jamihme sã roropa oxiekyrymãkõ, tosake exiketõ xixi tütatoh wino ytopitõko mã toto.

⁶ Mame rue tõ totose ropa ahtao mytyhse samo jamihme sã roropa oxiekyrymãkõ, tosake ikurenae exiketõ ytopitõko mã toto. Enetupuhtohme toytorykõ poko moro rue etory mytyhse sã exīko, jamihme sã roropa;

⁷ yrome ahno emero kohmatohme oximõme rue tõ etõko okynahme samo.

⁸ Oturuketō moro rue etoneme exīko mā toto, Arāo poenomo, ipakomotyā roropa.

– Ynara tyripōko ase oya xine, Izyraeu tomo, jūme omipona oehtohkōme.

⁹ Amarokō ōsetaparykohtao ononorykō po, Ōsewomarykō poko oepetōkara winoino sero rue tō etotoko etonato po. Ywy, Ritonōpo Oesēkomo ākorehmatorŷko ase, oepetōkara poremākatohme.

¹⁰ Ātākyemarykohtao roropa, Nuno Kasenato poko ōseahmarykohtao, tyorō otuhtoh roropa riryhtao oya xine, rue tō etotoko onekarorykō zahkaryhtao tytororo apoto apō po te, osepeme ehtoh zahkaryhtao roropa oya xine. Mame ākorehmatorŷko ase, ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

Izyraeu tō ytotopōpyry ona Xinai poe

¹¹ Mame jeimamyry 2me aehtoh po Ejitu rumekatotōpyry poe, ēmepyyry 2me aehtoh po, nuno 2me aehtoh po, akurū tōnuhse Tapyi Kurā poe.

¹² Moro ae Izyraeu tō toytopytose ona Xinai poe. Mame moro akurū totypohse ona Parā po.

¹³ Moro saaro, toytopytose toto apitoryme samo, Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a.

¹⁴ Osemazuhme toytose Juta kamisā pāteira maro ytoytoketomo oxikone, oxiekyrymākomo. Ituisarykō nexiase Nasō, Aminatape mūkuru.

¹⁵ Netaneu, Zuaa mūkuru, Isakaa ekyry tō tuisaryme nexiase;

¹⁶ Eriape, Herō mūkuru, Zepurō ekyry tō tuisaryme nexiase.

¹⁷ Mame Tapyi Kurā tymyhpokase. Rewita tomo, Jeresō ekyry tomo, Merari ekyry tō maro toytopytose toto Tapyi arory poko.

¹⁸ Mokaro mykapo Rupē tō kamisā pāteira maro ytoytoketō toytose, oxiekyry tō oxikone. Ituisarykō Erisua nexiase, Seteua mūkuru.

¹⁹ Serumieu, Zurisatai mūkuru, Ximeão ekyry tō tuisaryme nexiase.

²⁰ Eriasape, Teueu mūkuru, Kate ekyry tō tuisaryme nexiase.

²¹ Moromeīpo rewita tō, Koate ekyry tō toytose, Tapyi Kurā mōkomory kurā arōko toh nexiase. Mame toeporehkase toto ahtao osa kasenato pona, moro Tapyi Kurā tamose nexiase.

²² Mame Eparaī tō kamisā pāteira maro exiketō toytose oxiekyrymākō oximōme tutuisarykō maro, Erisama, Amiute mūkuru.

²³ Kamarieu, Petasua mūkuru, Manase ekyry tō tuisaryme nexiase.

²⁴ Apitā, Kiteoni mūkuru, Pējamī ekyry tō tuisaryme nexiase.

²⁵ Moromeīpo etyhporyme Tā tō kamisā pāteira maro exiketō toytose oxiekyrymākō oxikone tutuisarykō maro Aiezea, Amisatai mūkuru.

²⁶ Pajieu, Okarā mūkuru, Asea ekyry tō tuisaryme nexiase.

²⁷ Aira, Enā mūkuru, Napatari ekyry tō tuisaryme nexiase.

²⁸ Moro sā Izyraeu tō atakenaka toytopytose toto, oxiekyrymākō oxikone.

Hopape, Moeze akono

²⁹ Mame ynara tykase Moeze tokono a, Hopape a, Jetoro mūkuru, Mitiā pono:

– Ytōko ynanase Ritonōpo nekarory pona. Inetapohpyry ae kure rokē Izyraeu tō rīko mana tymōkomoke itamurume toto ehtohme. Naeroro yna maro eropa, Ritonōpo a yna riryhtao kure, kure orīko roropa ynanase.

³⁰ Ynara tykase Hopape:

– Arypyra. Ytōko ropa ase jesaka ropa, wekyry tomo a.

³¹ – Ajohpāme sā morara kara exiko, tykase Moeze. – Sero ona emero waro mase. Osa tō kurā waro roropa mase yna osesaritohme; yna aroneme exiko.

³² Yna maro oytoryhtao Ritonōpo nekarory yna a apiakāko ynanase zokonaka okyryryme ehtohme.

Typoetory arōko Ritonōpo mana

³³ Morarame toytose Izyraeu tō ahtao Xinai poe, Ritonōpo ypy poe, toytose toto oseruao ěmepyr̄y ae. Ritonōpo omihpyry ě aronanō toytose osemazuhme osa menekatohme osesaritohme.

³⁴ Toytose toto ahtao Ritonōpo akurū mokaro epoe nexiase saereme ahtao.

³⁵ Tahxime Ritonōpo omihpyry ě taropitose ahtao ynara tykase Moeze: “Ritonōpo, yna Esem̄y owōko! Saparahme oepetōkara aropoko! Ah ozehno exiketō nepā toto oĕpatae oytoryhtao.”

³⁶ Mame totypohse Ritonōpo omihpyry ě ahtao, ynara tykase Moeze: “Osehko ropa, Ritonōpo yna Esem̄y, tuhke miumākō Izyraeu tomo a.”

11*Tykerekeremase toto Tapera po*

¹ Mame toetuarimarykō poko tykerekeremase Ritonōpo eya xine. Aomirykō etaryke tyya, tohne toehse Ritonōpo nexiase. Apoto tomapose eya toto pona. Moro apoto a tyahkase mokaro rānao, toitoine tyahkase toh nexiase tosarykō etyhp̄yry po.

² Kui tykase toto, tykohtase Moeze a takorehmapotohkōme; tōturuse Moeze ahtao Ritonōpo a, apoto tozehse.

³ Moroto tosehpase eya xine Taperame, moroto apoto tonehpose Ritonōpo a exiryke toto rānaka.

Moeze akorehmananomo, 70mākomo

⁴ Izyraeu tō maro imehnō nonory pōkō nexiase, ytōko imaro xine. Tōsē poko typenetase toh nexiase. Izyraeu tō maro tykerekeremapitose, ynara tykase toto tyxitarykōme:

– Tōsē sehxo ynanano!

⁵ Ejitu po kana nae sexiataose tuhke, tuesapare sexiataose kana ke, topehke pyra roropa nexiase. Omuhpe sytatose pepino poko te, merāo roropa te, otyro ary te, sepora tomo te, ariu roropa!

⁶ Yrome seromaroro tapotūkehse sytatose. Tonahsē pyra toehse sytatose, manā rokē nae kokoro rokenel!

⁷ (Manā ipuhturu pitiko sā nexiase karimutume, sewemehme sā pitiko.)

⁸⁻⁹ Toepukase koko ahtao konopo samo. Yrokokoro pakeimo ahno toytose moro wyi panō apoise tytapyīkō zomye. Moro manā tapose eya xine ako aka te, moījo aka roropa. Mame tahnose eya xine oripo ao te, wyi panō pipahme exikety tyrise roropa eya xine, kure nexiase pāo samo tupuruse ahtao azeite maro.)

¹⁰ Mame mokaro xitary totase Moeze a. Emero tapyī taōkō tyxitase tytapyī omōtohtao. Tohne toehse Ritonōpo, Moeze roropa torekohmase.

¹¹ Ynara tykase ynororo Ritonōpo a:

– Oty katohme popyra jyrīko mah sero samo? Oty katohtorekohmase mahno ypoko? Oty katohme sero erohtoh tupimā mekarose ya mokaro emero arory poko?

¹² Mokaro onyripyra exiase, toto enurumaponeme pyra roropa exiase. Oty katohtohsu ekaroneme jyripōko mah, syhryme mokaro arotohme poeto pisarara samo mya moro nono pona, onekarory eya xine ōmihpyry ae ro itamura tomo a?

¹³ Otokoino tōsē apoīko hano ekarotohme mokaro zohme? Ya oehnōko mā toto tyxitarykōme, tōsē ekaropōko mā toto.

¹⁴ Ywy toiroro mokaro emero onypynanohsaromepyra ase, omoxihxo mā toto ya!

¹⁵ Sero sã jyriryhtao oya ypyno exiko kuetapako jũme rokene! Azamaro jahtao ypyno exiko sam kakehtohme ya!

¹⁶ Ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– 70me orutua kõ imenekako, zae exiketomo, tuisame exiketomo ahno neneryme, enehtohme ya, Tapyi Kurã taka. Amaro xikihme toto tyripoko.

¹⁷ Mame yhtõko ase oturuse amaro moroto. Juzenu, ynekarohpyry oya apoiko ase zokonaka ekarotohme eya xine. Mame akorehmãko mã toto oerohtoh poko ahno pyno oexiry poko, toiroro pyra oehtohme mokaro arory poko oya.

¹⁸ Seromaroro ynara kaxiko ahno a: “Atapiakatoko oorypyrykõ winoino nuriame pyra oehtohkõme kokoro. Tõsẽ õnõko matose. Oxitarykõ totase Ritonõpo a ynara kary maro: ‘Tõsẽ poko penetãko ynanase, Ejitu po kure nexiase.’ Naeroro tõsẽ ekarõko oya xine mana. Otuhnõko matose.

¹⁹ Tõsẽ õnõko matose toiro ãmepyyry ae rokẽ pyra, 2me rokẽ pyra, 5me pyra, 10me pyra te, 20me pyra.

²⁰ Yrome toiro nuno pune tõsẽ õnõko matose, tũtatoh pona oeunarykõ ae, ise pyra oehtohkõ pona. Moro sã exiko Ritonõpo se pyra toehse oexirykõke, arãnao xine jahtao. Tykerekeremase roropa oya xine: ‘Oty katohme Ejitu turumekase kyya xine? Kurehxo exiry moroto ro kuahtao xine,’ ãko.”

²¹ Ynara tykase Moeze:

– 600 mieme orutua kõ arõko ase. Mokaro zoh ekarõko mah, tõsẽ õtohme eya xine nuno pune?

²² Kaneru tõ tuhke, pui tõ tuhkãkõ maro totapasẽme exiko nae toto pune ehtohme? Kana tõ emero tuna konõto kua tanỹsẽme exiko nae mokaro zohme?

²³ Moeze tozuhse Ritonõpo a. Ynara tykase:

– Yjamitunuru ipune pyra toehse nahe? Seromaroro ynyriry enẽko mase jomihpyry ae ro, “Naary!” kara oehtohme.

²⁴ Mame Moeze tutũtase Ritonõpo omihpyry ekarotohme ahno a. 70me orutua kõ, tuisamehxo exiketõ tonehpose eya Tapyi Kurã zomye.

²⁵ Mame Ritonõpo tyhtose akurũ ao oturuse eya. Tuzenu tapoise eya tynekarohpyry Moeze a zokonaka ekarotohme mokaro 70mãkomo a. Tuzenu tokarose ahtao Ritonõpo a eya xine, tõturupitose toto opore urutõ kõ samo, Ritonõpo omiry ekaroryme axĩtao rokene.

²⁶ Yrome asakoro orutua kõ mokaro maro pyra toh nexiase. Tytapyĩkõ pũto nexiase toto. Toiro esety Eutate nexiase, zakorõ Metate nexiase. Ritonõpo Zuzenu toehse ahtao toto pona opore tõturupitose toto urutõ kõ samo.

²⁷ Moro eneryke tururume toytose nuasemano ekarotohme Eutate tõ poko Metate maro, toto otururu poko urutõ kõ samo tytapyikõ pũto.

²⁸ Mame Jozue, Num mũkuru, moino ro Moeze akorehmaneme exikety, ynara tykase:

– Moeze, jesemy, moro sã kamexipopyra exiko mokaro a!

²⁹ Ynara tykase Moeze:

– Oty katohme torẽtyke mahno? Tuisame jehtoh poko jewomary se hma? Kurehxo ya exiry Ritonõpo poetory tõ emero urutõme toto ahtao, Ritonõpo Zuzenu tokarose roropa ahtao eya xine!

³⁰ Mame toytose ropa Moeze tomo mokaro 70mãkõ maro, Izyraeu tõ tuisary tõ maro tosaka xine ropa.

Aramixi tõ enehpotopõpyry Ritonõpo a

³¹ Mame tyryrykane tonehpose Ritonõpo a tuna konõto wino. Moro tyryrykane a aramixi tõ tonehse tuhke mokaro tapyi tõ zomye. Mokaro ke

nono pehme toehse. Tõnuhse toto ahtao toiro meturume toytose toto nono epozakuroko.

³² Naeroro tykohmãse toto aramixi apoiry poko, tõmehse roropa toto, tykohmãse ropa toto mokaro apoiry poko eya xine; tuhke tapoise eya xine, toiro ahno ahtao miu kirume sã tapoise eya. Mame xixi aka mokaro pũ tyrise eya xine anorytohme.

³³ Itamurume tõsẽ nae ro ahtao mokaro zehno toehse Ritonõpo. Tyrohsẽ ke tuãnohse toto eya, tuhkãkõ toorihse.

³⁴ Morara exiryke moroto tosehphase eya xine Kiporote-Ataawa, ynara katohme “Penetaketõ Zonẽtopõpyry”; moroto tõsẽ poko ipenetatyã ekepyry tonẽse exiryke.

³⁵ Moromeĩpo Izyraeu tõ toytose Hazerote pona osesarise.

12

Miriã wãnohtopõpyry

¹ Mame Moeze tykerekereemase Miriã tomo a Arão maro, tyyptase Moeze exiryke nohpo, Etiopia põ maro.

² Ynara tykase toto:

– Ritonõpo tõturuse Moeze ae rokẽ pyra. Tõturuse roropa ynororo kymoro ae.

Mame mokaro otururu totase Ritonõpo a.

³ (Moeze epyrypara ipunaka, imehnõ motye imehxo toexiry poko epyrypara nexiase.)

⁴ Ynara tykase Ritonõpo Moeze tomo a, Arão maro, Miriã maro:

– Osehtoko, amarokõ oseruao, ymaro oturutoh taka! Naeroro toytose toto.

⁵ Tyhtose Ritonõpo akurũ ao Tapyi omõtoht taka. Mame Arão tykohmase eya Miriã maro. Toeporehkase toto ahtao,

⁶ ynara tykase Ritonõpo:

– Seromaroro, etatoko ke jotururu oya xine. Urutõ tõ nae ahtao arãnao xine osenepõko ase eya xine enepotoh ae te, oturũko ase roropa toto maro aosenetykõ ae.

⁷ Yrome ypoetory Moeze maro moro sã pyra mana, tymenekase ya ynororo ypoetory tõ emero esẽme ehtohme.

⁸ Naeroro imaro oturũko ase osẽpataka, topohme, tupimãkõ ke pyra, enetupuhpotoh ke pyra; tonese roropa ywy eya! Oty katohme zuno pyra hmatokene ypoetory Moeze kerekeremary poko oya xine?

⁹ Mame toytose Ritonõpo tohne mokaro poko.

¹⁰ Moro akurũ toytose ahtao Tapyi epoe axĩ Miriã pihpyry tyrohsẽ hpe toehse, karimutume akurũ samo. Arão a tonese Miriã, tyrohsemyimo hpe rahkene.

¹¹ Ynara tykase Arão Moeze a:

– Ajohpame sã tuisa, yna onuãnohpopyra exiko azahkuru yna ehtoh poko, ajoajohpe toehse yna exiryke.

¹² Ajohpame sã poeto aepukahpyry sã Miriã onyripopyra exiko, zokonaka tonahkase aexihpyry sã aenururuhtao.

¹³ Naeroro ynara tõturuse Moeze Ritonõpo a:

– Ritonõpo ajohpãme sã ikurãkako ropa!

¹⁴ Ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– Jumy ituh tykase ahtao õmyty pona, toehxirose ynororo exiry 7me õmepyyry. Naeroro ah ynororo taroposẽme nexino owinoino xine 7me õmepyyry. Imeĩpo enehko ropa.

¹⁵ Mame 7me ěmepyry taropose Miriã a ameke tapyi tō wino. Tehme rokē toh nexiase mokyro enehtoh ropa pona itapyĩ taka ropa.

¹⁶ Moromeĩpo toytose toto Hazerote poe ona Parã pona osesarise.

13

*Nono enenanō 12mãkomo
(Teuteronomiu 1.19-33)*

¹ Ritonōpo Izyraeu tō Esē ynara tykase Moeze a:

² – Orutua kō aropoko Kanaã nonory enetohme, moro nono ekarōko ase Izyraeu tomo a. Toiro orutua imenekako tuisame exikety Jako poenomotyã punero.

³ Ona Parã poe mokaro tonyohse Moeze a nono enetohme Ritonōpo Tosēkō nyriphopyry ae ro. Tuisame toh nexiase Izyraeu tō oxiekyrymākō tuisaryme

⁴⁻¹⁵ Ynara toh nexiase:

Rupē tō tuisary Samua, Zakua mūkuru.

Ximeão tō tuisary Sapate, Hori mūkuru.

Juta tō tuisary Karepe, Jepone mūkuru.

Isakaa tō tuisary Ikau, Joze mūkuru.

Eparaĩ tō tuisary Ozeja, Num mūkuru.

Pējamĩ tō tuisary Pauti, Rapu mūkuru.

Zepurō tō tuisary Katieu, Soti mūkuru.

Manase tō tuisary Kati, Suxi mūkuru.

Tã tō tuisary Amieu, Kemari mūkuru.

Asea tō tuisary Setua, Mikaeu mūkuru.

Napatari tō tuisary Napi, Wopixi mūkuru.

Kate tō tuisary Keueu, Maki mūkuru.

¹⁶ Moro sã mokaro orutua kō esety nexiase. Mokaro tonyohse Moeze a nono enetohme. Ozeja, Num mūkuru esety tymyakāmase eya Jozueme.

¹⁷ Mokaro tonyohse ahtao Moeze a nono enetohme ynara tykase eya xine: – Ytotoko inikahpozakoxi nono ikurenæ poro, onuhtohme ypy tō poro.

¹⁸ Enetoko kure moro nono ehtoh poko. Ahno, moro nono pōkō enetoko: jamihme toh nae? jamihme pyra? tuhke nae? tuhke pyra?

¹⁹ Enetoko roropa moro nono: otyro zamaro nae? Otyro zamaro pyra nae? pata tō enetoko: apuru tō nae? aryryra nae?

²⁰ Nono enetoko ropa, oty sã nae? Kure arykatohme? Popyra? Wewe tō roropa enetoko. Orēpyra ehtoko otyro epery enehtatoko roropa moro poe (Uwa epery tō toehse ehtoh exipitōko nexiase).

²¹ Naeroro mokaro orutua kō toytose toh nexiase nono enese ona Zim poe inikahpozakoxi Reope pona, onuhtoh Hamate pūtokoxi.

²² Toytose toto nono ikurenæ poro Eperō pona. Moroto anakĩ tō nexiase ahno konōto pakomotyamo: Aimã te, Sesai te, Taumai, enara. (Eperō pata tyrise kynexine osemazuhme, okomino 7me jeimamyry taropose ahtao pata Zoã tyrise Ejitu po.)

²³ Moromeĩpo toeporehkase toto jakanahmã Exikou pona. Moroto uwa amoriry tysahkase eya xine uwa epery tō maro zumo, omoxihxo, asakoro orutua kō se nexiase ipuimatohme tyhwyme mara poko. Imehnō epery tō tarose roropa eya xine: romã tomo, fiku tomo, enara.

²⁴ (Moroto tosehapse eya xine Jakanahmã Exikoume, uwa amoriry konōto tysahkase moroto exiryke eya xine.)

²⁵ Morarame moro nono tonese ahtao eya xine 40me ěmepyry ae,

²⁶ toytose ropa toto. Tooehse ropa toto Kate pona, ona tonorē Parã pona. Moroto Moeze nexiase, Arão maro, Izyraeu tō maro emero. Tōturuse toto

imaro xine tynenehpyrykō poko. Moro epery tōkehko tonepose eya xine, tynenepyhpyrykō moro nono poe.

²⁷ Ynara tykase toto Moeze a:

– Ynanytoase moro nono pona yna aropotopōpyry ae ro oya. Ajohpe pyra, otyro zamaro moro nono mana, kure kuhse mana. Seny otyro epery kehko.

²⁸ Yrome moro pōkō jamihme mā toto, ipatarykō zumo mana, tapuruse roropa. Moro motye roropa ahno konōto pakomotyā ynanenease moroto.

²⁹ Amarekita tō moroto nono ikurenae po. Heteu tō ypy tō po mā toto, jepuseu tō maro te, amoreu tō maro. Kanaā pōkō tuna konōto Metiteraneu pūto mā toto, tuna Joatāo ehpiō po roropa.

³⁰ Mame Moeze tykerekereemase toto a yrome toto tymynyhpākaposē Karepe a ynara karyke:

– Ehmaropa etonatohme seromaroro moro nono pōkō poremākatohme. Jamihme sytatose, orēpyra exīko sytatose!

³¹ Yrome imehnō mokaro imaro aytotyā ynara tykase:

– Arypyra. Osetapasaromepyra sytatose mokaro maro, jamihmehxo mā toto, kymotye xine.

³² Moro ke ajohpe omi tokarose eya xine Izyraeu tomo a moro nono poko tynenehpyrykō poko. Ynara tykase toto:

– Moro nono pōkō osenahkāko mā toto. Mosahxo roropa moro pōkō tonese yna a.

³³ Moroto ahno konōto ynanenease roropa, Anake pakomotyamo. Mokaro pūto taparara sā ynanexiase yna a. Eya xine roropa taparara sā rokē ynanexiase.

14

Ajojohpe Izyraeu tō ehtopōpyry poko

¹ Mame tyxitarykō poko kui kary poko roropa tōmehse toh nexiase.

² Moeze tō tykerekereemase nexiase Arāo maro. Ynara tykase toto:

– Kurehxo exiry toorihse kuahtao xine Ejitu po, sero ona tonorē po roropa!

³ Oty katohme kymarokō tonehse xiaro Ritonōpo Kuesēkomo a sero nono pona? Orihnōko sytatose osetapary poko, kypyxiākō kypoēnō roropa apoīko imehnō mana typoetory tōme. Kurehxo exiry Ejitu pona kytorykō ropa.

⁴ Ynara tykase toto oseya xine:

– Imepỹ tuisa symenekatone Ejitu pona kytotohkōme ropa!

⁵ Mame tosekumuru po typorohse Moeze tomo, Arāo maro tōmytykō nono pokoxi imoihmākō ēpataka.

⁶ Jozue a, Num mūkuru, Karepe a roropa, Jepone mūkuru tupōkō tyxihkase toemynyhmarykō enetupuhpotohme. Tuisa tō nexiase asakoro, nono enese aytotyamo.

⁷ Tōturuse toto imoihmākomo a. Ynara tykase toto:

– Moro nono, ynanenehpyry kure kuhse mana.

⁸ Ritonōpo Kuesēkō kuakorehmarykohtao, kuarotorỹko mana moro nono pona. Moro ekarōko kyya xine mana kuesarykōme, nono kurano, otyro zamaro exikety.

⁹ Yrome Ritonōpo onurumekara ehtoko, moro nono pōkō zuno pyra ehtoko. Toto poremākapōko sytatose. Tupime pyra exīko mana Ritonōpo kymaro xine exiryke. Mokaro neponāmarykō pake typoremākase eya. Towomaneke pyra toehse mokaro mana; naeroro enaromyra ehtoko, tykase Karepe, Jozue maro.

¹⁰ Imoihmākō emero toto etapary se toh nexiase topu ke. Yrome ezuru jamihmā tonese eya xine emero, Ritonōpo Tapyĩ epoe.

Moeze otururu Ritonōpo a ahno pynanohtohme

¹¹ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Otara ahtao jurumekakehnōko moxiā nae? Otara ahtao jenetupuhpitōko toh nae, tuhke yjमितunuru enepoase eya xine?

¹² Tyrohsē enehpōko ase mokaro enahkapotohme. Yrome opoenō, apakomotyā roropa rīko ase imoihme, mokaro motye; jamihme roropa, mokaro motye.

¹³ Yrome Ritonōpo tozuhse Moeze a, ynara tykase ynororo:

– Ajमितunuru ke moxiā menepoase Ejitu poe. Ejitu pōkō zuaro toehse ahtao onyriy pokomoxiamo a,

¹⁴ moro ekarōko mā toto sero nono pōkomo a. Tuaro toehse mā toto omoro, Ritonōpo, opoetory tō rānao oexiry pokom, osenepōko mase eya xine akurū ao tyhtose awahtao yna epoe. Zuaro roropa mā toto oytory pokom osemazuhme akurū ao saereme ahtao, apoto ao, xikihme exikety ao tykohmāse ahtao.

¹⁵ Opoetory tō etaparyhta oya, moro ekarory etāko imehnō nonory pōkomo. Mame ynara āko mā toto:

¹⁶ Typoetory tō totapase eya ona po, toto anarosaromepyra toexiryke moro nono pona, sero nono ekarōko ase oya xine oesarykōme, kaxīpo.

¹⁷ Seromaroro, Ritonōpo, ajohpāme sã ajमितunuru enepoko onetapohpyry ae ro ynara karyhta:

¹⁸ “Ywy, Ritonōpo, penekhepyra ase, imehnō pynanohnōko ase; popyra toto ehtoh korokāko ase, iirypyry roropa. Yrome iirypyrymākō onyripyra ase zae ehtoh pokom exiketō samo. Popyra exiketō rypyry epehmapōko ase imūkuru tomo a, ipakomotyamo a, imūkuru tō pakomotyamo a roropa, asakoropane zumakahpōkomo a.”

¹⁹ Naeroro seromaroro, Ritonōpo, sero ahno rypyry ikorokako imehnō pyno exikehpyra oexiryke, onyrihpyry sã Ejitu poe tarona.

²⁰ Ynara tykase Ritonōpo:

– Onekaropohpyry ae ro iirypyrykō korokāko ase.

²¹ Yrome isene jexiryke, taro jexiryke roropa amaro, imehxo jehtoh sero nono pehkaryke, jomiry etapōko ase:

²² mokaro orutua kō emero eporehkara mā toto moro nono pona. Ysaerehkatoh tonese eya xine, yमितunuru roropa Ejitu po ona po roropa repe. Yrome jukukuase toto 10me, penekhepyra jexiry tukuhse eya xine, jomiry omipona se pyra toexirykōke.

²³ Jūme mokaro omōpyra exīko mā toto moro nono pona, moro ekarōko ase, katopōpyry atamurukomo a. Mokaro emero jurumekahpōkō moro nono onenepyra ekurehnōko mā toto.

²⁴ Yrome ypoetory Karepe tyoro sã tuzenuke mana emero rokē sã pyra. Anamonohpyra jomiry omipona toehse mā ynororo. Naeroro moro pata pona tyripōko ase, inenehpyry pona. Ipakomotyā roropa ripōko ase moro nono esēme.

²⁵ Seromaroro amarekita tō moroto mā toto, kananeu tō maro jakanahmā tō po; Naeroro kokoro ytotoko ropa ona tonorē pona ropa, tuna Akapa etonie ropa.

Typoetory tō wānohtopōpyry Ritonōpo a

²⁶ Ritonōpo, toto Esē ynara tykase Moeze tomo a Arã maro:

²⁷ – Ykerekerematopōpyry Izyraeu tomo a totase ya. Penekehno ko ase mokaro, popyra exiketō ykerekeremary pokom.

²⁸ Ynara kaxiko eya xine: “Jomiry etapōko ase oya xine, onekaropohpyrykō ya ekarōko ase oya xine. Ywy, Ritonōpo, oturuno.

²⁹ Orihnōko matose, oekepyry tō sapararahme exīko mā toto ona po. Tykerekereemase ywy oya xine. Naeroro amarokō emero 20me jeimamyry motye exiketō omōpyra matose moro nono pona.

³⁰ Jomihpyry totapose ya moro nono ekarory poko oya xine oesarykōme. Yrome amarokō emero omōpyra matose moro nono pona. Karepe rokē Jepone mūkuru, Jozue maro, Num mūkuru ytōko mā toto moro nono pona.

³¹ Omūkuru tō tapoisēme exīko imehnō poetoryme mekarootose. Yrome mokaro omūkuru tō arōko ase moro nono pona, ise pyra oehtopōpyrykō pona, moroto toto esaryme exīko mana.

³² Yrome amarokō orihnōko matose, oekepyrykō taro exīko sero ona po.

³³ Taro omūkuru tō ytoytōko mā toto 40me jeimamyry. Tamonohse oya xine, naeroro sam āko matose, amarokō emero oorihthokō ponāmero taro.

³⁴ 40me jeimamyry aropōko matose oetuarimarykō poko oorypyrykō pokoino. 40me ēmepyyry maropootose moro nono enery poko oya xine. Naeroro toiro ēmepyyry ahtao toiro jeimamyry etuarimāko matose. Zuaro exīko matose ymaro osepeme pyra oehtokō poko.

³⁵ Jomiry etapōko ase oya xine, popyra exiketomo, oximōme jurumekary se exiketomo: amarokō emero orihnōko matose, tonahkasēme exīko matose sero ona tonorē po. Ywy, Ritonōpo oturuno.”

³⁶⁻³⁷ Mokaro orutua kō, Moeze naropotyā moro nono enese, ajohpe tōturuse moro poko imoihmākomo a. Morara exiryke tykerekereemase toto Ritonōpo netaryme Moeze poko. Naeroro tyrohsē tonehpose Ritonōpo a kure pyra toto ehtohme, toorihse roropa toto.

³⁸ Mokaro 12mākō, nono enese aytotyā wino, Jozue rokē Karepe maro tōxinamase isene ro.

*Izyraeu tō typoremākase
(Teuteronomiu 1.41-46)*

³⁹ Mame Ritonōpo omiry tokarose ahtao Moeze a Izyraeu tō netaryme tākye pyra toehse toh nexiase ipunaka.

⁴⁰ Yrokokoro pakeimo toytopytose toto somokyhmā pona, ynara karyke:
— Seromaroro ehmaropa Ritonōpo nekarohpyry pona. Ajohpe pyra iirypyryme sexiataose.

⁴¹ Yrome ynara tykase Moeze:

— Naeroro oty katohme aomiry omipona se pyra hmatou? Orēnōko matose.

⁴² Ytopyra ehtoko moro somokyhmā pona. Ritonōpo amaro xine pyra mana. Oepetōkara oporemākapōko mā toto.

⁴³ Amarekita tō moroto mā toto, kananeu tō maro etonatohme amaro xine, oetapatohkōme. Ritonōpo amaro xine pyra mana, turumekase ynororo oya xine exiryke.

⁴⁴ Yrome putupyrahme sã toytose toto ypy tō pona; Ritonōpo omihpyry ē ytopyra nexiase. Moeze roropa ytopyra nexiase.

⁴⁵ Mame Amarekita tō kananeu tō roropa moro ypy tō pōkō osetapano poko toh nexiase. Izyraeu tō typoremākase eya xine. Tokahmase toto eya xine Horoma pona.

15

Ritonōpo nyripohpyry ahno nekarory tō poko

¹ Mame Ritonōpo tōturuse Moeze a:

2 – Ynara tyripõko mase, sero omipona Izyraeu tõ ehtohme toeporehkase awahtao xine moro nono pona, ynekarory pona oesarykõme.

3 Okyno enepyyryhtao oya xine onekaroryme Ritonõpo a: pui orutua te, kaneru te, poti ahtao, mokyro ekarõko mase: jahkatohme tytororo apoto apõ po te, otarame õmihpyry omipona oehtohme te, otarame mokyro ekarory se rokẽ oexiryke te, otarame oseahmatoh po onekaroryme mana. Typoxine mokaro exiko mã toto Ritonõpo a.

4-5 Mame kaneru enepyyryhtao oya jahkatohme onekaroryme Ritonõpo a, poti enepyyryhtao roropa, mokyro maro tiriiku enehko toiro kirume, azeite maro 1 riturume, uwa eukuru jehnahpyry maro 1 riturume.

6 Toiro kaneru maro onekaroryme tiriiku enehko 2 kirume otoxie azeite maro 1¼ rituru te,

7 uwa eukuru jehnahpyry 1¼ riturume roropa. Morohne typoxine exiko mana Ritonõpo a.

8 Pui mükuru ekaroryhtao jahkatohme onekaroryme Ritonõpo a te, õmihpyry omipona oehtohme te, osepeme ehtohme,

9 imaro tiriiku enehtoko 3 kirume tapose aexihpyry kurano otoxie azeite maro 1¾ riturume

10 moro maro roropa uwa eukuru jehnahpyry 1¾ riturume. Moro tyahkase ahtao typoxine exiko mana Ritonõpo a, Oesëkomo.

11 Moro sã tyrõko matose pui orutua maro te, kaneru orutua maro te, kaneru mükuru maro te, poti mükuru maro, enara.

12 Toiro okyno motye ekaroryhtao oya xine onekarorykõme, imaro xine itamurumehxo tiriiku tõkehko enehnõko matose tuhke mokaro ehtoh samo.

13 Izyraeu tõ emero moro sã tyrõko mã toto tynekarorykõ enepyyryhtao jahkatohme, typoxine ehtohme Ritonõpo a.

14 Moro saaro imehnõ nonory põkõ amaro xine exiketõ asã xine tyrõko mã toto tynekarorykõ enepyyryhtao, tiriiku tõkehko maro, typoxine exikety Ritonõpo a.

15 Ynyripohpyry omipona tyrõko mã mokaro, asã xine, imepỹ nono poe aehtyamo, amaro xine exiketomo. Toiro jomihpyry mana eya xine, oya xine roropa jũme etyorõmara mana, opoenõ poenomo a roropa. Ritonõpo a oxisã matose mokaro maro;

16 moro ynyripohpyry omipona oehtohkõme mana, mokaro roropa, asã xine.

17 Ritonõpo, Izyraeu tõ Esẽ tõturuse ropa Moeze a:

18 Tynyripohpyry tokarose eya aomipona Izyraeu tõ ehtohme toeporehkase toto ahtao moro nono pona, inekarory eya xine esarykõme.

19 Morarame tonahsẽ enapyyryhtao oya xine, moroto toehse aexihpyry, zokonaka apiakãko matose ekarotohme onekarorykõme kurã Ritonõpo a.

20 Wyi riryhtao oya xine, moro wyi osemazuhme tyrise ahtao tiriiku ekeisenã ke, moro ekarõko matose onekarorykõme kurã Ritonõpo a.

21 Amarokomo, openomo te, apakomotyã roropa moro pão ekarõko matose Ritonõpo a onekarorykõme kurã eya.

22 Mame tyrypyhpyke toehse awahtao xine, tuamekaro rokẽ oexirykõke: ynyripohpyry Moeze a omipona pyra toehse awahtao xine,

23 emero Ritonõpo nyripohpyry oya xine, Moeze a, apitorymã poe moro tyripotoh turuse ahtao Ritonõpo a tarona, opoenõ poenomo a, ynara tyrõko matose:

24 awamekaro xine rokẽ iirypyryme toehse awahtao xine, zuaro pyra imoihmãkõ ahtao, toiro pui mükuru ekarõko mã toto jahkatohme, typoxine

ehtohme Ritonõpo a, tiriiku maro, uwa eukuru jehnahpyry maro, Ritonõpo nyripohpyry ae ro te, toiro poti mükuru maro tyyrypyrykõ korokapotohme.

²⁵ Naeroro mokaro nekarory zahkãko oturukety mana, imoihmãkõ nekaroryme, iiryppyrykõ korokapotohme. Tykorokasẽme exïko mã toto. Iiryppyryme toexirykõ se pyra tahtao xine iiryppyryme toehse, naeroro tynekarorykõ tyahkapose eya xine tyyrypyrykõ korokapotohme Ritonõpo a, tonahsẽme sã roropa eya.

²⁶ Izyraeu tõ emero, imehnõ roropa imepỹ nono poe amaro xine exiketõ tykorokasẽme exïko, iiryppyryme toehse oexirykõke emero awamekaro xine rokẽ awahtao xine.

²⁷ Toiro ahno iiryppyryme toehse ahtao tuenikaroro rokene, poti enehnõko mana toiro jeimamyry exikety jahkatohme tyyrypyry korokapotohme.

²⁸ Okyno zahkãko oturukety mana apoto apõ po mokyro rypyry korokapotohme tuenikaroro rokẽ iiryppyryme aexihpyry, mame tykorokasẽme exïko mana.

²⁹ Ritonõpo nyripohpyry toiro mana tuenikaroro iiryppyryme toehse exiketõ poko Izyraeume exiketyme ahtao imepỹ nono poe exiketyme roropa amaro xine ahtao.

³⁰ Yrome tyyrypyry poko toehse ahno ahtao, tuaro ahtao Izyraeume exikety ahtao, imepỹ nono poe exiketyme ahtao amaro xine, tuãnohsẽme exïko Ritonõpo omiry omipona pyra toehse exiryke. Taorihmaposẽme exïko mana,

³¹ Ritonõpo nyripohpyry turumekase exiryke eya. Aomihpyry omipona pyra toehse toexiryke tuãnohsẽme exïko mana tynyrihpyry emetakame.

Toerokuru poko exikety oserematoh ae

³² Mame ona po Izyraeu tõ ahtao orutua tonese eya xine apotopokõ apoïko oserematoh ae.

³³ Mokyro tarose enenanomo a Moeze a Arão maro imoihmãkõ maro.

³⁴ Orutua kõ tyrise eya xine mokyro eraseme ekaropotohto Ritonõpo a oty ritohme eya, zuaro pyra ro toexirykõke.

³⁵ Mame ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– Mokyro totapasẽme mana; ah imoihmãkõ mokyro etapã toto topu tõ ke ameke tapyi tõ poe!

³⁶ Naeroro Ritonõpo nyripohpyry ae ro Moeze a, mokyro tarose eya xine tapyi tõ poe, totapase ynororo eya xine topu tõ ke aorihtho pona.

Aretyry

³⁷ Ynara tykase ropa Ritonõpo Moeze a:

³⁸ – Oturuko Izyraeu tomo a, ipakomotyamo a roropa aretyry tõ ritohme tupõ ehpiry tõ pokona. Emero aretyry tõ pokona eary ezuezume tyripotoko.

³⁹ Mame moro aretyry tõ eneryhtao oya xine, osenetupuhnõko matose emero Oesẽkõ nyripohpyry poko oya xine omipona oehtohkõme. Anamonohpyra ehtoko jomiry omipona oehtohkõ poko, openetatohkõ poko pyra ehtoko, oenurukõ penetatoh poko pyra roropa ehtokõ.

⁴⁰ Moro aretyry tõ ãkorehmatorỹko jomihpyry tõ poko wenikehpyra oehtohkõme, jomipona oehtohkõme. Ahtao, ahno apiakasẽ sã exïko matose ypoetoryme rokẽ rahkene.

⁴¹ Ywy ase Ritonõpo Oesẽkomo. Kuenepyatose Ejitu poe ypoetoryme oehtohkõme, Oesẽkõme roropa jehtohme. Ywy ase Ritonõpo Oesẽkomo.

16

Ritonõpo rumekatopõpyry Kora tomo a

1-2 Kora, Isara mūkuru, Koate ekyry, Rewi pakomotyã ekyry ajoajohpe toehse. Typenekehse ynororo Moeze tutuisarykõme ehtoh poko. Tõximõse ynororo oseruao orutua kõ maro, Rupẽ pakomotyamo. Asakoro toh nexiase Eriape mūkuru tomo, Tatã te, Apirão maro; imepỹ nexiase Om, Perete mūkuru. Imehnõ orutua kõ 250mãkõ toahmase roropa Kora a, tamuximãkomo, orẽpyra exiketomo, tuisamãkomo.

3 Oximõme toytose toto oturuse Moeze tõ maro Arão maro. Ynara tykase toto:

– Epo hnae tuisamehxo oehtohkomo! Moxiã emero Ritonõpo Kuesëkõ poetoryme mã toto. Typoetory tõ rãnao Ritonõpo mana. Naeroro oty katohme tuisamehxo osekaroõko matou, Ritonõpo poetory tõ esãme?

4 Morara kary etaryke Moeze a tosekumuru po typorohse ynororo tõmyty po nono pokoxi oturutohme Ritonõpo a.

5 Ynara tykase ynororo Kora tomo a, imaro exiketõ maro:

– Kokoro pakeimo typoetory tõ enepõko Ritonõpo mana, tapiakase exiketõ tymaro arohtohme. Tynymenekahpyry enehpõko Ritonõpo mana apoto apõ pütokoxi toto ehtohme.

6-7 Kokoro pakeimo ixtaratu zahkatoh apoitoko, omoro Kora amaro exiketõ maro, ikarany tyritoko zaka ixtaratu maro arotohme apoto apõ pütokoxi. Mame enẽko sytatose onoky kywino xine Ritonõpo nymenekahpyryme nae. Seromaroro epo hnae, amarokõ tymotyëkase mexiatose, rewita tomo!

8 Ynara tykase roropa Moeze Kora a:

– Etatoko ke seromaroro rewita tomo!

9 Amarokõ tapiakase Ritonõpo Kuesëkomo a, imehnõ Izyraeu tõ winoino tupütokoxi oehtohkõme, erohtohme Tytapyĩ Kurã tao, typoetory tõ akorehmary poko. Morohne oya xine ipune pyra nae?

10 Moro oerokurukõ kurã tokarose Ritonõpo a oya xine, rewita tomo. Seromaroro oturuketõme oexirykõ se roropa hmatou?

11 Arão kerekeremaryhtao oya xine, Ritonõpo Kuesëkõ kerekeremãko matose, amaro exiketõ maro. Inyripohpyry omipona pyra exiõko matose.

12 Mame Tatã tõ tonehpose Moeze a, Apirão maro, Eriape mūkuru tomo. Yrome omi arone tozuhse eya xine:

– Ytopyra ynanase!

13 Epo mana. Nono kurã poe, otyro zamaro exikety poe kueneptyatose yna orihmapotohme sero ona tonorẽ po. Moro motye yna aropõko mase tuisamehxo awahtao samo.

14 Ajohpe pyra, yna onehpyra mekuretyase nono kurã pona, otyro zamaro exikety pona, tupito tõ onekaropyra mexiase yna a ona kurã maro yna esaryme ehtohme. Moro motye yna enekunopyry se mahno. Ytopyra ynanase!

15 Mame Moeze tyekĩtapãse, ynara tykase ynororo Ritonõpo Tosemy a:

– Mokaro omiry onetara exiko tynekarorykõ enepyyryhtao oya. Mokaro onenekunohpitopyra exiase, ekykõ jumẽtu anapoipitopyra roropa exiase!

16 Mame Kora a ynara tykase Moeze:

– Kokoro osehko amaro 250mãkõ maro Ritonõpo Tapyĩ Kurã taka. Arão roropa moroto exiõko mana.

17 Amarokõ emero ixtaratu zahkatoh apoitoko, ixtaratu tyritoko zaka arotohme apoto apõ pütokoxi.

18 Naeroro tykyryrykõ, ixtaratu zahkatoh tapoise eya xine, ikarany tyrise eya xine zaka ixtaratu maro, xikihme toh nexiase emero Tapyi omõtoht tao Moeze tõ maro Arão maro.

¹⁹ Mame mokaro emero taoximõnohpose Kora a, Moeze tõ maro osẽpataka toehse toto Arão maro Ritonõpo Tapyĩ omõtohtao. Mame Ritonõpo saerehkatoh konõto tonese eya xine emero.

²⁰ Ynara tykase Ritonõpo Moeze tomo a Arão maro:

²¹ – Ameke ehtoko moxiã winoino, toto enahkatohme ya axiny.

²² Yrome tosekumuru po typorohse Moeze tomo Arão maro tõmytykõ po nono pokoxi, ynara tykase toto:

– Ritonõpo isene ehtoh ekaroneme mase ahno a emero. Toiro rokẽ ahno iirypyryme ehtoh pokoino opoetory tõ emero zehno exĩko mah?

²³ Ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

²⁴ – Oturuko imoihmãkomo a ameke toto ehtohme Kora tõ tapyĩ winoino, Tatã tapyĩ winoino, Apirão tapyĩ winoino roropa, enara.

²⁵ Mame Moeze toytose imehnõ tamuximãkõ maro Tatã tõ esaka Apirão maro.

²⁶ Ynara tykase Moeze imoihmãkomo a:

– Ameke ehtoko mokaro, popyra exiketõ tapyĩ winoino, ikyryrykõ anapopyra ehtoko ipunaka; tomeseke pyra awahtao xine amarokõ roropa tonahkasẽme exĩko matose mokaro popyra ehtoh pokoino.

²⁷ Naeroro ameke toytose imoihmãkomo Kora tõ tapyĩ winoino, Tatã maro, Apirão maro.

Tatã tõ tutõtase Apirão maro, tehme toh nexiase tytapyĩ omõtohtao, typyxiãkõ maro typoenõ maro.

²⁸ Mame ynara tykase Moeze imoihmãkomo a:

– Ourutorỹko ase zuaro exĩko matose ywy poe pyra senohne emero toehse. Ritonõpo nyripohpyry omipona senohne tyrise ya.

²⁹ Mokaro orutua kõ orikyry emero rokẽ orikyry sã ahtao, toto onuãnohpyra Ritonõpo ahtao, jenyohpyra Ritonõpo nexiase.

³⁰ Yrome tyoro sã tyrise ahtao eya enetupuhpotohme, sero nono ẽtakaryhtao mokaro enahtohme itapyĩ taõkõ maro, imõkomory maro, tomõse toto ahtao isene ro aorihtyã esaka, zuaro exĩko matose Ritonõpo turumekase moxiãmo a.

³¹ Morarame tõturukehse Moeze ahtao nono totapuruhmakase mokaro zopino,

³² tonahse toto itapyĩ taõkõ maro, Kora ekahmananõ maro emero, imõkomory maro.

³³ Moro sã tyhtose toto isene ro nono aka aorihtyã esaka imõkomory maro emero porehme. Mame nono tapuruse ropa, osenepyra toehse toh nexiase.

³⁴ Mokaro kui kui kary etaryke tyya xine tururume toytose Izyraeu tomo, moroto aexityamo. Kui ãko roropa toh nexiase, ynara tykase toto:

– Epatoko! Kuenahkatorỹko nono mana!

³⁵ Mame apoto tonehpose Ritonõpo a mokaro 250mãkõ orihmapotohme, ixtaratu zahkahpõkomo.

Ixtaratu zahkatohtonomo

³⁶ Mame ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

³⁷ – Oturuko Ereaza a, oturukety Arão mũkuru a, moro metau risẽ ixtaratu zahkatoht kehko apoitohme eya apoto zahkatopõpyry poe, oruno akoĩpyry pahtohme eya, Ritonõpo kyryryme kurã, moro ixtaratu zahkatoht tonõ exiryke.

³⁸ Ritonõpo kyryry kurãme toehse toh nexiase tokarose toto ahtao Ritonõpo a apoto apõ po. Naeroro moro ixtaratu zahkatoht tonõ apoiko mokaro tyahkase aexityã ekepyry winoino, tyryryrykõ emetakame tyahkase toto. Mame moro ixtaratu zahkatoht tonõ etapako metau risemy, paratu kãseme

ehtohme apoto apõ apurume tyritohme. Izyraeu tõ enetupuhpotohme exiko mana, enaroximatohme.

³⁹ Naeroro moro ixtaratu zahkatoh tonõ tapoise Ereaza a. Tapõpose kehko eya paratu kãsemã apoto apõ apuru ritohme.

⁴⁰ Ritonõpo oturutopõpyry ae ro Moeze a, Izyraeu tõ enaroximatohme toehse moro, imehnõ pyra, Arão poenõ rokẽ ipakomotyã roropa oehtohme ixtaratu zahkatohme Ritonõpo õpataka. Imehnõ tuãnohse exiry Kora tõ wãnohtopõpyry samo, imarõkõ maro.

Ahno pynanohtopõpyry Arão a

⁴¹ Yrome yrokokoro Izyraeu tõ emero tykerekereemapitose toto Moeze tõ poko Arão maro. Ynara tykase toto:

– Ritonõpo Kuesõkõ poetory tõ totapase oya xine!

⁴² Morarame tõximõse imoihmãkõ ahtao Moeze tõ kerekereemase Arão maro toeramase toto Ritonõpo Tapyi winakoxi. Akurõ tonese eya xine Tapyi epoe. Ritonõpo saerekatoh konõto tõsenepose eya xine.

⁴³ Moeze tõ toytose Arão maro Tapyi omõtoht õpataka xikihme.

⁴⁴ Mame ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

⁴⁵ – Ytotoko mokaro winoino. Toto enahkãko ase seromaroro rahkene!

Yrome tosekumuru po typorohse Moeze tomo Arão maro tõmytykõ po nono pokoxi.

⁴⁶ Ynara tykase Moeze Arão a:

– Okyryry ixtaratu zahkatoh apoiko, ikarã tyriko zaka apoto apõ poe, ixtaratu roropa tyriko ikarã pona. Axĩ ke ytoko ahno tõ pona onekarory zahkatohme mokaro rypyry korokapotohme. Axiny! Toto zehno Ritonõpo ehtoh osenepopitõko mana. Tyrohsẽ toehpitose mana!

⁴⁷ Naeroro tykyryry, ixtaratu zahkatoh tapoise Arão a Moeze omihpyry omipona. Tururume toytose ynororo ahno rãnaka. Tyrohsẽ oehpitory tonese ahtao Arão a, ixtaratu tyrise eya ikarã pona, tynekarory tokarose eya Ritonõpo a mokaro ahno rypyry korokapotohme.

⁴⁸ Moro ke tyrohsẽ tymynyhpãse, moroto Arão nexiase xikihme ahno rãnao, xia isene exiketomo, mya aorihtyã ekepyry tomo, enara.

⁴⁹ Mokaro toorihse aexityã tuhke exiry 14.700me nexiase, Kora tõ toorihse aexityã maro pyra.

⁵⁰ Mame tyrohsẽ tonahse ahtao, Arão toytose ropa Ritonõpo Tapyi omõtoht taka, moroto Moeze exiryke.

17

Arão myxiry

¹ Mame ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

² – Oturuko Izyraeu tomo a, 12me oxiekyrymãkõ tuisary tomo a imyxiry enehtohme, 12me imyxiry tõ ehtohme atapona. Mame tuisa esety imeroko imyxiry pokona.

³ Moromeiõpo Arão esety imeroko Rewi tõ myxiry pokona. Toiro myxiry exiko toiro oxiekyrymãkõ tuisary esety ke.

⁴ Mame moro imyxiry tõ tyriko Tapyi Kurã tao, jomihpyry õ õpataka kuoseporytoht po.

⁵ Morarame ynymenekahpyry myxiry arõtãko mana. Moro eneryke tyya xine okerekeremakehnõko Izyraeu tõ mana, typenekehse ywy okerekere-mary etaryke ya.

⁶ Naeroro Moeze tōturuse Izyraeu tomo a. Ituisary tomo a tymyxiry tō tokarose eya, oxiekyrymākō tuisary 12me toh nexiase, imyxiry tō 12me roropa nexiase. Arão myxiry mokaro myxiry tō maro nexiase.

⁷ Moro imyxiry tō tyrise Moeze a Ritonōpo Tapyī taka, aomihpyry ē ēpataka.

⁸ Yrokokoro Moeze tomōse Tapyi Kurā taka. Imyxiry tonese eya Arão esety ke ipoko, Rewi ekyry tō tuisary kyryryme tarýtase. Tokutase roropa, toperere toehse roropa, amētoa tō toehsehxo exiketomo.

⁹ Mame moro imyxiry tō tarose emero Moeze a Ritonōpo ēpatae Izyraeu tomo a. Tonese eya xine. Mame tymyxiry tō tapoise ropa eya xine.

¹⁰ Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Tyriko ropa moro imyxiry Arão esety ke tymerose exikety jomihpyry ē ēpataka. Moroto exīko mana Izyraeu tō ajoajohpe exiketō enaroximatohme; ykerekere makehnōko mā toto aorikyrykōino.

¹¹ Mame moro tyrise Moeze a Ritonōpo nyripohpyry omipona.

¹² Ynara tykase imoihmākō Moeze a:

– Orihnōko ynanase! Orihketōme ynanase! Kymarokō emero orihnōko sytatose.

¹³ Ritonōpo Tapyī pūtokoxy ytokety orihnōko mana. Morara ahtao kymarokō emero orihketōme sytatose!

18

Ritonōpo nyripohpyry oturuketomo a rewita tō maro

¹ Ynara tykase Ritonōpo Arão a:

– Amarokō tymenekase ya Ytapyī poko oerohtohkōme: omoro, omūkuru tomo, imehnō rewita tō maro. Tomeseke ehtoko zae rokē oehtohkōme Ytapyī poko oerohtohkō poko. Azahkuru awahtao xine amarokō rokē tuānohsēme exīko. Yrome omoro Arão, omūkuru tō maro rokē tymenekase ya oturuketōme. Azahkuru toehse awahtao xine oturuketō erohtoh poko amarokō rokē tuānohsēme exīko matose.

² Imehnō rewita tō enehko, oekyry tomo ākorehmatohkōme omūkuru tō maro Ytapyī tao oerohtohkō poko.

³ Mokaro rewita tō erohnōko mā toto onyripohpyry poko, erohnōko roropa mā toto Ytapyī poko. Yrome ykyryry tō kurā pūtokoxy toto onenehpopyra exīko Osa Kurā tao, apoto apō po roropa. Morohne pūtokoxy toehse toto ahtao orihnōko matose, mokaro roropa orihnōko mā toto.

⁴ Mokaro rewita tō erohnōko mā toto amaro Ytapyī erohtoh poko emero poko, yrome imehnō onyrohmanohpopyra exiko amaro xine.

⁵ Omoro rokē omūkuru tō maro erohnōko matose Osa Kurā tao, apoto apō poko roropa Izyraeu tō zehno ropa jexiryino.

⁶ Izyraeu tō poe oekyry tō tymenekase ya, rewita tomo ynekaroryme oya xine, oturuketomo. Mokaro rewita tō tapiakase ya mā toto erohtohme Tapyi Kurā poko.

⁷ Yrome omoro omūkuru tō maro erohnōko oturuketō erohtoh poko apoto apō poko, ykyryry tō poko roropa Osa Kurā Kuhse tao. Morohne poko erohnōko matose tapiakase oexirykōke ya oturuketōme oehtohkōme. Yrome imehnō orihnōko mā toto toehse toto ahtao ykyryry kurā pūtokoxy.

Oturuketō epehpyry Ritonōpo poe

⁸ Ynara tykase Ritonōpo, Izyraeu tō Esē Arão a:

– Seromaroro ahno nekarohpyry tō tonehse ahtao ya, jahkara ahtao, morohne ekarōko ase oya, emero, omūkuru tomo a roropa, apakomotyamo a, enara, ōtykōme ehtohme jūme.

⁹ Ykyryry tō kurā poe, jahkara ahtao ynara apoïko matose: ahno nekarory tō tiriiku tōkehko te, inekarory tō tyyrypyry korokapotohme te, inekarory tō onyhxiropyra ehtohme, emero tonehse ahtao ahno a tynekaroryme ya ekarōko ase oya, omūkuru tomo a roropa.

¹⁰ Morohne ònōko matose Osa Kurā tao. Orutua kō rokē otuhnōko mā toto moro poko. Tonahsē kurāme exīko oya xine mana ypoe.

¹¹ Morohne maro imehnō nekarohpyry tonehse ahtao Izyraeu tomo a òtykōme exīko. Morohne ekarōko ase oya, omūkuru tomo a, oēxiry tomo a roropa jūme samo. Oekyry tō emero toekurākase exiketō otuhnōko mā toto.

¹² Emero kurehxo exiketō ekarōko ase oya, osemazuhme toperytase aexityā tonehse ahtao ya Izyraeu tomo a: azeite kurehxo exikety, uwa eukuru jehnahpyry kurehxo exikety, tiriiku kurehxo exikety, enara.

¹³ Osemazuhme toehse tykyrysā ahtao, tokarose ahtao ya, moro anapyrykōme exīko. Mame atapyī taōkō emero toekurākase exiketō morohne enahnōko mā toto.

¹⁴ Izyraeu tō nonory po emero, tapiakase ahtao ahno nekaroryme Ritonōpo Oesēkō kyryryme, ekarōko ase oya.

¹⁵ Emero osemazuhme aenuruhpyry ahno mūkurume, okyno mūkurume roropa Izyraeu tō nekaroryme ya exīko. Yrome ahno epehmāko mā toto typoenō pynanohtohme, okyno nuriame exiketō pynanohtohme roropa epehmāko esē mana.

¹⁶ Moro epehpyry ahno mūkuru pynanohtohme topehmasēme exīko oya toiro nuno toehse poeto ahtao. 5me parata epehmāko mā toto, (55 karamame parata tukuhse ahtao Ritonōpo Tapyī tao).

¹⁷ Yrome pui mūkuru osemazuhme aenuruhpyry te, kaneru tō roropa, poti tō roropa tokarose ahtao ya, mokaro poko onepehmara esē mana ipynanohtohme. Jekyme mā toto, totapasēme exīko jahkatohme. Imunuru tomasēme exīko apoto apō pokona, ikasery tyahkasēme exīko onekaroryme, tonahsēme sã ya, typoxine exīko mana ya.

¹⁸ Mokyro pū òtyme exīko mana imehnō ahno nekarotyā kurā samo: ipuropuru te, ipety apotunuru wino maro òtyme ehtoh samo.

¹⁹ Izyraeu tō nekarory tō tonehse ahtao ya, morohne ekarōko ase oya, omūkuru tomo a, oēxiry tomo a roropa, jūme. Moro jomiry etapōko ase jūme etyorōmara ehtohme. Naeroro sautume esehpāko ase jūme etyorōmara exiryke.

²⁰ Mame ynara tykase Ritonōpo Arão a:

– Nono esēme exipyra exīko mase Izyraeu tō nonory po, tupito pyra, ona pyra, imehnō Izyraeu tō sã pyra. Izyraeu tō rānao ywy ase oesarykōme samo, atapyīkōme sã roropa, otupikōme sã roropa, enara.

Rewita tō epehpyry

²¹ Ynara tykase Ritonōpo Arão a:

– Omame porehme exiketō ousemy toiro exikety ekarōko ase rewita tomo a. Moro tineru tokarose ahtao Izyraeu tomo a ya, moro tokarosēme exīko rewita tomo a Tapyi Kurā poko toto erohtamitume.

²² Taroino imehnō Izyraeu tō onenehpopyra exiko Tapyi Kurā pūtokoxi aorikyrykōino, moro iiryryryme exiryke eya xine.

²³ Yrome rewita tō rokē erohnōko mā toto Ytapyī Kurā poko. Tomeseke exīko mā toto zae rokē toerohtohkō poko toto ehtohme, toto wānopyryino. Sero nyryrypyry jūme mana, ipakomotyā pona. Rewita tō nono esēme exipyra exīko mā toto jūme Izyraeu tō nonory po.

²⁴Ynara exiryke: Izyraeu tō omame porehme exiketō ousemy toiro exikety ekarōko mā toto ya tynekarorykōme, moro ekaroase rewita tomo a nono myakāme samo toto kyryryme ehtohme. Morara exiryke moro tykase ywy, nono esēme pyra rewita tō exīko mā toto.

Omame porehme exiketō ousemy toiro exikety

²⁵Ritonōpo, Izyraeu tō Esē turupose Moeze a

²⁶rewita tō zurutohme ynara:

— Izyraeu tō nekarohpyry tō tapoise ahtao oya xine, omame porehme exiketō ousemy toiro exikety, Ritonōpo nekarohpyryme oya xine, omame porehme exiketō ousemy toiro exikety apiakāko matose ekarotohme onekarorykōme kurā Ritonōpo a.

²⁷Moro onekarohpyrykō tupito poko erohkety nekarory sã mana tykyrysã apoipitoryhtao, uwa eukuru jehnahpyry tyripitoryhtao roropa eya.

²⁸Naeroro emero omame porehme exiketō ousemy toiro exikety apoiryhtao oya xine Izyraeu tō nekarohpyry tō poe, amarokō roropa onekarorykō ekarōko matose Ritonōpo a, Oesēkomo a. Moro ekarōko matose oturukety Arão a.

²⁹Imehnō nekarohpyry tō tapoise ahtao oya xine, zokonaka, kurehxo exikety ekarotoko ya.

³⁰Imeīpo kurehxo exikety tokarose oya xine ahtao ya, akoīpyry emero okyryryme exīko, tupito poko erohkety samo, zokonaka tokarose ahtao eya tynekaroryme, akoīpyry emero imaro exīko mana.

³¹Moro akoīpyry enahnōko matose oekyry tō maro emero rokē po oepehpyrykōme exiryke.

³²Morohne enapyryhtao oya xine iirypyryme pyra matose, kurehxo exikety tapiakase oya xine ahtao onekarorykōme Ritonōpo a. Zae pyra exīko matose Izyraeu tō nekarohpyry tō enapyryhtao oya xine kurehxo exikety onekaropyra ro awahtao xine ya. Ynyripohpyry omipona pyra awahtao xine orihnōko matose.

19

Pui ēxiry zahkary poko

¹Ritonōpo, Izyraeu tō Esē tōturuse Moeze tomo a Arão maro,

²ynara tyripotohme Izyraeu tomo a:

— Pui ēxiry wātasenā enehtoko kamiraramano, ātakamahpyryme pyra exikety, erohpitopyra exikety tupito po.

³Mame mokyro ekarotoko oturukety Ereaza a, arotohme ahno esary poe jarānaka, moroto pui totapasēme exīko ineneryme.

⁴Mame munu apoīko Ereaza mana, tomary ke, omahxiky ke emāko mana 7me, Tapyi Kurā omōtoh winakoxi.

⁵Moromeīpo mokyro pui zoko tytororo tyahkasēme exīko: ipihpyry te, ipunu te, munu te, zuahxiririny, zuehtoto maro tyahkasēme exīko oturukety ēpataka.

⁶Apupari zokonaka apoīko oturukety mana ematohme apoto htaka, otyro hissopo amoriry maro te, kaneru hpoty zonopyhpyryme aexihpyry tahpiremy. Morohne emāko mana apoto pona pui zahkaryhtao.

⁷Mame tupō kurikāko oturukety mana, epỹko roropa mana. Moromeīpo omōnōko ropa mana ahno esaka ropa, yrome iirypyry onykorokara ro exīko ikohmātoh pona.

⁸Mokyro roropa pui zahkahpono roropa tupō kurikāko mana, epỹko roropa mana. Yrome nuriame exikehpyra exīko mana xixi omōtoh pona.

⁹ Mame orutua nuriame pyra exikety moro oruno, pui zahkasē apoīko mana arotohme jarānaka ahno esary poe Osa Kurā pona. Moroto tukurākasēme exīko Izyraeu tō imoihmākō kyryryme, moro oruno ke tuna rīko nuriame ehtoh kurikapotohme, iirypyryme ehtoh korokapotohme.

¹⁰ Mame mokyro oruno apoihpono, pui erunory, tupō kurikāko mana, yrome nuriame aehtoh tykorokasēme exīko mana xixi omōtoh pona rokene. Morohne tymerosēme exīko jūme moro ynyripohpyry omipona Izyraeu tō ehtohme te, moro omipona imehnō nonory pōkō ehtohme roropa, Izyraeu tō maro exiketomo.

Aorihtyā ekepyry tapose ahtao

¹¹ – Aorihtyā ekepyry tapose ahtao ahno a nuriame exīko mana 7me ěmepyry pona.

¹² ěmepyry oseruao taropose ahtao te, 7me ěmepyry taropose ahtao roropa ekurikāko mana moro tuna ekurikatoh ke nuriame pyra ehtohme. Yrome ekurikara mokyro ahtao ěmepyry oseruao taropose ahtao te, 7mā pona roropa nuriame exikehpyra mana.

¹³ Aorihtyā ekepyry tapose ahtao ahno a, mame ekurikara mokyro ahtao nuriame exikehpyra mana, epona tuna ekurikatoh onemara exiryke. Nuriame Ritonōpo Tapyī Kurā rīko mokyro mana. Mokyro anaorihmapopyra ahtao taroposēme exīko mana Izyraeu tō maro pyra ehtohme.

¹⁴ – Toorihse ahno ahtao tapyi tao, moro taka ōmomyrykohtaο nuriame exīko matose 7me ěmepyry pona.

¹⁵ Oripo ahtao, tuna eny roropa totapuruhmakase ahtao nuriame exīko mana.

¹⁶ Ona po aorihtyā ekepyry tapose ahtao, totapase ahtao, tamoreme toorihse ahtao roropa ahno zehpyry tapose ahtao, zonētoh tapose ahtao, nuriame exīko mokyro mana 7me ěmepyry pona.

¹⁷ – Ekurikatohme nuriame pyra ehtohme ropo, oruno apoiko mokyro pui ěxiry kamiraramā zahkatopōpyry erunory. Mokyro tyahkase ahno rypyry korokapotohme. Moro oruno tyriko oripo aka. Mame tuna kurā emako epona.

¹⁸ Aorihtyā ekepyry tapose ahtao ahno a, imepỹ orutua, nuriame pyra exikety hissopo amoriry apoīko, zumyhkatohme moro tuna ekurikatoh kuaka. Mame moro hissopo ke tuna emāko moro tapyi pona, imōkomory pona te, ahno pona, emero moro tapyi tao exiketō pona. Ahno zehpyry tapose ahtao te, zonētopōpyry tapose ahtao moro tuna ekurikatoh tomasēme exīko epona imepyny a, nuriame pyra exikety a.

¹⁹ ěmepyry 3mā po te, ěmepyry 7mā po roropa, nuriame pyra exikety moro tuna emāko nuriame exikety pona. Mame 7me ěmepyry pona mokyro nuriame pyra exīko mana, tupō kurikāko mana, epỹko mana, mame xixi tomōse ahtao tykorokasēme exīko mana.

²⁰ – Yrome nuriame toehse ahno ahtao, mame ekurikara mokyro ahtao nuriame exikehpyra mana epona tuna ekurikatoh onemara exiryke. Mokyro Ritonōpo Tapyī Kurā nuriame tyrīko mana. Naeroro mokyro taroposēme exīko mana Izyraeu tō winoino.

²¹ Sero ynyripohpyry oya xine omipona ehtoko jūme. Mame mokyro moro tuna emane nuriame pyra ehtohme, tupō kurikāko mana. Moro tuna apohpono nuriame exīko ro mana xixi omōtoh pona.

²² ěmero tapose aexihpyry nuriame exikety a, nuriame exīko; mokyro nuriame exikety apohpono nuriame exīko roropa mana xixi omōtoh pona.

20

Tuna se Meripa po (Exutu 17.1-7)

¹ Mame nuno apitorymã po Izyraeu tō emero toytose ona tonorē Zim pona. Tōsesarise toh nexiase Kate po. Moroto Miriã toorihse; ekepyry tonēse nexiase.

² Moroto tuna pyra nexiase; naeroro tōximōse toto, Moeze tō tykerekere-mase Arão maro.

³ Ynara tykase toto:

– Kurehxo exiry toorihse yna ahtao Ritonōpo Kuesēkō ēpataka imehnō kuekyrykō maro.

⁴ Oty katohme Ritonōpo poetory tō menepyase sero ona tonorē pona? Kuenepyatose xiaro orihtohme yna eky tō mahro?

⁵ Oty katohme yna menepyase Ejitu poe xiaro, osa xihpyry pona, tykyrysã pyra taro, wikeira tō pyra, uwa zoko tō pyra, romã tō pyra? Morohne motye tuna pyra mana taro kuokurukōme!

⁶ Naeroro Moeze tō toytose Arão maro imoihmākō poe Tapyi Kurã omōtohtaka. Tosekumuru po typorohse toto tōmytykō po nono pokoxi. Mame Ritonōpo saerekatoh tōsenepose eya xine.

⁷ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

⁸ – Omyxiry apoiko moro jomihpyry ē ēpataka, Arão maro ahno enehpoko oximōme. Mame imoihmākō neneryme oturuko topuimo a, tuna tūtatohme topuimo poe. Moro sã tuna apoiko matose topuimo poe ekarotohme ahno a aukurukōme te, okyno tō okurume, enara.

⁹ Naeroro Ritonōpo nyripohpyry omi poe tymyxiry tapoise Moeze a Ritonōpo ēpataka aexihpyry.

¹⁰ Ahno imoihmākō tanonohpose eya Arão maro topuimo ēpataka, mame ynara tykase Moeze:

– Etatoko ke, Ritonōpo omiry omipona pyra exiketomo! Tuna tūtanohpōko matou yna a sero topuimo poe?

¹¹ Mame tomary tanỹse Moeze a. Topuimo totatotapase eya asakoro, tymyxiry ke, tuna tutūtase itamurume. Mame tōse ahno a, okyno tomo a, enara.

¹² Yrome ynara tykase Ritonōpo Moeze a, Arão maro:

– Jenetupuhpyrahme sã mexitou. Yjमितunuru kurã onenetupuhpopyra mexitou Izyraeu tomo a. Morara exiryke Izyraeu tō anaropyra exiko matose moro nono pona ynekarory pona esarykōme.

¹³ Moro toehse Meripa po, moroto Izyraeu tō tykerekere-mase Ritonōpo Tosēkō poko. Moroto tyjमितunuru kurã tonepose Ritonōpo a eya xine.

Etō tuisary ŷme pyra ehtopōpyry

¹⁴ Morarame pata Kate poe, tōmiry aronanō tonyohse Moeze a Etō tuisary a ynara katohme:

– Sero omi oekyry tō poe mana, Izyraeu tō poe. Zuaro mase yna etuari-matopōpyry poko emero.

¹⁵ Zuaro mase yna tamuru tō ytotoptōpyry poko Ejitu pona, moroto toehse yna, tuhke jeimamyry. Yna tamuru tō, yna roropa tyrohmanohpose Ejitu pōkomo a, tyyryhmase yna eya xine.

¹⁶ Naeroro Ritonōpo a yna akorehmary ynanekaropose. Yna a ekaropotoptōpyry totase eya. Tynenyokyhpyry tonyohse eya yna syryhmatohme Ejitu poe. Seromaroro pata Kate po ynanase, ononory ehpiō po.

¹⁷ Ajohpame samo, ah ynanytoxi ononory kuroko. Yna, yna eky tō roropa osema ae rokē ytōko ynanase. Tupito tō pona ytopyra exīko ynanase, uwa tō anarykahpyry tō pona ytopyra. Tuna eutary tō poe onēpyra exīko ynanase. Oesarykō po yna ahtao osema konōto ae rokē ytōko ynanase.

¹⁸ Yrome tozuhse Etō tuisary a, ynara tykase:

– Yna nonory rānakuroko ytopyra matose. Irānakuroko toytose awahtao xine etonāko sytatose.

¹⁹ Mame ynara tykase Izyraeu tō eya:

– Osema konōto ae rokē ytoytōko ynanase. Tuna enryryhtao yna a yna eky tomo a roropa, otunary epehmāko ynanase. Pupu po rokē yna ytory se ynanase oesarykō rānakuroko.

²⁰ Yrome Etō tuisary ynara tykase:

– Arypyra. Ytopyra matose!

Mame Etō tō tooehse soutatu tō jamihme exiketō maro etonase Izyraeu tō maro.

²¹ Moro sā Izyraeu tō anaropopyra etomita tō nexiase tosarykō rānakuroko. Naeroro Izyraeu tō toytose imep̄y osema ae.

Arāo orihtopōpyry

²² Mame Izyraeu tō emero toytose pata Kate poe ypy Hoa pona,

²³ Etō tō nonory ehpiō po. Moroto ynara tykase Ritonōpo Moeze tomo a Arāo maro:

²⁴ – Arāo omōpyra mana moro nono pona, ynekarory pona Izyraeu tomo a. Orihnōko mana ynara exiryke: tuna poko Meripa po jomiry omipona pyra mexiatose.

²⁵ Arāo enehko, imūkuru Ereaza maro, toto onuhmapotohme ypy Hoa pona.

²⁶ Mame Arāo zupō apoiko, moro amurutohme Ereaza zupōme. Moroto Arāo orihnōko mana.

²⁷ Moeze a moro tyrise Ritonōpo nyripohpyry ae ro. Tōnuhse toto ypy Hoa pona ahno imoihmākō neneryme.

²⁸ Oturukety Arāo zupō tapoise Moeze a, moro upo amurutohme Ereaza a. Moroto Arāo toorihse ypy emory po. Moromeīpo Moeze tyhtose ropa Ereaza maro.

²⁹ Mame zuaro toehse imoihmākō ahtao Arāo orihtopōpyry poko tyhnamose ynororo eya xine emero, 30me ěmep̄yry ae.

21

Tuisa Arate poremākatopōpyry

¹ Mame Kanaā tuisary, Arate esē zuaro toehse ahtao Izyraeu tō oep̄yry poko Atarī esemary ae, toytose ynororo osetapase Izyraeu tō maro. Tuhke pyra Izyraeu tō tarose eya typoetoryme.

² Naeroro Izyraeu tō ynara tykase Ritonōpo a:

– Yna akorehmaryhtao oya mokaro poremākatohme ipatary tō enahkāko ynanase ipunaka.

³ Aomirykō totase Ritonōpo a, Izyraeu tō takorehmase eya kananeu tō poremākatohme. Naeroro toto tonahkase Izyraeu tomo a ipatary tō maro. Moroto tosehapse eya xine Horomame.

Okoime, metau risemy

⁴ Mame ypy Hoa poe Izyraeu tō toytose osema ae, tuna Akapa winakoxi Etō nonory ehpiuroko toytotohkōme. Yrome osema ae toytorykohtao type-nekehse toh nexiase.

⁵ Ritonõpo tykerekemase toto a, Moeze tykerekemase roropa eya xine, ynara tykase toto:

– Oty katohme Ejitu poe tonehse yna Ritonõpo a, Moeze a roropa? Kuorih-tohkõme sero ona tonorẽ po, wyi pyra ehtoh po, tuna pyra roropa ehtoh po? Typenekehse sytatose sero tonahsẽ xihpyry poko!

⁶ Naeroro okoi tõ orihmatõ kõ tonehpose Ritonõpo a ahno rãnaka; tosekase toto eya xine, tuhke Izyraeu tõ toorihse toh nexiase.

⁷ Naeroro toytose toto Moeze a oturuse imaro, ynara tykase toto:

– Iirypyryme toehse ynanase, Ritonõpo kerekeremaryke yna a, okerekeremaryke roropa yna a. Oturuko Ritonõpo a okoi tõ arotohme ropa yna winoino.

Tõturuse Moeze Ritonõpo a ahno pyno ehtohme.

⁸ Ynara tykase Ritonõpo eya:

– Okoi panõ tyriko metau risemy, wewe ixikihmahpyry pokona exihmapoko. Mame esekatyamo a moro enepoko toto ekurãkatohme ropa.

⁹ Naeroro okoi panõ tyrise Moeze a metau risemy. Toxixihmase eya wewe pokona. Mame mokaro okoi nesekatyamo a Moeze nyrihpyry okoi panõ tonese ahtao toekurãkase ropa ynaroro.

Ypy Hoa poe jakanahmã Moape tõ esary pona

¹⁰ Mame moro poe Izyraeu tõ toytose Opote pona nyhse.

¹¹ Morotoino Opote poe toytose toto patãpo Aparĩ pona, ona tonorẽ pona Moape tõ nonory poe xixi tũtatoh wino.

¹² Morotoino toytose toto jakanahmã Zerete pona.

¹³ Morotoino toytose toto osesarise tuna Aranõ ehpioksi inikahpozakoxi ona tonorẽ po amoreu tõ esary pũto (Tuna Aranõ Moape tõ nonory apiakãko mana amoreu tõ esary winoino).

¹⁴ Morara exiryke ynara tymerose Ritonõpo Nymeropohpyry pokona etonatotoko: “Pata Waepe, Supa nonory po, jakanahmã tõ roropa; tuna Aranõ

¹⁵ yhtotoh roropa jakanahmã tõ pata Ara pona, Moape nonory ehpiõ winakoxi.”

¹⁶ Morotoino toytose toto osa pona, esety Peea, moroto ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– Oximõme mokaro enehpoko, tuna ekarõko ase eya xine.

¹⁷ Naeroro Izyraeu tõ toremiase moro poko:

“Eutary tomo, tuna ekaroko,
soesoekaneme ehtoko,
aomikãko sytatose eremiatoh ke.

¹⁸ Eutary tahkase tuisa poenomo a,
tuisa tomo a tymara ke,
tymyxiry ke rahkene.”

Morotoino ona tonorẽ poe toytose toto Matana pona.

¹⁹ Morotoino Matana poe toytose toto Naarieu pona, morotoino Naarieu poe Pamote pona.

²⁰ Morotoino Pamote poe toytose toto jakanahmã pona, Moape nonory pona, ypy Pixika emory myhtokoxi, moro emory poe ona tonorẽ osenẽko mana.

Seõ poremãkatopõpyry Oke maro

(Teuteronomiu 2.26–3.11)

²¹ Mame omi aronanõ taropose Izyraeu tomo a Seõ zuruse. Ynara tykase toto eya:

²² – Ajohpame sã ah ynanytoxi ononory rãnakuroko. Tupito tõ poro ytopyry exiõko ynanase, uwa zoko tõ anarykatyãkõ poro ytopyry roropa ynanase.

Tuna onēpyra ynanase eutary tō poe; osema konōto ae rokē ytōko ynanase oesarykō rānakuroko.

²³ Yrome tynonory rānakuroko Izyraeu tō anaropopyra Seō nexiase. Typoetory tō emero oximōme tyripose eya etonatohme Izyraeu tō maro ona tonorē po. Toytose ynororo Jasa pona etonatohme Izyraeu tō maro.

²⁴ Yrome tōsetaparykohtao tuhke amoreu tō totapase Izyraeu tomo a. Toto esary tapoise eya xine tuna Aranō poe tuna Japoke pona, Amō nonory ehpiō pona. Moroto apuru tō nexiase, Amō tō nonory ehpiōme.

²⁵ Morara exiryke amoreu tō patary tō tapoise Izyraeu tomo a emero. Moro pata tō tyrise eya xine typatarykōme, Hexipō te, pata pisarara roropa Hexipō zomye exiketomo.

²⁶ Hexipō nexiase Seō patary, amoreu tō tuisary patary. Osemazuhme tōsetapase ynororo nexiase moapita tuisary maro. Moape tō nonory tapoise eya tosaryme ehtohme tuna Aranō pona.

²⁷ Morara exiryke tuaro exiketō moro poko ynara āko mā toto:

“Osehtoko Hexipō pona,

tuisa Seō patary pona!

Moro pata rīko ropa mana,

kure rokē Seō patary exīko ropa mana.

²⁸ Apoto tutūtase exiryke Hexipō poe,

apoto tuisa Seō patary poe,

isoutatu tō apoto sā nexiase,

pata Ara tonahkase eya xine, Moape po.

Ypy tō tonahkase, tuna Aranō inikahpozakoxi.

²⁹ Myhē matose, Moape pōkomo!

Oneponāmarykō, Kemo eahmananomo,

typoremākase matose!

Oneponāmarykō omi poe osoutatukō toepase mā toto,

oēxiry tō tokarose Seō,

amoreu tō tuisary namotome.

³⁰ Yrome seromaroro Hexipō jamitunuru tonahse;

Hexipō poe Tipō pona, emero tonahkase.

Nopa tonahse, apoto toehse Metepa pona.”

³¹ Naeroro Izyraeu tō tōsesarise amoreu tō nonory po.

³² Moromeīpo ahno tonyohse Moeze a pata pona, Jazea enetohme. Mame ipatarykō tapoise eya xine, amoreu tō tonyohse moro poe eya xine.

³³ Morarame toeramase ropa toto tonuhtohkōme Pasā esemary ae. Mame Oke, Pasā tuisary tutūtase osetapase Izyraeu tō maro pata Etereī po.

³⁴ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Mokyro zuno pyra exiko. Toto tuisary ekarōko ase oya xine ipoetory tō maro, inonory maro. Mame mokyro tyriko onyrihpyry sā Seō, amoreu tō tuisary a Hexipō po.

³⁵ Naeroro Oke typoremākase Izyraeu tomo a. Totapase ynororo eya xine, imūkuru tō maro, ipoetory tō maro porehme; epasaromepyra toh nexiase. Mame toto nonory tapoise eya xine tosarykōme.

22

Tuisa Parake oturutopōpyry Paraão a

¹ Mame Izyraeu tō toytose osesarise ona pona, Moape nonory po, tuna Joatão poe xixi tūtatoh wino, pata Jeriko etonie, tuna moino Jeriko nexiase.

² Morarame Moape tō tuisary, Parake, Zipoa mūkuru, zuaro toehse tahtao Izyraeu tō nyrihpyry amoreu tō poko,

³ tonaroxitapāse ynororo Izyraeu tō poko, tuhke toto exiryke. Enaromỹke Moape tō toehse rahkene Izyraeu tō zuno.

⁴ Tōturuse Moape tō mitianita tō tamuximākomo a, ynara tykase toto:

– Senohne emero kuomye xine enahkāko mokaro imoihmākomo, onah-poty enahkary samo pui orutua a.

Mame moapita tō tuisary, Parake a

⁵ omi aronanō tonyohse Paraão, Peoa mūkuru a, enehtohme tyya. Pata Petoa po nexiase ynororo tuna Eupyrati pūto, Amawe nonory po. Ynara tykase omi aronanō Paraão a: “Ahno imoihme tutūtase Ejitu poe, sero nono pehkāko mā toto. Seromaroro xiaro toehse mā toto osesarise yna pūtokoxi.

⁶ Ajohpame sã, osehko xiaro axiny mokaro ripotohme popyra. Ymotye jamihme mā toto. Popyra ehtoh tonehpose mokaro pona awahtao otarame mokaro poremākapōko ase, toto aropotohme taroino. Zuarose ase: imehnō kure tyripose ahtao oya, kure toto exīko. Yrome popyra toto ehtoh tonehpose ahtao oya popyra ehtoh oehnōko toto pona.”

⁷ Naeroro Moape tō tamuximākō toytose mitianita tamuximākō maro. Tineru tarose eya xine popyra Izyraeu tō ripotohtamitume. Toeporehkase toto ahtao Paraão esaka, Parake omiry tokarose eya xine Paraão a.

⁸ Mame ynara tykase Paraão eya xine:

– Taro oēmehtoko, kokoro Ritonōpo a ezuhtoh ekarōko ase oya xine.

Naeroro mokaro Moape tō tamuximākō moroto tōmehse Paraão maro.

⁹ Mame Ritonōpo tooehse Paraão a. Ynara tykase:

– Onokākō mokaro amaro?

¹⁰ Paraão a tozuhse, ynara tykase:

– Parake a, moapita tō tuisary, tōmiry tonehpose ya ynara kase:

¹¹ Ahno tutūtase Ejitu poe, sero nono pehkāko mā toto. Jaropory se mana, popyra mokaro ripotohme. Moro tyriase ahtao otarame toto poremākāko mana, toto aropotohme taroino.

¹² Ynara tykase Ritonōpo Paraão a:

– Mokaro maro ytopyra exiko, popyra Izyraeu tō onyrippyra exiko roropa, ahno kurāme tyripose toto exiryke ya.

¹³ Yrokokoro pakeimo Paraão towōse, ynara tykase tamuximākomo a, Parake nenyohyamo a:

– Ytotoko ropa oesaka xine. Amaro xine jaropopyra Ritonōpo mana.

¹⁴ Naeroro toytose ropa toto, tōturuse toto Parake maro. Ynara tykase:

– Paraão toepyry se pyra nexino yna maro.

¹⁵ Imehnō tuisame exiketō tonyohse ropa Parake a, tuhkehxo, tuisamehxo exiketō roropa.

¹⁶ Toytose toto oturuse Paraão maro, ynara tykase toto:

– Ywy Parake, Zipoa mūkuru ynara āko oya: Axī ke osehko xiaro!

¹⁷ Epehpyry ekarōko ase oya itamurume, emero ise oehtoh ekarōko ase oya. Ajohpame sã osehko, mokaro ahno popyra ripotohme.

¹⁸ Ynara tykase Paraão:

– Uuru emero ekaroryhtao Parake a ya, parata maro emero tytapyĩ konōto tao aexityamo, Ritonōpo omiry onytyoromasaromepyra ase. Aomiry onymotyēkara ase, Ritonōpo nyrippyry omipona pyra jexiryino.

¹⁹ Yrome seromaroro taro oēmehtoko zuaro jehtohme. Otarame Ritonōpo oturutoh nae ro mana tōturutohme ya.

²⁰ Mame koko tooehse Ritonōpo Paraão a, ynara tykase:

– Mokaro toehse exiryke okohmase tymaro xine oytotohme, atakimako toto maro oytotohme. Yrome ynyriporo rokē tyriko.

²¹ Naeroro tōmehse ahtao Paraão towōse, tātakimase, tykyryry tō tyrise jumētu nohpo pona, toytose moape tamuximākō maro.

Jumētu te, Ritonōpo nenyokhyppyry

²² Tohne toehse Ritonōpo, toytose Paraão exiryke. Jumētu po typorohse Paraão nexiase toytoryme; imaro ipoetory tō asakoro toytose roropa. Mōtoino rokē Ritonōpo nenyokhyppyry tyhtose osema taka, ytopyra aehtohme.

²³ Mokyro, Ritonōpo nenyokhyppyry tomahpōke, tapema ke nexiase. Mokyro eneryhtao jumētu a osema turumekase eya, tātapiakase ona pona toytotohme. Naeroro toky typipohse Paraão a aeramatohme ropa tosemataka.

²⁴ Mame mya ropa Ritonōpo nenyokhyppyry toytose, toexikihmase osema tao. Moroto nexiase tupito uwa arykasē nexiase osetatoro. Moro rānakuroko osema pitiko nexiase, osetatoro apuru tomo topu tō risemy.

²⁵ Moroto Ritonōpo nenyokhyppyry tonese ahtao jumētu a torōme toehse ynororo apuru pokona, Paraão axiry tysokorohmapose eya. Naeroro toky jumētu typipohse ropa eya.

²⁶ Moromeīpo Ritonōpo nenyokhyppyry toytose mya pitiko eraximase osema pitiko ehtoh pona. Moroto osema onurumekasaromepyra nexiase apotunuru wino, ipozery wino, enara.

²⁷ Ritonōpo nenyokhyppyry tonese ahtao jumētu a, pōme toehse ynororo nono po. Paraão tyekītapāse yronomyryme, toky typitypipohse eya myxi ke.

²⁸ Mame Ritonōpo poe jumētu tomitapitose, ynara tykase Paraão a:
– Oty yrino yzehno oehtohme? Oty katohme kypipohno oseruao?

²⁹ Tozuhse ynororo eya, ynara tykase:

– Ajoajohpe toehse oexiryke, jomiry omipona pyra mase. Tytapemake jahtao, kueatākary seromaroro!, tykase Paraão.

³⁰ Naeroro ynara tykase jumētu Paraão a:

– Oekyme ase. Moino ro ōmiry omipona ase topekahse jehtopōpyry poe. Kuenease ōmiry omipona pyra, sero samo?

– Arypyra, tykase ynororo.

³¹ Mame Ritonōpo poe, Paraão a Ritonōpo nenyokhyppyry tonese moroto osema tao tapema ke tomahpōke. Paraão typorohse tosekumuru po nono pona, tōmyty po nono pokoxi.

³² Ynara tykase Ritonōpo nenyokhyppyry eya:

– Oty katohme oeky jumētu mypipohno oseruao? Oehno oya oepekara samo aaropotohme ropa, onyriry zae pyra exiryke ya.

³³ Yrome oeky, jumētu jeneno; toeramase ynororo ywinoino oseruao. Eramaro tokurehse ynororo ahtao, pake kueatākary, ynororo rokē typynanohse exiry isene ro aehtohme.

³⁴ Mame ynara tykase Paraão Ritonōpo nenyokhyppyry a:

– Iirypyryme toehse ywy. Zuarō pyra exiase moroto osema tao oehtopōpyry poko jetyphkapotohme. Yrome seromaroro jytory se pyra awah-tao morotona, eramāko ropa ase tapyi taka ropa.

³⁵ Ynara tykase Ritonōpo nenyokhyppyry:

– Ytoko moxiā maro; yrome oturuko ynekarory ae rokene.

Naeroro Paraão toytose mokaro tamuximākō, Parake nenyohyā maro.

Parake, Paraão maro

³⁶ Mame Parake zuaro toehse ahtao Paraão oepyrý poko toytose ynororo oseporyse imaro pata Ara pona, tuna Aranõ ehþikoxi, Moape nonory ehþio po.

³⁷ Ynara tõturupose Parake:

– Oty katohme oepyrý se pyra mexiase okohmaryhtao ya apitoryme? Kure oeþehmasaromepyra jexiry menetuputyase otarame?

³⁸ Ynara tykase Paraão eya:

– Yrome taro ase seromaroro amaro rahkene. Yrome oturusaromepyra ase jamoreme; Ritonõpo nekarory ke rokẽ ourũko ase, onymotyẽkara ase.

³⁹ Naeroro toytose Paraão, Parake maro pata Huzote pona,

⁴⁰ moroto Parake a tynekarory tõ tyahkase pui orutua tomo te, kaneru tomo roropa. Mame tõsẽ zokonaka tokarose eya Paraão a, tymaro tamuximãkomo a roropa.

Paraão oturutoh apitorymano

⁴¹ Yrokokoro tõmehse ahtao Paraão tarose Parake a Pamote-Paaupona. Moroto toto ahtao Izyraeu tõ zokonaka tonese eya xine.

23

¹ Mame ynara tykase Paraão Parake a:

– Apoto apõ 7me tyriko taro, pui mũkuru tõ enehko 7me, 7me kaneru tõ maro.

² Moro tyrise Parake a, Paraão omiry omipona. Mame toiro pui mũkuru tyahkase eya xine toiro kaneru maro apoto apõ po emero.

³ Ynara tykase Paraão, Parake a:

– Taro exiko onyahkahpyry pũto, morotona ytõko ase. Otarame Ritonõpo oehnõko ya oturuse. Mame inyripohpyry emero ekarõko ase oya.

Naeroro Paraão tõnuhse toiroro somokyhmã emory pona.

⁴ Moroto Ritonõpo tõseporyse imaro. Ynara tykase Paraão:

– Apoto apõ 7me yrino. Pui mũkuru tõ 7me tyahkase ya 7me kaneru tõ maro moro apoto apõ tõ po.

⁵ Mame omi tokarose Ritonõpo a Paraão a ekarotohme Parake a. Mame tonyohse ropa ynororo eya Parake zurutohme.

⁶ Naeroro toytose ynororo Parake a. Tynyahkatopõpyry pũto ro nexiase Moape tamuximãkõ maro.

⁷ Mame ynara tykase Paraão Ritonõpo poe:

“Parake, Moape tõ tuisary,
jenepyase xiaro, Xiria poe,
ypy tõ poe xixi tũtatoh wino.

‘Osehko, – tykase ynororo ya,
– ajohpãme sã popyra Izyraeu tõ tyripoko!
Popyra ehtoh enehpoko Izyraeu tõ pona!’

⁸ Mokaro popyra onyriposaromepyra ase,
popyra toto onyripyra Ritonõpo ahtao.

Toto onuãnohposaromepyra ase,
toto wãnopry se pyra Ritonõpo ahtao.

⁹ Topuimo emory poe,
ypy emory poe Izyraeu tõ enẽko ase.

Oxiekyryme mã toto toiroro samo.

Imehnõ ahno motye kure ehtoh tokarose Ritonõpo a, eya xine.

Moro waro mã toto.

¹⁰ Jako pakomotyã putoh katoh sã mã toto;
tuhke mã toto, ikuhpỹme.

Jorikyry se ase mokaro Ritonõpo poetory tõ samo.

Jorikyry se ase torëtyke pyra,
ajohpe pyra exiketõ samo.”

¹¹ Mame ynara tykase Parake Paraão a:

– Otara kyrino? Kuenehpoase xiaro popyra jepetõkara tyripotohme repe. Yrome kure rokë toto ripõko mase.

¹² Ynara tykase Paraão:

– Ritonõpo nurutopõpyry rokë poko oturũko ase.

Paraão oturutoh asakoro ehtopo

¹³ Mame ynara tykase Parake Paraão a:

– Eropa imepÿ pona, moro poe Izyraeu tõ enëko mase zokonaka rokene, emero pyra. Ajohpame sã popyra mokaro tyripoko moro poe.

¹⁴ Tarose ynororo Parake a ona Zofim pona, ypy Pixika emory pona. Moroto apoto apõ tõ tyrise eya 7me. Epona xine tynekarory tyahkase eya toiro pui mükuru toiro kaneru maro emero apoto apõ po.

¹⁵ Mame ynara tykase Paraão Parake a:

– Taro exiko onekarohpyry pũto. Morotona ytõko ase oseporoyse Ritonõpo, Jesë maro.

¹⁶ Mame Ritonõpo tõseporyse Paraão maro. Omi tokarose eya Parake zurutohme. Mame tonyohse ropa ynororo Parake a omi ekarotohme eya.

¹⁷ Naeroro tooehse ropa Paraão, tõseporyse Parake maro tynyahkahpyry pũto, Moape tõ tamuximãkõ maro. Parake a tõturupose eya Ritonõpo nekarohpyry poko.

¹⁸ Sero omi tokarose Paraão a Parake netaryme:

“Osehko Parake, Zipoa mükuru,
etako ke ynekarory oya.

¹⁹ Ahno sã pyra Ritonõpo mana,
ajohpe exiketõ sã pyra;
tõsenetupuhtoh onytyromara mana.

Tõmiry totapose ahtao Ritonõpo a,
moro rĩko mana;
‘Tyrĩko ase,’ tykase ahtao Ritonõpo a tyrĩko mã rahkene.

²⁰ Tyripose ywy eya kure rokë tyripotohme;
kure rokë tyripose ahtao eya,
moro onytyromasaromepyra ase.

²¹ Enëko ase imeĩpo Izyraeu tõ ehtopo,
toto onyporemãkara exĩko imehnõ mana,
toto onutuarimapopyra exĩko roropa mã toto.
Ritonõpo, Izyraeu tõ Esë, toto maro mana,
kohtãko mã toto Ritonõpo,
Tutuisarykõme exiry poko.

²² Tonehse toh nexiase Ritonõpo a Ejitu poe.
Jamihmehxo mã ynororo pui orutua itu htaõ samo.

²³ Pyaxi tomo a, popyra toto ripory kukuruhtao
toiparo rokë moro kuhnõko mã toto,

Izyraeu tõ onyryhmara mã toto.
Seromaroro ynara ãko mã toto emero Izyraeu tõ poko:
‘Enetoko ke Ritonõpo nyrihpyry!’

²⁴ Izyraeu owõnõko mana reão nohpory samo,
reão sã roropa oseremara mana
tykarimory onõpyra ro tahtao,

imunuru onēpyra ahtao roropa.”

²⁵ Mame ynara tykase Parake Paraão a:

– Mokaro Izyraeu tō popyra onyriposaromepyra awahtao, kure toto onyripopyra exiko roropa.

²⁶ Ynara tykase Paraão eya:

– Morara exiryke moro sã tykase ywy oya, Ritonõpo nekarory rokē ekarōko ase oya, tykase ywy.

Omi oseruaõ aehtopo

²⁷ Mame ynara tykase Parake Paraão a:

– Ajohpame sã ymaro eropa imepỹ pona. Otarame moro poe Ritonõpo zamaro exīko mana popyra mokaro tyriporo oya.

²⁸ Naeroro Paraão tarose Parake a ypy Peoa emory pona ona enetohme mya.

²⁹ Ynara tykase Paraão eya:

– Apoto apõ 7me tyriko, 7me pui mūkuru tō zahkatohme 7me kaneru tō maro.

³⁰ Moro tyrise Parake a Paraão omipona. 7me pui mūkuru tō tyahkase eya 7me kaneru tō maro moro apoto apõ tō po.

24

¹ Morarame kure rokē Izyraeu tō riry se Ritonõpo ehtoh tonetupuhse Paraão a. Naeroro mya ytopyra nexiase enetupuhpotoh eraximase Ritonõpo poe. Toeramase rokē ynororo ona amerehmã wino rokene,

² Izyraeu tō enese. Tõsesarise, oxiekyrymãkõ oximõme, tosarykõ po. Mame Ritonõpo Zuzenu poe tõturupitose Paraão:

³ Ynara tykase ynororo Ritonõpo poe:

“Sero nase Paraão nekarory, Peoa mūkuru, ynekarory sero jenuru kure rokē osenuhmaryhtao,

⁴ kure rokē Ritonõpo omiry etãko roropa.

Jesekumuru po typorohse ywy,

jenuru tō onetõ sã,

Ritonõpo a tyripose,

Jamihmehxo Exikety enepotohme.

⁵ Enekure potu oesarykomo, Izyraeu tomo!

Enekure atapyĩkomo!

⁶ Airiki panõ tō sã mã toto,

tarykase exiketõ samo atakenaka,

tupito po sã tuna ehpio, tykyrysã samo

tarykase ahtao Ritonõpo Kuesẽkomo a,

apupari tō samo ahtãko tuna tō ehpio.

⁷ Konopo itamurume nae Izyraeu tō exīko aukurukõme mana te, otyro puhturu ehxikatohme tarykase ahtao eya xine.

Ituisarykõ jamihmehxo exīko mana,

Akake motye, tuisamehxo exīko roropa mana tuisa tō rãnao.

⁸ Izyraeu tō tonehse Ritonõpo a Ejitu poe

epetõkara poremãkapõko mana pui orutua itu htaõ

samo. Topetõkara enahkãko mã toto,

Toto zehpyry akuakuhmõko mã toto,

ipyrekõ tahtahkãko mã toto.

⁹ Reão jamihmã sã Izyraeu mana:

tynyhse ynororo ahtao

ipakary zuno mã toto.

Kure rokē Izyraeu tō ripory se exiketō,
 kure rokē exīko mā toto.
 Popyra Izyraeu tō riponanō,
 popyra tyriposēme exīko mā toto.”

¹⁰ Mame Parake tyekītapāse Paraão poko. Tomary totapase eya zakorō ke zehno toexiryke, ynara tykase ynororo:

– Kykohmase ooehtohme popyra jepetōkara ripotohme. Yrome kure rokē toto tyripose oya oseruao.

¹¹ Seromaroro ytoko ropa atapyī taka. Oepehmary se exiase repe. Yrome Ritonōpo, Oesē opehmapopyra mana.

¹² Ynara tykase Paraão:

– Ōmiry aronanomo a oturuase, ynara ase eya xine,

¹³ parata ke topehmase jahtao oya, uuru maro emero atapyī tao exikety, Ritonōpo, Jesē nyripohpyry omipona pyra ehsaromepyra ase. Mokaro zuruase: jamoreme emero rokē onyrisaromepyra ase, Ritonōpo omi poe rokē oturūko ase.

Paraão omiry etyhpymano

¹⁴ Ynara tykase Paraão Parake a:

– Seromaroro ytōko ropa ase wekyry tomo a; yrome osemazuhme ekarory se hano Izyraeu tō nyriyry poko opoetory tomo a imeīpo.

¹⁵ Mame ynara tykase ynororo imeīpo ehtoh poko:

“Sero nase Paraão otururu, Peoa mūkuru,
 ynekarohpyry sero jenuru kure osenuhmaryhtao,

¹⁶ kure rokē Ritonōpo omiry etaryhtao,
 tuaro ehtoh apoitohme Imehxo Exikety wino.

Jesekumuru po typorohse ywy,
 jenuru tō onetō sã Ritonōpo a tonepose ya, Jamihmehxo Exikety.

¹⁷ Imeīpo ehtoh enēko ase,
 Izyraeu tō enēko.

Tuisa konōto, xirikuato saeremehxo
 exikety sã exīko mana mokaro wino.

Tonesã samo oehnōko mana Izyraeu tō poe.

Moape tō tuisamākō poremākapōko mana.

Mokaro ahno epyrypaketō enahkapōko mana.

¹⁸ Izyraeu tō epetōkara poremākāko mana, etomita tomo.

Mokaro nonory apoīko mana Izyraeu tō nonoryme ehtohme.

Tyjमितunuru enepōko Izyraeu tō mana.

¹⁹ Jako pakomotyã wino,
 orēpyra exikety exīko mana;
 pata pōkō enahkapōko mana.”

²⁰ Mame moro enepotoh ae amarekita tō tonese Paraão a, naeroro ynara tykase:

“Amareke tō imehnō motye orēpyra toh nexiase repe.

Yrome etyhpymy tonahkasēme exīko mā toto jūme.”

²¹ Mame enepotoh ae keneu tō tonese Paraão a, ynara tykase ynororo:

“Oesarykō jamihme mana, omyny ewomahpyry sã topu konōto ao.

²² Yrome tonahkasēme exīko matose tarose awahtao xine axirio tomo a typoetory tōme.”

²³ Ynara tykase roropa Paraão:

“Onokākō mokaro ahno oximōnōko inikahpozakoxi?

²⁴ Xipere poe epetōkara oehnōko mā toto tywapukō ae.
 Axirio tō poremākapōko mā toto,

Hepea tō maro.
Yrome imeīpo tonahkasēme exīko mā toto, jumāme.”

²⁵ Moromeīpo tātakimase ropa Paraão toytotohme tytapyī taka ropa. Parake roropa toytose ropa.

25

Paau-Peoa eahmatopōpyry Izyraeu tomo a

¹ Mame Izyraeu tō tehme ahtao jakanahmā Akaxia tō po, moapita nohpory tō poko toehpitoise Izyraeu tō orutua kō nexiase.

² Oseahmatoh tonō pona toahmase toto mokaro nohpo tomo a, tynekarory tō tyahkase eya xine tyneponāmarykō eahmatohme. Izyraeu tō tōtuhse toto maro, toto neponāmarykō toahmase roropa eya xine.

³ Moro saaro Izyraeu tō tōximōse mokaro maro tyneponāmarykō Paau-Peoa eahmary poko, morara exiryke tohne toehse Ritonōpo toto poko.

⁴ Ynara tykase ynororo Moeze a:

– Oximōme Izyraeu tō tuisary tō enehpoko, jomi poe toto etapatohme jēpataka saereme ahtao. Moro tyrise ahtao oya xine, mokaro zehno jehtoh mynyhpānōko ropa mana.

⁵ Ynara tykase Moeze tuisa tomo a:

– Amarokō ytotoke emero, oekyry tō etapatohme, tyneponāmarykō Paau-Peoa eahmase aytotyamo.

⁶ Imoihmākō maro Moeze xitāko nexiase Ritonōpo Tapyī omōtoħ ēpataka. Mame nohpo mitianita tonehse Izyraeume exikety a tytapyī taka Moeze tō neneryme.

⁷ Moro eneryhtao Pineia a, Ereaza mūkuru, Arão pary, towōse ynororo, tutūtase oximōtoħ poe. Warata tapoise eya,

⁸ mokyro orutua tokahmase eya, tomōse itapyī taka, mokaro tuose eya warata ke zuakuru tō pona, orutua, nohpo maro. Moro ke tyrohsē tymynyhpākaposē Izyraeu tō rānao.

⁹ Moro tyrohsē ke 24 miume ahno toorihse nexiase.

¹⁰ Mame ynara tykase Ritonōpo, Izyraeu tō Esē Moeze a:

¹¹ – Pineia nyrihpyry ke Izyraeu tō zehno jehtoh tymynyhpāse. Ysamo Pineia mana: imehnō neponāmary eahmary poko se pyra mana ipunaka. Jahmary se rokē mana. Pineia nyrihpyry pokoino Izyraeu tō onenahkara exiase toto zehno jehtoh ke.

¹² Naeroro kaxiko eya, jomiry etapōko ase eya, imaro osepeme ase.

¹³ Ynoro, ipoenō maro, ipakomotyā maro, jūme oturuketōme exīko mā toto, imehnō neponāmarykō oneahmapopyra aexiryke Izyraeu tomo a, ywy ro rokē eahmatohme eya xine. Moro ke mokaro rypyry tykorokaposē eya.

¹⁴ Mokyro esety, totapase aexihpyry mitianita maro Ziniri nexiase, Saru mūkuru, tamuxime exikety Ximeão ekyryme.

¹⁵ Mokyro nohpo mitianita, tuose aexihpyry esety Koxipi nexiase, Zua ēxiry. Tuisame Zua nexiase mitianita tō maro.

¹⁶ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

¹⁷ – Oetonatatoko mitianita tō maro toto etapatohme.

¹⁸ Popyra ehtoh tonehse eya xine opona xine, oenekunopyrykōke aarorykohtao tyneponāmarykō eahmatohme Peoa po. Tonekunohse roropa mexiatose Koxipi poko, mitianita tuisary ēxiry. Tuose ynororo nexiase tyrohsē toehse ahtao, moroto ppy Peoa po.

26

Izyraeu tō kuhtopōpyry ropa

¹ Moromeīpo, tyrohsē tymynyhpāse ahtao, ynara tykase Ritonōpo Moeze tomo a, Ereaza maro, oturukety Arāo mūkuhpyry:

² – Izyraeu tō orutua kō ikuhtoko emero 20me jeimamyry nae exiketomo, emero tapyi taōkomo, emero tōsetapary waro exiketomo.

³⁻⁴ Naeroro Ritonōpo omiry omipona toehse Moeze tomo Ereaza maro, oximōme orutua kō tonehpose eya xine soutatume exiketomo. Tōximōse toto ona Moape po, tuna Joatāo ehpiō po, pata Jeriko etonie, tuna Joatāo moino Jeriko nexiase. Ynara toh nexiase Izyraeu tomo, Ejitu poe aepyhpyamo:

⁵ Rupē tō oxiekyrymākomo (Rupē osemazuhme aenuruhpyryme nexiase Jako mūkurume): Ipoenō nexiase Enoke te, Paru te,

⁶ Ezerō te, Karami, enara.

⁷ Mokaro 43.730me orutua kō nexiase.

⁸ Paru poe tonuruse Eriape,

⁹ imūkuru tō maro: Nemueu te, Tatā te, Apirāo (Tatā, Apirāo maro tymenekase ahno a tuisame toto ehtohme. Yrome toeramase toto Moeze tō omipona pyra Arāo maro. Osepeme toh nexiase Kora maro, Ritonōpo omipona pyra.

¹⁰ Mame nono toētakase toto enahkatohme. Toorihse nexiase Kora tō maro. Mame apoto a 250mākō tyahkase nexiase. Moro toehse imehnō enaroximatohme.

¹¹ Yrome Kora mūkuru tō orihpyra toh nexiase.)

¹² Ximeāo ekyry tomo: Nemueu tomo te, Jamī tomo te, Jakī tomo te,

¹³ Zera tomo te, Sauu tomo, enara.

¹⁴ Mokaro 22.200me orutua kō nexiase.

¹⁵ Kate ekyry tomo: Zepō tomo te, Haki tomo te, Suni tomo te,

¹⁶ Ozini tomo te, Eri tomo te,

¹⁷ Arote tomo te, Areri tomo, enara.

¹⁸ Mokaro 40.500me orutua kō nexiase.

¹⁹⁻²¹ Juta ekyry tomo: Sera tomo te, Pereze tomo te, Zera tomo te, Ezerō tomo te, Hamuu tomo, enara. (Juta mūkuru tō asakoro toorihse toh nexiase Kanaā po, Ere te, Onā, enara.)

²² Juta tō poe 76.500me orutua kō nexiase.

²³ Isakaa ekyry tomo: Tora tomo te, Puwa tomo te,

²⁴ Jasupe tomo te, Xinorō tomo, enara.

²⁵ Mokaro poe 64.300me orutua kō nexiase.

²⁶ Zepurō ekyry tomo: Serete tomo te, Erō tomo te, Jareeu tomo, enara.

²⁷ Mokaro poe 60.500me orutua kō nexiase.

²⁸ Manase ekyry tomo, Eparaī ekyry tō maro, Joze mūkurume mokaro toh nexiase.

²⁹ Manase ekyry tomo: Makia, Manase mūkuru, Kireate zummy nexiase. Kireate poe:

³⁰ Iezea tomo te, Hereke tomo te,

³¹ Axirieu tomo te, Xikē tomo te,

³² Semita tomo te, Hepea tomo, enara.

³³ Zeropeate, Hepea mūkuru tōxike rokē nexiase tumūkue pyra. Zeropeate ēxiry tō nexiase: Makara, Noa, Hokara, Miuka, Tiriza, enara.

³⁴ Mokaro poe 52.700me orutua kō nexiase.

³⁵ Eparaī ekyry tomo: Sutera tomo te, Pekea tomo te, Taā tomo te,

³⁶ Erā tomo; Sutera mūkurume Erā nexiase.

³⁷ Mokaro poe 32.500me orutua kō nexiase. Mokaro Joze pakomotyāme toh nexiase.

³⁸ Pējamī ekyry tomo: Pera tomo te, Asapeu tomo te, Airão tomo te,

³⁹ Supã tomo te, Hupã tomo te,

⁴⁰ Arate tomo te, Naamã tomo, enara. Arate, Naamã roropa Pera pakomotyāme nexiase.

⁴¹ Mokaro poe 45.600me orutua kō nexiase.

⁴² Tã ekyry tomo: Suão tō nexiase.

⁴³ Mokaro wino 64.400me orutua kō nexiase.

⁴⁴ Asea ekyry tomo: Imina tomo te, Ixiwi tomo te, Peria tomo te,

⁴⁵ Hepea tomo te, Maukieu tomo, enara. Hepea, Maukieu roropa Peria mūkurume toh nexiase.

⁴⁶ Asea ēxiry esety Sera nexiase.

⁴⁷ Mokaro poe 53.400me orutua kō nexiase.

⁴⁸ Napatari ekyry tomo: Jazeeu tomo te, Kuni tomo te,

⁴⁹ Jezea tomo te, Xirē tomo, enara.

⁵⁰ Mokaro poe 45.400me orutua kō nexiase.

⁵¹ Atapona Izyraeu tomo 601.730me orutua kō nexiase.

⁵² Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

⁵³ – Nono apiakako Izyraeu tō esaryme ehtohme. Tuhkehxo Izyraeu tō ahtao oxiekyryme, nono zumohxo ekaroko eya xine.

⁵⁴⁻⁵⁶ Nono tapiakase ahtao imenekatoh ke nono ekamoko oxiekyry mākō nonoryme ehtohme; tuhkehxo oxiekyryme exiketomo a nono zumohxo ekaroko; tuhke hkopyra oxiekyryme exiketomo a nono zumo hkopyra ekaroko.

Rewita tomo

⁵⁷ Rewi ekyry tō ynara kynexine: Jeresō tomo te, Koate tomo te, Merari tomo te,

⁵⁸ Ripani tomo te, Eperō tomo te, Mari tomo te, Muxi tomo te, Kora tomo, enara. Koate toemūkuase Anarãome.

⁵⁹ Anarão pytyme Jokepete nexiase, Rewi ēxiry; tonuruse ynororo Ejitu po. Anarão maro Jokepete toemūkuase asakoro: Arão, Moeze maro. Tonuruse toiro ēxiry roropa, esety Miriã.

⁶⁰ Arão toemūkuase asakoropane: Natape te, Apiu te, Ereaza te, Itamaa, enara.

⁶¹ Yrome Natape, Apiu maro toorihse toh nexiase azahkuru toehse toto ahtao, apoto tyorō tokarose ahtao eya xine tynekaroryme Ritonōpo a.

⁶² Rewita tō tukupse nexiase 23.000me orutua kō rokene, toiro nuno motye exiketomo. Imehnō Izyraeu tō maro pyra tukupse toh nexiase nono anapoipyra rewita tō exiryke tynonorykōme, Izyraeu po.

⁶³ Mokaro oxiekyry tō emero tukupse toh nexiase Moeze tomo a, oturukety Ereaza maro, Izyraeu tō tukupse ahtao ona Moape po tuna Joatão ehpiō, pata Jeriko etonie. Tuna Joatão moino Jeriko nexiase.

⁶⁴ Mokaro maro pake tukupse aexityã pyra nexiase, Moeze tomo a Arão maro, apitoryme ona tonorē Xinai po.

⁶⁵ Ritonōpo omihpyry ae ro: Orihnōko mǎ toto emero porehme ona tonorē po, katopōpyry ae, toorihse toh nexiase. Karepe, Jepone mūkuru te, Jozue, Num mūkuru maro rokē orihpyra toh nexiase.

¹ Manase ekyry tō maro nohpo tō atakorōmākō omame nae nexiase: Makara, Noa, Hokara, Miuka, Tiriza, enara. Jūkō Zeropeate nexiase, Hepea mūkuru, Kireate pary, Makia pary mūkuru, Manase pary, Joze mūkurume Manase kynexine.

² Toytose mokaro nohpo tō oturuse Moeze maro, Ereaza maro tamuximākō maro Ritonōpo Tapyī omōtoh tao. Ynara tykase toto:

³ – Yna zummy toorihse ona tonorē po tumūkue pyra orutuame. Kora maro pyra nexiase, Ritonōpo omipona pyra exikety maro pyra, yrome tamoreme toorihse ynoro tyrypyry emetakame.

⁴ Yna zummy tuenikehse ahtao Izyraeu tō rānao, tumūkue pyra exiryke orutuame zae pyra exiry. Nono ekaroko yna a papa ekyry tō maro, yna esaryme.

⁵ Mokaro omiry tarose Moeze a Ritonōpo a.

⁶ Mame ynara tykase Ritonōpo:

⁷ – Zeropeate ěxiry tō nekaropohpyry zae mana. Nono ekaroko eya xine esarykōme jūkō ekyry tō pūto. Mame jūkō nonory tokarosēme exīko mokaro nohpo tō esaryme.

⁸ Izyraeu tō zuruko: orutua toorihse ahtao tumūkue pyra orutuame, inonory tokarosēme exīko ěxihpyry a.

⁹ Tōxike pyra ynoro ahtao inonory tokarosēme exīko zakorō tomo a.

¹⁰ Takorōke pyra ahtao inonory tokarosēme exīko jumy akorō tomo a.

¹¹ Mame jumy takorōke pyra ahtao inonory tokarosēme exīko jekyry ameke pyra exikety a inonoryme ehtohme. Izyraeu tomo a morara tyripoko zae ehtohme, ywy, Ritonōpo nyripohpyry ae ro oya, Moeze.

*Jozue menekatopōpyry
(Teuteronomiu 31.1-8)*

¹² Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Onuhko sero ypy Aparī pona moro nono enetohme, ynekarory Izyraeu tomo a.

¹³ Moromeīpo, moro nono tonese ahtao oya, orihnōko mase orui, Arāo orihtopōpyry saaro,

¹⁴ jomiry omipona pyra toehse oexirykōke asakoro ro moroto ona Zim po. Ykerekeremaryhtao imoihmākomo a Meripa po yjamtunuru kurā enetuputyry se pyra mexiatose mokaro ěpataka. (Meripa tuna enatyryme mana Kate po, ona tonore Zim po.)

¹⁵ Mame ynara tykase Moeze:

¹⁶ – Ritonōpo yna Esemu, opoe isene ynanase emero, onoky ymyakāme exīko nae, mokaro, opoetory tō aroneme

¹⁷ toto tuisaryme atatapoiry poko, kaneru sã pyra toto ehtohme tosēke pyra toto ahtao?

¹⁸ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

– Jozue ikohmako, Num mūkuru, orutua emese kure exiketyme mã ynoro, oemary tō tyriko epona.

¹⁹ Mokyro xikihme tyriko oturukety Ereaza ěpataka, imoihmākō ěpataka roropa; omyakāme mokyro ekaroko toto neneryme.

²⁰ Tuisame oetoh zokonaka ekaroko eya, aomiry omipona Izyraeu tō ehtohme.

²¹ Oturukety Ereaza omiry etāko mana ise jehtoh waro ehtohme. Ereaza ise jehtoh waro exīko mana Urim eneryke eya Tumim maro. Moro ke Jozue amorepāko mana Izyraeu tō maro ise jehtoh ritohme eya xine emero.

²² Mame Ritonōpo nyripohpyry tyrise Moeze a. Jozue tonehse eya imoihmākō ěpataka, Ereaza ěpataka roropa.

²³ Mame Ritonõpo omi poe tomary tõ tyrise eya Jozue zupuhpyry pona. Moro ke Moeze myakãme Jozue toehse.

28

Izyraeu tõ nekarotyã kokoro rokene (Exutu 29.38-46)

¹ Ynara tykase Ritonõpo, Izyraeu tõ Esë Moeze a:

² – Ynara tyripoko Izyraeu tomo a: kokoro rokë inekarory tõ enehtohme ya, tõsemy, tonahsë maro zahkatohme tyroxine exiketomo, yzamaro exiketomo.

³ – Ynara enehpõko mase eya xine tõsëme, toto nekaroryme kokoro rokene, jũme: kaneru mũkuru tõ asakoro, toiro jeimamyry exiketomo, atapuropyra exiketomo.

⁴ Toiro mokyro tyahkasëme exiiko pakeimo te, zakorõ tyahkasëme exiiko kokonie pukuro.

⁵ Kaneru mũkuru maro tiriiku kurã toiro kirume ekarõko matose otoxie azeite toiro riturumã maro.

⁶ Moro onekarory zahkãko matose tytororo, kokoro rokene. Moro tokarose apitoryme ypy Xinai po. Tonahsëme moro onekarory mana, tyroxine mana Ritonõpo Oesëkomo a.

⁷ Kaneru mũkuru maro uwa eukuru jehnahpyry, toiro riturume ekarõko matose. Moro eukuru ikuã nõko matose Osa Kurã pona onekarorykõme Ritonõpo a.

⁸ Kokonie pukuro zakorõ kaneru mũkuru tyahkasëme exiiko tiriiku maro toiro kirume, azeite maro, uwa eukuru jehnahpyry maro, pakeimo onekarohpyry samo. Moro onekarohpyry tonahsëme mana ya, tyroxine ya mana, yzamaro mana, tykase Ritonõpo.

Onekarotyã oserematoh ae

⁹ – Mame oserematoh ae kaneru mũkuru asakoro enehnõko matose ya, toiro jeimamyry exiketomo, tynyrohke pyra exiketomo. Mokaro maro tiriiku kurã enehtoko asakoro kirume otoxie azeite maro, uwa eukuru jehnahpyry maro.

¹⁰ Moro onekarory zahkãko matose tytororo emero oserematoh ae, onekarorykõ maro kokoro rokë tyahkasëme exiketõ maro, uwa eukuru jehnahpyry maro onekaroryme.

Onekarotyã Oseahmatoh Nuno Kasenato ae

¹¹ – Emero nuno po, emepyry apitorymã po ynara enehtoko onekaroryme ya, Oesëkomo a, oekykõ zahkatohme tytororo: pui mũkuru tõ asakoro te, toiro kaneru orutua te, 7me kaneru mũkuru tomo toiro jeimamyry exiketomo, tynyrohke pyra exiketomo, enara.

¹² Toiro pui mũkuru maro oseruao kirume tiriiku kurã enehtoko otoxie azeite maro. Toiro kaneru orutua maro asakoro kirume tiriiku enehtoko otoxie azeite maro,

¹³ toiro kaneru mũkuru maro toiro kirume tiriiku enehtoko. Moro onekarory tõ tyahkasëme exiiko mã kehko tytororo, onekarorykõme ya, tyroxine exiiko mã kehko ya, Ritonõpo a.

¹⁴ Uwa eukuru jehnahpyry onekarorykõme ya ynara mana: toiro pui mũkuru maro asakoro riturume uwa eukuru jehnahpyry enehnõko matose, kaneru orutua maro 1½ riturume uwa eukuru jehnahpyry enehnõko matose, kaneru mũkuru maro toiro riturume uwa eukuru jehnahpyry enehnõko matose. Morohne enehnõko matose onekarorykõ zahkatohme tytororo emepyry apitorymã po emero nuno po emero jeimamyry ae.

¹⁵ Moro onekarorykō tyahkase aexihpyry tytororo maro, tonehse oya xine kokoro rokene, uwa eukuru jehnahpyry maro, toiro poti enehtoko roropa jahkatohme onekarorykōme Ritonōpo a, ahno rypyry korokapotohme eya.

Onekarotyā Oseahmatoh Paxikoa poko

(Exutu 12.1-13; Rewitiku 23.5-8; Teuteronomiu 16.1-2)

¹⁶ Ĕmepyyry 14mā po, nuno apitorymā po Oseahmatoh Paxikoa, Ritonōpo nenyokyhpyry ytotoṗpyry poko oseahmāko matose Ritonōpo Oesēkō eahmaryme.

¹⁷ Yrokokoro, Ĕmepyyry 15me aehtoh po otuhtoh konōto rīko matose; 7me Ĕmepyyry ae pāo ohnōko matose iporutatoh maro pyra.

¹⁸ Sero otuhtoh konōto Ĕmepyyry apitorymā po erohpyra exīko matose emero porehme; oximōnōko matose Ritonōpo eahmatohme.

¹⁹ Mame onekarorykō enehtoko jahkatohme porehme onekarorykōme Ritonōpo a: pui mūkuru tō asakoro te, toiro kaneru orutua te, 7me kaneru tō, toiro jeimamyry exiketomo, tynyrohke pyra exiketomo.

²⁰ Toiro pui mūkuru maro 3 kirume tiriiku kurā zahkāko matose otocie azeite maro. Kaneru orutua maro 2 kirume tiriiku zahkāko matose otocie azeite maro,

²¹ toiro kaneru maro toiro kirume tiriiku zahkāko matose.

²² Onekaroryme roropa Ritonōpo a poti enehko jahkatohme, ahno rypyry korokapotohme.

²³ Morohne enehnōko matose onekarorykōme ya, kokoro rokē onekarorykō maro jahkatohme porehme.

²⁴ Mokarohne ke, kokoro rokē 7me Ĕmepyyry ae onekarorykō Ritonōpo a jahkāko matose tonahsēme, typoxine exiketyme eya. Morohne enehnōko matose onekarorykōme, kokoro rokē onekarotyā maro, jahkatohme porehme te, uwa eukuru jehnahpyry maro, onekarorykōme.

²⁵ Mame Ĕmepyyry 7mā po oximōnōko matose Ritonōpo eahmatohme, moro Ĕmepyyry ae erohpyra exīko matose emero porehme.

Onekarotyā Oseahmatoh Tykyrysā Apoitoh poko

(Rewitiku 23.15-22)

²⁶ Ĕmepyyry apitorymā po Oseahmatoh Tykyrysā Apoitoh poko, Otuhtoh Konōto Semana tō poko roropa, onekarorykō enepyyryhtao oya xine Ritonōpo Oesēkomo a, anapoityākō apitorymā tiriiku tōkehko, oximōnōko matose jeahmatohme. Erohpyra exīko matose, emero porehme.

²⁷ Onekarory tō enehnōko matose jahkatohme onekarorykōme ya, Ritonōpo a. Moro typoxine exīko ya mana. Ynara enehnōko matose ya: pui orutua mūkuru tō asakoro te, toiro kaneru orutua te, 7me kaneru mūkuru tomo, toiro jeimamyry exiketomo, tynyrohke pyra exiketomo.

²⁸ Toiro pui mūkuru maro oseruao kirume tiriiku kurā zahkāko matose otocie azeite maro. Kaneru orutua maro asakoro kirume tiriiku zahkāko matose otocie azeite maro,

²⁹ toiro kaneru maro toiro kirume tiriiku zahkāko matose.

³⁰ Toiro poti enehtoko roropa jahkatohme ahno rypyry korokapotohme.

³¹ Morohne enehtoko uwa eukuru jehnahpyry maro onekarorykōme jahkatohme kokoro rokē onekarohpyrykō maro, tiriiku tōkehko onekarotyākō maro.

29

Onekarotyā Jeimamyry Kasenato poko

(Rewitiku 23.23-25)

¹ Ynara tykase Ritonõpo Moeze a Izyraeu tō ripotohme:

– Ĕmepyyry apitorymã po nuno 7mã po oximõtoko Ritonõpo eahmatohme, moro ae erohpyra ehtoko. Moro Ĕmepyyry ae rueimo etotoko.

² Okyno tō zahkãko matose tytororo onekarorykõme Ritonõpo a typoxine ehtohme: toiro pui mŭkuru te, toiro kaneru orutua te, 7me kaneru mŭkuru tomo toiro jeimamyry exiketomo, emero tynyrohke pyra exiketomo.

³ Pui mŭkuru maro 3 kirume tiriiku kurã enehtoko otoxie azeite maro. Kaneru orutua maro 2 kirume tiriiku enehtoko otoxie azeite maro,

⁴ toiro kaneru mŭkuru maro toiro kirume tiriiku enehtoko otoxie azeite maro.

⁵ Toiro poti roropa jahkatoko onekaroryme Ritonõpo a ahno rypyry korokapotohme.

⁶ Morohne enehtoko, onekarorykõ maro jahkatohme tytororo Ĕmepyyry apitorymã po nuno po, onekarorykõ tiriiku tōkehko maro, onekarorykõ maro roropa jahkatohme kokoro rokene tiriiku tōkehko maro, uwa eukuru jehnahpyry maro. Morohne tonahsẽ zahkaryhtao onekarorykõme typoxine mana Ritonõpo a.

*Onekarotyã Ĕmepyyry Ahno Rypyry Korokatoh poko
(Rewitiku 23.26-32)*

⁷ – Ĕmepyyry 10mã po nuno 7mã po oximõtoko Ritonõpo eahmatohme. Moro Ĕmepyyry ae otuhyra ehtoko ipunaka erohpyra ehtoko, enara.

⁸ Okyno tō enehtoko Ritonõpo a jahkatohme porehme onekarorykõme typoxine exiketye eya. Ynara enehnõko matose: toiro pui mŭkuru te, toiro kaneru orutua te, 7me kaneru mŭkuru tomo toiro jeimamyry exiketomo, emero tynyrohke pyra exiketomo.

⁹ Pui mŭkuru maro 3 kirume tiriiku kurã enehtoko otoxie azeite maro. Kaneru orutua maro asakoro kirume tiriiku enehtoko otoxie azeite maro,

¹⁰ toiro kaneru mŭkuru maro toiro kirume tiriiku enehtoko.

¹¹ Poti mŭkuru zahkatoko roropa onekarorykõme oorypyrykõ korokapotohme; morohne maro onekarotyã zahkatohme ahno kurãkatohme te, kokoro rokẽ onekarory maro zahkatohme tiriiku maro, uwa eukuru jehnahpyry maro.

*Oseahmatoh Tapyi Pissarara
(Rewitiku 23.33-44)*

¹² – Ĕmepyyry 15mã po, nuno 7mã po oximõtoko Ritonõpo eahmatohme. Sero otuhtoh konõtome exiõko 7me Ĕmepyyry ae Ritonõpo eahmary poko.

¹³ Ĕmepyyry apitorymã po sero oseahmatoh poko tonahsẽ enehtoko jahkatohme onekarorykõme Ritonõpo a, typoxine exikety jamaro ehtohme. Ynara enehtoko 13me pui mŭkuru tomo te, asakoro kaneru orutua komo te, 14me kaneru mŭkuru tomo, toiro jeimamyry exiketomo, emero tynyrohke pyra exiketomo.

¹⁴ Toiro pui mŭkuru maro 3 kirume tiriiku kurã enehtoko otoxie azeite maro. Toiro kaneru orutua maro asakoro kirume tiriiku enehtoko otoxie azeite maro,

¹⁵ toiro kaneru mŭkuru maro toiro kirume tiriiku enehtoko, uwa eukuru jehnahpyry maro onekarorykõme.

¹⁶ Poti roropa jahkatoko onekarorykõme ahno rypyry korokapotohme. Mokarohne jahkatoko onekarorykõme, moro kokoro rokẽ kaneru tō zahkatoh maro, tiriiku maro, uwa eukuru jehnahpyry maro.

¹⁷ – Yrokokoro, Ĕmepyyry asakoramã po 12me pui mŭkuru tō enehtoko jahkatohme onekarorykõme, kaneru orutua kō asakoro te, 14me kaneru

mūkuru tō maro, toiro jeimamyry exiketomo, emero tynyrohke pyra exiketomo.

¹⁸⁻¹⁹ Mokaro maro morohne enehtoko onekaroryme emero Ritonōpo nenehpohpyry ěmepýry apitorymã po.

²⁰ – Ěmepýry 3mã po 11me pui mūkuru tō enehtoko, 2me kaneru orutua komo te, 14me kaneru mūkuru tō maro toiro jeimamyry exiketomo, emero tynyrohke pyra exiketomo.

²¹⁻²² Mokaro maro morohne enehtoko roropa emero Ritonōpo nenehpohpyry ěmepýry apitoryme aexihpyry samo.

²³ – Ěmepýry 4mã po 10me pui mūkuru tō enehtoko, 2me kaneru orutua komo te, 14me kaneru mūkuru tomo toiro jeimamyry exiketomo, emero tynyrohke pyra exiketomo.

²⁴⁻²⁵ Mokaro maro morohne enehtoko roropa emero Ritonōpo nenehpohpyry ěmepýry apitoryme aexihpyry samo.

²⁶ – Ěmepýry 5mã po 9me pui mūkuru tō enehtoko, 2me kaneru orutua komo te, 14me kaneru mūkuru tomo toiro jeimamyry exiketomo, emero tynyrohke pyra exiketomo.

²⁷⁻²⁸ Mokaro maro morohne enehtoko roropa emero Ritonōpo nenehpohpyry apitoryme aexihpyry samo.

²⁹ – Ěmepýry 6mã po 8me pui mūkuru tō enehtoko, 2me kaneru orutua komo te, 14me kaneru mūkuru tomo toiro jeimamyry exiketomo, emero tynyrohke pyra exiketomo.

³⁰⁻³¹ Mokaro maro morohne enehtoko roropa emero Ritonōpo nenehpohpyry ěmepýry apitoryme aexihpyry samo.

³² – Ěmepýry 7mã po 7me pui mūkuru tō enehtoko, 2me kaneru orutua komo, 14me kaneru mūkuru tomo toiro jeimamyry exiketomo, emero tynyrohke pyra exiketomo.

³³⁻³⁴ Mokaro maro morohne enehtoko roropa emero Ritonōpo nenehpohpyry ěmepýry apitorymã po jahkatohme.

³⁵ – Ěmepýry 8mã po oximōtoko Ritonōpo eahmatohme, erohpyra ehtoko.

³⁶ Okyno enehtoko jahkatohme tytororo onekarorykōme Ritonōpo a typoxine exiketyme eya. Ynara enehtoko: toiro pui mūkuru te, kaneru orutua toiro te, 7me kaneru mūkuru tomo toiro jeimamyry exiketomo, emero tynyrohke pyra exiketomo.

³⁷⁻³⁸ Mokaro maro morohne enehtoko roropa emero Ritonōpo nenehpohpyry ěmepýry apitoryme aehtoh ae.

³⁹ – Morohne tyripōko ase oya xine okyno tō enehtohme jahkatohme tytororo tiriiku tōkehko maro, uwa eukuru jehnahpyry maro onekarorykōme Ritonōpo a osepeme ehtohme oseahmatoh poko awahtao xine, ěmepýry inymenekahpyry toehse ahtao. Mokarohne enehpōko ase oya xine enehtohme onekarorykōme Ritonōpo a te, onekarorykō maro omihpyry ae ro totapose ahtao oya xine te, imepỹ ropa onekarorykō ekarory se rokẽ awahtao xine amoreme xine, enara.

⁴⁰ Naeroro Izyraeu tō turuse Moeze a morohne emero Ritonōpo nyripohpyry eya xine.

30

Ahno a tōmiry totapose ahtao

¹ Mame Moeze tōturuse Izyraeu tō oxiekyry tō tuisary tomo a. Ynara tykase: – Sero nase Ritonōpo nyripohpyry oya xine:

² Õmirykõ totapose ahtao oya xine onekarorykõ enepyry poko Ritonõpo a te, òmirykõ totapose ahtao oya xine otytyko riry poko oya te, otytyko onyripyra oehtohkõ poko roropa, òmihpyrykõ omipona ehtoko emero porehme.

³ – Mame nohpo oryximã tumy tapyĩ tao ro tahtao tõmiry etaporyhtao otytyko ekarory poko Ritonõpo a te, otytyko riry poko eya te, otytyko onyripyra toehtoh poko roropa,

⁴ jumy moro waro ahtao, oturupyra ynororo ahtao, zae mokyro nohpo mana moro riryhtao eya emero tynetapohpyry ae ro.

⁵ Yrome moro waro toehse jumy ahtao, moro onyrippyra ahtao, mokyro nohpo zae ro mana onyripyra tahtao. Iirypyry korokãko Ritonõpo mana, aomiry onyrippyra jumy exiryke.

⁶ – Nohpo, tynioke pyra exikety, tõmiry totapose ahtao Ritonõpo a, osenetupuhpyra ahtao te, tuaro ynororo ahtao roropa, otytyko ritohme te, onyripyra toehtohme roropa, mame niotãko mana,

⁷ inio moro waro tahtao oturupyra ynororo ahtao, zae mokyro nohpo mana morohne riryhtao tõmihpyry ae ro.

⁸ Yrome, inio moro waro toehse ahtao, moro onyrippyra ahtao eya, mokyro nohpo zae ro mana tõmihpyry onyripyra tahtao. Iirypyry korokãko Ritonõpo mana.

⁹ – Pytõpo tomo te, tynio a turumekase aexityã roropa tõmiry totapose ahtao tynekarory poko Ritonõpo a te, otytyko riry poko te, otytyko onyripyra toehtoh poko roropa, zae mã ynororo tõmihpyry ae emero riryhtao eya.

¹⁰ – Nohpo tynioke exikety tõmiry totapose ahtao eya tynekarory poko Ritonõpo a te, tõmiry totapose ahtao eya otytyko riry poko te, otytyko onyripyra toehtoh poko,

¹¹ inio moro waro toehse ahtao, oturupyra ynororo ahtao, zae mokyro nohpo mana morohne riryhtao eya tõmihpyry ae ro.

¹² Yrome inio moro waro toehse ahtao, moro onyrippyra ynororo ahtao eya, mokyro nohpo zae ro mana tõmihpyry onyripyra tahtao. Iirypyry korokãko Ritonõpo mana inio aomihpyry onyrippyra exiryke eya.

¹³ Inio ýme se ahtao tyyty omihpyry poko zae mana. Tyripyry se pyra inio ahtao zae ro mana onyrippyra ahtao.

¹⁴ Yrome moro waro inio toehse ahtao, mame yrokokoro oturupyra ro mana, zae nohpo mana moro riryhtao eya emero, tynetapohpyry ae ro. Inio ýme toehse mana tyyty omihpyry maro oturupyra exiryke tuaro toehse ahtao moro poko.

¹⁵ Yrome imeĩpo inio moro onyrippyra toehse ahtao, tõmihpyry totapose nohpo ahtao, tuãnohsẽme exĩko inio mana, nohpo onuãnohpyra exĩko mana.

¹⁶ Morohne Ritonõpo nyrippyry Moeze a tõmihpyry totapose ahtao nohpo a tynioke pyra exiketyme ahtao te, tynioke exikety roropa, enara.

31

Etonatoh mitianita tõ maro

¹ Mame ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

² – Izyraeu tõ enyohko etonatohme mitianita tõ maro, emõpotohme popyry toto nyrytã poko Izyraeu tomo a. Moromeĩpo orihnõko mase.

³ Naeroro ynara tykase Moeze Izyraeu tomo a:

– Opyrekõ tyritoko oytotohkõme emero pyra etonatohme mitianita tõ maro, emõpotohme zae pyra toehse toto exiryke Ritonõpo Kuesẽkomo a.

⁴ Emero oxiekyry tõ toiro miume soutatu tõ imenekatoko, aropotohme etonatohme.

⁵ Naeroro Izyraeu tō oxiekyry tō poe 12 miumākō tymenekase ytotohme etonatohme; emero oxiekyry tō poe toiro miumākō tymenekase.

⁶ Mokaro 12 miumākō taropose Moeze a etonatohme, Pineia poetoryme, oturukety Ereaza mūkuru. Ritonōpo kyryry tō kurā tarose roropa eya, rueimo tō maro tuaro ehtoh enetupuhpotohme.

⁷ Mame Ritonōpo nyripohpyry Moeze a omipona tōsetapase toto mitianita tō maro; orutua kō totapase eya xine emero porehme.

⁸ Aorihtyā ekepyry tō maro Ewi nexiase te, Rekē te, Zua te, Huru te, Repa, enara; 5me mitianita tuisary tomo. Paraão roropa totapase eya xine Peoa mūkuru.

⁹ Mitianita nohpory tō tarose Izyraeu tomo a typoetory tōme, poeto tō maro. Kaneru tō roropa tapoise eya xine, poti tō maro, pui tōkehko maro, imōkomohpyry maro.

¹⁰ Apoto tukase eya xine mitianita tō patary tō zahkatohme, soutatu tō tapyinỹpyry tō tyahkapose roropa eya xine emero porehme.

¹¹ Mame imōkomohpyry tapoise eya xine, ahno maro, okyno tō maro.

¹² Morohne emero tarose eya xine Moeze a, oturukety Ereaza a roropa, imoihmākō Izyraeu tomo a roropa, tosarykō po toto ahtao, ona Moape po, tuna Joatão ehpiō pūto, pata Jeriko etonie. Tuna moino Jeriko nexiase.

Izyraeu tō soutatu tō oehtopōpyry ropa

¹³ Mame Moeze tomo, oturukety Ereaza maro, Izyraeu tō tamuximākō maro tutūtase toto tosarykō poe oseporose soutatu tō maro.

¹⁴ Tohne toehse Moeze, soutatu tō tuisary tō zehno, miumākō tuisary tomo te, 100mākō tuisary tō maro.

¹⁵ Ynara tykase Moeze:

— Oty katohme mokaro nohpo tō emero typynanohse oya xine isene ro?

¹⁶ Wenikehpyra ehtoko, nohpo tō nexiase Paraão omi poe Izyraeu tō ewokananōme toehse, Ritonōpo Omihpyry omipona pyra Izyraeu tō ehtohme, tyneponāmarykō Paau-Peoa eahmatohme eya xine. Morara exiryke tyrohsē toehse Ritonōpo poetory tō pona.

¹⁷ Seromaroro mokaro mūkuru tō emero etapatoko, nohpo tō maro emero orutua maro toehse aexityamo.

¹⁸ Yrome mokaro ěxiry tō ipynanohko nohpo tō maro, emero orutua maro exipitopyra exiketomo; opoetoryme mǎ toto.

¹⁹ Seromaroro amarokō emero, ahno etapahpōkomo te, ekepyry apoihpōkō roropa omōpyra matose atapykō taka, 7me ěmepyyry aropotoko jarānaka. ěmepyyry oseruaō po, 7mǎ po roropa, amarokō opoetory tō maro ekurikatoko.

²⁰ Oupōkō roropa ikurikatoko, okyno pihpyry risē roropa te, poti hpoty risemy te, wewe risē roropa emero.

²¹ Mame ynara tykase oturukety Ereaza, mokaro orutua komo a toehse ropa aexityamo a etonatohme poe:

— Ritonōpo Kuesēkō nyripohpyry Moeze a ynara mana:

²²⁻²³ Mōkomo emero zahpyra exiketō apoto ke, uuru te, parata te, metau te, kurimene te, exitanio te, xūpu, enara tyriposēme exīko apoto htaka ikurākatohme nuriame pyra ehtohme. Yrome mōkomo emero apoto ke zahketomo, morohne ikurikāko matose tuna ke.

²⁴ Mame ěmepyyry 7mǎ po, ekurākatohme oupōkō ikurikatoko emero. Momeĩpo omōnōko ropa matose oesaka xine.

Mitianita tō mōkomohpyry apiakary poko

²⁵ Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

26 — Pape pona imerotoko, emero mokaro nenehtyã mitianita tō poe, oturukety Ereaza ãkorehmãko mana te, tamuximãkō ãkorehmãko roropa mã toto. Ahno tō imeroko, okyno tō roropa.

27 Mame morohne apiakako irãnakuroko, asakoro zokonaka ehtohme, oxisamo. Toiro zokonaka soutatu tō kyryryme exiko; toiro zokonaka imehnō ahno kyryryme exiko.

28 Mame soutatu tō kyryry poe zokonaka pitiko apoiko matose ekarotohme Ritonōpo a: 500me ahno ahtao toiro ahno ekarōko matose Ritonōpo a. Morararo pui tomo te, jumētu tomo te, kaneru tomo te, poti tomo, enara.

29 Moro Ritonōpo kyryry tō apoiko ekarotohme oturukety Ereaza a.

30 Mame moro ahno kyryry poe apiakako: 50me ahno ahtao toiro touko te, pui tomo te, jumētu tomo te, kaneru tomo te, poti tomo te, imehnō okyno tō roropa ekarotohme rewita tomo a, Ritonōpo Tapyi Kurã poko erohketomo a.

31 Mame Ritonōpo nyripohpyry tyrise Moeze tomo a Ereaza maro.

32 Ynara tymerose eya xine soutatu tō napoityamo, (onymeropyra nexiase mōkomo tapoise ahtao soutatu tomo a tykyryrykōme rokene) 675 miume kaneru tomo poti tō maro te,

33 72 miume pui tomo te,

34 61 miume jumētu tomo te,

35 32 miume ahno tomo, enara.

36 Moro zokonaka soutatu tō eky tōme 337.500me kaneru tō nexiase poti tō maro.

37 Moro poe 675me tapiakase Ritonōpo eky tōme.

38 Pui tomo 36 miume nexiase soutatu tō ekyme. Mokaro wino 72me tapiakase Ritonōpo eky tōme.

39 Jumētu tō 30.500me soutatu tō ekyme nexiase. Mokaro wino Ritonōpo ekyme 61me nexiase.

40 Nohpo tomo 16 miume nexiase soutatu tō poetoryme nexiase. Mokaro wino 32me tokarose Ritonōpo a.

41 Moro zokonaka pitiko tokarose Moeze a Ereaza a tynekaroryme kurã Ritonōpo a Izyraeu tō Esemy, Ritonōpo nyripohpyry omipona.

42 Moro zokonaka ahno kyryryme oxisã nexiase soutatu tō kyryry maro.

43 337.500me kaneru tō nae nexiase poti tō maro te,

44 36 miume pui tomo te,

45 30.500me jumētu tomo te,

46 16 miume ahno maro, enara.

47 Mame Ritonōpo nyripohpyry ae ro moro zokonaka ahno tō kyryry poe 50me ahtao toiro tapoise Moeze a Ritonōpo kyryryme ahno, okyno tomo, enara. Mame Ritonōpo kyryry tō tokarose eya xine rewita tomo a, Ritonōpo Tapyi Kurã poko erohketōme toto exiryke.

Soutatu tō tuisary tō nekarohpyry

48 Mame soutatu tō tuisary tomo, miumãkō tuisary tomo, 100mãkō tuisary tō maro toytose toto oturuse Moeze a.

49 Ynara tykase toto eya:

— Soutatu tō tukuhse yna a, yna poetory tomo emero isene ro mã toto.

50 Naeroro ynanekaroryme uuru risẽ ynanenehno keti tomo te, omekumy tomo te, omahtao tomo te, panasere tōkehko, Ritonōpo epehpyryme “Kure mase” katohme yna ewomaryke eya.

51 Morohne tapoise Moeze tomo a Ereaza maro.

52 Moro uuru tukuhse ahtao atapona 191 kirume nexiase soutatu tō tuisary tō nekarohpyry Ritonōpo a.

⁵³ Soutatu tō tuisame pyra exiketomo a tynapoityã tukurākase tykyryrykōme rokene.

⁵⁴ Mame moro uuru, soutatu tō tuisary tō nekarohpyry tarose Moeze a Ereaza maro Ritonōpo Tapyĩ taka wenikehpyra ehtohme Izyraeu tō ewomaneme Ritonōpo ehtoh poko.

32

Tuna Joatão poe xixi tūtatoh wino (Teuteronomiu 3.12-22)

¹ Mame Rupē ekyry tō Kate ekyry tō roropa tokyke tuhke nae toh nexiase, pui tōkehko. Moro nono, Jazea nonory te, Kireate nonory roropa tonese ahtao eya xine, nono kure pui tō nahpatohme,

² toytose toto oturuse Moeze tomo a, oturukety Ereaza maro, Izyraeu tō tuisary tō maro. Ynara tykase toto:

³⁻⁴ – Sero nono typoremākase Ritonōpo Kuesēkomo a, Izyraeu tō esaryme, pata Atarote te, Tipō te, Jazea te, Ninira te, Hexipō te, Ereau te, Sepā te, Nepo te, Peō, enara; sero nono kure mana pui tō nahpatohme. Tokyke ynanase tuhke pui tōkehko.

⁵ Naeroro azamaro yna ahtao sero nono ekaroko yna a, yna esaryme ehtohme, tuna Joatão mōpozakoxi yna anaropopyra oehtohme.

⁶ Yrome ynara tykase Moeze Kate tomo a Rupē tō maro:

– Tehme oehtohkō se hmatou taro imehnō Izyraeu tō ytoryhtao etonahme?

⁷ Oty katohme oekyrykō, Izyraeu tō omipohtomāko matou, ytopyra toto ehtohme moro nono pona, Ritonōpo nekarory pona?

⁸ Moro sã tyrise omy tomo a taropose toto ahtao ya Kate-Panea poe sero nono enetohme.

⁹ Toeporehkase toto ahtao jakanahmã Exikou pona, nono tonese eya xine; yrome tooehse ropa toto ahtao, ahno taomipohtomase eya xine, omōpyra tokurehse toto nono, Ritonōpo nekarory pona.

¹⁰ – Morarame moro ěmepyyry ae tohne toehse Ritonōpo nexiase. Ynara tykase ynororo:

¹¹ “Mokaro orutua kō, Ejitu poe aehtyã 20me jeimamyry motye exiketō jomihpyry omipona pyra toehse. Naeroro jomiry etapōko ase: moro nono onenepyyra ekurehnōko mã toto, sero ekarōko ase oya, katopōpyry ya Aparão a, Izake a, Jako a, enara.”

¹² Karepe rokē, Jepone mūkuru, kenezeume exikety, Jozue roropa, Num mūkuru, Ritonōpo omiry omipona exikehpyra toh nexiase.

¹³ Izyraeu tō zehno toehse Ritonōpo exiryke toto taropose eya toytorykō poko ona tonorē poro 40me jeimamyry ae; mokaro emero Ritonōpo zamaro pyra aexityã orihtoh pona.

¹⁴ Seromaroro enetoko ke, amarokō omykō myakāme matose, iirypyryme matose roropa, Ritonōpo Izyraeu tō zehnohxo ripōko matose.

¹⁵ Ritonōpo omiry omipona se pyra awahtao xine Izyraeu tō rumekāko ropa mana ona tonorē po, tonahkasēme exīko mã toto opokoino xine.

¹⁶ Mame Moeze ěpataka toehse toh nexiase. Ynara tykase toto:

– Topu ke kaneru tō esary rīko ynanase taro, pui tō esary roropa, pata tō rīko roropa ynanase yna poenō esaryme yna pyxiã maro.

¹⁷ Moromeĩpo typyreke ytōko ynanase imehnō Izyraeu tō maro osetapase toto akorehmaryme nono apoitohme toto esaryme. Yrome yna poenomo yna pyxiã maro tehme exīko mã toto taro pata tō tapuruse aexityã ao, towomase imehnō sero nono pōkō wino.

¹⁸Oehpyra ropa ynanase exīko otyhkara ro kuahtao xine Izyraeu tō nonory apoiry poko, ekamory poko roropa eya xine toto esarykōme.

¹⁹Nono anapoipyra exīko ynanase moroto Izyraeu tō rānao tuna Joatāo moinakoxi, nono tapoise yna exiryke taro Joatāo poe xixi tūtatoh wino.

²⁰Mame ynara tykase Moeze:

— Ajohpe pyra awahtao xine tyritoko ōmihpyrykō ae ro Ritonōpo neneryme, opyrekō tyritoko oytotohkōme etonase.

²¹Mame amarakō, orutua kō tpyreke exiketō emero tuna Joatāo akuohnōko matose Ritonōpo Kuesēkō omipona, kuetetōkara emero aropotohme Ritonōpo ēpataka,

²²moro nono poremākatohme. Imeīpo oehnōko ropa matose xiaro, Ritonōpo Oesēkō nyripohpyry tyrise oya xine exiryke, Izyraeu tō takorehmase oya xine exiryke. Mame sero nono oesarykōme exīko mana Ritonōpo poe tuna Joatāo poe xixi tūtatoh wino.

²³Yrome, ōmihpyrykō omipona pyra awahtao xine iirypyryme exīko matose Ritonōpo a; tuaro ehtoko tuānohsēme exīko matose oorypyrykō pokoino.

²⁴Pata tō tyritoko opyxiākō esaryme opoenō maro, oeky tō esary tō tyritoko roropa: kaneru tō esary tomo, pui tō esaryme roropa. Tyritoko emero ōmihpyrykō ae ro.

²⁵Ynara tykase Kate tomo, Rupē tō maro Moeze a:

— Onyripohpyry omipona exīko ynanase.

²⁶Yna poenomo, yna pyxiamo, yna ekky tomo: kaneru tomo te, poti tō maro, pui tō maro emero taro rokē exīko mā toto pata tō po Kireate po.

²⁷Yrome yna orutua kō emero ytōko ynanase etonatohme. Ōmiry omipona ytōko ynanase tuna Joatāo mōpozakoxi etonatohme Ritonōpo omiry omipona.

²⁸Naeroro tōmiry tokarose Moeze a Rupē tō poko, Kate tō poko roropa oturukety Ereaa a te, Jozue, Num mūkuru a te, Izyraeu tō tuisary tomo a roropa.

²⁹Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo omiry omipona, Kate tō, Rupē tō maro ytōko mā toto tuna Joatāo mōpozakoxi tpyrekō maro etonatohme. Moro nono typoremākase oya xine ahtao Joatāo poe xixi omōtoh wino, sero nono Kireate ekarotoko eya xine esarykōme.

³⁰Yrome tuna Joatāo anakuohpyra toto ahtao tpyrekō maro, amaro xine, nono apoīko rokē mā toto Kanaā po asā xine.

³¹Ynara tykase Kate tomo Rupē tō maro:

— Ÿ, Ritonōpo Kuesēkō nyripohpyry omipona tyrīko ynanase.

³²Aomiry omi poe ytōko ynanase tuna Joatāo mōpozakoxi yna pyre tō maro etonatohme Kanaā nonory po. Yrome sero nono tuna Joatāo poe xiaro yna esaryme exīko mana.

³³Morara exiryke ynara tokarose Moeze a, Kate tomo a te, Rupē tomo a te, Joze mūkuru, Manase zokonaka a: Seō nonory amoreu tō tuisary te, Oke nonory, Pasā tuisary te, pata tō maro, nono maro moro pata tō zomye.

³⁴Mame pata tō tyrise ropa Kate tomo a: Tipō te, Atarote te, Aroea te,

³⁵Atarote-Sofā te, Jazea te, Jokopea te,

³⁶Pete-Ninira te, Pete-Harā. Apuru tō tyrise eya xine moro pata tō apurume, okyno tō apurutoh roropa.

³⁷Mame pata tō tyrise ropa Rupē tomo a: Hexipō te, Ereau te, Kiriataī te,

³⁸Nepo te, Paau-Meō, (moro pata tō esety tytyorōmase nexiase) te, Xipima, enara. Imehnō esety ke pata tō tosehapse eya xine tyrise ahtao eya xine.

³⁹ Oxiekyry tō Makia ekyrymākō, Manase mūkuru, toytose toto Kireate pona. Moro pōkō typoremākase eya xine, amoreu tomo. Taropose toto moro poe eya xine.

⁴⁰ Naeroro Kireate tokarose Moeze a Makia tomo a, moroto toto esaryme ehtohme.

⁴¹ Imehnō amoreu tō patary tō typoremākase Jaia a, Manase pary. Moro pata tō tosehapse eya “Jaia patary” me.

⁴² Mame pata Kenate typoremākase Nopa a pata pisarara maro moro pata zomye. Moro pata tosehapse eya Nopame, tosety ae ro.

33

Ejitu poe Moape pona

¹ Sero nase Izyraeu tō ytotoḡpyry poko toesyryhmase toto ahtao Ejitu poe oxiekyrymākō maro, tarose toto ahtao Moeze tomo a, Arāo maro.

² Ritonōpo nyriphopyry omipona, osa tō esety tymerose Moeze a ytoytopyryhtao. Ynara tymerose Moeze a toytorykō poko:

³ Ejitu poe Izyraeu tō toytose ěmepyry 15mā po, nuno apitorymā po. Yrokokie Otuhtoh Paxikoa apitorymā tonahse eya xine. Mame pata Ramese poe toytose toto orēpyra samo, Ejitu pōkō neneryme,

⁴ tumūkuru tō zonemyryke eya xine, osemazuhme aenurutyā totapase Ritonōpo a exiryke. Moro ke Ejitu pōkō neponāmarykō motye tyjemitunuru tonepose Ritonōpo a, Ejitu pōkomo a.

⁵ Morotoino Ramese poe Izyraeu tō toytose osesarise Sukote pona.

⁶ Morotoino Sukote poe toytose toto Etā pona osesarise ona tonorē ehpiō pona.

⁷ Morotoino Etā poe toeramase toto Pi-Hairote pona, Paau-Zepō poe xixi tūtatoh wino, osesarise Mikitou pūtokoxi.

⁸ Morotoino Pi-Hairote poe toytose toto tuna konōto Tahpiremā rānakuroko ona tonorē Sua pona. Toytose toto oseruao ěmepyry ae ona tonorē poro osesarise Mara pona.

⁹ Morotoino toytose toto Erī pona osesarise. Moroto Erī po 12me tuna enatyry nae nexiase, 70me airiki panō tō roropa.

¹⁰ Morotoino toytose toto Erī poe osesarise tuna Sueze pūtokoxi.

¹¹ Morotoino toytose toto osesarise ona tonorē Xī pona.

¹² Morotoino toytose toto osesarise Topika pona.

¹³ Morotoino toytose toto Topika poe Aru pona osesarise.

¹⁴ Morotoino toytose toto Aru poe osesarise Repitī pona. Yrome moroto tuna pyra nexiase ahno okurume.

¹⁵⁻³⁷ Morotoino toytorykōme Repitī poe mya ypy Hoa pona tōsesarise toh nexiase ynara pona: ona tonorē Xinai pona te, Kīporote-Ataawa te, Hazerote te, Ritima te, Rīmō-Pezeze te, Ripina te, Risa te, Keerata te, ypy Sepea te, Harata te, Makerote te, Taate te, Tera te, Mitika te, Hasamona te, Moserote te, Pene-Jaakā te, Hoa-Hajitikate te, Jotopata te, Aparona te, Eziō-Kepea te, ona tonorē Zim te, (esety akorō Kate mana), ypy Hoa roropa Etō tō nonory ehpiō po kynexine.

³⁸ Moroto Ritonōpo nyriphopyry omipona oturukety Arāo tōnuhse ypy Hoa pona. Toorihse ynororo moroto, ěmepyry apitorymā po, nuno 5mā po, 40me jeimamyry taropose ahtao Izyraeu tomo a, tutūtatoḡpyrykō poe Ejitu poe.

³⁹ 123me jeimamyry Arāo nae nexiase. Mame toorihse ynororo.

⁴⁰ Mame kananeu tō tuisary Arate tosake nexiase ikurenae Kanaā nonory po. Izyraeu tō oepyry poko zuaro toehse ynororo.

41-49 Morotoino ypy Hoa poe toytorykōme Moape tō nonory pona; ynara pata tō pona toytose toto osesarise: Saumona te, Punō te, Opote te, patāpo Aparī, Moape ehpio po te, Tipō-Kate po te, Aramō-Tipirataī te, ypy tō Aparī te, ypy Nepo pūto, nono topohmā po Moape po, irānao Pete-Jeximote poe jakanahmā Akaxia tō po, tuna Joatāo poe xixi tūtatoh wino, pata Jeriko etonie. Jeriko kynexine tuna moinakoxi.

Kanaā pōkō aropotopōpyry Ritonōpo a

50 Mame nono topohmā po Moape po, tuna Joatāo ehpiō, pata Jeriko etonie, tōturuse Ritonōpo Moeze a,

51 ynara katohme Izyraeu tomo a:

– Tuna Joatāo takuohse ahtao oya xine, omōtohme Kanaā pona,

52 moro pōkō aropotoko emero porehme moro nono poe. Mokaro neponāmary tō enahkatoko: metau risemy te, topu risē maro te, mokaro eahmatoh roropa, emero.

53 Moro nono apoitoko oesarykōme, ekarōko ase oya xine.

54 Moro nono apiakatoko ekamotohme imenekatoh ke, oxiekyry tō esaryme. Oxiekyry tō tuhkehxo ahtao, nono zokonaka zumohxo ekarotoko eya xine; oxiekyry tō tuhke hkopyra ahtao, nono zokonaka zumo hkopyra ekarotoko eya xine.

55 Yrome moro pōkō anaropopyra awahtao xine moro nono poe, moroto ro aexityā omoxino tō sā exīko mā toto oenurukō ao, purutō sā roropa ōparykō poko. Atatapoīko mā toto amaro xine moro oesarykō po.

56 Morarame oritorỹko ase mokaro riry se jehtopōpyry samo.

34

Izyraeu tō nonory ehpio

1 Mame ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

2 – Ynara tyripoko Izyraeu tomo a: Oeporehkarykohtao Kanaā pona, nono ynekarory oya xine, ynara sā ehpiōme exīko mana:

3 – Ehpio ikurenae exīko ona tonorē Zim poe Etō nonory ehpiuroko. Ehpio xixi tūtatoh wino exīko tuna konōto Aorikyhpory potyry ikurenae poe.

4 Moro poe ytōko ikurenaka onuhtoh Akarapī pokoxi, Zim rānakuroko Kate-Panea pona. Morotoino ytōko Hazaa-Ataa poro Azamō pona.

5 Morotoino Azamō poe ytōko iporiry ehpiokoxi, Ejitu ehpiome exikety tuna konōto Metiteraneu pona.

6 – Moro tuna konōto Metiteraneu ononorykō ehpiōme exīko xixi omōtoh wino.

7 – Ononorykō ehpio inikahpozakoxi exīko tuna konōto Metiteraneu poe ypy Hoa pona.

8 Morotoino ytōko onuhtoh Hamate pona, moromeīpo Zetate pona.

9 Zetate poe ononorykō ehpio inikahpozakoxi ytōko Zipirō pona, mame Hazaa-Enā pona, etyhporyme.

10 – Ononorykō ehpio xixi tūtatoh wino exīko Hazaa-Enā poe Sepā pona.

11 Mame Sepā poe ytōko Ripira pona, Aim poe xixi tūtatoh wino. Morotoino ononorykō ehpio yhtōko ikuhpo Karirea ehpiuroko xixi tūtatoh wino.

12 Tuna Joatāo rānakuroko ytōko ikurenaka tuna konōto Aorikyhpory ehpiokoxi.

– Morohne ononorykō ehpiō asakoropane.

13 Mame ynara tyripose Moeze a Izyraeu tomo a:

– Sero nono apiakāko matose imenekatoh ke ononorykōme. Sero nono Ritonōpo Kuesēkō nekarohpyryme mana ekamotohme 9½me oxiekyryme exiketomo a.

¹⁴⁻¹⁵ Ynara exiryke: nono tapoise tosarykōme tuna Joatāo poe xixi tūtatoh wino, pata Jeriko etonie 2½me oxiekyryme exiketomo a, Kate tomo te, Rupē tomo te, zokonaka Manase tomo a, enara. Tuna Joatāo moino Jeriko nexiase.

Ritonōpo nymenekatyā nono apiakananōme

¹⁶ Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

¹⁷ – Oturukety Ereaza, Jozue maro, Num mūkuru, nono ekamōko mā toto ahno esaryme.

¹⁸ Imehnō tamuximākō imenekatoko roropa, toiro orutua toiro oxiekyrymākō wino ākorehmatohme nono apiakary poko.

¹⁹⁻²⁸ Ynara ikohmatoko ākorehmatohkōme:

Juta tō tuisary Karepe, Jepone mūkuru.

Ximeāo tō tuisary Samueu, Amiute mūkuru.

Pējamī tō tuisary Eritate, Kixirō mūkuru.

Tā tō tuisary Puki, Jokiri mūkuru.

Joze (Manase) tō tuisary Hanieu, Epote mūkuru.

Eparaī tō tuisary Kemueu, Xipitā mūkuru.

Zepurō tō tuisary Erisapā, Paranake mūkuru.

Isakaa tō tuisary Pautieu, Azā mūkuru.

Asea tō tuisary Aiute, Seromi mūkuru.

Napatari tō tuisary Petaeu, Amiute mūkuru.

²⁹ Mokaro tymenekase Ritonōpo a nono apiakatohme Kanaā po ekamotohme Izyraeu tomo a tosarykōme.

35

Rewita tō patary tomo

¹ Mame nono pipahmā Moape po, tuna Joatāo ehpio pūto pata Jeriko etonie tōturuse Ritonōpo Moeze a. Tuna mōpoe pata Jeriko nexiase. Ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

² – Ynara tyripoko Izyraeu tomo a: nono tapoise oya xine ahtao pata tō ekarotoko rewita tomo a, toto esaryme ehtohme ona maro pata tō zomye.

³ Moro pata tō rewita tō esaryme exīko mana, moro tao tytapyīke toto ehtohme, moro pata tō zomye ona pui tō esaryme exīko, kaneru tō esaryme, poti tō maro, imehnō okyno tō maro.

⁴ Moro okyno tō esary pata tō zomye exīko 450 meturume pata apuru poe.

⁵ Moro ehpio 900 meturume exīko tahramehme samo, xixi tūtatoh wino xixi omōtoh pona, inikahpoe roropa ikurenaka. Moro pata exīko irānao, onahpoty exīko pata zomye.

⁶ – Pata tō 6me ekarotoko rewita tomo a moro taka epaketō ytotohme. Imepÿ etapary se pyra orutua ahtao te, osenekunopyryhtao ahno etaparyhtao, moro pata pona epāko mā ynororo. Morohne maro imehnō 42 pata tō ekarotoko rewita tomo a.

⁷ Naeroro atapona 48me pata tō ekarōko matose rewita tomo a ona maro toto zomye.

⁸ Moro pata tō imehnō oxiekyrymākō rānao tuhkehxo exīko moro oxiekyrymākō nonory zumohxo ahtao. Tuhke hkopyra exīko moro nono zumo hkopyra ahtao.

Pata tō epaketō esaryme

(Teuteronomiu 19.1-13; Jozue 20.1-9)

⁹ Tōturuse Ritonōpo Moeze a,

¹⁰ ynara Izyraeu tō zurutohme:

– Tuna Joatāo takuohse ahtao oya xine Kanaã nonory pona oytotohkōme,

¹¹ pata tō imenekatoko, moro taka epaketō ytotohme, imepỹ etapary se pyra exikety te, osenekunopyryhtao imepỹ totapase ahtao eya.

¹² Moro tao exīko mana towomase aorikyhpyry ekyry tō wino, emỹpory se toto ahtao. Mame orihpyra exīko mana anapiakara ro ahtao ahno ēpataka.

¹³ 6me pata tō imenekatoko moro taka epaketō ytotohme.

¹⁴ Oseruao pata tō tuna Joatāo poe xixi tūtatoh wino, oseruao roropa Kanaã nonory po.

¹⁵ Moro 6me pata tō epaketō ewomatohme exīko mana: Izyraeu tō ewomatohme te, imehnō nonory pōkō ewomatohme roropa amaro xine toehse aexityamo axītao rokē amaro xine toehse toto ahtao, jūme toehse toto ahtao roropa.

¹⁶⁻¹⁸ – Imepỹ tapurose ahtao orutua a kurimene risē ke te, topu ke te, wewe ke, mokyro orihmaporyke, tyrypyhpyke mā ynororo, aorikyry ke tuānohsēme exīko mana.

¹⁹ Mame mokyro aorikyhpyry ekyry toehse ahtao, tyekyry etapahpō etapāko mana.

²⁰ – Imepỹ tupurohmase ahtao orutua a zehno toexiryke te, otyro emaryhtao epona iiryhmatohme, mame taorihmapose ynororo ahtao,

²¹ topekara typipohse ahtao orutua a, mame taorihmapose ahtao roropa ynororo, mokyro etapahpono tuānohsēme exīko aorikyry ke ahno totapase eya exiryke. Aorihtyã ekyry, toeporehkase ahtao, tyekyry etapahpō etapāko mana.

²² – Yrome otarame ahno tupurohmase orutua a iiryhmary se pyra ahtao, osepeme toto ahtao; otarame iiryhmary se pyra ahtao otyro emāko mana epona.

²³ Otarame onenepyra ahtao topu emāko mana, mame moro topu epukāko ahno pona, aorihtohme. Yrome mokaro asakoro osepeme toh nexiase. Tope etapary se pyra nexiase repe.

²⁴ Moro toehse ahtao ynara apiakāko ahno tō mana: mokyro onuānohpyra matose, ahno totapase eya etapary se pyra ahtao. Naeroro mokyro onekaropyra ehtoko aorikyhpyry mỹpone a.

²⁵ Mokyro ewomāko imoihmākō mana etapary se pyra ynororo exiryke, mokyro onetapara aorikyhpyry ekyry ehtohme. Mokyro arōko ropa mā toto pata epatch taka, moroto aehtohme Oturukety imehxo exikety orihtoh pona, typopase exikety azeite kurā ke, Ritonōpo kyryry ke.

²⁶ Yrome mokyro, imepỹ etapahpono tūtaryhtao pata poe, epatch poe,

²⁷ mame aorihtyã mỹpone a tōseporyse ahtao mokyro totapasēme exīko mana. Mokyro etaparyhtao eya zae ro mana. Onuānohpyra matose.

²⁸ Mokyro, imepỹ etapahpono tehme exīko mana moro pata epatch po, Oturukety imehxo exikety orihtoh pona. Moromeĩpo ytōko mana tytapyĩ taka ropa.

²⁹ Sero ynyriphpyry omipona ehtoko, opoenō maro, apakomotyã roropa emero nono pona oytorykohtao.

³⁰ – Imepỹ etapahpono tuānohsēme exīko mana, totapasēme exīko mana, tonese ahtao asakoro enenanomo a te, tuhkehxo enenanō ahtao; yrome toiro rokē enene ahtao, mokyro onetapara ehtoko.

³¹ Ahno totapase ahtao orutua a aorihmapotoh ke tuānohsēme exīko mana. Tineru ke onepehmasaromepyra mana orihpyra toehtohme. Mokyro etapa-toko.

³² Tineru anapoipyra ehtoko roropa toepase exikety wino epatoh taka. Otarame toytory se ropa mã ynororo tytapyĩ taka orihpyra ro Oturukety imehxo exikety ahtao.

³³ Ononorykõ onyripyra ehtoko nuriame. Ahno etaparyhtao nuriame nono exĩko mana. Moro toehse ahtao ahno etapahpõkõ totapasẽme exĩko mana nono kurãkatohme ropa.

³⁴ Omõnõko matose ononorykõ pona osesaritohme. Moro ononorykõ nuriame onyripyra ehtoko, ynara exiryke: Ywy roropa moroto ase. Ywy, Ritonõpo, Izyraeu tõi Esẽ amaro xine ase.

36

Tynioke exiketõ nono esẽme ahtao

¹ Morarame tamuximãkõ, Kireate ekyry tõi, Makia ekyry, Manase mũkuru, Joze mũkuru, toytose oturuse Moeze tomo a tuisa tõi maro. Ynara tykase toto eya:

² – Ritonõpo Kuesẽkõ nyriphopyry omi poe sero nono tapiakase imenekatoh ke. Aomi poe ro nono tokarose zokonaka yna ekyry Zeropeate a, ãxiry tõi maro.

³ Yrome mokaro nohpo tõi tyniotase ahtao orutua kõi maro, imehnõ oxiekyrymãkõ maro, inonorykõ yna oxiekyrymãkõ kyryryme pyra exĩko mana, moro oxiekyrymãkõ kyryryme exĩko imaro tyniotase ahtao. Morarame moro toehse ahtao yna oxiekyrymãkõ nonory zumo hkopyra exĩko mana.

⁴ Mame Jeimamyry Emyhpokatoh ropa toehse ahtao, inonorykõ imehnõ oxiekyrymãkõ kyryryme exĩko imaro tyniotase exiryke, yna oxiekyrymãkõ kyryryme pyra.

⁵ Mame ynara tykase Moeze, Ritonõpo nyriphopyry omi poe ro:
– Moxiã Joze ekyry tõi zae mã toto. Ritonõpo nyriphopyry Zeropeate ãxiry tomo a ynara mana:

⁶ Inymenekatyã maro niotãko mã toto tumykõ ekyryme ynororo ahtao.

⁷ Moro sã Izyraeu tõi nonory onytyromara exĩko mana, toiro oxiekyrymãkõ poe imepỹ pona. Mame Izyraeu tõi tynonory esẽme exĩko mã toto jũme samo, tumy nonory esẽme exĩko mã toto.

⁸ Mame ãxiry tõi emero, nono esẽme toehse ahtao, niotãko mã toto orutua maro, jumy ekyryme ynororo ahtao.

⁹ Mame Izyraeu tõi mũkuru tõi nono esẽme exĩko tumykõ myakãme jumy ekyry tõi maro. Nono esẽ onytyromara mana toiro oxiekyrymãkõ wino imepỹ pona. Emero oxiekyry tõi jũme tynonory esẽme exĩko mana.

¹⁰⁻¹¹ Naeroro Makara, Tiriza, Hokara, Miuka, Noa maro, Zeropeate ãxiry tomo Ritonõpo nyriphopyry omipona toehse toh nexiase. Tyniotase toh nexiase tumykõ ekyry mũkuru tõi maro.

¹² Tyniotase toto Manase ekyry tõi maro, Joze mũkuru, inonorykõ moroto rokẽ nexiase Joze ekyry tõi nonory maro.

¹³ Enara nexiase Ritonõpo nyriphopyry tõi Moeze a ekarotohme Izyraeu tomo a moroto nono pipahmã Moape po tuna Joatão ehpiõ po, pata Jeriko etonie. Tuna Joatão mõpoe pata Jeriko nexiase.

TEUTERONOMIU

Izyraeu tō Amorepatopōpyry ropa

Deuteronômio

Ekarotopo

Sero *Teuteronomiu* tymerose Moeze a, Moape nonory po Izyraeu tō ahtao, tuna Joatão poe xixi tūtatoh wino. Moroto Izyraeu tō totypohse, 40me jeimamyry taropokehse toto ahtao toytorykō poko ona tonorē poro. Eporehkasasaka toh kynexine Kanaã pona Ritonōpo nekarory apoitohme tosarykōme.

Wenikehpyra tyripose toto Moeze a Ritonōpo nyrihpyry poko moro 40me jeimamyry ae: tarose toto eya Ejitu poe namotome toto ehtopōpyry poe nono kurã pona toto esaryme. Ritonōpo omipona tyripose toto Moeze a inetapohpyry omipona toto ehtohme. Ritonōpo nyripohpyry 10mākō tokarose ropa Moeze a eya xine: Ritonōpo rokē eahmatohme tytamurukō Esemý.

Morarame Jozue tymenekase Moeze a tymyakãme. Mame tōnuhse ynororo ypy Pixika pona moro nono, Ritonōpo nekarory, enetohme moe tuna Joatão moinakoxi. Mame moroto toorihse ynororo.

Kuamorepatorỹko typoetory tō pyno Ritonōpo ehtoh poko. Izyraeu tō tymenekase eya orēpyra toto ehtohme tōmiry omipona, kure rokē toto ri-tohme. Ynara tymerose 6.4-6: Ritonōpo pyno ehtoko yronomyryme okurohtao xine, õsenetupuhtokō ke te, ajamihtatohkō ke, enara.

Sero pape ao

Moeze omiry apitorymano 1.1–4.43

Aomiry asakoromano 4.44–28.68

Aomiry oseruaono 29.1–30.20

Aomiry etyhpyrymano 31.1–32.52

Kure toto ripotopōpyry eya 33.1-29

Moeze orihtopōpyry 34.1-12

Moeze oturutopōpyry osemazupu

1.1–4.43

¹ Sero pape ao Moeze oturutopōpyry tō mana, inekarohpyry Izyraeu tō netaryme ona po, tuna Joatão poe xixi tūtatoh wino. Moroto Izyraeu tō nexiase Joatão jakanahmã po, pata Supe pūto. Xia pata Parã nexiase, mya ynara pata tō nexiase: Topeu te, Rapã te, Hazerote te, Ti-Zaape, enara.

² (Ypy Xinai poe pata Kate-Panea pona, 11me ěmepýry aropōko ytoytokety mana, osema poro ypy tō rãnakuroko Etō nonory po.)

³ Morarame 40me jeimamyry taropose Izyraeu tomo a toesyryhmatopōpyry poe Ejitu poe. Mame ěmepýry apitorymã po, nuno 11mã po ahno turuse Moeze a emero Ritonōpo nekaropohpyry eya, toto zurutohme.

⁴ Morara kynexine Seō tō poremākaxīpo Moeze a, amoreu tō tuisary, pata Hexipō pono, Oke maro, Pasã tuisary, pata Axitarote pono, Etereí pōme roropa.

⁵ Moape tō nonory po Izyraeu tō ahtao, tuna Joatão poe xixi tūtatoh wino, Izyraeu tō tamorepapatose Moeze a, Ritonōpo nyripohpyry tō poko, inamorepatoh tonō poko roropa. Ynara tykase ynororo:

⁶ – Ypy Xinai myhto kuahtao xine, Ritonōpo Kuesēkō tōturuse kyya xine, ynara tykase: “Epo mana, tehme oehtokō taro.

⁷ Seromaroro ytotoko taroino ypy tō winakoxi amoreu tō nonory pona, imehnō nonory pona roropa emero tuna Joatão jakanahmã po, ypy tō myhto

kuroko Juta tō nonory topohmā poro, ikurenae te, tuna konōto Metiteraneu ehpiKOxi roropa. Kanaā nonory apoitoko oesarykōme emero, ypy tō Ripano poe inikahpozakoxi, mya tuna Eupyrati pona xixi tūtatoH wino.

⁸ Sero nono emero ekarōko ase oya xine. Ywy ase Ritonōpo. Jomihpyry etapoase Aparāo a, Izake a, Jako a roropa, atamuru tomo, sero nono ekarory poko oya xine, opoenomo a, apakomotyamo a roropa. Naeroro ytotoko moro nono apoise oesarykōme.”

*Takorehmananō menekatopōpyry Moeze a
(Exutu 18.13-26)*

⁹ Mame ynara tykase Moeze ahno a:

– Ypy Xinai myhto ro kuahtao xine oturuase oya xine: “Toiroro opyno xine ehsaromepyra ase.

¹⁰ Tomākapose matose Ritonōpo Kuesēkomo a, tuhke oehtohkōme xirikuato samo kapu poko.

¹¹ Ritonōpo a, atamurukō Esemu a, oemākapory se ro ase tuhkehxo, miume motye oehtohkōme, tymōkomoke roropa oehtohkōme, aomihpyry ae ro!

¹² Yrome toiroro āpiakasaromepyra xine ase atae pyra oehtohkō poko.

¹³ Naeroro orutua kō tuaro exiketō imenekatoko oekyry tomo zuarohxo exiketomo, emese kure exiketō roropa, otuisarykōme toto ritohme ya.”

¹⁴ – Mame moro kure nexiase oya xine. “Ÿ, moro tyriry ōmihpyry ae ro,” tykase amarokō ya.

¹⁵ Naeroro tuisa tō tapoise ya oekyry tō wino, tuaro exiketomo, emese kure roropa exiketomo tyritohme otuisarykōme. Toitoine miumākō tuisaryme toehse; imehnō 100me exiketō tuisaryme toehse; imehnō 50mākomo; imehnō 10mākō tuisaryme toehse. Mokaro maro imehnō tuisa tō tymenekase ya oxiekyry tō tuisaryme toto ehtohme.

¹⁶ Morarame moro poko jahtao ynara tykase ywy akorehmane tomo a: “Atae pyra ahno ahtao, zae rokē toto apiakatoko, asakoro Izyraeume exiketō ahtao te, toiro Izyraeume exikety maro imepŷ nono poe exiketyme ahtao tōsesarise amaro xine.

¹⁷ Ajohpe pyra ehtoko, zae rokē imehnō tyritoko. Oxisā toto tyriko tuisame pyra exiketō ahtao, tuisame exiketō maro. Imehnō zuno pyra ehtoko, Ritonōpo ākorehmatorŷko mana zae tyripotohme. Mame tupime exiketō toehse ahtao, zae ehtoh waro pyra awahtao, moro enehko ya apiakatohme.”

¹⁸ Mame tyripotoh tonō ekaroase oya xine emero rokē poko, morohne ritohme oya xine.

*Enenanō tonyohse Kanaā pona
(Numeru 13.1-33)*

¹⁹ Tōturuse ro Moeze ahno a, ynara tykase:

– Ritonōpo Kuesēkō nyripohpyry omipona sexiatoase, ypy Xinai poe sytoatose. Ona tonorē konōto meneatose, tupimehxo exikety, ikuroko toytose kuahtao xine, ypy tō pona kytorykohtao amoreu tō nonory pona. Mame seporehkatone pata Kate-Panea pona.

²⁰ Moroto ynara tykase ywy oya xine: “Seromaroro ypy tō pona tooehse sytatose amoreu tō nonory pona. Sero nono ekarōko Ritonōpo kyra xine mana.

²¹ Enetoko ke, moroto mana. Ytotoko sero nono apoitohme oesarykōme, Ritonōpo, kytamurukō Esē nyripohpyry omipona. Enaromyra ehtoko, oserehpyra roropa ehtoko.”

22 Mame moepyatose ya ynara kase: “Kure exiry orutua kō aropory osemazuhme, nono enetohme, tuaro ehtoh enehtohme ropa kyaa xine kuesemarykō poko te, pata tō poko roropa, moroto aexityamo.”

23 Ÿme exiase, 12me orutua kō tymenekase ya, 12me oxiekyrymākō poe.

24 Toytose toto ypy tō nonory pona, toeporehkase toto jakanahmā Exikou pona. Moromeīpo jakanahmā tonese ahtao eya xine,

25 tooehse ropa toh nexiase, epery tonehse eya xine tymaro xine tynenehpyrykō moroto. Tōturuse toto kyaa xine moro nono poko Ritonōpo nekarory poko, kure kuhse nexiase.

26 – Yrome Ritonōpo nyripohpyry omipona pyra mexiatose, moro nono apoiry se pyra mexiatose ononorykōme.

27 Atapyīkō tao ahtao Ritonōpo tykerekeremase oya xine, ynara matose: “Kyse xine pyra Ritonōpo mana, kyzehno xine mana. Ejitu poe kuenepyatose ekarotohme amoreu tomo a, kyporemākatohkōme kuetapatohkōme.

28 Oty katohme ytōko sytatou morotona? Enaromŷke toehse sexiataose mokaro omiry etaryke kyaa xine; mokaro, moro nono pōkō tuhkehxo mǎ toto, jamihmehxo roropa mǎ toto kymotye xine, toto patary tō zumohxo mǎ kehko, towomase apuru tō konōto ke, kae exiketō ke kapu aka samo! Moroto ahno konōto tonese roropa eya xine, tokarose toto.”

29 – Mame ynara ase: “Oserehpyra ehtoko, mokaro zuno pyra ehtoko.

30 Ritonōpo Kuesēkō osemazuhme ytōko mana, etonatoh poko kuakorehmatorŷko mana. Tyrīko mana tynyrihpyry sǎ Ejitu pōkomo a onenehpyrykō samo

31 tynyrihpyry sǎ roropa ona tonorē po. Kuenepyrykohtaο xiaro ona tonorē po meneatose, tomeseke samo, oewomarykōme, poeto zū tumūkuru arory samo.”

32 – Morara kary etaryhtaο ro oya xine Ritonōpo onenetupuhpyra mexiatose, aomiry omipona pyra mexiatose.

33 Kokoro rokē toytose ynororo osemazuhme, apoto xikihme exiketyme koko ahtao, akurū xikihme exiketyme saereme ahtao. Moro tyrise eya oesarykō enepotohme oya xine osesaritohme ropa totypohse awahtaο xine te, oesemarykō enepotohme roropa oya xine oytotoh toehse ahtao.

*Izyraeu tō wǎnohtopōpyry Ritonōpo a
(Numeru 14.26-45)*

34 Tōturuse ro Moeze, ynara tykase:

– Tykerekerematopōpyry oya xine totase Ritonōpo a, naeroro ozehno xine toehse ynororo, ynara tykase:

35 “Amarokō, Izyraeu tomo, popyra matose. Morara exiryke amarokō, emero tuātase exiketō ynekarory onenepyra ekurehnōko matose, moro nono kurano, ‘Moro ekarōko ase oya xine,’ katopōpyry ya atamuru tomo a.

36 Karepe rokē, Jepone mūkuru moro nono kurā enēko mana. Jomihpyry omipona anamonohpyra nexiase ynororo. Naeroro nono ekarōko ase eya, ipakomotyamo a roropa, epona aytotopōpyry.”

37 – Amarokō pokoino tohne toehse ypoko Ritonōpo nexiase. Ynara tykase ynororo ya: “Omoro roropa omōpyra exīko mase moro nono kurā ynekarory pona.

38 Ākorehmane Jozue, Num mūkuru omōnōko mana. Mokyro ijamihtanohko. Izyraeu tō arōko mana moro nono poremākatohme.”

39 – Mame ynara tykase Ritonōpo kyaa xine: “Opoenō poetome ro mǎ toto, zae ehtoh apiakary waro pyra ro mǎ toto zae pyra ehtoh winoino, omōnōko mǎ toto. Tapoisēme exīko epetōkara a mekarootose repe. Yrome ynaroro,

omūkuru tomo omōnōko mā toto ynekarory pona. Eya xine sero nono ekarōko ase, esēme toto ehtohme.

⁴⁰ Seromaroro eramatoko ropa oytotohkōme ona tonorē poro tuna konōto Tahpiremā winakoxi.”

⁴¹ — Mame tozuhse oya xine: “Moeze, iirypyryme toehse ynanase Ritonōpo omipona pyra. Yrome seromaroro osetapase ytōko ynanase Ritonōpo omipona, yna epetōkara poremākapose.” Opyrekō tapoise oya xine ōsetapatohkōme. Tupime pyra mokaro ypy tō pōkō poremākary mekaratose repe.

⁴² Yrome tonyohse ywy Ritonōpo a ourutohkōme: “Ytopyra ehtoko morotona, osetapara ehtoko. Amaro xine ytopyra exīko ase, oepetōkara oporemākāko mā toto.”

⁴³ Yrome otato pyra mexiatose. Oepyryparykōke Ritonōpo Oesēkō omiry omipona pyra mexiatose. Mytoatose morotona ypy tō nonory pona.

⁴⁴ Mokaro amoreu tō, moro pōkō tutūtase toto ano zū tō samo, zehno exiketō samo. Amarokō toepase, tokahmase amoreu tomo a Etō nonory pona, pata Horoma pona. Moroto typoremākase mexiatose eya xine.

⁴⁵ Mame moepyatose ropa oxitarykō ke Ritonōpo a ākorehmapotohkōme. Yrome onetara Ritonōpo nexiase. Otato pyra nexiase.

⁴⁶ Moromeīpo moroto sexiataose Kate po, okynahxo.

2

Izyraeu tomo ona tonorē po

¹ Moeze tōturuse Izyraeu tomo a, ynara tykase ynororo:

— Mame sytoatose ona poro tuna konōto Tahpiremā winakoxi, Ritonōpo Kuesēkō nyripohpyry omipona. Okynahxo sytoatose ypy tō myhto kuroko Etō nonory po, xiaxiake ytoytōko rokene.

² Mame ynara tykase Ritonōpo:

³ “Epo mana oytorykō poko xiaxiake rokene. Seromaroro ytotoko inikahpozakoxi.”

⁴ Mame ynara tykase Ritonōpo ya, Izyraeu tō zurutohme: “Etō tō nonory kuroko ytōko matose. Oekyrykōme mā toto, Ezau pakomotyamo. Ouno xine exīko mā toto. Yrome tomeseke ehtoko

⁵ osetapara oehtohkōme toto maro. Mokaro nonory onekaropyra exīko ase oya xine, ipunaka, Ezau pakomotyamo a Etō nonory tokarose ya exiryke.

⁶ Tonahsē epekahnōko matose ewino xine, tuna roropa ise oehtohkomo.”

⁷ — Wenikehpyra ehtoko, kure rokē amarokō tyrise Ritonōpo a, Kuesēkomo, oytorykohtao sero ona tonorē konōto poro, 40me jeimamyry. Opoko xine wenikehpyra toehse ynororo, opyno xine nexiase, ise oehtohkō tokarose eya oya xine.

⁸ — Morarame Etō nonory ehpiukuroko toytose kuahtao xine sytoatose osema poe, Erate esemary Eziō-Kepea maro tuna konōto Aorikyhyry pona, imepỹ osema ae ona tonorē Moape pona.

⁹ Ynara tykase ropa Ritonōpo ya: “Osetapara ehtoko Moape tō maro, Ro pakomotyamo, mokaro poko pyra ehtoko. Pata Ara ekarose eya xine, inonorykō onekaropyra ase oya xine ipunaka.”

¹⁰ (Pake ahtao ahno konōto nexiase moroto, tuhke jamihmākomo, esetykō emī tōme, moro pata Ara po. Mosa toh nexiase anakī tō samo, imehnō ahno konōto.

¹¹ Mokaro anakī tomo, emī tō roropa repaīme toh nexiase. Yrome emīme rokē toto tosehtose moapita tomo a.

¹² Apitoryme horeu tō Etō po toh nexiase, yrome mokaro taropose moro poe Ezau pakomotyamo a. Mokaro enahkaxīpo toto esary tapoise eya xine tosarykōme. Ezau nyrihpyry sã tyrise roropa Izyraeu tomo a imeīpo, Ritonōpo nekarory tapoise ahtao eya xine.)

¹³ – Imeīpo iporiry Zerete takuohse kyaa xine, Ritonōpo nyriphopyry omipona.

¹⁴ Moro toehse 38me jeimamyry taropose ahtao kyaa xine Kate-Panea poe toytose kuahtao xine. Moro jeimamyry tō ae emero toehse Ritonōpo omihpyry ae ro: Orutua kō norikyase jūpātyamo, soutatume exiketō roropa.

¹⁵ Mokaro epeme pyra Ritonōpo nexiase, toto etapāko nexiase toto enahkatohme, aryppya toto ehtoh pona.

¹⁶ – Morarame mokaro emero tonahse ahtao,

¹⁷ ynara tykase Ritonōpo ya:

¹⁸ “Ytotoko seroae pata Ara rānakuroko Moape tō nonory ehpiō pona.

¹⁹ Amonita tō nonory pona toeporehkase awahtao xine, Ro pakomotyamo, ananapoipyra ehtoko toto maro. Eya xine moro nono ekaroase. Naeroro moro nono onekaropyra exīko ase oya xine ipunaka.”

²⁰ (Moro nono esety roropa “repaī tō nonoryme”. Pake ahtao ahno konōto esaryme nexiase, mokaro tosehtose amonita tomo a “zanzumī tōme”.

²¹ Tuhke toh nexiase pake, mosa exiketomo, jamihme roropa, anakī tō samo. Yrome zanzumī tō tonahkase Ritonōpo a. Mame inonorykō amonita tō nonoryme toehse, morotona toytose toto exiryke.

²² Moro sã tyrise Ritonōpo a osa ekaroryhtao etomita tomo a, Ezau pakomotyamo: horeu tō tonahkase eya, etomita tō esaryme ehtohme. Moroto mā toto, seroae ro.

²³ Moro sã tyrise roropa keretēse tomo a: ahmōta Kereta poe toytose toto tuna Metiteraneu ehpiō pona, awim tō nonory pona. Toytose toto ikurenaka pata Kaza pona, mame awim tō tonahkase keretēse tomo a, mokaro patarīpyry tō po toehtohkōme rahkene.)

²⁴ – Mame Moape tō nonory takuohse ahtao kyaa xine, ynara tykase Ritonōpo: “Tuna Aranō akuohoto. Seō, amoreu tō tuisary, poremakāko matose, pata Hexipō pono. Osetapatoko imaro inonory apoitohme esarykōme.”

²⁵ Ynara tykase roropa Ritonōpo ya: “Taroino ahno tō emero ouno xine tyripōko ase, sero nono po. Enaromīke exīko mā toto, tykytyky āko mā toto ahno otururu etaryke opoko xine.”

*Tuisa Seō poremakary poko Izyraeu tomo a
(Numeru 21.21-30)*

²⁶ Mame tōturuse ro Moeze:

– Ona tonorē, Ketemote poro kuahtao xine, omi aronanō tonyohse ya tuisa Seō zuruse, pata Hexipō po, osepeme kuehtohkōme imaro:

²⁷ “Ajohpāme samo yna ytory se ynanase ononory rānakuroko. Osema ae rokē ytōko ynanase, topohme rokene. Atapiakara;

²⁸ tonahsē epehmāko ynanase, eukuru roropa enyryhtao epehmāko ynanase. Yna ytory se rokē ynanase ononory rānakuroko,

²⁹ tuna Joatāo ehpiokoxi. Mame tuna akuohnōko ynanase moro nono pona, Ritonōpo yna Esē nekarory pona, yna esaryme. Tynonory Etō rānakuroko yna taropose Ezau pakomotyamo a te, moapita tomo a roropa Ara po, yna taropose tynonory rānakuroko.”

³⁰ Yrome tuisa Seō kuaropopyra xine nexiase tynonory rānakuroko, putupyra sã tyripose ynororo exiryke Ritonōpo a, Kuesēkomo. Moro tyrise

Ritonõpo a tuisa Seõ poremäkatohme, inonory poremäkatohme kyya xine inonory apoitohme kyya xine kuesarykõme, seroae ehtoh samo.

³¹ – Mame ynara tykase Ritonõpo Kuesëkõ ya: “Eneko ke! Tuisa Seõ tyrise ya jamihme pyra. Axĩ ke osetapatoko imaro xine inonory apoitohme oya xine ononorykõme.”

³² Seõ toytose tysoutatu tõ maro emero, tõsetapatohkõme kymaro xine pata Jasa po.

³³ Orëpyra kymarokõ tyripose Ritonõpo a, Kuesëkomo a. Seõ tõ ty-poremäkase kyya xine, ipoenõ tõ maro isoutatu tõ maro porehme.

³⁴ Moro motye ipatary tõ emero typoremäkase kyya xine, ahno emero totapase kyya xine, orutua komo te, nohpo tomo, poetohti roropa. Epasaromepyra toh nexiase.

³⁵ Pui tõkehko tapoise kyya xine. Mõkomo kurã roropa tapoise kyya xine tonese ahtao pata tõ po.

³⁶ Ritonõpo a takorehmase sexiatoase pata tõ poremäkatohme, Aroea poe, jakanahmã Aranõ pũto, pata poe roropa moroto jakanahmã po Kireate nonory pona. Pata tõ emero typoremäkase kyya xine, pata tõ roropa tapuruke exiketomo, kae exiketomo, jamihmãkõ roropa.

³⁷ Amonita tõ nonory pona omõpyra sexiatoase, pata tõ roropa tuna Japoke ehpiuroko te, pata tõ roropa ypy tõ nonory po, imehnõ pata tõ roropa omõpyra sexiatoase, morohne taka kuëmapopyra xine Ritonõpo exiryke.

3

Tuisa Oke poremäkatopõpyry (Numeru 21.33-35)

¹ Tõturuse ro Moeze, ynara tykase:

– Imeĩpo sytoatose inikahpozakoxi Pasã nonory pona. Tuisa Oke tutõtase, Pasã esemy, tysoutatu tõ maro emero, tõsetapatohkõme kymaro xine, pata Etereĩ po.

² Yrome ynara tykase Ritonõpo ya: “Enaromyra exiko. Ækorehmatorỹko ase Oke tõ poremäkatohme isoutatu tõ maro inonory apoitohme oya xine. Orëpyra exĩko matose, mokaro poremäkãko matose Seõ, amoreu tõ tuisary poremäkatopõpyry sã oya xine Hexipõ po.”

³ – Mame Ritonõpo Kuesëkomo a, kymarokõ takorehmase Oke tõ poremäkatohme isoutatu tõ maro. Totapase toto kyya xine, toto enahkatohme.

⁴ Imehnõ pata tõ typoremäkase kyya xine Arakope po, Pasã nonory po, Oke nonory porehme. Atapona 60me pata tõ tapoise kyya xine,

⁵ tapuruse exiketomo apuru tõ konõto ke, kae exiketomo, omõtõh roropa jamihme exiketõ ke. Pata tõ tuhke sapoiatose roropa tapuru pyra exiketomo.

⁶ Moro pata tõ tonahkase kyya xine ipunaka. Ahno totapase emero orutua komo te, nohpo tomo te, poetohti roropa, kynyrihpyrykõ samo kuosetaparykohtao tuisa Seõ maro, Hexipõ pono.

⁷ Yrome pui tõkehko sapoiatose kuekykõme, mõkomo kurã roropa sapoiatose tonese ahtao kyya xine pata tõ po.

⁸ – Moro sã moro nono sapoiatose mokaro tuisa tõ asakoro, amoreu tõ winoino, tuna Joatão poe xixi tũtatoh wino, tuna Aranõ poe ypy Heremõ pona.

⁹ (Ypy Heremõ esehtõko xitonio tõ mana “Xiriõme”. Moro ypy esehtõko amoreu tõ mana “Seniame”.)

¹⁰ Pata tõ emero sapoiatose, ona topohmã Kireate po, Pasã po roropa, pata tõ Sauka po te, Etereĩ po roropa, Pasã poe xixi tũtatoh wino.

11 (Tuisa Oke, Pasã esemy, ahno konõto, repaĩ tõ etyhpyryme exikety nexiase. Inyhtoh nexiase kurimene risemy. 4 meturume nexiase mosa exiry, ipuroroje 1,80 meturume, tukupse ahtao ikuhtoh ke. Inyhtoh moroto ro, Rapa po, Amõ nonory po.)

*Izyraeu ekyry tõ tuna Joatão poe xixi tũtatoh wino
(Numeru 32.1-42)*

12 Tõturuse ro Moeze, ynara tykase:

– Moromeĩpo moro nono tapoise ahtao kyaa xine tuna Joatão poe xixi tũtatoh wino, moro nono ekaroase Rupẽ tomo a, Kate tomo a roropa, nono Aroea poe inikahpozakoxi, tuna Aranõ jakanahmã ehpiкуроko, ypy tõ nonory Kireate zokonaka roropa, pata tõ maro moroto.

13 Mame Manase ekyry tomo a zokonaka, Kireate akoĩpyry ekaroase Pasã nonory maro. Moroto tuisa Oke esahpyry nexiase, Arakope nonory emero.

(Tuaro emero toh nexiase Pasã nonory poko repaĩ tõ esahpyryme.

14 Jaia Manase parỹpyryme nexiase. Arakope nonory emero typoremãkase eya, Pasã maro Kesua ehpio pona Maaka maro. Tosety tyripose eya pata tõ esetye moroto, seroae ro moro pata tõ waro imehnõ toehse Jaia patary tõme.)

15 – Moro nono, Kireate nonoryme ekaroase Makia ekyry tomo a.

16 Rupẽ tomo a, Kate tomo a roropa nono ekaroase Kireate poe ikurenae, jakanahmã tuna Aranõ pona; ehpiome toehse moro tuna rãnakuroko. Inikahpozakoxi inonorykõ tuna Japoke ehpiokoxi, amonita tõ nonory ehpiome.

17 Xixi omõtoh wino inonorykõ ytõko tuna Joatão pona, ikuhpo Karirea poe inikahpozakoxi, tuna konõto Aorikyhyry poe ikurenaka, ypy Pixika myhtokoxi xixi tũtatoh wino.

18 – Morara ahtao Ritonõpo nyriphpyry ekaroase Rupẽ tomo a, Kate tomo a, zokonaka Manase tomo a xixi tũtatoh wino roropa. Ynara ase: “Ritonõpo a sero nono tokarose oya xine tuna Joatão poe xixi tũtatoh wino oesarykõme. Seromaroro opyrekõ apoitoko tuna Joatão akuohtohme oekyry tõ maro toto akorehmatohme tynonorykõ apoiry poko.

19 Yrome nohpo tomo, poetohti maro okyno tõ maro, pui tõ tuhke nae matose zuaro ase, taro rokẽ exĩko mã toto pata tõ po ynekarohpyry po oya xine.

20 Oekyry tõ akorehmatoko tynonorykõ apoitohme eya xine, Ritonõpo nekarory, tuna Joatão poe xixi omõtoh winakoxi. Mame tõsesarise toto ahtao, tãtatapoikehse toto ahtao tosarykõ po asã xine, eramãko ropa matose oesarykõ pona ehse, ynekarohpyry pona Joatão poe xixi tũtatoh wino.”

21 – Oturuase roropa Jozue a. Ynara ase: “Ritonõpo nyrihpyry menease mokaro tuisa tõ asakorõ poko, Seõ poko Oke maro. Moro sã tyrĩko roropa mana mokaro tuisa tomo a emero, inonorykõ pona oytorykohtao.

22 Enaromyra ehtoko, mokaro zuno pyra, Ritonõpo Oesẽkõ osetapãko mana, ãkorehmarykõme.”

Moeze anaropyra Kanaã pona

23 – Moro toehse ahtao oturuase Ritonõpo Kuesẽkomo a. Ynara ase:

24 “Ritonõpo Jesemy, zuaro ase, imehxo oehtoh enepopitõko mase ya opoetoryme. Imepỹ ritõ pyra mana kapu ao te, sero nono po roropa asã exikety pyra mana. Senohne onyrytã kurã riry waro exikety pyra mana. Omoro rokẽ senohne osenuruhkatoh rineme mase.

25 Ekaropoxi, ajohpãme samo, kuaropoko tuna Joatão akuohtohme moro nono kurã enetohme, tuna mõpozakoxi, ypy tõ nonory Ripano pona.”

26 – Yrome amarokō pokoino tohne toehse Ritonōpo ymaro. Ynekaropohpyry onekaropyra ynororo nexiase ya. Yrome ynara tykase: “Epo mana! Kara exiko moro poko!

27 Ypy Pixika pona onuhko emory pona osenuhmatohme inikahpozakoxi, ikurenaka roropa te, xixi tūtatoh wino, xixi omōtoh wino roropa. Kure rokē osenuhmako tuna Joatāo anakuohpyra oexiryke.

28 Oturuko Jozue a orēpyra ehtohme. Mokyro ijamihtanohko, Izyraeu tō arotohme moro nono poremākatohme eya xine. Moro enēko mase.”

29 – Mame totypohse moroto sexiataose jakanahmā po ameke pyra pata Pete-Peoa poe.

4

Ritonōpo omipona ehtoko

1 Mame ynara tykase Moeze Izyraeu tomo a:

– Ritonōpo omihpyry omipona ehtoko, inyripohpyry tō roropa emero. Morohne ekarōko ase oya xine seromaroro isene oehtohkōme, Ritonōpo, kytamurukō Esē nekarory, apoitohme roropa oya xine oesarykōme.

2 Ynyripohpyry oya xine onymotyēkara ehtoko, moro wino toiro omi onoupyra roropa ehtoko. Ritonōpo Kuesēkō omiry emero omipona ehtoko.

3 Amarokō meneatose emero Ritonōpo nyrihpyry ypy Peoa pūto. Moroto ahno totapase eya emero kymaro xine exiketō tyneponāmarykō Paau eahmananomo.

4 Yrome Ritonōpo Kuesēkō omipona exiketō isene ro matose.

5 – Ritonōpo, Jesē nyripohpyry ae ro ya, kuamorepatose Aomihpyry poko te, inyripohpyry tō poko roropa, morohne omipona oehtohkōme toeporehkase awahtao xine moro nono pona, nono apoitohme oesarykōme.

6 Naeroro tomeseke ehtoko yronymyryme ynyripohpyry tō omipona oehtohkōme. Mame imehnō oenetyrōko mā toto, tuaro exiketōme oekarotorōko mā toto zae ehtoh waro exiketōme roropa. Mame Ritonōpo Omihpyry etaryhtao eya xine ynara āko mā toto opoko xine: “Tuaro mokaro mā toto. Itamurume zuaro mā toto. Ahno imehxo mā toto.”

7 – Imehnō ahno imehxo exiketō pyra mana. Ineponāmarykō ameke pyra, tyya xine, Ritonōpo Kuesēkō ameke pyra ehtoh samo, kymaro xine. Kuomirykō etāko mana ikohmaryhtao kyya xine kuakorehmatohkōme.

8 Imehnō ahno imehxo exiketō nae, zae tyripotoh ke, zae amorepatoh ke roropa, Ritonōpo omiry samo, ynekarohpyry sā oya xine seroae? Arypyra.

9 Naeroro tomeseke ehtoko anamonohpyra oehtohkōme, wenikehpyra oehtohkōme onenehpyrykō poko. Morohne poko opoenōkō zurutoko apakomotyā roropa

10 onenehpyrykō poko ypy Xinai myhto, moro ěmepyyr ae Ritonōpo Kuesēkō ěpataka, ynara kary htao: “Imoihmākō oximōme enehpoko jěpataka jomiry etatohme eya xine, jūme jomiry omipona toto ehtohme, typoenō amorepatohme roropa eya xine.”

11 – Mame toytose amarokomo ypy Xinai myhtokoxi eraximase. Moroto ypy emory po xinukutume nexiase toxiōtose akurū xinukutumā ke. Apoto nexiase ypy emory po onuhnōko kapu pokona.

12 Mame apoto htae tōturuse Ritonōpo oya xine. Aomiry totase oya xine. Yrome ynororo onenehpyra mexiataose; totase rokē oya xine.

13 Tōmiry totapose Ritonōpo a oya xine, tynyripohpyry oya xine 10mākomo omipona oehtohkōme. Mame morohne tymerose eya asakoro topu pipahmā pokona.

14 Morarame amarokõ tamorepapose Ritonõpo a ya, tõmihpyry poko, tynyriphopyry tõ poko roropa oya xine, morohne omipona oehtohkõme, moro nono pona toeporehkase awahtao xine osa apoitohme oesarykõme.

Oneponãmarykõ oneahmara ehtoko

15 Mame tõturuse ro Moeze, ynara tykase:

– Apoto htae ypy Xinai po tõturuse Ritonõpo ahtao oya xine ahno panõ onenepyra mexiatose. Morara exiryke tomeseke ehtoko

16 azahkuru pyra oehtohkõme, tyorõ neponãmary onyripyra oehtohkõme eahmatohme. Oneponãmarykõ onyripyra ehtoko ipunaka eahmatohme, ahno panono, orutua te, nohpo roropa te,

17 onokyro panono te, okyno roropa, torõ panono te,

18 nono poro ytokety panono, kana panõ roropa.

19 Mame kakoxi õsenuhmarykohtao kapu aka, xixi oneahmara ehtoko, nuno maro, xirikuato tõ maro. Mokarohne tokarose Ritonõpo a emero ahno a sero nono po, ikyryrykõme ehtohme; ah neahmã toto.

20 Yrome amarokõ typynanohse matose Ritonõpo a, Ejitu poe tonehse eya apoto õ tae samo, typoetoryme oritohkõme. Moro sã matose seromaroro.

21 Amarokõ pokoino tohne toehse Ritonõpo ymaro. Tõmiry totapose ya jũme ytopyry jehtohme tuna Joatão mõpozakoxi, ytopyry jehtohme moro nono kurã pona, Ritonõpo Kuesëkõ nekarory pona oya xine.

22 Ywy tuna Joatão anakuohpyry exiõko ase; taro orihnõko ase rahkene. Yrome amarokõ akuohnõko matose moro nono kurã apoitohme oesarykõme.

23 Tomeseke ehtoko wenikehpyry oehtohkõme Ritonõpo Kuesëkõ nekarohpyry poko oya xine, jũme osepepe oehtohkõme imaro. Aomihpyry omipona ehtoko. Oneponãmarykõ onyripyra ehtoko eahmatohme.

24 Ynara exiryke, Ritonõpo Kuesëkõ apotome mana imehnõ enahkaneme. Imehnõ neponãmarykõ se pyra mana ipunaka.

25 – Morarame tuhke jeimamyry taropose oya xine ahtao Kanaã nonory po, tamuhpõme toehse awahtao xine, typoenõke awahtao xine, typakomotyãke roropa, azahkuru pyra ehtoko, oneponãmarykõ onyripyra ehtoko. Moro poko iirypyryme exiry, popyra ipunaka, ozehno xine Ritonõpo exiry opoko xine.

26 Kapuaõkõ kohmãko ase, nono põkõ roropa eneneme toto ehtohme: tyorõ neponãmarykõ eahmaryhtao oya xine osenahkãko matose moro nono po, oesarykõ po tuna Joatão mõpozakoxi. Axitao rokẽ moro nono po exiõko matose. Okynã pyra tonahkasẽme exiõko matose ipunaka.

27 Sapararahme amarokõ pahnõko Ritonõpo Oesëkõ mana imeimehnõ nonory pona, moroto tuhke pyra isene exiõko matose.

28 Mokaro nonory po tyorõ neponãmarykõ eahmãko matose wewe risemy, topu risẽ roropa, osenuhmara exiketomo te, otato pyra, otuhpyry mã toto onypohpyry roropa.

29 Moroto Ritonõpo Oesëkõ zupiõko matose. Mame imaro oseporõko matose, yronymyryme mokyro zupiryhtao oya xine aomiry omipona oehtohkõme.

30 Mame imeiõpo oetuarimarykohtao, morohne emero toehse ahtao oya xine, toeramase ropa awahtao xine, oehtohkõme ropa Ritonõpo Kuesëkõmo a, aomiry omipona toehse ropa awahtao xine,

31 orumekara xine exiõko mana. Ritonõpo opynanohnekomo, oenahkara xine exiõko mana. Wenikehpyry mana tõmihpyry poko, inetapohpyry kyta-muru tomo a, jũme osepepe toehtohme toto maro, jũme tõmiry omipona exikehpyry toehtohme.

³² – Atamorepatoko pake ehtopõpyry poko, ahno ritopõpyry poe sero nono po. Imeimehnõ nonory po porehme ekaropotoko imehnomo a sero panõ tonese ahtao eya xine, sero panõ kurã poko otururu totase ahtao roropa eya xine.

³³ Ahno nae isene ro exiketomo, ritõ etaryhtao eya xine aotururuhtao apoto poe? Morara toehse oya xine?

³⁴ Imepÿ ritõ nae na tõsenetupuhse ynara tyritohme, ahno enepyyry eya imehnõ nonory põkõ wino, typoetoryme rokẽ toto ehtohme, Ritonõpo Kuesëkõ nyrihpyry sã opoko xine Ejitu po? Meneatose: eya tyjमितunuru tonepose orëpyra toehto roropa. Meneatose: popyra ehto ke te, tynyrihpyry kurã ke roropa, etonato ke, tynyriy ke osenuruhkato ke roropa tonehse mexiatose eya Ejitu poe.

³⁵ Morohne emero tonepose Ritonõpo a oya xine Ritonõpome toexiry waro oehtohkõme; imepÿ ritõ pyra mana, ynororo rokene.

³⁶ ãmorepatohkõme tõturuse Ritonõpo kapu poe, sero nono po apoto konõto tonepose oya xine. Mame apoto htae tõturuse amaro xine.

³⁷ Kytamuru tõ pyno Ritonõpo nexiase, morara exiryke amarokõ tymenekase eya; tyjमितunuru ke tysyryhmapose mexiatose eya Ejitu poe.

³⁸ Moromeïpo osemazuhme toytose ynororo, imeimehnõ ahno tuhkãkõ taropose eya, omoty xine exiketomo, jamihmehxo exiketõ roropa. Mame moro sã mokaro nonory tokarose Ritonõpo a oya xine oesarykõme.

³⁹ – Zuaro ehtoko seromaroro, jũme wenikehpyra ehtoko roropa: Ritonõpo rokẽ Kuesëkõme mana moroto kapu ao te, taro roropa sero nono po. Imepÿ ritõ pyra mana.

⁴⁰ Morara exiryke aomihpyry omipona ehtoko, inyriphopyry tõ oya xine emero porehme, ynekarohpyry oya xine seroae. Mame amarokomo openomo, apakomotyã roropa tãkye exiko matose. Tuhke jeimamyry aropõko matose sero nono po, Ritonõpo Kuesëkõ nekarory po jũme oesarykõme.

Epaketõ patary tomo *(Jozue 20.1-9)*

⁴¹ Mame oseruao pata tõ tymenekase Moeze a tuna Joatão poe xixi tütatoh wino

⁴² moro pata tõ pona ahno epatohme imepÿ totapase ahtao eya, zehno pyra ahtao, etapary se pyra roropa ahtao. Mame toiro moro pata pona toehse ynororo ahtao towomasẽme toehse mana. Mokyro onetapara imehnõ toehse moroto ahtao.

⁴³ Rupẽ oxiekyrymãkõ pataryme Pezea tymenekase eya ona po nono topohmã po. Kate oxiekyrymãkõ pataryme Ramote tymenekase eya, Kireate nonory po. Manase oxiekyrymãkõ xixi tütatoh wino pata Korã tymenekase eya Pasã nonory po.

Moeze oturutoh asakoromano

4.44–28.68

Ekarotopo

⁴⁴ Mame Ritonõpo omihpyry tokarose Moeze a Izyraeu tomo a,

⁴⁵ aomihpyry te, inyriphopyry tomo te, inamorepatopõpyry tõ maro. Moro nexiase toesyryhmase Izyraeu tõ ahtao Ejitu poe

⁴⁶ toeporehkase toto ahtao jakanahmã pona, pata Pete-Peoa pũto, tuna Joatão poe xixi tütatoh wino. Moro nono Seõ nonohpyryme nexiase, amoreu tõ tuisary, pata Hexipõ pono. Mokyro typoremãkase Moeze tomo a Izyraeu tõ maro

⁴⁷ inonory apoitohme tyya xine tosarykōme. Moro sã tyrise roropa eya xine tuisa Oke a, Pasã esemy. Moro sã amoreu tō tuisary asakoro typoremākase Izyraeu tomo a inonorykō apoitohme tosarykōme tuna Joatão poe xixi tūtatoh winakoxi.

⁴⁸ Inonorykō nexiase pata Aroea poe, jakanahmã Aranõ pũto ikurenae, ypy Xiriõ pona (ypy Heremõ) inikahpozakoxi.

⁴⁹ Inonorykō zokonaka nexiase tuna Joatão poe xixi tūtatoh winakoxi tuna konõto Aorikyhyry kuaka ikurenaka mya ypy Pixika myhtokoxi xixi tūtatoh winakoxi.

5

Ritonõpo nymoipotoh tonõ 10mãkomo (Exutu 20.1-17)

¹ Mame Izyraeu tō tykohmase Moeze a toto zurutohme, ynara tykase:

– Izyraeu tomo, otato ehtoko Ritonõpo Omihpyry poko, Inyriphopyry tō poko, ynekarory poko oya xine, seroae. Atamorepatoko sero Aomiry poko, yronomyryme aomipona oehtohkōme.

² Tõmiry totapose kyaa xine, Ritonõpo Kuesëkomo a jũme osepepe kuehtohkōme ypy Xinaï po.

³ Kytamurukomo a morohne poko oturupyra nexiase, kyaa xine tõturuse ynororo, kymaro xine emero, isene ro exiketõ taro, seroae.

⁴ Apoto htae Ritonõpo Kuesëkõ tõturuse kymaro xine osëpataka ypy po.

⁵ Enaromÿke mexiatose, moro apoto zuno, onuhpyra mexiatose ypy pona. Morara exiryke tõtyrise ywy arãnaka xine Ritonõpo maro. Ynara nase ynororo:

⁶ “Ywy, Ritonõpo Oesëkõme ase. Kuenepyatose Ejitu poe, moroto imehnõ namotome awahtao xine.

⁷ – “Tyorõ neponãmary oneahmara ehtoko; kueahmatoko rokene.

⁸ – “Oneponãmarykõ onyripyra ehtoko ipunaka: kapu ao exikety panono te, sero nono po exikety te, tuna kuaao exikety panono roropa zue ao, enara.

⁹ Oesekumurukõ po porohpyra ehtoko oneponãmarykõ ëpataka, eahmaryme. Ywy, Ritonõpo Oesëkõme jexiryke tyorõ neponãmarykõ poko oneanahtopyra ase. Yzehno exiketõ wãnohnõko ase, ipoenomo roropa te, ipakomotyamo, ipoenõ pakomotyã roropa, enara.

¹⁰ Yrome ypyno exiketomo a kure ase, jomiry omipona exiketomo a, kure rokë mokaro poenõ rĩko ase, ipakomotyã roropa miu motye zumakahpõkomo a.

¹¹ – “Nuriame jesety onyripyra ehtoko, Imehxo Exiketyme jexiryke, Ritonõpome jexiryke, Oesëkomo. Nuriame jesety rinanõ wãnohnõko ase, tome-seke pyra exiketõ roropa jesety poko.

¹² – “Kure rokë oserematoh tyritoko, ypoko oehtohkōme, jeahmaryme. Ywy, Ritonõpo Oesëkõme ase, Jomipona ehtoko.

¹³ 6me ãmepyry ae oerohtohkõ tyritoko, semana ae ro.

¹⁴ Yrome ãmepyry 7mã po oserematohme mana, tapiakase ypoko oehtohkōme, Oesëkõme jexiryke. Moro ae erohpyra ehtoko, omoro, omũkuru tomo, oëxiry tomo, anamoto tomo: orutua komo, nohpo tō roropa, okyno tomo te, imehnõ nonory poe aehtyamo amaro xine ehse. Õseremarykõ sã, ah opoetory tō noseremã toto roropa.

¹⁵ Wenikehpyra ehtoko imehnõ namotome oehtopõpyrykõ poko Ejitu po. Mame ywy Ritonõpo Oesëkõ kueneypyatose moro poe yjमितunuru ke, orëpyra jehtoh ke. Morara exiryke morohne ripõko ase oya xine: oserematoko oserematoh po jeahmaryme oya xine.

16 – “Kure rokē omykō tyritoko, asakō roropa kure rokē tyritoko, Ritonōpo Oesēkō nyripohpyry omipona. Moro sã awahtao xine okynã sã orihpyra exīko matose, kure rokē exīko roropa matose ynekarory po ononorykōme.

17 – “Ahno onetapara ehtoko.

18 – “Imepỹ nohpo poko pyra ehtoko; imepỹ orutua poko pyra ehtoko.

19 – “Omatome pyra ehtoko.

20 – “Imepỹ poko ajohpe kara ehtoko, onenekunohpyra ehtoko.

21 – “Imepỹ pyty poko penetara ehtoko. Imepỹ kyryry poko penetara ehtoko: itapyiny te, inonory, ipoetory tomo, eky tomo, imōkomory poko, emero rokē poko penetara ehtoko.”

22 – Morohne Ritonōpo nekarohpyry Izyraeu tomo a ypy Xinai myhto toto ahtao. Apoto htae, akurũ xinukutumã htae tōturuse ynororo opore. Morohne inyripohpyry tō rokene, imepỹ onyripopyra nexiase. Mame morohne tymerose eya topu pipahmã pokona ekarotohme ya, tykase Moeze.

Enaromỹke ahno toehse

(Exutu 20.18-21)

23 – Morarame moro apoto zemime ahtao ro ypy emory po, aomiry totase oya xine akurũ xinukutumã htae. Mame otuisary tō imehnō tamuximākō maro toehse toto ya.

24 Ynara tykase toto ya: “Ritonōpo a, Kuesēkomo a, saereme toehtoh tonepose kyaa xine, aomiry totase kyaa xine apoto htae. Seroae enēko sytatose: ahno isene ro mã toto tōturuse ahtao Ritonōpo maro.

25 Yrome enaromỹke ynanase. Moro apoto konōto yna enahkãko mana. Ritonōpo otururu etary ropa ahtao yna a orihnōko ynanase rahkene.

26 Ahno isene ro exipitopyra nexiase Ritonōpo omiry etaxīpo, aomiry etatopōpyry sã kyaa xine, Ritonōpo Isene Exikety otururu apoto rãnao.

27 Moeze, ytoko ropa ypy pona Ritonōpo omiry etase. Imeīpo osehko ropa yna zuruse inekarohpyry poko emero. Etãko ynanase, aomiry omipona exīko ynanase.”

28 – Ōmirykō totase Ritonōpo a ōtururukohta ya. Ynara tykase ynororo: “Mokaro omiry etano aotururuhta oya, aomirykō zae mana.

29 Kure exiry jũme aosenetupuhtohkō moro sã ahtao, juno toto ahtao, ynyripohpyry tō omipona exikehpyra toto ahtao! Kure rokē exiry eya xine, ipakomotyamo a roropa jũme rahkene.

30 Ytoko, Moeze, mokaro aropoko ropa tytapyīkō taka.

31 Yrome taro ymaro exiko, ynyripohpyry tō ekarōko ase oya tyripotohme eya xine. Jomiry poko toto amorepako jomihpyry omipona toto ehtohme ynekarory pona eya xine esarykōme.”

32 – Izyraeu tomo, yronomyryme Ritonōpo Kuesēkō nyripohpyry tō omipona ehtoko. Tomeseke ehtoko aomihpyry omipona oehtohkōme ipunaka.

33 Jũme zae oehtohkō onurumekara ehtoko, zae ehtoh tonepose ahtao eya oritohkōme. Moro sã awahtao xine, kure rokē exīko oya xine mana, okynahxo orihpyra exīko matose moro nono oesarykō po.

6

Ritonōpo pyno ehtoko

1 Tōturuse Moeze Izyraeu tomo a. Ynara tykase:

– Senohne Ritonōpo Kuesēkō omihpyry, inyripohpyry tō ya amorepatohme oya xine. Morara exiryke aomihpyry omipona ehtoko moro nono pona toeporehkase awahtao xine, apoitohme oesarykōme.

² Ritonõpo, Imehxo Exikety enetupuhtoko Oesëkõme, amarokomo, opoenomo, apakomotyã roropa, inyripohpyry omipona exikehpyra oehtohkõme, okynahxo orihpyra oehtohkõme moro nono po.

³ Izyraeu tomo, tomeseke ehtoko Ritonõpo omihpyry omipona oehtohkõme. Mame kure rokë exïko oya xine mana, emãnõko roropa matose, Ritonõpo omihpyry ae ro kytamurukomo a, moro nono kurã po, otyro zamaro exikety oesarykõ po.

⁴ – Etatoko pahne Izyraeu tomo! Ritonõpo rokë mã Kuesëkõme mana.

⁵ Morara exiryke Ritonõpo pyno ehtoko yronymyryme, okurohtao xine, õsenetupuhtokõ ke te, ajamitunurukõ ke, enara.

⁶ Ritonõpo omiry ekarõko ase oya xine seroae ikurãkatohme oya xine okurohtao xine.

⁷ Ynyripohpyry tõ poko opoenõ anamorepakehpyra ehtoko. Zurutoko toto ynyripohpyry tõ poko tapyi tao, jarãnao roropa, ätaxikarykohtao te, owom-rykohtao roropa.

⁸ Ynyripohpyry tõ imyhtoko oemarykõ pokona, operykõ pokona roropa morohne poko wenikehpyra oehtohkõme.

⁹ Ynyripohpyry tõ imerotoko atapyi omõtoeh ehpio pokona, omõtoeh pokona roropa oesao xine.

Wenikehpyra ehtoko

¹⁰ Tõturuse ro Moeze Izyraeu tomo a ynara tykase ynororo:

– Tõmihpyry totapose Ritonõpo a Aparão a, Izake a, Jako a roropa sero nono ekarory poko oya xine. Sero nono po pata konõto tõ nae, tymõkomoke kurã ke itamurume, pata tõ onyripyra mexiatose.

¹¹ Tapyi tõ nae roropa, mõkomo kurã ke pehme onepekahpyra mexiatose. Tuna eutary tõ anahkara mexiatose; tupito tõ tarykase exiketõ uwa zoko ke, azeitona tõ ke roropa anarykara mexiatose. Tarose awahtao xine Ritonõpo a moro nono pona, tuesapare toehse awahtao xine,

¹² tomeseke ehtoko wenikehpyra oehtohkõme Ritonõpo poko, eya tonehse oexirykõke Ejitu poe, imehnõ namotome oehtopõpyrykõ poe.

¹³ Ritonõpo Oesëkõ imehxo ehtoh enetupuhtoko, Aomiry rokë omipona ehtoko. Ritonõpo netaryme rokë õmirykõ etapoko imehnomo a zae ehtoh poko rokë oehtohkõme.

¹⁴ Tyorõ neponãmarykõ oneahmara ehtoko, imehnõ katonõ neponãmarykõ oneahmara ehtoko.

¹⁵ Ynara exiryke Ritonõpo Kuesëkõ amaro xine mana, tyorõ neponãmarykõ se pyra mã ipunaka. Oneponãmarykõ eahmaryhtao oya xine, tohne Ritonõpo exïko mana opoko xine. Mame oenahkaporõko mana ipunaka.

¹⁶ – Ritonõpo Oesëkõ onukuhyra ehtoko, ikuhtopõpyry sã oya xine Masa po.

¹⁷ Tomeseke ehtoko inyripohpyry tõ omipona oehtohkõme, inekarohpyry oya xine omipona oehtohkõme roropa.

¹⁸ Zae ehtoh poko ehtoko Ritonõpo neneryme. Morara awahtao xine kure rokë exïko oya xine mana. Omõnõko matose moro nono kurã pona, moro apoitohme oesarykõme, Ritonõpo nekarory moro tõmihpyry ae rõ kytamuru tõmo a.

¹⁹ Tõmihpyry ae ro oepetõkara aropõko ropa mana owinoino xine, toto eneryhtao oya xine.

²⁰ – Imeïpo opoenõkõ ekaropõko mã toto oya xine: “Oty katohme tynyripohpyry tokarose kyaa xine Ritonõpo a omipona kuehtohkõme?”

²¹ Mame toto ezuhnõko matose: “Ejitu tuisary namoto tõme ynanexiase. Yrome Ritonõpo a typynanohse yna tyjमितunuru ke.

²² Ritonõpo nyrihpyry Ejitu pōkomo a ynanenease. Tōsenuruhkase ynanexiase inyrihpyry eneryke yna a Ejitu pōkomo a, ituisarykomo a, tamuximākomo a roropa emero.

²³ Mame yna typynanohse Ritonõpo a, Ejitu poe yna enehtohme xiaro sero nono ekarotohme kyya xine tōmihpyry ae ro kytamuru tomo a.

²⁴ Tōmihpyry omipona yna a tyripose eya, imehxo aehtoh enetupuhtohme roropa yna a Kuesēkōme. Moro riryhtao kyya xine kuewomatorỹko mana popyra ehtoh kypoko xine pyra ehtohme, inyrihpyry saaro seroae, kure rokē kuehtohkōme roropa.

²⁵ Mame tomeseke kuahtao xine aomihpyry omipona kuehtohkōme, inyripohpyry tō roropa omipona kuehtohkōme Ritonõpo Kuesēkō zamaro exīko sytatose.”

7

Ritonõpo nymenekatyã typoetoryme (Exutu 34.10-16)

¹ Moeze tōturuse ahno tomo a. Ynara tykase:

– Ritonõpo Oesēkō aarotorỹko mana moro nono pona; mame ononorykōme moro nono exīko mana. Imehnō ahno aropōko mana toto eneryhtao oya xine. Oytorykohtao ahno tō 7mākō poremākapōko Ritonõpo mana, omotye xine tuhke exiketomo te, omotye xine jamihme exiketō roropa: heteu tomo, kirikaseu tomo, amoreu tomo, kananeu tomo, perizeu tomo, heweu tomo, jepuseu tomo, enara.

² Mokaro ekarōko Ritonõpo oya xine mana toto poremākatohme, toto enahkatohme porehme. Ōmirykō onetapopyra ehtoko eya xine, osepeme oehtohkōme toto maro. Toto pyno pyra ehtoko ipunaka.

³ Pytara ehtoko mokaro maro, amarokomo te, opoenomo te, oēxiry komo,

⁴ Ritonõpo rumekapōko toto exiryke, opoenōkomo a, tyneponāmarykō eahmatohme eya xine. Mame tohne exīko Ritonõpo mana opoko xine, oenahkapotorỹko mana jūme rokene.

⁵ Naeroro mokaro apoto apō tō itahkatoko ipahtohme; toto neponāmarykō Paau xikihme exiketō itahkatoko, toto neponāmarykō Asera xikihme exiketō akohtoko jahkatohme, toto neponāmarykō emero jahkatoko.

⁶ Ynara exiryke, tymenekase matose Ritonõpo a, Kuesēkomo a ahno tō rānao sero nono po typoetoryme rokē oehtohkōme.

⁷ – Opyno xine toehse Ritonõpo nexiase, omenekatosse imehnō ahno motye oexirykōke pyra; tuhke hkopyra oexirykōke, imehnō emero omotye xine mǎ toto.

⁸ Yrome opyno xine Ritonõpo nexiase, tyjमितunuru ke amarokō typynanohse eya Ejitu tuisary Parao winoino, inamotokōme awahtao xine. Moro tyrise eya tōmihpyry omipona toehtohme, tōmihpyry totapose exiryke eya kytamuru tomo a.

⁹ Wenikehpyra ehtoko, Ritonõpo Kuesēkō rokē Ritonõpome mana. Anamonohpyra roropa mana. Tōmihpyry omipona exikehpyra mana. Typoetory tō pyno exikehpyra roropa mana miume zumakahpōkō pona, tosēkōme ipyno exiketomo a, aomiry omipona exiketomo a.

¹⁰ Yrome tōmiry omipona pyra exiketō wānohnōko mana, okynā pyra toto wānohnōko mana, toto enahkapōko mana.

¹¹ Naeroro aomihpyry omipona ehtoko, inyripohpyry tō roropa ynekarohpyry tō oya xine seroae. Ynyripohpyry tō oya xine omipona ehtoko, emero porehme.

*Kure rokē aomiry omipona ahtao
(Rewitiku 26.3-13; Teuteronomiu 28.1-14)*

¹² – Tomeseke awahtao xine Ritonõpo nyriphopyry omipona oehtohkõme, anamonohpyra roropa awahtao xine tõmihpyry omipona exiiko Ritonõpo Kuesëkõ roropa mana. Opyno xine exikehpyra exiiko mana tõmihpyry ae ro kytamuru tomo a.

¹³ Opyno xine exiiko mana, kure ehtoh enehpõko oya xine mana, tuhkehxo amarokõ emäkapõko roropa mana. Opoenõkõ tuhke ekarõko roropa mana oya xine, tiriiku tõkehko itamurume ekarõko oya xine mana, uwa tomo te, azeitona tomo, pui mükuru tõ tuhke, kaneru poenõ tuhke. Morohne ekarõko Ritonõpo oya xine mana moro nono po, inekarory po, tõmihpyry etapopotõpyry ae ro kytamuru tomo a.

¹⁴ Imehnõ sero nono põkõ motye kure oritorỹko Ritonõpo mana. Amarokõ emero tumükue exiiko matose, oeky tõ roropa emero tumükue exiiko mã toto.

¹⁵ Oewomatorỹko Ritonõpo mana tyrohsë anapoipyra oehtohkõme, jũme awãnohpyra xine exiiko mana Ejitu põkõ wãnohtopõpyry sã eya, zuaro matose. Yrome morohne tyrohsë ke ose xine pyra exiketõ wãnohnõko mana.

¹⁶ Mokaro ahno emero enahkatoko, Ritonõpo Kuesëkõ nekarory tõ oya xine. Toto pyno pyra ehtoko, ineponãmarykõ oneahmara ehtoko, oorikyrykõino.

¹⁷ – Ynara osenetupuhpyra ehtoko: “Kymarokõ motye tuhke mokaro mã toto. Otãto toto poremäkapõko sytatou?”

¹⁸ Mokaro zuno pyra ehtoko. Wenikehpyra ehtoko Ritonõpo Kuesëkõ nyrihpyry poko Ejitu tuisary maro, ipoetory tõ maro.

¹⁹ Wenikehpyra ehtoko morohne popyra ehtopõpyry poko, Ritonõpo jami-tunuru ke inyrytã osenuruhkatoh tonõ tonese oya xine. Wenikehpyra ehtoko typynanohse oehtopõpyry poko Ritonõpo a tyjमितunuru ke Ejitu poe. Moro sã tyriiko ropa Ritonõpo Kuesëkõ mana mokaro a, zuno oehtohkõ riiko mana, Ejitu põkõ ritopõpyry sã eya.

²⁰ Mokaro enepanohpõko Ritonõpo mana owinoino xine, ouno xine toexirykõke. Toto enahkapõko mana aeparykohtao, tõtonëse toto ahtao owinoino xine.

²¹ – Naeroro mokaro zuno pyra ehtoko amaro xine Ritonõpo exiryke, Kuesëkomo. Jamihmehxo Exiketyme mana, zuno ehtoh kamexiponeme roropa mana.

²² Axĩ pyra mokaro aropõko mana oẽpataka xine. Axĩ toto onenahkara exiiko matose. Axĩ mokaro tonahkase ahtao onokyro tõ emamyry, ahno esekary eya xine.

²³ Oepetõkara ekarõko Ritonõpo oya xine mana, enaromỹke toto ripõko mana, tonahkasẽme exiiko mã toto.

²⁴ Mokaro tuisary tõ ekarõko roropa Ritonõpo mana oya xine. Toto etapãko matose, toto esety poko wenikehnõko imehnõ mana. Oepetõkara emero poremäkapõko matose; oporemãkasaromepyra exiiko mã toto.

²⁵ Ineponãmarykõ emero jahkatoko, mokaro kyryry tomo. Parata ke tyrihpyry te, uuru ke tyrihpyry roropa poko penetara ehtoko, anapoipyra ehtoko roropa okyryrykõme, oorikyrykõino. Tyorõ neponãmarykõ eahmary nuriame Ritonõpo a mana ipunaka.

²⁶ Ahno neponãmary anaropyra ehtoko atapyiikõ taka, popyra ehtoh imaro exikety opoko xine exiryino. Ahno neponãmarykõ se pyra ehtoko ipunaka, toto zehno ehtoko okurohtao xine, toto pona popyra ehtoh tonehpose Ritonõpo a exiryke.

8

Nono kurā apoitohme

¹ Ynara tykase Moeze Izyraeu tomo a:

– Tomeseke ehtoko Ritonõpo nyripohpyry tõ, ynekarohpyry oya xine omipona oehtohkõme, isene oehtohkõme, oemãtohkõme, Ritonõpo nekarory apoitohme oya xine, inetapohpyry ae ro kytamuru tomo a.

² Wenikehpyra ehtoko aarotopõpyrykõ poko Ritonõpo a ona tonorë poro 40me jeimamyry ae. Oytorykohtao epyrypara tyripose mexiatose eya. Tukahse roropa mexiatose eya awaro xine toehtohme tõmiry omipona oexirykõ waro toehtohme, inyripohpyry tõ roropa oya xine omipona oexirykõ waro toehtohme.

³ Omise amarokõ tyripose eya, moromeïpo anapyrykõme manã tokarose oya xine. Moro tonahsë waro pyra mexiatose. Morararo moro waro pyra atamurukõ nexiase. Moro tyrise Ritonõpo a zuaro oehtohkõme: wyi kure repe, yrome wyi poko rokë ahno ahtao orihnõko mana, mãpyra Ritonõpo omiry omipona awahtao xine ipunaka orihpõme exïko matose.

⁴ Moro 40me jeimamyry ae oupõkõ onenahkapopyra nexiase. Opupurukõ zao pyra nexiase roropa.

⁵ Naeroro zuaro ehtoko okurohtao xine: tumũkuru amorepary sã jumy a, moro sã kuãnohtorõko Ritonõpo mana zae pyra kuahtao xine.

⁶ Naeroro inyripohpyry tõ oya xine omipona ehtoko. Inamorepatopõpyry tõ omipona roropa ehtoko. Imehxo Aehtoh enetupuhtoko Oesëkõme.

⁷ Nono kurã pona aarotorõko mana, tuna pehme mana, iporiry tõkehko, tuna enatyry tomo te, sororokane tomo ypy tõ po, jakanahmã po roropa.

⁸ Otyro zamaro exiketyme moro nono mana: tiriiku te, sewata roropa, uwa tomo te, fiku tomo, romã tomo roropa, azeite te, ano zeni roropa.

⁹ Moro nono po tonahsë enahpõme exïko mana, emero kyryry kurã enahpõme roropa exïko mana. Moroto kurimene nae topu tõ ao. Ypy tõ ao kopyre ahkãko matose (metaume).

¹⁰ Tuhke tonahsã nae exïko matose. Mame tõtuhse awahtao xine tuesapare toehse awahtao xine, Ritonõpo Oesëkõ eahmãko matose moro nono kurã pokoino, inekarohpyry oya xine.

Epyrypara ehtoko

¹¹ – Tomeseke ehtoko, Ritonõpo Oesëkõ poko wenikehpyra oehtohkõme. Inyripohpyry tõ, ynekarohpyry seromaroro oya xine omipona ehtoko emero porehme.

¹² Moro nono po tuhke tonahsã nae exïko matose opune xine ro. Tapyi tõ amõko matose, atapyikõ kurano, oesarykõ po.

¹³ Oekykõ emãnõko mã toto, pui tomo te, kaneru tõ roropa. Parata apoïko matose, uuru roropa emero, omõkomorykõ roropa.

¹⁴ Moro toehse ahtao tomeseke ehtoko epyrypara oehtohkõme, wenikehpyra roropa oehtohkõme Ritonõpo Oesëkõ poko, eya tonehse mexiatose Ejitu poe, moroto mexiatose imehnõ namoto tõme.

¹⁵ Amarokõ tarose eya ona tonorë konõto kuroko, okoi tomo hpe, mynoto tomo hpe, tuna pyra ehtoh pona. Yrome moroto ona tonorë po tuna tutütanohpose Ritonõpo a topu konõto ae õkurukõme.

¹⁶ Anapyrykõme manã tokarose eya, oya xine, moro waro pyra atamurukõ nexiase. Morohne tyrise eya epyrypara oehtohkõme, tukahse mexiatose eya, kure rokë oritohkõme imeïpo.

17 – Ynara kara ehtoko: “ÿ, kuamoreme xine, kyjमितunurukō ke kuerohtohkō ke kymōkomorykō sapoiatose.”

18 Wenikehpyra ehtoko Ritonōpo Oesēkō poko. Eya ajमितunurukō tokarose oya xine omōkomorykō apoitohme oya xine. Ritonōpo nyriry enēko matose tōmihpyry ae ro, inetapohpyry ae ro kytamurukomo a.

19 Yrome Oesēkō poko tuenikehse awahtao xine, imehnō neponāmarykō eahmaryhtao oya xine, oenaroximatorỹko ase seroae, tonahkasēme exīko matose rahkene.

20 Ritonōpo Kuesēkō omihpyry omipona pyra awahtao xine orihnōko matose mokaro samo, mokaro enahkāko Ritonōpo mana onenerykōme.

9

Ritonōpo omiry omipona pyra

1 Ynara tykase Moeze Izyraeu tomo a:

– Etatoko pahne, Izyraeu tomo! Seroae tuna Joatāo akuohnōko matose imehnō nonory apoitohme oesarykōme, omotye xine tuhkehxo mokaro mā toto, jamihmehxo roropa mā toto. Ipatarykō inūme roropa mā kehko, tapuruse mā kehko kaetokohxo exiketō ke.

2 Mokaro ahno mosahxo mā toto, jamihme roropa; ahno konōto mā toto. Mokaro poko ynara āko imehnō mana: “Mokaro anakī tō onyporemākasaromepyra imehnō mana.”

3 Yrome seromaroro tuaro ehtoko, Ritonōpo Oesēkō ytōko osemazuhme oesemarykō ae apoto samo, emero enahkatohme. Ahno tō poremākāko mana, toto enahkāko roropa mana. Mame aomihpyry ae ro oya xine, ytōko matose oepetōkara aropose, toto etapase roropa axiny.

4 – Yrome mokaro ahno taropose ahtao Ritonōpo Kuesēkomo a owinoino xine, ynara kara ehtoko okurohtao xine: “Kymarokō tonehse xiaro Ritonōpo a sero nono ekarotohme kyya xine kure kuexirykōke.” Morara oexirykōke pyra tonehpose matose, yrome mokaro aropōko Ritonōpo mana owinoino xine popyra toto exiryke.

5 Moro nono anapoipyra matose kure oehtohkō pokoino, zae oexirykōke pyra roropa. Yrome mokaro ahno popyra exiryke toto aropōko Ritonōpo mana owinoino xine, tōmihpyry totapose roropa exiryke kytamurukomo a: Aparāo te, Izake te, Jako roropa.

6 Naeroro tuaro ehtoko, moro nono kurā onekaropyra Ritonōpo oya xine mana kure oexirykōke. Arypyra, tuamekaro rokē matose.

7 – Jūme wenikehpyra ehtoko, ona tonorē po awahtao xine Ritonōpo tykerekerehemase oya xine pitiko rokē pyra. Tohne Oesēkō tyripose oya xine. Ejitu poe oehtopōpyrykō poe oehtohkō pona xiaro Ritonōpo omiry omipona pyra mexiatose.

8 Ypy Xinai po tykerekerehemase ynororo oya xine. Ozehno xine toehse ynororo, oenahkarykō se toehse nexiase.

9 Tōnuhse exiase moro ypy pona Ritonōpo nymerohpyry apoise topu pi-pahmā apoise asakoro. Moro pokona tōmihpyry tymerose eya inetapohpyry oya xine. Moroto tehme exiase ypy po 40me ěmepyyry ae, 40me ikohmamyry ae roropa. Moroto jahtao otuhpyra exiase, tuna onēpyra, enara.

10 Mame moro topu tō asakoro tokarose Ritonōpo a ya. Ipokona tōmihpyry tymerose, emero inekarohpyry oya xine apoto htae tōximōse awahtao xine ypy myhto.

11 – Moro 40me ěmepyyry etyhypryme ahtao moro topu tō asakoro tynyerohpyry tokarose Ritonōpo a ya.

¹² Ynara tykase ynororo ya: “Axĩ ke yhtoko taroino ahno a ropa onenehtyã Ejitu poe. Tyrypyrykõ xihpyry poko toehse toh mana. Axiny ynyripohpyry omipona pyra toehse mã toto. Ritõ panõ tyrise eya xine metau risemy eahmatohme.

¹³ Zuarõ ase, tykase Ritonõpo, mokaro otato pyra sã mã toto.

¹⁴ Jakorekehkara exiko. Mokaro enahkãko ase toto poko imehnõ wenikehtohme, emero porehme. Mame opoenõ rĩko ase toto myakãme jamihme exiketomo, mokaro motye.”

¹⁵ – Mame yhtoase ropa moro ypy poe. Moro poe apoto tũtãko nexiase. Moro topu tõ pipahmã aroase ymaro, Ritonõpo nymerohpyry tomo.

¹⁶ Ameke pyra toehse jahtao iirypyryme oehtopõpyrykõ enease, Ritonõpo Kuesẽkõ nyripohpyry omipona pyra oehtopõpyrykomo. Pui panõ onyrihpyrykõ enease, metau risemy, oneahmarykõme.

¹⁷ Mame onenerykõme moro topu pipahmã emase nono pona. Toehmose.

¹⁸ Morotoino jeseukumuru po yporotyase Ritonõpo ãpataka. 40me ãmepyry ae, 40me ikohmamyry ae roropa, jẽmyty nono pokoxi. Apitorymã sã otuhpyra exiase tuna onẽpyra roropa exiase moro 40me ãmepyry ae. Moro sã exiase tyrypyhpyke toehse oexirykõke Ritonõpo neneryme, inyripohpyry oya xine omipona pyra, ozehno xine mokyro tyripose oya xine.

¹⁹ Enaromỹke exiase, ozehno xine Ritonõpo ehtoh zuno. Tohne toexiryke oenahkarykõ se toehse ynororo. Yrome jomiry totase ropa Ritonõpo a opynanohtohkõme.

²⁰ Arãõ zehno toehse roropa ynororo, etapary se nexiase. Morara exiryke oturuase Ritonõpo a, Arãõ pynanohtohme ropa.

²¹ Mame moro pui panõ, metau risẽ apoiase, onyrihpyrykomo nuriame exikety, emase apoto htaka. Imeĩpo tytahkase ya, tapose roropa ya pisarara ehtohme, ematohme iporiry kuaka moro ypy myhto.

²² – Ritonõpo tykerekeremase ropa oya xine ozehno xine aehtohme Tapera po te, Masa po te, Kiporote-Ataawa po roropa.

²³ Tykerekeremase roropa ynororo oya xine Kate-Panea po taropose awahtao xine eya omõtohme moro nono pona, inekarory apoitohme oya xine oesarykõme. Oesẽkõme Ritonõpo onenetupuhpyra mexiatose. Aomiry omipona pyra mexiatose, inyripohpyry oya xine omipona pyra.

²⁴ Awaro xine toehpitose jahtao, Ritonõpo Kuesẽkõ omiry omipona pyra mexiatose. Morara sã exikehpyra matose!

Moeze oturutopõpyry Ritonõpo a

²⁵ Tõturuse ropa Moeze eya xine. Ynara tykase:

– 40me ãmepyry ae, 40me ikohmamyry maro tehme exiase jeseukumuru po jẽmyty po nono pokoxi, Ritonõpo Kuesẽkõ ãpataka, oenahkarykõ se toexiryke poko tokarose ya exiryke.

²⁶ Ynara oturuase Ritonõpo a: “Ritonõpo yna Esemý! Opoetory tõ onenahkara exiko, onymenekatyamo. Ajamitunuru ke orẽpyra oexiryke toto typynanohse oya, Ejitu poe tonehse oya, imehnõ namotome toto ahtao.

²⁷ Wenikehpyra exiko opoetory tõ poko: Aparãõ, Izake te, Jako roropa. Yrome moxiã putupyra ehtoh onenepyra exiko, popyra toto ehtoh roropa, iirypyrykõ roropa.

²⁸ Opoetory tõ enahkaryhtao oya, ynara ãko Ejitu põkomo: opoetory tõ anarosaromepyra mexiase moro nono pona, õmihpyry onetapohpyry ae. Moxiã se pyra mexiase ipunaka, ãko mã toto. Morara exiryke toto tarose oya ona tonorẽ pona toto etapatohme.

²⁹ Yrome opoetoryme mã toto, onymenekatyamo opoetoryme toto ehtohme, typynanohse toh nexiase oya Ejitu poe ajamitunuru ke orẽpyra oexiryke.”

10

Ritonõpo nyripohpyry tõ tymerose ropa (*Exutu 34.1-9*)

¹ Tõturuse Moeze ahno tomo a, ynara tykase:

– Moromeĩpo ynara tykase Ritonõpo ya: “Asakoro topu pipahmã isahmako ropa, osemazuhme aexihpyry samo. Kaxo roropa tyriko wewe risemy, jomihpyry ãme ehtohme. Mame osehko ya ypy pona.

² Ynyripohpyry tõ merõko ropa ase topu pipahmã pokona ynymerohpyry saaro moro onyhmoypyry saaro. Imeĩpo moro topu ikurãkako moro kaxo aka.”

³ – Kaxo yriase wewe risemy, akaxia risemy, topu asakoro pipahmã tysahmase ya, moro osemazuhme aexihpyry saaro. Mame onukuase ypy pona, topu maro.

⁴ Mame tynyripohpyry tõ omame porehme tymerose ropa Ritonõpo Kuesẽkomo a moro topu pipahmã pokona, tynyrihpyry saaro osemazuhme. Yroro inymerohpyry nexiase, inekarohpyry sã oya xine, apoto htae tõturuse ynororo ahtao ypy po oximõme awahtao xine ãpataka. Moro topu tõ tokarose Ritonõpo a ya,

⁵ mame tyhtose ywy ypy poe. Aomihpyry omi poe moro topu yriase kaxo aka, ynyrihpyry aka, moroto mã yro.

⁶ (Moromeĩpo Izyraeu tõ toytose tuna eutary tõ Pene-Jakã poe Mosera pona. Moroto Arão toorihse, ekepyry tonẽse moroto, imũkuru Èreaza imyakãme toehse oturuketyme.

⁷ Morotoino toytose Izyraeu tomo Kutukota pona, morotoino toytose toto Jotopata pona, moroto iporiry tõ tuhke nexiase.

⁸ Morarame Rewi tõ tymenekase Ritonõpo Kuesẽkomo a, mokaro orutua kõ erohtohme aomihpyry ã arory poko te, oturuketõme toto ehtohme te, kure rokẽ Izyraeu tõ ripotohme Ritonõpo a, toto akorehmatohme Ritonõpo eahmary poko, enara. Morohne poko ro mã toto seroae ro.

⁹ Morara exiryke nono anapoipyra Rewi tõ nexiase Kanaã po imehnõ oxiekyrymãkõ maro. Ritonõpo omihpyry ae ro, erohtoh tokarose Ritonõpo a Rewi tomo a, oturuketõme toto ehtohme Tosẽkõ ãpataka.)

¹⁰ Tõturuse ro Moeze, ynara tykase:

– Tehme exiase ypy po 40me ãmepyry ae 40me ikohmamyry ae roropa, apitorymã samo. Jotururu totase Ritonõpo Kuesẽkomo a, opyno xine toehse, oenahkara xine toehse ynororo.

¹¹ Mame ynara tykase Ritonõpo ya: “Owõko ty! Izyraeu tõ aroko moro nono apoitohme tosarykõme ynekarory jomihpyry ae ro atamuru tomo a.”

Oty se Ritonõpo nae?

¹² – Izyraeu tomo, etatoko pahne Ritonõpo Kuesẽkõ nyripory oya xine: Ritonõpo eahmatoko Oesẽkõme, aomihpyry omipona ehtoko. Ipyno ehtoko. Aomiry omipona ehtoko yronomyryme, ajamitunuru ke porehme.

¹³ Inyripohpyry tõ oya xine omipona ehtoko, ynekarory oya xine seroae, kure rokẽ ehtohme oya xine.

¹⁴ Kapu tõkehko kaehxo exiketõ emero Ritonõpo Kuesẽkõ kyryryme mana. Ikyryryme roropa sero nono tõkehko mana, emero epo exiketõ maro.

¹⁵ Yrome atamurukō pyno nexiase ipunaka. Amarokō tymenekase eya typoetoryme oehtohkōme emero ahno tō poe, sero nono pōkō poe. Seroae ro inymenekahpyryme matose.

¹⁶ Naeroro Ritonōpo omihpyry omipona ehtoko, putupyra exiketō sā pyra ehtoko.

¹⁷ Emero tuisa tō Esēme Ritonōpo mana, Kuesēkomo, kowenu tō Esēme, ritō tō Esēme. Imehxo mana, Jamihmehxo Exiketyme, zuno ehtoh kamexiponeme roropa mana. Tōmipona imehnō ripōko mana. Oxisā imehnō ripōko mana. Zae rokē mana. Imehnō nekarory anapoipyra mana zae pyra ehtoh tyritohme.

¹⁸ Poetōpo tō ewomāko mana, pytyōpo tō roropa. Imehnō nono pōkō pyno mana tōsesarise exiketō kymarō xine. Tonahsē ekarōko eya xine mana, upo roropa.

¹⁹ Mokaro pyno ehtoko, imepỹ nono poe aehtyā sā mexiatose Ejitu po awahtao xine.

²⁰ Ritonōpo zuno ehtoko, Kuesēkōme mana, ynoro rokē eahmatoko; anamonohpyra ehtoko, imaro exikehpyra ehtoko. Ineneryme rokē ōmiry etapoko.

²¹ Ritonōpo eahmatoko; kuesēkōme mana. Inyrihpyry jamitunuru tonese oya xine oenurukō ke, ōsenuruhkatohkō roropa tonese oya xine kure rokē orirykō poko.

²² Kytamurukō toytose ahtao Ejitu pona 70me rokē ahno nexiase. Yrome seromaroro kure rokē toto riryke Ritonōpo Kuesēkomo a tuhkehxo matose xirikuato tō samo kapu poko.

11

Ritonōpo imehxo ehtopo

¹ Ynara tykase Moeze ahno a:

— Ritonōpo Oesēkō pyno ehtoko, Aomiry omipona exikehpyra ehtoko.

² Osenetupuhtoko seroae imehxo Ritonōpo ehtoh poko, zuaro toehse oehtohkō poko roropa ijamitunuru poko. Inyrihpyry meneatose, amarokomo, omūkurukō kara, morohne emero meneatose.

³ Wenikehpyra ehtoko Ritonōpo nyrihpyry poko emero tyjamitunuru ke Ejitu po, Parao, Ejitu tuisary poremākatohme Ejitu pōkō maro porehme.

⁴ Ejitu tō soutatu tomo, kawaru tō maro, kahu tō maro poremākatopōpyry Ritonōpo a meneatose, oekahmarykohtao. Tuna tonehpose Ritonōpo a, tuna konōto Tahpiremā mokaro pona, toto nerymapotohme, toto enahkatohme jūme.

⁵ Ritonōpo nyrihpyry meneatose ona tonorē po oepyyrkohtao xiaro.

⁶ Inyrihpyry roropa Tatā a, Apirāo maro, Eriape mūkuru tomo, Rupē ekyry tomo. Imoihmākō neneryme nono totapuruhmakase, mokaro asakorōkō toepukase itapyī taōkō maro, tapyi tō maro, ipoetory tō maro, eky tō maro.

⁷ Morohne Ritonōpo nyrihpyry tyjamitunuru ke meneatose rahkene.

Kure rokē ehtoh nono kurā po

⁸ — Morara exiryke Ritonōpo nyrihpyry omipona ehtoko, emero ynekarohpyry oya xine seroae, jamihme oehtohkōme, orēpyra roropa oeporehkarykohtao moro nono pona, moro nono apoitohme oesarykōme.

⁹ Mame okynahxo isene exīko matose moro nono po, otyro zamaro exikety, nono kurano, Ritonōpo nekarory tōmihpyry ae ro, aomiry totapose ahtao kytamurukomo a, ipakomotyamo a roropa toto esaryme.

¹⁰ Moro nono, ynekarory oya xine Ejitu nonory sã pyra mana oesahpyrykomo. Moroto otyro puhturu tarykase ahtao, oerokurukõ se mexiatose itamurume tuna ematohme nono ehxikatohme, otyro ahtatohme.

¹¹ Yrome sero nono ynekarory oya xine ypy tõ nae jakanahmã roropa; moroto konopo oehkehpyra mana.

¹² Moro nono pyno Ritonõpo Kuesëkõ mana, ipoko wenikehpyra mana jeimamyry exipitory poe enatyry pona.

¹³ Morara exiryke Ritonõpo nyripohpyry tõ omipona awahtao xine, ynekarohpyry oya xine seroae, Ritonõpo Kuesëkõ pyno nymyry awahtao xine, aomiry omipona awahtao xine yronymyryme okurohtao xine,

¹⁴ konopo ekarõko oya xine mana, konopo oehtoh toehse ahtao, eina etyhpyry po te, eina exipyra ro ahtao roropa. Mame itamurume tiriiku tõkehko apoïko matose, uwa epery tõ roropa te, azeitona tomo te,

¹⁵ onahpoty nae exïko pui tõ napyryme. Tonahsë emero ise oehtohkõ nae exïko matose.

¹⁶ Tomeseke ehtoko osenekunohpyra oehtohkõme okurohtao xine. Ritonõpo onurumekara ehtoko imehnõ ritõ panõ poko ehtohme, toto eahmatohme roropa.

¹⁷ Moro riryhtao oya xine tohne exïko Ritonõpo mana opoko xine. Mame konopo onenehpopyra exïko mana. Ahtao anarykahpyrykõ ahtara exïko mana, eperytara roropa exïko mana. Okynã pyra arypyra matose exïko moro nono po, Ritonõpo nekarory po oya xine.

¹⁸ – Moro inyripohpyry tõ poko wenikehpyra ehtoko. Ikurãkatoko okurohtao xine. Morohne imyhtoko oemarykõ pokona te, operykõ pokona te, ipoko wenikehpyra oehtohkõme.

¹⁹ Ipoko opoenõ amorepatoko, oturutoko imaro xine typorohse awahtao xine atapyïkõ tao, osema ae oytorykohtao te, ätaxikarykohtao te, owomyrykohtao roropa.

²⁰ Morohne imerotoko roropa atapyï omõtoh ehpiry pokona te, oesary omõtoh pona roropa,

²¹ okynahxo isene oehtohkõme, opoenõkõ roropa moro nono po Ritonõpo nekarory, tynetaohpyry ae atamurukomo a esarykõme. Sero nono nae ro ahtao oesarykõme exikehpyra exïko mana.

²² – Naeroro Ritonõpo nyripohpyry tõ omipona ehtoko emero, ynekarohpyry oya xine. Ritonõpo Kuesëkõ pyno ehtoko, inyripohpyry tõ omipona ehtoko, imaro exikehpyra ehtoko.

²³ Moro riryhtao oya xine, mokaro ahno tõ aropõko Ritonõpo mana emero owinoino xine. Moro nono apoïko matose oesarykõme, ahno tuhkehxo exiketõ, jamihmehxo exiketõ nonohpyry.

²⁴ Oesarykõme exïko moro nono, emero epona oytorykohtao, ona tonorë poe, ikurenae, ypy tõ Ripano pona, inikahpozakoxi; Eupyrati tunary poe, xixi tütatoh wino, tuna konõto Metiteraneu pona, xixi omõtoh wino.

²⁵ Emero rokë pona oytorykohtao, ouno xine mokaro tyripõko Ritonõpo mana tõmihpyry ae ro; oporemãkasaromepyra exïko ropa mã toto.

Kure ehtopo, popyra ehtoh roropa

²⁶ Ynara tykase Moeze ahno tomo a:

– Seroae imenekatoh ekarõko ase oya xine, kure ehtopo te, popyra ehtopo, enara.

²⁷ Kure ehtoh apoïko matose Ritonõpo Kuesëkõ nyripohpyry tõ omipona awahtao xine, ynekarohpyry oya xine seroae.

²⁸ Popyra ehtoh apoïko matose inyripohpyry tō omipona pyra awahtao xine, ynekarohpyry oya xine rumekaryhtao oya xine, imehnō neponāmarykō eahmatohme, zuaro exipitopyra oehtopōpyrykomo.

²⁹ Mame aarorykohtao Ritonōpo a moro nono pona, oesarykō apoitohme oya xine, kure ehtoh tyritoko ypy Kerizī emory pona, kure ehtoh poko zurutohme moro poe, yrome popyra ehtoh tyripotoko ypy Epau pona.

³⁰ (Moro ypy tō asakoro tuna Joatāo poe xixi omōtoh wino, kananeu tō nonory po, jakanahmā Joatāo po. Moe pyra mā toto pata Kiukau poe, ameke pyra roropa wewe kurā More poe.)

³¹ — Seromaroro ytōko matose tuna Joatāo akuohse, Ritonōpo Kuesēkō nekarory apoitohme oesarykōme. Morarame moro nono typoremākase ahtao oya xine, torēnase awahtao xine moroto,

³² tomeseke ehtoko Ritonōpo nyripohpyry tō omipona oehtohkōme emero, ynekarohpyry oya xine seroae.

12

Ritonōpo eahmatoh esary

¹ Ynara tykase Moeze Izyraeu tomo a:

— Ynara Ritonōpo nyripohpyry tō oya xine mana aomipona exikehpyra oehtohkōme moro nono po, Ritonōpo, atamurukō Esē nekarory oya xine.

² Mokaro ahno tō taropose ahtao oya xine moro nono poe, mokaro neponāmarykō eahmatoh tonō ematoko nono pona emero porehme, ypy tō po ahtao, somohmā emory po roropa ahtao te, wewe tō jerutunuru zopino ahtao roropa.

³ Mokaro nyriy apoto apō tomo ikararahatoko, ineponāmarykō Paau xikihme exiketomo te, nohpo panō Asera xikihme exiketō akohtoko, ineponāmarykō emero jahkatoko, mokaro poko wenikehtohme, emero porehme.

⁴ — Ritonōpo Kuesēkō oneahmara ehtoko tyneponāmarykō eahmary samo mokaro ahno a.

⁵ Toiro oxiekyrymākō esary po osa menekāko Ritonōpo Oesēkō mana tosaryme, moroto ehse, moroto mokyro eahmāko matose. Morotona ytōko matose,

⁶ okyno tō arōko matose jahkatohme apoto apō po onekarorykōme. Imepỹ roropa enehnōko matose onekarorykōme. Morotona oekykō omame porehme ahtao toiro enehnōko matose, anapyrykō poe roropa tapoise ahtao oya xine te, onekarorykomo te, omiry totapose ahtao te, amoreme xine ekarory se awahtao xine te, oeky tō poenomo, osemazuhme aenuruhpyry tomo: pui tomo, kaneru tō roropa.

⁷ Moroto Ritonōpo Kuesēkō ēpataka onekarory tō pū ōnōko matose atapyĩ taōkō maro. Atākyemāko matose kure rokē oerohtoh tyripose Ritonōpo a exiryke.

⁸ — Seromaroro tyrīko matose emero zae ehtoh oya xine ahtao. Yrome moro sã pyra exīko mana toeporehkase awahtao xine moro nono pona.

⁹ Eporehkara ro matose moro nono pona, Ritonōpo Kuesēkō nekarory oya xine. Moroto osetapakehnōko matose, mame oseremāko matose.

¹⁰ Tuna Joatāo takuohse oya xine ahtao moro nono pona ehtohme, Ritonōpo nekarory oya xine, oewomatorỹko mana oepetōkara wino emero, oseremāko matose.

¹¹ Mame tosary menekāko Ritonōpo mana, moroto toahmatohme. Morotona onekarorykō emero arōko matose eya: okyno tomo zahkatohme apoto apō po, imehnō onekarorykō roropa, oeky tō poe, anapyry tōkehko poe 10me

ahtao, toiro arōko matose eya, okyryrykō ekarory se awahtao xine Ritonōpo a te, onekarorykō ōmihpyrykō ae totapose ahtao oya xine ekarotohme Ritonōpo a.

¹² Ritonōpo Kuesēkō ēpataka atākyematoko emero: amarokomo, omūkuru tomo, oēxiry tō maro, anamoto tomo te, rewita tomo apatarykō po exiketomo. Nono anapoipyra exīko mā toto Kanaā po imehnō samo, nono apoiryhtao tosarykōme.

¹³ – Naeroro otato ehtoko, oekykō onyahkara ehtoko emero rokē po,

¹⁴ Ritonōpo nymenekahpyry po rokene. Moroto rokē onekarorykō zahkāko matose, moroto ynyriphopyry tō rīko roropa matose.

¹⁵ Yrome tōsē onyry se awahtao xine, oekykō etapatoko ōtykōme oesarykō po. Tuhkehxo oekykō onyry se awahtao xine tōnōko matose tokarose exiryke Ritonōpo a oya xine. Amarokō, emero tōnōko matose, nuriame exiketomo, nuriame pyra exiketomo onokyro pū onyry sã oya xine, kapau tōkehko.

¹⁶ Yrome mokaro munuru onenahpyra ehtoko; mokaro munuru ikuātoko nono pona, tuna kuamyry samo.

¹⁷ – Onekarorykō, tokarose ahtao Ritonōpo a, onōpyra ehtoko oesarykō po. Anapyrykō 10me ahtao toiro Ritonōpo kyryryme mana, tiriiku tōkehko, uwa eukuru jehnahpyry, azeite roropa; pui poenō osemazupu te, kaneru tomo roropa; oekykō ekarory poko totapose ahtao oya xine; amoreme xine oeky ekarory se awahtao xine, imehnō onekarorykō roropa, emero rokene.

¹⁸ Morohne onekarorykō emero tōnōko matose Ritonōpo Kuesēkō nymenekahpyry po rokene. Moroto Ritonōpo ēpataka onekarory pū ōnōko matose: amarokomo, omūkuru tomo, oēxiry tomo te, anamoto tomo, rewita tomo apatary po exiketomo. Atākyemāko matose, emero kure rokē oerohtoh tyripose Ritonōpo a exiryke.

¹⁹ Wenikehpyra ehtoko rewita tō pyno exikehpyra oehtohkōme moro nono po awahtao xine.

²⁰ – Mame tōmihpyry ae oesarykō zumohxo tyripōko Ritonōpo Kuesēkō mana. Mame tōsē ōnōko matose, emero rokē ise awahtao xine.

²¹ Ritonōpo nymenekahpyry, toahmatoh esaryme ameke ahtao, ise awahtao xine oeky tō etapāko matose, Ritonōpo nekarory tō oya xine otuhtohme atapyī tao, jomihpyry ae ro.

²² Moro tōsē ōnōko matose nuriame awahtao xine, nuriame pyra awahtao xine roropa, onokyro tō pū onyry sã oya xine, kapau tōkehko onyry samo.

²³ Yrome imunuru onenahpyra ehtoko: isene ehtoh imunuru ao mana, tōsē onōpyra ehtoko imunuru maro.

²⁴ Munu onenahpyra ehtoko; ikuātoko nono pona, tuna kuamyry samo.

²⁵ Sero Ritonōpo Oesēkō nyriphopyry omipona ehtoko, zae oehtohkōme eya. Moro sã awahtao xine tākye exīko matose, apakomotyã roropa tākye exīko mā toto.

²⁶ Onekarorykō tokarose oya xine ahtao Ritonōpo a, ōmirykō totapose ahtao roropa oya xine onekarory poko Ritonōpo a, morohne arotoko Ritonōpo nymenekahpyry pona tosaryme.

²⁷ Mame moroto apoto apō po, Ritonōpo kyryry po oeky tō zahkāko matose tytororo. Imehnō oeky tō ekarōko roropa matose eya; imunuru ikuātoko moro apoto apō pona te, mame ipū ōnōko matose.

²⁸ Anamonohpyra ehtoko, Ritonōpo nyriphopyry tō, ynekarohpyry omipona ehtoko, zae oehtohkōme Ritonōpo Kuesēkō a. Mame tākye exīko matose, apakomotyã roropa tākye exīko mā toto jūme samo.

Ritō panō oneahmara ehtoko

²⁹ Moeze tōturuse eya xine, ynara tykase:

– Mokaro ahno enahkapōko Ritonōpo Kuesēkō mana moro nono pona toeporehkase awahtao xine moro nono apoitohme oesarykōme.

³⁰ Mame tōsesarise awahtao xine moroto, moro pōkō onypoenohpyra ehtoko. Ineponāmarykō poko pyra ehtoko, toto oneahmara ehtoko. Moro iirypyryme exiry oya xine, orihtohme mana.

³¹ Ritonōpo Kuesēkō oneahmara ehtoko mokaro a tyneponāmarykō eahmary samo. Mokaro nyrihpyry se pyra Ritonōpo mana ipunaka tōximōse toto ahtao oseahmase. Typoenō zahkāko mā toto apoto apō po tyneponāmarykō eahmaryme.

³² – Senohne Ritonōpo nyrihpyry omipona ehtoko, ynekarohpyry oya xine onymotyēkara ehtoko, onoupyra roropa ehtoko aomihpyry ae.

13

¹ – Urutō kō nae ahtao arānao xine, tōsenehtopōpyry poko āmorepananō roropa osenuruhkatoh eneporyhtao oya xine te, ynara karyhtao:

² “Imēīpo ynara exīko mana,” karyhtao eya, mame moro toehse ahtao ro aomihpyry ae, aarorykō se ynororo ahtao imehnō neponāmarykō eahmatohme

³ mokyrourutō omiry onetara ehtoko. Tōsenehsē poko amorepane omiry roropa onetara ehtoko. Moro ke Ritonōpo Oesēkō okuhtorŷko mana typyno yronymyryme oehtohkō waro ehtohme.

⁴ Ritonōpo Kuesēkō nyrihpyry tō omipona ehtoko; zuno ehtoko, aomihpyry omipona ehtoko. Aomiry emero poko otato ehtoko. Ritonōpo pyno rokē ehtoko, imaro exikehpyra ehtoko.

⁵ Yrome mokyrourutono, tōsenety poko amorepane roropa, aarorykō se exikety Ritonōpo rumekatohme oya xine, totapasēme exīko mana, tōturuse ynororo oya xine aramapotohkōme Ritonōpo Oesēkō winoino. Ritonōpo a typynanohse mexiatose Ejitu po awahtao xine Ejitu tuisary namoto tōme awahtao xine. Mokyrourutō ajohpe exikety etapatoko popyra ehtoh outohme owino xine.

⁶ – Otaramē atapyī taono: ākorony, omūkuru, oēxiry te, opyty te, oepe roropa ynara karyhtao oya: “Eropa imehnō neponāmary eahmatohme,” oneahmapitopyra aexityamo,

⁷ imehnō neponāmary poko omye exiketō kyryry ameke pyra toto ahtao, ameke toto ahtao roropa, sero nono etyhpyry poe etyhpyry pona,

⁸ mokyro omiry onetara ehtoko, otato pyra ehtoko, ipyno pyra roropa ehtoko, onewomara roropa ehtoko.

⁹ Mokyro etapatoko topu tō ke, omoro ro topu emako osemazuhme, mame imehnō emero topu emāko mā toto epona.

¹⁰ Moro sā mokyro etapāko matose aarorykō se toexiryke Ritonōpo Oesēkō rumekatohme oya xine. Typynanohse mexiatose eya Ejitu po awahtao xine, imehnō namotome.

¹¹ Moraramē moro poko ekarory etāko Izyraeu tō mana emero; enaromyēke exīko mā toto. Moro sā popyra ehtoh riry se pyra exīko mā toto emero Izyraeu tō rānao.

¹² – Tōsesarise awahtao xine pata tō po moro nono po, Ritonōpo Kuesēkō nekarory po, otaramē ynara kary etāko matose:

¹³ “Imepŷ pata po, popyra exiketō moro pōkō arōko mā toto tyneponāmarykō eahmatohme.” Moro panō oneahmapitopyra matose.

¹⁴ Mame moro enetoko tomeseke samo zuaro oehtohkōme. Zuarō nymyry awahtao xine, ajohpe pyra iirypyryme toh toehse Izyraeu tō rānao,

¹⁵ amarokō emero ytotoko moro pōkō etapase emero porehme. Ekykō etapatokoro roropa, ipatarykō enahkatoko emero porehme.

¹⁶ Imeīpo imōkomorykō kurā apoitoko pata rānaka tyritohme kaetokohxo, jahkatohme pata maro onekarorykōme Ritonōpo Kuesēkomo a. Jūme ty-pahsēme rokē oxinomōko mana, moro pata onyripyra ropa exīko mana.

¹⁷ Ritonōpo omi poe enahkapohpyry onukurākara ehtoko okyryrykōme. Moro sā awahtao xine tohne exikehnōko Ritonōpo mana, opyno xine exīko mana. Tōmihpyry ae ro tōturutopōpyry ae ro kytamurukomo a amarokō oemākapotorỹko mana tuhke oehtohkōme.

¹⁸ Moro rīko Ritonōpo mana, Kuesēkomo, aomihpyry omipona awahtao xine te, inyripohpyry tō oya xine emero omipona awahtao xine, inekaroh-pyry oya xine seroae te, zae ehtoh riryhtao roropa oya xine ineneryme.

14

Aorihtyā hnamory poko

¹ Ynara tykase Moeze ahno a:

– Ritonōpo Oesēkō poenōme matose. Naeroro aorihtyā hnamoryhtao oya xine, opihpyrykō onysahkara ehtoko, oūsetykō onysahkara ehtoko roropa, imehnō nyriry samo,

² Ritonōpo poetoryme tymenekase oexirykōke. Ahno tō emero wino tymenekase mexiatose Ritonōpo Oesēkomo a typoetoryme rokē oehtohkōme.

Tōsē nuriame exikety

(Rewitiku 11.1-47)

³ – Tōsē onōpyra ehtoko nuriame tokarose ahtao Ritonōpo a.

⁴ Ynara tōnōko matose: pui tomo te, kaneru tomo, poti tomo,

⁵ kapau tomo te, kazera tomo, koaso tomo, poti itu htaō komo, ātirope tomo, kaneru itu htaō komo, kamo tomo,

⁶ onokyro tō okyno tō roropa ipepexipuhturu tapiakase asakoro exiketōme, kayhkayhkame roropa toto ahtao, mokaro ōnōko matose.

⁷ Yrome mokaro onōpyra matose ipepexipuhturu anapiakara ahtao, kayhkayhkame pyra roropa ahtao. Naeroro kameru tō onōpyra ehtoko, repere tomo te, koeriu tomo itu htaō komo, kayhkayhkame toh mā repe; yrome ipepexipuhturu anapiakara mā toto. Oya xine mokaro nuriame mā toto.

⁸ Poinokoimo onōpyra ehtoko. Oya xine nuriame mā toto, ipepexipuhturu tapiakase toh mā repe, yrome kayhkayhkame pyra mā toto. Mokaro onōpyra ehtoko ipunaka, ekepyry anapopyra ehtoko roropa toorihse ahtao.

⁹ – Kana tō ōnōko matose ezakory nae ahtao, ipuhturu roropa.

¹⁰ Yrome kana onōpyra ehtoko ezakory pyra ahtao, ipuhturu pyra roropa ahtao. Oya xine mokaro nuriame mā toto.

¹¹ – Torō tō ōnōko matose nuriame pyra exiketomo.

¹² Yrome ynara onōpyra ehtoko: piano tomo te, kurumu tomo, pianoimo tuna ehpiōkomo,

¹³ asore tomo te, pianoimo tyorō roropa,

¹⁴ kurou tomo,

¹⁵ awexituruze tomo te, suhsuku tomo, kumarako panō komo, piano tomo,

¹⁶ moxo tomo te, ipi tomo, kararia tomo,

¹⁷ perikano tomo te, imotatyā enahnanomo, kurou marījo tomo,

¹⁸ sekonia tomo te, akarara tomo, poupa tō roropa; rere tō roropa, enara.

¹⁹ – Tupuhke 6me exiketomo, taporihke roropa nuriame mā toto oya xine; mokaro onōpyra ehtoko.

²⁰ Yrome 6me tupuhke exiketō nuriame pyra ahtao tōnōko matose.

²¹ — Okyno pū onōpyra ehtoko tamoreme toorihse ahtao. Mokyro pū ekarotoko imehnō nonory poe aehtyamo a, oesao xine exiketomo a, mokyro pū ekamoko tineru poko imehnō nonory poe aehtyamo a. Yrome amarokō mokyro pū onōpyra ehtoko, ahno toh tae tymenekase oexirykōke Ritonōpo Kuesēkomo a.

— Poti anahncpyra ehtoko jē suhsuru maro, kaneru mūkuru roropa jē suhsuru maro anahncpyra ehtoko.

10me ahtao toiro Ritonōpo kyryryme

²² — Emero jeimamyry ae tonahsē apoiryhtao oya xine 10me ahtao toiro apiakatoko,

²³ arotohme Ritonōpo Kuesēkō nymenekahpyry pona toahmatohme. Moroto Ritonōpo Kuesēkō ēpataka onekarorykō eya enahnōko matose, tiriiku tōkehko, uwa eukuru jehnahpyry, azeite roropa, pui mūkuru osemazuhme aenuruhpyry, kaneru tō roropa. Morara tyritoko Ritonōpo zuno ehtoh waro oehtohkōme jumāme.

²⁴ Māpyra Ritonōpo nymenekahpyry toahmatohme amekexho ahtao, onekarory tō tapiakase ahtao oya arotohme, yrome emero anarosaromepyra awahtao xine,

²⁵ ynara tyritoko: moro anapyrykō ekamotoko tineru apoitohme. Moro tineru arotoko morotona, Ritonōpo nymenekahpyry toahmatoh pona.

²⁶ Mame moroto ise oehtohkō epekahko, pui punu te, kaneru te, uwa eukuru jehnahpyry, emero rokē ise oehtopo. Moroto Ritonōpo Kuesēkō ēpataka morohne enahnōko matose atapyī taōkō maro, oseahmāko roropa matose.

²⁷ — Wenikehpyra ehtoko rewita tō poko apatarykō po tōsesarise toto ahtao; tynonoke pyra mā toto Kanaā po imehnō oxiekyry tō samo.

²⁸ Oseruao, oseruao jeimamyry ae, etyhyry po, anarykahpyry apoiryhtao oya xine omame porehme ahtao toiro apiakatoko enehtohme pata tō pona ikurākatohme.

²⁹ Moro tonahsē ekarotoko Rewita tomo a, tynonoke pyra toto exiryke te, imehnō nonory poe aehtyamo a te, poetōpo tomo a te, pytŷpo tomo a roropa apatarykō po. Mokaro oehnōko mā toto ise toehtohkō apoise. Moro riryhtao oya xine kure rokē oritorŷko Ritonōpo Kuesēkō mana onyrirykō poko emero porehme.

15

Jeimamyry 7mā po (Rewitiku 25.1-7)

¹ — Emero 7me jeimamyry etyhyry po, imehnō tynepehmake oya ahtao, “Oty kara, onepehmary tykorokase mana,” kahtoko eya.

² Ynara tyrīko matose: otinerū tokarose oya ahtao imepŷ Izyraeume exikety a, inepehmary poko wenikehnōko matose. Moro tineru onepehmapopyra ehtoko. “Moro inepehmary tykorokase sā mana,” āko Ritonōpo mana.

³ Imehnō nono pōkomo a tineru epehmapōko ro matose tynepehmaryke oya ahtao. Yrome imehnō Izyraeume exiketō tynepehmaryke oya xine ahtao, inepehmary tonahse mana.

⁴ — Kure rokē oritorŷko Ritonōpo Kuesēkō mana moro nono po, inekarory po oya xine. Tymōkomokākara pyra exīko amaro xine mana Izyraeu nonory po,

⁵ tomeseke awahtao xine, emero Ritonõpo nyripohpyry poko, aomiry omipona oehtohkõme, ynekarohpyry oya xine seroae.

⁶ Tõmihpyry ae ro kure rokẽ oritorỹko Ritonõpo Oesẽkõ mana: imehnõ nono põkomo a tineru ekarõko matose axĩtao rokene. Yrome imehnõ wino tineru anapoipyra exĩko matose axĩtao rokene; imehnõ ahno tuhkãkõ esẽme exĩko matose, yrome imehnõ oesẽkõme exipyra exĩko mã toto.

⁷ – Imepỹ Izyraeume exikety nae ahtao tymõkomoke pyra apatarykõ po Ritonõpo nekarory po oya xine, mokyro pyno ehtoko akorehmatoko.

⁸ Oyamene se pyra ehtoko. Tineru ekaroko eya axĩtao rokene ise ynororo ahtao etuarimara ynororo ehtohme.

⁹ Moro toehse ahtao ameke pyra jeimamyry 7mã ahtao, tineru poko tynepehmake ehtoh otyhkatoh zano ehtoh po ahtao, otarame mokyro akorehmary se pyra okurohtao xine. Moro sã õsenetuputyrykõ popyra exiry mana, moro õsenetuputyrykõ ekarotoko Ritonõpo a ikorokatohme. Izyraeume exikety akorehmatoko rahkene. Anakorehmara awahtao, Ritonõpo a kõtãko mokyro mana ohxirotohme, iirypyryme oexiryke tuãnohsẽme exĩko mase.

¹⁰ Emynyhmara ehtoko, tãkye ehtoko otinerũ ekaroryhtao, oyamene se pyra ehtoko, pitiko rokẽ pyra ekarotoko. Morarame kure rokẽ oritorỹko Ritonõpo mana, ãkorehmãko roropa mana tyriry se oehtohkõ poko.

¹¹ – Tymõkomokãkara te, etuarimaketõ roropa amaro xine exikehpyra mã toto. Morara exiryke moro tyripõko ase oya xine: oyamene se pyra ehtoko, pitiko rokẽ pyra okyryrykõ ekarotoko eya xine.

Namoto tomo (Exutu 21.1-11)

¹² – Izyraeume exikety tokamose ahtao oya anamotome, nohpome ahtao orutuame ahtao roropa, 6me jeimamyry ae rokẽ anamotome exĩko mana; 7mã po mokaro myhpokãko matose aytotohme ropa.

¹³ Mame mokaro ytory ropa ahtao, anaropopyra ehtoko mõkomo maro pyra.

¹⁴ Oyamene se pyra ehtoko. Pitiko rokẽ pyra mõkomo ekarotoko eya xine, kure rokẽ tyrise oexirykõke Ritonõpo a: anamoto a kaneru tõ ekaroko, tiriiku tõkehko, uwa eukuru jehnahpyry roropa.

¹⁵ Wenikehpyra exiko namotome oehtopõpyry poko Ejitu po, moro poe oenehtopõpyry poko roropa Ritonõpo Kuesẽkomo a. Morara exiryke moro ripõko ase oya xine seroae.

¹⁶ – Yrome otarame anamoto ose toehse mana atapyĩ taõkõ maro, torẽnase roropa ynororo atapyĩ tao imepỹ pona toytory se pyra mana.

¹⁷ Morara ahtao mokyro aroko atapyĩ omõtoh taka ipanary iposohkako iposohkatoh ke. Mame jũme anamotome exĩko mana toorikyry ponãmero. Moro tyriko roropa nohpo a anamotome ahtao.

¹⁸ Oserekohmara ehtoko anamoto myhpokaryhtao oya tamoreme aytothme ropa. Toerohse ynororo amaro 6me jeimamyry ae, tineru zokonaka rokẽ mepehmase eya, imehnõ erohketõ ehepyry sã pyra. Ynyripohpyry oya omipona exiko. Kure rokẽ orĩko Ritonõpo Oesẽkõ mana onyriry poko emero porehme.

Oeky tõ enururu osemazupu

¹⁹ – Pui te, kaneru roropa tonuruse ahtao osemazuhme orutuame Ritonõpo ekyme mana. Naeroro onyrohmanohpopyra ehtoko pui mũkurume ahtao, ihpoty onysahkara ehtoko kaneru mũkurume ahtao.

²⁰ Emero jeimamyry ae mokaro arotoko Ritonōpo nymenekahpyry pona toahmatohme. Moroto Ritonōpo ēpataka mokaro pū ōnōko matose atapyī taōkō maro.

²¹ Yrome oeky tapurose ahtao, tonurēkara ahtao te, ahmitahpyryme ahtao te, imepỹ popyra ehtoh nae ahtao mokyro onekarosaromepyra mase onekaroryme Ritonōpo a.

²² Mokyro pū ōnōko matose atapyīkō tao; amarokō emero, nuriame pyra exiketomo te, nuriame exiketō maro mokyro tapurose exikety pū ōnōko matose, kazera pū onyry sã oya xine kapau sã roropa.

²³ Yrome munu maro tōsē onōpyra ehtoko. Munu ikuāko nono pona tuna samo.

16

Oseahmatoh Paxikoa

(Exutu 12.1-20; Rewitiku 23.5-8; Numeru 28.16-25)

¹ Ynara tykase Moeze Izyraeu tomo a:

— Otuhtoh konōto tyritoko Epozakuroko Ritonōpo nenyokyhpyry yto-topōpyry poko, Ritonōpo eahmaryme, nuno apipe po; toiro ikohmamyry ae moro nuno po amarokō typynanohse exiryke Ritonōpo Kuesēkomo a Ejitu poe.

² Ytotoko Ritonōpo nymenekahpyry pona toahmatohme, moroto oeky tō etapatoko, toiro kaneru oeky tō wino, toiro pui roropa Oseahmatoh Paxikoa poko Ritonōpo eahmaryme.

³ Mame 7me ēmepyyry ae pão, iporutatoh maro tyrihpyry onenahpyra ehtoko. Wyi iporutatoh maro pyra exikety rokē enahtoko, moro sã rokē wyi tonahse oya xine exiryke axī tutūtase awahtao xine Ejitu poe. Moro wyi rokē, “etuarimaketō zuru,” enahtoko kokoro rokene oseahmatoh poko jūme wenikehpyra oehtohkōme otūtatopōpyrykō poko Ejitu poe.

⁴ Moro 7me ēmepyyry ae oseahmatoh poko iporutatoh onyripyra ehtoko atapyīkō htaka emero porehme moro nono po. Mokyro oeky totapase exikety ēmepyyry apitorymã po, oseahmatoh poko, tōtoko moro ikohmamyry ae ro, akoīpyry pyra ehtohme yrokokoro.

⁵⁻⁶ — Okyno tō Otuhtoh Paxikoa poko etapatoko toiro osa po, Ritonōpo Kuesēkō nymenekahpyry po toahmatohme. Imepỹ osa po, Ritonōpo nekarory po oesarykōme oeky tō onetapara ehtoko. Kokonie pukuro oeky tō etapatoko xixi ezehsasaka ahtao, moro sã tyrise oya xine otūtarykohtao Ejitu poe.

⁷ Moroto, Ritonōpo nymenekahpyry po toahmatohme oekykō pū ipuru-toko, tōtoko roropa. Mame ēmepyyryme ytotoko ropa atapyīkō taka.

⁸ Moromeīpo 6me ēmepyyry ae wyi iporutatoh maro pyra exikety rokē enahnōko matose. Moro ēmepyyry ae erohpyra matose exīko.

Oseahmatoh Tykyrysã Apoitoh poko

(Exutu 34.22; Rewitiku 23.15-21; Numeru 28.26-31)

⁹ — Mame 7me semana tō taropose ahtao anapyrykō apoipitory poe oya xine,

¹⁰ otuhtoh konōto rīko matose Oseahmatoh Tykyrysã Apoitoh poko, Ritonōpo Kuesēkō eahmatohme. Ise oehtohkō enehnōko matose onekarorykōme eya kure rokē tyrise oexirykōke, kurākō tokarose Ritonōpo a exiryke oya xine.

¹¹ Ritonōpo ēpataka atākyematoko inymenekahpyry po toahmatohme, oseahmatoko emero porehme omūkurukō maro, oēxiry tō maro, anamoto tō

maro, rewita tō maro, imehnō nono poe aehtyamo, poetōpo tō maro, pytȳpo tō maro, emero oesao xine exiketomo.

¹² Wenikehpyra ehtoko imehnō namotome oehtopōpyrykō poko Ejitu po. Ynyripohpyry tō omipona anamonohpyra ehtoko.

*Oseahmatoh Tapyi Pesarara poko
(Rewitiku 23.33-43; Numeru 29.12-38)*

¹³ – Tōtyhkase awahtao xine tiriiku tōkehko pikary poko, uwa epery euhkary poko roropa oseahmatoko Oseahmatoh Tapyi Pesarara poko 7me ēmepyry ae.

¹⁴ Oseahmatoko emero porehme ātākyemarykōme, omūkurukomo, oēxiry tō roropa, anamoto tomo orutua komo, nohpo tō roropa, rewita tomo, imehnō nono poe aehtyamo, poetōpo tomo, pytȳpo tō roropa oesao xine aehtyamo.

¹⁵ Oseahmatoko 7me ēmepyry ae Ritonōpo Kuesēkō eahmaryme, inymenekahpyry po toahmatohme. Tākye ehtoko, atākyematoko kurākō ekaroryke Ritonōpo a oya xine, kure rokē onyrirykō rīko roropa Ritonōpo exiryke.

¹⁶ – Morohne oseruao oximōtohme mana Izyraeu tō emero ytotohme Ritonōpo ēpataka, inymenekahpyry pona toahmatohme: Oseahmatoh Paxioa te, Oseahmatoh Tykyrysā Apoitoh poko te, Oseahmatoh Tapyi Pesarara poko, enara. Mame oytorykohtao tokarosē arotoko onekarorykōme Ritonōpo a.

¹⁷ Onekarorykō nae awahtao xine, morohne ekarotoko Ritonōpo a, inekarory sā oya xine, kure rokē tyrise oexirykōke Ritonōpo Oesēkomo a.

*Ritonōpo nyripotoh juize tomo a
(Exutu 23.1-9)*

¹⁸ – Pata tō po, Ritonōpo Kuesēkō nekarory po oya xine juize tō imenekatoko, tuisa tō roropa emero oxiekyrymākō tuisaryme. Atae pyra exiketō apiakāko mā toto zae rokē ehtoh ke, ajohpe pyra toehtohkōke roropa.

¹⁹ Imehnō wānopyryhtao onymotyēkara ehtoko; oxisā emero tyritoko. Tineru anapoipyra ehtoko zae pyra exikety wino. Tineru apoiryhtao zae pyra exikety nekarohpyry zae pyra exīko mase tuaro ehxīpo, ajohpe pyra ehxīpo roropa, mame zae pyra apiakāko mase.

²⁰ Ajohpe pyra ehtoko. Zae rokē exikehpyra ehtoko, isene oehtohkōme moro nono apoitohme roropa oya xine, Ritonōpo Kuesēkō nekarory oya xine.

Ritō panō poko pyra ehtoko

²¹ Ynara tykase Moeze roropa eya xine:

– Apoto apō riryhtao oya xine Ritonōpo Oesēkō eahmatohme, wewe xikihme exikety onyripyra ehtoko moro pūto imehnō neponāmarykō Asera samo.

²² Ritō panō Paau kyryry xikihme exikety onyripyra roropa ehtoko. Morohne Ritonōpo waro pyra exiketō neponāmarykō se pyra Ritonōpo Kuesēkō mana ipunaka.

17

¹ – Okyno tō onenehpyra ehtoko onekarorykōme Ritonōpo Kuesēkomo a tapurose exikety me ahtao, pui te, kaneru ahtao; moro se pyra Ritonōpo mana ipunaka.

² – Otaramē apatarykō po, Ritonōpo Kuesēkō nekarory po orutua iirypyryme mana; otaramē nohpo iirypyryme exīko mana, Ritonōpo nyripohpyry omipona pyra:

³ imepỹ ritō panō eahmāko mana, otaramē xixi eahmāko, otaramē nuno, otaramē xirikuato tomo, Ritonōpo nyripohpyry omipona pyra.

⁴ Mame moro poko zuaro toehse awahtao xine moro enetoko tomeseke samo zuaro nymyry oehtohköme. Mame ajohpe pyra iirypyryme toehse mokyro ahtao Izyraeu tō rānao,

⁵ mokyro arotoko, orutuame ahtao, nohpome ahtao pata poe jarānaka etapatohme topu tō ke.

⁶ Yrome asakoro enenanō nae ahtao rokē mokyro hxirotohme, mokyro popyra exikety etapāko matose. Onetapara ehtoko toiro rokē enene ahtao ihxironeme.

⁷ Mame ihxironanō topu emāko mā toto osemazuhme aorihmapotohme, imeīpo imehnō emero topu emāko mā toto. Mokyro etapatoko popyra ehtoh enahkatohme Izyraeu tō rānao.

Atae pyra ehtoh tupime ahtao

⁸ – Otaramē imepỹ pata po atae pyra ehtoh tupimā exīko mana, moro apiakary waro pyra juize exīko mana. Otaramē totapase ahno ahtao, otaramē nono apiakary poko, otaramē atatapoīko mā toto, otaramē emero rokene. Moro toehse ahtao ytotoko Ritonōpo Kuesēkō nymenekahpyry pona toahmatohme.

⁹ Mame moro atae pyra ehtoh ekarotoko oturuketomo a, rewita tomo a, juize a roropa moro enetupuhtohme eya xine. Moro apiakāko mā toto.

¹⁰ Mame mokaro nyripohpyry rīko matose emero, aomirykō omipona.

¹¹ Otato ehtoko aomirykō poko, toto nyripohpyry tō omipona ehtoko emero porehme.

¹² Yrome epyrypakety nae ahtao juize tō omiry etary se pyra exikety, oturukety omiry roropa, aomirykō omipona pyra mokyro ahtao totapasēme exīko mokyro mana popyra ehtoh enahkatohme Izyraeu tō rānao.

¹³ Imehnō zuaro toehse ahtao moro poko enaromỹke exīko mā toto, moro sã tyriry se pyra exīko mā toto.

Tuisa konōto zae ehtoh poko

¹⁴ – Imeīpo toeporehkase awahtao xine moro nono pona, Ritonōpo Kuesēkō nekarory pona, moro nono tapoise oya xine ahtao oesarykōme, torēnase moroto awahtao xine tuisa konōto se exīko matose oesēkōme imehnō nono pōkō ōmye xine exiketō samo.

¹⁵ Orutua menekaryhtao oya xine otuisarykōme, Ritonōpo Oesēkō nymenekahpyry rokē tyritoko otuisarykōme. Imepỹ nono pō onymenekara ehtoko; Izyraeume exikety, oekyrykō rokē imenekatoko tuisame.

¹⁶ Tuhke kawaru tō esēme pyra ynororo tyripōko Ritonōpo mana, soutatu tō eky tomo, orutua kō aropory se pyra roropa Ritonōpo mana Ejitu pona kawaru tō epekahse, ynara tykase Ritonōpo exiryke: “Ypoetory tō jūme ytopyra ropa exīko mā toto Ejitu pona.”

¹⁷ Otuisarykō typyxiāke tuhke pyra tyripōko Ritonōpo mana, mokyro aro-ryino Ritonōpo rumekatohme. Parata apoiry te, uuru roropa itamurume pyra tyripōko mana eya.

¹⁸ – Tuisame toehpitose ynororo ahtao Ritonōpo omiry imeropōko mana, inyripohpyry tō tukurākase oturuketomo a Rewita tomo a roropa imerosē nae ynororo ehtohme.

¹⁹ Moro imerosē apoīko mana, kokoro rokē isekerematohme otato ehtohme, Ritonōpo Kuesēkō omiry omipona ehtohme anamonohpyra ehtohme.

²⁰ Moro riryhtao eya epyrypara exīko mana; imehnō motye kure os-ekaropyra exīko mana. Ritonōpo nyripohpyry omipona exīko mana emero

porehme. Morarame tuhke jeimamyry aropõko mana tuisame toehto poko, ipoenõ roropa okynahxo tuisame exiko mã toto Izyraeu tõ tuisaryme.

18

Rewita tõ kyryry, oturuketõ roropa

¹ Ynara tykase Moeze Izyraeu tomo a:

– Rewita tõ, oturuketõ oxiekyrymãkõ nono anapoipyra exiko mã toto Kanaã po imehnõ oxiekyrymãkõ samo. Yrome ahno tõ nenehpyry apoiko mã toto tonehse ahtao tynekaroryme Ritonõpo a.

² Nono anapoipyra exiko mã toto Ritonõpo omihpyry ae ro, inekarohpyryme erohnõko mã toto oturuketõme Ritonõpo ãpataka.

³ – Pui orutua totapase ahtao ahno a tynekaroryme Ritonõpo a, poti tõ roropa, apopakuriny tokarosẽme exiko oturuketomo a, jematory maro te, zuakuru roropa.

⁴ Anapoihpyry tõ osemazuhme otupi tõ poe, tiriiku tõkehko, eukuru jehnahpyry, azeite te, kaneru hpoty onekarorykõme Ritonõpo a apoiko mã toto.

⁵ Tymenekase toto exiryke Ritonõpo Kuesõkomo a Izyraeu tõ poe oturuketõme toto ehtohme ipoenõ maro, ipakomotyã maro jũme rahkene.

⁶ – Mame toiro rewita, imepõ pata pono Izyraeu nonory po, toytory se ahtao erohse Ritonõpo nymenekahpyry pona toahmatohme, ytõko mana.

⁷ Moroto erohnõko mana oturuketyme, Ritonõpo Kuesõkõ poetoryme imehnõ rewita tõ maro.

⁸ Mame tonahsẽ apoiko mana imehnõ oturuketõ samo; moro motye jekyry tõ nenehpohpyry eya kurãkãko mana tykyryryme.

Moro põkõ onypoenohpyra

⁹ – Ritonõpo Kuesõkõ nekarory apoiryhtao oya xine oesarykõme moro nono põkõ nyryry onypoenohpyra ehtoko.

¹⁰ Opoenõ onetapara ehtoko onekaroryme jahkatohme apoto apõ po. Joroko poe oturuketõ enahkapotoko ononorykõ po, imeõpo ehtoh ekaronanõ roropa, aorihtyã zuzenu a oturuketomo te, pyaxime exiketõ roropa,

¹¹ joroko jamitunuru ke imehnõ orihmaponanomo te, popyra ehtoh riponanomo te, aorihtyã zuzenu kohmananomo.

¹² Morohne poko exiketõ se pyra Ritonõpo mana ipunaka, morohne nuriame mana eya. Morara exiryke morohne poko exiketõ aropõko mana moro nono poe, morotona oomõtohkõme.

¹³ Zae ehtoh poko rokẽ ehtoko Ritonõpo neneryme anamonohpyra oehthõkõme aomiry omipona.

Imepõ urutono enehpõko Ritonõpo mana

¹⁴ Ynara tykase Moeze Izyraeu tomo a:

– Mokaro ahno tõ aropõko matose moro nono poe inonorykõ apoitohme oesarykõme. Joroko poko exiketõ omipona mokarõ mã toto, pyaxime exiketõ omiry omipona roropa. Yrome amarokomo a morohne onyripopyra Ritonõpo mana.

¹⁵ Oekyry tõ wino urutõ menekãko Ritonõpo mana ysã exikety. Mokyro omiry omipona exiko matose.

¹⁶ Wenikehpyra hmatou, moro õemepyyry ae tõximõse mexiatose ypy Xinai ãkatao? Moturuase Ritonõpo a, ynara matose: “Ritonõpo omiry onetapopyra ropa exiko yna a. Apoto konõto onenepopyra ropa exiko yna a yna orikyryino.”

¹⁷ Mame ynara tykase Ritonõpo ya: “Mokaro omiry zae mana.

¹⁸ Jekyry tō wino urutō menekāko ase asā exikety. Jomiry ekarōko ase eya ahno zurutohme, ynyriphopyry emero porehme.

¹⁹ Jomiry omi poe oturūko mā ynororo. Mame aomiry omipona pyra exiketō wānohnōko ase.”

Ajohpe exiketō urutōme

²⁰ – Yrome urutō otururuhtao jomiry ekaroryme samo mokyro anaropopyra jahtao, orihnōko mana. Morararo urutō otururuhtao ritō panō omiry ekaroryme taorihmaposēme exīko mokyro mana.

²¹ Yrome ynara osenetupuhnōko matose: “Otāto zuaro exīko ynanae Ritonōpo omiry pyra urutō otururu ahtao?”

²² Zuaro ehtoko: Urutō otururuhtao Ritonōpo nekarohpyryme, yrome inekarohpyry exipyra tokurehse ahtao, zuaro exīko matose Ritonōpo omiry pyra nexiase. Typoe rokē mokyro tōturuse. Mokyro zuno pyra ehtoko.

19

Pata tō menekary ipona epatohme (Numeru 35.9-29; Jozue 20.1-9)

¹ Tōturuse Moeze Izyraeu tomo a, ynara tykase:

– Moro nono pōkō enahkapōko Ritonōpo Kuesēkō mana, inonorykō ekarōko mana oya xine. Mokaro aropōko matose, mame omōnōko matose ipatarykō pona, itapyīkō taka ōsesaritohkōme.

²⁻³ Mame moro nono apiakatoko oseruao osa konōtome ehtohme. Moro osa konōto tō ao pata imenekatoko, moro pona tupime pyra ahno epatohme. Mame imepỹ ahno totapase ahtao orutua a, ytōko mana moro pata pona tōsewomatohme. Moroto mokyro onuosaromepyra imehnō mana.

⁴ – Mame imepỹ ahno totapase ahtao orutua a, mokyro etapary se pyra ynororo ahtao, tōsenekunohse ahtao, osepeme ro toto ahtao, epāko mana toiro moro pata pona, moroto onetapasaromepyra imehnō ehtohme.

⁵ Ynara samo: otarame wewe akohnanō asakoro ytōko mā toto itu htaka apotopokō akohse. Mame wewe akotyryhtao orutua a wywy epuru tūtāko mana kurimene winoino, ahno etapāko kurimene mana, orihnōko mana. Mame mokyro orutua ytōko mana toiro moro pata pona, moroto ahtao onetapasaromepyra imehnō mana.

⁶ Toiro rokē pata nae ahtao morotona epatohme otarame moe exīko mana, mame ahno etapahpono eparyhtao ro osewomatoh pona otarame tapoisēme exīko mana imỹpone a, aorikyhpyry ekyry a. Mame mokyro zehno imỹpone exiryke etapāko mana, totapasēme pyra ynororo ahtao, tope totapase eya exiryke etapary se pyra tahtao.

⁷ Morara exiryke ynara tyripōko ase oya xine: Oseruao pata tō apiakatoko osewomatoh pataryme ehtohme, morotona epaketō ytotohme.

⁸ – Itamurumehxo nono ekaroryhtao Ritonōpo Kuesēkōmo a oya xine, tōmihpyry ae ro kytamurukomo a,

⁹ imepỹ pata tō oseruao imenekatoko, epaketō osewomatohme. (Nono itamurumehxo ekarōko Ritonōpo oya xine mana, inyriphopyry tō omipona awahtao xine, ynekarohpyry oya xine seroae: Ritonōpo Kuesēkō pyno awahtao xine yronymyryme, aomiry omipona anamonohpyra roropa awahtao xine.)

¹⁰ Morohne tyritoko zae ehtoh poko exiketō orihpyra ehtohme Ritonōpo nekarory po oesarykōme; mame ohxiropyra xine Ritonōpo exīko mana zae ehtoh poko exiketō etapary poko oya xine.

11 — Yrome otarame orutua imepỹ zehno toehse. Eraximãko mana mokyro etapatohme, aorihmapõko mana. Mame epãko mana toiro moro pata pona osewomatohme repe.

12 Moro sã toehse ahtao, mokyro enehpõko tamuximãkõ, ipatary tuisary tõ mã toto moro poe, ekarotohme imỹpone a, aorihmapotohme.

13 Mokyro pyno pyra ehtoko, zae ehtoh poko exiketõ etapahpõ aorihmapotoko popyra ehtoh enahkatohme Izyraeu po, kure rokẽ ehtohme amaro xine.

Oesarykõ ehpiry poko

14 — Imehnõ esary ehpiry onysryhmara ehtoko, morohne tyrise exiryke pake ahtao moro nono po, Ritonõpo Kuesẽkõ nekarory oya xine.

Enenanomo

15 — Ahno hxiroryhtao popyra ehtoh ritopõpyry poko, emero rokẽ ahtao, toiro rokẽ enehpono ipune pyra mana; asakoro enehpõkõ se, ihxirory zae ehtoh waro ehtohme.

16 Imepỹ hxirone ajohpe ahtao popyra ehtoh ritopõpyry poko,

17 mokaro asakoro, ihxirohpõ maro ytõko mã toto Ritonõpo nymenekahpyry pona toahmatohme, tapiakase toto ehtohme oturuketomo a, juize tomo a, erõhketomo a moro poko.

18 Morohne enẽko mã toto tomeseke samo. Mame zuaro nymyry toehse toto ahtao, mokyro orutua ajohpe imepỹ Izyraeume exikety hxirory poko,

19 mokyro iirypyryme ekarõko mã toto. Mokyro wãnohpõko mã toto inyriry se ehtoh ke imepyny a. Moro ke popyra ehtoh enahkapõko matose Izyraeu tõ rãnao.

20 Moro poko zuaro exĩko Izyraeu tõ mana emero; enaromyke exĩko mã toto, mame moro saaro popyra ehtoh kukuru se pyra exĩko mã toto Izyraeu tõ rãnao.

21 Popyra exiketõ pyno pyra ehtoko; zae rokẽ toto wãnohtoko popyra toto ehtohtamitume: imepỹ etaparyhtao mokyro totapasẽme exĩko mana, ahno tonukase ahtao eya tonukasẽme exĩko mana isaaro, jery tytahkase ahtao jery tahkãko isaaro, oma tyhkohse ahtao emahkãko isaaro, tupuhkase eya ahtao ipuhkãko, enara.

20

Etonatoh poko

1 Tõturuse Moeze Izyraeu tomo a:

— Oytorykohtao etonatohme oepetõkara maro, mame mokaro soutatu tõ tuhkehxo eneryhtao oya xine amarokõ motye, tuhkehxo kawaru tõ roropa kahu tõ etonatoh roropa, mokaro zuno pyra ehtoko. Ritonõpo Kuesẽkõ opynanohpõkõ Ejitu poe amaro xine mana.

2 Osetapapitopyra ahtao oturukety ytõko soutatu tõ ãpataka toto zuruse. Ynara ãko mana:

3 “Izyraeu tomo, etatoko ke jomiry! Taro matose etonatohme oepetõkara maro. Oserehpyra ehtoko enaromyra ehtoko mokaro zuno pyra ehtoko.

4 Ritonõpo Kuesẽkõ amaro xine mana ãkorehmatohkõme osetapary poko, opynanohtohkõme roropa oepetõkara winoino.”

5 Moromeĩpo soutatu tõ tuisary tõ oturũko ahno tomo a. Ynara ãko mã toto: “Orutua nae ahtao tytapyĩ tamokehse eya, yrome moro taka omõpyra ro, ah nyto ropa tytapyĩ taka. Arypyra ahtao, otarame orihnõko mana osetaparyhtao mame imepỹ itapyĩ esẽme exĩko mana.

6 Orutua nae roropa ahtao tutupi tarykase eya uwa zoko tõ ke, yrome uwa epery anapoipyra ro, ah nyto ropa tytapyĩ taka. Arypyra ahtao, otarame

orihnōko mana osetaparyhtao mame imepỹ inarykahpyry epery apoïko mana.

⁷ Orutua nae ahtao taro tõmiry totapose exikety nohpo zumy a ipytatohme ãxiry maro, yrome typytyme nohpo anapoipyra ro, ah nyto ropa tytapyĩ taka. Arypyra ahtao, otarame orihnōko mana osetaparyhtao mame imepỹ orutua pytãko mokyro nohpo maro.”

⁸ – Mame soutatu tõ tuisary tõ ynara ãko roropa: “Orutua nae ahtao taro enaromỹke exikety toorikyry zuno, ah nyto ropa tytapyĩ taka. Arypyra ahtao, otarame imehnō soutatu tõ enaromỹke exiko roropa.”

⁹ Mame tõturukehse tuisa tõ ahtao, soutatu tõ tuisary tõ menekãko mã toto soutatu tõ esẽme, typoetory tõ maro toytotohme.

¹⁰ – Mame pata pona tooehse awahtao xine osetapara ro ahtao osekarotoko osepeme ehtohme.

¹¹ Moro pata pōkō osepeme se toto ahtao, osekaroryhtao oya xine, opoetoryme exiko mã toto anamotokōme aerohtohkōme õmirykō omipona.

¹² Yrome osekaropyra toto ahtao osetapapitoryhtao, ipatarykō apurutoko.

¹³ Mokaro ekarōko Ritonōpo mana oya xine. Orutua kō etapatoko emero porehme,

¹⁴ yrome nohpo tõ apoitoko, poeto tõ maro, okyno tõ maro, mōkomo kurã maro emero onenehpyrykō moro pata po. Oepetōkara kyryry emero ekarōko Ritonōpo oya xine mana, morohne apoitoko okyryrykōme.

¹⁵ Moro sã tyritoko pata tõ poko ameke toto ahtao ononorykō po pyra.

¹⁶ – Yrome pata tõ typoremãkase oya xine ahtao moro nono po, Ritonōpo Kuesẽkō nekarory po oya xine, moro pata pōkō etapatoko emero porehme.

¹⁷ Ritonōpo omihpyry omi poe mokaro ahno enahkapotoko emero: heteu tomo, amoreu tomo, kananeu tomo, perizeu tomo, heweu tomo, jepuseu tomo, enara.

¹⁸ Mokaro etapatoko ãmorepara xine toto ehtohme, toto onypoehpyra oehthokōme oseahmarykō nuriame ehtoh poko, tyneponãmarykō eahmaryme. Morohne poko ehtoh iirypyryme mana Ritonōpo Kuesẽkomo a.

¹⁹ – Otarame pata tapuruse oya xine ahtao, okynahxo matose moro pata poremkary poko. Moro sã toehse ahtao wewe epery zoko anakohpyra ehtoko, moroto exiketomo. Epery enahthoko yrome eperytakety zoko anakohpyra ehtoko. Oepeme moro wewe mã kehko. Ipynanohtoko kehko.

²⁰ Yrome imehnō wewe akohnōko matose ise awahtao xine, eperytakety kara, morohne ke moro pata apurutohme iporemãkatoh pona.

21

Totapase ahno ahtao

¹ Moeze tõturuse Izyraeu tomo a, ynara tykase:

– Ahno ekepyry tonese ahtao oya xine moro nono po, Ritonōpo Kuesẽkō nekarory oya xine oesarykōme, totapase aexihpyry, yrome etapahpō waro pyra matose.

² Moro sã toehse ahtao tamuximãkō juize tõ roropa ytōko mã toto moe ehtoh kuhtohme pata tõ poe ekepyry pona.

³ Mame pata tuisary tõ ameke hkopyra ipatary ahtao morotona ekepyry pona pui apoïko mã toto nohpome exikety erohpitopyra exikety.

⁴ Mokyro okyno arōko mã toto jakanahmã pona, iporiry anorypyra exikety pona, nono anarykapitopyra exikety pona. Moroto okyno pymyry tahkãko matose.

⁵ Oturuketō, rewita tõ roropa ytōko mã toto morotona tymenekase toexirykōke Ritonōpo Kuesẽkomo a erohtohme typoetoryme, kure ehtoh

enehpotohme Ritonõpo a, ahno apiakatohme roropa oxiehno toehse toto ahtao, totapase ahno ahtao roropa.

⁶ Mame pata tuisary tõ ameke pyra exikety ekepyry pona osemahnõko mã toto okyno ekepyry epoe.

⁷ Ynara äko mã toto: “Mokyro orutua onetapara ynanexiase, zuaro pyra roropa ynanase mokyro etapahpono.

⁸ Naeroro, Ritonõpo yna Esemy, Izyraeu tõ rypyry ikorokako, opoetory tõ Ejitu poe onypynanohtyamo. Yna onyhxiropyra exiko mokyro etap-atopõpyry poko.” Morarame ahno onyhxiropyra Ritonõpo exiko mana, Izyraeu tõ onuãnohpyra mana mokyro orutua etapatopõpyry emetakame.

⁹ Naeroro, morohne riryhtao oya xine Ritonõpo nyripohpyry omipona zae exiko matose Ritonõpo a, ahno rypyry korokapõko roropa matose awãnohpyra xine Ritonõpo ehtohme ahno kurã etapatopõpyry emetakame.

Ahno apoiry poko osetaparyhtao

¹⁰ – Mame Ritonõpo a takorehmase awahtao xine oepetõkara typoremäkase ahtao oya xine ahno aroryhtao oya xine opoetorykõme,

¹¹ otarame mokaro rãnao nohpo kurã potu enõko mase. Mokyro se awahtao, imaro oerẽnary se awahtao,

¹² aroko atapyĩ taka. Moroto tũsety sahkãko mana, tomaxipuhturu sahkãko roropa tyekyry hnamoryme,

¹³ tupõ myakamãko roropa mana. Mame tehme exiko mana atapyĩ tao tumykõ hnamoryme toiro nuno. Imeĩpo erẽnãko mase imaro.

¹⁴ Yrome imeĩpo mokyro nohpo se pyra awahtao, ah nytono tamoreme tymyhpokase samo. Mokyro onekamosaromepyra mase tineru poko, mokyro onyryhmasaromepyra roropa mase, ipoko toehse oexiryke, tapoise oya exiryke opytime aehtohme.

Omũkuru osemazuhme aenuruhpyry

¹⁵ – Otarame Izyraeume exikety asakoro typye toehse. Mame toiro typyty sehxo mana zakorõ motye. Mame mokaro asakoro emũkuãko mã toto. Yrome imũkuru enurũko osemazuhme nohpo ise hkopyra exikety mũkurume.

¹⁶ Morarame tymõkomory apiakaryhtao ekarotohme tumũkuru tomo a itamurumehxo mõkomo onekarosaromepyra mana nohpo isehxo exikety mũkuru a, osemazuhme aenuruhpyryme ahtao samo.

¹⁷ Tymõkomory itamurumehxo ekarõko mana tumũkuru osemazuhme aenuruhpyryme exikety a, nohpo ise hkopyra exikety mũkurume ahtao ro. Osemazuhme aenuruhpyryme exikety mõkomo apoĩko mana asakoro imehnõ apoiry samo.

Tumykõ omipona pyra imũkuru ahtao

¹⁸ – Otarame Izyraeume exikety mũkuru otato pyra mana onymoipyra, tumykõ omipona pyra mana tupokase ahtao ro.

¹⁹ Morarame tumũkuru arõko jũkõ mana pata tuisary tõ ãpataka juize ãpataka apiakatoh taka.

²⁰ Ynara äko mã toto: “Yna mũkuru putupyra mana jomiry onymoipyra; yna omiry omipona pyra mana, tineru ahnikãko mana, etỹkety me roropa mana.”

²¹ Mame orutua kõ emero moro pata po mokyro etapãko mã toto topu tõ ke, moro ke popyra ehtoh enahkapõko matose Izyraeu tõ rãnao. Morohne waro exiko mã toto emero porehme, enaromỹke exiko mã toto.

Ritonõpo nyripotoh tonomo

²² Tõturuse Moeze ahno tomo a, ynara tykase:

– Ahno totapase ahtao popyra toehtamitume, mame ekepyry toxixihmase ahtao wewe xikihme exikety pokona,

²³ mokyro ekepyry onynomopyra ehtoko tykohmāse ahtao. Ekepyry zonētoko omōpyra ro xixi ahtao. Ahno ekepyry tyhwyme wewe pokona popyra ehtoh enehpōko Ritonōpo a sero nono pona. Naeroro ekepyry zonētoko nuriame pyra moro nono ehtohme, Ritonōpo Kuesēkō nekarory oya xine oesarykōme.

22

¹ – Imepỹ eky eneryhtao oya, pui, kaneru, epāko tosē wino, otonēpyra exiko; mokyro apoiko arotohme ropa esemy a.

² Yrome esē esary moe ahtao, esē waro pyra roropa awahtao, okyno aroko atapyĩ taka amaro ehtohme, esē oehtohto toky apoise; mame mokyro ekaroko eya.

³ Moro sā tyriko jumētu poko te, upo poko roropa te, emero rokē kyryryme ahtao, imepỹ Izyraeume exikety kyryry tonese oya ahtao, “Kũ, zuaro pyra ase moro poko,” kara exiko.

⁴ – Imepỹ Izyraeume exikety eky toepukase ahtao osema tao, pui te, jumētu ahtao, moro tonese ahtao oya otonēpyra exiko anakorehmara oehtohme onenepyra exikety samo. Mokyro esē akorehmako eky anỹtohme ropa xikihme.

⁵ – Nohpo tomo, upo anamurupyra ehtoko orutua zupōme ahtao. Orutua kō roropa, nohpo zupō anamurupyra ehtoko; moro se pyra Ritonōpo Kuesēkō mana ipunaka.

⁶ – Torō myny eneryhtao wewe poko, toepukase ahtao roropa nono pona jeny moroto typoenō maro, otarame ihmo maro, jeny anapoipyra ehtoko.

⁷ Ipoenō aroko, yrome ah jē nytono tamoreme kure ehtoh oehtohme oya xine, tuhke jeimamyry isene oehtohme roropa.

⁸ – Tapyi riryhtao oya kae exikety, ewomatoh tyriko wewe risemy zara ehpiuroko apururume. Mame ohxiropyra imehnō exiko toepukase ahno ahtao moro poe, toorihse.

⁹ – Uwa zoko tō tarykase ahtao imepỹ otyro anarykara exiko uwa tō esary po; imepỹ otyro tarykase ahtao oya moro epery, uwa epery roropa onenahpyra exiko. Morohne ekaroko emero oturuketomo a.

¹⁰ – Oximaro pui onymyhyra exiko jumētu maro nono ahkatohme.

¹¹ – Upo anamurupyra exiko kaneru hpoty risē maro otoxie mauru panō maro.

¹² – Surusurukumano tyriko asakoropane aretyry pokona, upo riryhtao oya oupōme.

Nuriame pyra ehtoh Ritonōpo a

¹³ – Otarame orutua tpytase nohpo maro. Mame ipoko ehxīpo ise pyra toehse ynororo.

¹⁴ Mame ihxiropitōko ynororo, ajohpe oturūko ipoko, imepỹ poko aexihpyryme typyty ekarōko mana, imehnō maro exipitopyra ahtao ro.

¹⁵ Moro toehse ahtao nohpo zū tō ytōko mā toto oturuse pata tuisary tō maro. Mame juize ēpataka apiakatoh tao kamisa enepōko mā toto munume aexihpyry, nohpo nyhtopo tyniotase ahtao, imepỹ maro exipitopyra nohpo ehtopōpyry enetupuhtohme tokarose ahtao inio a.

¹⁶ Mame nohpo zū ynara āko tamuximākomo a: “Jēxiry ekaroase mose a ipytyme ehtohme, yrome ise pyra mana.

¹⁷ Seromaroro jēxiry hxirōko mana azahkuru ehtoh poko. Ynara āko mana: ‘Oēxiry imehnō maro aexihpyryme mana. Orutua poko exipitopỹ

karame ynororo mana,' āko repe. Seny imepỹ maro exipitopyra aexiry enetupuhtohme nase," kamisa enepõko mana eya xine.

¹⁸ Mame nohpo nio apoïko pata tuisary tomo, ipipohnõko mã toto,

¹⁹ tineru epehmapõko roropa mã toto eya, 100me parata ekarotohme nohpo zумы a, nohpo tykerekereemase eya exiryke zae exiketye nohpo ahtao Izyraeu tõ ãxiryeme. Moromeïpo jũme ipytyme nohpo exïko mana. Typyty onurumekasaromepyra mana toorikyry ponãmero.

²⁰ – Yrome ajohpe pyra inio omiry ahtao, imehnõ poko toehse nohpo ahtao,

²¹ mokyro arõko tamuximãkomo, jũ tapyĩ omõtoh pũtokoxi. Mame orutua kõ moro pata põkõ topu tõ emãko nohpo pona aorihmapotohme. Popyra toehse mokyro nohpo Izyraeu tõ rãnao: niotara ro tahtao, jũ tapyĩ tao ro tahtao orutua poko toehse ynororo. Moro ke popyra ehtoh enahkapõko matose Izyraeu po.

²² – Orutua typye exikety tonese ahtao osenao imepỹ pyty maro mokaro asakoro totapasẽme exïko, orutua nohpo maro. Moro ke popyra ehtoh enahkapõko matose Izyraeu po.

²³ – Pata po nohpo poko toehse orutua ahtao tapiakase nohpo ahtao imepỹ pytyme ehtohme,

²⁴ mokaro asakoro arotoko pata omõtoh taka etapatohme topu tõ ke. Nohpo totapasẽme exïko kui kui kara exiryke takorehmapotohme imehnomo a. Orutua totapasẽme exïko imepỹ pyty poko toehse exiryke. Moro ke popyra ehtoh enahkapõko matose Izyraeu tõ rãnao.

²⁵ Yrome ameke pata poe tupito po ahtao nohpo poko toehse orutua ahtao mokyro orutua rokẽ totapasẽme exïko.

²⁶ Mokyro nohpo onuãnohpyra ehtoko popyra ehtoh onyripyra exiryke. Morara ehtoh ahno etapatopõpyry sã imepyny a: tyryhmase exikety iiryppyryme pyra mana.

²⁷ Mokyro poko toehse orutua tupito po, tapiakase ynororo ahtao imepỹ pytyme. Kui kui tykase ynororo takorehmapotohme repe, yrome akorehmane pyra nexiase.

²⁸ – Nohpo, tynioke pyra exikety poko toehse orutua ahtao, moro waro toehse ahtao,

²⁹ mokyro a 50me parata epehmapõko matose ekarotohme nohpo zумы a, imepỹ orutua poko exipitopyra exikety epehpyryme. Ipoko toehse exiryke, ipytyme exïko mana. Jũme mokyro anaropopyra ropa exïko mana.

³⁰ – Orutua komo, omy pyxiã poko pyra ehtoko ipunaka, omy ehxiroryino.

23

Ritonõpo poetory tomo

¹ Tõturuse Moeze Izyraeu tomo a, ynara tykase:

– Orutua komo tomukase exiketõ omõsaromepyra mã toto Ritonõpo tapyĩ taka ipoetory tõ maro, jainy tysahkase ahtao roropa omõpyra mana.

² – Anoryme tonuruse exikety omõsaromepyra mana Ritonõpo tapyĩ taka, ipoetory tõ maro. Ynororo, imũkuru, ipary tomo 10me zumakahpõkõ pona omõsaromepyra mã toto Ritonõpo tapyĩ taka.

³ – Orutua kõ amonitame ahtao, moapitame ahtao roropa 10me zumakahpõkõ pona omõpyra mã toto Ritonõpo Tapyĩ taka ipoetory tõ maro. Jarãnao rokẽ exïko mã toto

⁴ tonahsẽ onekaropyra exiryke, tuna roropa onekaropyra exiryke oya xine tutõtase awahtao xine Ejitu poe. Paraão, Peoa mũkuru topehmase roropa

exiryke eya xine, Petoa pono, Mesopotamia po, popyra ehtoh enehpotohme opona xine.

⁵ Yrome Paraão omiry onetara Ritonõpo Kuesëkõ nexiase; popyra ehtoh inenehpohpyry tymyakãmase Ritonõpo a kure ehtohme opyno xine Ritonõpo exiryke.

⁶ Jũme mokaro anakorehmara ehtoko orëpyrahxo toto ehtohme.

⁷ – Popyra etomita tõ onyripyra ehtoko oekyrykõme toto exiryke; popyra Ejitu põkõ onyripyra ehtoko inonorykõ po katonõme mexiatose exiryke.

⁸ Etomita tõ pakomotyã, Ejitu põkõ pakomotyã roropa amaro xine exiketõ ononory kurã po omõnõko mã toto Ritonõpo Tapyĩ taka ipoetory tõ maro.

Oesarykõ kurãkary nuriame pyra ehtohme

⁹ – Oytorykohtao etonatohme oepetõkara maro, popyra ehtoh poko pyra ehtoko nuriame pyra oehtohkõme.

¹⁰ Koko ahtao, nuriame toehse awahtao, jeipyry tütaryke, ãmepyry toehse ahtao tütãko mase atapyĩ esary poe.

¹¹ Kokonie pukuro epỹko mase, mame xixi tomõse ahtao oehnõko ropa mase tapyi tõ esary pona ropa.

¹² – Osa imenekatoko roropa ameke pixo tapyi tõ poe wekatoh esaryme.

¹³ Opyre tõkehko maro nono ahkatoh arotoko roropa eutary ahkatohme, mame tuekase awahtao, ato pona nono emako, zonëtohme.

¹⁴ – Ritonõpo Kuesëkõ amaro xine mana atapyĩkõ esary po oewomatohkõme, ãkorehmatohkõme roropa oepetõkara poremãkatohme. Naeroro oesarykõ kure rokë ikurãkatoko, nuriame ehtoh onenepyra Ritonõpo ehtohme, orumekara xine aehtohme.

Imehnõ nyripotoh tonomo

¹⁵ – Ahno namoto onekaropyra ropa ehtoko esemy a, toepase ynororo ahtao tosë winoino, amaro ehtohme oewomatohme.

¹⁶ Osesariko mana Izyraeu tõ patary po, inymenekahpyry po, mokyro onyryhmara ehtoko.

¹⁷ – Izyraeume exiketomo, nohpo tomo, orutua kõ roropa, omõpyra ehtoko ritõ panõ eahmatoh taka, imeimehnõ poko pyra ehtoko ipunaka.

¹⁸ Tineru tapoise ahtao nohpo poko eheppyryme moro tineru anaropyra ehtoko Ritonõpo Tapyĩ taka, onetapohpyry epehmatohme Ritonõpo Kuesëkomo a. Moro tineru se pyra Ritonõpo mana ipunaka.

¹⁹ – Eheppyry motyëkatoh onepehmapopyra ehtoko Izyraeume exikety a, tineru ekaroryhtao eya axĩtao rokene, tonãhsë ekaroryhtao eya, emero rokë ekaroryhtao eya.

²⁰ Eheppyry motyëkatoh epehmapõko matose imehnõ nonory põkomo a. Yrome Izyraeume exiketomo a eheppyry motyëkatoh onepehmapopyra ehtoko, kure rokë Ritonõpo Kuesëkõ oritohkõme emero poko oerokurukohtao, moro nono po oesarykõme toehse ahtao.

²¹ – Onekarory poko õmiry etaporyhtao oya Ritonõpo Kuesëkõ netaryme, ekurehpyra exiko. Axĩ ke epehmako õmihpyry ae ro, zae oehtohme Ritonõpo a. Õmihpyry omipona oehtoh ripõko Ritonõpo mana. Iiryppyryme exiko mase õmihpyry omipona pyra tokurehse awahtao.

²² Iiryppyryme pyra mase õmiry onetapopyra awahtao Ritonõpo a,

²³ yrome amoreme õmiry etaporyhtao Ritonõpo a onekarory ekarotohme onekaroryme eya, moro tyriko õmihpyry ae ro, ekurehpyra exiko.

24 – Oytoryhtao osema ae uwa tō esary kuroko, imepỹ Izyraeume exikety narykahpyry, uwa epery enahnōko mase ise oehtoh pona, yrome uwa epery anaropyra exiko ruto ao.

25 Imepỹ Izyraeume exikety nonory rānakuroko oytoryhtao, tiriiku tarykase ahtao, sewata tarykase ahtao, morohne enahnōko mase emero tapoise ahtao oemary ke. Yrome atapemā ke moro onysahkara exiko apoitohme anapyryme.

24

Nohpo rumekary poko inio a

1 Mame tōturuse Moeze Izyraeu tomo a, ynara tykase:

– Nohpo tapoise ahtao orutua a tyytytyme, mame imeĩpo ise pyra toehse ynororo, ise pyra rokē toexiryke. Moro toehse ahtao pape merōko inio mana irumekatoh poko, moro pape ekarōko mana tyytytyme a, mame tosae nohpo aropōko mana.

2 Ytōko mokyro nohpo mana, niotāko ropa mana imepỹ orutua maro.

3 Mame otarame inio ise pyra toehse ahtao irumekāko ropa mana; otarame orihñōko inio mana.

4 Morarame moro toehse ahtao inio apitorymā pytasaromepyra ropa mana mokyro nohpo maro; nuriame toehse ynororo eya. Tyytary ropa imaro popyra exiry Ritonōpo Kuesēkomo a. Moro popyra ehtoh onyripyra ehtoko moro nono po, Ritonōpo Kuesēkō nekarory oya xine oesarykōme.

Imehnō tyripotoh tonomo

5 – Pytasenāme orutua ahtao mokyro anaropopyra ehtoko etonatoh pona, kowenu poko erohtoh pokona roropa. Ah tehme nexino toiro jeimamyry tytapyĩ tao, tākye tyytytyme ritohme.

6 – Axītao rokē okyryry ekaroryhtao oya imepyny a, ikyryry topu tō, tiriiku apotoh anapoipyra ehtoko, otinerū ekarotohto ropa oya. Topu epoe exikety anapoipyra exiko. Tapoise ahtao oya tiriiku anaposaromepyra exīko mana. Mame tomitapāse orihñōko mana.

7 – Ahno a imepỹ Izyraeume exikety tapoise ahtao namotome ehtohme, ekamotohme tineru poko, mokyro popyra exikety totapasēme exīko mana. Moro ke popyra ehtoh enahkapōko matose Izyraeu tō rānao.

8 – Tyrohsē konōto toehse ahtao, opihpyry motaryke, tomeseke ehtoko oturuketō Rewita tō omiry omipona oehtohkōme. Ynyripyry tō eya omipona ehtoko, emero porehme.

9 Wenikehpyra ehtoko Ritonōpo Kuesēkō nyrihpyry Miriā a Ejitu poe tutūtase kuahtao xine.

10 – Axītao rokē okyryry ekaroryhtao oya imepỹ Izyraeume exikety a, mame moro ekarotohto ropa tykyryry ekarōko mana oya, zupō ahtao, āty ahtao, omōpyra exiko itapyĩ taka ikyryry apoitohme.

11 Jarao rokē eraximako moro enepyyryhtao eya ekarotohme oya.

12 Tymōkomoke pyra ynororo ahtao zupō onukurākara exiko owino koko, ikyryry maro ěmehpyra exiko.

13 Kokonie pukuro ikyryry ekaroko ropa esemy a xixi ezehpyra ro ahtao, otarame moro ātyme mana eya. Mame moro sã awahtao, kure oekarōko mana, kure ehtoh rīko roropa mase Ritonōpo Kuesēkō neneryme.

14 – Erohkety tymōkomoke pyra exikety ihtomara ehtoko, ime pyra exikety. Kokoro rokē epehpyry apoineme exikety Izyraeume exikety ahtao, imehnō nono poe aepyhpyryme ahtao apatary pona,

¹⁵ mokyro epehmako moro ěmepýry ae ro aerohtamitume xixi ezehpyra ro ahtao, tymõkomoke pyra exiryke, torětyke roropa exiryke topehpyry eraximaryme. Onepehmara awahtao ohxirõko mana Ritonõpo Oesě netaryme iirypyryme oexiryke.

¹⁶ – Jũkõ onetapara ehtoko popyra ipoenõ nyrihpyry pokoino. Ipoenõ onetapara ehtoko jũkõ nyrihpyry pokoino. Ahno tuãnohsěme ro exĩko mana inyrihpyry pokoino rokene.

¹⁷ – Poetõpo tõ ewomatoko, imepỹ nono poe aehtyã roropa zae rokě oehthkõme toto poko. Pytỹpo tõ zupõ anapoipyra exiko axĩtao rokě tineru tokarose ahtao eya moro epehmatohto ropa.

¹⁸ Wenikehpyra ehtoko namotome mexiatose Ejitu po, mame typynanohse mexiatose Ritonõpo Kuesěkomo a. Morara exiryke moro tyripõko ase oya xine, ynyrihpyry omipona ehtoko.

¹⁹ – Otarame tiriiku apoiryhtao oya, sewata roropa toiro tyhkohse aexihpyry poko tuenikehse awahtao, ytopyra ropa exiko otupi pona moro apoise; inomoko moroto otupi po imepỹ nono poe aehtyã napyryme, poetõpo tõ napyryme, pytỹpo tõ napyryme, enara. Moro sã awahtao xine kure rokě oritorỹko Ritonõpo Kuesěkõ mana emero onyrirykõ poko.

²⁰ Azeitona epery apoiryhtao oya zoko poe tanukase oya ahtao, ytopyra ropa exiko azeitona tõ akoipyry apoitohme amoriry poko ro exiketomo; epery akoipyry inomoko imepỹ nono poe aehtyã napyryme, poetõpo tõ napyryme, pytỹpo tõ napyryme, enara.

²¹ Toiro rokě uwa tõ apoitoh tyritoko otupi tõ po; uwa epery akoipyry zoko poko ro inomoko imepỹ nono poe aehtyã napyryme, poetõpo tõ napyryme, pytỹpo tõ napyryme, enara.

²² Wenikehpyra ehtoko namotome mexiatose Ejitu po; mame typynanohse mexiatose Ritonõpo Kuesěkomo a. Morara exiryke morara ãko ase, ynyrihpyry omipona ehtoko.

25

¹ – Asakoro Izyraeume exiketõ atae pyra ahtao moro atae pyra ehtoh arotoko juize ěpataka apiakatohme. Toiro ekaroryhtao zae exiketyme zakorõ zae pyra ekarõko mana.

² Mame mokyro zae pyra exikety tuãnohse ahtao ipipohtoh ke, imihme mokyro tyripõko juize mana nono pona ipipohtohme mokyro juize neneryme. Mame typipohsěme exĩko mana zae pyra toehtamitu pune rokene.

³ 40me ipipohtoh onymotyěkara ehtoko popyra ehtamitume. Moro motye onypipohpyra ehtoko Izyraeume exikety ehxiroryino imehnõ neneryme.

⁴ – Pui mytary onymyhpýra ehtoko tiriiku ipikary poko itũtũmaryhtao.

Ahno pytary turui pytỹpyry maro

⁵ Tõturuse Moeze Izyraeu tomo a, ynara tykase:

– Orutua takorõ tõ maro oximõme ahtao, mame toiro orihnõko mana ipytỹpyry tumũkue pyra ahtao, mokyro nohpo niotãko ropa mana tynio ekyry maro. Aorihtyã akorony zae mana pytaryhtao turui pytỹpyry maro inio akorõme exiryke.

⁶ Mame toemũkuase ynororo ahtao imũkuru apitorymã aorihtyã mũkurume sã exĩko mana, aorihtyã esety enahpyra ehtohme Izyraeu tõ rãnao.

⁷ Yrome mokyro orutua pytary se pyra ahtao turui pytỹpyry maro nohpo ytõko mana juize ěpataka oturuse pata tuisary tõ maro. Ynara ãko mana: “Ynio akorõ torěnary se pyra mana ymaro. Toemũkuary se pyra mana turui mũkurume, Izyraeu tõ nonory po.”

⁸ Mame mokyro kohmāko pata tuisary tō mana oturutohme imaro. Yrome orēpyra ynororo ahtao, pytary se pyra tahtao ipunaka turui pytȳpyry maro,

⁹ irui pytȳpyry oehnōko eya tuisa tō neneryme, isātajā toiro oūko mana ipupuru wino, ituh āko mana ēmyty pona. Mame ynara āko mana: “Ynara tyrisēme exīko orutua a turui pytȳpyry maro emūkuara ahtao turui mūkurume Izyraeu nonory po.”

¹⁰ Moromeīpo jekyry tō ynara esehtōko mā toto: “Mokyro ekyryme mā toto isātajā touse aexihpyry,” āko.

Imehnō tyripotoh tonomo

¹¹ – Asakoro orutua kō atatapoiryhtao, mame toiro orutua pyty toehse ahtao tynio pynanohse, epekara emuru anapoisaromepyra mana tomary ke.

¹² Omu tapoise ahtao eya tomary ke, emary ihkohtoko moro tyrise eya exiryke.

¹³ – Omoxinety kuhtoh asakoro anaropyra ehtoko, toiro omoxihxo exikety enekunohtohme.

¹⁴ Atapyī tao roropa asakoro ikuhtoh onukurākara ehtoko oxisā pyra ikuh-tohme, toiro zumohxo exikety.

¹⁵ Ikuhtoh zae exiketō poko rokē ehtoko okynahxo isene oehtohkōme moro nono po, Ritonōpo Kuesēkō nekarory oya xine.

¹⁶ Morohne zae pyra rinanō imehnō enekunohtoh se pyra Ritonōpo mana ipunaka.

Amarekita tō enahkapory poko

(Exutu 17.8-14; Numeru 24.20; 1 Samueu 15.2-9)

¹⁷ – Wenikehpyra ehtoko amarekita tō nyrihpyry oya xine otūtarykohtao Ejitu poe.

¹⁸ Otato pyra toh nexiase Ritonōpo omiry poko. Totaehse awahtao xine tapotūkehse samo, tōsetapase toh nexiase tokare pyra. Jamihme pyra exiketō totapase eya xine, okomino ytoketomo.

¹⁹ Naeroro moro nono tokarose ahtao Ritonōpo Kuesēkomo a, oesarykōme oepetōkara typoremākase ahtao oya xine, emero porehme omye xine, amarekita tō enahkatoko. Toto etapatoko emero porehme imehnō wenikehtohme toto poko. Sero ynyriphopyry poko oya xine, wenikehpyra ehtoko!

26

Onekarorykō Ritonōpo a anapyrykō apoiryhtao

¹ Tōturuse Moeze Izyraeu tomo a, ynara tykase:

– Ritonōpo Kuesēkō nekarory apoīko matose oesarykōme. Imeīpo tōsesarise awahtao xine moroto

² anapyrykō apiakāko matose, toehpitose exikety ononorykō po, Ritonōpo Kuesēkō nekarory po oya xine, tyritohme ruto aka arotohme Ritonōpo nymenekahpyry pona toahmatohme.

³ Ytoko oturuse oturukety maro, erohkety moro ēmepiry ae, mame ynara kaxiko eya: “Ynara jotururu se ase seroae: tōsesarise ywy sero nono po, ipoko tōmiry totapose Ritonōpo Kuesēkomo a kytamurukomo a: ‘Sero nono ekarōko ase oya xine.’ ”

⁴ Mame ruto apoīko mokyro oturukety mana. Tyrīko mana apoto apō ēpataka, Ritonōpo Kuesēkō kyryry ēpataka.

⁵ Mame Ritonōpo ēpataka ynara āko mase: “Ytamuru arameume kynexine, tynonoke pyra exikety. Ejitu pona toytose ynororo tytapyī taōkō maro, moroto ehse katonōme sā rokene, imepỹ nono pōme exiketyme. Morotona

toytose toto ahtao tuhke pyra toh kynexine, yrome tomãse toh kynexine, tuhke toehse, ahno orẽpyra, jamihme roropa.

⁶ Yrome Ejitu põkomo a tyryhmase sexiatoše, tyrohmanohpose sexiatoše eya xine yronymyryme.

⁷ Mame tõturuse kymarokõ Ritonõpo kytamurukõ Esemy a kypynanohtokõme. Kuomirykõ totase eya, kuetuarimarykõ tonese, kyyryhmarykomo te, kyrohmanohpotopõpyrykomo.

⁸ Tyjमितunuru ke typynanohse sexiatoše, osenuruhkatoš ke kymarokõ tarose eya Ejitu poe,

⁹ sero nono kurã pona; otyro zamaro exikety inekarohpyry kuesarykõme.

¹⁰ Naeroro seromaroro ynapiihpyry zokonaka ekarõko ase Ritonõpo a ynapiopitory sero nono po, inekarohpyry ya.”

– Mame moro onekarory tyriko Ritonõpo Kuesẽkõ õpataka. Oesekumuru po oporohko moroto Ritonõpo õpataka.

¹¹ Atãkyemako Ritonõpo nekarohpyry kurã poko oya atapyĩ taõkõ maro. Otuhtoš konõto tyriko rewita tõ maro imepõ nono poe aehtyã maro moroto ehse amaro xine.

10me ahtao toiro Ritonõpo kyryryme mana

¹² – Oseoserua jeimamyry taropose ahtao anapiihpyry tõ apiakako 10me ahtao toiro ekarotohme rewita tomo a, imepõ nono poe aehtyamo a, poetõpo tomo a pytõpo tomo a roropa apatary po, tonahsẽ nae toto ehtohme.

¹³ Mame moro tyrikehse awahtao Ritonõpo Kuesẽkõ õpataka ynara kaxiko: “Ynapiihpyry zokonaka okyryryme exikety ekarono rewita tomo a, imepõ nono poe aehtyamo a, poetõpo tomo a, pytõpo tomo a roropa. Onyriphopyry omipona exiase; wenikehpyra exiase õmihpyry poko emero, ynapiihpyry zokonaka okyryryme exikety ekarory poko.

¹⁴ Moro anapyry onenahpyra exiase jemynyhmaryhtao imepõ hnamoryme, moro anapyry anaropyra exiase jarãnaka pata poe nuriame jahtao, anapyry onekaropyra exiase ynekaroryme aorihtyamo a. Õmihpyry omipona exiase, Ritonõpo Jesemy, onyriphopyry yriase emero.

¹⁵ Yna eneko oesary poe kapu ao, kure rokẽ opoetory tõ Izyraeu tyriko. Kure rokẽ sero nono tyriko, otyro zamaro exikety, onekarohpyry õmihpyry ae ro yna tamuru tomo a.”

Izyraeu Ritonõpo poetory

¹⁶ Tõturuse Moeze Izyraeu tomo a, ynara tykase:

– Seroae tõmihpyry omipona oexirykõ se Ritonõpo Kuesẽkõ mana. Naeroro inyriphopyry tõ oya xine omipona ehtoko yronymyryme, ajमितunuru ke porehme.

¹⁷ Seroae Ritonõpo mekarooatose Oesẽkõme, õmirykõ etapõko roropa matose imaro ytokehpyra oehtokõme, aomiry omipona exikehpyra oehtokõme, jũme inyriphopyry tõ oya xine ritohme, emero porehme.

¹⁸ Mame seroae tõmihpyry ae ro ynara ãko Ritonõpo Kuesẽkõmo: amarokõ ypoetoryme rokẽ matose, naeroro ynyriphopyry oya xine omipona ehtoko emero porehme.

¹⁹ Moro sã awahtao xine kure rokẽ oritorõko mana, awaro xine imehnõ tuhkãkõ ehtohme, imehnõ ahno motye imehxo oehtokõme. Mame aomihpyry ae ro ipoetory kurãme exiko matose, Oesẽkõ poetoryme rokene.

27

Ritonõpo Omiry tymerose topu pokona

¹ Morarame ynara tykase Moeze, Izyraeu tō tuisary maro, Izyraeu tomo a:
– Ynyripohpyry tō oya xine seroae omipona ehtoko.

² Tuna Joatão takuohse ahtao oya xine, tomōse awahtao xine moro nono pona, Ritonōpo Kuesēkō nekarory pona, topu tō konōto anŷtoko, kau ke zonohtoko kehko. Mame

³ senohne ynyripohpyry tō oya xine imerotoko ipokona. Nono kurā pona ytōko matose, otyro zamaro exikety pona, Ritonōpo, kytamurukō Esē nekarory oya xine tōmihpyry ae ro.

⁴ Morarame toeporehkase awahtao xine tuna Joatão mōpozakoxi, moro topu tō arotoko ypy Epau pona, ynyripohpyry seroae omipona, zonohtoko kau ke.

⁵ Moroto apoto apō tyritoko Ritonōpo Kuesēkō eahmatohme, topu risemy, isahmahpyry tō kara kurimene ke.

⁶ Topu tō imenekatoko tytororo exiketomo moro apoto apō ritohme. Mame epona onekarorykō zahkatoko tytororo te,

⁷ osepeme ehtoh roropa. Morohne onekarorykō pū ōnōko matose, atākyemāko matose moroto, Ritonōpo Oesēkō ēpataka.

⁸ Moro topu tō tonohse aexityā pokona Ritonōpo nyripohpyry imerotoko tomeseke sã emero porehme.

⁹ Mame ynara tykase Moeze, oturuketō maro, rewita tō maro Izyraeu tō netaryme:

– Izyraeu tomo, otato ehtoko jomiry etatohme oya xine. Seroae amarokō Ritonōpo Kuesēkō poetoryme toehse matose.

¹⁰ Morara exiryke aomiry omipona ehtoko, inyripohpyry tō emero ynekarory oya xine seroae.

Popyra ehtoh enehpotopo

¹¹ Moro ěmepyry ae ro ynara tykase Moeze Izyraeu tomo a:

¹² – Tuna Joatão takuohse ahtao oya xine, kure rokē tyriposēme exīko matose ypy Kerizī emory po. Moro ypy po ynara oxiekyrymākō exīko mā toto: Ximeão, Rewi, Juta, Isakaa, Joze, Pějāmī, enara.

¹³ Popyra ehtoh enehpotoh poko zuruhpyryme exīko toh mana ypy Epau poe. Moroto ynara oxiekyrymākō exīko mā toto: Rupē, Kate, Asea, Zepurō, Tã, Napatari, enara.

¹⁴ Rewita tō oturūko mā toto opore imoihmākō netaryme. Ynara āko mā toto:

¹⁵ – “Popyra ehtoh enehpoko ahno wãnohtohme, tyneponãmarykō rihpono topu ke, wewe ke, metau ke, eahmatohme tokare pyra. Oneponãmarykō eahmary se pyra Ritonōpo mana ipunaka!” Mame toto ezuhnōko imoihmākō mana: “Aõ! Amem!”

¹⁶ – “Popyra ehtoh enehpoko ahno wãnohtohme otato pyra exiketyme ahtao tumykō omiry poko, tyse maro, aomirykō omipona pyra!” Mame toto ezuhnōko imoihmākō mana: “Aõ! Amem!”

¹⁷ – “Popyra ehtoh enehpoko ahno wãnohtohme tosary etyhpyry mo-tyĕkaryhtao imepŷ nonory ematonanohtohme!” Imoihmākō ynara āko: “Aõ! Amem!”

¹⁸ – “Popyra ehtoh enehpoko ahno wãnohtohme tonurākara aroryhtao azahkuru!” Mame imoihmākō ynara ezuhnōko mā toto: “Aõ! Amem!”

¹⁹ – “Popyra ehtoh enehpoko ahno wãnohtohme imepŷ nono poe aehtyã pyno pyra ahtao, poetōpo tō te, pytŷpo tō roropa pyno pyra mokyro ahtao!” Mame mokaro ezuhnōko imoihmākō mana: “Aõ! Amem!”

²⁰ – “Popyra ehtoh enehpoko ahno wãnohtohme tumy pyty poko toehse aexihpyry, moro ehxirotōh konōto jumy a!” Mame ezuhnōko imoihmākō mana: “Aõ! Amem!”

21 – “Popyra ehtoh enehpoko ahno wānohtohme okyno poko toehse aexihpyry!” Mame ezuhnōko imoihmākō mana: “Aō! Amem!”

22 – “Popyra ehtoh enehpoko ahno wānohtohme toryxiry poko toehse aexihpyry, jē ēxiryne ahtao, jū ēxiryne ahtao!” Mame ezuhnōko imoihmākō mana: “Aō! Amem!”

23 – “Popyra ehtoh enehpoko ahno wānohtohme typyty ē poko toehse aexihpyry!” Mame ezuhnōko imoihmākō mana: “Aō! Amem!”

24 – “Popyra ehtoh enehpoko ahno wānohtohme imepỹ Izyraeume exikety etapahpono tokare pyra!” Mame ezuhnōko imoihmākō mana: “Aō! Amem!”

25 – “Popyra ehtoh enehpoko ahno wānohtohme tineru tapoise ahtao eya imepỹ zae exikety etapatohme!” Mame ezuhnōko imoihmākō mana: “Aō! Amem!”

26 – “Popyra ehtoh enehpoko ahno wānohtohme senohne, Ritonōpo nyripohpyry tō omipona pyra toehse aexihpyry!” Mame ezuhnōko imoihmākō mana: “Aō! Amem!”

28

*Ritonōpo omiry omipona ahtao, kure rokē exīko
(Rewitiku 26.3-13; Teuteronomiu 7.12-24)*

¹ Tōturuse Moeze Izyraeu tomo a, ynara tykase:

– Tomeseke awahtao xine Ritonōpo Kuesēkō omiry omipona oehtohkōme, inyripohpyry tō ynekarohpyry oya xine seroae anamonohpyra awahtao xine moro omipona oexirykō poko, imehnō ahno motye jamihme oritorỹko Ritonōpo mana, orēpyrahxo oehtohkōme sero nono po.

² Ritonōpo Oesēkō omiry omipona ehtoko, mame kure rokē oritorỹko mana:

³ – Kure oritorỹko Ritonōpo mana oesarykō po, otupikō po roropa.

⁴ – Kure oritorỹko mana tuhke opoenōkō ekarōko oya xine mana, itamurume tonahsamo, tuhke okyno tomo, pui tomo, kaneru tō roropa.

⁵ – Kure oritorỹko mana, itamurume tonahsē apoīko matose, tiriiku, sewata, imepỹ tonahsā roropa, itamurume.

⁶ – Kure oritorỹko mana emero poko oerokuruhtao.

⁷ – Oepetōkara toehse ahtao etonase amaro xine, toto enahkapōko Ritonōpo Kuesēkō mana onenerykōme. Oximōme osetapase oehnōko mā toto atakenaka samo. Yrome sapararahme epāko mā toto, otupīko rokē rahkene.

⁸ – Kure oritorỹko Ritonōpo Kuesēkō mana emero poko oerokurukohtao, tiriiku itamurume ekarōko oya xine mana, pehme anapyrykō ke atapyīkō ehtohme. Kure oritorỹko mana moro nono po, inekarory oya xine.

⁹ – Ritonōpo Kuesēkō omihpyry omipona awahtao xine, inyripohpyry tō omipona awahtao xine, typoetory tōme, tynymenekahpyryme oritorỹko mana tōmihpyry ae ro, tynetapohpyry ae ro oya xine.

¹⁰ Ritonōpo poetoryme oehtohkō waro exīko imehnō ahno tō emero sero nono po ouno xine exīko roropa mā toto.

¹¹ Tuhke opoenōkō ekarōko oya xine mana, tuhke okyno tō roropa, itamurume anapyrykō roropa moro nono po inekarory po oya xine tōmihpyry ae ro tynetapohpyry ae ro kytamurukomo a.

¹² Konopo enehpōko Ritonōpo mana kapu ae konopo oehtoh toehse ahtao, kure oerohthō rīko mana emero poko oerokurukohtao. Tuhkākomo a tineru ekarōko matose axītao rokene. Yrome imehnō wino axītao rokē tineru anapoipyra exīko matose.

¹³ Ritonõpo Kuesëkõ nyripohpyry omipona anamonohpyra awahtao xine ynekarohpyry oya xine seroae tuisamehxo oritorÿko Ritonõpo mana ahno tõ rãnao poetome pyra; orëpyra exïko roropa matose namotome pyra.

¹⁴ Ritonõpo nyripohpyry tõ ynekarohpyry oya xine seroae omipona exikehpyra ehtoko, mokarohne onurumekara ehtoko, jüme imehnõ neponãmarykõ oneahmara ehtoko toto poko pyra ehtoko ipunaka.

*Ritonõpo omiry omipona pyra exiketõ wãnohtopo
(Rewitiku 26.14-46)*

¹⁵ – Yrome tomeseke pyra awahtao xine Ritonõpo Kuesëkõ omipona oehthokõ poko, inyripohpyry tõ omipona pyra awahtao xine ynekarohpyry oya xine seroae, awãnohtorÿko mana ynara popyra ehtoh ke:

¹⁶ – Popyra ehtoh enehpõko oya xine mana apatarykõ po otupi tõ po roropa.

¹⁷ – Popyra ehtoh enehporyke pitiko rokë anapyrykõ apoïko matose, tiriiku, sewata, tyorõ anapyrykõ roropa.

¹⁸ – Popyra ehtoh enehporyke oya xine tuhke pyra emükuãko matose, pitiko anapyrykõ apoïko matose, tuhke pyra pui tomo kaneru tõ roropa enurüko mã toto oeky tomo.

¹⁹ – Popyra ehtoh enehpõko oya xine mana emero poko oerokurukohtao.

²⁰ – Oorypyrykõ poko awahtao xine Ritonõpo rumekaryhtao roropa popyra ehtoh enehpõko oya xine mana, otupïko matose, etuarimãko roropa emero poko awahtao xine oenahkatoh pona.

²¹ Awãnohtorÿko Ritonõpo mana tyrohsë ke, imepÿ tyrohsë ke ropa amarokõ enahkatoh pona moro nono po, seromaroro morotona ytõko matose moro nono apoise oesarykõme.

²² Awãnohtorÿko mana tyrohsë konõto ke, tyrohsë ãtahporohpyry ke, oxirohtoh ke; tonorë konõto ke, tyryrykane axitunety ke otyro tõ enahkatohme. Morohne exikehpyra exïko mana oorihthokõ ponãmero.

²³ Konopo oehpyra exïko mana, nono tÿpore exïko kurimene samo.

²⁴ Konopo esahpokoxi putoputoh katoh enehpõko Ritonõpo Kuesëkõ mana, isawany roropa moro nono pona, oenahkatohkõ pona.

²⁵ Oporemãkapõko Ritonõpo mana oepetõkara a. Ytõko matose oximõme etonatohme atakenaka samo. Yrome sapararahme epãko matose. Imehnõ nono põkõ emero oserehnõko mã toto Ritonõpo nyryry opoko xine eneryke tyya xine.

²⁶ Orihnõko matose, oekepyrykõ enahnõko torõ tõ mana onokyro tõ roropa, mokaro onerehpyra exïko imehnõ mana.

²⁷ Awãnohtorÿko Ritonõpo mana zaozao toh ke Ejitu põkõ ritopõpyry samo eya: orekyimo te, muretaimo te, kirikirikaneimo ekurãkara exiketõ ke.

²⁸ Awãnohtorÿko roropa Ritonõpo mana, rowo ke, enukehtoh ke, watawataimo ke.

²⁹ Tãxiahtao xiaxiake ytoytõko matose tonurãkara samo, oemary ke oesemary zupïko matose. Orënõko matose emero poko oerokurukohtao, oryhmatorÿko imehnõ mana, omõkomory kurã arõko imehnõ mana, typynanohneke pyra exïko matose.

³⁰ – Nohpo oryximã menekãko mase ipytatohme imaro, yrome imepÿ ipoko exïko; tapyi amõko mase, yrome omõpyra atapyi taka ekurehnõko mase; uwa zoko tõ arykãko mase repe, yrome uwa epery anapoipyra ekurehnõko mase.

³¹ Oeky tõ etapary enëko mase repe, yrome ipü onõpyra ekurehnõko mase. Oeky tõ jumëtu tõ arory imehnomo a enëko mase, jüme toto onenehpyra ropa

exīko mā toto. Oeky tō kaneru tō tarosēme exīko mā toto oepetōkara a, yrome ākorehmane pyra exīko mana.

³² — Onenerykōme omūkuru tō oēxiry tō maro tokarosēme exīko imehnō nono pōkomo a toto namotome. Kokoro rokē mokaro oepyry ropa eraximāko matose repe omuhpe, yrome toto onenehposaromepyra ropa exīko matose.

³³ Anarykahpyrykō poko toiparo rokē sã aerokuhpyryme exīko matose, imepỹ nono pōkō napoiryme exīko mana emero porehme, oxinamara exīko mana. Kokoro rokē oryh māko mā toto, orohmanohpōko roropa mā toto,

³⁴ rowohpe exīko matose oryhmarykōke.

³⁵ Awānohtorỹko Ritonōpo mana zaozao toh tonō ke, ekurākapỹme exīko mana āxiry tō poko, opuhpyry poe opupuru tō pona orukoimo hpe exīko matose.

³⁶ — Aarotorỹko Ritonōpo mana otuisarykō maro, onymenekahpyrykomo imepỹ nono pona, zuaro pyra oehtohkō pona, moro waro pyra atamurukō roropa kynexine. Moroto oneponāmarykō eahmāko matose, wewe risamo, topu risamo, enara.

³⁷ Morotona tarose awahtao xine, moro nono pōkō oserehnōko mā toto zuaro toehse toto ahtao Ritonōpo nyrihpyry poko oya xine. Okerekerematorỹko mā toto oeunohtorỹko roropa mā toto.

³⁸ — Otyro puhturu arykāko matose itamurume repe. Pitiko rokē apoīko matose enahkaryke emero taparara tomo a.

³⁹ Uwa zoko tō arykāko matose, toto kurākary poko erohnōko matose, yrome uwa epery anapoipyra ekurehnōko matose, eukuru jehnahpyry onēpyra ekurehnōko roropa matose otyro enahkaryke oruko tomo a.

⁴⁰ Ononory po porehme oriwera tō tuhke nae exīko yrome azeite pyra exīko matose atahpatohme, epery epukaryke exipyra ro ahtao.

⁴¹ Emūkuāko matose omūkuru tomo oēxiry tō maro, yrome toto arōko imehnō nono pōkō mana typoetorykōme.

⁴² Ononorykō po otyro tō emero, wewe tōkehko maro, taparara tō nahkaryme exīko mana.

⁴³ — Imepỹ nono poe aehtyã osesaritohme ononorykō po orēpyrahxo exīko mā toto, amarokō jamihme hkopyra exīko matose.

⁴⁴ Axītao rokē tytinerūkō ekarōko mā toto oya xine, yrome otinerūkō axītao rokē anapoipyra exīko mā toto; tuisamehxo exīko mā toto, imehnō poetoryme exīko matose.

Moeze oturutopōpyry asakoromã etyhpyry

⁴⁵ Tōturuse Moeze Izyraeu tomo a, ynara tykase:

— Morohne popyra ehtoh emero oehnōko oya xine mana, orumekara exīko roropa mā kehko oenahkatohkō pona ipunaka, Ritonōpo Kuesēkō omihpyry poko otato pyra oexirykōke, inyripohpyry tō omipona pyra toehse oexirykōke roropa.

⁴⁶ Morohne popyra ehtoh eneryke imehnomo a enetupuhnōko mā toto awānohtopōpyrykō Ritonōpo a, opoenō maro, apakomotyã maro.

⁴⁷ Kurākō emero ekarōko oya xine Ritonōpo mana; yrome aomiry omipona pyra awahtao xine, oneahmara roropa awahtao xine atākyemaryme, “Kure mase,” karyke roropa,

⁴⁸ oepetōkara namotome exīko matose, Ritonōpo nenehporo oya xine oporemākatohme. Omise exīko matose, tuna se zehnāko matose, tupoke pyra exīko matose, emero se exīko matose. Yronomyryme orohmanohpōko Ritonōpo mana oenahkarykō pona.

49 – Moino, sero nono etyhpyry poe ahno enehpōko Ritonōpo mana eto-natohme amaro xine, imepỹ nono pōkomo, imepỹ omiry ae oturuketomo, moro omi waro pyra matose ipunaka. Axĩ oporemākapose oehnōko mǎ toto, pianoimo samo.

50 Ahno ryhmaneme mǎ toto, kure tamuhpomākō onyripyra mǎ toto, poetome exiketō roropa pyno pyra mǎ toto.

51 Oeky tō, pui tōkehko ònōko mǎ toto emero porehme, anapyrykō roropa enahnōko mǎ toto, omise oehtohkōke oriñnōko matose. Tiriiku tōkehko onynomopyra exĩko mǎ toto, eukuru jehnahpyry, azeite roropa, pui poenomo kaneru poenō roropa onynomopyra exĩko mǎ toto.

52 Apatarykō emero Ritonōpo nekarory oya xine apurũko mǎ toto, apuru tō, topu tō risē, kaehxo exiketō, jamihme exiketō roropa, epukāko mǎ kehko, oewomatohkōme tonetupuhse oya xine repe.

53 Apatarykō apururu popyra exĩko mana ipunaka. Moro pata pōkō typynanohneke pyra exĩko mǎ toto, omise toexirykōke typoenōkō ònōko mǎ toto, Ritonōpo nekarotyā eya xine.

54-55 Mame popyrahxo exĩko mana, tonahsē pyra exĩko ipunaka. Orutua tamorepase exikety, tuisa ekyryme roropa omise toehse ahtao typoenō pũ ònōko mana, mame popyra toexiryke tumũkuru pũ anapiakara roropa mana takorō tō zohme, typyty zohme, tumũkuru tō zohme, enara.

56-57 Nohpo tamorepase exikety, tuisa ekyryme, tytineruke exikety, pupu po ytopitopyra exikety tytapyĩ tae tutūtase ahtao, omisehxo toehse ahtao tumũkuru enurusenā ònōko mana tokare pyra zuramihpyry roropa. Popyra toexiryke ipunaka tumũkuru pũ anapiakara mana zokonaka pitiko ekarotohme tynio zohme, typoenō zohme roropa.

58 – Ritonōpo omihpyry emero omipona pyra awahtao xine, inymeropohpyry sero pape pokona, kure rokē Ritonōpo Kuesēkō esety onyripyra awahtao xine, mokyro esety pokoino enaromỹke exĩko sero nono pōkō mana,

59 awānohtorỹko mana, apakomotyā maro popyra ehtoh ke, tyrohsē ke xihpyry, okynahxo kure pyra ehtoh ke, enara.

60 Awānohtorỹko mana kure pyra ehtoh ke, Ejitu pōkō wānohtopōpyry samo, tyrohsē onukurākasaromepyra exiketomo, morohne poko enaromỹke matose.

61 Imehnō tyrohsē enehpōko roropa Ritonōpo mana, popyra ehtoh roropa, onymeropyra exiketomo sero Ritonōpo nyripohpyry pape ao oenahkapotohme.

62 Amarokomo, tuhkākōme mexiatose xirikuato tō samo kapu poko, tuhke pyra exĩko matose Ritonōpo Kuesēkō nyripohpyry tō omipona pyra toehse oexirykōke.

63 Morarame tǎkye Ritonōpo ehtopōpyry sǎ kure orirykō poko, tuhke oemākaporykō poko roropa, moro saaro atǎkyemāko mana awānopyrykō poko, oenahkarykō poko roropa. Tousēme exĩko ropa matose, moro nono poe, epona ytōko matose apoitohme oesarykōme.

64 – Imeimehnō nono pona sapararahme aaropōko Ritonōpo mana nono etyhpyry poe imepỹ etyhpyry pona. Moroto oneponāmarykō eahmāko matose wewe risemy, topu risē roropa, mokarohne waro exipitopyra mexiatose, toto waro pyra atamurukō nexiase roropa.

65 Mame moro nono tō po awahtao xine osepeme nymyry pyra exĩko matose, torētyke exikehpyra exĩko matose, etuarimāko matose, typynanohneke pyra exĩko matose, enaromỹke exĩko roropa matose.

66 Oenahkary se imehnō exikehpyra exĩko; mokaro zuno exikehpyra exĩko matose saereme ahtao, koko roropa, oewomasaromepyra exĩko matose.

⁶⁷ Enaromÿke exikehpyra oexirykõke, popyra ehtoh xihpyry tonese exiryke oya xine. Ëmepyrhtaot ikohmamyry sehxo exïko matose; mame kohmãsasaka ahtao Ëmepyrhtaot sehxo exïko matose.

⁶⁸ Wapu tõi ae Ejitu pona aaropotorÿko Ritonõpo mana, ynara tykase ahtao ro opoko xine: “Jũme ytopyra ropa mã toto morotona.” Moroto õsekarorykõ se exïko matose tineru poko, orutua komo, nohpo tõi roropa imehnõ namotome, oepetõkara Ejitu põkõ namotome. Yrome oepekatry se pyra exïko mã toto emero.

Moeze nekarohpyry oseruaono

29

29.1–30.20

Tõmiry etapory Ritonõpo a Izyraeu tomo a

¹ Morarame tõturuse Ritonõpo Moeze a, tõmiry etapotohme Izyraeu tomo a, Moape nonory po toto ahtao, wenikehpyra toto ehtohme aomihpyry poko, inetapohpyry poko ypy Xinai po.

² Izyraeu tõi emero tanonohpose oximõme Moeze a. Mame ynara tykase ynororo eya xine:

– Ejitu po awahtao xine, Ritonõpo nyrihpyry meneatose tuisa poko, tuisa akorehmananõ maro, Ejitu põkõ poko roropa emero.

³ Popyra ehtoh tonõ meneatose, Ritonõpo nyrihpyry tyjमितunuru ke, inyrihpyry tõi roropa osenuruhkatohme.

⁴ Yrome seroae ro Ritonõpo poe onenetupuhpyra ro matose emero inyrihpyry onenerykõme.

⁵ 40me jeimamyry pune aaroatose ona tonorẽ poro. Moro 40me jeimamyry ae oupõkõ osenahkara nexiase, asãtajã tõi enahpyra roropa nexiase.

⁶ Wyi pyra mexiatose enahtohme, eukuru jehnahpyry pyra mexiatose õkurukõme. Yrome emero ise oehtohkõ tokarose Ritonõpo a oya xine zuaro oehtohkõme, Ritonõpome mã ynororo, Kuesõkomo.

⁷ Toeporehkase kuahtao xine tarona Moape nonory pona, Seõ, Hexipõ tuisary tutõtase tysoutatu tõi maro, Oke, Pasã tuisary roropa tutõtase tysoutatu tõi maro etonatohme kymaro xine. Mokaro typoremãkase kyya xine.

⁸ Inonorykõ tapoise kyya xine ekarotohme Rupẽ tomo a, Kate tomo a, zokonaka Manase tomo a, enara.

⁹ Naeroro Ritonõpo omiry, inetapohpyry oya xine omipona ehtoko emero, kure rokẽ oripotohkõme Ritonõpo a, emero onyrirykõ poko.

¹⁰ – Seroae taro matose emero, Ritonõpo Kuesõkõ õpataka: otuisary tomo, tamuximãkomo, kowenume erohketomo, orutua komo emero,

¹¹ poeto tomo, nohpo tomo, imepÿ nono poe aehtyamo tarona ehse, apotopokõ akohnanõ maro tuna puimananõ maro.

¹² Taro matose õmirykõ etapotohme Ritonõpo omihpyry etatohme oya xine, aomiry omipona oehtohkõme,

¹³ ipoetoryme oehtohkõme inymenekatyamo, Oesõkõme Ritonõpo ehtohme tõmihpyry ae ro oya xine, tõmihpyry ae ro Aparão a, Izake a, Jako a roropa.

¹⁴ Amarokomo a rokẽ pyra tõmiry etapõko Ritonõpo mana ipoetoryme oehtohkõme, aomihpyry omipona roropa oehtohkõme,

¹⁵ tõmiry etapõko Ritonõpo Kuesõkõ mana opoeno a, apakomotyamo a roropa enurupyra ro exiketomo a.

¹⁶ – Wenikehpyra matose Ejitu po kuehtopõpyrykõ poko, imehnõ nono tõi poko roropa, takuohse ahtao kyya xine.

¹⁷ Mokaro neponāmarykō xihpyry meneatose toahmase aexityā moro nono pōkomo a: wewe risemy, topu risē roropa, parata te, uuru risē roropa.

¹⁸ Tomeseke ehtoko amarokō poko, Ritonōpo onurumekara oehtohkōme emero, orutua komo, nohpo tomo, atapyī tao exiketomo, oekyry tō roropa emero Ritonōpo Kuesēkō onurumekara oehtohkōme imehnō neponāmarykō eahmatohme. Tomeseke ehtoko Ritonōpo rumekapone pyra amaro xine Kuesēkō oneahmara oehtohkōme.

¹⁹ Tomeseke ehtoko sero omi etaryhtao oya xine ynara kara oehtohkōme okurohtao xine: “Kure rokē exīko ywy, ypenetatoh poko jahtao, Ritonōpo nyripohpyry omipona pyra.” Moro sã awahtao xine popyra ehtoh enehpōko mokyro mana, kurākō enahkatohme popyra exiketō maro.

²⁰ Mokyro rypyry onykorokara Ritonōpo Kuesēkō exīko mana moro riryhtao eya. Mokyro wānohnōko yronymyryme moro popyra ehtoh ke, tymerose aexityā sero pape poko, mame mokyro poko wenikehnōko imehnō mana porehme.

²¹ Mokyro apiakāko Ritonōpo mana Izyraeu tō oxiekyrymākō winoino, mame mokyro wānohnōko mana tōmihpyry etapopotōpyry ae ro, tymerose exikety Ritonōpo Nyripohpyry papē pokona.

²² – Imēīpo moro popyra ehtoh, emero tyrohsē enehpōpyry Ritonōpo a opona xine enēko apakomotyā mana, imehnō nono poe aehtyā roropa tarona.

²³ Ononory ona tonorē sã exīko mana tyōtose ēxofere ke sautu maro. Tupito tō anarykara, otyro anapoipyra exīko matose, ātaryka ahtara roropa moroto. Ononory pata tō Sotoma sã exīko mana Komora maro, Atama roropa Zepōī maro, tonahkase aexityamo Ritonōpo a toto zehno toehse ahtao.

²⁴ Mame imeīpo imehnō nono pōkō ekaropōko mã toto. Ynara āko: “Oty katohme morohne tyrise Ritonōpo a moro nono pōkomo a? Oty katohme toto zehno toehse ynororo yronymyryme?”

²⁵ Mame mokaro ezuhnōko mã toto: “Moro tyrise Ritonōpo a tōmihpyry tamonohse eya xine exiryke, inetapohpyry eya xine, tonehse toto ahtao eya Ejitu poe.

²⁶ Tosekumuru po typorohse toh nexiase imepỹ tyneponāmarykō ěpataka, toto eahmaryme, toto onypynanohpyra aexityamo, oneponāmarykō onekaropyra aexityā typoetory tomo a eahmatohme.

²⁷ Tohne toehse Ritonōpo yronymyryme typoetory tō zehno. Morara exiryke toto wānohtohme inonory pona popyra ehtoh tonehpose eya, emero tynmeropohpyry ae ro sero pape pokona.

²⁸ Tohne toehse ynororo yronymyryme. Naeroro toto zehno toexiryke toto touse eya tynonorykō poe, toto aropotohme sapararahme, imepỹ nono pona. Moroto mã toto seromaroro.”

²⁹ – Imepỹ tuaro ehtoh waro pyra sytatose, tokare pyra aexityā Ritonōpo Kuesēkomo a. Yrome sero inekarohpyryme mana kyya xine, aomihpyry inyripohpyry kyya xine, kypoenōkomo a, kypakomotyākomo a roropa, jūme mana aomiry omipona exikehpyra kuehtohkōme.

30

Imēīpo kure ehtoh enehpory

¹ Tōturuse Moeze Izyraeu tomo a, ynara tykase:

– Imenekatoh ekaroase oya xine: kure ehtoh enehpory poko Ritonōpo a, popyra ehtoh enehpory poko eya. Mame morohne emero toehse ahtao oya xine, sapararahme taropose awahtao xine Ritonōpo Kuesēkomo a imeimehnō

nonory pona, wenikehpyra exīko matose moro imenekatoh ynekarohpyry poko.

² Oeramarykō ropa ahtao Ritonōpo Oesēkomo a, aomiry omipona oehtohkōme, ynyriphopyry tō oya xine seroae, amarokomo opoenō maro, yronymyryme ajamitunuru ke,

³ opynanohtorỹko ropa Ritonōpo Oesēkō mana. Oximōme oenehtorỹko mana moro nono tō poe, sapararahme taropose morotona eya oexirykōke.

⁴ Mya taropose awahtao xine sero nono etyhpyry pona, oximōme oritorỹko Ritonōpo Kuesēkō mana oenehtohkōme ropa

⁵ atamurukō nonohpyry pona ropa. Oesarykōme exīko ropa mana, kure rokē oritorỹko Ritonōpo mana kure atamurukō nyrihpyry motye eya.

⁶ Aomiry omipona se oehtohkō ekarōko Ritonōpo mana oya xine opoenomo a roropa, ipyno oehtohkōme yronymyryme, ajamitunuru ke, ononorykō po exikehpyra oehtohkōme.

⁷ Moro popyra ehtoh ke oepetōkara wānohnōko Ritonōpo Oesēkō mana, ose pyra xine exiketō emero orohmanohpōko,

⁸ mame aomiry omipona exīko ropa matose, inyriphopyry tō roropa, ynekarohpyry oya xine seroae.

⁹ Mame kure rokē oritorỹko Ritonōpo mana emero poko oerokurukohtao, opoenō tuhke ekarōko oya xine mana, tuhke okyno tō ekarōko roropa mana, anapyrykō itamurume apoīko roropa matose. Tākye exīko mana kure orirykō poko, kure atamurukō ritopōpyry samo eya.

¹⁰ Moro tyrīko mana Ritonōpo Kuesēkō omiry omipona awahtao xine, inyriphopyry tō omipona roropa awahtao xine, tymerose aexihpyry sero pape pokona, Ritonōpo nyriphopyry pokona, oepyrykō se ropa awahtao xine eya ipyno oehtohkōke yronymyryme, ajamitunurukō ke, enara.

¹¹ – Ynyriphopyry tō oya xine seroae tupime pyra mā kehko enetupuh-tohme, tupime pyra roropa mā kehko tyritohme.

¹² Kakoxi pyra mana kapu ao, naeroro ekaropory se pyra matose: “Onoky onuhnōko nae kapu aka inyriphopyry tō enehtohme, etatohme kyaa xine, aomipona kuehtohkōme?”

¹³ Tuna konōto mōpoe pyra roropa mā kehko, ekaropotohme imehnomo a: “Onoky tuna konōto akuohnōko nae aomiry enehtohme kyaa xine etatohme, aomipona kuehtohkōme?”

¹⁴ Arypyra, taro inyriphopyry mana amaro xine; okurohtao xine mā kehko, ekarory waro roropa matose. Morara exiryke aomipona se rokē matose.

Isene ehtopo, orihtopo

¹⁵ – Seroae imenekatoh ekarōko ase oya xine: kure ehtopo, popyra ehtopo te, isene ehtopo, aorihtoh roropa.

¹⁶ Ritonōpo Kuesēkō nyriphopyry tō omipona awahtao xine, ynekarohpyry oya xine seroae, ipyno awahtao xine, aomiry omipona roropa awahtao xine, inyriphopyry tō omipona awahtao xine isene exīko matose okynahxo moro nono, inekarory po, oesarykōme. Mame kure rokē oritorỹko Ritonōpo mana, tuhke opoenōkō ekarōko oya xine mana.

¹⁷⁻¹⁸ Yrome ynara āko ase oya xine seroae: Ritonōpo rumekaryhtao oya xine, aomiry omipona se pyra awahtao xine, imehnō oneponāmarykō eahmaryhtao oya xine, moro toehse ahtao tonahkasēme exīko matose. Okynā pyra exīko matose moro nono po, Ritonōpo nekarory oya xine oesarykōme tuna Joatāo mōpozakoxi.

¹⁹ Seroae kapu kohmãko ase onenerykõme, nono roropa. Imenekatoh ekarõko ase oya xine: isene ehtopo, orihtopo te, kure ehtopo, popyra ehtopo. Isene oehtohkõ imenekatoko okynahxo isene oehtohkõme, opoenõ maro, apakomotyã maro.

²⁰ Ritonõpo Kuesëkõ pyno ehtoko, inyripohpyry omipona ehtoko, oximaro ehtoko Ritonõpo maro. Moro sã awahtao xine isene exikehpyra exïko matose, tuhke jeimamyry aröpõko matose moro nono po, moro nono ekarory poko tõmiry totapose Ritonõpo a kytamurukomo a: Aparão a, Izake a, Jako a, enara.

31

Moeze myakãme Jozue ehtopõpyry

¹ Tõturuse Moeze Izyraeu tomo a, ynara tykase:

² — 120me jeimamyry nae ase, otuisarykõme erohsaromepyra ase toehse. Ynara tykase roropa Ritonõpo ya: “Ytopyra mase Izyraeu tõ maro tuna Joatão akuohse.”

³ Osemazuhme ytõko Ritonõpo Kuesëkõ mana moro nono põkõ enahkase inonorykõ apoitohme oya xine oesarykõme. Mame Ritonõpo omiry omi poe Jozue aarotorỹko mana otuisarykõme.

⁴ Mokaro ahno enahkapõko Ritonõpo mana Seõ tõ enahkatopõpyry samo, Oke tõ maro, amoreu tõ tuisary tomo, inonorykõ maro.

⁵ Mokaro ahno tõ ekarõko Ritonõpo mana oya xine, mame toto rïko matose ynyripohpyry oya xine omipona ipunaka.

⁶ Orëpyra ehtoko; oserehpyra ehtoko, mokaro zuno pyra roropa ehtoko Ritonõpo Kuesëkõ amaro xine exiryke. Ytopyra exïko mana owinoino xine, orumekara xine exïko roropa mana.

⁷ Morarame Jozue tykohmase Moeze a, imoihmãkõ neneryme ynara tykase ynororo eya:

— Orëpyra exiko; Izyraeu tõ arõko mase moro nono poremãkase, ekarory poko tõmiry totapose Ritonõpo a kytamurukomo a.

⁸ Ritonõpo osemazuhme ytõko mana; amaro exïko ynororo mana. Ytopyra mana owinoino, orumekara exïko mana. Naeroro oserehpyra exiko, enaromyra exiko.

Ritonõpo nyripohpyry sekeremary poko

⁹ Ritonõpo nyripohpyry tymerose Moeze a, mame tynymerohpyry tokarose eya ahno tuisary tomo a, oturuketomo a roropa, rewita tomo a, Ritonõpo omihpyry ã aronanomo a.

¹⁰ Mame ynara tyripose Moeze a eya xine:

— Emero 7me, 7me jeimamyry taropose ahtao, jeimamyry tymenekase exikety tynepehmake exiketõ korokatohme, sero Ritonõpo nyripohpyry isekerematoko, Oseahmatoh Tapyi Pisarara poko ahtao.

¹¹ Isekerematoko Izyraeu tõ netaryme oximõme toto oepyrhytao Ritonõpo eahmatohme inymenekahpyry po.

¹² Oximõme ahno enehpoko emero — orutua komo, nohpo tomo, poetohti, imehnõ nono poe aehtyamo apatarykõ pona ehse — isekeremary etatohme eya xine, Ritonõpo omiry waro toto ehtohme, Ritonõpo Kuesëkõ enetupuh-tohme, inyripohpyry omipona toto ehtohme, anamonohpyra toto ehtohme.

¹³ Morarame apakomotyãkõ Ritonõpo nyripohpyry waro pyra ro exiketõ isekeremary etãko roropa mã toto, Ritonõpo Kuesëkõ zuno ehtoh waro exïko mã toto jũme moro nono po toto ahtao, tuna Joatão mõpozakoxi, oesarykõme moro nono toehse ahtao.

Ritonõpo nyripohpyry Moeze a Jozue maro

¹⁴ Mame ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– Okynã pyra orihnõko mase. Jozue ikohmako oximaro oytotohme Ytapyĩ Kurã taka. Moroto ynyripohpyry ekarõko ase Jozue a.

Mame toytose Moeze Jozue maro

¹⁵ Ritonõpo Tapyĩ Kurã taka. Moro tao tõsenepose Ritonõpo akuru xikihme exikety htao Tapyĩ omõtoh pũto.

¹⁶ Ynara tykase Ritonõpo Moeze a:

– Okynã pyra orihnõko mase, moromeĩpo moxiã eramãko ropa mã toto; imehnõ neponãmarykõ eahmãko mã toto moro nono põkõ kyryry.

¹⁷ Moro toehse ahtao tohne exĩko ase toto poko, toto rumekãko ase; mame toto anakorehmara jexiryke tonahkasẽme exĩko mã toto. Popyra ehtoh tuhke oehnõko eya xine, itamurume etuarimãko mã toto, naeroro ynara ãko mã toto: “Etuarimãko sytatose sero samo kymaro xine pyra Ritonõpo exiryke.”

¹⁸ Morarame moro toehse ahtao mokaro rumekãko ase rahkene, zae pyra ehtoh tuhke tyrise eya xine exiryke, imehnõ neponãmarykõ toahmase roropa eya xine.

¹⁹ – Seromaroro sero eremiatoh imeroko, Izyraeu tõ amorepatohme. Moro eremiary waro toto tyripoko, zae ehtoh waro toto ehtohme zae pyra toehse toto ahtao.

²⁰ Ypoetory tõ arõko ase moro nono kurã pona, otyro zamaro exikety pona jomihpyry etapotopõpyry ae ro itamurukomo a. Moroto ise toto ehtoh emero nae exĩko mã toto, tymõkomoke exĩko roropa mã toto. Mame jurumekãko mã toto, imehnõ neponãmarykõ eahmãko mã toto, tõmihpyrykõ amonohnõko mã toto, jomihpyry omipona pyra.

²¹ Morara exiryke tuãnohsẽme exĩko mã toto ya, popyra ehtoh toehse ahtao toto pona, mame sero eremiatoh ke eremiãko ro mã toto, enetupuhpotohme, zae pyra toto ehtopõpyry poko. Seromaroro toto anaropyra ro jahtao moro nono ynekarory pona ynetapohpyry ae ro, toto osenetupuhtoh ritohme moro nono po zuaro ase.

²² Mame moro ãmepyry ae ro moro eremiatoh tymerose Moeze a. Mame Izyraeu tomo a moro eremiatoh ke tamorepase eya.

²³ Mame tõturuse Ritonõpo Jozue a, Num mükuru a, ynara tykase:

– Orẽpyra exiko, imehnõ zuno pyra. Ypoetory, Izyraeu tõ arõko mase moro nono pona, ynekarory oya xine poremãkapose, mame amaro xine exĩko ase.

Ritonõpo nyripohpyry tymerose

²⁴ Mame tomeseke sã Ritonõpo omiry tymerose Moeze a pape pokona esety Ritonõpo Nyripohpyry.

²⁵ Tõtyhkase ahtao moro pape tokarose eya rewita tomo a, Ritonõpo omihpyry ã aronanomo a. Ynara tykase Moeze eya xine:

²⁶ – Sero pape, Ritonõpo Nyripohpyry tyritoko Ritonõpo Kuesẽkõ omihpyry ã maro enetupuhpotohme zae pyra oehtohkõ poko.

²⁷ Mokaro waro ase, tuamekaro exiketõ sã mã toto, aomipona pyra. Ritonõpo omipona pyra toehse toh nexiase isene ro jahtao, moro motye aomipona pyra exĩko mã toto toorihse jahtao!

²⁸ Tuisa tõ enehpoko xiaro ya tamuximãkõ maro jomiry etatohme senohne poko emero. Kapu kohmãko ase nono maro enetupuhpotohme zae pyra toto ehtoh poko.

²⁹ Zuaro ase, toorihse jahtao iirypyryme exĩko mã toto, ynyripohpyry tõ omipona pyra exĩko mã toto. Mame imeĩpo tuãnohsẽme exĩko mã toto. Iirypyrykõ pokoino tohne exĩko Ritonõpo mana toto poko.

Moeze eremiatopo

³⁰ Morarame imoihmākō neneryme tynymerohpyry eremiatoh tokarose Moeze a, opore, Izyraeu tō netaryme, apitory poe etyhpyry pona.

32

¹ Etatoko ke, kapu, nono roropa;
otato ehtoko jotururu poko.

² Āmoreparykō ya omipona ehtoko;
konopo oepyyry sã exīko mana otyro pona,
axitaku sã exīko mana onahpoty poko.

³ Ritonōpo eahmāko ase,
esity imehxo mana.
Ipoetory tō oturūko mǎ toto
imehxo Ritonōpo ehtoh poko.

⁴ Oewomanekōme Ritonōpo mana;
kure kuhse inyrihpyry mana,
zae rokē rahkene.
Anamonohpyra mana,
azahkuru pyra roropa mana ipunaka.

⁵ Yrome ipoetory tō tyyrypyrykō poko toehse toh nexiase.
Aerypymahpyryme toehse toh nexiase,
aomiry omipona pyra.

Naeroro ipoenō sã pyra mǎ toto,
ahno popyra tyyrypyhpyke exiketomo.

⁶ Ahno putupyra exiketomo,
tuaro pyra roropa exiketomo,
moro sã Ritonōpo Oesēkō riry se hmatou?
Omykōme mana, Orihpōkōme mana
ahnome imoihme oehtohkōme.

⁷ Osenetupuhtoko pake ehtopōpyry poko,
tuhke jeimamyry pake ahtao.
Omykomo a ekaropotoko:
“Otara toehse pake ahtao?”
Ekaropotoko tamuhpomākomo a pake ehtopōpyry poko.

⁸ Ahno tapiakase ahtao Ritonōpo Imehxo Exikety a,
nono tokarose eya xine esarykōme,
tynenyohyā tymenekase eya toto esēme ehtohme.

⁹ Yrome Jako poenō, ipakomotyā roropa
tymenekase eya typoetoryme toto ehtohme.

¹⁰ Tonese toto eya tytahse toto ahtao ona tonorē po,
onokyro tō osekatō kō esao.

Towomase toto eya, ipyno toehse;
typynanohse toto eya tonuru ewomary samo.

¹¹ Typoenō amorepary sã piano a toto ytoryhtao pohpohme,
mame taporiry ke totapuruhmakase,
typoenō apoīko aepukaryhtao.

Moro sã typoetory tō pynanohnōko Ritonōpo Kuesēkō mana.

¹² Toto tarose eya toiroro,
takorehmane maro pyra,
imepỹ ritō maro pyra.

13 Ypy tō esēme typoetory tō tyrise Ritonōpo a,
otyro epery tupito tō po tonahse eya xine.
Ano zeni tokarose eya xine topu tō rānao.
Oriwera tō urome toperytase nono po,
topu tohpe exikety po.

14 Tauhpase toto pui tō suhsuru ke,
poti tō suhsuru ke roropa.
Okyno pū kurā tokarose eya xine,
kaneru tomo, poti tomo,
pui tō roropa, tiriiku kurā roropa,
uwa eukuru jehnahpyry kurā roropa.

15 Tymōkomoke toehse Ritonōpo poetory tomo,
tytineruke toehse, tomāse toto,
tupune toehse, tuesapare roropa.
Mame Ritonōpo turumekase eya xine;
Towomanekō omipona se pyra toehse toh nexiase, typynanohnekomo.

16 Imehnō neponāmarykō ke Ritonōpo tyhtomapose eya xine.
Tynyrytā xihpyry eahmaryke eya xine
tohne Ritonōpo tyripose eya xine.

17 Okyno tō totapase eya xine jahkatohme tynekarorykōme joroko tomo a,
Ritonōpo a pyra, imehnō neponāmarykomo a.
Mokaro waro exipitopyra toh kynexine,
zuaro pyra itamurukō roropa toh kynexine.

18 Tuenikehse toto Towomanekō poko,
Tumykō poko, isene toto Tyrihpō poko.

19 Moro eneryke tyya tohne toehse Ritonōpo.
Typoenō turumekase eya,
imūkuru tomo, ēxiry tō maro.

20 Ynara tykase ynororo:
“Mokaro rumekāko ase,
moromeīpo enēko ase otara exīko toh nae?
Ajoajohpe toto exiryke,
jomiry omipona pyra mā toto ipunaka.

21 Tynyrihpyrykō ke tyhtomapose ywy eya xine,
zumoxike toehse ywy toto neponāmarykō eahmaryke eya xine.
Morara exiryke zumoxike toto ripōko ase roropa ahno poko imoihmākōme
exiketō kara,
tohne toto ripōko ase,
imehnō tuaro hkopyra exiketō ke.

22 Tohne jehtoh apoto zukāko sā mana,
senohne emero enahkapōko mana sero nono po;
ypy tō apō zahkāko roropa mana,
ijahkapōko mana aorihtyā esary pona.

23 “Toto pona popyra ehtoh enehpōko ase, enahpỹme,
toto tuarimapōko ase etuarimatoḥ ke itamurume.

24 Omise konōto emitapānōko mā toto,
oxirohnōko mā toto,
tyrohsē konōto ekurākapỹ ke toto enahkapōko mana.
Onokyro tō enehpōko ase toto esekatoḥme,

okoi tō roropa orihmato exiketomo, toto esekatohme.

²⁵ Jarao orihnōko mā toto osetapary poko,
tapyi tao orihnōko mā toto enaromỹke.

Aimo tō orihnōko, orymo tō roropa,
poetome exiketomo, tamuhpomākō roropa.

²⁶ Sapararahme toto arópōko ase sero nono poe,
tykase repe, toto poko imehnō wenikehtohme,

²⁷ yrome toto eunopyry se pyra exiase epetōkara a,
ynara kary etary se pyra exiase ajohpe:

‘Ritonōpo poetory tō typoremākase kyya xine,
Ritonōpo a pyra tonahkase toto.’ ”

²⁸ Putupyra exiketō sā Izyraeu tō mana,
tuaro pyra exiketō sā ipunaka.

²⁹ Tuaro toto ahtao, enetuputyry oty katohme tonahkase toto,
zuarō roropa toto exiry oty katohme tuānohse toto ya.

³⁰ Oty katohme miumākō toepase toh nexiase
toiro rokē topetōkara winoino?

Oty katohme 10 miumākō toepase,
tokahmase ahtao asakoro ahno a?

Towomanekomo a turumekase toto exiryke;
tokamose toto Ritonōpo a epetōkara a.

³¹ Kuepetōkara neponāmarykō jamihme hkopyra mā toto,
Kuewomanekō sā pyra;

morara āko roropa mā kuepetōkara.

³² Popyra mā toto, Sotoma pōkō ehtopōpyry samo,
Komora pōkō maro;

uwa zoko sā mā toto,
topere popyra exikety samo,

itunety, orihmatō sā roropa.

³³ Okoi zekaxiri eukuru risē sā mā toto,
okoi kyryry orihmatō risē samo.

³⁴ Topetōkara nyrihpyry poko wenikehpyra Ritonōpo mana,
toto wānohtoh eraximāko mana toto wānohtohme.

³⁵ Imỹpōko Ritonōpo mā rahkene;

toto wānohnōko rahkene.

Okynā pyra osetapāko epetōkara mā toto oximōme.

Okynā pyra typoremāsēme exīko mā toto.

³⁶ Typoetory tō pynanohnōko Ritonōpo mana,
tyjamihkehse toto ehtoh eneryhtao eya.

Typoetory tō pyno exīko mana
typoremākase toto exiryke.

³⁷ Mame typoetory tomo a ekaropōko mana:

“Otoko na oneponāmarykomo?

Otoko oewomanekōme onenetuputyhpyrykomo?

³⁸ Okyno tō totapase oya xine

jahkatohme onekarorykōme eya xine,

uwa eukuru jehnahpyry maro.

Ah noehno toto seromaroro ākorehmatohkōme.

Ah tururume noehno toto opynanohtohkōme!

39 “Tuaro ehtoko:
 Ywy rokē ase, Ritonōpo;
 imepỹ ritō pyra mana ysamo.
 Etapãko ase, aorihtyã ěsemãkapõko roropa ase;
 apurõko ase, ikurãkãko ropa ase.
 Tyriry se jehtoh onytyromasarmepyra imehnõ mana.
 40 Seromaroro jemary anỹnõko ase kakoxi, kapu aeino,
 jomiry etapõko ase, isene exikehpyra exiketyme jahtao ynara tyrĩko ase:
 41 Ytapemã zemime exikety aehtõko ase,
 zae apiakapitõko ase.
 Jepetõkara epehmãko ase,
 yse pyra exiketõ wãnohnõko ase yzehno toto exiryke.
 42 Tuhkãkõ wõko ase,
 ypyre tõ ekurihpãko mana munu ke,
 jepetõkara etapãko ytapemã mana.
 Epasaromepyra exĩko mã toto,
 osetapaketomo ymaro;
 tapoise exiketõ totapasẽme exĩko mã toto.”

43 Atãkyematoko imeimehnõ nono põkomo,
 Ritonōpo poetory tõ maro!
 Imỹpõko Ritonōpo mana,
 typoetory tõ etapahpõkõ wãnohnõko mana.
 Imỹpõko mana,
 topetõkara wãnohnõko mana.
 Yrome typoetory tõ rypyry korokãko mana.

44 Moro eremiatoh ke turuse Moeze a Jozue maro, Num mũkuru,
 imoihmãkõ netaryme.

Moeze nyripohpyry tõ etyhyryme

45 Mame tõtyhkase Moeze Izyraeu tõ amorepary poko, Ritonōpo omiry poko,

46 ynara tykase ynororo:

– Osenetupuhtoko senohne emero poko, ãmorepatopõpyrykõ poko ya seroae. Emery tymerose Ritonōpo nyripohpyryme omipona opoenõkõ ripo-tohme oya xine.

47 Senohne ynamorepatopõpyry tõ omime rokē pyra mana, isene oeh-tohkõme mana. Aomiry omipona awahtao xine okynahxo isene exĩko matose moro nono po, tuna Joatão takuohse ahtao oya xine, moro apoitohme.

48 Moro ěmepyyry ae ro ynara tykase Ritonōpo Moeze a:

49 – Ytoko ypy tõ Aparĩ pona, taro Moape tõ nonory po, ypy Nepo pona onuhko, pata Jeriko etonie. Moro emory poe Kanaã nonory enẽko mase, ynekarory Izyraeu tomo a.

50 Moroto ypy po orihõko mase, orui, Arão orihtopõpyry samo ypy Hoa po.

51 Amarokomo, asakoro ro a, tamonohse yneneryme oya xine, Izyraeu tõ ěpataka. Meripa tunary enatyry pũto awahtao xine, moe pyra pata Kate poe, ona tonorẽ Zim po, imehxo jyripyra mexiatose.

52 Morara exiryke amekeino rokē moro nono enẽko mase, ynekarory Izyraeu tomo a. Yrome morotona ytopyyra ekurehnõko mase.

33

Kure oxiekyrymãkõ ripotopõpyry

¹ Orihpyra ro tahtao kure rokē Izyraeu tō oxiekyrymākō tyripose Moeze a, Ritonōpo poetory. Ynara tykase ynororo Izyraeu tō netaryme:

² Ritonōpo noepyase ypy Xinai poe;

Etō epozakoxi tōnuhse ynororo xixi samo.

Saerēh tykase ynororo typoetory tō pona, ypy Parā poe.

Inenyohtyā 10 miumākō imaro tooehse.

Emary pūto apotunuru wino apoto zemime exikety nexiase.

³ Typoetory tō pyno Ritonōpo mana,

toto ewomāko mana.

Porohnōko mā toto Ritonōpo ēpataka atamorepatohme inyriphopyry tō poko.

⁴ Ritonōpo nyriphopyry omipona sytatose,

Moeze nekarohpyry kyya xine,

Izyraeu tō mōkomory kurā sā mana.

⁵ Tuisa konōtome toehse Ritonōpo, tynymenekatyā esēme,

oximōme toehse oxiekyrymākō ahtao tutuisary tō maro.

⁶ Rupē tō poko ynara tykase Moeze:

“Ah, Rupē tō isene exikehpyra nexī toto!

Ah mokaro tuhkehxo nexī toto.”

⁷ Juta tō poko ynara tykase Moeze:

“Ritonōpo, Juta tō otururu oya etako.

Oximaro toto tyriko ropa imehnō Izyraeu tō oxiekyrymākō maro,

toto akorehmako etonaryhtao topetōkara maro.”

⁸ Rewi tō poko ynara tykase ynororo:

“Ritonōpo, tyriky se oehtoh enetupuhpōko mase Urim ke, Tumī maro opoetory tomo a, anamonohpyra exiketomo a, Rewi tomo a.

Tukuhse toh nexiase oya Masa po.

Mame tuna enatyry tō pūto Meripa po zae toto ehtoh menepoase.

⁹ Anamonohpyra toh nexiase onetapohpyry omipona,

tumykō pyno toehtohkō motye opyno toh nexiase, takorō tō pyno ehtoh motye,

tumūkuru tō pyno ehtoh motye roropa opyno nexiase toto.

Onyriphopyry tō omipona toh nexiase.

¹⁰ Onyriphopyry tō poko opoetory tō amorepāko mā toto,

ixtaratu zahkāko mā toto oēpataka,

okyryry apoto apō po tynekarory tō zahkāko mā toto.

¹¹ Ritonōpo, kure rokē Rewi tō tyriko,

orēpyrahxo toto tyriko.

Toto akorehmako emero poko toto ahtao azamaro toto ehtohme.

Toto epetōkara enahkapoko jūme owōpyra ropa toto ehtohme.”

¹² Pējamī tō poko ynara tykase Moeze:

“Pējamī tō pyno Ritonōpo mana, toto ewomāko roropa mana.

Toto pynanopyry poko kohmānōko mana.

Toto rānaome Ritonōpo mana toto ewomaneme.”

¹³ Joze tō poko ynara tykase ynororo:

“Kure rokē Joze nonory tyriko, Ritonōpo,

konopo itamurume enehpoko,

tuna enatyry tō ekaroko roropa eya xine nono ao!

¹⁴ Ritonōpo, otyro epery ekaroko eya xine tahpirāse exiketomo xixi ao toto tupi tō po,

itamurume tonahsē kurā ekaroko eya xine apoitohme!

¹⁵ Ypy tō po roropa, moino ro exiketomo, tonahsē kurā emākapoko apoitohme eya xine.

- 16 Inonorykō kure rokē tyriko, Ritonōpo, emero epo exiketō roropa, kure rokē ehtoh ekaroko, emero, eya xine!
Mame Ritonōpo, aosenepohpyry omoxino zahkety panō htae, kure rokē toto tyriko!
Ah morohne kurākō emero kure oehtoh nexī Joze ekyry tomo a, imehxo Joze toehse exiryke turui tō motye!
- 17 Kure potu mana pui orutua wātasenāme exikety samo, tyretyke exikety samo.
Iretyry mā miu motye Manase pakomotyamo, tuhke miumākō roropa Eparaī pakomotyamo.
Mokaro maro Joze tō osetapāko topetōkara maro, toto purohmāko mana sero nono poro porehme.”
- 18 Zepurō tō poko, Isakaa tō poko roropa ynara tykase Moeze:
“Tymōkomoke Zepurō tō tyripoko tōsepekatyry poko imehnō nono pōkō maro. Isakaa tō tymōkomoke tyripoko tōsepekatyry poko toto ahtao Izyraeu tō nonory po.
- 19 Imeimehnō ahno eahmāko mā toto ypy pona aehtohme tosarykō pona.
Moroto tynekarory tō zahkāko mā toto,
Ritonōpo zamaro exiketomo.
Tytinerū itamurume apoīko mā toto tuna konōto wino te, isawā po roropa tuna konōto ehpio.”
- 20 Kate tō poko ynara tykase ynororo:
“Kure rokē Ritonōpo mana, zumohxo Kate tō nonory tyrise eya exiryke!
Kate tō reāo sã eraximāko topetōkara winoino apory apoitohme te, otarame zupuhpyry.
- 21 Nono kurehxo exikety tapoise eya xine, Ritonōpo nekarory po;
tuisa esary tokarose eya xine.
Ritonōpo omihpyry, inyriphopyry tō roropa omipona toh nexiase, tōximōse ahno tō tuisary tō ahtao.”
- 22 Tã tō poko ynara tykase ynororo:
“Reāo mūkurume sã Tã tō mana, pyhseky āko Pasã nonory po.”
- 23 Napatari tō poko ynara tykase ynororo:
“Kure rokē Napatari tō tyrise Ritonōpo a.
Inonoryme exīko ikuhpo Karirea poe, ikurenaka.”
- 24 Asea tō poko ynara tykase ynororo:
“Izyraeu tō rãnao, Asea tō imehnō motye kure rokē tyrise Ritonōpo a.
Asea tō pyno exīko imehnō oxiekyrymākō mana.
Inonory po oriwera tō tuhke exīko mana.
- 25 Ah ipatarykō towomaneke nexī kehko omōtoh jamihmã ke, kurimene risē ke, metau risē ke roropa.
Apatarykō pōkō ewomahpyryme exīko mā toto.”
- 26 Izyraeu tomo, imepỹ ritō pyra mana, Ritonōpo rokē mana!
Jamihme, Tuisamehxo, kapu akuohnōko mana akuru tō po, ākorehmatohkōme.
- 27 Ritonōpo, Jūme Exikehpyra Exikety, Kuewomaneкомо, kuewomatorỹko mana tomary tō ke.
Kuepetōkara aropōko mana kynenerykōme, toto enahkapōko mana kyya xine.
- 28 Mame Izyraeu tō towomasēme exīko mā toto tosarykō po.
Osepeme exīko mā toto tynonorykō po.

Moroto tiriiku ahtāko,
uwa eukuru exīko,
axitaku nono ehxikāko mana.

²⁹ Izyraeu tomo, atākyemāko matose!
Imehnō asā xine pyra mana,
ahno typynanohse Ritonōpo Oesēkomo a.
Oewomatohkōme Ritonōpo mana,
atapemākōme roropa mana Oewomanekōme, orēpyra oritohkōme roropa.
Tosekumurukō po porohnōko oepetōkara mana,
osepynanohpōko oya xine.
Mame inonorykō apoīko matose ononorykōme.

34

Moeze orihtopōpyry

¹ Mame toytose Moeze ona topohmā poe, Moape nonory po, ypy Nepo pona. Tōnuhse ynororo ypy Pixika emory pona, pata Jeriko etonie, tuna mōpozakoxi. Moro poe Kanaā nonory tonepose Ritonōpo a eya, Kireate nonory moro pata Tā pona, inikahpozakoxi;

² Napatari tō nonory, Eparaī nonory, Manase roropa xixi omōtoho wino; Juta tō nonory tuna konōto Metiteraneu pona, xixi omōtoho wino;

³ nono ikurenaka, ona topohmā maro Zoa poe Jeriko pona, airiki panō tō patary.

⁴ Mame ynara tykase Ritonōpo eya:

– Jomiry etapoase Aparāo a, Izake a, Jako a roropa sero nono ekarory poko ya ipakomotyamo a. Moro enepōko ase oya enetohme oya oenuru ke, yrome moro pona eporehkara exīko mase.

⁵ Morarame Ritonōpo poetory Moeze toorihse moroto Moape nonory po, Ritonōpo omihpyry ae ro.

⁶ Moroto ekepyry tonēse Ritonōpo a jakanahmā po, pata Pete-Peoa ēpataka. Seroae ro zuaro pyra imehnō mana otoko ekepyry zonētopōpyry esary mana.

⁷ 120me jeimamyry nae Moeze ahtao toorihse ynororo, enuru kure ro nexiase, jamihme ro nexiase roropa.

⁸ Mame 30me ěmepyry pune tyxitase Izyraeu tomo moroto Moape nonory po, ona pipahmā po, Moeze hnamoryme.

⁹ Jozue, Num mūkuru tymenekase Moeze a tymyakāme ehtohme. Tomary tyrise eya Jozue zupuhpyry pona, naeroro Ritonōpo Zuzenu imaro kynexine, tuaro tyripōko mana. Aomiry omipona toehse Izyraeu tomo, Ritonōpo nyripohpyry tō omipona roropa Moeze nekarohpyry eya xine.

¹⁰ Jūme exipyra ropa Izyraeu tō rānao urutono Moeze samo. Imaro tōturuse Ritonōpo osēpataka.

¹¹ Jūme exipyra ropa Ritonōpo jamitunuru enepory waro exikety Moeze nyrytā samo Ritonōpo omiry omi poe Ejitu po, Ejitu pōkō tuisary poko, akorehmananō poko, ipoetory tō poko, enara.

¹² Jūme exipyra ropa imepỹ urutono osenuruhkatoh riry waro exikety Ritonōpo jamitunuru ke, Moeze nyrihpyry samo Izyraeu tō neneryme.

JOZUE

Josué

Ekarotopo

Sero pape *Jozue*, ekarōko Izyraeu tō oehtopōpyry poko Kanaā pona, moro nono apoitohme tosarykōme. Moro nono pōkō typoremākase Izyraeu tomo a tuisame Jozue ahtao, Moeze myakāme. Ekarōko Joatāo akuohtopōpyry poko eya xine, pata Jeriko apuru epukatopōpyry poko roropa, pata Ae poremākatopōpyry poko, Izyraeu tō osekartopōpyry ropa poko Ritonōpo a inetapohpyry omipona toehtohkōme. Jozue 24.15 ynara āko: Imenekatoko seroae, onoky omipona exīko matou? Yrome ywy ytapyī taōkō maro, Ritonōpo omipona exīko.

Sero pape ao

Kanaā poremākatopōpyry 1.1–12.24

Nono apiakatopōpyry 13.1–21.45

Ytotoh ropa xixi tūtatoh pona 22.1–34

Jozue osekazumatopōpyry 23.1–24.33

Moeze myakāme Jozue ehtopōpyry

¹ Moromeīpo Moeze toorihse ahtao, ynara tykase Ritonōpo imyakāme exikety a, Jozue a, Num mūkuru:

² – Ypoetory Moeze toorihse. Seromaroro atakimatoko, omoro, Izyraeu tō maro emero, tuna Joatāo akuohtohme oya xine, oytotohkōme ynekarory pona oesarykōme.

³ Jomihpyry ae ro ynara ase Moeze a, sero nono ekarōko ase oesarykōme, epona oytorykohtao.

⁴ Oesarykō ehpio ynara exīko: ikurenae, oname tonorē poe; inikahpoza-koxi ypy tō Ripano tomo; xixi tūtatoh wino tuna zumo Eupyrati te, heteu tō nonory maro emero; xixi omōtoh pona tuna konōto Metiteraneu, enara.

⁵ Oporemākasaromepyra xine imehnō exīko mana jūme. Amaro exīko ase Moeze maro jehtopōpyry saaro. Jūme orumekara ase.

⁶ Orēpyra exiko, enaromyra roropa exiko, mokaro aroryke oya toto tuisaryme sero nono apoiryhtao eya xine tosarykōme, “Moro nono ekarōko ase apakomotyamo a,” katopōpyry ya atamurukomo a.

⁷ Naeroro orēpyra exiko, enaromyra roropa exiko. Tomeseke exiko Jomihpyry omipona oehtohme porehme, ynekarohpyry ypoetory Moeze a ekarotohme oya. Moro onurumekara exiko ipunaka, ekurehpyra mase exīko, orēpyra exīko mase, emero pona oytoryhtao.

⁸ Oturukehpyra exiko Jomihpyry sekeremaryme; atamorepako ipoko saereme, koko roropa, tomeseke sã ynmeropohpyry omipona oehtohme. Morara awahtao kure ehtoh oehnōko oya mana.

⁹ Ynyripohpyry poko wenikehpyra exiko: “Jamihme exiko orēpyra roropa exiko! Poremāpyra exiko, enaromyra roropa. Ynara exiryke Ywy, Ritonōpo Oesēkomo amaro exikehpyra exīko ase emero pata tō pona oytoryhtao.”

Jozue nyripohpyry Izyraeu tomo a

¹⁰ Naeroro ynara tykase Jozue Izyraeu tō tamuximākomo a tōmipona toto ehtohme:

11 — Ytotoko Izyraeu tō zurutatoko, ynara kahtoko eya xine: “Tonahsē tyritoko, taroino oseruao tōmehse ahtao tuna Joatāo akuohnōko matose õsesaritohekōme Ritonōpo Kuesēkō nekarohpyry po.”

12 Ynara tykase Jozue Rupē tomo a, Kate tomo a roropa Manase tomo a roropa, xixi tūtatoh wino exiketomo a:

13 — Ritonōpo poetory Moeze omihpyry poko wenikehpyra ehtoko: “Ritonōpo Kuesēkō sero nono ekarōko oya xine mana õsesaritohekōme, taro Joatāo poe xixi tūtatoh wino, oesarykō po, towomase oehthkōme.

14 Opyxiākomo te, opoenōkō roropa, oekykō maro, pui tōkehko taro exīko mā toto Moeze nekarohpyry po oesarykōme. Yrome orutua kō typyreke exiketō ytōko mana osemazuhme tuna Joatāo akuohse takorōkō, Izyraeu tō akorehmatohme etonatoh poko.

15 Tosarykō rīko mā toto tynonorykō po, Ritonōpo Kuesēkō nekarohpyry po. Moroto mā exīko toto. Mame morara toehse ahtao oehnōko ropa matose tarona, Moeze Ritonōpo poetory, nekarohpyry pona oya xine, taro Joatāo poe xixi tūtatoh wino.”

16 Mame ynara tykase toto Jozue a:

— Onyripohpyry rīko ynanase emero. Yna aroporyhtao oya ytōko ynanase õmiry omipona.

17 Moeze omipona yna ehtopōpyry saaro, õmiry omipona exīko ynanase. Ritonōpo amaro ehtoh se ynanase Moeze maro aehtopōpyry samo.

18 Tutuisaryme ose pyra exikety ahtao, õmiry omipona pyra ynororo ahtao, totapasēme exīko mokyro mana. Orēpyra exiko, jamihme roropa exiko!

2

Enenanō aropotopōpyry Jozue a Jeriko pona

1 Mame tosarykō poe, Akaxia po, enenanō asakoro taropose Jozue a tokare pyra. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Mokaro nonory enetatoko, ipatarykō Jeriko roropa ipoko tuaro oehthkōme.

Mame toytose toto. Moroto nohpo kynexine, esety Raape, orutua kō poko exikety. Mokyro tapyī taka tomōse toto nyhse.

2 Mame Jeriko tuisary turuse imehnomo a kynexine. Ynara tykase toto:

— Izyraeu tō toehse xiaro kynonorykō enese, koko.

3 Mame tōmiry taropose tuisa a Raape a. Ynara tykase ynororo eya:

— Mokaro orutua kō atapyī tao exiketō tooehse mā toto kynonorykō enese, imeīpo oehnōko mā toto xiaro kuetapase xine! Enehko toto xiaro jarānaka! tykase toto, tuisa naropotyā eya.

4 Yrome nohpo a tonēse toto, ynara tykase ynororo tuisa poetory tomo a:

— Ajohpe pyra orutua kō tooehse ytapyī taka, yrome ozeino noehno toto, zuaro pyra akene.

5 Tykohmāse ahtao, pata omōtoh apurusasaka ahtao, tutūtase toto. Aza nytō toto, zuaro pyra ase. Yrome axī oytorykohtao toto eporỹko ropa matose.

6 Yrome mokaro, asakoro exiketō taunuhmase toh kynexine tapyi mypatarānaka, zara pona. Moroto tonēse toto eya mauru panō mitaka, tynyrihpyry moroto.

7 Tuisa poetory tō toytose, pata poe tutūtase toto ahtao, omōtoh tapuruse. Enenanō tupise eya xine repe, osema ae toytose toto tuna Joatāo akuohtoh pona.

8 Nyhpyra ro enenanō ahtao, tōnuhse Raape tapyi mypatarānaka oturuse eya xine, zara po. Ynara tykase ynororo:

9 – Zuarō ase, sero nono tokarose Ritonōpo a Izyraeu tomo a. Oserehnōko ynanase porehme, ouno xine.

10 Zuarō toehse yna tuna konōto Tahpiremā tapiakase ahtao Ritonōpo a, oesemarykōme, Ejitu poe tutūtase awahtao xine. Tuarō toehse yna roropa tuna Joatāo moinōkō etapatopōpyry poko oya xine, amoreu tō tuisary tō, etapatopōpyry poko oya xine, soutatu tō imoihmākomo.

11 Morohne waro toehse yna ahtao, typoremāse ynanase, enaromyke toehse yna opoko xine. Ritonōpo Oesēkō kapu esēme mana. Sero nono esēme roropa mana.

12 Morara exiryke seromaroro ōmirykō etapoko ya Ritonōpo netaryme wekyry tō pynanohtohme oya xine, tooehse ropa awahtao xine, typynanohse oexirykōke ya. Naeroro enetupuhtoh ekarotoko ya zae oehtohkō waro jehtohme.

13 Wekyry tō ipynanohtoko, Papa tō aja maro, ypiramo, jakorō tomo te, itapyī taōkō maro. Yna onetapapopyra ehtoko.

14 Ynara tykase orutua kō eya:

– Ajohpe pyra, yna omiry anamonohpyra ynanase opoko xine, opynanohtoryko ynanase, oetapara xine ynanase. Yrome yna omiry omipona pyra toehse yna ahtao ah orihketyme ynanexino, omoro kara! Sero poko onekaropyra awahtao imehnomo a yna omihpyry omipona exīko ynanase. Sero nono ekaroryhtao Ritonōpo a yna a kure rokē orīko ynanase.

15 Pata apuru po Raape tapyī kynexine. Morara exiryke tapyi osenuhmatoh ae mokaro tyhtose eary poko.

16 Ynara tykase nohpo eya xine:

– Ytotoko ypy tō pona, oenepyra xine tuisa poetory tō ehtohme. Otonētoko moroto oseruao ēmepyrū pona oupinanōkō oehtāne ropa rokene. Moromeīpo ytotoko ropa.

17 Mame ynara tykase enenanō eya:

– Yna omihpyry omipona exīko ynanase; onekaropohpyry ae ro yna a. Yrome ynara tyripōko ynanase oya:

18 yna omomyryhtao ononorykō pona, sero eary tahpiremā imyhko atapyī eutary ae yna yhtotopōpyry osenuhmatoh pokona. Morararo omy tō enehpoko atapyī taka, asa maro, opirākō maro, ākorō tō roropa, omy ekyry tō maro porehme.

19 Atapyī tae tutūtase toto ahtao, typoe xine rokē orihnōko mā toto, yna poe pyra. Yrome amaro exiketō tyryhmase ahtao tapyi tao, ehxirōko ynanase, zae pyra toehse yna exiryke.

20 Imehnō turuse oya ahtao yna nyryry poko yna omihpyry amonohnōko ynanase yna towokase oya exiryke.

21 Ynara tykase Raape:

– Ÿ, moro sã zae ya mana.

Mame taropose ropa toto eya. Moro eary tahpirē tymyhse eya osenuhmatoh pokona.

22 Mame mokaro, nono enenanō asakorōkō toytose toto ypy pona otonēse oseruao ēmepyrū pune, tupise toto ahtao tuisa poetory tomo a. Tupise, tupise nono poro porehme. Onenepyra tokurehse ahtao toeramase ropa toto Jeriko pona ropa.

23 Mame tyhtose ropa toto, nono enenanomo, ypy poe, tuna Joatāo takuohse ropa eya xine. Mame tōsepyryse toto Jozue maro. Turuse ynororo eya xine toytotyhtopōpyrykō poko emero porehme.

24 Mame etyhyryme ynara tykase toto:

– Tuaro toehse ynanase. Sero nono emero ekarōko Ritonōpo kyua xine mana. Moro pōkō emero enaromŷke mā toto, kunoxine mā toto.

3

Tuna Joatāo akuohtopōpyry

¹ Morarame Izyraeu tō towōse Jozue maro pakeimo. Tosarykō poe, jakanahmā Akaxia tō poe, toytose toto tuna Joatāo ehpikoxi. Anakuohpyra ro toto ahtao axītao rokē tōsesarise toh nexiase moroto.

² Morararo oseruao ēmepry taropose ahtao Izyraeu tō tamuximākō toytose ahno rānakuroko, toto tuarōmase.

³ Ynara tykase toto Izyraeu tomo a:

– Ritonōpo omiry ē aroryhtao rewita tomo a, oturuketō eneryhtao oya xine atakimatoko mokaro ekahmatohme.

⁴ Morara ahtao oesemarykō waro exīko matose, sero osema ae ytopitopyra mexiatose. Yrome Ritonōpo omiry ē pūtokoxi oehpyra ehtoko; ameke rokē ehtoko ewino toiro kirometuru pune.

⁵ Ynara tykase Jozue imoihmākomo a:

– Ekurikatoko, oorypyrykō irumekatoko. Kokoro tyjमितunuru enepōko Ritonōpo mana oya xine.

⁶ Mame ynara tykase ynororo Ritonōpo maro oturuketomo a:

– Ritonōpo omiry ē apoitoko oytotohkōme Izyraeu tō esemazupurume.

Mame moro sã tyrise eya xine Jozue omi poe.

⁷ Mame ynara tykase Ritonōpo Jozue a:

– Yjमितunuru eneryke tyua xine seroae, tuisame imehxo oexiry poko tuaro exīko Izyraeu tō mana emero. Moeze maro jehtopōpyry sã amaro jexiry waro exīko mā toto tykase Ritonōpo Jozue a.

⁸ Oturuketō jomiry ē aronanō zuruko, ynara kaxiko eya xine: “Joatāo ehpikoxi toeporehkase awahtao xine oetypohtoko nakuaka.”

⁹ Mame ynara tykase Jozue Izyraeu tomo a:

– Osehtoko xiaro! Ritonōpo Kuesēkō omiry etatohme oya xine.

¹⁰ Ritonōpo nyriry enēko matose, tuaro exīko matose Ritonōpo isene exikety amaro xine mana, ekurehpyra mana kananeu tō aropory poko owinoino xine, heteu tomo te, heweu tomo, perizeu tomo te, kirikaseu tomo, amoreu tomo te, jepuseu tomo, enara.

¹¹ Ritonōpo omiry ē, sero nono esē kyryry osemazuhme ytōko mana tuna Joatāo akuohtohme.

¹² Seromaroro orutua kō imenekatoko, 12me, Jako mūkuru tō punero.

¹³ Kuesēkō Ritonōpo Imehxo Exikety ōmiry ē aronanō aropōko mana, Joatāo kuaka toehse ahtao tuna etypohnōko mana. Inikahpozakoxi ikurenaka, enara, tuna osepona exīko kaetokohxo.

¹⁴⁻¹⁵ Tiriiku epery tyhkatoh zano kynexine. Morararo zume tuna Joatāo kynexine. Morara ahtao Izyraeu tō tutūtase tosarykō poe tuna Joatāo akuohse. Ritonōpo maro oturuketō toytose osemazuhme aomiry ē arōko toto. Toeporehkase toto ahtao Joatāo kuaka, tupupurukō tyrise ahtao eya xine nakuaka,

¹⁶ tuna totypohse rahkene. Kaetokohxo toehse inikahpozakoxi, pata Atā pona, Saratā pūtokoxi. Tuna tāpaise mōtohxo kara, ikurenaka tuna konōto Aorikyhyry pona. Mame takuohse eya xine. Jeriko myhtokoxi toeporehkase toto.

¹⁷ Mame nono tonorē poro, tātakuohse Izyraeu tomo, tehme rokē oturuketō kynexine tuna rānao. Moroto toraximase eya xine emero Izyraeu tō atakuotyry tuna mōpozakoxi.

4

12me topu tō wenikehpyra ehtohme

¹ Mame tōtyhkase Izyraeu tō ahtao Joatāo akuotyry poko ynara tykase Ritonōpo Jozue a:

² – Orutua kō imenekako Izyraeu tomo, oxiekyry tō 12mākō wino.

³ Ynara tyripoko eya xine: “12me topu tō anỹpoko tuna Joatāo rānao exiketomo, oturuketō etypohtopōpyry pono. Moro topu tō arotoko amaro xine oesarykō pona seroae, morotona tyritohme.”

⁴ Mame mokaro orutua kō 12mākō tynymenekatyā tykohmase Jozue a.

⁵ Ynara tykase Jozue eya xine:

– Ytotoko, Ritonōpo Oesēkō omiry ē kuroko ytotoko moinakoxi Joatāo rānaka. Toiro orutua topu anỹnōko toiro tymotary pona, Jako poenomotyā tō ekyrypyry pune.

⁶ Moro topu tō eneryke Izyraeu tomo a wenikehpyra exīko mā toto Ritonōpo nyrihpyry poko. Imeīpo opoenōkō oturuporyhtao oya xine sero topu tō poko,

⁷ toto zurūko matose, sero Joatāo tunary etypohtopōpyry poko, takuohse Ritonōpo omiry ē ahtao. Sero topu tō eneryke tyya xine wenikehpyra Izyraeu tō exīko mā toto sero poko.

⁸ Jozue nyripohpyry tyrise eya xine. Ritonōpo nyripohpyry ae ro Jozue a, topu tō tanỹse eya xine, Joatāo rānaono, 12me topu tomo; toitoine topu Jako poenō pune ehtohme, 12me ehtohme. Tarose eya xine tōsesaritohekō pona.

⁹ Moro topu tō 12mākō tyrise Jozue a otuotuhpokoxi, Ritonōpo omiry ē aronanō etypohtopōpyry poe tanỹse aexityamo. Moroto ro mā kehko topu tomo seromaroro ponāmero.

¹⁰ Mokaro Ritonōpo omiry ē aronanō tehme rokē toehse toh kynexine Joatāo rānao, mokaro imoihmākō atakuohtāne rokene, Ritonōpo nyripohpyry ae ro Moeze a ekarotohme Jozue a Izyraeu tō zurutohme.

Morotoino axī toytose toto, tuna takuohse eya xine.

¹¹ Takuohse ahtao eya xine emero porehme, Ritonōpo omiry ē aronanō toytose toto esemazupurume oturuketō maro.

¹² Orutua kō Rupē tō tyekyrykō poe toytose toto, Kate tomo, Manase tō (xixi tūtatoh wino exiketomo) toytose toto Joatāo akuohse osemazuhme. Typyreke toh kynexine etonatohme Moeze omihpyry ae ro.

¹³ Ritonōpo neneryme tātakuohse toto, 40 miumākomo, orutua komo typyreke exiketomo nono jakuraramā pona Jeriko pūtokoxi.

¹⁴ Moro ěmepyyry ae tuisamehxo Jozue tyripose Ritonōpo a Izyraeu tō neneryme. Mame isene ro ynororo ahtao tuisame tyrise eya xine, tuisame Moeze ritopōpyry saaro eya xine, aorikyry ponāmero.

¹⁵ Mame ynara tykase Ritonōpo Jozue a:

¹⁶ – Joatāo kuae ymaro oturuketō itūtanohpoko, jomiry ē aronanomo.

¹⁷ Moro sã tyrise Jozue a.

¹⁸ Mame towōse ropa oturuketō ahtao Joatāo kuae, nono tonorē pona toeporehkase toto ahtao, tuna osepokona toehse ropa, tukumase ropa, mororo saaro toehse ropa.

¹⁹ Joatāo takuohse imoihmākomo a, ěmepyyry omame porehme aěmehtoh ae, nuno apitorymā po. Tōsesarise ynaroro Kiukau po, Jeriko poe xixi tūtatoh wino.

²⁰ Moroto xikihmā tyrise Jozue a, topu risemy, moro topu tō 12mākō ke, tynanymhpyrykō tuna Joatāo kuae.

²¹ Ynara tykase ynororo Izyraeu tomo a:

– Imeïpo opoenõkomo a ekaroporyhtao oya xine: “Oty kary moro topu tõi xikihme exikety?”

²² Toto zurũko matose: “Moro Joatão akuohtopõpyry poko tyrise mana Izyraeu tõi wenikehpyra ehtohme.

²³ Ritonõpo Oesẽkomo a Joatão tunary tãpaikapose, mokaro atakuohtohme, tuna konõto Tahpiremã akuohtopõpyry saaro mokaro a.

²⁴ Morara exiryke emero nonory põkõ Ritonõpo Oesẽkõ jamitunuru waro exiõko mã toto. Amarokõ roropa imehxo Aexiry enetupuhnõko matose, jũme.”

5

¹ Morarame Joatão tunary tãpaikapose Ritonõpo a Izyraeu tõi atakuohtohme, kary totase ahtao amoreu tuisary tomo a, Joatão poe xixi omõtoh wino exiketomo, kananeu tuisary tomo a roropa tosarykõ po tahtao xine tuna konõto ehpio, enaromyõke toehse toto. Izyraeu oepyyr zuno toehse roropa toto, typoremãse toto.

Aipotapihpyry sahkary poko Kiukau po

² Ynara tykase Ritonõpo Jozue a:

– Rato tõi tyritoko, topu risamo ratome Izyraeu tõi poenõ aïpotapihpyry sahkatohme.

³ Mame rato tõi tyrise Jozue a. Izyraeu tõi orutua kõi aïpotapihpyry tysahkase eya ypy Aipotapihpyry Sahkatoh po.

⁴ Moro sã tyrise eya ynara exiryke: orutua kõi emero zuãtatyamo tutõtase ahtao Ejitu poe toorihse rokẽ toto toytorykohtao ona poro ahno esary poro pyra toytorykohtao.

⁵ Izyraeu tõi orutua kõi itõtatyã Ejitu poe emero jaïkõpotapihpyry tysahkase kynexine. Yrome imehnõ osema tao aenurutyã aïpotapihpyry onysahkara ro kynexine.

⁶ Izyraeu tõi toytose 40me jeimamyry ona poro. Morara ahtao orutua kõi emero zuãtatyã (20me jeimamyry motye exiketõ Ejitu poe tutõtase ahtao) Ritonõpo a taorihmapose toto, Tosẽkõ omipona pyra toehse toexirykõke. Ynara tykase Ritonõpo eya xine: “Omõsaromepyra matose nono kurã pona, otyro zamaro exikety pona: ‘Ononoryme ekarõko ase apakomotyamo a,’ ake atamurukomo a.”

⁷ Yrome ipoenomotyã, tumykõ myakãme yrome tyaïkõpotapihpyry onysahkara ro toh kynexine toytorykõke ona poro. Mokaro aïpotapihpyry tysahkapose Jozue a.

⁸ Mame Izyraeu tõi emero tehme toh kynexine moroto ekurãkatohme ropa, jaïkõpotapihpyry isahkatyamo.

⁹ Ynara tykase Ritonõpo Jozue a:

– Seroae ohxirotopõpyrykõ ykorokano, õsanomatopõpyrykõ Ejitu põkõ namotome oehtopõpyrykomo.

Morara exiryke moroto tosehapse Kiukaume eya xine. Moro esety mã jumãme toehse.

¹⁰ Moroto tõsesarise toto Izyraeu tomo Kiukau po nono jakuraramã po Jeriko zomye. Moroto tãkye ehtoh tyrise eya xine otuhtoh poko Paxikoa ae, 14 me aẽmehtoh ae, tykohmãse ahtao, nuno apitorymã po.

¹¹ Yrokokoro tonahsã, Kanaã po ahtatyã, tonahpitose eya xine tiriiku tõi keho tokeise eya xine, wyi porutatoh maro pyra tyrisamo, enara.

¹² Moromeïpo manã onenahpyra ropa Izyraeu tõi toehse kapu aeino ohpahpyra toehse exiryke. Moroto ahtahpyry rokẽ tonahpitose eya xine Kanaã nonory po.

Ritonõpo poetory, soutatu tō Esēme

¹³ Jeriko pūto Jozue kynexine. Mōtoino rokē orutua tonese eya xikihme tōpataka, tapema ke tomahpōke. Eya toytose Jozue, tōturupose eya, ynara tykase:

– Yna maro mahno? yna epetōkara maro?

¹⁴ – Arypyra, amaro xine pyra, oepetōkara maro pyra roropa ase, tykase ynororo. – Ywy ase Ritonõpo poetory tō Esemý, Oesēkomo.

Tosekumuru po typorohse Jozue tōmyty po nono pokoxi eahmatohme. Ynara tykase ynororo:

– Taro ase, Tuisa, õmipona jehtohme. Oty ripory se hma ya?

¹⁵ Ynara tykase Ritonõpo poetory tō Esē eya:

– Asātajā touko. Sero nono kurano, ynonoryme mana.

Mame moro sã toehse Jozue aomi poe.

6*Jeriko poremākatopōpyry*

¹ Mame pata Jeriko omōtoht tonō tapuruse kynexine, Izyraeu tō omōpyra ehtohme. Omōsaromepyra toht kynexine, tūtasaromepyra roropa toht kynexine.

² Ynara tykase Ritonõpo Jozue a:

– Etako ke! Pata Jeriko ekarōko ase oya, ituisary maro te, soutatu tō jamihme exiketō maro.

³ Seromaroro amaro Izyraeu tō soutatu tō maro ytoytōko mase pata zomyehmase porehme, kokoro rokene 6me ãmepýry pune.

⁴ Osemazuhme, kaxo, Ritonõpo omiry ã esemazupurume ytōko mana. Mame 7me oturuketō rue arōko mã toto, kaneru retyry risemy. Morararo 7me aãmehtoh ae ytōko matose, soutatu tō maro pata zomyehmase 7 pune. Mame rue etōko oturuketō mana.

⁵ Morararo rue etoryhtao eya xine toiro etotoht okynahxo, kui kamexipoko imoihmākomo a opore. Morarame pata apuru epukāko mana. Moro toepukase ahtao omōnōko matose pata pona rahkene.

⁶ Oturuketō tykohmase Jozue a, ynara tykase ynororo eya xine:

– Ritonõpo omiry ã arotoko. Esemazupurume 7me oturuketō ytōko turuēkō maro.

⁷ Mame ynara tykase ynororo Izyraeu tomo a:

– Ytotoko atakenaka pata zomye. Amarokomo typyreke exiketomo ytoto osemazuhme, Ritonõpo Kuesēkō omiry ã esemazupurume.

⁸ Naeroro Jozue omi poe oturuketō 7mākō toytose kaxo moino akoxi, rue totopitose eya xine.

⁹ Esemazupurume soutatu tō toytose, mokaro mykapo oturuketō 7mākō toytose rue maro. Mame kaxo mykapo imehnō erase tomo a roropa tokahmase. Morara ahtao rue tō etōko toht kynexine.

¹⁰ Yrome Jozue omi poe kui kara toht kynexine aporo, mynyhme rokē tyripose toto eya tomitary eraximatohme.

¹¹ Mame oturuketō taropose Jozue a pata zomye toto ytotohme Ritonõpo omiry ã maro. Imeīpo toytose ropa toto tosarykō pona ropa ãmehse moroto.

¹² Yrokokoro towōse Jozue ãmepýryme, Ritonõpo omiry ã kaxo, tarose oturuketomo a.

¹³ Osemazuhme typyreke exiketō ytōko toht kynexine. Mokaro mykapo oturuketō 7mākō rue etoryme ytōko toht kynexine kaxo maro. Kaxo mykapo imehnō soutatu tō toytose erase tomo, rue onetokehpyra toht kynexine.

¹⁴ ãmepýry asakoro aehtoh po toytose toto pata zomye ropa toiro. Mame toytose ropa toto tosaka xine ropa. Morara tyrise eya xine 6me ãmehtoh pona.

¹⁵ Mame 7me aēmehtoh ae towōse toto pakeimo. Pata tomyehmase toto a 7me pune toiro ēmepyr̄y ae. Moro ae rokē pata tomyehmase 7me eya xine.

¹⁶ Mame 7me pata zomye toytorykō poko tōtyhkase tahtao xine, rue etory tōtyhkase roropa ahtao, ynara tykase Jozue imoihmākomo a:

– Kui kahtoko seromaroro! Jeriko ekarōko Ritonōpo oya xine mana!

¹⁷ Pata enahkatoko epōkō maro emero porehme onekarorykōme Ritonōpo a. Nohpo Raape, orutua kō poko exikety rokē ipynanohtoko itapyī taōkō maro, sero enese aehtyā typynanohse eya exiryke.

¹⁸ Yrome mōkomo anapoipyra ehtoko, emero porehme enahkatoko. Tapoise oya xine ahtao, popyra exīko oya xine mana Izyraeu tomo a roropa, morohne emero enahkatoko tykase jexiryke oya xine.

¹⁹ Yrome parata risē kehko, uuru te, metau te, kurimene roropa tapi-akasēme exīko, ikurākatohme Ritonōpo kyryry kurākatoh taka.

²⁰ Naeroro rue totose oturuketomo a. Moro totase ahtao imoihmākomo a, kui tykase toto opore, mame pata apuru toepukase. Moro eneryke tyya xine tōnuhse toto, tomōse toto pata pona, pata typoremākase eya xine.

²¹ Tytapemākō ke pata pōkō totapase eya xine; orutua komo, nohpo tō maro, poehtoti maro, tamuhpomākō maro roropa. Pui tō totapase roropa eya xine, kaneru tomo te, jumētu tomo, enara.

²² Mame ynara tykase Jozue nono enehpōkō asakorōkomo a:

– Ytotoko Raape, orutua kō poko exikety tapyī taka, mokyro ekyry tō enehtohme jarānaka, ōmihpyrykō ae ro eya.

²³ Toytose toto mokyro enehse jū maro, jē maro, ipiry tō maro, imehnō jekyry tō maro emero. Itapyī tae tarose toto emero jarānaka, toto ewomatoht taka, Izyraeu tō esary myhtokoxi.

²⁴ Mame pata tyahkase eya xine emero enahkatohme. Uuru risē rokē te, parata risemy te, metau roropa, kurimene maro typynanohse eya xine Ritonōpo tapyī kyryryme ehtohme.

²⁵ Raape rokē, orutua kō poko aexihpyry, jekyry tō maro, typynanohse Jozue a, enenanō asakoro tynenyohstyā Jeriko pona tonēse eya exiryke. Jūme ipakomotyā Izyraeu tō rānao toehse toh kynexine.

²⁶ Morarame popyra Jeriko tyripose Jozue a Ritonōpo omi poe. Ynara tykase ynororo Jeriko poko:

– Pata Jeriko riryhtao ropa
tyriry poko exikety akorekehkāko Ritonōpo mana.

Moro pata apō tō riryhtao,
tyrine mūkuru osemazupu orihnōko mana.

Omōtoht apuru tō riryhtao,
tyrine mūkuru etyhpymā orihnōko mana.

²⁷ Naeroro Jozue maro Ritonōpo kynexine. Tuisame aexiry poko tokātose toto pata tō poro, moro nonory po.

7

Akā erypymatopōpyry

¹ Ritonōpo nyripohpyry Izyraeu tomo a ynara kynexine: Mōkomo anapoipyra ehtoko, onukurākara ehtoko, “Enahkatoko” tykase exiryke oya xine. Yrome moro omipona pyra toehse ahno. Mōkomo tonēse Akā a. Naeroro tyekītapāse Ritonōpo Izyraeu tō poko. Akā kynexine Karami mūkuru, Zapiti paryme, Zera mūkuru paryme, Juta parỹpyryme, roropa.

² Orutua kō tonyohse Jozue a pata Jeriko poe Ae pona, Peteu poe xixi tūtatoh wino, Pete-Awē pūto. Taropose toto eya osenuhmatohme, nono enetohme eya xine. Toytose toto pata Ae enese rahkene.

³ Mame tooehse ropa tahtao xine Jozue turuse eya xine. Ynara tykase toto eya:

– Soutatu tō emero anaropopyra exiko Ae pōkō poremākapose; 2 miu, otarame 3 miu orutua kō ipune, tuhke hkopyra morotōkō exiryke, tykase toto Jozue a repe.

⁴ Naeroro 3 miumākō toytose Ae pōkō poremākapose repe. Yrome Ae pōkomo a Izyraeu tō tonepanohpose.

⁵ Tokahmase eya xine pata omōtoh poe topu ahkahpyry pona, 36mākō totapase eya xine toto yhtoryhtao. Izyraeu tō typoremāse, enaromŷke toehse.

⁶ Tupō tyxihxihkase Jozue a, tātasamaryke. Tosekumuru po typorohse ynororo, tōmyty po nono pokoxi, Ritonōpo Imehxo Exikety omiry ē ēpataka. Izyraeu tamuxiry tō maro moro sã toehse roropa. Moroto nono po tykohmāse toto, nono tyrise tuhpokoxi xine, tãkye pyra toexirykō enepotohme Ritonōpo a.

⁷ Ynara tykase Jozue Ritonōpo a:

– Ritonōpo, Jesemy! Oty katohme Izyraeu tō menepyase, Joatão akuoh-tohme? Yna ekarotohme amoreu tomo a, yna etapatohme? Oty katohme Joatão mōpoe rokē yna onyrippyra mexiase?

⁸ Ritonōpo, ynahxiropyra exiko, Izyraeu tō toepase topetōkara kurūke. Naeroro otara āko ywy?

⁹ Sero poko mā kananeu tō tuaro exīko, emero sero nonory pōkō maro. Yna zomyehmāko mā toto yna etapatohme. Moro sã toehse ahtao otara āko mah oesety imehxo ritohme yna a, okerekeremara imehnō ehtohme?

¹⁰ Jozue tozuhse Ritonōpo a, ynara tykase ynororo eya:

– Owōko ropa ty! Oty katoh oēmyty nono po nahe?

¹¹ Tyyrypyrykō poko toehse Izyraeu tomo. Jomiry omipona pyra toehse toto. Ynara tykase ywy oya xine repe: “Ynyrippyry omipona ehtoko,” ykã repe. Jeriko pōkō mōkomohpyry tapoise oya xine, “Enahkatoko emero,” tykase jahtao. Tomatonanohse mōkomo eya xine, ajohpe toehse ipoko toto, morohne tonēse tymōkomory maro.

¹² Morara exiryke Izyraeu tō enaromŷke toehse, topetōkara onyporemākasaromepyra mā toto. Epāko mā toto, iirypyryme toehse toexirykōke osenahkapōko mā toto. Morohne anapoityākō onenahkara awahtao xine, amaro xine exikehnōko ase.

¹³ Owōko ropa. Moxiã rypyry irumekapoko Izyraeu tō rypyry, toto osenepotohme ya kokoro, nuriame pyra toto ehtohme ya. Ywy Ritonōpo Oesēkō ynara āko: “Izyraeu tomo, mōkomo kurākāko matose. ‘Enahkatoko,’ ase oya xine. Morohne onenahkara awahtao xine oepekōkara onyporemākasaromepyra matose.

¹⁴ Kokoro osenepotoko Jako pakomotyamo oxiekyrymākomo. Atakenaka exīko matose imenekatoh apoitohme. Oxiekyrymākō enepōko ase te, imoihmākō ēpataka oehtohme. Moromeīpo tapyi taōkō enepōko ase ahtohme jēpataka. Etyhpyryme tapyi taōkō tonepose ahtao orutua kō atakenaka oehnōko jēpataka.

¹⁵ Mame mokyro omato tonepose ahtao imenekatoh ke, mokyro zahkāko matose, mōkomo inapoityā maro, itapyi taōkō maro, ikyryry tō maro emero. Mokyro nyrippyry popyry nexiase ipunaka. Ynyrippyry ypoetory tomo a omipona pyra toehse.”

¹⁶ Naeroro pakeimo towõse Jozue. Izyraeu tō oxiekyry tō tōsenepose atakenaka. Juta tō tymenekase imenekatoh ke.

¹⁷ Moromeĩpo oxiekyry tō tosẽkõ maro tōsenepose Jozue a, Juta tō rokene. Zera tō tymenekase imenekatoh ke. Mame Zera tō tyekyry tō maro tōsenepose atakenaka. Zapiti tō tymenekase imenekatoh ke.

¹⁸ Etyhpyryme Zapiti tō orutua kō tōsenepose Jozue a atakenaka. Akã tymenekase imenekatoh ke. Karami mūkuru Akã kynexine, Zapiti paryme, Zera mūkuru paryme, Juta parỹpyry.

¹⁹ Ynara tykase Jozue Akã a:

– Zae osekarako, aimo, seromaroro, Ritonõpo Izyraeu tō Esẽ netaryme. Kuruko emero onyrihpyry poko. Ajohpe pyra exiko.

²⁰ Ynara tykase Akã:

– Ajohpe pyra yryryry poko toehse ywy, Ritonõpo Izyraeu tō Esẽ omipona pyra. Ynyrihpyry ekarõko ase.

²¹ Mõkomo tapoise kyya xine ahtao, upo kurã enease Papironia pō zuponỹpyry te, parata roropa 2 kirume otarame, uuru roropa meio kirume, enara. Morohne eneryhtao ya typhenetase ywy ipoko ykyryryme ehtohme. Morohne tukurãkase ya jesao, tonẽse nono ao ytapyĩ tao, moro parata yriase zopino.

²² Imehnõ taropose Jozue a axiny toto ytotohme Akã tapyĩ taka. Ajohpe pyra morohne tonese eya xine tonẽse nono ao, parata kynexine zopino.

²³ Morohne tapoise eya xine esary poe, tarose Jozue a, Izyraeu tomo a roropa, tyrise eya xine emero Ritonõpo Izyraeu Esẽ ãpataka.

²⁴ Mame Akã tō tapoise Jozue a, Izyraeu tomo a roropa: Akã maro, parata te, upo, uuru, imūkuru tō maro, ãxiry tō maro, eky tō roropa, pui te, jumõtu tomo, kaneru tō maro, itapyiny, ikyryry tō emero tarose eya xine jakanahmã Ehxirotah pona.

²⁵ Ynara tykase Jozue:

– Oty katohme kyyryhmase? Seromaroro oryhmãko Ritonõpo mana.

Mame Akã totapase eya xine topu tō ke. Akã tapyĩ taõkõ emero totapase eya xine. Tyahkase toto eya xine imõkomory maro.

²⁶ Mame epona xine topu tō tyrise eya xine, kaetoko tyrise. Moroto ro mana seroae ro. Morara exiryke moroto tosehapse jakanahmã Ehxirotahme.

Mame tyoetory tō zehno pyra toehse ropa Ritonõpo.

8

Pata Ae poremãkatopõpyry

¹ Ynara tykase Ritonõpo Jozue a:

– Enaromyra exiko! Orẽpyra exiko! Ytoko opoetory tō, soutatu tō maro emero pata Ae põkõ poremãkase. Ituisarykõ poremãkapõko ase oya xine. Ae põkõ ekarõko ase oya xine ipatarykõ maro, inonorykõ maro, enara.

² Sero pata põkõ enahkãko matose Jeriko põkõ enahkatopõpyry sã oya xine. Yrome seromaroro imõkomohpyrykomo, ekỹpyrykomo pui tõkehko oekykõme exiko mana. Opyrekõ tyritoko oytotohkõme toto etapase, tokare pyra. Moino oehnõko matose etonase pata mykae.

³ Naeroro towõse Jozue tomo soutatu tō maro toytotohkõme Ae põkõ poremãkatohme. 30 miumãkõ orutua kō tymenekase eya orẽpyra exiketomo. Tonyohse toto eya koko,

⁴ ynara tyripose toto eya:

– Otonētoko pata moino. Ameke pyra ehtoko, eraximatoko pata pōkō maro etonatohme.

⁵ Ywy ypoetory tō maro taroino ytōko ase pata pona. Mame pata Ae pōkō oepiryhtao yna ekahmase, epāko sã ynanase pake ehtopōpyry samo.

⁶ Mame yna ekahmāko mã toto typatarykō rumekāko myahme samo. Typoe xine yna epato ekarōko mã toto, yna epatopōpyry sã apitoryme.

⁷ Mame tūtāko matose ōtonētohkō poe, pata poremākapose. Ritonōpo Kuesēkō moro pata ekarōko kyaa xine mana.

⁸ Moromeīpo pata tapoise oya xine ahtao, jahkatoko, Ritonōpo nyripohpyry ae ro. Moro sã tyripōko ase oya xine.

⁹ Morarame soutatu tō taropose Jozue a. Toytose toto otonēse Ae poe xixi omōtoh wino, atameke pyra Peteu maro Ae kynexine. Yrome moroto rokē tōmhese Jozue tysoutatu tō maro.

¹⁰ Pakeimo towōse ynororo, soutatu tō tanonohpose eya. Mame toytose ynororo Izyraeu tō tamuximākō maro soutatu tō maro Ae etonie.

¹¹ Soutatu tō Jozue maro ytoketō toytose pata omōtoh konōto winakoxi, osesarise inikahpoe. Moro Jakanahmā, mōpoe Ae kynexine.

¹² 5 miume soutatu tō taropose Jozue a otonētoh taka xixi omōtoh winakoxi, irānaka Ae poe Peteu pona.

¹³ Moro sã soutatu tō tyrise eya. Tuhkehxo toh kynexine tosarykō po inikahpoe. Imehnō maro toytose Jozue xixi omōtoh winakoxi jakanahmā pona. Moroto tōmhese Jozue jakanahmā po.

¹⁴ Mame Izyraeu tō eneryhtao Ae tuisary a, axī toytose ynororo typoetory tō maro, soutatu tō maro, pakeimo, etonase Izyraeu tō maro. Morotona toytose toto tōsetapatopōpyrykō pona jakanahmā pona ropa Joatāo etonie akoxi. Tuaro pyra toh kynexine Izyraeu tō, tŷkae xine exiketō oepiry poko zuaro pyra toh kynexine.

¹⁵ Tonekunohse toto Jozue tomo a, toepase sã toto ona pona enaromŷke exiketō samo.

¹⁶ Ae pōkō orutua kō emero tātānonohse toto Izyraeu tō ekahmatohme. Jozue tō ekahmaryhtao eya xine amekehxo toehse toto typatarykomo a.

¹⁷ Orutua kō emero Ae pōkō toytose Izyraeu tō ekahmase. Pata tapuruhmakase kynexine, soutatu pyra ipunaka kynexine ewomane pyra.

¹⁸ Mame ynara tykase Ritonōpo Jozue a:

– Warata potyry tyriko pata Ae wino, moro pata ekarōko ase oya.

Moro tyrise Jozue a aomi poe.

¹⁹ Tomary tanŷse ahtao Jozue a, orutua kō aotonētyā towōse axiny, tururume toytose toto pata poremākase, mame pata tyahkase eya xine.

²⁰ Tŷkakoxi xine tōsenuhmase Ae pōkō soutatu tō ahtao, orexīto tonese eya xine putoāko kakoxi. Yrome epasaromepyra toh kynexine, tapuruse toexirykōke Izyraeu tomo a.

²¹ Pata jahkatopōpyry Izyraeu tomo a eneryke Jozue tomo a, toeramase toto Ae pōkō etapase.

²² Imehnō roropa pata poe aehtyā ropa tōsetapase toto Ae pōkō maro. Tapuruse toto eya xine, mame totapase toto emero porehme Izyraeu tomo a.

²³ Ae tuisary rokē tōxinamase arotohme tymyhse Jozue a.

²⁴ Topetōkara totapase Izyraeu tomo a ona po, tokahmase toto ahtao eya xine. Mame toeramase ropa toto Ae pona ropa imehnō etapase.

²⁵ Moro ae Ae pōkō totapase atapona 12 miume ahno.

²⁶ Tywaratā onurumekara Jozue kynexine tātaporamase Ae etonie, morotōkō emero enahkatoh pona.

²⁷ Mame Ae pōkō mōkomohpyry tapoise Izyraeu tomo a tykyryrykōme Ritonōpo nyripohpyry ae ro Jozue a.

²⁸ Ae tyahkapose Jozue a, ypyme toehse typahsēme rokene, jūme rokene.

²⁹ Ae tuisary tymyhse Jozue a ipymyry ae wewe pokona ikohmamyry pona. Tykohmāse ahtao ekepyry touse ropa ematohme pata omōtoh taka. Moroto topu tō tomase epona kaetokohxo, moroto ro mā moro seroae ro pona.

Ritonōpo nyripohpyry sekerematopōpyry

³⁰ Mame apoto apō tyrise Jozue a ypy Epau po Ritonōpo Izyraeu tō Esē eahmatohme.

³¹ Moro sã tyrise eya Moeze nyripohpyry ae ro Izyraeu tomo a. Ynara tymerose: “Apoto apōme topu tyriko onyhkohpyra ehtoko kurimene ke ipunaka.” Moro po onekarorykō zahkãko matose tytororo, Ritonōpo eahmatohme, okyno zahkãko roropa matose osepeme ehtohme.

³² Moroto Izyraeu tō neneryme, Moeze nymerohpyry zae ehtoh poko, tymerose Jozue a topu tō pokona.

³³ Morarame Izyraeu tō emero tōximōse toto tutuisarykō maro, tamuximãkō maro, juize tō maro, tyotyorkō maro. Xikihme toh toehse Ritonōpo omiry ē etonie. Zokonaka seino, imehnō moino, enara toehse toto. Imehnō toehse oturuketō, rewita tō kaxo aronanō ēpataka. Imoihmãkō zokonaka toehse ypy Kerizī ēpataka, imepỹ zokonaka ypy Epau ēpataka toehse toto. Moeze, Ritonōpo poetory omihpyry omi poe morara toehse toto, kure toto ripotoh Ritonōpo a toehse ahtao.

³⁴ Mame opore, imoihmãkō netaryme Moeze nymerohpyry tysekeremase Jozue a zae ehtoh poko, kure toto riry poko Ritonōpo a te, toto wãnopyry poko roropa tymerose exiryke Ritonōpo nyripohpyry ao.

³⁵ Moeze nymerohpyry emero, Ritonōpo nyripohpyry tysekeremase Jozue a Izyraeu tō imoihmãkō netaryme, nohpo tomo te, poetohti te, katonomo, tōsesarise exiketomo Izyraeu tō maro, enara. Emero inymerohpyry tysekere-mase Jozue a.

9

Jozue tonekunohse Kipeão tomo a

¹ Mame topekōkara poremãkatopōpyry poko Izyraeu tomo a, moro waro toehse toto imeimehnō tuisary tomo a, Joatão poe xixi omōtoh wino exiketomo ypy tō po exiketomo te, nono jakuraramã po exiketomo te, tuna konōto Metiteraneu ehpikuroko exiketō roropa, Ripano etonie exiketomo, enara. Mokaro kynexine heteu tō tuisary te, amoreu tō tuisary, kananeu tō tuisary, perizeu tō tuisary te, heweu tō tuisary, jepuseu tō tuisary, enara toh kynexine.

² Mame tōximōse toto emero etonatohme Jozue tō maro Izyraeu tō maro roropa.

³ Heweu tō kynexine Pata Kipeão pōkomo. “Jozue tomo a Jeriko pōkō tonahkase te pata Ae pōkō roropa tonahkase,” moro kary totase ahtao eya xine,

⁴ tōsenetupuhse toto Jozue tō enekunopyry poko. Tonahsē tapoise eya xine sakūpo xihpyry tō aka tyritohme, jumētu tō pona tyritohme, eukuru ē xihpyry maro.

⁵ Sãtaja pakatokō tamuruse eya xine, upo xihpyry roropa tamuruse eya xine. Wyi tarose eya xine tūpore exikety, imapiuhtahpyry.

⁶ Mame toytose toto Izyraeu tō esary pona Kiukau pona, ynara tykase toto Jozue tomo a:

– Toeporehkase yna moino, yna nonory poe. Taroino moe yna esary ipunaka. Õmirykõ etary se ynanase osepeme amaro xine yna ehtohme.

⁷Yrome ynara tykase Izyraeu tõ orutua kõ eya xine:

– Otarame oesarykõ moe pyra mana taroino. Otätöhxõ osepeme exiõko sytatou awaro xine pyra yna ahtao?

⁸– Opoetorykõme exiõko ynanase ise awahtao xine, tykase toto.

– Onokyh matohtu? Otokoino moehtou? tykase Jozue eya xine.

⁹Ynara tykase mokaro Kipeão põkomo:

– Opoetoryme ynanase. Tooehse yna moino ipunaka, yna esary poe, totase yna exiryke Ritonõpo Oesëkõ poko. Tokätöse emero inyrihpyry poko Ejitu po.

¹⁰Tuaro toehse roropa yna amoreu tõ enahkapotopõpyry poko eya tuna Joatão poe xixi tütatoh wino, Seõ etapatopõpyry poko, Hexipõ esemy, Oke etapatopõpyry poko roropa Pasã esemy, Axitarote põ aexihpyry.

¹¹Yna tonyohse yna esë tomo a yna patary põkomo a roropa atakimatohme tonahsë maro yna oehtohme xiaro. Yna tonyohse eya xine ouruse xine, ynara katohtu: “Opoetorykõme ynanase exiõko, yna erohtohme, õmirykõ omipona yna ehtohme! Morara exiryke õmirykõ etapoko yna a osepeme kuehtohkõme.”

¹²Enetoko ke yna zuru! Ekeisene ro nexiase yna oepiryhtao yna tapyĩ tae. Yrome enetoko ke! Seromaroro tonore rahkene, tymapiuhtase roropa.

¹³Senohne eukuru ã kure nexiase kasene kehko. Enetoko ke! Toexihkase kehko. Yna zupony, yna sätajã tõ tyyryhtase kehko moino toehse yna exiryke.

¹⁴Morohne eneryke tyya xine mokaro omiry etaryke tyya xine, ajohpe pyra tokarose Izyraeu tomo. Ritonõpo a onekaropopyra toh toehse osemazuhme.

¹⁵“ÿ kure,” tykase Jozue Kipeão põkomo a. Tõmiry totapose eya osepeme ehtohme, jũme toto onetapara ehtohme. Morararo tamuximãkomo “Kure” tykase eya xine jũme toto onetapara ehtohme.

¹⁶Mame oseruao tõmehse ahtao tõmirykõ etapoxiõpo Kipeão põkomo a, tuaro toehse toto mokaro Kipeão põkõ esary moe pyra ehtoh poko.

¹⁷Izyraeu tõ toytöpitose toto. Mame oseruao ãmepiry taropose ahtao toeporehkase toto Kipeão põkõ pataka. Ynara Kipeão patary põkõ kynexine: Kipeão, Sepira, Peerote, Kiriäte-Jearĩ, enara.

¹⁸Yrome “Kure” tykase toexirykõke tõmihpyrykõ anamonohpyra toehse toto. Kipeão põkõ onetapara toehse toto. Morara exiryke tutuisarykõ tykerekeremase Izyraeu tomo a.

¹⁹Yrome ynara tykase itamuxirykomo eya xine:

– “Ritonõpo netaryme yna omiry totapose yna a exiryke Kipeão põkomo a jũme osepeme kuehtohkõme,” yna omihpyry anamonohpyra ynanase. Seromaroro Kipeão tõ onetapara sehtone.

²⁰Ah isene nexiõ toto. Toto onetapara sytatose kuãnoprykõino Ritonõpo a.

²¹Ah isene nexiõ toto. Yrome kypoetorykõme mã exiõko toto, apotopokõ rakaneme, tuna puimaneme roropa mã toto, enara.

Morara tykase Izyraeu tõ tamuximãkõ imoihmãkomo netaryme.

²²Mame Kipeão põkõ tykohmase Jozue a, ekaropotohtu, ynara tykase ynoro eya xine:

– Oty katohtu kuenekunohtou? “Moino tooehse yna,” matose ya moe pyra oesarykõ ahtao?

²³Morara exiryke, taroino awãnohtorõko Ritonõpo mana. Opoenõkomo, apakomotyãkõ roropa jũme yna namotome erohtõko matose wewe rakary poko te, tuna puimary poko Ritonõpo tapyĩ kyryryme.

²⁴Ynara tykase toto Jozue a:

– Moro sã tyrise yna a tuaro toehse yna exiryke Ritonõpo nyripohpyry poko Moeze a, sero nono ekarotoh poko porehme Izyraeu tomo a, sero nono pōkō etapatoh poko roropa emero. Moro sã toehse yna ouno xine exiryke, yna orikyry zuno.

²⁵ Seromaroro opoetoryme ynanase. Yna tyriko õsenetupuhtoh ae rokē azamaro ritohme yna a.

²⁶ Naeroro towomase toto eya, toto onetapara Izyraeu tō ehtohme.

²⁷ Yrome Izyraeu tō poetoryme tyrise toto eya wewe akohtohme eya xine, tuna puimatohme roropa eya xine, apoto apō poko toto erohtohme roropa, Ritonõpo tapyī poko roropa, enara. Seromaroro pona ro moro rīko mā toto, erohnōko mā toto, Ritonõpo nymenekahpyry po, toahmatohme.

10

Amoreu tō poremākatopōpyry

¹ Mame Ae pōkō enahkatopōpyry poko Jozue a, ituisary etapatopōpyry poko roropa eya totase Atoni-Zeteke, Jerusarē tuisary a. Jeriko pōkō enahkatopōpyry poko ituisary maro totase roropa eya. Kipeão pōkō poko tuaro toehse roropa ynororo osepeme toto ehtoh poko Izyraeu tō maro.

² Enaromýke toehse Jerusarē pōkomo, pata zumo Kipeão exiryke, imehnō pata tutuisake exiketō samo. Ae motye, zumohxo Kipeão exiryke orutua kō, soutatu tō orēpyra roropa exiryke.

³ Naeroro tōmiry taropose Atoni-Zeteke a imehnō tuisa tomo a: Hoão a, Eperō tuisary te, Pirã a, Jaramute tuisary te, Japia a, Rakixi tuisary te, Tepia a, Ekorō tuisary, enara. Ynara tykase ynororo:

⁴ – Osehtoko, kuakorehmatokose Kipeão pōkō poremākatohme osepeme toehse toto exiryke Jozue tō maro, Izyraeu tō maro.

⁵ Mokaro amoreu tō tuisarykō 5mākō tōximōse toto etonatohme: Jerusarē tuisary te, Eperō tuisary te, Jaramute tuisary te, Rakixi tuisary te, Ekorō tuisary, enara. Typoetory tō, soutatu tō maro toytose toto pata Kipeão zomyehmase. Etonāko toto Kipeão tō maro.

⁶ Mame omi aronanō tonyohse Kipeão tomo a, Kiukau pona Jozue zuruse:
– Yna onurumekara ehtoko! Axī ke osehtoko, yna akorehmatokose, yna ewomatokose! Amoreu tō tuisary tō emero tōximōse toto yna poremākapotohme!

⁷ Naeroro Jozue toytose tysoutatu tō maro, emero Kiukau poe.

⁸ Ynara tykase Ritonõpo eya:

– Mokaro tuisa tō zuno pyra exiko. Toto poremākapōko ase oya xine. Jamihme pyra toto ripōko ase.

⁹ Kiukau poe toytose Jozue tomo koko, tōmehse toto toytorykō poko tonukurukō poko. Mame tokare pyra totonase toto imaro xine tuaro pyra toto ahtao.

¹⁰ Ritonõpo poe tōserehse toto Izyraeu tō soutatu tō eneryke tyya xine. Totapase toto Izyraeu tomo a moroto pata Kipeão po, tokahmase roropa toto yhtoryhtao Pete-Horō esemary ae; totapase toto Azeka pona, Maketa pona roropa.

¹¹ Mame toto eparyhtao, tokahmase toto ahtao Izyraeu tomo a, tururume toto yhtoryhtao ypy esemary ae, Pete-Horō poe Azeka pona, topu tō jerumā konōto tomase Ritonõpo a, kapu ae toto pona. Ahno tuhkehxo totapase konopoimo a jerumā maro, tuhke hkopyra totapase Izyraeu tomo a.

¹² Mame moro ěmepyry ae, Izyraeu tō epetōkara typoremākapose ahtao Ritonõpo a, amoreu tō maro osetaparyhtao, ynara tykase Jozue Ritonõpo a Izyraeu tō netaryme:

“Xixi, esyryhmara exiko pata Kipeão epoe, kohmāpyra ehtohme!
Nuno, oetypohko jakanahmā Aijarō epoe!”

¹³ Xixi totypohse, nuno roropa totypohkapose, topekōkara poremākatohme
Izyraeu tomo a.

Moro sã tymerose pape pokona esety Zae Exikety Papeny.

Xixi totypohse kapu poko toiro ěmepyry porehme exisasaka.

¹⁴ Sero panō exipitopyra taro, ipanō exipyra ropa mana, toiro ěmepyry ae
ahno omipona toehse Ritonōpo. Morara toehse Izyraeu tō akorehmatohme
topekōkara enahkatohme.

¹⁵ Moromeïpo Jozue tō toytose ropa tosarykō pona, Kiukau pona tysoutatu
tō maro.

¹⁶ Mokaro tuisa tō 5mākō toepase toh repe, tōtoněse toto oramāka Maketa
po,

¹⁷ yrome tonese toto imehnomo a. Moroto toto ehtoh waro toehse Jozue.

¹⁸ Ynara tykase ynororo:

– Topu konōto tō tyritoko, apanaritoko moro eutary. Erase tyritoko roropa
morotō.

¹⁹ Yrome etypohpyra ehtoko moroto. Kuepetōkara ekahmatoko etapatoko
okominoto kō poe. Toto anaropopyra ropa ehtoko ipataka xine. Ritonōpo
Oesēkō mā toto poremākapōko mā oya xine etapatohme.

²⁰ Totapase toto Jozue poetory tomo a emero exisasaka. Tuhke
pyra toepase toto typataka xine tomōse toto, pata tapuruse exikety tao
tōsewomatohkōme.

²¹ Mame Izyraeu tō soutatu tō tooehse ropa toto kure rokene, tosarykō
Maketa pona, moroto Jozue kynexine. Mame imehnō toto onykerekere-
masaromepyra toh toehse.

²² Morarame ynara tykase Jozue:

– Topu tō toutoko ropa oramae, tuisa tō 5mākō enehtatoko xiaro.

²³ Mame toytose toto. Tuisa tō tonehse orame ae, Jerusarē tuisary, Eperō
tuisary te, Jaramute tuisary te, Rakixi tuisary te, Ekorō tuisary roropa, enara.

²⁴ Tarose toto eya xine Jozue a. Mame soutatu tō tuisary tō tykohmase tyya.
Ynara tykase ynororo:

– Osehtoko, opupurukō tyritoko moxiã tuisa tō pymyry pona.

Moro tyrise eya xine.

²⁵ Mame ynara tykase Jozue:

– Enaromyra ehtoko; penekehpyra ehtoko. Jamihme ehtoko, orěpyra
ehtoko, oepekōkara poremākapōko Ritonōpo oya xine mana emero porehme.

²⁶ Mame tuisa tō totapase Jozue a. Ekepyry tō tanỹse eya wewe 5mākō pona.
Moroto tykohmāse toto.

²⁷ Kokonie pukuro toupouse ropa Jozue a ěmatohme moro oramāka, toto
otonětopōpyry aka. Moro tapuruse eya xine topu konōto tō ke. Moroto ro mā
toto seromaroro pona ro.

Imehnō typoremākapose Jozue a

²⁸ Moro ěmepyry ae ro Maketa pōkō tonahkase Jozue tomo a. Ituisarykō ro-
ropa totapase, moro pata pōkō maro porehme. Isene exiketō onynomopyra
kynexine. Moro tyrise Jozue a, Jeriko tuisary ritopōpyry samo.

²⁹ Moromeïpo Maketa poe Jozue tō toytose, soutatu tō maro, pata Ripina
poremākase.

³⁰ Orěpyra Izyraeu tō tyrise Ritonōpo a. Moro pata pōkō totapase eya xine,
pata Ripina tuisary totapase eya xine Jeriko tuisary etapatopōpyry sã tyya
xine.

³¹ Mame Ripina poe Jozue tō toytose, soutatu tō maro pata Rakixi pona. Moro pata tomyehmase eya xine etonatohme moro pōkō maro.

³² Yrokokoro, asakoro ěmehtoh ae osetapary poko, orēpyra Izyraeu tō tyrise Ritonōpo a, pata Rakixi poremākatohme. Mame pata Ripina pōkō etapatopōpyry sã eya xine Rakixi pōkō totapase eya xine emero porehme.

³³ Mame Horã, Kezea tuisary toytose Rakixi pōkō akorehmase repe. Yrome Kezea tuisary tō typoremākase Jozue tomo a Kezea pōkō maro; emero totapase toto eya xine. Ahno isene exikety onynamara kynexine.

³⁴ Moromeĩpo Rakixi poe Jozue tō toytose pata Ekorō pona soutatu tō maro. Pata tomyehmase eya xine, iporemākatohme.

³⁵ Moro ěmepary ae ro moro pata typoremākase eya xine. Ipōkō totapase eya xine emero, Rakixi pōkō etapatopōpyry sã eya xine.

³⁶ Mame Ekorō poe Jozue tō toytose soutatu tō maro pata Eperō pona, tōsetapase toto.

³⁷ Eperō typoremākase eya xine. Tuisa totapase eya xine moro pōkō maro emero, pata pisarara pōkō moro pata zomye exiketō maro. Moro pata tykararahse eya xine Jozue omi poe, Ekorō kararahtopōpyry samo. Ahno isene exiketō onynamara kynexine.

³⁸ Mame Jozue tō toeramase ropa soutatu tō maro Tepia pona etonatohme.

³⁹ Moro pata tapoise eya xine ituisary maro pata tō pisarara moro pata zomye exiketō maro. Totapase toto eya xine porehme. Tepia pōkō totapase Jozue tomo a ituisary maro Eperō etapatopōpyry sã tyya xine, Ripina etapatopōpyry sã roropa tyya xine ituisarykō maro.

⁴⁰ Moro sã moro nonory pōkō typoremākase Jozue a. Tuisa tō ypy tō po exiketō totapase eya, ikurenaěkomo roropa te, nono jakuraramã po exiketō roropa, nono roropa ypy tō myhto exiketō maro. Ahno isene exiketō onynomopyra toehse ynororo. Emero porehme totapase toto eya. Moro sã tyripose Ritonōpo Izyraeu tō Esemý a.

⁴¹ Moro pōkō typoremākase Jozue a, Kate-Panea poe Kaza pona, Kosě nonory maro porehme Kipeão pona.

⁴² Ritonōpo Izyraeu tō Esemý a, typoetory tō takorehmase imehnō etapary poko. Morara exiryke morotōkō tuisary tō typoremākase Jozue a inonory pōkō maro. Toiro rokē etonatoh konōto toehse.

⁴³ Moromeĩpo toeramase ropa toto, Jozue tō soutatu tō maro tosarykō pona, Kiukau pona.

11

Japĩ tō poremākatopōpyry Jozue a

¹ Mame mokaro etapatopōpyry poko totase ahtao Japĩ, Hazoa tuisary a, tōmiry aronanō tonyohse eya tuisa Jopape a, Matō tuisary te, Xinorō tuisary tomo a te, Akasape tuisary tomo a roropa toto tuarōtatohme.

² Ypy pōkō tuisary tomo a inikahpoe tōmiry aronanō tonyohse eya te, jakanahmã Joatão pōkō tuisary tomo a te, ikuhpo Karireia poe ikurenaka pata pōkō tuisary tomo a tuna konōto ehpio, Toa pũto.

³ Tōmiry aronanō tonyohse roropa eya kananeu tomo a, Joatão moinōkomo xixi tūtatoh wino exiketomo a te, xixi omōtoh wino exiketomo a, amoreu tomo a, heteu tomo a, perizeu tomo a, jepuseu tomo a ypy pōkomo, heweu tomo a, ypy Heremō myhto, Mixipa nonory po, enara.

⁴ Mame toehse toto tysoutatu tō maro, ahno imoihme. Ikuhpỹme toh kynexine isawã samo tuna konōto ehpio. Kawaru tuhke nae toh kynexine, kahu tōkehko roropa etonatohme.

⁵ Mokaro tuisa tō tōximōse toto tysoutatu tō maro. Tōsesarise toto iporiry Merom po etonatohme Izyraeu tō maro.

⁶ Ynara tykase Ritonōpo Jozue a:

– Enaromyra exiko toto poko. Kokoro, xixi serara ahtao mokaro etapāko ase emero, Izyraeu tō akorehmāko ase. Mame toto eky tō, kawaru tō jaxiry sahkāko matose, ikanarykō zahkāko matose.

⁷ Naeroro tokare pyra toytose Jozue, soutatu tō maro emero, osetapase toto maro, iporiry Merom pona.

⁸ Orēpyra Izyraeu tō tyrise Ritonōpo a. Topekōkara typoremākase eya xine. Mame tokahmase toto pata konōto Xitō pona, iporiry Mixirepote-Maī pona roropa, jakanahmā Mixipa pona xixi tūtatoh winakoxi. Osetapakehpyra toh kynexine, topetōkara enahkatoh pona ro.

⁹ Ritonōpo nyriphopyry tyrise Jozue a: kawaru tō axiry tysahkase eya te, kahu tō tyahkase roropa eya xine.

¹⁰ Mame toehse ropa Jozue, pata Hazoa typoremākase eya, ituisary to-
tapase eya. Morarahtao imehnō pata tō emero motye zumohxo Hazoa kynexine.

¹¹ Moro pata pōkō totapase Izyraeu tomo a emero porehme, pata tyahkase roropa eya xine.

¹² Pata tō typoremākase Jozue a emero, ituisarykō maro. Emero totapase eya, Moeze, Ritonōpo poetory nyriphopyry ae ro.

¹³ Yrome pata tō onyahkara toehse toto patāpome aexihpyry po tyrihpyry tō morohne tynomose eya xine. Pata Hazoa rokē tyahkase Jozue a.

¹⁴ Mōkomo tapoise Izyraeu tomo a, kurākō rokene, pui tōkehko tapoise roropa eya xine tokykōme. Yrome ahno, pata pōkō totapase eya xine, emero porehme.

¹⁵ Moro sã tyripose Ritonōpo a typoetory Moeze a. Moro saaro tokarose Moeze a Jozue a. Mame aomipona Jozue kynexine. Emero Ritonōpo nyriphopyry Moeze a, moro omipona toehse Jozue.

Orēpyra Jozue ehtopōpyry

¹⁶ Moro nono typoremākase Jozue a emero: ypy tō nonory Juta po te, nono emero ikurenaeino te, Kosē nonory emero te, nono jakuraramā Juta po te, jakanahmā Joatāo te, ypy tō nonory maro, nono jakuraramā maro Izyraeu patary ehpikuroko, enara.

¹⁷ Moro nono kynexine ypy Harake poe Seia pūto Paau-Kate pona, jakanahmā Ripano po, ypy Heremō myhto. Morotōkō tuisary tō totapase Jozue a emero porehme.

¹⁸ Okynahxo toehse ynororo totonarykō poko.

¹⁹ Yrome mokaro oturupyra tokurehse toto osepeme toehtohkō poko Izyraeu tō maro. Kipeāo pōkō rokē, heweu tō maro tōturuse toto osepeme toehtohkō poko Izyraeu tō maro.

²⁰ Ritonōpo poe morotōkō osepeme se pyra toehse toto etonatohme Izyraeu tō maro, toto enahkatohme porehme, toto onypynanohpyra ehtohme. Moro toehse Ritonōpo omihpyry ae ro Moeze a.

²¹ Morarame Jozue toytose ahno konōto etapase toto enahkatohme: anakījana ypy po exiketomo: Eperō po te, Tepia po te, Anape po te, ypy tō po exiketō Juta po te, Izyraeu po roropa, enara. Mokaro tonahkase Jozue a emero porehme. Toto patary tonahkase roropa eya.

²² Anakī tō pyra toehse Izyraeu nonory po, ipunaka. Toitoina nae ro toh kynexine Kaza po te, Kate po, Axitote po, enara.

²³ Ritonõpo nyripohpyry ae ro Moeze a, nono tapoise Jozue a. Mame moro nono tokarose eya Izyraeu tõi nonoryme, toto esaryme ehtohme. Moro nono tapiakase eya zokonaka ekarotohme Jako poenomotyamo a, 12mãkõi pakomotyamo a. Nono zokonaka tokarose eya xine tapiakase, 12mãkomo a. Morarame tõi setapakehse toto.

12

Tuisa tõi typoremãkase Moeze a

¹ Nono põi tuisary tõi typoremãkapose Moeze a, Joatão poe xixi tütatoh wino, typoremãkase Izyraeu tomo a. Mame toto esahpyry pona tõi sesarise toto. Moro nono kynexine jakanahmã Aranõ poe, onuhnõko Joatão jakanahmã poro inikahpozakoxi ypy Heremõ pona. Mokaro tuisa tõi, Izyraeu tõi ny-poremãkatyã ynara kynexine toto:

² Apitoryme Seõ kynexine, amoreu tõi tuisary, Hexipõ pono. Inonory kynexine Aroea poe, jakanahmã Aranõ ehpiokoxi, moro poe tuna Japoke pona, Amõ esary ehpiokoxi. Inonory kynexine Kireate zokonaka roropa.

³ Jakanahmã Joatão poe xixi tütatoh wino, tuisa Seõ nonory kynexine ikuhpo Karirea poe ikurenaka Pete-Jeximote wino. Tuna konõto Aorikyhpury poe xixi tütatoh wino, ikurenaka ypy Pixika myhtokoxi.

⁴ Tuisa Oke, Pasã esemy typoremãkase Izyraeu tomo a. Repã tõi etyhpuryme kynexine ynororo. Axitarote põi kynexine, Etere põi roropa.

⁵ Inonory kynexine ypy Heremõ maro, Sauka te, Pasã nonory maro kesurita tõi nonory ehpiokoxi te, maakajana tõi nonory ehpiokoxi te, Kireate nonory zokonaka, Seõ nonory ehpiokoxi roropa, Hexipõ tuisary.

⁶ Mokaro tuisa tõi asakoro natokõi typoremãkase Moeze a, Izyraeu tõi maro. Mame moro nono tokarose Moeze, Ritonõpo poetory a, Rupẽ tomo a, Kate tomo a, Manase tomo a roropa, xixi tütatoh wino exiketomo.

Tuisa tõi typoremãkase Jozue a

⁷ Mame tuisa tõi nonory, Joatão poe xixi omõtõh wino exiketõ nonory, tapoise Jozue tomo a. Moro nono esẽ tõi typoremãkase eya xine, Paau-Kate poe, jakanahmã Ripano po, ypy Harake pona Seia wino. Moro nono tapiakase Jozue a, Izyraeu tõi esaryme jumãme.

⁸ Moro nono kynexine ypy tõi nonory te, nono jakuraramano te, Joatão jakanahmano te, ypy tõi pona onuhtopo te, ona tonore exikety te, nono ikurenaeino. Morotõ kynexine: heteu tomo, amoreu tomo, kananeu tomo, perizeu tomo, heweu tomo, jepuseu tomo, enara.

⁹ Tuisa tõi typoremãkase Jozue tomo a ynara pata tõi po: Jeriko te, Ae (Peteu pũto),

¹⁰ Jerusarẽ te, Eperõ te,

¹¹ Jaramute te, Rakixi te,

¹² Ekorõ te, Kezea te,

¹³ Tepia te, Ketea te,

¹⁴ Horoma te, Arate te,

¹⁵ Ripina te, Aturã te,

¹⁶ Maketa te, Peteu te,

¹⁷ Tapua te, Hepea te,

¹⁸ Apeka te, Rasarõ te,

¹⁹ Matõ te, Hazoa te,

²⁰ Xinorõ-Merõ te, Akasape te,

²¹ Taanake te, Mekito te,

²² Ketese te, Jokoneão (Karameru nonory po) te,

²³ Toa (tuna konõto ehpio) te, Koim (Karirea po) te,

²⁴ Tiriza te, atapona tuhke exiry 31me. Moro põkõ tuisa tõ typoremãkase Jozue tomo a.

13

Nono tapoisẽme ro ehtoh poko

¹ Mame tamuhpõme toehse Jozue ahtao ynara tykase Ritonõpo eya:

– Tamuhpõme mase toehse, nono nae ro nase itamurume anapoipynomo.

² Pirixteu tõ nonory anapoipyra ro mase, kesurita tõ nonory roropa.

³ (Moro nono mã iporiry Xioro poe, Ejitu poe, Ekorõ ehpio pona inikah-pozakoxi kananeu tõ nonory kynexine; moro nono esẽ tõ kynexine pirixteu tomo ipatarykõ esety Kaza te, Axitote te, Axikerõ te, Kate te, Ekorõ, enara.) Nae ro tapoisemy Awĩ nonory

⁴ ikurenaka te, kananeu tõ nonory emero, Meara maro (xitonio tõ nonoryme) Apeka pona, amoreu tõ nonory ehpio po.

⁵ Nae ro tapoisemy jepaujana tõ nonory; Ripano nonory roropa emero xixi tũtatoh wino, Paa-Kate poe, ypy Heremõ myhto, onuhtoh Hamate pona.

⁶ Mame etyhpyryme mã xitonio tõ nonory roropa ypy tõ po, ypy tõ Ripano poe Mixirepote-Maĩ pona. Mokaro aropõko ase tosarykõ poe morotona oytorykohtao. Nono apiakako seromaroro, nono esẽme Izyraeu tõ ehtohme, jomihpyry ae ro.

⁷ Naeroro moro nono apiakako ekarotohme imehnõ Izyraeu tomo a 9me zokonaka oxiekyryme exiketomo a, Manase tõ maro, xixi omõtoh wino exiketomo. Moro nono mokaro esaryme exĩko mana.

Nono Joatão poe xixi tũtatoh wino

⁸ Moxiã oxiekyrymãkõ: Rupẽ tomo te, Kate tõ maro, Manase tõ zokonaka tynonorykõ esẽme toehse toto, moroto Joatão poe xixi tũtatoh wino. Moro nono tokarose eya xine Moeze a.

⁹ Mokaro nonory Aroea poe, jakanahmã Aranõ ehpio, imepỹ pata poe moro jakanahmã rãnao, Tipõ pona te, nono jakuraramano Metepa maro.

¹⁰ Inonorykõme toehse pata tõ emero Seõ patahpyry tomo, amoreu tõ tuisary, Hexipõ tuisahpyry, amonita tõ nonory ehpiokoxi.

¹¹ Inonorykõme toehse Kireate te, kesurita tõ esahpyry te, maakajana tõ esahpyry roropa te, ypy Heremõ nonory emero te, Pasã nonory maro emero Sauka pona.

¹² Mame etyhpyryme inonorykõme toehse Oke, repaĩ tõ etyhpyryme exikety esahpyry. Tuisame kynexine ynororo Axitarote po te, Eterei po roropa. Mokaro typoremãkase Moeze a taropose roropa toto tosarykõ poe eya.

¹³ Yrome mokaro kesurita tõ te, maakajana tõ roropa onenahkara toh kynexine. Isene ro toehse toto Izyraeu tõ rãnao.

¹⁴ Yrome Rewi tomo a nono onekaropyra Moeze kynexine. Tyorõ tapoise eya xine, Ritonõpo a tokarosã tapoise eya xine tynapyrykõme, Ritonõpo omihpyry ae ro Moeze a.

Rupẽ tõ nonory

¹⁵ Nono tapiakase Moeze a ekarotohme Rupẽ tõ esaryme:

¹⁶ Moro nono kynexine pata Aroea poe, jakanahmã Aranõ ehpio te, imepỹ pata roropa moro jakanahmã rãnao, pata Metepa pona, nono jakuraramã maro, moro pata zomye.

¹⁷ Morohne maro Hexipõ kynexine, pata tõ maro moro jakuraramã po: Tipõ te, Pamote-Paa te, Pete-Paa-Meõ te,

¹⁸ Jasa te, Ketemote te, Mepaate te,

¹⁹ Kiriataĩ te, Xipima te, Zerete-Sahara roropa ypy po jakanahmã po.

²⁰ Pete-Peoa roropa te, ypy onuhtoh Pixika te, Pete-Jeximote te,

²¹ emero nono moro jakuraramã po kynexine, pata tõ maro emero Seõ patahpyry tomo, amoreu tuisary, Hexipõ tuisary maro. Morararo Moeze nyporemãkatyamo Mitiã tuisary tõ maro: Ewi te, Rekẽ te, Zua te, Huru te, Repa, enara. Emero mokaro tuisaryme kynexine Seõ.

²² Morararo Izyraeu tomo a totapase roropa Paraão, Peoa mūkuru, pyaxime exikety, joroko tõ poko exikety imeĩpo ehtoh waro ehtoh poko exikety.

²³ Rupẽ tõ esary ehpio xixi omõtoho wino tuna Joatão kynexine. Moro pata tõ tokarose Rupẽ tomo a toto esaryme ehtohme, esãme toto ehtohme.

Kate tõ nonory

²⁴ Nono tapiakase Moeze a ekarotohme Kate tõ esaryme ehtohme.

²⁵ Esarykõme ynara kynexine: Jazea te, Kireate patary tõ emero te, amonita tõ esary zokonaka maro pata Aroea pona, Rapa poe xixi tūtatoho wino.

²⁶ Inonorykõ kynexine Hexipõ poe Rama-Mixipa pona, Petonĩ maro, Maanaĩ poe roropa Ro-Tepaa ehpiokoxi.

²⁷ Jakanahmã Joatão po esarykõ ynara kynexine: pata Pete-Arã te, Pete-Ninira, Sukote te, Zapõ te, imehnõ pata tõ maro, Seõ patahpyry tomo Hexipõ tuisahpyry. Kate tõ esary ehpio xixi omõtoho wino tuna Joatão kynexine, ikuhpo Karirea pona inikahpozakoxi.

²⁸ Moro pata tõ tokarose Kate põkõ nonoryme toto esaryme ehtohme.

Manase tõ nonory

²⁹ Nono tapiakase Moeze a ekarotohme Manase pakomotyã akoĩpyry esaryme ehtohme.

³⁰ Inonorykõ kynexine pata Maanaĩ poe, emero Pasã nonory maro porehme, tuisa Oke esahpyry, pata tõ maro 60me Jaia patahpyry tõ Pasã po.

³¹ Inonorykõme kynexine Kireate zokonaka, Axitarote te, Etereĩ maro, tuisa Oke patahpyry tõ roropa Pasã po. Moro nono tokarose Makia pakomotyamo a zokonaka, Manase mūkurume Makia kynexine.

³² Moro sã nono tapiakase Moeze a, moroto Moape tõ jakuraramã po tahtao, pata Jeriko poe xixi tūtatoho wino, tuna Joatão poe xixi tūtatoho wino roropa.

³³ Yrome Rewi tomo a nono onekaropyra Moeze kynexine, nono esẽme pyra toto ehtohme. Ynara tykase Moeze rewita tomo a: “Izyraeu tõ Esẽ, Ritonõpo oesarykõme sã exĩko mana.”

14

Kanaã nonory apiakatopõpyry

¹ Ynara kynexine, Izyraeu tõ napoihpyry, tosarykõme Kanaã po.

Moro nono tapiakase Jozue tomo a Ereaza maro, Izyraeu tõ tamuximãkõ maro. Ereaza Ritonõpo maro oturuketyme kynexine.

² Ritonõpo nyriphopyry ae ro Moeze a nono tapiakase eya xine ekarotohme 9me zokonaka oxiekyrymãkomo a imenekatoho ke.

³ Nono zokonaka tokamose Moeze a 2me zokonaka oxiekyrymãkomo a, tuna Joatão poe xixi tūtatoho wino. Yrome Rewi tomo nono anapoipyra kynexine tosarykõme.

⁴ Joze pakomotyamo a tapiakase asakoro oxiekyrymãkõme: Manase, Eparaĩ, enara. Rewita tomo a nono onekaropyra toehse. Yrome pata tõ

tokarose eya xine toto esarykōme ona maro, onahpoty ke toky tō nahpa-tohme, pui tōkehko kaneru tō roropa.

⁵ Moro nono tapiakase Izyraeu tomo a Ritonōpo omihpyry ae ro Moeze a.

Eperō apoitopōpyry Karepe a

⁶ Morarame Karepe Juta parỹpyryme kynexine. Toytose ynororo oturuse Jozue maro Kiukau pona. Karepe kynexine Jepone mūkurume, Kenezu paryme kynexine ynororo. Ynara tykase ynororo Jozue a:

– Tuaro ro hma Ritonōpo omihpyry poko Moeze a Kate-Panea po kuahtao xine?

⁷ Morome exine 40me jeimamyry nae tonyohse jahtao xiaro sero nono enese. Mame zae turuse ynororo ya sero nono poko.

⁸ Imehnomo a ymaro aytotyamo a Izyraeu tō tonaroximase tōmiryko ke. Yrome ywy zae exine, Ritonōpo Jesē omipona exine.

⁹ Morarame ynara tykase Moeze ya: “Karepe, zae mexiase Ritonōpo Jesē omipona. Morara exiryke tuaro exiko, nono esēme exiko mase, opoenō maro jūme. Emero tutūmase oya ahtao oesarykōme exiko mana.”

¹⁰ Tōturuse ro Karepe:

– Seromaroro eneko ke! Moro turuse Ritonōpo a Moeze a pake. Morotoino 45me jeimamyry taropose. Izyraeu tō toytotyose ona poro ahno esary poro pyra. Ritonōpo a typynanohse ywy. Isene ase seroae ro. Kueneko! 85me jeimamyry nae ase.

¹¹ Pake jehtopōpyry saaro ase jamihme ro sero nono enese jenyohpōpyry saaro. Orēpyra ase etonatoh poko jerohtoh poko roropa.

¹² Morara exiryke senohne ekaroko ynonoryme, ypy tō maro. Pake Moeze oturutopōpyry ae ro: “Ekarōko ase oya,” katopōpyry ya, yna omiry tokarose ahtao yna a. Mokaro tokarose ya zae ahno konōto anakī tomo moroto ehtoh poko, pata konōto po apurutyā po. Ritonōpo ymaro ahtao moro poe mya toto aropōko ase aomihpyry ae ro.

¹³ Mame kure rokē Karepe, Jepone mūkuru tyripose Jozue a Ritonōpo a. Pata Eperō tokarose eya esaryme ehtohme.

¹⁴ Seroae ro Eperō esēme Karepe, Jepone mūkuru pakomotyā mana, kenezu pakomotyā roropa, Ritonōpo omipona toto exiryke.

¹⁵ Apitoryme pata Eperō esety Kiriata-Arapa kynexine. Arapa mokyro anakīme, zumohxo exiketyme kynexine.

Mame etonara toehse toto moro nono po.

15

Juta tō nonory poko sero

¹ Mame Juta tomo a, tyekye exiketomo a nono tapoise tosarykōme. Ynara esarykō kynexine: mya ikurenae Etō ehpio pona, ona tonorē Zim pona roropa.

² Toto nonory etyhyry kynexine tuna konōto Aorikyhyry ikurenae,

³ moro poe inonory kynexine ikurenaka onuhtoh Akarapī poe Zim pona. Moro poe inonory kynexine inikahpozakoxi Kate-Panea pona te, Ezerō poro Ataa pona, eramāko Karaka pokoxi.

⁴ Morotoino inonory kynexine Azamō pona te, iporiry kuroko, Ejitu nonory ehpiuroko tuna konōto Metiteraneu pona. Moroto Juta tō nonory etyhyry kynexine, Juta tō nonory ehpio ikurenae.

⁵ Xixi tūtatoh wino Juta nonory kynexine tuna konōto Aorikyhyry ehpio, mya tuna Joatāo eporehkary pona. Moroto Juta nonory kynexine inikahpoe,

⁶ mya Pete-Hokara pona, morotoino Pete-Arapa pona. Morotoino onuhnōko topu Poã pona (Rupē mūkurume Poã kynexine).

⁷ Morotoino jakanahmã Ehxirotōh poe Tepia pona, inikahpozakoxi eramãko ropa Kiukau winakoxi ropa, moro onuhtōh Atumĩ etonie te, jakanahmã po ikurenaka, enara. Mya ropa tuna enatyry tō Seme pona, morotoino tuna enatyry Rojeu pona.

⁸ Morotoino jakanahmã Pē-Hinō takuohse, ypy jepuseu tō nonory ikurenaka, pata Jerusarē pona. Morotoino Juta tō nonory kynexine ypy emory pona te, jakanahmã Hinō etonie, xixi omōtoh wino, jakanahmã Ahno konōto etyhpyry pona inikahpozakoxi.

⁹ Morotoino Juta tō nonory kynexine ypy emory poe mya tuna enatyry tō Nepetōa pona, morotoino pata tō pona ypy Eporō pūtokoxi. Morotoino toeramase ropa Paara pokoxi (Kiriāte-Jearĩ roropa).

¹⁰ Mame Paara kuroko Juta tō nonory kynexine xixi omōtoh wino ypy Seia pona. Morotoino ypy Jearĩ kuroko inikahpoe (ypy esety akorō Kesarō), Juta tō nonory tyhtose Pete-Seme pokoxi te, mame Timina myakoxi.

¹¹ Morotoino Juta tō nonory kynexine ypy tō onuhtōh ae Ekorō poe inikahpozakoxi, eramãko ropa Xikerō pona, ypy Paara ehpiuroko, mya Jamania poe tuna konōto Metiteraneu pona.

¹² Juta tō nonory ehpiry xixi omōtoh wino kynexine tuna konōto Metiteraneu.

Moro sã kynexine Juta tō nonory ehpiōkomo.

*Eperō poremãkatopōpyry Karepe a
(Juize 1.11-15)*

¹³ Ritonōpo omihpyry ae ro Jozue toehse, Juta tō nonory zokonaka tokarose Karepe a, Jepone mūkuru. Naeroro Eperō tokarose eya Jozue a, Arapa patahpyry, Anake zū patahpyry.

¹⁴ Moro poe Anake mūkuru tō oseruao taropose Karepe a: Sesai te, Aimã te, Taumai, enara.

¹⁵ Morotoino toytose Karepe Tepia pōkō etapase. Apitoryme moro pata esety kynexine Kiriāte-Sepea.

¹⁶ Ynara tykase Karepe:

– Jēxiry Akasa ekarōko ase orutua a ipytyme ehtohme pata Kiriāte-Sepea typoremākase ahtao eya.

¹⁷ Moro pata typoremākase Otonieu a, Kenaza mūkuru, Karepe akorony. Naeroro tōxiry Akasa tokarose eya ipytyme ehtohme.

¹⁸ Mame tyniotase Akasa ahtao Otonieu maro, “Nono ekaropoko omy a,” tykase ynororo eya. Akasa toytose Karepe a, mame tyhtose ynororo ahtao toky jumētu poe tōturupose jumy eya:

– Oty se hma, ohpo?

¹⁹ Ynara tykase nohpo tumy a:

– Ohpetu sehxo hano onekaroryme ya. Nono mekarōase ya, tonore exikety. Nono se ropa ase tuna enatyry nae exikety, tykase. Naeroro tōxiry a tuna enatyry maro nono tokarose Karepe a, nono kae exikety te, nono kae pyra exikety roropa, enara.

Juta tō patary tomo

²⁰ Nono maro pata tō tapoise Juta tomo a tosarykōme.

²¹ Ikurenāe, Etō nonory ehpio pūto ynara tapoise eya xine: pata Kapazeu te, Etea te, Jakuru te,

²² Kina, Timona, Atata,

²³ Ketese te, Azoa te, Itinã te,

- ²⁴ Zipe te, Terē te, Pearote te,
²⁵ Hazoa-Hatata te, Keriote-Ezerō (Hazoa roropa),
²⁶ Amā te, Sema te, Morata te,
²⁷ Hazaa-Kata te, Hesemō te, Pete-Parete te,
²⁸ Hazaa-Suau, Peresepa, Piziotia,
²⁹ Paara te, Iimi te, Ezē te,
³⁰ Eutorate, Kexiu te, Horoma te,
³¹ Zikirake, Matamana, Sāsana te,
³² Repaote te, Xirī te, Aim te, Rimō, enara. Atapona 29me pata tō kynexine, morohne zomye roropa pata pisarara nae kynexine.
³³ Mame pata tō nono amimomā po ynara kynexine: Exitaou te, Zora te, Asanate te,
³⁴ Zanoa te, Ene-Kanī te, Tapua te, Enā te,
³⁵ Jaramute te, Aturā te, Soko te, Azeka te,
³⁶ Saaraī te, Atitaī te, Ketea te, Keterotaī, enara. Atapona 14me pata tomo, morohne zomye roropa pata pisarara nae kynexine.
³⁷ Ynara pata tō tapoise roropa eya xine: Zenā te, Hatasa te, Mikitau-Kate te,
³⁸ Tireā te, Mixipa te, Jokoteeu te,
³⁹ Rakixi te, Posokate te, Ekorō te,
⁴⁰ Kapō te, Raama te, Kitiri te,
⁴¹ Keterote te, Pete-Takō te, Naama te, Maketa, enara. Atapona 16me pata tō kynexine morohne zomye roropa pata pisarara kynexine.
⁴² Imehnō pata tō tapoise Juta tomo a roropa: Ripina te, Etea te, Asā te,
⁴³ Ipita te, Asanate te, Nezipe te,
⁴⁴ Keira te, Akazipe te, Maresa, enara. Atapona 9me pata tō kynexine, morohne zomye roropa pata pisarara nae kynexine.
⁴⁵ Ekorō tapoise roropa eya xine moro pata zomye roropa pata pisarara kynexine.
⁴⁶ Pata Axitote myhto exiketō roropa tapoise eya xine Ekorō poe tuna konōto Metiteraneu pona.
⁴⁷ Axitote patary tō tapoise roropa eya xine, Kaza patary tō maro pata tō pisarara maro iporiry ehpiokoxi Ejitu ehpiō po, tuna konōto Metiteraneu ehpiokoxi roropa.
⁴⁸ Pata tō ypy tō po: Samia te, Jatia te, Soko te,
⁴⁹ Tana te, Kiriata-Sana (esety akorō Tepia) te,
⁵⁰ Anape te, Exitemoa te, Anī te,
⁵¹ Kosē te, Horō te, Kiro, enara. Atapona 11me pata tō kynexine pata tō pisarara roropa morohne zomye.
⁵² Pata tō tapoise roropa Juta tomo a: Arape te, Tuma te, Esā te,
⁵³ Janī te, Pete-Tapua te, Apeka te,
⁵⁴ Hūta te, Kiriata-Arapa (esety akorō Eperō) te, Zioa, enara. Atapona 9me pata tomo, pata tō pisarara roropa morohne zomye.
⁵⁵ Pata tō tapoise roropa eya xine: Maō te, Karameru te, Zipe te, Juta te,
⁵⁶ Jezereu te, Jokoteāo te, Zanoa te,
⁵⁷ Kaī te, Kipea te, Timina, enara. Atapona 10me pata tō kynexine pata tō pisarara roropa morohne zomye kynexine.
⁵⁸ Pata tō tapoise roropa eya xine: Haruu te, Pete-Zua te, Ketoa te,
⁵⁹ Maarate te, Pete-Anote te, Eutekō, enara. Atapona 6me pata tomo, pata tō pisarara roropa morohne zomye kynexine.

⁶⁰ Pata Kiriāte-Paau (esety akorō Kiriāte-Jearī) tapoise roropa eya xine te, Rapa roropa. Asakoro pata tomo pata tō pīsarara roropa morohne zomye kynexine.

⁶¹ Pata tō ona tonorē po ynara kynexine: Pete-Arapa te, Mitī te, Sekaka te,

⁶² Nipisā te, “Pata Sautu esary” te, Tuna Enatyry Ketī, enara. Atapona 6me pata tō kynexine pata pīsarara roropa morohne zomye ropa.

⁶³ Yrome topekōkara, jepuseu tō Jerusarē po exiketō onenahkasaromepyra Juta tō kynexine. Naeroro moroto ro mā toto seroae ro Juta tō maro.

16

Eparaī nonory, Manase nonory xixi omōtoḥ wino

¹ Nono zokonaka tokarose Joze pakomotyamo a. Moroto inonory kynexine tuna Joatāo poe, pata Jeriko pūto ona tonorē pona, Jeriko poe roropa ypy tō nonory poro pata Peteu pona.

² Peteu poe mya inonory kynexine pata Ruze pona te, Atarote pona roropa, arakita tō esary pona.

³ Moro poe inonory ehpio kynexine xixi omōtoḥ winakoxi japeretita tō esary pona te, Pete-Horō nonory imuae exikety pona. Mame moro poe inonory kynexine Kezea pona te, tuna konōto Metiteraneu pona, enara.

⁴ Moro nono tapoise Manase oxiekyryme exiketomo a, Eparaī tō maro, Joze pakomotyamo a tosarykōme.

Eparaī tō nonory

⁵ Mame nono zokonaka tapoise Eparaī tomo a. Moroto inonory kynexine: Atarote-Ataa poe xixi tūtatoḥ wino Pete-Horō-Epoe pona.

⁶ Moro poe toytose mya tuna konōto Metiteraneu pona. Mikimeta kynexine inikahpozakoxi. Moroto inonory kynexine xixi tūtatoḥ winakoxi pata Taanate-Xīro pona, moino akoxi roropa xixi tūtatoḥ wino mya Janoa pona.

⁷ Moro poe inonory toytose pata tō pona: Atarote te, Naarate, enara. Mame toeporehkase pata Jeriko pona, mame etyhporyme tuna Joatāo kuaka.

⁸ Mame xixi omōtoḥ wino inonorykōme toehse pata Tapua poe, iporiry Kana pona, mya etyhporyme tuna konōto Metiteraneu pona. Moro nono tokarose kynexine Eparaī tomo a toto esaryme ehtoḥme.

⁹ Pata tō tapoise roropa Eparaī tomo a, Manase nonory po exiketomo.

¹⁰ Yrome kananeu tō Kezea pōkō anaropopyra Izyraeu tō kynexine. Isene ro mā toto seroae ro Eparaī tō rānao. Yrome topehke pyra tyrohmanohpose toto eya xine, tynamotokōme rokē tyrise toto.

17

Manase tō nonory xixi omōtoḥ wino

¹ Nono zokonaka tokarose Manase tomo a, Joze mūkuru esmazupurume exiryke. Makia, Kireate zumy, Manase mūkuru aemūkuapitory kynexine osemazupu; soutatume roropa kynexine ynoro. Kireate nonory tapoise eya Pasā roropa.

² Nono tapoise roropa imehnō oxiekyry tomo a, Manase pakomo a. Ynara toḥ kynexine: Apieze te, Hereke te, Axirieu te, Xikē te, Hepea te, Semita, enara. Mokaro Manase poenō kynexine Joze mūkuru poenomo

³ Zeropeate, Hepea mūkuru kynexine, Kireate paryme, Makia mūkuru paryme, Manase pary paryme. Tumūkue pyra Zeropeate kynexine, ēxiry tō rokene. Ynara toḥ kynexine: Makara te, Noa te, Hokara te, Miuka te, Tiriza, enara.

⁴ Toytose toto oturuse oturukety Ereaza maro, Jozue maro, tamuximākō maro. Ynara tykase toto eya xine:

– Ritonōpo a Moeze nono tokamopose orutua komo a rokē pyra. Yna a roropa nono zokonaka tokarose eya yna esaryme ehtohme.

Naeroro Ritonōpo nyripohpyry ae ro nono tapoise eya xine tosarykōme.

⁵ Moro pokoino nono tapoise kehko Manase tomo a, Kireate te, Pasā maro Joatāo poe xixi tūtatoh wino. Imepỹ nono tapoise roropa eya xine 10me, Joatāo poe xixi omōtoh wino.

⁶ Moro toehse nono tapoise ēxiry tomo a exiryke, imūkuru tomo a nono apoitopōpyry saaro. Mame Kireate nonory tokarose imehnō Manase pakomotyamo a.

⁷ Manase nonory moroto kynexine Asea nonory poe pata Mikimeta pona, pata Xikē poe xixi tūtatoh wino. Manase nonory kynexine mya ikurenaka Ene-Tapua pōkō esaka.

⁸ Tapua nonory Manase nonoryme kynexine. Yrome pata Tapua, ehpiō po, Eparaĩ pakomotyā pataryme kynexine.

⁹ Ene-Tapua poe Manase nonory tyhtose iporiry Kana kuroko. Moro iporiry poe pata tō ikurenāe Eparaĩ pataryme toh kynexine Manase pakomotyā patary tō rānao toto ahtao ro. Manase tō nonory moroto kynexine iporiry poe inikahpozakoxi mya tuna konōto Metiteraneu pona.

¹⁰ Eparaĩ tō oxiekyry esarykō imuae kynexine, Manase tō nonory kynexine inikahpozakoxi. Inonory tō kynexine mya tuna konōto Metiteraneu pona. Manase nonory ehpio kynexine Asea tō nonory pona inikahpozakoxi te, Isakaa tō nonory pona xixi tūtatoh wino.

¹¹ Isakaa tō nonory po, Asea tō nonory po roropa, typatake Manase tō kynexine: Pete-Sā te, pata pizarara maro oseponaro exiketomo, Ipyreāo pōkō roropa te, pata Toa roropa tuna ehpio te, Ētoa te, Taanake te, Mekito te, pata pizarara maro oseponaro exiketomo.

¹² Yrome moro pata tō pōkō anaroposaromepyra Manase tō kynexine. Morara exiryke kananeu tō moroto ro mā toto typatarykō po.

¹³ Mame jamihme toehse Izyraeu tō ahtao, kananeu tō anaropopyra tokurehse toto. Tyrohmanohpose rokē toto eya xine typoetorykōme.

Nono ekaropotopōpyry ropa Eparaĩ tomo a

¹⁴ Ynara tykase Joze pakomotyā, oxiekyry tō, Jozue a:

– Oty katoh zokonaka pitiko rokē mekarose yna a yna esaryme? Tuhke ynanase, kure rokē yna tyrise Ritonōpo a exiryke.

¹⁵ Ynara tykase Jozue eya xine:

– Tuhke awahtao xine te, Eparaĩ nonory ypy tō po opune xine pyra ahtao, perizeu tō nonory zokonaka apoitoko te, repaĩ tō nonory maro, itu tō maro, akohtohme ikurākatohme oesarykōme.

¹⁶ Ynara tykase toto:

– Moro ypy tō nonory yna pune pyra mana. Yrome kananeu tō nono amimomā po tykahuke mā toto kurimene risē ke, mokaro Pete-Sā pōkomo te, pata tō pizarara pōkō roropa, jakanahmā Jezereu pōkomo, enara.

¹⁷ Mame ynara tykase Jozue Eparaĩ pakomotyamo a Manase pakomotyā maro:

– Ajohpe pyra, tuhke matose, jamihme roropa. Zokonaka toiro rokē pyra esāme exīko matose.

¹⁸ Moro ypy nonory oesarykōme exīko mana. Itume ahtao ro, akohnōko matose, akorokāko roropa matose oesarykōme ehtohme etyhyry poe etyhyry pona. Kanaā pōkō aropōko matose kurimene risē ke tykahuke toto ahtao ro, jamihme roropa toto ahtao ro toto aropōko matose.

18

Nono akoĩpyry apiakatopõpyry

¹ Morarame nono tytororo typoremākase ahtao Izyraeu tomo a tōximõse toto pata Xiro po, Tapyi Ritonõpo maro Oturutoh ritohme.

² 7me, oxiekyry tō tosarykō anapoipyra ro toh kynexine.

³ Morara ahtao ynara tykase Jozue Izyraeu tomo a:

– Otara ahtao, oesarykō apoĩko matou, Ritonõpo, atamurukō Esē nekarohpyry oya xine?

⁴ Orutua kō imenekatoko oseruao, emero oxiekyry tō punero. Toto aropōko ase sero nono poro, pape merotohme nono poko, ise toto ehtoh poko roropa tosarykōme. Mame oehnōko ropa mǎ toto oturuse ymaro.

⁵ Nono apiakāko mǎ toto 7me zokonaka ehtohme. Juta tō tosarykō po exīko mǎ toto, ikurenae te, Joze pakomotyǎ roropa tosarykō po exīko inikahpozakoxi.

⁶ Mame onymerohpyrykō enehnōko matose, nono apiakatohme 7me zokonaka ehtohme. Mame imenekatoh ke Ritonõpo Kuesēkō neneryme nono ekamōko ase.

⁷ Rewi tō rokē nono anapoipyra exīko mǎ toto imehnō sǎ pyra, Ritonõpo maro oturuketōme erohketōme toexirykōke. Mokaro Kate tomo te, Rupē tomo a te, Manase tomo a xixi tūtatoh wino, tosarykō tapoise tuna Joatǎo poe xixi tūtatoh wino nono tokarose ahtao eya xine, Moeze Ritonõpo poetory a.

⁸ Mame mokaro orutua kō toytose nono enese te, ipoko pape merose, ynara tykase Jozue ahtao eya xine:

– Ytoytoko sero nono poro porehme. Ipoko pape imerotoko, mame osehtoko ropa ya oturuse. Taro Xiro po Ritonõpo neneryme imenekatoh ke nono apiakāko ase oesarykōme.

⁹ Naeroro toytose toto nono poro porehme, ipoko imerotohme pape pokona. 7me zokonaka nono tapiakase eya xine. Pata tō esety tymerose roropa eya xine. Mame tooehse ropa toto Izyraeu tō esaka Xiro pona Jozue a.

¹⁰ Imenekatoh ke Jozue a nono tokamose Ritonõpo neneryme oxiekyry tomo a emero tosake toto ehtohme.

Pějāmī tō nonory

¹¹ Pějāmī tomo a nono tapoise irǎnaono Juta tō esary maro Joze tō esary maro.

¹² Inonory moroto kynexine ehpio tuna Joatǎo kuae tōnuhse pata Jeriko kuroko inikahpozakoxi mya xixi omōtoh wino roropa, mya ypy tō poro ona tonorē Pete-Awē pona.

¹³ Moro poe mya ikurenaka pata Ruze winakoxi, onuhtoh Ruze pona (esety akorō Peteu). Mya ropa tyhtose Atarote-Ataa pona ypy pona, Pete-Horō-Zopino poe ikurenae.

¹⁴ Morotoino inonory ehpiry toeramase ropa ypy kuroko xixi omōtoh wino, Pete-Horō etonie, ikurenaka mya pata Kiriate-Paau pona (Kiriate-Jearī), Juta tō nonory po. Moro inonory ehpiry kynexine xixi omōtoh wino.

¹⁵ Ikurenae Pějāmī tō nonory kynexine Kiriate-Jearī poe mya xixi omōtoh winakoxi tuna enatyry tō Nepetoa pona.

¹⁶ Moro poe tyhtose mya ypy etyhpyry pona jakanahmǎ Pē-Hinō etonie, jakanahmǎ Ahno konōto repaī etyhpyry pona. Mame mya ropa ikurenaka jakanahmǎ Hinō poro, jepuseu tō onuhtoh poe ikurenae, tuna enatyry Rojeu pona.

¹⁷ Moro poe toeramase mya inikahpozakoxi tuna enatyry Seme pona, morotoino Jerirote pona onuhtoh Atumĩ etonie. Mame tyhtose topu Poã pona (Rupẽ mũkuru Poã kynexine).

¹⁸ Mya ropa onuhtoh poe inikahpozakoxi jakanahmã Joatão etonie. Moromeĩpo tyhtose ropa jakanahmã pona.

¹⁹ Mya ropa onuhtoh Pete-Hokara poe inikahpozakoxi, eporehkãko tuna Joatão etyhyryry pona ikurenae, moroto tuna konõto Aorikyhyryry kuaka tuna Joatão omõto mana. Sero Pẽjamĩ nonory ehpiry ikurenae kynexine.

²⁰ Tuna Joatão inonory ehpiryme kynexine xixi tũtatoh wino. Moro sã kynexine Pẽjamĩ tõ nonory ehpio, toto esaryme.

²¹ Pata tõ roropa Pẽjamĩ tõ pataryme kynexine, Jeriko te, Pete-Hokara te, Emeke-Kexi te,

²² Pete-Arapa te, Zemaraim te, Peteu te,

²³ Awĩ te, Para te, Opara te,

²⁴ Kepaa-Amonai te, Opini te, Kapa, enara. Atapona 12me pata tõ kynexine, moroto roropa pata tõ pizarara kynexine.

²⁵ Imehnõ pata tõ roropa Pẽjamĩ pataryme kynexine, Kipeão te, Rama te, Peerote te,

²⁶ Mixipa te Sepira te, Mosa te,

²⁷ Rekẽ te, Iripeu te, Tarara te,

²⁸ Zera te, Erepe te, Jepuse (Jerusarẽ) te, Kipea te, Kiriante-Jearĩ, enara. Atapona 14me pata tõ kynexine, moroto roropa pata pizarara tõ kynexine. Moro sã kynexine nono apoitopõpyry Pẽjamĩ tomo a tosarykõme.

19

Ximeão tõ nonory

¹ Moromeĩpo nono tokamose Ximeão tõ, oxiekyry tomo a tosahe toto ehtohme. Moroto inonory kynexine, Juta tõ nonory rãnao.

² Ynara Ximeão tõ pataryme kynexine: Peresepa te, Sepa te, Morata te,

³ Hazaa-Suau te, Para te, Ezẽ te,

⁴ Eutorate te, Petuu te, Horoma te,

⁵ Zikirake te, Pete-Marakapote te, Hazaa-Susa te,

⁶ Pete-Repaote te, Saruẽ, enara. Atapona 13me pata tõ kynexine; moroto roropa pata tõ pizarara moro zomye.

⁷ Ximeão tõ esaryme roropa imehnõ pata tõ kynexine: Aim te, Rimõ te, Etea te, Asã, enara. Atapona 4me pata tomo, moroto roropa pata tõ pizarara morohne zomye.

⁸ Ximeão tõ esaryme roropa pata tõ pizarara kynexine, moro pata tõ konõto zomye exiketomo Paarate-Pea pona, (Rama imuae). Morohne kynexine Ximeão tõ nonory kehko esarykõme.

⁹ Ximeão tõ nonory zokonaka touse Juta tõ nonory wino, zumohxo Juta tõ nonory exiryke, imotye roropa. Naeroro inonorykõ zokonaka tapoise Ximeão tomo a tosarykõme.

Zepurõ tõ nonory

¹⁰ Mame nono tokamose ropa oseruao ehtopo, Zepurõ tõ oxiekyry tomo a. Inonory moroto kynexine mya Sarite etyhyryry pona.

¹¹ Moro poe tõnuhse mya xixi omõto winakoxi Marara pona, moro poe mya Tapasete kuroko, iporiry kuaka, Jokoneão poe xixi tũtatoh winakoxi.

¹² Sarite mõpoe inonory kynexine mya xixi tũtatoh winakoxi Kixirote-Tapoa ehpiokoxi, Taperate kuroko, onuhnõko mya Japia pona.

¹³ Mya ropa xixi tūtatoh winakoxi Kate-Hepea pona, Ete-Kazī pona roropa, wazah Neia winakoxi, Rimō esemary ae.

¹⁴ Mame inikahpoe inonory ehpiry wazah tykase Hanatō winakoxi ety-pohnōko jakanahmā Ipitaeu pona.

¹⁵ Zepurō nonory maro pata tō kynexine, Katate te, Naarau te, Xinorō te, Itara te, Perē, enara. Atapona 12me pata tō kynexine, pata tō pisarara roropa morohne zomye.

¹⁶ Morara toehse Zepurō tō nonoryme. Morohne tapoise eya xine tosarykōme.

Isakaa tō nonory

¹⁷ Mame nono tokamose ropa 4me ehtopo, Isakaa tō nonoryme.

¹⁸ Inonorykō maro pata tō kynexine: Jezereu te, Kesurote te, Sunē te,

¹⁹ Haparaī te, Seō te, Anakarate te,

²⁰ Rapite te, Kixiāo te, Epe te,

²¹ Remete te, Ene-Kanī te, Ene-Hata te, Pete-Pase te,

²² Mame mokaro nonory ehpiry moroto kynexine Tapoa pūto te, mya Saazima pona, Pete-Seme pona, tuna Joatāo pona. Atapona 16me pata tō kynexine, pata tō pisarara roropa morohne zomye.

²³ Moro pata tō konōto zomye exiketō maro Isakaa tō nonoryme kynexine. Morohne tapoise eya xine tosarykōme ehtohme.

Asea tō nonory

²⁴ Mame nono tokamose ropa 5me ehtopo, Asea tō oxiekyry tō esaryme.

²⁵ Inonory po pata tō kynexine: Heukate te, Hari te, Petē te, Akasape te,

²⁶ Aramereke te, Amate te, Misau, enara. Moroto inonorykō kynexine, xixi omōtoh wino kynexine mya ypy Karameru pona te, Xio-Ripinate pona roropa.

²⁷ Moro poe toeramase mya xixi tūtatoh winakoxi, Pete-Takō pona te, mya Zepurō kuroko te, jakanahmā Ipitaeu kuroko roropa, mya inikahpozakoxi Pete-Emeke pona, Nejeu pona roropa. Mya ropa inikahpozakoxi pata Kapuu pona te,

²⁸ Eperō pona te, Reope te, Hamō te, Kana te, eporehkāko Xitō konōto pona.

²⁹ Moroto inonorykō ehpiry kynexine mya Rama winakoxi Tiro pona, pata tapuruse apuru konōto ke. Moro poe toeramase Hosa winakoxi, mya tuna konōto Metiteraneu pona. Moroto Asea nonory po pata tō kynexine: Maarape te, Akazipe te,

³⁰ Uma te, Apeka te, Reope, enara. Atapona pata tō kynexine 22me, pata tō pisarara roropa morohne zomye kynexine.

³¹ Morohne tapoise Asea tō oxiekyry tomo a tosarykōme.

Napatari tō nonory

³² Mame nono tokamose ropa 6me ehtopo Napatari tō, oxiekyry tō esaryme.

³³ Inonory moroto kynexine pata Herepe poe, wewe zaraimo Zaanani poe, mya Atami-Nekepe pona, Japaneeu maro, mya Rakū pona, mya ropa tuna Joatāo pona.

³⁴ Moro poe eramāko xixi omōtoh winakoxi Azanote-Tapoa pona te, mya ropa Hukoke pona eporehkāko Zepurō pona ikurenaka, mya Asea nonory pona xixi omōtoh winakoxi te, Juta nonory pona roropa xixi tūtatoh winakoxi, tuna Joatāo kuaka.

³⁵ Pata tō tapuruse exiketō apuru konōto ke ynara kynexine: Zitī te, Zea te, Hamate te, Rakate te, Kinerete te,

³⁶ Atama te, Rama te, Hazoa te,

³⁷ Ketese te, Eterei te, Ene-Hazoa te,

³⁸ Irõ te, Mikitareu te, Horẽ te, Pete-Anate te, Pete-Seme, enara. Atapona 19me pata tõ kynexine moro pata tõ pisarara zomye exiketõ maro.

³⁹ Moro pata tõ zomye exiketõ maro Napatari tõ esaryme kynexine. Morohne tapoise eya xine tosarykõme.

Tã tõ nonory

⁴⁰ Mame nono tokamose ropa 7me ehtopo Tã tõ oxiekyry tõ esaryme.

⁴¹ Mame inonorykõ po pata tõ kynexine: Zora te, Exitau te, Ia-Seme te,

⁴² Saarapĩ te, Aijarõ te, Itara te,

⁴³ Erõ te, Timina te, Ekorõ te,

⁴⁴ Euteke te, Kipetõ te, Paarate te,

⁴⁵ Jeute te, Pene-Perake te, Kate-Rimõ te,

⁴⁶ Me-Jarakõ te, Rakõ, enara. Moroto inonorykõme kynexine pata Jope zomye roropa.

⁴⁷ Mame Tã tõ nonory tupuxihkase ropa ahtao, toytose toto pata Raixi pona osetapase. Moro pata typoremãkase eya xine. Moro põkõ totapase eya xine. Inonorykõ tapoise eya xine tosarykõme. Pata Raixi esety tymyakãmase eya xine Tãme tytamurukõ esety ae ro.

⁴⁸ Moro pata tõ morohne zomye exiketõ maro Tã tõ nonoryme kynexine. Morohne tapoise eya xine tosarykõme.

Jozue nonory

⁴⁹ Mame nono tapiakakehse ahtao Izyraeu tomo a, nono tokarose eya xine Jozue a, Num mũkuhpyry, esaryme ehtohme.

⁵⁰ Ritonõpo nyripohpyry ae ro, pata tokarose Jozue a, inekaropohpyry. Ypy tõ nonory po moro pata kynexine Eparaĩ tõ nonory po, esety Timinate-Sera. Moro pata tyrise ropa Jozue a; moroto ehse ynororo rahkene.

⁵¹ Moro sã nono tapiakase oturukety Ereaza a, Jozue maro, Izyraeu tõ tamuximãkõ maro, ekamotohme Izyraeu tõ oxiekyry tõ nonoryme. Moro apiakatohme tõturupose toto Ritonõpo a, imenekatoh tapoise eya xine Ritonõpo maro Oturutoh omõtõh tao Xiro po.

Morarameme tõtyhkase toto nono apiakary poko, ekamory poko roropa, enara.

20

Pata tõ aepatyã ewomatopo

(Numeru 35.6-28; Teuteronomiu 4.41-43; 19.1-13)

¹ Ynara tyripose Ritonõpo a Jozue a:

² — Oturuko Izyraeu tomo a, ynara kaxiko: “Pata tõ imenekatoko moro pona epaketõ osewomatohme. Moro pata tõ poko oturuase Moeze a tyriptomohme oya xine.

³ Ahno ikarimotatyã, epãko mana moro pata tõ pona aosewomatohme etapahpyry ekyry onymõpopyra ehtohme.

⁴ Mame epakety ytõko mana morotona omõtõh taka, osekarõko mana tamuximãkomo a. Mame osa ekarõko mã toto eya moroto aehtohme.

⁵ Mokyro onekaropyra toh mana aorikyhpyry ekyry a, emõpory se exikety a. Aepahpyry ewomãko mã toto onetapara mokyro ehtohme tãtamorõkase rokẽ aexiryke zehno pyra roropa toexiryke.

⁶ Mame tehme rokẽ exõko mã aepahpyry moroto, morotõkõ õpataka apiakane otururu eraximãko mana, Ritonõpo maro Oturukety imehxo orihtho eraximãko roropa mana. Moromeõpo tosary pona ytõko ropa mana, pata poe toepatopõpyry pona ropa.”

⁷ Ynara tymenekase eya xine pata tōme: Ketese, Karirea nonory po, ypy tō nonory po Napatari po te, Xikē, ypy tō nonory po Eparaī po te, Kiriāte-Arapa, (Eperō) ypy tō nonory po Juta po.

⁸ Tuna Joatāo poe xixi tūtatoh wino, nono amimomā po Jeriko poe xixi tūtatoh wino, ona tonorē po Pezea tymenekase, Rupē nonory po; Ramote, Kireate po, Kate nonory po; Korā, Pasā po, Manase nonory po.

⁹ Morohne tymenekase, moro pona Izyraeu tō epatohme, katonō tō roropa epatohme morotona. Imehnō roropa amoreme pyra ahno etapahpōkomo osewomase roropa epāko mā toto morotona. Moro pata tō po ynororo ahtao emýpopyra etapahpyry jekyrýpyry exīko mana. Morotōkō ēpataka toytose exiryke zae aehtoh tonetupuhse exiryke eya xine.

21

Rewita tō patary tomo (1 Koronika 6.54-81)

¹⁻² Mame rewita tō tamuximākō toytose pata Xiro pona, Kanaā nonory pona. Tōturuse toto oturukety Ereaza tō maro, Jozue, Num mūkuru maro, Izyraeu tō tamuximākō maro. Ynara tykase toto:

– Ynara tyripose Ritonōpo a Moeze a, pata tō ekarotohme yna a, yna esaryme ehtohme, ona maro yna eky tō nahpatohme, pata tō zomye.

³ Ritonōpo nyriphopyry omipona toehse Izyraeu tomo, rewita tomo a typatarykō tokarose eya xine ona maro, eky tō nahpatohme.

⁴ Rewita tō oxiekyry, koatita tomo a pata tō tapoise osemazuhme. Arāo pakomotyamo a roropa 13me pata tō tapoise, Juta nonory po te, Ximeāo nonory po, Pējamī nonory po, enara.

⁵ Imehnō koatita tomo a roropa 10me pata tō tapoise: Eparaī nonory po te, Tā nonory po, Manase tō zokonaka nonory po xixi omōtoh wino, enara.

⁶ Jeresonita tomo a 13me pata tō tapoise, Isakaa nonory po te, Asea nonory po, Napatari nonory po, Manase tō zokonaka nonory po, Pasā po Joatāo poe xixi tūtatoh wino.

⁷ Merarita tomo a 12me pata tō tapoise Rupē tō nonory po te, Kate tō nonory po, Zepurō tō nonory po, enara.

⁸ Imenekatoh ke pata tō tymenekase Izyraeu tomo a ekarotohme rewita tō esaryme ona maro pata tō zomye, Ritonōpo nyriphopyry ae ro Moeze a.

⁹ Ynara pata tō tokarose Juta tomo a, Ximeāo tomo a roropa

¹⁰ Arāo pakomotyā, Koate tō ekyry tomo a, Rewi mūkuru. Koatita tō esary tymenekase apitoryme.

¹¹ Pata Kiriāte-Arapa tokarose mokaro a (Arapa, Anake zū kynexine), moro Eperōme toehse, ypy tō nonory po, Juta po, ona maro pata zomye.

¹² Yrome moro pata tō pisarara pata zomye exiketō ona maro tokarose kynexine Karepe a Jepone mūkuru esaryme.

¹³ Arāo pakomotyamo a Eperō tokarose ona maro pata zomye exikety maro. Moro pata tymenekase morotona epaketō ytotohme osewomatohme imepý tykarimotase ahtao eya. Pata Ripina tokarose roropa eya xine te,

¹⁴ pata Jatia te, Exitemoa te,

¹⁵ Horō te, Tepia te,

¹⁶ Aim te, Juta te, Pete-Seme, ona morohne zomye exikety maro: atapona 9me pata tō Juta nonory po, Ximeāo nonory po roropa.

¹⁷ Pējamī nonory po 4me pata tō tokarose eya xine: Kipeāo te, Kepa te,

¹⁸ Anatote te, Aramō, enara.

¹⁹ Atapona 13me pata tō tokarose eya xine, ona morohne zomye exikety maro, Ritonōpo maro oturuketomo a, Arão pakomotyamo a.

²⁰ Imehnō koatita ekyry tomo a, rewita tomo a, pata tō tokarose Eparaĩ nonory po.

²¹ Ynara tapoise eya xine: Xikē, ona pata zomye exikety maro, ypy tō nonory po, Eparaĩ po. Xikē tymenekase epaketō morotona ytotohme osewomatohme, imepỹ tykarimotase ahtao, Kezea roropa tapoise koatita tomo a te,

²² Kipizaĩ maro, Pete-Horō, enara, ona maro pata tō zomye exikety. Atapona 4me pata tomo.

²³ Tã nonory poe asakoropane pata tō tapoise eya xine: Euteke te, Kipetō te,

²⁴ Aijarō te, Kate-Rimō te, ona pata tō zomye exikety maro.

²⁵ Pata tō asakoro tapoise eya xine Manase nonory po: Taanake te, Kate-Rimō ona maro pata tō zomye exikety maro.

²⁶ Mokaro koatita tomo a pata tō tapoise 10me atapona ona maro, pata tō zomye exikety maro.

²⁷ Jeresonita tomo a, imehnō rewita tomo, pata tō tapoise Manase tō, xixi tūtatoh wino exiketō poe: pata Korã, Pasã po ona maro, pata zomye exikety maro. Moro pata tymenekase epaketō morotona ytotohme osewomatohme ahno tykarimotase ahtao. Pata Peexitera roropa tapoise Jeresonita tomo a ona (ekykō napyry) maro, pata zomye exikety maro.

²⁸ Isakaa nonory poe 4me pata tō tapoise eya xine: Kixião te, Taperate te,

²⁹ Jaramute te, Ene-Kanĩ, ona pata tō zomye exikety maro.

³⁰ Asea nonory poe asakoropane pata tō tapoise eya xine: Misau te, Apatō te,

³¹ Heukate te, Reope, ona maro, pata tō zomye exikety maro.

³² Napatari nonory poe pata Ketese tapoise eya xine Karirea po, ona maro, pata zomye exikety maro. Ketese tymenekase epaketō morotona epatohme ahno tykarimotase ahtao. Hamote-Toa tapoise roropa jeresonita tomo a te, Karatã roropa, ona maro, pata tō zomye exikety maro. Atapona oseruao pata tomo.

³³ Oxiekyry, jeresonita tomo a pata tō tapoise atapona 13me pata tomo, ona maro, pata tō zomye exikety maro.

³⁴ Imehnō rewita tō, merarita tomo a asakoropane pata tō tapoise Zepurō nonory po: Jokoneão te, Karata te,

³⁵ Timina te, Naarau, enara, ona maro, pata tō zomye exikety maro.

³⁶ Rupē nonory po asakoropane pata tō tapoise eya xine: Pezea te, Jasa te,

³⁷ Ketemote te, Mepaate, enara, ona maro, pata tō zomye exikety maro.

³⁸ Kate tō nonory po pata Ramote tapoise eya xine, Kireate po, ona pata zomye exikety maro. Ramote tymenekase, morotona epaketō epatohme imepỹ ahno tykarimotase ahtao. Maanaĩ tapoise roropa merarita tomo a te,

³⁹ Hexipō te, Jazea, enara, ona pata tō zomye exikety maro. Atapona asakoropane pata tomo.

⁴⁰ Mokaro rewita tomo, merarita tō oxiekyry tomo a 12me pata tō tapoise atapona.

⁴¹ Izyraeu tō nonory poe 48me pata tō tokarose rewita tomo a, ona pata tō zomye exikety maro.

⁴² Moro pata tō emero ona nae kynexine pata tō zomye exikety.

Nono apoiry Izyraeu tomo a tosarykōme

⁴³ Moro sã Izyraeu tomo a nono tokarose Ritonõpo a emero tõmihpyry etapopotõpyry ae ro itamurukomo a. Mame moro nono tapoise ahtao eya xine tõsesarise toh kynexine moroto.

⁴⁴ Mame totonakehse toto, oxiehno pyra toehse imehnõ katonõ maro, Ritonõpo omihpyry ae ro itamurukomo a. Epetõkara emero typoremākase Izyraeu tomo a orẽpyra toto tyripose Ritonõpo a exiryke.

⁴⁵ Tõmihpyry ae ro kure rokẽ Izyraeu tõ tyrise Ritonõpo a, emero.

22

Rupẽ tõ Kate maro, Manase tõ maro aropotopõpyry ropa

¹ Morarame Rupẽ tõ tonehpose Jozue a, oximõme toto ehtohme Kate tõ maro te, Manase tõ xixi tũtatoh wino exiketomo.

² Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ritonõpo poetory, Moeze nyriphopyry tyrise oya xine, emero. Jomipona roropa mexiatose emero porehme.

³ Åkorõ tõ, Izyraeu tõ onurumekara mexiatose. Tomeseke sã Ritonõpo nyriphopyry omipona mexiatose.

⁴ Seromaroro oxiehno pyra Izyraeu tõ tyripose Ritonõpo a, Oesẽkomo a imehnõ maro, tõmihpyry ae ro. Naeroro ytotohko ropa ononorykõ pona, anapoihpyrykõ pona tuna Joatão mõpozakoxi, Moeze Ritonõpo poetory nekarohpyry oya xine.

⁵ Moeze, Ritonõpo poetory, nyriphopyry oya xine Ritonõpo omiryne, moro omipona ehtoko, tomeseke samo. Ritonõpo Oesẽkõ pyno ehtoko, aomiry omipona ehtoko, inyriphopyry oya xine omipona roropa ehtoko. Oesẽkõ onurumekara ehtoko, imaro ýme ehtoko yronymyryne ajamitunuru ke porehme.

⁶ Mame kure rokẽ toto tyripose Jozue a Ritonõpo a. Tõsekazumase ynororo eya xine. Mame toytose ropa toto tosaka xine.

⁷ Nono tokarose Moeze a Manase tomo a zokonaka tuna Joatão poe xixi tũtatoh wino, Pasã nonory po. Yrome zakorõ a zokonaka nono tokarose Jozue a Joatão poe xixi omõtoh wino, imehnõ oxiekyrymãkõ maro. Tõsekazumase toto ahtao Jozue a kure rokẽ tyripose toto Ritonõpo a.

⁸ Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ytõko ropa matose oesarykõ pona, tymõkomoke matose pitiko rokẽ pyra te, tokyke matose pui tõ tuhke te, parata te, uuru te, metau te, kurimene te, upo itamurume, enara. Morohne zokonaka ekarotoko imehnõ Izyraeu tomo a anapoihpyrykomo oepekõkara wino.

⁹ Morarame toytose toto: Rupẽ tomo, Kate tomo, Manase tomo xixi tũtatoh winakoxi ropa, tosaka xine ropa. Imehnõ Izyraeu tõ tynomose eya xine Xiro po, Kanaã nonory po, Kireate pona toytotohkõme tosarykõ pona ropa. Moro nono typoremākase eya xine Ritonõpo nyriphopyry ae ro Moeze a.

Apoto apõ ritopõpyry poko Joatão ehpio

¹⁰ Mame toeporehkase tahtao xine Jerirote pona, tuna Joatão ehpiokoxi apoto apõ konõto tyrise Rupẽ tomo a, Kate tõ maro, Manase tõ maro, moino aosenetohme.

¹¹ Moro poko omi totase imehnõ Izyraeu tomo a:

– Etatoko ke! Apoto apõ tyrise Rupẽ tomo a, Kate tõ maro, Manase tõ maro xixi tũtatoh wino, Jerirote po, Joatão ehpiõ po.

¹² Morara kary etaryke Izyraeu tõ, tõximõse toto Xiro po etonatohme toto maro.

¹³ Mame Pineia, oturukety Ereaza mūkuru, taropose Izyraeu tomo a Kireate nonory pona oturutohme Rupē tō maro, Kate tō maro, Manase tō maro xixi tūtatoh wino.

¹⁴ Pineia maro Izyraeu tō 10mākō tamuximākō toytose.

¹⁵ Toytose toto Kireate nonory pona oturuse Rupē tō maro, Kate tō maro te, Manase tō maro xixi tūtatoh wino. Ynara tykase toto eya xine:

¹⁶ — Ritonōpo poetory tō tōximōse toto, ōmiryō etary se mā toto: “Oty katoh moro myriatose? Zae pyra matose Ritonōpo a! Ritonōpo omipona pyra toehse matose moro apoto apō ritopōpyry poko oya xine. Kuesēkō, Ritonōpo rumekāko matou?”

¹⁷ Wenikehnōko matou iirypyryme kuehtopōpyrykō poko Peoa po, kuānohtopōpyrykō poko roropa Ritonōpo a? Sam āko ro sytatose moro pokoino. Naeroro oty katohme oorypyrykō poko se ro matou?

¹⁸ Ritonōpo Kuesēkō rumekary se hmatou? Seroae aomiry omipona pyra toehse awahtao xine, kokoro kyzehno xine toexiryke Izyraeu tō wānohnōko mana.

¹⁹ Seromaroro ononorykō popyra oya xine ahtao, osehtoko ropa xiaro Ritonōpo nonory pona, Ritonōpo eahmatoh kurā pona, Ritonōpo maro Oturutoh esaka. Nono zokonaka ekaropotoko taro yna a. Yrome Ritonōpo onurumekara ehtoko; yna roropa onurumekara ehtoko, imepỹ apoto apō riry poko oya xine, Ritonōpo Kuesēkō eahmatoh myakāme.

²⁰ Wenikehpyra ehtoko Akā poko Zera mūkuru. Ritonōpo nyripohpyry omipona pyra toehse ynororo, mōkomo tonahkapose ahtao Ritonōpo a. Mame Izyraeu tō tuānohse Ritonōpo a moro pokoino. Akā rokē kara imehnō taorihmapose eya iirypyry pokoino.”

²¹ Mame mokaro Izyraeu tō tamuximākō tozuhse Rupē tomo a, Kate tō maro, Manase tō maro xixi tūtatoh wino exiketomo a. Ynara tykase toto:

²² — Ritonōpo Imehxo mana! Emero rihpōme mana! Jamihmehxo mana! Emero Esēme mana. Tuaro mā ynororo oty katoh moro tyrise yna a. Amarokō roropa tuaro ehtoko. Moro ynanyrihpyry Ritonōpo rumekatohme tyrise yna a ahtao, ah ynanorihxi.

²³ Sero apoto apō onyripyra ynanexiase okyno zahkatohme te, tiriiku tōkehko zahkatohme osepeme ehtohme. Ritonōpo omihpyry omipona pyra yna ehtohme moro tyrise ahtao yna a, yna wānohnōko Ritonōpo mana.

²⁴ Moro tyrise yna a, enaromỹke yna exiryke: Imeĩpo otarame apakomotyā ynara āko yna pakomotyamo a: “Onokā matou? Ritonōpo Izyraeu tō Esē amaro xine pyra mana.

²⁵ Tuna Joatão tyrise eya kuapiakatohkōme. Rupē tomo, Kate tō maro, Ritonōpo poetoryme nymyry pyra matose,” āko mā toto. Mame morara karyke eya xine yna pakomotyā aropōko apakomotyā mana Ritonōpo winoino. Mame Ritonōpo eahmakehnōko mā toto.

²⁶ Morara exiryke moro apoto apō tyrise yna a okyno tō zahkatohme pyra, ynanekarory tō roropa zahkatohme pyra.

²⁷ Yrome moro tyrise yna a wenikehpyra yna ehtohme te, wenikehpyra oehthōkōme roropa, kypakomotyākō roropa imeĩpo wenikehpyra ehtohme. Moro mā enetupuhthōme exīko mana Ritonōpo oneahmakehpyra kuehtōhkōme, kynekarorykō ke Ritonōpo a osepeme ehtohme. Moro tyrise yna a imeĩpo apakomotyā ynara kara ehtohme yna pakomotyamo a: “Ritonōpo poetorymē nymyry pyra matose.”

²⁸ Ynara tōsenetupuhse yna: Imeĩpo morara tykase ahtao yna pakomotyamo a, ynara āko ezuhnōko mā toto: “Enetoko ke yna tamuru tomo a apoto apō

tyrise Ritonõpo nyripohpyry sã ipunaka. Yrome sero apoto apõ tyrise okyno zahkatohme pyra. Wenikehpyra kuehtohkõme rokẽ moro tyrise yna a.”

²⁹ Moino ro yna, Ritonõpo rumekary se pyra ynanexiase. Aomiry omipona yna exikepyry se pyra ynanase. Imepỹ apoto apõ riry se pyra ynanexiase ynanekarory tõ zahkatohme, okyno tomo te tiriiku tõkehko roropa Ritonõpo kyryry myakãmatohme, apoto apõme, Itapyĩ etonie. Morohne zahkatohme pyra tyrise yna a.

³⁰ Mame morara kary etaryhtao tyya xine, oturukety Pineia tomo te, Izyraeu tõ tamuximãkõ maro tãkye toehse ropa toto.

³¹ Ynara tykase oturukety Pineia, Ereaza mükuru Rupẽ tomo a, Kate tõ maro, Manase tõ maro xixi tütatoh wino exiketomo a:

– Seromaroro zuaro toehse yna, Ritonõpo kymaro xine mana, irumekary se pyra oexirykõke. Izyraeu tõ typynanohse oya xine kuãnohpyra xine Ritonõpo ehtohme.

³² Mame Rupẽ tõ turumekase ropa Kate tõ maro, Kireate nonory po Pineia tomo a, tamuximãkõ maro toytotohkõme ropa Kanaã nonory pona ropa Izyraeu tõ zuruse emero.

³³ Mame aomirykõ Izyraeu tõ zamaro kynexine. Naeroro Ritonõpo toahmase eya xine. Osenetupuhpyra toehse toh kynexine osetapary poko te, Rupẽ tõ nonory enahkary poko te, Kate tõ nonory maro.

³⁴ Mame moro apoto apõ tosehpase Rupẽ tomo a, Kate tõ maro “enetupuhpotopo” ynara karyke: “Moro pokoino enetupuhnõko sytatose Kuesëkõme Ritonõpo exiry poko.”

23

Jozue omihpyry

¹ Mame Ritonõpo poe etonara toehse Izyraeu tomo, imehnõ topetõkara, tomye xine exikety maro. Tuhke jeimamyry taropose, tamuhpõme toehse Jozue.

² Morara toehse ahtao Izyraeu tõ tykohmase tyya, tamuximãkomo te, typatakẽ tomo te, juize tomo te, tuisa tõ maro, ynara tykase ynororo eya xine:
– Tamuhpõme toehse ywy.

³ Ritonõpo Kuesëkõ nyrihpyry tonese oya xine, imehnõ typoremãkase eya emero opokoino xine. Toekuhse Ritonõpo ãkorehmatohkõme.

⁴ Etatoko pahne! Nono tokamose ya, oesarykõme, imeimehnõ ahno nonory onyporemãkara ro ahtao. Morararo ahno nonory tokamose ya iporemãkatyã esahpyry tuna Joatão poe xixi tütatoh wino, tuna konõto Metiteraneu pona xixi omõtoh wino.

⁵ Ritonõpo Kuesëkõ mã mokaro aropõko, tynonorykõ poe. Morotoino epãko mã toto mya rahkene. Toto esahpyry pona osesarĩko matose Ritonõpo Kuesëkõ omihpyry ae ro.

⁶ Naeroro tomeseke ehtoko Moeze nymerohpyry omipona oehtohkõme yronomyryme. Inyripohpyry oya xine toiro pitiko onurumekara ehtoko, aomipona ehtoko emero porehme

⁷ mokaro maro osehtakamara oehtohkõme, amaro xine toto ahtao ro. Mokaro tyorõ ritõ poko mã toto, ineponãmarykõ esehopyra ehtoko: “Mokyro ritõ neneryme tyrĩko ase,” kara ehtoko ipunaka, toto oneahmara ehtoko te, toto êpataka oesekumurukõ po porohpyra ehtoko ipunaka, enara.

⁸ Ritonõpo Oesëkõ pyno rokẽ ehtoko, ýme ehtoko aomiry omipona, aomipona oehtopõpyrykõ saaro tarona.

⁹ Ahno jamihmãkõ mya taropose Ritonõpo a sero nono poe, tuhkãkõ taropose eya, mya toto ytotohme. Oporemãkaposarokõmepyra toh kynexine.

¹⁰ Toiro Izyraeume exikety poe, miume epetōkara epāko mā toto, Ritonōpo Kuesēkō amaro xine exiryke. Ākorehmatorỹko mana orēpyra oehtohkōme, tōmihpyry ae ro.

¹¹ Morara exiryke Ritonōpo Kuesēkō rokē pyno ehtoko.

¹² Yrome Ritonōpo omiry omipona pyra awahtao xine, osepeme awahtao xine ipoetory tō kara maro, toto nohpory maro oerēnarykohtao,

¹³ tuaro ehtoko, mokaro oepekōkara anaropopyra ropa exīko Ritonōpo mana owinoino xine. Morarame ākorekehkatorỹko mā toto. Oryhmanekō sā exīko mā toto, jarakapyhpyry aō sā exīko matose, tỹpapihōsē sā exīko matose, omoxino ke tonuruaōkē sā exīko matose. Morara exikehpyra exīko matose oenatrykō ponāmero sero nono kurā po, Ritonōpo Kuesēkō nekarohpyry po oya xine.

¹⁴ Seromaroro joorihtoh moe pyra toehse nase. Tuaro matose okurohtao xine, Ritonōpo Kuesēkō a kykyryrykō kurā emero tokarose kyya xine tōmihpyry ae ro. Tōmihpyry ae emero tyrise eya; ekurehpyra ipunaka.

¹⁵ Kurākō tyrise eya emero tōmihpyry ae ro. Morararo tōmihpyry ae ro popỹ rīko roropa mana.

¹⁶ Imehnō ineponāmarykō eahmaryhtao oya xine, oporotyrykohtao toto ēpataka, tohne exīko mana, awānohtorỹko mana. Ynara exiryke moro riryhtao oya xine, aomihpyry omipona pyra exīko matose. Mame enahnōko matose sero nono kurā po, inekarohpyry po oya xine.

24

Jozue osekazumatopōpyry

¹ Moromeīpo Izyraeu tō oxiekyry tō emero tanonohpose Jozue a pata Xikē po.

Tamuximākō toahmase eya te, pata tō esamo te, juize tomo te, Izyraeu tō tuisary tomo, enara. Tōximōse toto Jozue maro Ritonōpo ēpataka.

² Mame ynara tykase Jozue imoihmākomo a:

— Ynara āko Ritonōpo, Izyraeu tō Esē oya xine: “Pake atamurukō moroto kynexine tuna Eupyrati moinō po, imehnō ritō panō toahmase eya xine. Tera kynexine toiro mōkyro, Aparāo zummy, Naoa zummy roropa.

³ Yrome moino Aparāo tapoise ya, moro nonory poe, Eupyrati moinō poe ytoytotohme Kanaā nonory poro porehme. Ipakomotyā tuhke ekaroase eya: Aparāo a Izake ekaroase,

⁴ Izake a Jako tō ekaroase Ezau maro. Ezau a osa ekaroase esaryme, ypy tō nonory Seia te, yrome Jako tō tyhtose Ejitu pona tumūkuru tō maro.

⁵ Imeīpo Moeze tō tonyohse ya Arāo maro Ejitu tō wānohtohme. Morara ahtao amarokō touse ya moro poe.

⁶ Atamuru tō tonehse ya Ejitu poe, toeporehkase toto tuna konōto Tahpiremā ehpikoxi. Yrome Ejitu tomo a tokahmase toto tuna pona kawaru tō maro tykanarykō maro etonatohme.

⁷ Mame ykohmase Izyraeu tomo takorehmatohkōme, mame xinukutume ehtoh yriase ikohmamyhpyry samo toto zonētohme ejitujana tō wino. Tuna konōto enehpoase ejitujana tō pona, inerymapotohkōme. Meneatose ynyrihpyry Ejitu poko. Moromeīpo ona tonorē poro moehtone okynano.

⁸ — “Mame kuaroatose amoreu tō nonory pona, tuna Joatāo poe xixi tūtatoh winakoxi. Tōsetapase amaro xine amoreu tomo. Yrome orēpyra kyriatose, toto poremākatohme. Inonorykō tapoise oya xine oesarykōme, tonahkase toto ahtao ya.

⁹ Mame Moape tuisary Parake, Zipoa mükuru tōsetapase Izyraeu tō maro. Paraão, Peoa mükuru, tonehpose Parake a, popyra oripotohkōme ya repe.

¹⁰ Yrome Paraão omiry etary se pyra exiase, naeroro kure rokē amarokō tyripose eya. Moro sã kypynanopyatose oryhmara xine Parake ehtohme.

¹¹ Tuna Joatão takuohse oya xine, mytoatose pata Jeriko pona. Moroto orutua kō, Jeriko pōkō tōsetapase amaro xine te, moromeïpo amoreu tomo te, perizeu tomo, kananeu tomo, heteu tomo, kirikaseu tomo, heweu tomo, jepuseu tomo, enara. Orēpyra kyriatose toto poremākatohme oya xine porehme.

¹² Oehpyra ro awahtao xine, amoreu tō tuisary asakoro aropoase mya, ypoe toepase toto enaromÿke. Warata ke pyra, tapemaimo ke pyra roropa, pyrou ke pyra taky maro, opyrekō ke pyra tonahkase toto.

¹³ Ononorykō ekaroase oya xine ipoko erohpitopyra awahtao xine te, pata tō ekaroase oya xine onyrihpyrykō kara. Moroto tōsesarise amarokomo, uwa epery enahnōko matose, azeitona roropa enahnōko matose uwa zoko poe, azeitona zoko poe roropa anarykahpyrykō kara.”

¹⁴ Mame tōturukehse Jozue moro poko. Mame ynara tykase ropa ynororo:

– Morara exiryke, seromaroro Ritonōpo omipona ehtoko. Ipoetoryme ehtoko, ŷme ehtoko inyriphopyry omipona. Owenikehtoko imehnō ritō kō poko, atamurukō neponāmarykō oneahmara ehtoko; Mesopotamia po toahmase toto eya xine te, Ejitu po, enara.

¹⁵ Yrome Ritonōpo poetoryme se pyra awahtao xine, imenekatoko seroae ro onoky omipona exīko matou? Jūme rokē imenekatoko: atamurukō neponāmarykō, ineahmatyā Mesopotamia nonory po te, amoreu tō neponāmarykō sero nono po, oesarykōme toehse seromaroro. Yrome ywy, ytapyī taōkō maro, Ritonōpo Kuesēkō omipona exīko ynanase.

¹⁶ Ynara tykase imoihmākō eya:

– Jūme Ritonōpo onurumekara ynanase imehnō ritō panō eahmatohme yna a.

¹⁷ Ritonōpo Kuesēkō kynexine, kypynanopyatose kytamuru tō maro Ejitu poe, Ejitu pōkō namotome yna ahtao. Inyrytyā kurā tonese yna a, imehxo exiketomo. Towomase yna eya, osema ae yna oepiryhtao, imeimehnō nonory poro yna ytoryhtao.

¹⁸ Axī pyra inekarohpyry tapoise yna a yna esaryme, imeimehnō nonory pōkō mya taropose ahtao eya, amoreu tō maro, sero nono pōkomo. Naeroro Ritonōpo omiry omipona exīko ynanase, yna Esēme aexiryke.

¹⁹ Ynara tykase Jozue eya xine:

– Ritonōpo omipona ehsaromepyra matose, zae ehtoh se aexiryke. Imehnō ritō panō eahmananō se pyra mana ipunaka. Oorypyrykō onykorokara exīko mana, azahkuru oehtohkomo.

²⁰ Ritonōpo Oesēkō rumekaryhtao oya xine, imeimehnō ritō panō eahmaryhtao oya xine, oehnōko ropa mana awānohse xine. Oenahkaporōyko mana, apitoryme typynanohse awahtao xine ro eya.

²¹ Jozue tozuhse imoihmākomo a, ynara tykase toto:

– Arypyra! Ritonōpo Kuesēkō omipona se rokē ynanase.

²² Ynara tykase Jozue eya xine:

– Amarokō enenanōme matose, etananōme roropa matose. Ritonōpo tymenekase oya xine Oesēkōme, aomipona oehtohkōme.

– ŷ, enenanōme ynanase! tykase toto.

²³ Mame tōturuse Jozue eya xine, ynara tykase ynororo:

– Morara ahtao imehnõ neponāmarykõ ipahtoko, nae ahtao amaro xine. Zae oehtohkõ enepotoko Ritonõpo a, Izyraeu tõ Esemy a ŷme oehtohkõ poko aomipona oehtohkõ poko.

²⁴ ŷnara tykase imoihmākõ Jozue a:

– ŷme ynanase, Ritonõpo Kuesēkõ poetoryme. Inyripohpyry omipona ynanase exīko ipunaka.

²⁵ Moro sã imoihmākõ maro tōmiry totapose Jozue a Ritonõpo netaryme. Mame moro ae ro Xikē po, Ritonõpo omihpyry tokarose eya xine, inyripohpyry roropa.

²⁶ Mame pape pokona morohne tymerose eya Ritonõpo Nyripohpyry Pape Pokona. Imeīpo topu konõto tapoise Jozue a tyritohme wewe kurã zopikoxi, xikihme, Ritonõpo maro oturutoh pūto.

²⁷ ŷnara tykase ynororo imoihmākomo a:

– Sero topu enetoko ke. Eneneme sã exīko mana. Ritonõpo nekarohpyry kyya xine totase sã eya te, kuomirykõ roropa totase sã eya, Kuesēkõ onurumekara oehtohkōme.

²⁸ Mame esaka xine imoihmākõ tonyohse ropa Jozue a.

Jozue orihtopõpyry

(Juize 2.6-9)

²⁹ Moromeīpo 110me jeimamyry toehse ahtao toorihse Jozue, Num mūkuru, Ritonõpo poetory.

³⁰ Ekepyry tonēse esary po, Timinate-Sera po ypy tõ nonory po, Eparaĩ nonory po ypy Kaaxi poe inikahpoe.

³¹ Isene ro Jozue ahtao, Ritonõpo omipona Izyraeu tõ kynexine. Mame toorihse Jozue ahtao, isene ro Izyraeu tõ tamuximākõ ahtao, tuaro exiketõ Ritonõpo nyrytã poko, Izyraeu tõ akorehmatohme, aomiry omipona toh kynexine.

³² Joze ekepyry, Izyraeu tõ nenepyhpyrykõ Ejitu poe, tonēse Xikē po, Jako nepekatyhpyry po, Hamoa mūkuru tõ wino, 100me parata ke. Hamoa kynexine Xikē zummy. Moro nono Joze pakomotyã nonoryme toehse, esarykōme.

³³ Toorihse roropa Ereaza, Arão mūkuru. Ekepyry tonēse Kipea po, ypy tõ nonory po, Eparaĩ nonory po. Moro pata tokarose kynexine imūkuru Pineia a.

JUIZE

Apiakane tō Ehtopōpyry poko

Juízes

Ekarotopo

Sero pape *Juize* ekarōko Izyraeu tō ehtopōpyry poko Kanaã poremākatopōpyry poe tuisame Sauu ehtoh pona. Morara ahtao soutatu tō towōse, toto tuisaryme ehtohme, Izyraeu tō akorehmatohme epetōkara poremākatoh poko, zae ehtoh poko toto ehtohme roropa. Toiro apiakaneme Sāsão kynexine (Juize 13–16).

Ekarōko sero: Ritonōpo omipona Izyraeu tō ahtao kure ehtoh tokarose Ritonōpo a eya xine. Yrome toeramase toto ahtao Ritonōpo wino typoremāse toh kynexine. Morara ahtao ro eraximāko Ritonōpo kynexine toto py-nanohtohme ropa, tyyrypyrykō rumekary se toehse toto ahtao, eramatohme ropa Ritonōpo a Tosēkōme.

Sero pape ao

Imeīpo toorihse Jozue ahtao 1.1–2.10
Izyraeu tō apiakananomo 2.11–16.31
Izyraeu tō ehtopōpyry 17.1–21.25

Tuisa Atoni-Pezeke poremākatopōpyry

¹ Morarame Jozue toorihse ahtao, Ritonōpo Imehxo Exikety a tōturupose Izyraeu tomo, ynara tykase toto:

– Onokākō aropory se hma osemazuhme Kanaã pōkō poremākapose?

² Ritonōpo a tozuhse toto, ynara tykase:

– Juta tō ytōko osemazuhme. Sero nono ekarōko ase eya xine.

³ Mame ynara tykase Juta tō Ximeão tomo a:

– Ehmaropa oximaro Ritonōpo nekarohpyry yna a apoise, Kanaã pōkō poremākapose. Imeīpo ytōko sytatose oximaro Ritonōpo nekarohpyry pona oya xine ononorykōme.

Moro sã Ximeão tō toytose

⁴ Juta tō maro topekōkara poremākapose oximaro. Mame orēpyra tyripose toto Ritonōpo a, kananeu tō typoremākapose eya xine, perizeu tō roropa. 10 miume orutua kō totapase eya xine Pezeke po.

⁵ Moro po tōseporise toto Atoni-Pezeke maro, tōsetapase toto imaro. Mame kananeu tō typoremākapose eya xine, perizeu tō maro.

⁶ Atoni-Pezeke toepase, yrome tokahmase ynororo eya xine, tapoise eya xine. Mame emary zū asakoro tuhkohse eya xine, ipupuru zū tō maro.

⁷ Mame ynara tykase Atoni-Pezeke:

– 70me tuisa tō tyripose ya moro samo, emarykō zū, ipupuru zū tō maro tuhkohpose ya. Joh akoīpyry tonahse eya xine jotuhtoh zopino. Seromaroro moro sã tyripose ywy Ritonōpo a, ynyrihpyry emetakame.

Mame Atoni-Pezeke tarose eya xine Jerusarē pona, moroto toorihse.

Jerusarē typoremākase Eperō maro

⁸ Mame Juta tō orutua kō toytose etonase Jerusarē pōkō maro. Jerusarē tonahkase eya xine. Pata pōkō totapase eya xine. Pata tyahkase roropa eya xine.

⁹ Imeĩpo toytose toto osetapase kananeu tō maro ypy tō pōkō maro te, ona tonorē pōkō maro ikurenae te, nono amimomã pōkō maro Juta nonory po, enara.

¹⁰ Mame toytose toto etonase kananeu tō maro Eperō po, apitoryme esety Kiriante-Arapame kynexine. Sesai tō typoremākase eya xine, Aimã maro te, Taumai maro, enara. Anake mūkurume tō kynexine.

Tepia poremākatopōpyry
(Jozue 15.13-19)

¹¹ Morotoino toytose Juta tomo osetapase Tepia pōkō maro. Moro pata esety akorō Kiriante-Sepea kynexine.

¹² Mame ynara tykase Karepe:

– Jēxiry Akasa ekarōko ase orutua a ipytyme ehtohme pata Kiriante-Sepea poremākaryhtao eya.

¹³ Moro pata typoremākase Otonieu a, Kenaza mūkuru, Karepe akorony. Naeroro tōxiry Akasa tokarose Karepe a ipytyme ehtohme.

¹⁴ Mame tyniotase Akasa ahtao Otonieu maro: “Nono ekaropoko omy a,” tykase ynororo eya. Akasa toytose Karepe a, mame tyhtose ahtao toky, jumētu poe jumy ynara tykase eya:

– Oty se hma, orymo?

¹⁵ Ynara tykase nohpo tumy a:

– Tuna eutary sehxo hano. Nono mekarose ya, nono tonorē exikety. Tuna eutary maro nono ekaroko ya, tykase.

Naeroro tōxiry a tuna enatyry tō tokarose Karepe a nono kae exikety maro te, nono kae pyra exikety maro, enara.

Orēpyra Juta tō ehtopōpyry Pējamī tō maro

¹⁶ Moeze meretamuru pakomotyã, keneu tō, toytose Juta tō maro pata Jeriko, airiki panō esary poe, ona pona Juta tō nonory pona, pata Arate poe ikurenaka. Moroto kynexine toto amarekita tō maro.

¹⁷ Mame Juta tō toytose Ximeão tō maro osetapase kananeu tō, Zepate pōkō maro. Moro pata tonahkase eya xine. Mame pata esety tymyakāmase eya xine Horomame.

¹⁸ Yrome Kaza anapoipyra tokurehse toto, Axikerō te, Ekorō roropa, morohne zomye exikety roropa.

¹⁹ Juta tō takorehmase Ritonōpo a ypy tō nonory pōkō poremākapory poko. Yrome tuna konōto ehpiōkō onyporemākasaromepyra toh kynexine tykahuke toh exiryke kurimene risē ke.

²⁰ Moeze nyripohpyry ae ro pata Eperō tokarose Karepe a. Moro poe Anake mūkuru tō oseruao taropose eya.

²¹ Yrome jepuseu tō anaropopyra Pējamī tō kynexine Jerusarē poe. Moroto Jerusarē po jepuseu tō ehse. Moroto ro mã toto seroae ro Pējamī pakomotyã tō maro.

Peteu typoremākase Joze tomo a

²²⁻²³ Mame Eparaĩ tō toytose Manase tō maro osetapase Peteu pōkō maro. (Apitoryme pata esety kynexine Ruze.) Takorehmase toto Ritonōpo a. Mame pata pona enenanō taropose eya xine;

²⁴ orutua tonese eya xine pata poe tūtãko. Ynara tykase toto eya:

– Otãto omōnōko ynanae pata pona? Yna zuruko oetapara yna ehtohme.

²⁵ Naeroro omōto tonepose eya. Tomōse toto moro aka, mame moro pōkō totapase eya xine. Mokyro orutua rokē typynanohse eya xine jekyry tō maro.

²⁶ Moromeĩpo toytose ynororo heteu tō nonory pona imepỹ pata ritohme. Moro pata tosehapse eya Ruzeme. Moro saaro mã esety seroae ro.

Ahno anaropopyra tokurehse Izyraeu tomo

²⁷ Imeimehnō pata pōkō anaropopyra Manase tō tokurehse: Pete-Sā pōkomo te, Taanake pōkomo te, Toa pōkomo te, Ipyreāo pōkomo te, Mekito pōkomo te, morohne zomye exiketō maro, enara. Moro pata tō poro kananeu tō ehse.

²⁸ Jamihmehxo toehse Izyraeu tō ahtao, kananeu tō tyrohmanohpose typoetorykōme eya xine. Yrome toto anaropopyra tokurehse toto.

²⁹ Morararo kananeu tō, Kezea pōkō anaropopyra Eparaī tō kynexine. Morara exiryke kananeu tō toto maro ehse.

³⁰ Kityrō pōkō Naarou pōkō roropa anaropopyra Zepurō tō kynexine. Mokaro maro kananeu tō toehse. Mame tyrohmanohpose toto eya xine, typoetorykōme tyrise eya xine.

³¹ Imehnō pata tō pōkō anaropopyra Asea tō kynexine: Ako pōkomo te, Xitō pōkomo te, Arape pōkomo te, Akazipe pōkomo te, Heupa pōkomo te, Apeka pōkomo te, Reope pōkomo, enara.

³² Asea tō toehse, kananeu tō maro, mokaro anaropopyra toh tokurehse exiryke.

³³ Pete-Seme pōkō te, Pete-Anate pōkō roropa anaropopyra Napatari tō toehse. Kanaā pōkō maro Napatari tō toehse. Yrome tyrohmanohpose toto eya xine.

³⁴ Mame Tā tō taropose amoreu tomo a ypy tō pona toto ytotohme. Jakanahmā pona yhtosaromepyra Tā tō toehse.

³⁵ Ypy tō Here po amoreu tō moroto ro toh kynexine te, Aijarō po te, Saarapī po, enara. Yrome typoetorykōme mokaro tyrise Joze tomo a. Tyrohmanohpose toto eya xine.

³⁶ Amoreu tō nonory moroto kynexine, onuhtoh nono esety Mynoto poe, inikahpozakoxi Sera pona.

2

Ritonōpo nenyokyhpyry Pokī po

¹ Ritonōpo nenyokyhpyry toytose Kiukau poe Pokī pona Izyraeu tō zuruse, ynara tykase ynororo:

– Kuapoiatose Ejitu nonory po awahtao xine, kuenedpyatose xiaro, sero nono pona, ynekarohpyry pona atamurukomo a. Ynara akene eya xine: “Jūme jomihpyry onytyoromara ase.

² Naeroro ōmirykō onetapopyra ehtoko sero nono pōkomo a. Inyrihpyrykō apoto apōme ikararahotoko ipahtohme,” ase oya xine repe. Yrome jomipona pyra mexiatose. Enetoko ke onyrihpyrykomo!

³ Naeroro seromaroro ourutorỹko ase. Mokaro anaropopyra exīko ase oesemarykō wino oytorykohtao. Oepekōkarama exīko mā toto. Toto neponāmarykō azahkuru ehtoh poko oritorỹko mā toto.

⁴ Moro poko tōturukehse Ritonōpo nenyokyhpyry ahtao, tyxitapitose Izyraeu tō emero.

⁵ Morara exiryke moroto esety Pokīme toehse. Moroto tynekarorykō tyahkase eya xine, Ritonōpo, Tosēkō eahmatohme.

Jozue orihtopōpyry

⁶ Izyraeu tō taropose Jozue a, toytose toto orutua kō emero tynonorykō poko erohtohme.

⁷ Isene ro Jozue ahtao, Ritonōpo, Tosēkō omipona Izyraeu tō kynexine. Mame toorihse Jozue ahtao, Ritonōpo omihpyry omipona ro toh kynexine

orihpyra ro Izyraeu tō tamuximākō ahtao, Izyraeu tō akorehmatopōpyry Ritonōpo a enehpōkomo.

⁸ Jozue, Num mūkuru, Ritonōpo poetory toorihse 110me jeimamyry taropose ahtao eya.

⁹ Ekepyry tonēse inonory po, Timinate-Here po, ypy tō nonory Eparaī po, ypy Kaaxi poe inikahpozakoxi.

¹⁰ Morarame mokaro emero Jozue maro isene exiketō toorihse, mame ipoenomotyā tuenikehse Ritonōpo poko, Izyraeu tō akorehmatopōpyry poko roropa eya.

Ritonōpo rumekatotōpyry Izyraeu tomo a

¹¹ Mame iirypyryme toehse Izyraeu tomo, Ritonōpo Tosēkō omipona pyra toehse toto, imehnō neponāmary toahmase eya xine, kananeu tō samo.

¹² Ritonōpo tytamurukō Esē eahmary turumekase eya xine, toto enepyhpono Ejitu poe. Imeimehnō ritō kō toahmase eya xine Ritonōpo myakāme. Imehnō neponāmarykō eahmaryke eya xine tyekītapāse Ritonōpo toto poko ipunaka.

¹³ Ritonōpo turumekase eya xine, Paau toahmase, Axitarote maro.

¹⁴ Morara exiryke Izyraeu tō zehno toehse Ritonōpo. Toto onewomara toehse imōkomorykō tapoise ahtao, tyryhmase roropa toto ahtao imehnomo a. Epetōkara a Izyraeu tō tokarose eya, toto zomye exiketomo a. Naeroro osewomasaromepyra toehse Izyraeu tomo.

¹⁵ Osetapase toytose toto ahtao, takorekehkase toto Ritonōpo a tōmihpyry ae ro eya xine. Naeroro toetuarimase toto.

¹⁶ Mame tuisa tō tokarose Ritonōpo a Izyraeu tomo a, orēpyra exiketomo, juize tomo, toto pynanohtohme iiryhmahpōkō wino, omato tō wino roropa.

¹⁷ Yrome mokaro juize tō omiry onetara toh kynexine. Ritonōpo omihpyry omipona pyra toh kynexine. Imehnō neponāmary eahmary poko toh kynexine. Jūkō Ritonōpo omihpyry omipona kynexine toto. Yrome mokaro ipoenōkomo, Ritonōpo omipona pyra toehse toto.

¹⁸ Ituisarykō tokarose Ritonōpo a eya xine, mokyro takorehmase eya. Mame mokyro tuisa isene ro ahtao typoetory tō typynanohse Ritonōpo a toto poko pyra epetōkara ehtohme. Izyraeu tō pyno kynexine toto etuarimaryke imehnō osanoryme toto exiry eneryke tyya.

¹⁹ Yrome mokyro tuisa toorihse ahtao, toeramase ropa toto tyrypyrykō poko toehtohkōme ropa. Tytamurukō popyra ehtopōpyry motye toehse toto. Imehnō neponāmary poko toehse toto, eahmatohme Ritonōpo myakāme. Tuaro pyra exiketō sã toehse toto. Popyra toehtopōpyrykō onurumekara toehse toto.

²⁰ Morara exiryke tyekītapāse Ritonōpo typoetory tō Izyraeu tō poko. Ynara tykase ynororo:

– Jomihpyry, ynekarohpyry itamurukomo a jomipona toto ehtohme, moro omipona pyra toehse toto. Naeroro jomiry omipona pyra toto exiryke,

²¹ sero nono poe, imehnō anaropopyra ropa ase, Jozue nynomotyamo toorihse tahtao.

²² Mokaro Izyraeu tō enēko ase, jomipona toto ehtoh waro jehtohme, itamurukomo a jomipona ehtopōpyry samo.

²³ Naeroro imeimehnō morotōkō axī anaropopyra Ritonōpo kynexine, mokaro onekaropyra Jozue a, yrome tynomose toto eya moroto.

3

Ahno tō akoīpyry Kanaã po

¹ Mame imehnō ahno tynomose Ritonōpo a moro nono po Izyraeu tō kuhtohme, osetapara ro exiketō Kanaā pōkō maro.

² Moro sã tyrise Ritonōpo a toto amorepatohme rokē osetapary poko, osetapary waro pyra exiketomo, osetapapitopyra ro toexirykōke.

³ Ynara toh tynomose moro nono po: pirixteu tō patary 5me exiketō pōkomo te, kananeu tomo te, xitonio tomo te, heweu tomo ypy tō Ripano pōkomo, ypy Paau-Heremō poe onuhtoh Hamate pona.

⁴ Mokaro tōxinamase Izyraeu tō kuhtohme tōmihpyry, tynyripohpyry Moeze ae omipona toto ehtoh enetohme Ritonōpo a.

⁵ Morara exiryke tōsesarise Izyraeu tomo kananeu tō rãnao te, heteu tō maro, amoreu tō maro, perizeu tō maro, heweu tō maro, jepuseu tō maro, enara.

⁶ Morarame typtase toto imaro xine; toto neponāmarykō toahmase roropa eya xine.

Otonieu

⁷ Mame Ritonōpo Tosēkō poko tuenikehse Izyraeu tō kynexine. Tyyrypyrykō poko toehse toto kananeu tō neponāmarykō eahmary poko toehse, Paau kuhtopo te, wewe risē Asera roropa.

⁸ Morara exiryke Izyraeu tō zehno toehse Ritonōpo. Toto onewomara toehse ynororo tuisa Kuxā-Risataī, Mesopotamia esē tooehse ahtao Izyraeu poremākapose. Typoetoryme Izyraeu tō tyrise eya 8me jeimamyry.

⁹ Morarame tōturuse Izyraeu tō Ritonōpo a takorehmatohkōme, mame orutua tonehpose Ritonōpo a toto akorehmatohme. Mokyro esety kynexine Otonieu, Kenaza mūkuru, Karepe akorō mūkuru.

¹⁰ Takorehmase Otonieu Ritonōpo Zuzenu a, Izyraeu tuisaryme toehse ynororo. Soutatu tō tarose eya etonatohme Mesopotamia tuisary maro, orēpyra tyrise ynororo Ritonōpo a, Mesopotamia tō typoremākase, Izyraeu tō typynanohse eya.

¹¹ Moromeīpo isene ro Otonieu kynexine 40me jeimamyry. Morara ahtao Izyraeu tō epetōkara tehme toh kynexine, osetapara toh kynexine.

Eute

¹² Morarame toorihse Otonieu ahtao tyyrypyrykō poko toehse ropa Izyraeu tomo Ritonōpo omipona pyra. Morara exiryke orēpyra Ekorō, Moape tuisary tyripose Ritonōpo a, Izyraeu tō motye.

¹³ Oximaro Ekorō toehse amonita tō maro te, amarekita tō maro etonatohme Izyraeu tō maro. Jeriko tapoise eya xine airiki panō tō esary.

¹⁴ Typoetoryme Izyraeu tō tyrise Ekorō tomo a 18me jeimamyry ae.

¹⁵ Mame tyxitase Izyraeu tō ahtao Ritonōpo netaryme, imepỹ orutua tonyohse Ritonōpo a toto pynanohtohme ropa. Mokyro kynexine Eute, Jera mūkuru, Pējamī ekyryme. Poze exiketyme kynexine ynororo. Eya tineru tokarose Izyraeu tamuximākomo a arotohme, kowenu epehpyryme, Ekorō, Moape tuisary a.

¹⁶ Mame punião tyrise Eute a, taere exikety asakoro, meio meturume mosa exiry. Moro rato pohsuimano tarose eya tupō zopino, tapotunuru wino.

¹⁷ Mame toytose ynororo moro kowenu tinerũ arose Ekorō a, mokyro tupune exiketyme kynexine.

¹⁸ Mame tineru tokarose ahtao eya, tymarōkō taropose ropa Eute a.

¹⁹ Mame toeramase ropa ynororo, topu tō risē poe, Kiukau pũto, tuisa zuruse, ynara tykase ynororo:

– Tuisa, omi nae ase ourutohme tokare pyra exikety.

Mame moro tae imehnō tutūtanohtohpose tuisa a. Tutūtase toto porehme.

²⁰ Sokohme tuisa kynexine, tosao, zara po. Ameke pyra toeporehkase Eute, ynara tykase:

— Omi nae ase Ritonõpo poe ourutohme.

Towõse tuisa.

²¹ Mame tomary ke typozery wino, rato pohsuimano touse tapotunuru winoino Ekorõ tuose zuakuru pokona.

²² Tomõse moro rato pohsuimano epuru maro etyhyry pona, ikasery a tapuruse ipunião anoupyra ropa Eute exiryke tuisa wakuru poe. Ipotyry tutõtase ätykyry ae jaxiry tõ rãnao.

²³ Moromeïpo omõtõ tapuruse Eute a. Tutõtase ynororo osenuhmatoh ae

²⁴ toytose ynororo. Mame tuisa poetory tõ tooehse repe. Omõtõ tapuruse exiryke omõpyra toh kynexine. “Otaramewe kãko mana,” tõsenetupuhse toh repe.

²⁵ Toraximase eya xine repe okynano, yrome etapuruhmakara tokurehse ahtao, soroto tapoise eya xine, tapuruhmakase eya xine. Mame moroto tuisa kynexine toorihse, toepukase nono pokoxi.

²⁶ Mokaro a eraximaryhtao, toepase Eute. Topu tõ risẽ kuroko toytose ynororo Seira pona.

²⁷ Morotona toeporehkase ynororo ahtao ypy tõ Eparaï pona, rue totose eya kaneru retyry, Izyraeu tõ orutua kõ kohmatohme etonatohme. Tarose toto eya yhtõko ypy tõ poe.

²⁸ Ynara tykase ynororo:

— Kuekahmatoko. Kuepetõkara, moapita tõ tokarose Ritonõpo a oya xine.

Naeroro Eute tokahmase Izyraeu tomo a, Moape tõ esary, tuna Joatã akuhtõ tapoise eya xine. Mame ahno anaropopyra toh kynexine tuna akuohse.

²⁹ Mame moro osetaparyhtao otaramewe 10 miime soutatu moapita tõ totapase eya xine jamihme exiketomo, orõpyra exiketomo. Epasaromepyra toh kynexine.

³⁰ Moro sã Moape tõ typoremãkase Izyraeu tomo a moro ãmepyry ae. Moromeïpo etonara Izyraeu tõ toehse 80me jeimamyry.

Sãkaa

³¹ Moromeïpo tuisame toehse Sãkaa, Anate mükuru. Pirixteu tõ 600mãkõ totapase eya pui poko erohtõ ke. Moro sã Izyraeu tõ typynanohse eya roropa.

4

Tepora, Parake maro

¹ Imeïpo toorihse Eute ahtao tyrypyrykõ poko Izyraeu tõ toehse ropa, Ritonõpo Tosẽkõ omipona pyra toehse toto.

² Morara exiryke toto onewomara toehse Ritonõpo, Japĩ, Kanaã tuisary toehse ahtao toto poremãkase. Tuisame Japĩ kynexine pata Hazoa po. Ipoetory tõ soutatu tõ tuisary kynexine Xisera, Harosete-Hakojĩ pono.

³ 900me ikanary tõ kynexine, kurimene risemy. Izyraeu tõ tyrohmanohpose eya 20me jeimamyry, tutuarimapose toto eya yronomyryme. Mame takorehmapose ropa Izyraeu tomo Ritonõpo a.

⁴ Urutõme Ritonõpo poe Tepora kynexine, Rapitote pyty. Apiakaneme roropa kynexine ynororo, Izyraeu tõ akorehmaneme zae ehtõ riry poko.

⁵ Airiki panono nae kynexine irãnao Rama poe Peteu pona ypy tõ nonory po, Eparaï po. Moro airiki panono myhto typorohse Tepora Izyraeu tõ etatohme. Eya tooehse toto atae pyra toto ahtao apiakapotõhme zae ehtõ waro toehtõkõme.

⁶ Mokyro a Parake, Apinoão mūkuru tonehpose tyya, pata Ketese po ynororo ahtao, Napatari nonory po. Ynara tykase ynororo eya:

– Ritonōpo, Izyraeu tō Esē mā ynara tyripōko oya: “10 miume orutua kō imenekako Napatari tō wino Zepurō tō wino roropa, toto arotohme ypy Tapoa pona.

⁷ Xisera, tuisa Japī soutatu tō esē enehpōko ase tuna Kisō pona etonatohme amaro xine. Tykanary maro oehnōko mana kurimene risemy soutatu tō maro. Yrome toto poremākapōko ase oya xine.”

⁸ Mame ynara tykase Parake Tepora a:

– Ymaro oytoryhtao rokē ytōko ase. Ytopyra awahtao ywy roropa ytopyra ase.

⁹ – Kure, tykase ynororo. – Amaro ytōko ase repe. Yrome orēpyra exiketye oeahmara mā toto, ynara exiryke, Xisera ekarōko Ritonōpo mana nohpo a etapatohme.

Mame Parake maro Tepora toytose Ketese pona.

¹⁰ Moroto Zepurō tō orutua kō tonehpose Parake a, Napatari tō maro Ketese pona. 10 miumākō tōximōse toto imaro toytotohkōme. Tepora roropa toytose imaro.

¹¹ Ameke hkopyra Ketese poe Hepea esary kynexine, keneume exikety. Imehnō keneu tō winoino tātapiakase Hepea kynexine. Hopape, Moeze akono pakomotyā keneu tō kynexine. Moroto tytapyī tamose Hepea a wewe konōto, Zaanānī pūto.

¹² Morarame Xisera turuse imehnomo a Parake, Apinoão mūkuru onuh-topōpyry poko ypy Tapoa pona.

¹³ Naeroro tykanary tō 900me kurimene risē tonehpose eya tysoutatu tō maro porehme. Taropose toto eya Harosete-Hakojī poe tuna Kisō pona.

¹⁴ Mame ynara tykase Tepora Parake a:

– Ytoko seromaroro. Seroae Xisera poremākapōko Ritonōpo oya xine mana. Amaro xine Ritonōpo mana.

Morara exiryke tyhtose Parake ypy Tapoa poe 10 miume soutatu tō maro.

¹⁵ Tōsetapapitose Parake tō ahtao tysoutatu tō maro, putupyra Xisera tō tyripose Ritonōpo a isoutatu tō maro. Otupīko toh kynexine Xisera kanary tō aronanō maro. Mame tykanary turumekase Xisera a, pupu po toepase ynororo.

¹⁶ Yrome Xisera tō ikanary tō maro tokahmase Parake tomo a Harosete-Hakojī pona. Xisera tō tonahkase eya xine porehme.

¹⁷ Xisera rokē toepase Jaeu tapyī taka, Hepea pyty, keneume exikety. Toytose ynororo morotona, tosē Japī, Hazona esemy, Hepea epeme exiryke.

¹⁸ Tytapyī tae tutūtase nohpo, Jaeu, mokyro Xisera maro ēpatakāmase. Ynara tykase ynororo eya:

– Omōko, tuisa, ytapyī taka. Enaromyra exiko.

Naeroro tomōse ynororo. Nohpo a tonēse ynororo tāty zopikoxi.

¹⁹ – Ajohpame sā tuna se hano jokuru; tuna se toehse ywy, tykase Xisera eya.

Kutehi totapuruhmakase nohpo a pui suhsu ekarotohme eya. Tōse eya ahtao, tyōtose ropa ynororo nohpo a.

²⁰ – Moroto rokē exiko omōtohtao, tykase ynororo nohpo a. – Ahno toehse ahtao, ekaroporyhtao oya: “Ahno nae taro? ‘Arypyra,’ kaxiko,” tykase ynororo nohpo a.

²¹ Totaehse Xisera kynexine ipunaka. Tynyhse ynororo tyrōnaka. Morarame mate tapoise Jaeu a wewe maro, suimano, omatome tomōse

ynororo tapyi taka, zupuhpyry po tuose ipanamukuru poro porehme. Mya roropa nono aka toeporehkase wewe suimano. Toorihse ynororo.

²² Toeporehkase Parake ahtao, Xisera ekahmaryme, tutūtase Jaeu osēpatakāmase imaro. Ynara tykase ynororo eya:

– Osehko xiaro. Mokyro enepōko ase oya, onupiry.

Mame tomōse ynororo imaro tapyi taka. Xisera mokyro nono po toorihse wewe suimā zupuhpyry poko.

²³ Moro ae ro Izyraeu tō takorehmase Ritonōpo a, Japī poremākapory poko kananeu tō tuisary.

²⁴ Osetapakehpyra toh kynexine Japī maro, orēpyrahxo toehse roropa toto mokyro enatyry pona ro.

5

Tepora eremiatopōpyry Parake maro

¹ Moro ěmepyyry ae Tepora toremiase Parake maro, Apinoāo mūkuru maro. Ynara toremiase toto:

² Ritonōpo eahmatoko,

Kuesēkō Imehxo Exikety!

Tōximōse Izyraeu tomo etonatohme,

tākye rokē tōximōse toto.

³ Etatoko, tuisa tomo!

Otato ehtoko kowenatu tomo!

Rue etōko ase, eremiāko roropa ase,

Ritonōpo, Izyraeu tō Esē eahmaryme.

⁴ Ritonōpo Imehxo Exikety ypy Seia poe tutūtase awahtao, toehse awahtao roropa Etō nonory poe, nono tykytyky tykase.

Konopo itamurume toehse kapu ae.

⁵ Ypy tō tykytyky tykase Ritonōpo ěpataka,

tykytyky tykase ypy Xinai roropa,

Ritonōpo Izyraeu tō Esē ěpataka.

⁶ Isene ro Sākaa ahtao, Anate mūkuru, isene ro Jaeu ahtao,

Ytoytoketō pyra kynexine osema tao,

imehnō esemary ae rokē toytose ahno.

⁷ Izyraeu patary tō po, ahno pyra kynexine;

Typōke pyra toehse, joehtopōpyry pona,

omoro roropa Tepora,

ahno ěme Izyraeu tō nonory po.

⁸ Imehnō neponāmarykō tymenekase Izyraeu tomo a,

naeroro etonatoh toehse esarykō po.

40 miume orutua kō ahtao ro,

tywaratake pyra toh kynexine,

osewomatoh pyra ipunaka!

⁹ Soutatu tō tuisary tō eahmāko ase,

Izyraeu tō tuisary tomo,

ahno maro, tākye osekaroketomo.

Ritonōpo eahmatoko, Kuesēkomo!

¹⁰ Moro poko ekātotoke,

jumētū karimutumā po ytoketomo,

typorohse exiketō, oeky tō mypary po,

pupu po ytoytoketō roropa.

11 Etatoko ke! Imoihmākō, panaikato exiketō,
tuna pēkamā tō zomye exiketō,
oturūko mā toto orēpyra Ritonōpo nyriyā poko,
topetōkara poremākatopōpyry poko Izyraeu tomo a!
Mame Ritonōpo poetory tō tyhtose typatarykō pona.

12 Owōko, Tepora, owōko!
Owōko! Eremiako! Owōko!
Ytoytoko, Parake, Apinoāo mūkuru,
oepekōkara aroko anamoto tōme, anapoihpyrykomo.

13 Mame toytose toto,
enetuputyhpōkomo tutuisarykō esaka,
Ritonōpo Kuesēkō poetory tomo,
tōsetapatohkō eraximaryme,
mame toytose toto oseporyse Parake maro.

14 Eparaĩ poe tutūtase toto, Amareke tō nonohpyry poe,
toytose toto jakanahmā pona.

Pējamī tō mykapo, imoihmākō maro.
Makia poe tuisa tō tyhtose,
Zepurō poe roropa soutatu tuisary tō tooehse.

15 Isakaa tō tamuximākō Tepora maro toytose.
Aō, Isakaa tō toytose, Parake roropa.
Tokahmase ynororo eya xine jakanahmā pona.
Yrome Rupē tō atae pyra toh kynexine;
tōsezusezuhse toto,
mame ytopyra tokurehse toto.

16 Oty katohme tehme se rokē toehse toh nae moroto kaneru tō maro?
Kaneru erase omiry etatohme, toky tō kohmary poko?
Ŷ Rupē tō atae pyra toh kynexine;
tōsezusezuhse toto,
mame ytopyra tokurehse toto.

17 Kate tō tehme toehse toh kynexine
tuna Joatāo poe xixi tūtatoh wino,
Tā tō roropa ona po tokykō nahpatoh po.
Asea tō totypohse roropa tuna konōto ehpio,
isawā po, tuna ehpio tehme toehse toh kynexine.

18 Yrome Zepurō tō toorikyrykō zuno pyra toh kynexine, Napatari tō maro;
toytose toto etonatoh pona.

19 Tuisa tō toehse, tōsetapase toto Taanake po, iporiry Mekito pūto.
Kanaā tuisary tō roropa tōsetapase,
yrome parata anapoiyry tokurehse toto, topetōkara wino.

20 Xirikuato tō roropa tōsetapase:
aytorykohtao kapu kuroko
Xisera takorekehkase eya xine.

21 Zue a epetōkara tarose, tuna Kisō, zueme exikety a.
Moino ro mase tuna Kisō.
Ytoytōko ase, orēpyra exiketyme ytoytōko ase.

22 Mame kawaru tō tooehse, tururume.
Tururume ytōko, nono tūtūmāko, tupupurukō ke.

23 “Pata Meroze popyra tyripoko,” āko Ritonōpo nenyokyhpyry;
 “Popyra tyripoko, moro pata pōkō popyra tyripoko,
 oehpyra toto exiryke Ritonōpo akorehmase,
 soutatume oehpyra tokurehse toto
 osetapase Ritonōpo poetoryme.”

24 Tākye kuhse mokyro nohpo, Jaeu,
 Hepea pyty, keneume exikety.
 Imehnō nohpo tō tytapyī taōkō motye,
 tākyehxo mā ynororo.

25 Tuna tokaropose Xisera a,
 yrome pui suhsuru tokarose eya;
 isuhsuru risē tonehse eya kasana kurā ao.

26 Mame wewe suimano tapoise eya tomary ke,
 morararo mate tapoise roropa tomary akorō ke.
 Mame Jaeu a totapase Xisera zupuhpyry pokona,
 takurihmose,
 typosohkase roropa, zupuhpyry.

27 Toepukase ynororo tosekumuru po, ipupuru myhtokoxi.
 Imihme toepukase nohpo myhtokoxi.
 Imyhtokoxi, tosekumuru po toepukase;
 nono pona, toorihse.

28 Xisera eny tōsenuhmase,
 osenuhmatoh ae, tytapyī tae,
 Okynahxo tōsenuhmase, kamisa moino,
 osenuhmatoh ae, ynara tykase:
 “Oty katoh okynahxo oehpyra hnae ikanary?”
 “Oty katoh eky tō kawaru, axī pyra oehnōko nae?”

29 Epe tō, tuaro exiketomo a tozuhse,
 Tyya rokē morohne tozuhzomose ropa,
 tyya rokē tōsezuhse ynororo.

30 “Otaramē mōkomo apiakāko mā toto,
 tynapoityā apiakāko:
 Otaramē nohpo tō roropa tapoise,
 toiro otaramē asakoro soutatu tō punero.
 Upo kurā roropa tapoise Xisera a tupōme.
 Kamisa kure exikety tapoise eya tuisa pyty a ekarotohme.
 Ipymyry pokona tyritohme.”

31 Ritonōpo yna Esemy,
 morararo oepetōkara norihno toto, emero porehme,
 yrome ah oepe tō saereme exikety sā orēpyra sā nexī toto, xixi tūtary samo!
 Mame etonara toehse toh kynexine 40me jeimamyry pune.

6

Kiteāo

¹ Moromeīpo iirypyryme Izyraeu tō toehse ropa Ritonōpo omipona pyra.
 Naeroro Mitiā pōkomo a typoremākapose toto Ritonōpo omi poe. Ty-
 rohmanohpose toto eya xine 7me jeimamyry pona.

² Tōtonēse Izyraeu tomo mitianita tō zuno toexirykōke oramāka ypy tō
 zopikoxi, osewomatohme ypy tō rānao, jamihme mitianita tō exiryke.

³ Emero rokē tŷkyryrykō tarykase ahtao Izyraeu tomo a, Mitiā pōkō tooehse, amarekita tō maro roropa, ona pōkō maro etonatohme.

⁴ Tōsesarise moroto toto Izyraeu tō nonory po. Īkyryrykō tonahkase eya xine tupito tō poro exiketomo, Kaza pona. Tonahsē onynomopyra toehse toto Izyraeu tō napyryme okyno onynomopyra roropa toh kynexine kaneru te, pui te, jumētu, enara, tonahkase eya xine emero.

⁵ Tooehse toh kynexine tokykō maro, pui tōkehko, tytapyīkō maro tuhke taparara tō samo. Toky tō kameru tō maro ikuhpŷme toh kynexine. Tooehse ynaroro Izyraeu tō enahkase.

⁶ Izyraeu tō osewomasaromepyra toh kynexine. Naeroro takorehmarykō tokaropose toto Ritonōpo a.

⁷ Mame tōturuse toto ahtao Ritonōpo a mitianita tō poko,

⁸ urutō tonehpose eya oturuse toto a ynara kase:

– Ynara āko Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy: “Kuenepyatose Ejitu poe Ejitu pōkō namotome awahtao xine.

⁹ Kypynanopyatose Ejitu pōkō winoino, sero nono pōkō oepekōkara winoino roropa ōsetaparykohtao amaro xine. Oepekōkara aropono, inonorykō ekaroase oya xine.

¹⁰ Kuruatose, ywy ase Ritonōpo Oesēkomo. Sero nono pōkō neponāmary oneahmara ehtoko, ase oya xine. Yrome jomiry onetara mexiatose.”

¹¹ Mame Ritonōpo nenyokyhpyry tooehse, typorohse ynororo wewe konōto myhtokoxi pata Opara pūto. Moro wewe esē kynexine Joaxi, Apieze ekyry. Imūkuru Kiteāo erohnōko kynexine, tiriiku kyrŷko uwa euhkatoh tao, tōtonēse moro ao, onenepyra mitianita tō ehtohme.

¹² Mame Ritonōpo nenyokyhpyry tōsenepose eya. Ynara tykase eya:

– Orēpyra mase. Ritonōpo amaro mana, tykase!

¹³ – Ritonōpo yna maro ahtao oty katohme etuarimāko ynanae? tykase Kiteāo eya. – Otara toehse Ritonōpo nyriyā pake ahtao? Morohne poko turuse yna, yna tamuru tomo a; tyjamitunuru ke Izyraeu tō tonehse Ritonōpo a Ejitu poe. Yrome eya turumekase yna, tokarose yna mitianita tomo a.

¹⁴ Mame Kiteāo a tyripose Ritonōpo a ynara tyritohme:

– Ytoko, orēpyra exiko, Izyraeu tō ipynanohko mitianita tō winoino. Ywroro aaropōko ase oytotohme.

¹⁵ Ynara tykase Kiteāo:

– Ritonōpo, otāto Izyraeu tō pynanohnōko ha? Papa tō tymōkomoke pyrahxo mā toto, Manase tō ekyryme mā toto, ywy roropa tuisame pyra ase papa tapyī tao.

¹⁶ Yrome ynara tykase Ritonōpo eya:

– Sero rīko mase amaro jexiryke, ākorehmāko ase mitianita tō poremakatohme oya orutua toirō samo.

¹⁷ Ynara tykase Kiteāo:

– Azamaro jahtao, oenetupuhpotoh ekaroko ya, zuaro jehtohme omoro nymyry mase oturūko ya.

¹⁸ Ajohpāme sā, ytopyra ropa exiko aporo taroino, ynekarory enehse ytōko ase aporo ekarotohme oya.

– Ÿ, oeraximāko ase taro oopyry ropa pona, tykase ynororo eya.

¹⁹ Mame Kiteāo tomōse tytapyī taka, poti tahnose eya, pāo roropa iporutatoh maro pyra tiriiku risē 10 kirume tyrise eya. Morohne tyrise eya ruto aka, kaxiri punohpyry tarose roropa eya oripo ao. Tokarose emero Ritonōpo nenyokyhpyry a, wewe konōto (karawario) myhto.

²⁰ Mame ynara tyripose Ritonōpo nenyokyhpyry:

– Tõsē tyriko wyi maro sero topu pona, kaxiri eukuhpyry ikuãko epona.
Moro tyrise eya aomi poe.

²¹ Tymyxiry tanÿse Ritonõpo nenyokyhpyry a. Ipotyry ke moro tõsē tapose wyi maro. Apoto tutütase topu ae, moro tõsē tyahkase wyi maro. Mame osenepyra toehse Ritonõpo nenyokyhpyry.

²² Moro eneryke tyya tonetupuhse Kiteão a, Ritonõpo nenyokyhpyry nymyry tonese tyya exiryke. Enaromÿke toehse ynororo, ynara tykase:

– To! Ritonõpo Jesemy! Onenyokyhpyry eneno jëpataka!

²³ Yrome ynara tykase Ritonõpo eya:

– Enaromyra exiko. Orihpyra mase. Osepeme sytase.

²⁴ Mame apoto apõ tyrise Kiteão a Ritonõpo eahmatohme. Moro tosehapse eya “Ritonõpo poe torëtyke pyra sytatose.” Moroto ro moro apoto apõ mana pata Opara po, Apieze ekyry tõ esao.

²⁵ Morarame koko ynara tykase Ritonõpo Kiteão a:

– Omy eky aroko, pui orutua, zakorõ maro 7me jeimamyry mano, mame apoto apõ ritõ Paau eahmatoh ipahko, omy nyrihpyry, ritõ panõ Asera roropa wewe risë akohko roropa, moroto imaro.

²⁶ Mame taro ypy emory po apoto apõ kurã tyriko topu risemy, Ritonõpo Oesë eahmatohme. Mame pui orutua akorõ apoiko, 7me jeimamyry mano apotopokõ maro, ritõ Asera wewe risë akotyhpyry, morohne jahkako emero onekaroryme ya.

²⁷ Mame typoetory tõ 10mãkõ maro moro tyrise Kiteão a Ritonõpo omi poe. Yrome tyekyry tõ zuno toexiryke, pata põkõ zuno roropa toexiryke morara onyripyra saereme ahtao, moro tyrise eya koko rokene.

²⁸ Yrokokoro pakeimo pata põkõ towõse ahtao, Paau kyryrÿpyry tonese eya xine, ritõ kuhtoh Asera akohsë roropa tonese eya xine pui orutua zahsë roropa tonese eya xine apoto apõ po, imepÿ nyrihpyry po moroto.

²⁹ Tõturuse toto oseya xine:

– Onoky a serara tyrise? Mame tõturupose ahtao eya xine zuaro toehse toto Kiteão poko, mokyro Joaxi mükuru. Mame ynara tykase toto Joaxi a:

³⁰ – Omükuru enehko xiaro orihtohme, Paau kyryry, apoto apõ tykararahse exiryke eya, ritõ Asera kyryry maro.

³¹ Yrome ynara tykase Joaxi oximõmãkomo a, tumükuru towomase:

– Paau ewomary se hmatou? Kurehxo Paau ewomananõ orikyry ãmehpyra ro ahtao. Ritõme Paau ahtao ah ynororo nosewomano, ikyryry apoto apõ tykararahse exiryke.

³² Moromeÿpo Kiteão tosehtose eya xine Jerupaaume, jũ omihpyry pokoino. “Ah Paau roro nosewomano,” ikyryry apoto apõ tykararahse exiryke. Jerupaau kary “Ah Paau roro nosewomano,” kary.

³³ Mame mitianita tõ emero, amarekita tõ maro, ona põkõ maro tõximõse toto, tuna Joatão takuohse eya xine, mame tõsesarise jakanahmã Jezereu po.

³⁴ Ritonõpo Zuzenu Kiteão maro kynexine. Rue totose eya kaneru retyry risemy, mame orutua kõ Apieze ekyry tõ toytose toto oximõme eya.

³⁵ Tõmiry aronanõ tonyohse roropa Kiteão a orutua kõ kohmatohme Manase tomo, Asea tomo, Zepurõ tomo, Napatari tomo, enara. Mame toytose toto eya oximõme.

³⁶ Mame tõturuse Kiteão Ritonõpo a:

– Ya Izyraeu tõ pynanohnõko, mase ya.

³⁷ Morara exiryke kaneru hpoty rïko ase tiriiku apotoh pona. Kokoro konopo ke tahxikure ihpoty rokë ahtao, nono porehme tonore ahtao tuaro

exīko ase jakorehmatoh poko oya Izyraeu tō ewomatoh poko oya. Mame towōse Kiteāo pakeimo. Tōmihpyry ae ro kaneru hpoty tonese kutime.

³⁸ Aomihpyry ae ro morara toehse ihpoty touhkase eya kasana aka, tijera pehme kynexine.

³⁹ Mame tōturupose ropa ynororo Ritonōpo a:

– Yzehno pyra exiko. Toiro ekaropoxi oya. Ajohpame sã zuaro nymyry jehtohme ihpoty poko. Seromaroro ihpoty tonore tyriko nono porehme tahxikure ahtao konopo ke.

⁴⁰ Morarame moro sã tyripose Ritonōpo a koko. Kaneru hpoty tonore toehse, nono rokē moro zomye tahxikure toehse axitaku ke.

7

Mitianita tō poremākatopōpyry Kiteāo a

¹ Mame Jerupaaui Kiteāo towōse pakeimo emero tymaro exiketō maro, toytose toto osesarise tuna enatyry Harote pūtokozi. Mitianita tō esary moroto kynexine jakanahmā po, inikahpozakoxi, ypy More pūto.

² Ynara tykase Ritonōpo Kiteāo a:

– Tuhkehxo ahno nase amaro. Morara exiryke mitianita tō onyporemākaposaromepyra ase oya xine. Tuhke awahtao xine toto typoremākapose ya ahtao otarame amoreme xine typoremākase toto, ekarōko matose, osenekunohnōko matose.

³ Ynara kaxiko ahno a: “Enaromŷke awahtao xine ytotoko ropa ypy Kiupoa poe atapyīkō taka ropa,” kaxiko eya xine.

Mame morara tykase Kiteāo ahtao 2 miumākō toytose ropa. Yrome 10 miumākō ytopyra toehse toto.

⁴ Ynara tykase Ritonōpo Kiteāo a:

– Tuhke ahno nae ro mā amaro xine. Moxiā aroko tuna kuaka. Moroto toto apiakāko ase tuhke pyra osetapaketō ytotohme amaro. “Mose amaro ytōko mana,” karyhtao ya ytōko mana. “Mose ytopyra,” karyhtao ytopyra mana.

⁵ Naeroro orutua kō tarose Kiteāo a tuna ehpikoxi. Ynara tykase Ritonōpo eya:

– Tuna enyryhtao orutua komo a tunuru ke kaikuxi a tuna enyry samo, mokaro apiakako tosekumuru po tuna ēnanō winoino.

⁶ 300me orutua komo a tuna tanŷse, tomarykō ae ētohme tunurukō ke. Imehnō emero tosekumuru po typorohse toto tuna ētohme.

⁷ Ynara tykase Ritonōpo Kiteāo a:

– Moxiā 300mākomo a, tomarykō ae tuna enyhpōkomo, moxiā maro Izyraeu tō pynanohnōko ase, mitianita tō poremākapōko ase. Mokaro imehnō aropoko ropa esaka xine ropa.

⁸ Morara exiryke mokaro taropose ropa tytapyīkō taka ropa. 300mākō rokē imaro tōxinamase, mokaro napyrŷpyry emero tapoise eya xine, mokaro rue tō maro emero. Mitianita tō esary jakanahmā po kynexine ypy tō myhto.

⁹ Koko tykohmāse ahtao, ynara tykase Ritonōpo Kiteāo a:

– Owōko etonatohme mitianita tō maro. Tuarō ase toto poremākāko matose.

¹⁰ Yrome toto zuno awahtao, osetapary poko, opoetory Pura aroko amaro ākorehmaneme mokaro esaka.

¹¹ Mokaro otururu etāko mase. Toto omiry etaryhtao oya enaromyra exīko mase, mokaro maro osetapary zuno pyra exīko.

Mame toytose Kiteāo, typoetory Pura maro ameke pyra topetōkara esary myhtokoxi.

12 Mokaro mitianita tomo, amarekita tō maro, ona pōkō maro sapararahme toh kynexine. Moro jakanahmā typehkase eya xine, taparara imoihmākō samo. Ikuhpỹme tuhke toto exiry kynexine, ekykō roropa kameru tō maro isawā sā toh kynexine, tuna konōto ehpio exikety samo.

13 Toeporehkase Kiteão ahtao orutua omiry totase eya tōsenehtopōpyry poko mokyro otururu totase eya. Ynara tykase ynororo:

– Tōsenehse ywy, pão enease sewata risemy tyhtose moro ypy poe kuesaka xine. Tapyi pokona totapase sā eya, toepukase tapyi, tohpahse kehko emero, moroto tōxinamase nono po.

14 Ynara tykase epe:

– Kiteão tapemā moro kynako, Izyraeume exikety, Joaxi mūkuru! Ynara kary se ōsenety: “Ritonōpo kuekarotorỹko mana eya, kymarokō soutatu tō emero porehme!”

15 Mokaro otururu totase tyya ahtao Kiteão a, tãkye toehse ynororo, toseku-muru po typorohse ynororo Ritonōpo eahmatohme. Mame toytose ropa ynororo Izyraeu tō, 300mākomo a, ynara tykase ynororo eya xine:

– Owōtoko! Kuepetōkara tokarose Ritonōpo a kyya xine, mitianita tō soutatu tomo porehme.

16 Mokaro 300mākō tapiakase Kiteão a oseruao oximōmākōme toto ehtohme. Emero orutua komo a rue tokarose, kaneru retyry te, mukuxi maro, nãparina panono apoto ke taōke saerehkatohme.

17 Ynara tykase ynororo:

– Kuenetoko! Ameke pyra toehse jahtao kuepetōkara esaka tooehse ahtao kypoenohoko. Tyritoko ynyriry saaro.

18 Rue etoryhtao ya ymaroro roropa etotoko, amarokō roropa kuepetōkara esary zomye exiketō rue tō etotoko, kui kahtoko roropa: “Ritonōpo tapemā sero, Kiteão omi poe!” kahtoko!

19 Onoa exisasaka ahtao, erase tō myakāmatoh toehse ahtao, toeporehkase Kiteão 100mākō maro, ameke pyra mitianita tō esaka. Mame rue totose eya xine. Mukuxi tō tyhmose eya xine, tynarohpyrykomo.

20 Mokaro oseruao oximōmākomo a rue totose, mukuxi tō tyhmose eya xine. Nãparina panō kō tapoise eya xine tomahpokoxi xine ke typozerykō wino. Rue tapoise eya xine tomarykō ke tapotunurukō wino. Kui tykase toto: “Ritonōpo tapemā sero, Kiteão tapemā roropa!” tykase toto.

21 Tehme rokē toehse toto tosao xine topetōkara esary zomye. Epetōkara, soutatu tō emero toepase. Kui karyke toepase toto.

22 Mokaro 300mākō rue etōko rokē toh kynexine. Morara ahtao Ritonōpo poe, orutua kō tōsetapapitose toto. Tamoreme xine tōsenahkase toto. Toepase roropa toto pata Zerera esemary ae, Pete-Xita pona, Apeu-Meora pona roropa. Tapate pūtokoxi.

23 Mame orutua kō Napatari tō tykohmase, Asea tō maro te, Manase tō maro mitianita tō ekahmatohme.

24 Tōmiry taropose Kiteão a ypy pōkomo a, Eparaĩ tomo a. Ynara tykase ynororo:

– Oyhtotoko mitianita tō etapase tuna Joatão pona te, iporiry tō pona Pete-Para pona. Tuna anakuohpopyra ehtoko mitianita tomo a.

Mame Eparaĩ tō toytose osetapase Joatão pona iporiry tō pona Pete-Para pona.

25 Orepe tapoise eya xine Zeepe maro, mitianita tō tuisary tomo. Orepe totapase eya xine topu Orepe po te, Zeepe totapase eya xine uwa euhkatoh Zeepe po. Mitianita tō tokahmase roropa eya xine. Orepe zupuhpyry tarose

eya xine Zeepe zupuhpyry maro Kiteão a tuna Joatão poe xixi tūtatoh wino ynororo ahtao.

8

Mitianita tō poremākatopōpyry

¹ Mame Eparaĩ tō orutua kō tōturupose Kiteão a, ynara tykase toto:
– Oty katohme yna onykohmara mexiase mitianita tō maro etonatohme toytose awahtao? Oty katohme moro sã toehse omoro?

Opore tōsezusezuhse toto Kiteão maro.

² Yrome ynara tykase ynororo:

– Ynyrihpyry kuepekōkara maro pitiko rokē nexiase. Onyrihpyrykō itamurumehxo, ynyrihpyry motye kuhse. Onyrihpyrykō, Eparaĩ tomo, pitiko nase oya xine repe, yrome Apieze ekyry tō nyrihpyry emero motye nase.

³ Mitianita tō tuisary Orepe, Zeepe maro tokarose oemahpokoxi xine Ritonōpo a. Otara tyrise ya? Ynyrihpyry moro sã pyra mana, tykase.

Morara tykase Kiteão ahtao zehno hkopyra toehse Eparaĩ tomo.

⁴ Morarame Kiteão tō toytose 300mākō maro tuna Joatão pona. Tātakuohse toto. Totaehse toh kynexine repe. Yrome topetōkara ekahmāko ro toh kynexine.

⁵ Mame tonahsē tokaropose Kiteão a Sukote pōkomo a. Ynara tykase ynororo:

– Mitianita tō ekahmāko ro ynanase: Zepa, Saumuna, enara. Mokaro ymaro exiketō totaehse mǎ toto. Ajohpame sã tonahsã ekarotoko eya xine.

⁶ Yrome tozuhse ynororo Sukote tamuximākomo a:

– Oty kure tonahsē ekarory yna a opoetory soutatu tomo a? Zepa tō Saumuna maro anapoipyra ro matose!

⁷ Ynara tykase Kiteão eya xine:

– Ÿ, kure, oty kara. Yrome Zepa tō, Saumuna maro tokarose ahtao Ritonōpo a ya opū ixihkāko ase omoxino ke, ona po exiketō ke.

⁸ Mame Penueu pona toytose Kiteão, tonahsē tokaropose orutua komo a, morotōkomo a repe. Yrome onekaropyra, Sukote pōkō omihpyry saaro tozuhse ynororo eya xine.

⁹ Naeroro ynara tykase Kiteão eya xine:

– Tooehse ropa jahtao, kure rokē jahtao sero tapyi kae exikety kararahnōko ase! tykase.

¹⁰ Karakoa po Zepa tō kynexine Saumuna maro tysoutatu tō akoīpyry maro. 15 miime rokē tōxinamase ona tonorē pōkō soutatu tomo. 120 miime totapase.

¹¹ Tokare pyra Kiteão tō toytose osema ae, ona ehpiuroko, Nopa poe xixi tūtatoh wino, Jokopea poe roropa. Tuaro pyra topekōkara ahtao totonase toto imaro xine.

¹² Zepa tō toepase repe, Saumuna maro, mitianita tō tuisary tomo. Yrome tokahmase toto eya xine, tapoise toto. Soutatu tō porehme typoremākase eya xine.

¹³ Mame toytose ropa Kiteão, Joaxi mūkuru, osetapakehxi po onuhtoh Here esemary ae.

¹⁴ Nuase tapoise eya Sukote pono, oturupotohme eya. 77me esetykō tymerose eya Sukote tuisa tomo tuisamākō maro.

¹⁵ Mame Sukote tō orutua kō zuruse toytose Kiteão. Ynara tykase ynororo:
– Tuaro ro hmatou jyhtomary se oehtopōpyry poko oya xine? Tonahsē onekaropyra mexiatose, ysoutatu tomo a totaehse toto ahtao ro, Zepa tō Saumuna maro anapoipyra ro jexiryke. Ÿ, kure, taro moxiamo!

¹⁶ Mame omoxino ke Sukote tuisary tō tuisamākō maro tuānohse eya.

¹⁷ Tapyi kae exikety Penueu po tykararahse roropa eya. Orutua kō moro pata pōkō totapase roropa eya.

¹⁸ Mame tōturupose Zepa tomo a Saumuna maro:

– Onoky sã nexiase toto, mokaro orutua komo, totapase oya xine Tapoa po?

Tozuhse eya xine:

– Asã toh nexiase ipunaka. Tuisa mūkuru tō sã toh nexiase.

¹⁹ Ynara tykase Kiteão:

– Jakorō tō nexiase toto, aja mūkuru tomo. Ynara āko ase oya xine Ritonōpo netaryme, typynanohse toto oya xine ahtao, ywy roropa oetapara xine exiry, opynanohtorýko ase.

²⁰ Tumūkuru apitorymã Jetea a, ynara tykase ynororo:

– Aimo owōko, moxiã etapako. Yrome tytapemã anoupyra imūkuru kynexine, enaromyke toexiryke, wātara ro toexiryke.

²¹ Mame Zepa tō Saumuna maro ynara tykase Kiteão a:

– Osehko ty, yna etapako omoro orēpyra oexiryke.

Naeroro Zepa tō Saumuna maro totapase Kiteão a. Ikyryrýpyry tō typyne exiketō tapoise eya, nuno panō kō kuhsamo, kameru tō esenao exiketō tapoise.

²² Mame ynara tykase Izyraeu tō Kiteão a:

– Yna tuisaryme exiko typynanohse yna exiryke oya mitianita tō winoino. Imeīpo omūkuru omyakāme tuisame exīko, apary roropa tuisame exīko.

²³ – Otuisarykōme exipyra ase, umūkuru roropa tuisame exipyra mana. Ritonōpo Kuesēkō otuisarykōme exīko mana, tykase Kiteão.

²⁴ Tōturuse ro eya xine:

– Toiro se rokē ase oya xine, panasere tomo, uuru risē anapoityã enehtoko ya, tykase.

Mokaro mitianita tō typanarykō pokona panasere tyrise uuru risemy, ona tonorē pōkōme toto exiryke.

²⁵ Ynara tykase Kiteão soutatu tomo a:

– Tākye ynanase morohne ekarory poko oya.

Kamisa tyrise eya xine nono pona, epona panasere tō ritohme, mame typanaserenýpyrykomo tonehse eya xine, tynapoityākomo mitianita tō winoino.

²⁶ Atapona uuru omoxī exiry 20 kirume exisasaka kynexine. Morohne maro: osenao tōkehko, uuru risē emeporyme, upo tō roropa, tuisa tō zuponýpyry te, kameru tō pymyry kyryry emeporyme, tapoise roropa eya.

²⁷ Moro uuru ke oturukety zupō panō tyrise Kiteão a. Moro tyrise eya typatary, Opara po. Mame Izyraeu tomo a Ritonōpo eahmary turumekase morotona toto ytotohme, Kiteão nyrihpyry eahmatohme tyya xine. Morara exiryke Izyraeu tō typoremãse Kiteão maro ro emero, inyrihpyry eahmaryke eya xine.

²⁸ Mitianita tō typoremākase Izyraeu tomo a. Mame okynahxo oehpyra ropa toehse toto osetapase imaro xine. 40me jeimamyry, isene ro Kiteão ahtao, etonara Izyraeu tō toehse.

Kiteão orihtopōpyry

²⁹ Mame toytose ropa Kiteão tytapyī taka ropa.

³⁰ Tumūkue ynororo 70me, typye tuhke toexiryke.

³¹ Toiro pytyme exikety nae roropa kynexine Xikē po, toemūkuase ynororo Apimerekeme.

³² Mame toorihse Kiteão, Joaxi mūkuru, tamuhpōme toehse ahtao. Ekepyry tonēse Jumy Joaxi zonētopōpyry aka, Opara po, Apieze ekyry tō esary po.

³³ Toorihse Kiteão ahtao Ritonōpo turumekase Izyraeu tomo a. Kanaã pōkō neponāmary toahmase eya xine. Paau-Perite tapoise eya xine eahmatohme Ritonōpo myakāme.

³⁴ Axī tosēkō Ritonōpo omipona pyra toehse toto, topekōkara winoino typynanohtopōpyrykō poko tuenikehse ropa toto.

³⁵ “Kure mase” kara roropa toh kynexine Kiteão tomo a. Tuenikehse toto emero Kiteão nyrihpyry poko kure Izyraeu tō ritopōpyry poko eya.

9

Apimereke

¹ Mame Apimereke, Kiteão mūkuru toytose pata Xikē pona, moroto jē ekyry tō esary kynexine. Tōturuse ynororo eya xine:

² — Ekaropotoko Xikē pōkomo a: “Oty sehxo matou oesēkōme: 70me Kiteão mūkuru tomo, toiro rokē orutua? Ynara exiryke oxiekyryme sytatose Apimereke maro,” kahtoko eya xine.

³ Xikē pōkō maro tōturuse jē ekyry tomo moro poko, mame Apimereke se toehse toto tyekyrykōme aexiryke.

⁴ 800 karamame parata touse eya xine tyneponāmarykō Paau-Perite eahmatoh tae ekarotohme eya. Moro parata ke orutua kō, popyra exiketō topehmase eya tymaro toto ytotohme.

⁵ Mame tumy tapyī taka toytose Apimereke, Opara pona. Mame moroto toiro topu po takorō tō totapase eya 70mākomo, tumy Kiteão mūkuru tomo. Yrome imūkuru akomihpyry, Jotão, tōtonēse, morara exiryke onetapara toehse.

⁶ Mame tōximōse toto Xikē pōkomo, Pete-Miro pōkō maro wewe konōto myhtokoxi Xikē po. Moroto tutuisarykōme Apimereke tyrise eya xine.

⁷ Moro poko zuaro toehse Jotão ahtao, tōnuhse ynororo ypy Kerizī emory pona. Moroto tykohtase ynororo:

— Orutua komo, Xikē pōkomo, jomiry etatoko aporo, mame ōmirykō etāko Ritonōpo mana!

⁸ — Ynara toehse, tykase Jotão. — Wewe tō tōsenetupuhse tuisa menekary poko tosēkōme. Tōturuse toto oriwera a, ynara tykase toto: “Yna tuisaryme exiko,” tykase toto.

⁹ “Repe,” tykase oriwera eya xine. “Azeite onekarosaromepyra jexiry mana otuisarykōme toehse jahtao. Moro azeite tokarose ya ahtao atākyemāko ritō tō mana ahno tō maro,” tykase oriwera eya xine.

¹⁰ — Mame wewe tō toytose wikeira a ekaropose: “Yna tuisaryme exiko,” tykase toto wikeira a.

¹¹ Mame tozuhse toto wikeira a. Ynara tykase: “Otuisarykōme toehse jahtao fiku tō anusasamākō onekarosaromepyra jexiry mana,” tykase ynororo.

¹² — Moromeīpo wewe tō toytose uwa zoko a ekaropose: “Yna tuisaryme exiko,” tykase.

¹³ Yrome uwa zoko a tozuhse toto: “Otuisarykōme toehse jahtao, uwa eukuru onekarosaromepyra jexiry mana, ritō tō atākyematohme te, ahno atākyematohme roropa,” tykase eya xine uwa zoko.

¹⁴ — Mame wewe tō tōturuse omoxino a: “Osehko. Yna tuisaryme exiko,” tykase toto.

¹⁵ Mame tozuhse toto omoxino a: “Yse nymyry awahtao xine otuisarykōme, osehtoko xiaro, yzerutū zopikoxi. Yrome oehpyra awahtao xine apoto tūtāko mā ypoē, apupari tō Ripano pōkō, zahkatohme,” tykase omoxino eya xine.

¹⁶ Tōturuse ro Jotāo:

– Zae nymyry mosekarotou otuisaryme Apimereke tyrise ahtao oya xine? Ajohpe pyra mosekarotou? Kure rokē Kiteāo tō myriatose ipoenō maro? Zae topehmase ynororo oya xine, inyrihpyry ehehpyryme.

¹⁷ Wenikehpyra ehtoko opynanohtopōpyry poko papa a. Toorikyry zuno pyra kynexine opynanohtohkōme, oepetōkara mitianita tō winoino.

¹⁸ Yrome seroae papa poenomotyā zehno toehse matose. Ipoenō 70mākō totapase oya xine toiro topu po. Moromeīpo imūkuhpyry Apimereke, inamoto mūkuru, Xikē tuisaryme tyrise oya xine. Morara tyrise oya xine oekyrykōme aexiryke.

¹⁹ Seromaroro zae rokē awahtao xine, kure rokē Kiteāo tyrise oya xine ahtao ipoenō maro, ajohpe pyra awahtao xine, tākye ehtoko Apimereke maro, ah tākye nexino roropa amaro xine.

²⁰ Yrome zae pyra awahtao xine, ah apoto nutūtano Apimereke poe orutua kō pona, Xikē pōkō zahkatohme, Pete-Miro pōkō maro. Ah apoto nutūtano Xikē pōkō poe roropa, Pete-Miro pōkō maro Apimereke zahkatohme.

²¹ Mame Jotāo toepase moro poe, Peea pona, turui Apimereke zuno toexiryke.

Kaau

²² Morarame 3me jeimamyry taropose Apimereke a Izyraeu tō tuisaryme toexiry poko.

²³ Mame Ritonōpo a Apimereke tyripose osepeme pyra Xikē tō maro. Ise pyra toehse toh kynexine tutuisarykōme.

²⁴ Morara tyripose Ritonōpo a Apimereke wānohtohme Xikē tō maro, iirypyrykō emetakame, Kiteāo mūkuru tō, 70mākō, totapase eya xine exiryke.

²⁵ Orutua kō tyripose Xikē pōkomo a, tonēpose toto ypy tō po Apimereke etapatohme. Ytoketō emero tomatonano hse eya xine osema tao. Moro poko zuaro toehse Apimereke.

²⁶ Mame Xikē pona toytose Kaau, Epete mūkuru, zakorō tō maro. Tōsenetupuhtoh poko tōturuse toto eya.

²⁷ Mame toytose toto tutupikō pona uwa tō apoise eukuru ritohme. Tātākyematohkō tyrise eya xine. Mame tyneponāmarykō eahmato h taka tomōse toto, tōtuhse toto, eukuru tōse eya xine, Apimereke tykerekere mase eya xine.

²⁸ Mame ynara tykase Kaau orutua komo a:

– Apimereke kutuisarykō kara mokyro. Xikē pōkōme sytatose. Mokyro Kiteāo mūkurume mana. Pata esē Zepuu aomipona toehse nase. Yrome ipoetory kara sytatose. Hamoa kytamurukōme mana, Xikē zummy, ipakomotyāme sehtone.

²⁹ Ajohpe pyra! Tuisame jahtao, ypoetoryme sero pōkō ahtao mokyro Apimereke aropory ywy taroino. Eya ynara ykary: “Opoetory tō, soutatu tō oximōme tyriko etonato hme!” ykary.

³⁰ Morara katopōpyry poko zuaro toehse Zepuu, pata esē ahtao, tyekītapāse ynororo Kaau poko.

³¹ Tōmiry taropose eya Apimereke a, Aruma po ahtao, ynara katohme eya:

– Kaau, Epete mūkuru toehse Xikē pona takorō tō maro. Okerekere māko mā toto, ose pyra toto ehtohme. Omōpopyra ropa pata pona oehtohme.

³² Naeroro ynara tyriko: koko ytotoko soutatu tō maro, otonētatoke, ona pona.

³³ Kokoro tōmehse ahtao owōtoko etonatohme tokare pyra pata apoitohme. Mame Kaau tō tutūtase ahtao pata poe, osetapatoko imaro xine iporemākatohme jūme rokene.

³⁴ Morara exiryke Apimereke tō toytose orutua kō maro, koko, otonēse Xikē poe ameke ona pona. 4me tātapiakase toto oximōtohme.

³⁵ Towōse tahtao toytose Kaau pata omōtohe taka. Morara ahtao Apimereke tō tutūtase, tōtonētopōpyrykō poe.

³⁶ Mokaro eneryke Kaau a ynara tykase ynororo Zepuu a:

– Eneko ke! Ahno yhtōko ypy tō emory poe!

Yrome ynara tykase Zepuu eya:

– Ahno kara morohne. Ypy tō zuzenu rokē moro, ahno samo.

³⁷ – Eneko ke! tykase Kaau. – Ahno ro mokaro oehnōko xiaro. Yhtōko toto xiaro. Imehnō oehnōko mā toto osema ae, wewe karawario poe.

³⁸ Mame ynara tykase Zepuu:

– Ajamitunuru enepoko yna a. “Apimereke kutuisary kara mokyro,” mase. Moxiā poihtōko mexiase. Ytoko seromaroro osetapase imaro xine.

³⁹ Xikē tō orutua kō tarose Kaau a etonatohme Apimereke tō maro.

⁴⁰ Totonase Apimereke, yrome Kaau toepase. Orutua kō tuhke toepukase iiryhmatyamo pata omōtohe pūtoko xi roropa.

⁴¹ Mame toytose ropa Apimereke Aruma pona. Zepuu toytose Xikē pona, moro poe Kaau tō taropose eya zakorō tō maro.

⁴² Yrokokoro zuaro toehse Apimereke, Xikē tō ytory poko tupito tō pona.

⁴³ Naeroro typoetory tō tapiakase eya. Tōtonēse toto tupito tō po, toto eraximatohme. Pata poe ahno tūtary tonese ahtao Apimereke a towōse ynororo tōtonētohe poe, totapase toto eya.

⁴⁴ Tuaro pyra toto ahtao totapase toto Apimereke tomo a. Axī toytose toto pata omōtohe pona. Mokaro ātapiakatyamo a, tutupikō pona aytotyā totapase eya xine emero.

⁴⁵ Pata pōkō maro tōsetapase Apimereke ikohmamyry pona. Totapase toto eya porehme. Pata tyryhmase eya, sautu tomase eya nono pona otyro ahtara ehtohme.

⁴⁶ Tapyi kaetokohxo exikety Xikē po tamuximākō morara kary totase ahtao tyya xine toytose toto jamihmehxo exikety taka, Paau-Perite eahmatohe taka osewomatohme repe.

⁴⁷ Yrome zuaro toehse Apimereke moroto toto ehtoh poko.

⁴⁸ Naeroro ypy Saumō pona tōnuhse ynororo typoetory tō maro. Wywy ke wewe amoriry takohse eya, tymotary pona moro tyrise eya. Moro saaro typoetory tō tyripose roropa eya axiny.

⁴⁹ Wewe amoriry takohse eya xine. Mame Apimereke tokahmase eya xine wewe amoriry ritohme tapyi jamihmehxo exikety pokona, kaetokohxo exiketyme. Mame apoto tukase eya xine, ahno moro tao. Moro taōkō toorihse emero porehme. Miume tohe kynexine tuhke toto exiry orutua komo, nohpo tō maro.

⁵⁰ Mame Tepe pona toytose Apimereke, pata tomyehmase, mame ty-poremākase eya.

⁵¹ Tepe po tapyi kae exikety, jamihme exikety nae kynexine. Orutua kō, nohpo tō maro, pata tuisary tō maro emero tururume toytose moro tapyi taka osewomatohme. Tomōse toto, omōtohe tonō tapuruse eya xine, mame zara pona tōnuhse toto.

⁵² Apimereke tooehse tapyi jamihme exikety poremākase; toytose ynororo omōtoḥ taka apoto zukase tapyi zahkatohme.

⁵³ Yrome noḥpo a topu tomase kaino zupuhpyry pona. Zupuhpyry zehpyry toehmose.

⁵⁴ Axī typoetory tykohmase tyya, typyre puimane. Ynara tykase ynororo eya:

– Opyre ke kuwoko. “Nohpo a totapase,” kary se pyra ase. Naeroro tuose ynororo nuasemano a.

⁵⁵ Apimereke orihtopōpyry tonese aḥtao Izyraeu tomo a toytose ropa toto tytapyīkō taka.

⁵⁶ Enara Apimereke tuānohse Ritonōpo a iirypyry ehepyryme tumy mūkuru tō 70mākō etapatopōpyry pokoino, takorō tō etapatopōpyry pokoino eya.

⁵⁷ Moro saaro Xikē pōkō tuānohse roropa Ritonōpo a toto rypyry ehepyryme. Morara toehse, Jotāo, Kiteāo mūkuru omihpyry ae ro, popyra eḥtoḥ toneḥpose aḥtao eya.

10

Tora, Jaia roropa

¹ Imeīpo toorihse Apimereke aḥtao, Tora, Pua mūkuru, Toto pary tooehse Izyraeu tō pynanoḥse. Isakaa ekyryme kynexine ynororo, pata Samia pono, ypy tō nonory po, Eparaī nonory po.

² Izyraeu tō tuisaryme toerohse ynororo 23me jeimamyry pona. Mame toorihse ynororo, ekepyry tonēse pata Samia po.

³ Moromeīpo tuisame toehse Jaia, Kireate nonory pono. 22me jeimamyry taropose eya Izyraeu tō tuisaryme.

⁴ Tumūkue toehse ynororo 30me, tokyke imūkuru tō kynexine 30me jumētū tomo, toky tō po toto ytotoḥme. 30me pata nae toḥ kynexine Kireate nonory po. Moro pata tō esety Jaia patary tōme kynexine.

⁵ Mame toorihse Jaia, ekepyry tonēse Kamō po.

Izyraeu tō poremākatopōpyry amonita tomo a

⁶ Morarame iirypyryme toehse ropa Izyraeu tomo, Ritonōpo omipona pyra. Imehnō neponāmary Paau toahmase eya xine imeimehnō pata tō po, neponāmary Axitarote roropa noḥpo, Xiria tō neponāmary roropa te, Xitō tō neponāmary te, Moape tō neponāmary te, Amō tō neponāmary te, pirixteu tō neponāmary roropa, enara. Ritonōpo turumekase eya xine, tosekōme oneahmara toehse toto.

⁷ Naeroro typenekehse Ritonōpo typoetory Izyraeu tō poko, toto zehno toexiryke: “Teh,” tykase rokē ynororo tyryhmase toto aḥtao pirixteu tomo a, amonita tomo a roropa.

⁸ Moro jeimamyry ae ro Izyraeu tō typoremākase eya xine. Osanume toehse toto 18me jeimamyry pona, tynamotome Izyraeu tō tyrise eya xine emero porehme Kireate po exiketomo te, Joatāo poe xixi tūtatoḥ wino exiketomo te, amoreu tō nonory po exiketomo, enara.

⁹ Mame amonita tomo a roropa tuna Joatāo takuohse etonatoḥme Juta tō maro, Pējamī tō maro, Eparaī tō maro roropa. Morara aḥtao toetuarimase Izyraeu tō itamurume.

¹⁰ Mame tōturuse Izyraeu tomo Ritonōpo a takorehmatohkōme eya. Ynara tykase toto:

– Ritonōpo, yna Esemy, iirypyryme toehse ynanase ōmiry omipona pyra, kananeu tō neponāmary toahmase yna a roropa.

¹¹ Ynara tykase Ritonōpo eya xine:

– Pake ahtao amarokō tyrohmanohpose Ejitu pōkomo a, amoreu tomo a, amonita tomo a, pirixteu tomo a,

¹² xitonio tomo a, amarekita tomo a te, maonita tomo a, enara. Ty-namotome oritone toto, naeroro ākorehmatoh mekaropoaose ya. Mame kuakorehmatose.

¹³ Yrome typynanohse awahtao xine ya kurumekatose imehnō ritō tō eahmatohme oya xine. Naeroro opynanohpyra xine ropa ase.

¹⁴ Seromaroro ytotoko onymenekahpyrykomo a, ritō kō kuhsamo a, ākorehmatohkōme eya xine. Otarame ākorehmatorŷko mā toto oetuarimarykōhtao.

¹⁵ Yrome Izyraeu tomo a tozuhse ynororo:

– Ajohpe pyra, iirypyryme ynanase. Yna zuānohko ise awahtao. Yrome ajohpāme sā yna ipynanohko seroae ro, tykase toto.

¹⁶ Mame tyneponāmarykō typahse eya xine. Moromeīpo Ritonōpo toah-mase eya xine Tosēkōme. Morara exiryke toto pyno toehse ropa ynororo toto etuarimary eneryke tyya.

¹⁷ Mame amonita tō soutatu tō tooehse, tōsesarise toto moroto Mixipa po.

¹⁸ Mame Kireate pōkō tamuximākō tōsenetupuhse toto. “Onoky Izyraeu tō arory waro exikety etonatoh pona, mokyro tuisame exīko Kireate pōkō esēme,” tykase toto.

11

Jepete

¹ Moroto soutatumā kynexine, esety Jepete, orēpyra exikety. Kireate nonory po ynororo. Jumy esety Kireate kynexine, jeny kynexine imeimehnō orutua kō maro exikety.

² Imehnō nae nexiase Kireate poenō roropa typyty nymyry maro. Tuātase toto ahtao, Jepete taropose eya xine, ynara tykase toto:

– Oya papa mōkomohpyry anapiakara ynanase. Zokonaka imōkomohpyry anapoipyra mase imepŷ nohpo mūkurume oexiryke.

³ Morotoino toepase Jepete, takorō tō maroino, toytose ynororo Tope nonory pona. Moroto imehnō orutua kō, popyra ehtoh poko exiketō imaro toytopytose.

⁴ Moromeīpo amonita tō toytose osetapase Izyraeu tō maro.

⁵ Morara toehse ahtao Kireate tō tamuximākō toytose Jepete enehse Tope nono poe,

⁶ ynara tykase toto eya:

– Yna maro eropa, yna tuisaryme exiko etonatohme amonita tō maro, tykase toto eya.

⁷ Yrome ynara tykase Jepete eya xine:

– Yse pyra yronomyryme oexirykōke papa tapyī tae kuaropoaose. Oty katohme ya oehnōko matou ākorehmatohkōme oetuarimarykōke?

⁸ – Oturuse amaro ynanoehno, omenekary se yna exiryke yna tuisaryme oehtohme, Kireate tō emero porehme tuisaryme oehtohme, etonatohme amonita tō maro, tykase toto eya.

⁹ Ynara tykase Jepete:

– Jaroryhtao ropa papa tapyī taka, etonatohme amonita tō maro, mame Ritonōpo poe typoremākase ahtao ya, otuisarykōme exīko ase. Kure?

¹⁰ – Ŷ, tykase toto. – Ōmihpyry ae ro yna tuisaryme orīko ynanase. Ritonōpo yna etāko mana, tykase toto.

¹¹ Naeroro toytose Jepete Kireate tamuximākō maro. Mame tutuisarykōme tyrise ynororo eya xine. Mixipa po, Ritonōpo eahmatoh po, toto omiry totapose Jepete a, emero tyritohme aomihpyrykō ae ro.

¹² Mame tōmiry aronanō taropose Jepete a amonita tō tuisary a. Ynara tykase toto eya:

– Oty katohme yna zehno mahno? Oty kase moehtou yna nonory pona?

¹³ Ynara tykase amonita tō tuisary:

– Izyraeu tō tooehse ahtao Ejitu poe ynonory tapoise eya xine tuna Aranō poe tuna Japoke pona, tuna Joatāo pona roropa. Seromaroro etonary se pyra awahtao ynonory ekaroko ropo yna a, tykase.

¹⁴ Imehnō omi aronanō tonyohse Jepete a amonita tō tuisary a,

¹⁵ ynara tykase toto eya:

– Ononorykō, Moape tō nonory te, Amō nonory roropa anapoipyra Izyraeu tō kynexine. Ynara kynexine:

¹⁶ toesyryhmase Izyraeu tō ahtao Ejitu poe toytose toto ona tonorē poro tuna Akapa pona, morotoino Kate pona.

¹⁷ Omi aronanō tonyohse eya xine etomita tō tuisary a: “Ajohpāme sã ynanytoxi ononory kuroko,” tykase toh repe. Yrome toto anaropopyra kynexine morotona. Mame tokaropose eya xine Moape tō tuisary a, morararo toto anaropopyra kynexine. Morara exiryke tehme toehse Izyraeu tō Kate po.

¹⁸ – Zomye rokē toytose toto ona tonorē kuroko. Etomita tō nonory ehpiuroko toytose toto, moapita tō nonory ehpiuroko roropa, inonorykō poe xixi tūtatoh wino, tuna Aranō moinakoxi. Moroto tōsesarise toto, yrome tuna anakuohpyra toh kynexine Moape nonory ehpiryme exiryke.

¹⁹ Mame omi aronanō tonyohse eya xine Seō a, amoreu tō tuisary a, Hexipō po. “Ajohpame sã ononory kuroko ynanytoxi yna nonory pona,” tykase toh repe.

²⁰ Yrome toto anaropopyra Seō kynexine. Typoetory, soutatu tō emero tarose eya, tōsesarise Jasa po, mame totonase ynororo Izyraeu tō maro.

²¹ Yrome Ritonōpo, Izyraeu tō Esemey a, Seō tō typoremākapose isoutatu tō maro emero. Amoreu tō typoremākapose Izyraeu tomo a, inonorykō tapoise eya xine tosarykōme.

²² Amoreu tō nonory tapoise Izyraeu tomo a: tuna Aranō poe ikurenaka, tuna Japoke pona, inikahpozakoxi; ona tonorē poe roropa, xixi tūtatoh wino, tuna Joatāo pona, xixi omōtoh wino.

²³ Moro sã Ritonōpo Izyraeu tō Esemey a amoreu tō taropose, moroto typoetory tō Izyraeu tō esaryme ehtohme. Sero nono anapoisaromepyra matose.

²⁴ Oneponāmarykō, Kemo nekarohpyry oya xine apoitoko oesarykōme.

– Yrome Ritonōpo, yna Esē nekarohpyry yna a, moro emero apoīko ynanase, yna esaryme.

²⁵ Parake motye kurehxo osekarōko mahno, Zipoa mūkuru, Moape tuisary? Etonara kynexine ynororo Izyraeu tō maro. Yna nonory apoīry se pyra kynexine.

²⁶ 300me jeimamyry taropose Izyraeu tomo a Hexipō po, Aroea po roropa. Imehnō pata tō po tooehse roropa toh kynexine moro pata tō pūto, pata tō po roropa emero tuna Aranō ehpiuroko. Oty katoh moro pata tō anapoipyra mexiatose pake?

²⁷ Naeroro azahkuru ehtoh onyripyra exiase oya xine. Zae pyra matose ōsetaparykō se awahtao xine yna maro. Ritonōpo zae apiakaneme mana. Zae exiketō enepōko mana seroae: Izyraeu tomo, amonita tomo, enara.

²⁸ Yrome Jepete omiry etary se pyra amonita tō tuisary kynexine.

²⁹ Mame Ritonōpo Zuzenu Jepete maro toehse. Kireate nonory kuroko toytose ynororo te, Manase nonory kuroko roropa, mame toeramase ropa Mixipa pona, Kireate nonory po. Morotoino toytose ynororo Amō pona,

³⁰ tōmiry totapose Ritonōpo a, ynara tykase:

– Amonita tō poremākaporyhtao oya, orēpyra jyriryhtao,

³¹ tooehse ropa jahtao ytapyī taka ropa, osemazuhme aosenepohpyry ya ahtao, mokyro ekarōko ase oya. Jahkāko ase ynekaroryme oya, tykase Jepete Ritonōpo a.

³² Mame tuna takuohse Jepete a etonatohme amonita tō maro, orēpyra tyrise ynororo Ritonōpo a.

³³ Amonita tō typoremākase eya Aroea poe Minite pūtokoxi, 20me pata tō atapona, toytose ro Apeu-Keramī pona. Tuhkākō totapase eya xine, amonita tō typoremākase Izyraeu tomo a.

Jepete ěxiry

³⁴ Mame toehse ropa Jepete ahtao tytapyī taka Mixipa pona, ěxiry tutūtase tumy enese, wāko, pāteru etōko. Ynoro rokē ěxiryne kynexine toiro, imepỹ pyra. Mokyro rokē kynexine ěxiryne.

³⁵ Mokyro tonese tyya ahtao Jepete a, tupō tyxihkase eya tātasamaryke, ynara tykase:

– Jěxiry! jěxiry pitiko! Atasamāko ywy ipunaka opoko! Ynara tykase jexiryke Ritonōpo a: “Tooehse ropa jahtao ytapyī taka, osemazuhme aosenepohpyry ya ahtao, mokyro ekarōko ase oya,” tykase jexiryke eya etyorōmasaromepyra ase.

³⁶ Ynara tykase ynororo tumy a:

– Morara tykase awahtao Ritonōpo a, ōmihpyry anamonohpyra exiko. Tyriko ypoko, papa, ōmihpyry ae ro, Ritonōpo a kuepetōkara typoremākapose oya exiryke, amonita tomo.

³⁷ Yrome tumy a, ynara tykase:

– Toiro ekaropory se ase oya: ah ytoxi imehnō oryximākō maro, jepe tō mokaro, ypy emory tō poro. Asakoro nuno aropōko ase toto maro, poetoēme exipyra ekurehnōko ase exiryke, tykase ynororo tumy a.

³⁸ Taropose ynororo morotona, asakoro nuno aropotohme eya. Toytose ynororo tope tō maro ypy tō poro, xitase, poetoēme exipyra toexiry poko.

³⁹ Imeīpo asakoro nuno taropose ahtao tooehse ropa ynororo tumy a. Morarame moro sã tōxiry tyrise eya tōmihpyry ae ro. Mame toorihse ynororo orutua poko exipitopyra ahtao. Moro pokoino moro riry poko torēnase Izyraeu tō nohpory tomo

⁴⁰ ayatory poko 4me ěmepyyry pune, jeimamyry punero, tyxitarykō poko Jepete ěxiry ehtopōpyry poko, Kireate pō ěxiry.

12

Eparaī tomo

¹ Mame orutua kō, Eparaī tō tōximōse etonatohme. Tuna Joatāo takuohse eya xine Zapō pona, ynara tykase toto Jepete a:

– Oty katohme yna onykohmara mexiase oytoryhtao amonita tō poremākase? Morara exiryke atapyī zahkāko ynanase azahtohme, tykase toto.

² Yrome ynara tykase Jepete eya xine:

– Ywy, wekyry tō maro tōsezusezuhse yronomyryme amonita tō maro. Kykohmase xine repe, yrome yna onypynanohpyra mexiatose.

³ Jakorehmara oexirykō eneryhtao ya, joorikyry zuno pyra toehse ywy, toytose ywy osetapase imaro xine. Mame Kuesēkomo a Ritonōpo a ty-poremākapose toto yna a. Naeroro oty katohme yna zehno moehtou yna maro osetapase seromaroro?

⁴ Mame Kireate tō tanonohpose Jepete a etonatohme Eparaī tō maro. Eparaī tō typoremākase eya xine. Morara tyrise eya xine ynara tykase Eparaī tō exiryke: “Amarokō, kireatita tō, Eparaī nonory pōkōme matose, Manase nonory pōkōme roropa repe, yrome Eparaī rumekahpōkōme matose.”

⁵ Mame Eparaī tō tuna anakuohpyra ehtohme, epara toto ehtohme, Joatāo akuohtoh tapuruse kireatita tomo a. Eparaimita tō tooehse ahtao tuna akuohtohme, epatohme, tōturupose Kireate soutatu tomo a:

– Eparaimitame mahno? tykase.

– Arypyra, tykase ynororo ahtao,

⁶ aomirykō tukuhpose eya. “Xiporete” kaxiko, tykase eya xine. Yrome “Siporete” tykase rokē ahtao, moro omi kasaromepyra aexiryke, mokyro totapase eya xine, moroto Joatāo ehpio. Morara ahtao 42 miume eparaimita tō totapase mororome ro.

⁷ Mame 6me jeimamyry taropose Jepete a, Kireate pono, Izyraeu tō tuisaryme toexiry poko. Mame toorihse ynororo, ekepyry tonēse aenuru-topōpyry po, pata Kireate po.

Ipisā, Erō, Apatō, enara

⁸ Moromeīpo Jepete esahpokoxi Ipisā, Perē pono, Izyraeu tō tuisaryme toehse.

⁹ 30me tumūkue kynexine ynororo, 30me tōxike roropa. Tōxiry tō tokarose eya imehnō pyxiāme toto ehtohme tyekyrymākō kara. Imehnō oryximākō tonehse roropa eya, oxiekyrymākō kara, niotatohme typoenō maro. 7me jeimamyry taropose Ipisā a Izyraeu tō tuisaryme toexiry poko.

¹⁰ Mame toorihse ynororo, ekepyry tonēse Perē po.

¹¹ Imeīpo Ipisā mykapo, Erō, Zepurō tō ekyry Izyraeu tuisaryme toehse. 10me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko.

¹² Mame toorihse ynororo ahtao ekepyry tonēse Aijarō po, Zepurō nonory po.

¹³ Imeīpo Erō mykapo, Apatō, Hireu mūkuru Izyraeu tuisaryme toehse, Piratō pono.

¹⁴ 40me tumūkue Apatō kynexine 30me typakōke roropa, 70me jumētu tō po ytoytoketōme toh kynexine. Tuisame kynexine 8me jeimamyry pune.

¹⁵ Mame toorihse ynororo, ekepyry tonēse pata Piratō po, Eparaī nonory po, ypy tō nonory po, amarekita tō nonory po.

13

Sāsāo

¹ Mame Izyraeu tō tyrypyhpyke toehse ropa, Ritonōpo Tosēkō omipona pyra tooehse ropa toto. Naeroro tyrohmanohpose toto pirixteu tomo a 40me jeimamyry pune.

² Orutua kynexine esety Manoa, pata Zora pono, Tā nonory po. Ipyty emūkuasaromepyra kynexine.

³ Ritonōpo nenyokyhpyry tōsenepose nohpo a, ynara tykase ynororo eya:

– Emūkuasaromepyra mexiase, poetoēme exisaromepyra. Yrome sero-maroro poetoēme exīko mase, enurūko mā orutuame.

⁴Uwa eukuru jehnahpyry imepỹ eukuru jehnahpyry roropa onẽpyra exiko. Mokarohne tonahsẽ onõpyra ehtoko, katopõpyry Moeze a, morohne onõpyra exiko ipunaka,

⁵ynara exiryke: emũkuãko mase orutuame. Zũsety onysahkara exĩko mase jũme, typoetoryme tapiakase ynororo exiryke Ritonõpo a, nazireume aehtohme, aenurutopõpyry poe ro. Erohpitõko mana Izyraeu tõ pynanopyry poko pirixteu tõ winoino.

⁶Morararo tynio tupise nohpo a oturuse imaro, ynara tykase ynororo eya:
– Ritonõpo poe urutõ tõturuse ya. Ritonõpo nenyokyhpyry sã kynako, jerehno pitiko rokẽ pyra. Otokoino toehse ynororo onekaropopyra akene. Tosety onekaropyra roropa kynako.

⁷Yrome tõturuse ynororo ymaro: Ynara nyka ynororo ya: poetoẽme exĩko mase, emũkuãko mase orutuame. Ynara nyka roropa ya: “Uwa eukuru jehnahpyry onẽpyra exiko. Morararo mokarohne tonahsẽ onõpyra exiko, katopõpyry Moeze a nykã ya. Ynara exiryke mokyro poeto tymenekase exiryke Ritonõpo poetoryme jũme nazireume aehtohme.”

⁸Mame Manoa tõturuse Ritonõpo a, ynara tykase ynororo:
– Ritonõpo, ajohpãme sã mokyro, urutõ onenehpohpyry enehpoko ropa xiaro, yna zurutohme, poeto wãtanohtoh poko tonuruse ahtao.

⁹Mame morara tyrise Ritonõpo a Manoa omihpyry ae: Inenyokyhpyry tõsenepose ropa ipyty a typorohse ahtao tupito po. Inio ameke kynexine.

¹⁰Mame tururume toytose nohpo eya ynara kase:
– Mokyro ro toehse ropa ymaro mokokonie aoturuhpyry tõsenepose ropa ya.

¹¹Mame towõse ynororo tyyty maro toytotohkõme mokyro enese, ynara tykase ynororo eya:

– Omoro hma, ypyty maro aoturuhpyry?

– Ỹ, tykase ynororo.

¹²Mame ynara tykase Manoa eya:
– Morara toehse ahtao õmihpyry ae, otara poeto watanohnõko ynanah? Oty sã exĩko roropa ynororo?

¹³Ynara tykase Ritonõpo nenyokyhpyry eya:
– Ah opyty tomeseke nexino nyriphpyry emero ritohme.

¹⁴Uwa tõ onenahpyra mana, uwa risẽ onẽpyra roropa mana, uwa eukuru jehnahpyry, imepỹ eukuru jehnahpyry onẽpyra roropa te, mokarohne onõpyra ehtoko, katopõpyry Moeze a onõpyra exĩko mana. Ah opyty tomeseke nexino nyriphpyry emero ritohme eya.

¹⁵⁻¹⁶Tuaro pyra Manoa kynexine Ritonõpo nenyokyhpyryme aexiry poko, ynara tykase ynororo eya:

– Ajohpãme sã ytopyra exiko aporo. Eraximako aporo, õtyme poti ahnõko ase.

– Eraximaryhtao ro ya õty onõpyra ase, tykase Ritonõpo nenyokyhpyry. – Yrome tyriry se awahtao tyriko. Mame jahkako onekaroryme Ritonõpo a, tykase.

¹⁷Ynara tykase Manoa eya:
– Onoky mahno? Oesety waro se ynanase, kure oritohme yna a õmiry zae toehse ahtao.

¹⁸– Oty katohme jesety waro se hmatou? tykase Ritonõpo nenyokyhpyry. – Jesety waro ehsaromepyra matose, osenetupuhpotohme mana.

¹⁹Naeroro poti tapoise Manoa a, tiriiku tõkehko maro. Topu pona morohne tyrise kehko eya. Tyahkase eya tynekaroryme Ritonõpo a, Esety osenetupuhpotohme.

²⁰ Apoto tōnuhse ahtao apoto apō poe, Ritonōpo nenyokyhpyry onukuru tonese eya xine tyyty maro, kapu aka, apoto rānao. Tosekumurukō po typorohse toto tōmytykō po nono pokoxi.

²¹ Ritonōpo nenyokyhpyry onenepyra ropa Manoa tō toehse jūme. Tone-tupuhse Manoa a, mokyro orutua Ritonōpo nenyokyhpyryme aexiry poko.

²² – Orihnōko sytase Ritonōpo eneryke kyya, tykase Manoa tyyty a.

²³ Yrome ynara tykase ipyty:

– Kuetapary se Ritonōpo ahtao, kynekarory anapoipyra exiry, senohne onenepopyra exiry kyya, tōmiry onekaropyra exiry roropa kyya, tykase.

²⁴ Mame Manoa pyty toemūkuase, orutuame, tosehapse ynororo Sāsāome. Tuātase poeto, kure rokē tyrise ynororo Ritonōpo a.

²⁵ Mame ona po Tā tō nonory po Sāsāo kynexine, irānao pata Zora poe Exitau pona, tuaro toehpitose ahtao Ritonōpo Zuzenu tymaro exiry poko.

14

Sāsāo pytatopōpyry

¹ Morarame ypy poe tyhtose Sāsāo pata Timina pona. Moroto oryximā tonese eya pirixteu ēxiry.

² Toytose ropa ynororo tytapyī taka oturuse tumy tō maro, ynara tykase ynororo:

– Nohpo oryximā eneno Timina po. Mokyro ekaropoko ypytyme pytary se jexiryke imaro, tykase ynororo.

³ Mame ynara tykase toto, jumy jē maro:

– Oty katohme pirixteu tō nohpory poko mah? Ritonōpo nyripohpyry omipona pyra mā mokaro, jaikōpotapihpyry onysahkara exiryke. Kuekyrykō oryxiā nae. Oty katoh mokaro onenepyra mahno? tykase toto.

Yrome ynara tykase Sāsāo eya:

– Mokyro oryxi se ase, jenuru zamaro exiryke.

⁴ Zuario pyra jūkō kynexine: Ritonōpo poe moro riry se Sāsāo ehtoh poko. Pirixteu tō poremākapory se Ritonōpo kynexine tynamotome Izyraeu tō tyrise eya xine exiryke.

⁵ Tумы tō maro tyhtose Sāsāo pata Timina pona. Tupito tō kuroko toytose tahtao, uwa arykatyā kuroko, reāo wātasenā tutūtase esekase repe.

⁶ Yrome Ritonōpo Zuzenu a takorehmase ynororo jamihme ehtohme. Tomary ke mokyro reāo totapase eya poti etapary samo. Totapase eya, yrome tumy tō onurupyra kynexine tynyrihpyry poko.

⁷ Mame toytose oturuse oryxime aexihpyry maro, ise kynexine ynororo.

⁸ Okynā pyra toehse ropa Sāsāo pytase imaro. Osema tae tutūtase ynororo reāo ekepyry enese, tynetapahpyry. Tōsenuruhkase ynororo ano zū eneryke tyya tuhke, reāo ekepyry ao. Ano zeni roropa tonese eya mokyro ekepyry ao.

⁹ Naeroro ano zeni tapoise eya tomary ke, tōse eya toytoryme osema ae. Tумы tomo a toytose ynororo, eya xine roropa ano zeni pixo tokarose ikuhtohme. Tōse eya xine. Yrome toto onurupyra Sāsāo kynexine moro ano zeni outopōpyry poko reāo ekepyry ae.

¹⁰ Mame Sāsāo zū toytose oryxime aexihpyry tapyī taka, moroto otuhtoh konōto tyrise Sāsāo a, toipe moro sā tyrise nuasemākomo.

¹¹ Tonese ynororo ahtao pirixteu tomo a, 30me nuasemākō tonehpose eya xine atākyematohme imaro.

¹²⁻¹³ Ynara tykase Sāsāo eya xine:

– Tupimā nae ase, tuaro oehtohkō kuhtohme. Mame zae ekarory waro toehse awahtao xine sero 7me oseahmatoh otyhkara ro ahtao upo

kurã ekarõko ase oya xine, kamisa kurã mauru panõ risẽ 30me. Yrome onekaropyra tokurehse awahtao xine upo kurã mauru panõ risẽ ekarõko matose ya 30me, tykase ynororo eya xine.

– Kaxiko. Tupimã ekaroko yna a, tykase toto eya.

¹⁴ Ynara tykase Sãsão eya xine:

– Esekane wino tutütase tonahsemy, jamihmã wino tutütase anusasame exikety.

Oseruao tõmehse ahtao ezuhtoh ekarory waro pyra ro toh kynexine.

¹⁵ Tõmehse 4me ahtao ynara tykase toto Sãsão pyty a:

– Onio a ezuhtoh ekaropoko zuaro yna ehtohme. Onekaropopyra awahtao omy tapyĩ zahkãko ynanase, zahnõko mase imaro. Oya xine toahmase yna enekunohtohme, yna tinerũ ematonanohtohme, tuaro ynanase.

¹⁶ Naeroro Sãsão pyty toytose tyxitaryme eya, ynara tykase ynororo:

– Ypyno nymyry pyra mase! Yse pyra mase! Enetupuhtoh tupimã mekarose jepe tomo a, yrome ezuhtoh onekaropyra mase ya!

– Ezuhtoh onekaropyra exino papa tomo a aja roropa, tykase ynororo. – Oty katohme ezuhtoh ekarõko ha oya?

¹⁷ Tyxitase nohpo kokoro rokene. Mame ãmepyyry 7mã po xitakehpyra nohpo exiryke ezuhtoh tokarose eya. Morarame tope tomo a ezuhtoh tokarose roropa nohpo a.

¹⁸ Morara exiryke ãmepyyry 7mã po kohmãsasaka ahtao, pata põkõ orutua kõ ynara tykase Sãsão a:

– Oty anusasamehxo nae, ano zeni.

Onoky jamihmehxo nae, reão mokyro?

Ynara tykase Sãsão eya xine:

– Ypyty onenaroximara awahtao xine, ezuhtoh waro pyra ro mehtory.

¹⁹ Mame Ritonõpo Zuzenu poe jamihme toehse Sãsão. Toytose ynororo Axikerõ pona, moroto 30me orutua kõ totapase eya, mokaro zuponỹpyry kurã touse eya ekarotohme mokaro 30mãkomo a, moro tupimã aexihpyry tozuhse eya xine exiryke. Moromeĩpo tumy tapyĩ taka toytose ropa ynororo. Tyekĩtapãse ynororo moro tupimã aexihpyry waro mokaro toehse exiryke.

²⁰ Mame ipyty tokarose imepyyny a, Sãsão akorehmahpono a ipytatoh poko.

15

¹ Mame okynahtao tiriiku apoitoh toehse ahtao, typyty enese toytose Sãsão. Poti tarose eya ekarotohme nohpo a. Ynara tykase ynororo nohpo zummy a:

– Ypyty esaka omõxi, tykase.

Yrome onẽmapopyra nohpo zũ kynexine.

² Ynara tykase ynororo:

– Ise pyra kuekarose. Naeroro ekarose oepe a ipytyme. Yrome zakorõ nae ase oryxime exikety. Ise awahtao mokyro maro pytãko mase.

³ Ynara tykase Sãsão:

– Seromaroro tyrowotase jahtao, opoe rowotãko ase. Morara exiryke pirixteu tomo a ephmapõko ase.

⁴ Mame kaikuxi pitiko sã raposa tõ 300mãkõ tapoise eya tupito tõ rãnakuroko asasakoro tymyhse toto eya arokyrykõ osepokona apoto zukatohme tupito tõ poro.

⁵ Mame apoto tukase ahtao ipokona xine tutũtanohpose eya pirixteu tõ tupi rãnakuroko tiriiku zahkatohme. Tiriiku isahkatyã tyahkase emero apoto a, otyro tupito tõ po exikety roropa, wewe tõ roropa, oriwera tõ maro emero tyahse kehko.

⁶ Tõturupose pirixteu tomo, ynara tykase toto:

– Onoky a tyahkapose moro?

Mame zuaro toehse toto, Sāsāo a moro tyahkapose imeretamuru a ipyty tapoise ropa exiryke ekarotohme epe a. Naeroro toytose pirixteu tomo, isene ro Sāsāo pyty tyahkase eya xine jū tapyī maro.

⁷ Mame ynara tykase Sāsāo:

– Morara tyrīko matou? Ahtao morararo ase: oseremara ase epehmapory poko oya xine, onyrihpyrykō epehmāko matose.

⁸ Mame tōsetapase mokaro maro orēpyra samo, tuhkākō totapase eya. Morotoino toytose ynororo eutary aka topu konōto Etā po.

Pirixteu tō poremākatopōpyry

⁹ Mame pirixteu tō toytose osesarise Juta tō nonory pona, tōsetapase toto pata Rei pōkō maro.

¹⁰ Tōturupose Juta tō tamuximākō pirixteu tomo a, ynara tykase toto:

– Oty katohme etonāko matou yna maro?

Ynara tykase toto eya xine:

– Ynanoehno xiaro Sāsāo apoise inyrihpyry sā yna a tyritohme eya.

¹¹ Naeroro Juta tō 3 miumākō toytose Sāsāo zuruse eutary aka topu konōto Etā po. Ynara tykase toto eya:

– Tuaro pyra hma, pirixteu tō kuesēkōme toto? Oty katohme morara myrino?

– Toto yrino toto nyrihpyry sā ymaro, tykase Sāsāo.

¹² – Ynanoehno xiaro omyhtohme, oekarotohme pirixteu tomo a, tykase toto eya.

– Ōmiryō etapoko ya, jetapara oexirykō poko, tykase Sāsāo eya xine.

¹³ – Ÿ, yna omiry etapōko ynanase! Omyhnōko rokē ynanase oekarotohme pirixteu tomo a. Oetapara ynanase, tykase toto.

Mame tymyhse ynororo eya xine eary kasenato ke. Tonehse roropa ynororo topu konōto oramaino.

¹⁴ Toeporehkase Sāsāo ahtao Rei pona, pirixteu tō toehpitose tururume kui āko, oseporise imaro. Yrome Ritonōpo Zuzenu poe jamihme toehse Sāsāo. Eary tō tamohmohse eya tapory wino, tomary wino roropa, mauru panō eary iatyhpyry samo.

¹⁵ Moroto jumētu zemata zehpyry tonese eya, anorypyra ro exikety. Moro tapoise eya tykaparume, ike mokaro etapatohme. Ahno totapase eya moro jumētu zematahpyry ke, 1.000me orutua komo totapase eya.

¹⁶ Mame moro poko toremiapitose ynororo, ynara tykase:

– Jumētu zemata zehpyry ke miume orutua kō etapano.

Jumētu zemata zehpyry ke, ahno totapase ya tanonohse kaetokohxo ya.

¹⁷ Imēpo moro zemata zehpyry typahse eya. Moroto tosehpase “ypy Zemata Zehpyryme”.

¹⁸ Mame tutunazehnase Sāsāo ipunaka. Ynara tykase ynororo Ritonōpo a:

– Orēpyra tyrise ywy oya Ritonōpo. Ajohpāme sā jorihmapopyra exiko tuna peneryke, jekaropyra exiko mokaro, pirixteu tomo a. Ōmiry omipona pyra mokaro mā toto, tyaīkōpotapihpyry onysahkara roropa mā toto.

¹⁹ Mame moroto, pata Rei po, tuna enatry totapuruhmakase Ritonōpo a, moro ae tuna tutūtase. Tōse Sāsāo a, mame toekurākase ropa ynororo. Moro tuna eutary tosehpase En-Hakoreme. Moroto ro mana seroae ro.

²⁰ Izyraeu tō tuisaryme Sāsāo kynexine 20me jeimamyry pona, Izyraeu tō tyrohmanohpose pirixteu tomo ahtao.

16

Kaza po

¹ Pirixteu tō patary, Kaza pona toytose Sāsāo. Moroto nohpo tonese eya orutua kō poko exikety, mame ipoko toehse ynororo.

² Aomomyry itapyī taka tonese morotōkomo a. Mame esary zomye tapurupose eya xine, toraximase eya xine, pata omōtoh myhto tōmehse toto Sāsāo tūtary eraximary poko. Mynyhme toh kynexine, ynara tōsenetupuhse toto:

– Seraximatone, ěmepyrhtaotapōko sytatose.

³ Yrome moroto nyhtoh po Sāsāo kynexine onoa pona rokene. Moromeīpo towōse ynororo, pata omōtoh apuru touse eya, apō tōkehko maro. Tymota pona morohne tyrise eya, arotahme kakoxi ypy emory pona pata Eperō etonie.

Tarira maro Sāsāo

⁴ Mame nohpo tonese tyamaro exikety Sāsāo a mokyro nohpo esety Tarira, esary kynexine jakanahmā Soreke po.

⁵ Mame 5me pata esā, pirixteu tō toytose nohpo maro oturuse, ynara tykase toto:

– Ekaropoko Sāsāo a ijamitunuru poko, otāto imyhnōko ynanae jamihme pyra ynororo ehtohme. Moro riryhtaot oya oepehmāko ynanase, yna punero 1.100me parata ekarōko ynanase oya, tykase toto.

⁶ Naeroro Sāsāo a tōturupose Tarira, ynara tykase ynororo eya:

– Ajohpāme sā, kuruko, oty pokoino imehnō motye jamihme mah? Omykyry se imehnō ahtao oporemākatohme, osewomara oehtohme, oty riry kure jamihme pyra oehtohme? tykase Tarira Sāsāo a.

⁷ Ynara tykase Sāsāo eya:

– Tymyhse jahtao eya xine 7me taky eary panō ke, tyrisenā ke anorypyra ro exikety panō ke, jamihme pyra jexiry mana, imehnō samo, tykase ynororo Tarira a.

⁸ Naeroro pirixteu tō, kowenatu tomo a taky eary panō 7me tokarose Tarira a, tyrisenā komo, Sāsāo myhtohme eya.

⁹ Mame tymyhse ynororo eya. Orutua kō tonēse Tarira a imepỹ nyhtoh tao eraximatohme. Naeroro tykohmase toto eya:

– Sāsāo! Pirixteu tō oehnōko!

Moro taky eary panō tamohse eya, tūpore pyra exikety sā toehse eya eary jatyhpyry samo. Morara exiryke zuaro pyra ro toh kynexine: “Oty pokoino imehnō motye jamihme Sāsāo nae?” tykase toto.

¹⁰ Mame ynara tykase Tarira eya:

– Etako ke, tuarō karame jekarōko mase, ajohpe mase. Ajohpāme sā zae osekaroko ya, otāto omyhnōko ha?

¹¹ Ynara tykase Sāsāo eya:

– Tymyhse jahtao eary tyrisenā ke, ikenāpapatopỹ ke jamihme pyra exīko ase imehnō samo.

¹² Naeroro eary tyrisenā tapoise Tarira a, apory tō tymyhse eya. Mame tykohmase eya:

– Sāsāo! Pirixteu tō oehnōko mana!

Orutua kō tonēse ropa kynexine, imepỹ nyhtoh tao eraximāko rokē toh kynexine. Yrome Sāsāo a eary tō tamohmohse, eary pizarara sā tyrise eya.

¹³ – Ajohpe rokē mase, tykase Tarira. – Jenekunohnōko rokē mase, kure kuuruko, jenekunohpyra exiko. Otāto imehnō omyhnōko nae jamihme pyra oehtohme?

Ynara tykase ynororo nohpo a:

– Jūsety emero tykahse oya ahtao ikahtoh ke, wewe suimã ke tapoise ahtao tūpore samo, morara ahtao jamihme pyra exīko ase imehnō samo.

¹⁴Mame Sāsão tynyhmapose Tarira a. Tynyhse ynororo ahtao zūsety tyrise eya ikahtoh aka, tykahse eya kamisa samo, mame moro tapoipose roropa eya, wewe suimã ke tūpore samo. Moromeīpo tykohmase ynororo eya:

– Sāsão! Pirixteu tō mokaro oehnōko!

Yrome towōse ynororo, wewe suimã touse eya, axī zūsety tātakahpokase ropa.

¹⁵Mame ynara tykase nohpo eya:

– Oty katohme: “Opyno ase,” āko mah ya, Jenekunohnōko rokē mase, yse nymyry pyra mase? Putuhtome kyriase oseruao pona. Yrome osekaropyra ro mase ya zae nymyry: oty pokoino imehnō motye jamihme mahno, zae kuuruko rahkene.

¹⁶Onekaropokehpyra nohpo kynexine kokoro rokene. Sāsão typenekehse moro etary poko tyya.

¹⁷Etyhpyryme tōsekarose eya rahkene, ynara tykase ynororo:

– Jūsety onysahkapitopyra nase, tykase. – Tymenekase ywy Ritonōpo a typoetoryme, nazireume ase jenurutopōpyry poe ro. Jūsety tysahkase ahtao, jamihme pyra exīko ase, imehnō samo.

¹⁸Mame zae Sāsão osekarotopōpyry totase ahtao Tarira a, ajohpe pyra aomiry tonetupuhse ahtao eya, kowenatu pirixteu tō a omi arone tonyohse eya, ynara tykase ynororo eya xine:

– Osehtoko ropa. Seromaroro zae tōsekarose ynororo ya, tykase nohpo.

Naeroro tooehse ropa toto, tineru tonehse tymaro xine.

¹⁹Sāsão tynyhmapose nohpo a ironaka tapory po. Mame orutua tykohmase eya. Sāsão zūsety tysahkase eya porehme. Mame tyryhmapitose ynororo Tarira a, ijamitunuru a turumekase ynororo exiryke:

²⁰– Sāsão! Pirixteu tō oehnōko mana! tykase tykohkohtase samo.

Towōse ynororo, tōsenetupuhse: “Ywy emyhpokāko ase kokoro rokē ynyriry samo.” Zuarō pyra kynexine turumekase Ritonōpo a toexiry poko.

²¹Tapoise ynororo pirixteu tomo a, enuru typosohkase eya xine osetatoro. Mame tarose ynororo Kaza pona, moroto tymyhse keti ke kynexine metau risē ke. Mame tyrohmanohpose ynororo āpuruhpyry tao, tiriiku akuhmotoh emerehkary poko tapory ke.

²²Yrome zūsety tahtapitose ropa.

Sāsão orihtopōpyry

²³Morarame pirixteu tō kowenatu tō tōximōse tākye toehtoškōme. Otuh-toh konōto tyrise eya xine, tynekarorykō zahkatohme, tyneponāmarykō Takō eahmatohme. Toremiase toto: “Kuepekōkara, Sāsão typoremākase kyneponāmarykō Takō a.”

²⁴Imoihmākomo a, Sāsão eneryke tyya xine toremiase toto tosēkō Takō eahmaryme. Ynara tykase toto: “Kuepekōkara, Sāsão typoremākase kyneponāmarykō Takō a, kynonorykō enahkaneme exikety, kynonorykō pōkō ryhmahpono, tuhkākō etapahpono.”

²⁵Mame oseahmaryhtao ro ynara tykase toto:

– Sāsão enehpoko xiaro osemeikatohme imaro.

Tonehse ynororo jarānaka āpuruhpyry tae. Atahmākāko toh kynexine ipoko osemeikāko toh kynexine. Mame tyrise ynororo tapyi nepuru rātaka.

²⁶Ynara tykase Sāsão nuasemano a, takorehmaneme exikety aytotohme:

– Tapyi nepuru apoxi topu risemy, morohne pūtokoxy jytory se ase.

²⁷ Moro tapyi Takō eahmatoh pehme kynexine ahno ke, orutua komo te, nohpo tomo, enara. 5me pirixteu tō Kowenatu tō moroto kynexine. Ahno tuhke exiry 3.000 motye kynexine zara po, Sāsāo enēko toh kynexine osemeikary poko.

²⁸ Mame tōturuse Sāsāo Ritonōpo a, ynara tykase ynororo:

– Ritonōpo Jesemy, wenikehpyra exiko ypoko. Ajohpāme sã jamihme kyriko ropa seroae rokene. Kuakorehmako seromaroro pirixteu tō etapa-tohme jem̄ypotohme jenuru posohkatopōpyry emetakame.

²⁹ Mame tapyi nepuru tō asakoro tapoise eya irānao tapyi nepuru tomo. Toiro tapotunuru wino toiro typozery wino ynara inepuru tō tapoise eya. Mame tupurohmase kehko eya tyjमितunuru ke.

³⁰ Tykohtase ynororo, ynara tykase:

– Jorikyry se ase pirixteu tō maro!

Mame tyjमितunuru ke inepuru tō tupurohmase eya. Toepukase moro tapyi kowenatu 5mākō pona, ahno imoihmākō pona roropa. Moroto ahno totapapose eya tuhke, toorihse ynororo roropa. Tuhke hkopyra totapase eya isene ro tahtao.

³¹ Mame ekepyry poko tooehse zakorō tomo jekyry tō maro porehme. Ekepyry tarose eya xine zonētohme irānaka Zora poe Exitaou pona, jumy Manoa zonētopōpyry aka.

20me jeimamyry taropose Sāsāo a Izyraeu tō tuisaryme toehtoh poko.

17

Mika tyneponāmary maro

¹ Orutua kynexine esety Mika, ypy tō nonory pono, Eparaĩ nonory po.

² Ynara tykase ynororo tyse a:

– Otinerū 1.100 parata tomatonanohe ahtao, popyra omato tyripose oya aorihthome. Ōmihpyry etase. Etako pahne, moro parata ymaro mana. Ya tapoise omatome.

Ynara tykase jeny eya:

– Kure oripōko ase Ritonōpo a, aimo!

³ Naeroro moro 1.100 parata tokarose ropa eya tyse a. Mame ynara tykase nohpo tumūkuru a:

– Aimo, popyra oripotopōpyry ya korokapotohme, moro parata apiakāko ase ekarotohme ynekaroryme Ritonōpo a. Ritō panō ripōko ase wewe risemy, tapuhse parata ke. Morara exiryke moro parata ekarōko ropa ase oya.

⁴ Mame moro parata tokarose ropa ahtao eya tyse a, 200me parata tapoise nohpo a ekarotohme metau poko erohkety a. Ritō panō tyrise eya wewe risemy tyōtose parata ke. Mame moro ineponāmary tyrise Mika tapyĩ taka.

⁵ Osa nae Mika nexiase Ritonōpo poko ehtohme. Imehnō ritō panō tyrise roropa eya, upo roropa tyrise eya Ritonōpo maro oturukety zupōme. Tumūkuru toiro tymenekase eya Ritonōpo maro oturuketye ehtohme.

⁶ Morara ahtao tuisa konōto, Izyraeu tō esē pyra kynexine. Ise toehtohkō tyrise ahno a emero porehme.

⁷ Nuasemā kynexine pata Perē po, Juta nonory po. Rewi par̄ypyryme kynexine.

⁸ Perē poe toytose ynororo imep̄y osa zupiryryme, tosaryme ehtohme. Mame aytoryhtao ypy tō nonory poro Eparaĩ po, toeporehkase ynororo Mika tapyĩ taka.

⁹ – Oty poe moehno? tykase Mika eya, tōturupose.

– Ywy ase rewita, Perē pono, Juta nonory pō pono. Osa zupīko ase jesaryme ehtohme, tykase ynororo.

¹⁰ – Ymaro exiko, tykase Mika. – Jamorepaneme exiko, oturuketyme Ritonōpo maro. Oepehmāko ase 10me parata ekarōko ase oya jeimamyry punero, upo maro te, tonahsē maro, enara, tykase eya ynororo.

¹¹ Mame ŷme mokyro nuasemā kynexine, rewitame roropa ynororo. Mika maro toehse ynororo imūkurume sã eya.

¹² Tymenekase ynororo Mika a Ritonōpo maro oturuketyme ehtohme. Moroto kynexine ynororo itapyī tao.

¹³ Ynara tykase Mika:

– Zuario ase. Seromaroro Ritonōpo poe emero kure exīko ya, rewita nae jexiryke, oturuketyme Ritonōpo a.

18

Mika maro Tã tomo

¹ Morara ahtao tuisa konōto, Izyraeu tō esē pyra kynexine. Tã tomo tynonorykō zupīko toh kynexine tosarykōme. Morara toh kynexine tynonorykō anapoipyra ro toexirykōke: “Nono zokonaka apoīko matose,” katopōpyra anapoipyra ro toh kynexine. Imehnō Izyraeu oxiekyry tomo a tynonory tapoise.

² Naeroro Tã tomo a orutua kō tymenekase 5me tuaro exiketomo, tyekyry tō wino. Taropose toto pata Zora poe pata Exitaou pona osenuhmatohme nono waro toehtohkōme. Toytose toto ypy tō nonory Eparaī pona, Mika tapyī taka nyhse.

³ Moroto toto ahtao mokyro nuasemā rewita otururu totase eya xine. Aomiry etaryke tyya xine imepŷ pata pōme aexiry tonetupuhse eya xine. Eya toytose toto ekaropose, ynara tykase toto eya:

– Oty poko mah taro? Onoky a tonehse omoro tarona?

⁴ Ynara tykase ynororo eya xine:

– Mika maro tōturuse ywy ipoetoryme jehtohme. Jepehmāko mana Ritonōpo poko oturuketyme jehtohme imaro.

⁵ Ynara tykase toto eya:

– Ajohpāme sã ekaropoko Ritonōpo a: “Orēpyra exīko ynanae yna erohtoh poko? Kure rokē oehnōko ropa ynanae?” tykase toto.

⁶ Ynara tykase oturukety eya xine:

– Torētyke pyra ehtoko. Ritonōpo amaro xine exīko mana seromaroro oytorykohtao.

⁷ Mame mokaro 5mākō toytose moro poe, pata Raixi pona. Toeporehkase toto ahtao morotona, morotōkō tonese eya xine, imehnō zuno pyra, xitonio tō samo. Osepeme toh kynexine, tehme rokene, oseosezuhpyra roropa toh kynexine imehnō maro. Tymōkomoke, ise toehtohkō emero nae toh kynexine. Atameke toh kynexine xitonio tomo a, imehnomo a roropa. Toiroro sã toh kynexine.

⁸ Mame mokaro 5mākō toeporehkase ropa ahtao tosaka xine Zora pona, Exitaou poe, tōturupose toto, tyekyry tomo a emero inenehpyrykō poko.

⁹ Ynara tykase toto:

– Ehmaropa mokaro nonory sapoitatose! Nono kurā ynanenease! Ekurehpyra ehtoko, ehmaropa axiny inonorykō apoise kuesarykōme!

¹⁰ Morotona toeporehkase awahtao xine morotōkō enēko matose imehnō zuno pyra exiketomo. Toto nonory zumo mana. Emero ise ehtoh nae mana. Moro nono ekarōko Ritonōpo kyya xine mana.

¹¹ Naeroro 600me orutua kō, Tā tō oxiekyryme exiketō toytose Zora poe Exitau pona, typyrekō ke etonatohme.

¹² Tōnuhse toto, tōsesarise toto Kiriate-Jearī pūto, xixi omōtoho wino, Juta nonory po. Morara exiryke moroto tosehapse Tā osesaritopyryme.

¹³ Morotoino toytose toto ypy tō nonory poro Eparaī nonory pona. Toeporehkase toto Mika tapyī taka.

¹⁴ Ynara tykase mokaro 5mākō, tymarōkomo a:

– Zuarō pyra hmatou, toiro sero tapyī tao ritō panō nae, wewe risemy jōtohpypy parata ke? Imehnō ritō nae roropa te, oturukety zupō roropa. Otara enetupuhnōko matou? Oty rīko sytatou?

¹⁵ Naeroro tomōse toto Mika tapyī taka, nuasemā rewita esaka, taomikase toto.

¹⁶ Morara ahtao mokaro 600mākō, soutatu tō, eraximāko toh kynexine omōtoho tao, typyreke etonatohme.

¹⁷ Mokaro 5me enenanō tomōse tapyi taka, ritō panō tapoise eya xine wewe risemy jōtohpypy parata ke, imehnō ritō panō maro, oturukety zupō maro. Mokyro oturukety tehme kynexine omōtoho tao soutatu tō 600mākō typyreke exiketō maro.

¹⁸ Mika tapyī taka tomōse orutua kō ahtao ritō panō apoitohme, mokyro rewita tōturupose eya xine:

– Oty poko matou? tykase.

¹⁹ Ynara tykase toto eya:

– Mynyhme exiko. Oturupyra exiko. Yna maro eropa oturuketyme Ritonōpo a, yna amorepaneme roropa zae ehtoho poko. Yna ekyry tō emero amorepaneme se pyra hma, oturuketyme roropa? Taro awahtao toiro tapyī taōkō rokē oturuketyme mase.

²⁰ Tākye toehse mokyro rewita, ritō panō tōkehko tapoise eya. Toytose ynororo mokaro 5mākō enenanō maro, soutatu tō maro.

²¹ Toeramase toto toytotohme ropā. Typoenōkō tyrise osemazuhme eya xine, pui tō maro tymōkomory maro. Mame toytose toto.

²² Amekehxo toytose toto ahtao, Mika tō toeporehkase, osetapase. Tykatonomory tō toahmase toh kynexine eya etonatohme Tā tō maro.

²³ Mame kui kui kary etaryke tyya xine, mokaro oepyny Tā tō mykapo, tŷkakoxi toeramase toto, tōturupose Mika a:

– Otara toehse amarokomo? Oty kase mokaro imoihmākō noehno? tykase.

²⁴ – Arypyra. Ykyryry tō ritō panō tarose oya xine ynyrityamo, jamorepane roropa, oturukety Ritonōpo maro, tarose oya xine. Oty tynomose oya xine ykyryryme? tykase ynororo eya xine.

²⁵ Ynara tykase Tā tō eya:

– Kurehxo oya exiry mynyhme rokē oehtopo. Ōmiry etaryhtao otarame moxiā ozehno exīko, mame oryhmāko mā toto. Morara ahtao orihnōko mase emero atapyī taōkō maro.

²⁶ Morara kaxīpo Tā tō orutua kō toytose rahkene. Jamihmehxo toto exiry tonese Mika a; naeroro toeramase ropā ynororo tytapyī taka.

²⁷ Mika nyrytyā tarose Tā tomo a, ipoetory roropa, oturukety tarose eya xine. Mame toytose toto osetapase Raixi pōkō maro, mokaro tehme exiketomo, osetapara exiketomo, imehnō zehno pyra exiketomo. Moro pata pōkō totapase eya xine, ipatarykō tyahkase eya xine.

²⁸ Takorehmananōke pyra toh kynexine toto pynanohtohme, moe Raixi exiryke Xitō poe. Osepynanohpopyra roropa toh kynexine imehnomo a.

Moro pata kynexine jakanahmã po, Pete-Reope pũto. Mame moro pata tyrise ropa Tã tomo a, moroto ehse toh rahkene.

²⁹ Moro pata tosehapse Tãme eya xine tytamurukõ esety ae ro, Jako mũkuru.

³⁰ Moroto tyneponãmarykõ tanỹse xikihme Tã tomo a eahmatohme. Jonata, Jeresõ mũkuru, Manase pary oturuketyme kynexine Tã tã amorepaneme. Mokyro oturuketyme kynexine, imũkuru roropa, ipakomotyã roropa Izyraeu tã arotopõpyrykõ pona tosarykõ poe, imehnõ poetoryme.

³¹ Moroto Mika nyrihpyry kynexine okynahxo mokaro maro, Ritonõpo tapyĩ Xiro po ahtao.

19

Rewita, tpyty maro

¹ Morarame tuisa konõto pyra Izyraeu tã ahtao ro, rewita toytose mya ypy tã nonory pona ehse, Eparaĩ tã nonory pona. Nohpo tapoise eya Perẽ pono, Juta nonory pono tpytyme ehtohme.

² Yrome tõsezusezuhse ynororo tynio maro, mame toeramase ropa tumy tapyĩ taka ropa, Perẽ pona. Moroto tehme toehse ynororo, 4me nuno tarõpose eya.

³ Mame toytose inio Perẽ pona nohpo enese, oturutohme imaro, otarame tymaro arotohme ropa, tpytyme aehtohme ropa. Typoetory maro toytose ynororo, jumẽtu asakoro tarose roropa eya. Toeporehkase ynororo ahtao, nohpo a tarose ynororo tumy tapyĩ taka. Mokyro rewita eneryhtao nohpo zummy a, tãkye toehse ynororo.

⁴ Toahmase ynororo tytapyĩ taka moroto aehtohme. Moroto tõmehse ynororo oseruao, nohpo maro otuhnõko, oturũko, enara.

⁵ Mame 4me ãmepyyry ae towõse ropa toto pakeimo, tãtakimase toto ytotohme repe. Yrome ynara tykase ropa nohpo zummy rewita a:

– Ëtaikako ropa aporo kure oytotohme ropa. Imeĩpo oytory se awahtao ytõko mase.

⁶ Mame totypohse ropa toto, orutua kã asakoro otuhse, eukuru ãse oximaro. Mame ynara tykase nohpo zummy:

– Ajohpãme sã taro onyhko ropa toiro ãmepyyry.

⁷ Towõse orutua toytotohme ropa repe. Mame mya roropa totypohkase ropa nohpo zummy a. Naeroro moroto tõmehse ropa rewita.

⁸ Sã 5me ãmepyyry toehse atapona. Mame towõse ynororo toytotohme ropa repe yrome nohpo zũ ynara tykase:

– Ajohpãme sã otuhko pitiko. Mõtahtao ytoko, tykase eya.

Tõtuhse toto oximaro, orutua kã asakoro.

⁹ Mame orutua toytopitose ahtao, tpyty maro, typoetory maro, ynara tykase nohpo zũ eya:

– Eneko ke! Seromaroro kohmãsasaka nase. Kurehxo taro onykyry. Okynã pyra kohmãnõko mana. Taro rokẽ exiko aporo. Kokoro pakeimo owõnõko mase oytotohme ropa atapyĩ taka.

¹⁰⁻¹¹ Yrome mokyro rewita tynyzomory se pyra toehse moroto. Toytopitose ynororo tpyty maro, toky tã jumẽtu asakoro maro, imõkomory maro. Mame kohmãsasaka kynexine, ameke pyra Jepu pona toehse tahtao xine, (Imeĩpo Jerusarẽ me tosehapse moro pata Jepu). Mame ynara tykase ipoetory tosemy a:

– Oty katoh etypohpyra sytatou sero pata po, jepuseu tã patary po?

¹² Ynara tykase esẽ eya:

– Etypohpyra sytatose Izyraeu tã kara patary po. Ehmaropa Kipea pona.

¹³ Kurehxo myahxo kuytorykomo otarame Kipea pona, otarame Rama pona, tykase ynororo typoetory a.

¹⁴ Naeroro pata Jepu kuroko toytose toto. Toytose. Toytose. Xixi osenepyra toehse ahtao toeporehkase toto pata Kipea pona, Pějāmī tō patary pona.

¹⁵ Osema poe toeramase toto pata pona nyhse. Pata rānaka toeporehkase toto. Moroto typorohse toto, yrome oneahmara morotōkō kynexine tytapyīkō taka nyhse.

¹⁶ Moroto toto ahtao, orutua tamuhpomā tooehse tutupi poe, toerohtoh poe. Eparaī nonory pō kynexine, ypy tō wino exikety, yrome moroto ehse ynororo Kipea po. Morotōkō kynexine Pějāmī tomo.

¹⁷ Mokarō tonese tamuhpomano a pata rānao. Tōturupose ynororo eya xine:
– Oty pō matou? Aza ytōko matou? tykase.

¹⁸ Ynara tykase rewita eya:

– Ytōko ase Perē poe Juta nonory poe mya ypy tō nonory pona, Eparaī tō nonory pona, jesaka. Ytoase Perē pona, seromaroro ytōko ropa ase ytapyī taka. Yrome jeahmara tarōkō mana tytapyīkō taka, jynyhtohme.

¹⁹ Tonahsē nae ynanase, onahpoty roropa jumētu tō nyhtohme. Wyi nae yna napyryme, eukuru roropa yna okuru, enara. Emero ise yna ehtoh nae ynanasē.

²⁰ Ynara tykase mokyro tamuhpomā eya:

– Ehmaropa ymaro ytapyī taka. Moroto kure nyhnōko matose. Ajohpāme sã jarao, pata rānao nyhpyra ehtoko.

²¹ Mame tarose toto eya tytapyī taka. Jumētu tō tynahpase eya. Mame tupupurukō tukurikase eya xine. Tōtuhse toto. Eukuru tōse eya xine.

²² Mame aotururuhtao, atākyemaryhtao, imehnō orutua kō, moro pata pōkō, popyra exiketō tooehse. Tapyi tapurupose eya xine. Omōtoh totatotapase eya xine. Ynara tykase toto tamuhpomano a:

– Mokyro orutua, atapyī tao exikety enehko jarānaka. Enery se ynanase, tykase toto.

²³ Yrome tutūtase mokyro tamuhpomano. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Arypyra, jepe tomo! Ajohpāme sã mokyro poko pyra ehtoko. Morara ehtoh popyra mana! Taro mana ytapyī tao, ewomāko ase.

²⁴ Enetoko ke! Jēxiry mose, oryxime exikety. Mose roropa mokyro pyty. Moxiā asakoro enehpōko ase jarānaka toto poko oehtohkōme ise awahtao xine. Yrome mokyro orutua poko pyra ehtoko.

²⁵ Yrome mokyro tamuhpomā omiry onetara toh kynexine, aomipona pyra. Naeroro typty tarose rewita a, jarānaka tyripose ynororo eya, tokarose ynororo eya xine. Ipoko toehse toto ěmepyr̄y pona ro. Tōmehse ahtao rokē turumekase ynororo eya xine.

²⁶ Mame tōmehse ahtao tooehse ynororo, toepukase tapyi pota taka, moroto inio tapyi tao. Tehme rokē nohpo kynexine toepukatopōpyry po ěmepyr̄y pona.

²⁷ Tōmehse ahtao towōse inio toytotohme ropa. Yrome tapyi omōtoh totapuruhmakase ahtao eya, typty tonese eya, toepukase tapyi eutary pota tao, apuru apō apoine sã emary kynexine.

²⁸ – Owōko ty! Eropa ropa, tykase inio repe.

Onezuhpyra kynexine. Naeroro ekepyry tyrise eya jumētu pona toytohtohme tytapyī taka.

²⁹ Toeporehkase ynororo ahtao, tomōse ynororo. Rato tapoise eya. Typty ekepyry tysahkase eya 12me zokonaka ehtohme. Mame zokonaka taropose eya, Izyraeu tomo a, oxiekyry tomo a.

³⁰ Moro eneryke tyya xine ynara tykase toto emero:

– Sero panō onenepitopyra sytatoše, Ejitu poe Izyraeu tō oehtopōpyry poe tarona! Osenetupuhtoko! Oty rīko sytatou?

20

Kipea pōkō wānohtoh poko

¹ Morara exiryke Izyraeu tō emero tōximōše toto moemoēkomo, Tā nonory poe inikahpoēkomo te, Peresepa pōkomo ikurenaēkomo te, Kireate poe xixi tūtatoh wino exiketomo, enara. Tōximōše toto Mixipa pona, Ritonōpo ēpataka, toiro imoihmākō samo.

² Izyraeu tō tamuximākō moroto kynexine porehme Ritonōpo poetory tō oximōtoh tao. 400 miume orutua kō kynexine, ātamorepatyamo etonatoh poko.

³ Pējamī tō tuaro toehse toto, imehnō Izyraeu tō emero oximōme ehtoh poko Mixipa po. Izyraeu tō ekaropory se toh kynexine:

– Oty katohme sero popyra ehtoh toehse?

⁴ Mame turuse toto rewita a, nohpo taorihmapose exikety niōpyry a. Ynara tykase ynororo:

– Toeporehkase ywy, ypyty maro Kipea pona, Pējamī tō nonory pona nyhse.

⁵ Morotona orutua kō Kipea pōkō tooehse, tapyi tapurupose eya xine koko. Jetapary se toh nexiase, yrome ypyty poko tōmehse toto, mame norikyase ynororo.

⁶ Morara exiryke ekepyry tapoise ya. Tyrakase ya apiakatohme zokonaka aropotohme Izyraeu tomo a, 12me oxiekyry tomo a. Mokaro a popyra ehtoh tyrise xihpyryme, Izyraeu tō rānao.

⁷ Amarokō emero Izyraeu tōme matose. Osenetupuhtoko, otara āko sytatou?

⁸ Mame imoihmākō, Izyraeu tō emero towōše oximōme, ynara tykase toto: – Ytopyra ropa sehtone tapyi taka emero porehme.

⁹ Orutua kō symenekatone etonatohme Kipea pōkō maro.

¹⁰ 10 miume ahtao toiro miume erohnōko mā toto soutatu tō napyry riry poko. Imehnō emero ytōko mā toto Kipea pōkō wānohse toto nyrihpyry xihpyry emetakame.

¹¹ Morara exiryke Izyraeu tō tōximōše toto Kipea pōkō maro etonatohme.

¹² Omi aronanō tonyohse Izyraeu tomo a Pējamī nonory poro ynara kase: – Popyra ehtoh xihpyry tyrise oya xine.

¹³ Morara exiryke mokaro popyra exiketō, Kipea pōkō enehpotoko xiaro, toto etapatohme kyaa xine. Morara ahtao sero popyra ehtoh enahkāko sytatoše Izyraeu tō rānao.

Yrome Pējamī tō Izyraeu tō omiry onetara toehse toto.

¹⁴ Tutūtase toto typatarykō poe emero, Kipea pona toytotohkōme etonatohme Izyraeu tō maro.

¹⁵ Morō ēmepyry ae 26 miume soutatu tō tonehpose eya xine. Moromeīpo Kipea pōkō soutatu tō tōximōše 700me roropa, inymenekatyamo,

¹⁶ emese kure tomarykō ke typozerykō wino. Topu ematoh ke topu emary waro toh kynexine, onyetohtopyra toh kynexine.

¹⁷ Imehnō Izyraeu tō tōximōše 400 miume soutatu tomo, tamorepase aexityamo.

Etonatopōpo Pējamī tō maro

¹⁸ Mame Izyraeu tō toytose Ritonōpo eahmatoh pona, Peteu pona. Moroto tōturuse toto Ritonōpo a:

- Onokākō ytōko nah osemazuhme etonase Pějāmī tō maro? tykase toto.
- Juta tomo, tykase Ritonōpo eya xine.

¹⁹ Yrokokoro Izyraeu tō tōnuhse, osesarise pata Kipea pūtokozi.

²⁰ Tutūtase toto etonatohme Pějāmī tō maro. Tosarykō tymenekase toto a pata etonie tōsetapatohkō eraximatohme.

²¹ Mame Pějāmī tō soutatu tō tooehse toto pata poe. Izyraeu tō totapase eya xine ²² miume kohmāpyra ahtao ro.

²²⁻²³ Mame Izyraeu tō toytose ropa Ritonōpo eahmatoh pona. Ritonōpo ēpataka tyxitase toto kohmamyry pona. Tōturupose toto Ritonōpo a:

- Yna ytory se ropa hma etonatohme yna ekyry tō Pějāmī tō maro? tykase.
- Ÿ, tykase Ritonōpo.

Morara exiryke tyjamihtase ropa Izyraeu tomo. Soutatu tō tyrise ropa eya xine tosarykō pona, yrokokonie aehtopōpyrykō saaro.

²⁴ Mame Izyraeu tō soutatu tō toytose ropa osetapase Pějāmī tō maro.

²⁵ Tutūtase ropa Pějāmī soutatu tō pata Kipea poe. Mame 18 miumākō totapase eya xine, Izyraeu tō soutatu tomo, ātamorepatyamo.

²⁶ Naeroro Peteu pona tōnuhse ropa Izyraeu tō porehme xitase. Moroto tehme toh kynexine, Ritonōpo Tosēkō ēpataka. Otuhpyra toh kynexine kohmamyry pona. Okyno tō tyahkase eya xine tynekarorykōme Ritonōpo a. Osepeme ehtoh tokarose roropa eya xine, tynekarorykōme Ritonōpo a.

²⁷ Tōturupose ropa toto toiro Ritonōpo a. (Morara ahtao Ritonōpo omihpyry ē moroto kynexine Peteu po.

²⁸ Ipoko Pineia kynexine, Ereaza mūkuru, Arāo pary, oturuketyme.) Ynara tōturupose toto Ritonōpo a:

– Yna aropory se ropa hma etonatohme yna ekyry tō maro, Pějāmī tō maro? tykase toto.

– Ÿ ytotoke, osetapatatoko. Kokoro toto poremākapōko ase oya xine, tykase, Ritonōpo a tozuhse ynaroro.

²⁹ Mame Izyraeu tomo a soutatu tō tonēpose pata Kipea zomye.

³⁰ Ēmepry oseruaō po toytose toto osetapase ropa Pějāmī tō maro. Soutatu tō tosaka xine toytose toto tōsetapatohkō eraximase Kipea etonie apitoryme toehtopōpyrykō saaro.

³¹ Pějāmī soutatu tō tutūtase osetapase. Amekehxo toehse toh kynexine pata a. Apitoryme sā ahno totapapitose eya xine Peteu esema tao te, Kipea esemary ae te, ona po roropa. Izyraeu tō totapase eya xine, otarame 30me.

³² Ynara tykase toto:

– Mokaro poremākāko sytatose apitoryme kuehtopōpyrykō samo.

Yrome ynara tykase Izyraeu tomo:

– Sepatone aporo, kuekahmapotohkōme eya xine osema tō pona.

³³ Naeroro Izyraeu soutatu tō, imoihmākō toesyryhmase moro poe oximōtohme ropa Paau-Tamara pona. Yrome mokaro aotonētyā pata zomye exiketō, tutūtase toto, axiny tōtonētopōpyrykō poe jakuraramā rānaka.

³⁴ 10 miume Izyraeu soutatu tō, orēpyra exiketō toytose osetapase Kipea pōkō maro. Yronomyryme tōsetapase toto. Tuaro pyra Pějāmī toh kynexine typoremākaporykō poko eya xine.

³⁵ Ritonōpo a Pějāmī soutatu tō typoremākapose Izyraeu tomo a 25.100me soutatu tō totapase eya xine.

³⁶ Mame tonetupuhse Pějāmī tomo a typoremākatopōpyrykō poko.

Orēpyra Izyraeu tō ehtopōpyry

Izyraeu tō toepase sã Pëjamĩ tō poe aporo, osetaparyhtao toto maro, orëpyra tope tō, Kipea zomye aotonëtyã tokarose eya xine.

³⁷ Mame tutütase toto axiny, toytotohkōme Kipea pona. Sapararahme toytose toto, pata pōkō totapase eya xine, emero porehme.

³⁸ Osemazuhme tōturuse toto otonëpyra ro toto ahtao, ynara tykase toto:
– Zuaro exĩko matose, orexĩto eneryhtao oya xine akurũ sã konōto onuhnōko pata poe,

³⁹ Izyraeu tō, jarao exiketō, ameke awahtao xine ro, eramatoko etona-tohme mokaro maro, tykase toto. Moro pona 30me Izyraeu tō totapase Pëjamĩ tomo a, ynara tykase mokaro etapahpōkomo:

– Aō, typoremākase ropa toto, kokonie ehtopōpyry samo, mokokonie ehtopōpyry sã roropa, tykase toh repe.

⁴⁰ Mame orexĩto tonese akuru sã konōto onuhpitōko pata poe. Tÿkakoxi xine tōsenuhmase Pëjamĩ tō ahtao, tōserehse toto, pata tytororo zatyry eneryke tyya xine.

⁴¹ Naeroro Izyraeu orutua kō toeramase toto, mame tonaroxitapãse Pëjamĩ tomo tonatyrykō eneryke tyya xine.

⁴² Toepase toto ona pona, ahno esaka pyra repe. Yrome osewom-asaromepyra toh kynexine. Tomyehmase toto Izyraeu soutatu tomo a. Imehnō roropa pata zahkaxĩpo tutütase ropa mokaro ekahmase roropa, tonahkase toto emero.

⁴³ Topetōkara tomyehmase Izyraeu tomo a, tapurupose toto. Toto ekahmaryme totapase toto Kipea poe xixi tūtatoh wino, totatotapase toto eya xine osema ae.

⁴⁴ 18 miume soutatu tō totapase eya xine, emese kure exiketomo, Pëjamĩ tomo.

⁴⁵ Imehnō toepase ona pona topu Rimō pona. Yrome 5 miumākō totapase osema takuroko. Imehnō tokahmase Izyraeu tomo a, Kitō pona. 2 miume orutua kō totapase eya xine moroto.

⁴⁶ Atapona 25 miume Pëjamĩ tō totapase moro ãmepyyry ae, orëpyra exiketomo.

⁴⁷ Yrome 600mākō toepase toto ona poro topu Rimō pona. Moroto 4me nuno taropose eya xine.

⁴⁸ Imehnō Pëjamĩ tō totapase Izyraeu tomo a toto patary tō po ahno totapase porehme okyno tō roropa tapyi tōkehko tonahkase eya xine. Ipatarykō tyahkase eya xine toto nonory po porehme.

21

Pëjamĩ tō pyxiãme nohpo tō ehtoh poko

¹ Tōmiry kō totapose Izyraeu tomo a Ritonōpo netaryme Mixipa po:
– Kuëxiry kō onekaropyra sehtone Pëjamĩ tomo a emero porehme, toto pyxiãme, tykase toto.

² Toytose toto Peteu pona tehme ehtohme, Ritonōpo ãpataka toehtohkōme kohmãtoh pona. Tyxitase toto yronomyryme Ritonōpo netaryme.

³ Ynara tykase toto:
– Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy, oty katohme serara toehse? Seromaroro toiro oxiekyryme ehtoh pyra toehse kuekyrykomo, oty katohme?

⁴ Yrokokoro pakeimo towōse toto, apoto apō tyrise eya xine. Okyno tō tyahkase eya xine tynekarorykōme Ritonōpo a, tytororo jahkatoh tonō kehko osepeme ehtoh roropa.

⁵ Tōturupose toto:
– Izyraeu tō oxiekyryme exiketō poe emero, onokākō rokē onuhpyra tokurehse oximōtoh pona, Mixipa pona, Ritonōpo ãpataka?

Apitoryme tõmirykõ totapose Ritonõpo a: ytopyra exiketõ oximõtoh taka, Ritonõpo ãpataka, Mixipa pona, mokaro mã totapasẽme ytopyra toehse toto exiryke.

⁶ Izyraeu tõ toenupunase tyekyry tõ poko, Pẽjamĩ tõ poko, ynara tykase toto: – Seroae toiro oxiekyryme exiketõ tonahkase Izyraeu tomo a.

⁷ Otara ãko sytatou nohpo tõ enehpotohme, mokaro akoĩpyry pyxiãme ehtohme? Ynara exiryke, kuomirykõ totapose kyya xine Ritonõpo a: “Kuẽxirykõ onekaropyra sehtone eya xine,” karyke kymarokomo a.

⁸ Naeroro tõturupose toto:

– Izyraeu tõ oxiekyryme exiketõ poe, onokãkõ oehpyra tokurehse Ritonõpo ãpataka, Mixipa pona?

Mame tuaro toehse toto: Jape-Kireate põkõ emero oehpyra tokurehse toto oximõtoh taka.

⁹ Imoihmãkõ tykohmase esetykõ ae. Mame Jape-Kireate põkõ emero aryppya toh kynexine.

¹⁰ Mame atae toh kynexine ynara tyripotohme: 12 miime soutatu tõ aropotohme morotona orẽpyra exiketomo. Ynara tyripose toto eya xine:

– Ytotoko Jape-Kireate põkõ etapase emero porehme, orutua komo te, nohpo tomo te, poetohti tomo, enara.

¹¹ Ynara tyritoko Jape-Kireate põkomo: oryximãkõ rokẽ ipynanohtoko orutua kõ poko exipitopyra exiketomo.

¹² 400me oryximãkõ tonese eya xine Jape-Kireate po. Tarose toto eya xine osesaritoh pona, Xiro pona, Kanaã nonory po.

¹³ Mame atae toh kynexine omi aronanõ aropotohme Pẽjamĩ tomo a, topu Rimõ po etonakehtohme, ekurematohme ropa.

¹⁴ Mame mokaro Pẽjamĩ tõ toehse ropa, nohpo tõ tapoise eya xine, 400mãkomo, oryximãkomo Jape-Kireate põkomo. Yrome ise ro kynexine nohpo tomo Pẽjamĩ tõ emero pune pyra exiryke.

¹⁵ Mame Izyraeu tõ toenupunase Pẽjamĩ tõ poko. Ritonõpo poe toiro oxiekyry tõ tonahkase exisasaka exiryke.

¹⁶ Naeroro Izyraeu tõ tamuximãkõ ynara tykase:

– Imehnõ nohpo tõ ise ro typyãkara nae ro exiryke. Morara exiryke oty rĩko sytatou nohpo tõ enehtohme mokaro 200mãkõ pytyme?

¹⁷ Izyraeu tõme, 12me oxiekyry tõme kuehtohkõ se ropa sytatose. Sata-morepatone Pẽjamĩ tõ akorehmatohme, enahpyra toto ehtohme.

¹⁸ Yrome kuẽxirykõ onekarosaromepyra sytatose ipyxiãkõme.

Morara tykase toto, ynara tykase toexirykõke: “Popyra mokyro ripõko sytatose Ritonõpo a aorihtohme tõxiry ekaroryhtao Pẽjamĩ tomo a ipytyme.”

¹⁹ Morara exiryke ynara tykase toto:

– Jeimamyry ae oseahmatoh Ritonõpo eahmatohme, pata Xiro po, moe pyra mana.

(Pata Xiro kynexine Peteu poe inikahpozakoxi, Repona poe ikurenaka, osema Peteu poe Xikẽ pona moro poe xixi tũtatoh wino.)

²⁰ Ynara tykase Izyraeu tõ tamuximãkõ Pẽjamĩ tomo a:

– Ytotoko otonẽse uwa zoko tõ rãnakuroko.

²¹ Moro poe osenuhmatatoko. Mame oseahmatoh tao, tutũtase oryximãkõ ahtao watohme, amarokõ roropa otũtatoko õtonẽtopõpyrykõ poe, uwa zoko tõ poe. Mame oryximãkõ apoitoko onymenekahpyrykomo. Arotoko oesarykõ pona Pẽjamĩ tõ nonory pona.

²² Morarame toto piry toehse ahtao oya xine te, jũkõ oepyyryhtao oya xine ozenonohse xine, ynara kahtoko jumy a: “Ajohpãme sã ah mose ypytyme nexino, kahtoko eya. Osetaparyhtao Jape-Kireate põkõ maro

nohpo tō tapoise yna pytyme ekarotohme. Yrome yna pune pyra toh nexiase. Ohxiropyra xine imehnō mana azahkuru pyra oexirykōke, oēxirykō onekaropyra mexiatose yna a. Tapoise toh nexiase yna a.”

²³ Morara tyrise Pējamī tomo a. Typytyme toiro oryximā tymenekase eya xine oryximākō tuase ahtao. Mame tarose toto eya xine. Moromeīpo toytose ropa toto tosaka xine ropa. Typatarykō tyrise ropa eya xine. Moroto toehse tofo.

²⁴ Morara ahtao imehnō Izyraeu tō toytose ropa tosaka xine ropa, tyekyry tomo a ropa, tynonorykō pona ropa.

²⁵ Morara ahtao tuisa konōto pyra kynexine, Izyraeu tō esēme. Emero rokē typenetatohkō tyrise eya xine rahkene.

RUTI Rute Ekarotopo

Sero ekarōko Ruti ehtopōpyry poko juize tō Izyraeu kowenume ahtao. Ruti oryximā kynexine Moape po. Tyniotase ynororo Izyraeu nuasemā maro. Mame inio toorihse ahtao tymerenotōpyry rumekary se pyra kynexine Ritonōpo Izyraeu tō Esē enetuputyryke tyya tosēme. Imeīpo tyniotase ropa ynororo Poaze, tyniōpyry ekyry maro. Toemūkuase ynororo, mame tuisa Tawi notyme toehse ynororo.

Juize ekarōko nase popyra ehtoh ke Izyraeu tō tuānohse toeramase toto ahtao Ritonōpo winoino tyrypyrykō poko. Yrome sero Ruti ekarōko kure ehtoh poko moapita nohpory a toeramase ahtao Ritonōpo a ipoetoryme ehtohme.

Sero pape ao

Noemi tō aepyry ropa Perē pona 1.1-22

Poaze waro Ruti ehtopōpyry 2.1–3.18

Poaze pytatopōpyry Ruti maro 4.1-22

Erimereke tomo Moape nonory po

¹ Morarame tuisa konōto pyra ro Izyraeu tō ahtao, juize tō rokē nae ahtao kowenatume, konopo oehpyra toehse okynahxo Izyraeu nonory po. Omise konōto toehse tonahsā pyra exiryke moro nono po. Naeroro tosary turumekase Erimereke a toytotohme tpyty Noemi maro. Tumūkuru tō asakoro ro tarose eya, Moape nonory pona.

² Erimereke ekyry tō patary Epyrata kynexine, Perē pūto, Juta nonory po. Imūkuru tō kynexine Marō te, Kiriō, enara. Moape nonory pona toytose toto, moroto ehse, okynano.

³ Imeīpo Erimereke toorihse ahtao, Noemi pytōpome toehse; tumūkuru tō asakoro exiketō maro rokē toehse ynororo.

⁴ Typytase imūkuru tō moapita ēxiry tō ke. Toiro nohpo esety Orapa kynexine, zakorō esety Ruti kynexine. Mame 10me jeimamyry exisasaka taropose ahtao eya xine moroto toexirykō poko,

⁵ toorihse Marō te, Kiriō roropa, enara. Noemi toiroro toehse, tynioke pyra, tumūkue pyra, enara.

Perē pona toto ytotopōpyry

⁶ Morararo ynara katoh totase Noemi a: Izyraeu tō typynanohse ropa Ritonōpo a, katoh totase. Tiriiku tōkehko itamurume toehse ropa. Naeroro moro etaryke tātakimapitose ynororo toytotohme ropa Moape tō nonory poe, tpyary enōpyry tō maro.

⁷ Toytopitose toh repe Juta tō nonory pona ropa, yrome osema tao

⁸ ynara tykase Noemi tpyary enōpyry tomo a:

– Ytotoko ropa asakō tapyī taka. Kure rokē oriporykō se ase Ritonōpo a, kure oehtopōpyrykō sã ya te, kure oehtopōpyrykō sã aorihtyamo a, enara.

⁹ Ākorehmaporykō se ase Ritonōpo a oniotatohkōme ropa, typoenōke oehotokōme, tytapyike oehotokōme roropa, enara.

Mame typohse toto Noemi a tōsekazumaryme. Yrome tyxitapitose toto orēpyra samo.

¹⁰ Ynara tykase toto eya:

– Arypyra! Eramara ropa ynanase. Orumekary se pyra ynanase. Amaro ytōko ynanase oytotoh pona, oekyry tō esaka.

¹¹ Yrome ynara tykase Noemi:

– Ytotoko ropa, orymo tomo. Otyme kure oytorykō ymaro? Emūkuasaromepyra ase oniopatohkōme ropa.

¹² Ytotoko ropa atapyīkō taka kunumuxime jexiryke. Niotasaromepyra ropa ase. Ritonōpo a ynio tokarose ropa ahtao, sero kohmamyry ae ro, toemūkuase roropa jahtao.

¹³ Umūkuru tō wātary eraximary oya xine nae? Nary rokene. Orymo tomo, Ritonōpo a popyra ehtoh tonehpose ya. Morara exiryke atasamāko ywy oetuarimarykō eneryke roropa ya.

¹⁴ Mame tyxitase ropa toto yronymyryme. Morarame tōsekazumase Orapa tymerenotỹpyry a. Typohse ynororo eya. Mame toytose ropa ynororo tyekyry tomo a ropa. Yrome Ruti ytopyra kynexine.

¹⁵ Naeroro ynara tykase Noemi:

– Eneko ke! Orapa nyto ropa tyekyry tomo a, tyneponāmary a roropa. Ytoko atapyī taka ropa imaro.

¹⁶ Yrome tozuhse ynororo Ruti a. Ynara tykase:

– Orumekapopyra exiko ya. Amaro ytoxi. Oytotoh pona ytōko ase. Onymenekahpyry oesaryme, moroto osesarīko ase amaro. Oekyry tō wekyryme exīko mā toto, Ritonōpo Oesemy, Jesēme exīko roropa mana.

¹⁷ Otokohne oorikyryhtao, moroto roropa orihnōko ase. Moroto jekepyry zonēnōko toh mana. Juānohpory se ase Ritonōpo a orumekaryhtao ya jorihtoh ponāmero.

¹⁸ Otuhparo Ruti ytory se ehtoh tymaro, eneryke tyya tymynyhpāse Noemi.

¹⁹ Toytose ro toto Perē pona.

Toeporehkase toto ahtao morotona, sekese toehse pata pōkō porehme mokaro eneryke tyya xine. Tōturupose nohpo tomo, ynara tykase:

– Noemi nymyry mose ro? tykase toto.

²⁰ Yrome ynara tykase Noemi eya xine:

– Jesehtopyra ehtoko Noemime, tākye exiketyme. Itunetyme jesety ahtao zaehxo mana, tutuarimapose jexiryke Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a, tykase.

²¹ Toytose jahtao taroino emero nae exine. Yrome tonehpose ropa ywy Ritonōpo a xiaro tomahpōke pyra, typoenōke pyra, enara. Naeroro otyme kure jesehtory Tākye exiketyme, tutuarimapose itamurume jahtao Ritonōpo Imehxo Exikety a?

²² Morara kynexine Noemi oehstopōpyry ropa Moape nonory poe, Ruti, Moape pō maro, ipary enỹpyry maro. Toeporehkase toto Perē pona tonahsē zano, sewata apoitoh toehpitose ahtao.

2

Tynapyry anỹtopōpyry Ruti a

¹ Tyekye kynexine Noemi, esety Poaze. Tymōkomoke kynexine ynororo, tupito tō esēme roropa. Oxiekyryme kynexine Erimerেকে ekepyry maro, Noemi nio.

² Mame ynara tykase Ruti tymerenotỹpyry a:

– Ytoxi tupito tō pona otytyko anỹse, nono pona aohpahtyamo. Otarame erohkety enēko ase omomỹke pyra exikety. Mokyro mykapo ytōko ase sewata puhturu anỹse nono poe.

– Ÿ, ytoko, tykase Noemi, imerenotỹpyry eya.

³ Naeroro toytose Ruti tupito tō pona. Erohketō mykapo toytose ynororo, sewata puhturu anÿse nono pona aepukahpyry. Tuaro pyra repe tomōse ynororo Poaze tupi pona, Erimereke ekyrÿpyry tupi pona.

⁴ Mame okynahtao Poaze tooehse Perē poe tutupi enese. Ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

– Amaro xine Ritonōpo exiry se ase, tykase.

– Ÿ, amaro Ritonōpo exiry se ynanase roropa, tykase, tozuhse toto eya.

⁵ Mame ynara tykase Poaze erohketō erase a:

– Onokyh koh moky nohpo? tykase.

⁶ – Mokyro Moape pono. Moape poe aepyhpyry Noemi maro, tykase eya.

⁷ Tokaropose ynororo ya: “Ytoxi erohketō mykapo otytyko anÿse, ajohpāme sā aohpahtyā rokene,” nykā ya. Pakeimo nerohpito, erohnōko ro mana, pitiko rokē tōseremase tapyi pitiko zopino.

⁸ Mame ynara tykase Poaze Ruti a:

– Etako ke, orymo. Imehnō tupi pona ytopyra exiko. Taro rokē otytyko ipohko utupi poko erohketō pūto.

⁹ Tuaro exiko toto maro oytotohme imepÿ pona toto ytoryhtao otytyko sahkase. Turuse toto ya oerekohmara toto ehtohme. Tuna se awahtao ēko, ypoetory tō nanymyhpury, tykase tuna poko ynororo eya.

¹⁰ Tosekumuru po typorohse Ruti tōmyty nono pokoxi, ynara tykase ynororo:

– Oty katohme ypyno mahno, kure rokē mase ya katonōme rokē jahtao? tykase.

¹¹ Ynara tykase Poaze:

– Turuse ywy onyrihpyry poko omerenotÿpyry a, moino ro onio orih-topōpyry poe. Zuarō ase oekyry tō tynomose oya, omy tomo, asa maro, ononorykō roropa xiaro oehtohme osesarise yna maro, yna waro pyra awahtao ro.

¹² Kure rokē oripory se ase Ritonōpo a onyrihpyry emetakame. Osewomary se mexiase Ritonōpo, Izyraeu tō Esē, maro. Eya oripory se ase kure rokene.

¹³ Ynara tykase Ruti Poaze a:

– Kure mase ya. Jākyemāko mase ymaro ōtururuhtao opore pyra, opoetoryme sā pyra jahtao.

¹⁴ Mame tāxiahtao ynara tykase Poaze Ruti a:

– Osehko xiaro, wyi apoiko eukuru maro, tykase.

Typorohse ynororo erohketō maro. Sewata puhturu ipuruhpyry tokarose Poaze a eya. Tōtuhse ynororo, epo toehse, akoïpyry nae ro toehse.

¹⁵ Towōse Ruti ahtao toytotohme otytyko anÿse ropa, ynara tykase Poaze typoetory tomo a:

– Ah mose otyro apoino, imykyhpyry tō rānao ro, ise tahtao, onerekohmara ehtoko.

¹⁶ Toitoino touko otyro imykyhpyry toh tae aohpahtohme nono pokoxi apoitohme eya. Oty kara ehtoko roropa.

¹⁷ Tykohmāse Ruti otyro anymyry poko. Typikase ahtao eya 25 kirume exisasaka nae kynexine.

¹⁸ Moro sewata tapoise eya, toytose ropa pata pona, tynapoihpyry tonepose tymerenotÿpyry a. Tynapyry akoïpyry tokarose roropa eya.

¹⁹ Mame Noemi tōturupose:

– Aza mytono otyro anÿse seroae? Otoko merohno sero anymyry poko. Mokyro tupito esē kure tyripory se ase Ritonōpo a! tykase.

Naeroro toerohtopõpyry poko tõturuse Ruti tymerenotõpyry a, Poaze poko tõturuse roropa ynororo eya emero.

²⁰ – Kure rokẽ Poaze tyriko, Ritonõpo, tykase Noemi. – Moino ro kure nexiase yna a, aorihtyamo a roropa, enara.

– Mokyro kuekyryme nymyry mana, tykase roropa Noemi. Kypyno exiketyme roropa mana.

²¹ Mame ynara tykase Ruti:

– Morohne motye turuse ywy eya, jerohzomotoh se mã ynororo typoetory tõ maro, otyro anõtoh otyhkatoh ponãmero.

²² – Kure ya mã oytory ipoetory tõ maro, tykase Noemi. – Ynara exiryke, toytose awahtao imepõ tupi pona otyro anymyry poko otarame oerekohmãko imehnõ mana, otarame opoko penetãko toh mana.

²³ Morara exiryke toerohse Ruti Poaze poetory tõ maro, otyro anymyry poko, aerrohtokõ etyppyry pona, sewata te, tiriiku, enara. Tymerenotõpyry maro ro kynexine ynororo.

3

Poaze kure ehtoh poko

¹ Moromeõpo ynara tykase Noemi Ruti a:

– Orymo, orutua menekary se ase oniome, tytapyõke oehtohme typoenõke, enara.

² Wenikehpyra hma mokyro Poaze poko; aomi poe ipoetory tõ maro erohnõko mexiase, kuekyryme mana. Etako pahne! Seroae koko sewata apõko mana.

³ Naeroro ekurãkako: epyko, atahpako ixtaratu ke, upo kurã amuruko. Imeõpo ytoko Poaze erohtoh pona, yrome osenepopyra exiko eya otuhkehpyra ro ahtao, eukuru onõpyra roropa ahtao.

⁴ Mame nyhse toytose ynororo ahtao, eneko kure inyhtoh esary waro oehtohme. Mame tynyhse ahtao ytoko, õty anõko ipupuru wino, moroto eraximako. Ourõko mana onyriry poko.

⁵ Tozuhse Ruti a, ynara tykase:

– Ý, õmiry omipona emero tyrõko ase.

⁶ Mame toytose ynororo sewata apotoh pona, tymerenotõpyry nyripohpyry tyrise eya emero.

⁷ Tõtuhekse Poaze ahtao, eukuru tõkehse ahtao roropa eya tãkye pitiko toehse ynororo, toytose ynororo nyhse sewata imuxihmahpyry myhtokoxi. Mame Ruti tooehse mynyhme samo, õty tanõse eya ipupuru poe, kohrame toehse ynororo moroto.

⁸ Onoa typakase ynororo. Tõtorimase tahtao tõsenuruhkase ynororo nohpo moroto tupupuru pũto exiryke.

⁹ – Onoky mahno? tykase ynororo.

– Ywy ase Ruti, opoetoryme! tykase. Omoro mase yna ekyryme, jewomaneme mase, naeroro ajohpame sã opytyme kyriko!

¹⁰ Ynara tykase Poaze:

– Kure rokẽ oripory se ase Ritonõpo a, orymo! Zae mase ipunaka oekyry tomo a. Zae mexiase omerenotõpyry a ipyno oexiryke, seromaroro moro motye zae mase ya. Imepõ orutua, nuasemano onupipyra mexiase, tymõkomoke exikety, tymõkomoke pyra exikety, enara mexiase onupipyra.

¹¹ Seromaroro, orymo, enaromyra exiko. Sero pata põkõ zae oexiry waro mã toto emero. Ise oehtoh rõko ase emero porehme.

¹² Ajohpe pyra, oekyryme jexiryke opynanohneme ase repe. Yrome nae roropa oekyry mana. Mokyro osemazuhmehxo mana.

¹³ Taro exiko ĕmehtoh pona, tōmehse ahtao zuaro exīko sytase. Opynanopyry se ynororo ahtao typytyme otara kara; yrome, moro se pyra ynororo ahtao, ynara āko ase Ritonōpo netaryme, ywy roro opynanohnōko ase. Synyhne ropa.

¹⁴ Naeroro tōmehse Ruti Poaze pupuru pūto. Xinukutume ro ahtao towōse ynororo osenepopyra toehtohme imehnomo a. Morotona nohpo ytotoṗōpyry waro imehnō ehtoh se pyra Poaze exiryke.

¹⁵ Mame ynara tykase Poaze eya:

– Awāty tyriko nono pokoxi. Mame nono pokoxi tāty tyrise eya. Mame sewata tyrise Poaze a 20 kirume, Ruti naroryme. Mame takorehmase eya moro anymyry poko imotary pona. Toytose ropa Ruti pata pona.

¹⁶ Toeporehkase ynororo ahtao, tōturupose imerenotŷpyry, ynara tykase:

– Orymo, otara toehse? tykase.

Tokarose Ruti a emero Poaze oturutopōpyry tymaro. Ynara tykase roropa:

¹⁷ – Sero sewata tokarose roropa ya. Ynara nykā ynororo ya: “Sero sewata aroko omerenotŷpyry napyryme,” nykā ynororo ya.

¹⁸ Mame ynara tykase Noemi:

– Seromaroro, orymo, eraximako rokene, zuaro exīko sytase. Poaze oseremara exīko mana zuaro toehtoh pona moro poko, seroae ro.

4

Poaze pytatopōpyry Ruti maro

¹ Mame pata pona toytose Poaze oximōtoḥ taka, pata omōtoḥ myhtokoxi, typorohse moroto ynororo. Morara ahtao Erimereke ekyrŷpyry tooehse morotona. Tōturuse Poaze eya, ynara tykase:

– Moehno jepe? Osehko xiaro, oporohko, tykase. Naeroro typorohse ynororo.

² Mame 10me ahno toahmase Poaze a, tamuximākomo, ynara tykase ynororo eya xine:

– Oporohtoko taro, tykase.

Typorohse toto,

³ mame ynara tykase Poaze tyekyry a:

– Tooehse ropa Noemi Moape tō nonory poe. Tutupi tō ekamory se mana, Erimereke, kuekyrŷpyry tupīpyry tomo.

⁴ Tuaro oehtohme oturūko ase moro poko oya. Seromaroro, ise awahtao, moro tupito tō epekahko, tamuximākō neneryme, moxiā orutua kō typorohse exiketō neneryme roropa. Yrome ise pyra awahtao, kaxiko, osemazuhme epekahneme oexiryke ise awahtao, okomino ywy.

Ynara tykase mokyro orutua:

– Ŷ, epekahnōko ase, tykase.

⁵ Ynara tykase Poaze:

– Moro nono epekatyryhtao oya, Noemi a, nohpo roropa apoīko mase opytyme, Ruti, pytŷpo moapita, aorihtyā pytŷpyry. Morara ahtao aorihtyā ekyrŷpyry tupime jūme exikehpyra exīko mana.

⁶ Mame ynara tykase mokyro orutua:

– Morara ahtao moro tupito tō onepekahpyra ase, ypoenō akorekehkaryino.

⁷⁻⁸ Omoro ro epekahko ise pyra jexiryke, tykase.

Morara tykase tahtao tysätajã touse eya ekarotohme Poaze a. (Pake ahtao Izyraeu tã nonory po tupito topekahse ahtao esẽme ehtohme, ekamone a tysätajã touse ekarotohme epekahne a.)

⁹ Mame ynara tykase Poaze tamuximãkomo a, imehnomo a roropa:

– Seroae enenanõme matose: Noemi a Erimereke tupĩpyry tã epekahno emero porehme, Kiriõ nynomohpyry te, Marõ nynomohpyry, enara.

¹⁰ Ruti apoĩko ase roropa ppytyme, moapitame exikety, Marõ pytỹpyry. Morara ahtao inynomohpyry tupito tã ekurehpyra mana jekyrỹpyry tã nonoryme. Marõ esety poko wenikehpyra exĩko sero nono põkõ mana, ipatary põkõ roropa mana. Seroae enenanõme matose morohne poko.

¹¹ – Ÿ, enenanõme ynanase, tykase toto emero. Ynara tykase tamuximãkomo Poaze a:

– Mokyro nohpo ripory se ynanase Ritonõpo a tuhke aemũkuatohme, Rakeu ehtopõpyry samo, Reia ehtopõpyry sã roropa. Tuhke toemũkuase toto Jako poenõme. Morara ahtao imoihmãkõ notyme toehse roropa mã toto, Izyraeu tã notyme. Tymõkomoke exiketyme orẽpyra roropa oripory se ynanase Ritonõpo a, Perẽ-Epyrata po!

¹² Omũkurukõ tuhke ekaropory se Ritonõpo a ynanase, Pereze poenõ ekarotopõpyry samo, Juta mũkuru Tamara maro!, tykase toto.

¹³ Naeroro Ruti tarose Poaze a tytapyĩ taka, tyytyme ehtohme. Kure tyrise toto Ritonõpo a, poetoẽme toehse Ruti, toemũkuase orutuame.

¹⁴ Mame ynara tykase nohpo tomo Noemi a:

– Kure Ritonõpo mana, apary ekaro oya opynanohtohme! Orẽpyra mose tyripory se ynanase Izyraeu tã rãnao.

¹⁵ Mose pokoino atãkyemãko mase Ritonõpo poe, kunumuxime toehse awahtao opynanohnõko mana. Apary eny opyno mana; 7me omũkuru tã motye kurehxo mã oya.

¹⁶ Mokyro poeto pitiko tapoise Noemi a. Tonaka tyrise eya eahmatohme.

¹⁷ Mokyro eneryke tyã xine ynara tykase nohpo tomo, katonomo:

– Tonuruse mose ro, Noemi paryme!

Tosehpase ynororo Opeteme.

Opete kynexine Jese zummy, Jese kynexine Tawi zummy.

¹⁸⁻²² Ynara kynexine Tawi tamuru tomo Pereze poe: Pereze kynexine Ezerõ zummy, Ezerõ kynexine Rão zummy, Rão kynexine Aminatape zummy, Aminatape kynexine Nasõ zummy, Nasõ kynexine Saumõ zummy, Saumõ kynexine Poaze zummy, Poaze kynexine Opete zummy, Opete kynexine Jese zummy, Jese kynexine Tawi zummy, enara.

1 SAMUEU

1 Samuel

Ekarotopo

Sero ekarōko apiakane tō ehtopōpyry poe tuisa konōto ehpitotoh pona. Ekarōko oseruaōkō poko: Samueu te, Sauu te, Tawi, enara. Samueu kynexine juize etyhyrymāme. Tuisa konōto apitorymāme Sauu kynexine. Mokyro mykapo Tawi tuisame toehse.

Ekarōko nase Ritonōpo enetuputyryhtao Kuesēkōme kure ehtoh enehpōko kyya xine mana. Yrome Ritonōpo winoino kueramarykohtao aomipona pyra roropa kuahtao xine, poremānōko sytatose. Ynara tykase Eri a: “Jomipona exiketō rīko ase kure. Yrome yse pyra exiketō se pyra roropa ase jomipona pyra toto exiryke” (1 Samueu 2.30).

Apitoryme tuaro hkopyra Izyraeu tō kynexine tuisa konōto ehtoh poko. Ritonōpo tonetupuhse Tutuisarykōme. Morarame ahno se toehse Izyraeu tō exiryke tutuisarykōme, Sauu tymenekase Ritonōpo a ituisarykōme. Tuisa tō Esēme Ritonōpo mana imehnō Esēme roropa mana emero porehme. Zae tymōkomokākara ripory se Ritonōpo mana, oxisamo tymōkomokā maro (1 Samueu 2.7-10).

Sero pape ao

Apiakaneme Samueu ehtopo 1.1–7.17

Sauu menekatopōpyry tuisame 8.1–10.22

Tuisame Sauu ehtoh poko 11.1–15.35

Tawi, Sauu maro 16.1–30.31

Sauu tō orihtopōpyry 31.1-13

Samueu tamuru tomo

¹ Orutua kynexine Eparaī pō paryme, esety Eukana. Ipatary Rama kynexine, ypy tō rānao kynexine Eparaī. Jeroāo mūkurume kynexine, Eriu paryme roropa. Eriu Tou mūkurume kynexine, Zupe paryme roropa.

² Eukana asakoro typye nexiase, Ana, Penina, enara. Penina tumūkue toehse, yrome Ana tumūkue pyra nexiase.

³ Jeimamyry ae rokē typatary poe toytose Eukana Xiro pona Ritonōpo eahmase, tynekarory ekarose roropa, Ritonōpo Imehxo Exikety a. Eri mūkuru tō kynexine Hopini, Pineia, enara. Tynekarorykō etapananōme toh kynexine Ritonōpo maro Oturutoh tao, Xiro po.

⁴ Morarame tynekarory etapatoh toehse ahtao tōsē tokarose Eukana a typyty Penina a, imūkuru tomo a, ěxiry tomo a roropa.

⁵ Yrome itamurumehxo tokarose typyty Ana a, ipyno toexiryke, Ritonōpo poe emūkuara ynororo ahtao ro.

⁶ Tounohse roropa Ana nexiase Penina a, emūkuara aexiryke Ritonōpo poe, ataikymatohme.

⁷ Jeimamyry po rokē morara toehse. Toytose toto ahtao Ritonōpo maro Oturutoh taka tounohse Ana Penina a. Naeroro tyxitase Ana. Morararo otuhpyra toehse ynororo toemynyhmaryke.

⁸ Mame inio tōturupose:

– Ana, oty katoh xitāko mah? Oty katoh otuhpyra hma? Emynyhmāko mase oty katohme? Ywy ase poeto 10me ehtoh motye oya, tykase Eukana typyty a.

Poeto ekaropotopōpyry Ana a Ritonōpo a

⁹ Morarame Xiro po toto ahtao, tötuhkehxīpo, Ana toytose Ritonõpo maro Oturutoh taka. Moroto Eri nexiase typorohse epehtoh po Tapyi pota tao. (Ritonõpo maro oturuketyme kynexine Eri.)

¹⁰ Atasamãko yronymyryme Ana nexiase. Tyxitase itamurume tötururume Ritonõpo a.

¹¹ Ynara tykase ynororo:

– Ritonõpo Imehxo Exikety, jotururu etako. Poeto pitiko ekaroryhtao ya umükurume, ekarõko ropa ase oya jũme amaro aerohtohme toorikyry ponãmero. Morararo zũsety onysahkara mana opoetoryme aexiry waro emero ehtohme, tykase Ana.

¹² Mame moro poko aotururuhtao putiputime rokẽ oturũko nexiase Ritonõpo a. Mame ipotapihpyry tonese Eri a.

¹³ Yrome aomiry onetara nexiase, tukurohtao rokẽ Ana otururuke. Naeroro toetỹse nase tokarose Eri a repe.

¹⁴ Ynara tykase ynororo eya:

– Orymo, toetỹse mase. Serara kara exiko, eukuru irumekako, tykase Eri eya.

¹⁵ – Arypyra, Pãna, tykase ynororo. – Atasamãko ase yronymyryme ukurohtao. Eukuru onẽpyra akene. Oturũko rokẽ akene Ritonõpo netaryme jatasamaryke ukurohtao.

¹⁶ Popyra exiketyme jekaropyra exiko, tykase. – Oturũko rokẽ ase Ritonõpo a jemynyhmaryme, jatasamaryke roropa, tykase Ana.

¹⁷ Mame morara kary etaryke tyya, ynara tykase Eri:

– Ý, ytoko ropa. Torẽtyke pyra exiko. Onekaropohpyry ekarõko Ritonõpo mana Izyraeu Esẽ oya, tykase.

¹⁸ Morara tykase Eri exiryke tãkye toehse Ana:

– Kure mase, tykase ynororo. – Kure rokẽ kueneko zae ehtoh poko se rokẽ jexiryke, tykase. Mame toytose ropa ynororo. Tötuhse ropa te, toemynyhmakehse roropa ynororo.

Samueu enurutopõpyry

¹⁹ Mame yrokokoro towõse ropa Eukana tomo pakeimo, Ritonõpo Tosẽkõ toahmase ropa eya xine.

Mame toytose ropa toto tosaka xine, Rama pona. Moromeĩpo typyty maro toehse Eukana. Kure tyrise Ritonõpo a, Ana nurupohpyry ae ro.

²⁰ Poetoẽme toehse ynororo. Mame enurutoh po toehse ahtao tonuruse orutuame. Tumükuru tosehphase eya Samueume, ynara karyke:

– Mose umükuru ekaropoase Kuesẽkõ Ritonõpo a.

²¹ Mame tyeimãse ahtao totuehke toytose ropa Eukana typoenõ maro, typyty Penina maro Xiro pona Ritonõpo maro Oturutoh taka tynekarory zahkapotohme Ritonõpo ãpataka, tãmihpyry ae ro.

²² Ana rokẽ ytopyra nexiase morome. Ynara tykase ynororo tynio a:

– Meta, ytopyra ase aporo amaro xine, umükuru suhsu ãnõko ro exiryke. Tõkehse ahtao rokẽ mose arõko ase ekarotohme Ritonõpo a, Kuesẽkomo a, mame jũme moroto exīko mana, tykase jeny.

²³ – Ý, tykase inio Eukana. – Omoro rokẽ zuaro, tykase. – Taro rokẽ exiko tapyi tao kumükuru suhsu ãkepyry ponãmero. Ritonõpo a ãkorehmary se rokẽ hano onetapohpyry omipona oehtohme, tykase inio.

Naeroro tytapyĩ tao rokẽ tehme toehse nohpo tumükuru maro suhsu ãkepyry ponãmero.

²⁴ Moromeĩpo tuãtase pitiko imükuru ahtao, tarose ynororo Xiro pona. Tynekarorykõ tarose eya xine, pui mükuru, oseruao jeimamyry exikety te,

tiriiku 10 kirume te, uwa eukuru jehnahpyry maro tarose tynekarorykōme Ritonōpo a. Xiro pona toytose toto Ritonōpo maro Oturutoh taka.

²⁵ Pui totapase ahtao tynekarorykōme Ritonōpo a, poeto tarose Eri a, jē tomo a.

²⁶ Ynara tykase Ana eya:

— Wenikehpyra ro hma ypoko? Ywy roro ase, oturūko ke exiase taro Ritonōpo a, oneneryme.

²⁷ Mose poeto ekaropoase Ritonōpo a. Mame jotururu totase eya. Ynekaropohpyry tokarose ya umūkurume.

²⁸ Morara exiryke seromaroro mose umūkuru ekarōko ase Kuesēkomo a, jūme ipoetoryme aehtohme toorikyry ponāmero, tykase Ana Eri a.

Mame Ritonōpo toahmase eya xine moroto.

2

Ana oturutopyry Ritonōpo a

¹ Mame tōturuse Ana Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo:

Tākye kuhse ase Ritonōpo poko

typynanohse jexiryke eya;

inyrihpyry pokoino ehxiropyra ase.

Exianāko ase yse pyra exiketō poko.

Tākye rokē ase takorehmase jexiryke Jesemy a.

² Emero motye kurāme Kuesēkō mana.

Imepỹ pyra mana, ritō pyra, ewomane pyra.

Kuesēkō rokē Kuewomane kōme mana.

³ “Kurehxo ase, imehnō motye,”

kara ehtoko epyrypara ehtoko opoko xine.

Kuesēkō rokē tuaro mana,

Ritonōpo rokē kynyrihpyrykō apiakāko mana.

⁴ Soutatu tō pyre tahkāko mana.

Yrome imehnō aepukatyā jamihtanohnōko ropa mana.

⁵ Tuesapare exiketō mā omise exīko ropa,

toerohtoh zupīko toh mana tonahsē epekahtohme ropa.

Yrome omise aexityā omise pyra ropa exīko.

Emūkuasaromepyra exikety toemūkuase setime,

yrome mokyro, tumūkue tuhke exikety

tumūkue pyra toehse ropa mana.

⁶ Ritonōpo Kuesēkō aorihmapōko mana,

isene imehnō rīko mana.

Imehnō poremākapōko aorihtoh pona,

yrome imehnō ēsemākapōko ropa mana.

⁷ Imehnomo a etuarimatoh enehpōko Kuesēkō mana,

yrome imehnō tymōkomoke tyrīko mana.

Imehnō tuisame pyra tyrīko mana.

Imehnō tuisame tyrīko roropa mana.

⁸ Tymōkomokākara pynanohnōko Kuesēkō mana.

Etuarimaketō anỹnōko mana toto etuarimatohkō poe.

Toto porohkapōko mana tuisa tō maro.

Imehxo exiketō esary ekarōko eya xine mana.

Sero nono apō esēme Ritonōpo mana.

Sero apō po senohne tyrise eya emero porehme.

⁹ Tõmipona exiketõ ewomãko mana.
 Yrome iirypyryme exiketõ osenahkãko mã toto.
 Kuamoreme xine osepynanohsaromepyra sytatose.
¹⁰ Ritonõpo Kuesëkõ zehno exiketõ enahkapõko mana;
 konomeru ke toto poremäkapõko mana kapu aeino.
 Sero nono põkõ apiakãko Kuesëkõ mana emero porehme.
 Tyjमितunuru ekarõko mana tuisa a.
 Tuisamehxo, imehnõ esëme tynymenekahpyry rïko mana.

¹¹ Morarame toytose ropa toto, Eukana tomo, tosaka xine Rama pona.
 Yrome Samueu ytopyra ropa nexiase. Moroto tynomose jë tomo a, Eri akorehmaneme, Ritonõpo maro Oturutoh tao.

Eri mûkuru tomo

¹² Eri poenõ asakoro natokomo popyra toh nexiase, Ritonõpo omiry onymoipyra toh kynexine.

¹³ Inyripohpyry omipona pyra toh nexiase, tõsë apoiry poko tyya xine ahno nekarory tomo. Ritonõpo a tynekarorykõ ekaroryhtao ahno a tahnose oripo konõto ao. Mame tõsë apoitoh ke, oseruao tyere exikety ke tõsë touse Arão pakomotyamo a tohkõme repe.

¹⁴ Mame onymenekara tõsë apoiryhtao, moro rokë tõse eya xine, tynekarory etapary poko erohketomo a. Morara tyrise Izyraeu tõ maro emero toytose toto ahtao Xiro pona tynekarorykõ ekarose Ritonõpo a.

¹⁵ Yrome tuaro exiketõme Eri poenõ kynexine. Tyamene se toehse toto. Mame tõsë kurã tonese ahtao eya xine, moro tapoise eya xine tohkõme ikasery zahpyra ahtao ro. Typoetory a ahnopÿ tonehpose ipurutohme tomporehxo exiryke.

¹⁶ Mame ynara tykase ahno ahtao:

– Ikasery ijahkako aporo Ritonõpo omipona, imeïpo onymenekahpyry apoiko, tykase ahtao:

– Arypyra, tykase Hopini tõ poetory. – Jüme rokë ekaroko ya, onekaropyra awahtao apoïko ase, tykase.

¹⁷ Morara exiryke iirypyryme toehse toto Ritonõpo a, aomiry onymoipyra toto exiryke ahno nekarory tõ poko, Ritonõpo maro Oturutoh tao.

Samueu Xiro po ehtopõpyry

¹⁸ Poetome ro Samueu ahtao toerohse ynororo Ritonõpo poetoryme, zumo pyra ro tahtao. Upo Eri zupõ panõ ao nexiase ynororo.

¹⁹ Mame jeimamyry punero tynyrihpyry enehse jeny, upo kurano, ekarotohme tumükuru zupõme. Tynio maro toytose Ana tynekarory aroryhtao Ritonõpo maro Oturutoh taka.

²⁰ Mame moro tao toto ahtao kure tyripose toto Ritonõpo a Eri a. Ynara tykase ynororo Ritonõpo a:

– Ritonõpo yna Esemy, mose pyty, imükuapoko ropa imükuru myakãme, tykase Eri Ritonõpo a.

Mame toeramase ropa toto tosaka xine.

²¹ Mame Ana takorehmase ropa Ritonõpo a, toemükuase ropa oseruao orutuame, asakoro nohpo tomo, enara. Mame Samueu tuãtase. Ritonõpo maro Oturutoh tao erohketyme toehse.

Tumükuru tõ maro Eri

²² Mame Eri tamuhpõme nexiase ipunaka. Yrome tuaro ro nexiase. Totase ynororo tumükuru tõ iirypyryme ehtoh poko, nohpo tõ poko toto ehtoh poko aerokuruhtao Tapyi oximõtoht pota tao.

²³ Morara exiryke ynara tykase ynororo tumükuru tomo a:

– Oty katohme zae pyra ehtoh poko matou? Emero āko mā toto onyrirykō poko.

²⁴ Epo hnae, aimo tomo. Oorypyrykō xihpyry poko pyra ehtoko. Popyra oekarotorykō mā toto, Ritonōpo poetory tomo.

²⁵ Imepỹ orutua ryhpopākaryhtao oya xine, mame oekurākary se ropa awahtao xine oxiehno pyra oehtohkōme, otarame ākorehmatorỹko Ritonōpo mana. Yrome Kuesēkō ryhpopākaryhtao oya xine, oorypyrykō ehepyryme awānohtorykō Ritonōpo mana, tykase jūkō typoenomo a.

Yrome tumykō omipona pyra toehse toto. Typanare pyra exikety sã toh nexiase ynaroro. Naeroro toto orihmapory se Ritonōpo nexiase.

²⁶ Mame Samueu tuātase rahkene. Emero ahno ise toehse nexiase, Ritonōpo roropa ise nexiase.

Ritonōpo omiry Eri tō wānohtoh poko

²⁷ Morarame imepỹ Ritonōpo poetory toehse Eri a Ritonōpo omiry ekarose. Ynara tykase ynororo:

– Ynara āko Kuesēkō mana: “Yjमितunuru enepoase atamuru a Arāo a Ejitu po awahtao xine, Ejitu pōkō namotome awahtao xine.

²⁸ Atamurukō Rewi tymenekase ya ypoetoryme aehtohme. Izyraeu tō oxiekyry toh tae tymenekase ynororo ya tynekarorykō zahkaneme aehtohme te, ixtaratu zahkaneme roropa aehtohme. Tupoke roropa kynexine kurā ke, oturukety zupō ke, ymaro toerohtohme. Ōtykōme tōsē ekarone oya xine, ypoetory tō nekarory tō zokonaka apoto apō po jahkatyamo.

²⁹ Oty katoh ihtomāko matou ynekaropohpyry poko Izyraeu tomo a? Ya tokarose oya xine ōtykōme Ytapyĩ tao repe. Yrome oyamene se rokē matose. Omoro Eri, opoenō omipona rokē mase. Opokoino tupune exīko mā toto, tōsē kurā rokē ōnōko toto exiryke, ahno nekarotyamo. Yrome jomipona pyra matose.”

³⁰ Naeroro ynara āko Ritonōpo mana, Izyraeu tō Esemy: “Osemazuhme Jomihpyry poe jūme oturuketōme Rewi pakomotyā toehse.” Yrome seromaroro ynara āko mana: “Jomihpyry amonohnōko ase, jomipona pyra toehse oexirykōke. Jomipona exiketō rīko ase kure. Yrome yse pyra exiketō se pyra roropa ase jomipona pyra toto exiryke.

³¹ Okynā pyra oekyry tō enahkāko ase nuaseme ro toto ahtao. Tamuhpōme exipyra mā toto, oekyry tomo.

³² Etuarimāko matose Ytapyĩ tao. Mame Izyraeu tō zumoxike exīko matose kure toto ehtoh eneryke oya xine. Yrome tamuhpōme exipyra matose.

³³ Toitoino opoenō onenahkara jahtao tynekarory poko ya apoto apō po, ipoko xitāko matose, tonurēkara sã atasamāko yronomyryme matose. Opoenō emero ikarimotatyā sã exīko mā toto nuaseme ro toto ahtao.

³⁴ Mame jomihpyry waro oehtohme opoenō asakoro orihnōko mana, Hopini, Pineia, enara. Toiro ěmepyyr ae orihnōko mā toto.

³⁵ Mame ypoetory zae exikety menekāko ase, jomipona exikety. Ynyripori rīko roropa mana. Emero ipoenō rīko ase kure rokene, ipakomotyā roropa; ypoetory maro erohketōme exīko mā toto jūme, ynymenekahpyry maro tuisame.

³⁶ Morarame opoenō akoĩpyry toto ěpataka tosekumurukō po porohnōko mā toto: ‘Tineru pitiko ekaroko, yna napyry pitiko roropa,’ āko mā toto. ‘Ajohpāme sã yna erohtoh ekaroko Ritonōpo Tapyĩ tao, yna napyry epekah-tohme rokehxo,’ āko mā toto,” tykase urutono Eri a.

3

Samueu kohmatopõpyry Ritonõpo a

¹ Mame Samueu pitiko ahtao ro Eri akorehmaneme toehse. Takorehmase ynororo Ritonõpo eahmary poko. Morara ahtao oturupyrahme sã Ritonõpo nexiase. Toitoine rokẽ ipoetory tõ tõsenehse Ritonõpo poe roropa.

² Morararo tykohmãse ahtao Eri tohrame nexiase. Enukehsasaka nexiase, tamuhpõme exiryke.

³ Ritonõpo maro Oturutoh tao Samueu nexiase tohrame, tynyhtoh po. Moroto Ritonõpo omihpyry ã nexiase, kaxo, uuru ke aputyhpyry. Ritonõpo ezuru onezehkara ro nexiase.

⁴ Mame tykohmase Ritonõpo a:

– Samueu, Samueu, tykase.

– Tãse, tykase, Samueu a tozuhse.

⁵ Mame toytose ynororo tururume Eri nyhtoh taka oturupose.

– Oty seh make ya? tykase ynororo Eri a. – Kykohmano.

– Arypyra, tykase Eri. – Okohmara akene. Ytoko ropa oetueh tapokoxi, tykase Eri.

Mame toytose ropa Samueu.

⁶ Morarame tykohmase ropa Ritonõpo a:

– Aimo, Samueu, tykase Ritonõpo. Mame towõse ropa Samueu. Toytose Eri nyhtoh taka ropa. Ynara tykase:

– Kykohmano. Taro ase. Oty se hma? tykase ynororo Eri a.

Yrome tozuhse ropa Eri a:

– Okohmara akene, tykase Eri. – Onyhta, tykase Samueu a.

⁷ Yrome Ritonõpo omiry onenetupuhpyra Samueu nexiase imaro oturupitopyra Ritonõpo exiryke. Morara exiryke tuaro pyra nexiase Ritonõpo omiry poko.

⁸ Mame oseruao ehtoh po tykohmase ropa Samueu Ritonõpo a:

– Aimo, Samueu, tykase ropa Ritonõpo.

Mame towõse ropa Samueu. Toytose ropa ynororo Eri nyhtoh taka.

– Kykohmã tokoh ro? tykase ynororo, tõturupose Eri a.

Mame tonetupuhse Eri Ritonõpo omiry poko, Samueu kohmãko Ritonõpo nexiase.

⁹ Ynara tykase ynororo Samueu a:

– Ytoko ropa, onyhta ropa. Mame okohmazomoryhtao, ynara kaxiko:

“Oturuko, Ritonõpo, Õmiry etãko ase,” kaxiko, tykase Eri Samueu a.

Mame toytose ropa Samueu tynyhtoh taka.

¹⁰ Mame tykohmazomose ropa Samueu Ritonõpo a:

– Aimo, Samueu, tykase.

– Ÿ, oturuko. Oetãko ase, tykase ynororo Ritonõpo a.

¹¹ Mame tõturuse Ritonõpo Samueu maro. Ynara tykase:

– Taroino Izyraeu tõ wãnohnõko ase yronymyryme. Moro poko etaryhtao imehnomo a oserehnõko mã toto.

¹² Morara ahtao Eri tõ wãnohnõko ase jomihpyry ae ro, emero, apitory poe etyhpyry pona.

¹³ – Jũme awãnohtorỹko ase oekyry tõ maro, ase eya iirypyryme imũkuru tõ toehse exiryke. Toto zehno jehtoh waro Eri nexiase repe. Yrome: “Epo hnae, oorypyrykõ poko pyra ehtoko,” kara tokurehse Eri.

¹⁴ Morara exiryke, jomihpyry ae ro Eri a, toto rypyry onykorokara ekurehnōko ase. Tynekarorykō ekarōko toh mā repe tyrypyrykō korokatohme repe. Yrome toto rypyry onykorokara ase, ipunaka, tykase Ritonōpo Samueu a.

¹⁵ Mame moro totase tyya ahtao tohrame toehse ynororo ěmepyry pona ro. Mame tōmehse ahtao towōse ynororo Ritonōpo Tapyī apuruhmakase. Yrome Ritonōpo Omihpyry ekarory poko ihxipŷke nexiase Eri a.

¹⁶ Yrome Eri a Samueu tykohmase tōturupotohme. Ynara tykase ynororo:

¹⁷ – Aimo, oty nykā Ritonōpo oya? Ekaroko emero. Awānohnōko Ritonōpo mana onekaropyra awahtao, tykase.

¹⁸ Morara exiryke Samueu a tokarose Ritonōpo Omihpyry Eri a. Emero tokarose eya Ritonōpo oturutopōpyry. Morara exiryke ynara tykase Eri:

– Kuesēkōme mana. Ah nyrino tyriry se toexiryke, tykase.

¹⁹ Mame Samueu tuātase rahkene. Ritonōpo imaro nexiase. Morara exiryke emero tyrise Ritonōpo a Samueu omihpyry ae ro.

²⁰ Morara exiryke Izyraeu tō emero, inikahpoe ikurenaka, Samueu waro toehse, Ritonōpo poe urutōme aexiry waro toehse toto.

²¹ Mame Ritonōpo oturukehpyra ehse Samueu maro Xiro po, aosenepotopōpyry po. Aomihpyry tokarose ahtao Samueu a otato Izyraeu tō toehse.

4

Ritonōpo omihpyry ě arotopōpyry pirixteu tomo a

¹ Moromeīpo Izyraeu tō toytose osetapase pirixteu tō maro. Tōsesarise Izyraeu tō soutatu tomo Epeneze po. Morararo pirixteu soutatu tō tōsesarise Apeka po nexiase toto.

² Mame tōsetapase toto pirixteu soutatu tō Izyraeu tō maro. Mame Izyraeu tō typoremākase pirixteu tomo a. Izyraeu tō soutatu tō totapase pirixteu tomo a 4 miime.

³ Toytose ropa toto ahtao tynyhtohkō pona, ynara tykase Izyraeu tō esē tomo:

– Otara toehse kymarokomo seroae? Ritonōpo a typoremākapose kymarokomo pirixteu tomo a. Ritonōpo omihpyry ě senehtone Ritonōpo maro Oturutoh tae Xiro poe. Mame kymaro xine arōko sytatose, kypynanohtohkōme, kuetapara xine kyzehnotokō ehtohme, tykase toto.

⁴ Mame orutua kō taropose eya xine Xiro pona Ritonōpo omihpyry ě enehtohme, Ritonōpo maro Oturutoh tae. Moro kaxo po Ritonōpo Imehxo Exikety apō enetupuhtoh nexiase asakoro taporihke rānao. Mame Eri poenō Hopini, Pineia maro tooehse kaxo enehnanō maro.

⁵ Mame pore, toeporehkase Ritonōpo omihpyry ě ahtao kui tykase toto myatokohxo, nono tykytyky tykase samo.

⁶ Mame moro totase tyya xine ahtao, ynara tykase pirixteu tomo:

– Etatoko ke, kohkohtāko toto Izyraeu tō esao. Otara toehse otarame? tykase toto.

Mame zuaro toehse toto ahtao Ritonōpo omihpyry ě toeporehkase exiry poko,

⁷ tōserehse pirixteu tomo yronymyryme. Ynara tykase toto:

– Toiro ritō tooehse Izyraeu tō esaka, myhene. Sero panō onenepitopyra sytatose, tykase toto.

⁸ – To! Onokyhxo nah kypynanohtorŷko mokaro neponāmarykō a kue-nahkarykohtao? Mokarohne mokaro, tyrohsē konōto tokarose Ejitu pōkomo a, ona po, ahno esao pyra.

⁹ Morara exiryke orēpyra sehtone pirixteu tomo! Jamihme sehtone kyporemākapopyra xine Izyraeu tō ehtohme, toto namotome kuexirykō ino, kynamotokōme mokaro ehtopōpyry samo. Orēpyra sehtone tuātase exiketōme kuexirykōke! tykase pirixteu tomo oseya.

¹⁰ Morara karyke orēpyra tōsetapase pirixteu tomo. Izyraeu tō typoremākase eya xine, toepase toto tururume tosaka xine. Tuhke totapase, 30 miume Izyraeu tō totapase pirixteu tomo a.

¹¹ Ritonōpo omihpyry ã roropa tarose pirixteu tomo a. Eri poenō roropa totapase Hopini, Pineia, enara.

Eri orihtopōpyry

¹² Mame moro ěmepyyry ae ro orutua toytose, Pějãmĩ parỹpyry. Tururume toytose myaro Xiro pona ekātose. Tupō tyxihxihkase eya te, nono ke roropa toeputohmase roropa toemynyhmaryke.

¹³ Mame Eri nexiase typorohse epehtoh po osema pũto eraximāko. Torētyke nexiase, Ritonōpo omihpyry ã tarose exiryke ipenomo a etonatoh pona. Mame mokyro tururume aepyhpyry omiry etaryke pata pōkomo a tōserehse toto nexiase, kui kui tykase toto, tyxitaryme.

¹⁴ Moro kui kui kary etaryke tyya tōturupose Eri:

– Otara toehse? tykase.

Mame axĩ toytose omi arone Eri a.

¹⁵ Tamuhpōme Eri nexiase 98 jeimamyryme, tonukehse roropa nexiase.

¹⁶ Ynara tykase mokyro Eri a:

– Oehno seromaroro moino etonatoh poe. Seroae ro epano, tykase.

¹⁷ – Ÿ, otara toehse, aimo? tykase Eri, tōturupose.

– Izyraeu tō typoremākase pirixteu tomo a. Tuhkākō toorihse. Omũkuru tō roropa Hopini, Pineia maro toorihse toto. Ritonōpo Omiry ã tarose pirixteu tomo a roropa.

¹⁸ Mame: “Ritonōpo omihpyry ã tarose,” kary etaryke tyya, Eri toepukase epehtoh poe, moroto, pata omōtoh pũto. Mame ipymyry toetohkase omoxĩ aexiryke. Morara exiryke toorihse ynororo.

40me jeimamyry taropose eya Izyraeu akorehmaneme, zae ehtoh waro toto ehtohme.

Pineia pyty orihtopōpyry

¹⁹ Moroto nexiase Eri pary eny, Pineia pytỹpyry. Poetoěme nexiase ynororo, enurusasaka roropa. Mame zuaro toehse tahtao Ritonōpo omihpyry ã arotopōpyry poko pirixteu tomo a te, tynio orihtopōpyry poko te, tymeretamuru orihtopōpyry poko roropa, jetũ toehse, tonuruse roropa ynororo.

²⁰ Orihnōko nexiase, yrome ynara tykase poeto enurumaponanomo eya:

– Poremāpyra exiko! Omũkuru nenuruno, tykase toto eya repe.

Yrome onezuhpyra, onetara roropa nexiase ynororo.

²¹ Mame tumũkuru tosehapse Ikapome, ynara karyke: “Izyraeu tyjamihkehse, turumekase Ritonōpo a,” tykase, Ritonōpo omihpyry ã tarose exiryke te, imeretamuru toorihse exiryke roropa te, inio roropa toorihse exiryke, enara.

²² Ynara tykase rokē ynororo:

– Izyraeu turumekase Ritonōpo a. Aomihpyry ã tarose exiryke, tykase.

5

Ritonōpo omihpyry ã pirixteu tō nonory po

¹ Morarame Ritonōpo omihpyry ã tapoise ahtao pirixteu tomo a, tarose eya xine Epeneze poe tosaka xine pata Axitote pona.

² Mame tyneponāmarykō tapyī taka tarose eya xine, Takō eahmatoh taka. Tyneponāmarykō Takō myhtokoxi moro kaxo tyrise eya xine, Ritonōpo omihpyry eny.

³ Yrome yrokokoro typakase ropa Axitote pōkō ahtao tyneponāmarykō, Takō tonese eya xine, nono pona toepukase, Ritonōpo omihpyry ē ēpataka. Mame tyneponāmarykō tanŷse ropa eya xine esaka tyritohme ropa.

⁴ Yrome yrokokoro typakase ropa toto ahtao tonese ropa eya xine, tyneponāmarykō toepukase ropa Ritonōpo omihpyry ē ēpataka. Zupuhpyry toetohkase, apory tō asakoro ro toetohkase, nono pona toepukase tapyi taka omōtoh po; zoko rokē tōxinamase.

⁵ Morara exiryke seroae ro Takō poko oturuketō, eahmananō roropa moroto onutūmara mā toto.

⁶ Mame mokaro Axitote pōkō tuānohse Ritonōpo a yronymyryme ipatary zomye exiketō roropa. Tyrohsē tonehpose eya itamurume jetū exikety.

⁷ Mame morara eneryke tyya xine, ynara tykase Axitote pōkomo:
– Moro kaxo, Izyraeu tō Esē omihpyry ē taro ehsaromepyra mana, kymaro xine. Taro ahtao kuānohtorŷko Ritonōpo mana. Kyneponāmary, Takō wānohnōko roropa mana, tykase toto.

⁸ Mame omi aronanō tonyohse pirixteu tō kowenatu 5me oehtohme oximōme enetupuhtohme moro poko.

– Oty rīko sytatou moro kaxo poko, Izyraeu Esē omihpyry ē poko? tykase. Mame imehnomo a tozuhse toto:

– Isyryhmako pata Kate pona, tykase toto.

Morara exiryke Ritonōpo omihpyry ē taropose eya xine Kate pona.

⁹ Yrome moro pona tarose ahtao orēpyra morotōkō tuānohse roropa Ritonōpo a. Tōserehse toto ipunaka. Tyrohsē konōto tapoise morotōkomo a, poetohti a te, tamuhpomākomo a roropa, emero.

¹⁰ Naeroro Ritonōpo omihpyry ē taropose eya xine pata Ekorō pona. Yrome Ritonōpo omihpyry ē oepyyry eneryke morotōkomo a, tykohtase toto:

– Kuorihmapotohkōme moro kaxo tonehse xiaro. Oriorihnōko sytatose kuekyrykō maro.

¹¹ Mame pirixteu esēkō tykohmase tyya xine. Ynara tykase toto:

– Izyraeu Esēkō omihpyry ē aropotoko ropa mya, esaka ropa kuorihmaporykōino kuekyrykō maro, tykase toto.

Tuhke orihnōko toh nexiase, tyrohsē ke moro pata po, tuānohse toto yronymyryme exiryke Ritonōpo a.

¹² Mokaro orihpyra exiketō tynyrohke rokē toh nexiase. Toetuarimarykōke xitāko toh nexiase Ritonōpo netaryme moro pata punero.

6

Ritonōpo omihpyry ē oehtopōpyry ropa

¹ Moraramē 7me nuno taropose Ritonōpo omihpyry eny moroto, pirixteu tō nonory po.

² Tyneponāmarykō poko exiketō tykohmase moro pōkomo a, pyaxime exiketō maro. Ynara tykase toto eya xine:

– Oty rīko sytatou Ritonōpo omihpyry ē poko? Oty maro aropōko sytatou esaka rohpa? tykase, tōturupose toto.

³ Mame ynara tozuhse toto:

– Izyraeu tō Esē omihpyry ē aropory ropa ahtao, imaro onekarorykō aropoko, oorypyrykō epehpyryme. Mame tukurākasēme exīko matose. Tuaro exīko roropa matose, oty katoh tuānohse oehtopōpyrykō poko, tykase toto.

⁴ – Ahtao, oty aropōko ynanah yna rypyry epehmatohme? tykase pirixteu tomo.

– Tyrohsē kuhtoh tonō 5me uuru risemy, mūpo tō roropa 5me uuru risemy, 5me pirixteu tō esēme oexirykōke, tyrohsē tapoise oya xine exiryke oesēkō maro.

⁵ Tyrohsē kuhtoh tyritoko uuru risemy, mūpo kuhtoh roropa, uuru risē tyritoko, sero pata enahkaryke mūpo tomo a. Morara ahtao Izyraeu tō Esē eahmāko matose. Otaramē awānohkehtoryko mana, oneponāmarykō maro oesarykō maro.

⁶ Ritonōpo Omiry onetapỹ sã pyra ehtoko, Ejitu tuisary samo, Ejitu pōkō maro. Wenikehpyra ehtoko, mokaro tomīnose ahtao Ritonōpo a Izyraeu tō taropose eya xine Ejitu poe.

⁷ Ynara tyritoko: asakoro pui nohpo apoitoko, tumūkue exiketomo, erohipitopynỹpo tomo kahu poko. Mame kahu tyrisenā pokona imyhtoko. Mame myahme sã ipoenō tyritoko apuruhpyry ao.

⁸ Mame kahu pona Ritonōpo omihpyry ẽ tyritoko. Imaro kahu po onyrihpyrykō, uuru risē tyritoko imepỹ kaxo ao onekarorykō eya, oorypyrykō epehpyryme. Mame pui tō aropotoko osema ae toto ytotohme.

⁹ Yrome aytory enetoko. Aytoryhtao Izyraeu tō esaka Pete-Seme pona enetupuhnōko matose, serara tyrohsē toehse Ritonōpo poe rahkene. Yrome morotona ytopyra toto ahtao enetupuhnōko sytatose, Ritonōpo poe pyra sē tyrohsē toehse. Tamoreme rokē toehse nase, tykase toto.

¹⁰ Morara exiryke morohne tyrise eya xine: pui asakoro tapoise, tymyhse toto kahu pokona, ipoenō tapuruse eya xine roropa.

¹¹ Mame kahu pona Ritonōpo omihpyry ẽ tyrise eya xine. Imepỹ kaxo ao tynyrihpyrykō tyrise roropa eya xine, uuru risemy, mūpo tomo te, tyrohsē enetupuhtoh roropa.

¹² Mame pui tō toytose topohme Pete-Seme esemary ae. Typoenō kohmāko toh nexiase toytorykohtao, yrome eramara toh nexiase. Mame toto tokahmase pirixteu esē tomo a, Pete-Seme atapiakatoh pona rokene.

¹³ Moraramē morotōkō Pete-Seme pōkō erohnōko toh nexiase, tiriiku apoiko toh nexiase jakanahmā po. Mame tōsenuhmase toto, Ritonōpo omihpyry ẽ tonese ahtao eya xine tātākyemase toto.

¹⁴ Mame moro kahu tarose pui tomo a, toeporehkase toto Jozue, Pete-Seme pō tupi pona. Moroto totypohse toto topu konōto myhtokoxi. Mame moro pōkomo a kahu takohse apotopokōme, pui totapase eya xine jahkatohme tynekarorykōme Ritonōpo Tosēkomo a.

¹⁵ Mame Rewi pakomotyamo a Ritonōpo omihpyry ẽ tapoise, pirixteu tō nenehpohpyry maro, kaxo te, uuru risē maro. Morohne tyrise eya xine moro topu konōto pona. Mame mororo ae ro tynekarorykō totapase Pete-Seme pōkomo a, jahkatohme tynekarorykōme Ritonōpo a.

¹⁶ Morohne emero tonese pirixteu tō esē 5mākomo a. Mame toytose ropa toto tosaka xine, Ekorō pona.

¹⁷ Ynara nexiase: 5me tyrohsē enetupuhtoh tonō, uuru risē tonehpose pirixteu tomo a tynekarorykōme Ritonōpo a, tyyrypyhpyrykō epehpyryme. Toiro pata Axitote wino te, toiro Kaza wino te, toiro Axikerō wino te, toiro Kate wino te, toiro Ekorō wino, enara.

¹⁸ Mame 5me mūpo tō uuru risē tonehpose eya xine, 5me pirixteu patary konōto kowenatu tō wino. Moro 5me pata tō konōto tapuruse nexiase, toto zomye pata tō pisarara nexiase. Moroto Jozue, Pete-Seme pō tupi po, topu konōto po Ritonōpo omihpyry ẽ tyrise eya xine. Moroto ro topu konōto mana seroae ro ajohpe pyra morara ehtopōpyry enetupuhpotohme.

¹⁹ Yrome morotōkō totapase Ritonōpo a, Pete-Seme pōkomo 70me orutua komo Ritonōpo omihpyry ē totapuruhmakase exiryke eya xine enetohme. Mame tyxitase toto tuhkākō totapase exiryke Ritonōpo a.

Ritonōpo omihpyry ē pata Jearī po

²⁰ Mame tōturupose Pete-Seme pōkomo:

– Onokyhxo owōnōko nae Ritonōpo ēpataka? Zaehxo exiketyme Ritonōpo mā ipunaka. Aza rokē aomihpyry ē aropōko sytatou myahxo taroino?

²¹ Mame tōmirykō aronanō taropose eya xine pata Jearī pōkomo a. Ynara tykase toto eya xine:

– Ritonōpo omihpyry ē tonehse ropa pirixteu tomo a. Naeroro osehtoko xiaro moro arotohme oesaka xine, tykase.

7

¹ Morarame orutua kō, Jearī pōkō toytose morotona, Ritonōpo omihpyry ē tarose eya xine Apinatape tapyī taka, ypy pona. Mame imūkuru Ereaza tymenekase eya xine Ritonōpo omihpyry ē eraseme ehtohme.

Izyraeu tō tuisaryme Samueu

² Mame moroto rokē Jearī po Ritonōpo omihpyry ē nexiase, okynahxo, 20me jeimamyry taropose moroto. Morara ahtao tōturuse toto Izyraeu tomo, Ritonōpo a:

– Ritonōpo, yna akorehmako ajohpāme samo, tykase toto.

³ Mame ynara tykase Samueu Izyraeu tomo a:

– Ritonōpo Kuesēkō omipona se nymyry awahtao xine, imehnō neponāmary ipahtoko, onyrihpyrykomo, Axitarote enetupuhtoh roropa, pirixteu tō neponāmary. Mame osekartoko Kuesēkomo a. Ynoro rokē eahmatoko. Mame opynanohtorŷko mana oporemākapopyra xine pirixteu tō ehtohme, tykase Samueu.

⁴ Naeroro tynyrihpyrykō typahse eya xine, Paau enetupuhtoh tōkehko, Axitarote panō roropa typahse eya xine. Ritonōpo rokē toahmase eya xine tosēkōme.

⁵ Moromeīpo Izyraeu tō toahmase Samueu a, emero oximōtohme Mixipa po.

– Opoko xine oturūko ase Kuesēkō Ritonōpo a, tykase Samueu eya xine.

⁶ Naeroro tōximōse toto emero porehme Mixipa po. Mame tuna tupuimase eya xine ikuātohme nono pona tynekarorykōme Ritonōpo a. Otuhpyra toehse toto tōtururukōke Ritonōpo a. Ynara tykase toto:

– Iirypyryme toehse ynanase oneneryme, Ritonōpo, yna Esemy, tykase toto.

Mame moroto, Mixipa po Izyraeu tō takorehmase Samueu a zae ehtoh poko toto ehtoh poko.

⁷ Morarame pirixteu tō zuaro toehse ahtao, Izyraeu tō imoihme exiry poko Mixipa po, mokaro 5me kowenatu tō tooehse toh nexiase tysoutatu tō maro osetapase, Izyraeu tō poremākapose. Mame tōserehse Izyraeu tomo, pirixteu tō oepyry poko zuaro toehse exiryke enaromŷke toehse.

⁸ Ynara tykase toto Samueu a:

– Oturukehpyra exiko Ritonōpo Kuesēkomo a, kypynanohtohkōme, ky-poremākapopyra xine pirixteu tō ehtohme, tykase.

⁹ Mame kaneru mūkuru pitiko tapoise Samueu a. Totapase eya, tyahkase eya tytororo tynekaroryme Ritonōpo Imehxo Exikety a.

– Yna ipynanohko, yna ewomako, yna akorehmako, tykase Samueu Ritonōpo a. Mame aomiry totase Ritonōpo a, ynara tyrise eya:

¹⁰ Tynekarory zahkaryhtao ro Samueu a pirixteu tō tooehse Izyraeu tō esaka etonase repe. Yrome konomeru konōto tonehpose Ritonōpo a. Morara exiryke pirixteu tō otupīko rokē toh toehse, toepase toto.

¹¹ Mame tokahmase toto Izyraeu tomo a, Mixipa poe Pete-Kaa pona. Tuhke totapase toto eya xine osema tao.

¹² Mame topu tapoise Samueu a tyritohme xikihme osema rānaka, Mixipa poe Sem pona. Ynara tykase ynororo:

– Moino tarona takorehmase kymarokō Ritonōpo a.

Morara exiryke Epenezeme moro topu tosehapse eya, Kuakorehmatose Ritonōpo, katohme.

¹³ Mame pirixteu tō typoremākapose Ritonōpo a, naeroro oehpyra ropa tokurehse toto Izyraeu tō esaka isene ro Samueu ahtao.

¹⁴ Pata tō roropa, pirixteu tō napoityā, tokarose ropa Izyraeu tomo a Ekorō poe Kate pona, tosarykō emero tapoise ropa Izyraeu tomo a. Etonara roropa Izyraeu tomo amoreu tō maro.

¹⁵ Mame tuisame Samueu nexiase toorikyry ponāmero, Izyraeu tō akorehmane roropa zae ehtoh waro Izyraeu tō ehtohme.

¹⁶ Mame jeimamyry ae rokē Peteu pona toytose ynororo te, Kiukau pona te, Mixipa pona roropa. Morotōkō takorehmase eya zae ehtoh poko tuaro toto ehtohme.

¹⁷ Morarame toytose ropa ynororo tytapyī taka Rama pona ropa. Moroto zae ehtoh apiakaneme nexiase roropa ynororo. Mame moroto Rama po apoto apō tyrise Samueu a tynekarory zahkatohme Ritonōpo Imehxo Exikety eahmatohme.

8

Imepỹ tuisa se Izyraeu tomo

¹ Mame tamuhpōme toehse Samueu ahtao, tumūkuru tō tyrise eya zae ehtoh apiakananōme.

² Imūkuru apitorymā esety Joeu nexiase, zakorō Apiame nexiase. Zae ehtoh apiakananōme toh nexiase Peresepa po.

³ Yrome tumykō sã pyra toh nexiase. Tineru apoiry se rokē toh nexiase, toerohtoh tamitume. Mame zae pyra exiketō wino tineru tapoise roropa eya xine zae pyra ehtoh poko toto ahtao ro.

⁴ Morara exiryke Izyraeu tō tamuximākō tōximōse toto tōturutohkōme Samueu maro Rama po.

⁵ Ynara tykase toto eya:

– Tamuhpōme mase. Omūkuru tō asã pyra toh mana. Naeroro yna tuisary imenekako, yna esēme aehtohme, imehnō ahno sã yna ehtohme, tykase toto.

⁶ Yrome morara kary etaryke tyra tākye pyra toehse Samueu. Naeroro tōturuse ynororo Ritonōpo a.

⁷ Mame tozuhse ynororo Ritonōpo a, ynara tykase:

– Mokaro omiry etako, orumekāko rokē pyra mā toto. Jurumekāko roropa mā toto tutuisarykōme, tykase Ritonōpo.

⁸ Moino ro morara toh nexiase, Ejitu poe toto enehtopōpyry poe ro ya, toipe toh mana. Jurumekakehpyra mā toto, imehnō tyneponāmarykō eahmāko rokē mā toto. Morararo seromaroro orumekāko roropa mā toto.

⁹ Morara exiryke toto omiry etako. Tuisa imenekako yrome zuruko toto zuaro toto ehtohme tutuisarykō toto riry poko.

¹⁰ Mame Ritonōpo omiry tokarose Samueu a eya xine, tutuisarykō se exiketomo a.

¹¹ Ynara tykase ynororo:

– Ynara otuisarykō tyrīko mana: omūkurukō apoīko mana typoetoryme toto ehtohme, soutatume toto ehtohme. Tykanary tō poko etonatoḥ poko toto rohmanohpōko mana, kawaru tō poko roropa. Mame tururume tyripōko toto, tosemary ae osemazuhme toto ytotoḥme.

¹² Toitoinē tuisame opoenō rīko mana, miūme typoetoke exiketōme, imehnō 50me typoetoke. Tutupī tō poko irohmanohpōko toto, tynapyry apoiry poko roropa. Typyre tōkehko poko etonatoḥme, tykanary kyryry poko roropa.

¹³ Mame typoetoryme oēxiry tō apoīko mana ixtaratu poko erohketyme te, kaxiri ahnoneme toto erohtoḥme te, wyi rineme roropa toto erohtoḥme, enara.

¹⁴ Mame otupikō kurā menekāko mana apoitoḥme tutupime tyritoḥme, uwa tōkehko anarykahpyrykō roropa, wewe epery tōkehko anarykahpyrykō apoīko mana typoetory tomo a ekarotoḥme.

¹⁵ 10me okyryry ahtao toiro tapoisēme exīko mana ikyryryme ehtohme, anapyrykō te, uwa tōkehko, ekarotoḥme typoetory tomo a tytapyī tao.

¹⁶ Typoetoryme opoetory tō menekāko mana te, oeky tō roropa pui tomo te, jumētu tomo te, toto erohtoḥme toerohtoḥ poko.

¹⁷ Oeky tō kaneru roropa, 10me ahtao, toiro apoīko mana tokyme ehtohme. Mame amarokō topehke pyra inamotome exīko matose.

¹⁸ Mame morara toehse ahtao xitāko matose yronomyryme, onymenekahpyrykō pokoino otuisarykōme. Yrome ōmirykō onetara exīko Ritonōpo Oesēkō mana, tykase Samueu.

¹⁹ Yrome aomiry onetara toḥ nexiase.

– Arypyra! Tuisamā se ynanase

²⁰ imehnō ahno samo, yna esēme ehtohme, tōmipona yna ritoḥme, yna osetaparyhtaḥ yna zehnotokō maro, tykase toto.

²¹ Toto omiry totase Samueu a. Mame toytose ynororo emero ekarose Ritonōpo Izyraeu Esemy a.

²² Mame ynara tykase Ritonōpo eya:

– Toto omiry omipona exiko. Tuisa ekaroko eya xine, tykase Ritonōpo.

Morarame Izyraeu tō emero taropose ropā Samueu a, tytapyīkō taka toto ytotoḥme ropā.

9

Sauu menekatopōpyry

¹ Mame orutua nexiase, esety Kixi, tymōkomoke exiketey. Zae exiketyme roropa nexiase imehnō neneryme. Pējamī parīpyryme nexiase ynororo, Apieu mūkurume, Zeroa paryme, mya roropa Pekorate mūkuru paryme, mya roropa Apia pary paryme nexiase.

² Toiro tumūkue nexiase ynororo, esety Sauu. Nuaseme exiketyme nexiase, mosa roropa, emero Izyraeu tō motye. Imoihmākō maro tahtaḥ mosahxo aexiry tonese moino, zupuhpyry, imotary, enara.

³ Mame Kixi eky tō tōtuenikase nexiase, jumētu tomo. Morara exiryke ynara tykase ynororo tumūkuru Sauu a:

– Aimo, toiro ypoetory aroko amaro jumētu tō zupise, tykase.

⁴ Mame toytose toḥ rahkene ypy poro Eparaī poro te, Sarisa nonory poro roropa, yrome onenepyra tokurehse toto. Mame Saarim poro toytose toto te, Pējamī nonory poro roropa tupise eya xine. Yrome onenepyra tokurehse toto.

⁵ Morotoino toytose toto Zupe nonory pona. Mame ynara tykase Sauu typoetory a:

– Seramane ropa. Otaramē jumētū tō poko osetupuhkehñōko ropa papa mana. Kypoko rokē torētyke exīko mana, tykase.

⁶ Mame ynara tykase ipoetory:

– Apoaporo, sero pata po Ritonōpo poko urutō nae. “Zae exiketyme ynororo,” āko mā toto emero ipoko. Aomihpyry amonohkara mana. Morara exiryke soturune imaro. Otaramē kunupiry enepōko ropa mana, tykase ynororo.

⁷ Mame Sauu tōturupose eya:

– Kytoryhtao urutono a, oty ekarōko syta eya? Kynapyry tonahse ipunaka. Tineru pyra ase roropa. Oty nae syta ekarotohme eya? tykase.

⁸ Ynara tykase ipoetory eya:

– Etako pahne. Tineru pitiko nae ase, parata. Otaramē sē rokē ekarōko sytase eya, jumētū esemary ekarotohme kyya, toto enetohme ropa, tykase ynororo.

⁹⁻¹¹ – Kure, tykase Sauu eya. – Eropa tuaro exikety a ekaropotohme, tykase. (Pake ahtao tuaro exiketyme urutō tosehtose eya xine.)

Mame urutō patary pona toytose toto. Ypy pitiko pona tonukurukohtao, pata etonie, oryximākō tonese eya xine, tuna puimase ytoketomo. Mame tōturupose eya xine:

– Taro tokoh urutō nae? tykase toto.

¹² – Ÿ, taro mana, tykase nohpo tomo. – Ytotoko sē osema ae. Mokyro moe ytōko mana osemazuhme. Axī ke ytotoko. Seromaroro eporehkāko mana, yna patary pona. Seroae ro tynekarorykō zahkāko sero pōkō mana apoto apō po ypy po, tykase toto.

¹³ Morara exiryke morotona toytose awahtao xine mokyro enēko matose onuhpyra ro ynororo ahtao kaetokō pona, otuhtoh pona. Otuhpyra mā toto urutō pyra ahtao “Kure mase, Ritonōpo,” katohme, tykase toto. Moromeīpo otuhnōko mā toto morotona toahmase aexityamo. Seromaroro oytorykōhtao oseporyko matose imaro, tykase toto eya xine.

¹⁴ Mame toytose toh rahkene pata pona. Tomomyrykohtao Samueu tonese eya xine tūtāko toytotohme kakoxi eahmatoh pona.

¹⁵ Kokonie oehpyra ro Sauu ahtao, tōturuse Ritonōpo Samueu a Sauu poko, ynara tykase ynororo:

¹⁶ – Kokoro serara ahtao ynymenekahpyry, orutua enehpōko ase oya Pējamī parŷpyry. Mokyro zuhsuhmako oriū ke. Izyraeu esēme exīko mā ynororo. Toto pynanohnōko roropa mana toto onyporemākapopyra pirixteu tō ehtohme. Ypoetory tō etuarimary enēko ase. Toto xitary etāko roropa ase, tykase Ritonōpo Samueu a.

¹⁷ Mame Sauu tonese ahtao Samueu a ynara tykase Ritonōpo eya:

– Mose ynoro, ynekarohpyry oya kokonie. Ypoetory tō esēme exīko mā ynororo, tykase Ritonōpo Samueu a.

¹⁸ Mame Sauu toytose Samueu a pata omōtohtao. Tōturupose ynororo eya:

– Ajohpāme sā, otoko urutō tapyī nae? tykase Sauu.

¹⁹ – Ywy ase urutōme, tykase Samueu eya. – Ytoko osemazuhme Ritonōpo eahmatoh pona. Ynara exiryke, seroae otuhnōko matose ymaro. Mame kokoro tōmehse ahtao tuaro se oehtohkō ekarōko ase oya xine, mame ytōko ropa matose.

²⁰ Torētyke pyra exiko jumētū tō poko, mōkokonie autuenikatyā poko. Ynara exiryke, tonese ropa mā ynaroro. Yrome seromaroro onoky sehxo Izyraeu toh nae? Omoro se mā toto, omy tapyī taōkō maro, tykase Samueu Sauu a.

²¹ Sauu a tozuhse:

– Yrome ywy Pëjamĩ parÿpyryme ase. Tuhke pyra ynanase ipunaka. Ime pyra roropa papa tō mana, wekyry tō maro. Naeroro otarame osenekunohnōko mase ypoko, tykase Sauu.

²² Mame Sauu tarose Samueu a, ipoetory maro, osa konōto taka, otuhtoh pona typorohkaposē toto meza zupuhpyry pona, imehxo exiketō apō pona. Moro meza po 30mākō toahmase exiketō typorohse toh nexiase, Samueu eraximāko.

²³ Mame Samueu ynara tykase tōsē purune a:

– Moro tōsē kurā enehta ynekarohpyry oya ikurākatohme, tykase Samueu.

²⁴ Mame tonehse ahtao tōsē ahnone a, jaxiry kurā tyrise eya Sauu ēpataka.

Ynara tykase Samueu eya:

– Eneko ke! Sero tymenekase ya ōtyme. Otuhkose. Ōtyme tukurākase ya ātākyematohme moxiā toahmase exiketō maro, tykase Samueu.

Morara exiryke moro ae ro tōtuhse Sauu Samueu maro.

²⁵ Mame tōtuhkehse tahtao xine toytose ropa toto Ritonōpo eahmatoh poe pata pona. Moroto kae tapyi tao nyhtoh tonepose eya zara po.

²⁶ Mame Sauu tynyhse rahkene moroto.

Sauu typopase Samueu a

Mame tōmehse ahtao Sauu tykohmase Samueu a. Ynara tykase eya:

– Owōko, oytotoh po ropa nase seromaroro. Amaro ytōko ase pitiko rokene.

Mame Sauu towōse rahkene toytotohme ropa. Samueu maro toytose ynororo osema taka.

²⁷ Mame pata tūtatoh pona toeporehkase tahtao xine, ynara tykase Samueu Sauu a:

– Opoetory aropoko osemazuhme aytotohme. Omoro rokē eraximako aporo, tykase.

Mame typoetory taropose eya. Mame ynara tykase Samueu Sauu a:

– Ritonōpo nurutopōpyry ekarory se ase oya, tykase Samueu.

10

¹ Mame oriu tarose Samueu a tymaro, Sauu zuhsuhmatohme. Tuhsuhmase eya ahtao typohse ynororo eya. Ynara tykase:

– Serara yrino tuaro oehtohme. Omoro tymenekase Ritonōpo a typoetory tō tuisaryme oehtohme, Izyraeu tō esēme, tykase. Tuisame erohnōko mase toto akorehmary poko. Toto pynanohnōko roropa mase toto epetōkara wino. Ynara tyrīko Ritonōpo mana enetupuhpotohme oya omoro tymenekase Ritonōpo a typoetory tō tuisaryme oehtohme:

² Seroae oytoryhtao orutua kō maro oseporÿko mase, asakorōkomo Rakeu zonētopōpyry pūto, Zeuza po, Pëjamĩ nonory po. Ynara āko mā toto oya: “Jumētu tō itahtyā tonese ropa toto. Naeroro seromaroro toto poko torētyke pyra exiko. Opoko rokē torētyke omy mana. ‘Oty rīko ywy umūkuru poko,’ āko mana,” āko toto.

³ – Morotoino mya ytōko mase wewe kurā pona Tapoa po. Moroto oseporÿko mase orutua kō oseruaōkō maro, Peteu pona ytoketomo, tynekarorykō zahkatohme Ritonōpo eahmaryme. Toiro mokyro poti poenō oseruaō arōko mana; imepÿ mā wyi arōko oseruaō roropa; imepyny uwa eukuru jehnahpyry arōko ē ao.

⁴ Ōmikāko mā toto. Mame oya wyi asakoro ekarory se exīko mā toto. Inekarorykō apoiko.

⁵ Moromeīpo ytōko mase Ritonōpo ppy pona Kipea nonory pona. Moroto pirixteu tō soutatu esary enēko mase. Mame pata omōtoh po oseporÿko

mase Ritonõpo omiry poko atamorepaketõ maro. Atakenaka yhtõko mã toto Ritonõpo eahmatorh poe. Rue tõkehko etõko mã toto haapa tõ maro, tãpoa tomo, rira tomo, enara. Wãko te, oturũko roropa mã toto Ritonõpo omiry poko.

⁶ Mame Ritonõpo Zuzenu oesẽme exiiko mana, urutõme exiiko mase, toto zurupitõko mase. Mame imepỹ ahno sã exiiko mase.

⁷ Morarame morara toehse ahtao, oerohtoh tyriko emero, orẽpyra samo, Ritonõpo amaro exiryke.

⁸ Ytoko osemazuhme Kiukau pona. Moroto oseporyko ase amaro, kynekarorykõ zahkãko ase apoto apõ po okyno tõ tytororo, osepeme ehtoh roropa. Yrome kueraximako 7me ãmepyry, joepyry ponãmero, onyriry ekarotohme oya, tykase Samueu Sauu a.

⁹ Mame tõsekazumase Sauu ahtao Samueu maro tytyromase ikurohtao Ritonõpo a. Mame mororo ae ro emero toehse Samueu omihpyry ae ro.

¹⁰ Kipea pona toeporehkase Sauu tõ ahtao typoetory maro, urutõ kõ maro tõseporyse toto. Mame Ritonõpo Zuzenu Sauu esẽme toehse. Mokaro urutõ kõ maro toytose ynororo. Toto sã toehse roropa ynororo, wãko, kohtãko, enara.

¹¹ Mame morara mokyro tonese ahtao imehnõ Sauu waro exiketomo a ynara tykase toto, tõturupose:

– Otara toehse Kixi mükuru? Otarame urutõme Sauu toehse, nary, tykase toto.

¹² Imepỹ moro pata pono a tõturupose:

– Onoky mokaro zũ nae? Urutõ kõme roropa jũkõ toh nae? tykase. Naeroro moromeiipo morara tykase toto:

– Otarame Sauu roropa urutõme toehse, nary, tykase toto.

¹³ Mame tõtyhkase Sauu ahtao watoh poko, kohtary poko roropa urutõ kõ maro, toytose ynororo Ritonõpo eahmatorh pona, apoto apõ pona ypy po.

¹⁴ Mame Sauu aory tõturupose eya xine:

– Otoko mexiatose? tykase.

– Jumõtu tõ zupiko ynanexiase, tykase Sauu. – Mame toto onenepyra yna ahtao ynanytoase Samueu a oturuse.

¹⁵ – Otara tykase ynororo? tykase, tõturupose aory eya.

¹⁶ – “Oeky tõ tonese ropa mana,” nase yna a, tykase Sauu. Yrome aory a Samueu omihpyry onekaropyra nexiase tuisame toehtoh poko.

Tuisame Sauu Izyraeu tõ esẽme

¹⁷ Mame Izyraeu tõ toahmase Samueu a, Mixipa pona toto ytotohme oximõtohme Ritonõpo poko.

¹⁸ Ynara tykase:

– Ynara ãko mã Ritonõpo, Izyraeu tõ Ejemy: “Ejitu poe kueneypyatose. Kypynanopyatose Ejitu põkõ namotome awahtao xine oporemãkapopyra xine toto ehtohme, imehnõ tuisa tõ roropa oporemãkapopyra ehtohme.

¹⁹ Yrome Ritonõpo Oesẽkõ turumekase oya xine. Opynanohnekõ turumekase. Ynara tykase amarokomo: ‘Arypyra. Tuisa se ynanase yna esẽme ehtohme.’ Morara exiryke oximõme ehtoko Ritonõpo õpataka. Jako poenõ 12mãkõ oxiekyry tomo ipakomotyã maro.”

²⁰ Mame tonehse toto ahtao Samueu a Pẽjamĩ tymenekase.

²¹ Mame Pẽjamĩ pakomotyã tapiakase ahtao Matiri tymenekase. Mame Matiri tõ tapiakase ahtao Sauu, Kixi mükuru tymenekase. Yrome Sauu tupise ahtao eya xine onenepyra tokurehse toto.

²² Morarame tõturupose Ritonõpo a toto.

– Mokyro tooehse nae? tykase.

– Ý tooehse repe, tōtonēse ynororo mōkomo tōkehko maro, tykase Ritonōpo eya xine.

²³ Mame tururume toytose toto Sauu enehse. Mosahxo nexiase imoihmākō motye, emero. Xikihme ynororo ahtao imoihmākō rānao mosahxo aexiry tonese imehnomo a, zupuhpyry imotary, enara.

²⁴ Mame ynara tykase Samueu eya xine:

– Mose Ritonōpo Kuesēkō nymenekahpyryme mana. Mose sã pyra imehnō mana, tykase.

Mame opore ynara tykase toto oximōme:

– Isene exiko okynahxo, tuisa imehxo! tykase toto.

²⁵ Mame toto turuse Samueu a tuisa zae ehtoh poko inyriry poko, enara, turo toto ehtohme. Mame morohne tymerose eya pape pokona ikurākatohme Ritonōpo maro Oturutoh tao. Mame taropose toto tytapyīkō taka toto yto-tohme.

²⁶ Mame Sauu roropa toytose tytapyī taka Kipea pona. Mame tuhke pyra orēpyra exiketō imaro toytose, tymenekase exiketomo Ritonōpo a.

²⁷ Yrome imehnō ajoajohpākomo ynara tykase:

– Otarame mose kuewomatorỹko nase, nary rokene, tykase toto. Sauu typoihtose eya xine.

Tynekarorykō onekaropyra roropa eya toh nexiase.

11

Amonita tō poremākatopōpyry Sauu a

¹ Morarame toiro nuno taropose ahtao, Naasa, amonita tō tuisary toytose soutatu tō maro pata Jape pōkō poremākapose, Kireate nonory po. Mame typatary zomye tooehse Naasa soutatu tō ahtao ynara tykase Jape pōkō eya:

– Osepeme sehtone, mame opoetoryme exīko ynanase, yna tuisaryme exīko mase, tykase toto.

² Yrome tozuhse toto Naasa a, ynara tykase:

– Ý, ypoetoryme matose exīko, yrome ynara se rokē ase oya xine: oenurukō posohkāko ase āpotunurukō wino Izyraeu tō hxirotohme emero porehme, tykase.

³ Ynara tykase pata Jape pōkō tamuximākō eya:

– 7me ěmepyyr ekaroko yna a, yna omiry aropotohme Izyraeu patary tō punero. Mame yna pynanohne oehpyra ahtao yna akorehmase, osekarōko ynanase oya, tykase toto.

⁴ Mame mokaro omi aronanō toeporehkase Kipea pona, Sauu patary pona. Mame Naasa omihpyry totase tyya xine ahtao tyxitapitose toto yronymyryme.

⁵ Morara ahtao Sauu oehnōko nexiase tutupi poe toky tō, pui orutua kō maro.

– Otara toehse? tykase Sauu. Oty katoh xitāko matou?

Mame Jape poe aehtyã omihpyry tokarose eya xine.

⁶ Mame morara kary etaryhtao Sauu a, tyjamihtanohse ynororo Ritonōpo Zuzenu a, zehno toehse ynororo.

⁷ Pui tapoise eya asakoro. Mame tysahsahkase toto eya aropotohme Izyraeu patary tō punero tōmiry maro, ynara tykase:

– Sero sã oekykō tysahsahkasēme exīko mana oehpyra awahtao xine Sauu tō akorehmase Samueu maro etonatoh poko, tykase.

Mame Izyraeu tō emero Ritonōpo kurūke oximōme tooehse toto Sauu ekahmase.

⁸ Mame oximõme tarose toto Sauu a Pezeke pona. Izyraeu tō soutatu tō 300 miime nexiase, Juta tō soutatu 30 miime nexiase.

⁹ Mame ynara tykase toto Jape poe aehtyamo a:

– Ynara kahtoko apatary pōkomo a: “Kokoro tãxiahtao ãkorehmatorỹko ynanase,” kahtoko eya xine.

Morara kary etaryke tyya xine tãkye toehse toto, Jape pōkomo.

¹⁰ Morarame ynara tykase toto amonita tomo a:

– Kokoro osekaroõko ynanase oya xine. Mame tyrĩko matose yna poko openetatohkomo, ise awahtao xine, tykase toto.

¹¹ Mame yrokokoro Sauu a soutatu tō tapiakase oseruao imoihmãkõ ehtohme. Ëmehsasaka ahtao toytose toto amonita tō esaka, osetapase. Totapase toto eya xine, tonahkase toto tãxiahtao emero exisasaka. Mokaro orihpyra exiketõ toepase toto saporarahme rokẽ rahkene.

¹² Morarame ynara tykase toto Samueu a:

– Onokãkõ mokaro: “Sauu kutuisarykõme exipyra mana,” kahpōkomo? Enehtoko toto xiaro aorihmapotohme kyya xine.

¹³ Yrome Sauu ynara tykase:

– Seroae imehnõ anaorihmapopyra sytatose, Izyraeu tō typynanohse Ritonõpo a exiryke.

¹⁴ Mame ynara tykase Samueu eya xine:

– Ehmaropa Kiukau pona Sauu ekarotohme ropa kuesëkõme Ritonõpo a Sauu se kuexirykõke.

¹⁵ Naeroro toytose toto emero Kiukau pona. Moroto tōsekarose toto Ritonõpo a: “Mose Sauu kuesëkõme mana,” tykase toto. Mame tynekarorykõ tyahkase kehko Ritonõpo ãpataka, osepeme toto ehtohme. Tãtãkyemase toto Sauu maro, Izyraeu tō maro oseahmaryme, enara.

12

Samueu osekazumatopõpyry

¹ Mame ynara tykase Samueu Izyraeu tomo a:

– Õmirykõ omipona toehse ywy: Otuisarykõ ekaroase oya xine oesëkõme aehtohme.

² Seromaroro tosëke matose ãkorehmanekõme zae ehtoh poko aarotohkõme. Ywy tamuhpõme toehse, jũsety karimutume toehse, ypoenõ amaro xine mã toto. Moino ro poetome ro jahtao ãkorehmanekõme exiase seromaroro pona ro.

³ Taro ase. Zae pyra toehse jahtao kyhxirotoke Ritonõpo neneryme, ynmenekahpyry tuisame neneryme roropa. Otarame imepỹ eky tomatonohse ya, pui te, jumẽtu? Otarame imepỹ tonekunohse ya te, otarame imepỹ tyrohmanohpose ya? Otarame tineru tapoise ya zae ehtoh tyorõmatohme repe? Morara toehse jahtao ynapoihpyry ekarõko ropa ase, tykase Samueu.

⁴ Imoihmãkomo a tozuhse ynororo:

– Yna onenekunohpyra mexiase, yna onyryhmara te, ematonara roropa mexiase ipunaka, tykase toto.

⁵ Mame ynara tykase Samueu:

– Ritonõpo neneryme te, inymenekahpyry tuisame neneryme roropa zae rokẽ jehtoh ekarõko matose, jyhxiropyra roropa matose ipunaka, tykase.

– Ý, zae rokẽ mase yna a Ritonõpo neneryme, tykase toto.

⁶ Mame tõturusse ro Samueu:

– Ritonõpo kuenetorykõ mana. Eya Moeze tymenekase Arão maro, atamuru tō enehtohme ropa Ejitu poe.

⁷ Morara exiryke tehme rokē ehtoko aporo, jomiry etatoko. Ritonõpo Kuesēkõ nyrihpyry poko owenikehkapotorỹko ase ohxirotokõme. Tyjami-tunuru ke opynanopyatose, atamuru tõi maro.

⁸ Toytose Jako tõi ahtao Ejitu pona tyekyry tõi maro, typoremākase toto Ejitu pōkomo a tynamotome toto ehtohme. Mame atamuru tõi tyxitase Ritonõpo neneryme. Naeroro typynanohnekõ tokaropose ahtao eya xine, Moeze tõi taropose Ritonõpo a Arão maro toto enehtohme xiara, sero nono pona.

⁹ Yrome Ritonõpo Kuesēkõ turumekase atamuru tomo a, ipoko tuenikehse toto. Naeroro tokarose toto Xisera tomo a isoutatu tõi maro, pata Hazoa po Xisera nexiase. Morararo pirixteu tomo a tokarose toto te, Moape tomo a roropa. Typoremākapose toto eya xine osetaparykohtao.

¹⁰ Mame tyxitase toto Ritonõpo netaryme, takorehmatokõme ropa: “Ritonõpo Kapuaono, iirypyryme toehse yna orumekary ke yna a te, imehnõ neponāmary toahmase roropa yna a Paau te, Axitarote te, yrome seromaroro yna ipynanohko ropa poremāpyra yna ehtohme ropa. Mame oeahmāko ynanase,” tykase toto Ritonõpo a.

¹¹ Morararo opynanohnekõ tonehpose Ritonõpo a Kiteão te, Parake te, Jepete te, Samueu, enara ākorehmatokõme, oporemākapopyra oepetōkara ehtohme. Towomaneke oexirykõke imehnõ zuno pyra toehse matose.

¹² Mame Naasa amonita esē toehse ahtao oporemākapose xine moserepyatose. Ritonõpo Kuesēkõ turumekase oya xine. Morararo ya ynara matose: “Tuisa se ynanase, yna esēme aehtohme,” matose.

¹³ — Seromaroro, mose ynoro, onymenekahpyrykõ otuisarykõme. Mekaropootose, mame otuisarykõme mose tokarose Ritonõpo a oya xine.

¹⁴ Mame Ritonõpo Kuesēkõ Imehxo Exiketyme enetuputyryhtao oya xine te, eahmaryhtao oya xine te, aomiry etaryhtao oya xine, aomiry omipona roropa awahtao xine, amarokomo, otuisarykõ maro, kure exīko matose.

¹⁵ Yrome Ritonõpo omiry onetara awahtao xine te, aomiry omipona pyra roropa awahtao xine, ākorekehkatorỹko mana atamurukõ akorekehkatopōpyry saaro.

¹⁶ Naeroro moroto rokē ehtoko aporo Ritonõpo jamitunuru enetohme oya xine.

¹⁷ Seromaroro konopome pyra mana. Tiriiku apoitohme nase seromaroro. Yrome oturũko ase Ritonõpo a konomeru enehpotohme konopo maro. Morara toehse ahtao onenerykõme enetupuhnõko matose oorypyrykõ poko. Iirypyryme toehse matose Ritonõpo Kuesēkõ a tuisa tokaropose ahtao oya xine oesēkõme, tykase Samueu.

¹⁸ Mame tōturuse Samueu Ritonõpo a, moro ae ro konomeru tonehpose Ritonõpo a konopo maro. Mame moro eneryke tyya xine Ritonõpo zuno toehse toto, Samueu zuno roropa toehse toto.

¹⁹ Ynara tykase toto Samueu a:

— Oturuko Ritonõpo a yna poko ajohpāme samo, orihpyra yna ehtohme, tykase toto. — Tyyrypyhpyke ynanexiase, yrome seromaroro zae pyra toehse ropa ynanase tuisa ekaroporyke yna a yna esēme, tykase toto.

²⁰ — Oserehpyra ehtoko, tykase Samueu. — Oorypyrykõ xihpyry poko toehse matose repe, yrome Ritonõpo Kuesēkõ oneahmakehpyra ehtoko. Aomiry omipona ehtoko yronomyryme okurohtao xine.

²¹ Imehnõ neponāmary oneahmara ehtoko, ajohpe rokē toto exiryke. Ākorehmasaromepyra xine mõi toto, opynanohsaromepyra xine roropa mõi toto, ajohpe rokē toto exiryke.

²² Jūme typoetoryme orirykō se toexiryke tōmihpyry totapose oya xine: “Jūme orumekara xine ase,” tykase ynororo, imehxo Ritonōpo Kuesēkō Esety exiryke.

²³ Mame ywy otara āko ha? Oturukehpyra ase Ritonōpo a opoko xine. Iirypyryme jexiry oturupyra jahtao opoko xine. Moro waro Ritonōpo mana. Naeroro āmorepatorŷko ase oesemarykō kurā poko, zae ehtoh poko, enara.

²⁴ Ritonōpo zuno ehtoko, aomihpyry omipona oehtohkōme yronomyryme. Ipyno ehtoko roropa okurohtao xine. Wenikehpyra ehtoko inyrihpyry kurā poko, ākorehmatohkōme.

²⁵ Yrome oorypyrykō poko exikehpyra awahtao xine tonahkasēme exīko matose otuisarykō maro.

13

Pirixteu tō maro osetapatopōpyry

¹ Mame Sauu 30me jeimamyry motye nae nexiase tuisame toehse ahtao, asakoro ikonopory taropose eya tuisame toexiry poko.

² Mame orutua kō, 3 miumākō Izyraeu tō tymenekase eya soutatume toto ehtohme, imehnō taropose ropa tytapykō taka. 2 miumākō imaro nexiase Mikima po, ypy tō po, Peteu po. Toiro miumākō imūkuru Jonata maro nexiase, Kipea po, Pējamī nonory po.

³ Mame Jonata toytose pirixteu soutatu tō esaka, Kepa pona. Mokaro esē totapase eya, mame moro poko totase pirixteu tomo a emero. Morara exiryke rue totopose Sauu a Izyraeu patary tō punero Izyraeu tō soutatu tō kohmatohme tyya etonatohme pirixteu tō maro: “Jomiry etatoko, epereu tomo,

⁴ Sauu a pirixteu tō soutatu esē totapase. Naeroro seromaroro Izyraeu tō zehno mā toto,” tykase. Mame imoihmākō toytose Sauu a Kiukau pona.

⁵ Pirixteu tō roropa tōximōse tōsetapatohkōme Izyraeu tō maro. Kahu tō nae toh nexiase 3 miume, kahu aronanō 6 miume nexiase. Mame soutatu tō ikuhpŷme nexiase isawā samo tuna konōto ehpio. Toytose toto Mikima pona, Pete-Awē etonie, xixi tūtatoh wino, moroto tosarykō tyrise eya xine.

⁶ Mame “Orihketōme rokē sytatose,” tykase Izyraeu tomo. Tupime toehse eya xine, toto motye kuhse tuhke pirixteu tō exiryke. Naeroro tōtonēse toto eutary aka ypy tō myhtokoxi, imehnō tōtonēse oramā aka, topu rānaka, wewe zopikoxi, pēkamā aka roropa, tōtonēse toto.

⁷ Imehnō roropa tuna Joatāo takuohse, ytotohme Kate nonory pona, Kireate nonory pona roropa.

Sauu tehme rokē nexiase Kiukau po. Imaro exiketō tonaroxitapāse nexiase toto.

⁸ Samueu omihpyry ae ro Sauu a toraximase 7me ěmepyyry, yrome oehpyra Samueu nexiase morotona. Morarame Sauu turumekapitose eya xine, moro poe toytose toto.

⁹ Morara exiryke ynara tykase Sauu eya xine:

— Okyno tō enehtatoko etapatohme, jahkatohme, osepeme ehtoh zahkatohme roropa, tykase.

Mame tynekarory totapase eya, tyahkase roropa eya.

¹⁰ Mame otyhkara ro ahtao toeporehkase Samueu. Eya toytose Sauu aomikase: “Moehno,” tykase repe;

¹¹ yrome ynara tykase Samueu:

— Oty myrino? tykase.

Sauu a tozuhse. Ynara tykase:

– Mokaro jurumekary eneno. Taroino ytōko toh mana. Oehpyra roropa makene, ōmihpyry ae oehpyra mekurehno. Moroto Mikima po tōximōse roropa pirixteu tomo.

¹² Naeroro tōsenetupuhse ywy: “Pirixteu tō yhtōko xiaro Kiukau pona etonatohme ymaro, yna anakorehmapopyra ro Ritonōpo a, Kuesēkomo.” Morara exiryke kure ya ynanekaroryme pui tō etapary jahkatohme, tykase Sauu.

¹³ – Onyrihpyry zae pyra kynako, rowohpā nyryry sã kynako! tykase Samueu. – Ritonōpo Kuesēkō omihpyry omipona pyra mexino. Aomipona nymyry toehse awahtao jūme tuisame mexiry. Omūkuru roropa te, apakō roropa Izyraeu tō esēme exiry toto, jūme.

¹⁴ Yrome seromaroro tuisame exikehnōko mase. Kuesēkō omipona pyra toehse oexiryke imepỹ zupĩko mana tosē zamaro exikety, aomipona se exikety. Typoetory tō esēme mokyro rĩko mana, tykase Samueu.

¹⁵ Morarame Samueu toytose Kiukau poe imepỹ pona. Sauu tō roropa toytose Kiukau poe, typoetory akoĩpyã maro, tysoutatu tō maro ehse ynororo Kipea po, Pējamĩ nonory po. Mame tuhke soutatu tō ehtoh tukuhse ahtao eya 600me rokē nexiase toto.

¹⁶ Moroto toehse nexiase Sauu, imūkuru Jonata maro, orutua kō maro Kepa po, Pējamĩ nonory po. Pirixteu tō nexiase Mikima po.

¹⁷ Mame mokaro pirixteu tō soutatu tō tātapiakase oseruao imoihmākō ehtohme, Izyraeu patary tō poro toytotohkōme Izyraeu tō poremākapose. Toiro imoihmākō toytose Opara ehpioksi, Suau nonory pona.

¹⁸ Imehnō toytose Pete-Horō ehpioksi, imehnō roropa toytose ypy zopikoxi, jakanahmã Zepoĩ etonie, ona tonorē etonie roropa.

¹⁹ Mame pirixteu tō omihpyry omi poe kurimene poko erohketō pyra nexiase Izyraeu tō esao. Typyrekō onyripyra epereu tō toehse. Warata te, puniã te, tapema tōkehko onyripyra toehse toto.

²⁰ Morara exiryke wywy tōkehko aehtory se Izyraeu tō ahtao koe te, tapema te, nono ahkatoh roropa tykyryry tō tarose eya xine pirixteu tomo a.

²¹ Mame typyne topehmapose roropa eya xine Izyraeu tomo a, wywy tōkehko aehtotamitume. Typynehxo roropa nono ahkatoh aehtotamitume nexiase, koe aehtotamitume roropa typynehxo nexiase.

²² Morara exiryke etonatoh toehse ahtao typyreke pyra toh nexiase, Izyraeu tō soutatu tō emero. Sauu rokē, imūkuru Jonata roropa typyreke toh nexiase.

²³ Mame pirixteu tō soutatu tō toytose Mikima esemary pynanohse kaetokohxo exikety, ypy tō rãnaka.

14

Orēpyra Jonata ehtopōpyry

¹ Morarame ynara tykase Sauu mūkuru, Jonata, typyre puimane a:

– Eropa pirixteu tō soutatu tō esaka, iporiry moino akoxi, tykase.

Yrome tumy onurupyra nexiase ynororo toytory poko.

² Sauu nexiase Mikirō po, Kipea nonory ehpio. Wewe romã zopino tōsesarise nexiase, imaro soutatu tō nexiase 600me.

³ Mokaro maro Ritonōpo maro oturukety nexiase esety Aia. Ritonōpo maro oturukety zupō tamuruse eya. Aitupe mūkurume kynexine ynororo, Ikapo rui mūkuru. (Ikapo, Pineia mūkurume kynexine, Eri paryme roropa. Ēri mokyro, Ritonōpo maro Oturutoh tao erohketyme Xiro po.) Mame tuaro pyra toh nexiase Jonata ytotoptōpyry poko.

⁴ Esemary ao atakenaka asakoro topu konōto nexiase, moro ae toytory se Jonata nexiase pirixteu esaka toytotohme. Toiro topu konōto esety Pose nexiase. Zakorō esety Sene nexiase.

⁵ Toiro topu konōto apotunuru wino nexiase osema atakenaka ytotoh wino Mikima etonie. Zakorō ipozery wino nexiase Kepa etonie.

⁶ Ynara tykase Jonata tymaro ytokety a:

– Eropa, mokaro Ritonōpo omipona pyra exiketō esaka, Ritonōpo a takorehmase kuahtao orēpyra exīko sytase tuhke pyra kuahtao ro.

⁷ Mokyro a tozuhse:

– Kure oya ahtao tyriko kēty. Amaro ase, tykase.

⁸ – Aō, eropa morotona. Mame sosenepone eya xine.

⁹ “Apoaporo, oehpyra ehtoko,” karyhtao aepyrykohtao kyaa, aomipona xine exīko sytase.

¹⁰ Yrome: “Osehtoko xiaro,” karyhtao, morotona ytōko sytase. Moro ke rokē enetupuhnōko sytase, Ritonōpo Kuesēkō mokaro poremākapōko mana, tykase ynororo.

¹¹ Mame tōsenepose toto pirixteu tomo a. Toto eneryhtao tyaa xine ynara tykase toto:

– Enetoko ke! Epereu tō tūtāko eutary ae tōtonētohkō ae, tykase toto.

¹² Mame Jonata tō tykohmase tyaa xine pirixteu tō soutatu tomo a:

– Onuhtokoh xiaro! Enepotoh nae ynanase enepotohme oya xine.

Ynara tykase Jonata tymaro exikety a:

– Eropa ymaro. Ritonōpo Kuesēkō kuakorehmāko mana pirixteu tō poremākatohme.

¹³ Morarame topu poko tōnuhse Jonata, tokahmase ynororo akorehmane a. Mame pirixteu tō maro tātatapoipitose toto. Tomase toto Jonata a nono pona, īkapo totapase roropa toto ipyre puimane a.

¹⁴ Morarame moro etonatoh poko, otarame 20me orutua kō totapase eya xine moroto, tupito panō po.

¹⁵ Mame moroto pirixteu tō soutatu tō esary po enaromỹke toehse. Tōserehse toto emero Ritonōpo poe. Nono tykytyky tykase roropa, otupīko rokē toh nexiase.

Pirixteu tō poremākatopōpyry

¹⁶ Mame Sauu poetory tō, osenuhmaketō Kipea po toh nexiase, Pējamī nonory po, tuaro ehtoh ekarotohme Sauu a. Mame pirixteu tō tonese eya xine toetỹse exiketō samo, xiaksiake tururume ytōko toh nexiase.

¹⁷ Mame ynara tykase Sauu typoetory tuisary tomo a:

– Soutatu tō ikuhtoko zuaro jehtohme. Onokākō taro pyra hnae? tykase Sauu.

Naeroro tukuhse toto ahtao zuaro toehse toto: “Jonata pyra rokē mana, ipyre arone maro,” tykase toto.

¹⁸ Mame ynara tykase Sauu Aia a, Ritonōpo maro oturukety a:

– Ritonōpo omihpyry ē enehta xiaro, tykase Sauu.

Morara tykase ynororo, tymaro xine Ritonōpo omihpyry ē tarose exiryke eya xine Izyraeu tō esemazupurume.

¹⁹ Yrome Sauu otururuhtao ro Aia maro itamurumehxo panaikato toehse pirixteu tō soutatu tō esao.

Naeroro ynara tykase Sauu Ritonōpo maro oturukety a:

– Ah moroto rokē nexino, Ritonōpo a ekaropory se hkopyra exino, tykase Sauu.

²⁰ Mame toytose ynororo Izyraeu tō soutatu tō maro, osetapase pirixteu tō poremäkase. Mokaro otupīko rokē toh nexiase, osetapāko. Tope tō etapāko roropa toh nexiase.

²¹ Toitoine epereu tō, pirixteu akorehmananō esaka xine aytotyā, toera-mase ropa Sauu maro toehtohkōme ropa, Jonata maro.

²² Imehnō Izyraeu tō tōtonēse aexityā ypy tō po Eparaī nonory po, tuaro toehse tahtao xine pirixteu tō epary pokō, tōximōse toto pirixteu tō etapatohme roropa.

²³ Tōsetapase toto osema ae toytorykohtao Pete-Awē moino akoxi. Moro ěmepyry ae typoetory, tō takorehmase Ritonōpo a topetōkara poremäkatohme.

Osetapakehxīpo

²⁴ Morarame Izyraeu tō emero tapotūkehse, jamihme pyra toehse tomirykōke, Sauu omihpyry pokoino: “Popyra exīko mā toto emero tonahsē enapyryhtao jepetōkara onyporemākara ro jahtao.” Morara exiryke otuhpyra tykohmāse toto.

²⁵ Mame itu htaka toytose tahtao xine ano zeni tonese eya xine nono po.

²⁶ Tūtāko ano zeni nexiase wewe ae. Yrome onenahpyra toh nexiase Sauu omihpyry kurūke.

²⁷ Yrome Jonata tuaro pyra nexiase, tumy omihpyry onetara toexiryke. Naeroro tymyxiry ke ano zeni pitiko tapoise eya, tōse eya. Axī tyjamihtase ropa ynororo.

²⁸ Yrome toiro soutatu tōturuse, ynara tykase eya:

– Jamihme pyra ynanase emero omise yna exiryke, tonaroximase omy a ynara karyke: “Popyra exīko mā emero tonahsē napyryhtao seroae,” tykase.

²⁹ Ynara tykase Jonata:

– Papa omihpyry popyra kynako ipunaka ākorekehkarykōke eya. Enēko matose, jamihme exīko ropa ase pitiko ano zeni enapyryke ya.

³⁰ Kurehxo exiry tōtuhse awahtao xine seroae, tonahsē tonahse oya xine ahtao, pirixteu tō typoremākase oya xine exiry. Otarame tuhkehxo pirixteu tō totapase exiry tōtuhse kuahtao xine, tykase.

³¹ Moro ae ro pirixteu tō typoremākase Izyraeu tomo a, osetapāko toh nexiase Mikima poe Ajarō pona. Morarame jamihme pyra toehse Izyraeu tomo, tomitapāse toexirykōke.

³² Morara exiryke tynapoihpyrykō totapase eya xine tōtohme, kaneru tomo, pui tōkehko, pui poenomo, totapase moroto eya xine, tōnōko toh nexiase imunuru maro.

³³ Moro eneryke tyya ynara tykase imepỹ Sauu a:

– Eneko ke! Iirypyryme mā toto Ritonōpo a, tōsē ōnōko mā toto tūtara ro imunuru ahtao, tykase.

Kui tykase Sauu:

– Azahkuru matose! Topu konōto enehtoko xiaro, tykase.

³⁴ Mame ynara tyripose roropa ynororo eya xine:

– Okyno tō enehpotoko xiaro, pui tomo, kaneru tō roropa. Etapatoko toto taro ōtykōme, iirypyryme pyra oehtohkōme, tōsē onōpyra ehtoko imunuru maro.

Morara exiryke tykohmāse ahtao ro tokykō tonehse eya xine morotona, etapatohme tyya xine.

³⁵ Mame Sauu a tynekarory zahkatoh tyrise Ritonōpo eahmatohme. Moro apoto apō apitoryme ro Sauu nyrihpyry nexiase.

Jonata pynanohtopōpyry

³⁶ Mame Sauu ynara tykase tysoutatu tomo a:

– Ehmaropa, ěmehpyra ahtao ro, pirixteu tō etapase ropa. Toto enahkāko sytatose, imōkomohpyrykō apoīko sytatose emero, tykase Sauu.

– Omoro rokē zuaro, tykase toto.

Yrome ynara tykase oturukety:

– Apitoryme sekaropotone Ritonōpo a, tykase.

³⁷ Naeroro Sauu tōturupose Ritonōpo a:

– Pirixteu tō etapase ytōko hano? Toto poremākapōko mah yna a? tykase Sauu Ritonōpo a repe.

Yrome moro ae onezuhpyra Ritonōpo kynexine.

³⁸ Morarame ynara tykase Sauu tysoutatu tō tuisary tomo a:

– Osehtoko xiaro, tuaro sehtone, onoky rypyry pokoino onezuhpyra toehse Ritonōpo seroae?

³⁹ Ynara āko ase Ritonōpo Kuesēkō netaryme, Izyraeu tō Ewomane netaryme, tyrypyhpyke exikety etapāko ase umūkurume ahtao ro, tykase.

Yrome onezuhpyra toh nexiase emero.

⁴⁰ Morarame Sauu a tapiakase toto:

– Moroto matose emero; taro ynanase, ywy, umūkuru Jonata maro, tykase.

– Omorohko. Omoro rokē zuaro mase, tykase toto.

⁴¹ Mame tōturupose Ritonōpo, Izyraeu Esemý a:

– Ritonōpo, Imehxo Exikety, oty katohme yna onezuhpyra ma keh seroae? Ajohpāme sã yna ezuhko tuaro jehtohme. Ypokoino te, Jonata pokoino roropa tuaro yna tyriko imenekatoh Urim ke. Yrome Izyraeu tō iirypyryme toehse ahtao yna ituarōtanohko topu Tumī ke, tykase.

Mame Sauu tō tymenekase Jonata maro. Imehnō Izyraeu tō soutatu tō onyhxiropyra toehse.

⁴² Ynara tykase Sauu:

– Yna apiakako tuaro jehtohme; onoky rypyry pokoino, Jonata, ywy, kyzehno xine Ritonōpo toehse?

Mame Jonata tymenekase.

⁴³ Morarame Sauu tōturupose eya:

– Oty myrino? tykase Sauu Jonata a.

– Arypyra, ano zeni pitiko rokē ěno ymyxiry potyry ke touse ya ahtao, tykase Jonata. – Taro ase, orihketye ōmiry poe, tykase Jonata.

⁴⁴ Mame ynara tykase Sauu:

– Kuetapako, Ritonōpo, umūkuru onetapara jahtao, tykase.

⁴⁵ Yrome soutatu tomo a tozuhse:

– Arypyra! Orihpyra mana. Jonata pokoino kypynanohtou Ritonōpo. Yna omiry etapōko ynanase Ritonōpo netaryme, mose ewomāko ynanase onyryhmara oehtohme. Inyrihpyry tyrise eya takorehmase Ritonōpo a exiryke, tykase toto.

Morara karyke Jonata typynanohse mokaro soutatu tomo a.

⁴⁶ Moromeīpo pirixteu tō tokahmakehse Sauu a, toytose ropa toto tosaka xine.

Sauu tapyĩ taōkomo

⁴⁷ Mame tuisame toehse Sauu ahtao Izyraeu tō esēme, tyehnotokō maro tōsetapase ynororo: Moape pōkomo te, Amō pōkomo te, Etō pōkomo te, Zopa tuisary tomo te, pirixteu tō maro roropa. Emero rokē po osetaparyhtao typoremākase toto eya.

⁴⁸ Mame orēpyra Sauu tōsetapase amarekita tō maro typoremākase toto eya. Izyraeu tō towomase roropa eya imehnō toehse ahtao toto ryhmase.

⁴⁹ Mame tumükue Sauu nexiase Jonata te, Ixiwi te, Maukisua, enara. Ëxiry apitorymä nexiase Merape, zakorony Mikau.

⁵⁰ Ipyty esety nexiase Ainoã, Aimaa ãxiry. Sauu soutatu tō esē Apinea nexiase, Nea mükuru. Nea Sauu zummy akorō nexiase.

⁵¹ Kixi Sauu zummy, Nea Apinea zū maro atakorōme toh nexiase, Apieu mükuru tomo.

⁵² Mame isene ro Sauu ahtao orēpyra nexiase osetapary poko pirixteu tō poremäkary poko. Mame jamihme exiketō, orēpyra exiketō roropa eneryhtao tyya tysoutatume mokaro tyrise eya.

15

Amarekita tō maro etonatopōpyry

¹ Morarame ynara tykase Samueu Sauu a:

– Ywy roro ase Ritonōpo naropohpyry oya tuisame oritohme typoetory tō Izyraeu tō esēme oehthome. Seromaroro etako pahne Kuesēkō Imehxo Exikety omihpyry.

² Amarekita tō wānohnōko mana tōsetapase toexirykōke Izyraeu tō maro aepyrykohtao Ejitu poe.

³ Ytotoko, amarekita tō poremäkapose. Enahkatoko toto emero porehme imōkomorykō maro. Toto pyno pyra ehtoko. Etapako toto orutua komo te, nohpo tomo te, poetohti te, enurusenã komo te, pui tomo, kaneru tō maro, kameru tōkehko, jumētu tō roropa, enara, tykase.

⁴ Morara exiryke oximōme soutatu tō tonehpose Sauu a Teraim po. Moroto tukuhse toto eya. 200 miume nexiase Izyraeu tomo, 10 miume Juta tō roropa.

⁵ Mame Sauu toytose soutatu tō maro Amareke patary pona. Toraximase toto, tōtonēse tuna esemahpyry ao, tuna pyra exiryke.

⁶ Apitoryme ynara tykase Sauu keneu tomo a:

– Ameke rokē ehtoko amarekita tō winoino, toto maro kuetaparykōino. Izyraeu tō pyno mexiatose aepyrykohtao Ejitu poe.

Naeroro ameke toytose mokaro keneu tomo.

⁷ Morarame amarekita tō totapase Sauu a Hawira poe Sua pona, Ejitu poe xixi tūtatoh wino.

⁸ Mame Akake, amarekita esemy tapoise eya, yrome imehnō emero totapase eya xine.

⁹ Akake rokē onetapara Sauu tō nexiase, kaneru kurākō roropa, pui tōkehko roropa, pui poenō roropa, kaneru poenō kurākomo, emero kurākō onetapara nexiase toto. Yrome kure hkopyra exiketō, jamihme pyra exiketō roropa, totapase eya xine.

Sauu rumekatopōpyry Ritonōpo a

¹⁰ Mame tōturuse Ritonōpo Samueu a. Ynara tykase:

¹¹ – Typenekehse ase ypoetory tō esēme Sauu ehtoh poko. Jurumekase ynororo, nyriphopyry eya omipona pyra toehse, tykase Ritonōpo.

Mame morara kary etaryke tyya toemynyhmase Samueu yronomyryme. Sauu poko tōturuse ynororo Ritonōpo a, Izyraeu tō Esemey a opore, ãmepyyry pona.

¹² Mame yrokokoro pakeimo toytose ynororo Sauu zupise. Pata Karameru pona Sauu ytotopōpyry poko zuaro nexiase. Moroto Sauu nyrihpyry nexiase, imehxo toehtoh poko enetupuhpotopo. Morotoino Sauu toytose Kiukau pona.

¹³ Imaro tōsēpatakāmase Samueu maro ahtao, taomikase Sauu a ynororo. Ynara tykase ynororo:

– Samueu, kure rokē oripory se ase Ritonōpo Kuesēkomo a. Ritonōpo nyriphopyry omipona exino rahkene, tykase Sauu.

¹⁴ Tōturupose Samueu, ynara tykase:

– Ahtao oty moro etāko ywy? Kaneru tō etāko te, pui tōkehko etāko ywy? tykase.

¹⁵ – Ÿ mokaro tapoise soutatu tomo a amarekita tō wino. Kurākō rokē tapoise eya xine, pui tomo, kaneru tō maro ekarotohme Ritonōpo Oesemy a. Imehnō tonahkase eya xine emero porehme, tykase Sauu.

¹⁶ – Apoaporo, tykase Samueu Sauu a. – Ritonōpo Omihpyry ekaroxi oya. Koko noturū ya, tykase.

– Kaxiko, tykase Sauu.

¹⁷ – Tuisame hkopyra osekarōko mase otarame, yrome Izyraeu tuisaryme mase. Ritonōpo Kuesēkomo a tymenekase oexiryke typoetory tō Izyraeu tō esēme oehtohme.

¹⁸ Mame amarekita tō enahkapose aaropoase, popyra toto exiryke. “Etapatoko toto aenahtohkōme,” tykase oya repe.

¹⁹ Naeroro oty katoh aomipona pyra mexiase? Oty katoh oepetōkara mōkomohpyry poko openetase? Morara exiryke azahkuru mase Ritonōpo a, tykase Samueu.

²⁰ – Yrome Ritonōpo omihpyry omipona exiase. Aomihpyry omi poe ytoase. Tuisa Akake enepyase. Imehnō amarekita tō emero etapase.

²¹ Yrome pui kurākō onetapara rokē ypoetory tō nexiase. Kurākō rokē typynanohse eya xine, kaneru tomo, pui tōkehko, tonahkasēme toto ahtao ro. Yrome xiaro tonehse toto eya xine Kiukau pona jahkatohme tynekarorykōme Ritonōpo Oesemy a, tykase Sauu.

²² Ynara tykase Samueu eya:

– Oty kurehxo Kuesēkō Ritonōpo a?

Aomihpyry omipona kuexirykomo? okyno zahkary kynekarorykōme?

Kurehxo Ritonōpo omipona kuehtohkomo,

kure hkopyra kaneru kurā etapary jahkatohme kynekarorykōme eya.

²³ Kuesēkō omihpyry omipona pyra awahtao, popyra mase ipunaka Ritonōpo a, pyaxi omipona oehtoh samo.

Imehnō motye kure oexiry poko oepyryparyhtao,

popyra mase Ritonōpo a, imehnō neponāmary eahmary sā oya.

Ritonōpo omiry turumekase oya exiryke turumekase mase Ritonōpo a Izyraeu tō tuisaryme oehtoh poko.

²⁴ – Tyyrypyhpyke ase, tykase Sauu, – Ritonōpo Kuesēkō omihpyry omipona pyra toehse jexiryke. Ōmihpyry roropa omipona pyra toehse ywy. Ahno zuno jexiryke, ise toto ehtoh tyrise ya.

²⁵ Yrome seromaroro, ajohpāme sā yyrypyhpyry ikorokapoko Ritonōpo a. Ymaro eropa Kuesēkō eahmatohme, tykase Sauu.

²⁶ – Amaro ytopyra ropa ase! tykase Samueu. – Ritonōpo Kuesēkō omihpyry turumekase oya exiryke, turumekase roropa mase eya, Izyraeu tō esēme pyra toehse ropa mase.

²⁷ Mame toeramase ropa Samueu toytotohme ropa. Yrome zupō tapoise Sauu a ehpiry poko, tyxihkase roropa zupony.

²⁸ Naeroro ynara tykase Samueu eya:

– Seroae Izyraeu tō esēme oehtoh tyxihkase Ritonōpo a owinoino imepyny a ekarotohme, omotye kurehxo exikety a, tykase.

²⁹ Ritonõpo Imehxo Exikety, Izyraeu tō Esē ajohpe pyra mana. Tōsenetupuhtoh onytyromara mana. Ahnome pyra toexiryke, tōmiry onytyromara mana.

³⁰ – Tyyrypyhpyke ase, tykase ropa Sauu. – Ajohpāme sã kure kuekaroko Izyraeu tō esē neneryme, imoihmākō neneryme roropa. Ymaro eropa Ritonõpo Oesē eahmase oximaro, tykase.

³¹ Morara exiryke Sauu maro toytose Samueu. Mame Ritonõpo toahmase Sauu a.

³² Mame ynara tyripose toto Samueu a:

– Mokyro Akake enehtoko xiaro, amarekita tō esemy, tykase.

Mame tooehse ahtao, tykytyky tykase ynororo. Ynara tykase:

– Itunety sã myhe kuorikyrykō nase, tykase.

³³ Ynara tykase Samueu:

– Opokoino nohpo tō tuhke tumükue pyra toehse. Seromaroro asa roropa tumükue pyra exiko mana, tykase Samueu.

Mame morara kaxipo, Akake totapase Samueu a. Tysahsahkase ekepyry eya moroto Kiukau po, okyno zahkatoh etonie.

³⁴ Morotoino Samueu toytose Rama pona. Sauu toytose ropa tytapyi taka Kipea pona.

³⁵ Mame ytopyra ropa jūme Samueu nexiase Sauu enese. Yrome toemynyhmase ynororo ipoko. Ritonõpo roropa toemynyhmase Sauu poko, Izyraeu tō tuisaryme tynyrihpyryme exiryke, enara.

16

Tawi menekatopõpyry

¹ Mame ynara tykase Ritonõpo Samueu a:

– Emynyhmara exiko Sauu poko. Ypoetory tō esēme mokyro se pyra toehse ase. Morara exiryke oriu arykako pui retyry aka arotohme amaro Perē pona, Jese tapyi taka. Imükuru toiro tymenekase ya tuisame ehtohme, tykase Ritonõpo.

² – Repe, tykase Samueu. – Otāto moro rīko ywy? Moro poko zuaro toehse Sauu ahtao jetapāko mana, tykase Samueu.

Yrome Ritonõpo a tozuhse, ynara tykase:

– Pui mükuru aroko amaro, mame ynara kaxiko: “Oehno ynekarory zahkase ynekaroryme Ritonõpo a.”

³ Mame Jese aroko onekarory zahkatoh pona. Mame onyriry poko tuaro oriko ase. Ynymenekahpyry zuhsuhmāko mase Izyraeu tō tuisaryme eneporyhtao oya, tykase Ritonõpo.

⁴ Mame morara tyrise Samueu a, Ritonõpo omihpyry omi poe, Perē pona toytose ynororo. Pore, toeporehkase Samueu ahtao tonaroxitapāse typatakamo, tykytyky tykase toto, tōturupose eya:

– Osepeme moehno? tykase toto.

⁵ – Ÿ, osepeme, tykase ynororo. – Jeky zahkase oehno ynekaroryme Ritonõpo a. Morara exiryke oorypyrykō irumekatoko Ritonõpo neneryme. Mame ymaro ehmaropa ynekarory zahkatoh pona, tykase.

Mame Jese tō roropa iirypyrykō tykorokapose nuriame pyra toto ehtohme ipoenõ maro. Toahmase toto eya tynekarory zahkary enetohme eya xine.

⁶ Mame toeporehkase toto ahtao Jese mükuru osemazupu tonese Samueu a, Eriape. Mokyro eneryhtao tyya tōsenetupuhse ynororo: “Otaramē mose ro Ritonõpo nymenekahpyry,” tykase repe.

⁷ Yrome ynara tykase Ritonõpo eya:

– Arypyra, ynoro kara mose ro. Kure mose enēko mase, mosa roropa repe. Yrome ynmenekahpyry kara mose ro. Asã pyra ase imenekãko. Mãpyra matose kure onenerykõ rokẽ menekãko matose. Yrome ywy aosenetupuh-tohkõ enēko ase ikurohtao xine, tykase Ritonõpo eya.

⁸ Mame tumũkuru Apinatape tonehpose Jese a, tonepose ynororo Samueu a. Yrome ynara tykase ynororo:

– Arypyra, mose ro kara Ritonõpo nymenekahpyry, tykase.

⁹ Morotoino tumũkuru Ximeia tonehpose Jese a. Yrome Samueu ynara tykase:

– Mose ro kara Ritonõpo nymenekahpyry, tykase.

¹⁰ Morararo typoenõ 7me tonehpose Jese a. Yrome Samueu ynara tykase:

– Arypyra, Ritonõpo nymenekatyã kara moxiã emero, tykase.

¹¹ Mame tõturupose ynororo Jese a:

– Nenahno opoenõ mõtohxõ kara nexino? tykase Samueu Jese a.

– ÿ, moxiaro rokene. Nae ro toiro umũkuru mana akomihpyrykomo, poetomano. Yrome taro pyra mana. Ona po mã ynororo erohnõko kaneru tõ poko, tykase Jese Samueu a.

– Morara ahtao enehpoko, tykase Samueu. – Otuhpyra sytatose oehpyra ynororo ahtao, tykase Samueu eya xine.

¹² Mame Jese a tonehpose ynororo. Aimo nupunato nexiase, enekurano. Enuru kure roropa nexiase ynororo.

– Mose ro ynoro, ynmenekahpyry rahkene. Oriu ke zuhsuhmako, tykase Ritonõpo Samueu a.

¹³ Naeroro pui retyry tapoise Samueu a. Oriu tukuãse Tawi zupuhpyry pona irui tõ neneryme. Mame Ritonõpo Zuzenu Tawi esẽme toehse. Jũme imaro toehse Ritonõpo Zuzenu. Mame Samueu toytose ropa Rama pona.

¹⁴ Morarame Sauu turumekase Ritonõpo Zuzenu a. Joroko rokẽ tonyohse eya Sauu akorekehkatohme.

¹⁵ Morara exiryke ynara tykase ipoetory tõ eya:

– Tuaro nyanase, joroko mã, Ritonõpo poe toehse ãkorekehkatohme.

¹⁶ Naeroro rira etory waro exikety enehpoko oya oehthome. Morarame joroko tooehse ahtao oerekohmase, rira etõko mokyro mana onetaryme, morara ahtao pohto exiko mase, tykase.

¹⁷ – ÿ, kure, tykase Sauu. – Ytotoko, rira etory waro exikety zupitatoko. Mokyro enehta toko xiaro, tykase.

¹⁸ Mame ynara tykase toiro ipoetory:

– ÿ, nuasemã waro ase, Jese mũkuru, Perẽ pono, mokyro mã rira etory waro. Orẽpyra exikety mane, soutatume roropa, kure oturukety mane, ãmyty kure roropa mane, Ritonõpo imaro mane, tykase.

¹⁹ Naeroro typoetory taropose Sauu a Jese zurutohme:

– Omũkuru Tawi enehpoko ya, mokyro kaneru poko erohkety.

²⁰ Naeroro Tawi taropose Jese a Sauu a. Tynekarory tarose Tawi a, poti mũkuru te, wyi jumẽtu po te, uwa eukuru jehnahpyry ã ao, enara ekarotohme Sauu a.

²¹ Tawi toytose Sauu a erohse ipoetory mane. Mame Tawi pyno toehse Sauu yronomyryme. Tyrise ynororo typyre aroneme.

²² Mame Sauu a Jese nenery tymerose:

– Omũkuru yzamaro nase. Ah ymaro nexino, ypoetory tõ maro, tykase Sauu.

²³ Moromeĩpo joroko tooehse ahtao, Ritonõpo nenyokyhpyry Sauu erekohmase, rira tapoise Tawi a etotohme. Mame moro etoryhtao eya joroko toesyryhmase ropa Sauu winoino, toekurãkase ropa ynororo.

17

Izyraeu tō enaroximary Koría a

¹ Mame pirixteu tō soutatu tō tōximõse pata Soko po, Juta tō nonory po Izyraeu tō maro etonatohme. Mame tōsesarise toh nexiase Nono Ehpio Munuhpano po, pata tō rãnao, Soko poe Azeka pona.

² Imepỹ po Izyraeu tō tōximõse Sauu maro, tōsesarise toh nexiase jakanahmã wewe konõto po, typyrekõ kurãkãko Izyraeu tō soutatu tō nexiase etonatohme topetõkara maro.

³ Mame pirixteu tō ypy po toh nexiase topetõkara etonie. Morararo Izyraeu tō roropa toytose ypy pona pirixteu tō etonie. Irãnao jakanahmã nexiase.

⁴ Morarame toiro orẽpyra exikety nexiase pirixteu tō maro, esety Koría. Mokyro Kate põ nexiase. Mosa nexiase ynororo, 3 meturume exisasaka.

⁵ Zuhpo metau risẽ nexiase zupuhpyry ewomatohme. Ipuropuru ewomatohme metau risẽme nexiase, omoxĩ exiry 60 kirume.

⁶ Jaxiry ewomatoh nae nexiase, metau risemy te, imotary po punião tarose eya metau risẽ roropa.

⁷ Iwaratã zumo nexiase, omoxĩ roropa, ipotyry kurimene risẽ nexiase. Moro warata potyry omoxĩ exiry 7 kirume exisasaka nexiase. Esemazupurume aosewomatoh arone nexiase.

⁸ Koría tooehse ahtao totypohse ynororo, mame tykohtase:

– Oty kase oehnõko matou atakenaka osetapase yna maro? Ywy ase pirixteu, amarakõ Sauu namoto tomo. Naeroro toiro orutua imenekatoko ymaro etonatohme.

⁹ Mame onymenekahpyrykomo a totapase jahtao opoetoryme exĩko ynanase. Mãpyra onymenekahpyrykõ totapase ahtao ya, yna poetoryme exĩko matose.

¹⁰ – Orẽpyra ehtoko Izyraeu tomo. Orutua toiro imenekatoko etonatohme ymaro, tykase Koría, tounohse toto eya.

¹¹ Mame mokyro pirixteu omiry etaryke tyya xine, tōserehse Sauu tomo ipoetory tō maro. Enaromyke toehse toto tonaroxitapãse.

Tawi ytotoptõpyry Sauu esaka

¹² Morarame Tawi nexiase Jese mũkuru, pata Epyrata pono, pata Perẽ pũto, Juta rãnaõ po. 8me tumũkue Jese nexiase. Tuisame Sauu ahtao tamuhpõme exiketyme Jese nexiase.

¹³ Ipoenõ osemazupu tō oseruao nexiase Eriape te, Apinatape te, Ximeia, enara. Soutatume toh nexiase Sauu poetoryme.

¹⁴ Yrome Tawi nexiase akomihpyrykomo. Iruĩ tō oseruao jũme Sauu maro toh nexiase,

¹⁵ yrome Tawi toytose erohse Sauu maro, tahxime nymyry pyra. Mame toytose ropa ynororo Perẽ pona tumy eky kaneru tō poko erohse.

¹⁶ Morarame kokoro rokẽ ytosene Koría, 40me ãmepyry punero, Izyraeu tō enaroximase pakeimo, kokonie pukuro, enara.

¹⁷ Morarahtao moe, tosao ynara tykase Jese tumũkuru Tawi a:

– Axĩ ke ytoko kajama arose, 10 kirume, wyi maro 10me, orui tō esaka, toto napyryme.

¹⁸ Keiju tō roropa aroko 10me toto esē napyryme. Orui tō eneta kure toto ehtoh waro jehtohme. Mame tooehse ropa awahtao toto ekary etary se ase, kure toto tonese oya exiry waro jehtohme.

¹⁹ Moe Sauu maro orui tō mana, ipoetory tō maro, jakanahmā wewe konōto po, osetapāko pirixteu tō maro.

²⁰ Yrokokoro towōse Tawi pakeimo, toky tō tynomose eya imepỹ maro, tonahsē tapoise, mame toytose tumy omi poe. Toeporehkase ynororo Izyraeu tō ytory zano etonatoh pona. Kohkohtāko toh nexiase orēpyra exiketō samo.

²¹ Atakenaka ytōko Izyraeu tō nexiase etonatoh pona pirixteu tō etonie.

²² Tynarotyā tynomose Tawi a mōkomo erase maro. Mame tururume toytose ynororo etonatoh pona turui tō eporyse, ekaropose roropa kure toto ehtoh poko.

²³ Mame turui tō maro aotururuhtao ro, Korja tōsenepose. Tykohtase ynororo myatoko Izyraeu tō netaryme, kokoro rokē tykohtatoh saaro. Yrome totase Tawi a.

²⁴ Mokyro eneryke tyya xine Izyraeu tō toepase ropa tonaroxirykōke.

²⁵ Ynara tykase toto:

– Mose enetoko! Etatoko, kuenaroximarykō eya! Sauu omihpyry metatou? Mokyro etaparyhtao, kurākō ekarōko eya tuisa mana. Tōxiry ekarōko ipytyme ehtohme. Mame jekyry tō kowenu nepehmapory onepehmara exīko mana, jūme, tykase toto.

²⁶ Mame imehnomo a tōturupose Tawi:

– Oty apoīko mokyro totapase ahtao Izyraeu tō eunohkehpotohme? tykase Tawi eya xine. – Ritonōpo omipona pyra exiketyme mokyro pirixteu. Imehxo Ritonōpo mana. Ipoetory tō onyporemākasaromepyra mokyro mana, tykase Tawi.

²⁷ Mame mororo saaro Tawi tozuhse, tuisa omihpyry poko:

– Tynekarory kurā ekarōko tuisa mana pirixteuimo Korja etapahpono a, tykase toto eya.

²⁸ Mame takorō omiry etaryke tyya tyekītapāse irui Eriape:

– Oty kasehxo koh moehno xiaro? Onoky maro oeky tō mynomono ona po? tykase. – Awaro ase. Epyrypāko rokē mase okurohtao, ajoajohpe rokene. Osetapatoh enese rokē moehno, tykase irui Tawi a.

²⁹ – Oty ykahxo hko roropa? tykase Tawi eya. – Oturupō rokehxo puhko, tykase ynororo.

³⁰ Mame ewinoino toeramase Tawi imepyny a ekaropotohme ropa tōturupotopōpyry saaro. Mame mororo saaro tozuhse eya xine.

³¹ Mame imepyny a Tawi omiry totase ahtao, toytose ynororo Sauu zuruse. Mame Sauu a Tawi tykohmase tyya imaro tōturutohme.

³² Ynara tykase Tawi eya:

– Torētyke pyra exiko mokyro pirixteu poko. Etapary kuhnōko ase, tykase Tawi.

³³ – Yrome mokyro onetapasaromepyra mase. Poetome ro mase. Moino ro mokyro tōsetapary poko torēnase poetome ro tahtao ro, tykase Sauu.

³⁴ Yrome ynara tykase Tawi eya:

– Ÿ, etako pahne, papa eky pynanohneme ase erohnōko. Mame kaikuxi tō tooehse ahtao papa eky esekase, reāo te, uuso roropa,

³⁵ mokyro ekahmāko ase etapatohme ymyxiry ke kaneru pynanohtohme. Mame jsekary se reāo ahtao esenary poko apoīko ase. Etaetapāko ase ymyxiry ke aorikyry ponāmero, tykase.

³⁶ – Morara tyrise ya reão poko te, uuso poko roropa. Morararo mokyro pirixteu etapãko ase, Ritonõpo omipona pyra exikety, ipoetory tō poremãkapory se exikety.

³⁷ Ritonõpo a typynanohse ywy jese kara reão tō ehtohme uuso tō roropa. Moro saaro ypynanohnõko mana jetapara mokyro pirixteu ehtohme, tykase ynororo Sauu a.

– Ý, omorohko. Ytoko. Ritonõpo amaro mana, tykase Sauu.

³⁸ Mame tykyryry, osewomatoh tōkehko metau risē, tokarose Sauu a, Tawi ewome repe. Zupuhpyry ewome te, zoko ewome, enara. Moro ke Tawi tupohtose Sauu a repe.

³⁹ Mame Sauu tapemã roropa tapoise eya repe. Yrome ytopyra toehse ynororo, erēnara toexiryke. Ynara tykase Sauu a ynororo:

– Ytosaromepyra ase senohne poko erēnara jexiryke, tykase Tawi.

Mame Sauu kyryry touse ropa eya.

⁴⁰ Tymyxiry rokē tapoise ropa eya. Mame topu kurãkō tymenekase 5me eya iporiry kuao. Moro topu tō tyrise eya typãtorona aka. Mame parateira ke tomahpõke toytose ynororo Korã epataka.

Korã etapatopõpyry Tawi a

⁴¹ Mokyro Korã, pirixteu oehnõko nexiase. Akorehmane, aosewomatoh arone esemazupurume oehnõko nexiase. Ameke pyra tooehse ynororo ahtao Tawi a,

⁴² tōsenuhmase ynororo. Tawi tonese eya, poetome ro, nuasemã enekure exikety. Mame Tawi tounohse eya,

⁴³ ynara tykase:

– Otyme kure moro wewe nae? Oekyme kaikuxi jekarõko ma? Ya oehnõko ma wewe ke ypipohtohme? Omi xihpyry ke tykerekere mase Tawi eya. – Popyra oripõko ase pirixteu tō neponãmary a, tykase Korã.

⁴⁴ Tonaroximase ynororo repe:

– Osehko xiaro. Kurumu zohme oekepyry ekarõko ase, onokyro tō zohme roropa oekarõko ase, tykase Korã.

⁴⁵ Mame Tawi a roropa tozuhse myatoko:

– Omoro mase oehnõko ya tytapemake te, tywaratake te, typuniãoke, enara. Yrome ywy oya ytõko ase Ritonõpo Imehxo Exikety omi poe. Izyraeu tō Esēme Ritonõpo mana, onykerekere matyã Esemý.

⁴⁶ Seroae ro oekarõko Ritonõpo mana ya. Oporemãkapõko ase. Oupuhpyry kohnõko ase. Mame kurumu zohme exiko amaronõpo tō mana, pirixteu tō soutatu tō ekepyry. Onokyro tō zohme exiko roropa matose. Mame sero nono põkõ emero zuaro exiko Ritonõpo poko, Izyraeu tō Esē poko.

⁴⁷ Mame Izyraeu tō roropa tuaro exiko mã toto Ritonõpo poko. Ahno pyre, warata tōkehko se pyra mana ipunaka typoetory tō pynanohtohme. Kuesēkõ rokē oetapãko mana, ynoro rokē oporemãkapõko mana yna a, tykase Tawi.

⁴⁸ Mame mokyro pirixteu aepyryhtao ro tururume toytose Tawi eya, etonatoh pona.

⁴⁹ Topu touse eya parateira aka tyritohme, ematohme Korã pona, ěmyty totapase eya rahkene. Toepukase ynororo tōmyty po nono pokoxi.

⁵⁰⁻⁵¹ Mame tytapemake pyra toexiryke toytose Tawi tururume Korã pona. Itapemã tapoise eya ě ae, zupuhpyry tyhkohe eya itapemanýpyry ke ro. Moro ke Korã typoremãkase Tawi a, parateira ke topu maro.

Moro eneryke tyya xine, topekõ pirixteu orēpyrahxo exikety etapatopõpyry eneryke tyya xine typoremãse toto. Toepase toto tururume.

⁵² Mame Izyraeu tō tyjamihtase, Juta tō maro. Towōse toto, tykohtase roropa toto opore. Mame pirixteu tō tokahmase eya xine pata Kate pona Ekorō omōtoḥ pona roropa. Aorihtyã ekepyry osema ehpikuroko typhase nexiase, Saaraĩ esemary ae pata Kate pona, Ekorō pona roropa, enara.

⁵³ Mame pirixteu tō ekahmaxīpo toeramase ropa Izyraeu tomo topetōkara esahpyry pona. Mame mōkomo itamurume pirixteu tō nynomohpyry tanỹse eya xine tykyryrykōme.

⁵⁴ Mame Koría pyrēpyry tarose Tawi a tytapyĩ taka. Zupuhpyrỹpyry tarose eya Jerusarē pona.

Tawi tokarose Sauu a

⁵⁵ Mame Tawi enēko Sauu nexiase aytoryhtao pirixteu etapase. Tōturupose ynororo tysoutatu esemy Apinea a:

– Apinea, onoky mūkuru koh mose ro? tykase.

– Kū morararo zuaro pyra ase, tykase ynororo eya.

⁵⁶ – Morara ahtao zurupoko zuaro jehtohme, tykase.

⁵⁷ Naeroro tooehse ropa Tawi ahtao, Koría etapaxīpo, tarose ynororo Apinea a Sauu ēpataka. Mame Tawi a Koría zupuhpyry tarose tomahpo.

⁵⁸ Toeporehkase ahtao Sauu ēpataka ynara tykase Sauu eya:

– Aimo, onoky mūkuru mano? tykase.

– Papa mokyro Jese, opoetoryme exikety, pata Perē pono, tykase ynororo Sauu a.

18

¹ Morarame Sauu tōturukehse Tawi maro. Mame imūkuru Jonata Tawi se toehse. Osepeme toehse toto ipunaka Jonata zamaro Tawi exiryke, osepyno toehtoh sã ipyno toehse ynororo.

² Morotoino Tawi tarose Sauu a tytapyĩ taka. Mame anaropopyra ropa toehse ynororo jũ tapyĩ taka.

³ Mame tōmihpyry totapose Jonata a Tawi a, jũme onytyromara toehtohme, ipyno toexiryke, osepyno toehtoh samo.

⁴ Mame tupō touse eya ekarotohme Tawi a, tykyryry soutatu zupō maro te, tpyre tapema te, taky roropa te, tymetỹ eary, enara.

⁵ Mame Tawi tyrohmanohpose ahtao Sauu a, emero rokē poko ahtao, orēpyra toehse ynororo. Morara exiryke kapitāome tyrise ynororo Sauu a. Moro pokoino tãkye toehse Izyraeu tō soutatu tō emero, toto esã roropa tãkye toehse.

Zumoxike Sauu ehtopōpyry

⁶ Mame mokaro soutatu tō oepyry ropa ahtao, Koría etapaxīpo Tawi a, nohpo tō tooehse pata tō poe emero, Sauu tō eahmase. Eremiãko toḥ nexiase, wãko roropa pãteru tō etōko rira tō maro tōsehmarykōme.

⁷ Mame tuase toto ahtao, ynara tykase toto toremiarykōme:

– Sauu a miumākō totapase; Tawi a 10 miumākō totapase, tykase.

⁸ Naeroro mokaro omiry etaryke tyya tãkye pyra toehse Sauu. Tyekĩtapãse ynororo. Ynara tykase:

– Ya miume rokē tokarose nohpo tomo a, yrome Tawi a 10 miume tokarose. Toiro se rokē ynororo tuisame toehtohme, tykase Sauu.

⁹ Morotoino Tawi zumoxike toehpitose Sauu. Zae pyra Tawi ehtoh tupise eya.

¹⁰ Mame yrokokoro joroko tonehpose Ritonōpo a Sauu erekohmase jamihme samo. Rowohpe exikety sã toehse ynororo tytapyĩ tao. Moro tao Tawi nexiase, rira etōko, kokoro rokē tynyryry samo Sauu netaryme, Sauu emahpo warata nexiase.

11 Mame ynara tōsenetupuhse Sauu:

– Mose wōko ase seromaroro ypyre ke, tykase repe.

Mame warata tomase eya, jamihme samo Tawī wotohme repe. Imeīpo tywaratā tomase ropa eya Tawī wotohme repe; yrome tōsepynanohse Tawī asakoro ehtoh pona.

12 Tawī maro Ritonōpo nexiase, Sauu maro pyra nexiase, turumekase eya. Morara exiryke enaromŷke Sauu nexiase, Tawī zuno.

13 Morarame Tawī taropose Sauu a mya, atameke toto ehtohme, soutatu esēme Tawī tyrise eya, miume soutatu tō tuisaryme aehtohme. Mame toto tuisaryme Tawī ahtao osetaparyhtao,

14 inyrihpyry emero kure rokē nexiase. Imaro Ritonōpo exiryke emese kure toehse ynororo.

15 Mame emese kure Tawī ehtoh eneryke Sauu a, zuno toehse ynororo.

16 Yrome Izyraeu tō emero Tawī se, Juta tō roropa ise nexiase orēpyra toto tarose exiryke, etonatoh pona.

Tawī pytatopōpyry Sauu ěxiry maro

17 Morarame ynara tykase Sauu Tawī a:

– Mose, Merape, jĕxiry apitorymano. Mose ekarōko ase oya opytyme. Oty se rokē hanō oya? Ypoetoryme rokē oexiry se ase, soutatume, orēpyra exiketyme, Ritonōpo Kuesĕkō omipona exiketyme osetaparyhtao, tykase Sauu.

Tōsenetupuhse Sauu tukurohtao rokene: “Kure ya pirixteu tomo a Tawī etapary. Morara ahtao onetapara ase, totapase eya xine exiryke.”

18 Yrome tozuhse Tawī a. Ynara tykase:

– Oĕxiry apoiry ypytyme kure ya repe. Yrome ime pyra ase. Papa tō roropa ime pyra mā toto. Tuisamehxo mase. Apaniryne jehtoh poko zuaro pyra ase ipunaka, tykase ynororo.

19 Yrome Merape erĕnatoh po toehse ahtao Tawī a nohpo onekaropyra toh nexiase. Imepyny a rokē tokarose ynororo, Meora pono a, esety Atarieu.

20 Māpyra Mikau, Sauu ěxiry akorō Tawī se toehse yronymyryme. Moro poko zuaro toehse tahtao tākye toehse Sauu.

21 Tōsenetupuhse ynororo:

– Jĕxiry ekarōko ase Tawī pytyme aehtohme. Mame jakorehmāko mā ynororo mokyro etapapotohme pirixteu tomo a, tykase Sauu.

Morara exiryke ynara tykase ropa Sauu Tawī a:

– Ypaniryne exīko mase.

22 Mame typoetory esā taropose Tawī a oturutohme moro poko. Ynara kahtoko Tawī a:

– Tuisa Sauu opyno mana. Ipoetory esā roropa emero opyno mā toto. Naeroro kure ěxiry ke opytary, kahtoko, tykase Sauu.

23 Mame Tawī turuse toto a. Mame ynara tykase ynororo eya xine:

– Tuisa Sauu paniryne jehtoh kure mā repe. Yrome ywy tymōkomoke pyra ase. Ime pyra roropa ase, tykase Tawī.

24 Toytose ropa toto Sauu zuruse Tawī omihpyry poko.

25 Mame tozuhse toto Sauu a:

– Ynara kahtoko Tawī a: “Tuisa Sauu 100me pirixteu tō etapapory se mā oya tōxiry epehpyryme imaro oerĕnatohme, topetōkara mŷpotohme,” kahtoko eya.

Yrome Tawī etapapory se Sauu nexiase pirixteu tomo a.

26 Mame Tawī turuse ahtao Sauu omihpyry poko, tākye toehse ynororo. Sauu paniryne se toehse. Mame aerĕnatoh exisasaka toehse ahtao,

²⁷ soutatu tō tarose Tawi a, 200me pirixteu tō totapase eya xine. Mame mokaro ekepyrykō aīpotapihpyry tarose eya Sauu a, 200me tukupse eya ineneryme, ipaniryeme toehtohme. Mame tōxiry Mikau tokarose Sauu a, Tawi pytyme ehtohme.

²⁸ Tawi maro Ritonōpo ehtoh tonese, tonetupuhse roropa Sauu a, Tawi pyno nymyry ēxiry Mikau ehtoh poko roropa.

²⁹ Naeroro Tawi zunohxo toehse ynororo. Epeme pyra toehse ynororo jūme toorikyry ponāmero.

³⁰ Mame pirixteu tō toehse ahtao osetapase Izyraeu tō maro Tawi tō toytose toto poremākapose. Mame imehnō Sauu poetory tō esā motye Tawi orēpyra toehse emese kure toexiryke; imehxo aexiry waro toehse toto emero.

19

Tawi ekahmatopōpyry Sauu a

¹ Morarame Tawi etapary se toehtoh tokarose Sauu a tumūkuru Jonata a, imehnō takorehmananomo a roropa. Yrome Tawi epeme Jonata nexiase itamurume.

² Morara exiryke ynara tykase Jonata Tawi a:

– Papa oetapary se toehse. Morara exiryke kokoro pakeimo tomeseke exiko. Otonēko. Mame tehme moroto exiko.

³ Papa oepyry eraximāko ase moroto tupito po oesary etonie. Mame oturūko ase imaro opoko. Tuaro toehse jahtao ourūko ase.

⁴ Mame kure Tawi ehtoh poko tōturuse Jonata tummy a, ynara tykase:

– Papa, opoetory Tawi onyryhmara exiko. Azahkuru pyra ynororo oya roropa. Inyrihpyry emero ākorehmāko.

⁵ Orikyīse nexiase pirixteu etaparyhtao eya. Moromeīpo Ritonōpo orēpyra kyriatose pirixteu tō poremākatohme. Menease. Tākye mexiase. Naeroro oty katohme zae exikety etapary se mahno seromaroro? Azahkuru mase Tawi etaparyhtao oya, iirypyryme pyra aexiryke, tykase Jonata.

⁶ Morarame Jonata omiry totase jumy a, aomipona toehse ynororo. Ynara tykase:

– Ajohpe pyra ase Ritonōpo neneryme, Tawi onetapara ase, tykase.

⁷ Naeroro Tawi tykohmase Jonata a. Tōturutopōpyry tokarose ropa eya emero. Morarame tarose ynororo eya tummy ēpataka ropa. Mame Sauu maro nexiase, apitoryme toehtopōpyry saaro.

⁸ Moromeīpo etonath toehse ropa. Tawi toytose pirixteu tō poremākase ropa. Orēpyrahxo totapase toto ahtao eya toepase toto.

⁹ Yrome moromeīpo joroko tonehpose Ritonōpo a Sauu erekohmase. Typorohse Sauu nexiase tytapyī tao, tywaratāke tomahpōke. Moroto Tawi roropa nexiase rira etōko.

¹⁰ Mame tywaratā ke Tawi wory se toehse ynororo repe, yrome Tawi tōsewomase, tapyi apuru rokē tuose warata ke. Naeroro tururume toepase Tawi mya ropa.

¹¹ Mame moro ae ro koko, orutua kō taropose Sauu a Tawi tapyī enetohme, yrokokoro pakeimo etapatohme repe. Yrome ipyty Mikau a typynanohse ynororo. Ynara tykase:

– Ytopyra awahtao seromaroro koko, kokoro toorihse mexiry, tykase Mikau.

¹² Mame Tawi tonyhtose eya osenuhmatoh ae. Toepase ynororo. Tōsewomase.

¹³ Mame ahno panō wewe axikahpyry tyrise Mikau a Tawi nyhtoh po. Upo tyrise epona. Poti hpoty tyrise eya zūsetyme.

¹⁴ Mame orutua kō taropose ahtao Sauu a Tawi apoitohme, Mikau ynara tykase eya xine:

– Ÿ, kure pyra mana, oxirohnōko, tykase ipyty Mikau.

¹⁵ Mame taropose ropa toto Sauu a Tawi enehtohme repe.

– Mokyro enehtatoko xiaro inyhtoh maro, etapatohme ya, tykase.

¹⁶ Yrome tomōse toto ahtao ahno panō rokē tonese eya xine, inyhtoh po, zupuhpyry esao poti hpoty rokē nexiase.

¹⁷ – Oty katohme kuenekunohno? Jepekara maropono, aepatohme? tykase, tōturupose tōxiry a.

– “Kuaropoko oetaparyino,” tykase ynio ya, tykase Mikau tumy a.

¹⁸ Morotoino toepase Tawi ahtao Samueu enese toytose Rama pona. Turuse ynororo emero Sauu nyrihpyry poko typoko. Mame Samueu maro toytose ynororo Naiote pona, urutō kō tapyī taka.

¹⁹ Mame Sauu tuaro toehse Tawi ehtoh poko urutō kō tapyī tao, Rama po.

²⁰ Morara exiryke orutua kō taropose eya Tawi apoitohme. Yrome imoihme urutō kō tonese ahtao eya xine, Samueu maro, toto kurohtaka Ritonōpo Zuzenu tomōse. Mame tōturuse toto Ritonōpo omiry poko, Sauu poetory tomo. Urutō kō sã toehse toto.

²¹ Mame moro poko tuaro toehse Sauu ahtao, imehnō orutua kō tonyohse ropa eya. Mokaro roropa Ritonōpo omiry poko tōturupitose. Urutō kō sã toehse roropa toto. Moromeīpo imehnō taropose ropa Sauu a, oseruao aehtopo. Mame morararo tōturuse toto urutō kō samo, apitoryme aehtyã saaro.

²² Morara exiryke Sauu roropa toytose Rama pona. Mame toeporehkase tahtao tuna pēkamã konōto pona, Seko pona, morotōkomo a tōturupose eya:

– Otokohkoh Samueu tō nae Tawi maro? tykase, tōturupose Sauu a.

– Moe pyra nah, urutō kō tapyī tao Rama po, tykase toto.

²³ Morara exiryke Sauu toytose urutō kō tapyī taka, Rama pona. Yrome Ritonōpo Zuzenu tomōse ikurohtaka. Mame aytoryhtao, oturūko nexiase Ritonōpo omiry poko, urutō kō tapyī taka.

²⁴ ³⁶ Mame moroto tupō touse eya. Tōturuse Ritonōpo omiry poko Samueu ēpataka. Mame tohrame tykohmãse ynororo tupoke pyra samo, tōmehse roropa moro saaro. Morara exiryke ynara tykase ahno ipoko: “Sauu roropa urutō kō maro nexino, nary.”

20

Tawi akorehmatopōpyry Jonata a

¹ Morarame Tawi toepase urutō kō tapyī tae, Rama pō poe, Jonata esaka toytose ynororo oturupose. Ynara tykase:

– Oty yriahse? Zae rokē exiase repe, yrome omy jetapary se nase, tykase Tawi.

² – Arypyra, tykase Jonata. – Oorihmapopyra Ritonōpo mana. Etako pahne, Papa tynyriy poko jurūko mana emero porehme, zumohxo exikety ahtao, pitiko exikety ahtao, ipoko oturūko mã ymaro. Oetapary se tahtao, ononēpyra mana, ekarory ya. Oetapara mana, tykase ynororo eya.

³ Yrome Tawi a tozuhse:

– Omy tuaro mana osepeme kuexiry poko. Naeroro ynara āko mã tyya rokene: “Umūkuru Jonata sero poko zuaro ehsaromepyra mana aemynyhmaryino,” āko mã ynororo. Naeroro ynara kary se ase oya, Ritonōpo isene exikety zuaro, ameke pyra jorikyry mana, tykase Tawi.

⁴ Mame Jonata ynara tykase Tawi a:

– Oty se hma ya? Moro rīko ase omipona, tykase.

⁵ Morara exiryke ynara tykase Tawi:

– Kokoro Oseahmatoh Nuno Kasenato ae exiryke, ywy amonopyry se pyra omy exīko mana, tymaro meza po. Yrome ytoxi tupito pona otonēse, mokokoro ikohmamyry pona.

⁶ Ypoko omy ekaroporyhtao, ynara kaxiko eya: “Tawi ynara tykase: ‘Ajohpāme sã ytoxi Perē pona, papa tō nekarory zahkatoh enese. Jeimamyry ae moro poko oximōnōko papa tō mana,’ nase ya.”

⁷ Mame “Ÿ, oty kara,” karyhtao eya, kure rokē exīko mana. Yrome tyekītase omy ahtao tuaro exīko mase, popyra aosenetupuhtoh exiry poko, yyryhmary se mā rahkene.

⁸ Oya ynara kary se hano: “Ajohpāme sã, ypyno exikehpyra exiko, ōmihpyry ae ro, onekarohpyry ya Ritonōpo netaryme. Māpyra tyrypyhpyke jahtao kuetafako, omoro rokene. Yrome jekaropyra exiko omy a,” tykase Tawi Jonata a.

⁹ – Arypyra ipunaka, tykase Jonata. – Ozehno papa exiry waro toehse jahtao axī moro ekarory oya, tykase ynororo.

¹⁰ Mame tōturupose Tawi. Ynara tykase:

– Onoky jurūko nae opoko tyekītapāse omy ahtao? tykase.

¹¹ – Eropa, tykase Jonata, – tupito pona.

Mame toytose toto oximaro.

¹² Ynara tykase Jonata:

– Ynara āko ase oya Ritonōpo neneryme. Kokoro oturupōko ase papa a opoko. Mame mokokoro kokonie pukuro ahtao, ozehno pyra papa ahtao, ourūko ase tuaro oehtohme.

¹³ Yrome oryhmary se papa ahtao, ourūko ropa ase. Aaropōko ase mya ōsewomatohme. Morara āko ase oya Ritonōpo netaryme. Mame Ritonōpo amaro ehtoh se ase, papa maro aehtopōpyry saaro.

¹⁴ Yrome ypyno exikehpyra exiko, kypyno xine Ritonōpo ehtoh samo, jorikyry ponāmero. Yrome toorihse jahtao

¹⁵ ypoenō pyno exikehpyra exiko, ypakō roropa. Toto maro kure rokē exiko. Mame kuepetōkara tonahkase ahtao Ritonōpo a

¹⁶ kuomihpyry omipona ro sehne. Ōmihpyry omipona pyra awahtao Ritonōpo awānohnōko mana, tykase Jonata.

¹⁷ Morarame Tawi omiry totapose ropa Jonata a ipyno toexiryke yronymyryme.

– Jūme osepepeme sytase, tykase ynororo, Tawi pyno toexiryke, osepyno toehtoh samo.

¹⁸ Mame ynara tykase ynororo Tawi a:

– Kokoro Oseahmatoh Nuno Kasenato mana nuno tūtasenāme exiryke. Mame morotona oehpyra awahtao, arypyra oehtoh enēko mā toto.

¹⁹ Mame mokokoro roropa arypyra oexiry enēko mā toto. Naeroro ytoko ōtonētopōpyry pona ropa, topu tō mōpozakoxi.

²⁰ Mame pyrou ke tusarah āko ase oseruao, moro topu tō ehpiuroko, onokyro worry samo.

²¹ Morarame poeto aropōko ase pyrou zupitohme. Mame ynara karyhtao eya: “Eneko seroino. Taro mā kehko. Enehko xiaro,” karyhtao, enetupuhnōko mase. Kure rokē otūtary, typynanohse oexiryke. Ozehno pyra toehse mā toto. Morara āko ase oya Ritonōpo netaryme.

²² Yrome ywy ynara karyhtao eya: “Moino pyrou mā kehko, omoinakoxi typahse,” karyhtao, epako rahkene. Ritonōpo aaropōko mana taroino.

²³ Mame kuomihpyry poko, Ritonōpo Kuesēkō kuakorehmāko mana zae rokē kuehtohme, jūme, kuorihtoh ponāmero, tykase Jonata.

²⁴ Mame tōtonēse Tawi tupito po. Morarame tuisa Sauu toeporehkase Oseahmatoh Nuno Kasenato pona, typorohse ynororo meza pona.

²⁵ Tosary pona typorohse ynororo tapyi apuru pūto, Jonata etonie. Apinea typorohse Sauu pūtokoxi. Yrome Tawi esary po aryryra nexiase.

²⁶ Moro ae oty kara Sauu nexiase. Tōsenetupuhse ynororo: “Otaramē tȳpokōke toehse ynororo. Otaramē Ritonōpo nyripohpyry onyrisaromepyra ro nexiase ynororo toekurākatohme, morara exiryke oehpyra kynako.”

²⁷ Yrome yrokokoro, Oseahmatoh Nuno Kasenato mykapo, meza pona oehpyra Tawi ahtao, ynara tykase Sauu tumūkuru a:

– Jonata, oty katohme Jese mūkuru oehpyra kynako otuhtoh pona kokonie, seroae roropa? tykase ynororo tōturupose.

²⁸ – Tawi nytono Perē pona, tykase Jonata.

²⁹ – Ynara nykā ya: “Ajohpāme sā ytōko ase aporo papa tapyī taka. Tynekarory zahkatoh rīko mā toto moero Perē po. Urui a tonehpose yw morotona jytotohme. Naeroro ytōko ase, urui tō enese,” nykā ya. Morara exiryke oehpyra kynako tarona otuhtoh taka, tykase Jonata.

³⁰ Morara kary etaryke tyya tyekītapāse Sauu, tumūkuru zehno toehse.

– Asa ajoajohpā mūkurume mase, musurehpā mūkurume. Zuario ase jepetōkara maro osepeme oehtoh poko, Jese mūkuru maro. Ehxirōko ase opoko, asa kahpyry poko roropa.

³¹ Mokyro Jese mūkuru isene ro ahtao sero nono po, tuisame exipyra ekurehnōko mase. Naeroro mokyro enehko xiaro ya etapatohme, tykase Sauu.

³² – Oty katohme mokyro etapary se hma? Oty tyrise eya? tykase Jonata, tumy a tōturupose.

³³ Mame tywaratā tomase Sauu a tumūkuru wotohme repe. Morara exiryke tuaro Jonata toehse, Tawi etapary se tumy ehtoh poko.

³⁴ Mame towōse Jonata meza poe. Tyekītapāse ynororo yronomyryme. Moro ae otuhpyra toehse ynororo, ěmepyry asakoromano Oseahmatoh Nuno Kasenato ae. Toemynyhmase ynororo, tumy ajoajohpe exiryke, Tawi etapary se exiryke.

³⁵ Yrokokoro onuhpyra ro xixi ahtao Jonata toytose tupito pona Tawi enese ropa. Poeto tarose tymaro.

³⁶ – Ytoko tururume, pyrou enehta ekomaryhtao ya, tykase ynororo poeto a.

Mame tururume poeto ytoryhtao, myaro tusarah tykase eya poeto moinakoxi.

³⁷ Mame toeporehkase poeto ahtao pyrou aepukahpyry pona, Jonata tykohtase eya:

– Myahxo nepukano, moinakoxi, tykase.

³⁸ Mame tykohtase ropa, ynara tykase:

– Axī ke ytoko! Etyphopyra exiko! tykase Jonata poeto a.

Mame pyrou tanȳse poeto a. Tonehse ropa tosemy a.

³⁹ Tuaro pyra nexiase morohne poko poeto. Jonata rokē zuaro, Tawi roropa zuaro.

⁴⁰ Mame tpyre tokarose Jonata a, poeto a, arotahme ropa pata pona.

⁴¹ Mame poeto toytose ahtao, Tawi tutūtase ropa tosae, topu tō ae. Mame tope eahmaryme tosekumuru po typorohse ynororo Jonata ěpataka. Mame typohse eya. Tyxitase roropa. Itamurumehxo tyxitase Tawi.

⁴² Mame ynara tykase Jonata Tawi a:

– Ritonōpo amaro se ase! Ytoko, osepeme exikehpyra sytase, kuomihpyry ae ro, Ritonōpo netaryme. Ynara āko sytase “Ritonōpo kuenēko mana omoro,

ywy, enara. Kypoenōkō enēko roropa mana opoenō maro, ypoenomo, enara, jūme,” āko sytase.

Mame toytose ropa Tawi. Morarame pata pona Jonata toeramase ropa.

21

Tawi epatopōpyry

¹ Mame Tawi toytose Nope pona, Ritonōpo maro oturukety enese, Aimereke enese. Tōserehse ynororo Tawi eneryhtao tyya.

– Otara toehse? Oty katohme toiroro moehno, soutatu tō maro pyhra? tykase ynororo eya.

² – Ÿ tokare pyra tooehse ywy tuisa omi poe: “Ynyripohpyry oya onekaropyra exiko imehnomo a,” tykase ya, ypoetory tō maro oseporýko ynanase imeīpo, imepý po, tykase.

³ Naeroro oty nae hma ekarotohme ya, tonahsēme? 5me wyi ahtao kure, emero rokē ekaroko ya, tykase Tawi.

⁴ Aimereke ynara tykase:

– Wyi, emero rokē nahpatoh pyra reh ase. Ritonōpo a tokarosē rokē nae ase. Ekarōko ase oya anapyrykōme, nohpo tō poko pyra toehse awahtao xine, tykase ynororo Tawi a.

⁵ Ynara tykase Tawi:

– Toipe ynanase, nohpo tō poko pyra, kure rokē yna ehtohme yna ytoryhtao yna esē omi poe. Morararo seromaroro, kure rokē moxiā mā toto, tykase eya.

⁶ Morara exiryke Ritonōpo a tynekarohpyry tokarose eya Tawi napyryme imepý wyi pyra exiryke. Moro rokē nexiase, tapoise ropa Ritonōpo ēpataka tyrihpyry, moro ae ro tymyakāmase wyi kasenato ke.

⁷ Moroto nexiase Sauu poetory, Ritonōpo maro Oturutoh tao, Toeke, Etō pono. Sauu eky tō poko erohketō esēme nexiase.

⁸ Mame Aimereke a ynara tykase Tawi:

– Typyreke pyra hma taro ekarotohme ya aryryra jexiryke? Tuisa omi poe taryporyke tooehse jexiryke ypyre onenehpyra tokurehse ywy, tykase Tawi.

⁹ – Aryryra, tykase Aimereke. – Koría tapemanýpyry rokē nae ase taro, onetapahpyry pirixteu kyryrýpyry. Tyōtose mana kamisa ke, jupō ke, Ritonōpo maro oturukety zupō mykae. Ise awahtao aroko, imepý pyra exiryke, tykase.

– Ipanō pyra roropa nase. Ya ekaroko, tykase Tawi.

¹⁰ Mame moro ae ro Tawi toepase Sauu winoino tuisa Akixi a, Kate pōkō esemy a.

¹¹ Yrome tuisa Akixi a ynara tykase ipoetory tomo:

– Mose reh Tawi, Izyraeu tō esemy. Ipoko toremiase nohpo tomo, wake-tomo: “ ‘Miumākō totapase Sauu a, yrome 10 miumākō totapase Tawi a,’ tykase toto.”

¹² Mame mokaro omiry etaryke tyya, tōserehse Tawi, tuisa Akixi tunōmase eya.

¹³ Naeroro rowohpā typoenohse eya toto ēpataka. Apoiry se toto ahtao rowohpā nyryry sā tyryse eya, tomary ke tymerose sā eya pata omōtoh pokona. Totypoty etakurōko nexiase.

¹⁴ Mame Akixi ynara tykase takorehmananomo a:

– Mose rowohpe nae! Oty kase menehtou ya?

¹⁵ Rowohpe exiketō pyra nase taro jesao. Mame imepý rowohpā menehtou jerekohmase? Ytapyī taka mose onenehpyra ehtoko, tykase ynororo eya xine.

22

Oturuketō etapatopōpyry

¹ Mame Tawi toytose Kate poe. Toepase ynororo oramā aka, pata Aturā pūtokoxi. Mame moro poko tuaro toehse tahtao xine, irui tō toytose eya. Imehnō jekyry tō roropa toytose eya.

² Etuarimaketō roropa toytose eya, ipenekehtyamo te, imehnō nepemary onepehmasaromepyra exiketomo tytineruke pyra toexirykōke, enara. Mokarohne tōximōse toto Tawi maro. Mame toto tuisaryme toehse ynororo. 400me orutua kō imaro toehse nexiase.

³ Morotoino Tawi toytose Mixipa pona Moape nonory pona, ituisary maro tōturuse ynororo, ynara tykase:

– Ajohpāme sã, ah papa tō noehno aja maro tarona amaro xine toehthokōme, ypoko Ritonōpo nyriropy waro jehtohme, tykase eya.

⁴ Naeroro moroto tumykō tynomose Tawi a Moape esē maro, moroto toh nexiase, tōtonēse Tawi ahtao, soutatu tō tapyī tao.

⁵ Mame urutō Kate toytose Tawi enese. Ynara tykase ynororo eya:

– Taro okynã pyra exiko. Ytoko Juta nonory pona, tykase.

Naeroro moro tynomose Tawi a toytotohme itu htaka Herete pona.

⁶ Morarame Sauu nexiase Kipea po, ypy emory po. Typorohse nexiase wewe myhto, iwaratã nexiase emahpo. Ipoetory tō tamuximākō imaro nexiase xikihme. Mame turuse ynororo eya xine Tawi tonese tyya xine exiryke.

⁷ Mame ynara tykase Sauu typoetory esamo a:

– Etatoko pahne wekyry tomo, Pëjamī pakomotyamo! Oty ekarōko Jese mūkuru oya xihne nah, tupito tomo te, uwa tōkehko tynarykatyamo, tuisamehxo oritorỹko nae, miumākō esēme te, 100mākō esēme?

⁸ Morara exiryke yporemākapory se hmatou? Jurupyra mexiatose os epeme umūkuru ehtoh poko Jese mūkuru maro. Ypoko torētyke pyra matose. Jurupyra mexiatose Tawi poko, toirō ypoetorymã jewokāko seromaroro jorihmapotohme, umūkuru ro mã mokyro akorehmāko roropa!

⁹ Mame moroto Sauu poetory esã maro Toeke, Etō pō nexiase, ynara tykase ynororo:

– Tawi enease, toytose ahtao oturuse Aimereke, Aitupe mūkuru maro, Nope po.

¹⁰ Tōturuse Ritonōpo a Aimereke zae Tawi ritoh poko zuaro aehtohme. Tonahsē roropa tokarose eya, pirixteu Korã pyrēpyry tokarose roropa Tawi a, tapema.

¹¹ Naeroro Aimereke tykohmapose Sauu a jekyry tō maro emero, Ritonōpo maro Oturutoh tao erohketō nexiase Nope po. Toytose toto morotona Sauu a.

¹² Ynara tykase Sauu Aimereke a:

– Etako pahne, Aimereke!

– Ÿ, Tuisa, taro ase onyriropy ritohme, tykase ynororo eya.

¹³ – Oty katohme Tawi akorehmāko mexiase jewokary poko? tykase Sauu Aimereke a. – Jese mūkuru makorehmase, tonahsē mekarose eya, tapema roropa, moturuase Ritonōpo a akorehmatohme. Naeroro jakorekhaneme toehse ynororo. Jetapary kuhnōko mã ynororo seroae ro, tykase Tawi poko.

¹⁴ Aimereke a tozuhse, ynara tykase ynororo:

– Opoetory Tawi imehnō motye òmipona mana. Apaniryne roropa mana. Ækorehmaneme mana, oewomananō tuisaryme. Zae exiketyme aexiry waro emero atapyī taōkō mana.

¹⁵ Toipe ywy oturũko ase Ritonõpo maro imehnõ poko zae ehtoh waro toto ehtohme. Jyhxiropyra exiko, ajohpãme samo, wekyry tõ roropa ony-xhiropyra exiko, sero poko zuaro pyra jexiryke ipunaka, tykase Aimereke.

¹⁶ Yrome Sauu ynara tykase:

– Aimereke, orihnõko matose, omoro, oekyry tõ maro emero, tykase.

¹⁷ Mame tysoutatu tõ esamo a ynara tykase Sauu:

– Ritonõpo maro oturuketõ etapatoko Tawi akorehmaneme toehse toto exiryke. Aepary waro toehse toh repe, yrome jurupyra toh nexiase, tykase Sauu.

Yrome toto etapary se pyra isoutatu esã nexiase, Ritonõpo maro erohketõme toto exiryke.

¹⁸ Morara exiryke Toeke a toto taorihmapose eya:

– Etapako toto, omoro! tykase Sauu eya.

Naeroro mokaro emero totapase Toeke Etõ pono a. Moro ae ro 85me Ritonõpo maro oturuketõ totapase eya.

¹⁹ Mame mokaro maro Nope põkõ totapase Sauu a, Ritonõpo maro oturuketõ esaryme exiryke, orutua komo, nohpo tomo, poetohti te, enurusenã komo, pui tomo, jumõtu tomo, kaneru tõ roropa emero totapase eya.

²⁰ Yrome Apiataa, Aimereke mükuru, toepase, Tawi maro toehtohme.

²¹ Tawi turuse eya Ritonõpo maro oturuketõ etapatopõpyry poko Sauu a.

²² Ynara tykase Tawi eya:

– Moroto jahtao, Toeke tonese ahtao ya, tuaro exiase, eya Sauu zururu waro exiase. Naeroro ypokoino omy tõ totapase oekyry tõ maro emero.

²³ Ymaro exiko, enaromyra exiko. Mokyro oetapary se exikety jetapary se roropa mana. Ymaro osewomãko mase, tykase Tawi eya.

23

Pata Keira pynanohtopõpyry

¹ Mame zuaro toehse Tawi pirixteu tõ eryhmary poko Keira põkõ maro, toto napyry apoisenã ematonanopyry poko roropa eya xine.

² Naeroro tõturupose ynororo Ritonõpo a. Ynara tykase:

– Ytõko ha pirixteu tõ poremãkapose? tykase.

– Ytoko, tykase Ritonõpo eya, pirixteu tõ maro atatapoita Keira põkõ ipynanohta, tykase Ritonõpo.

³ Yrome ynara tykase Tawi marõkõ eya:

– Taro Juta nonory po enaromyke sytatose. Sero motye popyrahxo exiko Keira pona kytorykohtao pirixteu tõ maro osetapase, tykase toto.

⁴ Naeroro tõturupose ropa Tawi Ritonõpo a. Mame tozuhse ropa ynororo:

– Ytoko morotona, Keira pona. Åkorehmãko ase pirixteu tõ poremãkatohme oya, tykase Ritonõpo Tawi a.

⁵ Morara exiryke Tawi tõ toytose Keira pona. Mame pirixteu tõ ty-poremãkase eya xine. Toto eky tõ tapoise eya xine. Soutatu tõ tuhke totapase roropa eya xine. Keira põkõ typynanohse eya xine.

⁶ Mokyro Apiataa, Aimereke mükuru toepase ahtao Sauu winoino, Tawi a, Keira pona, Ritonõpo maro oturukety zupõ tonehse tymaro.

⁷ Mame imepyny a Sauu turuse ahtao Tawi ytotoopõpyry poko Keira pona. Ynara tykase Sauu:

– Ohkato, Ritonõpo jakorehmãko mana Tawi apoiry poko. Tomõse ynororo ahtao tapure exikety aka, axi mokyro apurũko ase moro tao, tykase Sauu.

⁸ Naeroro typoetory tõ soutatu tõ tykohmase Sauu a, toto ytotohme Keira pona, pata zomyehmatohme, Tawi tõ apurutohme.

⁹ Mame tuaro Tawi toehse ahtao, tapoiry se Sauu ehtoh poko, tōturuse Apiataa maro. Ynara tykase ynororo eya:

– Oupō enehta, Ritonōpo maro oturutohme, tykase.

¹⁰ Tōturupose Ritonōpo a ynororo. Ynara tykase:

– Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy, imehnō otururu etāko ywy Sauu poko. Oehnōko mana xiaro Keira pona, āko toto, sē pata enahkase ypokoino, taro jexiryke. Naeroro otara exīko ah? tykase Tawi.

¹¹ Jekarōko Keira pōkō nae Sauu a? Ajohpe pyra Sauu oehnōko nae xiaro mokaro omihpyry ae? Ajohpāme sã kuruko, Ritonōpo, zuaro jehtohme, tykase Tawi.

– Sauu oehnōko mana, tykase Ritonōpo eya.

¹² Mame Tawi tōturupose ropa Ritonōpo a. Ynara tykase:

– Keira pōkō jekarōko toh nae Sauu a ypoetory tō maro? tykase.

– Ŷ, ekarōko mã toto, tykase Ritonōpo eya.

¹³ Morara exiryke Tawi tō toytose ropa Keira poe imepỹ pona. Imaro 600me toh nexiase. Mame zuaro toehse Sauu ahtao Keira rumekatopōpyry poko Tawi tomo a, ytopyra toehse ynororo morotona.

Tawi ehtopōpyry ona po ypy htao

¹⁴ Mame ona po tōtonēse Tawi nexiase ypy htao roropa otonētoh tao Zipe pũto. Sauu a tupise ynororo repe, yrome onekaropyra Ritonōpo nexiase eya.

¹⁵ Enaromỹke Tawi nexiase zuaro toehse toexiryke Sauu oepyyry poko toetapatoh poko.

Horesa pona toytose ynororo, moroto ehse ona po, pata Zipe pũto.

¹⁶ Morotona Jonata toytose Tawi a akorehmatohme, jamihme ehtohme Ritonōpo enetuputyry poko eya, towomaneme.

¹⁷ Ynara tykase Jonata:

– Enaromyra exiko, Papa Sauu oetapara ekurehnōko mana. Izyraeu esēme exīko mase. Mame ākorehmaneme ase exīko. Moro waro mã papa, tykase.

¹⁸ Mame moroto Ritonōpo neneryme jũme osepeme toehtohkōme tōsekarose toto. Mame Tawi moroto rokē nexiase, Horesa po. Yrome Jonata toytose ropa tytapyĩ taka.

¹⁹ Morarame Zipe pōkō toytose Kipea pona Sauu zuruse Tawi poko. Ynara tykase toto Sauu a:

– Tawi tō tōtonēse mã yna nonory po, Horesa po, ypy Hakira po, Jeximom etonie, ikurenae.

²⁰ Mokyro apoiry se oehtoh waro ynanase. Naeroro ise awahtao ytoko yna maro, mokyro ekarōko ynanase oya, tykase toto Tawi poko.

²¹ – Kure oritorỹko Ritonōpo mana ypyno oexirykōke! tykase Sauu eya xine.

²² – Ytotoko ropa oesaka xine, ātamorepatohkōme ropa Tawi ytoytory poko, onoky a mokyro tonese moroto, tuarohxo exiketyme mokyro ekaroryke.

²³ Tawi otonētoh poko roropa atamorepatoko. Mame zuaro toehse awahtao xine eramatoko ropa xiaro, jurutohme ipoko, zuaro jehtohme. Morara ahtao amaro xine ytōko ase; moroto ynororo ahtao, apoiko ase Juta nonory poro porehme zupiry se jahtao ro, tykase Sauu.

²⁴ Morara exiryke toytose toto Zipe pona osemazuhme, okomino Sauu ytotohme. Morara ahtao Tawi tō ona Maõ po toh nexiase, Jeximom etonie, ikurenaka.

²⁵ Mame morotona Sauu toytose Tawi tō zupise. Tawi turuse ahtao moro poko, toytose ynororo topuimo pona, moroto ro ona Maõ po. Mame

moro poko tutuarõtase Sauu ahtao ona Maõ pona toytose ynororo, Tawi tokahmase.

²⁶ Ypy mõpoe Sauu tõ ytõko nexiase, imõ poe Tawi ytõko nexiase axiny typoetory tõ maro. Epãko toh nexiase Sauu kurũke. Mame Tawi tõ apurupõko Sauu tõ nexiase repe. Tawi apoiskasaka Sauu tõ ahtao,

²⁷ omi enehne tooehse Sauu zuruse. Ynara tykase ynororo.

– Axĩ ke eropa ropa, pirixteu tõ kuesarykõ ryhmãko mã toto, ematonahnõko roropa mã toto, tykase.

²⁸ Naeroro Sauu toeramase ropa. Tawi tokahmakehse eya toytotohme pirixteu tõ etapase. Morara exiryke tosehpase moroto Topu Atapiakatohme.

²⁹ Morotoino Tawi toytose tõtonõtõh pona tõsewomatõh pona, tuna enatyry Ketõ nonory pona.

24

Sauu onetapara Tawi ehtopõpyry

¹ Morarame tooehse ropa Sauu ahtao pirixteu tõ etapakehõpo, turuse ropa imehnomo a:

– Tawi mã ona Ketõ po, tykase.

² Naeroro 3 mieme soutatu tõ tymenekase Sauu a, Izyraeu tomo, tymaro toto ytotohme Tawi tõ zupise ipoetory tõ maro, Topu Kapiritu tõ etonie xixi tũtatõh wino.

³ Mame kaneru apurũpyry tõ pona tooehse ynororo. Moroto oramã nae nexiase ypy ãkatao. Moro aka tomõse Sauu tuekatõhme, moro ao roropa Tawi tõ nexiase moino ikurohtao.

⁴ Ynara tykase ipoetory tõ Tawi a:

– Sero poko turuse mexiase Ritonõpo a, ynara tykase ynororo: “Ozehnotõ ekarõko ase oya openetatopõpyry ae ro tyritõhme.”

Mame Tawi toytose omatome Sauu a. Zupõ ehpiry apopohse eya.

⁵ Moromeõpo toehxirose ynororo Sauu zupõ ehpiry apopohõpo tyya.

⁶ Ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

– Azahkuru akene, moro riryhtao ya Ritonõpo nymenekahpyry a, kutuisarykõme tymenekase aexiryke Ritonõpo a, tykase ynororo.

⁷ Morara karyke Sauu towomase Tawi a. Onetapapopyra toehse ynororo typoetory tomo a. Mame toesyryhmase ropa Sauu. Orame ae tutõtase ropa ynororo toytotohme osema ae.

⁸ Morarame okomino tutõtase roropa Tawi. Tykohtase Sauu netaryme:

– Sauu tuisa, tykase Tawi.

Mame toeramase Sauu ahtao tũkakoxi tõsenuhmase, Tawi tonese eya. Nono pona tosekumuru po typorõhse Tawi, “Imehxo mase,” katõhme eya.

⁹ Ynara tykase ynororo eya:

– Oty katõh imehnõ omiry etãko mah? “Tawi oryhmaly se mana,” kananõ etãko mah?

¹⁰ Tonese oya seroae: Ritonõpo oekarõ ya moroto oramao. Mame “Ozehnotõ Sauu etapako,” tykase toto ya repe. Yrome ynara ykano: “Jesõ onetapara ase Ritonõpo nymenekahpyryme aexiryke,” ykano.

¹¹ Eneko ke, papa, oupõ ehpirỹpyry jemah po. Oupõ etyhpyry apopõhno. Yrome oetapara akene. Osenetupuhko, azahkuru pyra ase. Oryhmaly se pyra roropa ase. Jekahmãko mase jetapatohme, zuaro ase. Yrome oetapara akene.

¹² Ritonõpo kuapiakãko mana, zae pyra exikety wãnohnõko mana. Ynoro rokõ oepehmãko mana zae pyra onyrihpyry poko ya. Yrome ywy oetapara ase.

¹³Ynara katopõpyry ae: “Iirypyrymãkõ zae pyra ehtoh rïko mã toto.” Yrome ywy kure rokẽ orïko ase, zae jexiryke.

¹⁴Eneko ke, Izyraeu tõ tuisary, onoky etapary se hma? Onoky ekahmãko mah, ahno eky kaikuxi ekepyry otarame? otarame xiko rokene?

¹⁵Ritonõpo Izyraeu tõ Esẽ kuapiakãko mana. Zae pyra exikety enetupuhnõko mana. Zae jehtoh enẽko mã ynororo. Jewomãko mana. Ypy-nanohnõko roropa mana jetapara oehtohme, tykase Tawi eya.

¹⁶Mame tõturukehse Tawi ahtao, ynara tykase Sauu:

– Omoro nymyry mahno, umükuru Tawi?

Mame tyxitapitose ynororo.

¹⁷Mame ynara tykase ynororo Tawi a:

– Zae mase. Ywy ase zae pyra. Kure rokẽ kyriase yrome oryhmaly se rokẽ exiase.

¹⁸Seroae ro kure rokẽ jyritopõpyry poko oya kuruno. Tokarose ywy oya Ritonõpo a, yrome jetapara makene.

¹⁹Toipe soutatu tõ mana, tyehnoto apoiryhtao tyya anaropopyra ropa, etapãko mana, toipe. Ritonõpo kure rokẽ oepehmãko mana typynanohse oya jexiryke seroae.

²⁰Ynara zuaro ase; tuisame exïko mase. Izyraeu tõ roropa orẽpyra exïko mã toto tosẽke toexirykõke, toto esẽme toehse awahtao, tykase Sauu.

²¹Naeroro seromaroro õmiry ekaroko ya Ritonõpo netaryme, ypoenõ onetapara oehtohme te, ypakõ roropa onetapara oehtohme, tykase.

²²– Toto onetapara ase, ãko ase oya Ritonõpo netaryme, tykase Tawi.

Mame Sauu toytose ropa tytapyï taka. Yrome Tawi tõ toytose tõtonõtõhkõ taka ropa.

25

Samueu orihtopõpyry

¹Mame Samueu toorihse. Naeroro tõximõse Izyraeu tomo ihnamose. Mame ekepyry tonẽse eya xine itapyï tao, Rama po.

Apikau maro Tawi ehtopõpyry

Morotoino Tawi toesyryhmase ona Parã pona.

²Moroto, orutua nexiase Karepe pary, pata Maõ pono, esety Napau. Itamurume tymõkomoke nexiase, tupito konõto esẽme: miume poti tõ nae nexiase te, 3 miume kaneru tomo, enara.

³Ipyty esety Apikau nexiase, nohpo kurano, tuaro exiketyme roropa nexiase. Yrome mokyro inio ajoajohpe exiketyme nexiase.

Mame toky tõ kaneru hpokãko nexiase moroto Karameru po.

⁴Mame ona po Tawi ahtao, tutuarõtase ynororo Napau poko, toky tõ hpokary poko, typoetory tõ maro.

⁵Naeroro typoetory tõ taropose Tawi a, 10me, nuasemãkomo. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ytotoko Napau a, Karameru pona, oturutatoko.

⁶Ynara kahtoko eya: “Kure pãna ma repe! Oepe Tawi omi poe ynanoehno oya, tãtaomihpykase ynororo. Kure rokẽ oehtõhkõ se ynororo atapyï taõkõ maro. Okynã oexiry se roropa mã ynororo sero nono po.

⁷Seromaroro kaneru tõ hpokatoh toehse, ãko mã toto ya. Oeky tõ poko erohketõ yna maro tahtao xine kure rokẽ ynanexiase toto maro. Ynanewomase toto, Karameru po toto ahtao. Toto mõkomory onematonanohpyra roropa ynanexiase.

⁸ Oturupoko opoetory tomo a tuaro oehtohme. Naeroro yna akorehmako roropa tākye yna ehtohme tākye oehtohkō samo. Tonahsē nae awahtao ekaroko yna a, oepe Tawi a roropa opoetoryme yna exiryke, kahtoko,” tykase Tawi typoetory tomo a.

⁹ Morarame toeporehkase tahtao xine Tawi omihpyry tokarose eya xine Napau a. Mame toraximase toto a.

¹⁰ Okynahtao Napau a tozuhse toto:

– Tawi? Jese mūkuru? Onoky mokyro? Mokyro waro pyra ase! Tuhke namoto tō tosēkō rumekāko mā toto kokoro rokene.

¹¹ Otyme kure ypoetory tō napyry ekarory oya xine, wyi te, tuna maro te, tōsē roropa, awaro xine pyra jahtao? tykase Napau toto a.

¹² Mame toytose ropa toto, Tawi poetory tomo. Mame tooehse ropa toto ahtao Napau omihpyry tokarose Tawi a emero porehme.

¹³ Ynara tykase Tawi typoetory tomo a:

– Opyrekō apoitoko.

Naeroro tpyrekō tapoise eya xine, Tawi a roropa tpyre tapoise, 400me soutatu tō Tawi maro toytose. 200mākō ytopyra, tehme rokē toehse toh nexiase tymōkomorykō eneneme.

¹⁴ Mame Napau poetory toiro toytose ipyty Apikaiu zuruse:

– Tawi a typoetory tō tonehpose ona poe yna esē aomikase repe. Yrome ajoajohpe sã rokē eya tozuhse toto.

¹⁵ Yrome mokaro kure toh nexiase yna a. Yna onyryhmara toh nexiase yna maro tahtao xine ona po. Yna mōkomory onematonanohpyra roropa toh nexiase.

¹⁶ Tōmehse ahtao, koko roropa apurume sã toh nexiase kaneru tō poko yna erokuruhtao.

¹⁷ Seromaroro osenetupuhko ikurākatohme ropa. Osenahkāko rokē sytatose emero Napau pokoino. Ajoajohpe exiryke imaro imehnō oturasaromepyra mā toto, tykase ipoetory.

¹⁸ Apikaiu a axī tonahsē tapoise; wyi tapoise 200me, uwa eukuru jehnahpyry roropa ē ao asakoro pehme, kaneru ipurutyamo 5me, kajama 17 kirume, uwa epery asarahtyã 100me kaxome te, tyoro epery roropa fiku asarahtyã 200me kaxomã tapoise eya, enara. Mame tãtakimase ynororo emero jumētu tō pona tyrithme.

¹⁹ Mame typoetory tō taropose eya osemazuhme toto ytotohme jumētu tō maro.

– Okomino ytōko ase, tykase ynororo.

Yrome tynio onurupyra nexiase morohne poko.

²⁰ Mame aytoryhtao jumētu po ypy tō rãnakuroko, Tawi tō tonese eya ipoetory tō maro. Oehnōko toh nexiase eya, mame tōsēpatakāmase toto.

²¹ Apitoryme ynara tōsenetupuhse Tawi: “Toiparo rokē mokyro kahpyry towomase kyaa xine, itupi tōkehko, ipoetory tomo, imōkomory roropa, onematonanohpyra imehnō ehtohme. Popyra sã jepehmāko mana kure rokē jahtao.

²² Seromaroro Napau tō etapãko sytatose ipoetory tō maro, orutua kō ahtao emero enahkāko sytatose sero koko ēmehpyra ahtao ro, tykase. ‘Kuãnohko, Ritonōpo, tokurehse jahtao,’ ” tykase.

²³ Mame axī tyhtose Apikaiu jumētu poe Tawi tonese ahtao tyaa. Tosekumuru po typorohse ynororo nono pona, tōmyty tyrise nono pokoxi.

²⁴ Tawi ēpataka imyhtokoxi toehse tahtao ynara tykase ynororo eya:

– Ajohpãme samo, oturuxi amaro. Ywy ro rokē tyrypyhpyke ase.

²⁵ Naeroro torētyke pyra exiko Napau poko ajoajohpe rokē aexiryke. Tosety sã ynororo mana. Putupyra exiketyme esety Napau. Yrome onenehpotyã, aimo tõ onenepyra akene.

²⁶ Seromaroro Ritonõpo a takorehmase omoro imehnõ onetapara oehtohme, emÿpopyra amoreme oehtohme. Ynara se ase Ritonõpo a ozehnotokõ emero tuãnohsēme, mokyro Napau ehtoh samo.

²⁷ Ajohpãme sã senohne, ynepypyry apoiko anapyrykõme.

²⁸ Ajohpãme sã zae pyra jehtopõpyry ikorokapoko. Mame Ritonõpo orēpyra orïko mana, okynã sã tuisame oehtohme opoenomo te, apakomotyã roropa, enara. Ynara exiryke, Ritonõpo omipona rokē etonãko mase. Morara awahtao zae rokē mase exïko oorikyryponãmero, tykase.

²⁹ Imepyny a oekahmaryhtao oetapatohme, oewomãko Ritonõpo Oesē mana, isene oehtohme, tÿpynu pynanopyry sã esemy a. Yrome ozehnotokõ pahnõko mana, topu emary sã ematohe ke, ameke toto ehtohme owinoino.

³⁰ Mame tynyryry kurã poko tõtuhkase Ritonõpo ahtao, tõmihpyry ae ro te, Izyraeu tõ esēme tyrise awahtao,

³¹ ehxiropyra exïko mase, imehnõ tuaro pyra exiketõ onetapara tokurehse oexiryke emÿpopyra roropa oexiryke. Mame tuisame imehxo toehse awahtao Ritonõpo Omihpyry ae, wenikehpyra exiko ypoko, tykase Apikaiu.

³² Mame ynara tykase Tawi eya:

– Kure Ritonõpo mana, Izyraeu Esemy, tonehpose eya oexiryke oseporyse ymaro!

³³ Tuaro exiketyme oexiryke moehno xiaro, imehnõ onetapara jehtohme iiryppyryme, emÿpopyra jehtohme roropa. Naeroro kure mase, Ritonõpo, ãko ase.

³⁴ Mãpyra oehpyra awahtao ya seroae ro, orutua kõ Napau poetory tõ emero totapase toh exiry, tykase Tawi.

³⁵ Mame nohpo nekarohpyry tapoise Tawi a. Ynara tykase ynororo eya:

– Kure rokē ytoko ropa atapyĩ taka. Torētyke pyra exiko õmiry totase ya exiryke, tykase Tawi.

³⁶ Mame toehse ropa Apikaiu ahtao Napau a, atãkyemãko nexiase, otuhnõko, eukuru ãnõko tuisa imehxo exikety samo. Mame toetÿse exiryke, oturupyra nohpo nexiase eya. Yrokokoro,

³⁷ toetÿpokase ropa ynororo ahtao, turuse ipyty a emero. Mame eano tyjamihkehse, pakaihkapÿme toehse ynororo.

³⁸ Moromeïpo 10me ãmepyyry taropose ahtao Ritonõpo a taorihmapose ynororo.

³⁹ Mame tutuarõtase Tawi ahtao Napau orihtopõpyry poko ynara tykase ynororo:

– Kure mase, Ritonõpo. Oya rokē tymÿpose ywy, Napau a tykerekeremase jahtao, etapary se exiase repe. Yrome kuakorehmase onetapara jehtohme. Oya topehmase ynororo zae pyra aehtopõpyry eheppyryme, tykase Tawi.

Mame tõmiry taropose Apikaiu a ikohmatohme typytyme aehtohme.

⁴⁰ Tawi poetory tõ toytose Karameru pona Apikaiu zuruse:

– Tawi yna enehpono oya aarotohme typytyme oehtohme, tykase toto.

⁴¹ Mame morara kary etaryke tyya tosekumuru po typorohse Apikaiu, tõmyty nono pokoxi tyrise eya, ynara tykase ynororo:

– Ywy ase Tawi namotome, aomipona se rokē ase. Ise tahtao ipoetory pupuru kurikãko ase, tykase ynororo.

⁴² Mame axï tõturyse Apikaiu jumētu pona, typoetory tõ 5me nohpo tõ maro toytose ynororo Tawi nenyohyã maro, mame ipytyme toehse ynororo.

⁴³ Osemazuhme Tawi tyyptase Ainoã, Jezereu pō maro. Seromaroro Apikaiu maro tyyptase ropa.

⁴⁴ Yrome ipyty Mikau tokarose Sauu a, Pauti, Raixi mūkuru a, Karī pōme nexiase ynororo.

26

Sauu onetapara ropa Tawi

¹ Morarame Tawi poko, Sauu zuruse toytose Zipe pōkomo Kipea pona, moroto Sauu ahtao. Ynara tykase toto eya:

– Tawi tōtonēse ypy Hakira po, Jeximom etonie, tykase toto.

² Morara exiryke Sauu toytose ona Zipe pona, 3 miume soutatu tō maro, Tawi zupise.

³ Tōsesarise toh nexiase osema ehpio ypy Hakira po, Jeximom etonie. Yrome Tawi nexiase ona po. Mame tokahmary poko Sauu a tutuarōtase tahtao,

⁴ typoetory taropose Tawi a aosenuhmatohme, zuaro toehtohme Sauu oepiry poko.

⁵ Moromeīpo Tawi toytose Sauu esary enese. Sauu tō tonese eya Apinea, Nea mūkuru maro toto nykyryhtao. Soutatu tō esēme Apinea nexiase. Tosary rānao nyhnōko nexiase Sauu. Inyhtoh zomye ipoetory tō nexiase soutatu tomo.

⁶ Mame Tawi maro Aimereke, heteume exikety nexiase, Apisai maro. Apisai rui Joape nexiase, jēkō esety Zerua nexiase. Mame tōturupose Tawi eya xine:

– Onoky ymaro ytōko nah Sauu tō enese? tykase Tawi.

– Ywy, tykase Apisai. – Amaro ytōko ase, tykase.

⁷ Naeroro toytose toto, asakoro rokene, koko. Moroto Sauu tonese eya xine, nyhnōko soutatu tō rānao, iwaratā potyry nono aka xikihme tyrise, zupuhpyry pūto. Apinea tō, soutatu tō maro, nyhnōko rokē toh nexiase.

⁸ Mame Apisai ynara tykase Tawi a:

– Seroae ozehnoto tokarose Ritonōpo a oya. Sauu uwoxi, iwaratā ke ro, nono po ahtao ro, toiro rokē tuōko ase. Onuozomopyra ropa ase, tykase Apisai.

⁹ Yrome Apisai tozuhse Tawi a. Ynara tykase:

– Onuopyra exiko. Tuohpō wānohnōko Ritonōpo mana, tynymenekahpyryme aexiryke Izyraeu esēme.

¹⁰ Ritonōpo rokē mose etapāko, aorihtoh po toehse ahtao. Otarame etonah toh poko tahtao orihnōko mana.

¹¹ Yrome ywy, Ritonōpo nymenekahpyry onetapara ase. Ipyre rokē enehta itunary ē maro. Mame eropa ropa, tykase Tawi Apisai a.

¹² Mame Sauu waratā tapoise Tawi a itunary ē maro, Sauu zupuhpyry pūto nexiase kehko, morotoino toesyryhmase toto. Toto onenepyra toh nexiase, pakara roropa toh nexiase. Nyhnōko rokē toh nexiase, tynyhmapose toexirykōke Ritonōpo a.

¹³ Mame toytose Tawi jakanahmā mōpozakoxi, imepỹ ypy emory pona. Toexikihmase ynororo ameke Sauu esary poe.

¹⁴ Mame tykohtase ynororo opore Apinea, Nea mūkuru netaryme, soutatu tō netaryme roropa.

– Apinea, jomiry onetara hma? tykase ynororo.

– Onoky mah, tuisa kohmāko? tykase Apinea.

¹⁵ Tawi a tozuhse:

– Orutua kara hma? Soutatu imehxo exiketyme pyra hma? Oty katoh oesē onewomara make, Izyraeu tō esemy? Imepỹ tooehse seromaroro oesēkō etapase.

¹⁶ Onyrihpyry popyra ipunaka. Oesēkō, Ritonōpo nymenekahpyry, onewomara tokurehse oexiryke oorikyry zae exiry. Etako ke! Otoko otuisary waratā nah? Otoko itunary ē nah? Zupuhpyry pūto kynako, tykase Tawi Apinea a.

¹⁷ Tawi omiry tonetupuhse Sauu a, ynara tykase ynororo:

– Aimo, omoro mah umūkuru Tawi? tykase.

– Ÿ, ywy ase! tykase Tawi Sauu a.

¹⁸ – Oty katohme jekahmāko mah? Oty tyrise ya zae pyra jehtohme, jyhxirotohme oya?

¹⁹ Seromaroro jomiry etako. Yzehno oexiry Ritonōpo poe ahtao, jeky kaneru ekarōko ase jahkatohme yyrypyry korokapotohme eya. Māpyra ahno poe rokē ahtao, toto wānohpory se ase Ritonōpo a. Jesary poe taropose ywy eya xine, Ritonōpo nekarohpyry poe. “Ytoko taroino, katonō tō neponāmary eahmase,” āko sā toh mā ya.

²⁰ Moe jahtao Ritonōpo wino jorihmapopyra exiko, katonō esary po. Yrome Izyraeu tō esē tooehse nase xiko zupise samo. Urakanakety sā mā pohno zupine sā ypy tō poro. Moro sā jekahmāko mase, tykase Tawi Sauu a.

²¹ Mame ynara tykase Sauu:

– Iirypryme ase, azahkuru exino ipunaka. Osehko ropa Tawi umūkuru! Typynanohse oya jexiryke seroae, oryhmāry onukuhpyra ropa ase. Ajoa-johpe exiketyme toehse ase, rowohpe exikety samo, tykase Sauu.

²² – Seny opyre, tuisa, awaratany, tykase Tawi. – Ah toiro opoetory noehno xiaro opyre apoise.

²³ Kuepehmāko Ritonōpo mana zae kuahtao xine, aomiry tymoise kyya xine ahtao. Seroae oekarō Ritonōpo ya yrome oetapara akene, Ritonōpo nymenekahpyryme oexiryke.

²⁴ Opynanopyase seroae isene oehtohme. Moro saaro ypynanopyry se ase Ritonōpo a isene jehtohme yporemākapopyra imehnō ehtohme, tykase Tawi.

²⁵ Mame ynara tykase Sauu Tawi a:

– Kure oripory se ase, aimo. Mame onyriry emero kure rokē mā exīko, orēpyra exīko mase roropa, tykase Sauu Tawi a.

Mame Tawi toytose ropa; Sauu roropa toytose ropa tytapyī taka.

27

Pirixteu tō rānao Tawi ehtopōpyry

¹ Morarame Tawi ynara tōsenetupuhse:

– Okynā pyra Sauu jetapāko mana. Naeroro kurehxo jepary pirixteu tō esaka. Mame jupikehnōko mā Sauu Izyraeu tō esao, morarame oewomāko ase, tykase ynororo.

² Naeroro axī toytose Tawi typoetory tō 600mākō maro Akixi, Maoke mūkuru esaka; tuisame nexiase ynororo Kate po.

³ Moroto tōsesarise Tawi tomo typoetory tō maro Kate po, Akixi esary po, tyekyry tō maro toh nexiase. Tawi maro ipyxiā asakoro nexiase: Ainoā, Jezereu pono te, Apikaiu Karameru pono, Napau pytỹpyry, enara.

⁴ Mame tutuarōtase Sauu ahtao Tawi epatopōpyry poko Kate pona, tupikehse ynororo eya rahkene.

⁵ Mame ynara tykase Tawi Akixi a:

– Jepeme awahtao pata pitiko ekaroko jesaryme. Otyme kure apatary konõto po yna exiry? tykase Tawi.

⁶ Morara exiryke Zikirake tokarose Akixi a, Tawi tõ esaryme, jũme Juta tõ pataryme toehse Zikirake.

⁷ Moroto tõsesarise Tawi tõ nexiase, toiro jeimamyry 4me nuno pirixteu tõ nonory po.

⁸ Mame Tawi tõ toytose kesurita tõ maro etonase te, kirizita tõ maro roropa, amarekita tõ maro roropa, moino ro mokaro esary moroto kynexine. Mokaro maro tõsetapase Tawi tõ nexiase Sua poe Ejitu pona ro.

⁹ Imehnõ poremãkase toytose Tawi ahtao, morotõkõ totapase eya, orutua kõ emero, nohpo tõ maro. Ekỹpyrykõ tapoise eya xine, kaneru tomo te, pui tomo, jumõtu tomo, kameru tomo, enara. Zuponỹpyrykõ roropa tarose eya xine. Mame tooehse ropa toto Kate pona ropa.

¹⁰ Mame Akixi tõturupose Tawi a:

– Aza mytotou seroae etonase? tykase Akixi.

Mame Tawi a tozuhse:

– Ikurenaka Juta nonory pona te, ikurenaka Jerameeu nonory pona te, ikurenaka keneu tõ nonory pona, tykase rokẽ eya.

¹¹ Yrome ahno onynamara nexiase Tawi. Tynamase toto ahtao Kate pona toto ytoryino, pirixteu tõ zururuino Tawi nyrihpyry poko. Morara Tawi tõ nexiase pirixteu tõ esary po.

¹² Mame “Zae rokẽ Tawi” tokarose Akixi a. Ynara tykase ynororo:

– Osepeme pyra toehse Tawi tyekyry tõ maro, Izyraeu tõ maro. Jũme ypoetryme exĩko mana, tykase Akixi.

28

¹ Moromeĩpo pirixteu tomo a tysoutatu tõ tonehpose, oximõme toto ehtohme etonatohme Izyraeu tõ maro. Mame Akixi ynara tykase Tawi a:

– Zuario oehtohme ourũko ase, ymaro etonatoh pona ytõko matose jako-rehmananõme, tykase.

² Tawi a tozuhse, ynara tykase:

– Ý, taro ynanase ãkorehmatohme! Amaro yna ahtao orẽpyra yna ehtoh enẽko mase, tykase ynororo.

– Kure, tykase Akixi, jũme jewomaneme orĩko ase, tykase ynororo Tawi a.

Nohpo pyaxime exikety Êtoa po

³ Samueu toorihse nexiase, tyhnamose Izyraeu tomo a emero. Ekepyry tonẽse eya xine ipatary Rama po, aenurutopõpyry po. Izyraeu nonory po pyaxi pyra nexiase, oremi pyra roropa, pake tonyohse toto Sauu a exiryke.

⁴ Mame pirixteu tõ tõximõse toto pata Sunẽ pũto, moroto tõsesarise toto. Sauu a Izyraeu tõ tykohmase aosesaritohekõme ypy Kiupoa pona.

⁵ Mame pirixteu tõ soutatu tõ tonese ahtao Sauu a tonaroxitapãse ynororo, enaromỹke toehse yronomyryme.

⁶ Tõturupose ynororo Ritonõpo a oty ritohme repe. Yrome onezuhpyra Ritonõpo nexiase aosenety ae, urutõ ae, *Urim ae, enara.

⁷ Morara exiryke typoetry tomo a ynara tykase Sauu:

– Nohpo zupitatoko pyaxime exikety, eya ekaropotohme ya kynyrirykõ poko, tykase.

– Toiro nae mana pata Êtoa po, tykase toto.

* **28:6** Urim kynexine Ritonõpo maro oturukety zupõ kyryry; topu tõ kurã risẽme kynexine ise Ritonõpo ehtoh waro Oturukety imehxo exikety ehtohme.

⁸ Mame tyoro sã tōmyty tyrise Sauu a, tyorō upo tamuruse roropa eya. Mame toytose ynororo koko, orutua kō maro asakoro, mokyro pyaxime exikety enese. Tōturuse ynororo imaro, ynara tykase:

– Joroko tomo a ekaropoko tuaro jehtohme, oty exīko nae taroino? tykase Sauu. – Aorihtyã zuzenu enehpoko ymaro aoturutohme, esety menekāko ase.

⁹ Yrome ynara tykase nohpo eya:

– Tuaro hma tuisa Sauu nyrihpyry pohko: pyaxime exiketō tonyohse eya emero, oremime exiketō roropa. Tapoise jahtao jorihmapōko mã toto, tykase nohpo.

¹⁰ Mame tōmihpyry totapose Sauu a nohpo a:

– Ritonōpo netaryme ynara āko ase oya: “Awānohpyra mã toto sero poko,” tykase.

¹¹ Mame tōturupose nohpo a:

– Onoky kohmāko ha aunuhtohme, oturutohme amaro? tykase pyaxi.

– Samueu enehpoko, tykase Sauu.

¹² Yrome Samueu tonese ahtao nohpo a, kui tykase ynororo opore, ynara tykase ynororo Sauu a:

– Oty katoh kuenekunohno? Omoro mase tuisa Sauu, tykase.

¹³ – Oserehpyra exiko, tykase Sauu eya. – Oty enēko mah?

– Ahno akuaryhpyry enēko ase tūtāko nono ae, tykase nohpo.

¹⁴ – Onoky sã hnae ynororo, tykase, tōturupose.

– Tamuhpomano, tupoke mosã ke, tūtāko mana, tykase nohpo.

Mame Samueume aexiry tonetupuhse Sauu a. Tosekumuru po typorohse ynororo, tōmyty po nono pokoxi “Imehxo mase,” katohme Samueu a.

¹⁵ Ynara tykase Samueu Sauu a:

– Oty katohme kuerekohmano? Oty katohme kuenehporopa xiaro? tykase.

Sauu a tozuhse, ynara tykase:

– Etuarimāko ase yronymyryme! Pirixteu tō etonāko toh mana, yporemākapōko mã toto, turumekase roropa ywy Ritonōpo a. Jezuhpyra toehse ynororo ekaroporyhtao ya, urutō ae te, aosenety ae kara roropa mana. Naeroro oya oehno jurutohme. Oty rīko ahno? tykase Sauu.

¹⁶ Ynara tykase Samueu:

– Oty katohme ya ekaropōko mah, turumekase awahtao Ritonōpo a, ozehnotome toehse ynororo ahtao?

¹⁷ Ritonōpo a tyrise emero tōmihpyry, tynekarohpyry ae ro. Izyraeu tō esēme oehtoh tupuxihkase ropa eya, ekarotohme imepyny a, Tawi a.

¹⁸ Ritonōpo nyripohpyry omipona pyra mexiase, amarekita tō onenahkara mexiase, tonahkapose oya toto ahtao Ritonōpo a. Naeroro serara tyrise oya seroae, tykase

¹⁹ Oekarōko Ritonōpo mana Izyraeu tō maro pirixteu tomo a. Kokoro ymaro exīko mase omūkuru tō maro. Mame Izyraeu tō soutatu tō ekarōko Ritonōpo mana pirixteu tomo a, tykase Samueu.

²⁰ Morara kary etaryke tyya toepukase Sauu nono pona, tonaroxitapāse toexiryke. Tyjamihekese ynororo, otuhpyra toexiryke saereme, koko, enara.

²¹ Mame ipūtokoxi toehse nohpo ahtao, enaromŷke Sauu ehtoh tonese eya. Ynara tykase ynororo.

– Eneko ke ōmipona exino. Azahkuru jexiry se pyra ake repe jorikyryino. Yrome turupose oya jexiryke morara yrino.

²² Seromaroro ajohpāme sā jomiry etako, tonahsē pixo enehxi oya, ōtuhtohme. Otuhko pitiko jamihme oehthohme, oytotohme ropa, tykase nohpo.

²³— Arypyra, tykase Sauu. — Otuhpyra ase, tykase. Yrome imaro typoetory tomo a turuse tahtao toto omiry totase Sauu a. Towōse ropa ynororo nono poe, typorohse nyhtoh pona.

²⁴ Mame tokyke nohpo nexiase pui mūkuru. Inahpāko nexiase tupune aehthohme. Axī toky totapase eya, ipurutohme, wyi tyrise roropa eya.

²⁵ Mame tynyrihpyry tyrise eya Sauu tō ēpataka. Tōtuhse toto, Sauu, ipoetory tō maro, mame moro ae ro koko toytose ropa toto.

29

Tymaro xine Tawi se pyra pirixteu tomo

¹ Mame pirixteu tō soutatu tō tōximōse Apeka po. Morararo Izyraeu tō tōsesarise tuna enatyry pūtokozi, jakanahmā Jezereu po.

² Mame atakenaka pirixteu tō tuisary 5mākō toytose, oximōme tysoutatu tō maro: 100mākomo te, 1.000mākomo te, tosēkō maro toytose toto. Mame toto etyhpymy Tawi tō ytoytōko roropa nexiase Akixi tō maro.

³ Mokaro eneryke tyya xine pirixteu tō soutatu tuisary tomo a tōturupose tosēkomo a:

— Otara tyrīko moxiā nae epereu tomo? tykase toto.

— Mose Tawi, Izyraeu tō esē Sauu poethopyry. Ymaro mā ynororo toiro jeimamyry motye. Azahkuru pyra nase ya, Sauu poe tutūtatoōpyry poe ro tarona, tykase Akixi repe.

⁴ Yrome tyekītapāse pirixteu soutatu tō esamo.

— Mose aropoko ropa, pata onekarohpyry pona ropa esaryme. Toto anaropopyra exiko kymaro xine, etonatoh pona. Osetaparyhtao otarame kuetaapitōko mana. Morara ahtao osepeme exīko ropa mā ynororo Sauu maro, kymarokō etaparyke eya.

⁵ Tawi mokyro, ipoko toremiase nohpo tomo, tuase toto ahtao: “Miumākō totapase Sauu a repe, yrome Tawi a 10 miumākō totapase.”

⁶ Naeroro Tawi tykohmase Akixi a. Ynara tykase ynororo eya:

— Zae rokē mase ya. Yna maro oytory etonatoh pona yna akorehmase kure ya exiry repe. Azahkuru pyra mase ya oehthopyry poe ro tarona. Yrome imehnō tuisa tō ose pyra mā toto.

⁷ Morara exiryke ytoko ropa atapyī taka, osepeme ro sytase. Naeroro tehme rokē ehtoko ozehno xine pyra pirixteu tō tuisary ehtohme, tykase Akixi.

⁸— Yrome oty tyrise ya? tykase Tawi. — Azahkuru ehtoh onyripitopyra ase, moino joehtopyry poe ro tarona. Oty katohme jaropopyra hma etonatoh pona, ākorehmatohme ozehnotokō poremākatohme? tykase.

⁹ Mame ynara tykase Akixi:

— Moro waro ase. Zae rokē mexiase ya, Ritonōpo nenyokyhpyry samo. Māpyra pirixteu tō esamo ynara āko: “Ytopyra mā ynororo etonatoh pona, kymaro xine,” āko.

¹⁰ Naeroro kokoro owōtoko pakeimo, omoro, imehnō Sauu poethopyry tō maro, oytotohkōme ropa, ēmeparyhtao, tykase Akixi.

¹¹ Morara exiryke Tawi towōse pakeimo typoetory tō maro toytotohkōme ropa pirixteu tō esaka. Yrome pirixteu tō tōnuhse Jezereu pona.

30

Amarekita tō maro etonatopōpyry

¹ Morarame asakoro tōmehse ahtao Tawi tō toeporehkase ropa typatarykō Zikirake pona repe. Yrome toto esahpyry po, amarekita tō tooehse nexiase, Zikirake tyryhmase eya xine, tyahkase roropa eya xine.

² Tynamotome nohpo tō tarose eya xine emero, poetohti tō maro, tamuh-pomākō maro. Toto onetapara toh nexiase, tarose rokē toto tymaro xine.

³ Mame Zikirake pona toeporehkase ropa Tawi tō ahtao, jahkahpyry rokē tonese eya xine. Ipyxiākō tarose nexiase, imūkuru tō maro, ěxiry tō maro.

⁴ Moro eneryke tyya xine tyxitase toto opore, Tawi tomo, ipoetory tō maro. Totaehse toh nexiase tyxitarykōke, tyjamihkehse roropa ynaroro.

⁵ Tawi pyxiā asakoro ro tarose nexiase Ainoā, Jezereu pono te, Apikaiu, Napau Karameru pō pytŷpyry, enara.

⁶ Otupīko Tawi nexiase; ipoetory tō typoenōkō ihnamōko nexiase. Mame tosēkō etapary se toehpitose toh nexiase topu ke. Yrome tyjamihtanohse ropa ynororo Ritonōpo a.

⁷ Mame ynara tykase Tawi Apiataa, Aimereke mūkuru a:

– Oupō enehta ōturupotohme Ritonōpo a, tykase. Ritonōpo maro oturutoh poko erohketyme nexiase.

Mame tupō tonehse eya ahtao,

⁸ tōturupose Tawi Ritonōpo a:

– Mokaro, yna ryhmananō ekahmāko ynanah? Toto apoīko ynanah? tykase Tawi Ritonōpo a.

– Ÿ, ekahmako toto. Toto apoīko mase, inarotyā pynanohnōko ropa mase, tykase Ritonōpo.

⁹ Naeroro Tawi tō toytose typoetory tō 600mākō maro, toeporehkase tahtao xine iporiry Pesa ehpikoxi, moroto rokē totypohse 200mākō nexiase,

¹⁰ tyjamihkehse toexirykōke, tuna anakuohsaromepyra toh nexiase. Yrome Tawi maro 400mākō toytose ro, tyryhmahpōkō ekahmase toytose ro toto.

¹¹ Mame nuasemā tonese Tawi poetory tomo a ona po, Ejitu pono, tomitapāse nexiase. Oseruao ěmepyry taropose eya otuhpyra, tuna onēpyra. Tonehse mokyro eya xine Tawi a. Mame tuna tokarose eya aukurume, tonahsē roropa.

¹² Epery fiku tō asarahtyamo te, uwa epery roropa asarahtyamo tokarose eya. Mame tonahse eya rahkene. Tyjamihtase ropa ynororo.

¹³ Mame tōturupose Tawi a:

– Onoky oesēme nae? Oty pōme mahno? tykase.

– Ejitu pōme ase, amarekita namotome repe. Yrome takuruhtase jahtao jurumekase toto. Mame 3me ěmepyry aropoase taro.

¹⁴ Toytose ynanexiase keretita tō poremākase, Juta tō nonory kurenaka, Karepe ekyry tō esaka roropa, mame pata Zikirake tyahkase yna a, tykase.

¹⁵ Mame Tawi tōturupose eya. Ynara tykase:

– Jaroryh oya nah amarekita tomo a?

– Ÿ, tykase ynororo, – ōmiry ekaroryhtao ya Ritonōpo netaryme, jetapara oehtohme te, jekaropyra roropa oehtohme jesemy a, enara. Morara ahtao aarōko ase, tykase ynororo.

¹⁶ Mame Tawi tō tarose eya. Moroto amarekita tō tonese eya xine, tātahpahse ropa, otuhnōko, eukuru ěnōko, atākyemāko, mōkomo itamurume tapoise tyya xine exiryke, pirixteu tō patary tō poe, Juta patary tō poe, enara.

¹⁷ Yrokokoro ěmepyrime Tawi tomo a totapase amarekita tomo ikohmamyry pona ro. Totapase toto eya xine emero exisasaka. Orutua kō 400mākō nuasemākō rokē toepase toto kameru tō po.

¹⁸ Typoenōkō emero typynanohse ropa Tawi a typyxiākō roropa emero amarekita tō narotyā tonehse ropa eya.

¹⁹ Emero tapoise ropa eya xine, poetohti tomo, tamuhpomākomo, Tawi poetory tō poenomo, ěxiry tō roropa, imōkomorykō roropa, emero tapoise ropa Tawi a.

²⁰ Kaneru tō emero pui tōkehko roropa tapoise Tawi a. Ipoetory tomo a okyno tō tarose Tawi a. Ynara tykase toto:

– Moxiā emero Tawi ekyme mā toto, tykase toto.

²¹ Morarame Tawi tō toytose ropa iporiry Pesoa ehpikoxi ropa, 200mākō tymaro xine ytopyra aehtyamo a, totaehse toexirykōke ytopyra aehtyamo a. Toytose toto Tawi tō oepiry ropa enese. Tōpatakamase Tawi eya xine, taomikase ropa toto.

²² Yrome ajoajohpākō Tawi maro aytotyā ynara tykase:

– Kymarō xine ytopyra toehse moxiā exiryke, mōkomo onekaropyra sytatose eya xine, kynapoihpyrykomo. Typyxiākō rokē apoīko ropa mā toto typoenōkō maro, tykase toto.

²³ – Arypyra, wekyry tomo, tykase Tawi. – Moro sā pyra ehtoko. Ritonōpo nekarohpyry senohne. Towomase kymarokō eya. Kyzehnotokō tokarose eya kyya xine.

²⁴ Ōmirykō zae pyra mana. Zae mōkomo sapiakatone. Oxisā mōkomo apoīko mā moxiamo, mōkomo erase tomo, etonatoh pona aytotyā samo. Kynapoihpyrykō sapiakatone zokonaka ekarotohme eya xine emero porehme oxisamo.

²⁵ Morara tykase Tawi jūme tōmihpyry onytyromara imehnō ehtohme, aomipona Izyraeu tō ehtohme.

²⁶ Mame Zikirake pona toehse ropa tahtao xine mōkomo taropose Tawi a tynekaroryme Juta pōkō tuisary tomo a, tope tomo a. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Sē nase ynekaroryme oya xine okyryrykōme Ritonōpo zehnotokō kyryrypyry.

²⁷ Mame mōkomo taropose eya Peteu pōkō tuisary tomo a te, Rama tuisary tomo a Juta nonory po ikurenae, Jatia pōkō tuisary tomo a,

²⁸ Aroea pōkomo a, Xipimote pōkomo a, Exitemoa pōkomo a,

²⁹ Rakau pōkomo a, jerameerita tō patary tō pōkomo a, keneu tomo a,

³⁰ Horoma pōkomo a, Porasā pōkomo a, Atake pōkomo a,

³¹ Eperō pōkomo a, imehnō pata tō pōkomo a roropa, emero Tawi epatopōpyry punero, moro pōkō kyryryme, enara.

31

Sauu orihtopōpyry imūkuru tō maro (1 Koronika 10.1-12)

¹ Morarame pirixteu tō soutatu tō totonase Izyraeu tō maro. Tuhke Izyraeu tō totapase eya xine ypy Kiupoa po, imehnō toepase.

² Mame Sauu tō tomyehmase pirixteu tomo a imūkuru tō maro, Jonata totapase eya xine Apinatape maro, Maukisua maro.

³ Orēpyra totapase toto Sauu zomye, tuose ynororo pirixteu tō pyre a. Orihnōko nexiase.

⁴ Naeroro ynara tykase Sauu typyre arone a:

– Punião apoiko juotohme jũme rokene. Arypyra ahtao mokaro, Ritonõpo omipona pyra exiketõ jeunohnõko mã toto jetaparyhtao, tykase Sauu.

Yrome ipyre arone enaromỹke nexiase. Tosẽ worry se pyra nexiase. Naeroro tamoreme toepukase Sauu tywaratã pona tõtuotohme.

⁵ Mame Sauu orikyry tonese ahtao ipyre arone a, toepukase roropa ynororo tytapemã pona toorihtohme imaro.

⁶ Morara exiryke Sauu tõ toorihse tumũkuru tõ oseruaõkõ maro typyre arone maro, ipoetory tõ roropa emero toorihse oximõme, toiro õmepyry ae.

⁷ Morarame Izyraeu tõ soutatu tõ poremãkatopõpyry eneryke tyya xine, typatarykõ turumekase Izyraeu tomo a jakanahmã Jezereu mõpozakoxi, tuna Joatão mõpozakoxi xixi tũtatoh winakoxi roropa toepatohkõme. Mame pirixteu tõ tõsesarise Izyraeu tõ esahpyry pona.

⁸ Mame yrokokoro pirixteu tõ toytose ropa ahtao aorihtyã mõkomohpyã kurãkõ apoitohme tyya xine, Sauu ekepyry tonese eya xine imũkuru tõ ekepyry maro ypy Kiupoa po.

⁹ Mame Sauu zupuhpyry tyhkohse eya xine. Aosewomatoh, metau risẽ tapoise roropa eya xine, zuponỹpyry roropa metau risemy. Mame omi aronanõ taropose eya xine pirixteu tõ patary tõ poro toto zurutohme Sauu orihtopõpyry poko. Mame tyneponãmarykõ eahmatoh tao, ahno rãnao roropa turuse eya xine.

¹⁰ Sauu osewomatoh tyrise eya xine Axitarote eahmatoh taka. Yrome ekepyry toxixihmase pata Pete-Sã apuru pokona.

¹¹ Mame pirixteu tõ nyrihpyry poko Sauu ekepyry poko tuaro toehse Jape-Kireate põkõ ahtao,

¹² Orutua kõ emero orẽpyra exiketõ toytose koko Pete-Sã pona. Mame Sauu tõ ekepyry touse ropa eya xine, imũkuru tõ ekepyry maro Pete-Sã apuru poe, arotohme ropa Jape pona, jahkatohme.

¹³ Moromeĩpo jehpyrykõ tarose eya xine zonẽtohme wewe zopikoxi Jape pona, mame 7me tõmehse toto otuhpyra, enara.

2 SAMUEU 2 Samuel Ekarotopo

Sero 2 *Samueu* ekarōko Izyraeu tō ehtopōpyry 1 *Samueu* ekarotopōpyry mykapo. Ekarōko Tawi ehtopōpyry poko tuisame toehse ahtao ikurenae Juta tō esēme osemazuhme aporo (2 *Samueu* 1–4). Imeīpo Izyraeu tō emero esēme toehse ynororo inikahpoēkō maro (2 *Samueu* 5–24). Ekarōko Tawi etonary poko topetōkara maro. Yronymyryme Ritonōpo tonetupuhse Tawi a Tosēme, toahmase ynororo eya tyjमितunuru ke. Yrome tyrypyry poko toehse roropa Tawi kynexine, ahno totapapose eya. Morohne otonēsaromepyra kynexine Ritonōpo wino. Mame urutō Natā a Tawi turuse ahtao tōsekarose ynororo iiryryryme toehtoh poko. Tyrypyry wānohtoh tapoise eya, tyrypyry rumekary se toehse, ikorokapotohme ropā.

Tawi pyno toehse Izyraeu tō kynexine. Imeīpo tamuhpōme toehse Tawi ahtao imūkuru se toh kynexine, Tawi sā exikety tosēkōme ehtohme.

Sero pape ao

Tawi Juta tō esēme 1.1–4.12

Izyraeu tō esēme roropa 5.1–24.25

1. Jeimamyry apitorymā 5.1–10.19

2. Pate-Sepa maro 11.1–12.25

3. Tupime ehtopōpyry 12.26–20.26

4. Etyhpyrymāme 21.1–24.25

Zuaro toehse Tawi Sauu tō orihtopōpyry poko

¹ Sauu toorihse kynexine. Morarame amarekita tō etapakehxīpo Tawi tooehse ropā Zikirake pona. Moroto tehme nexiase asakoro ēmepyyry.

² Mame yrokokoro orutua tooehse Sauu tō esahpyry poe. Toemynyhmary enetupuhpotohme tupō tyxihkase eya, nono tyrise tupuhpyry pona roropa eya. Toytose ynororo Tawi a. Mame tosekumuru po typorohse ynororo Tawi ēpataka. Tōmyty nono pona tyrise eya “Imehxo mase” katohme Tawi a.

³ – Ozeino moehno? tykase Tawi eya.

– Epano Izyraeu tō soutatu tō esary poe, tykase.

⁴ – Otara toehse? Kuruko emero, tykase Tawi eya.

– Typoremākase Izyraeu tō ahtao, toepase yna, etonatoh poe. Tuhkākō toorihse. Sauu tō, imūkuru Jonata roropa toorihse, tykase ynororo.

⁵ Mame Tawi tōturupose eya:

– Otāto zuaro hma Sauu tō imūkuru Jonata maro toorihse ehtoh poko? tykase.

Ynara tykase ynororo eya:

⁶ – Ypy Kiupoa pona toeporehkase jahtao, Sauu enease moroto toepukase tywaratā pona. Epetōkara kanary ameke pyra exīko nexiase, kawaru tō po ytoketō maro.

⁷ Mame toeramase ynororo ahtao jenease, ykohmase tyya. Ezukuase roropa: “Taro ase, tuisa,” ase eya.

⁸ “Onoky mahno?” nase ya. “Ywy ase amarekitame,” ase.

⁹ Mame ynara nase ynororo ya: “Juō toto, orihnōko ase. Naeroro kuwoko jūme rokene,” nase ya.

¹⁰ Naeroro ytoase eya, etapase orihsasaka aexiryke. Mame iparimanỹpyry uuru risẽ apoiase zupuhpyry poe enehtohme oya, apory emepory roropa enehno oya.

¹¹ Mame Tawi a tupõ tyxihkase toemynyhmaryke. Ipoetory tõ roropa morararo toehse toto. Tupõkõ tyxihkase eya xine.

¹² Tyxitase roropa toto Sauu tõ poko Jonata maro, Izyraeu tõ maro. Mame otuhpyra toehse toto ikohmamyry pona, toorihse Sauu tõ exiryke.

¹³ Mame Tawi tõturupose ropa nuasemano a:

– Oty põ hmahno?

– Amarekitame ase, yrome taro jesary amaro xine, tykase.

¹⁴ – Oty katohme Ritonõpo nymenekahpyry tuisame etapary poko enaromyra makehne? tykase.

¹⁵ Mame toiro typoetory a ynara tykase:

– Mose etapako, tykase.

Mame mokyro totapase eya, toorihse.

¹⁶ Apitoryme ynara tykase Tawi amarekita a:

– Mehxirono, azahkuru oehtoh poko: “Sauu, Ritonõpo nymenekahpyry totapase ya,” karyke oya.

Sauu tõ hnamotopõpyry Tawi a

¹⁷ Mame eremiatoh tymerose Tawi a Sauu tõ hnamotohme, imũkuru Jonata maro.

¹⁸ Mame Juta tomo a tamorepapose eya. (Sero ihnamotoh tymerose, Zae exikety papẽ pokona.)

¹⁹ Kutuisarykõ imehxo mã toorihse,
ypy tõ po, Izyraeu tõ nonory po!

Orẽpyra exiketõ soutatu tõ toorihse toto!

²⁰ Kate põkõ onurupyra ehtoko,
Axikerõ põkomo onurupyra ehtoko,
tãkye pirixteu ãxiry tõ exiryino,
Ritonõpo waro pyra exiketõ ãxiry tõ atãkyemaryino.

²¹ Konopo oehpyra exiko ypy Kiupoa pona.

Otyro ahtara exiko tupito tõ po!

Moroto soutatu tõ osewomatoh typahse exiryke, nuriame nono po;

Sauu osewomatoh zemime pyra toehse

oriu maro onykorokara exiryke.

²² Typyreke orẽpyra Jonata nexiase,
tytapemã ke Sauu roropa ekurehpyra nexiase

jamihmãkõ etapary poko,

topetõkara orihmapory poko.

²³ Sauu maro Jonata, opyno xine toh nexiase.

Oximaro toh nexiase isene ahtao,

oximaro toorihse toto.

Piano tõ motye axĩ toh nexiase,

reão tõ motye jamihme roropa.

²⁴ Nohpo tomo Izyraeume exiketomo,

oxitatoko Sauu ihnamotoko!

Tuisame Sauu pokoino tymõkomokehxo Izyraeume exiketõ toehse;

upo kurã ke tupohtose mexiatose

kaneru hpoty kamiraramã ke,

kasuru kurã ke, uuru risẽ ke roropa.

²⁵ Soutatu tō orēpyra exiketō toepukase,
toorihse toh nexiase etonatoh po.

Jonata toorihse mana ypy tō po.

²⁶ Emynyhmāko ase opoko, Jonata urui;
opyno ipunaka exiase!

Ypyno oehtoh kure nexiase,
ypyno nohpo tō ehtoh motye.

²⁷ Soutatu tō orēpyra exiketō toepukase,
toto pyrēpyry turumekase,
typahse rokē kehko.

2

Tuisame Tawi ritopōpyry Juta tō esēme

¹ Moromeīpo tōturupose Tawi Ritonōpo a:

– Kure oya jytory pata pona, Juta nonory pona tuisame ehtohme? tykase.

– Ÿ ytoko, tykase Ritonōpo.

– Oty pona ytōko ha? tykase, tōturupose Tawi.

– Eperō pona, tykase.

² Naeroro Eperō pona toytose Tawi tpyxiākō maro asakoro: Ainoã, Jezereu pono te, Apikaiu, Napau Karameru pō pytŷpyry, enara.

³ Tymarōkō roropa tarose Tawi a, toto tapyī taōkō maro. Mame tōsesarise toh nexiase pata tō po Eperō pūto.

⁴ Mame orutua kō Juta pōkō toytose Eperō pona, Tawi tyrise eya xine tutuisarykōme, Juta tō tuisaryme.

Mame Sauu tō ekepyry tonēse Jape-Kireate pōkomo a. Moro poko turuse Tawi ahtao,

⁵ typoetory tō taropose eya Jape-Kireate pōkomo a oturuse:

– Kure rokē oriporykō se ase Ritonōpo a Sauu tō pyno oexirykōke, ekepyry tonēse oya xine exiryke!

⁶ Naeroro opyno xine Ritonōpo ehtoh se ase, oewomarykō se roropa! Ywy roropa isã opyno xine se ase onyrihpyrykō pokoino.

⁷ Morara exiryke enaromyra ehtoko, ajamihtatoko! Sauu, otuisarykō toorihse, seromaroro Juta tomo a tymenekase ywy tutuisarykōme jehtohme.

⁸ Sauu poetory, soutatu tō esē Apinea, Nea mūkuru, toepase kynexine Ixiposete, Sauu mūkuru maro pata Maanaī pona, tuna Joatão mōpozakoxi.

⁹ Moroto tuisame Ixiposete tyrise Apinea a, Kireate nonory esēme te, Asea maro te, Jezereu roropa te, Eparaī maro te, Pējamī roropa te, Izyraeu tō emero esēme ehtohme.

¹⁰ 40me jeimamyry nae Ixiposete, Sauu mūkuru nexiase, Izyraeu esēme toehse ahtao. Mame asakoro jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko. Yrome Juta tomo a Tawi tyrise tutuisarykōme,

¹¹ toerohse ynororo Eperō po 7me jeimamyry zokonaka, Juta tō esēme.

Izyraeu tō osetapatopōpyry Juta tō maro

¹² Mame Apinea, Nea mūkuru toytose, Ixiposete poetory tō esã maro, Maanaī poe pata Kipeão pona.

¹³ Joape, Zerua mūkuru toytose, Tawi poetory tō esã maro, oseporise imaro xine Kipeão tunary pūtokoxi. Apinea marōkō typorohse tuna pūtokoxi, Joape marōkō tuna moino akoxi typorohse toto, mokaro etonie.

¹⁴ Mame ynara tykase Apinea Joape a:

– Kure ya nuasemākō osetapary pixo kymarokō neneryme, tykase.

– Kure roropa ya. Ah nosetapã toto, tykase Joape.

¹⁵ Naeroro towõse toto xikihme etonatohme, 12me Pëjamĩ pakomo, Ixi-
posete, Sauu mükuru poetory, 12me roropa Tawi poetory.

¹⁶ Mame osetonie exikety zupuhpyry tapoise eya xine. Mame tuose eya
xine aoropary zehpyry aka rato pohsuimã ke. Oximaro toepukase toorihse
toto. Naeroro moroto tosehphase Rato Pohsuimã kõ esaryme.

¹⁷ Moromeĩpo tõsetapase toto yronymyryme, mame Apinea poetory tõ
typoremãkase Tawi tomo a.

¹⁸ Mame Zeruaia mükuru tõ oseruao moroto nexiase. Joape te, Apisai te,
Asaeu, enara. Mokyro Asaeu axĩ tururume ytokety nexiase, kapauimo samo.

¹⁹ Apinea tokahmase eya, tururume etapatohme repe, eramara roropa
nexiase.

²⁰ Mame tÿkakoxi tõsenuhmase Apinea ahtao tõturupose eya:

– Omoro hma Asaeu? tykase.

– Ywy ase, tykase Asaeu.

²¹ – Jekahmara ke exiko, tykase Apinea. Imepÿ apoiko nuasemano
imõkomory apoitohme oya, tykase.

Yrome Asaeu onurumekara nexiase.

²² Turuse ropa Apinea a:

– Epo hnae! Kurumekako! Oetapary se pyra reahse! Otara ãko ha orui a
oetaparyhtao ya? tykase.

²³ Yrome Asaeu irumekary se pyra nexiase. Naeroro Asaeu wakuru
typosohkase warata ätykyry ke. Tutütase warata ãpary ae. Moroto toepukase
ynororo, toorihse. Totypohse toto emero morotona toeporehkase toto ahtao,
Asaeu ekepyry eneryke tyya xine.

²⁴ Yrome Apinea tokahmase irui tomo a, Joape a te, Apisai a, enara. Mame
kohmãsasaka ahtao ypy Ama pona toeporehkase toto, pata Kia poe xixi tütatoh
wino, ona Kipeão esemary po.

²⁵ Pëjamĩ pökõ tõximõse toto Apinea akorehmatohme ypy emory po.

²⁶ Mame Joape tykohmase Apinea a. Ynara tykase ynororo eya:

– Epo hnae osetapary poko. Osetapakehpyra kuahtao xine osenahkãko mã
toto emero. Otara ahtao opoetory tõ etypohkapõko mah tyekyry tõ ekahmary
pohko? tykase Apinea.

²⁷ Ynara tykase Joape eya:

– Oturupyra awahtao tyekyry tõ onetapakehpyra toh exiry kokoro
ëmehtoh ponãmero, tykase.

²⁸ Naeroro rueimo totose Joape a. Mame totypohse toto emero. Izyraeu tõ
onekahmara toehse toto. Tõtuokehse toto.

²⁹ Mame Apinea tõ tõmehse toytorykõ poko jakanahmã Joatão kuroko.
Tuna Joatão takuohse eya xine, mame toytose ro toto tosaka xine, Maanaĩ
pona.

³⁰ Mame Joape tõ toehse ropa, Apinea ekahmakehxĩpo. Typoetory tõ
tanonohpose eya, toto kuhtohme. Asaeu maro 20me toorihse, Tawi poetory
tomo.

³¹ Yrome Tawi tomo a 360me totapase Pëjamĩ pökomo, Apinea poetory tomo.

³² Mame Asaeu ekepyry tapoise eya xine zonëtohme jumy ekepyry zonëtoh
tao, Perë po. Mame toytorykõ poko tõmehse toto Joape tomo, Eperõ pona
toeporehkase ropa toto ëmepyrime.

3

¹ Mame okynã sã osetapakehpyra Sauu ekyrÿpyamo, Tawi tõ maro.
Orëpyrahxo toehse Tawi tomo, Sauu ekyrÿpyry tõ jamihme hkopyra toehse.

Tawi mükuru tomo

2-3 Mame Tawi mūkuru tō tonuruse Eperō po: apitoryme Amanō tonuruse, Ainoā, Jezereu pō mūkurume. Mokyro mykapo Kireape tonuruse, Apikaiu, Napau, Karameru pō pytŷpyry mūkurume. Oseruaōme Apisarāo, Maaka mūkurume tonuruse, Taumai, Kesua pōkō tuisary ěxiryne nexiase ynororo.

4 Mokyro mykapo Atonia, Hakite mūkurume tonuruse. Mokyro mykapo Sepatia tonuruse, Apitau mūkurume.

5 Mame omazū mykaponatome Itireāo, Ekerā, Tawi pyty mūkurume tonuruse. Mokaro Tawi mūkuru tō tonuruse Eperō po.

Tōmiry kō etatopōpyry Apinea a, Tawi maro

6 Mame Sauu ekyrŷpyry tō osetaparyhtao Tawi tō maro, Apinea orēpyrahxo toehse Sauu ekyrŷpyry tomo a.

7 Orihpyra ro Sauu ahtao typpe nexiase Rixipa, Aia ěxiry maro. Morarame ynara tykase Ixiposete Apinea a:

– Oty katohme papa pytŷpyry poko mexino? tykase.

8 Morara kary etaryke tyya tyekītapāse Apinea. Tozuhse ynororo eya, ynara tykase:

– Onekunohtō jekarōko mah, oepetōkara akorehmaneme toko jekarōko mah? Moino ro omy Sauu ekyry tō ewomaneme ase, epe tō ewomaneme roropa ase oporemākapopyra Tawi ehtohme. Māpyra seromaroro jyhxirōko mase mokyro nohpo poko jexiry poko repe.

9-10 Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkō Tawi a: “Jomihpyry ae ro Sauu tō tuisame pyra tyrīko ase, Izyraeu tō esēme oehtohme, Tawi, Juta tō esēme roropa.” Naeroro kuetapako Ritonōpo, moro onyripyra jahtao Ōmihpyry ae ro, tykase Apinea.

11 Mame Apinea zuno Ixiposete exiryke “Teh” tykase rokē ynororo.

12 Morara ahtao Tawi nexiase Eperō po. Mame tōmiry taropose Apinea a Tawi a oturupotohme, ynara tykase ynororo:

– Onoky Izyraeu tō tuisaryme exīko nae? Osepeme kuahtao ākorehmāko ase Izyraeu tō enehtohme opoetoryme toto ehtohme emero porehme, tykase.

13 – Ÿ, kure, tykase Tawi, – osepeme exīko sytase. Yrome apitoryme, toiro tyripyry se ase oya: oopyryhtao, Mikau, Sauu ěxiry enehko ya, tykase.

14 Mame Ixiposete, Sauu mūkuru a tōmiry taropose Tawi a ynara katohme:

– Ypyty Mikau ekaroko ya, topekahse ya exiryke, 100me pirixteu tō etapatopōpyryke ya, tykase.

15 Naeroro Ixiposete a nohpo tapoipose inio Pautieu, Raixi mūkuru wino.

16 Inio toytose imaro xitāko osema ae, pata Paurī pona. Mame Apinea a taropose ropa ynororo, ynara tykase eya:

– Ytoko ropa atapyī taka, tykase Apinea.

Naeroro toytose ropa ynororo.

17 Mame tōturuse Apinea Izyraeu tō tamuximākō maro. Ynara tykase ynororo:

– Moino ro Tawi riry se mexiatose otuisarykōme.

18 Seromaroro tyritoko, ynara tykase Ritonōpo exiryke: “Ypoetory Tawi a Izyraeu tō pynanohpōko ase, ypoetory tomo a, pirixteu tō poremākapotohme, imehnō roropa, topetōkara, toto poremākapotohme,” tykase.

19 Mame tōturuse roropa Apinea Pējamī pōkō maro. Toytose ynororo Eperō pona Tawi zuruse Izyraeu tō oturutopōpyry poko, Pējamī pōkō oturutopōpyry poko roropa.

20 Mame toeporehkase Apinea tō ahtao, 20me orutua kō maro Eperō pona, otuhtoh konōto tyrise Tawi a oximaro toto otuhtohme.

21 Mame ynara tykase Apinea Tawi a:

– Ytoxi Izyraeu tō eahmase oenetupuhtohme tosēkōme opoetoryme ro-ropa toto ehtohme, tykase.

Mame Apinea taropose ropa Tawi a, osepeme rokene.

Apinea etapatopōpyry

22 Imeīpo Tawi poetory tō tooehse ropa Joape maro pirixteu tō patary poremäkapoxīpo. Mōkomo itamurume tonehsē eya xine. Yrome Apinea onenepyra Tawi maro toh nexiase moroto Eperō po, taropose ropa exiryke Tawi a kure aytotohme ropa.

23 Mame toeporehkase Joape tō ahtao, turuse ynororo Apinea oehtopōpyry poko Tawi a oturuse, aropotopōpyry ropa poko roropa Tawi a.

24 Naeroro Joape toytose Tawi a. Ynara tykase eya:

– Otara myka Apinea a? Tooehse ynororo oya repe, oty katohme maropō ropa? Seromaroro toytose ropa mana.

25 Mokyro Apinea, Nea mūkuru waro mase, onekunohto ynororo. Oenese rokē noehno atamorepase oytory poko, onyriry poko, enara.

26 Mame Tawi turumekase Joape ahtao, orutua kō taropose eya Apinea enehtohme ropa tuna pēkamā Xira poe. Yrome Tawi tuaro pyra nexiase.

27 Mame tooehse ropa Apinea ahtao Eperō pona tarose ynororo Joape a pata omōtoh pūtokoxi, toiroro imaro oturutohme samo, tokare pyra. Moroto takorō Asaeu etapatopōpyry emetakame, Apinea tuose zuakuru aka rato pohsuimā ke, toorihse.

28 Moromeīpo tuaro toehse Tawi ahtao ynara tykase ynororo:

– Ritonōpo zuaro, ypoe pyra mokyro Apinea totapase.

29 Zae Ritonōpo exiryke Joape wānohnōko mana jekyry tō maro, Apinea etapatopōpyry epehpyryme. Ynara se ase: jekyry tō akuruhtanohpory se ase, ipūkō motaryke, jaxirykō ahmitary ke, nohpo erohtoh poko rokē waro exikety, totapasēme exikety etonatoh tao, emitapānohporykō ke, enara, tykase.

30 Apinea totapase Joape tomo a, zakorō Apisai maro, takorōkō Asaeu tuose eya exiryke, tōsetaparykohtao Kipeāo po.

31 Mame ynara tykase Tawi Joape a imarōkomo a roropa.

– Oxitatoko Apinea orihtopōpyry poko. Oupōkō ixihkatoko roropa oemynyhmarykō enetupuhpotohme. Osemazuhme ytotoko zonētoh pona. Mame Apinea ekepyry ē mykapo toytose tuisa Tawi.

32 Mame Apinea tonēse eya xine Eperō po. Tyxitase tuisa opore zonētoh po. Morararo imoihmākō tyxitase toto.

33 Ynara toremiase Tawi tyxitaryme Apinea poko:

“Oty katoh Apinea norikyase, putupyra exikety orihmapory samo?”

34 Oemary onymyhpory nexiase Opupuru roropa anapoipyra nexiase. Ajoajohpākō netapahpyry sã, norikyase myhene.”

Naeroro tyxitase toto Apinea poko imoihmākomo.

35 Mame tonahsē ekarory se toh nexiase Tawi a, otuhtohme kohmāpyra ahtao ro repe. Yrome otuhpyra nexiase. Ynara tykase ynororo:

– Ritonōpo, kuetafako tonahsē enapyryhtao ya xixi omōpyra ro ahtao, tykase.

36 Moro etaryke tyya xine tākye toh toehse. Emero Tawi nyrihpyry poko tākye toh nexiase.

37 Morara exiryke moro ae ro Izyraeu tō emero tuaro toehse, Tawi poe pyra Apinea toorihse nexiase.

38 Mame ynara tykase Tawi tymarōkomo a, Izyraeu tō esamo a:

– Tuaro ehtoko, seroae tuisamã, imehxo exikety toorihse Izyraeu tō nonory po.

³⁹ Tuisame tymenekase ywy Izyraeu esēme Ritonõpo a, yrome ya jamihme pyra ase. Mokaro Zerua mūkuru tō orēpyra toh mã repe, yrome jomipona pyra mã toto! Iirypyrymãkō wãnopryy se ase Ritonõpo a, iirypyrykō emetakame, tykase.

4

Ixiposete etapatopõpyry

¹ Mame Apinea orihtopõpyry poko Eperõ po tuaro toehse tahtao, torētyke toehse Ixiposete, Sauu mūkuhpyry. Izyraeu tō roropa emero enaromỹke toehse.

² Morarame asakoro soutatu tō esē nexiase, Ixiposete poetoryme. Ytoy-toketõme toh nexiase pirixteu tō patary poremãkapory poko, typoetory tō maro. Toiro esety Paana nexiase, zakorõ Rehape nexiase. Jūkõ Rimõ nexiase, Peerote pono, Pëjamĩ nonory pō pono. (Pata Peerote Pëjamĩ esaryme tokarose toto a.

³ Toepase Peerote pōkō exiryke Kitaĩ pona ehse. Moroto ro mã toto seroae ro katonõme sã rokene.)

⁴ Jonata, Sauu mūkuhpyry tumūkue nexiase, esety Mepiposete. Ahmitahpyry nexiase ipupuru asakoro. 5me jeimamyry nae nexiase toorihse Sauu tō ahtao Jonata maro Jezereu po. Moro poko totase ahtao poeto pyno exikety a poeto tapoise eya axiny tururume toepatohme repe. Yrome poeto tomapose eya; ahmitahpyryme toehse ynororo.

⁵ Rehape tō toytose Paana maro Ixiposete tapyĩ taka, toeporehkase toto xixi tōnuhsehxo ahtao, tapyi esē oseremaryhtao, otuhxĩpo.

⁶ Tomõse toto tapyi taka omatome samo, tapyi omõtoh erase nohpo tynyhse exiryke tiriiku poko erohkehxpõ.

⁷ Toytose toto Ixiposete nyhtoh taka tynyhse yronymyryme ynororo ahtao, mame tuose ynororo, zupuhpyry tyhkohse eya xine arotohme tymaro xine. Mame koko tōmehse toto toytorykõ ropa poko, jakanahmã Joatão rãnakuroko.

⁸ Mame Ixiposete zupuhpyry tarose eya xine Tawi a Eperõ pona. Ynara tykase toto tuisa a:

– Seny, Ixiposete, oepekara Sauu mūkuhpyry zupuhpyry. Oetapary se aexihpyryme nexiase ynororo. Seroae Ritonõpo omỹpono oepekara etapano Sauu ekyrypyamo, tykase.

⁹ Mame Rehape tō tozuhse Tawi a, Paana maro, ynara tykase:

¹⁰ – Omi arone a turuse jahtao Sauu wotopõpyry poko tyya tãkye jehtohme repe, mokyro tapoise ya, etapapose Zikirake po. Moro ke topehmase ynororo inyrihpyry ehepyryme.

¹¹ Seromaroro Ritonõpo neneryme awãnohtorỹko ase zae pyra onyrihpyrykõ poko. Orutua tehme exikety totapase oya xine tynyhse ahtao ty-tapyĩ tao. Seromaroro imỹpõko ase. Ixiposete etapatopõpyry ehepyryme orihñõko matose.

¹² Mame typoetory tomo a totapapose toto. Mame emarykõ tyhkohse eya xine, ipupurukõ roropa. Mame ekepyrykõ tonēse eya xine, Eperõ tunary pūtokoxy. Mame Ixiposete zupuhpyry tarose eya xine zonētohme Apinea zonētopõpyry aka Eperõ po.

5

Tawi ritopõpyry Izyraeu tō esēme Juta tō maro (1 Koronika 11.1-9; 14.1-7)

¹ Mame Izyraeu tō emero tōximōse toto Tawi maro Eperō po. Ynara tykase toto eya:

– Oekyry tōme ynanase Izyraeu pakōme kuexirykōke, tuisa.

² Pake kutuisarykōme Sauu ahtao, Izyraeu tō soutatu tō aroneme mexiase etonatoh pona. Mame ynara tykase Ritonōpo Kuesēkō oya: “Tuisame exīko mase, Ritonōpo poetory tō esēme,” tykase toto.

³ Moro sã Izyraeu tō tamuximākō tōximōse Tawi maro Eperō po, tōmiry totapose eya xine Tawi a Ritonōpo neneryme. Mame Tawi zuhpokoxi, ori u tukuāse eya xine tutuisarykōme tyritohme, Izyraeu tō esēme.

⁴ 30me jeimamyry nae Tawi ahtao tuisame toehse, 40me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko.

⁵ Eperō po Juta tō tuisaryme nexiase 7me jeimamyry zokonaka; Mame Jerusarē po 33me jeimamyry taropose eya Juta tō maro Izyraeu tō tuisaryme.

⁶ Morarame tuisa Tawi toytose soutatu tō maro pata Jerusarē poremākapose. Moro pata jepuseu tō esaryme kynexine. Tosaka xine Tawi tō omōsaromepyra tokarose toh repe. Naeroro ynara tykase toto eya:

– Xiaro jūme omōpyra mase. Tonurākara pata eraseme ahtao ro oēmapopyra xine mā toto, pakaihahnōme roropa toto ahtao oēmapopyra xine mā toto, tykase jepuseu tomo.

⁷ Yrome Xião jamihme exikety tapoise Tawi a tosaryme ehtohme. Moromei po moro pata tosehapse Tawi pataryme. Ynara toehse nexiase:

⁸ Apitoryme Tawi ynara tykase typoetory tomo a:

– Jepuseu tō se pyra ase ipunaka. Mokaro tonurākara sã exiketō, ahmitahpyry sã exiketō roropa poremākapory se awahtao xine, tuna eutary ae nono kuroko onuhnōko matose toto maro etonatohme.

Morara exiryke morara tykase mā toto: Tonurākara, ahmitahpyry exiketō maro omōsaromepyra mā toto Ritonōpo Tapyī taka.

⁹ Morarame tōsesarise Tawi moroto, osewomatoh tao, Tawi Esaryme moro tosehapse roropa eya. Mame moro pata zomye ewomatoh tyrise eya, nono ritopōpyry pata poe xixi tūtatoh wino tuisa tapyī konōto pona.

¹⁰ Kokoro rokē orēpyrahxo toehse ynororo Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety imaro exiryke.

¹¹ Mame tuisa Hirão, pata Tiro esemy, Tawi akorehmary se toehse. Naeroro oturuketō taropose eya Tawi zuruse; apupari roropa taropose te, wewe poko erohketomo te, topu poko erohketomo, enara. Mame tapyi kurã tyrise eya xine Tawi tapyīme.

¹² Mame tuisame nymyry toehtoh poko tuaro toehse Tawi, Ritonōpo a tuisame tyrise ynororo, typoetory Izyraeu tō esēme ehtohme. Ritonōpo poe imehxo toehse Tawi Izyraeu tō akorehmatohme.

¹³ Moromei po Eperō poe toytose Tawi ahtao, tpyytase ropa ynororo imehnō nohpo tō maro Jerusarē po. Tonuruse ropa imūkuru tomo, ēxiry tomo, enara.

¹⁴ Tawi poenō tonuruse Jerusarē po, enara nexiase toto: Samua te, Sopape te, Natã te, Saromão te,

¹⁵ Ipa te, Erisua te, Nepeke te, Japia te,

¹⁶ Erisama te, Eriata te, Eriperete, enara.

Pirixteu tō poremākatopōpyry Tawi a

(1 Koronika 14.8-17)

¹⁷ Morarame Izyraeu tō tuisaryme Tawi menekatopōpyry waro toehse pirixteu tō ahtao, tōximōse toto Tawi apoitohme tyya xine repe. Yrome moro poko tuaro Tawi, tyhtose ynororo āpuruhpyry jamihmã taka.

¹⁸ Mame pirixteu tō tooehse. Tōsesarise toto jakanahmã Ahno konōto po.

¹⁹ Naeroro tōturupose Tawi Ritonōpo a, ynara tykase:

— Ytōko ha osetapase pirixteu tō maro? Toto poremākapōko mah? tykase.

— Ytoko! tykase Ritonōpo. — Mokaro ekarōko ase oya, toto poremākapōko roropa matose, tykase.

²⁰ Morara exiryke Paau-Perazī pona toytose Tawi. Moroto pirixteu tō typoremākapose eya, ynara tykase ynororo:

— Zueme tuna ahtao emero arōko. Moro sã mã kuepetōkara typoremākapose Ritonōpo a.

Naeroro moroto tosehapse Paau-Perazīme. (Paau-Perazī, kary “Kuesēkō mokyro, kuepetōkara poremākapone.”)

²¹ Moroto tynaxikahpyrykō tyneponāmarykōme turumekase pirixteu tomo a, naeroro mokaro tarose kehko Tawi tomo a moro poe.

²² Imeīpo pirixteu tō tooehse ropa jakanahmā Ahno konōto pona ropa osesarise ropa.

²³ Tōturupose ropa Tawi Ritonōpo a, mame ynara tozuhse ynororo Ritonōpo a:

— Osetapara ehtoko taroino. Mya ytotoko mokaro zomye, wewe amoreira tō htaka. Mame moino wewe etonie osetapatoko.

²⁴ Mame imoihmākō ytoytory sã etaryhtao oya wewe tō epozakuroko, ytotoko axiny. Toytose Ritonōpo osemazuhme mokaro pirixteu tō poremākapose.

²⁵ Morara exiryke Ritonōpo omihpyry omipona toehse Tawi, pirixteu tō taropose eya mya Kepa poe Kezea pona.

6

Ritonōpo omihpyry ẽ arotopōpyry Jerusarē pona (1 Koronika 13.1-14; 15.25–16.3,37)

¹ Morarame soutatu tō kurehxo exiketō tonehpose ropa Tawi a, Izyraeu tomo, 30 miumākomo.

² Mame tarose toto eya Paara pona, Juta pō pona, Ritonōpo omihpyry ẽ enehtohme, tosehke Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, tapō po kerupī tō epozakoxi.

³ Mame moro, Ritonōpo omihpyry ẽ tyrise eya xine pui tō kanary tyrisenā pona, enehtohme Apinatape tapyī tae ypy emory poe. Moro kanary aronanō Apinatape mūkuru tomo, Uza te, Aio, enara.

⁴ Moro kanary po Ritonōpo omihpyry ẽ nexiase. Aio ytōko nexiase osemazuhme.

⁵ Tawi tō atākyemāko nexiase Ritonōpo eahmāko imoihmākō maro. Wāko toh nexiase, eremiāko opore samo. Osetoketō etōko toh nexiase haapa tomo te, rira tomo te, tāpoa tomo te, maraka tomo te, paratu tomo, enara.

⁶ Mame toeporehkase toto ahtao Nakō erohtoh pona tiriiku pikary poko, pui tō tōsesekunahmase, mame Ritonōpo omihpyry ẽ tapoise Uza a.

⁷ Morara ahtao Uza zehno toehse Ritonōpo, zuno pyra aexiryke, taorihmapose ynororo moroto ro Ritonōpo a. Toorihse ynororo Ritonōpo omihpyry ẽ myhto.

⁸ Mame Tawi tyekītapāse Uza etapatopōpyryke Ritonōpo a. Naeroro moroto tosehapse eya xine Pereze-Uza. (Pereze-Uza kary: “Taorihmapose Uza.”)

⁹ Mame Ritonōpo zuno Tawi nexiase. Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo omihpyry ẽ arory waro pyra ase ipunaka, tykase.

¹⁰ Morarame tosaka Jerusarē pona Ritonōpo omihpyry ẽ anaropyra toehse ynororo. Imepỹ pona rokē tarose eya Opete-Etō, Kate pō tapyī taka.

¹¹ Mame moroto tynomose Ritonõpo omihpyry eny, oseruao nuno. Morara ahtao kure rokē Opete-Etō tyrise Ritonõpo a, itapyĩ taõkõ maro emero.

¹² Morarame tuaro toehse Tawi ahtao kure rokē Opete-Etō tō riry poko Ritonõpo a, itapyĩ tao Ritonõpo omihpyry ē exiryke, tapoise ropa eya Opete-Etō tapyĩ tae. Mame tātākyemaryme Ritonõpo omihpyry ē tarose eya Jerusarē pona rahkene.

¹³ Morarame moro aronanõ toytopyryhtao, 6 meturume tū tykase toto ahtao, okyno tō tyahkase Tawi a tynekaroryme Ritonõpo a, pui orutua toiro te, pui mūkuru kurano, enara.

¹⁴ Mame Tawi tamuruse Ritonõpo maro oturuketō zupō ke, mauru panō risemy. Tuase ynororo orēpyra samo Ritonõpo neneryme.

¹⁵ Mame Ritonõpo omihpyry ē aroryhtao, Izyraeu tō imoihmākō maro, tākye toh nexiase kohkohtāko, rueimo etōko, enara.

¹⁶ Morarame aomomyryhtao Tawi pataka, Ritonõpo omihpyry ē maro, osenuhmāko Mikau nexiase, tapyi eutary ae. Mame tuisa Tawi tonese ahtao tyya pyhseky āko, wāko Ritonõpo eahmaryme, typoihtose tukurohtao eya.

¹⁷ Mame Ritonõpo omihpyry ē tarose eya xine tapyi pitiko taka, Tawi nyrihpyry taka esaryme. Mame tynekaroryme Ritonõpo a okyno tō tyahkase eya, osepeme ehtoh tyahkase roropa eya.

¹⁸ Moromeīpo okyno tō tyahkakehse ahtao osepeme ehtoh roropa tyahkakehse ahtao, kure imoihmākō tyripose eya Ritonõpo Jamihmehxo Exikety a.

¹⁹ Mame wyi tokarose eya tōsē maro orutua komo a, nohpo tomo a roropa, uwa epery asarahtyā tokarose Izyraeu tomo a. Moromeīpo tytapyĩkō taka toytosē ropa toto.

²⁰ Mame Tawi toytose ropa tytapyĩ taõkõ kure tyriptomheme Ritonõpo a. Mame Mikau Sauu ēxihpyry tutūtase oseporyse imaro, ynara tykase ynororo eya:

– Nuasemā sā mexi seroae, tuisa Izyraeu esemy. Putupyra exikety sā kueneno, ehxiropyra exikety samo, tupoke pyra sā osenepōko ākorehmananō poetory nohpo tomo a.

²¹ Tawi a tozuhse ynororo, ynara tykase:

– Ritonõpo eahmaryme wāko akene. Eya tymenekase ywy omy myakāme ipoenō maro, tuisame jehtohme Izyraeu tō esēme. Naeroro Ritonõpo oneahmakehpyra exīko ase, wāko ro ase eahmaryme.

²² Ime pyrahxo exīko ase Ritonõpo neneryme. Otarame putupyra exiketyme jekarōko mase repe. Yrome mokaro nohpo oryximākomo, toto poko moturuno, imehxo exiketyme jekarōko mā toto, tykase.

²³ Mame Mikau, Sauu ēxihpyry jūme tumūkue pyra toehse.

7

Natā nurutopōpyry Tawi netaryme

(1 Koronika 17.1-15)

¹ Morarame torēnase Tawi tuisame toexiry poko, tytapyĩ konōto tao, epetōkara emero typoremākapose roropa Ritonõpo a.

² Morarame tōturuse Tawi urutō Natā a. Ynara tykase ynororo:

– Taro ase tapyi kurā tao, apupari risē tao. Yrome Ritonõpo omihpyry ē tapyi pitiko tao rokē mana, tykase.

³ Ynara tykase Natā eya:

– Tyriry se awahtao ōsenetupuhtoh tyriko, amaro Ritonõpo exiryke, tykase.

⁴ Morarame koko tōturuse Ritonõpo Natā a. Ynara tykase:

⁵ – Ytoko ypoetory Tawi a, ynara kaxita: “Ynara ãko Ritonõpo oya: Oya pyra ymaro Oturutoh amopõko ase, Ytapyĩme.

⁶ Tapyi tao exipitopyra ase, moino ro Ejitu poe Izyraeu tõ tonehse ya ahtao, tarona. Ytoytõko rokẽ exiase pata tõ poro, kamisa risẽ ke rokẽ jesaryme.

⁷ Jytojytoryhtao Izyraeu tõ maro, ynara kapitopyra exiase toto tuisaryme ynymenekatyamo a: ‘Tapyi amotoko, apupari risemy, ytapyĩme ehtohme,’ kara.”

⁸ Naeroro seromaroro ypoetory Tawi zuruko: “Ynara ãko Ritonõpo Jamih-mehxo Exikety: ‘Kymenekase ona po awahtao, kaneru tõ ekahmaryhtao oya, ypoetory tõ esẽme oehtohme, Izyraeu tõ tuisaryme.

⁹ Amaro exiase oyoytoryhtao, emero pata tõ poro. Oepetõkara tonahkase ya oneneryme. Taroino imehxo orĩko ase, imehnõ imehxo exiketõ samo, sero nono po.

¹⁰⁻¹¹ Osa tymenekase ya ypoetory tõ Izyraeu tõ esaryme, tytapyĩke toto ehtohme, moroto imehnõ maro osetapara exĩko mã toto. Moino ro, sero nono pona tooehse toto ahtao, zehnotokõ oehkehpyra mã toto etonatohme ypoetory tõ maro, toto poremãkatohme. Yrome moro otyhkãko mana. Opy-nanohtoryko ase oerekohmara ropa oepetõkara ehtohme. Morara ahtao opoenõ emãkapõko ase, apakomotyã roropa.

¹² Mame toorihse awahtao, oekepyry tonẽse ahtao atamuru tõ ekepyry tõ maro, omũkuru menekãko ase tuisame ehtohme omyakãme. Tuisamehxo mokyro rĩko ase.

¹³ Mokyro mã tapyi amõko jesety esaryme. Mame jũme tapõ po tuisame exĩko mã ynororo.

¹⁴ Mokyro zũme exĩko ase. Umũkurume exĩko mana. Mame azahkuru toehse ynororo ahtao, mokyro wãnohnõko ase, tumũkuru wãnohtoh samo jũkomo a.

¹⁵ Yrome ipyno exikehpyra ase, Sauu rumekatopõpyry sã pyra, imyakãme oehtohme.

¹⁶ Yrome atapyĩ taõkõ jũme exĩko, tuisame oehtoh roropa enahpỹme exĩko, jũme yneneryme.’ ”

¹⁷ Mame Tawi turuse Natã a emero Ritonõpo nekarohpyry.

*Kure Ritonõpo ritopõpyry Tawi a
(1 Koronika 17.16-27)*

¹⁸ Mame tuisa Tawi tomõse tapyi pitiko taka porohtohme Ritonõpo ãpataka, ynara tykase ynororo Ritonõpo a:

– Ritonõpo Imehxo Exikety, moino ro kure rokẽ kyriase kure jehtoh pokoino pyra, papa tõ kure ehtopõpyry pokoino pyra roropa.

¹⁹ Yrome kure jyritopõpyry motye, seromaroro õmihpyry mekaro ya ypoenõ poko, ypakõ poko roropa tuaro yna ehtohme kure toto riry poko oya imeĩpo, Ritonõpo Imehxo Exikety.

²⁰ Oururu waro pyra ase, juaro ipunaka oexiryke, opoetoryme jexiryke.

²¹ Õmihpyry ae ro morohne tyrise oya, tyriry se oexiryke. Mame morohne poko tuaro kyriase rahkene.

²² Tuisa imehxo mase, Ritonõpo, yna Esemy! Apanõ pyra mana; ynanetase ynapanary ke, omoro rokẽ mase, Ritonõpo, imepỹ pyra mana.

²³ Opoetory tõ Izyraeu panõ pyra roropa mana sero nono po, typynanohtohse toto oya opoetoryme toto ehtohme. Imehxo Exiketyme oehtoh waro imehnõ ehtohme ajamitunuru ke takorehmase toto oya. Ejitu poe toto tymyhpokase oya. Mame imehnõ ahno taropose oya toto neponãmarykõ maro, toto esahpyrykõ pona opoetory tõ ytotohme.

²⁴ Izyraeu tō tyrise oya Ritonōpo, jumanatome opoetoryme toto ehtohme, toto Esēme roropa Oehtohme.

²⁵ – Naeroro seromaroro, Ritonōpo, yna Esemy, ōmihpyry ae ro jūme kure rokē kyriko, ytapyī taōkō maro.

²⁶ Oesety imehxo ehtoh ekātōko mā toto emero, jūme opoko ynara āko imehnō mana: “Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety mā Izyraeu tō Esēme mana. Mame jūme tuisame exikehpyra exīko ypakō mana, enara.

²⁷ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy! Sero poko kutuarōtanohpoase, ynara karyke ya: ‘Ywy roro apakō rīko ase tuisame jūme.’ Naeroro ehxiropyra ase sero poko jotururu oya.”

²⁸ – Ritonōpo, ōmihpyry kurā mekaroase ya, ōmihpyry onytyromara mase, Ritonōpome oexiryke.

²⁹ Naeroro ajohpame sā ytapyī taōkō kure tyriko, ypoenō maro, ypakomotyā roropa, jūme toto onewomakehpyra oehtohme. Ritonōpo Imehxo Exikety, moro poko juruase omoro. Morara exiryke kure ypakō riryhtao oya, jūme kure exīko mā toto.

8

Orēpyra Tawi ehtopōpyry (1 Koronika 18.1-17)

¹ Moromeīpo tōsetapase Tawi pirixteu tō maro, typoremākase toto eya. Jamihme pyra toto tyripose eya, osetapara toto ehtohme moro nono po.

² Mame moapita tō typoremākase Tawi a. Imihme tyripose eya nono pona toto ikuhtohme eary ke. Oseruao ahtao asakoro eary pune ehtoh totapase eya, toiro eary pune onetapara nexiase. Naeroro mokaro moapita tō Tawi namotome toehse. Epehpyry tonehse eya xine Tawi a ekarotohme.

³ Morarame tōsetapase Tawi Hatatezea, Reope mūkuru maro, Zopa tuisaryme nexiase ynororo, Eupyrati nonory apoiry se ropa ynororo toehse ahtao.

⁴ Ikanary tōkehko tapoise Tawi a, kawaru po ytoketō miu 700me tapoise, soutatu tō 20 miume tapoise eya, enara. Kawaru tō jaxiry tysahsahkase eya emero exisasaka, 100me ikanary pune rokē kawaru tō typynanohse eya.

⁵ Mame Xiria tō toehse ahtao Tamaxiku poe Hatatezea, Zopa esē ako-rehmase, 22 miumākō totapase toto Tawi a.

⁶ Mame āpuruhpyry tō soutatu tō esarymā tyripose Tawi a toto nonory po, typoetoryme toto ehtohme, epehpyry enehtohme tyya. Orēpyra Tawi tyrise Ritonōpo a emero pata tō po.

⁷ Hatatezea poetory esā kyryry tapoise Tawi a osewomatoh tonō uuru risemy. Morohne tarose eya Jerusarē pona.

⁸ Metau tapoise roropa eya itamurume Peta poe te, Perotai poe roropa, Hatatezea patary tō poe, enara.

⁹ Morarame Hatatezea poremākatopōpyry poko Tawi a totase ahtao Toi, Hamate esemy a,

¹⁰ tumūkuru, Jorāo taropose eya tuisa Tawi omikase, eahmase roropa Hatatezea poremākatopōpyry poko eya. Apitoryme Toi tōsetapase tuhke rokē Hatatezea maro. Tynekaroryme uuru risē tonehse Jorāo a, parata risemy te, metau risemy, enara, ekarotohme Tawi a.

¹¹ Morohne tapiakase Tawi a Ritonōpo kyryryme rokē ehtohme, imepỹ parata samo, uuru roropa tapoise tyya ahtao, imeimehnō ahno wino, typoremākase toto ahtao,

¹² etomita tomo te, moapita tomo te, amonita tomo te, pirixteu tomo, amarekita tomo, enara. Moro saaro Hatatezea mõkomohpyry tapiakase Tawi a Ritonõpo kyryryme rokē ehtohme.

¹³ Morarame tuisamehxo Tawi ehtoh tokātose eya xine aepyry ropa ahtao, 18 miume etomita tō totapase ahtao eya, jakanahmā Sautu po.

¹⁴ Mame āpuruhpyry tō jamihme exiketō tyripose Tawi a Etō po, typoetoryme etomita tō ehtohme. Orēpyra Tawi tyrise Ritonõpo a emero pata tō pona aytoryhtao.

¹⁵ Mame Izyraeu tō esēme Tawi nexiase emero porehme. Otyro kapỹ nexiase ynororo. Zae rokē tyrise roropa eya.

¹⁶ Joape, Zerua mūkuru, soutatu tō tuisaryme nexiase. Josapa, Airute mūkuru tuaro ehtoh poko Tawi akorehmaneme nexiase.

¹⁷ Zatoke, Aitupe mūkuru te, Aimereke, Apiataa mūkuru roropa Ritonõpo maro oturutoh tao erohketō nexiase. Seraia omi meroneme nexiase.

¹⁸ Penaia, Joiata mūkuru keretita tō esēme te, peretita tō roropa esē nexiase. Tawi mūkuru tō oturuketōme toh nexiase, tumykō akorehmaneme toh nexiase.

9

Mepiposete maro Tawi

¹ Mame tōturupose Tawi, ynara tykase ynororo:

– Sauu ekyrỹpyry nae ro, kure tyritohme, Jonata pokoino?

² Sauu tō poetohpyry nae ro nexiase, esety Zipa. Tykohmase ynororo, aehtohme Tawi a oturupotohme.

– Omoro hma Zipa? tykase Tawi.

– Ÿ, ywy ase, tykase ynororo, opoetoryme ase.

³ Mame tōturupose tuisa a eya, ynara tykase:

– Nae ro Sauu ekyrỹpyry, kure tyritohme, jomihpyry ae ro Ritonõpo netaryme? tykase ynororo.

– Ÿ, nae ro toiro, Jonata mūkuru. Yrome ahmitahpyryme ynororo, ātakamahpyry. Ytoytopyme ynororo, tykase Zipa.

⁴ – Otoko hnae ynororo? tykase tuisa.

– Makia, Amieu mūkuru tapyĩ tao mana, pata Ro-Tepaa po! tykase Zipa.

⁵ Naeroro tonehpose ynororo tuisa Tawi a.

⁶ Mame Mepiposete, Jonata mūkuhpyry, Sauu parỹpyry, tooehse tahtao typorohse ynororo tosekumuru po tōmyty nono pokoxi tyrise eya, Tawi ēpataka “Imehxo mase,” katohme eya.

– Mepiposete, tykase Tawi.

– Ÿ, opoetoryme ase, tykase ynororo.

⁷ – Enaromyra exiko, tykase Tawi. – Kure oriry se ase omy Jonata pokoino. Atamuru Sauu tupi tōkehko ekarōko ropa ase oya, emero. Mame jūme oesary ekarōko ase jotuhtho po, tykase.

⁸ Typorohse ropa Mepiposete tosekumuru po, ynara tykase:

– Otyme kure ywy? Typahsēme sã rokē ase, kaikuxi ekepyry sã rokene. Oty katohme kure jyrĩko mahno? tykase.

⁹ Mame Zipa tykohmase tuisa Tawi a, ynara tykase eya:

– Sauu tapyinỹpyry emero ekarōko ase iparỹpyry a.

¹⁰ Omoro, omūkuru tō maro, opoetory tō maro erohnōko itupi tō poko, tonahsē enehtohme, oesē parỹpyry napyryme. Yrome jūme otuhnōko mã ynororo ymezã po.

Zipa tumükue nexiase 15me, typoetoke roropa 20me, enara.

11 Mame tuisa Tawi tozuhse Zipa a:

— Õmipona tyrīko ase emero, opoetoryme ase, tykase.

Tawi meza po tōtuhse Mepiposete, Tawi mūkuru samo.

12 Tumūkue Mepiposete nexiase, esety Mika. Zipa ekyry tō emero Mepiposete poetoryme toehse.

13 Mame moroto Jerusarē po ehse Mepiposete, kokoro rokē otuhse ynororo tuisa Tawi maro. Ahmitahpyryme nexiase ynororo, asakoro ipupuru.

10

Amonita tō typoremākase Tawi a, xirio tō roropa

(1 Koronika 19.1-19)

1 Moromeīpo Amō pōkō tuisary Naasa toorihse. Imūkuru Hanū tuisame toehse.

2 Mame ynara tykase Tawi:

— Kure rokē Hanū rīko ase, kure yritopōpyry sã jumy Naasa a.

Naeroro typoetory tonyohse eya Hanū zurutohme osepeme se toexiry poko repe. Yrome toeporehkase Tawi nenyohyã ahtao Rapa pona,

3 Amō pōkō tamuximākō ynara tykase tutuisarykomo a:

— Oty enetupuhnōko mah mokaro Tawi nenyohyã poko? Omy orih-topōpyry poko emynyhmäko nae, topeme oriry poko nae? Nary, tykase toto. Tonehpose sātã mã toto Tawi a kypatarykō enetohme, tuaro ehtohme, imeīpo kyporemākatohkōme, tykase toto.

4 Naeroro Tawi nenyohyã tapoise Hanū a, totypokapose zokonaka eya xine te, zupō tysahkase ätykyry pona, mame taropose ropa toto eya xine.

5 Moro poko zuaro toehse Tawi ahtao, imehnō omi aronanō taropose eya oseporyse toto maro, itamura toehxirose toto exiryke. “Ah neraximã toto Jeriko po aporo toto etypoty ahtatohme ropa, toto oehtohme ropa xiaro,” tykase Tawi.

6 Morarame tonetupuhse Amō pōkō topeme pyra Tawi tō tyrise tyya xine exiry poko. Morara exiryke xirio tō soutatu tō 20 miume topehmase eya xine Pete-Reope pōkomo te, Zopa pōkō maro. Maaka pōkō esē roropa toahmase eya xine miume soutatu tō maro te, Tope pōkō roropa 12 miumākō maro.

7 Moro poko tuaro Tawi toehse ahtao Joape tonyohse eya Izyraeu tō soutatu tō orēpyra exiketō maro etonatohme.

8 Mokaro amonita tō tutūtase pata Rapa poe etonatohme typatary omōtoh etonie. Mokaro xirio tō Zopa pōkō te, Reope pōkō roropa tōximōse toto ameke pixo ona po Tope pōkō maro, Maaka pōkō maro roropa.

9 Mame mokaro asakoro oximōtoh tonese Joape a. Naeroro typoetory tō tapiakase eya, zokonaka tymaro xirio tō maro etonatohme.

10 Typoetory tō akoīpyry taropose eya takorō Apisai maro toto ytotohme amonita tō maro etonatohme.

11 Ynara tykase Joape Apisai a:

— Mokaro xirio tō ymotye jamihme ahtao kuakorehmako. Morararo omotye xine amonita tō ahtao ākorehmäko ase, tykase.

12 — Oserehpyra exiko! Orēpyra sehtone kuekyry tō ewomatohme, Ritonōpo patary tō ewomatohme roropa. Tyriry se toehtoh rīko Ritonōpo mana, tykase.

13 Mame Joape tō toytose soutatu tō maro osetapase xirio tō maro. Toepase mã toto xirio tomo.

14 Mame xirio tō epary tonese ahtao amonita tomo a toepase roropa toh nexiase Apisai wino. Tomōse ropa toto typataka xine ropa. Morarame Joape osetapakehxīpo toytose ropa Jerusarē pona.

¹⁵ Morarame Izyraeu tomo a typoremākase toexirykō eneryke tyya xine, tōximōse ropa toto xirio tomo, emero porehme.

¹⁶ Mame imehnō xirio tō tonehpose Hatatezea a moino Eupyrati poe, xixi tūtatoh wino. Mame toytose toto pata Herā pona. Toto esēme Sopake nexiase Hatatezea soutatu tō esēme.

¹⁷ Mame moro poko tuaro Tawi toehse ahtao Izyraeu tō soutatu tō tonehse eya oximōme, tuna Joatāo takuohse eya xine. Mame toytose toto Herā pona. Moroto xirio tō tōximōse toto etonatohme Izyraeu tō maro. Tōsetapapitose toto,

¹⁸ yrome Izyraeu tō wino xirio tō toepase toto. 700me kahu poko erohketō totapase Tawi tomo a, soutatu tō roropa 40 miume totapase eya xine. Esēkō Sopake tuose roropa Tawi tomo a. Toorihse moroto ona po ynororo, etonatoh po

¹⁹ Morarame Hatatezea patary tō tuisary tomo a tuaro toehse ahtao typoremākaporykō poko Izyraeu tomo a osepeme se toehse toh nexiase imaro xine. Tōsekarose toto eya xine Izyraeu tō poetoryme toehtohkōme. Morarame mokaro xirio tomo amonita tō akorehmary ropa zuno toehse toh nexiase rahkene.

11

Pate-Sepa maro Tawi

¹ Morarame otyro arykatoh toehse ahtao, tuisa tō toytory se ahtao topetōkara maro osetapase, Joape tonyohse Tawi a Izyraeu soutatu tō maro porehme. Mame amonita tō typoremākase eya xine te, pata Rapa tomyehmase roropa eya xine. Yrome Tawi tehme nexiase Jerusarē po.

² Kokonie pukuro, Tawi towōse ropa nyhxīpo pitiko toytotohme zara poro, tytapyī mypatarānakuroko. Moroto tahtao nohpo tonese eya, epỹko ahtao, nohpo oryximano.

³ Mame typoetory taropose Tawi a ekaropotohme ipoko. Esety waro toehse ynororo, Pate-Sepa, Eriā ēxiry, Uria, heteume exikety pyty.

⁴ Mame imehnō omi aronanō taropose Tawi a mokyro enehtohme tyya. Toehse ahtao ipoko toehse Tawi. Toekurikase ynororo nuno po munume ehxīpo, Moeze omihpyry ae ro. Mame tytapyī taka toytose ropa ynororo.

⁵ Imeīpo poetoēme toehtoh waro toehse ynororo. Naeroro omi taropose Tawi a poetoēme toexiry poko ekarotohme.

⁶ Morarame Tawi a tōmiry taropose Joape a:

– Uria, heteume exikety enehpoko ya oturutohme, tykase.

Naeroro moro ae ro moro tyrise Joape a.

⁷ Uria toehse ahtao tōturupose Tawi a eya Joape ehtoh poko, soutatu tō ehtoh poko, etonatohkō poko, enara.

⁸ Mame ynara tykase Tawi eya:

– Atapyī taka ytoko oseremase pixo, tykase Tawi eya.

Mame tutūtase ynororo, itapyī taka tynekaroryme otyro taropose tuisa a repe.

⁹ Yrome tytapyī taka ytopyra tokurehse ynororo. Tuisa tapyī omōtoh tao rokē tynyhse Uria, imehnō tuisa poetory tō maro.

¹⁰ Mame tuaro toehse Tawi ahtao, ytopyra tytapyī taka Uria ehtopōpyry poko, tōturupose ynororo eya:

– Oehsenāme mase, okynahxo ameke ehxīpo. Oty katohme atapyī taka ytopyra make? tykase eya.

¹¹ Ynara tykase Uria Tawi a:

– Ritonōpo omihpyry ē tapyi pitiko tao mana. Morararo Izyraeu tomo, Juta tō maro, jesē Joape roropa ipoetory tō esā maro, jarao rokē nyhnōko mā

toto. Ytosaromepyra ase ytapyĩ taka, otuhse, eukuru ěse, ypyty maro ehse. Ritonõpo netaryme morara āko ase, morohne onyripyra sātāse, tykase Uria.

¹² Mame ynara tykase Tawi eya:

– Taro exiko seroae. Mame kokoro aaropõko ropa ase, tykase.

Morara exiryke tehme toehse Uria Jerusarē po moro ae, yrokokoro, enara.

¹³ Mame Tawi a toahmase ynororo otuhtohme tymaro, eukuru ětohme roropa. Mame tytỹpose ynororo Tawi a. Yrome kokonie pukuro Uria toytose ropa nyhse tynyhtoh pona tapyi erase nyhtoh taka. Tytapyĩ taka ytopyra toehse ynororo.

¹⁴ Yrokokoro Joape neneryme pape tymerose Tawi a, aropotohme Uria emahpo.

¹⁵ Ynara tymerose eya: “Mose, Uria tyriko etonatoh esmazupurume ehtohme. Mame moroto irumekatoko aorihtohme,” katohtymerose Tawi a Joape neneryme Uria poko.

¹⁶ Naeroro pata zomye toytose toto ahtao Uria taropose Joape a esmazupurukõme aehtohme. Moroto topetõkara orẽpyra exiry waro Joape nexiase.

¹⁷ Mame pata poe soutatu tõi tutõtase ahtao osetapase Joape tõi maro, toitoine Tawi poetory tõi totapase eya xine. Uria roropa totapase.

¹⁸ Mame tõmiry taropose Joape a Tawi zurutohme etonatoh poko.

¹⁹ Ynara tykase Joape tõmiry arone a:

– Tõturukehse awahtao tuisa a etonatoh poko,

²⁰ Tohne toehse tuisa ahtao, otarame ekaropõko mana: “Oty katohme pata apuru pũtokoxi mytotou etonatohme? Tuaro pyra mexiahse pyrou ke oworykõ poko kaino pata apuru poe?”

²¹ Apimereke, Jerupesete mükuru etapatopõpyry poko tuenikehse matou? Topu tomase ahtao nohpo a kaino, apuru poe totapase ynororo pata Tepe po, toorihse. Oty katohme pata apuru pũtokoxi mytotou?” Morara karyhtao eya, ynara kaxiko eya: “Opoetory Uria roropa toorihse,” kaxiko eya.

²² Mame omi arone toytose. Toeporehkase ahtao Tawi turuse eya emero Joape nurupotopõpyry ae ro.

²³ Ynara tykase ynororo Tawi a:

– Typoremākase yna jamihme aexirykõke, yna osetaparyhtao aryhnao. Yrome toto taropose ropa yna a pata omõtõh pona ropa.

²⁴ Mame taky poko exiketõ yna woase pyrou ke apuruhpyry poe. Toitoine opoetory tõi toorihse. Opoetory Uria roropa toorihse, tykase ynororo eya.

²⁵ Mame ynara tykase Tawi omi arohpono a:

– Ynara kaxita Joape a: “Emynyhmara exiko toitoine kysoutatu kõi totapase exiry poko. Toiþe osetaparyhtao toitoine orihnõko. Naeroro ajamihtatoko ropa moro pata poremākapotohme oya xine,” kaxita eya orẽpyra aehtohme ropa, tykase Tawi.

²⁶ Mame tynio orihtopõpyry poko totase ahtao Pate-Sepa, Uria pyty a, tyxitase ynororo ipoko.

²⁷ Moromeiþo tyhnamokehse ahtao, tonehpose nohpo Tawi a tytapyĩ taka, ipytye aehtohme. Mame toemũkuase orutuame ynororo. Yrome Tawi nyrihpyry Ritonõpo zamaro pyra nexiase.

12

Tawi zurutopõpyry Natã a

¹ Morarame Natã tonyohse Ritonõpo a oturuse Tawi a. Toytose tahtao ynara tykase ynororo eya:

– Asakoro orutua nexiase imepỹ pata po; toiro mokyro nexiase tymõkomoke exiketyme itamurume, zakorõ tymõkomoke pyra nexiase ipunaka.

² Mokyro tymõkomoke exikety kaneru esẽme nexiase tuhke, pui tõ tuhke roropa esẽme nexiase.

³ Yrome mokyro tymõkomokākara myhene toiro rokẽ kaneru nohpo nae nexiase, inepekatyhpyry rokene. Toky tuãtanohpose eya tytapyĩ tao, typoenõ maro. Tynapyryke toky tynahpase eya. Tauhpase ynororo tykasanary ke. Enao tynyhse, ãxiry sã toehse eky eya.

⁴ Morarame tymõkomoke exikety katonomory tooehse mokyro tapyĩ taka. Yrome toky toiro menekary se pyra toehse etapatohme, otuhtoh ritohme, tykatonõ maro otuhtohme. Tymõkomokākara eky rokẽ tapoise eya, kaneru nohpo pitiko totapase eya, tahnose eya tykatonõ maro otuhtohme.

⁵ Mame Tawi tyekĩtapãse Natã omiry etaryke tyya. Mokyro tymõkomoke exikety zehno toehse ynororo. Ynara tykase ynororo Natã a:

– Ritonõpo netaryme ynara ãko ase: “Mokyro moro rihpono kure aorikyry.

⁶ Mokyro a kure epehmary 4me kaneru, morara tyrise eya exiryke,” tykase.

⁷ Mame ynara tykase Natã Tawi a:

– Omoro mase mokyro. Ynara ãko Ritonõpo, Izyraeu esemy: “Kymenekase Izyraeu tuisaryme oehtohme. Kuewomase oetapara Sauu ehtohme.

⁸ Tuisame kyriase Sauu myakãme. Ipytỹpyã ekaroase roropa oya. Izyraeu tõ esẽme kyriase, Juta esẽme roropa. Morohne pitiko ro ahtao oya, itamurumehxo ekarory roropa oya.

⁹ Oty katohme jomihpyry tyhtomase oya? Jomipona pyra toehse, oorypyry poko oexiryke. Uria heteu totapapose oya ipyty apoitohme, opytyme aehtohme. Totapapose ynororo oya amonita tomo a.

¹⁰ Naeroro jomipona pyra toehse oexiryke, Uria pytỹpyry tapoise oya exiryke opytyme, jũme opoenõ, apakõ roropa etapãko imehnõ mana.”

¹¹ Ynara ãko roropa Ritonõpo mana: “Oekyry ke ro oryhmapõko ase, awãnohnõko roropa ase. Oneneryme opyxiã apoĩko ase toto ekarotohme imehnomo a. Jarao toto poko exĩko toh mana.

¹² Tokare pyra oorypyry poko mexiase repe. Yrome emetakamãko ase jarao aehtohme, Izyraeu tõ neneryme, emero porehme,” tykase.

¹³ Mame ynara tykase Tawi Natã a:

– Yrypyry poko exiase, iiryryryme ase Ritonõpo neneryme.

– Ý, oorypyry korokãko Ritonõpo mana, tykase Natã, orihpyra mase.

¹⁴ Yrome morohne ritopõpyryke oya Ritonõpo tyhtomase oya. Naeroro omũkuru orihnõko mana, tykase Natã.

¹⁵ Mame toytose ropa Natã tytapyĩ taka.

Tawi mũkuru Pate-Sepa maro orihtopõpyry

Moromeĩpo Ritonõpo poe Uria pytỹpyry mũkuru, Tawi mũkurume, takuruh-tase yronymyryme.

¹⁶ Tõturuse Tawi Ritonõpo a ikurãkapotohme ropa repe. Otuhpyra nexiase tõturutohme Ritonõpo a. Tytapyĩ taka tomõse ynororo, imihme nono po tõmehse ynororo tõpatapoe.

¹⁷ Mame ipoetory tõ tamuximãkõ Tawi owomyry se ropa toh toehse nexiase. Yrome towomyry se pyra nexiase. Tõtukuru se pyra roropa nexiase ynororo.

¹⁸ Morarame 7me tõmehse ahtao toorihse poeto. Morara ahtao ipoetory tõ enaromyke toh toehse. Tawi zururu se pyra toh nexiase poeto orihtopõpyry

poko. Ynara tõsenetupuhse toexirykõke: “Isene ro poeto ahtao kuotururukõ onetara tuisa nexiase. Otara sytatou poeto orihtopõpyry poko zurũko? Otaramerowohpã sã mã owõnõko ropa, tykase toto.”

¹⁹ Mame mokaro puti puti kary oseya rokẽ tonese ahtao Tawi a, poeto orihtoh poko tonetupuhse eya. Tõturupose ynororo:

– Norihno poeto? tykase.

– ÿ, toorihse, tykase toto.

²⁰ Naeroro towõse ropa Tawi nono poe. Toe pyse ropa ynororo. Upo imepõ tamuruse ropa eya. Moromeĩpo Ritonõpo maro oturutoh taka tomõse ynororo Ritonõpo eahmatohme. Mame tytapyĩ taka toytose ropa tahtao tonahsẽ tokaropose eya. Tonehse eya xine ahtao tõtuhse roropa ynororo.

²¹ Ipoetory tomo tõturupose eya:

– Otara exiryke? Isene ro poeto ahtao otuhpyra mexiase, oxitaryke, oemynyhmaryke. Yrome seromaroro toorihse poeto ahtao, towõse ropa omoro, otuhnõko roropa mase, tykase toto.

²² Ynara tykase ynororo:

– ÿ, isene poeto ahtao tyxitase ywy, otuhpyra roropa exiase, ynara enetuputyryke ya: Otarameritonõpo kure exiryke nupunato poeto enẽko mana. Mame anaorihmapopyra exĩko mana, ase repe.

²³ Yrome seromaroro toorihse poeto. Otyme kure otuhpyra jexiry? Onẽsemãkapopyra ropa ase repe. Ytõko ase eya, yrome oehpyra ropa ya mana, tykase ynororo.

Saromão enurutopõpyry

²⁴ Mame typyty Pate-Sepa tomuhkehkase Tawi a. Oximaro toehse toto. Mame nohpo poetoẽme toehse ropa, toemũkuase ynororo orutuame, mame mokyro tosehpase Tawi a Saromãome. Mokyro pyno Ritonõpo nexiase.

²⁵ Naeroro Natã tonehpose eya esehpatohme Jetitia me, ipynohxo Ritonõpo exiryke.

Pata Rapa apoitopõpyry Tawi a (1 Koronika 20.1-3)

²⁶ Morara ahtao amonita tõ maro tõsetapase Joape tomo, pata Rapa po, amonita tõ tuisary esary po. Mame Rapa põkõ typoremãkase eya.

²⁷ Naeroro tõmiry aronanõ tonyohse Joape a Tawi zuruse:

– Rapa põkõ tunary tapoise yna a. Toto patary apoisasaka roropa ynanase.

²⁸ Morara exiryke imehnõ soutatu tõ enehko amaro sero pata poremãkatohme oya. Mãpyra oehpyra awahtao ywy roro iporemãkãko ase. Mame jesety ke esehpãko ase, tykase.

²⁹ Mame tysoutatu tõ tonehpose Tawi a emero porehme. Rapa pona toytose toto osetapase, mame moro pata typoremãkase eya xine.

³⁰ Moroke, amonita tõ neponãmary parimã nae nexiase uuru risemy, omoxiny 34 kirume. Moro tapoise Tawi a tykyryryme ehtohme, topu typyne exikety maro. Moro topu typyne exikety tyrise Tawi a typarimã pokona. Mõkomo itamurume tarose roropa eya xine, moro pata poe.

³¹ Mame moro põkõ tyrise eya xine erohketõme, wewe rakatoh ke, serra ke te, nono ahkatoh ke te, wywy ke te, tijoro riry poko roropa, enara. Morara tyrise Tawi a emero Amõ patary põkomo. Mame toytose ropa toto soutatu tõ maro, Jerusarẽ pona ropa.

13

Tamara maro Amanõ

¹ Morarame Apisarão, Tawi mūkuru tōxike nexiase, oryxime exikety, esety Tamara. Mokyro poko typenetase Amanō, imepỹ Tawi mūkuru.

² Takuruhtase sã nexiase toryxiry Tamara poko se toexiryke repe. Yrome imaro ehsaromepyra nexiase. Orutua poko exipitopyra roropa mokyro nohpo nexiase.

³ Morarame Amanō topeke nexiase, esety Jonatape Ximeia mūkuru, Tawi rui Ximeia nexiase. Tuarō exiketyme sã Jonatape nexiase.

⁴ Mame tōturupose ynororo Amanō a:

– Omoro mase tuisa mūkurume. Yrome emynymãkohxo mase kokoro rokene. Oty katohme? Kuruko kēty, tykase ynororo. Ynara tykase Amanō eya.

– Tamara poko emynymãko ase, jakorō Apisarão oryxiry poko, ise jexiryke, tykase.

⁵ Mame ynara tykase Jonatape:

– Imihme exiko onyhtoh po, kurākara samo, tykase. Mame omy tooehse ahtao oenese, ynara kaxiko eya: “Woryxiry Tamara oepyry se ase ynapyry ekarotohme ya. Ah tonahsē rino yneneryme, inyryry enery se jexiryke. Mame ynahpãko mã ynororo rahkene,” kaxiko, tykase.

⁶ Naeroro tohrame toehse Amanō, kure pyra exikety samo.

Mame tooehse tuisa ahtao, morara tykase ynororo eya:

– Ajohpãme sã Tamara enehpoko xiaro wyi pixo ritohme yneneryme. Mame ynapyry ekarōko ya mana, tykase.

⁷ Mame tōmiry tonyohse Tawi a Tamara zurutohme:

– Ytoko Amanō tapyĩ taka tonahsē pixo ritohme inapyryme, tykase.

⁸ Naeroro toytose ynororo typiry Amanō tapyĩ taka, moroto ynororo tynyhtoh tao. Mame wyi risē tapoise nohpo a, tykyryse eya ineneryme. Tokeise roropa eya.

⁹ Mame tynyryhpyry touse eya inahpatohme repe. Yrome ise pyra toehse ynororo.

– Emero aropoko taroino, tykase Amanō.

Tutūtase toto emero.

¹⁰ Mame ynara tykase Amanō toryxiry a:

– Onyryhpyry enehko xiaro jynyhtoh taka enahtohme, tykase.

Mame tynyryhpyry tarose Tamara a typiry Amanō nyhtoh taka ekarotohme eya.

¹¹ Yrome tarose eya ahtao ekarotohme eya, tapoise ynororo eya. Ynara tykase:

– Ymaro exiko, worryxiry, tykase.

¹² – Arypyra pihpi, tykase nohpo. – Ypoko pyra exiko. Sero sã pyra Izyraeu tō mana. Azahkuru ehtoh xihpyry poko pyra exiko.

¹³ Otara exīko ywy? Aza ytōko ywy ehxiropyra jehtohme? Omoro roropa otara exīko? Ajoajohpã sã rokē exīko mase Izyraeu tō rãnao. Ajohpãme sã oturuko tuisa a. Zuarō ase, oya jekarōko mana opytyme, tykase ynororo eya repe.

¹⁴ Yrome aomipona pyra toehse Amanō. Jamihmehxo toexiryke ipoko toehse ynororo rahkene.

¹⁵ Mame ise pyra toehse ynororo yronymyryme. Ajohpe pyra, ipoko typenetatopōpyry motye ise pyra toehse ynororo.

– Ytoko taroino, tykase Amanō eya.

¹⁶ – Arypyra, tykase Tamara eya repe. – Sero saaro jaroporyhtao azahkuru oehtoh motyēkãko mase, yyryhmatopōpyry oya motye, tykase.

Yrome aomiry etary se pyra Amanō nexiase.

¹⁷ Typoetory tykohmase tyya. Ynara tykase:

– Mose nohpo arota taroino, jarānaka emako, omōtoḥ apuruko omōpyra ropa aehtohme, tykase.

¹⁸ Naeroro ipoetory a Tamara taropose ropa moro tae. Mame omōtoḥ tapuruse eya.

Upo kurā ke tupoke Tamara nexiase, mosa roropa zupō nexiase, tuisa ēxiry zupō ke tupoke nexiase, orutua poko exipitopyra ro ahtao.

¹⁹ Oruno tyrise Tamara a tuhpokoxi, tupō kurā tyxihkase roropa eya toemynnyhmaryme. Tomary tō tyrise eya tōmyty apurume. Tyxitase opore roropa ynororo toytoryme.

²⁰ Ipiry Apisarāo ynara tykase eya:

– Mokyro Amanō opoko nexino? Ajohpāme sā xitara exiko, woryxiry. Opiryme mā ynororo. Torētyke pyra exiko, tykase.

Mame Apisarāo tapyī taka toytose ynororo toiroro ehse, tākye pyra toexiryke.

²¹ Mame moro poko tuaro toehse tuisa Tawi ahtao tyekītapāse ynororo.

²² Yrome Amanō maro oturupyra rokē Apisarāo nexiase, tukurohtao turui zehno nexiase yronymyryme, toryxiry, Tamara tyryhpopākase eya exiryke.

²³ Mame asakoro jeimamyry taropose ahtao, toky tō hpoty sahkāko Apisarāo nexiase, kaneru tomo. Paau-Hazoa po toḥ nexiase typoetory tō maro pata Eparaī pūto. Mame tuisa Tawi poenō toahmase eya morotona toto ytotohme.

²⁴ Apisarāo tōturuse tuisa maro, ynara tykase ynororo:

– Oseahmatoḥ rīko ase kaneru tō hpoty sahkatoḥ poko. Naeroro okohmāko ase, tuisa, opoetory tō esā maro tākye oehtohme yna maro, tykase.

²⁵ – Arypyra aimo, tykase Tawi. – Yna ytoryhtao emero oerohtoh itamurume exīko mana, tykase.

Tumy tykohmase ropa Apisarāo a repe. Yrome toytory se pyra Tawi nexiase. Mame tumūkuru taropose tywinoino kure rokē repe.

²⁶ Yrome ynara tykase Apisarāo:

– Ytopyra awahtao, ajohpame sā, ah urui Amanō noehno yna maro, tykase.

– Oty katoḥme ynororo ytōko nae amaro? tykase Tawi.

²⁷ Yrome otuhparo Apisarāo toehse. Naeroro etyhyryme tumūkuru Amanō taropose Tawi a, imaro aytotohme, imehnō ipoenō maro.

Mame otuhtoḥ konōto tyrise Apisarāo a.

²⁸ Mame ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

– Etatoko pahne, toetỹse urui Amanō ahtao, ourutorỹko ase: “Amanō etapako,” āko ase. Mame mokyro etapatoko. Enaromyra ehtoko. Ywy roro aorihmapōko ase oya xine. Orēpyra ehtoko, tykase ynororo.

²⁹ Naeroro Amanō totapase eya xine Apisarāo omihpyry ae ro. Mame towōse tuisa poenō emero. Tokykō pona, jumētu pona tōtyrise toto toepa-tohkōme.

³⁰ Mame toto ytory ropa ahtao tuisa tapyī taka, Tawi turuse imepyry a: “Omūkuru tō emero totapase Apisarāo a, tonahkase toto porehme,” tykase repe.

³¹ Mame towōse Tawi, tupō tyxihkase eya tumūkuru tō hnamoryme, nono pona typorohse ynororo. Ipoetory tomo a emero roropa, tupōkō tyxihkase eya xine.

³² Yrome ynara tykase Jonatape, Ximeia mūkuru, Tawi rui mūkuru:

– Tuisa Tawi, omūkuru tō emero pyra totapase toto. Amanō rokē toorihse. Takorony a totapase ynororo, Apisarāo a, toryxiry Tamara tyryhmase exiryke eya.

³³ Naeroro zae pyra: “Opoenō emero totapase,” katopōpyry. Amanō rokē totapase.

³⁴ Morarame Apisarāo toepase.

Mame soutatu moroto nexiase eraseme. Tōsenuhmase ynororo. Ahno tonese eya, tuhkākō, osema tao, xixi omōtoh wino, yhtōko toh nexiase ypy emory poe. Toytose ynororo Tawi zuruse, ynara tykase:

– Orutua kō yhtōko ypy emory poe osema ae, Horonaī poe.

³⁵ Ynara tykase Jonatape tuisa Tawi a:

– Enēko mase. Omūkuru tō oehnōko ropa mā toto, ynekarohpyry ae ro, tykase.

³⁶ Morara tykase ahtao, Tawi mūkuru tō tomōse. Opore tyxitase toto, tuisa roropa tyxitase, ipoetory tō roropa tyxitase yronymyryme.

³⁷ Yrome Apisarāo toepase, toytose ynororo Taumai, Amiute mūkuru a, pata Kesua esē nexiase ynororo. Okynahxo tumūkuru Amanō tyhnamose Tawi a.

³⁸ Mame toytose Apisarāo ahtao Kesua pona oseruao jeimamyry taropose moroto eya.

³⁹ Mame omuhpe toehse Tawi tumūkuru Apisarāo poko, emynyhmara toehse ropa ynororo tumūkuru Amanō poko.

14

Apisarāo oehtopōpyry ropa

¹ Morarame Joape, Zerua mūkuru zuaro nexiase Tawi omuhpe ehtoh poko tumūkuru Apisarāo poko.

² Naeroro typoetory tonyohse Joape a Tekoa pona nohpo, tuaro exikety, enehtohme tyya. Ynara tykase eya:

– Emynyhmakety sã exiko. Upo amuruko xitakety zupō sã exikety, oūsety onekurinara exiko. Xitakehpyra exiketō ipoenohko.

³ Mame ytoko tuisa Tawi a oturuse, ynara jomiry ekaroko eya, tykase.

Mame tōmiry tokarose eya Tawi zurutohme.

⁴ Morarame mokyro nohpo toytose ahtao Tawi esaka tosekumuru po typorohse ynororo Tuisa ēpataka tōmyty nono pokoxi “Imehxo mase, tuisa,” katohme. Ynara tykase ynororo:

– Kuakorehmako, ajohpāme samo, tuisa, tykase.

⁵ – Oty se hma? tykase Tawi eya.

Ynara tykase ynororo:

– Pytŷpome myhene ase. Ynio toorihse.

⁶ Asakoro tumūkue exiase. Yrome tōsetapase toto oximaro tupito po. Mame zupokanekō pyra exiryke takorō totapase irui a. Toorihse ynororo.

⁷ Seromaroro ypatary pōkō emero yzehno toehse mā toto. Umūkuru apoiry se mā toto aorihmapotohme takorō totapase eya exiryke. Moro riryhtao eya xine tumūkue pyra exīko ase, kure ehtoh eraximary ya enahkapōko mā toto. Ynio myakā enahkapōko roropa mā toto. Tumūkue pyra typake pyra roropa jyripōko mā toto, tykase.

⁸ Mame ynara tykase Tawi nohpo a:

– Atapyī taka ytoko ropa. Tyripotoh rīko ase ākorehmatohme moro poko, tykase.

9 – Tuisa, tykase nohpo. – Emero rokē riryhtao oya yna akorehmatohme, ywy rokē hxirory se hano wekyry tō maro: “Zae pyra morara,” kananō nae ahtao. Omoro, tuisa, ohxirory se pyra ase ipunaka oekyry tō maro, tykase.

10 Ynara tykase tuisa eya:

– Imehnō oerekohmarytao enehko xiaro. Jūme oerekohmara ropa exīko mana, tykase.

11 – Tuisa, tykase nohpo, – ajohpāme sã oturuko Ritonōpo Oesemy a wekyry tō poko, umūkuru mÿpory se exiketō poko, umūkuru etyhpyrymã onetapara toto ehtohme, tykase.

Mame ynara tykase Tawi eya:

– Ynara āko ase, Ritonōpo netaryme, omūkuru onyryhmara imehnō mã ipunaka, tykase.

12 – Tuisa, tykase nohpo. – Oturuxi ropa toiro pitiko.

– Oturuko, tykase ynororo.

13 – Oty katohme azahkuru ehtoh tyrise oya Ritonōpo poetory poko? tykase nohpo, tōturupose. – Katonō tō esary poe omūkuru onenehpopyra ropa mase. Naeroro ōmihpyry poe ynetaryme, azahkuru osekarōko mase.

14 Toipe sytatose orihnōko, emero porehme. Kymarokō tuna sã exīko tukuāse ahtao nono pona. Ananÿpyra ropa sytatose. Moro saaro toorihse kuahtao xine kuēsemākapopyra xine ropa Ritonōpo mana isene ropa kuehtohme. Yrome orutua enehpory ropa waro mase katonō nonory poe.

15 Tuisa, oya oehno seromaroro, umūkuru etapary se imehnō exiryke. Ynara tōsenetupuhse ywy: “Tuisa maro jotururuhtao otarame jakorehmāko mana.

16 Otarame ypynanohnōko mana umūkuru maro, yna onetapara emÿpokety ehtohme. Mokyro mã yna ouru se sero nono poe, Ritonōpo nekarohpyry poe typoetory tō esaryme.

17 Seromaroro ōmihpyry ae ro oseremāko ase typynanohse oya jexiryke. Ritonōpo nenyokyhpyry sã mase, ipoe tuaro mase, amaro Kuesēkō Ritonōpo exikehpyra exiry se hano.”

18 Mame ynara tykase Tawi eya:

– Ekaropory se ase oya, zae rokē kuezuhko roropa.

– Ekaropoko, tuisa, tykase ynororo.

19 – Joape omi poe moehno ya, morara kase? tykase.

Ynara tykase nohpo:

– Ajohpe pyra tuaro rukukuh ma keh. Ÿ, opoetory Joape omi poe morohne tyrise ya, morara tykase roropa ywy, tykase.

20 Tyrise eya ākorehmatohme zae tyritoh poko oya. Tuaro mase Ritonōpo nenyokyhpyry samo. Emero rokē toehse ahtao zuaro mase.

21 Imeīpo Joape turuse Tawi a, ynara tykase ynororo eya:

– Ise oehtoh rīko ase. Ytoko, umūkuru Apisarāo eneha ropa, tykase Tawi Joape a.

22 Morara kary etaryke tyya Joape typorohse nono pona Tawi ēpataka “Tuisa imehxo mase,” katohme.

– Kure rokē oripōko ase Ritonōpo a. Seromaroro azamaro jehtoh waro ase rahkene, ynekaropohpyry totase oya exiryke, tykase.

23 Morarame Kesua pona toytose Joape Apisarāo enehse Jerusarē pona ropa.

24 Yrome ynara tykase Tawi:

– Ah nytono tytapyī taka, esary pyra mana ytapyī tao, mokyro enery se pyra jexiryke.

Naeroro tytapyĩ taka toytose Apisarão. Tuisa enese ytopyra tokurehse ynororo.

Apisarão maro toekurãkase ropa Tawi

²⁵ Morarame Izyraeu po Apisarão panõ pyra nexiase. “Nuasemã kurano,” tykase toto ipoko. Ahmitahpyry pyra nexiase ynororo, kure ynororo zupuhpyry poe ipupuru pona ro.

²⁶ Tūsehke roropa mosa nexiase ynororo. Jeimamyry punero tūsety tysahkapose eya, mosa ahtao, omoxi ahtao. Mame isahkane a zūsety tukuhse ahtao asakoro kirume nexiase, tukuhse ahtao tuisa omoxinety kuhtoh ke.

²⁷ Mame tumūkue nexiase oseruao, tōxike roropa toiro, esety Tamara, oryximã enekure exikety.

²⁸ Mame asakoro jeimamyry taropose Apisarão a Jerusarē po. Yrome tumy onenepyra nexiase.

²⁹ Morarame Joape tykohmapose tyya Apisarão a repe Tawi zurutohme typoko. Yrome toytory se pyra Joape kynexine. Morara exiryke tōmiry taropose ropa eya Joape oehtohme repe. Yrome ytopyra tokurehse ropa ynororo.

³⁰ Naeroro ynara tykase Apisarão typoetory tomo a:

– Enetoko ke, tutupike Joape utupi pūto, inarykahpyry moro sewata. Apoto zukatatoko jahkatohme itupi po, tykase.

Mame toytose toto Joape tupi zahkase.

³¹ Axĩ toytose Joape Apisarão tapyĩ taka oturupose:

– Oty katohme utupi tyahkase opoetory tomo a?

³² Ynara tykase Apisarão eya:

– Kykohmapoase repe joturutohme oya. Seromaroro oytory se ase tuisa Tawi a oturupose, ynara kaxita eya: “Oty katoh kuenehpoase ropa Kesua poe? Kurehxo exiry moroto ro jahtao,” tykase Apisarão. – Jotururu se ase tuisa maro. Popyra jahtao eya jetapapory se ase eya, tykase.

³³ Naeroro toytose Joape oturuse Tawi maro. Moromeĩpo Apisarão tonehpose tyya Tawi a. Tooehse ahtao tosekumuru po typorohse ynororo Tawi êpataka “Tuisa imehxo mase,” katohme. Mame typohse ynororo jumy a.

15

Tuisame se Apisarão tumy myakãme

¹ Moromeĩpo, tykanary kawaru tō maro topekahse Apisarão a toytotohme ropa. Orutua kō tymenekase roropa eya 50me tosemazupurume ytoketōme tururume.

² Mame towōse ynororo pakeimo toytotohme pata omōtohtaka osema eh-pikoxi. Mame tooehse ahno ahtao oturutohme tuisa Tawi maro, tykohmase ynororo Apisarão a:

– Oty poe moehno? tykase eya. Mame tozuhse eya typatary esety tokarose Izyraeu tō patary.

³ Mame Apisarão ynara tykase eya:

– Etako pahne! Tyriry se oehtoh zae mana. Yrome oetane pyra mana. Tuisa nyripohpyry pyra.

⁴ Mame ynara tykase roropa:

– Tymenekase apiakaneme jahtao, tooehse awahtao ya zae ehtoh pokotuaroo oehtohme, zae rokē ãkorehmary ya, tykase.

⁵ Morararo imehnō tooehse ahtao porohse tosekumuru po “Imehxo mase,” katohme, mokyro toahmase eya, emary tapoise eya mokyro eahmaryme.

⁶ Morara tyrise Apisarão a emero Izyraeu tomo, tooehse toto ahtao tuisa Tawi a, zae ehtoh poko apiakapotohme eya. Moromeïpo Izyraeu tō eano tomatonanohse sã eya jummy pyno toto ehxïpo.

⁷ Morarame 4me jeimamyry taropose ahtao ynara tykase Apisarão tuisa Tawi a:

– Ytoxi Eperō pona ynekarory zahkatohme jomihpyry ae ro Ritonōpo a.

⁸ Pata Kesua po, Xiria po jahtao ynara akene ya rokene: “Ritonōpo a tarose ropa jahtao Jerusarē pona eahmāko ase Eperō po.”

⁹ – Kure rokē ytoko, tykase tuisa Tawi eya.

Mame toytose ynororo Eperō pona.

¹⁰ Morara exiryke tokare pyra typoetory taropose Apisarão a Izyraeu tō patary poro ynara katohme: “Rueimo etaryhtao oya xine ynara kahtoko: ‘Apisarão tuisame toehse mana Eperō po.’ ”

¹¹ 200me orutua kō toytose toto Jerusarē poe Apisarão maro. Toahmase toexirykōke toytose toto imaro, yrome tuaro pyra toh nexiase inyriry poko.

¹² Mame tynekarory zahkaryhtao Apisarão a, Aitopeu tykohmapose eya pata Kiro poe aehtohme. Tawi akorehmaneme Aitopeu nexiase zae ehtoh poko tuaro aehtohme. Moro ke jamihmehxo Tawi myakāmary se exiketō tooehse Apisarão maro. Tuhkākō roropa imaro tooehse toh nexiase.

Jerusarē poe Tawi epatopōpyry

¹³ Mame omi enehne tooehse Tawi zuruse: “Izyraeu tō emero omūkuru, Apisarão maro toehse,” tykase.

¹⁴ Naeroro ynara tykase Tawi typoetory esamo a, tymaro exiketomo a Jerusarē po:

– Epara kuahtao xine kuetapatorÿko Apisarão mana. Ehmaropa axiny; axï pyra kuahtao xine kuapoitorÿko mã toto, kyporemākatorÿko mã toto. Sero pata pōkō etapāko roropa mã toto, tykase.

¹⁵ – Aō, taro ynanase òmipona yna ehtohme, tykase ipoetory tō esã eya.

¹⁶ Toytopitose Tawi tytapyï taōkō maro, emero, atakenaka ekahmāko toh nexiase. Ipyxiã 10mākō rokē tynomose eya tytapyï kurākananōme.

¹⁷ Pata poe tutūtase Tawi tō ahtao, imoihmākō maro tapyi etyhyry kuroko toytose toto ahtao totypohse toto.

¹⁸ Ipoetory tō emero toexikihmase tuisa ēpataka, atakenaka toytose keretita tō ahtao, peretita tō maro. Mokaro soutatu tō 600mākō Kate poe imaro aehtyã, toytose roropa toto tuisa ēpataka.

¹⁹ Mame ynara tykase Tawi mokaro esemy, Itai a:

– Oty katoh ymaro ytōko mah? Ytoko ropa tuisame exisenã, Apisarão maro oehtohme. Katonōme mase, apatary poe aepyhyryme oexiryke, moe mase apatary poe.

²⁰ Okynã pyra ro mase taro, naeroro oty me kure oytory ymaro? Aza jytory zuaro pyra ase. Ytoko ropa, amarokō aroko ropa, opyno xine exikehpyra Ritonōpo mana, amaro xine exikehpyra roropa mana, tykase Tawi.

²¹ Yrome Itai a tozuhse. Ynara tykase ynororo:

– Tuisa Tawi, ynara āko ase oya Ritonōpo, isene Exikety netaryme: “Amaro ytōko ase, aza rokē oytoryhtao amaro ytokehpyra ase jorikyry ponāmero.”

²² – Kure! tykase Tawi. – Ahtao ytoko osemazuhme!

Naeroro toytose Itai tomo osemazuhme, orutua kō maro, typonōkō maro.

²³ Mame Tawi marōkō tūtaryhtao pata poe, xitāko toh nexiase opore. Iporiry Keterō takuohse eya xine ona pona toytotohkōme, ahno esaka pyra.

²⁴ Mokaro maro oturukety Zatoke nexiase rewita tō maro, Ritonōpo omihpyry ē arōko toh nexiase. Moroto typorohkase eya xine nono pona pata

poe imoihmākō tūtakepyry eraximatohme. Oturukety Apiataa moroto roropa nexiase.

²⁵ Mame Zatoke a ynara tykase tuisa Tawi:

– Ritonōpo omiry ě arotoko ropa pata pona. Ypyno Ritonōpo ahtao jenehnōko ropa xiaro mana. Ahtao aomihpyry ě enēko ropa ase, esary roropa.

²⁶ Yrome, Ritonōpo zamaro pyra jahtao, ah nyrino tȳpenery ae rokene, tykase.

²⁷ Mame ynara tykase roropa Tawi Zatoke a:

– Ritonōpo maro oturukety me mase. Ytoko ropa pata pona, torĕtyke pyra, omūkuru Aimaa maro, Jonata, Apiataa mūkuru maro.

²⁸ Mame ōmiry eraximāko ase, tuna Joatāo akuohtoh po, ona pona ytotoh po, tuaro jehtohme, tykase.

²⁹ Naeroro Ritonōpo omihpyry ě tarose ropa Apiataa tomo a Zatoke maro Jerusarē pona, moroto tehme toh nexiase.

³⁰ Xitāko Tawi nexiase toytoryme ypy Oriwera pona; zupuhpyry tyōtose kamisa ke toemynymaryme, tysātajake pyra roropa nexiase. Imarōkō roropa xitāko toh nexiase toytorykōme, tupuhpyrykō tyōtose kamisa ke eya xine.

³¹ Mame Tawi zuaro toehse Aitopeu roropa Apisarāo akorehmaneme ehtoh poko, naeroro ynara tykase ynororo:

– Ritonōpo Kapuaono, Aitopeu tuaro ehtoh tyriko tuaro pyra exikety omiry samo, Apisarāo otupitohme rokē rahkene, tykase Tawi Ritonōpo a.

³² Mame ypy emory pona toeporehkase Tawi ahtao Ritonōpo eahmatopōpyry pona, tope Husai, arakitame exikety tonese. Moroto eraximāko nexiase, zupō toexihxihkase, nonohpe zupuhpyry po roropa toemynymatohke.

³³ Ynara tykase Tawi eya:

– Ymaro ytopyra exiko jakorekehkaryino.

³⁴ Yrome oytory ropa ahtao pata pona, ynara kaxiko Apisarāo a: “Opotoryme exīko ase, Tuisa, omy poetoryme jehtopōpyry samo.” Morarame jakorehmāko mase Aitopeu omiry Apisarāo netaryme otururuhtao oya tuaro pyra exikety samo, toto otupitohme.

³⁵ Mame moroto amaro Ritonōpo maro oturuketō Zatoke, Apiataa roropa, enara. Toto zuruko emero onetapohpyry tuisa tapyī tao.

³⁶ Toto mūkuru tō Aimaa, Jonata maro moroto exīko ma toto. Omi enehpoko eya xine emero rokē etaryhtao oya, zuaro jehtohme, tykase Tawi.

³⁷ Naeroro Tawi epe Husai toeporehkase Jerusarē pona Apisarāo omomyryhtao pata pona.

16

Zipa maro Tawi

¹ Mame ypy Oriwera emory moino akoxi pitiko toytose Tawi ahtao, tōseporise ynororo Zipa maro, Mepiposete poetory. Jumĕtu tō nae nexiase asakoro, wyi nae nexiase 200me te, uwa epery asarahtyā 100 kaxome te, imepȳ epery roropa oximōtoh 100 kaxome te, uwa eukuru jehnahpyry roropa toiro eukuru ě pehme nexiase.

² – Oty katoh senohne menehno? tykase Tawi Zipa a.

– Jumĕtu tō mā epo oytotohme oekyry tō maro, tykase Zipa. Wyi moro epery tōkehko orutua kō napyryme mana, uwa eukuru jehnahpyry moro totaehse exiketō okurume pixo ona po, tykase.

³ Mame ynara tykase Tawi:

– Otoko Mepiposete, oesē Sauu parÿpyry nae?
 – Tehme mã ynororo Jerusarē po ynara exiryke: “Seroae Izyraeu tō jyrīko tuisame, ytamuru esahpokoxi,” āko osetupuhnōko mana, tykase Zipa.

⁴ Mame tuisa Tawi ynara tykase Zipa a:

– Mepiposete kyryrÿpyry emero esēme orīko ase, tykase.

Ynara tykase Zipa:

– Opoetoryme ase, tuisa imehxo mase, jesemy, zae ehtoh riry se rokē ase, jūme rokē azamaro jehtohme!

Ximei maro Tawi

⁵ Mame tooehse tuisa Tawi ahtao pata Paurī pona Ximei, Jera mūkuru, Sauu ekyrÿpyry, tutūtase pata poe oseporyste Tawi maro. Tuisa tykerekere-mapitose eya aepyryhtao.

⁶ Topu tō tomapitose eya Tawi tō pona, ipoetory tō esā pona roropa, Tawi tomyehmase soutatu tomo a ahtao ro.

⁷ Tawi kerekere-maryme ynara tykase Ximei:

– Taroino ytoko ahno etapahpono! imehnō ryhpopākanel!

⁸ Oepehmāko Ritonōpo mana Sauu ekyrÿpyry etapatopōpyryke oya, tuisame oehtohme imyakāme. Naeroro seromaroro omyakamāko Ritonōpo mana omūkuru ke, tyyryhmase omoro, otapatono!

⁹ Mame ynara tykase Apisai, Zerua mūkuru tuisa a:

– Otyme kure okerekere-mary mokyro a, tuisa? Ahno xihpyry rokē mose ro, ahtao ytoxi mose zupuhpyry sahkase, tykase.

¹⁰ Yrome ynara tykase Tawi, Apisai a, irui Joape a roropa:

– Torētyke pyra ehtoko mose poko. Ritonōpo omi poe mose ro ykerekere-maryhtao, aomiry mynyhpākapory se pyra ase, tykase.

¹¹ Mame ynara tykase Tawi Apisai a typoetory esamo a roropa:

– Mākara umūkuru ro nymyry, jetapary se toehse. Ahtao oty katoh osenu-ruhkāko hano mose ro Pējamī pary jetapary se ahtao isaaro? Naeroro mose ro onerekohmara ehtoko. Ah ykerekere-mano Ritonōpo omi poe exiryke morara tyrīko mana.

¹² Otarame jetuarimary enēko Ritonōpo mana. Mame kurākō ekarōko ya mana, ykerekere-matopōpyry myakāme.

¹³ Naeroro Tawi tō toytose ro osema ae. Ximei roropa toytose ypy emory poro toto etonie, ikerekere-māko ro kynexine toytoryme, topu tō emāko, nono tōkehko roropa emāko Tawi pona.

¹⁴ Mame toeporehkase toto tuna Joatāo pona, tuisa, tymarōkō maro. To-taehse toh nexiase, moroto tōseremase toto.

Apisarāo Jerusarē po

¹⁵ Morarame Apisarāo tō toeporehkase toto Jerusarē pona Izyraeu tō maro, Aitopeu imaro nexiase.

¹⁶ Mame Husai, Tawi akorehmane tōsēpatakāmase Apisarāo maro, tyk-htase ynororo, ynara tykase:

– Okynahxo isene exiko tuisa! Okynahxo isene exiko tuisa!

¹⁷ Ynara tykase Apisarāo eya:

– Oepe pyno pyra mexihno? Oty katoh imaro ytopyra make? tykase.

¹⁸ Ynara tykase Husai Apisarāo a:

– Arypyra, Ritonōpo nymenekahpyry maro ase, moxiā maro, Izyraeu tō emero nymenekahpyry maro. Amaro ase exīko.

¹⁹ Morara exiryke onoky poetoryme erohnōko ha? Ywy jesē mūkuru poetoryme erohnōko ase. Omy poetoryme jehtopōpyry sã, opoetoryme ase erohnōko, tykase.

²⁰ Mame Aitopeu a ynara tykase Apisarão:

– Tarona toehse kuexirykõke kuamorepako seromaroro tuaro jehtohme, oty rîko ha taroino? tykase.

²¹ Ynara tykase Aitopeu:

– Omy pyxiã poko exiko, mokaro tynomose eya tytapyĩ konõto eraseme toto ehtohme. Morara ahtao Izyraeu tõi emero zuaro exĩko omy epeme pyra oexiry poko. Mame amaro exiketõ atãkyemãko mã toto, tykase.

²² Naeroro tapyi pitiko tyrise eya xine Apisarão kyryryme tuisa tapyĩ zara po. Mame moroto imoihmãkõ êpataka nohpo tõi poko toehse Apisarão, tumy pyxiã poko.

²³ Tuisa amorepaneme Aitopeu ahtao aomiry omipona toehse etananomo, Ritonõpo omihpyry omipona ehtoh samo; morara Tawi nexiase, morara Apisarão nexiase roropa.

17

Aitopeu akorekehkatopõpyry Husai a

¹ Mame ynara tykase Aitopeu Apisarão a:

– Kuaropoko, 12 miume soutatu tõi menekãko ase, toto ytotohme seroae ro, koko, Tawi zupitohme.

² Totaehse ynororo ahtao ro typoremãse sã ahtao imaro yna osetapãko. Oserehnõko mana, imarõkõ epãko mã toto. Mame tuisa rokẽ etapãko ynanase,

³ imarõkõ enehnõko ropa ynanase oya, ahno pyty oepyyry ropa samo tynio a ropa. Toiro orutua rokẽ etapary se oexiryke, totapase ynororo ahtao imehnõ towomasẽme exĩko, tykase Aitopeu.

⁴ Mokyro omiry etaryke tyya xine, “Kure,” tykase Apisarão tomo, Izyraeu tõi tamuxiry tõi maro.

⁵ Yrome ynara tykase Apisarão:

– Husai ikohmatoko aomiry etatohme kyya xine, tykase.

⁶ Mame Husai tooehse ahtao, ynara tykase Apisarão:

– Aitopeu a ynara tyritoh tokarose yna a. Zae oya nae aomihpyry omipona yna ehtohme? Arypyra ahtao oty enetupuhnõko ma? tykase.

⁷ Mame ynara tykase Husai Apisarão a:

– Aitopeu omihpyry seromaroro kure nymyry pyra mana.

⁸ Omy waro mase imarõkõ roropa. Osetapaketõme mã toto. Orẽpyra exiketõme mã toto, uusa itu htaõ samo, ipoenõ ewinoino tarose ahtao. Torẽnase roropa omy mana etonatoh poko. Nyhpyra mã ynororo typoetory tõi maro.

⁹ Seromaroro tõi tonẽse mana oramao, otarame imepỹ otonẽtoh tao. Naeroro opoetory tõi etapapitoryhtao omy a, moro poko etananõ ynara ãko: “Apisarão tõi typoremãkaposẽ toto,” ãko.

¹⁰ Morara ahtao opoetory, soutatu tõi, orẽpyra toto ahtao ro, reãõ tõi samo, oserehnõko mã toto. Izyraeu tõi emero omy orẽpyra ehtoh waro, imarõkõ roropa orẽpyra ehtoh waro mã toto.

¹¹ Naeroro ynara ãko ase oya: “Izyraeu tõi, emero pata tõi poe enehpoko oya, ikuhpỹme isawã sã oehtohkõme. Mame omoro ro toto arõko etonatohme.

¹² Mame mokaro enẽko sytatose, aza rokẽ tonẽse toto ahtao, tuaro pyra ro ynororo ahtao. Epara mã ynororo, imarõkõ roropa epara mã toto.

¹³ Toepase ynoro ahtao imepỹ pataka, tyrise exikety ypy po, ytõko sytatose emero porehme, eary ke moro pata itywyhmase, topu onynomopyra sytatose moro ypy po.”

¹⁴ Mame ynara tykase Apisarão tomo, Izyraeu tõi maro:

– Husai omiry kurehxo. Aitopeu omihpyry kure hkopyra, tykase.
Aitopeu omiry kurã riry se Ritonõpo nexiase tuaro pyra exikety omiry samo, aomipona pyra toto ehtohme, Apisarão wãnohtohme.

Turuse Tawi ahtao toepase ropa

¹⁵ Mame Zatoke tõ Apiataa maro turuse Husai a: Aitopeu omihpyry Apisarão tõ a, Izyraeu tõ tamuxiry a roropa, tokarose eya: “Ynara ãko Aitopeu tyritohme repe. Yrome ywy tyoro osenetupuhnõko ase. Ynara tyriry ywy.” Mame tõmihpyry Apisarão a tokarose eya xine, mame ynara tykase Husai eya xine:

¹⁶ – Seromaroro axĩ ke omi aropoko Tawi a, ynara kahtoko eya:

“Èmehpyra exiko osema tao, ona po. Axĩ ke tuna Joatão akuohko, ekurehpyra exiko, orihpyra oehtohme amarõkõ maro,” tykase.

¹⁷ Jonata tõ Aima maro tehme toh nexiase Rojeu tunary po, omihpo enehne eraximãko. Pata põkomo a tõseneporykõ se pyra nexiase toto. Imepỹ poetory nohpo rokẽ toytose toto zuruse, tynetahpyry poko te, tynenehpyry poko roropa, morohne poko toto ytotohme Tawi zuruse.

¹⁸ Yrome tonese toto nuasemano a, mokyro a Apisarão turuse. Tonese toto ahtao axĩ toytose toto imepỹ tapyĩ taka Paurĩ pona. Tuna eutary nae nexiase tapyi pũto. Moro taka tomõse toto.

¹⁹ Ahno pyty äty ke tapuruse moro, tiriiku puhturu epona tyrise eya tuaro pyra imehnõ ehtohme.

²⁰ Mame Apisarão nenyohityã tooehse ahtao tõturupose eya xine nohpo a:

– Otoko hna Aima, Jonata maro? tykase toto.

– Tuna Joatão akuohno toto, tykase nohpo.

Mame tupise eya xine repe. Yrome toto onenepyra ahtao toytose ropa toto Jerusarẽ pona.

²¹ Mame toytose ropa toto ahtao, Jonata tõ tutõtase ropa tuna eutary ae, toytose toto Tawi zuruse. Aitopeu omihpyry tokarose eya xine Tawi a, ynara tykase roropa toto eya:

– Axĩ ke tuna Joatão akuohko!

²² Mame Tawi tõ toytose imarõkõ maro, tuna Joatão takuohpitose eya xine. Mame ãmepyrhityao, takuohse eya xine emero porehme.

²³ Morarame tõmiry omipona pyra Apisarão tõ ehtoh waro toehse Aitopeu ahtao, toky jumõtu pona tõtyrise ynororo, toytose tytapyĩ taka. Mame tykyryry tõ tukurãkase ahtao tõsesenãse ynororo. Tonẽse ekepyry jumy zonẽtopõpyry aka.

²⁴ Mame tuna Joatão takuohse Apisarão ahtao, Izyraeu tõ maro, Tawi toeporehkase pata Maanaĩ pona.

²⁵ (Soutatu tõ esẽme Amasa tyrise Apisarão a, Joape myakãme. Amasa, Itira mũkurume kynexine, iximaeume exikety; Jeny Apikaiu kynexine, Naasa ãxiry, Zerua akorõ roropa kynexine, Joape ã akorony.)

²⁶ Mame Apisarão Izyraeu tõ maro tõsesarise toh nexiase Kireate nonory po.

²⁷ Mame Maanaĩ pona toeporehkase Tawi ahtao, tõseporyse Sopi maro Naasa mũkuru, pata Rapa põ Amõ nonory po, Makia maro Amieu mũkuru, Ro-Tepaa pono, Paazirai Rojerĩ põ maro, Kireate pono.

²⁸ Nyhtoh tonõ tonehse eya xine, paxiha tõkehko, oripo maro, tonahsẽ roropa tonehse eya xine, tiriiku, sewata, kajama, kumataimo tõkehko, okonepy panõ puhturu ipuruhpyry, erewija tomo te,

²⁹ ano zeni, keiju, pui suhsuru akyhsemy, kaneru tõ, enara. Tuaro toh nexiase Tawi tõ omise ehtoh poko, etaehnõko, tutunazehnase toto ona poro toytorykohtao.

18

Apisarão orihtopõpyry

¹ Mame tysoutatu tō tanonohpose Tawi a, toto apiakatohme, miume oximōme exiketomo te, 100me oximōme exiketomo, enara. Tosēke toto tyrise eya.

² Mame oseruao oximōmākō taropose eya, toiro Joape maro aytotohkōme te, toiro Apisai maro aytotohkōme te (Apisai Joape akorō nexiase, Zeruia mūkuru) imepỹ oximōmākō Itai Kate pō maro taropose eya. Ynara tykase Tawi eya xine:

– Ywy roropa amaro xine ytōko ase, tykase.

³ Yrome ynara tykase toto eya:

– Kurehxo ytopyrya oexiry, tuisa. Typoremākapose yna ahtao, yna eparyhtaotao, zokonaka yna etaparyhtaotao kuepetōkara a, “Otara,” kara mǎ toto. Yrome omoro mase 10 miume yna ehtoh samo. Naeroro kurehxo tehme oexiry taro pata po, akorehmatoh enehpotohme yna a, tykase toto.

⁴ – Ahtao, ise oehtohkō rīko ase, tykase tuisa Tawi eya xine. Pata tūtatoh po xikihme toehse ynororo, typoetory soutatu tō tutūtase ahtao, miumākō oximaro te, 100mākō oximaro, enara.

⁵ Mame ynara tykase Tawi typoetory esamo a, Joape a te, Apisai a te, Itai a roropa:

– Ypyno awahtao xine, umūkuru Apisarão onetapara ehtoko, tykase ynororo. Moro Tawi nyriporo totase soutatu tomo a, esamo a, enara.

⁶ Morarame toytose toto osetapase Izyraeu tō maro. Tōsetapase toto itu htao Eparaĩ po.

⁷ Moroto Izyraeu tō typoremākase Tawi poetory tomo a. Tuhke toorihse toto moro ae, 20 miume orutua kō toorihse.

⁸ Sapararahme toehse toto tōsetaparykō poko, moro nono poro porehme, itu htao toorihse tuhkākō roropa, tōsetapatohkō motye.

⁹ Mame Apisarão tōseporyse Tawi poetory tō maro. Mura po ytōko nexiase, wewe konōto zopikoko aytoryhtaotao, zūsety tyryhse wewe amoriry pokona. Mura toytose ro axiny, tyhwyme Apisarão tynomose.

¹⁰ Mame Apisarão tonese ahtao Tawi poetory a, Joape turuse eya:

– Apisarão eneno tyhwyme wewe amoriry poko, tykase.

¹¹ – Meneno? tykase Joape. – Oty katoh onetapara make? Totapase oya ahtao parata ekarory oya 10me, soutatu mety eary maro, tykase.

¹² Yrome tozuhse ynororo eya:

– Miume parata ekaroryhtaotao ya, Tawi mūkuru onetapara jexiry. Tuisa omihpyry etano, oururuhtaotao, Apisai maro, Itai maro: “Umūkuru ewomatoko, ypyno awahtao xine,” nykano, tykase.

¹³ Aomipona pyra toehse jahtao, Apisarão totapase ya ahtao tuisa Tawi zuaro exiry - emero zuaro mana - jewomara mexiry.

¹⁴ – Oneraximara ase, tykase Joape.

Mame oseruao warata ke tuose eya. Apisarão tuose eya eano pona, tyhwyme ro ynororo ahtao wewe poko.

¹⁵ Mame Joape poetory tomo a, 10mākomo a, Apisarão tomyehmase, totapakehse ynororo eya xine rahkene.

¹⁶ Mame rueimo totose Joape a, soutatu tō osetapakehpotohme. Mame Izyraeu tō tokahmakehse Tawi poetory tomo a. Tooehse ropa toto.

¹⁷ Apisarão ekepyry tomase eya xine oramāka itu htao. Epona topu tō tomase eya xine kaetokohxo. Izyraeu tō emero toepase ropa tytapyĩkō taka ropa.

¹⁸ Orihpyra ro tahtao topu risē tyrise Apisarão a Tuisamākō esary po jakanahmā po, typoko wenikehpyra imehnō ehtohme. Ynara tōsenetupuhse ynororo: “Tumūkue pyra jexiryke sero topu esehpāko ase jesety ke.” Seroae ro moro poko: “Apisarão nyrihpyry,” āko mā toto inyrihpyry poko.

Tumūkuru hnamotopōpyry Tawi a

¹⁹ Mame Aimaa Zatoke mūkuru ynara tykase:

– Ytoxi axiny, tuisa Tawi zuruse, Ritonōpo a typynanohse aexiry poko epetōkara wino, tykase.

²⁰ – Arypyra, tykase Joape. – Seroae omi kurā anaropyra mase. Imepỹ ěmepyy ae rokē omi arōko mase. Yrome seroae arypyra, toorihse tuisa mūkuru exiryke, tykase.

²¹ Mame typoetory Etiopia pono a ynara tykase:

– Ytoko omoro, tuisa zuruse onenehpyry poko, tykase.

Tosekumuru po typorohse ynororo Joape ěpataka. Mame toytose axiny.

²² Mame Aimaa tōturuse ropa Joape a:

– Ajohpāme sã ytoxi, omi arose roropa, oty kara otara rokē toehse ahtao.

– Oty katoh oytory se hma aimo? tykase Joape. – Epehpyry anapoipyra mase oytotamitu epehpyryme, tykase.

²³ – Oty kara. Jytory se rokē ase, tykase ropa Aimaa.

– Ahtao ytoko, tykase Joape.

Mame toytose Aimaa tururume ona poro osema ae. Mokyro Etiopia pō tymotyĕkase eya.

²⁴ Typorohse Tawi nexiase pata omōtoh pota tao, enene tōnuhse apuru pona, zara po kae. Tōsenuhmase ynororo ahtao orutua tonese eya toiroro, tururume oehnōko.

²⁵ Tuisa turuse eya, mame ynara tykase Tawi:

– Toiroro ynororo ahtao, omi kurā enehnōko mana, tykase.

Moe hkopyra toehse nexiase.

²⁶ Morarame imepỹ tonese enene a, tururume oehkety. Apuru erase tykohtase:

– Eneko ke! Imepỹ oehnōko axiny! tykase.

– Mokyro roropa omi kurā enehnōko mana, tykase tuisa Tawi.

²⁷ Mame ynara tykase enene:

– Mokyro apitorymā tururume aytory Aimaa, Zatoke mūkuru ytory sã mana, tykase.

– Nuasemā kurā mose ro, tykase Tawi. Omi kurā enehnōko mana, tykase.

²⁸ Mame tooehse Aimaa ahtao tykohtase tuisa a:

– Emero kure! tykase, tosekumuru po typorohse ynororo tōmyty po nono pokoxi tyrise eya. Mame ynara tykase ynororo tuisa a:

– Kure Ritonōpo Oesē syritone, oepetōkara typoremākaposē eya exiryke, tykase Aimaa.

²⁹ – Nuasemā Apisarão kure hnae? tykase tuisa tōturupose.

Ynara tykase Aimaa:

– Itamurume panaikato totase ya, tuaro pyra aexityā tonese roropa ya repe, yrome tonehpose jahtao soutatu tō esē Joape a, otara toehse zuaro pyra akene.

³⁰ – Apoaporo, moroto eraximako! tykase tuisa.

Naeroro morotona toytose, xikihme toraximase eya.

³¹ Mame mokyro Etiopia pō tooehse ahtao, ynara tykase ynororo:

– Tuisa Tawi, omi kurā enehno oya! Seroae Ritonōpo a oepetōkara typoremākaposē emero porehme, tykase Etiopia pono.

32 – Umūkuru Apisarão kure hnae? tykase Tawi eya.

Ynara tykase Etiopia pō eya:

– Oepetōkara emero oryhmāry se exiketō ripory se ase mokyro ehtoh saaro, tykase.

33 Moro etaryke tyya toemynyhmase konōto tuisa. Tōnuhse osa taka pata omōtoh epozakoxi xitase. Aytoryhtao xia, mya ropa, tumūkuru hnamōko nexiase.

– Umūkuru Apisarão! Umūkuru! Umūkuru Apisarão! Kurehxo joorikyry omyakāme. Aimo Apisarão! Umūkuru! Umūkuru!

19

Tawi emuhkehkatopōpyry Joape a

1 Mame Joape turuse toto a:

– Tumūkuru Apisarão ekepyry hnamōko mā tuisa, xitāko mana, tykase toto Joape a.

2 Naeroro moro ae tākye toehtohkō tymyakāmase toemynyhmatohkō ke. Tawi poetory tō roropa toemynyhmase toto, tumūkuru hnamory poko Tawi a tuaro toehse toexirykōke.

3 Toytose ropa toto tosaka xine mynyhme rokene, etonatoh poe epaketō samo aehxirohpyry tō samo.

4 Tōmyty tapuruse tuisa a, tyxitase opore:

– Aimo umūkuru! Umūkuru Apisarão! Apisarão umūkuru!

5 Morarame Joape tomōse tapyi taka tuisa Tawi zuruse:

– Seroae opoetory tō tyhxirose oya soutatu tomo typynanohse awahtao eya xine omūkuru tō maro oēxiry tō maro opyxiā maro.

6 Opyno exiketō zehno mase ozehno exiketō pyno mase! Seromaroro mase yna tuarōtanohpōko opoetory tō soutatu tomo popŷ sã rokē mā toto oya. Ynara enetupuhnōko ase: tākye mexiry seroae Apisarão isene ro ahtao yna emero toorihse ahtao roropa.

7 Ytoko seromaroro kure opoetory tō soutatu tō zuruse orēpyra toto ehtopōpyry poko. Kara awahtao ajohpe pyra topeke pyra exīko mase ipunaka seroae ro. Morara ahtao popyra kuhse exīko oya, tykase.

8 Morara exiryke towōse Tawi, toytose ynororo porohse tapō pona pata omōtoh pūto. Moro waro soutatu tō toehse ahtao tōximōse toto ēpataka.

Jerusarē pona Tawi oehtopōpyry ropa

Izyraeu tō emero toepase toh nexiase tytapyīkō taka ropa.

9 Mame Izyraeu patary tō po oseosezuhpitōko toh nexiase.

– Tuisa Tawi a typynanohse kymarokomo, kuepetōkara typoremākase eya pirixteu tō roropa. Yrome seromaroro toepase ynororo Apisarão wino kynonorykō poe.

10 Apisarão tymenekase kyaa xine kutuisarykōme aehtohme repe. Yrome totapase ynororo etonatohtao. Naeroro oty katoh Tawi oneahmara sytatou xiaro aehtohme ropa? tykase toto.

11 Mame Izyraeu tō omihpyry poko tuaro toehse Tawi. Naeroro Zatoke maro Apiataa taropose eya Juta tō tamuximākomo a oturupotohme:

– Oty katohme matou etyhporyme sã tuisa akorehmāko enehtohme ropa tytapyī konōto taka?

12 Wekyryme matose, upūme umunurume roropa matose; osehtoko jako-rehmase oehtohme ropa.

13 – Ynara kahtoko roropa Amasa a: “Wekyryme mase. Seromaroro orĩko ase soutatu tō tuisaryme Joape myakāme. Ritonōpo a jetapary se ase moro onyripyra jahtao!” tykase.

14 Morara karyke Tawi a ise toehse ropa Juta pōkō emero. Mame toahmase ynororo eya xine aehtohme ropa ipoetory tō esā maro emero.

15 Mame tooehse ropa Tawi ahtao tuna Joatāo pona, Kiukau po tōximōse Juta tō orutua komo. Toytory se toh nexiase osēpatakāmase tuisa Tawi maro tuna Joatāo akuohtohme imaro.

16 Morara ahtao Ximei, Jera mūkuru, Pējamĩ parỹpyry, Paurĩ pono, axiny toytose tuna Joatāo pona Juta tō orutua kō maro osēpatakāmase tuisa Tawi maro.

17 Imaro Pējamĩ pakō miume nexiase Zipa Sauu poetohpyry maro, imūkuru tō 15mākō maro, ipoetory tō 20mākō maro. Taryporyke toytose toto tuna Joatāo pona tuisa oehtane.

18 Mame tuna Joatāo takuohse eya xine Tawi tō maro akuohtohme ropa, akorehmatohme akuotyry poko, ipenetatoh ritohme roropa tyya xine.

Morarame Joatāo takuohse Ximei ahtao tosekumuru po typorohse ynororo Tawi ēpataka.

19 Ynara tykase eya:

– Tuisa, azahkuru exiase popyra oriry poko tooehse awahtao Jerusarē poe. Yyrypyry ikorokako ajohpame samo. Owenikehko nyrihpyry poko, moro poko osetupuhpyra ropa oehtohme.

20 Zuarō ase, nyrihpyry azahkuru nexiase ipunaka. Morara exiryke seroae oya oehno osemazuhme Izyraeu tō esary poe oseporose amaro.

21 Mame Apisai Zerua mūkuru ynara tykase:

– Ximei toorikyry se tyrypyry ehepyryme, Ritonōpo nymenekahpyry tuisame tykerekeremase eya exiryke.

22 Yrome ynara tykase Tawi Apisai a irui Joape a roropa:

– Ōsetuputyry onekaropopyra akene. Seroae jakorekehkāko matose. Seromaroro Izyraeu tuisaryme ase. Naeroro orihpyra Izyraeu tō mā exīko seroae.

23 Mame Ximei a ynara tykase:

– Ritonōpo netaryme ynara āko ase: “Orihpyra mase,” tykase.

24 Mame Sauu parỹpyry Mepiposete tyhtose roropa Tawi eporyse. Tupupuru onukurikara, osetypokara, tupō onukurikara toehse toemynyhmaryke tuisa Tawi tūtatópōpyry poe aehtoh pona ropa orēpyra exiketyme.

25 Jerusarē poe tooehse ynororo ahtao tuisa eporyse, ynara tykase Tawi eya:

– Oty katohme ymaro ytopyra mekuretyase, Mepiposete?

26 – Tuisa, ytoytopyra jehtoh waro mase. Jeky enehpoase ypoetory a amaro jytotohme repe. Yrome ypoetory Zipa a towokase ywy.

27 Jyhxiroase ajohpe roropa oya, tuisa. Yrome Ritonōpo nenyokyhpyryme sã mase. Naeroro openetatoh tyriko rahkene.

28 Ytamuru parỹpyã orihmapory oya zae exihpyry, yrome typynanohse ywy oya, jesary mekarōase amaro otuhtoh po. Morohne motye se pyra reahse oya, tuisa.

29 Ynara tykase Tawi eya:

– Epo hnae sekere kary. Jomi poe omoro Zipa maro Sauu tupĩpyry tō apiakatoko otupikōme.

30 – Ah Zipa emero esēme nexino, tykase Mepiposete. Tãkye rokē ase kure rokē tooehse ropa oexiryke atapyĩ taka.

³¹ Paazirai, pata Rojerĩ pono, Kireate poe tooehse roropa typatary poe Tawi maro ehse tuna Joatão akuotyry poko.

³² Tamuhpõme nexiase Paazirai, 80me jeimamyry nae nexiase. Tymõkomoke itamurume roropa nexiase, Maanaĩ po tuisa Tawi ahtao tonahsẽ tonehpose eya inapyryme.

³³ Ynara tykase tuisa Tawi Paazirai a:

– Ymaro eropa Jerusarẽ pona ehse. Otuhnõko mase ymaro.

³⁴ Yrome ynara tozuhse ynororo:

– Tuhke pyra jeimamyry isene ro ase sero nono po. Otyme kure jytory Jerusarẽ pona amaro?

³⁵ 80me jeimamyry aropoase, naeroro otyro yzamaro pyra myhene. Tõsẽ tomepore hkopyra ya, eukuru roropa, eremiaketõ onetarahme sã ase roropa. Oerohtoh ripory se pyra ase.

³⁶ Otyme kure ehepyryje ekarory ya? Amaro tuna Joatão akuohnõko ase moe pyra jytotohme.

³⁷ Ytoxi ropa jesaka jorihtohme ypatary po, papa tõ zonẽtopõpyry pũtokoxi. Mose umũkuru, Kimã, aroko opoetoryme. Ah mose ro tuna Joatão akuohnõko amaro, mame ise oehtoh tyriko eya.

³⁸ – Kimã arõko ase ymaro, tykase Tawi. – Mame ise oehtoh rĩko ase eya, ise oehtoh emero rokẽ tyriko ase oya roropa ekaroporyhtao, tykase.

³⁹ Morarame tuna Joatão takuohse imoihmãkomo a, tuisa Tawi a roropa. Mame Paazirai typhose tuisa a: “Ritonõpo amaro exikehpyra,” tykase ynororo eya. Mame tytapyĩ taka toytose ropa Paazirai.

Izyraeu tõ osezuhtopõpyry Juta tõ maro

⁴⁰ Tuna Joatão takuohse tuisa a, Juta tõ maro emero, Izyraeu tõ maro roropa zokonaka rokene. Morotoino toytose toto Kiukau pona. Kimã toytose roropa imaro.

⁴¹ Mame Izyraeu tõ toytose Tawi a, ynara tykase toto:

– Tuisa, oty katohme yna akorõ tõ Juta tõ omatome sã toytose oenehse tuna Joatão akuohse, opoenõ maro opoetory tõ maro?

⁴² Yrome Izyraeu tõ tozuhse Juta tomo a. Ynara tykase toto:

– Tuisa Tawi yna ekyryme exiryke. Yna zehno pyra ehtoko. Tuisa napyry onenahpyra ynanexiase. Imõkomory anapoipyra roropa ynanexiase.

⁴³ Mame Izyraeu tõ ynara tykase:

– 10me tuisame Tawi ehtoh nae ynanase, amarokõ toiro, omotye xine ynanase yna esẽme Tawi ehtoh poko. Oty katohme, katonõ xihpyryme yna ekarõko matou? Yna osemazuhme tõturuse kutuisarykõ enepyyry ropa poko, tykase toto.

Yrome tozuhse ropa toto orẽpyrahxo Juta tomo a, Izyraeu tõ omiry motye.

20

Tuisame se Sepa ehtopõpyry

¹ Mame moroto nexiase tuisame se exikety, esety Sepa. Pikiri mũkurume kynexine, Pẽjamĩ parỹpyry. Rueimo totose eya, oximõme toto ehtohme, tykohtase roropa opore ynororo:

– Tuisame pyra mokyro Tawi mana, kuesẽkõme pyra roropa! Morara exiryke atapyĩkõ taka ytotoko ropa Izyraeu tomo! tykase.

² Naeroro toytose Izyraeu tomo, Tawi turumekase eya xine Sepa maro toytotohkõme. Yrome Juta tõ tosẽkõ onurumekara toh nexiase, Tawi maro toytose toto tuna Joatão poe pata Jerusarẽ pona ropa.

³ Mame toytose ropa Tawi ahtao tytapyĩ konõto taka Jerusarē pona, typyxiã 10mãkõ tyrise eya imepỹ tapyi taka, towomanেকে tyrise toto soutatu tõi ke. Tawi tapyĩ eraseme toh nexiase esahpyo. Tynahpase toto eya, ise toto ehtoh tokarose roropa eya, yrome toto poko pyra ropa toehse ynororo. Moroto rokẽ toh nexiase toorihthokõ ponãmero, pytỹpo tõi samo.

⁴ Mame ynara tykase Tawi Amasa a:

– Soutatu tõi enehpoko xiaro Juta tomo, toto oehtohme amaro mokokoro, tykase Tawi.

⁵ Juta tõi kohmase toytose Amasa. Yrome okynahxo oehpopyra nexiase Tawi a tykohmapose tahtao.

⁶ Naeroro ynara tykase Tawi Apisai a:

– Seromaroro Sepa kyyryhmatorỹko mana, Apisarão a kyyryhmatopõpyry motye. Naeroro ysoutatu tõi aroko mokyro ekahmatohme. Anapoipyra kuahtao xine pata apuruhpyry taka omõnõko mana. Mame epãko rokẽ mana, tykase.

⁷ Naeroro Joape poetory tõi maro toytose keretita tomo te, peretita tõi roropa, imehnõ soutatu tõi orẽpyra exiketõ maro toytose Apisai poetoryme. Jerusarē poe toytose toto Sepa apoise.

⁸ Mame toeporehkase toto ahtao topu konõto pona pata Kipeão po, tõiẽpatakãmase toto Amasa tõi maro. Soutatu zupõ ao Joape kynexine, ty-puniãoke ã ao tymyhse tymety eary poko. Mame aomikase toytose Joape ahtao ipunião toepukase. Tanỹse ropa eya tomary ke.

⁹ Ynara tykase ynororo Amasa a:

– Moehno jepe, kure pãna ma repe?

Mame Amasa etypoty poko tapoise Joape a tomary ke, tapotunuru wino, ipohtohme.

¹⁰ Amasa zuaro pyra nexiase, punião onenepyra roropa Joape emahpo. Amasa tuasakase punião ke zuakuru htaka Joape a. Zuahxirirĩ tutõtase, nono pona sapararah tykase. Toorihse Amasa rahkene, onuozomopyra ropa Joape nexiase.

Mame Joape tõi toytose Apisai maro Sepa ekahmase.

¹¹ Moroto ro Joape poetory toiro xikihme Amasa pũto. Tykohtase ynororo:

– Joape se awahtao xine, Tawi se roropa awahtao xine Joape ekahmatoko! tykase.

¹² Amasa ekepyry imihme nexiase osema tao tumunuru ao. Totypohse soutatu tõi emero mokyro eneryke tyya xine. Naeroro Joape poetory a Amasa ekepyry tytywyhmase osema ehpioksi, mame ãty tyrise eya epona.

¹³ Amasa ekepyry tytywyhmase ahtao osema tae, toytose toto emero Joape maro Sepa apoise.

¹⁴ Mame Sepa toytose Izyraeu tõi nonory rãnakuroko pata Apeu-Pete-Maaka pona. Mame Pikiri ekyry tõi emero tõiõmõse toto, Sepa akorehmatohme. Imaro tomõse toto pata pona.

¹⁵ Mame Joape tõi toeporehkase ahtao pata tomyehmase eya xine. Pata apuru pokona onuhtoh tyrise nono ke eya xine. Tahkapitose roropa eya xine, pata apuru zopino aepukatohme.

¹⁶ Mame moro pata po nohpo nexiase, tuaro exiketyme. Apuru poe tykohtase ynororo:

– Etatoko ke! Etatoko ke! Kahtoko Joape a, aehtohme xiaro. Jotururu se ase imaro, tykase ynororo.

¹⁷ Joape toytose eya. Mame tõturupose nohpo:

– Omoro hma Joape?

- Ÿ, Ywy ase, tykase ynororo.
- Jomiry etako, tykase nohpo eya.
- Etāko ase, tykase ynororo.

¹⁸ Mame ynara tykase nohpo eya:

– Pake ahtao ynara tykase toto: “Ytoko Apeu pona ekaropotohme,” zae ehtoh waro ehtohme, enara.

¹⁹ Yna patary zumo mana, imehnō maro etonara ynanase. Imehnō Izyraeu tō akorehmakehpyra ynanase. Yrome yna patary kurā enahkapōko matose. Oty katohme Ritonōpo kyryry pahnōko matou? tykase.

²⁰ – Arypyra, tykase Joape. Apatary onenahkapopyra ase. Onypahpyra ase roropa.

²¹ Oty se rokē ynanah? Toiro orutua ypy tō Eparaī pono esety Sepa, Pikiri mūkuru. Tuisa Tawi epekaramē toehse mā ynororo typoetory tō maro. Mokyro ekaroko yna a. Mame ytōko ropa ynanase yna esaka ropa, tykase.

– Zupuhpyry emāko ynanase, pata apuru epozakuroko oya xine, tykase nohpo eya.

²² Mame toytose ynororo pata pōkō zuruse. Sepa zupuhpyry tuhkohse eya xine, mame zupuhpyry tomase pata apuru epozakuroko Joape a rahkene. Naeroro rueimo totose eya, pata poe toytose ropa toto, tosaka xine ropa. Joape roropa toytose ropa tuisa a Jerusarē pona.

Tawi akorehmananomo

²³ Joape nexiase Izyraeu tō soutatu tō esēme emero. Penaia, Joiata mūkuru, keretita tō esēme nexiase peretita tō maro.

²⁴ Atonirāo nexiase erohketō esēme, tyrohmanohpose ahtao tuisa Tawi a. Josapa, Airute mūkuru tuisa akorehmaneme nexiase tuaro ehtoh poko.

²⁵ Sewa nexiase omi meroneme. Zatoke te, Apiataa maro Ritonōpo maro oturuketōme toh nexiase.

²⁶ Ira, pata Jaia pō roropa Ritonōpo maro oturuketyme nexiase Tawi omi poe.

21

Sauu ekyrŷpyry wānohtopōpyry

¹ Morarame Izyraeu tō esēme Tawi ahtao konopo toehkehse, oseruao jeimamyry ponāmero konopo oehpyra nexiase, omise konōto toehse toto. Morara exiryke Tawi tōturupose Ritonōpo a, mame ynara tykase Ritonōpo eya:

– Sauu tō, jekyry maro zae pyra toehse, Kipeāo pōkō totapase eya xine.

² Naeroro Kipeāo tō tonehpose tuisa Tawi a, tōturutohme toto maro. Mokaro Kipeāo tō Izyraeu tō ekyry kara nexiase. Amoreu tō parŷpyryme toh nexiase. “Oewomatorŷko ynanase,” tykase Izyraeu tō eya xine repe. Yrome Sauu toto enahkapory se toehse, imehnō motye Izyraeu tō riry se toexiryke, Juta tō maro.

³ – Oty rīko hano, ākorehmatohkōme? tykase Tawi Kipeāo tomo a. – Oepehmarykō se ase, Sauu nyrihpyry xihpyry emetakame, kure Izyraeu tō ripotohme ropa oya xine Ritonōpo a.

⁴ Ynara tykase toto eya:

– Sauu tō popyra ehtopōpyry onepehmasaromepyra mase uuru ke, parata ke roropa. Yrome Izyraeu tō etapapory se pyra roropa ynanase, tykase toto.

– Morara ahtao oty se hmatou ya ākorehmatohkōme? tykase Tawi.

⁵⁻⁶ Ynara tykase toto Tawi a:

– Yna enahkary se Sauu nexiase, arypyra yna ehtohme, Izyraeu tō patary tō poro. Naeroro orutua kō 7me ekaroko yna a Sauu ekyrŷpyrymo etapatohme,

tyhwyme wewe pokona, Ritonõpo neneryme, pata Kipea po. Moro pata Sauu enurutopõpyryme, mokyro tuisame Ritonõpo nymenekahpyry, tykase toto.

— Ekarõko ase, tykase Tawi.

⁷ Yrome tõmihpyry totapose exiryke Jonata a, imükuru Mepiposete typy-nanohse Tawi a, Sauu parỹpyry.

⁸ Mäpyra, Aramoni, zakorõ Mepiposete maro tapoise eya, Sauu mükuru tomo. Jëkõ Rixipa nexiase Aia ãxiry. Toto maro Merape mükuru tõ 5me tapoise. Sauu ãxiryne Merape nexiase, inio Atarieu, Paazirai mükuru, pata Meora pono.

⁹ Mokaro 7mãkõ tokarose eya Kipeão tomo a. Tosenãse toto eya xine, ypy po, Ritonõpo neneryme. Oximõme toorihse toto 7mãkomo. Moro toehse eina exisasaka ahtao, tynarykary toehse ahtao, sewata apoipitoryhtao.

¹⁰ Morarame Sauu pytỹpyry Rixipa toytose morotona. Kamisãpo ke tapyi pitiko tyrise eya topu po. Moroto tehme nexiase ynororo, tynarykary tõ anỹpitotoh poe, konopo oehtoh pona ro, aorihtyã tõ ekepyry tõ ehxikaryino. Ekepyry tõ towomase eya ipoko pyra torõ tõ ehtohme saereme ahtao te, ipoko pyra roropa onokyro tõ itu htaõ kõ ehtohme roropa koko ahtao.

¹¹ Mame Tawi turuse ahtao Rixipa nyrihpyry poko,

¹² toytose ynororo Jape-Kireate pona Sauu tõ zehpyry enehse, Jonata zehpyry maro. Tosaka xine Sauu tõ zehpyry tarose Jape-Kireate põkomo a tokare pyra Pete-Sã poe, toto ekepyry toxixihmase ahtao pirixteu tomo a toto etapaxiõpo ypy Kiupoa po.

¹³ Morotoino Tawi a Sauu tõ zehpyry tonehse Jonata zehpyry maro, mokaro 7mãkõ esenãtyã zehpyry tanỹse roropa eya.

¹⁴ Sauu zehpyry, Jonata zehpyry maro tonẽse eya xine, Sauu zũ Kixi zonẽtopõpyry aka pata Zera po, Pëjamĩ tõ nonory po. Tawi nyripohpyry tyrise eya xine emero porehme. Moromeiõpo toto omiry totase Ritonõpo a toto esary kurãkary poko.

Pirixteu tõ maro ahno konõto kynexine

(1 Koronika 20.4-8)

¹⁵ Moromeiõpo pirixteu tõ tõsetapase Izyraeu tõ maro. Typoetory tõ maro toytose Tawi etonase pirixteu tõ maro. Mame osetapary poko tahtao tapotũkehse Tawi.

¹⁶ Moroto orutua konõto nexiase pirixteu tõ maro, esety Ixipi-Penope. Tywaratake nexiase ynororo, metau risemy, 5 kirume exikety, tytapema roropa nexiase kasenato ke. “Tawi etapãko ase,” tykase tõsenetupuhse ynororo repe.

¹⁷ Yrome Apisai a, Zerua mükuru a takorehmase Tawi, pirixteu maro tõsetapase ynororo, totapase eya rahkene. Moromeiõpo ynara tykase Tawi poetory tomo:

— Taroino yna maro ytopyra mase etonatoh pona, tykase toto. — Omoro mase Izyraeu tõ esemy. Opokoino kurãkõ eraximãko sytatose. Oetapapory se pyra ynanase.

¹⁸ Moromeiõpo tõsetapase ropa Izyraeu tomo pirixteu tõ maro pata Kope po. Moroto imepỹ orutua konõto, esety Sape totapase Xipekai a, pata Husa pono a.

¹⁹ Moromeiõpo tõsetapase ropa toto pirixteu tõ maro Kope po. Moroto orutua konõto nexiase esety Korja, Kate pono. Iwaratã zumo nexiase, omoxĩ roropa. Totapase ynororo Eranã a, Jaia mükuru, Perẽ pono.

²⁰ Imepỹ etonatoh poko Kate po, orutua konõto nexiase, emary nexiase 6me omahxikyry ke, ipupuru nexiase 6me ipuhxikyry ke. Atapona 24me nexiase. Rapa paryme roropa nexiase ynororo.

²¹ Mame Izyraeu tykerekemase ahtao eya, totapase ynororo Jonata a, Ximeia mūkuru, Tawi rui.

²² Mokaro 4mākō, orutua konōto, Rapa pakō nexiase Kate po. Totapase toto Tawi tomo a ipoetory tō maro.

22

Tawi eremiatoh Ritonōpo eahmaryme (Saumu 18)

¹ Tawi eremiatoh moro, Ritonōpo eahmatohme, typynanohse tahtao, Sauu tō winoino, imehnō etapary se exiketō winoino roropa. Mokaro winoino typynanohse tahtao toremiase ynororo, ynara tykase:

² Ritonōpo jewomaneme mana, Topu konōto, ytapyyiny jamihme exikety, ypynanohneme roropa.

³ Ritonōpo jesemy, Topu konōto, imaro otonēnōko ase.

Jewomāko mana osewomatoh ke samo;

Ypynanohneme jamihmā mana;

jewomaneme yyryhmara imehnō ehtohme.

⁴ Ritonōpo kohmāko ase jakorehmatohme,

ypynanohnōko mana yporemākapopyra jepetōkara ehtohme.

Kuesēkō seahmatone!

⁵ Tomyehmase exiase pohkane konōto ke, joorihmatohme;

pohkane konōto jenahkapotoh a, typoremākapose ywy.

⁶ Oorihnōko ase tymyhse jexiryke sā eary ke.

Emynymhāko ase yronymyryme joorikyry se pyra jexiryke.

⁷ Typoremāse jahtao, tykohtase ywy Ritonōpo a:

— Kuakorehmako myhene! ase eya.

Tytapyī tae jomiry totase eya;

yxitary totase eya rahkene.

⁸ Morarame nono tykytyky tykase,

kywyh tykase roropa;

ypy ātykyry kywyh tykase,

tykytyky tykase roropa tātaekymase Ritonōpo exiryke.

⁹ Eunary ae orexīto tutūtase, itae apoto tutūtase wewe zahkatoh samo.

¹⁰ Kapu totapuruhmakase eya,

tyhtose ynororo.

Akuru xinukutumehme sā toehse, ipupuru zopikoxi.

¹¹ Taporihke exikety pona tōtyrise toytotohme.

Tōnuhse tyryrykane apory po.

¹² Tātose, koko tyrise eya;

akurū xinukutumākomo,

tuna ke pehme tomyehmase ynororo;

¹³ nenenehkane ke apoto tukase esemazupurume.

¹⁴ Morarame Ritonōpo omiryryme konomeru konōto kapu ae toehse,

tōmiry totapose Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a.

¹⁵ Pyrou taropose eya, topetōkara saporarahme ripotohme;

nenenehkane ke tonepanohpose toto eya.

¹⁶ Mame topetōkara tupokase ahtao Ritonōpo a, tātaekymase,

konomeru konōto tonehpose toto pona,

tuna esemary tonese tuna konōto zopino,

sero nono apõ tõsenepose.

¹⁷ Kaino tomary ke Ritonõpo a tapoise ywy.

Tanõse ywy eya zue konõto kuae.

¹⁸ Ritonõpo a typynanohse ywy jepetõkara jamihme exiketõ winoino, yzehno exiketõ winoino.

Mokaro emero ymotye jamihme toh nexiase.

¹⁹ Jetuarimaryhtao tõsetapase ymaro toto; yrome Ritonõpo, Jesemy a towomase exiase.

²⁰ Tanõse ywy eya, osa towomase exikety pona. Ypynanopyase jamaro jexiryke.

²¹ Kurākõ ke jepehmāko Ritonõpo mana, zae ehtoh poko rokẽ jexiryke.

Kure rokẽ jyrõko mana azahkuru ehtoh poko pyra jexiryke.

²² Ise Ritonõpo ehtoh tyrise ya,

yyrypyry poko pyra ase,

Kuesēkõ onurumekara ase.

²³ Inyripohpyry omipona toehse ywy, emero porehme, eramara ropa ase aomiry omipona pyra jehtoh poko.

²⁴ Jyhxiropyra imehnõ mana zae rokẽ jexiryke, Ritonõpo neneryme azahkuru ehtoh poko pyra roropa jexiryke.

²⁵ Naeroro kurā ke rokẽ topehmase ywy Ritonõpo a, ajohpe pyra jexiryke, tyrypyhpyke pyra roropa jexiryke ineneryme.

²⁶ Opoko amonohkara exiketomo a, anamonohpyra roropa mase, Ritonõpo. Zae rokẽ roropa mase, zae exiketomo a.

²⁷ Tyrypyhpyke pyra exiketomo a, iiryryryme pyra mase roropa, yrome popyra exiketomo a, epekarame mase.

²⁸ Epyrypara exiketõ pynanohnõko mase, Ritonõpo.

Yrome epyrypaketõ rõko mase tuisame pyra.

²⁹ Omoro, Ritonõpo, yzeiponeme mase;

koko ehtoh enahkapõko mase ya, Jesemy.

³⁰ Jakorehmāko mase jepetõkara maro etonatohme,

ajamitunuru ekarõko mase ya toto osewomatoh poremākatohme ya.

³¹ Mose Ritonõpo, kure rokẽ emero tyrõko mana.

Tõmihpyry omipona anamonohpyra mana.

Õsewomatohme mana, eya oytorykohtao oewomatohme.

³² Ritonõpo rokẽ Kuesēkõme mana, imepõ pyra.

Ynoro rokẽ kuewomane kõme mana.

³³ Ritonõpo jamihme exiketyme exiryke imaro jahtao imehnõ zuno pyra ase, emero rokẽ pona jytoryhtao jewomāko mana.

³⁴ Upupuru rõko mana kapauimo pupuru samo, osetapara sã jehtohme ypy tõ poro.

³⁵ Osetapatoh poko jamorepāko mana, taky tõ jamihmākõ poko ehtoh zuaro jehtohme.

³⁶ Jewomāko mase Ritonõpo, osewomatoh mekarõase ya ypynanohtohme; typynanohse oya jexiryke, orēpyra ase toehse.

³⁷ Jepetõkara a japoipopyra mexiase, naeroro epukapitopyra ase.

³⁸ Jepetõkara ekahmaryhtao ya, toto apoõko ase.

Eramara ropa toehse ywy, toto enahkatoh pona ro.

³⁹ Toto poremākāko ase,
owōpyra ropa mā toto.

Nono pona epukāko mā toto, typoremākase ymyhtokoxi.

⁴⁰ Oya tyjamihtanohse jexiryke etonatohme,
jetapary se exiketō poremākapōko mase ya.

⁴¹ Ritonōpo, jepetōkara aropōko mase ywinoino,
yse pyra exiketō enahkapōko ase.

⁴² Takorehmanekō zupīko toh mā repe,
yrome aryppya, toto pynanohne pyra mana;
Ritonōpo a kohtāko roropa toh repe,
yrome onezuhpyra mana.

⁴³ Toto akurihmōko ase,
putoh katoh sā exīko mā toto;
toto tūtūmāko ase osema ae purapuramā samo.

⁴⁴ Typynanohse ywy oya, wekyry tō yporemākapory se toehse ahtao.
Imehnō ahno tō tuisaryme kyriase,
mokaro ahno tō waro pyra exiase repe,
yrome seromaroro ynamoto tōme toehse mā toto.

⁴⁵ Imehnō ahno tosekumuru po porohnōko mā toto jēpataka.

Jomiry etaryhtao eya xine,
omipona exīko mā toto.

⁴⁶ Osetapary se pyra exīko mā toto,
tonētopōpyrykō ae tūtāko mā toto, enaromŷke toexirykōke.

⁴⁷ Isene Ritonōpo Kuesēkō mana!

“Kure mase” sykatone jewomane a.

Imehxo Exiketyme Ritonōpo mana,

Jamihmehxo Exiketyme, sekarotone, ypynanohneme exiryke.

⁴⁸ Orēpyra jyrīko mana, jepetōkara poremākatohme,
toto rīko ypoetoryme mana,

⁴⁹ typynanohse ywy eya, yzehnotokō winoino.

Omorō, Ritonōpo orēpyra jyrīko mase, jepetōkara poremākatohme ya,
jewomāko mase yyryhmary se exiketō winoino.

⁵⁰ Morara exiryke “Kure mase” āko ase,
oahmāko ase awaro pyra exiketō pata tō poro;
eremiāko ase oahmary ke ya.

⁵¹ Tuisame imehxo jyrīko Ritonōpo mana,
tynymenekahpyry pyno exikehpyra mana;

Tawi hkotano, ipoenomo, ipakomotyā jūme toto pyno exikehpyra mana.

23

Tawi omihpyry etyhpary

¹ Ynara Tawi, Jese mūkuru omihpyry etyhparymano; Ritonōpo nymenekahpyryme nexiase tuisame aehtohme Izyraeu tō esēme. Eya eremiatoh tyrise kurā ke Izyraeu tō eremiatohme. Ynara tykase ynororo:

² Ritonōpo Zuzenu oturūko mana jomiry ae, inekarohpyry ŷtary ae.

³ Ritonōpo, Izyraeu tō esē tōturuse,

Izyraeu ewomane juruase:

Zae ehtoh ke typoetory tō akorehmaryhtao tuisa a,

ise Ritonõpo ehtoh riry poko typoetory tō akorehmaryhtao eya,
⁴ ĕmepyyry sã mana akurume pyra ahtao,
 xixi saereme potu ehtoh samo
 konopo oehkehxĩpo xirikozuru ehtoh samo.

⁵ Moro saaro kure rokē ypoenō, ypakō roropa rīko Ritonõpo mana, tōmihpyry
 totapose ya exiryke, jūme onytyorōmara ehtohme.
 Moro poko rokē penetāko ase;
 moro ke rokē orēpyra exīko ase,
 moro rīko Ritonõpo mana, anamonohpyra, zuaro ase.

⁶ Yrome iirypyrymākō, omoxino sã typahse mã toto:
 oma ke anapoisaromepyra ahno mana;

⁷ Toto poko ahtao ipoko ehtoh se rokē mana, kurimene risemy te, wewe risē
 otarame;
 mokaro mã tyahsēme exīko ipunaka apoto ke.

Tawi soutatu tō orēpyra exiketomo
(1 Koronika 11.10-47)

⁸ Ynara mã soutatu tomo, Tawi maro orēpyra exiketomo: Josepe-
 Pasepete, Takemoni pono “Oseruaōkō” tuisary; tywaratã ke tōsetapase
 ynororo 800mākō maro, totapase toto eya emero porehme toiro etonatoh
 tao.

⁹ Zakorony Ereaza, Toto mūkuru, Aoi pary “Oseruaōkō” maro nexiase.
 Osetapatoh po Tawi maro nexiase pirixteu tō maro osetapāko. Izyraeu tō
 toepase,

¹⁰ yrome ahno etapary poko penekehpyra nexiase ynororo. Mame pirix-
 teu tō totapakehse ahtao tytapemã onurumekasaromepyra emary nexiase,
 tomahxinaitase toexiryke. Takorehmase ynororo Ritonõpo a pirixteu tō
 poremākapory poko. Moromeīpo, tōsetapakehse tahtao xine Izyraeu tō soutatu
 tō toytose ropa Ereaza a aorihyã ekepyry mōkomohpyry apoitohme.

¹¹ Mokyro mykapo Sama nexiase, Aje mūkuru, Harara pono. Pata Rei po
 pirixteu tō tōximōse tupito po, erewija tō esao. Moro poe Izyraeu tō toepase
 pirixteu tō kurūke.

¹² Yrome Sama epara toehse tupito po, tupito ewomatohme, morararo
 pirixteu tō totapase eya. Ritonõpo a takorehmase ynororo pirixteu tō
 poremākapory poko.

¹³ Mame eina toehse ahtao, tonahsē anỹtoh zano exisasaka ahtao oseruao
 soutatu tō “30mākō” wino, tyhtose toto Tawi enese, eutary Aturã pona.
 Moroto Tawi nexiase, pirixteu tō roropa tōsesarise jakanahmã Ahno konōto
 po.

¹⁴ Morara ahtao Tawi nexiase tynyrihpyry jamihme exikety tao, pirixteu
 tō imoihmākō pata Perē po nexiase.

¹⁵ Mame typenetase Tawi tuna poko tōkurume, ynara tykase ynororo:
 – Tuna sehxo hano, jokurume pixo pēkamã poe, Perē omōtoh myhto.
 Yrome enehne pyra, myhene, tykase.

¹⁶ Morara kary etaryke tyya xine, oseruao soutatu tō, orēpyra exiketō
 toytose pirixteu tō esary rānakuroko, tuna anỹse pēkamae enehtohme Tawi
 a. Yrome moro tuna onēpyra Tawi nexiase, tukuãse rokē eya nono pona,
 tynekaroryme Ritonõpo a.

¹⁷ Ynara tykase ynororo:

– Ritonõpo Jesemy, sero tuna onēsaromepyra ase! Moxiã munuru enyry sã mana ya moro tuna tõse ya ahtao, otapatõkõ kuroko toytose toto exiryke enehtohme ya, tykase.

Morara karyke moro tuna onēpyra tokurehse Tawi.

Morohne tyrise mokaro a “Oseruaõkõ” orēpyra exiketomo a.

¹⁸ Morarame Apisai, Joape akorony, Zerua mūkuru, “30mākõ” tuisaryme nexiase. 300me topetõkara totapase eya, warata ke, naeroro orēpyrahxo exiketyme tokãtose ynororo “30mākõ” maro.

¹⁹ Mokaro “30mākõ” orēpyrahxo exiketõ maro Apisai nexiase, toto esēme, imehxo toexiryke. Yrome, mokaro “Oseruaõkõ” mokyro motye toh nexiase.

²⁰ Penaia, Jeoiata mūkuru, Kapazeu põ roropa orēpyra exiketyme nexiase, soutatume. Moapita tõ soutatu konõto tomo asakoro totapase eya. Mame kuenime konõto tõmehse ahtao, neweme ahtao tyhtose ynororo oramãka, moro tao reão totapase eya.

²¹ Ejitu põ konõto roropa totapase eya, tywaratake exikety. Tõsetapase Penaia mokyro Ejitu põ maro, tymyxiry ke. Mame warata tapoise eya mokyro emary poe, ike totapase ynororo eya.

²² Morohne tyrise Penaia a. Naeroro tuisame toehse “30mākõ” orēpyra exiketõ maro.

²³ Imehnõ tymarõkõ motye orēpyra nexiase. Yrome mokaro “oseruaõkomo” imotye toh nexiase. Morara exiryke mokyro tymenekase ynororo Tawi a towomananõ tuisaryme ehtohme.

²⁴ Mokaro “30mākõ” orēpyra exiketõ maro Asaeu, Joape akorõ nexiase te; Eranã, Toto mūkuru, Perẽ pono te;

²⁵ Sama te, Erika roropa pata Harote põkomo te;

²⁶ Here, Perete pono te; Ira, Ike mūkuru, Tekoa pono te;

²⁷ Apieze, Anatote pono; Mepunai, Husa pono;

²⁸ Saumõ, Aoi pono; Maarai te,

²⁹ Herepe, Paana mūkuru maro, Netopa põkomo; Itai, Ripai mūkuru, Kipea pono, Pějãmĩ nonory po;

³⁰ Penaia, Piratõ pono; Hitai, jakanahmã Kaaxi pono;

³¹ Api-Arapõ, Arapa pono; Azamawete, Paurĩ pono.

³² Eriapa, Saaupõ pono; Jasẽ mūkuru tomo te; Jonata te;

³³ hararita tomo: Sama te, Aião, Saraa mūkuru maro te;

³⁴ Eriperete, Akasapai mūkuru, Maaka pono; Eriã, Aitopeu mūkuru, Kiro pono te;

³⁵ Hezero, Karameru pono te; Paarai, Arape pono te;

³⁶ Ikau, Natã mūkuru, Zopa pono; Pani, Kate nonory pono;

³⁷ Zereke, Amõ pono te; Naarai, Peerote pono, Joape pyre aroneme, Zerua mūkuru te;

³⁸ Ira te, Karepe roropa, Jatia põkomo;

³⁹ Uria, heteume exikety.

Mokaro 37me atapona, soutatu tõ, orēpyra exiketomo.

24

Izyraeu tõ tuhke ehtoh kuhtopõpyry Tawi a

(1 Koronika 21.1-8)

¹ Morarame Izyraeu tõ poko tyekĩtapãse Ritonõpo nexiase. Naeroro osenepuhtoh tokarose Tawi a, Izyraeu tõ kuhpotohme, Juta tõ maro.

² Morara exiryke Joape, soutatu tõ esemy a ynara tykase Tawi:

– Ytoko, soutatu tō esā maro Izyraeu tō patary poro, inikahpoe, Tā poe ikurenaka, Peresepa pona, Izyraeu tō kuhtohme. Zuaro se ase otāto pixo tuhke exiry kymarokō nae.

³Yrome ynara tykase Joape tuisa a:

– Tuhkehxo Izyraeu tō riry se ase Ritonōpo a. Toiro ahtao 100me emākapory se ase eya. Moro enepory se ase oya isene ro awahtao. Yrome otyme kure Izyraeu tō kukuru? tykase Joape.

⁴Tōmipona tyripose toto Tawi a. Naeroro toytose toto, Joape tomo, typoetory tō esā maro, Tawi omi poe, Izyraeu tō kuhse.

⁵Mame tuna Joatāo takuohse eya xine osesarise Aroea pūtokoxi, jakanahmā pata pona, Kate nonory po. Morotoino toytose toto inikahpozakoxi pata Jazea pona.

⁶Mame toytose ro toto Kireate pona. Toeporehkase toto Kate pona, heteu tō nonory pona. Mame Tā nonory pona roropa toytose toto. Mame Tā poe toeramase toto xixi omōtoh pona Xitō pona.

⁷Morotoino toytose toto ikurenaka pata apuruhpyry konōto pona Tiro pona. Morotoino toytose toto heweu tō patary pona kananeu patary tō pona roropa. Mame etyhpyryme Peresepa pona toytose toto, ikurenaka Juta pona.

⁸Moraramē 9me nuno taropose ahtao 20me ěmepyyry roropa tooehse ropa toto Jerusarē pona, pata tō poro toytokehse toto ahtao.

⁹Moraramē Tuisa turuse eya xine:

– Atapona Izyraeu po orutua kō, soutatume exiketō 800 miume nexiase toto, Juta po orutua kō 500 miume toh nexiase.

¹⁰Moromeīpo Izyraeu tō tuhke ehtoh kuhxīpo Tawi a, toehxiropitose ynororo. Ynara tykase ynororo Ritonōpo a:

– Iiryryryme toehse ywy, Izyraeu tō kuhporyke ya. Ajohpāme sã yryryryry ikorokako, ajoajohpe exikety sã yriase, tykase Tawi Ritonōpo a.

¹¹Naeroro Kate taropose Ritonōpo a Tawi zuruse. Urutōme Kate nexiase. Ynara tykase Ritonōpo:

¹²– Ytoko, Tawi a, ynara kaxiko eya: “Oseruao imenekatoh ekarōko Ritonōpo mana oya, toiro imenekako tyripotohme Ya. Mame onymenekahpyry rīko ase,” āko Ritonōpo mana.

Yrokokoro towōse Tawi ahtao

¹³Kate toytose eya oturuse rahkene, ynara tykase:

– Oty menekāko mah Ritonōpo a tyripotohme? Oseruao jeimamyry omise konōto ehtopo konopo oehpyra exiryke te, oseruao nuno aropōko oporemākapory poko oepetōkara a te, oseruao ěmepyyry tyrohsē konōto oorihmatohkomo, enara? Osenetupuhko, toiro imenekako ekarotohme Ritonōpo a ezuhtohme, tykase.

¹⁴Ynara tykase Tawi urutono a:

– Emynyhāko ase yronymyryme, juānohpory se pyra jexiryke ahno a. Ritonōpo a osekarory se ase juānohtohme kypyno xine aexiryke, tykase.

¹⁵Naeroro tyrohsē tonehpose Ritonōpo a Izyraeu tō pona, moro ěmepyyry poe oseruao saerehkatoh etyhpyry pona. Pata tō poro toorihse toto, atapona 70 miume Izyraeu tō toorihse.

¹⁶Mame Ritonōpo nenyokhyppyry orihmatō tooehse ahtao Jerusarē pona morotōkō etapase, typenekehse Ritonōpo Izyraeu tō wānopyyry poko. Ynara tykase ynororo tynenyokhyppyry a:

– Epo hnae! Toto onetapara exiko, tykase.

Moroto nexiase, Ritonōpo nenyokhyppyry, Arauna nonory po, tiriiku apotoh esary pūto, jepuseume exiketyme nexiase ynororo.

¹⁷ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry eneryke tyya ynara tykase Tawi Ritonõpo a:

– Ywy ro rokē tyrypyhpyke toehse, azahkuru ynyriry exiryke. Yrome mokaro kaneru tō samo. Oty tyrise eya xine popyra? Zae mase juānopyryhta, wekyry tō maro, tykase.

¹⁸ Moro ae ro Kate tooehse Tawi a, ynara tykase eya:

– Onuhko Arauna esary pona, tiriiku apotoh pona. Moroto apoto apō tyriko, okyno zahkatohme onekaroryme Ritonõpo a, tykase.

¹⁹ Mame Tawi toytose. Ritonõpo omiry omipona toehse ynororo, Kate a katopōpyry ae rokene.

²⁰ Mame tosae tōsenuhmase Arauna. Tawi tō oepyyry tonese eya ipoetory tō maro, oturuse imaro. Naeroro tosekumuru po typorohse ynororo tuisa ĕpataka, tōmyty nono pokoxi tyrise eya, “Tuisa imehxo mase,” katohme eya.

²¹ Tōturupose ynororo:

– Oty kase moehno ya, tuisa? tykase.

– Oesary, tiriiku apotoh esary epekatyry se ase. Okyno zahkatoh riry se ase, okyno zahkatohme, ynekaroryme Ritonõpo a, tyrohsē enahkatohme, Izyraeu tō kurākatohme ropa, tykase Tawi eya.

²² Ynara tykase Arauna Tawi a:

– Ykyryry apoiko emero ise oehtopo. Ekarōko ase emero oya jahkatohme onekaroryme Ritonõpo a. Eneko moxiā, pui tomo zahkatohme apoto apō po, senohne wewe risē, erohtoh kehko, apoiko apotopokōme.

²³ Morohne emero tokarose Arauna a tuisa a, ynara tykase ynororo:

– Ah onekarory Ritonõpo a Kuesēkō zamaro nexino, tykase.

²⁴ Yrome ynara tykase tuisa Tawi Arauna a:

– Arypyra, morohne emero epekahnōko ase oya, tineru ke oepehmāko ase. Okyno onyahkara ase ynekaroryme Ritonõpo Jesemy a onepekahpyra jahtao, onepehmara jahtao roropa.

Naeroro tiriiku apotoh esary topekahse Tawi a pui tō maro, 50me parata ke topehmase eya.

²⁵ Morarame tynekarory zahkatoh tyrise moroto Tawi a, okyno tō tyahkase eya tytororo tynekaroryme Ritonõpo a, osepeme ehtoh tyahkase roropa eya. Naeroro Tawi tō omiry totase Ritonõpo a, moro tyrohsē tonahkase Izyraeu tō po.

1 TUISA TOMO

1 Tuisa tō Ehtopōpyry

1 Reis

Ekarotopo

1 *Tuisa tomo* ekarōko Izyraeu tō tuisary tō poko, Samueu nekarohpyry mykapo. 1) Osemazuhme tuisame Saromão exipitory poko Izyraeu tō esēme Juta tō maro, Tawi orihtopōpyry poko roropa. 2) Saromão nyrytā poko tuisame ynororo ahtao, Ritonōpo Tapyī ritopōpyry poko eya Jerusarē po. 3) Izyraeu tō nonory atapiakatopōpyry asakoro osetyoro ehtohme, inikahpoe te, ikurenae, enara.

Sero ao tuisa tō zae ehtopōpyry poko enetupuhpōko mana anamonohpyra toto ehtopōpyry Ritonōpo omipona: kure ahno tō toehse kure ituisarykō ahtao Ritonōpo omipona toehtoh poko. Moromeīpo typoremāse toto tutuisarykō toeramase ahtao Ritonōpo wino, tyneponāmary poko toehse toto. Mokaro inikahpoe tuisa tomo a emero tamonohse, Ritonōpo omipona pyra toehse. Tyneponāmary toahmase eya xine. Ikurenaēkō tuisary tomo a toitoine tamonohse, Ritonōpo omipona pyra toehse, toitoine aomipona ro toehse.

Sero ekarōko orēpyra Ritonōpo omiry tokarose urutō komo a ahno tō netaryme: ahno tō neponāmary poko pyra toto ehtohme, amonohkara toto ehtohme Ritonōpo omipona toexirykō poko. Eria orēpyra toehse tōtururu poko Paau eahmananomo a (1 Tuisa 18).

Sero pape ao

Tuisame Tawi etyhpory 1.1–2.12

Tuisame Saromão exipitory 2.13-46

Tuisa Saromão ehtopōpyry 3.1–11.43

Izyraeu atapiakatopōpyry 12.1–22.53

Tamuhpōme Tawi ehtopōpyry

1 Morarame tamuhpōme toehse tuisa Tawi ahtao tykōxitapāse kynexine ynororo. Morara exiryke kopeta tō tokarose ipoetory tomo a repe. Yrome kōxikene rokē kynexine.

2 Naeroro ynara tykase akorehmananō eya:

– Tuisa Tawi, nohpo oryximā zupīko ynanase amaro ehtohme ākorehmaneme. Amaro nyhnōko mana onyhtoh po kōxikene pyra oehtohme, tykase toto.

3 Mame Izyraeu tō pata tō poro oryximā tupise eya xine ahtao, Apisake tonese eya xine, Sunē pono. Tonehse ynororo tuisa a.

4 Oryxime nymyry kynexine ynororo. Mame tuisa typynanohse eya yrome ipoko pyra kynexine Tawi.

Atonia tuisame se ehtopōpyry

5-6 Morarame Apisarāo toorihse kynexine. Naeroro Tawi mūkuru tamuhpōmehxo exikety Atonia kynexine. Jeny Hakite kynexine. Orutua enekure kynexine ynororo. Mame emero rokē poko ynororo ahtao onupokara Tawi kynexine, tuisame toexiry se toehse ynororo. Kahu tō etonatohtopekahse eya, kawaru tō roropa. Orutua kō 50me tymenekase eya tymaro toto ytotohme.

7 Mame tōturuse Atonia Joape maro, Zerua mūkuru. Tōturuse roropa ynororo Apiataa maro, Ritonōpo maro oturukety. Imoīko toh kynexine.

⁸ Yrome Atonia maro pyra Zatoke kynexine, Ritonõpo maro oturukety te, Penaia, Joiata mūkuru te, Natã, urutono te, Ximei te, Rei te, tuisa Tawi ewomananõ soutatu tã roropa Atonia maro pyra toh kynexine.

⁹ Morarame okyno totapase Atonia a, kaneru tomo, pui tomo, pui poenõ tupune exiketomo. Tyahkase toto tynekaroryme Topu Okoimo po, tuna ã Rojeu pũto. Imehnõ Tawi poenõ toahmase eya, tuisa poetory tã maro, Juta põkomo.

¹⁰ Yrome takorõ Saromão oneahmara kynexine te, urutõ Natã oneahmara te, Penaia roropa, Tawi soutatu tã maro oneahmara kynexine.

Saromão ritopõpyry tuisame

¹¹ Mame toytose Natã oturuse Pate-Sepa, Saromão ã maro. Ynara tykase ynororo:

– Zuario make? Atonia, Hakite mūkuru toexiry se tuisame. Tuisa Tawi zuaro pyra mana.

¹² Ourũko ase tuaro oehtohme: Opynanopyry se awahtao, omūkuru Saromão pynanopyry se roropa awahtao,

¹³ ytoko seromaroro tuisa Tawi zuruse. Ynara kaxiko eya: “Tuisa Tawi, õmihpyry mekaroase ya Ritonõpo netaryme: umūkuru Saromão tuisame exĩko omyakãme. Tuisa apõ po porohnõko ynororo mana oesahpokoxi. Naeroro oty katohme tuisame osekarõko Atonia nae?”

¹⁴ Natã tõturuse ro:

– Morarame õtururuhtao ro tuisa maro, oehnõko ase zae õmiry ehtoh ekarotohme.

¹⁵ Mame Pate-Sepa toytose tuisa nyhtoh taka oturuse imaro. Tamuhpõme Tawi kynexine. Ipynanohnõko Apisake, Sunẽ põ kynexine.

¹⁶ Mame tosekumurukõ po typorohse Pate-Sepa tuisa ãpataka “Imehxo mase,” katohme eya. Tõturupose tuisa a eya.

– Oty se hma? tykase.

¹⁷ – Tuisa Tawi, tykase, – Ritonõpo netaryme õmihpyry mekaroase ya. Umūkuru Saromão tuisame exĩko omyakãme. Porohnõko mana apõ pona Izyraeu tã esẽme ehtohme.

¹⁸ Yrome Atonia tuisame osekarõko mana. Moro poko zuaro pyra mase.

¹⁹ Pui tã totapase eya tynekaroryme, kaneru tomo te, pui mūkuru tupune exiketomo, enara. Totapase toto eya tynekaroryme Ritonõpo a. Takorõ tã toahmase eya, Apiataa maro, Joape soutatu tã tuisary maro, otuhtoh konõto pona. Yrome omūkuru Saromão oneahmara kynako.

²⁰ Tuisa Tawi, Izyraeu tã emero oeraximãko, onymenekahpyry ekarotohme, tuisame aehtohme apõ po, omyakãme.

²¹ Onekaropyra awahtao, toorihse awahtao, yna apoĩko mã toto umūkuru maro yna wãnohtohme popyra exiketõ samo.

²² Morarame Pate-Sepa otururuhtao ro tuisa maro, Natã tooehse tuisa tapyĩ taka.

²³ Tuisa turuse eya xine urutõ Natã tooehse exiry poko. Mame tomõse tahtao tosekumurukõ po typorohse ynororo tuisa ãpataka “Imehxo mase” katohme.

²⁴ Mame ynara tykase Natã:

– Tuisa Tawi, ekaropoxi, Atonia mymenekano tuisame ehtohme omyakãme?

²⁵ Seroae toytose ynororo tynekarory etapase pui tomo te, pui mūkuru tupune exiketomo te, kaneru tomo, enara, jahkatohme tynekaroryme Ritonõpo a. Omūkuru tã emero toahmase eya, Joape soutatu tã tuisary maro te, Apiataa, Ritonõpo omihpyry ã puimane maro, enara. Seromaroro otuhnõko

mã toto, eukuru ênõko imaro. Kohkohtãko toto “Imehxo mase tuisa Atonia,” ãko toto.

²⁶ Yrome jeahmara Atonia kynako, Zatoke, Ritonõpo maro oturukety, Penaia te, Saromão, enara oneahmara kynako.

²⁷ Serara tyripose oya tuisa? Yrome oturupyra mexiase yna maro onymenekahpyry poko, tuisame aehtohme, porohtohme tuisa apõ pona, omyakãme.

²⁸ Mame tuisa Tawi ynara tykase:

– Pate-Sepa ikohmako.

Tooehse ropa ynororo tuisa êpataka. Xikihme toehse ynororo moroto, tuisa êpataka.

²⁹ Mame ynara tykase tuisa eya:

– Ritonõpo neneryme, ajohpe pyra.

³⁰ Seroae ro tyrĩko ase emero, jomihpyry ae ro. Ritonõpo neneryme omũkuru Saromão rĩko ase tuisame, japõ pona porohtohme tuisame ymyakãme.

³¹ Mame tosekumuru po typorohse Pate-Sepa, tuisa êpataka:

– Tuisa Tawi, jũme isene oexiry se ase, tykase.

³² Mame Zatoke Ritonõpo maro oturukety tonehpose Tawi a, urutõ Natã roropa te, Penaia roropa Joiata mũkuru, enara. Tooehse toto ahtao ynara tykase Tawi eya xine:

³³ – Ypoetory tõ arotoko amaro xine. Umũkuru Saromão tyripotoko jeky jumẽtu pona. Mame aroko tuna pẽkamã Kiom pona.

³⁴ Moroto Zatoke a, urutõ Natã maro, oriu ke umũkuru ipopako tuisame aehtohme Izyraeu tõ esẽme. Mame rue etotoko. Opore okohtatoko “Imehxo tuisa Saromão,” kahtoko.

³⁵ Moromeĩpo ekahmatoko xiaro. Tuisa apõ pona porohnõko mana. Izyraeu tõ esẽme exĩko mana, ymyakãme. Ynoro tymenekase ya tuisame aehtohme Izyraeu tõ esẽme Juta tõ esẽme, enara.

³⁶ Mame Penaia, Joiata mũkuru a tuisa tozuhse, ynara tykase:

– Aõ, ah Ritonõpo Kuesẽkõ morara nyrino roropa.

³⁷ Amaro Ritonõpo ehtopõpyry sã, seromaroro Saromão maro nexino roropa, moro se ase. Mame tuisa Tawi, tuisame oehtopõpyry motye Saromão tuisame ehtoh ripory se ase Ritonõpo a, tykase.

³⁸ Morarame Zatoke tõ toytose toto, urutõ Natã maro te, Penaia maro te, keretita põkõ maro te, peretita põkõ maro, enara. Tawi eky pona, jumẽtu pona Saromão tyrise eya xine. Mame imaro toytose toto tuna enatyry Kiom pona.

³⁹ Mame oriu tarose Zatoke a, Ritonõpo maro oturutoh tae, pui retyry pehme oriu ke. Mame ike Saromão typopase eya. Rue totose eya xine. Tykohtase eya xine roropa. Ynara tykase toto:

– Tuisamehxo tuisa Saromão! tykase toto.

⁴⁰ Imaro toytose imoihmãkomo, rue etõko, oseahmãko, kohtãko. Panaikatõ ke nono tykytyky tykase samo.

⁴¹ Moro totase Atonia a ineahmatyamo a roropa, otuhkehõpo kynexine toto. Mame rue etory totase ahtao Joape a tõturupose:

– Otyh moro panaikatõ pata po? tykase.

⁴² Mame aotururuhtao ro Jonata, Apiataa mũkuru toeporehkase.

– Omõko, tykase Atonia eya, – tuaro exiketyme oexiryke. Omi kurã enehneme mase, tykase.

⁴³ – Omi kure hkopyra sero, tykase Jonata Atonia a. – Tuisa Tawi a tumũkuru Saromão tyrise tuisame.

⁴⁴ Imaro Zatoke, Ritonõpo maro oturukety taropose te, urutõ Natã maro te, Penaia, Joiata mükuru maro te, keretita põkõ maro te, peretita põkõ maro, enara. Tuisa eky jumõtu pona tyrise ynororo eya xine.

⁴⁵ Mame oriu ke typopase ynororo Zatoke a urutõ Natã maro tuisame aehtohme tuna enatyry Kiom po. Morotoino tõseahmarykõme toytose ropa toto pata pona. Morara exiryke kohkohtãko toto. Wãko toto. Oseahmãko mã toto. Moro panaikatõ etãko matose.

⁴⁶ Mame tumy apõ po porohnõko Saromão seromaroro tuisa porohtoh po Izyraeu tõ esẽme.

⁴⁷ Morarame tuisa Tawi eahmase toytose ipoetory tõ emero. Ynara ãko toto: “Ritonõpo a omükuru Saromão tuisamehxo tyripõko ynanase tuisame oehtoh motyehxo. Ahno tuhkehxo Saromão ime ehtoh waro ehtoh ripõko ynanase Ritonõpo a, ime oehtopõpyry waro exiketõ motye.” Mame tuisa tupueh tykase tynyhtoh po.

⁴⁸ Mame ynara tykase ynororo tõtururume Ritonõpo a: “Kure kuhse Ritonõpo Kuesẽkomo, Izyraeu tõ Esemý. Seroae tuisame umükuru toiro tyrise eya, Izyraeu tõ esẽme ymyakãme. Morara tyrise eya yneneryme, orihpyra ro jahtao,” tykase.

⁴⁹ Morara kary etaryke tyya xine, enaromýke toehse Atonia maro exiketõ emero, towõse toto, toytose toto sapararahme tosemarykõ ae.

⁵⁰ Atonia tõserehse yronomyryme, Saromão zuno toehse. Naeroro toytose ynororo Ritonõpo maro oturutoh taka, okyno zahkatoh apõ apoitohme tyya osewomatohme samo.

⁵¹ Mame Saromão turuse enenanomo a:

– Atonia tuisa Saromão zuno toexiryke okyno zahkatoh apõ tapoise eya. Ynara ãko mana: “Tuisa Saromão omiry etary se ywy, Ritonõpo netaryme, jetapapopyra toexiry poko.”

⁵² Mame Saromão ynara tykase:

– Zae exiketyme ynororo ahtao, jomiry ekarõko ase, Ritonõpo netaryme onuãnohpyra ase, yrome tyrypyhpyke ahtao, zae ehtoh se pyra ahtao, oori-hnõko mana.

⁵³ Mame turui Atonia tonehpose, okyno zahkatoh apõ poe. Tooehse ahtao, tosekumuru po typorohse ynororo tuisa õpataka “Imehxo mase” katohme. Mame ynara tykase Saromão eya:

– Ytoko atapyĩ taka.

2

Saromão zurutopõpyry Tawi a

¹ Morarame Tawi orihsasaka ahtao tumükuru Saromão turuse eya. Ynara tykase:

² – Jorihtoh exisasaka mana. Naeroro orõpyra exiko zuãtahpyryme toehse oexiryke.

³ Ritonõpo omiry omipona exiko. Inyripohpyry emero tyriko, inymeropohpyry Moeze a. Morara awahtao emero rokẽ pona oytoryhtao, emero riryhtao roropa oya kure rokẽ orĩko Ritonõpo mana.

⁴ Ritonõpo Kuesẽkõ omipona awahtao, tõmihpyry omipona exiko roropa Ritonõpo mana. Ynara tykase ynororo ya: “Omükuru apakõ roropa Izyraeu tõ esẽme exiko mã toto, tomeseke toto ahtao, ynyripohpyry riryhtao eya xine yronomyryme, zae ehtoh poko rokẽ toto ahtao tukurohtao xine.”

⁵ – Tyoro roropa, zuaro mase, Joape, nohpo Zeruaia mükuru nyrihpyry ya. Soutatu tõ esã asakoro totapase eya; Apinea, Nea mükuru te, Amasa, Jetea mükuru roropa. Etonatoh pyra ahtao totapase toto eya imýpotohme toto

netapatyã poko etonatoh tao. Zae exiketõ totapase Joape a. Seromaroro zae epehmapory se ase inyrihpyry epehpyryme.

⁶ Tuaro mase, tyriry waro mase. Aorikyry ke inyrihpyry epehmapoko eya.

⁷ – Yrome kure rokẽ Paazirai, Kireate põ mūkuru tõ tyriko. Toto pyno exiko. Ypyno toh nexiase toepase jahtao orui Apisarão winoino.

⁸ – Wenikehpyra exiko Ximei Jera mūkuru, Paurĩ pono Pẽjamĩ nonory pono. Tykerekemase ywy xihpyryme eya toytose jahtao Maanaĩ pona. Mãpyra tõsepyryse ropa yna ahtao Joatão po, jomiry etapoase eya Ritonõpo netaryme onetapapopyra jehtohme.

⁹ Yrome tuaro exiketyme mase. Zae exiry mokyro tuãnohse oya ahtao. Tuaro mase, inyrihpyry ya epehmapoko eya aorikyry ke, tykase.

Tawi orihtopõpyry

¹⁰ Mame Tawi toorihse. Tonẽse ynororo jũ tõ zonẽtopõpyry tao Tawi patary po.

¹¹ 40me jeimamyry taropose eya Izyraeu tõ esẽme. 7me jeimamyry taropose eya Eperõ po, 33me jeimamyry taropose eya Jerusarẽ po.

¹² Morarame tumy Tawi myakãme toehse Saromão, Izyraeu tõ esẽme. Mame tyjamihtase ynororo Izyraeu tõ tuisaryme toexiry poko.

Atonia orihtopõpyry

¹³ Morarame Atonia, Hakite mūkuru toytose oturuse Pate-Sepa maro, Saromão ã maro. Mame tõturupose Saromão eny eya, ynara tykase:

– Osepeme ehtohme moehno ya? tykase.

– Ÿ, osepeme ehtohme, tykase ynororo.

¹⁴ Mame ynara tykase:

– Jotururu se ase amaro, tykase.

– Kaxiko! tykase nohpo.

¹⁵ Mame ynara tykase Atonia:

– Zuario mase, Papa myakãme tuisame jahtao zae exiry repe. Izyraeu tõ emero tuisame jexiry eraximãko toh nexiase. Yrome tyoro toehse. Jakorony tuisame toehse, tyriry se Ritonõpo exiryke.

¹⁶ Seromaroro toiro tyriporo se ase oya. Ajohpãme sã ynekaropohpyry tyriko, tykase.

– Oty se hma? tykase Pate-Sepa.

¹⁷ Ynara tykase ynororo:

– Ekaropoko Saromão a Apisake, oryximã Sunẽ pono ypytyme ehtohme. Onekaropohpyry etãko Saromão mana. “Arypyra,” kara ynororo oya. Moro waro ase, tykase.

¹⁸ – Kure! tykase nohpo. – Oturũko ase tuisa maro onekaropohpyry poko.

¹⁹ Morarame Pate-Sepa toytose, oturuse tuisa maro, Atonia nekaropohpyry poko. Towõse Saromão tyse omikase tomõse ahtao. Tupue toehse ynororo tyse ãpataka “Opyno ase” katohme. Mame typorohse ynororo tapõ pona. Imepỹ epehtoh tonehpose eya Pate-Sepa porohtohme tuisa apotunuru wino. Typorohse ynororo rahkene.

²⁰ Mame ynara tykase Pate-Sepa:

– Toiro ekaropotoh nae ase tyritohme oya. Ajohpãme sã “Arypyra,” kara exiko, tykase.

– Ekaropoko, aja, tykase Saromão. “Arypyra,” kara ase oya.

²¹ Mame Pate-Sepa ynara tykase:

– Apisake ekaroko orui Atonia pytyme, tykase.

22 — Oty katohme Apisake ekaropōko mah ekarotohme Atonia a? tykase Saromão. — Tuisame aehtoh ekaropoko roropa. Uruime ynororo, Apiataa, Ritonōpo maro oturukety te, Joape roropa imaro mã toto!

23 Morarame tomiase Ritonōpo netaryme Saromão, ynara tykase:

— Atonia onetapara jahtao Ritonōpo a juānopyry se ase moro tokaropose exiryke eya.

24 Tyjमितunuru ke Ritonōpo a tyrise ywy Izyraeu tō esēme, tuisa Tawi apō po typorohkapose ywy. Tōmihpyry ae ro morara tyrise eya tuisame jehtohme umūkuru roropa tuisame ehtohme ypakomotyã roropa, enara. Ajohpe pyra, Ritonōpo neneryme seroae ro Atonia orihnōko mana! tykase.

25 Mame Penaia taropose tuisa Saromão a Atonia etapase. Mame totapase eya rahkene.

Joape orihtopōpyry

26 Mame Apiataa, Ritonōpo maro oturukety a ynara tykase tuisa Saromão:
— Ytoko ropa ononory pona, Anatote pona. Onyrihpyry epehpyryme oetapary zae exiry repe. Yrome oorihmapopyra ase aporo Ritonōpo omihpyry ē aroneme oehtopōpyryke. Papa maro awahtao metuarimase roropa imaro aetuarimaryhtao.

27 Mame Saromão a Apiataa touse aerohtoh poe, Ritonōpo maro oturutoh tao. Morara tyrise eya ahtao Ritonōpo omihpyry zae toehse Eri tō poko Xiro po, ipoenō poko roropa.

28 Mame Joape tuaro toehse morara ehtoh poko. (Atonia maro toehse ynororo tuisame toexiry se ahtao, yrome Apisarão maro pyra kynexine.) Naeroro toepase ynororo Ritonōpo maro oturutoh taka. Moroto okyno zahkatoh apō apoīko kynexine.

29 Morarame tuisa Saromão turuse toto a Joape epatopōpyry poko Ritonōpo maro oturutoh taka, okyno zahkatoh apō pūto aehtoh poko roropa. Mame omi arone taropose eya oturupose Joape a oty katohme toepase aexihpyry poko okyno zahkatoh pona. Tozuhse Joape a, toepase ywy Ritonōpo a Saromão kurūke. Naeroro Penaia taropose Saromão a Joape etapase.

30 Mame Penaia toytose Ritonōpo maro oturutoh taka. Ynara tykase Joape a:

— Tuisa omi poe osehko xiaro moro tae, tykase.

— Tūtara ase, tykase Joape. — Taro orihnōko ase, tykase.

Naeroro Penaia toytose ropa Joape omihpyry ekarose tuisa a.

31 Mame taropose ropa ynororo Saromão a, ynara tykase:

— Aomihpyry ae ro etapako. Zonēko roropa. Morara ahtao jyhxiropyra exīko, Tawi pakomotyã roropa onyhxiropyra exīko imehnō mana Joape nyrihpyry poko, zae exiketō totapase exiryke eya.

32 Joape wānohnōko Ritonōpo mana, mokaro etapatopōpyry epehpyryme, totapase eya exiryke tuaro pyra papa Tawi ahtao. Orutua kō asakoro totapase eya, kurākomo. Imotye kure toh nexiase; Apinea, Izyraeu tō soutatu tō esemy te, Amasa roropa, Juta tō soutatu tō esemy.

33 Mokaro etapatopōpyry epehpyryme Joape tō wānohnōko Ritonōpo mana, ipoenō maro, ipakomotyã maro, enara. Yrome kurākō ekarōko Ritonōpo mana Tawi mūkuru a, ipakomo a roropa Izyraeu tō esēme toehse toto ahtao Tawi myakāme.

34 Naeroro Ritonōpo maro oturutoh taka Penaia toytose. Joape totapase eya. Mame ekepyry tonēse esary po, itupi po.

35 Penaia tyrise tuisa a soutatu tō esēme, Joape myakāme. Zatoke Ritonōpo maro oturukety tyrise eya Apiataa myakāme.

Ximei orihtopõpyry

³⁶ Moromeĩpo Ximei tonehpose tyya tuisa Saromão a. Ynara tykase ynororo eya:

– Tapyi amoko taro Jerusarẽ po, taro rokẽ oehtohme, sero pata poe ytopyra oehtohme.

³⁷ Tuarõ exiko. Pata poe oytoryhtao, iporiry Keterõ takuohse oya ahtao orihnõko mase. Mame ehxirõko rokẽ mase oya roro zae pyra toehse oexiryke.

³⁸ – Zae mase, Tuisa, tykase Ximei. – Omihpyry omipona exiko ase.

Mame moroto toehse Jerusarẽ po okynahxo kynexine.

³⁹ Moromeĩpo oseruao jeimamyry taropose ahtao, Ximei poetory tõ asakoro tosẽkõ winoino toesyryhmase. Toytose toto Kate pona, otonẽse, pata esẽ maro Akixi, Maaka mükuru maro.

⁴⁰ Toto poko zuaro Ximei toehse ahtao, toky pona tõtyrise Kate pona toytose ynororo oturuse Akixi maro, typoetory zupiry poko. Tonese toto eya. Mame tarose ropa toto eya, tytapyĩ taka ropa.

⁴¹ Tuarõ Saromão toehse ahtao Ximei nyrihpyry poko,

⁴² tonehpose ynororo tyya. Ynara tykase eya:

– Õmihpyry turupose ya, Ritonõpo netaryme, Jerusarẽ poe ytopyra oexiry poko. Kuruase, pata rumekaryhtao oya, oorikyry ke rahkene. Ýme mexiase morara katopõpyry poko: “Õmipona exikehpyra ase,” mase ya repe.

⁴³ Naeroro oty katohme õmihpyry omipona pyra mexiahse? Jomihpyry omipona pyra roropa mexiahse?

⁴⁴ Zuarõ mase azahkuru oehtopõpyry poko papa Tawi a. Awãnohnõko Ritonõpo mana onyrihpyry epehpyryme.

⁴⁵ Yrome kure rokẽ jyrõko mana. Jũme Izyraeu tõ esẽme papa Tawi pakõ rõko roropa Ritonõpo mana.

⁴⁶ Mame tuisa omi poe Penaia toytose Ximei etapase. Naeroro orẽpyra toehse Saromão Izyraeu tõ esemy.

3*Tuarõ ehtoh ekaropotopõpyry Ritonõpo a
(2 Koronika 1.2-13)*

¹ Mame osepeme toehse Saromão, Ejitu tuisary, Parao maro. Typytase ynororo Parao õxiry maro. Mame tarose ynororo Tawi patary pona, tytapyĩ konõto otyhkatohto, Ritonõpo maro oturutõh otyhkatohto roropa, pata apuru Jerusarẽ zomye otyhkatohto roropa, enara.

² Ritonõpo maro oturutõh onyripyra ro kynexine Ritonõpo Tapyĩme. Morara exiryke imeimehnõ ypy tõ po tynekarory tõ jahkãko toh kynexine, apoto apõ po kehko.

³ Ritonõpo pyno Saromão kynexine. Tummy Tawi namorepatopõpyry omipona kynexine, yrome okyno totapase eya jahkatohme imeimehnõ ypy tõ po tynekaroryme Ritonõpo a.

⁴ Morarame toytose tuisa Saromão Kipeão pona tynekarory zahkase kae-tokõ po. Moro apoto apõ warohxo imoihmãkõ kynexine. Moroto pake pixo miume okyno tõ tyahkase eya tynekaroryme Ritonõpo a.

⁵ Mame moro ikohmamyry ae tõsenepose sã Ritonõpo Saromão a aosenety. Ynara tykase sã ynororo eya:

– Oty se hma ya ekarotohme oya? tykase.

⁶ Mame tozuhse sã eya:

– Papa Tawi pyno mexiase zae ehtoh se aexiryke, ajohpe pyra aexiryke roropa oneneryme. Mame imükuru tyrise oya tuisame imyakãme seroae ro.

⁷ Ritonõpo yna Esemy, kyriase tuisame papa Tawi myakāme, poetome ro jahtao, tuisame ehtoh waro pyra jahtao.

⁸ Taro ase onymenekatyã maro opoetory tõme, tuhke mã toto ikuhpỹme.

⁹ Naeroro tuaro kyriko zae rokẽ opoetory tõ esẽme jerohtohme. Kuakorehmako kure ehtoh enetupuhthohme, popyra ehtoh isã pyra exiry enetupuhthohme. Moro waro pyra jahtao opoetory tõ akorehmary waro pyra jexiry.

¹⁰ Saromão nekaropohpyry Ritonõpo zamaro kynexine.

¹¹ Ynara tykase ynororo eya:

– Tuaro oehtoh tokaropose oya exiryke zae ypoetory tõ akorehmatohme oya toto tuisaryme; okynahxo isene oehtoh onekaropopyra oexiryke, mōkomo kurã tineru maro onekaropopyra te, oepetōkara orihmapory onekaropopyra roropa oexiryke,

¹² onekaropohpyry ekarōko ase oya. Tuaro orīko ase imehnõ motye, pakatokõ tuaro ehtopõpyry motye te, imeĩpo tuaro exiketõ motye roropa, enara.

¹³ Morohne roropa, onekaropopyra aehtyã ekarōko ase roropa oya. Isene awahtao mōkomo ekarōko ase oya tineru maro, imehnõ tuisa tõ motye tuisamehxo orīko ase.

¹⁴ Mame jomihpyry omipona awahtao, tomeseke awahtao jomiry poko, omy Tawi jomipona ehtopõpyry samo, okynã sã isene orīko ase tamuhpõme oehtoh pona, tykase sã Ritonõpo eya aosenety.

¹⁵ Mame typakase ropa Saromão ahtao tõsenetupuhse ynororo. Ritonõpo tōturuse nymyry eya aosenety ae. Mame toytose ropa Jerusarẽ pona. Toexikihmase Ritonõpo omihpyry ã epataka. Mame okyno tyahkase tynekaroryme Ritonõpo a, osepeme ehtoh roropa tyahkase eya. Mame otuhtoh konõto tyrise eya typoetory tõ esã otuhtohme.

Tupime ehtoh apiakatopõpyry Saromão a

¹⁶ Mame nohpo tõ asakoro, orutua kō poko exiketõ tooehse oturuse tuisa Saromão a.

¹⁷ Toiro nohpo ynara tykase:

– Tuisa Saromão, mose nohpo tooehse morohno tapyi tao ymaro. Mame umūkuru tonuruse tapyi tao, moroto mose ahtao.

¹⁸ Mame asakoro tõmehse ahtao mose roropa tonuruse orutua pitiko. Yna rokẽ asakoro moroto tapyi tao ynanexiase. Imepỹ pyra nexiase.

¹⁹ Mame koko tynyhse yna ahtao tōtorimase mose ro tumūkuru pona. Toorihse imūkuru.

²⁰ Mame towõse mose ro koko. Umūkuru tapoise eya jenaeno jynykyryhtao. Tarose eya tynyhtoh pona. Mame tumūkuru ekepyry tonehse eya jenaka, jynyhtoh pona.

²¹ Yrokokoro pakeimo, typakase jahtao suhsu ekarory se jahtao poeto enease, toorihse nexiase. Yrome poeto ekepyry eneryhtao ya, umūkuru kara nexiase, tykase.

²² Yrome mokyro nohpo imarono ynara tykase:

– Arypyra! Mose poeto isene exikety umūkurume mana! Mokyro aorikyhyppyry omūkuhpyryme mana!

– Arypyra! tykase ropa nohpo apitorymano. – Omūkuhpyryme mokyro aorikyhyppyry, orihpyny umūkuru mose ro! tykase.

Morara tõsezusezuhse toto tuisa ãpataka.

²³ Mame ynara tykase tuisa Saromão:

– Asakoro ro matose poeto orihpỹ ãme osekarōko. Amarõ mūkuhpyryme aorikyhyppyry ekarōko matose, tykase.

²⁴ Mame tapema tonehpose tyya. Tonehse ahtao,

- ²⁵ mame ynara tykase typoetory a tuisa:
 – Poeto orihpỹ isahkako irānakuroko, imytyhpyry ekarotohme toirō nohpo a, zakorony a imytyhpyry roropa, tykase.
- ²⁶ Mame poeto ē nymyry kui tykase tumūkuru pyno toexiryke.
 – Arypyra tuisa! Ajohpāme sã umūkuru onysahkara exiko. Ekaroko mose nohpo a, tykase.
 Yrome imarono ynara tykase:
 – Zae poeto sahkary oxisã yna ehtohme, tumūkue pyra, tykase repe.
- ²⁷ Naeroro ynara tykase ropa tuisa eya xine:
 – Mose poeto onetapara ehtoko. Ekaroko nohpo a apitorymano a. Jē nymyry mose ro, tykase.
- ²⁸ Moro poko, zae Saromão ehtoh poko tupimã apiakary poko, zuaro toehse Izyraeu tō emero.
 – To! Emese kure kutuisarykō mana, tykase toto. Tuaro aexiry Ritonōpo poe, zae Izyraeu tō akorehmatohme toto esēme, tonetupuhse eya xine.

4

Saromão poetory tō tuisamãkomo

- ¹ Saromão tuisa imehxo kynexine Izyraeu tō esēme.
- ² Mame ipoetory tō esāme ynara tymenekase eya:
 Ritonōpo maro oturukety: Azaria, Zatoke mūkuru.
- ³ Pape meronanomo: Eriorepe te, Aia maro, Xisa mūkuru tomo.
 Tuaro tuisa rine: Josapa, Airute mūkuru.
- ⁴ Soutatu tō tuisary: Penaia, Joiata mūkuru.
 Ritonōpo maro oturuketomo: Zatoke te, Apiataa maro.
- ⁵ Nono kowenatu tō tuisary: Azaria, Natã mūkuru.
 Zae ehtoh poko tuaro tuisa rine: Ritonōpo maro oturukety Zapute, Natã mūkuru.
- ⁶ Tuisa tapyĩ konōto tao erohketō tuisary: Aisaa.
 Tyrohmanohpose exiketō tuisary: Atonirão, Apata mūkuru.
- ⁷ Orutua kō 12me tymenekase Saromão a kowenatume toto ehtohme Izyraeu tō nonory po. Tonahsē tonehpose eya xine tuisa tapyĩ taōkō napyryme. Toiro kowenatu a toiro nuno po tonehse, jeimamyry punero.
- ⁸ Ynara kynexine kowenatu tō esetykomo, toto nonory roropa:
 Pě-Huru: ypy tō nonory po Eparaĩ po.
- ⁹ Pě-Tekea: pata tō Maaze te, Saarapĩ te, Pete-Seme te, Erō te, Pete-Hanã, enara.
- ¹⁰ Pě-Hesete: pata tō Arupote te, Soko maro te, Hepea nonory maro emero.
- ¹¹ Pě-Apinatape, tpyytase Saromão ěxiry Tapate maro: Toa nonory emero.
- ¹² Paana, Airute mūkuru: patary tō Taanake te, Mekito te, Pete-Sã nonory maro te, pata Saratã pũto, ikurenae pata Jezereu poe, pata tō Apeu-Meora pona, Jokomeão maro.
- ¹³ Pě-Kepea: pata Ramote, Kireate nonory po, imehnō pata tō roropa Kireate po, Jaia ekyry tō patary tomo Manase pakomotyamo; Arakope nonory roropa Pasã po, moroto 60me pata tō kynexine, zumo exiketomo, tapuruse roropa exiketomo, omōtoħ metau risē ke tyrise kehko kynexine.
- ¹⁴ Ainatape, Ito mūkuru: Maanaĩ nonory po.
- ¹⁵ Aima, tpyytase Pasemate maro, Saromão ěxiry imepyny: Napatari nonory po.
- ¹⁶ Paana, Husai mūkuru: Asea nonory po, pata Pearote maro.
- ¹⁷ Imepỹ Josapa, Parua mūkuru: Isakaa nonory po.
- ¹⁸ Imepỹ Ximei, Era mūkuru: Pějamĩ nonory po.

¹⁹ Imepÿ Kepea, Uri mŭkuru: Kireate nonory po. Apitoryme sero nono tuisary Seō kynexine, amoreu tō tuisary tuisa Oke maro, Pasã esemy.

Mokaro 12me kowenatu tō maro, imepÿ kowenatu tuisaryme kynexine, Juta nonory po.

Tymōkomokehxo Saromão ehtopōpyry

²⁰ Mame Juta pōkomo, Izyraeu pōkō maro tuhke toh kynexine, ikuhpÿme, isawã samo, tuna ehpio. Tōtuhse toto, eukuru tōse roropa eya xine. Tãkye toehse toh kynexine.

²¹ Mame Saromão Izyraeu tō esēme rokē pyra kynexine. Imehnō ahno esēme kynexine ynororo, tuna Eupyrati poe pirixteu tō esary pona, Ejitu eh-pikoxi roropa. Tymōkomorykō, tytinerū roropa tapiakase eya xine zokonaka epehmatohme eya ipoetoryme toehse toto exiryke, aorikyry ponāmero.

²² Kokoro rokē Saromão tonahsē se kynexine: tiriiku 3 miu kirume, kajama tōkehko 6 miu kirume,

²³ pui inunō tupune exiketō 10me, imehnō pui tomo ona po ytoytoketomo 20me, kaneru tō roropa 100me, kapau tō roropa kazera tomo, oropono tō roropa.

²⁴ Nono esēme kynexine tuna Eupyrati poe, tuna Tipisa poe pata Kaza pona, tuna Metiteraneu ehpiōkō maro. Tuisa tō emero esēme roropa kynexine moro nono po. Mame oxiehno pyra toh kynexine emero katonō patary pōkomo.

²⁵ Mame Saromão isene ahtao Juta pōkō, Izyraeu pōkō maro towomase toh kynexine inikahpoeno ikurenaka. Emero tytapyīke exiketō inarykahpyry nae kynexine, uwa tomo te, fiku tōkehko, enara.

²⁶ Kawaru esary nae Saromão kynexine 4 miume, kahu aronanomo, kawaru poko erohketō 12 miume roropa nae kynexine.

²⁷ Mame mokamo a kowenatu tomo a nuno po tonahsē tonehse tuisa Saromão a, ipoetory tō nahpatohme, emero toahmase exiketomo, tuisa Saromão maro otuhketomo. Enahpÿme inapyry kynexine.

²⁸ Sewata tōkehko tonehse eya xine onahpoty roropa kawaru tō esaka, toto napyryme, etonaketō kahu poko kawaru tomo te, erohtoh poko okyno tō roropa, enara.

²⁹ Ritonōpo nekarohpyryme, tuaro Saromão tyrise imehnō tuaro ehtoh motye. Tuaro aexiry onukuhpyra imehnō kynexine.

³⁰ Tuaro exiketō motye kynexine xixi tūtatoh wino te, Ejitu pōkō tuarohxo exiketō roropa, toto motye, tuarohxo Saromão kynexine.

³¹ Imehnō orutua kō emero motye tuarohxo Saromão kynexine: Etã motye, Ezera pono te, Hemã tō motye, Kaukou maro, Taata maro, Maou mŭkuru tomo. Imehxo aexiry poko tokātose imehnomo a katonō patary tō poro.

³² Aomihpyry tuaro ehtoh tymerose eya 3 miume, eremiatoh tyrise roropa eya miu motye.

³³ Tōturuse roropa ynororo wewe poko, apupari poko Ripano po te, otyro tōkehko poko ahtāko pata apuru tō po; tōturuse roropa onokyro tō poko te, torō tō poko, nono poro ytaketō poko te, kana roropa, enara.

³⁴ Mame Saromão tuaro ehtoh poko aotururu totase tuisa tomo a. Naeroro orutua kō tonehpose eya xine aomiry etatohme tyya xine.

5

*Ritonōpo maro oturutoh riry se Saromão toehse
(2 Koronika 2.1-18)*

¹ Mame Hirão, Tiro tuisary, moino ro osepeme kynexine Tawi maro. Mame Tawi myakāme, Saromão tuisame ehtoh poko zuaro toehse tahtao orutua kō taropose eya oturutohme.

² Mame omi taropose Saromão a Hirão a. Ynara tykase:

³ – Zuarō mase. Papa Tawi tōsetapase itamurume imehnō ahno maro, tomye exiketō maro. Naeroro Ritonōpo Tapyī onyrisaromepyra kynexine, Ritonōpo maro oturutohme. Topetōkara poremākapory se osemazuhme kynexine emero porehme.

⁴ Seromaroro Ritonōpo poe etonara ynanase, osepeme ynanase imehnō maro. Osetapatoh se pyra mā toto emero.

⁵ Mame tōmihpyry tokarose Ritonōpo a Tawi a. Ynara tykase ynororo papa a:

“Omūkuru rīko ase tuisame, omyakāme. Ytapyī amōko mana.” Naeroro tuaro toehse ywy, Ritonōpo eahmatoh amōko ase.

⁶ Morara exiryke apupari Ripano po akohpoko enehpotohme ya. Ypoetory tō aropōko ase erohtohme opoetory tō maro. Mame opoetory tō erohtamitume, oepehmāko ase. Kaxiko omoro, otāto. Tuaro mase, imehnō pyra mana, Xitō pōkō wewe konōto akotyry warohxo mā toto.

⁷ Naeroro Saromão omihpyry totase ahtao Hirão a tākye toehse ynororo. Ynara tykase ynororo:

– Kure kuhse Ritonōpo mana seroae. Eya Tawi mūkuru tuaro exikety tokarose, tumy myakāme tuisame ehtohme, mokaro, ahno imehxo exiketō esēme ehtohme.

⁸ Mame omi taropose Hirão a, Saromão neneryme:

– Ōmihpyry ya totase. Ise oehtoh rīko ase emero apupari tomo te, pinieiro tōkehko.

⁹ Ypoetory tō wewe zoko enehnōko ypy tō poe Ripano poe tuna konōto ehpioksi. Moroto imyhnōko mā toto, tuna poro arotohme ise oehtoh pona. Mame moro wewe zoko myhpokāko ropa mā toto, morotoino opoetory tō arotohme. Mame ise jehtoh ekarōko mase ya, tonahsē ekarōko ypoetory tō napyryme.

¹⁰ Morarame Hirão a wewe taropose Saromão a apupari te, pinieiro tō roropa, emero tonehpose aexihpyry eya.

¹¹ Jeimamyry ae ro tonahsē taropose Saromão a, Hirão a 2 miu tonerata (1.000 kirume) tiriiku te, 400 miu ritorume oriu (azeite) ipoetory tō nahpatohme.

¹² Mame tōmihpyry ae ro Ritonōpo a tuaro ehtoh tokarose Saromão a. Osepeme kynexine ynororo Hirão maro. Tōmiryko tokarose oseya xine atakorehmatohme.

¹³ Mame tuisa Saromão a erohketō tymenekase Izyraeu patary tō po, 30 miume orutua komo.

¹⁴ Mame toto tuisaryme Atonirão tyrise Saromão a. Mame toto tapiakase eya oseruao 10 miumākōme toto ehtohme. Toiro nuno po 10 miume orutua kō toytose Ripano pona erohse, asakoro nuno taropose eya xine tytapyīkō tao.

¹⁵ 80 miume erohketō taropose Saromão a ypy tō pona topu tō kohtohme. 70 miume orutua kō tonyohse roropa eya topu tōkehko puimatohme eya xine.

¹⁶ Mokaro erohketō tuisaryme 3.300me tymenekase eya erohketō esāme ehtohme.

¹⁷ Saromão omihpyry omi poe toerohse toto topu esary ao, topu tō konōto akotyry poko, kurākomo, arotohme Ritonōpo Tapyī apōme ehtohme.

¹⁸ Moro topu tōkehko poko, wewe poko roropa toerohse Saromão poetory tomo te, Hirão poetory tomo te, imehñō erohketō Pipyro pōkō maro, enara. Toerohse toto Ritonōpo eahmatoh risē riry poko.

6

Eahmatoh ritopōpyry poko Saromão a

¹ Morarame 480me jeimamyry taropose ahtao Izyraeu tō esyryhmatopōpyry Ejitu poe, asakoropane jeimamyry taropose ahtao Saromão a tuisame toexiry poko Izyraeu tō esēme, nuno asakoro aehtoh po, ziwe po, Ritonōpo eahmatoh tyripitose eya.

² Moro Tapyi mosa exiry 27 meturume kynexine, ipuroroje 9 meturume, kae exiry 13 meturume zokonaka.

³ Moro Tapyi omōtoh esary mosa exiry 4 meturume zokonaka kynexine, ipuroroje 9 meturume kynexine oxisā Tapyi ipuroroje ehtoh maro.

⁴ Moro Tapyi apuru poko osenuhmatoh nae kynexine. Zumohxo kehko kynexine Tapyi tao, jarao zumo hkopyra kehko kynexine.

⁵ Jarao Tapyi apuru poko iratozome, etyhpyryme roropa oseruao zara tyrise eya, osa ke pehme. Zara kae exiry 2,20 meturume kynexine.

⁶ Osa tōkehko zopino exiketō ipuroroje 2,20 meturume kynexine. Osa tōkehko irānaōkomo ipuroroje 2,70 meturume, osa kae exiketō ipuroroje 3,10 meturume kynexine. Kae zara ahtao Tapyi apuru kāsēmehxo kynexine. Zopino zara ahtao Tapyi apuru topuxiximehxo kynexine. Morara ahtao osa tōkehko tyrise Tapyi apuru pona. Naeroro zara apō wewe omōpyra Tapyi apuru aka.

⁷ Moro Tapyi tyrise eya xine topu ke, tuhkohse exiketō ke topu hkohtoh tao. Morara exiryke Tapyi riryhtao panaikatō onetara toehse, tahtah katoh mate tōkehko wywy roropa onetara.

⁸ Omōtoh osa tō taka Tapyi panakotuh po ikurenaka nexiase. Onuhtoh nexiase zara asakoro aehtoh pona, zara oseruao aehtoh pona, enara.

⁹ Morarame tuisa Saromão tōtyhkase moro Tapyi riry poko. Tapyi tao tapuruse kae apupari ke.

¹⁰ Oseruao zara tyrise Saromão a Tapyi apuru pokona tōsexihse wewe ke, apupari ke. Toiro zara kae exiry 2,20 meturume kynexine.

¹¹ Ynara tykase Ritonōpo Saromão a:

¹²— Jomihpyry omipona awahtao, ynyripohpyry tō roropa omipona awahtao orīko ase ynekarohpyry ae ro omy Tawi a.

¹³ Taro exīko ase ypoetory tō Izyraeu tō maro, sero Tapyi tao, onyrihpyry tao. Jūme toto onurumekara exīko ase.

Ritonōpo maro Oturutoh zao exikety

¹⁴ Naeroro moro Tapyi, Ritonōpo maro Oturutoh, taotyhkanohse Saromão a.

¹⁵ Moro Tapyi tao apuru tō apupari ke tyrise, nono poe amotoh pona. Moro zara tyrise pinijo ke.

¹⁶ Tapyi tao osa tyrise eya, esety Osa Kurā Kuhse mosa exiry 9 meturume. Apuru tō tyrise apupari risē ke nono poe amotoh pona.

¹⁷ Mame imepý Osa Kurā tyrise apitorymā ēpataka, Osa Kurā Kuhse ēpataka. Moro Osa Kurā mosa exiry 18 meturume kynexine.

¹⁸ Moro apupari risē taxikase emeporyme ekuru panō ke, kasana panō ke roropa. Emero moro Tapyi tao tapuruse apupari ke topu tō osenepyra ehtohme.

¹⁹ Naeroro moro Osa Kurā moinakoxi, Osa Kurā Kuhse tyrise, Ritonōpo omihpyry ē esary tyrise eya moro taka tyritohme.

²⁰ Moro osa 9 meturume mosa exiry kynexine, 9 meturume ipuroroje exiry, 9 meturume kae exiry, enara. Mame moro osa tapuhse kynexine uuru kurā ke emero. Apoto apō tapuruse eya apupari ke.

²¹ Moro Tapyi tao emero uuru ke tapuhse Saromāo a. Omōtoh Osa Kurā Kuhse taka keti tyrise eya uuru risemy. Moro osa tapuhse uuru ke roropa.

²² Moro Tapyi tao emero tapuhse uuru ke. Apoto apō roropa Osa Kurā Kuhse ēpataka uuru ke tapuhse.

²³ Asakoro kerupī tō tyrise wewe oriwera risēme, Osa Kurā Kuhse taka tyritohme. Mosa xine exiry kehko 4 meturu 40 sētimeturume kae exiry.

²⁴⁻²⁶ Oxisā kehko kynexine, oxisā zumo kehko exiry roropa. Asakoro taporihke kynexine toto, toiro aporiry 2 meturu 25 sētimeturume kynexine mosa exiry. Naeroro toiro aporiry etyhyry poe zakorō aporiry etyhyry pona 4,50 meturume kynexine.

²⁷ Mokaro taporihkemy tyrise Osa Kurā Kuhse taka. Toto aporiry ynara kynexine. Toiro aporiry etyhyry osa apuru pūto kynexine. Zakorō taporihkemy aporiry etyhyry zakorō apuru pūto kynexine. Osa rānao asakoro aporiry etyhyry osepūto toh kynexine.

²⁸ Mokaro taporihkamo tapuhse uuru ke kynexine.

²⁹ Osa Kurā apuru, Osa Kurā Kuhse apuru roropa emeporyme taxikase kerupī panō ke, airiki panō ke, ekuru tōkehko ke roropa.

³⁰ Zāra roropa moro tao uuru ke tapuhse.

³¹ Omōtoh tao asakoro wewe oriwera risē tyrise Osa Kurā Kuhse taka omōtoh tao. Omōtoh epoehme, wewe oriwera risē tyrise typotyke exikety.

³² Moro omōtoh tonō emepory ke taxikase, kerupī panō ke, airiki panō tōkehko panō ke, ekuru tōkehko panō ke, enara. Moro omōtoh te, taporihke exiketō te, airiki panō roropa tapuhse uuru ke toh kynexine.

³³ Osa Kurā taka omōtoh tyrise wewe oriwera ke.

³⁴ Asakoro omōtoh kynexine asakoro wewe pipahmā ke tyrise pinijo ke,

³⁵ emeporyme taxikase roropa kerupī ke te, airiki panō ke te, ekuru tō panō ke roropa, emero tapuhse uuru ke.

³⁶ Mame zara tyrise eya tapuruse topu risē ke te, wewe ke roropa apupari ke moro Tapyi tao.

³⁷ Mame moro Tapyi apō tyripitose nuno ziwe po, nuno asakoromā po, 4me jeimamyry taropose ahtao Saromāo a tuisame toexiry poko.

³⁸ Mame 11me jeimamyry taropose ahtao Saromāo a tuisame, nuno 8mā po, puu po, moro Tapyi tōtyhkase rahkene. Emero tyrise eya tōsenetupuhōpyry ae ro. 7me jeimamyry taropose Saromāo a moro Tapyi riry poko.

7

Tuisa Saromāo tapyi konōto

¹ Mame tytapyi konōto tyrise Saromāo a. 13me jeimamyry taropose eya tyriry poko otyhkatohme.

²⁻³ Osa Wewe tō Ripano tyrise eya, 44 meturume mosa exiry te, 20 meturume ipuroroje exiry, kae exiry 13 meturume zokonaka. Atakenaka xikihme exiketō oseruao nae kynexine. Toiro atakenaka exikety 15me xikihme exiketō nae kynexine apupari risēme. Apupari risē roropa amotoh apōme tyrise xikihme exiketō panono. Amotoh tapuruse roropa kynexine apupari ke.

⁴ Tapyi apuru pokona, asakoro iratozo pokona, osenuhmatoh tyrise eya oseruao atakenaka seino te, moino osēpataka.

⁵ Omōtoh tyrise tahramehme samo. Osenuhmatoh roropa tahramehme sã tyrise eya, oseruao atakenaka seino, morararo moino osēpataka.

⁶ Imepÿ osa esety Xikihme Exiketō Esary kynexine. 22 meturume mosa exiry, 13 meturu zokonaka ipuroroje exiry kynexine. Omōtoh esary nae kynexine, tamose exikety. Moro amotoh xikihme exiketō po kynexine.

⁷ Mame tuisa apō esary esety akorō Apiakatoh Esaryme. Moro tao Saromão toerohse zae ehtoh apiakary poko. Moro tapuruse apupari ke, nono poe amotoh pona.

⁸ Tosake Saromão kynexine, imepÿ zara konōto tao, Apiakatoh Esary moino. Moro tapyi tyrise eya imehnō tynyrityã samo. Morararo ipanō tyrise eya tpyty tapyĩme, Parao ãxiry tapyĩme.

⁹ Morohne inyrytã emero zara konōto roropa tyrise topu kurã ke, apō poe amotoh pona. Moro topu tuhkohse topu ahkatoh po. Tukahse, mame tuhkohse zae ehtohme serra ke.

¹⁰ Tapyi apōme topu konōto tyrise eya xine. Tuhkohse topu ahkatoh po, topu tuhkohse 3 meturume zokonaka mosa exiry. Imehnō topu tuhkohse 4 meturume zokonaka mosa exiry.

¹¹ Moro apō po topu tuhkohse exiketō tyrise. Moromeĩpo apupari tyrise roropa.

¹² Naeroro tuisa tapyĩ konōto nonory te, Ritonōpo Tapyĩ zarany, omōtoh esary roropa Ritonōpo Tapyĩ taka, oxisã tapuruse toh kynexine, topu tuhkohse aexityã ke, oseruao osepona topu ahtao, toiro apupari risē tyrise.

Hurã erohtopo

¹³ Mame orutua tonehpose tuisa Saromão a, esety Hurã, Tiro pono. Emese kure exiketyme kynexine metau riry poko.

¹⁴ Jumÿpyry roropa, Tiro pō, emese kure kynexine metau riry poko. Jeny juteume kynexine Napatari paryme. Hurã tuaro exiketyme kynexine. Toerokuru waro roropa kynexine. Toahmase ahtao tuisa Saromão a metau poko erohketō tuisaryme ehtohme, tymoise eya rahkene.

Asakoro xikihme exiketō metau risēme (2 Koronika 3.15-17)

¹⁵ Mame asakoro xikihme exiketō tyrise Hurã a, metau risamo. Mosa exiry 8 meturume, zumo exiry 1,70 meturume kynexine. Asakoro ro oxisã tyrise eya. Ritonōpo Tapyĩ omōtoh po tyrise kehko eya.

¹⁶ Mame asakoro emeporyme exiketō tyrise eya, metau risēme, moro xikihme exiketō pokona ehtohme, 2,20 meturume kae toto exiry kynexine.

¹⁷ Moro xikihme exiketō zupuhpyry emeporyme kynexine keti tō tykahse exiketō samo, 7me, toiro xikihme exikety pokona.

¹⁸ Asakoro atakenaka epery roropa, romã tomo metau risemy.

¹⁹ Moro xikihmã zuhpokoxi emepory ekuru sã tyrise, ririo tō samo, kae exiry 1,80 meturume

²⁰ tyrise kehko keti tō epoehme, parihmã ehtoh pokona. 200me epery romã panō kynexine asakoro atakenaka toiro xikihmã pokona.

²¹ Moro xikihmã asakoro metau risē tyrise Hurã a Ritonōpo Tapyĩ omōtoh po. Toiro xikihme exikety, ikurenaeino exikety tosehapse Jakĩme, zakorō tosehapse Poazeme.

²² Toto emepory, ekuru ririo panō, metau risē, moro xikihmã zuhpo kynexine.

Morarame tōtyhkase toerohtoh poko, moro xikihmã metau risē riry poko.

Tuna eny metau risemy
(2 Koronika 4.2-5)

²³ Mame tuna ě tyrise roropa Hurã a, metau ke, kaetoko exiry 2,20 meturume, zumo exiry 4,40 meturume, zomye ehtoh 13,20 meturume.

²⁴ Ehpikuroko tuna ě zomye, emeporyme asakoro atakenaka kasana tō pitiko panō metau risemy. Tyrise kehko tuna ě maro, toiro kyryryme tytororo.

²⁵ Moro tuna ě apōme 12me pui orutua kō kynexine metau risemy, jarãnaka osenuhmetetō samo. Īpary tō po typorohkase tuna eny: oseruaōkō osenuhmetetō sã inikahpozakoxi, oseruaōkō osenuhmetetō sã xixi omōtoh winakoxi, oseruaōkō osenuhmetetō sã ikurenaka te, oseruaōkō osenuhmetetō sã xixi tūtatoh winakoxi.

²⁶ Moro tuna ě topuxixime exiry 4me omahxiky sã kynexine. Ehpary tuna ětoh ehpary sã kynexine, axika ekuru samo. Tuna ěme 40 miu rituru pune kynexine.

Kahu metau risemy

²⁷ Kahu tō tyrise roropa Hurã a 10me metau risēme. Toiro ahtao 1,80 meturume mosa exiry, 1,80 meturume ipuroroje exiry roropa, kae exiry 1,30 meturume kynexine.

²⁸ Tyrise toto tahramehme exiketō ke, metau pipahmã risē ke. Moro pipahmãme exiketō ke ehpikuroko tyrise eya.

²⁹ Moro pipahme exiketō emeporyme tyrise eya, reão tō panono, pui orutua panono, taporihke exiketō panō roropa. Morohne ehpikuroko emeporyme reão tō epoe, toto zopino roropa pui tō epoe, toto zopino roropa tyoro emepory nae kynexine.

³⁰ Toiro kahu 4me tupupuke kynexine, 4me merehmãkomo metau risē ke, iteny tō roropa metau risē kynexine. 4me tuna ě apō nae kynexine kahu eriety tō po. Emero apō roropa emepory nae kynexine.

³¹ Mame parihme exikety nae kynexine tuna ě apoitohme. Kae exiry 45 sētimeturume kahu po. Orame kahu ao 18 sētimeturume kynexine. Emepory nae moro parihmã zomye.

³² Moro merehmãkomo 67 sētimeturume kae exiry. Tahramehme exiketō zopino toh kynexine. Iteny tō kahu maro toiro kyryryme kehko kynexine.

³³ Ipupuru tō kahu etonatoh pupuru sã kynexine. Iteny tomo te, parihmã ehpary tomo te, raio tomo te, kupō tomo roropa metau risē kehko kynexine emerō.

³⁴ Asakoropane apō nae kynexine kahu zopino. Kahu maro toiro kyryryme kehko kynexine.

³⁵ Metau risē nae kynexine 22 sētimeturume ipuroroje exikety, kae kahu zomye. Moro apō tō, tahramehme exiketō maro te, kahu maro toiro kyryryme kehko kynexine.

³⁶ Moro apō tō maro, tahramehme exiketō maro emepory nae kehko kynexine, kerupī te, reão panō te, airiki panō te, imehnō kyryry panō maro.

³⁷ Morara moro kahu kehko tyrise eya xine. Oxisã kehko kynexine zumo exiry, kure exiry oxisã kehko kynexine.

³⁸ Tuna ě tō tyrise Hurã a 10me metau risãme kahu tō pona tyritohme. Toiro tuna ě 1,80 meturume kynexine zumo exiry. Pehme ahtao 830 riturume nae kynexine.

³⁹ Mame 5me kahu tō tyrise eya Ritonōpo Tapyī myhtokoxi ikurenaka samo. 5me kahu tō tyrise eya Tapyi poe inikahpozakoxi samo. Tuna ě konōto tyrise eya Tapyi poe ikurenaka samo xixi tūtatoh wino.

Ritonõpo Tapyĩ mōkomory

⁴⁰⁻⁴⁵ Oripo tō tyrise roropa Hurã a, pa tō roropa, paxiha tō maro. Mame tōtyhkase ynororo toerohtoh poko, Saromão nyripohpyry poko, Ritonõpo Tapyĩ poko. Ynara tyrise eya:

Asakoro xikihme exiketomo;

Asakoro emeporyme, kasana konõto samo xikihme exiketō pona ehtohme;

Keti panõ, tykahse exiketō kasana konõto panõ pokona.

400me romã tomo metau risemy; asakoro atakenaka 100me exiketomo kasana konõto panõ emepory zomye exiketomo.

10me kahu tomo, 10me paxiha tomo tuna ãme exiketomo.

Toiro tuna ã konõto 12me pui orutua panõ tuna ã apõ kōme, oripo tomo te, pa tomo, paxiha tomo.

Emero morohne tyrise Hurã a metau tykorokase exikety ke Ritonõpo Tapyĩ kyryryme, tuisa Saromão omi poe.

⁴⁶ Mame tuisa omi poe morohne tyrise eya tyritoh tao irãnao Sukote poe Saratã pona, jakanahmã Joatão ehpio.

⁴⁷ Mame tynyripohpyry metau risẽ onukuhpopyra Saromão kynexine omoxiny ehtoh waro ehtohme, itamurume exiryke. Naeroro omoxĩ ehtoh waro pyra kynexine.

⁴⁸ Uuru risẽ tyripose roropa Saromão a Ritonõpo Tapyĩ kyryryme. Ynara tyripose eya; apoto apony te, meza ipona wyi ritohme tynekaroryme Ritonõpo a.

⁴⁹ 10me ezuru apõ tomo Ritonõpo Esary Kurã Kuhse ãpataka tyritohme, 5me ikurenaka samo, 5me inikahpozakoxi samo; ekuru tomo te, nãparina tomo te, tenaze tomo, enara.

⁵⁰ Kasana tomo te, jahpi tomo nãparina kamisã sahkatohme, paxiha tomo, paratu tomo ikarany arotohme, toparatisa tomo omõtohy kyryryme, Osa Kurã Kuhse kyryry te, omõtohy kyryryme roropa Ritonõpo Tapyĩ tūtatohy kyryry. Morohne emero uuru risẽme tyrise eya.

⁵¹ Morarame tōtyhkase Saromão ahta, toerohtoh poko, Ritonõpo Tapyĩ poko. Jummy Tawi nukurãkatyã Ritonõpo kyryryme tukurãkase eya osa ao, Ritonõpo Tapyĩ tao, parata te, uuru te, tyoro kyryry roropa.

8*Ritonõpo omihpyry ã arory Tapyi Kurã taka**(2 Koronika 5.2–6.2)*

¹ Morarame Izyraeu tō tamuximãkō tonehpose tuisa Saromão a, pata tō tuisary tō maro Jerusarẽ pona, Ritonõpo omihpyry ã arotohme Xião poe, Tawi patahpyry poe Ritonõpo Tapyĩ taka.

² Mame Izyraeu tō emero tōximõse toto Oseahmatohy Tapyi Pizarara poko, nuno 7mã po, etanĩ po.

³ Mame tamuximãkō porehme toeporehkase ahta, kaxo Ritonõpo omihpyry ã tanỹse Ritonõpo maro oturuketomo a,

⁴ arotohme Ritonõpo Tapyĩ taka. Tapyi pitiko Ritonõpo maro oturutopo imõkomory maro tarose Rewi pakomotyamo a, Ritonõpo maro oturuketomo a roropa, Saromão nyrihpyry taka, Ritonõpo Tapyĩ taka.

⁵ Tuisa Saromão imoihmãkō maro tōximõse nexiase Ritonõpo omihpyry ã ãpataka, tynekaroryme kaneru tō tuhke totapase eya xine pui tō maro ikuhpyỹme.

⁶ Mame Ritonõpo omihpyry ã tarose Ritonõpo maro oturuketomo a, Ritonõpo Tapyĩ taka, Osa Kurã Kuhse taka, esaka taporihkã myhtokoxi.

⁷ Aporiry tō kaxo epoehme sã kynexine, kaxo epuru tō maro.

⁸ Moro kaxo epuru etyhpyry osenēko ahno a, Osa Kurā Kuhse ēpataka ahtao rokene. Imepỹ poe osenepyra toh kynexine. (Moroto ro moro kaxo epuru seroae ro.)

⁹ Moro kaxo taōke pyra kynexine, Ritonōpo omihpyry rokē nae, tymerose asakoro topu pipahmā poko. Morohne tyrise Moeze a moro aka, ypy Xinai po, tōmihpyry tokarose ahtao Ritonōpo a, Izyraeu tomo a, toesyryhmase toto ahtao Ejitu poe.

¹⁰ Mame Osa Kurā tae tutūtase oturuketō ahtao Ritonōpo Tapyĩ typehkase akurũ ke,

¹¹ saerekatoh ke roropa Ritonōpo ehtoh moroto exiryke. Naeroro omōsaromepyra ropa toh kynexine toerohtohkō poko.

¹² Morarame tōturuse Saromāo Ritonōpo netaryme. Ynara tykase:
– Oya, Ritonōpo, xixi tyrise kapu ao.

Yrome akurũ xinukutumākō mā onymenekahpyryme, oesaryme.

¹³ Seromaroro Tapyi Kurā tyrise ya, jũme oesaryme ehtohme.

Saromāo oturutopōpyry imoihmākomo a
(2 Koronika 6.3-11)

¹⁴ Mame toeramase Saromāo imoihmākō ēpataka, xikihme toto ahtao. Mame kure rokē tyripose toto Ritonōpo a.

¹⁵ Ynara tykase ynororo:

– Kure rokē mase Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy! Tyjमितunuru ke emero tyrise tunurutopōpyry ae ro papa Tawi a. Ynara tykase eya:

¹⁶ “Ypoetory tō Izyraeu tō enehtopōpyry poe ro Ejitu poe pata onymenekara exiase, moroto tapyi amopotohme ytapyĩme, jeahmatohme. Yrome omoro Tawi tymenekase ya ypoetory tō tuisaryme ehtohme.”

¹⁷ Mame Saromāo tōturuse ro:

– Tapyi amory se papa Tawi kynexine, Ritonōpo, Izyraeu tō Esē, eahmatohme.

¹⁸ Yrome ynara tykase Ritonōpo eya: “Zae mexiase tapyi amory se oexiryke ytapyĩme repe.

¹⁹ Yrome Ytapyĩ onyrippyra ase oya. Omūkuru tyrĩko mana.”

²⁰ Seromaroro tōmihpyry ae ro morara tyrise Ritonōpo a. Papa myakāme toehse ywy, Izyraeu tō tuisaryme. Ritonōpo Tapyĩ tyrise ya roropa Kuesēkō Ritonōpo eahmatohme.

²¹ Osa tyrise ya roropa Ritonōpo Tapyĩ tao, aomihpyry ē esaryme, topu tymerose aexityā ē esaryme. Moro omi Ritonōpo nekarohpyry kytamurukomo a, toto tonehse ahtao Ejitu poe.

Saromāo tōturuse Ritonōpo a
(2 Koronika 6.12-42)

²² Mame imoihmākō neneryme, tōximōse toto ahtao, Saromāo toytose tynekarory zahkatoh ēpataka. Tomary tanỹse eya kakoxi,

²³ ynara tykase ynororo:

– Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy, imepỹ asā pyra mana kapu ao te, sero nono po roropa. Opoetory tō pynanohnōko mase ōmihpyry ae ro, yronymyryme ōmiry omipona toto ahtao.

²⁴ “Ynara tyrĩko ase,” katopōpyry oya papa Tawi a, tyrise oya seroae ro emero porehme.

²⁵ Seromaroro Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy, ajohpāme sã ōmihpyry akorō roropa tyriko. Ynara mekarone papa netaryme: “Jũme omūkuru, apakō roropa toiro, tuisame exikehpyra exĩko mana Izyraeu tō esēme, tomeseke ōmiry omipona exikehpyra toto ahtao, Tawi saaro.”

²⁶ Naeroro Ritonõpo, Izyraeu tō Esemy, emero tyriko onekarohpyry ae ro opoetory papa Tawi a.

²⁷ — Yrome otāto exīko mah, Ritonõpo, yna maro sero nono po? Onyrytā maro? Kapu tytororo opune pyra mana. Otāto sero tapyi, ynyrihpyry opune exīko nae?

²⁸ Ritonõpo, yna Esemy, opoetoryme ase. Jomiry etako. Ynekaropohpyry oya, seroae ro tyriko, ajohpāme samo.

²⁹ Sero tapyi eneko saereme ahtao, koko roropa, tymenekase oya exiryke oesaryme, sero tao oeahmatohme. Jomiry etako jotururuhtao jēmyty toeramase ahtao sero tapyi wino.

³⁰ Jomiry etako, opoetory tō otururu roropa, toto ēmyty toeramase ahtao Atapyi wino. Oesary poe, kapu ao, yna omiry etako. Yna rypyry ikorokako.

³¹ — Mame imepỹ tyhxirose ahtao azahkuru ehtoh poko. Mame tonehse ynororo ahtao xiaro okyno zahkatoh myhtokoxi, sero Tapyi taka: “Morohne onyripyra exiase,” katohme,

³² etako, Ritonõpo, kapu poe. Zae opoetory tō apiakako. Zae pyra toto ahtao, zae pyra exikety zuānohko. Yrome zae exikety ekaroko iiryppyryme pyra, kurā ke rokē epehmapoko.

³³ — Tyryppyhpyke toehse opoetory tō ahtao, mame typoremākapose toto ahtao epetōkara a, toeramase ropa toto ahtao oya, sero Tapyi taka tooehse ropa toto ahtao oeahmase ropa, tyryppyrykō korokapotohme ropa,

³⁴ toto omiry etako kapu ao. Opoetory tō rypyhpyry ikorokako. Enehko ropa toto tosaka xine ropa, onekarohpyry pona ropa itamuru tomo a.

³⁵ — Mame konopo onenehpopyra awahtao, opoetory tō tyryppyhpyke toehse exiryke, mame tōsekarory se ropa toto ahtao oya tyryppyrykō rumekatohme ropa, eramaryhtao sero Tapyi a oeahmatohme, tuānohse toto ahtao,

³⁶ toto omiry etako kapu ao. Toto rypyry ikorokako opoetory tōme Izyraeu exiryke. Amorepako toto zae ehtoh riry poko. Mame konopo enehpoko ropa ononory pona, onekarohpyry pona jūme opoetory tō esaryme.

³⁷ — Mame tonahsē pyra toehse ahtao te, tyrohsē toehse roropa ahtao te, tupito tō tonahkase ahtao tyryrykane axitunety ke, taparara tuhkā ke, aasetaparykō ke epetōkara maro te, takuruhtase toto ahtao, tyrohsē konōto toehse ahtao

³⁸ toto otururu oya etako. Mame opoetory tō toemynyhmaryke tomary anymyryhtao oneneryme, sero Tapyi winakoxi,

³⁹ toto otururu etako. Kapu ao opoetory tō omiry etako, iiryppyrykō ikorokako, toto akorehmako. Omoro rokē ahno kurohtao aosenetupuhtoh waro mase. Zae epehmako toto, inyrihpyry epehpyryme,

⁴⁰ kokoro rokē ōmiry omipona opoetory tō ehtohme, sero nonory po isene toto ahtao, onekarohpyry po, yna tamuru tomo a.

⁴¹⁻⁴² — Mame katonō roropa, imehnō nonory pōkō, imehxo oexiry poko ekarory etaryhtao tyya, onyrihpyry kurā poko opoetory tomo a etaryhtao tyya, aepyryhtao oeahmase te, oturuse roropa oya sero Tapyi tao,

⁴³ aotururu oya etako. Kapu ao, oesao aomiry etako. Tyriko roropa inyriphopyry oya, sero nono pōkō emero awaro ehtohme, ōmiry omipona toto ehtohme, opoetory tō Izyraeu tō samo. Mame zuaro exīko mā toto sero Tapyi ynyrihpyry oeahmatohme nymyry mana.

⁴⁴ Mame opoetory tō aroporyhtao oya etonatohme topetōkara maro, aotururuhtao oya emero rokē pata po toto ahtao, toeramase toto ahtao sero pata winakoxi, onymenekahpyryme exiryke, sero Tapyi winakoxi roropa ynyrihpyry oeahmatohme,

⁴⁵ toto otururu oya etako. Kapu ao toto omiry etako. Orēpyra tyriko toto, topetōkara poremākatohme eya xine.

⁴⁶ — Mame tyyrypyrykō poko toehse toto ahtao, iiryryryme yna exīko emero porehme, toto wānohtohme typoremākase toto ahtao epetōkara a, toto aroryhtao roropa imepỹ nono pona, moe moro nono ahtao,

⁴⁷ opoetory tō otururu oya etako. Moroto imepỹ po toto ahtao, tyyrypyrykō rumekaryhtao eya xine, aotururukohtao roropa oya, aosekarorykohtao oya, tyyrypyrykō ekaroryhtao oya, zae pyra toehtopōpyrykō roropa, aomirykō etako, Ritonōpo.

⁴⁸ Mame moero toto ahtao, osekaryhtao oya, tyyrypyrykō rumekary se nymyry toto ahtao, aotururuhtao oya, toeramase toto ahtao sero nono winakoxi, onekarohpyry yna tamuru tomo a, sero pata onymenekahpyry winakoxi, sero Tapyi winakoxi, ynyrihpyry oeahmatohme,

⁴⁹ toto omiry etako. Oesary poe kapu ao toto otururu etako. Toto ipy-nanohko.

⁵⁰ Iiryryrykō ikorokako ropā, ōmiry omipona pyra toto ehtopōpyry roropa, onyryhmara toto tyripoko epetōkara a.

⁵¹ Opoetory tō mā toto, onenepyhpyā Ejitu poe, apotoimo htao aexityā samo.

⁵² — Ritonōpo Imehxo Exikety, nupunato opoetory tō eneko, toto tuisary roropa. Toto omiry etako, okohmaryhtao eya xine takorehmarykō se toto ahtao oya.

⁵³ Toto tymenekase oya, sero nono pōkō wino, opoetryme toto ehtohme. Moro poko turuse toto oya, Moeze omiry ae, Ejitu poe yna tamuru tō tonehse oya ahtao.

⁵⁴ Mame Saromāo tōturukehse ahtao Ritonōpo a, toexikihmase ynororo tynekarory zahkatoh ēpataka. Moroto tosekumuru po toehse apitoryme, tomary tanỹse kakoxi.

⁵⁵ Mame opore kure rokē imoihmākō tyripose eya Ritonōpo a. Ynara tykase:

⁵⁶ — Kure rokē Ritonōpo Kuesēkō mana. Typoetory tō ewomāko mana tōmihpyry ae ro. Tōmihpyry ae ro Moeze a kure rokē typoetory tō riry poko, emero tyrise eya rahkene.

⁵⁷ Yna maro exikehpyra exiko, Ritonōpo yna Esemey, yna tamuru tō maro oehtopōpyry samo. Jūme yna onurumekara exiko.

⁵⁸ Ōmihpyry omipona yna tyriko, zae rokē yna ehtohme ise oehtoh samo. Onyripohpyry yna a omipona te, yna tamuru tō amorepatopōpyry omipona yna ehtohme.

⁵⁹ Ritonōpo yna Esemey, sero ynekaropohpyry oya, wenikehpyra exiko jūme. Yna, opoetory tō, Izyraeu tō pyno exikehpyra exiko, ituisarykō maro, kokoro rokē yna pyno oexiry se yna exiryke.

⁶⁰ Morarame emero ahno, sero nono pōkō tuaro exīko, omoro rokē Ritonōpome mase, imepỹ pyra mana.

⁶¹ Ynara se hano, amarokō jūme Ritonōpo onurumekara oexirykō se hano. Onymoikehpyra oexirykō se ase Kuesēkō maro, aomihpyry omipona inyripohpyry riry sā oya xine seroae ro.

Ritonōpo Tapyīme inekarohpyry

⁶² Mame tynekarory tō tyahkase tuisa Saromāo a imoihmākō maro tynekarorykōme Ritonōpo a.

⁶³ Pui totapase eya xine 22 miime, kaneru tō 120 miime, osepeme ehtohme. Moro ke moro Tapyi tokarose Ritonōpo a, tuisa a imoihmākō maro.

⁶⁴ Moro ae ro osa tapiakase Saromão a nono rãnao, Tapyi ĕpataka tynekarory tō zahkatohme, okyno tomo tytororo te, tiriiku tōkehko, okyno kasery osepeme ehtohme te. Morara tyrise eya ipune pyra toto exiryke, jahkatoh po metau risē po, zumo pyra exiryke.

⁶⁵ Moroto Ritonōpo Tapyi pūto tōseahmase toto, Saromão imoihmākō maro. 7me ĕmepyry taropose eya xine Oseahmatoh Tapyi Pisarara poko. Imoihmākō tooehse toto pata tō poe inikahpoino, Hamate ypy poe te, Ejitu ehpiō poe roropa ikurenaeino.

⁶⁶ Mame ĕmepyry 8me ahtao taropose ropa toto Saromão a itapyiĕ taka ropa. Naeroro kure Saromão tyripose Ritonōpo a eya xine. Tōsekazumase toto. Tākye toytose ropa toto, Ritonōpo nekarohpyry kurā poko Tawi a, Izyraeu tomo a, enara.

9

Tōsenepose ropa Ritonōpo Saromão a (2 Koronika 7.11-22)

¹ Morarame tōtyhkase Saromão ahtao Ritonōpo Tapyi riry poko te, tytapyi konōto riry poko te, emero tyriry se aehtyā riry poko,

² tōsenepose ropa Ritonōpo Izyraeu tō Esē eya, tōsenepotopōpyry saaro Kipeāo po.

³ Ynara tykase Ritonōpo eya:

– Ōmihpyry totase ya. Sero onyrihpyry poko “Tapyi Kurano” āko ase, sero tao jeahmatohme jūme. Sero Tapyi enēko ase, ewomāko roropa ase, jūme.

⁴ Zae rokē jomiry omipona awahtao, ajohpe pyra awahtao, omy Tawi jomihpyry omipona ehtopōpyry saaro te, emero nyrirohpyry riryhtao oya,

⁵ ywy roropa emero rīko ase, jomihpyry ae ro omy Tawi a, ynara katopōpyry ae ro: “Jūme apakō Izyraeu tō esēme exikehpyra exīko mase.”

⁶ Yrome jomiry omipona exikepyryhtao oya, apakomo a roropa, imehnō ritō poko toehse awahtao xine,

⁷ ypoetory tō Izyraeu tō syryhmapōko ropa ase toto esary poe, eya xine ynekarohpyry poe. Sero Tapyi rumekāko ropa ase, osa kurā ynymenekahpyry jūme jeahmatohme. Mame Izyraeu tō eunohnōko imehnō mana, imeimehnō pata tō po.

⁸ Sero Tapyi kaetokohxo exikety typahsēme rokē exīko mana. Mame ikuroko ytoketō oserehnōko mā toto moro eneryke tyya xine: “Oty katohme serara tyrise Ritonōpo a sero nono poko, sero Tapyi poko roropa?” āko mā toto.

⁹ Mame toto ezuhnōko imehnō mana: “Ritonōpo turumekase Izyraeu tomo a exiryke, Tosēkōme. Eya itamuru tō tonehse Ejitu poe repe, yrome imehnō neponāmary toahmase eya xine. Morara exiryke toto tuānohse eya, tyryryhmase toto eya sero saaro.”

Saromão Hirão maro (2 Koronika 8.1-2)

¹⁰ 20me jeimamyry taropose Saromão a Ritonōpo Tapyi riry poko tytapyi konōto riry poko, enara.

¹¹ Morohne ritohme eya wewe tokarose tuisa Hirão a, Tiro esemy a, apupari te, pinijo, enara. Uuru roropa tokarose eya ipoko erohtohme. Naeroro tōtyhkase Saromão ahtao toerohtoh poko, 20me pata tō tokarose eya Karirea po Hirão a.

¹² Yrome morohne enese toytose Hirão ahtao ise pyra kynexine.

¹³ Naeroro ynara tykase ynororo Saromão a:

– Jakorony, moro rokē pata tō onekarohpyry ya?

Morara exiryke moroto, pata tō Xihpyryme tosehapse.

¹⁴ Uuru, 4 miu kiru motye taropose Hirão a Saromão kyryryme.

Imehnō tapyi tōkehko Saromão nyrytyamo
(2 Koronika 8.3-18)

¹⁵ Mame topehke pyra erohketō tyrohmanohpose tuisa Saromão a Ritonōpo Tapyi riry poko te, tytapyi konōto riry poko te, Jerusarē nonory kurākary poko xixi tūtatoh wino te, pata apuru riry poko, enara. Mame tyrohmanohpose toto eya imehnō pata tō riry poko roropa: Hazoa te, Mekito te, Kezea, enara.

¹⁶ (Apitoryme Pata Kezea pona toytose Ejitu tuisary etonase. Pata pōkō, kananeu tō typoremākapose eya. Totapase toto eya. Itapyi kō tyahkapose eya. Mame moro pata tokarose eya tōxiry a, tynekaroryme erēnatoh poko Saromão pytyme toehse ahtao.

¹⁷ Mame Saromão a moro pata tukurākase ropa.) Topehke pyra erohketō tyrohmanohpose Saromão a Pete-Horō-Zopino kurākatohme ropa te,

¹⁸ Paarate te, Tatamoa roropa ona po Juta nonory po.

¹⁹ Moro pata tō po tykyryry tōkehko tukurākase eya, tonahsemy te, kawaru tomo te, kahu tomo osetapaketomo te, wewe tōkehko, topu tōkehko emero tyryry se ehtoh kyryry Jerusarē po te, Ripano po te, imehnō pata tō po roropa Izyraeu nonory po.

²⁰⁻²¹ Topehke pyra erohketō tapoise Saromão a Kanaã pōkō pakomotyamo. Mokaro tamuru tō onetapara tokurehse Izyraeu toh kynexine ipatarykō typoremākapose ahtao eya xine. Mokaro topehke pyra erohketō ynara kynexine: amoreu tomo te, heteu tomo te, perizeu tomo te, heweu tomo te, jepuseu tomo, enara. Mokaro pakomotyā imehnō namotome erohnōko ro seroae ro.

²² Yrome Izyraeu tō anapoipyra Saromão kynexine tynamotome eroh-tohme. Soutatume toerohse Izyraeu tomo te, soutatu tuisaryme te, kapitāome te, kahu arory poko etonatoh tao te, kawaru po ytoytoketyme soutatume, enara.

²³ 550me erohketō esā nae kynexine, namoto tō maro Saromão nyripory tō poko.

²⁴ Nono tupuimaposē Saromão a, topohme nono ritohme Jerusarē po, xixi tūtatoh wino, ipyty, Ejitu esē ēxiry toesyryhmase ahtao Tawi patary poe, Saromão namopohpyry taka, itapyime.

²⁵ Tynekarory tyahkapose Saromão a, tahxime oseruao, jeimamyry punero, tynyrihpyry apoto apō po, Ritonōpo eahmatohme. Osepeme ehtoh tyahkapose eya, okyno tytororo tyahkapose roropa eya. Ixtaratu tyahkase eya. Ritonōpo Tapyi taotyhkanohse roropa eya.

²⁶ Wapu tō roropa tyripose Saromão a Eziō-Kepea po Erate pūto, tuna Akapa ehpio, Etō nonory po.

²⁷ Wapu poko tuaro exiketō taropose tuisa Hirão a, Saromão poetory akorehmatohme.

²⁸ Tuna poro wapu ae toytose toto Opia pona. Uuru tonehse ropa Saromão a 14 miu kirume motye.

10

Sapa tuisary nohpo oehtopōpyry Saromão enese
(2 Koronika 9.1-12)

¹ Mame Saromão imehxo ehtoh ekary poko totase Sapa tuisary nohpo a. Naeroro toytose ynororo Jerusarē pona ikuhse, tupimā ke ekaropotohme eya.

² Tymarō typoetory tō tuhke tonehse te, kameru tō roropa tynenehke tuhke emepory tōkehko, tonahsē tomepore ritoh ke te, joia tomo te, uuru itamurume, enara. Mame tōseporyse tahtao Saromão maro tōturupose ynororo emero tōsenetupuhtoh poko.

³ Tozuhse eya emero porehme. Eya tupime nymyry pyra kynexine nohpo ezukuru.

⁴ Saromão tuaro ehtoh totase Sapa tuisary a, itapyī konōto tonese roropa eya.

⁵ Tonahsē tonese eya tyrise ahtao meza pona, erohketō esā esary, emese kure erohketō rohmanohpory poko tuisa tapyī konōto tao, zupōkō roropa, otuhtoh konōto poko erohketomo te, tynekarory zahkatoh poko Ritonōpo maro Oturutoh tao. Morohne poko tōsenuruhkase ynororo.

⁶ Ynara tykase ynororo Saromão a:

– Opoko ahno nekarohpyry totase ya ypatary po, tuaro oehtoh poko roropa. Ynetahpyry emero zae nexiase ajohpe pyra.

⁷ Yrome onenetupuhsaromepyra exiase onenepyra ro jahtao. Moero emero pyra juruase toto. Tuaro oehtoh, tymōkomoke oehtoh roropa juru-topōpyry motye kuhse mana.

⁸ Tākye mā toto opyxiākomo. Opoetory tō roropa tākye mā toto amaro toexirykōke, ōtururu etaryke tyya xine, tuaro oehtoh etaryke roropa tyya xine.

⁹ Kure kuhse Ritonōpo mana, Oesemy. Tākye opoko toexiryke oriase Izyraeu tō esēme. Jūme Izyraeu tō pyno aexiry exikehpyra mana. Morara exiryke Izyraeu tō tuisaryme oriase, toto akorehmatohme zae ehtoh poko toto ehtohme.

¹⁰ Mame tuisa Saromão a tynenehpyry tō tokarose eya; uuru 4 miu kiru motye te, emepory tō itamurume te, joia tomo, enara. Moro panō, Sapa tuisary nekarohpyry Saromão a, moro panō onenezomopyra ropa toehse.

¹¹ Mame Hirão wapu tō ae uuru tonehse Opia nonory poe, wewe roropa tonehse sātaro, joia tō kurā roropa.

¹² Moro sātaro ke apoisē tō tyrise eya Ritonōpo Tapyī tao tytapyī konōto tao roropa. Harpa tō tyrise rira tō roropa eremiatoh etotohme. Moro wewe sātaro panō, onenepitopyra kynexine Izyraeu nonory po, seroae ro moro wewe panō onenepyra ropa toehse.

¹³ Mame tuisa Saromão a tynekaroryme nohpo Sapa tuisary ise ehtoh emero tokarose eya te, inekarohpyry roropa emero tokarose eya te, tyoro kurākō tokarose eya roropa. Mame toytose ropa ynororo, tymarōkō maro, tynonory Sapa pona ropa.

Saromão mōkomory
(2 Koronika 9.13-28)

¹⁴ Jeimamyry ae uuru tapoise Saromão a 23 miu kirume.

¹⁵ Moro maro tineru tapoise eya, mōkomo ekamonanomo a, toto erohtoh poko te, arape tuisary tomo a te, Izyraeu patary tō kowenatu tomo a, enara.

¹⁶ Osewomatoh tyrise Saromão a, uuru risēme, 200me inunomo. Toiro ahtao 3.5 kirume exisasaka uuru ke kynexine.

¹⁷ Inunōkara 300me osewomatoh tyrise eya roropa, uuru risemy. Toiro ahtao 2 kirume exisasaka uuru nae kynexine. Morohne tyrise eya Wewe Ripano tapyī taka.

¹⁸ Tuisa apō konōto tyripose Saromão a uuru kurā risemy maafim maro.

¹⁹⁻²⁰ Morō tuisa apō 6me onuhtoh nae kynexine. Toiro onuhtoh asakoro reão panō nae kynexine etyhpory tō po. Atapona 12me reão tō panō kynexine. Īpary poko pui orutua zupuhpyry panō kynexine. Apory apō poko

asakoro reão panõ kynexine. Moro panõ exipitopyra kynexine tuisa apõme imepỹ nonory po.

²¹ Eukuru êtoh emero Saromão tapyĩ tao uuru risẽme kynexine. Ikyryry Wewe Ripano tapyĩ tao emero uuru risẽme kynexine. Parata poko pyra toh kynexine, Saromão tuisame ahtao, typyne pyra parata exiryke eya.

²² Wapu tõ nae Saromão kynexine, Hirão wapu tõ maro ytoketomo. Oseruao jeimamyry taropose ahtao ikanary wapu tõ tooehse ropa ahtao, uuru tonehse, parata, maafim, arimi tomo, meku tomo, enara.

²³ Tuisa Saromão imehnõ motye emero, tymõkomoke itamurumehxo kynexine, tuarohxo roropa kynexine.

²⁴ Moino imehnõ nonory põkõ toytory se kynexine tuaro aexiry etatohme tyya xine, Ritonõpo nekarohpyry eya.

²⁵ Tooehse toto ahtao tynekarory tõ tonehse eya xine parata risemy te, uuru roropa te, upo te, pyrou tõkehko te, emepory tõ te, kawaru te, jumẽtu tõ maro. Morara toehse jeimamyry punero rokene.

²⁶ Kahu tõ nae toehse Saromão miu 400me, 12 miume kawaru tõ nae kynexine etonaketomo. Sapararahme toh kynexine imehnõ pata tõ poro Jerusarẽ po roropa.

²⁷ Tuisame Saromão ahtao Jerusarẽ po parata nae toehse itamurume topu tõ samo. Apupari itamurume nae kynexine wewe rokẽ samo ypy tõ po Juta po.

²⁸ Tuisa poetory tõ toerohse toto kawaru tõ enehpory poko Muxiri poe Xirixia poe te,

²⁹ kahu tõ enehpory poko roropa Ejitu poe. Kawaru tõ tokamose eya xine kahu tõ maro Heteu tõ tuisary tomo a Xiria tõ tuisary tomo a roropa, toiro kahu etonatoh epehpyry 600me parata kynexine te, toiro kawaru epehpyry 150me parata kynexine.

11

Toeramase Saromão Ritonõpo winoino

¹ Mame tuhke nohpo tõ poko tyenetase Saromão, imeimehnõ nonory põkomo. Apitoryme typytase ynororo Ejitu tuisary ãxiry maro. Moromeĩpo typytase ynororo heteu nohpory tõ maro te, Moape põkõ maro te, Amõ põkõ maro, Etõ põkõ maro te, Xitõ põkõ maro, enara.

² Mokaro maro typytase ynororo Ritonõpo omipona pyra. Ynara tykase Ritonõpo Izyraeu tomo a: “Imeimehnõ ahno maro pytara ehtoko. Toto maro opytarykohtao eramãko matose imehnõ neponãmary poko roropa oya xine.”

³ Saromão typytase 700me tuisa ãxiry tõ maro te, imehnõ 300me nohpo tõ maro roropa. Mame toto pokoino toeramase ynororo Ritonõpo winoino.

⁴ Mame tamuhpõme toehse ynororo ahtao imeimehnõ neponãmary toahmase eya typyxiã pokoino. Ritonõpo omiry omipona pyra toehse ynororo, jумы Tawi ehtopõpyry sã pyra.

⁵ Axitarote, Xitõ põkõ neponãmary toahmase eya, Moroke roropa, Amõ neponãmary xihpyry.

⁶ Tyyrypyry poko toehse ynororo. Ritonõpo zamaro ehtoh onymoipyra kynexine, jумы Tawi ehtopõpyry sã pyra.

⁷ Ypy po Jerusarẽ poe xixi tũtatoh wino Kemo eahmatoh tyrise eya, Moape neponãmary xihpyry. Moroke eahmatoh tyrise roropa eya, Amõ neponãmary xihpyry.

⁸ Imehnõ neponãmary eahmatoh tyrise roropa eya, typyxiã neponãmary, ixtaratu zahkatohme inekarorykõ zahkatohme roropa tyneponãmary eahmatohme.

⁹⁻¹⁰ Ritonõpo, Izyraeu tõ Esẽ tõsenepose Saromão a asakoro ahtao ro, tõmiry: “Imehnõ neponãmary oneahmara exiko,” tokarose ahtao roropa eya, aomiry omipona pyra toehse Saromão. Toeramase ynororo ewinoino. Naeroro Saromão zehno toehse Ritonõpo.

¹¹ Ynara tykase ynororo eya:

– Jomiry omipona pyra oexiryke, ynyripyry omipona pyra roropa oexiryke, tuisame oehtoh enahkapõko ase. Omyakamãko ase toiro opoetory ke.

¹² Mãpyra omy Tawi pyno jehtopõpyryke morara onyripyra ase aporo orihpyra ro awahtao. Omũkuru tuisame ahtao morara tyrõko ase.

¹³ Mame emero pyra Izyraeu tõ puxihkãko ase ewinoino. Toiro oxiekyrymãkõ nomõko ase imaro ypoetory Tawi pyno jehtopõpyryke, pata Jerusarẽ tymenekase ya exiryke roropa jesaryme.

Saromão epetõkara

¹⁴ Morarame Ritonõpo poe Hatate, Etõ tuisary ekyry Saromão epekara toehse.

¹⁵⁻¹⁶ Pake, apitoryme, Etõ põkõ typoremãkase ahtao Tawi a, Joape soutatu tõ esẽ toytose morotona aorihyã ekepyry zonẽtohme. 6me nuno taropose eya tysoutatu tõ maro Etõ po. Mame moroto toto ahtao Etõ põkõ orutua kõ totapase eya xine emero porehme.

¹⁷ Hatate rokẽ, jũ poetory tõ maro, toepase Ejitu pona. Morara ahtao Hatate poetome ro kynexine.

¹⁸ Mame toesyryhmase toto Mitiã poe, toytose toto Parã pona. Moroto imehnõ tõximõse toto maro. Morotoino toytose toto Ejitu pona oturuse tuisa a. Mame Ejitu tuisary a nono tokarose Hatate a, tapyi roropa, tonahsẽ roropa.

¹⁹ Mokyro maro Hatate osepeme toehse. Naeroro tuisa a typyty akorõ tokarose eya, Tapane akorony, Hatate pytyme ehtohme.

²⁰ Mame toemũkuase ynororo Jenupateme. Mokyro tuãtanohpose tuisa pyty a, tuisa tapyi konõto tao tuisa mũkuru tõ maro.

²¹ Mame tuaro toehse Hatate ahtao Ejitu po Tawi toorihse ehtoh poko te, Joape, soutatu tõ esẽ toorihse ehtoh poko roropa, ynara tykase ynororo tuisa a:

– Ytoxi ropa ynonory pona ropa.

²² Ynara tykase tuisa eya:

– Oty katohme oytory se ropa hma? Oty onekaropyra exiase oya? Oty pokoino oytory se ropa hma ononory pona?

– Arypyra, emero nae ase repe. Jytory se rokẽ ase, tykase Hatate. Naeroro toytose ropa Hatate tynonory pona ropa.

Mame Etõ tuisaryme Izyraeu tõ zehno kynexine Hatate. Popyra kynexine.

²³ Mame Rezõ roropa, Eriata mũkuru, Ritonõpo poe Saromão epeme pyra toehse. Tosẽ Hatatezea, Zopa esẽ poe toepase ynororo,

²⁴ mame tõximõse ynororo imehnõ tuisa omipona pyra exiketõ maro. Mame mokaro tuisaryme toehse ynororo. (Morara toehse Hatatezea typoremãkase ahtao Tawi a te, Xiria tõ roropa totapase ahtao eya.) Rezom toytose tymarõkõ maro Tamaxiku pona. Moroto epe tomo a Xiria esẽme tyrise ynororo.

²⁵ Izyraeu tõ epeme pyra kynexine Rezom, tuisame Saromão ahtao.

Tõmiry etapopotõpyry Ritonõpo a Jeropõo a

²⁶ Imepÿ roropa tuisa Saromão epeme pyra toehse, esety Jeropoão, Nepate mükuru, Zereta pono, Eparaĩ nonory po. Saromão poetory tuisaryme kynexine ynororo. Jeny pytÿpo kynexine, esety Zerua.

²⁷ Ynara Jeropoão ehtopõpyry nexiase:

Jerusarē nonory kurākāko Saromão nexiase xixi tūtatoh wino. Pata apuru kurākāko roropa nexiase.

²⁸ Jeropoão erohkety nymyry nexiase, nuaseme roropa. Mame aerokuru eneryke Saromão a tuisame tyrise ynororo eya, topehke pyra erohketõ esēme, emero Manase nonory poe aehtyā te, Eparaĩ nonory poe aehtyamo roropa, enara.

²⁹ Morarame Jerusarē poe Jeropoão ytoryhtao tōseporyse ynororo urutõ Aia maro Xiro pono. Toiroro toh nexiase osema tao, ona po.

³⁰ Mame Aia a tupõ jaraono kasenato touse eya, tyxihkase eya 12me zokonaka ehtohme,

³¹ ynara tykase ynororo Jeropoão a:

– 10me zokonaka apoiko, ynara exiryke, Ritonõpo Izyraeu tō Esemymy ynara āko oya: “Tuisame Saromão ehtoh puxihkāko ase. 10me oxiekyry tō ekarõko ase oya.

³² Toiro oxiekyry tō Saromão maro exīko ro ypoetory Tawi pokoino Jerusarē pokoino roropa, ypataryme tymenekase ya exiryke Izyraeu tō nonory po.

³³ Morara tyrīko ase turumekase jexiryke Saromão a imeimehnõ neponāmary eahmary poko exiryke: Axitarote, Xitõ neponāmary te, Kemo, Moape tō neponāmary te, Moroke, Amõ tō neponāmary, enara. Jomiry omipona pyra toehse Saromão; azahkuru toehse ynororo ynyripohpyry onymoipyra roropa, jomihpyry omipona pyra toehse jumy Tawi ehtopõpyry sã pyra.

³⁴ Yrome tuisame aexiry onupuxihkara ase aporo Saromão winoino. Tuisame exikehpyra tyripõko ase orihpyra ro ynororo ahtao. Morara tyrīko ase ypoetohpyry Tawi, ynymenekahpyry pokoino. Jomiry omipona kynexine, ynyripohpyry omipona.

³⁵ Tuisame aehtoh puxihkāko ase Saromão mükuru winoino, 10me zokonaka ekarotohme oya,

³⁶ yrome toiro zokonaka oxinomõko ase Saromão mükuru maro jūme Tawi pary nae jehtohme tuisame pata Jerusarē ynymenekahpyry po jeahmatohme.

³⁷ Jeropoão, Izyraeu tō tuisaryme orīko ase, õpenery tō emero oesaryme ehtohme.

³⁸ Jomiry omipona awahtao yronymyryme, zae ehtoh poko awahtao, jomihpyry omipona awahtao ypoetory Tawi ehtopõpyry saaro, amaro jūme exikehpyra ase. Izyraeu tō esēme orīko ase. Mame Tawi ritopõpyry sã ya opoenõ, apakõ roropa rīko ase tuisame omyakāme.

³⁹ Saromão rypyry pokoino Tawi pakomotyã wānohnõko ase, yrome jūme pyra.”

⁴⁰ Morara exiryke Jeropoão etapary se toehse Saromão. Yrome toepase ynororo tuisa Xisake a, Ejitu esemy a. Moroto kynexine ynororo Saromão orihtoh pona.

*Tuisa Saromão orihtopõpyry
(2 Koronika 9.29-31)*

⁴¹ Imehnõ Saromão nyrihpyry poko te, tuaro aehtopõpyry poko, emero tymerose pape pokona esety Saromão Ehtopõpyry.

⁴² Tuisame toerohse ynororo 40me jeimamyry pona Jerusarē po, Izyraeu tō esēme.

⁴³ Mame Saromão toorihse, ekepyry tonēse Tawi patary po. Mame imūkuru Ropoão tuisame toehse imyakāme.

12

Tutuisarykō rumekatopōpyry poko inikahpoēkomo a (2 Koronika 10.1-19)

¹ Morarame Ropoão toytose Xikē pona. Moroto tōximōse imoihmākomo, tutuisarykōme Ropoão ritohme.

² Mame moro poko zuaro toehse Jeropoão, Nepate mūkuru. Apitoryme toytose ynororo Ejitu pona Saromão kurūke. Naeroro tooehse ropa ynororo Ejitu poe.

³ Jeropoão tonehpose inikahpoēkomo a, oximaro toytose toto Ropoão zuruse. Ynara tykase toto eya:

⁴ – Omy Saromão a yna tyrohmanohpose itamurume tupimākō poko te, omoxinety puimary poko. Naeroro omoxī hkopyra yna erohtoh riryhtao oya tupime hkopyra opoetoryme yna ehtohme, ōmiry moīko ynanase opoetoryme exikehpyra exīko ynanase, tykase toto.

⁵ – Oseruao tōmehse ahtao osehtoko ropa. Oezuhtohkō ekarōko ase oya xine, tykase ynororo.

Naeroro toytose ropa toto.

⁶ Mame tamuhpomākō maro tōturuse tuisa Ropoão, tumy Saromão akorehmahpōkō mokaro.

– Otara āko ha, Izyraeu tō ezuhnōko? tykase ynororo.

⁷ Ynara tykase toto:

– Izyraeu tō akorehmary se nymyry awahtao kure rokē toto ezuhko, mame jūme ōmiry moīko mā toto.

⁸ Yrome tutuarōmatoh onenetupuhpyra sā kynexine. Tamuhpomākō omiry onymoipyra kynexine. Nuasemākomo a toytose ynororo ekaropose tymaro zuātatyamo a. Seromaroro tuisa akorehmananōme toh kynexine.

⁹ – Otara āko matou? tykase ynororo eya xine. – Otara āko ywy Izyraeu tomo a zohzohmehxo toerohtoh se exiketomo a?

¹⁰ – Ynara kaxiko eya xine: “Jemahxikyry papa zoko motye exīko mana.

¹¹ Papa nyrohmanohpotopōpyry oya xine omoxinety sā nexiase repe. Yrome moro motye orohmanohpotorýko ase, omoxihxo kuhse. Eya tuānohse mexiatose ahno pipohtho ke, yrome ywy pui pipohtho ke awānohtorýko ase.”

¹² Mame oseruao tōmehse ahtao Jeropoão toytose ropa tuisa Ropoão a imarōkō maro, aomihpyry omipona.

¹³ Mame tamuhpomākō omihpyry omipona pyra toehse tuisa inekarohpyry poko. Tōturuse ynororo toto maro toto zupokane samo,

¹⁴ nuasemākō oturutopōpyry ae ro. Ynara tykase:

– Papa nyrohmanohpotopōpyry oya xine omoxinety sā nexiase repe. Yrome moro motye orohmanohpōko ase, omoxihxo kuhse. Tuānohse mexiatose papa a ahno pipohtho ke. Yrome ywy pui pipohtho ke awānohtorýko ase, tykase.

¹⁵ Izyraeu tō omiry onetara Ropoão kynexine. Morara tyripose Ritonōpo a tōmihpyry ae ro Jeropoão Nepate mūkuru a turuse ahtao urutō Aia a, Xiro pono a.

¹⁶ Morarame tonetupuhse Izyraeu tō ahtao tōmirykō onetara tuisa exiry poko, tykohtapitose toto:

– Tuisame pyra Tawi pakomotyã mana jekyrÿpyã maro! Oty kurã tyrise eya xine kypoko xine? Ehmaropa, Izyraeu tomo, tapyi taka ropa! Ah Ropoão nosepynanohno!

Morara exiryke toytose ropa toto tytapyÿkõ taka.

¹⁷ Ropoão tynomose eya xine Juta tõ esëme rokene.

¹⁸ Morarame Atonirão, topehke pyra erohketõ tuisary taropose Ropoão a oturutohme Izyraeu tõ maro. Yrome totapase ynororo topu ke eya xine. Morara toehse ahtao, taryporyke sã tõtyrise Ropoão tykahu aka, toepase ynororo Jerusarë pona.

¹⁹ Morotoino Izyraeu tomo a, inikahpoëkomo a Tawi ekyry tõ turumekase tutuisarykõme.

²⁰ Mame Jeropoão aepyry ropa poko Ejitu poe, tuaro toehse Izyraeu tõ ahtao, toahmase ynororo eya xine oximõtoh taka. Mame tutuisarykõme tyrise ynororo eya xine. Juta tõ rokë Tawi parÿpyry maro toh kynexine, ipoetory tõme.

Semaia nekarohpyry Ritonõpo poe (2 Koronika 11.1-4)

²¹ Mame Jerusarë pona toeporehkase Ropoão ahtao, typoetory tõ, soutatu tõ, tonehpose tyya, 180 miumãkõ, Juta tõ patary tõ poe, Pëjamĩ patary tõ poe, enara. Tõsetapary se kynexine Izyraeu tõ maro, typoetoryme toto ripotohme ropa.

²² Yrome urutõ Semaia maro tõturuse Ritonõpo. Ynara tykase ynororo:

²³ – Kaxiko Ropoão a, Juta tomo a, Pëjamĩ tomo a roropa.

²⁴ “Osetapara ehtoko, oekyry tõ Izyraeu tõ maro. Atapyÿkõ taka ytotoko ropa emerõ porehme. Serara toehse tyripose ya exiryke.”

Mame Ritonõpo omiry omipona toehse toto. Toytose ropa toto tosaka xine.

Ritonõpo rumekatopõpyry Jeropoão a

²⁵ Mame tuisa Jeropoão a, Izyraeu esemy a pata Xikë tapuruse, jamihme ehtohme. Ypy tõ rãnao kynexine Eparaĩ nonory po. Moroto tõsesarise ynororo okynã pyra. Moromeĩpo toytose ynororo Penueu pona. Moro pata tapuruse roropa eya.

²⁶⁻²⁷ Ynara tõsenetupuhse ynororo: “Taroino ypoetory tõ ytoryhtao Jerusarë pona tynekarory tõ zahkatohme, Ritonõpo eahmatohme, otarame osepeme exiõko mã toto tuisa Ropoão Juta tõ esë maro. Mame jetapãko mã toto.”

²⁸ Naeroro asakoro pui mũkuru uuru risë tyrise eya. Mame ynara tykase ynororo Izyraeu tomo a:

– Epo hnae oytorykõ Jerusarë pona Ritonõpo eahmase. Izyraeu tomo, moxiamo oritõkõme mã kehko. Moxiario Ejitu poe oenepyatose, tykase Jeropoão.

²⁹ Mame toiro pui mũkuru panõ uuru risë tyrise eya Peteu po. Zakorõ tyrise eya Tã po.

³⁰ Naeroro moro poko iirypyryme toehse toh kynexine, toytorykõ poko tyneponãmarykõ eahmase Peteu po te, Tã po, enara.

³¹ Imehnõ ypy tõ po tyneponãmarykõ tyrise Jeropoão a. Eahmatoh poko oturuketõ tymenekase eya Rewi pakomotyã kara.

“Oseahmatoh Peteu po popyra mana,” katopõpyry

³² Mame Jeropoão a oseahmatoh tyrise ãmepyry 15me ehtoh po, nuno 8mã po, Ritonõpo eahmatoh samo Juta po. Mame apoto apõ po Peteu po tynekarory tyahkase eya tynyrihpyry pui panõ uuru risë ãpataka. Moroto Peteu po tynymenekatyã tyripose eya erohtohme tynyriyã eahmatoh poko.

³³ Morarame moro ae, ěmepýry 15me ae, nuno 8mã po, tōmihpyry ae ro toytose ynororo Peteu pona tynekarory zahkatohme apoto apō po oseahmaryme Izyraeu tō amorepatopōpyry ae ro eya.

13

¹ Morarame Ritonōpo omi poe urutō toytose Juta nonory poe Peteu pona. Toeporehkase ynororo morotona apoto apō ěpataka Jeropoão ahtao tynekarory zahkary poko.

² Mame Ritonōpo omiry omi poe sekere tykase mokyro urutono moro apoto apony netaryme samo, ynara tykase ynororo:

– Apoto apony, apoto apony, ynara ãko Ritonōpo mana: “Poeto enurūko mana Tawi paryme, esety Joxia. Sero apoto apō po tyneponāmarykō poko erohketō etapāko mana, tynekarory zahkananomo, sero apoto apō po ahno zehpyry tyahkasēme exīko mana.”

³ Mame mokyro urutō tōturuse ropa, ynara tykase:

– Sero apoto apō typahsēme exīko, tykararahsēme exīko, oruno epo aexihpyry typahsēme exīko roropa mana. Moro eneryke oya Ritonōpo omiry enetupuhnōko matose, tōturuse jexiryke aomi poe.

⁴ Mokyro omiry etaryke Jeropoão a, tomary tōximahxinase ynororo mokyro urutō wino.

– Mose apoitoko! tykase ynororo repe.

Axī pakaihkapyĕme toehse tuisa apory. Etywyhmasaromepyra ropa toehse.

⁵ Mame moro apoto apō axī tykararahse, oruno roropa sapararah tykase nono pona, urutō omihpyry ae ro Ritonōpo omi poe.

⁶ Mame tuisa Jeropoão ynara tykase urutono a:

– Ajohpāme sã ypoko oturuko Ritonōpo Oesemy a, jemary kurākatohme ropa, tykase.

Naeroro aomi poe tōturuse ynororo Ritonōpo a, mame tuisa emary tukurākase ropa.

⁷ Mame ynara tykase tuisa eya:

– Eropa ymaro ytapyī taka ětaihkase. Oepehmãko ase onyrihpyry emetakame.

⁸ – Omōkomory zokonaka ekaroryhtao ya ytopyra ase amaro; otuhpyra ase, eukuru oněpyra ase taro.

⁹ Ynara tykase Ritonōpo ya: “Otuhpyra mase, eukuru oněpyra, imepỹ osema ae oytotoh ae pyra oehnōko ropa mase atapyī taka,” tykase.

¹⁰ Naeroro aytotoh ae pyra, tyoro osema ae toytose ropa ynororo.

Urutō tamuhpōme exikety Peteu pono

¹¹ Morara ahtao urutō tamuhpomã kynexine Peteu po. Turuse ynororo imūkuru tomo a mokyro urutō poko, Juta pō poko, inyrihpyry poko Peteu po, aomihpyry poko roropa tuisa Jeropoão zūruhtao.

¹² Mame mokyro urutō tamuhpomã tōturupose eya xine:

– Oty osema ae toytose ynororo aytory ropa ahtao? Esemary tonepose tummy a eya xine.

¹³ Toky jumētu pona tapō tyripose eya tumūkuru tomo a. Tyrise eya xine, mame toky po toytose ynororo

¹⁴ urutō Juta pō ekahmase. Mokyro tonese eya kohrame nono po wewe kurã zopino. Tōturupose eya:

– Urutōme mahno Juta poe?

– Ÿ, ywy ase, tykase ynororo.

¹⁵ – Eropa ytapyī taka otuhse ymaro, tykase ynororo eya.

¹⁶ Yrome mokyro urutō, Juta pō ynara tykase:

– Ytosaromepyra ase amaro atapyĩ taka ěmehse. Taro otuhpyra ase, eukuru oněpyra ase roropa amaro.

¹⁷ Ynara tykase Ritonōpo exiryke ya: “Otuhpyra exiko. Oněpyra exiko roropa te, imepỹ osema ae, ooehtoh ae pyra ytoko ropa atapyĩ taka.”

¹⁸ Mame ynara tykase urutō tamuhpomã, Peteu pō eya:

– Ywy roropa urutōme ase asaaro. Ritonōpo omi poe inenyokyhpyry tōturuse ya oeahmatohme ytapyĩ taka aarotohme, kure oritohme, tykase.

Yrome ajohpe kynexine.

¹⁹ Naeroro mokyro urutō, Juta pō toytose urutō tamuhpomã maro itapyĩ taka. Tōtuhse ynororo imaro.

²⁰ Mame kohrame toto ahtao meza po, Ritonōpo omiry toehse urutō a, tamuhpomano a.

²¹ Kui tykase ynororo urutō, Juta pō netaryme:

– Ynara ãko Ritonōpo: “Jomiry omipona pyra mexino. Ynyriphopyry oya onyripyra makene.

²² Mãpyra moehno ropa otuhse onenahpopyra ehtoh pona. Morara exiryke orihnōko mase. Mame oekepyry ononěpyra exiko mã toto omy tō ekepyry zonětoho tao.”

²³ Mame tōtuhkehse toto ahtao, mokyro urutō tamuhpomano a apō tyrise jumětu pona urutō Juta pō ytotohme.

²⁴ Mame toytose ynororo rahkene. Yrome osema tao tōseporyse ynororo reão maro. Tosekase ynororo ekepyry toepukase osema tao. Moroto jumětu kynexine xikihme ekepyry pũto, moroto reão roropa kynexine tehme.

²⁵ Imehnō toytose ahtao ahno ekepyry tonese osema tao, reão roropa ipũto. Toytose toto Peteu pona imehnō zuruse tynenehpyrykō poko.

²⁶ Mokaro omihpyry totase ahtao urutō tamuhpomano a, ynara tykase ynororo:

– Mokyro urutono, Ritonōpo omiry omipona pyra aexihpyry. Naeroro reão tonehpose Ritonōpo a esekatohme, aorihthohme, tōmihpyry ae ro.

²⁷ Mame tumũkuru tomo a ynara tykase ynororo:

– Jeky jumětu pona apō tyritoko jytotohme, tykase.

Morara tyrise eya xine.

²⁸ Mame toytose ynororo, urutō ekepyry tonese eya osema tao. Moroto ro jumětu kynexine reão roropa tehme rokene. Ekepyry oněpyra reão kynexine, jumětu onesekara roropa kynexine.

²⁹ Morarame ekepyry tanỹse urutō tamuhpomano a, jumětu pona tyrise eya enehtohme Peteu pona ropa, ihnamotohme, zonětohme.

³⁰ Toněse mokyro ekepyry eya jekyry tō ekepyry zonětoho tao. Tyhnamose roropa ynororo eya imũkuru tō maro:

– Aimo jakorony! Jakorony! tykase ynororo.

³¹ Mame toněkehse ahtao eya xine ynara tykase urutō tumũkuru tomo a:

– Toorihse jahtao, jekepyry zonětoko sero zonětoho tao mose ekepyry pũtokoxi.

³² Mose omihpyry Ritonōpo poe, okyno zahkatoho poko Peteu po, emero neponãmarykō eahmatoh poko roropa Samaria patary tō po, ajohpe pyra mose omihpyry ae ro emero exiko mã rahkene.

Jeropoão tyrypyry poko ro

³³ Morara ahtao ro tuisa Jeropoão tyrypyry onurumekara kynexine. Emero rokě, Rewi pakomotyã kara, tyrise eya tynekarory zahkatoho poko

erohketōme, tynyrityā poko, tyneponāmarykō eahmatoh poko. Ise exiketō tymenekase eya okyno zahkary poko erohtohme.

³⁴ Morara exiryke, iirypyryme aexiryke tuisame aehtoh tonahkapose Ritonōpo a, tuisame pyra ipoenō ehtohme.

14

Jeropoão mūkuru orihtopōpyry

¹ Morarame Apia, tuisa Jeropoão mūkuru, takuruhtase.

² Ynara tykase Jeropoão tpyty a:

– Tyoro sã oēmyty tyriko, oupō roropa tyoro sã tyriko awaro pyra imehnō ehtohme. Mame Xiro pona ytoko. Moroto mā urutono, Aia. Aomihpyry ae Izyraeu tō tuisaryme toehse ywy.

³ Wyi aroko 10me onekaroryme eya, pão tō anusasamã maro te, ano zenī, enara. Mame ekaropoko eya, Otara exīko nae umūkuru? Mame ourūko mā ynororo rahkene.

⁴ Naeroro toytose ynororo Aia tapyī taka, Xiro pona. Tamuhpōme Aia exiryke tonukehse kynexine.

⁵ Yrome turuse ynororo Ritonōpo a Jeropoão pyty oepyry poko, ekaropose tumūkuru ehtoh poko, kure pyra exiryke. Ezuhtoh tokarose roropa eya Ritonōpo a.

Mame toeporehkase Jeropoão pyty ahtao imepỹ poenohnōko kynexine.

⁶ Yrome aomomyry etaryhtao Aia a, ynara tykase ynororo eya:

– Omōko, Jeropoão pyty! Oty katohme imepỹ poenohnōko mahno? Omi popỹ rokē nae ase ynekarory oya.

⁷ Ytoko ropa Jeropoão zuruse: “Ynara āko Ritonōpo Izyraeu tō Esē oya: ‘Omoro tymenekase ya, Izyraeu tō rãnao awahtao, tuisame oehtohme Izyraeu tō esēme.

⁸ Tuisame Tawi pakomotyā ehtoh tupuxihkase ropa ya, ekarotohme oya. Yrome Tawi ehtopōpyry sã pyra toehse mase. Jomiry tymoise eya, jomihpyry omipona toehse. Ise jehtoh tyrise eya yronomyryme, ynyripohpyry tyrise eya rahkene.

⁹ Yrome oorypyry poko toehse mase imehnō tuisame aexityā motye emero porehme. Kurumekase, ozehno jehtoh myripoase ya, imehnō neponāmary riryke oya ymyakāme, toto eahmatohme.

¹⁰ Morara tyrise oya exiryke popyra ehtoh enehpōko ase oya xine. Opoenō te, apakomotyā roropa emero orutua kō etapāko ase, nuasemākomo, tamuhpomākō roropa. Oekyry tō enahkapōko ase, toto tumehnōko ase okyno ety samo.

¹¹ Oekyry tō toorihse ahtao pata rãnao, ekepyrykō mā kaikuxi nonyryme exīko. Ona po toorihse toto ahtao kurumu tō nonyryme exīko. Ywy, Ritonōpo morara āko ase, tykase.”

¹² Mame tōturuse ropa Aia Jeropoão pyty a:

– Ytoko seromaroro atapyī taka. Toeporehkase awahtao omūkuru ori-hnōko mana.

¹³ Izyraeu tō emero ihnamōko mā toto. Ekepyry zonēnōko mā toto. Ynoro rokē Jeropoão ekyryme tonēsēme exīko zae zonētohtao, ynara exiryke, ynoro rokē Ritonōpo Izyraeu tō Esē zamaro mana.

¹⁴ Imepỹ rīko Ritonōpo mana Izyraeu tō tuisaryme. Ynororo Jeropoão tuisame ehtoh enahkapōko mana.

¹⁵ Izyraeu tō wānohnōko Ritonōpo mana. Tykytyky āko mā toto enaromyke, pyrou zoko tykytyky kary samo ahtaryhtao iporiry ehpio. Izyraeu tō oūko mana sero nono kurã poe, tynekarohpyry poe itamurukomo a. Sapararahme

toto aropõko mana mya tuna Eupyrati moinakoxi. Tyzehno xine tyripose ynororo eya xine, imehnõ neponãmary riryke, Asera panõ riryke eya xine eahmatohme.

¹⁶ Naeroro Izyraeu tõ rumekãko Ritonõpo mana Jeropoão rypyry pokoino, Izyraeu tõ tarose eya exiryke tyyrypyrykõ poko toto ehtohme.

¹⁷ Mame toytose ropa Jeropoão pyty Tiriza pona. Toeporehkase ynororo ahtao tytapyĩ taka, imükuru toorihse.

¹⁸ Izyraeu tõ emero tyxitase imükuru poko. Mame ekepyry tonẽse eya xine Ritonõpo omihpyry ae ro, urutõ Aia omihpyry ae.

Jeropoão orihtopõpyry

¹⁹ Mame tuisa Jeropoão nyrihpyry te, imehnõ maro osetapatopõpyry te, toerohtopõpyry tuisame toexiry poko, emero tymerose pape pokona, esety Izyraeu Tuisary tõ Ehtopõpyry.

²⁰ 22me jeimamyry taropose Jeropoão a tuisame toexiry poko. Mame toorihse ynororo, ekepyry tonẽse kynexine. Mame imükuru Natape imyakãme toehse Izyraeu tõ tuisaryme.

Tuisa Ropoão Juta esẽme ehtopõpyry (2 Koronika 11.5–12.16)

²¹ Mame Saromão mükuru, Ropoão 41me jeimamyry nae kynexine Juta esẽme toehse ahtao. Mame 17me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarẽ po. Moro pata Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine Izyraeu tõ nonory po, moroto toahmasẽme toehtohme. Ropoão eny Naama kynexine, Amõ pono.

²² Mame Juta tõ tyyrypyhpyke toehse Ritonõpo omipona pyra. Tyzehno xine Ritonõpo tyripose eya xine, tytamurukõ ehtopõpyry motye.

²³ Tynyrytyã eahmatoh tyrise eya xine, Ritonõpo kara eahmatohme. Topu tõ sokohme tyrise eya xine, Asera enetupuhtoh roropa, eahmatohme, ypy tõ po te, wewe konõto zerutumã po, enara.

²⁴ Popyra toh kynexine, orutua komo, nohpo tõ roropa imeimehnõ poko toehse toh kynexine, tyneponãmary eahmatoh tao. Juta tõ tyyrypyrykõ xihpyry poko toehse roropa toh kynexine mokaro samo, Ritonõpo naropotyã samo, inonorykõ tokarose ahtao typoetory Izyraeu tomo a.

²⁵ Mame 5me jeimamyry taropose Ropoão ahtao tuisame ehtoh poko, tuisa Xisake, Ejitu esẽ tooehse osetapase Jerusarẽ põkõ maro.

²⁶ Ritonõpo Tapyĩ tae mõkomo kurã uuru tõkehko tarose eya, tuisa tapyĩ konõto tae roropa, osewomatoh tonõ roropa uuru risẽ, Saromão nyrytyã typyne exiketõ tarose eya, emero.

²⁷ Naeroro imehnõ osewomatoh, typyne pyra exiketõ tyripose Ropoão a, metau risemy. Morohne tokarose eya soutatu tomo a, tytapyĩ konõto omõtoh erasamo a.

²⁸ Mame tuisa Ropoão toytose ahtao Ritonõpo Tapyĩ taka, moro osewomatoh tarose ipoetory soutatu tomo a. Moromeĩpo tarose ropa toto eya xine ikurãkatohme erase tõ esaka.

²⁹ Mame imehnõ inyrytyã emero tymerose pape pokona esety Juta tõ Tuisary tõ Ehtopõpyry.

³⁰ Mame Jeropoão Izyraeu tõ esẽme ahtao, Ropoão Juta tõ esẽme ahtao roropa osetapakehpyra toh kynexine osepeme pyra toexirykõke.

³¹ Mame Ropoão toorihse. Ekepyry tonẽse kynexine tuisa tõ zonõtoh tao, Tawi patary po. Mame imükuru Apia tuisame toehse tumy myakãme. (Ropoão eny Naama kynexine, Amõ pono.)

15

Tuisame Apia ehtopõpyry Juta tõ esēme (2 Koronika 13.1–14.1)

¹ Morarame 18me jeimamyry taropose tuisa Jeropoão Nepate mükuru ahtao Izyraeu tõ tuisaryme, Apia Juta tõ tuisaryme toehse.

² Oseruao jeimamyry taropose ynororo tuisame toexiry poko Jerusarē po. Jeny esety Maaka kynexine, Apisarão ėxiry.

³ Mame tyrypyhpyke toehse Apia, tummy ehtopõpyry saaro. Ritonõpo Tosē omiry onymoipyra kynexine, tytamuru Tawi ehtopõpyry sã pyra.

⁴ Yrome Tawi pokoino Ritonõpo poe Apia tumükue toehse tuisame aehtohme tummy myakãme Jerusarē po Jerusarē ewomatohme.

⁵ Morara tyrise Ritonõpo a tyamaro Tawi nyrihpyry exiryke inyriphopyry omipona yronomyryme Tawi exiryke roropa, yrome Uria, heteume exikety poko zae pyra Tawi kynexine.

⁶ Mame etonakehpyra Jeropoão maro Ropoão, Izyraeu tomo Juta tõ maro isene Apia ahtao.

⁷ Mame imehnõ Apia nyriyã emero tymerose pape pokona esety Juta tõ Tuisary tõ Ehtopõpyry.

⁸ Mame Apia toorihse, ekepyry tonēse Tawi patary po. Mame imükuru Asa tuisame toehse tummy myakãme Juta tõ esēme.

Tuisame Asa ehtopõpyry Juta esēme (2 Koronika 14.1–16.14)

⁹ Morarame 20me jeimamyry taropose Jeropoão ahtao Izyraeu tõ tuisaryme, Asa tuisame toehse Juta tõ esēme.

¹⁰ 41me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarē po. Inoty esety Maaka kynexine, Apisarão ėxiry.

¹¹ Mame Ritonõpo zamaro Asa nyrihpyry kynexine, Tawi nyrihpyry samo.

¹² Mya imehnõ neponãmary eahmatoh poko exiketõ tonyohse eya Juta tõ nonory poe, orutua komo nohpo tõ roropa, enara. Imehnõ neponãmary touse roropa eya toto eahmatoh tae.

¹³ Tynoty Maaka touse roropa eya tuisa ėme pyra ehtohme, tyneponãmary xihpyry tyripose eya exiryke Asera. Inyriphopyry takohse Asa a tyahkase roropa eya jakanahmã Keterõ po.

¹⁴ Imehnõ neponãmary eahmatoh onykararahpyra Asa kynexine, yrome Ritonõpo omiry tymoise eya toorikyry ponãmero.

¹⁵ Mame tummy nekarotyã Ritonõpo a emero tyrise eya Ritonõpo Tapyĩ taka, tynekarotyã maro, uuru risemy parata risē maro.

¹⁶ Mame etonakehpyra Asa Juta tuisary kynexine tuisa Paasa, Izyraeu tõ esē maro, tuisame toto ahtao.

¹⁷ Morarame Paasa tomõse Juta tõ nonory pona. Pata Rama tapurupitose eya, osemi apururu se toexiryke, ytotoh Jerusarē pona.

¹⁸ Moro eneryke tyya uuru tapoise tuisa Asa a parata maro Ritonõpo Tapyĩ tao, tytapyĩ konõto tao roropa, mame morohne taropose eya tynekaroryme pata Tamaxiku pona, ekarotohme tuisa Pē-Hatate a. Xiria esemy Pē-Hatate kynexine Taparimõ mükuru, Heziõ paryme. Ynara tykase Asa eya:

¹⁹ “Osepeme sehne kumykõ ehtopõpyry saaro. Sero parata, uuru maro ynekaroryme mana oya. Naeroro tuisa Paasa epeme pyra exiko, Izyraeu esemy. Mokyro anakorehmara awahtao, ytõko ropa mana ynonory poe tosaka ropa.”

²⁰ Morara kure kynexine tuisa Pē-Hatate a. Morara exiryke typoetory esã taropose eya soutatu tõ maro etonatohme Izyraeu patary põkõ maro. Ijõ

tapoise eya, Tã roropa, Apeu-Pete-Maaka te, nono ikuhpo Karirea pũto te, Napatari nonory roropa emero.

²¹ Mame tuaro toehse Paasa ahtao moro poko pata Rama apuru riry turumekase eya. Toytose ropa ynororo Tiriza pona.

²² Mame Juta tã tonehpose tuisa Asa a, emero porehme aehtohme Rama pona, moro pata poe topu tã arotohme, wewe roropa Paasa kyryrỹpyry. Moro topu tã ke wewe maro Mixipa tapuruse Asa a, Kepa roropa Pẽjamĩ nonory po.

²³ Mame imehnõ tuisa Asa nyrytyã poko, orẽpyra aehtopõpyry poko te, pata tã apurutopõpyry poko eya, tymerose pape poko, esety Juta tã Tuisary tã Ehtopõpyry. Mame tamuhpõme toehse ynororo ahtao kure pyra toehse ipupuru tomo.

²⁴ Mame toorihse Asa. Ekepyry tonẽse tuisa tã zonẽtoh tao Tawi patary po. Mame imũkuru Josapa tuisame toehse tumy myakãme.

Tuisame Natape, Izyraeu tã esẽme

²⁵ Mame asakoro jeimamyry taropose Asa a ahtao Juta tã esẽme, Natape, Jeropoão mũkuru tuisame toehse Izyraeu esẽme. Asakoro jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko.

²⁶ Yrome tumy sã tyyrypyry poko Natape toehse, Ritonõpo omipona pyra. Izyraeu tã takorehmase eya tyyrypyrykõ poko toto ehtohme roropa.

²⁷ Mame Paasa, Aia mũkuru, Isakaa ekyryme, tãtamorepase Natape etapary poko. Mame totapase eya rahkene, Natape osetaparyhtaotã Kipetõ põkõ maro pirixteu tã nonory po.

²⁸ Morara toehse oseruao jeimamyry tuisa Asa taropose ahtao, Juta tã esẽme toexiry poko. Naeroro Natape myakãme Paasa toehse, Izyraeu tã tuisaryme.

²⁹ Mame tuisame toehse Paasa ahtao Jeropoão ekyry tã totapapitose eya. Ritonõpo omihpyry ae ro, urutõ Aia, Xiro põ omihpyry ae ro Jeropoão ekyry tã emero tonahkase eya. Arypyra toehse jekyry ipunaka.

³⁰ Morara toehse Jeropoão a tyzehno Ritonõpo, Izyraeu tã Esẽ tyripose exiryke eya tyyrypyry poko toehse toexiryke, Izyraeu tã iiryppyryme tyripose roropa eya exiryke.

³¹ Imehnõ Natape nyrytyã emero tymerose pape pokona esety Izyraeu tã Tuisary tã Ehtopõpyry.

³² Tuisa Asa, Juta tã esemy, tuisa Paasa Izyraeu tã esẽ maro osetapakehpyra toh kynexine tuisame toto ahtao osepeme pyra toexirykõke.

Tuisame Paasa ehtopõpyry, Izyraeu tã esẽme

³³ Mame oseruao jeimamyry taropose Asa ahtao Juta tã esẽme, Paasa, Aia mũkuru tuisame toehse Izyraeu tã esẽme. 24me jeimamyry taropose ynororo tuisame toexiry poko Tiriza po.

³⁴ Mame tuisa Jeropoão ehtopõpyry sã Paasa roropa iiryppyryme toehse, Ritonõpo omipona pyra, Izyraeu tã takorehmase roropa eya iiryppyry poko toto ehtohme.

16

¹ Morarame Ritonõpo tõturuse urutõ Jeu, Hanani mũkuru a, ynara katohme tuisa Paasa a:

² “Ime pyra exiketyme mexiase. Yrome Izyraeu tã tuisaryme kyriase. Mame seromaroro oorypyry poko mase, Jeropoão samo. Ypoetory tã iiryppyryme tyripose roropa oya. Toto rypyry eneryke ya ozehno ase.

³ Naeroro oenahkãko ase, oekyry tã maro, Jeropoão enahkatopõpyry samo.

⁴ Oekyry tō toorihse ahtao pata po ekepyry ðnõko kaikuxi tomo. Toorihse toto ahtao ona po, ekepyry tō ðnõko kurumu tomo.”

⁵ Imehnõ Paasa nyrytyã poko, orëpyra aehtopõpyry poko roropa, tymerose pape poko. Moro pape esety Izyraeu tō Tuisary tō Ehtopõpyry.

⁶ Mame Paasa toorihse. Ekepyry tonëse Tiriza po. Mame imükuru Era tuisame toehse tumy myakãme.

⁷ Moro omi Ritonõpo poe, Paasa tō poko, jekyry tō wãnoppyry poko roropa, tokarose urutõ Jeu a, Paasa rypyhpyry pokoino. Tyzehno Ritonõpo tyripose Paasa a, tyyrypyry poko toexiry poko rokë pyra tuisa Jeropoão nyrihpyry saaro. Yrome tyzehno Ritonõpo tyripose eya Jeropoão tō etapatopõpyryke roropa eya emero porehme.

Era tuisame, Izyraeu tō esëme

⁸ Mame 26me jeimamyry taropose Asa ahtao Juta tō esëme, Era, Paasa mükuru tuisame toehse Izyraeu tō esëme. Mame asakoro jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Tiriza po.

⁹ Toiro ipoetory tō esë, Ziniri tãtamorepase tosë etapary poko. Era kyryry tō kahu tō zokonaka esëme Ziniri kynexine.

Morarama Tiriza po Era kynexine Arasa tapyĩ tao eukuru ãnõko, etÿnõko. Tuisa tapyĩ konõto eraseme Arasa kynexine.

¹⁰ Mame Ziniri tomõse tapyi taka, tosë totapase eya, mame tuisame toehse ynororo Era myakãme. Morara toehse 27me jeimamyry taropose Asa ahtao Juta tō esëme.

¹¹ Mame tuisame toehse Ziniri ahtao, Paasa ekyry tō totapase eya emero, orutua komo te, epe tō roropa emero totapase eya.

¹² Morarama Paasa tō etapatopõpyry Ziniri a, toehse Ritonõpo omihpyry ae ro urutõ Jeu a, Paasa enatyry poko.

¹³ Tyneponãmary eahmatopõpyryke Paasa a, imükuru Era a roropa, Izyraeu tō akorehmatopõpyryke roropa eya xine tyyrypyry kō poko toto ehtohme, toto zehno toehse Ritonõpo Izyraeu tō Esemu.

¹⁴ Emero Era nyrihpyry tymerose kynexine pape pokona esety Izyraeu tō Tuisary tō Ehtopõpyry.

Ziniri tuisame toehse Izyraeu tō esëme

¹⁵ Morarama 27me jeimamyry taropose ahtao tuisa Asa a, Juta tō esëme, Ziniri tuisame toehse Izyraeu tō esëme Tiriza po. 7me ãmepyyry taropose eya tuisame toexiry poko. Morara ahtao Izyraeu tō soutatu tō osetapãko toh kynexine pata Kipetõ po, pirixteu tō nonory po.

¹⁶ Mame Ziniri nyrihpyry poko zuaro toehse toto ahtao, tuisa Era etapatopõpyry poko eya, moro ae ro tosëkõ, Oniri tymenekase soutatu tomo a Izyraeu tō tuisaryme ehtohme.

¹⁷ Mame Kipetõ poe toytose Oniri tomo, typoetory tō maro Tiriza tō poremãkapose.

¹⁸ Mame typatary poremãkatopõpyry eneryke tyya, Ziniri tomõse tapyi konõto taka, osa jamihmã taka irãnao, apoto tukase eya, tapyi tyahkase eya, toorihse ynororo apoto htao.

¹⁹ Morara toehse eya tyyrypyry poko toehse toexiryke, Ritonõpo omipona pyra. Jeropoão ehtopõpyry saaro tyzehno Ritonõpo tyripose eya, tyyrypyry poko toexiry poko te, Izyraeu tō akorehmary roropa tyyrypyrykõ poko toto ehtohme.

²⁰ Emero Ziniri nyrytyã poko, tosë etapatopõpyry poko roropa eya, tymerose pape pokona esety Izyraeu tō Tuisary tō Ehtopõpyry.

Oniri, Izyraeu tō esēme

²¹ Morarame Izyraeu tō tātapiakase sã toehse, zokonaka Tipini, Jinate mūkuru se toh kynexine tutuisarykōme. Imehnō Oniri se toh kynexine.

²² Yrome Oniri se exiketō orēpyrahxo toehse; Tipini toorihse, mame Oniri tuisame toehse.

²³ 31me jeimamyry taropose Asa ahtao Juta tō esēme, Oniri Izyraeu tō tuisaryme toehse. 12me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko. Apitoryme 6me jeimamyry taropose eya Tiriza po.

²⁴ Morarame ypy Samaria topekahse eya 70 kirume parata ke Semea wino. Morarame moro ypy tyjamihtase Oniri a soutatu tō esary ke. Moroto pata tyrise eya tosehke Samaria, esemỹpyry esety Semea pokoino.

²⁵ Imehnō Izyraeu tuisary tō emero motye tyrypyry poko Oniri kynexine.

²⁶ Jeropoão nyrihpyry saaro tyzehno Ritonõpo Izyraeu tō Esē tyripose eya, tyrypyry poko te, Izyraeu tō akorehmary tyrypyrykō poko toto ehtohme, tyneponāmary eahmary poko, enara.

²⁷ Imehnō Oniri nyrytã poko emero tymerose pape pokona esety Izyraeu tō Tuisary tō Ehtopõpyry.

²⁸ Mame Oniri toorihse. Ekepyry tonēse Samaria po. Mame imūkuru Akape tuisame toehse tumy myakāme.

Akape, Izyraeu tō esēme

²⁹ Morarame 38me jeimamyry taropose Asa ahtao, Juta tō esēme, Akape, Oniri mūkuru tuisame toehse, Izyraeu tō esēme. 22me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko, Samaria po.

³⁰ Mame tyrypyry poko toehse ynororo, Ritonõpo omipona pyra. Imehnō tuisa tō motye emero porehme iiryryryme kynexine.

³¹ Tuisa Jeropoão nyrihpyry xihpyry sã tyrise eya. Moro motye typytase ynororo Jezapeu maro, tuisa Etepaau, Xitō pō ěxiry maro. Tyneponāmary Paau toahmase eya.

³² Mame tapyi tamose eya Paau eahmatoh poko ehtohme. Tynekarory zahkatoh tyrise roropa eya moro tapyi taka Samaria po.

³³ Tyorō neponāmary roropa, Asera nohpo enetupuhtoh tyrise eya eahmapotohme. Tyzehno Ritonõpo Izyraeu tō Esē tyripose eya, imehnō tuisa tō, Izyraeu tō esã motye emero porehme.

³⁴ Morarame Akape tuisame ahtao Hieu, Peteu pō toerohse pata Jeriko kurākary ropa poko. Morarame Ritonõpo omihpyry ae ro Jozue Num mūkuru omihpyry ae, Hieu mūkuru apitorymã Apirão toorihse, pata Jeriko apō riryhtao. Moromeĩpo imūkuru etyhyrymã, Sekupe toorihse pata omōtoh riryhtao eya.

17*Eria zoty enehtopõpyry torō tomo a*

¹ Mame Eria urutō kynexine Ritonõpo poe, Tixipe pono Kireate nonory po. Ynara tykase ynororo tuisa Akape a:

– Ajohpe pyra Ritonõpo omi poe konopo oehpyra onahpoty onehxikara roropa axitaku exĩko mana asakoro jeimamyry motye, tykase. Tonehpose ropa ahtao rokē ya konopo oehnōko ropa mana Ritonõpo enetupuhtohme oya xine, ipoetoryme jenetupuhtohme roropa oya xine, tykase Eria.

²⁻³ Moromeĩpo ynara tykase Ritonõpo Eria a:

– Ytoko taroino xixi tūtatoh winakoxi, iporiry pitiko pona Kerite pūtokoxi. Moroto otonēnōko mase tuna Joatão poe xixi tūtatoh wino.

⁴ Tuna ěnōko mase iporiry kuae. Otuhnōko roropa mase, torō tō narohpyry ōnōko. Jomi poe toh mana tonahsē arōko anapyryme, tykase Ritonōpo.

⁵ Mame Ritonōpo omipona Eria kynexine. Iporiry pūtokozi toytose ynororo Kerite pūtokozi. Moroto kynexine ynororo okynahxo.

⁶ Tuna iporiry enyase, kokoro rokē wyi panō tarose torō tomo a Eria zurume tōsē maro pakeimo, kokonie pukuro, enara.

⁷ Morarame okyna ahtao iporiry tãpaise roropa konopo oehpyra exiryke ipunaka.

Pytŷpo, Sarepeta pono

⁸ Morara exiryke Ritonōpo ynara tykase Eria a:

⁹ – Ytoko pata Sarepeta pono Xitō pūtokozi moroto ehse. Oturuase pytŷpo a, moro pono a tonahsē ekarotohme oya, tykase.

¹⁰ Morara exiryke Eria toytose Sarepeta pono. Mame toeporehkase ahtao pata apuru pono, pytŷpo tonese eya apotopokō anŷnōko apoto zukatohme tyya, wyi ritohme tynapyrykōme tumūkuru maro.

Mame Eria ynara tykase eya:

– Ajohpāme sã jokuru pixo ekaroko, tuna. Utunazehnahro, tykase.

¹¹ – ŷ, tykase nohpo. Mame toytose ynororo tuna poko. Aytoryhtao ro tuna enehse ynara tykase ropa Eria:

– Ajohpāme sã juru pixo roropa enehko, wyi, tykase.

¹² Yrome ynara tykase ynororo Eria a:

– Arypyra reh ynanahse wyi pyra ipunaka. Pitiko reh tiriiku nae ynanahse te, oriu roropa morararo pitiko. Naeroro apotopokō poko akene wyi ritohme umūkuru napyryme ynapyryme roropa. Otarāme imeŷpo tonahse ahtao orihnōko rokē ynanase, tykase pytŷpo Eria a.

¹³ Mame ynara tykase Eria eya:

– Torētyke pyra exiko ouru enatyry poko. Wyi akoŷpyry ekeiko anapyrykōme, yrome osemazuhme wyi pitiko tyriko aporo enehtohme ya. Moromeŷpo ourukō tyriko. Opune xine exiko mana ourume, omūkuru zurume roropa.

¹⁴ Ynara āko Ritonōpo mana: “Anapyry enahpyra exiko mana, ywy Ritonōpo konopo enehpory ropa ponāmero,” tykase.

¹⁵ Mame Eria omiry omipona toehse nohpo. Inapyryme wyi tyrise aporo eya. Mame tōsenuhmase ropa ahtao ě aka, nae ro pixo tonese eya.

– Tee! Nae ro pixo tokoh kynako, tykase nohpo, nae ro akoŷpyry pixo eneryke tyya. Tãtakoinohse kynexine toto napyry pune imūkuru maro Eria maro.

¹⁶ Mame ěmepyry pune wyi risene pytŷpo tynapyrykōme rahkene. Atakoinohsene tiriiku te, oriu roropa, enara. Toipe rokē Ritonōpo omihpyry ae ro Eria a, pytŷpo takorehmase inapyrykō poko enahpyra ehtohme.

Poeto ěsemãkapotopōpyry Eria a

¹⁷ Morarame Eria Sarepeta poro ahtao pytŷpo mūkuru takuruhtase yronomyryme, mame toorihse ynororo.

¹⁸ Naeroro tyxityme ynara tykase nohpo Eria a:

– Ritonōpo poetoryme mase. Oty katohme moepyase ya, umūkuru orihtohme tarame? Iirypyryme jehtopōpyry poko wenikehpyra Ritonōpo ehtohme moepyase, umūkuru orihmapotohme? tykase.

¹⁹ – Omūkuru ekaroko ya, tykase.

Mame Eria a poeto tapoise jē emahpoe. Tarose ynororo kakoxi tynyhtoh taka, tynyhtoh pono tyrise eya.

²⁰ Morarame tōturuse ynororo Ritonōpo a. Ynara tykase:

– Jesemy Ritonõpo, oty katoḥ mose pytỹpo mūkuru taorihmapose oya? tykase.

²¹ Mame poeto ekepyry pona Eria toehse. Moro riryhtao ro tōturuse ropa Ritonõpo a ynororo. Ynara tykase:

– Jesemy Ritonõpo, ynara āko ase oya, mose poeto ēsemākako ropa isene aehtohme ropa ajohpāme samo, tykase. Oseruao poeto pona toehse Eria, tōtururuhtao Ritonõpo maro.

²² Mame otato Ritonõpo kynexine Eria otururu etāko. Morara exiryke poeto tōseremapitose ropa, isene toehse ropa.

²³ Mame Eria a poeto tapoise, yhtotohme ropa ekarotohme ropa jeny a.

– Eneko ke, orihpyra mana. Tōsemāse ropa, tykase Eria.

²⁴ Mame tumūkuru tonese ropa tyya ahtao, tākye toehse jeny. Ynara tykase ynororo:

– Seromaroro zuaro ase rahkene, Ritonõpo poetoryme oexiry enetupuhnōko ase. Ajohpe pyra mā ōtururu Ritonõpo poe, tykase ynororo Eria a.

18

Eria maro Paau poko urutō komo

¹ Moromeīpo oseruao jeimamyry taropose ahtao konopo oehpyra ro kynexine. Mame ynara tykase Ritonõpo Eria a:

– Ytoko osenepose tuisa Akape a. Konopo enehpōko ropa ase, tykase.

² Naeroro toytose ynororo.

Moroto Samaria po tonahsē pyra toehse ipunaka. Morotōkō etuarimāko toḥ kynexine yronomyryme.

³ Morara exiryke Opatia tonehpose Akape a tyya. Tuisa tapyī konōto tao erohketō tuisaryme kynexine ynororo. (Ritonõpo omiry omipona exiketyme Opatia kynexine, zae exiketyme roropa.)

⁴ Urutō kō etaetaparyhtao tuisa pyty Jezapeu a, Opatia a 100me urutō kō tonēse, toto ewomatohme, asakoro oramao ypy myhtokoxi, 50me toiro oramao, imepỹ oramao 50me roropa. Tonahsē tokarose eya xine tuna maro.)

⁵ Ynara tykase Akape Opatia a:

– Eropa tuna enatyry zupise, iporiry esemary roropa. Otarama onahpoty pixo eneryhtao kawaru tō orihpyra, jumētu tō roropa. Ahtao kuekykō onetapapopyra exīko sytase.

⁶ Mame oturukehxīpo tātapiakase toto onahpoty zupitohme eya xine.

⁷ Mame Opatia ytoytoryhtao mōtoino rokē tōseporyste Eria maro. Tone-tupuhse ynororo eya. Tosekumuru po typorohse Opatia Eria ēpataka, tōmyty po nono pokoxi. Mame tōturupose ynororo eya:

– Omoro mahno, tuisa? tykase.

⁸ – Ÿ, ywy ase Eria, tykase urutono. – Ytoko zuruse oesemy a, tuisa a, taro jexiry poko, tykase.

⁹ – Repe, tykase Opatia. – Oty tyrise ya popyra oya, jetapapory se oehtohme tuisa Akape a?

¹⁰ Ajohpe pyra ase, Ritonõpo Oesē netaryme, tuisa Akape oupipōko mana emero nono po, sero nono po. Mame imepỹ nonory esē arypyra oexiry ekaroryhtao, mokyro a turupose Ritonõpo netaryme: “Ajohpe pyra ase, taro Eria onenepyra ynanexiase.”

¹¹ Mame seromaroro jaropory se hma eya, taro oehtoh ekarotohme eya?

¹² Otara āko ha aaroryhtao Ritonõpo Zuzenu imepỹ pona jytoryhtao? Mame taro oehtoh ekaroryhtao eya, yrome oenepyra tokurehse ynororo

ahtao, jetapāko mana. Wenikehpyra exiko, moino ro poetome ro jahtao Ritonōpo Kuesēkō poetoryme ase.

¹³ Tuaro pyra make, Ritonōpo poe urutō kō etaparyhtao Jezapeu a 100mākō tonēse ya toto ewomatohme oramāka, asakoro 50mākomo? Tonahsē ekaroase eya xine tuna roropa.

¹⁴ Naeroro otyme kure jaroporyhtao, tuisa zurutohme, taro oexiry poko? Jetapāko mana.

¹⁵ Ynara tykase Eria:

– Ritonōpo Imehxo Exikety poetoryme ase. Inetaryme ynara āko ase oya, Seroae osenepōko ase tuisa a, tykase.

¹⁶ Naeroro toytose Opatia Akape zuruse. Mame Akape toytose oseporyste Eria maro.

Apoto enehpotopōpyry kapu ae Ritonōpo a

¹⁷ Mame Eria tonese ahtao ynara tykase Akape eya:

– Omoro mase Izyraeu tō erekohmane konōto! Opokoino Izyraeu tō nonory po konopo oehpyra toehse, tykase.

¹⁸ Mame Eria a tozuhse:

– Arypyra, Izyraeu tō onerekohmara ase, tykase. – Omoro hkoty Akape, omy roropa, Ritonōpo omipona pyra oexirykōke, oekyry tō maro, konopo onehpopyra mana. Ynara exiryke, opoetory tō mā tyneponāmary rokē eahmāko, Paau eahmāko mā toto, tykase.

¹⁹ – Morara exiryke opoetory tō ikohmako emero Paau poko urutō komo, 450mākomo, tyneponāmarykō Asera poko urutō kō 400mākō maro. Mokaro nahpāko mā Jezapeu, opyty. Weporytatoko ypy Karameru pona, tykase Eria Akape a.

²⁰ Naeroro toytose toto ypy Karameru pona. Imoihmākō oximōme tyripose toto Akape a urutō kō maro.

²¹ Mame Izyraeu tō toporyse Eria a ypy po Karameru po. Ynara tykase ynororo:

– Otāto pixo matou Ritonōpo se nymyry exiketomo? Otupipyra ehtoko. Ritonōpo mokyro tuisa konōto, Kuesēkomo. Morara exiryke aomipona se awahtao xine aomipona ehtoko. Yrome Paau oesēkōme se awahtao xine aomipona ehtoko, tykase Eria eya xine.

Yrome onezuhpyra toto.

²² Mame ynara tykase ropa Eria:

– Ywy ro rokē urutōme ase Ritonōpo poetory. Yrome taro tuhke urutō mana Paau poetoryme, 450me. Onoky imehxo nah apoto enehpory waro kaino kapu ae? Sukuhtone pahne, tykase Eria Paau poko urutō komo a.

²³ Pui enehtoko asakoro orutua komo; toiro Paau a onekarorykomo, etapako, isahkako, apotopokō apō po tyritoko, Paau a onekarorykōme. Yrome apoto onukara ehtoko. Ywy roropa apoto apō rīko ase. Pui akorō etapāko ase, isahkāko, apotopokō pona tyrīko ase ynekaroryme Ritonōpo a. Apoto rokē onyripyra ase.

²⁴ Mame apoto enehpōko matose oesēkomo a, tykase. – Ywy roropa Ritonōpo a apoto enehpōko ase. Mame apoto enehporyhtao typoetory tō nekarory zahkatohme, mokyro rokē jamihme mana. Kuesēkōme nymyry enetupuhnōko sytatose, tykase Eria eya xine.

– Ÿ, tykase imoihmākomo, zae ōmiry nase, tykase toto.

²⁵ Mame ynara tykase Eria Paau poko urutō komo a:

– Tuhke oexirykōke pui orutua apoitoko osemazuhme; etapatoko, isahkatoko. Oesēkō Paau a oturutoko, yrome apoto onukara ehtoko.

²⁶ Pui tapoise Paau poetory tomo a, totapase eya xine, tysahkase, apotopokō pona mokyro tyrise roropa eya xine, mame tosēkomo a apoto tokaropose eya xine repe, pakeimo poe tāxiahtao pona.

– Yna omiry etako, Paau, tykase. Yrome ezuhtoh onetara toh kynexine, mōtohxō kara. Tuapitose toto tynyrihpyrykō apoto apō zomye repe. Yrome apoto otukara nexiase kaino.

²⁷ Morarame tāxiahtao toehse ahtao tounohpitose toto Eria a. Ynara tykase ynororo:

– Oturutoko myatokohxo rahkene, ritōme aexiryke! Otarame tŷpokōke roropa mana, otarame toytose ynororo wekase, morara exiryke oetara xine mana. Otarame toytose ynororo mōtohme. Otarame nyhnōko mana, naeroro typakary se mana, tykase Eria.

²⁸ Morara exiryke Paau urutō kō tōturuse myatokohxo, torētyke sã toexirykōke. Tōtokotokose toto tytapemākō ke tyratōkō ke roropa; tumūtase toto tōmiryō ezuhtohme tynyrihpyrykomo a. Morara tyrise eya xine repe.

²⁹ Tykohkohtase roropa repe mōtona xixi toehse ahtao. Morararo tozukurukō onetara tokurehse toto.

³⁰ Mame ynara tykase Eria imoihmākomo a:

– Ameke hkopyra ehtoko. Xiaro osehtoko ya. Ameke hkopyra toehse toto Eria zomye. Mame Ritonōpo nymyry a tynekarory zahkatoh apō tukurākase eya, tykararahse exiryke.

³¹ Mame 12me topu tō tapoise eya, toiro topu, toiro Jako mūkuru kyryryme, 12me imūkuru tō exiryke 12me oxiekyrymākōme toehse. Jūkō esety tymyakāmase Ritonōpo a Izyraeume.

³² Moro topu tō ke tynekarory apō tukurākase eya Ritonōpo eahmatohme. Mame nono tahkase eya tynekarory zahkatoh zomye, otarame 12me rituru pune exikety.

³³ Mame apotopokō tyrise eya jahkatoh apō pona. Pui orutua tysahkase eya, mokyro tyrise eya apotopokō pona. Mame ynara tykase ynororo eya xine:

– Tuna ě aka tuna arykatoko, 12me rituru. Mame tuna ikuātoko ynekarory pona apotopokō pona roropa, tykase. Morara tyrise eya xine.

³⁴ – Tyritoko ropa, tykase Eria eya xine.

Morarara tyrise ropa eya xine.

– Toiro ise ro! Tyritoko ropa, tykase.

Morarara tyrise ropa eya xine.

³⁵ Mame pehme toehse ahkahpyry tuna ke. Ritonōpo a tynekarory zahkary enepory se Eria kynexine tuhkākomo a, kutime tuna ke ahtao.

³⁶ Mame emero tōtyhkase tahtao, tōturuse ynororo Ritonōpo a:

– Ritonōpo, omoro mase Aparão Esemý, Izake Esemý te, Izyraeu tō Esemý, ajamitunuru enepoko, Ritonōpome nymyry oekarotohme eya xine, opoetoryme jexiry enetupuhtohme roropa eya xine. Ōmiry omipona senohne tyrise ya.

³⁷ Jotururu etako, Ritonōpo. Apoto enehpoko inenerykōme, oenetupuhtohme toto a Tosēkōme, aeramatohkōme ropa oya, tykase Eria Ritonōpo a.

³⁸ Mame Ritonōpo a apoto tonehpose kapu ae. Pui pū tyahkase wewe maro. Topu tō roropa apoto apō tyahkase emero. Nono tyahkase roropa. Tāpaise roropa tuna ahkahpyry aka; pehmã tāpaise.

³⁹ Mame moro eneryke tyya xine tōsenuruhkase toto, Izyraeu tomo. Toseku-murukō po typorohse toto tōmytykō nono pokoxi. Ynara tykase toto:

– Ritonōpo yna Esemý, Ritonōpo nymyry mase. Omoro rokē Imehxo Exiketyme mase yna Esemý, tykase toh rahkene.

⁴⁰ Mame ynara tykase Eria orēpyra samo:

– Mokaro Paau poko urutō kō apoitoko; toto eparyino!

Mame tapoise toto eya xine emero porehme, tarose toto eya xine, tyhtose iporiry Kisō pona, totapase toto eya xine.

⁴¹ Mame ynara tykase Eria tuisa Akape a:

– Seromaroro ytoko otuhse. Konopo oepyry etāko ase, konopo itamurume panaikato samo.

⁴² Morarame toytose Akape ahtao otuhse, Eria tōnuhse ypy Karameru emory pona. Moroto toepuisse ynororo nono pokoxi zupuhpyry tosekumuru po.

⁴³ Mame takorehmane a ynara tykase ynororo:

– Ytoko, osenuhmata tuna konōto wino, tykase.

Toytose ynororo. Mame tooehse ropa:

– Arypyra kynako. Onenepyra akene, tykase.

Morararo takorehmane taropozomose ropa 7me osenuhmase.

⁴⁴ Mame 7mā po tooehse ropa ahtao, ynara tykase ynororo:

– Akuru pitiko eneno onuhnōko tuna epoe, zumo pyra ahno emary sā rokene, tykase.

Ynara tykase Eria eya:

– Ytoko tuisa Akape a. Zuruta aotyritohme kahu aka aytotohme tytapyī taka, konopo a mokyro akorekehkaryino, tykase.

⁴⁵ Mame okynā pyra kapu xinukutumehme sā toehse akurū ke, tyryrykane toehpitose, konopo konōto toehpitose. Akape tōtyrise tykahu aka axī toytotohme ropa Jezereu pona.

⁴⁶ Mame Ritonōpo jamitunuru toehse Eria a, tymety eary tymyhse eya, tururume toytotohme osemazuhme Akape esemary ae, Jezereu pona, enara.

19

Eria ypy Xinai po

¹ Morarame typyty Jezapeu turuse Akape a Eria nyrihpyry poko te, Paau poko urutō kō etapatopōpyry poko roropa eya.

² Mame omi taropose nohpo a Eria a. Ynara tykase ynororo:

– Jetapapory se hano ritō komo a, kokoro serara ahtao oetapara jahtao, urutō kō etapatopōpyry sā oya, tykase.

³ Morara kary etaryke tyya enaromyke toehse Eria. Toepase ynororo tōsepynanohtohme. Typoetory maro toytose ynororo pata Peresepa pona, Juta nonory pona. Moroto typoetory tynomose eya.

⁴ Mame tykohmāse ynororo ytoytory poko ona poro. Totypohse ynororo, typorohse wewe myhtokoxi jerutume exiryke. Toorikyry se rokē kynexine.

– Epo hnae! Ritonōpo, kuorihmapoko seromaroro. Torēse rokē ywy, ytamura tō ehtopōpyry saaro, tykase ynororo.

⁵ Mame imihme toehse ynororo nono po, wewe zopino, tynyhse rahkene. Mōtoino rokē tapose ynororo Ritonōpo nenyokyhpyry a. Ynara tykase ynororo:

– Owōko, otuhkose, tykase.

⁶ Mame tōsenuhmase ynororo. Wyi tonese eya topu tō po tuna maro ē ao, zupuhpyry pūto. Naeroro tōtuhse ynororo. Tuna tōse roropa eya. Mame tynyhse ropa ynororo.

⁷ Mame Ritonōpo nenyokyhpyry tooehse ropa. Tapose ropa ynororo eya apitoryme apoitopōpyry saaro. Ynara tykase eya:

– Owōko, otuhkose. Otuhpyra awahtao poremānōko mase oytory poko, tykase.

⁸ Mame towōse Eria. Tōtuhse ynororo. Tuna tōse roropa eya. Mame moro enahsē poe tyjamihtase ynororo, toytotohme 40me ěmepyrý. Toytose ynororo Xinai pona, ypy Kurã pona. Moroto tomōse ynororo oramãka ypy myhto, ěmehtohme.

⁹ Mōtoino rokē Ritonōpo omiry totase eya. Tōturupose ynororo eya:

– Eria, oty poko ma taro? tykase.

¹⁰ Ynara tykase ynororo:

– Ritonōpo Imehxo Exikety, opoetryme ase ypoeto ae ro. Omoro rokē Jesēme mase. Yrome opoetry tō Izyraeu tō ōmihpyry omipona pyra toehse mã toto. Tynekarorykō zahkatoh typahse eya xine. Opoetry tō urutō kō totapase eya xine. Ywy ro rokē tōxinamase, jetapary kuhnōko roropa mã toto, tykase.

¹¹ – Moro ae otūtako. Ypy emory pona ytoko. Xikihme exiko jēpataka, tykase Ritonōpo eya.

Mame ipūtokoxi toeporehkase Ritonōpo. Tyryrykane konōto tonehpose eya, ypy tō tapiakase, topu tō toehmose, yrome tyryrykane ao pyra Ritonōpo kynexine. Mame tymynyhpãse moro tyryrykane. Mame nono tykytyky tykase, yrome tykytyky katoh ao pyra Ritonōpo kynexine.

¹² Mame nono tykytyky tykakehse ahtao apoto toehse, yrome moro apoto ao pyra Ritonōpo kynexine. Mame apoto tonahse ahtao omi totase puti puti kane samo.

¹³ Mame moro omi etaryke tyya tōmyty tapuruse Eria a tupō ke. Tutūtase ynororo orame ae xikihme ehtohme omōtoh tao. Morarame moro omi ynara tykase eya:

– Oty poko mah taro, Eria? tykase.

¹⁴ Ynara tykase ynororo:

– Ritonōpo Imehxo Exikety, opoetryme ase ypoeto ae ro. Omoro rokē Jesēme mase. Yrome opoetry tō Izyraeu tō ōmihpyry omipona pyra toehse mã toto. Tynekarory tō zahkatoh tykararahse eya xine. Opoetry tō urutō kō totapase eya xine. Ywy ro rokē tōxinamase, jetapary kuhnōko roropa mã toto, tykase.

¹⁵ Mame ynara tykase Ritonōpo eya:

– Ytoko ropa ona pona Tamaxiku pūtokoxi. Mame morotona toeporehkase awahtao pata aka omōko, Hazaeu ahpatohme azeite ke, tuisame aehtohme, Xiria esēme.

¹⁶ Mame Jeu, Ninixi mūkuru, ahpako azeite ke, Izyraeu tuisaryme aehtohme. Eriseu, Sapate mūkuru, Apeu-Meora pō ahpako roropa azeite ke, omyakãme aehtohme, urutōme.

¹⁷ Mame mokaro Paau poko exiketō anaorihmapopyra Hazaeu ahtao, totapasēme exīko mã toto Jeu a. Mame toto anaorihmapopyra Jeu ahtao, totapasēme exīko mã toto Eriseu a.

¹⁸ Mãpyra 7 miumākō pynanohnōko ase, Izyraeu tomo, jomiry tymoise exiketomo, Paau oneahmara exiketomo onypohpyra roropa exiketomo.

Eriseu kohmatopōpyry

¹⁹ Morarame Eria toytose oseporyse Eriseu maro, tupito poko aerokuruh-tao. Imaro 12me pui asasakoro erohnōko kynexine. Asakoro pui etyhpyrymã ke erohnōko kynexine ynororo. Mame Eriseu pūtokoxi toytose Eria ahtao tupō jaraono tomase eya Eriseu pona.

²⁰ Mame axī toky tō turumekase Eriseu a, tururume toytotohme Eria a:

– Ytoxi aporo osekazumase papa tomo a, aja a roropa, toto pohse roropa, moromeīpo amaro jytotohme, tykase Eriseu.

– Kure, ytoko. Ytopyra exiko, kara ase oya, tykase.

²¹ Morarame toytose ropa Eriseu toky tomo a. Pui tō totapase eya. Ipū tahnose eya. Toerohtoh kyryry wewe tyhkohse eya apotopokōme ehtohme.

Mame tōsē tokarose eya morotōkomo a. Tōtuhse toto. Mame tosaē toytose ynororo Eria maro. Imaro toerohse ynororo akorehmaneme.

20

Etonatoh Xiria maro

¹ Morarame tuisa Pē-Hatate, Xiria esemy tōximōse typoetory tō maro sou-tatu tō maro. Takorehmase ynororo 32me tuisa tomo a, soutatu tō maro, kawaru tō maro, kahu tō maro. Mame toytose ynororo tymarōkō maro, pata Samaria zomyehmase moro pata pōkō poremākapose.

² Mame omi aronanō taropose eya pata pona tuisa Akape, Izyraeu esē zurutohme. Ynara tykase toto eya:

³ – Tuisa Pē-Hatate ynara se oya mana: parata te, uuru te, nohpo tomo te, opoenomo, jamihme exiketomo, enara, tykase.

⁴ Ynara tykase Akape eya xine:

– Kaxiko jesemy Pē-Hatate a: “Ŷme ase. Ywy, ymōkomory te, ypyxiā maro, emero yna esēme mase. Opoetoryme ynanase,” kaxiko, tykase.

⁵ Moromeïpo Pē-Hatate poe omi aronanō tooehse ropa, Akape zuruse ropa. Ynara tykase:

– Apitoryme ynara ykano oya: “Omōkomory ekaroko ya parata te, uuru te, nohpo tō maro te, opoenō maro.

⁶ Seromaroro ypoetory tō esā omōnōko mā toto, atapyī taka, opoetory tō esā tapyī taka roropa, ise toto ehtoh apoitohme tykyryrykōme, emero porehme. Kokoro serara ahtao ytōko mā toto morotona,” tykase.

⁷ Mame tuisa Akape a takorehmananō tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo:

– Enēko matose. Kyyryhmarykō se rokē mokyro mana. Omi tonehpose ya, ypyxiā ekarotohme eya te, ypoenō maro te, ymōkomory parata, uuru maro. Ŷme ase, zae mase, ase eya repe, tykase ynororo.

⁸ Ynara tykase toto, ipoetory tō maro:

– Aomiry onetara exiko. Omōkomory onekaropyra exiko eya, tykase toto.

⁹ Naeroro ynara tykase Akape, Pē-Hatate omiry enehnanomo a:

– Ynara kahtoko jesemy a: “Tuisa, onekaropohpyry poko apitoryme ŷme exiase. Yrome seromaroro onekaropohpyry poko, ŷme ehsaromepyra ase,” tykase.

Mokaro, omi aronanō toytose ropa. Mame tooehse ropa toto ezuhtoh enehse

¹⁰ Pē-Hatate poe omi taropose ropa:

– Soutatu tō enehnōko ase tuhke apatarykō enahkase. Tomary ke apatarykō nonory aroryhtao eya xine pata tonahsēme exīko mana. Jetapapory se ase ritō tomo a, morara onyripyra jahtao, tykase.

¹¹ Mame tozuhse toto tuisa Akape a:

– Kaxiko tuisa Pē-Hatate a: “Soutatu nymyry tātatapoikehse ahtao rokē epyrypāko mana. Osetapara ahtao ro epyrypara mana,” tykase.

¹² Akape ezuhtoh tokarose Pē-Hatate a eukuru enyryhtao eya imehnō tuisa tō maro tosaō xine. “Ehmaropa pata poremākase!” tykase ynororo soutatu tomo a. Mame toytopytose toto.

¹³ Morarame Ritonōpo poe urutō toytose tuisa Akape a. Ynara tykase:

– Ynara āko Ritonōpo mana: “Enaromyra exiko mokaro imoihmākō sou-tatu tō eneryke oya. Seroae ākorehmatorŷko ase toto poremākapory poko oya xine. Mame zuaro exīko matose, Ywy ase Ritonōpo,” tykase.

14 – Onoky soutatu tō arōko nae? tykase Akape.

Tozuhse ynororo urutono a, ynara tykase:

– Ritonōpo ynara āko: “Soutatu tō nuasemākō morara rīko, tosēkō kowenatu tō maro,” tykase.

– Onoky imoihmākō soutatu tō arōko nae? tykase, tōturupose tuisa.

– Omoro, tuisa, tykase urutono.

15 Naeroro soutatu tō nuasemākō tykohmase tuisa a kowenatu tō maro; 232me toh kynexine. Mame Izyraeu tō soutatu tō tykohmase eya; 7 miumākō kynexine.

16 Mame tāxiahtao toytose toto etonase Pě-Hatate tō maro, 32me tuisa tō maro etŷnōko toto ahtao tosao xine.

17 Nuasemākō toytose osemazuhme. Tonese toto enenanomo a, Pě-Hatate poetory tomo a. Tosēkō turuse eya xine soutatu tō tūtary poko Samaria poe.

18 – Isene toto apoitoko, etonary se toto ahtao te, osepeme se toto ahtao, toto onetapara ehtoko, tykase Pě-Hatate.

19 Nuasemākō toytose osemazuhme etonase, okomino Izyraeu tō soutatu tomo.

20 Mame topetōkara totapase eya xine. Toiro soutatu ahtao, topekara toiro totapase eya. Mame toepase Xiria tō rahkene. Tokahmase toto Izyraeu tomo a. Yrome Pě-Hatate toepase kawaru po, imehnō kawaru po ytoketō maro.

21 Mame tuisa Akape toytose kawaru tō apoise, kahu tō maro. Xiria tō soutatu tō typoremākapose eya ipunaka.

22 Mame ynara tykase urutono tuisa Akape a:

– Ytoko ropa. Ajamihtatoko ropa soutatu tō maro. Atamorepako tomeseke samo. Ynara exiryke, taroino toiro jeimamyry taropose ahtao Xiria tuisary oehnōko ropa mana etonase ropa kymaro xine.

Xiria tō etonatoh ropa

23 Mame Pě-Hatate akorehmananō ynara tykase eya:

– Izyraeu tō ritō kō mā ypy tō po exiketōme mā toto. Morara exiryke kymarokō motye jamihme toehse mokaro mā toto. Yrome toto maro osetaparyhtao ona po orēpyrahxo exīko sytatose. Izyraeu tō poremākapōko sytatose.

24 Naeroro ynara syritone: mokaro 32 tuisamākō touko. Toto myakāme kapitāo tō tyriko.

25 Mame soutatu tō enehpoko oximōme, tuhke, apitoryme amaro aexityā tuhke ehtopōpyry samo, kawaru tō maro, kahu tō maro, apitoryme tuhke toto exiry samo. Osetapāko sytatose Izyraeu tō maro ona po. Mame toto poremākapōko sytatose rahkene, tykase toto.

Mame tuisa Pě-Hatate ŷme toehse kynexine. Morara tyrise eya mokaro omihpyry ae ro.

26 Mame toiro jeimamyry taropose ahtao typoetory tō soutatu tō tonehpose eya oximōme toto ytotohme Apeka pona, etonatohme Izyraeu tō maro.

27 Mame Izyraeu tō soutatu tō tykohmase, toto tonahsē tokarose eya xine; mame toytose toto. Tātapiakase toto asakoro oximōmākō toehtohkōme Xiria tō etonie. Mokaro Izyraeu tō eneryhtao, poti tō oximōmākō asakorōkō sã toh kynexine. Xiria tō tuhke kynexine, ona pehme sã kynexine.

28 Mame urutō toytose tuisa Akape a oturuse. Ynara tykase ynororo:

– Ynara āko Ritonōpo mana: “Mokaro Xiria tō mā ypy tō esēme rokē jekarōko mā toto, jakanahmā esēme pyra. Naeroro ākorehmatorŷko ase toto poremākapory poko tuhke toto ahtao ro. Morarame zuaro exīko matose, ywy ase Ritonōpo.”

²⁹ Morarame 7me tõmehse toto, tehme rokē osēpataka, Xiria tõ tosao xine, Izyraeu tõ roropa tosao xine. Mame ĕmepyry 7mã po tãtatapoipitose toto. 100 miime Xiria tõ totapase Izyraeu tomo a, moro ĕmepyry ae.

³⁰ Mame Xiria tõ akoĩpyry toepase toto Apeka pona. Moro tao pata apuru toepukase 27 miumãkõ pona.

Pĕ-Hatate roropa toepase pata pona. Tõtonĕse ynororo osa ao tapyi tao.

³¹ Mame mokyro akorehmananõ toytose eya. Ynara tykase toto:

– Ynara totase yna Izyraeu tuisary tõ poko. Kure mã toto. Topetõkara ty-poremãkase ahtao, toto pynanohnõko mã toto. Yna aropoko Izyraeu tuisary a, tupoke kamisa topuxiximã risĕ ke, otuato eary roropa tymyhse yna pymyry pokona “Anamotome ynanase” katohme. Mame otarame opynanohnõko mana isene oehtohme, tykase toto.

³² Naeroro kamisa topuxiximã risĕ ke tupohtose toto, otuato eary panõ tyrise eya xine typymyrykõ pokona. Mame toytose toto Akape a. Ynara tykase:

– Anamoto Pĕ-Hatate, ajohpãme sã ekaropõko oya, mokyro anaorihmapopyra oehtohme, tykase toto.

– Orihpyra ro hnae? Kure. Atakorõme ynanase, tykase Akape.

³³ Pĕ-Hatate akorehmananõ omi kurã eraximãko toh kynexine. Naeroro, “Atakorõme ynanase” kary etaryke tyya xine, omi kurãme tonetupuhse eya xine. Tozuhse eya xine, ynara tykase toto:

– Aõ, zae mase. Pĕ-Hatate ãkorõme mana, tykase.

– Pĕ-Hatate enehtatoko xiaro ya, tykase Akape.

Pĕ-Hatate tooehse ahtao, taunuhmanohpose ynororo Akape a, kahu aka aotyritohme tymaro.

³⁴ Mame ynara tykase Pĕ-Hatate eya:

– Pata tõ, papa napoityã omy wino, ekarõko ropa ase oya. Mame osepekah-toh tyriko tyriy se awahtao Tamaxiku po, papa nyrihpyry sã Samaria po.

Mame ynara tykase Akape eya:

– Morara ahtao, osepepe kuexiryke, oĕmara ase ãpuruhyry taka. Ytoko ropa oesaka.

Naeroro imaro Akape osepepe tõsekarose toh kynexine. Mame taropose ropa ynororo eya.

Urutono a Akape hxirotopõpyry

³⁵ Morarame Ritonõpo omi poe urutõ toytose imepỹ urutono a. Ynara tykase ynororo:

– Kypipohko orĕpyra samo, tykase.

Yrome ipipokuru se pyra kynexine.

³⁶ Naeroro ynara tykase ynororo eya:

– Ritonõpo nyripohpyry omipona pyra oexiryke reão oesekãko mana jurumekaryhtao, tykase.

Mame toytose ahtao, reão tooehse mokyro esekase. Toorihse.

³⁷ Mame mokyro urutõ toytose imepyny a, morara kase:

– Kypipohko, tykase ynororo.

Mame aomi poe mokyro typipohse eya, jamihme samo. Jetũ toehse.

³⁸ Mame mokyro urutõ a tõmyty tymyhse kamisa ke zuaro pyra imehnõ ehtohme. Toytose ynororo osema ehpikoxi Izyraeu tõ tuisary oepyry eraximatohme.

³⁹ Morarame tuisa Akape oepyryhtao, tykohmase ynororo urutono a. Ynara tykase ynororo:

– Tuisa imehxo! Osetapāko akene. Mame jepekara toiro tonehse ya soutatu a, inapoihpyry. “Mose eneko. Toepase ynororo ahtao oorikyry ke epehmāko mase. Oorikyry se pyra awahtao 3 miu parata ke epehmāko mase,” tykase ya.

⁴⁰ Yrome t̄ypokōke jahtao tyorō poko, toepase ynororo, tykase.

Ynara tykase tuisa eya:

– Omihpyry ae ro epehmāko mase. Zae nase, morara epehmary oya, tykase.

⁴¹ Mame kamisa touse ropa urutō tōmyty poe. Mame tonetupuhse ynororo tuisa a urutōme aexiry.

⁴² Mame ynara tykase urutō tuisa a:

– Ynara āko Ritonōpo mana: “Oya orutua taropose ropa, taorihmapose ahtao ya. Opokoino Pē-Hatate toepase. Naeroro oorikyry ke epehmāko mase. Opoetory tō, soutatu tō tonahkasēme exīko, mokyro poetory tō taropose ropa oya exiryke.”

⁴³ Mame toytose ropa tuisa tytapyī taka, Samaria pona, torētyke, toemynyhmaryke roropa, enara.

21

Napote narykahpyry uwa zoko

¹ Mame tapyi konōto nae tuisa Akape kynexine Jezereu po. Moe pyra moro tapyi poe imep̄y tupi kynexine, uwa zoko ke tarykase. Moro tupito esē Napote kynexine.

² Morarame ynara tykase Akape tupito esemy a:

– Otupi epekahxi ise jexiryke, ytapyī pūto mana, ŷkyryry arykary se ase ynapyryme. Tyoro tupito ekarōko ase oya, kurano. Ise awahtao parata ekarōko ase oya, tykase.

³ – Repe, tykase Napote eya. – Ytamuru tō nynomohpyry sero, utupime. Naeroro Ritonōpo neneryme onekaropyra ase oya, tykase.

⁴ Mame toytose ropa Akape tytapyī taka toemynyhmaryme. Tohne roropa kynexine, tupito ekarory se pyra Napote exiryke. Tohrame toehse ynororo tynyhtoh po, ēmyty osa apuru wino. Tōtukuru se pyra toehse ynororo.

⁵ Mame ipyty Jezapeu toytose oturuse imaro. Tōturupose ynororo, ynara tykase eya:

– Oty katohme emynyhmāko mah? Oty katohme ōtukuru se pyra roropa mahno? tykase.

⁶ – Mokyro Napote omihpyry pokoino, tykase Akape. – “Otupi epekatyry se ase, uwa anarykahpyry. Tineru se pyra awahtao imep̄y ke imyakamāko ase,” ase eya repe. Yrome Napote a tozuhse ywy: “Onekaropyra ase,” tykase.

⁷ Mame ynara tykase Jezapeu, tynio Akape a:

– Izyraeu tō esē kara mahno? Owōko hkoty! Tākye exiko! Otuhko. Ywy roro Napote tupi ekarōko ase oya, Jezereu pono.

⁸ Mame pape tō tymerose eya. Ipokona Akape esety tymerose eya. Tapuhse kehko tuisa kyryry ke: “Tuisa nymerohpyry nymyry sero,” katohme. Mame tynymerohpyry taropose nohpo a tuisa tomo a, Jezereu tamuximehxo exiketomo a roropa.

⁹ Ynara tymerose pape pokona: “Toiro ēmepyry imenekatoko otuhpyra oehtohkōme apatary po. Mame oximōtoh tyritoko. Napote tyritoko aporesemyryme.

¹⁰ Mame ajoajohpākō asakoro tyritoko mokyro ēpataka ihxirotohme: Popyra Ritonōpo esety tyripose mose a, popyra tuisa tyripose roropa eya, katohme. Mame mokyro arotoko pata poe, etapatohme topu ke.”

11 Morarame Jezereu tuisary tomo a, tamuximākomo a roropa, morara tyrise Jezapeu omihpyry omipona.

12 Toiro ěmepyry tyripose eya xine otuhpyra typatary pōkō ehtohme. Mame oximōme toto tonehpose eya xine. Aporesemyryme Napote tyrise eya xine.

13 Mame ajohpākō asakoro imoihmākō ěpataka tooehse. Napote tyhxirose eya xine. “Popyra Ritonōpo esety tyripose mose a, popyra tuisa tyripose roropa eya,” tykase toto ihxiroryme. Mame tarose ynororo jarānaka pata poe. Topu ke totapase ynororo eya xine.

14 Mame omi taropose Jezapeu a: “Napote totapase topu ke,” katohme.

15 Mame moro omi tooehse ahtao eya, ynara tykase Jezapeu Akape a:
– Napote norihno. Naeroro itupi apoiko uwa arykahpyry, oya ekarory se pyra aexihpyry.

16 Mame tuaro toehse Akape ahtao Napote orihtopōpyry poko, toytose ynororo osesarise Napote narykahpyry pona.

17 Morarame ynara tykase Ritonōpo urutō Eria Tixipe pono a:

18 – Ytoko oturuse tuisa Akape a, Samaria pona. Mokyro enēko mase Napote narykahpyry po. Moroto osesarīko mana.

19 Ynara kaxiko eya: “Ywy Ritonōpo ynara āko ase oya: Mokyro etapaxīpo, itupi apoiko mah otupime roropa?” Zuruko ropa, ynara āko Ritonōpo mana: “Moroto Napote munuru tomesē kaikuxi tomo a, moroto omunuru roropa emēko mā toto,” tykase.

20 Mame Eria tonese ahtao Akape a, ynara tykase ynororo eya:

– Kueneropa, jepekara? tykase.

– Aō, kueneropahxo! Ōsekaroryke yronymyryme azahkuru ehtoh poko Ritonōpo neneryme,

21 ynara āko mā Ritonōpo oya: “Awānohnōko ase. Oenahkapōko ase. Oekyry tō orutua kō roropa enahkapōko ase, nuasemākō maro tamuhpomākō maro.

22 Amarokō, oekyry tō maro tuisa Jeropoāo sã exīko, Nepate mūkuru jekyry tō maro. Tuisa Paasa, Aia mūkuru sã roropa exīko mase jekyry tō maro, ozehno tyrise jexiryke oya, Izyraeu tō aroryke oya tyrypyrykō poko toto ehtoh poko,” tykase Eria. Mame tōturuse ro ynororo:

23 – Jezapeu poko roropa, ynara āko Ritonōpo mana, “Jezapeu ekepyry ōnōko kaikuxi tomo Jezereu po.

24 Jekyry tō roropa, toorihse toto ahtao pata po, ekepyry tō ōnōko kaikuxi tomo. Ona po toorihse toto ahtao, ekepyry tō ōnōko kurumu tomo,” tykase.

25 (Imehnō motye Akape tōsekarose popyra ehtoh poko toehtohme, Ritonōpo zamaro pyra. Zae pyra ehtoh poko kynexine tyyty Jezapeu omi poe roropa.

26 Tyyrypyry xihpyry poko toehse Akape, tyneponāmary eahmary poko eya amoreu tō ehtopōpyry saaro. Mokaro tuānohse Ritonōpo a, toto taropose eya tosarykō poe, tonahkase roropa toto eya esahpyrykō Izyraeu tō esaryme ehtohme.)

27 Mame tōturukehse Eria ahtao, tupō tyxihkase Akape a. Tupō touse roropa eya, kamisa topuxiximā risē tamuruse “Iiryryryme ase” katohme. Otuhpyra toehse ynororo. Saku risē po rokē tynyhse roropa ynororo. Toytoytose toemynyhmaryme, tākye pyra ipunaka.

28 Mame ynara tykase Ritonōpo Eria a:

29 – Akape enēko mah? Emynyhmāko mana yneneryme. Morara exiryke mokyro onuānohpyra ase orihpyra ro ynororo ahtao. Imūkuru isene ahtao moro rīko ase, Akape ekyry tō enahkapōko ase, tykase.

22

Akape enaroximary urutō Mikaia a
(2 Koronika 18.2-27)

¹ Morarame asakoro jeimamyry taropose etonara Izyraeu toh kynexine Xiria tō maro.

² Yrome oseruao jeimamyry ae tuisa Josapa, Juta tō esē toytose Akape enese, Izyraeu tō esemy.

³ Mame tōturupose Akape takorehmananomo a:
 – Oty katoh Ramote-Kireate anapoipyra ropa sytatou Xiria tuisary winoino? Kypatarykōme mana.

⁴ Mame tōturupose Akape Josapa a:
 – Oytory se hma ymaro etonase Ramote pata pōkō maro?
 – Oytotoh tōtyhkase awahtao etonatoh taka oytotohme, ywy roropa amaro ytōko ysoutatu tō maro, kawaru tō roropa.

⁵ Yrome osemazuhme sekaropotone Ritonōpo Kuesēkomo a.

⁶ Mame urutō kō tykohmase Akape a, 400mākomo ekaropotohme:
 – Oty zae exiry? Yna ytory etonase Ramote pōkō maro? Ytopyra yna exiry?
 – Ytoko etonase. Orēpyra orīko Ritonōpo mana, Ramote pōkō poremākapōko mase, tykase toto.

⁷ Mame tōturupose Josapa a. Ynara tykase ynororo:
 – Ritonōpo poe urutō pyra hnae ekaropotohme Ritonōpo a? tykase.

⁸ – Nae, mokyro Mikaia, Inira mūkuru. Yrome mokyro se pyra ase ipunaka, kure jehtoh poko onekaropyra aexiryke popyra jehtoh rokē ekarōko mana, tykase Akape.

– Morara kara exiko, tykase Josapa.

⁹ Mame typoetory tuisary tykohmase Akape a aropotohme Mikaia enehse.

¹⁰ Mokaro tuisa tō asakoro tupō kurā tamuruse eya xine. Typorohse toh nexiase tuisa apō po, tiriiku pikary poko erohtoh po, Samaria omōtoh pūto; toto ēpataka urutō kō emero oturūko toh nexiase.

¹¹ Toiro mokyro nexiase Zetekia, Kenaana mūkuru. Iretyry tyrise eya kurimene risemy. Ynara tykase ynororo Akape a:

– Ynara āko Ritonōpo mana: “Senohne ke Xiria tō poremākapōko mase ipunaka etonaryhtao toto maro,” tykase.

¹² Morara tykase toto, urutō kō emero. Ynara tykase toto:

– Ytotoko osetapase Ramote pōkō maro. Toto poremākapōko mase, tykase toto.

– Orēpyra orīko Ritonōpo mana, tykase.

¹³ Morara ahtao ro Akape naropohpyry Mikaia enehtohme ynara tykase eya:

– Mokaro urutō kō emero orēpyra tuisa ekarōko mā toto. Morara kaxiko mokaro saaro kure rokē oehtohme, tykase.

¹⁴ Yrome ynara tykase Mikaia eya:

– Ritonōpo rokē Imehxo Exiketyme mana. Inetaryme ynara āko ase oya; inekarory rokē zurūko ase! tykase.

¹⁵ Mame toeporehkase Mikaia ahtao tuisa tō ēpataka, ynara tykase Akape eya:

– Mikaia, tuisa Josapa ymaro zuaro se ynanase. Zae yna ytory etonase Ramote pōkō maro? Zae pyra hnae? tykase.

– Ytoko etonase, mokaro poremākapōko mase. Orēpyra orīko Ritonōpo mana.

¹⁶ Yrome tozuhse ynororo Akape a:

– Ajohpe pyra exiko Ritonõpo Kuesëkö omiry ekaroryhtao ya. Tuhke rokë morara tykase ywy oya.

¹⁷ Mame ynara tykase Mikaia eya:

– Izyraeu tō soutatu tō enëko ase saporarahme ypy tō poro kaneru tō samo tosëke pyra. Mame ynara tykase Ritonõpo Kuesëkomo: “Moxiã tosëke pyra mã toto; ah nytō toto tosaka xine ropa, osetapara ehtohme,” tykase.

¹⁸ – Ynara tykase Akape Josapa a:

– Morara yka, toipe ynororo. Omi kurã onekaropyra mana ypoko. Omi popyra rokë ypoko ekarõko mana! tykase.

¹⁹ Tõturuse ro Mikaia, ynara tykase:

– Seromaroro Ritonõpo omiry etatoko këty, Ritonõpo tonese ya typorohse tapõ po kapu ao. Imaro ipoetory tō, inenyohtyã xikihme toh nexiase tapotunuru wino, typozery wino, enara.

²⁰ Mame tõturupose Ritonõpo: “Onoky Akape enekunohnõko nae, ayto-tohme Ramote pona, totapasëme aehtohme?” tykase. Mame tozuhse ynororo tynenyohtyamo a toiro ikuhtoh poko, imehnomo a tyoro ikuhtoh poko.

²¹ Etyhpyryme toiro mokyro tōsenepose, ynara tykase ynororo: “Ywy Akape enekunohnõko ase,” tykase.

²² Mame tõturupose Ritonõpo eya: “Otãto?” tykase. Mokyro a tozuhse: “Ytõko ase Akape poetory tomo a, urutõ kõ emero ajohpe tyripotohme, ajohpe rokë zurũko mã toto,” tykase. Naeroro taropose ynororo Ritonõpo a: “Ytoko, Akape enekunohse. Mokyro enekunohnõko mase rahkene,” tykase.

²³ Mame tõturukehse Mikaia ynara karyke Akape a:

– Tuisa Akape, Ritonõpo nyrihpyry enëko mase seromaroro. Opoetory tō urutõ kõ ajohpe mã toto. Yrome tōmihpyry ae ro oorihmanohpõko Ritonõpo mana.

²⁴ Morarame urutõ Zetekia toytose Mikaia a, ëmyty etapase tomary ke:

– Otara ahtao jurumekase Ritonõpo Zuzenu ytotohme oturuse amaro? tykase.

²⁵ – Zuaro exĩko mase otonëse oytoryhtao tapyi taka, tykase Mikaia eya.

²⁶ Mame takorehmane toiro tyripose tuisa Akape a:

– Mikaia apoiko arotohme pata esemy Amõ a, umũkuru Joaxi a roropa.

²⁷ Toto zuruta mose ëmatohme ãpuruhpyry taka, wyi rokë ekarotohme eya tuna maro kure rokë joehtohto ropa, tykase.

²⁸ – Kure rokë ooepyry ropa awahtao, jomiry ae oturupyra Ritonõpo exiry, tykase Mikaia.

Mame ynara tykase:

– Otato ehtoko jomihpyry poko! tykase.

Akape orihtopõpyry
(2 Koronika 18.28-34)

²⁹ Morarame toytose toto tuisa Akape, Izyraeu tō esemy, tuisa Josapa, Juta tō esë maro etonase pata Ramote-Kireate poremãkapos.

³⁰ Ynara tykase Akape Josapa a:

– Etonatoh taka kytoryhtao, tyoro upo amurũko ase juaro pyra imehnõ ehtohme. Yrome oupõ kurã, tuisa zupõ amurũko mase, tykase.

Naeroro Izyraeu tō esë toytose etonatoh taka tyoro upo ke tõtupomase.

³¹ Morarame Xiria esë ynara tykase tysoutatu tō esamo a, 32mãkomo a, kahu aronanõ tuisary tomo a: “Imehnõ onetapara ehtoko, Izyraeu esë rokë etapatoko.”

³² Naeroro tuisa Josapa tonese ahtao eya xine, Izyraeu esēme tokarose ynororo eya xine repe. Tokahmase ynororo eya xine etapatohme. Yrome kui tykase ynororo ahtao,

³³ tonetupuhse eya xine, Izyraeu tuisary kara. Naeroro onekahmara toehse toto.

³⁴ Mame pyrou tusarah tykase Xiria soutatu a, onenepyra ahtao ro tuisa Akape tuose eya ewomatoh kuroko. Naeroro kui tykase ynororo kahu arone a:

– Tuose ywy! Eramako ropa. Kuaroko taroino etonatoh poe.

³⁵ Mame osetaparyhtao ro tuisa Akape takorehmase eya xine xikihme ehtohme tykahu ao ēmyty Xiria tō wino. Imunuru tutūtase pyrou ke ipū wotopōpyry ae, nono pona kahu ao. Mame tykohmāse ahtao toorihse.

³⁶ Xixi omōsasaka ahtao, ynara tyripose Izyraeu soutatu tomo a:

– Ononorykō pona, apatarykō pona ytotoko ropa emero porehme, tykase.

³⁷ Moro sã tuisa Akape toorihse. Ekepyry tarose Samaria pona, moroto tonēse kynexine.

³⁸ Ikahū tukurikase tuna pēkamã pūto Samaria po. Moroto imunuru tomese kaikuxi tomo a. Moroto roropa nohpo tō imeimehnō poko exiketō toekurikase toh kynexine. Morara toehse Ritonōpo omihpyry ae ro.

³⁹ Imehnō tuisa Akape nyrytyã, itapyī konōto ehtoh poko, maafim ke enekure tyrise, pata tō roropa inyrytyã poko tymerose pape pokona esety Izyraeu tō Tuisary tō Ehtopōpyry.

⁴⁰ Mame toorihse Akape ahtao imūkuru Akazia tuisame toehse tummy myakāme.

*Tuisame Josapa ehtopōpyry Juta po
(2 Koronika 20.31–21.1)*

⁴¹ Mame 4me jeimamyry taropose ahtao Akape a Izyraeu tō tuisaryme, Josapa, Asa mūkuru tuisame toehse, Juta tō esēme.

⁴² 35me jeimamyry nae kynexine tuisame toehse ahtao. Mame 25me jeimamyry taropose ynororo tuisame toexiry poko Jerusarē po. Jeny Azupa kynexine Xiri ēxiry.

⁴³ Zae rokē kynexine Josapa, Ritonōpo neneryme, jummy Asa ehtopōpyry saaro.

⁴⁴ Yrome ahno neponāmary eahmatoh onypahpyra kynexine. Tynekarory tō zahkāko ro toh kynexine, morotōkomo. Ixtaratu tyahkase roropa eya xine.

⁴⁵ Josapa osepeme toehse tuisa Akape maro, Izyraeu tō esemy.

⁴⁶ Imehnō Josapa nyrytyã, orēpyra aexiry poko, etonatoh poko roropa, emero tymerose pape poko esety Juta tō Tuisary tō Ehtopōpyry.

⁴⁷ Imeimehnō poko exiketō tonahkase eya, orutua komo te, nohpo tō roropa tyneponāmarykō eahmatoh tao. Tōxinamase toh kynexine jummy, Asa ehtopōpyry poe.

⁴⁸ Mame Etō nonory pōkō tutuisaryke pyra toh kynexine. Juta tō tuisary nymenekahpyry rokē toto kowenatume kynexine.

⁴⁹ Tuisa Josapa a wapu tō konōto tyripose Opia pona ytotohme uuru enehse. Yrome toetoromase toto Eziō-Kepea po. Ytopyry tokurehse toto.

⁵⁰ Moromeīpo tuisa Akazia, Akape mūkuhpyry, typoetory tō aropory se kynexine Josapa poetory tō maro wapu tō ae. Yrome ise pyra Josapa kynexine.

⁵¹ Mame Josapa toorihse. Ekepyry tonēse tuisa tō zonētoh taka, Tawi patary po. Imūkuru Jeorāo tuisame toehse tummy myakāme.

Akazia, Izyraeu tō esēme

⁵² Mame 17me jeimamyry taropose Josapa ahtaō Juta tō tuisaryme, Akazia, Akape mūkuhpyry tuisame toehse Izyraeu tō esēme. Asakoro jeimamyry taropose ynororo tuisame toexiry poko Samaria po.

⁵³ Iirypyryme kynexine ynororo Ritonōpo Omihpyry omipona pyra, jumy Akape tō ehtopōpyry saaro, Akape te, Jezapeu te, tuisa Jeropoāo, enara. Izyraeu tō takorehmase mokaro a tyrypyrykō poko toto ehtoh poko.

⁵⁴ Tyneponāmary Paau toahmase eya, ipokō toerohse roropa ynororo. Mame tumy ehtopōpyry saaro tyzehno Ritonōpo Izyraeu tō Esē tyripose eya.

2 TUISA TOMO

2 Tuisa tō Ehtopōpyry

2 Reis

Ekarotopo

Sero 2 *Tuisa tomo* ekarōko Izyraeu tō poko tātapiakase toto ahtao Juta tō winoino. Ekarōko osemazuhme 1) Juta tō poko jeimamyry 850mā oehpyra ro Jezu ahtao Samaria poremākatopōpyry pona, 721 jeimamyry po oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao. 2) Moromeīpo Juta tō ehtopōpyry poko; toto poremākatopōpyry pona. Jerusarē tonahkapose tuisa Napukotonozo a, Papironia esemy a, 586 jeimamyry po oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao. Etyhpyryme ekarōko Ketaria kowenatumē ehtopōpyry poko Juta nonory po te, tuisa Joakī tūtatopōpyry ropa poko āpuruhpyry tae, Papironia po.

Izyraeu te, Juta tō roropa tonahkapose Ritonōpo a tamonohse toto exiryke; Ritonōpo netapohpyry omipona pyra toehse toto, ahno neponāmary poko toehse. Morara exiryke tuānohse toto Ritonōpo a. Jerusarē tonahkapose eya, Juta tō taropose roropa Papironia pona Napukotonozo namotome toto ehtohme.

Sero pape ao

Izyraeu tō atapiakatopōpyry 1.1–17.41

1. Urutō Eriseu 1.1–8.15

2. Juta tuisary tō Izyraeu tuisary tō roropa 8.16–17.4

3. Samaria poremākatopōpyry 17.5-41

Juta tō tuisary tomo 18.1–24.20

1. Ezekia poe Joxia pona 18.1–21.26

2. Tuisame Joxia ahtao 22.1–23.30

3. Juta tō tuisary etyhpyrymākomo 23.31–24.20

Jerusarē poremākatopōpyry 25.1-30

Eria, tuisa Akazia maro

¹ Morarame tuisa Akape, Izyraeu esē toorihse ahtao Moape pōkō Izyraeu poetoryme toexirykō se pyra toehse.

² Mame tuisa Akazia toepukase kaino zara poe tytapyī konōto tao Samaria po. Jetū toehse kynexinē pitiko rokē pyra. Naeroro typoetory taropose eya Paau-Zepupe, pirixteu tō neponāmary a, pata Ekorō po, ekaropotohme toekurākary ropa poko.

³ Yrome Eria tonyohse Ritonōpo nenyokyhpyry a oseporyse tuisa Akazia poetory tō maro. Eria urutō kynexine, Tixipe pono. Tonyohse ynororo ekaropotohme eya xine: “Oty katohme Paau-Zepupe a ytōko matou, Ekorō neponāmary a ekaropose? Ritonōpo pyra hnae Izyraeu po?”

⁴ Ynara kahtoko tuisa Akazia a Ritonōpo omiryte: ‘Ekurākara mase; oorihnōko mase.’ ”

Morara tyrise Eria a Ritonōpo nyripohpyry omipona.

⁵ Mame toytose ropa toto, tuisa poetory tō tutuisarykomo a ropa.

– Oty katohme moehtou ropa? tykase, tōturupose tuisa.

⁶ Ynara tykase toto:

– Tōseporyse yna orutua maro. Tonehpose ropa yna eya ourutohme Ritonōpo omiry ae oya: “Oty katoh opoetory tō aropōko ma Paau-Zepupe, Ekorō neponāmary a ekaropose? Ritonōpo pyra taro Izyraeu po, ekarōko matou? Ekurākara mase. Oorihnōko mase,” tykase toto.

⁷ – Oty sã nexi ynororo? tykase tuisa.

8 – Zupõ nexino okyno pihpyry risemy. Imety eary okyno pihpyry roropa, tykase toto.

– Eria mokyro kynako, urutõ Tixipe pono, tykase tuisa.

9 Mame kapitão taropose eya 50me soutatu tõ maro, Eria apoitohme. Mame tonese ynororo typorohse ypy emory po. Ynara tykase kapitão eya:

– Urutono Ritonõpo poe. Ynara ãko tuisa oya: “Osehko xiaro,” tykase.

10 – Urutõme jahtao Ritonõpo poe, apoto epukãko mana kaino oenahkase xine opoetory tõ maro, tykase Eria.

Axĩ sã apoto toepukase kaino. Mokyro kapitão tyahkase isoutatu tõ maro.

11 Morarame imepỹ kapitão taropose tuisa a 50me soutatu tõ maro. Tõnuhse ynororo Eria a. Ynara tykase eya:

– Urutono Ritonõpo poe, tuisa oenehpõko mana. Axĩ ke oyhtoko xiaro, tykase.

12 Eria a tozuhse:

– Urutõme jahtao Ritonõpo poe, apoto epukãko mana opona xine kapu ae, oenahkase xine opoetory tõ maro.

Axiny apoto toepukase Ritonõpo poe. Mokyro kapitão tyahkase ipoetory tõ maro.

13 Morarame imepỹ kapitão taropose ropa tuisa a, 50me orutua kõ maro. Tõnuhse ynororo ypy pona. Mame tosekumuru po typorohse ynororo Eria êpataka ynara tykase:

– Urutono Ritonõpo poe, Ajohpãme sã yna pyno exiko, ywy, ypoetory tõ maro. Yna onenahkapopyra exiko.

14 Asakoro kapitão tõ ipoetory tõ maro, tyahkase apoto ke kapu ae ayhtohpyry. Yrome yna pyno exiko ajohpãme samo.

15 – Mose maro ytoko. Enaromyra exiko, tykase Ritonõpo nenyokyhpyry Eria a. Mame toytose Eria soutatu esẽ maro tuisa a.

16 Mame ynara tykase ynororo eya:

– Ritonõpo ynara ãko oya: “Paau-Zepupe a opoetory tõ taropose oya exiryke Ekorõ neponãmary a ekaropose, Ritonõpo pyra exiry sã Izyraeu po, ekurãkara mase exĩko. Oorihnõko mase.”

17 Mame toorihse Akazia, Ritonõpo omihpyry ae ro, Eria ae. Tumũkue pyra Akazia. Naeroro zakorõ Jorão tuisame toehse turui myakãme. Morara toehse asakoro jeimamyry taropose Jeorão, Josapa mũkuru ahtao, tuisame toexiry poko, Juta tõ esẽme.

18 Imehnõ tuisa Akazia nyrytã poko emero tymerose pape pokona, esety Izyraeu tõ Tuisary tõ ehtopõpyry poko.

2

Eria tarose kapu aka

1 Morarame Eria arotoh toehse Ritonõpo a, wiriwirikane ae kapu aka. Mame toytose Eria Eriseu maro Kiukau poe.

2 Mame osema tao ynara tykase Eria tymarono Eriseu a.

– Taro exiko; tonyohse ywy Ritonõpo a Peteu pona jytotohme, tykase.

Yrome ynara tykase Eriseu Eria a:

– Ritonõpo Kuesẽkõ netaryme onetaryme roropa: orumekara sãtã ase, tykase. Naeroro toytose toto Peteu pona.

3 Mame urutõ kõ, morotõkõ oximõmãkõ toytose toto Eriseu a oturupose:

– Tuaro mahno? Oesẽ arõko Ritonõpo mana owinoino, seroae ro? tykase.

– Ý, zuaro ase, yrome moro poko oturupyra sehtone, tykase Eriseu.

4 Mame ynara tykase Eria Eriseu a:

– Taro exiko, tonyohse jexiryke Ritonõpo a, Jeriko pona jytotohme, tykase.

Yrome ynara tykase Eriseu:

– Ritonõpo Kuesëkõ netaryme onetaryme roropa, ynara ãko ase oya: Orumekara ase rahkene, tykase.

Naeroro toytose toto Jeriko pona.

⁵ Mame urutõ kõ oximõmãkõ, morotõkõ toytose toto Eriseu a oturupose:

– Zuaro mahno? Seroae oesë arõko Ritonõpo owinoino mana, tykase toto.

– Ý, zuaro ase, tykase Eriseu, – yrome moro poko oturupyra sehtone, tykase.

⁶ Mame ynara tykase Eria Eriseu a:

– Taro rokë exiko. Tonyohse ywy, tuna Joatão pona jytotohme, tykase.

Yrome tozuhse ynororo Eriseu a:

– Ritonõpo Kuesëkõ netaryme, onetaryme roropa orumekara ase rahkene, tykase.

Naeroro toytose ro toto.

⁷ Morarame 50me urutõ kõ toto ekahmãko kynexine tuna Joatão ehpioksi. Totypohse Eria maro Eriseu tuna ehpio. Mokaro urutõ kõ 50mãkõ xikihme toh nexiase ameke pyra.

⁸ Mame tupõ jaraõ tupokase Eria a, tamëse eya, mame moro ke tuna totapase eya. Typipohse tuna ahtao tãtapiakase, mame Eriseu maro takuohse toto nono tonorë poro.

⁹ Moroto ynara tykase Eria Eriseu a:

– Kaxiko ya, oty se hma ya ekarotohme oya jaropyra ro Ritonõpo ahtao, tykase.

– Ritonõpo Zuzenu se rokë ase orëpyra jehtohme aomipona, omyakãme jehtohme, tykase Eriseu.

¹⁰ Ynara tykase Eria:

– Moro, onekaropohpyry tupime ekarotohme oya. Yrome moro apoïko mase jeneryhtao, tarose jahtao owinoino, jenepyra awahtao anapoipyra mase, tykase.

¹¹ Oturũko ro toh nexiase toytorykohtao; mame mõtoino rokë tapiakase toto kahu a apoto ao tutuyhmase kawaru tomo a, toto rãnakuroko. Mame wiriwirikane a Eria tarose kakoxi kapu aka.

¹² Moro eneryke Eriseu a tykohtase ynororo:

– Papa! Papa! Izyraeu tõ ewomane! Arypyra mase!

Mame Eria onenepyra ropa toehse ynororo.

Mame tãtasamaryke tupõ tyxihkase Eriseu a irãnakuroko.

¹³ Eria zuponỹpyry tanỹse eya, nono pona aepukahpyry. Toeramase ropa ynororo tuna Joatão ehpioksi ropa.

¹⁴ Eria zuponỹpyry ke tuna typipohse eya. Ynara tykase:

– Otoko Ritonõpo nae, Eria esemy?

Mame tuna totapase ropa eya, tãtapiakase moro irãnakuroko, mame tãtakuohse ynororo tuna Joatão mõpozakoxi.

¹⁵ Mame mokaro urutõ kõ 50mãkõ Jeriko põkõ moro eneryke tyya xine ynara tykase:

– Eria jamitunuru Eriseu maro mana! tykase toto. Toytose toto tõsepyrohkõme imaro. Tosekumuru po typorohse toto Eriseu ëpataka, “Imehxo mase,” katohme,

¹⁶ mame ynara tykase toto:

– Taro ynanase 50me orutua komo, jamihme exiketomo. Yna enyohko oesë zupise. Otarame Ritonõpo Zuzenu a tarose ynororo ypy emory pona, otarame jakanahmã pona tarose, tykase toto.

– Arypyra, oenyohpyra xine ase. Ytopyra ehtoko, tykase Eriseu.

¹⁷ Yrome kakehpyra toto exiryke, kuremỹme taropose toto eya. Oseruao ĕmepyry taropose toto Eria zupiry poko repe. Yrome onenepyra tokurehse toto.

¹⁸ Mame toeramase ropa toto Jeriko pona ropa. Moroto Eriseu kynexine toto eraximãko. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ytopyra ehtoko, ase oya xine.

Tuna kurãkatopõpyry Eriseu a

¹⁹ Mame orutua kõ, Jeriko põkõ toytose oturuse Eriseu maro:

– Tuaro mase, sero pata kure repe, yrome tuna rokẽ popyra nase, ipokoino poeto tõ exipyra ro ahtao epukãko.

²⁰ Naeroro ynara tykase Eriseu:

– Sautu tyriko kasana kasenato aka, mame enehko ya, tykase. Tonehse eya xine,

²¹ mame toytose Eriseu tuna enatyry pona, tuna kuaka moro sautu tomase eya, ynara tykase ynororo:

– Ynara ãko Ritonõpo Kuesẽkõ mana: “Sero tuna kurãkãko ase, taroino anaorihmapopyra ropa mana, poeto tõ epukara roropa exiõko mana sero tuna pokoino.”

²² Mame moro tuna tukurãkase rahkene. Kure mana seroae ro, Eriseu omihpyry ae ro.

Urutõ erekohmananomo

²³ Morarame Eriseu toytose Jeriko poe Peteu pona. Osema ae aytoryhtao ahno, nuasemãkõ tutõtase pata poe, ipoihtõko toh kynexine, eunohnõko, ynara tykohtase eya xine:

– Ytoko taroino, merehkusasame exikety! Onuhko ty! tykase toto.

²⁴ Toeramase Eriseu toto enese:

– Awãnohtorỹko Ritonõpo mana, tykase. Mame uusa tõ asakoro tutõtase itu htae toto esekase. Tosekase toto 42mãkomo.

²⁵ Morotoino toytose Eriseu ypy Karameru pona. Imeĩpo Samaria pona toytose ynororo.

3

Izyraeu tõ etonatopõpyry Moape tõ maro

¹ Mame 18me jeimamyry taropose ahtao Josapa a tuisame toexiry poko, Juta tõ esẽme, Jorão, Akape mũkuru tuisame toehse Izyraeu tõ esẽme. 12me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Samaria po.

² Tyyrypyhpyke toehse ynororo, Ritonõpo, Izyraeu tõ Esẽ omipona pyra. Yrome tumy, Akape sã pyra kynexine, tyse, Jezapeu sã pyra roropa kynexine. Paau neponãmary, jũ nyriphopyry typahse Jorão a.

³ Mãpyra tuisa Jeropoão, Nepate mũkuru nyrihpyry sã, Izyraeu tõ takorehmase eya tyyrypyrykõ poko toto ehtoh poko. Morara exikehpyra kynexine.

⁴ Mame tuisa Meza, Moape esemy kaneru esẽ kynexine. Jeimamyry ae rokẽ 100 miume kaneru poenõ tokarose eya Izyraeu tuisary a kaneru hpoty maro 100 miume kaneru wino.

⁵ Yrome tuisa Akape, Izyraeu esẽ toorihse ahtao, morohne tokarokehse Meza a.

⁶ Naeroro axi tuisa Jorão toytose Samaria poe typoetory tõ soutatu tõ anonohpose.

⁷ Mame omi tonyohse eya tuisa Josapa, Juta tõ esemy a. Ynara tykase ynororo:

– Moape tō tuisary mā jomihpyry rumekāko. Jakorehmary se pyra hma etonary poko?

– Ÿ, tykase tuisa Josapa, – amaro ase. Amaro ytōko ynanase ypoetory tō maro, jeky tō, kawaru tō maro.

⁸ Oty osema ae ytōko sytatou etonatoh taka? tykase.

– Ehmaropa moe, ona rānakuroko, Etō nonory poro, tykase Jorāo.

⁹ Naeroro toytose toto, tuisa Jorāo maro, Juta esemy te, Etō esemy, enara. Mame 7me ěmepyyry taropose ahtao toytorykō poko, tonahse tuna. Ahno okuru pyra toehse, eky tō okuru pyra roropa toehse.

¹⁰ – Xe! tykase tuisa Jorāo. – Orihnōko rokē sytatose myhene! Ritonōpo a tonehse kymarokō, osekarotohme Moape tō tuisary a.

¹¹ Mame tuisa Josapa tōturupose. Ynara tykase ynororo:

– Urutō Ritonōpo poe pyra hnae taro? Eya ekaropotohme Ritonōpo a? tykase.

Toiro kapitāo, Jorāo poetory ynara tykase:

– Eriseu, Sapate mūkuru taro mana. Eria akorehmaneme kynexine, tykase.

¹² – Urutō nymyry mokyro. Ritonōpo poe oturūko mana, tykase Josapa. Naeroro Eriseu a toytose toto, tuisa tō oseruao.

¹³ – Oty katoh ākorehmarykō se moehtou ya? tykase Eriseu Izyraeu tō esemy a. – Ytoko omykō poetory tomo a, asakō maro, ekaropose eya xine.

– Arypyra, Ritonōpo a rokē yna tonehpose xiara, oseruao tuisa, osekarotohme Moape esemy a, tykase Jorāo.

¹⁴ Ynara tykase Eriseu eya:

– Ritonōpo Isene Exikety netaryme ynara āko ase, mose tuisa Josapa, Juta tō esē zae ehtoh enetupuhnōko ase. Tuisa Josapa hnao ōmiry onetara jexiry ipunaka.

¹⁵ Seromaroro eremi kurā enehta.

Mame haapa totose ahtao Eriseu tyjamihtase Ritonōpo Zuzenu poe,

¹⁶ ynara tykase ynororo:

– Ynara āko Ritonōpo mana: “Nono ahkatoko iporiry esemary ae tuhke, tonore ahtao ro.

¹⁷ Konopo onenepyyra awahtao xine, tyryrykane pyra roropa ahtao, sero iporiry pehme exīko tuna ke. Mame amarokō, oeky tō roropa kawaru tō emero tuna ěnōko, itamurume tuna nae exiryke,” tykase.

¹⁸ Tōturuse ro Eriseu, ynara tykase:

– Sero tupime pyra Ritonōpo a, Ākorehmatorỹko roropa mā ynororo, Moape tō poremākapotohme oya xine.

¹⁹ Ipatarykō kurā poremākapōko roropa matose, tapuruse ipatarykō ahtao ro. Toto narykatyā eperytaketō akohnōko matose. Tuna eutary tō apurūko roropa matose. Itupikō ryhmāko roropa matose, topu tō emaryke saporarahme nono poro.

²⁰ Mame yrokokoro, tynekarorykō zahkatoh toehse ahtao, tuna tooehse Etō winoino nono poro. Nono zueme sã toehse tuna ke.

²¹ Morarame Moape tō tuaro toehse oseruao tuisa tō oepyyry poko etonase tymaro xine. Naeroro oximōme tykohmase toto emero, tamuhpomākō maro nuasemākō maro, etonary waro exiketomo. Tynonorykō ehpiukuroko toh nexiase.

²² Yrokokoro towōse toto ahtao xixi tonese eya xine saereh āko tuna poro. Tahpire tuna tonese eya xine munu samo.

²³ – Munuhxo moro! Mokaro oseruao oximōmākō tōsetapase toto oximaro. Tōsenahkase toto. Ehmaropa toto mōkomohpyry apoise, tykase toto.

²⁴ Yrome toeporehkase toto ahtao Izyraeu tō tōsetapapitose toto maro, taropose ropa toto eya xine. Mame tokahmase toto Izyraeu tomo a, totapase toto.

²⁵ Ipatarykō typahse eya xine. Toto tupi tō poro toytose Izyraeu tō ahtao topu tomase eya xine epona. Morara exiryke toto tupi pehme toehse topu ke; tuna eutary tō tapuruse roropa eya xine, eperytaketō takohse eya xine. Mame etyhporyme toiro pata rokē tōxinamase, tuisa patary Kia-Here. Mame moro pata tomyehmase topu emananomo a, iporemākatohme.

²⁶ Mame typoremākase toexirykō poko tuaro Moape esē toehse ahtao 700me soutatu tō maro toepary tukuhse repe. Xiria tuisary a toepary se toh toehse repe, yrome epara tōkurehse toto.

²⁷ Naeroro tumūkuru apitorymā, tymyakāme tynyriry tuisame tyahkase eya pata apuru po tynekaroryme Moape tō neponāmary a. Moro eneryke tyya xine tōserehse toto, Izyraeu tomo. Naeroro toesyryhmase ropa toto tosaka xine ropa.

4

Pyt̄pyo akorehmatop̄pyry Eriseu a

¹ Mame nohpo kynexine urutō ekepyry pyt̄pyry. Etuarimāko ynororo, inio ekepyry atamorepaketye kynexine atamorepaketō maro. Eriseu a toytose ynororo toetuarimary ekarose:

– Amorepatono, ynio toorihse, Ritonōpo omipona exiketye nexiase, zuaro mase. Tōsepekahse ynororo, mame onepehmara ro tahtao norikyase. Seromaroro mokyro noehno inepekatyhp̄pyry esem̄pyry umūkuru tō asakoro apoise myhene tynamotome toto ritohme moro epehmatohme. Kuakorehmako, nupunato kueneko ajohpāme samo, tykase.

² – Oty rīko ha ākorehmatohme? Kaxiko ya, oty nae hma atapyī tao? tykase Eriseu eya.

– Arypyra reh ahse, tymōkomoke pyra reh ahse, tytineruke pyra roropa ase. Toiro rokē nae ase oriu azeite ē pitiko ao, tykase pyt̄pyo.

³ Mame ynara tykase Eriseu eya:

– Ÿ, kure roropa moro. Ekaropota oepe tomo a oripo tōkehko, taōke pyra exiketomo. Tuhke ke ekaropota.

⁴ Moromeīpo atapyī taka ytoko opoenō maro. Mame tapyi apuruxīpo oriu arykako ē tō aka emero porehme. Pehme toehse ahtao ikurākako, tykase.

⁵ – Ÿ, tykase ynororo. Mame morara tyrise eya rahkene, Eriseu omipona. Tytapyī taka tomōse typoenō maro, tapyi tapuruse eya, mame oripo tō tonehse ahtao ipoenomo a, oriu azeite ke taryhtose kehko oripo tomo eya.

⁶ Emero typehkase ahtao:

– Toiro ise ro nase, enehtoko ropa oriu eny, tykase repe.

– Nenahno, tykase imūkuru toirō eya.

Mame tarykakehse eya, tonahse ē exiryke.

⁷ Mame toytose ropa nohpo urutō zuruse:

– Ōmipona akene. Tuhke oripo ypehkano, tykase.

– Ÿ, kure. Moro oriu ekamota tineru poko, onio ekepyry nepekahtyā epehmatohme. Akoīpyry oxinamāko mana otinerūkōme, opoenō maro, tykase Eriseu eya. Mame morara tyrise eya rahkene.

Nohpo Sunē pō ehtop̄pyry

⁸ Morarame toytose Eriseu Sunē pona. Moroto nohpo kynexine tymōkomoke exikety. Toahmase ynororo eya otuhtohme. Mame morotoino toytose ropa Eriseu ahtao Sunē pona ytosenē itapyī taka otuhse.

⁹ Mame ynara tykase mokyro nohpo tynio a:

– Tuaro ase mokyro oehsene exikety, Ritonõpo poetoryme nymyry nase.

¹⁰ Osa pitiko syrineri, kae tapyi tao. Moro tao inyhtoh syrineri, meza te, epehtopo te, nāparina, enara. Tyrīko sytase, mokyro esaryme ehtohme tooehse ynororo ahtao. Morara tyrise eya xine, osa tyrise Eriseu esaryme.

¹¹ Mame tooehse Eriseu ahtao Sunē pona, tōnuhse ynororo tosaka osere-mase.

¹² Mame typoetory Keazi tonyohse eya mokyro nohpo kohmase. Tooehse ynororo ahtao,

¹³ ynara tykase ynororo typoetory Keazi a:

– Ekaropoko eya, oty se ynororo nae aherohtopōpyry emetakame, kypyno aehtamitume. Otarama jotururu se ynororo Izyraeu tō tuisary a, otarama soutatu tō esemy a typoko, akorehmapotohme.

– Emero ise jehtoh nae ase taro wekyry tō maro, tykase.

¹⁴ – Morara ahtao, oty rīko ywy eya, inyrihpyry epehpyryme? tykase Eriseu Keazi a.

– Etako pahne, tumūkie pyra mokyro mana, inio tamuhpōme roropa nase.

¹⁵ – Mokyro enehpoko xiaro, tykase Eriseu.

Tonehpose ahtao, tooehse ynororo omōtohtaka, xikihme.

¹⁶ – Taroino toiro jeimamyry taropose ahtao, omūkuru aroarōko mase, tykase Eriseu nohpo a.

– To! Ajohpāme sā jenekunohpyra exiko! Urutōme mase Ritonõpo poetoryme! tykase ynororo.

¹⁷ Yrome, Eriseu omihpyry ae ro, toiro jeimamyry taropose ahtao, toemūkuase ynororo.

¹⁸ Mame tuhke pyra jeimamyry taropose ahtao, tŷkyryry apoitoh tooehse ahtao, mokyro aimo toytose tupito pona oseporyse tumy maro, xixi tōnuhse pohto ahtao. Jū kynexine imehnō erohketō maro tupito po.

¹⁹ Mōtoino rokē tyxitapitose poeto tumy netaryme.

– Jupuhpyry jetuhxo! Jupuhpyry jetuhxo! tykase poeto.

– Mose aroko jeny a, tykase typoetory a, poeto zumy.

²⁰ Mame tarose ynororo, erohkety a, jeny a. Mame tonaka tumūkuru tyrise repe. Yrome tāxiahtao toorihse.

²¹ Mame tarose poeto jeny a kakoxi, Eriseu nyhtoh taka, inyhtoh pona tyritohme. Moroto tynomose eya. Mame osa tapuruse eya.

²² Mame tynio tykohmase eya. Ynara tykase ynororo:

– Opoetory enehpoko xiaro jumētu maro. Jytory se ase urutō Eriseu enese. Okynā pyra oehnōko ropa ase, tykase.

²³ – Oty katoht oytory se hma seroae? tykase inio. – Oserematoht kara seroae. Oseahmatoht Nuno Kasenato kara roropa nase, tykase.

– Torētyke pyra exiko, tykase.

²⁴ Mame apō tyripose ahtao jumēta pona, ynara tykase ynororo typoetory a:

– Axī ke mose jeky aropoko. Etyphopyra exiko, kara jahtao, tykase.

²⁵ Mame toytose ynororo ypy Karameru pona, moroto Eriseu exiryke.

Mame aepyry tonese Eriseu a, moero ynororo ahtao ro. Ynara tykase ynororo typoetory Keazi a:

– Eneko ke mokyro, nohpo, Sunē pono oehnōko mana.

²⁶ Axī ke ytoko eya ekaropotohme kure aexiry poko te, inio te, imūkuru, enara.

Mame Keazi a emero kure tokarose eya repe.

²⁷Yrome toeporehkase tahtao Eriseu a, tosekumuru po typorohse ynororo, Eriseu myhtokoxi. Ipupuru tapoise eya. Morara eneryke tyya ipurohmary se Keazi toehse repe. Yrome ynara tykase Eriseu eya:

– Ah nexino. Onenepyra hma? Atasamãko mana yronymyryme. Kara roropa Ritonõpo ya mana sero poko.

²⁸Mame ynara tykase nohpo Eriseu a:

– Pãna, umũkuru onekaropopyra exiase oya. Toiro rokẽ ekaropoase oya, jenekunohpyra oehtohme, tykase.

²⁹Toeramase Eriseu Keazi a. Ynara tykase:

– Ymyxiry apoiko oytotohme. Mame ytoko. Imehnõ maro oturupyra exiko toto eneryhtao oya osema tao. Imehnõ otururuhtao oya onezuhpyra exiko. Topohme rokẽ ytoko. Mame ymyxiry tyriko mose mũkuru pona.

³⁰Yrome ynara tykase mokyro nohpo Eriseu a:

– Ritonõpo Kuesẽkõ netaryme, onetaryme roropa, orumekara ase taro, tykase.

Naeroro toytopitose ropa toto, asakoro ro.

³¹Keazi toytose osemazuhme. Mame toeporehkase tahtao Eriseu myxiry tyrise eya poeto pona repe. Yrome oseremara poeto kynexine. Isene exikety sã pyra kynexine ynororo. Naeroro toytose ropa ynororo Eriseu a. Ynara tykase:

– Pakara poeto kynako, tykase.

³²Mame toeporehkase Eriseu ahtao, toytose ynororo toiroro tynyhtoh taka poeto tonese eya toorihse tynyhtoh po.

³³Moro omõtoht tapuruse eya, tõturuse ynororo Ritonõpo a.

³⁴Mame imihme toehse ynororo poeto ekepyry po. Týtary te, tonuru te, tomary roropa tyrise eya poeto itary pona, enuru pona, emary pona, enara. Mame poeto po imihme ynororo ahtao, axitũ toehpitose ropa poeto ekepyry.

³⁵Mame towõse Eriseu, toytotose ynororo nyhtoh tao. Mame toytose ropa imihme ehtohme ropa poeto pona. Mame atiu tykase poeto, atiu tykazomose 7me, mame tonuru totapuruhmakase, tõsenuhmase ynororo.

³⁶Keazi tykohmase tyya, poeto ã kohmatohme. Tooehse ynororo ahtao, ynara tykase eya:

– Mose omũkuru, tykase.

³⁷Mame tosekumuru po typorohse ynororo Eriseu myhtokoxi, kure Ritonõpo mana, katohme. Mame tumũkuru tapoise eya, toytose ropa.

Tonahsẽ orihmatõme sã exikety

³⁸Moromeĩpo tonahsẽ pyra toehse ahtao Izyraeu tõ nonory po Eriseu toytose ropa Kiukau pona. Moroto urutõ kõ amoreparyhtao eya, typoetory a oripo konõto tyripose eya apoto pona tonahsẽ ahnotohme.

³⁹Mame toiro atamorepakety toytose tỹkyryry apoise repe. Otyroimo tonese eya topere kurã panono. Mame moro epery typohse eya tuhke. Tarose eya tapyi taka. Mame tynenehpyry tysahsahkase eya tyritohme oripo aka. Tuaro pyra kynexine ynororo moro epery poko.

⁴⁰Mame tahnose tynapyrykõ ahtao tokamose eya xine enahtohme repe. Yrome tukuhse tyya xine ahtao kui tykase toto Eriseu a:

– Orihmato sero! Popyra nase ipunaka, tykase toto.

Enapyry se pyra toehse toto.

⁴¹– Kajama nae hmatou? tykase Eriseu. Mame kajama tyrise eya oripo aka. Ynara tykase ynororo:

– Seromaroro ahnohpyry ekamoko ropa pixo toto otuhtohme, tykase.

Mame moro tonahsē tukupse ropa eya xine ahtao kure rokē kynexine rahkene.

20me wyi 100me orutua komo

⁴² Morarame imep̄ȳ ēmepyrime ahtao, orutua tooehse Paau-Sarisa poe. 20me wyi pixo tonehse eya ekarotohme Eriseu a sewata risemy, apoisenano moro jeimamyry ae, ipuhturu roropa exipyra ro exiketomo. Mame typoetory a mokaro atamorepaketō tynahpahpose eya.

⁴³ Yrome tozuhse ynororo ipoetory a:

– Ipune pyra hnae otuhtohme, 100me orutua kō exiryke, tykase.

Ynara tykase Eriseu:

– Inahpako toto, ynara āko Ritonōpo exiryke: Otuhnōko mā toto, mame wyi atakoinohnōko mana.

⁴⁴ Naeroro ipoetory a tonahsē tyrise meza pona toto otuhtohme, Ritonōpo omihpyry ae ro tōtuhse toto emero, akoīpyry tōxinamase roropa, enara.

5

Naamā kurākatopōpyry

¹ Mame Naamā, soutatu tō esē kynexine Xiria po. Orēpyra kynexine ynororo, osepeme roropa Xiria tuisary maro takorehmase exiryke Ritonōpo a orēpyra Xiria tō ritopōpyry poko. Soutatume kure kynexine repe, yrome ipihpyry motaryke tyrohsēke kynexine.

² Mame Naamā pyty akorehmane nexiase Izyraeu tō ēxihpyry. Tapoise ynororo tosao ahtao Xiria soutatu tomo a arotohme tosaka xine tynamotome aehtohme.

³ Ynara tykase ynororo tosemy Naamā pyty a:

– Kure Samaria pona onio ytory urutono a. Ahtao ikurākary ropa, ipihpyry motary kurākary ropa, tykase.

⁴ Mame morara kary totase ahtao tyya, toytose Naamā tosē zuruse, ynara tykase ynororo eya:

– Ynara ekarōko Izyraeu pō ēxihpyry: Kurākōkara kurākane nae Izyraeu tō nonory po, tykase Naamā.

⁵ – Kure. Ytoko ke Izyraeu tō esemy a. Pape merōko ase ineneryme, tykase Xiria esemy.

Naeroro toytose Naamā, 350 kirume parata tarose eya, 70 kirume uuru maro, 10me upo kurā maro tukurākatamitume. Mame toeporehkase ynororo Izyraeu tō esaka.

⁶ Xiria pōkō tuisary nymerohpyry ynara tykase: “Sero nymerohpyry oneneryme. Kure pāna mā repe? Ypoetory Naamā aropoase oya, ikurākapotohme oya. Ipihpyry motaryke tynyrohke mā ynororo,” tykase.

⁷ Mame moro pape tysekeremase ahtao Izyraeu tō tuisary a tōserehse kynexine. Tupō tyxihkase eya. Ynara tykase ynororo:

– Onokyme jekarōko Xiria pōkō tuisary nae? Ritonōpo kara ase. Aorihtyā ēsemākapory waro pyra ase. Ipū imotatyā kurākary waro pyra roropa ase ipunaka. Otarame etonary se toexiryke morara āko mana, tykase.

⁸ Yrome moro poko tutuarōtase Eriseu ahtao, Izyraeu tō tuisary otupiry poko, tōmiry taropose eya, ynara tykase:

– Oty katohme oserehnōko mah? Mokyro enehpoko ya. Urutōme jexiry poko zuaro exīko mana, tykase.

⁹ Naeroro Naamā taropose eya Eriseu tapyī taka. Toytose ynororo kawaru po kahu tōkehko maro. Pore, toeporehkase ynororo Eriseu tapyī omōtoh taka.

¹⁰ Yrome tūtara Eriseu, typoetory taropose eya Naamā zuruse, ynara tykase ynororo:

– Ytoko Joatão kuaka, epyse. 7me tōpurihse awahtao ekurākāko ropa mase kure rokē rahkene, tykase Eriseu poetory.

¹¹ Yrome morara kary etaryke tyya tyenonohse Naamã ipunaka. Toeramase ynororo toytotohme ropa tosaka. Ynara tykase ynororo typoetory tō netaryme:

– Jenese oehpyra kynako. Oturupyra ynororo tosemy Ritonõpo a ukurākatoh poko, tomary ke upū anapopyra kynako jukurākatohme.

¹² Tuna kurã nae roropa jesao Tamaxiku po, nae Apana te, Paa-paa roropa, Izyraeu tunary kurã motye kuhse. Oty katohme morohne kuaka epysaromepyra hano, jekurākatohme, tykase ynororo tumoxitapãse toexiryke.

Mame toytose ropa ynororo tohne toexiryke.

¹³ Mame Naamã poetory tō toytose eya. Ynara tykase toto eya:

– Tupimã tyripose oya ahtao mokyro a onyripyra mexiry? Myriry ro. Naeroro kurehxo exiry oytory tuna Joatão kuaka, mokyro omihpyry ae, oekurākatohme ropa, tykase toto eya.

¹⁴ Naeroro Joatão kuaka toytose ynororo. Tōpurihse 7me Eriseu omihpyry omipona. Mame toekurākase ropa rahkene. Ipū totyhse ropa kure, poeto pū sã toehse ropa.

¹⁵ Morarame toeramase ropa ynororo Eriseu esaka typoetory tō maro emero. Ynara tykase ynororo eya:

– Seromaroro zuaro ase, sero nono po porehme imepỹ Ritonõpo panõ pyra mana ipunaka. Toiro rokē mã Izyraeu tō Esemy; naeroro ajohpãme sã ynekarory apoiko, mōkomo, “Kure mase,” kary se jexiryke oya, tykase ynororo Eriseu a.

¹⁶ Yrome Eriseu a tozuhse:

– Arypyra, Ritonõpo neneryme onekarory anapoipyra ase ipunaka, tykase.

– Ajohpãme sã ynekarory apoiko omōkomoryme, tykase ropa Naamã eya repe. Yrome anapoipyra tokurehse Eriseu.

¹⁷ Mame ynara tykase Naamã eya:

– Ynekarory apoiry se pyra oexiryke, ajohpãme sã nono aroxi taroino asakoro jumētu tō po. Ynara exiryke, taroino imehnõ neponãmary a ynekarory onekaropyra ase, jeky tō roropa onyahkara ase ynekaroryme eya xine, Ritonõpo a rokē ynekarory ekarōko ase.

¹⁸ Yrome toiro yyrypyry korokapory se ase Ritonõpo a, jytoryhtao jesē maro, Rimõ, Xiria tō neponãmary eahmatoh taka, moro taka tomõse jesē ahtao Rimõ eahmatohme, jemary apoiryhtao eya, jeseukumuru po typorohse jahtao, Rimõ ěpataka, moro poko ykorokapory se ase Ritonõpo a, tykase.

¹⁹ – Torētyke pyra exiko. Kure rokē ytoko, tykase Eriseu eya.

Keazi wãnohtopõpyry

Mame Naamã toytose. Ameke pyra toytose ynororo ahtao

²⁰ Keazi, Eriseu akorehmane, tōsenetupuhse: Naamã taropose ropa jesemy a, epehpyry anapoipyra ahtao ipunaka. Kurehxo exiry Xiria pō nekarory apoiry eya. Naeroro Ritonõpo Isene Exikety neneryme tururume ytōko ase mokyro ekahmase, mōkomo pitiko apoitohme, tykase.

²¹ Mame toytose Keazi tururume. Mokyro oepyry tururume eneryhtao tyya Naamã tyhtose tykahu poe, ekaropose eya:

– Otara toehse? tykase.

²² – Arypyra, tykase Keazi. – Yrome tonehpose ywy jesemy a ouruse. Seromaroro tooehse mã toto, urutõ kō asakoro, ypy tō poe Eparaĩ nonory

po. Naeroro kure eya exiry parata ekarory eya xine 30 kirume te, upo kurā roropa asakoro, tykase.

²³ – Ajohpāme sã 60 kirume parata apoiko, tykase Naamã.

Orēpyra sã moro ekarory se toehse eya, mame parata tyrise eya saku tō aka asakoro. Moro tokarose eya, parata te, upo kurā asakoro typoetory a asakoro, morohne arotome Keazi esemazupurume.

²⁴ Mame toeporehkase toto ahtao ypy pona, Eriseu esaka, saku asakoro tarose Keazi a tapyi taka. Mame Naamã poetory tō taropose ropa eya.

²⁵ Tapyi taka tomōse ropa oturutome Eriseu maro. Mame tōturupose Eriseu:

– Aza mytono? tykase.

– Arypyra, ytopyra akene! tykase Keazi.

²⁶ Yrome ynara tykase Eriseu eya:

– Juzenu amaro kynako mokyro tyhtose ahtao tykahu poe tōturutome amaro. Seromaroro epehpyry apoitoh kara mana, tineru te, upo kurano te, tupito tōkehko tarykase oriwera ke te, uwa ke roropa te, kaneru tomo te, pui tomo te, erohketomo roropa.

²⁷ Seromaroro Naamã nyrokuru amaro exiko, opoenō maro, apakō maro jūme, tykase.

Mame tutūtase Keazi ahtao ipū Naamã nyrokuru nae toehse, ipihpyry karimutume toehse, mauru samo.

6

Wywy anymyry ropa tuna kuae

¹ Morarame urutō kō Eriseu poetory tō tykerekemase tamorepanekomoma:

– Sē tapyi pitiko nase, kupune xine pyra nase, tykase toto.

² – Yna enyohko tuna Joatāo ehpioksi, wewe akohse. Moro wewe ke tapyi amōko ynanase yna esaryme, tykase toto.

– Ytotoko, tykase Eriseu.

³ – Yna maro awahtao kurehxo mana, tykase toiro orutua eya.

– Aō, amaro xine ase ytōko, tykase.

⁴ Naeroro oximōme toytose toto. Tuna Joatāo ehpioksi toeporehkase toto ahtao toerohpitose toto.

⁵ Mame toerohse toiro orutua ahtao wewe akotyry poko, mōtoino rokē wywy epuru tōtouse, wywy toepukase nakuaka.

– Oty rīko ywy? tykase ynororo, tykohtase Eriseu a. – Axītao rokē moro wywy tapoise ya.

⁶ – Otoko toepukase? tykase Eriseu.

Mame aepukatopōpyry tonepose eya ahtao, mara tysahkase Eriseu a. Moro wewe tomase eya nakuaka. Mame toekuōse wywy kurimene nakuae.

⁷ – Apoiko, tykase ynororo.

Mame wywy tapoise eya. Tanỹse ropa eya rahkene.

Xiria tō soutatu tō typoremāse

⁸ Mame Izyraeu tō poremākapory se toehse Xiria tuisary. Naeroro tōturuse ynororo tysoutatu tō esã maro: “Ehmaropa myaro Izyraeu tō esaka, ohpetu pona, osesarise, toto poremākapose,” tykase repe.

⁹ Mame Izyraeu tuisary tutuarōmase urutō a Ritonōpo poe. Ynara tykase ynororo Izyraeu tō tuisary a:

– Tomeseke ehtoko oytorykohtao ohpetu pona. Morotona ytōko Xiria tuisary tysoutatu tō maro oetapase xine, tykase.

¹⁰ Morara exiryke enene rokē taropose Izyraeu tuisary a tuaro morotōkō ehtohme. Tuhke pixo Izyraeu tuisary tutuarōtanohpose urutono a tōsepynanohtohme, osekaropyra toehtohme topetōkara a.

¹¹ Mame Xiria tuisary tyekītapāse. Tysoutatu tō esā tykohmase tyya tōturupotohme eya xine:

– Onoky taro nae kymaro xine, kuewokanekōme, Izyraeu tō tuisary akorehmaneme? tykase.

¹² – Arypyra, yna emero ākorehmananōme ynanase. Yrome moe Izyraeu po urutō nae. Mokyro rokē mā tutuisary tuarōtanohnōko ōmiry poko toiroro atapyī tao awahtao ro. Mokyro Eriseu, tykase toirono.

¹³ Mame ynara tykase Xiria tuisary:

– Ahtao ytotoke mokyro zupise. Tonese oya xine ahtao soutatu tō aropōko ase mokyro apoitohme, tykase typoetory tomo a. Mame toytose toto, tonese ynororo eya xine. Mame toeramase ropa toto, ynara tykase:

– Mō pata po Eriseu mana, Totā po, tykase toto.

¹⁴ Mame soutatu tō taropose tuisa a, kawaru po. Tuhke kawaru taropose eya Totā pona, Eriseu enehse. Koko toytose toto, pata tomyehmase eya xine.

¹⁵ Mame yrokokoro Eriseu poetory tutūtase tapyi tae. Tōsenuhmase ynororo imoihmākō tonese eya soutatu tomo, kawaru tō maro. Pata tapuruse eya xine. Naeroro tomōse ropa ynororo tapyi taka ropa, ynara tykase:

– Tee! Eriseu, otara āko syta? Kuenahkatohkō toehse, tykase.

¹⁶ – Oserehpyra exiko, kuakorehmananō tuhkehxo mana, moxiā motye kuhse kymaro exiketō mana, tykase Eriseu eya.

¹⁷ Mame tōturuse ynororo Ritonōpo a, ynara tykase:

– Ritonōpo yna Esemu, mose akorehmako kurehxo enuru osenuhmatohme, tykase.

Mame morara tyrise Ritonōpo a rahkene. Morarame kurehxo tōsenuhmase urutō poetory. Kawaru tō tonese eya te, kahu tō maro apoto ao samo, ypy tō poro Eriseu tō zomye, toto pynanohtohme.

¹⁸ Morarame tōsetapapitose Xiria tō ahtao tōturuse Ritonōpo a Eriseu:

– Ritonōpo Kapuaono, mokaro tonure pyra tyriko, tykase Eriseu.

Mame aomihpyry omipona tonure pyra toto tyripose Ritonōpo a.

¹⁹ Mame toytose Eriseu eya xine, ynara tykase ynororo:

– Sero osema kara. Sero pata yro kara roropa. Kuekahmatoko. Aarotorỹko ase mokyro a onupirykomo a, tykase.

Mame tarose toto eya Samaria pona.

²⁰ Morarame tomōse toto ahtao Samaria pona, tōturuse ropa Eriseu Ritonōpo a, ynara tykase:

– Enurukō ikurākako ropa Ritonōpo, kure toto osenuhmatohme ropa, tykase.

Mame aomiry totase Ritonōpo a. Aomihpyry ae ro toto enuru tukurākase ropa eya. Tōsenetupuhse toto Samaria po toexirykō poko.

²¹ Mame toto eneryke tyya, ynara tykase Izyraeu tō esemy Eriseu a:

– Moxiā etapāko ha? Toto enahkatohme? tykase.

²² – Arypyra. Soutatu tō apoiryhtao etonary poko awahtao, onetapara mexiry. Tonahsē ekaroko eya xine, eukuru roropa. Mame toto aropoko ropa esēkomo a.

²³ Naeroro otuhtoh konōto tyrise Izyraeu tō esemy a, toto otuhtohme. Mame tōtuhkehse toto ahtao, eukuru tōse roropa ahtao eya xine, taropose ropa toto Xiria esemy a. Moromeīpo Xiria tō oehpyra ropa toehse Izyraeu patary tō pahse.

Omise konōto pata Samaria po

²⁴ Mame okynahtao tuisa Pē-Hatate, Xiria tō esē, toytose tysoutatu tō maro etonase Izyraeu tō maro. Mame Samaria tapuruse eya xine.

²⁵ Morara exiryke tonahsē pyra toehse moro pata po. Tonahsē pyra exiryke jumētu tō tōse eya xine, utuku ety tonahse roropa eya xine. Jumētu zupuhpyry topekahse ahtao typyneho kynexine, 80me parata epehpyry toehse; utuku ety roropa topekahse epehpyry typyne kahpyry kynexine, 200 karamame ahtao epehpyry 5me parata kynexine.

²⁶ Mame Izyraeu tō tuisary ytoytoryhtao pata apuru poro nohpo tykohtase, ynara tykase ynororo eya:

– Kuakorehmako, tuisa! tykase.

²⁷ – Ritonōpo Kuesēkō ākorehmara ahtao oty rīko ha ākorehmatohme? Tiriiku esēme jekarōko mah? Eukuru esēme roropa jekarōko mah?

²⁸ Yrome kaxiko! Oty popyra hnae oya? tykase.

Ynara tykase ynororo:

– Mōkokonie mokyro nohpo ynara tykase ya: “Eropa omūkuru sōne seroae. Mame kokoro umūkuru ōnōko sytase,” tykase.

²⁹ Naeroro umūkuru tahnose, tōse yna a. Yrokokoro: “Seromaroro omūkuru sōne,” ase eya repe. Yrome tumūkuru tonēse eya! tykase.

³⁰ Morara kary etaryke tyya tupō tyxihkase tuisa a toemynyhmaryke, mokaro pata apuru pūto exiketomo a tuisa zupō zopinono tonese, kamisa topuxiximā risē nexiase.

³¹ – Kuetapako, Ritonōpo, Eriseu zupuhpyry onykohpopyra jahtao seroae ro, tykase tuisa tykohtase.

³² Mame typoetory tonyohse eya Eriseu enehse.

Tytapyī tao Eriseu nexiase, Izyraeu tō tamuximākō maro, oturūko. Mame oehpyra ro tuisa nenyokyhpyry ahtao ynara tykase Eriseu tamuximākomo a:

– Mokyro ahno etapahpono a jetapapōko mana seromaroro typoetory a. Tooehse ynororo ahtao sē etapuru apurutoko omōpyra aehtohme. Mokyro mykapo tuisa roropa oehnōko mana, tykase.

³³ Mame Eriseu otururuhtao ro tuisa tooehse, ynara tykase ynororo:

– Ritonōpo poe etuarimāko sytatose. Otyme kure kypynanopyrykō ekaropory eya? Kuakorehmara xine mā ynororo, tykase.

7

¹ Mame tozuhse ynororo Eriseu a, ynara tykase:

– Etako pahne! Ynara āko Ritonōpo mana: “Kokoro, serara xixi ahtao tonahsē epekahnōko typyne pyra kuhse Samaria po; tiriiku 3 kirume zokonaka epehpyry toiro parata exīko, sewata 7 kirume ahtao epehpyry toiro parata exīko,” tykase Eriseu.

² Yrome ynara tykase tuisa akorehmane Eriseu a:

– Osenuhmatoh riryhtao Ritonōpo a kapu ao tiriiku epukatohme sewata maro morara ehsaromepyra mana, tykase.

Ynara tykase Eriseu eya:

– Oenuru ke morohne enēko mase repe, yrome onenahpyra ekurehnōko mase, tykase.

Xiria soutatu tō epatopōpyry

³ Mame 4me orutua kō ipihpyry tyrohsē hpe jarao nexiase pata Samaria omōtoh myhto. Oximaro oturūko toh nexiase ynara tykase toto oseya:

– Oty katoh typorohse rokē sytatou kuorikyrykō eraximāko?

⁴ Pata pona omomyry anakorehmara mana. Moro tao emitapãnõko mã toto. Tehme rokẽ kuahtao xine taro morararo orihnõko sytatose. Naeroro ehmaropa Xiria soutatu tõ esaka; otarame kuetapatorỹko mã toto, yrome otarame kypynanohtorỹko mã toto, tykase.

⁵ Naeroro kohmãsasaka ahtao toytose toto Xiria soutatu tõ esaka. Yrome toeporehkase toto ahtao ahno pyra nexiase ipunaka.

⁶ Panaikatõ totapose Ritonõpo a Xiria soutatu tomo a imoihmãkõ oepyyry samo; soutatu tomo te, kawaru tomo te, kahu tomo oepyyry samo. Naeroro ynara tõsenetupuhse toh nexiase; heteu tõ tuisary, Ejitu tõ tuisary maro topehmase Izyraeu tõ tuisary a soutatu tõ enehtohme etonathme kymaro xine, tykase toto.

⁷ Naeroro tykohmãse ahtao ro toepase toto, Xiria soutatu tomo, tõsepynanohtokõme. Tytapyĩkõ kamisa risẽ tynomose eya xine te, kawaru tomo te, jumẽtu tomo te, tosarykõ roropa tynomose eya xine morara ehtopõpyry samo.

⁸ Mame mokaro asakoropane exiketõ toeporehkase ahtao tomõse toto tapyi tõ kamisa risẽ taka, tõtuhse toto eukuru tõse roropa eya xine, parata tapoise eya xine uuru maro upo roropa. Toytose toto tynapoityã zonẽse; mame tooehse ropa toto, imepỹ taka omõtohme, mõkomo apoitohme zonẽtohme apitorymã saaro.

⁹ Yrome ynara tykase toto oseyä rokene:

– Zae nymyry pyra sytatose! Kure ehtoh enẽko sytatose, Moro poko onekaropyra imehnomo a kuahtao xine popyra exiry. Ëmepyyry eraximaryhtao kyä xine ekarotohme, tuãnohsẽme exĩko sytatose. Ehmaropa sero-maroro tuisa akorehmananõ zuruse tuisa tapyi konõto taka.

¹⁰ Naeroro toytose toto Xiria soutatu tõ esary poe Samaria pona ropa. Tykohtase toto pata apuru erase tomo a:

– Toytose yna Xiria tõ soutatu tõ esaka. Ahno onenepyyra ynanakene ipunaka, toto onetara roropa ynanakene, tykase toto. Mokaro eky tõ, kawaru tõ tymyhse ro, jumẽtu tõ roropa tymyhse ro toh kynako. Itapyĩkõ moroto ro, Xiria soutatu tõ nynomohpyry saaro.

¹¹ Mame toto omiry taropose pata omõtoh erasamo a, tuisa akorehmananomo a tuisa tapyi konõto tao.

¹² Koko nexiase repe, yrome towõse tuisa tynyhtoh poe. Ynara tykase ynororo takorehmananomo a:

– Ourutorỹko ase Xiria soutatu tõ atamorepatopõpyry poko. Tuaro mã toto tonahsẽ pyra kuexirykõ poko. Morara exiryke tosarykõ turumekase eya xine otonẽtohme ona po. Pata poe kutũtarykõ eraximãko mã toto, tonahsẽ zupise kytorykohtao. Morara ahtao kuapoitorykõ mã toto, kypatarykõ poremãkãko roropa mã toto.

¹³ Toiro akorehmane ynara tykase:

– Taro, pata po exiketõ orihnõko rokẽ mã toto, imehnõ aorihityã samo. Naeroro orutua kõ saropotone 5me kawaru tõ tõxinamase exiketõ maro, tuaro kuehtokõme. Otara toehse rahkene?

¹⁴ Naeroro orutua kõ tymenekase eya xine. Taropose toto tuisa a kahu tõ asakoro maro: “Ytotoko osenuhmase tuaro ehtohme Xiria soutatu tõ poko. Otara toehse toh rahkene?”

¹⁵ Mame toytose toto tuna Joatão pona. Osema tao upo tonese eya xine mõkomo roropa, ipyrekõ tõkehko typahse Xiria soutatu tomo a aeparykohtao. Mame tooehse ropa toto tuisa zuruse.

¹⁶ Morarame tutũtase Samaria põkõ axĩ samo Xiria soutatu tõ nynomohpyry apoitohme tyä xine tykyryrykõme. Mame Ritonõpo omihpyry ae ro 3½

kiru tiriiku kurã ehepyryme, 7 kiru sewata ehepyryme saaro, toiro parata rokẽ nexiase.

¹⁷ Morarame mokyro tuisa akorehmane tyripose tuisa a pata omõtoheraseme. Mame imoihmãkomo a tytõtũmase ynororo toorihse. Eriseu omihpyry ae ro toytose tuisa ahtao oturuse imaro.

¹⁸ Morara ahtao tuisa turuse Eriseu a: “Sero sã xixi ahtao kokoro 3½ kiru tiriiku ehepyryme, 7me kiru sewata ehepyryme sã toiro parata rokẽ exĩko,” tykase.

¹⁹ Morara kary etaryke tuisa akorehmane a morara tykase eya:

– Morara ehsaromepyra mana, Ritonõpo a tonahsẽ tonehpose ahtao ro kapu poe, tykase. Mame Eriseu a tozuhse:

– Oenuru ke morohne enẽko mase repe, yrome onenahpyra mase ekurehnõko.

²⁰ Mame morara toehse eya, toorihse ynororo tytõtũmase ahtao imoihmãkomo a pata omõtoheraseme.

8

Nohpo, Sunẽ põ oehtopõpyry ropa Izyraeu pona

¹ Morarame mokyro nohpo Sunẽ põ turuse Eriseu a. Mokyro mũkuru tõsemãkase ropa Eriseu a. “7me jeimamyry enehpõko Ritonõpo mana konopo oehtopõpyry samo. Tonahsẽ pyra exiryke omise konõto exĩko mana. Tarõkõ etuarimãko mã toto. Naeroro kurehxo oytory oekyry tõ maro imepỹ pona,” tykase eya.

² Morara exiryke urutõ omi poe toesyryhmase ynororo tytapyĩ taõkõ maro pirixteu tõ nonory pona, 7me jeimamyry taropose.

³ Mame 7me jeimamyry taropose ahtao toeramase ropa ynororo Izyraeu tõ nonory pona ropa. Toytose ynororo tuisa a tytapyĩ tõkehko tutupi roropa ekaropotohme ropa tyya.

⁴ Toeporehkase ynororo ahtao, tuisa oturũko nexiase Keazi maro Eriseu akorehmane maro. Tuaro se tuisa nexiase Eriseu nyrytyã poko, Ritonõpo jamitunuru ke.

⁵ Poeto õsemãkapotopõpyry ropa poko Eriseu a, ekarõko Keazi nexiase tuisa a. Morara ekaroryhtao ro, nohpo tooehse tykyryry ekaropose ropa tuisa a. Mokyro eneryke tyya, Keazi ynara tykase:

– Tuisa! Mose nohpo ynororo. Mose imũkuru, Eriseu nõsemãkapohpyry ropa.

⁶ Tõturupose ahtao zae Keazi nurutopõpyry tokarose nohpo a tuisa a. Naeroro takorehmane tonehpose tuisa a nohpo kyryry ekarotohme ropa eya, tapyi te, tupito te, ikyryry roropa ehepyry; emero toto narykatyã eperytapoise ahtao esẽ esahpyo 7me jeimamyry taropose ahtao, ekarotohme ropa eya.

Tuisa Pẽ-Hatate Eriseu maro

⁷ Morarame Tamaxiku pona toytose Eriseu kure pyra Pẽ-Hatate Xiria esẽ ahtao. Mame moroto Eriseu ehtoh tokarose ahtao tuisa a,

⁸ ynara tykase ynororo takorehmane Hazaeu a:

– Kynekarory arota urutono a. Oturuko eya, oturutohme Ritonõpo Kuesẽkomo a zuaro ehtohme ekurãkãko ropa hano?

⁹ Naeroro 40me kameru tõ pona mõkomo kurã Tamaxiku põkõ mõkomory tyripose Hazaeu a arotohme tynekaroryme Eriseu a. Mame toytose ynororo oturuse Eriseu maro. Ynara tykase:

– Tuisa Pẽ-Hatate, omũkurume sã mana. Ekaropory se ynororo oya toekurãkary ropa poko kure pyra toexiryke, tykase.

¹⁰ Ynara tykase Eriseu eya:

– Ritonõpo a turuse ywy tuisa orihnõko mana. Yrome kaxiko eya: “Ekurākāko ropa mase,” tykase.

¹¹ Mame okynahxo mokyro eneryke Eriseu a, toehxirose sã Hazaeu nexiase. Mame tyxitapitose Eriseu rahkene.

¹² Hazaeu tõturupose eya:

– Oty katohme mah xitāko? tykase.

– Tuaro jexiryke onyriry tõ xihpyry poko Izyraeu tõ ryhmaryke, tykase Eriseu. Izyraeu tõ soutatu tõ tapyĩ jamihme exiketõ zahkāko mase. Toto poenõ etapāko mase, ipoenõ pitiko roropa, nohpo tõ ryhmāko mase poetoẽme exiketomo, tykase.

¹³ – Otāto morohne xihpyry rīko ywy? tykase, tõturupose Hazaeu. – Ime pyra ase ipunaka, tykase.

– Ritonõpo poe zuaro ase; Xiria tuisaryme exīko mase, tykase Eriseu.

¹⁴ Mame toytose ropa Hazaeu tuisa Pẽ-Hatate esaka. Tõturupose tuisa a eya:

– Otara nykā Eriseu? tykase.

– Ekurākāko ropa mase rahkene nykā ynororo, tykase Hazaeu.

¹⁵ Yrome yrokokoro kamisa topuxixime exikety tapoise Hazaeu a. Moro kamisa tyrise eya tuna kuaka tahxikure ehtohme. Mame ike tuisa ãmyty tyõtose oseremara ehtohme. Toorihse ynororo.

Mame Pẽ-Hatate myakāme toehse Hazaeu, Xiria pōkõ tuisaryme.

Tuisa Jeorão Juta tõ esemy

(2 Koronika 21.2-20)

¹⁶ Mame 5me jeimamyry taropose Jorão, Akape mūkuru a ahtao Izyraeu tõ tuisaryme toexiry poko, Jeorão, Josapa mūkuru tuisame toehse Juta tõ esẽme.

¹⁷ 32 anome nexiase. Mame 8me jeimamyry taropose ynororo tuisame toexiry poko Jerusarẽ po.

¹⁸ Ipyty Akape ãxiry kynexine. Mame Akape tõ ehtopõpyry sã popyra nexiase, imehnõ Izyraeu tõ tuisary tõ ehtopõpyry sã roropa. Ritonõpo omihpyry omipona pyra nexiase.

¹⁹ Yrome Juta tõ enahkapory se pyra Ritonõpo nexiase, tõmihpyry pokoino, typoetory Tawi a. Omūkuru, apakõ roropa tuisame exikehpyra exīko mã toto, katopõpyry pokoino.

²⁰ Mame Jeorão tuisame ahtao Etõ tõ typenekehse Juta tõ poetoryme toexirykõ poko. “Yna esẽ kara mase,” tykase toto Jeorão a.

²¹ Naeroro Jeorão toytose soutatu tõ maro kahu tõ ae pata Zaia pona. Moroto tomyehmase ynaroro Etõ soutatu tomo a. Mame koko tukupse ynororo kahu aronanõ maro tutütarykõ poko. Tutütase toto ahtao toepase toto, Jeorão poetory tõ emero tytapyĩkõ taka ropa.

²² Morotoino Etõ tõ, Juta poetory tõme exipyra ropa toehse toh nexiase. Mame morara ahtao pata Ripina pōkõ roropa Juta turumekase tosẽkõme.

²³ Imehnõ Jeorão nyrytyã emero tymerose pape pokona esety Juta tõ Tuisary tõ Ehtopõpyry.

²⁴ Mame Jeorão toorihse. Ekepyry tonẽse tuisa tõ ekepyry tõ maro Tawi patary po. Imūkuru Akazia tuisame toehse tumy esahpyõme.

Tuisa Akazia Juta tõ esẽme

(2 Koronika 22.1-6)

²⁵ Mame 12me jeimamyry taropose Jorão, Akape mūkuru ahtao tuisame toexiry poko Izyraeu tõ esẽme, Akazia, Jeorão mūkuru tuisame toehse, Juta tõ esẽme.

²⁶ 22 jeimamyry nae kynexine tuisame toehse ahtao. Mame toiro jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarē po. Jeny Ataria kynexine, Akape ěxiry, tuisa Oniri pary, Izyraeu tō esemy.

²⁷ Oxiekyryme Akazia exiryke tuisa Akape maro, typtase jū exiryke Akape ěxiry maro, tyrypyry poko toehse ynororo Akape tō ehtopōpyry samo.

²⁸ Mame Akazia toytose tuisa Jorão, Izyraeu tō esē akorehmase etonase tuisa Hazaeu Xiria tō esē, poremākapory poko. Mame tōsetapase toto Ramote-Kireate po. Moroto Jorão tyryrhymase.

²⁹ Naeroro toytose ropa ynororo pata Jezereu pona aekurākatohme ropa. Mame Akazia toytose roropa morotona mokyro enese.

9

Jeu tahpase Izyraeu tō esēme ehtohme

¹ Morarame urutō nuasemā tykohmase tyya, urutō Eriseu a. Ynara tykase ynororo eya:

– Atakimako oytotohme Ramote-Kireate pona. Sero oriu aroko kutehi ao amaro.

² Mame morotona toeporehkase awahtao Jeu zupiko, Josapa mūkuru, Ninixi paryme. Mokyro arota imepỹ osa taka ameke pixo epe tō winoino.

³ Mame sero oriu ikuāko zupuhpyry pona. Ynara kaxiko eya: “Ritonōpo Kuesēkō omi poe kuahtano tymenekase oexiryke Izyraeu tō esēme.” Moromeĩpo otūtako ropa, axī ke oytotohme ropa.

⁴ Naeroro mokyro urutō nuasemā toytose Ramote-Kireate pona.

⁵ Moroto soutatu tō esēkō tonese eya oximōme. Ynara tykase ynororo:

– Omi enehno ekarotohme oya, tykase.

– Onoky a morara āko mah? tykase Jeu.

– Oya, pāna! tykase ynororo.

⁶ Naeroro toytose mokaro asakoro ro imepỹ osa taka. Mame moro tao oriu tukuāse eya Jeu zupuhpyry pona. Ynara tykase ynororo eya:

– Ritonōpo, Izyraeu tō Esemu ynara āko: “Omoro tymenekase ya ypoetry tō, Izyraeu tō esēme oehtohme.

⁷ Oesemy tuisa Jorão, Akape mūkuru, etapapōko ase oya Jezapeu wānohtohme urutō kō totapase eya exiryke imehnō ypoetry tō maro.

⁸ Akape ekyry tō emero etapapōko ase, orutua kō emero aorihmapōko ase, nuasemākomo, tamuhpomākō maro.

⁹ Akape tō rīko ase tuisa Jeropoão Nepate mūkuru ritopōpyry sã ya, tuisa Paasa Aia mūkuru ritopōpyry sã roropa ya.

¹⁰ Jezapeu ekepyry ononēpyra exīko mana; ipū ōnōko kaikuxi tō mana pata Jezereu pūto,” tykase.

Morara kaxīpo mokyro urutō nuasemā tutūtase moro tae. Mame moro-toino toepase ynororo rahkene.

¹¹ Mokaro soutatu tō esamo a tooehse ropa Jeu ahtao, tōturupose toto a:

– Emero kure repe? Oty se kynako oya mokyro rowohpano? tykase toto.

– Zuarō matose ise aexiry, tykase Jeu.

¹² – Arypyra pāna! Kaxiko, otara nyka? tykase toto.

– Ynara tykase ynororo ya: “Ritonōpo ynara tykase: Ywy omenekāko ase, Jeu, tuisame ehtohme, Izyraeu tō esēme,” nykā ya.

¹³ Morara kary etaryke tyya xine Jeu marōkomo, soutatu tō esamo a, tupōkō tomase onuhtoh pona, epona xikihme Jeu ehtohme. Rue totose eya xine. Tykohtase toto:

– Jeu tuisame mana! tykase toto.

Tuisa Jorão etapatopõpyry

14-15 Morarame Jeu tâtamorepase tuisa Jorão etapatoh poko. Jezereu po tuisa Jorão nexiase, ekurãkãko. Morotona toytose ynororo tyryhmase ahtao, osetaparyhtao tuisa Hazaeu, Xiria esẽ maro, Ramote-Kireate po. Naeroro ynara tykase Jeu tymarõkõ soutatu tõ esamo a:

– Ymaro awahtao xine tomeseke ehtoko tarõkõ ytopyra ehtohme tokare pyra, Ramote-Kireate poe Jezereu põkõ zuruse ypoko.

16 Mame tõtyrise ynororo tykahu aka toytotohme Jezereu pona. Tuisa Jorão etyhnõko ro nexiase. Tuisa Akazia Juta tõ esẽ moroto roropa nexiase imaro, Jezereu po.

17 Morarame soutatu nexiase, kae tapyi tao, pata omõtoh eraseme, Jezereu po. Jeu oepyyry typoetory tõ maro tonese eya. Tykohtase:

– Ahno oehnõko kawaru tõ maro! tykase.

Ynara tykase Jorão:

– Soutatu enyohko kawaru po, ekaropotohme epeme toto exiry poko, epetõkarame toto exiry poko, enara.

18 Mokyro omi arone toytose oseporyse Jeu maro. Ynara tykase:

– Tuisa zuaro toexiry se epeme moehno?

– Oty poko torëtyke mahno? Juaro pyra hma? Kuekahmako ty, tykase Jeu.

Mame mokyro soutatu kae ehtoh tao ynara tykase: “Omi arone tõseporyse toto maro yrome oehpyra ropa mana.”

19 Imepÿ omi arone tonyohse ekaropose Jeu a, apitorymã saaro. Mokyro tozuhse roropa eya:

– Torëtyke pyra exiko! Juaro pyra hma? Kuekahmako ty, tykase.

20 Mokyro erase kae ehtoh tao tõturuse:

– Omi arone tõseporyse toto maro yrome oehpyra ropa mana. Ynara tykase roropa ynororo:

– Mokaro tuisary tykahu arõko rowohpã samo, Jeu kahu arory sã hkotano!

21 – Ykahu enehta, tykase tuisa Jorão. Tonehse eya xine. Mame tõtyrise tuisa Jorão tykahu aka. Tuisa Akazia toytose roropa tykahu ao. Toytose toto asakoro ro oseporyse Jeu maro. Mame tõseporyse toto tupito po, Napote esahpyry po. Mame Jorão tõturupose:

22 – Osepeme moehno? tykase.

– Otãto osepeme exiiko syta joroko poko ro tarõkõ ahtao, tyneponãmarykõ eahmary poko toto ahtao, asa, Jezapeu nyriphopyry ae ro? tykase.

23 Naeroro tykahu ae toeramase Jorão epatohme, kohtãko nexiase Akazia a:

– Kuewokãko mana! Yrypo mokyro, Akazia!

24 Mame tyyre ke tuose Jeu a jamihme samo. Jorão tuose ãpary pokona eano pona. Toorihse, toepukase tykahu ao.

25 Mame ynara tykase Jeu takorehmane Pitikaa a:

– Mokyro ekepyry emako tupito pona, Napote esahpyry pona. Wenikehpyra hma kawaru po kytoryhtao Akape, Jorão zũ maro? Morara tykase Ritonõpo Akape poko:

26 “Kokonie Napote etapatopõpyry enease imükuru tõ maro. Naeroro jomiry etapõko ase oya, awãnohnõko ase taro, sero tupito po.”

– Morara exiryke Jorão ekepyry emako Napote tupiipyry pona, Ritonõpo omihpyry ae ro, tykase Jeu takorehmane a.

Akazia orihtopõpyry

27 Morara tonese tuisa Akazia a. Naeroro tykahu ae toepase ynororo Pete-Hakã esemary ae. Yrome tokahmase Jeu a ynororo. Ynara tykase Jeu typoetory tomo a:

– Akazia etapako roropa! tykase.

Tuose ynororo eya xine tykahu ae aytoryhtao osema ae Kua pona, pata Ipyreão pũto. Yrome toytose ro ynororo, jetũ ahtao ro Mekito pona. Moroto toorihse.

²⁸ Mame Akazia ekepyry tarose ipoetory tō esamo a Jerusarē pona ropa kahu ae. Moroto tuisa tō zonētoħ tao tonēse ynororo Tawi patary po.

²⁹ Akazia tuisame toehse Juta tō esēme 11me jeimamyry taropose Jorão, Akape mũkuru ahtao tuisame toexiry poko Izyraeu tō esēme.

Jezafeu etapatopõpyry

³⁰ Morarame Jeu toeporehkase Jezereu pona. Inyrihpyry poko totase Jezapeu a. Tõmyty tonohse eya, tonuru tōkehko, tũsety tokurinase eya. Toexik-ihmase ynororo tuisa tapyĩ konõto tao kaino osema enēko osenuhmatoh ae.

³¹ Mame Jeu tooehse ahtao pata omõtoħ ae, tykohtase Jezapeu eya:

– Moehno, Ziniri, oesē etapahpono?

³² Tõsenuhmase kakoxi Jeu, tykohtase ynororo:

– Onoky jakorehmãko nae?

Tõsenuhmase osenuhmatoh ae orutua komo tapyi poko erohketomo asakoro otarame oseruao.

³³ – Mose emako moro tae! tykase Jeu eya xine.

Tomase ynororo eya xine. Imunuru sapararah tykase tapyi apuru pokona, kawaru pokona roropa. Ekepyry pona kawaru tō tarose Jeu a, kahu maro.

³⁴ Mame tuisa tapyĩ konõto taka tomõse ynororo. Tõtuhse, eukuru tōse eya. Mame otuhkehxi po ynara tykase ynororo:

– Mokyro popyra aexihpyry ekepyry aroko zonētoħme; ynara exiryke: tuisa ěxihpyryme mana, tykase.

³⁵ Yrome mokaro noħpo ekepyry zonēse aytotyã toytose ahtao onenepyra toħ nexiase. Zupuhpyry zehpyry rokē tonese, ipupuru zehpyry, emary zehpyry roropa, enara rokene.

³⁶ Mame Jeu turuse ahtao moro poko eya xine, ynara tykase ynororo:

– Morara exiħko, tykase Ritonõpo, Eria Tixipe põ omiry ae: “Kaikuxi tō Jezapeu ekepyry õnõko mana pata Jezereu po.

³⁷ Akoĩpyry sapararahme exiħko okyno ety samo. Moromeĩpo ipoko ynara kasaromepyra exiħko imehnõ mana: ‘Mose Jezapeu ekepyry taro nexiase.’ ”

10

Akape mũkuru tō etapatopõpyry

¹ Morarame Samaria po Akape poenõ kynexine ipakõ roropa, 70mãkõ kynexine. Mame pape tymerose Jeu a pata esã neneryme, tamuximãkõ neneryme roropa, Akape ekyry tō pyno exiketõ neneryme roropa. Ynara tykase ynororo:

² – Tuisa mũkuru tō eraseme matose. Kahu tō nae matose te, kawaru tomo, typyreke roropa matose. Pata tō tapuruse exiketõ nae roropa matose. Naeroro sero pape, nymerohpyry tapoise oya xine ahtao,

³ tuisa ekyrõpyry toiro imenekatoko, imehxo exikety, otuisarykõme ehtohme. Mame etonãko matose mokyro ewomatohme.

⁴ Yrome mokaro Samaria põkõ esã tõserehse. Ynara tykase toto:

– Otãto osetapãko sytatou? Jeu onyporemãkaposaromepyra sytatose. Tuisa Jorão typoremãkase eya, tuisa Akazia roropa, tykase toto.

⁵ Naeroro tõximõse toto; tuisa tapyĩ konõto erase te, pata tuisary maro te, tamuximãkõ maro, Akape ekyry pyno exiketõ maro. Oximaro omi taropose eya xine Jeu a ynara katoħme: “Opoetoryme ynanase. Õmiry omipona se

rokē ynanase. Yrome tuisa ekyry onymenekara ynanase tuisame tyrithome. Naeroro zae ehtoh oya tyriko,” tykase toto.

⁶ Morara exiryke imepỹ pape tymerose Jeu a toto neneryme. Ynara tykase:

– Ymaro awahtao xine, jomiry omipona se nymyry awahtao xine, tuisa Akape mūkuru tō etapatoko emero, zupuhpyrykō enehtohme ya, Jezereu pona kokoro serara ahtao, tykase.

Mokaro 70mākō, tuisa Akape mūkuru tō ewomāko Samaria pōkō tamuxiry nexiase, toto wātanohpōko toh nexiase.

⁷ Mame Jeu nymerohpyry tonese tyya xine ahtao, mokaro Akape mūkuru tō 70mākō totapase Samaria pōkō tuisary tomo a. Zupuhpyrykō tyrise ruto aka eya xine. Taropose toto Jezereu pona, Jeu a.

⁸ Mame Jeu turuse ahtao Akape mūkuru tō zupuhpyry enehtopōpyry poko, asakoro oximōtohtyripose eya, zupuhpyrykomo, pata omōtohtyri. Moroto tynomose toto eya xine ěmehtoh pona.

⁹ Tōmehse ahtao Jeu toytose pata omōtohtyri pona. Ynara tykase ynororo moroto ytoytoketomo a:

– Ywy roro tātamorepase tuisa Jorāo etapary poko. Oya xine pyra, ya mokyro totapase. Yrome moxiamo, onoky a totapase toto?

¹⁰ Morara exiryke tuaro ehtoko, Ritonōpo omihpyry Akape tō poko, emero exīko mana Ritonōpo omihpyry ae ro. Emero tyrise Ritonōpo a, Eria omihpyry ae ro.

¹¹ Mame imehnō Akape ekyry tō totapase Jeu a, Jezereu po exiketomo, tuisa Akape akorehmananō roropa, epēpyry tō maro, ineponāmarykō eahmatoh poko erohketō maro. Tonahkase toto eya emero porehme.

Tuisa Akazia ekyry tō etapatopōpyry

¹² Morarame toytose Jeu Jezereu poe Samaria pona. Osema tao patāpo kynexine, esety Kaneru Esā Esaryme.

¹³ Moroto tōseporyse ynororo Akazia ekyrypyry tō maro, Juta tō esemỹpyry. Tōturupose ynororo:

– Onokākō matou? tykase.

– Akazia ekyryme ynanase, tykase toto. – Jezereu pona ytōko ynanase Jezapeu poenō maro oseahmase, imehnō tuisa ekyry tō eahmase roropa, tykase toto.

¹⁴ – Moxiā apoitoko! Isene ro toto se ase! tykase Jeu typoetory tomo a.

Tapoise toto eya xine, mame toto totapase moroto, tuna eutary pūto. 42me toh kynexine atapona, emero totapase eya xine.

Akape ekyry tō etapatopōpyry

¹⁵ Morotoino toytose Jeu ahtao, tōseporyse ynororo Jonatape, Rehape mūkuru maro, aepyryhtao oturuse tymaro. Taomikase Jeu ahtao, ynara tykase:

– Oxisā osetupuhnōko sytah? Jakorehmāko mah? tykase.

– Ÿ, ākorehmāko ase, tykase Jonatape.

– Ahtao, oemary ekaroko ya! tykase Jeu.

Tomary tokarose eya. Mame Jonatape takorehmase Jeu a onuhtohme tykahu aka.

¹⁶ – Eropa ymaro, tykase Jeu. – Orēpyra Ritonōpo omipona jehtoh enēko mase.

Tarose ynororo tykahu ae Jeu a, Samaria pona.

¹⁷ Mame toeporehkase toto ahtao, Akape ekyry tō totapase Jeu a, emero porehme. Morara toehse Ritonōpo omihpyry ae ro Eria a.

Paau toponāmasē eahmananō etapatopōpyry

¹⁸ Morarame Samaria pōkō taoximōnohpose Jēu a. Ynara tykase ynororo:
 – Paau toahmase Akape a pitiko rokene. Yrome ywy pitiko rokē pyra, itamurumehxo eahmāko ase.

¹⁹ Paau poko urutō kō enehpoko oximōme, eahmananō maro, Paau poko erohketō roropa. Ekurehpyra ehtoko. Ynekarory konōto zahkāko ase Paau eahmatohme. Oehpyra exiketō orihmanohpōko ase, tykase.

Yrome morara tykase Jēu, Paau poko exiketō enehtohme oximōme, toto etapatohme.

²⁰ Mame ynara tykase Jēu:

– Toiro ēmepyyry imenekatoko Paau eahmatohme. Tymenekase eya xine.

²¹ Mame omi taropose Jēu a, emero pata tō pona, Izyraeu nonory po. Paau eahmananō tōximōse toto, emero porehme. Mame Paau eahmatoh taka tomōse toto. Tapyi typehkase eya xine.

²² Mame Jēu omi poe Paau poko erohketō tuisary a upo tonehse Paau poko erohketō zupony ekarotohme Paau eahmananomo a.

²³ Moromeīpo Jēu tomōse Paau tapyī taka Jonatape Rehape mūkuru maro. Ynara tykase ynororo moro taōkomo a:

– Tomeseke ehtoko Paau eahmananō rokē taro ehtohme Ritonōpo eahmananō omōpyra ehtohme xiaro, tykase.

²⁴ Mame tomōse ynororo Jonatape maro tynekarory zahkatohme Paau eahmaryme. Yrome 80me soutatu tō tyrise eya jarānao. Ynara tykase eya xine:

– Moxiā etapāko matose emero porehme. Toiro tynamase oya xine ahtao aepatohme epehmāko matose oorihthokō ke, tykase.

²⁵ Morarame tynekarory tyahkakehse ahtao Jēu a, ynara tykase ynororo soutatu tō esamo a:

– Omōtoko toto etapatohme emero porehme epara toto ehtohme, tykase.

Naeroro tomōse toto tyyrekō maro, toto etapatohme. Ekepyrykō tarose jarānaka eya xine. Mame tomōse toto osa taka Paau tapyī taō taka.

²⁶ Moro tae Paau neponāmary tarose eya xine jahkatohme.

²⁷ Naeroro Paau neponāmary tonahkase eya xine tapyi roropa. Mame moro tapyi Paau eahmatoh ahno suhtatohme toehse. Moroto ro mana seroae ro.

²⁸ Moro ke Paau eahmary tonahkaposē Jēu a Izyraeu tō nonory po.

²⁹ Yrome tuisa Jeropoāo Nepate mūkuru nyrihpyry iirypyryme onurumekara kynexine. Mokyro Jeropoāo a Izyraeu tō takorehmase tyyrypyrykō poko toto ehtohme. Pui mūkuru panō uuru risē tyrise eya Peteu po te, Tā po roropa mokaro eahmatohme, enara.

³⁰ Ynara tykase Ritonōpo Jēu a:

– Akape ekyry tonahkase oya jomihpyry omipona. Morara exiryke ynara āko ase oya: “Omūkuru tuisame exīko, apakō roropa Izyraeu tō esēme exīko mā toto 4me aemāsamo.”

³¹ Yrome Ritonōpo Izyraeu tō Esē omihpyry omipona hkopyra Jēu toehse. Jeropoāo ehtopōpyry typoenohse eya Izyraeu tō akorehmary poko toto rypyry poko toto ehtoh poko roropa.

Jēu orihtopōpyry

³² Morarame Izyraeu tō nonory zumo hkopyra tyripitose Ritonōpo a. Tuisa Hazaeu Xiria esemy a Izyraeu tō nonory typoremākapose

³³ Joatāo poe xixi tūtatoh wino ikurenaka pata Aroea pona tuna Aranō pona. Tapoise eya Kireate nonory roropa Pasā nonory roropa. Moroto Kate pakomotyā kynexine te, Rupē pakomotyamo te, Manase pakomotyā xixi tūtatoh wino.

³⁴ Imehnõ Jeu nyrytã, orẽpyra aexihpyry tymerose pape pokona esety Izyraeu tõ Tuisary Ehtopõpyry.

³⁵ Toorihse ynororo. Ekepyry tonẽse Samaria po. Imũkuru Jeokaze tuisame toehse tumy myakãme.

³⁶ 28me jeimamyry taropose Jeu a Samaria po Izyraeu tõ esẽme toexiry poko, enara.

11

Tuisa nohpo Ataria Juta tõ esẽme (2 Koronika 22.10–23.15)

¹ Morarame tuisa Akazia eny, Ataria tuaro toehse ahtao tumũkuru etapopõpyry poko, tyekyry tõ tonahkapose eya toiroro toehtohme tuisa myakãme.

² Yrome toiro Akazia ekepyry mũkuhpyry onetapara kynexine, esety Joaxi. Typynanohse ynororo jumỹpyry oryxiry Jeosepa a onetapara mokyro kunumuxi ehtohme. Tuisa Jeorão õxihpyryme kynexine ynororo. Omatome tarose ynororo ipynanohne maro nyhtoh taka, Ritonõpo Tapyĩ taka. Moro tao tonẽse ynororo onenepyra Ataria ehtohme.

³ 6 me jeimamyry taropose Jeosepa a poeto pynanopyry poko, tonẽse Ritonõpo Tapyĩ tao, tuisame Ataria ahtao tumũkuru myakãme.

⁴ Moromeĩpo jeimamyry 7mã po soutatu tõ esã tykohmase oturukety, Joiata a Ritonõpo Tapyĩ taka toto ytotohme. Moro tao tõturuse toto Ritonõpo neneryme, zae rokẽ toehtohkõme oximõme. Mame tuisa ekepyry mũkuhpyry Joaxi tonepose eya xine.

⁵ Ynara tykase Joiata eya xine:

– Ynara tyrĩko sytatose: Oturuketõ tooehse ahtao rewita tõ maro erohse oserematoh ae, oseruao oximõmãkõme atapiakãko sytatose, toiro oximõmãkõ tuisa tapyĩ konõto enetohme eraseme.

⁶ Imepỹ oximõmãkõ tehme exĩko Omõtoh Sua tao eraseme. Imepỹ oximõmãkõ exĩko omõtoh eraseme roropa, mokaro erasã mykapo.

⁷ Mokaro asakoro oximõmãkõ toerohtoh rumekaryhtao tehme exĩko ro Ritonõpo Tapyĩ eraseme tuisa ewomatohme.

⁸ Mame rewita tõ imoihmãkõ maro Joiata omihpyry omipona toehse. Mame toerohkehse toto ahtao oserematoh po toerohtohkõ onurumekara toh toehse. Naeroro tuhke toehse oehsenãkõ maro, aotyhkatyã maro. Morarame tamorepase toto eya Joaxi riry poko tuisame. Tomeseke toto ehtohme tamorepase toto eya Joaxi ewomatohme, ipoko pyra imehnõ ehtohme.

⁹⁻¹¹ Mame Joiata omipona soutatu tõ esã nexiase. Typoetory tõ tonehse eya xine Joiata a, toerohkehse aehtyamo oserematoh po te, erohse aepyhpyamo roropa, enara. Warata tõ tokarose eya xine Joiata a oewomatoh tonõ maro, Tawĩ kyryrỹpyry tukurãkase exiryke Ritonõpo Tapyĩ tao. Mame typyrekõ tapoise eya xine tuisa mũkuhpyry ewomatohme Joiata omi poe.

¹² Mame Joaxi tonehse Joiata a jarãnaka, zupuhpyry pona parimã tyrise eya, uuru risemy. Mame pape tokarose eya, tymerose Ritonõpo omiryyme, zae tuisame ehtoh poko. Mame tuhsuhmase eya xine oriu ke. “Tuisame mase,” katohme. Tãtãkyemase toto, tahtah tykase. Ynara tykase roropa toto:

– Orẽpyra tuisame exiko! tykase toto.

¹³ Mame panaikatõ totase tuisa nohpo Ataria a. Soutatu tõ, imehnõ roropa oseahmãko toh nexiase. Mame taryporyke toytose ynororo Ritonõpo Tapyĩ taka, imoihmãkomo a.

¹⁴ Moroto tuisa exisenã tonese eya xikihme Saromão nyrihpyry xikihme exikety myhtokoxi, Ritonõpo maro Oturutoh omõtoho tao. Morara tyrise toipe eya xine, tuisame toehse ahtao. Tomyehmase ynororo soutatu tõ esamo a te, rue etonanomo a, imehnomo a roropa. Oseahmãko toh nexiase, kohtãko, rue etõko. Typoremãkase exikety sã tupõ tyxihkase nohpo a toemynymaryme. Kui tykase ynororo:

– Zae pyra matose, jewokãko! Popyra matose! tykase.

¹⁵ Mame Ataria etapapory se pyra Joiata nexiase, Ritonõpo Tapyĩ tao. Naeroro ynara tykase ynororo soutatu tõ esemy a:

– Mose arotoko jarãnaka, soutatu tõ atakenaka exiketõ rãnakuroko. Ipy-nanopyry se exiketyme ahtao etapatoko, tykase.

¹⁶ Mame mokyro tapoise, tarose eya xine tuisa tapyĩ konõto taka. Mame moroto, kawaru tõ omõtoho po mokyro totapase eya xine.

Joiata nyriyamo
(2 Koronika 23.16-21)

¹⁷ Morarame tuisa Joaxi imoihmãkõ maro takorehmase oturukety Joiata a osekartohme Ritonõpo a, ipoetoryme toto ehtohme. Ynara tykase toto Ritonõpo netaryme: “Ritonõpo, õmihpyry omipona se ynanase yronymyryme,” tykase. Mame tuisa takorehmase roropa eya imoihmãkõ maro tõmirykõ etapotohme osepeme toehtohkõme.

¹⁸ Morarame toytose imoihmãkõ Paau eahmatoh taka. Moro tapyi typahse eya xine. Okyno zahkatoh typahse roropa eya xine, Paau neponãmary maro. Mame Paau poko pyaxime exikety Matã totapase eya xine, tynekarory zahkatoh êpataka mokyro ahtao.

Soutatu tõ tyrise Joiata a eraseme toto ehtohme Ritonõpo Tapyĩ omõtoho tao.

¹⁹ Mame tuisa Joaxi tarose eya, tuisa ewomananõ maro, tuisa tapyĩ konõto erase tõ maro Ritonõpo Tapyĩ tae tuisa tapyĩ konõto taka. Imoihmãkomo a tokahmase toto. Mame Joaxi tomõse Soutatu Omõtoho ae. Typorohse ynororo tuisa konõto porohtoh pona.

²⁰ Imoihmãkõ tãkye toh kynexine. Mame mynytyme pata Jerusarẽ toehse, totapase Ataria exiryke tuisa tapyĩ konõto tao.

²¹ 7me jeimamyry nae Joaxi ahtao tuisame toehse ynororo Juta tõ esẽme.

12

Tuisame Joaxi ehtopõpyry
(2 Koronika 24.1-16)

¹ Morarame 7me jeimamyry taropose Jeu ahtao Izyraeu tõ esẽme ehtoh poko, Joaxi tuisame toehse Juta tõ esẽme. 40me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarẽ po. Jẽ kynexine Zipia, Peresepa pono.

² Ritonõpo omipona kynexine ynororo toorikyry ponãmero. Takorehmase ynororo Joiata a.

³ Yrome imehnõ neponãmary eahmatoh tonõ onypahpyra toh kynexine. Tynekarorykõ te, ixtaratu roropa tyahkase ro ahno a moroto.

⁴ Mame Ritonõpo maro oturuketõ tonehpose Joaxi a tyya tõturutohme toto a. Ynara tykase ynororo eya exine:

– Tineru oximõme tyritoko, tapoise oya xine ahtao Ritonõpo Tapyĩ tao; tineru topehmase ahtao ahno a tynekarory tõ epekahtohme te, tineru tokarose ahtao roropa Tapyi Kurã kurãkatohme te, tineru tonehse ahtao ahno a roropa tynekarorykõme rokene.

⁵ Oturuketō emero tomeseke tyripory se tuisa kynexine, tineru tokarose ahtao eya xine ikurākatohme Ritonōpo Tapyī kurākatohme, kure pyra Tapyi toehse ahtao.

⁶ Yrome 23me jeimamyry taropose ahtao Joaxi a tuisame toexiry poko, Ritonōpo Tapyī onukurākara ro toh kynexine.

⁷ Naeroro Joiata tykohmase tyya imehnō oturuketō maro. Tokaropose eya xine:

– Oty katohme Ritonōpo tapyī onukurākara ro hmatou? Taroino tineru tapoise oya xine ahtao onukurākara ehtoko. Ekarotoko rokē rahkene Ritonōpo Tapyī kurākapotohme, tykase.

⁸ Ÿme oturuketō kynexine moro poko. Yrome Ÿme roropa toh kynexine Ritonōpo Tapyī onukurākara toexirykō poko.

⁹ Naeroro kaxo tapoise Joiata a tapuruse exikety. Mame eutary tyrise eya apuru poko. Moro kaxo tyrise eya okyno zahkatoh pūtokoxi, apotunuru wino tomōse ahtao Ritonōpo Tapyī taka. Mame moro kaxo aka tineru tyrise, Ritonōpo maro oturuketomo a, Ritonōpo eahmananō nekarohpyry emero. Mame moro kaxo aka tineru tyrise oturuketomo a, Ritonōpo eahmananō nekarohpyry emero.

¹⁰ Mame moro kaxo ao tineru itamurume toehse ahtao, tuisa akorehmane tooehse, Ritonōpo maro oturuketō tuisary maro, kaxo etapuruhmakase. Moro tineru tuhke ehtoh tukuhse eya xine otāto moro ehtoh waro ehtohme. Mame saku aka moro tyrise eya xine.

¹¹ Mame pape pokona itamurume ehtoh tymerose zae eya xine. Mame moro tineru tokarose eya xine erohketō esamo a, Ritonōpo Tapyī kurākananomo a. Mame mokaro a wewe poko erohketō topehmase, tapyi amonanō roropa,

¹² topu poko erohketomo te, topu hkohnanomo roropa. Wewe tōkehko topekahse eya xine, topu tō roropa, tapyi kurākatohme. Mame ise ehtoh emero topehmase eya xine Ritonōpo Tapyī kurākatohme.

¹³ Moro tineru anapoipyra toh kynexine parata risē, kopu tōkehko epehmatohme te, paxiha tō, rue tō, erohtoh kyryry nāparina poko ehtopo, imepŷ kyryry uuru risē parata risē roropa, enara.

¹⁴ Erohketō epehmatohme te, wewe tōkehko epekahtohme roropa Tapyi kurākatohme rokē moro tineru tapoise eya xine.

¹⁵ Mokaro Ritonōpo tapyī kurākananō zae rokē toh kynexine. Naeroro pape merory se hkopyra toh nexiase, enene a enepotohme.

¹⁶ Mame tineru tokarose ahtao tynekaroryme tyrypyry korokapotohme te, tynekaroryme ehxiropyra ehtohme roropa, moro tineru onyripyra nexiase kaxo aka. Moro tineru tokarose oturuketomo a.

¹⁷ Morarame tuisa Hazaeu, Xiria tō esē tōsetapase Kate pōkō maro. Toto patary typoremākase eya. Mame Jerusarē poremākapory se roropa tooehse ynororo repe.

¹⁸ Yrome tuisa Joaxi a uuru tōkehko tapoise, tuisāpo tō nekarotyā Ritonōpo a, Josapa nekarohpyry te, Jeorāo nekarohpyry te, Akazia nekarohpyry maro te, tynekarohpyry maro. Morohne maro imepŷ uuru tapoise eya Ritonōpo Tapyī tao, tuisa tapyī tao roropa, emero taropose eya tynekaroryme tuisa Hazaeu a. Naeroro tysoutatu tō maro Jerusarē turumekase eya.

¹⁹ Imehnō tuisa Joaxi nyrytyā emero tymerose pape pokona, esety Juta tō Tuisary tō Ehtopōpyry.

²⁰⁻²¹ Morarame tuisa Joaxi akorehmananō esā tātamorepase tosēkō etapary poko tyya xine. Mame totapase ynororo asakorōkomo a; Jozakaa, Ximeate mūkuru te, Jozapate, Somea mūkuru, enara. Totapase ynororo tapyi tao nono

topohmä po, Jerusarē po xixi tūtatoh wino, pata Xira esema tao. Mame Joaxi ekepyry tonēse tuisa tō zonētoh tao, Tawi patao. Mame imūkuru Amazia tuisame toehse, Juta tō esēme, tumy myakāme.

13

Joakaze Izyraeu tō esēme

¹ Mame 23me jeimamyry taropose Joaxi, Akazia mūkuru ahtao, Juta tō esēme, Jeoakaze, Jeu mūkuru tuisame toehse Izyraeu tō esēme. Mame 17me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Samaria po.

² Tuisa Jeropoão, Nepate mūkuru ehtopōpyry sā tyyrypyry poko toehse ynororo Ritonōpo omipona pyra. Izyraeu tō takorehmase roropa eya tyyrypyrykō poko toto ehtohme. Tyyrypyrykō xihpyry onurumekara toh kynexine.

³ Naeroro Izyraeu tō zehno toehse Ritonōpo. Tuhke rokē toto ty-poremākapose Hazaeu Xiria tuisary a, imūkuru Pē-Hatate a roropa.

⁴ Mame Jeoakaze tōturuse Ritonōpo Izyraeu tō esemy a, mame typoetory Izyraeu tō ryhmatopōpyry Xiria tō tuisary a eneryke tyya, aomiry totase eya.

⁵ Orēpyra exikety tonehpose Ritonōpo a Izyraeu tō pynanohtohme, toto onyryhmara ropa Xiria tō ehtohme. Mame torētyke pyra toehse ropa Izyraeu tomo osemazuhme toehtopōpyrykō samo.

⁶ Yrome tyyrypyrykō poko Izyraeu akorehmatopōpyry Jeropoão a onurumekara toh kynexine, morohne poko ro toh kynexine. Mokaro neponāmary Asera nohpo moroto ro kynexine Samaria po.

⁷ Morarame Jeoakaze soutatu tō tonahkase sā Xiria tomo a. 50me rokē kawaru po ytoketō tōxinamase te, kahu tō 10me rokene te, pupu po ytoketō soutatu tō 10 miume rokē tōxinamase. Imehnō tonahkase Xiria tuisary a putoh katoh sā tupuhtūmase toto eya.

⁸ Imehnō Jeoakaze nyrytyā emero, orēpyra aehtopōpyry roropa tymerose pape pokona, esety Izyraeu tō Tuisary Ehtopōpyry.

⁹ Mame toorihse ynororo, ekepyry tonēse Samaria po. Imūkuru Jeoa tuisame toehse Izyraeu tō esēme tumy myakāme.

Tuisame Jeoa ehtopōpyry

¹⁰ Morarame 37me jeimamyry taropose tuisa Joaxi a ahtao Juta tō esēme, Jeoa, Jeoakaze mūkuru tuisame toehse Izyraeu tō esēme. Mame 16me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Samaria po.

¹¹ Tyyrypyry poko toehse roropa ynororo Ritonōpo omipona pyra tuisa Jeropoão, Nepate mūkuru ehtopōpyry samo, Izyraeu tō takorehmase eya tyyrypyrykō poko toto ehtohme.

¹² Imehnō Jeoa nyrytyā emero, orēpyra aexihpyry poko roropa etonaryhtao tuisa Amazia, Juta tō esē maro, tymerose pape pokona, esety Izyraeu tō Tuisary Ehtopōpyry.

¹³ Mame Jeoa toorihse. Ekepyry tonēse tuisa tō zonētoh tao Samaria po. Imūkuru Jeropoão 2mano, imepỹ tuisa Jeropoão esety ae ro, tuisame toehse tumy myakāme.

Eriseu orihtopōpyry

¹⁴ Morarame urutō Eriseu takuruhtase, ekurākara ehtoh ke. Mame orih-sasaka toehse ynororo ahtao tuisa Jeoa, Izyraeu tō esē toytose mokyro enese.

– Papa! Papa! tykase ynororo, tyxitaryme. – Omoro mase Izyraeu tō ewomane. Orēpyra mexiase, tykase.

¹⁵ – Opyre enehta, tykase Eriseu, – taky, pyrou tō maro.

Morohne tonehse Jeoa a.

¹⁶ – Pyrou apoiko taky maro tuotohme samo, tykase. Morara tyrise Jeoa a. Mame tomary tyrise Eriseu a tuisa emary pona.

¹⁷ – Osenuhmatoh apuruhmakako Xiria nonory wino, tykase.

Tapuruhmakase ahtao tuisa a, ynara tykase Eriseu eya:

– Pyrou ke tusarah kaxiko! tykase.

Mame tusarah tykase ahtao eya, ynara tykase Eriseu eya:

– Omoro mase Ritonõpo pyreme. Pyrou sã aaropõko Ritonõpo mana Xiria tõ poremäkapose. Osetapãko mase Xiria tõ maro pata Apeka po, toto poremäkatoh pona.

¹⁸ Morarame Eriseu a imehnõ pyrou tapoipose Jeoa a ike nono etapatohme eya. Oseruao rokẽ nono totapase eya. Mame totapakehse eya.

¹⁹ Moro eneryke tyya, tyekõtãpãse Eriseu. Ynara tykase ynororo:

– Oty katohme nono onetapara make tuhkehxo, otarame 5me, 6me roropa? Morara ahtao Xiria tõ typoremãkaposẽme exiry oya tuhkehxo. Seromaroro oseruao rokẽ toto poremäkapõko mase, tykase.

²⁰ Mame toorihse Eriseu, ekepyry tonẽse.

Jeimamyry ae rokẽ moape tõ oximõmãkõ tomõse Izyraeu tõ nonory pona ematonanohse.

²¹ Morarame toiro aorihtyã zonemyryhtao Izyraeu tomo a, moape tõ oximõmãkõ tonese eya xine. Taryporyke sã aorihtyã ekepyry tomase eya xine Eriseu zonẽtopõpyry aka epatohme. Mame Eriseu zehpyry tapose ahtao mokyro ekepyry a tõsemãse ropa ynororo towõse ropa.

Etonatopõpo Xiria tõ maro

²² Morarame Izyraeu tõ tyryhmase tuisa Hazaeu Xiria esemy a, tuisame Jeoakaze ahtao Izyraeu tõ esẽme.

²³ Yrome typoetory tõ typynanohse Ritonõpo a. Towomase roropa eya, Izyraeu tõ onenahkapopyra nexiase. Takorehmase toto osepeme osekaroryke Aparão a te, Izake a te, Jako a, enara. Naeroro jũme wenikehpyra kynexine typoetory tõ poko.

²⁴ Morarame tuisa Hazaeu toorihse ahtao, imũkuru Pẽ-Hatate tuisame toehse Xiria tõ esẽme.

²⁵ Mame Pẽ-Hatate typoremãkase tuisa Jeoa Izyraeu tõ esemy a. Typoremãkase ropa eya. Mame typoremãkazomose ropa oseruao. Pata tõ tapoise ropa eya, Pẽ-Hatate napoityamo tuisame Jeoakaze ahtao, Jeoa zumy.

14

Tuisa Amazia Juta tõ esemy

(2 Koronika 25.1-24)

¹ Morarame asakoro jeimamyry taropose Jeoa Joakaze mũkuru ahtao Izyraeu tõ esẽme aexiry poko, Amazia, Joaxi mũkuru tuisame toehse Juta tõ esẽme.

² 25me jeimamyry nae Amazia kynexine tuisame toehse tahtao. Mame 29me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarẽ po. Jeny esety Jeoatã kynexine, Jerusarẽ pono.

³ Ritonõpo zamaro Amazia nyrihpyry kynexine, aomihpyry omipona aexiryke. Yrome tuisa Tawi ehtopõpyry sã pyra kynexine. Jumy Joaxi nyrihpyry sã rokẽ tyrise eya.

⁴ Imehnõ neponãmary eahmatoh tonõ onypahpyra nexiase. Naeroro ytokehpyra ahno nexiase mokaro eahmatoh taka tynekarorykõ zahkatohme ixtaratu zahkatohme roropa moro tao.

⁵ Morarame tyjamihtase Amazia ahtao tuisame, tumy, tuisa Joaxi etapahpõkõ taorihmapose eya.

⁶ Yrome toto poenõ onetapara nexiase, Ritonõpo omihpyry omipona nexiase ynororo, Moeze nymerohpyry: “Jükõ onetapara ehtoko zae pyra ipoenõ ehtopõpyry pokoino, ipoenõ onetapara ehtoko zae pyra jükõ ehtopõpyry pokoino; zae pyra exikety tuãnohsẽme exiko tynyrihpyry pokoino rokene,” enara.

⁷ Moromeĩpo etonaryhtao Etõ tõ maro 10 miume soutatu tõ totapase eya Jakanahmã Sautu po; pata Sera typoremãkase eya, mame moro pata tosehapse eya Jokoteeume, morara esety mana seroae ro.

⁸ Mame omi tonyohse Amazia a Izyraeu tõ esẽ Jeoa a etonatohme imaro.

⁹ Yrome tuisa Jeoa a tozuhse ynororo, ynara tykase:

– Omoxino nexiase ypy tõ Ripano po. Mame moro omoxino a omi tonyohse Apupari a, ynara ãko: “Oẽxiry ekaroko umükuru a ipytyme.” Yrome onokyro toytose moro kuroko, moro omoxino tytütũmase eya.

¹⁰ Ajohpe pyra, Etõ tõ typoremãkase oya. Naeroro epyrypaketye mase seromaroro. Tãkye exiko orẽpyra oexiry poko, moro poko zuaro imehnõ exiryke. Mame tehme rokẽ exiko atapyĩ tao. Otye kure etonaryhtao imehnõ maro etonary se pyra toto ahtao? Ehxirõko rokẽ mase, opoetory tõ ryhmãko roropa mase, tykase.

¹¹ Yrome aomiry onetarahme sã Amazia nexiase. Naeroro tuisa Jeoa toytose soutatu tõ maro etonase imaro Pete-Seme pona, Juta nonory po.

¹² Mame Amazia tõ typoremãkase. Ipoetory, soutatu tõ toepase toh nexiase tytapyĩkõ taka ropa.

¹³ Amazia tapoise Jeoa a Pete-Seme po, mame toytose Jerusarẽ pona. Moroto pata apuru tykararahse eya, 200 meturume Omõtoh Eparaĩ poe Omõtoh Wazahmatoh pona.

¹⁴ Mame parata tapoise eya emero, uuru maro Ritonõpo Tapyĩ tae, tuisa tapyĩ konõto tae roropa, arotohme ropa Samaria pona. Ahno roropa tarose eya tymaro Samaria pona.

¹⁵ Imehnõ Jeoa nyriyã emero, orẽpyra aexihpyry poko roropa etonaryhtao tuisa Amazia, Juta tõ esẽ maro, tymerose pape pokona, esety Izyraeu tõ Tuisary Ehtopõpyry.

¹⁶ Mame Jeoa toorihse. Ekepyry tonẽse tuisa tõ zonẽtoh tao, Samaria po. Mame imükuru Jeropoão asakoromano tuisame toehse, tumy myakãme.

*Amazia orihtopõpyry
(2 Koronika 25.25-28)*

¹⁷ Mame Izyraeu tõ esẽ Jeoa, Jeokaze mükuru, toorihse ahtao, 15me jeimamyry taropose Amazia a, Juta tõ esẽme.

¹⁸ Inyriyã emero tymerose pape pokona, esety Juta tõ Tuisary Ehtopõpyry.

¹⁹ Mame imehnõ atamorepãko toh nexiase, Jerusarẽ po, Amazia etapatohme. Naeroro toepase ynororo pata Rakixi pona. Yrome tokahmase ynororo epetõkara a morotona. Mame totapase ynororo eya xine.

²⁰ Ekepyry tarose ropa kawaru po Jerusarẽ pona. Mame tonẽse kynexine tuisa tõ zonẽtoh tao Tawi patary po.

²¹ Morarame imükuru, Uzia tyrise Juta tomo a, tutuisarykõme, 16me jeimamyry nae ynororo ahtao.

²² Mame jumy toorihse ahtao, pata Erate tapoise ropa Uzia a, ikurãkatohme ropa eya.

Tuisa Jeropoão Asakoromano Izyraeu tõ esẽme

²³ Morarame 15me jeimamyry taropose Amazia, Joaxi mükuru ahtao Juta tō esēme, Jeropoão, Jea mükuru tuisame toehse Izyraeu tō esēme. Mame 41me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Samaria po.

²⁴ Tyyrypyry poko toehse ynororo, Ritonōpo, Izyraeu tō Esē omipona pyra. Tuisa Jeropoão, Nepate mükuru nyrytā xihpyry onurumekara kynexine. Izyraeu tō takorehmase eya, tyyrypyrykō poko toto ehtohme.

²⁵ Mame Izyraeu patahpyry tapoise ropa Jeropoão Asakoromano a ypy Hamate poe, inikahpoe tuna konōto Aorikyhpyry pona, ikurenaka. Ritonōpo omihpyry ae morara toehse, urutō Jona, Amitai mükuru omihpyry ae, Kate-Hepea pono.

²⁶ Mame typoetory tō, Izyraeu tō etuarimary tonese Ritonōpo a. Toto akorehmane pyra kynexine ipunaka.

²⁷ Yrome jūme toto enahkapyry se pyra Ritonōpo kynexine. Naeroro typynanohse ropa toto eya, tuisa Jeropoão Asakoromano ke.

²⁸ Imehnō Jeropoão Asakoromano nyrytā, orēpyra aexihpyry poko etonaryhtao te, pata Tamaxiku apoitopōpyry ropa poko eya, pata Hamate maro Izyraeu tō pataryme, emero tymerose pape pokona, esety Izyraeu tō Tuisary Ehtopōpyry.

²⁹ Mame Jeropoão Asakoromano toorihse. Ekepyry tonēse tuisa tō zonētohtao. Mame imükuru Zakaria tuisame toehse tumy myakāme.

15

Tuisa Uzia Juta tō esemy (2 Koronika 26.1-23)

¹ Morarame 27me jeimamyry taropose tuisa Jeropoão Asakoromano ahtao, Izyraeu tō esēme, Uzia, Amazia mükuru tuisame toehse, Juta tō esēme.

² 16me jeimamyry nae kynexine tuisame toehse ynororo ahtao. Mame 52me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarē po. Jeny Jekoria kynexine Jerusarē pono.

³ Jumy zae ehtopōpyry sã, zae Uzia nyryhpyry nexiase, Ritonōpo Tosē zamaro nexiase.

⁴ Yrome imehnō neponāmary tō eahmatoh esary onykararahpyra tokurehse ynororo. Naeroro ahno ytokehpyra toh nexiase oseahmatoh taka, tynekarorykō zahkatohme, ixtaratu zahkatohme roropa.

⁵ Mame tyrohsē tonehpose Ritonōpo a Uzia a, ipū motaryke toehse toorikyry ponāmero. Tytapyi tao toiroro kynexine ynororo, tuisame ehtoh poko erohpyra toehse. Imükuru Jotão toerohse tuisame ehtoh poko Juta tō esēme.

⁶ Mame imehnō Uzia nyrytā emero tymerose pape pokona, esety Juta tō Tuisary Ehtopōpyry.

⁷ Mame Uzia toorihse. Ekepyry tonēse tuisa tō zonētohtao Tawi patary po. Mame imükuru tuisame toehse tumy myakāme.

Tuisa Zakaria Izyraeu tō esēme

⁸ Morarame 38me jeimamyry taropose tuisa Uzia a ahtao Juta tō esēme, Zakaria, Jeropoão Asakoromā mükuru tuisame toehse, Izyraeu tō esēme. 6me nuno taropose eya tuisame toexiry poko Samaria po.

⁹ Izyraeu tō tuisāpo tō nyryry sã tyyrypyry poko toehse Zakaria, Ritonōpo, Izyraeu tō Esē omipona pyra. Tuisa Jeropoão, Nepate mükuru nyrytā xihpyry onurumekara kynexine; Izyraeu tō takorehmase eya tyyrypyrykō poko toto ehtohme.

¹⁰ Mame Sarū, Jape mūkuru tātamorepase tuisa Zakaria etapary poko. Totapase ynororo eya Ipireão po, mame imyakāme toehse ynororo tuisame.

¹¹ Imehnō Zakaria nyrytā emero tymerose pape pokona, esety Izyraeu tō Tuisary Ehtopōpyry.

¹² Morara toehse Ritonōpo omihpyry ae ro tuisa Jeu turuse ahtao eya: “Omūkuru, apakō roropa tuisame exīko asakoropane zumakahpōkō pona.”

Tuisa Sarū ehtopōpyry Izyraeu tō esēme

¹³ Morarame 39me jeimamyry taropose Uzia a ahtao tuisame toexiry poko Juta tō esēme, Sarū, Jape mūkuru tuisame toehse, Izyraeu tō esēme; toiro nuno taropose eya tuisame toexiry poko Samaria po.

¹⁴ Morarame Menaem, Kati mūkuru toytose pata Tiriza poe Samaria pona Sarū etapase. Mame totapase Sarū ahtao, imyakāme toehse ynororo tuisame.

¹⁵ Imehnō Sarū nyrytā emero, Izyraeu tuisary etapatopōpyry poko roropa eya, tymerose pape pokona, esety Izyraeu tō Tuisary Ehtopōpyry.

¹⁶ Tiriza poe Menaem ytoryhta, pata Tapua tykararahse eya, pata pōkō totapase roropa eya, pata zomye aexityā maro, osekaropyra toexirykōke eya. Nohpo tō poetoēme aexityā emero wakuru tyxihkase roropa eya.

Tuisa Menaem Izyraeu tō esēme

¹⁷ Morarame 39me jeimamyry taropose ahtao Uzia a tuisame toexiry poko Juta tō esēme, Menaem Kati mūkuru tuisame toehse Izyraeu tō esēme, 10me jeimamyry taropose eya tuisame Samaria po.

¹⁸ Tyyrypyry poko kynexine Ritonōpo Izyraeu tō Esē omipona pyra. Toorikyry ponāmero tuisa Jeropoão Nepate mūkuru nyrytā xihpyry onurumekara kynexine. Izyraeu tō takorehmase eya tyyrypyrykō poko toto ehtohme.

¹⁹ Mame Tikirate-Piresea, axirio tō esē tooehse Izyraeu tō poremākapose. Naeroro parata tokarose eya Menaem a. 34 miu kirume parata tokarose eya, takorehmapotohme tuisame toexiry poko Izyraeu tō esēme.

²⁰ Moro parata nae ehtohme, 50me parata tonehpose eya, emero Izyraeu tomo a, tineru nae exiketomo a. Mame moro parata tokarose ahtao Tikirate-Piresea a toytose ropa ynororo tosaka ropa.

²¹ Imehnō Menaem nyrytā emero tymerose pape pokona, esety Izyraeu tō Tuisary Ehtopōpyry.

²² Mame toorihse ynororo. Ekepyry tonēse. Mame imūkuru Pekaia tuisame toehse tumy myakāme.

Tuisame Pekaia ehtopōpyry Izyraeu tō esēme

²³ Mame 50me jeimamyry taropose ahtao Uzia a tuisame toexiry poko Juta tō esēme, Pekaia, Menaem mūkuru tuisame toehse, Izyraeu tō esēme. Mame asakoro jeimamyry taropose eya tuisame Samaria po.

²⁴ Tyyrypyry poko kynexine ynororo, Ritonōpo, Izyraeu tō Esē omipona pyra. Tuisa Jeropoão, Nepate mūkuru nyrytā xihpyry onurumekara kynexine; Izyraeu tō takorehmase eya tyyrypyrykō poko toto ehtohme.

²⁵ Morarame Peka, Remaria mūkuru, Pekaia soutatu tō esemy tātamorepase 50me Kireate pōkō maro, tosēkō etapary poko. Mame Pekaia totapase eya xine osa jamihme exikety tao, tuisa tapyī konōto tao Samaria po, mame tosē myakāme tuisame toehse ynororo.

²⁶ Imehnō Pekaia nyryhpyry emero tymerose pape pokona, esety Izyraeu tō Tuisary Ehtopōpyry.

Tuisame Peka ehtopōpyry Izyraeu tō esēme

²⁷ Morarame 52 jeimamyry taropose Uzia ahtao Juta tō esēme, Peka, Remaria mūkuru tuisame toehse Izyraeu tō esēme. Mame 20me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Samaria po.

²⁸ Tyyrypyry poko toehse ynororo, Ritonōpo Tosēkō omipona pyra. Tuisa Jeropoão, Nepate mūkuru, nyrytā xihpyry onurumekara kynexine. Izyraeu tō takorehmase eya tyyrypyrykō poko toto ehtohme.

²⁹ Morarame tuisame Peka ahtao Izyraeu tō esēme, tuisa Tikirate-Piresea, Axiria esē, tooehse pata tō poremākapose; Ijō te, Apeu-Pete-Maaka te, Janoa te, Ketese te, Hazoa te, Kireate nonory te, Karirea maro, Napatari, enara. Mame morotōkō tarose eya typoetoryme Axiria pona.

³⁰ Mame 20me jeimamyry taropose ahtao Jotão a, Uzia mūkuru, tuisame ehtoh poko Juta tō esēme, Ozeja, Era mūkuru, tātamorepase tosē Peka etapary poko, mame totapase ynororo eya, tuisame toehse tosē myakāme.

³¹ Imehnō Peka nyrytā emero tymerose pape pokona, esety Izyraeu Tuisary tō Ehtopōpyry.

*Tuisame Jotão ehtopōpyry Juta tō esēme
(2 Koronika 27.1-9)*

³² Mame asakoro jeimamyry taropose ahtao Peka Remaria mūkuru a, tuisame ehtoh poko Izyraeu tō esēme, Jotão, Uzia mūkuru, tuisame toehse Juta tō esēme.

³³ 25me jeimamyry nae kynexine tuisame toehse ahtao. Mame 16me jeimamyry taropose eya tuisame Jerusarē po. Jē esety Jerusa kynexine, Zatoke ēxiry.

³⁴ Tummy Uzia ehtopōpyry sã zae rokē Jotão kynexine, Ritonōpo Tosē omiry omipona.

³⁵ Yrome imehnō neponāmary tō onykararahpyra tokurehse ynororo. Naeroro ytokehpyra ahno kynexine moro taka tynekarorykō zahkatohme, ixtaratu zahkatohme roropa.

Morarame omōtoh tyrise Jotão a Ritonōpo Tapyĩ poe inikahpozakoxi.

³⁶ Imehnō Jotão nyrytā emero tymerose pape pokona, esety Juta tō Tuisary Ehtopōpyry.

³⁷ Tuisame Jotão ahtao Juta tō esēme, Rezi, Xiria esē tonehpopitose Ritonōpo a, Peka, Izyraeu tō esē maro Juta tō erekohmase.

³⁸ Mame Jotão toorihse. Ekepyry tonēse tuisa tō zonētoh tao, Tawi patary po. Mame imūkuru Akaze tuisame toehse tummy myakāme.

16

*Tuisa Akaze ehtopōpyry Juta tō esēme
(2 Koronika 28.1-27)*

¹ Morarame 17me jeimamyry taropose ahtao Peka, Remaria mūkuru a, tuisame ehtoh poko Izyraeu tō esēme, Akaze, Jotão mūkuru tuisame toehse Juta tō esēme.

² 20me jeimamyry nae Akaze kynexine tuisame toehse tahtao. Mame 16me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarē po. Yrome zae tuisa Tawi ehtopōpyry sã pyra nexiase. Inyryhpyry Ritonōpo zamaro pyra nexiase.

³ Izyraeu tō tuisary tō ehtopōpyry sã toehse ynororo. Tumūkuru tyahkapose roropa eya tynekaroryme tyneponāmary eahmatohme, Ritonōpo waro pyra exiketō nyryhpyry xihpyry poenohnōko kynexine. Mokaro tonahkapose Ritonōpo a, inonorykō poe taropose toto, Izyraeu tō esaryme ehtohme.

⁴ Tyneponāmary tō eahmatoh tao, ypy tō emory po te, wewe jerutumā zopino roropa tynekarory tō tyahkase Akaze a, ixtaratu roropa tyahkase eya.

⁵ Mame Rezi, Xiria esē tooehse Jerusarē pona, Izyraeu esē, Peka maro. Totonase toh nexiase. Yrome Akaze onyporemākasaromepyra toh nexiase.

⁶ Morara ahtao pata Erate tapoise ropa Etō tuisary a. Moro poe juteu tō taropose eya, tosarykō poe. Mame toto esahpyry pona Etō tō tooehse oesarise. Moroto ro mā toto seroae ro.

⁷ Mame tōmiry taropose Akaze a, Tikirate-Piresea, Axiria tuisary a, ynara tykase: “Opoetoryme ase, omūkurume hkotano. Osehko ypynanohse Xiria tuisary winoino, Izyraeu tuisary maro, yporemākaporyino,” tykase ynororo.

⁸ Morarame parata tapoise Akaze a, uuru roropa, Ritonōpo Tapyī tae, tytapyī konōto tae roropa, aropotohme tynekaroryme Axiria tuisary a.

⁹ Mame Akaze omi poe, Tikirate-Piresea toytose soutatu tō maro Tamaxiku pona. Xiria tō typoremākapose eya, esēkō Rezi totapase eya. Mame moro pōkō tarose eya typoetoryme, Kia pona.

¹⁰ Tuisa Akaze toytose Tamaxiku pona oseporyse tuisa Tikirate-Piresea maro. Moroto okyno zahkatoh tonese eya. Mame omi taropose Akaze a, Ritonōpo maro oturukety, Uria a ipanō ritohme Jerusarē po.

¹¹ Naeroro ipanō apoto apō tyrise Uria a, tuisa omihpyry omi poe. Tao-tyhkanohse eya oehpyra ro Akaze ahtao.

¹² Mame tooehse ropa Akaze ahtao Tamaxiku poe, tynyriphopyry tonese eya, tōtyhkase.

¹³ Naeroro epona okyno tō tyahkase eya tynekaroryme te, tiriiku tōkehko roropa te, uwa eukuru te, okyno munuru roropa tynekaroryme, osepeme ehtohme.

¹⁴ Moro okyno zahkatoh, metau risē, Saromāo nekarohpyry Ritonōpo a, irānao nexiase moro apoto apō tyrisenā poe Ritonōpo tapyī omōtoh taka. Naeroro Akaze a moro metau risē tysyryhmase moro apoto apō tyrisenā wino inikahpozakoxi.

¹⁵ Mame ynara tykase ynororo Uria a:

– Ykyryry apoto apō zumō po, okyno zahkāko mase tytororo pakeimo, kokonie pukuro roropa tiriiku tōkehko zahkāko mase, moro po kynekarorykō tytororo zahkāko mase, tiriiku tōkehko roropa tuisa nekaroryme, ahno nekaroryme te, eukuru jehnahpyry roropa ahno nekaroryme. Epona okyno munuru emero ikuāko. Yrome moro metau risē ikurākako ya ekaropotohme Ritonōpo a, tykase.

¹⁶ Mame tuisa Akaze nyriphopyry tyrise Uria a.

¹⁷ Mame kahu tō paxiha maro exiketō, metau risē tykararahse Akaze a, moro paxiha tō tanỹse roropa eya Ritonōpo Tapyī tao exiketomo. Paxiha konōto tanỹse roropa eya 12me pui orutua panō, metau risē, ĩpary poe, topu risē apō pona tyritohme.

¹⁸ Mame tākye axirio tō esē ehtohme, zara touse Akaze a, Ritonōpo Tapyī tae, tuisa apō maro. Moro Tapyi taka tuisa rokē omōtoh tapuruse roropa eya.

¹⁹ Imehnō tuisa Akaze nyriityā emero tymerose pape pokona, esety Juta tō Tuisary Ehtopōpyry.

²⁰ Mame Akaze toorihse. Ekepyry tonēse tuisa tō zonētoh tao, Tawi patary po. Imūkuru Ezekia tuisame toehse tumy myakāme.

17

Tuisame Ozeja ehtopōpyry Izyraeu tō esēme

¹ Morarame 12me jeimamyry taropose tuisa Akaze a ahtao tuisame ehtoh poko, Juta tō esēme, Ozeja, Era mūkuru tuisame toehse Izyraeu tō esēme. 9me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Samaria po.

² Tyyrypyry poko nexiase ynororo, Ritonōpo Izyraeu tō Esē omihpyry onymoipyra. Popyra nexiase yrome Izyraeu tō tuisāpo tō popyra ehtopōpyry sã pyra.

³ Mame tuisa Saumanesea, Axiria esē totonase imaro; typoremākase Ozeja Saumanesea a, ipoetoryme toehse ynororo. Naeroro jeimamyry ae rokē tineru topehmase eya aomi poe, osepeme ehtohme.

⁴ Yrome typenekehse Ozeja Saumanesea poetoryme toexiry poko. Typoetory tonyohse eya So, Ejitu esē zuruse. “Kuakorehmako, ajohpāme samo,” tykase ynororo. Mame tineru taropokehse eya Axiria tuisary a. Mame moro poko tuaro Saumanesea ahtao towokaneme Ozeja tokarose eya. Āpuruhpyry taka tōmase ynororo eya.

Samaria poremākatopōpyry

⁵ Mame Saumanesea toytose, soutatu tō maro, Izyraeu nonory pona. Pata Samaria tapuruse eya. Asakoro jeimamyry taropose eya xine moro pata apururu poko.

⁶ Mame Samaria typoremākase eya xine, 9me jeimamyry taropose ahtao Ozeja a tuisame ehtoh poko. Mame morotōkō tarose Axiria tuisary a typoetoryme, Axiria pona. Toto zokonaka taropose eya pata Hara pona te, imehnō tyripose eya tuna Hapoa pūtokoxi, Kozã nonory po, imehnō roropa taropose eya pata Metia pona, enara.

⁷ Pata Samaria typoremākapose, tyyrypyrykō poko toehse Izyraeu tō exiryke, Ritonōpo omihpyry omipona pyra. Eya typynanohse toto Ejitu tuisary namotome toto ahtao pake, Ejitu poe toto tarose eya. Yrome imeimehnō neponāmary toahmase eya xine.

⁸ Toto nyrihpyry xihpyry typoenohse eya xine. Mokaro tonahkapose Ritonōpo a toto wānopyryme esary ekarotohme typoetory tomo a. Izyraeu tō tuisāpo tō namorepatopōpyry typoenohse roropa eya xine.

⁹ Onyripopyra Ritonōpo ehtopōpyry tyrise eya xine. Tyneponāmary tō eahmatoh tyrise eya xine typatarykō po emero, pitiko rokē pata ahtao, inunō pata ahtao roropa.

¹⁰ Ypy tō emory po te, wewe jerutumã zopino, topu tō sokohme tyrise eya xine, tyneponāmary tō Paau enetupuhtohme, tyneponāmary tō Asera enetupuhtohme roropa.

¹¹ Ixtaratu tyahkase eya xine tynekarotyã zahkatoh po, tyneponāmary tō eahmatohme, Ritonōpo nenahkapotyã nyrihpyry typoenohse eya xine. Toto nyrihpyry xihpyry eneryke tyya tyekītapãse Ritonōpo.

¹² Aomihpyry omipona pyra toh kynexine: “Imehnō neponāmary oneahmara ehtoko,” katopōpyry.

¹³ Morarame typoetory tō, urutō kō, tonehpose Ritonōpo a Izyraeu tō zurutohme Juta tō roropa: “Oorypyrykō irumekatoko jomihpyry omipona oehtohkōme. Jomihpyry ekaroase atamurukomo a, oya xine roropa, ypoetory tō, urutō kō ae.”

¹⁴ Yrome mokaro, Izyraeu tō, inikahpoëkō tytamurukō ehtopōpyry sã kynexine; Otato pyra toh kynexine roropa. Ritonōpo Tosëkō omipona pyra toh kynexine.

¹⁵ Morararo mokaro, Ritonōpo omiry omipona se pyra toh kynexine. Aomihpyry tytamurukomo a turumekase eya xine. Otato pyra toehse toto. Imehnō neponāmary tō toahmase eya xine, Ritonōpo kara. Mame

tyneponāmarykō poetoryme toehse toto, imehnō Ritonōpo waro pyra exiketō samo. Ritonōpo omipona pyra toehse toto: “Mokaro onypoehpyra ehtoko,” katopōpyry omipona pyra.

¹⁶ Ritonōpo Omihpyry emero omipona pyra toehse toh kynexine, asakoro pui mūkuru panō metau risē tyrise eya xine eahmatohme. Nohpo Asera enetupuhtoh tyrise roropa eya xine. Xirikuato tō toahmase eya xine, Paau roropa: “Kyneponāmarykō mose ro,” karyke eya xine.

¹⁷ Typoenōkō tyahkase eya xine, tynekarorykō zahkatoh po, tynekarorykōme, tyneponāmarykō ēpataka. Pyaxi tomo a toytose toto ekaropose, Ritonōpo poetory kara, urutō kō a roropa ekaropose, azahkuru ehtoh poko rokē tyrise eya xine Ritonōpo neneryme. Naeroro tyekītapāse ynororo toto poko.

¹⁸ Izyraeu tō zehno toehse Ritonōpo. Naeroro taropose toto tywinoino. Juta tō rokē tynomopose eya moroto inonorykō po.

¹⁹ Yrome Juta tō roropa, Ritonōpo Tosēkō Omihpyry omipona pyra toehse toh kynexine. Izyraeu tō nyrihpyry xihpyry typoenohse eya xine.

²⁰ Morara exiryke Izyraeu tō emero turumekase Ritonōpo a. Tuānohse toto eya. Epekōkara a tokarose toto eya, zehno exiketomo a toto ryhmatohme. Mame etyhyryme taropose toto eya tywinoino.

²¹ Izyraeu tō tapiakase ahtao Ritonōpo a, Juta tō wino, Jeropoão, Nepate mūkuru tymenekase eya xine tutuisarykōme. Takorehmase toh kynexine Jeropoão a Ritonōpo rumekatohme, tyrypyrykō xihpyry poko toto ehtohme.

²² Jeropoão namorepatopōpyry onurumekara toh kynexine. Typoenohse ynororo eya xine tyrypyrykō poko toexirykō poko.

²³ Mame etyhyryme taropose toto Ritonōpo a tywinoino, tōmihpyry ae ro typoetory tō, urutō kō omihpyry ae. Naeroro Izyraeu tō taropose axirio tō nonory pona. Moroto ro toh mana seroae ro.

Axirio tō tōsesarise Izyraeu tō nonory po

²⁴ Morarame Axiria tuisary a ahno tonehse Papironia patary tō poe; Kuta poe te, Iwa poe te, Hamate poe te, Separawaī poe roropa Samaria patary tō pona, Izyraeu tō esahpyry pona. Mokaro axirio tō tōsesarise toh kynexine Izyraeu tō patary tō po.

²⁵ Mame mokaro axirio tō oehsenāme toto ahtao, Ritonōpo oneahmara toh kynexine. Naeroro reāo tō tonehpose eya. Toitoinē axirio tō tosekase reāo tomo a.

²⁶ Mame Axiria tuisary turuse mokaro poko, inaropotyā Samaria patary tō pona tuaro pyra Izyraeu nonory pōkō neponāmary poko. Naeroro reāo tō tonehpose eya toto esekase.

²⁷ Naeroro ynara tykase Axiria tuisary: “Oturuketō wino kuenepypōkō kypoetorykōme aropoko ropa toiro morotona mokaro amorepatohme inepōnāmarykō omiry poko.”

²⁸ Naeroro toiro Ritonōpo maro oturukety Izyraeume exikety Samaria poe axirio tō narohpyry toytose ropa Peteu pona, morotōkō amorepase Ritonōpo eahmatoh poko Tosēkōme.

²⁹ Yrome mokaro Samaria pona aehtyamo a toponāmasē tō tyrise ro, oseahmatoh taka tynyrityākō tyrise eya xine Izyraeu tō namohpyry taka. Imeimehnō oximaro exiketomo a toponāmasē tyrise typatarykō po:

³⁰ Papironia poe aehtyamo a toponāmasē Sukote-Penote panō tyrise; mokaro Kuta poe aehtyamo a toponāmasē Nerekau panō tyrise; mokaro Hamate poe aehtyamo a toponāmasē tyrise Axima panono;

³¹ mokaro Iwa poe aehtyamo a toponāmasē tyrise Nipaze panono, Taratake panono roropa; mokaro Separawaī poe aehtyamo a typoenō tyahkase tynekarorykōme tyneponāmarykō Ataramereke a te, Anamereke a roropa.

³² Ritonōpo toahmase roropa eya xine repe, yrome emero rokē ahno tymenekase eya xine oturuketyme tyneponāmarykō eahmatoh tao, tynekarorykō zahkatohme roropa moro tao.

³³ Naeroro Ritonōpo toahmase eya xine repe. Yrome tyneponāmarykō toahmase roropa eya xine imeimehnō nonory pōkō namorepatopōpyry ae ro.

³⁴ Morararo mā toto seroae ro. Ritonōpo oneahmara mā toto, aomihpyry omipona pyra roropa mā toto. Tōmihpyry tokarose eya Jako pakomotyamo a, tosehpase ropa eya Izyraeume.

³⁵ Tōmihpyry tokarose Ritonōpo a eya xine. Ynara toto tyripose roropa eya: “Imeimehnō neponāmary tō oneahmara ehtoko. Oesekumurukō po porohpyra ehtoko toto ēpataka. Toto poetoryme pyra ehtoko. Okyryrykō onekaropyra ehtoko onekarorykōme eya xine.

³⁶ Jomipona rokē ehtoko. Ywy ase Ritonōpo, yjमितunuru ke kuenepyatose Ejitu poe. Ya rokē ‘Imehxo mase,’ āko matose; oesekumurukō po porohnōko matose jēpataka rokene. Ya rokē okyno zahkāko matose onekarorykōme.

³⁷ Jūme jomihpyry omipona ehtoko, ynymeropohpyry onenerykōme. Imehnō neponāmary tō omipona pyra ehtoko.

³⁸ Wenikehpyra ehtoko jomihpyry poko.

³⁹ Jomipona ehtoko. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo. Ywy opynanohtorŷko ase ozeho xine exiketō winoino,” tykase.

⁴⁰ Yrome aomihpyry onetara toh kynexine. Tynyrihpyrykō xihpyry onurumekara toh kynexine, torēnase morohne poko toexirykōke.

⁴¹ Naeroro Ritonōpo toahmase eya xine repe. Yrome tyneponāmarykō toahmase roropa eya xine. Morararo ipakomotyā seroae ro mana, morara tyrīko mā toto.

18

Ezekia tuisame ehtopōpyry Juta po (2 Koronika 29.1-2; 31.1)

¹ Morarame oseruao jeimamyry taropose ahtao Ozeja a, Era mūkuru, tuisame ehtoh poko Izyraeu tō esēme, Ezekia, Akaze mūkuru tuisame toehse Juta tō esēme.

² 25me jeimamyry nae Ezekia kynexine tuisame toehse ahtao. Mame 29me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarē po. Jeny esety Apia kynexine, Zakaria ēxiry.

³ Tuisa Tawi ehtopōpyry typoehse Ezekia a exiryke Ritonōpo zamaro inyrihpyry kynexine.

⁴ Imeimehnō neponāmary tō eahmatoh tykararahse eya. Topu risē xikihme exiketō Paau kyryryme typahse eya. Nohpo panō, toponāmasē Asera enetupuhtoh takohse roropa eya. Okoi panō, metau risē Moeze nyrihpyry tyhmose eya, tosehpase Neuxitāme, ixtaratu tyahkase Izyraeu tomo a exiryke mokyro okoi panō eahmaryme.

⁵ Ritonōpo tonetupuhse Ezekia a yronymyryme Izyraeu tō esēme. Imepŷ tuisa Ezekia panō exipitopyra kynexine Juta tō esēme. Moromeīpo ipanō pyra kynexine roropa.

⁶ Ritonōpo omiry tymoise eya. Aomihpyry omipona tomeseke kynexine Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a.

⁷ Naeroro Ezekia maro Ritonõpo kynexine. Takorehmase ynororo eya orẽpyra ehtohme emero inyrytã poko. Axiria tuisary turumekase Ezekia a ipoetoryme toexiry poko typenekehse toexiryke.

⁸ Pirixteu tõi typoremãkapose eya, imõkomory tapoise eya toto patary tõi po, pitiko pata ahtao, pata tõi inunõ maro, Kaza maro, zomye exiketõ maro.

⁹ Morarame 4me jeimamyry taropose Ezekia a ahtao tuisame toexiry poko Juta tõi esẽme, 7me jeimamyry taropose tuisa Ozeja ahtao Izyraeu tõi esẽme, tuisa Saumanesea, Axiria esẽ tomõse soutatu tõi maro, Izyraeu tõi nonory pona. Pata Samaria tomyehmase eya xine iporemãkapotohme.

¹⁰ Mame asakoro jeimamyry taropose eya xine ahtao pata poremãkapory poko Samaria typoremãkase eya xine. Morara toehse 6me jeimamyry taropose ahtao Ezekia a tuisame ehtoh poko, 9me jeimamyry taropose ahtao roropa Ozeja a Izyraeu tõi tuisaryme ehtoh poko.

¹¹ Morarame Izyraeu tõi tarose Axiria esemy a, typoetoryme tynonory pona. Tarose toto zokonaka pata Hara pona, imehnõ tarose eya tuna Hapoa pũtokoxi, Kozã nonory pona, imehnõ tarose roropa eya pata tõi Metia nonory pona.

¹² Samaria typoremãkase Ritonõpo omihpyry omipona pyra Izyraeu tõi toehse exiryke. Ritonõpo Tosẽkõ omiry onymoipyra toh kynexine. Inyrippyry Moeze a, onyripyra toh kynexine. Aomiry etary se pyra toh kynexine, aomipona pyra roropa toh kynexine.

*Jerusarẽ poremãkapory se axirio tomo
(2 Koronika 32.1-19; Izaja 36.1-22)*

¹³ Morarame 14me jeimamyry taropose tuisa Ezekia a ahtao Juta tõi esẽme ehtoh poko, Senakeripe, Axiria tuisary tooehse Juta tõi nonory pona. Juta patary tõi tapuruse aexityã maro totonase ynororo. Typoremãkase toto eya.

¹⁴ Mame Ezekia a omi taropose Senakeripe neneryme, Rakixi po ynororo ahtao, ynara tykase ynororo eya: “Azahkuru toehse ywy. Ajohpãme sã ynonory irumekako. Oepehmãko ase ise oehtoh ke,” tykase.

Mame tozuhse ynororo eya: “Parata enehpoko ya 10 miu kirume uuru maro miu kirume.”

¹⁵ Naeroro parata taropose eya, Ezekia a, Ritonõpo tapyĩ tae emero, tytapyĩ tae roropa parata taropose eya emero.

¹⁶ Uuru tapoise roropa eya Ritonõpo Tapyĩ omõto poe, tynyrippyry roropa, uuru, tapyi omõto apõ poko exikety tapoise ropa eya aropotohme, emero taropose eya Senakeripe a repe.

¹⁷ Yrome soutatu tõi tonehpose Axiria tuisary a tuhke, Rakixi poe Jerusarẽ pona, etonase Ezekia maro. Mokaro soutatu tõi tuisary tõi oseruao nexiase, imehxo exiketomo. Mame toeporehkase toto ahtao Jerusarẽ pona osema tao toh nexiase, kamisa rinanõ erohtoh pũto, nono ahkahpyry tuna esemary pũto, tuna enehtohme kaino pẽkamã poe.

¹⁸ Mame tuisa Ezekia tykohmapose tyya xine oturuse tymaro xine repe. Oseruao Ezekia poetory esã toytose oseporryse toto maro: Eriakĩ, Hiukia mũkuru, tuisa tapyĩ konõto eraseme ynororo; Sepena, omi merone te, Joa, Asape mũkuru, tuisa akorehmane zae ehtoh poko zuaro ehtohme, enara.

¹⁹ Mame Axiria soutatu tõi esẽ toiro ynara tykase eya xine:

– Sero omi aroko Ezekia a, tuisa konõto Axiria esẽ omiry: “Onoky enetupuhnõko mah ãkorehmaneme, enaromyra oehtohme?”

²⁰ Onoky omiry yna jamitunuru motye nae? Torẽnase yna imehnõ poremãkapory poko. Yna soutatu tõi orẽpyra mã toto. Onoky ãkorehmatorỹko

nae Axiria tuisary rumekary poko oya xine, yna poetoryme pyra oeh-tohkōme?

²¹ Otaramē Ejitu tuisary eraximāko matose ākorehmatohkōme. Morara ahta aruma apoiry sã exiry omyxiry. Etohkāko mana, oemary posohkāko. Moro sã Ejitu esē mana, ākorehmaneme tyrise ynororo ahta.

²² Tōturuse ro mokyro Axiria soutatu tō tuisary: “Otaramē Ritonōpo Oesēkō enetupuhnōko matou ākorehmanekōme? Yrome ikyryry tykararahse Ezekia a; okyno zahkatoh tōkehko, oseahmatoh roropa, Jerusarē po rokē Ritonōpo eahmatoh tyripose ahta oya.

²³ Ynara āko ase oya xine ytuisary omi poe: ‘Asakoro miu kawaru ekarōko ase oya xine epona orutua kō riry waro awahta oya xine!

²⁴ Yna poetory esemy, putupyra exiketyme ahta ro, omotye xine kuhse mana. Morara ahta ro Ejitu tō eraximāko matose kawaru tō enehtoyme kahu tō maro!

²⁵ Ritonōpo maro pyra, yna a rokē apatary tō typoremākase, ekarōko matou? Arypyra. Ritonōpo a tonehpose yna oporemākapose xine, oenahkapose xine.’ ”

²⁶ Mame ynara tykase Eriakī tomo, Sepena maro, Joa maro mokyro a:

– Oturuko aramaiku omiry ae; enetupuhnōko ynanase. Epereu omiry ae, yna omiry ae, oturupyra exiko; mokaro, pata apuru po exiketō oetāko mǎ toto.

²⁷ Ynara tykase ynororo:

– Tuisa konōto a tonyohse ywy senohne poko oturuse, oya xine rokē pyra, tuisa Ezekia maro. Arypyra! Mokaro, pata apuru po typorohse aexityā netaryme oturūko ase, aetuarimarykō poko zuaro toto ehtoyme, tyetykō enahnōko mǎ toto, tusukurukō ěnōko roropa mǎ toto. Amarokō roropa morara exīko matose, tykase.

²⁸ Mame towōse ynororo xikihme, tykohtase, Epereu omiry ae:

– Etatoko pahne, tuisa konōto, Axiria esē omiry oya xine!

²⁹ Osenekunohpopyra ehtoko Ezekia a, opynanohsaromepyra xine aexiryke.

³⁰ Aomiry onetara ehtoko: “Ritonōpo Kuesēkō kypynanohtorỹko mana,” karyhtao. Tuaro ehtoko, opynanohpyra xine exīko Ritonōpo mana. Oewomara xine mana, apatarykō onyporemākapopyra axirio tō soutatu tō ehtoyme.

³¹ Ezekia omiry onetara ehtoko. Axiria tuisary omi poe osehtoko xiaro apatarykō poe ōsekarotohkōme yna a. Morara awahta oya xine tuisa omi poe uwa epery enahnōko matose anarykahpyrykō wino, fiku epery enahnōko matose otupikō po. Tuna ěnōko matose otunary eutary ao,

³² aarorykō ponāmero, tuisa konōto a, imepỹ pona sero ononorykō panō pona. Moroto uwa tōkehko nae mana, eukuru ritohme te, tiriiku nae pāo ritohme. Moroto oriwera nae, azeite roropa, ano zenī roropa. Tuisa konōto omipona awahta oya xine orihpyra matose, isene matose exīko. Naeroro osenekunohpopyra ehtoko Ezekia a: “Ritonōpo opynanohtorỹko mana,” karyhtao oya xine.

³³ Imehnō neponāmary a ahno typynanohse, Axiria esemy a toto anapoipyra ehtoyme?

³⁴ Otoko na toponāmasē Hamate, Arapate roropa seromaroro? Otoko na Separawaī te, Hena te, Iwa roropa? Samaria pōkō towomase toh nae tyneponāmarykomo a, yna winoino?

³⁵ Otara ahtao sero pata pōkō typynanohse toponāmasē tomo a toto onyporemākapopyra Axiria esē ehtohme? Morara exiryke oty pokoino: “Jerusarē pynanohnōko Ritonōpo,” ekarōko matou?

³⁶ Mame mynyhme rokē toh kynexine tuisa Ezekia omi poe. Omikara toh kynexine.

³⁷ Mame Eriakī a te, Sepena a te, Joa a roropa tupō tyxihkase, toemynyhmaryme. Mame toytose toto tuisa zuruse mokyro Axiria soutatu tō tuisary oturutopōpyry poko.

19

Tuisa oturutopōpyry Ritonōpo a takorehmapotohme (Izaja 37.1-7)

¹ Morarame mokaro omiry etaryke tyya, tātasamaryme tupō tyxihxihkase Ezekia a. Tupō kamisa topuxximā risē tamuruse eya, tokozeremy, toemynyhmaryke. Mame Ritonōpo Tapyī taka toytose ynororo.

² Typoetory Eriakī tō, tuisa tapyī konōto erase, Sepena maro, omi merone taropose eya oturuse urutō Izaja maro. Upo kamisa topuxximā risē tamuruse eya xine toemynyhmarykōke.

³ Ynara tykase toto Izaja a:

– Ynara āko Ezekia: “Seroae etuarimatoh mana; tuānohsēme exīko sytatose, ehxirōko sytatose. Nohpo enurukety samo, tonurutoh po toehse ahtao jamihkehnōko mana. Moro sã sytatose.

⁴ Mokyro, Axiria esemy a typoetory soutatu tō esē tonehpose Ritonōpo Imehxo Exikety eunohtohme. Kure exiry mokyro omiry etaryke tyya mokyro wānopyry Ritonōpo Kuesēkomo a. Naeroro oturuko Ritonōpo a kypoko xine, tonepanohse exiketō poko.”

⁵ Mame Ezekia naropotyā omiry totase ahtao Izaja a,

⁶ Ynara tykase ynororo:

– Ynara kahtoko oesēkomo a, Ezekia a: “Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana: ‘Oserehpyra exiko onetapohpyry poko, Axiria tuisary poetory omihpyry poko, ynara karyke jeunohtopōpyry ke, opynanohsaromepyra xine Ritonōpo mana.

⁷ Etako pahne, Ritonōpo poe imehnō omihpyry etāko mana; eramāko ropa mā ynororo tosaka ropa. Oetapara ekurehnōko mana. Mame moroto esao mokyro etapāko imehnō mana, āko Ritonōpo mana,” tykase Izaja.

Axirio tō naropotopōpyry ropa (Izaja 37.8-20)

⁸ Morarame mokyro Axiria soutatu tō tuisary zuaro toehse, Rakixi turumekase, tuisa, Axiria esemy a, etonatohme pata Ripina pōkō maro, ameke hkopyra exikety po. Naeroro toytose ynororo morotona oturuse imaro.

⁹ Omi totase axirio tomo a Ejitu tō soutatu tō poko, tuisa Tiraka maro, Etiopia pono. Aepyry poko totase eya xine, etonase tymaro xine. Mame moro poko tuaro toehse Axiria tuisary ahtao pape tymerose eya Ezekia, Juta esē, neneryme.

¹⁰ Ynara tykase: “Oneponāmarykō oewomanekōme enetupuhnōko matose repe. ‘Oewomatoryko ase oporemākapopyra xine axirio tō ehtohme,’ āko ynororo oya xine, repe. Yrome osenekunohpopyra ehtoko.

¹¹ Orēpyra Axiria tuisary ehtoh poko tuaro matose. Imehnō nonory poremākapory se ahtao, iporemākapōko mana. Osepynanohsaromepyra matose.

¹² Pake ahtao pata tō typoremākapose ytamuru tomo a, Kozā te, Harā te, Rezepe te, Etē pōkō totapase eya xine, Terasaa patary pōkomo. Toto neponāmary onewomasaromepyra toh kynexine.

¹³ Otoko na mokaro pata tō esē seromaroro? Hamate esemy te, Arapate esemy te, Separawaī esemy te, Hena esemy te, Iwa esemy, enara? Tonahse mā toto.”

¹⁴ Moro pape enexīpo toytose Ezekia Ritonōpo maro Oturutoh taka. Moro tao moro pape tonepose Ritonōpo a.

¹⁵ Mame tōturuse Ezekia Ritonōpo a. Ynara tykase:

– Yna Esemy, Ritonōpome mase, Izyraeu tō Esemy. Āpō moroto taporihke exiketō epoe. Omoro rokē mase tuisa tō esēme. Kapu Rihpō mase, nono Rihpō roropa.

¹⁶ Eneko ke Ritonōpo, yna poremākapōko mokaro mā toto. Mokyro Senakeripe omiry etako, oeunohnōko mana, Ritonōpo, Isene Exikety.

¹⁷ Ajohpe pyra tuhke pata pōkō typoremākase Axiria tuisary tomo a. Toto esary tyryhmase roropa eya xine.

¹⁸ Ineponāmarykō wewe risē tomase eya xine apoto htaka toto enahka-tohme, asā pyra toto exiryke. Tyrityāme rokē exiryke, wewe risā rokene, topu risamo, enara.

¹⁹ Seromaroro yna esēme mase, Ritonōpo. Naeroro yna ipynanohko yna onyporemākapopyra Axiria pōkō ehtohme. Mame imehnō nonory pōkō emero awaro exīko mā toto. Omoro rokē Ritonōpome mase yna esēme, tykase tōturuse Ezekia Ritonōpo a.

*Omi aropotopōpyry Izaja a Ezekia neneryme
(Izaja 37.21-38)*

²⁰ Mame tōmihpyry taropose Izaja a Ezekia neneryme. Ynara tykase ynororo:

²¹ – Ōmiry etaryke tyya ynara āko Ritonōpo, Izyraeu tō Esē oya mana: “Senakeripe, Jerusarē pōkō exianāko mā toto opoko, oeunohnōko mā toto.

²² Onokyme jekarōko mā ykerekeremaryhtao oya? ypoihtoryhtao oya? Yrome Ritonōpome, Orēpyrahxo exiketyme jekaropyra makene! Izyraeu Esē Kurā ase.

²³ Opoetory tō tonehpose oya oepyrypatohme orēpyra oexiry poko; okyryry tuhke kahu tō ke ypy tō kaehxo exiketō Ripano po typoremākase oya. Moroto wewe konōto takohse oya, apupari tōkehko kaetokohxo exiketomo, xipirexite tō kurā roropa, mya wewe htao awahtao, moro poko toepyrypase mexiase.

²⁴ Toepyrypase roropa mexiase tuna pēkamā ahkatopōpyry poko oya tuna ētohme imehnō nonory po. Toepyrypase opoetory tō soutatu tō tuhke exiry poko, ipupurukō ke tuna Niro tonore tyripose oya.

²⁵ “Tuaro pyra toko hma moino ro tōsenetupuhse ywy senohne ritoh poko. Seromaroro emero tyripose ya rahkene. Ajamitunuru ekaroase oya pata tō apuru kararah-tohme oya, ypyme sã ipapyhpyry anonohsē ehtohme.

²⁶ Naeroro moro pata pōkō tyjamihkehse toh nexiase. Enaromyke toh nexiase. Toehxirose toto. Onahpoty sã toehse toh nexiase ona po. Ātarykahmā sã roropa tapyi po, tyryrykane axitū toehse ahtao xixi tūtatoh wino.

²⁷ “Yrome awaro ase ipunaka, onyriry poko, aza rokē oytory poko roropa. Yzehno oexiry waro ase.

²⁸ Zuaro exiase yzehno oexiry poko te, imehnō motye imehxo oehtoh poko oepyrypany poko, enara. Naeroro seromaroro oeunary aka oka rīko ase, ōtaka kurimene rīko ase, kawaru mytaka kurimene riry sã esemy a tōmipona

kawaru ehtohme. Mame aarõko ropa ase oesemary ae, ooehtopõpyry ae ropa.”

²⁹ Mame ynara tykase Izaja tuisa Ezekia a:

– Ynara zae tõmiry ehtoh enetupuhpotoh rīko Ritonõpo mana. Sero jeimamyry ae, moae roropa, tamoreme tahtase exiketõ enahnõko matose. Yrome moromeïpo otyro arykãko matose, tiriiku tõkehko, ipuhturu apoïko roropa matose. Uwa zoko arykãko matose, epery enahnõko roropa matose.

³⁰ Morarame mokaro Juta tõ, tonepanohse exiketõ ekurãkãko mã toto, otyro samo, tymise exikety samo, mya imity nono aka tomõse ahtao, eperytãko mana.

³¹ Jerusarē po ahno tuhke exīko ropa toh mana, ypy Xião po roropa. Morara se Ritonõpo exiryke tyripõko mã ynororo.

³² – Mame ynara ãko Ritonõpo mokyro Axiria esē poko: “Sero pata pona omõpyra mana. Pyrou onuopyra roropa mana sero pata po. Soutatu tõ, tõsewomatohke exiketõ oehpyra mã toto pata pütokoxi. Nono anãnonohpyra mã toto kaetoko ehtohme, pata apuru pokona, pata poremãkapotohme.

³³ Tosemahpyry ae ro ytõko ropa mana, tosaka ropa, omõpyra toehse toexiryke sero pata pona. Ywy, Ritonõpo morara ãko ase.

³⁴ Ywy sero pata pynanohnõko ase. Ewomãko ase imehxo jehtoh waro imehnõ ehtohme, jomihpyry tokarose ya exiryke roropa ypoetory Tawi a.”

³⁵ Mame moro kohmamyry ae ro Ritonõpo nenyokyhpyry toytose Axiria esē poetory tõ poko. Soutatu tõ taorihmapose eya 185 miumãkomo. Mame imehnõ typakase ahtao aorihtyã ekepyry rokē tonese eya xine.

³⁶ Mame Senakeripe, Axiria esē tõtouse ropa. Tosaka toytose ropa ynororo Niniwe pona ropa, moroto ehse.

³⁷ Moromeïpo tyneponãmary eahmaryhtao eya, Nixiroke eahmatoh tao, takohse ynororo imükuru tomo a, Ataramereke a, Sarezea maro, enara. Tytapemãkõ ke tumykõ takohse eya xine. Mame toepase toto Ararate nonory pona. Moromeïpo imepÿ imükuppyry Esaa-Hatõ tuisame toehse tumy myakãme.

20

*Tuisa Ezekia kurãkatopõpyry
(2 Koronika 32.24-26; Izaja 38.1-8,21-22)*

¹ Morarame tuisa Ezekia takuruhtase yronomyryme. Orikyïse nexiase. Mame urutõ Izaja, Amoxi mükuru toytose oturuse eya. Ynara tykase ynororo eya:

– Ynara ãko Ritonõpo oya: “Okyryry tõ ikurãkako emero, ekurãkara ropa oexiryke, orihnõko mase,” tykase.

² Naeroro tõmyty tyramase Ezekia a tapyi apuru pona. Tõturuse ynororo Ritonõpo a, ynara tykase:

³ – Ritonõpo, yna Esemý, wenikehpyra exiko opoetoryme jehtoh poko. Õmihpyry omipona ase yronomyryme. Onyriphopyry ya tymoise ya ipunaka kokoro rokene.

Mame tyxitase tãtasamaryke yronomyryme.

⁴ Moromeïpo tutütase Izaja tuisa nyhtoh tae, yrome zara mõpozakoxi ytoppyra ro ahtao tuisa tapyi konõto rãnao, turuse ynororo Ritonõpo a.

⁵ – Ytoko ropa Ezekia zuruse, ypoetory tõ tuisary. Ynara kaxiko eya: “Ywy, Ritonõpo, atamuru Tawi Esemý, õmiry etano, oenuru xity eneno. Okurãkãko ropa ase. Mame taroino oseruao tynyhse ahtao ymaro Oturutoh taka ytõko mase.

⁶ 15me jeimamyry ekarōko ropa ase oya isene ro oehtohme. Opy-nanohtoryŕko ase sero apatary Jerusarē maro Axiria tuisary winoino. Sero pata ewomāko ase imehxo jehtoh waro imehnō ehtohme te, jomihpyry etapopotōpyryke roropa ypoetory Tawi a.”

⁷ Mame ynara tykase Izaja tuisa akorehmananomo a:

– Peteme exikety opime tyriko, fiku tō epery risemy, jetū exikety esary pona, tuisa erukoimory pona, aekurākatohme ropa.

⁸ Mame tōturupose Ezekia eya:

– Oty rīko Ritonōpo nae, jukurākary ropa waro jehtohme? Oseruao tynyhse jahtao jytotohme Ritonōpo Tapyī taka?

⁹ Ynara tykase Izaja eya:

– Zae toehtoh enetupuhtoh ekarōko Ritonōpo oya mana. Naeroro imenekako, oty se hma? Jerutumā opyi pona oytory se hma ikurenaka 10me onuhtoh pona? Jerutumā opyi pona onukuru se hma kakoxi ropa 10me onuhtoh opyi pona? tykase Izaja.

¹⁰ Mame ynara tykase Ezekia eya:

– Jerutumā aropory myaro 10me onuhtoh pona kakoxi tupime hkopyra mana ya. Naeroro opyi pona jerutumā enehpoko ropa 10me onuhtoh zopikoxi ropa, tykase ynororo eya.

¹¹ Mame tōturuse Izaja Ritonōpo a. Mame jerutumā tonehpose ropa Ritonōpo a 10me onuhtoh pona tuisa Akaze nyrihpyry pona opyime.

*Papironia pōkō oehtopōpyry
(Izaja 39.1-8)*

¹² Mame morara ahtao Papironia tuisary, Merotake-Paratā, Paratā mūkuru tuaro toehse Ezekia kure pyra ehtopōpyry poko. Naeroro tynymerohpyry tonehpose eya Ezekia neneryme, tynekarory maro.

¹³ Enehnanō toahmase Ezekia a tytapyī konōto taka toto omōtohme. Mame tymōkomory kurā tonepose eya: parata, uuru maro, otytyko tonahsā emeporyme, ixtaratu te, typyre tōkehko, emero tonepose eya xine.

¹⁴ Morarame urutō, Izaja toytose tuisa Ezekia a ekaropose:

– Otokoino toehse mokaro nae? Otara tykase toto oya? tykase ynororo.

– Moino nono imepŕy poe toehse mā toto, Papironia poe, tykase Ezekia eya.

¹⁵ – Oty tonese eya xine atapyī tao? tykase, tōturupose Izaja.

– Tonese eya xine emero porehme, tykase Ezekia. – Emero enepoase eya xine.

¹⁶ Mame ynara tykase Izaja tuisa a:

– Ynara āko Ritonōpo oya mana:

¹⁷ “Imeīpo ynara exīko mana. Omōkomory emero atapyī tao exiketō, atamuru tō nukurākahpyry, emero tarosēme exīko mana Papironia pona. Arypyra exīko mana.

¹⁸ Toitoino opoenōkō, apakō roropa tarosēme exīko mā toto. Mame tomukase toto ahtao, erohnōko mā toto Papironia tuisary tapyī konōto tao,” tykase.

¹⁹ Morara kary etaryke tyya, ynara tōsenetupuhse tuisa Ezekia; etonara exīko sytatose isene ro jahtao, joorikyry ponāmero. Naeroro ynara tykase ynororo:

– Ritonōpo nekarohpyry oya jurutohme kure mana, tykase ynororo.

*Tuisame Ezekia ehtoh etyhpyry
(2 Koronika 32.32-33)*

²⁰ Imehnō tuisa Ezekia nyriyā emero, orēpyra aehtopōpyry poko te, nono ahkatopōpyry eya tuna kurākatohme, tuna enehtopōpyry eya eutary ae, nono

zopino pata pona, emero tymerose pape pokona esety Juta tō Tuisary tō Ehtopōpyry.

²¹ Mame Ezekia toorihse, imūkuru Manase tuisame toehse tumy myakāme.

21

Tuisame Manase ehtoh poko Juta tō esēme (2 Koronika 33.1-20)

¹ Morarame 12me jeimamyry nae Manase ahtao, tuisame toehse ynororo Juta tō esēme. 55me jeimamyry taropose eya Jerusarē po, tuisame ehtoh poko. Jeny esety Hepezipa kynexine.

² Tyyrypyry poko toehse Manase kynexine, Ritonōpo omipona pyra. Imeimehnō ahno tō, Ritonōpo naropotyā tynonory poe, toeporehkase ipoetory tō ahtao morotona, mokaro nyrytyā xihpyry typoenohse eya.

³ Imehnō neponāmary tō eahmatoh typahse jumy a, Ezekia a repe. Yrome morohne tyrise ropa eya. Okyno zahkatoh tyrise eya Paau eahmatohme. Toponāmasē nohpo Asera enetupuhtoh taxikase eya, tuisa Akape, Izyraeu tō esē, nyrihpyry saaro. Xirikuato tō toahmase roropa Manase a.

⁴ Imehnō neponāmary tō eahmatohme, okyno zahkatoh tyrise eya Ritonōpo Tapyī tao. Moro Tapyi poko: “Ywy ro rokē Ritonōpo Oesēkō eahmatoh sero,” tykase Ritonōpo tytapyī poko.

⁵ Yrome asakoro zara po, Ritonōpo Tapyī tao, okyno zahkatoh tyrise eya xirikuato tō eahmatohme.

⁶ Tumūkuru tyahkase eya okyno zahkatoh po. Pyaxiamo a toytose ynororo, ekaropotohme joroko tomo a, tynyriry tō poko te, zuaro toehtohme imeīpo ehtoh poko te, imehnō ryhmary poko, enara. Tyyrypyry poko toehse ynororo yronomyryme, Ritonōpo omipona pyra. Tyzehno Ritonōpo tyripose eya.

⁷ Tynaxikahpyry, toponāmasē nohpo Asera enetupuhtoh tyrise eya Ritonōpo Tapyī tao. Moro poko ynara tykase Ritonōpo Tawi a, imūkuru Saromāo a roropa: “Taro Jerusarē po, sero Tapyi tao, ynymenekahpyryme mana, jesaryme Izyraeu tō nonory po, jeahmatohme jūme.

⁸ Mame jomihpyry moiryhtao Izyraeu tomo a, Moeze nyripohpyry riryhtao eya xine emero porehme, toto anaropopyra ase esarykō poe, ynekarohpyry itamurukomo a.”

⁹ Yrome Juta tō Ritonōpo omiry omipona pyra toh nexiase. Takorehmase toto Manase a orēpyrahxo toto ehtohme tyyrypyrykō poko. Mokaro rypyry motye iirypyryme toehse toto, Ritonōpo naropotyā tynonory poe motye, epona tooehse ipoetory tō ahtao.

¹⁰ Typoetory urutō komo a ynara tykase Ritonōpo:

¹¹ – Tuisa Manase, Juta tō esē nyrihpyry xihpyry amoreu tō nyrytyā motye kuhse mana. Tyneponāmary tō ke Ritonōpo myakamāko mana, Juta tō takorehmase eya tyyrypyrykō poko toto ehtohme.

¹² Naeroro ywy Ritonōpo, Izyraeu tō Esem, Jerusarē ryhmapōko ase Juta tō roropa. Mame toto wānopyry poko etananomo mā: “To!” āko, oserehnōko mā toto.

¹³ Jerusarē pōkō wānohnōko ase, Samaria pōkō wānohtopōpyry sã ya te, tuisa Akape, Izyraeu tō esē, wānohtopōpyry sã roropa ipakomotyā maro. Paratu korōkary sã pata Jerusarē korōkāko ase, tytaōke pyra ehtohme, tōtorimase paratu ehtoh samo zuhkurenaka.

¹⁴ Morarame akoīpyry tonepanohse exiketō rumekāko ase. Epekōkara a toto ekarōko ase, toto poremākatohme, imōkomorykō kurā apoitohme eya xine arotohme tymaro xine.

¹⁵ Morara tyrīko ase ypoetory tomo a tyrypyrykō poko toehse toto exiryke, jomihpyry omipona pyra. Tyzehno xine tyripose ywy eya xine moino ro itamuru tō Ejitu rumekatoṗpyry poe tarona.

¹⁶ Kurākō tuhke totapase Manase a exiryke Jerusarē esemary tō tyneryse munu ke; morara tyrise eya Juta tō akorehmaryhtao tyrypyrykō poko toto ehtoh poko, tyneponāmarykō eahmary poko eya xine, Ritonōpo myakāme repe.

¹⁷ Imehnō Manase nyrytā emero, iiryppyry tō poko roropa tymerose pape pokona esety Juta tō Tuisary tō Ehtopōpyry.

¹⁸ Mame Manase toorihse. Ekepyry tonēse tuisa tapyī konōto myhtokoxi, Uza narykahpyry po. Mame imūkuru Amō tuisame toehse tumy myakāme.

*Amō Juta tō esēme
(2 Koronika 33.21-25)*

¹⁹ 22me jeimamyry nae Amō kynexine tuisame toehse ahtao, Juta tō esēme. Mame asakoro jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarē po. Jeny Mesuremete kynexine, Haruze ēxiry, Jotopata pono.

²⁰ Mame tumy Manase sã, azahkuru Amō nyrihpyry nexiase, Ritonōpo zamaro pyra nexiase.

²¹ Tomy nyrihpyry typonohse eya. Ahno neponāmary tō toahmase eya, tumy a toto eahmatopōpyry saaro.

²² Ritonōpo, itamurukō Esē, turumekase eya. Aomihpyry omipona pyra toehse ynororo.

²³ Mame Amō poetory tō tuisaryme exiketō tātamorepase tosēkō etapary poko tyya xine. Mame tuisa Amō totapase eya xine tuisa tapyī konōto tao.

²⁴ Mame Amō etapahpōkō totapase Juta tomo a, imūkuru Joxia tyrise tuisame eya xine.

²⁵ Imehnō Amō nyrytā emero tymerose pape pokona esety Juta tō Tuisary tō Ehtopōpyry.

²⁶ Amō ekepyry tonēse zonētohtao Uza narykahpyry po. Mame imūkuhpyry tuisame toehse tumy myakāme.

22

*Tuisame Joxia ehtopōpyry Juta tō esēme
(2 Koronika 34.1-2)*

¹ 8me jeimamyry nae Joxia kynexine tuisame toehse ahtao Juta tō esēme. Mame 31me jeimamyry taropose eya tuisame ehtoh poko Jerusarē po. Jeny esety Jetita kynexine, Ataia ēxiry, Posokate pono.

² Mame Joxia nyrihpyry Ritonōpo zamaro nexiase. Tytamuru tuisa Tawi ehtopōpyry typonohse eya, zae ehtoh riry poko onurumekara nexiase.

*Moeze nymerohpyry enetopōpyry ropā
(2 Koronika 34.8-28)*

³ Morarame 18me jeimamyry taropose Joxia ahtao tuisame ehtoh poko, ty-poetory Sapā, omi meroneme exikety, Azaria mūkuru, Mesurā pary, taropose eya Ritonōpo Tapyī taka. Ynara tykase ynororo:

⁴ — Ytoko Ritonōpo maro Oturukety imehxo exikety, Hiukia a oturupose: “Otāto tineru tapoise Ritonōpo tapyī tao erohketomo a, ahno nekarohpyry?”

⁵ Kaziko eya: “Moro tineru ekaroko ikurākaponanomo a, Ritonōpo Tapyī kurākapotohme eya xine. Erohketō epehmāko mā toto,

⁶ wewe poko erohketomo te, tapyi amory waro exiketomo, topu poko erohketō roropa, wewe epekahnōko roropa mā toto, topu tō roropa ikurākatohme.

⁷ Mokaro ikurākaponanō zae rokē mā toto, onenekunohpyra mā toto. Naeroro tineru ekaroko eya xine, emero. Inyrihpyrykō poko moro tineru ke ekaropory se hkopyra roropa matose.”

⁸ Mame Sapā a tuisa omihpyry tokarose Hiukia a. Mame Hiukia ynara tykase Sapā a: “Ritonōpo Omihpyry eneropa imaro Oturutoh tao, seny,” tykase. Ritonōpo papē tokarose eya. Mame tysekeremase Sapā a.

⁹ Mame toytose ropa ynororo tuisa a. Ynara tykase ynororo eya:

– Opoetory tomo a tineru tapoise, Ritonōpo Tapyī tao aexihpyry, tokarose roropa eya xine ikurākaponanomo a, tykase.

¹⁰ Mame ynara tykase Sapā:

– Sero pape jemah po Hiukia nekarohpyry ya.

Mame jarao moro tysekeremase eya tuisa netaryme.

¹¹ Morarame Ritonōpo omiry sekeremary etaryke tuisa a, tupō tyxihkase eya tātasamaryme.

¹² Mame tyripose eya typoetory tomo a; Hiukia a, Ritonōpo maro oturukety te, Aikā a, Sapā mūkuru te, Akapoa a, Mikaia mūkuru te, Sapā a, omi merone te, Asaia a, tuisa akorehmane, enara. Ynara tykase ynororo eya xine:

¹³ – Ytotoko ekaropose Ritonōpo Kuesēkomo a ypoko te, Juta tō poko roropa, kuamorepatohkō poko sero pape ao. Kyzehno xine Ritonōpo mana inyriphopyry omipona pyra kytamurukō toehse exiryke, tykase tuisa.

¹⁴ Toytose Hiukia tomo, Aikā te, Akapoa te, Sapā te, Asaia maro ekaropose nohpo urutono a, esety Huuta. Esary Jerusarē po kynexine, pata zokonaka tyrisenā po. Inio esety Sarū, Tikiwa mūkuru, Hara pary, upo eraseme kynexine ynororo Ritonōpo Tapyī tao. Huuta turuse toto Ritonōpo papē sekerematopōpyry poko tuisa a kehko.

¹⁵ Mame ynara tykase nohpo urutō eya xine:

– Ytotoko ropa tuisa a Ritonōpo nekarohpyry ekarose eya.

¹⁶ Ynara kahtoko eya:

“Ywy, Ritonōpo, Izyraeu tō Esemu pata Jerusarē wānohnōko ase, pata pōkō roropa emero porehme, jomihpyry, ynymeropohpyry ae ro moro pape ao, tuisa nysekeremahpyry ae ro.

¹⁷ Turumekase ywy eya xine. Tynekarorykō tyahkase eya xine tyneponāmarykō eahmatohme, ywy kara. Toto zehno tyripose ywy tynyrihpyry xihpyry ke. Jerusarē zetū tanŷse ya, apaipyra ropa mana.

¹⁸ Ywy, Ritonōpo, Izyraeu tō Esemu ynara āko ase mokyro tuisa poko. Jomiry, ynymeropohpyry pape pokona totase oya.

¹⁹ Tonetupuhse ywy oya. Iiryppyryme oehtoh poko mosekarono. Oupō myxihkase oemynyhmaryke. Oxitase roropa tuaro toehse awahtao: ‘Jerusarē pōkō emero wānohnōko ase,’ kary etaryke oya. Moro pata enahkatoh eneryke tyya xine oserehnōko yronymyryme enenanō mana. Sero pata esehtōko mā toto popyra ehtoh enehpory se toto ahtao imepŷ pata pona. Yrome otururu ya etano.

²⁰ Imeīpo, toorihse awahtao rokē, Jerusarē pōkō wānohnōko ase. Naeroro kure rokē orihnōko mase, torētyke pyra.”

Mame toytose ropa toto tuisa Joxia a, mokyro omihpyry ekarose eya.

23

*Tuisa Joxia nyrihpyry zae ehtoh poko
(2 Koronika 34.3-7,29-33)*

¹ Morarame Juta tō tamuximākō tonehpose tuisa Joxia a, Jerusarē tamuxiry tō maro, oximōtohme tymaro.

² Mame oximõme toytose toto Ritonõpo Tapyĩ taka, oturuketõ maro, urutõ kõ maro, imehnõ emero rokẽ maro tuisame exiketomo, tuisame pyra exiketõ maro, enara. Toto netaryme jarao Ritonõpo omiry tysekeremase tuisa Joxia a tytororo, Ritonõpo netapohpyry tonese ropa aexihpyry Ritonõpo Tapyĩ tao.

³ Xikihme toehse ynororo Saromão nyrihpyry xikihme exikety myhtokoxi. Mame Ritonõpo netaryme tõmiry totapose eya. Aomihpyry omipona toehtohkõme te, inyripohpyry ritohme tyya xine te, aomipona yronymyryme toehtohkõme, zae rokẽ toehtohkõme, Ritonõpo nymeropohpyry omipona ipunaka. Mame imoihmãkomo a tõmirykõ totapose Ritonõpo netaryme, aomipona toehtohkõme.

⁴ Mame Hiukia tõ tyrohmanohpose Joxia a Ritonõpo Tapyĩ kurãkatohme eya xine. Hiukia oturukety tuisamehxo exiketyme kynexine. Imaro Ritonõpo maro oturuketõ kynexine te, soutatu tõ roropa, tapyi omõtoh erasamo. Eya xine Paau eahmatoh kyryry tonehpose tapyi tae jarãnaka, nohpo neponãmary Asera kyryry maro, xirikuato tõ eahmatoh kyryry maro. Morohne tyahkase tuisa a emero, pata poe jarãnaka, jakanahmã Keterõ pũto. Mame moro oruno taropose eya Peteu pona.

⁵ Oturuketõ touse ropa eya Ritonõpo waro pyra exiketomo. Toto tyripose Juta tõ tuisary tomo a tynekarory tõ zahkatohme, toponãmasã eahmatoh tao, Juta patary tõ po, Jerusarẽ pũto roropa. Oturuketõ touse roropa eya Paau eahmaryme tynekarory tyahkase aexityamo emero, xixi eahmaryme te, nuno eahmaryme te, xirikuatoimo eahmaryme te, xirikuato tõ eahmaryme, enara.

⁶ Ritonõpo Tapyĩ tae, nohpo neponãmary Asera touse eya. Jarãnaka pata poe tarose eya jakanahmã Keterõ pona. Moroto morohne tyahkase eya orunome ehtohme, mame moro typahse eya aorihtyã ekepyry tõ zonõto po.

⁷ Nyhtoh typahse eya, Ritonõpo Tapyĩ tao, imeimehnõ poko exiketõ esary. Moro tao upo tyrise nohpo tomo a, Asera eahmary poko aexityamo.

⁸ Mame Juta patary tõ poe oturuketõ tarose eya Jerusarẽ pona, Izyraeu tõ nonory poe roropa, Kepa poe Peresepa pona. Toto nekarotyã zahkatoh tonõ typahse roropa eya. Apoto apõ tõ joroko tõ, ona po aexityã eahmatopõpyry typahse eya. Morohne kynexine pata omõto pũto, Jozue, pata kowenatu nyrihpyry pũto, omõto konõto ipozery wino, omonohtao pata pona.

⁹ Mokaro oturuketõ omõpyra tyripose toh nexiase Ritonõpo Tapyĩ taka erohse. Yrome wyi porutatoh maro pyra tonahse eya xine imehnõ oturuketõ maro.

¹⁰ Topete neponãmary eahmatoh typahse roropa tuisa Joxia a, jakanahmã Hinõ po, typoenõkõ onyahkara imehnõ ehtohme, tumũkurukomo te, tõxirykõ roropa, tynekarorykõme, toponãmasẽ Moroke a.

¹¹ Kawaru tõ touse ropa eya, Ritonõpo tapyĩ esary poe. Juta tõ tuisary a tyrise toto moro taka, xixi eahmatohme tyya xine. Moro kahu tõ tyahkase eya ineahmahpyrykomo. Moroto Ritonõpo Tapyĩ zarã po toh nexiase, omõto pũto, tuisame exikety, Natã-Mereke esary pũto.

¹² Okyno zahkatoh, Juta tõ tuisary tõ nyriytyã zarã po, tuisa tapyĩ konõto tao, Akaze esary epoe, typahse tuisa Joxia a. Imehnõ okyno zahkatoh roropa, Manase nyriytyã asakoro, Ritonõpo Tapyĩ zarã po typahse eya kehko. Mame moro akumuru typahse eya jakanahmã Keterõ po.

¹³ Mame apoto apõ tõ, Saromão nyriytyã, Jerusarẽ poe xixi tũtatoh wino, ypy Oriwera tõ poe ikurenaka, typahse Joxia a. Morohne neponãmary xihpyry eahmatohme: Axitarote nohpo Xitõ põkõ neponãmary te, Kemo xihpyry moape tõ neponãmary te, Moroke xihpyry amonita tõ neponãmary, enara. Morohne typahse Joxia a.

¹⁴ Topu risē, xikihme aexityā Paau kyryry typahse tuisa Joxia a, nohpo toponāmasē, Asera kyryry takohse eya. Esahpyry pona ahno zehpyry tō typahse eya nuriame ehtohme, tyneponāmarykō oneahmara ropa ahno ehtohme.

¹⁵ Peteu po ahno neponāmary tō eahmatoh typahse roropa Joxia a, tuisa Jeropoão, Nepate mūkuru nyrihpyry, Izyraeu tō takorehmase ahtao eya tyrypyrykō poko toto ehtohme. Okyno zahkatoh typahse Joxia a, ikyryry topu tō tyhmose eya, takutakuhmose kehko eya putohme aehtoh pona. Ahno naxikahpyry Asera kyryryme tyahkase roropa eya.

¹⁶ Mame Joxia tōsenuhmase, aorihtyā ekepyry zonētopōpyry tō tonese eya ypy emory po. Moro zehpo tō tahkapose eya, toutohme, jahkatohme okyno zahkatoh po. Morara tyripose eya nuriame moro zahkatoh ehtohme. Morara tyrise eya urutō omihpyry ae ro, pake ahtao, tuisa Jeropoão xikihme ahtao moro apoto apō pūto, otuhtoh konōto zano. Mame tōsenuhmase ropa tuisa Joxia. Urutō ekepyry zonētopōpyry tonese eya: “Morara exīko mana,” kahpono.

¹⁷ – Onoky zonētopōpyry seny? tykase ynororo, tōturupose.

Mokaro Peteu pōkomo a tozuhse. Ynara tykase toto:

– Urutō ekepyry zonētopōpyry moro. Pake Juta nonory poe tooehse ynororo amorepase emero onyrihpyry poko seromaroro, sero okyno zahkatoh poko, tykase.

¹⁸ – Ah moroto rokē nexino, tykase Joxia. – Jehpyry poko pyra ehtoko.

Naeroro mokyro zehpyry anahkara toh nexiase. Mokyro urutō Samaria pō zehpyry roropa anahkara tokurehse toh nexiase.

¹⁹ Morarame Izyraeu tō patary tō po emero, toponāmasē tō eahmatoh typahse tuisa Joxia a. Mekarohne tyrise Izyraeu tō tuisary tomo a, tyzehno xine Ritonōpo tyripose eya xine. Mame okyno zahkatoh typahse Joxia a emero porehme, Peteu po okyno zahkatoh pahtopōpyry saaro tyya.

²⁰ Mame toponāmasē poko oturuketō totapase eya, emero porehme. Mame ekepyrykō tyahkase apoto apō po, inyrihpyrykō poro. Ahno zehpyry tyahkase roropa eya toto nekarory zahkatoh po, emero. Mame toytose ropa ynororo Jerusarē pona.

Oseahmatoh Paxikoa tyrise Joxia a (2 Koronika 35.1-19)

²¹ Morarame oseahmatoh tyripose tuisa Joxia a: Oseahmatoh Paxikoa poko Ritonōpo eahmatohme. Moro otuhtoh konōto tyrise eya xine, in- ymeropohpyry ae ro, Inetapohpyry Pape ao.

²² Moro Oseahmatoh Paxikoa panō onyripyry Izyraeu tō tuisary toh kynexine. Juta tō tuisary tō roropa moro otuhtoh konōto panō onyripyry toh kynexine moino ro juize tō ehtopōpyry poe ro.

²³ Morarame etyhyryme 18me jeimamyry taropose Joxia ahtao tuisame toexiry poko, Oseahmatoh Paxikoa tyrise eya xine Ritonōpo eahmatohme Jerusarē po.

Joxia nyrytamo zae ehtoh poko

²⁴ Mame Juta tō akorehmatohme Ritonōpo omipona toto ehtohme, In- yripyry pape ao, Hiukia nenehpyry ropa Ritonōpo Tapyī tao, ynara taropose tuisa Joxia a Jerusarē poe, Juta nonory poe roropa: pyaxi tomo te, joroko poe urutō komo te, toponāmasā tō te, ahno naxikahpyry tomo te, tyneponāmarykō eahmatoh kyryry emero porehme.

²⁵ Imepỹ tuisa, ipanō exipyry kynexine; Ritonōpo omipona nexiase ipunaka, ise toehtoh ke te, osenetupuhtoh ke te, tyjमितunuru ke, enara.

Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a omipona nexiase. Imeĩpo tuisa ipanõ exipyra roropa nexiase.

²⁶ Yrome Juta tõi zehno toehse Ritonõpo, tuisa Manase nyrihpyry pokoino, toto zehno exiry enahpyra ro kynexine.

²⁷ Mame ynara tykase Ritonõpo:

– Juta tõi wãnohnõko ase, Izyraeu tõi wãnohtopõpyry sã ya. Mya Juta tõi aropõko ase ywinoino. Pata Jerusarẽ ynymenekahpyry jesaryme irumekãko ase. Ytapyĩ roropa, moro tao jeahmatohme mana, katopõpyry ya irumekãko ase.

Joxia tuisame ehtoh etyhpary

(2 Koronika 35.20–36.1)

²⁸ Imehnõ tuisa Joxia nyriytyã emero tymerose pape pokona esety Juta tõi Tuisary tõi Ehtopõpyry.

²⁹ Mame tuisame Joxia ahtao, Parao Neko, Ejitu tõi esẽ toytose soutatu tõi maro tuna Eupyrati pona, Axiria tuisary akorehmase. Tuisa Joxia toytose Mekito pona etonase tuisa Neko maro, mame totapase ynororo.

³⁰ Ekepyry tarose ropa kahu ae Jerusarẽ pona. Moroto tonẽse ynororo tuisa tõi zonẽtoho tao.

Mame imũkuru Joakaze tymenekase Juta tomo a tuisame ehtohme Joxia myakãme.

Tuisa Joakaze, Juta tõi esẽme

(2 Koronika 36.2-4)

³¹ Mame 23me jeimamyry nae Joakaze ahtao tuisame toehse ynororo Juta tõi esẽme. Oseruao nuno taropose eya tuisame ehtoh poko Jerusarẽ po. Jeny esety Hamutau, Jeremia õxiry, Ripina pono.

³² Tytamurukõ nyrihpyry typonohse Joakaze a azahkuru toehtoh poko, Ritonõpo Tosẽ omipona pyra.

³³ Tuisame aehtoh tonahse tapoise ynororo ahtao tuisa Neko a, Ejitu esemy a pata Ripira po, Hamate nonory po. Mame tuisa Neko a Juta tomo a parata ke topehmapose eya: 3.400 kirume te, 34 kirume uuru maro.

³⁴ Mame Eriakĩ, Joxia mũkuru tyrise tuisame, tuisa Neko a, Joxia myakãme. Mame mokyro esety tymyakãmase Jehoakĩme. Joakaze tarose tuisa Neko a Ejitu pona. Moroto toorihse ynororo.

Tuisame Jehoakĩ Juta tõi esemy

(2 Koronika 36.5-8)

³⁵ Morarame tuisa Jehoakĩ a tineru zokonaka tapoise Juta tõi winoino, toto mõkomory zokonaka tapoise eya, tineru nae ehtohme Ejitu tuisary epehmatohme.

³⁶ 25me jeimamyry nae Jehoakĩ kynexine tuisame toehse ahtao. Mame 11me jeimamyry taropose eya tuisame ehtoh poko Jerusarẽ po. Jeny esety Zepita, Petaia õxiry, pata Ruma pono.

³⁷ Mame tytamurukõ nyrihpyry typonohse eya. Tyyrypyry poko toehse ynororo, Ritonõpo omipona pyra.

24

¹ Morarame Jehoakĩ tuisame ahtao, tuisa Napukotonozo, Papironia esẽ toehse Juta tõi poremakapose. Typoetoryme Jehoakĩ tyripose eya. Morarame oseruao jeimamyry taropose Jehoakĩ a Napukotonozo poetoryme. Mame typenekehse ynororo, aomipona pyra toehse.

² Mame imeimehnõ oximõmãkõ tonehpose Ritonõpo a. Jehoakĩ erekohmase, Juta tõi wãnohtohme, papironio tomo te, Xiria tomo te, Moape tomo te, Amõ

tomo, enara. Ritonõpo poe urutõ kõ omihpyry ae ro, Juta tõ enahkatohme mokaro tonehpose Ritonõpo a.

³ Morara toehse Ritonõpo omi poe, Juta tõ aropotohme tywinoino, tuisa Manase nyrihpyry xihpyry pokoino; iirypyryme

⁴ ahno kurã etapatopõpyry pokoino eya hkotano. Naeroro Manase rypyry onykorokasaromepyra Ritonõpo kynexine.

⁵ Jehoakĩ nyrihpyry emero tymerose pape pokona esety Juta tõ Tuisary tõme Ehtopõpyry.

⁶ Jehoakĩ toorihse, mame imũkuru Joakĩ tuisame toehse tumy myakãme.

⁷ Mame Ejitu tuisary oehpyra ropa toehse Ejitu poe soutatu tõ maro, inonory tapoise Papironia esemy a exiryke, tuna Eupyrati poe Ejitu ehpiõ pona.

*Tuisa Joakĩ, Juta tõ esẽ arotopõpyry
(2 Koronika 36.9-10; Jeremia 27.19-20)*

⁸ Mame 18me jeimamyry nae Joakĩ kynexine tuisame toehse ahtao Juta tõ esẽme. Oseruao nuno taropose eya tuisame ehtoh poko, Jerusarẽ po. Jeny esety Neuxita kynexine, Eunatã õxiry, Jerusarẽ pono.

⁹ Tummy nyrihpyry typoehse Joakĩ a, tyyrypyry poko. Ritonõpo Tosẽ zamaro pyra kynexine.

¹⁰ Morarame Joakĩ tuisame ahtao, Papironia soutatu tõ tooehse tuisa Napukotonozo poetory tõ esã maro, Jerusarẽ zomyehmase.

¹¹ Mame pata Jerusarẽ tapuruse ahtao soutatu tomo a Napukotonozo roropa tooehse morotona, Jerusarẽ pona.

¹² Mame tuisa Joakĩ, tyse maro, tumũkuru tõ maro, ipoetory tõ esã maro, tytapyĩ erase maro, tõsekarose toto papironio tomo a. 8me jeimamyry taropose ahtao Napukotonozo a tuisame toehthoh poko Joakĩ tarose eya typoetoryme.

¹³ Mame Ritonõpo Tapyĩ mõkomory, tuisa tapyĩ konõto mõkomory roropa tarose eya Papironia pona. Ritonõpo omihpyry ae ro, Saromão nyrytyã, uuru risẽ, Ritonõpo Tapyĩ kyryry tõkehko tyhmose Napukotonozo a.

¹⁴ Jerusarẽ põkõ tarose Napukotonozo a typoetoryme toto ehtohme; tuisa poenomo te, tamuximehxo exiketomo te, 10 miime atapona. Emese kure erohketõ roropa, kurimene poko erohketõ maro taropose eya Papironia pona. Tytineruke pyra exiketõ rokẽ, tymõkomokãkara tynomose eya Juta nonory po.

¹⁵ Joakĩ tõ tarose Napukotonozo a Papironia pona typoetoryme: ynororo te, jeny te, ipyxiã te, ipoetory tõ esamo te, Juta tõ tamuximãkõ maro.

¹⁶ Mokaro tamuximehxo exiketõ emero taropose Napukotonozo a Papironia pona, 7 miimãkomo, miime emese kure erohketõ roropa, kurimene poko erohketõ maro. Emero jamihme exiketõme kynexine, etonath waro exiketomo.

¹⁷ Mame Joakĩ zũ akorony, Matania tyrise tuisame Napukotonozo a, Juta tõ esẽme. Mame Matania esety tymyakãmase eya Zetekiam.

*Tuisa Zetelia Juta tõ esemy
(2 Koronika 36.11-12; Jeremia 52.1-3)*

¹⁸ 21me jeimamyry nae Zetelia kynexine tuisame toehse ahtao Juta tõ esẽme. 11me jeimamyry taropose ynororo a tuisame ehtoh poko Jerusarẽ po. Jeny esety Hamutau kynexine, Jeremia õxiry, Ripina pono.

¹⁹ Tuisa Zetelia nyrihpyry iirypyryme kynexine Ritonõpo omipona pyra, tuisa Joakĩ nyrihpyry samo.

²⁰ Mame tyekĩtapãse Ritonõpo exiryke Jerusarẽ põkõ poko, Juta tõ poko roropa toto taropose eya tywinoino.

25

*Jerusarē poremākatopōpyry**(2 Koronika 36.13-21; Jeremia 39.1-10; 52.4-11)*

¹ Morarame Napukotonozo omipona pyra toehse Zetekia. Naeroro Napukotonozo toehse tysoutatu tō maro Jerusarē poremākapose. Morara toehse jeimamyry 9mā po, nuno 10mā po, ěmepyry 10me ehtoh po Zetekia tuisame ehtoh poko. Mame tosarykō tyrise Papironia soutatu tomo a jarānao, pata pūto. Opyi tō, pata apuru pona onuhtoh tyrise roropa eya xine Jerusarē poremākatohme.

² Mame moroto onurumekara toh kynexine jeimamyry 11mā po Zetekia tuisame ehtoh pona.

³ Mame moro poro, nuno 4mā po, ěmepyry 9mā po, tynahke pyra toehse moro taōkō ahtao,

⁴ pata apuru typosohkase soutatu tomo a omōtohme pata pona. Papironia soutatu tomo a tomyehmase pata ahtao ro, Juta tō soutatu tō toepase, koko, pata poe. Tutūtase toto tuisa tupi esemary ae, omōtoh ae, asakoro apuru rānakuroko. Toepase toto Joatāo jakanahmā mōpozakoxi repe.

⁵ Yrome tuisa Zetekia tokahmase Papironia soutatu tomo a. Tapoise ynororo eya xine ona po, Jeriko pūto. Turumekase ynororo ipoetory tomo a emero.

⁶ Mame Zetekia tarose eya xine Papironia tuisary ěpataka, Ripira po ynororo ahtao. Moroto Zetekia wānohtoh tokarose Napukotonozo a;

⁷ ineneryme imūkuru tō totapase, mame Zetekia enuru tō typosohkapose Napukotonozo a, keti ke metau risē ke tymyhse ynororo, mame Papironia poña tarose ynororo.

*Ritonōpo Tapyī pahtopōpyry**(2 Koronika 36.17-21; Jeremia 52.12-23)*

⁸ Morarame jeimamyry 19mā po, nuno 5mā po, ěmepyry 7mā po tuisame Napukotonozo ehtoh poko, Papironia pōkō esēme, akorehmane Nepuzaratā, soutatu tō tuisary, tomōse Jerusarē pata pona.

⁹ Ritonōpo Tapyī tyahkase eya te, tuisa tapyī konōto roropa te, emero tamuximehxo exiketō tapyī tō roropa Jerusarē po.

¹⁰ Pata apuru roropa tytohtokase isoutatu tomo a.

¹¹ Morarame ahno akoīpyry tarose Nepuzaratā a, Papironia pona, emese kure erohketō akoīpyry maro te, mokaro maro tōsekarose aexityamo Papironia pōkomo a.

¹² Yrome tymōkomokākara tynomose eya Juta nonory po; tyrohmanohpose toto eya tupito tō poko te, uwa esary tō poko, enara.

¹³ Mame metau risē asakoro, xikihme exiketō tyhmose Papironia pōkomo a, kahu tō roropa Ritonōpo Tapyī tao, tuna ě konōto roropa, Papironia pona moro metau arotohme, emero.

¹⁴ Ritonōpo Tapyī mōkomory tarose roropa eya xine: pa tomo te, oruno eny tōkehko, oruno arotohme apoto apō poe, jahpi tomo, nāparina aryry kyrytohme te, paxiha tōkehko munu apoitohme, ixtaratu zahkatoh tonomo te, tyoro metau risē roropa Ritonōpo Tapyī kyryry kehko.

¹⁵ Uuru risē emero, parata risē roropa tarose eya, paxiha tō pitiko, paratu tō roropa ikarā puimatohme.

¹⁶ Moro metau, tuisa Saromāo nyrytyamo Ritonōpo kyryryme; moro xikihme exiketō asakoro te, kahu tomo te, tuna ě konōto maro omoxihxo toh kynexine. Naeroro omoxī toto ehtoh onukuhpyra tokurehse toto.

¹⁷ Moro asakoro xikihme exiketõ oxisã kehko kynexine, 8 meturume kae ehtoh kynexine. Zupuhpyryme emepory kynexine toiro meturume 30 sêtimeturume. Moro zupuhpyry zomye emepory kurã, metau risê kynexine romã tõ panono.

Juta põkõ tarose Papironia pona
(*Jeremia 52.24-30*)

¹⁸ Morarame Seraia, Ritonõpo maro Oturukety imehxo exikety tarose typotoryme soutatu tõ tuisary, Nepuzaratã a; Sowonia, oturukety ime hkopyra exikety tarose roropa eya, imehnõ oturuketõ maro oseruao.

¹⁹ Mame pata poe soutatu tõ tuisary tarose eya, 5me tuisa akorehmananõ maro, Jerusarẽ poro exiketomo te, soutatu tuisary akorehmane maro, soutatu tõ esety merone te, 60me tamuximãkõ maro.

²⁰ Mokaro tarose Nepuzaratã a Papironia esemy a, pata Ripira po ynororo ahtao,

²¹ Hamate nonory po. Moroto typipohpose toto tuisa a, moromeĩpo totapapose toto eya.

Naeroro Juta põkõ tarose tynonorykõ poe Papironia põkõ poetoryme.

Ketaria kowenatume Juta po
(*Jeremia 40.7-10,13-41.18*)

²² Mame Ketaria, Aikã mükuru, Sapã pary kowenatume tyrise tuisa Napukotonozo, Papironia esemy a. Juta põkõ esême tyrise ynororo, Papironia pona anaropyra aexityã esême.

²³ Morarame Juta tõ soutatu tõ esã, soutatu tõ maro, osekaropyra aexityã tuaro toehse ahtao kowenatume Ketaria ritopõpyry poko Papironia tuisary a, tõseporyse toto Ketaria maro Mixipa po. Mokaro, soutatu tõ tuisary ynara kynexine: Iximaeu, Netania mükuru; Joanã, Karea mükuru; Seraia, Tanumete mükuru, Netopa pono; Jazania, Maaka pono, enara.

²⁴ Mame ynara tykase Ketaria eya xine:

– Jomiry etapõko ase oya xine: “Enaromyra ehtoko, Papironia tuisary tõ oryhmara xine exiko mã toto. Taro rokẽ ehtoko. Papironia tuisary omipona ehtoko. Mame kure rokẽ exiko oya xine mana,” tykase Ketaria.

²⁵ Yrome nuno 7mã po moro jeimamyry poro Iximaeu, Netania mükuru, Erisama pary, Juta tõ tuisary ekyry, toytose Mixipa pona 10mãkõ maro. Totonase Ketaria maro, totapase ynororo eya. Imarõkõ totapase roropa eya Izyraeu tomo te, Papironia põkomo, enara.

²⁶ Mame Izyraeu tõ emero, tamuximehxo exiketomo te, tymõkomoke pyra exiketõ maro, soutatu tõ esã maro toytose toto Ejitu pona, Papironia põkõ zuno toehse toexirykõke.

Joakĩ tũtary ropa ãpuruhyry tae
(*Jeremia 52.31-34*)

²⁷ Morarame Ewiu-Merotake tuisame toehse ahtao Papironia põkõ esême, tuisa Joakĩ, Juta tõ esê typynanohse eya, tutũtanohpose ynororo eya ãpuruhyry tae. Morara toehse jeimamyry 37mã po, nuno 12mã po, ãmepyyry 27mã po Joakĩ arotopõpyry poe papironio tõ poetoryme.

²⁸ Mame Ewiu-Merotake kure kynexine eya, imehnõ tuisa tõ motye tamuximehxo tyrise ynororo eya moroto Papironia po.

²⁹ Naeroro Joakĩ a ãpuruhyry taõ zupõ turumekapose eya, tupõ kurã amurutohme autuhtohme tuisa otuhtoh po, toorikyry ponãmero.

³⁰ Mame toorikyry ponãmero tuisa nekarohpyry tapoise eya; tonahsẽ pixo, tineru pixo ise toehtoh epekahtohme tyya.

1 KORONIKA

1 Tymerosã Kurãkatopõpyry

1 Crônicas

Ekarotopo

Sero 1 Koronika ekarõko Izyraeu tõ ehtopõpyry poko Juta tõ ehtopõpyry poko roropa 1 Samueu poe 2 Samueu etyhyry pona. Ekarõko Izyraeu tuisary tõ poko Juta tõ tuisary tõ poko roropa, ynara enetupuhpotohme: 1) Popyra ehtoh poko toehse Izyraeu tõ ahtao ro Juta tõ roropa, tõmihpyry ae ro erohnõko Ritonõpo kynexine. Typoetory tõ akoĩpyry pyno ro kynexine Juta tõ nonory po. Ekarõko orẽpyra Tawi ehtopõpyry poko. 2) Ekarõko roropa Ritonõpo eahmapitotopõpyry poko Itapyĩ Kurã tao Jerusarẽ po. Ekarõko roropa oturuketõ rohmanohpotopõpyry poko Tawi a, rewita tõ maro. Morohne tyripose Tawi a, Ritonõpo eahmatohme.

Sero pape ao

Izyraeu tõ ekyrõpyamo 1.1–9.44

Sauu orihtopõpyry 10.1-14

Tuisame Tawi ehtopõpyry 11.1–29.30

1. Tupimã, orẽpyra ehtopo 11.1–22.1

2. Ritonõpo Tapyĩ risamo 22.2–29.30

Atão pakomotyã esetykõ Aparão pona

(Jenexi 5.1-32)

¹ Atão kynexine Sete zummy. Sete kynexine Eno zummy. Eno kynexine Kainã zummy.

² Kainã kynexine Maarareu zummy. Maarareu kynexine Jarete zummy.

³ Jarete kynexine Enoke zummy. Enoke kynexine Matuzarẽ zummy. Matuzarẽ kynexine Rameke zummy.

⁴ Rameke kynexine Noe zummy. Noe kynexine oseruao tumũkue: Sem te, Kam te, Jape, enara.

Noe pakomotyamo

(Jenexi 10.1-32)

⁵ Jape poenõ kynexine: Komea, Makoke, Matai, Jawã, Tupau, Meseke, Tira, enara. Ahno zũ tõ kynexine tosety ae ro exiketomo.

⁶ Komea pakomotyã Axikenaze tõ toehse te, Ripate tomo te, Tokarama tomo, enara.

⁷ Jawã pakomotyã Erisa tõ toehse te, Expania tõ te, Xipere tõ te, Rote tõ, enara.

⁸ Kam poenõ kynexine: Kuxe te, Ejitu te, Ripia te, Kanaã, enara.

⁹ Kuxe poenõ kynexine Sepa, Hawira, Sapata, Raama, Sapateka, enara. Raama poenõ kynexine Sapa te, Tetã, enara.

¹⁰ (Kuxe kynexine Ninirote zummy. Ninirote orẽpyra kynexine apitorymã imehnõ poremãkapory poko exikety.)

¹¹ Ejitu pakomotyã kynexine Ritia te, Anã, Reape, Napatu, enara.

¹² Pataru, Kasaru, Kereta (pirixteu tõ tamuru).

¹³ Kanaã kynexine Xitõ zummy apitoryme te, Hete zummy roropa. Ahno zũ toh kynexine tosety ae ro exiketomo.

¹⁴ Imehnõ zũme roropa Kanaã kynexine: jepuseu tomo te, amoreu tomo te, kirikaseu tomo te,

¹⁵ heweu tomo te, arakita tomo te, xineu tomo te,

¹⁶ arawatita tomo te, zemareu tomo te, hamateu tomo, enara.

¹⁷ Sem poenõ ynara kynexine: Erão te, Asua te, Arapaxate te, Rute te, Arã te, Uze te, Huru te, Ketea te, Meseke, enara. Ahno zũ toh kynexine tosety ae ro exiketomo.

¹⁸ Arapaxate kynexine Sera zummy. Sera kynexine Epea zummy.

¹⁹ Epea tumũkue asakoro kynexine: Perekeme tosehpase apitorymã sero nono põkõ tãtapiakase exiryke tonuruse ynororo ahtao. Zakorõ esety kynexine Jokotã.

²⁰ Jokotã poenõ ynara kynexine: Aramota tomo te, Serepe tomo te, Hazaa-Mawe tomo te, Jera tomo te,

²¹ Atonirão tomo te, Uzau tomo te, Tikira tomo te,

²² Opau tomo te, Apimaeu tomo te, Sapa tomo te,

²³ Opia tomo te, Hawira tomo te, Jopape tomo, enara.

Sem pakomotyamo

(Jenexi 11.10-26)

²⁴ Mame Sem poe emũkuary Aparão pona ynara kynexine: Sem te, Arapaxate te, Sera te,

²⁵ Epea te, Pereke te, Reu te,

²⁶ Seruke te, Naoa te, Tera te,

²⁷ Aparã, enara. Esety roropa Aparão kynexine.

Iximaueu pakomotyamo

(Jenexi 25.12-18)

²⁸ Aparão asakoro tumũkue kynexine: Izake te Iximaueu, enara.

²⁹ Mame Iximaueu mũkuru tõi 12me ahno tamuxiry me toehse: Nepaiote, imũkuru apitorymano te, Ketaa te, Atapeeu te, Mipisão te,

³⁰ Mixima te, Tuma te, Masa te, Hatate te, Tema te,

³¹ Jetua te, Napi te, Ketema, enara.

³² Imepỹ pyty nae Aparão kynexine esety Ketura. Toemũkuase ynororo 6me. Ynara toh kynexine: Zinirã te, Jokosã te, Metã te, Mitiã te, Ixipake te, Sua, enara. Jokosã tumũkue asakoro kynexine: Sepa te Tetã, enara.

³³ Mitiã tumũkue 5me kynexine. Ynara toh kynexine: Epa te, Epea te, Enoke te, Apita te, Ereta, enara.

Ezau pakomotyamo

(Jenexi 36.1-19)

³⁴ Izake, Aparão mũkuru asakoro tumũkue kynexine: Ezau te, Jako, enara.

³⁵ Ezau mũkuru tõi ynara kynexine: Eripaze te, Reueu te, Jeu te, Jarã te Kora, enara.

³⁶ Eripaze ahno tõi tamuxiry kynexine: Temã te, Omara te, Zepo te, Kaetã te, Kenaza te, Timina te, Amareke, enara.

³⁷ Reueu ahno tõi tamuxiry kynexine. Ynara toh kynexine: Naate te, Zera te, Sama te, Miza, enara.

Etõ põkõ apitorymãkomo

(Jenexi 36.20-30)

³⁸ Mame Etõ põkõ apitorymãkõ Seia mũkuru tõi pakomotyã kynexine. Ynara toh kynexine Seia mũkuru tomo:

³⁹ Rotã te, Sopau te, Zipeão te, Ana te, Tisõ te, Eser te, Tisã, enara. Rotã ahno tõi tamuxiry kynexine: Hori tomo te, Homã tomo, enara. (Rotã oryxiry Timina kynexine.)

⁴⁰ Sopau ahno tõi tamuxiry kynexine: Arawã te, Manaate te, Epau te, Sopo te, Onã, enara.

Zipeão mũkuru tõi asakoro ynara kynexine: Aia te, Ana, enara.

⁴¹ Ana tumūkue kynexine: Tisō. Tisō tumūkue kynexine: Hanarāo te, Exipā te, Itirā te, Kerā, enara.

⁴² Esea tumūkue kynexine: Pirā te, Zaawā te, Jaakā, enara.
Tisā tumūkue kynexine: Uze te Arā, enara.

*Etō tuisary tomo
(Jenexi 36.31-43)*

⁴³ Ynara tuisa tō kynexine Etō nonory pōkō esamo. Atakenaka tuisame toh kynexine tuisa pyra Izyraeu ahtao ro:

Pera, Peoa mūkuru. Ipatary Tinapa kynexine.

⁴⁴ Pera toorihse ahtao imyakāme Jopape, Zera mūkuru, Posora pono tuisame toehse.

⁴⁵ Jopape myakāme Husā, Temā pono tuisame toehse.

⁴⁶ Husā mykapo Hatate, Petate mūkuru, Awite pono tuisame toehse Mitiā tō typoremākase eya Moape nonory po.

⁴⁷ Hatate mykapo Samara, Masareka pono tuisame toehse.

⁴⁸ Samara mykapo Sauu, pata Reopote-Tuna-Eupyrati pono tuisame toehse.

⁴⁹ Sauu mykapo Paaui-Hanā, Akapoa mūkuru tuisame toehse.

⁵⁰ Paaui-Hanā mykapo Hatate, Pau pono tuisame toehse. Ipyty Meetapeu kynexine Matarete ēxiry, Me-Zaape paryme.

⁵¹ Hatate mykapo Etō tō tātapiakase ynara ahno tōme: Timina tomo te, Arawa tomo te, Jetete tomo te,

⁵² Ooripama tomo te, Era tomo te, Pinō tomo, enara.

⁵³ Kenaza tomo te, Temā tomo te, Mipisara tomo te,

⁵⁴ Makatieu tomo te, Irāo tomo, enara.

2

Juta pakomotyā esetykō Tawi pona

¹ Jako tumūkue kynexine 12me: Rupē te, Ximeāo te, Rewi te, Juta te, Isakaa te, Zepurō te,

² Tā te, Joze te, Pējamī te, Napatari te, Kate te, Asea, enara.

³ Juta tumūkue kynexine 5me. Ipyty Kanaā pōme exikety, Pate-Sua, 3mākō ēme kynexine: Ere te, Onā te, Sera, enara. Yrome Ere, apitorymā, popyra rokē exiryke totapase Ritonōpo a.

⁴ Tamara, Juta mūkuru pytūpyry toemūkuase asakoro Juta mūkuru tomo: Pereze te, Zera, enara.

⁵ Pereze toemūkuase asakoro: Ezerō te, Hamuu, enara.

⁶ Zera toemūkuase 5me: Ziniri te, Etā te, Hemā te, Kaukou te, Tara, enara.

⁷ Akara, Karami mūkuru, Zera pary kynexine azahkuru, mōkomo tapoise ahtao eya tykyryryme, osetapakehxīpo tapiakase ahtao Ritonōpo kyryryme.

⁸ Etā toemūkuase toiro, Azariame esety kynexine.

Tawi tamuru tomo

⁹ Ezerō toemūkuase oseruao: Jerameeu te, Rāo te, Karepe, enara.

¹⁰ Rāo toemūkuase Aminatapeme. Aminatape toemūkuase Nasōme, Juta tō tuisary.

¹¹ Nasō toemūkuase Saumame. Sauma toemūkuase Poazeme.

¹² Poaze toemūkuase Opeteme. Opete toemūkuase Jeseme.

¹³ Jese toemūkuase 7me: Apitorymāme Eriape te, Apinatape te, Ximeia te,

¹⁴ Netaneu te, Ratai te,

¹⁵ Ozem te, Tawi, enara.

¹⁶ Jese asakoro ěxiry nae kynexine: Zeruia te, Apikaiu, enara. Zeruia tumũkue kynexine oseruao: Apisai te, Joape te, Asaeu, enara.

¹⁷ Apikaiu tyniotase Jetea maro, Iximaueu pary. Toemũkuase ynaroro Amasame.

Ezerõ pakomotyamo

¹⁸ Karepe, Ezerõ mũkuru typytase Azupa maro. Toiro ěxiry tonuruse esety Jeriote. Jeriote toemũkuase oseruao: Jesea te, Sopape te, Aratõ, enara.

¹⁹ Mame toorihse Azupa ahtao Karepe typytase ropa Epyrata maro. Toemũkuase toto: Huru.

²⁰ Huru toemũkuase Urime. Huru pary kynexine Pezareu.

²¹ 60me jeimamyry Ezerõ nae ahtao typytase Makia ěxiry maro, Kireate oryxiry. Toemũkuase toto toiro: esety Sekupe.

²² Sekupe toemũkuase toiro: esety Jaia. Tuisame toehse Jaia 23me pata tõ esẽme Kireate nonory po.

²³ Yrome tuisame Kesua ahtao Arã maro, 60me pata tõ typoremãkase eya xine Jaia patary tõ maro, pata Kenate maro pata tõ pisarara izomye exiketõ maro. Moro põkõ emero Makia pakomotyãme toh kynexine Kireate zумы.

²⁴ Mame Ezerõ toorihse ahtao, imũkuru Karepe typytase Epyrata maro tumy pytỹpyry. Toemũkuase toto toiro: esety Azua. Pata Tekoa rihpõme kynexine ynororo.

Jerameeu pakomotyamo

²⁵ Jerameeu, Ezerõ mũkuru apitorymano toemũkuase 5me: Rão apitorymano te, Puna te, Orem te, Ozem te, Aia, enara.

²⁶⁻²⁷ Rão toemũkuase oseruao: Maaze te, Jamĩ te, Ekea, enara. Jerameeu typytase ropa Atara maro. Toemũkuase toto toiro: esety Onã.

²⁸ Onã toemũkuase asakoro: Samai te, Jata, enara. Samai roropa toemũkuase asakoro: Natape te, Apisua, enara.

²⁹ Apisua typytase Apiaiu maro. Toemũkuase toto asakoro: Apã te, Morite, enara.

³⁰ Natape toemũkuase asakoro: Serete te, Apaĩ, enara. Serete toorihse tumũkue pyra ahtao.

³¹ Apaĩ toemũkuase Ixime. Ixi toemũkuase Sesãme. Sesã toemũkuase Araime.

³² Jata, Samai akorony toemũkuase asakoro: Jetea te, Jonata, enara. Jetea toorihse tumũkue pyra.

³³ Jonata toemũkuase asakoro: Perete te, Zaza, enara. Jerameeu pakomotyã toh kynexine mokaro.

³⁴ Sesã tumũkue pyra kynexine, ěxiry rokene. Ipoetory Ejitu põ kynexine esety Jara.

³⁵ Tõxiry toiro tokarose eya Jara pytyme. Toemũkuase toto toiro: esety Atai.

³⁶ Atai toemũkuase toiro; esety Natã. Natã toemũkuase toiro: esety Zapate.

³⁷ Zapate toemũkuase toiro: esety Eperau. Eperau toemũkuase toiro: esety Opete.

³⁸ Opete toemũkuase toiro: esety Jeu. Jeu toemũkuase toiro: esety Azaria.

³⁹ Azaria toemũkuase toiro: esety Here. Here toemũkuase toiro: esety Ereasa.

⁴⁰ Ereasa toemũkuase Xisamaime. Xisamai toemũkuase Sarũme.

⁴¹ Sarũ toemũkuase Jekamiame. Jekamia toemũkuase Erisamame.

Imehnõ Karepe pakomotyamo, Jerameeu akorony

⁴² Karepe mũkuru apitorymã esety Mesa kynexine. Mesa toemũkuase Zipeme. Zipe toemũkuase Maresame. Maresa toemũkuase Eperõme.

⁴³ Eperõ toemũkuase 4me: Kora te, Tapua te, Rekẽ te, Sema, enara.

⁴⁴ Sema toemūkuase Raãome. Raão toemūkuase Joroكةãome. Rekẽ toemūkuase Samaime.

⁴⁵ Samai toemūkuase Maõme. Maõ toemūkuase Pete-Zuame.

⁴⁶ Karepe a imepỹ nohpo tapoise, esety Epa. Toemūkuase oseruao: Harã te, Mosa te, Kazeze, enara. Harã toemūkuase Kazezeme roropa.

⁴⁷ (Orutua kynexine esety Jatai. Toemūkuase ynororo 6me: Rekẽ te, Jotão te, Kesã te, Perete te, Epa te, Saape, enara.)

⁴⁸ Imepỹ nohpo tapoise Karepe a, esety Maaka. Toemūkuase toto asakoro: Sepea te, Tirana, enara.

⁴⁹ Imeĩpo toemūkuase ropa nohpo asakoro: Saape te, Sewa, enara. Saape a pata tyrise Matamana. Pata tõ tyrise Sewa a: Makapena, Kipea, enara.

Tõxike toehse Karepe roropa esety Akasa.

⁵⁰ Ynara Karepe pakomotyã kynexine: Huru kynexine imūkuru apitorymã ipyty Epyrata maro. Sopau, Huru mūkuru pata Kiriate-Jearĩ rihpõ kynexine.

⁵¹ Sauma a, Huru akorõ, pata Perẽ tyrise. Harepe a, Sauma akorõ pata Pete-Katea tyrise.

⁵² Sopau, pata Kiriate-Jearĩ rihpõ Haroe põkõ tamurume kynexine te, zokonaka Menuote põkõ tamurume roropa.

⁵³ Imehnõ tamurume kynexine roropa ynororo: itirita tomo te, puita tomo te, sumateu tomo te, mixiraeu tomo, enara. Zora põkõ te, Exitaou põkõ te, Kiriate-Jearĩ põkõ maro oxiekyryme toh kynexine Sopau pakomotyãme.

⁵⁴ Sauma, Perẽ rihpono ahno tamurume kynexine: Netopa põkomo te, Atarote-Pete-Joape põkomo te, zoreu tomo te, oxiekyry toh kynexine zokonaka Manaate põkomo.

⁵⁵ (Jape patary po oxiekyry tõ kynexine, emese kure exiketõ pape merory poko, pape tõ poenopyry poko, enara. Ynara toh kynexine: tiratita tomo te, ximeatita tomo te, sukatita tomo. Keneu tõ kynexine toto, typytase toh kynexine rekapita tõ maro, enara.)

3

Tuisa Tawi poenomo

(2 Samueu 3.2-5)

¹ Tawi toemūkuase 6me Eperõ po tahtao:

Apitorymã Amanõ tonuruse Ainoã, Jezereu põ mūkurume; mame Tanieu tonuruse, Apikaiu, Karameru põ mūkurume;

² mame Apisarão, Maaka mūkurume. Maaka, Taumai ãxiry kynexine Kesua tuisary ãxiry; mame Atonia, Hakite mūkurume;

³ mame Sepatia Apitau mūkurume te; mame Itireão, Ekeru mūkurume, enara.

⁴ Mokaro 6mãkõ tonuruse Eperõ po 7me zokonaka jeimamyry taropose Tawi ahtao tuisame moroto.

Mame 33me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarẽ po.

⁵ Tuhke toemūkuase ynororo moroto. Ipyty Pate-Sepa, Amieu ãxiry maro toemūkuase 4me: Samua te, Sopape te, Natã te, Saromão, enara.

⁶ Tawi toemūkuase ropa imehnõ 9me: Ipaã te, Erisua te, Ereperete te,

⁷ Noka te, Nepeke te, Japia te,

⁸ Erisama te, Eriata te, Eriperete, enara.

⁹ Mokaro maro toemūkuase ropa ynororo imehnõ nohpo tõ maro. Tonuruse roropa ãxiry esety Tamara.

Tuisa Saromão pakomotyamo

¹⁰ Saromão toemūkuase Ropoãome. Ropoão toemūkuase Apiame. Apia toemūkuase Asame. Asa toemūkuase Josapame.

¹¹ Josapa toemūkuase Jeorāome. Jeorāo toemūkuase Akaziame. Akazia toemūkuase Joaxime.

¹² Joaxi toemūkuase Amaziame. Amazia toemūkuase Uziame. Uzia toemūkuase Jotāome.

¹³ Jotāo toemūkuase Akazeme. Akaze toemūkuase Ezekiamē. Ezekia toemūkuase Manaseme.

¹⁴ Manase toemūkuase Amō me. Amō toemūkuase Joxiame.

¹⁵ Joxia toemūkuase 4me: Joanā te, Jeokā te, Zetekia te, Joakaze, enara.

¹⁶ Jeokā toemūkuase asakoro: Joakā te, Zetekia, enara.

Tuisa Joakā pakomotyamo

¹⁷ Ynara kynexine Joakā pakomotyamo. Papironia pona tarose ynororo tuisa poetoryme. Joakā toemūkuase 7me: Saratieu te,

¹⁸ Maukirāo te, Petaia te, Senazaa te, Jekamia te, Hosama te, Netapia, enara.

¹⁹ Petaia toemūkuase asakoro: Zoropapeu te, Ximeī, enara. Zoropapeu toemūkuase asakoro: Mesurā te, Hanania, enara. Tōxike toehse roropa ynororo toiro: esety Seromite.

²⁰ Zoropapeu toemūkuase 5me: Hasupa te, Oeu te, Perekia te, Hasatia te, Jusape-Hesete, enara.

²¹ Hanania toemūkuase asakoro: Peratia te, Jesaia, enara. Jesaia toemūkuase Repaiame. Repaia toemūkuase Aranāme. Aranā toemūkuase Opatiamē. Opatia toemūkuase Sekaniame.

²² Sekania toemūkuase Semaia me. Ipakō 5me: Hatu te, Ikau te, Paria te, Nearia te, Sapate, enara.

²³ Nearia toemūkuase oseruao: Erioenai te, Ezekia te, Azarikā, enara.

²⁴ Erioenai toemūkuase 7me: Hotawia te, Eriaxipe te, Peraia te, Akupe te, Joanā te, Teraia te, Anani, enara.

4

Juta pakomotyamo

¹ Mame Juta pakomotyā ynara kynexine: Pereze te, Ezerō te, Karami te, Huru te, Sopau, enara.

² Sopau toemūkuase Reaiame. Reaia toemūkuase Jaateme. Jaate toemūkuase asakoro: Aumai te, Raate, enara. Mokaro asakoro Zora pōkō tamurume toh kynexine.

³⁻⁴ Huru, Karepe mūkuru apitorymā kynexine ipyty Epyrata maro. Pata Perē tyrise ipakomotyamo a. Huru toemūkuase oseruao: Etā te Penueu te, Ezea, enara. Etā toemūkuase oseruao: Jezereu te, Ixima te, Itipa, enara. Ēxiry kynexine toiro: esety Hazereuponi. Penueu a pata Keta tyrise. Ezea a pata Husa tyrise.

⁵ Azua a pata Tekoa tyrise. Asakoro typpe kynexine: Hera te, Naara, enara.

⁶ Naara maro toemūkuase ynororo 4me: Auzā te, Hepea te, Temeni te, Haasatari, enara.

⁷ Hera maro Asua toemūkuase oseruao: Zerete te, Isara te, Etenā, enara.

⁸ Koze toemūkuase asakoro: Anupe te, Zopepa, enara. Imehnō tamurume kynexine Akareu, Harū mūkuru, pakomotyā tamurume.

⁹ Orutua kynexine esety Jape. Zae exiketyme ynororo tokarose imehnomo a jekyry tō motye imehxo. Japezeme tosehapse ynororo jeny a jetuhxo exiryke aenururuhtao.

¹⁰ Ynara tykase ynororo Ritonōpo Izyraeu Esemy a:

– Ritonõpo, kure rokē kyriko. Nono konõto ekaroko ya. Ymaro exikehpyra exiko. Kypynanohko jetũ kamexipory se exiketõ winoino emero. Mame totase ynororo Ritonõpo a, ipenetatoh tokarose eya.

Imehnõ oxiekyry tomo

¹¹ Kerupe, Sua akorony toemũkuase Meia. Meia toemũkuase Exitõme.

¹² Exitõ toemũkuase oseruao: Pete-Rapa te, Paseia te, Teina, enara. Teina a pata Naasa tyrise. Ipakomotyã esary kynexine pata Reka po.

¹³ Kenaza toemũkuase asakoro: Otonieu te, Seraia, enara. Otonieu roropa toemũkuase asakoro: Hatate te, Meonotai, enara.

¹⁴ Meonotai toemũkuase Oparame.

Seraia toemũkuase Joapeme. Jakanahmã Tyritoh Esary rihpõme Joape kynexine. Morotõkõ emero emese kure toh kynexine tynyrirykõ poko.

¹⁵ Karepe, Jepone mũkuru toemũkuase oseruao: Iru te, Era te, Naã, enara. Era toemũkuase Kenazame.

¹⁶ Jearereu toemũkuase 4me: Zipe te, Zipa te, Tiria te, Asareeu, enara.

¹⁷ Extara toemũkuase 4me: Jetea te, Merete te, Epea te, Jarõ, enara. Merete tpyytase Pitia maro, Ejitu tuisary ãxiry. Toemũkuase toto toiro ãxiry, esety Miriã, asakoro imũkuru tomo: Samai te, Ixipa, enara. Ixipa pata Exitemoa rihpõme toehse.

¹⁸ Merete tpyytase Juta tõ nohpory maro roropa. Toemũkuase toto oseruao: Jerete, pata Ketao rihpono te, Hepea, pata Soko rihpono te, Jekutieu, pata Zanoa rihpono, enara.

¹⁹ Hotia tpyytase Naã oryxiry maro. Toto pakomotyã oxiekyryme Karami tõ toehse pata Keira po te, oxiekyry tõ Maaka roropa Exitemoa po.

²⁰ Ximão toemũkuase 4me: Amanõ te, Rina te, Pẽ-Hanã te, Tirõ, enara.

Ixi toemũkuase asakoro: Zoete te, Pẽ-Zoete, enara.

Sera pakomotyamo

²¹ Sera, Juta mũkuru toemũkuase Ereme, pata Reka rihpono te; Ratame roropa, pata Maresa rihpono te; oxiekyry tamuru roropa Sera kynexine, mauru panono rinanomõ pata Pete-Asapeia põkomo.

²² Jokĩ tamurume roropa Sera kynexine te; Kozepa põkõ tamurume roropa te; Joaxi roropa te; Sarape roropa, Moape nohpory tõ maro tpyytase toto. Mame Perẽ po tõsesarise toh kynexine. (Morohne esetykõ moino ro tymerose kehko.)

²³ Mokaro toerohse orino apuhnanõme tuisa poetoryme orino riry poko pata Netaĩ po te, Ketera po roropa, enara.

Ximeão pakomotyamo

²⁴ Ximeão toemũkuase 5me: Nemueu te, Jamĩ te, Jaripe te, Zera te, Sauu, enara.

²⁵ Sauu toemũkuase Sarumme. Sarũ toemũkuase Mipisãome. Mipisão toemũkuase Miximame.

²⁶ Mixima toemũkuase Hamueume. Hamueu toemũkuase Zakuame. Zakua toemũkuase Ximeime.

²⁷ Ximei toemũkuase 16me orutua komo te, 6me ãxiry tõ maro. Yrome jekyry tõ tuhke hkopyra toemũkuase. Naeroro Juta tõ sã pyra tuhke hkopyra tomãse Ximeão tomo.

²⁸ Tuisa Tawi ehtoh pona Ximeão pakomotyã esary kynexine sero pata tõ po: Peresepa te, Morata te, Hazaa-Suu te,

²⁹ Pira te, Ezẽ te, Torate te,

³⁰ Petueu te, Horoma te, Zikirake,

³¹ Pete-Marakapote te, Hazaa-Suxĩ te, Pete-Piri te, Saaraĩ, enara.

³² Mokaro esary roropa kynexine imepỹ 5me pata tō po: Etā te, Aim te, Rimō te, Tokē te, Asā te,

³³ moro pata tō zomye exiketō pona roropa mya pata Paau pona. Mokarohne Ximeāo pakomotyā oxiekyry tō kynexine ipatary tō roropa.

³⁴ Ynara oxiekyry tō tuisary toh kynexine: Mesopape te, Janareke te, Josa, Amazia mūkuru te,

³⁵ Joeu te, Jeu (Joxipia mūkuru, Seraia pary, Axieu mūkuru pary ro)

³⁶ Erioenai te, Jaakopa te, Jesoia te, Asaia te, Atieu te, Jeximieu te, Penaia te,

³⁷ Ziza (Xipi mūkuru, Arō pary, Jetaia mūkuru pary, Xiniri pary, Samaia mūkuru pary).

³⁸ Mokaro ekyry tō tomāse ro toto. Naeroro

³⁹ tātapiakase toto xixi omōtoh wino, Jeraa pona exisasaka. Toto eky tō, kaneru tō tarose ona poro jakanahmā ehpiuroko xixi tūtatoh wino moro pata pūto.

⁴⁰ Moroto ona kurā tonese eya xine, nono zumo roropa mynytyme samo. Apitoryme Kam pakomotyā moroto toehse toh kynexine.

⁴¹ Morarame tuisa Ezekia Juta tō esēme ahtao mokaro orutua kō, esetykō tymerose, aexityā toytose toto Jera pona moro pōkō tapyī tō enahkase. Ahno taropose eya xine moro poe. Mame tōsesarise toh kynexine mokaro esahpyry po ona peneryke tyya xine toky tō nahpatohme.

⁴² 500me orutua kō, Ximeāo pakomotyā toytose xixi tūtatoh wino Etō pona. Toto esēkō Ixi mūkuru tō kynexine: Peratia te, Nearia te, Repaia te, Ūzieu, enara.

⁴³ Amarekita tō akoīpyry isene ro aexityā totapase eya xine. Mame moroto toehse toto seromaroro pona ro.

5

Rupē pakomotyamo

¹ Ynara mā Rupē pakomotyamo, Jako mūkuru apitorymano. (Tumy pyty toiro poko toehse toexiryke ime toehtopōpyry tomapose eya. Imehxo ehtoh tokarose Joze a turui myakāme.

² Imeīpo Juta tō jamihmehxo toehse. Mame Juta tō poe tuisa toehse Izyraeu tō esēme porehme.)

³ Rupē, Jako mūkuru apitorymā, toemūkuase 4me: Enoke te, Paru te, Ezerō te, Karami, enara.

⁴ Joeu toemūkuase Semaime. Semaia toemūkuase Kokeme. Koke toemūkuase Ximeime.

⁵ Ximeī toemūkuase Mikame. Mika toemūkuase Reaiame. Reaia toemūkuase Paaume.

⁶ Paau toemūkuase Peerame. Peera tuisame kynexine tapoise ahtao. Mame tarose ynororo tuisa Tikirate-Piresea a, typoetoryme, Axiria pona.

⁷ Ynara tymerose oxiekyry tō tuisary tō esetykomo, Rupē tomo: Jeieu te, Zakaria,

⁸ Pera, Azaze mūkuru, Sema pary, oxiekyryme Joeu maro. Pata Aroea po toehse toh kynexine, moro poe inikahpozakoxi Nepo pona Paau-Meō roropa.

⁹ Tokyke tuhke toh kynexine Kireate nonory po. Naeroro tosarykōme moro nono tyrise eya xine xixi tūtatoh wino ahno esaka pyra, tuna Eupyrati pona.

¹⁰ Tuisame Sauu ahtao, Rupē pakomotyamo a hakarita tō typoremākase esarykō ritohme tosarykōme, Kireate poe xixi tūtatoh wino.

Kate pakomotyamo

¹¹ Kate tō esary kynexine Rupē esary poe inikahpozakoxi Pasā nonory po, xixi tūtatoh wino Sauka pona.

¹² Joeu kynexine oxiekyry tō tuhkehxo exiketō tamurume. Sapā kynexine oxiekyry tō tuhke hkopyra exiketō tamurume. Imehnō oxiekyry tō tamuru tō kynexine: Janai te, Sapate, enara, Pasā nonory po.

¹³ Imehnō Kate tō tātapiakase 7me oxiekyry tomo: Mikaeu te, Mesurā te, Sepa te, Jorai te, Jakā te, Zia te, Hepea, enara.

¹⁴ Apiaiu, Huri mūkuru, pakomotyāme toh kynexine. Toto tamuru tō ynara kynexine: Apiaiu, Huri mūkuru, Jaroa mūkuru, Kireate mūkuru, Mikaeu mūkuru, Jexisai mūkuru, Jato mūkuru, Puze mūkuru.

¹⁵ Ae, Apatieu mūkuru, Kuni pary tuisame kynexine mokaro oxiekyry tō esēme.

¹⁶ Pasā nonory po te, Kireate nonory po roropa toehse toh kynexine moro pata tō po te, ona po roropa Sarō nonory po.

¹⁷ Mokaro esetykō tymerose pape pokona Jotāo tuisame ahtao Juta po te, Jeropoāo tuisame ahtao roropa Izyraeu po.

Soutatu tō Izyraeu pakomotyā Joatāo xixi tūtatoh wino

¹⁸ Rupē tō maro te, Kate tō maro te, Manase tō maro xixi tūtatoh wino soutatu tō kynexine 44.760me, amorepatyamo osewomatoh poko, warata poko te, taky poko roropa pyrou maro, enara.

¹⁹ Karimotase toytose toto hakarita tō maro Jetua po te, Napi po te, Notape po, enara.

²⁰ Tōturuse toto Ritonōpo a takorehmatohkōme. Tonetupuhse tosēkōme eya xine. Naeroro orēpyra toehse toto Ritonōpo poe, hakarita tō typoremākase eya xine epe tō maro.

²¹ Toto eky tō tapoise eya xine: kameru tō 50.000me te, 250 miu kaneru tomo te, 2.000 jumētū tomo te, ahno roropa 100 miume typoetoryme, enara.

²² Topetōkara totapase tuhke roropa eya xine Ritonōpo omi poe. Mame moroto tōsesarise toh kynexine toto arotoh pona imehnō poetoryme imepỹ pona.

Manase tō xixi tūtatoh wino

²³ Moroto ehse Manase xixi tūtatoh wino toh kynexine Pasā nonory po te, pata tō po Paau-Heremō po te, Senia po te, ypy Heremō po inikahpoē po, enara. Tuhke tomāse roropa toh kynexine.

²⁴ Ynara toto esēkō kynexine: Epea te, Ixi te, Erieu te, Azarieu te, Jeremia te, Hotawia te, Jatieu, enara. Orēpyra toh kynexine soutatu tōme emero. Oxiekyry tō esēme roropa toh kynexine.

Izyraeu tō xixi tūtatoh wino tarose

²⁵ Yrome Ritonōpo tytamuru tō esē omipona pyra toehse toh kynexine. Turumekase ynoro eya xine imeimehnō eahmatohme. Ritonōpo naropotyā toto nonory poe typoetory tō esaryme ehtohme, mokaro neponāmary eahmary se toehse toto.

²⁶ Morara exiryke Ritonōpo poe Puu, axirio tō tuisary toehse toto nonory pona toto poremākapose. Mōkyro esety akorō Tikirate-Piresea kynexine. Eya Rupē tō tarose Kate tō maro te, Manase tō xixi tūtatoh wino maro tosaka. Tonyohse toto eya pata tō: Hara pona te, Hapoa te, Hara pona roropa tuna Kozā ehpiokoxi. Moroto ro mā toto seroae ro.

6

Rewi pakomotyamo

¹ Rewi toemūkuase oseruao: Jeresō te, Koate te, Merari, enara.

² Koate toemūkuase 4me: Anarão te, Isara te, Eperõ te, Uzieu, enara.

³ Anarão toemūkuase asakoro: Arão te, Moeze, enara. Ëxiry toiro kynexine, esety Miriã.

Arão toemūkuase 4me: Natape te, Apiu te, Ereaza te, Itamaa, enara.

⁴ Ereaza toemūkuase Pineiame. Pineia toemūkuase Apisuame.

⁵ Apisua toemūkuase Pukime. Puki toemūkuase Uzime.

⁶ Uzi toemūkuase Zeraiaame. Zeraia toemūkuase Meraioteme.

⁷ Meraiote toemūkuase Amariame. Amaria toemūkuase Aitupeme.

⁸ Aitupe toemūkuase Zatokeme. Zatoke toemūkuase Aimaame.

⁹ Aimaa toemūkuase Azariame. Azaria toemūkuase Joanãme.

¹⁰ Joanã toemūkuase Azariame. Azaria toerohse Ritonõpo maro oturuketyme, Saromão nyrihpyry Tapyi Kurã tao Jerusarẽ po.

¹¹ Azaria toemūkuase Amariame. Amaria toemūkuase Aitupeme.

¹² Aitupe toemūkuase Zatokeme. Zatoke toemūkuase Sarũme.

¹³ Sarũ toemūkuase Hiukiame. Hiukia toemūkuase Azariame.

¹⁴ Azaria toemūkuase Seraiaame. Seraia toemūkuase Jeozatakeme.

¹⁵ Jeozatake tarose kynexine Juta tõ maro Jerusarẽ põkõ maro, Ritonõpo a taropose toto ahtao Papironia pona, tuisa Napukotonozo a.

Imehnõ Rewi pakomotyamo

¹⁶ Rewi toemūkuase oseruao: Jeresõ te, Koate te, Merari, enara.

¹⁷ Jeresõ toemūkuase asakoro: Ripani te, Ximei, enara.

¹⁸ Koate toemūkuase 4me: Anarão te, Isara te, Eperõ te, Uzieu, enara.

¹⁹ Merari toemūkuase asakoro: Mari te, Muxi, enara.

²⁰ Jeresõ toemūkuase Ripanime. Ripani toemūkuase Jaateme. Jaate toemūkuase Zimame.

²¹ Zima toemūkuase Joame. Joaxi toemūkuase Itome. Ito toemūkuase Zerame. Zera toemūkuase Jeateraime.

²² Koate toemūkuase Aminatapeme. Aminatape toemūkuase Korame. Kora toemūkuase Axiamme.

²³ Axia toemūkuase Eukaname. Eukana toemūkuase Epiasapeme. Epiasape toemūkuase Axiamme.

²⁴ Axia toemūkuase Taateme. Taate toemūkuase Urieume. Urieu toemūkuase Uziamme. Uzia toemūkuase Sauume.

²⁵ Eukana toemūkuase asakoro: Amasai te, Aimote, enara.

²⁶ Aimote toemūkuase Eukaname. Eukana toemūkuase Zopaime. Zopai toemūkuase Naateme.

²⁷ Naate toemūkuase Eriapeme. Eriape toemūkuase Jeroãome. Jeroãõ toemūkuase Eukaname.

²⁸ Samueu toemūkuase asakoro: Joeu apitoryme te, Apia, enara.

²⁹ Merari toemūkuase Marime. Mari toemūkuase Ripanime. Ripani toemūkuase Ximeime. Ximei toemūkuase Uzame.

³⁰ Uza toemūkuase Ximeiamme. Ximeia toemūkuase Hajiamme. Hajia toemūkuase Asaiame.

Rewi tõ eremiaketomo rue tõkehko etonanomo

³¹ Rewi tõ orutua kõ tyrohmanohpose tuisa Tawi a eremiatohme, rue tõkehko etotohme roropa, Ritonõpo eahmaryme Jerusarẽ po, Ritonõpo omihpyry ã tyrise ahtao esaka.

³² Toerohthkõ poko toh kynexine Ritonõpo Tapyĩ tao, Imaro Oturutoh tao, Itapyiny onyripyra ro Saromão ahtao.

³³ Moro tao erohketõ ynara toh kynexine:

Koate tõ ekyry tõ ynara kynexine: Hemã, eremiakety apitorymano, Joeu mūkurume. Joeu kynexine Samueu mūkurume.

³⁴ Samueu kynexine Eukana mūkurume. Eukana Jeroão mūkurume kynexine. Jeroão Erieu mūkurume kynexine. Erieu Toa mūkurume kynexine.

³⁵ Toa Zupe mūkurume kynexine. Zupe Eukana mūkurume kynexine. Eukana Maate mūkurume kynexine. Maate Amasai mūkurume kynexine.

³⁶ Amasai Eukana mūkurume kynexine. Eukana Joeu mūkurume kynexine. Joeu Azaria mūkurume kynexine. Azaria Sowonia mūkurume kynexine.

³⁷ Sowonia Taate mūkurume kynexine. Taate Axia mūkurume kynexine. Axia Epiasape mūkurume kynexine. Epiasape Kora mūkurume kynexine.

³⁸ Kora Isara mūkurume kynexine. Isara Koate mūkurume kynexine. Koate Rewi mūkurume kynexine. Rewi Jako mūkurume kynexine.

³⁹ Asape, eremiaketō 2mākō tuisary, Perekia mūkurume kynexine. Perekia Ximeia mūkurume kynexine.

⁴⁰ Ximeia Mikaeu mūkurume kynexine. Mikaeu Paaseia mūkurume kynexine. Paaseia Maukia mūkurume kynexine.

⁴¹ Maukia Etini mūkurume kynexine. Etini Zera mūkurume kynexine. Zera Ataia mūkurume kynexine.

⁴² Ataia Etā mūkurume kynexine. Etā Zima mūkurume kynexine. Zima Ximei mūkurume kynexine.

⁴³ Ximei Jaate mūkurume kynexine. Jaate Jeresō mūkurume kynexine. Jeresō Rewi mūkurume kynexine.

⁴⁴ Etā, Merari tō ekyry, eremiaketō oximōmākō 3mā tuisaryme kynexine. Etā Kixi mūkurume kynexine. Kixi Apati mūkurume kynexine. Apati Maruke mūkurume kynexine.

⁴⁵ Maruke Hasapia mūkurume kynexine. Hasapia Amazia mūkurume kynexine. Amazia Hiukia mūkurume kynexine.

⁴⁶ Hiukia Anazi mūkurume kynexine. Anazi Pani mūkurume kynexine. Pani Semea mūkurume kynexine.

⁴⁷ Semea Mari mūkurume kynexine. Mari Muxi mūkurume kynexine. Muxi Merari mūkurume kynexine. Merari Rewi mūkurume kynexine.

⁴⁸ Mokaro ekyry rewita tō tymenekase imoihmākō akorehmatohme Ritonōpo eahmary poko Ritonōpo Tapyī tao Jerusarē po.

Arão pakomotyamo

⁴⁹ Arão tomo a imūkuru tō maro tynekarory tō tyahkase apoto apō po tynekarorykōme Ritonōpo a te, ixtaratu tyahkase roropa eya xine jahkatoh po. Tyrohmanohpose toto Ritonōpo eahmatohme Esary Kurā Kuhse tao, okyno etapary poko roropa jahkatohme tynekarorykōme Ritonōpo a, Izyraeu tō rypyry korokapotohme eya. Morara tyrise eya xine Moeze, Ritonōpo poetory omihpyry omipona.

⁵⁰ Arão toemūkuase Erezame. Ereaza toemūkuase Pineiame. Pineia toemūkuase Apisuame.

⁵¹ Apisua toemūkuase Pukime. Puki toemūkuase Uzime. Uzi toemūkuase Zeraime.

⁵² Zeraia toemūkuase Meraioteme. Meraiote toemūkuase Amariame. Amaria toemūkuase Aitupeme.

⁵³ Aitupe toemūkuase Zatokeme. Zatoke toemūkuase Aimaame.

Rewi tō patary tomo

⁵⁴ Sero nono tokarose Koate ekyry tomo a, Arão pakomotyamo a. Tosarykōme nono tapoise apitoryme eya xine, nono tokarose rewita tomo a.

⁵⁵ Ynara kynexine: pata Eperō, Juta tō nonory po, pata zomye ona maro toto eky tō nahpatohme.

⁵⁶ Yrome moro ona pata zomye, pata tō pisarara maro tokarose kynexine Karepe a, Jepone mūkuru a.

⁵⁷⁻⁵⁹ Ynara pata tō tokarose Arão pakomotyamo a: Eperō, moro pona epatohme osewomatohme te, pata Jatia maro te, Ripina te, Exitemoa te, Hirē te, Tepia te, Asā te, Pete-Seme maro, ona maro pata tō zomye okyno tō nahpatohme.

⁶⁰ Pējamī nonory po ynara pata tō tapoise eya xine ona maro pata zomye exikety: Kepa te, Aremete te, Anatote, enara. Morohne atapona 13me pata tō kynexine Arão pakomotyā esaryme.

⁶¹ 10me pata tō Manase xixi tūtatoh nonory po tokarose kynexine Koate tō ekyry tomo a. Imenekatoh ke moro pata tō tymenekase eya xine toto esaryme.

⁶² Jeresō ekyry tomo a pata tō tokarose 13me Isakaa nonory po te, Asea nonory po te, Napatari nonory po, Manase xixi tūtatoh wino nonory po, Pasā nonory po.

⁶³ Morararo 12me pata tō tokarose Merari tō ekyry tomo a. Rupē nonory po te, Kate nonory po te, Zepurō nonory po, enara oxiekyry tō esaryme ehtohme.

⁶⁴ Morara pata tō tokarose Izyraeu tomo a Rewi pakomotyamo a, toto esaryme ehtohme, nono maro pata tō zomye toto eky tō nahpatohme.

⁶⁵ Moro pata tō Juta nonory po te, Ximeão nonory po te, Pējamī nonory po roropa tapiakase kehko imenekatoh ke ekarotohme eya xine.

⁶⁶ Koate ekyry tomo a toitoine tosarykō tapoise Eparaī nonory po: pata tomo, ona maro,

⁶⁷ Xikē, epona epatohme, ypy tō po exikety te, Kezea te,

⁶⁸ Jokomeão te, Pete-Horō te,

⁶⁹ Aijarō te, Kate-Rimō, enara.

⁷⁰ Manase po xixi omōtoh wino, pata tō tokarose eya xine: Anea te, Pireão maro, ona maro pata tō zomye exikety okyno tō nahpatohme.

⁷¹ Jeresō ekyry tomo a pata tō tokarose ona maro pata zomye exikety okyno tō nahpatohme.

Manase xixi tūtatoh wino, Korā, Pasā nonory po te, Axitarote, enara.

⁷² Isakaa nonory po: Ketese te, Taperate te,

⁷³ Ramote te, Anē, enara.

⁷⁴ Asea nonory po: Masau te, Apatō te,

⁷⁵ Hukoke te, Reope, enara.

⁷⁶ Napatari nonory po: Ketese, Karirea nonory po te, Hamō te, Kiriataī, enara.

⁷⁷ Merari tomo a oxiekyry tomo a pata tō tokarose ona maro toto zomye okyno tō nahpatohme:

Zepurō nonory po: Rimō te, Tapoa, enara.

⁷⁸ Rupē nonory po, Joatão poe xixi tūtatoh wino, Jeriko etonie: Pezea nono topohmā po te, Jasa te,

⁷⁹ Ketemote te, Mepaate, enara.

⁸⁰ Kate nonory po: Ramote, Kireate po te, Maanaī te,

⁸¹ Hexipō te, Jazea, enara.

7

Isakaa pakomotyamo

¹ Isakaa toemūkuase 4me: Tora te, Pua te, Jasupe te, Xinorō, enara.

² Tora toemūkuase 6me: Uzi te, Repaia te, Jerieu te, Jamai te, Ipisão te, Samueu, enara. Oxiekyry tō tuisaryme toh kynexine, Tora ekyry tomo,

soutatu tō orēpyra exiketōme roropa toh kynexine. Tuisame Tawi ahtao toto pakomotyā tuhke ehtoh 22.600me toehse.

³ Uzi toemūkuase Izyraiaime. Izyraia toemūkuase 4me: Mikaeu te, Opatia te, Joeu te, Ixia, enara. Oxiekyry tuisaryme toh kynexine jumy, imūkuru tomo, enara.

⁴ Ipyxiā tuhke exiryke ipoenō tuhke exiryke roropa tomāse toto 36.000me soutatu tō nae toh kynexine.

⁵ Isakaa tō oxiekyry tō esetykō tymerose kynexine: 87.000me soutatu tō nae toh kynexine.

Pējamī pakomotyā Tā tō maro

⁶ Pējamī toemūkuase oseruao: Pera te, Pekea te, Jetiaeu, enara.

⁷ Pera toemūkuase 5me: Exipom te, Uzi te, Uzieu te, Jerimote te, Iri, enara. Tuisa tō kynexine oxiekyry tō tuisaryme. Soutatu tō imehxo exiketyme toh kynexine. Toto pakomotyā 22.034me soutatu tō kynexine.

⁸ Pekea toemūkuase 9me: Zemira te, Joaxi te, Erieze te, Erioenai te, Onori te, Jerimote te, Apia te, Anatote te, Aremete, enara.

⁹ Ipakomotyā esetykō tymerose oxiekyry tō maro, 20.200me orutua kō kynexine, soutatu tōme.

¹⁰ Jetiaeu toemūkuase Pirāme. Pirā toemūkuase 7me: Jeu te, Pējamī te, Eute te, Kenaana te, Zetā te, Taraxi te, Aisaa, enara.

¹¹ Tuisame toh kynexine oxiekyry tō tuisaryme, soutatume roropa toh kynexine orēpyra exiketomo. Ipakomotyamo 17.200me orutua kō kynexine, soutatu tomo.

¹² Supī te, Hupī roropa ipakomotyāme toh kynexine.

Tā toemūkuase Huxīme.

Napatari pakomotyamo

¹³ Napatari toemūkuase 4me: Jazieu te, Kuni te, Jezea te, Sarū, enara. (Pira pakomotyāme toh kynexine.)

Manase pakomotyamo

¹⁴ Typyty xiriajana maro Manase toemūkuase asakoro: Axirieu te, Makia, enara. Makia toemūkuase Kireate me.

¹⁵ Makia a nohpo tymenekase Hupī pytyme imepỹ nohpo tymenekase eya Supī pytyme, mame Supī oryxiry tapoise Makia a typytyme, esety Maaka. Toemūkuase ropa Makia Zeropeateme. Zeropeate toemūkuase nohpo tō rokene.

¹⁶ Maaka, Makia pyty toemūkuase asakoro: esetykō Pereze te, Sere, enara. Pereze toemūkuase asakoro: Urāo te, Rakē, enara.

¹⁷ Urāo toemūkuase Petāme. Mokaro Kireate pakomotyāme toh kynexine. Kireate, Makia mūkurume kynexine, Manase paryme.

¹⁸ Hamorekete, Kireate oryxiry, toemūkuase oseruao: Isote te, Apieze te, Makara, enara.

¹⁹ (Semita toemūkuase 4me: Aiā te, Xikē te, Riki te, Aniāo, enara.)

²⁰ Eparaī toemūkuase Suterame. Sutura toemūkuase Pereteme. Perete toemūkuase Taateme. Taate toemūkuase Ereatame. Ereata toemūkuase Taateme.

²¹ Taate toemūkuase Zapateme. Zapate toemūkuase Suterame. Eparaī toemūkuase ropa asakoro Sutura meīpo: Ezea te, Ereate, enara. Totapase toto pui tō ematonanopyry tukupse toto ahtao Kate pōkō eky tomo.

²² Jūkō, Eparaī tyxitase tuhke ěmepury, tumūkuru tō hnamoryme. Irui tō toytose eya emuhkehkase zakorō tō maro.

²³ Imeīpo typyty maro toehse ropa. Poetoēme toehse nohpo, toemūkuase ropa. Periamē tosehapse eya xine toetuarimarykō pokoino.

²⁴ Eparaĩ tōxike toehse: Seera. Pata tō tyrise eya: Pete-Horō-Zopino te, Pete-Horō-Epoe te, Uzem-Seera, enara.

²⁵ Eparaĩ toemūkuase ropa Repame. Repa toemūkuase Resepeme. Resepe toemūkuase Terame. Tera toemūkuase Taāme.

²⁶ Taā toemūkuase Ratāme. Ratā toemūkuase Amiuteme. Amiute toemūkuase Erisamame.

²⁷ Erisama toemūkuase Numme. Num toemūkuase Jozueme.

²⁸ Toto esaryme nono tapoise eya xine pata Peteu maro, pata tō maro zomye exiketomo, xixi tūtatoh wino Naarā pona te, xixi omōtoh wino Kezea pona, pata tō roropa Kezea zomye exiketomo, Xikē maro te, Aia maro toto zomye exiketō pata tō maro.

²⁹ Manase pakomotyā pata tō esāme toh kynexine: Pete-Sā te, Taanake te, Mekito te, Toa, enara, morohne zomye exiketō roropa.

Morohne Joze, Jako mūkuru, pakomotyā esary kehko.

Asea pakomotyamo

³⁰ Ynara kynexine Asea pakomotyamo. Asea toemūkuase 4me: Imina te, Ixiwa te, Ixiwi te, Peria, enara. Ĕxiry toiro kynexine, esety Sera.

³¹ Peria toemūkuase asakoro: Hepea te, Maukieu, enara. Maukieu a pata tyrise: Pirizawite.

³² Hepea toemūkuase oseruao: Japarete te, Somea te, Hotāo, enara. Ĕxiry toiro kynexine, esety Sua.

³³ Japarete roropa toemūkuase oseruao: Pasake te, Pimau te, Asuate, enara.

³⁴ Somea, zakorony, toemūkuase oseruao: Roka te, Jeupa te, Arā, enara.

³⁵ Hotāo, zakorony, toemūkuase 4me: Zopa te, Imina te, Sere te, Amau, enara.

³⁶ Zopa mūkuru tō ynara kynexine: Sua te, Haranepea te, Suau te, Peri te, Inira te,

³⁷ Pezea te, Hote te, Sama te, Xiusa te, Itirā te, Peera, enara.

³⁸ Jetea mūkuru tō ynara kynexine: Jepone te, Pixipa te, Ara, enara.

³⁹ Ura mūkuru tō ynara kynexine: Ara te, Hanieu te, Rizia, enara.

⁴⁰ Mokaro emero Asea pakomotyāme toh kynexine. Oxiekyry tō tuisaryme toh kynexine; soutatu tōme, orēpyra exiketomo, tamuxime exiketomo. Asea pakomotyā 26.000me soutatu tō kynexine, emese kure exiketomo.

8

Pējamī pakomotyamo

¹ Pējamī toemūkuase 5me: apitorymā esety Perame kynexine te, mame Asapeu te, Aara te,

² Noa te, Rapa, enara.

³ Pera toemūkuase 9me: Ataa te, Jera te, Apiute te,

⁴ Apisua te, Naamā te, Aoa te,

⁵ Jera te, Sepupā te, Hurā, enara.

⁶⁻⁷ Eute mūkuru tō ynara kynexine: Naamā te, Aia te, Jera, enara. Oxiekyry tō tuisaryme toh kynexine Kepa po. Yrome moro poe tisyryhmase toto, tonyohse toto ahtao Manaate pona. Jera, Uza tō zummy, Aiute maro, toto tuisaryme kynexine tisyryhmase toto ahtao.

⁸⁻⁹ Saaraĩ a typyxiā asakoro turumekase: Huxī te, Paara, enara. Imēipo Moape nonory po tōsesarise ynororo ahtao typytase ropa Hote maro. Toemūkuase toto 7me: Jopape te, Zipia te, Mesa te, Maukā te,

¹⁰ Jeu te, Sakia te, Mirima, enara. Imūkuru tō emero oxiekyry tuisaryme toh toehse.

¹¹ Saaraĩ tumūkue kynexine roropa Huxī maro: Apitupe te, Eupaau, enara.

¹² Eupaau toemūkuase oseruao: Hepea te, Misā te, Semete, enara. Semete a pata tō tyrise: Ono te, Rote te, toto zomye exiketō maro, enara.

Pējamī pakomotyā Kate po, Aijarō po roropa

¹³ Peria te, Sema maro oxiekyry tō tuisaryme toh kynexine pata Aijarō po. Kate pōkō typoremākase eya xine. Taropose toto eya xine tosarykō poe.

¹⁴ Peria mūkuru tō maro kynexine: Ajo te, Sasake te, Jeremote te,

¹⁵ Zepatia te, Arate te, Etea te,

¹⁶ Mikaeu te, Ixipa te, Joa, enara.

Pējamī pakomotyā Jerusarē po

¹⁷ Eupaau pakomotyā maro ynara toh kynexine: Zepatia te, Mesurā te, Hizeki te, Hepea te,

¹⁸ Iximerai te, Izyria te, Jopape, enara.

¹⁹ Ximei pakomotyā maro kynexine: Jakī te, Zikiri te, Zapiti te,

²⁰ Erienai te, Ziretai te, Erieu te,

²¹ Ataia te, Peraia te, Xinirate, enara.

²² Sasake pakomotyā maro kynexine: Ixipā te, Epea te, Erieu te,

²³ Apatō te, Zikiri te, Hanā te,

²⁴ Hanania te, Erāo te, Ātotia te,

²⁵ Ipiteia te, Penueu, enara.

²⁶ Jeroāo pakomotyā maro kynexine: Sāserai te, Searia te, Ataria te,

²⁷ Jaarexia te, Eria te, Zikiri, enara.

²⁸ Mokaro kynexine Jerusarē pōkō tamuru tō apitorymākomo, ipakō ime-hxo exiketō maro.

Pējamī pakomotyā Kipeāo po Jerusarē po

²⁹ Jeiera tōsesarise pata Kipeāo po, moroto ehse. Ipyty kynexine Maaka.

³⁰ Imūkuru apitorymā kynexine Apatō. Imehnō imūkuru tō kynexine: Zua te, Kixi te, Paa te, Nea te, Natape te,

³¹ Ketoa te, Ajo te, Zekea te,

³² Mikirote, Ximeia zummy, enara. Ipakomotyā tosake toehse toh kynexine Jerusarē po oximaro, oxiekyry tō maro.

Tuisa Sauu ekyry tomo

³³ Nea toemūkuase Kixime. Kixi toemūkuase Sauume. Sauu toemūkuase 4me: Jonata te, Maukisua te, Apinatape te, Exipaau, enara.

³⁴ Jonata toemūkuase Meripe-Paaume. Meripe-Paa te toemūkuase Mikame.

³⁵ Mika toemūkuase 4me: Pitō te, Mereke te, Tareia te, Akaze, enara.

³⁶ Akaze toemūkuase Jeoatame. Jeoata toemūkuase oseruao: Aremete te, Azamawete te, Ziniri, enara. Ziniri toemūkuase Mosame.

³⁷ Mosa toemūkuase Pineame. Pinea toemūkuase Rapame. Rapa toemūkuase Ereasame. Ereasa toemūkuase Azeume.

³⁸ Azeu toemūkuase 6me: Azarikā te, Pokoru te, Iximaeu te, Searia te, Opatia te, Hanā, enara.

³⁹ Eseke, Azeu akorony toemūkuase oseruao: Urāo te, Jeu te, Eriperete, enara.

⁴⁰ Urāo mūkuru tō orēpyra soutatu tōme toh kynexine, pyrou emāko kure. 150me imūkuru tomo, ipakomotyā maro Urāo nae kynexine. Emero Pējamī pakomotyāme toh kynexine.

9

Aepyry ropa exiketomo Papironia poe

¹ Izyraeu tō esetykō tymerose, oxiekyry tō maro, pape pokona, esety Izyraeu tō Tuisary tō Ehtopōpyry.

Juta tō tarose toh kynexine Papironia pona Papironia pōkō namotome toto wānohtohme iirypyryme toexirykōke.

² Morarame apitoryme aepyry ropa exiketō tosaka xine ropa ynara kynexine: ahno te, oturuketomo te, Rewi tomo te, Ritonōpo Tapyī poko erohketomo, enara.

³ Juta tomo te, Pējamī tomo te, Eparaī tomo te, Manase tō maro toytose toto osesarise Jerusarē pona.

⁴⁻⁶ 690me jūkomo tytapyī taōkō maro, Juta ekyry tomo, Jerusarē po toh kynexine.

Juta mūkuru Pereze pakomotyā tuisary kynexine Utai, Amiute mūkuru, Onori pary. Itamuru tō kynexine: Iniri te, Pani, enara.

Juta mūkuru Sera pakomotyā tosēke toh kynexine Asaia, tyekyry tō tuisary.

Juta mūkuru Zera pakomotyā tuisary Jeueu kynexine.

⁷⁻⁸ Jerusarē po ynara Pējamī tō toehse toh kynexine:

Saru, Mesurā mūkuru, Hotawia pary, Hasenua mūkuru pary te;

Ipineia, Jeroão mūkuru;

Era, Uzi mūkuru, Mikiri pary te;

Mesurā, Sepatia mūkuru, Reueu pary, Ipinija mūkuru pary.

⁹ 956me jūkomo tytapyī taōkō maro Pējamī ekyry tō moroto toh kynexine Jerusarē po. Mokaro emero esetykō tymerose exiketō oxiekyry tuisaryme toh kynexine.

Ritonōpo maro oturuketō Jerusarē po

¹⁰⁻¹² Jerusarē po oturuketō tosake toh kynexine:

Jetaia te, Jeoiaripe te, Jakī, enara. Moroto roropa tosake toehse Azaria Ritonōpo Tapyī tuisary. Hiukia mūkurume kynexine, Mesurā paryme, Zatoke mūkuru paryme, Meraiote paryme roropa, Aitupe paryme roropa.

Ataia, Jeroão mūkuru, Pasua paryme, Maukia mūkuru paryme.

Masai, Atieu mūkuru, Jazera paryme, Mesurā mūkuru paryme, Mexiremite paryme roropa, Imea paryme roropa.

¹³ 1.760me oturuketō kynexine, tyekyry tō tuisaryme exiketomo. Emese kure toh kynexine toerohtohkō poko Ritonōpo maro Oturutoh tao.

Rewi tō Jerusarē po

¹⁴⁻¹⁶ Jerusarē po ynara rewita tō tosake toehse toh kynexine:

Semaia, Hasupe mūkuru, Azarikā pary, Hasapia mūkuru pary. Merari ekyry tō maro kynexine.

Pakepakaa te, Here te, Karau maro.

Matania, Mika mūkuru, Zikiri paryme, Asape mūkuru paryme.

Opatia, Semaia mūkuru, Karau paryme, Jetutū mūkuru paryme.

Perekia, Asa mūkuru, Eukana paryme, pata Netopa nonory po tosake toehse kynexine.

Ritonōpo Tapyī omōtoh erase tō Jerusarē po

¹⁷ Jerusarē po Ritonōpo Tapyī omōtoh erase tō tosake toehse toh kynexine: Sarū te, Akupe te, Taumō te, Aimā, enara. Sarū tuisame kynexine.

¹⁸ Moro ehtopōpyry poe tarona mokaro ekyry tuisa konōto omōtoh eraseme toh toehse, Tapyi omōtoh xixi tūtatoh wino. Apitoryme omōtoh eraseme toh kynexine rewita tō esary tō pona.

¹⁹ Sarū, Kore mūkuru, Epiasape paryme, jekyry tō maro, Kora ekyry tō maro, tyrohmanohpose toto, Ritonōpo maro Oturutoh omōtoh eraseme

ehtohme. Tytamuru tō ehtopōpyry sã toh kynexine, toerohtoh poko toto ahtao Ritonōpo, Izyraeu tō Esē ekahmaryhtao ona tonorē po.

²⁰ Morara ahtao Pineia, Ereaza mūkuru - ah Ritonōpo Pineia maro nexino - toto tuisaryme kynexine.

²¹ Zakaria, Meseremia mūkuru roropa, Ritonōpo maro Oturutoh omōtoh eraseme kynexine.

²² Atapona 212me orutua kō tymenekase omōtoh eraseme ehtohme. Esetykō tymerose pape pokona tyekyry tō esetykō maro toto esary maro. Tuisa Tawi a urutō Samueu maro, toto tamuru tō tymenekase omōtoh eraseme ehtohme, amonohkara exiketō se exiryke.

²³ Naeroro ynaroro te, ipakomotyã roropa Ritonōpo Tapyĩ omōtoh eraseme toerohse toh kynexine.

²⁴ Omōtoh nae kynexine 4me ěmyty tō poko: inikahpozakoxi te, ikurenaka te, xixi tūtatoh wino te, xixi omōtoh wino, enara. Toiro omōtoh, toiro erase tō tuisary nae kynexine.

²⁵ Mokaro erase tō takorehmase jekyry tomo a. Typatary tō poe tooehse toh kynexine erohse 7me ěmepyry ae.

²⁶ Mokaro 4me erase tō tuisary tō rewitame toh kynexine. Toerohtoh poko toehse toh kynexine te, osa tō eneneme roropa toh kynexine Ritonōpo Tapyĩ tao, mōkomo kurã eneneme roropa tukurākase aexihpyry moro tao.

²⁷ Tytapyĩke toh kynexine Ritonōpo Tapyĩ pūto tyrohmanohpose toto exiryke Tapyi eraseme ehtoh poko te, omōtoh etapuruhmakaneme roropa ěmepyry ae rokene.

Imehnō rewita tomo

²⁸ Imehnō rewita tō tyrohmanohpose Ritonōpo eahmatoh kyryry kurākatohme. Morohne poko exiketomo a morohne tapoise ahtao tuhke ehtoh tukuhse eya xine, te tonehse ropa morohne ahtao tuhke ehtoh tukuhse ropa eya xine.

²⁹ Imehnō rewita tō tyrohmanohpose Ritonōpo Tapyĩ kyryry poko, tiriiku tapose aexihpyry te, uwa eukuru jehnahpyry te, azeite te, ixtaratu te, kanera tōkehko, enara.

³⁰ Yrome oturuketō rokē ixtaratu kehko zoximaneme toh kynexine.

³¹ Toiro rewita esety Matitia, Sarū mūkuru apitorymano, Kora tō ekyryme exikety, tyrohmanohpose pão kehko riry poko tynekarory tōme.

³² Imehnō rewita tō, Koate ekyry tō tyrohmanohpose pão ritohme osere-matoh ae rokē arotohme Ritonōpo Tapyĩ taka meza kurã pona tyritohme.

³³ Imehnō rewita tō tyrohmanohpose eremiatoh poko Ritonōpo Tapyĩ tao. Mokaro tamuximãkō tosake toehse Ritonōpo Tapyĩ tao. Moro poko rokē toh kynexine saereme koko, enara.

³⁴ Mokaro kynexine rewita tomo, oxiekyry tō tuisaryme, tytamurukō esety ae ro. Tamuximãkōme toh kynexine Jerusarē po.

Sauu tamuru tō, ipakomotyã, enara

(1 Koronika 8.29-38)

³⁵ Jeieu a pata Kipeão tyrise, mame moroto esary kynexine. Ipyty kynexine Maaka.

³⁶ Imūkuru apitorymã kynexine Apatō, imehnō imūkuru tō kynexine: Zua te, Xixi te, Paa te, Nea te, Natape te,

³⁷ Ketao te, Ajo te, Zakaria te, Mikirote, enara.

³⁸ Mikirote, Ximeia zū kynexine. Ipakomotyã tosake toehse toh kynexine Jerusarē po oximaro, oxiekyry tō maro.

Tuisa Sauu ekyry tomo

³⁹ Nea toemūkuase Kixime. Kixi toemūkuase Sauume. Sauu toemūkuase 4me: Jonata te, Maukisua te, Apinatape te, Exipaau, enara.

⁴⁰ Jonata toemūkuase Meripe-Paaume. Meripe-Paau toemūkuase Mikame.

⁴¹ Mika toemūkuase 4me: Pitō te, Mereke te, Tareia te, Akaze, enara.

⁴² Akaze toemūkuase Jaerame. Jaera toemūkuase oseruao: Aremete te, Azamawete te, Ziniri, enara. Ziniri toemūkuase Mosame.

⁴³ Mosa toemūkuase Pineame. Pinea toemūkuase Repaiame. Repaia toemūkuase Ereasame. Ereasa toemūkuase Azeume.

⁴⁴ Azeu toemūkuase 6me: Azarikā te, Pokoru te, Iximaeu te, Searia te, Opatia te, Hanā, enara.

10

Tuisa Sauu orihtopōpyry (1 Samueu 31.1-13)

¹ Morarame pirixteu tō soutatu tō tōsetapase Izyraeu tō maro. Tuhke Izyraeu tō totapase eya xine ypy Kiupoa po. Imehnō toepase toto. Sauu tō roropa toepase imūkuru tō maro.

² Yrome Sauu tō tomyehmase, Jonata, Apinatape, Maukisua maro totapase pirixteu tomo a.

³ Orēpyra tōsetapase toto Sauu maro. Mame pirixteu tō pyre a Sauu tuose. Orihnōko kynexine.

⁴ Naeroro ynara tykase ynororo tpyre arone a:

– Punião apoiko juotohme jūme rokene. Arypyra ahtao mokaro Ritonōpo omipona pyra exiketō jyyryhmāko mā toto jetaparyhtao, tykase.

Yrome mokyro nuasemā iwaratā arone enaromỹke kynexine. Tosē etapary se pyra kynexine. Naeroro tamoreme toepukase Sauu tytapemā pona tōtuotohme.

⁵ Mame Sauu orihtopōpyry tonese ahtao tyya, mokyro nuasemā roropa toepukase tytapemā pona orihtohme imaro.

⁶ Morara exiryke Sauu tō toorihse imūkuru tō oseruaōkō maro, tumūkue pyra toehse ynororo tuisame ehtohme imyakāme.

⁷ Morarame Izyraeu tō soutatu tō typoremākatopōpyrykō tonese ahtao tyya xine, tuaro toehse toto ahtao roropa Sauu tō orihtopōpyry poko imūkuru tō maro, typatarykō turumekase eya xine epatchme. Mame pirixteu tō tomōse toto Izyraeu tō patary tō pona.

⁸ Mame yrokokoro pirixteu tō toytose ropa toto ahtao aorihtyā mōkomohpyry apoitohme tykyryrykōme, Sauu ekepyry tonese eya xine imūkuru tō ekepyry maro ypy Kiupoa po.

⁹ Mame Sauu zupuhpyry tyhkohse eya xine. Aosewomatoh metau risē tapoise roropa eya xine, zuponỹpyry roropa metau risemy. Mame omi aronanō taropose eya xine pirixteu tō patary tō poro zurutohme Sauu orihtopōpyry poko. Tyneponāmarykō eahmatoh tao te, ahno rānao roropa turuse eya xine.

¹⁰ Mame aosewomatoh tarose eya xine tyneponāmarykō eahmatoh taka, zupuhpyry tymyhse eya xine kakoxi tyneponāmarykō Takō eahmatoh tao.

¹¹ Mame pirixteu tō nyrihpyry poko Sauu ekepyry poko tuaro toehse Jape-Kireate pōkomo ahtao,

¹² orutua kō orēpyra exiketō toytose Sauu tō ekepyry enehse imūkuru tō ekepyry maro. Tarose eya xine Jape pona zonētohme wewe karawario zopikoxi. Mame 7me tōmehse otuhpyra toh nexiase, enara.

¹³ Morara toorihse Sauu Ritonõpo omiry onymoipyra exiryke. Ritonõpo omipona pyra kynexine; mame tuaro toehthome toytose ynororo ekaropose aorihtyã zuzenu a,

¹⁴ Ritonõpo a onekaropopyra nexiase. Morara exiryke taorihmapose ynororo Ritonõpo a, Tawi, Jese mükuru tuisame ehtohme imyakãme.

11

Tuisa Tawi Izyraeu tō esēme

(2 Samueu 5.1-10)

¹ Mame emero Izyraeu tō patary tō poe tōximõse toto Tawi maro Eperõ po. Ynara tykase toto eya:

– Tuisa, oekyry tōme ynanase Izyraeu pakõme kuexirykõke.

² Pake kutuisarykõme Sauu ahtao, yna esēme mexiase, soutatu tō aroneme etonatoh pona. Mame ynara tykase Ritonõpo Kuesëkõ opoko: “Omoro mase tuisame exiko, Ritonõpo poetory tō esēme,” tykase toto.

³ Mame Izyraeu tō tamuximãkõ toytose ahtao Tawi a Eperõ pona tōmirykõ totapose eya xine Ritonõpo netaryme. Mame Tawi zuhpokoxi, oriu tyrise eya xine tutuisarykõme Tawi ritohme, Izyraeu tō esēme, Ritonõpo omihpyry ae ro urutõ Samueu a.

⁴ Morarame tuisa Tawi toytose Izyraeu tō soutatu tō maro emero Jerusarë pona etonase jepuseu tō maro. Morara ahtao moro pata esety Jepume kynexine, moroto jepuseu tō esaryme exiryke.

⁵ Tosaka xine ahno omõsaromepyra tokarose eya xine repe. Naeroro ynara tykase toto Tawi a:

– Xiaro omõsaromepyra mase, tykase. Yrome Xião tapoise Tawi a tosaryme ehtohme “Tawi pataryme”.

⁶ Ynara tykase Tawi:

– Jepuseu etapahpõ apitorymã soutatu tō tuisaryme exiko mana.

Joape, Zeruia mükuru, toytose takorehmananõ maro jepuseu tō poremãkapose. Mame soutatu tō tuisaryme toehse ynororo.

⁷ Morarame tōsesarise Tawi moroto jamihme ehtoh tao. Morara exiryke “Tawi Pataryme” tosehphase moro eya xine.

⁸ Moro pata tyrise ropa eya tomye, nono ematopõpyry poe xixi tütatoh wino, mame moro tyrikehse Joape a.

⁹ Orëpyrahxo toehse Tawi imaro Ritonõpo exiryke.

Soutatu tō orëpyra exiketomo

(2 Samueu 23.8-39)

¹⁰ Ynara mã Tawi akorehmananomo, soutatu tō orëpyra exiketomo. Imoihmãkõ maro, Izyraeu tō maro, Tawi takorehmase eya xine tuisame ehtohme Ritonõpo omihpyry ae ro. Tawi maro oximaro orëpyra toh kynexine.

¹¹ Apitoryme Jasopeã, Hakamoni põ kynexine, “Oseruaõkõ” tuisaryme kynexine ynororo. Tywaratã ke tōsetapase ynororo 300mãkõ maro. Totapase toto eya emero porehme toiro etonatoh po.

¹² Mokyro mykapo “Oseruaõkõ” maro Ereaza, Toto mükuru kynexine. Aoi ekyryme kynexine.

¹³ Tawi maro Ereaza kynexine pirixteu tō maro osetapãko. Moro etonatoh esety Pase-Tamĩ kynexine. Tupitõ rãnao kynexine, sewata ke arykahpyry. Mame Izyraeu tō toepapitose.

14 Yrome osetapakehpyra kynexine ynororo typoetory tō maro, tupito rānao. Pirixteu tō totapase eya xine. Ritonōpo a takorehmase toto pirixteu tō poremākapory poko.

15 Mame oseruao “30mākō” soutatu tō toytose toto topu konōto pona Tawi enese, Aturā eutary pūto. Moroto pirixteu tō tōsesarise jakanahmā Ahno konōto po.

16 Morara ahtao Tawi kynexine, tynyrihpyry jamihmā tao. Pirixteu tō imoihmākō Perē po toh kynexine.

17 Mame tōkurume tuna poko typenetase Tawi. Ynara tykase ynororo:
– Tuna pitiko sehxo hano pēkamā poe, Perē omōtohy myhto. Yrome enehne pyra myhene, tykase.

18 Morara kary etaryke tyya xine, mokaro “Oseruaōkō” soutatu tō toytose pirixteu tō esary rānakuroko, tuna anŷse pēkamae. Moro tuna tonehse eya xine Tawi a. Yrome mokaro nenepyhpyry onēpyra Tawi kynexine. Tukuāse rokē eya nono pona, tynekaroryme Ritonōpo a.

19 Ynara tykase ynororo:
– Ritonōpo, sero tuna onēsaromepyra ase! Moxiā munuru enyry sā exiry ya moro tuna tōse ya ahtao, etapananō rānakuroko toytose toto exiryke enehtohme ya, tykase.

Morara karyke eya moro tuna onēpyra tokurehse ynororo.

Morohne tyrise mokaro a, “Oseruaōkō” orēpyra exiketomo a.

20 Morarame Apisai, Joape akorony, “30mākō” tuisaryme kynexine. 300me topetōkara totapase eya, warata ke. Naeroro orēpyrahxo exiketyme toehse ynororo “30mākō” maro.

21 Mokaro “30mākō” orēpyrahxo exiketō maro Apisai kynexine. Toto tuisaryme toehse ynororo, toto motye toexiryke. Yrome mokaro “Oseruaōkō” imotye toh kynexine.

22 Penaia, Jeoiata mūkuru, Kapazeu pō roropa orēpyra exiketyme kynexine soutatume. Moape pōkō soutatu konōto asakoro totapase eya. Mame kuenime konōto tōmehse ahtao, neweme ahtao tyhtose ynororo oramāka reāo etapase. Moro tao totapase eya rahkene.

23 Ejitu pō konōto roropa, 2,25 meturume exikety, totapase eya, emary po waratā konōto nexiase omoxī roropa. Tōsetapase Penaia mokyro Ejitu pō maro, tykaparuke. Mame iwaratā tapoise eya emary poe, ike etapatohme. Totapase eya rahkene.

24 Morohne tyrise Penaia a. Naeroro tuisame toehse, “30mākō” orēpyra exiketō maro.

25 Imehnō “30mākō” maro orēpyrahxo kynexine. Yrome mokaro “Oseruaōkō” imotye toh kynexine. Tymenekase ynororo Tawi a towomananō tuisaryme ehtohme.

26 Ynara roropa soutatu tō orēpyra exiketō kynexine:
Asaeu, Joape akorony; Eranā, Toto mūkuru, Perē pono;

27 Samote Harote pono; Here, Perete pono te,

28 Ira, Ike mūkuru, Tekoa pono; Apieze, Anatote pono;

29 Xipekai, Husa pono; Irai, Aoi pono;

30 Maarai te, Herete, Paana mūkuru, Netopa pōkomo;

31 Itai, Ripai mūkuru, Kipea pono Pējamī po; Penaia, Piratō pono;

32 Hurai, Kaaxi jakanahmā pono; Apieu Arapa pono;

33 Azamawete, Paarū pono; Eriapa, Saaupō pono;

34 Hasē mūkuru tomo Kizō pono; Jonata, Sake mūkuru, Harara pono;

35 Aiāo, Sakaa mūkuru, Harara pono; Eripau, Ua mūkuru;

- ³⁶ Hepea, Mekera pono; Aia, Perō pono;
³⁷ Hezero, Karameru pono; Naarai, Ezepai mūkuru;
³⁸ Joeu, Natā akorony; Mipaa, Hakari mūkuru;
³⁹ Zereke, Amō pono; Naarai, Peerote pono, mokyro Joape pyre aroneme kynexine;
⁴⁰ Ira, Karepe maro, Jatia pōkomo;
⁴¹ Uria, heteume exikety, Zapate, Arai mūkuru;
⁴² Atina, Xiza mūkuru, tamuxime exikety Rupē ekyryme, tysoutatu tō 30mākō maro;
⁴³ Hanā, Maaka mūkuru; Josapa Mitā pono;
⁴⁴ Uzia Asatera pono; Sama, Jeieu maro, Hotāo mūkuru tomo Aroea pōkomo;
⁴⁵ Jetiaeu, Joa maro, Xiniri mūkuru tomo, Tize pōkomo;
⁴⁶ Erieu, Maawa pono; Jeripai, Josawia maro, Eranā mūkuru tomo; Itima Moape pō exikety;
⁴⁷ Erieu, Opete, Jaazieu maro, Zopa pōkomo.

12

Pējamī tō Tawi akorehmapitory

¹ Tawi moroto kynexine pata Zikirake po, ameke ehtohme Sauu wino. Morotona toytose toto eya, soutatu tō tuhke, tuaro exiketomo, zae exiketomo.

² Pējamī tō kynexine Sauu tamuru tō ekyrỹpyry. Emese kure toh kynexine pyrou emary poko, topu emary poko, oma ke apotunuru wino te, oma ke opozery wino, enara.

³ Toto esā kynexine Aiezea te, Joaxi, enara, Sema mūkuru tomo, Kipea pōkomo.

Mokaro soutatu tō ynara kynexine:

Jeziu te, Perete maro, Azamawete mūkuru tomo; Peraka te, Jeu maro, Anatote pōkomo;

⁴ Iximaia, Kipeão pono, soutatu orēpyra exiketyme, “30mākō” esēme ro-ropa; Jeremia te, Jaazieu te, Joanā te, Jozapate, Ketera pōkomo;

⁵ Eruzai te, Jerimote te, Pearia te, Semaria te, Sepatia, enara Haripe pōkomo;

⁶ Eukana te, Ixia te, Azareu te, Joezea te, Jasopeão, enara, Kora tō ekyry tomo;

⁷ Joera te, Zepatia, Jeroão mūkuru tomo, Ketao pōkomo.

Kate tō Tawi maro exiketomo

⁸ Ynara soutatu tō kynexine, orēpyra exiketomo, tamorepase roropa exiketomo, Kate tomo. Tawi a toytose toto, inyrihpyry jamihmā taka, ona po Tawi ahtao. Osetapary waro toh kynexine osewomatoh maro warata maro. Orēpyra toh kynexine reāo tō samo, axī roropa kapauimo samo.

⁹ Esetykō ynara kynexine:

Ezea te, Opatia te, Eriape te,

¹⁰ Miximana te, Jeremia te,

¹¹ Atai te, Erieu te,

¹² Joanā te, Euzapate te,

¹³ Jeremia te, Makapanai, enara.

¹⁴ Mokaro Kate pakomotyā soutatu tō tuisaryme kynexine, toitoine miume soutatu tō tuisaryme, imehnō 100me soutatu tō tuisaryme kynexine.

¹⁵ Mokaro a Joatāo takuohse, nuno apitorymā po, zuemehxo tuna ahtao, morotōkō aropotohme tosarykō poe, jakanahmā pōkomo, tuna poe xixi tūtatoh wino te, xixi omōtoh wino, enara.

Pējamī tō maro Juta tō oehtopōpyry Tawi a

¹⁶ Morarame oximõmākõ toytose Pëjamĩ tomo te, Juta tõ maro Tawi a, jamihme exikety tao ynororo ahtao.

¹⁷ Tõseporyse toto maro Tawi toytose. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Jakorehmase ooepyrykohtao ya kure, osepeme sehtone. Yrome jew-okary se awahtao xine oryhmara xine jahtao, Ritonõpo kytamurukõ Esemy tuaro exĩko mana, awãnohtorỹko mana.

¹⁸ Morarame toiro orutua maro toehse Ritonõpo Zuzenu yronymyryme. Esety Amasai kynexine, imeĩpo “30mākõ” tuisaryme toehse ynororo. Ynara tykohtase ynororo:

– Tawi, Jese mükuru, opoetoryme ynanase! Kure rokẽ oriry se ynanase. Kure exĩko roropa ãkorehmananõ mana! Amaro Ritonõpo mana.

Mame osepeme toto tapoise Tawi a, typoetory tõ tuisaryme toto tyrise eya.

Manase tõ Tawi maro

¹⁹ Toitoinine soutatu tõ Manase tõ toytose Tawi a imaro toytotohme, pirixteu tõ akorehmase toytose Tawi ahtao osetapase Sauu epeme pyra. Mãpyra pirixteu tõ anakorehmara Tawi tokurehse kynexine, towokary zuno toehse pirixteu tõ esẽ tõ exiryke. “Otaramẽ kuekarotorỹko mã ynororo tosemỹpyry tuisa Sauu a,” tykase toto. Mame taropose ropa ynororo eya xine Zikirake pona.

²⁰ Ynara mã toto Manase tomo Tawi a aytotyamo aytory ropa ahtao: Atina te, Jozapate te, Jetiaeu te, Mikaeu te, Jozapate te, Eriu te, Ziretai, enara. Manase po mokaro ahtao emero miumākõ tuisaryme toh kynexine.

²¹ Tawi takorehmase eya xine, ipoetory tõ tuisaryme, orẽpyra soutatu tõme toexirykõke. Imeĩpo Izyraeu tõ soutatu tõ tuisaryme toehse toh kynexine.

²² Kokoro rokẽ exisasaka imehnõ toehse Tawi maro ehse. Naeroro okynã pyra tuhke toehse Tawi poetory tõ kynexine.

Tawi maro soutatu tõ esetykomo

²³ Morarame Eperõ po Tawi ahtao, tuhke soutatu tõ tamorepase exiketõ, imaro toehse toh kynexine. Tawi akorehmary se toh kynexine, tuisame aehtohme, Sauu myakãme, Ritonõpo omihpyry ae ro.

²⁴ Ynara tuhke toto ehtoh kynexine:

Juta tomo: 6.800me orutua komo, typyreke kurã ke exiketomo, osewoma-toh ke te, warata ke, enara.

²⁵ Ximeã tomo: 7.100me orẽpyra exiketomo, tamorepase etonatoh poko exiketomo.

²⁶ Rewi tomo: 4.600me orutua komo.

²⁷ Jeoiata maro exiketõ, Arão pakomotyã 3.700me orutua komo.

²⁸ Zatoke, orẽpyra exiketyme kynexine. Imaro jekyry tõ: 22me tamuximãkomo, kapitão tomo.

²⁹ Pëjamĩ tomo, Sauu ekyrỹpyry: 3.000me rokẽ orutua komo. Mokaro emero exisasaka Sauu ekyrỹpyry tõ kynexine.

³⁰ Eparaĩ tomo: 20.800me orẽpyra exiketomo, mokaro warohxo jekyry tõ kynexine, toto esao.

³¹ Manase tomo xixi omõtoh wino: 18.000me orutua komo tymenekase exiketõ Tawi ritohme tuisame.

³² Isakaa: 200me tuisa tomo, typoetory tõ maro. Mokaro tamuximãkõ tuaro exiketõme toh kynexine zae Izyraeu tõ ritoh poko te, otara ahtao kurehxo moro ritohme roropa.

³³ Zepurõ: 50.000me orutua komo, tymoise exiketomo, zae exiketõme tamorepase exiketõ typyrekõ poko, tõsetapary poko, enara.

³⁴ Napatari: 1.000me tuisa tomo, 37 miume soutatu tō maro, typyreke exiketomo tōsewomatohke, tywaratake, enara.

³⁵ Tā: 28.600me orutua komo, tamorepase exiketomo.

³⁶ Asea: 40 miumākomo, tōsetapary waro exiketomo.

³⁷ Rupē tomo te, Kate tomo te, Manase zokonaka Joatāo mōpoe, xixi tūtatoh wino: 120 miumākomo tamorepase exiketomo typyrekō poko.

³⁸ Mokaro emero, tōsetapary poko zuaro exiketomo Eperō pona toytose toto, oximōme, Tawi ritohme tutuisarykōme, Izyraeu tō esēme. Imoihmākō roropa oximaro toh kynexine Tawi riry se toh kynexine tutuisarykōme.

³⁹ Mame oseruao tōmehse toh kynexine moroto, Tawi maro, otuhnōko te, eukuru ěnōko, jekyry tō nyrihpyry toto napyryme.

⁴⁰ Morarame moino inikahpoe tonahsē enehnōko toh kynexine, Isakaa nonory poe te, Zepurō nonory poe te, Napatari nonory poe jumētū tō po te, kameru tō po te, mura tō po te, pui tō po, enara. Tonahsē tonehse, tiriiku te, fiku tō te, uwa epery asarahtyā tō te, uwa eukuru jehnahpyry te, oriu te, pui tomo te, kaneru tomo tuhke, tākye toehse toexirykōke Izyraeu tō nonory po porehme.

13

Ritonōpo omihpyry ě arotopōpyry

(2 Samueu 6.1-11)

¹ Mame tuisa Tawi tōturuse soutatu tō tuisary tō maro, miumākō tuisary tomo te, 100mākō tuisary tō maro, enara.

² Morarame imoihmākomo a ynara tykase ynororo:

— Kure oya xine ahtao, ise Ritonōpo Kuesēkō ahtao omi aronanō saropone pata tō poro, Ritonōpo maro oturuketomo a, rewita tomo a xiaro toto oehtohme kymaro xine oximōtohme.

³ Morarame Ritonōpo omihpyry ě enehnōko ropa sytatose, tuenikehse ipoko tuisame Sauu ahtao.

⁴ Imoihmākō zamaro morara katopōpyry, ŷme toehse toto emero.

⁵ Naeroro imoihmākō oximōme toto ehtohme tonehpose toto Tawi a Izyraeu patary tō poe, Ejitu ehpiry poe ikurenae, ypy Hamate pona inikahpozakoxi. Ritonōpo omihpyry ě enehtohme Kiriāte-Jeari poe Jersarē pona.

⁶ Mame toytose Tawi imoihmākō maro Paara pona, pata esety akorō Kiriāte-Jeari, Juta tō nonory po Ritonōpo omihpyry ě enehtohme. Moro kaxo tosehke, Ritonōpo Imehxo Exikety tymerose ipoko, typorohse ynororo tapō po kerupī tō epoe.

⁷ Mame Apinatape tapyi tae Ritonōpo omihpyry ě tonehse eya xine, kahu tyrisenā pona tyrītohme. Moro kahu aroponanō Apinatape mūkuru tō kynexine, Uza te, Aio, enara.

⁸ Tawi tō oseahmāko kynexine Ritonōpo eahmāko imoihmākō maro. Wāko toh kynexine, eremiāko opore samo. Osetoketō etōko toh kynexine haapa tomo te, rira tomo te, tāpoa tomo te, pratu tomo te, rueimo tomo, enara.

⁹ Mame toeporehkase toto ahtao Kitō erohtoh pona, tiriiku pikatoh pona, pui tō tōsesekunahmase. Mame tomary ke kaxo tapoise Uza a, Ritonōpo omihpyry eny.

¹⁰ Morara ahtao Uza zehno toehse Ritonōpo, tōmihpyry ě tapose exiryke eya. Taorihmapose ynororo moroto Ritonōpo a. Toorihse ynororo Ritonōpo ěpataka.

¹¹ Mame Tawi tyekītapāse, Uza zehno toehse Ritonōpo exiryke tuānohse eya. Naeroro moroto tosehapse eya xine Pereze-Uza.

¹² Mame Ritonõpo zuno Tawi kynexine. Ynara tykase ynororo:
— Ritonõpo omihpyry ã arory waro pyra ase ipunaka, tykase.

¹³ Morarame tosaka Tawi patary pona Ritonõpo omihpyry ã anaropyra toehse ynororo. Imepÿ pona rokẽ tarose eya Opete-Etõ tapyĩ taka, Kate põ tapyĩ taka.

¹⁴ Mame moroto toehse Ritonõpo omihpyry eny, oseruao nuno. Morara ahtao kure rokẽ Opete-Etõ tyrise Ritonõpo a, emero itapyĩ taõkõ maro.

14

Tawi ehtopõpyry Jerusarẽ po (2 Samueu 5.11-12)

¹ Morarame tuisa Hirão Tiro esẽ, Tawi akorehmary se toehse. Naeroro takorehmananõ taropose eya Tawi zuruse. Apupari zoko roropa taropose eya te, wewe poko erohketomo te, topu poko erohketomo, enara. Mame tapyi kurã tyrise eya xine Tawi tapyĩme.

² Mame tuisame nymyry toehsoh poko tuaro toehse Tawi. Ritonõpo a tuisame tyrise typoetory Izyraeu tõ pyno toexiryke. Ritonõpo poe imehxo toehse Tawi Izyraeu tõ akorehmatohme.

Tawi poenõ tonuruse Jerusarẽ po (2 Samueu 5.13-16; 1 Koronika 3.5-9)

³ Mame typytase ropa Tawi Jerusarẽ po. Mame tonuruse ropa imũkuru tomo, ãxiry tomo, enara.

⁴ Ipoenõ esetykõ, enara:

Samua, Sopape, Natã, Saromão,

⁵ Ipaã, Erisua, Ereperete,

⁶ Noka, Nepeke, Japia,

⁷ Erisama, Peeriata, Eriperete, enara toh kynexine.

Pirixteu tõ poremãkatopõpyry (2 Samueu 5.17-25)

⁸ Morarame Izyraeu tõ tuisary imehxo toehse Tawi ahtao, tuaro toehse pirixteu tomo. Morara exiryke tõximõse toto Tawi zupitohme, apoitohme repe. Yrome toto poko tuaro Tawi. Tyhtose ynororo oseporyse toto maro.

⁹ Mame pirixteu tõ toeporehkase jakanahmã Ahno konõto repaĩ pona morotõkõ erekohmapitose.

¹⁰ Naeroro tõturupose Tawi Ritonõpo a. Ynara tykase ynororo:

— Ytõko ha osetapase pirixteu tõ maro? Toto poremãkapõko mah? tykase.

— Ytoko, tykase Ritonõpo. — Pirixteu tõ ekarõko ase oya, toto poremãkãko matose, tykase.

¹¹ Morara exiryke Paau-Perazĩ pona toytose Tawi. Moroto pirixteu tõ typoremãkase eya. Ynara tykase ynororo:

— Zueme tuna ahtao emero arõko mana. Moro sã ymaro kuepetõkara typoremãkase Ritonõpo a.

Naeroro moroto tosehapse Paau-Perazimme.

¹² Moroto tynaxikahpyrykõ tyneponãmarykõ turumekase pirixteu tomo a. Mame tyahkapse toto Tawi a.

¹³ Mame pirixteu tõ tooehse ropa jakanahmã pona ropa osetapase.

¹⁴ Naeroro tõturupose ropa Tawi Ritonõpo a. Yrome ynara tykase ynororo eya:

— Osetapara ehtoko taroino. Mya ytotoko mokaro zomye wewe amoreira htaka. Mame moino wewe etonie osetapatoko.

¹⁵ Mame imoihmākō ytoytory sã etaryhtao oya wewe tō zupuhpyry poko, ytotoke axiny. Toytose Ritonōpo osemazuhme mokaro pirixteu tō poremākapose.

¹⁶ Morara exiryke Ritonōpo omihpyry omipona toehse Tawi. Pirixteu tō totapase eya Kipeāo poe Kezea pona.

¹⁷ Morarame orēpyra Tawi exiry poko totase pata pōkomo a emero. Ritonōpo poe Tawi zuno toehse imehnō nonory pōkō emero.

15

Ritonōpo omihpyry ẽ enepyry Jerusarē pona

¹ Tytapyĩ tō tyrise Tawi a typatary po. Osa tyrise roropa eya Ritonōpo omihpyry ẽ esaryme, tapyi tamose roropa eya moro tao ehtohme.

² Mame ynara tykase ynororo:

– Rewi pakomotyã rokē Ritonōpo omihpyry ẽ arōko mã toto, Ritonōpo a tymenekase toto exiryke, tōmihpyry ẽ aronanōme toto ehtohme, jūme.

³ Naeroro Izyraeu tō emero toahmase Tawi a, Jerusarē pona toto ytotohme Ritonōpo omihpyry ẽ enehtohme tunukurākahpyry pona, esaryme.

⁴ Moromeĩpo Arão pakomotyã tonehpose eya rewita tō maro.

⁵ Morarame Koate tō poe, rewita tō poe, Urieu tooehse 120mākō jekyry tō maro.

⁶ Merari tō poe Asaia tooehse 220me tyekyry tō maro.

⁷ Jeresō tō poe, Joeu tooehse 130mākō maro.

⁸ Erisapã tō poe, Semaia tooehse 200mākō maro.

⁹ Eperō tō poe, Erieu tooehse 80mākō maro.

¹⁰ Uzieu tō poe, Aminatape tooehse 112mākō maro.

¹¹ Mame Tawi a Ritonōpo maro oturuketō tykohmase tyya: Zatoke te, Apiataa maro te, rewita tō 6mã maro: Urieu te, Asaia te, Joeu te, Semaia te, Erieu te, Aminatape, enara.

¹² Ynara tykase ynororo eya xine:

– Rewita tō tuisaryme matose. Naeroro osekartoko Ritonōpo a oekyrykō maro, oorypyrykō korokapotohme, nuriame pyra oehtohkōme Ritonōpo a. Mame aomihpyry ẽ enehnōko matose kure rokene, unukurākahpyry pona esaryme.

¹³ Yna maro pyra oehtopōpyrykōke apitoryme arotohme yna tuānohse Ritonōpo a, zae oneahmara yna ehtopōpyryke.

¹⁴ Naeroro toekurikase toto, tyrypyrykō tykorokapose ropa Ritonōpo maro oturuketomo a te, rewita tomo, enara, Ritonōpo omihpyry ẽ arotohme tyya xine.

¹⁵ Mara ke moro kaxo tupuimase rewita tomo a, tymotary tō po, Ritonōpo nyripohpyry omipona, Moeze omihpyry ae.

¹⁶ Morarame Tawi omi poe, rewita tō tuisary tomo a, imehnō rewita tō tyripose eremiaketōme. Imehnō tyripose eya eremiatoh tākye etotohme rue tōkehko poko te, haapa tō ke, rira tō ke, paratu tō metau risē ke, enara.

¹⁷ Mame mokaro eremiaketō, oximōmākō poe, paratu etonanō tymenekase rewita tomo a: Hemã, Joeu mūkuru te, jekyry Asape, Perekia mūkuru te, Etã, Kukaia mūkuru, enara, Merari tō wino.

¹⁸⁻²¹ Toto akorehmatohme rewita tō tymenekase haapa tō etotohme: Zakaria te, Jaazieu te, Semiramote te, Jeieu te, Uni te, Eriape te, Maaseia te, Penaia, enara; totose eya xine zumōkara pona.

Imehnomo a totose zumō pona roropa. Moro poko, rewita tō tymenekase eya xine: Matitia te, Eripereu te, Mikinea te, Azazia te, Ritonōpo Tapyĩ erase tō maro: Opete-Etō te, Jeieu, enara.

²² Emese kure Kenania exiryke eremiatoh poko, tymenekase ynororo rewita tō eremiaketō tuisaryme ehtohme.

²³⁻²⁴ Perekia tō tymenekase Eukana maro te, Opete-Etō maro te, Jeia maro, enara, Ritonōpo omihpyry ē eraseme toto ehtohme. Rueimo etonanōme ynara Ritonōpo maro oturuketō tymenekase Sepania te, Josapa te, Netaneu te, Amasai te, Zakaria te, Penaia te, Erieze, enara.

*Ritonōpo omihpyry ē arotopōpyry Jerusarē pona
(2 Samueu 6.12-19)*

²⁵ Morarame Opete-Etō tapyī taka toytose toto, tuisa Tawi te, Izyraeu tō tamuximākomo te, soutatu tō tuisary tō maro, enara, Ritonōpo omihpyry ē enehse. Atākyemāko toh kynexine itamurume.

²⁶ Tynekarorykōme 7me pui orutua tyahkase eya xine, 7me kaneru tō maro, Ritonōpo a rewita tō akorehmapotohme aomihpyry ē aroryhtao eya xine.

²⁷ Mame Tawi a tamuruse upo, mauru panono risē kurā ke. Morararo eremiary poko exiketomo, Kenania, toto tuisary, rewita tō roropa Ritonōpo omihpyry ē puimananomo. Ritonōpo maro oturuketō zupō mauru panono risē kurā nae roropa Tawi kynexine.

²⁸ Morarame Izyraeu tō imoihmākō tōnuhse Jerusarē pona, Ritonōpo omihpyry ē maro, ytōko, oseahmāko, kohkohtāko, rue etōko te, kaneru retyry etōko te, paratu tō metau risē etōko te, haapa tō maro te, rira tō roropa, enara.

²⁹ Morarame aomomyryhtao Tawi pata aka, Ritonōpo omihpyry ē maro, osenuhmāko Mikau kynexine, Sauu ēxiry, tapyi osenuhmatoh ae. Mame tynio tonese tyya ahtao tuisa Tawi pyhsekyhsekyh āko, wāko Ritonōpo eahmaryme, tyhtomase ynororo tukurohtao: mokyro ahno sā kahpyry mana, tykase ynororo.

16

¹ Mame esaka Ritonōpo omihpyry ē tyrise eya xine tapyi taka, Tawi nyrihpyry taka. Mame tynekarorykō Ritonōpo a okyno tō tyahkase tytororo eya xine, osepeme ehtoh tyahkase roropa eya xine.

² Moromeīpo okyno tō tyahkakehse Tawi ahtao, kure imoihmākō tyripose eya Ritonōpo Imehxo Exikety a.

³ Mame wyi tokarose eya imoihmākomo a, uwa tōkehko tasarahse exikety, tōsē tupuruse exikety maro, orutua komo a te, nohpo tomo a emero Izyraeu pōkomo a tonahsē tokarose eya.

⁴ Mame toitoine rewita tō tyrise Tawi a imoihmākō akorehmananōme, Ritonōpo, Izyraeu tō Esē, eahmary poko, aomihpyry ē esemary ae osemazuhme toto ytotohme, eremiatohme, Ritonōpo eahmaryme.

⁵ Asape tymenekase, toto tuisaryme te, Zakaria tyrise eya mokyro akorehmaneme. Rira etonanōme ynara tymenekase: Jeieu te, Semiramote te, Jeieu te, Matitia te, Eriape te, Penaia te, Opete-Etō te, Jeieu, enara. Paratu etoneme Asape tymenekase.

⁶ Rueimo etotohme kokoro rokene Ritonōpo omihpyry ē ēpataka, Ritonōpo maro oturuketō tymenekase: Penaia te, Jaazieu, enara.

⁷ Moro ēmepry ae Asape tō tyripitose Tawi a, rewita tō maro eremiaketōme, Ritonōpo, Izyraeu Esē, eahmatohme.

*Ritonōpo eahmatoh sero
(Saumu 105.1-15; 96.1-13; 106.1,47-48)*

⁸ “Kure mase” kahtoko Ritonōpo a, imehxo aexiry ekarotoko;

- imehnõ nonory põkõ zuruko inyrihpyrykõ poko.
⁹ Oerematoko Kuesëkõ eahmaryme,
 inyrytã kurã ekarotoko.
¹⁰ Tãkye ehtoko ipoetoryme kuexirykõ poko.
 Kuesëkõ poko oseahmaketomo emero,
 atãkyematoko!
¹¹ Ritonõpo zupitoko, ãkorehmatohkõme;
 oneahmakehpyra ehtoko, kokoro rokene.
¹²⁻¹³ Ritonõpo poetory,
 Jako pakomotyãme matose,
 inymenekahpyry, Izyraeu, pakõme.
 Wenikehpyra ehtoko inyrytã poko tyjमितunuru ke,
 kuepekõkara wãnohtopõpyry poko eya.
¹⁴ Kuesëkõme Ritonõpo mana,
 inyripohpyry sero nono põkõ akorehmatohme mana, emero porehme.
¹⁵ Jũme wenikehpyra mã ynororo tõmihpyry poko,
 miu motye zumakahpõkomo a aomiry enahpyra mana.
¹⁶ Tõmihpyry totapose Aparão a:
 “Morara tyrõko ase,” tykase Izake a.
¹⁷ Tõmihpyry totapose Jako a,
 jũme enahpyra ehtopo.
¹⁸ Morara ahtao ynara tykase Ritonõpo:
 “Kanaã nonory ekarõko ase oya xine,
 jũme oesarykõme ehtohme.”
¹⁹ Tuhke pyra toh kynexine Ritonõpo poetory tomo,
 katonõme sã rokẽ moro nono po,
 “Oesarykõme sero nono exõko mana,” katopõpyry po.
²⁰ Imeimehnõ nonory poro toytose toto,
 toiro tuisa konõto nonory poe imepõ pona.
²¹ Yrome typoetory tõ onyporemãkapopyra Ritonõpo kynexine.
 Typoetory tõ ewomatohme ynara tykase ynororo tuisa tomo a:
²² “Ynymenekatyã ypoetory tõme onerekohmara ehtoko;
 urutõ kõ onyryhmara ehtoko.”
²³ Eremiatoko Ritonõpo netaryme,
 sero nono põkõ emero!
 Kokoro rokẽ imehnõ zurutoko,
 typynanohse eya kuexirykõ poko.
²⁴ “Ritonõpo imehxo ehtoh poko,”
 ekarotoko imehnõ nonory põkomo a;
 inyrihpyry poko tyjमितunuru ke zurutoko emero pata tõ põkomo a.
²⁵ Tuisame Ritonõpo mana eahmatohme kyya xine;
 imehnõ motye emero, tuisamehxo mana.
²⁶ Imehnõ nonory põkõ tyneponãmarykõ poko rokẽ mã toto,
 yrome kapu rihpõme Ritonõpo mana.
²⁷ Ritonõpo zomye saereh ãko mana,
 tuisamehxo aexiry osenẽko;
 ijमितunuru ke tãkye ehtoh ke roropa Itapyĩ pehme mana.
²⁸ Kure Ritonõpo mana, eahmatoko, sero nono põkõ emero.
 Tynyrihpyry motye aexiry poko eahmatoko, ijमितunuru poko roropa.
²⁹ Kuesëkõ esety kurã eahmatoko;
 onekarory enehtoko omõtohme Itapyĩ taka.

Kuosekumurukō po syporohtone Kure Exikety ēpataka oseneporyhtao.

³⁰ Tykytyky kahtoko ēpataka, nono pōkō emero!

Sero nono esyryhmasaromepyra mana, esaka tyrise mana.

³¹ Tākye ehtoko nono, kapu roropa!

Imehnō nonory pōkō zurutoko:

“Ritonōpo tuisame mana!”

³² Panaikato mase, tuna konōto, onokyro tō emero tuna kuaō.

Atākyematoko, ona tomo, ona pōkō roropa, Ritonōpo nyrytyā emero.

³³ Wewe tomo itu tō kohtāko mā kehko tōseahmaryme, Ritonōpo Kuesēkō ēpataka,

oehnōko ropa mana emero Esēme ehtohme.

³⁴ “Kure mase” kahtoko Ritonōpo a kure aexiryke,

kypyno xine exikehpyra mana.

³⁵ Ynara kahtoko eya: “Yna ipynanohko, Ritonōpo, yna Esemy!

Yna enehko oximōme,

yna anŷko imehnō awaro pyra exiketō nonory poe.

Morara ahtao ‘Kure mase,’ āko ynanase,

tākye oeahmāko, Ritonōpo Kurano.”

³⁶ Ritonōpo, kurā mase, Izyraeu tō Esemy.

Eahmatoko seromaroro, jūme kakehpyra roropa.

Imoihmākō “Yje,” tykase;

Ritonōpo toahmase eya xine.

Ritonōpo eahmary Jerusarē po, Kipeāo po roropa

³⁷ Morarame Asape tyripose Tawi a, Ritonōpo eahmatoh esēme rewita tō maro, Ritonōpo omihpyry ē esao. Moroto Ritonōpo eahmary poko toerohse toto kokoro rokene.

³⁸ Takorehmase toto Opete-Etō, Jetutū mūkuru a, jekyry tō 68mākō maro. Mame mokyro Opete-Etō te, Hosa maro omōtoh eraseme toh kynexine.

³⁹ Yrome Ritonōpo eahmatoh tao Kipeāo po, Zatoke, Ritonōpo maro oturukety, tuisame kynexine takorehmananō maro, Ritonōpo eahmary poko.

⁴⁰ Kokoro rokene pakeimo te, kokonie pukuro, tynekarorykō tyahkase eya xine, okyno tytororo, zahkatoh po, Ritonōpo nyripohpyry ae ro, inymeropohpyry ae ro Moeze a, ekarotohme Izyraeu tomo a.

⁴¹ Mokaro maro Hemā kynexine Jetutū maro, imehnō maro tymenekase exiketō eremiatohme Ritonōpo eahmatohme, kypyno xine exikehpyra exiryke.

⁴² Rueimo tō te, paratu tō, metau risē tōkehko, eraseme roropa Hemā tō kynexine Jetutū maro. Morohne totose eremiaketō eremiaryhtao Ritonōpo eahmaryme. Jetutū ekyry tō omōtoh eraseme roropa toh kynexine.

⁴³ Mame toytose ropa toto tytapyīkō taka ropa. Tawi roropa toytose tytapyī taka, tytapyī taōkō maro ehtohme.

17

Natā oturutopōpyry Tawi a (2 Samueu 7.1-17)

¹ Morarame torēnase Tawi tuisame toexiry poko tytapyī kurā tao. Mame urutō Natā tonehpose tyya, ynara tykase ynororo eya:

– Taro ase tapyi konōto apupari risē tao, yrome Ritonōpo omihpyry ē tapyi pitiko tao rokē mana, tykase.

² Ynara tykase Natā eya:

– Tyriry se awahtao ōsenetupuhtoh tyriko, amaro Ritonōpo exiryke, tykase.

³ Yrome koko tōturuse Ritonōpo Natā a. Ynara tykase:

⁴ — Ytoko ypoetory Tawi a ynara kase: “Oya pyra, ymaro Oturutoh amopōko ase, ytapyīme.

⁵ Tapyi kurā tao exipitopyra ase, moino ro Ejitu poe Izyraeu tō tonehse ya ahtao tarona, tapyi kamisa risē rokē jesaryme nexiase, esyryhmāko rokē exiase pata tō poro.

⁶ Jytojtoryhtao Izyraeu tō maro, ynara kapitopyra exiase toto tuisaryme ynymenekatyamo a: “Tapyi amoko, apupari risemy, ytapyīme ehtohme’ kara exiase.”

⁷ Naeroro seromaroro ypoetory Tawi zuruko: “Ynara āko Ritonōpo Imehxo Exikety Oesemy, kymenekase ona po awahtao, kaneru tō ekahmaryhtao oya, ypoetory tō esēme oehtohme, Izyraeu tō tuisaryme.

⁸ Amaro exiase oyoytoryhtao, emero pata tō poro. Oepetōkara tonahkase ya oneneryme. Taroino imehxo orīko ase, imehnō imehxo exiketō samo, sero nono po.

⁹⁻¹⁰ Mame osa tymenekase ya ypoetory tō Izyraeu tō esaryme tytapyike toto ehtohme. Moroto imehnō maro osetapara exīko mā toto. Moino ro zehnotokō oehkehpyra mā toto etonatohme ypoetory tō maro, toto poremakapotohme. Yrome moro otyhkāko mana. Opynanohtoryko ase oerekohmara ropa oepetōkara ehtohme. Mame ywy roro oepetōkara poremakapōko ase, poeto tō ekarōko ase oya, opoenōme, apakōme, enara.

¹¹ Mame toorihse awahtao omūkuru menekāko ase tuisame ehtohme omyakāme. Tuisa imehxo mokyro rīko ase.

¹² Mokyro mā tapyi amōko jesety esaryme. Mame jūme ipakomotyā tuisame tyripōko ase.

¹³ Mokyro zūme exīko ase, umūkurume roropa exīko mana. Mame jūme ipyno exikehpyra exīko ase, Sauu rumekatopōpyry sā pyra ya, touse ynororo ahtao ya imyakāme oehtohme.

¹⁴ Mokyro rīko ase ypoetory tō tuisaryme, jūme ypoetory tō esēme. Tuisame aehtoh enahpūme exīko mana, jūme.”

¹⁵ Mame Tawi turuse Natā a emero Ritonōpo nekarohpyry tomo.

*Ritonōpo eahmatopōpyry Tawi a
(2 Samueu 7.18-29)*

¹⁶ Mame tuisa Tawi tomōse moro tapyi taka, typorohse Ritonōpo ēpataka, tōturuse eya, ynara tykase:

— Ritonōpo Imehxo Exikety, moino ro kure rokē kyriase kure jehtoh pokoino pyra, kure papa tō ehtopōpyry pokoino pyra roropa.

¹⁷ Yrome kure jyritopōpyry motye, Ritonōpo Imehxo Exikety, seromaroro ōmiry mekarō ya ypoenō poko, ypakō poko roropa tuaro yna ehtohme kure toto riry poko oya imeīpo. Morara oexiryke imehxo exiketyme jekarōko mase.

¹⁸ Oururu waro pyra ase. Juaro ipunaka awahtao ro tuisame jekarōko mase.

¹⁹ Ōmihpyry ae ro morohne tyrise oya, tyriry se oexiryke. Mame imeīpo tuisame jehtoh poko tuaro kyriase rahkene.

²⁰ Tuisa imehxo mase Ritonōpo, apanō pyra mana. Moino ro zuaro ynanexiase, omoro rokē Ritonōpome mase.

²¹ Opoetory Izyraeu tō panō pyra roropa mana sero nono po. Typynanohe toto oya opoetoryme toto ehtohme. Imehxo Exiketyme oehtoh poko zuaro imehnō sero nono pōkō ehtohme porehme. Ajamitunuru ke takorehmase toto oya. Ejitu poe tarose toto oya. Mame imehnō ahno taropose oya, ononory poe morotona opoetory tō ytotohme osesaritohme.

²² Morarame opoetoryme Izyraeu tō tyrise oya jūme opoetoryme toto ehtohme, omoro, Ritonōpo, toto Esēme roropa toehse mase.

²³ — Naeroro Ritonōpo Imehxo Exikety, ōmihpyry ae ro jūme kure rokē kyriko, ytapyī taōkō maro.

²⁴ Jūme oesety imehxo exīko mana. Morarame opoko ynara āko imehnō mana: “Ritonōpo Orēpyra Exikety mā Izyraeu tō Esēme mana. Mame tuisame yna rīko mase jūme, ywy, umūkuru ypakomotyamo, enara.

²⁵ Ritonōpo Jesemy, ehxiropyra ase jotururu poko oya, sero poko kutu- arōtanohpoase exiryke, ynara karyke: ‘Ywy roro apakō rīko ase tuisame jūme.’

²⁶ Omoro Ritonōpome mase, ōmihpyry onytyorōmara mase, kure rokē yna tyriko ōmihpyry ae ro ya.

²⁷ Naeroro ajohpame sā ytapyī taōkō ewomako, ypoenō maro, ypakomotyā roropa, jūme exikehpyra yna ehtohme oneneryme. Ritonōpo Imehxo Exikety, kure ypakō riryhta oya, jūme kure exīko ynanase.”

18

Orēpyra Tawi ehtopōpyry (2 Samueu 8.1-18)

¹ Moromeīpo pirixteu tō typoremākase tuisa Tawi a. Toto patary Kate tapoise eya, pata tō pisarara moro zomye exiketō maro.

² Mame moapita tō typoremākase roropa eya. Ipoetoryme toehse toto. Tineru tonehse eya xine Tawi a kowenu tinerūme.

³ Morarame tōsetapase Tawi tuisa Hatatezea, Zopa tuisary, maro, Eupyrati kuaōkō poremākapory se toehse mokyro ahtao. Zopa, Xiria nonory po mana, Hamate pūto.

⁴ Mame kahu tapoise Tawi a miume te, kawaru po ytoketō 7 miume tapoise eya te, soutatu tō 20 miume tapoise eya, enara. Mame kawaru tō jaxiry tysahkase eya emero exisasaka. 100me rokē kahu pune ehtohme kawaru typynanohse eya tokyme toto ehtohme.

⁵ Mame Xiria tō tooehse ahtao Tamaxiku poe tuisa Hatatezea akorehmase, Tawi a totapase toto 22 miumākomo.

⁶ Mame āpuruhpyry tō jamihme exiketō, tysoutatu esarymā tyripose Tawi a toto esao, typoetoryme toto ehtohme, epehpyry enehtohme tyya. Mame orēpyra Tawi tyrise Ritonōpo a emero pata tō po.

⁷ Hatatezea poetory esā kyryry tapoise Tawi a uuru risemy osewomatoh tonomo. Tonehse eya Jerusarē pona.

⁸ Metau tapoise roropa eya itamurume pata Tipate poe te, pata Kum poe roropa, Hatatezea patary tō poe. (Imeīpo, tuisame Saromāo toehse ahtao, moro metau tyrise tuna ěme te, xikihme exiketō roropa, Ritonōpo Tapyī kyryryme tōkehko.)

⁹ Morarame Hatatezea poremākatopōpyry poko totase ahtao tuisa Toi a, Hamate esemy a,

¹⁰ tumūkuru Jorāo taropose eya tuisa Tawi aomikase, eahmase roropa Hatatezea poremākatopōpyry poko. Apitoryme Toi tōsetapase tuhke Hatatezea maro. Tynekaroryme uuru risē tonehse Jorāo a, parata risemy te, metau risemy maro ekarotohme Tawi a.

¹¹ Morohne tukurākase Tawi a Ritonōpo eahmary poko rokē ehtohme, imepỹ parata maro te, uuru roropa kurākatopōpyry saaro tapoise tyya ahtao, imeimehnō ahno wino, typoremākase toto ahtao: etomita tomo te, moapita tomo te, amonita tomo te, pirixteu tomo, amarekita tomo, enara.

¹² Morarame etomita tō typoremākase Apisai Zeruia mūkuru a. 18 miümākō totapase eya Sautu jakanahmā po.

¹³ Mame āpuruhpyry tō jamihme exiketō soutatu esarymā tyrise eya Etō tō nonory po porehme tuisa Tawi poetoryme toto ehtohme. Mame orēpyra Tawi tyrise Ritonōpo a emero pata tō po.

¹⁴ Mame Izyraeu tō esēme Tawi kynexine emero porehme. Otyro kap̄ kynexine ynororo. Zae rokē tyrise roropa eya.

¹⁵ Joape, Apisai rui, soutatu tō tuisaryme kynexine. Josapa, Airute mūkuru, tuaro ehtoh poko Tawi akorehmaneme kynexine.

¹⁶ Zatoke, Aitupe mūkuru te, Aimereke, Apiataa mūkuru roropa Ritonōpo Tapyī tao erohketō kynexine. Seraia pape merone kynexine.

¹⁷ Penaia, Joiata mūkuru keretita tō esēme te, peretita tō esēme roropa kynexine. Tuisa Tawi mūkuru tō tumykō akorehmananōme toh kynexine.

19

Amonita tō poremākatopōpyry Tawi a (2 Samueu 10.1-19)

¹ Moromeīpo Amō tuisary Naasa toorihse, imūkuru Hanū tuisame toehse.

² Mame ynara tykase Tawi:

– Kure rokē Hanū rīko ase, kure jyritopōpyry sã jumy Naasa a.

Naeroro typoetory tō tonyohse eya Hanū zurutohme osepeme se toexiry poko repe. Yrome toeporehkase Tawi nenyohyã ahtao Amō pona tuisa Hanū zuruse;

³ amonita tō tamuximākō ynara tykase tutuisarykomo a:

– Osenetupuhnōko mah mokaro Tawi nenyohyã omy orikyry poko emynymāko? Osepeme oeahmāko toh nae? Nary, tykase toto. Tonehpose sātā mā toto Tawi a kypatarykō enetohme, atamorepatohme, kyporemākapotohkōme, tykase toto.

⁴ Naeroro Tawi nenyohyã tapoise Hanū a. Toto etypoty tysahkase zokonaka eya xine te, zupō tysahkase ātykyry pona, enara. Mame taropose ropa toto eya xine.

⁵ Itamurume toehxirose toto exiryke tytapyīkō taka toytorykō se pyra toehse toh nexiase. Mame moro poko zuaro toehse Tawi ahtao, tōmiry taropose eya xine eraximatohme Jeriko po aporo toto etypoty ahtatohme ropa, moromeīpo toto oehtohme ropa.

⁶ Morarame tuisa Hanū, amonita tō maro tuaro toehse topekōme pyra Tawi tyrise tyya xine exiry poko. Naeroro imehnō toahmase eya xine topehke takorehmapotohkōme: Mesopotamia pōkomo te, Maaka pōkomo te, Zopa pōkō maro, Xiria nonory po, kahu tomo etonaketomo te, soutatu tomo te, kawaru tomo, enara. Moro poko 34 miu kirume parata topehmase eya xine.

⁷ Mame 32 miu kahu etonaketō, Maaka tuisary kyryry tō toytose soutatu tō maro Metepa pona. Mokaro amonita tō soutatu tō toytose tosarykō poe etonatotohme.

⁸ Mame moro poko tuaro Tawi toehse ahtao, Joape tonyohse eya Izyraeu tō soutatu tō maro emero, etonatotohme.

⁹ Mame mokaro amonita tō toytose tosaka xine tutuisarykō patary Rapa omōtoh etonie. Mokaro akorehmananō tuisary tō tōximōse toto ona poro.

¹⁰ Mame mokaro asakoro oximōtoh tonese Joape a. Naeroro typoetory tō tapiakase eya, imehxo exiketō tymaro Xiria tō maro etonatotohme.

¹¹ Typoetory tō akoīpyry taropose eya takorō Apisai maro toto ytotohme amonita tō maro etonatotohme.

¹² Ynara tykase Joape Apisai a:

– Mokaro Xiria tō ymotye jamihme ahtao kuakorehmako. Morararo omotye xine amonita tō ahtao ākorehmāko ase, tykase.

¹³ Oserehpyra exiko! Orēpyra sehtone kuekyry tō ewomatohme, Ritonōpo patary tō ewomatohme roropa. Mame tyriry se toehtoh rīko Ritonōpo mana, tykase.

¹⁴ Mame Joape tō toytose soutatu tō maro osetapase, mame mokaro xirio tō toepase.

¹⁵ Mokaro Xirio tō epary tonese ahtao amonita tomo a toepase roropa toto Apisai wino. Tomōse ropa toto typataka xine ropa. Mame Joape toytose ropa Jerusarē pona.

¹⁶ Morarame Izyraeu tomo a typoremākase toexirykō eneryke tyya xine, imehnō xirio tō tonehpose eya xine moino tuna Eupyrati poe, xixi tūtatoh wino, Sopake akorehmatohme Hatatezea, Zopa pō soutatu tō esemy.

¹⁷ Mame moro poko tuaro Tawi toehse ahtao Izyraeu tō soutatu tō tonehse eya oximōme. Tuna Joatāo takuohse eya xine, tysoutatu tō tyrise esaka xine xirio tō ēpataka. Moroto xirio tō tōximōse toto etonatohme Izyraeu tō maro. Mame tōsetapapitose toto.

¹⁸ Yrome xirio tō toepase Izyraeu tō kurūke. Tawi tomo a totapase toto, 7 miume kawaru poko erohketō totapase, soutatu tō roropa 40 miume totapase. Esēkō Sopake totapase roropa Tawi a.

¹⁹ Morarame Hatatezea patary tō esamo a tuaro toehse typoremākatopōpyry poko Izyraeu tomo a osepeme toehse toto imaro xine. Tōsekarose toto eya xine Izyraeu tō poetoryme toehtohkōme. Morarame mokaro, xirio tomo, amonita tō akorehmary se pyra ropa toehse toh rahkene.

20

Rapa poremākatopōpyry Tawi a (2 Samueu 12.26-31)

¹ Morarame otyro arykatoh toehse ahtao, tuisa tō toytory se ahtao osetapase topetōkara maro, soutatu tō tarose Joape a Amō tō nonory poremākapose. Yrome tuisa Tawi tehme nexiase Jerusarē po. Mame pata Rapa tomyehmase Joape tomo a, tōsetapase toto, mame moro pata tonahkase eya xine.

² Mokaro amonita tō neponāmarykō Moroke kynexine. Zupuhpyry po parimā nexiase uuru risemy, 34 kirume omoxī exikety. Moro parimā poko topu typyne exikety nae roropa nexiase. Moro topu tapoise Tawi a tykyryry parimā pokona tyritohme. Mōkomo itamurume tarose roropa eya xine moro pata poe.

³ Mame moro pata pōkō tyrise eya erohketōme, seroroti ke te, kurimene risē koe ke, wywy ke, enara. Morara tyrise eya emero Amō tō patary pōkomo a. Mame toytose ropa ynororo soutatu tō maro emero Jerusarē pona ropa.

Etonatoh ahno konōto maro (2 Samueu 21.15-22)

⁴ Moromeīpo tōsetapase ropa Izyraeu tō pirixteu tō maro Kezea po. Morara ahtao ahno konōto, esety Xipai, totapase Xipekai, Husa pono a. Mame pirixteu tō typoremākapose eya xine.

⁵ Mame tōsetapase ropa toto pirixteu tō maro. Morara ahtao Rami, Koriamoronpyry, Kate pono totapase Eranā, Jaia mūkuru a. Mokyro konōto waratany zumohxo kynexine, omoxī roropa.

⁶ Imepy etonatoh kynexine Kate po. Moroto kynexine pakatokō ahno konōto pary. Emary 6me omahxikyry nae kynexine. Ipupuru 6me ipuhxikyry tō nae kynexine, atapona 24me kynexine.

⁷ Mame Izyraeu tykerekemase ahtao eya, totapase ynororo Jonata, Ximeia mūkuru a, Tawi rui mūkuru a.

⁸ Mokaro oseruaōkō totapase Tawi a, ipoetory soutatu tō maro. Pakatokō ahno konōto pakōme toh kynexine, Kate pōkomo.

21

Tuhke ahno ehtoh kuhtopōpyry Tawi a (2 Samueu 24.1-25)

¹ Morarame Izyraeu tō erekohmary se joroko tamuru toehse. Naeroro osetupuhthoh tokarose eya, Tawi a Izyraeu tō kuhpotohme Juta tō maro tuhke toto ehtoh waro ehtohme.

² Morara exiryke Joape a, imehnō soutatu tō tuisary tomo a roropa ynara tykase Tawi:

– Ytoko Izyraeu tō patary tō poro, inikahpoe ikurenaka, Izyraeu tō kuh-tohme, tuhke toto ehtoh waro se ase.

³ Yrome ynara tykase Joape tuisa a:

– Tuhkehxo Izyraeu tō tyripory se ase Ritonōpo a, toiro ahtao 100me tyripory se ase eya. Tuisa Tawi, opoetoryme mā toto, emero. Oty katohme Izyraeu tō kuhnōko mah, iirypyryme kyritohkōme Ritonōpo neneryme? tykase.

⁴ Yrome tōmipona Joape tyripose Tawi a. Naeroro toytose Joape, Tawi omi poe, Izyraeu tō kuhse, Izyraeu tō patary tō poro porehme, imeīpo tooehse ropa Jerusarē pona.

⁵ Tuisa Tawi turuse eya: atapona Izyraeu tō orutua kō soutatume exiketō 1.100.000me te, Juta tō orutua kō 470.000me, enara.

⁶ Yrome tukurohtaō ŷme nymyry pyra Joape exiryke tuisa nyripohpyry poko, Rewi tō, Pējamī tō roropa onukuhpyra kynexine.

⁷ Mame Tawi tō nyrihpyry Ritonōpo zamaro pyra kynexine. Naeroro Izyraeu tō tuānohse eya.

⁸ Ynara tykase Tawi Ritonōpo a:

– Iirypyryme toehse ywy Izyraeu tō kuhporyke ya. Ajohpāme sā yyrypyry ikorokako. Ajoajohpe exikety sā yriase, tykase.

⁹ Naeroro Kate tonyohse Ritonōpo a Tawi zuruse. Urutōme Kate kynexine. Ynara tykase Ritonōpo eya:

¹⁰ – Ytoko Tawi a, ynara kaxiko eya: “Ynara āko Ritonōpo oya: ‘Oseruao imenekatoh nae mase. Toiro imenekako tyripotohme ya. Mame onymenekahpyry rīko ase,’ āko Ritonōpo,” tykase.

¹¹ Morara exiryke urutō Kate toytose Tawi a, Ritonōpo omihpyry ekarose eya. Ynara tykase ynororo eya:

– Oty menekāko mah tyripotohme Ritonōpo a?

¹² Oseruao jeimamyry ae Izyraeu tō emitapākapōko konopo oehpyra ehtoh ke te, moro pyra ahtao oseruao nuno ae oporemākapōko oepetōkara mana te, moro pyra ahtao oseruao ēmepyry ae oporemākapōko Ritonōpo mana typyre ke, tyrohsē konōto enehpōko mana Izyraeu tō nonory pona, tynenyokyhpyry a oorihmanohpōko mana Izyraeu patary tō poro? Otara āko ywy Kuesēkō ezuhnōko? tykase Kate.

¹³ Ynara tykase Tawi urutono a:

– Emynyhmāko ase yronomyryme; yrome juānohpory se pyra ase ahno a. Ritonōpo a josekarory se ase juānohtohme kypyno xine aexiryke, tykase.

¹⁴ Naeroro tyrohsē tonehpose Ritonōpo a Izyraeu tō pona. Mame 70 miumākō toorihse.

¹⁵ Mame tynenyokyhpyry tonyohse eya Jerusarē enahkase repe. Yrome typenekehse ynororo Izyraeu tō wānopyry poko. Ynara tykase ynororo eya:

– Epo hnae! tykase.

Moroto nexiase Ritonōpo nenyokyhpyry Arauna esary po, tiriiku apotoh pūto, jepuseume exikety kynexine Arauna.

¹⁶ Mame Ritonōpo nenyokyhpyry tonese Tawi a xikihme, nono epoehme, emahpo tapema nexiase Jerusarē pōkō etapatohme. Mame Tawi, ipoetory tō tamuximākō maro, upo, kamisa topuxiximā risē ke tamuruse toto a, tupueh toehse toto. Tosekumurukō po typorohse toto tōmytykō po nono pokoxi.

¹⁷ Mame Ritonōpo a Tawi tōturuse, ynara tykase:

– Ritonōpo Imehxo, ywy ro rokē tyrypyhpyke toehse, azahkuru ehtoh tyrise ya exiryke. Yrome mokaro kaneru tō samo. Oty tyrise eya xine popyra? tykase. Zae mase juānopyryhtaο, wekyry tō maro, yrome mokaro, opoetory tō pyno exiko, tykase.

¹⁸ Morarame Ritonōpo nenyokyhpyry omi poe Kate toytose Tawi zuruse:

– Oeky zahkatoh tyriko, onekarory zahkatohme, onekaroryme Ritonōpo a Arauna nonory po, tiriiku apotoh po, tykase.

¹⁹ Mame Ritonōpo omihpyry omipona toehse Tawi, Kate nekarohpyry ae.

²⁰ Moroto toerohtoh po Arauna nexiase erohnōko tiriiku poko tumūkuru tō asakoropane maro. Ritonōpo nenyokyhpyry eneryke tyya xine imūkuru tō toepase otonētohme.

²¹ Tuisa Tawi oepyry eneryke tyya toerohtoh poe toytose Arauna, tosekumuru po typorohse ynororo, tōmyty po nono pokoxi.

²² – Oesary, tiriiku apotoh esary epekatyry se ase apoto apō ritohme, okyno zahkatohme ynekaroryme Ritonōpo a, tyrohsē enahkapotohme, Izyraeu tō kurākatohme ropa. Zae oepehmāko ase tineru ke, tykase Tawi eya.

²³ Ynara tykase Arauna:

– Morohne apoiko, jahkatohme onekaroryme Ritonōpo a. Eneko moxiamo pui tō zahkatohme, senohne wewe risē apoiko roropa apotopokōme, tiriiku roropa ekarotohme onekaroryme. Morohne emero ekarōko ase oya.

²⁴ Yrome ynara tykase tuisa Tawi Arauna a:

– Arypyra! Zae tineru ke oepehmāko ase, okyno onyahkara ase ynekaroryme Ritonōpo a onepekahpyra ya ahtaο, onepehmara jahtaο.

²⁵ Naeroro tiriiku apotoh esary topekahse eya. 600me uuru ke topehmase eya.

²⁶ Morarame tynekarory zahkatoh apō tyrise moroto Tawi a. Pui tō tyahkase eya tynekaroryme Ritonōpo a, osepeme ehtoh roropa. Tōturuse ynororo Ritonōpo a, mame tozuhse Ritonōpo a apoto enehporyke kapu poe inekarory zahkatohme okyno zahkatoh po.

²⁷ Mame tynenyokyhpyry a ipyre tukurākapose ropa ē aka. Aomipona toehse ynororo.

²⁸ Moro eneryke tyya, aomiry totase Ritonōpo a tonetupuhse Tawi a. Naeroro tynekarory tyahkase eya, okyno zahkatoh po, Arauna erohtopōpyry po.

²⁹ Morara ahtaο, Moeze nyrihpyry tapyime, Ritonōpo maro oturutohme ona poro toto ahtaο, okyno zahkatoh apō roropa, Kipeāο poro nexiase Ritonōpo eahmatoh po.

³⁰ Yrome morotona Tawi ytosaromepyra kynexine Ritonōpo eahmase, inenyokyhpyry pyre zuno toexiryke.

22

¹ Mame ynara tykase Tawi:

– Taro, Ritonõpo Tapyĩ exĩko. Sero okyno zahkatoĥ po, tynekarory tō zahkãko Izyraeu tō mana.

Ritonõpo Tapyĩ risē epekatyry poko

² Morarame imehnō nonory poe aehtyã tonehpose tuisa Tawi a ox-imōtoĥme, Izyraeu tō nonory po tōsesarise aexityamo. Mame toto ty-rohmanohpose eya topu tō kurãkary poko Ritonõpo Tapyĩ ritohme.

³ Kurimene tonehpose eya perēku tōkehko ritohme, omōtoĥ kyryry roropa te, metau roropa itamurume, omoxi ehtoĥ onukuhsaromepyra toĥ kynexine.

⁴ Apupari zoko tuhke tonehpose eya Xitō tomo a te, Tiro pōkomo a roropa

⁵ Ynara tōsenetupuhse Tawi: “Ritonõpo Tapyiny, umūkuru Saromão nyryry, tapyi kurãme ehtoĥme mana, ipoko tuaro imehnō nonory pōkō ehtoĥme emero. Yrome umūkuru poetome ro mana, tuaro nymyry pyra ro mana. Naeroro akorehmary se ase topu tōkehko te, wewe tōkehko roropa, moro tapyi risē enepyry poko.” Naeroro toeroĥse Tawi morohne kurãkary poko itamurume orihpyra ro tahtao.

⁶ Mame tumūkuru Saromão tonehpose tyya, tapyi kurã ripotoĥme, Ritonõpo, Izyraeu tō Esē tapyĩme ehtoĥme.

⁷ Ynara tykase Tawi eya:

– Aimo, tapyi kurã riry se exiase repe, imehxo Ritonõpo Jesemy ehtoĥ enetupuhpotoĥme.

⁸ Yrome Ritonõpo a turuse ywy: “Ahno tuhke totapase oya, etonatoĥ poko tuhke mexiase,” tykase. Naeroro, itamurume munu tukuãpose ya exiryke, tapyi onyrippyra ynororo ya tytapyĩme.

⁹ Yrome tōmiry tokarose eya. Ynara tykase ynororo ya: “Omūkuru exĩko tuisame etonatoĥ poko pyra exiketyme. Tehme epetōkara tyripōko ase emero. Esety Saromãome exĩko. Tuisame ynororo ahtao Izyraeu tō ewomãko ase osetapara toto ehtoĥme imehnō maro.

¹⁰ Ytapyĩ amōko ynororo. Umūkurume exĩko mana. Ywy roropa jūme exĩko ase. Imūkuru te, ipakomotyã jūme tuisame exĩko Izyraeu tō esēme.”

¹¹ Tōturuse ro Tawi:

– Seromaroro aimo, Ritonõpo Oesē, amaro se ase. Aomihpyry ae ro ãkorehmary se ase orēpyra oehtoĥme tapyi kurã riry poko itapyĩme.

¹² Mame tuaro oripory se ase Ritonõpo Oesemy a, emese kure oehtoĥme Izyraeu tō tuisaryme oexiry poko, Ritonõpo omipona toto ehtoĥme.

¹³ Ritonõpo omihpyry omipona awahtao emero porehme, Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a, ekarotoĥme Izyraeu tomo a, orēpyra exĩko mase. Orēpyra exiko; tuaro exiko, enaromyra exiko.

¹⁴ Toeroĥse ywy Ritonõpo Tapyĩ ritoh tonō enehtoĥme, ikurãkatohme, uuru 3.400 toneratame te, parata 34 miu toneratame te, metau itamurume, kurimene roropa omoxi ehtoĥ ikuhpỹme te, wewe roropa te, topu kurã, enara. Yrome ise ro nase.

¹⁵ Eroĥketō nae mase tuhke: topu kurãkananomo te, wewe poko eroĥketomoto te, topu tō poko eroĥketomoto te, emese kure exiketō roropa, emero rokē poko

¹⁶ uuru poko te, parata poko te, metau te, kurimene roropa te, eroĥketō ikuhpỹme. Naeroro tyriko kēty. Mame Ritonõpo ãkorehmãko mana.

¹⁷ Mame Tawi a Saromão takorehmapose Izyraeu tō tamuximãkomo a emero.

¹⁸ Ynara tykase ynororo:

– Ritonõpo Oesēkō amaro xine toehse mana. Oewomatorỹko mana. Tehme oepetōkara tyripose eya. Takorehmase ywy eya sero nono pōkō

poremãkapory poko. Seromaroro opoetoryme toehse mã toto, Ritonõpo poetoryme rorõpa.

¹⁹ Seromaroro Ritonõpo Oesẽkõ nyripohpyry omipona exiko yronymyryme. Itapyĩ kurã tyripitoko, aomihpyry ã, kaxo, esaryme ehtohme, imõkomory maro, moroto Ritonõpo eahmatohme oya xine.

23

¹ Mame tamuhpõme toehse Tawi ahtao tumũkuru Saromão tyrise tuisame eya, Izyraeu tõi esẽme.

Rewita tõi erohtopo

² Morarame Izyraeu tõi tamuximãkõ tonehpose tuisa Tawi a oximõme toto ehtohme Ritonõpo maro oturuketõ maro, rewita tõi maro.

³ Mame rewita tõi, tuãtase exiketõ, orutua kõi tukupõ eya, 30me jeimamyry motye exiketomo. Atapona 38 miime toh kynexine.

⁴ Mame 24 miimãkõ tyripõ eya erohtõme Ritonõpo maro Oturutõh riry poko; 6 miimãkõ pape meronanõme toto ehtohme te, zae ehtõh poko imehnõ akorehmatohme rorõpa.

⁵ 4 miimãkõ tyripõ eya soutatume toto ehtohme omõtohtõ tonõ eraseme toto ehtohme. 4 miimãkõ rorõpa tyripõ eya Ritonõpo eahmananõme, rue tõkehko etonanõme oseahmatohme.

⁶ Mame mokaro rewita tõi tapiakase Tawi a, oseruao oximõmãkõme ehtohme; Jeresõ pakomotyamo te, Koate pakomotyamo, Merari pakomotyamo, enara.

⁷ Jeresõ tumũkue asakoro kynexine Ratã, Ximei, enara.

⁸ Ratã oseruao tumũkue kynexine: Jeieu, Zetã, Joeu, enara,

⁹ tamuximehxo exiketõme toh kynexine, Ratã pakomotyã tuisaryme. (Ximei tumũkue kynexine oseruao: Seromite, Hazieu, Harã, enara.)

¹⁰⁻¹¹ Ximei asakoropane tumũkue kynexine: Jaate, Ziza, Jeu, Peria, enara, atakenaka toto enurutõpõpyry pokoino. Jeu, Peria rorõpa tuhke hkopyra typakõke toh kynexine. Naeroro oximaro tukupõ toh kynexine.

¹² Koate asakoropane tumũkue kynexine: Anarão, Isara, Eperõ, Uzieu, enara.

¹³ Anarão, imũkuru apitorymã, asakoro tumũkue kynexine: Arão, Moeze, enara. (Arão, ipakomotyã maro tymenekase Ritonõpo a, eahmatõh kyryry kurã, kurãkary poko te, ixtaratu zahkary poko, Ritonõpo, Izyraeu tõi Esẽ, eahmaryme; aomipona toexirykõ poko te, kure ipoetory tõi ripyry poko, enara.)

¹⁴ Yrome Ritonõpo poetory, Moeze, mũkuru tõi rewita tõi maro toh kynexine.)

¹⁵ Moeze asakoro tumũkue kynexine: Jeresõ, Erieze, enara.

¹⁶ Jeresõ pakomotyã tuisaryme kynexine Sepueu.

¹⁷ Erieze toiro rokẽ tumũkue kynexine, esety Reapia, yrome Reapia tuhke tumũkue kynexine, typakõke rorõpa kynexine.

¹⁸ Isara, Koate mũkuru asakoromã tumũkue toehse esety Seromite. Tuisamehxo toehse ynororo tyekyry tõi esẽme.

¹⁹ Eperõ, Koate mũkuru oseruao, asakoropane tumũkue toehse: Jeria, Amaria, Jaazieu, Jekameão, enara.

²⁰ Uzieu, Koate mũkuru asakoropanemã, asakoro tumũkue kynexine Mika, Ixia, enara.

²¹ Merari, asakoro tumũkue kynexine: Mari, Muxi, enara. Mari rorõpa tumũkue asakoro kynexine: Ereaza, Kixi, enara.

²² Yrome tumūkue pyra ro ahtao Ereeza toorihse. Tōxike rokē kynexine. Ēxiry tō tyniotase Kixi mūkuru tō maro.

²³ Muxi, Mari mykapo Merari mūkurume, oseruao tumūkue kynexine: Mari, Etea, Jerimote, enara.

²⁴ Mokaro kynexine Rewi pakomotyamo, oxiekyry tomo; esetykō tymerose emero pape pokona. Ipakomotyā emero 20me jeimamyry nae toehse ahtao toerohpitoše toto Ritonōpo, Izyraeu tō Esē Tapyī poko.

²⁵ Ynara tykase Tawi:

– Izyraeu tō epetōkara tehme tyripose Ritonōpo a, mame jūme osesarīko mā ynororo Jerusarē po.

²⁶ Morara exiryke Ritonōpo maro Oturutoh Tapyi anaropyra toehse Rewi pakomotyamo, eahmatoš kyryry anaropyra toehse roropa toto.

²⁷ Morara exiryke Tawi nyriphopyry ae ro rewita tō pakomotyā 20me jeimamyry nae ahtao esetykō tymerose aerohtohme.

²⁸ Naeroro Ritonōpo maro oturuketō Arāo pakomotyā akorehmananōme toehse Ritonōpo eahmary poko, Itapyī tao zara tō kurākary poko te, osa tō kurākary poko te, Ritonōpo eahmatoš kyryry kurā kurākary poko, nuriame pyra Ritonōpo kyryry kurā ehtohme;

²⁹ wyi kurākary poko tynekarorykōme Ritonōpo a te, tiriiku kurākary poko roropa tynekarorykōme te, pāo pipahmā iporutatoš maro pyra tyriše exikety tynekaroryme tupuruse exikety orinato po, kajama roropa azeite maro otoxie. Tyripose roropa toto ahno tō nekarory tō omoxinety kuhtohme tonehse ahtao eya xine Ritonōpo Tapyī taka;

³⁰ kokoro rokē Ritonōpo eahmary poko te, kure Ritonōpo esety riry poko pakeimo, kokonie pukuro roropa te,

³¹ tynekarory tō Ritonōpo a tyahkase ahtao roropa Oserematoš po, Oseahmatoš Nuno Kasenato ae te, imehnō Otuhtoš Konōto ahtao roropa. Tyripotoh tymerose zuaro toto ehtohme: otāto pixo rewita tō menekatošme morohne riry poko. Jūme tyripose toto Ritonōpo eahmary poko.

³² Tyripose toto tomeseke toto ehtohme Ritonōpo maro Oturutoš poko, Ritonōpo Tapyī kurā poko roropa, tyekyry tō Ritonōpo maro oturuketō Arāo pakomotyā akorehmary poko, Ritonōpo eahmary poko roropa Itapyī tao.

24

Ritonōpo maro oturuketō erohtopo

¹ Arāo pakomotyamo ynara oximaro exiketōme toš kynexine. Arāo asakoropane tumūkue kynexine: Natape, Apiu, Ereeza, Itamaa, enara.

² Natape toorihse Apiu maro orihpyra ro jūkō ahtao. Tumūkue pyra toorihse toto. Mame zakorō tō Ereeza te, Itamaa roropa Ritonōpo maro oturuketōme toehse.

³ Morarame Arāo pakomotyā tapiakase tuisa Tawi a. Oximōme tyripose toto eya toto erohtoh poko. Takorehmase ynororo moro poko Ereeza pary a, Zatoke a te, Itamaa pary a roropa, Aimereke a.

⁴ Mokaro Ereeza pakomotyā tapiakase toto, 16me oximōmākōme toto ehtohme. Itamaa pakomotyā tapiakase toto 8me oximōmākōme toto ehtohme. Moro sā tyriše eya xine tuhkehxo jūkō exiryke Ereeza pakōme.

⁵ Ritonōpo Tapyī tao erohketō tuisaryme exiketō te, imehnō amorepananō roropa Ritonōpo omiry poko kynexine: Ereeza pakōme, Itamaa pakōme roropa. Naeroro tymenekase toto, imenekatoš ke, toerohtoh poko toto ehtohme.

⁶ Ereaza pakomotyamo, Itamaa pakomotyã roropa tymenekase imenekatoh ke toiro mose, toiro mokyro, enara. Mame esetykõ tymerose pape pokona, imerone a, Netaneu mûkuru a, Semaia a. Enenanõme ynara toh kynexine: tuisamãkomo te, ipoetory tõ esamo te, Ritonõpo maro oturukety Zatoke te, Apiataa mûkuru Aimereke te, oturuketõ ekyry tõ tuisary te, rewita tõ ekyry tõ tuisary, enara.

⁷⁻¹⁸ Mame imenekatoh tapoise tyya xine ahtao, 24me oxiekyryme exike-tomo a, atakenaka toerohtoh tapoise eya xine. Ynara mokaro oximõmãkõ kynexine: 1) Jeoiaripe; 2) Jetaia; 3) Harĩ; 4) Seorim; 5) Maukia; 6) Miamĩ; 7) Hakoze; 8) Apia; 9) Jesua; 10) Sekania; 11) Eriaxipe; 12) Jakĩ; 13) Hupa; 14) Jesepeape; 15) Piuka; 16) Imea; 17) Hezia; 18) Hapise; 19) Petaia; 20) Jeezekeu; 21) Jakĩ; 22) Kamuu; 23) Teraia; 24) Maazia, enara.

¹⁹ Mokaro esety tymerose pape pokona, toto rohmanohpotoh maro; Ritonõpo Tapyĩ taka toto ytotohme erohse emero poko, tytamurukõ Arão namorepatopõpyry ae ro, Ritonõpo Izyraeu tõ Esẽ omihpyry omipona toto ehtohme.

Rewita tomo

²⁰ Ynara roropa oxiekyrymãkõ zũ tomo, Rewi pakomotyamo: Jetia, Anarão parỹpyry, Sepueu paryme roropa.

²¹ Ixia, Reapia parỹpyry;

²² Jaate, Isara parỹpyry, Seromite parỹpyry roropa.

²³ Jeria te, Amaria te, Jaazieu te, Jekameão, enara, Eperõ mûkuru tõ atakenaka, toto enurutopõpyry ae ro.

²⁴ Samia, Uzieu parỹpyry, Mika parỹpyry roropa.

²⁵ Zakaria, Uzieu parỹpyry, Ixia parỹpyry roropa, Mika akorony.

²⁶ Mari te, Muxi te, Jaazia, enara, Merari pakomotyamo.

²⁷ Jaazia tumûkue kynexine, oseruao: Soão te, Zakua te, Ipiri, enara.

²⁸⁻²⁹ Mari asakoro tumûkue kynexine: Ereaza te, Kixi, enara. Ereaza tumûkue pyra kynexine, yrome Kixi tumûkue toehse, esety Jerameeu.

³⁰ Muxi oseruao tumûkue kynexine: Mari te, Etea te, Jerimote, enara.

Mokaro oxiekyry tõ, rewita tõ kynexine.

³¹ Imenekatoh tapoise roropa eya xine tyekyry tõ Arão pakomotyã samo. Morara tyrise eya xine tuisa Tawi neneryme te, Zatoke tõ neneryme Aimereke maro te, jûkõ neneryme oturuketõ ekyry te, rewita tõ ekyry, enara. Tamuximãkõ ekyry tõ tyrise eya xine zakorõ tõ ekyry tõ riry samo. Oxisã toto tyrise eya xine.

25

Eremiaketõ Ritonõpo Tapyĩ tao

¹ Morarame rewita tõ tymenekase tuisa Tawi a rewita tõ tuisary tõ maro, Ritonõpo eahmary poko imoihmãkõ akorehmatohme: Asape, Hemã, Jetutũ, enara. Ritonõpo omiry ekarory poko tyrohmanohpose toto, rue tõkehko etory poko roropa, haapa tomo te, rira tomo te, paratu tomo, enara. Ynara orutua kõ tymenekase imoihmãkõ akorehmatohme Ritonõpo eahmary poko:

² Asape mûkuru tomo asakoropane: Zakua, Joze, Netania, Asarera, enara. Toto tuisary Asape kynexine. Ritonõpo omiry ekaroneme roropa kynexine ynororo, tokaropose ahtao tuisa a.

³ Jetutũ mûkuru tõ 6me kynexine: Ketaria, Zeri, Jesaia, Ximei, Hasapia, Matitia, enara. Toto tuisaryme jûkõ kynexine. Ritonõpo omiry totapose roropa eya xine, rira totose eya xine toremiase roropa toto Ritonõpo eahmaryme, "Kure mase," ãko toto Ritonõpo a.

⁴ Hemã mŭkuru tō 14me kynexine: Pukia, Matania, Uzieu, Sepueu, Jerimote, Hanania, Hanani Eriata, Kitauti, Romanti-Ezea, Josepekasa, Maroti, Hotia, Maaziote, enara.

⁵ Hemã urutōme kynexine, Tawi akorehmaneme. Imŭkuru tō 14me, ěxiry tō oseruao roropa tokarose Ritonōpo a, eya, tōmihpyry ae ro, orēpyra aehtohme.

⁶ Imŭkuru tō emero toremiase, Ritonōpo eahmaryme, Ritonōpo maro Oturutoh tao, rue tōkehko totose roropa eya xine, paratu poko, rira poko, haapa poko, enara. Toto tuisaryme jŭkō kynexine. Mame Asape te, Jetutŭ te, Hemã roropa tuisa omiry omipona toh kynexine.

⁷ Mokaro tamorepase exiketō rue tōkehko etory poko, eremiatoh poko roropa 288me toh kynexine.

⁸ Atakenaka toto erohtohme Ritonōpo Tapyī tao, imenekatoh tapoise eya xine; nuasemākomo te, tamuhpomākomo roropa, amorepananomo te, atamorepaketomo, enara.

⁹⁻³¹ Mokaro 288 mākō tapiakase oxiekyry tōme, 24me oximōmākōme ehtohme. Toiro oximōmākō 12me kynexine oximōme tutuisarykō maro. Mame atakenaka mokaro oximōme toerohse toto: 1) Joze, Asape tō poe; 2) Ketaria; 3) Zakua; 4) Zeri; 5) Netania; 6) Pukia; 7) Jesarera; 8) Jesaia; 9) Matania; 10) Ximei; 11) Uzieu; 12) Hasapia; 13) Sepueu; 14) Matitia; 15) Jerimote; 16) Hanania; 17) Josepekasa; 18) Hanani; 19) Maroti; 20) Eriata; 21) Hotia; 22) Kitauti; 23) Maaziote; 24) Romanti-Ezea.

26

Ritonōpo Tapyī omōtoh erase tomo

¹ Morarame mokaro rewita tō tymenekase erohtohme Ritonōpo Tapyī omōtoh eraseme. Toiro kynexine Meseremia, Kore mŭkuru, oxiekyryme Asape tō maro, Kora pakomotyamo.

² Tumŭkue 7me kynexine ynororo, imŭkuru tō atakenaka toto enurutopōpyry ae ro Zakaria, Jetiaeu, Zepatia, Jatanieu,

³ Erão, Joanã, Erioenai, enara.

⁴⁻⁵ Imepŷ kynexine Opete-Etō. Eya 8me mŭkuru tō tokarose Ritonōpo a. Ynara toh kynexine toto enurutopōpyry ae ro: Semaia, Jezapate, Joa, Sakaa, Netaneu, Amieu, Isakaa, Peuretai, enara.

⁶⁻⁷ Semaia, Opete-Etō mŭkuru apitorymã tumŭkue kynexine 6me: Otoni, Rapaeu, Opete, Euzapate, Eriu, Semakia, enara. Emese kure toto exiryke imehxo toh kynexine tyekyrykō maro. Mokaro asakoro etyhpyrymākō ime kuhse toh kynexine.

⁸ Opete-Etō ekyry tō wino 62me orutua kō, orēpyra exiketō toehse erohse Ritonōpo Tapyī omōtoh eraseme.

⁹ Meseremia ekyry tō wino 18me orutua kō toehse, orēpyra exiketomo.

¹⁰ Merari ekyry tō wino Hosa toehse tumŭkue exikety 4me: Xiniri tuisame tymenekase jumy a, apitoryme pyra tonuruse ahtao ro te,

¹¹ Hiukia, Teparia, Zakaria, enara. Atapona 13me Hosa ekyry tō tymenekase erohtohme Ritonōpo Tapyī omōtoh eraseme.

¹² Mame mokaro Ritonōpo Tapyī omōtoh erase tō tapiakase, tuhke oximōmākōme toto ehtohme, oxiekyry tōme roropa. Mame toto erohtoh tokarose Ritonōpo Tapyī tao, imehnō rewita tō menekatopōpyry samo.

¹³ Mokaro oxiekyry tomo a imenekatoh tapoise, tuhke toto ahtao, tuhke pyra roropa toto ahtao, omōtoh poko eraseme toto erohtohme.

¹⁴ Seremia tymenekase erohtohme omōtoḥ poko, xixi tūtatoḥ wino te, imūkuru Zakaria, imehnō akorehmaneme exiketȳ zae ehtoḥ waro toto ehtoḥme, tymenekase ynororo erohtohme omōtoḥ poko inikahpozakoxi.

¹⁵ Opete-Etō tymenekase erohtohme omōtoḥ poko ikurenaka, imūkuru tō tymenekase erohtohme mōkomo esary eraseme.

¹⁶ Supī te Hosa maro tymenekase erohtohme omōtoḥ poko xixi omōtoḥ wino te, omōtoḥ Sarekete, osema ae inikahpozakoxi. Mokaro erase tō erohtoh tapiakase ynara:

¹⁷ kokoro rokē 6me erase tō kynexine omōtoḥ xixi tūtatoḥ wino; 4me inikahpozakoxi, 4me ikurenaka. 4me toytose mōkomo esaka: asakoro toirō tao, asakoro zakorō tao, enara.

¹⁸ Mame zara konōto po xixi omōtoḥ wino 4me erase tō kynexine osema pūto, asakoro roropa zara po nymyry.

¹⁹ Morara tapiakase erase tō erohtoh kynexine, Kora ekyry tō erohtohme te, Merari ekyry tō erohtohme, enara.

Tyoro erohtoh Ritonōpo Tapyī tao

²⁰ Mame imehnō rewita tō tyrohmanohpose Ritonōpo Tapyī mōkomory kurā poko te, ahno nekarotyā tynekarorykōme Ritonōpo a, morohne kurākary poko roropa esao.

²¹ Ratā, Jeresō mūkuru, tuhkākō tamurume kynexine: Jeieri te,

²² Zetā te, Joeu, enara. Tymenekase toto mōkomo kurākaneme, esary kurākaneme roropa Ritonōpo Tapyī tao, enara.

²³ Anarāo pakomotyamo, Isara pakomotyamo, Eperō pakomotyamo, Uzieu pakomotyā roropa toerohtoh tapoise.

²⁴ Sepueu, Jeresō ekyryme, Moeze mūkuru tymenekase tuisame Ritonōpo Tapyī mōkomory kurākananō esēme.

²⁵ Oxiekyryme kynexine ynororo Seromite maro, Erieze, Jeresō maro atakorōme exiketōme. Erieze, Reapia zū kynexine. Reapia, Jesaia zū kynexine. Jesaia, Jorāo zū kynexine. Jorāo, Zikiri zū kynexine. Zikiri, Seromite zū kynexine, enara.

²⁶ Seromite jekyry tō maro tymenekase ahno nekarohpyry kurākatohme emero, tokarose ahtao Ritonōpo a: tuisa Tawi nekarohpyry te, tamuxi tō nekarohpyry te, oxiekyrymākō tuisary nekarohpyry te, soutatu tō tuisary nekarohpyry, enara.

²⁷ Mōkomo tapoise epetōkara wino osetaparyhtaο. Morohne tapiakase eya xine Ritonōpo Tapyī kyryryme ehtoḥme.

²⁸ Seromite jekyrykō maro tyrohmanohpose Tawi a mōkomo kurākary poko, emero, tokarose ahtao Ritonōpo Tapyī kyryryme. Morohne rānaο urutō Samueu nekarohpyry kynexine te, tuisa Sauu nekarohpyry te, Apinea, Nea mūkuru nekarohpyry te, Joape, Zerua mūkuru nekarohpyry, enara.

Imehnō Rewita tō erohtopo

²⁹ Kenania, ipoenōkō maro, Isara pakomotyamo, tymenekase pape merohtohme emero poko te, Izyraeu tō akorehmatohme roropa zae ehtoḥ poko zuaro toto ehtoḥme.

³⁰ Hasapia, ekyry tō 1.700mākō maro, orēpyra exiketō emero, Eperō pakomotyāme toḥ kynexine. Tyrohmanohpose toto Joatāo poe xixi omōtoḥ wino, Izyraeu tō akorehmatohme, emero rokē poko, zae ehtoḥ waro toto ehtoḥme, osepeme toto ehtoḥme.

³¹ Jeria tuisame kynexine Eperõ pakomotyã tuisaryme. 40me jeimamyry taropose Tawi ahtao tuisame toehtoh poko tãtamorepase ynororo Eperõ pakomotyã poko, esetykõ tymerose exiryke pape poko. Mame soutatu tã orẽpyra exiketõ tonese Jazea po, Kireate nonory po, Eperõ ekyry tomo.

³² Jeria ekyry tã wino 2.700mãkõ tymenekase Tawi a emese kure exiketõ emero poko. Mame mokaro tyrohmanohpose eya imehnõ akorehmatohme zae ehtoh poko zuaro toto ehtohme. Mame Joatão poe xixi tãtatoh wino tuisame toto tyrise eya Rupẽ nonory po te, Kate nonory po te, Manase nonory po, enara.

27

Soutatu tã rohmanohpory Tuisa Tawi a

¹ Ynara Izyraeu tã tamuximãkõ kynexine, oxiekyry tã tuisary tomo, Tawi akorehmananõ roropa soutatu tã rohmanohpory poko. Nuno ae ro imehnõ oximõmãkõ, 24 miumãkõ tooehse erohse tutuisarykõ poetoryme, moro nuno punero.

²⁻³ Ynara typoetory tã rohmanohpõkõ kynexine tynunory ae:

Nuno apitorymã po: Jasopeão, Zapitieu mũkuru. Pereze ekyryme kynexine ynororo Juta tã ekyryme.

⁴ Nuno 2mã po: Totai, Aoi parỹpyry. Mikirote kynexine mokyro akorehmaneme tuisame aexiry poko.

⁵ Nuno 3mã po: Penaia, Ritonõpo maro oturukety Joiata mũkuru.

⁶ Penaia kynexine “30mãkõ imehxo exiketõ” tuisaryme, mame imũkuru Amizapate imyakãme toehse mokaro tuisaryme.

⁷ Nuno 4mã po: Asaeu, Joape akorony. Imẽipo imũkuru Zepatia imyakãme toehse.

⁸ Nuno 5mã po: Samute, Isara parỹpyryme, kynexine.

⁹ Nuno 6mã po: Ira, Ike mũkuru, Tekoa pono kynexine.

¹⁰ Nuno 7mã po: Here, Eparaĩ tã poe, Perõ pono kynexine.

¹¹ Nuno 8mã po: Xipekai, Husa pono kynexine, Zera ekyryme, Juta tã poe.

¹² Nuno 9mã po: Apieze, Anatote pono, Pẽjamĩ nonory po kynexine.

¹³ Nuno 10mã po: Maarai, Netopa patary pono, Zera ekyryme kynexine.

¹⁴ Nuno 11mã po: Penaia, Piratõ pono, Eparaĩ nonory po kynexine.

¹⁵ Nuno 12mã po: Heutai, Netopa pono, Otonieu parỹpyryme kynexine.

Izyraeu tã tuisary oxiekyry tomo

¹⁶⁻²² Morarame Izyraeu tã oxiekyry tã tuisary tã ynara kynexine:

Rupẽ tã tuisary Erieze, Zikiri mũkuru.

Ximeão tã tuisary Sepatia, Maaka mũkuru.

Rewi tã tuisary Hasapia, Kemueu mũkuru.

Arão tã tuisary Zatoke.

Juta tã tuisary Eriu, tuisa Tawi rui.

Isakaa tã tuisary Oniri, Mikaeu mũkuru.

Zepurõ tã tuisary Iximaia, Opatia mũkuru.

Napatari tã tuisary Jerimote, Azarieu mũkuru.

Eparaĩ tã tuisary Ozeja, Azazia mũkuru.

Manase xixi omõtoh wino tã tuisary Joeu, Petaia mũkuru.

Manase xixi tãtatoh wino tã tuisary Ito, Zakaria mũkuru.

Pẽjamĩ tã tuisary Ito, Zakaria mũkuru.

Tã tã tuisary Azareu, Jeroão mũkuru.

²³ Orutua kō onukuhpyra tuisa Tawi kynexine 20me jeimamyry pyra ro toto ahtao, ynara tykase Ritonōpo exiryke: “Izyraeu tō emākapōko ase tuhke toto ehtohme, ikuhpỹme, xirikuato samo kapu poko.”

²⁴ Tukuhpitose toto Joape, Zeruia mūkuru a. Yrome otyhkara tokurehse ynororo. Izyraeu tō tuānohse Ritonōpo a exiryke toto kukuru se aexirykōke. Naeroro ikuhtopōpyry atapona onymeropyra tokurehse tuisa Tawi papē pokona.

Tuisa Tawi kyryry tō poko erohketō tuisary tomo

²⁵ Mokaro tuisa Tawi kyryry poko erohketō tuisary tō ynara kynexine: Imōkomory kurākaneme tapyi jamihmā tao: Azamawete, Atieu mūkuru. Imōkomory kurākaneme tupito tō po te, pata tō po te, ahno esao te, jamihme ehtoh tao, enara: Jonata, Uzia mūkuru.

²⁶ Erohketō tupito tō poko: Ezeri, Kerupe mūkuru.

²⁷ Tupito tō po uwa tōkehko arykary poko: Ximei, Rama pono.

Uwa eukuru riry poko, ikurākary poko roropa: Zapiti, Sepā pono.

²⁸ Oriwera tōkehko poko te, wikeira tōkehko roropa Juta tō nonory po: Paau-Hanā, Ketera pono.

Azeite poko: Joaxi.

²⁹ Pui tō poko ona Sarō po: Xitarai, Sarō pono.

Pui tō poko jakanahmā po: Sapate, Atarai mūkuru.

³⁰ Kameru tō poko: Opiu, iximaeume exikety.

Jumētu tō poko: Jetia, Meronote pono.

³¹ Kaneru tō poko te, kaneru tō maro, poti tō maro: Jazize, hakaritame exikety.

Tuisa Tawi akorehmananomo zae ehtoh waro ehtohme

³² Jonata, tuisa Tawi ory emese kure kynexine, tātamoreparry poko te, imehnō amoreparry poko, enara. Tuisa Tawi poenō amorepaneme kynexine ynororo, Jeieu, Hakamoni mūkuru maro.

³³ Aitopeu tuisa akorehmaneme kynexine zae ehtoh waro ehtohme. Husai, arakitame roropa tuisa epeme kynexine, akorehmaneme roropa zae ehtoh waro ehtohme.

³⁴ Mame Aitopeu toorihse ahtao, Apiataa te, Jeoiata roropa Penaia mūkuru, tuisa akorehmananōme toehse zae ehtoh waro ehtohme. Joape kynexine soutatu tō tuisary imehxo exikety.

28

Tawi nyrohmanohpotoh Ritonōpo Tapyi riry poko

¹ Morarame Izyraeu tō tamuximākō tonehpose tuisa Tawi a, Jerusarē pona toto ytotohme, oximōtohme. Naeroro tōximōse toto, oxiekyry tō tuisary tomo te, tuisa poetory tō esamo te, tuisa kyryry poko erohketō tuisary tomo: pui tōkehko poko, tuisa eky tō poko, ipoenō eky tō poko, tuisa tapyi poko erohketō esamo te, soutatu tō tuisary tomo te, tamuximākomo, enara.

² Mame mokaro ēpataka toexikihmase Tawi, toto zurutohme. Ynara tykase ynororo:

– Jepe tomo, etatoko pahne: tapyi riry se exiase, Ritonōpo omihpyry ē esaryme, Ritonōpo pupuru apō esaryme. Uuru kurākāko ase parata maro, topu tomo, apupari roropa, tapyi ritohme: “Imehxo mase, Izyraeu tō Esemý,” katohme.

³ Yrome ya tytapyi onyripopyra nexiase, soutatume jexiryke, tuhkākō totapase roropa ya exiryke.

⁴ Tymenekase ywy Ritonõpo a, Izyraeu tõ Esemý a, umũkuru tõ maro, ypakõ maro tuisame yna ehtohme jũme. Juta tõ tymenekase eya, toto poe typoetory tõ esẽme ehtohme. Papa tõ tymenekase eya. Mame papa poenõ poe tymenekase ywy tuisame jehtohme, Izyraeu tõ esẽme.

⁵ Tuhke tumũkue toehse ywy. Umũkuru tõ poe Saromão tymenekase eya tuisame ehtohme, Izyraeu tõ, Ritonõpo poetory esẽme aehtohme.

⁶ Tõturuse ro Tawi:

– Ynara tykase Ritonõpo ya: “Omũkuru, Saromão, ytapyĩ amoneme exĩko mana. Mokyro tymenekase ya umũkurume aehtohme, ywy jũme exĩko.

⁷ Jũme tuisame tyrĩko ase, jomihpyry omipona exikehpyra ynororo ahtao, ynyripohpyry riryhtao eya, seromaroro aehtoh saaro.”

⁸ – Naeroro, seromaroro, wekyry tomo, Ritonõpo neneryme ipoetory tõ Izyraeu tõ oximõmãkõ neneryme roropa, ourutorýko ase: tomeseke ehtoko Ritonõpo omiry omipona oehtohkõme emero porehme, sero nono kurã oesarykõme exikehpyra ehtohme imeĩpo ekarotohme opoenomo a apakomotyamo a roropa jũme toto esaryme ehtohme.

⁹ Mame tumũkuru Saromão a ynara tykase ynororo:

– Aimo, oya ynara ãko ase, Ritonõpo omy esẽ enetupuhko, aomiry omipona exiko, ynoro rokẽ pyno exiko, ýme exiko aomihpyry omipona. Kuosenetupuhtohkõ waro mã ynororo te, kypenetatohkõ roropa. Eya oytoryhtao opynanohnõko mana; yrome irumekaryhtao oya, orumekãko roropa mana jũme.

¹⁰ Tuaro exiko tymenekase omoro Ritonõpo a, tymaro Oturutoh ritohme Tytapyĩ kurãme. Naeroro orẽpyra exiko. Tyriko kẽty!

¹¹ Mame tumũkuru Saromão a tyritoh enetupuhtoh tokarose Tawi a, Tapyi esary tõ amotohme, mõkomo esary tomo te, imehnõ osa tomo te, Osa Kurã Kuhse roropa. Moroto iirypyrymãkõ rypyry korokapotohme.

¹² Tyriry enetupuhtoh tokarose roropa eya zara tõ ritohme, osa tõ ritohme zara tõ zomye, osa tõ roropa Tapyi mõkomory esaryme te, ahno nekarotyã tynekarorykõme Ritonõpo a, morohne esaryme, enara.

¹³ Tonetupuhtoh tokarose roropa Tawi a Ritonõpo maro oturuketõ riry poko, rewita tõ maro, toto rohmanohpotohme Ritonõpo maro Oturutoh tao te, moro Tapyi mõkomory kurãkary poko, enara.

¹⁴ Tawi osenetupuhtoh nexiase Ritonõpo Tapyi mõkomory riry poko roropa uuru risẽ omoxĩ exiry poko te, parata risẽ omoxĩ exiry poko,

¹⁵ nãparina tõ ritohme te, ezuru apõ tõ roropa te,

¹⁶ meza tõ parata risẽ ritohme te, imehnõ meza tõ, uuru risẽ roropa wyi apõme, tynekaroryme Ritonõpo a.

¹⁷ Tõsenetupuhtoh tokarose eya roropa uuru omoxĩ exiry poko: kaafu tõ ritohme te, paxiha tomo te, jaha tomo, enara, parata omoxĩ exiry poko, uuru roropa paratu tõ ritohme,

¹⁸ uuru omoxĩ exiry poko ixtaratu zahkatoh ritohme te, kahu ritohme roropa kerupĩ tõ taporihke exiketõ riry poko, uuru risemy, Ritonõpo omihpyry ã epozakoxi.

¹⁹ Ynara tykase tuisa Tawi:

– Morohne emero Ritonõpo nekarohpyryme ya, imerotohme, tyripotohme.

²⁰ Ynara tykase roropa tumũkuru Saromão a:

– Tuaro exiko. Orẽpyra exiko. Erohko! Poremãpyra exiko. Ritonõpo amaro mana. ãkorehmãko mana. Orumekara mã ynororo. ãkorehmakehpyra mana tytapyĩ otyhkatoh pona.

²¹ Mokaro Ritonõpo maro oturuketomo, rewita tõ maro tyrohmanohpose toto Ritonõpo Tapyĩ tao. Erohketõ, emese kure exiketõ oeraximãko mã toto ãkorehmatohme. Mokaro roropa imoihmãkõ tosẽkõ maro oeraximãko mã toto õmiry omipona toto ehtohme.

29

Ahno nekarotyã Ritonõpo Tapyĩ ritohme

¹ Morarame ynara tykase Tawi imoihmãkomo a:

– Umũkuru Saromão tymenekase Ritonõpo a. Yrome poetome ro nase. Toerokuru waro hkopyra mana. Sero erohtoh tupimehxo nase ahno rokẽ tapyĩme pyra exiryke. Ritonõpo Kapuaõ tapyĩme exiryke imaro oturutohme.

² Toerohse ywy Ritonõpo maro Oturutoh risẽ apoitohme, uuru te, parata te, metau te, kurimene te, wewe apupari te, topu tõ kurano (onixi) te, joia tomo te, topu tyotyoro tonohse sã aexityamo te, maamore itamurume, enara.

³ Yrome morohne ynapoityã motye Ritonõpo Tapyĩ risẽme, uuru ekaroase, parata roropa ykyryry wino, itapyĩ pyno jexiryke.

⁴ Ekaroase 100 miu kiru motye uuru kurano, 240 tonerata parata moro tapyi apuru emeporyme te,

⁵ moro tapyi mõkomory ritohme, tyriryhtao emese kure exiketomo a. Seromaroro onoky roropa tynekaroryme tineru ekarory se Ritonõpo a?

⁶ Morarame oxiekyry tõ tuisary tomo te, Izyraeu mũkuru tõ pakomotyã esamo te, soutatu tõ tuisary tomo te, tuisa kyryry poko erohketõ esamo roropa tynekarorykõ ekarory se toehse toto.

⁷ Ynara atapona tokarose eya xine Ritonõpo Tapyĩ ritohme: uuru 170 miu kirume te, 10 miume uuru risẽ roropa, 340 miu kirume parata te, 615 miu kirume metau te, kurimene 3.420 miu kirume, enara.

⁸ Mame joia tõ nae exiketõ tykyryrykõ, joia tõ tokarose, Ritonõpo Tapyĩ kyryryme ehtohme. Morohne eraseme Jeieu nexiase, Jeresõ ekyry, rewita tõ poe exikety.

⁹ Tykyryrykõ tokarose eya xine, tynekarorykõme Ritonõpo a, ekarory se toexirykõke. Tãkye toehse toh kynexine, itamurume tynekarotyã atapona eneryke tyya xine. Tuisa Tawi roropa tãkye nexiase.

Ritonõpo eahmatopõpyry Tawi a

¹⁰ Naeroro imoihmãkõ ãpataka Ritonõpo toahmase tuisa Tawi a. Ynara tykase ynororo:

– Ritonõpo, yna tamuru Jako Esemy, “Kure mase,” kakehpyra ynanase.

¹¹ Imehxo mase, orẽpyra Exikety, xixi motye saerehkaneme mase, ãmepyyry motye, ypy tõ konõto sã osenuruhkapỹme mase toto rihpõme oexiryke. Emero kapu ao exiketõ, nono põkõ roropa okyryryme mã kehko. Tuisamehxo mase emero Esẽme.

¹² Tineru te, uuru te, mõkomo emero owino exĩko. Senohne emero õmiry omipona tyripõko mase ajamitunuru ke te, orẽpyra oexiryke. Imepỹ riry se awahtao tuisame te, jamihme roropa, tyrĩko mase rahkene.

¹³ Seromaroro Ritonõpo yna Esemy “Kure mase,” ãko ynanase oya. Oeahmãko ynanase, oesety kurãme exiryke yna a.

¹⁴ – Mãpyra oya yna kyryry onekarosaromepyra ynanase, yna mõkomory emero onekarohpyryme exiryke yna a. Ynanekarohpyry oya okyryryme ro nexiase.

¹⁵ Yna waro mase, Ritonõpo, enurũko ynanase, wãtãko, tamuhpõme exĩko, imehnõ nonory po ytoketõ samo, tosake pyra exiketõ samo, yna tamuru tõ

ehtopõpyry samo. Ëmehnõko ynanase, kohmãnõko roropa ynanase zuzenu ytory samo. Mame yna orihtoh toehse ahtao, epasaromepyra ynanase.

¹⁶ Ritonõpo Kapuaono, senohne ynanekarotyã tonehse yna a, tapyi ritohme oeahmatohme, imehxo oehtoh enepotohme imehnomo a. Yrome owino senohne toehse emero te, okyryryme ro mana.

¹⁷ Imehnõ osenetupuhtoh waro mase, ikurohtao xine enẽko mase, tãkye mase zae exiketõ eneryke oya. Ajohpe pyra ase, zae rokẽ ynara ãko ase, senohne ekarõko ase oya, emero, ekarory se jexiryke, tãkye ase roropa moxiamo opoetory tõ oximõmãkõ eneryke ya tynekarorykõ enepyyryhtao oya.

¹⁸ Ritonõpo, yna tamuru tõ Esemy, Aparão, Izake, Jako, enara, opoetory tõ akorehmako jũme opyno exikehpyra toto ehtohme, tukurohtao xine te, omihpyry omipona exikehpyra toto ehtohme.

¹⁹ Umũkuru Saromão akorehmako õmiry omipona se rokẽ aehtohme, onyripohpyry ritohme eya, Atapyĩ kurã ritohme. Moro poko senohne emero tonehpose ya xiaro.

²⁰ Mame ynara tykase Tawi imoihmãkomo a:

– “Kure mase, Ritonõpo,” kahtoko; eahmatoko, Kuesẽkomo!

Mame tõseahmase imoihmãkomo Ritonõpo poko, tytamuru tõ Esẽ poko. Tupue toehse toto, tosekumuru po typorohse toto Ritonõpo eahmaryme, tuisa Tawi eahmaryme roropa.

²¹ Mame yrokokoro toky tõ totapase eya xine jahkatohme tynekarorykõme Ritonõpo a. Mame tõsẽ tokamose imoihmãkõ zohme, otuhtohme. Moro motye miume pui mũkuru tõ totapase eya xine, kaneru orutua kõ miume, kaneru tõ miume totapase eya xine jahkatohme tytororo, jahkatoh apõ po. Uwa eukuru jehnahpyry tonehse roropa eya xine tynekarorykõme.

²² Naeroro moro ae ro tãtãkyemase toto, tõtukurukohtao te, eukuru enyryhtao roropa eya xine Ritonõpo neneryme.

Morarame apitoryme sã, Saromão tyrise ropa tutuisarykõme eya xine, Ritonõpo neneryme, oriu ke tyropase ynororo tosẽkõme, Zatoke roropa Ritonõpo maro oturuketyme, tyropase eya xine.

²³ Naeroro tumy Tawi myakãme Saromão toehse Izyraeu tõ tuisaryme. Orẽpyra toehse ynororo tuisame. Aomiry omipona toehse Izyraeu tõ emero.

²⁴ Imehnõ tuisa tõ emero, soutatu tõ maro, Tawi mũkuru tõ emero tõmirykõ totapase Saromão a: “Yna esemy imehxo mase, orumekara ynanase,” tykase.

²⁵ Morarame Ritonõpo poe orẽpyra Saromão toehse Izyraeu tõ neneryme. Imehnõ tuisa tõ motye tuisamehxo Saromão tyrise eya.

Tuisame Tawi ehtopõpyry poko

²⁶ Mame Tawi, Jese mũkuru tuisame kynexine Izyraeu tõ esẽme

²⁷ 40me jeimamyry: Eperõ po tuisame kynexine 7me jeimamyry. Mame Jerusarẽ po tuisame kynexine 33me jeimamyry.

²⁸ Mame tamuhpõme toehse ahtao toorihse ynororo, tymõkomoke exiketyme, topeke exiketyme roropa. Mame imũkuru Saromão imyakãme toehse tuisame.

²⁹ Morarame tuisame Tawi ehtopõpyry poko, apitory poe etyhpyry pona tymerose urutõ kõ oseruao papẽ pokona: Samueu te, Natã te, Kate, enara.

³⁰ Mokaro nymerohpyry ekarõko arohtopõpyry poko te, orẽpyra aehtopõpyry poko te, emero ehtopõpyry ipoko te, Izyraeu tõ nonory poko te, imehnõ nonory poko roropa Izyraeu tõ nonory zomye, enara.

2 KORONIKA

2 Tymerosã Kurãkatopõpyry

2 Crônicas

Ekarotopo

Sero 2 Koronika ekarõko Izyraeu ehtopõpyry poko 1 Koronika mykapo. Ekarõko tuisame Saromão ehtopõpyry poko, Izyraeu tõ esẽme Juta tõ maro. Imeĩpo toorihse Saromão ahtao Izyraeu tõ nonory tãtapiakase asakoro tutu-isake ehtohme, Jeropoão te, Ropoão, enara. Juta tõ ehtopõpyry poko ekarõko Jerusarẽ poremãkatopõpyry pona, jeimamyry 586 po oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao. Morara ahtao juteu tõ tarose Papironia pona, morotõkõ namotome. Etyhpyryme tuisa Xiro, Perexia esẽ nyripohpyry poko ekarõko sero nase. Juteu tõ taropose ropa eya Jerusarẽ pona ropa Ritonõpo Tapyĩ ritohme ropa eya xine.

Sero pape ao

Tuisame Saromão ehtopõpyry 1.1–9.31
 Tosẽkõ rumekary Inikaõpõkomo a 10.1-19
 Juta tõ tuisary tomo 11.1–36.12
 Jerusarẽ poremãkatopõpyry 36.13-23

*Tuisa Saromão tuaro se Ritonõpo a
 (1 Tuisa 3.4-15)*

¹ Mame tuisa Saromão, Tawi mũkuru tyjamihtase tuisame toexiry poko, Izyraeu tõ esẽme. Kure tyrise ynororo Ritonõpo a, orẽpyrahxo tyrise roropa ynororo eya.

² Mame tõturuse tuisa Saromão soutatu tõ miumãkõ esamo a te, 100mãkõ tuisary tomo a te, kowenume erohketomo a te, oxiekyry tõ tamuximãkomo a te, emero Izyraeu tomo a roropa,

³ toto ytotohme tymaro Kipeão pona, Ritonõpo eahmatoh taka. Morotona toytose toto, Ritonõpo maro Oturutoh moroto exiryke, Moeze nyrihpyry ona po.

⁴ (Ritonõpo omihpyry ã Jerusarẽ po nexiase tosao, tapyi tuisa Tawi nyrihpyry tao, morotona tarose ahtao eya Kiriante-Jearĩ poe.)

⁵ Moroto Kipeão po, okyno zahkatoh apõ kynexine, metau risemy, Pezareu, Uri mũkuru, Huru pary, nyrihpyry, Tapyi Kurã myhtokoxi. Morotona Saromão toytose Izyraeu tõ maro emero Ritonõpo eahmase.

⁶ Moroto okyno zahkatoh po, metau risẽ po miume okyno tyahkase Saromão a tynekaroryme Ritonõpo a, tyahkase toto tytororo.

⁷ Mame koko Ritonõpo tõsenepose Saromão a. Ynara tykase ynororo eya:
 – Oty se hma ya ekarotohme oya? tykase.

⁸ Tozuhse eya:

– Papa Tawi pyno exikehpyra mexiase. Mame ywy, imũkuru tuisame tyrise oya imyakãme.

⁹ Ritonõpo Kapuaono, tyriko emero õmihpyry ae ro papa a. Opoe tuisame ase imoihmãkõ esẽme. Tuhke mã toto, ikuhpyrme.

¹⁰ Naeroro tuaro kyriko, zae ehtoh waro jehtohme zae rokẽ toto tuisaryme jerohtohme, jamoreme opoetory tõ tuhkãkõ akorehmary waro pyra jexiryke.

¹¹ Ynara tykase Ritonõpo Saromão a:

– Tuaro oehtoh tokaropose oya exiryke zae ypoetory tō akorehmatohme oya, toto tuisaryme, openetatoh onekaropopyra oexiryke roropa; mōkomo te, tineru te, oepetōkara orihmapory te, tuisamehxo oexiry te, okynahxo isene oehtoh roropa,

¹² tuaro oehtoh ekarōko ase oya zae ehtoh waro oehtohme. Mōkomo roropa ekarōko ase oya te, tineru te, tuisamehxo oehtoh ekarōko ase oya imehnō tuisa tō motye oehtohme roropa.

Tuisa Saromão jamitunuru, imōkomory, enara
(1 Tuisa 10.26-29)

¹³ Naeroro tuisa Saromão toytose ropa Ritonōpo eahmatoh myhtoino, Kipeão po. Moroto Tapyi Kurā kynexine, Ritonōpo maro Oturutopo. Mame Jerusarē pona toytose ropa ynororo erohse Izyraeu tō tuisaryme ehtoh poko.

¹⁴ Mame jamihmehxo toehtohme kahu tō tyripose eya 1.400me te, kawaru tō 12 miume, enara. Zokonaka tyrise eya Jerusarē po. Imehnō tyrise eya imehnō pata tō po.

¹⁵ Morarame tuisame Saromão ahtao parata itamurume toehse, uuru roropa Jerusarē po, topu tō samo. Apupari itamurume nae kynexine, wewe tō sā rokē ypy tō po, Juta nonory po.

¹⁶ Tuisa Saromão poetory tō toerohse kawaru tō enepyyry poko Muxiri poe te, Xirixia poe roropa toto esē samo,

¹⁷ kahu tō etonatoh enepyyry poko roropa Ejitu poe. Morohne kahu tō kawaru tō maro tokamose eya xine heteu tō tuisary a te, xirio tō tuisary a, enara. Toiro kahu epehpyry 600me parata kynexine, toiro kawaru epehpyry 150me parata, enara.

2

Saromão oturutopōpyry Hirão maro
(1 Tuisa 5.1-11; 7.13-14)

¹ Mame tuisa Saromão tōsenetupuhse Ritonōpo Tapyi riry poko, tapyi kurano, Ritonōpo eahmatohme. Tytapyi konōto riry se roropa toehse ynororo.

² 70.000mākō tyrohmanohpose eya tapyi ritoh puimary poko. 80.000mākō tyrohmanohpose eya topu kotyry poko ypy tō po. Imepỹ 3.600mākō tyripose eya erohketō enenanōme.

³ Mame tynymerohpyry taropose Saromão a tuisa Hirão neneryme, Tiro esemy. Ynara tykase ynororo eya:

– Apupari mekaroase papa, tuisa Tawi a, tytapyi konōto ritohme. Sero-maroro morara ekaroko roropa ya.

⁴ Ritonōpo maro Oturutoh rīko ase, itapyīme, Ritonōpo eahmatohme. Moro tao, osa kurā tao ynanekaroryme ixtaratu zahkāko ynanase, ywy, Izyraeu tō maro Ritonōpo eahmaryme, wyi kurā onekarokehpyra exīko ynanase eya, okyno zahkāko roropa kokoro rokene pakeimo te, kokonie pukuro te, osere-matoh po te, otuhtoh konōto po te, nuno kasenato po te, imehnō oseahmatoh po roropa, imehxo Ritonōpo yna Esē ehtoh enepōtohme. Aomihpyry ae ro morohne onyrikehpyra ynanase jūme.

⁵ Tapyi kurā rīko ase zumo roropa, Ritonōpo yna Esē imehxo exiryke, imehnō motye kuhse mā ynororo.

⁶ Yrome kapu tytororo Ritonōpo pune pyra ahtao itapyi nymyry onyrisaromepyra ahno mana. Tapyi kurā nymyry itapyīme onyrisaromepyra ase. Naeroro osa rīko ase ixtaratu zahkatohme rokene ynanekaroryme eya.

⁷ Morara exiryke orutua enehpoko ya, emese kure exikety toerokuru poko uuru poko te, parata te, metau te, kurimene roropa; kamisa riry poko roropa,

puupura te, kamirarame te, ezuezume te, wewe poko toerokuru waro roropa exikety. Erohketō tarōkō maro erohnōko mana, Juta po Jerusarē po roropa, papa nymenekatyā maro.

⁸ Opoetory tō emese kure ehtoh wewe akotyry poko waro ase. Naeroro Ripano poe apupari enehpoko ya, piniyo maro, sātaro roropa. Ypoetory tō aropōko ase opoetory tō akorehmatohme,

⁹ wewe tuhke akohtohme, ynyriry zumo exiryke, kure roropa.

¹⁰ Mokaro erohketō napyryme tiriiku aropōko ase 2.000 toneratame te, sewata 2.000 toneratame te, oriu 400 miu riturume te, uwa eukuru 400 miu riturume, enara.

¹¹ Mame tuisa Hirāo a pape tonehpose Saromāo neneryme. Ynara tykase: – Ritonōpo Kapuaono typoetory tō pyno exiryke oriase toto esēme.

¹² Kure kuhse Ritonōpo, Izyraeu tō Esē mana. Kapu Rihpōme mana sero nono roropa. Kure kuhse Ritonōpo mana, tuisa Tawi a imūkuru tuaro exiketyme tokarose eya, zae enetupuhnōko mase, emese kure roropa mase. Seromaroro Ritonōpo tapyī kurā rīko mase, atapyī konōto roropa!

¹³ Seromaroro emese kure exikety, Hurā, aropōko ase oya, tuaro exiketyme ynororo metau tōkehko riry poko.

¹⁴ Jeny Tā tō ekyryme nexiase, jumy Tiro pono. Toerokuru poko emese kure mā ynororo uuru poko te, parata te, metau te, kurimene te, topu te, wewe roropa; kamisa riry poko roropa puupura te, ezuezumano te, tahpiremano, enara. Tuaro roropa ynororo imerory poko emero te, tyripose ahtao tyriry waro ynororo. Ah nerohno opoetory tō maro, omy tuisa Tawi akorehmahponanō maro.

¹⁵ Naeroro tiriiku enehpoko te, sewata te, uwa eukuru te, azeite ōmihpyry ae ro.

¹⁶ Wewe akohnōko ynanase ypy tō Ripano po emero ise oehtopo. Zoko tō arōko ynanase tuna ehpikoxi. Imyhnōko ynanase arotohme tuna poro Jope pona. Moro poe morohne arōko matose Jerusarē pona.

Otyro kurākatoh poko Tapyi Kurā ritohme

(1 Tuisa 5.13-16)

¹⁷ Tuisa Saromāo a ahno tukuhse imehnō nonory poe exiketomo Izyraeu tō nonory po, Izyraeu kuhtopōpyry sā jumy Tawi a. Mokaro 153.600me kynexine.

¹⁸ 70.000mākō tyrohmanohpose eya tapyi ritoh puimary poko. 80.000mākō tyrohmanohpose eya topu kotyry poko ypy tō po. Imepý 3.600mākō tyripose eya erohketō enenanōme toto ehtohme.

3

Ritonōpo Tapyi Kurā riry poko

(1 Tuisa 6.1-30)

¹ Ritonōpo Tapyi esary tymenekase tuisa Tawi a, Saromāo zumy a Jerusarē po, ypy Moria po. Moroto Ritonōpo osenepotopōpyry kynexine Tawi a, Arauna, jepuseu erohtopōpyry po tiriiku apory poko.

² Moro tapyi tyripitose tuisa Saromāo a, asakoropane jeimamyry taropose ahtao eya tuisame toexiry poko, nuno asakorō po.

³ Tuisa Saromāo nyrihpyry Ritonōpo Tapyīme, 27 meturume kynexine mosa exiry, ipuroroje 9 meturume.

⁴ Omōto esary mosa ehtoh 4 meturume zokonaka kynexine, ipuroroje 9 meturume kynexine, oxisā tapyi ipuroroje exiry, kae exiry 9 meturume kynexine. Moro tao wewe emero tapuhse uuru kurā ke eya.

⁵ Osa Kurā tapuruse eya wewe ke, apupari ke. Moro wewe tapuhse uuru kurā ke eya, emeporyme airiki panō ke, keti tō roropa.

⁶ Moro Tapyi Kurā emeporyme topu kurā tyrise tuisa a, joia tomo uuru kurā maro tonehse Parawaī nonory poe.

⁷ Moro uuru kurā ke wewe tapuhse apuru tō poko te, itararany poko te (ipuroteny poko) tapyi omōtoh poko te, omōtoh apuru tō poko, enara. Tapyi apuru tō poko taporihke exiketō tyrise erohketomo a jamaromatohme.

⁸ Moro Tapyi tao Osa Kurā Kuhse kynexine; ⁹ meturume kynexine mosa exiry te, ⁹ meturume roropa ipuroroje exiry, oxisamo Tapyi ipuroroje ehtopo. Moro Osa Kurā Kuhse apuru tō tapuhse uuru kurā ke 20 miu kirume motye.

⁹ Uuru tyrise eya perēku poko meio kiru motye. Osa tō kae exiketō apuru tō roropa tapuhse uuru ke kynexine.

¹⁰ Asakoro taporihke exiketō (kerupim) tyripose Saromāo a, wewe risēme, tapuhpose uuru ke, tyritohme Osa Kurā Kuhse taka.

¹¹⁻¹³ Moro tao xikihme toehse toto omōtoh ěpataka. Asakoro taporihke exiketō kynexine. Toiro aporiry 2,25 meturume kynexine mosa exiry. Toiro aporiry etyhpyry osa apuru pūto kynexine. Zakorō taporihkemy aporiry etyhpyry zakorō apuru pūto kynexine. Osa rānao asakoro aporiry etyhpyry atapōko toh kynexine. Atapona tātaporamase aporirykō ⁹ meturume, toiro apuru poe zakorō pona, etozo pona.

¹⁴ Mame kamisa tyripose Saromāo a Osa Kurā Kuhse apurutohme. Moro mauru panono risē kynexine, imepŷ eary maro, kaneru hpoty ezuezumano, puupura, tahpiremano, enara. Taporihkā panō tyrise roropa moro kamisa poko.

Xikihme exiketō asakoro (1 Tuisa 7.15-22)

¹⁵ Mame asakoro xikihme exiketō tyripose Saromāo a metau risē moro Tapyi omōtoh pūto. Mokaro mosa exiry ⁸ meturume toh kynexine. Asakoro jamaromatoh tyripose moroto xikihme exiketō pona ehtohme ^{2,20} meturume kae toto exiry.

¹⁶ Moro xikihme exiketō zupuhpyry emeporyme kynexine keti tō panō ke tykahse exiketō samo, romā tō panō metau risē maro, 100me.

¹⁷ Moro xikihme exiketō tyrise Tapyi ěpataka omōtoh pūto. Toiro ikurenaka exikety tosehke Jakīme kynexine. Zakorō esety Poazeme kynexine.

4

Ritonōpo Tapyi mōkomory (1 Tuisa 7.23-51)

¹ Morarame okyno zahkato apō tyripose Saromāo a, metau risemy. Moro zumo ehtoh ⁹ meturume kynexine, tahramehme exikety (⁹ meturume mosa exiry te, ⁹ meturume ipuroroje exiry). Kae ehtoh ^{4,5} meturume kynexine.

² Mame tuna ě tyripose eya metau risemy, zueme ehtoh ^{2,25} meturume, zumo exiry ^{4,5} meturume, zomye ehtoh ^{13,5} meturume.

³ Ehpikuroko tuna ě zomye jamaromatoh tonō asakoro kynexine pui orutua panono. Tyrise toto tuna ě maro toiro kyryryme.

⁴ Moro tuna ě apōme ¹²me pui orutua kō panō kynexine metau risemy. Jarānaka osenuhmaketō sã toh kynexine, ĩparykō po tuna eny; oseruaōkō osenuhmāko sã inikahpozakoxi te, oseruaōkō osenuhmāko sã xixi omōtoh winakoxi, oseruaōkō osenuhmāko sã ikurenaka, oseruaōkō osenuhmāko sã xixi tūtatoh winakoxi, enara.

⁵ Moro tuna ẽ topuxixime exiry 4me omahxiky sã kynexine. Ehpiry tuna ẽtoh ehpiry sã kynexine, axika ekuru samo. Tuna ẽme otarame 60 miu rituru pune kynexine.

⁶ 10me paxiha tõ tyrise roropa eya xine, 5me tyritohme Tapyi wino ikurenaka, 5me tyritohme inikahpozakoxi. Moro tuna ẽ kynexine otyro kurikatohme, okyno zahkatohto tynekarorykõme. Moro tuna ẽ konõto tunary oturuketõ ekurikatohme kynexine.

⁷⁻⁸ Nãparina apõ 10me tyrise eya xine uuru risẽme pakato exiketõ samo te, 10me meza tõ tyrise roropa eya xine, tyritohme osa konõto taka, Ritonõpo Tapyĩ tao: 5me nãparina apõ maro 5me meza tomo apotunuru wino te, 5me nãparina apõ maro 5me meza tomo ipozery wino. 100me kasana tõ tyrise roropa eya xine uuru risemy.

⁹ Zara tyrise moro tao oturuketõ esaryme te, tyorõ zara konõto tyrise roropa eya xine. Omõtoh zara tõ pona, apuru tyrise eya xine wewe risemy tapuhse metau ke.

¹⁰ Moro tuna ẽ konõto tyrise Tapyi myhtokoxi ikurenaka, xixi tûtatoh winakoxi.

¹¹⁻¹⁶ Oripo tõ tyrise roropa Hurã a, pa tõ roropa, paxiha tõ maro. Mame tõtyhkase ynororo toerohtoh poko, Saromão nyripohpyry poko, Ritonõpo Tapyĩ poko. Ynara tyrise eya:

Asakoro xikihme exiketomo;

Asakoro jamaromatoh kasana konõto samo, moro xikihme exiketõ pona ehtohme;

keti panõ tykahse exiketõ kasana konõto panõ pokona;

400me romã tomo metau risemy, tyrise asakoro atakenaka kasana konõto panõ zomye imenurume exiketõme;

10me kahu tomo;

10me paxiha tomo tuna ẽme exiketomo;

Toiro tuna ẽ konõto;

12me pui orutua panõ tuna ẽ apõ kõme;

oripo tomo te, pa tomo, kaafu tomo.

Emero morohne tyrise Hurã a metau ke tyserehmase exikety Ritonõpo Tapyĩ kyryryme, tuisa Saromão omi poe.

¹⁷ Mame tuisa omi poe morohne tyrise eya tyritoh tao irãnao Sukote poe Zereta pona, jakanahmã Joatão ehpio.

¹⁸ Mame tynyripohpyry metau risẽ onukuhpopyra Saromão kynexine omoxiny ehtoh waro ehtohme, tuhke exiryke. Naeroro omoxĩ ehtoh waro pyra ynoro nexiase.

¹⁹ Uuru risẽ tyripose roropa Saromão a Ritonõpo Tapyĩ kyryryme. Ynara tyripose eya: jahkatoh apony te, meza tomo epona wyi ritohme Ritonõpo a tynekaroryme te,

²⁰ nãparina apõ tõ nãparina tõ maro uuru risemy, ezeypyra exiketomo Osa Kurã Kuhse myhto, Ritonõpo nyripohpyry ae ro;

²¹ ekuru tomo te, nãparina tomo te, tenaze tomo, enara,

²² jahpi tomo nãparina aryry mauru kohtohme te, kasana tomo te, tyroxine exiketõ ẽ tomo te, ìkarã ẽ tomo. Emero tyrise uuru kurã ke. Omõtoh Osa Kurã taka te, omõtoh roropa Osa Kurã Kuhse taka moro apuru tõ tapuhse uuru ke kynexine.

5

¹ Mame tõtyhkase tuisa Saromão ahtao toerohtoh poko Ritonõpo maro Otu-rutoh riry poko, tumy Tawi nekarohpyry Ritonõpo kyryryme tukurãkase eya

mōkomo esary ao, Ritonōpo Tapyī tao: parata te, uuru te, imehnō nekarotyā roropa, enara.

*Ritonōpo omiry ē enehotopyry itapyī taka
(1 Tuisa 8.1-11)*

² Morarame Izyraeu tō tamuximākō tonehpose tuisa Saromāo a pata tō tuisary tō maro Jerusarē pona toto ytotohme, Ritonōpo omiry ē arotohme Xiāo poe, Tawi patahpyry poe, Ritonōpo maro Oturutoh taka.

³ Mame Izyraeu tō emero tōximōse toto nuno 7mā po, Oseahmatoh Tapyi Pisarara poko.

⁴ Mame tamuximākō emero porehme toeporehkase ahtao, Ritonōpo omiry ē tapoise rewita tomo a,

⁵ mame moro tarose eya xine Ritonōpo Tapyī taka. Tapyi roropa Ritonōpo maro Oturutoh, imōkomory maro tarose rewita tomo a, Ritonōpo maro oturuketomo a roropa, Ritonōpo Tapyī taka.

⁶ Mame tuisa Saromāo maro, imoihmākō kynexine, tōximōse toto Ritonōpo omiry ē myhtokoxi. Toky tō tuhke totapase eya xine tynekarorykōme, kaneru tō tuhke, pui tō maro, ikuhpỹme.

⁷ Mame Ritonōpo omiry ē tarose Ritonōpo maro oturuketomo a Ritonōpo Tapyī taka, Osa Kurā Kuhse taka. Moro tyrise eya xine esaka, taporihkā myhtokoxi.

⁸ Mokaro aporiry tō kaxo epoehme sā nexiase, kaxo epuru tō maro.

⁹ Moro kaxo epuru tō etyhp̄yry osenēko oturuketomo a, Osa Kurā Kuhse myhto ahtao rokene. Imepỹ esary poe onenepyra kynexine (Moroto ro kaxo epuru tō mana seromaroro pona ro).

¹⁰ Moro kaxo tytaōke kynexine, Ritonōpo omiry rokene, tymerose asakoro topu pipahmā poko. Morohne tyrise Moeze a moro taka, ypy Xinai po, tōmiry totapose Ritonōpo a ahtao, Izyraeu tomo a, toesyryhmase toto ahtao Ejitu poe.

Ezurume Ritonōpo osenepotopyry

¹¹ Mame oturuketō emero moroto exiketō tōsekarose toto Ritonōpo a, tyrypyrykō tykorokapose nuriame pyra toto ehtohme Ritonōpo a. Torētyke pyra toh kynexine tapiakatopyrykō poko atakenaka toerohtohkō poko toto ehtohme Ritonōpo Tapyī tao.

¹² Mame mokaro rewita tō eremiaketō: Asape te, Hemā te, Jetutū te, toto ekyry tō maro, xikihme toh kynexine eky tō zahkatoh wino xixi tūtatoh wino, tupoke karimutumā ke mauru panono risē ke, tykyryrykō eremiatoh maro, paratu tomo te, haapa tomo te, rira tō maro emahpo xine. Mokaro maro 120me oturuketō kynexine rue etory waro exiketomo.

¹³ Mame oximōme rueimo totopitose eya xine. Toremiase opore roropa toto kure Ritonōpo Kuesēkō ehtoh poko, Ritonōpo eahmaryme. Rueimo tō maro paratu tōkehko maro Ritonōpo toahmase eya xine. Ynara toremiase toto:

“Ritonōpo eahmatoko, Kuesēkomo.

Kure mā ynororo.

Kypyno xine aexiry enahpỹme mana, jũme.”

Mame Osa Kurā tae tutūtase oturuketō ahtao, mōtoino rokē Ritonōpo Tapyī typehkase akurū a,

¹⁴ saerehkatoh a roropa Ritonōpo moroto exiryke. Naeroro omōsaromepyra toh kynexine toerohtohkō taka Ritonōpo maro oturutohme ropa.

6

Saromão oturutopõpyry
(1 Tuisa 8.12-21)

¹ Morarame tōturuse Saromão Ritonõpo netaryme. Ynara tykase: “Ritonõpo, akurũ xinukutumākõ mã onymenekahpyry oesaryme.

² Seromaroro tapyi kurã tyrise ya, jũme oesaryme ehtohme.”

³ Mame toeramase Saromão imoihmākõ enetohme, xikihme toto ahtao. Mame kure rokẽ tyripose toto Ritonõpo a.

⁴ Ynara tykase ynororo:

– Kure mase Ritonõpo, Izyraeu tō Esemy! Ajamitunuru ke tyrise emero õturutopõpyry ae ro papa Tawi a, ynara tykase awahtao:

⁵ “Ypoetory tō Izyraeu tō enehtopõpyry poe ro Ejitu poe tarona pata onymenekara exiase, tapyi amotohme ytapyĩme, jeahmatohme. Orutua onymenekara roropa exiase ypoetory tō Izyraeu tō tuisaryme ehtohme.

⁶ Yrome seromaroro Jerusarẽ tymenekase ya jesaryme jeahmatohme, omoro, Tawi, tymenekase roropa ya ypoetory tō tuisaryme ehtohme.”

⁷ Mame Saromão tōturuse ro:

– Tapyi amory se papa Tawi kynexine, Ritonõpo, Izyraeu tō Esẽ eahmatohme.

⁸ Yrome ynara tykase Ritonõpo eya: “Zae mexiase tapyi amory se oexiryke ytapyĩme repe.

⁹ Yrome ytapyĩ onyrippyra ase oya. Omũkuru exĩko mana Ytapyĩ rineme.”

¹⁰ Seromaroro tōmihpyry ae ro morara tyrise Ritonõpo a. Papa myakãme toehse ywy Izyraeu tō tuisaryme. Ritonõpo Tapyĩ tyrise ya roropa Ritonõpo Izyraeu tō Esemy eahmatohme.

¹¹ Moro taka aomiry ẽ tyrise ya roropa Ritonõpo Tapyĩ taka, topu imerohpyry eny. Moro omi Ritonõpo nymoipory kytamurukomo a.

Ritonõpo a Saromão oturutopõpyry
(1 Tuisa 8.22-53)

¹² Mame imoihmākõ neneryme, tōximõse toto ahtao, Saromão toytose tynekarory zahkatoh ẽpataka. Tomary tanỹse eya kakoxi.

¹³ Zara pitiko tyrise Saromão a metau risemy zara konõto rãnao tahramehme exikety, 2,20 meturume, mosa exiry, kae exiry 1,30 meturume kynexine. Mame tōnuhse ynororo moro apõ pona imoihmākõ neneryme, tosekumuru po typorohse ynororo, tomary tanỹse kakoxi Ritonõpo a tōturutohme.

¹⁴ Ynara tykase ynororo:

– Ritonõpo, Izyraeu tō Esemy! Imepỹ asã exikety pyra mana kapu ao te, sero nono po roropa. Opoetory tō pynanohnõko mase õmihpyry ae ro, yronymyryme õmihpyry omipona toto ahtao.

¹⁵ “Ynara tyrĩko ase,” katopõpyry oya papa Tawi a, morohne tyrise oya seroae emero porehme.

¹⁶ Seromaroro, Ritonõpo Izyraeu tō Esemy, ajohpãme sã õmihpyry akorõ roropa tyriko, ynara mekarone Papa netaryme mekarone: “Jũme omũkuru tō poe, apakomotyã poe roropa, toiro tuisame exĩko Izyraeu tō esẽme,” tomeseke õmihpyry omipona exikehpyra ynororo ahtao, Tawi saaro.

¹⁷ Naeroro, Ritonõpo Izyraeu tō Esemy, tyriko emero onekarohpyry ae ro, opoetory Tawi a, tykase.

¹⁸ – Ritonõpo, otara exĩko ma omoro, ahno maro sero nono po? Kapu tytororo opune pyra mana. Otãto sero Tapyi, ynyrihpyry opune exĩko nah?

¹⁹ Ritonõpo, yna Esemy, opoetoryme ase. Jomiry etako. Ynekaropohpyry oya seroae ro tyriko, ajohpāme samo.

²⁰ Sero Tapyi eneko saereme ahtao, koko roropa, tymenekase oya exiryke oesaryme, sero tao oeahmatohme. Jomiry etako oya jotururuhtao jēmyty tyramase ahtao sero Tapyi wino.

²¹ Opoetory tō otururu oya roropa etako, toto ēmytykō toeramase ahtao Atapyi winakoxi. Oesary poe, kapu aeino yna omiry etako. Yna rypyry ikorokako.

²² – Mame imepỹ tyhxirose ahtao azahkuru ehtoh poko. Mame tonehse ynororo ahtao xiaro okyno zahkatoh myhtokoxi, sero Tapyi taka, “Morohne onyripyra exiase” katohme.

²³ Omoro, Ritonõpo, etako kapu poe. Zae opoetory tō apiakako. Zae pyra ahtao, zae pyra exikety zuānohko. Yrome zae exikety ekaroko iirypyryme pyra.

²⁴ – Tyyrypyhpyke toehse opoetory tō ahtao, mame typoremākapose toto ahtao epetōkara a, toeramase ropa toto ahtao oya, sero Tapyi taka tooehse ropa toto ahtao, oeahmase ropa, tyyrypyrykō korokapotohme ropa,

²⁵ toto omiry etako kapu aeino. Opoetory tō rypyhpyry ikorokako. Toto enehko ropa esaka xine ropa, onekarohpyry pona ropa itamuru tomo a.

²⁶ – Mame konopo onenehpopyra awahtao, opoetory tō tyyrypyhpyke toehse exiryke, mame aosekarorykō ropa ahtao oya tyyrypyrykō rumekatohme ropa, eramaryhtao sero Tapyi winakoxi, oeahmatohme, oturutohme ropa oya,

²⁷ toto omiry etako kapu aeino. Toto rypyry ituisary rypyry roropa ikorokako. Toto amorepako zae ehtoh riry poko. Mame konopo enehpoko ropa ononory pona, onekarohpyry pona, jūme opoetory tō esaryme.

²⁸ – Mame tonahsē pyra toehse ahtao te, otarame tyrohsē toehse ahtao te, otarame tupito tō tonahkase tyryrykane axtunety ke, taparara tuhkā ke osetapary ke epetōkara maro te, takuruhtase toto ahtao, tyrohsē konōto toehse ahtao,

²⁹ toto otururu oya etako. Mame opoetory tō toemynyhmaryke tomary anymyryhtao, sero Tapyi wino,

³⁰ toto otururu etako. Opoetory tō omiry etako oesary poe kapu aeino, iirypyrykō ikorokako, toto akorehmako. Omoro rokē ahno osenetupuhtoh waro mase. Zae toto epehmako inyrihpyrykō epehpyryme,

³¹ ōmiry omipona opoetory tō ehtohme, sero nono po tosaake toto ahtao, onekarohpyry yna tamuru tomo a.

³² – Mame katonō roropa, imehnō nonory pōkō, imehxo oexiry poko etaryhtao tyya xine te, onyrihpyry kurā poko opoetory tomo a etaryhtao tyya xine, aepyrykohtao oeahmase te, oturuse roropa oya sero Tapyi taka

³³ aotururu oya etako. Oesary poe kapu aeino aomiry etako. Tyriko roropa inyrihpyry oya, sero nono pōkō emero awaro ehtohme, ōmipona toto ehtohme opoetory tō Izyraeu tō samo. Mame zuaro exīko mā toto, sero Tapyi ynyrihpyry onymenekahpyryme mana, oeahmatohme.

³⁴ – Mame opoetory tō aroporyhtao oya etonatohme topetōkara maro, mame aotururuhtao oya emero rokē pata po toto ahtao, toeramase toto ahtao sero pata winakoxi, onymenekahpyryme exiryke, sero Tapyi wino roropa ynyrihpyry oeahmatohme,

³⁵ toto otururu oya etako, kapu aeino toto omiry etako. Orēpyra tyriko toto, epetōkara poremākapotohme eya xine.

³⁶ – Mame tyyrypyrykō poko toehse toto ahtao, iiryryryme exīko ynanase emero porehme, mame toto wānohtohme toto poremākaporyhtao epetōkara a toto aroryhtao roropa imepỹ nono pona, moe moro nono ahtao ro,

³⁷ opoetory tō otururu etako. Moroto moe imepỹ nono po toto ahtao, tyyrypyrykō rumekaryhtao eya xine, aotururuhtao roropa oya te, osekaryhtao oya, tyyrypyrykō ekaroryhtao oya, zae pyra toehtopōpyrykō roropa, aomirykō etako, Ritonōpo.

³⁸ Mame moero toto ahtao ro, osekaryhtao oya, tyyrypyrykō rumekary se nymyry toto ahtao, aotururuhtao oya, toeramase toto ahtao sero nono wino, onekarohpyry yna tamuru tomo a, sero pata wino, onymenekahpyry, sero Tapyi wino ynyrihpyry oeahmatohme,

³⁹ toto omiry etako. Oesary poe kapu aeino toto otururu etako, orēpyra toto tyriko ropa. Iiryryrykō ikorokako ropa, emero porehme.

⁴⁰ – Seromaroro, Ritonōpo yna Esemý, yna eneko. Yna omiry etako yna otururuhtao oya sero tao.

⁴¹ Owōko, Ritonōpo, osehko Atapyi oserematoh taka, ōmiry ě maro, ajamitunuru enetupuhtoh moro. Kure rokē amaro oturuketō tyriko inyryry tō poko. Tākye opoetory tō tyriko kure rokē oexiryke eya xine.

⁴² Ritonōpo yna Esemý onymenekahpyry tuisame onurumekara exiko. Wenikehpyra exiko opoetory Tawi pyno oehtopōpyry poko.

7

Ritonōpo Tapyime inekarohpyry (1 Tuisa 8.62-66)

¹ Morarame tōtyhkase tuisa Saromāo ahtao tōtururu poko Ritonōpo a apoto tyhtose kapu aeino. Inekarory tyahkase eky tō zahkatoh po. Mame ezuru xixi sã tomōse moro Tapyi taka, typehkase samo Ritonōpo ehtoh ke.

² Moro ezuru pokoino omōsaromepyra oturuketō kynexine Tapyi taka.

³ Moro apoto epukary kapu ae eneryke tyya xine, Ritonōpo ezuru roropa Tapyi tyeipose exiryke, tosekumuru po typorohse toto tōmytykō po nono pokoxi. Ritonōpo toahmase eya xine ynara tykase toto:

“Ritonōpo eahmatoko, Kuesēkomo,
kure rokē aexiryke,
kypyno xine aexiry
jūme enahpyra roropa mana.”

⁴ Mame okyno tō tuhke tyahkase Saromāo a imoihmākō maro tynekarorykōme Ritonōpo a.

⁵ Pui totapase eya xine 22 miume, kaneru tō 120 miume. Osepeme ehtoh tyahkase eya xine. Moro ke moro Tapyi tokarose eya xine Ritonōpo a, tuisa a imoihmākō maro.

⁶ Oturuketō tosao xine toh kynexine, rewita tō roropa, tykyryrykō kurã maro eremiatohme tuisa Tawi nyrytyã etotohme eremiaketō maro ynara eremiãko: “Yna pyno oehtoh jūme exikehpyra mana,” Tawi omihpyry ae ro. Oximōmākō xikihme rokē toehse toh kynexine rueimo tō etoryhtao oturuketomo a, rewita tō ěpataka.

⁷ Moro ae ro osa tapiakase nono rãnao Saromāo a, tapyi myhto tynekarory tō zahkatohme tytororo, okyno kasery roropa ahno nekarotyã osepeme ehtohme. Morara tyrise eya ipune pyra exiryke, jahkatoh metau risē po, zumo pyra exiryke, tynekarory tō zahkatohme tytororo, tiriiku tōkehko te, okyno kasery roropa ahno nekarotyã osepeme ehtohme.

⁸ Moroto tōseahmase toto, Saromão imoihmākō maro. 7me ěmepyrý taropose toto moro zahkatoh apō ekarory poko Ritonōpo a. Imoihmākō tooehse toto pata tō poe inikahpoe, ypy Hamate poe te, Ejitu ehpiry poe roropa ikurenae.

⁹ Moromeĩpo 7me ěmepyrý ropa taropose eya xine Ritonōpo eahmary poko Oseahmatoh Tapyi Písarara poko. Mame oseahmatoh etyhpyrýme otuhtoh konōto tyrise eya xine.

¹⁰ Yrokokoro ahno taropose ropa Saromão a itapyĩkō taka ropa. Tākye toh kynexine kure Tawi tyrise Ritonōpo a exiryke te, kure Saromão tyrise roropa eya te, Izyraeu tō roropa.

*Tōsenepose ropa Ritonōpo Saromão a
(1 Tuisa 9.1-9)*

¹¹ Morarame tōtyhkase Saromão Ritonōpo Tapyi riry poko te, tytapyi konōto riry poko, enara. Emero tyriry se aehtoh tonō kure tōtyhkase.

¹² Mame tōsenepose Ritonōpo eya koko. Ynara tykase ynororo eya:

– Ōmihpyry totase ya. Sero Tapyi, onyrihpyry tymenekase ya, sero tao onekarory tō zahkatohme jeahmatohme oya.

¹³ Kapu tapuruse ahtao ya, konopo onenehpopyra jahtao, taparara tuhke enehporyhtao ya anarykahpyrykō enahkatohme te, tyrohsē enehporyhtao ya ypoetory tō pona,

¹⁴ mame ypoetory tō otururuhtao ya, tyrypyrykō poko emynymaryhtao, zae pyra toto ehtoh rumekaryhtao roropa eya xine, toto otururu etāko ase kapu aeino, iirypyrykō korokāko ase, esarykō kurākāko ropa ase.

¹⁵ Kure rokē ōmirykō etāko ase, ya ōtururukohtao sero Tapyi tao.

¹⁶ Sero Tapyi tymenekase ya, tapiakase jesaryme ehtohme, sero tao jeahmatohme jūme. Sero enēko ase, ewomāko roropa ase jūme.

¹⁷ – Zae rokē jomiry omipona awahtao, Saromão, amonohpyra awahtao, omy Tawi jomipona ehtopōpyry saaro te, emero ynyriphopyry riryhtao oya,

¹⁸ orēpyra orīko ase tuisame, jomihpyry ae ro omy Tawi a, ynara katopōpyry ae ro: “Jūme apakō Izyraeu tō esēme exikehpyra mana.”

¹⁹ Yrome jomiry omipona pyra awahtao xine, apakomo a roropa, imehnō neponāmarykō poko toehse awahtao xine,

²⁰ ypoetory tō Izyraeu tō oũko ropa ase toto esary poe, ynekarohpyry eya xine. Sero Tapyi rumekāko roropa ase: “Osa kurā sero, jūme jeahmatohme,” karyhtao ro ya. Mame sero Tapyi eunohnōko imehnō ahno tō mana, imeimehnō nonory pōkomo.

²¹ Seromaroro enekurāme mana, typahsēme rokē exīko mana. Mame ikuroko ytoketō oserehnōko mā toto moro eneryke tyya xine. “Oty katohme serara tyrise Ritonōpo a sero nono poko, sero Tapyi poko roropa?” āko mā toto.

²² Mame toto ezuhnōko imehnō mana: “Ritonōpo turumekase Izyraeu tomo a exiryke, Tosēkōme. Eya itamurukō tonehse Ejitu poe. Imehnō neponāmarykō tokahmase eya xine, toahmase toto eya xine. Morara exiryke toto tuānohse eya, typoremākase toto eya sero saaro,” āko mā toto.

8

*Saromão nyriyamo
(1 Tuisa 9.10-28)*

¹ 20me jeimamyry taropose Saromão a Ritonōpo Tapyi riry poko tytapyi konōto riry poko roropa.

² Pata tō, Hirāo, Tiro esē nekarotyā eya, tyrise ropa eya. Mame Izyraeu tō tonyohse eya moro pata tō pona oehtohkōme ropa.

³ Mame tōsetapase Saromāo Hamate-Zopa pōkō maro. Typoremākase toto eya.

⁴ Pata Tatamoa tyrise ropa eya ona tonorē po, imehnō pata tō roropa Hamate nonory po, tymōkomory esaryme ehtohme.

⁵ Imehnō pata tō tyrisenāme tyrise ropa Saromāo a: Pete-Horō-Epoe te, Pete-Horō-Zopino, pata tō tōsewomase apuru tō ke, omōtohamihmā ke roropa kurimene risē ke epetōkara omōpyra ehtohme,

⁶ pata Paarate te, emero pata tō tynapyry tōkehko esaryme te, toky tō esaryme roropa kahu etonatoh tonō maro. Tātamorepatopōpyry emero tyrise Saromāo a Jerusarē po te, Ripano po te, pata tō po emero tynonory po.

⁷⁻⁸ Topehke pyra erohketō tapoise Saromāo a Kanaā pōkō pakomotyamo. Mokaro tamuru tō onetapara tokurehse Izyraeu tō kynexine toto patary tō typoremākase ahtao eya xine. Mokaro, topehke pyra erohketō ynara kynexine: amoreu tomo te, heteu tomo te, perizeu tomo te, heweu tomo te, jepuseu tomo, enara. Mokaro pakomotyā topehke pyra erohnōko ro seroae ro.

⁹ Yrome Izyraeu tō anapoipyra Saromāo kynexine topehke pyra erohketō. Soutatume toerohse Izyraeu tomo te, soutatu tuisaryme te, kahu aroneme etonatoh pona te, kawaru po ytoketō soutatume, enara.

¹⁰ 250me erohketō tuisaryme kynexine, erohketō maro Saromāo nyrohmanohpotopōpyry tō poko.

¹¹ Mame typyty, Ejitu tuisary ēxiry tarose Saromāo a Tawi Patary poe tytapyī konōto, tynyrihpyry taka. Ynara tykase ynororo:

– Mokyro exisaromepyra mana Tawi tapyī konōto tao, Izyraeu tō esemy. Ritonōpo omiry ē esahpyry emero kurāme mana, Ritonōpo esaryme.

¹² Tynekarory tō tyahkapose Saromāo a okyno zahkatoh po tynyrihpyry po Ritonōpo Tapyī myhto.

¹³ Okyno tō tyahkapose eya Moeze nymerohpyry omipona, Ritonōpo eahmatohme Oserematoh po te, Nuno Kasenato ahtao te, oseruao oseahmatoh po roropa jeimamyry punero: Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra te, Oseahmatoh Tykyrysā Apoitoh poko te, Oseahmatoh Tapyi Pisarara poko, enara.

¹⁴ Tummy Tawi nyrihpyry omipona, oturuketō tyrohmanohpose Saromāo a, rewita tō maro, oturuketō akorehmary poko aeremiarykō poko te, toto erohtoh poko, enara. Ritonōpo Tapyī omōtohamihmā tō tyrohmanohpose eya, toto tapiakase kokoro rokē toto erohtohme omōtohamihmā tō poko Tawi, Ritonōpo poetory nyrihpyry ae ro.

¹⁵ Tawi nyrihpyry oturuketomo a, rewita tomo a roropa Ritonōpo mōkomory esary tō poko, tyrise eya xine porehme.

¹⁶ Morarame tōtyhkase Saromāo emero, tyriry se aehtopōpyry tomo, Ritonōpo Tapyī apō ritopōpyry poe, aotyhkatoh pona, emero tyrise eya kure rokene.

¹⁷ Mame Saromāo toytose nakuataka Eziō-Kepea pona te, Erate pona roropa tuna Akapa ehpikoxi, Etō nonory pona.

¹⁸ Wapu tō tonehpose tuisa Hirāo a typoetory tō maro wapu poko tuaro exiketomo. Toytose toto Saromāo poetory tō maro Opia nonory pona. Moro poe uuru tonehse Saromāo a 15 miu kiru motye.

9

*Sapa tuisary nohpo oehtopõpyry Saromão enese
(1 Tuisa 10.1-13)*

¹ Mame Saromão imehxo ehtoh poko omi totase Sapa tuisary nohpo a. Naeroro toytose ynororo Jerusarē pona ikuhse, tupimã ke ekaropotohme eya. Tymaro typoetory tō tuhke toeporehkase, kameru tō maro tymõkomoke pehme, tonahsē tompore ritoh ke te, joia tomo te, uuru itamurume, enara. Mame tōseporyse tahtao Saromão maro tōturupose ynororo emero tōsenetupuhtoh poko.

² Tozuhse ynororo eya emero porehme; tupime nymyry pyra kynexine eya nohpo ezukuru.

³ Mame Saromão tuaro ehtoh totase Sapa tuisary a, itapyĩ konõto inyrihpyry tonese roropa eya.

⁴ Tonahsē tonese eya tyrise ahtao imezã pona, tapyi tō tonese eya, erohketõ tuisary tō esaryme, emese kure erohketõ irohmanohpory poko tuisa tapyĩ tao, zupõkõ roropa, otuhtoh konõto poko erohketomo te, tynekarory zahkatoh poko Ritonõpo maro Oturutoh tao. Morohne poko tōsenuruhkase ynororo.

⁵ Ynara tykase ynororo tuisa Saromão a:

– Opoko omi totase ya ypatary po jahtao, tuaro oehtoh poko roropa. Emero ynetahpyry zae nexiase ajohpe pyra.

⁶ Yrome zae aexiry onenetupuhsaromepyra exiase onenepyra ro jahtao. Moero zokonaka jurupyra toh nexiase tuaro oexiry poko, tuaro oehtoh jurutopõpyry motye kuhse nase õmiry.

⁷ Tãkye mã opoetory tomo amaro toexirykõke, õmiry etaryke roropa tyya xine, tuaro oehtoh poko õtururu etaryke tyya xine.

⁸ Kure rokē Ritonõpo mana, Oesemy, tãkye opoko toehse toexiryke oriase Izyraeu tō tuisaryme. Jũme Izyraeu tō pyno exikehpyra mana. Morara exiryke Izyraeu tō tuisaryme oriase, toto akorehmatohme zae ehtoh poko toto ehtohme.

⁹ Mame tuisa Saromão a tynenepyhpyry tō tokarose eya: uuru, 4 miu kiru motye te, tonahsē emepory itamurume te, topu tō typyne exiketõ joia tomo, enara. Moro panõ tonahsē emepory tō, Sapa tuisary nohpo nekarohpyry kurã Saromão a, moro panõ onenezomopyra ropa toehse kynexine.

¹⁰ (Mame tuisa Hirão poetory tomo a tuisa Saromão poetory tomo a roropa uuru tonehse Opia nonory poe, wewe sãtaro tonehse roropa eya xine, joia tō kurã roropa.)

¹¹ Moro wewe ke opyi onuhtohme tyrise eya Ritonõpo Tapyĩ tao, tytapyĩ konõto tao roropa, haapa tō tyrise roropa, rira tō roropa eremiatoh etotohme. Morohne panõ, onenepitopyra kynexine Izyraeu po, seroae ro moro panõ onenepyra ropa toehse.)

¹² Mame tuisa Saromão a tynekaroryme emero Sapa tuisary ise ehtoh tokarose eya te, emero inekaropohpyry roropa tokarose eya te, tyoro kurãkõ tokarose eya roropa. Mame toytose ropa ynororo, tymarõkõ maro, tynonory Sapa pona ropa.

*Tuisa Saromão mõkomory
(1 Tuisa 10.14-29)*

¹³ Emero jeimamyry ae uuru tapoise Saromão a 23 miu kirume.

¹⁴ Moro maro tineru topehmapose eya kowenu tinerũme, mõkomo ekamonomo a, toto erohtoh poko te, arape tuisary tomo a te, Izyraeu patary tō kowenatu tomo a, enara. Uuru tonehse parata roropa eya.

¹⁵ Osewomatoh tyrise Saromão a, uuru risemy, 200me inunomo. Toiro ahtao 7 kirume exisasaka uuru ke kynexine.

¹⁶ Inunõkara 300me osewomatoh tyrise eya roropa, uuru risemy. Toiro ahtao 3½ kirume uuru nae kynexine. Morohne tyrise eya osa Itu Ripano taka.

¹⁷ Tuisa apõ konõto tyripose Saromão a uuru risemy maafim maro.

¹⁸ Moro tuisa apõ opyi nae kynexine, 6me onuhtoh maro. Moro apõ konõto poko pupu apõ kynexine tapuhse uuru ke. Moro panõ exipitopyra kynexine tuisa apõme imepỹ nonory po.

¹⁹ Toiro onuhtoh po asakoro reão kynexine etyhpyry po. Atapona 12me reão panõ nae kynexine onuhtoh po. Moro panõ exipitopyra kynexine tuisa apõme imepỹ nonory po.

²⁰ Eukuru êtoh Saromão tapyĩ tao uuru risẽ kynexine. Ikyryry osa Itu Ripano tao emero uuru risẽme kynexine. Parata poko pyra toh nexiase, Saromão tuisame ahtao, tyyne pyra parata exiryke eya.

²¹ Wapu tõ nae nexiase Saromão, Hirão wapu tõ maro mya ytoketomo Expania pona roropa. Oseruao jeimamyry taropose ahtao toipe wapu tõ tooehse ropa ahtao, uuru tonehse, parata, maafim, arimi tomo, meku tomo, enara.

²² Tuisa Saromão imehnõ motye emero tymõkomokehxo kynexine, tuarohxo roropa kynexine.

²³ Moino imehnõ nonory põkõ tuisa tõ toytory se nexiase tuaro aexiry etatohme tyya xine, Ritonõpo nekarohpyry eya.

²⁴ Tooehse toto ahtao tynekarory tõ tonehse eya xine parata risemy te, uuru risẽ roropa te, upo te, tyyre te, tonahsẽ emepory tomo, kawaru tomo, mura tõ maro. Morara toehse jeimamyry ae rokene.

²⁵ Tuisa Saromão 4 miu osa nae kynexine kawaru tõ esaryme kahu tõ maro. 12 miume kawaru tõ nae kynexine osetapaketomo. Zokonaka rokẽ mokaro tyrise eya Jerusarẽ po, imehnõ saporarahme toh kynexine imehnõ pata tõ po, osa tõ tyrise eya exiryke moro pata tõ po toto esaryme.

²⁶ Tuisamehxo kynexine ynororo imehnõ tuisa tõ tuisaryme emero tuna Eupyrati poe pirixteu tõ esary pona Ejitu nonory ehpiõ pona roropa.

²⁷ Tuisame Saromão ahtao parata nae toehse itamurume, topu tõ samo. Apupari itamurume nae kynexine, wewe tõ sã rokene ypy tõ po Juta nonory põ.

²⁸ Kawaru tõ tonehpose Saromão a Muxiri poe imehnõ nonory poe roropa emero.

Tuisa Saromão orihtopõpyry

(1 Tuisa 11.41-43)

²⁹ Saromão nyrytyã emero apitory poe etyhpyry pona tymerose pape pokona Urutono Natã a te, Urutono Nymerohpyry Aia Xiro pono a te, Enepotopõpyry Urutono Ito a; sero pape etyhpyrymã ekarõko roropa Jeropoão, Nepate mũkuru poko.

³⁰⁻³¹ Tuisa Saromão toerohse tuisame 40me jeimamyry Jerusarẽ po, Izyraeu tõ esẽme. Mame Saromão toorihse. Tonẽse ekepyry Tawi patary po. Mame imũkuru Ropoão tuisame toehse kynexine imyakãme.

10

Izyraeu tõ atapiakatopõpyry

(1 Tuisa 12.1-20)

¹ Morarame Ropoão toytose Xikẽ pona. Moroto tõximõse Izyraeu tomo, imoihme, tutuisarykõme Ropoão ritohme.

² Mame moro poko zuaro toehse Jeropoão, Nepate mükuru. Toytose apitoryme ynororo Ejitu pona Saromão kurũke. Mame tooehse ropa ynororo Ejitu poe tytapyĩ taka.

³ Jeropoão tonehpose mokaro a, inikahpoẽkomo a oximaro toto ytotohme Ropoão zuruse. Ynara tykase toto eya:

⁴ – Omy Saromão a yna tyrohmanohpose itamurume, tupimã poko te, omoxinety puimary poko. Naeroro omoxĩ hkopyra yna erohtoh riryhtao oya, tupime hkopyra, õmiry moĩko ynanase, opoetoryme exikehpyra exĩko ynanase, tykase toto.

⁵ – Oseruao tõmehse ahtao osehtoko ropa. Oezuhtoh ekarõko ase oya xine, tykase Ropoão eya xine.

Naeroro toytose ropa toto.

⁶ Mame tamuhpomãkõ maro tõturuse tuisa Ropoão, tumy Saromão ako-rehmahpõkomo.

– Otara ãko ha, Izyraeu tõ ezuhnõko? tykase ynororo.

⁷ Ynara tykase toto:

– Izyraeu tõ akorehmary se nymyry awahtao, kure rokẽ toto ezuhko. Mame jũme õmiry moĩko mã toto.

⁸ Yrome tamuhpomãkõ omiry onetara kynexine. Nuasemãkomo a toytose ynororo ekaropose tymaro tuãtase toh exiryke. Seromaroro takorehmananõme tyrise toto eya.

⁹ – Otara ãko matou? tykase ynororo eya xine. Otara ãko ywy Izyraeu tomo a, zohzohmehxo toerohtoh se exiketomo a? tykase.

¹⁰ – Ynara kaxiko eya xine, tykase toto: “Jemahxiky papa wakuru motye, zumohxo exĩko.

¹¹ Papa nyrohmanohpotopõpyry oya xine omoxinety sã nexiase repe. Yrome ywy moro motye orohmanohpotorỹko ase, omoxihxo kuhse. Ynoro opipokuase ahno pipohtoh ke. Ywy pui pipohtoh ke opipohtorỹko ase,” tykase toto Ropoão a.

¹² Mame oseruao tõmehse ahtao Jeropoão, imarõkõ maro, toytose ropa tuisa Ropoão a aomihpyry omipona.

¹³ Mame tuisa Ropoão a tamuhpomãkõ nekarohpyry onezuhpyra toehse. Tõturuse ynororo toto maro toto zupokary samo,

¹⁴ nuasemãkõ omiry samo. Ynara tykase ynororo:

– Papa nyrohmanohpotopõpyry oya xine omoxinety sã nexiase repe. Yrome moro motye orohmanohpõko ase, omoxihxo kuhse. Opipokuase ynororo ahno pipohtoh ke. Ywy pui pipohtoh ke opipohtorỹko ase, tykase.

¹⁵ Izyraeu tõ omiry onetara Ropoão nexiase. Morara tyripose Ritonõpo a tõmihpyry ae ro Jeropoão a, turuse ahtao urutono Aia a, Xiro pono.

¹⁶ Morarame tonetupuhse Izyraeu tõ ahtao, tõmiryõ onetara tuisa exiry poko, tykohtase toto:

– Tuisame pyra Tawi nase, jekyry tõ maro. Otyme kure tyrise eya xine kypoko xine? Ehmaropa, Izyraeu tomo, tapyi taka ropa! Ah Ropoão nosepynanohno!

Morara exiryke toytose ropa toto tytapyĩkõ taka.

¹⁷ Ropoão tynomose eya xine, Juta tõ nonory põkõ esẽme rokene.

¹⁸ Naeroro typoetory Atonirão taropose Ropoão a oturutohme Izyraeu tõ maro, topehke pyra erohketõ tuisaryme Atonirão kynexine. Yrome totapase ynororo, topu ke, Izyraeu tomo a. Morara toehse ahtao, taryporyke sã tõtyrise ropa Ropoão tykahu aka epatohme Jerusarẽ pona.

¹⁹ Morotoino Izyraeu tomo a inikahpoẽkomo a Tawi ekyry tõ turumekase tutuisarykõme eya xine.

11

Ritonõpo poe Semaia omihpyry (1 Tuisa 12.21-24)

¹ Mame Jerusarẽ pona toeporehkase Ropoão ahtao, typoetory tõ, soutatu tõ, tonehpose tyya, 180 miumãkomo, Juta patary tõ poe, Pẽjamĩ patary tõ poe, enara. Tõsetapary se kynexine Izyraeu tõ inikahpoẽkõ maro typoetoryme toto ritohme ropa.

² Yrome urutõ Semaia turuse Ritonõpo a. Taropose ynororo Ropoão zuruse,

³ ynara katohme Ropoão a, Juta tomo a, Pẽjamĩ tomo a roropa:

⁴ “Osetapara ehtoko, oekyry tõ Izyraeu tõ maro. Atapyĩkõ taka ytotoko ropa emero porehme. Serara toehse, tyripose Ritonõpo a exiryke.”

Mame Ritonõpo omiry omipona toehse toto. Ytopyry toehse toto osetapase Jeropoão maro.

Pata tõ tyjamihtanohpose Ropoão a

⁵ Naeroro tehme toehse Ropoão Jerusarẽ po. Tynonory ewomatohme pata apuru tõ tyrise eya, tapyi jamihmãkõ roropa Juta patary tõ po Pẽjamĩ patary tõ po roropa:

⁶ Perẽ po te, Etã po, Tekoa po,

⁷ Pete-Zua po te, Soko po, Aturã po,

⁸ Kate po te, Maresa po, Zipe po,

⁹ Atorã po te, Rakixi po, Azeka po,

¹⁰ Zora po te, Aijarõ po, Eperõ po, enara.

¹¹ Typoetory tõ tuisary tõ tyrise Ropoão a moro pata tõ jamihmãkõ po. Tonahsẽ roropa tyrise eya ikurãkatohme moro pata tõ po, tiriiku tõkehko te, azeite te, uwa eukuru jehnahpyry, enara.

¹² Osewomatoh tonõ roropa, warata tõ roropa tyrise eya moro pata tõ jamihmãkõ po emero. Morara exiryke jamihmehxo moro pata tõ toehse. Morara riryke eya Juta tõ esẽme Pẽjamĩ tõ esẽme roropa exikehpyry Ropoão kynexine.

Oturuketõ rewita tõ maro ytory Jerusarẽ pona

¹³ Mame Izyraeu patary tõ poe emero inikahpoe oturuketõ toytose rewita tõ maro ikurenaka Juta nonory pona.

¹⁴ Tosarykõ ona po turumekase eya xine, tutupikõ roropa Juta nonory pona toytotohkõme Jerusarẽ pona roropa, Ritonõpo maro oturuketõme erohsaromepyry toexirykõke, toto onyrohmanohpopyry Izyraeu tõ tuisary Jeropoão exiryke imũkuru tõ maro.

¹⁵ Tynymenekatyã tyrise Jeropoão a oturuketõme erohtohme tynyrytyã eahmatoh tao, joroko tõ eahmatohme, pui orutua panõ roropa inyripohpyry eahmatohme.

¹⁶ Mame Izyraeu oxiekyrykõ poe, emero pata tõ poe Ritonõpo, Izyraeu tõ Esẽ nymyry eahmary se exiketõ toytose toto rewita tõ maro Jerusarẽ pona tynekarorykõ zahkatohme tynekarorykõme Ritonõpo a, tytamurukõ Esemý a.

¹⁷ Morara exiryke Juta tõ tyjamihtase tutuisarykõ maro. Oseruao jeimamyry Ropoão, Saromão mũkuru takorehmase eya xine, tuisa Tawi ehtopõpyry Saromão ehtopõpyry roropa typoenohse ahtao eya.

Ropoão tapyĩ taõkomo

¹⁸ Ropoão typytase Maarate maro, Jerimote, Tawi mũkuru ãxiry. Jẽ kynexine Apiaiu, Eriape ãxiry, Jese pary.

¹⁹ Oseruao tumũkue Maarate kynexine: Jeu te, Semaria te, Zaão, enara.

²⁰ Imeïpo Ropoão typytase ropa Maaka, Apisarão ãxiry maro. 4me tumükue toehse ynororo: Apia te, Atai te, Ziza te, Seromite, enara.

²¹ Atapona 18me nohpo tō tapoise Ropoão a typyxiãme, imehnō 60mākō tapoise roropa eya typyxiãme. Toemūkuase toto 28me orutua komo te, 60me nohpo tomo. Maaka pynohxo kynexine ynororo imehnō nohpo tō emero motye.

²² Morara exiryke imūkuru Apia tymenekase eya tuisame ehtohme tymyakãme Juta tō esēme.

²³ Kure tōsenetupuhse Ropoão tumūkuru tō poko: tyrohmanohpose toto sapararahme pata tō jamihmã po Juta tō nonory po Pëjamĩ nonory po roropa. Tonahsē tokarose roropa eya xine itamurume, toto takorehmase roropa eya ipytatohkōme.

12

Ejitu tuisary oehtopōpyry Juta poremãkapose (1 Tuisa 14.25-28)

¹ Morarame torēnase Ropoão ahtao tuisame toexiry poko Juta tō esēme, Ritonōpo omiry turumekase eya typoetory tō maro emero.

² Mame 5me jeimamyry taropose Ropoão ahtao tuisame ehtoh poko, Ritonōpo omiry onymoipyra toto exiryke, tuãnohse toto Ritonōpo a. Tuisa Xisake, Ejitu esē tooehse osetapase Jerusarē pōkō maro.

³ Tymaro 1.200me kahu tō kynexine te, 60 miume kawaru po ytoketō te, soutatu tō ikuhpÿme roropa: ripio tomo te, sukita tomo te, etiope tomo, enara.

⁴ Pata tō jamihme exiketō Juta tō nonory po typahse eya. Mame toytose ynororo tysoutatu tō maro Jerusarē pona.

⁵ Mame urutō Semaia toytose Ropoão a imehnō Juta tō tamuximākō maro, Jerusarē po tōximōse toh kynexine Xisake kurūke. Ynara tykase ynororo eya xine.

– Ynara ãko Ritonōpo mana oya xine: “Turumekase ywy oya xine. Naeroro orumekatorÿko ase Xisake poetoryme oehtohkōme,” tykase.

⁶ Mame tuisa Ropoão tō, tamuximākō maro tōsekarose toto tyrypyrykō poko. Ynara tykase toto:

– Ajohpe pyra iirypyryme toehse sytatose. Zae Ritonōpo nase kuãnopyrykohtao, tykase toto.

⁷ Mokaro emynymary eneryke tyya, ynara tykase Ritonōpo urutō Semaia a:

– Iirypyryme tōsekarose toto exiryke, toto onenahkapopyra ase: tooehse Xisake ahtao osetapase toto maro, toto pynanohnōko ase. Žehno ro ase repe, yrome Jerusarē pōkō onenahkapopyra ase Xisake a.

⁸ Toto poremãkãko ro Xisake mana, mame zuaro exĩko mã toto ypoetoryme ehtoh sã pyra ahno tuisary poetoryme ehtoh mana.

⁹ Mame Jerusarē pona tooehse Xisake, moro pata typoremãkase eya. Uuru tōkehko tarose eya Ritonōpo maro Oturutoh tae te, tuisa tapyĩ konōto tae, enara. Emero tarose eya: osewomatoh tonō uuru risē roropa, Saromão nyriptyamo.

¹⁰ Mame imyakãme osewomatoh tonō tyrise Ropoão a, metau risemy. Morohne tokarose eya omōtoh erase tomo a.

¹¹ Mame tuisa Ropoão toytose ahtao Ritonōpo Tapyĩ taka, moro osewomatoh tonō tapoise mokaro soutatu tomo a arotohme. Moromeïpo tarose ropa toto eya xine ikurãkatohme ropa erase tō esaka.

¹² Tõsekarose ynororo Ritonõpo a exiryke onenahkara Ritonõpo kynexine zehno toehtoh ke. Naeroro kure pohto toehse Juta tõ nonory po.

Ropoão tuisame ehtoh poko

¹³ Mame Ropoão tuisame kynexine Jerusarē po. Orēpyrahxo toehse ynororo Juta tõ esēme. 41me jeimamyry nae kynexine tuisame toehse ahtao. Mame 17me jeimamyry taropose ynororo tuisame ehtoh poko Jerusarē po, Ritonõpo nymenekahpyry tosaryme, Izyraeu tõ nonory po, pata kurano, zae Ritonõpo eahmatopo. Ropoão eny Naama kynexine, Amõ pono.

¹⁴ Zae pyra toehse Ropoão, azahkuru, Ritonõpo omihpyry omipona se hkopyra toehse exiryke.

¹⁵ Mame imehnõ Ropoão nyrytã apitory poe etyhpyry pona, emero tymerose pape pokona Urutõ Semaia Nymerohpyry ao te, Urutõ Ito Nymerohpyry ao roropa, enara. Ropoão, Jeropoão maro osetapakehpyra toh kynexine.

¹⁶ Mame Ropoão toorihse. Ekepyry tonēse tuisa tõ zonētoht tao, Tawi patary po. Mame imükuru Apia tuisame toehse tumy myakāme.

13

Juta tõ esēme Apia ehtoh poko (1 Tuisa 15.1-7)

¹ Morarame 18me jeimamyry taropose tuisa Jeropoão, Nepate mükuru a ahtao, Izyraeu tõ tuisaryme, Apia Juta tõ tuisaryme toehse.

² Oseruao jeimamyry taropose ynororo tuisame toexiry poko Jerusarē po. Jeny esety Mikaia kynexine, Urieu ėxiry Kipea pono.

Mame tõsetapase toto Apia, Jeropoão maro.

³ Apia toytose 400 miu soutatu tõ maro, orēpyra exiketomo. 800 miu soutatu tõ tarose Jeropoão a etonatohme, orēpyra exiketomo.

⁴ Mame tõnuhse Apia ypy Zemaraim pona, ypy tõ rãnao Eparaĩ nonory po. Tykohtase ynororo ypy emory poe Jeropoão netaryme, soutatu tõ maro. Ynara tykase ynororo:

– Etatoko pahne.

⁵ Tuaro pyra hmatou? Ritonõpo Izyraeu tõ Esemy a tõmiry totapose Tawi a, jumāme aomiry onytyromara mana. Ynara tykase eya: “Omükuru, apakõ roropa jũme Izyraeu tõ esēme exĩko.”

⁶ Yrome Jeropoão, Nepate mükuru, Saromão poetory, Tawi mükuru poetory, tose zehno toehse, turumekase eya.

⁷ Imehnõ ajoajohpākõ Jeropoão maro toehse akorehmatohme etonatohme Ropoão, Saromão mükuru maro. Nuaseme ro Ropoão kynexine, zuaro hkopyra roropa. Topetõkara onyporemākasaromepyra kynexine.

⁸ Amarokõ tuhke matose. Amaro xine pui orutua panono, uuru risē Jeropoão nyrytã oneponāmarykõme, Ritonõpo myakāme. Osenetupuhnõko matou mokaro maro, Ritonõpo jamitunuru inekarohpyry tuisa Tawi pakomotyamo a, moro poremākapõko matou?

⁹ Ritonõpo maro oturuketõ, Arão pakomotyã taropose oya xine owinoino xine. Toto myakāme emero rokē tyrise oya xine, Ritonõpo waro pyra exiketõ nyryry samo. Emero rokē oturuketyme se tahtao xine, pui orutua enepyryhtao eya, pui pyra ahtao 7me kaneru tõ enepyryhtao eya, oturuketyme exĩko oneponāmarykõ poko exikety.

¹⁰ – Yrome asã xine pyra ynanase. Yna Esēme Ritonõpo mana. Aomiry onurumekara ynanase. Yna oturuketõ Arão pakomotyãme mã toto. Ritonõpo poetoryme mã toto. Toto akorehmananõme rewita tõ mana.

¹¹ Kokoro rokē tynekarory tō zahkāko mā toto pakeimo te, kokonie pukuro okyno zahkāko tytororo te, ixtaratu typoxine exikety te, Ritonōpo neneryme meza kurā pona wyi rīko mā toto. Kokonie pukuro apoto rīko nāparina uuru risē pona. Moro rīko ynanase Ritonōpo omihpyry omipona, yna Esemy. Yrome turumekase mā ynororo oya xine.

¹² Ritonōpo yna maro mana yna akorehmāko, yna esemazupurume ytōko mana. Ipoetorykō oturuketō rue etosasaka mā toto, yna osetapapitotohme. Izyraeu tomo, osetapara ehtoko Ritonōpo, atamurukō Esē maro. Onyporemākaposaromepyra matose!

¹³ Yrome soutatu tō emero pyra taropose Jeropoāo a Juta tō zomye, etonahme toto mykapo. Imoihmākō osēpataka toh kynexine toto maro.

¹⁴ Mame tŷkakoxi tōsenuhmase Apia soutatu tō ahtao, tomyehmase toexirykō Jeropoāo soutatu tomo a tonese eya xine, tykohtase toto Ritonōpo a takorehmatohkōme. Rue tō totose roropa oturuketomo a.

¹⁵ Opore tykohtase Juta tō soutatu tomo. Mame Jeropoāo typoremākapose Ritonōpo a Izyraeu tō maro osetaparyhtao Apia tō maro Juta tō soutatu tō maro.

¹⁶ Mame Izyraeu tō soutatu tō toepase Juta tō wino, Ritonōpo a takorehmase toto exiryke.

¹⁷ Tuhkākō totapase eya xine, 500 miume Izyraeu tō totapase Apia a ipoetory tō maro.

¹⁸ Morara kynexine, Izyraeu tō soutatu tō typoremākase. Orēpyra Juta tō soutatu tō toehse Ritonōpo enetuputyryke eya xine, tytamurukō Esemy.

¹⁹ Mame Jeropoāo tō tokahmase ipoetory akoīpyry maro, Apia tomo a. Pata tō typoremākase eya xine: Peteu te, Jesana te, Eporō, enara, pata tō pisarara moro zomye exiketō maro.

²⁰ Moromeīpo tuisame Apia ahtao, Jeropoāo jamihme exipyra ropa tokurehse. Mame etyhpyryme Jeropoāo zehno Ritonōpo exiryke totapase ynororo eya, toorihse.

²¹ Apia jamihmehxo toehse. Typytase 14me nohpo tō maro. Imūkuru tō 22me tonuruse, ēxiry tō 16me.

²² Mame emero Apia ehtopōpyry poko imehnō inyrytā poko, aomihpyry roropa tymerose pape pokona Urutō Ito Nymerohpyry ao.

14

Tuisa Asa Juta tō esemy (1 Tuisa 15.8-24)

¹ Mame tuisa Apia toorihse. Ekepyry tonēse tuisa tō zonētoh tao Tawi patary po. Imūkuru Asa tuisame toehse tumy myakāme. 10me jeimamyry taropose Juta tomo a osetapara, tuisame Asa ahtao.

² Asa nyrihpyry zae kynexine Ritonōpo Tosemy a. Ritonōpo zamaro kynexine.

³ Imehnō okyno zahkatoh apō typahse eya, imehnō neponāmary eahmatoh roropa. Xikihme exiketō topu risē Paau eahmatoh typahse roropa eya, ahno neponāmary nohpo Asera enetupuhtoh roropa takohse eya.

⁴ Mame Ritonōpo omipona Juta tō tyripose ropa eya, itamurukō Esē namorepatopōpyry te, inyriphopyry roropa omipona toto ehtohme.

⁵ Imehnō neponāmary eahmatoh typahse eya, ixtaratu zahkatoh apō tō roropa emero pata tō po Juta tō nonory po. Naeroro osetapara toehse toto, Juta tō tuisaryme Asa ahtao.

⁶ Pata apuru tō te, soutatu tō esary jamihmākō tyrise eya Juta tō patary tō po. Morara ahtao Ritonōpo poe osetapara toh kynexine tuhke pitiko jeimamyry ae.

⁷ Ynara tykase ynororo Juta tomo a:

– Kyzehno xine exiketō pyra ahtao kypatarykō sapurutone. Tapyi tō jamihmākō kaetokohxo exiketō syritone roropa soutatu tō esaryme. Pata omōtoh apurutoh syritone roropa kurimene ke. Ritonōpo Kuesēkō toahmase kyya xine. Inyripohpyry omipona tukuhse kyya xine roropa. Morara exiryke Ritonōpo poe kyzehno xine exiketō pyra toehse.

Naeroro morohne tyrise eya xine. Kure tyrise toto Ritonōpo a.

⁸ Mame Juta tō soutatu tō nae Asa kynexine 300 miumākomo tōsewomatohke warata tō ke te, 280mākō Pējamī tō maro tōsewomatohke taky tō maro. Orēpyra toh kynexine, tamorepase roropa toh kynexine.

⁹ Morarame Etiopia pō tooehse, esety Zera, osetapase Juta tō poremākapose. Ipoetory tō soutatu tō miujāome kynexine te, 300me kahu tō nae roropa kynexine. Maresa pona toeporehkase toh kynexine.

¹⁰ Mame Asa toytose soutatu tō maro osetapase jakanahmā po Zepata po Maresa pūto. Asakoro imoihmākō kynexine osēpataka.

¹¹ Mame Asa tōturuse Ritonōpo Tosemy a takorehmapotohme eya. Ynara tykase ynororo:

– Ritonōpo, yna akorehmary waro mase, jamihme yna ahtao te, jamihme pyra yna ahtao roropa. Yna akorehmako seromaroro, Ritonōpo, yna Esēme oenetuputyryke yna a. Ritonōpome mase, opoetoryme ynanase. Ytōko ynanase osetapase mokaro imoihmākō maro. Ritonōpo, yna Esēme mase. Oporemākaposaromepyra imehnō mana porehme.

¹² Mame Asa tō, typoetory tō maro tōsetapapitose ahtao, etiope tō ty-poremākase Ritonōpo a. Toepase toto.

¹³ Tokahmase toto Asa tomo a tysoutatu tō maro Jeraa pona. Etiope tō totapase emero. Arypyra toehse toto ipunaka, Ritonōpo a typoremākase toto. Mame Asa poetory tomo a mōkomo tarose tymaro xine arory se toto ahtao.

¹⁴ Moromeīpo imehnō pata tō Jeraa pūto exiketō typoremākase Juta tomo a, morotōkō Ritonōpo zuno toehse exiryke. Mame Asa poetory tomo a toto mōkomory tarose emero porehme mokaro patary tō poe.

¹⁵ Tokyke exiketō roropa typoremākase eya xine. Kaneru tō tuhke tapoise eya xine, kameru tō roropa. Mame toytose ropa toto Jerusarē pona.

15

Zae ehtoh poko Asa nyrytyamo (1 Tuisa 15.13-15)

¹ Morarame Ritonōpo Zuzenu tooehse Azaria Otete mūkuru pona.

² Toytose ynororo tuisa Asa zuruse. Ynara tykase ynororo eya:

– Tuisa Asa, Juta tō maro emero, etatoko pahne! Ritonōpo Izyraeu tō Esemu amaro xine mana, imaro awahtao xine. Zupiryhtao oya xine osenepōko oya xine mana. Yrome irumekaryhtao oya xine orumekatorŷko roropā mana.

³ Okynahxo samo tuhke jeimamyry Izyraeu tō Ritonōpo nymyry oneah-mara mā toto, imaro oturukety pyra mā toto, tamorepaneke pyra, Aomiry pyra roropa toehse mā toto.

⁴ Yrome aetuarimarkohtao toeramase ropa toto Ritonōpo Izyraeu tō Esemu a. Tupise ynororo eya xine, mame tonese ropa ynororo.

⁵ Aetuarimarykohtao osetapakehpyra toh kynexine, ajoajohpākō nae exiryke emero nono po.

⁶ Imehnō ahno imepỹ nonory pōkō maro osetapakehpyra toh kynexine. Pata pōkō imehnō pata pōkō onyporemākapokehpyra toh kynexine. Ritonōpo poe etuarimāko toh kynexine.

⁷ Yrome orēpyra ehtoko! Penekehpyra ehtoko. Ākorehmatorỹko Ritonōpo mana oerohtohkō poko, kure rokē otyhkatohme.

⁸ Mame Azaria, Otete mūkuru omiry etaryke Asa a, tyjamihtase ynororo. Imehnō neponāmary xihpyry typahse eya Juta nonory po te, Pējamī nonory po roropa, pata tō po roropa tynapoityā ypy tō po Eparaī po. Okyno zahkatoth apō tukurākase eya Ritonōpo eahmatopo, Ritonōpo maro Oturutoh ēpataka.

⁹ Tuhke Izyraeu tō tooehse Asa maro ehtohme imehnō nonory poe, Eparaī nonory poe te, Manase nonory poe te, Ximeāo nonory poe roropa, Asa maro Ritonōpo ehtoh tonese eya xine exiryke. Mame mokarō tonehpose Asa a Juta tō maro Pējamī tō maro Jerusarē pona toto ytotohme oximōme.

¹⁰ Naeroro tōximōse toto Jerusarē po nuno 3mā po, 15me jeimamyry taropose Asa ahtao tuisame ehtoh poko.

¹¹ Mame moro ěmepyry ae okyno tō totapase eya xine 700me pui orutua komo te, 7 miume kaneru tō maro tynekarorykōme Ritonōpo a.

¹² Mame tōmirykō totapose eya xine Ritonōpo a, tytamuru tō Esemy a, ynororo rokē eahmatohme yronymyryme.

¹³ Tōmirykō totapose roropa eya xine: Ritonōpo eahmary se pyra exikety ahtao, nohpo tomo te, orutua komo, poetohti tomo te, tuātasehxo exikety ahtao, Ritonōpo eahmary se pyra ynororo ahtao totapasēme exiry.

¹⁴ Mame opore tōsekarose toto Ritonōpo Tosēkō netaryme, tōmihpyrykō omipona toexirykō poko, jūme. Moromeīpo tykohtase toto, tākye toexirykōke, rueimo totose roropa eya xine.

¹⁵ Mokaro Juta tomo atākyemāko toh kynexine tōmihpyrykō ekaroryke Ritonōpo a. Tōsekarose toto eya zae ehtoh poko se toexirykōke. Ritonōpo tupise eya xine aomiry omipona toehtohkōme, tōsenepose ynororo eya xine, osepeme tyrise roropa toto eya tykatonomory tō imeimehnō ahno tō maro.

¹⁶ Tynoty Maaka touse roropa tuisa Asa a, tuisa ěme pyra ehtohme, tyneponāmary xihpyry tyripose eya exiryke, Asera nohpoimo, eahmatohme. Inyriphopyry takohse Asa a, tysahsahkase eya, mame moro tyahkase eya jakanahmā Keterō po.

¹⁷ Emero neponāmary eahmatoth onenahkara ahtao ro Asa a, Ritonōpo omiry tymoise eya toorikyry ponāmero.

¹⁸ Mame Ritonōpo Tapyī taka tumy nekarohpyry Ritonōpo a emero tonehse eya, uuru risemy roropa, parata risē maro tynekarotyā Ritonōpo a.

¹⁹ Mame osetapara ropa toh kynexine okynahxo, 35me jeimamyry tuisame Asa ehtoh pona.

16

Etonatopōpyry Izyraeu tō maro (1 Tuisa 15.16-22)

¹ Morarame 36me jeimamyry taropose tuisa Asa a ahtao Juta tō esēme, Paasa, Izyraeu tō esē tomōse tysoutatu tō maro Juta tō nonory pona. Pata Rama tapurupitose eya, osema apururu se toexiryke, ytototh Jerusarē pona.

² Morara exiryke tuisa Asa a uuru tapoise Ritonōpo Tapyī tao parata maro tytapyī tao roropa, morohne taropose eya tynekaroryme typoetory a

Tamaxiku pona tuisa Pě-Hatate a ekarotohme, Xiria esemy a. Ynara tonyohse Asa a eya, tōmiryme:

³ “Osepeme sehne kumy tō saaro. Sero parata, uuru maro ynekaroryme mana oya. Naeroro tuisa Paasa epeme pyra exiko Izyraeu esemy. Anakorehmara awahtao, ytōko ropa mana ynonory poe.”

⁴ Morara kure kynexine tuisa Pě-Hatate a. Morara exiryke typoetory tuisary tō taropose eya soutatu tō maro etonatohme Izyraeu patary tō maro. Ijō tapoise eya te, Tã roropa te, Apeu-Maĩ te, Napatari nonory po roropa emero pata tō tonahsē esaryme exiketomo.

⁵ Mame tuaro toehse Paasa ahtao moro poko Rama apuru tō riry poko turumekase eya.

⁶ Mame Juta tō tonehpose tuisa Asa a, emero porehme aehtohme Rama pona topu tō puimase wewe roropa Paasa kyryrỹpyry, Rama apururu risē kehko. Moro topu tō ke wewe maro Mixipa tapuruse Asa a te, Kepa roropa.

Urutō Hanani

⁷ Morarame moro toehse ahtao urutō Hanani toytose oturuse tuisa Asa a, Juta tō esemy a. Ynara tykase ynororo eya:

— Ākorehmaneme Xiria tuisary tyrise oya. Yrome Ritonōpo jamitunuru onenetupuhpyra mexiase. Morara exiryke Izyraeu tō soutatu tō toepase rokē owinoino.

⁸ Etiopia soutatu tō Ripia tō maro tuhke toh nexiase, ikyryrykō kahu tō tuhke roropa nexiase kehko, kawaru po soutatu tō tuhke roropa toh nexiase. Yrome Ritonōpo tonetupuhse oya exiryke toto typoremākase oya.

⁹ Kokoro rokē sero nono pōkō enēko Ritonōpo mana emero porehme. Tyjamitunuru ekarōko mana yronymyryme aomiry omipona exiketomo a. Putupyra exikety sã myriase, naeroro taroino osetapakehpyra mase.

¹⁰ Morara kary etaryke tyya urutō zehno toehse Asa. Tymyhpose ynororo eya keti ke ěmatohme āpuruhpyry taka. Morara ahtao roropa imehnō Juta tō tyryrhmapitose Asa a.

Tuisame Asa etyhpyry

(1 Tuisa 15.23-24)

¹¹ Mame tuisa Asa nyrytyã emero tuisame toehpitotopōpyry poe etyhpyry pona, emero tymerose pape pokona esety Juta tō Izyraeu tō roropa Tuisary Ehtopōpyry.

¹² Mame 39me jeimamyry taropose ahtao eya tuisame ehtoh poko, tyrohsē popyra tapoise eya ipupuru poko. Ahmitahpyryme toehse, yrome morara ahtao ro Ritonōpo a eramara ropa tokurehse ynororo tukurākatoh ekaropose. Opi warōkomo a rokē tātakorehmapose eya.

¹³ Mame asakoro jeimamyry taropose ahtao toorihse ynororo.

¹⁴ Ekepyry tonēse kynexine zonētoħ tao topu oramao, inaxikapohpyry ao tykyryryme Tawi patary po. Ixtaratu te kanera kehko roropa tyrise eya xine ekepyry maro zonētoħ taka. Mame apoto konōto tyrise eya xine tuisamehxo aehtopōpyry enetupuhpotohme tyya xine.

17

Tuisa Josapa ehtopōpyry Juta tō esēme

¹ Morarame Josapa tuisame toehse tummy Asa myakāme. Tyjamihtase ynororo osewomatohme, Juta tō onyporemākara Izyraeu tō ehtohme.

² Soutatu tō tyrise eya typatary jamihmākō tao, Juta tō nonory po te, pata tō po roropa tummy Asa napoityã Eparaĩ nonory po.

³ Mame kure rokē Josapa tyrise Ritonōpo a jū ehtopōpyry sā exiryke tuisa exisenāme ahtao. Paau oneahmara kynexine,

⁴ tummy Esē Ritonōpo toahmase, aomihpyry omipona kynexine. Izyraeu tō tuisary nyrityā onypoehpyra kynexine.

⁵ Ritonōpo a jamihme Josapa tyripose tuisame, Juta tō esēme. Tynekarorykō tonehse Juta tomo a emero, ekarotohme eya. Naeroro tymōkomokehxo toehse ynororo, tuisamehxo roropa.

⁶ Tākye toehse ynororo Ritonōpo omipona toexiry poko. Imehnō neponāmary eahmatoh typahse eya, xikihme exiketō nohpo toponāmasē Asera enetupuhtoh Juta po typahse roropa eya.

⁷ Mame oseruao jeimamyry taropose ahtao eya tuisame ehtoh poko Ritonōpo omiry amorepananō tonyohse eya pata tō pona Juta pona. Ynara tonyohse eya: Pē-Haiu te, Opatia te, Zakaria te, Netaneu te, Mikaia, enara.

⁸ Mokaro maro rewita tō tonyohse roropa eya: Semaia te, Netania te, Zepatia te, Asaeu te, Semiramote te, Jonata te, Atonia te, Topia te, Tope-Atonia, enara. Ritonōpo maro oturuketō toytose roropa: Erisama te, Jeorão, enara.

⁹ Ritonōpo Omiry tymerose pape pokona tarose tymaro xine. Mame Juta patary tō pona toytose toto, morotōkō amorepase Ritonōpo omiry poko.

¹⁰ Ritonōpo poe imehnō nonory pōkō Juta nonory zomye Josapa zuno toehse toto. Naeroro osetapara toh kynexine imaro.

¹¹ Tynekarory tō tonehse pirixteu tomo a parata roropa ekarotohme Josapa a kowenu ehepyryme. Imehnō arape tomo a kaneru tō tonehse 7.700me te, poti tō roropa 7.700me roropa.

¹² Tyjamihtase ro Josapa, tapyi jamihmā tyrise eya soutatu tō esaryme. Mōkomo esary tō roropa tyrise eya,

¹³ tonahsē itamuraume esaryme. Mame tuaro exiketō tyrise eya Jerusarē po, orēpyra exiketomo, tuisame toto erohtohme.

¹⁴ Ynara toh kynexine tyekyry tō maro: Atina, Juta tō soutatu tō tuisaryme kynexine, 300 miume soutatu tō imaro kynexine.

¹⁵ Mokyro mykapo Joanā kynexine 280 miume orutua kō maro.

¹⁶ Imeīpo Amaxia kynexine, Zikiri mūkurume. 200 miume orutua kō imaro kynexine. Tamoreme tōsekarose Amaxia erohtohme Ritonōpo omipona.

¹⁷ Soutatu tō Pējamī tō poe tosēke toh kynexine Eriata, tuisame orēpyra exiketyme. Imaro 200 miume orutua kō kynexine typyreke tōsewomatohke, taky tō maro, pyrou tō maro, enara.

¹⁸ Etyhpyryme Jozapate kynexine. Tuisame kynexine 180 miume soutatu tō typyreke exiketō esēme.

¹⁹ Mokaro emero erohnōko toh kynexine Josapa poetoryme Jerusarē po. Imehnō soutatu tō roropa tyrise eya emero pata tō poro tapuruke exiketō po Juta nonory po.

18

Akape enaroximatopōpyry urutō Mikaia a (1 Tuisa 22.1-28)

¹ Morarame tuisa Josapa tymōkomoke toehse ahtao, topeke tuhke roropa toehse ahtao, tyekyry takorehmase eya pytatohme tuisa Akape Izyraeu tō esē ekyry maro.

² Moromeīpo tuhke pixo jeimamyry taropose ahtao Samaria pona toytose Josapa, Akape enese. Tuhke kaneru tō totapase Akape a pui tō roropa otuhtoh konōto ritohme Josapa tō eahmatohme imehxo aexiry enepotohme.

Morarame Josapa toahmase Akape a tymaro ytotohme etonase pata Ramote-Kireate poremākatohme.

³ Tōturupose ynororo Josapa a:

– Oytory se pyra hma ymaro etonase pata Ramote maro?

Josapa a tozuhse, ynara tykase ynororo:

– Oytory se awahtao etonase ywy roropa amaro jytory se ase ypoetory soutatu tō maro ākorehmatohme, tykase.

⁴ Yrome osemazuhme sekaropone Ritonōpo Kuesēkomo a.

⁵ Mame urutō kō tykohmase Akape a, 400mākomo ekaropotohme.

– Oty zae exīko nae: jytory etonase Ramote maro, ytopyra exiry?

– Ytoko, tykase toto. – Orēpyra orīko Ritonōpo mana Ramote poremākapory poko.

⁶ Mame tōturupose Josapa, ynara tykase:

– Ritonōpo poe urutō pyra hnae ekaropotohme Ritonōpo a? tykase.

⁷ – Nae, mokyro esety Mikaia, Inira mūkuru. Yrome mokyro se pyra ase ipunaka, kure jehtoh poko onekaropyra aexiryke. Popyra rokē jehtoh ekarōko mana, tykase Akape.

– Morara kara exiko! tykase Josapa.

⁸ Mame typoetory tamuxime exikety tykohmase Akape a aropotohme Mikaia enehse.

⁹ Mokaro, tuisa tō asakoro, tuisa zupō kurā ke typorohse toh kynexine tuisa apō po, osa amerehmā po, Samaria omōtoh pūto. Mame toto ēpataka urutō kō oturūko toh kynexine.

¹⁰ Toiro mokyro kynexine Zetekia, Kenaana mūkuru. Iretyry tō tyrise eya kurimene risemy, ynara tykase ynororo Akape a:

– Ynara āko Ritonōpo mana: “Senohne iretyry ke xirio tō poremākāko mase ipunaka ōsetaparyhtao toto maro,” tykase.

¹¹ Morara tykase imehnō urutō kō emero:

– Ytotoko etonase Ramote pōkō maro. Toto poremākāko mase. Orēpyra orīko Ritonōpo mana, tykase.

¹² Morara ahtao mokyro, Akape naropohpyry Mikaia enehse ynara tykase eya:

– Mokaro urutō kō emero, orēpyra tuisa exīko mana, ekarōko mā toto. Moro saaro kaxiko omoro kure rokē oehtohme, tykase.

¹³ Yrome ynara tykase Mikaia eya:

– Ritonōpo rokē Imehxo Exiketyme mana. Inetaryme ynara āko ase oya, inekarory rokē ekarōko ase! tykase.

¹⁴ Mame toeporehkase Mikaia ahtao tuisa tō ēpataka, ynara tykase Akape eya:

– Mikaia, tuaro se ynanase tuisa Josapa maro, kure Ritonōpo a yna ytory etonase Ramote pōkō maro? Ytopyra ynanae? tykase.

Ynara tykase Mikaia:

– Oetonatoko. Orēpyra exīko matose Ritonōpo poe. Toto poremākāko matose.

¹⁵ Yrome tozuhse ynororo Akape a:

– Ajohpe pyra exiko Ritonōpo omiry ekaroryhtao ya. Tuhke rokē morara tykase ywy oya.

¹⁶ Mame ynara tykase Mikaia eya:

– Izyraeu tō soutatu tō enēko ase sapararahme ypy tō poro kaneru tō samo tosēke pyra. Ynara tykase roropa Ritonōpo ya: “Mokaro orutua kō tosēke pyra mā toto. Ah nytō ropa toto tosaka xine, torētyke pyra,” tykase.

17 – Morara yka, tykase Akape Josapa a, – toipe mā ynororo. Omi kurā onekaropyra mana ypoko. Omi popyra rokē ypoko ekarōko mana.

18 Tōturuse ro Mikaia, ynara tykase:

– Seromaroro Ritonōpo omiry etatoko kēty! Ritonōpo eneno typorohse tuisa apō po kapu ao. Imaro ipoetory tō, inenyohtyā xikihme toh nexino.

19 Mame tōturupose Ritonōpo: “Onoky Akape enekunohnōko nae, ayto-tohme Ramote pona, totapasēme aehtohme moroto?” tykase. Mame tozuhse ynororo inenyohtyamo a tōsenetupuhtoh komo. Imehnomo a tyoro turuse.

20 Etyhpyryme toiro mokyro tōsenepose. Ynara tykase ynororo: “Ywy Akape enekunohnōko ase,” tykase. Mame tōturupose Ritonōpo a: “Otāto?” tykase.

21 Mokyro a tozuhse: “Ywy ytōko ase Akape poetory urutō komo a, toto ritohme ajohpe. Mame ajohpe rokē oturūko mā toto,” tykase. Naeroro tonyohse ynororo Ritonōpo a: “Ytoko, Akape enekunohse. Enekunohnōko mase rahkene.”

22 Mame tōtyhkase Mikaia ynara karyke Akape a:

– Tuisa Akape, Ritonōpo nyrihpyry enēko mase seromaroro. Opoetory tō urutō kō emero enekunohnōko mā toto. Yrome tōmihpyry ae ro oya oorihmanohpōko Ritonōpo mana.

23 Morarame urutō Zetekia toytose Mikaia a, ēpāmase tomary ke, mame tōturupose:

– Otara ahtao toytose Ritonōpo Zuzenu ywinoino, oturuse amaro? tykase.

24 – Zuario exīko mase, otonēse oytoryhtao tapyi taka, mya osa tapyi taō taka, tykase Mikaia.

25 Mame takorehmane taropose tuisa Akape a Mikaia apoise:

– Mose apoiko arotohme Amō a, pata kowenatu a, tuisa mūkuru Joaxi a roropa.

26 Toto zuruta: mose ēmatoko āpuruhpyry taka. Wyi rokē ekarotoko eya tuna maro kure rokē joehtoh pona ropa, tykase.

27 Ynara tykase Mikaia:

– Kure rokē ooepyry ropa ahtao, jomiry ae oturupyra Ritonōpo exiry!

Mame ynara tykase ropa ynororo:

– Otato ehtoko jomihpyry poko! tykase.

Akape orihtopōpyry

(1 Tuisa 22.29-35)

28 Morarame toytose tuisa Akape tuisa Josapa maro etonase pata Ramote-Kireate pōkō maro.

29 Ynara tykase Akape Josapa a:

– Osetapatoh taka kytoryhtao, tyoro upo amurūko ase juaro pyra imehnō ehtohme. Yrome oupō kurā, tuisa zupō amurūko ro mase, tykase.

Naeroro Izyraeu tō esē toytose etonatoh taka tyoro upo ke tamuruse.

30 Mame mokyro Xiria esē ynara tykase takorehmananomo a, kahu aro-nanō tuisary tomo a: “Imehnō onetapara ehtoko, Izyraeu esē rokē etapa-toko,” tykase.

31 Naeroro tuisa Josapa tonese ahtao eya xine, Izyraeu tō esemy ynororo tokarose eya xine repe. Tokahmase ynororo eya xine etapatohme. Yrome kui tykase ahtao typynanohse ynororo Ritonōpo a. Osetapaketō toeramase ropa ewinoino,

32 tonetupuhse eya xine, Izyraeu tuisary kara. Naeroro onekahmara toehse toh kynexine.

³³ Yrome pyrou tusarah tykase soutatu xirio a tuisa Akape onenepyra ahtao ro. Akape tuose aosewomatoh kuroko. Kui tykase tykahu arone a:

– Tuose ywy! Eramako, kuaroko taroino etonatoh poe, tykase.

³⁴ Mame tōsetaparyhtao ro tuisa Akape takorehmase eya xine xikihme aehtohme tykahu ao ěmyty xirio tō wino, ikohmā pona. Mame tykohmāse ahtao toorihse ynororo.

19

Josapa zupokatopōpyry urutono a

¹ Moromeīpo tuisa Josapa Juta tō esemy toytose ropa kure rokene tytapyī konōto taka Jerusarē pona.

² Mame urutō Jeu Hanani mūkuru toytose oseporyse tuisa maro, ynara tykase ynororo eya:

– Zae oya nae popyra exiketō akorehmary oya, osepeme oexiry Ritonōpo epetōkara maro? Onyrihpyry pokoino awānohnōko Ritonōpo mana.

³ Yrome morara ahtao ro toitoine onyrytyā kure ro nase, ahno naxikatyā tyneponāmarykōme Asera nohpo eahmatoh tonō tonahkapose oya te, Ritonōpo omiry omipona tukuhse roropa oya. Morara kure nase.

Josapa zae ehtoh kukuru

⁴ Jerusarē po tosake tuisa Josapa ahtao ro toytoytoytose ynororo Juta tō enese pata tō po ikurenae Peresepa poe inikahpozakoxi ypy tō pona, Eparaī po. Toerohse ynororo Izyraeu tō akorehmary poko eramatohme ropa Ritonōpo tytamuru tō Esemy omipona ropa.

⁵ Zae exiketō juize tō tyrise eya Juta patary tō po, pata tō tapuruke exiketō po.

⁶ Ynara tykase ynororo eya xine:

– Tomeseke ehtoko ahno apiakaryhtao oya xine, Ritonōpo poe zae ehtoh menekāko matose, ahno poe rokē pyra. Ritonōpo amaro xine mana zae ehtoh zupiryhtao oya xine.

⁷ Ritonōpo Imehxo Exikety enetupuhtoko. Mame tomeseke ehtoko ahno nyrytyā apiakary poko. Ynara se pyra Ritonōpo mana: zae pyra ehtoh poko exiketomo te, asakoro omoxinety kuhtopo te, asakoro zumo ehtoh kuhtoh ke roropa imehnō apiakaryhtao.

⁸ Jerusarē po rewita tō tymenekase Josapa a, oturuketō maro te, tamuximākō roropa ahno apiakaneme toto erohtohme: Ritonōpo omihpyry omipona ehtoh poko te, atae pyra toehse ahno ahtao pata tō po, enara.

⁹ Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ritonōpo enetupuhtoko Oesēkō Imehxo Exikety. Mame erohtoko ipoetoryme samo, yronomyryme aomiry omipona, emero poko oerokurukoh tao.

¹⁰ Morarame imehnō Izyraeu tō tooehse ahtao oya xine imehnō pata tō poe ahno etapatopōpyry ekarose te, imepỹ azahkuru ehtopōpyry ekarose roropa, Ritonōpo omiry omipona pyra ahno aexihpyry, toto amorepatoko tomeseke samo, tuaro toto ehtohme zae ehtoh poko toto apiakaryhtao, awānohpyra xine Ritonōpo ehtohme. Mame zae Ritonōpo nyripohpyry riryhtao oya xine kure rokē oritorỹko Ritonōpo mana.

¹¹ Oturuketō tuisamehxo exikety Amaria zae ehtoh waro exiketye mana Ritonōpo nyripohpyry poko. Kowenatu Zepatia, Iximaeu mūkuru, Juta tō esemy imehnō ezuhtoh waro exikety imehxo mana. Rewita tō akorehmāko mā toto juize tō omihpyry omipona toto ehtoh poko. Orēpyra ehtoko. Jomiry

omipona ehtoko. Mame äkorehmatorÿko Ritonõpo mana zae ehtoh poko oehtohkõme.

20

Etonatopõpo Etõ tõ maro

¹ Moromeïpo moapita tõ toytose amonita tõ maro, meunita tõ maro Juta tõ nonory pona osetapase.

² Mame orutua kõ tooehse tuisa Josapa zuruse. Ynara tykase toto eya:

– Soutatu tõ tuhke tooehse Etõ nonory poe tuna konõto Aorikyhyry moinõ poe amaro osetapase. Pata Hazazão-Tamara typoremäkase eya xine. Moro pata esety akorõ kynexine Êketi.

³ Enaromÿke toehse Josapa. Tõturuse ynororo Ritonõpo maro, tuaro ehtoh ekaropotohme. Moromeïpo otuhyra Juta tõ tyripose eya tõtururukõke Ritonõpo a.

⁴ Tõximõse toto takorehmapotohkõme Ritonõpo a; Juta tõ patary tõ poe emero tooehse toh kynexine Jerusarë pona.

⁵ Mame zara tyrisenã po Ritonõpo Tapyĩ ãpataka tõximõse Juta tomo te, Jerusarë põkõ maro. Mame toto rãnao xikihme toehse Josapa,

⁶ tõturuse ynororo Ritonõpo a, ynara tykase:

– Ritonõpo yna tamuru tõ Esemy! Ritonõpome mase, kapu Esemy, sero nono roropa emero nonory põkõ Esẽme mase. Jamihme mase, orẽpyra mase, imehnõ emero poremãkãko mase.

⁷ Yna Esẽme mase Ritonõpo. Sero nono põkõ mya taropose oya, opoetory tõ, Izyraeu tõ esaryme sero nono ehtohme, jũme oepe Aparão pakomotyã esaryme ehtohme.

⁸ Tõsesarise toto taro. Mame Tapyi Kurã tyrise yna a oeahmatohme, imehxo oehtoh enepotohme. Ynara tykase yna:

⁹ popyra ehtoh toehse ahtao yna wãnohtohme, osetapatopo te, tyrohsemy te, omise ehtoh roropa, morohne toehse ahtao yna a, xiaro oximõme oehnõko ynanase sero Tapyi ãpataka, oeahmatoh esaryme exiryke. Mame oturũko ynanase oya yna etuarimaryhtao ro yna akorehmatohme oya. Mame etãko mase, yna pynanohnõko mase.

¹⁰ – Seromaroro yna nonory põkõ maro osetapãko amonita tomo te, moapita tõ maro, etomita tõ maro. Ejitu poe yna tamuru tõ tarose ahtao oya, mokaro nonory pona toto anaropopyra mexine. Naeroro mokaro nonory ehpikuroko rokẽ yna tamuru tõ toytose. Mokaro onenahkara toh kynexine.

¹¹ Seromaroro yna epehmãko mã toto: yna maro osetapãko mã toto yna aropotohme sero nono poe, jũme onekarohpyry yna esaryme.

¹² Yna Esẽme mase Ritonõpo! Mokaro zuãnohko, jamihme pyra yna exiryke, osewomary waro pyra ynanase, imoihme mokaro soutatu tõ exiryke. Yna poremãkãko mã toto. Yna atakorehmary waro pyra ynanase. Yrome oya osekarõko ynanase. Ajohpãme sã yna akorehmako!

¹³ Mame orutua kõ Juta tõ emero moroto kynexine typyxiãkõ maro, ty-poenõ maro Ritonõpo Tapyĩ ãpataka.

¹⁴ Mõtoino rokẽ Ritonõpo Zuzenu tyhtose rewita pona moroto oximõmãkõ rãnao. Mokyro esety Jaazieu, Asape ekyry, Zakaria mükuru, Penaia paryme, Jeieu pary mükuru, Matania pary.

¹⁵ Ynara tykase Jaazieu:

– Juta põkomo, Jerusarë põkõ maro, tuisa Josapa roropa, etatoko pahne! Ynara ãko Ritonõpo Kuesẽkomo: “Oserehyra ehtoko! Mokaro soutatu tõ

imoihmākō zuno pyra ehtoko. Poremāpyra roropa ehtoko. Amaro xine pyra, osetapāko mā toto ymaro.

¹⁶ Kokoro ytotoko osetapase mokaro maro aepyrykohtao onuhtoh Zize pona. Oseporŷko matose toto maro jakanahmā etyhpyry po ona tonorē Jerueu etonie.

¹⁷ Mame tōseporyse toto ahtao osetapara exīko matose. Tehme rokē ehtoko moroto. Ritonōpo Oesēkomo a opynanopyrykō enēko matose. Juta tomo, Jerusarē pōkomo, oserehpyra ehtoko. Enaromyra ehtoko; kokoro ytotoko oepetōkara poremākapose, ywy, Ritonōpo, amaro xine exīko ase,” tykase.

¹⁸ Mame tosekumuru po typorohse tuisa Josapa ēmyty nono pokoxi; imaro Juta tō emero Jerusarē pōkō maro tosekumuru po typorohse toto Ritonōpo Tosēkō ēpataka, Ritonōpo eahmatohme.

¹⁹ Mame rewita tō, Koate pakomotyā te, Kora pakomotyā roropa toexikih-mase, opore Ritonōpo Izyraeu tō Esē toahmapitose eya xine.

²⁰ Yrokokoro pakeimo toytose toto ona tonorē pona Tekoa pūtokoxti. Ayto-rykohtao tōturuse Josapa toto netaryme. Ynara tykase ynororo:

– Juta tomo, Jerusarē pōkō roropa, etatoko pahne! Zae Ritonōpo ehtoh enetupuhtoko, Oesēkomo. Mame oewomatorŷko mana. Urutō kō, ipoetory tō zae ehtoh enetupuhtoko. Mame orēpyra exīko matose.

²¹ Mame ekaropoxīpo ahno a, eremiaketō tymenekase Josapa a, tupōkō kurā tamurupose eya xine toytotohme soutatu tō esemazupurume, Ritonōpo eahmaryme. Ynara eremiāko toh kynexine:

“Ritonōpo eahmatoko, Kuesēkomo,
Kypyno xine exiry jūme exikehpyra mana.”

²² Mame mokaro eremiapitoryhtao Ritonōpo eahmaryhtao Ritonōpo poe tōsetapase toto oxime rokene moapita tomo, amonita tō maro te, etomita tō maro roropa. Typoremākase toto Ritonōpo a.

²³ Mokaro amonita tomo te, moapita tō maro tōsetapase toto etomita tō maro. Tonahkase toto eya xine. Moromeīpo amonita tō tōsetapase moapita tō maro. Tōsenahkase toto.

²⁴ Mame Juta tō soutatu tō toeporehkase ahtao kaetokō pona, ona tonorē po, tōsenuhmase toto topetōkara ekepyā tonese eya xine saporarahme nono po; toorihse toto emero.

²⁵ Mame toytose Josapa, ipoetory tō maro toto mōkomohpyry apoise, topekōkara mōkomohpyry. Pui tōkehko tonese eya xine te, soutatu tō pyre te, upo te, joia tomo, enara. Oseruao ēmepyyry taropose eya xine mōkomo arory poko, yrome itamurume exiryke emero toto mōkomohpyry anarosaromepyra toh kynexine.

²⁶ Mame asakoropane ēmepyyry ae tōximōse toto jakanahmā Peraka po Ritonōpo eahmatohme. Morara exiryke moro jakanahmā tosehapse Perakame; Peraka kary: Ritonōpo eahmatohme mana.

²⁷ Moromeīpo toeramase ropa soutatu tomo, Juta tomo, Jerusarē pōkō maro, tuisa Josapa toto esemazupurume kynexine. Tākye rokē toytose ropa toto Jerusarē pona ropa. Tātākyemase toto topekōkara typoremākapose Ritonōpo a exiryke. Morara exiryke orēpyra toehse toto.

²⁸ Toeporehkase toto ahtao pata Jerusarē pona toytose toto Ritonōpo Tapyī taka eremiatoh tonō maro, haapa tō totose te, rira tomo, rue tomo, enara.

²⁹ Morarame imehnō ahno tuaro toehse ahtao Izyraeu tō epetōkara poremākatopōpyry poko Ritonōpo a enaromyŷke toehse toto.

³⁰ Naeroro osetapara ropa Juta tō toehse tuisame Josapa ahtao ro osepeme toto tyrise Ritonōpo a, emero katonō nonory pōkō maro.

Tuisa Josapa etyhpyry
(1 Tuisa 22.41-50)

³¹ 35me jeimamyry nae Josapa ahtao tuisame toehse Juta tō esēme. Mame 25me jeimamyry taropose ynororo tuisame toexiry poko Jerusarē po. Jeny Azupa kynexine Xiri ēxiry.

³² Zae rokē kynexine Josapa Ritonōpo neneryme, jумы Asa ehtopōpyry saaro.

³³ Yrome imehnō neponāmary eahmatoh onenahkara tokurehse ynororo. Mokaro Juta tō yronomyryme eramara ropa toh kynexine Ritonōpo eahmatohme rokene, tytamurukō Esemý.

³⁴ Imehnō Josapa nyrytýā, tuisame aexipitory poe etyhpyry pona, tymerose pape pokona esety Jeu, Hanani mūkuru Ehtopōpyry, imepý pape ao esety Izyraeu tō Tuisary tō Ehtopōpyry.

³⁵ Tuisa Josapa, Juta tō esemy, osepeme toehse tuisa Akazia, Izyraeu tō esē maro. Yrome itamurume Akazia nyrytýā popyra kynexine.

³⁶ Tātakorehmase toto wapu tō riry poko Expania pona ytotohme. Moro wapu tō tyrise Eziō-Kepea po.

³⁷ Yrome Ritonōpo poe urutō Erieze, Totawa mūkuru, tōturuse Josapa a, ynara tykase:

– Onyrytýā enahkapōko Ritonōpo mana osepeme toehse oexiryke Akazia maro, tykase.

Mame morohne wapu tō toehmose kehko. Expania pona ytopyra tokurehse toto.

21

¹ Mame Josapa toorihse. Ekepyry tonēse tuisa tō zonētoh taka, Tawi patary po. Imūkuru Jeorão tuisame toehse tumy myakāme.

Tuisa Jeorão Juta tō esemy
(2 Tuisa 8.16-24)

² Jeorão, tuisa Josapa mūkuru, Juta tō esemy, takorōke kynexine 6me: Azaria, Jeieu, Zakaria, Azariau, Mikaeu, Sepatia, enara.

³ Uuru tōkehko mōkomo roropa tokarose jūkomo a tumūkuru tomo a. Pata tapuruke jamihme exiketō tokarose eya xine, toiro imūkuru toiro pata tuisaryme ehtohme Juta po. Mame Jeorão osemazupu tumūkuru tyrise tymyakāme Juta tō esēme.

⁴ Mame jamihme toehse Jeorão ahtao Juta tō tuisaryme takorō tō totapapose eya emero, imehnō Izyraeu tō tamuximākō maro.

⁵ 32me jeimamyry Jeorão nae kynexine tuisame toehse ahtao. Mame 8me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarē po.

⁶ Ipyty tuisa Akape ēxiryne kynexine. Naeroro Akape tō ehtopōpyry sã imehnō Izyraeu tō tuisary tō ehtopōpyry sã roropa popyra ehtoh poko kynexine ynororo, Ritonōpo omiry omipona pyra.

⁷ Yrome tuisa Tawi pakomotýā enahkapory se pyra Ritonōpo kynexine tōmihpyry etapotopōpyry pokoino typoetory Tawi a, “Omūkuru tō apakō roropa tuisame exikehpyra mã toto,” katopōpyry ae ro.

⁸ Mame Jeorão tuisame ahtao etomita tō typenekehse Juta tō poetoryme toexirykō poko. “Yna esē karame mexino,” tykase toto Jeorão a.

⁹ Naeroro Jeorão toytose soutatu tō maro tykahu tō maro emero osetapase Etō nonory pōkō maro repe. Mame moroto tomyehmase ynaroro etomita tō soutatu tomo a. Yrome koko tutūtarykō tukuhse eya xine kahu aronanō maro. Tutūtase tahtao xine toepase toto. Sapararahme toepase ipoetory tō tytapyĩkō taka ropa.

¹⁰ Morotoino etomita tō Juta poetory tōme exipyra ropa toehse toh kynexine. Mame morara ahtao pata Ripina pōkō roropa Juta tō tuisary turumekase eya xine. Moro sã toehse Ritonōpo turumekase Jeorão a exiryke, tytamuru tō Esemy.

¹¹ Imehnō neponāmary eahmatoh tyrise eya Ritonōpo myakāme ypy tō po Juta po. Mame Juta tō takorehmase eya Jerusarē pōkō maro tyyrypyrykō poko toto ehtohme, Ritonōpo omipona pyra toehse toto.

¹² Mame urutō Eria a pape tymerose Jeorão neneryme, ynara tykase ynororo:

– Ynara āko Ritonōpo atamurukō Tawi Esē oya: “Onyriry omy tuisa Josapa nyrytã sã pyra mana te, atamuru tuisa Asa nyrytã sã pyra roropa mana.

¹³ Yrome Izyraeu tō tuisary tō nyrytã popyra typoehse oya. Juta tomo Jerusarē pōkō roropa takorehmase oya imehnō neponāmary eahmatohme eya xine Izyraeu tō tuisary tō samo. Ākorō tō roropa metapase, orutua kō kure aexityamo, omotye kuhse.

¹⁴ Naeroro awānohtorŷko xihpyryme Ritonōpo mana, Juta tomo te, opoenō roropa te, opyxiã roropa, omōkomory enahkāko roropa mana.

¹⁵ Omoro roropa etuarimāko mase tyrohsē zetunuru ke. Awahxirirī jetuhxo exīko mana itūtatoh pona awakuru ae.”

¹⁶ Mame pirixteu tomo arape tō maro moroto toh kynexine etiope tō esary pūto tuna konōto ehpio. Ritonōpo poe Jeorão zehno toehse toh kynexine.

¹⁷ Juta tō nonory pona toytose toto osetapase. Tuisa Jeorão typoremākase eya xine, itapyī tae imōkomory emero tarose eya xine. Tynamotokōme Jeorão poenō tarose eya xine ipyxiã roropa. Imūkuru akomihpyry, Akazia rokē tynomose eya xine.

¹⁸ Moromeīpo tyrohsē ke Jeorão tuānohse Ritonōpo a, zuahxirirī kure pyra toehse, opi pona pyra exikety.

¹⁹ Kokoro rokē jetuhxo toehse eya, mame asakoro jeimamyry exisasaka taropose ahtao jetū itamurume toehse rahkene, zuahxirirī tutūtase zuakuru ae, toorihse ynororo. Ipoetory tō apoto onyripyra, xitara roropa toh kynexine toorihse ynororo ahtao.

²⁰ 32me jeimamyry nae Jeorão kynexine tuisame toehse ahtao Juta tō esēme. Mame 8me jeimamyry taropose eya tuisame ehtoh poko Jerusarē po. Toorihse ynororo ahtao emynyhmara toh kynexine. Ekepyry tonēse eya xine Tawi Patary po. Yrome tuisa tō zonētoh tao pyra tonēse ynororo.

22

Tuisa Akazia Juta tō esemy (2 Tuisa 8.25-29; 9.27-29)

¹ Tuisa Jeorão mūkuru tō totapase arape tomo a toytose toto ahtao Jerusarē poremākapose. Akazia rokē, Jeorão mūkuru akomihpyry tōxinamase kynexine. Naeroro tutuisarykōme Akazia tyrise Jerusarē pōkomo a jū myakāme.

² 22me jeimamyry nae kynexine tuisame toehse ahtao. Mame toiro jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarē po.

³ Jeny Ataria kynexine, tuisa Akape ěxiry, tuisa Oniri pary, Izyraeu tuisaryme exiketomo. Zae pyra tamorepase Akazia jeny a, naeroro azahkuru inyriry kynexine Akape tō nyrytã samo.

⁴ Akape tō nyrytã samo iirypyryme kynexine Akazia, Ritonōpo omipona pyra. Ynara exiryke, jummy toorihse ahtao, imehnō Akape ekyry tō tooehse eya akorehmatohme, amorepaneme roropa toto ehtohme. Mokaro pokoino tonahkasēme toehse ynororo.

⁵ Morarame takorehmananõ omihpyry ae toytose ynororo Jorão, Akape mükuru akorehmase soutatu tõ maro Ramote-Kireate pona etonatohme, tuisa Hazaeu, Xiria esẽ poremãkapose. Mame Jorão tuose repe etonatoh po tahtao, yrome orihpyra kynexine.

⁶ Naeroro toytose ropa typataka Jezereu pona osepinohpose ropa. Mame eya toytose Akazia, enese.

⁷ Yrome Ritonõpo poe Akazia orihtoh exiry Jorão maro ahtao. Toe-porehkase tahtao Akazia toytose Jorão maro oseporyse Jeu, Ninixi mükuru maro. Ritonõpo nymenekahpyryme Jeu kynexine Akape tõ enahkatohme.

⁸ Mame Akape ekyry tõ etaparyhtao Jeu a, Ritonõpo nyripohpyry ae ro, Juta tõ tamuxi tõ tonese eya, Akazia patũ tõ maro. Akazia maro tooehse toh kynexine osenuhmase. Mame totapase toto Jeu a emero.

⁹ Mame Akazia zupiryhtao tonese eya xine Samaria po tõtonẽse. Tonehse ynororo Jeu a, mame totapase eya xine. Ekepyry tonẽse eya xine Josapa parỹpyryme exiryke, yronymyryme Ritonõpo omiry omipona Josapa kynexine. Morarame Akazia ekyrỹpyã pyra kynexine tuisame ehtohme Juta tõ esẽme.

Tuisame Ataria Juta tõ esemy
(2 Tuisa 11.1-3)

¹⁰ Morarame tuisa Akazia eny, Ataria, tuaro toehse ahtao tumükuru etapatopõpyry poko, tyekyry tõ tonahkapose eya toiroro toehtohme tuisa myakãme.

¹¹ Toiro Akazia ekepyry mükuppyry rokẽ onetapara kynexine, poeto pitiko, esety Joaxi. Typynanohse ynororo Jeosepa a, aorihtyã tuisa Jeorão õxiry, Akazia oryxiry, onetapara mokyro kunumuxi ehtohme. Jeosepa oturukety Joiata pytyme kynexine. Omatome tarose ynororo nyhtoh taka, Ritonõpo Tapyĩ taka. Morarame moro tao tonẽse ynororo autuhmane maro, onenepyra Ataria ehtohme. Morara exiryke mokyro onetapara kynexine.

¹² 6me jeimamyry taropose Joaxi a tonẽse Ritonõpo maro Oturutoh tao, towomananõ maro. Morara ahtao Ataria tuisame toerohse tumükuru myakãme.

23

Ataria tuisame ehtoh enahkatopõpyry
(2 Tuisa 11.4-16)

¹ Morarame 6me jeimamyry taropose ahtao Joiata a, Ritonõpo maro oturukety, tõsenetupuhse ynororo Joaxi riry poko tuisame. Soutatu esẽ 5mãkõ tykohmase tyya tõsenetupuhtoh ekarotohme eya xine atae toto ehtohme atakorehmatohme: Azaria, Jeorão mükuru; Iximaeu, Jeoanã mükuru; Azaria, Opete mükuru; Maaseia, Ataia mükuru; Erisapate, Zikiri mükuru, enara. Ýme toh kynexine.

² Naeroro Juta patary tõ poro toytose toto rewita tõ enehse, oxiekyrymãkõ maro, tamuximãkõ maro Jerusarẽ pona.

³ Tõximõse toto Ritonõpo maro Oturutoh tao. Moroto Ritonõpo neneryme tõsekarose toto zae rokẽ toehtohkõme Joaxi maro, tuisa mükuru, akorehmatohme. Ynara tykase Joiata oturuketõ esemy eya xine:

– Mose Joaxi, tuisa mükuru, tykase. Tonepose ynororo eya xine. Tuisame mose ro Ritonõpo omihpyry ae ro tuisa Tawi parỹpyry poko.

⁴ Ynara tyrĩko sytatose. Oturuketõ tooehse ahtao rewita tõ maro erohse oserematoh ae, oseruao oximõmãkõme atapiakãko sytatose, toiro zokonaka omõtoh enẽko Ritonõpo Tapyĩ omõtoh eraseme.

⁵ Imepÿ zokonaka tuisa tapyĩ konõto enẽko, eraseme. Akoĩpyry tehme exĩko Apõ Omõtoħ tao eraseme. Imoihmãkõ oximõnõko Ritonõpo Tapyĩ ěpataka, zara konõto po.

⁶ Ahno emero omõpyra mã toto Ritonõpo Tapyĩ taka, Osa Kurã taka. Oturuketõ rokẽ rewita tõ maro toerokurukõ poko toto aħtao, omõnõko mã toto tapiakase toto nuriame pyra Ritonõpo a exiryke. Yrome imehnõ emero Ritonõpo omihpyry ae ro omõsaromepyra mã toto.

⁷ Mame rewita tõ tuisa ewomananõme exĩko, tuisa zomye, tytapemake tomahpõke. Tuisa maro rokẽ exĩko mã toto otokohne aytoryħtao. Mame Ritonõpo Tapyĩ taka tomomyry kukuruħtao ahno a totapasẽme exĩko mã toto.

⁸ Mame rewita tomo imoihmãkõ maro Joiata omihpyry omipona toehse. Mame toerohkehse toto aħtao oserematoħ po toeroħtoħkõ onurumekara toħ toehse. Naeroro typoetoke exiketõ tuhke typoetoke toehse oehsenãkõ maro, aotyħkatyã maro.

⁹ Warata tõ te, osewomatoħ roropa tokarose Joiata a soutatu tuisary tomo a. Tuisa Tawi kyryrÿpyry tõ kynexine, tukurãkase rokẽ Ritonõpo Tapyĩ tao.

¹⁰ Mame typyreke exiketõ tyrise eya Ritonõpo Tapyĩ ěpataka tuisa ewomatoħme.

¹¹ Mame Joaxi tonehse Joiata a jarãnaka, parimã tyrise eya zupuhpyry pona. Mame pape tokarose eya tymerose zae tuisame eħtoħ exiry poko. Moro sã tuisame tyrise ynororo eya xine. Mame azeite ke typopase Joaxi, Ritonõpo maro oturukety, Joiata a, imũkurukõ maro. Mame tykoħtase toto emero: “Tuisameħxo kurã mase! Okynahxo tuisame exiko!” tykase toto.

¹² Mame ahno koħtary totase tuisa noty Ataria a, soutatu tõ imehnõ roropa oseahmãko toħ kynexine. Toytose ynororo Ritonõpo maro Oturutoħ taka, moroto imoihmãkõ kynexine.

¹³ Moroto tuisa exisenã tonese eya xikihme Saromão nyrihpyry xikihmã myħtokoxi, Ritonõpo maro Oturutoħ omõtoħ tao. Tomyehmase ynororo soutatu tõ esẽ tomo a, rueimo etonanomo a roropa, imehnõ emero oseahmãko toħ kynexine, koħtãko, rue etõko roropa. Rewita tõ, Ritonõpo Tapyĩ tao eremiaketõ rue tõkehko etõko toħ kynexine, imoihmãkõ akorehmãko Ritonõpo eahmary poko. Mame typoremãse exikety sã tupõ tyxihkase Ataria a, tykoħtase roropa ynororo:

– Zae pyra matose! Popyra matose! Sero popyra onyrytyã epehmãko matose! tykase.

¹⁴ Ataria etapapory se pyra Ritonõpo maro oturuketõ tuisary Joiata kynexine Ritonõpo maro Oturutoħ zarã po. Naeroro ynara tykase ynororo soutatu tõ erase tomo a:

– Mose arotoko jarãnaka, soutatu tõ atakenaka exiketõ rãnakuroko. Ipynanopyry se exikety nae aħtao mokyro etapatoħ, tykase.

¹⁵ Mame mokyro noħpo tapoise eya xine, tarose eya xine tuisa tapyĩ taka. Mame moroto kawaru tõ omõtoħ po totapase ynororo.

*Zae eħtoħ poko toto ripotopõpyry Joiata a
(2 Tuisa 11.17-20)*

¹⁶ Morarame tuisa Joaxi maro, imoihmãkõ maro takorehmase Joiata a oskarotoħme Ritonõpo a, ipoetoryme eħtoħme. Ynara tykase toto: “Ritonõpo yna Esemÿ, oipoetoryme rokẽ ynanase õmipona yna eħtoħme,” tykase.

¹⁷ Morarame toytose imoihmãkõ Paau eahmatoħ taka, moro tapyi tomase eya xine. Okyno zahkatoħ tomase roropa eya xine, ahno neponãmary maro. Mame Paau poko pyaxime exikety Matã totapase eya xine, tynekarory zahkatoħ ěpataka.

¹⁸ Mame Ritonõpo maro oturuketõ rewita tõ roropa tymenekase Joiata a erohtohme Ritonõpo Tapyĩ poko. Tuisa Tawi nyrohmanohpotopõpyry ae ro tyripose toto Joiata a okyno tõ zahkary poko tynekarorykõme Ritonõpo a, Moeze nyriphopyry ae ro eremiatoh poko eahmatoh poko roropa.

¹⁹ Soutatu tõ tyrise Joiata a eraseme toto ehtohme, Ritonõpo maro Oturutoh omõtohtao, moro taka nuriame exiketõ onẽmapopyra ehtohme.

²⁰ Mame soutatu tõ tuisary tõ maro, tuisa ewomananõ maro, tuisa tapyĩ erase tõ maro, tuisa tarose Joiata tomo a, Ritonõpo maro Oturutoh tae, tuisa tapyĩ taka. Imoihmãkomo a tokahmase toto. Mame tomõse toto omõtoht konõto ae, tuisa porohtoh pona typorohse tuisa kynexine.

²¹ Imoihmãkõ tãkye toht kynexine. Moro pata mynytyme tohse, Ataria totapase exiryke.

24

Tuisame Joaxi ehtopõpyry Juta tõ esẽme

(2 Tuisa 12.1-16)

¹ Morarame 7me jeimamyry Joaxi nae ahtao, tuisame tohse Juta tõ esẽme. 40me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarẽ po.

² Jẽ kynexine Zipia, Peresepa pono. Ritonõpo omipona Joaxi kynexine isene ro oturukety Joiata ahtao.

³ Asakoro nohpo tõ tymenekase Joiata a tuisa Joaxi pyxiãme. Toemũkuase Joaxi imũkuru tomo ẽxiry tomo, enara.

⁴ Morarame okynahxo tuisame Joaxi ahtao Ritonõpo Tapyĩ kurãkary se tohse ynororo.

⁵ Ritonõpo maro oturuketõ tonyohse eya rewita tõ maro Juta patary tõ pona toto ytotohme tineru apoitohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ytotoko ahno nekarohpyry apoitohme jeimamyry ae Ritonõpo Tapyĩ kurãkatoh epehmatohme. Axĩ ke tyritoko moro, tykase repe.

Yrome axĩ pyra toht kynexine, taryporyke pyra.

⁶ Naeroro oturuketõ tuisary Joiata tykohmase tyya ekaropotohme:

– Oty katohme tineru anapoipyra rewita tõ nexiase, ahno nekarohpyry Moeze omihpyry ae, Ritonõpo Tapyĩ kurãkatohme?

⁷ (Mokyro Ataria a, popyra aexihpyry, imehnõ imaro aexityamo a roropa Ritonõpo Tapyĩ tyryhmase. Ritonõpo kyryry kurã tapoise roropa eya xine tyneponãmarykõ Paau eahmatohme.)

⁸ Mame kaxo tyripose tuisa a tineru ẽme, Ritonõpo Tapyĩ omõtohtao tyritohme, jarao.

⁹ Mame omi arone tonyohse Jerusarẽ pona, Juta tõ patary tõ poro roropa morotõkõ emero tynekarorykõ tineru, enehpotohme Ritonõpo a, Moeze, Ritonõpo poetory, nyriphopyry ae ro ona po.

¹⁰ Tãkye tohse toto morara kary etaryke tyya xine, tuisa tomo, ahno tõ maro emero. Inekarohpyry kõ tonehse eya xine kaxo aka tyritohme, typehkase eya xine.

¹¹ Kokoro rokẽ rewita tomo a moro kaxo tarose erase a. Mame pehme tohse ahtao tuisa akorehmane a oturuketõ tuisary nymenekahpyry maro tineru touse kaxo ae. Mame kaxo tyrise ropa eya xine esaka Ritonõpo Tapyĩ tao. Morarame tineru itamurume tapoise eya xine.

¹² Mame moro tineru tarose tuisa a, Joiata maro ekarotohme erohketõ esẽ tomo a, Ritonõpo Tapyĩ kurãkananomo a. Mame mokaro a topu poko erohketõ topehmase te, wewe poko erohketomo te, metau poko erohketõ maro, kurimene roropa, Ritonõpo Tapyĩ kurãkatohme.

¹³ Mokaro emero yronymyryme toerohse toto. Tyrisenā sā Ritonōpo Tapyī tyrise ropa eya xine, jamihme kuhse.

¹⁴ Mame tōtyhkase toto ahtao uuru akoīpyry, parata maro tokarose ropa tuisa Joaxi a Joiata maro. Moro tineru akoīpyry ke paratu tōkehko tyrise eya xine Ritonōpo Tapyī mōkomoryme, akorehmatohme Ritonōpo eahmatoh tao.

Joiata nyripohpyry tymyakāmase

Mame isene ro Joiata ahtao toky tō onyakhakehpyra toh kynexine tynekarorykōme Ritonōpo a Oturutoh tao.

¹⁵ Mame tamuhpōme toehse Joiata ahtao 130me jeimamyry taropose ahtao eya toorihse.

¹⁶ Ekepyry tonēse eya xine tuisa tō zonētoh taka Tawi patary po, inyrihpyry kurā enetuputyryke eya xine Izyraeu tō akorehmary poko te, Ritonōpo omipona toexiry poko, Ritonōpo Tapyī kurākary poko, enara.

Joaxi iirypyryme ehtoh poko

¹⁷ Yrome toorihse Joiata ahtao Juta tō tamuximākō toytose oturuse tuisa maro. Tosekumuru po typorohse toto tuisa ēpataka “Imehxo mase,” katohme eya. Mame ŷme toehse tuisa toto omiry etaryke tyya.

¹⁸ Mame ahno ytopyry toehse Ritonōpo Tapyī taka, toahmakehse eya xine Imaro Oturutoh tao. Tytamuru tō Esemy turumekase eya xine, imehnō neponāmary eahmatohme, nohpo Asera eahmatohme roropa Ritonōpo myakāme. Iirypyryme toto exiryke Juta tō zehno toehse Ritonōpo, Jerusarē pōkō zehno roropa.

¹⁹ Urutō kō tonyohse Ritonōpo a toto zurutohme eramatohme ropa repe. Yrome onetara toh nexiase.

²⁰ Mame Ritonōpo Zuzenu tyhtose Zakaria pona, oturukety Joiata mūkuru. Xikihme toehse ynororo kaetokō po imoihmākō zurutohme. Ynara tykase ynororo:

– Ekaropōko Ritonōpo oya xine mana: “Oty katohme jomihpyry omipona pyra hmatou, awānopyrykō se hmatou eya? Ritonōpo turumekase oya xine, naeroro orumekatorŷko roropa Ritonōpo mana.”

²¹ Mame ahno tō tōsenetupuhse oximōme Zakaria etapatoh poko; mame tuisa omi poe Zakaria totapase topu ke eya xine Ritonōpo Tapyī zarā po.

²² Osenetupuhpyra tuisa nexiase Zakaria zummy, Joiata nyrihpyry kurā poko takorehmaryke; imūkuru totapapose eya xine. Toorikyryhtao ynara tykase Zakaria:

– Oenatorŷko Ritonōpo mana, awānohtorŷko mana!

Tuisa Joaxi etyhpary

²³ Morarame jeimamyry exisasaka ahtao xirio tō soutatu tō tooehse etonase Juta tō maro. Jerusarē typoremākase eya xine. Tuisa tō totapase eya xine. Imōkomory emero tarose eya xine Xiria tuisary a Tamaxiku pona.

²⁴ Tuhke hkopyra xirio tō soutatu tō kynexine repe. Yrome Ritonōpo poe tuhkākō typoremākase eya xine, Juta tō soutatu tomo, turumekase ynororo eya xine exiryke, tytamurukō Esemy. Moro sā tuisa Joaxi tuānohse kynexine inyrihpyry emetakame.

²⁵ Osetapatoh tao tapurose nexiase pitiko rokē pyra. Mame toytose ropa xirio tō ahtao ipoetory tō esē asakoro tōsenetupuhse tutuisarykō etapatoh poko. Mame totapase ynororo eya xine inyhtoh po, oturukety Joiata, mūkuru etapatopōpyry mŷpotohme. Ekepyry tonēse Tawi patary po yrome tuisa zonētoh tao pyra.

²⁶ Mokyro etapahpõkõ ynara toh kynexine: Zapate, Ximeate mükuru; jeny Amõ nonory pono kynexine te, Jeozapate, Xinirite mükuru; jeny Moape nonory pono kynexine.

²⁷ Pape pokona, Tuisa tõ Ehtopõpyry poko, Joaxi poenõ ehtopõpyry poko tymerose kehko, tymerose roropa Ritonõpo omiryne tuisa wãnohtoh poko te, Ritonõpo Tapyĩ ritopõpyry ropa poko, enara. Mame Amazia, Joaxi mükuru tuisame tohse tumy myakãme.

25

Tuisa Amazia Juta tõ esemy

(2 Tuisa 14.1-6)

¹ Morarame 25me jeimamyry nae Amazia ahtao tuisame tohse Juta tõ esẽme. 29me jeimamyry taropose ynororo tuisame toexiry poko Jerusarẽ po. Jẽ esety Jeoatã kynexine, Jerusarẽ pono.

² Inyrihpyry Ritonõpo zamaro kynexine aomiry omipona aexiryke repe, yrome yronymyryme pyra.

³ Jamihme tohse tahtao Juta tõ tuisaryme tumy etapahpõkõ, soutatu tõ tuisary taorihmapose eya.

⁴ Yrome mokaro poenõ onetapara kynexine Ritonõpo nyripohpyry omipona, Moeze nymerohpyry ae ro: “Jükõ onetapara ehtoko, zae pyra ipoenõ ehtopõpyry ehepyryme. Imehnõ poenõ onetapara ehtoko, zae pyra jükõ ehtopõpyry ehepyryme. Zae pyra exiketõ tuãnohsẽme exiko, zae pyra toehtopõpyry pokoino rokene.”

Etonatopõpyry Etõ tõ maro

(2 Tuisa 14.7)

⁵ Mame tuisa Amazia a orutua kõ 20me jeimamyry nae ahtao tonehpose tyya Juta tõ oxiekyrymãkomo, Pẽjamĩ tõ oxiekyrymãkõ roropa. Mame oximõmãkõ tyrise eya tutuisarykõ maro, miumãkõ tutuisarykõ maro te, 100mãkõ tutuisarykõ maro. Atapona 300 miume toh kynexine, soutatu tõ imenekatyamo, orẽpyra exiketomo, tuaro roropa exiketomo. Typyreke toh kynexine warata ke te, osewomatoh ke roropa, enara.

⁶ Mokaro maro imehnõ soutatu tõ topekahse eya 100 miumãkomo, Izyraeu tomo takorehmatohkõme; 3.400 kiru parata ke topehmase eya.

⁷ Yrome urutõ toytose mokyro tuisa a zuruse. Ynara tykase ynororo eya:
– Tuisa, mokaro Izyraeu tõ anaropyra exiko amaro. Mokaro inikahpoẽkõ maro pyra Ritonõpo mana.

⁸ Otarame mokaro maro jamihmehxo osekaroõko mase repe. Yrome Ritonõpo poe oporemãkapõko oepetõkara mana. Ritonõpo jamitunuru ke orẽpyra kyritoryõko mana ise tahtao te, kyporemãkapotorõko mana ise tahtao.

⁹ Tõturupose Amazia a:
– Yrome otara exiko moro parata, ynekarohpyry, soutatu tõ ehepyryme jakorehmatohme eya xine repe?

Tozuhse ynororo urutono a:

– Moro motye oya ekarõko ropa Ritonõpo mana ekarory se tahtao.

¹⁰ Naeroro Izyraeu tõ soutatu tõ taropose ropa Amazia a. Toytose ropa toto, yrome aytorykohtao Juta tõ zehno toh kynexine yronymyryme.

¹¹ Mame Amazia tyjamihtase toytotohme tysoutatu tõ maro Jakanahmã Sautu pona etonatohme Etõ tõ maro. Moroto tõsetapase toto. 10 miume Etõ tõ soutatu tõ totapase eya xine.

¹² Imehnō 10 miumākō tapoise Amazia soutatu tomo a. Tarose toto eya xine ypy emory pona, topu kaetokō pona; moro poe tomase toto aorih-tohkōme topu pona.

¹³ Moro poko toto ahtao, Amazia naropotyā, Izyraeu tō soutatu tō toyto-rykōme ropa tosaka xine Juta patary tō tyryhmase eya xine irānakuroko, Samaria poe Pete-Horō pona. 3 miumākō totapase eya xine te, mōkomo itamurume tarose roropa eya xine.

¹⁴ Mame Amazia tooehse ropa ahtao Etō tō etapaxīpo, toto neponāmary tonehse eya tymaro. Morohne tyrise eya tyneponāmaryme, eahmatoh taka; tosekumuru po typorohse ynororo, ixtaratu tyahkase roropa eya morohne eahmatohme tyya.

¹⁵ Tyenonohse Ritonōpo Amazia nyrihpyry eneryke tyya. Mame urutō tonyohse eya tuisa zuruse. Ynara tykase ynororo eya:

– Oty katohme imehnō neponāmary eahmāko mah? Tosē onewom-asaromepyra nexiase morohne onetapara imehnō ehtohme.

¹⁶ Yrome urutō tymynyhpākāpose tuisa a, ynara karyke:

– Otara ahtao tuisa amorepaneme kyriase? Mynyhme exiko oorihmaporyino ya, tykase.

Naeroro mynyhme toehse urutō ynara kaxīpo:

– Oenahkapōko Ritonōpo mana, zuaro ase morohne tyrise oya exiryke, jomiry onetara roropa oexiryke, tykase ynororo.

Etonatoh Izyraeu tō maro
(2 Tuisa 14.8-14)

¹⁷ Mame tuisa Amazia Juta tō esē tātamorepase takorehmananō maro Izyraeu tō poremākatoh poko. Omi taropose eya tuisa Jeoa a, Izyraeu tō esemy a. Jeokaze mūkurume Jeoa kynexine, Jeu paryme roropa kynexine. Ynara tykase Amazia eya: “Karimotase eropa,” tykase.

¹⁸ Yrome tuisa Jeoa a tozuhse, ynara tykase:

– Otyro pika nexiase ypy tō Ripano po. Omi taropose eya apupari a, ynara kase: “Oēxiry ekaroko umūkuru pytyme.” Mame onokyro toytose moro pika tytūtūmase eya.

¹⁹ Ajohpe pyra etomita tō typoremākase oya, Amazia. Epyrypāko mase seromaroro. Tākye exiko orēpyra oexiry poko tuaro imehnō exiryke. Mame tehme exiko atapyī tao. Otye kure osetaparyhtao imehnō maro tōsetaparykō se pyra toto ahtao? Eryhmāko rokē mase opoetory tō maro, tykase.

²⁰ Yrome aomiry onetarahme sã Amazia nexiase. Ritonōpo poe morara nexiase, Amazia poremākapory se Ritonōpo toehse, Etō tō neponāmary toahmase eya exiryke.

²¹ Naeroro tuisa Jeoa, Izyraeu tō esē, toytose soutatu tō maro osetapase imaro Pete-Seme pona, Juta nonory po.

²² Mame Amazia tō typoremākase, ipoetory tō toepase toto emero tytapyīkō taka ropa.

²³ Amazia tapoise Jeoa a. Mame Jerusarē pona tarose ynororo eya. Pata apuru topu risē typhase eya, 200 meturume Omōtoh Eparaī poe Omōtoh Wazahmatoh pona.

²⁴ Mame parata tapoise eya uuru maro, Ritonōpo maro Oturutoh tae, Ritonōpo Tapyī mōkomory, Opete-Etō ekyry tō nukurākahpyry. Tuisa tapyī tae mōkomo tapoise roropa eya, arotohme Samaria pona. Ahno roropa tarose eya tynamotokōme. Mame Samaria pona toytose ropa toto.

Tuisa Amazia orihtopõpyry poko
(2 Tuisa 14.17-20)

²⁵ Mame tuisa Amazia isene ro kynexine 15me jeimamyry, toorihse mokyro Izyraeu tō esē Jeoa, Jeokaze mūkuru, ahtao.

²⁶ Imehnō Amazia nyrytā emero, tuisame toehpitotopõpyry poe etyhpyry pona tymerose pape pokona esety Juta tō tuisary, Izyraeu tō tuisary roropa ehtopõpyry poko.

²⁷ Ritonõpo omipona pyra Amazia toehse ahtao imehnō tātamorepase Jerusarē po Amazia etapatohme. Naeroro toepase ynororo pata Rakixi pona. Yrome tokahmase ynororo epetōkara a morotona. Mame totapase ynororo eya xine.

²⁸ Ekepyry tarose ropa Jerusarē pona kawaru po. Mame tonēse kynexine tuisa tō zonētoh taka Tawi patary po.

26

Tuisame Uzia Juta tō esemy
(2 Tuisa 14.21-22; 15.1-7)

¹ Morarame Uzia, Amazia mūkuru tymenekase Juta tomo a emero, tuisame ehtohme tumy myakāme. 16me rokē jeimamyry nae kynexine.

² Mame Amazia toorihse ahtao pata Erate tapoise ropa Uzia a, tukurākase ropa eya tyrisenā sā ehtohme ropa.

³ Uzia tuisame toehse 16me jeimamyry nae ahtao. Mame 52me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarē po. Jeny Jekoria kynexine Jerusarē pono.

⁴ Zae, jū ehtopõpyry sā Uzia nyryhpyry Ritonõpo zamaro nexiase.

⁵ Mame isene ro Zakaria ahtao Ritonõpo omipona Uzia nexiase yronomyryme, zae tamorepase ynororo exiryke eya, Ritonõpo zuno ehtoh poko. Kure tyrise ynororo Ritonõpo a roropa.

⁶ Mame pirixteu tō maro tōsetapase Uzia. Toto patary tō apuru typahse eya Kate te, Jamania te, Axitote, enara. Imēpo pata tō tyrise eya, tapure exiketomo, Axitote pūto te, imehnō pata tō po roropa pirixteu tō nonory po.

⁷ Takorehmase ynororo Ritonõpo a pirixteu tō poremākapory poko te, arape tō roropa Kua-Paau pōkomo te, meunita tō roropa, enara.

⁸ Jamihmehxo toehse Uzia, orēpyra aexiry poko tokātose Ejitu pōkomo a roropa; mame amonita tomo a tineru tokarose Uzia a kowenu tinerūme.

⁹ Jamihmehxo Jerusarē apuru tōkehko tyrise Uzia a, tapyi tō kaetokohxo exiketō tyrise roropa eya soutatu tō esaryme, Omōtoh Wazahmatoh po te, Omōtoh Jakanahmā po te, wazahme apuru ehtoh po, enara.

¹⁰ Kaetoko exiketō osenuhmatohme tyrise roropa eya ona po. Tuna pēkamā kehko tyrise eya, tuhke pui tōkehko nae exiryke, ypy tō myhto, jakanahmā po roropa. Tupito poko erohketō tuhke nae roropa nexiase, uwa arykary poko te, tŷkyryry poko ypy tō po te, tupito tō po, otyro zamaro nono exiryke, tutupi sehxo toexirykōke.

¹¹ Soutatu tō tuhke nae nexiase tōsetaparykō waro exiketomo. Tuhke oximōtoh ae toytose toto atakenaka etonatoh pona. Mame esetykō tymerose pape pokona pape meronanomo a: Jeieu a te, Maaseia a, enara. Mokaro tuisary Hanania nexiase, tuisa akorehmane, soutatu tō tuisary.

¹² Soutatu tō tuisary tō 2.600me toh nexiase, typoenōke exiketomo, emero orēpyra exiketomo.

¹³ Toto poetory soutatu tō 307.500me emese kure exiketomo, osetapary waro exiketomo tuisa epetōkara poremākapory poko.

¹⁴ Osewomatoh tokarose Uzia a tysoutatu tomo a te, warata tōkehko te, zupuhpyrykō ewomatoh tonō te, zokokō ewomatoh tonō, taky, pyrou tō maro te, topu tō emapotoh kehko, enara.

¹⁵ Jerusarē po tykyryrykō rinanomo a ipyre tōkehko tyrise, pyrou ematohme te, topu konōto ematohme roropa tapyi kaetokō poe, pata apuru poe, osenuhmatoh poe. Naeroro emese kure aexiry waro toehse imeimehnō nonory pōkomo, emero pata tō po. Jamihme kuhse toehse ynororo takorehmase Ritonōpo a exiryke.

¹⁶ Yrome tuisa Uzia jamihme toehse ahtao, epyrypaketye toehse ynororo. Moro pokoino typoremāsehme sã ynororo. Mame tuānohse Ritonōpo a azahkuru toehse aexiryke, Ritonōpo omipona pyra. Tomōse ynororo Ritonōpo maro Oturutoh taka ixtaratu zahkase jahkatoh apō pona.

¹⁷ Ritonōpo maro oturukety Azaria a, 80me orēpyra oturuketō maro tokahmase ynororo

¹⁸ apoitohme, arotohme moro tae. Ynara tykase toto eya:

– Uzia! Zae pyra mase, Ritonōpo omipona pyra, ixtaratu zahkaryhtao oya onekaroryme Ritonōpo a. Ritonōpo maro oturuketō Arão pakomotyã rokē, tymenekase Ritonōpo a, moro poko ehtohme. Ytoko taroino Ritonōpo Esary Kurã tae, iirypyryme toehse mase Ritonōpo a. Naeroro kure oripyra exīko mana, oewomara mana, tykase.

¹⁹ Mokaro omiry etaryke tyya, tyekītapāse Uzia oturuketō zehno. Ritonōpo Tapyi tao nexiase, ixtaratu zahkatoh apō pūto, jahkatoh apoiko tomary ke. Mame tyekītapāse ynororo ahtao tyrohsē popyra tutūtase ipery pokona.

²⁰ Moro eneryke Azaria a oturuketō maro onenekehpyra toh nexiase tyrohsēke ipery poko exiryke, taryporyke tarose ynororo eya xine Ritonōpo Tapyi tae. Taryporyke tutūtase ynororo, tuānohse Ritonōpo a exiryke.

²¹ Moromei po tuisa Uzia nuriame exikehpyra nexiase moro tyrohsē pokoino. Tytapyi tao tehme toehse nexiase tapiakase imehnō winoino. Omōsaromepyra nexiase Ritonōpo Tapyi taka. Imūkuru Jotão toerohse tuisame tuisa tapyi konōto tao, Juta tō esēme ehtoh poko roropa.

²² Morarame emero tuisa Uzia nyrytyamo apitorymã poe etyhyryry pona tymerose pape pokona urutō Izaja a, Amoxi mūkuru.

²³ Mame Uzia toorihse, ekepyry tonēse tuisa tō zonētoh po Jerusarē po, yrome mokyro tyrohsē pokoino tuisa tō zonētoh taka ekepyry onyripyra toh nexiase. Imūkuru Jotão tuisame toehse tumy myakāme.

27

Tuisa Jotão Juta tō esemy

(2 Tuisa 15.32-38)

¹ Morarame tuisame toehse Jotão 25me jeimamyry nae tahtao. Mame 16me jeimamyry taropose eya tuisame Jerusarē po. Jē esety Jerusa kynexine, Zatoke ēxiry.

² Jumy Uzia ehtopōpyry sã zae rokē Jotão nexiase, Ritonōpo omipona, Ritonōpo zamaro ehtohme. Yrome tumy nyrihyryry panō onyripyra nexiase, ixtaratu tyahkase jumy a Ritonōpo Tapyi tao. Moro onyripyra Jotão nexiase. Yrome tyrypyrykō poko ro ahno nexiase.

³ Jotão a Omōtoh tyrise Ritonōpo maro Oturutoh tao Inikahpozakoxi. Toerohse itamurume roropa ynororo Jerusarē apuru riry poko, moroto pata esary po esety Opeume.

⁴ Ypy tō po Juta tō nonory po pata tō tyrise eya. Itu htao tapyi jamihmã exiketō tyrise eya, kaetoko exiketō roropa osenuhmatohme soutatu tō esaryme.

⁵ Tõsetapase toto Amõ tuisary maro soutatu tõ maro. Typoremākase toto eya xine. Mame amonita tomo a eheppyry tapoise eya jeimamyry ae oseruao jeimamyry pona: 3.400 kirume parata te, miu toneratame tiriiku te, miu toneratame sewata roropa.

⁶ Jamihme toehse Jotão, Tosẽ Ritonõpo omipona yronomyryme exiryke.

⁷ Imehnõ tuisa Jotão nyrytã, tykarimotatopõpyrykõ poko te, inyripohpyry poko emero tymerose pape pokona, esety Izyraeu tuisary tõ Juta tuisary tõ roropa ehtopõpyry poko.

⁸ 25me jeimamyry Jotão nae kynexine tuisame toehse tahtao, mame 16me jeimamyry taropose eya tuisame ehtoh poko Jerusarẽ po.

⁹ Mame toorihse ynororo, ekepyry tonẽse tuisa tõ zonẽtoh tao, Tawi Patary po. Mame imükuru Akaze tuisame toehse, tumy myakãme.

28

Tuisa Akaze Juta tõ esemy (2 Tuisa 16.1-4)

¹ 20me jeimamyry nae Akaze kynexine tuisame toehse ahtao. Mame 16me jeimamyry taropose eya tuisame toexiry poko Jerusarẽ po. Yrome tuisa Tawi ehtopõpyry sã pyra kynexine. Inyrihpyry Ritonõpo zamaro pyra kynexine.

² Izyraeu tõ tuisary tõ ehtopõpyry sã toehse ynororo. Tyneponãmary Paau poko enetupuhtoh tyripose eya metau risemy.

³ Ixtaratu tyahkase eya Jakanahmã Pẽ-Hinõ po. Tumükuru tõ roropa tyahkase eya tynekaroryme, tyneponãmary eahmatohme, tynonory poe Ritonõpo naropotyã nyrihpyry xihpyry typonohse eya. Tynonory poe taropose toto Ritonõpo a, Izyraeu tõ esaryme ehtohme.

⁴ Tyneponãmarykõ eahmatoh tao, ypy tõ emory po te, wewe jerutumã zopino roropa tynekarory tyahkase Akaze a, ixtaratu roropa tyahkase eya.

Etonatoh xirio tõ maro, Izyraeu tõ maro

⁵ Morara exiryke iirypyryme Akaze exiryke, Ritonõpo a, Akaze Esemy a xirio tõ tonehpose Juta tõ poremākapose. Tuhkãkõ Juta tõ tarose eya xine tynamotokõme Tamaxiku pona. Izyraeu tõ esẽ, Peka, Remaria mükuru tonehpose roropa Ritonõpo a Akaze tõ poremākapose.

⁶ 120 miu Juta tõ soutatu tõ orẽpyra exiketõ totapase eya xine toiro õmepyyry ae ikohmamyry pona. Morara tyripose Ritonõpo a, Tosẽkõ, tytamurukõ Esẽ turumekase Juta tomo a exiryke.

⁷ Morarame Maaseia, Akaze mükuru totapase Zikiri a. Izyraeu tõ soutatu orẽpyra exikety kynexine ynororo. Azarikã, tuisa tapyĩ poko erohketõ tuisary totapase roropa eya te, Eukana roropa, tuisa Akaze akorehmane imehxo exikety, totapase eya, enara.

⁸ Mame Juta tõ nonory poe tuhkãkõ tarose Izyraeu tõ soutatu tomo a tynamotokõme. Tyekyry tõ 200 miume nohpo tomo poetohti maro tarose eya xine. Mõkomo roropa tarose tymaro xine Samaria pona.

Urutono Otete

⁹ Mame Ritonõpo poe urutono Samaria po kynexine, esety Otete. Toytose ynororo oseporyse Izyraeu tõ soutatu tõ maro aepyry ropa ahtao Juta nonory poe. Ynara tykase Otete eya xine:

– Ritonõpo atamurukõ Esẽ tyekõtãpãse Juta tõ poko. Naeroro toto ty-poremākapose eya oya xine. Yrome toto zehno toehse oexirykõke totapase toto oya xine. Moro tonese Ritonõpo a.

¹⁰ Seromaroro anamotokõme Juta tõ, Jerusarẽ põkõ roropa riry se matose. Tuaro pyra hmatou iirypyryme oexirykõ poko Ritonõpo Oesẽkõ neneryme?

¹¹ Naeroro jomiry etatoko! Moxiã oekyry tō arotoko ropa, onenepyh-pyrykō opoetorykōme, ozehno xine Ritonōpo exiryino yronomyryme.

¹² Morarame asakoropane Izyraeu tō tamuximākō ynara kynexine: Azaria, Joanā mūkuru te, Perekia, Mexiremote mūkuru te, Jeizikia, Sarū mūkuru te, Amasa, Hatarai mūkuru, enara. Zae pyra Izyraeu tō soutatu tō nyrihpyry tonetupuhse eya xine.

¹³ Ynara tykase toto eya xine:

– Moxiã anapoityã onenehpyra ehtoko xiaro! Iiryryryme toehse sytatose itamurume Ritonōpo neneryme. Seromaroro onyrirykō moxiã poko popyrahxo Ritonōpo a. Kyzehno xine toehse ynororo ipunaka.

¹⁴ Naeroro tynapoityã tokarose ropa Izyraeu tō soutatu tomo a mōkomo maro, Juta pōkō maro, ahno tomo a, itamuxirykō maro.

¹⁵ Mokaro asakoropanemākō tymenekase eya xine soutatu tō napoityã pyno ehtohme. Mōkomo poe upo tapoise eya xine sātaja tō roropa ekarotohme aryryra exiketomo a. Mame tonahsē te, eukuru roropa tokarose eya xine. Toto topinohse roropa eya xine. Mame tarose ropa toto emero porehme Juta nonory pona ropa. Tynomose toto Jeriko po, airikih pã po. Jamihme pyra exiketō tyrise eya xine jumētu tō po.

Mame toeramase ropa toto Izyraeu tomo Samaria pona ropa.

*Axirio tomo a tātakorehmapose Akaze a
(2 Tuisa 16.7-9)*

¹⁶ Morarame omi taropose tuisa Akaze a Axiria tuisary a takorehmatohme

¹⁷ Juta tō nonory pona tomōpitose ropa Etō tō exiryke te, Akaze soutatu tō typoremākase eya xine te, soutatu tō tarose roropa eya xine typoetorykōme.

¹⁸ Mororome ro pirixteu tō totonase toto Juta patary pōkō maro, Juta nonory jakuramã po ikurenae. Pata tō tapoise eya xine: Pete-Seme te, Ajarō, Keterote maro te, Soko te, Timina te, Kinizo te, toto zomye pata tō pisarara exiketō maro. Moro pata tō apoixīpo tōsesarise pirixteu tō nexiase toto moro pata tō po.

¹⁹ Morara tyripose Ritonōpo a tuisa Akaze, Juta tō esē pokoino. Juta tō takorehmase eya iiryryryme toto ehtohme. Ritonōpo omipona pyra nexiase.

²⁰ Morarame tuisa Tikirate-Piresea, Axiria esē toytose soutatu tō maro Akaze a, yrome anakorehmara nexiase. Tyripose ynororo etuarimatohme.

²¹ Mokyro epehmatohme, Ritonōpo kyryry kurã tapoise Itapyī tae te, tuisa tapyī tae te, tamuximākō tapyī tō tae roropa ekarotohme Axiria tuisary a; yrome anakorehmara nexiase.

*Tyryryhpyke Akaze toorihse
(2 Tuisa 16.19-20)*

²² Morarame toetuarimasehxo Akaze ahtao, tyryryry poko itamurume-hxo nexiase Ritonōpo omipona pyra.

²³ Okyno tyahkase eya tynekaroryme xirio tō neponāmary eahmatohme, yrome mokaro pokoino typoremākase ynororo. Ynara tykase:

– Xirio tō tuisary tō takorehmase ineponāmarykomo a; naeroro ynekarory zahkãko ase ynekaroryme eya xine, mame jakorehmãko roropa mã toto, tykase.

Yrome moro pokoino mokyro tuisa toetuarimase itamurume, ipoetory tō roropa porehme toetuarimase toto.

²⁴ Ritonōpo Tapyī kyryry typahse eya. Omōtohtapuruse eya Ritonōpo maro Oturutoh zara konōto taka. Okyno zahkatohtyripose eya emero rokē esary po Jerusarē po.

²⁵ Imehnõ neponãmary eahmatoh tyripose eya Juta tõ patary tõ po ixtaratu zahkatohme, mokaro neponãmary ãpataka, toto eahmatohme. Morohne riry poko tyzehno Ritonõpo, itamuru tõ Esë tyripose eya ipunaka.

²⁶ Imehnõ tuisa Akaze nyriyã, tuisame exipitory poe etyhyry pona, tymerose pape pokona esety Juta tuisary tõ Izyraeu tuisary tõ roropa ehtopõpyry poko.

²⁷ Akaze toorihse, ekepyry tonëse pata Jerusarë po. Yrome tuisa tõ zonëtoh taka ekepyry anaropyra toh kynexine; mame imũkuru Ezekia tuisame toehse tumy myakãme.

29

Tuisame Ezekia Juta tõ esëme

(2 Tuisa 18.1-3)

¹ 25me jeimamyry nae Ezekia kynexine tuisame toehse ahtao. 29me jeimamyry taropose eya tuisame ehtoh poko Jerusarë po. Jë esety Apia kynexine, Zakaria ãxiry.

² Mame tytamuru tuisa Tawi ehtopõpyry typonohse eya. Naeroro Ritonõpo zamaro Ezekia nyrihyry nexiase.

Ritonõpo Tapyĩ kurãkatopõpyry

³ Morarame nuno apitorymã po tuisame Ezekia toehse ahtao, Ritonõpo Tapyĩ omõtoh totapuruhmakase ropa eya zara pona, tukurãkase roropa kehko eya.

⁴ Mame Ritonõpo maro oturuketõ oximõme tonehpose eya rewita tõ maro, Ritonõpo Tapyĩ zara po, xixi tütatoh wino.

⁵ Moroto toto turuse eya, ynara tykase:

– Rewita tomo, osekarotoko Ritonõpo a oorypyrykõ korokapotohme nuriame pyra oehtohkõme Ritonõpo a. Mame Ritonõpo Tapyĩ ikurikatoko nuriame pyra ehtohme kytamurukõ Esemý a. Nuriame aexityã nae ahtao toutoko Ritonõpo Tapyĩ tae ipahtohme.

⁶ Kytamurukõ Ritonõpo Kuesëkõ omihpyry omipona pyra toh kynexine. Tyrypyrykõ poko toehse toh kynexine. Tosëkõ turumekase eya xine, Imaro Oturutoh wino toeramase roropa toh kynexine.

⁷ Itapyĩ omõtoh tapuruse eya xine, ezuru tõ tozehkase, ixtaratu onyahkara toehse toto Ritonõpo ãpataka. Okyno tõ onyahkara toehse roropa toto tytororo tynekarorykõme apoto apõ po Ritonõpo, Izyraeu tõ Esë, Tapyĩ ãpataka.

⁸ Morara exiryke tyekõtase Ritonõpo Juta tõ poko, Jerusarë põkõ poko roropa. Inyrihyry poko eya xine tõsenuruhkase toto emero porehme, tõserehse roropa toto. Morarame kymarokõ tomĩnopitose imehnomo a, zuaro matose.

⁹ Kumykõ totapase etonatoh po kypyxiãkõ, kypoenõkõ roropa tarose imehnomo a tynamotokõme.

¹⁰ Seromaroro osenetupuhxĩpo tuaro toehse ywy; jomiry etapõko ase Ritonõpo, Izyraeu tõ Esemý a, kyzehno xine exikehtohme.

¹¹ Aimo tomo, ýme ehtoko. Amarokõ tymenekase Ritonõpo a erohtohme Itapyĩ tao, imoihmãkõ akorehmatohme Ritonõpo eahmary poko, ixtaratu zahkatohme roropa onekaroryme eya.

¹² Ynara rokë rewita tõ moroto kynexine:

Koate tõ poe: Maate, Amasai mũkuru te, Joeu, Azaria mũkuru, enara.

Merari tõ poe: Kixi, Apati mũkuru te, Azaria, Jearereu mũkuru, enara.

Jeresõ tõ poe: Joa, Zima mũkuru te, Etë, Joa mũkuru, enara.

¹³ Erisapã tõ poe: Xiniri te, Jeueu, enara.

Asape tõ poe: Zakaria te, Matania, enara.

14 Hemã tõ poe: Jeueu te, Ximei, enara.

Jetutũ: Semaia te, Uzieu, enara.

15 Imehnõ Rewi tõ tonehpose mokaro a oximõme toto ehtohme. Mame tõsekarose toto Ritonõpo a tyyrypyrykõ korokapotohme nuriame pyra toto ehtohme Ritonõpo a. Mame tuisa omihpyry omipona Ritonõpo maro Oturutoh tukurãkapitose eya xine nuriame pyra ehtohme Moeze nymerohpyry ae ro.

16 Mame Ritonõpo maro oturuketõ tomõse Ritonõpo Tapyĩ taka ikurãkatohme, moro tae typahsẽ tupuimase eya xine jarãnaka, zara konõto pona, emero nuriame aexityamo, kure nymyry pyra aexityamo. Moro tae morohne tarose rewita tomo a pata poe jarãnaka jakanahmã Keterõ pona.

17 Tukurãkapitose eya xine ãmepyyry apitorymã po, nuno apitorymã po. Mame 8me tõmehse ahtao toeporehkase toto omõto esaka Ritonõpo Tapyĩ taka. Toerohse toto 8me ãmepyyry pona ropa. Mame 16me ãmepyyry ae tõtyhkase toto Ritonõpo Tapyĩ kurãkary poko.

18 Naeroro toytose toto tuisa tapyĩ taka tuisa Ezekia zuruse. Ynara tykase toto eya:

– Ritonõpo maro Oturutoh ynanukurikano porehme, okyno zahkato apõ te, ikyryry tõ roropa, wyi apõ roropa, meza, pão ritohme Ritonõpo ãpataka, ikyryry tõ maro.

19 Toytose roropa yna imõkomory anõse ropa. Morohne typahse Akaze a Ritonõpo omipona pyra toexiryke, tuisame tahtao ro. Morohne tapoise ropa yna a tukurikase, tukurãkase yna a, tyritohme ropa jahkato apõ ãpataka, Ritonõpo kyryryme.

Ritonõpo a Itapyĩ ekarory ropa

20 Yrokokoro towõse Ezekia pakeimo, Jerusarẽ tamuximãkõ tonehpose eya toto ytotohme tymaro Ritonõpo maro Oturutoh taka.

21 Okyno tõ tonehpose Ezekia a: 7me pui mũkuru tomo te, 7me kaneru mũkuru tomo, 7me kaneru nohpory tomo, 7me poti tõ roropa jahkatohme apoto apõ po tynekarorykõme Ritonõpo a. Morara tyrise eya xine tyyrypyrykõ korokapotohme Ritonõpo a, tuisa ekyry tõ rypyry te, Juta tõ rypyry te, Ritonõpo Tapyĩ kurãkary poko roropa, enara. Mame Ritonõpo maro oturuketõ, Arão pakomotyã tyripose tuisa a okyno zahkanaanõme apoto apõ po.

22 Pui mũkuru tõ totapase oturuketomo a osemazuhme. Imunuru pitiko tomase eya xine apoto apõ pokona. Mame morara tyrise eya xine kaneru mũkuru tõ ke, morararo kaneru nohpory tõ ke roropa.

23 Mame etyhyryryme poti tõ tapoise eya xine, tynekarorykõ tyyrypyrykõ korokapotohme, mokaro tarose eya xine tuisa a, imehnõ Ritonõpo eahmananomo a roropa tomary ritohme zupuhpyrykõ pona.

24 Moromeĩpo mokaro poti tõ totapase oturuketomo a. Imunuru tukuãse apoto apõ pona, tynekarorykõme Ritonõpo a, ahno tõ emero rypyry korokapotohme; mokaro okyno tõ totapapose tuisa a, jahkatohme tytororo apoto apõ po tynekarorykõme Ritonõpo a, Izyraeu tõ emero rypyry korokapotohme.

25 Ritonõpo nyripohpyry tuisa Tawi a, urutõ Kate omiry ae, Natã omiry ae roropa, moro omipona toehse Ezekia: rewita tõ tyripose eya Ritonõpo Tapyĩ tao otyro etotoh ke; paratu tomo te, haapa tomo te, rira tomo, enara.

26 Moroto xikihme toh nexiase Tawi nyripohpyry ae ro, oturuketõ roropa rueimo nae toh nexiase.

²⁷ Ezekia omi poe okyno tō tyahkapitose eya xine tynekarorykōme Ritonōpo a. Mame tynekarorykō zahkaryhtao toremiase toto Ritonōpo eahmaryme. Rueimo tō totopitose paratu tōkehko maro.

²⁸ Mame morotōkō emero tōximōse eremiaketō maro Ritonōpo eahmananō maro eremiāko toh nexiase. Eremiakehpyra toh nexiase tynekarorykō zahkatoh otyhkatoh pona ro.

²⁹ Mame tosekumurukō po typorohse tuisa Ezekia imoihmākō maro Ritonōpo eahmaryme.

³⁰ Mame rewita tō turuse tuisa a tamuximākō maro:

– Oerematoko Ritonōpo eahmaryme, Tawi nymerohpyry ae ro, urutō Asape nymerohpyry ae ro roropa. Toremiasse toto tākye rokē rahkene. Moromeīpo tosekumurukō po typorohse toto Ritonōpo eahmatohme.

³¹ Mame ynara tykase Ezekia imoihmākomo a:

– Seromaroro tōsekarose oexirykōke Ritonōpo a aomipona oehtohkōme, onekarorykō enehtoko eya eahmatohme, “Kure mase,” katohme eya.

Aomiry omipona toehse toto. Toitoinē okyno tonehse eya xine jahkatohme tynekarorykōme Ritonōpo a.

³² Pui orutua tonehse eya xine 70me te, 100me kaneru mūkuru tomo te, 200me kaneru nohpory tomo jahkatohme tynekarorykōme Ritonōpo a.

³³ 600me pui orutua kō tonehse eya xine te, 3.000me kaneru tō roropa tynekaroryme imoihmākō otuhtohme.

³⁴ Tuhke pyra Ritonōpo maro oturuketō exiryke okyno tō ipikary pune pyra toh nexiase. Naeroro rewita tomo a takorehmase toto aerohtoh otyhkatohme. Morarame imehnō oturuketō roropa tōsekarose tyrypyrykō korokapotohme nuriame pyra toehtohkōme. (Ritonōpo nyripohpyry poko tymoishxo rewita tomo a nexiase nuriame pyra toehtohkō poko. Mokaro oturuketō tomeseke hkopyra toh nexiase.)

³⁵ Okyno tō totapase oturuketomo a jahkatohme tytororo te, okyno kasery tyahkase roropa eya xine ahno nekarohpyry osepeme ehtohme. Uwa eukuru jehnahpyry ahno nekarohpyry nae roropa nexiase okyno maro tokarose ahtao tynekaroryme Ritonōpo a.

Moro sã Ritonōpo toahmapitose ropa Ritonōpo Tapyĩ tao.

³⁶ Tuisa Ezekia imoihmākō roropa atākyemāko toh nexiase, takorehmase toexirykōke Ritonōpo a; morohne emero toehse axiny.

30

Oseahmatoh Paxikoa

¹⁻³ Mame Oseahmatoh Paxikoa, Ritonōpo eahmatohme onyrisaromepyra toh nexiase nuno apitorymã po Ritonōpo maro oturuketō pyra exiryke. Nae repe, yrome tuhke hkopyra tykorokase toh nexiase nuriame pyra toehtohkōme Ritonōpo a. Tuhke pyra ahno nexiase roropa oximōme Jerusarē po. Naeroro tātamorepase tuisa Ezekia Juta tō tamuximākō maro Jerusarē pōkō maro moro poko. Atae toh nexiase moro Oseahmatoh Paxikoa riry poko nuno asakoramã po. Morara exiryke tōmiry taropose tuisa a Izyraeu patary pōkomo a, emero Juta tomo a roropa, Eparaĩ tomo a Manase tomo a roropa toto eahmatohme aehtohkōme Ritonōpo Tapyĩ taka Jerusarē pona Oseahmatoh Paxikoa poko.

⁴ Tākye tuisa nexiase takorehmananō maro tōsenetupuhtohkō poko.

⁵ Naeroro Izyraeu tō toahmase eya xine emero, pata Peresepa poe ikurenae inikahpozakoxi Tã patary tō pona. Toahmase toto aehtohkōme Jerusarē pona Oseahmatoh Paxikoa poko Ritonōpo eahmatohme. Moino ro sero

Otuhtoh Konōto onyripyra imoihmākō kynexine Ritonōpo nyripohpyry ae ro Jerusarē po.

⁶ Omi aronanō toytose tuisa omihpyry ae ro akorehmananō maro Juta patary tō poro Izyraeu patary tō poro roropa. Ynara tykase toto:

– Izyraeu tomo, eramatoko Ritonōpo a ropa, Aparāo Esemy, Izake Esemy, Jako Esē roropa. Mame eramāko ropa mā ynororo oya xine. Typoremākase mexiatose Axiria tuisary tomo a, yrome orihpyra mexiatose, typynanohse oexirykōke.

⁷ Atamurukō sā pyra ehtoko, oekyrykō sā pyra roropa, Ritonōpo omipona pyra aexityamo. Ritonōpo omiry onymoipyra exiryke, tuānohse toto itamurume eya.

⁸ Onetara toh nexiase, putupyra exiketō samo. Naeroro mokaro sā pyra ehtoko, naeroro Ritonōpo omipona ehtoko. Osehtoko Itapyī taka, Jerusarē pona. Inymenekahpyry moro jūme tosaryme ehtohme, moro tao eahmatohme. Ritonōpo eahmatoko ozehno xine exikehtohme.

⁹ Mame oopyrykō ropa ahtao Ritonōpo a, oepekōkara opoenōkō aronanō tynamotokōme nupunato toto enēko, mame toto enehpōko ropa mā toto tapyi taka ropa. Ynara exiryke Ritonōpo Kuesēkō kure mana, etuarimaketō pyno mana. Oopyrykō ropa ahtao nupunato oenetyrōko mana, opynanohtorōko ropa mana.

¹⁰ Mokaro omi aronanō toytose emero pata tō pona Eparaī nonory pona te, Manase nonory pona, enara. Toeporehkase toto Zepurō nonory pona inikahpozakoxi. Yrome tounohse rokē toto, typoihtose mokaro omiry etaryke tyya xine.

¹¹ Yrome toitoine mokaro Asea tomo te, Manase tomo te, Zepurō tomo roropa tyrypyrykō rumekary se toehse toto. Jerusarē pona toytose toto.

¹² Mame Juta tō Ritonōpo poe emero atae toh nexiase, Ritonōpo nyripohpyry omipona se toehse, tuisa nyripohpyry ae ro, takorehmananō maro.

¹³ Mame nuno asakoromā po tuhke ahno tōximōse toh nexiase Jerusarē po atākyematohme Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra.

¹⁴ Mame apoto apō tō Jerusarē po, ahno nyrytā okyno tō zahkatohme te, ixtaratu zahkatoh roropa typahse eya xine jakanahmā Keterō pona.

¹⁵ Mame ēmepyyry 14 ae, nuno 2mā po kaneru tō totapase eya xine, Oseahmatoh Paxikoa poko Ritonōpo eahmatohme. Ritonōpo maro oturuketomo, rewita tō maro toehxirose toto tyrypyrykō onekaropyra ro toexirykōke Ritonōpo a ikorokapotohme nuriame pyra toehtohkōme. Naeroro tōsekarose toto Ritonōpo a. Mame okyno tō zahkary poko toerohse toto Ritonōpo Tapyī tao.

¹⁶ Tosarykō pona toytose toto Ritonōpo Tapyī taka, Moeze, Ritonōpo poetory, nymerohpyry omipona. Tynekarorykō munuru tokarose rewita tomo a Ritonōpo maro oturuketomo a, tyritohme apoto apō pona.

¹⁷ Tuhkākō nuriame ro toh nexiase, Ritonōpo nyripohpyry onyripyra ro toh nexiase nuriame pyra toehtohkōme. Naeroro tokykō onetapasaromepyra toh nexiase. Morara exiryke rewita tomo a toto eky totapase toto nekaroryme Ritonōpo a.

¹⁸ Morarame tuhke mokaro aehtyā Eparaī poe te, Manase poe te, Isakaa poe te, Zepurō poe roropa tōtuhse toto Paxikoa po oekaropyra ro toto ahtao, tyrypyrykō onekaropyra ro toh nexiase ikorokapotohme Ritonōpo a, Ritonōpo omihpyry ae ro. Yrome Ezekia tōturuse Ritonōpo a toto rypyry korokapotohme. Ynara tykase ynororo:

– Ritonōpo, yna tamuru tō Esemy, yna pyno oexiryke yna rypyry ikorokako.

¹⁹ Oeahmary se mā mokaro yronymyryme. Yrome tyrypyrykō onykorokapopyra ro toh mana. Kure rokē toto tyriko, ajohpāme samo.

²⁰ Mame Ezekia omiry totase Ritonōpo a. Mokaro rypyry tykorokase eya. Toto onuānohpyra nexiase.

²¹ 7me ěmepyry taropose eya xine, Ritonōpo eahmary poko, Izyraeu tomo Jerusarē po exiketomo. Atākyemāko toh nexiase Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra. Kokoro rokē toremiase toto Ritonōpo maro oturuketomo rewita tō maro, kure Ritonōpo riry poko, rue tō totose eya xine opore rahkene.

²² – Emese kure matose imoihmākō takorehmase oya xine Ritonōpo eahmary poko, tykase Ezekia rewita tomo a. 7me ěmepyry ae imoihmākō takorehmase oya xine Otuhthoh poko, tynekarorykō tyahkase eya xine osepeme ehtohme, Ritonōpo, tytamurukō Esē toahmase eya xine.

²³ Mame oximōme tōsenetupuhse toto atākyematohme ropa 7me ěmehtoh pona ropa Ritonōpo eahmatohme ropa. Naeroro tākye rokē tōseahmase toto.

²⁴ Mame toky tō tokarose tuisa Ezekia a imoihmākō zohme, 1.000me pui orutua komo te, 7.000 kaneru tomo. Mame ipoetory tō tuisary tomo a imepỹ 1.000me pui orutua kō tokarose, 10.000me kaneru tō maro. Ritonōpo maro oturuketō tuhke tōsekarose Ritonōpo a nuriame pyra toehtohkōme.

²⁵ Naeroro tākye toh nexiase emero: Juta tomo te, Ritonōpo maro oturuketomo te, rewita tomo te, inikahpoe aehtyamo te, katonomo roropa imeimehnō nonory poe aehtyamo Izyraeu tō esaka, Juta tō nonory po aoesarityā roropa.

²⁶ Atākyemāko Jerusarē po toh nexiase moro oseahmatoh panō onenepitopyra toh nexiase moino ro tuisa Saromāo, Izyraeu tō tuisary, Tawi mūkuru ehtopōpyry poe.

²⁷ Ritonōpo maro oturuketō xikihme toh nexiase rewita tō maro, kure rokē imoihmākō ripōko Ritonōpo a. Toto omiry totase Ritonōpo a tosary kurā poe, kapu ae, toto omihpyry ae ro kure rokē tyrise toto eya.

31

Ezekia nyrihpyry Juta tō akorehmatohme

¹ Morarame tōtyhkase toto ahtao oseahmatoh poko Izyraeu tō toytose Juta tō patary tō pona. Topu risē xikihme exiketō tytohtohkase eya xine, imehnō neponāmary Paau enetupuhtoh wewe risē takohse roropa Asera nohpo neponāmary, apoto apō tytohtohkase eya xine, imehnō neponāmary eahmatoh roropa tytohtohkase eya xine. Morara tyrise eya xine imehnō pata tō po Juta nonory po te, Pějāmī po te, Eparaī po te, Manase nonory po, enara. Mame toytose ropa toto tosaka xine.

² Mame Ritonōpo maro oturuketō tapiakase Ezekia a rewita tō maro oximaro toto ehtohme toerohtohkō poko, okyno zahkary poko tytororo, tynekarorykōme Ritonōpo a, okyno zahkary osepeme ehtohme roropa; rewita tō eremiāko toh nexiase, kure Ritonōpo riry poko te, omōtoh eraseme ehtoh poko roropa Ritonōpo Tapyī tao.

³ Toky tō winō pui tō tokarose Ezekia a kaneru tō roropa etapatohme, jahkatohme tynekaroryme Ritonōpo a pakeimo, kokonie pukuro, enara. Okyno tokarose roropa eya jahkatohme tynekaroryme Oserematoh ae te, Nuno Kasenato oseahmatoh ae, imehnō oseahmatoh ae roropa Ritonōpo nyriphopyry ae ro.

⁴ Moromeīpo Jerusarē pōkō turuse tuisa a inekarorykō enehtohme Ritonōpo maro oturuketomo a, rewita tomo a roropa, toto ehehpyryme, yronymyryme toto erohtohme Ritonōpo Omiry poko.

⁵ Mame tuisa omihpyry totase tyya xine ahtao tonahsē tonehpitose Izyraeu tomo a: tiriiku kurano te, uwa eukuru jehnahpyry, azeite te, ano zeni te, tykyrysā tōkehko tutupikō poe; mōkomo itamurume tonehse eya xine tynekarorykōme, tymōkomorykō 10me ahtao toiro tapiakase eya xine tynekarorykōme.

⁶ Juta tō patary pōkomo a tokykō 10me ahtao toiro tapiakase eya xine tynekarorykōme, pui tomo te, kaneru tomo te, tymōkomorykō emero, morohne tonehse tynekarorykōme Ritonōpo Tosēkomo a. Ypyme kaetokohxo toehse oxikone.

⁷ Mokaro nekarotyā toehpitose nuno oseruaō po. Mame 4me nuno taropose mōkomo oehkehpyra kynexine.

⁸ Ahno nekarohpyry itamurume ehtoh tonese ahtao tuisa Ezekia a takorehmananō maro, “Kure Ritonōpo mana,” tykase toto. “Kure matose,” tykase roropa toto Izyraeu tomo a.

⁹ Mame oturuketō maro rewita tō maro tōturuse tuisa Ezekia ahno nekarohpyry poko.

¹⁰ Ynara tykase Azaria, Ritonōpo maro oturuketō tuisary, Zatoke pary, tuisa a:

– Tynekarorykō enehpitoryhtaō ahno a Ritonōpo Tapyī taka, tonahsē yna napyryme epo toehse nase, imotye roropa. Kure typoetory tō tyrise Ritonōpo a, morara exiryke senohne nae ynanase.

¹¹ Mame tuisa omi poe mōkomo esary tō tyrise eya xine Ritonōpo maro Oturutoh tao.

¹² Zae toto exiryke moro taka ahno nekarotyā tyrise eya xine emero, imōkomory zokonaka 10me ahtao toiro ekarōko, mame mōkomo eraseme, rewita tyrise eya xine esety Konania, mokyro akorehmaneme zakorō nexiase esety Ximei.

¹³ Mame imehnō rewita tō tymenekase tuisa Ezekia a, oturuketō tuisaryme exikety Azaria a roropa erohketōme toto ehtohme, Konania tō poetoryme Ximei maro: Jeieu te, Azaria te, Naate te, Asaeu te, Jerimote te, Jozapate te, Erieu te, Iximakia te, Maate te, Penaia, enara.

¹⁴ Mame Ritonōpo Tapyī omōtoh erase xixi tūtatoh wino, Kore, Imina mūkuru tymenekase ahno nekarotyā apoineme, tonehse ahtao Ritonōpo Tapyī taka, toto nekarotyā apiakaneme roropa.

¹⁵ Imehnō pata tō po oturuketō nae ahtao takorehmase ynaroro imehnō rewita tomo a Kore poetoryme: Etē te, Miniamī te, Jesua te, Semaia te, Amaria te, Sekania, enara. Ahno nekarotyā tapiakase eya xine ekamotohme imehnō rewita tomo a tonahsē nae toto ehtohme erohtoh ehehpyryme samo.

¹⁶ Tonahsē tokarose eya xine orutua komo a 30me jeimamyry nae aexityamo a, erohketōme toto ahtao kokoro rokene Ritonōpo Tapyī tao, tymarōkō maro, tyrohmanohpotopōpyrykō ae ro.

¹⁷ Ritonōpo maro oturuketō esetykō tymerose oxiekyryme exiketō maro. Mokaro rewita tomo 20me jeimamyry nae aexityamo, esetykō tymerose oximaro erohketō maro.

¹⁸ Nohpo tō esetykō tymerose roropa toto poenō maro, imūkuru tomo, ēxiry tō roropa, tapyi taōkō porehme. Oturuketomo rewita tō maro tōsekarose toto Ritonōpo a nuriame pyra toehtohkōme. Kokoro rokē toerohtohkō Ritonōpo omiry poko toh nexiase.

¹⁹ Tonahsē ekamonanō tymenekase toh nexiase, oturuketō napyry ekamotohme Arāo pakomotyamo a, oturuketō patary tō po aexityamo a, ona po

roropa moro pata tō zomye. Tonahsē tapiakase eya xine rewita tomo a roropa emero, esetykō tymerose ahtao rewita tō esetykō maro.

²⁰ Juta tō patary tō po emero, zae ehtoh tyrise tuisa Ezekia a. Inyrihpyry Ritonōpo zamaro nexiase.

²¹ Orēpyra nexiase ynororo ŷme toexiryke Ritonōpo omipona Ritonōpo Tapyī poko toerokuru poko te, Ritonōpo nyriphopyry omipona toexiry poko roropā, enara.

32

Jerusarē enaroximatopōpyry Senakeripe a (2 Tuisa 18.13-37; 19.35-37; Izaja 36.1-22; 37.36-38)

¹ Moromeīpo Ritonōpo omipona yronymyryme Ezekia toerohse ahtao ro, Senakeripe, Axiria tuisary, tooehse Juta tō nonory pona soutatu tō maro. Juta tō patary, tomyehmase eya xine toto poremākatohme eya xine.

² Mame tuaro toehse Ezekia ahtao, Jerusarē poremākapory se Senakeripe ehtoh poko,

³ tōsenetupuhse ynororo tysoutatu tō esā maro, imehnō tamuximākō maro tuna ē, pēkamā tō roropa apururu poko jarao typatarykō pūto. Atae toh nexiase.

⁴ Naeroro tuhkākō tōximōse toto tuna ē tō apurutohme, nono ahkahpyry tuna esemaryme roropa apurutohme, tuna pyra ehtohme axirio tō toeporehkase ahtao pata Jerusarē pona.

⁵ Mame jamihmehxo typatary tyrise tuisa Ezekia a: pata apuru tukurākase eya te, tapyi tō kaetokohxo exiketō tyrise eya apuru po osenuhmatohme. Imepŷ apuru tyrise roropa eya jaraohxo typatary zomye. Mame soutatu esary tō tyrise eya pata ewomatohme nono topohmā po xixi tūtatoh wino, Tawī Patary pakato po. Warata tō tuhke tyripose eya, osewomatoh roropa tuhke.

⁶ Mame moro pata pōkō orutua kō emero soutatume tyrise eya tosēke, soutatu tuisary. Oximōme tonehpose toto eya osa konōto pona pata omōtoh pūto toto zurutohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

⁷ – Orēpyra ehtoko, jamihme roropa. Enaromyra ehtoko, Axiria tuisary zuno pyra ehtoko, isoutatu tō maro. Kymaro xine exikety mokaro motye kuhse jamihme mana.

⁸ Mokaro mā ahno tuhke repe, yrome kymaro xine Ritonōpo Kuesēkō mana. Kuakorehmatorŷko mana, etonāko kymaro xine mana, tykase ynororo.

Mame tutuisarykō omiry etaryke tyya xine tyjamihtase toto.

⁹ Imeīpo pata Rakixi apurūko Senakeripe, Axiria tuisary ahtao tysoutatu tō maro, tōmiry taropose eya Ezekia a Juta tomo a roropa Jerusarē pona. Ynara tykase ynororo eya xine:

¹⁰ – Ywy, Senakeripe, Axiria tuisary, ynara ekaropory se ase oya xine: Oty katohme oserehpyra hmatou oesarykō zomye soutatu tō oepetōkara tooehse ahtao?

¹¹ Ezekia ynara āko: “Ritonōpo Oesēkō, opynanohtorŷko mana opoko xine pyra axirio tō ehtohme,” āko ynororo repe. Ezekia oenekunohtorŷko mana. Orihnōko matose tuna peneryke, omise oexirykōke, enara.

¹² Mokyro a Ritonōpo kyryry tytohtohkase oseahmatopo te, apoto apō tō roropa. Mame Juta tomo, Jerusarē pōkō roropa tyripose eya Ritonōpo eahmatohme toiro apoto apō ēpataka rokene, moro po rokē ixtaratu zahkase roropa.

¹³ Tuaro pyra hmatou imeimehnō ahno poremākatopōpyry poko ya, yta-muru tomo a roropa? Toto neponāmary toto onewomara tokurehse Axiria tuisary tō winoino.

¹⁴ Ahno onypynanohpyra ineponāmary kynexine yna winoino? Naeroro oty katohme Ritonōpo oewomanekōme ekarōko matou?

¹⁵ Osenekunohpopyra ehtoko Ezekia a. Ajohpe ynororo. Aomiry onetara ehtoko. Ritō exipitopyra mana ahno ewomaneme exikety onyryhmara axirio tō esē ehtohme. Naeroro ya oewomasaromepyra Ritonōpo roropa mana.

¹⁶ Omi xihpyrymehxo tōturuse Axiria soutatu tuisary tomo, Ritonōpo tyk-erekeremase, Ezekia, Ritonōpo poetory tykerekemase roropa eya xine.

¹⁷ Pape tymerose Axiria tuisary a Ezekia neneryme, Ritonōpo, Izyraeu tō Esē, jamihme pyra tokarose eya repe pape pokona. Ynara tymerose eya: “Imehnō neponāmary typoetory tō onewomasaromepyra toh kynexine. Typoremākapose toto ya. Moro saaro Ezekia esemy, Ritonōpo, typoetory tō onypynanohpyra ekurehnōko mana,” tykase.

¹⁸ Mokaro soutatu tō tuisary tō morara tykohtase epereu omiry ae Jerusarē pōkō erehtohme, apuru po typorohse aexityamo, enaromýke toto ehtohme tupime hkopyra pata poremākapotohme tyya xine.

¹⁹ Mokaro soutatu tō tuisary tō tōturuse toto Ritonōpo, Jerusarē Esē poko, imehnō neponāmary samo, ahno nyrytyamo tomary ke.

²⁰ Mame tuisa Ezekia urutō Izaja maro, Amoxi mūkuru, tōturuse Ritonōpo a takorehmatohkōme.

²¹ Mame tynenyokyhpyry tonyohse Ritonōpo a, soutatu tō emero totapase eya, axirio tō tuisary tō maro. Naeroro tuisa Senakeripe toeramase ropa toehxirose toexiryke, tynonory pona ropa. Moromeīpo tyneponāmary eah-matoh tao ahtao, imūkuru tomo a totapase ynororo tapema ke.

²² Moro sã tuisa Ezekia typynanohse Ritonōpo a, Jerusarē pōkō maro toto onyporemākapopyra Senakeripe, Axiria tuisary ehtohme te, imehnō epetōkara roropa emero. Mame osepeme tyripose toto Ritonōpo a imeimehnō nonory pōkō maro emero.

²³ Mame ahno tuhke tooehse Jerusarē pona tynekarorykō enehtohme Ritonōpo a te, mōkomo ekarotohme Ezekia a roropa. Tuisamehxo Ezekia ehtoh tonetupuhse imehnō nonory pōkomo a exiryke.

Takuruhtase Ezekia (2 Tuisa 20.1-11; Izaja 38.1-8)

²⁴ Morarame takuruhtase Ezekia, orikyīse nexiase. Mame tōturuse ynororo Ritonōpo a. Aomiry totase Ritonōpo a, ikurākary ropa enetupuhtoh tokarose eya.

²⁵ Kure nexiase ynororo Ezekia a; tukurākase ropa eya. Yrome “Kure mase” kary se pyra nexiase. Toepyrypary se rokē nexiase. Morara exiryke typenekehse Ritonōpo ipoko, Juta tō poko roropa, Jerusarē pōkō poko, enara.

²⁶ Imeīpo tyrypyry turumekase ropa Ezekia a, Jerusarē pōkomo a roropa. Epyrypara toehse ropa toto. Kure Ritonōpo ehtoh tonetupuhse eya xine. Naeroro toto onuānohpyra toehse Ritonōpo orihpyra ro Ezekia ahtao.

Ezekia tymōkomokehxo ehtopōpyry

²⁷ Mame tymōkomoke toehse Ezekia itamurume. Tuisamehxo tokarose ynororo eya xine emero. Osa tō tyripose eya tymōkomory kurākatohme: uuru te, parata maro, joia tomo te, tonahsē emepory kanera tōkehko te, oewomatoh tonomo, imepý mōkomo kurā esaryme, enara.

²⁸ Imehnõ tapyi tõ tyripose roropa eya tiriiku tõkehko kurākatohme te, uwa eukuru jehnahpyry te, azeite roropa, pui tõ tapyi tomo te, kaneru tõ tuhkākõ esary, enara.

²⁹ Pata tõ roropa tyrise eya. Pui tõ tuhke esēme toehse ynororo, kaneru tõ tuhke roropa Ritonõpo nekarohpyryme eya, mõkomo maro itamurume.

³⁰ Tuna enatyry tūtatoh kaehxo exikety Kiom po tapurupose tuisa Ezekia a. Nono tahkapose eya Jerusarē poe xixi omõtoh wino tuna esemaryme tuna ytotohme pata pona. Emese kure nexiase morohne riry poko emero.

³¹ Mame orutua kõ tonehpose Papironia esamo a ekaropotohme Ezekia a Ritonõpo nyrihpyry poko, Juta pynanohtopõpyry poko. Yrome anakorehmaro toehse ynororo Ritonõpo a, ikuhtohme, aosenetupuhtoh ikurohtao waro ehtohme.

*Ezekia orihtopõpyry
(2 Tuisa 20.20-21)*

³² Imehnõ tuisa Ezekia nyriyã emero, Ritonõpo pyno aexiry poko roropa tymerose pape pokona, esety Ritonõpo Enepotopõpyry Izaja a, Amoxi mükuru te, Juta tõ Tuisary tõ Ehtopõpyry Izyraeu tõ Tuisary tõ roropa, enara.

³³ Ezekia toorihse, ekepyry tonēse kynexine kae ehtoh tao, tuisa tõ ekepyry Tawi parõpyry tõ zonētoh tao. Omi kurã ke turuse toto Juta tomo te, Jerusarē pōkõ maro tuisamehxo aexiry enetuputyryke eya xine, ipyno roropa toto exiryke. Mame imükuru Manase tuisame toehse tumy myakãme.

33

*Tuisame Manase ehtopõpyry poko Juta tõ esēme
(2 Tuisa 21.1-9)*

¹ Morarame 12me jeimamyry nae Manase ahtao, tuisame toehse ynororo Juta tõ esēme. 55me jeimamyry taropose eya Jerusarē po, tuisame toehtoh poko.

² Tyrypyry poko toehse Manase Ritonõpo omipona pyra. Imehnõ, Ritonõpo naropotyã tynonory poe, epona tooehse ipoetory tõ ahtao, mokaro nyriyã xihpyry typoehse eya.

³ Imehnõ neponãmary eahmatoh tyrise ropa eya, tumy nypahtyã tyrise ropa eya. Okyno zahkatoh tyrise eya Paau eahmatohme. Nohpo toponãmasē Asera enetupuhtoh taxikase eya, xirikuato tõ toahmase roropa eya.

⁴ Imehnõ neponãmary eahmatohme okyno zahkatoh tyrise eya Ritonõpo Tapyi tao. Moro Tapyi poko: “Ywy ro rokē eahmatohme sero, jūme,” tykase Ritonõpo.

⁵ Mame asakoro zara po Ritonõpo Tapyi myhto, okyno zahkatoh tyrise eya xirikuato tõ eahmatohme.

⁶ Tumükuru tyahkase eya okyno zahkatoh po jakanahmã Pē-Hinõ po. Pyaxiamo a toytose ynororo ekaropotohme joroko tomo a tynyriry poko te, zuaro toehtohme imeiõpo ehtoh poko te, imehnõ ryhmary poko, enara. Tyrypyry poko toehse ynororo yronymyryme, Ritonõpo omipona pyra, tyzehno Ritonõpo tyripose eya.

⁷ Tynaxikahpyry, nohpo toponãmasē Asera enetupuhtoh tyrise eya Ritonõpo Tapyi tao. Moro Tapyi poko ynara tykase Ritonõpo Tawi a, imükuru Saromã a roropa: “Sero Tapyi, taro Jerusarē po, ynymenekahpyryme mana Izyraeu tõ nonory po, jūme jeahmatohme.

⁸ Mame jomiry moiryhtao Izyraeu tomo a, Moeze nyripohpyry riryhtao eya xine, emero porehme, toto anaropopyra ase esarykõ poe, ynekarohpyry itamurukomo a.”

⁹ Yrome Juta tomo Jerusarē pōkō maro takorehmase Manase a orēpyrahxo toto ehtohme tyrypyrykō poko, mokaro motye, Ritonōpo naropotyā tynonory poe, epona tooehse ipoetory tō ahtao.

Tyrypyry rumekatopōpyry Manase a

¹⁰ Morarame Manase turuse Ritonōpo a ahno maro, toto wānopyry poko. Yrome onetara toh nexiase.

¹¹ Naeroro Ritonōpo poe Axiria soutatu tō tooehse tutuisarykō maro Juta tō nonory pona. Manase tapoise eya xine oka konōto panō ke, keti ke tymyhse ynororo eya xine, mame Papironia pona tarose ynororo.

¹² Mame toetuarimaryhtao tōsenetupuhse ropa ynororo, tyrypyry rumekary se toehse eramatohme ropa Ritonōpo a. Tyxitase takorehmary se toexiryke Ritonōpo a.

¹³ Mame Manase omiry totase Ritonōpo a, tozuhse ynororo eya, taropose ropa ynororo Jerusarē pona ropa tuisame ehtohme ropa. Morara toehse ahtao Ritonōpo tonetupuhse eya Tosēme.

¹⁴ Moromeīpo kaehxo pata apuru tyripose Manase a jarao exikety, Tawi Patary zomye. Moro apuru tyripitose jakanahmā po, Kiom tunary poe xixi omōtoho wino, mame toytose inikahpozakoxi Kana Omōtoho pona, pata rānakuroko, moro esety Opeume. Soutatu tō tyrise roropa eya toto tuisary maro pata tō po, tapure toh nexiase tōsewomatohkōke Juta nonory po.

¹⁵ Ahno nyrytā tyneponāmary touse ropa eya Ritonōpo Tapyī tae, tynyryhpyry roropa morotona, apoto apō tō roropa typhase ropa eya. Morohne touse eya Ritonōpo Tapyī esary poe, ypy poe te, imehnō esary tō poe roropa Jerusarē po. Pata poe morohne tarose eya ipahtohme.

¹⁶ Mame apoto apō tukurākase ropa eya Ritonōpo eahmatohme. Tynekarory tyahkase eya osepeme ehtohme te, “Kure mase Ritonōpo,” katohme roropa. Juta tō tonehpose eya Ritonōpo eahmatohme Izyraeu tomo a.

¹⁷ Imehnō po tynekarorykō tyahkase roropa eya xine, yrome Ritonōpo a rokē tynekarorykō tokarose eya xine, Ritonōpo eahmaryme.

Tuisame Manase etyhpary

(2 Tuisa 21.17-18)

¹⁸ Imehnō Manase nyrytā emero, aoturutopōpyry Ritonōpo a te, Ritonōpo poe urutō kō omihpyry, tōturuse toto ahtao eya Ritonōpo omiryne, Izyraeu tō Esemu. Emero tymerose pape pokona esety Izyraeu tō Tuisary Ehtopōpyry poko.

¹⁹ Tuisa Manase oturutopōpyry Ritonōpo a te, ezuhtopōpyry Ritonōpo a te, inyrytā iiryryryme tyrypyry onurumekara ro ahtao te, ahno nyrytā eahmatopōpyry eya Ritonōpo myakāme te, imehnō neponāmary eahmatoh ritopōpyry eya te, ahno naxikahpyry roropa eahmatohme, morohne emero tymerose pape pokona esety Urutō kō Ehtopōpyry.

²⁰ Toorihse Manase, ekepyry tonēse tuisa tapyī myhtokoxi. Mame imūkuru Amō tuisame toehse tumy myakāme.

Tuisame Amō ehtopōpyry Juta tō esēme

(2 Tuisa 21.19-26)

²¹ 22me jeimamyry nae Amō kynexine tuisame toehse ahtao, Juta tō esēme. Asakoro jeimamyry taropose eya tuisame ehtoh poko Jerusarē po.

²² Tummy Manase sã, azahkuru inyryry nexiase, Ritonōpo zamaro pyra nexiase. Toky tō tyahkase eya tynekaroryme tumy nyrytā ēpataka emero eahmatohme.

²³ Yrome tumy sã pyra tyrypyry onurumekara nexiase Ritonõpo omipona toehtohme ropa. Iiryryryme tumy ehtopõpyry motye tyrypyry poko nexiase.

²⁴ Mame Amõ poetory tõ tosëkõ etapary se toehse toh nexiase. Totapase ynororo eya xine tuisa tapyĩ tao.

²⁵ Mame Amõ etapahpõkõ totapase Juta tomo a. Imükuru Joxia tyrise tuisame eya xine, jumy myakãme.

34

Tuisa Joxia Juta tõ esëme ehtopõpyry

(2 Tuisa 22.1-2)

¹ 8me jeimamyry nae Joxia kynexine tuisame toehse ahtao Juta tõ esëme. Mame 31me jeimamyry taropose eya tuisame ehtoh poko Jerusarë po.

² Joxia nyrihpyry Ritonõpo zamaro nexiase; tytamuru tuisa Tawi ehtopõpyry typonohse eya, zae ehtoh riry poko onurumekara nexiase.

Imehnõ neahmary enahkatopõpyry poko Joxia a

(2 Tuisa 23.4-20)

³ Morarame 8me jeimamyry taropose Joxia ahtao tuisame ehtoh poko, nuaseme ro tahtao, Ritonõpo toahmapitose eya tytamuru tuisa Tawi Esemý. Mame 4me jeimamyry taropose ahtao Juta tõ nonory, pata Jerusarë roropa tukurãkapitose ropa eya, imeimehnõ neponãmary eahmatoh tytohtohkapi-tose eya, nohpo toponãmasë Asera enetupuhtoh wewe risë roropa te, topu risë maro, metau risemy, enara.

⁴ Ineneryme apoto apõ Paau eahmatoh tytohtohkase eya xine. Ixtaratu zahkatoh apõ tytohtohkase roropa eya ro. Morohne akumurume tyrise eya xine, Asera nohpo toponãmasë enetupuhtoh te, imehnõ ahno naxikatyamo, enara. Moro akumuru typahse eya xine aorihtyã zonëtopõpyry poro, tyneponãmary eahmahpõkomo ekepyry zonëtopõpyry poro.

⁵ Moromeĩpo mokaro zehpyry, tyneponãmary eahmahpõkõ poko oturuketõ zehpyry tyahkapose eya apoto apõ po. Moro riryke Juta tõ nonory tukurãkase ropa Joxia a Jerusarë maro.

⁶ Moro sã tyrise eya pata tõ po roropa Manase nonory po te, Eparaĩ nonory po, Ximeão nonory po, inikahpozakoxi Napatari nonory po te, patãpo tõ po roropa moro pata tõ zomye.

⁷ Izyraeu tõ nonory poro porehme toytose ynororo ahno neponãmary eahmatoh apoto apõ tytohtohkase, Asera nohpo typonãmasë enetupuhtoh tomase, akumuru typahse, ixtaratu zahkatoh tomase roropa. Mame toytose ropa ynororo Jerusarë pona ropa.

Moeze nymerohpyry enery ropa poko

(2 Tuisa 22.3-20)

⁸ Morarame 18me jeimamyry taropose ahtao Joxia a tuisame ehtoh poko, tõtyhkase ahtao tynonory kurãkary poko te, Ritonõpo Tapyĩ kurãkary poko roropa nuriame pyra ehtohme, oseruao orutua kõ tonyohse eya Ritonõpo maro Oturutoh kurãkatohme: Sapã, Azaria mükuru te, Maaseia, kowenatu Jerusarë po te, tuisa akorehmane Joa, Joakaze mükupyry, enara.

⁹ Oturuketõ tuisary imehxo Hiukia kynexine. Eya toytose mokaro oseruaõkõ oturuse, tineru ekarose roropa eya, rewita tõ napoihpyry Ritonõpo Tapyĩ tao. Moro tineru ahno nekarohpyryme nexiase Manase tõ nekarohpyry te, Eparaĩ tõ nekarohpyry te, imehnõ Izyraeu tõ nekarohpyry roropa te, Juta tõ nekarohpyry te, Pëjamĩ nekarohpyry te, Jerusarë põkõ nekarohpyry maro, enara.

¹⁰ Mame moro tineru tokarose mokaro oseruaõkomo a Ritonõpo Tapyĩ kurãkananomo a. Moro tineru tokarose eya xine

¹¹ wewe poko erohketomo a, tapyi amonanõ maro topu tõkehko epekah-tohme, wewe roropa tapyi tõ kurãkatohme, aepukatyamo onukurãkapopyra Juta tõ tuisary exiryke.

¹² Mame mokaro erohketõ zae ipunaka toh nexiase. Toto enenanõ 4me rewita tõ nexiase: Jaate te, Opatia maro, Merari ekyry tomo te, Zakaria te, Mesurã maro, Koate ekyry tomo. Mokaro rewita tõ Tapyi omõtoh erase tõ tuisaryme toh nexiase, imehnõ erohketõ maro emero Ritonõpo Tapyĩ tao. Emero rewita tõ emese kure toh nexiase eremiatoh etory poko,

¹³ toitoine rewita tõ pape meronanõme nexiase, imehnõ erohketõ eneneme toh nexiase te, omõtoh eraseme, enara.

¹⁴ Morarame tineru apoiryhtao Hiukia a ahno nekarohpyry Ritonõpo Tapyĩ tinerũme, pape tonese eya Ritonõpo Nyriphopyry, inekarohpyry Moeze a.

¹⁵ Ynara tykase ynororo Sapã a, pape merone a:

– Pape eneropa, Ritonõpo nymerophopyry Moeze a, taro Tapyi tao.

Mame Sapã a moro pape tokarose eya.

¹⁶ Sapã a moro pape tarose tuisa a. Ynara tykase ynororo:

– Tõtyhkase ynanase onyriphopyry emero.

¹⁷ Tineru tapoise yna a Ritonõpo Tapyĩ tae, ynanekaroase erohketomo a te, ituisary tomo a roropa.

¹⁸ Mame ynara tykase Sapã:

– Sero pape jemah po Hiukia nekarohpyry ya.

Mame moro pape tysekeremase eya tuisa netaryme.

¹⁹ Ritonõpo omiry sekeremary etaryhtao tuisa a tupõ tyxihkase eya tãtasamaryke.

²⁰ Ynara tykase ynororo Hiukia tomo a, Ritonõpo maro oturukety te, Aikã maro, Sapã mükuru te, Apatõ maro, Mikaia mükuru te, Sapã maro, pape merone te, Asaia maro, tuisa akorehmane:

²¹ – Ytotoko ekaropose Ritonõpo a, kypoko xine, ypoko te, Juta tõ poko emero, kuamorepatohkõ poko sero pape ao. Kyzehno xine Ritonõpo mana inyriphopyry omipona pyra kytamurukõ toehse exiryke, inymerohpyry omipona pyra roropa.

²² Mame toytose toto, Hiukia te, orutua kõ maro, tuisa naropotyamo, ekaropose nohpo a esety Huuta. Urutõme kynexine ynororo. Esary Jerusarẽ po kynexine pata kasenato po. Inio, Sarũ, Tikiwa mükuru, Hara pary, upo eraseme nexiase Ritonõpo maro Oturutoh tao. Huuta a turuse toto emero Ritonõpo papẽ sekerematopõpyry poko tuisa netaryme.

²³ Mame ynara tykase nohpo eya xine:

– Ytotoko ropa tuisa a oturuse eya Ritonõpo nekarohpyry poko.

²⁴ Ynara kahtoko eya: “Ywy, Ritonõpo, Izyraeu tõ Esem, Jerusarẽ põkõ wãnohnõko ase, emero porehme, jomihpyry ae ro, moro pape poko tymerose, tuisa nysekeremahpyry ae ro.

²⁵ Turumekase ywy eya xine. Tynekarorykõ tyahkase eya xine imehnõ eahmatohme, ywy kara. Toto zehno toehse ywy inyrihpyrykõ xihpyry pokoino. Jerusarẽ zetũ tanỹse ya. Apaipyra ropa mana.

²⁶ Ywy, Ritonõpo, Izyraeu tõ Esem, ynara ãko ase mokyro tuisa a: Jomiry, nymerophopyry pape pokona totase oya,

²⁷ oorypyry rumekary se mexino, iiryppyryme oehtoh mekarono, oupõ myxihkano oemynyhmaryke. Oxitano roropa tuaro toehse awahtao: ‘Jerusarẽ põkõ emero wãnohnõko ase,’ kary etaryke oya. Õtururu ya etano.

²⁸ Naeroro imeīpo, toorihse awahtao rokē, Jerusarē pōkō wānohnōko ase. Morara exiryke torētyke pyra exiko. Kure rokē orihnōko mase.”

Mame toytose ropa toto tuisa Joxia a, mokyro omihpyry ekarose eya.

Tuisa Joxia tōmiry etapopotōpyry Ritonōpo a

(2 Tuisa 23.1-3)

²⁹ Morarame Juta tō tamuximākō tonehpose tuisa Joxia a, Jerusarē tamuxiry tō maro, oximōtohme tymaro.

³⁰ Mame oximōme toytose toto Ritonōpo maro Oturutoh taka, Ritonōpo maro oturuketō maro, rewita tō maro, emero Jerusarē pōkō maro, Juta tō maro, tuisamehxo exiketomo, ahnome rokē exiketomo, enara. Mame toto netaryme Ritonōpo omiry tysekeremase tuisa Joxia a tytororo, Ritonōpo papeny Inetapohpyry, tonese ropa Ritonōpo maro Oturutoh tao.

³¹ Saromāo nyrihpyry myhtokoxi toexikihmase ynororo. Ritonōpo netaryme tōmiry tokarose eya, aomihpyry omipona toehtohme te, inyripohpyry ritohme, aomipona yronomyryme toehtohme, zae rokē toehtohme, Ritonōpo nymeropohpyry omipona ipunaka.

³² Mame tuisa omi poe Pējamī tomo a emero imoihmākō maro Jerusarē po, tōmiry tōtotapose eya xine Ritonōpo netaryme, aomipona toehtohkōme. Morarame tōmihpyrykō ae ro Jerusarē pōkō Ritonōpo omihpyry omipona toehse toh nexiase, tytamurukō Esē omihpyry omipona.

³³ Mame tuisa Joxia a, ahno nyrytā xihpyry tyneponāmarykō tytohtohkase Izyraeu tō nonory po porehme. Ritonōpo rokē eahmatoh poko Izyraeu tō tyripose eya. Mame toorikyry ponāmero ahno tyripose eya Ritonōpo omipona, tytamurukō Esē omipona.

35

Oseahmatoh Paxikoa tyrise Joxia a

(2 Tuisa 23.21-23)

¹ Morarame Oseahmatoh Paxikoa tyripose Joxia a Jerusarē po Ritonōpo eahmatohme Tosēkōme. Ēmepiry 14me ehtoh po, nuno apitorymā po kaneru tō totapase eya xine.

² Oturuketō tyrohmanohpose eya toerohtohkō poko toto ehtohme Ritonōpo Tapyī tao. Turuse toto eya atākyematohme tynyrirykō poko.

³ Rewita tō roropa turuse eya, Izyraeu tō amorepananō Ritonōpo nyripohpyry poko, tymenekase toto exiryke Ritonōpo nyripory tō poko erohketōme. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Ritonōpo omihpyry ē tyritoko tuisa Saromāo, Tawi mūkuru, namohpyry taka, Ritonōpo Tapyīme. Taroino pata tō pona anaropyra ehtoko. Naeroro osekartoko Ritonōpo Oesēkomo a, aomiry omipona oehtohkōme, ipoetory tō Izyraeu tō akorehmatohme, aomipona toto ehtohme.

⁴ Oesaka xine Ritonōpo Tapyī taka ytotoko oekyrykō maro, tuisa Tawi nyrohmanohpotopōpyry ae ro oya xine te, imūkuru tuisa Saromāo maro.

⁵ Mame atapiakatoko, oximaro oxiekyry tō ehtohme, akorehmananō nae ehtohme rewita tomo, Izyraeu tō emero akorehmatohme.

⁶ Kaneru tō etapāko matose poti tō maro Atākyematoh Paxikoa poko. Mame osekartoko Ritonōpo a nuriame pyra oehtohkōme, onekarorykō kyrŷko matose Izyraeu tō emero neneryme, Ritonōpo nyripohpyry omipona toto ehtohme, inymeropohpyry ae ro Moeze a.

⁷ Mame Oseahmatoh Paxikoa poko, tuisa Joxia a tokykō 30.000me kaneru tō tokarose, kaneru poenō maro, poti poenō maro te, 3.000me pui orutua kō maro, enara.

⁸ Ipoetory tō esē tomo a tokykō tokarose roropa ahno a te, oturuketomo a te, rewita tomo a roropa. Mame imehnomo a tokykō tokarose roropa Hiukia a, oturuketō tuisary te, Zakaria a te, Jeieu a, Ritonōpo Tapyī erase tō mokaro. Eya xine oturuketomo a kaneru tō tokarose 2.600me poti poenō maro, 300me pui orutua kō maro etapatohme tynekarorykōme, Paxikoa poko atākyematohme.

⁹ Mame rewita tō tamuxiry tomo a Konania te, zakorō tō maro Semaia te, Netaneu maro te, Hasapia tō maro te, Jeieu te, Jozapate maro 5.000me kaneru tō tokarose poti poenō maro te, 500me pui orutua kō maro rewita tomo a etapatohme tynekarorykōme Paxikoa po.

¹⁰ Morarame emero esaka tyrikehse ahtao eya xine Paxikoa ritohme, tosaka xine toytose oturuketomo te, rewita tō roropa oxikone tuisa omihpyry ae ro.

¹¹ Mame kaneru tō totapase ahtao poti tō maro, rewita tomo a typikase toto, imunuru tokarose oturuketomo a, mame mokaro a munu tukuāse apoto apō pona.

¹² Mame okyno pū tapiakase eya xine ekarotohme ahno a, oximōmākō oxiekyry tomo a, toky tō kasery zahkatohme tynekaroryme Ritonōpo a, Izyraeu tō Esemy, Moeze nymerohpyry omipona. Moro sã tyrise roropa eya xine pui tō poko.

¹³ Mame rewita tomo a okyno tō pū tupuruse apoto po Ritonōpo omihpyry ae ro; imepỹ tynekarorykō tahnose oripō tōkehko ao, tōsē ekamotohme axiny ahno a.

¹⁴ Moro poko tōtyhkase ahtao tōsē tyrise rewita tomo a ynaroro otuhtohme, oturuketomo roropa, Arão pakomotyamo. Morohne tyrise rewita tomo a erohkehpyra oturuketō exiryke ikohmamyry pona, okyno zahnōko tytororo tynekaroryme Ritonōpo a, ikasery maro.

¹⁵ Eremiaketō rewita tomo Asape ekyry tomo tosao xine toh kynexine, tuisa Tawi nyripohpyry ae ro, Asape maro, Hemã maro, Jetutū maro, urutono tuisa akorehmaneme. Ritonōpo Tapyī omōtoh erase tō tosarykō onurumekara toh nexiase, imehnō rewita tō toerohse exiryke toto myakāme toto eky tō poko.

¹⁶ Naeroro tuisa Joxia omihpyry ae ro emero tyrise moro ae Ritonōpo eahmatohme; Oseahmatoh Paxikoa poko Ritonōpo eahmaryme, tynekarorykō zahkary poko tytororo apoto apō po.

¹⁷ 7me ěmepyry taropose Izyraeu tomo a Jerusarē po atākyemary poko Oseahmatoh Paxikoa poko te, Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra, enara.

¹⁸ Urutō Samueu ehtopōpyry poe sero Oseahmatoh Paxikoa panō onyripyra Izyraeu toh kynexine. Imehnō tuisa tō Izyraeu esēkō sero Oseahmatoh Paxikoa panō onyripyra toh kynexine Joxia nyrihpyry panono, oturuketō maro, rewita tō maro, Juta tō maro, Izyraeu tō maro moroto aexityamo te, Jerusarē pōkō maro.

¹⁹ Moro tyrise eya xine 18me jeimamyry taropose Joxia ahtao tuisame ehtoh poko.

*Tuisa Joxia orihtopōpyry
(2 Tuisa 23.28-30)*

²⁰ Moromeīpo tōtyhkase Joxia ahtao Ritonōpo Tapyī kurākary poko te, Ritonōpo eahmary poko roropa, tuisa Neko, Ejitu tō esē toytose tysoutatu tō maro etonatohme Karakemi pona, tuna Eupyrati ehpiō pona. Joxia toytose soutatu tō maro etonatohme imaro xine,

²¹ yrome omi taropose Neko a, Joxia neneryme, ynara tykase ynororo eya:

– Juta tō tuisary, amaro pyra etonase toehse ywy. Jepetōkara maro osetapāko ase. “Axī ke ytoko etonase,” tykase Ritonōpo ya. Ritonōpo jakorehmāko mana; naeroro yzehno exiketyme ōsekaroryhtao oenahkāko Ritonōpo mana.

²² Yrome eramara ropa Joxia nexiase; Ritonōpo omiry onenetupuhpyra nexiase. Onetapỹ sã toehse ynororo. Mame toytose soutatu tō maro osetapase Neko maro jakanahmã Mekito po.

²³ Pyrou tō tusarah tykase Ejitu tō soutatu tomo a Joxia wotohme. Kui tykase ynororo typoetory tō esē tomo a:

– Ykyy, juohxo toto! Kuarotoko ropa taroino!

²⁴ Tarose ynororo eya xine ikahũ ae etonatoh poe, imepỹ kahu aka tyri-tohme. Mame Jerusarē pona tarose ynororo eya xine. Yrome toorihse ynororo, ekepyry tonēse tuisa tō zonētoh aka. Mame tyhnamose ynororo Juta tomo a Jerusarē pōkomo a roropa emero.

²⁵ Mame ihnamotopōpyry tymerose Jeremia a Joxia imehxo ehtopōpyry poko, ekepyry zonemyryhtao. Moro ihnamotopōpyry poko toremiase toto eremiaketomo a Izyraeu patary tō po, nohpo tomo, orutua kō roropa, Joxia hnamoryhtao eya xine. Moro eremiatoh nae ro imehnō hnamotoh maro.

²⁶ Mame Joxia nyrityã emero, Ritonōpo eahmatopōpyry eya te, aomihpyry omipona ehtopōpyry te,

²⁷ emero inyrityã apitory poe etyhpyry pona, tymerose pape pokona esety: Izyraeu tō Tuisary tō Ehtopōpyry, Juta tō Tuisary tō maro.

36

Tuisame Joakaze Juta tō esēme

(2 Tuisa 23.30-34)

¹ Mame Joakaze, Joxia mūkuhpyry tymenekase Juta tomo a tutuisarykōme aehtohme Jerusarē po, jũ myakāme.

² Mame 23me jeimamyry nae Joakaze ahtao tuisame toehse ynororo Juta tō esēme. Oseruao nuno taropose eya tuisame ehtoh poko Jerusarē po.

³ Mame tapoise ynororo tuisa Neko a, Ejitu esemy a, typoetoryme tyrise ynororo eya. Mame 3.400 kirume parata te, 34 kirume uuru maro topehmapose Juta tomo a eya.

⁴ Mame Eriakī, Joakaze rui tyrise tuisa Neko a tuisame Juta po, Jerusarē po roropa, Joakaze myakāme. Mame esety tymyakāmase Jeoakīme. Joakaze tarose tuisa Neko a Ejitu pona.

Tuisame Jeoakī Juta tō esēme

(2 Tuisa 23.35–24.6)

⁵ 25me jeimamyry nae Jeoakī nexiase tuisame toehse ahtao. Mame 11me jeimamyry taropose eya tuisame ehtoh poko Jerusarē po. Mame tyrypyry poko toehse ynororo, Ritonōpo zamaro pyra.

⁶ Mame Juta nonory typoremākase tuisa Napukotonozo a, Papironia esemy. Jeoakī tapoise eya, tynamotome tarose ynororo eya tymyhse keti ke, Papiro-nia pona.

⁷ Ritonōpo Tapyĩ tae mōkomo kurã zokonaka tarose Napukotonozo a tyri-tohme tytapyĩ konōto taka, Papironia po.

⁸ Jeoakī nyrityã emero, iiryppyry xihpyry roropa, Ritonōpo omipona pyra aehtopōpyry tymerose pape pokona esety Izyraeu tō Tuisary tō Ehtopōpyry Juta tō Tuisary tō maro. Mame imūkuru Joakī tuisame toehse tumy myakāme.

Tuisame Joakī Juta tō esēme

(2 Tuisa 24.8-17)

⁹ Mame 18me jeimamyry nae Joakī nexiase tuisame toehse ahtao Juta tō esēme. Oseruao nuno rokē taropose eya tuisame toehto pokō Jerusarē po. Tyyrypyry pokō toehse ynororo, Ritonōpo zamaro pyra nexiase.

¹⁰ Mame jeimāsasaka ahtao tynamotome Joakī tarose Napukotonozo a Papironia pona, Ritonōpo maro Oturutoh mōkomory kurā tarose roropa eya. Mame Joakī zū akorō Zetekia tyrise tuisame Napukotonozo a Juta tō esēme Jerusarē po.

Tuisame Zetekia Juta tō esēme ehtopōpyry
(2 Tuisa 24.18-20; Jeremia 52.1-3a)

¹¹ 21me jeimamyry nae Zetekia nexiase tuisame toehse ahtao Juta tō esēme. 11me jeimamyry taropose eya tuisame toehto pokō Jerusarē po.

¹² Inyrihpyry iirypyryme nexiase, Ritonōpo zamaro pyra. Urutō Jeremia omiry onetara nexiase, Ritonōpo omiry ekaroryhtao eya. Aomiry omipona pyra nexiase.

Jerusarē poremākatopōpyry
(2 Tuisa 25.1-21; Jeremia 52.3b-30)

¹³ Morarame Napukotonozo omipona pyra toehse Zetekia. Apitoryme ŷme nexiase, tōmipona tyripose ynororo ahtao Napukotonozo a Ritonōpo netaryme repe. Turuse ynororo ahtao eramara ropa Ritonōpo a, tyyrypyry onurumekara ropa. Ritonōpo Izyraeu tō Esē omipona pyra nexiase ipunaka.

¹⁴ Mame imeimehnō Ritonōpo waro pyra exiketō typoehse Juta tō tuisary tomo a, oturuketō maro te, ahno maro. Tynyrytā tyneponāmarykōme toahmase eya xine. Naeroro morohne ke Ritonōpo Tapyī nuriame tyrise eya xine, Ritonōpo nymenekahpyry tosary kurāme ehtohme repe, moro tao Tosēkō eahmatohme ipoetory tomo a repe.

¹⁵ Urutō kō tonehpose Ritonōpo a, mokaro tamuru Esemy, toto enaroximatohme toto wānopyry pokō, toto pynanopyry se toexiryke, Tytapyī maro repe.

¹⁶ Yrome inenyohtyā urutō kō typoihtose eya xine. Aomirykō onetara toh nexiase. Urutō kō tounohse eya xine. Mame etyhyryme typoetory tō zehno toehse Ritonōpo, yronymyryme. Toto kurākatoh pyra toehse; toto wānohtoh toehse rahkene.

¹⁷ Naeroro Papironia tuisary tonehpose eya toto poremākatohme. Juta tō nuasemākō totapase eya Ritonōpo Tapyī tao ro. Toto onypynanohpyra nexiase poetohti tomo te, nuasemākōmo, orutua komo te, nohpo tomo, kure pyra exiketomo te, kurākōmo, enara. Tokarose toto emero Ritonōpo a.

¹⁸ Mōkomo kurā tapoise Papironia tuisary a Ritonōpo Tapyī tae, uuru tōkehko Ritonōpo Tapyī taono te, tuisa tapyī taōkōmo tamuximākō kyryry kurā roropa, emero tarose eya Papironia pona.

¹⁹ Ritonōpo Tapyiny tyahkase soutatu tomo a, pata apuru tō tytohtohkase eya xine, tapyi konōto tō tyahkase eya xine, emero typyne exiketō tonahkase eya xine.

²⁰ Mame ahno akoīpyry orihpyra aexityā tarose emero Papironia pona tynamotokōme. Topehke pyra toerohse toto inamotome, ipakomotyā namotome roropa, imehxo Perexia ehtoh pona.

²¹ Morara toehse rahkene Ritonōpo omihpyry ae ro Jeremia nekarohpyry ae: “Sero nono typahsēme sã exīko. Mame 70me jeimamyry mynyhme sero nono mã exīko, oserematoh pokō rokene.”

Tuisa Xiro omihpyry
(Extara 1.1-4)

²² Mame jeimamyry apitorymã po Xiro tuisame toehse ahta Perexia esẽme, Ritonõpo omihpyry ae ro urutõ Jeremia nekarohpyry ae ynara tyrise eya, omi tyripose eya Xiro kurohtaka, enyohtohme pata tã pona isekerematohme emero netaryme:

²³ “Ywy ase Xiro, Perexia tã esemy. Ritonõpo Kapu Esẽ omi poe tuisamehxo ase sero nono emero esẽme. Eya tymenekase ywy Tytapyĩ ripothme tosaryme Jerusarẽ po, Juta nonory po. Naeroro ynara tyripõko ase: amarokomo Ritonõpo poetory tomo, ytotoko morotona Jerusarẽ pona, Ritonõpo Oesẽkõ amaro xine exĩko mana.”

EXTARA Esdras Ekarotopo

Sero *Extara* ekarōko juteu tō oepiry ropa poko 2 *Koronika* mykapo, Papironia poe namotome toto ehxīpo. Tōsesarise toh kynexine Jerusarē po. Ritonōpo toahmase eya xine Itapyī tao. Ekarōko: 1) Izyraeu tō apitorymākō oepiry ropa Papironia poe Xiro, Perexia tuisary omi poe. 2) Ritonōpo Tapyī tyrise ropa Jerusarē po, typopase Tapyī Kurāme. Mame moro tao Ritonōpo toahmase ropa Jerusarē pōkomo a. 3) Imeīpo, imehnō juteu tō toehse ropa Jerusarē pona *Extara* maro. Atamorepaketyme Ritonōpo Omiry poko *Extara* kynexine. Ahno takorehmase eya Ritonōpo omipona toto ehtoh poko te, imehnō maro zae toto ehtoh poko roropa.

Sero pape ao

Aehpitory ropa Papironia poe 1.1–2.70

Ritonōpo Tapyī Kurā tyrise ropa 3.1–6.22

Extara tō oepiry ropa 7.1–10.44

Tuisa Xiro nyripohpyry (2 *Koronika* 36.22-23)

¹ Jeimamyry apitorymā po, tuisame toehse Xiro ahtao, Perexia esemy, moro tyrise Ritonōpo a tōmihpyry ae ro Jeremia a. Osenetupuhtoh tyrise eya Xiro kurohtaka sero ripotoh aropotohme pata tō pona porehme, emero ahno neneryme. Ynara tykase ynororo:

² – Ywy, Xiro, Perexia esemy ynara āko ase: “Ritonōpo, Kapu Esē omi poe, sero nono pōkō kowenatumase ase, emero porehme. Tōmihpyry tokarose ya Tytapyī ritohme Jerusarē po, Juta nonory po.

³ Kure Ritonōpo exiry se ase amaro xine emero, ipoetoryme awahtao xine! Ytotoko Jerusarē pona Ritonōpo maro Oturutoh ritohme ropa. Izyraeu tō Esēme mana. Moroto Jerusarē po Ritonōpo eahmatohme mana.

⁴ Amarokō roropa, tehme exiketō oesarykō po, mokaro ytoketō akorehmatoko parata ke te, uuru ke te, tonahsē ke te, okyno tōkehko ke te, onekarorykō ke roropa aropotohme Ritonōpo Tapyī taka, Jerusarē pona.”

Izyraeu tō ytory ropa Jerusarē pona

⁵ Mame oxiekyry tō tamuximākō Juta tomo te, Pējamī tō maro te, oturuketō maro, Rewi tō maro te, imehnō maro, emero toahmase exiketō Ritonōpo a ikurohtao xine, tātakimapitose toto, toytotohkōme Jerusarē pona, Ritonōpo Tapyī ritohme ropa.

⁶ Tykatonomorykomo a takorehmase toto emero. Mōkomo tokarose eya xine, parata risemy te, uuru roropa te, tonahsemy te, pui tomo te, tineru te, tynekarorykō roropa tarose eya xine Ritonōpo Tapyī taka.

⁷ Tijera tō te, eukuru ētoḥ tonō maro, Napukotonozo narotyā Ritonōpo Tapyī tae Jerusarē poe tyneponāmarykō eahmatoh taka, tokarose ropa tuisa Xiro a.

⁸ Morohne tokarose tuisa Xiro a, Mitiretate, mōkomo erase a. Morohne tymerose emero eya pape pokona. Mame tokarose emero Sesepazaa a kowenatu, Juta esemy a.

⁹⁻¹⁰ Ynara tymerose eya: tijera uuru risemy 30me, tijera parata risemy 1.000me, tijera imehnomo 29me, tasa uuru risemy 30me, tasa parata risemy 410me, imehnō oripo tōkehko 1.000me tokarose, enara.

¹¹ Atapona uuru risē, parata risē maro 5.400me kynexine. Morohne emero tarose Sesepazaa a Jerusarē pona, toytory ropa tahtao Papironia poe Izyraeu tō maro, Papironia pona arotyamo moro pōkō poetoryme.

2

Papironia poe aehtyā ropa (*Neemia 7.4-73*)

¹ Izyraeu tō tarose ahtao Napukotonozo a typoetoryme Papironia pona, Juta pōkō tuhke tarose eya. Mokaro tooehse ropa Jerusarē pona Juta patary tō pona roropa, tosaka xine ropa.

² Toto tuisary tō ynara kynexine: Zoropapeu te, Jozue te, Neemia te, Seraia te, Reeraia te, Moatekai te, Piusā te, Mixipaa te, Pikiwai te, Reū te, Paana, enara.

Sero nase tymerose atakenaka, oxiekyry Izyraeu tomo, Papironia poe aehtyamo. Tuisa tō esety tymerose imaro exiketō roropa:

Oxiekyry tomo

- ³ Paro tomo: 2.172me,
- ⁴ Sepatia tomo: 372me,
- ⁵ Ara tomo: 775me,
- ⁶ Paate-Moape, Jesua pakomotyamo, Joape roropa: 2.812me,
- ⁷ Erāo tomo: 1.254me,
- ⁸ Zatu tomo: 945me,
- ⁹ Zakai tomo: 760me,
- ¹⁰ Pani tomo: 642me,
- ¹¹ Pepai tomo: 623me,
- ¹² Azakate tomo: 1.222me,
- ¹³ Atonikā tomo: 666me,
- ¹⁴ Pikiwai tomo: 2.056me,
- ¹⁵ Atim tomo: 454me,
- ¹⁶ Atea tomo, esety akorō Ezekia: 98me,
- ¹⁷ Pesai tomo: 323me,
- ¹⁸ Jora tomo: 112me,
- ¹⁹ Hasū tomo: 223me,
- ²⁰ Jipaa tomo: 95me.

Pata tomo

- ²¹ Tooehse ropa ahno, itamurukō ehtopōpyry ynara pata tō po kynexine: Perē po: 123me,
- ²² Netopa po: 56me,
- ²³ Anatote po: 128me,
- ²⁴ Azamawete po: 42me,
- ²⁵ Kiriāte-Arī po, Sepira po, Peerote po: 743me,
- ²⁶ Rama po, Kepa po: 621me,
- ²⁷ Mikima po: 122me,
- ²⁸ Peteu po Ae po: 223me,
- ²⁹ Nepo po: 52me,
- ³⁰ Makapi po: 156me,
- ³¹ Imepỹ Erāo po: 1.254me,
- ³² Harī po: 320me,
- ³³ Rote po, Hatite po Ono po: 725me,
- ³⁴ Jeriko po: 345me,
- ³⁵ Senaa po: 3.630me.

Oturuketomo

³⁶ Sero nase oturuketō ekyry tō aehtyamo Papironia poe, tuisa esety, imarōkō tuhke exiry, enara: Jetaia, Jesua pakōme tomo: 973me,

³⁷ Imea tomo: 1.052me,

³⁸ Pasua tomo: 1.247me,

³⁹ Harī tomo: 1.017me.

Rewita tomo

⁴⁰ Sero nase rewita tō oxiekyry tō esetykomo, aehtyamo ropa Papironia poe:

Jesua pakomotyamo, Katamieu pakomotyā maro, Hotawia pakomotyā mokaro: 74me.

⁴¹ Rue tō etonanomo, eremiaketō roropa, Asape pakomotyā: 128me.

⁴² Ritonōpo Tapyī apuru erase tomo, Sarū pakomotyā te, Atea te, Taumō te, Akupe te, Hatita te, Sopai pakomotyā, enara, atapona 139me kynexine.

Erohketō Ritonōpo Tapyī poko

⁴³ Sero nase Ritonōpo Tapyī poko erohketō pakomotyā, aehtyā ropa Papironia poe. Toto tuisary esetykō tymerose: Zia te, Hasupa te, Tapaote te,

⁴⁴ Kero te, Xia te, Patō te,

⁴⁵ Repana te, Hakapa te, Akupe te,

⁴⁶ Hakape te, Saumai te, Hanā te,

⁴⁷ Jiteu te, Kaa te, Reaia te,

⁴⁸ Rezī te, Nekota te, Kazā te,

⁴⁹ Uza te, Paseia te, Pesai te,

⁵⁰ Asanate te, Meunim te, Nepixī te,

⁵¹ Pakepuke te, Hakupa te, Harua te,

⁵² Pasarute te, Meita te, Harasa te,

⁵³ Parako te, Xisera te, Tema te,

⁵⁴ Nexia te, Hatipa, enara.

Saromāo poetory

⁵⁵ Sero nase Saromāo poetory pakomotyā poko, aehtyā ropa Papironia poe: Tuisa tō esety rokē tymerose: Sotai te, Soperete te, Peruta te,

⁵⁶ Jaara te, Tarakō te, Jiteu te,

⁵⁷ Sepatia te, Hatiu te, Pokerete-Hazepai te, Ami, enara.

⁵⁸ Atapona mokaro Ritonōpo Tapyī poko erohketō pakomotyā maro Saromāo poetory pakomotyā 392me kynexine.

⁵⁹⁻⁶⁰ Imehnō 652me ahno kynexine oxiekyryme repe Teraia ekyryme, Topia ekyryme, Nekota ekyryme, enara; aehtyamo pata tō poe: Teu-Mera poe te, Teu-Harasa poe te, Kerupe poe te, Atā poe te, Imea poe, enara. Yrome Izyraeu tōme toto ehtoh onenetupuhpyra toh nexiase. Naeroro Izyraeu pakōme nymyry toto exiry waro pyra toh nexiase.

⁶¹ Oturuketō ekyry tō Hapaia te, Koze te, Paazirai roropa esetykō onenepyra pape poko toh nexiase tytamurukō ehtoh waro toto ehtohme. (Paazirai epe, ipakomotyā tamuru tpytase Paazirai ěxiry maro, Paazirai Kireate pono, mame tymeretamuru esety tapoise eya tosetyme.)

⁶² Oturuketōme ehsaromepyra toh kynexine tytamurukō waro nymyry pyra toexirykōke.

⁶³ Oturuketō napyry kurā onenahpopyra kowenatu nexiase eya xine imepỹ Oturukety imehxo exikety oehtoh to, Urim maro, Tumī maro. (Mokyro Oturukety imehxo exikety imenekary waro mana Ritonōpo poe Urim poko te, Tumī maro.)

⁶⁴⁻⁶⁷ Mame atapona Izyraeu tō aehtyā ropa 42.360me nexiase.

Ipoetory tō atapona 7.337me nexiase.

Eremiaketō 200me nexiase.

Kawaru tō 736me nexiase.

Mura tomo 245me nexiase.

Kameru tomo 435me nexiase.

Jumētū tomo 6.720me nexiase, enara.

⁶⁸ Toeporehkase toto ahtao Ritonōpo Tapyī taka Jerusarē pona, tynekarorykō tokarose tamuximākomo a Ritonōpo Tapyī ritohme ropa esahpyry po ropa.

⁶⁹ Tytinerūkō tokarose eya xine Tapyi ritohme uuru 514 kirume te, parata 2.800 kirume te, oturuketō zupō 100me.

⁷⁰ Oturuketomo te, rewita tō maro, imehnō ahno roropa tōsesarise Jerusarē po, moro pūto roropa. Imehnomo toytose toto tytamurukō patahpyry tō pona osesarise ropa. Moxiamo rue etonanomo te, eremiaketō roropa, erohketomo te, omōtoh erase tō roropa Ritonōpo Tapyī tao, imehnō Izyraeu tō roropa toytose toto tytamuru tō patahpyry tō pona osesarise.

3

Ritonōpo eahmapitory ropa

¹ Mame 7me nuno taropose ahtao, Izyraeu tō typatarykō po toh nexiase. Mame tōximōse toto Jerusarē po.

² Moroto Jozue nexiase, Jozatake mūkuru te, imarōkō maro, imehnō oturuketō maro, Zoropapeu, Saratieu mūkuru te, jekyry tō maro. Apoto apō tyrise eya xine Ritonōpo, Izyraeu tō Esē eahmatohme, okyno tō zahkatohme tynekarorykōme, Moeze, Ritonōpo poetory nyripohpyry ae ro.

³ Moro pōkō zuno toto ahtao ro moro apoto apō tyrise eya xine esahpyry pona ropa. Mame moro apō po okyno tō tyahkapitose eya xine kokoro rokene, pakeimo te, kokonie pukuro, enara.

⁴ Oseahmatoh Tapyi Pisarara poko tōseahmase roropa toto Moeze nymerohpyry ae ro. Kokoro rokē okyno tyahkase eya xine inyripohpyry ae ro.

⁵ Okyno tō tonehse eya xine jahkatohme tytororo kokoro rokene. Imehnō roropa tynekarorykō tonehse Oseahmatoh Nuno Kasenato ae te, imehnō oseahmatoh poko roropa Ritonōpo eahmatohme. Tynekarorykō tyahkase roropa eya xine, typoe xine rokē tynekarorykō tonehse ahtao eya xine.

⁶ Tynekarorykō tyahkapitose eya xine Ritonōpo eahmatohme, osemazupu ēmepyry po, nuno 7me aehtoh po, Ritonōpo Tapyī onyripitopyra ro toto ahtao.

Ritonōpo Tapyī ripitory poko

⁷ Tineru tokarose eya xine tapyi rinanō epehmatohme te, wewe poko erohketō epehmatohme roropa. Tonahsē tokarose roropa eya xine, eukuru te, azeite roropa aropotohme pata tō pona, Tiro pona Xitō maro apupari epekahtohme, enehtohme tuna ehpikuroko Ripano poe, otyryhkatoh Jope pona. Morara tyrise eya xine emero Xiro, Perexia tuisary omi poe.

⁸ Morarame yro jeimamyry ae, nuno asakoro aehtoh po, toeporehkase toto ahtao Jerusarē pona, toerohpitose toto, Izyraeu tomo Ritonōpo Tapyī riry poko. Yronomyryme toerohse toto: Zoropapeu, Saratieu mūkuru te, Jozue, Jozatake mūkuru te, tyekyry tō maro, oturuketō maro, rewita tō maro, Izyraeu tō maro emero Jerusarē pona aehtyā roropa oximaro toerohpitose toto. Rewita tō 20me jeimamyry motye toehse ahtao, erohtoh aporesemyryme tyripose toto.

⁹ Jozue imūkuru tō maro, zakorō tō maro toerohse toto oximaro, Katamieu tō maro, imūkuru tō maro, Hotawia pakomotyamo. Mokaro a imoihmākō

tyrohmanohpose Tapyi riry poko. Takorehmase roropa toto Rewita tomo a Henatate ekyry tomo a.

¹⁰ Morarame Ritonōpo Tapyī apō tyrikehse ahtao tyrinanomo a, xikihme toehse oturuketomo. Tupōkō kurā tamuruse eya xine, rue ke tomahpōke toh nexiase. Rewita tō, Asape pakomotyamo a paratu tō tarose eremiatoh ritohme, Ritonōpo eahmatohme Tawi, Izyraeu tō tuisary nyripohpyry ae ro.

¹¹ Ritonōpo eahmatohme toremiase toto. Imehnomo a tozuhse. Ynara tykase toto:

“Kure Ritonōpo mana,
Kypyno xine aexiry,
Izyraeu tō pyno aexiry
enahpỹme mana!”

Tykohtase toto opore Ritonōpo eahmatohme, Ritonōpo Tapyī tyripitose exiryke.

¹² Tuhkākō mokaro tamuhpōmehxo kynexine: oturuketomo te, rewita tomo te, typakōke exiketomo. Ritonōpo Tapyī apitorymā tonese eya xine exiryke, tyxitase toto yronymyryme Ritonōpo Tapyī apō ritopōpyry eneryke tyya xine. Pakatokō Ritonōpo Tapyī poko tōsenetuputyrykōke, tyxitase toto. Osemazupu Ritonōpo Tapyī kurehxo toehse eya xine. Yrome imehnō tykohtase, tākye toexirykōke.

¹³ Moro kui kui katoh totase imehnomo a moēkomo a. Moro waro pyra toh nexiase kui kary etaryke tyya xine, otarame tākye toto exiry te, otarame tākye pyra toto exiry roropa, opore tykohtase toto exiryke.

4

Akorekehkatopōpyry epetōkara a

¹ Morarame Juta tō oehtopōpyry ropa poko, Papironia poe, Pējamī tō maro zuaro toehse epetōkara. Ritonōpo, Izyraeu tō Esē Tapyī riry ropa poko ekary totase roropa eya xine.

² Naeroro toytose toto Zoropapeu tō a oturuse. Ynara tykase toto:

– Ākorehmarykō se ynanase Ritonōpo Tapyī amory poko. Ritonōpo Oesēkō eahmāko roropa ynanase. Okyno tō onyahkakehpyra ynanase ynanekaryme eya moino ro yna enehpotopōpyry poe ro Esaa-Hatō a, axirio tō esemy a.

³ Yrome tozuhse toto Zoropapeu tomo a, Jozue maro, imehnō typoenōke exiketō maro. Ynara tykase toto:

– Ritonōpo, yna Esē Tapyī riry poko yna akorehmary se pyra ynanase. Sero rīko ynanase toiroro, tuisa Xiro, Perexia esē nyripohpyry ae ro.

⁴ Mame moro nono pōkomo a emero tukuhse Izyraeu tō poremākapotohme, enaromỹke toto ehtohme, aerohtohkō poko pyra toto ehtohme.

⁵ Tineru tokarose eya xine kowenu poetory tomo a Izyraeu tō akorekehkatohme. Morara onyrikehpyra epetōkara nexiase tuisa Xiro Perexia esēme ahtao, mya Tariu tuisame ehtoh ponāmero, Perexia esemy.

Pape merotopōpyry tuisa neneryme

⁶ Tuisame toehse Xerexe ahtao, ineneryme pape tymerose Juta pōkō epetōkara a, Jerusarē pōkō epetōkara a roropa toto hxirotohme.

⁷ Moro pape tymerose Pixirā tomo a, Mitiretate maro, Tapeeu maro, toto maro exiketō maro, aropotohme tuisa Arataxerexe, Perexia esemy a. Moro pape tymerose aramaiku omiry ae, mame tyripose Perexia omiry aka.

⁸ Imepÿ pape tymerose roropa kowenatu Reũ a, pape merone Xĩsai maro, tuisa Arataxerexe neneryme, Jerusarẽ põkõ hxirotohme. Ynara tykase ynororo:

⁹ “Sero nymerohpyry oneneryme tuisa Arataxerexe. Ywy ase Reũ, kowenatu. Ymaro mã Xĩsai, omi merone, yna marõkõ maro, juize tomo te, imehnõ kowenu poetory tõ emero: Ereke poe aehtyamo te, Papironia poe aehtyamo te, Susã poe aehtyamo Erãõ nonory po,

¹⁰ imehnõ roropa, tuisa konõto Asurupanipau nenehpotyã inonorykõ poe pata Samaria pona, sero nono Eupyrati-Oeste pona roropa.”

¹¹ Ynara tymerose moro pape pokona:

“Tuisa Arataxerexe, opoetory tõ taro Eupyrati-Oeste po, ynara kary se ynanase:

¹² “Tuisa, tuaro oehtohme, juteu tomo, onenehpotyã xiaro toeporehkase toto Jerusarẽ pona. Moro pata rĩko ropa mã toto, pata zae ehtoh poko pyra exikety, õmiry omipona pyra exiketõme roropa exĩko mã toto. Pata apuru tyripitose eya xine. Okynã pyra otyhkãko mã toto.

¹³ Tuaro oehtohme, sero pata tyrise ropa ahtao, apuru tõ tõtyhkase ahtao, kowenu tinerũ epehmary se pyra exĩko mokaro mana, tuisame oehtoh akorekehkãko mã toto.

¹⁴ Opoetoryme yna exiryke, tuisame oexiry akorehmary se yna exiryke, ynara ãko ynanase oya:

¹⁵ Atamorepaketomo a pape poko zupipoko atamuru tõ nymeropohpyry. Morara tyrise ahtao oya enẽko mase pata Jerusarẽ toipe imehnõ tuisa tõ omipona pyra exiketõme mana. Moino ro tutuisarykõ tyrohmanohpose eya xine: Tuisa konõto tomo te, kowenatu tomo, tynonorykõ esamo. Pake ahtao tõsetapase toto tutuisarykõ maro, naeroro tonahkase toto.

¹⁶ Morara exiryke, tuisa konõto, ynara enetupuhnõko ynanase: Sero pata tyrise ropa ahtao, apuru tõ tõtyhkase ahtao roropa, õmiry omipona pyra exĩko Eupyrati-Oeste põkõ mana.”

Toto ezuhtopõpyry Arataxerexe a

¹⁷ Mame ynara tozuhse toto tuisa Arataxerexe a:

“Sero nymerohpyry onenerykõme kowenatu Reũ, Xĩsai roropa omi merone, amaro xine exiketõ roropa, Samaria põkomo te, imehnõ Eupyrati-Oeste põkõ roropa: Kure pãna matou?

¹⁸ “Onymerohpyrykõ tyripose ya persa omiry aka, tysekeremase roropa ynetaryme.

¹⁹ Mame tupipose ya zuaro jehtohme, ynara enease: Moino ro Jerusarẽ põkõ tuisa konõto omipona pyra toh kynexine. Osetapatoh poko exiketõ mokaro, popyra ehtoh poko exiketõ mokaro, toipe rokene Jerusarẽ po.

²⁰ Tuisa tõ orẽpyra exiketõ tuisame toehse moroto, Eupyrati-Oeste tytororo tyrise eya xine tosarykõme. Moroto tineru topehmapose eya xine imehnomo a.

²¹ Morara exiryke aerohtohkõ poko pyra tyripoko. Moro pata onyripopyra ehtoko aporo, ya tyriporyhtao rokẽ tyritohme eya xine.

²² Axĩ ke sero nyripohpyry omipona ehtoko tomeseke samo, jako-rekehkara imehnõ ehtohme.”

²³ Mame tuisa Arataxerexe nymerohpyry tysekeremase Reũ tomo a, Xĩsai maro te, toto marõkõ maro. Mame toytose toto axiny Jerusarẽ pona, typyre ke Izyraeu tõ tonaroximase, aerohtohkõ roropa turumekapose eya xine.

Ritonõpo Tapyĩ ritopõpyry ropa

²⁴ Mame toto erohtoh Ritonõpo Tapyĩ riry poko totypohkapose. Ipoko erohpyra ropa toehse toto asakoro jeimamyry pona tuisame Tariu toehse ahtao, Perexia tuisaryme.

5

¹ Ritonõpo omiry tokaropitose urutõ Ajeu a te, urutõ Zakaria, Ito mūkuru a roropa Izyraeu tō netaryme, Juta nonory po, Jerusarē po roropa.

² Mokaro nekarohpyry Ritonõpo poe totase Zoropapeu, Saratieu mūkuru a te, Jozue, Jozatake mūkuru a roropa. Naeroro toeroḥpitose toto Ritonõpo Tapyĩ riry poko ropa Jerusarē po. Mokaro a takorehmase roropa toto, urutõ komo a, asakorōkomo a.

³ Morara ahtao Jerusarē pona toytose Tatenai kowenatu Eupyrati-Oeste esemy te, Setaa-Pozenai maro te, toto maro exiketō maro. Tōturupose eya xine, ynara tykase toto:

– Onoky omi poe sero Tapyi rīko ropa matou? Senohne apuru tō kurākāko roropa matou? tykase toto.

⁴ Erohketō esety turupose roropa eya xine Ritonõpo Tapyĩ rinanō akorehmananō esety.

⁵ Yrome typoetory tō esā ewomāko Ritonõpo kynexine. Morara exiryke kowenu persa poetory tō Izyraeu tō onerekohmara toehse pape meroryhtao eya xine tuisa Tariu neneryme, ezuhtoh eraximaryhtao roropa eya xine.

⁶ Ynara tymerose Tatenai tomo a aropotohme tuisa Tariu neneryme:

⁷ “Ynanymerohpyry moro oneneryme, tuisa Tariu. Opoetory tō kure rokē ehtoh se ynanase, osepeme toto ehtohme emero porehme ononory po.

⁸ Tuarō oehtohme: toytose yna Juta tō nonory pona. Moroto ynara ynanenease: Ritonõpo Imehxo Exikety Tapyĩ rīko ropa mā toto. Topu konōto tō rīko mā toto tapyi apōme. Apuru rīko roropa mā toto wewe ke. Tomeseke moro rīko mā toto. Axī sā tyrīko roropa mā toto.

⁹ “Tōturupose ahtao mokaro esamo a, onoky omi poe sero tapyi rīko matou? sero pata apuru kurākāko roropa matou?

¹⁰ Esetykō ynanekaropoase eya xine, ekarotohme oya toto tuisary waro oehtohme.

¹¹ Ynara tykase rokē toto: ‘Ritonõpo kapu esē poetoryme ynanase nono esēme roropa mana. Itapyĩ rīko ropa ynanase. Itapyiny apitorymā tyrise Izyraeu tō tuisary a. Taotyhkanohse pake eya.

¹² Yrome yna tamuru tomo a tyzehno xine Ritonõpo tyripose. Morara exiryke typoetory tō onewomara toehse ynororo. Napukotonozo, Papironia tuisary, tonehpose eya Izyraeu tō poremākapotohme. Kautea nonory pō kynexine ynororo. Ritonõpo Tapyĩ kurā tykararahse eya xine. Ahno tarose Papironia pona.

¹³ Yrome tuisa Xiro Papironia esēme toehse ahtao, jeimamyry osemazupu po Ritonõpo Tapyĩ tyripose ropa eya.

¹⁴ Paratu tō, tijera tōkehko tokarose ropa eya, uuru risemy te, parata risē roropa, tuisa Napukotonozo narotyā Ritonõpo Tapyĩ tae, Jerusarē poe tyritohme tyneponāmary eahmatoḥ taka, Papironia po. Tuisa Xiro a morohne tokarose ropa orutua a, esety Sesepezaa, inymenekahpyry Juta tō kowenatume.

¹⁵ Morohne taropose tuisa konōto a Sesepezaa maro Ritonõpo Tapyĩ taka tyritohme ropa Jerusarē pona. Ritonõpo Tapyĩ tyripose ropa eya apitorymā esahpyry pona ropa.

¹⁶ Naeroro Sesepezaa tooehse ropa, Ritonõpo Tapyĩ apō ritohme. Tyrīko ro mā toto moino ro tarona. Otyhkara ro mā toto.’

¹⁷“Seromaroro ise awahtao, Tuisa, zupiko Papironia tuisary papē ao zuaro oehtohme tuisa Xiro nyripohpyry poko: otarame Ritonōpo Tapyī tyripose eya Jerusarē po. Otarame arypyra. Imeīpo ōmiry enehpoko yna a, zuaro yna ehtohme, oty ripory se mah yna a moro poko,” tykase pape meropōkomo.

6

Xiro nyripohpyry tonese ropa

¹ Naeroro tupipose tuisa Tariu a, Papironia tuisary tō papē ē ao. Moroto tuisa tō nyripohpyry tō tukurākase kynexine.

² Mame pata Ekepatana po, Metia nonory po moro pape tonese ropa. Ynara tymerose ipoko:

³ “Jeimamyry osemazupu po tuisame toehse Xiro ahtao Tapyi tyripose eya Ritonōpo Tapyīme Jerusarē po, moro tao okyno tō zahkatohme tytororo tynekarorykōme Ritonōpo a. Moro Tapyi kae exiry 27 meturume, ipuroroje 27 meturume.

⁴ Apuru tō tyritoko toiro wewe risemy, oseruao topu akenahthopyry po. Tyritoh ehepyryme kowenu nepehmaryme.

⁵ “Moro motye ikyryry tō uuru risemy te, parata risē roropa Napukotonozo narotyā Ritonōpo Tapyī tae Jerusarē poe Papironia pona, tokarose ropa tyritohme esaka ropa Ritonōpo Tapyī taka Jerusarē po.”

Tuisa Tariu nyripohpyry

⁶ Mame pape tymerose tuisa Tariu a kowenatu neneryme. Ynara tykase: “Ynara tyripōko ase oya Tatenai, kowenatu Eupyrati-Oeste tuisaryme, Setaa-Pozenai roropa, amaro xine exiketō maro kowenu poetory tomo, kowenu nyripory riponanomo, erohketomo Eupyrati-Oeste pōkomo:

“Ameke ehtoko Ritonōpo Tapyī poe.

⁷ ‘Sero Tapyi onyripyra ehtoko,’ kara ehtoko. Ah kowenatu Juta tō tuisary nyripono, Izyraeu tamuximākō maro, Ritonōpo Tapyī rī toto, apitorymā esahpyry po.

⁸ Sero pape ae ynara tyripōko ase oya xine: toto akorehmako inyripyry pokō. Ise toto ehtoh ekarotoko eya xine seromaroro, etypohpyra aerohtohkō ehtohme. Morohne epehmatohme touko kowenu tinerū ao, tapoise oya xine ahtao Eupyrati-Oeste pōkomo a.

⁹ Kokoro rokē oturuketomo a Jerusarē po, ise toto ehtoh ekarotoko, amonohkara: pui tomo te, kaneru tomo te, kaneru mūkuru tomo jahkatohme tytororo tynekarorykōme Ritonōpo Kapu Esemey a. Tonahsē roropa tiriiku te, sautu te, eukuru jehnahpyry te, azeite ekaroko eya xine.

¹⁰ Morara tyripōko ase tynekarorykō ekarotohme eya xine Ritonōpo Kapu Esē eahmaryme te, oturukehpyra toto ehtohme ypoko ypoenō pokō roropa kure rokē yna ripotohme eya.

¹¹ Sero nyripohpyry omipona pyra exikety ahtao, ynara tyripōko ase: wewe touko itapyī wino ipokona exihmapotohme. Mame moro wewe xikihme tyritoko nono aka. Moromeīpo itapyiny ikararahatoko ypy sã typahsēme ehtohme.

¹² Jerusarē tymenekase Ritonōpo a toahmatohme moroto. Naeroro sero jomihpyry omipona pyra exiketō wānohnōko Ritonōpo mana, Itapyī Jerusarē po kararapyry se exiketō ahtao, tuisame ahtao ro te, imoihmākō ahtao roropa. Ywy Tariu, morara tyripōko ase moro jomihpyry omipona emero ehtoko.”

Ritonōpo Tapyī tōtyhkase

¹³ Mame kowenatu Tatenai tō a emero tyrise tuisa nyripohpyry ae ro, Setaa-Pozenai maro te, imarōkō maro.

¹⁴ Ritonōpo Tapyī riry poko toerohse Izyraeu tō tamuximākomo. Tākye toh kynexine Ajeu tō omiry etaryke tyya xine te, Zakaria, Ito mūkuru omiry etaryke roropa tyya xine. Mame tōtyhkase toto Ritonōpo Tapyī riry poko, Ritonōpo omiry omipona te, tuisa Xiro tō omihpyry omipona roropa te, tuisa Tariu maro, Arataxerexe maro, enara. Perexia tuisary tō mokaro.

¹⁵ Tōtyhkase toto Ritonōpo Tapyī riry poko ěmepyyry oseruao ehtoh po, nuno ataa po 6me jeimamyry taropose ahtao Tariu a tuisame.

¹⁶ Mame Ritonōpo eahmaryme Tapyi tapiakase eya xine Itapyī Kurāme ehtohme: Izyraeu tomo te, oturuketomo te, rewita tō maro te, imehnō maro emero aepyhpyamo Papironia poe. Tātākyemase toto Ritonōpo eahmaryme.

¹⁷ Tātākyematohkōme 100me pui orutua kō totapase eya xine tynekarorykōme te, 200me kaneru tō maro, 400me kaneru poenō maro, 12me poti tō roropa tynekaroryme tyyrypyrykō korokapotohme; toiro poti toiro oxiekyry tō nekaroryme ehtohme, 12me Izyraeu mūkuru tō ekyry tō nekaroryme.

¹⁸ Morararo toto erohtoh tapiakase eya xine, tuaro oturuketō ehtohme, rewita tō roropa toerohtohkō poko, Ritonōpo Tapyī poko Jerusarē po, Moeze nymerohpyry ae ro.

Oseahmatoh Paxikoa

¹⁹ Mame Oseahmatoh Paxikoa poko, tātākyemase toto emero aehtyamo Papironia poe, ěmepyyry 14me aehtoh ae nuno osemazupu po.

²⁰ Oturuketō a emero tyyrypyrykō tykorokapose, rewita tō roropa nuriame pyra toto ehtohme Ritonōpo neneryme. Naeroro okyno tō totapase eya xine imoihmākō nekaroryme Oseahmatoh Paxikoa poko. Okyno tō totapase eya xine Papironia poe aehtyā akorehmatohme te, imehnō oturuketō akorehmatohme te, takorehmatohkōme roropa.

²¹ Izyraeu tō, Papironia poe aehtyā emero tōtuhse toto, tynekarorykō tōse eya xine. Imehnō roropa Kanaā pōkomo a, iiryppyryme toehtohkō turumekase ahtao eya xine Ritonōpo rokē eahmatohme Izyraeu tō Esemy, tōtuhse toto.

²² 7me ěmepyyry taropose eya xine Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra. Atākyemāko toh kynexine, Axiria tuisary tyripose Ritonōpo a toto akorehmaneme, Ritonōpo Tapyī riry ropa poko.

7

Jerusarē pona Extara ytotoptōpyry poko

¹ Moromeīpo jeimamyry tuhke pixo taropose ahtao Arataxerexe a tuisame, Perexia esēme ahtao, orutua toytose Papironia poe Jerusarē pona, esety Extara. Arāo parỹpyryme kynexine ynororo. Arāo kynexine Oturukety imehxo exikety. Extara kynexine Seraia mūkurume, Azaria paryme roropa, Azaria Hiukia mūkurume kynexine.

² Ynara roropa kynexine itamuru tomo: Sarū te, Zatoke te, Aitupe te,

³ Amaria te, Azaria te, Meraiote te,

⁴ Zeraia te, Uzi te, Puki te,

⁵ Apisua te, Pineia te, Ereaza, enara. Ereaza kynexine Arāo, Oturukety imehxo, mūkuhpyryme, enara.

⁶⁻⁷ Amorepaneme Extara kynexine zae ehtoh poko. Moeze nymerohpyry waro kynexine ynororo, Ritonōpo, Izyraeu tō Esē nekarohpyry. Extara toytose oturuse tuisa Arataxerexe maro. Mame Extara nekaropohpyry tokarose eya, emero porehme, takorehmase ynororo Ritonōpo a. Naeroro

jeimamyry 7mã po tuisame Arataxerexe ahtao, toytose Extara Papironia poe Jerusarë pona imehnõ Izyraeu tõ maro: oturuketomo te, rewita tomo te, eremiaketomo te, Ritonõpo Tapyĩ apuru erase tomo, erohketõ roropa Ritonõpo Tapyĩ poko, enara.

⁸⁻⁹ Toytopytose toto Papironia poe ãmepyry apitorymã po, nuno apitorymã po. Mame takorehmase toexirykõke Ritonõpo a toeporehkase toto Jerusarë pona ãmepyry apitorymã po, nuno 5me aehtoh po.

¹⁰ Extara tõsekarose Ritonõpo a, aomiry poko atamorepatohme, Ritonõpo nyriphopyry omipona toehtohme te, imehnõ Izyraeu tõ amorepatohme roropa inyriphopyry poko porehme.

Arataxerexe nymerohpyry

¹¹ Sero nase tuisa Arataxerexe nymerohpyry pape pokona, oturukety Extara neneryme, Ritonõpo omihpyry poko atamorepakety, tuarohxo exiketyme roropa kynexine emero inyriphopyry poko Izyraeu tomo a.

¹² “Sero ynymerohpyry; ywy ase Arataxerexe, tuisa tõ tuisary, oneneryme sero aropõko ase, omoro Extara, oturukety, amorepatono Ritonõpo Kapu Esë omihpyry poko: Kure pãna mano?

¹³ Ynara tyripõko ase: ynonory poe emero toytory se exiketõ Jerusarë pona amaro, ytotoko, Izyraeu tomo te, oturuketomo te, rewita tomo, enara.

¹⁴ Ywy, tuisa, jakorehmananõ 7mãkõ maro aaropotorỹko ase Jerusarë pona, Juta tõ nonory pona, osenuhmatohme, Ritonõpo Oesëkõ omihpyry, inekarohpyry oya xine, omipona morotõkõ exiry waro oehtohkõme.

¹⁵ Uuru tõkehko parata roropa, ynanekarory, ywy, jakorehmananõ maro, arota ekarotohme Ritonõpo a, Izyraeu tõ Esemý a, Tytapyĩke Exikety Jerusarë po.

¹⁶ Uuru arota roropa parata maro anapoihpyrykõ Papironia nonory po: Izyraeu tõ nekarory te, oturuketõ nekarory Ritonõpo Tapyĩ kyryryme Jerusarë po.

¹⁷ “Tomeseke sã osepekahko moro tineru ke: pui orutua kõ epekahko te, kaneru tomo te, kaneru poenomo te, tiriiku tõkehko te, apoto apõ pona tyritohme jahkatohme, uwa eukuru jehnahpyry kuãtohme roropa moro pona Ritonõpo Tapyĩ tao, Jerusarë po.

¹⁸ Tineru akoĩpyry ke ise oehtoh epekahko, amarokõ ise ehtoh roropa ise roropa Ritonõpo Oesëkõ ahtao.

¹⁹ Erohtoh kyryry, ahno nekarotyã erohtohme Ritonõpo Tapyĩ poko, arota ekarotohme Ritonõpo a, Jerusarë pona.

²⁰ Imepỹ kyryry se ro awahtao Ritonõpo Tapyĩ kyryryme epekahko tineru ke, tuisa tinerũ ke.

²¹ “Ywy ase tuisa Arataxerexe, ynara tyripõko ase oya xine kowenu tinerũ erase tomo a, Eupyrati-Oeste po, ekarotoko seromaroro oturukety Extara a, amorepane Ritonõpo Kapu Esë omihpyry poko, emero ise aehtoh ekaroporyhtao,

²² parata ahtao 3.400 kiru pona te, tiriiku ahtao 12.500 kiru pona te, uwa eukuru jehnahpyry ahtao 2 miu rituru pona te, azeite ahtao 2 miu rituru pona te, sautu ahtao ise ehtoh pona, ekaroko rokene.

²³ Tomeseke ehtoko Ritonõpo Kapu Esë nyriphopyry omipona oehtohkõme Itapyĩ poko zuaro jehtohme jũme yzehno pyra exĩko Ritonõpo mana, ypoenõ zehno pyra roropa exĩko mana tuisame toehse toto ahtao ymyakãme.

²⁴ Ynara tyripõko ase oya xine: kowenu tinerũme onepehmapopyra ehtoko oturuketomo a te, rewita tomo a te, eremiaketomo a te, tapyĩ omõtoh erase

tomo a te, erohketomo a Ritonõpo Tapyĩ poko te, imehnomo a roropa sero Tapyi poko exiketomo.

²⁵ “Omoru Extara, tuaro oexiryke Ritonõpo poe, ãkorehmananõ imenekako, juize tõ roropa Eupyrati-Oeste põkõ tuisaryme toto ehtohme, Ritonõpo Oesẽkõ omiry waro exiketomo, emero. Imehnõ amorepako Aomiry waro pyra exiketomo, zuaro toto ehtohme.

²⁶ Ritonõpo Oesẽkõ omipona pyra exiketomo te, Perexia kowenu omipona pyra ahtao roropa tuãnohsẽme exĩko axiny: totapasẽme exĩko roropa te, taro-posẽme exĩko inonory poe te, ãpuruhpyry taka tõmaposẽme exĩko te, imõkomory tõkehko tapoisẽme exĩko mana, enara.”

Ritonõpo eahmatopõpyry Extara a

²⁷ Mame ynara tykase Extara:

– Kure mase, Ritonõpo, yna tamuru tõ Esemy. Oya tyrise tuisa kurohtaka, oeahmary se ehtopo te, kure rokẽ Atapyĩ riry se ehtoh roropa, sero saaro Jerusarẽ po.

²⁸ Ymaro oehtoh waro jexiryke tyjamihtase ywy oturutohme tuisa konõto a, tuisa akorehmananõ maro te, ipoetory tõ tamuximehxo exiketõ roropa kowenu maro erohketomo. Tyjamihtanohse oya jexiryke, Ritonõpo, Izyraeu tõ tamuximãkõ tuhke toahmase ya toto ytotohme ropa ymaro tyekyrykõ maro, yna nonory pona ropa.

8

Extara ytotoptõpyry Papironia poe

¹ Ynara tymerose oxiekyry tõ tamuximãkõ esetykõ nexiase, Papironia põkomo, Extara maro aytotyã ropa Arataxerexe tuisame ahtao:

² Jeresõ, Pineia tõ ekyryme exikety; Tanieu, Itamaa tõ ekyryme exikety; Hatu, Sekania mūkuru, Tawi tõ ekyryme exikety,

³ Zakaria, Paro tõ ekyryme exikety, 150me orutua kõ maro (itamuru tõ esetykõ tymerose tyekyry tõ waro toto ehtohme);

⁴ Erioenai, Zeraia mūkuru, Paate-Moape tõ ekyry, 200mãkõ maro;

⁵ Sekania, Jazieu mūkuru, Zatu tõ ekyry, 300mãkõ maro;

⁶ Epete, Jonata mūkuru, Atim tõ ekyry, 50mãkõ maro;

⁷ Jesaia, Ataria mūkuru, Erão tõ ekyry, 70mãkõ maro;

⁸ Zepatia, Mikaeu mūkuru, Sepatia tõ ekyry, 80mãkõ maro;

⁹ Opatia, Jeieu mūkuru, Joape tõ ekyry, 218mãkõ maro;

¹⁰ Seromite, Joxipia mūkuru, Pani tõ ekyry, 160mãkõ maro;

¹¹ Zakaria, Pepai mūkuru, Pepai tõ ekyry, 28mãkõ maro;

¹² Joanã, Hakatã mūkuru, Azakate tõ ekyry, 110mãkõ maro;

¹³ Eriperete te, Jeieu te, Semaia, enara, Atonikã tõ ekyry, 60mãkõ maro. Etyhpyryme toeporehkase toh nexiase.

¹⁴ Utai te, Zapute maro, Pikiwai tõ ekyry, 70mãkõ maro.

Rewita tõ enehpotopõpyry

¹⁵ Ywy, Extara, mokaro emero oximõmãkõme enehpoase, tuna ehpiokoxi pata Aawa kuroko ytokety ae. Moroto tõsesarise yna 3me ãmepyyry aehtoh ae. Mame tomesekheho mokaro imoihmãkõ tonese ahtao ya, oturuketõ enease toto maro, yrome rewita tõ onenepyra exiase.

¹⁶ Naeroro tamuximãkõ 9me enehpoase: Erieze te, Arieu te, Semaia te, Eunatã te, Jaripe te, Eunatã te, Natã te, Zakaria te, Mesurã, enara. Asakoro amorepatõkõ enehpoase roropa: Joiaripe te, Eunatã, enara.

17 Pata Kaxipia tuisary, Ito tupipose ya oturutohme imarōkō maro, erohketō Ritonōpo Tapyī tao, ahno enehpotohme Ritonōpo Tapyī tao aertohkōme.

18 Mame kure rokē yna riryke Ritonōpo a, orutua tonehpose eya xine yna a, tuaro exikety, emese kure roropa exikety, Serepia, rewita, Mari tō ekyryme exikety. 18mākō tooehse imaro, ipoenomo, zakorō tō roropa, enara.

19 Hasapia te, Jesaia roropa Merari tō ekyry tonehpose roropa eya xine 20mākō maro, imūkuru tomo, zakorō tō maro, enara.

20 220me Ritonōpo Tapyī tao erohketō tooehse roropa, tuisa Tawi tō nymenekatyā pakomotyā rewita tō akorehmananōme. Mame mokaro esety tymerose eya xine emero, pape pokona.

Otuhpyra oturutoh poko Ritonōpo a

21 Mame moroto tuna Aawa ehpio tyripose toto ya otuhpyra toto ehtohme toiro ēmepyry ae, emero yna esekumuru po typorohse Ritonōpo ēpataka yna oturutohme eya kure yna arotohme te, yna ewomatohme, yna poenō ewomatohme roropa yna mōkomory maro porehme.

22 Tuisa turuse ya exiryke Ritonōpo yna Esē typoetory ewomary poko: “Emero tosēme Ritonōpo enetupuhnanō ewomāko mana, yrome irumekary se exiketō zehno, tyjमितunuru ke toto wānohnōko mana.” Naeroro ywy ehxirory soutatu tō kawaru maro tokaropose ahtao eya, yna maro toto ytotohme yna ewomatohme osema tao yna epetōkara wino.

23 Naeroro otuhpyra toehse yna Ritonōpo a yna otururume, yna ewomatohme, mame yna omiry totase Ritonōpo a.

Ahno nekarory Ritonōpo Tapyī mōkomoryme

24 Oturuketō tuisary tō wino, Serepia tymenekase ya te, Hasapia te, imehnō 10mākō roropa.

25 Mame parata tukupose ya omoxi exiry waro jehtohme, uuru roropa, mōkomo roropa, tuisa konōto nekarohpyry, akorehmananō nekarotyā roropa te, kowenu poetory tō nekarotyā maro te, Izyraeu tō nekarotyā maro tyritohme Ritonōpo Tapyī taka. Morohne emero tokarose ya oturuketomo a.

26-27 Ynara kynexine ynekarohpyry eya xine: parata 22 miu kirume te, 100me parata risē roropa omoxi ehtoh 70 kirume te, uuru 3.500 kirume, 20me uuru risē eukuru ētoh tonomo 8,5 kirume, metau risē kurā asakoro typyne exiketō uuru samo.

28 Ynara tykase ywy eya xine:

– Tapiakase matose Ritonōpo atamurukō Esē poetoryme oerohtohkōme. Senohne roropa tapiakase mana ikyryryme ehtohme parata te, uuru te, ahno a tonehse typoe xine rokē tynekarorykōme Ritonōpo a.

29 Tomeseke sã senohne arotatoko mya Ritonōpo Tapyī taka. Moroto osa ao, Ritonōpo Tapyī tao emero ikuhnōko ropa matose. Moro ekarōko matose oturuketō tuisary tomo a, rewita tō tuisary tomo a roropa, Izyraeu tō tamuxiry tomo a Jerusarē po.

30 Mame oturuketomo a, rewita tomo a roropa moro parata tōkehko, uuru roropa, mōkomo roropa tapoise arotohme Ritonōpo Tapyī taka Jerusarē pona.

Ytotoh ropa Jerusarē pona

31 Mame ēmepyry 12mā po, nuno apitorymā po toytose yna tuna Aawa poe yna ytotohme Jerusarē pona. Ritonōpo yna Esē yna maro nexiase yna ytoryhtao, yna towomase eya, yna onetapara yna zehnotokō ehtohme yna poko pyra omato kō ehtohme roropa.

³² Toeporehkase yna ahtao Jerusarē pona tōseremase yna 3me ěmepýry aehtoh pona.

³³ Mame 4me ěmepýry aehtoh ae toytose yna Ritonõpo Tapyĩ taka parata kuhse, uuru roropa, mōkomo roropa uuru risemy. Morohne tokarose yna a oturukety Meremote a, Uria mūkuru a. Imaro Ereaza, Pineia mūkuru kynexine rewita tō maro asakoro: Jozapate, Jesua mūkuru te, Noatia, Pinui mūkuru, enara.

³⁴ Moro parata tōkehko te, uuru roropa te, mōkomo roropa tukungse nexiase tuhke morohne ehtoh merotohme te, omoxĩ moro otyro ehtoh merotohme roropa.

³⁵ Moromeĩpo okyno tō tokarose Papironia poe aehtyamo a jahkatohme tynekarorykōme Ritonõpo Izyraeu tō Esemy a. Pui orutua 12me totapase eya xine Izyraeu tō nekaroryme te, kaneru 96me te, kaneru mūkuru tō 77me, morararo iirypyrykō korokapotohme poti tō 12me totapase eya xine. Morohne tyahkase eya xine tytororo tynekarorykōme Ritonõpo Tosēkomo a.

³⁶ Mame tuisa konōto nymerohpyry tymoisē tokarose tuisa tomo a, Eupyrati-Oeste nonory kowenatu tō maro. Takorehmase imoihmākō eya xine Ritonõpo eahmary poko Itapyĩ tao.

9

Extara oturutopõpyry Ritonõpo a

¹ Moromeĩpo morohne emero tyrise ahtao eya xine, oturuse tooehse Izyraeu tō tamuximākō ya. Ynara turuse ywy eya xine: “Ahno sero pōkō Ritonõpo omipona pyra toehse toh monexiano, oturuketō roropa, rewita tō roropa. Atapiakara toh nexiase kananeu tō winoino te, heteu tō winoino te, perizeu tō winoino te, jepuseu tō winoino te, amonita tō winoino te, moape tō winoino te, Ejitu pōkō winoino te, amoreu tō winoino, enara. Mokaro nyryry xihpyry poko toehse toto.”

² Typtase toto juteutōkara ěxiry tō maro. Naeroro Ritonõpo nymenekatyã typoetoryme otoxie toehse imehnō maro, Ritonõpo poetory tō kara maro. Morara tyrise Izyraeu tō tamuximākomo a, tuisa tomo a roropa. Imehnō motye toh nexiase tyrypyrykō poko toexirykō poko.

³ Moro poko zuaro toehse jahtao, jupō tyxihkase ya, jemynyhmaryke, jūsety tumukase ya, jetyputy roropa mame typorohse ywy, sam āko yronymyryme jexiryke.

⁴ Moroto tehme exiase typorohse, jemynyhmaryke, okyno zahkatoh kokonie pukuro pona. Mame ahno toehpitose, tōximōse toto jomye; enaromỹke toh nexiase Ritonõpo Izyraeu Esē omihpyry Izyraeu tō Papironia poe aehtyã rypyhpyrykō poko.

⁵ Mame okyno tō zahkatoh toehse tynekaroryme Ritonõpo a kokonie pukuro. Mame towōse ywy jemynyhmatoh poe jupō tyxihkase ro ahtao, typorohse ywy jesejumlahu po joturutohme Ritonõpo a, jemary tanỹse ya Ritonõpo Jesemy a.

⁶ Ynara tykase ywy:

— Ritonõpo, ehxirōko ase yronymyryme. Enaromỹke ywy jupuhpyry anymyry poko oēpataka. Yna rypyry itamurae nae nase, zuemã sã nase yna a. Tyneryse sã ynanase yna rypyry aka. Kaetokohxo yna rypyry toehse, kapu pona samo.

⁷ Moino ro yna tamuru tō ehtopõpyry poe tarona, opoetory tō, tyrypyrykō poko toehse itamurae, Ōmihpyry omipona pyra. Yna rypyry pokoino yna tuisary tō maro oturuketō maro yna tarose imehnō tuisary tomo a. Totapase

yna, tomatonano hse roropa, tarose yna mya imehnõ poetoryme ehtohme roropa. Seroae ro “Ahno kahpyry,” äko mã imehnõ yna poko.

⁸ Yrome seromaroro, Ritonõpo yna Esemý, axĩtao rokẽ kure rokẽ mexiase yna a. Toitoine yna typynano hse oya imehnõ poetoryme yna ehxĩpo. Tonehse ropa yna xiaro roropa ononory kurã pona. Towomase yna oya isene yna ehtohme, tõsemãkase ropa samo.

⁹ Imehnõ poetoryme ynanexiase. Yrome moroto yna onynomopyra mexiase. Kure rokẽ yna tyripose oya, Perexia tuisary tomo a, Atapyĩ ritohme ropa yna a tytohtohkase ahtao. Taro osewomato h tonese ropa yna a Juta nonory po, Jerusarẽ po roropa.

¹⁰ – Yrome seromaroro, Ritonõpo, morara emero toehse ahtao, otara äko yna nae? Õmihpyry yna a, omipona pyra toehse ynanase,

¹¹ onekarotyã opoetory tõ urutõ komo ae. Tuaro yna tyripose eya xine sero nono poko omõsasaka yna ahtao yna esaryme tyritohme. Nuriame nexiase moro põkõ emero tyrypyrykõ xihpyry poko exikehpyra toto exiryke.

¹² Turuse yna eya xine: mokaro maro pytara ehtoko jũme. Osepeme pyra toto maro ehtoko te, toto anakorehmara ehtoko roropa orẽpyrahxo toto ehtohme, tykrysã enapyry se awahtao xine moro nono po te, moro nono nomory se roropa awahtao xine opoenomo a, apakomotyamo a roropa jũme.

¹³ Yrome emero toehse ahtao yna wãnopyryme yna rypyry ehehpyryme azahkuru yna ehtopõpyry emetakame, zuaro ynanase; oya, Ritonõpo, tuãno hse yna zokonaka rokene emero pyra yna rypyry ehehpyryme. Opoe isene ro ynanase.

¹⁴ Naeroro yna akorehmako, Ritonõpo, õmiry omipona yna ehtohme, pytara yna ehtohme tyrypyry xihpyry poko exiketõ maro. Morara tyrise yna ahtao yna zehno exĩko mase. Yna enahkãko mase ipunaka, akoĩpyry oxinomopyra mana.

¹⁵ Ritonõpo Izyraeu tõ Esemý, zae mase ipunaka. Yrome yna typynano hse oya. Opoe isene ro ynanase. Osekarõko ynanase oya, iirypyryme ynanase, oẽpataka omõsaromepyra ynanase.

10

Typyxiãkõ aropotopõpyry ropa poko

¹ Mame tosekumuru po typorohse Extara, Ritonõpo Tapyĩ ãpataka. Oturũko nexiase Ritonõpo a. Xitãko roropa nexiase, tyrypyry ekarory poko Ritonõpo a. Morara ahtao Izyraeu tõ tuhke tõximõse zomye, orutua komo, nohpo tõ roropa, poetohti maro. Xitãko roropa to h nexiase.

² Mame ynara tykase Sekania, Jeieu mũkuru, Erão tõ ekyry, Extara a:
– Iirypyryme toehse ynanase Kuesẽkõ omihpyry omipona pyra, yna pytaryhtao imehnõ Izyraeu tõ kara ãxiry tõ maro. Yrome seromaroro, morara ahtao ro, Ritonõpo enetuputyryke kyya xine kure ehtoh eraximãko ro Izyraeu tõ mana.

³ Naeroro seromaroro kuomirykõ sekarotone Ritonõpo a: “Mokaro nohpo tõ aropõko ropa sytatose ipoenõkõ maro.” Morara tyrĩko ynanase õmiry etaryke yna a te, imehnõ Ritonõpo omihpyry omipona exiketõ omiry etaryke roropa yna a. Morara yna ahtao Ritonõpo omiry omipona exĩko sytatose.

⁴ Owõko ty! Omoro mase sero ripõko. Äkorehmãko ynanase. Naeroro oseanahtoko oerohtoh ritohme.

⁵ Naeroro towõse Extara. Oturuketõ tuisary tõ omiry totapose eya, rewita tõ tuisary tõ omiry roropa te, imoihmãkõ omiry roropa, Sekania omihpyry omipona toehtohkõme, aomirykõ totapose eya.

⁶ Mame Extara Ritonõpo Tapyĩ myhtoino toytose ropa Joanã Eriaxipe mükuru nyhtoh taka, moroto tõmehse ynororo, otuhpyra nexiase, tuna onẽpyra roropa toemynyhmaryke zae pyra Papironia poe aehtyã ehtopõpyry poko.

⁷ Moromeĩpo tõmiry taropose eya Jerusarẽ pona Juta pona roropa Papiro-
nia poe aehtyã oximõtõhme emero porehme Jerusarẽ pona.

⁸ Turuse roropa toto kowenatu tõ omi poe imehnõ tamuximãkõ omi poe ro-
ropa: 3me ãmepyry ae oehpyra exikety ahtao oximõtõh taka mokyro nonory
te, itapyĩ tõkehko esẽme pyra exĩko mana, Izyraeume pyra exĩko roropa mana.

⁹ Morara exiryke 3me tõmehse ahtao, ãmepyry 20mã po, nuno 9mã po
orutua kõ Juta nonory põkõ Pẽjamĩ tõ nonory põkõ roropa toeporehkase
toto Jerusarẽ pona oximõtõhme Ritonõpo Tapyĩ myhtokoxi. Konopo oehnõko
nexiase itamurume, jamihme roropa. Moro pokoino, tupimã poko toto
osenetuputyryke roropa tykytyky äko toh nexiase.

¹⁰ Mame towõse oturukety Extara imoihmãkõ zurutohme. Ynara tykase
eya xine:

– Zae pyra mexiatose Ritonõpo omiry omipona pyra imehnõ ahno ãxiry
tõ tapoise oya xine ahtao opyxiãkõme. Opokoĩno xine Izyraeu tõ iirypyryme
mana.

¹¹ Naeroro seromaroro osekartoko oorypyrykõ poko Ritonõpo atamu-
rukõ Esemý a. Ritonõpo zamaro oehtõhkõme ropa inyripohpyry tyritoko,
atapiakatoko Izyraeu tõ kara winoino. Kynonorykõ po toto ahtao ro nohpõ
tõ aropotoko ropa Izyraeu tõ ãxiry me pyra toto ahtao toto maro typytase
awahtao xine.

¹² Imoihmãkõmo a tozuhse opore samo. Ynara tykase toto:

– Ý, onyripohpyry yna a tyrĩko ynanase porehme!

¹³ Yrome tuhke ynanase, konopo itamurume oehnõko mana. Taro jaraõ
tehme ehsaromepyra ynanase. Onyripohpyry yna a onyrisaromepyra
ynanase axiny, toiro rokẽ, asakoro roropa ãmepyry ipune pyra yna rypyry
kurãkary poko tuhke yna exiryke.

¹⁴ Ah yna tuisary tõ tehme nexĩ toto Jerusarẽ po zae ehtõh tyripotohme.
Mame orutua kõ yna patary põkõ typye Izyraeu tõ ãxiry kara maro oehnõko
mã toto ãmepyry tynymenekahpyryme ahtao, tutuisary maro juize tõ maro
typatary pono. Morara ahtao kyzehno xine Ritonõpo ehtõh kyyrypyrykõ
poko exikehnõko mana.

¹⁵ “Morara se pyra ynanase,” kara imoihmãkõ nexiase. Jonata rokẽ Asaeu
mükuru moro se pyra nexiase te, Jazeia roropa, Tikiwa mükuru. Mesurã
roropa te, Sapetai maro, rewitame exikety, mokaro maro toh nexiase.

¹⁶ Mokaro Papironia poe aehtyamo moro omi omipona se toehse. Naeroro
oturukety Extara a tamuximãkõ tymenekase oxiekyrymãkõ tuisary tomo,
toto esety tymerose eya. Toerohpitoise toto moro poko ãmepyry apitorymã po
nuno 10mã po.

¹⁷ Morarame 3me nuno taropose eya xine moro poko erohnõko ata-
morepãko orutua kõ pytatopõpyry poko Izyraeu tõ ãxiry me pyra exiketõ maro.

Orutua kõ typye juteutõkara ãxiry tõ maro

¹⁸ Sero nase esetykõ typye exiketõ juteutõkara maro: Oturuketomo, Jozue
tõ ekyry, zakorõ tõ maro, Jozatake mükuru tomo: Maaseia te, Erieze te, Jaripe
te, Ketaria, enara.

¹⁹ Tõmirykõ totapose eya xine typyxiã rumekatohme. Kaneru tokarose eya
xine tynekarorykõme Ritonõpo a tyrypyrykõ korokapotõhme.

²⁰ Imea ekyry tõ wino: Hanani te, Zepatia, enara.

- ²¹ Harĩ ekyry tō wino: Maaseia te, Eria te, Semaia te, Jeieu te, Uzia, enara.
- ²² Pasua ekyry tō wino: Erioenai te, Maaseia te, Iximaeu te, Netaneu te, Jozapate te, Erasa, enara.
- ²³ Rewita tomo: Jozapate te, Ximei te, Keraia te, (esety akorō Keritame) Petaia te, Juta te, Erieze, enara.
- ²⁴ Eremiakety: Eriaxipe.
- Ritonōpo Tapyĩ omōtoḥ erase tomo: Sarũ te, Terē te, Uri, enara.
- ²⁵ Imehnomo: Paro ekyry tomo: Ramia te, Jezia te, Maukia te, Miamĩ te, Ereaza te, Maukia te, Penaia, enara.
- ²⁶ Erāo ekyry tomo: Matania te, Zakaria te, Jeieu te, Apati te, Jerimote te, Eria, enara.
- ²⁷ Zatu ekyry tomo: Erioenai te, Eriaxipe te, Matania te, Jerimote te, Zapate te, Aziza, enara.
- ²⁸ Pepai ekyry tomo: Jeoanā te, Hanania te, Zapai te, Atarai, enara.
- ²⁹ Pani ekyry tomo: Mesurā te, Maruke te, Ataia te, Jasupe te, Seau te, Jerimote, enara.
- ³⁰ Paate-Moape ekyry tomo: Atina te, Kerau te, Penaia te, Maaseia te, Matania te, Pezareu te, Pinui te, Manase, enara.
- ³¹⁻³² Harĩ ekyry tomo: Erieze te, Joxia te, Maukia te, Semaia te, Ximeāo te, Pējamĩ te, Maruke te, Semaria, enara.
- ³³ Hasũ ekyry tomo: Matenai te, Matata te, Zapate te, Eriperete te, Jeremai te, Manase te, Ximei, enara.
- ³⁴⁻³⁷ Pani ekyry tomo: Maatai te, Anarāo te, Ueu te, Penaia te, Petia te, Kerui te, Wania te, Meremote te Eriaxipe te, Matania te, Matenai te, Jaasau, enara.
- ³⁸⁻⁴² Pinui ekyry tō wino: Ximei te, Seremia te, Natā te, Ataia te, Makanatepai te, Sasai te, Sarai te, Azareu te, Seremia te, Semaria te, Sarũ te, Amaria te, Joze, enara.
- ⁴³ Nepo ekyry tō wino: Jeieu te, Matitia te, Zapate te, Zepina te, Jatai te, Joeu te, Penaia, enara.
- ⁴⁴ Mokaro emero typytase toḥ nexiase juteutōkara maro. Typyxiā tu-rumekase ropa eya xine, taropose ropa toto ipoenōkō maro.

NEEMIA Neemias Ekarotopo

Sero pape *Neemia* atapiakãko nase oseruao: 1) Jerusarẽ apuru ritopõpyry ropa poko *Neemia* tomo a, tyripose exiryke *Perexia* esemy a kowenatume tyrise ynororo ahtao *Juta* tõ nonory po. 2) *Ritonõpo Omiry* sekerematopõpyry *Extara* a te, ahno imoihmãkõ osekarotopõpyry roropa iirypyryme toehtohkõ korokapotohme. 3) *Neemia* nyrytyã tõkehko poko kowenatume ynororo ahtao. Yronomyryme *Ritonõpo* tonetupuhse eya *Tosẽme*, oturukehpyra ehse ynororo eya.

Sero pape ao

Neemia oepyyry ropa 1.1–2.20

Apuru ritopõpyry ropa 3.1–7.73

Aomiry sekeremary 8.1–10.39

Neemia nyrytyã tõkehko 11.1–13.31

Jerusarẽ poko Neemia otururu Ritonõpo a

¹ Sero nase *Neemia*, *Hakaria* mūkuru ehtopõpyry poko.

Nuno kisereu po, jeimamyry 20mã po tuisame *Arataxerexe* ahtao, *Perexia* esẽme, *Susã* po exiase, pata tamuru po, kowenu esary po. Ywy ase *Neemia*.

² Mame jakorõ *Hanani* toeporehkase *Juta* nonory poe imehnõ juteu tõ maro. Naeroro tõturupose toto ya moero ehtoh poko te, *Jerusarẽ* poko, morotõkõ poko roropa, *Papironia* poe aytotyã poko.

³ Ynara tokarose toto ya: “*Juteu* tõ akoĩpyry etuarimãko mã toto. Toto htomãko roropa imeimehnõ nonory poe morotona aytotyamo. Pata *Jerusarẽ* apuru tõ tykararahse mã kehko, omõtoh roropa onukurãkara tyahse rokẽ mã kehko apoto ke.”

⁴ Morara kary etaryke ya, typorohse rokẽ exiase tyxitase ywy.

Sã tyxitase, sã tyxitase ywy. Otuhpyra toehse ywy omise pyra jemynyhmaryke. Ynara tykase ywy *Ritonõpo Kapu Esemy* a:

⁵ — *Ritonõpo*, *Kapu Esemy*! Tuisa *Imehxo* mase. Osenuruhkãko ynanase onyrytyã eneryke yna a. Õmihpyry omipona exikehpyra mase. Opoetory tõ pynanohnõko mase, opyno exiketomo, Õmihpyry omipona exiketõ roropa.

⁶ Kueneko, *Ritonõpo*, jotururu etako. Oturukehpyra ase oya saereme, koko roropa opoetory, *Izyraeu* tõ poko. Osekarõko ase oya. Yna, *Izyraeu* tõ, tyrypyhpyke toehse oneneryme. Ytamuru tõ maro ywy iirypyryme toehse.

⁷ Ynanyrytyã iirypyryme oya mana. Õmihpyry omipona pyra toehse yna. Onyripohpyry yna a, *Moeze*, opoetory nymerohpyry ae, omipona pyra toehse yna.

⁸ *Wenikehpyra* exiko õmihpyry poko eya: “*Jurumekaryhta*o oya xine, *Izyraeu* tomo, amarokõ pahnõko ase imehnõ nonory poro.

⁹ Yrome moromeĩpo toeramase ropa awahtao xine jomipona oehtohme ropa ynyripohpyry ritohme oya xine, oenehtorỹko ropa ase osa ynymenekahpyry pona jeahmatohme, sapararahme toehse awahtao xine ro nono etyhyry pona,” katopõpyry oya *Moeze* a. Moro onymoipyra toehse yna.

¹⁰ — *Ritonõpo*, opoetoryme moxiã mã toto, onymenekatyamo. Typynanohse toto oya imehnõ winoino ajamitunuru ke orẽpyra oexiryke.

11 Seromaroro jotururu oya etako opoetory tō otururu roropa emero oeahmary se exiketomo. Kuakorehmako seroae ise jehtoh apoitohme ya kure rokē tuisa konōto ehtohme ya.

Morara ahtao erokuase tuisa okuru poko.

2

Jerusarē pona Neemia ytotoṗyry

1 Morarame 4me nuno taropose ahtao, jeimamyry 20me tuisame Aratax-erexe ahtao ynara toehse ya; Tuisa Arataxerexe otuhnōko nexiase kokonie pukuro. Uwa eukuru jehnahpyry tapoise ya ekarotohme tuisa a. Akye pyra jehtoh onenepitopyra tuisa nexiase.

2 Naeroro tōturupose ynororo, ynara tykase ya:

– Oty katohme sekese pyra mahno? Akuruhtara mase; naeroro tākye pyra rokē mase.

Mame tōserehse ywy.

3 Ynara tykase ywy eya:

– Tuisa, jūme isene oehtoh se ase! Tākye nymyry ehsaromepyra ase ytamura tō zonētopōpyry, pata Jerusarē tyhtomase ahtao, omōtoḥ tonō tyahkase roropa ahtao apoto ke?

4 – Oty se hma? tykase tuisa ya.

Oturuase Ritonōpo Kapuaono a.

5 Mame ynara tykase ywy tuisa a:

– Azamaro jahtao, ynekaropory oya ekarory se awahtao, kuaropoko Juta nonory pona, ytamura tō zonētopōpyry pona, tykase ywy.

6 Mame tuisa konōto, ipyty typorohse imaro, ŷme nexiase. Tōturupose ya ynororo: “Otāto nuno, otāto jeimamyry roropa aropory oya oehtohme ropa?”

Moro ekaroase eya.

7 Mame ynara ekaropoase eya:

– Ajohpame sã pape ekaroko ya arotohme kowenatu tō neneryme Eupyrati-Oeste nonory po, zurutohme kure jytotohme Juta nonory pona.

8 Pape ekaropoase roropa Asape neneryme, itu erasemy, wewe ekaropotohme eya tapyi jamihmã omōtoḥ ritohme Ritonōpo Tapyi ewomatohme te, pata apuru ritohme roropa, ytapyi roropa ritohme jesaryme. Morohne emero tokarose tuisa a ya ynekaropohpyry eya, ymaro Ritonōpo exiryke.

9 Soutatu tō tamuximãkō taropose tuisa konōto a ymaro toto ytotohme te, soutatu tō roropa kawaru po ytaketomo. Naeroro ynanytoase Eupyrati-Oeste nonory pona. Moroto pape tō ekaroase kowenatu tō neneryme tuisa konōto nymerohpyry.

10 Yrome Sãparate, Pete-Horō pono te, Topia maro, Amō nonory esē tohne toehse zuaro toehse ahtao ahno oepyyry poko Izyraeu tō akorehmase.

11 Toeporehkase ywy Jerusarē pona. Mame oseruao ěmepyyry ae

12 josenetupuhtoh onekaropyra exiase imehnomo a, Ritonōpo nyrihpyry ukurohtaka pata kurākary ropa poko. Towōse ywy koko jytotohme onoa, imehnō ymaro exiketō maro. Toiro rokē okyno aroase, jumētū rokene, epo jytotohme.

13 Tutūtase ywy koko Omōtoḥ Jakanahmã ae xixi omōtoḥ wino, ytoase ikurenaka Tuna eutary Zakareimo kuroko Omōtoḥ Typahsē pona. Ytoytoryhtao pata apuru enēko exiase tytohkase aexityã te, omōtoḥ tonō roropa jahkatyã apoto ke.

¹⁴ Morotoino toeramase ywy inikahpozakoxi Omōtoḥ Tuna Enatyry pona te, Tuisa Tunary Pēkamā pona roropa. Moroto jeky, jumētu tosemary onenepyra tokurehse typahsā rānakuroko,

¹⁵ morara exiryke tyhtose ywy jakanahmā Keterō pona. Moro irānakuroko ytoase pata apuru enēko rokē exiase. Mame eramase ropa jesemahpyry ae ropa. Pata pona tomōse ropa ywy Omōtoḥ Jakanahmā ae.

¹⁶ Pata tuisary tō zuaro pyra toḥ nexiase jytotopōpyry poko te, ynyrihpyry poko, enara. Morara ahtao juteu tō onurupyra ro exiase: oturuketomo te, tuisa tomo te, kowenu poetory tomo te, imehnō roropa imeīpo pata kurākary poko akorehmary se exiketomo.

¹⁷ Yrome ynara tykase ywy eya xine:

– Enetoko ke! Etuarimāko sytatose! Kypatarykō Jerusarē tytohtohkase mana. Omōtoḥ tonō tyahkase kehko. Ehmaropa apuru tō ritoḥme ropa ehxiropyra kuehtohkōme.

¹⁸ Mame toto zuruase kure jyritopōpyry poko Ritonōpo a te, jakorehmatopōpyry poko roropa eya. Ekaroase roropa tuisa konōto omihpyry poko ya.

– Ehmaropa eroḥpitose apuru tō riry ropa poko, tykase toto.

Tātakimase toto eroḥpitotoḥme.

¹⁹ Yrome zuaro toehse Sāparate ahtao, Topia maro, arape Jesē roropa yna eroḥtoḥ poko, toexianase toto. Yna tounohse roropa eya xine. Ynara tykase toto:

– Oty riry se hmatou? Tuisa konōto epetōkarame exīko matou? tykase toto.

²⁰ Ynara tykase ywy eya xine:

– Ritonōpo Kapuaō yna akorehmāko mana yna eroḥtoḥ poko otyhkatohme kure. Ipoetoryme ynanase. Eroḥpitōko ynanase pata apuru riry poko. Yrome tosaḥe pyra matose Jerusarē po, moro tao tapyi esēme ehsaromepyra matose. Izyraeu tō ekyryme pyra roropa matose. Ritonōpo tapyī poko te, okyno zahkary poko ynanekaroryme Ritonōpo eahmaryme, morohne poko ehsaromepyra matose ipunaka.

3

Apuru tō riry ropa

¹ Pata apuru tō tyrise ropa kehko nexiase ynara samo: Omōtoḥ Kaneru tyrise ropa Eriaxipe tomo a. Oturukety imehxo exiketyme kynexine ynororo, imaro oturuketō nexiase. Moromeīpo moro omōtoḥ tokarose eya xine Ritonōpo a, Omōtoḥ apuru tyrise eya xine tosaka xine. Mame pata apuru tyrise ropa eya xine, tapyi Kaetokohxo Exikety 100mā pona, tapyi Kaetokohxo Exikety Hananeu pona roropa.

² Mokaro mykapo Jeriko pōkō toerohse pata apuru riry ropa poko. Mokaro mykapo toerohse Zakua, Iniri mūkuru pata apuru riry poko.

³ Mame Omōtoḥ Kana tō tyrise Hasenaa tomo a, oxiekyry tō maro. Omōtoḥ apō tyrise eya xine xikihme exiketō te, omōtoḥ apuru tō roropa, kurimene risē maro apurutoḥme.

⁴ Moromeīpo pata apuru zokonaka oseruao tyrise orutua komo a:

Apitorymā tyrise Meremote a, Uria mūkuru, Hakoze pary. Mokyro mykapo Mesurā toerohse, Perekia mūkuru, Mesezapeu pary. Mokyro mykapo Zatoke toerohse, Paana mūkuru.

⁵ Mokyro mykapo orutua kō, Tekoa pōkō toerohse nexiase. Yrome mokaro tamuximākō toerokurukō se pyra toḥ nexiase tomarykō ke tyrohmanohpose toto ahtao eroḥtoḥ erasamo a.

⁶ Mokaro mykapo toerohse Joiata, Paseia mūkuru, Mesurā maro, Pesotia mūkuru, Omōtohan Pakato riry poko. Wewe konōto tō tyrise eya xine esaka xine, omōtohan apuru tō roropa, kurimene risē maro, enara.

⁷ Mokaro mykapo toerohse Meratia, Kipeāo pono te, Jatō, Meronote pono te, Kipeāo pata pōkō maro te, Mixipa pōkō maro mya kowenatu Eupyrati-Oeste tapyī pona.

⁸ Mokaro mykapo toerohse Uzieu, Haraia mūkuru, uuru poko erohkety. Mokyro mykapo toerohse Hanania, ixtaratu poko erohkety, mya Apuru Topuxiximā pona.

⁹ Moro mykapo toerohse Repaia, Huru mūkuru, kowenatume, Jerusarē nonory zokonaka tuisaryme.

¹⁰ Moro mykapo toerohse Jetaia, Harumape mūkuru, tytapyī pūto. Moro mykapo toerohse Hatu, Hasapaneaia mūkuru.

¹¹ Moro mykapo toerohse Maukia, Harī mūkuru te, Hasupe roropa Paate-Moape mūkuru. Pata apuru poko toerohse toto te, Kaetokohxo exikety Ekeitoh tonō poko roropa.

¹² Moro mykapo toerohse Sarū, Haroe mūkuru, kowenatume Jerusarē nonory zokonaka zakorō tuisaryme. Takorehmase ynororo tōxiry tomo a toerohotoh poko.

¹³ Omōtohan Jakanahmā tyrise Hanū tomo a, Zanoa pōkō maro. Omōtohan apō tō tyrise eya xine te, apurutohan tonō roropa tosaka xine tyrise eya xine, kurimene risē maro. Mame pata apuru tyrise roropa eya xine 500 meturume, Omōtohan Typahsē pona.

¹⁴ Moro Omōtohan Typahsē tyrise ropā Maukia a, Rekafe mūkuru, kowenatume, Pete-Hakerē nonory tuisaryme. Omōtohan apō tyrise eya, apurutohan tonō roropa tosaka xine kurimene risē maro.

¹⁵ Omōtohan Tuna Enatyry tyrise Sarū a, Kou-Hoze mūkuru, kowenatume Mixipa nonory tuisary. Amotohan tyrise eya omōtohan pona. Apurutohan tonō tyrise tosaka xine kurimene risē maro. Sera tunary po pata apuru tyrise roropa Sarū a, tuisa tupi ehpikuroko, opyi pona, Tawi Patary myhtokoxi yhtotohan pona.

¹⁶ Moro mykapo toerohse Neemia, Azepuke mūkuru, kowenatume Pete-Zua nonory zokonaka tuisaryme. Pata apuru tyrise eya mya Tawi ekepyry zonētopōpyry pona te, tuna pēkamā pona te, soutatu tō tapyī pona, enara.

Rewita tō erohtopōpyry

¹⁷ Moro mykapo Rewita tō roropa toerohse: Reū, Pani mūkuru toerohse pata apuru riry poko; Mokyro mykapo toerohse Hasapia, kowenatume, Keira nonory zokonaka tuisaryme.

¹⁸ Mokyro mykapo toerohse Pawai, Henatate mūkuru, kowenatume, Keira nonory zokonaka akorō tuisaryme.

¹⁹ Moro mykapo toerohse Ezea, Jesua mūkuru, kowenatume Mixipa tuisaryme, onuhtoh etonie soutatu tō pyre esaka, moro poe mya apuru eramatohan pona.

²⁰ Moro eriety poe toerohse Paruke, Zapai mūkuru apuru riry poko mya Eriaxipe, Oturukety imehxo exikety tapyī omōtohan pona;

²¹ Moro mykapo toerohse Meremote, Uria mūkuru, Hakoze pary apuru riry poko Eriaxipe tapyī omōtohan poe tapyi etyhyry pona.

Oturuketō erohtopōpyry

²² Oturuketō roropa toerohse pata apuru riry ropā poko. Jerusarē zomye tosake exiketō moro mykapo toerohse tohan nexiase.

²³ Moro mykapo toerohse Pējamī tomo, Hasupe maro tytapyīkō ēpataka. Moro mykapo toerohse Azaria, Maaseia mūkuru, Anania pary tytapyī ēpataka.

²⁴ Moro mykapo toerohse Pinui, Henatate mūkuru mya Azaria tapyī poe pata apuru eriety pona.

²⁵⁻²⁶ Moro mykapo toerohse Parau, Uzai mūkuru pata apuru eriety poe, tuisa tapyī kaetokohxo exikety poe, nono kae ehtoh poe, soutatu tō zarā pūto.

Moro mykapo toerohse Petaia, Paro mūkuru mya, xixi tūtatoh wino Omōtoh Tuna tō pūto, tapyi kaetokohxo exikety pūto roropa, Ritonōpo Tapyī ewomatopo. Moroto kynexine pata zokonaka Opeu pūto, Ritonōpo Tapyī poko erohketō esarykomo.

Imehnō roropa

²⁷ Moro mykapo toerohse ropa Tekoa pōkomo, pata apuru riry poko ropa tapyi kaetokohxo exikety, Ritonōpo Tapyī ewomatoh poe, moroto apuru, Opeu pūtokoxi.

²⁸ Moro mykapo oturuketō toerohse Kawaru tō Omōtoh poe inikahpozakoxi. Toerohse toto tytapyīkō ēpataka.

²⁹ Moro mykapo toerohse Zatoke, Imea mūkuru tytapyī ēpataka. Moro mykapo toerohse Semaia, Sekania mūkuru, Omōtoh Xixi tūtatoh wino ewomaneme exikety.

³⁰ Moro mykapo toerohse Hanania, Seremia mūkuru, Hanū maro Zarape mūkuru omazūpona. Moroto nexiase toto erohtoh asakoro aehtopo.

Moro mykapo toerohse Mesurā, Perekia mūkuru tytapyī etonie.

³¹ Moro mykapo toerohse Maukia, uuru poko erohkety. Toerohse ynororo pata apuru riry poko Ritonōpo Tapyī poko erohketō tapyī pona. Moro tapyi osepekahketō esaryme roropa kynexine. Erase Omōtoh pūto kynexine osa kae exikety pūto roropa, pata apuru eriety po inikahpozakoxi, xixi tūtatoh winakoxi.

³² Moro mykapo toerohse uuru poko erohketō te, osepekahketō maro. Apuru tyrise eya xine etyhyry pona, osa apuru eriety poe Omōtoh Kaneru pona.

4

Neemia Epetōkara

¹ Morarame pata apuru riry poko juteu tomo a, zuaro toehse Sāparate ahtao, tyenonohse ynororo, yna typoihtopitose eya.

² Tope tō netaryme, Samaria pōkō soutatu tō netaryme roropa, ynara tykase ynororo:

– Oty rīko hna mokaro juteu tō kahpyry? Otarame pata rīko ropa toh mana, nary! Otarame okyno tō zahkary ke eya xine tynekarorykōme, axī toerohtohkō otyhkatomā toto, osenetupuhnōko mā toto. Otarame ppy tō typahsā wino topu tō rīko mā toto tapyi tō ritohme ropa, nary rokene! tykase Sāparate a, tounohse toto.

³ Imaro Topia nexiase Amō pono. Ynara tykase ynororo:

– Oty rīko toh nae pata apurume? Onokyro pitiko, raposa itohtohkāko mana! tykase Topia.

⁴ Mame ynara tykase ywy Ritonōpo a: “Ritonōpo, mokaro omiry etako yna poihtory eya xine! Yna eunohtoh eya xine iramapoko ropa epona xine. Ah ĩkyryry tō tomatonanohe nexī kehko. Ah imehnō toto arō toto, typoetorykōme imepỹ nonory pona.

⁵ Mokaro zae pyra ehtoh onykorokara exiko! Iirypyryme toto ehtoh poko wenikehpyra exiko, yna zuroryke eya xine, yna nyryry tō eunopyryke roropa eya xine.”

⁶ Mame erohkehpyra ynanexiase pata apuru tō riry poko. Okynā pyra apuru zokonaka tōtyhkase, kae exiry. Yronymyryme toerohse toto, tākye toto exiryke.

⁷ Jerusarē apuru riry poko erohkehpyra yna ehtoh waro toehse Sāparate tō ahtao, Topia maro, Arapia pōkō maro, Amō pōkō maro, Axitote pōkō maro tyekītapāse toh nexiase, orame exiketō tapuruse yna a exiryke.

⁸ Tōximōse toto tōturutohkōme, tōsetapatohkōme Jerusarē pōkō maro, yna otupitohme.

⁹ Yrome tōturuse yna Ritonōpo a. Orutua kō tyrise yna a enenanōme, yna epetōkara enetohme saereme ahtao, koko, enara.

¹⁰ Juta tō toremiase toh nexiase. Ynara tykase toto:

“Topu tō puimananō pake totaehse mā toto,

yrome typahsē moro nae ro,

enahpŷme sā mana,

apuru poko erohnōko;

otara ahtao otyhkāko?

Otarame otyhkara ekurehnōko.”

¹¹ Oseneypyra yna a tōsekarose yna epetōkara. Tuaro pyra yna tokarose roropa eya xine, omatome aepyrykohtao yna poremākapose, yna etapase roropa, yna erohtoh etypohkapotohme repe.

¹² Tuhke pixo juteu tō tooehse yna a, yna epetōkara rānao exiketomo, yna zuruse yna epetōkara omiry poko yna ryhmary se toto ehtoh poko.

¹³ Naeroro erohketō typyrehtose ya: tapema ke te, warata ke te, taky ke pyrou tō maro. Mame oximōme oxiekyry tō tyrise ya pata apuru mykakoxi, ikurākary poko otyhkara ro ahtao.

¹⁴ Torētyke toto ehtoh eneryke ya ynara tykase ywy eya xine, tamuximākomo a te, toto tuisary tomo a roropa:

– Enaromyra ehtoko. Toto zuno pyra ehtoko. Ritonōpo Kuesēkō Imehxo nase, orēpyra mana. Osetapatoko oekyry tō pynanohtohme: opoenomo te, opyxiā tomo te, oesarykomo, enara.

¹⁵ Mame yna epetōkara zuaro toehse toh nexiase yna ryhmary se toto ehtoh poko tuaro yna ehtoh poko. Tonetupuhse eya xine tōsenetupuhtohkō yna poko tykararahse Ritonōpo a. Naeroro toeramase ropa ynanase porehme yna erohtoh poko, pata apuru kurākary ropa poko.

¹⁶ Moromeīpo zokonaka yna orutua kō toerohse pata apuru kurākary ropa poko, imehnō enenanōme toehse. Mame yna epetōkara toehse ahtao erohketō towomase eya xine tywarata ke te, osewomatoh ke te, tytakykō ke pyrou tō maro, tupō osewomatoh ke roropa, enara. Mame tuisa tō roropa erohketō akorehmary se toehse toh nexiase

¹⁷ pata apuru riry poko toerohse toto ahtao. Toiro oma ke topu tōkehko tupuimase erohketomo a; zakorō tomary ke typyrekō arōko toh nexiase.

¹⁸ Mokaro erohketō emero tytapemake toh nexiase imetŷkō myhtoh eary poko. Mokyro, enene, rue etone epetōkara aepyry eneryhtao tyya, upūto nexiase.

¹⁹ Ynara tykase ywy erohketomo a, tamuximākomo a, tuisa tomo a roropa: – Atameke sytatose kuerohthokō poko apuru tō po kuahtao xine.

²⁰ Naeroro rue etaryhtao oya xine oximōme ehtoko jomye. Kuesēkō Ritonōpo etonāko mana kuepekōkara maro, kypynanohnekōme aexiryke.

²¹ Morara exiryke kokoro rokē, ěmepyry poe ikohmamyry pona, xirikuato tō enepitoryhtao, erohketō zokonaka toerohse apuru tō poko, imehnō zokonaka eneneme toehse ahtao, typyreke warata ke.

²² Morara ahtao ynara tykase ywy erohtoh erasamo a: amarokō emero ākorehmananō maro oĕmehtoko Jerusarē po. Morarame erohnōko sytatose saereme ahtao. Koko eneneme exīko sytatose.

²³ Yna zupō onoupyra ynanexiase, ywy te, ymaro exiketomo te, ypoetory tomo te, soutatu tomo jewomananomo, emero tupoke rokē tynyhse yna. Typyreke exikehpyra ynanexiase yna emahpo.

5

Tymōkomokākara rohmanohpory poko

¹ Moromeīpo juteu tō tykerekere mapitose tuhkākomo a, orutua komo a, nohpo tomo a, enara.

² Ynara tykase toitoine exiketomo:

– Yna tapyī taōkō tuhke nase. Tonahsā se ynanase, tiriiku tōkehko, isene ro yna ehtohme, tykase toto.

³ Imehnō ynara tykase:

– Yna emitapāpyra ehtohme yna tupi tō tokamose yna a, yna narykahpyry uwa zoko tōkehko, yna tapyī tō roropa tonahsē epekahtohme, tykase toto.

⁴ Imehnō roropa ynara tykase:

– Tineru tokaropose yna a axītao rokē tuisa konōto epehmatohme kowenu tinerume tupito tō poko yna narykahpyry uwa tō poko roropa.

⁵ Oxisā ynanase imehnō juteu tō maro repe. Yna poenō kure roropa mā toto, mokaro poenō sā repe. Yrome yna poenō irohmanohpōko ynanase topehke pyra. Toitoine yna ěxiry tō tokamose yna a tineru poko, imehnō namotome. Otupīko ynanase yna tupi tō tupuxihkase exiryke yna wino yna narykahpyry uwa tō roropa.

⁶ Morara kary etaryke ya tyekītapāse ywy.

⁷ Orēpyra sā toto tuisary tō tupokase ya, ynara tykase ywy eya xine:

– Oekyry tō htomāko matose. Epehpyry motye epehmaporyhtao oekyry tomo a tonahsē poko, eukuru poko roropa aosanumāko matose. Morara popyra mana.

Mame taoximōnohpose toto ya morara zae pyra ehtoh kurākatohme.

⁸ Ynara tykase ywy:

– Tineru nae kuahtao xine kuekyrykō topekahse kyya xine imehnō ahno wino, toto namotome toehse toto ahtao. Yrome seromaroro oekyry tō tyripōko matose osekarotohme anamotome toto ehtohme, tykase ywy.

Yrome jezuhpyra tamuximākomo, mynyhme rokē toh nexiase.

⁹ Mame ynara tykase ywy:

– Onyrihpyrykō zae pyra nase ipunaka! Ritonōpo omipona ehtoko zae oehtohkōme. Morara awahtao xine kuepetōkara, juteutōkara kykerekere-masaromepyra exīko mā toto.

¹⁰ Ahno a tineru ekaroase, tiriiku roropa axītao rokē repe. Morara tyrise ymaro exiketomo a te, ypoetory tō a roropa, morohne tokarose ahno a axītao rokene. Seromaroro morohne onepehmapopyra ropa sehtone eya xine.

¹¹ Amarokō roropa onepehmapopyra ropa ehtoko eya xine, tineru te, uwa eukuru te, azeite, enara. Itupi tō roropa ekarotoko ropa eya xine seromaroro, uwa ke inarykatyamo te, oriwera tō inarykatyamo te, itapyīkō roropa.

¹² Ynara tykase tamuximākomo:

– Kure. Morara tyrīko ynanase onyripyry ae ro. Esarykō ekarōko ropa ynanase eya xine. Ynanekarohpyry roropa onepehmapopyra ropa ynanase, tykase toto.

Morara exiryke oturuketō tonehpose ya tuisa tō omiry etatohme eya xine, ekurehpyra toto ehtohme, tōmihpyrykō omipona toto ehtohme.

¹³ Mame jupō zamareary touse ya, moro tytohtohmase ya. Ynara tykase ywy:

– Ynara amarokō tytohtohmasēme exīko Ritonōpo a ōmihpyrykō omipona pyra exiketyme awahtao xine zae ehtoh ritohme. Mokyro tapyī puxihkāko Ritonōpo mana. Tymōkomoke pyra inomōko mana.

Mame morotōkomo a tozuhse:

– Kure. Morara zae mā yna a!

Mame Ritonōpo toahmase eya xine. Tōmihpyrykō omipona toehse roropa toh nexiase.

Zae Neemia ehtopōpyry

¹⁴ 12me jeimamyry ae kowenatume jahtao Juta nonory po, jeimamyry 20mā poe Arataxerexe tuisa konōtome ahtao jeimamyry 32mā pona, kowenatu tonahsē anapoipyra exiase wekyry tō maro, moro apoipory se kowenu ahtao ro yna a.

¹⁵ Osemazuhme, kowenatume pyra ro jahtao, imehnō kowenatu tomo a ahno tyrohmanohpose tupimā ke. 40me parata tonehpose tyya xine ahno a kokoro rokē tynapyrykō epekahtohme tōkurukō maro. Ipoetory tomo a roropa ahno tyrohmanohpose. Yrome tyoro exiase Ritonōpo omipona jexiryke.

¹⁶ Erokuase yronymyryme pata apuru riry ropa poko. Jesaryme imehnō esary anapoipyra exiase. Ypoetory tō emero toerohse toto akorehmatohme pata apuru riry poko.

¹⁷ Morararo kokoro rokē tōtuhse juteu tō ytapyī tao 150me tuisa tō maro imehnō oehketō maro jenesse imeimehnō nonory poe.

¹⁸ Kokoro rokē toiro pui totapapose ya te, 6me kaneru kurano te, kuratiri tuhke roropa. 10me ēmepyyry taropose ahtao eukuru kurā tyripose ya. Yrome tupime ahno erohtoh waro jexiryke osepehmapopyra exiase eya xine kowenatu epehpyryme.

¹⁹ Oya, Ritonōpo, ynara āko ase: “Wenikehpyra exiko ynyrihpyry kurā poko moxiā akorehmatohme.”

6

Neemia kuhtopōpyry Epetōkara a

¹ Mame pata apuru taotyhkanohse yna a. Orame pyra toehse, yrome omōtoh apuru etapuru tō onyripyra ro toh nexiase esaka. Moro waro toehse Sāparate tō Topia maro, Jesē maro, imehnō yna epetōkara maro.

² Naeroro tōmiry tonehpose ya Sāparate a, Jesē maro. Toahmase ywy eya xine jytotohme oximōtohme toto maro imepŷ pata pona, jakanahmā Ono pona. Yrome popyra jyriry se toh nexiase.

³ Jomiry aronanō aropoase eya xine ynara katohme:

– Ritonōpo nyripyry poko erohnōko ase. Onurumekasaromepyra ase jytotohme myaro. Jerohtoh onurumekara ase oturutohme rokē amaro xine.

⁴ 4me aehtoh pona morara tōmirykō tonehpose ropa ya, eya xine. Moro saaro tozuhse ropa ya oxisamo.

⁵ Mame tōmiry tonehpose ropa Sāparate a ya 5 pona ropa. Sero tymerose pape pokona, tonehse ya Sāparate poetory a, toiro.

⁶ Moro pape totapuruhmakase nexiase. Ynara tymerose:

“Ynara juruno Jesē: Ahno emero oturūko mā toto opoko xine. Tuisa konōto omipona pyra exīko juteu tō mana. Morara exiryke pata apuru rīko mā toto. Ynara nase roropa ynororo opoko: Toto tuisary konōtome oexiry se mase,

⁷ urutō tymenekase roropa oya Jerusarē po, morotōkō zurutohme tuisa konōtome oehtoh poko Juta nonory po. Tuisa Arataxerexe moro waro exīko sātā mana. Morara exiryke oeahmary se ase kymoro rokē oximōtohme oturutohme moro poko.”

⁸ Ezuhtoh aropoase eya. Ynara tykase ywy:

– Ōmihpyry emero zae pyra mana. Ajohpe mase. Ōsenetupuhtoh rokē moro.

⁹ Enaromŷke yna riry se toh nexiase yna erohtoh poko pyra yna ehtohme.

“Seromaroro, Ritonōpo, jamihmehxo yna tyriko!”

¹⁰ Morara ahtao, Semaia, Teraia mūkuru, Meetapeu pary tūtasaromepyra nexiase tytapyī tae. Naeroro mokyro enese ytoase. Ynara tykase ynororo ya:

– Eropa otonēse Ritonōpo Tapyī taka, Osa Kurā taka. Moro tao omōtohtonō apurūko sytase osewomatohme, mokaro a oetaparyino. Ynara exiryke: koko oehnōko mā toto oetapase rahkene, tykase ynororo.

¹¹ Ynara ase eya:

– Ywy moro sã pyra ase, epaketye pyra ase, otonētohme. Epaketye jekarōko mah? osepynanohtohme otonēketyme Ritonōpo Tapyī tao? Morara onyripyra ase ipunaka.

¹² Moro poko tōsenetupuhse jahtao, tuaro toehse ywy. Ritonōpo poe pyra Semaia omiry nexiase. Topehmase rokē ynororo Topia a Sāparate a roropa moro omi ekarotohme ya.

¹³ Tineru tokarose eya xine jerehmapotohme, yyrypyry poko jehtohme. Mame morara toehse jahtao, ykerekeremary ynaroro, zae pyra toehse jah-tao.

¹⁴ “Ritonōpo Jesemy, wenikehpyra exiko Topia tō nyrihpyry poko Sāparate maro toto wãnohtohme. Wenikehpyra exiko nohpo Noatia poko imehnō urutō kō poko roropa enaromŷke jyriry se toto ehtoh poko.”

Apuru riry poko aotyhkatopōpyry

¹⁵ Pata apuru tō poko tōtyhkase ĕmepyyry 25mã po, nuno eruu po, 52me ĕmepyyry taropose ahtao tyriry poko.

¹⁶ Moro waro toehse yna epetōkara ahtao, typoremãse sã toh nexiase. Tonetupuhse eya xine, Ritonōpo a takorehmase yna exiryke moro erohtoh taotyhkanohse yna a rahkene.

¹⁷ Morara ahtao pape tō tuhke tymerose juteu tō tuisary tomo a Topia neneryme. Inymerohpyry tō roropa tapoise eya xine.

¹⁸ Juteu tō tuhke Topia epeme toh kynexine, juteu paniryeme exiryke esety Sekania, Ara mūkuru. Moro motye roropa imūkuru Joanã tpyytase Mesurã ĕxiry maro, Perekia mūkuru.

¹⁹ Jĕpataka tōturuse toto Topia nyrytã kurã poko. Eya tokarose roropa jomiry emero eya xine. Pape tonehzomose ropa Topia a yneneryme, enaromŷke jyritohme repe.

7

¹ Morarame pata apuru tyrise ahtao te, omōtohtonō apuru tō tyrise roropa ahtao esaka te, soutatu tō tymenekase ahtao omōtohtonō erase tō te, eremiaketō, rewita tō roropa toerohtohkō poko tyrohmanohpose toto ahtao,

² orutua kō asakoro tymenekase ya pata Jerusarē tuisaryme toto ehtohme: jakorō Hanani te, Hanania, soutatu tō tuisary, tapyi jamihmā tao. Ritonōpo omipona exiketyme kynexine, zae exiketyme roropa, imehnō motye.

³ Mokaro asakoro turuse ya, pata Jerusarē omōtoht etapuruhmakatohme xixi tōnuhse ahtao rokene, axitū toehpitose ahtao. Mame toto a apurutohme ropa kokonie pukuro, tysorotohtose ehtohme, moroto ro erase tō ahtao. Imehnō erase tō tymenekapose eya xine ahno Jerusarē pōkō rānao, eraseme toto ehtohme osa tō tao te, imehnō roropa eraseme ehtohme tytapyi kō etonie.

Aehtyamo Papironia poe
(Extara 2.1-70)

⁴ Mame pata Jerusarē zumo nexiase, yrome pata pōkō tuhke pyra nexiase. Tuhke pyra roropa tapyi tō nexiase tukurākase ropa exiketomo.

⁵ Ritonōpo a osenetupuhtoh tyrise ukurohtaka ahno enehpotohme oximōme, tuisa tō maro, tamuximākō maro, toto ekyry tō esetykō enetohme. Pape enease ropa tymerose, apitoryme aehtyā ropa Papironia poe esetykomo. Ynara tymerose moro pape pokona:

⁶ Izyraeu tō tarose ahtao Napukotonozo a typoetoryme Papironia pona, Juta pōkō tuhke tarose eya. Mokaro tooehse ropa Jerusarē pona Juta patary tō pona roropa, tosaka xine.

⁷ Ituisary tō ynara nexiase: Zoropapeu te, Jozue te, Neemia te, Azaria te, Raamia te, Naamani te, Moatekai te, Piusā te, Mixiperete te, Pikiwai te, Neum te, Paana, enara.

⁸ Sero nase tymerose atakenaka, Izyraeu tō oxiekyry tō, Papironia poe aehtyamo, tuisa tō esety tymerose, atapona tuhke imaro xine exiketō roropa:

Oxiekyry tomo:

Paro tomo 2.172me,

⁹ Sepatia tomo 372me,

¹⁰ Ara tomo 652me,

¹¹ Paate-Moape (Jesua pakomotyā Moape roropa) 2.818me,

¹² Erāo tomo 1.254me,

¹³ Zatu tomo 845me,

¹⁴ Zakai tomo 760me,

¹⁵ Pinui tomo 648me,

¹⁶ Pepai tomo 628me,

¹⁷ Azakate tomo 2.322me,

¹⁸ Atonikā tomo 667me,

¹⁹ Pikiwai tomo 2.067me,

²⁰ Atim tomo 655me,

²¹ Atea tomo (esety akorō Ezekia) 98me

²² Hasū tomo 328me,

²³ Pesai tomo 324me,

²⁴ Haripe tomo 112me,

²⁵ Kipeāo tomo 95me.

Pata tomo

²⁶ Tooehse ropa ahno, itamuru tō ynara pata tō po nexiase: Perē po, Netopa po roropa 188me.

²⁷ Anatote po 128me,

²⁸ Pete-Azamawete po 42me,

²⁹ Kiriāte-Jearī po, Sepira po, Peerote po roropa 743me,

³⁰ Rama po, Kepa po roropa 621me,

- 31 Mikima po 122me,
 32 Peteu po Ae maro 123me,
 33 Nepo po 52me,
 34 Imepỹ Erão po 1.254me,
 35 Harĩ po 320me,
 36 Jeriko po 345me,
 37 Rote po, Hatite po Ono maro 721me,
 38 Senaa po 3.930me.

Oturuketomo

- 39 Sero nase oturuketõ ekyry tõ aehtyamo Papironia poe: tuisa esety, imaro xine exiketõ tuhke exiry, enara: Jetaia tomo (Jesua pakomotyamo) 973me,
 40 Imea tomo 1.052me,
 41 Pasua tomo 1.247me,
 42 Harĩ tomo 1.017me.

Rewita tomo.

- 43 Sero nase rewita tõ oxiekyry tõ aehtyamo Papironia poe Jesua tomo, Katamieu tõ maro (Hotawia pakomotyamo) 74me,
 44 Rue etonanomo, eremiaketõ roropa, (Asape pakomotyamo) 148me,
 45 Ritonõpo Tapyĩ omõtoh erase tomo, (Sarũ tõ pakomotyamo, Atea maro, Taumõ maro, Akupe maro, Hatita maro, Sopai maro, enara) atapona 138me toh nexiase.

Erohketõ Ritonõpo Tapyĩ poko

- 46 Sero nase Ritonõpo Tapyĩ poko erohketõ ekyry tõ, aehtyamo Papironia poe. Tuisa tõ esety tõ tymerose: Zia te, Hasupa te, Tapaote,
 47 Kero te, Xia te, Patõ te,
 48 Repana te, Hakapa te, Saumai te,
 49 Hanã te, Jiteu te, Kaa te,
 50 Reaia te, Rezĩ te, Nekota te,
 51 Kazã te, Uza te, Paseia te,
 52 Pesai te, Meunim te, Nepixĩ te,
 53 Pakepuke te, Hakupa te, Harua te,
 54 Pasarite te, Meita te, Harasa te,
 55 Parako te, Xisera te, Tema te,
 56 Nexia te, Hatipa, enara.

Saromão poetory

- 57 Sero nase Saromão poetory tõ ekyry tõ aehtyamo Papironia poe: Tuisa tõ esety rokẽ tymerose: Sotai te, Soperete te, Perita te,
 58 Jaara te, Tarakõ te, Jiteu te,
 59 Sepatia te, Hatiu te, Pokerete-Hazepaĩ te, Amõ, enara.
 60 Atapona mokaro Ritonõpo Tapyĩ poko erohketõ ekyry tõ, Saromão poetory ekyry tõ maro 392me nexiase.

61-62 Imehnõ aehtyamo, oxiekyry tõ Teraia tomo, Topia tõ maro te, Nekota tõ maro 642me ahno nexiase, pata tõ Teu-Mera poe, Teu-Harasa poe, Kerupe poe, Atõ poe, Imea poe, enara. Yrome Izyraeu tõme toto ehtoh enetupuhpo-toh pyra toh nexiase, Izyraeu pakõme nymyry toto exiry waro ehtohme.

63 Oturuketõ ekyry tõ Hopaia tomo, Hakoze tõ maro, Paazirai tõ roropa pape tõ onenepyra toh nexiase tytamurukõ ehtoh waro toto ehtohme. (Mokaro Paazirai tõ tamuru tpytase kynexine Paazirai pata Kireate põ õxiry maro. Tymeretamuru esety tapoise eya tosetyme.)

⁶⁴ Oturuketõme erohsaromepyra toh nexiase tytamurukõ waro nymyry pyra toexirykõke.

⁶⁵ Oturuketõ napyry kurã, ahno nekarotyã Ritonõpo a onenahpopyry kowenatu nexiase eya xine imepõ oturukety, imehxo exikety oehtohto, imenekary waro exikety Urim poko, Tumĩ maro.

⁶⁶ Atapona Izyraeu tõ aehtyã 42.360me nexiase.

⁶⁷ Ipoetory tõ atapona 7.337me nexiase. Eremiaketõ 245me nexiase.

⁶⁸ Kawaru tõ 736me nexiase. Mura tomo 245me nexiase.

⁶⁹ Kameru tomo 435me nexiase. Jumõtu tomo 6.720me nexiase.

⁷⁰ Tuhkãkomo a tytinerũ tokarose akorehmatohme Ritonõpo Tapyĩ ritohme ropa. Uuru tokarose kowenatu a 8,4 kirume te, 50me paxiha tõkehko Ritonõpo eahmary poko ehtohme, oturuketõ zupõ 530me.

⁷¹ Oxiekyry tõ tamuximãkomo a uuru tokarose Ritonõpo a 168 kirume te, parata roropa 1.257 kirume tokarose eya xine.

⁷² Imehnõ ahno a uuru tokarose 168 kirume te, parata roropa 1.142 kirume te, upo roropa 67me, oturuketõ zupõme.

⁷³ Morarame mokaro juteu tõ emero tõsesarise toh nexiase Juta patary tõ po, pata pitiko po roropa. Oturuketõme toh nexiase te, rewita tomo te, Ritonõpo Tapyĩ erase tomo te, eremiaketomo te, ahno rokẽ roropa te, Ritonõpo Tapyĩ poko erohketomo, enara.

8

Ritonõpo Omihpyry sekerematopõpyry Extara a

¹ Morarame nuno 7mã toehse ahtao juteu tõ emero toh nexiase typatarykõ po. Ëmepyry apitorymã po nuno 7mã po tõximõse toto emero Jerusarẽ po, Omõtoht Tuna tõ ãpataka. Ritonõpo Omihpyry tonehpose eya xine oturukety Extara a, amorepaneme aexiryke, Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a ekarotohme Izyraeu tomo a.

² Moro pape tonehse Extara a oximõmãkomo a: orutua komo, nohpo tomo, poetohti tõ maro, enetuputyry waro exiketomo.

³ Mame moroto, jarao, omõtoht ãpataka Ritonõpo nymeropohpyry tysekere-mase Extara a imoihmãkõ netaryme, ãmehtopõpyry poe tãxiahtao pona. Kure rokẽ totase eya xine.

⁴ Xikihme Extara nexiase zara pitiko po, wewe risẽ po. Moro zara pitiko tyrise eya xine moro poko ehtohme. Extara apotunuru wino xikihme nexiase Matitia te, Sema te, Anaia te, Uria te, Hiukia te, Maaseia, enara.

Xikihme roropa opozery wino nexiase: Petaia te, Misaeu te, Maukia te, Hasũ te, Hasapatana te, Zakaria te, Mesurã, enara.

⁵ Moroto Extara nexiase zara pitiko po, kaehxo, imoihmãkõ epoe. Mokyro enẽko toh nexiase emero. Pape totapuruhmakase ahtao eya, xikihme toehse toto emero.

⁶ Ynara tykase Extara:

– Kure mase Ritonõpo, sykatone. Imehxo mase, yna Esemý!

Tomarykõ tanõse imoihmãkomo a. Ynara tykase toto:

– Ije! Aõ! (Amem! Amem!)

Tosekumurukõ po typorohse toh nexiase, tõmytykõ po nono pokoxi Ritonõpo eahmaryke Tosẽkõme.

⁷ Imeĩpo towõse ropa toto xikihme tosao xine. Tamorepase toto rewita tomo a Ritonõpo Nyripohpyry poko, Aomihpyry poko: Jesua a, Pani a, Serepia a, Jamĩ a, Akupe a, Sapetai a, Hotia a, Maaseia a, Kerita a, Azaria a, Jozapate a, Hanã a, Peraia a, enara.

⁸ Ritonõpo Omiry, Moeze nymerohpyry sekeremäko toh nexiase, Aomiry apiakäko toh nexiase. Toto amorepäko roropa toh nexiase zae isekeremahpyry enetupuhtohme eya xine.

⁹ Ritonõpo omiry sekeremary etaryke tyya xine, toemynyhmasse toto tukurohtao xine. Tyxitapitose toto. Naeroro turuse toto kowenatu Neemia a, oturukety Extara a roropa, Ritonõpo omiry poko amorepane, rewita tomo a roropa, amorepane akorehmananomo. Ynara tykase toto:

– Sero ěmepyyry Ritonõpo Kuesëkö eahmatohme nase. Morara exiryke xitara sehtone, emynyhmaro roropa sehtone.

¹⁰ Ytotoko atapyïkö taka. Otuhtoh konõto tyritoko. Anapyrykö apiakato eukuru roropa ekarotohme imehnomo a, tynahke pyra exiketomo a. Seroae Ritonõpo kurã eahmatohme mana; naeroro emynyhmaro ehtoko. Atäkyematoko Ritonõpo poko, morara awahtao xine jamihme matose exïko.

¹¹ Ahno rãnakuroko toytose Rewita tomo xitaketõ mynyhpäkapose.

– Emynyhmaro ehtoko. Kure Ritonõpo ehtoh poko täkye rokë ehtoko.

¹² Naeroro toytose toto, emero tytapyïkö taka, otuhse te, eukuru ěse, atäkyematohme. Tynahke exiketõ a tynapyrykö tapiakase ekarotohme imehnomo a, Ritonõpo omiry sekerematopõpyry tonetupuhse eya xine exiryke.

Oseahmatoh Tapyi Pesarara poko

¹³ Yrokokoro toytose toto, oxiekyry tõ tamuximäkomo, oturuketõ maro, rewita tõ maro, Extara a, atamorepase imaro, Ritonõpo nyripohpyry poko.

¹⁴ Ritonõpo nyripohpyry Moeze a tonese eya xine, ynara tymerose: tapyi tõ pitiko ao Izyraeu tõ nyhnõko mã toto, Oseahmatoh Tapyi Pesarara poko ahtao.

¹⁵ Naeroro omi taropose eya xine Jerusarë poro porehme, imehnõ pata tõ pona roropa porehme. Ynara tykase toto:

– Ytotoko ypy tõ pona wewe amoriry tõ enehse, pinieiro tomo, oriwera tomo, murta tomo, airiki panõ tõkehko, imehnõ roropa tapyi tõ pitiko tyritohme, Moeze nyripohpyry ae ro.

¹⁶ Naeroro toytose toto amoriry tõ enehse. Tapyi pitiko tyrise eya xine tytapyïkö zarã po, tytapyïkö myhtokoxi te, Ritonõpo Tapyi zarã po, nono pipahmã po Omõtoht Tuna tõ ěpataka te, Omõtoht Eparaĩ ěpataka, enara.

¹⁷ Papironia poe aehtyamo a emero tapyi tõ pitiko tyrise. Morohne taka tomõse toto Otuhtoh enahtoh pona ro. Moino ro, Jozue, Num mükuru ehtopõpyry poe, moro panõ onyripyra Izyraeu toh nexiase. Täkye toh nexiase emero porehme.

¹⁸ Kokoro rokë ěmepyyry apitorymã poe etyhyryry pona Ritonõpo Omiry zokonaka tysekeremase eya xine. Tõsehmasse toto 7me ěmepyyry ae. Mame ěmepyyry 8mã po tõximõse toto, Ritonõpo eahmaryme otuhtoh konõto etyhyryry Moeze nymerohpyry ae ro.

9

Ahno osekary tyrypyrykö poko

¹⁻² Mame ěmepyyry 24mã po, nuno 7mã po, tõximõse Izyraeu tomo, otuhpyra ehtohme, toemynyhmatohköme tyrypyrykö poko. Osemazuhme tätapiakase toto juteutõkara wino. Toemynyhmarykö enetupuhpotohme upo tamuruse eya xine, kamisa topuxiximã risemy. Tupuhpyrykö pona nono tyrise roropa eya xine. Mame towõse toto xikihme, tyrypyrykö tokaropitose eya xine, tytamurakö rypyhyryry tõ roropa.

³ Okynahxo, 3 orame exisasaka Ritonõpo Omiry tysekeremase toto a, imoihmākō netaryme. Moromeīpo 3 orame ropa tōsekarose toto, tyrypyrykō tokarose eya xine, kure Ritonõpo tokarose roropa eya xine eahmaryme.

⁴ Rewita tō xikihme toh nexiase tyzarā pitiko po, kae. Tōturuse toto opore samo Ritonõpo a, Tosēkomo a. Ynara toh nexiase zara po: Jesua te, Pani te, Katamieu te, Sepania te, Puni te, Serepia te, Pani te, Kenani, enara.

⁵ Mame ahno tykohmase rewita tomo a Ritonõpo eahmatohme. Ynara toh nexiase rewita tomo: Jesua te, Katamieu te, Pani te, Hasapaneia te, Serepia te, Hotia te, Sepania te, Petaia, enara. Ynara tykase toto:

“Owōtoko! Ritonõpo Oesēkō eahmatoko!

‘Kure mase, Ritonõpo,’
kakehpyra ehtoko jūme.

Ah emero sero nono pōkō, ‘Kure mase,’ nykā toto eya,
Imehxo aexiryke, eahmary kyya xine ipune pyra ahtao ro.”

Aoturutopōpyry kō Ritonõpo a

⁶ Ynara tykase Izyraeu tō Ritonõpo eahmaryme:

“Ritonõpo, omoro rokē yna Esēme mase.

Kapu tyrise oya, xirikuato tō roropa.

Sero nono tyrise oya, tuna konōto roropa, emero zae exiketō roropa.

Isene toto tyrise oya, emero porehme.

Tosekumurukō po kapuaōkō porohnōko mā toto oeahmaryme.

⁷ “Oya, Ritonõpo, Aparā tymenekase,
touse ynororo oya Ua wino, Papironia poe;
Esety tymyakāmase oya Aparāome.

⁸ Ÿme aexiry oya, tonese oya.

Ōmihpyry metapoase eya.

Sero nono ekarōko ase Aparāo a, makene:

Kanaā pōkō nonory, heteu tō nonory, amoreu tō nonory,

perizeu tō nonory, jepuseu tō nonory, kirikaseu tō nonory,

ipakomotyā esaryme ehtohme.

Morara tyrise oya, omihpyry ae ro, ekurehpyra oexiryke.

⁹ “Yna tamuru tō etuarimatopōpyry tonese oya Ejitu po.

‘Yna ipynanohko!’

katopōpyry okohmaryme eya xine totase oya tuna konōto Tahpiremā ehpiō
po.

¹⁰ Tōsenuruhkase toto ajamitunuru eneryke tyya xine Ejitu tuisary
wānopyryme,

Kowenu tuisary akorehmananō wānopyryme roropa, Ejitu pōkō maro,

zuarō oexiryke opoetory tō rohmanohpotopōpyry eya xine.

Morara exiryke imehxo oexiry waro toehse sero nono pōkō mā emero,
seroae ro imehxo oexiry waro mā toto emero porehme.

¹¹ Tuna konōto tapiakase oya yna tamuru tō ēpataka,

Tarose toto oya tuna kuroko, osema ae akuohtohme, nono tonorē poro.

Mokaro ekahmananō tynerymapose oya zue ao.

Tyneryse toto topu neryry samo pohkane konōto kuaō.

¹² Akurū ke toto tarose oya saereme ahtao,

koko apoto xikihmā ke, tykohmāse ahtao.

Osema saerehkatohme, zae osema ae toto ytotohme.

¹³ Ypy Xinai pona tyhtose omoro, kapu ae Opoetory tō zurutohme.

Õmihpyry kurã mekaroase eya xine
zae ehtoh poko tamorepase toto oya.

¹⁴ Tamorepase toto oya ãmepýry 7mã apiakary poko,
opoko ehtohme, oeahmatohme eya xine.

Opoetory, Moeze ae, onyriphopyry mekaroase eya xine.

¹⁵ Omise toehse toto ahtao,

kapu ae tonahsẽ menehpoase inapyrykomo,
topu poe tuna tutũtanohpose oya tutunazehnase toto ahtao.

Tynonorykõ tapoipose oya tosarykõme, õmihpyry ae ro, itamuru tomo a.

¹⁶ Yrome yna tamuru tõ epyrypaketõme toh nexiase
putupyra exiketõ sã toehse toto

õmihpyry omipona se pyra toh kynexine, Onyriphopyry tomo.

¹⁷ ‘Arypyra, Õmiry omipona pyra ynanase,’ tykase toto.

Tuenikehse toto onyrihpyry poko emero;

tuenikehse toh kynexine ajamitunuru enepotopõpyry poko.

Toepyryparykõme, imepÿ tymenekase eya xine tutuisarykõme,

Ejitu pona toto arotohme ropa,

topehke pyra imehnõ namotome toehtohkõme ropa.

Yrome omoro, Ritonõpo, yna rypyry korokaneme mase.

Kurãme mase, yna pyno exiketyme.

Okynã sã yna zehno pyra mase,

opoetory tõ pynanopyry enahpyra mana.

Morara exiryke toto onurumekara mexiase.

¹⁸ Pui mükuru panõ tyrise eya xine, uuru risemy.

‘Ritõ mose ro’ tykase toto,

‘Kuenepyhþõkomo Ejitu nonory poe.’

Ritonõpo, tyhtomase mexiase eya xine.

¹⁹ Yrome toto onurumekara mexiase ona tonorẽ po,

ahno pyno itamurume oexiryke.

Akuru onupuxihkara mexiase apoto roropa

osema enepotohme eya xine saereme ahtao, koko, enara.

²⁰ Ouzenu kurã mekaroase eya xine

toto amorepaneme zae ehtoh poko toto ehtohme;

Tonahsẽ manã mekaroase eya xine

tuna roropa tutunazehnase toto ahtao.

²¹ 40me jeimamyry taropose eya xine ona tonorẽ po,

tynahpase toto oya, omise pyra toto ehtohme.

Toto zupõ onenahkara roropa kynexine,

ipupurukõ zaozao pyra toh kynexine.

²² “Oya ahno typoremãkapose eya xine, tuisa konõto tomo,

katonõ nonory, tosarykõ ehpiõ po,

Hexipõ nonory typoremãkase Izyraeu tomo a,

tuisa Seõ nonory roropa,

Pasã nonory roropa, moroto Oke tuisame ahtao.

²³ Oya ipoenõ tomãkapose, tuhke ikuhpÿme, xirikuato sã kapu ao.

Mame tonehse toto oya sero nono pona,

õmihpyry ae ro, itamuru tomo a.

²⁴ Kanaã nonory typoremãkase eya xine;

oya morotõkõ typoremãkapose.

Opoetory tomo a, ajamitunuru mekarone,

typenetatohkõ ritohme Kanaã þõkomo a, ituisary tomo a roropa.

25 Pata tō jamihmākō tapoise eya xine
 tapuruse toto ahtao ro, tupito tō kurā roropa,
 tapyi tō maro tymōkomoke pehme,
 tuna pēkamā tō tahkase toto ahtao, oriwera tomo, wewe eperytaketomo,
 uwa zoko ke tarykase exiketomo.
 Typenetatohkō tonahsēme tonahse eya xine,
 tupunase toto, tōseahmase toto
 onekarohpyry kurā ke porehme.

26 “Yrome opoetory tō orumekary se toehse,
 owino toeramase toto;
 Õmiry omipona pyra toehse toh kynexine.
 Toeramase toto Õmihpyry omipona toehxīpo xine.
 Õmiry poko urutō kō totapase eya xine,
 zae ehtoh poko tutuarōtase toto ahtao,
 ‘Ehmaropa Ritonōpo a ropa,’ tykase toto ahtao.
 Tyzehno xine orine toto, tynyrihpyrykō ke, tōmihpyrykō ke roropa.
 27 Morara exiryke tokarose toto oya toto epetōkara a, toto poremākatohme,
 irohmanohpotohme.

Yrome toetuarimarykohtao, okohmane toto takorehmapotohkōme,
 tozuhse toto oya, kapu ae.
 Toto pyno exikehpyra oexiryke,
 toto akorehmananō tonyohse oya, toto pynanohtohme epetōkara wino.

28 Mame osepeme toehse ropa toto ahtao tykatonomorykō maro,
 tyyrypyrykō poko toehse ropa toto, Õmiry omipona pyra.
 Morarame toto typoremākapose ropa oya, topetōkara a.
 Mame toeramase ropa toto ahtao,
 tyyrypyrykō rumekatohme ropa,
 toto pynanohtohme ropa oya,
 Aomirykō totase oya, kapu ao,
 toto typynanohzomose ropa oya,
 toto pyno exikehpyra oexiryke.

29 Turuse toto oya: ‘Kurehxo exiry Jomiry omipona awahtao xine,’
 yrome aepyrypyrykōke Õmihpyry turumekase eya xine.

Õmihpyry omipona ahtao isene exīko ynanase.
 Orumekary se toh kynexine, putupyra exiketō samo,
 Õmihpyry omipona pyra toehse toto.

30 Tuhke jeimamyry ae turuse toto oya,
 penekahpyra mexiase.
 Urutō kō ae tōturuse Ouzenu toto netaryme repe,
 yrome onetara toh kynexine.
 Naeroro toto mekarone imehnō nono pōkomo a toto poremākatohme eya xine.

31 Māpyra, toto pyno exikehpyra oexiryke,
 toto onurumekara mexiase
 toto onenahkara roropa mexiase.
 Omoro mase Ritonōpo,
 opoetory tō pyno exikehpyra, kurāme oexiryke!

32 “Ritonōpo, yna Esemy, Imehxo Exiketyme mase!
 Osenuruhkāko ynanase, ajamitunuru eneryke yna a!
 Õmihpyry yna tamuru tomo a anamonohpyra mase.

Moino typoremākase yna ahtao, axirio tomo a tarona, toetuarimase yna!
Yna tuisary tomo, yna tamuximākomo, oturuketomo te, urutō kō roropa,
yna tamuru tomo te, yna ekyry tomo emero toetuarimase yna!

Wenikehpyra exiko yna etuarimatoh poko!

³³ Zae mase ipunaka yna wānopyry poko;
zae ro mexiase, iirypyryme toehse yna ahtao ro.

³⁴ Onyripohpyry omipona pyra yna tamuru tō kynexine,
yna tuisary tomo te, tamuximākomo, oturuketō roropa.

Ōmiry onetara toh kynexine, turuse toto ahtao oya.

³⁵ Kure oexiryke opoetory tomo a, tuisa tō tyrise oya toto esēme.
Moroto toh kynexine nono konōto po, nono kurā po, onekarohpyry;
yrome oeahmara toh kynexine, tyrypyrykō onurumekara, popyra toto
ehtopōpyry poko.

³⁶ Seromaroro imehnō namotome ynanase,
sero nono onekarohpyry po, nono kurā, tŷkyryry zamaro exikety,
ipoe otuhnōko ynanase.

³⁷ Tykyrysā tōkehko arōko tuisa tomo,
onekarotyā yna a
ynarohmanohpotohme yna rypyry pokoino.
Typhenetatohkō rīko mā toto yna a te, yna eky tō poko, pui tōkehko poko, enara.
Naeroro yna ryhmatopōpyryke otupīko ynanase.”

Tosetykō merotopōpyry tōmiryō etaporyme

³⁸ Morara exiryke, morohne toehse exiryke, kymarokō Izyraeu tō,
kuomirykō merōko sytatose Ritonōpo omihpyry omipona kuehtohkōme.
Mame moro pokona tosetykō merōko kutuisarykō mana, rewita tō maro,
oturuketō roropa, enara.

10

¹ Mame tosety merohpō osemazupu, kowenatu Neemia, Hakaria mūkuru
nexiase. Mokyro mykapo Zetekia nexiase. Mokaro mykapo imehnomo a
tosetykō tymerose. Ÿnara toh nexiase:

² Oturuketomo: Seraia te, Azaria te, Jeremia te,

³ Pasua te, Amaria te, Maukia te,

⁴ Hatu te, Sepania te, Maruke te,

⁵ Harī te, Meremote te, Opatia te,

⁶ Tanieu te, Kinetō te, Paruke te,

⁷ Mesurā te, Apia te, Miamī te,

⁸ Maazia te, Piukai te, Semaia, enara.

⁹ Rewita tomo: Jesua, Azania mūkuru te, Pinui, Henatate ekyry tō wino te,
Katamieu te,

¹⁰ Sepania te, Hotia te, Kerita te, Peraia te, Hanā te,

¹¹ Mika te, Reope te, Hasapia te,

¹² Zakua te, Serepia te, Sepania te,

¹³ Hotia te, Pani te, Peninu, enara.

¹⁴ Tamuximākomo: Paro te, Paate-Moape te, Erāo te, Zatu te, Pani te,

¹⁵ Puni te, Azakate te, Pepai te,

¹⁶ Atonia te, Pikiwai te, Atim te,

¹⁷ Atea te, Ezekia te, Azua te,

¹⁸ Hotia te, Hasū te, Pezai te,

¹⁹ Haripe te, Anatote te, Nopai te,

²⁰ Makapia te, Mesurā te, Hezia te,

- 21 Mesezapeu te, Zatoke te, Jatua te,
 22 Peratia te, Hanã te, Anaia te,
 23 Ozeja te, Hanania te, Hasupe te,
 24 Haroe te, Pirea te, Sopeke te,
 25 Reũ te, Hasapana te, Maaseia te,
 26 Aia te, Hanã te, Anã te,
 27 Maruke te, Harĩ te, Paana, enara.

Toto netapohpyry

28 Kymarokomo, Izyraeu tomo te, oturuketomo te, rewita tomo te, Ritonõpo Tapyĩ erase tomo te, Itapyĩ poko erohketõ maro te, eremiaketomo te, imehnõ maro, emero Ritonõpo Omihpyry omi poe tãtapiakase exiketomo juteutõkara wino, yna nonory po toto ahtao ro: kypyxiãkõ maro, kypoenkõ maro, tuãtase toto ahtao, enetuputyry waro toto ahtao,

29 oximõnõko sytatose kutuisarykõ maro kuomirykõ etapotohme Ritonõpo netaryme: aomihpyry omipona kuehtohkõme, inekarohpyry Moeze a. Ritonõpo Kuesẽkõ Nyripohpyry omipona exiko sytatose emero porehme. Aomipona pyra toehse kuahtao xine kuãnohtorỹko Ritonõpo mana popyra ehtoh enehporyke eya.

30 Kuẽxirykõ onekaropyra exiko sytatose juteutõkara pyxiãme te, mokaro ãxiry tõ onymenekara roropa exiko sytatose kumũkurukõ pyxiãme.

31 Ëmepyyry 7mã oserematoh po osepekahpyra exiko sytatose. Tiriiku tõkehko enepyyryhtaoh juteutõkara a, ekamotohme 7mã po onepekahpyra exiko sytatose. Imepỹ ãmepyyry tapiakase ahtao Ritonõpo eahmatohme ipoetory tomo a, moro po osepekahpyra exiko sytatose.

Jeimamyry 7mã po kutupikõ poko erohpyra exiko sytatose. Mame imehnõ nepehmary ro ahtao, moro onepehmapopyra exiko sytatose.

32 Jeimamyry ae rokẽ 4 karamame parata ekarõko sytatose emero Ritonõpo Tapyĩ tinerũme.

33 Ynara ekarõko sytatose Ritonõpo eahmatohme Itapyĩ tao: pão tomo kynekarorykõme Ritonõpo a te, kokoro rokẽ tiriiku te, sewata maro, okyno tomo zahkatohme tytororo kynekarorykõme kokoro rokene te, imehnõ okyno tõ kynekarorykõme ãmepyyry 7mã po te, oseahmatoh Nuno Kasenato po, imehnõ oseahmatoh po roropa te, imehnõ kynekarorykõ roropa Ritonõpo a te, kynekarorykõ roropa Izyraeu tõ rypyry korokapotohme te, emero rokẽ Ritonõpo Tapyĩ kyyryme roropa ise ahtao.

34 Emero jeimamyry ae kymarokomo, Izyraeu tomo te, oturuketomo te, rewita tõ maro, imenekatoh emãko apotopokõ poko erohketõ menekatohme okyno tõ zahkatohme Ritonõpo Tapyĩ tao, kynekarorykõme Ritonõpo Kuesẽkomo a, Inyripohpyry ae ro.

35 Emero jeimamyry ae tiriiku, apitoryme toehse exikety enehnõko sytatose Ritonõpo Tapyĩ taka kynekarorykõme te, sewata roropa apitoryme toehse exikety te, wewe tõ epery tõkehko roropa apitoryme toehse exiketomo.

36 Kumũkurukõ osemazupu tonuruse exiketõ enehnõko sytatose Ritonõpo Tapyĩ taka, oturuketõ a mokaro ekarotohme Ritonõpo a, Inyripohpyry ae ro. Kuekykõ mũkuru tõ osemazupu tonuruse exiketõ roropa ekarõko sytatose Ritonõpo a, pui mũkuru osemazupu tonuruse exiketomo te, kaneru mũkuru osemazupu tonuruse exiketomo te, poti mũkuru osemazupu tonuruse exiketomo, enãra.

³⁷ Pão enehnõko sytatose oturuketomo a Ritonõpo Tapyĩ taka, tyrise tiriiku apitorymã toehse exikety ke, emero jeimamyry ae te, uwa eukuru jehnahpyry ekarõko roropa sytatose, tyrisenano, kynekarorykõme te, azeite te, wewe epery tõ roropa.

10me ahtao toiro ekarõko sytatose rewita tomo a tỹkyryry tapoise ahtao kyya xine, Ritonõpo Omihpyry ae ro.

³⁸ Oturukety toiro Arão paryme, rewita tõ maro exĩko moro zokonaka apoiryhtao eya xine. Mame morohne tapoise ahtao 10me ahtao toiro tarosẽme exĩko rewita tomo a ikurãkatohme Ritonõpo Tapyĩ taka, Ritonõpo Tapyĩ tao enahtohme.

³⁹ Morohne ahno nekarotyã arõko toto, Izyraeu tomo te, rewita tomo ikurãkatoh taka: tiriiku tõkehko te, uwa eukuru jehnahpyry te, azeite, enara. Moro tao Ritonõpo Tapyĩ mõkomory mana. Moroto oturuketõ esary toerohtoh poko toto ahtao te, omõtoh erasamo te, eremiaketõ roropa, enara.

Ritonõpo Kuesẽkõ Tapyĩ onurumekara sytatose.

11

Jerusarẽ po exiketomo

¹ Izyraeu tõ tuisary tõ moroto rokẽ kynexine toto Jerusarẽ po. Imehnomo a imenekatoh tomase, 10me tapyi tõ ahtao toiro tapyi taõkõ menekatohme ytotohme Jerusarẽ pona osesaritohme, Ritonõpo nymenekahpyry tosaryme. Imehnõ nexiase imehnõ pata tõ po, pata tõ pitiko po roropa.

² Jerusarẽ po toytory se exiketõ ahtao, kure rokẽ tyripose toto morotona imoihmãkomo a.

³ Izyraeu tõ nexiase imehnõ pata tõ po, oturuketõ roropa te, rewita tomo te, Ritonõpo Tapyĩ poko erohketõ te, Saromão poetory tõ pakomotyamo, enara. Tosarykõ po toh nexiase.

Juta tõ tuisary tõ, Jerusarẽ po exiketõ ynara nexiase:

⁴ Juta pakomotyamo:

Ataia, Uzia mũkuru, Zakaria pary. Itamuru tõ kynexine: Amaria te, Sepatia te, Maarareu, enara, Pereze, Juta mũkuru pakomotyamo;

⁵ Maaseia, Paruke mũkuru, Kou-Howe pary. Itamuru tõ kynexine: Hazaia te, Ataia te, Joiaripe te, Zakaria, enara, Sera, Juta mũkuru pakomotyamo.

⁶ Pereze pakomotyã 468me orutua kõ nexiase, soutatume exiketomo.

⁷ Pẽjamĩ pakomotyamo: Saru, Mesurã mũkuru, Joete pary. Itamuru tõ kynexine Petaia te, Koraia te, Maaseia te, Itieu te, Jesaia, enara;

⁸ Kapai roropa Sarai maro, Saru ekyry tomo, enara.

Atapona 928me orutua komo, Pẽjamĩ tomo toh nexiase Jerusarẽ po;

⁹ Joeu, Zikiri mũkuru toto tuisaryme nexiase. Juta, Senua mũkuru tuisa akorehmaneme nexiase.

¹⁰ Oturuketomo:

Jetaia, Joiaripe mũkuru, Jakĩ maro;

¹¹ Seraia, Hiukia mũkuru, Mesurã pary. Itamuru tõ kynexine: Zatoke te, Meraiote te, Aitupe, oturuketõ tuisary Ritonõpo Tapyĩ tao.

¹² Atapona 822me orutua komo, erohketõme toh nexiase Ritonõpo Tapyĩ tao;

Ataia, Jeroão mũkuru, Peraria pary. Itamuru tõ kynexine Anazi te, Zakaria te, Pasua te, Maukia, enara.

¹³ Atapona 242 orutua kõ nexiase, typoenoke exiketomo;

Amasai, Azareu mũkuru, Azai pary. Itamurukõ kynexine Mexiremote te, Imea, enara.

¹⁴ 128me orutua kō nexiase, oxiekyry tomo, soutatu tō orēpyra exiketomo. Toto tuisary nexiase Zapitieu, orēpyra exiketō ekyry.

¹⁵ Rewita tomo:

Semaia, Hasupe mūkuru, Azarikā pary. Itamuru tō kynexine Hasapia te, Puni, enara;

¹⁶ Sapetai te, Jozapate roropa rewita tō emese kure exiketomo. Erohketō tuisaryme toh nexiase Ritonōpo Tapyī poko jarao.

¹⁷ Matania, Mika mūkuru, Zapiti pary, Asape ekyryme nexiase. Ritonōpo Tapyī tao eremiaketō tuisaryme nexiase, toto eremiary poko, “Kure mase, Ritonōpo,” kary poko eya xine Ritonōpo eahmaryme;

Pakepukia, Matania akorehmaneme nexiase.

Apata, Samua mūkuru, Karau pary. Jetutū ekyryme nexiase ynororo.

¹⁸ Atapona 284 rewita tō nexiase pata kurā Jerusarē po.

¹⁹ Ritonōpo Tapyī omōtoho erase tomo: Akupe te, Taumō maro, jekyry tō maro: 172 orutua kō atapona.

²⁰ Imehnō Izyraeu tō nexiase tosarykō po, imehnō pata tō po, pata pitiko po roropa Juta nonory po, imehnō oturuketomo te, imehnō rewita tomo, enara.

²¹ Ritonōpo Tapyī poko erohketō toh nexiase Opeu po, Jerusarē po. Toerohkō tuisary tō nexiase Zia te, Kixipa, enara.

²² Mokaro rewita tō Jerusarē po exiketō tuisary nexiase Uzi, Pani mūkuru, Hasapia pary. Itamurukō kynexine Matania te, Mika, enara. Asape ekyryme nexiase ynororo. Mokaro nexiase eremiaketomo, eremiatoh rinanomo, Ritonōpo eahmary poko Itapyī tao.

²³ Tuisa konōto nyripohpyry nexiase, imoihmākō akorehmananō atakenaka etyorōmāko mā toto kokoro rokē eremiatoh poko, Ritonōpo eahmary poko Itapyī tao.

²⁴ Petaia, Mesezapeu mūkuru, Zera ekyryme, Juta parỹpyryme roropa toerohse Izyraeu tō akorehmaneme, Perexia tuisary konōto ēpataka.

Imehnō pata tō pōkomo

²⁵ Izyraeu tō tuhke toh nexiase pata tō po tutupikō pūto. Juta tō nexiase Kiriate-Arapa po te, Tipō po te, Jekapazeeu te, pata tō pitiko po roropa, moro pata tō pūto.

²⁶ Tōsesarise toto: Jesua po te, Morata po te, Pete-Parete po te,

²⁷ Hazaa-Suau po te, Peresepe po te, pata pitiko tō po roropa moro pata tō zomye.

²⁸ Zikirake po toh nexiase te, Mekona po te, pata pitiko tō po roropa moro pata tō pūto te,

²⁹ Ene-Rimō po te, Zora po te, Jaramute po te,

³⁰ Zanoa po te, Aturā po te, pata pitiko tō po roropa moro pata tō pūto. Pata Rakixi po toh nexiase te, tutupi tō po roropa ameke pyra; pata Azeka po te, pata pitiko tō po roropa moro pata pūto. Ynara nexiase, Juta tō moroto ehse toh nexiase Peresepe poe ikurenaka, jakanahmā Hinō pona inikahpozakoxi.

³¹ Pējamī tō nexiase moroto Kepa poe inikahpozakoxi te, Mikima pona te, Aia pona te, Peteu pona te, pata tō pitiko po roropa moro pata tō pūto te,

³² Anatote po te, Nope po te, Anania po te,

³³ Hazoa po te, Rama po te, Kitaī po te,

³⁴ Hatite po te, Zepoī po te, Neparate po te,

³⁵ Rote po te, Ono maro, jakanahmā Emese kure Erohketō esary po.

³⁶ Toitoine rewita tō roropa, Juta tō nonory po aepyhpyā taropose toh nexiase Pējamī tō nonory pona.

12

Oturuketō esetykō rewita tō maro

¹ Papironia poe oturuketō tooehse toh nexiase rewita tō maro, Zoropapeu, Saratieu mūkuru maro, Jozue, Oturukety Tuisamehxo exikety maro.

² Ynara toh nexiase oturuketomo: Seraia te, Jeremia te, Extara te, Amaria te, Maruke te, Hatu te,

³ Sekania te, Reū te, Meremote te,

⁴ Ito te, Kinetoi te, Apia te,

⁵ Miamī te, Maatia te, Piuka te,

⁶ Semaia te, Joiaripe te, Jetaia te,

⁷ Saru te, Amoke te, Hiukia te, Jetaia, enara.

Mokaro tuisamehxo toh nexiase, oturuketō rānao isene Jozue ahtao.

⁸ Rewita tomo:

Ynara tymenekase toh nexiase erohtohme eremiatoh poko Ritonōpo eahmaryoko: Jesua te, Pinui te, Katamieu te, Serepia te, Juta te, Matania, enara.

⁹ Ynara tymenekase toh nexiase eremiatohme oximōme mokaro ezuh-neme: Pakepukia te, Uni te, imehnō imarōkō maro, rewita tomo.

Jozue, Oturukety imehxo exikety pakomotyamo

¹⁰ Jozue toemūkuase Joiakīme, Joiakī toemūkuase Eriaxipeme, Eriaxipe toemūkuase Joiatame.

¹¹ Joiata toemūkuase Jonatame. Jonata toemūkuase Jatuame.

Oturuketō oxiekyry tō tuisary tomo

¹²⁻²¹ Oturuketō tuisarymehxo exiketyme Joiakī ahtao, ynara toh nexiase oturuketō ekyry tō tuisaryme:

Meraia: Seraia tō oturukety.

Hanania: Jeremia tō oturukety.

Mesurā: Extara tō oturukety.

Joanā: Amaria tō oturukety.

Jonata: Maruki tō oturukety.

Joze: Sepania tō oturukety.

Atina: Harī tō oturukety.

Heukai: Meraiote tō oturukety.

Zakaria: Ito tō oturukety.

Mesurā: Kinetō tō oturukety.

Zikiri: Apia tō oturukety.

Piutai: Miniamī tō oturukety Moatia tō maro.

Samua: Piuka tō oturukety.

Jonata: Semaia tō oturukety.

Matenai: Joiaripe tō oturukety.

Uzi: Jetaia tō oturukety.

Karai: Sarai tō oturukety.

Hepea: Amoke tō oturukety.

Hasapia: Hiukia tō oturukety.

Netaneu: Jetaia tō oturukety.

Typoenōke exiketomo, rewita tomo oturuketō roropa

²² Typoenōke exiketō rewita tomo, oturuketō roropa, isene Oturuketō Imehxo Exiketō ahtao: Eriaxipe te, Joiata te, Joanā te, Jatu, enara. Mokaro esetykō tymerose, tuisa papē ao tuisa konōtome Tariu ahtao Perexia po.

²³ Rewita tō typoenōke exiketō esetykō tymerose tuisa papē ao, Joanā, Eriaxipe mūkuru ehtoh pona rokene.

Ritonõpo Tapyĩ poko erohtoh apiakary poko

²⁴ Mame Rewita tõ tapiakase tuhke pixo oximõmãkõ ehtohme. Tyrohmanohpose toto Hasapia a te, Serepia a te, Jesua a te, Pinui a te, Katamieu a, enara. Mame eremiaketõ tapiakase asakoro oximõmãkõ ehtohme; toiro oximõmãkõ a toremiase, zakorõ a tozuhse. Eremiaryhtao, “Kure mase Ritonõpo,” tykase toto, tuisa Tawi, Ritonõpo poetory nyripohpyry ae ro.

²⁵ Ynara toh nexiase, mõkomo esary erase tõ Ritonõpo Tapyĩ omõtoht pũto: Matania te, Pakepukia te, Opatia te, Mesurã te, Taumõ te, Akupe, enara.

²⁶ Mokaro isene toh nexiase isene Joiakĩ, Jozue mükuru, Jozatake pary ahtao, kowenatume Neemia ahtao te, isene roropa Extara, oturuketyme ahtao, Ritonõpo omihpyry poko amorepaneme roropa.

Pata apuru tõ ekarotopõpyry Ritonõpo a

²⁷ Pata Jerusarẽ apuru ekarotohme Ritonõpo a, rewita tõ tonehpose tosae xine oseahmatohme, oximõmãkõ maro. Toremiase toto, kure Ritonõpo ehtoh poko, “Kure mase Ritonõpo,” kary poko, toremiarykõme, paratu tõ maro, haapa tõ maro, rira tõ maro.

²⁸ Rewita tõ eremiaketõ, oxiekyry tõ tõximõse toh nexiase. Tosae xine tooehse toh nexiase, Jerusarẽ zomye tõsesarise toexirykõke. Tooehse roropa toto pata tõ pitiko poe, pata Netopa zomye te,

²⁹ Pete-Kiukau poe te, Kepa poe te, Azamawete poe, enara.

³⁰ Mame toekurikase toh nexiase oturuketomo, rewita tomo, enara, nuriame pyra toehtohkõme Ritonõpo a. Morarame imoihmãkõ kure tyripose eya xine te, pata omõtoht tonõ kure tyripose te, pata apuru roropa kure tyripose eya xine.

³¹ Juta tõ tamuximãkõ taunuhmapose ya, Neemia, oximõtohme pata apuru po, eremiaketõ maro. Toto tapiakase ya asakoro oximõmãkõme ehtohme toto ytotohme pata zomye, pata apuru pũtokuroko, “Kure mase Ritonõpo,” katohme, eremiaryme Ritonõpo eahmaryme.

Toiro oximõmãkõ toytose apotunuru wino Omõtoht Typahsẽ pokoxi.

³² Eremiaketõ mykapo toytotose Hosai. Mokyro mykapo toytotose Juta tõ tamuximãkõ zokonaka te,

³³ oturuketõ roropa ytoytõko, rue tõ etõko: Azaria te, Extara te, Mesurã te,

³⁴ Juta te, Pẽjamĩ te, Semaia te, Jeremia, enara.

³⁵ Mokaro mykapo tooehse Zakaria, Jonata mükuru, Semaia pary. (Itamurukõ kynexine: Matania te, Mikaia te, Zakua te, Asape ekyry tomo, enara.)

³⁶ Zakaria mykapo toytose imehnõ jekyry tomo: Semaia te, Azareu te, Mirarai te, Kirarai te, Maai te, Netaneu te, Juta te, Hanani, enara. Harpa tõ tarose eya xine, emero, rira tõ maro, eremiatoh etotohme, Ritonõpo poetory Tawi etotopõpyry samo. Extara Ritonõpo omiry poko atamorepakety toytose osemazuhme, toto aroneme.

³⁷ Omõtoht Tuna Enatyry po tõnuhse toto opyi poro, Tawi patary pona ytotoht ae. Toytose toto Tawi tapyĩ konõto kuroko, apuru pona ropa Omõtoht Tuna tõ pona, pata ehpio xixi tũtatoh wino.

³⁸ Zakorõ oximõmãkõ, Ritonõpo eahmananõ toytose opozery wino pata apuru poro. Toto tokahmase yna a imoihmãkõ zokonakãkõ maro. Toytose yna Tapyi Kaetokohxo exikety Ekeitoh tonõ poe Apuru Topuxiximã pona.

³⁹ Morotoino toytose yna Omõtoht Eparaĩ epozakuroko te, Omõtoht Jesana epozakuroko te, Omõtoht Kana tõ epozakuroko te, Tapyi Kaetokohxo exikety Hananeu kuroko te, Tapyi Kaetokohxo exikety 100mã kuroko te, Omõtoht Kaneru pona. Mame toytokkehse yna Omõtoht pũto, Ritonõpo Tapyĩ taka ytotohme.

⁴⁰ Naeroro oximõmākõ asakoro, eremiaketõ Ritonõpo eahmaryme toeporehkase toto Ritonõpo Tapyĩ esaka. Oximõme yna maro, tamuximākõ maro,

⁴¹ oturuketõ nexiase, rue tõ etonanomo: Eriakĩ te, Maaseia te, Miniamĩ te, Mikaia te, Erioenai te, Zakaria te, Hanania, enara.

⁴² Maaseia roropa te, Semaia te, Ereaza te, Uzi te, Joanã te, Maukia te, Erão te, Ezea, enara. Eremiaketõ, tutuisarykõ Jezeraia maro, toremiase toto myatokohxo.

⁴³ Moro ãmepyyry ae okyno tuhke tyahkase eya xine tynekarorykõme Ritonõpo a. Oseahmãko toh nexiase, tãkye toexirykõke. Ritonõpo poe atãkyemãko toh nexiase. Nohpo tõ roropa poetohti tõ maro oseahmãko toh nexiase, toto panaikatõ totase imehnomo a moe exiketomo a.

Ritonõpo Tapyĩ poko erohketõ napyry kehko

⁴⁴ Moro ãmepyyry ae orutua kõ tymenekase mõkomo esary eraseme toto ehtohme Ritonõpo Tapyĩ tao. Moro tao ahno nekarotyã tukurãkase: Ritonõpo Tapyĩ kyryryme te, 10me ahtao toiro tokarosẽme te, tỹkyryry apitorymã tanỹse aexityã jeimamyry ae, enara. Mokaro a ahno nekarory apoise toytose toto, tupito tõ pona, pata tõ zomye, Moeze nyripohpyry ae ro, oturuketõ napyryme te, rewita tõ napyryme, enara. Juta tõ tãkye toh nexiase oturuketõ nyrihpyry poko, rewita tõ nyrihpyry poko roropa,

⁴⁵ Ritonõpo nyripohpyry tyrise exiryke eya xine imoihmãkõ kurãkary poko te, iirypyry korokapory poko Ritonõpo a, enara. Eremiaketõ roropa Ritonõpo Tapyĩ tao, erase tõ roropa, toerohtohkõ tyrise eya xine tyrohmanohpotoptõpyry ae ro tuisa Tawi a, imũkuru Saromão a roropa.

⁴⁶ Tuisa Tawi ehtopõpyry poe, eremiakety Asape poe roropa pake, ahno takorehmase eremiaketomo a, eremiatoh poko Ritonõpo eahmaryme te, “Kure mase Ritonõpo,” kary poko, eremiaryme, enara.

⁴⁷ Isene Zoropapeu ahtao te, Neemia isene ahtao roropa, tynekarorykõ tokarose ahno a kokoro rokene, eremiaketõ napyryme te, Ritonõpo Tapyĩ erase tõ napyryme roropa. Tynekarorykõ kurã tokarose eya xine rewita tomo a, mame morohne tapiakase rewita tomo a zokonaka ekarotohme oturuketomo a.

13

Atapiakatopõpyry juteutõkara wino

¹ Morarame Moeze nyripohpyry sekeremãko toh nexiase imoihmãkõ ne-taryme. Ynara tysekeremase eya xine: “Jũme moapita tõ oximõpopyra ehtoko Ritonõpo poetory tõ maro te, amonita tõ roropa jũme oximõpopyra ehtoko imaro xine.”

² Morara tykase Moeze tonahsã onekaropyra, tuna maro Amõ tõ exiryke, Moape tõ roropa Izyraeu tomo a tutõtase toto ahtao Ejitu poe. Mãpyra Paraão a tineru topehmase eya xine popyra Izyraeu tõ ripotohme eya. Yrome popyra toto ripotopõpyry tymyakãmase Ritonõpo a kure rokẽ toto riryke.

³ Morara isekeremary etaryke tyya xine, juteutõkara taropose eya xine tywinoino xine.

Zae ehtoh tyripotopõpyry Neemia a

⁴ Morara exipyra ahtao ro, Oturukety Eriaxipe, mõkomo esary tõ erasemy Ritonõpo Tapyĩ tao, osepeme toehse kynexine Topia maro oxiekyryme toeh-tohkõ samo.

⁵ Morara exiryke osa konõto tokarose eya Topia esaryme Ritonõpo Tapyĩ tao. Apitoryme moro osa ao ahno nekarotyã tukurãkase: tiriiku tõkehko te,

ixtaratu tōkehko te, Ritonōpo mōkomory Ipoko ehtohme Itapyī tao te, ahno nekarohpyry oturuketō otuhtohme te, tykyrysā 10me ahtao toiro tonehse eya xine, uwa eukuru jehnahpyry te, azeite roropa tokarosēme rewita tomo a, eremiaketomo a, Ritonōpo Tapyī erase tomo a, enara.

⁶ Morara toehse Jerusarē po pyra jahtao, jeimamyry 32me tuisa konōtome Arataxerexe ahtao Papironia po, toytose ropa ywy morotona, ynyrihpyry poko Jerusarē po ekarotohme eya. Yrome imeīpo okynahtao, aomi poe ytoase ropa Jerusarē pona ropa.

⁷ Mame toehse ropa jahtao Jerusarē pona zuaro toehse ywy Eriaxipe nyrihpyry poko popyra, osa ekarory eya Topia a, esaryme Ritonōpo Tapyī tao.

⁸ Tyekītapāse ywy moro eneryke ya, Topia mōkomory emero tomase ya jarānaka.

⁹ Imeīpo moro osa tukurikapose ya nuriame pyra ehtohme, Ritonōpo Tapyī mōkomory enehtohme ropa moro taka, tiriiku tōkehko ahno nekarotyamo te, ixtaratu tōkehko roropa.

¹⁰ Zuaro toehse roropa ywy eremiaketō Ritonōpo Tapyī tae toytose ropa toto imehnō rewita tō maro Jerusarē poe tutupikō pona ropa, ahno nekarohpyry toto napyryme ipune pyra exiryke.

¹¹ Tamuximākō tupokase ya Ritonōpo Tapyī turumekapose eya xine exiryke. Mame rewita tō tonehpose ropa ya eremiaketō maro Ritonōpo Tapyī taka ropa toto erohtohme ropa moro tao.

¹² Mame tykyrysā 10me ahtao toiro tonehpitehse ropa Izyraeu tomo a Ritonōpo Tapyī taka tiriiku tōkehko te, uwa eukuru jehnahpyry te, azeite, enara.

¹³ Orutua kō tymenekase ya mōkomo esary eraseme toto ehtohme: oturukety Seremia te, Zatoke omi merone te, toiro rewita roropa esety Petaia, enara. Mokaro akorehmaneme tymenekase ya Hanā, Zakua mūkuru, Mataria pary. Mokaro zae ehtoh waro exiase. Anamonohpyra toh nexiase. Zae rokē tonahsē apiakary waro toh nexiase tymaro xine erohketō maro oturuketomo te, rewita tomo, enara.

¹⁴ “Ritonōpo Jesemy, wenikehpyra exiko ynyrityā poko Atapyī kurākary ropa poko te, oeahmary ropa poko Atapyī tao.”

Ēmepyyry 7mā kurākary ropa poko

¹⁵ Morarame ahno tonese ya Jerusarē po, uwa epery euhkary poko erohnōko ēmepyyry 7mā po. Imehnō toky tō jumētu tō po tykyrysā puimāko toh nexiase: tiriiku tōkehko te, uwa eukuru te, uwa epery te, fiku tomo te, otyro tōkehko arotohme pata Jerusarē pona. Naeroro tyripose toto ya, tykyrysā onekamopyra toto ehtohme ēmepyyry 7mā po.

¹⁶ Orutua kō nexiase pata Tiro poe aehtyā Jerusarē pona. Kana tōkehko tonehse eya xine Jerusarē pona ekamotohme juteu tomo a ēmepyyry 7mā po.

¹⁷ Mame juteu tō tamuximākō tupokase ya. Ynara tykase ywy eya xine:

– Enetoko ke! Azahkuru matose sero poko. Ēmepyyry 7mā rīko matose nuriame Ritonōpo a!

¹⁸ Morara exiryke atamurukō tuānohse Ritonōpo a, sero pata typoremākāpose roropa. Seromaroro ēmepyyry 7mā rīko matose nuriame, Izyraeu tō zehnohxō Ritonōpo ehtohme.

¹⁹ Morara exiryke pata omōtoh tonō tapurupose ya kohmāsasaka ahtao 7mā exipitoryhtao, etapuruhmakatohme ropa 7mā tonahse ahtao rokene. Ypoetory tō emero pyra tyripose ya omōtoh tonō po, mōkomo onenehpopyra toto ehtohme pata pona ēmepyyry 7mā po.

²⁰ Mame osepekahketō tōmehse toiro toh nexiase jarao, omōtoh tonō ēpataka, mōkomo ekamonanomo. Toitoine tōmehzomose ropa toto jarao sexta-feira tykohmāse ahtao.

²¹ Yrome turuse toto ya. Ynara tykase ywy:

– Oty katohme jarao ěmehnōko matou? Ekurehnōko matose. Zomory āpoipōko ase soutatu tomo a.

Moromeīpo oehzomopyra toh nexiase ěmepyry 7mā po.

²² Mame rewita tō toekurikapose ya nuriame pyra toto ehtohme Ritonōpo a. Tyripose toto ya pata omōtoh eraseme toto ehtohme, zuaro yna ehtohme ěmepyry 7mā kurākary poko Izyraeu tomo a.

“Ritonōpo Jesemy, wenikehpyra exiko ypoko, ynyrihpyry poko roropa. Ypyno exiko roropa, opoetory tō pyno Exiketyme oexiryke.”

Ipytatopōpyry kō kurākary ropa poko

²³ Morarame juteu tō tonese ya, typytase exiketō juteutōkara maro: nohpo tō Axitote pōkō maro te, Amō pōkō maro te, Moape pōkō maro, enara.

²⁴ Ipoenō zokonaka Axitote omiry waro rokē nexiase, imepỹ omiry roropa, juteu tō omiry waro pyra toh nexiase.

²⁵ Mokaro orutua kō tupokase ya, popyra ehtoh tonehpose ya toto pona roropa, toitoine typipohse toto ya, zūsetykō tumukase roropa ya. Toto omiry totapose ya Ritonōpo netaryme jūme juteutōkara ěxiry anapoipyra toto ehtohme tumūkurukō pyxiāme, typyxiākōme, enara.

²⁶ Ynara tykase ywy eya xine:

– Nohpo tō juteutōkara apoiryke tuisa Saromāo a typyxiāme iirypyryme toehse ynororo. Imehnō motye tuisamehxo kynexine ynororo repe. Ipyno Ritonōpo exiryke tyrise ynororo Izyraeu tō tuisaryme porehme. Mōrara ahtao ro tyryryhpyke toehse ynororo nohpo tō juteutōkara apoiryke eya typyxiāme.

²⁷ Naeroro Saromāo iirypyryme ehtopōpyry sā pyra sehtone; Ritonōpo omipona sehtone, pytara sehtone juteutōkara maro.

²⁸ Joiata, Eriaxipe mūkurume nexiase, Oturukety imehxo exikety. Yrome Joiata mūkuru toiro typytase Sāparate ěxiry maro, Pete-Horō pono. Mōrara exiryke Joiata aropoase Jerusarē poe.

²⁹ “Ritonōpo Jesemy, wenikehpyra exiko: nuriame oturuketyme ehtoh tyripose mokaro a te, Ōmihpyry etapopotōpyry nuriame tyrise eya xine, Ōmihpyry rewita tomo a te, oturuketomo a, enara.”

³⁰ Mokaro ahno tukurākapose ya juteutōkara maro pyra toto ehtohme. Oturuketō tyrohmanohpose ya, rewita tō roropa, toerohtohkō waro toto ehtohme porehme.

³¹ Apotopokō rakananō tyrohmanohpose roropa ya, apotopokō eneh-tohme eya xine, tynekarorykō zahkatohme, amonohkara toto ehtohme. Tamorepase toto ya tynekarorykō enepyry poko, tiriiku tōkehko aeperytapitoryme, wewe epery aeperytapitoryme roropa.

“Wenikehpyra exiko senohne poko, Ritonōpo Jesemy. Kure rokē kyriko!” tykase ywy Ritonōpo a.

EXITE Ester Ekarotopo

Sero ekarōko Exite poko, juteu ěxiry. Tuisa Xerexe pytyme toehse ynororo Perexia esemy. Mame tuisa akorehmane, Hamã, juteu tō se pyra kynexine. Juteu tō enahkary se emero porehme, yrome Exite tuaro toehse moro poko. Hamã typoremākase Exite a, tyekyry Moatekai maro. Hamã taorihma-pose inyripohpyry wewe kaetokohxo exikety pona. Mame typynanohse toexirykōke, epetōkara typoremākase exiryke roropa atākyematoh tyrise juteu tomo a jeimamyry punero.

Sero pape ao

Tuisa pytyme Exite toehse 1.1–2.23
Hamã juteu tō enahkary se 3.1–5.14
Hamã orihtopōpyry 6.1–7.10
Juteu tō osepynanopyry 8.1–9.19
Oseahmatoh Purimme 9.20–10.3

Tuisa konōto omiry onetara Waxti ehtopōpyry

¹⁻² Pake ahtao Xerexe kynexine tuisa konōto Perexia tuisaryme. Tuisa tapyĩ konōto kynexine Susã po. Inonoryme 127me pata nonory tō kynexine Ītia poe Etiopia pona.

³ Mame oseruao jeimamyry tuisame ahtao atākyematoh konōto tyrise eya. Typoetory tō tuisary tō toahmase eya, takorehmananō maro. Soutatu tō tuisary tō tooehse roropa, Perexia pōkomo te, Metia pōkomo roropa, kowenatu tomo te, tamuximākomo roropa inonorykō poe, enara.

⁴ 6me nuno taropose tuisa Xerexe a tymōkomory kurã enepory poko, uuru tōkehko tykyryry typynehxo exiketō tytapyĩ taōkomo.

⁵ Moromeĩpo, otuhtoh konōto tyrise tuisa a tytapyĩ konōto myhto Susã pōkō emero atākyematohme; tymōkomoke exiketomo te, tymōkomokākara roropa. Mame moro atākyematoh taropose toiro semaname.

⁶ Moro atākyematoh esary emeporyme tyrise eya xine kamisa karimutumã ke te, ezuezumã ke roropa, tymyhse eary ke mauru panō risē tahpiremã ke parihmã parata risē pokona, xikihmākō maamore risē pokona. Epehtoh kurã moroto nexiase kehko uuru risemy te, parata risē roropa zara kurã po maamore karimutumã ke te, topu tō kurã ke, ezuezumã ke te, matareperora topu tō typyne exiketō tahpiremã kehko.

⁷ Eukuru tokarose eya xine oseahmaketomo a kopu tō, uuru risē ao, osehta, oxisã pyra kopu tō exiryke. Eukuru enahpỹme sã nexiase.

⁸ Ise toto ahtao, eukuru tōse eya xine. Tuisa omi poe ipoetory tomo a eukuru tokamose ise exiketomo a.

⁹ Tuisa pyty a roropa otuhtoh tyrise tuisa tapyĩ tao toahmase exiketō pyxiã atākyematohme roropa.

¹⁰ 7me ěmepory taropose ahtao atākyematoh poko, tãkye tuisa nexiase eukuru tōse eya exiryke pitiko rokē pyra. Typoetory tō 7mākō tykohmase tyya, emukatyamo, Meumã te, Pizita te, Harapona te, Pikita te, Apakata te, Zetaa te, Karaka, enara.

¹¹ Taropose toto tuisa a, tuisa pyty Waxti enehtohme tyya typarimãke, uuru risē ke zupuhpyry po. Oryxime kynexine ynororo. Naeroro atākyemaketomo a typyty kurã enepory se nexiase repe.

¹² Yrome tuisa pyty aomipona pyra nexiase. Ytopyra tokurehse ynororo. Morara exiryke tyekītapāse inio.

¹³ Toipe kynexine ynororo, takorehmananō tuaro exiketomo a tōturupose ynororo zuaro se tahtao tynyriry poko. Naeroro toto tykohmase tyya

¹⁴ zae ehtoh waro toto exiry enetupuhpory se exiryke eya xine: Kasena te, Setaa te, Atamata te, Taraxi te, Mere te, Masena te, Memukā, enara. Mokaro 7mākō tuisa akorehmananōme nexiase Perexia kowenu poko te, Metia maro. Tamuximehxo toh nexiase, tuisa amorepananōme roropa toh nexiase.

¹⁵ Tōturupose ynororo eya xine:

– Ywy, tuisa Xerexe, ypyty Waxti enehpono ya aehtohme ypoetory tō maro repe, yrome jomipona pyra toehse ynororo. Naeroro otara āko ywy eya? Otara āko tuisa Xerexe omipona pyra exikety wānohtohme?

¹⁶ Mame ynara tykase Memukā tuisa a imarōkō maro:

– Oya rokē pyra, tuisa pyty Waxti azahkuru toehse ākorehmananō maro, yna roropa orutua kō emero ononory pōkomo a azahkuru toehse ynororo.

¹⁷ Ynara exiryke, tuisa pyty nyrihpyry waro toehse nohpo tō ahtao emero ononory pōkomo, tyniokō omiry onetara exīko mā toto. Ynara āko mā toto: “Tuisa Xerexe a taropose tyyty Waxti enehtohme tyya repe, yrome ytopyra ynororo tokurehse.”

¹⁸ Seroae ro nohpo tō, tamuximākō pyxiā Perexia po, Metia po roropa tyniokō zurūko mā toto tuisa pyty nyrihpyry poko. Tyniokō omipona se pyra exīko nohpo tō mana. Mame tyyxiākō zehno exīko iniokō mana.

¹⁹ Morara exiryke azamaro jomiry ahtao, ōmiry imeroko jūme opyty Waxti oehpyra ropa ehtohme oēpataka. Mame moro ōmihpyry tyripoko Perexia tuisary tō, Metia tuisary tō nyripohpyry maro kowenu omiryme, jūme onytyromara ehtohme. Imeīpo nohpo imenekako kurano opytyme, Waxti myakāme ehtohme.

²⁰ Mame ōmiry tarose ahtao sero ononory poro porehme, nohpo tō emero ōmiry etāko mā toto. Kure rokē tyniokō rīko mā toto, toto omipona exīko, tymōkomoke exiketomo te, tymōkomokākara, enara.

²¹ Mokyro Memukā omiry tuisa tō zamaro nexiase akorehmananō maro. Morara tyrise ynororo Memukā omihpyry ae ro.

²² Pape tō tymeropose eya, tōmiry aropotohme pata tomo a tynonory po. Imeimehnō omiry ae morara tymerose eya xine, emero neneryme tōmiryko ae. Tuisa konōto omi poe emero nohpo nio tuisamehxo sã exīko tytapyī tao, aomipona itapyī taōkō ehtohme.

2

Tuisa pytyme Exite toehse

¹ Imeīpo tyyty zehno pyra toehse tuisa ahtao, toemynyhmasse ynororo tyyty Waxti nyrihpyry poko te, tynymerohpyry poko roropa Waxti poko, oehpyra ropa aehtohme tyya.

² Mame ynara tykase ipoetory tō, osepemehxo exiketō eya:

– Tuisa, oryximehxo exiketō enehpoko oya ononory poe.

³ Opoetory tō imenekako nohpo tō oryximākō zupitohme emero pata nonory tō poe enehtohme xiaro nohpo tō tapyī taka apatary Susā pona. Opoetory Hekai emukahpyry toto pynanohnōko mana, toto amorepāko oryximehxo ehtoh poko emese kure toto ehtohme typoko xine.

⁴ Mame oryximehxo exikety menekāko mase opytyme ehtohme Waxti myakāme.

Morara kary kure nexiase tuisa a, morara tyrise eya rahkene.

⁵ Morarame pata Susã po juteu nexiase, esety Moatekai, Jaia mûkuhpyry, Ximei parÿpyryme, Kixi mûkuru paryme, Pëjamĩ ekyryme roropa.

⁶ Jerusarë pökõ tarose ahtao Napukotonozo a, Papironia tuisary a, tuisa Joakĩ, Juta põ tarose eya tynamotome. Imaro Moatekai tõ tarose roropa eya imehnõ maro.

⁷ Morarame tõxiryne Hatasa tarose Moatekai a, esety akorõ Exite, poeto nupunato, oryximehxo exikety roropa. Jükõ toorihse kynexine, morara exiryke tõxiryne mokyro tyrise eya zuãtanohtohme tytapyĩ tao.

⁸ Mame tõmiry taropose ahtao tuisa a oryximãkõ tuhke tarose tuisa patary Susã pona ekarotohme Hekai a ipynanohtohme, nohpo tõ tapyĩ erase a, tuisa tapyĩ konõto tao. Exite roropa tarose tuisa tapyĩ taka. Tokarose ynororo Hekai a.

⁹ Mame Exite sehxo Hekai kynexine, enuru zamaro kynexine ynororo. Naeroro okynã pyra ise aehtoh tokarose eya aekurãkatoh tonomo, tonahsẽ kurã roropa. 7me nohpo tõ kurehxo exiketõ tokarose eya tuisa tapyĩ tae aomiry omipona toto ehtohme. Exite tysyryhmase Hekai a ipoetory 7mãkõ maro osa kurã taka nohpo tõ esao.

¹⁰ Yrome juteu ãxiryne toexiry onekaropyra Exite nexiase: “Morara kara exiko,” tykase Moatekai exiryke eya.

¹¹ Kokoro rokẽ toytoytose Moatekai moro tapyi myhtokoxi Exite kure ehtoh waro toehthohme, otara tyko aexiry waro roropa toehthohme.

¹² Tãtamorepase toto oryximãkomo 12me nuno pune porehme. 6me nuno taropose toto a atamorepary poko oriu mira maro te, 6me nuno roropa taropose eya xine imehnõ ixtaratu tõ maro oryximehxo toehthokõme. Tõtyhkase toto ahtao tarose toto toitoiro tuisa Xerexe neneryme.

¹³ Mame toytotoh toehse ahtao, nohpo tõ tapyĩ tae tuisa tapyĩ konõto taka, tupõme tynymenekatoh tarose tymaro, emero rokene.

¹⁴ Kokonie pukuro toytose ynororo tuisa tapyĩ taka. Tõmehse ahtao toytose ynororo imepÿ nohpo tõ tapyĩ taka. Moroto erase kynexine Saaxkaze, emukahpyry tuisa pyxiãpyã ewomaneme erohkety. Morotoino eramara ropa toh toehse tuisa maro ehtohme ropa. Mãpyra ise tuisa ahtao rokẽ esety ae ikohmapõko ropa mana aehtohme ropa.

¹⁵ Morarame tuisa tapyĩ konõto taka Exite ytotoh toehse, Apiaiu ãxihpyry Moatekai ãxirymane, tytapyĩ tao inuãtanopyhpyry oryxime exikety imehnõ emero zamaro exikety. Toytotohme tuisa tapyĩ taka tuisa maro ehtohme, Hekai nenepyhpyry rokẽ tarose tymaro, tuisa poetoryme ynororo, emukahpyry, nohpo tõ tapyĩ erase.

¹⁶ Exite tarose nexiase tuisa tapyĩ konõto taka osenepose tuisa Xerexe a. Nuno tepete nexiase, nuno 10mano, jeimamyry 7mano tuisame Xerexe ehtoh poko.

¹⁷ Mame imehnõ motye tuisa zamaro Exite nexiase. Ise nexiase ynororo, imehnõ oryximãkõ motye. Mokaro motye Exite pyno toehse ynororo. Naeroro uuru risẽ parimã tyrise eya zupuhpyry pona. Typytyme tyrise eya Waxti myakãme.

¹⁸ Moromeĩpo otuhtoh konõto tyrise eya Exite eahmatohme imehxo exikety me aehtohme, tamuximãkõ maro kowenu poetoryme erohketõ maro roropa toahmase toto. Moro ãmepyyry ae erohpyra tyripose eya, tynonory po porehme. Tynekarory tõ kurã tokarose eya imehnomo a tãkye toto ehtohme, tuisa nekarory kurã samo.

Tuisa typynanohse Moatekai a

¹⁹ Morarame nohpo tō oryximākō tarose ropa ahtao tyorō tapyī taka, Moatekai tymenekase tuisa a aerohtohme tymaro kowenu erohtoh poko.

²⁰ Moatekai omihpyry ae ro osekaropyra ro Exite nexiase juteu ěxiry me toexiry poko. Moatekai omipona ro nexiase, poetome toehtopōpyry saaro, zuātanohporyhtao Moatekai a.

²¹ Mame morara ahtao, toerokuru poko Moatekai ahtao, tuisa tapyī konōto tao, zuaro toehse ynororo Pikitā tō poko Terexi maro asakoro emukatyamo. Omōto eraseme toh nexiase. Morararo Tuisa konōto zehno toehse toto. Naeroro atamorepāko toh nexiase tuisa etapary poko, etapary se toexirykōke.

²² Morara exiryke tynetahpyry tokarose Moatekai a tuisa pyty Exite a. Mame Exite tōturuse tuisa maro Moatekai netahpyry poko.

²³ Naeroro tupipose tuisa a ajohpe pyra katohme tyya moro poko zuaro toehtohme. Tuarō toehse ynororo, ajohpe pyra nexiase. Naeroro mokaro emukatyā tosenāpose eya wewe pokona aorihohme. Mame morohne tymeropose tuisa a typapē pokona tuisame toehtoh poko.

3

Juteu tō enahkapory se Hamā ehtopōpyry

¹ Moromeīpo orutua tymenekase tuisa konōto Xerexe a, takorehmane imehxo exiketyme ehtohme. Mokyro esety kynexine Hamā, Hametata mūkuru, Akake ekyrỹpyryme.

² Mame typoetory tō emero, erohketō tytapyī konōto tao tyripose tuisa konōto a, tosekumuru po porohohme, tupueh katohme roropa Hamā ěpataka, “Imehxo mase” katohme. Naeroro erohketō emero morara tyriposetose toto. Toiro rokē, Moatekai tupueh kara, tosekumuru po porohpyra roropa nexiase.

³ Mame tōturupose mokaro erohketomo Moatekai a: “Oty katohme tuisa konōto omipona pyra hma?” tykase toto.

⁴ Naeroro kokoro rokē turuse ynororo eya xine repe: “Tuisa omipona exiko,” tykase toh repe. Yrome onetapỹ sã nexiase. Mame turuse toto eya: “Juteume jexiryke aomipona pyra ase,” tykase ynororo. Mame moro tokarose eya xine Hamā a, enery se toexirykōke: otarame tuisa omihpyry omipona exiko mana, otarame arypyra.

⁵ Mame porohpyra tosekumuru po Moatekai eneryke tyya tyekĩtapāse Hamā.

⁶ Mame juteume Moatekai ehtoh waro toehse tahtao, Moatekai rokē kara etapary se toehse Hamā; tātamorepase ynororo juteu tō emero etapapotohme roropa tuisa Xerexe nonory pōkō emero porehme.

⁷ Morarame jeimamyry 12me aehtoh po Xerexe tuisame exiry poko, nuno apitorymã po, nuno nisã po, imenekatoh “purim” tomāpose Hamā a ěmepyyr menekatohme, nuno roropa, juteu tō etapatohme. ěmepyyr 13mã tymenekase, nuno ataa po, 12mã po. (Moro imenekatoh esety “purim” me mana.)

⁸ Mame toytose Hamā oturuse tuisa maro. Ynara tykase ynororo:

– Sapararahme ahno ononory po nae tyorōkomo. Imepỹ omihpyry omipona mã toto. Popyrahxo mana, tuisa, onyriphopyry omipona pyra mã toto. Naeroro kurehxo exiry toto enahkapory.

⁹ Ise awahtao ōmiry aropoko mokaro orihmapotohme. Morara ahtao akorehmāko ase, 342 miu kirume parata ekarōko ase oya moro epehmary akorehmatohme.

¹⁰ Mame tomary ae omahtao touse tuisa a, moro ke tosety tyrise eya tōmihpyry merosē pokona tynyriphopyry ripotohme, moro omahtao tokarose tuisa a Hamā emahpokoxi, Hametata mūkuhpyry, Akake ekyrŷpyry, juteu tō epekara.

¹¹ Ynara tykase tuisa eya:

– Otinerū ikurākako, mokaro ahno ekarōko ase oya. Ise oehtoh tyriko ipoko xine.

¹² Ĕmepyyry 13mā po, nuno apitorymā po, pape meronanō tykohmase Hamā a tuisa tapyī taka, tynyriphopyry ekarotohme eya xine. Tōmiry tyripose eya emero omiry ae roropa tuisa nonory poro exiketomo a ekarotohme. Tynyriphopyry taropose eya emero tuisa tō neneryme, kowenu akorehmananomo a, kowenatu tomo a roropa, ahno tamuximākomo a, enara. Moro tymerose eya tuisa Xerexe omiry, tuisa esety tyrise roropa ipokona. Mame moro tapuhse tuisa omahtaō ke.

¹³ Moro otyhkaxīpo pape tarose aronanomo a ekarotohme emero tuisa tō punero tuisa tō neneryme. Inyriphopyry nexiase juteu tō etapatohme toiro Ĕmepyyry ae, Ĕmepyyry 13mā po nuno 12mā ataa po. Emero juteu tō enahkatohme, enupunara toto poko ehtohme, emero toto etapatohme, nohpo tomo, poetohti tomo, tamuhpomākomo nuasemākomo, imōkomohpyrykō roropa emero. Moro imōkomohpyrykō tapoisēme exiry kowenu kyryryme.

¹⁴ Emero pata po punero sero tuisa omihpyry tysekeremasēme exīko mana, imoihmākō netaryme tuaro emero ahno ehtohme, etapatoh toehse ahtao, typyreke toto ehtohme.

¹⁵ Tōmiry tokarose tuisa a ahtao aomihpyry aronanō toytose axiny pata tō pona pata nonory tō pona roropa. Pata Susā po tuisa esary po moro tysekeremase jarao, imoihmākō netaryme. Mame typorohse tuisa konōto Hamā maro eukuru ĕtohme. Yrome imehnō pata pōkō emero tonaroxitapāse toto.

4

Moatekai nyriopotopōpyry Exite a

¹ Mame zuaro toehse Moatekai ahtao morohne poko emero, tupō tyxihkase eya toemynyhmaryme, tyorō upo, kamisa topuxiximā risē rokē tamuruse eya, tupuhpyry pona oruno tyrise eya, toytotose ynororo pata esemary ae tyxitaryme, kui kui āko roropa, enara.

² Mame toeporehkase tahtao, tuisa tapyī konōto omōtoht taka omōpyra nexiase, moro sã kamisa topuxiximā risē ke tōtupohtose ahtao omōsaromepyra nexiase moro taka.

³ Mame pata tō po pata nonory tō po emero, tuisa konōto nyriphopyry tysekeremase ahtao, tyxitapitose toto opore juteu tō rānaka. Tyhnamose toto, tyxitase toto, otuhpyra toehse toh nexiase toemynyhmarykōke. Tuhkākomo a upo saku risē tamuruse eya xine. Imihme toehse toto oruno po tyxitarykōme.

⁴ Mame typoetory tō omiry etaryke tyya torētyke toehse Exite, emukahpyry tō nekarohpyry poko tynenehpyrykō poko. Upo taropose eya Moatekai a amurutohme repe yrome ise pyra nexiase.

⁵ Mame typoetory Hatake tykohmase tyya. Hatake emukahpyry kynexine, tuisa tapyī tao exikety, tymenekase aexihpyry tuisa pyty omipona ehtohme. Taropose ynororo Exite a oturutohme Moatekai maro zuaro ehtohme: “Otara toehse? Oty pokoino morohne toehse?”

⁶ Mame Moatekai zupise toytose Hatake osa pona tuisa tapyī konōto ĕpataka.

⁷ Turuse ynororo Moatekai a morohne poko, emero typoko ehtopõpyry poko te. Turuse roropa eya otâto pixo tineru ekarory se Hamã ehtopõpyry poko juteu tõi etapananõ epehmatohme tuisa akorehmatohme, enara.

⁸ Mame tuisa nymeropohpyry isekeremahpyry moro tokarose Hatake emahpokoxi Moatekai a, imoihmãkõ netaryme isekeremahpyry pata Susã po, juteu tõi emero etapatohme. Tokarose Hatake emahpokoxi Moatekai a moro imerohpyry ekarotohme Exite neneryme, tuaro aehtohme morohne poko. Mame Exite tonyohse eya aoturutohme tuisa a, kure aoturutohme tyekyry tõi pynanohpotohme eya.

⁹ Morara tyrise Hatake a.

¹⁰ Mame Hatake tonyohse ropa Exite a Moatekai zurutohme ropa:

¹¹ “Emero zuaro mã toto tuisa tapyĩ konõto tao erohketomo te, pata nonory tõi po exiketõ emero, omõsaromepyra sytatose, tuisa esaka oturuse onykohmara ynororo ahtao, orutuame ahtao te, nohpo ahtao roropa. Tonehpose ahtao rokẽ tuisa a omõnõko mana, tamoreme tomõse ahtao taorihmaposẽme exĩko mana, mãpyra tuisa a mara pitiko uuru risẽ tanỹse ahtao ahno eahmatohme orihpyra mana. Seromaroro toiro nuno ykohmara toehse tuisa mana.”

¹² Mame Exite omihpyry totase ahtao Moatekai a,

¹³ ynara tozuhse eya:

– Orymo, ynara osenetupuhpyra exiko, tuisa tapyĩ tao oexiry poko. Osewomãko ase, imehnõ wekyry tõi tonahkase ahtao.

¹⁴ Mynyhme rokẽ awahtao serara ahtao, juteu tõi akorehmatoh enehpõko Ritonõpo mana kapu ae toto pynanohtohme; yrome orihnõko mase, omy tapyĩ taõkõ tonahkasẽme exĩko mana. Mãpyra otarame sero pokoino tuisa pytyme toehse mase oekyry tõi pynanohtohme, tykase Moatekai.

¹⁵ Naeroro tõmiry taropose Exite a, Moatekai neneryme. Ynara tykase ynororo:

¹⁶ “Juteu tõi emero oximõme tyripoko pata Susã põkomo, otuhpyra ehtoko õtururukõme ypoko. Oseruao õmepyry ae otuhpyra ehtoko otytyko onẽpyra ehtoko õtururukõme, saereme, koko, enara. Ywy roropa otuhpyra ase ypoetory tõi nohpo tõi maro. Moromeĩpo ytõko ase tuisa a oturuse, aomiry onymoĩpyra exikety samo. Mame moro pokoino taorihmapose jahtao, ‘Otara’ kara, orihnõko ase,” tykase Exite.

¹⁷ Morara exiryke, Exite omiry omi poe toytose Moatekai, moro sã tyrise eya emero Exite nyripohpyry ae.

5

Tuisa maro Hamã eahmatopõpyry Exite a

¹ Morarame 3me õmepyry toehse ahtao, otuhpyra toto ehtoh poko tõtururume, upo kurã tamuruse Exite a, tuisa pyty zupony. Mame toytose ynororo zara pona eraximase tuisa esary õpataka, itapyĩ konõto tao. Moro tao tuisa nexiase typorohse, tapõ konõto po, tosary omõtoht etonie.

² Typyty Exite tonese ahtao eya, jarao zara po eraximãko. Ise toexiryke, mara pitiko uuru risẽ tanỹse eya eahmatohme omõtohme. Tomõse Exite. Tuisa marã tapose eya ameke pyra tooehse ahtao.

³ Tõturupose tuisa eya, ynara tykase:

– Otara exĩko hnae, meta Exite? Oty se hma, ekaropoko ya? Ise oehtoh ekarõko ase oya, tuisame jehtoh zokonaka se awahtao ro, tykase.

⁴ Tozuhse Exite a, ynara tykase:

– Kure oya ahtao okohmary se ase Hamã maro oytotohme otuhtoh kurã pona, seroae. Tyrĩko ase seroae õtãkyematohkomo.

⁵ Mame typoetory tonyohse tuisa a:

– Kaxitatoko Hamã a aehtohme xiaro axiny. Ytõko ynanase Exite tapyĩ taka otuhse imaro. Naeroro toytose toto, tuisa tõ Hamã maro Exite nyrihpyry otuhtoh taka.

⁶ Mame eukuru enyryhtao ro eya xine tõturupose ropa tuisa Exite a:

– Oty se nymyry mahno? Kaxiko ya. Ise oehtoh ekarõko ase oya ynonory zokonaka se awahtao, tykase tuisa.

⁷ Ynara tykase Exite eya:

– Ynara se hano

⁸ azamaro jahtao, ypenetatoh ekarory se nymyry awahtao, okohmary se ropa ase kokoro ooehtohme ropa Hamã maro otuhtoh kurã pona ropa. Ynara tyrĩko ase kokoro õtykõ kurã rĩko ase, amaro xine jotuhthohme. Morara ahtao ise jehtoh ekaropõko ase oya, tykase Exite tynio a.

Moatekai orihmapory se Hamã ehtopõpyry

⁹ Mame tãkye tutõtase Hamã otuhkehõpo. Yrome toeporehkase ynororo ahtao tuisa tapyĩ konõto omõtoht taka, Moatekai tonese eya moroto. Mokyro eneryke tyya tyekĩtapãse ynororo, tupueh kara Moatekai exiryke tõpataka, tosekumuru po porohpyra roropa exiryke “Imehxo mase,” kara ynororo ipunaka.

¹⁰ Yrome “Syk,” tykase rokẽ Hamã. Tytapyĩ taka toytose ynororo, tope tõ tykohmase, tyyty Zere roropa tykohmase tyya.

¹¹ Mame toepyrypapitose ynororo imehxo toexiry poko: tytineruke toexiry poko te, typoenõ tuhke exiry poko te, imehnõ tuisa tõ motye imehxo toehtoh poko, tuisa konõto akorehmananõ tuisaryme toehtoh poko.

¹² Tõturuse ro ynororo:

– Morara emero motye, toahmase ywy toiroro tuisa maro otuhtoh kurã pona, tuisa pyty Exite nyrihpyry, tynio eahmatohme. Toahmase ywy roropa eya jytotohme ropa kokoro imaro otuhtohme ropa!

¹³ Yrome morohne emero jãkyemara mana Moatekai eneryhtao ya, juteume exikety, typorohse tuisa tapyĩ omõtoht tao.

¹⁴ Mame ynara tykase ipyty, epe tõ roropa, imaro exiketomo:

– Wewe risẽ tyripoko xikihme exikety, 20 meturume exikety. Kokoro pakeimo ekaropoko tuisa a Moatekai anõpotohme ipymyry ae tyhwyme moro wewe pokona. Moromeõpo ytoko tãkye tuisa maro otuhtoh kurã pona.

Morara kary kure nexiase Hamã a, wewe risẽ tyripose eya rahkene.

6

Orẽpyra Moatekai ehtopõpyry

¹ Moro kohmamyry ae nyhsaromepyra tuisa nexiase, naeroro typapẽ tonehpose tyya. Moro tao pape pokona tymerose emero toehtopõpyry poko. Morararo tysekeremapose typoetory tomo a tynetaryme.

² Tysekeremase eya xine Moatekai nyrihpyry poko, zuaro toehse ahtao, Pikitã tõ poko Terexi maro, emukatyamo, soutatu tomo, tuisa tapyĩ omõtoht erase tomo. Tãtamorepase toto tutuisarykõ etapary poko repe. Yrome mokaro poko tokarose Moatekai a tuisa a.

³ Tõturupose tuisa a eya xine:

– Oty tyrise yna a Moatekai nyrihpyry kurã epehmatohme? tykase tuisa tope tomo a.

– Arypyra. Kure ehtoh onekaropyra ro moro epehpyryme, tykase ipoetory tomo.

⁴ Morara tykase ahtao osa zara taka toeporehkase Hamã, tuisa nyh-toh pũtokoxi, ekaropotohme Moatekai anỹpotohme tyhwyme tynyrihpyry pokona. Tõturupose tuisa:

– Onoky noehno zara taka?

⁵ – Hamã mose ro! tykase ipoetory tomo.

– Enehpoko xiaro! tykase tuisa eya xine.

⁶ Tomõse Hamã, mame ynara tykase tuisa eya:

– Kurã ke orutua epehmary se jahtao, oty rĩko ha eya? tykase.

Tõsenetupuhse Hamã: “Onoky epehmary se tuisa kurã ke? Ywy tarame,” tykase tõsenetupuhse.

⁷ Naeroro ynara tykase ynororo tuisa a:

⁸ – Upo enehpoko, tuisa zupõ nymyry te, oeky kawaru roropa eporo oytotopo, parimã uuru risẽ tyripoko kawaru zupuhpyry pona.

⁹ Mame oupõ ekaroko kawaru maro opoetory imehxo exikety a. Eya amurupoko mokyro onymenekahpyry kurã ke epehmatohme. Moromeĩpo mokyro arõko ynororo kawaru po pata rãnakuroko, ynara ãko opore: “Serara rĩko tuisa konõto orutua a kurã ke epehmary se tahtao!”

¹⁰ Mame ynara tykase tuisa Hamã a:

– Axĩ ke jupõ apoiko kawaru roropa. Morara tyriko juteu Moatekai a morohne emero õmihpyry ae ro. Mokyro enẽko mase typorohse tapyi omõtohyto. Wenikehpyra exiko tyritohme emero onekarohpyry ae ro.

¹¹ Naeroro upo tapoise Hamã a kawaru roropa, Moatekai a tamuruse tuisa zupony. Moromeĩpo Moatekai tarose eya kawaru po pata rãnakuroko, opore tõturuse ynororo: “Ynara tyriko tuisa konõto orutua a kurã ke epehmary se tahtao!” tykase Hamã.

¹² Moromeĩpo toytose ropa Moatekai tuisa tapyi omõtohytokoxi, yrome Hamã toehxirose toytose ropa tururume tytapyi taka tõmyty tyõtose, sekese pyra toexiryke.

¹³ Typyty a tokarose emero, tope tomo a roropa morara ehtopõpyry pokotytya. Mame ynara tykase ipyty, epe tõ maro, tuaro exiketomo:

– Poremãpitõko mase õsetaparykõ pokoko Moatekai maro. Juteume mã ynororo, onyporemãkapopyra mase rahkene. Poremãnõko rokẽ mase rahkene.

¹⁴ Oturũko ro toto ahtao, tuisa poetory tõ, emukatyã, tooehse. Hamã tarose eya xine topohme Exite nyrihpyry otuhtoh kurã pona.

7

Hamã orihmapotopõpyry

¹ Morara exiryke toytose tuisa, Hamã maro otuhse tuisa pyty Exite maro.

² Mame uwa eukuru jehnahpyry enyryhtao, tuisa a tõturupose ropa Exite a apitoryme õturutopõpyry saaro, ynara tykase ynororo:

– Oty ekaropory se hma ya? Ise oehtoh zurupoko ya. Ise oehtoh ekarõko ase oya ynonory zokonaka ise awahtao, tykase tuisa.

³ Ynara tykase Exite eya:

– Azamaro jahtao, tuisa, ise jehtoh ekarory se awahtao, ynara se rokẽ hano oya, ypynanopyry se ase oya orihpyra yna ehtohme, wekyry tõ maro.

⁴ Ynara exiryke: ywy, wekyry tõ maro tokarose ynanase, yna enahkatohme emero porehme, totapasẽme yna ehtohme. Tokarose rokẽ yna ahtao imehnõ poetoryme yna ehtohme, topehke pyra yna erohtohme roropa,

otara, kara ase, oerekohmara ynanexiry, yna hxirotopõpyry pokoino rokene. Mäpyra oepekara jüme onepehmasaromepyra mana owino tomatonanohtopõpyry emetakame.

⁵ Ynara tõturupose tuisa Xerexe tyyty Exite a:

– Onoky mokyro moro riry se exikety? Otoko hnae ynororo?

⁶ – Yna epekara, yna enahkary se exikety, mose Hamã popyra exikety! tykase Exite.

Tonaroxitapãse Hamã tuisa enẽko rokene, tuisa pyty enẽko roropa ynororo.

⁷ Tutütase tuisa, zehno ipunaka otuhtoh tae, aryhnaka. Tonetupuhse Hamã a tuãnopyry tuisa a oehsasaka exiry poko. Naeroro tehme moro tao nexiase typynanopyry ekaropõko tuisa pyty a.

⁸ Tyxitaryme toepukase ynororo Exite porohtoh pona: “Ajohpãme sã kypynanohko, jetapapopyra exiko!” kary poko. Morara ahtao tomõse ropa tuisa aryhnae. Hamã eneryke eya, opore ynara tykase ynororo:

– Tee! Ypyty poko roropa tokoh nae ytapyĩ tao, jẽpataka? tykase tuisa.

Morara tykase tuisa ahtao Hamã zupuhpyry tyõtose tuisa poetory tomo a.

⁹ Toiro mokyro, esety Harapona, ynara tykase ynororo tuisa a:

– Hamã tapyĩ pũto wewe risẽ xikihme exikety nae mana, 20 meturume kae exikety, tyrise eya Moatekai tyhwyme tyripotohme ipokona repe. Yrome Moatekai a typynanohse mexiase.

– Tyhwyme Hamã tyritoko moro pokona, tykase tuisa.

¹⁰ Naeroro Hamã tanỹse tyhwyme eya xine inyripohpyry pokona, Moatekai orihmapotopõpyry pokona.

Morara exiryke tyekĩtapãkehse tuisa roropa.

8

Tuisa nyripohpyry juteu tõ akorehmatohme

¹ Mame moro õmepyry ae ro Hamã tapyĩ tokarose tuisa a tyyty Exite a imõkomory maro, mokyro juteu tõ epekara. Mame Moatekai tonepose tuisa a, tyekyryme Moatekai ehtoh tonepose eya.

² Naeroro omahtao touse tuisa a tomary ae, tapoise ropa exiryke Hamã winoino, moro tokarose eya Moatekai a. Mame Moatekai tyrise Exite a Hamã kyryrỹpyry eraseme.

³ Moromeĩpo tosekumuru po typorohse Exite tuisa õpataka. Tyxitase ynororo, tokaropose tuisa a Hamã, Akake ekyrỹpyry nyripohpyry xihpyry tyorõmatohme juteu tõ enahkapotoh exipyra ehtohme.

⁴ Tymarã pixo tanỹse tuisa a tyyty Exite eahmatohme; towõse ynororo xikihme tuisa õpataka.

⁵ Ynara tykase ynororo tuisa a:

– Azamaro jahtao, zae jomiry ahtao roropa oya, tuisa, õmiry aropoko Hamã nyripohpyry puxihkatohme ropa, Hametata mükuru, Akake ekyrỹpyry. Inymerohpyry juteu tõ enahkapotoh nase pata tõ po porehme ononory po.

⁶ Wekyry tõ enahkary oneanahtosaromepyra ase, wekyry tõ etapary poko roropa.

⁷ Ynara tykase tuisa Xerexe tyyty Exite a, juteu Moatekai a roropa:

– Hamã taorihmapose ya wewe pokona juteu tõ etapary se exiryke. Imõkomohpyry porehme ekaroase Exite a.

⁸ Yrome inyripohpyry tymerose ahtao jomiry, tapuhse roropa ahtao jesety ke onytyromasaromepyra mana. Mäpyra ise oehtohkõ imerotoko juteu tõ neneryme. Jesety tyritoko ipokona, mame moro apuhtoko jemahtao ke.

⁹ Morara toehse 23me ěmehtoh po nuno oseruaõ po, nuno xiwã po. Pape meronanõ tonehpose Moatekai a tynyripohpyry merotohme juteu tõ neneryme te, tuisa omi poe erohketõ neneryme te, kowenatu tõ neneryme te, tamuximãkõ neneryme emero 127me pata nonory tõ po Ītia nonory poe Etiopia nonory pona. Inyripohpyry tyripose eya emero omiry ae tõtururu waro exiketõ nae ahtao. Imeimehnõ omiry ae imerohpyry roropa pape tymeropose eya pata nonory tõ põkõ ipoko torēnase toto moro imerohpyry poko. Tõmiry tymeropose roropa eya juteu tõ omiry ae.

¹⁰ Tynymeropohpyry tymerose tuisa omiry, tapuhse tuisa esety ke, tuisa emahtaõ ke. Mame moro pape tõ tarose kawaru po ytoketomo a, tuisa eky tõ po.

¹¹ Moro pape tõ ao juteu tõ osewomatoh tyripose tuisa a emero pata tõ po, tynonory po, oximõme tyripose toto eya osewomatohme imehnõ tooehse ahtao toto ryhmase. Imehnõ typyreke exiketõ tooehse ahtao osetapase juteu tõ maro, tuisa omi poe osewomãko mã toto poremãpyra toto ehtohme. Tuisa omi poe oepetõkara emero enahkapoko ipyxiã maro te, ipoenõ maro, imõkomohpyry apoitoko roropa omõkomorykõme.

¹² Pata nonory tõ po emero juteu tõ morara tyripose toto toiro ěmepyyry ae juteu tõ etapatoh po, 13me aehtoh po, nuno 12mã, ataa po.

¹³ Moro tuisa nymerohpyry, inyripohpyry tokamopose isekerematohme emero netaryme, pata nonory tõ po emero, moro ěmepyyry toehse ahtao tymenekase juteu tõ etapatohme, typyreke juteu tõ ehtohme emỹpotohme topetõkara maro.

¹⁴ Tuisa omi poe kawaru tõ po, aomiry aronanõ toytose, axĩ tururume ytoketõ po, tuisa eky tõ po. Inyripohpyry tysekeremase roropa Susã po, tuisa konõto patary po, jarao emero netaryme.

¹⁵ Tutūtase Moatekai tuisa tapyĩ konõto tae, upo kurã tamuruse ezuezumã karimutumã maro te, parimã panõ nexiase zupuhpyry po uuru risemy te, upo jaraono, kapa tahpirẽ maro mauru panõ risemy. Osema tao tãkye toh nexiase, tykohtase toto tãkye exiketomo.

¹⁶ Juteu tõ atãkyematoh konõto toehse, enaromyra toh toehse, emero oseahmãko toto, orẽpyra exiketõ samo.

¹⁷ Emero pata tõ po tuisa nyripohpyry tysekeremase ahtao, tãkye toehse juteu tomo, erohpyra toehse toto, oseahmatohme, otuhtoh konõto ritohme tãtãkyematohkõme. Morararo ajohpe pyra imeimehnõ tuhkãkõ juteume toehse toh nexiase juteu tõ kurũke.

9

Topetõkara etapatoþpyry juteu tomo a

¹ Morarame ěmepyyry 13me aehtoh toehse, nuno 12mã, ataa po, tuisa konõto nyripohpyry ritohme. Moro ěmepyyry ae juteu tõ epetõkara juteu tõ poremãkapory se toh nexiase repe; mãpyra juteu tõ orẽpyra toehse toh nexiase topetõkara poremãkapory poko.

² Pata tõ po emero Xerexe nonory po moroto toehse juteu tõ ahtao, tõximõse toh nexiase, toto etapary se exiketõ poremãkatohme. Juteu tõ etapary se exiketõ typoremãse toh nexiase, juteu tõ zuno toehse toto exiryke.

³ Mame kowenu maro erohketomo a emero pata nonory tõ po: tamuximãkomo te, tuisa konõto poetory tomo te, kowenatu tõ maro, juteu tõ takorehmase eya xine Moatekai zuno toehse toexirykõke.

⁴ Mya Moatekai ehtoh waro toehse toh nexiase, tuisamehxo aexiry waro toehse, tuisa konōto akorehmaneme. Kokoro rokē tuisamehxo toehse ynororo.

⁵ Morara exiryke topetōkara typoremākase juteu tomo a emero porehme. Totapase toto eya xine typyrekō ke; tyzehno xine exiketō tonahkase eya xine rahkene.

⁶ Pata Susā po, tuisa konōto esary po 500me orutua kō totapase eya xine.

⁷⁻¹⁰ Hamā mūkuhpyry tō roropa 10mākō totapase eya xine. Hametata mūkuhpyryme Hamā kynexine, juteu tō zehno exikety. Mokaro esetykō ynara kynexine: Parasātata te, Taupāo te, Axipata te, Porata te, Ataria te, Aritata te, Pamaxita te, Arisai te, Aritai te, Waizata, enara. Yrome mokaro mōkomohpyry anapoipyra juteu tō nexiase.

¹¹ Moro ěmepyyry ae ro tuisa turuse tuhke totapase ahno exiry poko Susā po.

¹² Naeroro ynara tykase ynororo Exite a:

– Taro Susā po 500me orutua kō totapase juteu tomo a. Hamā mūkuhpyry tō roropa 10mākō totapase. Tuhke otarame totapase eya xine pata nonory tō po. Oty se hma seromaroro? Ekaropoko rokē ya. Ise oehtoh ekarōko ase oya, tykase.

¹³ Ynara tykase Exite:

– Kure oya ahtao, juteu tō tyripoko ropa kokoro, taro Susā po, onyripohpyry saaro eya xine seroae. Ekaropory se ase roropa Hamā mūkuhpyry tō 10mākō ekepyry tō poko, tanỹse toto tyhwyme tyrise wewe pokona.

¹⁴ “Ÿ,” tykase tuisa, tōmiry tysekeremapose eya jarao imoihmākō netaryme pata Susā po. Mame Hamā mūkuhpyry tō 10mākō ekepyry tō tanỹse kae tyhwyme wewe pokona.

¹⁵ Yrokokoro, ěmepyyry 14me aehtoh ae, tōximōse juteu tō kynexine Susā po tyzehno exiketō totapase ropa. 300mākō totapase eya xine. Yrome imōkomohpyrykō anapoipyra toh nexiase.

¹⁶⁻¹⁷ Ěmepyyry 13me aehtoh ae, nuno ataa po, juteu tō tōximōse toto, pata nonory tō po osewomatohme. 75 miumākō totapase eya xine, tyzehno xine exiketomo. Morara exiryke tōsepynanohse toh nexiase tyzehno xine exiketō wino. Yrome imōkomohpyry anapoipyra toh nexiase. Yrokokoro, 14me aehtoh ae tōseremase toto, tōseahmase roropa otuhtoh poko te, atākyematoh poko, enara.

¹⁸ Yrome juteu tō Susā po tōseahmase toto ěmepyyry 15me aehtoh ae. Ěmepyyry 13me aehtoh ae te, 14me aehtoh ae roropa tyzehno exiketō totapase eya xine. Mame ěmepyyry 15me aehtoh ae rokē tōseremase toto.

¹⁹ Morara exiryke juteu tomo, pata pisarara pōkomo te, pata zomye exiketō roropa oseahmāko mā toto ěmepyyry 14me aehtoh ae, nuno ataa po. Oseahmāko mā toto otuhtoh kurā ke te, watoh ke te, tonahsē ekaroryke imehnomo a roropa.

Atākyematoh esety Purim

²⁰ Mame pape tymerose Moatekai a morara ehtopōpyry poko emero, aropotohme juteu tō neneryme moe pyra exiketomo a te, moehxo exiketomo a roropa, Perexia nonory po exiketomo a porehme.

²¹ Tyripose toto moro pape pokona atākyematohme, emero jeimamyry ae, ěmepyyry 14me aehtoh ae, 15me aehtoh ae roropa nuno ataa po,

²² moro ěmepyyry tō ae tōsepynanohse juteu tō exiryke tyzehno xine exiketō wino. Moro nuno po toemynyhmatopōpyrykō te, tyxitarykō roropa tymyakāmase tākye ehtoh ke, atākyematoh ke roropa. Naeroro otuhtoh kurā

tyritoko, watoh roropa, tonahsã aropoko imehnomo a, mōkomo ekarotoko onekarorykōme tymōkomokākara a.

²³ Morara kynexine Moatekai nymerohpyry ae ro, juteu tō tōseahmapitose toto moro ěmepyry tō poko.

²⁴ Topu tō pitiko, imenekatoh (purim) tomase Hamã a, Hametata mūkuhpyry, Akake ekyrỹpyry, juteu tō zehno aexihpyry, ěmepyry menekatohme juteu tō etapatohme, toto enahkatohme.

²⁵ Yrome Exite toytose oturuse tuisa konōto maro, inyripohpyry tymeropose eya, juteu tō ryhmary se Hamã ehtopōpyry iramapotohme ropa Hamã tō ryhmatohme. Morarame Hamã tanỹse tyhwyme imūkuhpyry tō maro wewe pokona.

²⁶ Morara exiryke moro ěmepyry tō oseahmatoh tosehapse eya xine “Purimme”, imenekatoh katohme.

Morara toehse Moatekai nymerohpyry pokoino te, tynenehpyrykō pokoino te, morohne ehtopōpyry pokoino roropa juteu tomo a,

²⁷ ynara tyripose toto tyya xine te, typoenō a te, typakomotyã a roropa, imehnomo a roropa, juteume toeramase exiketomo a: emero jeimamyry ae oseahmatohme moro ěmepyry asakorō poko, Moatekai nymerohpyry ae ro.

²⁸ Naeroro morara tyripose eya xine, moromeĩpo emero juteu tapyĩ taōkō, emero pata tō po, tuisa konōto nonory po, oseahmakehpyra Otuhtoh Purim poko, wenikehpyra juteu tō ehtohme jūme, toehtopōpyrykō poko. Jūme moro Otuhtoh konōto poko oseahmatoh onurumekara toto ehtohme.

²⁹ Mame tuisa pyty Exite roropa, Apiaiu ěxihpyry pape merone juteu Moatekai maro, inymerohpyry saaro, ŷme toexiryke Moatekai nyripohpyry poko, juteu tō oseahmatoh poko, Otuhtoh Purim tō poko.

³⁰ Ipapē taropose nexiase juteu tomo a emero, 127me pata nonory tō po, tuisa konōto nonory po. Ynara se ase oya xine: torētyke pyra oexirykō se hano, ozehno xine pyra imehnō ehtoh se roropa ase.

³¹ Morara tyripōko ase roropa, Moatekai omihpyry ae ro, Oseahmatoh Purim poko. Moro poko oseahmatoko ěmepyry tō po, inymenekatoh po, amarokomo te, opoenomo te, apakomotyã roropa, imehnō otuhtoh konōto saaro, otuhyra ehtoh saaro roropa, yna omihpyry omipona toto ehtohme Moatekai omihpyry te, tuisa pyty omihpyry, enara.

³² Exite nyripohpyry, Moatekai omihpyry ae ro, Atākyematoh Purim poko, tymerose pape pokona.

10

Tuisamehxo Moatekai ehtopōpyry

¹ Mame tynonory pōkō tyrohmanohpose tuisa Xerexe a, emero ehpio exiketomo te, nono rãnao exiketō roropa. Typoetory tōme tyrohmanohpose toto eya.

² Tuisa Xerexe nyrytyã kurã emero tymerose pape pokona esety Tuisa tō Ehtopōpyry Metia po Perexia po, enara. Moro ao tymerose roropa Moatekai menekatopōpyry eya takorehmaneme, erohtohme kowenu erohtoh poko.

³ Tuisamehxo toehse Moatekai tuisa Xerexe akorehmaneme. Imehnō emero motye toehse ynororo. Tuisa Xerexe rokē imotye kynexine. Juteu tō emero ise toh nexiase, ipyno toh nexiase, toerohse yronymyryme Moatekai exiryke toto ewomatohme, kure rokē toto ehtohme, enara.

JO Jó Ekarotopo

Sero ekarōko *Jo* ehtopōpyry poko. Zae ehtoh poko Jo kynexine, Ritonōpo eahmaneme. Tymōkomoke exiketye roropa kynexine, tākye exiketye roropa. Tomeseke nexiase iirypyryme ehtoh poko pyra toehtohme, typoenō pyno roropa nexiase. Yrome Jo onewomara Ritonōpo nexiase ikukuru toehse joroko tamuru ahtao. Jo mūkuru tō totapase, eky tō tonahkase epetōkara a, takuruhtase roropa ynororo yronomyryme. Mame epe tō tooehse Jo enese.

Ynara osenetupuhnōko Jo epe toh nexiase: kurā ke rokē zae exiketō epehmāko Ritonōpo mana, yrome popyra exiketō wānohnōko mana. Yrome zae rokē toehtopōpyry waro Jo nexiase. Naeroro: “Oty katohme etuarimāko hano,” tōturupose ynororo Ritonōpo a. Onenetupuhkepyra Jo nexiase, yrome ezuhtoh se rokē nexiase Ritonōpo poe.

Jo nurupohpyry onezuhpyra Ritonōpo nexiase aporo. Tōturuse ynororo tyjमितunuru poko, tuaro toehtoh poko roropa. Morara exiryke Jo tōsenetupuhse pitiko rokē toexiry poko, jamihme pyra toexiry poko tōsekarose ynororo Ritonōpo ēpataka: “Zae pyra exiase orēpyra sā jotururuke Oya, Ritonōpo,” tykase Jo.

Etyhpyryme Jo tokarose zae exiketye Ritonōpo a; yrome epe tō zae pyra tokarose. Mame Jo tukurākase ropa, ipyty toemūkuase ropa 7me imūkuru tomo, oseruao ēxiry tomo, enara. Mame Jo epe tō tupokase Ritonōpo a zae pyra tōsenetupuhse toto exiryke Jo etuarimāry poko, zae pyra tōsenetupuhse Ritonōpo poko roropa aexirykōke.

Sero pape ao

Jo ehtopōpyry ekaropitory 1.1–2.13

Jo tope tō maro 3.1–31.40

Eriu otururu 32.1–37.24

Ezuhtopōpyry Ritonōpo a 38.1–42.6

Jo ehtopōpyry etyhpyryme 42.7-17

Jo ehtopōpyry apitoryme

Jo 1–2

Jo ehtopōpyry itapyĩ taōkō maro

¹ Uze nonory po orutua kynexine, esety Jo. Zae exikety kynexine ynororo, ajohpe pyra exiketye ipunaka. Ritonōpo eahmaneme kynexine ynororo. Tomeseke nexiase zae pyra ehtoh poko pyra ehtohme.

² Tumūkue Jo nexiase 7me, tōxike roropa oseruao.

³ Tokyke nexiase: kaneru tomo 7 miime te, kameru tomo 3 miime te, pui tomo toiro miime te, jumētu tomo 500me, enara. Tuhke roropa typoetoke nexiase. Imehnō motye tymōkomoke nexiase ynororo moro nono po, xixi tūtatoh wino.

⁴ Mame toytose Jo poenomo tytapyĩkō taka atakenaka otuhtoh ritohme, oximōme atākyematohme. Toryxiry tō oseruaōkō toahmase roropa eya xine otuhtohme, eukuru ētohme, enara.

⁵ Mame tōtyhkase toto ahtao otuhtoh riry poko jūkō Jo towōse pakeimo okyno zahkatohme tynekaroryme Ritonōpo a typoenō emero kurākapotohme Ritonōpo a. Morara tyrise eya ynara karyke tukurohtao: “Otarame umūkuru

toiro iirypyryme toehse tukurohtao Ritonõpo neneryme.” Moro sã toto rypyry tykorokapose Jo a.

Jo hxirotopõpyry joroko tamuru a

⁶ Morarame ãmepyry toehse ahtao Ritonõpo nenyohyã tõsenepose Ritonõpo ãpataka. Toto maro joroko tamuru roropa tooehse.

⁷ Tõturupose Ritonõpo eya:

– Ozeino moehno? tykase.

– Arypyra. Ytoytõko rokẽ exiase nono poro xiaxiake ytoytõko rokene, tykase joroko tamuru.

⁸ – Ypoetory Jo menease? Moroto nono po imehnõ isã exiketõ pyra mana. Kure mã ynororo, ajohpe pyra exiketyme. Jeahmaneme mana, zae rokẽ exiketyme, tykase Ritonõpo.

⁹ Ynara tykase joroko tamuru Ritonõpo a:

– Topehke pyra oeahmãko nae? Nary rokene.

¹⁰ Ewomãko mase, itapyĩ taõkõ maro, emero, eky tõ roropa. Kure rokẽ inyryry rĩko mase. Imõkomory emãnõko mana opokoino.

¹¹ Morohne tonahkase oya ahtao: “Popyra mase,” ãko oya mana, tykase joroko tamuru Ritonõpo a.

¹² Naeroro ynara tykase Ritonõpo joroko tamuru a:

– Morara ahtao ikyryry emero onewomara exĩko ase, ipoko oehtohme. Yrome ynororo nymyry poko pyra exiko, tykase Ritonõpo joroko tamuru a.

Mame toytose ropa joroko tamuru Ritonõpo winoino.

Jo poenõ enahkatopõpyry

¹³ Morarame oseahmãko Jo mũkuru toh nexiase, ãxiry tõ maro, otuhtoh konõto poko, imũkuru osemazupu tapyĩ tao.

¹⁴ Morara ahtao Jo tapyĩ taka toeporehkase ipoetory tururume. Ynara tykase:

– Nono poko erohnõko ynanakene pui tõkehko maro. Jumõtu tõ moroto onahpoty enahnõko toh kynako.

¹⁵ Axĩ sapeu tõ tooehse osetapase, mame emero tarose eya xine. Opoetory tõ totapase roropa eya xine. Ywy rokẽ epano moro ekarotohme oya.

¹⁶ Mame mokyro aotururuhtao ro, ipoetory imepỹ tooehse tururume. Ynara tykase ynororo:

– Neneneh tykase kaneru tõ pona, erase tõ pona roropa. Totapase toto porehme. Ywy rokẽ epano moro ekarotohme oya.

¹⁷ Mame moro poko aotururuhtao ro ipoetory oseruao ehtoh toeporehkase. Ynara tykase ynororo:

– Kauteu tõ oximõmãkõ oseruao tooehse omatonanohtõkomo. Opoetory tõ totapase eya xine. Kameru tõ tarose emero porehme. Ywy rokẽ epano moro ekarotohme oya.

¹⁸ Mame moro poko aotururuhtao ro ipoetory imepỹ tooehse. Ynara tykase Jo a:

– Opoenõ atãkyemãko toh kynako, otuhtoh konõto po, oẽxiry tõ maro omũkuru osemazupu tapyĩ tao.

¹⁹ Morotoino tyryrykane konõto noehno ona tonorẽ poe. Wirikane a tapyi tomase. Toepukase opoenõ pona. Emero toorihse toto. Ywy rokẽ epano moro ekarotohme oya.

²⁰ Mame towõse Jo morara kary etaryke tyya. Toemynyhmaryme tupõ tyxihkase eya, tõximerehkase roropa ynororo. Moromeĩpo tosekumuru po typorohse ynororo tõmyty po nono pokoxi, Ritonõpo toahmase eya.

²¹ Mame ynara tykase ynororo:

– Tupoke pyra tonuruse ywy, tymõkomoke pyra roropa. Morararo tymõkomoke pyra orihnõko ase. Ritonõpo a morohne tokarose ya. Eya tapoise ropa ahtao, kure rokẽ Ritonõpo mana, tykase Jo.

²² Mame morara toehse ahtao ro, tyrypyry poko pyra Jo nexiase. Ritonõpo onykerekeremara nexiase. Onyxiropyra nexiase ynororo ipunaka.

2

Jo kuhtopõpyry ropa joroko tamuru a

¹ Moromeĩpo kapuaõkõ oximõtõh toehse ropa, osenepotohme Ritonõpo ãpataka. Toto maro joroko tamuru tooehse roropa.

² Ynara tykase Ritonõpo eya:

– Ozeino moehno? tykase.

– Sero, nono poro ytoytõko rokene, tykase joroko tamuru, xiaksiake ytõko, nono põkõ enõko rokene.

³ Mame ynara tykase Ritonõpo:

– Ypoetory Jo meneno? Moro nono po imepõ pyra mana Jo panono. Zae exiketye mana. Ajohpe pyra exiketye, jeahmaneme roropa mana. Zae pyra ehtoh poko pyra mã ynororo ipunaka. Õmiry omi poe onewomara toehse ywy, iiryhmatohme oya, zae aexiry kuhtohme oya repe. Oerekohmara ynororo ahtao ro tyryhmase ynororo oya. Morara ahtao ro zae ro exiketye mana, ajohpe pyra ipunaka, tykase Ritonõpo joroko tamuru a.

⁴ Ikuhxi ropa toiro, tykase joroko tamuru:

– Takuruhtanohpose Jo ahtao tyoro exiõko mana. Ahno otara kara ikyryry tõ tonahkase ahtao, ipoenõ roropa, emero, tonahkase ahtao.

⁵ Yrome ipõ tyryhmase oya ahtao tyrohsẽ ke popyra oripõko mana okerekeremãko, tykase joroko tamuru Ritonõpo a.

⁶ Ynara tykase Ritonõpo joroko tamuru a:

– Kure, inomõko ase amaro. Mame openetatoht tyriko. Yrome anaorihmapopyra exiko, tykase.

⁷ Mame tutõtase ropa joroko tamuru Ritonõpo ãpatae. Tyrohsẽ tyripose eya Jo põ poko. Itamurume muretanoimo hpe toehse ynororo kunu maro. Ipupuru poe zupuhpyry pona tymoke toehse ynororo.

⁸ Mame typorohse Jo oruno htaka. Oripõpo tuhmosẽ akoĩpyry tapoise eya typihpyry zurĩkatohme.

⁹ Morara ahtao ynara tykase ipyty eya:

– Zae ehtoh poko roh mah? Popyra Ritonõpo tyriko oorihthohme, tykase ipyty.

¹⁰ Yrome Jo ynara tykase eya:

– Õtururu ajoajohpã otururu sã mana. Ritonõpo nekarotyã kurã apoõko sytase. Morararo etuarimatoht apoõko roropa sytase Ritonõpo winoino, tykase Jo typyty a.

Morara ahtao ro Ritonõpo onykerekeremara Jo nexiase. Tyrypyry poko pyra roropa nexiase ipunaka.

Epe tõ oehtopõpyry Jo enese

¹¹ Morarame topeke Jo nexiase, oseruao, Eripaze, Temã pono te, Piutate, Sua pono te, Zopaa, Naama pono, enara. Zuario toehse toto ahtao Jo etuarimatoht poko tõturuse toto oseya, oximõme, toto ytotohme Jo enese, akorehmatohme emuhkehkatohme.

¹² Ameke ro toto ahtao Jo onenetupuhpyra toh nexiase, yrome imeïpo, tonetupuhse ynororo ahtao eya xine tyhnamopitose eya xine, tyxitase toto yronymyryme. Jo eneryke tupõkõ tyxihkase eya xine toemynymarykõke. Nono tomase eya xine tupuhpyrykõ pona, sam karyke yronymyryme.

¹³ Morarame typorohse toto nono pona topekõ maro. Moroto tõmehse toto 7me, tykohmãse roropa mynyhme rokene. Tõtururukõ waro pyra toh nexiase, itamurume Jo etuarimary eneryke tyya xine.

Aoturutopõpyry osemazupu

3

Jo 3–14

Jo nykerekematopõpyry

(Jo 3)

¹⁻² Morarame okynahtao Jo tõturupitose. Popyra rokẽ tonurutopõpyry tyri-
pose eya. Ynara tykase ynororo:

³ “Popyra kahpyry moro ãmepyyry tyripoko, jenurutopõpyry!
Popyra kahpyry moro kohmamyry tyripoko, morara tykase ahtao:
‘Tonuruse! Orutuame mana!’ tykase ahno tomo.

⁴ Moro ãmepyyry tyripory se ase ikohmamyryme konõto!
Moro ãmepyyry wenikehkapory se ase Ritonõpo a Kapu ao, jũme ãmehpyra
ehtohme, saerehkara roropa ehtohme!

⁵ Moro ãmepyyry kohmanohpory se ase, xinukutume rokẽ ehtohme,
moro ãmepyyry oxiõtory se ase akurũ tõ ke, xixi ezechatohme.

⁶ Moro koko jũme ãmehpyra exiry se ase, tykorokase ehtohme karõtariu poe.

⁷ Moro kohmamyry toiroro exiketyme se ase, emynymatohme atãkyemaketõ
kohtary onetara moro ae ehtohme.

⁸ Moro koko popyra tyripory se ase pyaxi tomo a,
mokaro tyjamitunuru ke onokyroimo Rewiatã, zakareimo kuremary waro
exiketomo a!

⁹ Moro ãmepyyry ae maparukawa tozehse aexiry se ase ãmehpyra ehtohme.

¹⁰ Popyra moro ãmepyyry tyripoko, moro ae tonuruse jexiryke.

Aja a jenurumara jahtao sero jetuarimary exipyra exiry.

Oty katohme toorihse enurupyra exiahse?

¹¹ “Oty katohme toorihse enurupyra exiahse?

Oty katoh tonuruse jahtao orihpyra exiahse?

¹² Oty katoh tonao tapoise ywy aja a?

Oty katoh tauhpase ywy aja a tysuhsuru ke?

¹³ Toorihse jahtao jenururuhtao,
seromaroro oseremakety sã exiry torẽtyke pyra.

¹⁴ Tuisa tõ sã exiry, imehxo exiketõ samo tytapyĩ konõto rinanõ samo.

¹⁵ Otarame kowenatu sã exiry tytapyĩkõ pehkananõ uuru ke, parata maro.

¹⁶ Otarame poeto aepukahpyry ropa sã exiry,
tonuruse exikety toorihse;

tonẽse, ãmepyyry saerehkatoh onenepitopyra exikety samo.

¹⁷ Aorihtyã esao popyra exiketõ tyrypyrykõ poko pyra exĩko mana,
moroto totaehse exiketõ oseremãko.

¹⁸ Moroto ãpuruhpyry tao exiketõ oseremãko oximõme,
tyrohmanohponanõ kohtary onetara mã toto.

¹⁹ Moroto emero rokẽ mã toto, tuisamehxo exiketomo te, tuisame pyra
exiketomo.

Moroto ahno poetory tõ namotome pyra mã toto.

Oty katoh isene ro etuarimaketõ nae?

²⁰ “Oty katoh isene ro etuarimaketõ nae?

Oty katohme emynyhmaketõ ãmehnõko nae?

²¹ Toorikyrykõ eraximãko toh mã repe,
yrome oehpyra, mõkomo kurã motye isehxo toto ahtao ro.

²² Atãkyemãko mã toto, tãkye exiiko mã toto.

Etyhpyryme toorihthokõ po toehse ahtao.

²³ Ritonõpo poe zuaro pyra mã toto imeiipo toto ehtoh poko,
ipoe tapuruse sã mã toto zomye.

²⁴ “Tyoro tynahke ase, yxitaryke.

Pusuh kakehpyra ase, tuna kuamyry sã ya.

²⁵ Popyra ehtoh zuno jehtopõpyry toehse ya.

Enaromyke jehtopõpyry a tapoise ywy.

²⁶ Oserekohmãko ase, oseremasaromepyra ase;
jerekohmakehpyra mana.”

4*Eripaze oturutopõpyry*

(Jo 4–5)

Oetuarimatoh toehse mana

¹ Mame Eripaze a tozuhse, Temã pono. Ynara tykase ynororo:

² “Oturuxi oya, Jo, ajohpame samo.

Mynyhme exisaromepyra toehse ywy.

³ Tuhkãkõ tamorepase oya.

Ahno tõ tuhke takorehmase roropa oya tapotũkehse toto ahtao.

⁴ Tõsetapase ahno ahtao, totaehse toto ahtao,

jamihme pyra toehse toto ahtao, õmiry ke takorehmase,
toto tanỹse ropa xikihme.

⁵ Yrome seromaroro oetuarimatoh toehse mana,
oty katoh penekehnõko mah?

Oty katoh torẽse mahno?

⁶ Ritonõpo omipona oexiryke onenetupuhkehpyra exiko!

Zae ehtoh poko rokẽ oexiryke kure ehtoh eraximako!

⁷ Osenetupuhko imehnõ ahno kurã poko.

Zae exiketõ osenahkara mã toto.

Otara ahtao ajohpe pyra exiketõ tyryryhmase toh nexiahse?

⁸ Ynara rokẽ tonese ya:

tupito riry poko erohketõ sã mana,

popyra ehtoh arykaryhtao ahno a popyra ehtoh apoiko mana.

⁹ Tyryrykane sã konõto toto enahkãko Ritonõpo mana zehno toehtoh ke.

¹⁰ Popyra exiketõ reão jamihmã sã kohtãko toh mã repe,

yrome toto mynyhpãkapõko Ritonõpo mana,

mokaro zery tahkãko roropa mana.

¹¹ Tyere pyra reão ahtao urakanara mana,

orihnõko mana omise exiryke.

Imükuru tõ saporarahme ytõko mã toto.

Zae ehsaromepyra ahno mana Ritonõpo ãpataka

¹² “Omi toehse ya, opore pyra,

totase ya ypanary ao puti puti katoh samo.

¹³ Koko, tynyhse imehnõ ahtao yronymyryme,

taosenehkase ywy, tōserehse exiase.

¹⁴ Enaromỹke toehse ywy,
tykytyky tykase joko porehme.

¹⁵ Tyryrykane toehse jēmyty poro,
jūsety towōse sã,

ypihpyry tupupiarỹse roropa enaromỹke.

¹⁶ Ahno panō nexiase moroto; osenuhmase,
yrome ahno onenepyra exiase.

Mynyhme rokē nexiase.

Mame omi etase, ynara tykase:

¹⁷ ‘Zae exīko ahno nae Ritonōpo ĕpataka?

Kure nymyry ahno ehsaromepyra mana Ritonōpo neneryme?

¹⁸ Typoetory kapuaōkomo a tamonohse ahtao, moro enēko mana.

Tynenyoytyã azahkuru toehse ahtao toto hxirōko mana.

¹⁹ Morararo kymarokomo, nono risēme exiketomo, amonohnōko sytatose.

Takurihmosēme exīko sytatose, nuko samo.

Morohne enetupuhnōko Ritonōpo mana.

²⁰ Isene sytatose tōmehse ahtao,

yrome mōtahtao orihnōko sytatose jūme rokene.

Otara kara imehnō mana.

²¹ Orihnōko sytatose, tapyi epukary samo,

orihnōko sytatose tuaro exipyra ro kuahtao xine.’

5

Kypokoino xine kuetuarimatohkō mana

¹ “Okohtako, Jo! Otarame oezuhnōko imepỹ mana.

Onoky Ritonōpo nenyokyhpyry kohmãko mah?

² Otyme kure imehnō zehno oexiry?

Oorihmapōko rokē mana.

Toiparo rokē torētyke tuaro pyra exikety mana imehnō poko.

Orihnōko mana, imehnō zumoxike toexiryke.

³ Tuaro pyra exikety enease ekurākãko samo, otyro ahtary samo.

Yrome axī popyra ehtoh toehse itapyĩ taōkō pona.

⁴ Imũkuru tō osewomasaromepyra mã toto;

apiakane tō ĕpataka tuãnohsēme mã toto,

zae ehtoh poko toto ahtao ro,

toto onewomara roropa imehnō mana.

⁵ Omise exiketō mokyro narykahpyry enahnōko mã toto,

omoxino rãnao otyro ahtao ro.

Imōkomory poko penetãko roropa mã toto.

⁶ Tupito nonory poe etuarimatoh exipyra mana,

popyra ehtoh tamoreme exipyra roropa mana.

⁷ Kypokoino xine popyra ehtoh oehnōko kyya xine mana.

Ajohpe pyra ikarany poko samo,

apoto poko ahtao ikarany pisarara onuhnōko kakoxi mana.

Kure ehtoh eraximatoh ekarōko Ritonōpo mana

⁸ “Jo, omorome jahtao eramary ropa Ritonōpo a popyra jehtoh ekarotohme
eya.

⁹ Inyriry tō osenuruhkatoh enetupuhsaromepyra sytatose.

Inyrihpyry tō tyjमितunuru ke enahpỹme mã kehko.

¹⁰ Konopo enehpōko Ritonōpo mana nono pona,

tuna kuānōko mana tupito tō pona, ona pona roropa.

¹¹ Osenetaonohpyra exiketō anŷnōko mana tuisamehxo toto ehtohme.

Xitaketō anŷnōko mana osa towomase exikety pona.

¹² Tuaro exiketō osenetupuhtoh enahkapōko Ritonōpo mana.

Jamihme pyra toto ripōko mana tyriry se toehtohkō onyrisaromepyra aehtohkōme.

¹³ Zuarohxo exiketō tapoisēme exīko zuaro

toehtopōpyrykōke; ekurehnōko mā toto tynyrirykō poko.

¹⁴ Tāxiahtao tykohmāse eya xine mana,

tonurākara sā tomarykō ke osema zupīko mā toto.

¹⁵ Tymōkomokākara pynanohnōko Ritonōpo mana orihpyra toto ehtohme;

etuarimaketō pynanohnōko mana orēpyra exiketō winoino.

¹⁶ Naeroro kure ehtoh eraximatoh ekarōko Ritonōpo mana jamihme pyra exiketomo a.

Popyra exiketō mynyhme tyripōko mana.

Ritonōpo emary kukurākatorŷko mana

¹⁷ “Tākye mokyro mana, tukurākase exikety Ritonōpo a!

Naeroro tohne pyra exiko tuānohse awahtao Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a.

¹⁸ Apurōko Ritonōpo mana,

yrome epinohnōko roropa mana.

Iiryhmāko mana,

yrome tomary ke ro ikurākāko ropa mana.

¹⁹ Tuhke ėmepyry ae opynanohnōko Ritonōpo mana popyra ehtoh wino,

oryhmapopyra roropa mana popyra ehtoh oryhmaryino.

²⁰ Omise ehtoh konōto toehse ahtao opynanohnōko mana oorikyryino,

etonatoh toehse ahtao opynanohnōko mana oetaparyino.

²¹ Oewomāko mana omi xihpyry a oryhmaryino,

enaromyra exīko mase enahkatoh toehse ahtao.

²² Etonatoh toehse ahtao exianāko mase,

omise ehtoh konōto toehse ahtao roropa,

onokyro tō itu htaō kō zuno pyra exīko roropa mase.

²³ Otupi tō po topu tō ākorekehkara exīko mana,

onokyro tō oesekara roropa mā toto.

²⁴ Atapyī tao torētyke pyra exīko mase,

okyryry tō eneryhtao emero moroto exīko mana.

²⁵ Emūkuāko mase tuhke,

apakomotyā emānōko mā toto onahpoty ary samo ona po.

²⁶ Tamuhpōme orihnōko mase, jamihme ro,

otyro epery toehsehxo ahtao samo.

Moro samo tamuhpōme orihnōko mase, jamihme ro.

²⁷ Etako pahne, Jo, morohne enease zae ehtoh waro jehtohme.

Ajohpe pyra mana.

Moro poko osenetupuhko tuaro oehtohme.”

6

Tozuhse Jo a

(Jo 6–7)

Kure ehtoh oneraximara jahtao, otyme kure isene jexiry?

¹ Mame tozuhse Jo a. Ynara tykase:

² “Jetuarimary kuhpory se ase sam kary roropa ikuhtoh po.

³ Isawā motye omoxihxo exiry tuna konōto ehpio po.
Morara exiryke oturuno zehno exikety samo.

⁴ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety pyre ke tuose ywy,
opi orihmatō ke topinohse toto.

Juzenu aka moro opi omōnōko mana.

Tōsetaparyke ymaro tonaroximase ywy Ritonōpo a.

⁵ Tuesapare jumētu exīko mana onahpoty nae ahtao.

Pui roropa tehme exīko mana tonahsē ipune ahtao.

⁶ Yrome sautu pyra ahtao tompore pyra tōsē exīko mana.

Oty sā kuratirihmo tunary nae enapyryhtao?

Anusasame pyra mana.

⁷ Morohne enapyry se pyra ase ipunaka,

emero enapyryhtao ya juakuru jetū exīko mana.

⁸ “Oty katohme ise jehtoh onekaropyra Ritonōpo nae ya?

Oty katoh jotururu onezuhpyra Ritonōpo nae?

⁹ Jetapary se ase eya,

jorihmapotohme jūme rokene.

¹⁰ Moro riry eya waro jahtao, pyhseky ykary tākye jehtoh ke jetuhxo toehse
jahtao ro.

Kure rokē Ritonōpo mana.

Aomiry onykerekeremapitopyra exiase.

¹¹ Tapotūkehse ywy,

kure ehtoh oneraximasaromepyra toehse ywy.

Otyme kure isene ro jexiry,

kure ehtoh oneraximara jahtao?

¹² Topu risē sā jamihme hano?

Joko metau risēme nae?

¹³ Atakorehmasaromepyra ase,

topeke pyra roropa ase jakorehmatohme.

Jeahmara jepe tō tokurehse myhene

¹⁴ “Popyra ehtoh toehse ahtao ahno a typynanopyry sehxo mana tope tomo
a,

Ritonōpo Jamihmehxo Exikety omipona toehtoh turumekase ahtao ro eya.

¹⁵ Yrome tonekunohse ywy oya xine,

jepe tomo, iporiry sā matose eina toehse ahtao, tonore ipunaka.

¹⁶ Osemazuhme pehme mana jerumā ke, newe maro.

¹⁷ Yrome imeīpo tuname exīko,

mame axitū pohto toehse ahtao anorỹko mana.

Axitū nymyry toehse ahtao,

tonore exīko mana tūpore roropa.

¹⁸ Ahno tō ytoketō tahnōko mā toto tuna zupiry poko repe,

onenepyra toto ahtao orihnōko mā toto ona tonorē poro toytorykohtao.

¹⁹ Mokaro oehketomo Tema poe, Sapa poe roropa,

moro iporiry tō zupīko tōkurukōme repe.

²⁰ Yrome pore, toeporehkase toto ahtao

akye pyra mā toto iporiry tonoryse exiryke.

²¹ Moro iporiry tonorē sā matose;

jetuarimary enēko matose,

mame oserehnōko matose.

²² Omōkomory onekaropopyra exiase oya xine.

'Onekaroryme uuru ekaroko ya!
kapitopyra ase oya xine.

²³ 'Kypynanohko jepetōkara winoino,' te,
'Kuewomatoko omato tō winoino,' kara exiase.

Popyra jekaropyra ehtoko

²⁴ "Kuamorepatoko,
mame oezuhpyra exīko ase;
azahkuru jehtopōpyry enepotoko ya.

²⁵ Ajohpe pyra exikety zae ehtoh ekarōko mana.
'Ajohpe pyra,' kamexipōko mana etananomo a.
Yrome jyhxirory oya xine zae pyra rokē mana.

²⁶ Jotururu hxirory se hmatou?
Tyryrykane sã rokē jomiry ekarōko matou,
orutua tyhtomase exiketyme jahtao?

²⁷ Zae pyra matose:
otarame tumyke pyra exikety ekarory oya xine tineru apoitohme;
otarame oepe ekarory oya xine tineru poko!

²⁸ Kuenetoko jenuru aka, ajohpe jekarotohme;
ajohpe pyra ase ipunaka.

²⁹ Epo hnae ōtururukomo.
Ajohpe pyra ehtoko.
'Popyra mase,' kara ehtoko ya;
zae jexiryke.

³⁰ Okurohtao xine, ajohpe jekarōko matou?
Zae ehtoh onenetuphsaromepyra jekarōko matou, zae pyra ehtoh wino?

7

Tōsenekunohse rokē exiase

¹ "Isene ehtoh sero nono po tupime mana,
soutatu tō erohtoh samo;
erohnōko mã toto emero porehme yronomyryme,

² namoto samo penetāko jerutume exikety poko wewe myhto,
erohkety sã roropa toerohtamitu eraximary samo.

³ Tuhke nuno rokē tōsenekunohse exiase,
tykohmāse ahtao jetuarimary poko ěmehnōko ase.

⁴ Jataxikaryhtao nyhtohme okynahxo nyhpyra ase.
Eraeramakehpyra ase ěmehtoh pona.

Ekaropōko rokē ase: jowōtoħ pune hna?
⁵ Upū tyryryhmase ahtao moromoro tomo a,
wewe pihpyry sã jerukoimory tō mana;
ypihpyry tyrakase mana, kunu tūtāko mana.

⁶ Isene jehtoh axī enahnōko mana.
Kure ehtoh eraximakehnōko ase.

⁷ Ritonōpo, wenikehpyra exiko, isene jehtoh puu katoh sã rokē mana.
Jenuru ke jūme tākye ehtoh onenepyra ropa exīko ase.

⁸ Jenēko mase seromaroro,
yrome zomory jenekehnōko mase.
Jupīko mase repe, yrome ywy tonahse.

Kurumekako ty!

⁹ "Akurū samo osenepyra toehse ahtao,
moro sã ahno orihnōko mana,

ytōko aorihtyā tō esaka oehpyra ropa ehtohme jūme.

¹⁰ Oehpyra ropa exīko mana tytapyī taka;
ipoko wenikehnōko mokyro waro aexityamo.

¹¹ Morara exiryke, mynyhme ehsaromepyra ase.
Etuarimāko ase, sekere kary se ase.

Ikerekeremary se ase,
sam karyke yronomyryme ukurohtao.

¹² Oty katoh jenēko mah tuna konōtome jahtao samo?
Ihporyme jekaroryke tuna konōto kua, otarame?

¹³ Ataxikāko ase jynyhtoh po, oserematohme,
nyhtohme pitiko, jetuhkopyra jehtohme,

¹⁴ jerehnōko mase josenehtoh ke,
josenehkary ke jenaroximāko mase.

¹⁵ Kurehxo ya josesenamyry;
joorikyry kurehxo, isene jehtoh sero joko ao popyra mana.

¹⁶ Isene jehtoh se pyra ase ipunaka;
jorikyry se ase. Kurumekako, toiparo rokē isene ase.

Oty katoh yna enēko mah?

¹⁷ “Oty katohme imehxo exikety sā yna enēko mah?
Oty katoh ahno poko osenetupuhnōko mah?”

¹⁸ Kokoro rokē yna enēko mase,
yna onukuhkehpyra roropa mase.

¹⁹ Otara ahtao jenekehnōko mah,
axītao rokē toiroro jehtohme?

²⁰ Ahno Eneneme, iirypyryme jahtao, oty tyrise ya oryhmatohme?
Oty katoh opyre ke juōko mah?

Otarame omoxihxo toehse hano oya?

²¹ Oty katohme yrypyry onykorokara mah,
popyra jehtopōpyry onukurikara mah?

Okynā pyra tonēsēme exīko ase nono aka;
jupiryhtao jenepyra exīko mase, aryrypyra jexiryke.”

8

*Piutate oturupitotopōpyry
(Jo 8)*

Eramako ropa Ritonōpo a

¹ Mame Piutate, Sua pono tōturupitose. Ynara tykase ynororo:

² “Jo, otara ahtao moro sā sekere kakehnōko mah?”

Ōmiry tyryrykane konōto sā mana, otara ahtao mynyhme exīko mah?

³ Ritonōpo zae ehtoh onytyorōmara mana.

Ritonōpo Jamihmehxo Exikety popyra ehtoh onyripyra mana.

⁴ Ajohpe pyra omūkuru tō iirypyryme toehse Ritonōpo neneryme,
naeroro tuānohse toto eya, popyra toto ehtohtamitume.

⁵ Seromaroro eramako ropa Ritonōpo a, oturuko Jamihmehxo Exikety a.

⁶ Iirypyryme pyra awahtao, ajohpe pyra roropa,
axī oehnōko Ritonōpo mana ākorehmase ropa,
atapyī ekarōko ropa oya mana zae rokē oexiryke.

⁷ Pitiko sā rokē okyryry tonahkase mana:
morohne motye kuhse ekarōko Ritonōpo oya imeīpo.

Toiparo rokē kure ehtoh eraximāko popyra exiketō mana

8 “Ekaropoko kytamuru tomo a.
 Atamorepako mokaro ehtopõpyry poko.
 9 Pake hkopyra tonuruse kymarokomo,
 tuaro pyrahme sã sytatose.
 Isene sytatose sero nono po axĩtao rokene jerutumã samo.
 10 Ah kytamuru tõ noturũ toto oya, ãmorepatohme.
 Tuaro toehtoikõ poe ynara ãko mã toto:
 11 ‘Wezamo ahtara mana tuna esaryme pyra ahtao,
 tamutamuiimo roropa tuna kuao rokẽ ahtãko mana.
 12 Tuna tonore toehse ahtao ahtaryhtaõ ro,
 onysahkara ahtao,
 anoryõko mã kehko axiny,
 imehnõ otyro sã pyra.
 13 Moro sã exĩko mokaro a,
 tuenikehse exiketõ Ritonõpo poko.
 Toiparo rokẽ kure ehtoh eraximãko popyra exiketõ mana.
 14 Eary pisarara jamitunuru enetupuhnõko mã toto.
 Ipune, ãko toh mã repe.
 Yrome arakaku etuety sã rokẽ mana.
 15 Epona omoxinety riryhtaõ atamohnõko mana.
 Eary apoiryhtaõ anakorehmara mana xikihme aowõtohme.’

16 “Popyra exiketõ ahtãko ãtarykahme sã xixime ahtao.
 ãtarykahme sã tupito po emãnõko mã toto.
 17 Imity tõ osexihnõko topu tõ pona,
 topu konõto pokona roropa.
 18 Yrome touse ahtao, mokaro a tuaro pyra exĩko imehnõ mana.
 ‘Oty nexiase moroto?’
 kara mã toto ipoko.
 19 Moro rokẽ tãkye ehtoh nae popyra exiketõ mana.
 Mokaro mykapo imehnõ oehnõko mana,
 morotona osesarise, toto esahpyry pona.

20 “Zuaro sytatose, zae ehtoh poko exiketõ onurumekara Ritonõpo mana.
 Popyra exiketõ anakorehmara roropa mana.
 21 Ritonõpo poe exianãko ropa mase,
 kui ãko roropa mase ãtãkyemaryke.
 22 Yrome ozehno exiketõ otupĩko mã toto.
 Popyra exiketõ tapyĩ tõ osenahkãko mana.”

9

Tozuhse Jo a (Jo 9–10)

Ritonõpo onezuhsaromepyra ahno mana

1 Mame tozuhse Jo a; ynara tykase ynororo:
 2 “Moro waro ase, yrome otãto zae jehtoh enetupuhpõko ha Ritonõpo a?
 3 Ritonõpo onezuhsaromepyra ahno mana.
 Ekaropotoh miu motye ekaropõko mana, onezuhsaromepyra kymarokomo.
 4 Tuarohxo Exiketyme mã ynororo, Jamihmehxo Exiketyme roropa.
 Atatapoiry se ahno ahtao imaro, onyporemãkasaromepyra mana.
 5 Tokare pyra ypy tõ syryhmãko mana esarykõ poe,

zehno tahtao toto enahkapõko mana.

⁶ Nono tykytyky kamexipõko mana,
tykytyky ãko nono mana.

Sero nono apõ kywyh kywyh kamexipõko mana.

⁷ 'Xixi tütara exiko,' ãko mana.

Mame saerehkara mana.

Xirikuato tõ ezehkãko roropa mana zemime pyra aehtohme koko.

⁸ Takorehmane maro pyra kapu tyrise Ritonõpo a.

Toiroro pohkane poro ytoytõko mana tuna konõto kua.

⁹ Xirikuato tõ tyrise eya kapu ao oximõme:

Uusa Zumohxo, Oseruao Maria tomo, 7me xirikuato tõ puripurikaneme,
xirikuato tõ roropa ikurenaka.

¹⁰ Onenetupuhsaromepyra sytatose emero Ritonõpo nyrytyã kurano.

Inyrytyã poko osenuruhkãko sytatose.

Inyrytyã tyjमितunuru ke enahpõme mana,

ikuhpõme roropa mana.

¹¹ Upütokoxi Ritonõpo ytoryhtao onenepyra ase.

Ytoytõko mana yrome inyryty osenepyra mana ya.

¹² Okyryry arory se Ritonõpo ahtao, anaropopyra ehsaromepyra mase.

Onoky ekaropõko eya: 'Oty poko mah?'

¹³ Zehno toehse Ritonõpo ahtao eramara ropa mana;

epetõkara, ihpory Raape* akorehmananõ epukãko mã toto ipupuru myh-
tokoxi.

Zae ase, ajohpe pyra

¹⁴ "Naeroro ime pyra ase ipunaka,

otãto Ritonõpo ezuhnõko ha?

Otoko omi enẽko hano osezuhthome imaro?

¹⁵ Zae rokẽ jahtao ro onezuhpyra jexiry.

Japiakaneme mana;

'Ajohpãme samo, ypyno exiko,'

ãko rokẽ ase.

¹⁶ Otarama Ritonõpo kohmaryhtao ya apiakatohtaka ytotohme,

mame toytose ynororo ahtao, ynara enetupuhnõko ase:

jomiry onetara Ritonõpo exiry mana.

¹⁷ Tyryrykane konõto ke jetapãko Ritonõpo mana,

popyra ehtoh poko pyra jahtao ro

jutuarimãko mana itamurumehxo.

¹⁸ Joseremanohpopyra mana.

Sam kakehpyra ase isene ro jahtao.

¹⁹ Jamihme ehtoh kuhnõko ha?

Jamihme Exiketyme mana.

Ikohmaryhtao apiakane ãpataka,

onoky Ritonõpo enehpõko nae apiakane ãpataka?

²⁰ Zae ase ajohpe pyra,

yrome jomiry jyhxirõko mana,

popyra jekarõko mana.

²¹ Zae ase, yrome moro poko oty kara ase;

typenekehse ywy isene jehtoh poko.

²² Ya, emero rokẽ oxisã mana;

morara exiryke ynara ãko ywy:

* **9:13** Raape kary: Ritonõpo epetõkara, Ejitu roropa.

kurākō enahkāko Ritonōpo mana popyra exiketō samo.

²³ Popyra ehtoh toehse ahtao axiny,
ahno kurā orihmapose,
Ritonōpo exianāko mana.

²⁴ Sero nono tokarose Ritonōpo a popyra exiketomo a,
apiakane tō enuru tapuruse eya
zae ehtoh onenetupuhpyra toto ehtohme.
Moro onyripyra Ritonōpo ahtao onoky a morohne tyrise?

Zae jekaropyra Ritonōpo mana

²⁵ “Ēmepiry tō ytōko mana axihxo,
tururume ytokety motye epāko mǎ kehko
tākye ehtoh onenepyra ro ahtao.

²⁶ Isene jehtoh enahnōko mana,
kanawa axihxo exikety ytory samo,
piano yhtory samo onokyro apoise.

²⁷ Ikuhnōko ase.

Wenikehnōko ase mokyro kerekeremary ya.
Tākye pyra jehtoh rumekāko ase, tākye jehtohme ropa.

²⁸ Yrome jetuarimatoh tonō jenēko mana,
ynara zuaro jexiryke:

zae pyra jekarōko Ritonōpo mana.

²⁹ Iiryryryme Ritonōpo jekaroryhtao toiparo rokē erohnōko ase
ekurākatohme.

³⁰ Sahpau jakorehmara yyrypyry kurikary poko.

Sahpau jamihmehxo exikety ynyrihpyry xihpyry onukurikasaromepyra
mana.

³¹ Ritonōpo jēmāko mana eutary aka, ikurepato htaka.

Jupō yse pyra sǎ mana, nuriame jexiryke.

³² Ysǎ pyra Ritonōpo mana, ahnome pyra.

Morara exiryke eya onezuhsaromepyra ase,
ytosaromepyra ynanase apiakane ēpataka atae pyra yna ehtoh zurupotohme.

³³ Yna a asakoro, apiakane pyra mana,

yna atae pyra ehtoh apiakatohme:

ywy, Ritonōpo maro, atae yna ripotohme.

³⁴ Ritonōpo, juānohpyra exiko!

Ouno pyra kyriko, enaromyra jehtohme.

³⁵ Morarame oturūko ase oya,

enaromyra ase zae jehtoh ukurohtao waro ase.

10

Emero tyrīko ase aryhnaka

¹ “Typenekehse ywy isene jehtoh poko.

Emero tyrīko ase aryhnaka,
sam ykary poko, ukurohtao,
sekere āko ase.

² Ritonōpo, popyra exiketyme jekaropyra exiko!

Kuruko oty poko jyhxirōko mah?

³ Omoro ro kyriase.

Kure oya nae yyryhmary?

Jyhtomary roropa?

Kure roropa oya jyhtomary popyra exiketomo a?

⁴ Oenuru ahno enuru sã nae?

Ahno sã rokẽ osenuhmãko mah?

⁵ Ahno sã orihnõko mah okynã pyra ahtao?

Arypyra.

⁶ Naeroro oty katoh yyrypyry tõ emero enẽko mah?

Oty katohme ynyrityã xihpyry zupĩko mahno?

⁷ Zae rokẽ jehtoh waro mase,

ypynanohne pyra jexiry waro roropa mase jewomatohme owinoino.

Nonome jyrĩko ropa mahno?

⁸ “Oya tyrise ywy,

mame seromaroro jenahkãko mase.

⁹ Wenikehpyra exiko orino risẽme kyriase;

ikurepatome jyrĩko ropa mahno?

¹⁰ Papa tyrise oya aja maro emũkuatohme, isene jehtohme.

¹¹ Joko tapuhse oya zehpo maro, imity tõ maro.

Tyõtose ywy oya upũ ke ypihpyry maro.

¹² Isene kyriase,

ypyno roropa mexiase.

Ypyno oexiryke, isene ro ase.

¹³ Yrome seromaroro zuaro ase,

osenetupuhnõko mexiase okurohtao ynara tyritohme tokare pyra:

¹⁴ Jenery se mexiase iirypyryme toehse jahtao,

moromeĩpo popyra jehtoh onykorokara oehtohme.

¹⁵ Iirypyryme jahtao juãnopryry eraximãko rokẽ ase oya;

zae jahtao, jupuhpyry anymyry zuno ase,

ehxirõko roropa ase jetuarimatoh eneryke ya.

¹⁶ Jupuhpyry anymyryhtao ya, epyrypany zae rokẽ jehtoh poko, omoro, reão
samo, jekahmãko mase;

ajamitunuru enepõko mase yyryhmatohme.

¹⁷ Enenanõ onenehkehpyra mase jyhxirotohme.

Yzehno oehtoh emãnõko mana.

Osetapakehpyra mase ymaro soutatu tõ imoihmãkõ samo.

Ritonõpo, kurumekako ty!

¹⁸ “Ritonõpo, oty katohme jenurutopõpyry tyripose oya?

Kurehxo exiry toorihse jahtao jenepyra ro imehnõ ahtao.

¹⁹ Topohme jytotopõpyry aja wakuru poe zonẽtoh pona, jenuru toh pyra exiry.

²⁰ Orihsasaka ywy.

Naeroro kurumekako ty!

Tãkye pixo ehxi,

²¹ ytopyra ro jahtao, oehpyra ropa jehtoh pona,

ytopyra ro jahtao kohmãtoh pona, xinukutume ehtoh pona,

²² jerutume ehtoh nonory pona, otupitoh pona.

Moroto saereme ehtoh ikohmamyry sã mana, xinukutume rokene.”

11

Zopaa otururu

(Jo 11)

Zokonaka rokẽ awãnohnõko Ritonõpo mana onyrihpyry emetakame

¹ Mame Zopaa, Naama pono tõturuse, ynara tykase ynororo:

² “Mose Jo sekere kary onezuhsaromepyra sytatou?

Itamurume sekere karyke zae aexiry ekarōko sytatou?

³ Jo, onezuhsaromepyra yna ekarōko mah?

Yna poihtory oya yna mynyhpātoh ekarōko mah?

⁴ Ōsenetupuhtoh zae rokē ekarōko mase.

Ritonōpo a iirypyryme pyra oehtoh ekarōko roropa mase.

⁵ Ritonōpo otururu etary se ase,
oezukuru eya etary se,

⁶ Āmorepary roropa tuaro ehtoh poko, tokare pyra ro ahtao ro, itamurume
zuaro ehtoh nae ro mana.

Yrome zuaro ehsaromepyra sytatose.

Tamorepase awahtao eya ynara enetupuhnōko mase:

zokonaka rokē awānohnōko Ritonōpo mana onyrihpyry emetakame.

Tuaro Ritonōpo ehtoh tonēse exiketō enery se mahno?

⁷ “Imehxo Ritonōpo ehtoh tonēse mana.

Moro enery se mahno?

Emero Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ehtoh poko zuaro ehsaromepyra
mase.

⁸ Kapu atapurupyra mana Ritonōpo omōpyra ehtohme.

Yrome morotona ytosaromepyra mase.

Aorihtyā esary waro Ritonōpo mana.

Yrome moro waro pyra mase.

⁹ Sero nono zumo ehtoh motye mana,
tuna konōto zumo ehtoh motye roropa.

¹⁰ Toytory se Ritonōpo ahtao ahno apoise arotohme apiakatoh taka,
‘Moro poko pyra exiko, Ritonōpo,’
kasaromepyra sytatose.

¹¹ Ahno tō popyra exiketō waro Ritonōpo mana;

inyrirykō popyra ehtoh onenekehpyra mana.

¹² Jumēta ona pono emūkuasaromepyra mana ikuremahpyryme exikety.
Moro saaro putupyra exiketō tuaro ehsaromepyra mā toto.

Oorypyry irumekako

¹³ “Jo, okurohtao eramako ropa Ritonōpo a.

Oemary tō anŷko ōtururume eya.

¹⁴ Onyriry xihpyry irumekako.

Oorypyry, nuriame exikety, onyripyra exiko atapyī tao.

¹⁵ Morararo ehxiropyra exīko mase,

kure rokē ytoytōko mase,

imehnō zuno pyra.

¹⁶ Wenikehnōko mase oetuarimatopōpyry poko, zueme tuna ehtopōpyry
samo.

Tāpaise ropa ahtao axī tuenikehse ropa mana.

¹⁷ Mame isene oehtoh saereh āko mana xixime ehtoh samo tāxiahtao.

Oemynyhmatoh tonō ikohmamyry sã tymyakāmase ěmehtoh samo.

¹⁸ Towomaneke exīko mase, torētyke pyra,

kure ehtoh eraximāko rokē mase.

Oewomāko Ritonōpo mana, kure rokē nyhnōko roropa mase koko.

¹⁹ Enaromyra exīko mase imehnō poko, ōseremaryhtao.

Tuhkākō oehnōko mā toto takorehmapotohkōme oya.

²⁰ Yrome popyra exiketō tŷkakoxi osenuhmāko mā toto, enaromŷke,
otonētoh zupīko mā toto epatohme repe.

Yrome onenepyra mā toto;

toorikyrykō rokē eraximāko mā toto.”

12

*Jo a tozuhse
(Jo 12–14)*

Ywy roropa zuaro ase

- ¹ Mame Jo a tozuhse, ynara tykase ynororo:
² “Tuaro exiketõ sã oturũko matose.
 Otarama toorihse awahtao xine
 tuaro ehtoh enahnõko mana amaro xine.
³ Yrome ywy roropa zuaro ase,
 asã xine ase.
 Onoky senohne waro pyra hnae?
⁴ Jeunohnõko jepe tõ mana, ywy, ajohpe pyra exikety, zae exikety.
 Oturuase Ritonõpo a,
 mame tozuhse ywy eya.
⁵ Etuarimaketõ poihtõko towomaneke exiketõ mã toto,
 epukasasaka exiketõ purohmãko mã toto.
⁶ Omato kõ torẽtyke pyra mã toto tytapyĩkõ tao,
 Ritonõpo kerekeremananõ roropa. Ritonõpo oneahmara mã toto;
 tjyamitunuru rokẽ moĩko mã toto.
- Onokyro tõ ãmorepãko mã toto*
- ⁷ “Zopaa, ekaropoko torõ tomo a, onokyro tomo a roropa,
 ãmorepãko mã toto.
⁸ Ekaropoko onokyro a, nono poro ytoketomo a, tuna konõto kuaõkomo a,
 enetupuhpotoh ekarõko mã toto oya.
⁹ Mokaro emero zuaro mã toto,
 tyrihpõkõ Ritonõpo waro mã toto.
¹⁰ Onokyro isene emero Ritonõpo poe mã toto.
 Ipoe rokẽ ahno tõ emero isene exikehpyra mana.
¹¹ Jepe tomo, omi etary sã kypanarykomo a, omi kurã apiakary samo, omi
 xihpyry winoino.
 Morararõ kynapyrykõ kuhnõko roropa kunurukõ mana.
 Moro sã õmirykõ etãko ase,
 zae ehtoh rokẽ menekãko ase.
- Akohnõko Ritonõpo mana; ipahnõko, enahkãko, enara*
- ¹²⁻¹³ “Tamuhpõme exiketõ tuaro exĩko mana.
 Ritonõpo zuaro mana, yrome jamihme roropa mana.
 Tamuhpõme exiketõ enetupuhnõko mana.
 Ritonõpo enetupuhnõko mana, yrome
 jamihme roropa mana zae ehtoh ritohme.
¹⁴ Itahkaryhtao Ritonõpo a, onyrisaromepyra ropa ahno mana.
 Tymyhse ahtao Ritonõpo a, onymyhpokasaromepyra ropa ahno mana.
¹⁵ Konopo onenehpopyra Ritonõpo ahtao tonore exĩko mana.
 Konopo enehporyhtao eya zueme tuna tõ exĩko mana.
- ¹⁶ “Ritonõpo jamihme mana,
 orẽpyra roropa mana.
 Tonekunohse exikety Esẽme mana, onekunohto Esẽme roropa.
¹⁷ Tuisa tõ tuaro ehtoh puxihkãko ropa Ritonõpo mana.
 Tamuximãkõ putupyra exiketõ sã tyripõko mana.
¹⁸ Tuisa tõ tuisame pyra tyripõko Ritonõpo mana,
 imehnõ poetoryme toto rĩko mana.

- 19 Oturuketomo, orēpyra exiketō roropa imehnō poetoryme toto rīko mana.
 20 Zae ehtoh poko imehnō amorepananō rīko mynyhme Ritonōpo mana osepeme toto ahtao ro.
 Tamuhpōme exiketō tuaro ehtoh enahkapōko mana.
 21 Tuisamehxo exiketō hxirōko mana.
 Orēpyra exiketō jamitunuru enahkapōko mana.
 22 Saerehkatoh aropōko mana, tonēse exiketō xinukutumao enepotohme.
 Saereh kamexipōko mana tykohmāse itamurume ahtao.
 23 Ahno tō imehxo tyripōko mana jamihme roropa.
 Yrome imeīpo toto poremākapōko mana,
 toto enahkapōko roropa.
 24 Ahno tuisary tō putupyra exiketō sã tyripōko mana.
 Toto arōko mana ona tonorē poro, tytahse exiketō samo.
 Otupīko mã toto, osema ae pyra ytoketō samo.
 25 Ixinukuturu htoko toytorykō kuhnōko mã toto,
 tonurākara, osetapāko mã toto, toetỹse exiketō samo.

13

Jotururu se ase Ritonōpo maro

- 1 “Morohne emero enease jenuru ke;
 etase roropa emero ypanary ke,
 morohne emero zuaro ase.
 2 Jepe tomo, asã xine ase, ime hkopyra jekarōko matose repe.
 Yrome ymotye pyra matose:
 emero zuaro oehtohkō waro roropa ase.
 3 Yrome jotururu se ase Ritonōpo maro, Jamihmehxo Exikety, jezuhtohme
 zae jehtoh poko.
 4 Tuaro pyra oehtohkō zonēnōko matose ajohpe ehtoh ke;
 Opi warōkō sã matose kurākōkara kurākary warōkara samo.
 5 Mynyhme rokē toehse awahtao xine, kurehxo exiry, tuaro oekarōko imehnō
 mana!

Ritonōpo enekunopyry waro oekarōko matou?

- 6 “Etatoko ke jotururu,
 zae jehtoh poko josenetuputyry ekarōko ase oya xine.
 7 Oty katohme ajohpe oturūko matou?
 Ritonōpo akorehmatohme?
 Ritonōpo ewomāko matou omi zae pyra ehtoh ke?
 8 Ritonōpo akorehmaneme oekarōko matou?
 Mokyro ewomāko matou juize ēpataka oturutoh tao?
 9 Oenerykohtao kure ehtoh enēko Ritonōpo nae?
 Ritonōpo enekunopyry kuhnōko matou, ahno enekunopyry sã oya xine?
 10 Zae pyra awahtao xine,
 tokare pyra ro awahtao xine,
 iirypyryme oekarotorỹko mana, oupokatorỹko roropa.
 11 Imehxo aexiry enaromyke oritorỹko mana.
 Zunohxo yronymyryme exīko matose.
 12 Imehnō amorepatoh tonō oya xine oruno sã toiparo rokē mana;
 toto ezuhtoh oya xine jamihme pyra mana ipunaka, orino risē sã rokene.

Zae jehtoh poko oturūko ase Ritonōpo ēpataka

- 13 “Mynyhme ehtoko,
 oturuxi aporo,

otara exīko nae ya? ah nexino.

¹⁴ Osewomara toehse ywy,
jytory zuno pyra ase Ritonōpo ėpataka,
joorikyry zuno pyra roropa ase.

¹⁵ Typenekehse ywy kure ehtoh eraximary poko,
naeroro Ritonōpo jetaparyhtao,
enetupuhnōko ro ase Jesēme,
zae jehtoh ekarōko ase ėpataka.

¹⁶ Otarame zuno pyra jexiryke typynanohsēme exīko ase, ynara exiryke:
popyra exiketō mā ytopyra Ritonōpo ėpataka.

¹⁷ Ētatoko pahne jotururu oya xine,
otato ehtoko āmoreparykohtao josenetuputyry poko.

¹⁸ Ezuhtoh tonō tymenekase ya zae jehtoh poko oturutohme.
Zae jehtoh poko zuaro ase rahkene.

Ritonōpo, oty katohme yyryhmāko mah?

¹⁹ “Yrome Ritonōpo ynara karyhtao:
‘Onoky mose ro tōsezusezukuru zuno pyra hnae ymaro, apiakane ėpataka?’
Morara ahtao mynyhme rokē exīko ase,
orihnōko ase.

²⁰ Ritonōpo, asakoro rokē se ase oya.
Morarame otonēpyra ase owinoino.

²¹ Juānohpyra ke exiko te,
ouno pyra kyriko enaromyra jehtohme.

²² “Ritonōpo, kykohmako apiakatoh taka
jytotohme, mame oezuhnōko ase; arypyra ahtao
oturuxi osemazuhme, mame kuezuhko.

²³ Oty popyra jehtopōpyry nae?
Otāto yyrypyry tō nae?
Oty pokoino tyhxirose ywy?

²⁴ “Oty katohme otonēnōko mah ywinoino?
Oty katohme oepekara sā jyhxiroko mah?

²⁵ Ywy ase wewe ary sā rokene, tarose ahtao tyryrykane a:
oty katohme jerehnōko mah?
Onahpoty tonorē sā ase:
Oty katoh jekahmāko mah?

²⁶ “Jyhxirotoh itunety sā imerōko mase.
Mame popyra jehtopōpyry poetome ro jahtao epehmapory se roropa mase
ya.

²⁷ Ketī ke upupuru tō myhnōko mase,
jesemary tō emero enēko mase. Yputahpyry tō enēko mase ynutumahpyry
osema tao.

²⁸ Naeroro osenahkāko ase wewe samo tymotase ahtao,
upo sā roropa ase nuko tomo a tonahse ahtao.

14

Tuhke pyra jeimamyry isene sytatose

¹ “Jamihme pyra sytatose, emero, kuenurutopōpyry poe ro.
Tuhke pyra jeimamyry isene sytatose,
yrome popyra ehtoh enēko sytatose pītiko rokē pyra.

² Ekuru sã sytatose ekutãko,
mame aremãnõko sã sytatose.
Jerutumã sã exikehnõko sytatose
osenepyra exĩko.

³ Ritonõpo, arypyra sã ynanase;
naeroro oty katoh yna enẽko mah?
Oty katoh jarõko mah apiakatoh taka?

⁴ Ahno mã, nuriame exiketyme mana,
kure nymyry ehtoh onyrisaromepyra mana.

⁵ Isene yna ehtoh tuhke jeimamyry waro Ritonõpo mana.
Otãto nuno isene exĩko ynanae?
Omororo, Ritonõpo, zuaro mase.

Moro tyrise oya,
onytyoromasaromepyra ynanase.

⁶ Yna enẽko mase, osenuhmakehko yna pona.
Yna irumekako toiroro yna ehtohme, ãmepyyry etyhyry pona,
erohkety samo toerohtoh tõtyhkase ahtao kokonie pukuro.

⁷ “Wewe kure ehtoh eraximãko mana;
takohse ahtao arýtãko ropa mana.
Ahtãko ropa mana.

⁸ Imity tõ xihpyryme toehse ahtao,
ãtykyry toorihse ahtao roropa nono ao,

⁹ ehxikaryhtao arýtãko ropa mana,
amoriry tõ ropa mã kehko otyro arykasenã samo.

¹⁰ Yrome ahno toorihse ahtao, arypyra exĩko mana;
orihnõko exino mana,
mame otara exĩko nae?

¹¹ “Ikuhpo tõ samo tonore toehse ahtao, tuna sã roropa tãpaise ahtao,

¹² moro sã orihnõko sytatose, emero, kapu nae ro ahtao.

Nyhnõko sytatose kuorikyrykõme, jũme pakara ropa ehtohme.

Kurehxo ehtoh eraximãko ase

¹³ “Ynara se hano oya:

kyriko aorihtyã tõ esaka, moroto tonẽse jehtohme, zehno pyra oehtohto ropa.
Morararo okynahtao ypoko wenikehpyra ehtoh tyripoko!

¹⁴ Toorihse ahno ahtao ãsemãnõko ropa nae?

Yrome kurehxo ehtoh eraximãko ase, jetuarimatoh tonahse ahtao.

¹⁵ Morararo ykohmãko mase,

ywy roropa oezuhnõko ase;

tãkye exĩko mase ypoko, onyrihpyryme jexiryke.

¹⁶ Ypynanohnõko mase azahkuru pyra jehtohme,
jenepyra mase popyra ynyriry tõ ehtoh kuhtohme.

¹⁷ Yyrypyry poko wenikehnõko mase.

Ynyrihpyry xihpyry korokãko mase.

Kure ehtoh eraximary ahno a enahkapõko mase

¹⁸ “Morararo ypy tõ osenahkary sã,

topu tõ esyryhmary sã roropa.

¹⁹ Topu tõ ahkary sã tuna a, nono arory sã roropa opotunety a,
moro saaro kure ehtoh eraximary ahno a enahkapõko mase.

²⁰ Yna poremakapõko mase, orihnõko ynanase.

Yna ěmyty tyoro sã tyrĩko mase sero nono poe yna osekazumatohme.

²¹ Imũkuru tũ eahmaryhtao ahno a imehxo toto ehtoh poko, moro waro pyra mã ynororo.

Tyhxirose toto ahtao azahkuru toehse toto exiryke, eya onekaropyra imehnõ mana moro poko.

²² Jetũ tupũ ehtoh waro rokẽ mana, tukurohtao sam katoh roropa, tuzenu ao.”

Aoturutopõpyry asakoromano

15

Jo 15–21

*Eripaze a tozuhse ropa
(Jo 15)*

Tyrypyhpyke oexiryke sekere ãko mase moro samo

¹ Mame Jo tozuhse Eripaze Temã pono a. Ynara tykase ynororo:

² “Jo, tuaro exikety mã moro sã pyra ezuhnõko.

Sekere ãko rokẽ mase;
tyryrykane sã rokẽ õmiry mana.

³ Tuaro exikety toiparo rokẽ sekere kara mana.

Onezuhpyra roropa mana zuaro pyra exikety omiry ke.

⁴ Etako pahne, Ritonõpo zuno ahno ehtoh enahkapory se hma?

Õtururu etaryhtao imehnomo a, oturupyra exĩko mã toto Ritonõpo a.

⁵ Tyrypyhpyke oexiryke sekere ãko mase moro samo.

Imehnõ enekunopyry se mase õtururu ke rokene.

⁶ Ohxirory se pyra ase repe;
yrome õmiry ro ohxirõko mana iirypyryme oehtoh poko.

⁷ “Osemazuhme aenuruhpyryme osekarõko mah?
Otaramé tonuruse mexiase ypy tũ exipyra ro ahtao.

⁸ Ritonõpo osenetupuhtoh tonõ waro hma
tokare pyra toto ahtao ro?

Omoro rokẽ tuaro exiketyme mahno?

⁹ Zuaro pyra yna ehtoh waro mahno?
Yna motye senohne enetupuhnõko mah?

Zuaro oehtoh waro ynanase roropa emero.

¹⁰ Tamorepase ynanase tamuhpõme exiketomo a,
osemazuhme aenurutyamo a, enurupyra omy ahtao ro.

¹¹ “Oemuhkehkary se Ritonõpo mana,
yrome moro se pyra mase, oty katohme?
Ipoé tõturuse yna amaro tomeseke samo.

¹² Oty katohme openetatoh ekahmãko rokẽ mah?
Oty katoh yna zehno exikety sã yna enẽko mah, yna se pyra exikety samo?

¹³ Oty katohme Ritonõpo zehno mexino okurohtao?
Oty katohme ikerekeremãko mah?

¹⁴ “Otara ãko mah: iirypyryme pyra ahno exĩko nae Ritonõpo a?
Ahnome aenuruhpyry kure nymyry exĩko nae?
Arypyra.

¹⁵ Ritonõpo a inenyohtyã kure nymyry pyra mã toto,
kapu roropa eya kure nymyry pyra mana ineneryme.

16 Moro motye ahno popyra ehtoh nuriame,
tuna ênõko sã tyrypyrykõ poko mã toto.

Popyra exiketõ etuarimãko mana

17 “Etako pahne, Jo, josenetupuhtoh ekarõko ase oya;
ynenehpyry ekarõko ase oya.

18 Tuaro exiketõ imehnõ amorepãko ajohpe pyra ehtoh poko, tumykõ
namorepatoh tonõ poko,

19 tynonorykõ po, imehnõ nonory poe aepyhpyã pyra nexiase:
ahno pyra nexiase morotõkõ arotohme Ritonõpo winoino.

20 “Popyra exiketyme ahno ahtao, imehnõ ryhmaneme ynororo ahtao etu-
arimãko mana toorikyry ponãmero.

21 Panaikatõ etaryhtao oserehnõko mana;
tõsewomase osekarõko mana,
moro ae ro omato tõ oehnõko osetapase imaro.

22 Popyra ehtoh toehse ahtao typynanopyry oneraximara mana, totapary
zuno mã ynororo imehnomo a.

23 Aorikyry eraximãko kurumu tõ mana, ekepyry pũ õtohme.
Toorikyry a rokẽ zuaro mana,
okynã pyra xinukutume mã exĩko eya.

24 Popyra ehtoh oepyry, aosanumatoh tonõ roropa, enaromỹke tyrĩko mana.
Iporemãkapõko mã toto tuisa konõto samo, tysoutatu tõ maro.

25 Moro sã exĩko emero osepepe se pyra ahtao Ritonõpo maro.
Tãtatapoiry se mã ynororo, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety poremãkatohme
repe.

26-27 Epyrypaketye mã ynororo, Ritonõpo omipona pyra,
osewomãko mana osewomatoh konõto ke,
mame tururume ytõko Ritonõpo poremãkapose.

28 “Pata tõ typoremãkase mokyro popyra exikety a, tapyi tõ, irumekatyã,
apoitohme tytapyĩme.

Yrome moro pata tõ tapyi tõ maro patãpome exĩko, otyro xihpyry ipapyhpyry
kaetoko ehtoh samo.

29 Tymõkomoke exikety axĩtao rokẽ mana,
imõkomory enahnõko mana, emero porehme.
Jerutu roropa osenepyra exĩko sero nono po.

30 Mokyro popyra exikety, xinukutume ehtoh wino epara mana, orihnõko.
Wewe amoriry sã exĩko mana tyahse ahtao apoto ke,
ekuru tomo tyryrykane a tarosẽme exĩko.

31 Tuaro pyra exiketyme mana, ajohpe ehtoh ke tuisame toehse ahtao,
ajohpe ehtoh apoĩko mana tynyrihpyry ehepyryme.

32 Anorỹko mana tamuhpõme nymyry pyra ahtao, wewe amoriry aremamyry
samo, arỹtara ropa ekurehnõko mana.

33 Uwa zoko sã exĩko mana epery ohpapyry sã exipyra ro ahtao, oriwera zoko
sã roropa ekuru tõ ohpahtoh samo.

34 Popyra exiketõ typoenõke pyra exĩko mã toto,
tapyi tõ tyrise ahtao imehnõ enekunohtoh ke, moro zahnõko mã kehko apoto
ke.

35 Osenetupuhnõko mã toto popyra ehtoh ritohme,
zae pyra ehtoh rĩko mã toto.

Osenetupuhkehpyra mã toto imehnõ enekunopyry poko.”

16

*Mokaro ezuhtoh Jo a
(Jo 16–17)*

Openekhektorŷko jomiry ke

- ¹ Mame mokaro ezuhtohme ynara tykase Jo:
² “Morohne panō emero etase pake.
 Jemuhkehkara matose,
 jerekohmāko rokē matose.
³ Sekere kakehpyra hmatou, jūme?
 Oty katoh jyhtomary se hmatou?
⁴ Jesao awahtao xine, oesarykō po jahtao roropa,
 ywy sekere kary oya xine asā xine.
 Jupuhpyry kywyh kywyh ykamexipory asā xine tuaro exikety samo.
 Morararo openekhektorŷko ase jomiry ke, asā xine.
⁵ Māpyra omi kurā ekaroryhtao emuhkehkananomo a, emynyhmara oe-
 htohkōme, jetuhkopyra oetuarimarykō exiry.
⁶ Yrome jotururuhtao jetū jehtoh onymynyhpākara mana,
 morararo mynyhme jahtao jetuarimary onymynyhpākara roropa mana.

Jakurihmoase Ritonōpo

- ⁷ “Ritonōpo, opoe tapotūkehse ywy,
 ytapyī taōkō tonahkase oya.
⁸ Typoremākase ywy oya, yzehno exiketyme mase.
 Tupune pyra toehse ywy, ipihpyry rokene zehpo maro,
 morara exiryke jyhxirōko mā toto, iirypyryme jekarōko.
⁹ “Zehno toexiryke tyxihkase ywy Ritonōpo a;
 jenēko mana yse pyra toehtoh ke.
 Onokyro samo jekahmāko mana, jenaroximāko.
¹⁰ Imehnō emero jenaroximāko mā toto,
 ētakāko mā toto ykerekematohme,
 ypipohnōko mā toto jēmyty pokona.
¹¹ Ritonōpo jekaroase ajoajohpākomo a, popyra exiketō emahpokoxi tokarose
 ywy.
¹² Torētyke pyra exiase, osepeme imehnō maro,
 yrome jakurihmoase Ritonōpo;
 jesenary ae japoiasse ynororo,
 tytahkase ywy eya.
 Tuotohme exikety sã tyrise ywy eya.
¹³ Emero rokē poe tuose ywy eya typyre ke;
 jepyasyhny tuose eya, typosohkase,
 ypyno pyra nexiase, juahxirirī wino jeresukuru toekuāse nono pona.
¹⁴ Soutatu oehtoh sã tooehse ynororo ya. Jyyryhmāko roropa nexiase, ywy
 tytahtahkase porehme eya.
¹⁵ “Jemynyhmaryke upo, topuxiximā risē, amuruase. Mame typorohse ywy
 nono pona, typoremākase jexiryke.
¹⁶ Tyxitase ywy itamurume.
 Jēmyty tōpire toehse,
 jenuru tō tyaose roropa, ikohmamyry samo, xinukutume.
¹⁷ Yrome imehnō onyryhmara exiase,
 oturūko exiase Ritonōpo a zae rokē ehtoh poko.

Jewomane nae ase kapu ao

- 18 “Nono, zae pyra yyryhmatopõpyry imehnomo a ononẽpyra exiko!
 ‘Zae kuapiakako!’ ikohmaryhtao ya, jomiry onymynyhpãkapopyra exiko!
 19 Jewomane nae ase kapu ao, moro waro ase.
 Mokyro oturukety, jakorehmane moroto mana.
 20 Jepe tõ ykerekemãko mã toto; eramãko ropa ase Ritonõpo a yxitaryme.
 21 Tope ewomary sã imepyny a,
 moro sã jewomane se hano zae jehtoh ekarotohme Ritonõpo a.
 22 Jeimamyry tõ, tuhke pyra toehse,
 tõtyhkase ahtao ytõko ase moro osema ae oehpyra ropa jehtohme.

17

- 1 Apotũkehnõko ase.
 Isene jehtoh enahsasaka mana;
 jekepyry zonẽtoh jeraximãko mana seromaroro.
 2 Jeunohnanõ japurũko mã toto,
 aomirykõ eanahtõko ase.

Ahno oehnõko ituh kase jẽmyty pona

- 3 “Ritonõpo, omoro rokẽ jakorehmãko mase;
 imepỹ pyra ase zae jehtoh enetupuhponeme.
 4 Osenetupuhsaromepyra mokaro tyrise oya, ypoihtonanomo, onenetupuh-
 pyra toto ehtohme senohne poko;
 yporemãkapopyra exiko eya xine.
 5 Tuaro aexihpyry omihpyry samo:
 ‘Mokyro mũkuru tõ omise exiko mã toto, tineru poko tope tõ towokase
 exiketyme ahtao.’
 6 Moro omihpyry ekarõko mã ahno tomo ya,
 mame ituh ãko mã toto jẽmyty pona.
 7 Tonurẽkara sã exiko ase jemynyhmaryke,
 waxiry tomo japory tõ roropa jerutumã sã rokẽ mã kehko.
 8 Jeneryke zae ehtoh poko exiketõ osenuruhkãko mã toto.
 ‘Ritonõpo turumekase eya,’ ãko mã toto ypoko.
 9 Zae exiketyme osekaroketõ mokaro, tamuximehxo exiketomo, orẽpyrahxo
 zae ehtoh poko exikehpyra mã toto.
 Nuriame ehtoh poko pyra exiketõme, orẽpyrahxo zae exiketõme osekarõko mã
 toto.
 10 Yrome aepyry ropa toto ahtao xiaro, toiro tuaro exikety onenepyra jexiry
 toto maro.

Otoko hna moro kure ehtoh eraximatopo?

- 11 “Isene jehtoh enahnõko mana;
 josenetupuhpõpyry tõ torẽse mã kehko,
 kure ehtoh eraximary se jehtopõpyry tonahse mana.
 12 Yrome jepe tõ mã koko ekarõko ãmepyrime;
 moe hkopyra ãmepyrine ekarõko mã toto,
 yrome zuaro ase xinukutumao ro ase.
 13 Aorihtyã esary riryhtao ya ytapyĩme,
 moroto ataxikãko ase jynyhtohme xinukutumao.
 14 Jekepyry zonẽtoh papame ekarõko ase,
 moromoro ajame ekarõko ase, woryxiry tõme roropa, morara ahtao
 15 otoko kure ehtoh eraximary ya?
 Onoky kure ehtoh eraximatoh enẽko nae?

16 Kure ehtoh eraximary ya yhtopyra mana ymaro nono zopikoxi aorihtyã esaka?”

18

*Piutate omiry ropa
(Jo 18)*

Mynyhme exiko, Jo, otatõme oehtohme

1 Mame Piutate Sua pono a tozuhse. Ynara tykase ynororo:
2 “Jo, oty katoh sekere kakehpyra mahno?
Mynyhme exiko, otatõme oehtohme,
mame oturũko sytatose oximaro.
3 Oty katohme tuaro pyra exiketõme yna ekarõko mah,
okyno sã yna ekarõko?
4 Onyetũ ke atapurõko rokẽ mase.
Tohne oexiryke sero nono patãpome exiko nae?
Opokoino ypy tõ syryhmapõko Ritonõpo nae? Nary.

Popyra exiketõ etyhpary

5 “Popyra exiketõ orihnõko mã toto, saerehkatoh ezhkary samo, apoto sã roropa tozehse ahtao.
6 Ezuru itapyĩ tao tozehsẽme exiko, saerehkara roropa mana.
Saerehkane esahpokoxi, xinukutume exiko mana.
7 Jamihme exikety sã ytoytõko nexiase,
yrome seromaroro osetapãko mana.
Tõsenetupuhtoh riry poko epukãko mana.
8 Tarãpa pona toytoryhtao, ipupuru tõ apoiko mana.
9 Ihtainy tapoise apoitopo a, tũtara ropa aehtohme.
10 Apoitoh tonẽse nexiase nono po, osema tao, mokyro esemary ao.
11 Popyra ehtoh toto zomye toto enaroximãko,
toto ekahmãko roropa aytorykohtao.
12 Tytineruke nexiase,
yrome seromaroro omise mã toto;
mokaro enahkary eraximãko popyra ehtoh mana mokaro apoitohme.
13 Tyrohsẽ popyra orihmatõ emãnõko mana zoko tõ poko,
naeroro jaxiry tomo, apory tõ roropa motãko.
14 Tousẽme exiko mã toto tytapyĩkõ htae, moro
tao torẽnase toh nexiase towomase sã roropa,
mame tasyryhmasẽme exiko mã toto Tuisa Orihtoh ãpataka.
15 Itapyinỹpyry tukurikasẽme exiko ãxofere ke nuriame pyra ehtohme,
mame imeĩpo imepỹ moro taka omõnõko mana, moroto ehse.
16 Wewe sã toorihse aexihpyry sã exiko mana, tonore imity tõ poe amoriry tõ pona.
17 Mokyro poko wenikehnõko imehnõ mana.
Esety poko roropa wenikehnõko mã toto inonory põkomo.
18 Mokyro taroposẽme exiko mana isene exiketõ esary winoino.
Saereme ehtoh winoino roropa taroposẽme exiko mana xinukutumã aka.
19 Tumũkue pyra exiko mana,
typakõke pyra roropa exiko itapyinỹpyry tosẽke pyra ehtohme.
20 Mokyro orihtoh poko zuaro exiketõ, xixi tũtatoh winoino xixi omõtoh pona,
tykytyky ãko mã toto, enaromỹke toexirykõke.
21 Moro sã popyra exiketõ orihnõko mã toto, Ritonõpo se pyra exiketomo.”

19

*Ezuhtopõpyry ropa Jo a
(Jo 19)**Typoihtose ywy oya xine*

- ¹ Mame Jo a tozuhse. Ynara tykase ynororo:
² “Oty katohme jyhtomãko matou?
 Otara ahtao japurokehñõko matou õmiryko ke?
³ Tuhke rokẽ typoihtose ywy oya xine.
 Ehxiropyra hmatou azahkuru oehtopõpyryko poko ypoko?
⁴ Azahkuru jahtao ro, otãto oryhmatoryko hano?
⁵ Ymotye kure osekarõko matose.
 Popyra ehtoh toehse ya exiryke iirypyryme jekarõko matose.

Tysoutatu tõ tonehpose Ritonõpo a etonatohme ymaro

- ⁶ “Tuaro ehtoko zae pyra Ritonõpo toehse ypoko.
 Ahno apoitoh tyrise eya japoitohme.
⁷ Kohtãko ase, yyryhmara Ritonõpo ehtohme.
 Yrome onetara imehnõ mana.
 Kohtãko ase opore repe,
 yrome zae ehtoh onyripyra mã toto.
⁸ Jesemary tapuruse eya, ytopyra jehtohme.
 Jesemary tõ tonẽse eya ikohmamyry a.
⁹ Ymõkomory emero tupuxihkase eya,
 ime jehtopõpyry tonahkase roropa eya.
¹⁰ Ypipohnõko mana emero rokẽ poe jenahkatohme.
 Kure ehtoh eraximary ya touse roropa eya, otyro mity oury samo.
¹¹ Yzehno toehse ynororo, tyahse sã ywy;
 topekarama jekaroase.
¹² Tysoutatu tõ tonehpose eya etonatohme ymaro.
 Nono ahkãko mã toto;
 tõsesarise mã toto ytapyĩ zomye.

Turumekase ywy wekyry tomo a, jepe tomo a roropa

- ¹³ “Turumekapose ywy Ritonõpo a wekyry tomo a.
 Imepỹ nono põme exiketyme jyrĩko jepe tõ mana.
¹⁴ Wekyry tomo a turumekase ywy,
 jepe tõ tuenikehse mã toto ypoko.
¹⁵ Ytapyĩ tao tynyhse aexityã juaro pyra sã mã toto;
 ypoetory tõ roropa ytapyĩ tao imepỹ nono poe aepyhpyryme jekarõko mã
 toto.
¹⁶ Ypoetory kohmãko ase repe onetara mana,
 ‘Ajohpãme sã kuakorehmako,’ karyhtao ro eya.
¹⁷ Ýtary tymoke mana ypyty a, typoxine pyra;
 nuriame ase jakorõ tomo a.
¹⁸ Poetohti tõ yse pyra mã toto;
 jeunohnõko mã toto jowomyryhtao.
¹⁹ Jepe tõ mã yse pyra ipunaka,
 imehnõ pyno exiase repe,
 yrome jepeme pyra toehse mã toto.
²⁰ Ipihpyryme rokẽ toehse ywy tupunatãse.
 Orihsasaka toehse ywy.
²¹ Oenupunako ypoko, jepe tomo, Ritonõpo a tapurose jexiryke.

22 Oty katohme yyryhmāko matou, yyryhmary sã Ritonõpo a?
Penekehpyra hmatou sam kamexipory poko ya?

Jewomane isene mana

23 “Kure ya exiry jomiry poko wenikehpyra ahno ahtao,
pape pokona tymerose ahtao roropa!

24 Kure roropa exiry jomiry tymerose ahtao kurimene ke xũpu pokona te,
topu pokona roropa, jũme ehtohme!

25 Ynara zuaro ase: Jewomane isene mana;
etyhpyryme oehnõko mana jewomase sero nono pona.

26 Ypihpyry tonahkase ahtao ro tyrohsẽ ke,
ynara zuaro ase: sero joko ao Ritonõpo enẽko ase.

27 Ywy roro jenuru ke nymyry mokyro enẽko ase,
mokyro waro exĩko ase rahkene.

Moro sehxo ywy yronymyryme!

28 Typoremãse exiase ynara karyke oya xine:
‘Otãto mokyro sam kamexipõko sytatou?
Ipokoino rokẽ moro popyra ehtoh toehse eya.’

29 Yrome Ritonõpo tapemã zuno ehtoko.
Moro ke popyra exiketõ wãnohnõko Ritonõpo mana.
Tuaro ehtoko, Apiakane nae mana,
kymarokõ apiakãko mana.”

20

Zopaa tõturuse ropa
(Jo 20)

1 Morarame Zopaa, Naama pono tõturuse. Ynara tykase ynororo:

2 “Jo, jerehnõko mase;
torẽtyke jexiryke axĩ oezuhnõko ase.

3 Jupokaryke oya jyhxirõko mase,
yrome oezukuru waro ase zae ehtoh ke.

Popyra exiketõ tãkye ehtoh axĩtao rokẽ mana

4 “Ynara zuaro mase, moino ro nexiase,
ahno exipitotopõpyry poe sero nono po etyorõmara mana:

5 Popyra exiketõ axĩtao rokẽ tãkye exĩko mã toto.

Okynã pyra tãkye toto ehtoh enahnõko ropa mana.

6 Tõnuhse ynororo ahtao kakoxi, kapu aka samo, zupuhpyry akurũ aka,

7 jũme tonahkasẽme exĩko mana oruno samo.

Mokyro waro exiketõ ipoko zuaro pyra exĩko mã toto.

‘Otara toehse mokyro?’ ãko.

8 Osenehto sã osenepyra exĩko ropa mana, koko osenehtopõpo sã, jũme
onenepyra ehtohme.

9 Popyra exikety onenepyra exĩko imehnõ mana,
esary po exĩko.

10 Imõkomohpyry ekarõko ropa imũkuru tõ mana
tymõkomokãkara a, inematonanopyhpyry,
inapoihpyry imehnõ enekunohtopõpyry ke.

11 Zokokõ nuaseme aexihpyry, jamihme roropa,
okynã pyra nonome exĩko mana.

Popyra ehtoh opi orihmatõ itunety sã exĩko

12 “Popyra exikety a, popyra ehtoh anusasame mana.

Tunuru zopino moro zonēnōko mana.

¹³ Týtary ao ikurākāko mana, tompore mana, emepory jamaro exiryke.

¹⁴ Yrome imeīpo zuakuru ao zehnāko mana.

Itū exīko, opi orihmatō itunety samo.

¹⁵ Mokyro popyra exikety enarutāko mana, mōkomo kurā tomatonano hse
ahtao eya;

morohne oūko Ritonōpo mana zuakuru ae.

¹⁶ Okoi epity ētoh samo;

moro opi mokyro orihmāko mana.

¹⁷ Iporiry tō azeite ke pehme onenepyra
ekurehnōko popyra exikety mana, suhsu onēpyra,
ano zeni onenahpyra roropa mana.

¹⁸ Emero tymōkomory rumekāko mana.

Toerohtamitu nomōko mana.

Tytinerū poko ehsaromepyra exīko mana, enara.

¹⁹ Tymōkomokākara tyrohmanohpose eya,
mame tuenikehse ynororo toto poko,
imepỹ tapyī tapoise eya esē winoino tytapyīme,
yrome tytapyī onyripyra tokurehse ynororo.

²⁰ Tākye nymyry pyra mana tymōkomory poko;
itamurumehxo ise ro exikehpyra mana.

²¹ Emero rokē apoiry kuhnōko mana,

yrome imōkomory enahnōko mana.

²² Imehxo toehse ynororo ahtao popyra ehtoh epona epukāko mana;
totapase sã exīko mana toetuarimaryke.

Zehno Ritonōpo ehtoh tukuāse popyra exiketō pona

²³ “Ah notuhno tuesapare ehtohme!

Mokyro zehno toehtoh ke mokyro wānohnōko Ritonōpo mana;
konopo sã mokyro zehno Ritonōpo ehtoh oehnōko mana epona.

²⁴ Epanohtao tapema kurimene risē wino
osepynanohtohme, pyrou ke tuosēme exīko mana ipotyry metau risē ke.

²⁵ Moro pyrou oūko mã toto ĩpary wino, tūtāko
mana zemime imunuru ke. Mame enaroxitapānōko mana.

²⁶ Imōkomory emero inapoityā tonahkasēme
exīko mana. Apoto ke, ahno onyripyra aexihpyry
ke, tyahkasēme exīko mana itapyī taōkō maro.

²⁷ “Popyra exiketō rypyry enepōko kapu mana,
sero nono owōnōko mana toto hxirotohme.

²⁸ Moro ěmepyyr ae zehno Ritonōpo ehtoh tukuāse ahtao epona xine,
itinerū imōkomory roropa tonahkasēme exīko mana, emero porehme.

²⁹ Senohne rīko Ritonōpo mana popyra exiketō pona;
moro kurākāko mana, ehepyryme popyra exiketō epehmatohme.”

21

Tozuhse ropa toto Jo a (Jo 21)

Ahno maro oseosezuhpyra ase

¹ Mame tozuhse ropa Jo a, ynara tykase:

² “Jemuhkehkary se awahtao xine, jotururu etatoko rokene.

³ Penekehpyra ehtoko jotururuhtao oya xine;

imeïpo tōtyhkase jahtao jurōko matose ise awahtao xine.

⁴ Ahno maro oseosezuhpyra ase,
morara exiryke typenekehse ywy.

⁵ Kuenetoko osenuruhkatohme,
oemary tyritoko ōtarykō pona.

⁶ Josenetuputyryhtao senohne jehtopōpyry poko oserekohmāko ase
tykytyky āko joko porehme.

Popyra exiketō eremiāko, oseahmāko roropa

⁷ “Oty katohme popyra exiketō isene exikehpyra nae toto?

Oty katohme tymōkomoke exīko toh nae?

Tamuhpōme exīko roropa toh nae?

⁸ Tumūkue exīko mā toto, typakōke roropa,
isene ro mā toto, mokaro wātary enetohme tymaro xine.

⁹ Itapyī tao imehnō zuno pyra mā toto,
onuānohpyra roropa Ritonōpo mana.

¹⁰ Eky tō, pui tōkehko amonohkara emūkuāko mā toto,
enurūko mā toto mynyhkara.

¹¹ Imūkuru tō tururume ytōko mā toto kaneru poenō samo,
pyhseky āko mā toto tātākyemarykōme.

¹² Eremiāko mā toto,
oseahmāko roropa mā toto eremiatoh ke, pāteru tō ke, rira tō ke, rue tōkehko
maro.

¹³ Popyra exiketō kure ehtoh apoīko mā toto, kurehxo ehtoh ke roropa,
orihnōko mā toto torētyke pyra,
etuarimara roropa mā toto.

¹⁴ “Moro sã toto ahtao ro Ritonōpo a ynara āko mā toto:

‘Yna inomoko torētyke pyra;
zuarō se pyra ynanase onyriphopyry tō poko.

¹⁵ Onoky mokyro, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, eahmapotohme yna a?
Oty me kure yna otururu eya?’

¹⁶ Popyra exiketō ynara āko mā toto:
‘Toerohse jexiryke yronymyryme tytineruke toehse ywy, tymōkomoke ro-
ropa, emero.’

Yrome moro omi zae pyra mana ya.

Ah mokyro iirypyryme exikety tuānohsēme nexino

¹⁷ “Otara ahtao popyra exiketō ezuru tozehse nexiase?

Otara ahtao toiro popyra exikety tonahkase, tuānohse Ritonōpo a, zehno
toexiryke?

¹⁸ Otara ahtao popyra exiketō typahse Ritonōpo a tiriiku akumuru samo,
tiriiku pihpyry sã roropa tarose ahtao tyryrykane a?

¹⁹ “Ynara āko matose: ‘Ahno mūkuru wānohnōko Ritonōpo mana jū rypyry
emetakame.’

Yrome zae exiry jumy tuānohse ahtao iirypyry emetakame zomory zuaro
ehtohme.

²⁰ Ah mokyro iirypyryme exikety tuānohsēme nexino, sam katohme,
popyra ehtoh zehno Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ehtoh waro ehtohme!

²¹ Yrome, toorihse ynororo ahtao, aorihtyā esao ynororo ahtao, oty kara
mana tyekyry atasamary poko.

²² Ahno Ritonōpo Jamihmehxo Exikety amorepāko nae, kapuaōkō apiakary-
htao eya?

²³ “Ahno nae tākye exiketomo, jamihme, torētyke pyra toorihtohkō poko, tymōkomoke tahtao xine ro orihnōko mā toto,

²⁴ tyrohsēke pyra, kure rokene.

²⁵ Māpyra imehnō tyoro sā mā toto, tākye ehtoh onukuhpitopyra, orihnōko mā toto sam karyke tukurohtao xine.

²⁶ Yrome oxisā etyhyryme orihnōko mā toto.

Tonēse toto ahtao oxisā tyōtosēme exīko mā toto moromoro tō maro.

Jepe tomo, jemuhkehkara matose

²⁷ “Ōsenetupuhtohkō waro ase.

Popyra jekarōko matose, zuaro ase.

²⁸ Ekaropōko matose:

‘Otoko mokyro imehxo exikety tapyiny seromaroro, tyyrypyhpyke exikety tapyiny?’

²⁹ “Ytoketō maro oturupyra ro mexiatose?

Aomirykō imeimehnō poko onetara ro mexiatose?

³⁰ Ynara ekarōko mā toto:

‘Tohne toehse Ritonōpo ahtao, mame ahno tuānohse ahtao eya, popyra exikety epāko mana;

typynanohsēme exīko mana.

³¹ Mokyro onyhxiropyra imehnō mana inyrihpyry xihpyry poko.

Mokyro onepehmara imehnō mana zae pyra inyrihpyry emetakame.

³² Mokyro ekepyry tarose ahtao zonētoh pona, erase tō moroto eraximāko mā toto.

³³ Ahno tuhkākō miu motye mokyro ekepyry ekahmāko mā toto,

tomeseke sā ekepyry enyhtōko eutary aka,

mame zohzohme sā nono ěmāko mā toto etapurutohme.’

³⁴ “Jepe tomo, jemuhkehkasaromepyra matose,

ōmirykō emero ajohpe rokē mana.”

Aoturutoṗopyry oseruaono

22

Jo 22–27

Eripaze oturutoṗopyry ropa oseruaono aehtopo

(Jo 22)

Tyyrypyhpyke mase pitiko rokē pyra

¹ Mame Eripaze, Temā pono tōturuse ropa, ynara tykase:

² “Ahno tuarohxo ahtao ro ipunaka, Ritonōpo akorehmaneme ehsaromepyra mana.

³ Tākye exīko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety nae ajohpe pyra ehtoh poko awahtao?

Zae rokē awahtao emero onyriry poko, Ritonōpo akorehmāko nae?

⁴ Awānopyryhtao Ritonōpo a, okohmaryhtao apiakatoh taka, Ritonōpo eahmaryke oya awānohnōko nae? aomiry omipona oexiryke roropa?

⁵ Arypyra. Tyyrypyhpyke oexiryke pitiko rokē pyra, onyrihpyry tō popyra ikuhpyme roropa exiryke, awānohnōko Ritonōpo mana.

⁶ Axītao rokē otinerū mekarose imehnō ononory pōkomo a repe, yrome zupō tapoise oya,

tupoke pyra toto tynomose oya, opehmapotohme ropa eya xine.

⁷ Tuna onekaropyra mexiase tapotūkehse exiketomo a,

tonahsē onekaropyra mexiase omise exiketomo a roropa.

⁸ Ajamitunuru ke, imehxo oexiryke roropa nono esēme toehse mase.

⁹ Poetōpo tō winoino ijamitunuru tomatonano hse oya, pytŷpo tō anakorehmara mexiase ipunaka.

¹⁰ Morara exiryke seromaroro popyra ehtoh tuhke āpurūko mana, mōtoino rokē enaroxitapānōko mase.

¹¹ Tykohmāse opona, osenuhmasaromepyra mexino, tuna zueme toehse opona.

Popyra exiketō esemary ae oytory se hma?

¹² “Ritonōpo kaehxo mana kapu ao; zopikoxi osenuhmāko mana xirikuato tō pona, kae kuhse kehko ahtao ro kyaa xine.

¹³ Yrome ekaropōko mase:

‘Oty waro Ritonōpo nae?’

Akurū tō xinukutumākō moroto mana, irānao.

Otāto kuapiakatorŷko nae?’

¹⁴ Jo, kuenesaromepyra xine Ritonōpo ekarōko mah akurū xinukutumākō pokoino, kapu kuroko aytoryhtao?

¹⁵ “Popyra exiketō esemary ae oytory se hma?

Moino ro tynyrirykō popyra onyrikehpyra toh nexiase.

¹⁶ Mōtoino rokē toorihse toh nexiase, tarose samo tuna zueme exikety a.

¹⁷ Ynara tykase toto Ritonōpo a:

‘Yna inomoko torētyke pyra!’

Ynara tykase roropa:

‘Oty rīko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety nae kypoko xine?’

¹⁸ Yrome Ritonōpo a, popyra exiketō tapyī tō pehme tyrise mōkomo kurā ke, naeroro mokaro omiry zae pyra mana ya.

¹⁹ Popyra exiketō enahkary eneryke zae exiketomo a exianāko mā toto tākye toexirykōke, toto eunohnōko mā toto,

²⁰ popyra exiketō mōkomory enahkary eneryke tyaa xine.

‘To! Myhene! Kuepetōkara tonahkase mā toto!’

āko mā toto.

Osepeme exiko Ritonōpo maro

²¹ “Jo, osepeme exiko Ritonōpo maro,

oepekara sã mokyro onyripyra exiko,

morarame kure rokē orīko ropa mana.

²² Otatōme exiko āmoreparyhtao Ritonōpo a,

aomiry ikurākako okurohtao.

²³ Oeramary ropa ahtao Jamihmehxo Exikety a oesekumuru po, popyra ehtoh enahkaryhtao oya atapyī tao emero porehme,

²⁴ otinerū uuru tōkehko pyno nymyry pyra awahtao, morohne tomase ahtao oya nakuaka,

²⁵ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety uurume sã exīko mā oya, parata kurāme sã roropa itamurume oya exīko mana.

²⁶ Morarame atākyemāko mase Ritonōpo poko, enaromyra exīko mase ajoajohpākaramē oexiryke.

²⁷ Ōtururu eya etāko mana,

ōmihpyry ae ro onekarory tō enehnōko mase ekarotohme eya.

²⁸ Onyriry tō emero kure rokē exīko mana.

Saereme exikehpyra exīko mana oesemary ae.

²⁹ Epyrypaketō ime pyra tyrīko Ritonōpo mana.
Yrome epyrypara exiketō pynanohnōko mana.

³⁰ Opynanohnōko Ritonōpo mana popyra ehtoh poko pyra awahtao, zae ehtoh poko rokē exikehpyra awahtao.”

23

*Tozuhse ropa Jo a
(Jo 23–24)*

Zuaro jexiry se ase otoko oseporỹko ha Ritonōpo maro

¹ Yrome tozuhse Jo a, ynara tykase ynororo:

² “Seroae ro Ritonōpo kerekeremāko ase;
pusuh kakehsaromepyra ase.

³ Zuaro jexiry se ase otoko oseporỹko ha imaro;
jytory se ase esaka,

⁴ oturuse jehtoh poko, ekarotohme zae jehtopōpyry poko emero porehme.

⁵ Zuaro jexiry se ase Ritonōpo omiry poko,
jezuhtoh se roropa ase eya.

⁶ Otarame tyjamitunuru ke yporemākāko mana.
Otarame arypyra!

Ynara enetupuhnōko ase:
jotururuhtao jomiry etāko mana.

⁷ Ajohpe pyra exiketyme ase.

Otarame osekarōko ase emero porehme inetaryme.
Mame jūme rokē iirypyryme pyra jekarōko mana.

Ritonōpo zupīko ase

⁸ “Ritonōpo zupiryhtao ya xixi tūtatoh wino, moroto pyra mana;
jytoryhtao xixi omōtoh wino, onenepyra ase.

⁹ Toerokuru poko ynororo ahtao inikahpozakoxi, ikurenaka roropa, moroto
onenepyra ekurehnōko ase.

¹⁰ Yrome jytojytory waro mana ipunaka;
tukuhse jahtao eya, uuru kurā sã exīko ase ineneryme.

¹¹ Esemary ae ytōko ase,
inenepohpyry ya ekahmāko ase aomiry omipona,
zae ehtoh esemary onurumekara ase.

¹² Anamonohpyra ase Ritonōpo nyripohpyry omipona jehtoh poko;
ise Ritonōpo ehtoh sehxo hano, ypenetatoh se jehtoh motye.

Jyrīko Ritonōpo mana tōsenetupuhstopōpyry ae ro

¹³ “Tyriry se Ritonōpo ehtoh rīko mana,
tōsenetupuhse ynororo ahtao tyrītohme, onytyromara imehnō mana.

¹⁴ Tōsenetupuhtoh ritohme ymaro tyrīko mana etyhpyry pona.
Imehnō riry se aehtoh tuhke rīko roropa mana.

¹⁵ Morara exiryke orēnōko ase ēpataka.
Moro poko osenetuputyryhtao enaromỹke exīko ase.

¹⁶⁻¹⁷ Ikohmamyry a tonurēkara sã tyrise ywy;
yrome Ritonōpo Jamihmehxo Exikety mã jerehpōko mana,
ikohmamyry a jerehpopyra mana.

24

Ematonanohnōko popyra exiketō mana

1 “Oty katohme ěmepyry onymenekara Ritonõpo Jamihmehxo Exikety nae ahno apiakatohme, zae ehtoh ekarotohme typoetory tomo a?

2 Ahno nae tosary ehpio menuru syryhmãko zumohxo tynonory ritohme. Kaneru tõ ematonanohnõko toky tõ maro toto ritohme.

3 Jumõtu tõ arõko mã toto poetõpo tõ eky tomo, pui mükuru apoiko mã toto pytõpo eky, tineru, inapoihpyry axĩtao rokẽ epehmapotohme ropa.

4 Tymõkomokãkara onewomara mã toto, toto anakorehmara mã toto zae ehtoh apoitohme eya xine. Tytineruke pyra exiketõ erehnõko mã toto, tururume toto ytotohme, otonẽtohme.

Tymõkomokãkara enekunohnõko popyra exiketõ mana

5 “Tytineruke pyra exiketõ, jumõtu tõ tosẽke pyra exiketõ sã, ytoytõko mã toto ona poro tonahsẽ zupiry poko typoenõ napyryme.

6 Tytineruke pyra exiketõ toerokurukõ se mã toto popyra exiketõ poetoryme, uwa tõ epery apoiry poko.

7 Tãtyke pyra mã toto oxiõtotohme koko, tupoke pyra roropa mã toto osewomatohme kuenime toehse ahtao.

8 Ypy tõ po tohxikasẽme exiko mã toto, konopome ahtao, eutary zupiko mã toto moro taka omõtotohme osesaritohme.

9 Poetõpo tõ pitiko apoiko popyra exiketõ mana, tynamotome toto ritohme. Tymõkomokãkara poenõ apoiko roropa mã toto jũkõ nepehmary epehpyryme.

10 Tupoke pyra exisasaka ytoytõko mã toto tupoke pyra toexirykõke, omise exiko mã toto aerokurukohtao tiriiku anymyry poko.

11 Azeitona tõ akurihmõko mã toto azeite ritohme, uwa tõ purihmãko roropa mã toto uwa eukuru ritohme, popyra exiketõ poetoryme.

Yrome orihnõko mã toto tutuna zehnarykõke aerokurukohtao.

12 Tapurose aexityã, orihsasaka exiketõ roropa kohtãko mã toto tãtakorehmapotohkõme repe.

Yrome onetara Ritonõpo mana.

Iiryryrymãkomo, etapananomo, omato komo

13 “Popyra exiketõ saereme ehtoh se pyra mã toto.

Toto esemary ao emero, inyryry poko emero rokẽ poko ahtao saereme ehtoh se pyra mã toto.

14 Ahno etapane owõnõko mana tõmehse ahtao tytineruke pyra exiketõ etapatohme.

Mame tykohmãse ahtao omatome exiko mana.

15 Imeimehnõ nohpo poko exikety kokonie pukuro eraximãko tõmyty zõtõko mana onenepyra imehnõ ehtohme.

16 Koko, imehnõ tapyĩ taka omõnõko omato kõ mana.

Ytoytopyra mã toto saereme ahtao, saereme ehtoh se pyra toexirykõke.

17 Saereme ehtoh zuno mã toto.

Yrome ikohmamyryhtao enaromyra mã toto.”

Zopaa otururu ropa

(24.18-25)

Popyra exiketõ enahkãko Ritonõpo mana

18 “Popyra exiketõ tarosẽme exiko mana tuna zueme exikety a.

Popyra inonorykõ ripõko Ritonõpo mana, oehpyra ropa mã toto tutupikõ pona erohse uwa tõ poko.

- 19 Newe tuname exiry sã xixime ahtao, axitũ toehse ahtao, moro sã iirypyryme exiketõ tonahkasẽme exĩko isene exiketõ nonory po.
- 20 Mokaro poko wenikehnõko jẽkõ roropa mana.
Tyhmokasẽme exĩko toto moromoro tomo a,
tonahkasẽme exĩko mã toto wewe aepukahpyry samo.
- 21 Morohne exĩko mana pytỹpo tõ anakorehmara toto exiryke, nohpo tõ emũkuahno pyno pyra roropa aexirykõke.
- 22 Tyjमितunuru ke popyra exiketõ enahkapõko Ritonõpo mana;
tyripõko mana,
mame tyyrypyhpyke exiketõ orihnõko mana.
- 23 Imehnõ ewomãko Ritonõpo mana isene ro,
yrome toto onenekehpyra mana.
- 24 Axĩtao rokẽ orẽpyra exĩko popyra exiketõ mana.
Mame axĩ sã aremãnõko mã toto onahpoty samo, tiriiku sã roropa tysahkase ahtao.
- 25 Onoky sero jomiry zae pyra ekarõko nae?
Onoky ajohpe jekarõko nae?
Moro joturutopõpyry zae mã ipunaka.”

25

Piutate oturutopõpyry oseruao
(25.1-6)

Zae rokẽ ehsaromepyra sytatose Ritonõpo neneryme

- 1 Mame Piutate, Sua pono a tozuhse, ynara tykase:
- 2 “Ritonõpo jamihme mana.
Imehxo aexiry senetupuhtone;
Ritonõpo poe osepeme emero kapuaõkomo.
- 3 Inenyohyã tukuhse imepyny a tuhke toto ehtoh waro ehtohme?
Ahno nae epona Ritonõpo ezuru saerekhara ro nae?
- 4 Zae rokẽ ehsaromepyra sytatose Ritonõpo neneryme.
Ahno nae, sero nono po tyyrypyhpyke pyra exiketyme?
- 5 Ritonõpo a nuno roropa saerekarahme sã mana.
Xirikuato tõ roropa saerekarahme sã mana.
- 6 Naeroro otara ãko nae ahno poko, maikuato sã exiketyme?
Otyme kure sytatou mukuku sã exiketõ Ritonõpo a?”

26

Jo oturutopõpyry Piutate netaryme
(26.1-4)

- 1 Mame Jo a tozuhse, ynara tykase ynororo:
- 2 “Piutate, jamihme pyra ase,
tapotũkehse ywy.
Ohkato toehse mase jakorehmase!
- 3 Emese kure mase imepỹ akorehmary poko zae ehtoh waro ehtohme.
Tuarohxo oehtoh ke putupyra exikety ysã exikety amorepãko mase!
- 4 Onoky a takorehmase mano õtururu poko, moro samo?
Onoky zuzenu poe morohne poko ekarory waro mexino?”

Piutate oturũko ropa oseruaono
(26.5-14)

Ritonõpo jamitunuru imehxo ehtopo

- 5 “Aorihtyã zuzenu tō tykytyky ãko mã toto enaromỹke toexirykōke, tunakuaõkomo nono zopino.
- 6 Ritonõpo a aorihtyã esary totapuruhmakase mana; apuru pyra mana, morohne enẽko mana.
- 7 Kapu tyrise Ritonõpo a amerehmã epoe, inikahpozakoxi. Serõ nono tyhwyme sã tyrise eya amerehmã po.
- 8 Tuna rĩko mana akurũ aka, xinukutume ehtoh taka. Yrome moro akurũ tō ohpahpyra mã kehko omoxĩ tuna ahtao ro.
- 9 Nuno õmyty oxiõtõko mana akurũ ke zumome ahtao.
- 10 Saerehkatoth apiakãko mana ikohmamyry wino, parihmã ke tymerose tuna konõto pokona.
- 11 Xikihme exiketõ, kapu apõ tō enaroximaryhtao eya oserehnõko mã kehko, tykytyky ãko mã kehko enaromỹke toehtohkōke.
- 12 Tyjमितunuru ke tuna konõto kuremãko mana. Tuaro toehtoh ke ihpory Raape tonahkapose eya.
- 13 Pũ katoth ke kapu tukurãkase Ritonõpo a, tomary ke Okoimo epakety totapase eya.
- 14 Yrome moro enetupuhpotoh pitiko rokẽ mã kehko, puti puti katoth sã rokẽ inyryry waro kuehtohkõme.
- Ijमितunuru nymyry imehxo ehtoh waro ehsaromepyra ahno mana.”

27

*Jo oturutopõpyry tope tomo a
(27.1-12)*

Zae jehtoh poko oturukehpyra ase

- 1 Mame Jo tõturuse ropa, ynara tykase:
- 2 “Jomiry etapõko ase Ritonõpo Jamihmehxo Exikety netaryme, zae jyriry se pyra mã ynoro, itunety rokẽ ekarõko ya mana, ukurohtaka.
- 3 Ritonõpo poe oseremãko ro jahtao,
- 4 zae pyra ehtoh oturupyra exĩko ase, ajohpe exipyra roropa ase.
- 5 ‘Zae mexiatose jyhxiroryhtao,’ kara ase jũme.
- Isene ro jahtao, zae rokẽ jehtoh poko kakehpyra ase.
- 6 Etyorõmara ase, zae rokẽ jehtoh poko oturukehpyra ase, ehxiropyra jexiryke ukurohtao.

Jepetõkara wãnopry se ase Ritonõpo a

- 7 “Ah jepetõkara emero popyra jyriry se exiketomo tuãnohse nexĩ toto popyra exiketõ samo, iirypyrymãkõ samo.
- 8 Oty kure ehtoh eraximãko Ritonõpo waro pyra exiketõ nae aorihtoh toehse ahtao?
- 9 Popyra ehtoh toehse ahtao eya xine, kui karyhtao takorehmapotohkõme aomirykõ onetara exĩko Ritonõpo mana.
- 10 Atãkyemara mã toto Ritonõpo poko, oturupyra roropa mã toto Ritonõpo Jamihmehxo Exikety a.
- 11 “Ãmorepatorỹko ase Ritonõpo Imehxo Exikety jमितunuru poko, mokyro Jamihmehxo Exikety osenetupuhtoh ritoh ekarõko ase oya xine.
- 12 Yrome ãmoreparykõ se pyra matose ya, morohne tonese oya xine exiryke.

Morara exiryke oty katoh putupyra exiketõ sã sekere ãko matou?

Zopaa oturutopõpyry asakoropanemano
(27.13-23)

Popyra exiketõ wãnohnõko Ritonõpo mana

13 “Popyra exiketõ, imehnõ ryhmananõ wãnoypyry poko Ritonõpo Jamihme-hxo Exikety a ekarõko ase oya.

14 Ipoenõ emitapãnõko mã toto, imükurukõ tuhke toto ahtao ro orihnõko mã toto etonatoh poko;

15 akoipyry isene ro exiketõ tyrohsẽ ke orihnõko mã toto.

Mame ipytõpyrykõ xitara exiko mã toto tyniokõ hnamotohme.

16 “Parata itamurume apoiryhtao eya, nono samo, upo roropa apoiryhtao eya kaetoko exikety samo,

17 imepõy zae ehtoh poko exikety moro upo amurõko mana, mame ajohpe pyra exikety moro parata esẽme exiko mana.

18 Popyra exikety wewe xihpyrymã ke tapyi amõko mana.

Okynã pyra exiko mana, arakaku nyrihpyry samo, tupito erase nyrihpyry sã roropa tupito po.

19 Etyhpyryme ataxikãko mokyro mana itamurume tineru esẽme mã repe, yrome typakase ropa ynororo ahtao pake itinerũ tõtuenikase.

20 Popyra ehtoh mokyro pona oehnõko mana tuna zueme exikety samo.

Koko tarosẽme exiko mana tyryrykane konõto a.

21 Itapyĩ tae tarosẽme exiko mana tyryrykane jamihme exikety a xixi tũtatoh wino.

22 Tyryrykane konõto ahno ryhmãko yronymyryme toeparykõ se ahtao ro.

23 Tururume ytõko mana torehse toexiryke, jamihme exiryke emero enahkãko mana.”

28

Tuaro ehtoh kure kuhse mana
(Jo 28)

Otyro kurã emero enẽko sytatose

1 Nono ahkatoh nae parata outohme, osa tõ nae roropa uuru zahkatoh tonõ ikurãkatohme.

2 Kurimene tõkehko touse mana nono ae, topu tõ poe metau osenẽko, tuname tyrise ahtao apoto ke.

3 Tymaro xine ezuru arõko ahno mana nono zopikoxi; moroto xinukutumao uuru tõkehko zupõko mã toto.

4 Moe pata tõ poe eutary ahkãko mana, ahno esahpokoxi, morotona ahno ytopyra ipunaka.

Toiroro erohnõko mana tyhwyme, kywyh ãko mana.

5 Epoe tiriiku ahtãko tupito tõ po nono po, yrome zopino emero tyxihkase sã mana, tykararahse.

6 Topu tõ ao sapira tõ nae mana, nono ao uuru nae roropa mana.

7 Osema eutary aka nono aka onenepyra piano tomo, morohne onenepyra kurumu tomo roropa.

8 Moro osema ae ytopyra kaikuxi tamuru tomo, imehnõ onokyro tõ orõpyra exiketõ roropa, osekatõ komo.

9 Topu tõ tũpore exiketõ ahkãko ahno mana.

Ypy tō akohnōko mā toto aryhnaka imity tō ritohme.

¹⁰ Eutary tō ahkāko mā toto topu tō aka,
otyro kurā emero enēko mā toto.

¹¹ Ahkāko mā toto tuna enatyry tō pona,
morohne osenepyra aexityā enehnōko mā toto saereme ehtoh aka.

Tuaro ehtoh typyne exikety sã mana

¹² Yrome otoko tuaro ehtoh enēko sytatou?

Otoko zuaro ehtoh tukurākase nae?

¹³ Tuaro ehtoh typyne exiry waro pyra ahno mana,
moro onenepyra roropa mā toto sero nono po.

¹⁴ Tuna konōto zueme ehtoh ynara āko sã roropa:
“Tuaro ehtoh yna maro pyra mana,” āko.

¹⁵ Tuaro ehtoh osepekahsaromepyra mana uuru ke te, parata ke roropa.

¹⁶ Uuru kurā motye mana,
topu kurā motye roropa typyne tuaro ehtoh mana, akata te, sapira tomo,
enara.

¹⁷ Uuru motye tuaro ehtoh kure mana, kutehi kurā motye roropa.

Uuru risē kurano ipune pyra mana tuaro ehtoh epehmatohme.

¹⁸ Korau motye, kyrixtau motye, morohne motye tuaro ehtoh kure mana rupi
tō motye, perora tō motye roropa.

¹⁹ Topazio motye Etiopia poe, uuru kurā roropa;
morō motye kuhse tuaro ehtoh mana.

Otoko tuaro ehtoh nae? Ritonōpo rokē zuaro

²⁰ Oty poe tuaro ehtoh oehnōko nae?

Otoko na zuaro ehtoh seromaroro?

²¹ Tuaro ehtoh onenesaromepyra isene exiketō mā emero porehme.

Torō tō roropa, pohpohme ytoytoryhtao tuaro ehtoh onenesaromepyra mā
toto.

²² Aorihtoh roropa enahkatoh maro ynara āko sã mā toto:
“Tuaro ehtoh poko imehnō otururu totase rokē yna a,” āko.

²³ Ritonōpo rokē zuaro mana tuaro ehtoh esemary poko.

Ynororo rokē tuaro ehtoh esary waro mana.

²⁴ Sero nono etyhpyry tō eneryke eya,
emero osa tō enēko mana,
sero nono pōkō nyryry roropa emero enēko mana.

²⁵ Tyryrykane jamitunuru tokarose ahtao eya,
tuna konōto zumo ehtoh tymerose roropa ahtao eya,

²⁶ tōmiry omipona konopo tyripose ahtao eya,
tyryrykane esemary tyripose roropa ahtao eya,

²⁷ morohne toehse ahtao tuaro ehtoh tonese eya,
tukuhse roropa eya, “Kure mana,” tykase ynororo ipoko.

²⁸ Ynara tykase ynororo ahno a:

“Tuaro oexirykō se awahtao xine,
Imehxo Ritonōpo Ehtoh enetupuhtoko aomiry omipona oehtohkōme;
zuaro ehtoh enetuputyry se awahtao xine popyra ehtoh irumekatoko.”

Etyhpyryme Jo oturutopōpyry

29

Jo 29–31

Jo esemary pona Ritonōpo saereh katopōpyry

¹ Mame Jo tōturuse ropa, ynara tykase:

- 2 “Pake ehtopõpyry poko penetäko ase, towomase jehtopõpyry Ritonõpo a!
 3 Morarahtao jesemary pona saereh tykase Ritonõpo,
 ezuru ae ytoase ixinukuturu htoko.
 4 Moro ãmepyyry tõ ae kure rokẽ exiase,
 osepepe jehtopõpyryke Ritonõpo maro ytapyĩ towomase nexiase.
 5 Ritonõpo Jamihmehxo Exikety ymaro nexiase,
 ypoenõ roropa tytapyĩke toh nexiase ytapyĩ pũto.
 6 Ytapyĩ tao suhsu nae nexiase pitiko rokẽ pyra, azeite roropa,
 azeitona zoko tõ roropa tahtase topu tõ rãnao.
 7 Toytose jahtao oximõtohtaka apiakatoh tao, typorohse jahtao juize tõ maro,
 8 nuasemãkõ tãtapiakase toh nexiase jesemary etapuruhmakatohme jyto-
 tohme,
 tamuhpomãkõ roropa towõse toh nexiase.
 9 Ahno tuisary tõ tymynyhpãse toh nexiase,
 sekere kara toehse;
 10 tamuximehxo exiketõ mynyhme toehse tuisamehxo jekaroryke eya xine.

Papame exiase tymõkomokãkara a

- 11 “Jotururu etaryhtao imehnomo a kure rokẽ tyripose ywy eya xine,
 jenenanõ tõturuse kure ypoko.
 12 Tymõkomokãkara takorehmase ya takorehmarykõ se exiketomo,
 poetõpo tõ pyno exiase, towomaneke pyra exiketomo.
 13 Kure rokẽ tyripose ywy etuarimaketomo a,
 pytõpo tõ tãtãkyemase takorehmarykõ poko ya.
 14 Zae rokẽ exiase imehnõ poko, ajohpe pyra
 roropa exiase. Upo amururu sã torẽnase exiase zae rokẽ imehnõ riry poko.
 15 Tonurãkara enurume sã exiase, pupume exiase ahmitahpyryme exiketomo
 a.
 16 Jũme exiase tymõkomokãkara a; ewomaneme
 exiase imehnõ nonory poe aepyhpyamo a.
 17 Imehnõ ryhmananõ jamitunuru tonahkapose ya, iiryhmatyã typynanohse
 ya.

Jomiry etaryke eya xine otato nexiase toto

- 18 “Ynara osenetuputyase:
 ‘Okynahxo isene ro exĩko ase.
 Imeĩpo orihnõko ase ytapyĩ tao jetũ pyra, tãkye rokene.
 19 Wewe sã exiase tymise exikety,
 imity tõ ytõko tuna pona,
 amoriry tõ tohxikase mã kehko konopo ke.
 20 Kure rokẽ jekãtõko imehnõ mana,
 ywy jamihme exikehpyra exĩko ase, orẽpyra exiketyme roropa.’
 21 Imehnõ turuse ya ahtao, otatõme toh nexiase mynyhme rokene.
 Tomeseke sã jomiry totase eya xine.
 22 Tõturukehse jahtao jezuhpyra toh nexiase.
 Osenetupuhnõko rokẽ toh nexiase jomihpyry poko.
 Konopo sã jomiry nexiase etananomo a.
 23 Toto zamaro jomiry nexiase,
 konopo oepyyry sã tupito esẽ zamaro eina pyra ro ahtao.
 24 Tõseahmase ywy mokaro maro, typenekehse aexityã kurãkõ eraximary
 poko.
 Otarame jẽmyty eneryke tyya xine tõseanahtose nexiase toto.
 25 Mokaro tuisaryme sã exiase,

toto esemary menekāko,
 toto nyriry menekāko roropa.
 Toto maro tuisa sã exiase tysoutatu tō maro,
 toto arōko etonatoh taka;
 toto emuhkehkāko roropa exiase ihnamoryhtao.

30

Mokaro ahno jeunohnōko mā toto

- ¹ “Yrome seromaroro ahno poetomehxo exiketō jeunohnōko mā toto.
 Jūkō toerokurukō waro pyra toh nexiase.
 Akīme exiketyme toh nexiase.
 Toto anaropyra jexihpyryme kaikuxi tō maro jeky tō kaneru tō py-
 nanohtohme.
- ² Tupunatāse exiketomo,
 jamihme pyra mā toto, erohsaromepyra exiketomo.
- ³ Torēse aehtyamo,
 tomitapāse tuhke toexirykōke, toetuarimase toto.
 Tykohmāse ahtao ahno esaka pyra ytōko mā toto otyro mity enahse, takyhse
 exiketomo.
- ⁴ Otyro ary apoīko mā toto, wewe pihpyry roropa,
 imity tō enahnōko repe, tonahsēme pyra aexityamo.
- ⁵ Taropose toh nexiase ahno a, ikohtary ke omato tō aropory samo.
- ⁶ Eutary ao tōsesarise toh nexiase, eutary tahkase ahtao eya xine ypy tō
 pokona.
- ⁷ Itu htāo kui tykase toto onokyro tō samo,
 itu zopikoxi toytose toto oximōme.
- ⁸ Popyra exiketomo, tosehke pyra, tynonory poe taropose toto.
- ⁹ “Yrome seromaroro jeunohnōko ipoenō mā toto toremiarykō ke.
 Inypoihtorykōme rokē ase.
- ¹⁰ Nuriame rokē ase eya xine.
 Ameke rokē exīko mā toto ywino.
 Oehnōko mā toto ituh kase jēmyty pona.
- ¹¹ Tyjamihkehse jexiryke Ritonōpo a,
 takorehmaneke pyra tyripose roropa jexiryke eya
 itamurumehxo yzehnotokō yyryhmāko toto.
- ¹² Mokaro, popyra exiketō, osetapase oehnōko mā toto,
 tururume jaropōko mā toto.
 Jenahkary kuhnōko mā toto.
- ¹³ Epasaromepyra ase mokaro poeino,
 jenahkary kuhnōko mā toto.
 Takorehmaneke pyra ase ipunaka mokaro poremākatohme.
- ¹⁴ Japurū tō tahkatopōpyry ae omōnōko mā toto.
 Patāpo rānao pohkane konōto sã osemāko mā toto ypona.
- ¹⁵ Tonaroxitapāse ywy.
 Ime jehtopōpyry tonahse, tarose sã tyryrykane a. Tymōkomoke jehtopōpyry
 tonahse akuru ehtopōpyry samo.

Zehno exikety sã yyryhmāko mase

- ¹⁶ “Seromaroro typenekehse ywy isene ro jehtoh poko;
 sam katoh a typoremākase ywy.
- ¹⁷ Koko ahtao yzehpyry jetū mā ipunaka.

Jetũ jehtoh enahpỹme mana.

¹⁸ Jesenary tapoise Ritonõpo a jamihme samo, jupõ anãnonohpopyra nexiase.

¹⁹ Ikurepato htaka tomase ywy eya.

Typahsẽme sã rokẽ ase, nono sã rokene, oruno sã roropa.

²⁰ “Ritonõpo, kohtãko ase oya, jakorehmatohme, yrome jezuhpyra mase.

Oturũko ase oya, yrome onetara mase.

²¹ Yyryhmaneme toehse mase, ajamitunuru ke yrohmanohpõko mase.

²² Tyryrykane konõto ke jaropõko mase, tyryrykane jamihme exikety ke jemajemãko mase mya, xiaro ropa.

²³ Jarõko mase aorihtyã esaka, zuaro ase.

Morotona isene exiketõ ytõko mã toto emero porehme.

²⁴ Oty katohme orutuame aexihpyry maro osetapãko mah?

Atakorehmasaromepyra mana ipunaka.

‘Ypyno exiko,’ ãko rokẽ mana.

²⁵ Otaramexitara exiase imehnõ etuarimaketõ maro?

Otaramexitineruke pyra exiketõ pyno nymyry pyra exiahse?

²⁶ Tãkye jehtoh eraximãko exiase,

yrome popyra ehtoh toehse;

saerehkatoheraximãko roropa exiase,

yrome xinukutume sã toehse.

Kuakorehmako ajohpãme samo

²⁷ “Torẽtyke ase jetuhxo jexiryke, oseremasaromepyra ase;

kokoro rokẽ etuarimãko ase.

²⁸ Jytoryhtao emynyhmãko ase,

ẽmepyry xinukutume sã toehse,

xixi saerehkaryke pyra;

ahno rãnao owõnõko ase ajohpãme sã jakorehmapotohme.

²⁹ Jomiry pusuhkatoheremynyhmakety sã mana,

toiroro exikety samo, kaikuximo omiry samo, awexituruze omiry sã roropa.

³⁰ Ypihpyry xinukutume exiko mana,

joko axitũ exiko mana oxirohnõko.

³¹ Torẽnase exiase eremiatoh tãkye etary poko, rue tõ maro, rira tõ roropa.

Yrome seromaroro ihnamory rokẽ etãko ywy,

ahno xitãko rokẽ rahkene.

31

Jukukuru se ase Ritonõpo a zae ikuhtoh ke

¹ “Jomihpyry etapoase ya ro imepỹ nohpo onenepyra jehtohme ipoko ipenetaryino.

² Moro jomihpyry omipona pyra toehse jahtao, oty rĩko Ritonõpo Jamihmehxo Exikety nae juãnohtohme?

Oty ke kuepehmatorỹko nae kynyrirykõ emetakame.

³ Popyra ehtoh enehpõko mana, iiryhmatoh roropa popyra exiketõ wãnohtohme.

⁴ Ynyriry emero waro Ritonõpo mana.

Jytojytory enẽko roropa mana.

⁵ “Popyra ehtoh poko exipitopyra exiase,
imehnõ onenekunohpitopyra roropa exiase.

⁶ Jukukuru se ase Ritonõpo a ikuhtoh ajohpe pyra exikety ke.
Zae rokē jehtoh enēko mana.

Imehnõ kyryry poko penetapitopyra exiase

⁷ “Zae ehtoh poko turumekase ahtao ya, iirypyryme jehtoh poko typenetase
jahtao imepỹ kyryry tapoise ahtao ya,

⁸ ah imehnõ notuhno toto ynarykahpyry epery poko.
Ah ynarykahpyry enahno toto.

⁹ Typenetase jahtao imepỹ pyty poko,
tõtonēse jahtao itapyĩ omõtoh enery poko,

¹⁰ moro sã jahtao ah ypyty imepỹ namotome nexino.
Ah imehnõ ipoko nexĩ toto.

¹¹ Moro popyra ehtoh tyrise ahtao ya,
zae exiry tapiakase jahtao,

joorikyry ke tuãnohse roropa jahtao,

¹² moro rypyry apoto konõto sã exiry, tapyi zatyry samo, popyra ipunaka,
ỹkyryry tõ kurã emero enahkatohme.

Jũme sã zae exiase

¹³ “Tykerekereemase jahtao ypoetory a zae oturuase imaro moro kurãkatohme
atae yna ehtohme.

¹⁴ Moro sã pyra jahtao otara ykary Ritonõpo a tapiakase jahtao eya?
Otara ezuhnõko ha tõturupose jahtao Ritonõpo a ynyrihpyry poko?

¹⁵ Ritonõpo ro, Yrihpono ypoetory tõ Rihpõme roropa mana.

¹⁶ “Tymõkomokākara anakorehmakehpyra exiase, pytỹpo tõ roropa ixitaryko-
htao aetuarimarykohtao.

¹⁷ Toiroro otuhpyra exiase,
tonahsē ekaroase poetõpome aexityamo a.

¹⁸ Toto pyno exiase ypoenõ pyno jehtoh samo,
pytỹpo tõ towomase roropa ya nexiase.

¹⁹ Ahno eneryhtao ya orihnõko, kuenime toehse exiryke, tupoke pyra axi-
tunety ke exiryke,

imepỹ tytineruke pyra exikety tonese ahtao ya tãtyke pyra,

²⁰ upo axitunety ekaroase eya kaneru hpoty risemy, jeky tõ poe.

Tãkye toehse ynororo toahmase ywy eya yronymyryme.

²¹ Poetõpo tyryryhmase ahtao ya takorehmase jahtao juize tomo a,

²² ah japory tõ tytahkase nexino,

ah japory tõ touse nexĩ kehko ymotary tõ poe.

²³ Morohne onyripiptopyra exiase juãnopry Ritonõpo a zuno jexiryke,
ytosaromepyra exiase mokyro Imehxo Exikety ěpataka.

Moino ro anamonohpyra exiase Ritonõpo omipona

²⁴ “Uuru onyripiptopyra exiase Ritonõpo myakãme, ipoko penetatohme
orẽpyrahxo jehtohme.

²⁵ Epyrypapitopyra exiase itamurume tineru esēme jehtoh poko, itamurume
tineru apoiry poko roropa ya.

²⁶ Xixi enease saereme ahtao, nuno roropa enekure kapu kuroko aytoryhtao,

²⁷ yrome toto oneahmapitopyra exiase ukurohtao ro, tokare pyra roropa.

Jemary onypohpyra exiase toto eahmaryme.

28 Morohne tyrise ahtao ya iirypyryme jexiry Ritonõpo Imehxo Exiketyme pyra ekaroryke ya, mame tuãnohsẽme jexiry rahkene.

Emỹpopyra exiase

29 “Atãkyemapitopyra exiase jepetõkara etuarimary poko, mokaro ryhmatopõpyry poko roropa.

30 Oturupitopyra exiase Ritonõpo a mokaro etapapotohme.

31 “Ypoetory tõ zuaro mã toto imehnõ toahmase ya, kure tõtuhse toto tõsẽ kurano ynekarohpyry eya xine.

32 Imepỹ nono poe aepyhpyã jarao onynomopyra exiase osema tao ãmehtohme,

osa ekaroase eya xine nyhtohme ytapyĩ tao.

33 Azahkuru jehtopõpyry ononẽpitopyra exiase, imehnõ sã pyra.

34 Imehnõ omiry zuno pyra exiase;

Otonẽpyra exiase ytapyĩ tao,

mynyhme pyra exiase ykerekeremary kurũke eya xine.

Jomiry etyhpory

35 “Jomiry etary sehxo hano imehnomo a!

Oturukehnõko ase zae jehtopõpyry poko;

jezukururu sehxo hano Ritonõpo Jamihmehxo Exikety a!

Jyhxirotah tymerose ahtao moro enery se exiry.

36 Morohne yriry ymotary po epyrypakety samo,

jupuhpyry pona morohne yriry roropa parimã samo.

37 Ritonõpo a ynyrihpyry emero ekarory, ãpataka xikihme jexiry, ihximyra, tupuehme kara.

38 “Ynonory onematonanohpyra exiase esẽ wino.

Tomatonanohse ahtao ya,

39 otyro epery tonahse ahtao ya topehke pyra,

ipoko aerohtyã onepehmara jahtao,

tomitapãkaposẽ toto ahtao ya,

40 ah omoxino tõ nahtano tiriiku myakãme, ãtarykahme roropa sewata myakãme.”

Ynara rokẽ sero Jo oturutopõpyry.

Eriu oturutopõpyry

32

Jo 32–37

¹ Zae rokẽ toehtoh poko oturukehpyra Jo nexiase. Morara exiryke epe tõ oseruaõkõ tõturukehse toto, onezuhpyra toehse toh nexiase.

² Yrome moroto imepỹ orutua nexiase, esety Eriu, Parakeu mũkuru, Puze ekyry, Rão ekyryme roropa. Tohne toehse Eriu nexiase Jo poko, zae rokẽ tõsekarose ynororo exiryke, zaẽkara sã Ritonõpo ekaroryke roropa eya.

³ Mokaro roropa, Jo epe tõ oseruaõkõ zehno roropa nexiase, Jo onezuh-saromepyra toto exiryke. Morara exiryke zae pyra Ritonõpo tokarose sã eya xine.

⁴ Toraximase Eriu a aporo, etyhporyme rokẽ tõturutohme, tamuhpõmehxo mokaro exiryke.

⁵ Yrome Jo ezukururu waro pyra mokaro ehtoh eneryke tyya, tohne toehse Eriu rahkene.

Eriu oturupitory
(Jo 32–33)

Jamihmehxo Exikety Zuzenu tuaro kamexipõko

⁶ Mame Eriu, Parakeu mükuru, Puze pary ynara tykase:

“Poetome ro ase, amarokõ tamuhpõmehxo matose.

Morara exiryke enaromÿke exiase,
josenetupuhtoh ekarory oya xine zuno exiase.

⁷ Ynara osenetuputyase:

Ah mokaro tamuhpomãkõ noturũ toto,
tuarohxo mã toto, ase.

⁸ Yrome tuzenuke ahno mana,
Ritonõpo Jamihmehxo Exikety Zuzenu tuaro kamexipõko mana.

⁹ Tuarohxo exipyra sytatose tamuhpõme toehse rokẽ kuahtao xine,
ahno nae, zae ehtoh waro pyra ro tytamuhpopãse toto ahtao.

¹⁰ Naeroro etatoko pahne jomiry.
Josenetupuhtoh ekarõko roropa ase.

Ritonõpo rokẽ Jo ezuhnõko mana

¹¹ “Õtururukõ eraximase, mokyro ezuhtoh oya xine etatohme repe.

Omi kurã tymenekase ahtao oya xine,

¹² õmirykõ etãko rokẽ exiase.

Yrome Jo osenetupuhtoh onytyromara mexiatose,
aomiry onezuhpyra tokurehse mexiatose.

¹³ ‘Tuaro toehse ynanase,’ kasaromepyra matose.

Ritonõpo rokẽ, ahno kara, Jo ezukuru waro mana.

¹⁴ Mokyro onezuhpyra jexiry asã xine.

Yrome amaro xine oturũko Jo nexiase ymaro pyra.

Josenetupuhtoh ekarory se ase

¹⁵ “Jo, moxiã oseruaõkõ tõturukehse toto,
mynyhme toehse toh mana.

¹⁶ Tymynyhpãse mã toto, sekere kara toehse.

Eraximãko ro hano oturupyra toto ahtao?

¹⁷ Arypyra! Ezuhtoh ekarõko ase seromaroro.

Oturũko ase josenetupuhtoh moro poko.

¹⁸ Itamurume nae ase oturutohme,
mynyhme ehsaromepyra toehse ywy.

¹⁹ Oturupyra jahtao otarame ehmõko ase eukuru ã samo, eukuru jehnahpyry
ke pehme exikety samo.

²⁰ Oneanahtopyra toehse ywy,
jotururu se hano jetuhkopyra ehtohme.

Josenetupuhtoh ekarory se ase.

²¹ Zae rokẽ oturũko ase, ajohpe pyra ipunaka,
opyrypara xine ase ipunaka.

²² Jepyrypary waro pyra ase,
moro riryhtao ya, axĩ juãnohnõko Ritonõpo mana.

33

Josenetupuhtoh ekarõko ase

¹ “Naeroro, Jo, etako pahne jomiry,
otato exiko jotururu poko.

² Tõsenetupuhse ywy,

josenetupuhtoh ekarory se ase oya.

³ Topohme josenetupuhtoh ekarōko ase oya, ajohpe pyra ase.

⁴ Ritonōpo Zuzenu a tyrise ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety oseremaryke isene ase.

⁵ “Kuezuhko jezikuru waro awahtao.

Ezuhtoh anonohko osezuhthome.

⁶ Ritonōpo a oxisā sytase;

ywy roropa ase orino risemy.

⁷ Morara exiryke junō pyra exiko;

ākurihmory se pyra ase.

Zae rokē oehtoh ekarōko mase

⁸ “Ōmiry etase ynara karyhtao oya:

⁹ ‘Iirypyryme pyra ase, popyra ehtoh poko pyra jexiryke ipunaka.

Zae rokē ase; azahkuru pyra ipunaka

¹⁰ Ritonōpo ikonehmāko rokē mana etonathome ymaro.

Topekaramē jekarōko mana.

¹¹ Upupuru tō tymyhse eya keti tō ke.

Jenekehpyra roropa mana ynyriry emero enetohme.’

Ritonōpo otururu osehta mana

¹² “Yrome ynara āko ase oya:

Azahkuru mase, tynyrihpyry ahnomākō motye Ritonōpo mana.

¹³ Oty katohme Ritonōpo hxirōko mah, ynara karyke:

‘Tykerekeremary kyya xine onetara mana?’

¹⁴ Osehta oturūko Ritonōpo mana, yrome otato pyra sytatose.

¹⁵ Koko, nyhtoh po, tynyhse kuahtao xine yronymyryme, osenehtoh ae, aosenepotoh ae roropa,

¹⁶ oturūko Ritonōpo mana ahno a ipanary aka, enaroximāko mana.

¹⁷ Oturūko mana ahno a iirypyrykō rumekathome, epyrypara toto ehtohme roropa.

¹⁸ Morararo ahno pynanohnōko mana orihpyra ehtohme, kuetapara xine imehnō ehtohme.

Kukurākatoryko Ritonōpo mana

¹⁹ “Toitoinē ahno wānohnōko Ritonōpo mana kure pyra ehtoh ke, jetū itamurume ehtoh ke, okynahxo roropa.

²⁰ Mokyro kurākara omise pyra exīko mana, tonahsē tompore exikety enery se pyra exīko mana.

²¹ Punatānōko mana, osenahkāko mana,

ipihpyryme rokē exīko mana, jehpyry tō osenēko mā kehko;

²² orihsasaka mana,

okynā pyra ekepyry arōko mā toto zonētohme.

²³ “Otaramē ipynanohnōko Ritonōpo nenyokyhpyry mana.

Tuhke miumākō nae inenyohtyamo.

Ahno amorepāko mā toto zae ehtoh riry poko.

²⁴ Ipyno tahtao oturūko mana Ritonōpo a:

‘Imyhpokako ropa, orihpyra aehtohme!’

Sero mana ipynanohtoh ehehpyryme.'

²⁵ Mame ekurākāko ropa mana,
jamihme zoko exīko ropa, nuaseme exiketyme samo, poetome toehtopōpyry
samo.

²⁶ Aotururuhtao Ritonōpo a, etāko mana.

Tākye toehtoh ke Ritonōpo eahmāko mana.

Ritonōpo zamaro exīko roropa mana, zae exikety ehtoh samo.

²⁷ Ynara āko mana imehnomo a emero:

'Iiryryryme exiase, zae pyra ehtoh poko exiase.

Yrome juānohpyra Ritonōpo nexiase.

²⁸ Typynanohse exiase eya orihpyra jehtohme.

Saereme ehtoh enēko ro ase.'

²⁹ "Morohne emero rīko Ritonōpo mana kyaa xine.

Mame tyrizomōko ropa mana.

³⁰ Kuorihmapopyra xine mana.

Naeroro isene ro sytatose saerehkatoh enetohme kyaa xine, saerehkatoh ao
isene kuehtohkōme.

³¹ "Seromaroro, Jo, otato exiko;
oturupyra exiko jotururuhtao ro.

³² Ezuhtoh nae awahtao, kaxiko ya, tākye jexiry zae oehtoh enetuputyryhtao
ya.

³³ Yrome aryryra ahtao mynyhme rokē exiko jomiry etatohme.

Āmorepāko ase tuaro oehtohme."

34

Eriu oturutopōpyry ropa

(Jo 34)

¹ Eriu tōturuse ropa, ynara tykase:

² "Tuaro exiketomo, tamorepase exiketō roropa, etatoko ke jotururu.

³ Tōsē kurā waro sytatose tompore ahtao kyaa xine, ahno omiry etaryhtao
kyaa xine zae aomiry ehtoh kuhnōko sytatose.

⁴ Naeroro seromaroro Jo ehtoh poko satamorepatone zae ehtoh waro kue-
htohkōme.

Azahkuru pyra Ritonōpo mana ahno poko

⁵ "Zae rokē ase,' āko Jo mana;

'Ya zae ehtoh onyripyra Ritonōpo mana,'
ekarōko roropa mana.

⁶ Ekaropōko mana:

'Otyme kure ajohpe jotururuhtao, azahkuru jekaroryhtao?

Kure pyra ase, ekurākapỹme, iiryryryme pyra jahtao ro.'

⁷ "Sero nono po imepỹ pyra mana Jo sã exikety.

Eya Ritonōpo kerekeremary tupime pyra mana, tuna enyry samo.

⁸ Popyra exiketō maro ytoytōko mana,
zae pyra exiketō maro oximōnōko roropa mana.

⁹ Ynara āko roropa mana:

'Toiparo rokē mana Ritonōpo zamaro ehtoh kukuruhtao kyaa xine.'

¹⁰ "Seromaroro, tuaro exiketomo, jomiry etatoko.

Azahkuru ehtoh rīko Ritonōpo nae?

Ritonõpo Jamihmehxo Exikety zae pyra ehtoh onyripyra mana.

11 Zae kuepehmatorÿko mana kynyrihpyrykõ epehpyryme, kure kuehtopõpyrykõ emetakame.

12 Ritonõpo Jamihmehxo Exikety popyra ehtoh onyripyra mana.

Zae ehtoh poko rokẽ mana imehnomo a emero porehme.

13 Onoky a tyjamihtanohse Ritonõpo nae?

Onoky omi poe kapuaõkõ Esẽme emero toehse roropa nae?

14 Ise Ritonõpo toehse ahtao, kuoserematohkõ puxihkãko ropa mana;

15 moro toehse ahtao ahno emero orihnõko oximõme, nonome exiko ropa mã toto.

Zae Ritonõpo mana jamihme roropa

16 “Seromaroro, Jo, tuaro awahtao jomiry etako, otato exiko.

17 Zae ehtoh se pyra Ritonõpo ahtao otãto senohne emero tõmiry omipona tyrõko nae?

Iiryryryme mokyro riry se hma,

zae Exikety me ynororo ahtao ipunaka, Jamihme Exikety me roropa mana?

18 Tuisa tõ wãnohnõko Ritonõpo mana, kowenume erohketõ roropa zae pyra toto ahtao,

toto wãnohnõko mana popyra toto exiryke.

19 Kurehxo tuisame exiketõ onyripyra Ritonõpo mana, tamuximãkõ roropa, popyrahxo tymõkomokãkara onyripyra roropa mana, emero ahno tyrise exiryke eya.

20 Ahno orikyry otarame oehnõko mõtoino rokene, otarame onoa.

Eano mynyhpãnõko mana,

mame orihnõko mokyro mana.

Takorehmane se pyra Ritonõpo mana tuisame exiketõ etapatohme.

21 Ynara exiryke kynyrirykõ emero enẽko mana.

Kuenetorÿko roropa mana ytoytõko kuahtao xine.

22 Osa pyra mana, otonẽtohme xinukutumehxo exikety, iiryryryme exikety otonẽtohme onenepyra Ritonõpo ehtohme.

23 Ëmepyyry menekary se pyra Ritonõpo mana zae ahno apiakatohme, iiryryrykõ emero zuaro mana.

24 Tamorepary se pyra roropa mana tuisamehxo exiketõ kuhtohme, toto enahkatohme, esarykõ ekarotohme imehnomo a.

25 Ynara exiryke, moko nyriry waro Ritonõpo mana; koko toto akohnõko mana, toto akurihmõko roropa mana.

26 Jarao, emero rokẽ neneryme, toto wãnohnõko Ritonõpo mana popyra exiketõ wãnopyry samo.

27 Irumekary se toehse toto exiryke, inyriphopyry tõ omipona pyra toehse roropa toto exiryke.

28 Tymõkomokãkara kui tykamexipose eya xine Ritonõpo netaryme, aomirykõ totase eya, tykohmary takorehmatohkõme.

29 “Yrome Ritonõpo mynyhme toehse ahtao, ‘Popyra mana,’ kasaromepyra exiko imehnõ mana.

Tõmyty tonẽse ahtao eya takorehmaneke pyra kymarokõ exiry, towomaneke pyra roropa.

30 Moro toehse ahtao osewomara exiko sytatose popyra tuisa tõ winoino, kowenume toto exiko, kynonorykõ ryhmatohme.

Popyra ehtoh rumekãko mah?

31 “Jo, oorypyry epehpyryme oetuarimary ehtoh menetupuhno Ritonõpo ãpataka.

Õmiry etapõko mah eya oorypyry poko pyra ropa oehtohme?

32 Mekaropoase Ritonõpo a azahkuru oehtoh enepotohme oya?

Oorypyry tõ rumekary se mexino morohne poko pyra ropa oehtohme?

33 Ritonõpo nyriry se pyra awahtao, oty katohme ise oehtoh eraximãko mah inyriry?

Omoro rokẽ ezuhnõko mase, ywy kara.

Kaxiko seromaroro, õsenetupuhtoh tonõ ekaroko yna a.

34 “Tuaro exiketõ atae mã toto emero,
zuario se exiketõ roropa jomiry etaryke eya xine ynara ãko mã toto:

35 ‘Jo zuaro pyra exikety sã oturũko mana;

sekere ãko rokẽ mana.

36 Aomiry etaryhtao kyaa xine enetupuhnõko sytatose:

ajoajohpe exikety sã rokẽ ezuhnõko mana.

37 Jo tyrypyhpyke mana, tyrypyry rumekary se pyra roropa mana.

Kynetarykõme Ritonõpo kerekeremãko mana.

Sekere kakehpyra mana Ritonõpo hxiroryme, zae pyra Ritonõpo ekaroryme.’

”

35

Oseruao Eriu oturutoh ropa

(Jo 35)

1 Mame ynara tykase Eriu:

2 “Jo, zae pyra mase, zae rokẽ exikety me osekaryhtao Ritonõpo a.

3 Ynara kary Ritonõpo a zae pyra roropa mana:

‘Ritonõpo, jetũ exĩko mah yyrypyry poko jahtao?

Oty me kure ya yyrypyry poko pyra jexiry?’ ãko mase.

4 Oezuhnõko ase,

oepe tõ ezuhnõko roropa.

Popyra oehtoh Ritonõpo onyryhmara mana

5 “Kakoxi osenuhmako kapu enetohme akurũ tõ roropa.

Kaehxo mã kehko omoty.

6 Oorypyry poko awahtao Ritonõpo Kapuaõ onyryhmara mase.

Itamurume popyra awahtao ro, ‘Oty’ kara mana,

sam kamexipopyra mase eya.

7 Kure ehtoh riryhtao oya, moro ke Ritonõpo anakorehmara mase.

Okyryry se pyra Ritonõpo mana ipunaka.

8 Oorypyry poko awahtao imehnõ ahno rokẽ etuarimãko.

Ahno rokẽ akorehmãko roropa mase kure ehtoh poko awahtao.

9 “Tyryryhmase ahtao itamurume kohtãko etuarimaketõ mana.

Takorehmane kohmãko mã toto, typynanohtohkõme jamihme exiketõ winoino.

10 Yrome eramara ropa mã toto Ritonõpo a, tyrihpõkomo a.

Ijamitunuru ekarõko mokyro mana, koko ahtao.

11 Yrome eramara ropa mã toto Ritonõpo a, tamorepase tahtao xine ro eya,
torõ tõ motye, onokyro tõ motye roropa.

12 Takorehmane kohmãko toh mã repe.

Yrome toto epyrypyryke onezuppyra Ritonõpo mana, popyra roropa toto exiryke.

¹³ Yrome zae pyra mana ynara kary Ritonõpo poko:
‘Onetara mana, onenepyra roropa Ritonõpo mana, Jamihmehxo Exikety.’

Tuaro pyra exikety sã sekere ãko mase

¹⁴ “Jo, Ritonõpo onenepyra oexiry ekarõko mase.
Yrome penekhepyra exiko eraximary poko;
oehtoh poko zuaro mana.

¹⁵ Popyra ehtoh poko exiketõ onuãnohpyra Ritonõpo,
ekarõko mase.
Iiryppyrykõ poko oty kara roropa,
ekarõko roropa mase.

¹⁶ Oturukehpyra oexiry toiparo rokẽ mana.
Oturũko mase itamurume repe,
yrome tuaro pyra exikety sã sekere ãko mase.”

36

Eriu oturutopõpyry asakoropane
(Jo 36–37)

¹ Mame tõturuse ropa Eriu. Ynara tykase:
² “Jo, penekhepyra exiko, ajohpame samo.
Oturutoh nae ro ase ekarotohme oya zae Ritonõpo ehtoh poko.
³ Tuaro jehtoh pitiko rokẽ pyra mana.
Moro ke enetupuhpõko ase oya zae Ritonõpo ehtoh poko, Jyrihpono.
⁴ Ynekarory emero ajohpe pyra mana;
ywy, oturukety amaro, tuaro exiketyme ase.

Ewomãko Ritonõpo mana, ahno wãnohnõko roropa

⁵ “Jamihmehxo Ritonõpo mana!
Imehnõ onyhtomara mana.
Emero ehtoh waro mana.
⁶ Okynahxo isene ro iiryppyrymãkõ onyripopyra mana,
zae rokẽ tymõkomokãkara rĩko roropa mana.
⁷ Zae ehtoh poko exiketõ ewomãko Ritonõpo mana,
tuisame toto ripõko mana,
jũme tuisamehxo toto ripõko mana.
⁸ Yrome ãpuruhpyry taka tõmase ahno ahtao,
tymyhse toto ahtao keti ke, eary panõ ke roropa etuarimatohme,
⁹ moro toehse ahtao mokaro enetupuhpõko Ritonõpo mana,
inyrihpyrykõ pokoino tuãnohsẽme exĩko mã toto, iiryppyrykõ emetakame, toto
epyryparyke roropa.
¹⁰ Otatõme ahno ripõko Ritonõpo mana, enaroximatoh ekaroryhtao eya xine,
iiryppyrykõ rumekapõko roropa mã eya xine.
¹¹ Ritonõpo omipona toto ahtao, eahmaryhtao roropa eya xine, ewomanekõ
nae exĩko mã toto,
kure rokẽ exĩko roropa mã toto toorihtohkõ ponãmero.
¹² Yrome aomiry omipona pyra toto ahtao, orihnõko rokẽ mã toto tuaro pyra
exiketõ samo,
tuna akuohnõko mã toto aorihtyã esaka.

¹³ “Ritonõpo waro pyra exiketõ mã zehno exikehpyra tukurohtao xine,
tuãnohse toto ahtao ro, takorehmanekõ onykohmara mã toto.

¹⁴ Zae pyra mã toto,
Ritonõpo omiry omipona pyra, imeimehnõ poko mã toto.

Naeroro orihnōko mā toto poetome ro toto ahtao.

¹⁵ Yrome etuarimatoh ke ahno amorepāko Ritonōpo mana.

Popyra ehtoh eneryke enurukō etapuruhmakāko mana enetupuhtohme Ritonōpo poko.

Etuarimāko mase popyra toehse oexiryke

¹⁶ “Jo, typynanohse mexiase Ritonōpo a popyra ehtoh wino, towomase mexiase eya torētyke pyra oehtohme.

Okyryry otuhtoh kurā po rokē motukuase, tonahsē kurā menapyase.

¹⁷ Yrome seromaroro tapiakase mase, iirypyryme mase.

Naeroro tuānohse mase onyrihpyry emetakame.

¹⁸ Tomeseke exiko imehnō nekarory anapoipyra oehtohme zae ehtoh tyromatohme;

osenekunohpopyra exiko tineru ke.

¹⁹ Ākorehmane kohmary oya anakorehmara mana.

Ajamtunuru anakorehmara roropa mana seromaroro.

²⁰ Ikohmamyry poko penetara exiko, ahno tō enahtoh poko.

²¹ Etuarimāko mase popyra oehtoh pokoino.

Tomeseke exiko eramara ropa oehtohme moro poko ropa.

Jamihme kuhse Ritonōpo mana

²² “Jamihme kuhse Ritonōpo mana!

Onoky imehnō amorepary waro nae isamo?

²³ Ritonōpo onynamotomasaromepyra sytatose.

Onyxirosaromepyra roropa sytatose zae pyra ehtoh riry poko eya.

²⁴ Sero nono pōkō emero Ritonōpo eahmāko mā toto inyriry poko.

Omoro roropa wenikehpyra exiko mokyro eahmatohme.

²⁵ Amekeino inyriry enēko sytatose, emero porehme.

Osenuruhkāko sytatose inyriry kurā eneryke kyaa xine.

²⁶ Ritonōpo imehxo kuhse mana.

Zumo aexiry waro ehsaromepyra sytatose.

Otāto jeimamyry nae ynororo?

Moro onukuhsaromepyra sytatose.

Ritonōpo jamitunuru, imehxo aexiry roropa

²⁷ “Tuna onuhmapōko mana nono poe esaka.

Mame konopome moro ripōko mana.

²⁸ Akurū poe konopo oehnōko mana, nono ehxikatohme, ahno maro, enara.

²⁹ Akurū tō ytory waro pyra sytatose.

Otāto konomeru panaikato exīko roropa kapu ao, Ritonōpo esao?

³⁰ Sapparahme nenenehkane aropōko Ritonōpo mana tomye.

Yrome zue ao tuna konōto kuao, xinukutume rokē mana.

³¹ Moro sā tonahsē ekarōko Ritonōpo mana ahno a otuhtohme tuesapare ehtohme.

³² Nenenehkane apoīko mana tomary ke topohme aropotohme tuotoh pona.

³³ Konomeru mā enaroximāko tyryrykane jamihmā oepyry poko,

pui tō zuaro mā toto tyryrykane oehsasaka exiry poko.

37

¹ Tyryrykane konōto oepyryhtao, jeano tuhāko itamurume, pyhseky kary se sā mā upuropuru winoino.

- ² Etatoko ke Ritonōpo omiry poko,
aomiry konomeru sã tūtãko mã ãtae.
- ³ Nenenehkane aropōko mana nono etyhpyry poe imepỹ etyhpyry pona,
emero rokẽ pona roropa kapu zopikoko.
- ⁴ Moromeĩpo omi konōto osetãko mana, panaikato konōto, konomeru exiry
samō;
moro toehse ahtao nenenehãko ro mana.
- ⁵ Ritonōpo omiry takararahãko mana;
tyjमितunuru ke imehxo exiketō rĩko mana,
morohne onenetupuhsaromepyra sytatose.
- ⁶ Aomiry omi poe newe epukãko konopo oepyyry samo nono pona,
konopo itamurume jamihme roropa enehpōko mana.
- ⁷ Moro ke tehme ahno ripōko mana itapyĩkō tao.
Erohsaromepyra mã toto, zuaro toto ehtohme,
moro tyrise eya.
- ⁸ Onokyro tō omōnōko mã toto tosaka xine,
moroto rokẽ tōtonẽse mã toto.
- ⁹ Tyryrykane konōto oehnōko mana ikurenaeino,
kuenime ehtoh oehnōko inikahpoe ino.
- ¹⁰ Pu katoh ke Ritonōpo a tuna akyhnōko mana jerume.
Tuna zumō tũpore exĩko mana jerume.
- ¹¹ Akurũ tō atanonohnōko mana konopo maro,
nenenehkane emãko mana kapu zopikoko.
- ¹² Ritonōpo omi poe, sapararahme ytōko akurũ tō mana emero rokẽ ehtoh
tonō pona.
Ritonōpo nyripohpyry ae ro exĩko mana, emero porehme, sero nono pona.
- ¹³ Konopo enehpōko Ritonōpo mana nono pona, toitoine ahno wãnohtohme,
kypyno xine toehtoh waro kuehtohkōme roropa.

Tuaro Ritonōpo ehtopo

- ¹⁴ “Etako pahne, Jo,
osenetupuhko aporo Ritonōpo nyryry kurã poko.
- ¹⁵ Zuaro hma otãto nenenehkane tyripōko Ritonōpo nae akurũ tō saerehka-
tohme?
- ¹⁶ Zuaro hma otãto akurũ tō tyhwyme exĩko nae kae?
Morohne mã enetupuhtohme tuarohxo Ritonōpo ehtoh poko.
- ¹⁷ Omoro axitũ exĩko mase oupō ao tyryrykane oehpyra ro ahtao isawã maro
ikurenae,
- ¹⁸ Ritonōpo akorehmary waro mah kapu riry poko esaka, tũpore tyritohme
mẽtau samo?
- ¹⁹ Yna amorepako kure oturutohme eya, moro poko onenetupuhpyra yna
exiryke.
- ²⁰ Ywy oseosezuhpyra ase Ritonōpo maro jenahkaporyino eya.
- ²¹ “Xixi osenepyyra mana tonẽse ahtao akurũ tomo a.
Yrome saereme exĩko ropa mana akurũ tō tarose ropa ahtao tyryrykane a.
- ²² Inikahpozakoxi saereh ãko mana uuru zemime exikety samo.
Ritonōpo saerehkatoh imehxo ehtoh eneryke eahmary se sytatose.
- ²³ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety jamihme kuhse
mana, naeroro oehsaromepyra sytatose ipũtokoxi,
zae rokẽ mana, ahno onyryhmara mana.
- ²⁴ Morara exiryke zuno mã toto emero,
yrome oty kara mana tuaro osekaroketō poko.”

Ritonõpo oturutopõpyry Jo maro

38

38.1–42.6

Ritonõpo otururu Jo a apitorymano
(38.1–40.2)

¹ Moromeĩpo tyryrykane konõto wino tõturuse Ritonõpo, ynara tykase ynororo Jo a:

² “Õtururu mã tuaro pyra oehtoh enetupuhpõko;
onoky mahno, tuarõ jehtoh onenetupuhpyra tyripõko mah?

³ Owõko ty xikihme orutuame awahtao.
Ekaropõko ase oya jezuhtohme oya.

Sero nono ynyrihpyryme mana

⁴ “Otoko mexiahse sero nono tyrise ahtao ya?
Tuarõ nymyry awahtao moro poko oturuko ya.

⁵ Onoky a sero nono zumo ehtoh tymenekase?
Onoky a morohne tukuhse, zuaro hma?

⁶ Oty po xikihmãkõ tyrise nã kehko sero nono apõme?
Onoky a topu konõto tyrise esaka epoehme sero nono ehtohme?

⁷ Moro ãmepyry ae senohne emero tyrise ahtao xirikuato tõ toremiase toto oximõme.
Ynenyohtyã tykohtase toto tãkye toehtohkõke.

⁸ “Onoky a tuna konõto tapuruse myahxo ytopyry ehtohme tonuruse ahtao sero nono wakuru ae?

⁹ Ya moro tuna konõto tyõtose akurũ ke,
ya ro moro tuna tyõtose ikohmamyryke.

¹⁰ Ehpiry tõ tyrise ya,
apuru tõ ke tapuruse ya.

¹¹ Ynara tykase ywy eya:
‘Oehnõko mase tarona rokene,
mya ytopyry mase.

Pohkane tõ kaetokohxo exiketõ mã etypohnõko kehko taro.’

Ozeino saerehkatoh oehnõko nae, ikohmamyry roropa?

¹² “Jo, isene awahtao sero nono po ãmepyry tonehpose oya saereh kapitohme?

¹³ Xixi tõmehkaposse oya nae sero nono po popyry exiketõ erehtohme toto ahpahpotohme aotonõtõkõ tae?

¹⁴ Saereme ypy tõ ehtoh tonõ enepõko mana jakanahmã kõ roropa upo mirihmã samo aryhnao, imenuru sã roropa orino pokona.

¹⁵ Saereme ahtao zae pyra exiketomo a saeremehxo mana,
toto akorekehkãko mana popyry ehtoh poko toexirykõ se toto ahtao.

¹⁶ “Jo, ytopitopyry mexiase tuna konõto enatyry tõ enese?
Zue aka tuna konõto kuaka ytopitopyry roropa mexiase?

¹⁷ Omõtõ tonõ aorihtyã esaka tonehpose oya imepyny a?
Moroto mã xinukutume konõto
ikohmamyry enahpõme mana.

¹⁸ Sero nono zumo ehtoh waro hma?
Kuezuhko morohne waro awahtao.

19 “Otokoino saerehkatoh oehnōko nae?
Ozeino roropa ikohmamyry oehnōko nae?

20 Ohpetu pona morohne ytory enepory waro hma, imeīpo aropotohme ropā
toto esyryhmapitotopōpyry pona ropā?

21 Otaramē morohne waro mase tamuhpōme oexiryke,
pake tonuruse oexiryke sero nono onyripyra ro ahtao.

Onoky newe rineme exikety nae?

22 “Mytoase ykyryry newe kurākatoh enese, konopoimo topu xikirimā
kurākatoh roropa?

23 Morohne kurākāko ase etuarimatoh ehtoh pona, etonatoh pona roropa.

24 Mytoase xixi tūtatoh pona, tyryrykane exipitotoh pona roropa xixi tūtatoh
wino?

Onoky konopo te, jeru tōkehko rineme nae?

25 “Onoky a konopo esemary tyrise konopo itamurume oehtohme,
onoky a tyryrykane esemary tyripose roropa tyryrykane konōto ytotohme?

26 Onoky omi poe konopo oehnōko nae ona tonorē pona ahno esaka pyra?

27 Onoky omi poe nono tonorē ehxikāko nae onahpoty ahtatohme?

28 Tummyke konopo nae?

Otokoino tuna oehnōko nae otyro ehxikatohme?

29 Onoky kuenimā jeru ēme nae, newe roropa?

30 Onoky mokyro tuna tūpore rineme topu samo, ikuhpo eworīko jerume
aehtohme?

Kapu poko exiketō ytory poko zuaro hma?

31 “7me xirikuato tō mykyry waro mah eary ke, puripurikaneme,
Oseruao Maria tō myhpokary waro roropa hma?

32 Xirikuato ēmepyrime maparukawa osenepory waro hma,
Uusa Zumohxo arory waro mahno, Uusa Zumōkara roropa?

33 Xixi tōkehko Rihpō waro hma,
nuno roropa xirikuato tō roropa Rihpō waro mahno?
Morohne Rihpō waro hma sero nono po?

Onoky tuna emary waro nae konopome aehtohme?

34 “Ōmiry etapory waro hma kakoxi akurū tō a, konopo itamurume enehpo-
tohme zueme tuna ehtohme opona?

35 Nenenehkane enepory waro hma aropotohme,
ynara kaxīpo oya:

‘Taro ynanase ōmiry omipona ehtohme?’

36 Onoky a torō tō tuaro tyripose, ipi tomo a, poroporo roropa, zueme tuna
kumary ehtoh ekarotohme?

Morararo onoky kuratiri orutua zurūko konopo oepyry poko?

37-38 Onoky akurū tō kukuru waro nae?

Onoky konopo enepory waro roropa nae nono ehxikatohme tūpore toehse
ahtao?

Onoky okyno tō nahpāko nae torō tō roropa?

39 “Omorō hma kaikuxi tamuru tō nahpāko mah tuesapare ipoenō ehtohme,
40 tōtonēse toto ahtao tosao xine, eutary ao tykarimory eraximaryhtao eya
xine?

41 Onoky torō tō nahpāko nae ipoenō xitaryhtao ynetaryme, toto ytoytoryht-
tao roropa tonahsē zupiry poko?

39

Onoky a onokyro tō tyrise tyotyoro?

- 1 “Otara ahtao poti tō ypy tō po exiketō enurūko nae?
Zuaro hma? Kapau tō enururu meneahse?
- 2 Toto nunory tō kukuru waro hma aroporyhtao eya xine enurutohme?
Zuaro roropa hma otara ahtao enurūko toh nae?
- 3 Ātykyry kuehme exīko tumūkuru enururuhtao;
poa, sam kakehnōko mana.
- 4 Imūkuru tō wātāko,
jamihme exīko ona po;
imeīpo mya ytōko mā toto oehpyra ropa ehtohme.
- 5 “Onoky a jumētu tō ona pōkō tymyhpokase tamoreme xine toto ytotohme,
tosēke pyra exiketomo?
- 6 Ona tonorē ekaroase eya xine esarykōme ehtohme.
Nono sāmē aexityā ekaroase roropa eya xine, esarykōme.
- 7 Panaikato kō etary se pyra mā toto pata tō myhto;
toto onukuremasaromepyra mā toto, omoxinety puimatohme.
- 8 Otuhnōko mā toto ypy tō po,
emero rokē otyro ahtaryhtao enahnōko mā toto.
- 9 “Pui orutua itu htaō toerokuru se exīko nae oekyme?
Oehnōko mokyro nae oeky tō esaka nyhse?
- 10 Mokyro myhnōko mah eary tō ke nono ahkatoh pokona, raxiteru pokona
roropa nono poro itywyhmatohme?
- 11 Jamihme mana ajohpe pyra.
Yrome onyriry tupime exikety onyripyra mana, aerohtohme tyripose ahtao
oya.
- 12 Tiriiku tōkehko anapoihpyry enehpōko mah eya atapyī taka?
Ōmiry omipona mokyro ehtoh enetupuhnōko mah? Naary!
- 13 “Awexituruze aporiry tō pohpoh āko mā toto axī sā repe.
Yrome onuhsaromepyra mā awexituruze tomo, sekonia sā pyra mana.
- 14 Mokyro awexituruze ehmokāko mana nono pona rokene,
ihmo axihnanohnōko isawā mana toto atahtohme.
- 15 Wenikehnōko mana pupu a akurihmory poko, onokyro tomo a itūtūmary
roropa.
- 16 Ehmokāko mana yrome tuhmo a wenikehnōko
mana. Oty kara mana tyhmose ahtao.
- 17 Ya ro mokyro tyrise tuaro pyra exiketyme, tuaro ehtoh onekaropyra
jexiryke eya.
- 18 Yrome tururume toytoryhtao axī ytōko mana.
Kawaru eunohnōko sā mana, epo ytokety maro.
- 19 “Jo, omoro hma kawaru rihpōme jamihme?
Ipymyry pokona irehkyxī tyripose oya?
- 20 Mokyro pyhseky kamexipōko mahno taparara samo, ahno erehtohme
aryrykatoh ke?
- 21 Typenekehse ahtao nono ahkāko mā toto tupupurukō ke toytorykō se
toexirykōke tururume etonatoh pona tyjमितunurukōke.
- 22 Enaromyra mā toto.
Oserehpyra roropa mā toto.

Tapema tō eneryhtao eramara ropa mā toto toorikyry zuno pyra toexirykōke.

²³ Epozakuroko xine etakinakety sã pyrou ytōko mā kehko, warata tōkehko zemime mā kehko xixi ao.

²⁴ Tywyh tywyh āko toytorykō se toexirykōke, tururume ytōko mā toto, axiny.

Rue etoryhtao etypohsaromepyra mā toto.

²⁵ Opore rueimo totose ahtao, aryrykatoh ke ezuhnōko mā toto; moino etonatoh pohnōko mā toto, soutatu tō tuisary kohtary etāko roropa mā toto.

²⁶ “Piano ytōko nae, pohpoh āko nae tamorepase oya exiryke, aporiry tō pohpoh āko mana aytoryhtao ikurenaka?

²⁷ Ōmiry eraximāko pianoimo nae tymỹ ritohme kaetokō po?

²⁸ Esary topu tō po, kaetokō po.

Moroto topu kae ehtoh po tymỹ rīko mana jamihme samo.

²⁹ Moro poe tykarimory enēko mana, enurukō moino enēko.

³⁰ Onokyro toorihse ahtao, moroto oximōnōko piano tomo, munu ēnōko ipoenō mā toto.”

40

¹ Mame ynara tykase Ritonōpo Jo a:

² “Jo, ymaro oseosezukuru se mexiase azahkuru jehtoh kurākatohme. Yrome Jamihmehxo Exiketyme ase; seromaroro typoremāse osekarōko mah te, jezuhnōko ro mah?”

*Ritonōpo ezuhtopōpyry Jo a
(40.3-5)*

³ Mame Ritonōpo tozuhse Jo a. Ynara tykase ynororo:

⁴ “Otara āko ywy?

Oezuhsaromepyra ase.

Kurehxo mynyhme rokē jexiry.

⁵ Tymotyēkase ywy jotururu sero poko.

Seromaroro ezuhtoh pyra ase ipunaka.”

*Ritonōpo tōturuse ropa Jo a
(40.6–41.34)*

⁶ Morarame tyryrykane konōto htae Ritonōpo tōturuse Jo a. Ynara tykase ynororo:

⁷ “Owōko ty xikihme seromaroro ynekaropory ezuhtohme oya.

⁸ Jyhxirory se hma zae pyra jexiry poko, iirypyryme jehtoh poko, zae rokē ōsekarotohme?

⁹ Ajamitunuru ekarōko mah yjमितunuru samo?

Ōmiry ke konomeru riry waro mahno panaikato konōto, jomiry samo?

¹⁰ Morohne riry waro awahtao tuisamehxo oexiry enepoko, saeremehxo oexiry enepoko roropa, upo kurā amurutoh sã oya.

¹¹ Epyrypaketō eneko;

toto zehno oehtoh zumakako epona xine toto tuarimatohme.

¹² Ajohpe pyra, epyrypaketō eneko toto poremākatohme, popyra exiketō enahkatohme esarykō po.

¹³ Zonēko toto nono aka.

Imyhko roropa toto aorihtyã tō esary ao.

¹⁴ Morohne riryhtao oya ywy roropa oeahmāko ase:

‘Ămoreme orĕpyra mexino,’ Āko ase oya.

Ihpory Peemote kuremary waro hma?

15 “Onokyro Peemote eneko.

Ya tyrise ynororo oritopōpyry samo.

Onahpoty enahnōko mana pui samo.

16 Morararo ijamitunuru eneko, jaxiry pū jamihme mā kehko, zuakuru pū roropa!

17 Arokyry tanŷse ahtao tūpore mana, wewe amoriry samo, jaxiry tō pū roropa jamihme mā kehko.

18 Mokyro zehpyry tūporemā kehko metau samo, jaxiry kurimene sā roropa.

19 Mokyro eneryhtao oya osenuruhkāko mase, nyrihpyryme mā mokyro, jamihme roropa emero motye!

Ywy ro rokĕ, mokyro Rihpōme ase.

Morararo iporemākapory waro ase.

20 Onahpoty inapyry ahtāko mana ypy tō po, moroto imehnō onokyro tō osemeikāko mā toto.

21 Ataxikāko mana omoxino zopikoxi, otonĕnōko mana sapisapiriimo htaka tuna ehpikuroko.

22 Omoxino tō sā zerukumānōko mā kehko, saukeiru tō roropa.

23 Enaromyra mana tuna kumaryhtao; oserehpyra roropa mana tuna Joatāo zuemehxo ahtao eunary pona.

24 Onenukehkasaromepyra matose apoitohme; onoky apoitoh riry waro nae mokyro apoitohme erĕnanohtohme?

41

Ihpory Rewiatā apoiry waro mahno?

1 “Onokyroimo Rewiatā apoiry waro mahno oka ke?

Inuru mykyry waro mahno eary ke?

2 Eutary aka eunary ae eary riry waro hma,

jematary posohkary waro mahno oka konōto ke?

3 Emyhpokapōko ropa nae oya?

‘Ajohpāme samo ypyno exiko,’ Āko nae oya?

4 Tōmiry etapōko nae oya toerohtohme opoetoryme, toorikyry ponāmero?

5 Imaro osemeikāko mano torō pitiko maro osemeikary samo?

Oekyme imyhnōko mano opoetry tō osemeikatohme imaro?

6 Mokyro ekamōko mah kana anŷnanomo a?

Ipū sahkatohme?

7 Warata tō emary waro mahno ipihpyry wotohme?

Zupuhpyry pokona tuotoh waro mahno pyrou potyry tō ke kana wotoh samo?

8 Ikuhko oemary ke mokyro apory, itemuhmako toiro, moro onyriptomopyra mase,

jūme wenikehpyra exīko mase moro oesekatopōpyry poko eya.

9 “Mokyro ihpory Rewiatā eneryhtao rokĕ oserehnōko ahno mana, enaroxitapānōko mana, epukāko nono pona aorikyhpyry samo.

10 Ihtomaryhtao zehno exīko mana.

Onoky ytōko nae mokyro ĕpataka ikuhtohme?

11 Onoky imaro osetapāko nae, osesekapopyra roropa?

Arypyra, osewomara sero nono pōkō mā emero porehme.

- 12 “Seromaroro oturuxi oya onokyroimo Rewiatā axiry tō poko, zumo aexiry poko te, jamihme aexiry poko, enara.
- 13 Ipihpyry onousaromepyra ahno mana; ipū eworine.
Mokyro osewomato onyposohkasaromepyra roropa mā toto.
- 14 Onoky mokyro mytary mytakapōko nae, mokyro zery taere exikety?
- 15 Īpary tupuhtuke tūpore topu samo tyōtose aosewomatohme, tuhke osepokona, zakare puhturu samo.
- 16 Morararo osepokona tōsexihse mā kehko kure samo, tyryrykane omōpyra ehtohme zaka, enara.
- 17 Tōsexihse mā kehko osepokona;
morararo anapiakasaromepyra ahno mana.
- 18 Mokyro ihpory Rewiatā ahtih karyhtao ikarany pisarara sā osenēko mana,
enuru tō zemime sā exīko mā kehko xixi tūtary samo.
- 19 Ītary ae apoto tūtāko mana ikarany pisarara samo roropa.
- 20 Eunary ae orexīto tūtāko mana, oripo zopino amoriry tō zatyry samo.
- 21 Mokyro puu karyhtao apoto zukāko mana,
ītary ae apoto tūtāko roropa.
- 22 Ipymyry ao ijamitunuru mana,
ēmyty eneryhtao enaromyke exīko emero porehme mā toto.
- 23 Ipihpyry jamihme, tūpore roropa kurimene samo.
- 24 Ipuropuru topu samo, imehnō zuno pyra;
tūpore mana topuimo samo.
- 25 Towōse ynororo ahtao jamihme exiketō oserehnōko mana;
epasaromepyra mā toto.
- 26 Tapema mokyro anakohpyra mana.
Warata, pyrou roropa mokyro onuopyra mā kehko.
- 27 Eya kurimene jamihme pyra mana, tiriiku zoko samo, metau eya wewe motasē samo.
- 28 Pyrou tō mokyro onerehpyra mana.
Topu tō tomase ahtao epona otyro akumuru sā rokene eya.
- 29 Etaetaparyhtao kaparu ke tiriiku zoko ke etapatoh sā rokē mana eya.
Eunohnōko mana ahno a warata tō emaryhtao epona.
- 30 Zuakuru mā toxiōtose ipuhturu tō ke, oripo ehmosē sā, suisuime mā kehko.
Morohne ke ikurepato ahkāko mana
kurimene risē ke samo.
- 31 Tuna zueme exikety kurokuro kamexipōko mana oripo ao samo, oriu samo
kurokuro karyhtao oripo konōto ao.
- 32 Aytoryhtao tuna kuao, esemary saerehkaneme sā exīko mana,
tuna konōto akurome tyrīko mana.
- 33 Onoky sā nā ynororo?
Imepỹ ipanō pyra mana, tyrise ynororo imehnō zuno pyra aehtohme.
- 34 Imehnō enēko mā mokyro emero popyra exiketō samo.
Onokyro tō rānao epyrypaketō maro ynororo rokē tuisamehxo osekarōko mana.”

42

Ritonōpo ezuhtopōpyry Jo a (42.1-6)

- ¹ Morarame Ritonōpo tozuhse Jo a. Ynara tykase ynororo:
² “Enetupuhnōko ase, Ritonōpo, jamihmehxo mase.
Tyriry se oehtoh emero tyrīko mase.

Oetypohkaposaromepyra imehnõ mana.

³ Mekaropono ya:

‘Onoky mose ro, aotururu enetupuhpõko nae tuaro hkopyra jekarõko nae?’
Ywy tuaro pyra exiketyme rokẽ ase.

Sekere åko exiase tuaro pyra jehtoh poko, josenuruhkatohtonõ poko roropa,
morohne onenetupuhсарomepyra jahtao.

⁴ Õmiry etatohme tyripose ywy oya, oezuhtohme ya.

⁵ Apitoryme awaro exiase imehnõ omiry etaryke rokẽ ya,
yrome seromaroro oenẽko ase jenuru ke nymyry.

⁶ Morara exiryke ehxirõko ase joturutopõpyry poko emero.

Yyrypyry tõ ekarõko ase oya, taro typorohse jahtao nono pona, oruno htao.”

Jo ehtopõpyry etyhyryme

42.7-16

Jo epe tõ oseruao

⁷ Mame tõturukehse Ritonõpo ahtao Jo maro tõturuse ynororo Eripaze maro,
Temã pono. Ynara tykase eya:

– Tohne ase opoko oepe tõ asakoro natokõ maro, zae pyra tõturuse
oexirykõke ypoko, ypoetory Jo sã pyra.

⁸ Seromaroro 7me pui orutua kõ apoitoko, 7me kaneru tõ maro
ekarotohme Jo a. Mame onekarorykõme etapako toto jahkatohme
opynanohtokõme. Ypoetory Jo oturũko mana ya opoko xine. Aomiry
etãko ase. Awãnohpyra xine exiõko ase oorypyrykõ emetakame, zae pyra
õturutopõpyry ke ypoko, Jo nekarohpyry sã pyra.

⁹ Naeroro Eripaze, Temã pono te, Piutate, Sua pono te, Zopaa, Naama pono
maro toytose toto tyritohme emero Ritonõpo nyripohpyry ae rokene. Mame
Jo otururu totase Ritonõpo a.

Jo pyty toemũkuase ropa Jo poenõme

¹⁰ Moromeiõpo tõturuse Jo ahtao tope tõ oseruaõkõ poko, kure rokẽ Jo tyrise
ropa Ritonõpo a, imõkomory itamurumehxo tokarose roropa Ritonõpo a.

¹¹ Jo akorõ tõ maro, aoryxiry tõ maro, epe tõ roropa tooehse toht nexiase
Jo tapyi taka, oseahmatoht taka, otuhtoh konõto pona. Tõturuse roropa toto
tãkye pyra toexirykõ poko kure pyra Jo ehtopõpyry poko, enara. Mame Jo
tomuhkehkase eya xine emero popyra ehtoh poko, Ritonõpo nenehpohpyry
poko eya. Mame tineru tokarose eya xine Jo a omahtao roropa uuru risemy
tynekaroryme eya.

¹² Mame kure rokẽ Jo tyrise ropa Ritonõpo a apitoryme kure aehtopõpyry
motye. Eky tõ tomãkase: kaneru tõ 14 miume toehse, kameru tõ 6 miume
toehse, pui tõ asakoro miume, jumõta tõ miume.

¹³ Toemũkuase roropa 10me ipoenomo, 7me orutua komo, oseruao õxiry
tomo.

¹⁴ Osemazupu esety Jemima nexiase, zakorony Kaxia, imepõ roropa Kerõ-
Hapuke.

¹⁵ Emero nono põkõ motye oryximehxo Jo õxiry tõ nexiase. Mame toto
tyrise eya mõkomo esãme Ipirykõ maro.

¹⁶ Moromeiõpo Jo isene ro nexiase 140me jeimamyry typakomotyã ene-
tohme, typakomotyã poenõ enetohme roropa eya.

¹⁷ Mame toorihse ynororo tamuhpõme toehse ahtao rahkene.

SAUMU

Izyraeu tō Eremiatopōpyry

Salmos

Ekarotopo

Saumu pehme mana eremiatoh ke, oturutoh ke roropa Ritonōpo a. Saumu tō tymerose imeronanomo a 700me jeimamyry ae (miume jeimamyry ehtoh poe 333me jeimamyry ehtoh pona oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao). Senohne Saumu tō tysekeremase juteu tomo a tōximōse toto ahtao Ritonōpo eahmatohme.

Nae Saumu tomo osehta: eremiatoh tonomo, Ritonōpo eahmatoh tonō, oturutoh tonō Ritonōpo a akorehmapotohme, osewomapotohme, ipy-nanohtohme; iirypyry korokapotohme te, “Kure mase,” katohme Ritonōpo a inyrihpyry pokoino; kure tuisa ripotohme Ritonōpo a; ahno amorepatohme zae ehtoh poko; epetōkara wānohpotohme; oturutohme Ritonōpo a typoko te, oturutohme roropa Ritonōpo poetory tō poko porehme.

Sero pape ao

Saumu tomo atapiakāko 5me imerohpyry tōme:

Saumu 1–41

Saumu 42–72

Saumu 73–89

Saumu 90–106

Saumu 107–150

1

Tākye ehtoh poko

- ¹ Tākye exīko matose popynō omihpyry
omipona pyra awahtao xine,
iirypyrymākō onypoehpyra roropa awahtao xine,
Ritonōpo kerekeremananō maro oximōpyra
roropa awahtao xine.
- ² Yrome Ritonōpo nymeropohpyry omipona
oexirykō poko atākyemāko matose,
inymeropohpyry poko osenetupuhnōko matose
saereme, koko, enara.
- ³ Moro sã awahtao xine wewe tō sã exīko
matose tarykase ahtao tuna ehpio;
ahtāko mana, eperytāko roropa
toperytatoḥ po toehse ahtao,
zary mā aremāpyra roropa mana.
Moro sã orēpyra exīko matose,
onyrirykō kure exīko roropa mana emero.
- ⁴ Yrome Ritonōpo omipona pyra exiketō
moro sã pyra mana;
otupīko mā toto, tyryrykane a arexi pihpyry
arory sã exīko mā toto.
- ⁵ Naeroro tōmipona pyra exiketō
apiakāko Ritonōpo mana,
ameke exīko mā toto
Ritonōpo omipona exiketō winoino.
- ⁶ Ynara exiryke, tōmipona exiketō

pynanohnõko Ritonõpo mana,
yrome popyra exiketõ wãnohnõko mana.

2

Ritonõpo nymenekahpyry tuisame

- ¹ Oty katohme atamorepãko sero nono põkõ nae
Ritonõpo poremãkapory poko?
Toiparo rokẽ moro poko osenetupuhnõko mã toto.
- ² Sero nono põkõ tuisary tõ typyrekõ rĩko mã toto,
kowenu poko erohketõ maro atamorepãko mã toto
Ritonõpo epeme pyra toehtohkõme, tuisame
inymenekahpyry epeme pyra toehtohkõme roropa.
- ³ Ynara ãko mã toto:
“Tuisame mokaro ehtoh surumekatone;
mame inyripohpyry kyaa xine senahkatone.”
- ⁴ Tapõ po Exikety kapu ao exianãko mana;
mokaro eunohnõko Kuesẽkõ mana.
- ⁵ Mame tohne toexiryke mokaro zurũko mana,
toto enaroximãko mana tyjमितunuru ke,
toto zehno toexiryke.
- ⁶ Ynara ãko mana:
“Ynymenekahpyry yriase tuisame japõ po,
moroto Jerusarẽ po, ypy Xião kurã po.”
- ⁷ “Jarao omi ekarõko ase,” ãko tuisa mana.
“Ritonõpo omiry ekarõko ase.
Ynara nase ya:
‘Umũkurume mase; seroae omyme toehse ywy.
- ⁸ Ekaropoko ya,
imeimehnõ nonory põkõ ekarõko ase oya
opoetoryme toto ehtohme;
sero nono emero ononoryme exĩko mana.
- ⁹ Toto esẽme exĩko mase
omyxiry mã kurimene risẽme exĩko;
zae pyra exiketõ wãnohnõko mase
oripo ehmory sã topu pona.’ ”
- ¹⁰ Naeroro etatoko, tuisa tomo;
otato ehtoko, kowenu poko erohketomo!
- ¹¹ Kuesẽkõ eahmatoko tomeseke samo.
Tykytyky kaxitoko,
oesekumurukõ po oporohtoko ãpataka;
- ¹² ozehno xine aexiryino te,
oenahkaryino oesemary ae oytoryhtao.
Tãkye matose exĩko
oewomaneme Ritonõpo riryhtao oya xine!

3

Atakorehmapotoh Ritonõpo a

Tawi nymerohpyry sero toepase ynororo ahtao tumũkuru Apisarão kurũke.

- ¹ Ritonõpo, jepetõkara tuhke mã toto!
Tuhkãkõ yzehno toehse mã toto!

² Oturũko mã toto ypoko, ynara ãko mã toto:
“Mokyro anakorehmara Ritonõpo exiko mana!”

³ Yrome omoro, Ritonõpo,
jewomãko mase osewomatoh samo.
Orẽpyra jyrĩko mase,
imehnõ zuno pyra jyrĩko ropa mase.

⁴ Ritonõpo kohmãko ase jakorehmaneme,
tosary ypy kurã poe jezuhnõko mana.

⁵ Ataxikãko ase, torẽtyke pyra nyhnõko ase,
imeĩpo pakãko ropa ase Kuesẽkõ jewomaryke.

⁶ Enaromyra ase, jepetõkara miu motye toto ahtao,
jomye toehse toto ahtao, toto zuno pyra ase.

⁷ Osehko, Ritonõpo! Kypynanohko Jesemy!
Etonãko mase jepetõkara maro;
mokaro popyra exiketõ poremãkãko mase,
toto jamitunuru enahkapõko mase.

⁸ Orẽpyra kyritorỹko Ritonõpo Kuesẽkõ mana.
Kure rokẽ opoetory tõ tyriko, Ritonõpo.

4

Atakorehmapotoh Ritonõpo a

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonõpo, Jewomane, kuezuhko jotururuhtao oya!
Etuarimãko existiase, yrome kuakorehmase.
Ypyno exiko seromaroro, jotururu oya etako!

² Orutua komo, oty katohme orẽpyra jehtopõpyry
tyromãko matou jyhxirotõh ke?
Oty katoh popyra ehtõh se rokẽ matou?
Oty katoh ajohpe ehtõh etãko roropa matou?

³ Wenikehpyra ehtoko:
zae ehtõh poko exiketõ tymenekase
Ritonõpo a typoetoryme toto ehtõhme;
jotururu etãko mana ikohmaryhtao ya.

⁴ Enaromỹke ehtoko, oorypyrykõ poko exikehtoko;
mynyhme ehtoko onyhtõhkõ po
õsenetupuhtõhkõ waro oehtõhkõme.

⁵ Zae onekarorykõ ekarotoko Ritonõpo a,
Oesẽkõme enetupuhtoko.

⁶ Imehnõ ynara ãko oya:
Kure ehtõh ekaroko yna a itamurumehxo,
Ritonõpo, nupunato yna eneko, yna pyno exiko!

⁷ Yrome opoko tãkye jehtõh, onekarohpyry
ya mokaro tãkye ehtõh motye mana
tykyrysã apoiry poko eya xine.

⁸ Ataxikãko ase torẽtyke pyra,

kure rokē nyhnōko ase, omoro rokē Ritonōpo,
jewomāko mase.

5

Osewomapotoh Ritonōpo a

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonōpo, jotururu etako josenetupuhtoh roropa!

² Tuisa konōto Jesemy, Ritonōpo, otato exiko,
kuakorehmako, āko ase;
oia oturūko ase, yna Esemy!

³ Pakeimo ēmepiryhtao jomiry etāko mase;
xixi tūtapitoryhtao, oturūko ase oia,
mame jezuhtoh eraximāko ase oia.

⁴ Omoro mase Ritonōpo, popyra ehtoh
azamaro pyra mana;
Popyra ehtoh poko exiketō onenehpopyra mase oēpataka.

⁵ Epyrypaketō se pyra mase ipunaka.
Popyra exiketō zehno mase emero porehme.

⁶ Ajohpe exiketō enahkapōko mase,
imehnō ryhmananō se pyra mase ipunaka,
imehnō enekunohnanō roropa.

⁷ Yrome yna pyno oexiryke yronymyryme
omōnōko ase azarā pona Atapyī taka,
jeseukumuru po porohnōko ase oēpataka
oeahmāko ase Atapyī Kurā tao.

⁸ Ritonōpo, jepetōkara tuhke mā toto!
Kuakorehmako zae jehtohme,
ōmiry omipona jehtohme.

Jesemary zae ehtoh poko enepoko ya
epona jytotohme.

⁹ Jepetōkara omiry zae pyra mana ipunaka.
Imehnō enahkary poko rokē
osenetupuhnōko mā toto.

Aomirykō kure sā mā repe, imepỹ pyrypāko.
Yrome enekunohnōko mā toto aorihmapotohme.

¹⁰ Ajohpāme sā mokaro apiakako,
toto wānohtohme, Ritonōpo!

Osenetupuhnōko mā toto imehnō ryhmary poko,
naeroro tyripoko toto osenahkapotohme!
Aropoko toto owinoino, tahxime ōmiry omipona
pyra toexirykōke, orumekary se roropa toexirykōke.

¹¹ Yrome amaro tōsewomary se exiketō
tākye exīko mā toto, tātākyemarykōme eremiāko mā
toto, toto ewomāko oexiryke.

Opyno exiketō tākye exīko mā toto opokoino.

¹² Ritonōpo, yna Esemy, kure rokē mokaro rīko mase,
ōmiry omipona exiketomo,
kure oehtho toto ewomāko mana osewomatoh samo.

6

Kurākara atakorehmapotoh Ritonōpo a

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonōpo Jesemy, jupokara exiko yzehno awahtao! Juānohpyra exiko zehno awahtao!

² Ypyno exiko tapotūkehse jexiryke.

Kukurākako ropa takuruhtase jexiryke.

³ Torētyke ase ipunaka ukurohtao.

Ritonōpo, otara ahtao oehnōko ma jukurākase?

Ekurehpyra exiko.

⁴ Kypynanohko, Ritonōpo Jesemy!

Yna pyno oexiryke kuanỹko orihpyra jehtohme.

⁵ Aorihtyā ekepyry esao tuenikehse mase, moroto oeahmasaromepyra mā toto.

⁶ Penekehnōko ase yxitary poko.

Kokoro rokē jynyhtoh tahxikure exīko nase

yxitatoh ke;

jupuhpyry apō tahxikure exīko yxity ke.

⁷ Jepetōkara pokoino jenuru tyaose nase

xitakehpyra jexiryke.

Pitiko osenuhmasaromepyra ase.

⁸ Ameke ehtoko ywinoino,

popyra ehtoh poko exiketomo!

Ritonōpo Jesemy, jotururu etāko yxitaryhtao;

⁹ jotururu etāko mana jakorehmapory

ekaroporyhtao ya,

otato mana jotururuhtao eya.

¹⁰ Jepetōkara ehxirōko mā toto; oserehnōko mā

toto, epāko axiny tuaro pyra exiketō sā ipunaka.

7

Zae ehtoh ekaropōko Ritonōpo a

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonōpo Jesemy, oya oehnōko ase jewomatohme;

kuanỹko, kypynanohko jekahmananō winoino

emero porehme.

² Reāo sā jarory se mā toto ypynanohsaromepyra

imehnō ehtoh pona, moroto yxihxihkatohme.

³ Ritonōpo, Jesemy, zae pyra ehtoh poko

toehse jahtao, imepỹ popyra tyrise ya ahtao,

⁴ jepeme exikety towokase ahtao ya te,

imepỹ jepekara popyra tyrise ya ahtao

⁵ moro sā toehse jahtao ah jepetōkara jekahmā

toto, ah japoī toto. Ah jemā toto nono pona

totapase, tynomose ekepyryme nono po.

⁶ Ritonōpo, owōko ty zehno oehtoh ke,

jepetōkara yzehno ipunaka, iporemākapoko toto!

Xikihme exiko, kuakorehmako, zae ehtoh se oexiryke.

⁷ Oximõme imeimehnõ nonory põkõ enehpoko
õmye toto ehtohme, toto tuisaryme exiko kaino kapu poe.

⁸ Ritonõpo yna Esemý, yna apiakaneme mase,
ahno apiakane emero.

Kuapiakako zae exiketyme, Ritonõpo, zae ehtoh
poko rokẽ jexiryke, ajohpe pyra jexiryke.

⁹ Ajohpãme sã popyra exiketõ nyrihpyry xihpyry
enahkapoko, kurã ke zae ehtoh poko exiketõ
epehmako. Zae Ritonõpome oexiryke ipunaka, yna
osenetupuhtoh apiakãko mase, yna penetatoh roropa.

¹⁰ Ritonõpo, kuewomako osewomatoh samo;
ajohpe pyra nymyry exiketõ ipynanohko.

¹¹ Zae rokẽ apiakaneme Ritonõpo mana;
kokoro rokẽ popyra exiketõ wãnohpõko mana.

¹² Tyyrypyrykõ rumekary se pyra toto ahtao,
tytapemã aehtõko Ritonõpo mana.

Tytakỹ toaryhtose eya pyrou tõ ekomatohme.

¹³ Tyyrye tõ apoĩko mana toto wotohme,
pyrou ke tuõko mana apoto zukatoh tonõ samo.

¹⁴ Enetoko ke popyra exiketõ popyra ehtoh poko
osenetupuhnõko mã toto.

Atamorepãko mã toto popyra ehtoh riry poko,
ajohpe exikehpyra mã toto.

¹⁵ Ahno apoitoh rĩko mã toto,
yrome ynaroro omõnõko mã toto moro aka.

¹⁶ Moro sã tuãnohsẽme exiko mã toto
popyra toehtohkomo a.

Tyyryhmasẽme exiko mã toto,
imehnõ ryhmary se toexirykõke.

¹⁷ Yrome ywy: “Kure mase, Ritonõpo,”
ãko ase zae rokẽ oexiryke imehnõ apiakary poko.

Eremiãko ase oeahmaryme, Jesemy
Ritonõpo Imehxo Exikety.

8

Ritonõpo saerehkatoh poko

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonõpo yna Esemý, imehxo oehtoh
tõsenepose sero nono poro porehme!

Oeahmãko mã toto kapu etyhpyry pona,

² oeahmãko poeto tõ pisarara, eremiãko
enurusenã komo, mireremã kõ roropa oeahmãko
mã toto, oepetõkara poremãkatohme ozehno
exiketõ mynyhpãkapotohme emero porehme.

³ Kapu eneryhtao ya, onyrihpyry, nuno te,
xirikuato tõ roropa, esao xine tyrise kehko oya,

⁴ onokyme kure yna, ahnome rokẽ ynanase?

Yrome yna poko osenetupuhnōko mase.
Orihketōme ynanase, yrome yna pyno ro mase.

- ⁵ Tyrise ynanase oya, Ritonōpo,
opoetoryme yna ehtohme,
yna Esē imehxo oehtohme.
Yrome tuisame kyriase roropa imehnō esēme yna ehtohme.
- ⁶ Ajamitunuru mekaroase yna a,
onyrityā esēme yna ehtohme.
Onokyro tōkehko, okyno tō roropa,
yna ekyme toto ehtohme:
- ⁷ Kaneru tomo te, pui tōkehko, onokyro tomo emero.
- ⁸ Torō tomo te, kana roropa tuna konōto kuaōkō,
isene exiketō porehme.
- ⁹ Ritonōpo, yna Esemy, imehxo oehtoh
tonepose mana sero nono po porehme.

9

“Kure mase,” kary Ritonōpo a zae aexiryke

- Sero saumu tymerose Tawi a.
- ¹ Ritonōpo Jesemy, oeahmāko ase yronymyryme.
Onyrityā poko osenuruhkāko ase,
ipokō xine imehnō zurūko ase.
- ² Opokoino atākyemāko ase,
eremiāko ase yzamaro oexiryke.
Oeahmaryme eremiāko ase onetaryme,
Ritonōpo, Imehxo Exikety.
- ³ Ooepyryhtao jepetōkara epāko mā toto;
epukāko, orihnōko roropa mā toto.
- ⁴ Ahno apiakaneme mase, zae exiketyme,
typorohse awahtao tuisa konōto apō po zae
ehtoh rīko mase, zae ypynanohnōko mase.
- ⁵ Imeimehnō nonory pōkō, awaro pyra exiketō
tuānohse oya.
Popyra exiketō tonahkase oya;
tuenikehsēme toto ehtohme jūme.
- ⁶ Kuepetōkara patary tō takuhkuhmose oya;
tonahkase toto oya jūme
tuenikehse ipunaka mā toto.
- ⁷ Yrome Kuesēkō Ritonōpo jūme tuisa imehxo mana.
Typorohse tapō po, tuisa konōto apō po,
imehnō apiakāko mana.
- ⁸ Kure rokē erohnōko Ritonōpo mana
sero nono pōkō tuisaryme;
zae toehtoh ke ahno apiakāko mana,
zae ehtoh waro toexiryke.
- ⁹ Tapyi jamihmā sā Kuesēkō mana
tyyryhmase exiketō osewomatohme;
aetuarimarykohtao toto ewomāko mana.

- 10 Ritonõpo yna Esemý, awaro exiketõ
 oenetupuhnõko mã toto Tosëkõme,
 oya ytoketõ atakorehmapotohme,
 jũme mokaro onurumekara mase.
- 11 Oeremiatoko Ritonõpo eahmaryme,
 tuisa imehxo mana Jerusarë po.
 Imeimehnõ nonory põkõ zurutoko inyrytã poko.
- 12 Wenikehpyra Ritonõpo mana
 taosanumase exiketõ poko;
 pusuhkatoh poko eya xine wenikehpyra mana,
 imehnõ osanumary se exiketõ wãnohnõko mana.
- 13 Ritonõpo Jesemy, kuewomako, kypynanohko!
 Josanumary eneko jepetõkara a, yzehno exiketomo a.
 Kypynanohko orihpyra jehtohme.
- 14 Mame owõnõko ase xikihme opoetory tõ
 ãpataka Jerusarë po oturutohme tãkye
 jehtoh poko: “Tãkye ase oeahmaryhtao
 typynanohse jexiryke orihpyra jehtohme,” ãko ase.
- 15 Ozehnotokomo a eutary ahkahpyry aka
 toepukase toto.
 Ahno apoitoh aka tomõse toh nexiase,
 tynyryhpyrykõ aka.
- 16 Ritonõpo, awaro exiõko imehnõ mana,
 zae rokë imehnõ apiakaryke oya.
 Mokaro popyra exiketõ, tynyrytã aka
 omõnõko mã toto, ahno apoitoh aka.
- 17 Etyhpyryme orihnõko mã toto,
 Ritonõpo rumekananõ maro emero.
- 18 Wenikehpyra mã tymõkomokãkara poko.
 Mokaro etuarimaketõ kure Ritonõpo ehtoh
 oneraximakehpyra mã toto.
- 19 Osehko Ritonõpo!
 Sero nono põkõ oenetuputyry se pyra mã toto
 Tosëkõme; orëpyra exiko toto neneryme.
 Awaro pyra exiketõ enehpoko
 oëpataka toto apiakatohme.
- 20 Toto tyripoko ouno toto ehtohme, Ritonõpo!
 tuaro toto tyripoko orihketyme toehtohkõ
 waro toto ehtohme!

10

Zae ehtoh tyripõko Ritonõpo a

- 1 Ritonõpo yna Esemý,
 oty katoh ameke mahno ya?
 Oty katohme otonënõko mah jetuarimaryhtao?
- 2 Popyra exiketõ epyrypãko mã toto,
 tymõkomokãkara tuarimapõko mã toto.
 Apoiko toto, Ritonõpo, ahno apoitoh aka,

inyrihpyrykō aka.

- ³ Popyra ehtoh poko exiketō
 epyrypāko mā toto typenetatohkō poko.
 Tyamene se exiketō imehnō ryhmāko mā toto,
 popyra ehtoh tyripōko mā toto Ritonōpo a,
 tosēkōme Ritonōpo onenetupuhpyra mā toto.
- ⁴ Popyra exiketō Ritonōpo onupipyra mā toto;
 toepyrypatohkōke oty kara mā toto Ritonōpo poko.
- ⁵ Emero rokē poko mokyro ahtao typenetatoh apoīko mana.
 Onenetupuhсарomepyra mana Ritonōpo napiakary
 poko, topetōkara poihtōko roropa mana.
- ⁶ Ynara osenetupuhnōko mokyro mana:
 Orēpyra exikehpyra ase; jūme etuarimara exīko ase.
- ⁷ Oturukehpyra mana popyra ehtoh
 enehpory poko te, omi ajohpanory ke,
 imehnō enaroximary poko.
 Imehnō hxirōko roropa mana,
 popyra toto ehtoh poko oturukehpyra mana.
- ⁸ Otonēnōko mokyro mana pata tō rānao;
 ahno kurā eraximāko moroto mana etapatohme,
 towomaneke pyra exiketō zupīko mana
 toto apoitohme.
- ⁹ Eraximāko mana tōtonētoho tao, reāo samo,
 imehnō enēko mana,
 osewomasaromepyra exiketomo.
 Tāto tao eraximāko mana urakanakety samo,
 tykarimory apoīko mana apoitoh tao,
 tymōkomoke pyra exikety, iiryhmatohme.
- ¹⁰ Totapase toto, epukāko toto;
 typoremākase jamihme exikety a.
- ¹¹ Mokyro popyra exikety ynara āko mana
 tyra rokene:
 “Ritonōpo ‘Oty’ kara mana.
 Pimỹme rokē mana, osenuhmara mana!”
- ¹² Osehko, Ritonōpo yna Esemy,
 mokaro popyra exiketō zuānohko!
 Wenikehpyra exiko aosanumatyā poko!
- ¹³ Ritonōpo onypoihtosaromepyra popyra
 exiketō mana, eunopyryhtaoy eya xine:
 “Juānohpyra Ritonōpo mana,”
 āko osenetupuhnōko mā toh repe.
- ¹⁴ Yrome omoro, Ritonōpo, osenuhmāko mase,
 imehnō osanumary enēko mase, emynyhmaketō
 akorehmory se mase toto atasamaryhtaoy ro.
 Osewomasaromepyra exiketō oeraximāko mā toto.
 Etuarimaketō anakorehmakehpyra mase.
- ¹⁵ Ritonōpo, popyra exiketō jamitunuru

enahkapoko, zae pyra exiketomo.
Toto zuãnohko inyrytyãkõ popỹ eheppyryme,
zae pyra toehtohkõ poko pyra ropa
toto ehtohme.

¹⁶ Ritonõpo tuisame mase jũme;
imehnõ tyneponãmarykõ eahmananõ
osenahkãko mã toto ononory po.

¹⁷ Ritonõpo yna Esemy, taosanumase exiketõ
otururu oya etãko mase, orẽpyra toto rĩko mase.

¹⁸ Iiryhmatyã kohtary etãko mase,
tummyke pyra exiketõ roropa;
zae apiakãko mase toto akorehmaryme,
toto onyryhmara ropa ahno tõ ehtohme.

11

Ritonõpo Kuewomane komo

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonõpo Kuesẽkõ maro towomase ywy.
Tuaro pyra exikety sã mase ynara karyhtao ya:
“Epako torõ samo ypy tõ pona,

² popyra exiketomo a taky tõ tapoise exiryke
tõtonẽtohkõ tao, typyrekõ tanỹse eya xine
zae ehtoh poko exiketõ worry eraximãko mã toto.

³ Ajohpe pyra exikety kure ehtoh
onyrisaromepyra mana Ritonõpo nyripohpyry,
zae ehtoh roropa turumekase ahtao ahno a.”

⁴ Ritonõpo Kuesẽkõ Tytapyĩ Kurã tao mana;
tuisa imehxo mana, tapõ po kapu ao.
Sero nono põkõ emero enẽko mana,
toto nyryry waro mana.

⁵ Tõmiry omipona exiketõ enẽko mana,
popyra ehtoh poko exiketõ roropa; imehnõ
osanumananõ se pyra Ritonõpo mana ipunaka.

⁶ Apoto emãko mana õxofere maro
popyra exiketõ pona; toto wãnohnõko mana
tyryrykane axitunety ke apoto samo.

⁷ Zae ehtoh rĩko Ritonõpo mana,
ajohpe pyra ehtoh jamaro mana;
aomiry omipona exiketõ jũme
isene exĩko mã toto Ritonõpo õpataka.

12

Yna ipynanohko Ritonõpo

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Yna ipynanohko, Ritonõpo yna Esemy,
zae ehtoh poko exiketõ tonahse mã toto,
õmiry omipona exiketõ osenepyra toehse.

² Ajohpe oturũko mã toto oseya; imehnõ
enekunohnõko mã toto ipyrypany ke eya xine.

³ Ritonõpo, mokaro imynyhpākapoko
imehnõ pyrypaketomo!

Ītarykõ apuruko mokaro epyrypaketomo.

Ynara āko mā toto:

⁴ “Yna omiry ke yna penetatoh emero apoīko ynanase.
Mynyhme yna onyrisaromepyra imehnõ mana,
tõmipona yna onyrisaromepyra mā toto.”

⁵ Yrome ynara āko Ritonõpo Kuesēkõ mana:

“Seromaroro oehnõko ase, tymõkomokākara
tuarimaporyke imehnomo a,

pusuh āko mā toto sam katoth ke.

Toto ewomāko ase towomarykõ se toexirykõke.”

⁶ Ritonõpo omiry zae ehtoh enetupuhnõko ase.

Parata kurā sā aomiry mana tukurikase ahtao
apoto ao 7me ootomosē pona.

⁷ Ritonõpo yna Esemu, yna onewomakehpyra
exiko, yna ipynanohko yna onyryhmara popyra
exiketõ ehtohme,

⁸ ynara exiryke, emero rokē po ytõko mā toto popyra ehtoh poko; moro poko
“Kure nase,” āko mā toto emero.

13

Atakorehmapotoh Ritonõpo a

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonõpo Jesemy, jūme ypoko
tuenikehse mahno?

Otara ahtao otonēkehnõko mah,
oēmyty enetohme ropa ya?

² Otāto ise ro jetuarimatoh eanahtotohme ya?

Otāto ise ro jemynyhmary ukurohtao saereme,
koko, enara?

Otāto ise ro yporemākary jepetõkara a?

³ Ritonõpo Jesemy, kueneko, kuezuhko!

Kyjamihtanohko ropa, orihpyra jehtohme.

⁴ Morarame jepetõkara atākyemasaromepyra
exīko mā toto yporemākapory poko;

ynara kasaromepyra exīko mā toto:

“Mokyro typoremākase kyya xine!”

⁵ Ypyno oehtoh enetupuhnõko ase.

Atākyemāko ase ukurohtao ypynanopyryke oya.

⁶ Naeroro eremiāko ase oeahmaryme, Ritonõpo, kure tyrise jexiryke oya.

14

Popyra ahno ehtopo

(Saumu 53)

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Putupyra exiketõ mā mokaro,

ynara kananõ tukurohtao xine:

“Ritonõpo pyra mana,” kananomo.
 Popyra rokẽ mã mokaro, inyurityã nuriame;
 zae ehtoh poko exikety pyra mana ipunaka.
² Kapu poe sero nono põkõ enẽko Ritonõpo mana,
 zae ehtoh waro exikety zupĩko mana,
 toiro Ritonõpo pyno exikety zupĩko mana.
³ Mame tamonohse toto a emero,
 zae ehtoh esemary.
 Oxisã mã toto popyra ipunaka, tymotase samo.
 Zae ehtoh poko exiketõ pyra mana,
 toiro zae exikety pyra mana ipunaka.

⁴ Ritonõpo, ynara ãko ekaropõko:
 “Zae ehtoh waro pyra toh nae,
 mokaro popyra exiketomo?
 Torẽnase toto ypoetory tõ kyryry kurã
 ematonanopyry poko.
 Oturupyra roropa mã toto ya.”

⁵ Yrome imeĩpo enaromỹke exĩko mã toto,
 tykytyky ãko, tõmiry omipona exiketõ maro
 Ritonõpo exiryke.

⁶ Tymõkomoke pyra exiketõ ise ehtoh
 kararahnõko popyra exiketõ mana.
 Yrome mokaro ewomãko Ritonõpo mana.

⁷ Ritonõpo, Izyraeu tõ pynanohne enehpoko,
 Jerusarẽ poe!
 Opoetory tõ enepyyry ropa ahtao
 imeimehnõ nonory poe,
 tãkye exĩko mã toto Jako pakomotyamo.

15

Ritonõpo Tapyĩ taka ytokety

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonõpo, onoky Atapyĩ taka ihximyra
 omõnõko nae?
 Onoky enaromyra oesary kurã taka
 ytõko nae oeahmase ypy kurã po?

² Mokyro mã Ritonõpo omipona rokẽ exikety,
 zae rokẽ exikety imehnõ poko,
 aomiry ajohpe pyra roropa mana.

³ Imehnõ onykerekeremara exiketyme mana,
 tope tõ onyryhmara roropa exikety,
 imeimehnõ anaomihtopyra roropa mana.

⁴ Kure rokẽ Ritonõpo omipona exiketõ rĩko mana,
 tõmihpyry anamonohpyra exiketyme mana
 tyriry tupime toehse ahtao ro,
 yrome popyra exiketõ se pyra mã ynororo ipunaka.

⁵ Tytinerũ ke imehnõ akorehmãko mana,
 imoty onepehmapopyra ropa mana,
 ajohpãkõ nekarory anapoipyra mana

zae pyra ehtoh epehpyryme.
Morara awahtao jūme orēpyra exīko mase, enara.

16

Ymaro Ritonōpo exikehpyra mana

Sero saumu tymerose Tawī a.

¹ Kuewomako, Ritonōpo, oenetuputyryke ya,
towomase ywy oya!

² Ritonōpo a ynara ase:

“Omoro mase Jesemy; ymōkomory kurā
emero onekarohpyryme mana.”

³ Kure rokē mā mokaro,
Ritonōpo omipona exiketomo!

Atākyemāko ase toto maro jahtao.

⁴ Etuarimāko mā mokaro imehnō
neponāmary ekahmananomo.

Toto maro ytopyra ase, tynekarorykō
etaparyhtao eya xine;
ineponāmarykō oneahmara ase.

⁵ Omoro rokē mase ymōkomoryme,
Ritonōpo Jesemy, omise jahtao ise jehtoh ya ekarōko mase, jesemary ae
jarōko mase.

⁶ Kure rokē jyrīko mase!
Onekarory kurā poko tākye rokē ase,
osenuruhkāko ase!

⁷ Ritonōpo, oeahmāko ase Jesēme oexiryke.
Jamorepaneme mase zae jehtoh poko,
koko josenetupuhtoh ekarōko mase ya.

⁸ Ynara zuaro ase: Ritonōpo ymaro
exikehpyra ehtoh waro ase.
Ameke pyra mana, emero rokē toehse ahtao,
enāromyra ase.

⁹ Morara exiryke tākye ase osetupuhnōko opoko.
Orihketye ro jahtao, torētyke pyra ase,
oenetuputyryke ya.

¹⁰ Oya, Ritonōpo, towomase jexiryke
jurumekara mase aorihtyā esao jahtao.
Onymenekahpyry kurā onymotanohpopyra mase.

¹¹ Oya, isene exiketō esemary poko
tutuarōtanohpose ywy.

Ymaro oexiry jākyemāko mana,
yzamaro exikehpyra mana jūme.

17

Tawī oturutopōpyry Ritonōpo a

Sero saumu tymerose Tawī a.

¹ Ritonōpo Jesemy, jomiry etako,
zae ehtoh ekaropōko rokē hano!

Jotururu etako, kuakorehmako, josekarory etako oya,

- ajohpe pyra jexiryke.
² “Zae mase,” kary etary se ase, õmiry ya,
 zae ehtoh waro oexiryke.
- ³ Josenetupuhtoh waro mase, jenẽko mase ukurohtao,
 koko ahtao, tukupse jahtao oya yyrypyry poko
 ypenetatoh onenepyra mase.
 Azamaro pyra exikety poko oturupyra ase oya,
⁴ imehnõ orutua kõ sã pyra ase.
 Õmihpyry omipona toehse ywy,
 imehnõ ryhmananõ ehtoh sã pyra ase.
⁵ Osema kurã ae ytokety sã, õmiry omipona ase,
 azahkuru ehtoh poko pyra exiase.
- ⁶ Ritonõpo, oya oturũko ase, jezukuruke oya.
 Naeroro jomiry etako, jotururu oya.
⁷ Ypyno oehtoh, enepoko ya, kurano.
 Yna pynanohne mase. Amaro yna ahtao
 osewomãko ynanase yna poko pyra
 yna zehnotokõ ehtohme.
- ⁸ Kuewomako, oenuru ewomary sã oya;
 taporihke exikety typoenõ ewomary sã,
 taporiry zopikoxi,
⁹ otonẽxi amaro, ypoko pyra popyra exiketõ ehtohme.
 Yzehnotokõ jomye mã toto.
¹⁰ Imehnõ enupunara mã toto,
 zurũko mã toto epyrypaketõ samo.
¹¹ Ameke pyra jekahmãko mã toto.
 Seromaroro jomye toehse mã toto
 jematoh eraximãko mã toto, nono pona.
¹² Reão tõ sã mã toto,
 tõtonẽse jeraximãko toto yyryhmatohme.
- ¹³ Osehko, Ritonõpo, Jesemy, atatapoiko
 jepetõkara maro, toto enahkatohme.
 Atapemã ke kypynanohko popyra exiketõ wino.
¹⁴ Ritonõpo, kypynanohko mokaro orutua kõ wino;
 sero nono po ipenetatohkõ nae mã toto emero porehme!
 Zuãnohko toto etuarimatoh ke
 onukurãkahpyry toto epehpyryme.
 Moro etuarimatoh ipune tyriko roropa
 toto poenomo wãnohtohme,
 ipakomotyã etuarimatohme roropa.
¹⁵ Yrome oenẽko ase, azahkuru pyra jexiryke;
 mame typakase ropa jahtao,
 oẽpataka atãkyemãko ase oeneryke ya.

18

Tawi, tuisamehxo ehtoh poko
(2 Samueu 22.2-51)

Sero saumu tymerose Tawi a Ritonõpo eahmatohme typynanohse ahtao
 Sauu tõ wino.

- 1 Ritonõpo Jesemy, opyno ase ipunaka!
Omoro mase jewomaneme.
- 2 Ritonõpo ytopũme konõto nase, jeraseme nase, ytapyĩ jamihmano.
Ypynanohneme roropa nase, imaro jexiryke
yporemãkasaromepyra jepetõkara mana.
Ritonõpo Jesemy jewomãko nase
tõsewomatohke jehtohme;
ytapyĩme nase, imaro enaromyra ase.
- 3 Ritonõpo kohmãko ywy jakorehmatohme;
ypynanõhnõko mana yporemãkara
jepetõkara ehtohme.
Kuesẽkõ Seahmatone!
- 4 Tapurupose exiase, joorihmatoh ke;
zue sã konõto, yyryhmatoh nexiase,
typoremãkaposse ywy.
- 5 Orihnõko ase tarãpa ke apoihpyry samo.
Emynyhãmako ase yronymyryme
jorikyry se pyra jexiryke.
- 6 Typoremãse jahtao, tykohtase ywy Ritonõpo a:
“Kuakorehmako myhene!” ase eya.
Tytapyĩ tae kapu ao jomiry totase eya,
yxitary etase rahkene.
- 7 Morarame nono tykytyky tykase,
kywyh tykase roropa, ypy tõ apõ kywyh tykase.
Tykytyky tykase roropa, tãtaekymase Ritonõpo exiryke.
- 8 Eunary ae orexĩto tutõtase,
ĩtae roropa apoto tutõtase oahmame pyra.
- 9 Kapu totapuruhmakase eya, tyhtose ynororo,
akurũ xinukutumã maro, ipupuru zopikoxi.
- 10 Taporihke exikety pona tõtyrise toytotohme,
tõnuhse axiny tyryrykane aporiry tõ maro.
- 11 Toxiõtose ynororo akurũ konõto ke,
akurũ xinukutumã ke; konopo itamurume zomye.
- 12 Ikarany konopoimo maro topuxikiri panono,
tõtãko nenenehkane poe mokyro ěpataka,
akurũ xinukutumãkõ kuroko roropa.
- 13 Morarame konomeru konõto tyrise Ritonõpo a;
tõmiry totapose Ritonõpo Imehxo Exikety a.
- 14 Pyrou tokomase eya, saporarahme topetõkara taropose toto eya;
nenenehkane ke tonepanohpose toto.
- 15 Oepetõkara tupokase ahtao oya, Ritonõpo,
zehno oexiryke konomeru tonehpose oya;
morara ahtao tuna kurohtaonõpo tõsenese tãpaise,
sero nono apaisẽ tõsenepose.
- 16 Kaino Ritonõpo a tomary ke tapoise ywy;
tanỹse ywy eya zue konõto kuae.
- 17 Ritonõpo a typynanohse ywy jepetõkara
jamihme exiketõ poe, yzehno exiketõ poe.
Mokaro emero ymotye jamihme toh nexiase.

- 18 Jetuarimaryhtao tōsetapase ymaro toto;
yrome Ritonōpo a towomase ywy.
- 19 Tonehse ywy eya, osa konōto pona,
mame ypynanopyase ypyno toexiryke.
- 20 Kurākō ke jepehmāko Ritonōpo mana
zae ehtoh poko rokē jexiryke;
kure rokē jyrīko mana,
azahkuru ehtoh poko pyra jexiryke.
- 21 Ise Ritonōpo ehtoh tyrise ya, ynara onyripyra exiase:
Kuesēkō onurumekara exiase.
- 22 Inyripohpyry omipona toehse ywy, emero porehme.
Eramara ropa exiase aomipona pyra jehtoh poko.
- 23 Jyhxiropyra imehnō mana zae rokē jexiryke,
Ritonōpo neneryme yyrypyry poko pyra roropa jexiryke.
- 24 Naeroro kurā ke rokē topehmase ywy Ritonōpo a,
ajohpe pyra jexiryke, tyyrypyhpyke pyra
roropa jexiryke ineneryme.
- 25 Opoko amonohkara exiketomo a,
anamonohpyra mase, Ritonōpo,
zae roropa mase, zae exiketomo a.
- 26 Tyyrypyry poko pyra exiketomo a kure rokē mase,
yrome popyra exiketō zehno mase.
- 27 Tyamene se pyra exiketō pynanohnōko mase,
Ritonōpo, yrome tyamene se exiketō rīko mase
tuisame pyra.
- 28 Omoro, Ritonōpo, saerehkaneme mase ya;
koko enahkapōko mase ya, Jesemy.
- 29 Yjamtunuru mekarōase ya jepetōkara etypohkapotohme.
Ymaro oexiryke toto patary apuru kuroko
pyhseky āko ase.
- 30 Onyriry, Ritonōpo, kure rokē mana.
Ōmihpyry omipona mase, anamonohpyra mase.
Ewomaneme mase, towomaneme ose exiketō ewomaneme mase.
- 31 Ritonōpo rokē Kuesēkōme mana, imep̄y pyra.
Ynoro rokē kuewomanekōme mana, topuimome.
- 32 Ritonōpo mana yjamihtanohneme,
emero rokē poro jytoryhtao jewomāko mana.
- 33 Osetapara upupuru rīko mana
kapau pupuru samo, ypy tō po jewomāko mana.
- 34 Osetapary poko jamorepāko mana taky tūporemā,
jamihmeho exikety kyryry, kenāpatohme ya.
- 35 Jewomāko mase, Ritonōpo,
osewomatoh mekarōase ya;
typynanohse oya jexiryke, orēpyra ase toehse.
- 36 Japoipopyra mexiase jepetōkara a,
epukara roropa exiase ipunaka.
- 37 Jepetōkara ekahmāko ase, toto amorōkāko ywy;
eramara ropa ase toto enahkatoh pona.

38 Typoremākase toto ya, owōsaromepyra ropa toehse toto.
Nono pona toepukase toto ymyhtokoxi.

39 Yjamitunuru ekarōko mase ya etonatohme,
mokaro jetapary se exiketō poremākapōko
roropa mase ya.

40 Ritonōpo, opoe jepetōkara epāko mā toto,
naeroro yzehno exiketō enahkāko ase.

41 Takorehmanekō zupīko toh mā repe.
Yrome toto pynanohne pyra mana.

Ritonōpo a kohtāko toh repe.

Yrome toto onezuhpyra mana.

42 Toto enahkāko ase, putoh katoh sā
exīko mā toto, tyryrykane a putoh kane
arory samo.

Toto tūtūmāko ase ikurepato samo osema tao.

43 Typynanohse exiase oya, ahno tō rānaino, osetaparyhtao.
Ahno tō tuisaryme kyriase.

Toto waro pyra exiase repe,
yrome ypoetoryme toehse mā toto.

44 Tyotyorōkō omiry ae exiketō oehnōko ya mā toto
jomipona se toexirykōke;

jomiry etaryhtao eya xine, omipona mā toto.

45 Tōsetapary se pyra mā toto,
enaromyke tūtāko mā toto jamihme tosarykō htae.

46 Isene Ritonōpo mana! “Kure mase,”
sykatone eya, Jewomaneme mana.

Imehxo Ritonōpo mana, Ypynanohne.

47 Jepetōkara poremākāko mana,
imehnō ahno tō rīko ypoetoryme,

48 ypynanohnōko mana yzehno exiketō poe.

Omoro, Ritonōpo, orēpyra jyrīko mase,
yzehnotokō poremākaneme,
jewomāko mase yyryhmary se imehnō ahtao.

49 Morara exiryke “Kure mase,” āko ase.

Oeahmāko ase imeimehnō pata tō po.

Eremiāko ase oeahmaryme.

50 Tuisame orēpyrahxo jyrīko Ritonōpo mana.

Tynymenekahpyry pyno exikehpyra mana;

ywy Tawi pyno mana, ypoenomo,

ypakomotyā roropa,
jūme yna pyno exikehpyra mana.

19

Imehxo Ritonōpo ehtoh poko

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Kapu eneryke imehxo Ritonōpo ehtoh
enetupuhnōko ase!

Senohne emero inyrihpyryme mana.

² Imehxo aehtoh enepōko ěmepyry mana,

kokoro rokene,
 koko roropa tuaro aehtoh enetupuhpōko mana.
³ Sekere kara inyrytā mā repe omikara roropa mana,
 omi osetara ipunaka repe.
⁴ Yrome kapu omiry enetupuhnōko sytatose
 sero nono po porehme.
 Aomiry enetupuhnōko mā toto,
 imehnō pata tō po sero nono etyhpyry po.

Kapu poko xixi esary tyrise Ritonōpo a.

⁵ Pytakety sā tosae tūtāko xixi mana,
 tururume ytokety sā mana,
 tururume toytory se ahtao.
⁶ Tūtāko mana kapu etyhpyry poe,
 mya ytōko imepỹ etyhpyry pona;
 piukah āko mana emero pona.

⁷ Kure kuhse Kuesēkō omiry mana,
 kyjamihtanohtorỹko kukurohtao xine mana.
 Aomiry zae mana, naeroro enetupuhnōko sytatose,
 tuaro pyra exiketō tuarōtanohnōko mana.

⁸ Zae Ritonōpo nyriptyā mana,
 aomipona exiketō atākyemāko mā toto.
 Inyriptyā kure mana, kutuarōtanohtorỹko mana.
⁹ Tuisamehxo Kuesēkō enetuputyryhtao kyya xine,
 zae exīko sytatose jūme rahkene.
 Zae kuapiakatorỹko Kuesēkō mana,
 zae ehtoh waro toexiryke.

¹⁰ Uuru kurā motye kure Ritonōpo
 namorepatoh mana, uuru itamurume
 kure kuhse Ritonōpo omiry mana.
 Morararo ano zenī anusasame ehtoh motye
 anusasame Ritonōpo omiry mana.

¹¹ Ritonōpo, ōmiry etaryke ya zae ehtoh waro ase, opoetoryme;
 kurākō apoīko ase ōmiry omipona jahtao.

¹² Tupime kyya xine azahkuru kuehtohkō
 enery kyya xine.
 Naeroro azahkuru jahtao yyrypyry ikorokako,
 zuaro pyra jehtopo.

¹³ Yyrypyry poko jahtao, ikorokako
 ukurohtao ipoko pyra jehtohme;
 yyrypyry xihpyry namotome pyra kyriko.
 Morara jahtao zae ehtoh poko rokē exīko ase.
 Yyrypyry poko pyra exīko roropa ase.

¹⁴ Kuakorehmako kure rokē jomiry ehtohme oya,
 josenetupuhtoh roropa kure ehtohme oya,
 Ritonōpo, Jesemy.
 Jewomaneme roropa mase, Ypynanohneme! Enara.

20

Oturutopõpyry orẽpyra toehtohme

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Tuisa, oxitaryhtao Ritonõpo netaryme,
õmiry etary se ynanase eya,
oezukuru se ynanase eya!

Oewomary se ynanase Ritonõpo a, Jako Esemy!

² Opynanohtoh enehpory se ynanase Ritonõpo a,
Tytapyĩ tae, ãkorehmary se ynanase eya,
ypy Xião poe!

³ Onekarotyã eya emero apoiry se ynanase eya,
onyahkatyã apoto apõ po emero
Ritonõpo zamaro se ynanase!

⁴ Ise oehtoh, tuisa, ekaropory se ynanase Ritonõpo a,
tyriry se oehtoh tyripory se ynanase eya.

⁵ Mame kohtãko ynanase atãkyemaryme,
oepetõkara typoremãkase oya exiryke,
Ritonõpo eahmaryme atãkyemãko ynanase
orẽpyra toehse oexiryke.

Tuisa, onekaropory tõ Ritonõpo a,
ekaropory se ynanase eya emero porehme!

⁶ Tuisa: Seromaroro zuaro ase:
tuisame tynymenekahpyry rĩko
orẽpyra Ritonõpo mana.

Tosary poe kapu kurã poe ezuhnõko mana,
tyjमितunuru ke orẽpyra mokyro rĩko mana.

⁷ Toitoine ahno ynara ãko: “Orẽpyra ase
tykahuke jexiryke etonatohme,” ãko.
Imehnõ ynara ãko: “Tykawaruke jexiryke
orẽpyra ase,” ãko roropa.

Yrome kymarokõ Ritonõpo Kuesẽkõ
jमितunuru enetupuhnõko sytatose.

⁸ Mokaro osetapãko mã toto,
epukãko roropa mã toto,
yrome kymarokõ owõnõko sytatose xikihme,
orẽpyra exĩko sytatose.

⁹ Ritonõpo, yna Esemy, orẽpyra tuisa tyriko!
Yna ezuhko yna akorehmatoh ekaroporyhtao oya.

21

Ritonõpo eahmaryme

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonõpo, tãkye mã tuisa,
eya ajमितunuru mekaroase exiryke;
atãkyemãko mã ynororo,
opoe topetõkara typoremãkase exiryke eya.

² Ipenetatoht mekaroase eya
inekaropohpyry oya mekaroase eya.

³ Toehse omoro eya, kure rokẽ tyrise ynororo oya,

zupuhpyry pona parimã myriase, uuru risemy.

⁴ Isene toehto tokaropose tuisa a,
isene ehtoh mekaroase eya, okynã exikehpyra mana.

⁵ Imehxo nase opokoino, takorehmase oya exiryke.
Tanỹpose ynororo oya epe tō motary pona:
“Imehxo mase,” ãko imoihmãkō eya,
opoetoryme aexiryke.

⁶ Kure rokẽ tyrĩko mase, jũme kakehpyra,
amaro toexiryke atãkyemãko mana.

⁷ Ritonõpo Jamihmehxo Exiketyme
enetupuhnõko tuisa mana, ipyno Ritonõpo exiryke,
tuisame exikehpyra mana.

⁸ Topetõkara apoĩko tuisa mana;
tyjemitunuru ke tyzehnotokō apoĩko mana, emero.

⁹ Toto enahkãko mana apoto zemime
exikety samo toeporehkase ahtao.

Toto zehno Ritonõpo exiryke, toto enahkãko mana,
apoto ke toto zahkãko mana.

¹⁰ Ipakomotyã isene pyra exĩko mã toto;
emero etapãko tuisa mana.

¹¹ Atamorepãko epetõkara mana
tuisa poremãkatohme tyya xine repe,
yrome ekurehnõko mã toto.

¹² Pyrou tō ekomãko mana toto pona,
toto erehtohme eramatohme epatohme.

¹³ Ritonõpo, oeahmãko ynanase jamihme
kuhse oexiryke; eremiãko ynanase,
oeahmaryme ajamitunuru poko.

22

Etuarimatoh poko, eahmary poko

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonõpo Jesemy, oty katohme kurumekase?
Oty katoh ameke toehse mahno?
Kykohmase repe jakorehmatohme
yrome jomiry onetara mexiase.

² Ritonõpo, saereme ahtao okohmãko ase,
yrome jezuhpyra mase.
Koko okohmãko ase, yrome oseremasaromepyra ase.

³ Tuisa apõ po typorohse mase, Ritonõpo kurano.
Omoro mase Izyraeu tō neahmahpyry.

⁴ Typynanohnekõme, tonetupuhse
omoro yna tamuru tomó a;
omoro tonetupuhse eya xine, oya typynanohse toto.

⁵ Tõturusse toto oya, takorehmatohkō poko oya,
tõsepynanohse toto, tyzehnotokō wino;
amonohkara oehtoh tonetupuhse eya xine,
moromeĩpo tãkye rokẽ toh nexiase.

⁶ Yrome ywy orukome rokē ase; ahnome pyra.
Jeunohnōko mā toto emero,
ypoihtōko roropa mā toto.

⁷ Jeneryhtao emero eunohnōko mā toto,
tunurukō enepōko mā toto,
tupuhpyrykō wykywykyhmāko mā toto.

⁸ Ynara āko mā toto: “Ritonōpo enetupuhnōko
mase Oesēme; oty katohme opynanohpyra hnae?
Ose ynororo ahtao oty katohme ākorehmara nae?”
āko mā toto ya.

⁹ Omoro, Ritonōpo, kuenehne sero nono pona
tonuruse jahtao,
mame poetome jahtao kuewomane.

¹⁰ Jenurutopōpyry poe tōsekarose ywy oya;
jūme Jesēme mexiase, Ritonōpo.

¹¹ Ameke pyra exiko ya, jetuarimatoh oehsasaka
mana, mame takorehmaneke pyra ase.

¹² Pui orutua kō zomyehmary sā jomyehmāko
jepetōkara mana,
Pasā nonory poe pui aehtyā samo.

¹³ Reāo tō samo ētakāko mā toto,
pyhseky kary se mā toto ypona.

¹⁴ Yjamitunuru tonahse; ywy ase tuna tukuāse
aexihpyry samo nono pona.

Yzehpyry tō toesyryhmase tosae xine;
jeano moronapu sā nase toetunamase ahtao.

¹⁵ Jesenary tonore nase, putokane samo.
Unuru tōsexihse sā nase ȳtary pokona.

Kynomoase aorikyhpyry samo, nono po.

¹⁶ Popyra exiketō jomyehmāko mā toto;
kaikuxi tō sā ya oehnōko mā toto,
jemah xihxihkāko mā toto upupuru roropa
xihxihkāko mā toto.

¹⁷ Yzehpyry tō jarao exiko mana.

Yzehpyry tuhke exiry kuhñōko mā toto.

Jenēko jepetōkara, okynano jenekehpyra mā toto.

¹⁸ Jupō apiakāko mā toto tupōkōme.

Tuaro ehtoh emāko mā toto
juponỹpyry esē menekatohme.

¹⁹ Ritonōpo, ya ameke pyra exiko!

Axī ke kypynanohko.

²⁰ Kuewomako jetapara toto ehtohme,
isene jehtohme, kaikuxi tomo a jesekeyino.

²¹ Kypynanohko mokaro reāo tō poe;
osewomasaromepyra ase, mokaro pui, zehnotokohtae.

²² Mame wekyry tō zurūko ase onyrytā poko; oeahmāko ase toto rānao,
oximōme toto ahtao:

²³ “Ritonōpo a eremiatoko, emero ipoetory tomo.
Inyrytā kurā ekarotoko, Jako pakomotyamo!

Oesëkõme eahmatoko Izyraeu tomo!

²⁴ Tymõkomokākara onurumekara mana,
wenikehpyra roropa mana toto
etuarimatopõpyry poko.

Otonëpyra ynororo toto wino,
yrome ezuhnõko mana tykohmase ahtao eya xine.”

²⁵ Ritonõpo, imoihmākõ rānao oeahmāko ase
onyrityā poko.

Õmihpyry omipona exiketõ neneryme
ynekarory tõ ekarõko ase oya, jomihpyry ae ro.

²⁶ Tymõkomokākara otuhnõko mǎ toto,
tuesapare exīko; Ritonõpo a oehketõ eremiāko
mǎ toto, eahmaryme.

Kure rokē toto ripory se ase eya, jūme, exikehpyra.

²⁷ Imeimehnõ nonory pōkõ emero osenetupuhnõko
mǎ toto Ritonõpo poko.

Sero nono etyhpyry pō eramāko mǎ toto eya,
Tosëkõme aenetupuhnõko mǎ toto,
eahmāko mǎ toto, emero.

²⁸ Tuisame Ritonõpo mana,
emero nono pōkõ Esēme mana.

²⁹ Tymõkomoke exiketõ tosekumuru po
porohnõko mǎ toto oēpataka.

Sero nono pōkõ emero tosekumuru po
porohnõko mǎ toto oēpataka.

Orihketõme mǎ toto.

³⁰ Ahno imeīpo exiketõ aomipona exīko;
Ritonõpo Kuesëkõ poko typoenõ zurūko mǎ toto,
imepỹ zumakahpōkomo a roropa.

³¹ Enurupyra ro exiketõ etāko mǎ toto,
turuse toto ahtao Ritonõpo nyrityā poko:
“Eya typoetory tõ typynanohse!” āko mǎ toto.

23

Kaneru pynoto sǎ Jesē mana

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Jesē ypyno mana kaneru pynoto samo;
emero nae exikety sǎ ase ukurohtao.

² Osa kurā po toky tõ eremapōko esē mana,
tuna kurā pona toto arōko roropa mana.

³ Moro saaro yjamihtanohnõko Jesē mana,
ya oserematoḥ ekarõko roropa mana ukurohtao.
Zae ehtoh poko jakorehmāko mana
tõmihpyry ae ro.

⁴ Jemynyhmaryhtao yronomyryme enaromyra ase
ymaro oexiryke, Ritonõpo Jesemy;
jewomāko mase, zae tyritoh enepōko mase
ya azamaro jehtohme.

⁵ Otuhtoh konõto rīko sǎ mase jotuhthome

tomyehmase jahtao jepetōkara a.
Oty kara ase toahmase jexiryke oya, tākye ase
oepeme jekaroryke oya, pehme sã ase
ukurohtao ypyno oexiryke.

⁶ Ypyno exikehpyra mase,
kure rokē jyrikehpyra roropa mase jorikyry ponãmero.
Mame atapyĩ taka ytōko ase osesarise,
jũme oesary mã jesaryme exĩko mana.

24

Ritonōpo tapyĩ kurã taka ytory

Tawi nymerohpyry.

¹ Sero nono esēme Ritonōpo Kuesēkō mana,
emero esēme roropa mana;
sero nono epōkō maro, ahno te, onokyro tomo,
otyro tōkehko emero esēme mana.

² Tuna konōto epoe nono tyrise eya,
apō tō tyrise eya tuna konōto zue ao.

³ Onokākō ytōko nae Kuesēkō ypy pona?
Onoky Itapyĩ kurã taka ytōko nae?

⁴ Zae exiketō rokē omōnōko mã toto,
zae roropa aosenetupuhtoh exiketomo,
imepỹ neponãmary oneahmara exiketō
Ritonōpo myakāme.

Tōmiry anamonohpyra roropa exiketomo.

⁵ Kure rokē mokaro rĩko Ritonōpo Kuesēkō mana,
ipynanohnōko mana, ewomãko roropa mana.
“Zae mose mana,” ãko Ritonōpo mana apiakatoh tao.

⁶ Moro sã mã mokaro Ritonōpo pyno exiketomo,
Jako Esē eahmananomo.

⁷ Omōtoh tonō etapuruhmakatoko,
omōtoh pakato tō etapuruhmakatoko.
Mame mokyro omōnōko mana, Tuisa Imehxo Exikety.

⁸ Onoky mokyro Tuisa Imehxo Exikety?

Ritonōpo Kuesēkomo, jamihme exikety,
tuarohxo exiketyme roropa mana.
Kuesēkō orēpyrahxo, jamihme mana,
topetōkara poremãkapōko mana.

⁹ Kure rokē omōtoh tonō etapuruhmakatoko,
etapuruhmakatoko omōtoh tonō pakatokomo,
mame Tuisa konōto Imehxo Exikety omōnōko mana.

¹⁰ Onoky mokyro Tuisa konōto Imehxo Exikety?
Ritonōpo mokyro Kuesēkomo Jamihmehxo Exikety.
Ynororo rokē Tuisa konōtome mana,
Imehxo Exikety.

25

Kuakorehmako, kuewomako, katoh Ritonōpo a

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonōpo Jesemy, oya jotururu se hano.

² Jesemy, oenetupuhneme ase.

Kypynanohko eporemākapopyra jehtohme,
ehxiropyra jehtohme;
jepetōkara anākyemapopyra exiko,
yporemākapory se exiketomo.

³ Oenetupuhnanō ehxiropyra exīko mā toto,
toto onyporemākapopyra oexiryke.
Yrome mokaro orumekary se exiketō
poremāketōme exīko mā toto.

⁴ Ritonōpo, kuamorepako zae onyriry tō poko!
Oesemary tō kurā enepoko ya.

⁵ Kuamorepako zae ehtoh poko jehtohme,
zae rokē oexiryke,
Jesēme mase, Ritonōpo, Ypynanohne.
Jūme oenetupuhnōko ase.

⁶ Ritonōpo, wenikehpyra exiko kure
oehtopōpyry poko yna a,
yna pyno oehtopōpyry, moino ro
moro menepoase yna a.

⁷ Moino ro iirypyryme toehse ywy,
poetome ro jahtao azahkuru
jehtopōpyry poko owenikehko.
Yna pyno oexiryke, kure roropa oexiryke
wenikehpyra exiko ypoko, Ritonōpo, Jesemy!

⁸ Zae Ritonōpo mana, kure roropa,
naeroro iirypyryme exiketō amorepāko mana
zae ehtoh poko toto ehtohme.

⁹ Imehnō motye kure osekarpopyra exiketō arōko
Ritonōpo mana zae ehtoh esemary ae.
Toto amorepāko mana ise toehtoh poko.

¹⁰ Tōmihpyry anamonohpyra mana,
kypyno xine toexiryke aomihpyry onurumekara
exiketō amorepāko mana,
Ritonōpo omiry omipona se exiketomo.

¹¹ Ritonōpo Jesemy, ōmihpyry omipona exiko,
yyrypyry tō ikorokako, tuhke toehse exiryke!

¹² Ritonōpo enetupuhnanō tosēkōme
ipoe tuaro exīko mā toto
tosemarykō poko zae toehtohkōme.

¹³ Kure rokē osesarīko mā toto osa kurā po,
ipoenōkō roropa moro nono kurā esēme exīko mā toto.

¹⁴ Ritonōpo Kuesēkō, osepeme mana
Tosēkōme enetupuhnanō maro.
Toto amorepāko mana tōmihpyry poko,
tynyripohpyry poko eya xine.

¹⁵ Ritonōpo wino tahxime enēko ase,
ypynanohnōko mana popyra ehtoh winoino.

- 16 Ritonõpo, kueneko; ypyno exiko,
toiroro jexiryke towomaneke pyra roropa jexiryke!
- 17 Torëtyke jehtoh ikorokako ukurohtao,
kypynanohko popyra ehtoh winoino emero porehme.
- 18 Jetuarimatoh eneko, sam katoh ya roropa,
yyrypyry tõ ikorokako emero porehme.
- 19 Jepetõkara eneko tuhke toto exiry waro oehtohme;
yzehno toto ehtoh eneko roropa.
- 20 Kuewomako, kypynanohko roropa;
yporemãkapopyra exiko jyhxiroryino.
Oya oehnõko ase josewomapotohme.
- 21 Emese kure oehtoh enetuputyryke ya
kuewomako ajohpe pyra jexiryke,
zae ehtoh se jexiryke.
- 22 Ritonõpo, opoetory tõ Izyraeu tõ ipynanohko
popyra ehtoh wino emero porehme.

26

Zae ehtoh poko exikety otururu Ritonõpo a
Tawi nymerohpyry.

- 1 Ritonõpo Jesemy, zae exiketyme kuekaroko
zae ehtoh poko jexiryke,
oenetuputyryke ya roropa yronymyryme.
- 2 Kueneko ukurohtao, ikuhko roropa, Ritonõpo;
ypenetatoh apiakako josenetupuhtoh roropa.
- 3 Ypyno exikehpyra oexiryke
zae osema ae jarõko mase;
anamonohpyra oexiryke jarokehpyra mase.
- 4 Ajohpãkõ maro ytoytopyra ase,
kurãkõ panõ ajohpe exiketõ maro osepeme pyra ase.
- 5 Popyra exiketõ maro oximomyry
se pyra ase ipunaka,
zae pyra exiketõ maro ytoytopyra ase.
- 6 Ritonõpo, osemahnõko ase
zae jehtoh waro imehnõ ehtohme.
Okyryry apoto apõ zomye ytoytõko ase
imehnõ oeahmananõ maro,
- 7 eremiãko opoko, “Kure mase,” ãko oya,
onyrityã kurã ekarõko.
- 8 Ritonõpo Jesemy, atapyĩ sehxo hano, oesary;
saereme oehtoh moroto mana.
- 9 Iirypyrymãkõ enahkaporyhtao oya jenahkara exiko;
kypynanohko imehnõ etapananõ wãnopyryhtao oya,
- 10 popyra ehtoh poko exikehpyra
mokaro mã toto; tineru apoiry sehxo
mã toto zae pyra toehtamitume.
- 11 Yrome ywy, zae ehtoh poko rokẽ ase,

kypynanohko, juãnohpyra exiko roropa.

¹² Towomase ywy popyra ehtoh ypoko pyra ehtohme;
Ritonõpo poetory tõ oximomyryhtao
Ritonõpo eahmãko ase, Kuesëkomo.

27

Towomase Ritonõpo a

Tawi nymerohpyry.

¹ Ritonõpo Jesemy jezurume mana,
ypynanohneme roropa;
enaromyra exiiko ase.
Jewomãko Ritonõpo mana popyra ehtoh
ypoko pyra ehtohme;
imehnõ zuno pyra jyrïko mana ipunaka.

² Popyra exiketõ etonary se ahtao ymaro,
jetapary kukuruhtao roropa eya xine
osetapãko mã toto, epukãko.

³ Tapuruse jahtao soutatu tomo a,
zuno pyra jyrïko mase;
ymaro jepetõkara etonaryhtao,
Ritonõpo onenetupuhkehpyra exiiko ase.

⁴ Toiro ekaropoase Ritonõpo a,
moro se rokë ase eya: Itapyĩ tao jexiry se ase jũme,
isene ro jahtao, atãkyematohme kure aexiry poko,
zae ehtoh poko ekaropotohme eya.

⁵ Mame popyra ehtoh toehse ahtao
jewomãko mana tytapyĩ tao.
Jukurãkãko mana Tytapyĩ kurã tao,
jewomãko mana kaetoko exikety ao, topu konõto po.

⁶ Moro sã jepetõkara poremãkapõko ase,
japuruhpõkomo. Kohtãko ase atãkyemaryme,
okyno tõ zahkãko ase ynekaroryme Itapyĩ tao;
eremiãko ase Ritonõpo Kuesëkõ eahmaryme.

⁷ Ritonõpo, jomiry etako okohmaryhtao ya!
Ypyno exiko, kuezuhko roropa.

⁸ Ynara mase ya: “Osehko jeahmase.”
Kuezukuase: “Oehnõko ase oeahmase,
Jesemy Ritonõpo.”

⁹ Otonẽpyra exiko ywinoino.

Yzehno pyra exiko; owinoino jaropopyra exiko.
Jakorehmahpono, jurumekara exiko, toiroro
ynomopyra exiko, Ritonõpo Ypynanohne.

¹⁰ Jurumekaryhtao papa tomo a, aja maro,
ypyno ro mase exiiko, Ritonõpo.

¹¹ Ritonõpo Jesemy, kuamorepako zae ehtoh poko õmiry omipona jehtohme.
Kuaroko zae ehtoh poko jehtohme,

kuewomako jepetōkara tuhke exiryke.

¹² Jekaropyra exiko jepetōkara a,
ajohpe jyhxrōko mā toto jenaroximāko mā toto.

¹³ Zuario ase isene ro jahtao Ritonōpo Jesē
nyriry kurā enēko ase orihpyra ro jahtao.

¹⁴ Ritonōpo enetupuhko. Wenikehpyra exiko
inyrihpyry poko, enaromyra roropa exiko.
Ritonōpo Kuesēkō enetupuhko.

28

Takorehmapotoh Ritonōpo a

Tawi nymerohpyry.

¹ Ritonōpo Jewomane, okohmāko ase;
kuakorehmako! Otato exiko.
Jezuhpyra awahtao, mokaro orihketō maro
exīko ase, yhtōko mā toto aorihtyā esaka.

² Jomiry etako okohmaryhtao ya
jakorehmatohme oya, jemary tō anymyryhtao
ya Atapyī kurā ēpataka.

³ Juānohpyra exiko iirypyryme exiketō maro,
popyra ehtoh poko exikehpyra exiketō maro.
Osepeme sã oturūko mā toto,
yrome ikurohtao xine popyra mā toto.

⁴ Mokaro zuānohko inyrytyā epehpyryme,
popyra toto nyrytyā emetakame.
Popyra exiketō zuānohko tyrypyhpyke toexirykōke.

⁵ Tuario toexirykō se pyra mā toto
Ritonōpo nyrihpyry poko.

Inyrytyā tyjमितunuru ke,
morohne poko osenetupuhpyra mā toto;
naeroro toto wānohnōko mana,
jūme toto enahkapōko mana.

⁶ “Kure mase,” sykatone Ritonōpo Kuesēkomo a,
jomiry totase eya exiryke
tykohmase ahtao ya jakorehmatohme.

⁷ Jewomāko Ritonōpo mana,
yjamitunurume roropa mana;
Jesēme enetupuhnōko ase. Jakorehmāko mana;
morara exiryke atākyemāko ase, eremiatoh kurā
eremiāko ase Ritonōpo eahmaryme.

⁸ Typoetory tō ewomāko Kuesēkō mana.
Inymenekahpyry tuisame ewomāko mana.

⁹ Opoetory tō ipynanohko, Ritonōpo,
kure rokē toto tyriko opoetoryme aexirykōke!
Kaneru pyno exikety sã opoetory tō pyno exiko,
jūme toto pyno exiko.

29

Ritonõpo jamitunuru tyryrykane konõto ao

Tawi nymerohpyry.

¹ Kuesëkõ eahmatoko, Ritonõpo nenyohyamo;
imehxo aehtoh eahmatoko,
jamihehxo aexiryke eahmatoko roropa.

² Ritonõpo saerekatoh ekarotoko imehnomo a;
oeseukumurukõ po oporohtoko Kuesëkõ Kurã
ẽpataka tõsenepose ynororo ahtao.

³ Ritonõpo omiry osetãko mana tuna tõ epoe;
Ritonõpo Imehxo Exikety takararahãko mana,
tuna konõto epoe aomiry osetãko mana.

⁴ Ritonõpo omiry tyjamitunuru ke pehme mana;
tuisamehxo toehtoh ke pehme roropa mana.

⁵ Wewe konõto apupari tahkãko aomiry mana.
Apupari tahkãko mana ypy tõ Ripano po.

⁶ Ypy tõ Ripano pyhseky kamexipõko mana
pui poenõ samo;

Ypy Heremõ pyhseky kamexipõko mana
pui mükuru wãtasene exikety samo.

⁷ Neneneh kamexipõko Ritonõpo omiry mana.

⁸ Ona tonorẽ tykytyky kamexipõko aomiry mana.
Ona tonorẽ Kate tykytyky kamexipõko

Ritonõpo omiry mana.

⁹ Wewe karawario tykytyky kamexipõko
Ritonõpo omiry mana.

Ituary emapõko mana wewe tõ poe.

Moro sã toehse ahtao Ritonõpo Tapyĩ Kurã tao
ynara kohtãko mã toto:

“Saeremehxo Ritonõpo mana, imehxo mana,” ãko toto.

¹⁰ Tuisame Ritonõpo Kuesëkõ mana,
tuna tõ zueme exiketõ epoe;

Tuisame, jũme exikehpyra mana.

¹¹ Typoetory tomo a tyjamitunuru
ekarõko Ritonõpo mana,

kure rokẽ toto rĩko roropa mana;

eya xine kurãkõ emero ekarõko roropa mana.

30

“Kure mase,” katopõpyry typynanohse exiryke

Tawi nymerohpyry.

¹ “Kure mase, Ritonõpo,” ãko ase eremiãko,
tanỹse jexiryke oya jorihtoh poe; jepetõkara
epyrypasaromepyra mã toto jenatyry poko.

² Ritonõpo Jesemy, kykohmase jakorehmatohme,
mame tukurãkase ywy oya.

³ Kypynanopyase orihpyra jehtohme.

Mokaro orihketõ maro exiase, yhtõko mã toto
aorihtyã esaka, yrome isene ropa kyriase.

⁴ Eremiatoko Ritonōpo Kuesēkō eahmaryme,
 emero aomiry omipona exiketomo!
 Wenikehpyra ehtoko Ritonōpo Kurã nyrityã poko,
 “Kure mase,” kahtoko eya.

⁵ Zehno Ritonōpo ehtoh axītao rokē mana,
 yrome kure aexiry exikehpyra mana
 isene ro kuahtao xine.
 Kyxitarykō poko ēmehnōko sytatose repe,
 yrome tōmehse ahtao atākyemāko ropa sytatose.

⁶ Torētyke pyra exiase, towomase oya jexiryke.
 Ynara osenetuputyase: “Sero sã exikehpyra mana,
 jūme etuarimara exīko ase.”

⁷ Ritonōpo Jesemy, kure rokē mexiase ya,
 kuewomase tapyi jamihmā samo ypy po.
 Yrome moromeīpo tōtonēse mexiase ywinoino,
 mame enaromỹke toehse ywy.

⁸ Ritonōpo Jesemy, kykohmase jakorehmatohme.

⁹ Otyme kure jorikyry oya nae?
 Ahno ekepyry oeahmasaromepyra mana.

“Emese kure Ritonōpo mana,
 anamonohpyra mana,” kasaromepyra mã toto.

¹⁰ Ritonōpo, etako pahne ypyno exiko!
 Kuakorehmako, Ritonōpo Jesemy!

¹¹ Jemynyhmary tymyakāmase oya watoh ke,
 jatākyemary ke.
 Yxitatopōpyry tymyakāmase oya tākye ehtoh ke.
 Jomye tākye jehtoh tyrise oya.

¹² Naeroro mynyhme pyra exīko ase,
 eremiāko ase oeahmaryme.
 Ritonōpo, omoro mase Jesemy;
 jūme “Kure mase,” kakehpyra exīko ase.

31

Ritonōpo enetupuhnōko

Tawi nymerohpyry.

¹ Ritonōpo yna Esemy, oya ytōko ase jewomapose;
 yporemākapopyra exiko jepetōkara a.
 Zae mase; kuakorehmako ajohpāme samo.

² Jomiry etako! Kypynanohko seromaroro!
 Ajohpāme sã topu konōtome exiko ytapyīme,
 jewomatohme, ypynanohneme.

³ Ytapyīme mase, topu konōtome,
 josewomatoh jamihmāme mase;
 kuaroko, kuamorepako ōmihpyry ae ro ya.

⁴ Kuanỹko ahno apoitoh tae,
 imehnō nyrihpyry tokare pyra japoitohme,
 omoro mase josewomatohme.

⁵ Oya isene jehtoh ekarōko ase.
 Ypynanohnōko mase, Ritonōpo,

jũme amonohpyra exiketyme oexiryke, Jesemy.

⁶ Imehnõ neponãmary eahmananõ se pyra mase
ipunaka; ajohpe rokẽ mã toto.

Yrome ywy oenetupuhnõko ase.

⁷ Tãkye exĩko ase,
atãkyemãko roropa ase ypyno oexiryke.

Jetuarimatoh enẽko mase,
tyrohsẽ hpe jehtoh waro mase.

⁸ Japoipopyra mexiase jepetõkara a.
Osa konõto mekaroase ya,
jytotohme jytory se jehtoh pona torẽtyke pyra.

⁹ Ritonõpo, Jesemy, ypyno exiko,
etuarimãko jexiryke!
Jenuru typenekehse nase, itamurume yxitary
poko; tapotũkehse upũ mana, juzenu roropa.

¹⁰ Yjamtunuru tonahse jemynyhmaryke;
okyna hkopyra orihnõko ase yxitaryke.
Jamihme pyra ase tyrohsẽ ke;
yzehpyry roropa osenahkãko nase.

¹¹ Ypoihtõko jepetõkara mana,
ykerekeremãko ypãnary tomo.
Juaro exiketõ junõ mã toto,
epãko mã toto jeneryhtao osema tao.

¹² Tuenikehse ywy jepe tomo a emero,
toorihse jehtoh samo;
typahse aexihpyry sã ase.

¹³ Jepetõkara tuhke etãko ase puti puti ãko;
jenaroximãko imehnõ mana emero rokẽ po.
Atamorepãko mã toto yyryhmary poko,
jetapatohme tyya xine.

¹⁴ Yrome jewomaneme oenetupuhnõko ase, Ritonõpo;
omoro mase Jesemy.

¹⁵ Ypyno exikehpyra mase.
Kypynanohko jepetõkara winoino,
yyryhmary se exikehpyra exiketõ winoino.

¹⁶ Nupunato kueneke, opoetoryme ase;
kypynanohko ypyno oexiryke.

¹⁷ Ritonõpo Jesemy, okohmãko ase.
Yporemãkapopyra exiko jepetõkara a.
Mokaro popyra exiketõ iporemãkapoko,
mynyhme toto ytotohme aorihtyã esaka!

¹⁸ Ah ajohpe exiketõ mynyhme nexĩ toto,
mokaro epyrypaketomo,
imehnõ motye kure osekaroketomo,
imehnõ ajohpe pyra exiketõ poihtonanomo!

¹⁹ Kure kuhse okyryry tõ onukurãkahpyry
ekarotohme õmiry omipona exiketomo a!

Kure oehtoh enēko imehnō mana emero,
oenetupuhnanō ewomary oya enēko mā toto.

²⁰ Imaro xine oehtoh ke toto ewomāko mase,
toto ryhmary kuhtoh wino popyra exiketomo a.
Otonētoh jamihmā tao toto zonēnōko mase
toto hxirory tō wino topetōkara a.

²¹ Kure kuhse Ritonōpo Kuesēkō mana!
Japururuhtao jepetōkara a, etonatohme ymaro,
ypyno toexiry tonepose eya. Osenuruhkāko ase.

²² Enaromŷke toehse ywy, taropose ywy eya
ēpatary winoino, ekaroase repe.
Yrome ykohtary totase eya jakorehmatohme
tykohmase ynororo ahtao ya.

²³ Ritonōpo pyno ehtoko,
aomiry omipona exiketō emero!
Aomiry omipona exiketō ewomāko mana,
yrome epyrypaketō wānohnōko mana
inyrityā emetakame.

²⁴ Ajamihtatoko orēpyra roropa ehtoko,
amarokō emero Oesēkōme Ritonōpo enetupuhnanomo!

32

Osekarōko, akorokāko

Tawi nymerohpyry.

¹ Tākye mā mokyro, popyra aexihpyry
topehmase ahtao Ritonōpo a,
iirypyry tykorokase ahtao eya.

² Tākye mā mokyro onyhxiropyra Ritonōpo ahtao
popyra ehtoh poko, ajohpe pyra roropa
ynororo ahtao imehnō onenekunohpyra exiryke!

³ Yrypyry onekaropyra jahtao totaehse exiase,
yxitary poko rokē kohmānōko exiase.

⁴ Saereme ahtao koko roropa tuānohse exiase oya,
Ritonōpo; yjमितunuru tonahse axitaku samo
axitū toehse ahtao eina ahtao.

⁵ Mame osekaroase oya, yrypyry ekaroase,
popyra jehtoh ononēpyra exiase,
zae pyra jehtopōpyry emero ekaroase oya,
mame yrypyry tō emero mykorokase.

⁶ Morara exiryke, popyra ehtoh toehse ahtao,
kure opoetory tō otururu exiry emero oya;
pohkane konōto sā popyra ehtoh toehse ahtao
taryporyke, toto pona eporehkara exīko mana.

⁷ Omoro mase jotonētohme;
jewomāko mase etuarimara jehtohme.
Eremiāko ase imehnō netaryme ypynanohtopōpyry
poko oya, towomase jexiryke oya.

⁸ Ynara tykase Ritonõpo Jesemy ya:

“Åmorepãko ase oesemary ae zae oytotohme;
ãkorehmãko ase oesemary menekary poko,
zae ehtoh enepõko ase oya tuaro oehtohme.

⁹ Tuaro pyra exiketõ sã pyra exiko, kawaru samo
te, mura sã roropa, kurimene se mã toto ãtao,
eary se roropa zae toto ytotohme tosẽkõ omipona.”

¹⁰ Popyra exiketõ etuarimãko mã toto
pitiko rokẽ pyra. Yrome Ritonõpo enetupuhnanõ
Tosẽme, towomase mã toto ipyno xine aexiryke.

¹¹ Tãkye ehtoko emero zae ehtoh poko exiketomo,
Ritonõpo nyrihpyry poko atãkyematoko!
Eremiatoko tãkye rahkene,
amarokõ emero aomiry omipona exiketomo!

33

Eremiatoh Ritonõpo eahmaryme

¹ Eremiatoko Ritonõpo Kuesẽkõ eahmaryme,
amarokõ emero aomiry omipona exiketomo.
Atãkyematoko inyrytã poko,
eahmatoko emero zae ehtoh poko exiketomo.

² “Kure mase,” kahtoko Ritonõpo a rira tõ maro,
eremiatoko eahmaryme haapa tõ etory maro,
10me eary nae exiketomo.

³ Eremiatoko Ritonõpo netaryme,
eremiatoh ke kasenato,
haapa tõ etotoko, okohtatoko roropa opore samo.

⁴ Ritonõpo omiry ajohpe pyra mana;
inyrytã emero zae mana ipunaka.

⁵ Zae ehtoh sehxo Ritonõpo Kuesẽkõ mana,
ajohpe pyra exiketõ jamaro mana; sero nono
pehme mana kypyno xine Ritonõpo ehtoh ke.

⁶ Tõmiry ke kapu tõkehko tyrise Kuesẽkomo a.
“Exiko,” karyke xixi tyrise eya te,
nuno te, xirikuato tõ roropa.

⁷ Oximõme tuna konõto tõ tyrise Ritonõpo a
esaka toiro; tukurãkase kehko eya ikurãkatoh tonõ ao.

⁸ Ah sero nono põkõ emero Ritonõpo Kuesẽkõ
omiry omipona nexĩ toto!
Imehxo aexiry enetupuhtoko,
ahno emero, sero nono po.

⁹ Aotururuhtao sero nono tyrise kehko.
“Exiko,” tykase ynororo ahtao, emero toehse rahkene.

¹⁰ Ahno tõ osetupuhtoh tyritohme,
morohne enahkapõko Ritonõpo mana,
mokaro penetatoh onyripopyra mana.

¹¹ Yrome tyriry se Ritonõpo ehtoh

- jũme exikehpyra mana.
 Inymenekahpyry nyritoh enahpỹme mana jũme.
¹² Tãkye mã mokaro tosẽke exiketomo,
 Ritonõpo ke! Tãkye kuhse mã toto
 tymenekase exiketomo Ritonõpo a typoetoryme!
- ¹³ Ritonõpo Kuesẽkõ kapu poe osenuhmãko
 mana, ahno tõ enẽko mana, kymarokõ porehme.
¹⁴ Tosae enẽko mana,
 isene exiketõ emero sero nono po.
¹⁵ Aosenetupuhtokõ rĩko Ritonõpo mana,
 inyriry tõ waro mana emero porehme.
- ¹⁶ Tuisa tõ osepynanohpyra mã toto
 soutatu tõ ke, tuhke nae toexirykõke.
 Soutatu tõ roropa imehnõ onyporemãkara
 mã toto jamihme toexirykõke.
¹⁷ Kawaru tõ osetapaketõ topetõkara
 onyporemãkapopyra mã toto osetapary poko,
 tyjमितunuru ke osepynanohsaromepyra mã toto.
¹⁸ Ritonõpo Kuesẽkõ rokẽ mã
 tõmiry omipona exiketõ ewomãko mana.
 Ynoro rokẽ mã typyno xine aehtoh
 enetupuhnanõ kurãkãko mana.
¹⁹ Toto pynanohnõko mana orihpyra toto ehtohme.
 Mame omise konõto toehse ahtao
 isene ro toto kurãkãko mana.
- ²⁰ Ritonõpo enetupuhnõko sytatose Kuesẽkõme;
 kuakorehmanekõme mana, kuewomanekõme roropa.
²¹ Atãkyemãko sytatose Kuesẽkõ nyrihpyry pokoino;
 enetupuhnõko sytatose kure rokẽ aexiryke.
- ²² Ritonõpo yna Esemý, yna pyno exikehpyra exiko, oenetupuhnõko ynanase!

34

Kure Ritonõpo ehtoh poko

- Tuisa Apimereke ãpataka Tawi ahtao rowohpã samo
¹ “Kure mase, Ritonõpo Jesemy,” kakehpyra ase;
 Oeahmary poko kohmãnõko ase.
² Eahmãko ase inyrityã kurã pokoino.
 Ah taosanumasã moro poko netã toto, atãkyematohme!
³ Oximaro imehxo Ritonõpo ehtoh sekarotone
 imehnomo a; oximõme Kuesẽkõ Seahmatone!
- ⁴ Tõturuse ywy Kuesẽkõ a jakorehmatohme,
 mame tozuhse ywy eya;
 typynanohse ywy joserehtopõpyry tõ poe.
⁵ Typynanohnekõmo a eramaketõ atãkyemãko mã
 toto; jũme atasamara exiko mã toto.
⁶ Takorehmaneke pyra jahtao tykohtase ywy;
 totase Ritonõpo a, mame typynanohse ywy eya

- yyryhmatoh tonõ poe emero.
- ⁷ Ritonõpo nenyokyhpyry osesarĩko mana
aomipona exiketõ zomye, toto ewomãko mã
yñororo toto onyryhmara imehnõ ehtohme.
- ⁸ Anusasame Ritonõpo Kuesẽkõ ehtoh
ikuhko tuaro oehtohme kure aexiry poko.
Tãkye mã mokaro, imaro osewomaketomo.
- ⁹ Imehxo Kuesẽkõ enetupuhnanõ,
aomiry omipona ehtoko, emitapãpyra mã toto,
aomiry omipona exiketomo!
- ¹⁰ Reão tõ omise exĩko, emitapãnõko mã toto,
yrome Kuesẽkõ omiry omipona
exiketõ mã emitapãpyra mana.
- ¹¹ Osehtoko, jepe tõ poetohti, kuetatoko ke,
ãmorepatorỹko ase kure Ritonõpo Kuesẽkõ ritoh poko oya xine.
- ¹² Oseahmary se hmatou isene ehtoh poko?
Okynahxo isene oehtohkõ se hmatou,
tãkye roropa oehtohkõme?
- ¹³ Ahtao omi xihpyry ke oturupyra ehtoko,
ajohpe pyra ehtoko roropa.
- ¹⁴ Popyra ehtoh irumekatoko,
zae ehtoh poko oehtohkõme;
osepeme ehtoko kure rokẽ oehtohkõme oximaro.
- ¹⁵ Zae ehtoh poko exiketõ pyno Kuesẽkõ mana,
aomirykõ etãko mana ekaroporyhtao eya xine.
- ¹⁶ Yrome popyra ehtoh poko exiketõ
akorekehkãko mana; naeroro toorihse toto ahtao axĩ toto poko
wenikehnõko mã toto.
- ¹⁷ “Kuakorehmako, Jesemy!” tykohmase ahtao
zae ehtoh poko exiketomo a, etãko Ritonõpo mana,
toto pynanohnõko mana aetuarimatohkõ wino.
- ¹⁸ Sekese pyra exiketõ wino moe pyra Kuesẽkõ mana, atasamaketõ py-
nanohnõko mana.
- ¹⁹ Zae ehtoh poko exiketõ etuarimãko roropa mana, yrome morara toehse
ahtao toto
pynanohnõko Kuesẽkõ mana.
- ²⁰ Toto ewomãko mana, ipunaka;
jehpyry onyhmpopyra exĩko mana emero porehme.
- ²¹ Popyra ehtoh poko exiketõ orihñõko mã toto
tynyrityã xihpyry pokoino.
Kurãkõ zehno exiketõ mã tuãnohsẽme exĩko mã toto.
- ²² Typoetory tõ pynanohnõko Kuesẽkõ mana;
Eya ytoketõ osewomapose,
mokaro pynanohnõko mana.

35

Kuakorehmako Ritonõpo, katopõpyry Tawi a
Tawi nymerohpyry.

- 1 Ritonõpo Jesemy, atatapoiko yyryhmary se
exiketõ maro, yporemãkary se exiketõ iporemãkapoko!
- 2 Okyryry osewomatoh apoiko, oupõ kurimene
risẽ maro, mame osehko jakorehmase.
- 3 Awaratã apoiko, kaparu roropa yyryhmananõ
poremãkatohme.
Õmiry etapoko ya ypynanopyry poko oya rahkene.
- 4 Ah mokaro jetapary se exiketõ typoremãkase
nexĩ toto! Ah toehxirose nexĩ toto!
Ah nepã toto otupĩko rokẽ rahkene,
yyryhmary se aexityamo!
- 5 Ah tiriiku pihpyry sã nexĩ toto
tarose tyryrykane a, tokahmase toto ahtao
Ritonõpo nenyokyhpyry a!
- 6 Ah toto esemary xinukutumehme sã nexino,
tykohmãse samo, piserehkatoh sã roropa toto
ekahmaryhtao Ritonõpo nenyokyhpyry a!
- 7 Ahno apoitoh tyrise exiryke eya xine japoitohme
zae rokẽ jahtao eya xine;
eutary tahkase eya xine japoitohme.
- 8 Yrome, zuaro pyra toto ahtao,
tonahkasẽme exĩko mã toto.
Tynyrihpyrykõ ao tapoisẽme exĩko mã toto;
epukãko mã toto zaka, osenahkãko mã toto.
- 9 Mame atãkyemãko ase Ritonõpo
Jesẽ nyrihpyry poko; tãkye exĩko ase
typynanohse jexiryke eya, joorihtoh winoino.
- 10 Yronymyryme ynara ãko ase: “Omorokẽ mase,
Ritonõpo, imepỹ pyra mana asã exikety!
Jamihme pyra exiketõ ewomãko mase,
toto poko pyra jamihmãkõ ehtohme,
tymõkomokãkara ewomãko mase
omise exiketõ roropa iiryhmananõ winoino.”
- 11 Popyra exiketõ ykerekeremãko mã toto;
jyxirõko mã toto popyra ehtoh poko
ipoko pyra jahtao.
- 12 Kurãkõ riryhtao ya jepehmãko mã toto
popyra ehtoh ke, morara exiryke ihtomãko ase.
- 13 Yrome kure pyra toehse mokaro ahtao
upo tamuruse ya jemynyhmatoh ke,
otuhpyra roropa exiase. Tupue jupuhpyry yriase,
oturuase Ritonõpo a toto poko.
- 14 Oturuase Ritonõpo a jepe poko jotururu samo,
jakorõ poko sã roropa.
Toytoytose ywy tupuehme samo, jemynyhmaryke,
xitakety sã tyse poko.
- 15 Yrome tyhtomase jahtao,
mokaro tãkye toehse mã toto,

oximõme tooehse toh nexiase jomye, jeunohtohme.
 Typipohse exiase imehnomo a, zuaro pyra exiketomo a,
 tapurose ywy eya xine toiro rokē pyra.

¹⁶ Pakaihkapỹ poihtory ahno a, moro sã jeunohnõko
 mokaro nexiase. Xihpyryme jenēko toh nexiase,
 yse pyra sã ipunaka.

¹⁷ Otãto ise ro hma, Ritonõpo, enēko rokē mahno?
 Kuewomako mokaro winoino
 atatapoiryhtao yporemãkatohme.

Kypynanohko mokaro reão tomo a jesearyino.

¹⁸ Mame “Kure mase,” ãko ase jarao, ahno netaryme;
 oeahmãko ase imoihmãkõ rãnao.

¹⁹ Tãkye jepetõkara onyrippyra exiko
 yporemãkary poko; ajohpãkõ mokaro.
 Yzehno mã toto, popyra toto onyrippyra jahtao.
 Tãkye mokaro onyrippyra exiko,
 aexianarykõino typoremãkapose jahtao oya.

²⁰ Aotururuhtao osepemãkõ sã pyra mã toto;
 yrome ajohpe rokē mã toto, imehnõ zae ehtoh
 se exiketõ kerekeremãko mã toto.

²¹ Jyhxirõko mã toto, kohtãko mã toto:
 “Onyrippyry ynanenease!”

²² Yrome, Ritonõpo Jesemy, emero tonese oya.
 Naeroro mynyhme pyra exiko, Ritonõpo,
 ameke pyra exiko ywino!

²³ Apakako, Ritonõpo, jewomatohme!
 Owõko, Jesemy, zuruko toto zae ynyriry poko!

²⁴ Ritonõpo Jesemy, zae rokē mase.
 Naeroro mokaro zuruko zae jehtoh poko.
 Tãkye jepetõkara onyrippyra exiko
 yporemãkapory poko!

²⁵ Ynara kamexipopyra exiko oseya xine:
 “Mokyro tonahkase kyya xine. Moro se rokē sexiataose.”

²⁶ Mokaro, atãkyemaketõ jetuarimary poko,
 iporemãkapory se ase oya, toto ehxirotohme ipunaka!
 Mokaro ehxirory se ase,
 ymotye kure tõsekarose ynaroro exiryke.

²⁷ Yrome atãkyemãko kohtãko roropa mokaro
 mana zae jehtoh ekary etary se exiketomo!
 Ynara kakehpyra ase eya xine:
 “Imehxo kuhse Ritonõpo mana!
 Jamaro mana kure rokē emero toehse ahtao
 ipoetory maro.”

²⁸ Mame anamonohpyra oehtoh poko
 imehnõ zurũko ase, oeahmãko ase,
 kure rokē oriry poko kohmãnõko ase.

36

Popyra ahno ehtopo

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ynara enetupuhnõko ase ukurohtao
popyra exiketõ iirypyryme ehtoh poko:
Ritonõpo zuno pyra mã toto,
turumekase ynororo eya xine.

² Orẽpyrahxo osekarõko mana.
Tyyrypyry onenepyra Ritonõpo mana ekarõko,
tuãnohpyra roropa ekarõko mana.

³ Mokyro otururu popyra mana,
ajohpe itamurume mana; tuaro nymyry pyra mana,
zae ehtoh riry se pyra roropa mana.

⁴ Tãtaxikase tahtao tynyhtoh po,
osenetupuhnõko mana popyra ehtoh riry poko.
Zae pyra ehtoh esemary ae ytoytõko mana.
Popyra ehtoh poko: “Moro se pyra ase,”
kapitopyra mana.

Kure Ritonõpo ehtopo

⁵ Ritonõpo Jesemy, yna pyno oehtoh kaetoko
exikety sã mana kapu pona exikety samo.

Anamonohpyra oehtoh yna ewomary poko
itamurume mana, akurũ pona exikety samo.

⁶ Zae ehtoh poko oehtoh onytyromara mana,
ypy tõ konõto samo, yna apiakary oya zae mana,
zume tuna konõto ehtoh samo.
Ritonõpo yna Esemý, ahno pyno mase,
onokyro tõ roropa.

⁷ Kure kuhse yna pyno oehtoh mana!
Ãporiry tõ zopino jerutumã po osewomãko ynanase.

⁸ Tuesapare ynanase onekarohpyry ke yna napyryme,
itamurume mekaroase yna a exiryke;
kure oehtoh tuna enahpỹme exikety sã mana,
moro ãpõko mase yna a.

⁹ Tuna enatyry sã mase, opoe isene ynanase.
Saerehkaneme oehtoh poe, saerehkato enẽko ynanase.

¹⁰ Ritonõpo awaro exiketõ pyno exikehpyra exiko.
Kure rokẽ mokaro tyriko
ajohpe pyra exiketõ tukurohtao xine!

¹¹ Epyrypaketomo a, popyra exiketomo a roropa
onutõtũmapopyra exiko.
Jepary se pyra ase mokaro winoino.

¹² Moroto mã toto, toepukase; typoremãkase toh
nexiase, owõsaromepyra ropa mã toto.

37

Iirypyrymãkõ etyhpyry, kurãkõ etyhpyry roropa

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Torẽtyke pyra exiko popyra exiketõ poko.
Zae pyra ehtoh poko exiketõ poko zumoxike pyra exiko.

2 Onahpoty anoryry sã,
okynã pyra osenepyra exĩko mã toto;
orihnõko mã toto otyro orikyry sã xixi ao.

3 Ritonõpo enetupuhko Oesẽme,
kure ehtoh poko exiko roropa;
morara awahtao kure exĩko mase,
imehnõ zuno pyra Ritonõpo nekarohpyry po.

4 Atãkyemako Kuesẽkõ poko!
Mame openetatoh ekarõko oya mana.

5 Osekaroko Kuesẽkomo a. Oesẽme nymyry
enetupuhko. Mame ãkorehmãko mana.

6 Ajohpe pyra oehtoh ãmepyry sã tyripõko mana.
Zae oehtoh ripõko mana saerehkatoh samo
tãxiahtao exikety samo.

7 Imehnõ zumoxike pyra exiko,
tineru itamurume apoiryhtao eya xine,
oserẽtykyro pyra exiko imehnõ poko,
typenetatohkõ xihpyry riryhtao roropa eya xine.
Mynyhme rokẽ exiko Ritonõpo nyriry eraximaryme.

8 Zehno pyra exiko, zenonohpyra roropa.
Imehnõ poko atakirimara roropa exiko,
torẽtyke pyra exiko popyra oexiryino.

9 Ritonõpo Kuesẽkõ enetupuhnanõ mã kure rokẽ
exĩko inekarohpyry po kuesarykõme. Yrome
popyra exiketõ mã taroposẽme exĩko mã toto.

10 Okynã pyra popyra exiketõ mã
osenepyra exĩko mana; toto zupiry se awahtao,
toto zupĩko mase repe,
yrome toto onenepyra exĩko mase.

11 Tyamene se pyra exiketõ towomasẽme exĩko mã toto
Ritonõpo nekarohpyry po, tãkye exĩko mã toto,
kure rokẽ exĩko torẽtyke pyra roropa.

12 Popyra exiketõ mã atamorepãko mã toto
kurãkõ poremãkatohme tyya xine.

Zehno sã toto enẽko mã toto.

13 Yrome pohnõ eneryke tyya, exianãko
Kuesẽkõ mana, okynã pyra enahnõko mã toto.
Moro waro Kuesẽkõ mana.

14 Popyra exiketõ typyrekõ apoĩko mã toto:
tapema tomo, taky tõ maro, tymõkomokãkara
etapatohme, etuarimaketõ maro, zae ehtoh poko
exiketõ roropa etapatohme.

15 Yrome mokoarõ popyra exiketõ totapasẽme
exĩko mã toto tytapemãkõ ke,
itakykõ tytahkasẽme exĩko roropa mã kehko.

16 Kurehxo mõkomo pitiko,

zae ehtoh poko exiketõ mõkomoryme ahtao;
 popyrahxo mõkomo itamurume,
 zae pyra exiketõ mõkomoryme ahtao.

¹⁷ Ynara exiryke mokaro zae pyra exiketõ jमितunuru
 enahnõko mana, yrome zae ehtoh poko exiketõ
 ewomãko Kuesëkõ mana.

¹⁸ Tõmihpyry omipona exiketõ pynanohnõko
 Kuesëkõ mana;

jũme inekarohpyry esẽme exĩko mã toto.

¹⁹ Popyra ehtoh toehse ahtao,
 etuarimara exĩko mã toto.
 Inapyrykõ ipune mana emitapãtoh konõto toehse ahtao.

²⁰ Yrome popyra exiketõ orihnõko mã toto;
 Kuesëkõ zehnotokõ osenepyra exĩko mã toto
 onahpoty ekuru sã jakanahmã po.
 Orexĩto sã osenepyra exĩko mã toto.

²¹ Popyra exiketõ tineru ekaropõko mã
 axĩtao rokẽ repe,
 yrome onepehmara ropa ekurehnõko mã toto.
 Mãpyra zae ehtoh poko exiketõ imehnõ
 pynanohnõko mã toto,
 tykyryrykõ ekarõko mã toto pitiko rokẽ pyra.

²² Kure rokẽ Ritonõpo nyrytã moroto exĩko mã toto
 inekarohpyry po toto esaryme.
 Yrome popyra tyripose aexityã enahkãko mana.

²³ Zae kuesemarykõ ae kuarotorỹko Kuesëkõ mana,
 tyamaro exiketõ ewomãko mana.

²⁴ Aepukarykohtao jũme toto onemapopyra
 Èsëkõ mana,
 toto akorehmãko mana owõtohme ropa.

²⁵ Poetome exiase, seromaroro tamuhpõme toehse ywy,
 yrome yneneryme zae ehtoh poko
 exiketõ onurumekapitopyra Kuesëkõ mana.
 Ipoenõ roropa: "Ise, ise," kara toto tonahsẽ poko.

²⁶ Imehnõ pynanohnõko mana, tytineru ke
 imehnõ akorehmãko mana.
 Ipoenõkõ roropa Ritonõpo nekarohpyryme mã toto.

²⁷ Zae pyra ehtoh poe eramako, zae ehtoh
 poko oehtohme;
 mame opoenõ maro apakõ maro exikehpyra
 matose Ritonõpo nekarohpyry po.

²⁸ Zae ehtoh poko exiketõ Kuesëkõ zamaro mã
 toto, typoetory ÿme exiketõ onurumekara mana,
 toto ewomãko mana.
 Yrome zae pyra ehtoh poko exiketõ pakomotyã
 enahketõme mã toto.

²⁹ Zae ehtoh poko exiketõ mã nono esẽme
 exĩko mã toto Ritonõpo nekarohpyry po.

Jũme moroto exĩko mã toto.

³⁰ Tuaro exiketõme mã oturũko mã toto,
zae ehtoh poko exikehpyra aomirykõ mana.

³¹ Ritonõpo omiry ikurohtao xine mana
ikurãkahpyry samo.
Aomiry omipona exikehpyra mana.

³² Zae ehtoh poko exiketõ enẽko
popyra exiketõ mana. Toto etapary se mã toto.

³³ Yrome typoetory tõ kurã onurumekara Kuesẽkõ
mana, zehno exiketõ emahpo ahtao;
mame apiakane ĕpataka tarose toto ahtao
toto anaorihmapopyra mana.

³⁴ Ritonõpo enetupuhko Oesẽme,
aomiry omipona exiko.
Nono esẽme orĩko mana moroto tynekarohpyry po,
popyra aexityã enẽko mase tonahkase toto ahtao.

³⁵ Popyra exikety enease tuisame toehse ahtao;
imehnõ ryhmãko kynexine, imehnõ motye tuisamehxo
tõsekarose ynororo repe,
apupari samo ypy Ripano tõ po.

³⁶ Yrome imeĩpo esary kuroko toytose jahtao
onenepyra exiase;
upiase repe, yrome mokyro onenesaromepyra exiase.

³⁷ Zae ehtoh poko exiketõ eneko,
ajohpe pyra exiketõ roropa; atatapoipyra exiketõ
typoenõke, typakõke roropa mã toto,

³⁸ yrome Ritonõpo omiry omipona pyra exiketõ
osenahkãko mã toto,
ipakomotyã osenepyra exĩko, tonahkase.

³⁹ Zae ehtoh poko exiketõ pynanohnõko Kuesẽkõ
mana, toto ewomãko mana popyra ehtoh toehse ahtao.

⁴⁰ Toto akorehmãko mana,
toto pynanohnõko roropa mana;
tõsewomaporykõke roropa eya xine Ritonõpo a
toto ewomãko mana zehnotokõ poe.

38

Etuarimaryhtao otururu Ritonõpo a

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonõpo Jesemy, juãnohpyra exiko tohne awahtao!
Jupokara exiko yzehno awahtao!

² Tapurose ywy opyre a, jetuhxo ase;
oemary omoxi sã ya juãnopyryhtao oya.

³ Yzehno oexiryke takuruhtase ywy yronymyryme.
Joko porehme kure pyra mana popyra jehtopõpyryke.

⁴ Nerỹko ase zue aka samo, yyrypyry tõ zue aka;

omoxĩ sã toehse mã kehko, anarosaromepyra ase.

⁵ Tuaro pyra exiketyme toehse jexiryke,
japurotopõpyry sũ ãko mana, motãko.

⁶ Tapotũkehse ywy, tupuehme ase,
yxitary poko kohmãnõko ase.

⁷ Takuruhtase ywy itamurume,
oxirohnõko ase yronymyryme.

⁸ Jamihme pyra ase ipunaka,
taomipohtomase ywy;
torẽtyke ase ukurohtao, pusuh ãko ase sam karyke ya.

⁹ Ritonõpo, ise jehtoh waro mase,
pusuhkatoth ya etaryke oya emero.

¹⁰ Tuhtuhãko jeano axihxo, jamihme pyra ase,
jenuru zemime pyra toehse mana.

¹¹ Muretano hpe jexiryke jepe tõ oehpyra mã toto
upũtokoxi;
wekyry tõ roropa ameke rokẽ exĩko mã toto ywinoino.

¹² Apoitoh rĩko jetapary se exiketõ mana japoitohme;
japurory se exiketõ jenaroximãko mã toto,
yyryhmary poko osenetupuhkehpyra mã toto.

¹³ Yrome otato pyra exikety poenohnõko ase
onetara sã jehtohme; tõturu waro pyra exikety
poenohnõko ase oturupyra jehtohme.

¹⁴ Onezuhpyra exikety sã ase otato pyra exikety samo.

¹⁵ Yrome oenetupuhnõko ase, Ritonõpo;
omoro, Ritonõpo Jesemy, jezuhnõko mase.

¹⁶ Jepetõkara anãkyemapopyra exiko
torẽse jehtopõpyryke;
tãkye toto onyripopyra exiko yporemãkatopõpyry poko.

¹⁷ Epukasasaka ywy, jetuarimatoh enahpỹme samo.

¹⁸ Popyra jehtoh ekarõko ase, yyrypyhpyry
roropa, morohne torẽtyke jyĩko mã rahkene.

¹⁹ Jepetõkara jamihme mã toto akuruhtara mã toto,
tuhke ahno yzehno mã toto katoth ke pyra.

²⁰ Mokaro imehnõ epehmãko mã toto popyra
ehtoh ke; yse pyra mã toto kure ehtoh riryke ya.

²¹ Ritonõpo Jesemy, jurumekara exiko!
Ameke pyra exiko ywinoino, Jesemy!

²² Kuakorehmako seromaroro, Jesemy,
Ypynanohneme oexiryke!

39

Etuarimakety omihpyry Ritonõpo a

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ynara tykase ywy: “Tomeseke exĩko ase
ynyryry poko,
jotururu poko roropa iirypyryme pyra jehtohme.
Popyra exiketõ upũto ahtao oturupyra exĩko ase.”

² Mynyhme toehse ywy, oturupyra exiase ipunaka.
Otyro kurã poko oturupyra roropa exiase!

Yrome jetuarimatoḥ popyrahxo toehse,

³ torētyke toehse ywy ukurohtaḥ.

Itamurumehxo jemynyhmaryhtaḥ

itamurumehxo ataosanumãko exiase.

Mame tōturupopitose ywy:

⁴ “Ritonõpo Jesemy, otãto ěmepyry nae ro hano
joorihtaḥ pona?

Otara ahtaḥ orihnõko hano?

Kuuruko isene jehtaḥ enatyry poko.”

⁵ Axĩtaḥ rokē isene jehtaḥ onekarohpyry ya!

Oneneryme isene jehtaḥ okynã pyra ipunaka.

Ajohpe pyra, ahnome ehtaḥ puu katoḥ sã rokē mana.

⁶ Ytoytõko mana jerutu sã rokene.

Otyme kure yronymyryme aerokuru?

Tineru apoitohme repe,

yrome imeĩpo onoky tinerũme exĩko nae?

⁷ Seromaroro, Ritonõpo, oty eraximãko ha?

Oeraximãko rokē ase.

⁸ Kypynanohko yrypyry tō winoino;

ykerekeremapopyra exiko ajoajohpãkomo a.

⁹ Mynyhme ase, oturupyra ase,

oya sam tykamexipose jexiryke sero samo.

¹⁰ Ritonõpo, kuãnohkehko,

orihsasaka ywy ypipohthaḥ tonõ ke oya!

¹¹ Yna zupokãko mase, yna rypyry poko

ywa wãnohnõko mase.

Nuko tō sã yna kyryry tō kurã enahkãko mase.

Ajohpe pyra ahno mã puu katoḥ sã rokē mana.

¹² Ritonõpo Jesemy, jotururu oya etako!

Otatõme exiko ynekaropory oya.

Kuakorehmako yxitaryhtaḥ.

Ytamuru tō ehtopõpyry sã emero

axĩtaḥ rokē apãnaryme ase.

¹³ Ajohpame sã jenepyra exiko aporo

jatãkyematohme ya ytopyra ro jahtaḥ taroino

jenahkataḥ pona.

40

Eremiatoḥ Ritonõpo eahmaryme

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Eraximase, atarypopyra exiase Kuesẽkõ

eraximary poko, jakorehmatoh eya eraximase.

Mame ya toeramase ynororo yxitary etatohme,

jomiry totase eya.

² Janymyase oramã xihpyry ae,

ikurepato tahxikurẽ poe, purapuramã orihmatõ poe.

Topu jamihmã pona jaroase, jewomatohme.

³ Jamorepase eremiatoh tyrisenā poko,
 eremiatohme Kuesēkō kurā eahmatoh poko.
 Moro eneryke tyya xine tuhkākō enetupuhnōko mana,
 Kuesēkō enetupuhnōko mā toto tosēkōme.

⁴ Tākye exiketō mokaro Kuesēkō enetupuhnānomo,
 eramara roropa mā toto
 imehnō neponāmarykō pokona.
 Oximōpyra roropa mā toto mokaro maro
 imehnō neponāmarykō poko exiketō maro.

⁵ Ritonōpo, yna Esemy, tuhke kurākō tyrise
 oya yna akorehmatohme.

Apanō pyra mana! Ōsenetupuhtoh mā tuhke,
 kure yna ritohme.

Emero ōsenetupuhtoh kukuruhtao ya
 tuhke exiry waro jehtohme ekuhpỹme mana.

⁶ Okyno tō etapary ynanekaroryme ise pyra mase,
 tiriiku tōkehko maro.
 Okyno tō zatyry apoto apō po onekaropopyra mase
 yna a yna rypyry korokatohme.
 Yrome ypanary totapuruhmakase oya,
 ōmiry etatohme ya.

⁷ Naeroro kuezukuase: “Taro ase;
 Ōmiry ya tymerose nase pape pokona, onyriptyamo.

⁸ Ōmihpyry omipona sehxo ase, Ritonōpo Jesemy!
 Jamorepatopōpyry oya ukurohtao mana.”

⁹ Ritonōpo, opoetory tō oximōmākō ēpataka
 ōmiry kurā ekaroase yna pynanopyry poko oya.
 Moro omi kurā onekarokehpyra ase, zuarō mase.

¹⁰ Ōmiry kurā yna pynanopyry poko
 ononēpyra exiase.

Zae oehtoh poko yna akorehmatopōpyry
 poko roropa oturuase.

Imoihmākō rānao mynyhme pyra exiase amonohkara
 oehtoh poko opoetory tō poko,
 toto pyno oehtoh poko, enara.

¹¹ Ritonōpo, zuaro ase ypyno exikehpyra mase.

Ypyno oexiryke amonohkara roropa
 oexiryke jūme jewomāko mase.

*Oturutoh Ritonōpo a takorehmapotohme
 (Saumu 70)*

¹² Tomyehmase ywy yyryhmatoh ke tuhke.

Ikuhpỹme mā toto.

Yyrypyry tō pokoino otupīko ywy tonurēkara samo.

Jūsety motye jupuhpyry po yyrypyry tō toehse tuhke, naeroro typoremāse
 ywy.

¹³ Ritonōpo Jesemy, kypynanohko!

Kuakorehmako seromaroro!

¹⁴ Jetapary se exiketō iporemākapoko,
 tuaro pyra tyripoko toto.

Täkye exiketõ jetuarimary poko iramapoko
ropa toto epatohme ropa aehxirotokõme.

¹⁵ Ah ypoihtonã notupĩ toto;
Xê! Xê! kananomo typoremãkase toexirykõke.

¹⁶ Ah täkye nexĩ toto emero oehketõ oya,
ah noseahmã toto.
“Ritonõpo rokẽ mã imehxo Kuesẽkomo,” nykã toto
mokaro täkye exiketõ typynanopyrykõ poko.

¹⁷ Ywy ase jamihme pyra te, tytineruke pyra;
Ritonõpo axĩ ke osehko ya! Ypynanohneme mase,
Jesẽme mase. Axĩ ke kuakorehmako, Jesemy!

41

Oturutoh Ritonõpo a kure pyra ahtao

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Täkye mã mokaro
tymõkomokãkara pyno exiketomo.
Mokaro akorehmãko Ritonõpo mana
popyra ehtoh toehse ahtao eya xine.

² Mokaro ewomãko Kuesẽkõ mana
okynahxo isene toto ripõko mana.

Täkye toto ripõko mana
tynekarohpyry po toto nonoryme.

Toto onyryhmapopyra mana epetõkara a.

³ Toto jamihtanohpõko ropa Kuesẽkõ mana
inyhtokõ po kure pyra toto ahtao
toto akorehmãko mana kure toto ehtohme ropa.

⁴ Ynara ase: “Ritonõpo Jesemy,
iiryryryme toehse ywy oneneryme.

Juãnohpyra exiko kukurãkako ropa.”

⁵ Jepetõkara omiãko xihpyryme ypoko mã toto.
Joorikyry se mã toto wenikehtohme ypoko.

⁶ Jenese oehketõ ajohpe rokẽ mã toto;
oturupõko mã toto kure pyra jehtoh poko,
mame tõmirykõ ahpahnõko mã toto.

⁷ Yse pyra exiketõ putiputime oturũko mã toto
oseya rokẽ ypoko: “Popyra exĩko mana itamurume,”
ãko mã toto, osenetupuhnõko.

⁸ “Tyrohsẽ popỹ tapoise eya
tynyhtoh poe owõpyra ropa mana,
orihnõko mana,” ãko mã toto.

⁹ Jepe kurã roropa, zae exiketyme ekaroase,
ymaro otuhkety, mokyro jewokaneme toehse.

¹⁰ Ritonõpo Jesemy, juãnohpyra exiko, kukurãkako ropa, mame yzehnotokõ
emetakamãko ase!

¹¹ Yporemãkara exĩko mã toto,
mame azamaro jehtoh waro exĩko ase.

¹² Jakorehmãko mase zae ehtoh poko jexiryke.
Amaro jyrĩko mase jũme.

13 Ritonõpo eahmatoko, Izyraeu tō Esemy!
Eahmatoko seromaroro, jūme roropa! Enara rokene!

42

Ritonõpo poko penetāko

Sero saumu tymerose Kora tomo a.

1 Ritonõpo, kapau tuna se zehnase ahtao
iporiry poko penetāko mana,
mokyro sā opoko penetāko ase, amaro jehtohme!

2 Tuna enyry se exikety sā opoko penetāko ase,
Ritonõpo, ose ase, isene exikehpyra Exikety!
Omõxi oēpataka oeahmase, Ritonõpo.

3 Saereme ahtao yxitary poko kohmānõko ase,
koko ahtao moro poko emehnõko ase,
yxitary rokē ynapyryme mana.

Jepetõkara ynara ekaropõko: Otoko hnae Ritonõpo Oesemy? kakehpyra mā
toto.

4 Ukurohtao sam āko ase josenetuputyryhtao
pake ehtopõpyry poko, toytose jahtao
imoihmākõ maro Ritonõpo maro oturutoh taka.

Esemazupurume ytoase imaro xine, oximõme
atākyemāko, eremiāko kohtāko Ritonõpo eahmāko.

5 Oty katohme emynyhmāko ha yronymyryme?
Oty katoh torekohmase ywy?
Ritonõpo nyryry kurā eraximāko ase,
okynā pixo eahmāko ropa ase,
Ypynanohneme, Ritonõpo Jesemy.

6-7 Taro ase imehnõ nonory po
emynyhmāko yronymyryme,
naeroro osenetupuhnõko ase Ritonõpo poko.
Pohkane konõto sā tuna konõto kuao
jemynyhmatoh tonehpose eya ypona
ukurohtao; otupīko ywy, sōkane tō sā panaikato
ke yhtõko ypy Heremõ poe, ypy Mizar poe
roropa orēpyra tuna Joatāo kuaka, moro sā
jemynyhmatoh tonehpose eya ukurohtaka.

8 Ah ypyno toexiry enepono ya saereme ahtao,
morarame koko eremiāko ase ipoko,
jotururume Ritonõpo a isene jyriponeme exikety.

9 Ekaropõko ase Ritonõpo jewomane a:
“Oty katoh tuenikehse ywy oya?
Oty katohme etuarimāko hano, tyryryhmase ywy jepetõkara popyry ehtoh
pokoino?”

10 Yzehpyry jetunu, yryryhmatopo yzehnotokomo a. Onekaropokehpyra mā
toto:
“Otoko hnae Ritonõpo, oesemy?” āko mā toto ya.

11 Oty katohme emynyhmāko ha yronymyryme?
Oty katoh torekohmase ywy?

Ritonõpo nyriry kurã eraximãko ase,
okynã pixo eahmãko ropa ase,
Ypynanohneme mana Ritonõpo Jesemy.

43

Oturutoh Ritonõpo a imehnõ nonory po

¹ Ritonõpo, zae jehtoh ekaroko,
kuewomako õmihpyry omipona pyra exiketõ winoino.
Kypynanohko ajohpe exiketõ winoino,
enekunohnanõ winoino.

² Ritonõpo, jewomaneme mase;
oty katoh kurumekase?
Oty katoh etuarimãko hano tyyryhmase
yzehnotokomo a?

³ Saerehkatoh enehpoko ya
jamorepaneme zae jesemary poko.
Kuaroko ropa ypy Xião pona, oesary kurã pona,
atapyĩ kurã pona.

⁴ Mame apoto apõ pona ytõko ase
oẽpataka, Ritonõpo. Omoro rokẽ jãkyemãko mase.

Ykyryry haapa etõko ase,
eremiãko ase oeahmatohme, Ritonõpo, Jesemy.

⁵ Oty katohme emynnyhmãko ha yronymyryme?
Oty katoh torekohmase ywy?
Ritonõpo nyriry kurã eraximãko ase,
okynã pixo eahmãko ropa ase,
Ypynanohneme Ritonõpo Jesemy.

44

Oturutoh Ritonõpo a osewomapotohme

Kora tõ nymerohpyry.

¹ Ritonõpo, moro poko totase yna a ynapanary
ke, turuse yna, yna tamuru tomo a, onyrihpyry
poko ajamitunuru ke pake ahtao, isene ro toto ahtao.

² Ajamitunuru ke imehnõ ahno maropoase
opoetory tõ esaryme moroto ehtohme.
Turuse yna imehnõ ahno wãnohtopõpyry poko
oya. Moro tyrise oya kure rokẽ opoetory tõ ritohme, toto emãtohme.

³ Typyrekõ ke pyra moro nono
typoremãkase opoetory tomo a; tyjamitunurukõke
pyra topetõkara typoremãkase eya xine.

Yrome ajamitunuru ke orẽpyra oexiryke
typoremãkase toto eya xine,
imaro xine oehtoh poko tutuarõtanohtohpose toto
oya exiryke roropa.
Moro eneryke tyya xine typyno xine oehtoh
waro toh kynexine.

⁴ Ritonõpo, utuisaryme mase, Jesẽme roropa;
orẽpyra opoetory tõ rineme mase.

⁵ Ajamitunuru ke yna zehnotokõ

- poremākāko ynanase, yna maro oexiryke
yna etapary se exiketō enahkāko ynanase.
- ⁶ Ypyre pokoino pyra orēpyra exīko ase,
taky maro, ytapemā maro;
morohne pokoino pyra jepetōkara poremākāko ywy.
- ⁷ Yrome omoro mase yna pynanohneme
yna epetōkara wino,
oya yna zehno exiketō typoremākase.
- ⁸ Oeahmary poko kohmānōko ynanase;
“Kure mase,” kakehpyra ynanase.
- ⁹ Yrome seromaroro turumekase ynanase oya,
typoremākapose yna zehnotokomo a,
yna maro ytopyra mase yna ytoryhtao etonatoh taka.
- ¹⁰ Morara exiryke ynanepase yna epetōkara wino
taropose yna exiryke oya,
yna mōkomory tapoise eya xine tymōkomorykōme.
- ¹¹ Yna maro pyra oexiryke,
yna etaetapase toto kaneru tō samo,
sapararahme yna taropose oya imehnō nonory pona.
- ¹² Opoetory tō tokamose oya, epehpyry pitiko poko,
mōkomo typyne pyra aexihpyry samo.
- ¹³ Moro onyrihpyry yna poko enēko mā
ynakatonomory, yna eunohnōko mā toto,
exianāko roropa mā toto yna poko.
- ¹⁴ Opoe yna poihtōko imeimehnō nonory pōkō mana;
imehnō ahno ynahtomāko mā toto.
- ¹⁵ Yna onutuarimanohpokehpyra mā toto,
ehxirōko ase yronymyryme,
- ¹⁶ ykerekeremary yzehnotokomo a etaryke ya,
yyryhmary se exiketō omiry etaryke roropa ya.
- ¹⁷ Moro sā toehse yna a emero,
wenikehpyra yna ahtao ro opoko;
anamonohpyra roropa yna ahtao, ōmihpyry poko,
onetapohpyry opoetory tomo a.
- ¹⁸ Eramara ynanexiase opoe,
ōmihpyry omipona ynanexiase,
onyriphopyry omipona.
- ¹⁹ Yrome oya tomase yna,
akurihmohpyry sā onokyro tō rānao,
turumekase yna oya xinukuturu htao.
- ²⁰ Omoro, Ritonōpo, toahmakehse awahtao yna a,
imepŷ neponāmary eahmatohme yna a,
- ²¹ moro poko yna ahtao zuaro oexiry,
emero ahno osetupuhtoh waro oexiryke,
tokare pyra ahtao ro zuaro mase.
- ²² Yrome opokoino kokoro rokē yna etapāko mā toto.
Yna rīko mā toto kaneru samo
etapatoh taka tarose ahtao osewomara.
- ²³ Ritonōpo, apakako! Oty katoh nyhnōko mah?

Owōko! Yna onurumekara exiko, jūme.

²⁴ Oty katoh yna poe otonēnōko mahno
yna zunoto samo?

Oty katoh yna rumekāko mah yna etuarimary htaho?

²⁵ Toepukase ynanase nono pona;
typoremāse ynanase, tohpahse nono pona.

²⁶ Owōko yna akorehmatohme!
Yna ipynanohko kure oehtoh pokoino,
yna pyno oehtoh enahpỹme exiryke.

45

Tuisa pytatoh eremiatopo

Kora tō nymerohpyry.

¹ Omi kurā oehkehpyra mana ukurohtaka sero
eremiatoh riryhtao ya tuisa eahmatohme.

Unuru pape merotoh sã nase,
emese kure pape merone emary ao.

² Tuisa, nuaseme potu mase, imehnō motye emero,
imehnō zururu poko emese kure mase.

Moino ro kure rokē orīko Ritonōpo mana.

³ Ometỹ eary pokona atapemã tyriko,
tuisa jamihmehxo exikety, orēpyrahxo, tuisamehxo!

⁴ Kawaru po orēpyra mase ytōko,
okyryry tō mã zemizemiãko xixi ke,
ajohpe pyra ehtoh ewomãko mase,
zae rokē imehnō apiakãko mase.

Ajamitunuru ke imoihmākō poremakãko mase.

⁵ Opyre, pyrou tō pohsuime mã kehko,
ozehnotokō eano posohkãko mã kehko;
imehnō nonory pōkō epukãko mã toto omyhtokoxi.

⁶ Tuisame oehtoh, Ritonōpo nekarohpyryme oya,
jūme exikehpyra mana.

Zae rokē erohnōko mase tuisame oehtoh poko.

⁷ Zae ehtoh pyno mase,
popyra ehtoh se pyra mase ipunaka.

Morara exiryke Ritonōpo Oesemy a
tymenekase mexiase, oya tãkye ehtoh
ekaroase imehnō tuisa tomo a inekarohpyry motye.

⁸ Ixtaratu kurã nae nase oupō poko,
mira te, aroe tomo, enara.

Eremiatoh etōko mã toto onetaryme
tuisa tapyĩ tō konōto tao,
maafim ke emeporyme.

⁹ Nohpo tō maro atapyĩ konōto tao,
tuisa tō ěxiry tō mana.

Āpotunuru wino tuisa pyty mana,
uuru kurã risē ke tynamuruke.

¹⁰ Tuisa pytyme exikety, jomiry etako:

“Oekyry tō poko owenikehko,
omy tapyī taōkomo.

¹¹ Oryxime potu mase,
morara exiryke opyno exīko tuisa mana;
kure rokē aomiry omipona exiko oniome exiryke.

¹² Tuisa pytyme exikety, pata Tiro pōkō tynekarory kurā enehnōko oya mana;
tuhke tymōkomokāmo kure oriry se exīko.”

¹³ Tuisa tapyī konōto tao tuisa pytyme exikety mana, oryxime potu mana!
Zupō mā uuru kurā risēme mana.

¹⁴ Upo kurā tamuruse, sŷsŷkamā potu
toytotohme tuisa ēpataka,
tymaro oryximākō arōko mana.

¹⁵ Oseahmaryme atākyemaryme roropa
oehnōko mā toto, omōnōko tuisa tapyī konōto taka.

¹⁶ Omoro, tuisa, tuhke tumūkue exīko mase,
tuisame exīko mā toto, atamuru tō myakāme;
sero nono pōkō tuisaryme toto rīko mase,
sero nono pōkō porehme.

¹⁷ Sero jeremiatoh ke jūme wenikehpyra
exīko mā toto imehxo oehtoh poko, jūme
oeahmāko mā toto myarotokoromero.

46

Ritonōpo kymaro xine mana

Kora tō nymerohpyry.

¹ Kuewomane kōme Ritonōpo mana,
kyjमितunurukōme roropa mana.
Ameke pyra exiryke kuakorehmatorŷko mana
popyra ehtoh toehse ahtao.

² Morara exiryke enaromyra exīko sytatose,
sero nono tykytyky karyhtao ro, ypy tō
epukaryhtao roropa zue aka, tuna konōto kuaka;

³ Oserehpyra sytatose pohkane konōto
etaryhtao tuna konōto kuao, ypy tō
kywyh kywyh karyhtao roropa.

⁴ Tuna nae mana, ipokoino tākye exīko
Ritonōpo patary pōkō mana,
Ritonōpo Imehxo Exikety tapyī kurā taōkomo.

⁵ Moro pata po Ritonōpo mana,
naeroro jūme enahpyra exīko mana;
ēmepiryhtao typatary akorehmāko Ritonōpo mana.

⁶ Imehnō nonory pōkō oserehnōko mā toto,
mokaro kowenu tō tyjamihkehkāsēme mā toto.
Oturūko mā Ritonōpo konomeru samo,
tuname sero nono exīko mana.

⁷ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety kymaro xine mana;
Jako Esemu kuewomane kōme mana.

⁸ Osehtoko osenuhmatokose Kuesëkõ nyrihpyry!
Enetokose osenuruhkatoh tonõ tyrise eya sero nono po.

⁹ Osetapatoh konõto mynyhpäkãko mana
sero nono po porehme;

taky tõ tahkãko mana, warata tõ roropa,
osewomatoh tonõ zahkãko mana.

¹⁰ “Osetapakehtoko,” ãko ynororo.

“Zuaro ehtoko ypoko, ywy ase Ritonõpo.

Sero nono põkõ tuisaryme ase.

Sero nono esëme ase, porehme.”

¹¹ Kuesëkõ Jamihmehxo Exikety kymaro xine mana;
Ritonõpo Jako Esemy kuewomaneckõme mana.

47

Ritonõpo, nono Esëme porehme

Kora tõ erematopo.

¹ Tahtah kaxitoko atãkyemaryme, ahno tõ emero!

Opore erematoko Ritonõpo eahmaryme!

² Kuesëkõ imehxo mana, kure ehtoh
se rokë mana kyya xine;

Tuisa imehxo mana, sero nono Esëme porehme.

³ Ritonõpo a imehnõ ahno typoremãkapose yna a;
imeimehnõ nonory põkõ tuisaryme yna tyrise eya.

⁴ Sero nono tymenekase eya kuesarykõme ehtohme,
sero nono poko tãkye toehse ipoetory tomo,
mokaro pyno mã ynororo.

⁵ Onuhnõko Ritonõpo mana tapõ pona,
tuisa konõto apõ pona.

Morara ahtao tãkye exiketõ kohtãko,
rue tõ etõko mã toto.

⁶ Eremiatoko, Ritonõpo eahmaryme;
erematoko Kutuisarykõ eahmaryme!

⁷ Eremiatoh ke Ritonõpo eahmatoko!
Tuisame mana sero nono Esëme porehme.

⁸ Tapõ po typorohse Ritonõpo mana,
tuisa konõto apõ kurã po;

sero nono põkõ Esëme mana porehme.

⁹ Sero nono põkõ tuisary tõ oximõnõko mã toto

Ritonõpo poetory tõ maro,

Aparão Esë poetory tõ maro.

Sero nono põkõ jamitunuru emero motye tuisamehxo mana;
imehnõ emero Esëme Ritonõpo mana.

48

Jerusarë, Ritonõpo patary

Kora tõ nymerohpyry.

¹ Tuisamehxo Ritonõpo mana, eahmaryme
seremiatone ipatary Xião po, esary ypy kurã po.

² Ritonõpo esary ypy kae mana, kure potu roropa;

Tuisa konōto patary poko atākyemāko
sero nono pōkō mā toto porehme.

³ Tonepose Ritonōpo a tymaro exiketō
ewomāko mana, tapyi jamihmākō tao pata po.

⁴ Imehnō tuisa tō tōximōse tōsetapatohkōme,
ypy Xiāo kararahtohme repe.

⁵ Yrome toeporehkase toto ahtao pata pona
tōserehse toto; toepase toto enaromyke toexirykōke.

⁶ Tonaroxitapāse toh nexiase, taosanumase toto,
nohpo jetū ehtoh samo enururuhtao,

⁷ wapu ao ytoketō samo, wapu konōto ao
tomase ahtao pohkane konōto a,
tyryrykane jamihme exikety maro.

⁸ Ritonōpo nyrytyā poko totase yna a,
seromaroro ynanenease Kuesēkō nyrihpyry typatary ao,
Ritonōpo Jamihmehxo Exikety.

Jūme typatary ewomāko mana.

⁹ Ritonōpo, Atapyī tao osenetupuhkehpyra ynanase yna pyno oehtoh poko.

¹⁰ Ritonōpo, oeahmāko ahno tō mana emero
nono po, oesety waro onyrytyā roropa
imeimehnō nonory po porehme.

Zae rokē tuisame mase;

¹¹ atākyematoko Jerusarē pōkomo!

Ritonōpo, zae rokē apiakāko mase!

Naeroro atākyematoko Juta patary tō pōkomo!

¹² Ritonōpo poetory tomo, ytoytotoko Jerusarē poro,
tapyi tō kaetokohxo exiketō ikuhtoko
tuhke exiry waro ehtohme!

¹³ Pata apuru tō enetoko kure;
soutatu tō esary jamihmākō enetoko kure roropa.

Morarame ynara āko matose
opopenomo a apakomotyamo a roropa:

¹⁴ Mose Ritonōpo jūme Kuesēkōme mana.

Zae kuarotorŷko mana jūme rahkene.

49

Ekurehpyra orihketōme sytatose porehme

Kora tō nymerohpyry.

¹ Ahno tomo, etatoko pahne!

Otato ehtoko, sero nono pōkomo porehme,

² tuisamehxo exiketomo te, imehnō poetory tomo,
tymōkomoke exiketomo te, tymōkomokākara roropa,

³ Josenetupuhtoh enetupuhpōko mana;
tuaro ehtoh ekarōko ase.

⁴ Atamorepāko ase omi tuaro ehtoh poko,
ipoko amorepāko ase, ykyryry rue ynetoryke.

⁵ Enaromyra ase popyra ehtoh toehse ahtao,
tomyehmase jahtao yzehnotokomo a.

- 6 Popyra exiketõ orẽpyra osekarõko mã toto
tytinerũkõ pokoino, itamurume tytineruke
toexirykõ poko epyrypãko mã toto.
- 7 Yrome onepehmasaromepyra sytatose
orihpyra kuehtohkõme;
Ritonõpo onepehmasaromepyra sytatose jũme
isene kuehtohkõme,
- 8 isene ahno ehtoh typyne kuhse exiry mana.
Tineru itamurume nae ahno ahtao ro
ipune pyra exiry mana,
- 9 orihpyra mokyro ehtohme,
jũme isene mokyro ehtohme.
- 10 Ynara enẽko sytatose: tuaro exiketõ ro
orihnõko mã toto, tuaro pyra exiketõ morararo,
putupyra exiketõ morararo.
Tymõkomorykõ nomõko mã toto emero imehnõ mõkomoryme.
- 11 Ekepyrykõ zonẽtoh tonõ itapyĩkõme exĩko
mana jũme; moroto exikehpyra exĩko mã toto
nono itamurume esemỹpyryme toto ahtao ro.
- 12 Kymarokõ ahnome kuexirykõke,
imehxo kuahtao xine ro, ekurehpyra orihnõko sytatose;
onokyro tõ orikyry sã orihnõko sytatose.
- 13 Mokaro etyhpyry enetoko ke typoe xine rokẽ
orẽpyra osekaroketomo; enetoko ke tymõkomorykõ poko epyrypake-
tomo,
- 14 kaneru sã orihnõko mã toto,
aorihtohkõ toto esẽ sã toto arõko.
Emepyyryhtao mokaro poremãkapõko zae exiketõ mã
toto; ekepyrykõ motãko mana zonẽtopõpyry ao
ameke toto tapyinỹpyrykõ winoino.
- 15 Yrome juzenu pynanohnõko Ritonõpo mana
joorihtopõpyry wino, jarõko mana tymaro jehtohme.
- 16 Torẽtyke pyra ehtoko imehnõ tymõkomoke toehse ahtao, itamurumehxo
imõkomory
tomãse ahtao.
- 17 Tymõkomory anarosaromepyra mana
toorihse ahtao;
imõkomory ytopyra mana imaro zonẽtoh aka.
- 18 Tãkye exiketyme ahno ahtao ro isene toehtoh poko,
kure turuse ahtao roropa inyrytã poko,
- 19 toorihse ahtao tytamuru tõ maro oximõnõko mana,
moroto xinukutume ehtoh exikehpyra mana.
- 20 Kymarokõ ahnome kuexirykõke, imehxo kuahtao xine ro, ekurehpyra
sytatose;
onokyro tõ orikyry sã orihnõko sytatose.

50

Ritonõpo eahmary poko isene exiryke
Asape nymerohpyry.

¹ Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety, Kuesẽkomo,

- oturũko mana; sero nono pũkũ kohmũko
xixi tũtatoh wino aomũtoh pona.
- ² Saereh ãko moroto Ritonũpo mana Jerusarẽ po,
pata kurã potu ipunaka.
- ³ Kuesũkũ oehnũko mana, mynyhme pyra
eporehkãko mana;
apoto nyahkary sã esemazupurume oehnũko.
Zomye tyryrykane itamuraume exũko.
- ⁴ Kapuaũkũ kohmũko mana nono pũkũ roropa
eneneme toto ehtohme,
typoetory tũ apiakary tyya enetohme.
- ⁵ Ynara ãko mana: “Jomiry omipona exiketũ
enehpoko ya, tũmihpyrykũ etahpũkomo ya,
mame moro enetupuhtohme tokykũ
tyahkase eya xine tynekaroryme ya.”
- ⁶ Kapuaũkũ emero zae Ritonũpo ehtoh
ekarũko mã toto, ynororo apiakaneme exũko mana.
- ⁷ Ritonũpo ynara ãko: “Etatoko pahne ypoetory tomo,
ourutorỹko ase; ohxirotoryỹko ase, Izyraeu tomo.
Ywy ase Ritonũpo Oesũkomo.
- ⁸ Ohxiropyra xine ase onekarotyãkũ poko,
okyno tomo, apoto apũ po onyahkatyãkomo,
mokarohne onenehkehpyra matose ya.
- ⁹ Yrome otyme kure ya, pui orutua kũ oeky tũ wino?
Mokaro apoiry se pyra ase,
poti tũ se pyra ase roropa oeky tũ wino.
- ¹⁰ Onokyro tũ emero itu htaũ komo jekyme mã toto,
pui tũ roropa miu motye
ypy tũ po exiketũ jekyme mã toto.
- ¹¹ Torũ tũ jekyme mã toto, emero ypy tũ po
exiketomo, onokyro tũ roropa ona po exiketũ
jekyme mã toto.
- ¹² Omise jahtao tonahsẽ onekaropopyra jexiry
oya xine, sero nono ykyryryme exiryke
emero zao aexityã maro.
- ¹³ Johme pui orutua kũ pũ õnũko ha?
Poti tũ munuru õnũko ha?
- ¹⁴ Ah, ‘Kure mase,’ katoth, onekarorykũme nexĩ ya.
Õmihpyrykũ omipona oehtohkũ roropa:
‘Ynara ekarũko ase oya,’ karyhtao ya,
moro ekaroko onekarorykũ kurãme
Ritonũpo Imehxo Exikety a.
- ¹⁵ Kykohmako popyra ehtoh toehse ahtao,
opynanohnũko ase, mame jeahmãko mase.”
- ¹⁶ Yrome popyra ehtoh poko exiketomo a
ynara ãko Ritonũpo mana:
“Oty katoth ynyripohpyry ekarũko matou?
Oty katoth ynetapohpyry poko oturũko roropa matou?
- ¹⁷ Zae pyra oehtohkũ kurãkapory se pyra matose ya,
ynyripohpyry oya xine rumekãko roropa matose.

- 18 Emero rokē omato tō eneryhtao oya xine
osepeme exīko matose toto maro,
imehnō nohpo poko exiketō maro
imehnō orutua poko exiketō maro
osepeme exīko matose.
- 19 Ihximyra matose popyra ōmiarykō poko,
tupime pyra oya ajohpe ōtururu mana.
- 20 Oekyrykō hxirokehpyra matose, ajohpe ehtoh ke
toto onykerekeremakehpyra matose.
- 21 Morohne tyrise oya xine,
mame mynyhme rokē exiase;
naeroro asā xine kuekaroase repe.
Yrome seromaroro oupokatorỹko ase;
zae pyra oehtohkō enepōko ase oya xine.
- 22 Etatoko pahne, jenetupuhpyra exiketomo,
jomiry onetara awahtao xine oenahkatorỹko ase.
Mame opynanohnekō pyra exīko mana.
- 23 ‘Kure mase,’ kary ya, onekaroryme mana,
jeahmāko mase, mame opynanohtorỹko ase,
jomipona awahtao xine emero porehme.”

51

Tyrypyry korokapotopōpyry

Tawī nymerohpyry sero.

- 1 Ritonōpo, yna pyno exikehpyra oexiryke
ajohpāme sā juānohpyra exiko.
Yna pyno oexiryke, iiryryryme jehtopōpyry
ikorokako emero.
- 2 Kukurikako popyra jexiryke,
iiryryryme jehtoh ikurikako kure jehtohme ropa.
- 3 Zae pyra jehtopōpyry enetupuhnōko ase,
yyrypyry mā kokoro rokē jēpataka mana.
- 4 Yyrypyry mā oryhmaneme rokē mana,
popyra ehtoh yriase oneneryme,
ise pyra oehtoh ipunaka moro tyrise ya.
Zae mase japiakaryhtao oya, juānopyryhtao oya zae rokē mase morohne rīko.
- 5 Ajohpe pyra, popyra ywy jenurutopōpyry poe ro; jenurutopōpyry poe ro
iiryryryme exiketyme ase.
- 6 Zae jehtoh se mase ukurohtao
ajohpe pyra jehtohme. Tuarō kyriko ukurohtao.
- 7 Yyrypyry touko ukurohtae kure jehtohme;
kukurikako upo ikurikasenā sā jehtohme,
mauru karimutumā motye jehtohme.
- 8 Sekese kyriko ropa tākye exiketō omiry
etatohme ropa, oseahmaketō omiry etatohme
roropa, tytūtūmase jahtao ro oya tytohtohkase jahtao roropa, tākye exīko
ropa ase.
- 9 Yyrypyry onenepyra exiko,
popyra jehtopōpyry ikorokako ropa, emero porehme.
- 10 Ritonōpo, kure rokē josenetupuhtoh

- tyriko ukurohtao,
 Ouzenu ekaroko ya tyrisenã sã jehtohme ropa.
- ¹¹ Jenyohpyra exiko owinoino,
 Ouzenu kurã onupuxihkara exiko roropa ywinoino.
- ¹² Tãkye kyriko ropa typynanohse jexiryke oya,
 õmiry omipona se jehtoh tyriko ropa ukurohtao.
- ¹³ Moromeĩpo õmiry omipona pyra exiketõ
 amorepãko ase onyriphopyry poko,
 mame eramãko ropa mã toto oya.
- ¹⁴ Ritonõpo, ypynanohneme mase, kuewomako orihpyra jehtohme, mame
 tãkye rokẽ
 yna pynanohneme oehtoh ekãtõko ase!
- ¹⁵ Ritonõpo, wakorehmako õmiry poko jotururu poko, mame oeahmãko ase!
- ¹⁶ Okyno tõ etapary ya se pyra mase
 ynekaroryme oya; okyno zahkary se pyra roropa mase ynekaroryme
 oya.
- ¹⁷ Ritonõpo, ynekaroryme juzenu ekarõko ase oya osanume jahtao ro;
 “Ose pyra ase,” kara mase ya ime pyra jahtao
 ukurohtao, yyrypyry rumekary se roropa jahtao.
- ¹⁸ Ritonõpo, kure oexiryke Jerusarẽ põkõ
 akorehmako, ipatarykõ apururu tõ tyriko ropa!
- ¹⁹ Morarame opoetory tõ nekarory azamaro
 exĩko, zae okyno tõ zahkasẽ tytororo
 azamaro exĩko mana.
 Pui mükuru tõ roropa zahkãko mã toto
 okyryry apoto apõ po.

52

Zae Ritonõpo mana, kypyno xine roropa

Tawi nymerohpyry toytose Toeke etomita ahtao tuisa Sauu a ekarose Tawi
 ytotoopõpyry poko Apimereke a.

- ¹ Oty katoh epyrypãko mah popyra oehtoh poko,
 orẽpyra exikety?
 Kypyno xine Ritonõpo ehtoh
 anamonohpyra mana jũme.
- ² Atamorepãko mase imehnõ ryhmary poko;
 taerẽ exikety sã onuru mana.
 Ike imehnõ enekunohnõko mase, ajohpe õmiry exiryke.
- ³ Popyra ehtoh sehxo mase kurãkõ se hkopyra,
 ajohpe ehtoh sehxo roropa mase,
 zae omi se hkopyra mase.
- ⁴ Ajohpe exikety, imehnõ ryhmary
 sehxo mase õmiry ke!
- ⁵ Morara exiryke jũme oenahkãko Ritonõpo mana;
 ãpoĩko mana, jarãnaka oemãko mana atapyĩ tae;
 sero nono isene exiketõ esary po
 oenahkãko Ritonõpo mana.
- ⁶ Moro enẽko zae Ritonõpo omipona exiketõ mana,
 enaromỹke exĩko mã toto;
 opoihtõko mã toto, ynara ãko:

⁷ “Enetoko ke mokyro mā Ritonōpo onyripyra towomaneme; yrome orēpyra tōsekarose ynororo itamurume tymōkomoke toexiryke, tōsewomary tukuhse ynororo zae pyra toehtoh poko.”

⁸ Yrome oriwera zoko sã ase ahtãko
Ritonōpo tapyĩ myhto;
ypyno aexiry enetupuhnōko ase,
jũme ypyno exikehpyra mana.

⁹ Ritonōpo, oeahmakehpyra ase onyriyã pokoino;
opoetory tō ēpataka kure oehtoh ekarōko ase.

53

Popyra ahno ehtopo (Saumu 14)

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

¹ Tuaro pyra exiketō ynara osenetupuhnōko
tukurohtao mana:

“Ya Ritonōpo jesēme pyra mana.”

Yrome popyra mā mokaro, inyriyã nuriame mana;
zae ehtoh onyripyra mā toto emero porehme.

² Kapu poe sero nono pōkō enēko Ritonōpo mana,
zae ehtoh waro exiketō zupīko,
toiro Tosēme Ritonōpo eahmane zupīko mana.

³ Yrome toeramase mā toto
emero zae ehtoh esemary poe,
oxisã mā toto imotahpyry samo.

Zae ehtoh poko exiketō pyra mā ipunaka,
toiro zae exikety pyra mana.

⁴ Ritonōpo ynara ekaropōko: “Mokaro popyra
exiketō zae ehtoh waro pyra toh nae?”

Torēnase toto, ypoetory tō kyryry
kurã ematonanopyry poko,
mame moro motye, oturupyra mā toto ya.”

⁵ Yrome imeīpo enaromỹke exīko mā toto,
tykytyky āko, moro oserehtoh panō
onukuhpitopyra toh nexiase,
typoetory tō epetōkara zehpyry
pahnōko Ritonōpo exiryke.

Turumekase mā toto, Ritonōpo a,
naeroro toto poremakāko Izyraeu tō mana porehme.

⁶ Ritonōpo, Izyraeu tō pynanohne
enehpoko Jerusarē poe!

Opoetory tō enepyry ropa ahtao Ritonōpo a
imeimehnō nonory poe tãkye exīko mā toto,
Jako pakomotyamo.

54

Kuwomako Ritonōpo

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

- 1 Ritonõpo, kypynanohko ajamitunuru ke!
Kuanỹko jamihmehxo oexiryke.
- 2 Jotururu oya etako ke, Ritonõpo!
Otatõme exiko jomiry poko.
- 3 Ahno oehnõko, epyrypaketomo, etonatohme ymaro.
Orutua kõ zehnotokõ jetapary se mã toto.
Ritonõpo omipona pyra exiketõme mã toto.
- 4 Yrome Ritonõpo Jesẽ mã jakorehmaneme mana,
Jewomaneme roropa mana, zuaro ase.
- 5 Jepetõkara nyrihpyry popỹ ke
toto wãnohpory se ase Ritonõpo a.
Zae Ritonõpo mana, morara exiryke
toto enahkapõko mana.
- 6 Tãkye jexiryke ynekarory ekarõko ase
oya, Ritonõpo. “Kure mase,” ãko ase,
oehmaryme, kure oexiryke.
- 7 Kypynanopyase popyra ehtoh wino emero,
jepetõkara poremãkatopõpyry tonese ya.

55

Towokase ahtao tope a

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketõ tuisary a.

- 1 Ritonõpo, jotururu etako!
Ajohpãme sã ekaropotoh wino eramara exiko.
- 2 Jomiry etako, kuezuhko;
tapotũkehse ywy torẽtyke jehtoh ke.
- 3 Jerehnõko jepetõkara jenaroximaryhtao eya xine;
yyryhmaryhtao popyra exiketomo a
jakurihmõko mã toto.
Popyra ehtoh enehpõko mã toto ypona;
yzeho mã toto, yse pyra mã toto ipunaka.
- 4 Ukurohtao enaromỹke ase ipunaka,
joorikyry zuno jehtoh jakurihmõko mana.
- 5 Enaromỹke ywy itamurume,
tykytyky ãko ase; tonaroxitapãse ywy.
- 6 Aporiry tõ se sã hano utuku samo,
mya jytotohme oserematoh taka!
- 7 Ywy epary myahxo ahno esaka pyra,
moroto jehtohme rokẽ rahkene.
- 8 Axĩ sã osa jamihmã zupiry ywy otonẽtohme
tyryrykane winoino, konopoimo winoino roropa.
- 9 Ritonõpo, jepetõkara omiry akorekehkako,
toto otupitohme.
Imehnõ etapary eya xine,
osetapary roropa enease pata tõ po!
- 10 Saereme ahtao, koko roropa ytoytõko mã toto
pata zomye, apuru tõ poro imehnõ ryhmãko;
popyra ehtoh poko mã toto.

- 11 Emero rokē po osema tao roropa imehnō
ryhmāko mā toto; ematonanohnōko mā toto,
imehnō enekunohnōko mā toto.
- 12 Jepekaramē ahtao jeunohnōko, ywy
eanahtory; yzehno exikety ykerekeremaryhtao
otonēkety sā rokē jexiry roropa repe.
- 13 Yrome omoro mase, ymaro ytoytokety,
ymaro atamorepakety jepemehxo repe!
- 14 Soturuase oximaro emero poko, sytoase
oximaro oseahmase ahno maro Ritonōpo Tapyī tao.
- 15 Ah jepetōkara norihno
toto aorihtoh exipyra ahtao ro;
ah nyhtō toto isene ro toto ahtihtyā esaka.
Popyra ehtoh itapyīkō tao mana, ikurohtao xine roropa!
- 16 Yrome Ritonōpo Jesē kohmāko ase
jakorehmatohme, ypynanohnōko mana.
- 17 Pakeimo, tāxiahtao, koko roropa xitāko ase
jotururume eya, mame jomiry etāko mana.
- 18 Jenehnōko ropa mana kure rokene etonatoh poe osetapary poko jahtao
jepetōkara tuhkākō maro.
- 19 Ritonōpo, tuisamehxo Exikety moino
apitorymā poe, jomiry etāko mana
mokaro poremākāko mana;
toetyorōmarykō se pyra toexirykōke,
Ritonōpo imehxo enetuputyry se pyra
roropa toexirykōke.
- 20 Jepēpo tōsetapase tope tō maro,
toto poremākapotohme; tōmihpyry tamonohse eya.
- 21 Aomiry kure sā nexiase mātēka samo
enekunohtohme, yrome ikurohtao imehnō se pyra
ipunaka exiketyme nexiase.
Aomiry kure sā nexiase azeite samo,
yrome tapema taere exikety sā nysahkatoh sā nexiase.
- 22 Torētyke oehtohkō ekaroko Ritonōpo a,
mame ākorehmāko mana.
Tōmihpyry omipona exiketō
onyporemākapopyra mana.
- 23 Yrome mokaro imehnō etapananomo te,
imehnō ewokananomo, ajohpe exiketō roropa
emāko mase, Ritonōpo, aorihtyā esaka;
isene toto ehtoh zokonaka exipyra ahtao ro.
Yrome ywy, oenetupuhnōko ase.

56

Ritonōpo ymaro mana

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

¹ Ritonōpo, ypyno exiko, osetapāko mā toto ymaro;
yyryhmakehpyra jepetōkara mana.

² Japoijapoiry poko kohmānōko mā toto,
tuhke mā mokaro osetapaketō ymaro.

³ Enaromȳke jahtao oenetupuhnōko ase,
Ritonōpo Jamihmehxo Exikety.

⁴ Ritonōpo enetupuhnōko ase,
eahmāko roropa ase aomihpyry pokoino,
kymaro xine toexiry poko.

Enetuputyryke ya enaromyra exīko ase.
Yryhmasaromepyra ahno mana.

⁵ Jepetōkara jakorekehkary poko kohmānōko mā toto,
josepekatyry se jahtao osetupuhnōko mā toto
popyra jyriry poko.

⁶ Oximōnōko mā toto,
otonēnōko ynyriry enetohme tyya xine,
jetapatoh eraximāko mā toto.

⁷ Ritonōpo, mokaro zuānohko popyra
toto ehtamitume; zehno oehto enepoko, toto iporemākapoko!

⁸ Yronomyryme torētyke jehtoh waro mase,
yxity tukurākase oya okyryry kutehi ao.
Onymeropyra mā kehko apapē pokona?

⁹ Okohmaryhtao ya jakorehmatohme,
jepetōkara epāko mā toto.

Ynara zuaro ase: Ritonōpo ymaro mana.

¹⁰ Ritonōpo omihpyry eahmāko ase;
Kuesēkō omihpyry.

¹¹ Ritonōpo enetuputyryke ya enaromyra exīko ase.
Yryhmasaromepyra ahno mana.

¹² Ritonōpo, jomihpyry ae ro ynekarory
ekarōko ase oya; “kure mase,” āko ase ynekaroryme,

¹³ ynara exiryke: kypynanopyase orihsasaka jahtao, yporemākapopyra mex-
iase.

Naeroro, Ritonōpo, oēpataka ytoytōko ase,
saeremae ytōko ase isene jexiryke.

57

Towomase Ritonōpo a

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

¹ Ypyno exiko, Ritonōpo, ypyno exiko!

Oya oehnōko ase osewomatohme.

Āporiry tō jerutumā zopino otonēnōko ase
tyryrykane konōto mynyhme ehtoh pona.

² Ritonōpo Imehxo Exikety kohmāko ase;
Ritonōpo netaryme, tōsenetupuhtopōpyry ae ro
jakorehmāko mana emero poko.

³ Kapu poe jezuhnōko mana, ypynanohnōko mana;
yyryhmary se exiketō poremākapōko mana.
Ypyno toexiry enepōko Ritonōpo mana,
tōmihpyry anamonohpyra mana.

⁴ Tapuruse ywy jepetōkara a;
reāo tō sã mã toto, jeseuary se mã toto.
Jery warata sã mã kehko, pyrou sã roropa,
inurukō tapema sã mana, taere exikety sã ipunaka.

⁵ Ritonōpo, imehxo oehtoh enepoko kapu ao,
saereme oehtoh enepoko sero nono poro porehme!

⁶ Ahno apoitoh tyrise jepetōkara a japoitohme,
torētyke toehse ywy ipunaka.
Orame tahkase eya xine jesemary ao,
yrome ynaroro toepukase zaka.

⁷ Oenetupuhkehpyra ase, Ritonōpo,
oenetupuhkehpyra ase;
eremiāko ase opoko oeahmaryme.

⁸ Apakako, ukurohtao! Ykyryry tō haapa,
rue roropa apakatoko! “Xixi apakako,” ase ěmepyrime.

⁹ “Ritonōpo, kure mase,” āko ase ahno tō rãnao.

Oeahmāko ase imoihmākō rãnao.

¹⁰ Yna pyno oehtoh kaetokohxo sã mana kapu pokona.
Zae oehtoh anamonohpyra mana, akurū pona samo.

¹¹ Ritonōpo, imehxo oehtoh enepoko kapu ao.
Saeremehxo oehtoh enepoko sero nono poro porehme!

58

Popyra exiketō wãnohnōko Ritonōpo mana

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

¹ Tuisa tomo, kowenu poko erohketomo,
zae imehnō apiakāko matou inyrihpyry emetakame?
Zae nymyry ahno apiakāko matou?

² Arypyra. Popyra ehtoh riry poko rokē
osenetupuhnōko matose,
imehnō ryhmāko roropa matose sero nono po.

³ Tonurutopōpyry poe ro popyra exiketō
zae pyra ehtoh poko mã toto;
ajohpe omiāko mã toto tonurutopōpyry poe ro.

⁴ Opī orihmato ke pehme mã toto,
okoi orihmatō samo.
Typanarykō apurūko mã toto, okoi saaro,
otato pyra toehtohme,

⁵ mokyro okoi emepane omiry etary se pyra
toexiryke, emese kure etoryhtao ro.

⁶ Ritonōpo, popyra exiketō zery itahkako!
Ritonōpo yna Esemy, mokaro zery touko,
reāo tō mokaro, imehnō esekananomo!

⁷ Ah mokaro popyra exiketō tonahkasēme
nexĩ toto, tuna samo tukuāse ahtao nono pona!
Ah takurihmose nexĩ toto otyro sã,
ahtaryhtao osema tao!

8 Mokaro kue sã tyripoko toto,
tuname samo ikurepato htao.

Poeto sã tyripoko toto tonuruse ahtao toorihse,
saereme ehtoh onenepitopyra aexihpyry!

9 Tuaro pyra ro toto ahtao, mokaro popyra
exiketõ âtarykahmã sã tysahkasẽme exĩko mã toto;
isene ro toto ahtao, mokaro zehno toexiryke,
toto aropõko Ritonõpo mana tyryrykane ke.

10 Tãkye exĩko zae ehtoh poko exiketõ mana
popyra exiketõ wãnopry eneryhtao tyya xine;
tupupurukõ kurikãko zae exiketõ mana imunurukõ ke.

11 Imehnõ ynara ãko: “Ajohpe pyra, zae ehtoh
poko exiketõ kurã ke topehmase mã toto.
Ritonõpo nae rahkene sero nono põkõ apiakane.”

59

Osewomatoh Ritonõpo a

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketõ tuisary a, soutatu tõ tonyohse
ahtao Sauu a Tawi tapyĩ taka Tawi etapatohme.

1 Ritonõpo Jesemy kypynanohko jepetõkara winoino!
Kuewomako japoiry se exiketõ winoino.

2 Kypynanohko orutua kõ popyra exiketõ winoino;
kuewomako jetapary se exiketõ winoino.

3 Ritonõpo Jesemy, eneko ke!
Jeraximãko mã toto jetapatohme.
Orutua komo, imehnõ ryhmary se exiketomo,
osenetupuhnõko mã toto japoiry poko.

Yrome yyrypyry pokoino pyra,
popyra jehtopõpyry pokoino pyra roropa,

4 zae pyra jehtoh pokoino pyra,
atarypõko mã toto japoitohme.

5 Ritonõpo Jesemy, Jamihmehxo Exikety,
owõko ty jakorehmatohme! Eneko, Ritonõpo,
Izyraeu tõ Esemy!

Apakako opoetory tõ kara wãnohtohme,
enupunara exiko mokaro, ewokananõ poko te,
popyra exiketõ poko, enara.

6 Tykohmãse ahtao oehnõko ropa mã toto
kaikuxi tõ samo, pata poro ytoytõko mã toto.

7 Tõmirykõ ke imehnõ enaroximãko mã toto,
tytapemakẽ samo; imehnõ eunohnõko:
“Yna omiry onetara imehnõ mana,” ekarõko toh mã repe.

8 Yrome omoro, Ritonõpo, mokaro poko
exianãko mase;
mokaro emero opoetory tõ kara poihtõko mase.

9 Ritonõpo, torëtyke pyra ase ajamitunuru
enetuputyryke ya; jesaryme jamihmã roropa mase.

10 Ypyno oexiryke, Ritonõpo, oehnõko mase

- oseporyse ymaro;
 jepetōkara poremākapory enepōko ya mase.
¹¹ Ritonōpo, jepetōkara onenahkara exiko,
 ypoetory tō wenikehpyra ehtohme
 popyra mokaro ehtoh poko! Ritonōpo yna Ewomane,
 mya toto aropoko ajamitunuru ke, iporemākako toto.
- ¹² Tahxime jepetōkara otururuhtao,
 iirypyryme mā toto.
 Ah tapoisēme nexī toto aepyrypanykohtao!
 Popyra ehtoh enehpōko mā toto imehnō pona,
 ajohpe oturūko roropa mā toto;
¹³ naeroro mokaro enahkapory se ase oya
 zehno awahtao, tonahkase toto ehtohme.
 Mame tuaro exīko mā toto:
 Ritonōpo Izyraeu tō Esēme mana,
 sero nono pōkō porehme esēme roropa mana.
- ¹⁴ Tykohmāse ahtao jepetōkara oehnōko ropa mā toto,
 pata poro ytoytōko mā toto kaikuxi tō samo.
¹⁵ Kaikuxi tō sã ytoytōko mā toto pata tō poro,
 tonahsē zupīko, xitāko tonahsē ipune pyra ahtao.
- ¹⁶ Yrome eremiāko ase ajamitunuru poko.
 Tōmehse ahtao eremiāko ase ypyno oehtoh poko.
 Jewomaneme toehse mase, jesaryme jamihmā mase
 popyra ehtoh toehse ahtao.
¹⁷ Oya, Ritonōpo, eremiāko ase oeahmaryme!
 Omoro mase jesary jamihmāme,
 omoro mase Ritonōpo, ypyno Exikety.

60

Ritonōpo a typynanohse

- Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.
¹ Ritonōpo, turumekase yna oya,
 typoremākase roropa ynanase oya.
 Yna zehno mexiase,
 yrome seromaroro eramako ropa yna a!
² Nono tykytyky tykamexipose oya;
 iiryhmatopōpyry tō ikurākako ropa,
 kywyh kywyh karyke ro.
³ Opoetory tō tyrohmanohpose oya itamurume;
 eukuru jehnahpyry mekarōase yna a,
 toetỹse exiketō sã ytoytōko ynanase.
⁴ Ōmiry omipona exiketō enaroximatohme
 pãteira tanỹse oya, toto epatohme,
 osenahkara toto ehtohme.
⁵ Yna ipynanohko ajamitunuru ke;
 yna otururu oya etako opoetory tō pynanohtohme,
 toto pyno oexiryke.
- ⁶ Tytapyĩ tao ynara tykase Ritonōpo: “Typoremākase

toto ahtao Xikē patary apiakāko ase,
jakanahmā Sukote roropa apiakāko ase
ypoetory tō esaryme ehtohme.

⁷ Kireate ynonoryme mana, Manase roropa;
Eparaī ykyryryme mana, kapasete samo.
Juta roropa ypoetory tuisaryme mana.

⁸ Yrome Moape exīko ypaxihāme ekurikatohme;
ysātajā tō emāko ase Etō pona,
esēme jehtoh enetupuhpotohme.
Pirixteu tō roropa ynporemākahpyryme
exīko mā toto.”

⁹ Ritonōpo, onoky jarōko nae pata jamihmā taka,
towomase ahtao apuru konōto ke?

Onoky jarōko nae Etō pona?

¹⁰ Ekaropoxi: kurumekase nymyry?

Ytopyra ropa mahno yna soutatu tō maro?

¹¹ Yna akorehmako yna zehnotokō poremākatohme;
ahno a takorehmase ahtao toiparo rokē mana.

¹² Ritonōpo kymaro xine ahtao
orēpyra exīko sytatose,
kyzehnotokō poremākapōko sytatose.

61

Towomase ywy Ritonōpo a

Tawi nymeroypyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

¹ Ritonōpo, okohmary ya etako, etuarimāko ase.

Jotururu oya etako.

² Tapotūkehse ywy;
ameke roropa ytapyī tae okohmāko ase!

Kuaroko topuimo pona, jewomatoh taka,
ymotye kuhse mase jamihme.

³ Omoro mase jewomaneme exiryke, jamitu mase,
jewomane, ypoko pyra yzehnotokō ehtohme.

⁴ Amaro ehxi atapyī tao jūme joorikyry ponāmero.
Osewomaxi āporiry zopikoxi.

⁵ Ritonōpo jomihpyry metase: tymōkomoke
exiketō tymōkomory nomōko mā toto typoenō
mōkomoryme. Moro sã mā Ōmiry omipona exiketō ehtoh kurã mekarooase ya.

⁶ Tuhke jeimamyry ekaroko ya
okynahxo isene jehtohme.

⁷ Ritonōpo, mokyro akorehmako
zae tuisame aexiry poko oneneryme jūme.
Ewomako ipyno oehtoh ke,
anamonohpyra roropa oehtoh ke.

⁸ Morarame eremiāko ase oeahmaryme,
zae oehtoh poko jūme.
Kokoro rokē ynekarory ekarōko ase oya
jomihpyry ae ro.

62

Ritonõpo rokene

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketõ tuisary a.

¹ Ritonõpo eraximaryme torëtyke pyra exïko ase;
ynoro rokë ypynanohnõko mana.

² Ynoro rokë jewomãko mana, ypynanohnõko mana;
jewomaneme mana, jũme yporemãkapopyra mã toto.

³ Otãto ise ro matou õsetaparykõ poko ymaro,
jamihme pyra exikety, apuru pakato samo,
epukasasaka exikety samo?

⁴ Tuisame pyra jyripory se rokë matose;
ajohpe oexirykõ se matose.

Kurã sã jekarõko matose õmirykõ ke,
yrome okurohtao xine popyra jyripõko matose.

⁵ Torëtyke pyra jehtoh oehnõko Ritonõpo poe,
naeroro ynoro rokë eraximãko ase kure jyritohme.

⁶ Ynoro rokë jewomãko mana, ypynanohnõko mana;
jewomaneme roropa mana,
jũme yporemãkara exïko mã toto.

⁷ Ritonõpo a typynanohse ywy,
ipoe tuisame toehse ywy;
ynoro rokë jewomaneme jamihme mana,
jesary kurãme mana.

⁸ Wekery tomo, Kuesëkõ onenetupuhkehpyra ehtoko!
Osekarotoko eya, Kuewomane kõme ynororo exiryke,
kuesarykõ kurano.

⁹ Ahno tomo, tymõkomokëkara roropa,
imehxo exiketõ roropa, otyme kure sytatou?

Puu katoth sã rokë sytatose.
Omoxinety kuhtoh po kuahtao xine
zohzohme sã kuexirykomo, puu katoth sã rokene.

¹⁰ Imehnõ onyryhmara ehtoko,
imõkomorykõ onematonanohpyra ehtoko.

Omõkomory itamurume toehse ahtao,
oyamene se xine pyra ehtoko.

¹¹ Ynara tykase Ritonõpo ynetaryme:

“Ywy ro rokë jamihme ase,

¹² ywy ro rokë opyno xine ase roropa.”

Naeroro omoro, Ritonõpo, yna epehmãko mase
ynanyrihpyry emetakame.

63

Ritonõpo poko penetãko

Tawi nymerohpyry ona tonorë po tahtao Juta po.

¹ Ritonõpo, Jesëme mase; oëpataka jytory sehxo hano.

Opoko penetãko ase amaro jehtohme;
tutunazehnase exikety samo,
nono tonore exikety samo tuna pyra ahtao.

² Oenery se ase Atapyĩ tao;
 jamihmehxo oehtoh enery se ase,
 saeremehxo oehtoh roropa enery se ase.
³ Isene yna ehtoh motye kure yna pyno oehtoh mana.
 Naeroro oeahmāko ase. “Kure mase,” āko ase.
⁴ Isene ro jahtao kure oehtoh ekarōko ase;
 jemary anỹnōko ase oeahmaryme.
⁵ Kure jyriry oya tonahsē tomepore sã ya mana;
 tuesapare sã ase ukurohtao,
 morara exiryke tãkye eremiāko ase oeahmaryme.

⁶ Tohrame jahtao, wenikehpyra ase opoko.
 Osenetupuhnōko ase opoko koko ahtao, ĕmepyyry pona
⁷ jakorehmakehpyra oexiryke.
 Āporiry jerutumã ao eremiāko ase jatãkyemaryme.
⁸ Orumekara ase, janỹnōko mase xikihme
 osetapara jehtohme.

⁹ Jetapary se exiketō osenahkãko mã toto,
 ytōko mã toto aorihtyã esaka.
¹⁰ Totapasēme exīko mã toto etonatoh po,
 ekepyry tō õnōko mã onokyro tomo.
¹¹ Morararo tuisa atãkyemãko mana Ritonōpo poko,
 orēpyra tyrise exiryke eya.
 Ynara kananomo: “Takorehmase jahtao Ritonōpo a
 ynekarory ekarōko ase eya,”
 kananō tãkye exīko mana.
 Yrome ajohpe exiketō mynyhme rokē exīko mã toto.

64

Ekaropotoh osewomapotohme

Tawi nymerohpyry ekarotohme eremiaketō tuisary a.

¹ Ritonōpo, jotururu etako.
 Popyra ehtoh toehse ya ahtao!
 Kypynanohko yzehno exiketō zuno jexiryke.
² Kuewomako popyra exiketō osenetupuhtoh winoino;
 kypynanohko mokaro ajoajohpãkō winoino.

³ Tunurukō aehtōko sã mã toto
 rato pohsuimã aehtory samo,
 aomirykō pyrou sã mana typohke urari ke
 ahpahpyry samo.
⁴ Axĩ mã toto ajohpe ehtoh ekarory poko,
 imehnō hxirory poko,
 kurãkō ryhmãko mã toto omi xihpyry ke.
⁵ Atakorehmãko mã toto popyra ehtoh ritohme;
 oturũko mã toto imehnō apoitoh riry poko tyya xine,
 zonēnōko mã toto osenepyyra toto ehtohme.
⁶ Atamorepãko mã toto popyra ehtoh ritoh poko,
 mame ynara āko: “Tuaro toehse yna imehnō
 ryhmatoh poko, yna onenepyyra tuisa tō ehtohme,”
 āko mã toh repe.

Tupime enetuputyry mana ahno osenetuputyry
ikurohtao xine.

⁷ Yrome typyre ekomāko Ritonōpo mana toto pona, mōtoino rokē tapurosēme
exīko mā toto.

⁸ Toto enahkāko Ritonōpo mana aomirykō pokoino;
mokaro eneryhtao imehnomo a, osenuruhkāko mā toto.

⁹ Ahno emero enaromỹke exīko;
Ritonōpo nyrytā poko oturūko mā toto,
osenetupuhnōko mā toto
inyriry tō poko tyjमितunuru ke.

¹⁰ Zae ehtoh poko exiketō atākyemāko mā toto
Ritonōpo nyrytā poko; imaro osewomāko mā toto.
Emero aomiry omipona exiketō
Ritonōpo eahmāko mā toto.

65

“Kure mase,” katopo tykyrysā apoiry poko

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

¹ Ritonōpo, zae nase oeahmary yna a ypy Xiāo po, yna omihpyry ae ro
ynanekarory
enepyrory roropa oya tokarosēme.

² Yna otururu etaneme oexiryke, oya ahno emero
nono pōkō oehnōko mana oeahmase

³ tyrypyhpyke yna exiryke.
Typoremākase ynanase popyra yna ehtoh ke,
yrome yna rypyry korokāko mase.

⁴ Tākye mā mokaro onymenekatyamo,
oya oehnōko mā toto atapyī taka ehse!
Tākye exīko ynanase, tuesapare exiketō samo,
okyrory kurā poko Atapyī tao,
amaro Oturutoh kurā tao.

⁵ Ritonōpo, yna ezuhnōko mase orēpyra
yna riryke oya, ajamitunuru enepōko mase yna a yna pynanohtohme
oya.

Sero nono etyhpyry pōkomo te, tuna konōto moino exiketō roropa tosēkōme
oenetupuhnōko mā toto.

⁶ Ypy tō tosaka tyrise oya ajamitunuru ke,
moro ke jamihmehxo oehtoh tonepose oya.

⁷ Tuna konōto panaikato exikety mynyhme
tyripōko mase pohkane konōto roropa,
ahno imoihmākō kui katoh roropa
mynyhpākapōko mase.

⁸ Onyrytā eneryke tyya xine sero nono pōkō emero
osenuruhkāko mā toto.

Onyriry eneryke tyya xine kohtāko mā toto tākye
toexirykōke nono etyhpyry poe nono etyhpyry pona.

⁹ Sero nono pyno oehtoh enepōko mase, konopo
enehpōko mase nono ehxikatohme kure ehtohme.
Konopo oepyrake iporiry kumanohnōko mana,

morararo otyro zamaro nono exīko, eperytāko kure,
morara tyripose oya exiryke.

¹⁰ Konopo enehpōko mase itamurume tupito tō pona,
nono ahkahpyry pona.

Moro nono tohxikase ahtao tūpore pyra exīko.
Otyro ahtanohpōko mase.

¹¹ Toehsehxo ahtao otytyko apoīko itamurume,
onekarohpyry, kure oexiryke.

Emero pata tō po tonahsē nae pitiko rokē pyra.

¹² Ona po onahpoty ahtāko,
pehme mana kaneru tō ke;
somohtmā po atākyemāko roropa mā toto.

¹³ Ekykō tuhke jakanahmā ao exīko mā toto.
Anarykatyākō eperytāko tiriiku tōkehko.
Emero kohtāko, eremiāko, tākye toexirykōke.

66

Ritonōpo eahmary, “Kure mase,” katoh ke

Saumu, eremiatoh tokarose eremiaketō tuisary a.

¹ Ritonōpo eahmatoko, okohtatohkō ke,
ātākyemarykōme emero sero nono pōkomo!

² Oeremiatoko eya, eahmaryme:
“Kure mase, Ritonōpo Imehxo,” kahtoko eya.

³ Ynara kahtoko eya:
“Onyrytā pokoino osenuruhkāko ynanase!
Ajamitunuru imehnō jamitunuru motye exiryke,
emero ozehno exiketō tosekumuru po
porohnōko mā toto oēpataka.

⁴ Sero nono pōkō emero oeahmāko mā toto,
eremiāko mā toto, oeahmaryme,
eremiāko mā toto imehxo oekaroryme.”

⁵ Osehtoko Ritonōpo nyrytā enese,
orēpyra nase tynrytā poko ahno pynanopyry poko.

⁶ Nonome tuna konōto tyripose eya.
Tupupurukō po kytamuru tō toytose tuna akuohse.
Moroto tākye sexiatoise inyrihpyry poko.

⁷ Tyjamitunuru ke tuisame exikehpyra mana jūme, imeimehnō nonory pōkō
enēko mana. Ah Ritonōpo zehno exiketō typoremākasēme nexī toto!

⁸ Ah emero ahno tō Ritonōpo Kuesēkō eahmā toto! Oeremiatoko opore
eahmatohme.

⁹ Towomase kymarokō eya, isene kuehtohkōme,
takorehmase kymarokō eya epukara kuehtohkōme.

¹⁰ Ritonōpo, tukupose ynanase oya; parata kuhtoh
samo apoto ke, moro sā tukupose ynanase oya.

¹¹ Tynomose yna oya apoitoh pona yna epukatohme,
yna motary pona omoxinety tō tyrise roropa oya.

¹² Yna tytūtūmapose oya yna zehno exiketomo a.
Apoto kuroko ynanytoase, tuna kuroko roropa,

yrome seromaroro kuenepyatose ropa
osa towomanেকে exikety pona.

¹³ Atapyĩ taka ynekarory tō arōko ase
jahkatohme tytororo;
jomihpyry ae ro ynekarory ekarōko ase oya.

¹⁴ Moro ekarōko ase, tykase ywy oya
popyra ehtoh toehse ahtao ya.

¹⁵ Kaneru tō ekarōko ase oya jahkatohme
apoto apō pona;
pui orutua zahkāko ase, poti tō maro,
mame orexīto onuhnōko mana kakoxi kapu aka.

¹⁶ Osehtoko, amarokō emero Ritonōpo omipona
exiketomo, jomiry etatoko,
inyrihpyry ya ekarōko ase oya xine.

¹⁷ Tykohmase ynororo ya jakorehmatohme;
mame eahmase roropa eremiatoh ke.

¹⁸ Aryhnaka yrypyry onekaropyra jahtao
jomiry onetara Kuesēkō exiry.

¹⁹ Yrome jomiry totase Ritonōpo a rahkene,
jotururu eya totase.

²⁰ “Kure mase, Ritonōpo,” āko ase eya
typanary anapurupyra aexiryke, tōturuse
jahtao eya, ypyno exikehpyra roropa aexiryke.

67

Kure mase, Ritonōpo

Saumu, eremiatoh tokarose eremiaketō tuisary a.

¹ Ritonōpo, yna onuānohpyra exiko,
kure rokē yna tyriko! Yna pyno exiko,

² tyriry se oehtoh waro
sero nono pōkō ehtohme, emero;
typynanopyrykō se oexiry waro imeimehnō
nono pōkō ehtohme porehme.

³ Ritonōpo, oeahmary se ase imehnō nonory pōkomo a!
Emero nono pōkomo a oeahmary se ase!

⁴ Imehnō ahno tākye exiry se ase, eremiatohme atākyemaryme zae ahno
apiakaryke oya,
zae sero nono pōkō aroneme roropa oexiryke.

⁵ Ritonōpo, oeahmary se ase imehnō nonory pōkomo a!
Emero nono pōkomo a oeahmary se ase!

⁶ Tykyrysā zamaro nono exiryke
tonahsā itamurume toehse.
Ritonōpo, Kuesēkomo a kure rokē tyrise sytatose.

⁷ Eya kure rokē tyrise sytatose;
ahno tō emero, sero nono pōkomo Ritonōpo
waro toto ehtohme aomipona ehtohme roropa!

68

Izyraeu tō orēpyra ehtopōpyry poko

Tawi nymerohpyry. Eremiatopo. Inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

¹ Owōnōko Ritonōpo mana tyzehnotokō enyohtohme sapararahme ayto-tohkōme.

Ise pyra exiketō epāko mā toto, typoremākapose toexirykōke.

² Orexīto aropory sā tyryrykane a, moro sā toto aropōko mana.

Popyra exiketō osenahkāko mā toto Ritonōpo ēpataka, mopuku epukuru tunatary samo apoto ke.

³ Yrome zae exiketō tākye rokē exīko mā toto, atākyemāko mā toto Ritonōpo ēpataka.

Tākye toexirykōke eremiāko Ritonōpo poko mā toto.

⁴ Oeremiatoko Ritonōpo eahmaryme, oeremiatoko kure aexiry poko.

Osema ikurākatoko esemaryme, akurū po ytokety sā mana.

Esety Kuesēkōme mana; atākyematoko ēpatao awahtao xine.

⁵ Poetōpo tō pynanohnōko Ritonōpo mana, Tytapyī kurā tao isene exikety,

pytŷpo tō ewomāko roropa mana.

⁶ Turumekase exiketomo a tapyi ekarōko mana moro tao toto ehtohme,

āpuruhpyry taōkō tūtanohpōko ropa mana, tŷpokase sā toto ehtohme tākye rokē aehtohkōme,

yrome Ritonōpo omipona pyra exiketō nono tonorē po rokē exīko mā toto.

⁷ Ritonōpo, opoetory tō tarose ahtao oya ahno esaka pyra,

nono tonorē kuroko toytose awahtao,

⁸ nono tykytyky tykase, kapu poe konopo toehse itamurume Ritonōpo oepyryke Xinai esemy,

Izyraeu tō Esē roropa.

⁹ Konopo itamurume menehpoase ononory kurākatohme ropa,

patāpome sā toehse exiryke.

¹⁰ Opoetory tō tōsesarise moroto;

kure oexiryke tonahsē mekarōase tymōkomokākara a.

¹¹ Tynyriphopyry tokarose Ritonōpo a,

mame nohpo tō tuhkākomo a moro omi tarose:

¹² “Tuisa tō soutatu tō maro epāko mā toto, typoremākase toexirykōke!”

Tytapyīkō tao mōkomo tapiakase nohpo tomo a tynapoihpyrykomo topetōkara mōkomohpyry.

¹³ Utukuimo panono parata ke tyōtose, taporihke zemime uuru kurā ke.

(Oty katoh toitoine amarokō tehme toehse kaneru tō esao etonatoh po?)

14 Tuisa tō typoremākaposē ahtao Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a newe tonehpose eya, moroto ypy Saumō po.

15 Kaetokohxo ypy Pasā mana, ypy tō tuhke, zumo roropa mana!

16 Oty katohme matou ypy tō kaehxo exiketō poe Ritonōpo nymenekahpyry zumoxike sã enēko matou? Moroto jūme Ritonōpo ehse exīko mana.

17 Tykahu tō tuhkākō jamihmākō maro Ritonōpo Kuesēkō tooehse ypy Xinai poe tosary kurā pona.

18 Tōnuhse ynororo kakoxi, tynamoto tō tuhkākō tarose tymaro; ahno nekarotyã tapoise eya, aomiry onymoipyra exiketō nekarotyã roropa tapoise eya. Moroto Ritonōpo Kuesēkō ehse exīko mana.

19 “Kure mase,” sykatone Kuesēkomo a.

Kokoro rokē kuakorehmatorỹko mana tupime hkopyra kyrohmanohpotoh ehtohme kyya xine omoxĩ hkopyra aehtohme roropa!

Kypynanohnekōme mã ynororo.

20 Kuesēkō Kypynanohnekōme mana; Ritonōpome mana Kuesēkomo, kypynanohtorỹko mana oorihipyra kuehtohkōme.

21 Tyzehnotokō zupuhpyry hmōko mana, tyrypyrykō rumekary se pyra exiketomo.

22 Ritonōpo Kuesēkō ynara nase yna a:

“Ozehnotokō enehpōko ropa ase ypy Pasā poe. Toto enehpōko ropa ase tuna konōto zue ae

23 oepytohkōme toto munuru ke, oekykō kaikuxi tunurukō ke toto munuru emēko mana.”

24 Ritonōpo orēpyrahxo oytory enēko mã toto emero, atakenaka ytoketō Ritonōpo ekahmāko, Jesē, omōnōko mana Tytapyĩ kurā taka.

25 Eremiaketō ytōko osemazuhme, mokaro mykapo etyhpyryme rue etonanomo.

Mokaro rãnao oryximākō ytōko mana tãpori tō etonanomo.

26 “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo eahmaryme, oximōmākomo ipoetory tomo.

“Kure mase,” kahtoko Ritonōpo Kuesēkomo a, Izyraeu pakomotyamo.

27 Pějãmĩ tō oehnōko osemazuhme, jekyry tuhke hkopyra exiryke;

mokaro mykapo Juta tamuximākō oehnōko tyekyry tō maro; mokaro mykapo Zepurō tō tamuximākomo te, Napatari tō tamuxiry tō maro.

28 Ritonōpo, ajamitunuru enepoko yna a, ajamitunuru ke takorehmase yna exiryke.

29 Atapyĩ Jerusarē po, morotona tynekarorykō arōko tuisa tō mana,

30 Ejitu pōkō enaroximako, onokyroimo sã mokaro mana sapisapiriimo htao exiryke samo; Ritonōpo, imehnō nonory pōkō enaroximako;

pui orutua kō sā mā toto typoenōkō maro, oeahmatohto
 eya xine tosekumurukō po, parata enepiryhtao
 roropa eya xine tynekarorykōme oya.

Sapararahme tōsetapary se exiketō aropoko.

³¹ Kowenu nenehpotyā oehnōko Ejitu poe;
 Etiopia tō roropa oehnōko, tomarykō tanỹse kakoxi
 tōtururume oya, Ritonōpo.

³² Oeremiatoko Ritonōpo eahmatoko, emero nono
 pōkomo, oeremiatoko Kuesēkō eahmatoko!

³³ “Kure mase,” kahtoko Mokyro a, kapu ae kawaru po
 ytokety a, moino ro kapu ao mana,
 pakato ro mokyro.

Aomiry etatoko, konomeru konōto sā mana.

³⁴ Oturutoko Ritonōpo jamitunuru poko;
 imehxo aexiry Izyraeu tō maro mana.

Ijamitunuru kapu ao mana.

³⁵ Ritonōpo imehxo mana Itapyī kurā tae aepiryhtao,
 Izyraeu tō Esēme mana!

Tyjamitunuru ekarōko typoetory Izyraeu tomo a.

“Kure mase, Ritonōpo!” kahtoko.

69

Oturutoh Ritonōpo a tyryhmase ahtao

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

¹ Ritonōpo kypynanohko!

Tuna zueme nexino ypymyry ae.

² Ikurepato htaka omōnōko ase zue aka,
 tūporē pyra mana upupuru apōme.

Zue aka tomōse ywy, nerỹko ase tuna opotū exiryke.

³ Tapotūkehse ase: “Kuakorehmako!” kary poko.
 Jesenary jetuhxo nase, jenuru piukah āko nase oepiry
 eraximary poko, Ritonōpo Jesemy jakorehmase!

⁴ Yzehno exiketō tuhke mā toto, toto onyhtomapopyra
 jahtao ro, ikuhpỹme toh mana jupuhpyry po
 jūsety ehtoh motye.

Jamihme mā toto jenahkary se exiketomo,
 ajohpe ehtoh ke jyhxirōko mā toto.

Imehnō mōkomory onematonanohpyra exiase repe,
 yrome epehmapōko ropa mā toto ya.

⁵ Yrypyry ononēpyra ase owinoino, Ritonōpo;
 tuaro mase putupyra jehtopōpyry poko.

⁶ Ritonōpo Jesemy, Jamihmehxo Exikety,
 oenetupuhnanō ewomako ehxiropyra
 toto ehtohme azahkuru jehtopōpyryke.

Ritonōpo Izyraeu tō Esem, ah oeahmananō
 ehxiropyra ypoko nexī toto.

⁷ Opyno jexiryke yronymyryme jyhxirotah
 toanahtose ya, toehxirose roropa repe ywy.

- 8 Imepỹ nonory pō sã toehse ywy jakorō tomo a,
katonōme sã ase ytapyĩ taōkomo a.
- 9 Atapyĩ pynohxo jehtoh apoto sã ukurohtao mana,
okerekerematopōpyry opoihtonanomo a
ypona toehse roropa mǎ kehko.
- 10 Yxitaryhtao te, otuhpyra roropa jahtao
jotururuke oya jeunohnōko mǎ toto.
- 11 Upo topuxiximǎ amururuhtao ya aorihtyǎ
hnamonanō samo, moro eneryke tyya xine
jeunohnōko mǎ toto, ypoihtōko roropa mǎ toto.
- 12 Ypoko oturūko mǎ toto osema ae ytoketomo,
aetỹtyǎ roropa ypoko eremiǎko mǎ toto.
- 13 Yrome oya oturūko ase, Ritonōpo Jesemy.
Kuezuhko, Ritonōpo, ise oehtoh toehse ahtao
ypyno yronymyryme oexiryke.
Kypynanohko ōmihpyry ae ro.
- 14 Kuewomako omōpyra jehtohme ikurepato htaka;
kypynanohko yzehnotokō winoino,
nerypyra jehtohme tuna zue aka.
- 15 Ypona tuna onenehpopyra exiko tukumase ahtao;
zue ao ynerymapopyra exiko,
aorihtyǎ esaka ytopyra jehtohme.
- 16 Ritonōpo Jesemy, kure mase,
ypyno roropa mase ipunaka. Kuezuhko,
kuakorehmako, juānopyry se pyra oexiryke ipunaka.
- 17 Otonēpyra exiko ywinoino; kuezuhko seromaroro,
popyra ehtoh konōto toehse exiryke ya!
- 18 Osehko ya, kypynanohko;
kuewomako yzehnotokō winoino.
- 19 Yzehnotokō emero enēko mase,
ypoihtoh tonō eya xine waro mase, tuaro mase
jehxirotopōpyry poko tyhxirose jahtao eya xine.
- 20 Jyhxirotoh pokoino sam āko ase ukurohtao,
tapotūkehse ywy jakorehmane oehpyra exiryke!
Ypyno exikety toraximase ya repe, yrome arypyra,
ypyno exikety pyra nexiase; jemuhkehkane oepyyry
toraximase ya repe, yrome oehpyra tokurehse.
- 21 Omise toehse jahtao orihmato tyrise
ynapyry aka eya xine.
Tutunazehnase jahtao ikatainety tokarose ya jokurume.
- 22 Naeroro otuhtoh riryhtao eya xine,
ah nyporemāno, mokaro ryhmapotohme!
Otuhtoh konōto riryhtao eya xine,
ah tyyryhmasēme nexī toto, toto wānohtohme.
- 23 Ritonōpo, tonurākōkara sã toh tyripoko!
Jūme jamihme pyra tyripoko toto!
- 24 Mokaro zuānohko, toto zehno oexiryke,

jetunety ke epehmako toto orēpyra oexiryke!

²⁵ Ah toto esary irumekahpyry sã nexino!

Ah isene exiketō pyra nexino itapyĩkō tao.

²⁶ Onuãnohtyã rohmanohpōko mã toto,
anapurotyã tuarimary eunohnōko mã toto.

²⁷ Mokaro rypyry imeroko apapē pokona emero;
toto onypynanohpyra exiko ipunaka.

²⁸ Mokaro esety ikyryko isene exiketō papē poe,
ōmiry omipona exiketō esety maro pyra toto ehtohme!

²⁹ Sam ãko ase, tapotūkehse jakorehmane oehpyra
exiryke! Ritonōpo, kuanỹko, kypynanohko!

³⁰ “Kure mase,” ãko ase, eremiãko Ritonōpo
eahmaryme; “Onyrytyã motye imehxo mase,”
ãko ase, tãkye jexiryke opoko.

³¹ Morara kary ya Kuesēkō zamaro mana
pui tō ynekarory motye, pui orutua zuãtahpyry,
totapasē motye apoto apō po.

³² Moro eneryhtao irohmanohpotyamo a,
tãkye exiko mã toto.

Mokaro, Ritonōpo eahmananō sekese exiko mã toto.

³³ Tymōkomokākara omiry etãko Ritonōpo mana.

Wenikehpyra mana typoetory tō poko
ãpuruhpyry tao toto ahtao ro.

³⁴ Ritonōpo eahmatoko kapuaōkomo, sero nono pōkō
roropa, tuna konōto maro, ikuaōkō roropa emero!

³⁵ Jerusarē pynanohnōko mana.

Juta patary tō riko ropa mana.

Moroto ipoetory tō exiko mana.

Oesariko mã toto moro nono po: “Sero nono
ekarōko ase oya xine,” katopōpyry ae ro.

³⁶ Mame moro nono esēme
exiko Ritonōpo poetory pakomotyamo.

Moroto ipyno exiketō exiko mana.

70

Oturutoh Ritonōpo a akorehmatohme

(Saumu 40.13-17)

Tawī nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

¹ Ritonōpo, axī ke kypynanohko!

Jesēme mase; axī kuakorehmako, seromaroro!

² Jetapary se exiketō poremākapory se ase oya.

Tuaro pyra tyripoko toto.

Tãkye exiketō jetuarimary poko
iramapoko ropa, aehxirotokōme.

³ Ah ypoihtone tō typoremāse nexī toto;

Ah neramã toto toehxirotopyryke.

⁴ Ah tãkye nexī toto:

“Ritonōpo Imehxo Kuesēkōme mana,” kananomo!

Tãkye exiko mã toto typynanohse toexirykōke,

ah ynara nykā toto: “Kure kuhse Mase, Ritonōpo,
Imehxo Exikety.”

⁵ Ywy ase jamihme pyra te,
tytineruke pyra roropa ase;
Ritonōpo axī ke osehko jakorehmase!
Ypynanohneme mase, Jesēme mase.
Axī ke kuakorehmako!

71

Tamuhpōme exikety oturutoh Ritonōpo a

- ¹ Ritonōpo Jesemy, jewomaneme mase;
jūme yporemākapopyra exiko, jehxiroryino.
² Kuakorehmako, kuewomako zae oexiryke;
kuetako, kypynanohko roropa!
³ Ritonōpo, jesary jamihme exiko, topuimo samo,
tapyi topu risē samo, josewomatohme!
Jesary jamihme mase, topuimo; ytapyiny topu risēme.
- ⁴ Ritonōpo Jesemy, kypynanohko
popyra exiketō winoino.
Kypynanohko azahkuru exiketō jamitunuru winoino,
jetapary se exiketō winoino roropa!
⁵ Ritonōpo Jesemy, oenetupuhnōko ase;
poetome ro jahtao omoro tonetupuhse ya Jesēme.
⁶ Moino ro oenetupuhkehpyra exiase;
jenurutopōpyry poe towomase ywy oya.
Jūme oeahmakehpyra ase.
- ⁷ Jenēko imehnō mana, tuhkākomo,
osenuruhkāko mā toto, jewomatoh oya
jamihme toehse exiryke.
⁸ Oeahmary poko kohmānōko ase;
saeremehxo oehtoh ekarōko ase imehnomo a.
⁹ Jurumekara exiko seromaroro,
tamuhpōme toehse jahtao.
Wenikehpyra exiko ypoko jamihme pyra toehse jahtao.
¹⁰ Jepetōkara jetapary se mā toto;
ykerekeremāko mā toto.
Atamorepāko mā toto joorihmapory poko tyya xine.
¹¹ Ynara āko mā toto: “Mokyro turumekase
Ritonōpo a; sekahmatone apoitohme kyya xine,
ipynanohne pyra exiryke.”
- ¹² Ritonōpo, ameke pyra exiko ywino!
Kuakorehmako seromaroro, Jesemy!
¹³ Ynara se ase: typoremākase toto exiry se ase,
tonahkase roropa mokaro
ymaro osetapary se exiketomo!
Ah mokaro yyryhmary se exiketō aehxirohpyryme
nexī toto; ah ihxitapātyāme nexī toto!

- 14 Oenetupuhkehpyra ase,
oeahmãko ase itamurumehxo!
15 Zae oehtoh ekarõko ase;
ypynanopyryke oya ekarory poko kohmãnõko ase,
josenetupuhtoh motyehxo moro ahtao ro.
16 Ritonõpo Jesemy, ajamitunuru poko oturũko ase;
zae oehtoh poko roropa,
anamonohpyra mase zae rokẽ oehtoh poko.
- 17 Moino poetome ro jahtao tamorepase ywy oya,
oturukehpyra ase seroae ro onyrytyã kurã poko.
18 Seromaroro tamuhpõme ase, jũsety karimutume
toehse, jurumekara exiko, Ritonõpo!
Ymaro exiko ajamitunuru poko otururuhtao ahno a,
imehxo oehtoh roropa ekaroryhtao moxiamo a,
ipoenõkomo a ipakomotyamo a roropa.
- 19 Ritonõpo, zae oehtoh anamonohpyra mana,
kae exikety sã mana kapu poko.
Onyrytyã imehxo mã kehko,
imepỹ pyra mana asã exikety.
20 Popyra ehtoh tonehpose oya ya,
jetuarimatoh roropa, yrome yjamitunuru
ekarõko ropa mase ya,
janỹnõko mase orihpyra jehtohme.
21 Tuisamehxo jyrĩko mase,
jemuhkehkapõko ropa mase.
- 22 Rue ke, haapa ke oeahmãko ase rahkene.
Zae oehtoh anamonohpyra exiryke
oeahmãko ase Ritonõpo, Jesemy!
Onetaryme eremiãko ase, haapa maro,
Kurãme exikety, Izyraeu tõ Esemey.
23 Eremiãko ase tãkye jexiryke,
rue etoryhtao oeahmaryme, eremiãko ase,
kohtãko yjamitunuru ke emero,
typynanohse jexiryke oya.
24 Zae oehtoh ekarory poko kohmãnõko ase,
yyryhmary se exiketõ typoremãkase exiryke,
tonahkase roropa toto exiryke oya.

72

Tuisa akorehmapory poko Ritonõpo a

Saromão omihpyry.

- 1 Ritonõpo, tuisamã amorepako zae ehtoh ke imehnõ apiakatohme eya, zae
oehtoh samo! Zae oehtoh ekaroko eya
2 ajohpe pyra aehtohme opoetry tõ tuisaryme
aerokuruhtao, zae toto apiakatohme
tymõkomokãkara tonekunohse ahtao
jamiyhmehxõ exiketomo a.
3 Tymõkomoke ononory põkõ tyripoko,
opoetry tõ akorehmako zae ehtoh poko toto ehtohme!

- 4 Tuisamã akorehmako zae tymõkomokākara
apiakary poko; etuarimaketõ akorehmatohme,
imehnõ enekunohnanõ poremākatohme.
- 5 Ah opoetory tõ oeahmã toto xixi nae ro ahtao,
ezurume nuno ahtao roropa, jũme enahpỹme!
- 6 Ah mokyro tuisamã konopo sã nexino ona po,
aepyryhtao onahpoty ehxikase nono poro.
- 7 Ah zae ehtoh poko exiketõ nemã toto
isene ro mokyro ahtao.
Ah osetapara nexĩ toto, kure rokẽ toto ehtohme
ezurume nuno nae ro ahtao.
- 8 Tuisame exĩko mana tuna konõto poe
imepỹ tuna konõto pona te,
tuna Eupyrati poe nono etyhpyry pona.
- 9 Ahno tõ ona tonorẽ põkõ tosekumuru po
porohnõko mã toto ãpataka, epetõkara roropa
porohnõko mã toto tosekumurukõ po
tõmytykõ nono pokoxi mokyro ãpataka.
- 10 Expania tuisary tõ, ahmõta tõ tuisary roropa
tynekarorykõ enehnõko mã toto eya, mokaro
roropa Arapia tuisary te, Etiopia tuisary roropa tynekarorykõ enehnõko mã
toto eya.
- 11 Tuisa tõ emero tosekumurukõ po porohnõko
mã toto mokyro ãpataka, imeimehnõ nonory
põkõ emero aomiry omipona exĩko.
- 12 Tymõkomokākara pynanohnõko mana:
“Kuakorehmako ajohpãme samo,” karyhtao eya xine; tytineruke pyra
exiketõ maro, turumekase exiketõ roropa.
- 13 Jamihme pyra exiketõ pyno mana,
etuarimaketõ roropa, takorehmaneke pyra exiketõ pynanohnõko mana.
- 14 Mokaro pynanohnõko mana irohmanohpotoh winoino te, etaetapatoh
winoino roropa;
isene toto ehtoh sehxo mana ipunaka.
- 15 Ah mokyro tuisamã isene exikehpyra nexino!
Ah uuru nenehpõ toto eya Arapia poe!
Ah noturũ toto Ritonõpo a ipoko kokoro rokene,
kure rokẽ tyripotohme eya, jũme!
- 16 Ah tiriiku tõkehko itamurume nexino
sero nono po!
Ah ypy tõ poro tỹkyryneke nexino itamurume,
ypy tõ Ripano põ samo!
Ah pata tõ pehme nexĩ toto ahno ke
onahpoty samo ona po!
- 17 Ah tuisa esety poko jũme wenikehpyra ahno
nexĩ toto; imehxo aehtoh waro imehnõ ehtohme
xixi nae ro ahtao!
Ah imeimehnõ ahno tõ emero kure toehtohkõ
nekaropõ toto Ritonõpo a,
kure mokyro tuisa ritopõpyry saaro eya.

18 Ritonõpo eahmatoko, Izyraeu tō Esemy!
Ynoro rokē morohne emero Rihpōme aexiryke.

19 Jūme Ritonõpo Imehxo Exikety eahmatoko!
Ah sero nono pehme nexino Imehxo Aehtoh ke!
Enara! Aō! Kure mana!

20 Sero ke Ritonõpo maro Tawi, Jese mūkuru,
oturutoh tonō nenahno.

73

Ritonõpo zae ehtopo

Asape nymerohpyry.

1 Ajohpe pyra, kure Ritonõpo mana Izyraeu tomo a,
kure mana kure ehtoh poko exiketomo a
ikurohtao xine.

2-3 Yrome tymōkomokehxo popyra exiketō
tonese ahtao ya, epyrypaketō roropa,
amonopyīse exiase Ritonõpo enetuputyry poko;
axītao rokē tuenikehse ywy kure Ritonõpo ehtoh poko,
mokaro zumoxike toehse jexiryke.

4 Popyra exiketō etuarimara mā toto;
jamihme mā toto tyrohsēke pyra exiryke.

5 Sam kara mā toto imehnō etuarimaketō sā
pyra, popyra ehtoh oehpyra eya xine mana.

6 Naeroro, epyrypāko mā toto
osenao riry samo tomeporyme,
imehnō ryhmāko mā toto upo amururu samo.

7 Tukurohtao xine popyra ehtoh poko rokē
osenetupuhnōko mā toto, osenetupuhkehpyra
mā toto imehnō ryhmary poko.

8 Imehnō eunohnōko mā toto, popyra ehtoh
poko omiāko mā toto.

Epyrypāko mā toto, osenetupuhnōko roropa
mā toto imehnō rohmanohpory poko tyya xine.

9 Ritonõpo kapu ao kerekeremāko mā toto,
tuisame exiketō sā imehnō rohmanohpōko
mā toto taro nono po.

10 Morarame Ritonõpo poetory tō roropa
toto omipona exīko, zae toto ekarōko mā toto.

11 Ynara āko mā toto:
“Ritonõpo zuaro pyra exīko mana;
sero onenepyra mā Ritonõpo Imehxo Exikety.”

12 Popyra exiketō ynara sā mā toto:
tymōkomoke itamurume mā toto,
mame itamurumehxo tytineruke exīko mā toto.

13 Otarame toiparo rokē zae ehtoh poko exiase, yrypyry poko pyra roropa
exiase.

14 Ritonõpo, opoe sam kary poko
kohmānōko ase.
Kokoro rokē emepyry ae tuānohse ywy oya.

- 15 “Otarame toiparo rokē zae ehtoh poko exiase,”
tykase jahtao, opoetory tō ehtoh sã pyra jexiry.
- 16 Naeroro morohne poko enetuputyry tukuhse ya
yronomyryme repe. Yrome tupimehxo nexiase ya.
- 17 Mame toytose jahtao Atapyĩ Kurã taka,
tonetupuhse ya popyra exiketō etyhpyry poko.
- 18 Mokaro rĩko mase serehmã pona,
toto emapōko mase aorihtoh pona.
- 19 Axĩ tonahkasēme exĩko mã toto,
etyhpyrykō popyra mana ipunaka.
- 20 Yrome, Ritonōpo, mokaro popyra exiketō poko
wenikehnōko mase, tōsenehtopōpyry poko
tuenikehse ahno ehtoh sã typakase ropa ahtao.
- 21 Josenetupuhtoh itũ ahtao, sam tykase roropa
jahtao ukurohtao,
- 22 tuaro pyra exikety sã exiase onokyro samo;
onenetupuhpyra exiase.
- 23 Moro sã jahtao ro amaro ro ase,
jemary apoĩko mase.
- 24 Zae jarōko mase jamorepatoh ke oya.
Mame etyhpyryme tãkye rokē jarōko mase oesaka.
- 25 Kapu ao omoro rokē mase ymaro.
Amaro jexiryke oty se ro hano nono po?
Arypyra, tãkye rokē ase opoko.
- 26 Upũ jamihme pyra exĩko josenetupuhtoh roropa,
yrome Ritonōpo yjamitunurume mana,
ynoro se rokē ase tãkye jehtohme.
- 27 Orumekananō orihnōko mã toto,
mokaro enahkapōko mase òmiry omipona pyra exiketomo.
- 28 Yrome ywy, tãkye rokē ase Ritonōpo maro jahtao!
Ritonōpo Jesē rĩko ase jesaryme jamihme;
imehnō zurũko ase inyrytã kurã poko emero.

74

Ritonōpo, opoetory tō poko wenikehpyra exiko!

Asape nymerohpyry.

- 1 Ritonōpo, oty katohme turumekase yna oya
jũme samo?
Oty katohme yna zehno mahno?
Yna esēme mase, kaneru sã ynanase oeky tō samo,
opoetoryme ynanase.
- 2 Wenikehpyra exiko opoetory tō poko,
tymenekase toto oya pake opoetoryme toto ehtohme.
Typynanohse toto oya imehnō namotome toto ahtao,
amaro toto ehtohme.
Wenikehpyra exiko ypy Xião poko, oesahpyry.
- 3 Ytoytoko senohne patãpo tō poro:
Atapyĩ mōkomohpyry emero tonahkase yna
epetōkara a.

⁴ Atapyĩ tao oepetõkara tykohtase orẽpyra toehtočkõ poko tãkye toehtočkõke, moroto pãteira tyrise eya xine, orẽpyra toehtočkõ enetupuhpotohme.

⁵ Apotopokõ akohnanõ sã toh nexiase, wewe akohnõko tywyrykõ ke.

⁶ Tywyrykõ ke te, mate tõkehko ke atapyĩ emepory tõ wewe risẽ tonahkase eya xine.

⁷ Atapyĩ Kurã tykararahse eya xine, nono pona tomase, tyahkase eya xine; Oesary nuriame tyripose eya xine, oeahmatoh esary.

⁸ Ynara tykase toto tukurohtao xine:

“Senahkatose toto emero porehme.”

Oesary kurã tyahkase toto a emero, sero Izyraeu nonory po.

⁹ Onyriry tõ ajamitunuru ke onenepyra toehse yna, urutõ pyra toehse roropa mana; otara ahtao serara sã exikehnõko ropa nae? Zuaro pyra ynanase.

¹⁰ Ritonõpo oty po ahtao yna eunohkehnõko yna epetõkara nae?

Jũme oeunohkehpyra toh exĩko nae?

¹¹ Oty katohme yna akorehmary se pyra hmahno?

Oemary anỹko mokaro wãnohtohme.

¹² Yrome omoro, Ritonõpo, moino ro yna Esẽme mase. Tuhke rokẽ typynanohse ynanexiase oya.

¹³ Ajamitunuru ke tuna konõto tapiakase oya, zakareimo zupuhpyry takurihmose oya nakua.

¹⁴ Zakareimo Rewiatã zupuhpyry takurihmose oya; ipũ typahse oya onokyro tõ zohme ona po.

¹⁵ Tuna enatiry tõ tyrise oya iporiry tõ roropa, tuna inunõ tonore tyripose oya.

¹⁶ Ëmepiry tyrise oya ikohmamyry roropa, xixi tyrise oya esaka, nuno roropa, xirikuato tõ roropa emero tosaka xine.

¹⁷ Sero nono ehpiry tõ tyrise oya, jeimamyry tyrise oya ikonopory roropa.

¹⁸ Ritonõpo yna Esemý, wenikehpyra exiko oeunohkehpyra oepetõkara exiry poko. Popyra ehtoh poko mã toto, opoihtõko mã toto.

¹⁹ Opoetory tõ Izyraeu onekaropyra exiko epetõkara a, takorehmaneke pyra toto ahtao.

Opoetory tõ tyyryhmase exiketõ poko, wenikehpyra exiko!

²⁰ Wenikehpyra exiko õmihpyry poko, totapose oya yna a.

Imehnõ etapãko zehnotokõ mana, emero rokẽ po ikohmamyryhtao.

²¹ Tyyryhmase exiketõ onyhxiropopyra exiko, yrome ah tymõkomokãkara oeahmã toto omise exiketõ roropa.

- ²² Owōko, Ritonōpo, onyriry ewomako!
Wenikehpyra exiko, awaro pyra exiketō
 oeunopyry poko kohmānōko mā toto.
- ²³ Wenikehpyra exiko oepetōkara kui kary poko
 ozehno toehtohkōke, panaikato onyrikehpyra
 roropa oepetōkara mana.

75

Ritonōpo, zae apiakaneme

Asape nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

¹ “Kure mase,” āko ynanase oya, Ritonōpo.

“Kure mase,” āko ynanase ameke pyra oexiryke.

Imehxo oexiry poko oturūko ynanase,
onryityā osenuruhkatoh kurā ekarōko ynanase.

² Ritonōpo ynara āko:

“Apiakatoh tymenekase ya, zae apiakāko ase.

³ Sero nono pōkō emero tykytyky karyhtaō ro,
 nono roropa tykytyky karyhtaō,
apō tō kurākāko ase tūpore aehtohme.

⁴ Popyra exiketomo a ynara āko ase:

Imehnō motye kure osekaropyra ehtoko;

⁵ orēpyra oehtohkō poko epyrypara ehtoko, āko ase.”

⁶ Ahno wānohtoh oehpyra mana xixi tūtatoh
wino te, xixi omōtoh wino roropa, inikahpoino te, ikurenaeino roropa.

⁷ Ritonōpo kuapiakatorỹko mana;
ynoro rokē zae pyra exiketō apiakāko mana,
imehnō iirypyryme pyra ekarōko mana.

⁸ Kasana nae Ritonōpo Kuesēkō emahpo eukuru
 jehnahpyry ke pehme, zehno ehtoh ke.

Moro ekamōko mana, popyra exiketō okurume,
ēnōko mā toto emero porehme eukuru enahtoh pona.

⁹ Yrome ywy oturukehpyra ase Ritonōpo,
 Jako Esē poko, eremiāko ase eahmaryme.

¹⁰ Popyra exiketō jamitunuru enahkāko mana;
 yrome Ritonōpo omipona exiketō
jamihmehxō exīko mā toto.

76

Ritonōpo orēpyra Exikety

Asape nymerohpyry. Eremiatopo. Inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

¹ Ritonōpo waro Juta pōkō mā toto;
imehxo aexiry waro mā Izyraeu tomo.

² Tapyike mā ynororo pata Jerusarē po;
tosao mana ypy Xiāo po.

³ Moroto tyzehno exiketō pyre tytahtahkase eya;
 toto osewomatoh tonomo, tapema tōkehko,
ipyrekō emero tonahkase eya.

⁴ Xixi motye saereh āko mase, Ritonōpo!

- Orēpyrahxo mexiase toehse ropa awahtao
 ppy tō poe ozehnotokō poremākaxīpo!
 5 Mokaro soutatu tō, jamihme exiketō pyre
 tarose kehko emero;
 seromaroro nyhnōko mā toto toorihse,
 osewomasaromepyra toexirykōke.
 6 Ritonōpo, Jako Esemy, mokaro
 enaroximaryhtao oya, kawaru tō maro epo ytoketō roropa toepukase,
 toorihse toto.
 7 Ahno emero ouno mā toto. Oēpataka xikihme ehsaromepyra mā toto, zehno
 awahtao.
 8 Kapu aeino “Awānohtorỹko ase,” karyhtao mokaro a; zuno toehse sero nono
 pōkomo,
 tymynyhpāse ropa toto,
 9 towōse awahtao zae apiakatohme oya,
 mokaro emero tyrohmanohposā pynanohtohme oya sero nono po.
- 10 Oxiehno ahno ahtao ro toahmasēme exīko mase itamurumehxo;
 tōsetapakehse toto ahtao, orihpyra exiketō oseahmāko mā toto oeahmaryme.
 11 Onekarorykō enehtoko Ritonōpo Kuesēkomo a
 ōmihpyry ae ro; osehtoko imehnō nonory pōkomo,
 moe pyra exiketomo, onekarorykō enehtohme
 Ritonōpo a. Tōmiry omipona imehnō ripōko mana emero porehme;
 12 kowenu poetory tō, epyrypaketō,
 poremākapōko Ritonōpo mana.
 Zuno imehnō nonory pōkō tuisary tō ripōko mana.

77

Emuhkehkatoh emynyhmaryhtao

- Asape nymerohpyry, osekarotohme Ritonōpo a.
 1 Opore Ritonōpo kohmāko ase;
 opore ikohmāko ase, mame jomiry etāko mana.
 2 Popyra ehtoh toehse ya ahtao oturūko ase
 Kuesēkomo a koko, jemary anỹnōko ase
 jotururume eya, yrome jemuhkehkara mana.
 3 Osenetuputyryhtao Ritonōpo poko
 pusuh kapitōko ase;
 ipoko emynyhmaryhtao sekese pyra exīko ase.
- 4 Jynyhmapopyra Ritonōpo mana;
 torētykehxo jexiryke oturusaromepyra ase.
 5 Pake ehtopōpyry poko osenetupuhnōko ase,
 poetome jehtopōpyry poko roropa.
 6 Wenikehpyra ase jeremiatopōpyry poko koko ahtao.
 Emynyhmāko ro ase ukurohtao,
 ya rokē ynara ekaropōko ase:
- 7 “Jūme yna rumekāko Kuesēkō nae?
 Jūme Ritonōpo zamaro ehsaromepyra ynanae?
 8 Yna pyno pyra toehse nae?
 Aomihpyry yna a tymyakāmase hnae?
 9 Tuenikehse Ritonōpo nae yna pyno toexiry poko?”

Yna pyno toexiry tymyakāmase hnae
yna zehno toehtoh ke?”

¹⁰ Mame ynara tykase ywy: “Popyrahxo nase
kuakorehmarykō se pyra toehse Ritonōpo Imehxo
Exikety mana, pake toehtopōpyry sã pyra.”

¹¹ Ritonōpo, wenikehpyra ase onyrytã kurã poko, ajamitunuru ke!
Osenetupuhnōko ase onyrytã osenuruhkatoh
poko pake ahtao.

¹² Osenetupuhnōko ase emero onyrytã poko,
emynyhmãko ase onyrytã poko emero ajamitunuru ke.

¹³ Ritonōpo, onyrytã emero kure mana.
Imepÿ ritō asã pyra mã ipunaka,
Imehxo Exiketyme mase.

¹⁴ Ritonōpome mase, ajamitunuru ke
kure ehtoh rokẽ rīko mase; imeimehnō nonory
pōkomo a ajamitunuru tonepose oya.

¹⁵ Ajamitunuru ke opoetory tō typynanohse oya,
Jako pakomotyamo te, Joze pakomotyamo, enara.

¹⁶ Ritonōpo, oeneryhtao tuna tomo a tōserehse sã mã kehko, zueme exikety
tykytyky tykase.

¹⁷ Akurũ tomo a konopo tukuãse,
konomerume nexiase kapu ao,
xiaxiake neneneh tykase kapu poko.

¹⁸ Konomeru konōto tururume toytose epozakuroko;
nono saereh tykase nenenehkane ke,
nono tykytyky tykase, kywyh kywyh tykase roropa.

¹⁹ Pohkane kuroko xikihxikihme mytoase,
osema myriase zue kuroko,
yrome oputahpyry onenepyra toh nexiase.

²⁰ Toky tō kaneru tō pyno exikety sã opoetory tō
tarose oya, Moeze maro, Arão maro.

78

Ritonōpo typoetory tō maro

Asape nymerohpyry.

¹ Jepe tomo, etatoko zae omi Ritonōpo ehtoh poko,
otato ehtoko oururukō poko ya!

² Zae omi ekarōko ase oya xine, tuaro ehtoh poko,
tupimãkō poko ãmorepatorÿko ase,
pake ehtopōpyry poko.

³ Morohne totase yna a,
tamorepase yna papa tō nekarohpyry, aja tō roropa,
tam tō nekarohpyry roropa.

⁴ Morohne ononēpyra sytatose kypoenōkomo a,
yrome oturũko sytatose kypakomotyãkomo a
Ritonōpo Kuesēkō jamitunuru poko,
inyrytã poko roropa tyjamitunuru ke,
osenuruhkatoh tonō kehko inyrytamo.

- ⁵ Tōmihpyry tokarose eya Izyraeu tomo a,
 tynyriphopyry Jako pakomotyamo a.
 Tōmiry ke tumūkuru tō tamorepapose eya
 kytamurukomo a
- ⁶ inyriptyā waro ipakomotyā ehtohme,
 imeīpo toto poenō tonuruse ahtao,
 typoenō amorepatohme roropa eya xine.
- ⁷ Morara ahtao ynaroro Ritonōpo enetupuhnōko
 roropa mā toto;
 wenikehpyra exīko mā toto inyriptyā poko,
 mame inyriphopyry omipona
 exikehpyra exīko roropa mā toto.
- ⁸ Morarame tytamurukō sā pyra exīko mā toto,
 ahno ryhmary se exiketomo, omipona pyra,
 mōpāme rokē Tosēkō Ritonōpo enetupuhnanomo,
 axītao rokē omipona toehse toh kynexine.
- ⁹ Eparaī tomo, orutua komo typyreke
 toh kynexine repe,
 yrome etonatoh toehse ahtao toepase toto.
- ¹⁰ Ritonōpo a tōmiry totapose Izyraeu tomo a.
 Yrome Ritonōpo omihpyry winoino toeramase toto,
 inyriphopyry omipona se pyra toehse toh kynexine.
- ¹¹ Tuenikehse toh kynexine inyriptyā kurā poko
 tyjमितunuru ke toto neneryme.
- ¹² Toto tamuru tō neneryme, tynyriptyā tyrise Ritonōpo
 a tyjमितunuru ke ona Zoā po, Ejitu nonory po.
- ¹³ Tuna konōto tapiakase eya,
 ikuroko Izyraeu tō arotohme;
 pata apuru tō sā tuna tyripose eya, kaetokohxo.
- ¹⁴ Saereme ahtao, tarose toto eya akurū ke,
 tykohmāse ahtao tarose toto apoto ezuru ke eya.
- ¹⁵ Topu tō konōto tyrakase eya ona tonorē po,
 nono kurohtae roropa tuna ekarotohme eya xine
 itamurume, imoihmākō okurume.
- ¹⁶ Iporiry tō enatyry tonehpose eya topu wino,
 tuna serere katohme, iporiry.
- ¹⁷ Yrome popyra ehtoh poko ro kytamurukō
 kynexine Ritonōpo neneryme;
 moroto ona po Ritonōpo Imehxo Exikety
 omipona pyra toehse toh kynexine.
- ¹⁸ Typoe xine Ritonōpo tukupose eya xine,
 tōsē poko typenetatohkō tokaropose eya xine.
- ¹⁹ Tykerekereemase ynaroro eya xine, ynara karyke:
 “Otaramē tōsē ekarosaromepyra Ritonōpo mana
 ona po, ahno esao pyra!”
- ²⁰ Ajohpe pyra topu konōto totapase eya,
 mame tuna tutūtapitose iporiry.
- Yrome wyi ekarōkohxo ke hnae?
 Tōsemy roropa ekarōkohxo ke hnae
 typoetory tō zohme?”

- 21 Morara exiryke morara kary
 etaryke tyya tyekītapāse ynororo.
 Apoto tukase eya typoetory tō wānohtohme.
 Typoetory tō zehnohxō toehse ynororo
- 22 Tosēkōme onenetupuhpyra toto exiryke,
 typynanopyrykō onenetupuhpyra roropa toexirykōke.
- 23 Māpyra tōturuse Ritonōpo akuru htae kapu a
 kaino toto epoe, omōtohtotapuruhmakase eya kapu aka.
- 24 Tiriiku risē panō tonehpose eya kapu aeino,
 manā epukatohme, toto napyryme.
- 25 Naeroro kapuaōkō napyry tonahse ahno a,
 Ritonōpo nenyohyā napyry.
 Pitiko rokē pyra tonehpose eya, tuesapare toehse toto.
- 26 Morarame xixi tūtatohtoh wino tyryrykane
 tonehpose eya, tyjमितunuru ke
 ikurenaeino tyryrykane tyryry tykamexipose eya.
- 27 Ahno tō pona torō tō tuhke toepukase
 putoh katohtoh samo,
 isawā tuhke ehtoh samo tuna konōto ehpio.
- 28 Torō tō toepukase ahno esary rānaka,
 tapyi tō zomye.
- 29 Naeroro tōtuhse toto, tuesapare toehse tohtoh
 kynexine, ipenetatohkō tokarose Ritonōpo a
 eya xine exiryke.
- 30 Yrome otuhnōko ro toto ahtao tuesapare pyra ro
 toto ahtao,
 31 toto zehno toehse Ritonōpo kynexine,
 totapase toto eya, orutua komo jamihmehxo exiketomo,
 nuasemākō kurano, Izyraeu tomo.
- 32 Moromeīpo tyryrypyrykō pokoh ro
 ipoetory tō kynexine;
 tyjमितunuru tonehpose ahtao eya xine
 Ritonōpo onenetupuhpyra tohtoh kynexine.
- 33 Morara exiryke tonahkase toto eya,
 tyryrykane tyryry katohtoh samo,
 mōtoino rokē popyra ehtoh oehpōpyry samo.
- 34 Yrome toitoine totapase toto ahtao eya,
 tupise ynororo orihpyra exiketomo a;
 toeramase ropā toto tyryrypyrykō rumekary se
 toehse toto, yronymyryme tōturuse toto Ritonōpo a.
- 35 Mame wenikehpyra toehse toto towomanekōme
 Ritonōpo ehtoh pokoh, tophu konōto samo;
 Ritonōpo Imehxo Exikety pokoh wenikehpyra toehse
 toto Typynanohnekōme.
- 36 Toepyrypase rokē ynaroro repe tōmirykhō ke,
 yrome ajohpe rokē tohtoh kynexine.
 Onekunohtoh rokē aomirykhō kynexine emero.
- 37 Zae pyra tohtoh kynexine ikurohtao xine
 aotururukohtao Ritonōpo a, inetapohpyry omipona pyra roropa tohtoh
 kynexine.

- 38 Yrome typoetory tō wānopyry
se pyra Ritonōpo kynexine.
Toto onenahkara kynexine, toto rypyry tykorokase eya.
Tuhke rokē typoetory tō zehno toehto
tymynyhpākaposē eya totypohse ynororo toto zehno toexiry poko, toto
onuānohpyra toehtohe.
- 39 Wenikehpyra toehse ynororo,
ahnome rokē toexirykō poko,
tyryrykane sã rokē toh nexiase,
toytose ahtao eramara ropa mana.
- 40 Tuhke rokē Ritonōpo omipona se pyra toh
kynexine ona po!
Tuhke roropa tãkye pyra tyripose ynororo eya xine!
- 41 Tuhke rokē tukuhse ynororo eya xine, tãkye pyra Ritonōpo, Izyraeu tō Esē
Kurã, tyripose eya xine.
- 42 Tuenikehse toto ijamitunuru imehxo ehto pokō, typynanohtopōpyrykō
pokō roropa eya tyzehnotokō winoino,
- 43 inyrytã pokō roropa tyjamitunuru ke ona Zoã po Ejitu nonory po.
- 44 Moroto tuna tō tyripose eya munume,
iporiry tō wino tuna onēsaromepyra
Ejitu pōkō kynexine.
- 45 Moromoro tuhke akurū sã tonyohse eya,
toto erekohmatohe, pororu tō roropa
itupikō nuriame ehtohe.
- 46 Taparara tō roropa tonyohse eya
tykyrysã enahtohe, Ejitu tō narykatyã
tonahkase eya xine.
- 47 Konopoimo ke tūporē sã topuxikiri samo,
uwa tō tonahkase eya,
kuenimã ke konōto wikeira tō tonahkase eya.
- 48 Toto eky tō pui tomo te, kaneru tō roropa
totapase eya konopoimo ke, nenenehkane maro.
- 49 Tutuarimanohpose toto eya zehno toexiryke,
tyekītapãse toexiryke inenyohtyã tooehse,
toto orihmapotohe.
- 50 Toto zehno toehto onymynyhmãkapopyra
kynexine, toto onypynanohpyra kynexine,
yrome tyrohsē ke taorihmapose toto.
- 51 Emero tapyi tao apitoryme aenurutyã totapase
eya Ejitu nonory po.
- 52 Moromeĩpo toky tō kaneru pyno exikety sã,
Izyraeu tō tarose Ritonōpo a Ejitu nonory poe ona poro.
- 53 Tarose toto eya, toto ewomaryme
enaromyra toto ehtohe;
yrome epetōkara tynerymapose toto eya
tuna konōto kuao.
- 54 Izyraeu tō tarose Ritonōpo a tynonory kurã pona,
ypy tō pona tynyporemãkatopōpyry pona.
- 55 Moro nono pōkō taropose eya moro nono poe,
moro taka ipoetory tō omomyryhtao.

Moro nono tapiakase eya ekamotohme
 typoetory tō esaryme, Izyraeu tō osesaritohme
 mokaro tapyinỹpyry tao.

⁵⁶ Yrome Ritonōpo tukupse eya xine,
 Tosēkō Imehxo Exikety turumekase Izyraeu tomo a.

Inyripohpyry omipona pyra toehse toh kynexine,

⁵⁷ toeramase toh kynexine ewinoino,
 tyryhpopākase ynororo eya xine tumykō ehtopōpyry
 saaro, pyrou nyetokyry samo popyra taky ahtao.

⁵⁸ Tyryhpopākase sã ynororo eya xine apoto apō
 ritopōpyryke eya xine, imehnō ritō eahmaryme
 tyzehno xine Ritonōpo tyripose eya xine,
 tynyrityã ke tosēkō myakãme tumoxike xine
 tyripose ynororo eya xine.

⁵⁹ Morohne eneryke tyya, tyekītapãse Ritonōpo
 kynexine, typoetory tō Izyraeu turumekase eya.

⁶⁰ Tytapyĩ kurã turumekase eya Xiro po,
 tymaro oturutopo ahno rãnao.

⁶¹ Tōmihpyry ã tapoipose eya Izyraeu tō
 zehnotokomo a, tyjamitunuru enetupuhpotopo,
 imehxo toehtoh enetupuhpotoh roropa.

⁶² Typoetory tō zehno toehse ynororo,
 taorihmapose toto eya toto epetōkara a.

⁶³ Nuasemākō totapase tōsetapary poko toto ahtao,
 oryximākō roropa niotara tokurehse toto
 nuasemākō pyra exiryke.

⁶⁴ Ritonōpo maro oturuketō roropa totapase kynexine,
 toto onyhnamopopyra ipyxiamōpyrykō kynexine.

⁶⁵ Morarame Ritonōpo typakase ropa, nyhxīpo samo,
 orēpyra exikety sã tykohtase ynororo
 aetymyhpory samo.

⁶⁶ Topetōkara typoremākapose eya, toepase toto,
 jūme ehxirokehpyra tyripose toto eya.

⁶⁷ Joze pakomotyã turumekase eya,
 Eparaĩ tō onymenekara tokurehse ynororo.

⁶⁸ Yrome Juta tō tymenekase eya,
 ypy Xião roropa, ipyno exikety.

⁶⁹ Tytapyĩ Kurã tyrise eya, tytapyĩ samo kapu ao,
 jamihme moro tyrise eya sero nono
 jamihme ehtoh samo jūme jamihme ehtohme.

⁷⁰ Mame typoetory Tawi tymenekase Ritonōpo a,
 tapoise ynororo eya kaneru tō esary wino

⁷¹ kaneru tō poko aerokuruhtao ro.

Izyraeu tō tuisaryme tyrise ynororo eya,
 Ritonōpo poetory tō pyno exiketyme aehtohme.

⁷² Tomeseke sã Izyraeu tō pyno Tawi kynexine,
 zae rokē exiketyme,
 tuaro roropa kynexine toto tuisaryme toehtoh poko.

79

Tynonorykō pynanohpotoh Ritonōpo a

Asape nymerohpyry.

¹ Ritonōpo, ononory pona tomōse opoetory tō kara.

Atapyī Kurā tyripose nuriame eya xine,
Jerusarē takuhmopose eya xine, tonahkase mana.

² Opoetory tō ekepyry tynomose eya xine
kurumu tō zohme, onokyro tō zohme roropa.

³ Opoetory tō munuru tukuāse eya xine tuna samo;
Iporiry sã munu serere āko Jerusarē esemary kuroko,
ahno pyra toehse mana aorihtyã ekepyry zonētohme.

⁴ Imehnō nonory pōkō, ynakatonomory, yna poihtōko,
exianāko mā toto, yna eunohnōko mā toto.

⁵ Ritonōpo, otāto ahtao yna zehno
exikehnōko mahno?

Jūme yna zehno exikehpyra hma? Otarame yna poko
tohne oehtoh ezehpỹme sã mana, apoto samo?

⁶ Ritonōpo, mokaro zehno exiko opoetory tō kara,
imehnō nonory pōkomo, oeahmara exiketomo,
ōmiry omipona pyra exiketomo!

⁷ Yna, opoetory tō etapāko mā toto,
ononory enahkapōko mā toto.

⁸ Yna onuānohpyra exiko yna tamuru tō
rpyhpyry emetakame, yna pyno exiko seromaroro taomipohtomase
yna exiryke.

⁹ Yna akorehmako, Ritonōpo, yna Pynanohneme mase; yna ipynanohko, yna
rpyry ikorokako yna Esēme imehxo oexiryke.

¹⁰ Otyeme kure imehnō nonory pōkō ynara
ekaropory opoko: “Otoko hnae Oesēkomo?”

Ritonōpo, ajohpame sã mokaro wānopyry enery se
ynanase opoetory tō etapahpōkomo.

¹¹ Tōmase exiketō āpuruhpyry taka pusuhkatoh
etako te, ajamitunuru ke mokaro ipynanohko,
tapiakase exiketomo aorihtohme.

¹² Ritonōpo, mokaro imehnō nonory pōkō zuānohko
7me opoihtotopōpyry eya xine emetakame!

¹³ Mame yna opoetory tō, oeky tō kaneru sã ynanase, yna Esēme mase.

Jūme “Kure mase,” kakehpyra ynanase,
yna poenō maro, yna pakomotyã roropa.

Eremiāko ynanase oeahmaryme, seroae te,
imeīpo roropa jūme rahkene.

80

Ritonōpo, yna pynanohko ropa

Asape nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

¹ Yna omiry etako, kaneru esē sã Izyraeu tō

Esemy! Yna otururu etako, oeky tō aroneme sã
mase yna Aroneme! Omoro mase typorohse Tuisa

Imehxo Exikety apõ po, moroto kae kerupĩ tõ epoe,
² osenepoko Eparaĩ tomo a te, Pějamĩ tomo a,
 Manase tomo a roropa! Ajamitunuru enepoko yna a; osehko, yna ipy-
 nanohkose.

³ Yna enehko ropa, Ritonõpo!
 Yna onuãnohpyra exiko,
 mame typynanohsẽme exĩko ropa ynanase.

⁴ Ritonõpo yna Esemy, Jamihmehxo Exikety, otoko ahtao opoetory tõ otururu
 zehno exikehnõko mah?

⁵ Yna emynymatoh mekaroase yna a, yna napyryme, kasana pehme xity ke
 mekaroase yna okurume.

⁶ Imeimehnõ nonory põkõ yna zomye exiketõ
 osetapãko mã toto yna nonory poko.
 Yna epetõkara yna eunohnõko mã toto.

⁷ Yna enehko ropa, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety!
 Yna onuãnohpyra exiko,
 mame typynanohsẽme exĩko ropa ynanase.

⁸ Ejitu nonory poe uwa zoko menehpone;
 imehnõ ahno taropose oya moro uwa zoko
 arykatohme mokaro esahpyry po.

⁹ Nono takorokase oya moro uwa zoko esaryme;
 imity tõ tomõse mya nono aka, tomãse roropa kehko,
 moro nono typehkase eya.

¹⁰ Somohmã tõ toxiõtose amoriry tõ jerutumã ke;
 apupari konõto motye amoriry tõ tahtase.

¹¹ Amoriry tõ myahxo tahtase tuna konõto
 Metiteraneu pona, tuna Eupyrati pona roropa.

Moro uwa zoko opoetory tõ Izyraeume mana.

¹² Oty katoh apuru tõ tytahkase oya mokyro zomye?
 Seromaroro osema ae ytoytoketõ epery
 ematonanohnõko mã toto.

¹³ Pakira tõ poinoko roropa itütũmãko mã toto,
 iiryhmãko mã toto,
 imehnõ onokyro tõ roropa morohne enahnõko mã toto.

¹⁴ Osehko ropa yna a, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety!
 Kapu poe yna eneko; osehko anarykahpyry pynanohse.

¹⁵ Osehko uwa zoko pynanohse, anarykahpyry,
 sero amoriry ahtasenano, tyjamihtanohpose oya.

¹⁶ Takohse mana yna epetõkara a, tyahkase roropa eya xine. Zehno mokaro
 eneko toto enahkatohme oya.

¹⁷ Opoetory tõ, onymenekatyã ewomako,
 ikurãkako ropa toto, oxiekyry tõme
 tomãkapose toto oya jamihme toto ehtohme.

¹⁸ Orumekara ropa ynanase jũme;
 yna ewomako isene yna ehtohme.
 Morararo oeahmãko ynanase kure oehtoh poko.

¹⁹ Yna enehko ropa, Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety!
Yna onuãnohpyra exiko, yna pyno exiko.
Mame ipynanopyhpyryme ropa exiiko ynanase.

81

Oseahmatoko, Ritonõpo Omiry omipona ehtoko

Asape nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketõ tuisary a.

- ¹ Oeremiatoko ätäkyemarykõme Ritonõpo netaryme,
kuewomanekeõme mana;
oeremiatoko Ritonõpo Jako Esẽ eahmaryme.
- ² Rue tõkehko etotoko täpori tõ roropa; täkye ehtoh etotoko rira tõkehko, haapa
tõkehko roropa.
- ³ Rueimo etotoko oseahmatoh ritohme nuno kasenato toehse ahtao zumome
nuno toehse ahtao roropa.
- ⁴ Morohne mã tyripose Izyraeu tomo a,
Ritonõpo Izyraeu Esẽ nyripohpyry.
- ⁵ Toytose Ritonõpo ahtao Ejitu põkõ poremäkapose
tõmihpyry tokarose eya Izyraeu tomo a,
aomipona toto ehtohme.

Omi totase ya onoky omiry? Zuarõ pyra exiase.
Ynara tykase:

- ⁶ “Õparykõ poe orohmanohpotohkõ touse ya,
omoxinety ouru samo,
tymyhpokase ropa mexiatose ya,
ruto tõ tijoro tõ ke pehme onupuimara oehtohkõme.
- ⁷ Oetuarimarykohtao kykohmatose,
mame kypynanopyatose.
Moroto aotonemyhpyry sõ jahtao
tyryrykane konõto ao, kuezukuatose.
Mame kukukuatose tuna enatyry tõ Meripa po.
- ⁸ Etatoko ke, ypoetory tomo, ãmorepatohkõ ya!
Izyraeu tomo otato oexirykõ se ase ipunaka!
- ⁹ Jũme imehnõ neponãmary oneahmara ehtoko,
imehnõ ritõ pyno pyra ehtoko ipunaka.
- ¹⁰ Ywy ase Ritonõpo Oesẽkomo,
ya touse amarokomo Ejitu nonory poe.
Ëtakatoko, anahpatorỹko ase.

- ¹¹ “Yrome ypoetory tõ jomiry etary se pyra
toh nexiase;
Izyraeu tõ jomiry omipona pyra toh nexiase.
- ¹² Naeroro tyryryrykõ se exiketõ sõ toto tyripose ya,
typenetatohkõ poko toto ehtohme.
- ¹³ Otato ypoetory tõ ehtoh se exiase ipunaka,
Izyraeu tõ jomiry omipona ehtoh yzamaro exiry se!
- ¹⁴ Morara awahtao xine oepetõkara poremäkapory ya,
ozehno xine exiketõ wãnopyry roropa.
- ¹⁵ Mokaro, zehno exiketõ tosekumuru po
porotyry jẽpataka,
toto wãnohtoh jũme exikehpyra exiry.
- ¹⁶ Yrome oya xine tiriiku kurã ekarory

anapyrykõme, ano zeni roropa ekarory oya xine
õkurukõme tuesapare oehtohkõ pona.”

82

Imehxo Ritonõpo mana Apiakaneme

Asape nymerohpyry.

¹ Ritonõpo tosao mana kapu po,

oximõmãkõ rãnao; ritõ tõ rãnao apiakãko mana:

² “Epo hnae zae pyra imehnõ apiakary poko
oya xine, popyra exiketõ anakorehmara ehtoko.

³ Zae ehtoko tymõkomokãkara a, poetõpo tomo a
roropa, ewomatoko toto;

zae rokẽ ehtoko tyrohmanohposamo a,
etuarimaketomo a roropa.

⁴ Imehnõ motye kure osekarypyra exiketõ
akorehmatoko, tytinerukãkara roropa;
ipynanohtoko toto popyra exiketõ winoino.

⁵ “Tuaro pyra matose, onenetupuhpyra;
xinukutumao rokẽ ytoytõko matose.

Zae ehto tonahkase sero nono po.

⁶ Ynara ase: ‘Ritõme matose; Ritonõpo Imehxo
Exikety poenõme matose emero porehme.’

⁷ Yrome orihnõko matose, emero rokẽ orihketõ samo.
Isene oehtohkõ enahnõko mana
imehnõ tuisa tõ poenõ samo.”

⁸ Osehko, Ritonõpo, tuisame exiko sero nono Esẽme.
Imeimehnõ nonory põkõ emero okyryryme mã toto,
opoetoryme roropa.

83

Izyraeu tõ epetõkara poremãkapõko Ritonõpo mana

Asape nymerohpyry. Eremiatopo.

¹ Ritonõpo, mynyhme pyra exiko!

Tehme pyra exiko, oturuko ynanetaryme!

² Eneko ke! Õmipona pyra oepetõkara mã toto,
õmiry rumekãko ose pyra exiketomo.

³ Osenetupuhnõko mã toto tokare pyra
opoetory tõ poremãkapory poko tyya xine.

Osenetupuhnõko mã toto
mokaro ryhmary poko onewomatyã poko.

⁴ Ynara ãko mã toto: “Ehmaropa! Izyraeu tõ enahkase,
wenikehtohme toto esety poko jũme.”

⁵ Oepetõkara atae mã toto tõsenetupuhtohkõ poko;
mokaro atae exiketõ oporemãkapory poko
ynara mã toto:

⁶ Etõ põkomo te, iximaeu tõ maro;

Moape põkomo te, hakarita tõ maro;

⁷ Kepau põkomo te, Amõ tõ maro, Amareke tõ
maro, pirixteu tomo te, Tiro põkomo, enara.

⁸ Axirio tō roropa osepeme toehse mokaro maro,
tyjमितुनुरु के अमोनिता तō अकोरहमाको,
moapita tō roropa, Ro pakomotyamo.

⁹ Ritonōpo, mokaro tyriko onyrihpyry sā
mitianita tomo a, onyrihpyry sā Xisera poko,
Japī poko roropa tuna Kisō po;

¹⁰ Typoremākase toh oya Ētoa po,
ekepyry tō tymotase nono po.

¹¹ Ituisary tō tyriko onyrihpyry sā
Orepe tomo a Zeepe maro;
toto esē tō iporemākapoko Zepa poremākatopōpyry
sā oya, Saumuna roropa.

¹² Ynara tykase toto exiryke:
“Izyraeu tō nonory sapoitone kuesarykōme ehtohme,
Ritonōpo nonoryme ahtao ro.”

¹³ Ritonōpo Jesemy, sapararahme mokaro aropoko
putoh katoh samo, tiriiku pihpyry samo
mya tarose ahtao tyryrykane a!

¹⁴ Itu zahkary sā apoto a,
emory mā po apoto zukary sā roropa,

¹⁵ mya mokaro aropoko tyryrykane konōto ke,
enaromŷke tyriko toto tyryrykane jamitu ke,
wiriwirikane ke.

¹⁶ Ritonōpo yna Esemey, mokaro tyripoko
aehxirotyā samo,
ajamitunuru enetupuhpotohme eya xine!

¹⁷ Typoremākase tyripoko toto,
jūme aehxirohpyryme toto ehtohme!
Ah norihno toto, iporemākatyāme toto exiryke ipunaka!

¹⁸ Zuaro imehnō ehtohme:
Omoro rokē Ritonōpome mase, yna Esemey,
Tuisa Imehxo mase,
sero nono pōkō emero Esēme mase!

84

Omuhpe Ritonōpo Tapyī poko

Kora tō nymerohpyry, tokarose eremiaketō tuisary a.

¹ Kure potu Atapyiny, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety,
yzamaro mana!

² Moroto amaro jexiry se ase!

Omuhpe ase, Ritonōpo,
amaro Atapyī tao jexiry se jexiryke.

Upū ke porehme oeahmāko ase, eremiāko ase opoko,
Ritonōpo isene Exikety.

³ Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, Utuisary, Jesemy,
okryryry apoto apō pūto tymŷ rīko torō tō mana,
moroto tosarykō rīko parapī tō roropa mā toto,
typoenō pyno toehtohkōme.

⁴ Tākye mā mokaro atapyī taōkomo,
eremiakehpyra mā toto oeahmaryme.

- ⁵ Tākye mā mokaro onyjamihtanohtyamo,
osema ae toytorykō se exiketomo ypy Xiāo pona.
- ⁶ Aytorykohtao Jakanahmā Xity tō rānakuroko,
tuna enatyryke pehme exīko mana,
konopo oehpitoryke pēkamā pehme exīko roropa mana.
- ⁷ Aytorykohtao jamihmehxo exīko mā toto;
Ritonōpo Imehxo Exikety imehnō ritō tō Esē
enēko mā toto, Xiāo po.
- ⁸ Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety,
etako ke jotururu oya!
Otato exiko, Ritonōpo, Jako Esemy!
- ⁹ Ritonōpo, kure rokē yna ewomane tyriko,
yna tuisary, onymenekahpyry!
- ¹⁰ Kurehxo ya toiro ĕmepyyry aroporyhtao
Atapyī Kurā tao,
miume ĕmepyyry motye taropose ahtao imepỹ po.
Kurehxo ya Ritonōpo Jesē tapyī omōtoħ tao
eraseme jahtao, popyrahxo ya tyrypyry poko
exiketō tapyī tao ehse.
- ¹¹ Ritonōpo Kuesēkō kuezurukōme mana,
kuewomane kōme roropa.
Zae ehtoh poko exiketō pyno mana.
Imehxo toto rīko mana.
Kurākō ekarōko roropa eya xine mana.
- ¹² Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, tākye mā mokaro
tosēkōme oenetupuhnanomo.

85

Oturutoħ Ritonōpo a kure rokē ehtoh poko

Kora tō nymerohpyry, tokarose eremiaketō tuisary a.

- ¹ Ritonōpo yna Esemy, kure rokē mexiase
sero ononory poko;
Izyraeu tō tonehpose ropa oya,
tomākapose roropa toto oya.
- ² Opoetory tō rypyry emero tykorokase oya,
popyra toto ehtopōpyry onenepyyra toehse mase.
- ³ Toto zehno pyra toehse ropa mase,
toħne oehtopōpyry wino toeramase ropa.
- ⁴ Yna enehko ropa, Ritonōpo yna Pynanohne,
penekehpyra exiko opoetory tō poko!
- ⁵ Jūme yna zehno exikehpyra hma?
Zehno oehtoh jūme exikehpyra hnae?
- ⁶ Yna jamihtanoħpoko ropa, morarahtao
yna, opoetory tomo atākyemāko ropa ynanase.
- ⁷ Ritonōpo yna Esemy yna pyno oehtoh enepoko
yna a, yna ipynanohko roropa.
- ⁸ Ritonōpo omiry etāko ase;

kyya xine, typoetory tomo a tōmiry etapōko mana
kuewomarykō poko, torētyke pyra kuehtohkōme
eramara ropa kuahtao xine
ajoajohpe kuehtohkō pokona ropa.

⁹ Ajohpe pyra, tōmihpyry omipona se
exiketō pynanopyry se Ritonōpo mana,
kynonorykō po exikehpyra toehtohme,
Kypynanohnekōme.

¹⁰ Kypyno xine Ritonōpo ehtoh anamonohpyra
aehtoh maro oseporyko mā toto;
zae aehtoh, osepeme se toehtoh maro
oseahmāko mā toto.

¹¹ Amonohpyra ahno ehtoh ahtāko mana
sero nono po porehme.

Zae Exiketyme, Ritonōpo kuenetoryko mana kapu poe.

¹² Kyya xine kure ehtoh ekarōko
Ritonōpo Kuesēkō mana.

Mame kynonorykō po tykyrysā ahtāko,
itamurume exīko mana.

¹³ Zae ehtoh Ritonōpo esemazupurume ytōko
Kuesēkō esemaryme, aytotohme kukurohtaka xine.

86

Oturutoh Ritonōpo a akorehmapotohme

Tawi oturutopōpyry.

¹ Ritonōpo yna Esemu, jotururu etako,
kuezuhko roropa jamihme pyra jexiryke,
takorehmaneke pyra jexiryke roropa!

² Kypynanohko orihpyra jehtohme ōmipona jexiryke;
kypynanohko opoetoryme jexiryke,
oenetuputyryke roropa ya Jesēme.

³ Omoro mase Ritonōpo, Jesemy.

Naeroro juānohpyra exiko;
oya jotururu poko kohmānōko ase.

⁴ Ritonōpo, tākye kyriko ukurohtao,
oturukehpyra jexiryke oya!

⁵ Ritonōpo, kure mase, yna rypyry korokāko mase,
yna pyno mase, emero oturuketō oya pyno mase.

⁶ Jotururu oya etako, Ritonōpo,
otato exiko kui karyhtao ya jakorehmatohme!

⁷ Popyra ehtoh toehse ahtao ya okohmāko ase,
jezukuruke oya.

⁸ Imepỹ asā exikety pyra mana, Ritonōpo;
imepỹ pyra mana onyrytā riry waro exikety.

⁹ Emero ahno onyrytā oehnōko,
tosekumuru po porohnōko mā toto oēpataka;
imehxo oehtoh eahmāko mā toto

¹⁰ jamihme oexiryke,
emese kure roropa oexiryke kurākō riry poko.
Omoro rokē mase Ritonōpo.

11 Ritonõpo Jesemy, kuamorepako ise oehtoh ritohme,
mame õmiry omipona exïko ase yronymyryme!
Kuamorepako zae õmiry omipona jehtohme
opyno jexiryke.

12 Ritonõpo Jesemy, oeahmãko ase yronymyryme,
imehxo oehtoh onekarokehpyra ase imehnomo a.

13 Ypyno mase yronymyryme!
Kypynanopyyase jorihmapopyra imehnõ ehtohme.

14 Ritonõpo, epyrypaketõ oehnõko ya osetapase.
Yzehno exiketõ jetapary se mã toto,
õmiry etary se pyra exiketomo.

15 Yrome omoro mase Ritonõpo yna Esemy,
yna pyno Exikety;
penekehpyra mase, kure rokẽ mase.

Õmihpyry anamonohpyra mase.
16 Kueneko ropa, juãnohpyra exiko;
kyjamihtanohpoko, kypynanohko roropa
õmipona jexiryke, õmipona aja ehtopõpyry samo.

17 Ritonõpo Jesemy, kure oehtoh
enetupuhpotoh ekaroko ya!
Mame ypyno oehtoh eneryke yse pyra exiketomo a
ehxirõko mã toto,
jakorehmatoh oya eneryke tyya xine,
jemuhkehkatoh oya eneryke roropa tyya xine.

87

Jerusarẽ, Ritonõpo patary

Kora tõ nymerohpyry.

1-2 Ypy kurã po typatary tyrise Ritonõpo a;
imehnõ pata tõ motye Izyraeu tõ nonory po,
pata Jerusarẽ sehxo mana.

3 Etako pahne, Ritonõpo patary,
aotururu kurã Jerusarẽ poko:

4 “Ahno esehtoryhtao ya jomiry omipona
exiketõme, Ejitu esehtõko ase, Papironia roropa;
Pirixitea põkomo, Tiro põkõ maro, Etiopia põkõ roropa: mokaro rïko ase
Jerusarẽ po aenurutyã samo.”

5 Pata Jerusarẽ poko ynara ãko mã toto:
ahno tõ emero rokẽ nonory poe moro pata po
osesarïko mã toto, mame Ritonõpo Imehxo Exikety mã moro pata rïko
jamihme.

6 Ahno tõ esety merõko Ritonõpo mana;
mokaro emero Jerusarẽ põkõme exïko mã toto.

7 Wãko mã toto, eremiãko roropa, ynara ãko mã
toto: “Jerusarẽ pokoino kure rokẽ sytatose, atãkyemãko sytatose.”

88

Etuarimakety oturutoh Ritonõpo a

Kora tõ nymerohpyry.

¹ Ritonõpo Jesemy, Ypynanohne, saereme ahtao
yxitary poko kohmãnõko ase,
koko roropa oẽpataka oehnõko ase.

² Jotururu oya etako;
otato exiko kui karyhtao ya jakorehmapory poko.

³ Popyra ehtoh tuhke toehse ya exiryke,
joorihtoh ameke pyra toehse.

⁴ Imehnõ orihsasaka exiketõ sã ase;
tapotũkehse exikety sã ase.

⁵ Turumekase ywy aorihtyã ekepyry tõ rãnao;
soutatu tõ ekepyry sã ase, tõmase zonẽtoh aka;
mokaro sã ase tuenikehse aexihpyry sã oya,
towomase okohmasaromepyra mã toto.

⁶ Tõmase ywy oya aorihtyã ekepyry esaka,
mya eutary aka, xinukutumã aka.

⁷ Yzehno oehtoh omoxinety sã ypoko nase,
opoe pohkane tõ jakurihmõko mana.

⁸ Turumekapose ywy oya jepe tomo a,
nuriame exikety me jenẽko mã toto.

Åpuruhpyry tao exikety me sã ase, epasaromepyra ase.

⁹ Jetuarimary ke jenuru tonukehse sã mana.
Ritonõpo Jesemy, kokoro rokẽ okohmãko ase,
jemary anỹnõko ase jotururume oya.

¹⁰ Ajamitunuru kurã enepõko mah aorihtyamo a?

Ësemãnõko ropa toh nae oeahmary me eremiatohme?

¹¹ Otarama aorihtyã ekepyry esao oturũko mã toto yna pyno oehtoh poko,
nary!

Moroto enahkahpyry po oturũko toh nae
anamonohpyra oexiry poko? Arypyra.

¹² Otarama moroto xinukutumã ao ajamitunuru kurã osenẽko? Otarama
moroto tuenikehse ehtoh po anamonohpyra oehtoh enẽko toh nae?
Nary!

¹³ Ritonõpo Jesemy, okohmãko ase, kuakorehmako; kokoro rokẽ ãmepyry ae
oturũko ase oya.

¹⁴ Oty katoh jurumekãko mah, Ritonõpo? Oty katoh otonẽnõko mah
ywinoino?

¹⁵ Poetome jehtopõpyry poe toetuarimase ywy,
jorikyry ameke pyra nexiase; tapotũkehse ywy, omoxĩ sã juãnohtoh oya mana.

¹⁶ Zehno oehtoh ypona toehse pohkane konõto samo; japoijapoiry ke je-
nahkãko mase.

¹⁷ Jomyehmãko yzehno oehtoh mana zueme ehtoh samo; tapuruse ywy eya
xine, tyneryse sã ase zue ao.

¹⁸ Oya turumekapose ywy jepe tomo a, ypyno exiketomo a, seromaroro
ikohmamary rokẽ tynamase jepeme.

89

Jamihmehxo Exikety eahmary poko

Tymerose Etã ezeraita a.

¹ Ritonõpo Jesemy, tahxime eremiãko ase

- yna pyno oehtoh poko.
 Jūme anamonohpyra oexiry poko ekarōko ase
 yna pakomotyamo a emero.
- ² Yna pyno oehtoh enahpỹme mana; moro waro ase,
 anamonohpyra oexiry enēko ase kapu ao,
 tyrise oya exiryke.
- ³ Ynara mase: “Ypoetory Tawi tymenekase ya,
 jomiry etapoase eya, ynara ase eya:
- ⁴ ‘Apary toiro tuisame exīko mana, jūme.
 Tuisame apakō ehtoh kurākāko ase omyakāme jūme.’ ”
- ⁵ Ritonōpo, kapu tō eremiāko mā toto
 onyrihpyry kurā poko,
 onenyohtyā kurākō eremiāko mā toto
 anamonohpyra oehtoh poko.
- ⁶ Imepỹ apanō pyra mana kapu ao, Ritonōpo!
 Kapuaōkō emero asā pyra mā toto.
- ⁷ Ouno mā toto kurākō tōximōse ahtao;
 osenuruhkāko mā toto oeneryke tyya xine.
- ⁸ Ritonōpo Jamihmehxo Exiketye mase, yna Esemy!
 Imepỹ pyra mana jamihme Exikety asamo!
 Emero poko awahtao anamonohpyra mase, Ritonōpo.
- ⁹ Tuna konōto jamihme exikety poremākāko mase;
 pohkane tō orēpyra exiketō mynyhpākapōko mase.
- ¹⁰ Onokyroimo *Raape takurihmose oya, totapase oya;
 ajamitunuru ke oepetōkara typoremākapose oya.
- ¹¹ Kapu Esēme mase, sero nono roropa;
 sero nono tyrise oya,
 epo exiketō roropa emero porehme.
- ¹² Inikahpoe ehtoh tyrise oya, ikurenæ ehtoh roropa.
 Ypy tō Tapoa te, Heremō maro oeahmāko mā toto
 tākye toehtohkōke.
- ¹³ Orēpyrahxo mase!
 Ajamitunuru jamihme kuhse mana!
- ¹⁴ Tuisamehxo mase emero Esēme roropa;
 ajohpe pyra mase, zae ehtoh poko rokē roropa,
 yna pyno mase,
 anamonohpyra roropa mase emero poko awahtao.
- ¹⁵ Tākye mā mokaro toremiary ke oeahmananomo;
 ōmiry omipona exiketō roropa,
 saeremæ ytoketō sã oēpataka.
- ¹⁶ Opoko atākyematoh poko kohmānōko mā toto,
 oeahmāko mā toto kure ehtoh poko oexiryke.
- Ritonōpo a tōmiry etapotopōpyry Tawi a*
- ¹⁷ Omoro, Ritonōpo, jamihme yna rīko mase;
 kure rokē yna riryke oya, orēpyra toehse yna.
- ¹⁸ Yna ewomane tymenekase oya.

* **89:10** Raape kynexine onokyroimo jamihmā esety; pakatokō nekarohpyryme aexihpyry, popyra aexihpyryme, emero ryhmaneme roropa kynexine: Ritonōpo epetōkara enetupuhtohme.

- Omoro mexiase Ritonõpo Izyraeu tõ Esē kurano
yna tuisary ekarohpõ yna a.
- 19 Pake ahtao, enepotoh ae moturuase
õmiry omipona exiketomo a: “Soutatu akorehmase,
orēpyra exikety;
tuisame mokyro yriase, ynymenekahpyry ahno wino.
- 20 Ypoetory Tawi tymenekase ya tuisame ehtohme
typopase ynororo azeite ke ykyryry kurã ke.
- 21 Yjamitunuru imaro exikehpyra mana,
yjamitunuru poe orēpyra exīko mana.
- 22 Jūme onyporemãkaposaromepyra exīko epetõkara mana; onyporemãkara
exīko popyra exiketõ mana.
- 23 Epetõkara akurihmõko ase,
zehno exiketõ etapãko ase, toto enahkapõko ase.
- 24 Jūme anamonohpyra ase Tawi akorehmary poko,
ipyno exikehpyra ase,
yjamitunuru ke orēpyra exīko mana.
- 25 Inonory zumohxo tyrīko ase
tuna konõto Metiteraneu poe tuna Eupyrati pona.
- 26 Mame ynara ãko ya mana: ‘Omoro mase papame
ya, Ritonõpo Jesemy,
topuimome mase ypynanohneme.’
- 27 Aenuruhpyry osemazuhme exikety imehxo ehtoh
ekarõko ase eya, imehxo mokyro rīko ase,
imehnõ tuisa tõ emero motye, sero nono po.
- 28 Jūme ipyno exikehpyra exīko ase,
jomihpyry ynetapohpyry eya onytyorõmara exīko ase.
- 29 Imeīpo ipakomotyã tuisame exikehpyra exīko mã toto, jūme tuisame exīko
enahpyra ro kapu ahtao.
- 30 “Yrome jomiry omipona pyra toehse
ipakomotyã ahtao, toto amorepatopõpyry
poko pyra toehse toto ahtao,
- 31 ynyripohpyry eya xine se pyra toehse toto ahtao,
jomihpyry omipona pyra toehse roropa toto ahtao,
- 32 toto wãnohnõko ase iirypyrykõ pokoino,
toto tuarimapõko ase azahkuru toto ehtoh emetakame.
- 33 Yrome Tawi pyno exikehpyra exīko ase,
tyrīko ase emero ynekarohpyry ae ro eya.
- 34 Anamonohpyra ase ynetapohpyry Tawi a,
tyrīko ase emero jomihpyry ae ro eya.
- 35 “Oturuase toiro, jūme onytyorõmara jehtohme;
jomiry etapoase Tawi a zae Exiketyme jexiryke,
ajohpe exipyra ase eya.
- 36 Jūme typakõke exikehpyra exīko mana,
tuisame aehtoh ewomãko ase
xixi saereh karyhtao kapu poko.
- 37 Jūme exīko mana nuno ehtoh samo,
eneneme sã mana anamonohpyra mana kapu ao.”

Tuisa poremãkatopõpyry poko

38 Yrome seromaroro, Ritonõpo, tohne mase
onymenekahpyry poko, tuisame;
turumekase ynororo oya, typahse mã ynororo oya.

39 Õmihpyry totapose oya opoetory a repe,
yrome moro tamonohse oya, tuisame aehtoh
nuriame tyripose oya,
iparimã typahse oya nono pona.

40 Ipatary apuru tõ tytahkase oya,
itapyĩ tõ jamihmãkõ tonahkase oya.

41 Ytoytoketõ ikuroko ematonanohnõko mã toto,
imõkomory enahkãko mã toto,
katonõ eunohnõko mã toto.

42 Epetõkara orẽpyra tyripose oya,
tãkye tyripose toto oya.

43 Tuisa pyre, tapema tõkehko taere pyra tyripose oya,
osetaparyhtao typoremãkapose ynororo oya.

44 Tuisame pyra mokyro tyripose oya,
tuisa apõ tomase oya nono pona.

45 Tamuhpõmehxo tyripose ynororo oya
tamuhpõme exipyra ro ahtao;
toehxirose ynororo yronymyryme,
tyripose exiryke oya.

Oturutoh typynanopyry ropa poko

46 Otãto ise ro Ritonõpo?
Jũme otonẽnõko mah?

Otãto ise ro yzehno oehtoh nae apoto zatyry samo?

47 Wenikehpyra exiko okynã pyra isene jehtoh nase;
wenikehpyra exiko ahno emero onyrytyã orihnõko mana.

48 Onoky isene rokẽ exĩko nae, orihpyra ehtohme?
Arypyra, emero orihnõko mã toto.
Eparomepyra mã toto toorikyrykõ winoino.

49 Ritonõpo, otoko hnae pake enetupuhpotoh
yna pyno oehtoh poko?

Otoko hnae õmihpyry onetapohpyry Tawi a?

50 Wenikehpyra exiko, Ritonõpo,
ywy opoetory eunohnõko mã toto,
eanahtõko ase ypoihtory ahno a,
awaro pyra exiketomo a.

51 Ritonõpo, tuisame onymenekahpyry
kerekeremãko oepetõkara!
Emero rokẽ pona aytoryhtao eunohnõko mã toto.

52 Ritonõpo Kuesẽkõ Seahmatone kokoro rokene,
jũme, enara rokene.

90

Ritonõpo ahno maro

Moeze oturutopyry

1 Ritonõpo, yna tapyime mase,
moino ro apitorymã poe tarona.

² Ypy tō onyripyra ro awahtao,
sero nono onyripyra roropa awahtao, xixi tōkehko,
apitorymã poe Ritonõpome mase,
jũme exikehpyra mase.

³ Ahno a ynara ãko mase:

“Eramatoko ropa, nonome ropa oehtohkõme,
oehtopõpyry sã apitoryme,” ãko mase.

Opo nonome exĩko ropa mã toto.

⁴ Miime jeimamyry tyoro pyra mana
toiro ãmepyry maro oya,
kokonie ehtopõpyry samo taropose ahtao;
enetoh koko sã roropa axĩ sã taropose ahtao.

⁵ Yna arõko mase tuna zueme ehtoh samo,
osenehtopõpo sã axĩtao rokẽ ynanase.

Ãtarykahmã sã ynanase, ãmepyry exipitory samo,

⁶ ahtãko te, ekutãko, mame mõtahtao
aremãnõko mana, orihnõko ropa.

⁷ Tonahkasẽme ynanase yna zehno awahtao,
yna zetũ poko oserehnõko ynanase.

⁸ Yna rypyry tō rĩko mase oẽpataka,
tokare pyra popyra yna ehtopõpyry enetohme
saeremã aka.

⁹ Mõtoino rokẽ yna ehtoh tonahkaposẽme exĩko
tuhke pyra yna jeimamyry ahtao ro
yna zehno oexiryke;
orihnõko ynanase puti puti katoh enatyry samo.

¹⁰ 70me jeimamyry rokẽ aropõko ynanase
isene exiketõme, jamihmehxo exiketõ
otaramẽ 80me aropõko toorihtohme,

yrome morara ahtao etaehnõko ynanase,
kure pyra exĩko roropa.

Okynã pyra orihnõko, osenepyra exĩko ropa ynanase.

¹¹ Onoky tyehno oexiry jamitunuru waro nae?
Onoky enaromỹke toehse tyehno oehtoh pokoino?

¹² Yna amorepako okynã pyra isene yna ehtoh
poko taro, tuaro yna ehtohme yna kurohtao.

¹³ Ritonõpo, opoetory tō eneko ropa.

Otara ahtao yna zehno oehtoh enahnõko nae?

Yna poko oenupunako, opoenõme ynanase.

¹⁴ Yna autuhmako ãmepyry ae,
yna poko oenupunaryke,
tuesapare yna ehtoh pona, yna eremiatohme,
atãkyemakehpyra yna ehtohme isene ro yna ahtao.

¹⁵ Tãkye yna tyripoko, itamurume tãkye yna ehtohme,
pake itamurume emynymatoh ekarotopõpyry sã yna a,
moro jeimamyry tō ae toetuarimase yna ahtao.

¹⁶ Ajamitunuru enepoko yna a,
opoetoryme yna exiryke!
Onyrytã kurã enepoko yna poenomo a,

yna pakomotyamo a, enara.

¹⁷ Ritonõpo yna Esemy, kure rokẽ yna tyriko!
Yna akorehmako yna erohtoh poko,
emero tyriry se yna ehtoh poko kure rokẽ ehtohme.

91

Ritonõpo Kuewomane koma

- ¹ Ritonõpo a ytokety oewomatohme, tehme
roropa ynororo ahtao Jamihmehxo exikety maro,
² zae ynara ãko eya mana:
“Omoro mase ypynanohne, jewomane roropa.
Jesẽme mase, Ritonõpo, oenetupuhnõko ase.”
- ³ Opynanohnõko Ritonõpo mana, apoitoh taka
omõpyra oehtohme tonẽse moro ahtao ro;
oewomãko roropa mana tyrohsẽ tõ wino
akuruhtara oehtohme.
- ⁴ Taporihke exikety typoenõ ewomary sã
taporiry zopikoxi oewomãko mana.
Amonohkara mana, kokoro rokẽ amaro
exiõko mana oewomatohme oewomatoh samo.
- ⁵ Oserehpyra exiõko mase apoitoh poko koko,
oryhmatoh poko roropa saereme ahtao.
- ⁶ Enaromyra mase exiõko tyrohsẽ poko koko,
tykohmãse ahtao,
orihmatoh poko roropa saereme ahtao.
- ⁷ Miime ahno totapase ahtao opũto,
10 miumãkõ totapase ahtao õmye,
oryhmara exiõko mana.
- ⁸ Osenuhmãko mase,
popyra exiketõ wãnopyry enẽko mase.
- ⁹ Ritonõpo tyrise oya opynanohneme,
mokyro Imehxo Exikety oewomaneme;
- ¹⁰ morara exiryke popyra ehtoh oetapara
ekurehnõko mana, osetapaketõ oehpyra mã toto atapyĩ pũtokoxi.
- ¹¹ Tynenyohtyã ripõko Ritonõpo mana
oewomatohme emero rokẽ pona oytoryhtao.
- ¹² Tomary ke ãpoĩko mã toto epuhtãmara opupuru ehtohme topu tõ pona.
- ¹³ Opupuru ke reão tõ tũtũmãko mase, okoi tõ roropa, reão tõ osekatõ komo
te, okoi tõ orihmatõ komo.
- ¹⁴ Ynara ãko Ritonõpo mana: “Ypyno exiketõ
pynanohnõko ase,
Ritonõpome jenetupuhnanõ tosẽkõme ewomãko ase.
- ¹⁵ Ykohmaryhtao eya xine ezuhnõko ase,
aetuarimarykohtao imaro xine exiõko ase.
Toto pynanohnõko ase, imehxo toto rĩko ase.
- ¹⁶ Isene toto ehtoh ke toto epehmãko ase;
toto Pynanohneme osenepõko ase.”

92

“Kure mase,” katohme Ritonõpo a

Eremiatopo.

¹ Ritonõpo yna Esemy, “Kure mase,” kary oya
kure nase! Kure roropa nase yna eremiary onetaryme Imehxo Exikety,

² yna pyno oehtoh ekarory pakeimo,
anamonohpyra oehtoh roropa ekarotohme kokonie pukuro,

³ haapa maro eremiãko ynanase oya, 10me toare exiketymã pokona.

⁴ Ritonõpo, onyrityã ajamitunuru ke
jãkyemãko mana!

Eremiãko ase, atãkyemãko onyrityã poko.

⁵ Ritonõpo, inunõ konõto onyrityã mana!

Õsenetupuhthoh tonõ tupime enetuputyry ya.

⁶ Tuaro pyra exikety zuaro pyra mana,
putuhtome exikety sero onenetupuhpyra roropa mana:

⁷ popyra exiketõ emãnõko ãtarykahmã samo,
azahkuru exiketõ tymõkomoke exiõko roropa, repe,
yrome tonahkasẽme exiõko mã toto.

⁸ Omoro Ritonõpo tuisa imehxo mase,
emero esẽme mase, jumanatome.

⁹ Zuaro ynanase, oepetõkara emero orihnõko mã toto, popyra exiketõ emero
typoremãkasẽme exiõko mana.

¹⁰ Tyjamihtanohse ywy oya pui orutua itu htaõ samo; kure kyriase tãkye
jehtoh ke.

¹¹ Jepetõkara poremãkatopõpyry tonese ya,
popyra exiketõ kui kary totase roropa ya.

¹² Zae ehtoh poko exiketõ kure exiõko, airiki tõ samo; orẽpyra exiõko mã toto zae
ehtoh poko, apupari ahtary samo ypy Ripano po.

¹³ Wewe sã exiõko mã toto,
arykatyã sã Ritonõpo tapyĩ tao,
ahtãko kure Ritonõpo maro oturutoh zarã po.

¹⁴ Tamuhpõme toehse ahtao kure ro exiõko mã toto zae ehtoh poko, epery-
taketõ samo, ahtãko ro, jamihme ro.

¹⁵ Moro imehnõ enetupuhpõko mana zae Ritonõpo ehtoh poko, Jewomane
zae rokẽ mana, azahkuru pyra mã ipunaka.

93

Tuisamehxo Ritonõpo mana, Kapu Esemy

¹ Ritonõpo Kuesẽkõ tuisame mana.

Tuisamehxo ehtoh ke tupoke mana,
tymetyke ynororo tyjamitunuru ke.

Sero nono tyrise eya orẽpyra sã esaka,
onysyryhmasaromepyra imehnõ mana.

² Tuisame oehtoh onytyromasaromepyra
imehnõ mana, jũme mase apitorymã poe.

³ Ritonõpo, tuna konõto zueme exikety opore tyryãko,
tuna konõto opore omiomitaketyme mã kehko,
pohkane konõto panaikato opore aryrykane samo.

⁴ Ritonõpo tuisamehxo mana kapu ao,
Jamihmehxo Exikety.
Tuna konõto jamitunuru motye jamihme mana,
pohkane konõto jamitunuru motye
tuna konõto kuaõ jamihmehxo mana.

⁵ Ritonõpo, jũme õmihpyry zae mana,
Atapyiny jũme oesary kurãme mana,
jũme exikehpyra mana.

94

Kuapiakanekõ zae exiketye Ritonõpo mana

- ¹ Ritonõpo yna Esemy, zae pyra exiketõ
wãnohneme mase!
Mokaro zehno oehtoh enepoko yna a!
² Ahno apiakaneme mase emero porehme;
owõko, epyrypaketõ epehmako
toto nyrihpyry emetakame.
³ Ritonõpo, otoko na pixo popyra exiketõ
tãkye rokẽ exĩko toh nae?
Otoko ehtoh pona, Ritonõpo?
⁴ Otokonahxo imehnõ motye kure osekaroõko toh nae,
epyrypãko roropa popyra tynyrirykõ poko?
⁵ Ritonõpo, opoetory tõ osanumãko mã toto,
ononory põkõ rohmanohpõko mã toto,
ĩkyryrykõ ematonanohnõko mã toto.
⁶ Pytýpo tõ etapãko mã toto, poetõpo tõ roropa,
katonomo imehnõ nonory poe aehtyã tarona
aorihmapõko mã toto.
⁷ Ynara ãko mã toto: “Onenepyra Ritonõpo mana;
sero poko zuaro pyra Izyraeu tõ Esẽ mana.”
⁸ Tamuxi tomo, putupyra exiketõme pyra ehtoko!
O tara ahtao tuaro exĩko matou?
⁹ Ritonõpo kynexine kypanarykõ rihpono;
oty katoh onetasaromepyra ynororo, ekarõko matou?
Kuenurukõ rihpõme mana;
oty katoh onenesaromepyra ekarõko matou?
¹⁰ Ahno tõ zupokãko Ritonõpo mana;
toto onuãnohpyra roropa hnae?
Sero nono põkõ emero amorepãko Ritonõpo mana;
oty katohme zuaro pyra ynororo, ekarõko matou?
¹¹ Ahno osenetupuhtoh waro Ritonõpo mana;
toiparo rokẽ kuosenetupuhtohkõ ahtao moro waro mana.
¹² Ritonõpo yna Esemy, tãkye mã mokaro tamorepase exiketõ oya,
Õmiry poko anamorepatyamo.
¹³ Torëtyke pyra ehtoh ekarõko mase eya xine popyra ehtoh toehse ahtao,
yrome popyra exiketõ esaryme eutary tahkasẽme exĩko zonëtohme.
¹⁴ Typoetory tõ onurumekara exĩko Ritonõpo mana; tosëkõme tonetupuh-
nanõ onynomopyra mana.

- 15 Zae ehtoh poko exīko ropa mā toto apiakatoh tao.
Mame kure ehtoh poko exiketō emero
moro zae ehtoh sehxo exīko mā toto.
- 16 Onoky towōse ymaro popyra exiketō poremākatohme?
Onoky ymaro nexiase popyra ehtoh poko exiketō akorekehkatohme?
- 17 Jakorehmara Ritonōpo ahtao axī toytose jexiry mynyhme ehtoh pona.
- 18 Ritonōpo Jesemy: “Orihnōko ase myhene,” ase ahtao, ypyno oehtoh ke
tanỹse ropa ywy oya.
- 19 Torētyke jahtao, jetuarimaryhtao roropa
jemuhkekapōko mase, tākye jyrīko ropa mase.
- 20 Osepeme pyra mase apiakananō maro ajohpe exiketōme toto ahtao,
zae pyra ehtoh rīko mā toto zae ehtoh samo,
- 21 oximōnōko mā toto ajohpe pyra exiketō akorekehkatohme, zae ehtoh poko
exiketō
popyra ekarōko mā toto, aorihmapotohme.
- 22 Yrome Ritonōpo jewomāko mana;
topuimo sã mana, ytapyiny jamihme exikety.
- 23 Apiakananō zae pyra exiketō wānohnōko mana zae pyra toto nyrytyã
pokoino; toto enahkapōko Ritonōpo Kuesēkō mana popyra inyrytyãkō
emetakame.

95

Eremiatoh sero Ritonōpo eahmatohme

- 1 Osehtoko, Ritonōpo Kuesēkō eahmase!
Seremiatone kuatākyemarykōme Ritonōpo netaryme, kypynanohnekomo!
- 2 Ehmaropa ěpataka, “Kure mase,” katohme eya,
tākye rokē seremiatone eahmaryme.
- 3 Kuesēkō Ritonōpo Jamihmehxo Exiketyme exiryke, tuisa imehxo imehnō
ritō kō motye emero porehme.
- 4 Sero nono tytororo esēme mana, eutary tō poe
nono kurohtao ypy tō kaehxo exiketō pona.
- 5 Tuna konōto esēme mana tyrise tyya exiryke,
sero nono roropa inyrihpyry tomary ke.
- 6 Ehmaropa, Ritonōpo seahmatatose
kuesekumurukō po; kuesekumurukō po
syporohtone ěpataka Kyrihpōkōme aexiryke.
- 7 Kuesēkōme mana; ipoetoryme sytatose,
eky tōme sã sytatose kaneru tomo onahpoty po,
inyrihpyry po, kypynanohnekōme mana.
- Seroae etatoko ke Ritonōpo omiry kyya xine:
- 8 “Putuhtome exiketō sã pyra ehtoko,
atamurukō ehtopōpyry sã pyra Meripa po,
Masa po ona tonorē po.
- 9 Moroto atamurukō jukuhne toto, tyehno xine jehtohme. Yjमितunuru
tonese tyya xine ahtao ro jukuhne toto. Onymoipyra toh kynexine.
- 10 Morara exiryke 40me jeimamyry mokaro
zehno toehse exine. Ynara akene: ‘Azahkuru rokē mokaro osenetupuhnōko
mana. Jomipona pyra ekurehnōko mā toto,’ akene.

11 Toto zehno exine, naeroro ynara akene:
 ‘Jesaka jũme omõpyra ekurehnõko matose
 ynonory pona, oserematoh taka.’ ”

96

*Ritonõpo eahmary, tuisame aexiryke
 (1 Koronika 16.23-33)*

- 1 Oeremiatoko eremiatoh kasenato ke
 Ritonõpo eahmatohme.
 Oeremiatoko Ritonõpo netaryme,
 sero nono põkomo emero!
- 2 Oeremiatoko Ritonõpo netaryme, eahmatoko.
 Kokoro rokẽ imehnõ zurutoko,
 typynanohse eya kuexirykõ poko.
- 3 “Ritonõpo kurã poko,” ekãtotoko imehnõ nonory
 põkomo a,
 emero ahno zurutoko inyrihpyry poko tyjमितunuru ke.
- 4 Tuisamehxo Ritonõpo ehtoh eahmatohme kyya xine mana; imehnõ ritõ tõ
 motye emero, tuisamehxo mana.
- 5 Imehnõ nonory põkõ ritõ kõ,
 ineponãmarykõme rokẽ mã toto,
 yrome kapu rihpõme Ritonõpo mana.
- 6 Ritonõpo zomye saereh ãko mana, xixi motye,
 tuisamehxo aehtoh osenẽko mana;
 ijमितunuru ikuranory roropa Itapyĩ pehkãko mana.
- 7 Ritonõpo eahmatoko sero nono põkõ emero!
 Saeremehxo aexiry poko eahmatoko,
 ijमितunuru poko roropa.
- 8 Kuesẽkõ kure exiketyme aexiryke eahmatoko;
 onekarorykõ enehtoko õmõtõhkõme Itapyĩ zarã taka.
- 9 Sepuitone, kuesekumurukõ po syporohtone
 Ritonõpo kurã ãpataka, aoseneporyhtao;
 tykytyky kahtoko ãpataka, nono põkõ emero.
- 10 Imehnõ nonory põkõ emero zurutoko Ritonõpo tuisame ehtoh poko! Sero
 nono esaka tyrise, esyryhmasaromepyra mana;
 zae rokẽ sero nono põkõ apiakãko mana.
- 11 Tãkye exiko, nono, kapu roropa!
 Panaikatome exiko, tuna konõto, onokyro tõ roropa emero tunakuaõkomo.
- 12 Atãkyematoko, ona tõkehko moro põkõ roropa.
 Wewe tomo itu htaõ komo kohtãko mã toto
 tõseahmarykõme Ritonõpo ãpataka,
- 13 aepyry ropa ahtao emero Esẽme ehtohme.
 Zae rokẽ sero nono põkõ rohmanohpõko mana.

97

Ritonõpo sero nono Esẽme mana

- 1 Ritonõpo Kuesẽkõ tuisa konõtome mana.
 Atãkyematoko, sero nono põkomo!
 Atãkyematoko, ahmõta po exiketomo,
 tuna konõto ehpiõkomo!

- 2 Mokyro zomye akurū tō mana,
 ikohmamyry xinukutume roropa.
 Tuisamehxo mana ajohpe pyra exiketyme ipunaka,
 zae rokē exiketyme roropa mana.
- 3 Esemazupurume apoto ytōko
 epetōkara zahkatohme zomye.
- 4 Neneneh katoh sero nono zeipōko mana.
 Moro eneryke sero nono pōkō tykytyky āko mā toto.
- 5 Ypy tō tunatāko mā kehko moronapu samo
 Kuesēkō ēpataka, sero nono emero esē ēpataka.
- 6 Kapu poko exiketō kuurutorŷko mā kehko
 zae Ritonōpo ehtoh poko.
 Saeremehxo aehtoh enēko sero nono pōkō emero.
- 7 Imehnō neponāmary eahmananō ehxirōko mā toto; epyrypaketō
 tyneponāmarykō poko ehxirōko mā toto.
 Ritonōpo Kuesēkō ēpataka emero ritō tō
 tosekumurukō po porohnōko mā toto.
- 8 Zae rokē imehnō apiakary poko oya, Ritonōpo,
 pata Jerusarē pōkō tākye mā toto,
 Juta patary pōkō roropa atākyemāko mā toto.
- 9 Ritonōpo Imehxo Exikety, erohnōko mase
 sero nono esēme ehtoh poko porehme,
 emero ritō tō motye tuisamehxo mase.
- 10 Opyno xine Ritonōpo Kuesēkō mana
 popyra ehtoh se pyra awahtao xine;
 oewomāko mana orihpyra oehtohme,
 opynanohnōko mana popyra exiketō winoino.
- 11 Saerehkatoh saereh āko mana
 zae ehtoh poko exiketō pona,
 tākye ehtoh saereh āko sā mana
 Ritonōpo omiry omipona exiketō pona.
- 12 Tākye ehtoko Ritonōpo poko,
 amarokō emero aomiry omipona exiketomo!
 “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo kurano a,
 eahmatohme inyrihpyry poko.

98

Tuisamehxo Ritonōpo mana Zae Apiakaneme roropa

Eremiatopo.

- 1 Eremiatoh kasenato ke oeremiatoko Ritonōpo
 Kuesēkō netaryme;
 inyrytā eneryke osenuruhkāko sytatose.
 Tyjमितunuru ke imehxo toehtoh ke roropa,
 orēpyra toehse mana.
- 2 Orēpyra toehtoh tokarose Kuesēkomo a;
 imeimehnō nonory pōkō tuaro tyripose eya
 toto pynanopyry poko tyjमितunuru ke.
- 3 Izyraeu tō pyno toexiryke, anamonohpyra
 toexiryke roropa, typynanohse toto eya
 tōmihpyry ae ro.

Imehnõ nonory moe exiketõ po orëpyra
Ritonõpo Kuesëkõ ehtoh tonese ahno a emero.

⁴ Oeremiatoko tãkye Ritonõpo eahmaryme,
sero nono põkõ porehme!

Kuesëkõ eahmatoko eremiatoh ke,
kui katoth ke roropa tãkye oehtohkõke.

⁵ Oeremiatoko Ritonõpo Kuesëkõ eahmaryme,
haapa tõ etotoko, rira tõ etotoko roropa.

⁶ Rue etotoko, koroneta tõ maro oeremiatoko
ãtãkyemarykõme Ritonõpo ëpataka,
tuisa konõtome aexiryke.

⁷ Panaikato tyriko tuna konõto,
isene exiketõ emero tunakuaõkõ maro.
Oeremiatoko, nono, emero nono põkõ maro.

⁸ Tuna tomo, tahtah kahtoko!
Ypy tomo, oeremiatoko tãkye oehtohkõke
Ritonõpo ëpataka.

⁹ Ynara exiryke, oehnõko mana tõmiry omipona
sero nono põkõ ritohme!
Ahno tõ emero esëme exiiko mana sero nono po,
zae ehtoh ke toto rohmanohpõko mana,
zae rokë ehtohme sero nono po.

99

Ritonõpo, Tuisa Imehxo Exikety

¹ Ritonõpo Kuesëkõ tuisame mana:
ahno tõ tykytyky ãko mã toto.
Typorohse mã ynororo tapõ po tuisamehxo kerupĩ tõ epoe; sero nono
tykytyky ãko mana.

² Kuesëkõ jamiyhme mana Jerusarë po;
ahno tõ emero esëme mana.

³ Eahmatoko emero porehme, imehxo aexiryke,
tuisamehxo aexiryke aomiry etatoko.
Kure rokë mana.

⁴ Tuisa orëpyra Exikety, zae ehtoh sehxo mase;
Izyraeu tomo a zae ehtoh tonehpose oya,
ajohpe pyra ehtoh tyripose roropa oya,
jamihme pyra exiketõ ewomatohme eya xine.

⁵ Ritonõpo Kuesëkõ seahmatone kuosekumurukõ po
syporohtone apõ konõto ëpataka.
Ritonõpo Kuesëkõ kure rokë mana.

⁶ Moeze tõ Arão maro oturuketõme toh kynexine
Ritonõpo poetoryme, Samueu roropa tõturuse eya;
Ritonõpo Kuesëkõ tykohmase eya xine,
tozuhse roropa toto eya.

⁷ Akurũ xikihme exikety poe tõturuse ynororo
Izyraeu tomo a;
aomiry omipona toehse toh kynexine,
inyripohpyry roropa, inekarohpyry eya xine.

⁸ Ritonõpo yna Esemy, opoetory tō tozuhse oya;
toto rypyry korokaneme mosenepoase eya xine,
iirypyry tuãnohse oya ahtao ro.

⁹ Ritonõpo Kuesëkõ eahmatoko.

“Kure mase,” kahtoko eya esary po, ypy kurã po.
Ynara exiryke, Ritonõpo Kuesëkõ kure rokë mana.

100

Eremiatoh sero eahmatohme

Eremiatopo.

¹ Ritonõpo eahmaryme oeremiatoko,
emero sero nono pōkomo!

² Atãkyemarykõme Ritonõpo eahmatoko,
osehtoko oeremiarykõme Kuesëkõ ãpataka.

³ Wenikehpyra ehtoko Kuesëkõ Ritonõpo mana.
Inyrihpyryme sytatose, ipoenõme roropa;
ipoetoryme sytatose, ekyme roropa.

⁴ Omõtoko omõtoh ae Itapyĩ taka, “Kure mase,” kahtoko eya, eahmaryme
omõtoko tyarakë taka.

Ritonõpo eahmatoko. “Kure mase,” kahtoko eya.

⁵ Kure Ritonõpo exiryke,
kypyno xine aexiry jũme mana,
kypyno xine aehtoh amonohkara,
zae rokë exikehpyra roropa mana.

101

Tawi omihpyry

Tawi nymerohpyry.

¹ Eremiãko ase anamonohpyra oehtoh poko,
zae oehtoh poko roropa;
eremiãko ase oeahmaryme, Ritonõpo Jesemy.

² Zae ehtoh poko rokë exiiko ase.

Otara ahtao oehnõko mah osëpatakãmase ymaro?

Kure ehtoh poko rokë exiiko ase ytapyĩ tao,

³ moro taka popyra ehtoh onëmapopyra ase ipunaka.

Ritonõpo rumekary se exiketõ nyriy se pyra ase
yronymyryme, moko rypyry poko se pyra roropa ase.

⁴ Osenetupuhtoh ajohpe ehtoh ameke
aropõko ase ywinoino.

Popyra ehtoh poko pyra exiiko ase ipunaka.

⁵ Tokare pyra tykatonomory kerekeremananõ
enahkapõko ase, imehnõ motye kure
osekaroketomo te, epyrypaketõ se pyra ase ipunaka.

⁶ Anamonohpyra exiketõ Ritonõpo omipona
toexiry poko se rokë ase.

Osa ekarõko ase eya xine ytapyĩ konõto tao.

Zae ehtoh poko exiketomo a, erohtoh ekarõko ase.

⁷ Imehnõ enekunohne tosake pyra exiiko mana ytapyĩ konõto tao.
Ajohpe exiketõ se pyra ase upũto roropa.

⁸ Kokoro rokē popyra exiketō enahkapōko ase
kynonorykō po, zae pyra ehtoh poko
exiketō aropōko ase Ritonōpo patary poe.

102

Etuarimakety otururu Ritonōpo a

Tapotūkehse ahtao.

¹ Ritonōpo, jotururu oya etako,
otato exiko okohmaryhtao ya jakorehmatohme!

² Otonēpyra exiko ywinoino,
popyra ehtoh toehse ahtao ya.

Jomiry etako okohmaryhtao ya, kuezuhko axiny.

³ Isene jehtoh osenepyra exīko mana, orexīto samo,
oxirohnōko ase, upū zahnōko sā mana apoto aō samo.

⁴ Tapotūkehse ywy onahpoty sā ase tysahkase ahtao,
tytūtūmase ahtao; omise pyra ase ipunaka.

⁵ Pusu āko ase opore;
ipihpyryme rokē ase zehpo maro.

⁶ Torō sā ase patāpo po, ahno esao pyra,
suhsuku samo tapyīpo tao.

⁷ Nyhsaromepyra ase;
torō toiroro sā ase tapyi mypatarānao.

⁸ Jeunopyry poko kohmānōko jepetōkara mana;
jesety esehtōko ypoihtonānō mā toto
imehnō pona popyra ehtoh enehporyhtao eya xine.

⁹⁻¹⁰ Zehnohxo oexiryke oruno ynapyryme toehse
mana, yxity zoximāko roropa jokuru maro.

Kuapoiase, kuemase roropa jarānaka.

¹¹ Isene jehtoh jerutume sā mana kohmāsasaka ahtao; apotūkehnoōko ase
onahpoty anoryry sā rokene.

¹² Yrome omoro, Ritonōpo Jesemy, jūme tuisame mase; imeīpo yna pakomo-
tyā tonuruse ahtao, opoko osenetupuhnōko mā toto.

¹³ Owōnōko mase, Jerusarē pyno exīko mase;
Ipynanohtoh toehse mana,
seromaroro ipynanohtoh tōmehse rahkene.

¹⁴ Ipyno opoetory tō mana, moro pata tonahkase ahtao ro; ipoko
aenupunaryke osenetupuhnōko mā toto typahse nono pona ahtao
ro.

¹⁵ Kuesēkō zuno exīko emero nonory pōkō mā toto;
ijamitunuru zuno exīko ahno tuisary tō mana
emero porehme sero nono po.

¹⁶ Jerusarē ripitory ropa ahtao Ritonōpo a,
imehxo toexiry enepōko mana.

¹⁷ Typoetory tō irumekatyā omiry etāko mana.
Otato exīko mana, toto otururu etāko.

¹⁸ Morohne imeroko kypakomotyākō zuaro ehtohme

- Ritonõpo Kuesëkõ nyrihpyry poko, mokaro enurupyra ro exiketomo
Ritonõpo eahmatohme!
- ¹⁹ Tosary kurã poe, kaino kapu poe Kuesëkõ tõsenuhmase; kapu poe sero nono
tonese,
- ²⁰ tapuruse exiketõ pusuhkatoh totase, tapiakase aexityã orihtohme tymyh-
pokase ropa eya.
- ²¹ Morara exiryke Ritonõpo Kuesëkõ
toahmasëme exïko mana Jerusarë po,
moroto imehxo aexiry ekarõko mã toto,
- ²² imeimehnõ nonory põkõ oximomyryhtao
tuisa tõ maro mokyro eahmatohme.
- ²³ Poetome ro ase, yrome tyjamihkehkapose ywy
Ritonõpo a isene jehtoh enahsasaka tyripose eya.
- ²⁴ Ritonõpo Jesemy jũme isene exikehpyra mase,
jaropyra exiko seromaroro,
tamuhpõme exipyra ro jahtao!
- ²⁵ Pake ahtao sero nono tyrise oya,
oemary ke kapu tyrise roropa oya.
- ²⁶ Sero nono kapu roropa enahnõko mã kehko,
yrome omoro jũme isene exikehpyra exïko mase.
Sero nono kapu roropa atahnikaketyme sã mã kehko, upo samo.
Mokarohne myakamãko mase upo myakãmary samo, typahsëme exïko mã
kehko.
- ²⁷ Yrome omoro Ritonõpo jũme etyorõmara mase, isene oehtoh jumãme mana.
- ²⁸ Yna poenõ kure rokë exïko mã toto torëtyke
pyra. Ipoenõ roropa ipakomotyã roropa towomasëme exïko mã toto oya,
jũme rahkene.

103

Kypyno xine Ritonõpo ehtoh poko

Tawi nymerohpyry.

- ¹ Ritonõpo Jesemy, kure mase ipunaka!
Ukurohtao oeahmãko ase yjमितunuru ke porehme!
- ² Oeahmãko ase, Ritonõpo, yjमितunuru ke,
onyrityã kurã poko ya wenikehpyra ase!
- ³ Yyrypyry tõ korokãko mana emero,
kure pyra jehtoh kurãkãko roropa mana;
- ⁴ ypynanohnõko mana orihpyra jehtohme,
kure rokë jyrïko mana ypyno toexiryke,
juãnohpyra roropa mana.
- ⁵ Inyriry ya yzamaro mana kure rokë exiryke,
jamihme jyrïko ropa mana nuasemã sã jehtohme,
piano sã jehtohme.
- ⁶ Zae rokë kuapiakatorÿko Ritonõpo mana,
irohmanohpotyã akorehmãko mana,
toto ewomãko mana.
- ⁷ Tyriry se toehtoh tonepose Moeze a,
tõsenetupuhtoh tonõ roropa; tynyrityã tyjमितunuru ke tonepose Izyraeu
tomo ä.
- ⁸ Ritonõpo kure mana, kuãnohpyrykõ se pyra mana,

kure kyrirykō se mana, axī pyra zekītapanōko mana
kypyno xine toexiryke.

⁹ Axītao rokē kupokatorỹko mana,
jũme pyra kyzehno xine exīko mana.

¹⁰ Kuānohpyra xine Ritonōpo mana
kynyrirykō emetakame,
kyryryrykō onepehmarā mana popyra
kuehtohkō ke, ehepyryme.

¹¹ Kapu kae exiry sã sero nono epoe,
moro sã mã kypyno xine Ritonōpo ehtopo,
tōmiry omipona se exiketomo a.

¹² Moe xixi tūtatoh wino mana xixi omōtoh poe,
moro moe ehtoh sã kywinoino xine
kyryryrykō apiakāko Ritonōpo mana.

¹³ Poetohti tō zū typoenō pyno ehtoh sã
kypyno xine Kuesēkō mana, aomipona se exiketomo.

¹⁴ Ynara exiryke, kynyrihpyrykō waro mana;
nonome kuehtohkō poko wenikehpyra mã ynororo.

¹⁵ Isene kuehtohkō onahpoty sã mana;
ahtāko mana ekutāko roropa mana ona po.

¹⁶ Mame tyryrykane tyryry āko mana.
Moro ekuru tonahsēme exīko;
jũme osenepyra ropa exīko mana.

¹⁷ Yrome kypyno xine Ritonōpo Kuesēkō ehtoh
jũme mana, tosēkōme enetupuhnanomo a, kure
toehtoh enepōko mana kypoēnōkō poēnomo a,

¹⁸ tynetaohpyry poko ŷme exiketomo a,
inyriohpyry omipona anamonohpyra exiketomo a.

¹⁹ Ritonōpo Kuesēkomo a tuisamehxo
toehtoh apō tyrise tosao kapu ao; tuisa konōtome mana, emero esēme
rahkene.

²⁰ Ritonōpo eahmatoko, inenyohtyã jamihme
exiketomo, orēpyra exiketomo, aomiry
etananomo, inyriohpyry omipona exiketomo!

²¹ Kuesēkō eahmatoko
inenyohtyã emero kapuaōkomo,
ipoetory tō emero, tyriry se Ritonōpo ehtoh omipona exiketomo!

²² Ritonōpo eahmatoko inyriyã emero,
emero osa po, tuisame ynororo ehtoh po.

Oeahmāko ase, Ritonōpo Jesemy,
yjamitunuru ke porehme!

104

Eremiatoh Ritonōpo eahmaryme

¹ Ritonōpo Jesemy, imehxo mase! Enekure mase
tuisamehxo, saerekatoh amuruhpōme mase;

² upo amurūko mase, saerekatoh ke.

Kapu tytywyhmase oya

kamisa tywyhmary samo tapyime,

³ atapyĩ tyrise oya tuna epoe, kae kapu ao.

Akurū tō rīko mase akahōme, etonatoḥ kyryryme;
tyryrykane aporiry tō po ytōko mase.

⁴ Tyryrykane tō rīko mase onenyohyāme,
nenenehkane tō ōmipona exiketōme tyrīko mase.

⁵ Sero nono tyrise oya apō tō po, tūpore samo,
tosary winoino jūme esyryhmara exīko mana.

⁶ Sero nono tyōtose oya tuna konōto ke,
zuemū ke zupōme samo,
moro tuna tō zueme toehse, ypy tō emory epoe.

⁷ Yrome tuna tō tupokase ahtao oya,
toepase toḥ nexiase; ōmiry etaryke tyya xine,
tykohtase ahtao oya, tururume toytose toto.

⁸ Tuna toytose tururume ypy tō epozakuroko,
mame tyhtose jakanahmā pona tosaka xine,
onyrihpyry tō aka, toto esaryme.

⁹ Tuna ehpio tyrise oya moro ehpio
onymotyēkara tuna ehtohme,
oehpyra ropa mā kehko sero nono poro,
nono nerypyra ropa ehtohme.

¹⁰ Tuna enatyry rīko mase jakanahmā tō ao,
iporiry tō roropa ypy tō rānakuroko.

¹¹ Otunary poko tuna ēnōko onokyro tō mana;
otunary jumētu tō zamaro mana
tutunazehnase toto ahtao.

¹² Tuna ehpio torō tō tymŷkō rīko mā toto,
eremiāko mā toto wewe amoriry tō poe.

¹³ Kapu poe konopo enehpōko mase ypy tō pona,
onyrityā kurā nono zamaro mana.

¹⁴ Onahpoty ahtanohpōko mase pui tō napyryme,
tykyrysā roropa, tiriiku tōkehko ahtanohpōko mase
ahno napyryme, morohne arykatoḥme
kyya xine tonahsāme.

¹⁵ Nono poe uwa eukuru ripōko mase ahno a sekese toto ehtohme; azeite
roropa tākye toto ehtohme, wyi roropa jamihme toto ehtohme.

¹⁶ Konopo itamurume oehnōko wewe tō pona,
Ritonōpo Kuesēkō kyryry apupari tō pona,
inarykatyā pona ypy tō Ripano po.

¹⁷ Moroto torō tō tymŷkō rīko mā toto,
sekonia tō tymŷkō rīko mā toto wewe pinieiro tō po.

¹⁸ Poti tō itu htaō tosarykō menekāko mā toto
kae ypy tō po,
onokyro tō otonēnōko mā toto topuimo tō rānao.

¹⁹ Nuno tyrise oya nuno tō kuhtohme;
xixi tuaro mana tyomōtoḥ toehse ahtao.

²⁰ Koko tyrise oya, imeimehnō onokyro tō
tūtāko mā toto tykohmāse ahtao.

²¹ Reāo tō wātara ro exiketō panaikato kuime

- urakanāko mā toto,
Ritonōpo nekarory zupiryhtao tyya xine tohkōme.
- 22 Yrome xixi tūtaryhtao ytōko ropa mā toto
kohrame ehtohme tosaka xine.
- 23 Mame ahno ytōko mā toto erohse,
toerokurukō poko kohmānōko mā toto.
- 24 Ritonōpo, onyrytā tuhke rokē rahkene,
tuaro oehtoh ke morohne tyrise oya.
Sero nono pehme mana onyrytā ke.
- 25 Moroto mā tuna konōto, zumohxo mana tukuaōke,
onokyro inunomo, pisarara exiketō roropa,
tuhke mā toto, ekuhpỹme.
- 26 Tuna konōto poro wapu tō ytōko,
zue ao Rewiatā osemeikāko mana,
onokyroimo nakuaono onyrihpyryme toexiryke.
- 27 Mokaro emero oeraximāko mā toto,
tonahsē eraximāko onekarory eya xine
inapyrykōme omise toehse toto ahtao.
- 28 Toto napyry ekarōko mase, otuhnōko mā toto,
tuesapare exīko.
- 29 Toto winoino oeramaryhtao oserehnōko mā toto;
toto oserematohtupuxihkase ropa oya ahtao
orihnōko mā toto,
nonome exīko ropa nono risēme toexirykōke.
- 30 Yrome, oserematohtekaroryhtao oya
enurūko mā toto; moro saaro
isene exiketō ekarōko mase sero nono pōkomo a.
- 31 Ah Ritonōpo Kuesēkō saeremehxo ehtoh jūme
exikehpyra nexino! Ah tākye nexino tynyrytā poko!
- 32 Sero nono eneryhtao Ritonōpo a tykytyky āko mana; ypy tō aporyhtao eya
orexīto tūtāko mana.
- 33 Eremiāko ase Ritonōpo eahmaryme isene ro jahtao; eremiāko ase Ritonōpo
netaryme jorihtoh ponāmero.
- 34 Ritonōpo zamaro se ase jeremiatoh tonō ke, ipoe tākye jexiryke.
- 35 Ah enahketyme nexī toto mokaro Ritonōpo enetuputyry se pyra exike-
tomo, ah popyra exiketō tonahkasēme nexī toto!

Yjamtunuru ke porehme oeahmary se ase,
Ritonōpo Jesemy! Kure mase, Ritonōpo!

105

Ritonōpo, typoetory tō maro (1 Koronika 16.8-22)

- 1 “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo Kuesēkomo a,
imehxo aehtoh ekātotoke; imehnō nonory pōkō zurutoko inyrytā poko.
- 2 Oeremiatoko Ritonōpo eahmaryme,
inyrytā kurā osenuruhkatoh ekarotoko.
- 3 Tākye ehtoko ipoetoryme kuexirykō poko.
Kuesēkō poko oseahmaketō emero, atākyematoko.

- 4 Ritonõpo zupitoko, ãkorehmatohkõme;
oneahmakehpyra ehtoko kokoro rokene.
- 5-6 Amarokõ, Ritonõpo poetory Aparão
pakomotyãme matose, inymenekahpyry Izyraeu pakõme matose,
wenikehpyra ehtoko Ritonõpo nyrytã poko tyjमितunuru ke,
kuepekõkara wãnohtopõpyry poko eya.
- 7 Ritonõpo Kuesëkõme mana;
inyripohpyry sero nono põkõ akorehmatohme mana emero porehme.
- 8 Jũme wenikehpyra ynororo tõmiry etapotopõpyry poko, miu motye zu-
makahpõkõ pona, jũme tõmihpyry omipona anamonohpyra mana.
- 9 Tõmiry totapose Aparão a, anamonohpyra mana: “Morara tyrĩko ase,”
katopõpyry Izake a roropa.
- 10 Tõmihpyry totapose Jako a, jũme enahpyra ehtohme.
- 11 Morara ahtao ynara tykase Ritonõpo eya:
“Kanaã nonory ekarõko ase oya, mame jũme ononoryme exĩko mana, oe-
sarykõme.”
- 12 Tuhke pyra toh kynexine, katonõme sã rokẽ Kanaã nonory po.
- 13 Imeimehnõ nonory poro toytose toto, tuisa esary poe, imepỹ tuisa esary
pona.
- 14 Yrome mokaro onyryhmapopyra Ritonõpo kynexine imehnomo a, mame
toto ewomatohme ynara tykase ynororo tuisa tomo a:
- 15 “Ypoetoryme ynymenekatyã onerekohmara ehtoko; ypoe urutõ kõ
onyryhmara ehtoko.”
- 16 Ritonõpo poe tomitapãse toto inonorykõ po
toto napyry tonahkapose eya.
- 17 Yrome orutua tonyohse osemazuhme esety Joze, ekarohpyry imepỹ namo-
tome.
- 18 Ipupuru tõ keti ke tymyhse kynexine,
ipymyry pokona esenao kurimene risẽ tyrise.
- 19 Āpuruhpyry tao Joze kynexine morohne
katopõpyry eya ehtoh pona.
Ritonõpo omiry tonetupuhpose zae
Joze ehtopõpyry poko.
- 20 Naeroro Ejitu tuisary a tutũtanohpose ropa ynororo; imoihmãkõ tuisary a
touse ropa ynororo āpuruhpyry tae.
- 21 Tuisamehxo tyrise ynororo eya,
tynonory põkõ esẽme, typatary tõ esẽme emero.
- 22 Tuisamehxo toehse Joze imehnõ tuisa akorehmananõ rohmanohpotohme,
tuisa amorepananõ roropa amorepatohme.
- 23 Moromeĩpo Jako toytose Ejitu pona moroto ehse.
- 24 Tuhke ipoenõ tokarose Ritonõpo a typoetory tomo a, topetõkara motye
tyjamihtanohse roropa toh eya.
- 25 Typoetory tõ zehno Ejitu põkõ tyrise eya,
ipoe Izyraeu tõ tonekunohse Ejitu põkomo a.
- 26 Mame typoetory Moeze tonyohse eya Arão maro,
tynymenekahpyryme.
- 27 Ritonõpo jamitunuru tonepose eya xine Ejitu po,

- inyripohpyry kurā tyrise eya xine
aosenuruhkatohkōme.
- ²⁸ Tykohmākapose Ritonōpo a Ejitu po,
yrome aomihpyry omipona pyra Ejitu pōkō kynexine.
- ²⁹ Munume Ejitu tunary tō tyripose eya,
kana tō itunary kuaō taorihmapose eya emero.
- ³⁰ Pororu tyripose eya Ejitu pōkō tapyī takuroko,
tuisa tapyī typehkase pororu ke.
- ³¹ Moromoro tō tyripose Ritonōpo a, mapiri panō kō maro, moro nono poro
porehme.
- ³² Konopoimo tonehpose eya topu sā tūpore,
nenenehkane maro nono pona, konopo myakāme.
- ³³ Īkyryrykō tonahkase eya tupito po toto narykahpyry uwa tomo te, fiku tō
maro, wewe tōkehko typahpose eya.
- ³⁴ Taparara tō tonehpose roropa Ritonōpo a, mame taparara tō tooehse, tuhke
miujāo motye, ikuhpỹme.
- ³⁵ Emero arykatyā tonahse eya xine, toto tupi po ĩkyryrykō tonahkase eya
xine.
- ³⁶ Ejitu pōkō poenō taorihmapose eya,
imūkurukō osemazuhme aenurutyamo,
ipynohxo aexityā jekyry tomo a itapyī taōkomo a.
- ³⁷ Mame Izyraeu tō touse eya Ejitu poe; aytorykohtao parata te, uuru roropa
tarose tymaro xine. Kure rokē toh kynexine jamihme roropa.
- ³⁸ Tākye toehse Ejitu pōkō kynexine Izyraeu tō toytose ahtao, toto zuno toehse
toexirykōke.
- ³⁹ Akurū tyrise Ritonōpo a typoetory tō epozakoxi,
apoto panō tyrise eya koko, toto ezurume.
- ⁴⁰ Tokaropose eya xine, mame aramixi panō tonehpose
Ritonōpo a, kapu poe wyi panō tokarose eya xine,
emitapāpyra toto ehtohme.
- ⁴¹ Topu tapiakase eya, mame tuna tutūtase serereme, iporiryne ona poro.
- ⁴² Wenikehpyra kynexine tōmihpyry kurā poko
typoetory Aparāo a.
- ⁴³ Naeroro tynymenekatyā typoetoryme tarose Ritonōpo a Ejitu poe toremi-
arykōme, tutūtase toto, kohkohtāko oseahmāko, tākye rokene.
- ⁴⁴ Toto esaryme, imehnō nonory tokarose kynexine eya xine itupikōme,
tỹkyryneke toto ehtohme,
- ⁴⁵ Tosēkō omihpyry omipona toto ehtohme,
inyripohpyry onurumekara aehtohkōme.

Kure mase, Ritonōpo! kahtoko eya.

106

Kure Ritonōpo ehtoh Izyraeu tomo a

- ¹ Kure Ritonōpo mana!
“Kure mase,” kahtoko Ritonōpo a kure aexiryke,
kypyno xine exikehpyra mana.
- ² Inyrytā kurā tyjamitunuru ke ikuhpỹme nase.
Jūme eahmaryhtao kyya xine kure aexiry
onymotyēkara sytatose.

- 3 Tākye mā mokaro, Ritonōpo omipona exiketomo,
zae ehtoh poko rokē exiketomo.
- 4 Wenikehpyra exiko ypoko, Ritonōpo,
opoetory tō akorehmaryhtao oya;
kypynanohko roropa toto pynanopyryhtao oya.
- 5 Opoetory tō kure rokē ehtoh enery se ase, atākyematohme ononory pōkō
maro,
oseahmatohme tosēkōme oenetupuhnanō maro.
- 6 Popyra toehse kymarokomo, zae pyra ipunaka;
iiryppyryme toehse sytatose, kytamurukō samo.
- 7 Ejitu po kytamurukō ahtao onenetupuhpyra toh kynexine Ritonōpo nyrytyā
kurā poko.
Tuenikehse toh kynexine tahxime typyno xine Ritonōpo ehtopōpyry poko,
aomipona pyra toehse toh kynexine tuna konōto Tahpiremā po.
- 8 Yrome tyjamtunuru enepotohme,
typynanohse toh eya, tōmihpyry ae ro.
- 9 Ritonōpo a tyripose ahtao tuna konōto Tahpiremā tāpaikapose;
typoetory tō tarose eya nono tonorē poro.
- 10 Toto zehno exiketō winoino typynanohse toto eya;
epetōkara winoino tanỹse toto.
- 11 Yrome epetōkara tyneryse;
epara tokurehse toto emero.
- 12 Moro eneryke tyya xine zae aomihpyry ehtoh
tonetupuhse eya xine,
toremiase toto Ritonōpo eahmaryme.
- 13 Yrome axī tuenikehse ropa toto inyrihpyry poko,
tamoreme tyriy se toehtoh tyrise eya xine,
aomiry oneraximara toh kynexine.
- 14 Typenetatoh se toehse toto ona po, ahno esao pyra,
Ritonōpo tukupuhse eya xine.
- 15 Naeroro ise toto ehtoh tokarose eya,
yrome tyrohsē konōto tonehpose roropa eya xine.
- 16 Moroto ona po Moeze zumoxike toehse toh
kynexine, Arāo roropa, Ritonōpo maro oturukety,
aomiry omipona exikety.
- 17 Naeroro nono totapuruhmakase, Tatā tonyohse,
kuih kary samo nono aka tomōse;
Apirāo roropa, itapyī taōkō maro, tonēse nono aka.
- 18 Toto marōkō pona apoto toepukase,
mokaro tyahkase, ajoajohpākomo.
- 19 Ypy Xinai po pui mūkuru panō tyrise
Izyraeu tomo a, uuru risemy,
tynyrihpyrykō toahmase eya xine Ritonōpo myakāme.
- 20 Ritonōpo Imehxo Exikety tymyakāmase eya xine
okyno panō ke, onahpoty enahne ke.
- 21 Tuenikehse toh kynexine Ritonōpo
Typynanohnekō poko,
inyrytyā kurā poko roropa tyjamtunuru ke Ejitu po.

- 22 Inyryityã osenuruhkatohme moroto!
Inyryihpyry aoserehtopõpyrykõ poko
tuna konõto Tahpiremã po!
- 23 Naeroro: “Toto enahkapõko ase,”
tykase Ritonõpo Izyraeu tõ poko;
yrome Moeze, inymenekahpyry typoetoryme
toexikihmase Ritonõpo ãpataka toto ewomatohme,
toto onenahkara aehtohme.
- 24 Moromeĩpo aomihpyry zae exiry
onenetupuhpyra toexirykõke
Kanaã pona tomomyry se pyra toehse toh kynexine,
nono kurã pona.
- 25 Tytapyĩkõ tao, okyno pihpyry risẽ tao
tehme toexirykõ se toh kynexine ikerekeremãko,
aomiry onetara, imoiry se pyra toh kynexine
Ritonõpo Tosẽkõ omiry poko.
- 26 Naeroro ynara tykase ynororo eya xine:
“Ourutorỹko ase, ona po oorihmanohpotorỹko ase,
27 apakomotyã saporarahme exĩko, juaro pyra
exiketõ rãnaka, imehnõ nonory po orihnõko matose.”
- 28 Moromeĩpo tõximõse Ritonõpo poetory tõ
ypy Peoa po, tyneponãmarykõ Paau eahmatohme,
tõtuhse toto tynekarorykõ poko
isene pyra exiketõ eahmaryme.
- 29 Tynyryityã ke tyehno xine
Ritonõpo tyripose eya xine,
naeroro tyrohsẽ xihpyrymã ke, tyryryhmase toto.
- 30 Yrome mokyro zae pyra exikety tuãnohse Pineia a,
mame moro tyrohsẽ tonahse.
- 31 Inyryihpyry kurã poko wenikehpyra mã toto,
zae Pineia ehtoh ekarõko jũkõ mana, imepỹ
zumakahpõkomo a jũme wenikehpyra toto ehtohme.
- 32 Moromeĩpo Meripa tuna enatyry po,
tyehno xine Ritonõpo tyripose eya xine,
morara ahtao sam tykase Moeze, mokaro pokoino.
- 33 Tyekĩtapãse ynororo taomipohtomase ynororo
eya xine, azahkuru tõturuse ynororo,
ajoajohpã samo.
- 34 Pohnõ onetapara tokurehse toto,
Ritonõpo Tosẽkõ nyripohpyry omipona pyra.
- 35 Yrome typytase toto mokaro maro,
torẽnase toto imaro xine,
typoenohse toto eya xine inyryityãkõ eahmary poko.
- 36 Imehnõ neponãmary toahmase
Ritonõpo poetory tomo a,
morara exiryke tonahkase toto.
- 37 Typoenõkomo tõxirykomo te, orutua kõ roropa
totapase eya xine jahkatohme tynekarorykõme

- Kanaã pōkō neponāmary eahmatohme.
³⁸ Poeto kurākō totapase eya xine,
 mame moro nono nuriame toehse
 mokaro etaparyke eya xine.
³⁹ Morohne riryke eya xine
 popyra toehse toh kynexine ipunaka.
 Nuriame toehse toto Ritonōpo a
 imeimehnō pokō exiketō samo,
 aomiry onymoipyra toh kynexine.
- ⁴⁰ Naeroro typoetory tō zehno toehse Ritonōpo,
 typenekehse ynororo toto pokō.
⁴¹ Turumekase toh eya,
 typoremākapose toto Ritonōpo waro pyra exiketomo a.
⁴² Izyraeu tō tyryhmase epetōkara a,
 tyrohmanohpose toto eya xine.
⁴³ Tuhke rokē typynanohse toto Ritonōpo a,
 yrome Tosēkō rumekary sehxo toh kynexine,
 yronomyrmehxo tyrypyrykō pokō se toh kynexine.
⁴⁴ Māpyra tyxitaryme Ritonōpo a takorehmarykō
 tokaropose ahtao eya xine,
 toto omiry totase Ritonōpo a.
 Toytose ropa ynororo eya xine aetuarimarykohtao.
⁴⁵ Mokaro eneryke tyra wenikehpyra toehse tōmihpyry etapopotōpyry pokō,
 typoetory tō pynohxo toexiryke toto zehno pyra toehse ropa ynororo.
⁴⁶ Typoetory tō pyno iporemākaponanō tyripose ropa eya.
- ⁴⁷ Ritonōpo yna Esemý, yna ipynanohko! Yna
 enehko ropa awaro pyra exiketō nonory poe,
 “Kure mase,” katohme yna a oya, atākyemāko roropa oesety kurā eah-
 maryme.
- ⁴⁸ “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo Izyraeu tō Esemý a. “Kure mase,” kahtoko
 eya seromaroro te, jūme roropa. Sero nono pōkō emero, ynara
 kahtoko: “Zae mase!”

“Kure mase, Ritonōpo” kahtoko!

107

Ritonōpo eahmatoko kure aexiryke

- ¹ “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo Kuesēkomo a,
 kurāme aexiryke, kypyno xine aexiry
 enahpýme mana jūme!
² Ah typynanohse aexityā moro nekarō toto Ritonōpo eahmaryme! Typy-
 nanohse toh nexiase eya epetōkara wino,
³ tonehpose ropa toto eya imeimehnō nonory
 poe, inikahpoino te, ikurenaino roropa, xixi
 tūtatoh winoino te, xixi omōtoh winoino roropa.
- ⁴ Toitoino toytose toh nexiase tytahse ona tonorē poro, pata onenepyra
 tokurehse toto tosarykōme.
⁵ Omise toh nexiase, tutunazehnase roropa,

tapotūkehse toto toorikyrykō eraximāko
rokē toh toehse.

⁶ Mame toetuarimarykohtao tykohtase toto
Ritonōpo a takorehmatohkōme,
mame typynanohse ropa toh nexiase eya aetuarimatohkō winoino.

⁷ Tarose toto eya osema zae exikety ae pata pona,
moroto toto ehtohme.

⁸ Ah “Kure mase,” nykā toto Ritonōpo a
kypyno xine exikehpyra exiryke,
typynanohse roropa toexirykōke eya!

⁹ Tutunazehnase exiketomo a tuna ekarōko mana
aukurukōme, tonahsē kurā ekarōko mana
omise exiketomo a.

¹⁰ Toitoine ikohmamyry ao toh nexiase,
xinukutume ehtoh ao, tyrohmanohpose
āpuruhpyry tao, tymyhse keti kurimene risē ke,

¹¹ Ritonōpo Imehxo Exikety omiry
omipona pyra toehse toexirykōke,
inyripohpyry omipona pyra toh nexiase
tamorepase tahtao xine ro.

¹² Toerohtohkō tupime ehtoh ke tapotūkehse
toh nexiase; toepukase toto,
mame toto anakorehmara imehnō nexiase.

¹³ Mame toetuarimarykohtao tykohtase toto
Ritonōpo a takorehmatohkōme,
mame aetuarimatohkō poe typynanohse toh nexiase
Ritonōpo Kuesēkomo a.

¹⁴ Touse toto eya moro kohmamyry poe,
tymyhpokase ropa eya, keti tō tamohse eya.

¹⁵ Ah “Kure mase,” nykā toto Ritonōpo a
kypyno xine exikehpyra exiryke,
typynanohse roropa toexirykōke eya!

¹⁶ Omōto apuru tō tahkāko mana metau risemy,
ikyryry kurimene risē kararahnōko roropa mana.

¹⁷ Toitoine putupyra exiketōme sã toh nexiase,
toetuarimase toh nexiase tyyrypyrykō pokoino,
Ritonōpo omiry omipona pyra toexirykōke;

¹⁸ tōtukurukō se pyra toehse, takuruhtase toh nexiase,
ameke pyra toehse toorikyrykō poko.

¹⁹ Mame toetuarimarykohtao tykohtase toto
Ritonōpo a takorehmatohkōme,
mame Ritonōpo Kuesēkomo a typynanohse ropa toto
aetuarimatohkō winoino.

²⁰ Tōmiry ke tukurākase toto eya,
typynanohse toto aorikyrykōino.

²¹ Ah “Kure mase,” nykā toto Ritonōpo a
kypyno xine exikehpyra aexiryke,
typynanohse roropa toexirykōke eya!

²² Ah tynekarorykō enehno toto, “Kure mase,”
katohme, eremiatoh maro tātākyemarykōme
Ritonōpo nyrytyã emero ekaroryme!

- 23 Toitoine toytose toto wapu tō ae tuna konōto poro,
toerohtamitukōme tineru apoitohme tuna konōto tō po;
- 24 Ritonōpo Kuesēkō nyryry tonese eya xine,
inyrytyā osenuruhkatoh tuna konōto tō poro.
- 25 Aomiry omi poe tyryry tykapitose jamihme exikety,
pohkane tō poh tykapitose.
- 26 Wapu tō tanỹse kaehxo mā kehko,
mame tyhtose ropa zue aka. Morara toehse ahtao tōserehse toto, tynerirykō
kurūke.
- 27 Tōsetapase toto, aetytyā sã toytose toto
wapu kywyh karyke; emese kure aehtopōpyrykō toto anakorehmara nexiase.
- 28 Mame toetuarimarykohtao tykohtase toto
Ritonōpo a takorehmatohkōme,
mame Ritonōpo Kuesēkomo a typynanohse toto
aetuarimatohkō winoino.
- 29 Tyryrykane konōto tymynyhpākaposē eya,
pohkane tō mynyhme toehse.
- 30 Tākye toehse toh nexiase tuna konōto
tymynyhpāse exiryke; kure rokē toto tarose
Ritonōpo a otyryhkatoh pona, ise aehtohkō pona.
- 31 Ah “Kure mase,” nykā toto Ritonōpo a
kypyno xine exikehpyra exiryke,
typynanohse roropa toexirykōke eya!
- 32 Ah imehxo Ritonōpo ehtoh nekarō toto
oximōme aepyrykohtao;
Ritonōpo eahmatoko tamuximākō ěpataka
oximōme toehse toto ahtao.
- 33 Tuna tō tyripose Ritonōpo a tonore rahkene,
tuna enatyry tō tonore tyripose eya,
- 34 nono kurā tyrise eya patāpome,
sautu ke tyōtose moro pōkō popyra ehtoh pokoino.
- 35 Ona tonorē tyripose eya ikuhpo tōme,
nono tonore tymyakāmase eya tuna enatyry tōme.
- 36 Omise exiketō tonehpose eya
aosesaritohekōme moroto.
Typatarykō tyrise eya xine, moroto toehtohkōme;
- 37 tupito tō tarykase eya xine,
uwa zoko tō tarykase roropa eya xine,
tykyrysā itamurume tapoise eya xine.
- 38 Kure rokē typoetory tō tyrise Ritonōpo a;
toemūkuase toh nexiase tuhke.
Eky tō roropa tomākapose eya,
tuhke hkopyra toto exiryino.
- 39 Ritonōpo poetory tō typoremākase ahtao,
toehxirose roropa toto ahtao, sam tykase toto ahtao tyrohmanohpose toto
ahtao,
- 40 tākye pyra toehtoh tonepose Ritonōpo a
tuisa tō poko iiryhmaneme toto exiryke.
Toytoyorykō poko taropose toto eya ona tonorē poro, osema pyra ehtoh
poro.
- 41 Yrome tymōkomokākara typynanohse eya
aetuarimatohkō winoino,

ipoenō tomākapose eya, eky tō kaneru tō samo.

⁴² Moro eneryke tyya xine atākyemāko
kure ehtoh poko exiketō mana,
yrome popyra exiketō tymynyhpākapose
exīko mā toto.

⁴³ Ah tuaro exiketō nosenetupuhno toto
morohne poko, kypyno xine Ritonōpo ehtoh poko
roropa, Kuesēkomo.

108

Oturutoh Ritonōpo a (*Saumu 57.7-11; 60.5-12*)

Tawi nymerohpyry.

¹ Oenetupuhkehpyra ase, Ritonōpo,
oenetupuhnōko ase; eremiāko ase opoko oeahmaryme. Apakako, ukuro-
htao!

² Ykyryry tō haapa, rira roropa apakatoko!
Xixi ēpakāko ase ēmepyrime.

³ Ritonōpo, “Kure mase,” āko ase ahno tō rānao.
Oeahmāko ase imoihmākō rānao.

⁴ Yna pyno oehtoh kaetokohxo sã mana kapu epoe.
Zae oehtoh anamonohpyra mana, akuru pona samo.

⁵ Ritonōpo, imehxo oehtoh enepoko kapu ao.
Saereme oehtoh enepoko sero nono poro porehme!

⁶ Yna ipynanohko ajamitunuru ke; yna otururu oya etako, opoetory tō
typynanohsēme toto ehtohme, ipyno xine oexiryke.

⁷ Tytapyī tao ynara tykase Ritonōpo:
“Typoremākase toto ahtao ya Xikē patary apiakāko ase,
jakanahmā Sukote roropa apiakāko ase
ypoetory tō esaryme ehtohme.

⁸ Kireate ynonoryme mana, Manase roropa;
Eparaī ykyryryme mana, jupuhpyry ē kapasete samo.
Juta roropa ypoetory esēme mana,
ynyripohpyry ekaroneme.

⁹ Yrome Moape exīko ypaxihāme ekurikatohme;
ysātajã tō emāko ase Etō pona,
esēme jehtoh enetupuhpotohme.
Pirixteu tō roropa typoremākasēme exīko mā toto ya,
moro poko eremiāko ase, orēpyra jehtoh poko.”

¹⁰ Ritonōpo, onoky jarōko nae pata jamihmā taka,
towomase ahtao apuru konōto ke?
Onoky jarōko nae Etō pona?

¹¹ Ekaropoxi, yna turumekase nymyry oya?
Ytopyra ropa mahno yna soutatu tō maro?

¹² Yna akorehmako yna zehnotokō
poremākatohme; ahno a takorehmase ahtao
toiparo rokē mana.

¹³ Ritonōpo kymaro xine ahtao

orēpyra exīko sytatose;
kyzehnotokō enahkāko mana.

109

Tyryhmase exikety otururu Ritonōpo a

Tawī nymerohpyry.

¹ Oeahmāko ase, Ritonōpo; mynyhme rokē pyra exiko!

² Jyhxirōko popyra exiketō mā toto,
ajohpe exiketō roropa;

ajohpe oturūko mā toto ykerekereemāko.

³ Popyra jehtoh ekarōko mā toto, ymaro osetapāko mā toto typoko xine pyra
jahtao ro.

⁴ Jyhxirōko mā toto, typyno xine ro jahtao,
tōturuse roropa jahtao Ritonōpo a ipoko xine.

⁵ Ynyriry kurā epehmāko mā toto popyra ehtoh ke, ipyno xine jehtoh
emetakamāko mā toto yse pyra toehtokōke.

⁶ Ritonōpo, popyra exikety imenekako
jepekara apiakaneme,

ah epekara ihxironeme nexino roropa.

⁷ Mame tapiakase ynororo ahtao,
ah ynara nykano apiakane eya: “Popyra mase,
awānohpōko ase!”

Ah aomiry oya iirypyryme nexino!

⁸ Ah jepekara norihno nuaseme ro tahtao.
Ah imepỹ imyakāme nexino aerohtoh poko.

⁹ Ah ipoenō poetōpome nexī toto,
ah ipyty pytỹpome nexino!

¹⁰ Ah ipoenō tytapyīke pyra nexī toto,
tonahsē ekaroponeme toto ehtohme imehnomo a.

Ah taroposēme nexī toto patāpo tō tosarykō poe!

¹¹ Ah imōkomohpyry emero tupuxihkasēme nexino inepehmary epehma-
tohme!

Ah imehnō imōkomohpyry esēme nexī toto
inapoihpyry toerohtamitume!

¹² Ah imehnō ipyno pyra nexī toto,
ah ipoenōpyry onypynanohpyra nexī toto
poetōpome aexityamo!

¹³ Ah ipoenō norihno toto, ipakomotyā roropa
axī wenikehtohme ipoko!

¹⁴ Ah Ritonōpo wenikehpyra nexino itamuru tō
popyra ehtopōpyry poko,
iirypyryme jeny ehtopōpyry poko roropa!

¹⁵ Ah Ritonōpo wenikehpyra nexino iirypyrykō
poko; yrome mokaro ehtoh poko ah wenikehtohme nexī toto.

¹⁶ Ynara exiryke: kure ehtoh onyripyra nexiase
imehnomo a, tymōkomokākara tyryhmase eya,
totapase roropa toto eya, omise exiketō roropa,
takorehmaneke pyra exiketō roropa.

¹⁷ Popyra ehtoh enehpory se nexiase imehnō
pona, ah popyra ehtoh noehno eya! Kure ehtoh

enehpory se pyra nexiase imehnō pona,
ah kurākō onenehpopyra nexī toto eya!

¹⁸ Torēnase ynororo popyra ehtoh enehpory
poko imehnō pona upo amururu sã eya.

Ah inyripohpyry nomōno ipū aka tuna samo
jehpyry aka roropa azeite samo!

¹⁹ Ah inyripohpyry enahpỹme nexino zupōme samo, imetỹ earyme sã roropa.

²⁰ Ritonōpo, moro sã jepetōkara epehmako, xihpyryme ykerekereamanānō
roropa.

²¹ Yrome, Ritonōpo Jesemy, kuakorehmako
onetapohpyry ae ro ya, kypynanohko kure oexiryke,
yna pyno oexiryke.

²² Ywy ase tymōkomoke pyra, omise ase roropa;
tapurose ywy ukurohtao.

²³ Okynã pyra ase jerutume samo kohmãsasaka ahtao;
tyryrykane a tarose ywy taparara arory samo.

²⁴ Otuhyra jehtopōpyryke tuhke, jesekumuru tō
tykytyky āko nase kehko,

joko ypihpyry rokē toehse mana zehpo maro.

²⁵ Jeneryhtao imehnomo a ypoihtōko mã toto,
jeunohnōko roropa mã toto.

²⁶ Kuakorehmako Ritonōpo Jesemy!
Kypynanohko ypyno exikehpyra oexiryke.

²⁷ Jepetōkara a zuaroh kamexipoko:
ypynanohneme oexiry poko!

²⁸ Ypona popyra ehtoh enehpōkō mã toto,
yrome omoro kure rokē jyrīko mase.

Ah yyryhmananō typoremākase nexī toto,
mame ywy, opoetory, tãkye ehxi!

²⁹ Ah jepetōkara typoremākasēme nexī toto,
aehxirotōhkōme, upo amururu sã imehnō emero
neneryme, ah nehxirō toto.

³⁰ Opore, “Kure mase,” āko ase Ritonōpo
Kuesēkomo a; eahmãko ase oximōmãkō netaryme

³¹ tymōkomokākara ewomaryke eya,
toto pynanohnōko roropa mana
etapapory se exiketō winoino.

110

Ritonōpo nymenekahpyry Tuisame

Tawi nymerohpyry.

¹ Ritonōpo Kuesēkō ynara tykase jesemy a:

“Oporohko japotunuru wino oepetōkara
poremākatohto ya, anamotome toto ehtohme.”

² Tuisame oehtoh orēpyrahxo tyripōko
Ritonōpo mana Jerusarē poe.

“Oepetōkara Esēme exiko,” āko
Ritonōpo Kuesēkō mana.

³ Mokaro oepetōkara maro osetaparyhtao oya

opoetory tō oehnōko mā toto osekarotohme oya.
Konopo oepyry sā ěmepyryme mokaro
nuasemākō oehnōko mā toto oya ypy tō kurā po.

- ⁴ Ritonōpo Kuesēkomo a tōmiry totapose,
jūme onytyromara ehtohme.
Ynara tykase: “Omorō mase oturuketyme ya jūme,
Meukizeteke oturuketyme ehtopōpyry samo.”
- ⁵ Tuisa, āpotunuru wino Ritonōpo mana,
tuisa tō poremākāko mana zehno toehse ahtao.
- ⁶ Sero nonory pōkō apiakāko mana,
osetaparyhtao ona tō pehkāko mana
aorihtyā ekepyry ke,
sero nono poro porehme tuisa tō poremākāko mana.
- ⁷ Osema tao tuna ěnōko tuisa mana iporiry wino,
tyjamihtase owōnōko ropa mana, orēpyra rahkene.

111

Ritonōpo eahmatopo

- ¹ Kure Ritonōpo mana, kahtoko! Ipoetory tō
oximōmākō maro Ritonōpo Kuesēkō eahmāko ase
yjमितunuru ke porehme.
- ² Emese kure Ritonōpo mana inyrytā poko,
osenuruhkāko ase! Morohne poko tākye exiketō enetuputyry sehxo mā toto.
- ³ Inyrihpyry emero emese kure aexiry
enetupuhpōko mana, tuisamehxo aexiry roropa.
Zae aexiry jūme anamonohpyra mana.
- ⁴ Inyrytā kurā poko onuenikehkamexipopyra
Ritonōpo mana kyaa xine;
kypyno xine mana, kuānohpyra xine roropa mana.
- ⁵ Tonahsē ekarōko mana tōmiry
omipona exiketomo a,
wenikehpyra roropa mana jūme
tynetapohpyry poko kyaa xine.
- ⁶ Ritonōpo a tyjamiunuru tonepose typoetory Izyraeu
tomo a imehnō nonory tokarose ahtao eya xine.
- ⁷ Anamonohpyra mana, zae roropa mana tynyriry
poko emero porehme;
inyripohpyry emero onytyromara mana,
naeroro torētyke pyra sehtone.
- ⁸ Jūme exikehpyra mana ajohpe pyra Ritonōpo
exiryke, zae rokē ynororo exiryke.
- ⁹ Typoetory tō tymyhpokase Ritonōpo a,
tōmiry totapose roropa eya xine
jūme onytyromara ehtohme.
Kure mana jamihme roropa!
- ¹⁰ Tuaro oexiry se awahtao,
apitoryme Ritonōpo enetupuhko Oesēme.
Aomiry omipona exiketō tuaro tyripōko mana.

“Kure mase, Ritonõpo,” sykatone jūme!

112

Tākye mā mokyro Ritonõpo omipona exikety

¹ “Kure mase, Ritonõpo,” sykatone!

Tākye mā mokyro Ritonõpo omipona exikety.

Mokyro zamaro mana,

Ritonõpo nyripohpyry omipona toexiryke!

² Mokyro mūkuru tō orēpyra exīko mā toto

Ritonõpo nekarohpyry po,

ipakomotyā roropa kure rokē exīko mā toto.

³ Itapyī tao mōkomo kurā nae mana pitiko rokē pyra,

tytineruke exikehpyra exīko mana jūme.

⁴ Ezuru saereh āko mana ikohmamyry ao, zae ehtoh poko exiketomo a te, kure ehtoh poko exiketomo a, imehnō pyno exiketomo a, enara.

⁵ Tākye mā mokyro imehnō pyno exikety, tytineru ke toto akorehmāko mana aekurākatohkōme ropa, zae osepekahnōko zae ekamōko roropa mana!

⁶ Zae exikety mā poremāpyra exīko, ipoko jūme wenikehpyra exīko imehnō mana.

⁷ Popyra ehtoh oepyry poko omi zuno pyra mana; jamihme Ritonõpo enetuputyryke tyya.

⁸ Torētyke pyra mana, zuno pyra roropa mana; topetōkara poremākary eraximāko rokē mana.

⁹ Tymōkomokākara akorehmāko mana pitiko rokē pyra, kure exikehpyra mana jumāme.

Orēpyra exīko mana,

aomiry etary se exīko roropa imehnō mana.

¹⁰ Moro eneryke popyra exiketomo a tohne exīko mā toto; mokyro se pyra toh mā repe,

osenahkāko rokē mā toto.

Popyra exiketō ise ehtoh enahnōko rokē mana, aryppya exīko ropa mana.

113

Ritonõpo kure ehtoh eahmary poko

¹ “Kure mase, Ritonõpo,” kahtoko!

Ritonõpo Kuesēkō eahmatoko, ipoetory tomo!

² “Kure mase, Ritonõpo,” kakehpyra sehtone seromaroro, jūme roropa rahkene!

³ Ēmepyry poe ikohmamyry pona

ah Ritonõpo toahmasēme nexino!

⁴ Imeimehnō nonory pōkō emero esēme

Ritonõpo mana;

tuisamehxō aexiry kapu tō epoe mana.

⁵ Imepỹ pyra mana Ritonõpo Kuesēkō panono, esary kae mana kapu ao.

⁶ Yrome epuīko mana kapu enetohme, nono roropa.

⁷ Tymōkomokākara anỹnōko mana toto

ehxirotopōpyry winoino,

omise exiketõ anÿnõko mana toto etuarimatoh poe;

⁸ tuisa poenõ epeme toto rïko mana,
typoetory tõ tuisary epeme.

⁹ Nohpo, emũkuapÿ ãkyemapõko mana
imehxo tytapyĩ tao, tãkye mokyro ripõko mana,
imũkuru tõ ekarõko eya mana.

“Kure mase, Ritonõpo,” kahtoko!

114

Ejitu poe Izyraeu tõ tũtatopõpyry

¹ Jako pakomotyã tutõtase ahtao Ejitu poe, Izyraeu
tomo, imepÿ omiry ae oturuketõ nonory poe,

² Ritonõpo nymenekahpyryme Juta tõ toehse,
ipoetoryme te, esaryme toehse Izyraeu tomo.

³ Tuna konõto Tahpiremã moro eneryke tyya
toepase; tuna Joatão totypohse, ytopyra toehse.

⁴ Ypy tõ pyhseky tykase toh nexiase kaneru tõ samo,
somokymã kõ pyhseky tykase toh nexiase
kaneru poenõ samo.

⁵ Otara toehse oya, tuna konõto, mepase oty katohme?
Omororopa tuna Joatão, oty katohme metypotyahse?

⁶ Ypy tomo, oty katohme kaneru tõ sã
pyhseky mexiatose?
Somokymãkomo, oty katohme kaneru poenõ sã
pyhseky mexiatose?

⁷ Tykytyky kaxiko, nono, Kuesëkõ oepiryhtao,
Izyraeu tõ Esë ãpataka,

⁸ topu konõto rïko mana tuna enatyryme,
topuimo tõ rïko mana tuna enatyry tõme.

115

Ritonõpo nymyry eahmatoko

¹ Oya rokene, Ritonõpo yna Esemu, oya rokene,
yna a pyra, “Kure mase,” ãko ynanase eremiãko,
yna pyno oehtoh anamonohpyra oexiryke.

² Oty katohme imehnõ nonory põkõ ynara ekaropõko
yna a: “Otoko hnae Ritonõpo Oesëkomo?”

³ Ynara ezuhnõko ynanase: “Ritonõpo kapu ao mana;
tyriry se toehtoh rïko mana.

⁴ Imehnõ nonory põkõ ritõ panõ parata risëme mã
kehko, uuru risëme roropa,
ahno nyrytyãme rokẽ mã kehko.

⁵ Itary nae mã kehko repe,
yrome sekere kara toh mana.
Enuru nae roropa mã kehko repe,
yrome onetopyra mã toto.

⁶ Typanare mã kehko repe, yrome onetara mã toto.

Eunary nae roropa mā kehko repe,
yrome onypohpyra mā toto.

⁷ Tomahke mā kehko, yrome anapoipyra mā toto.
Ipupuru tō nae repe, yrome ytoytopyra mā toto.
Esenarykō ae omi tūtara mana ipunaka.

⁸ Ah mokaro tynyrytā sā,
tyneponāmarykō sā nexī toto:
tyrihpōkomo te, tyneponāmarykō eahmananō roropa!”

⁹ Izyraeu tomo, Ritonōpo enetupuhtoko, Oesēkomo!
Ākorehmanekōme mā ynororo, oewomanekōme roropa.

¹⁰ Ritonōpo enetupuhtoko, imaro oturuketomo!
Ākorehmanekōme mā ynororo, oewomanekōme roropa.

¹¹ Ritonōpo enetupuhtoko, eahmananomo emero.
Ākorehmanekōme mā ynororo, oewomanekōme roropa.

¹² Wenikehpyra Ritonōpo mana kypoko xine,
kure rokē kyritoryko mana;
kure rokē Izyraeu tō rīko mana,
Ritonōpo maro oturuketō roropa emero.

¹³ Imehxo Ritonōpo rinanō mā, kure mokaro rīko
roropa Ritonōpo mana, tuisamehxo exiketomo,
ime pyra exiketō roropa.

¹⁴ Typoenōke tuhke oriporykō se ase Ritonōpo
Kuesēkomo a, amarokomo, apakomotyā roropa.

¹⁵ Kure rokē oriporykō se ase Ritonōpo a,
kapu rihpōme mana, sero nono rihpōme roropa!

¹⁶ Kapu tō Ritonōpo esaryme mana,
ynoro rokē Esēme mana,
yrome sero nono tokarose eya ahno a kuesarykōme.

¹⁷ Aorihtyā ekepyry tyhtose ahtao mynyhme ehtoh
pona Ritonōpo Kuesēkō oneahmara mana.

¹⁸ Yrome kymarokomo, isene ro exiketomo:
“Kure mase, Ritonōpo,” āko sytatose seromaroro,
jūme roropa rahkene.

“Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko!

116

Typynanohse Ritonōpo a orihpyra ehtohme

¹ Ritonōpo Jesē pyno ase jomiry etaryke eya;
jotururu eya etāko mana.

² Jomiry etāko mana tykohmaryhtao ya
jakorehmatohme.

³ Jorihmapotoh jomye nexiase ameke pyra.
Tapuruse exiase jerehtoh ke jorikyry zuno jexiryke,
enaromyke exiase torētyke roropa ipunaka.

⁴ Mame Ritonōpo tykohmase ya:
“Ajohpame sā kypynanohko, Ritonōpo,
orihpyra jehtohme!”

- ⁵ Kure Ritonõpo mana;
kypynanopyrykõ eya anamonohpyra mana.
Kypynanohtorỹko Kuesẽkõ mana.
- ⁶ Osewomasaromepyra exiketõ ewomãko mana.
Orihsasaka jahtao typynanohse exiase eya.
- ⁷ Torẽtyke pyra exiko ipunaka, ãko ase ya ukurohtao,
Ritonõpo Jesemy onenetupuhkehpyra exiko,
kure rokẽ tyrise jexiryke eya!
- ⁸ Ritonõpo a typynanohse ywy jorikyryino,
yxity tõ totypohkaposẽ eya
yporemãkapopyra roropa nexiase.
- ⁹ Morara exiryke ytoytõko ase Ritonõpo neneryme,
isene exiketõ rãnao.
- ¹⁰ Onenetupuhkehpyra exiase ynara tykase jahtao ro:
“Takurihmose ywy ipunaka.”
- ¹¹ Enaromỹke exiase ahtao
ynara tykase ywy:
“Ahno emero ajohpe rokẽ mã toto.”
- ¹² Oty ekarõko ha ynekaroryme Ritonõpo Jesemy a kure rokẽ tyrise jexiryke
eya?
- ¹³ Uwa eukuru jehnahpyry kurã enehnõko ase
ynekaroryme Jesemy a, “Kure mase,” katohme eya,
typynanohse jexiryke eya.
- ¹⁴ Ipoetory tõ oximõmãkõ rãnao ynekarory
ekarõko ase eya, jomihpyry ae ro.
- ¹⁵ Sam ãko Ritonõpo mana typoetory poko
aorikyry eneryhtao eya!
- ¹⁶ Opoetoryme ase, Ritonõpo; õmiry omipona ase,
õmiry omipona aja ehtopõpyry saaro.
Typynanohse exiase oya orihpyra jehtohme.
- ¹⁷ “Kure mase,” ãko ase ynekaroryme oya,
jotururu ekarõko ase roropa oya.
- ¹⁸⁻¹⁹ Oximõme opoetory tõ ahtao emero, zara tõ po,
Atapyĩ Kurã tao, Jerusarẽ po,
ynekarory ekarõko ase oya, jomihpyry ae ro.
- “Kure mase, Ritonõpo,” kahtoko!

117

Ritonõpo eahmary poko

- ¹ Ritonõpo Kuesẽkõ eahmatoko,
imeimehnõ nonory põkõ emero!
Eahmatoko, ahno tomo emero porehme!
- ² Kypyno xine aexiry jamihme mana,
anamonohpyra roropa mana jũme.
- “Kure mase, Ritonõpo,” kahtoko!

118

Kure mase, Ritonõpo, orẽpyra jyriryke oya

- 1 “Kure mase,” kahtoko Ritonõpo a, kure aexiryke,
kypyno xine aexiry enahpỹme roropa exiryke.
- 2 Ah Izyraeu tō ynara nykā toto:
“Kypyno xine aexiry jũme enahpỹme mana!”
- 3 Ah Ritonõpo maro oturuketō ynara nykā toto:
“Kypyno xine aexiry jũme enahpỹme mana!”
- 4 Ah aomipona exiketō emero ynara nykā toto:
“Kypyno xine aexiry jũme enahpỹme mana!”
- 5 Jetuarimarytao Ritonõpo tykohmase ya;
tozuhse ywy eya tanỹse ywy eya jetuarimatoh poe.
- 6 Ritonõpo ymaro mana, enaromyra exĩko ase;
jyryhmasaromepyra imehnō mana.
- 7 Ritonõpo ymaro mana; jakorehmãko mana.
Morara exiryke yneneryme jepetōkara
poremãkapōko mana.
- 8 Kurehxo mana Ritonõpo enetuputyry kyaa xine,
kure hkopyra mana ahno eraximary
kypynanohtohkōme.
- 9 Kurehxo mana Ritonõpo enetuputyry kyaa xine,
kure hkopyra mana tuisa tō eraximary
kypynanohtohkōme.
- 10 Jepetōkara jomye exiketō tuhke toh nexiase,
yrome Ritonõpo Jesẽ jamitunuru ke tonahkase toto ya.
- 11 Tapuruse exiase eya xine emero rokẽ poe,
yrome Ritonõpo jamitunuru ke tonahkase toto ya.
- 12 Tõximõse toto ano zũ samo, jomye,
yrome tyahkase toto apoto ke amoriry tō
tonore exiketō samo;
Ritonõpo jamitunuru ke tonahkase toto ya.
- 13 Tõsetapase toh nexiase ymaro tyjamitunuru ke
jetapatohme,
orikyĩse exiase, yrome Ritonõpo jakorehmase.
- 14 Ritonõpo Jesemy yjamihtanohpōko mana,
orẽpyra jehtohme; typynanohtohse ywy eya.
- 15 Etatoko ke, kui ãko mã toto tãkye toehtohkōke
Ritonõpo poetory tomo orẽpyra toexirykōke:
“Ritonõpo jamitunuru ke orẽpyra toehse sytatose!”
- 16 Ritonõpo jamitunuru orẽpyra mana,
ijamitunuru ke kuepetōkara typoremãkase kyaa xine.”
- 17 Orihpyra exĩko ase; mãpyra isene exĩko ase,
imehnō zurũko ase Ritonõpo Kuesẽkō nyrytyã poko.
- 18 Tuãnohtohse exiase yronomyryme eya,
yrome jorihmapopyra nexiase.
- 19 Ritonõpo Tapyĩ omõtohtonõ etapuruhmakatoko
moro taka jytotohtohme;

omõnõko ase Ritonõpo eahmatohme.

²⁰ Sero nase Ritonõpo omõtohme;
aomiry omipona exiketõ rokẽ omõnõko mã toto eya.

²¹ Oeahmãko ase, Ritonõpo, jomiry totase oya exiryke,
orẽpyra kyripose roropa.

²² Moro topu, tapyi rinanõ nurumekahpyry,
moro topu se toehse toto, kurãme kuhse exiryke,
tapyi kyryryme nymyry.

²³ Moro tyrise Ritonõpo a, osenuruhkatohme
kyya xine!

²⁴ Sero ãmepyry Ritonõpo nyrihpyryme mana,
orẽpyra toehthome;
tãkye sehtone, sosehmatone roropa sero ãmepyry ae!

²⁵ Yna ipynanohko, Ritonõpo, yna ipynanohko!
Yna emãkapoko, Ritonõpo!

²⁶ Kure rokẽ mokyro tyriko, Ritonõpo,
opoe oehkety oesety ke!
Ritonõpo Tapyi tae kure rokẽ oripõko ynanase.

²⁷ Ritonõpo Kuesẽkõme mana;
saerehkatohekaroneme mana kypona xine.
Amoriry tõ oemary ao, õsehmarykõme
ytoytopitotoko apoto apõ zomye.

²⁸ Omoro mase Jesemy, oeahmãko ase.
Omoro mase Jesemy, imehnõ zurũko ase
imehxo oehtoh poko.

²⁹ “Kure mase, Ritonõpo,” kahtoko
Kuesẽkomo a kure aexiryke,
kypyno xine aexiry jũme enahpỹme exiryke.

119

Ritonõpo nyriphopyry

¹ Tãkye matose ohxirosaromepyra imehnõ ahtao,
zae ehtoh poko rokẽ awahtao xine,
Ritonõpo Oesẽkõ omiry omipona!

² Tãkye exiiko mã mokaro Ritonõpo nyriphopyry
omipona exiketomo,
aomiry omipona exiketõme mã toto yronymyryme!

³ Tãkye mã mokaro popyra ehtoh poko pyra
exiketomo,
tosẽkõ Ritonõpo zae ehtoh poenohnõko mã toto!

⁴ Õmihpyry mekarose yna a, Ritonõpo,
omipona yna ehtohme tomeseke roropa.

⁵ Onyriphopyry omipona jexiry se ase ipunaka,
anamonoypyra jehtohme!

⁶ Tomeseke jahtao onymerophopyry omipona jehtoh
poko ehxiropyra exiiko ase.

⁷ Yna amorepatoh tonō kurā enetuputyryhtao ya
oeahmāko ase ukurohtao tukurikase jexiryke.

⁸ Onetapohpyry ya omipona exīko ase,
ajohpame sã jūme jurumekara exiko.

Ritonōpo omiry ukurohtao

⁹ Otāto nuasemākō zae rokē ehtoh poko exīko nae?

Ōmihpyry omipona exikehpyra ahtao rokē
atapuropyra exīko mā toto!

¹⁰ Azamaro jexiry se ase yjamitunuru ke porehme.

Kuakorehmako ōmiry omipona
exikehpyra jehtohme, jūme.

¹¹ Ōmihpyry tukurākase ya ukurohtao,
iirypyryme pyra jehtohme oya.

¹² Kure mase, Ritonōpo, oeahmāko ase!

Kuamorepako onyripohpyry tō poko.

¹³ Jarao imehnō netaryme onymeropohpyry
sekeremāko ase emero.

¹⁴ Ōmihpyry omipona jehtoh yzamarohxo mana,
itamurume tytineruke jexiry motye.

¹⁵ Anamorepatoh tonō poko atamorepāko ase,
zae ehtoh poko jamorepary oya enetupuhnōko ase.

¹⁶ Onyripohpyry tō yzamaro mana;
wenikehpyra ase ōmiry poko.

Ise oehtoh waro se ase

¹⁷ Kure rokē kyriko opoetoryme jexiryke,
isene ro jehtohme,
jamorepatoh oya omipona jehtohme roropa!

¹⁸ Jenuru etapuruhmakako ōmiry zae ehtoh
enetohme ya, josenuruhkatohme.

¹⁹ Tuhke hkopyra jeimamyry arōpōko ase
taro nono po;

onyripohpyry tō ononēpyra exiko ywino.

²⁰ Ukurohtao sam āko ase torētyke,
ise oehtoh waro se exikehpyra jexiryke.

²¹ Epyrypaketō zupokāko mase;
ōmiry omipona pyra exiketomo a
popyra ehtoh enehpōko mase.

²² Kuewomako jeunohnanō wino,
ypoihtonānō wino roropa,
anamorepatyā omipona toehse jexiryke.

²³ Kowenu poko erohketō oximomyryhtao ro
yporemākatohme, ywy,

opoetory atamorepakehpyra ase ōmiry poko.

²⁴ Josenetupuhtoh jamorepatopōpyry poko
oya sehxo ywy;

jakorehmāko mana zae ehtoh menekatohme ya.

Ōmihpyry omipona jexiry se ase

²⁵ Typoremākase ywy, toepukase nono pona;
ōmihpyry ae ro kyjamihtanohpoko ropa.

²⁶ Osekaroase oya ynyrihpyry poko emero,

mame kuezukuase; kuamorepako
onyriphopyry tō poko.

27 Kuakorehmako ōmihpyry enetuputyry poko ya,
mame osenetupuhnōko ase,
osenuruhkāko roropa ase anamorepatoh tonō poko.

28 Jemynyhmaryme tapotūkehse ywy;
kyjamihtanohpoko ropa ōmihpyry ae ro.

29 Azahkuru ehtoh esemary apuruko
moro ae ytopyrya jehtohme;
kure rokē oexiryke kuamorepako onyriphopyry poko.

30 Zae ehtoh esemary tymenekase ya,
tomeseke sā ōmiry ymoiase omipona jehtohme.

31 Ritonōpo Jesemy, jamorepatopōpyry oya
omipona toehse ywy;
yporemākapopyrya exiko ehxiropyrya jehtohme.

32 Axī onyriphopyry ya omipona exīko ase,
ynara exiryke:
otato jahtao itamurumehxo oenetupuhnōko ase.

Kuamorepako onyriphopyry tō poko

33 Ritonōpo Jesemy, kuamorepako
onyriphopyry tō poko tuaro jehtohme,
jūme omipona exīko ase.

34 Tuaro kyriko ōmihpyry omipona jehtohme,
yronymyryme omipona jehtohme.

35 Kuaroko onyriphopyry tō esemary ae,
moro ae tākye jehtoh eporỹko ase.

36 Yna amorepatopōpyry oya omipona se jehtoh
tyriko, mōkomo apoiry se jehtoh myakāme.

37 Josenetupuh anakorekehkanopyrya exiko popyrya
ehtoh poko; kure rokē kyriko ōmihpyry ae ro.

38 Opoetoryme ase; kyriko emero ōmihpyry ae ro,
onetaphopyry ae ro ōmipona exiketomo a.

39 Kypynanohko ypohntonanō omiry winoino, mokaro
zuno jexiryke; kure kuhse ahno apiakary oya!

40 Onyriphopyry tō omipona jexiry se ase.
Isene kyriko ropa zae oexiryke.

Tākye ase ōmiry poko

41 Ritonōpo Jesemy, ypynohxo oehtoh enepoko ya,
kypynanohko jepetōkara winoino ōmihpyry ae ro!

42 Mame mokaro ezukuru waro exīko ase
jyhxioryhtao eya xine, zae ōmiry enetuputyryke ya.

43 Kuakorehmako ajohpe pyra rokē jehtohme,
kure ehtoh eraximāko ase zae
onyriphopyry tō enetuputyryke ya.

44 Kokoro rokē onyriphopyry omipona exīko ase;
jūme omipona exīko ase rahkene.

45 Torētyke pyra ytoytōko ase
yna amorepatopōpyry tō oya omipona se jexiryke.

46 Onyriphopyry tō poko oturūko ase tuisa tomo a, ehxiropyrya exīko ase
roropa.

47 Onyriphopyry tō yzamaro mana,

ipyno xine jexiryke.

48 Otato ase onyripohpyry tō etaryke ya
ipyno xine jexiryke,
atamorepāko ase onymeropohpyry tō poko.

Ōmihpyry pokoino kure ehtoh eraximāko ase

49 Wenikehpyra exiko onetapohpyry poko ya,
opoetoryme jexiryke,
moro pokoino kure ehtoh eraximāko ase.

50 Jetuarimaryhtao tomuhkehkase exiase,
ōmiry poe isene toehse jexiryke.

51 Jeunohkehpyra epyrypaketō mā toto ypoko,
yrome ōmiry onurumekara ase.

52 Wenikehpyra ase pake anapiakatopōpyry tō poko,
Ritonōpo, jemuhkehkapōko mana.

53 Tohne exīko ase popyra exiketō eneryhtao ya
onyripohpyry omipona pyra aehtohkō poko.

54 Isene ro jahtao sero nono po eremiatoh tonō rīko
ase onyripohpyry tō poko.

55 Koko ahtao wenikehpyra ase opoko,
osenetupuhnōko roropa ase ōmiry poko.

56 Ōmihpyry omipona jehtoh yzamaro mana:
moro pokoino tākye ase.

Ōmihpyry omipona exīko ase

57 Ritonōpo Jesemy, ose rokē ase;
ajohpe pyra ase onyripohpyry omipona exīko ase.

58 Yronymyryme ekaropōko ase oya:
juānohpyra exiko, ōmihpyry ae ro.

59 Tōsenetupuhse ywy ynyriry poko,
ajohpe pyra onyripohpyry tō omipona exīko ase.

60 Axiny, atarypokety sā ōmiry omipona exīko ase.

61 Ahno apoitoh tyrise jepetōkara a, japoitohme repe,
yrome wenikehpyra ase ōmihpyry poko.

62 Onoa owōnōko ase oeahmatohme yna
amorepatopōpyry kurā poko oya.

63 Osepeme ase opoetory tō maro, porehme,
ōmihpyry omipona exiketō maro.

64 Ritonōpo, sero nono pehme mana,
yna pyno oehtoh ke;

kuamorepako onyripohpyry tō poko.

Ōmihpyry zae ehtoh enetupuhnōko ase

65 Ritonōpo Jesemy, ōmihpyry poko ya
anamonohpyra mexiase,
kure rokē kyriase, opoetoryme.

66 Tuaro kyriko zae ehtoh poko zuaro jehtohme,
ōmihpyry zae ehtoh enetuputyryke ya.

67 Juānohpyra ro awahtao azahkuru ehtoh poko
exiase, yrome seromaroro ōmiry omipona ase.

68 Ritonōpo, kure mase; kure ehtoh rīko mase;
kuamorepako onyripohpyry tō poko.

- 69 Epyrypaketō ajohpe ehtoh ke jyhxiroko mā toto,
yrome ywy, yronomyryme ōmihpyry omipona ase.
- 70 Mokaro orutua kō tātamoreparykō se pyra mā toto
ōmiry poko, yrome yzamaro mana.
- 71 Juānohtopōpyry kure nexiase ya, ynara exiryke:
moro pokoino onyriphopyry warohxo toehse ywy.
- 72 Mōkomo kurā motye ōmiry kure mana ya,
tineruje motye roropa.

Josenetuputyry ōmiry poko yzamaro mana

- 73 Ritonōpo, oemary ke kyriase, kuaputyase;
tuaro kyriko ōmihpyry enetupuhthome ya.
- 74 Oenetupuhnanō atākyemāko mā toto jeneryhtao
tyya xine zae ōmihpyry tonetupuhse ya exiryke.
- 75 Ritonōpo, zuaro ase yna apiakary oya zae rokē mā
ipunaka, tuānohse roropa exiase oya,
ypyno exikehpyra oexiryke.
- 76 Ajohpāme sā wemuhkehkapoko,
ypyno oehtoh anamonohpyra oexiryke
ōmihpyry ae ro ya, opoetoryme!
- 77 Juānohpyra exiko isene ro jehtohme,
ōmiry poko josenetuputyry se jexiryke.
- 78 Ah mokaro epyrypaketō ehxiroketōme nexī toto,
ajohpe tyhxirose jexiryke eya xine!
Yrome ywy osenetupuhnōko ase
anamorepatopōpyry tō poko.
- 79 Ah mokaro ōmiry omipona exiketō noehno toh ya,
ōmihpyry waro exiketomo!
- 80 Ah onymeropohpyry omipona ehxi yronomyryme,
ehxiropyra jehtohme jyporemākapory poko.

Kypynanohko, Ritonōpo

- 81 Tapotūkehse ase, ypynanopyry eraximary poko oya;
ōmihpyry zae ehtoh enetupuhnōko ase.
- 82 Jenuru etaehnōko mā kehko josenuhmaryhtao,
onetapohpyry ya eraximary poko.
Ekaropoxi: “Otara ahtao oehnōko mah
jemuhkehkapose?”
- 83 Uwa eukuru ētypyry sā toehse ase
ipohkahpyry samo,
yrome onymeropohpyry tō poko wenikehpyra ase.
- 84 Otara ahtao ywy opoetory oeraximakehnōko hano?
Otara ahtao mokaro wānohnōko mah,
jyryhmananomo?
- 85 Eutary tō tahkase epyrypaketomo a japoithome;
ōmihpyry omipona pyra mokaro mā toto.
- 86 Onyriphopyry tō zae mā kehko emero.
Kuakorehmako, tyyryhmase jexiryke
ajohpe exiketomo a.
- 87 Jetapaīse toh nexiase,
yrome anamorepatopōpyry tō onurumekara ase.
- 88 Ypyno oexiryke kypynanohko isene ro orēpyra

jehtohme õmihpyry omipona.

Ritonõpo omiry jũme enahpyra mana

⁸⁹ Ritonõpo Jesemy, õmihpyry jũme exikehpyra mana; enahpỹme mã kapu ao.

⁹⁰ Anamonohpyra mase jũme, emero zumakahpõkomo a exikehpyra mase; sero nono tyrise oya esaka, moro poe esyryhmara mana.

⁹¹ Onyriphopyry ae ro senohne emero exikehpyra mana seroae ro, õmiry omipona emero exiryke.

⁹² Õmihpyry yzamaro pyra ahtao, pake toorihse jexiry jetuarimary ke.

⁹³ Jũme wenikehpyra ase anamorepatopõpyry tõ poko, moro ke isene ro kyriase.

⁹⁴ Kypynanohko jepetõkara winoino opoetoryme jexiryke, onyriphopyry tõ omipona se toehse roropa jexiryke.

⁹⁵ Popyra exiketõ jeraximãko mã toto jetapatohme, yrome osenetupuhnõko ase onekarohpyry poko.

⁹⁶ Ynara zuaro toehse ywy sero nono po kurãkõ emero enahnõko mana; yrome õmihpyry jũme yna akorehmãko mana zae ehtoh poko yna ehtohme.

Õmihpyry sehxo ase, Ritonõpo

⁹⁷ Õmihpyry sehxo hano!

Osenetupuhse kohmãnõko ase ipoko.

⁹⁸ Onymeropohpyry ymaro exikehpyra mana, ipokoino tuarohxo ase, jepetõkara motye.

⁹⁹ Jamorepananõ emero motye enetupuhnõko ase, jamorepatopõpyry poko oya josenetuputyryke.

¹⁰⁰ Tamuximãkõ motye enetupuhnõko ase, onyriphopyry tõ omipona jexiryke.

¹⁰¹ Popyra ehtoh poko exiketõ esemary ae ytopyra exiase, õmihpyry omipona se jexiryke.

¹⁰² Onyriphopyry tõ omipona exikehpyra ase, omoro ro jamorepaneme oexiryke.

¹⁰³ Anusamã sã ya õmiry mana!

Ano zeni motye anusame mã ya.

¹⁰⁴ Õmihpyry enetuputyryke ya tuaro exiõko ase, morara exiryke zae pyra ehtoh emero se pyra ase ipunaka.

Õmihpyry saerehkaneme mana

¹⁰⁵ Õmiry jezurume mana zae osema ae jytotohme, saerehkaneme mana saereme jesemary ehtohme.

¹⁰⁶ Jomihpyry etapoase, moro riko ase, zae oya jamorepatopõpyry omipona exiõko ase rahkene.

¹⁰⁷ Ritonõpo Jesemy, etuarimãko ase itamurume; kypynanohko isene ro, õmihpyry ae ro.

¹⁰⁸ Ritonõpo, jomiry etako, “Kure mase,” karyhtao

oia, kuamorepako onyripohpyry tō poko!

109 Tahxime orihsasaka ywy ahtao ro
wenikehpyra ase õmihpyry poko.

110 Ahno apoitoh tyrise popyra exiketomo a
japoitohme repe,
yrome anamonohpyra exiase onyripohpyry tō omipona.

111 Jamorepatopõpyry oia ymõkomory kurã sã mã
kehko jũme rahkene;
tãkye jyrĩko mã toto ukurohtao.

112 Ynara tymenekase ywy, õmihpyry omipona
exikehpyra ase isene jehtoh etyhpyry pona
jorikyry ponãmero.

Anamorepatopõpyry tō se ase

113 Ajohpe exiketõ se pyra ase ipunaka,
yrome õmihpyry sehxo ase.

114 Otonõtõhme mase ya, josewomatohme roropa
mase; kure ehtoh eraximãko ase õmihpyry ae ro.

115 Ytotoko ywinoino popyra ehtoh poko exiketomo,
Ritonõpo Jesẽ nyripohpyry omipona exĩko ase!

116 Jamihme kyriko ropa, õmihpyry ae ro, isene ro
jehtohme; penekehpyra kamexipoko
kure ehtoh eraximary poko.

117 Kuakorehmako, towomase jehtohme oia,
jũme õmihpyry omipona exikehpyra exĩko ase.

118 Mokaro rumekãko mase emero õmihpyry
omipona pyra exiketomo;
toiparo rokẽ osenetupuhnõko mã toto
imehnõ enekunohtohme.

119 Popyra exiketõ emero pahnõko mase
typahsẽ samo,
morara exiryke anamorepatopõpyry tō sehxo ase.

120 Tykytyky ãko ase oẽpataka,
enaromýke ase yna apiakaryke oia.

Anamorepatopõpyry tō omipona ase

121 Zae ehtoh tyrise ya, kure ehtoh roropa;
jekaropyra exiko jepetõkara a.

122 Õmiry etapoko ya jakorehmary poko oia,
ywy ase opoetoryme.

Jutuarimapopyra exiko epyrypaketomo a.

123 Jenuru tō totaehse nase josenuhmary poko,
oupĩko ase ypynanohtohme oia õmihpyry ae ro.

124 Juãnohpyra exiko opoetoryme jexiryke,
yna pyno exikehpyra oexiryke,
kuamorepako onyripohpyry tō poko.

125 Opoetoryme ase; morara exiryke tuaro kyriko
anamorepatoh tonõ waro jehtohme.

126 Ritonõpo yna Esemý, epo tyritoh oia toehse mana,
onyripohpyry omipona pyra rokẽ mã toto.

127 Õmihpyry sehxo hano uuru se jehtoh motye,
uuru kurã motye.

128 Morara exiryke anamorepatoh tonõ omipona ase;
zae pyra exiketõ nyryry se pyra ase ipunaka.

Ritonõpo omihpyry omipona se hano

129 Onyriphopyry tõ kure kuhse mã kehko,
morara exiryke toto omipona ase yronymyryme.

130 Õmihpyry poko atamorepatopo
saerehkatoh sã mana,
tuaro pyra exiketõ tuarõtanohnõko mana.

131 Ëtakãko ase joserematohme, õmihpyry poko
ypenetaryke, omipona se jexiryke.

132 Kueneko ropa, ypyno exiko roropa opyno exiketõ
pyno exikehpyra oehtoh samo.

133 Kuakorehmako epukara jehtohme õmihpyry ae ro;
yporemãkapopyra exiko roropa iirypyryme ehtoh ke.

134 Kypynanohko yrohmanohponanõ winoino,
onyriphopyry tõ omipona jehtohme.

135 Nupunato kukeneko, opoetoryme jexiryke,
kuamorepako õmihpyry poko.

136 Iporiry sã yxity serere ãko, ikurenaka jenuru tõ
poe, õmihpyry omipona pyra ahno tõ exiryke.

Õmihpyry etyorõmara mana!

137 Zae rokẽ mase, Ritonõpo Jesemy;
onyriphopyry tõ zae roropa mana.

138 Anamorepatopõpyry tõ kure rokẽ mana,
zae roropa mã kehko ipunaka.

139 Apoto sã ase ukurohtao tohne jehtoh ke
õmiry htomaryke jepetõkara a.

140 Õmihpyry ya etyorõmara mana!
Moro sehxo ase, opoetoryme exiketyme ase!

141 Epyrypara exiketyme ase kure jehtoh poko,
ime pyra exiketyme jekarõko roropa imehnõ mana,
yrome wenikehpyra ase anamorepatopõpyry tõ poko.

142 Zae oehtoh jũme exikehpyra mana,
õmihpyry jũme zae roropa mana.

143 Jetuarimatopo te, torẽtyke jehtoh roropa mã
jerekohmãko repe,
yrome onyriphopyry tõ jãkyemãko mana.

144 Anamorepahpyry tõ zae rokẽ mana jũme,
tuaro kyriko isene exikehpyra jehtohme.

Õmihpyry zae ehtoh enetupuhnõko ase

145 Yronymyryme okohmãko ase, Ritonõpo;
kuezuhko, mame onyriphopyry tõ omipona exiko ase!

146 Okohmãko ase, jakorehmatohme;
kypynanohko jepetõkara winoino te,
õmiry omipona exiko ase.

147 Ëmehpyra ro ahtao, okohmãko ase
jakorehmatohme, zae õmihpyry enetuputyryke ya
kure ehtoh eraximãko ase.

148 Nyhpyra ãmehnõko ase josenetupuhtohme

õmiry poko.

149 Ritonõpo Jesemy, yna pyno exikehpyra oexiryke
jomiry etako!

Kypynanohko isene ro jahtao,
zae ehtoh riry se oexiryke.

150 Jyyryhmananõ popyra exiketõ ameke hkopyra
oehnõko mã toto;

jũme õmihpyry omipona pyra mã toto.

151 Yrome omoro, Ritonõpo, ameke pyra mase ya;
onyriphopyry tõ emero zae mã kehko.

152 Moino ro anamorepatopõpyry tõ waro toehse ywy;
jũme aehtohme morohne tyrise oya.

Õmihpyry zae mana ipunaka

153 Ritonõpo, jetuarimary eneko,
kypynanohko õmihpyry poko wenikehpyra jexiryke.

154 Kuewomako, sero ãpuruhpyry tae kutũtanohpoko;
kypynanohko isene ro, õmihpyry ae ro.

155 Popyra exiketõ osepynanohpyra exiõko mã toto
õmihpyry omipona pyra toexirykõke.

156 Yna pyno oehtoh kure kuhse mana, Ritonõpo!
Kypynanohko isene ro jahtao, zae õmihpyry ae ro.

157 Jepetõkara tuhke mã toto, jyyryhmary se
exiketõ roropa,

yrome onyriphopyry tõ omipona exikehpyra ase.

158 Mokaro ewokananõ eneryhtao ya:
“Popyra mã toto,” ãko ase, toto se pyra ase
õmihpyry omipona pyra toto exiryke.

159 Anamorepatyã sehxo jehtoh eneko, Ritonõpo!
Yna pyno oehtoh jũme etyorõmara mana,
naeroro isene ro kypynanohko!

160 Õmihpyry emero zae mana;
onyriphopyry tõ kurã jũme exikehpyra mã kehko.

Ritonõpo nyriphopyry tõ omipona se ase

161 Ahno jamiõmãkõ osetapãko mã toto
ymaro onyryhpopãkara jahtao,
yrome õmiry poko otato ase ukurohtao.

162 Tãkye kuhse ase õmihpyry poko,
imepõ tãkye ehtoh samo mõkomo kurã apoiryhtao eya!

163 Ajohpe ehtoh se pyra ase ipunaka,
zae pyra ehtoh roropa, yrome õmihpyry sehxo ase.

164 Oeahmazomõko ase 7me, toiro õmepyyry ae,
anapiakatohtõ tonõ zae rokõ exiryke.

165 Õmihpyry sehxo exiketõ torõtyke pyra, towomase
mã toto, mokaro onemapopyra imehnõ mana.

166 Ritonõpo Jesemy, ypynanopyry oya eraximãko ase
jepetõkara winoino, onyriphopyry tõ omipona ase.

167 Anamorepatopõpyry tõ omipona ase;
toto sehxo ase yronymyryme.

168 Õmihpyry omipona ase, onyriphopyry tõ roropa,
ynyripyry enõko mase emero porehme.

Õmihpyry poko tãkye ase

- 169 Ritonõpo Jesemy, okohmary ya etako,
tuaro kyriko õmihpyry ae ro.
170 Jotururu oya etako, kypynanohko õmihpyry ae ro!
171 Oeahmakehpyra ase,
 jamoreparyke oya onymeropohpyry tõ poku.
172 Õmihpyry poku eremiãko ase,
 zae onyripohpyry tõ exiryke.
173 Ritonõpo, tahxime kuakorehmako,
 onymeropohpyry omipona jexiryke.
174 Ritonõpo Jesemy, ypynanopyry poku penetãko ase,
õmihpyry poku jahtao atãkyemãko ase.
175 Kuewomako isene ro jahtao, oeahmatohme ya.
Ah anamorepahpyry tõ jakorehmãko mã toto!
176 Kaneru itatyhpyry sã toytose ywy xiaksiake rokene.
Ritonõpo Jesemy, osehko jenese ropa,
 wenikehpyra jexiryke onyripohpyry tõ poku!

120*Takorehmatoh ekaropory Ritonõpo a*

- Ytoytoketõ eremiatoh sero.
1 Popyra ehtoh toehse ahtao ya,
 Ritonõpo Kuesëkõ tykohmase ya, jomiry totase eya.
2 Ritonõpo, ajohpe exiketõ wino kypynanohko,
 onekunohtõkõ winoino.
3 Ajohpãkomo, oty rĩko Ritonõpo oya xine nae?
Oty ke awãnohtorõko nae?
4 Awãnohtorõko mana pyrou pohsuimã ke
 soutatu poe te, ikarany zemimã ke roropa!
5 Taro jehtoh amaro xine popyra nase;
 Meseke nonory po jehtoh samo,
 Ketaa põkõ maro jehtoh sã roropa.
6 Moino okynahxo ywy ase taro
 osepeme se pyra exiketõ maro.
7 Osepeme ehtoh poku jotururuhtao,
oturũko mã toto etonary se toehtohkõ poku.

121*Ritonõpo kuewomane komo*

- Ytoytoketõ eremiatoh sero.
1 Mya osenuhmãko ase, ypy tõ enẽko.
“Ozeino jakorehmatoh oehnõko nae?” ãko,
ekaropõko ase.
2 Kuesëkõ jakorehmãko mana,
kapu rihpõme mã ynororo, sero nono roropa.
3 Opupuru piserehkamexipopyra mana;
oewomanekõ nyhpyra mana.
4 Izyraeu tõ pyno exikety pimõme exipyra mana,

nyhpyra roropa mana.

⁵ Oewomāko Kuesēkō mana;
āpotunuru wino exikehpyra mana, oewomatohme.

⁶ Saereme ahtao xixi oryhmara exīko mana;
koko ahtao nuno oryhmara mana.

⁷ Kuesēkō opynanohnōko mana popyra ehtoh
winoino; isene oehtoh ewomāko mana.

⁸ Oewomāko mana oytoryhtao te, oepyry ropa ahtao,
seromaroro te, jūme exikehpyra, enara.

122

Pata Jerusarē kure potu

Tawi nymerohpyry.

¹ Tākye exiase ynara tykase toto ahtao ya:
“Ehmaropa Ritonōpo Tapyī taka.”

² Seromaroro taro sytatose, omōtoho tao
xikihme Jerusarē po!

³ Jerusarē tyrise ropa mana, pata kurano,
moroto ahno oximōnōko mā toto.

⁴ Tarona ahno tō onuhnōko mana, oxiekyrymākomo,
Izyraeu pakomotyamo, “Kure mase,”
katohme Ritonōpo a, inyripohpyry ae ro.

⁵ Taro zae ehtoh apiakāko tuisa tō mana,
taro Izyraeu tō tuisary roropa
typoetory tō apiakāko mana.

⁶ Oturutoko Kuesēkomo a Jerusarē pōkō poko,
osepeme toto ehtohme.

“Kure rokē Jerusarē pyno exiketō tyripory se ase!

⁷ Osepeme tyripoko toto pata po,
apuru tō ao exiketomo!

Tuisa tapyī konōto tao exiketō towomasēme
toto ripory se ase roropa.”

⁸ Wekyry tō pyno jexiryke jepe tō maro,
ynara āko ase Jerusarē pōkomo a:
“Osepeme oexirykō se ase, torētyke pyra oehtohkōme.”

⁹ Ritonōpo Kuesēkō Tapyī sehxo ase.

Morara exiryke oturūko ase Ritonōpo a opoko xine.
Kure rokē oriporykō se ase eya, Jerusarē pōkomo.

123

Yna ipynanohko

Ytoytoketō eremiatoh sero.

¹ Ritonōpo yna Esemy, kakoxi osenuhmāko ase oya.

Āpony, tuisa imehxo apō moroto mana kapu ao.

² Namoto mā tosē emary enēko mana,
nohpome namoto ahtao morararo tosē emary onenekehpyra mana,
moro saaro oya enēko ynanase, Ritonōpo yna Esemy,
yna pyno oehtoh eraximāko ynanase.

- ³ Yna pyno exiko, Ritonõpo! Yna pyno exiko,
ynahtomaryke imehnomo a.
⁴ Ynahtomãko mã mokaro tymõkomoke
exiketomo, kokoro rokẽ epyrypaketõ roropa yna poihtõko mã toto.

124

Typoetory tõ pynanohneme Ritonõpo mana

Tawi nymerohpyry.

- ¹ “Otara sehtory kymaro xine pyra
Ritonõpo Kuesẽkõ ahtao?”
Kuezuhtoko Izyraeu tomo!
² Ezuhtoh sero: “Kymaro xine pyra Kuesẽkõ ahtao
kyzehno xine exiketõ tooehse ahtao etonase,
³ typoremãkase sehtory, kymarokõ tonahse exiry eya xine isene ro; kyzetũkõ
tanỹse ahtao eya xine.
⁴ Mame tuna konõto a kymarokõ tarose exiry;
zue aka tarose sehtory,
⁵ zue konõto kuaka tynerymapose kymarokõ exiry.”
⁶ “Kure mase,” sykatone Ritonõpo Kuesẽkomo a,
kymarokõ onekaropyra exiryke kuetetõkara a
poremãkatohme eya xine.
⁷ Tonepanohse sytatose, torõ enepanopyry sã
apoitoh winoino.
Apoitoh tyhmose, imyhpokatyã tõ sã sytatose.
⁸ Kuakorehmatohkõ oehnõko Ritonõpo poe,
kapu Rihpono, sero nono Rihpõme roropa.

125

Typoetory tõ ewomary Ritonõpo a

Ytoytoketõ eremiatoh sero.

- ¹ Ritonõpo Kuesẽkõ enetupuhnanõ ypy Xião
ehtoh sã mã toto; esyryhmasaromepyra mana,
jũme tosarykõ po exiko mã toto.
² Pata Jerusarẽ zomye ypy tõ mana,
moro sã typoetory tõ zomye Kuesẽkõ mana,
toto ewome seromaroro, jũme roropa exikehpyra.
³ Zae pyra exiketõ jũme pyra tuisame exiko mã toto, zae exiketõ nonory esẽme.
Okynahxo zae pyra exiketõ tuisame ahtao, otarame mokaro zae exiketõ
popyra ehtoh poko exipitõko mã toto.
⁴ Ritonõpo, kure rokẽ opoetory tõ tyriko,
zae exiketomo, õmiry omipona exiketomo!
⁵ Yrome popyra exiketõ wãnopyryhtao oya,
mokaro roropa zuãnohko, onyripohpyry
rumekahpõkomo, õmiry omipona pyra aexityamo.

Izyraeu tõ ewomako, osepeme tyriko ropa toto!

126

Kure yna tyriko tãkye yna ehtohme

Ytoytoketõ eremiatoh sero.

¹ Kuenepyrykõ ropa ahtao Kuesẽkomo a
Jerusarẽ pona osenehketõ sã sexiataose.

² Exianãko sexiataose, eremiãko roropa
tãkye kuexirykõke.

Mame ynara tykase imehnõ nonory põkõ kypoko xine:
“Kure rokẽ mokaro tyrise Ritonõpo a.”

³ Ajohpe pyra, kure rokẽ kymarokõ tyrise eya;
tãkye kuhse sytatose.

⁴ Ritonõpo, kure yna tyriko ropa, yna narykatyã ahtanohpoko, yna eky tõ
emãkapoko ropa, konopo oepyyry samo iporiry tõ pehkase ropa, tonore
aexityamo.

⁵ Ah mokaro ixitatyã tutupikõ arykaryhtao
tãkye nexĩ toto tykyrysã apoiryhtao ropa tyya xine!

⁶ Mokaro ixitatyã toytorykohtao,
ipuhturu puimãko arykatohme,
oehnõko ropa mã toto toremiarykõme,
tãkye rahkene, tykyrysã enepyryhtao.

127

Kure tapyi taõkõ tyrise ahtao Ritonõpo a

Ytoytoketõ eremiatoh sero. Saromão nymerohpyry.

¹ Tapyi onyripyra Ritonõpo ahtao toiparo rokẽ
erohnõko tapyi rinanõ mana tyriry poko.

Pata onewomara Kuesẽkõ ahtao
toiparo rokẽ eraximãko erase tõ mana.

² Toiparo rokẽ itamurumehxo toerokuru poko
epehpyry apoiry poko;

pakeimo owõnõko mase, ataxikãko tykohmãse ahtao.

Ynara exiryke, tonahsã ekarõko Ritonõpo mana
typyno aexityamo a inykyrykohtao ro.

³ Omũkurukõ Kuesẽkõ nekaroryme mã toto;
inekarory kurãme mã oya xine toto.

⁴ Orutua mũkuru tõ tonuruse tamuhpõme pyra
ynororo ahtao, pyrou sã mã toto soutatu emahpo;

⁵ Tãkye mã mokyro tuhke typyreke exikety;
mokyro onyporemãkapopyra imehnõ mana,
tyehno exiketõ maro aotururuhtao juize tõ ãpataka,
apiakatoh tao.

128

Kure rokẽ exĩko, Ritonõpo omiry omipona ahtao

Ytoytoketõ eremiatoh sero.

¹ Tãkye mã mokaro Ritonõpo omiry omipona
exiketomo, inyripohpyry omipona exiketomo.

² Morara awahtao otuhnõko mase oerohtamitume,
tãkye exĩko mase, kure ehtoh oehnõko oya mana.

³ Opyty eperytakety sã exĩko atapyĩ tao mana;
opoenõ oriwera zoko sã exĩko mã toto õtuhtoh zomye.

⁴ Ritonõpo omiry omipona exikety
moro sã kure rokẽ exĩko mana.

⁵ Tosae, ypy Xiã poe, kure rokẽ oripory se ase
Ritonõpo a!

Kokoro rokẽ isene ro awahtao kure Jerusarẽ põkõ
riry se ase oneneryme!

⁶ Isene oexiry se ase, apakomotyã enetohme oya!

Osepeme Izyraeu tõ kamexipory se ase!

129

Tyyryhmase, yrome onyporemãkara

Ytoytoketõ eremiatoh sero.

¹ Izyraeu tomo, yna zuruko oryhmatopõpyrykõ poko
oepetõkara a apitorymã poe
poetome ro awahtao xine.

² “ÿ, poetome yna ehtopõpyry poe
tyyryhmase ynanexiase,
yrome yna onyporemãkara ro
yna epetõkara toh nexiase.

³ ÿpary tysahkase ikurohtaka sã ypipohnanomo a,
mosa roropa tupito nonory ahkary samo,
otyro puhturu arykatohme.

⁴ Yrome Kuesẽkomo a, zae Exiketymã,
yna typynanohse mokaro popyra exiketõ winoino.”

⁵ Ah Jerusarẽ se pyra exiketõ emero
typoremãkase nexĩ toto, epatohme.

⁶ Ah onahpoty sã nexĩ toto tapyi amotoh po,
axĩ orihnõko mana ahtara ro ahtao;

⁷ moro onahpoty anapoipyra isahkane mana,
anaropyra roropa mana pitiko rokẽ exiryke.

⁸ Ah ytoketõ mokaro kuroko ynara kara nexĩ toto:
“Kure rokẽ Ritonõpo Kuesẽkomo a oriporykõ se ase!
Kure oriporykõ se ynanase Ritonõpo a.”

130

Oturutoh Ritonõpo a akorehmatohme

Ytoytoketõ eremiatoh sero.

¹ Ritonõpo yna Esemý, kykohmase zue ae
typynanohneke pyra jahtao.

² Okohmary etako Ritonõpo! Jotururu etako
jakorehmary ekaroporyhtao oya.

³ Yna rypyry tymerose ahtao oya yna wãnopry
emero, tyyrypyhpyke yna exiryke porehme.

⁴ Yrome popyra yna ehtoh korokãko mase,
morara exiryke oeahmãko ynanase.

- ⁵ Jakorehmary poko Ritonõpo
Kuesëkomo a penetãko ase;
eraximãko ase, zae aomiry enetupuhnõko ase.
- ⁶ Kuesëkõ eraximãko ase pata omõtoh erase tomo a
ẽmepiry eraximary motye, pata omõtoh erase
tomo a ẽmepiry eraximary motye.
- ⁷ Izyraeu tomo, Ritonõpo Oesëkõ enetupuhtoko
opyno xine exikehpyra aexiryke,
opynanopyrykõ se exikehpyra roropa aexiryke.
- ⁸ Typoetory tõ Izyraeu pynanohnõko mana
iiryryrykõ korokãko mana porehme.

131

Zae Ritonõpo ehtoh enetuputyry

Tawi nymerohpyry.

- ¹ Ritonõpo Jesemy, imehnõ motye tuisame jehtoh poko
epyrypara ase; imehxo jehtopõpyry turumekase ya,
yamene se pyra jexiryke.
- Tuaro pyra jehtoh tonõ poko torëtyke pyra ase,
morohne poko onenetupuhsaromepyra jahtao.
- ² Ukurohtao tymynyhpãse ywy,
atarypopyra ase syhryme poeto ehtoh samo,
tyse apory ao suhsu turumekase ahtao eya.
- Moro saaro tãkye ase, mynyhme sã roropa ase ukurohtao.
- ³ Izyraeu tomo, Ritonõpo enetupuhtoko
Oesëkõme seromaroro, jũme roropa, enara!

132

Ritonõpo netapohpyry Tawi a

Ytoytoketõ eremiatoh sero.

- ¹ Ritonõpo, wenikehpyra exiko Tawi poko,
aetuarimatopõpyry poko roropa.
- ² Wenikehpyra exiko aomihpyry poko oya, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety,
Jako Esemý, ynara tykase ahtao:
- ³ “Ytapyĩ taka ytopyry ase jynyhtoh taka oseremase;
- ⁴ ataxikara ase jynyhtohme,
- ⁵ Ritonõpo esary onyripyra ro jahtao,
Jamihmehxo Exikety Jako Esẽ tapyĩme.”
- ⁶ Perẽ po turuse ynanexiase Ritonõpo õmihpyry ẽ poko, moro tonese yna a ona
Jearĩ po.
- ⁷ “Ehmaropa Ritonõpo tapyĩ taka, Seahmatone apõ ẽpataka,” tykase yna.
- ⁸ Osehko Atapyĩ taka, Ritonõpo, õmihpyry ẽ maro, ajamitunuru enetupuhpo-
topo, moroto ehtohme jũme!
- ⁹ Ah oturuketõ zae ehtoh poko rokẽ nexĩ toto; ah opoetory tõ nykohtã toto
atãkyemaryme!
- ¹⁰ Ritonõpo, õmiry mekarõase opoetory Tawi a;
onymenekahpyry tuisame onurumekara exiko.

- 11 Onetapohpyry Tawi a onytyromara mana: “Opoenõ wino toiro menekãko ase tuisame ehtohme omyakãme.
- 12 Mame zae omũkuru tõ ahtao, ynetapohpyry omipona, jomiry omipona roropa toto ahtao, imũkuru tõ roropa, tuisame exikehpyra exiko mã toto, jũme.”
- 13 Ypy Xião tymenekase Ritonõpo a; tosaryme moroto se ynororo nexiase, ynara tykase:
- 14 “Taro jesaryme exiko mana jũme; taro ypoetory tõ Esẽme jexiry se ase.
- 15 Jerusarẽ põkomo a ise toto ehtoh ekarõko ase pitiko rokẽ pyra; tymõkomokãkara a tonahsã ekarõko ase tãkye toto ehtohme.
- 16 Kure rokẽ oturuketõ nyriry tõ riko ase, moro pata põkõ eremiãko, kohtãko roropa mã toto tãtãkyemarykõme.
- 17 Taro toiro Tawi pary riko ase tuisa imehxo, taro roropa ynymenekahpyry poenõ jũme tuisame tyripõko ase.
- 18 Mokyro zehno exiketõ poremakapõko ase, ehxirõko mã toto. Yrome tuisame aehtoh imehxo exiko, emãnõko roropa mã kehko.”

133

Ritonõpo poetory tõ osepeme ehtoh poko

Tawi nymerohpyry.

- 1 Kure potu moro, Ritonõpo poetory tõ osepeme toto ahtao, oxiekyryme sã toto ahtao!
- 2 Azeite kurã ipopatoh sã mana Arão zupuhpyry po, serere ãko mana yhtõko etypoty pona, zupõ ehpiry poro.
- 3 Konopo sã mana ypy Heremõ po, konopo oepyyrã sã ypy tõ Xião pona. Moroto Jerusarẽ po kure rokẽ typoetory tõ riko Kuesẽkõ mana, tõmihpyry ae ro, jũme isene exikehpyra ehtopo.

134

Ritonõpo eahmary poko

Ytoytoketõ eremiatoh sero.

- 1 Ritonõpo Kuesẽkõ eahmatoko, ipoetory tõ emero oturuketõme aexityã itapyĩ tao, koko!
- 2 Kakoxi oemarykõ anỹtoko itapyĩ tao Kuesẽkõ eahmaryme!
- 3 Kapu rihpõme mã Ritonõpo, sero nono roropa, eya kure rokẽ oriporykõ se ase Jerusarẽ poe!

135

Eremiatoh sero, Ritonõpo eahmary poko

- 1 Ritonõpo Kuesẽkõ eahmatoko! “Kure mase,” kahtoko eya, ipoetory tomo,
- 2 amarokõ Itapyĩ tao exiketomo, Kuesẽkõ maro Oturutoh tao!
- 3 Ritonõpo eahmatoko kure aexiryke; oeremiatoko eahmaryme, pynotome aexiryke.

- 4 Jako tymenekase eya topeme aehtohme,
Izyraeu tō tymenekase eya tykyryry kurāme toto ehtohme.
- 5 Ritonōpo imehxo mana, zuaro ase;
imehnō ritō tō emero motye Kuesēkō mana.
- 6 Tyriry se toehto rīko Kuesēkō mana:
kapu ao te, sero nono po te, tuna konōto tō kua te,
zue konōto tō ao, enara.
- 7 Sero nono etyhyry poe akurū enehnōko mana,
nenenekane rīko mana konopo maro,
tyryrykane enyohnōko mana tykyryry tō esary ae.
- 8 Ejitu tō poenō apitoryme aenurutyā totapase eya,
ahno tomo te, eky tomo, enara.
- 9 Tyjamitunuru tonepose Ejitu pōkomo a,
osenuruhkatoh tonō toto tuisarykō wānohtohme akorehmananō maro.
- 10 Ahno tō tuhke typoremākase eya;
tuisa tō jamihmākō totapase eya.
- 11 Seō totapase eya, amoreu tō tuisary,
Oke, Pasā tō tuisary roropa,
Kanaā pōkō tuisary tō roropa emero totapase eya.
- 12 Typoetory tomo a mokaro nonohpyry tokarose eya; Izyraeu tomo a
esarykōme ehtohme.
- 13 Ritonōpo, sero nono pōkō emero awaro
exikehpyra exīko mā toto;
omoro mase yna Esemy, emero zumakahpōkomo wenikehpyra exīko mā toto
opoko.
- 14 Izyraeu tō ewomāko Kuesēkō mana;
typoetory tō pyno exīko mana.
- 15 Imehnō neponāmarykō parata risēme mā kehko,
uuru risēme roropa, ahno nyrytyamo.
- 16 Týtare mā kehko, yrome oturupyra;
tonure roropa toh mā repe,
yrome osenuhmara mā kehko.
- 17 Typanare toh mā repe, yrome otato pyra mā kehko;
oseremara roropa mā kehko.
- 18 Tynyrytyākō sã mā mokaro tyrinanomo,
tuamekaro xine rokene.
Mokaro roropa, tyneponāmarykō enetupuhnanomo,
tuaro pyra mā toto.
- 19 Ritonōpo Kuesēkō eahmatoko, Izyraeu tomo;
“Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko, imaro oturuketomo!
- 20 “Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko, Rewita tomo;
Kuesēkō eahmatoko, emero aomipona exiketomo!
- 21 Ritonōpo eahmatoko Xião po,
Jerusarē po, Kuesēkō esary po.
“Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko!

136

Eremiatoh kure Ritonōpo riry poko

- 1 “Kure mase,” kahtoko Kuesēkomo a, kure aexiryke; kypyno xine exikehpyra mana.
- 2 “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo Imehxo Exikety a; kypyno xine exikehpyra mana.
- 3 “Kure mase,” kahtoko tuisamehxo Exikety a; kypyno xine exikehpyra mana.
- 4 Ritonōpo rokē osenuruhkatoh Rihpōme mana; kypyno xine exikehpyra mana.
- 5 Tuaro toehtoh ke kapu Rihpōme mana; kypyno xine exikehpyra mana.
- 6 Sero nono tyrise eya tuna zueme aexityā po; kypyno xine exikehpyra mana.
- 7 Xixi tyrise eya, nuno roropa; kypyno xine exikehpyra mana.
- 8 Saeremehxo xixi ehtohme saereme ahtao; kypyno xine exikehpyra mana.
- 9 Nuno te, xirikuato tō maro ezurume ehtohme koko; kypyno xine exikehpyra mana.
- 10 Ejitu poenō apitoryme aenurutyā totapase eya; kypyno xine exikehpyra mana.
- 11 Ejitu poe Izyraeu tō tarose eya; kypyno xine exikehpyra mana.
- 12 Tarose toto tomary jamihmā ke, tapory jamitunuru ke roropa; kypyno xine exikehpyra mana.
- 13 Tuna konōto Tahpiremā tapiakase eya irānaka; kypyno xine exikehpyra mana.
- 14 Irānakuroko typoetory tō tarose eya; kypyno xine exikehpyra mana.
- 15 Yrome Ejitu tuisary tynerymapose eya isoutatu tō maro; kypyno xine exikehpyra mana.
- 16 Ona tonorē poro Izyraeu tō tarose eya; kypyno xine exikehpyra mana.
- 17 Imehnō nonory esēkō jamihmākō totapase eya; kypyno xine exikehpyra mana.
- 18 Tuisa tō imehxo exiketō totapase eya; kypyno xine exikehpyra mana.
- 19 Seō, amoreu tō tuisary totapase eya; kypyno xine exikehpyra mana.
- 20 Oke, Pasā tō tuisary roropa totapase eya; kypyno xine exikehpyra mana.
- 21 Typoetory tomo a mokaro nonohpyry tokarose eya; kypyno xine exikehpyra mana.
- 22 Typoetory Izyraeu nonoryme ehtohme moro tokarose eya; kypyno xine exikehpyra mana.
- 23 Wenikehpyra kynexine ynororo kypoko xine typoremākase kuahtao xine; kypyno xine exikehpyra mana.
- 24 Kymarokō tymyhpokase eya kyzehnotokō wino; kypyno xine exikehpyra mana.
- 25 Isene exiketomo a tonahsē ekaroneme mana, porehme; kypyno xine exikehpyra mana.

26 “Kure mase,” kahtoko Ritonõpo kapu Esemý a; kypyno xine exikehpyra mana.

137

Omuhpe Izyraeu ehtopõpyry poko

- 1 Typorohse ynanexiase tuna tõ ehpiõ po
Papironia po; xitãkone ynanexiase wenikehpyra
yna ahtao Jerusarẽ poko.
- 2 Rira tõ tynomose yna a tyhwyme moroto wewe tõ pokona.
- 3 Mokaro typoetoryme yna aronanõ yna eremiary etary se toh nexiase,
tãkyemaporykõ se toh nexiase yna a: “Oeremiatoko eremiatoh tonõ
Xião poko,” tykase toto.
- 4 Yrome imehnõ nonory po yna ahtao
otãto eremiãko yna nae Kuesẽkõ eahmaryme?
- 5 Pata Jerusarẽ, opoko tuenikehse jahtao,
jũme rira etory rumekary se ase.
- 6 Opoko tuenikehse jahtao, jũme jeremiary rumekary
se ase jãkyemaneme Jerusarẽ osenetupuhkepyryhtao.
- 7 Ritonõpo, wenikehpyra exiko etomita tõ
nyrihpyry poko Jerusarẽ poremãkatopõpyry poko! Wenikehpyra exiko
aomihpyrykõ poko: “Pata Jerusarẽ ikararahtoko emapotohme nono
pona,” tykase toto.
- 8 Pata Papironia, omoro tykararahsẽme exiõ!
Tãkye exiõ mokaro mana oryhmananomo,
yna poko onyrihpyrykõ emetakame,
- 9 opoenõkõ pisarara apoiryhtao eya xine,
toto apihpytanohpotohme topu pona!

138

“Kure mase, Ritonõpo,” kary poko

- Tawi nymerohpyry.
- 1 Kure mase, Ritonõpo, oeahmãko ase yronymyryme;
imehnõ ritõ tõ neneryme eremiãko ase
oeahmaryme.
- 2 Yna pyno oexiryke te, anamonohpyra roropa
oexiryke, jeseukumuru po porohnõko ase
oeahmatohme Atapyĩ kurã myhtokoxi.
Ynara menepoase ya, emero motye oesety mana,
õmiry roropa emero motye mana.
- 3 Kuezukuase okohmaryhtao ya,
ajamitunuru ke jamihme kyriase ropa ukurohtao.
- 4 Ritonõpo yna Esemý, tuisa tõ emero sero nono po oeahmãko mã toto õmiry
etaryhtao tyya xine.
- 5 Eremiãko mã toto onyrytyã poko,
saerekatoh sã imehxo oehtoh exiryke.
- 6 Kaehxo awahtao ro sero nono epoe, osanume exiketõ pyno mase, epyry-
paketõ roropa otonẽsaromepyra mã toto owinoino.

7 Tomyehmase jahtao popyra ehtoh ke, jewomãko mase. Yzehnotokõ
poremãkãko mase; ypynanohnõko mase ajamitunuru ke.

8 Õmihpyry ae ro ya tyrĩko mase emero.

Ritonõpo Jesemy, jũme ypyno oehtoh exikehpyra mana. Oerohtoh onu-
rumekara exiko, erohko ro onyriry otyhkatohme.

139

Ritonõpo ĕpataka

Tawi nymerohpyry

1 Ritonõpo Jesemy, jenẽko mase ukurohtao,
juaro roropa mase ipunaka.

2 Ynyriry waro mase emero,
amekeino josenetupuhtoh waro roropa mase.

3 Jerokuruhtao jenẽko mase, joseremaryhtao roropa;
ynyiriry emero waro mase ipunaka.

4 Oturupyra ro jahtao, jotururu waro mase emero.

5 Jomye mase japurume samo,
jewomãko mase ajamitunuru ke.

6 Juaro oehtoh poko osenuruhkãko ase;
tuaro jehtoh motye kuhse mã õsenetupuh topo.

7 Mya jytoryhtao jenẽko ro mã Ouzenu;
epasaromepyra ase owinoino.

8 Jonukuruhtao kapu aka, moroto mase;
aorihtyã esaka jytoryhtao moroto roropa mase.

9 Taporihke jytoryhtao xixi tũtatoh pona te,
xixi omõtoht pona roropa moe josesariryhtao,

10 moroto ro jesemary ae jemary poko jarõko mase,
moroto roropa jakorehmãko mase.

11 Ynara karyhtao ya ixinukuturu a: “Kuapuruko,”
karyhtao, morararo saeremano a:
“Yzeipopyra exiko,” karyhtao,

12 jenẽko ro mase.

Koko ahtao saereme ro mã oya.

Ikohmamyry maro saerehkatoht oxisã oya mana.

13 Jeretutumuru tyrise oya juahxirirĩ kehko,
upũ roropa emero; kuapuhne aja wakuru ao.

14 “Kure mase,” ãko ase oya orẽpyra oexiryke.

Tomeseke sã tyrise ywy oya, kure kuhse onyrityã mana,
moro waro ase rahkene.

15 Yzehpyry tõ menene tokare pyra jyriryhtao oya;
tomeseke sã tyrise ywy oya aja wakuru ao jahtao.

16 Kuenene enurupyra ro jahtao.

Apapẽ pokona emero isene jehtoh poko tymerose oya
ẽmepyry punero, onyrihpyry exipyra ro ahtao.

17 Ritonõpo, kure kuhse õsenetupuhtoh mã ya!

Ikuhpỹme roropa mã kehko!

18 Tukahse ahtao ya, isawã motye tuhke exiry mana.

Ypakaryhtao amaro ro ase.

19 Ritonõpo, popynõ enahkapory se ase oya!

Ryhmatō kō ytory se ase ymyhtoino,
torētyke pyra jehtohme.

²⁰ Okerekeremāko omi xihpyry ke mā toto;
ajohpe oturūko mā toto opoko.

²¹ Jesemy Ritonōpo, ozehnotokō zehno roropa ase!
Amaro tātātapoiry se exiketō se pyra ase ipunaka!

²² Toto zehno ywy yronymyryme;
jepeme pyra mā toto.

²³ Ritonōpo kueneko, ukurohtao juaro oehtohme!
Kukuhko roropa josenetupuhtoh waro oehtohme.

²⁴ Kueneko popyra ehtoh nae ahtao ukurohtao,
kuaroko jūme amaro exiketō esemary ae.

140

Oturutoh Ritonōpo a osewomapotohme

Tawi nymerohpyry

¹ Ritonōpo Jesemy, kypynanohko popyra
exiketō winoino!

Kuwomako jetapary se exiketō winoino.

² Osenetupuhkehpyra mā toto popyra ehtoh riry poko imehnomo a, tahxime
etonatoh kuhñōko mā toto.

³ Inurukō okoi orihmatō sā mā toto,
aomirykō okoi epity sā mā orihmato.

⁴ Ritonōpo Jesemy, kuwomako popyra
exiketō jamitunuru winoino!

Kuwomako jetapary se exiketō winoino,
yporemākapory se exiketōme mā toto.

⁵ Mokaro epyrypaketomo a ahno apoitoh tyrise,
tarāpa tō tyrise eya xine jesemary ao;
japoitoh tyrise eya xine japoitohme.

⁶ Ritonōpo a oturūko ase: “Jesēme mase, Ritonōpo.”
Otatōme exiko, kuakorehmako, ekaroporyhtao oya.

⁷ Jesemy imehxo, Jewomane jamihme,
kuwomase etonatoh po.

⁸ Ritonōpo, popyra exiketomo a ise aehtohkō
onekaropyra exiko.

Popyra ehtoh poko se toto ahtao,
toto anakorehmara exiko ime pyra toto ehtohme.

⁹ Orēpyra jepetōkara onyripopyra exiko;
ah jenaroximatoh tonō eya xine
nepukā toto epona xine.

¹⁰ Ah ikarā nepukā toto epona xine!
Ah mokaro tōmasēme nexī toto oramā aka
jūme tūtara ropa toto ehtohme!

¹¹ Ah imehnō hxironanō torēse nexī toto,
ajohpe toto ahtao!

Ah popyra ehtoh noehno imehnō etapananomo a,
tapoisēme toto ehtohme,
tonahkasēme roropa toto ehtohme!

¹² Ritonōpo yna Esemey, zuaro ase,

tymõkomokākara ewomāko mase,
omise exiketõ roropa,
zae toto ripotohme imehnomo a.

¹³ Õmiry omipona exiketõ oeahmāko mā toto.
Zae ehtoh poko exiketõ isene exīko mā toto oēpataka.

141

Oturutoh Ritonõpo a kokonie pukuro

Tawi nymerohpyry.

¹ Ritonõpo, okohmāko ase;
axī ke osehko jakorehmase!

Jotururu etako okohmaryhtao jakorehmary ekaroporyhtao.

² Joturutoh apoiko ixtaratu samo ynekaroryme oya, jemary anymyry roropa
ynekaroryme kokonie pukuro.

³ Ritonõpo, ýtary erase tyriko,
aomi popyra oturupyra jehtohme.

⁴ Kukurākako zae pyra ehtoh poko se pyra jehtohme,
popyra exiketõ maro oximaro pyra jehtohme
iirypyrykõ poko.

Kuakorehmako ytopyra jehtohme jūme
toto otuhtoh konõto pona!

⁵ Otarame zae exiketõ juānohnõko mā toto,
otarame jupokāko roropa mā toto
ypynotome toto ahtao;
yrome popyra exiketomo a jeahmary
se pyra ase ipunaka.

Oturukehpyra ase Ritonõpo a popyra ehtoh poko
exiketõ akorekehkatohme eya.

⁶ Mokaro tuisary tõ tomase ahtao
ypy topu poe, kaino;
enetupuhnõko mā toto,
zae jomihpyry ehtopõpyry poko.

⁷ Apotopokõ takohse ahtao, tyrakase roropa ahtao,
moro saaro mokaro zehpyry tõ typahse
exīko zonētopõpyrykõ eutary pūto.

⁸ Yrome, Ritonõpo Jesemy, oenetupuhnõko ase,
amaro osewomāko ase. Jorihmapopyra exiko.

⁹ Kypynanohko tarāpa tõ wino tyrise ahtao
popyra exiketomo a japoitohme.

Kypynanohko popyra ehtoh poko exiketõ
jarakapyhpyry tõ wino, inapurupotoh tae.

¹⁰ Ah popyra exiketõ nepukā toto apoitoh taka,
tynyrihpyrykõ aka, jeparyhtao josewomatoh taka.

142

Takorehmapotoh Ritonõpo a

Tawi nymerohpyry

¹ Ritonõpo Kuesekõ kohmāko ase ypynanohtohme,

- ajohpame sã jakorehmary ekaropõko ase.
² Ekerekeremary ekarõko ase eya emero,
 zae pyra ehtoh poko emero oturũko ase jerekohmaryke.
³ Tapotũkehse ukurohtao jahtao,
 zae ynyriry waro mana. Zae ehtoh poko torẽnase ywy repe, yrome jesemary
 ao ahno apoitoh tonẽse jepetõkara a japoitohme.
⁴ Jomye josenuhmaryhtao japotunuru wino
 jakorehmane enetohme, aryppya,
 takorehmaneke pyra ase, towomaneke pyra. Ypyno exikety pyra ase.
⁵ Ritonõpo, okohmãko ase jakorehmatohme.
 Omoro mase jewomaneme,
 ose rokẽ ase isene ro jahtao sero nono po.
⁶ Okohmatoh etako jakorehmatohme,
 tapotũkehse jexiryke ukurohtao.
 Kypynanohko yzehno exiketõ wino,
 ymotye jamihme toexirykõke.
⁷ Jetuarimatoh tae kuanỹko,
 mame oeahmãko ase opoetory tõ oximõtohtao
 kure ypoko toehse oexiryke.

143

Ritonõpo enetuputyry poko

Tawi nymerohpyry.

- ¹ Ritonõpo, jomiry etako! Zae oexiryke kuetako; kuezuhko anamonohpyra
 oexiryke!
² Opoetoryme jexiryke japiakara exiko,
 zae nymyry pyra ynanase emero porehme oneneryme.
³ Yzehno exiketomo a tokahmase ywy japoitoh pona, typoremãkase ywy eya
 xine ipunaka. Āpuruhpyry xinukutumã taka tõmase ywy eya xine, pake
 aorihtyã sã ase.
⁴ Naeroro apotũkehnõko ase, ehtomãko ase,
 enahkety sã ase ukurohtao.
⁵ Pake ehtopõpyry poko wenikehpyra ase,
 onyrytyã poko osenetupuhnõko ase;
 wenikehpyra ase onyrytyã poko emero.
⁶ Jemary tõ anỹnõko ase oneneryme, Ritonõpo,
 jotururume oya;
 nono tonorẽ sã tuna zehnãko ase opoko.
⁷ Axĩ ke kuezuhko, Ritonõpo Jesemy
 tapotũkehse jexiryke oeraximary poko.
 Ywino otonẽpyra exiko,
 jorikyryino imehnõ orihketõ maro.
⁸ Ĕmepyyry ae rokẽ kuruko ropa ypyno oehtoh poko,
 oenetuputyryke ya ypynanohneme.
 Oturũko ase oya; zae ehtoh riry poko
 tuaroh kamexipoko.
⁹ Ritonõpo, kypynanohko yzehnotokõ wino,
 oya ytõko ase jewomatohme.

- 10 Omoro mase Ritonõpo Jesemy;
 kuamorepako õmiry omipona jehtohme.
 Kure rokẽ kyriko, kuakorehmapoko Ouzenu a
 zae jesemary ae jytotohme, towomaneke jehtohme.
- 11 Kypynanohko, Ritonõpo, õmihpyry ae ro ya!
 Kure oexiryke kuanỹko jetuarimatoh wino.
- 12 Ypyno oexiryke mokaro yzehno exiketõ etapako;
 yyryhmananõ enahkapoko, opoetoryme jexiryke.

144

Kure Ritonõpo ehtoh ekarory tuisa a

Tawi nymerohpyry.

- 1 “Kure mase, Ritonõpo,” kahtoko Kuesẽkomo a!
 Jewomaneme mana; jamorepãko mana etonatohme,
 tuaro jehtohme yzehnotokõ poremãkapotohme.
- 2 Jewomaneme mana, jakorehmaneme roropa.
 Ytapyĩme jamihmã mana, ypynanohne roropa.
 Enetuputyryke ya imaro osewomãko ase.
 Imehnõ nonory põkõ poremãkãko mã ynororo,
 ypoetoryme toto ehtohme.
- 3 Ritonõpo, ahnome rokẽ ynanase;
 oty katohme yna poko osenetupuhnõko mah?
 Orihketõme rokẽ ynanase mãpyra yna pyno mase.
- 4 Anonokane sã ynanase, pu katoh samo;
 isene yna ehtoh jerutumã sã mana axĩtao rokene.
- 5 Ritonõpo, kapu etapuruhmakako oyhtotohme!
 Ypy tõ apoko, mame orexĩto tũtãko mana.
- 6 Nenenehkane enehpoko ozehno
 exiketõ aropotohme sapararahme;
 pyrou tõ ekomako toto epatohme tururume.
- 7 Oesae kapu ae kuanỹko oemary ke,
 zue ae kypynanohko.
 Kuewomako awaro pyra exiketõ wino,
 8 zae pyra rokẽ toto exiryke.
 “Ajohpe pyra ase,” ãko toh mã repe,
 yrome ajohpe mã toto tõmirykõ etaporyhta ro.
- 9 Onetaryme, Ritonõpo, eremiatoh kasenato ke
 eremiãko ase;
 rira etõko ase 10me toare exikety ke,
 eremiãko ase oeahmaryme.
- 10 Omoro mase tuisa tõ pynanohneme,
 Tawi ewomaneme mase onetapara imehnõ ehtohme.
- 11 Kypynanohko, kuewomako yzehno exiketõ wino,
 zae pyra rokẽ toexirykõke.
 “Ajohpe pyra,” ãko toh mã repe, yrome ajohpe mã toto.
- 12 Ah yna mũkuru tõ poetome toto ahtaõ,
 otyro zoko sã nexĩ toto, jamihme,
 ah yna õxiry tõ tuisa tapyĩ konõto ipuroxikihny sã
 nexĩ toto, emeporyme!

- 13 Ah yna napyry tapyĩ tō pehme nexĩ kehko,
emero rokẽ tykyrysã ke!
Ah yna eky tō kaneru tōkehko nemã toto
10 miumãkõme toto ehtohme, yna nonory po!
- 14 Ah yna eky tō pui tōkehko nemã toto,
ipoenõ epukara ehtohme, orihpyra ehtohme roropa!
Ah kui kara roropa osema tao nexĩ toto!
- 15 Tãkye mã mokaro morohne nae exiketomo!
Tãkye roropa mã toto
Tosẽkõme Ritonõpo enetupuhnanomo!

145

Eremiatoh sero Ritonõpo eahmaryme

Tawi nymerohpyry

- 1 Ritonõpo Jesemy, ytuisaryme mase;
imehxo oehtoh ekarõko ase, “Kure mase,”
kakehpyra ase jũme.
- 2 Kokoro rokẽ, “Kure mase,” ãko ase oya.
Jũme oeahmakehpyra ase.
- 3 Imehxo Kuesẽkõ mana,
eahmary kyaa xine kure mana;
imehxo aexiry kuosenetupuhtohkõ motye mana.
- 4 Ritonõpo, onyrytyã kurã ekarõko toiro emãsamo imepỹ emãsamo a, mame
oeahmãko mã toto onyrytyã poko ajamitunuru ke.
- 5 Oturũko mã toto xixi motye saereme oehtoh poko,
imehxo oehtoh poko roropa.
Morohne poko osenetupuhnõko ase, onyrytyã osenuruhkatoh tonõ poko.
- 6 Oturũko mã toto onyrytyã poko ajamitunuru ke,
ywy roropa imehxo oehtoh ekarõko ase.
- 7 Kure oehtoh poko emero oturũko mã toto,
eremiãko roropa mã toto tãtãkyemarykõme
anamonohpyra oehtoh poko.
- 8 Ritonõpo Kuesẽkõ kure mana, kypyno xine mana;
axĩ pyra zekĩtãko mana, kuãnopyrykõ se pyra mana,
kypynanopyrykõ sehxo mana.
- 9 Kure Kuesẽkõ mana ahno poko emero,
tynyrytyã pyno mana emero porehme.
- 10 Ritonõpo yna Esemy, oeahmãko mã toto
onyrytyã emero, “Kure mase,” ãko oya mã toto,
õmiry omipona exiketomo.
- 11 Oturũko mã toto, xixi saerehkatoh motye,
tuisamehxo oehtoh poko, ajamitunuru poko oturũko roropa mã toto,
- 12 onyrytyã ajamitunuru ke zuaro
emero nono põkõ ehtohme, xixi saerehkatoh motye tuisamehxo oehtoh
poko roropa.
- 13 Tuisame oehtoh jũme mana,
emero esẽme oehtoh exikehpyra mana.

Ritonõpo Kuesëkõ tõmihpyry ae ro emero rīko mana,
anamonohpyra mana emero riryhtao eya.

¹⁴ Etuarimaketõ akorehmāko mana,
aepukatyā anŷnõko roropa mana.

¹⁵ Isene exiketõ emero enēko mā toto,
ewino tynapyrykõ eraximāko mā toto,
inapyrykõ ekarõko eya xine mana ise toto ahtao.

¹⁶ Tonahsē ekaroryhtao Kuesëkomo a epo exīko mana,
isene exiketõ pune, emero tuesapare exīko mā toto.

¹⁷ Kuesëkõ zae mana emero riry poko,
anamonohpyra mana emero riryhtao eya.

¹⁸ Ameke pyra Ritonõpo mana ahno a,
ekaroporyhtao eya xine takorehmapotohkõme,
ajohpe pyra ekaroporyhtao eya xine.

¹⁹ Aomiry omipona exiketõ ise ehtoh ekarõko mana;
toto kohtary etāko mana,
ipynanohtorŷko mana aorikyrykõino.

²⁰ Typyno exiketõ ewomāko Ritonõpo mana,
yrome popyra exiketõ enahkāko mana.

²¹ “Kure mase, Ritonõpo,” kakehpyra ase,
Kuesëkõ eahmaryme.

Ah isene exiketõ emero Ritonõpo kurā eahmā toto,
jūme rahkene.

146

Ritonõpo eahmary, jūme Tuisame exikety

¹ “Kure mase, Ritonõpo,” sykatone!

“Kure mase, Ritonõpo,” āko ase,
opyno jexiryke yronymyryme.

² Isene ro jahtao Ritonõpo oneahmakehpyra ase,
eremiāko ase eahmaryme joorikyry ponāmero.

³ Ahno onyripyra ehtoko opynanohnekõme,
tuisame toto ahtao ro;

opynanohsaromepyra mā toto
orihketõme rokē toexirykõke.

⁴ Toorihse toto ahtao, nonome exīko ropa mā toto,
morara ahtao tyriry se aexihpyry tonahse
exīko toh mana.

⁵ Tākye mā mokyro takorehmaneke Ritonõpo ke,
Jako esemy;

tosēme Ritonõpo enetupuhnõko mana typynanohneme.

⁶ Kapu Rihpõme mā ynororo te, sero nono te,
tuna konõto maro, nakuaõkõ maro emero porehme!

Tõmihpyry omipona exikehpyra Kuesëkõ mana;

⁷ tyrohmanohpose exiketõ ewomāko mana,
omise exiketomo a tonahsē ekarõko mana.

Āpuruhpyry taõkõ tūtanohpõko ropa
Ritonõpo Kuesëkõ mana,

⁸ tonurākara tonure tyrīko ropa mana.

Aepukatyã anÿnõko ropa mana,
tõmiry omipona exiketõ pyno mana.

⁹ Katonõ imehnõ nonory poe aehtyã
kynonorykõ pona ewomãko mana, pytÿpo tomo te,
poetõpo tõ roropa akorehmãko mana,
yrome popyra ehtoh poko exiketõ anakorehmara mana.

¹⁰ Tuisame exikehpyra Kuesëkõ mana.
Jerusarë põkomo, jÿme Oesëkõ tuisame
exikehpyra mana.
Kure mase, Ritonõpo!

147

Kure mase, Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety

¹ “Kure mase, Ritonõpo,” sykatone!
Kueremiarykõ Ritonõpo eahmaryme kure mana;
jamaro mana, zae roropa eahmary kyaa xine mana.
² Pata Jerusarë kurãkãko ropa Kuesëkõ mana;
Izyraeu tõ enehnõko ropa mana imehnõ nonory poe,
arotyã imehnõ poetoryme.
³ Emynyhmaketõ kurãkãko ropa mana,
iiryhmatopõpyrykõ epinohnõko mana.

⁴ Xirikuato tõ tuhke ehtoh tyripose eya,
toine esety ae toto kohmãko mana.
⁵ Imehxo Kuesëkõ mana, jamihme kuhse mana;
tuarohxo ynororo, emero zuaro mana.
⁶ Imehnõ motye osekaropyra exiketõ
anÿnõko Kuesëkõ mana,
yrome popyra exiketõ akuhmõko mana nono pona.

⁷ Eremiatoko Kuesëkõ eahmaryme;
rira tõ etotoko, “Kure mase, Ritonõpo,” karyme.
⁸ Akurũ ke kapu apurũko mana,
konopo enehpõko mana nono pona,
onahpoty ahtanohpõko roropa mana ypy tõ po.
⁹ Onokyro tomo a tonahsë ekarõko mana,
atõko poenõ nahpãko roropa mana
ikohmaryhtao eya xine.

¹⁰ Oty Ritonõpo zamaro nae?
Kawaru tõ jamihmãkomo? Arypyra.
Soutatu tõ orëpyra exiketomo? Arypyra roropa.

¹¹ Ritonõpo zamaro mokaro,
aomiry omipona exiketomo, penekehpyra exiketõ
Ritonõpo eraximary poko typynanohtohkõme.

¹² Ritonõpo eahmatoko, Jerusarë põkomo!
“Kure mase,” kahtoko Oesëkomo a, Xião põkomo!

¹³ Jamihme apatary omõtoht rĩko mana.
Kure rokë apatary põkõ rĩko roropa mana.

¹⁴ Ononory ehpiry ewomãko mana,
ozehno xine pyra imehnõ ehtohme,

tonahsē kurā ekarōko oya xine mana
tākye oehtohkōme.

¹⁵ Tōmiry ke tyripōko mana,
axī inyripohpyry exīko mana.

¹⁶ Kuenimā enehpōko mana sero nono pona
topuxixime, kaneru hpoty samo;
kuenimā topuru pahnōko mana putoh katoh samo.

¹⁷ Konopoimo enehpōko mana
topuxikiri samo, jeru kuenimano.
Kōxikene sytatose exīko kuenimā enehporyhtao eya.

¹⁸ Mame aomiry omi poe jeru kuenimā tuname
exīko ropa mana.

Tyryrykane enehpōko mana,
mame tuna serere āko mana.

¹⁹ Tōmihpyry ekarōko Ritonōpo mana
Jako pakomotyamo a,
tynyripohpyry tō Izyraeu tomo a.

²⁰ Morara onyripyra imepỹ nonory pōkomo a;
imehnō ahno aomiry waro pyra mā toto.
“Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!

148

Kuesēkō seahmatone emero porehme!

¹ “Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!

Kuesēkō eahmatoko, kapuaōkomo emero,
eahmatoko moroto kae kapu ao!

² Ritonōpo eahmatoko, emero inenyohtyamo,
ipoetory tō etonaketō emero kapu ao!

³ Eahmatoko, xixi te, nuno maro;
Eahmatoko xirikuato tomo, zemimākomo!

⁴ Eahmatoko, kapu tomo kaehxo exiketomo, tuna tō roropa kapu epoehme
aexityamo!

⁵ Ah Kuesēkō eahmā toto, eya tyripose toto,
mame tyrise toh rahkene!

⁶ Eya tyripose toto, jūme tosao xine toto ehtohme;
aomihpyry omipona jūme exikehpyra toto ehtohme.

⁷ Kuesēkō eahmatoko, sero nono pōkomo emero:
onokyroimo tomo tuna konōto kuaōkomo,
zue tō emero tuna konōto kuaōkomo.

⁸ Kuesēkō eahmatoko, nenenehkane konopoimo topuxikiri sã exikety te,
kuenimā topuru akurū kehko, tyryrykane jamihmā tomo aomipona
exiketomo.

⁹ Eahmatoko, ypy tomo somohmākō roropa,
wewe eperytaketomo itu tōkehko roropa!

¹⁰ Eahmatoko, onokyro tōkehko okyno tō roropa!
Eahmatoko, torō tōkehko nono poro ytoketō roropa!

¹¹ Kuesēkō eahmatoko, tuisa tomo ahno tō maro
emero, kowenatu tomo kowenu poko erohketō maro!

- 12 Kuesēkō eahmatoko, nuasemākomo oryximākō roropa, tamuhpomākomo poetohti mākō roropa!
- 13 Ah Ritonōpo Kuesēkō eahmā toto emero porehme, imehnō ritō tō motye imehxo aexiryke!
Tynyrityā motye imehxo mana sero nono po kapu ao roropa, morohne motye saeremehxo mana.
- 14 Typoetory Izyraeu tō tyripose eya kokoro rokē jamihmehxo toto ehtohme. Naeroro eahmatoko, ipoetory tō anamonohpyra exiketomo, Izyraeu tomo, ipyno aehtyamo.
“Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko!

149

Eremiatoh sero Ritonōpo eahmaryme

- 1 “Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!
Eremiatoh kasenato ke eremiatoko Kuesēkō eahmaryme. Eahmatoko ipoetory tō anamonohpyra exiketō oximōtoho tao.
- 2 Atākyematoko, Izyraeu tomo, Ritonōpo Oesēkō poko. Oseahmatoko, Jerusarē pōkomo, Otuisarykō poko.
- 3 Ritonōpo eahmatoko, Kuesēkōkomo, awatoko mokyro eahmaryme; pāteru tō etory ke rira tō etotoh ke roropa.
- 4 Kuesēkō zamaro ipoetory tomo; imehnō motye osekaropyra exiketō orēpyra tyripōko mana.
- 5 Ah Ritonōpo poetory tō tākye nexī toto topetōkara typoremākase tyya xine exiryke, tātākyemarykōme tōseahmarykohtao.
- 6 Ah Ritonōpo eahmā toto opore toremiarykōme, tytapemākō taere exiketō ke tomahpo xine
- 7 imehnō nonory pōkō poremākatohme, ahno tō wānohtohme;
- 8 ituisary tō myhtohme keti tō ke, kowenu poko erohketō roropa kurimene risē keti tō ke;
- 9 ahno tō wānohtohme Ritonōpo nyripohpyry ae ro!
Moro sā orēpyrahxo ipoetory tō exīko mana, anamonohpyra exiketomo.
“Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!

150

Kuesēkō Ritonōpo eahmatoko!

- 1 “Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!
Ritonōpo eahmatoko Itapyī tao.
Ijamitunuru eahmatoko kapu ao.
- 2 Eahmatoko inyrytyā kurā poko tyjamitunuru ke.
Eahmatoko emero motye tuisamehxo aexiryke.
- 3 Eahmatoko rue tō etotoh ke.
Eahmatoko haapa etotoh ke rira tō maro.
- 4 Eahmatoko pāteru tō ke watoh ke roropa.
Eahmatoko haapa tō etory ke, rue tō maro.
- 5 Eahmatoko pratu tō etory ke.
Eahmatoko opore pratu tō panaikato ke.
- 6 Kuesēkō eahmatoko, isene exiketō emero!
“Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!

POROWEPIO

Emese Kure Ehtoh poko

Provérbios

Ekarotopo

Sero *Porowepio* amorepatoh tonõ nae tuaro se exiketõ akorehmatohme tuaro ehtohme. Tuaro se awahtao xine wenikehpyra ehtoko Oesëkõme Ritonõpo enetupuhtohme, Aomiry omipona oehtohkõme. Izyraeu tõ tamuximäkõ tuaro ehtopõpyry ekarõko mana zae ehtoh poko tyekyry tõ maro, zae osepekahtoh poko, tuaro osepeme ehtoh poko, tomeseke sã onymotyëkara ehtohme atae pyra ahtao imehnõ maro. Amorepãko epyrypara ehtoh poko, penekehpyra ehtoh poko, tymõkomokãkara pyno ehtoh poko, topekõ onewokara ehtoh poko, enara.

Sero pape ao

Tuaro ehtoh kure mana *1.1–9.18*
 Amorepatoh tonõ osehta *10.1–29.27*
 Tuaro ehtoh tonõ osehta *30.1–33*
 Nohpo emese kure exikety *31.1–31*

Zae omi ehtoh poko

¹ Zae omi ehtoh poko sero, Tawi mükuru, Saromão nekarohpyry, Izyraeu tõ tuisaryme.

² Sero omi mã äkorehmãko zuarohxo se oehtohme zae ehtoh poko te, ãmorepatoh kurã se oehtohme te, osenetupuhtoh tupimäkõ enetupuhtohme.

³ ãmorepatorÿko mã toto tuaro ehtohme isene ehtoh poko te, zae ehtoh poko, kure ehtoh poko, ajohpe pyra ehtoh poko, enara.

⁴ Tuaro pyra exiketõ amorepãko tuaro toto ehtohme tamuhpõme pyra ro toto ahtao. Poetohti tõ amorepãko zae ehtoh menekatohme eya xine, zae ehtoh poko toto ehtohme.

⁵ Sero jomiry zae ehtoh poko tuaro exiketõ zuarohxo tyripõko mana, amorepatyã amorepãko mana

⁶ omi zae ehtoh poko enetupuhtohme, tuaro ehtoh tonëse ahtao enetupuhtohme, tuaro exiketõ omiry enetupuhtohme te, ekaropotoh tupimäkõ enetupuhtohme roropa.

⁷ Tuaro exiketyme se awahtao osemazuhme Ritonõpo enetupuhko Oesëme. Tuaro pyra exiketõ zae ehtoh poko etary se hkopyra mã toto.

Poetohti tõ amorepatoh sero

⁸ Aimo, otato exiko ãmoreparyhtao omy a, asa omiry roropa onurumekara exiko.

⁹ Inamorepatohkõ oehtoh kurãkãko mana, parimã kurã sã te, osenao kasuru kurã emeporyme ehtoh samo enekurehxo oehtohme.

¹⁰ Aimo, zae pyra exiketomo a okukuruhtao ÿme pyra exiko.

¹¹ Ynara karyhtao oya: “Eropa yna maro. Ahno setapatatose oseahmatohme rokene!

¹² Isene toto ahtao toto orihmapõko sytatose.

¹³ Imõkomorykõ apoïko sytatose arotohme tapyi taka, pehme kytapyïkõ ehtohme.

¹⁴ Eropa yna maro. Mõkomo apiakãko sytatose tomatonanohse ahtao kyya xine,” karyhtao, ÿme pyra exiko mokaro a.

¹⁵ Aimo, mokaro maro ytoytopyra exiko. Ameke exiko toto winoino.

¹⁶ Atarypoketō sā mā toto popyra toehtohkō ritohme, imehnō etapary se roropa mā toto.

¹⁷ Oty katohmehxo torō apoitoh rīko nae torō neneryme? Omōpyra mana.

¹⁸ Yrome mokaro rokē omōnōko mā toto tynyrihpyrykō aka. Mame tapoise toto ahtao orihnōko mā toto.

¹⁹ Moro sā exīko mā tyamene se exiketomo, omato kō roropa, etyhpyryme orihnōko mokaro mana.

Tuaro ehtoh okohmāko samo

²⁰ Etako pahne! Tuaro ehtoh okohmāko sā mana osema tao te, osepekahtoh tao,

²¹ pata tō omōtoht tao te, oximōtoht tao tuaro ehtoh kohtāko sā opore. Ynara āko sā mana:

²² — Tuaro pyra exiketomo! Otara ahtao rowohpe oehtohkō rumekāko matou? Otara ahtao ātahmākarykō tuaro ehtoh poko rumekāko matou? Jūme tuaro oexirykō se pyra hmatou?

²³ Etatoko ke zae pyra oehtoh eneporyhtao oya xine. Ākorehmarykō se ase zae ehtoh poko oehtohkōme; tuaro jehtoh ekarōko ase oya xine.

²⁴ Okohmatorỹko exiase repe, yrome onetara mexiatose, otato pyra mexiatose.

²⁵ Āmorepatopōpyrykō ya omipona pyra mexiatose. Azahkuru oehtohkō kurākapyry se pyra mexiatose ya.

²⁶ Naeroro popyra ehtoh toehse ahtao oya xine, exianāko rokē ase. Tyrohsē toehse opona ahtao, oeminōko ase.

²⁷ Oeunohtorỹko ase oetuarimatohkō toehse ahtao oya xine, konopo itamurumā samo, tyryrykane jamihme exikety maro. Exianāko rokē ase moro sā toehse ahtao, oetuarimary eneryhtao ya, orymary eneryhtao roropa ya.

²⁸ Mame morara toehse ahtao ykohmāko matose repe, yrome ywy, tuaro ehtoh, oezuhpyra xine exīko ase. Jupīko matose repe. Yrome jenepyra ekurehnōko matose.

²⁹ Tuaro ehtoh se pyra oexirykōke te, Ritonōpo omiry omipona se pyra roropa oexirykōke,

³⁰ āmorepatopōpyrykō ya zae ehtoh poko onetara mexiatose, otato pyra roropa mexiatose: “Sē onyrirykō iirypyryme mana,” karyhtao ya oya xine.

³¹ Morara exiryke onyrirykō ehepyry apoīko matose, onyrytākō emetakā apoīko matose.

³² Tuaro pyra exiketō orihnōko mā toto tuaro ehtoh se pyra toexirykōke. Zae ehtoh waro pyra exiketō osenahkāko mā toto, tuaro pyra toehtoh se rokē toexirykōke.

³³ Yrome jomiry etaryhtao oya xine osewomāko matose. Towomaneke exīko matose, torētyke pyra exīko.

2

Tuaro ehtoh ehepyry

¹ Aimo, otato exiko āmorepatoh poko ya, wenikehpyra roropa exiko ynyri-pory poko oya.

² Tuaro exiketō omiry etako, atamorepako toto namorepatoh enetupuh-tohme oya.

³ Ÿ, tuaro ehtoh ekaropoko, ikohmako opore enetupuhtoh ekaropotohme oya.

⁴ Morohne zupiko, parata zupiry sā oya, mōkomo kurā zonemyhpyry zupiry sā roropa oya.

⁵ Morohne zupiryhtao oya Ritonõpo zuno ehtoh waro exīko mase. Ritonõpo waro ehtoh enetupuhpitõko roropa mase.

⁶ Kuesēkõ mokyro tuaro ehtoh ekaroneme kyya xine; Aomiry poe tuaro exīko sytatose, enetupuhnõko roropa sytatose.

⁷ Zae ehtoh poko exiketõ akorehmāko mana, toto ewomāko roropa mana.

⁸ Zae imehnõ poko exiketõ ewomāko Ritonõpo mana, Tõmipona exiketõ eraseme mana.

⁹ Jomiry etaryhtao oya enetupuhnõko mase zae ehtoh poko, kure ehtoh poko, ajohpe pyra ehtoh poko, enara, mame zae ehtoh riry waro exīko mase.

¹⁰ Tuaro exiketyme exīko mase, azamaro tuaro oehtoh exīko mana.

¹¹ Zae ehtoh waro oehtoh oewomāko mana, tuaro oehtoh ke oewomāko mase

¹² popyra ehtoh poko pyra oehtohme. Moro pokoino ameke rokē exīko mase ajohpe exiketõ poe:

¹³ mokaro a zae ehtoh turumekase tyrypyrykõ poko rokē toehtohkõme;

¹⁴ tākye exīko mā toto popyra ehtoh poko tahtao xine te, popyra imehnõ ehtoh toto zamaro mana;

¹⁵ ajohpe mā toto, ajoajohpe roropa mā toto.

¹⁶ Mame osenekunohpopyra exīko mase tukupse awahtao nohpo a imeimehnõ poko exikety a, omi kurā ke sã oeahmaryhtao tymaro oehtohme.

¹⁷ Mokyro nohpo tynio wenikehkāko mana, tõmihpyry Ritonõpo a moro poko wenikehnõko roropa mana.

¹⁸ Itapyĩ taka oytoryhtao orihtoh esemary ae ytõko mase; moro ae ytokety ameke pyra exīko mana aorihtyã esaka.

¹⁹ Mokyro nohpo maro ytoketõ oehpyra ropa mā toto, isene exiketõ esemary pona ropa.

²⁰ Naeroro zae ehtoh poko exiketõ ipoenohko zae ehtoh poko oehtohme roropa.

²¹ Zae exiketõ, azahkuru pyra exiketõ isene exīko mā toto sero nono po.

²² Yrome popyra exiketõ itumehnõko Ritonõpo mana. Ātaryka mukary sã iiryryrymākõ oũko mana.

3

Zae poetohti amorepatoh sero

¹ Poetohti, wenikehpyra ehtoko āmorepatopõpyrykõ poko ya; ynyriputyã oya xine ikurākatoko okurohtaka xine.

² Morara awahtao xine tuhke jeimamyry aropõko matose orihpyra taro, pehme exīko roropa matose, kure ehtoh ke.

³ Osepeme oehtoh onurumekara exiko, anamonohpyra oehtoh roropa. Morara oehtoh ikurākako okurohtao, imerohpyry sã ehtohme.

⁴ Morara awahtao Ritonõpo zamaro exīko mase; ahno zamaro exīko roropa mase.

⁵ Oesēme Ritonõpo enetupuhko yronymyryme. “Zuaro ase jamoreme,” kara exiko.

⁶ Emero poko awahtao wenikehpyra exiko Oesē poko, mame zae ehtoh enepõko oya mana tyritohme oya.

⁷ Tuaro exiketyme osekaropyra exiko; Ritonõpo omiry omipona exiko, zae pyra ehtoh poko pyra exiko.

⁸ Zae oehtoh opi kurā sã mana, tyrohsē epity samo, jetuhkopyra oetuari-mary ritohme.

⁹ Ritonõpo sehxo exiko, eahmako okyryry kurā ekaroryke eya, tykyrysã kurā ekaroryke roropa eya anarykatyã toehse ahtao.

¹⁰ Moro sã riryhtao oya anapyry ã pehnõko mana, itamurume toehse exiryke, õkuru ã roropa pehme exiõko mana eukuru ke, imotye roropa exiõko mana.

¹¹ Aimo, etako kure tupokase awahtao Kuesõkomo a zomory zuaro oehtohme, emynyhmarã exiko zae pyra oehtoh pokoino jetũ oriryhtao.

¹² Opyno Ritonõpo exiryke okurãkãko mana azahkuru toehse awahtao, poeto zũ tumũkuru kurãkary samo zae ehtoh poko aehtohme ipyno toexiryke.

Tuaro ehtoh kure exiry

¹³ Tãkye exiõko mase tuaro toehse awahtao, zae ehtoh enetuputyryhtao oya,

¹⁴ parata motye kure mana, uuru motye roropa kure mana.

¹⁵ Tuaro ehtoh topu tõ typyne exiketõ motye kure mana; emero ise oehtoh motye kure mana.

¹⁶ Tuaro ehtoh pokoino okynahxo orihpyra exiõko mase, ipokoino tymõkomoke exiõko mase, tuisame exiõko roropa mase.

¹⁷ Tuaro awahtao isene oehtoh azamaro exiõko mana, tuaro oehtoh oewomãko roropa mana oytoryhtao.

¹⁸ Tuaro exiketõ tãkye exiõko mã toto, isene roropa exiõko mã toto.

¹⁹ Sero nono tyrise Ritonõpo a tuaro toehtoh ke;

tuaro toehtoh ke kapu tyrise eya esaka.

²⁰ Tuaro toexiryke tuna tyripose eya sararakaneme;

akuru tõ poe konopo oehtohme nono pona tyrise roropa eya.

Kure rokẽ imehnõ tyriko

²¹ Aimo, tuaro exikehpyra exiko, zae ehtoh imenekako ipoko rokẽ oehtohme, jũme toto onurumekara exiko.

²² Mokaro pokoino isene oehtoh azamaro exiõko mana, tãkye exiõko roropa mase rahkene.

²³ Kure rokẽ ytoytõko mase oesemary ae, oseosetapara exiõko roropa mase.

²⁴ Tohrãme awahtao oserehpyra mase, õtaxikaryhtao kure nyhnõko mase.

²⁵ Torẽtyke pyra exiõko mase popyra ehtoh poko, mõtoino rokẽ konopoino oepyyryhtao samo tyryrykane konõto maro popyra exiketõ pona.

²⁶ Ritonõpo Oesõ oewomãko mana, õkorehmãko roropa mana apoitoh taka opupuru epukara ehtohme.

²⁷ Tymõkomokãkara etuarimaryhtao mokaro akorehmako akorehmatoh pune oya ahtao.

²⁸ Ynara kara exiko imehnomo a: “Eraximako aporo, kokoro õkorehmãko ase,” kara exiko mokyro akorehmary waro awahtao seroae ro.

²⁹ Osenetupuhpyra exiko katonõ riry poko popyra; omyhto osesarõko mã ynororo, zae oehtoh enetupuhnõko roropa mana.

³⁰ Oseosezuhpyra exiko imehnõ maro zae ynororo ahtao, oryhmarã roropa ynororo ahtao.

³¹ Imehnõ ryhmananõ ehtoh sã penetara exiko, inyriry sã onyripyra exiko roropa.

³² Popyra ehtoh poko exiketõ se pyra Ritonõpo Kuesõkõ mana, yrome zae ehtoh poko exiketõ epeme mana.

³³ Zae pyra exiketõ tapyĩ ripõko popyra Ritonõpo mana, yrome zae ehtoh poko exiketõ tapyĩ kure rokẽ tyripõko mana.

³⁴ Tounohnanõ eunohnõko Ritonõpo mana, yrome epyrypara exiketõ akorehmãko mana.

³⁵ Tuaro exiketõ tuisamehxo exiõko mã toto, yrome tuaro pyra exiketõ itamurumehxo ehxirõko mã toto.

4

Tuaro ehtoko kurehxo

¹ Poetohiti etatoko pahne, omykomo a ãmorepatohkõ poko. Otato ehtoko tuaro ehtoh waro oehtohkõme.

² Zae ãmorepatorÿko ase, zae ãmorepatopõpyrykõ poko wenikehpyra ehtoko.

³ Poetome ro jahtao papa tapyi tao toiroro aja tõ mûkurume

⁴ tamorepase ywy papa a. Ynara tykase ynororo ya:

– Jomiry ikurâkako okurohtaka; ynyriputyã oya omipona exiko, mame isene exiko mase.

⁵ Tuaro exiko! Zae ehtoh enetupuhko! Wenikehpyra exiko, jomihpyry onurumekara exiko roropa.

⁶ Tuaro ehtoh onurumekara exiko, oewomãko mana. Ipyno exiko, mame kure rokẽ okurâkãko mana.

⁷ Tuaro ehtoh kure kuhse mana. Naeroro tuaro ehtoh apoiko, typyne moro apoiry ahtao ro. Omõkomory ekamoko zae ehtoh waro oehtoh epekahtohme.

⁸ Tuaro ehtoh pyno exiko, tuaro awahtao tamuximehxo exiko mase. Tu-isamehxo tuaro ehtoh oriko mana isehxo awahtao.

⁹ Tuaro oehtoh parimã kurã sã exiko, oupuhpyry emepory samo.

Ameke exiko zae pyra exiketõ wino.

¹⁰ Etako pahne aimo, jomiry poko otato exiko. Mame tuhke jeimamyry aropõko mase sero nono po isene.

¹¹ Tuaro ehtoh poko ãmorepãko ase zae ehtoh poko oehtohme.

¹² Tuaro ehtoh poko awahtao, osema kurã ae ytokety sã mase exiko. Kure rokẽ moro ae ytõko mase. Tururume oytoryhtao moro ae osetapara mase.

¹³ Jũme wenikehpyra exiko ãmorepatopõpyry poko ya. ãmorepatopõpyry isene oehtohme mana; tomeseke exiko ikurâkatohme.

¹⁴ Popyra exiketõ ytoytotoh pona ytopyra exiko. Mokaro nyriy ony-poenohpyra exiko.

¹⁵ Popyra exiketõ nyriy onyripyra exiko. Zae pyra ehtopo a ameke exiko. Imyhtoino esyryhmako oytotohme zae oesemary ae.

¹⁶ Mokaro nyhsaromepyra popyra ehtoh onyripyra tahtao xine. Tohrame toh repe, yrome nyhpyra mã toto imehnõ onyryhmara ahtao ro.

¹⁷ Ynara exiryke, popyra ehtoh eya xine tonahsẽ sã mana. Imehnõ ryhmary eya xine eukuru sã roropa mana.

¹⁸ Zae ehtoh poko exiketõ esemary saerehkane sã mana, xixi tũtapitory sã mana. Saeremehxo exiko mana, xixime ehtoh pona.

¹⁹ Yrome popyra ehtoh poko exiketõ esemary xinukutumã sã mana koko exikety samo. Epukãko rokẽ mã toto tosemarykõ onenepyra toexirykõke.

Tomeseke exiko

²⁰ Aimo, jomiry etako kure. Otato exiko, jotururu etako.

²¹ Jomihpyry poko wenikehpyra exiko, morohne ikurâkako okurohtao.

²² Okynã isene ehtoh ekarõko mana kure ehtoh roropa morohne enetupuh-nanomo a.

²³ Tomeseke exiko õsenetuputyry poko, ynara exiryke: osetupuhxipo moro sã exiko mase imeipo.

²⁴ Ajohpe pyra exiko. Zae rokẽ oturuko onekunohto pyra exiko.

²⁵ Topohme osenuhmako, zae oehtoh waro oehtohme. Epuipyra exiko, ihxipÿke exikety sã pyra exiko

²⁶ Tomeseke sã osetupuhko onyriy se oehtoh poko, mame onyriy kure exiko mana.

²⁷ Ameke exiko popyra ehtopo a, zae rokẽ exiko, osema topohmã ae ytokety samo; eramara exiko ipunaka zae pyra ehtoh pokona ropa.

5

Imepỹ poko penetara exiko

¹ Aimo umũkuru, otato exiko jomiry a tuaro jexiryke, josenetupuhtoh zae exiryke roropa.

² Moro sã awahtao zae ehtoh poko zuaro exĩko mase, õmiry roropa tyriko imehnomo a enetupuhtohme zuaro oehtoh poko.

³ Imepỹ pyty potapihpyry, otarame anusasame mana oya, ano zeni samo, oeahmary eya otarame anusasame mana azeite samo;

⁴ yrome imeĩpo mã karapa sã itunu exĩko oya, etuarimãko mase.

⁵ Mokyro nohpo yhtõko mana aorihtyã esaka; esemary etyhpyry oorih-tohme mana.

⁶ Mokyro nohpo isene ehtoh ae ytopyra mana; xiaksiake ytõko mana, yrome osema kurã waro pyra mana.

⁷ Etako pahne, aimo, wenikehpyra exiko jomiry poko!

⁸ Mokyro panõ nohpo ahtao, ameke rokẽ exiko eya. Itapyĩ omõtoht pũtokoxi ytopyra exiko!

⁹ Oytoryhtao mokyro tapyĩ taka imehnõ omyakamãko mã toto, oesah-pokoxi tamuximehxo exĩko mã toto, yrome poetome ro awahtao orihnõko mase, taorihmapose ozehnotokomo a exiryke.

¹⁰ Moromeĩpo omõkomory apoĩko imehnõ mana, awaro pyra exiketomo, anapoityã oerohtamitume imehnõ mõkomoryme exĩko mana.

¹¹ Pusuãko mase oorih-toht po, opũ tonahsẽme exĩko axĩ pyra.

¹² Mame ynara ãko mase:

– Jamorepananõ zehno exiase! Zae ehtoh poko jurunanõ omipona pyra exiase!

¹³ Jamorepananõ onetara exiase, otato pyra rokẽ exiase.

¹⁴ Mõtoino rokẽ tyryhmase ywy, ehxirõko ase jarao imoihmãkõ neneryme.

¹⁵ Naeroro kure opyty maro exiko, ynoro se rokẽ exiko.

¹⁶ Imehnõ nohpo tumũkuase oya ahtao mokaro opoenõ ãkorehmara mã toto.

¹⁷ Kure opoenõ wãtanopyry oya ãkorehmatohme, imehnõ akorehmatohme pyra.

¹⁸ Naeroro tãkye exiko opyty maro, imaro rokẽ atãkyemako opytyme toehse exiryke,

¹⁹ oryxime exiryke kure rokẽ ytoytõko mana kapau samo. Inyriry kurã poko tãkye rokẽ exiko, ah opyno aehtoh azamaro nexino!

²⁰ Aimo, otyme kure imepỹ nohpo maro se oexiry? Otyme kure imehnõ pyxiã poko openetary nae?

²¹ Onyriry emero enẽko Ritonõpo mana, oytotyry enẽko roropa mana.

²² Zae pyra exiketõ nyryry onokyro apoitoh sã mana. Atapoĩko ynoro mana tarãpa ao samo, tyrypyry ke ro.

²³ Zae ehtoh omipona pyra toexiryke orihnõko mana. Iiryryry mokyro arõko mana aorihtoh pona, rowohpe exikety samo.

6

Zurutoh Imepỹ sero

¹ Kuku, imepỹ epeme se awahtao tomeseke exiko; zae pyra exikety poko tomeseke exiko. “Oesety poko osepekahnõko ase,” karyhtao imepỹ oya, “Ỹ,” kara exiko. Tomeseke exiko morarãkõ poko.

² “Ỹ,” tykase eya awahtao tapoisẽme exĩko mase, õmihpyry omi poe.

³ Naeroro ynara tyriko aimo, moro winoino otūtatohme ropa: mokyro a ytoko axiny, oturuta axiny oemyhpokatohme ropa samo, oepe poetoryme tymyhse sã oexiryke.

⁴ Nyhpyra exiko, oseremara roropa exiko;

⁵ otūtako ropa torō samo tapoise ahtao tarāpa poe, osewomako kapau sã roropa, urakanakety winoino.

Akīme pyra ehtoko

⁶ Akinukety, atamorepako maikuato maro! Inyriry eneko tuaro oehtohme.

⁷ Tutuisake pyra mā kehko, tosēke pyra roropa mā kehko, tyrohmanoh-
poneke pyra mā kehko.

⁸ Yrome tonahsē poko erohnōko mā kehko jeimamyry punero, tỹkyryrykō
anỹnōko mā kehko.

⁹ Akīmano, oty pona ro tohrame mahno? Otoko xixi ahtao owōnōko mahno?

¹⁰ Ynara āko akīme exikety mana: Pitiko rokē nyhnōko hano. Atapomēnōko
pixo ase joserematohme pixo, āko mana.

¹¹ Mame tynyhse ynororo ahtao tymōkomokēkara sã exīko mana, omato
typyreke exikety sã osetapāko akīme aehtoh mana imaro.

¹² Orutua kō zae pyra exiketō, ajohpe ehtoh poko rokē mā toto.

¹³ Pimyhpyrahāko mā toto, tomary ke tupupuru ke roropa omiāko mā
ynaroro imehnō enekunohtohme.

¹⁴ Zae pyra toexirykōke osenetupuhkehpyra mā toto popyra ehtoh riry
poko, imehnō akorekehkapōko mā toto.

¹⁵ Morara exiryke mōtoino rokē popyra ehtoh oehnōko eya xine, aosepy-
nanohtohkō pune pyra exīko mana.

¹⁶⁻¹⁹ Sero 7mākō Ritonōpo zamaro pyra ipunaka:
epyrypakety ēmyty te,
omi ajohpano te,
imehnō zae exiketō etapananomo te,
popyra ehtoh riry poko osenetupuhkety te,
tupupuru ke axī ytokety popyra ehtoh rise te,
ajohpe rokē imepỹ hxirory se exikety te,
imehnō akorekehkapone osepeme pyra toto ehtohme.

Enaroximatoh imehnō pyty poko pyra ehtohme

²⁰ Kuku, omy omihpyry omipona exiko, jūme wenikehpyra exiko roropa
asa namorepatopōpyry poko.

²¹ Okurohtao osenetupuhkehpyra exiko toto omiry poko.

²² Mya oytoryhtao āpuineme aarōko mā toto, onykyryhtao oewomāko mā
kehko, typakase ropa awahtao āmorepāko mā kehko zae ehtoh poko.

²³ Inyripotyā oya saerehkatoh sã mā kehko, zae ehtoh pona tonehpose
ropa awahtao āmorepāko isene oehtoh poko.

²⁴ Opynanohnōko mā kehko nohpo popyra exikety winoino, epyrypakety
omiry anusasamā winoino.

²⁵ Oryxime aexiry poko penetara exiko okurohtao, apoitoh taka epukara
exiko enuru oeahmary ke, ēpihpyry okohmaryke roropa.

²⁶ Imeimehnō poko exikety nohpo epehmāko mā orutua tineru pitiko repe
imaro ehtohme; yrome ipoko aexihpyry epehmapōko ro imōkomory emero
porehme, isene aehtoh maro.

²⁷ Tona apoto puimaryhtao ahno a, tupō onyahkara hnae? Jahnōko sātā
mana.

²⁸ Apoto karany zemime aexityā po oytoryhtao opupuru tō onyahkara
hmahno?

²⁹ Moro saaro exīko imepỹ pyty poko exikety. Ipoko toehse exikety sam āko mana itamurume.

³⁰ Omato zehno nymyry pyra ahno, tonahsē tapoise ahtao eya, omise toexiryke.

³¹ Māpyra tapoise ynororo ahtao, mokyro epehmapõko ropa mā toto 7me inapoihpyry motye, imõkomory enahkaryhtao ro itapyĩ tao.

³² Yrome imepỹ nohpo poko exikety tuaro pyra exiketyme mana; ose-nahkāko mana.

³³ Ehxirõko mana, typipohsēme exīko mana; jūme “Putupyra exiketyme mokyro,” ekarõko mā toto ipoko.

³⁴ Zumoxike inio ahtao, zehno exīko mana, emỹpõko mana itamurume.

³⁵ Epehpyry se pyra mā ynororo. Mõkomo anapoipyra roropa mana, itamurume ekarory se ahtao ro.

7

¹ Kuku, jomihpyry poko wenikehpyra exiko, jūme ynyriphopyry oya wenikehpyra exiko.

² Jomiry oya omipona exiko, mame isene exikehpyra exīko mase. Tome-seke exiko ynyriphopyry omipona oehtoh poko, oenuru ewomary sā oya.

³ Āmorepatopõpyry ya ikurākako okurohtao.

⁴ Tuaro ehtoh poko exiko, ooryxiry pyno oehtoh samo ipyno exiko. Ātamoreparý poko exiko oepe kurā pyno oehtoh samo.

⁵ Ākorehmāko mā kehko ameke oehtohme imehnõ pyxiā winoino, tõmire ajohpe exikety poe roropa.

Imeimehnõ poko exikety

⁶ Pake hkopyra osenuhmāko exiase osenuhmatoh ae ytapyĩ tao,

⁷ nuasemākõ enease tuaro hkopyra exiketomo; mame toirõ enease putupyra exikety.

⁸ Mokyro ytoytõko nexiase osema ae, nohpo tapyĩ esemary pũtokuroko. Ytoytõko nexiase itapyĩ kuroko,

⁹ kohmānõko nexiase, xinukutumehme sā toehse.

¹⁰ Morarame tutõtase nohpo osēpatakāmase imaro, tupõ tamuruse eya imeimehnõ poko exikety samo, osenetupuhnõko nexiase tynyriry poko.

¹¹ Masurehpe nexiase, ihximyra, toytory poko osema tõ ae torēnase ynororo.

¹² Jarānao xikihme eraximāko nexiase, pata rānao te, osema ehpio roropa osenuhmāko.

¹³ Mokyro nuasemano a toytose nohpo, toahmase ynororo, typohse roropa eya, mame ynara tykase eya eahmaryme:

¹⁴ — Ynekarotyā arono seroae ynekaroryme Ritonõpo a, tõsē osepeme ehtoh nae ase ytapyĩ tao tupuruse seroae.

¹⁵ Naeroro utõtano oēpatakāmase. Oupīko akene, seromaroro kueneno!

¹⁶ Jynyhtoh tyõtose ya kamisa kurā ke Ejitu põ ke.

¹⁷ Ixtaratu ke jynyhtoh tyoxine tyrise ya: mira ke, aroe ke, kanera ke, enara.

¹⁸ Eropa, oximaro kuehtohme ěmepyry pona ro. Oseahmary poko ěmehnõko sytase oximaro.

¹⁹ Ynio tapyĩ tao pyra mana. Toytose ynororo mya rahkene.

²⁰ Tineru tarose eya itamurume. Nuno zumome ahtao rokē oehnõko ropa mana.

²¹ Tõmiry anusasamā ke mokyro tõmipona tyripose eya. Tonekunohse ynororo eya.

²² Axī toytose ynororo imaro, pui ytory samo tuamekaro totapatoh pona, onokyro omomyry sã roropa apoitoh taka,

²³ moroto eano wõko pyrou mã rahkene. Torõ sã nexiase ytõko apoitoh taka, tuamekaro toorikyry poko exiryke.

²⁴ Seromaroro aimo, etako pahne! Otatõme exiko ãmorepatoh poko ya.

²⁵ Mokyro nohpo panõ poko penetara exiko, eporemãkapopyra exiko eya; onekahmara exiko.

²⁶ Tuhkãkõ typoremãkase eya, taorihmapose roropa orutua kõ eya, tuhke ikuhpỹme.

²⁷ Mokyro nohpo tapyĩ taka oytoryhtao aorihtyã esaka ytõko mase, topohme ytõko mase oorihthoh pona.

8

Tuaro ehtoh Kure mana

¹ Etatoko ke! Tuaro ehtoh kohtãko mana: zae enetupuhthoh opore omitãko mana.

² Tuaro ehtoh ypy emory po mana te, osema ehpio roropa, osema atapiakary tõ po roropa mana.

³ Pata omõthoh po mana, omõthoh apuru tõ pũto kohtãko mana:

⁴ “Oya xine oturũko ase porehme,

toiro ekaropõko ase oya xine, sero nono põkomo a emero porehme.

⁵ Poetome ro mase, zae ehtoh waro nymyry pyra ro mase.

Atamorepako zae ehtoh waro oehtohme.

Putupyra exikety sã pyra exiko.

Zae ehtoh poko atamorepako tuaro oehtohme.

⁶ Etatoko pahne, jomiry zae mana;

ynekarory oya emero zae mana.

⁷ Ynekarory oya ajohpe pyra mana;

ajohpe ehtoh se pyra jexiryke ipunaka.

⁸ Jomiry oya emero zae mana;

oenekunohpyra mana, ajohpe pyra mana.

⁹ Tuaro exiketomo a emero tupime pyra enetuputyry;

tuaro exiketomo a emero jarao mana.

¹⁰ Otato exiko ãmorepatoh poko ya; parata se hkopyra exiko.

Zuaro ehtoh sehxo exiko; uuru kurã se hkopyra exiko.

¹¹ “Ywy ase Tuaro ehtopo;

kasuru motye typynehxo ase, uuru risẽ kehko motye roropa.

Openetatoh emero motye typynehxo ase.

¹² Ywy ase Tuaro ehtopo;

zae ehtoh enetupuhnõko ase;

atamorepatoh waro ase, zae imenekary waro roropa ase.

¹³ Ritonõpo omipona awahtao popyra ehtoh se pyra mase.

Oepyrypany se pyra ase ipunaka te, imehnõ motye kure osekarory roropa,

popyra ehtoh poko se pyra roropa ase te,

omi ajohpe ehtoh se pyra ase, enara.

¹⁴ Ynyriry poko osenetupuhnõko ase,

mame tyrĩko ase rahkene;

zae ehtoh waro ase, jamihme ase roropa.

15 Tuisa tō akorehmāko ase tuisame aehtohkō poko, kowenu poko erohketō akorehmāko ase inyriptyā kurā ritohme.

16 Kowenu tō erohnōko mā toto akorehmaryke ya, tamuximākō te, tuisa tō porehme takorehmase ahtao ya erohnōko mā toto.

17 “Imehnō pyno ase ypyno toto ahtao; jupiryhtao ahno a jeporỹko mā toto.

18 Tineru nae ase, imehxo ehtoh roropa, mōkomo kurano te, emese kure ehtoh roropa zae apiakary poko, enara.

19 Ynekarory oya uuru kurā motye kure mana, parata kurā motye roropa kure mana.

20 Zae ehtoh poko exiketō esemary ae ytōko ase, ajohpe pyra ase, zae ehtoh se exiketō maro ytoytōko ase,

21 mōkomo kurā ekarōko ase ypyno exiketomo a, itapyĩkō pehkāko ase mōkomo kurā ke.

22 “Ywy, tuaro ehtoh tyrise Ritonōpo a apitoryme, inyriptyā onyriptyra ro pake ahtao.

23 Ywy tyrise pakehxo, apitoryme, sero nono onyriptyra ro ahtao.

24 Tonuruse ywy tuna konōto tō exipyra ahtao ro, tuna enatyry pyra ahtao ro.

25 Tonuruse ywy ypy tō exipyra ahtao ro, somohmā tō onyriptyra ro ahtao esaka te,

26 sero nono onyriptyra ro Ritonōpo ahtao, tupito tōkehko; nono tomary pehmā apitorymā onyriptyra tahtao ro.

27 Moroto exine kapu tyrise ahtao eya esaka, xixi omōtoht tyrise ahtao eya tuna konōto epozakoxi.

28 Moroto exine akurū tyrise ahtao eya kapu ao, tuna enatyry totapuruhmakase ahtao eya tuna konōto kua te,

29 tuna taunuhmapokehse ahtao eya, esary ehpio onymotyēkara ehtohme.

Moroto exine sero nono apō tyrise ahtao eya.

30 Morara ahtao imaro exine, akorehmaneme sã inyriptyra poko. Ypokoino tãkye kynexine, kokoro rokē amonohkara, atãkyemāko imaro.

31 Atãkyemāko sero nono tōkehko poko, inyriptyā ahno poko roropa.

32 “Naeroro, aimo tomo, etako pahne!

Ynyriptyry tyritoko, morarame tãkye exĩko matose.

33 Āmorepatopōpyrykō poko wenikehpyra ehtoko.

Tuaro ehtoko; āmorepatopōpyrykō onurumekara ehtoko.

34 Jomiry etaneme awahtao tãkye exĩko matose:

kokoro rokē ytapyĩ omōtoht tao awahtao, jeraximāko ytapyĩ omōtoht tao.

35 Tapoise jahtao oya isene exĩko mase,

Ritonōpo zamaro exĩko roropa mase.

36 Yrome japoipyra exikety ataosanumāko mana.

Yse pyra exiketō emero toorihtohkō se mā toto.”

9

Tuaro ehtopo, putupyra ehtoh roropa

¹ Tuaro exikety a tytapyĩ tyrise. Inepuru tō 7me tyrise eya tytapyĩ nepurume.

² Toky tō totapapose eya otuhtoh konōto ritohme, uwa eukuru jehnahpyry tyrise eya te, meza pona paratu tōkehko tyrise roropa eya.

³ Typoetory nohpo tō taropose eya, kohtase kaetokohxo exiketō poe, pata po:

⁴ “Omōtoko, tuaro pyra exiketomo!” Tuaro pyra exiketomo a ynara āko mā ynororo:

⁵ “Osehtoko otuhse, ynyrihpyry tōsemy, uwa eukuru jehnahpyry maro.

⁶ Tuaro pyra exiketō irumekatoko isene oehtohkōme. Tuaro exiketō maro atamorepatoko, tuaro oehtohkōme.”

⁷ Ahno kurā osekarokety zururuhtao oya zaehxo ehtohme tounohsēme rokē exīko mase. Popyra exikety zupokaryhtao oya aekurākatohme tyryhmasēme rokē exīko mase.

⁸ Kure rokē osekarokety onupokara exiko ipunaka; zupokaryhtao oya ozehno exīko mana. Yrome tuaro exikety zupokaryhtao oya topeme oekarōko mana.

⁹ Tuaro exiketō amoreparyhtao tuarohxo exīko mana. Zae ehtoh poko exikety amoreparyhtao zuarohxo exīko mana.

¹⁰ Tuaro exiketye oexiry se awahtao, apitoryme Ritonōpo Imehxo Exikety enetupuhko, Oesēme. Ritonōpo Kurā waro awahtao zae ehtoh enetupuhnōko mase.

¹¹ Tuaro ehtoh pokoino tuhkehxo jeimamyry aropōko mase isene oehtoh poko.

¹² Tuaro exiketye awahtao okyryry tō kurā emānōko mana. Yrome zae ehtoh rumekaryhtao oya, omoro ro etuarimāko mase.

¹³ Putupyra exikety ahtao ynara sã mana: opore oturukety, tuaro pyra exikety, ihximyra, musurehpe exikety.

¹⁴ Porohnōko mana tytapyĩ omōtohtao, otarame epehtoh po kaetokō po, pata po

¹⁵ ytoytoketō kohmāko mana tŷpokōke exiketomo:

¹⁶ “Omōko, tuaro pyra exiketomo!” āko mana. Putupyra exiketomo a ynara āko roropa mana:

¹⁷ “Tuna ematonanopyhpyry ahtao anusasamehxo mana; wyi ematonanopyhpyry ahtao, enahkure mana.”

¹⁸ Yrome toahmase exiketō eya zuaro pyra mā toto, itapyĩ taka aomomyryhtao orihnōko mā toto. Aomōtyã pake tyhtose aorihtyã esaka.

10

Saromāo namorepatopōpyry

¹ Saromāo omihpyry sero: Tuaro ahno mūkuru ahtao, tãkye tumy rīko mana, yrome putupyra exiketye imūkuru ahtao atasamāko jẽ mana.

² Tineru apoiryhtao oya ajohpe oehtamitume, ākorehmara exīko mana, yrome ajohpe pyra awahtao osepynanohnōko mase orihpyra oehtohme.

³ Zae ehtoh poko exiketō onemitapākapopyra Ritonōpo mana, yrome popyra exiketō akorekehkāko mana ipenetatohkō anapoipyra toto ehtohme.

⁴ Akīme awahtao tymōkomoke pyra exīko mase, yrome orēpyra oerokuruh-tao mōkomo esēme exīko mase.

⁵ Tuaro exikety tykyrysã apoīko mana toehse ahtao, yrome nyhketyme tynyhse rokē ahtao tykyrysã toehse ahtao ehxirōko mana.

⁶ Zae ehtoh poko exiketō kurākō ke pehme mā toto. Popyra ehtoh poko exiketō omiry mā imehnō ryhmary se toehtočkō zonēnōko mana.

⁷ Zae ehtoh poko exiketō poko wenikehpyra imehnō mana kure toto nyrytā pokoino, yrome axī wenikehnōko mā toto popyra exiketō poko.

⁸ Zae ehtoh se exiketō tuaro exiketō omiry etāko mā toto; yrome ajoajohpe tōmire exikety osenahkāko rokē mana.

⁹ Ajohpe pyra exiketō towomase mā toto, torētyke pyra mā toto, yrome ajohpe exiketō tapoisēme exīko mā toto.

¹⁰ Zae ehtoh tonēse ahtao ahno a tupime ehtoh tyripōko mana, yrome jarao zae pyra ehtoh zupokaryhtao akorehmāko mana kure rokē ehtohme.

¹¹ Zae ehtoh poko exiketō omiry tuna enatyry sā mana isene exiketomo a. Yrome popyra ehtoh poko exiketō omiry mā imehnō ryhmary se toexiry poko zonēnōko mana.

¹² Imehnō zehno awahtao etapary se exīko mase. Yrome imehnō pyno awahtao azahkuru aexiry korokapōko mase.

¹³ Tuaro exiketō zuaro ehtoh poko oturūko mā toto, yrome popyra ehtoh poko exiketō tuānohsēme exīko.

¹⁴ Tuaro exiketō emero poko zuaro se mā toto. Yrome popyra exiketō otururuhtao, oseosezuhpitōko mā toto.

¹⁵ Tymōkomoke exiketō osewomāko mā toto tymōkomorykō ke, yrome tymōkomokākara osenahkāko mā toto tymōkomoke pyra toexirykōke.

¹⁶ Toerokurukōke zae ehtoh poko exiketō isene mā toto, yrome tyrypyry poko exiketō itamurumehxo tyrypyrykō poko exīko mā toto.

¹⁷ Otato exiketō tupokase ahtao isene exikehpyra mā toto, yrome tupokatoht etary se pyra exiketō itatyhpyry sā mā toto.

¹⁸ Tōmiry ke ajohpe exikety imep̄y zehno toehto zonēnōko mana; imehnō omihtone tuaro exiketyme pyra mana.

¹⁹ Itamurumehxo ōtururuhtao ameke hkopyra exīko mase iiryryryme oehto pokona. Tuaro exiketyme awahtao ōtary apururu waro mase.

²⁰ Zae ehtoh poko exiketō omiry kure mana, parata kurā samo; yrome popyra exiketō osenetupuhtoh typahsēme sā mana.

²¹ Tuhkākō akorehmāko zae ehtoh poko exiketō omiry mana, yrome tuaro pyra exiketyme ahtao toorihsēme exīko mana.

²² Tymōkomoke sytatose kure kyryrykōke Ritonōpo a. Moro motye onyrisaromepyra sytatose kuerohthōkō ke.

²³ Zae pyra ehtoh poko exikety tākye mana popyra ehtoh riry poko, yrome tuaro exikety atākyemāko mana tuaro ehtoh poko.

²⁴ Popyra ehtoh zuno zae pyra exiketō ahtao morara exīko mana, zuno aehtopōpyry ae ro, yrome zae ehtoh poko exiketō typenetatohkō apoīko mā toto.

²⁵ Tyryrykane konōto toehse ahtao popyra exiketō arōko mana, māpyra ajohpe pyra exiketō towomasēme exīko.

²⁶ Akīme exikety onyrohmanohpopyra exiko; irohmanohporyhtao oya sam āko mase irimawa ozery pokona sam kary samo te, orexīto a oenuru piuhkary samo.

²⁷ Ritonōpo omiry omipona exiketō isenehxo mā toto, okynahxo orihpyra mā toto. Yrome popyra exiketō orihnōko mā toto aorihtoh po pyra ahtao ro.

²⁸ Kurākō eraximaryhtao zae ehtoh poko exiketomo a tākye exīko mā toto, yrome popyra exiketō typenetatohkō poko osenetupuhtoh onyrypyra ekurehnōko mā toto.

²⁹ Zae ehtoh poko exiketō ewomāko Ritonōpo mana, yrome popyra ehtoh poko exiketō enahkapōko mana.

³⁰ Zae ehtoh poko exiketō towomase mā toto, yrome popyra exiketō tosake pyra exīko mā toto nono po.

³¹ Zae ehtoh poko exiketō ajohpe pyra oturūko mā toto; yrome ajohpe exiketō tuānohsāme exīko mā toto.

³² Kure rokē zae ehtoh poko exiketō omiry mana, yrome imehnō mā ihtomāko popyra exiketomo.

11

¹ Omoxinety kuhtoh zae pyra ahtao ise pyra Ritonōpo mana. Yrome zae ikuhtoh Ritonōpo zamaro mana.

² Ahno epyrypyryhtao okynā pyra tyhxirosēme exīko mana; yrome imehnō motye kure osekaropyra exiketō tuarohxo mā toto.

³ Zae ehtoh poko exiketō ajohpe pyra mā toto. Ajohpe exiketō osenahkāko mā toto ajoajohpe toexirykōke.

⁴ Tineru ākorehmara mana oorihtoh toehse ahtao, yrome ajohpe pyra ahno ehtoh ipynanohnōko mana.

⁵ Ajohpe pyra toehtohkō zae ehtoh poko exiketō akorehmāko mana, yrome popyra exiketō tamoreme osenahkāko mā toto.

⁶ Zae ehtoh poko exiketō typynanohsēme exīko mā toto zae ehtoh poko toto exiryke, yrome ajohpe exiketō tapoisēme exīko mā toto tyamene se toexirykōke.

⁷ Popyra exiketō orikyryhtao ineraximahpyrykō tonahsēme exīko mana; tākye tymōkomory poko aehtopōpyry tonahsēme exīko roropa mana.

⁸ Zae ehtoh poko exikety a etuarimatoh toehse ahtao typynanohsēme exīko mana; yrome moro etuarimatoh ytōko mana popyra exiketō pona.

⁹ Popyra exiketō omiry imehnō ryhmāko mana, yrome tuaro ehtoh ke zae ehtoh poko exiketō typynanohsēme exīko mana.

¹⁰ Kurākō apoiryhtao zae ehtoh poko exiketomo a atākyemāko toto pata pōkō emero, kui āko roropa mā toto tātākyemarykōke popyra exikety orikyryhtao.

¹¹ Pata imehxo exīko mana, kure ehtoh enehporyhtao ajohpe pyra exiketomo a, yrome ajohpe exiketō omiry a tonahkasēme exīko mana.

¹² Tuaro exikety sā pyra mokyro, imehnō kerekeremaryhtao xihpyryme samo; tuaro exikety imehnō kerekeremary se pyra mana, mynyhme sehxo mana.

¹³ Osekarosaromepyra mase ōmihpyry ononēpyny a, omi ahpahnōko mana, yrome kure osekarōko mase zae ehtoh poko exikety a.

¹⁴ Esē kurā pyra ahtao typoremākasēme ahno exīko; tuaro exiketō tuhke nae ahtao ahno amorepatohme towomasēme exīko mā toto.

¹⁵ Ōmiry tokarose ahtao oya imepỹ katonō tynepehmakemy a epehmatohme atasamāko mase. Kurehxo oya ōmiry onekaropyra awahtao eya.

¹⁶ Nohpo kurā pyno imehnō mana, yrome imeimehnō poko exikety ehxirōko mana.

Akīme exikety tytineruke pyra exīko mana, yrome toerokuru zuno pyra exikety tytineruke exīko mana.

¹⁷ Imehnō pyno exikety atakorehmāko mana. Yrome popyra ehtoh poko exikety atakorekehkāko rokē mana.

¹⁸ Epehpyry nymyry anapoipyra popyra exikety mana toerohtamitume, yrome zae rokē erohkety kurā ke topehmasēme exīko.

¹⁹ Zae ehtoh poko se exiketō isene exīko mā toto, yrome popyra ehtoh poko exiketō orihnōko mā toto.

²⁰ Zae pyra exiketō ikurohtao zehno Ritonōpo mana, yrome Ritonōpo zamaro zae ehtoh poko exiketō mana.

²¹ Popynō wānohnōko Ritonōpo mana, yrome zae ehtoh poko exiketō osewomāko mā toto.

²² Nohpo enekure exikety tuaro pyra ahtao parihmā uuru risē sā mana poinokoimo eunary pokona.

²³ Zae ehtoh poko exiketō tyriry se ehtoh tākye imehnō rīko mana; yrome typenetatohkō riryhtao popyra exiketomo a tākye pyra emero exīko.

²⁴ Ahno nae omomỹke pyra tytinerū poko, yrome itamurumehxo tytineruke exīko; imehnō nae omomỹke exiketomo, yrome tymōkomoke pyra sā exīko mā toto.

²⁵ Omomỹke pyra exiko, mame okyryry tō emānōko mana; imehnō ako-rehmako, mame takorehmaneke exīko mase.

²⁶ Mōkomo ekamone omomỹke ahtao, tỹkyryry kurākaryhtao eya tytapyī tao typynehxō ehtoh eraximatohme, popyra ehtoh enehpōko imehnō mana mokyro pona; yrome ahno zamaro mokyro tykyrysā nae ahtao ekamōko mana.

²⁷ Kure ehtoh riry se awahtao opyno exīko imehnō mana, yrome popyra ehtoh riryhtao oya, popyra ehtoh apoīko roropa mase.

²⁸ “Orēpyra ase tineru nae jexiryke,” kananō ituary tonorē sā exīko, yrome zae ehtoh poko exiketō zary isene exiketō sā exīko mā toto.

²⁹ Popyra ehtoh enepiryhtao oya atapyī taōkomo a, etyhpyryme tỹkyryneke pyra exīko mase.

Putupyra exiketō tuaro exikety poetoryme exīko mana.

³⁰ Zae ehtoh poko exikety kurākō enehnōko imehnomo a mana; tuaro exiketō imehnō akorehmāko osepeme toto ehtohme.

³¹ Zae ehtoh poko exiketō kurākō ke topehmasēme mā toto sero nono po; morararo iirypymākomo, popyra exiketō roropa tuānohsēme exīko mā toto.

12

¹ Tuarō sehxo exikety tukurākary se ropa mana imehnomo a, azahkuru toehse ahtao zae ehtohme; putupyra exikety rokē tukurākary se pyra mana imehnomo a.

² Ritonōpo zamaro zae ehtoh poko exiketō mana, yrome jamaro pyra mana popyra tyriry se exiketomo.

³ Popyra ehtoh poko exikety osewomasaromepyra mana, yrome ajohpe pyra exikety orēpyra exīko mana.

⁴ Typye kurā ke ahtao tākye exīko inio mana, yrome tynio hxironeme nohpo ahtao tyrohsē sā mana, jehpyry motary sā mana.

⁵ Ajohpe pyra exikety zae imehnō rīko mana, yrome popyra exikety imehnō enekunohnōko rokē mana.

⁶ Popyra exiketō omiry ahno apoitoh sā mana toto eraximāko aorihmapotohme, yrome zae ehtoh poko exiketō omiry imehnō pynanohnōko mana.

⁷ Popyra ehtoh poko exiketō osenahkāko mā toto, typakōke pyra, yrome zae ehtoh poko exiketō ekryry kure rokē exīko mā toto.

⁸ Tuarō exikety eahmāko imehnō mana, yrome imehnō zamaro pyra azahkuru ehtoh poko exikety mana, ihxirōko rokē mā toto.

⁹ Imehnō motye pyra awahtao kure ro mase, erohketyme awahtao etuari-mara oehtohme tynahke oexiryke, popyra oya exiry imehxō ōsekaroryhtao, yrome tynahke pyra atapyī tao.

¹⁰ Zae ehtoh poko exiketō kure tokykō rīko mā toto, yrome oty kara popyra exiketō mana tokykō etuarimaryhtao.

11 Otupi poko toerohse awahtao tynahke mase, pitiko rokē pyra, yrome tyorō poko rokē osetuputyryhtao ekurehnōko mase, tuaro pyra exikety sã mase.

12 Imehnō zae pyra ehtoh poko penetāko popyra exiketō mā toto, yrome zae ehtoh poko exiketō orēpyra exīko mā toto kure ehtoh riry poko.

13 Ajohpe exiketō tapoisēme exīko mā toto aomirykomo a, yrome ajohpe pyra exiketō tūtāko mā toto popyra ehtoh winoino.

14 Kure rokē ōmiry ahtao tākye exīko mase oephepyryme; kure oerokuruhtao epehpyry kurā apoīko mase oerohtamitume.

15 Zae rokē oekarōko tuaro pyra exikety mana, yrome imehnō omiry etāko tuaro exikety mana.

16 Putupyra exikety tyhtomase ahtao okynā pyra moro poko zuaro exīko imehnō mana emero porehme, yrome tuaro exikety tyryhmase ahtao “Oty kara!” āko rokē mana.

17 Ajohpe pyra oturukety zae ehtoh tyripōko mana, yrome ajohpe exikety otururu onekunohto mana.

18 Sekerekane ōmiry imep̄y wōko sã mana pyrou potyry samo, yrome tuaro exikety omiry mā imehnō akorehmāko ekurākatohme ropa.

19 Omi ajohpe ahtao okynā pyra mana, yrome zae omi ahtao jūme exikehpyra mana.

20 Zae pyra tyriry se exikety popyra ehtoh apoīko mana, yrome erohketō imehnō akorehmatohme tākye toto ehtohme, tākye exīko mā toto.

21 Popyra ehtoh oehpyra mana zae ehtoh poko exiketomo a, yrome popyra exiketomo a tupimehxo ehtoh exikehpyra mana.

22 Ajohpe exiketō zehno Ritonōpo mana, yrome Ritonōpo zamaro zae exiketō mana.

23 Tuarō exiketō mynyhme mā toto zuaro toehtohkō poko, yrome putupyra exiketō oturukehpyra mā toto zuaro pyra toehtohkō poko.

24 Yronomyryme erohkety tuisamehxo exīko mana, yrome akīme exikety imehnō namotome exīko mana.

25 Torētyke oehtoh, omato sã tākye oehtoh ematonanohnōko mana, yrome omi kurā akorehmāko tākye kuehtohkōme ropa.

26 Tope akorehmāko zae ehtoh poko exikety mana tahpyra ehtohme, yrome popyra ehtoh poko exiketō tahtahnōko mā toto osema ae.

27 Akīme exiketō ise ehtoh anapoipyra ekurehnōko mā toto, yrome yronomyryme oerokuruhtao kurākō apoīko mase.

28 Zae ehtoh poko ahtao osema sã mana isene ehtoh poko. Popyra ehtoh poko orihtoh pona esemaryme mana.

13

1 Poetohti, tuaro exiketō tumykō omiry etāko mā toto turuse ahtao eya xine, yrome emero rokē ipoihtone azahkuru toehtoh onenetupuhpyra ekurehnōko mana.

2 Zae ehtoh poko exiketō kurākō apoīko mā toto zae tōmiry ehtamitume; ajohpe exiketō imehnō ryhmary se rokē mā toto.

3 Tomeseke awahtao ōtururu poko osewomāko mase, yrome tomeseke pyra exikety tōtururu poko osenahkāko mana.

4 Akīme exikety typenetatoh anapoipyra ekurehnōko mana, itamurume ise ahtao ro, yrome typenetatoh apoīko yronomyryme erohkety mana.

5 Zae exiketō ajohpe ehtoh se pyra mā toto ipunaka, yrome popyra exiketō omiry nuriame mana, ehxirotohme mana.

6 Zae ehtoh iirypyryme pyra exikety ewomāko mana, yrome iirypyryme exikety popyra ehtoh iporemākapōko mana.

⁷ Toitoinē ahno mā tytineruke pyra repe, yrome tytineruke exiketyme osekarōko mā toto; imehnō mā tytineruke itamurume, yrome tytineruke pyra osekarōko mā toto.

⁸ Itamurume tytineruke exikety tineru epehmāko mana tōsepynanohtohme, yrome tymōkomokākara a onepehmapopyra mā toto.

⁹ Zae ehtoh poko exiketō saerekatoh sã mā toto, yrome popyra exiketō azawa ezehsasaka exikety sã mā toto.

¹⁰ Kuepyrypatohkō pokoino oxiehno exīko sytatose; yrome tuarohxo exikety ekaropōko mana zae ehtoh waro exikety a.

¹¹ Tineru apoiry tupime pyra ahtao axī enahnōko mana; yrome tineru tapoise oya ahtao oerōhtamitume emānōko mana.

¹² Ise oehtoh eraximary okynahxo ahtao kure pyra exīko okurohtao mana, yrome ise oehtoh toehse ahtao atākyemāko mase isene exiketyme sã okurohtao.

¹³ Omi zae ehtoh se pyra awahtao popyra ehtoh apoīko mase, yrome omi zae ehtoh omipona awahtao kurākō apoīko mase.

¹⁴ Tuaro exiketō namorepatoh tuna enatyry kurã sã mana; ākorehmāko ameke rokē oytotohme orihmato tō winoino.

¹⁵ Tuaro exiketō omiry etary se imehnō mana, yrome ajohpe exiketō mā tonahkatoh esemary ae ytōko mā toto.

¹⁶ Emese kure exiketō osenetupuhnōko aporo, imeīpo tyritohme, yrome tuaro pyra exikety oturukehpyra mana zuaro pyra toehtoh poko.

¹⁷ Omi arone onekunohtōme ahtao popyra ehtoh tyripōko mana, yrome zae exiketyme ahtao osepeme ehtoh enehnōko mana.

¹⁸ Otato pyra ahno ahtao tupokase ahtao tŷkyryneke pyra exīko mana, tyhxirosēme exīko mana, yrome otato exikety tupokase ahtao, ahno kurã mokyro, āko mā toto ipoko.

¹⁹ Ise ehtoh tapoise ahtao ahno a anusasamã sã mana ikurohtao!

Tuaro pyra exikety popyra ehtoh rumekary se pyra mana.

²⁰ Osepeme awahtao tuaro exiketō maro, tuaro exīko mase, yrome putopyra exiketō maro osepeme awahtao popyra ehtoh apoīko mase etyhyryme.

²¹ Popyra ehtoh iirypyrymākō ekahmāko mana, yrome zae ehtoh poko exiketō kurākō apoīko mā toto kure toehtamitukōme.

²² Mōkomo kurã nomōko zae ehtoh poko exiketō mā toto typakō mōkomoryme, yrome iirypyrymākō mōkomohpyry mā zae ehtoh poko exiketō mōkomoryme exīko.

²³ Tykyrysã itamurume exīko tymōkomokākara tupi po repe, yrome ajohpe exiketō pokoino atahnikāko rokē mana.

²⁴ Opoenō anamorepara awahtao xine zae ehtoh poko toto pyno nymyry pyra mase. Typoenō pyno exiketō mā toto zupokāko zae pyra toto ahtao.

²⁵ Zae ehtoh poko exiketō kure otuhnōko mā toto, tuesapare exīko, yrome popyra exiketō mā omise exikehpyra mā toto.

14

¹ Nohpo tuaro exiketyme ahtao tytapyī taōkō esary rīko mana, yrome tomary ke tytapyī kararahnōko tuaro pyra exikety mana.

² Ajohpe pyra exiketyme awahtao Ritonōpo enetuputyry oya Oesēme enepōko mase, yrome ajohpe awahtao aomipona pyra oehtoh enepōko mase rorōpa.

3 Tuaro pyra exikety epyrypaketyme ahtao etuarimāko mana tōturutopōpyry pokoino, yrome tuaro exiketō tōmiry ke towomasēme exīko mā toto.

4 Takorehmaneke pyra awahtao otupi kurākatohme pitiko rokē apoīko mase, yrome takorehmaneke awahtao atapyī pehme exīko tonahsē ke mana.

5 Enene zae exikety ahtao ajohpe pyra mana, yrome zae pyra exikety ajohpe ehtoh tuhke oturūko mana.

6 Ipoihtone tuaro ehtoh zupīko repe, yrome onenetupuhpyra mana, yrome zae ehtoh enetuputyry tupime pyra mana tuaro exikety a.

7 Ameke rokē exiko putupyra exikety wino amorepatoh pyra exiryke.

8 Oty katohme emese kure exikety tuaro exikety nae? Tyriry waro toexiryke. Yrome putupyra exikety mā tyriry waro osekarōko, zuaro pyra tahtao ipunaka.

9 Tuaro pyra exiketō iirypyryme toehse ahtao: “Otara kara,” āko mā toto, yrome zae ehtoh poko exiketō tyrypyrykō korokapory se mā toto.

10 Omoro rokē sam katoh waro mase okurohtao; omoro rokē atākyemary waro roropa mase, imehnō okurohtao onenepyra exiryke.

11 Popyra exiketō tapyī tonahkasēme exīko mana, yrome zae ehtoh poko exiketō tapyī xikihme exīko ro mana epukara.

12 Osema menekary sā tynyriry menekāko ahno mana, zae ehtoh ekaroryke eya repe, yrome toorihtoh pona ytōko mana etyhparyme.

13 Toexianaryke toemynyhmatoh tonēse mana ahno kurohtao repe, yrome tākye ehtoh tōtyhkase ahtao, emynyhmatoh moroto ro mana.

14 Popyra exiketō popyra toehtoh emetakā apoīko mā toto, yrome zae ehtoh poko exiketō topehmasēme exīko kurā ke mā toto inyrytā epehparyme.

15 Emero rokē zae ekarōko tuaro pyra exikety mana, yrome tuaro exikety osenetupuhnōko mana tomeseke sā toytotohme.

16 Tuaro exiketō tomeseke mā toto tupimā taka omōpyra ehtohme, yrome putupyra exikety emero rokē kuhnōko mana osenetupuhpyra exiryke.

17 Axī zehno exiketō ajoajohpe exiketō nyriry sā tyrīko mā toto, yrome tuaro exikety mokaro mynyhpākāko mana.

18 Tuaro pyra exiketō tynrytā emetakā apoīko mā toto, yrome tuaro exiketō epehparyme tuarohxo exīko mā toto.

19 Popyra exiketō tosekumurukō po porohnōko mā toto zae exiketō ēpataka. “Ajohpāme sā kuakorehmako,” āko mā toto eya xine.

20 Tymōkomokākara se hkopyra imehnō mana, ikatonomory roropa ise pyra mana, yrome tytineruke exiketō tuhke topeke mana.

21 Tākye oexiry se awahtao kure rokē tymōkomokākara tyriko. Imehnō htomary iirypyryme mana.

22 Zae ehtoh poko oerokuruhtao, ōmiry etary se exīko mā toto, ime oehtoh enetupuhnōko roropa mā toto, yrome popyra ehtoh poko oerokuruhtao azahkuru mase.

23 Oerokuruhtao tineru apoīko mase oerohtamitume, yrome tehme rokē awahtao otururu poko rokene, tymōkomoke pyra exīko mase.

24 Tuaro exiketō tymōkomoke exīko mā toto toerohtamitume, yrome tuaro pyra exiketō epehpary inyrytā xihpyry rokene.

25 Enene omiry ajohpe pyra ahtao imehnō pynanohnōko mana, yrome enene omiry ajohpe ahtao ahno ewokāko mana.

26 Imehxo Ritōnōpo enetuputyryhtao, towomaneke exīko mase, imehnō zuno pyra exīko mase towomase oexiryke atapyī taōkō maro.

27 Imehxo Ritonõpo enetuputyry isene ehtoh tuna enatyry sã mana, ãkorehmãko mana omõpyra oehtohme orihmapotoh pona.

28 Tuisa imehxo mana tuhkehxo ipoetory tõ ahtao, typoetoke pyra ynororo ahtao tuisame pyra mana.

29 Imynyhpãkaponeme awahtao tuaro exiketye mase, yrome axĩ zehno awahtao tuaro pyra oehtoh enepõko mase imehnomo a.

30 Torëtyke pyra awahtao kure rokẽ opũ exĩko mana, akuruhtara, yrome zumoxike ehtoh motatoh sã okurohtao mana, tyrohsẽ samo.

31 Tymõkomokãkara tyrohmanohpose ahtao topehke pyra, Ritonõpo htomãko mase, toto Rihpõme aexiryke, yrome toto pynanopyryhtao oya Ritonõpo eahmãko mase.

32 Popyra exiketõ osenahkãko mã toto popyra tynyrytyã ke, yrome zae ehtoh poko exiketõ towomase mã toto zae inyrytyã exiryke.

33 Tuaro exiketõ mã osenetupuhkehpyra mã toto zae ehtoh poko, yrome tuaro pyra exiketõ zae ehtoh waro pyra mã toto ipunaka.

34 Zae ehtoh poko ahno ahtao imehxo exĩko inonory põkõ mana, yrome tyrypyrykõ poko ahno ahtao ehxirõko rokẽ mã toto.

35 Tuisa tõ tãkye mã toto emese kure takorehmananõ ahtao, yrome azahkuru toehse toto ahtao, toto wãnohnõko mã toto.

15

1 Zehno exikety ezukuruhtao tomeseke samo zehno hkopyra exĩko mana, yrome õmiry ke jamihme ezukuruhtao ihtomapõko sã mase.

2 Tuaro exikety otururu etakure mana, yrome tuaro pyra exikety zuaro pyra ehtoh poko sekere ãko rokẽ mana.

3 Sero nono põkõ emero enẽko Ritonõpo mana; zae ehtoh poko exiketõ enẽko mana, zae pyra ehtoh poko exiketõ enẽko roropa mana.

4 Omi kurã kukurãkatorỹko mana, yrome omi rypyryme ahtao sam kamexipõko kukurohtao xine mana.

5 Omykõ namorepatoh poko otato pyra awahtao tuaro pyra exiketye mase, yrome omykõ namorepatoh etaryhtao oya okurãkary se ynororo ahtao zae oehtohme tuaro exiketye mase.

6 Zae exiketõ tapyĩ tao tymõkomoke ro exĩko mana popyra ehtoh toehse ahtao, yrome zae pyra exiketõ etuarimãko mã toto.

7 Tuaro exiketõ otururuhtao imehnõ zuarohxo exĩko mã toto, yrome morara exipyra mana tuaro pyra exiketõ otururuhtao.

8 Ritonõpo zamaro mana zae ehtoh poko exiketõ otururuhtao eya, yrome popyra exiketõ nekarotyã eya ise pyra mana ipunaka.

9 Popyra exiketõ nyrytyã se pyra Ritonõpo mana ipunaka, yrome zae ehtoh poko exiketõ pyno mana.

10 Zae ehtoh rumekaryhtao ahno a tuãnohsẽme exĩko mana pitiko rokẽ pyra, mame tukurãkary se pyra exikety orihnõko mana.

11 Aorihtyã esary po emero eneryhtao Ritonõpo a, tuaro sytatose: kuosentupuhtohkõ ononẽsaromepyra sytatose ewinoino.

12 Epyrypakety tukurãkary se pyra mana imehnomo a, zae ehtoh poko onekaropopyra roropa mana tuaro exiketomo a.

13 Tãkye ahno ahtao mirỹme ãmyty exĩko mana, yrome toemynyhmaryhtao sekese pyra exĩko mana.

14 Tuaro exikety tãtamorepary se mana, yrome putupyra exiketõ tuesapare sã mã toto tuaro pyra toehtohkõke.

¹⁵ Tymõkomoke pyra exiketõ ehtoh tupime eya xine mana, yrome tãkye exiketõ mã oseahmakehpyra mã toto.

¹⁶ Kurehxo pitiko rokẽ tymõkomoke awahtao Ritonõpo enetuputyryke oya Oesẽme, kure hkopyra mana tymõkomoke itamurume exikety tãkye pyrahme samo.

¹⁷ Tonahsẽ enapyryhtao imehnõ opyno exiketõ maro kurehxo mana, popyra mana tõse kurã onyry ozehno exiketõ maro.

¹⁸ Imeimehnõ zehno exikety ihtomapõko mana, yrome penekehpyra awahtao imehnõ kure ehtoh eraximary poko, osepeme ehtoh enehnõko mase.

¹⁹ Akĩme exikety a tupime exĩko emero poko ahtao, yrome zae ehtoh poko exikety a tupime hkopyra exĩko mana.

²⁰ Tuaro exiketõme poetohti ahtao tãkye tumykõ rĩko mã toto, yrome putupyra exiketõ tysekõ htomãko mã toto.

²¹ Tuaro pyra exikety atãkyemãko mana zuaro pyra toehtoh poko, yrome tuaro exikety zae ehtoh rĩko mana.

²² Tuhke tuaro exiketõ omiry etaryke oya tyriry se oehtoh rĩko mase ekurehpyra, yrome takorehmaneke pyra ahtao tyriry se oehtoh onyripyra ekurehnõko mase.

²³ Zae ezuhtoh ekarory waro awahtao tãkye exĩko mase; kure kuhse mana omi kurã ekaroryhtao zae moro omi ekarotoh toehse ahtao!

²⁴ Tuaro exikety yhtopyra mana orihtoh osema taka, yrome onuhnõko mana isene ehtoh esemary ae.

²⁵ Epyrypaketõ tapyĩ enahkapõko Ritonõpo mana, yrome pytỹpo tõ tapyĩ ewomãko mana.

²⁶ Popyra exiketõ osenetupuhtoh se pyra Ritonõpo mana ipunaka, yrome omi kurã osepeme ehtoh jamaro mana.

²⁷ Tyamene se exikety tytapyĩ taõkõ ewokãko mana, yrome tineru zae pyra tyritamitume se pyra exikety isene exĩko mana itamurumehxo.

²⁸ Zae ehtoh poko exiketõ osenetupuhnõko aporo ezuhtohto; popyra exiketõ axĩ ezuhnõko mã toto, yrome toto omiry tupimãkõ enehpõko mana.

²⁹ Ameke rokẽ exĩko Ritonõpo mana popyra exiketõ wino, yrome zae ehtoh poko exiketõ otururuhtao eya etãko mana.

³⁰ Tãkye oepe ahtao tãkye exĩko mase okurohtao; omi kurã etaryke oya ekurãkãko mase.

³¹ Tupokase awahtao zaehxo oehtohme, otato roropa awahtao tuaro exiketõ maro exĩko mase.

³² Otato pyra awahtao zae ehtoh poko tamorepase awahtao eryhmãko mase. Yrome otato awahtao tuarohxo exĩko mase.

³³ Ritonõpo Imehxo ehtoh enetuputyryhtao oya tuarohxo exĩko mase; imehnõ motye kure osekarypyra awahtao, imeĩpo imehxo orĩko imehnõ mana.

16

Oseanahtõko zae Ritonõpo omipona ehtoh poko

¹ Ahno osenetupuhnõko mã toto ise toehtoh ritohme repe, yrome Ritonõpo rokẽ tyripõko mana.

² Onyriry emero zae rokẽ nase oya repe, yrome õsenetupuhtoh enẽko Ritonõpo mana okurohtao, ise oehtoh apiakãko mana.

³ Tyriry se oehtoh ekaroko Ritonõpo a ãkorehmapotohme eya, mame zae rokẽ exĩko mana.

⁴ Emero tyrise Ritonõpo a zae rokẽ ehtohme etyhyryme, popyra exiketõ tuãnohsẽme rokẽ exĩko mã toto.

⁵ Epyrypaketō se pyra Ritonōpo mana emero; tuānopyrykohtao osepy-nanohsaromepyra exīko mā toto ipunaka.

⁶ Zae ehtoh poko awahtao zae omi onurumekara roropa awahtao oorypyrykō korokāko Ritonōpo mana, aomipona exiketō mā typynanohsēme exīko mā toto.

⁷ Ritonōpo zamaro kuahtao xine, kuepetōkara rīko mana kuepekōme.

⁸ Kurehxo pitiko rokē tymōkomoke ahtao zae rokē tapoise ahtao oya, popyrahxo itamurume tymōkomoke ahtao onekunohto toehtamitume.

⁹ Tukurohtao tynyriry poko osenetupuhnōko ahno mana, yrome Ritonōpo rokē oehtoh tyripōko mana.

¹⁰ Ritonōpo poe tuisa konōto omiry jamihme mana; azahkuru pyra mana zae ehtoh apiakaryhtao eya.

¹¹ Zae omoxinety kuhtoh Ritonōpo kyryryme mana; morara exiryke zae rokē kuosepekatyrykō se Ritonōpo mana.

¹² Popyra ehtoh se pyra tuisa tō mana ipunaka, jamihme exīko kowenu mana zae ehtoh poko tahtao.

¹³ Tuisa konōto tākye exīko mana zae ehtoh etaryhtao tyya, ajohpe pyra exiketō pyno mana.

¹⁴ Tohne toehse tuisa ahtao otarame imepỹ orihmapōko mana, yrome tuaro exikety mokyro akorehmary se mana zehno pyra aehtohme.

¹⁵ Tākye tuisa ahtao isene mā toto, kure imehnō riry eya konopo oepyry sā mana otyro ahtatohme.

¹⁶ Tuaro ehtoh nae awahtao uuru motye kure mana; tuaro oehtoh parata motye mana.

¹⁷ Zae ehtoh poko exiketō tomeseke sā mā toto ameke rokē ehtohme popyra ehtoh winoino; tomeseke exikety tynyriry poko osepynanohnōko mana.

¹⁸ Epyrypatoh ahno arōko rokē mana enahkatoh taka, imehnō motye kure osekaroryhtao typoremākasēme exīko mana.

¹⁹ Kurehxo mase imehnō motye osekaropyra awahtao tymōkomokākara maro; popyrahxo mana imehnō motye imehxo osekaroketō maro awahtao mōkomo kurā apoitohme oya.

²⁰ Otato ehtoko āmorepatopōpyry poko, kure ehtoh apoitohme oya; Ritonōpo Oesēme enetuputyryhtao oya tākye exīko mase.

²¹ Tuaro exiketyme awahtao okurohtao, zae enetupuhneme oekarōko imehnō mana. Etakure ōmiry ahtao itamurumehxo imehnō amorepāko mase.

²² Tuaro ehtoh iporiry enatyry sā mana isene ehtoh ekarōko tuaro exiketomo a, yrome tuaro pyra exiketō zupokary ikurākatohme toiparo rokē mana.

²³ Tuaro exikety osenetupuhnōko mana osemazuhme tōturutohme. Morara ahtao yronymyrymehxo imehnō amorepāko mana.

²⁴ Omi kurā ano zeni sā mana: anusasame etananomo a, opi sā roropa mana ekurākatohme.

²⁵ Osema menekary sā tynyriry menekāko ahno mana, zae ehtoh ekaroryke eya repe, yrome toorihtho pona ytōko mana etyhyryme.

²⁶ Omise erohkety ahtao orēpyrahxo erohnōko mana, tōtukuru se toexiryke tuesapare toehtohme.

²⁷ Popyra exiketō popyra ehtoh riry se rokē mā toto; aomirykō apoto sā imehnō zahkāko mana.

²⁸ Popyra exiketō oseosezuhtoh tyripōko mā toto, imehnō kerekeremane epe tō kurā osepepe pyra tyripōko mana.

²⁹ Tope tō enekunohnōko zehnoto mana, toto arōko roropa mana popyra ehtoh osema ae.

³⁰ Tomeseke exiko imehnō poko mirȳme toto ahtao pimyhpyimyhāko mā toto; popyra ehtoh poko osenetupuhnōko mā toto.

³¹ Okynahxo orihpyra zae ehtoh poko exikety mana, zae toehtamitume; karimutume tūsehke ahtao tamuximehxo mokyro enetupuhnōko imehnō mana.

³² Kurehxo penekehpyra awahtao, jamihmehxo ehtoh motye; kure roropa zae ehtoh poko menekary oya pata poremākary motye.

³³ Imenekatoh emāko mā toto ise Ritonōpo ehtoh waro ehtohme, yrome Ritonōpo rokē tynyriry menekāko mana.

17

¹ Kurehxo wyi pitiko rokē ahtao enahtohme torētyke pyra exiry, kure hkopyra exiry otuhtoh konōto ahtao, yrome tapyi taōkō oxiehno mā toto.

² Ahno namoto tuaro exiketyme ahtao, tosē mūkuru tuisaryme exīko mana, tumy tyhxirose ahtao eya; imōkomohpyry zokonaka apoīko roropa mana imūkuru maro.

³ Uuru kehko, parata roropa tukurākase mana apoto ke, yrome ahno kuhnōko Ritonōpo mana kukurohtao xine zae kuehtohkō waro toehtohme.

⁴ Popyra exiketō otato mā toto zae pyra ehtoh poko, ajohpe ehtoh omiry etary se ajohpākō mana.

⁵ Tymōkomokākara poihtoryhtao oya, Ritonōpo htomāko sā mase inyrytāme exiryke. Tuānohsēme exīko mokyro mana atākyemaryke popyra ehtoh toehse ahtao imepyny a.

⁶ Itamurukō atākyemāko typakō poko, poetohti atākyemary saaro tumykoō poko.

⁷ Zae otururu waro pyra putupyra exiketō mana, zae exiketō ajohpe pyra mā toto.

⁸ Ahno nae ynara osenetupuhnōko, tineru ke imehnō epekahnōko emero porehme; tineru ekarōko mā toto zae pyra ehtoh ripotohme imehno mo a, pyaxi jamitunuru sā moro ekarōko mā toto.

⁹ Imepȳ rypyry ikorokapoko tyhtomase awahtao eya, morara awahtao ipyno oehtoh enepōko mase. Ohtomatopōpyry poko wenikehpyra awahtao osepeme oehtoh tonahkasēme exīko.

¹⁰ Tuaro exikety tupokase ahtao tuarohxo exīko mana, 100me putupyra exikety pipohpōpyry motye.

¹¹ Popyra exiketō ehtomakehpyra mana; naeroro aorihtoh oehnōko eya xine mana omi arone samo, karimotakehp̄ samo.

¹² Kurehxo onokyro uusa maro ōseporiry, ipoenō tomatonanohe ahtao, popyrahxo oya tuaro pyra exikety maro ōseporiry ipenetatoh poko ahtao.

¹³ Kurākō epehmaryhtao oya popyra ehtoh ke, jūme popyra ehtoh anaropopyra mase atapyī tae.

¹⁴ Oxiehno exipitonohtao mā tuna tūtapitory sā mana apurutoh kuroko: kurehxo etypohkary oseosezuhpyra ro ahtao.

¹⁵ Asakoro ehtoh se pyra Ritonōpo mana ipunaka: ahno kurā ekaroryhtao popyra te, popyra exiketō onuānohpyra roropa kure ekaroryke.

¹⁶ Toiparo rokē putupyra exikety tineru ke epehmāko tamorepasēme ehtohme, tuaro ehsaromepyra toexiryke.

¹⁷ Osepeme exiketō tope tō pyno exikehpyra mā toto, popyra ehtoh toehse ahtao atakorōme exīko mā toto.

¹⁸ Tuaro pyra exikety rokē tōmiry etapōko mana katonō nepehmary epehmatohme, onepehmasaromepyra ynororo ahtao.

¹⁹ Tātatapoiry se exikety tyrypyry se mana. Epyrypakeh pyra ahno ahtao mōtoino rokē popyra ehtoh oehnōko mana.

²⁰ Popyra ehtoh poko osenetupuhkehpyra ahtao, morohne poko oturukehpyra roropa ahtao kurākō anapoipyra ekurehnōko mana, popyra ehtoh apoīko rokē mana.

²¹ Popyra typoenōke exikety ahtao tākye pyra jūkō mana, sam āko rokene.

²² Tākye oexiry mā jamihme orīko, tākye pyra rokē awahtao orihnōko mase axī pyra.

²³ Zae pyra apiakananō tokare pyra tineru apoīko mā toto popyra exiketō wino, morara exiryke zae ehtoh onyripyra ekurehnōko mā toto.

²⁴ Tuaro exikety tynyriry poko atamorepaxīpo zae ehtoh riry se rahkene, yrome tuaro pyra exikety ise toehtoh waro pyra mana.

²⁵ Ajoajohpe typoenō ahtao tākye pyra jū exīko mana, jē roropa atasamāko mana.

²⁶ Zae ehtoh poko exikety a imepỹ rypyry epehmapory zae pyra mana; ahno kurā wānopyry zae pyra mana.

²⁷ Tuaro exikety tahxime pyra oturūko mana. Mynyhme exikety tuaro nymyry toehtoh enepōko mana.

²⁸ Tuaro pyra exikety roropa mynyhme ahtao, tuarohxo mokyro ekarōko imehnō mana.

18

¹ Osepeme se pyra exikety tyamene se rokē mana, imehnō tuaro exiketō namoreparry se pyra mana.

² Putupyra exikety tātamoreparry se pyra mana zae ehtoh poko; tōsenetupuhtoh ekarory se rokē mā ynororo.

³ Popyra exiketō se pyra imehnō mana, naeroro popyra ehtoh poko awahtao ehxirōko mase imeīpo.

⁴ Ahno omiry itamurume zuaro ehtoh nae, tuna konōto zueme ehtoh samo, tuaro exiketō omiry iporiry sā mana, anorypyra exikety samo.

⁵ Kure rokē pohnō ekarory zae pyra mana ipunaka te, kurākō ekarory popyra roropa zae pyra mana ipunaka.

⁶ Putupyra exikety oseosezukuruhtao, typipokuru se rokē mā ynororo.

⁷ Tuaro pyra exikety otururuhtao ehxirōko mana, tōmiry ke apoitoh rīko sā mana, mame tapoisēme exīko mā ynororo tynyrihpyry ao.

⁸ Imehnō kerekeremary tonahsē tompore sā mana, kyzamaro xine kynapyrykō enapyry samo.

⁹ Akīme erohkety ahtao popyra mana, mōkomo ahnikane sā rokē mana.

¹⁰ Tapyi jamihmā sā Kuesēkō mana, moro taka zae ehtoh poko exiketō ytōko mā toto tōsewomatohkōme.

¹¹ Tymōkomoke exikety tytinerū poko osenetupuhnōko mana pata apuru samo, kaehxo exikety, jamihme roropa osewomatohme repe.

¹² Epyrypakety osenahkatoh esemary ae ytōko mana, yrome imehnō motye osekaropyra exikety tuisamehxo exīko mana.

¹³ Imehnō ezukuruhtao onetara ro ahtao tuaro pyra toehtoh enepōko mana, ehxirōko roropa mana.

¹⁴ Isene oehtoh sehxo awahtao apotūkehpyra mase kure pyra toehse awahtao, yrome isene oehtoh se pyra toehse awahtao ākorehmasaromepyra imehnō mana.

¹⁵ Tuaro exikety tātamoreparry se exikehpyra mana zuarohxo toehtohme.

¹⁶ Imehxo exikety maro ōtururu se awahtao onekarory aroko; tupime pyra exīko mana.

17 Oturukety osemazuhmã otururuhtao apiakane ĕpataka zaehxo sã aomiry mana, epekara oturupopitory pona rokene.

18 Jamihme exiketõ atae pyra ahtao apiakane ĕpataka imenekatoh emãko mã toto akorehmatohme oxiehno pyra toto ehtohme.

19 Oepe tyhtomase ahtao oya tupime exĩko mana osepeme oehtohkõme ropa, tapyi jamihmã poremãkary motye. Oseosezukuruhtao osepeme ehtoh osenahkãko mana.

20 Ōmiryko tupito sã mana, anarykahpyry apoĩko ropa mase imeĩpo.

21 Ōmiry ke imehnõ pynanohnõko mase te, imehnõ ryhmãko roropa mase; naeroro tomeseke sã oturuko, mame kurãkõ rokẽ apoĩko mase.

22 Nohpo apoiryhtao oya opytyme, tãkye oehtoh apoĩko mase: Ritonõpo nekarory kurã apoiryke oya.

23 Tymõkomokãkara tõturu se tahtao tomeseke sã ekaropõko mana: “Ajohpãme sã oturuxi,” ãko, yrome tytineruke exikety opore sã ezuhnõko mana.

24 Toitoinē osepeme ehtoh okyna hkopyra mana, yrome epeme nymyry ahtao amonohkara mana atakorõme ehtoh motye.

19

1 Kurehxo mana tymõkomoke pyra exiry ajohpe pyra ahtao, popyrahxo mana ajohpe exiry putupyra exiketyme roropa ahtao.

2 Emero rokẽ tyriryhtao osenetupuhpyra ahtao zae pyra mana; taryporyke awahtao azahkuru oesemary menekãko mase.

3 Zae ehtoh menekary waro pyra ahno ahtao osenahkãko mana; imeĩpo Ritonõpo hxirory se mã repe.

4 Tymõkomoke exiketõ imeimehnõ maro tuhke osepeme exĩko mã toto, yrome tymõkomokãkara a tupime topeke exiry, tuhke pyra, jũme pyra roropa.

5 Ajohpe imehnõ hxirone tuãnohsẽme exĩko mana, epasaromepyra exĩko mana.

6 Tuisamehxo exiketõ zamaro se sytatose emero, tynekarory tõ ekaroneme exiketõ maro osepeme se sytatose roropa emero.

7 Tymõkomoke pyra exikety ekyry tõ ameke se rokẽ mã toto ewino, mokaro motye epe tõ imaro se pyra mã toto. Tope tõ zupĩko mã ynororo repe, yrome ise nymyry pyra mã toto.

8 Ātakorehmary se awahtao atamorepako yronomyryme tuaro oehtohme. Mame tuaro oehtoh poko wenikehpyra awahtao tãkye exĩko mase.

9 Ajohpe imepỹ hxiroryhtao apiakane ĕpataka tuãnohsẽme exĩko mana, taorihmaposẽme exĩko mana.

10 Putupyra exiketõ tymõkomoke ehtoh zae pyra mana. Morararo namoto tõ tuisa mũkuru tõ tuisaryme ehtoh zae pyra mana.

11 Tuarō exiketyme awahtao axĩ pyra imehnõ zehno exĩko mase tyhtomase awahtao eya, imehxo mase iirypyry korokaporyhtao oya.

12 Imepỹ zehno tuisa konõto ahtao reã aryry kary sã aomiry mana, yrome imehnõ pyno ynororo ahtao konopo oepyry sã mana otyro pona.

13 Tuarō pyra exiketõme ipoenõ ahtao tumykõ poremãkaponeme mã toto. Opyty onykerekeremakehpyra ahtao tuna pitahpitahkatoh sã mana.

14 Tumykõ mõkomohpyry apoĩko imũkuhpyry mana: tapyi te, tineru tõkehko maro, yrome Ritonõpo rokẽ mã tuaro exikety ekarõko ipytyme mana.

15 Akĩme awahtao, onykyry sehxo awahtao, omise exĩko mase imeĩpo.

16 Ritonõpo nyripohpyry omipona exikety okynahxo isene exĩko mana; aomipona pyra awahtao orihnõko mase.

¹⁷ Okyryry ekaroryhtao tymõkomokākara a Ritonõpo a otinerũ ekarory sã mana axĩtao rokene. Oepehmazomõko ropa Ritonõpo mana.

¹⁸ Opoenõ amorepako poetome ro toto ahtao, tuaro toto ehtohme, yrome onymotyẽkara exiko toto wãnopryy poko toto enahkaryino.

¹⁹ Zehno exiketyme ahno ahtao, ah inyrihpyry epehpyry napoino emetakame, ynara exiryke, mokyro akorehmaryhtao oya toiro, imeĩpo takorehmapory se exĩko ropa mana oya.

²⁰ Otato exiko ãmoreparyhtao imehnomo a te, tuaro oexiry se roropa awah-tao; imeĩpo tuaro exiketyme exĩko mase rahkene.

²¹ Osenetupuhnõko ahno mana tynyrirykõ poko repe, yrome Ritonõpo nymenekahpyry rokẽ exĩko mana.

²² Tyamene se ehtoh popyra mana; tymõkomoke pyra ahtao kure ro mana, ajohpe ehtoh popyra mana ipunaka.

²³ Ritonõpo enetuputyryhtao tosẽme isene exĩko ahno mana okynahxo, tãkye exĩko mana, towomase roropa.

²⁴ Ahno nae akĩmehxo exiketyme, tomary anymyry se pyra mana tonahsẽ ritohme tỹtaka.

²⁵ Epyrypaketõ tuãnohse ahtao zae mana, tuaro pyra exiketõ tuarohxo exĩko mã toto imehnõ motye kure osekaropyra ehtohme; tuaro exiketõ tupokase ahtao tuarohxo exĩko mã toto.

²⁶ Tummy ryhmaneme ahtao, tyse roropa taropose ahtao tytapyĩ tae ehxiroketye mana, popyra mana ipunaka.

²⁷ Aimo, tãtamorepakehse awahtao, okynã pyra ãmorepatopõpyry poko wenikehnõko roropa mase.

²⁸ Imepỹ sam kamexipory se ihxirone ahtao zae ehtoh ehsaromepyra mana. Popyra exiketõ omise sã mã toto zae pyra ehtoh riry poko.

²⁹ Imehnõ kerekeremananõ tuãnohsẽme exĩko, putupyra exiketõ typ-
ipohsẽme exĩko roropa mã toto.

20

¹ Eukuru enyry poko emotyẽkaryhtao, opore õmiry exĩko, imehnõ eunohnõko roropa mase. Eukuru namotome awahtao tuaro exiketyme exipyra ekurehnõko mase.

² Tuisa konõto zehno ehtoh reã aryry kary sã mana; ozehno toehse ynororo ahtao tomeseke exiko oorikyryino.

³ Tupime pyra zuaro pyra exikety a imehnõ maro atatapoiry mana; ameke awahtao mokaro a tuaro exiketyme oekarõko mã toto.

⁴ Akĩme tupito poko erohkety ahtao erohpyra mana erohtoh po toehse ahtao, naeroro tykyrysã anapoipyra ekurehnõko mana apoitoh toehse ahtao.

⁵ Ahno osenetupuhtoh tuna sã mana eutary zueme exikety ao, yrome tuaro exikety ekaropory waro mana, aryhnaka tyritohme.

⁶ Ahno emero kure toehtoh poko, zae toexiry poko roropa ekarõko mã repe, yrome tupime toiro kurã nymyry enery.

⁷ Tãkye mã poetohti tumykõ ajohpe pyra exiketyme ahtao, zae ehtoh poko exiketyme roropa ahtao.

⁸ Tapõ po typorohse tuisa konõto ahtao zae ehtoh apiakaneme, azahkuru ehtoh waro mã ynororo eneryhtao eya.

⁹ Ynara kasaromepyra hma: “Yyrypyry tykorokapose ya, tyyrypyhpyke pyra ase ukurohtao,” kasaromepyra hma?

¹⁰ Mokaro zehno Ritonõpo mana ajohpe omoxinety kuhtoh rinanomo imehnõ enekunohtohme.

¹¹ Poetohti roropa mā toehtoikō enepōko mā toto, tynyrirykō enepōko mā toto; moro eneryke ajohpe pyra toto ehtoh te, kure roropa toto ehtoh enetupuhnōko mase.

¹² Kuenurukō tokarose Ritonōpo a kyya xine osenuhmatohme, kypanarykō roropa tokarose eya etatohme.

¹³ Onykyry poko okohmamyryhtao tymōkomoke pyra exīko mase; erohko tynahke oehtohme.

¹⁴ “To! Typyneho mana,” āko osepekahkety, yrome imeīpo epyrypāko mana typyne hkopyra topekahse tyya exiryke.

¹⁵ Uuru nae itamurume topu tō kurā roropa; yrome ōtururu tuaro oehtoh poko moro kure kuhse mana, typyne exiketē motye.

¹⁶ Tuaro pyra exiketē mokyro: “Katonō nepemary epehmāko ase, onepemara ynororo ahtao,” āko mana. Zae exiry mokyro mōkomory apoiry ikurākatohme moro epehmatoh pona.

¹⁷ Imehnō enekunohtamitume tonahsē tapoise ahtao oya, otarame tompore mana, yrome imeīpo isawā sā exīko mana ōtao.

¹⁸ Imehnō zae exiketō omiry zupiko orēpyra oehtohme onyriry poko; etonatoh taka ytopyra exiko moro poko atamorepara ro awahtao.

¹⁹ Onekarohpyry tokare pyra ekarōko omihpo ononēpyny mana imehnō netaryme. Naeroro ameke exiko sekere kakehpyra exiketō wino.

²⁰ Popyra ehtoh enehporyhtao oya omykō pona, isene oehtoh enahnōko mana nāparina ezehkety samo koko ahtao.

²¹ Omōkomory tapoise ahtao oya oerokuruke pyra, ākorehmara nymyry mana.

²² Emypopyra exiko; Ritonōpo enetupuhko Oesēme, mame zae ehtoh rīko mana oya.

²³ Mokaro se pyra Ritonōpo mana ipunaka zae pyra ikuhtoh rinanomo imehnō enekunohtohme.

²⁴ Kuesemarykō menekāko Ritonōpo mana, emero rokē toehse ahtao kyya xine onenetupuhpyra sytatose repe, yrome Ritonōpo zuaro mana.

²⁵ Osenetupuhko aporo onekarory poko Ritonōpo a ōmiry etapory se awahtao. Taryporyke awahtao otarame imeīpo tyorō riry se exīko mase.

²⁶ Tuisa konōto tuaro exiketē ahtao, zae pyra exiketō waro exīko mana, toto wānohnōko roropa mana yronymyryme.

²⁷ Ritonōpo nekarohpyryme kuosenetupuhtohkō mana, zae ehtoh waro roropa kuehtohkomo; kywino xine otonēsaromepyra sytatose.

²⁸ Tuisa konōto jamihme exikehpyra mana ajohpe pyra tahtao te, typoetory tō ewomaryhtao te, kure rokē zae exiketō riryhtao roropa eya.

²⁹ Imehxo nuasemākō ekarōko sytatose jamihme toto ehtoh poko, yrome tamuhpomākō emeporyme zūsety karimutumā mana.

³⁰ Tuānohse kuahtao xine zae pyra kynyrihpyrykō pokoino kurehxo exīko sytatose, zae ehtoh se exīko roropa sytatose.

21

¹ Tuisa konōto osenetupuhtoh arory tupime pyra mana Ritonōpo a, iporiry sā mokyro eramāko mana typenetatoh ripotohme eya.

² Onyriry emero zae mā oya repe, yrome wenikehpyra exiko, ise oehtoh enēko Ritonōpo mana okurohtao.

³ Zae ehtoh tyriko imehnomo a, toto onenekunohpyra exiko, morara ehtoh Ritonōpo zamaro mana, onekarory motye.

⁴ Popyra exiketō epyrypāko mā toto imehnō motye kure toexiry poko, orēpyra toexiry poko roropa, morara ehtoh iirypyryme mana.

⁵ Tomeseke sã osenetupuhko onyriry poko, tynahkẽ sã enahpyra oeh-tohme, yrome taryporyke awahtao ipune pyra anapyry exĩko mana.

⁶ Mõkomo itamurume apoiryhtao imehnõ tonekunohse ahtao, axĩ enahnõko mana, ahno apoitoh sã roropa moro mana aorihmapotohme.

⁷ Popyra exiketõ osenahkãko mã toto imeimehnõ etaparyke eya xine zae ehtoh riry se pyra toexirykõke.

⁸ Zae pyra exikety torẽnase azahkuru ehtoh poko, yrome kure exiketõ zae ehtoh poko rokẽ mã toto.

⁹ Kurehxo mana tapyi pitiko tao toiroro tupito po, kure hkopyra mana tapyi tao nohpo atakirimakety maro ahtao.

¹⁰ Popyra exiketõ omise sã mã toto zae pyra ehtoh poko; imehnõ pyno pyra mã toto ipunaka.

¹¹ Imehnõ motye osekarokety tuãnohse ahtao, tuaro hkopyra exiketõ tuarohxo exĩko mã toto. Tuaro exikety amoreparyhtao tuarohxo exĩko mana.

¹² Ritonõpo zae exiketye mana; popyra exiketõ nyriry waro mana itapyĩkõ tao, toto wãnohnõko mana inyrihpyry emetakame.

¹³ Tymõkomokãkara omiry etary se pyra ahno ahtao takorehmatoh ekaroporyhtao eya, mokyro roropa takorehmatoh se exĩko repe, yrome aomiry onetara roropa imehnõ exĩko mana.

¹⁴ Ozehno exikety nae ahtao tokare pyra onekarory ekaroko eya, mame ozehno pyra exĩko ropa mana.

¹⁵ Zae ehtoh tyrise ahtao kure exiketõ tãkye exĩko mã toto, yrome popyra exiketõ oserehnõko mã toto.

¹⁶ Tuaro ehtoh rumekaryhtao oya osema ae ytõko mase oorihtho pona.

¹⁷ Typyne exikety sehxo awahtao anapyryme, uwa eukuru jehnahpyry, tõsẽ kurã maro tymõkomoke pyra exĩko mase.

¹⁸ Ajohpe pyra exiketõ torẽtyke pyra mã toto zae toexirykõke, yrome popyra exiketõ etuarimãko mã toto kurãkõ myakãme.

¹⁹ Ona tonorẽ po ehtoh kurehxo mana, popyra mana nohpo atakirimakety maro ehtopo.

²⁰ Tuaro exikety tymõkomoke exĩko, tynahke roropa, yrome tuaro pyra exikety arypyra, axĩ tytinerũ enahkãko mana, toerohtamitu apoiryhtao tyya.

²¹ Imehnõ pyno awahtao, zae roropa awahtao okynahxo isene exĩko mase, õmiry etary se exĩko imehnõ mana, kure orĩko roropa mã toto.

²² Tuaro exiketye soutatu tuisary ahtao pata poremãkãko mana ewomananõ jamihmãkõ maro, apuru tõ kararahnohko mana jamihme tokarose ahtao ro pata põkomo a.

²³ Popyra ehtoh enehpory se pyra awahtao tomeseke exiko õtururu poko.

²⁴ Imehnõ motye kure osekarokety epyrypaketye mana, imehnõ poihtone, imehnõ pyno pyra exiketye roropa mana.

²⁵ Akĩme exikety orihnõko mana emero poko penetaryhtao ro toerokuru se pyra toexiryke;

²⁶ typenetatoh poko osenetuputyry poko kohmãnohko mana. Yrome zae ehtoh poko exikety tykyrysã nae ekarotohme, tãkye roropa mã ynororo moro ekarory poko.

²⁷ Popyra exiketõ nekarory se pyra Ritonõpo mana ipunaka, ise pyra kuhse mã ynororo tokarose ahtao eya xine popyra ehtoh ripotohme.

²⁸ Ajohpe exikety omiry zae pyra ehtoh waro mã toto, yrome otato exikety omiry etãko mã toto.

²⁹ Zae ehtoh poko exikety enaromyra mana tõtururuhtao imehnõ õpataka, yrome popyra exikety mokyro poenohnõko rokẽ mana.

³⁰ Ahno namorepatoh te, tupimã ezukuru waro roropa ahtao te, tyriry waro ehtoh roropa, morohne emero âkorehmara mana oepeme pyra Ritonõpo ahtao.

³¹ Kawaru tõ kurãkãko ahno mana etonatosh poko toto ehtohme, yrome Ritonõpo rokẽ mã oepetõkara poremãkapõko mana orẽpyra oehtohme.

22

¹ Zae rokẽ exiketyme awahtao, moro waro imehnõ ehtoh tymõkomoke ehtoh motye mana; ose imehnõ ehtoh parata motye, uuru nae ehtoh motye roropa mana.

² Tymõkomoke exiketõ oxisã mã toto tymõkomokãkara maro, asakoro ro tyrise Ritonõpo a exiryke.

³ Tuaro exikety popyra ehtoh oepyyry enẽko mana, otonẽnõko mana; yrome tuaro pyra exikety etypohpyra mana, imeĩpo atasamãko mana.

⁴ Ritonõpo omipona exiketyme ahtao, imehnõ motye osekarypyra roropa ahtao, tymõkomoke exĩko, tuisamehxo mokyro ekarõko imehnõ mana, oky-nahxo isene exĩko roropa mana.

⁵ Popyra exiketõ esemary ao ahno apoitosh nae, etuarimatosh roropa, yrome isene ehtoh pyno exikety ameke exĩko mana moro winoino.

⁶ Poetohti amorepako zae ehtoh poko toto ehtohme, mame jũme moro onurumekara exĩko mã toto toorikyrykõ ponãmero.

⁷ Tymõkomokã namotome tymõkomokãkara exĩko mana. Tineru apoiryhtao oya axĩtao rokẽ repe, mokyro tineru esẽ namotome sã exĩko mase.

⁸ Zae pyra ehtoh riryhtao ahno a, otyro puhturu arykary sã mana, imeĩpo atasamãko mana, tuãnohsẽme exĩko imehnõ zehno toehtamitume.

⁹ Omomỹke pyra exikety tynapyry apiakãko mana ekarotoshme tymõkomokãkara a, moro pokoino kure rokẽ mokyro rĩko roropa Ritonõpo mana.

¹⁰ Imehnõ motye kure osekarykety aropoko ropa amaroino, mame oxiehno pyra exĩko, oseosezuhpyra exĩko te, oxikerekerematosh pyra exĩko roropa mana, enara.

¹¹ Zae ehtoh pyno awahtao okurohtao, emese kure roropa awahtao õtururu poko, osepeme exĩko mase tuisa konõto maro.

¹² Tuaro Ritonõpo mana zae omi ewomatoshme, yrome ajohpe exiketõ akorekehkãko mana aosenetupuhtohkõ enahkãko mana morohne onyripyra toto ehtohme.

¹³ Akĩme exikety tũtara mana tytapyĩ tae: otarame jyторыhtao jarãnaka jesekãko reão mana, ãko mã ynororo.

¹⁴ Imehnõ nohpo poko ehtoh ahno apoitoshme mana; moro taka epukãko mã toto, ise xine pyra Ritonõpo ahtao.

¹⁵ Toipe poetohti popyra ehtoh rĩko mã toto tomeseke pyra roropa, yrome tamorepase toto ahtao zae ehtoh poko tuaro exĩko mã toto.

¹⁶ Pitiko rokẽ tymõkomokãkara epehmaryhtao oya mõkomo ekaroryhtao roropa tymõkomoke exikety a onekaroryme tymõkomoke itamurumehxo oehtohme, etyhyryme tymõkomoke pyra exĩko mase.

30me zuaro ehtoh sero

¹⁷ Etako pahne, ãmorepãko ase tuaro exiketõ omihpyry poko. Atamorepako toto namorepatopõpyry poko,

¹⁸ tãkye exĩko mase morohne poko wenikehpyra awahtao, morohne ekarory waro awahtao roropa.

¹⁹ Senohne tuaro ehtoh ekarõko ase oya seromaroro, Ritonõpo enetupuh-tohme oya Oesẽme.

²⁰ 30me tuaro ehtoh tymerose ya ekarotohme oya zae ehtoh poko, aomipona ehtoh poko,

²¹ ākorehmatohme ajohpe pyra ehtoh enetupuhtohme oya. Mame oytoryhtaotao zae ehtoh zupise tuaro exīko mase. Imehnomo a ekaroporyhtaotao oya, zae toto ezukuru waro exīko mase.

-1-

²² Tymōkomoke pyra exikety onymotyēkara exiko ikyryry apoitohme oya tymōkomoke pyra exiryke. Imepỹ onymotyēkara exiko apiakane ēpataka towomanekke pyra ynororo ahtao.

²³ Ynara exiryke, mokaro ewomāko Ritonōpo mana, toto orihmapory se exikety orihmapōko roropa mana.

-2-

²⁴ Osepeme pyra exiko zehzehno exiketō maro, axī imehnō etapary se exiketō maro,

²⁵ otarame toto ehtoh sā exīko mase tamorepase awahtao eya xine, mame etyorōmasaromepyra exīko mase.

-3-

²⁶ Oesety onekaropyra exiko imepỹ nepehmary epehmatohme.

²⁷ Onepehmasaromepyra awahtao omōkomory emero ipuxihkāko mā toto onyhtoh maro roropa.

-4-

²⁸ Imepỹ nonory ehpio enetupuhtoh tyrise ahtao pakatokomo a, moro onytyoromara exiko.

-5-

²⁹ Kure rokē toerokuru poko exikety waro hma? Imehnō tuhkākō motye kure ynororo mana, kure exiry tuisa konōto maro aerohtohme.

23

-6-

¹ Tamuximehxo exikety maro otuhtoh pona toahmase awahtao wenikehpyra exiko mokyro ehtoh poko.

² Omise ro awahtao tomeseke exiko onymotyēkara oehtohme.

³ Oyamene se pyra exiko inekarory poko tomepore ahtao ro; otarame onekunopyry se mā ynororo.

-7-

⁴ Emotyēkara exiko oerokuru poko tuhke tineru apoitohme oya,

⁵ torētyke pyra exiko roropa moro poko. Tarame otinerū axī enahnōko mana taporihke toehse exikety samo mya ytotohme piano samo.

-8-

⁶ Otuhpyra exiko omomỹke exikety tapyĩ tao, oyamene se pyra roropa exiko tōsē kurā enepiryhtaotao eya.

⁷ “Otuhko ty toiro,” āko mā ynororo repe, yrome tyoro aosenetupuhtoh mana.

⁸ Tuesapare oriry se ynororo rupome oehtohme. Imeĩpo enarutāko mase ōty wamīko ropa mase, mame atahnikāko rokē mā ipyrypatopōpyry oya.

-9-

⁹ Putupyra exikety maro oturupyra exiko, ōmiry tuaro ehtoh poihtōko rokē mana imeĩpo.

-10-

¹⁰ Imehnõ nonory ehpiry enetupuhtoh pakato onytyromara exiko, poetõpo tõ nonory anapoipyra roropa exiko ononoryme.

¹¹ Ritonõpo jamihme mana, poetõpo tõ ewomaneme mana, toto ewomãko mana toto onenekunohpyra oehtohme.

-11-

¹² Otato exiko ãmorepatoh poko, itamurume atamorepako tuarohxo oehtohme.

-12-

¹³ Poetohti amorepako azahkuru toto ahtao. Typipohse ahtao wewe pisarara ke orihpyra mana.

¹⁴ Ajohpe pyra, toto pynanohnõko mase tomeseke sã toto amoreparyhtao oya.

-13-

¹⁵ Aimo, tuaro toehse awahtao, tãkye exiiko ase ipunaka.

¹⁶ Tãkye exiiko ase õmiry etaryke ya, tuaro oehtoh poko.

-14-

¹⁷ Iirypyryme exiketõ sã se pyra exiko. Ritonõpo Imehxo enetupuhko aomiry omipona oehtohme oorikyry ponãmero.

¹⁸ Morara awahtao imehxo exiiko mase, kure Ritonõpo ehtoh oneraxi-makehpyra exiiko roropa mase.

-15-

¹⁹ Aimo, etako pahne. Tuaro exiko, atahmãkara exiko, osenetupuhko onyriry poko.

²⁰ Eukuru poko emotyëkaketõ maro ytoytopyra exiko; tõtukurukõ poko emotyëkaketõ maro pyra roropa exiko.

²¹ Ynara exiryke etyketõ mã tõtukuru poko emotyëkaketõ roropa wetukene exiketõme mã toto, tymõkomoke pyra exiiko mã toto tupoke pyra roropa exiiko mã toto.

-16-

²² Omy omipona exiko, omy hnao isene pyra mexiry; asa onyhtomara exiko kunumuxime toehse ynororo ahtao.

²³ Ajohpe pyra ehtoh epekahko, tuaro ehtopo te, ãmorepatopo te, kure osenetupuhtopo, enara, yrome morohne onekaropyra ropa exiko.

²⁴ Orutua tumükue ahtao, zae exiketyme, tuaro exiketyme roropa ahtao, tãkye exiiko mokyro mana, tukurohtao.

²⁵ Opoko tãkye omy tyripoko; morararo tãkye asa roropa tyripoko opoko.

-17-

²⁶ Aimo, jomiry etako, zae jehtoh sã exiko, ynyriry kurã ipoenohko.

²⁷ Nohpo, orutua kõ poko exiketõ mã onekunohto rokẽ mã toto, orihmatõme roropa mã ynaroro.

²⁸ Omato kõ sã oeraximãko mã toto typoko oehtohme Ritonõpo omipona pyra oehtohme.

-18-

²⁹ Onoky mokyro kui kakehpyra jetunety ke? Onoky tãkye pyra hnae? Onoky tãtatapoiry poko nae, ikerekeremãko roropa nae? Onoky enuru tahpire nae? Onoky mokyro iwyhwyhnaahpyry, tyryhmase roropa ynororo, yrome tyryhmahpõ waro pyra mana?

³⁰ Mokyro eukuru enyry poko emotyëkakety. Ytoytõko mana eukuru zupiry poko zoximatohme.

³¹ Eukuru poko penetara exiko jehnahpyry kutehi aō poko, zemime exikety, kamirarame, axī eukuru ēne samo.

³² Ynara exiryke, etyhyryme osekāko sã mana okoi orihmatō samo.

³³ Moro enyryhtao tyoro exiketō enēko mase, rowohpe exikety sã omiāko mase.

³⁴ Tuna konōto rānao osekarōko mase, enarutāko roropa mase, tyhwymã sã exīko mase, kae.

³⁵ Mame ynara āko mase: “Totapase ywy onoky a? Otarame typipohse ywy. Yrome awamekaro. Oty katoħ owōpyra hano? Eukuru se rokē ase,” āko mase.

24

-19-

¹ Popyra exiketō poko zumoxike pyra exiko, toto maro osepeme ehtoh onukuhpyra exiko roropa.

² Tukurohtao xine imehnō ryhmary poko rokē osenetupuhnōko mã toto, aotururukohtao imepÿ htomatoh poko rokē oturūko mã toto.

-20-

³ Tuaro ehtoh ke tapyi rīko mã toto tosarykōme, zae ehtoh enetuputyryke jamihmã ke apō rīko exino.

⁴ Tuaro exikety tapyī tao osa tō nae, tymōkomoke roropa mana, enekure exikety ke, typyne exikety ke roropa.

-21-

⁵ Tuaro ehtoh kurehxo mana, jamihme ehtoh motye; tamorepase awahtao ajamitunuru motye kure mana, orēpyra orīko mana.

⁶ Naeroro osetapara ro awahtao imehnō poremākatohme, kure ātamorepary osemazuhme aporo, mame tuhke tuaro exiketō nae ahtao āmorepananōme tupime pyra exīko mana imehnō poremākapory poko oya.

-22-

⁷ Tuaro exiketō nekarotyã tupime mã kehko putupyra exiketomo a, onenetupuhpyra mã toto; tōximōse ahno ahtao osenetupuhtohme tynyrirykō poko tuaro pyra exiketō teh āko rokē mã toto, ezuhtoh pyra toexirykōke.

-23-

⁸ Ahno atamoreparyhtao popyra ehtoh ritoh poko, “Imehnō htomaponeme” mokyro esehtōko imehnō mana.

⁹ Zae ehtoh waro pyra exiketō atamoreparyhtao tynyriry poko, iirypyryme rokē osenetupuhnōko mã toto. Imehnō poihtone se pyra imehnō mana ipunaka.

-24-

¹⁰ Jamihme pyra awahtao popyra ehtoh toehse ahtao roropa, jamihme pyra mase rahkene.

-25-

¹¹ Axī ke imehnō ipynanohko, mokaro aroryhtao imehnomo a aorihmapotohme.

¹² Ynara karyhtao oya, “Morohne poko zuaro pyra ase,” karyhtao, ōsenetupuhtoh waro Ritonōpo mana, okurohtao eneryke eya. Kymarokō emero epehmāko mana kynyrihyrykō emetakame.

-26-

¹³ Kuku, umūkuru, ano zeni enahko pixo. Kure orīko ano zeni mana anusasame exiryke,

¹⁴ moro saaro atamorepako tuaro oehtohme, anusasame exīko okurohtao mana. Tuaro ehtoh apoiryhtao oya kure ehtoh oehnōko oya mana, kure ehtoh oneraximakehpyra roropa exīko mase.

-27-

¹⁵ Popyra exikety sã pyra exiko, imepỹ tapyĩ onenepyra exiko, zae exikety tapyiny ematonanohtohme oya.

¹⁶ Ajohpe pyra exikety epuepukaryhtao owōnōko ropa mana. Yrome popyra ehtoh poko exiketō enahkãko mana, popyra ehtoh toehse ahtao.

-28-

¹⁷ Atãkyemara exiko oepekara etuarimaryhtao. Tãkye pyra exiko iporemãkary eneryhtao oya.

¹⁸ Tãkye oexiry enēko Ritonōpo Oesē mana, morara oehtoh se pyra mana. Otaramē mokyro wãnohkehkapōko roropa mana.

-29-

¹⁹ Torētyke pyra exiko popyra exiketō poko, toto zumoxike pyra exiko roropa.

²⁰ Popyra exiketō kure ehtoh oneraximara mã toto. Nãparina ezehkety sã rokē mã toto.

-30-

²¹ Aimo, Ritonōpo Kuesēkō enetupuhko, aomiry omipona exiko. Kure rokē tuisa konōto tyriko roropa. Osepeme pyra exiko tuisa myakãmary se exiketō maro,

²² otaramē axĩ sã osenahkapōko mã toto. Zuaro pyra mase popyra ehtoh itamurume enepyyro waro Ritonōpo mana te, tuisa konōto roropa morohne ripory waro mana, enara.

Imehnō tuaro ehtoh poko

²³ Ynara roropa tuaro exiketō nekarohpyry:

Kure mana zae rokē ahno apiakaryhtao apiakananomo a.

²⁴ Popyra exiketō onuãnohpyra ahtao eya xine, “Kure mose ro,” karyhtao eya xine, morara kananō popyra ekarōko imehnō mana. Mokyro se pyra exīko roropa mã toto ipunaka.

²⁵ Yrome zae rokē popyra exiketō wãnopyryhtao apiakananomo a, kure rokē mokaro apiakananō ekarōko imehnō mana. Kure rokē oturūko roropa imehnō mana toto poko.

²⁶ Ajohpe pyra ezuhtoh osepeme ehtoh nymyry enetupuhtohme mana.

²⁷ Atapyĩ onyripyra exiko otupi anarykara ro awahtao te, oerohtoh poko pyra ro awahtao, tineru apoitohme.

²⁸ Zae rokē omyhtōkō ahtao onyhxiropyra exiko, onykerekeremara exiko roropa.

²⁹ Ynara kara exiko: “Mokyro poko emỹpōko ase, epehmãko ase inyrihpyry emetakame,” kara exiko.

³⁰ Tupito tō kuroko toytose ywy akĩme exikety tupi enese, putupyra exikety.

³¹ Omoxino tuhke nexiase ãtarykahme roropa, apuru topu risē toepukase nexiase.

³² Moro eneryke ya ynara tōsenetupuhse ywy:

³³ Onyhko pitiko, atapomēko, oseremako toiro pixo;

³⁴ yrome tynyhse awahtao omōkomory enahnōko mana, omato sã, tyypreke exikety sã osetapãko akĩme oehtoh mana amaro.

25

Saromã nekarotyã tuaro ehtoh poko

1 Sero imehnõ Saromão nekarotyã tuaro ehtoh poko. Tymenekase mã kehko, tymeropose roropa tuisa Ezekia a, Juta tõ esemy, typoetory tomo a.

2 Ritonõpo imehxo ehtoh enetupuhnõko sytatose tuaro ehtoh zonẽtopõpyryke eya kywino xine. Kutuisarykõ imehxo ehtoh ekarõko sytatose tupime ehtoh poko tãtamorepatohkõke eya xine tuaro ehtohme.

3 Tuisa osenetupuhtoh waro ehsaromepyra mase; kuosenetupuhtohkõ motye kapu kae ehtoh samo, moe tuna konõto zue ehtoh sã roropa aosenetupuhtoh mana.

4 Parata tukurãkase ahtao apoto po joia kurã rĩko ipoko erohkety mana.

5 Moro saaro zae pyra amorepatõkõ aroporyhtao tuisa winoino, jamihme-hxo exĩko tuisa mana zae ehtoh riry poko.

6 Tuisa konõto õpataka awahtao imehxo exiketyme osekarypyra exiko.

7 Kurehxo oya imeĩpo osa kurã ekarory oya, kure hkopyra exiry oya oesary tupuxihkase ropa ahtao ekarotohme imepõ tuisamehxo exikety a.

8 Atarypopyra exiko onenehpyry ekarotohme apiakane õpataka. Otarame imehnõ morara enenanõ mã oehnõko azahkuru oekarõko, morara ahtao otara ãko mah?

9 Ate pyra awahtao apãnary maro oximaro ekurãkatoko amarokõ rokene, tokare pyra ehtoh onekaropyra exiko imehnomo a.

10 Mãpyra tokare pyra ehtoh ekaroryhtao imehnomo a, tuaro exĩko mã toto opoko: tokare pyra ehtoh kurãkary waro pyra oexiry poko. Mame moro poko ehxirokehpyra exĩko mase jũme.

11 Emese kure sã omi kurã ekaroryhtao, uuru risẽ sã mana epery kuhtoh samo tyrise parata risẽ pokona.

12 Otato ahno ahtao tuaro se toexiryke, tuaro exikety namorepary kure kuhse mana, omahtao uuru risẽ motye te, õkyry uuru kurã risẽ motye roropa mana.

13 Tuna kuenimã sã xixi jetũ ahtao tykyrysã apoitoh toehse ahtao, moro sã omi arone mã zae exiketyme ahtao. Mokyro taropohpõ ãkyemapõko mã ynororo.

14 Tõmihpyry onymoipyra ahno ahtao tỹkyryry ekarory poko te, imepõ akorehmary poko roropa repe, yrome tõmihpyry tamonohse onekaropyra tokurehse ahtao akurũ sã mana tyryrykane maro konopo oehpyra ahtao.

15 Inehmõke pyra awahtao, axĩ pyra imehnõ tuarõtanohpõko mase ise oehtoh se roropa toto ehtohme, tuisa tõ osenetuputyry tyromãko roropa mase.

16 Ano zeni enapyryhtao oya onymotyẽkara exiko, oenarutaryino.

17 Onymotyẽkara exiko oytory poko apãnary tapyĩ taka. Tahxime itapyĩ taka oytoryhtao otarame penekhnõko mã ynororo opoko, mame ozehno exĩko mã ynororo.

18 Ajohpe exikety imehnõ kerekeremary poko aorihmapone sã mana, punião samo, kaparu sã roropa, pyrou potyry sã roropa.

19 Etuarimatoh toehse ahtao, ãtakorehmapory se awahtao zae pyra exikety a, tõsẽ onyry sã mana tyery imotahpyry ke, ytoytopy ytory sã roropa mana,

20 upo oury sã roropa mana kuenime ahtao. Eremiaryhtao emynyhmakety netaryme sautu riry sã mana apurohpyry pona.

21 Ozehnoto omise ahtao tonahsẽ ekaroko eya; tuna se ahtao tuna ekaroko eya.

22 Moro riryhtao oya osenuruhkãko mã ynororo ehxirõko roropa mana, mame kurã ke oepehmãko Ritonõpo mana.

23 Inikahpoe tyryrykane ahtao konopo enehpõko, moro sã ajohpe imehnõ kerekeremananõ oxiehno imehnõ ripõko mana.

²⁴ Kurehxo tapyi pitiko tao oexiry tupito po, kure hkopyra tapyi tao nohpo maro oseosezuhketyme.

²⁵ Omi kurã etary moino imepỹ pata poe tuna kuenimã enyry sã mana tutunazehnase awahtao, tapotũkehse awahtao.

²⁶ Zae ehtoh poko exikety osekaryhtao popyra exikety a, tuna enatyry sã mana nuriame toehse ahtao, pẽkamã sã roropa orihmatõ ke topinohse ahtao.

²⁷ Ano zeni enapyry poko toemotyẽkase awahtao akuruhtãko mase, moro sã opyrypany imehnomo a zupiryhtao oya popyra mana.

²⁸ Õsenetuputyry menekary waro pyra awahtao oorypyry poko pyra oehthome, tõsewomatohke pyra mase pata samo, apuru pyra exikety samo.

26

Tuaro pyra exikety

¹ Putupyra exikety riryhtao imehxo, enara sã mana: kuenimã oepyry sã mana eina ahtao, konopo oepyry sã roropa mana tykyrysã apoitoh zano.

² Zae rokẽ awahtao, popyra ehtoh enehpory se ozehno exikety ahtao opona oryhmasaromepyra mana. Aomiry xihpyry torõ sã ytoytõko repe, yrome porohpyra mana opona ekurehnõko.

Tuaro pyra exiketomo

³ Ippohtoh nae kawaru aropotohme, etypohkatoh nae jumẽtu etypohkatohme, mara pisarara nae putupyra exikety pipohthome.

⁴ Putupyra exikety a ekaroporyhtao onezuhpyra exiko; ezukuruhtao oya mokyro sã exiko mase.

⁵ Putupyra exikety a ekaroporyhtao ezuhko omi tupimã ke pyra, tuarohxo exikety osekarypyra ynororo ehtohme.

⁶ Omi aroporyhtao tuaro pyra exikety ae, popyra ehtoh ripõko mana: kurehxo exiry opupuru asakoro ehkotyry oya.

⁷ Omi tuaro ehtoh ekaroryhtao putupyra exikety a, emese popyrahme sã mana, ãtakamahpyry axiry samo.

⁸ Putupyra exikety eahmary zae pyra mana, topu mykyry sã mana parateira pokona.

⁹ Omi tuaro ehtoh ekaroryhtao putupyra exikety a ynara sã mana: omoxino oury aetymyhpyry a tomary ae.

¹⁰ Typoetokemy a putupyra exiketõ riryhtao typoetoryme, imehnõ ako-rekehkãko rokẽ mana, emero porehme.

¹¹ Popyra ehtoh tyrise ropa ahtao putupyra exikety a ynara sã mana: kaikuxi eramary ropa sã mana tonarutatopõpyry pona ropa.

¹² Tuarohxo osekaryketyme ahno ahtao ynara sã mana: putupyra exikety motye zuaro pyra mana, toepyrypanyke.

Akĩme ehtoh poko

¹³ Akĩme exikety tapyi tae tutũtary se pyra mana, ynara ãko mana: “Tutũtase jahtao otarame jeseãko reão mana.”

¹⁴ Tapyi omõto apuru sã eraeramãko akĩme exikety mana tynyhtoh po, yrome tõsary poe ytõpyra mana.

¹⁵ Ahno nae akĩmehxo exikety ipunaka, tynapyry riry se pyra roropa tỹtaka mana.

¹⁶ Akĩme exikety tuarohxo osekaryõko mana, imehnõ 7mãkõ tuaro exiketõ motye, zae tõsenetupuhthõ ehtoh ekarory waro toto ahtao ro.

Imepỹ tuaro ehtoh poko

17 Imehnõ oseosezukuruhtao, toto ezukuruhtao oya ynara sã mana: kaikuxi apoiry sã ipanary poko mokyro eneryhtao oya osema tao.

18-19 Ahno a imepỹ tonekunohse ahtao, mame ynara karyhtao eya: “Os-emeikãko rokẽ exiase,” karyhtao ynara sã mana: rowohpã sã mana typyre orihmatõ poko osemeikaryhtao.

20 Apotopokõ pyra ahtao apoto ezehnõko mana; ekerekeremato pyra ahtao oseosezuhpyra roropa exino.

21 Sakaramato riryhtao ikarã pona zemime exĩko mana, apotopokõ riryhtao apoto pona ezehpyra apoto mana, moro sã tõsezukuru se exikety nae ahtao oseosezuhkepyra exino.

22 Ikerekeremary imehnõ poko etary se sytatose, tõsẽ pitiko tompore sã kyia xine mana!

23 Oturutoh ajohpe ahtao osenetupuhtoh nymyry zonẽnõko mana, mopuku ke oripo zonohtoh sã mana, jarao kure enepotohme repe, moro sã kukurohtao xine mana.

24 Ahno ajohpe exikety imehnõ zehno toexiry zonẽnõko mana, omi kurã ke oturũko mã ynororo repe.

25 Aomiry kure sã repe, yrome tuaro exiko, ajohpe rokẽ mana, ikurohtao ose pyra mana ipunaka.

26 Imehnõ zae exiketõ poenohnõko mã repe, imehnõ enekunohtohme, yrome etyhpymy popyra inyrytã enẽko mã toto emero.

27 Imehnõ apoitoh riryhtao ahno a, omõnõko mã ynororo moro aka; topu purohmaryhtao eya, mororo ke osetapapõko ynororo mana.

28 Imepỹ se pyra awahtao, sam kamexipory se mase ajohpe ikerekeremary ke oya; omi kurã sã repe onekunohto ahtao imehnõ ryhmãko mana.

27

1 Epyrypara exiko õsenetupuhtoh poko onyriry poko kokoro, zuaro pyra oexiryke otara exĩko kokoro.

2 Ah imehnõ oeahmã toto, epyrypara exiko onyryhpory poko, kure oehtoh poko roropa, enara.

3 Topu te, isawã roropa omoxĩ mã kehko ipuimaryhtao ahno a, yrome morohne motye kuhse putupyra exikety nyriry mana, omoxiny.

4 Imehnõ zehno ehtoh ryhmatome mana, yrome moro motye kuhse imepỹ zumoxike ehtoh mana.

5 Kurehxo imepỹ zupokary jarao samo zae pyra ynororo ahtao, kure hkopyra mana ipyno sã awahtao yrome oturupyra imaro zae ehtoh poko.

6 Kuepekõ kypyno xine mana sam kamexiporyhtao ro eya, yrome tome-seke exiko oeahmaryhtao oepekara a opyno exikety samo!

7 Tuesapare awahtao ano zeni se pyra mase, yrome omise awahtao tõsẽ itunety tompore sã oya mana.

8 Ahno moe ahtao tytapyĩ poe, torõ sã exĩko mana tymỹ poe ameke exikety samo.

9 Ixtaratu te, oriu typoxine exikety roropa tãkye orĩko mana. Morararo oepe maro awahtao tãkye exĩko mase õtururuke imaro.

10 Wenikehpyra exiko oepe tõ poko te, omy epe tõ poko roropa. Tupime ehtoh toehse ahtao oya, oekyry a ytopyra exiko atakorehmapose eya. Omyhto exiketomo a rokẽ atakorehmapoko. Ækorehmãko mã toto moe oekyry tõ ahtao.

11 Aimõ, tuaro exiko tãkye jehtohme; imehnõ ezuhtho nae exĩko ase ykerekeremaryhtao eya xine.

¹² Tuaro exiketō popyra ehtoh oepyyry enēko mā toto, otonēnōko mā toto, yrome tuamekaro exiketō tomeseke pyra ytōko mā toto, imeīpo atasamāko mā toto.

¹³ Ÿme ahno ahtao imepỹ nepehmary epehmatohme, yrome mokyro waro nymyry pyra ahtao, zae exiry zupō maro imōkomory ekarory ikurākatohme mokyro nepehmary epehmatohmo.

¹⁴ Oepe ēpakaryhtao oya pakeimo, opore omitatoh ke: “Apakano konohno?” katoh ke, ōmiry eya popyra tyripotoh sā exīko mana.

¹⁵ Konopome ahtao pitahpitahkakehpyra ehtoh sā nohpo mana okerekere-makehpyra exiketyme ahtao.

¹⁶ Mokyro onymynyhpākasaromepyra imepỹ mana. Tyryrykane mynyhpākary tukuhse oya nae? Oriu anymyry tukuhse oya nae oemary ke?

¹⁷ Ahno mā atamorepāko imepỹ ahno maro, kurimene risē atahtory sā imepỹ kurimene ke.

¹⁸ Wikeira zoko pyno exiko eperytatohme anapyryme; kure rokē oesē tyriko kure opehmatohme roropa eya.

¹⁹ Oēmyty enēko mase tuna kuaō, osenēko roropa mase okurohtao.

²⁰ Ahno penetatoh aorihtyā esary sā mana: toiro osa nae ro exikety sā mana.

²¹ Apoto ke uuru zahkāko mana parata roropa, kure exiry enetohme. Moro saaro zae ahno ehtoh kuhnōko mana.

²² Putupyra exikety typipohse ahtao itamurume ityoromatohme repe putupyra exikehpyra mana, osemazuhme aehtopōpyry saaro.

²³ Oeky tō pyno exiko, kaneru tomo pui tō roropa kure toto ehtohme,

²⁴ omōkomory, kowenu sā roropa jūme pyra exīko mā toto.

²⁵ Pui tō napyry anarykahpyry isahkako aporo ikurākatohme; imeīpo onah-poty isahkako ypy tō po, anarykahpyry ahtary ropa eraximaryme.

²⁶ Mame upo rīko mase kaneru hpoty ke. Imepỹ tupito epekahnōko mase tineru ke poti mūkuru tō epehpyry ke.

²⁷ Poti nohpory tō suhsuru ekarōko itamurume mā toto oya ōkurume, atapyĩ taōkomo a, opoetory tomo a roropa, enara.

28

¹ Popyra exiketō epāko mā toto onekahmara imehnō ahtao ro, yrome ajohpe pyra exikety orēpyra mana reāo samo.

² Tutuisake ahno ahtao, tuaro exiketomo, ajoajohpe pyra roropa exike-tomo, jamihme exīko mā toto, orēpyra exīko roropa mā toto. Yrome tyrypyrykō poko toehse ahno ahtao ituisarykō myakamāko mā toto tahxime.

³ Tymōkomoke pyra exikety, tymōkomokākara ryhmaryhtao eya konopo jamihmā sā mana, tykyrysā enahkaponeme samo.

⁴ Ritonōpo omihpyry omipona pyra exikety osepeme mana popyra exiketō maro, yrome Ritonōpo omiry omipona exikety popyra exiketō ako-rekahaneme mana.

⁵ Zae ehtoh waro pyra mā popyra exiketomo, yrome Ritonōpo omiry waro se exiketō zae ehtoh enetupuhnōko mā toto.

⁶ Kurehxo tymōkomoke pyra exiry ajohpe pyra ahtao, kure hkopyra tytineruke exiry ajohpe ahtao roropa.

⁷ Ritonōpo omihpyry omipona poetohti ahtao tuaro exiketōme mā toto, yrome osepeme toto ahtao ajoajohpākō maro, jūkō ehxirōko mana toto pokoino.

⁸ Tytineruke itamurume toehse awahtao epehpyryje epehmaporyke oya imehnomo a axĩtao rokẽ tineru ekaroryhtao eya xine, etyhpyryme otinerũ nomõko mase imepỹ tinerũme ehtohme, tymõkomokãkara pyno exikety tinerũme.

⁹ Ritonõpo omiry omipona pyra exikety õmiry etary se pyra exĩko Ritonõpo mana aotururuhtao eya.

¹⁰ Ajohpe pyra exikety tonekunohse oya ahtao zae pyra ehtoh tyritohme eya, epukãko mase moro apoitoh taka, onyrihpyry aka; yrome zae ehtoh poko exikety mã kure rokẽ topehmasẽme exĩko.

¹¹ Tymõkomoke exiketõ tuarohxo osekarõko mã toto toipe, yrome tymõkomoke pyra exikety tuaro exiketyme ahtao mokaro ehtoh waro mana.

¹² Zae ehtoh poko exiketõ tuisame toehse ahtao, oseahmãko mã toto emero porehme, yrome tuisame toehse popyra exiketõ ahtao, otonẽnõko mã toto enaromỹke toexirykõke.

¹³ Tyyrypyry tonẽse ahno a ahtao, orẽpyra exipyra ekurehnõko mana, yrome opynanohnõko Ritonõpo mana oorypyry ekaroryhtao eya irumekatohme oya.

¹⁴ Ritonõpo omiry omipona awahtao tãkye exĩko mase, yrome aomiry omipona se pyra awahtao, popyra ehtoh oehnõko oya mana.

¹⁵ Kowenu popyra ahtao zehno exiketyme sã mana reão samo, uuso sa roropa tymõkomokãkara tuisaryme.

¹⁶ Kowenatu zae ehtoh riry waro nymyry pyra ahtao, imehnõ ryhmaneme exĩko mana; ajohpe ehtoh se pyra tuisa ahtao ipunaka okynahxo tuisame exĩko mana.

¹⁷ Imepỹ etapahpono nono ahkãko taryporyke samo tokepyry zonẽtohme; ah nahkano.

¹⁸ Ajohpe pyra exikety osewomãko mana, yrome ajohpe exikety mõtoino rokẽ orẽnõko mana.

¹⁹ Tutupi poko ahno erokuruhtao tynahke exĩko mana pitiko rokẽ pyra, yrome erohpyra ikohmamyryhtao omise exĩko mana, jũme tymõkomoke pyra exĩko mana.

²⁰ Ajohpe pyra exikety tãkye exĩko mana, yrome axĩ tytineruke se exikety tuãnohsẽme exĩko roropa mana.

²¹ Zae pyra mana tineru ekarory apiakane a osepeme ehtohme, yrome toitoine apiakananõ nae, azahkuru imenekãko tineru pitiko tokarose ahtao eya xine.

²² Tyamene se exikety atarypõko mana itamurume tytineruke toehtohme, naeroro zuaro pyra mana mõtoino rokẽ itinerũ enahnõko mana.

²³ Ahno tupokase ahtao oya osepemehxo exĩko matose imeĩpo, ipyrypany motye.

²⁴ Zae rokẽ osekarokety tumy tinerũ tomatonanohe ahtao, tyse tinerũ tomatonanohe ahtao roropa, popyra mana ipunaka imepỹ omato motye.

²⁵ Tyamene se exikety popyra ehtoh enehpõko rokẽ mana. Yrome Ritonõpo enetuputyryhtao oya oesẽme, orẽpyra exĩko mase.

²⁶ Õsenetupuhtoh poko rokẽ awahtao putupyra exikety sã mase, yrome imehnõ tuaro exiketõ namorepatoh omipona awahtao osewomãko mase.

²⁷ Tymõkomokãkara pyno awahtao omise exipyra exĩko mase, yrome pimỹme awahtao tymõkomokãkara onenepyra oehtohme popyra oripõko Ritonõpo a tuhkãkõ mana.

²⁸ Popyra exiketõ tuisame toehse ahtao, otonẽnõko ahno mã toto enaromỹke toexirykõke, yrome tuisame pyra toehse ropa toto ahtao, ajohpe pyra exiketõ emãnõko mã toto.

29

¹ Tuhke rokē tupokase awahtao, otato pyra rokē toehse roropa awahtao, mōtoino rokē toatākasēme exīko mase, osepynanohsaromepyra exīko mase.

² Zae ehtoh poko exiketō tuisame ahtao, ahno emero atākyemāko mā toto; yrome popyra exikety tuisame ahtao pusuh āko ipoetory tō mana, ikerekeremāko roropa mā toto.

³ Tuaro ehtoh sehxo imūkuru ahtao, epyrypāko mā jū ipoko. Imehnō nohpo poko exikety tytinerū ahnikāko mana emero.

⁴ Zae ehtoh poko kowenu ahtao, ahno ewomāko mana; yrome itinerujā epehmaporyhtao ahno a tynonory enahkapōko mana.

⁵ Oepe tō pyrypanyhtao oya, apoitoh rīko mase moro taka amoreme omōtohme ro.

⁶ Popyra exiketō tapoise mā toto apoitoh taka tyrypyrykomo a, yrome zae ehtoh poko exiketō ytoytōko mā toto, tākye rokene.

⁷ Zae ehtoh poko exikety osenetupuhnōko mana tymōkomokākara ewomary poko, yrome popyra exiketō mokaro poko osenetupuhpyra mā toto.

⁸ Emero poko ikerekeremananō pokoino pata pōkō torētyke exīko, os-etapāko oxiehno exiketō samo, yrome tuaro exiketō ekuremāko mā toto atatapoipyra imoihmākō ehtohme.

⁹ Tuaro exikety tōsezusezuhse ahtao putupyra exikety maro, exianāko rokē mokyro mana, opore kohtāko te, ipoihtōko roropa mana.

¹⁰ Imehnō etapananō zae exiketō se pyra mā toto ipunaka, yrome zae ehtoh poko exiketō toto ewomāko mā toto isene toto ehtohme.

¹¹ Putupyra exikety tohne toexiry enepōko mana imehnō neneryme, yrome tuaro exikety mynyhme exīko, tehme roropa mā ynororo.

¹² Otato tuisa ahtao ajohpe ehtoh poko, mokyro akorehmananō emero ajohpe exīko mā toto.

¹³ Tymōkomoke pyra exikety, iiryhmane maro toiro rokē ehtoh ke oxisā mā toto: Ritonōpo a enuru tokarose eya xine enetohme.

¹⁴ Tymōkomokākara ewomaneme tuisa konōto ahtao, okynahxo tuisame exīko mana.

¹⁵ Poetohti kurākary kure mana, toto amorepary zae ehtoh poko kure roropa mana. Typenetatoh poko rokē poetohti ahtao, etyhyryme jē ehxirōko māna.

¹⁶ Popyra exiketō tuisame toehse ahtao, popyra ehtoh emānōko mana; yrome zae ehtoh poko exiketō isene ro exīko mā toto, popyra exiketō enahkary enēko mā toto.

¹⁷ Opoenō amorepako zae ehtoh poko toto ehtohme, toto poko epyrypāko mase, ehxiropyra roropa mase toto poko.

¹⁸ Ritonōpo omiry onenetupuhpyra ahno ahtao zae ehtoh onyripyra mā toto. Tākye mā mokaro, Ritonōpo omiry omipona exiketomo.

¹⁹ Azahkuru opoetory toehse ahtao, omi ke rokē onytyromara mase. Ōmiry etāko mā repe, yrome omipona pyra mana.

²⁰ Ahno otururuhtao osenetupuhpyra ahtao zae ehtoh onyripyra mana ipunaka, mokyro motye kure ehtoh rīko putupyra exikety mana.

²¹ Opoetory penetatoh emero ekaroryhtao eya poetome ro ahtao, imeīpo emero esēme se exīko mana.

²² Axī zekītapakety oxiehno imehnō ripōko mana, oseosezuhnōko, atatapoīko roropa mā toto.

²³ Imehnō motye kure osekaryhtao ahno a orēnōko mana, yrome epyrypara ynororo ahtao aomiry etary se exīko imehnō mana.

24 Omato akorehmaneme toehse ahno ahtao atakorehmasaromepyra exīko mana. Ajohpe pyra ahtao ahno apiakane ēpataka, tuānohsēme exīko mana, yrome ajohpe ahtao, Ritonōpo a tuānohsēme exīko mana.

25 Opoko imehnō osenetupuhtoh zuno awahtao orēnōko mase, yrome Ritonōpo enetuputyryhtao oya towomasēme exīko mase.

26 Kymarokō emero atakorehmapory se sytatose tuisa konōto a, yrome Ritonōpo rokē, kuapiakanekōme nymyry, zae ehtoh ke kuepehmatorŷko mana.

27 Zae ehtoh poko exiketō popyra exiketō se pyra mana ipunaka. Zae ehtoh poko exiketō zehno roropa popyra exiketō mana.

30

Akua omiry

1 Sero Akua omihpyryme mana, Jake mūkuru:

“Ritonōpo ymaro pyra mana,

Ritonōpo ymaro pyra mana.

Torēse ywy.

2 Onokyrome ase, ahnome pyra;

tuaro pyra exiketyme ase,

tuaro ahno tyripose ahtao ro Ritonōpo a.

3 Atamorepara tokurehse ywy tuaro ehtoh poko,

Ritonōpo Kurā waro nymyry pyra ase.

4 Onoky nae tuaro exiketyme kapu ehtoh poko emero?

Onoky nae tyryrykane apoihpono tomary ke?

Onoky nae tuna ātyhtōko kamisa ke?

Onoky nae sero nono ehpiry tō meroneme?

Mokyro esety waro hma?

Imūkuru esety waro roropa hma?

Kaxiko zuaro awahtao.

5 “Ritonōpo omiry emero ajohpe pyra mana. Osewomatohme mana towomanekōme enetupuhnanomo a emero.

6 Omi tyorō onekaropyra exiko Ritonōpo omiry; moro tyrise ahtao oya oupokāko mana, ajohpe oehtoh enepōko roropa mana.”

Oturutoh Ritonōpo a

7 Ritonōpo, asakoro ehtoh se rokē hano oya orihpyra ro jahtao:

8 Ajohpe pyra kyripoko te, tymōkomoke itamurume jyripyra exiko, tymōkomoke pyra jyripyra roropa exiko. Tonahsē ipune ehtoh rokē ekaroko ya isene jehtohme.

9 Moro motye nae jahtao otarame: “Ose pyra ase,” āko ase. Māpyra tymōkomoke pyra jahtao ipunaka otarame ematonāko ase, mame oesety, Ritonōpo hxirōko imehnō mana Jesēme oexiryke.

Imehnō tuaro ehtoh omiry

10 Imepŷ poetory onykerekeremara exiko esemy a, popyra ehtoh oya onenehpopyra imehnō ehtohme, etuarimara roropa oehtohme moro poko.

11 Ahno nae tumykō kerekeremāko, tysekō kure onyripyra roropa mā toto.

12 Ahno nae kure rokē osekarōko repe, yrome nuriame toto ehtoh onukurikara ro mana.

13 Ahno nae imehnō motye kure osekarōko mā toto, imehnō enēko mā toto ahno kahpyryme rokene.

14 Ahno nae, tytinerū apoitohme tyya xine tymōkomokākara akorekehkāko, etuarimaketō akorekehkāko roropa mā toto.

¹⁵ Rere, munu ěneme exikety tōxike asakoro mana, esetykō mā: “Ekaroko ya! Ekaroko ya!”

Asakoropane: “Epo hnae!” kara exiketō nae:

¹⁶ Aorihtyā ekepyry esary te;
nohpo, poetoěme exipitopyra ro ahtao;
nono tonore konopo sehxo ahtao;
apoto, itu tonore zatyryhtao tapyi tō maro, enara.

¹⁷ Tummy poihtoneme exikety te, tyse htomaneme exikety roropa kunumuxime toehse ahtao, tōsě exīko mokyro mana kurumu tomo a, enuru typosoposohkasěme exīko roropa mana atōko tomo a.

¹⁸ Asakoropane exiketō nae onenetupuhsaromepyra jehtopo:

¹⁹ Piano ytoytory kapu ao te;
okoi ytory poko topu poro;
wapu ytory poko tosemary ae tuna konōto kuaō te,
nohpo maro orutua osepyno ehtoh poko, enara.

²⁰ Ynara sā mā nohpo tynio maro rokě pyra exikety: imepỹ maro ehxīpo epỹko mana; moromeīpo ynara āko mana: “Azahkuru ehtoh onyripyra akene!”

²¹ Asakoropane ehtoh se pyra sero nono pōkō mā ipunaka:

²² Ahno namoto tuisa konōtome toehse ahtao;
putupyra exikety typenetatoh emero nae ahtao tonahsěme;
²³ ajoajohpe exikety tyniotase ahtao te,
nohpo namoto tosě myakāme toehse ahtao.

²⁴ Sero nono po asakoropane onokyro tō nae, zumo pyra exiketomo yrome emese kure mā toto:

²⁵ maikuato tō, jamihme pyra exiketomo, yrome tonahsě kurākāko mā toto eina ahtao;

²⁶ koeriu tomo, jamihme pyra roropa mā toto, yrome tytapyi rīko mā toto topu tō ao;

²⁷ taparara tomo, tutuisake pyra mā toto, yrome oximōme ytōko mā toto;

²⁸ joxi tomo, tupime pyra mokaro apoiry oma ke, yrome omōnōko mā toto tuisa tapyi konōto taka.

²⁹ Asakoropane isene exiketō nae aytorykohtao toto enery se osenuh-maketō mana:

³⁰ reāo te, imehnō onokyro tō motye jamihme mana, imehnō zuno pyra roropa mana;

³¹ poti te;
kuratiri orutua, orěpyra exikety samo;
tuisa konōto typoetory tō ěpataka.

³² Putupyra exiketyme toehse awahtao, orěpyra osekaroryke popyra ehtoh riry se toehse awahtao apoaporo, osenetupuhko aporo:

³³ pui suhsuru etaparyhtao mātēka rīko mase;
eunary totapase ahtao munu tūtāko mana;
ozehno imehnō riryhtao oya atatapoīko matose, enara.

31

Tuisa ě omiry sero

¹ Tuisa Remueu eny omiry sero, tumūkuru netaryme, ynara tykase ynororo:

² Omoro mase umūkuru, Ritonōpo nekarohpyry ya tōturuse jexiryke eya, opyno ase ipunaka. Otara āko ywy oya?

³ Ajamitunuru, otinerũ roropa onenahkara exiko nohpo tō poko, tuisa tō tōsenahkase nohpo tō poko.

⁴ Etako pahne, Remueu! Popyra mana uwa eukuru jehnahpyry enyryhtao tuisa tomo a, imehnō eukuru jehnahpyry roropa onēpyra exiko.

⁵ Jehnahpyry enyryhtao tuisa tomo a wenikehnōko mā toto Ritonōpo nyripohpyry poko. Etuarimaketō ewomary poko wenikehnōko roropa mā toto.

⁶ Eukuru jehnahpyry kure orihsasaka exiketō okurume te, etuarimaketō okurume roropa.

⁷ Ah jehnahpyry ēno toto wenikehtohme toetuarimarykō poko te, tākye pyra toehtohkō poko, enara!

⁸ Oturuko osewomasaromepyra exiketō omiryte. Takorehmaneke pyra exiketō ewomako, etuarimaketomo emero porehme.

⁹ Toto akorehmatohme oturuko, zae rokē apiakaneme exiko. Tymōkomokākara ewomako, etuarimaketō roropa.

Ipyty emese kure exikety

¹⁰ Mame opytyme nohpo kurā enery tupime mana. Kure aexiry topu tō typyne exiketō motye mana.

¹¹ Zae aexiry enetupuhnōko inio mana, jūme etuarimara exīko mana.

¹² Isene ro tahtao mokyro nohpo kure rokē tynio rīko mana, popyra ehtoh onyripyra roropa mana.

¹³ Erohkehpyra mana kaneru hpoty riry poko upome te, mauru panō riry poko roropa upome.

¹⁴ Moino tonahsē enehnōko mā ynororo tytapyī taka, wapu tō samo, osepekahketō samo.

¹⁵ Ēmehpyra ro ahtao owōnōko mana, tonahsē ritohme tytapyī taōkō otuh-tohme, typoetory tomo a erohtoh ekarotohme roropa.

¹⁶ Tupito enēko mana, epe Kahnōko mana tytinerũ ke, toerohtamitu ke, mame tutupi arykāko mana uwa zoko tomo.

¹⁷ Orēpyra erohnōko mana, jamihme, tuaro roropa.

¹⁸ Tynyrihpyry tō ehepyry waro mana emero porehme, toerokuru poko kohmānōko mana.

¹⁹ Mauru topuru rīko mana kyita pokona, kaneru hpoty te, mauru panō maro. Moro ke kamisa kahnōko mana, tupō ritohme.

²⁰ Tymōkomokākara akorehmāko mana, omise exiketō roropa.

²¹ Kuenime toehse ahtao torētyke pyra mā ynororo, tupoke kurā ke itapyī taōkō exiryke.

²² Āty kō rīko mana, upo amurũko mā ynororo mauru panō risemy, imepỹ kamisa kurā risē roropa.

²³ Inio imehxo mana, isehxo mā toto emero. Aomiry etary se roropa mā toto emero porehme.

²⁴ Upo rīko mokyro nohpo, zamareary roropa ekamotohme osepekahketomo ā.

²⁵ Jamihme mana, aomiry etary se imehnō mana, imeīpo ehtoh zuno pyra roropa mana.

²⁶ Tuaro ehtoh ke oturũko mana, imehnō poko tonupunaryke toto zurũko mana.

²⁷ Akīme pyra mana, tytapyī taōkō onypynanohkehpyra mana.

²⁸ Ipoenō aomipona mā toto, kure oturũko mā toto ipoko, inio roropa typyty eahmāko mana.

²⁹ Ynara āko mana ipoko: “Nohpo tō tuhke, tynio maro kure repe, yrome moxiā emero motye kure mase.”

³⁰ Nohpo enekure exikety onekunohto mana, oryxime ehtoh axĩtao rokẽ mana, yrome Ritonõpo omipona exiketyme nohpo ahtao kure mokyro ekarõko imehnõ mana.

³¹ Zae rokẽ mokyro ekarotoko inyrihpyry pokoino, kure rokẽ aexiry ekarotoko imehnõ netaryme, emero porehme.

EKEREZIAXTI

Tuaro Exikety Namorepatopo

Eclesiastes

Ekarotopo

Sero *Ekereziaxti* tuaro exikety tōsenetupuhse isene ahno ehtoh poko te, zae pyra imehnō ryhmananō poko te, onekunohtōkō poko, enara. Mame etyh-pyryme: “Emero toiparo rokē mana,” tykase ynororo. Ritonōpo waro pyra exiketyme ahtao oturūko mana orēpyra toehtoh poko, typoremākatopōpyry poko, tākye toehtoh poko te, toemynyhmary poko roropa.

Yrome wenikehpyra toehse ahtao Ritonōpo poko, ynara āko poetohti a: Wenikehpyra ehtoko Ritonōpo Oesēkō poko poetome ro awahtao xine, opūkō motara ro ahtao te, ouzenukō ytopyra ro Tyrihpōkomo a (12.1,7). Ritonōpo pyno ehtoko Aomiry omipona oehthokōme. Moro poko kuehtohkōme tyrise sytatose eya. Imeīpo osekarōko sytatose Ritonōpo ēpataka kynyrihpyrykō poko tonēse ahtao ro, kure kynyrihpyrykō poko te, popyra kynyrihpyrykō poko roropa, enara (12.13-14).

Sero pape ao

Oty katohme isene hano? 1.1–2.26

Tuaro ehtoh isene ehtoh poko 3.1-15

Senohne a tamorepase ywy 3.16–6.12

Senohne isene ehtoh poko 7.1–12.8

Aotyhkatopōpyry 12.9-14

Isene ehtoh toiparo rokē mana

¹ Sero nase oturukety omiry, Tawi mūkuru, tuisame exikety Jerusarē po.

² “Toiparo rokene, toiparo rokē mana,” āko oturukety mana. “Emero porehme toiparo rokē mana.”

³ Erohnōko sytatose orēpyra samo, tamuhpōme kuehtohkō pona, oty apoitohme kuerohthokō tamitukō nahe?

⁴ Ahno tō enurūko mā toto, orihnōko roropa mā toto. Yrome sero nono etyorōmara mana.

⁵ Xixi tūtāko mana. Mame omōnōko ropa mana ytotohme ropa tosaka, tutūtatah pona ropa.

⁶ Tyryrykane tyryry āko ikurenaka, imeīpo tyryry āko inikahpozakoxi, eraeramāko mana, mame oehnōko ropa mana toesyryhmatopōpyry pona ropa.

⁷ Tuna tō emero yhtōko mā kehko tuna konōto kuaka, yrome tuna konōto zueme exipyra mana. Moro tuna ytōko ropa mana aenatyry pona ropa, yhtotohme ropa.

⁸ Senohne emero erohnōko mana: etaehnōko sytatose morohne eneryhtao kyaa xine. Morohne emero onekarosaromepyra sytatose. Kuenurukō penekhepyra mā kehko tōsenuhmarykō poko, kypanarykō penekhepyra ro-ropa mā kehko etary poko.

⁹ Pake ehtopōpyry sā exīko ropa mana. Pake tyrihpyry sā tyrisēme exīko ropa mana. Tyrisā kasenato ehsaromepyra mana sero nono po.

¹⁰ Tyrisā nae, ipoko ynara kasaromepyra mā exino: “Eneko ke! Sero panō exipitopyra mana sero nono po?” Arypyra! Emero toehse osemazuhme, enurupyra ro kuahtao xine.

11 Pake ehtopõpyry poko wenikehnõko sytatose. Moro saaro imeïpo ehtoh poko wenikehnõko mã mokaro, enurupyra ro exiketomo.

Tuaro ahno ehtoh poko

12 Ywy, tuaro exikety, Izyraeu tõ tuisaryme exiase Jerusarẽ po.

13 Jatamoreparý se toehse ywy emero riry poko sero nono po. Tyrohmanohpose sytatose Ritonõpo a kuetuarimatohkõme.

14 Ahno nyriry enease emero porehme sero nono po. Ourutorýko ase: toiparo rokẽ mana, emero. Tururume tyryrykane ekahmary sã mana.

15 Ijome exikety onytopohmasaromepyra mã toto. Onukuhsaromepyra mase atapona waro ehtohme arypyra ahtao.

16 Ynara tõsenetupuhse ywy: “Ywy tuisamehxo toehse, imehnõ tuisa tõ osemazuhme aexityã Jerusarẽ po motye tuarohxo toehse ywy. Tuaro ehtoh poko zuaro ase, emero ehtoh poko zuaro roropa ase.”

17 Naeroro tukuhse ywy enetupuhtohme: emero poko zuaro ehtoh poko te, tuaro nymyry ehtoh poko roropa, putupyra ehtoh poko te, tuaro pyra ehtoh poko ipunaka. Yromẽ ynara rokẽ tonetupuhse ya: moro poko atamorepatoh tonõ tururume tyryrykane ekahmary sã mana.

18 Tuarohxo ahno ahtao, itamurumehxo torẽtyke exiiko mana. Emero poko zuarohxo awahtao xine, jetuhxo exiiko mana oya xine.

2

Oseahmary toiparo rokẽ mana

1 Mame ynara tymenekase ya: ypenetatoh poko, joseahmary poko tãkye jehtohme. Yrome ynara zuaro toehse ywy: morohne poko jehtoh toiparo rokẽ mana.

2 Ynara tõsenetupuhse ywy: exianary rowohpe ehtoh sã mana, atahmãkatoh poko exianatohme otyme kure? Toiparo rokẽ mana.

3 Tuaro se exiase: oty riry kure tãkye jehtohme isene ro jahtao? Naeroro tymenekase ya jatãkyematohme eukuru jehnahpyry ke, oseahmary poko roropa, enara. Osenetuputyase: otarame sero poko kure rokẽ exiry okynã pyra kuexirykõke sero nono po.

4 Ynyrihpyry tõ imehxo tyrise ya. Tapyi tõ yriase ytapyïme, tupito tõ arykase uwa zoko ke.

5 Tupito tõ arykase, otyro tõkehko, epery zoko tõkehko roropa emero rokene.

6 Tuna pẽkamã tahkase ya moro otyro ehxikatohme.

7 Namoto tõ topekahse ya tuhke, imehnõ namoto tõ nae exiase tonuruse aexityã ytapyï tao. Pui tõ tuhke nae exiase kaneru tõ roropa tuhke, imehnõ tuisa tõ, osemazuhme Jerusarẽ po aexityã motye.

8 Uuru roropa apoiase parata maro ikurãkatohme ykyryryme, tuisa tõ tinerũ poe te, kowenatu tõ poe roropa. Eremiaketõ nae exiase orutua komo, nohpo tomo eremiatohme ynetaryme. Nohpo tõ nae exiase ypenetatoh punẽ.

9 Morara exiryke imehxo toehse ywy, tytineruke itamurume, Jerusarẽ põkõ tytineruke aexityã emero motye exiase, tuaro roropa exikehpyra exiase.

10 Ypenetatopõpyry emero apoiase. Ise jehtopõpyry moro apoiase emero. Atãkyemãko exiase ynyrihpyry poko. Naeroro moro epehpyryme emero se jehtopõpyry tapoise ya.

11 Yrome morohne poko tõsenetupuhse jahtao ynyrihpyry poko emero te, jerohtopõpyry poko roropa morohne ritohme, zuaro toehse ywy: morohne

emero toiparo rokē nexiase. Axītao rokē nexiase sero nono po. Tururume jytory sã nexiase tyryrykane ekahmary sã rokene.

¹² Mame tōsenetupuhpitose ywy tuaro ehtoh poko, ajoajohpe ehtoh poko roropa, putupyra ehtoh poko, enara. Enetupuhpotohme rokene: tynyriry kasenato riry waro tuisa nae? Arypyra! Tyriry kuhnōko mana, yrome imehnō tuisa tō osemazuhme aexityã nyrytyã sã tyrīko rokene.

¹³ Etyhpyryme ynara tonetupuhse ywy: tuaro ehtoh kurehxo, zuaro pyra ehtoh popyra mana, saerekatoh kurehxo ehtoh samo, ikohmamyry popyrahxo.

¹⁴ Tuaro exiketō toytorykō enēko mã toto. Yrome tuaro pyra exiketō ikohmamyry ae ytoytōko mã toto. Mãpyra zuaro ase kure ehtoh te, popyra ehtoh roropa oehnōko tuaro exiketomo a putupyra exiketomo a roropa.

¹⁵ Naeroro ynara osenetuputyase: “Emero rokē toehse ahtao putupyra exiketomo a, morara exīko ya roropa mana. Naeroro oty tapoise ya jepehpyryme tuaro jehtamitume?” “Arypyra! Epehpyry anapoipyra exiase ipunaka!” Moro roropa toiparo rokē mana.

¹⁶ Tuaro exiketō tuenikehsēme exīko, putupyra aexityã samo. Imeīpo emero porehme tuenikehsēme exīko sytatose. Orihnōko sytatose emero, tuaro exiketomo, putupyra exiketomo, enara.

¹⁷ Morara exiryke isene ehtoh otyeme kure? Arypyra ipunaka! Jerohtopōpyry pokoino popyra ehtoh rokē toehse ya. Toiparo rokē erokuase; tururume tyryrykane ekahmãko sã rokē exiase.

¹⁸ Emero ynapoihpyry, emero ynyrihpyry roropa toiparo rokē toehse ya. Ynara exiryke: emero ykyryry tō nomōko ase imepỹ tuisa, ymyakãme exikety kyryryme ehtohme.

¹⁹ Otarame tuaro exiketyme exīko mokyro mana. Otarame tuaro pyra exiketyme exīko mana, zuaro pyra ase. Yrome mokyro ykyryrỹpyry emero esēme exīko mana. Morohne poko toerohse ywy yronomyryme, tuaro jehtoh ke morohne apoitohme sero nono po. Toiparo rokē mana.

²⁰ Naeroro toemynyhmase ywy jerohtopōpyry poko.

²¹ Toerohse ywy yronomyryme, tuaro jehtoh ke, senohne poko zuaro jehtoh ke, emese kure jehtoh ke roropa. Mame morohne emero inomōko rokē ase imepỹ kyryryme ehtohme, ipoko erohpitopyra ynororo ahtao. Toiparo rokē mana. Moro zae pyra mana ipunaka!

²² Erohnōko sytatose, torētyke exīko sytatose kuorikyrykō ponãmero oty apoitohme epehpyryme?

²³ Kynyrihpyrykō emero isene ro kuahtao xine, epehpyry onenehpyra kyaa xine mana, torētyke ehtoh rokene, sam katoh roropa kukurohtao xine. Oseremasaromepyra sytatose, tykohmãse ahtao roropa. Toiparo rokē mana.

²⁴ Ya ynara rokē kure mana: otuhnōko, eukuru ěnōko te, oseahmãko moro tineru ke oerohtamitu. Moro roropa Ritonōpo nekaroryme mana, moro enetupuhnōko ase.

²⁵ Ritonōpo hnao tynahke pyra kymarokō exiry, oseahmatoh pyra roropa kymarokō exiry.

²⁶ Tuaro ehtoh ekarōko mana kyaa xine, senohne poko zuaro ehtoh roropa, tãkye ehtoh roropa tyamaro exiketomo a. Yrome popyra exiketō irohmanohpōko Ritonōpo mana tykyryrykō apoitohme tyaa xine, ikurãkatohme roropa ekarotohme Ritonōpo zamaro exiketomo a. Moro roropa toiparo rokē mana, tururume tyryrykane ekahmary samo.

3

Toehtoh nae sero nono po

¹ Emero porehme sero nono po toehtoh nae Ritonõpo poe.
Emero rokē aehtoh toehse ahtao moro exīko mana.

² Enurutoh nae mana te,
aorihtoh nae roropa mana,
arykatoh nae mana te,
toutoh nae roropa mana.

³ Etapatoh nae mana te,
ikurākatoh nae roropa mana.
Akohtoh nae mana te,
tyritoh nae roropa mana.

⁴ Emynyhmatoh nae mana te,
atākyematoh roropa nae mana.
Ihnamotoh nae mana te,
watoh nae roropa mana.

⁵ Topu tō pahtoh nae mana te,
topu tō oximõme tyritoh nae roropa mana.
Oseahmatoh nae mana te,
osekazumatoh nae roropa mana.

⁶ Zupitoh nae mana te,
emapotoh nae roropa mana.
Tineru kurākatoh nae mana te,
ipahtoh nae roropa mana.

⁷ Ixihkatoh nae mana te,
ixixītoh nae roropa mana.
Mynyhme ehtoh nae mana te,
oturutoh nae roropa mana.

⁸ Imepỹ pyno ehtoh nae mana te,
ise pyra ehtoh nae roropa mana.
Osetapatoh poko ehtoh nae mana te,
osepeme ehtoh poko ehtoh nae roropa mana.

⁹ Oty apoīko erohkety nae toerohtamitume?

¹⁰ Ritonõpo nyrohmanohpotoh ahno a enease emero porehme toerohtohke toto ehtohme.

¹¹ Ritonõpo nyrityā emero kure potu mana, toto ehtoh toehse ahtao. Isene exikehpyra ehtoh tyrise roropa eya kukurohtaka xine. Yrome inyrityā emero onenetupuhpyra sytatose.

¹² Ynara enetupuhnōko ase: sero nono po ynara rokē kure tyriry kyaa xine: ikuhko tākye rokē ehtohme te, kure ehtoh poko rokē ehtoko imehnō maro.

¹³ Kure roropa kyaa xine otuhnōko, eukuru ēnōko tākye ehtohme kuerohtamitukōme. Moro Ritonõpo nekarohpyryme mana kyaa xine.

¹⁴ Zuaro ase, Ritonõpo nyriry emero jūme exikehpyra mana. Moro mo-tye onyrisaromepyra sytatose, pitikohxo moro onyrisaromepyra roropa sytatose. Moro rīko Ritonõpo mana, imehxo toexiry enetupuhpotohme kyaa xine.

¹⁵ Emero sero nono po ehtoh pake toehse, imeīpo ehtoh roropa pake toehse nexiase. Ritonõpo poe inyripohpyry exīko mana, mame moro sã exīko ropa mana.

Zae pyra ehtoh sero nono po

¹⁶ Sero nono po ynara enease roropa: zae ehtoh esao, popyra ehtoh nexiase. Kurākō esao iirypyryme nexiase.

¹⁷ Osenetupuhnōko ase ukurohtao: “Zae ehtoh poko exiketō apiakāko Ritonōpo mana, popyra exiketō roropa. Ynara exiryke, emero ehtoh, emero ahno nyriry roropa exīko mana, zae morohne ehtoh toehse ahtao.”

¹⁸ Osenetupuhno roropa ahno ehtoh poko: Ahno kuhnōko Ritonōpo mana ynara enetupuhthome kyaa xine: onokyro tō motye kure exipyra sytatose.

¹⁹ Etyhpyryme oxisā orihnōko mǎ toto, ahno, okyno, onokyro roropa. Ahno osewomara mana orihpyra ehtohme. Oxisā oseremāko mǎ toto isene ehtohme. Enēko mase, toiparo rokē mana.

²⁰ Ahno, onokyro sǎ, toorihse ahtao nonome exīko ropa mana. Nono poe tyrise toto. Nonome exīko ropa mǎ toto.

²¹ Otāto zuaro exīko ahno nae: ahno zuzenu onokuro poko kakoxi, onokyro tō, okyno zuzenu yhtōko nono aka? Zuaro pyra sytatose.

²² Naeroro ynara osenetupuhno: kure ya mana kuoseahmarykomo tǎkye kuehtohkōme kynyrirykō poko. Moro rokē kuepehpyrykōme mana kuerohtamitukōme. Otāto zuaro exīko sytatou toorihse kuahtao xine imeīpo ehtoh poko?

4

Imehnō ryhmary poko

¹ Morarame osenuhmase ropa imehnō ryhmary enetohme zae pyra exiketomo a sero nono po. Tuhkākō enease tonekunohse exiketomo, tyryryhmase roropa aexityamo. Xitāko toh nexiase yrome toto anakorehmara imehnō nexiase. Toto anakorehmara topeke iiryhmananō exiryke jamihmehxo exiketomo.

² Morara exiryke ynara tonetupuhse ywy: mokaro toorihse aexityǎ tǎkyehxo mǎ toto, isene ro exikety tō motye.

³ Yrome tǎkye kuhse mǎ mokaro enurupyra ro exiketomo, zae pyra imehnō ryhmary onenepyra ro toexirykōke sero nono po.

⁴ Tonetupuhse roropa ya oty katohme ahno erohnōko yronymyryme orēpyra toehtohkōme tineru apoiry poko: imehnō motye se toexirykōke. Yrome moro emero toiparo rokē mana. Tururume ytokety sǎ mana tyryrykane ekahmary poko.

⁵ Ynara āko imehnō mana: rowohpe exikety rokē tehme exīko mana erohpyra, akīme toexiryke orihnōko mana, axī pyra emitapānōko.

⁶ Otarame ajohpe pyra mana. Yrome kurehxo mana pitiko rokē nae ahtao toiro emary ao torētyke pyra roropa ahtao. Popyra mana asakoro emary pehme exikehpyra ahtao erohtoh ke, tyryrykane apoiry kuhne samo.

⁷ Imepỹ toiparo rokē ehtoh enease roropa:

⁸ Orutua, toiroro exikety, topeke pyra, tumūkue pyra, takorōke pyra tahxime erohnōko mana, tǎkye pyra toerohtamitu poko. Oty katoh itamurumehxo erohnōko nae, oseahmara, atǎkyemara kyryry kurǎ poko? Moro roropa toiparo rokē mana, popyra ipunaka.

⁹ Asakoro ahtao kurehxo mana, asakoro ahno erokuruhtao oximaro, tuhkehxo tyriko mǎ toto.

¹⁰ Toiro mokyro epukaryhtao, akorehmāko epe mana aowōtohme ropa. Yrome toiroro ahtao toepukase ahtao popyrahme sǎ exīko mana imepỹ pyra exiryke akorehmatohme aowōtohme ropa.

¹¹ Kuenime toehse ahtao, oximaro ataxikaryhtao nyhse axitū ehtohme atakorehmāko mǎ toto. Toiroro ahtao kōxitapānōko rokē mana.

¹² Asakoro ahtao, jamihmehxo matose omato toehse ahtao osetapase. Eary, oseruao eary risēme ahtao, tupime amotyry mana.

¹³ Nuasemã tytineruke pyra exikety, yrome tuaro exiketyme ahtao, tuisa tamuhpōme exikety motye mana, tuaro pyra ynororo ahtao, tuaro exiketō onetara roropa ahtao.

¹⁴ Orutua otarame tūtāko āpuruhpyry tae, tuisa konōtome ehtohme, tonuruse ynororo tytineruke pyra tahtao ro.

¹⁵ Tōsenetupuhse exiase ahno poko emero, isene exiketō sero nono po. Mokaro rānao toiro nuasemã nae tuisame exīko ymyakāme.

¹⁶ Otarame tuisa konōto poetory tō ikuhpỹme mã toto. Toorihse ynororo ahtao, “Kure mase,” kara exīko mã toto inyrihpyry poko. Moro toiparo rokē mana. Tururume tyryrykane ekahmary sã mana.

5

Tomeseke ehtoh omi etapory poko

¹ Tomeseke exiko oytoryhtao Ritonōpo Tapyĩ taka. Ytoko ēpataka aomiry etatohme oya. Onekarory onekaropyra exiko putupyra exiketō samo, zuaro pyra mã toto zae ehtoh oxisã pyra mana zae pyra ehtoh maro.

² Osenetupuhko aporo, imeĩpo ōturutohme. Axĩ pyra ōmiry etapoko Ritonōpo a. Kapu ao Ritonōpo mana, omoro taro nono po; naeroro pitiko rokē oturuko.

³ Torētyke itamurumehxo awahtao, tuhkehxo atasenehkāko mase. Itamurumehxo ōtururuhtao putupyra exikety omiry sahxo sekere āko mase.

⁴ Ōmiry etaporyhtao Ritonōpo a onekarory poko, ekurehpyra exiko moro riry poko oya, omihpyry ae ro. Putupyra exiketō se pyra Ritonōpo mana. Naeroro moro tyriko kēty ōmihpyry etapopotōpyry ae ro.

⁵ Kurehxo oya exiry ōmiry onetapopyra awahtao, popyrahxo ōmiry etaporyhtao oya: “Ynara tyrīko ase,” karyke, mame onyripyra ekurehnōko mase.

⁶ Tomeseke exiko ōmiry poko, iirypyryme exipyra oehtohme ōtururu pokoino. Mame ytopyra ropa exīko mase oturukety a osekarotohme, azahkuru omihpyry ehtopōpyry ekarotohme eya. Otyme kure ozehno Ritonōpo tyripory oya, onyrihpyry enahkapory roropa eya awānopryryme?

⁷ Tuhke rokē tōsenehse awahtao ro, toiparo rokē toerohse awahtao roropa, emero poko ōtururuhtao imehno a, Ritonōpo Imehxo ehtoh onenetupuhkehpyra exiko.

Mōkomo itamurume apoiry toiparo rokē mana

⁸ Osenuruhkara exiko tymōkomokākara rohmanohpory poko kowenu a eneryhtao oya, tytineruke pyra exiketō ryhmaryhtao roropa kowenu poko erohketomo a, toto onewomara roropa ahtao eya xine. Kowenu poko tuisame exiketō towomase mã toto tosemy a, mokaro asakoro towomase roropa ituisarykomo a.

⁹ Ynara āko mã toto: “Kymarokō emero otuhnōko sytatose nono pokoino, yrome tuisa konōto tonahsē apoīko mana imehnō apoihpyry tō wino.”

¹⁰ Tineru sehxo exikety tākye nymyry exipyra mana. Tineru itamurume esēme toexiry se exikety: “Epo mana,” kasaromepyra mana tytinerū poko. Moro roropa toiparo rokē mana.

¹¹ Itamurumehxo tỹkyryneke ahno ahtao, tuhkehxo ahno exīko inapyry enahtohme. Naeroro otyme kure itamurumehxo morohne apoiry eya? Ynara rokē kure eya, zuaro toehtoh itineruje toexiry poko.

¹² Kure nyhnōko erohkety mana pitiko rokē enapyryhtao eya, itamurume enapyryhtao roropa eya. Yrome tymōkomoke exikety torētyke toexiryke tymōkomory poko nyhsaromepyra mana.

¹³ Sero popyra ehtoh enease sero nono po: tytinerū kurākāko ahno mana, nae ehtohme imeīpo ise toehse tahtao.

¹⁴ Mame moro tineru enahkahpyryme exīko, tonekunohse esē ahtao imehnomo a. Naeroro tineru pyra toehse, tokarosē pyra, inomotohme typoenō tinerūme.

¹⁵ Sero nono rumekāko sytatose kuenurutopōpyrykō samo, arypyra kuemarykō ao. Toerohse kuahtao xine ro yronymyryme mōkomo anarosaromepyra sytatose toorihse kuahtao xine.

¹⁶ Moro popyra mana ipunaka. Sero nono rumekāko sytatose kuenurutopōpyrykō samo. Toerohse itamurume, tyryrykane apoiry kuhnōko, toiparo rokē toerohse sytatose.

¹⁷ Ynara rokē tapoise kyaa xine: tamuhpōme toehse, tykohmāse sã sytatose kuemynymarykō poko, torētyke ehtoh poko, kure pyra, tãkye pyra, enara.

¹⁸ Ynara tōsenetupuhse ywy: Ynara tyryry kurehxo kyaa xine: kuotukurukomo te, eukuru enyry te, oseahmary kytinerū ke, kuerohotohtamitume. Moro Ritonōpo nekarohpyryme kyaa xine mana.

¹⁹ Tineru tokarose ahtao Ritonōpo a oya, mōkomo tōkehko maro, mame tãkye ehtoh ekaroryhtao roropa oya, tãkye exiko inekarohpyry poko oya, oerohotopōpyry poko roropa. Morohne Ritonōpo nekarohpyryme mana oya.

²⁰ Ritonōpo poe tãkye kuexirykōke, torētyke hkopyra exīko sytatose okyna hkopyra isene kuexirykō poko sero nono po.

6

¹ Ynara tonese roropa ya sero nono po emynyhmatohme ynara toehse ahtao:

² ahno a, emero ise ehtoh ekarōko Ritonōpo mana, tineru, tapyi te, tupito tō maro, imehxo ehtopo, enara. Yrome imeīpo morohne poko oseahmasaromepyra exīko mana. Mame imepỹ ikyryrỹpyry poko oseahmāko mana, ynororo kara. Moro toiparo rokē mana, zae pyra mana ipunaka.

³ Otyme kure okynahxo isene orutua ahtao, 100me imūkuru tō tonuruse ahtao roropa. Yrome atãkyemara ekurehnōko mana kure toehtoh poko oseahmara, topeke pyra roropa exīko mã ynororo ekepyry zonētoh toehse ahtao. Mokyro motye tãkye exiry poeto toorihse ro tonuruse ahtao.

⁴ Toiparo rokē enurūko mokyro poeto mana. Ikohmamyry aka esyryhmāko mana. Moroto ahtao tuenikehsēme exīko mana.

⁵ Saereme ehtoh onenepitopyra mana, isene ehtoh waro pyra roropa mana. Yrome oseremāko mana.

⁶ Mokyro orutua motye oseahmapitopyra exikety, asakoro miu jeimamyry taropose ahtao eya. Etyhpyryme ytōko mã asakoro ro aorihtyã esaka.

⁷ Erohnōko sytatose yronymyryme tonahsē apoitohme, otuhtohme. Yrome tuesapare exipyra ekurehnōko sytatose.

⁸ Otãto kurehxo orutua tuaro ahtao, tuaro pyra exikety motye? Otãto kurehxo tuaro ahtao isene ehtoh poko tytineruke pyra ahtao?

⁹ Moro toiparo rokē mana. Tururume ytokety sã mana tyryrykane apoise. Kurehxo mana tãkye toehse tahtao tykyryry poko, kure hkopyra mana itamurumehxo se exikehpyra tahtao.

¹⁰ Emero ehtoh sero nono po pake tonetupuhse imepyny a moro ehtoh poko. Enurupyra ro poeto ahtao, zuaro Ritonōpo mana emero ipoko

ehtopo. Zuaro sytatose onezuhsaromepyra sytatose jamihmehxo kymotye xine exikety ahtao.

¹¹ Ajohpe pyra mana: itamurumehxo sekere karyhtao itamurumehxo omitäko sytatose popÿ ke; moro poko kure ehtoh anapoipyra sytatose.

¹² Otäto zuaro sytatou, oty riry kure kyaa xine isene ro kuahtao xine? Emero exisasaka toiparo rokë mana, isene ehtoh jerutume sä axïtao rokë mana. Morarame toorihse kuahtao xine otara exïko nae sero nono po? Onoky zuaro?

7

Isene ehtoh poko

¹ Ahno esety kurä ixtaratu typyne exikety motye kure mana. Ahno orihtho ãmepyyry kurehxo roropa mana, aenurutopõpyry kure ehtoh motye.

² Kurehxo oytory imehnõ tapyï taka, aorihtyã hnamoryme, kure hkopyra oseahmatoh taka oytory mana. Aorihtyã hnamotoh tao wenikehpyra exïko sytatose ãmepyyry oehnõko mana kuorihthokomo. Moro poko wenikehpyra kuexirykõ kure mana.

³ Kuemynnyhmarykõ kurehxo mana, kuexianarykõ motye. Oãmyty täkye pyra exïko mã repe. Yrome okurohtao kurehxo osenetupuhnõko mase.

⁴ Tätäkyemary poko rokë osenetupuhkety putupyra exikety sä mana. Orihtho poko osenetupuhnõko roropa tuaro exikety mana.

⁵ Kurehxo oupokary tuaro exikety a, kure hkopyra oeahmary mana tuaro pyra exikety a.

⁶ Tuaro pyra exiketõ exianary omoxino zatyry sä mana oripo zopino; panaikato rokë mana.

⁷ Otarame tuaro exikety me mase. Yrome imehnõ tonekunohse ahtao oya putupyra exikety me sä mase. Tineru apoiryhtao oya, imepÿ nekarohpyry zae pyra tyritamitume iirypyry me exïko mase.

⁸ Etyhpyry me exikety kurehxo mana, aexipitory motye. Penekehpyra ehtoh kurehxo mana, epyrypatoh motye kuhse.

⁹ Imehnõ zehno oehtoh ikuremako. Imehnõ zehno ehtoh putupyra exikety sä mana.

¹⁰ Ynara kara exiko: “Oty katohme pake ahtao kurehxo nexiase?” Moro sä ekaropory tuaro exikety otururu sä pyra mana.

¹¹ Tuaro ehtoh kure mana isene ro ahtao; tuaro ehtoh tineru apoiry sä mana, imepÿ aorihtyã nynomohpyry apoiry samo.

¹² Tuaro ehtoh kure exiry tineru motye mana, tuaro ehtoh isene ehtoh ewomãko mana.

¹³ Osenetupuhko Ritonõpo nyriry poko. Ijome exikety tyrise ahtao Ritonõpo a onytopohmasaromepyra sytatose.

¹⁴ Kure ehtoh toehse ahtao täkye exiko. Popyra ehtoh toehse ahtao moro poko wenikehpyra exiko: Ritonõpo mokyro kure ehtoh enehponeme mana. Morararo popyra ehtoh enehponeme roropa mana. Imeïpo ehtoh waro ehsaromepyra sytatose.

¹⁵ Isene jehtoh toiparo rokë toehse mana. Yrome emero rokë enease isene ro jahtao. Zae ehtoh poko exiketõ toorihse zae toto ahtao ro, popyra exiketõ isene ro mã toto popyra ehtoh poko toto ahtao ro.

¹⁶ Morara exiryke kure ehtoh poko onymotyëkara exiko, tuaro oehtoh poko onymotyëkara exiko; oty me kure osenahkary oya?

¹⁷ Mame tomeseke exiko popyra ehtoh poko onymotyëkara oehtohme. Putupyra exikety sã pyra roropa exiko; otyme kure oorikyry tamuhpõme pyra ro awahtao?

¹⁸ Moro enetuputyryhtao oya kure mana, asakoro ehtoh waro oehtohme. Ritonõpo Imehxo ehtoh enetuputyryhtao oya, aomipona awahtao kure rokë exïko oya mana emero poko awahtao.

¹⁹ Tuario awahtao, jamihmehxo exïko mase tuaro oehtoh pokoino, 10me pata esã motye toiro pata ewomary poko.

²⁰ Zae exikety nymyry pyra mana sero nono po, anamonohpyra exiketyme kure ehtoh riry poko, tyyrypyry poko pyra ipunaka roropa.

²¹ Emero rokë sekere katoh tonõ onetara exiko, otarame okerekeremary etãko mase opoetory a.

²² Mame zuaro mase, tuhke rokë imehnõ tykerekeremase roropa oya mana.

²³ Tuario jehtoh ke emero poko tãtamorepase ywy. Tuario se exiase. Yrome tuaro ehtoh anapoipyra, jekuretyase.

²⁴ Otãto zuaro exïko sytatou: oty katoh isene kuexirykomo? Moro tupime ya, enetuputyry morohne poko tupime rahkene.

²⁵ Tãtamorepase ywy yronymyryme zuaro jehtohme. Tuario ehtoh enery se exiase. Ezuhtoh tonõ roropa waro se exiase, ynekaropory tõ ezukuru. Zuaro se exiase oty katohme popyra ehtoh te, tuaro pyra ehtoh roropa rowohpe ehtoh sã hnae?

²⁶ Ahno orihtoh motye popyra exikety enease: nohpo, apoitoh sã exikety. Opyno aexiry ahno apoitoh sã mana, tarãpa sã opyno mã ynororo repe; apory tõ keti sã omyhnõko mã toto. Ritonõpo zamaro exiketyme orutua ahtao epãko mana mokyro winoino. Yrome iirypyryme exikety epara ekurehnõko mana.

²⁷ Morohne waro toehse ywy axï pyra, morohne poko tãtamorepase jahtao ynekaropohpyry ezuhtho tupise ya ahtao.

²⁸ Imehnõ ezuhtho tupise roropa ya repe yrome onenepyra exiase ipunaka. Zae exiketõ zupiasse miume orutua kõ ahtao toiro enease zae ehtoh poko rokë exikety, yrome nohpo zae exiketyme onenepyra exiase.

²⁹ Ynara rokë zuaro toehse ywy jatamorepatoh poko: kymarokõ tyrise Ritonõpo a ajohpe pyra ehtohme, zae ehtoh poko roropa, yrome amonohnõko sytatose.

8

¹ Tuario exiketõ rokë tupimãkõ enetupuhpory waro mã toto. Tuario exikety ãmyty saereh ãko sã mana, tuaro aexiry enekure ãmyty rïko mana, enepopyra ahtao ro.

Tuisa omiry omipona ehtoh poko

² Tuisa konõto omiry omipona exiko, Ritonõpo neneryme õmiry totapose oya tuisa omiry omipona oehtohme.

³ Ise toehtoh rïko tuisa mana. Axï pyra otõtako ãpatae. Azahkuru ehtoh riry onukuhpyra exiko.

⁴ Tuisame toexiryke tyriry se toehtoh rïko mana. Onykerekere-masaromepyra imehnõ mana.

⁵ Aomiry omipona awahtao towomasẽme exïko mase. Tuario exikety zuaro mana, otãto tyriry waro mana, otoko ahtao roropa.

⁶ Zae ãmepyry nae emero tyritohme, otãto tyritohme roropa zae ehtohme. Yrome zuaro pyrahme sã sytatose:

⁷ otara exïko kokoro? Zuaro pyra sytatose, imehnõ moro ekarory waro pyra roropa mã toto kyya xine.

⁸ Tyryrykane onukuremasaromepyra sytatose, apoiry waro pyra roropa sytatose. Moro saaro kuorikyrykõ ãmepyry onymenekasaromepyra sytatose. Moro etonatoh wino epasaromepyra sytatose, tuarohxo ehtoh ke roropa osepynanohsaromepyra sytatose.

Kurãkomo, popyra exiketomo

⁹ Morohne emero enease josenetuputyryhtao emero ehtoh poko sero nono po. Orutua enease tuisame toehse ahtao, imehnõ ipoetoryme exiketõ toetuarimase mokyro ituisarykõ pokoino.

¹⁰ Popyra aexityã zonẽtopõpyry enease roropa. Ahno oepyry ropa ahtao mokyro zonẽtopõpyry poe oturũko toh nexiase mokyro kure ehtopõpyry poko moro pata poro popyra inyrihpyry ahtao ro. Toiparo rokẽ moro mana.

¹¹ Oty katoth axĩ sã rokẽ popyra ehtoh rĩko ahno nae? Otarame axi hkopyra tuãnohse popyra exiketõ exiryke.

¹² Popyra exikety otarame 100me popyra ehtoh rĩko mana, morarame isene ro mana. Zuario ywy, ynara ãko imehnõ mana: “Ritonõpo omiry omipona awahtao emero kure exĩko oya mana,

¹³ yrome popyra ehtoh exĩko mana zae pyra exiketomo a. Okyna hkopyra isene exĩko mokyro mana, jerutumã samo. Poetome ro tahtao orihnõko mã toto Ritonõpo omiry omipona pyra toexirykõke,” ãko repe.

¹⁴ Yrome moro ajohpe mana. Eneko ke ynara exĩko sero nono po mana: tuhke rokẽ zae ehtoh poko exiketõ tuãnohsẽme exĩko mã toto popyra exiketõ arypyra; mame popyra exiketõ mã topehmasẽme exĩko kurã ke, yrome kurãkõ arypyra. Morara exiryke: “Toiparo rokẽ mana,” ãko ase.

¹⁵ Ynara enetupuhnõko ase: kure mã oseahmary rokẽ kyya xine: otuhnõko, eukuru ãnõko, oseahmãko, enara. Moro rĩko sytatose kuerokurukõ poko kuahtao xine, isene ro kuahtao xine. Moro tokarose Ritonõpo a kyya xine.

¹⁶ Tuarose toehse jahtao morohne poko enetupuhtohme emero poko sero nono po, ynara zuaro toehse ywy: typakase jahtao ro koko saereme ahtao roropã,

¹⁷ onenetupuhsaromepyra ase emero Ritonõpo nyryry poko. Yronomyryme tãtamorepase awahtao emero zuaro exisaromepyra mase. Tuarose exiketõ otarame: “Emero zuaro ase,” ãko repe, yrome zuaro pyra mã toto.

9

¹ Osenetuputyase itamurume, morohne poko zuaro se toehse jexiryke. Ynara tonetupuhse ya: tuaro exiketõ, zae ehtoh poko exiketõ roropa tyripõko Ritonõpo mana, emero poko toto ahtao, imehnõ pyno toto ahtao, imehnõ zehno toto ahtao roropa. Imeĩpo ehtoh poko zuaro pyra sytatose emero porehme.

² Yrome otara kara sytatose. Emero rokẽ oehnõko mana zae exiketomo a, ajohpe exiketomo a roropa; kurãkomo a, popyra exiketomo a roropa; enetupuhnanomo a, onenetupuhpynomo a roropa; tynenehpyry enehnanomo a, onenehpyra exiketomo a roropa. Oxisã exĩko mana kure ehtoh poko exikety a, iirypyryme exikety a roropa; tõmiry etapone a, onetapopyra exikety a roropa.

³ Oxisã exĩko mana ahno a emero. Moro popyra mana ipunaka sero nono po. Ahno isene ahtao ikurohtao xine pehme mã toto popyra ehtoh ke, rowohpe ehtoh ke. Mame mõtoino rokẽ orihnõko mã toto.

⁴ Yrome isene ro ahtao sero nono po kure ehtoh eraximãko sytatose; kurehxo kaikuxime exiry isene ahtao, kure hkopyra reãome ehtoh toorihse ahtao.

⁵ Ajohpe pyra, isene exiketõ toorikyrykõ oepyry waro mã toto, yrome toorihse ahtao zuaro pyra ipunaka. Epehpyry anapoipyra ropa exiõko mã toto. Tuenikehsẽme exiõko roropa mã toto.

⁶ Ise aexityã, ise pyra roropa aexityamo, imehnõ zumoxike aexityã, emero toorihse toto maro. Oehpyra ropa mã toto oseahmatohme imehnõ maro sero nono po.

⁷ Naeroro otuhko ãtãkyemaryme; uwa eukuru êko õseahmaryme. Morohne riry oya kure Ritonõpo a mana.

⁸ Kokoro rokẽ tãkye exiko inekarohpyry poko oya.

⁹ Isene ro awahtao sero nono po oseahmatoko opyty maro ipyno oexiryke, toiparo rokẽ ehtoh nae ro ahtao, moro rokẽ apoõko mase oepehpyryme oerohtamitume.

¹⁰ Yronomyryme erohko emero rokẽ poko awahtao, ynara exiryke aorihyã esao erohpyra exiõko exino mana, osetupuhpyra, onetupuhpyra, zuaro pyra, enara. Morotona ytõko mase.

¹¹ Ynara tonetupuhse roropa ya sero nono po ehtoh poko: toitoine axihxo tururume ytoketõ osemazuhme eporehkara mã toto, toitoine soutatu tõ jamihmehxo exiketõ typoremãsẽme exiõko mã toto. Enease roropa toitoine tuaro exiketõ tonahsẽ pyra exiõko mã toto. Toitoine tãtamorepase exiketõ tymõkomoke pyra exiõko mã toto. Enease roropa toitoine emese kurehxo exiketõ tuisame exipyra exiõko mã toto. Popyra ehtoh exiõko kyya xine mana, emero.

¹² Zuaro ehsaromepyra sytatose otara ahtao typoremãkasẽme exiõko sytatou. Torõ tõ samo toepukase ahtao apoitoh taka, kana sã roropa tomõse ahtao tarãpa aka. Moro sã typoremãkasẽme exiõko sytatose oneraximara kuahtao xine.

Osetupuhtho tuaro ehtoh poko

¹³ Imepỹ ropa enease enetupuhpotohme sero nono po: tuaro ehtoh se hkopyra mã toto.

¹⁴ Pata zumõkara nexiase, tytaõke tuhke pyra. Imepỹ tuisa jamihmã tooehse tysoutatu tõ maro moro pata pitiko põkõ poremãkapose. Opyi tõ tyrise eya moro pata zomye apuru tõ topu risẽ tohkapotohme.

¹⁵ Moro pata po orutua nexiase tymõkomoke pyra exikety, yrome tuaro exikety nexiase. Tuaro toexiryke moro pata typynanohse eya. Yrome moromeĩpo tuenikehse toh nexiase ipoko.

¹⁶ Ynara kakehpyra exiase: tuaro ehtoh kurehxo mana, jamihme ehtoh motye. Yrome moro onetupuhpyra imehnõ mana: “Tymõkomokãkara tuaro ehsaromepyra mana,” ekarõko mã toto, aomiry onetara mã toto.

¹⁷ Kurehxo mana tuaro exikety omiry etary opore pyra aomiry ahtao ro, kure hkopyra mana putupyra exiketõ tuisary omiry etary, opore kohtaryh-tao ro.

¹⁸ Tuaro ehtoh kurehxo mana, soutatu tõ pyre motye. Yrome toiro azahkuru exikety, osetupuhtho kurã tyoromãko mana.

10

¹ Ixtaratu rĩko tymoke moromoro toorihse tuhke pyra ahtao ro, kutehi tytororo su kamexipõko mã toto, moro saaro tuaro exikety ajoajohpe toehse ahtao pitiko rokẽ repe, tuaro aexiry popyrahme sã tyripõko mana.

² Tuaro exikety zae ehtoh menekãko mana tyritohme, yrome tuaro pyra exikety toipe zae pyra ehtoh riry menekãko mana.

³ Tuaro pyra mokyro ehtoh enẽko imehnõ mana emero; mokyro waro pyra exiketõ roropa, tuaro pyra aexiry enetupuhnõko mã toto.

⁴ Ozehno toehse otuisary ahtao oserehpyra exiko, oerohtoh onurumekara exiko; azahkuru oehtoh tykorokasēme exīko mana, mokyro epeme exikehpyra awahtao.

⁵ Azahkuru ehtoh enease sero nono po, tuisa konōto nyrihpyry zae pyra ipunaka:

⁶ tuaro pyra exiketō rīko mā toto toerohtoh tuisaryme, mame emese kure exiketō onymenekara mā toto.

⁷ Namoto tō enease kawaru po ytoytōko, mame tuisa mūkuru tō tupupurukō po ytoytōko toh nexiase, imehnō namotome exiketō samo.

⁸ Eutary ahkaryhtao ahno a moro aka epukāko mana; apuru tohkaryhtao eya, tosekasēme exīko mana okoi a.

⁹ Topu tō ahkaryhtao, tomeseke exiko osetapara oehtohme topu ke. Apotopokō akotyryhtao tuaro exiko oxiryhmara oehtohme.

¹⁰ Wenikehpyra exiko taere pyra wywy ahtao itamurumehxo erohnōko mase. Tuaro exikety mā osenetupuhnōko aporo, toerohtohto.

¹¹ Toiparo rokē mana okoi kuremary waro oexiry tosekase awahtao eya.

¹² Tuaro exikety otururuhtao, aomiry etāko imehnō mana kure aomiry exiryke. Yrome tuaro pyra exikety oxiryhmāko mana tōmiry ke.

¹³ Oturupitōko mana ajoajohpe sā rokene. Mame etyhparyme rowohpe exikety omiry sā exīko mana, popyra ipunaka.

¹⁴ Tuaro pyra exikety sekere kakehpyra mana.

Imeīpo ehtoh waro pyra sytatose, emero. Zuarō ehsaromepyra roropa sytatose otara exīko toorihse kuahtao xine nae.

¹⁵ Toerokuru poko tykohmāse tuaro pyra exikety ahtao penekehnōko mana tosemary zupiry poko tapyi taka ropa.

¹⁶ Myhene, popyra exīko mana nono pōkomo a ituisarykō poetome sā ahtao, tamuximākō oseahmary poko ēmehnōko roropa mā toto.

¹⁷ Kure rokē exīko matose, nono pōkomo, otuisarykō zae ehtoh menekary waro ahtao, tamuximākō otuhnōko mā toto otuhtoh toehse ahtao, eukuru ēnōko roropa mā toto etŷketyme toehtohme pyra!

¹⁸ Akīme oexiryke atapyī onukurākara awahtao, okynā pyra eruruāko, mame epukāko mana.

¹⁹ Otuhtoh akorehmato mana oseahmatohme, uwa eukuru jehnahpyry akorehmato roropa atākyematohme. Yrome tineru pyra ahtao morohne onyrisaromepyra mase.

²⁰ Otuisarykō onykerekeremara exiko putiputime ro ahtao, tymōkomoke exikety onykerekeremara exiko onyhtoh tao ro ahtao, otarame torō pitiko ōmiry arōko mana ekarotohme eya xine.

11

Tuarō ehtoko

¹ Otinerū ke imehnō akorehmako, mame imeīpo ākorehmāko roropa imehnō mana.

² Otinerū ke imeimehnō toerohtoh poko akorehmako, oerohtoh tonō osehta ahtao kure roropa mana, imeīpo ehtoh waro pyra oexiryke, sero nono po.

³ Akurū xinukutume toehse ahtao konopo oehnōko mana. Mame wewe konōto emero rokē pona epukāko mana, yrome toepukase ahtao moroto rokē exīko mana.

⁴ Tyryrykane mynyhme ehtoh eraximaryhtao ahno a kure rokē ehtohme anarykara ekurehnōko mana, anapoipyra exīko roropa mana.

⁵ Emero tyrīko Ritonōpo mana. Zuario pyra awahtao otāto poeto isene exipitōko jē wakuru ao, zuaro ehsaromepyra roropa mase Ritonōpo nyriry tō poko emero.

⁶ Ipuhturu arykako pakeimo, kokonie pukuro roropa, zuaro pyra oexiryke; emero rokē kure ahtary poko, toitoine kurehxo ahtary poko, enara.

⁷ Kure rokē saerehkatoh mana, kure roropa mana xixi eneryhtao!

⁸ Tākye exiko kokoro rokene isene ro awahtao. Yrome tuhke jeimamyry taropose ahtao oya isene ro sero nono po, wenikehpyra exiko tuhkehxo jeimamyry aropōko mase aorihtyā esao. Toiparo rokē morohne mana.

Tuaro ehtoko poetome exiketomo

⁹ Nuasemākomo, oryximākō roropa, atākyematoko poetome ro awahtao xine. Ise oehtohkō tyritoko, openetatohkō okurohtao xine. Yrome ynara wenikehpyra ehtoko: āpiakatoryko Ritonōpo mana onyrihpyrykō poko emero porehme.

¹⁰ Naeroro torētyke pyra ehtoko, atasamara roropa ehtoko okurohtao xine. Popyra ehtoh myahme sā tyritoko owinoino xine, poetome oehtohkō jūme pyra exiryke.

12

¹ Wenikehpyra exiko Ritonōpo poko poetome ro awahtao: ēmepyry tō popyra exipyra ro ahtao, jeimamyry tō roropa popyra exipyra ro ahtao. Morara ahtao: “Isene jehtoh yzamaro pyra toehse,” āko mase.

² Osenetupuhko imehxo Ritonōpo ehtoh poko, xixi saereme exikehpyra ro ahtao oya, nuno roropa, xirikuato tō roropa zemime ro ahtao oya; imeīpo akurū tō konopome oehkehpyra exīko mana.

³ Mame āpory tō, oewomane tō tykytyky kapitōko mana, āxiry tō roropa jamihme ro mā aporo seromaroro, jamihme pyra exīko mā kehko. Ozery tō epukāko mā kehko, tuhke pyra exīko mā kehko akoīpyry, tupime exīko oya ōtukuru mana. Oenuru tō jamihme pyra exīko mā kehko, tupime imenuru enery exīko oya mana.

⁴ Otato pyra exīko mase, panaikato osema tao onetasaromepyra exīko mase. Tupime oya exīko tiriiku tōkehko apotoh etary, eremiatoh etary roropa. Yrome pakāko mase pakeimo torō tō eremiapitoryhtao.

⁵ Mame kaetoko ehtoh poko enaromyke exīko mase, oytoytory poko osema ae tomeseke se exīko mase. Oūsety karimutume exīko mana. Mame emero exisasaka azamaro pyra exīko mana.

Ytōko sytatose kuoserematohkō etyhyry pona; mame moro toehse ahtao ihnamōko mā toto kypoko xine osema tō tao.

⁶ Isene kuehtohkō kurā otyhkāko mana: ezuru uuru risē epukāko, etahkāko mana, keti parata risē etahkāko, oripo tuna ē ehmōko, tuna anytoh eary atamohnōko.

⁷ Mame kuekepyrykō nonome exīko ropa mana nono risēme exiryke, kuzenukō ytōko ropa mana Ritonōpo a tokarose eya exiryke kyaa xine.

⁸ Toiparo rokē mana, toiparo rokene, āko mokyro tuaro exikety mana. Emero porehme toiparo rokē mana.

Etyhyrymano

⁹ Yrome mokyro oturukety, tuaro exiryke imehnō anamorepakehpyra nexiase tuaro ehtoh poko. Tātamorepase ynororo, tuaro exiketō omihpyry tonese tyaa exiryke. Mame morohne atakenaka tyrise eya, tuhke.

¹⁰ Omi kurā ke morohne tymerose eya, inymerohpyry emero zae mana.

¹¹ Tuaro exiketõ omiry perẽku sã mã kehko kure tuose ahtao. Morararo mara sã mã toto suime exiketõ samo kaneru tõ aronanõ samo emary ao kaneru tõ arotohme. Ritonõpo a moro omi tokarose kehko, ynoro rokẽ Kuesẽkõme mana.

¹² Aimo, ynara kary se ro ase oya: pape tõ onymerokehpyra mã toto; itamurumehxo ãtamoreparyhtao etaehnõko opuhpyry mana.

¹³ Etyhpyryme emero tykase ahtao ynara ãko rokẽ ase: Imehxo Ritonõpo ehtoh enetupuhko, Aomipona exiko roropa, moro poko kuehtohkõme tyrise sytatose.

¹⁴ Mame Ritonõpo ãpataka osekaroõko sytatose kynyrihpyrykõ poko emero porehme, tokare pyra tyrise ahtao ro kyya xine: kure ehtopo, popyra ehtoh roropa, enara rokene.

KĀTIKU
Saromão Eremiatopõpyry
Cântico dos Cânticos
Ekarotopo

Sero *Kātiku* eremiatoh tonõ mana nohpo netaryme, ezuhtoh nae roropa nohpo a.

Typyty niome Ritonõpo ehtoh enetuputyry poko sero eremiatoh mana, juteu tõ ipytyme ahtao. Jezu Kyrixtu pytyme tokahmananõ ehtoh poko roropa sero eremiatoh nase. Naeroro sero eremiatoh ke oseahmãko mã toto, tyniokõme Jezu eahmãko roropa mã toto.

Sero pape ao

Eremiatoh apitorymano 1.1–2.7

Eremiatoh asakoromano 2.8–3.5

Eremiatoh oseruaono 3.6–5.1

Eremiatoh asakoropanemano 5.2–6.3

Eremiatoh omamemano 6.4–8.4

Eremiatoh omazũpona mano 8.5-14

¹ Sero nase Saromão eremiatoh imehxo exikety, imehnõ eremiatoh motye kurehxo exiketyme nase.

Eremiatoh osemazupu

Nohpo omiryne

² Ah ypohno typotapihpyryke!

Ypyno oehtoh uwa eukuru jehnahpyry motye kure mana.

³ Typoxine mase;

oesety etaryhtao ya moro typoxine oehtoh oehnõko ropa ya mana, josentupuhtho aka.

Nohpo tõ emero, opyno exikehsaromepyra mã toto.

⁴ Kuaroko amaro! Eropa axiny!

Ytuisaryme exiko, mame kuaroko onyhtoh taka.

Imoihmãkomo

Tuisa konõto, atãkyemãko ynanase opokoino, eremiãko ynanase opoko, opyty pyno oexiry poko, amaro ehtoh kure mana yna a, eukuru jehnahpyry motye.

Naeroro, tuisa, emero opyno ynanase.

Nohpo

⁵ Nohpo tomo, Jerusarẽ põkomo, xinukutumehme sã ypihpyry nase.

Yrome oryxime ase.

Xinukutumehme sã ywy, tapyi tõ sã ona tonorẽ po, kamisa tyhwyme exikety samo Saromão tapyĩ konõto tao.

⁶ Jenepyra ehtoko xinukutumehme sã jexiryke, tyahkase jexiryke xixi a.

Ypiry tõ yzehno toexiryke yrohmanohpoase toto uwa zoko tõ poko.

Morara exiryke osepyno exisaromepyra exiase.

⁷ Kaxiko ya, pihpi, otoko oeky tõ nahpãko mah, kaneru tomo?

Otoko na toto arõko mah toto oserematohme tãxiahtao?

Kuuruuko ytoytopyra jehtohme oupiry poko imehnõ eky tõ rãnakuroko.

Orutua

⁸ Zuaro pyra awahtao, kuku, imehnõ nohpo tõ motye oryximehxo mase,

imehnõ eky tõ ekahmako onahpoty enetohme oeky tõ poti tõ nahpatohme,
toky tõ pyno exiketõ tapyĩ tõ pũto.

⁹ Enekure potu mase, kuku, kawaru tõ samo, Parao kahu aronanõ samo.

¹⁰ Oẽmyty enekure mana, oũsety maro, panasere maro.

Opymyry kure potu mana osenao maro, uuru risemy!

¹¹ Osenao rĩko sytase okyryryme, uuru risẽ parata maro emeporyme.

Nohpo

¹² Ytuisary kohrame toehse ahtao upũtokoxi, typorohtoh po,
ixtaratu typoxine exikety ke osa pehkãko nexiase.

¹³ Mokyro ypyno exikety typoxine mira sã mana, aoseremaryhtao
ymanatyry tõ po.

¹⁴ Ypyno exikety otyro ekuru sã mana ona po, uwa tõ esao roropa Keti po.

Orutua

¹⁵ Oryxime mase, kuku, opyno ase ipunaka!

Oryximehxo mase!

Utuku enuru sã oenuru mana, zemime mana.

Nohpo

¹⁶ Nuaseme mase, pihpi, opyno ase yronymyryme.

Yzamaro mase ipunaka!

Onahpoty potu kynyhtohme exĩko mana.

¹⁷ Apupari moro kytapyĩ weweme exĩko mana,

pinieiro tõ kytapyĩ amotohme exĩko mana.

2

¹ Ona ekurume ase Sarõ po;
ririome ase jakanahmã po.

Orutua

² Ririo samo omoxino tõ rãnao, moro sã mase, kuku, nohpo tõ rãnao.

Nohpo

³ Masã zoko sã mase wewe tõ rãnao itu htao, moro sã mokyro mana ypyno
exikety, imehnõ orutua kõ rãnao.

Typorohse jahtao imaro tãkye ase ipunaka.

Ypyno aexiry anusasamã sã mana ya.

⁴ Jaroase ynororo oseahmatoh taka otuhtoh konõto pona.

Soutatu tõ kamisã sã konõto tanỹse jupuhpyry epoe ynara tymerose: “Opyno
ase.”

⁵ Uwa epery asarahtyã enehko ynapyryme yjamihtanohpotohme ropa, masã
tõ roropa enahtohme,

ynara exiryke apotũkehnõko ase opyno jehtoh ke.

⁶ Emary opozery wino jupuhpyry zopino mana,

japoĩko mana tomary ke apotunuru wino.

⁷ Nohpo tomo, Jerusarẽ põkomo, õmiryķõ etapoko kapau tõ netaryme, kapau
nohpory tõ netaryme roropa,

yna onerekohmara oehtohķõme tohrame yna ahtao oximaro.

Eremiatoh asakoromano

Nohpo

⁸ Omi etãko ase, ypyno exikety omiryryme.

Oehnõko mana axiny, ypy tõ poe yhtõko mana,

somohmã poe pyhseky ãko,

tururume oehnõko ya.

⁹ Ypyno exikety kapau sã mana, kapau mũkuru samo.

Mose apuru moino ypyno exikety mana,

jarao osenuhmāko tapyi taka osenuhmatoh ae.

Tera kuroko jenēko mana,

¹⁰ Oturūko mā ypyno exikety ynetaryme.

Orutua

Osehko xiaro, ynymenekahpyry;

eropa ymaro opyno ase ipunaka.

¹¹ Kuenime ehtoh tonahse,

konopo toehkehse roropa,

¹² ona po emero ekutāko mana.

Eremiatoh toehse mana;

utuku tō osetāko mana tupito tō po.

¹³ Fiku tō epery exipitōko mana,

uwa zoko tō roropa eperytapitōko mana, tyroxine mā kehko.

Owōko kuku, ŷpynu, oryxime exikety, eropa ty!

¹⁴ Tōtonēse mase utukuimo samo topu tō rānao, eutary aka osenepyra ehtohme.

Oēmyty enexi; ōmiry etaxi,

anusasame ōmiry ya mana,

oēmyty enekure roropa mana.

Oximōme exiketomo

¹⁵ Soesoe tō sapoine, soesoe poenomo, kynarykahpyry ryhmaryino, uwa zoko tō ekutaketomo.

Nohpo

¹⁶ ŷpyno exikety pyno ase ynymenekahpyryme mana.

Inymenekahpyryme ase roropa.

Toky tō arōko mana, kaneru tomo, onahpoty pona ririo tō rānakuroko,

¹⁷ ēmehtoh pona, koko enahtoh pona.

ŷpynume exikety osehko ropa axiny, tururume kapau samo, kapau mūkuru sā roropa ypy tō Petea pona.

3

¹ Tohrame jahtao jynyhtoh po, kokoro rokē tykohmāse ahtao tōsenehse ywy ŷpynume exikety poko;

tupise ynororo ya repe,
yrome onenepyra tokurehse ywy.

² Mame towōse sā ywy,

ytoase sā pata poro porehme, osema tō ae, oximōtoh kuroko.

ŷpynume exikety zupiase;

zupiase repe, onenepyra tokurehse ywy.

³ Erase tomo a, pata enery poko toto ahtao, tonese ywy.

Ekaropoase eya xine: “ŷpynume exikety menetou?”

⁴ Mokaro turumekase ahtao ya, enease.

Tapoise sā ynororo ya.

Onurumekara ropa exiase,

mokyro arotohto ya aja tapyi taka, jenurutopōpyry taka.

⁵ Nohpo tomo, Jerusarē pōkomo, ōmiryko etapoko kapau tō netaryme,

kapau nohpory tō netaryme roropa,

yna onerekohmara oehtohkōme tohrame yna ahtao oximaro.

Eremiatoh Oseruaono

Nohpo

⁶ Onoky mokyro oehnōko nae ona tonorē poe?

Orexīto sā mana, typoxine mira ke, ixtaratu ke roropa,
emero rokē ixtaratu tokamose exikety osepekahketō nekamory samo?

⁷ Eneko ke! Saromāo kahu oehnōko mana,
60me soutatu tō maro kurehxo exiketomo Izyraeume exiketomo, tuisa
konōto ewomananomo.

⁸ Mokaro emero emese kure mā toto osetapary poko tapema ke,
tamorepase ynaroro osetapary poko.
Typyreke roropa mā toto tōsewomatohkōme koko ahtao, zehnotokō winoino.

⁹ Tuisa apō kurā tyripose tuisa Saromāo a, wewe kurā ke, tykahu ao.

¹⁰ Xikihme exiketō moro ao tapuhse eya parata ke;
tyripose kamisa kurā ke te, uuru ke tompore exikety samo.
Apō moro ao kamisa risē mā arazumano tyrise tomeseke sā nohpo tō
Jerusarē pōkomo a.

¹¹ Nohpo tō Xiāo pōkomo, osehtoko tuisa enese!
Tuisa Saromāo typarimāke zupuhpyry po, jē nekarohpyry eya ipytatoh po,
atākyematoh po.

4

Orutua

¹ Enekure mase, kuku, jenuru zamaro mase!

Oryxime mase ipunaka!

Oenuru tō zemime mā kehko ypyno oehtoh ke kamisa mykae!

Oūsety mirimirime potu mana, poti tō imoihmākō samo,
toto yhtoryhtao ypy tō poe Kireate po.

² Ozery karimutume mana, kaneru tō samo ihpoty tysahkase ahtao,
ikurikasenāme toto ahtao.

Moroto emero tosao mā toto,
kure potu mā toto.

³ Opotapihpyry kamirarame mana,

ōtary enekure mana,

oēmyty roropa kamirarame mana,

zemime mana kamisa notao.

⁴ Opymyry enekure mana, tuisa Tawi namohpyry kaetokohxo exikety samo,
amiamime mana. Oesenao miume osewomatoh tyhwyme mana,
soutatu tō jamihmākō mōkomory sā osetaparyhtao.

⁵ Amanatyry asakoro kapau poenō kamarame exiketō sā mana,
aotukurukohtao onahpoty ekuru tō rānao.

⁶ Ytōko ase ypy mira pona, ypy ixtaratu tō pona,

ēmehpura ro ahtao saereme ehtoh exipitoryhtao.

⁷ Oryxime mase, kuku, jenuru zamaro mase!

Enekure mase ipunaka!

⁸ Eropa ymaro, kuku, ypytyme exikety, ypy tō Ripano poe.

Oyhtoko ymaro ypy Amana poe, ypy Senia poe, ypy Heremō poe roropa.

Moroto reāo tō esary kaikuxi tamuru tō esary roropa.

⁹ Kuku, opyno ase ipunaka, toiro jeneryhtao oya

okryryry osenao tonese ahtao ya jeano tomatonanohe oya,

opyno toehse ywy yronomyryme.

¹⁰ Kure kuhse ya ypyno oehtoh mana, kuku, ynymenekahpyry ypytyme!

Ypyno oexiry kurehxo mana eukuru jehnahpyry motye.

Typoxine oehtoh kurehxo mana, imepỹ ixtaratu motye.

¹¹ Opotapihpyry anusasame mana ano zeni samo.

Onuru mana suhsu maro ano zeni zoximahpyry samo.
Oupony typoxine mana ypy Ripano typoxine ehtoh samo.

¹² Kuku, tupito arykahpyry sã mase,
tuna kurã enatyry maro apuruhpyry sã roropa mase.

¹³ Moroto otupi po sã otyro kure ahtãko mana;
kure eperytãko roropa mana romã tõkehko, hena te, naratu roropa,

¹⁴ asaparão nae, kanera te, jasamĩ ezuezumano,
emero rokẽ typoxine exiketomo, ixtaratu maro, mira te, aroe te, imehnõ
otyro roropa typoxine exiketomo.

¹⁵ Tuna enatyryme mase utupi po, tuna kurano, iporiryryme tururume yhtõko
ypy Ripano poe.

Nohpo

¹⁶ Owõko tyryrykane inikahpozakoxi!
Osehko tyryrykane ikurenae!

Tyryry kaxiko utupi pona typoxine osa ehtohme porehme.

Ah ypyno exikety noehno tutupi pona, epery kurã menekatohme, ty-
napyryme, enahtohme tyya.

5

Orutua

¹ Ytoase utupi pona, kuku, ypytyme exikety.

Mira apoïko ase imehnõ otyro typoxine exiketõ maro;

ano zeni ênõko ase, jokuru, uwa eukuru jehnahpyry roropa, suhsu maro.

Nohpo tomo

Otuhtokose osepyno exiketomo.

Eukuru êtokose, oetÿtoh pona osepyno ehtoh ke.

Eremiatoh asakoropane

Nohpo

² Nyhnõko exiase, yrome ukurohtaio typakase exiase.

Mame ypyno exikety omiry etase ykohmãko omõtoh po.

Orutua

Omõxi, kuku, ypytyme exikety, opyno ase utuku pitiko, atapuropyra exikety.

Jupuhpyry tahxikure nase konopo ke,

jÿsety roropa tahxikure mana konopo ke.

Nohpo

³ Yrome tupoke pyra ase, touse ya.

Upo amururu se ropa hma ya?

Upupuru tõ roropa tukurikase ya.

Oty katohme ixikuromãko ropa ywy?

⁴ Tomary tyrise omõtoh pokona ypyno exikety a,
atãkyemãko exiase moe pyra toehse ynororo exiryke.

⁵ Towõse ywy etapuruhmakatohme, ypyno exikety omõtohme.

Jemary tahpase mira ke, jemahxikyry roropa,

omõtoh epuru apoiase etapuruhmakatohme.

⁶ Mame omõtoh etapuruhmakase ypyno exikety omõtohme repe,
yrome pake toytose ropa ynororo.

Aomiry etary se exiase yronymyryme!

Upiase repe, onenepyra exiase;

ykohmase, yrome jezuhpyra nexiase.

⁷ Pata erase tõ jenease;

typipohse ywy eya xine,

totatotapase roropa ywy eya xine;
jupō tupuxihkase apuru erase tomo a.

⁸ Ynara āko ase oya xine, nohpo tomo, Jerusarē pōkomo:
mokyro pyno jexiryke eneryhta oya xine kaxitoko eya:
apotūkehnōko ase ipyno jehtoh ke ipunaka.

Nohpo tomo

⁹ Omoro, oryximehxo exikety, imehnō nohpo tō motye, yna zuruko:
opyno exikety imehnō motye kure nae?
Oty nae ynororo imehnō nohpo pyno exiketō motye kurehxo aehtohme?
Oty pokoino yna omiry etapōko mah moro samo oya?

Nohpo

¹⁰⁻¹¹ Orutua kō 10 miumākō ahtao, mokyro, ypyno exikety enekurehxo mana,
jamihmehxo exiketyme roropa mana.

Ēmyty enekure mana ipunaka, nuaseme potu.

Zūsety mosa mana,

mirimirime potu mana, xinukutume roropa titiko arokyry samo.

¹² Enuru utukuimo enuru sã mana iporiry ehpio exikety samo,
utukuimo karimutume suhsu samo,
epỹko ynororo opotunety ehpio.

¹³ Ēmyty enekure mana, tupito po otyro tyroxine exiketō arykahpyry samo.
Ipotapihpyry ririo sã mana,
aomiry kure mana ixtaratu samo.

¹⁴ Emary tō kure rokē mā tyrise,
omahtao emeporyme uuru risē joia tō samo.
Zoko kure mana maafim tykorokase exikety samo,
sapira tō risē emeporyme.

¹⁵ Jaxiry maamore risē sã mana xikihme, tapō po uuru risē kurã po.
Ypyno exikety ypy tō sã mana Ripano po, enekure apupari mosahxo aexityã
samo.

¹⁶ Anusasame mana ĩtapihpyry potyry ya,
emero ipoko yzamaro mana.

Moro sã ypyno exikety mana, moro sã yniome exikety, nohpo tō Jerusarē
pōkomo.

6

Nohpo tomo

¹ Omoro, oryximehxo exikety, imehnō nohpo tō motye, yna ezuhko:
aza nytono opyno exikety?

Otoko esemary nae?

Ākorehmãko ynanase mokyro enetohme ropa oya.

Nohpo

² Ypyno exikety tyhtose tutupi pona, tynarykatyã enese, otyro tyroxine
exikety.

Toky tō kaneru tō nahpãko mana tutupi po,
ekuru tō, ririo tō apoĩko roropa mana.

³ Ypyno exikety nypynume ase, jepeme roropa mā ynororo.

Toky tō kaneru arōko mana onahpoty pona toto nahpatohme, ririo tō
rãnakuroko.

Eremiatoh omame exikety

Orutua

⁴ Kuku, opyno ase, oryxime mase,

enekure mase pata Jerusarē samo, kure ehtoh enetupuhpotohme mase pata
Tiriza samo,

osenuruhkatohme sã roropa mase moro pata tō asakoro ehtoh samo.

⁵ Jenepyra exiko, kuku, typoremākase ywy oenuru tomo a.

Oũsety mirimirime potu mana, poti tō tuhkākō samo, mokaro yhtoryhtao ypy
Kireate poe.

⁶ Ozery karimutume mana, kaneru hpoty samo tysahkase ahtao, ikurikah-
pyry samo.

Moroto emero tosao mana, kure potu mana.

⁷ Oẽmyty kamirame mana,

zemime mana kamisã notao.

⁸ Imepỹ pyra mana isã exikety sero nono po.

60me tuisa tō pyxiã ahtao, 80me imehnō nohpo tō kurã maro,
oryximākō ikuhpỹme exiketō maro!

⁹ Yrome toiro rokē pyno ase, atapuropyra exikety, utukuimo samo.

Jē ěxiryne mã toirono,
nupunato jeny a mana.

Imehnō nohpo tō emero ynymenekahpyry eneryke tyya xine: “tãkye mana,”
ekarōko mã toto.

Tuisa tō pyxiamo, imehnō nohpo tō kurã roropa mokyro eahmãko mã toto.
Ynara ãko:

¹⁰ “Onoky mose ro ěmepyry ehtoh samo,

oryximehxo exikety nuno samo,

zemime exikety, xixi samo,

enekure moro asakoro zemime exiketō samo xirikuato tō maro kapu poko?”

¹¹ Yhtoase utupi pona amẽtoeira tō esaka,

otyro tō enese jakanahmã po uwa zoko tō ekutary enese roropa,

wewe tō, romãzeira tō ekutary enese roropa.

¹² Tykytyky tykamexipose ywy oya.

Ose jexiryke rowohpe sã tyripose ywy oya, kahu arone sã etonatoh taka
toytory se toehtoh samo.

Nohpo tomo

¹³ Osehko ropa, osehko ropa, suramita.

Osehko ropa; awary enery se ynanase.

Nohpo

Oty katoh jenery se hmatou

pytatoh watoh poko tuhkākō neneryme?

7

Orutua

¹ Tuisa ěxirymano! Enekure opupuru mana, asãtajã tamuruse ahtao!

Ãxiry te, awãtykyry roropa joia sã mana, aputyhpyry samo emese kure
exikety a.

² Oponuru eukuru ě pitiko sã mana,
moro ao eukuru enahpyra mana.

Awakuru tiriiku myhtoh sã roropa mana, tapuruse ekuru, ririo tō ke zomye.

³ Kapau poenō asakorō exiketō sã amanatry mana, kamarama aenurutyã
samo.

⁴ Opymyry tapii kaetokohxo exikety sã mana, maafim risẽ samo.

Oenuru tō tuna pẽkamã sã mã kehko pata Hexipō po, moro pata imehxo
exikety omōtoh pũto.

Oeunary nupunato mana, tapii kaetokohxo exikety sã Ripano po.

Moro poe pata Tamaxiku osenēko mana.

⁵ Oupuhpyry jūme tanỹse mana, ypy Karameru samo.

Oũsety kamisa kurā sā mana.

Moro kure ehtoh eneryke tuisa a tymyhse sā exīko mana, anamotome samo.

⁶ Oryxime mase, kuku, enekure mase.

Yzamaro mase ipunaka, tākye ase amaro jahtao!

⁷ Enekure mase, kuku, airiki mosa exikety samo,

amanatyry asakorō epery tamara tō oxikone aexityā sā mana.

⁸ Onuhnōko ase moro airiki pokona moro epery pohtohme.

Amanatyry uwa epery sā mana ya.

Ōtary ixtaratu sā mana masā samo.

⁹ Opotapihpyry uwa eukuru jehnahpyry sā mana ya, anusasame potu.

Nohpo

Morara ahtao ah moro eukuru jehnahpyry ēno ypyno exikety.

Ah moro eukuru rino tỹtaka, tyzery tō pona roropa.

¹⁰ Ypyno exikety nymenekahpyryme ase,
yse mā ynororo.

¹¹ Eropa, ypyno exikety, eropa tupito pona;
ēmehnōko sytase uwa zoko tō rānao.

¹² Owōnōko sytase pakeimo, uwa zoko tō enese.

Otarame exipitōko mana.

Otarame ekutapitōko mana, imehnō wewe tō roropa.

Otarame romāzeira tō ekutāko mana.

Moroto opyno jehtoh ekarōko ase oya.

¹³ Mātarakora tō typoxine mana.

Imepỹ epery tō emero nae kytapyī omōtoho tao.

Ypyno exikety, epery tō tukurākase ya anapyryme, emero rokē epery exisenā
tomo, asarahtyā roropa.

8

¹ Kure exiry ypiryme awahtao, aja a tysuhuru ke tohpase awahtao!

Moraramē tōseporyste kuahtao osema tao, epohnōko sexiry, mame imehnō oty
kara exiry.

² Kuarory aja tapyī taka, moroto ahtao kuamorepary.

Eukuru kurā ekarory oya, uwa eukuru jehnahpyry, romā risē roropa
ōkurume.

³ Emary opozery wino jupuhpyry zopino exīko mana,
japoīko mana tomary ke āpotunuru wino.

⁴ Nohpo tomo, Jerusarē pōkomo, ōmiryko etapoko yna a onerekohmara oe-
htohkōme tohrame yna ahtao oximaro.

Eremiatoh 6mano

Nohpo tomo

⁵ Onoky mokyro oehnōko ona poe, ipyno exikety maro,
oximaro ytoytōko mā toto?

Nohpo

Moroto masā wewe zopino kuēpakase, oenurutopōpyry po.

Moroto asa a tonurumase mexiase.

⁶ Jesety rokē imeroko okurohtao, imehnō pyno pyra exiko.

Ywy ro rokē apoiko āpory tō ke, imehnō pyra.

Opyno jehtoh jamihme mana orihtoh samo.

Amaro se jehtoh joorikyry zuno jehtoh motye mana.

Apoto zukary sã mana,
mame jahkãko mana apoto konõto samo.

⁷Opyno jehtoh onezehkasaromepyra tuna mana.

Tuna zueme ahtao ro onerymaposaromepyra mana.

Ipyno ehtoh epekatyry se ahno ahtao tineru ke, uuru tõkehko ke, toiparo rokẽ
exiry.

“Moky kahpyry,” ãko rokẽ mana ipoko.

Nohpo piry tomo

⁸Tooryxike ynanase tymanahke pitiko rokene.

Otara ãko ynanae nuasemã tooehse ahtao yna oryxiry ekaropose ipyno
toehtohme?

Orutua poko exipitopyra mana.

Towomatoh se rō mana.

⁹Apurume sã ynororo ahtao ewomãko ynanase tapyi kaetokohxo exikety ke,
parata risẽ ke.

Omõtohme sã ynororo ahtao, wewe apupari ke apuru rĩko ynanase ewoma-
tohme.

Nohpo

¹⁰Apurume ase, ymanatyry tõ tapyi kaetokohxo exiketõ sã mana.

Ypyno exikety zuaro mana:

imaro jahtao tãkye ase, torẽtyke pyra ipunaka.

¹¹Saromão tutupike nexiase, uwa zoko tomo, Paau-Hamõ po.

Erohketõ ipoko tymenekase eya.

Toiro erohkety miume parata ke topehmase eya.

¹²Saromão, osehko otinerũ miume parata apoise.

Erohketomo, osehtoko otinerũ 200me parata apoitoko oerohtamitukõme.

Yrome ywy tutupike roropa ase; uwa zoko tarykase ya, ywy ro rokẽ ypene-
tatoh rĩko ase ipoko!

Orutua

¹³Kuku ÿpynu, õmiry etary se mã jepe tomo.

Ywy roropa õmiry etary se ase ynarykahpyry po.

Nohpo

¹⁴Osehko axiny ypyno exikety, tururume kapau samo, kapau mũkuru tõ samo
pyhseky ãko ypy po, typoxine exiketõ po. Enara rokene.

IZAJA

Isaías

Ekarotopo

Izaja urutōme kynexine Izyraeu tō rānao jeimamyry 742 poe jeimamyry 687 pona oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao. Turuse ynororo Ritonōpo, Izyraeu Esē jamihmehxo ehtoh poko. Emero motye mana, kure kuhse roropa mana:

1. Izaja 1-39 ekarōko Juta tō ehtopōpyry poko, Axiria iporemākaporykō se ahtao. Juta tō turuse eya: iirypyryme toto ehtoh poko Ritonōpo omipona pyra, Tosēkōme onenetupuhpyra toto ehtoh poko. Popyra ehtoh oehnōko mana, naeroro eramatoko ropa, zae ehtoh poko ehtohme ropa, imehnō onenekunohpyra ehtoko. Imeīpo Tawi pary tuisame kurā exīko mana.

2. Izaja 40-55 ekarōko Izyraeu tō typoremākase toto ahtao, tarose toto ahtao inonorykō poe Papironia pona. Morara ahtao Izyraeu tō turuse eya toto myhpokary ropa poko, toto arory ropa poko Ritonōpo a Izyraeu nonory pona ropa aoesaritohekōme ropa. Typoetory tō poko osenetupuhnōko Ritonōpo mana, kure ehtoh aropotohme mokaro ae imehnō nonory pōkomo a, emero porehme.

3. Izaja 56-66 omi kurā ekarōko mokaro a aytotyamo Papironia poe Jerusarē pona ropa. Toto zurūko ajohpe pyra toto ehtohme, zae ehtoh poko toto ehtohme, ěmepyyry 7mā po oserematohme oturutohme Ritonōpo a, eahmatohme roropa. Toerohpitose Jezu ahtao Izaja 61.1-2 tonepose typoko osenetupuhpotohme.

Sero pape ao

Enaroximatoh, omi kurano 1.1–12.6

Nono tō pōkō wānohtopo 13.1–23.18

Sero nono pōkō apiakary 24.1–27.13

Enaroximary ro, omi kurano 28.1–35.10

Ezekia, axirio tō maro 36.1–39.8

Omi kurā etapory 40.1–55.13

Enaroximatoh, omi kurano 56.1–66.24

¹ Sero omi Ritonōpo nekarohpyryme mana Juta tō poko, pata Jerusarē pōkō poko roropa. Morohne tokarose Izaja a Amoxi mūkuru, tuisame Uzia ahtao, Jotāo tuisame ahtao, Akaze tuisame ahtao, Ezekia tuisame ahtao roropa Juta po.

Typoetory tō zupokatopōpyry Ritonōpo a

² Etatoko ke, kapu tō pōkomo, nono pōkō roropa! Ynara āko Ritonōpo Oesēkō mana: “Ypoenō tuātanohpose ya, ipyno xine exiase repe, yrome jurumekāko mā toto.

³ Pui tō tosēkō waro mana, jumētu tō tosē nekarory esary waro roropa mā kehko tynapyrykō esaryme, yrome ypoetory tō tuaro pyra mā toto; Izyraeu tō onenetupuhpyra mā toto.”

⁴ Tee! Ahno popyra rokē mā mokaro, pehme tyrypyhpyke mā toto! Emero zae pyra ehtoh poko exiketōme mā toto. Ritonōpo turumekase eya xine, Ritonōpo kurano, Izyraeu tō Esemey. Toeramase toto Ritonōpo winoino.

⁵ Oty katoh oorypyrykō poko ro matou? Awānopyrykō se ro matohu? Oupuhpyrykō orukoimo hpe rokē mana opipohtopōpyry komo. Typoremāse matose tākye pyra, kure pyra ipunaka.

⁶ Oupuhpyrykō poe opupurukō pona tynyrohphase matose, opūkō totatopase exiryke, orukoimo hpe roropa, yrome onukurikapopyra mexiatose onepinohpopyra roropa oriu ke mexiatose.

⁷ Ononorykō typōke pyra mana, apatarykō tyahkase kehko apoto ke. Onenerykōme ononorykō tykararahse imehnō nonory pōkomo a. Oesarykō tonahkase imehnō nonory pōkomo a.

⁸ Jerusarē rokē tōxinamase toiroro, tāto sā rokene erase esaryme uwa arykahpyry rānao ehtoh samo, tapyi pitiko sā roropa pepino arykahpyry rānao, pata sā roropa tapuruse ahtao zehnotokomo a.

⁹ Toitoinē Jerusarē pōkomo onypynanohpyra Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ahtao, pake tonahkase kymarokō exiry Sotoma pōkō saaro, Komora pōkō enahkatopōpyry sā roropa.

¹⁰ Jerusarē tuisary tomo, etatoko pahne Ritonōpo nekarory oya xine! Pata pōkomo, otato ehtoko Ritonōpo namorepatoh poko oya xine!

¹¹ Ynara āko mana: “Onekarorykō tyahkasē se pyra toehse ywy. Tuesapare sā ase onekarorykō ke, oekykō kasery ke te, kaneru te, poti tō roropa tyahkase apoto apō po. Typenekehse ywy oekykō munuru poko, pui mūkuru tomo; kaneru tomo te, poti tō roropa se pyra toehse ywy.

¹² Onoky omi poe mokarohne enehnōko matou Ytapyī taka oepypyrykohtao jeahmase? Onoky omi poe xiaksiake ytoytōko matou Ytapyī zarā tao?

¹³ Toiparo rokē onekarorykō enehnōko matose jahkatohme ya; ixtaratu zahkary yzamaro pyra mana. Oseahmāko matose otuhtoh konōto Nuno Kasenato po ahtao te, oseremato po ahtao roropa te, imehnō oximōtoht ahtao roropa jeahmaryme repe. Yrome morohne jetū sā ya mana, oneanah-topyry ase oorypyrykō onurumekara oexirykōke.

¹⁴ Ōtuhtoh konōto Nuno Kasenato po ahtao, imehnō oximōtoht po roropa jeahmatohtme yzamaro pyra mā ipunaka; typenekehse ywy morohne enery poko.

¹⁵ “Oemarykō anymyryhtao oya xine ōtururutohkōme ya jenuru apurūko ase oenepyra xine jehtohme. Itamurume ōtururukohtao ya onetara exīko ase, nuriame oemarykō exiryke imehnō etaparyke oya xine.

¹⁶ Osemahtoko, epytoko! Azahkuru oehtohkō enery se pyra ase. Popyra ehtoh poko pyra ehtoko,

¹⁷ atamorepatoko zae ehtoh riry poko, zae rokē tyritohme. Zae rokē ehtoko imehnō maro, imehnō akorehmatoko tyrohmanohpose toto ahtao, poetōpo tō ewomatoko, pytōpo tō roropa ewomatoko.”

¹⁸ Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana: “Osehtoko xiaro, soturutone sero poko. Oorypyrykō ke tonohse sā matose tahpireme, xinukutumehme sā xikuxikumā samo. Yrome okurikatorỹko ase, karimutume exīko ropa matose mauru samo, karimutume kaneru hpoty samo.

¹⁹ Ŷme awahtao xine, jomipona roropa awahtao xine kure otuhnōko matose, tỹkyryneke oexirykōke.

²⁰ Yrome jurumekaryhtao oya xine, jomiry omipona pyra roropa awahtao xine orihnōko matose ōsetaparykō poko. Ywy, Oesēkomo, oturunō.”

Toto pynanohtopo, toto wānohtoh roropa

²¹ Jerusarē pōkō Ritonōpo omipona anamonohpyra toht nexiase repe, yrome seromaroro imeimehnō poko exikety sā imehnō neponāmary poko mā toto. Zae ehtoh poko exiketō ke pehme pata nexiase repe, yrome seromaroro imehnō etapananōme rokē tōxinamase.

²² Jerusarē, parata kurā sā mexiase repe, yrome seromaroro typahsēme mase; uwa eukuru jehnahpyry kurā sā mexiase, yrome seromaroro tuna zoximahpyry sā mase.

²³ Otuisarykō ewokananōme mā toto, omato tō epeme mā toto. Tineru apoīko mā toto zae pyra toehtohkō epehpyryme. Poetōpo tō onewomara mā toto, pytȳpo tō omiry onetara mā toto towomarykō se toto ahtao.

²⁴ Naeroro etatoko pahne Ritonōpo Oesēkō omiry, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety Izyraeu tō ewomaneme. Ynara āko mā ynororo typoetory tomo a: “Awānohtor̄yko ase, jepetōkara; yzehnotokō etapāko ase.

²⁵ Tyekītapāse jexiryke awānohtor̄yko ase kure rokē oehtohkōme, metau kurākary sā apoto ke, oorypyrykō korokāko ase emero porehme.

²⁶ Tuisa tō ekarōko ase oya xine apiakane tō roropa pake ehtopōpyry samo. Mame Jerusarē esehpāko mā toto Pata Zae Exiketō Esaryme, Ritonōpo Omipona Anamonohpyra Exiketō Pataryme, enara.”

²⁷ Zae Exikety Ritonōpo exiryke Jerusarē pōkō pynanohnōko mana, tyrypyrykō rumekananō maro emero.

²⁸ Yrome Aomiry omipona pyra exiketō enahkāko Ritonōpo mana, tyrypyry poko exiketō maro, Tosēkō Ritonōpo rumekananō maro.

²⁹ Emynyhmāko matose wewe konōto tō karawario tōkehko eahmatopōpyry pokoino oya xine; anarykatyā pokoino roropa, oneahmahpyrykōme.

³⁰ Wewe orihkety sā exīko matose, zary aremānōko kehko, ahno narykahpyry sā roropa tuna peneryke toorihse otyro ahtao.

³¹ Jamihme exiketō onahpoty tonorē sā exīko mā toto. Inyrihpyrykō xihpyrymāke osenahkāko mā toto, apoto ke samo, apoto ezechkane pyra ahtao.

2

Tuisame Ritonōpo Kuesēkō ehtoh poko (Mikeja 4.1-3)

¹ Sero omi Ritonōpo nekarohpyry Izaja a, Amoxi mūkuru, Juta poko, Jerusarē poko roropa:

² Imeīpo, moro ypy Ritonōpo Tapyī esary kaehxo exīko mana, imehnō ypy tō kae ehtoh motye, emero porehme. Mame morotona iporiry sā ytōko ahno, imehnō nonory pōkomo, imehnō nonory poe emero porehme.

³ Ynara āko mā toto: “Ehmaropa onuhse Ritonōpo esary pona, ehmaropa Ritonōpo Tapyī taka, Izyraeu tō Esemu a. Kuamorepator̄yko mana zae ehtoh poko kuehtohkōme, inyriphopyry omipona exīko sytatose. Ynara exiryke, kuamorepanekō Ritonōpo poko Jerusarē poe oehnōko mana; ypy Xiāo poe typoetory tō zurūko mana.”

⁴ Emero nono pōkō apiakaneme exīko Ritonōpo mana. Atae pyra ahno ahtao zae ehtoh ekarōko mā ynororo eya xine. Mame typyrekō tyromāko mā toto tupito nonory ahkatohme te, tywaratākō myakamāko mā toto tiriiku sahkatohme. Jūme osetapara exīko imehnō nonory pōkō mana. Etonatoh pyre onyripyra ropa exīko mā toto.

⁵ Osehtoko, Jako pakomotyamo, ehmaropa osema ae ytoketō samo saerehkatoh ae, zae ehtoh poko sehtone Kuesēkō nekarohpyry omipona.

Ritonōpo Ēmepry

⁶ Ritonōpo, opoetory tō turumekase oya, Jako pakomotyamo. Pirixteu tō pyaxi tō poenohnōko mā toto, oturuketō roropa xixi tūtatoh wino. Imehnō nonory pōkō nyripyry poenohnōko opoetory tō mana.

⁷ Izyraeu tō nonory po itamurume parata nae uuru roropa. Tymōkomoke mā toto ikuhpỹme samo. Tykahuke roropa mā toto ikuhpỹme etonatohme, kawaru tō roropa.

⁸ Yrome ineponāmarykō tuhke nae roropa inonorykō po, ahno nyrytā eahmatohme! Opoetory tō tosekumuru po porohnōko mā toto mokaro ēpataka; tynyrytākō eahmāko mā toto.

⁹ Māpyra iiryryhpopākahpyryme exīko mā toto emero, ehxirōko roropa mā toto. Ritonōpo, mokaro rypyry onykorokara exiko!

¹⁰ Tōtonētohkō zupīko mā toto oramā aka topu tō ao ypy tō rānao, nono ahkāko roropa mā toto, tyzehno xine Ritonōpo ehtoh winoino toepatohkōme repe, Kuesēkō saerehkatoh winoino roropa!

¹¹ Imeīpo epyrypaketō epyrypakehnōko mā toto. Imehnō motye kure osekaroketō imehnō poetoryme sã exīko; morara ahtao Ritonōpo Kuesēkō rokē eahmāko mā toto tuisamehxo aexiryke.

¹² Moro ēmepyry toehse ahtao tuisamākō emero poremākapōko Kuesēkō Jamihmehxo Exikety mana, epyrypaketō poremākapōko mana, imehnō motye tuisamehxo toexirykō se exiketō maro.

¹³ Apupari tō kaetokohxo exiketō Ripano po enahkapōko mana, wewe karawario tō maro emero Pasã nonory po.

¹⁴ Ypy tō kaetokohxo exiketō isahmāko mana somohmā kae hkopyra exiketō maro.

¹⁵ Tapyi tō kaetokohxo exiketō pahnōko mana apuru tō jamihme exiketō roropa.

¹⁶ Wapu tō konōto nerymapōko mana kanawa tō kurā potu roropa.

¹⁷ Moro ēmepyry toehse ahtao epyrypaketō typoremākasēme exīko, imehnō motye kure osekaroketō imehnō namotome sã exīko; Kuesēkō rokē tuisamehxo Exikety toahmasēme exīko,

¹⁸ ahno neponāmary tō tonahkasēme exīko mana ipunaka.

¹⁹ Tōtonētohkō zupīko ahno mā toto oramā aka topu tō ao ypy tō rānao, nono ahkāko roropa mā toto, tyzehno xine Ritonōpo ehtoh winoino toepatohkōme repe, Kuesēkō saerehkatoh winoino roropa, aepyryhtao sero nono tykytyky kamexipotohme.

²⁰ Moro ēmepyry toehse ahtao tyneponāmarykō parata risemy te, uuru risē roropa, tynyryhpyrykō eahmatohme, apoīko mā toto ipahtohme inomotohme mūpo tō kyryryme, rere tō kyryryme roropa.

²¹ Mame Ritonōpo Kuesēkō tooehse ahtao sero nono tykytyky kamexipotohme, tōtonētohkō zupīko ahno mā toto oramā aka topu tō ao ypy tō rānao, nono ahkāko roropa mā toto, tyzehno xine Ritonōpo ehtoh winoino toepatohkōme repe, Kuesēkō saerehkatoh winoino roropa!

²² Ahno onenetupuhpyra ehtoko oewomanekōme orihketyme rokē toto exiryke. Otyme kure mokaro nae?

3

Jerusarē wānopyry poko

¹ Enetoko ke! Ynara tyrīko Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety mana: Jerusarē poe, Juta poe roropa tonahsē puxihkāko mana, emero tykyrysã tōkehko; wyi pyra exīko mana, tuna pyra roropa.

² Ahno imehxo exiketō arōko roropa mana, orēpyra exiketomo, soutatu tō maro, apiakane tomo, urutō komo, pyaxiamo, tamuximākomo,

³ soutatu tō tuisary tomo, pata esamo roropa, kowenu poko erohketomo te, amorepananomo, emero joroko jamitunuru ke tyriry kuhnanomo, enara.

⁴ Poetohti tō menekāko Ritonōpo mana kowenume toto ehtohme, ahno tuisaryme; kowenu jamitunuru ekarōko mana poetohti tomo a.

⁵ Imehnō rohmanohpōko mǎ toto emero; orutua kō rohmanohpōko imehnō mana. Imehnō katonō rohmanohpōko imepỹ mana. Tamuhpomākō rohmanohpōko nuasemākomo te, kurākō rohmanohpōko putupyra exiketō mana roropa.

⁶ Mame turui apoīko ahno mana tumy tapyī tao ynara katohme: “Tupoke mase; tuisame exiko yna esēme, sero ypy ohpahsǎ tuisaryme!”

⁷ Yrome moro toehse ahtao ynara ezuhnōko mǎ ynororo: “Ywy ākorehmasaromepyra ase. Tonahsē pyra ase ytapyī tao, upo pyra ase roropa. Otuisarykōme jyripyra exiko,” āko mana.

⁸ Jerusarē tonahkasēme exīko, Juta nonory patāpome exīko mana. Aomirykō ke, inyriyō ke roropa Ritonōpo epemetōkara toehto ekarōko mǎ toto, tyzehno xine Tosēkō ripōko mǎ toto.

⁹ Oxisǎ imehnō onyripyra mǎ toto; moro poko zae pyra mǎ toto. Jarao zae pyra toehto kō poko mǎ toto Sotoma pōkō ehtopōpyry samo; otonēpyra mǎ toto iirypyryme ehtoh poko toto ahtao. Tuānohsēme exīko mǎ toto, popyra toto ehtopōpyry ehepyry apoīko mǎ toto.

¹⁰ Zae ehtoh poko exiketō tākye exīko mǎ toto, kure ehtoh exīko roropa eya xine mana. Toerohtopōpyrykō ehepyry apoiryke eya xine atākyemāko mǎ toto.

¹¹ Yrome popyra ehtoh poko exiketō tākye pyra exīko mǎ toto, popyra ehtoh oehnōko eya xine mana; popyra toto nyriyā imehnomo a tyrisēme exīko eya xine mana.

¹² Ypoetory tō rohmanohpōko poetohti tō mana. Nohpo tō kowenume exīko mǎ toto.

Ypoetory tomo, otuisary tō oenekunohtorỹko mǎ toto, aarotorỹko mǎ toto zae ehtoh poko pyra oehto kōme.

Typoetory tō apiakary Ritonōpo a

¹³ Ritonōpo Kuesēkō zae ehtoh ekarosasaka mana; typoetory tō apiakāko mana.

¹⁴ Typoetory tō tuisary tō hxirōko mana. Ynara āko eya xine mana: “Izyraeu tō tonahkase oya xine, ynarykahpyry uwa zoko tomo! Atapyīkō pehme mǎ kehko tymōkomokākara kyryrỹpyry tapoise oya xine exiryke.

¹⁵ Zae pyra matose ypoetory tō ryhmaryhtao oya xine tymōkomokākara rohmanohporyhtao oya xine.” Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, ourutorỹko ase.

Nohpo tō Jerusarē po enaroximary

¹⁶ Ynara āko Ritonōpo Oesēkō mana: “Enetoko ke, Jerusarē pōkō nohpo tō typoko xine rokē osenetupuhnōko mǎ toto. Imehnō motye imehxo osekarōko mǎ toto. Epyrypāko mǎ toto. Imehnō enēko mǎ toto enekunohtohme rokene. Ytoytōko mǎ toto waketō samo xirixiri āko ipyrakūtykomo imehnomo a enepotohme.

¹⁷ Morara exiryke toto wānohnōko ase, zūsetykō sahapōko ase tūsehke pyra inomōko ase, merehkusasame.”

¹⁸ Moro ēmepory toehse ahtao Jerusarē nohpory tō wino ikyryrykō kurā emeporymākō emero puxihkāko Ritonōpo mana: pyrahtokotoko kyryry te, zupuhpyrykō emepory tomo te, osenao tomo te,

¹⁹ panasere tomo te, omekumy tomo, enara. Ęmyty apuru kurā puxihkāko mana,

²⁰ xapeu tomo te, pyraku emeporymākō te, apory emeporymākomo. Typox-inemy kutehi ao puxihkāko mana, kure ehtoh ripotoh tonomo te,

- ²¹ omahtao tomo emary poko te, ounasere tomo roropa,
²² zupõ kurã oseahmatohme te, mãto tomo te, xare tomo te, tineru ã tomo roropa,
²³ upo osenepotoh tonomo te, kamisa mauru panõ risẽ kurã te, turupãte tomo te, mãtiria tomo, enara.
²⁴ Mame ixtaratu pyra toexirykõke tyhnoke exiõko mã toto. Zamareary pyra exiõko mã toto, otuato eary ke tupõ myhnõko mã toto. Tũsehke kurã ke pyra exiõko mã toto; merehkusasame exiõko mã toto. Upo kurã ao pyra exiõko mã toto; yrome upo kamisa topuxiximã risẽ amurũko mã toto. Oryxime toto ehtopõpyry enery xihpyryme exiõko ehxirotok ke.
²⁵ Orutua kõ Jerusarẽ põkõ totapasẽme exiõko mana, etonatok po; jamihme-hxo exiketõ roropa oriõhnõko mã toto.
²⁶ Pata Jerusarẽ põkõ aorihtyã hnamõko mã toto. Nohpo sã xitãko mã toto, typorohse nono po, tynio hnamone sã toiroro.

4

¹ Morara ahtao orutua apoõko nohpo tomo 7mãkomo. Ynara ãko mã toto: “Yna napyry epehmãko ynanase upo roropa. Yrome amaro ynanehxi yna niome oehtohme toiroro tynioke pyra yna exiryino, ehxiropyra yna ehtohme.”

Pata Jerusarẽ tãkye exiõko ropa imeõpo

- ² Morara ahtao, “Amoriry Ahtasenano” Ritonõpo Kuesẽkõ poe ahtãko jamihme te, kurã roropa. Izyraeu põkõ, isene ro exiketõ tãkye exiõko mã toto; epyrypaketõ sã exiõko mã toto Ritonõpo nekarotyã kurã poko tapoise ahtao tyya xine.
³ Mame mokaro Jerusarẽ põkõ, Ritonõpo nymenekatyã isene ro toto ehtohme tosehpasẽme exiõko mã toto, “Ahno Kurãme.”
⁴ Tyjamtunuru ke Jerusarẽ põkõ apiakãko mana, toto wãnohnõko mana; iirypyrykõ kurikãko mana, nuriame toto ehtopõpyry, imehnõ etapatopõpyry roropa eya xine.
⁵ Morarame ypy Xião epoe, typoetory tõ tõximõse exiketõ epoe akurũ ripõko Ritonõpo mana saereme ahtao. Mame orexito apoto maro enyohnõko mana koko. Ritonõpo saerehkatok typoetory tõ ewomãko mana, pata tytororo oxiõtõko mana.
⁶ Saereme ahtao zuzenume exiõko mana toto ewomatohme axtũ pyra xixi ehtohme. Mame konopome toehse ahtao tyryrykane maro tãto sã exiõko roropa mana toto ewomatohme.

5

Eremiatoh sero uwa tõ poko

- ¹ Eremiãko ase onetaryme jepe kurã poko, inarykahpyry uwa zoko tõ poko: Tupito tyrise jepe a uwa tõ arykatohme. Esary tymenekase eya nono kurã moroto exiryke.
² Mame moro nono tahkase eya, topu tõ touse roropa, mame uwa zoko kurã tarykase eya moroto tutupi po. Irãnao tapyi tamose eya, kae exikety, enene esaryme ehtohme. Euhkatok tahkase roropa eya uwa tõ euhkatohme. Toraximase ynororo uwa tõ kurã eperytatok, yrome ikatainy exiketõ rokẽ toehse kehko.
³ Seromaroro Jerusarẽ põkomo, Juta põkõ maro, apiakatoko; kaxiko ya, onoky zae pyra hnae: ywy? ynarykahpyry uwa zoko?

⁴ Emero tyrise ya zae ehtoh waro jehtopõpyry ae ro; naeroro oty katohme uwa ikatainety rokẽ toehse, uwa kurã anusasamã kehko eraximaryhtao ya?

⁵ “Seromaroro ourutorỹko ase, ynara tyrĩko ase ynarykahpyry uwa tõ poko: utupi apuru kararahñõko ase, uwa zoko tõ ewomatopo. Moro apuru pahñõko ase onõkyro tõ omõtõhme moro aka, uwa zoko tõ enahkatohme.

⁶ Ynarykahpyry turumekasẽme exĩko mana, ãtarykahme ehtohme; uwa amoriry tõ onysahkara exĩko ase, moro nono anakorokara roropa exĩko ase; ãtarykahme rokẽ inomõko ase, omoxino tõ rokẽ ehtohme. Akurũ tomo a konopo onenehpopyra exĩko ase, utupi pona.”

⁷ Moro tupito uwa tõ esary Ritonõpo Jamihmehxo Exikety tupime, inarykatyã uwa zoko sã Juta tõ mana, Izyraeu tõ maro.

Zae ehtoh zupiryhtao Ritonõpo a, tõmiry omipona toto ehtoh zupiryhtao eya imehnõ etapary rokẽ tonese eya;

zae ehtoh riry typoetory tomo a toraximase eya repe; yrome toto ryhmary rokẽ tonese tyya, toto kohtary rokẽ totase eya, takorehmatohkõ kohmary, tyxitarykõme.

Zae pyra ehtoh poko mã toto

⁸ Popyra ehtoh oehnõko oya xine mana, tapyi tuhke epekatyryke oya xine tupito tõ roropa oesaryme rokẽ ehtohme! Taroino okynã pyra osa pyra exĩko mana imehnõ esaryme, amarokõ rokẽ toiroro exĩko matose sero nono po!

⁹ Ynara tykase Ritonõpo Jamihmehxo Exikety ynetaryme: “Tapyi tõ konõto, kurã potu roropa tonahkasẽme exĩko mana, tytaõke pyra exĩko mã kehko.

¹⁰ Tupito konõto 4me heketaa ahtao (200 meturume mosa, 200 meturume ipuroroje) uwa zoko ke tarykase ahtao 20 riturume rokẽ uwa eukuru euhkãko matose. Morararo tiriiku puhturu 100 kirume arykaryhtao, otarame 10 kirume rokẽ apoĩko matose.”

¹¹ Popyra ehtoh oehnõko oya xine mana! Pakeimo owõnõko matose eukuru jehnahpyry enyry poko ehtohme, okohmamyrykohtao oetỹtohkõme.

¹² Oseahmatoh poko haapa tõ enehnõko matose rira tõ maro, pãteru tõ roropa te, rue tõ maro, eukuru jehnahpyry maro itamurume ãtohme. Yrome Ritonõpo Kuesẽkõ osenetupuhtoh poko oty kara matose, inyriry poko tuaro pyra matose roropa.

¹³ Morara exiryke jomipona pyra ypoetory tõ exiryke tarosẽme exĩko mã toto imepỹ nonory pona, imehnõ namotome. Tamuximãkõ emitapãnõko mã toto, imoihmãkõ tuna zehnãko mã toto.

¹⁴ Omise onõkyroimo sã aorihtyã esary ãtakãko mana zumohxo, Jerusarẽ põkõ enahtohme, tamuximãkomo te, imoihmãkõ maro, oseahmaketomo te, oseosezuhketõ maro.

¹⁵ Ehxirõko mã toto emero porehme, epyrypaketõ roropa typoremãkasẽme exĩko mã toto.

¹⁶ Yrome zae ehtoh rĩko Ritonõpo Jamihmehxo Exikety mana, moro ke imehxo toehtoh enepõko mana; kure rokẽ ehtoh rĩko mana typoetory tõ apiakaryhtao eya. Moro ke kure rokẽ aexiry waro exĩko imehnõ mana emero.

¹⁷ Pata tõ kaetokohxo exĩko typahsẽ ypyme, mame moroto kaneru tõ onahpoty enahnõko mã toto poti tõ maro.

¹⁸ Popyra ehtoh oehnõko oya xine, azahkuru oehtohkõ poko tymyhse matose ajohpe oehtohkõke, eary ke samo. Oorypyrykõ kahu ao sã ipuimãko matose.

¹⁹ Ynara ãko matose: “Ah Ritonõpo axĩ nerohno kynenerykõme inyriry waro kuehtohkõme. Ah Ritonõpo Izyraeu tõ Esẽ tyriry se ehtoh axĩ nexino, zuaro kuehtohkõme,” ãko matose.

²⁰ Popyra ehtoh oehnōko mokaro a: kurāme ehtoh ekaronanō popyra te, popyra ehtoh ekaronanō roropa kurāme, koko ekaronanō saereme te, saerehkatoh ekaronanō ikohmamyryme, itunety ekaronanō anusasame te, anusasame ehtoh ekaronanō itunetye, enara.

²¹ Popyra ehtoh oehnōko tuarohxo osekaro ketomo a, imehnō motye zuarohxo osekarōko mā toto.

²² Popyra ehtoh oehnōko mokaro a: orēpyrahxo exiketō eukuru enyry poko, emese kure exiketō eukuru jehnahpyry zoximary poko;

²³ tineru apoīko mokaro mā toto popyra exiketō ekarotohme kure, zae exiketō ekarotohme popyra!

Typoetory tō wānohnōko Ritonōpo mana

²⁴ Morara exiryke ātaryka zahkary sā apoto a, onahpoty tonore zahkary sā roropa; moro sā Izyraeu tō osenepyra exīko: otyro sā exīko mā toto imity tō tymotase ahtao, ekuru tō tarosēme exīko putoh katoh samo, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety nyriphopyry omipona pyra toehse oexirykōke; Izyraeu tō Esē Kurā omiry xihpyryme tokarose roropa oya xine.

²⁵ Naeroro tyekītapāse Kuesēkō typoetory tō poko; tomary tanỹse eya, tuānohse toto. Ypy tō tykytyky tykase kehko, aorihtyā ekepyry tō typahsē sā tōxinamasēme exīko pata esemary po. Morara toehse ahtao ro toto zehno Ritonōpo ehtoh enahpyra ro; tomary tanỹse ro mana typoetory tō wānohtohme.

²⁶ Tykamisā pāteira anỹnōko Ritonōpo mana ahno tō kohmatohme moino ro sero nono etyhpyry poe; etakināko mana mokaro kohmatohme moino nono poe, mame axī oehnōko mā toto tururume, taryporykōke.

²⁷ Etaehpyra exīko mā mokaro soutatu tomo, osetapara roropa mā toto. Oseremara exīko mā toto, nyhpyra roropa. Eraximāko mā toto tōtōsetapatohkōme; imetỹkō eary tymyhse kure mā kehko, isātajākō eary atamohpyra mā kehko.

²⁸ Ipyrekō pyrou tō pohsuime mā kehko, taky tō kure tyrise axī tuotohme. Eky tō kawaru pupuru tūporemā kehko topu samo. Kahu tō etonatoh pupuru emerehnōko mā kehko wiriwirikane samo.

²⁹ Mokaro soutatu tō aryryāko reāo sā mā toto, orēpyra esekatohme reāo ehtoh samo onokyro tosekase ahtao, mame imehnō enaroximāko mokyro tywyhmāko imepỹ osa pona aosewomatohme, onupuxihkara imehnō ehtohme.

³⁰ Mame moro ěmepry toehse ahtao mokaro soutatu tō oehnōko mā toto tuna konōto panaikato samo Izyraeu tō poremakatohme. Mame Izyraeu tō nonory pūtokoxi osenuhmaryhtao xinukutumā rokē enēko, emynyhmatoh roropa te, akurū xinukutumākō saerehkatoh zonēnōko mana.

6

Izaja menekatopōpyry urutōme ehtohme

¹ Moro jeimamyry ae, tuisa Uzia toorihse ahtao, Ritonōpo Kuesēkō enease typorohse tuisa apō po, kae, tanỹse roropa. Itapyī kurā typehkase zupō kurā ke,

² zomye serafi tō nexiase. 6me aporiry nae serafi toh nexiase, asakoro aporiry ke tōmyty tapuruse, asakoro aporiry ke tupupurukō tyōtose nexiase, asakoro aporiry ke ytōko toh nexiase.

³ Oturūko toh nexiase opore oseya, ynara āko:

“Kurano, kurano, kurano!

Ritonōpo Jamihmehxo Exikety kure mana;

Saeremehxo aexiry sero nono pehkāko mana!”

⁴ Moro Ritonõpo Tapyĩ apõ tykytyky tykase mã kehko panaikato pokoino, serafĩ tõ omiry opore exiryke. Orexĩto ke typehkase roropa moro Tapyi kurano.

⁵ Mame ynara ase:

– Popyra ehtoh oehnõko ya! Tytahse ywy iirypyryme jexiryke! Ypotapihpyry nuriame nase. Ahno maro roropa ase typotapihpyryke nuriame exiketõ ke. Jenuru ke Tuisa Imehxo Exikety enease, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety mokyro.

⁶ Mame toiro serafĩ toehse ya tomary ao ikarany apoitopo, ikarany maro inapoihpyry apoto apõ poe.

⁷ Moro ikarã ke ypotapihpyry tapose eya. Ynara tykase ynororo:

– Seromaroro opotapihpyry tapose sero ikarany a, popyra oehtopõpyry tonahse, oorypyhpyry tykorokase mana.

⁸ Moromeĩpo Kuesëkõ omiry etase, ynara tykase ynororo:

– Onoky aropõko ha urutõme? Onoky yna omiry arõko nae?

Mame tozuhse ya, ynara ase:

– Taro ase. Kuaropoko!

⁹ Ynara tykase Ritonõpo Kuesëkõ ya:

– Ytoko, mame ahno a ynara kaxiko: “Etãko matose emero rokẽ repe, yrome onenetupuhpyra exĩko matose. Osenuhmãko matose kure repe, yrome onenepyra exĩko matose.”

¹⁰ Izaja, mokaro osenetupuhtohkõ tyripoko tũpore samo, onenetupuhpyra toto ehtohme, ipanarykõ onetara ehtohme, enurukõ onetopyra ehtohme, onesaromepyra toto ehtohme, onetasaromepyra roropa toto ehtohme, onenetupuhsaromepyra toto ehtohme. Mãpyra jenetuputyryhtao eya xine otarame aeramarykõ ropa ya ekurãkatohme, mame tukurãkase toto exiry.

¹¹ – Oty pona morara exĩko nae? ekaropoase eya.

Ynara nase ya:

– Pata tõ tonahkase kehko ehtoh pona, ahno pyra moroto ehtoh pona, tapyi tõ tytaõke pyra ehtoh pona, tupito tõ patãpome ehtoh pona.

¹² Ywy, Ritonõpo, ahno aropõko ase mya sero nono poe, mame pata tõ tytaõke pyra exĩko mã kehko.

¹³ Mame toitoine rokẽ tõxinamase ahtao, 10mãkõ wino toiro rokẽ tõxinamase ahtao mokyro roropa totapasẽme exĩko mana. Ahno akoĩpyry wewe karawario ätykyry sã exĩko toh mana takohse ahtao.

Moro wewe ätykyry sã Ritonõpo poetry tõ exipitõko ropa mã toto sero nono po.

7

Ritonõpo omiry Akaze a

¹ Morarame Akaze, Jotão mũkuru, Uzia pary tuisame ahtao Juta tõ esẽme, etonato toehse. Rezĩ tõ tooehse Xiria tuisary, Peka maro Remaria mũkuru, Izyraeu tõ esemy, pata Jerusarẽ poremãkase repe. Yrome onyporemãkasaromepyra toh nexiase.

² Mame zuaro toehse Juta tõ esẽ Akaze ahtao Xiria tõ oehtoh poko Izyraeu tõ nonory pona osepeme Izyraeu tõ maro, tõserehse ynororo Juta tõ maro emero. Tykytyky tykase toto wewe sã itu htao tyryrykane ke.

³ Mame ynara tykase Ritonõpo Izaja a:

– Ytoko omũkuru Sea-Jasupe maro oseporyse tuisa Akaze maro. Osema tao mokyro enẽko matose kamisa poko erohketõ esary po, tuna enehtoh pũto moro tuna enehtoh kaeno pẽkamã poe.

⁴ Mame ynara kaxiko eya: “Tuaro exiko, yrome torētyke pyra exiko; enaromyra exiko, ataomipohtomara exiko ozehno tuisa Rezī ahtao, Xiria tō maro, tuisa Peka roropa. Ozehno toto ehtoh orexīto sã rokē mana, aritu asakoro zatyry sa rokē toh nase.”

⁵ Ynara osenetupuhnōko mã mokaro xirio tomo, tuisa Peka maro Izyraeu tō maro: “Tuisa Akaze poremākatohme satakorehmatone;

⁶ Ehmaropa Juta tō nonory pona setapatatose, toto poremākatohme, mame Tapeau mūkuru syritone mokaro tuisaryme,” ãko osenetupuhnōko mã toto.

⁷ — Yrome ywy, Ritonōpo, ynara ãko: morohne exipyra exīko mana ipunaka.

⁸⁻⁹ Ynara exiryke Xiria jamitunurume pata Tamaxiku mana, kowenu esary, Tamaxiku jamitunuru tuisa Rezī mana. Izyraeu jamitunuru pata Samaria mana, kowenu esaryme. Samaria jamitunuru tuisa Peka mana, Remaria mūkuru. Taroino 65me jeimamyry taropose ahtao Izyraeu tonahkasēme exīko, tynonory pōkōme pyra.

— Orēpyra onenetupuhpyra awahtao xine, orēpyra ehsaromepyra matose ipunaka.

Emanueu: typoetory tō maro Ritonōpo

¹⁰ Tōmiry taropose ropa Ritonōpo a tuisa Akaze netaryme. Ynara tykase ynororo eya:

¹¹ — Ekaropoko Ritonōpo Oesēkomo a toiro enetupuhpotoh enepotohme oya. Moro enetupuhpotoh otarame oehnōko moino zue ae, aorihtyã esary poe te, otarame oehnōko kaino kapu ae.

¹² Yrome ynara tykase Akaze:

— Enetupuhpotoh onekaropopyra ase Ritonōpo a. Kuesēkō kukuru se pyra ase.

¹³ Morara kary etaryke tyya ynara tykase Izaja eya:

— Etatoko pahne, tuisa Tawi pakomotyamo, epo hnae! Ahno typenekehkapose oya xine. Mame moro motye Ritonōpo typenekehkapose oya xine roropa.

¹⁴ Naeroro typoero Ritonōpo enetupuhpotoh ekarōko oya xine mana: oryximã, orutua maro exipitopy, poetoēme exīko mana, emūkuãko mana orutuame, mame esehpãko mana Emanueume (Ritonōpo kymaro xine mana.)

¹⁵ Wātara ro ynororo ahtao, zae ehtoh menekary waro toehse ahtao, pui suhsuru akyhsē enahnōko ahno mana ano zeni roropa.

¹⁶ Yrome morara exipyra ro ahtao mokaro tuisa tō oerehmananō nonory turumekasēme exīko, patāpome exīko mana.

¹⁷ — Orohmanohpotohkō enehpōko Ritonōpo Kuesēkō oya mana, tuisa, oekyrykomo a te, opoetory tomo a roropa. Morara tyrīko mana Axiria tuisary enehporyke eya. Mame orohmanohpotorỹko mana popyrahxo, Juta tō apiakatopōpyry poe Izyraeu tō maro.

¹⁸ Moro ēmepyyry toehse ahtao Ritonōpo Kuesēkō etakinãko sã mana Ejitu tō soutatu tō oehtohme, moromoro samo, moino osa tō tuna Niro poe. Etakinãko roropa mana axirio tō, ano zū tō samo, oehtohme tynonorykō poe.

¹⁹ Oehnōko mã toto, ano zū tō samo, porohse ypy tō rãnao te, topu tō rãnao te, omoxino tō pokona, tuna eutary kehko pui tomo tuna êtoh pona emero porehme.

²⁰ — Morara ahtao ũsehpo sahkane enehpōko Ritonōpo mana typoetoryme moino, tuna Eupyrati mōpoe, mokyro Axiria tuisary. Oehnōko mana otypo etypokase, oũsetykō sahkase oupuhpyrykō poko te, ôkokō poko emero porehme.

²¹ — Morara ahtao tokyke ahno ahtao toiro pui nohpo asakoro poti tō maro,

²² suhsu ipune exīko pui suhsuru akyhsemy ritohme. Mame isene ro exiketō moro nono po pui suhsuru akyhsē enahnōko mā toto ano zeni maro.

²³ – Morara ahtao miume uwa zoko esahpyry po, epehpyry miume parata, ātarykahme rokē exīko mana omoxino tō maro.

²⁴ Moro nono emero ātarykahme exiryke omoxino tōkehko maro, urakanase ytōko mā toto taky pyrou maro.

²⁵ Mame ypy tō po emero tupitōpome exīko, ātarykahme rokē omoxino tō maro, ytoketō ytoytopyra moroto mā toto ātaryka kurūke. Pui tō rokē moroto ytōko kaneru tō roropa onahpoty enahse.

8

Enetupuhpotohme Izaja mūkuru esety poko

¹ Morarame ynara tykase Ritonōpo ya:

– Imerotoh zumō apoiko imerotohme imenuru konōto ehtohme; ynara imerotohme: “Axī-ke-Mōkomo-Apoiry-Axī-Ematonanopyry.”

² Mame tamuximākō asakoro zae exiketō enehpoko, oturukety Uria, Zakaria maro, Jeperekia mūkuru, enara, eneneme toto ehtohme.

³ Moromeīpo okynā pitiko ahtao ypyty poetoēme toehse, tonuruse yna mūkuru. Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

– Mose esehpako Axī-ke-Mōkomo-Apoiry-Axī-Ematonanopyry.

⁴ Ynara exiryke wātara ro moky pitiko ahtao, “aja” kary waro pyra ro ynororo ahtao, “papa” kary waro pyra roropa ahtao Tamaxiku mōkomory te, Samaria mōkomory roropa emero arōko Axiria tuisary mana.

⁵ Mame tōturuse ropa Ritonōpo ya, ynara tykase ynororo:

⁶ – Iporiry mynyhme kurā Xiroe se pyra sero nono pōkō toehse, tuisa Rezī poko tykytyky āko mā toto tuisa Peka poko roropa.

⁷ Morara exiryke Axiria tuisary tō enehnōko ase soutatu tō maro etonahme Juta tō maro. Ywy ase Ritonōpo. Mokaro oehnōko mā toto tuna Eupyrati zueme ehtoh samo, onukuruhtao ehpio epozakuroko, iporiry tō roropa emero onukuruhtao ehpiō epozakuroko.

⁸ Omōnōko mā toto Juta nonory pona tuna zueme ehtoh samo, tōnuhse ahtao nono poro porehme ahno pymyry pona.

Yrome typoetory tō maro Ritonōpo mana, Emanueume exiryke. Aporiry totapuruhmakase sã tynonory ewomatohme mana.

⁹ Oximōtoko ahno tomo, yrome enaromỹke ehtoko! Etatoko pahne moe nono tō poe aehtyamo! Opyrekō ikurākatoko etonahme, yrome typoremākaposēme exīko matose! Ije opyre tō ikurākatoko etonahme, yrome typoremākaposēme exīko matose!

¹⁰ Oximōme osenetupuhtoko onyrirykō poko, yrome morohne onyripyra ekurehnōko matose. Oturutoko onyrirykō se oehtohkō poko, yrome toiparo rokē moro exīko mana yna maro Ritonōpo exiryke.

Urutō kō tonaroximase Ritonōpo a

¹¹ Mame tyjamtunuru ke tōturuse Ritonōpo ya, tonaroximase ywy eya ymaro exiketō maro, imehnō osenetupuhtoh onekahmara yna ehtohme. Ynara tykase ynororo yna a:

¹² – Mokaro sã pyra ehtoko. Enaromỹke exikehpyra mā toto imehnō poko: “Imehnō mā osenetupuhnōko kyporemākarykō poko,” āko mā toto. Yrome enaromyra ehtoko, torētyke pyra ehtoko roropa.

¹³ Yrome, wenikehpyra ehtoko ywy ase Ritonōpo Jamihmehxo Exikety. Kurā kuhse ase, naeroro junō ehtoko, ozehno xine jexiry poko enaromỹke ehtoko.

¹⁴ Atapyĩkō Kurāme exīko ase oewomanekōme; topu sã roropa exīko ase epona Izyraeu tō osetapatohme, Juta tō roropa osetapāko sã mã toto jomipona se pyra toexirykōke; ahno apoitohme sã roropa exīko ase Jerusarē pōkō apoitohme.

¹⁵ Tuhkākō mokaro osetapāko, epukāko mã toto, takurihmosēme exīko te; tapoisēme exīko mã toto moro apoitoh ao.

Joroko tomo a onekaropopyra ehtoko

¹⁶ Ynara tykase ywy ymaro atamorepaketomo a:

– Amarokō ypoetory tō, sero Ritonōpo nekarohpyry ya ikurākatoko wenikehpyra oehtočkōme.

¹⁷ Tōtonēse Ritonōpo mana typoetory Izyraeu tō winoino, yrome zae aexiry poko enetupuhnōko ase, kukurākarykō ropa Kuesēkomo a eraximāko ase.

¹⁸ – Taro ase ypoenō maro, Ritonōpo nekarotyã ya. Kuesēkomo Jamihme-hxo Exikety, tosake Exikety ypy Xião po, yna enyokyase, omi isene exiketōme, tonetupuhpotohme Izyraeu tomo a.

¹⁹ Mame ynara karyhtao oya xine:

– Ekaropoko pyaxime exiketomo a oturutohme joroko tō maro, puti puti kananomo a te, omi omi kananomo a aorihtyã omiryyme, omi etary se ynanase joroko tō poe, ekaropory se ynanase aorihtyã zuzenu a isene exiketō poko.

²⁰ Yrome ynara kaxiko eya xine:

– Kurehxo exiry kyaa xine Ritonōpo Kuesēkō namorepatoh poko ekaropory kyaa xine, inyripohpyry roropa. Pyaxime exiketō omiry onetara ehtoko, mokaro omiry anakorehmaro mana popyra ehtoh oehpyra ehtohme.

Etuarimatoh poko

²¹ Mame mokaro ahno ytoytōko xiaksiake sero nono poro typoremāse, omise exīko roropa mã toto. Mame omise toexirykōke tohne exīko mã toto. Popyra tutuisarykō ekarōko mã toto, Ritonōpo Tosēkō popyra ekarōko roropa mã toto. Otarame kakoxi kapu aka osenuhmāko mã toto,

²² nono pokoxi osenuhmāko roropa mã toto. Etuarimatoh rokē enēko mã toto, kohmamyry te, sam katopo. Moro erehtoh konōto, xinukutume ehtoh taka taroposēme exīko mã toto. Epasaromepyra exīko mã toto, moro etuarimatoh tao.

9

Imeĩpo Tuisame Exikety

¹ Yrome mokaro etuarimaketō etuarimatoh otyhkāko mana. Apitoryyme Zepurō nonory pōkō Napatari maro tyrohmanohpose Ritonōpo a, yrome imeĩpo moro nono kurākaryhtao Ritonōpo a imehxo exīko mana, tuna konōto Metiteraneu poe tuna Joatão mōpozakoxi xixi tūtatoh wino, Karirea, ju-teutōkara esary pona.

² Ezuru konōto enēko Ritonōpo waro pyra exiketō mana; orihketōme toh nexiase tyrypyhpyke toexirykōke.

Yrome Ritonōpo nymenekahpyry ytōko eya xine mana.

Toto tuarōtanohtorỹko mana,

³ Mokaro tomākapose oya, Ritonōpo,

tākyehxo toto tyripose roropa oya.

Atākyemāko mã toto onyrihpyry poko,

tykyrysã apoiry poko exiketō sã tupito tō po te,

mōkomo apiakary sã roropa soutatu tomo a osetapaxĩpo.

⁴ Ketī tō tamohse oya, ike opoetory tō tymyhse ahtao,

wewe risē ipymyrykō poko aexihpyry tytahkase oya, mara roropa opoetory
tō pipohtopōpyry,

epetōkara tonahkase oya, irohmanohponanomo, mitianita tō
enahkatopōpyry sã oya pake.

⁵ Mokaro soutatu sapatū tomo, zuponŷpyry xikuromã maro munuhpe apoto
htaka tomasēme exīko mã kehko jahkatohme.

⁶ Poeto tonuruse, mokyro tonehpose Ritonōpo a,
kutuisarykōme exīko mana.

Ynara tosehpasēme exīko mana:

Kuamorepanekō Kurano te, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety te, Papa jūme
Exiketyme te, Tuisame Exikety Kukurākanekōme, enara.

⁷ Tuisa Tawi paryme exīko mana, imyakāme roropa tuisame.

Mame jamihme aexiry wātāko itamurume mana.

Jūme osetapara exīko ipoetory tō mana.

Zae ehtoh poko tuisame erohnōko mana,

kure ehtoh tyripōko roropa mana.

Apitorymã poe morara ehtoh exikehpyra exīko mana jūme.

Sero pōkō pyno toexiryke ipunaka,

Kuesēkō Jamihmehxo Exikety morohne ripōko mana, emero.

Izyraeu wãnohnōko Ritonōpo mana

⁸ Tōmiry tonyohse Ritonōpo a Izyraeu tomo a, toto apiakary poko toto
wãnopyry poko, enara.

⁹ Samaria pōkō emero, Izyraeu tō maro moro Ritonōpo nyrihpyryme
enetupuhnōko toh mã repe. Yrome epyrypaketōme toto exiryke ynara āko
mã toto:

¹⁰ Tapyi tō toepukase tijoro risē tōkehko, yrome tyrīko ropa sytatose topu tō
ke. Imytytyã tykararahse kehko, yrome seromaroro apupari ke tyrīko ropa
sytatose.

¹¹ Morara exiryke toto epetōkara enehpōko Ritonōpo mana etonatohme toto
maro.

¹² Xiria tomo xixi tūtatoh wino te, pirixteu tō, xixi omōtoh wino êtakāko sã
mã toto Izyraeu tō enahtohme. Yrome morara ahtao ro toto zehno Ritonōpo
ehtoh enahpyra mana; tomary tanŷse ro mana toto wãnohtohme.

¹³ Typoetory tō tuãnohse Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a, yrome
tyrypyrykō onurumekara ro toh nexiase, eramara roropa toh nexiase
Ritonōpo a.

¹⁴ Naeroro toiro ěmepyry ae Izyraeu tō tuisary wãnohnōko Ritonōpo mana
ahno roropa, okyno zupuhpyry sahkary samo arokyry maro; airiki panō
amoriry sahkāko mana sapisapiriimo maro.

¹⁵ Mokaro tamuximākō, tuisamehxo exiketō roropa zupuhpyry sã mã toto;
mokaro urutō kō ajohpe imehnō amorepananō arokyryme mã toto.

¹⁶ Azahkuru ahno arōko mokaro tuisame exiketō mana, osema azahkuru
ae samo, morara exiryke itatyhpyry sã ytoytōko mã toto.

¹⁷ Morara exiryke mokaro nuasemākō pyno pyra exīko Ritonōpo mana,
poetōpo tomo te, pytŷpo tō roropa onypynanohpyra exīko mana. Tosēkōme
Ritonōpo onenetupuhpyra mã toto emero porehme; popyra ehtoh poko rokē
mã toto, omi xihpyry poko mã toto, omiãko mã toto. Yrome morara ahtao
ro toto zehno Ritonōpo ehtoh enahpyra mana. Tomary tanŷse ro mana toto
wãnohtohme.

¹⁸ Mokaro popyra ehtoh apoto sã mana; ātaryka zahkāko mana omoxino
tōkehko maro. Itu zatyry sã mana, orexīto onuhmapōko kakoxi akurū samo.

¹⁹ Ritonõpo Jamihmehxo Exikety tohne mana, morara exiryke sero nono tyahkasẽme exiiko mana, ahno tuãnohsẽme exiiko roropa mana. Imehnõ pyno pyra mã toto ipunaka.

²⁰ Emero pata tõ po tonahsẽ zupĩko mã toto. Axĩ enahnõko mã toto eneryhtao, yrome omise ro exiiko mã toto. Typoenõ pũ õnõko roropa mã toto!

²¹ Manase tõ etonãko Eparaĩ tõ maro. Eparaĩ tõ Manase tõ etapãko mã toto. Mame oximaro ytõko mã toto etonase Juta tõ maro. Yrome morara ahtao ro toto zehno Ritonõpo ehtoh enahpyra mana; tomary tanỹse ro mana toto wãnohtohme.

10

¹ Popyra ehtoh oehnõko oya xine mana, zae pyra tyripotoh riryke oya xine, ypoetory tõ rohmanohporyke!

² Zae ehtoh onyripyra matose tymõkomokãkara a, toto onewomara matose, etuarimaketõ pyno pyra matose, pytỹpo tõ mõkomory ematonanohnõko matose, poetõpo tõ kyryry roropa.

³ Oty rĩko matou awãnopyrykohtaõ Ritonõpo a? Oty rĩko matou popyra ehtoh enepyryhtao eya awãnohtohkõme moino imepỹ nonory poe? Aza ytõko matou ãkorehmatohkõ zupiry poko? Otoko omõkomorykõ zonẽnõko matou?

⁴ Tarosẽme exiiko matose imehnõ namotome. Totapasẽme exiiko roropa matose etonatohtao. Morara ahtao ro zehno Ritonõpo ehtoh enahpyra mana. Emary tanỹse ro mana awãnohtohkõme.

Axiria tuisary Ritonõpo kyryryme

⁵ Ynara tykase Ritonõpo: “Popyra ehtoh oehnõko Axiria tuisary a! Kaparu sã mana jemary ao imehnõ wãnohtohme toto zehno jahtao.

⁶ Axirio tõ taropose ya imehnomo a, jomiry omipona pyra exiketõ wãnohtohme, tyekĩtapãse jexiryke toto poko. Naeroro mokaro taropose ya mõkomo arotohtohme te, ematonanohtohme, ahno tomo a itõtũmatohme, ikurepato htaka samo osema tao.

⁷ “Yrome mokyro Axiria tuisary moro motye se mana; typoe osenetupuhnõko mana imehnõ ryhmary poko. Imehnõ nonory põkõ tuhkãkõ poremãkapory se mã ynororo toto enahkatohtohme.

⁸ Ynara ãko mã ynororo epyrypãko: ‘Ypoetory tõ soutatu tõ tamuximãkõ emero tuisamehxo mã toto!

⁹ Tuhke pata tõ konõto typoremãkapose ya: Kauno te, Karakemi te, Hamate te, Arapatẽ roropa; Samaria typoremãkase ya te, Tamaxiku roropa.

¹⁰ Tuisa tõ typoremãkase ya ineponãmary maro, ahno maro tyneponãmarykõ eahmananõ maro. Tuhke ineponãmarykõ nexiase, Jerusarẽ põkõ neponãmarykõ motye, Samaria põkõ neponãmarykõ motye roropa.

¹¹ Samaria tykararahse ya ineponãmarykõ maro. Mame moro rĩko ase Jerusarẽ põkomo a roropa, ineponãmarykõ maro.’ ”

¹² Yrome ynara ãko Ritonõpo mana: “Tõtyhkase jahtao josenetupuhtoh ae ro ynyriry poko ypy Xião po, Jerusarẽ po roropa, Axiria tuisary wãnohnõko ase aepyrypyryke te, typoko rokẽ aosenetuputyryke roropa.”

¹³ Ynara tykase mokyro, Axiria tuisary: “Ywy roro morohne yriase jamihme jexiryke te, tuaro jexiryke roropa, emese kure jexiryke. Imehnõ nonory ehpiry tõ myakãmase, imõkomory tõkehko aroase; pui orutua sã moro põkõ pona tytõtũmase ya.

¹⁴ Ahno tõ mõkomory apoiase ihmo apoiiry sã torõ mỹ ao turumekase ahtao. Aporiry popokane pyra nexiase jerehtohme, omikara roropa tohtoh nexiase.”

¹⁵ Yrome ynara äko Ritonõpo mana: “Tosë motyehxo wywy osekarõko nae? Tapema roropa ike erohkety motye nae? Kaparu ahno ananÿpyra mana, yrome kaparu anÿnõko ahno mana.”

¹⁶ Naeroro tyrohsë enehpõko Ritonõpo Imehxo Exikety mana mokaro axirio tõ soutatu jamihmākõ wānohtohme, tyjamihkehsëme exīko mã toto. Oxirohtoh enehpõko roropa mana eya xine apoto samo, axitū oxirohnõko mokaro mana.

¹⁷ Ritonõpo Zae Exikety, Izyraeu tõ Saerehkane, apotome exīko mana: toiro ãmepyry ae ätaryka zahkāko mana omoxino tõ maro Axiria po.

¹⁸ Itu kurā enahkapõko mana tupito tõ maro; ahno enahkary samo tyrohsë konõto a.

¹⁹ Toitoinerokẽ wewe tõ tõxinamasëme exīko mana, ikukuru se poeto ahtao ikuhnõko mana tuhke pyra exiryke.

Izyraeu tõ emero pyra oehnõko ropa

²⁰ Mame moro ãmepyry toehse ahtao, Izyraeu tõ akoïpyry isene ro exiketõ jūme axirio tomo a takorehmapory se pyra ropa exīko toh mana, tyhtom-ahpõkomo a. Yrome Ritonõpo a ytõko mã toto takorehmapotohkõme, Izyraeu tõ Esë Kurano.

²¹ Toitoinerokẽ Izyraeu tõ oehnõko ropa mã toto Ritonõpo Jamihmehxo Exikety a.

²² Tuhke Izyraeu tõ ahtao ro seromaroro isawã tuhke ehtoh samo, tuna konõto ehpio, tuhke pyra toitoinerokẽ oehnõko ropa mã toto. Tõsenetupuhse Ritonõpo mana typoetory tõ enahkary poko; zae toto apiakatoh oehnõko mana tuna zume ehtoh samo.

²³ Sero nono porehme tonahkasëme exīko mana, moro tõsenetupuhse Ritonõpo jamihme Exikety mana. Morara tyrīko mana tõsenetupuhtopõpyry ae ro.

Axiria wānohnõko Ritonõpo mana

²⁴ Ynara äko Ritonõpo Kuesëkõ Jamihmehxo Exikety typoetory tomo a, moroto aexityamo a Xiāo po:

– Axirio tõ zuno pyra ehtoko tuānohse awahtao xine eya xine, tyryhmase roropa awahtao xine eya xine, Ejitu põkõ nyrihpyry samo.

²⁵ Ynara exiryke, okynã pyra awānohkehtorÿko ase. Mame zehno ro jexiryke axirio tõ enahkāko ase.

²⁶ Ywy, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety axirio tõ wānohnõko ase ipipohtoh ke samo mitianita tõ enahkatopõpyry sã topu Orepe pūto. Mokaro wānohnõko ase Ejitu tõ wānohtopõpyry sã ya.

²⁷ Mame moro ãmepyry toehse ahtao opynanohtorÿko ase imehnõ namotome pyra oehtohkõme, mame orohmanohpotopõpyrykõ oūko ase owinoino xine, axirio tõ nyriphopyry opona xine.

Axirio tõ etonãko mana

Oepokõkara oehnõko mã toto pata Rimõ winoino.

²⁸ Pata Ae typoremākase eya xine, Mikirõ kuroko toytose toto, tykyryrykõ tynomose eya xine Mikima po.

²⁹ Ypy tõ kuroko esemary ae takuohse eya xine, sero koko ãmehnõko mã toto Kepa po. Rama põkõ tykytyky äko oserehnõko mã toto. Kipea põkõ, tuisa Sauu patahpyry poe, toepase mã toto.

³⁰ Okohtatoko Karī põkomo! Toto kohtatoh etatoko Raixi põkomo! Ezuhtoko Anatote põkomo!

³¹ Matamena põkõ epãko mã toto, Kepī põkõ roropa epãko mã toto.

³² Seroae ro epetõkara eporehkāko pata Nope pona. Moro poe ypy Xiāo enaroximãko mã toto, pata Jerusarẽ.

³³ Yrome axirio tō epyrypaketō poremākāko Kuesēkō, Ritonōpo Jamihme-hxo Exikety mana, wewe amoriry kaetokohxo exiketō akotyry samo, wewe konōto akotyry sã roropa.

³⁴ Wywy ke wewe akotyry sã itu htao mokaro akohnōko Kuesēkō mana, epukāko mã toto wewe kurā epukary sã Ripano po.

11

Izyraeu tō Esē toehse ahtao

¹ Tawi tō tuisame ehtopōpyry imūkuru maro ipakomotyã maro wewe akotyrypyry sã mana;

yrome amoriry ahtary sã wewe ätykyrỹpyry wino, imepỹ tuisa enurūko mana Tawi parỹpyryme, Jese mūkuru.

² Imaro Ritonōpo Zuzenu exīko mana, tuaro ehtoh ekarōko, enetupuhtoh roropa, emese kure ehtoh ekarōko, jamihmehxo ehtoh roropa.

Ritonōpo omipona exīko mana, ise Ritonōpo ehtoh waro exīko roropa mana,

³ Ritonōpo omipona toehtoh sehxo exīko mana.

Mame zae pyra aexityã apiakaryhtao eya mokaro eneryke rokē tonuru ke anapiakara mana,

aomiry etaryke roropa typanary ke onymenekara roropa mana.

⁴ Yrome zae ehtoh ke tymōkomokākara apiakāko mana.

Zae rokē tuisamã kara ewomāko roropa mana.

Aomi poe zae pyra exiketō tuānohsēme exīko mana, popyra exiketō taorihmaposēme exīko roropa mana.

⁵ Zae toehtoh ke erohnōko mana typoetory tō tuisaryme, ajohpe pyra toexiryke ipunaka.

⁶ Ropo tō kaneru tō maro oximaro exīko mã toto osepeme, reoparatu tō poti tō maro pohme exīko mã toto oserematohme.

Pui poenomo reão poenō maro oximaro otuhnōko mã toto, poetohti tō toto aroarōko mana.

⁷ Pui tomo onahpoty enahnōko mã toto uusa tō maro, toto poenō oseremāko mã toto oximaro.

Reão tō onahpoty enahnōko mã toto pui tō samo.

⁸ Poetohti tō osemeikāko okoi tō pũto repe,

yrome onesekara exīko mã toto,

tomary tyrise ahtao ro poeto pitiko a okoi eutary aka onesekara exīko mana.

⁹ Ypy Xião po, jesary kurã po, popyra ehtoh exipyra exīko mana;

imehnō onyryhmara exīko, ynara exiryke:

Tuisamehxo Kuesēkō enetupuhnōko sero nono pōkō mana emero porehme, tuna konōto pehkary samo tuna ke.

Izyraeu oepiry ropa tynonory pona

¹⁰ Moro ěmepiry toehse ahtao tuisa Tawi pary tuisame exīko mana, imityme roropa mana Jese tō Rihpōme exiryke; pãteira sã exīko mana imehnō nonory pōkomo a. Imeimehnō nonory pōkō ytōko mã toto eya imaro ehtohme, ipatary kure rokē exīko mana.

¹¹ Moro ěmepiry toehse ahtao tyjamitunuru ke typoetory tō enehnōko ropa Kuesēkō mana Axiria nonory poe te, Ejitu poe, Pataro poe te, Etiopia poe, Erão poe te, Papironia poe, Hamate poe, tuna konōto Metiteraneu ehpio poe, ahmōta tō poe, enara.

¹² Pãteira anÿnõko Ritonõpo mana enetupuhpotohme oximõme Izyraeu tõ enehtohme Juta tõ maro saporarahme aexityã sero nono poro porehme; toto enehnõko ropa mana inonorykõ pona ropa.

¹³ Mame Juta tõ poko zumoxike exikehnõko Izyraeu tõ mana, Izyraeu tõ zehno exikehnõko roropa Juta tõ mana.

¹⁴ Oximaro ytõko mã toto pirixteu tõ poremãkapose xixi omõtohwino; imehnõ poremãkãko roropa mã toto xixi tütatohwino, imõkomory apoitohme tymõkomoryme. Etõ tõ poremãkãko mã toto, Moape tõ roropa te, Amõ tõ roropa, enara.

¹⁵ Mame Sueze tunary apaikapõko Ritonõpo Kuesëkõ mana, tyryrykane axitunety enyohnõko roropa mana tuna Eupyrati pona. Iporiry 7mãkõ rokë oxinomõko, zumõkara exiketomo, tupime pyra ytoytokety akuohtohme.

¹⁶ Mame pake Izyraeu tõ esemahpyry sã tutütase toto ahtao Ejitu poe, osema kurã exiko Axiria nonory poe, ypoetory tõ akoïpyry isene ro exiketõ ytotohme.

12

Eremiatoh Ritonõpo eahmatohme

¹ Moro ãmepyrý toehse ahtao ynara ãko matose, eremiãko:
“Ritonõpo, oehmãko ase!

Yzehno mexiase repe,
yrome yzehno pyra mexi ropa.
Seromaroro jemynyhmatoh enahkãko mase.

² Ypynanohneme Ritonõpo mana;
enetupuhnõko ase, mame enaromyra ase exiko.
Yjamihtanohnõko Ritonõpo mana, orëpyra jehtohme.
Ypynanohneme mã ynororo.

³ Tuna anymyry poko exiketõ samo, tutunazehnase ahtao.
Moro saaro atãkyemãko matose typynanohse eya oexirykõ poko.”

⁴ Morarame moro ãmepyrýme toehse ahtao ynara ãko matose, eremiãko:
“Ritonõpo eahmatoko!

Ikohmatoko, ãkorehmapotohkõme eya.
Imehnõ nonory põkõ emero zurutoko inyrytyã kurã poko;
imehxo aexiry poko toto zurutoko.

⁵ Eremiatoko Ritonõpo eahmaryme inyrytyã kurã pokoino, morohne waro emero nonory põkõ ehtohme!

⁶ Xião põkomo, atãkyematoko, Ritonõpo eahmatoko roropa.
Ritonõpo kurano, Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tõ Esemý moroto mana typoetory tõ maro osesariko mana.”

13

Papironia wãnohnõko Ritonõpo mana

¹ Sero omi Papironia ehtoh poko tokarose, Ritonõpo nenepohpyry ae Izaja, Amoxi mükuru a:

² Ypy emory tyweweke pyra exikety po, pãteira anÿtoko etonatohe enetupuhpotohme! Soutatu tõ ikohmako etonatohme, oemary anÿko toto neneryme pata omõtohwino ae toto omõtohme, pata imehxo exikety pona.

³ Soutatu tõ tõmipona exiketõ kohmãko Ritonõpo mana, orutua kõ orëpyra exiketomo, tãkye exiketomo imehnõ poremãkapory poko. Toto kohmãko Ritonõpo mana imehnõ wãnohtohme, toto zehno toexiryke.

⁴ Panaikato osetäko, ahno imoihme ypy tō po! Soutatu tō imoihmākō oximōnōko mā toto! Soutatu tō imehnō nonorypoe tuhke, oximōnōko mā toto tōsetapatohkōme; Ritonōpo jamihme Exikety toto enehnōko mana oximōme, aetonatohkōme.

⁵ Soutatu tō oehnōko mā toto Perexia poe, moino tynonorykō poe, moino nono etyppyry poe oehnōko mā toto. Zehno Ritonōpo exiryke, typoetoryme mokaro rīko mana Papironia enahkatohme.

⁶ Oxitatoko, okohtatoko opore, Kuesēkō ěmepyry ameke pyra toehse exiryke; enahkatoħ ěmepyry Ritonōpo Jamihmehxo Exikety poe.

⁷ Emarykō emero jamihme pyra exīko, enaromyke exīko mā toto, emero porehme.

⁸ Oserehnōko mā toto. Sam āko mā toto xitāko roropa noħpo samo aenuru-ruħtao. Oseya rokē enēko mā toto takorehmanekō zupīko repe, enaromyke ipunaka. Ěmytykō kamirarame exīko toehxirorykōke.

⁹ Kuesēkō Ěmepyry oehnōko mana, ěmepyry osenaroximatoħ ipunaka, popyra ehtoħ zehno ehtopo, zae pyra ehtoħ wānohtoħme. Sero nono patāpome exīko, iirypyrymākō tonahkasēme exīko mā toto.

¹⁰ Xirikuato tō emero ezehnōko mā kehko kapu ao; xixi tūtaryħtao xinukutume exīko mana, nuno roropa saerehkara exīko mana.

¹¹ Ynara āko Ritonōpo mana: “Sero nono pōkō wānohnōko ase popyra toto ehtoħ emetakame; popyra exiketō wānohnōko ase iirypyrykō epeppyryme. Imehnō motye kure osekaroketō ipyrypakeħpōko ase, orēpyra exiketō imehnō ryħmary poko poremākapōko ase.

¹² Mame tōtyħkase jaħtao mokaro wānopyry poko, tuhke pyra ahno isene exiketō exīko, typyneħxo exikety sā exīko mā toto, uuru kurā Opia poe.

¹³ Moro ěmepyry ae ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, zehno jehtoħ eneporyħtao, awānopyrykoħtao ya, kapu tōkehko tykytyky kamexipōko ase, sero nono syryhmāko roropa ase esary poe.

¹⁴ “Imeimehnō nonory pōkō moroto Papironia po epāko mā toto tynonorykō pona ropa, kapau epary sā urakanaketomo a torehse aħtao, kaneru tō sā roropa ipyno exiketety pyra aħtao.

¹⁵ Tapoise toto aħtao topetōkara a tuosēme exīko mā toto.

¹⁶ Toto ěpataka ineneryme ipoenō totapasēme exīko, itapyīkō taka omato tō omōnōko, ipyxiākō tyryħmasēme exīko.

¹⁷ “Mame papironio tō poremākatoħme meto tō enehpōko ase. Parata se ĥkopyra mokaro mana, uuru roropa se ĥkopyra mā toto.

¹⁸ Typyrekō ke nuasemākō wōko mā toto; poetohti tō etapāko, enurusenā kō roropa, toto pyno pyra exīko mā toto ipunaka.

¹⁹ Papironia enekureħxo mana, ipoko epyrypāko morotōkō mana, imehnō pata tō motye, emero, sero nono po; yrome Sotoma sā exīko mana Komora maro tyahkapose toto aħtao ya.

²⁰ Papironia patāpome exīko, turumekasēme, jūme oehpyra ropa morotōkō ehtoħme. Arape tō mya ytoketō tytapyīkō onyripyra exīko mā toto moroto, kaneru tō aronanō morotona ytopyra exīko roropa mā toto toky tō maro.

²¹ Onokyro tō rokē moroto exīko patāpo po, suħsuku tō ke rokē tytaōke tapyīpo tao exīko mā toto, awexituruze moroto exīko mā toto, poti tomo tosēke pyra exiketō ararināko mā toto tapyīpo tō rānao.

²² Tapyi kaetokō taka, tuisa tapyī konōto tao roropa onokyro tō ytōko mā toto; koħtāko ĥiena tomo, raposa tō maro. Tuhke pyra ěmepyry ise ro mana moro sā ehtoħme Papironia wānohtoħme.”

14

Izyraeu tō oepyyry ropa

¹ Morarame Izyraeu tō pynanohnōko ropa Ritonōpo mana; typoetoryme toto menekāko ropa mana. Toto ripōko ropa mana tynonorykō pona, imehnō nonory pōkō oehnōko roropa mā toto morotona, toto maro ehtohme.

² Izyraeu tō akorehmāko imehnō nonory pōkō mana, toytorykō poko tynonorykō pona ropa, Ritonōpo nekarohpyry pona eya xine. Moroto Izyraeu tō namotome erohnōko mā toto imehnō nonory pōkomo. Typoetoryme tapoihpōkō rīko Izyraeu tō mana, tyrohmanohponanō esēme exīko mā toto.

Papironia tuisary Aorihtyā esao

³ Izyraeu tomo, moro ěmepyyry oehnōko mana, typoetory tō myhpokāko ropa Ritonōpo mana imehnō namotome pyra toto ehtohme. Etuarimara exīko mā toto, sam kakehnōko mā toto, toto onyrohmanohpopyra exīko imehnō mana.

⁴ Moro ěmepyyry toehse ahtao Papironia tuisary eunohnōko matose, ynara āko matose:

Enetoko ke mokyro tuisa popyra aexihpyry tonahse! Enetoko ke kyyryhmatopōpyrykō nenahno!

⁵ Popyra exiketō jamitunuru tonahkapose Ritonōpo a; kowenatu tō myxiry tytahkase eya, ahno ryhmananomo,

⁶ zehno toexirykōke tyrohmanohpose toto eya xine, imeimehnō nonory pōkō onyryhmakehpyra toh nexiasē typoremākase toto ahtao eya xine.

⁷ Seromaroro sero nono pōkō oseremāko mā toto emero porehme, os-epeme mā toto, eremiāko mā toto tākye toehtohkōke, emero porehme.

⁸ Wewe tō konōto roropa xipirexite tomo te, apupari tō maro Ripano po atākyemāko mā toto Papironia tuisary enatyry poko. Ynara āko mā toto: “Papironia esē toepukase, naeroro kymarokō akohse oehpyra mā toto!”

⁹ Mya nono kurohtao, aorihtyā esao, Papironia tuisary oepyyry eraximāko mā toto. Tuisāpo tō zuzenu pakāko sã mā toto, jamihme aexityamo, owōnōko mā toto tapōkō poe.

¹⁰ Ynara āko mā toto emero Papironia tuisary a: “Omoro roropa ty-jamihkehse mase! Seromaroro yna sã mexino!”

¹¹ Otoko hnae imehnō motye ōsekarotopōpyry nae? Otoko hnae moro eremiatoh haapa tō maro, oeahmatopōpyry? Seromaroro taro mase aorihtyā esao, taro ataxikāko mase moromoro htaka, oxiōtōko mase moromoro tō ke.”

¹² Papironia tuisary, maparukawa sã* mexiasē, yrome mepukase kapu poe! Ahno tō poremākapohpōme mexiasē, yrome seromaroro emahpyryme mase nono pona.

¹³ Pake ynara mosenetuputyase okurohtao: “Onuhnōko ase kapu pona Ritonōpo esaka. Tuisamehxo porohnōko ase yporohtoh pona, xirikuato tō Ritonōpo nyrihpyry epozakoxi. Moe, inikahpozakoxi, tuisamehxo exīko ase ypy kurā po, ritō tō oximōto po.

¹⁴ Onuhnōko ase kaehxo akurū epozakoxi, mame Ritonōpo Imehxo Exikety sã exīko ase,” mase repe.

¹⁵ Yrome tomase mexiasē Ritonōpo a aorihtyā esaka, mya zue aka oramā aka.

¹⁶ Okynahxo sã oenēko aorihtyā mana, osenuruhkāko mā toto. Ynara āko mā toto oenery poko: “Onoky reh mose ro? Sero nono pōkō erehne nexiahse, pata tō pōkō enaroximaneme emero porehme?”

* **14:12** Joroko tamuru, Satanaxi ematopōpyry enetupuhtohme roropa sero. Epereu omiry ae Rusiweame esety nase.

¹⁷ Mose ro a sero nono kurã tytaõke pyra tyripose, pata tõ kurã tykararahse, mose a äpuruhpyry taõkõ anaropopyra ropa tapyi taka ropa?”

¹⁸ Imehnõ tuisa tõ sero nono po emero omi kurã ke tonõse toh nexiase tonõtoh tao kurano,

¹⁹ yrome otonõtoh pyra mase. Amoriry typahsẽme sã oekepyry typahse rokẽ nase motatohme; tonõse soutatu tõ ekepyry tõ maro, totapase aexityã etonatoh tao, toto maro oramã aka tõmase rokẽ mase topu tõ maro, opona ahno a itütũmatohme.

²⁰ Ononory tykararahse oya exiryke, ononory põkõ totapase roropa oya exiryke oekepyry ononõpyra ekurehnõko mã toto. Ah mokyro pakomotyã emero norihno toto tuisa popyra exiryke.

²¹ Imũkuru tõ aorihmapotoko, itamuru tõ popyra ehtopõpyry pokoino, mame tuisame exipyra ekurehnõko mã toto sero nono po, pata tõ onyripyra roropa ekurehnõko mã toto.

Papironia poremãkãko

²² Ritonõpo Jamihmehxo Exikety ynara äko:

– Pata Papironia põkõ poremãkãko ase, ahno emero enahkãko ase: jũkomo, ipoenõkõ maro, itamuru tomo, ipakomotyã maro. Ywy ase Ritonõpo, oturu-ase.

²³ Mame pata Papironia rĩko ase nono tahxikure, ikurepato esary samo, purapuramãme. Moroto suhsuku esaryme exĩko mana. Sapi ke sã pata Papironia itumehnõko ase, pata enahkatohme. Ywy, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety, morara oturuno.

Axiria enahkary Ritonõpo a

²⁴ Ritonõpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase: “Tyrĩko ase josenetupuh-topõpyry ae ro. Tyriry se jehtoh rĩko ase rahkene.

²⁵ Axiria põkõ enahkapõko ase Izyraeu tõ nonory po. Toto tütũmãko ase ypy tõ po ynonory po. Ypoetory tõ pynanohnõko ase axirio tõ namotome pyra toto ehtohme, onyrohmanohpopyra axirio tõ ehtohme.

²⁶ Moro josenetupuhtoh tyritohme tyrĩko ase sero nono põkomo a emero porehme; jemary tanõse nase imeimehnõ nonory põkõ wãnohtohme.

²⁷ Morara tyrĩko ase,” tykase Ritonõpo Jamihmehxo Exikety exiryke; ony-tyromasaromepyra imehnõ mana. Tomary tanõse mana toto wãnohtohme; onytyromara imehnõ mana.

Pirixitea enahkapõko Ritonõpo mana

²⁸ Moro jeimamyry ae tuisa Akaze toorihse ahtao, ynara tykase Ritonõpo:

²⁹ “Pirixitea põkomo, atãkyemara ehtoko axirio tõ, kaparu sã tahkatopõpyry poko, awãnohtopõpyrykomo. Ynara sã mana: okoi toorihse ahtao imyakã oehnõko, popyrahxo exikety. Okoihmo wino okoimo, taporihke exikety tütãko mana, pohpohme ytokety panono.

³⁰ Kaneru pynanohne sã tymõkomokãkara ypoetory tõ pynanohnõko ase. Toto ewomãko roropa ase, torõtyke pyra toto ehtohme. Yrome amarokomo, pirixteu tomo, oya xine omise ehtoh konõto enehpõko ase, amarokõ orihmapotohme emero porehme.

³¹ “Oxitatoko pirixteu tomo, kui kahtoko jetũ toehse oya xine exiryke, pirixteu patary põkomo! Enaromõke ehtoko emero porehme! Inikahpoe akurũ konõto oehnõko, putoh katoh samo: imoihmãkõ, soutatu tõ tuhke enaromyra exiketõ mana.”

³² Otara äko sytatou omi aronanõ ezuhnõko Pirixitea poe aepyhpyamo? Ynara äko sytatose eya xine: “Jerusarẽ tyrise Ritonõpo a. Moro po ipoetory tõ tymõkomokãkara o sewomãko mã toto.”

15

Moape tō enahkāko Ritonōpo mana

¹ Sero nase Ritonōpo omiry Moape poko:

Pata Ara tonahkase mana; Pata Kia roropa toiro kohmamyry ae.

² Tipō pōkō xitāko mā toto tōnuhse toto ahtao ypy pona tyneponāmarykō eahmatoh pona. Pata Nepo kararahtopōpyry poko Metepa roropa ihnamōko Moape tomo; toemynyhmarykōme tūsetykō sahkāko, osetypokāko roropa mā toto.

³ Tupoke kamisa topuxiximā risē ke ytoytōko mā toto pata esemary ae. Kui āko mā toto xitāko atarerekāko pata rānao te, tytapyīkō zarā po roropa.

⁴ Hexipō pōkō sam karyke kui kui āko mā toto, Ereau pōkō roropa, toto kui kary etāko mā toto Jasa po. Moape tō soutatu tō tonaroxitapāse, tykytyky āko mā toto enaromỹke toexirykōke.

⁵ Xitāko ase ukurohtao Moape tō poko. Toepase toto pata Zoa pona, Ekerate-Serixia pona roropa. Imehnō xitaryke, onuhnōko mā toto Ruite pona; imehnō kui āko sam karyke, epāko mā toto Horonāi pona.

⁶ Iporiry Ninirī tonore mana; onahpoty emero tanoryse mana, otyro emero toorihse mana, okyno tō napyry tonahse ipunaka.

⁷ Tosarykō rumekāko Moape tō mana, iporiry Saukeiru tō mōpozakoxi ytōko mā toto. Tymaro xine tykyryrykō arōko, tymōkomorykō porehme.

⁸ Moape nonory po porehme, kui katoh osetāko, ixitarykomo; ihnamōko mā toto Ekeraī po, Peea-Erī po roropa panaikato, ixitarykō osetāko mana.

⁹ Pata Tipō po itunarykō pehme exīko munu ke, mame morohne motye etuarimatoh enehpōko Ritonōpo mana Tipō po: reāo tō enehpōko mana, isene ro exiketō Moape nonory po tosekasēme exīko toh mana.

16

Moape tō enahkary poko

¹ Pata Sera poe ona tonorē po kaneru poenō aropōko Moape tō mana, tynekarorykōme Jerusarē tuisary a.

² Tuna Aranō ehpiō po xiaksiake ytoytōko rokē mā toto, torō tō samo tymỹkō poe torehse toto ahtao.

³ Juta tomo a ynara āko mā toto: “Kaxitoko yna a, otara tyrīko ynanae? Yna akorehmatoko, yna ewomatoko. Wewe konōto sã ehtoko yna a xixi jetū ahtao, tãxiahtao zerukumānōko mana, ynanoseremaxi amaro xine jerutume sã oexirykōke yna a. Tosake pyra ynanase, yna zonētoko yna onenepyra imehnō ehtohme.

⁴ Epāko ynanase Moape poe; yna zehnotokō wino yna ewomako, yna onetapara toto ehtohme, ononorykō po ynanehxi.”

Tyrohmanohpotoh otyhkāko mana, irohmanohpone tonahsēme exīko sero nono po.

⁵ Morara ahtao Tawi parỹpyry tuisame exīko mana. Zae rokē tuisame erohnōko mana, typoetory tō apiakāko zae rokene. Axī zae ehtoh rīko mana, imehnō zae ehtoh poko ripōko roropa mana.

⁶ Ynara āko Juta tomo: “Turuse yna Moape tō epyrypany poko; ahno epyrypaketōme mā toto, typoko xine rokē osetupuhnōko mā toto, imehnō motye kure osekarōko mā toto. Yrome ajohpe mā toto. Epyrypāko rokē mā toto.”

⁷ Morara exiryke Moape tō xitāko mā toto; toetuarimatohkō pokoino xitāko mā toto toemynyhmarykōme wenikehpyra toto ahtao tynekarorykō kurā poko tyneponāmarykomo a, pata Kia-Here po.

⁸ Seromaroro tupito tō, uwa ke arykahpyry tōkehko turumekase mā kehko Hexipō po te, Xipima po roropa. Pake moro tupito tō wino eukuru jehnahpyry tōse tuisa tomo a; imehnō nonory esē tomo a tuhkākō toetȳse toh nexiase. Morara ahtao uwa zoko esary nae nexiase mya pata Jazea po te, xixi tūtatoh wino uwa zoko esary nae nexiase ona tonorē po te, xixi omōtoh wino uwa zoko esary nae nexiase roropa tuna moro mōpoe, tuna konōto Aorikyhpyry mōpoe.

⁹ Naeroro xitāko ase pata Jazea poko te, uwa zoko poko roropa Xipima po. Xitāko ase pata Hexipō poko te, Ereau poko roropa uwa tōkehko apoisē pyra exiryke, tākȳe ehtoh pyra mā ipunaka.

¹⁰ Tākȳe exiketō pyra toehse nono kurā po; eremiaketō pyra, kui kui kananō pyra toehse mana uwa zoko esary tō po. Eukuru rinanō pyra toehse; kui katoh tākȳe ehtoh poko tymynyhpākaposē Ritonōpo a.

¹¹ Rira eary samo ukurohtao, pusuh āko ase jemynyhmaryke Moape tō poko, Kia-Here pōkō poko.

¹² Apotūkehnoōko Moape tō mana ypy tō pona tonukurukō poko tyneponāmarykō eahmatohme, tōturutohme roropa eya xine repe, yrome toiparo rokē moro rīko mā toto.

¹³ Morara tykase Ritonōpo Moape tō poko pake.

¹⁴ Yrome seromaroro ynara āko Ritonōpo mana eya xine:

– Taroino oseruao jeimamyry taropose ahtao, Moape tō tuhkākō maro jamitunuru tonahsēme exīko mana. Ahno akoīpyry tuhke pyra rokē oxinomōko, jamihme pyra roropa exīko mā toto.

17

Xiria wānohnōko Ritonōpo mana Izyraeu roropa

¹ Ynara āko Ritonōpo mana: “Pata Tamaxiku patāpome exīko mana, ypy tō typahsēme rokē exīko mana.

² Xiria patary tō jūme turumekasēme exīko mā kehko; pui tō maro kaneru morotona ytōko mā toto oseremase, onerehpyra roropa mā toto.

³ Pata tō jamihmākō Izyraeu tō nonory po tykararahsēme exīko mā kehko. Xiria tomo tuisary imehnō poetoryme exīko mā toto. Mame Xiria tō akoīpyry Izyraeu tō sā exīko: isene ro toh mā repe, etuarimāko mā toto. Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, oturunō.

⁴ “Imeīpo ēmepȳry oehnōko mana: Izyraeu tō imehxo ehtoh otyhkāko mana, itinerūkō imōkomorykō kurā maro tonahsēme exīko.

⁵ Moro ēmepȳry toehse ahtao tupito sā exīko Izyraeu mana tykyrysā tapoikehse ahtao, tytaōke pyra exīko mana jakanahmā Ahno konōto repaī samo tiriiku tysahkase ahtao tapoikehse ahtao roropa.

⁶ Ahno tuhke pyra oxinamāko mana, wewe oriwera sā Izyraeu tō exīko mana eperȳ tapoise ahtao. Imeīpo oriwera kywyh tykamexipose ahtao toitoine rokē eperȳ tōxinamasēme sā exīko mana, asakoro, otarame oseruao nae ro amoriry kaehxo exiketō poko, otarame asakoropane, otarame omame tōxinamasēme amoriry zopinō poko. Ywy Ritonōpo, Izyraeu tō Esē, oturūko ase.”

⁷ Moro ēmepȳry toehse ahtao eramāko ropa ahno tō mana Tyrihpōkomo a, takorehmapotohkōme; emero oehnōko ropa mā toto Izyraeu tō Esē Kurano a.

⁸ Apoto apō poko enetupuhkehnoōko mā toto, tynyrytākō tomarykō ke, tynaxikatȳākō tyneponāmarykōme roropa, Asera kuhtoh kehko, ixtaratu zahkatoh roropa.

⁹ Mame moro ěmepýry toehse ahtao pata tō jamihme exiketō topu ke tapure exiketō turumekasēme exīko mā kehko heweu tō patary rumekatopōpyry samo, amoreu tō patary rumekatopōpyry sã roropa Izyraeu tō ěpataka inonory pona tomōse Izyraeu tō ahtao; emero tykararahsēme exīko mana.

¹⁰ Izyraeu tomo, Ritonōpo opynanohnekō poko tuenikehse matose, oewomanekō Jamihmehxo Exikety. Otyro tarykase oya xine imehnō neponāmary tō eahmatohme oya xine Ritonōpo myakāme repe.

¹¹ Māpyra moro anarykahpyry tahtase, tokutase roropa ahtao moro ae ro, epery anapoipyra ekurehnōko matose, etuarimatoh rokē apoīko matose, sam katoh roropa ekurākara exikety.

Epetōkara typoremākase

¹² Imehnō nonory pōkō jamihme exiketō, imoihmākō oxiehno mā toto; panaikato tuna konōto samo te, pohkane konōto sã roropa.

¹³ Ahno imoihme osetapase oehnōko mā toto pohkane sã tuna konōto kua, yrome toto zupokāko Ritonōpo mana, mame epāko mā toto. Taroposēme exīko mā toto putoh katoh samo ypy po, tiriiku pihpyry arory sã roropa wiriwirikane a.

¹⁴ Tykohmāse ahtao erehnōko mā toto, yrome tōmehse ropa ahtao pake tonahse toto. Morara exīko Izyraeu tō nonory poremākary se exiketomo a, kymōkomorykō kurā arory se exiketomo a roropa emero porehme.

18

Etiopia wānohnōko Ritonōpo mana

¹ Sam katoh oehnōko oya xine mana, ahno, Etiopia tunary tō ehpio exiketomo. Moroto tapararaimo aporiry tō osetāko mā kehko!

² Moro nonory poe omi aronanō yhtōko tuna Niro kuae tykanarykō aruma panō risē ae. Omi aronanō, axī sã ytoketomo, omi arose ytotoko ropa atapyīkō taka! Ytotoko ononory pōkomo a, ahno jamihmākomo, mosa exiketomo, typihpyke serehme exiketomo; mokaro zuno imehnō nonory pōkō emero, esarykō tātapiakase tuna tō ke.

³ Etatoko pahne isene exiketō sero nono po porehme! Pāteira enetoko tanỹse ahtao ypy tō emory po, etatoko rue osetopitory!

⁴ Ynara tykase Ritonōpo ya: “Enēko ase kapu ae, jesary poe, mynyhme xixi saereme ehtoh samo eina toehse ahtao, konopo pitiko xiriri katoh samo aepyryhtao tykyrysã anymyryhtao.”

⁵ Uwa tō anapoipyra ahtao ro, ekuru tō toepukase ahtao, epery exipyra ro ahtao, epetōkara oehnōko mana Etiopia pōkō enahkatohme tytapemā taere exikety ke uwa amoriry sahkary samo.

⁶ Soutatu tō ekepyry jarao tynomosēme exīko; eina ahtao kurumu tō tōnōko mana, ikonopory ae onokyro tō tōnōko roropa mana.

⁷ Moro ěmepýry toehse ahtao, tynekarorykō enehnōko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a, ahno jamihmākomo, mosa exiketomo typihpyke serehme exiketomo; mokaro zuno imehnō nonory pōkō emero, esarykō tātapiakase tuna tō ke. Tynekarorykō ekarōko mā toto ypy Xiāo po, Itapyī tao, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety eahmatoh tao.

19

Ejitu wānohnōko Ritonōpo mana

¹ Sero omi mā Ejitu wānohtoh poko.

Akurū po Ritonōpo ytōko mana Ejitu pona axiny. Ejitu pōkō neponāmarykō tykytyky āko Ritonōpo ěpataka, Ejitu pōkō enaromyke exīko.

² Ynara āko Ritonōpo mana: “Osetapatoh tyripōko ase Ejitu pōkō etonatohme imehnō Ejitu pōkō maro; atakorō tō oxiehno exīko mā toto, tykatonomory tō oxiehno exīko roropa mā toto, pata pōkō imepỹ pata pōkō zehno exīko, tuisa tō oxiehno exīko roropa mā toto.

³ Mame Ejitu pōkō orēnōko mā toto, tyriry se toto ehtoh onyrisaromepyra toto ripōko ase. Morara ahtao ekaropōko mā toto tyneponāmarykomo a, typyaxiry tomo a, joroko tō maro oturuketomo a roropa tuaro ehtoh ekarotohme eya xine.

⁴ Yrome Ejitu pōkō ekarōko ase tuisa popyra exikety a, toto zehno exikety a toto esēme ehtohme. Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, oturunō.”

⁵ Mame tuna Niro apaīko mana; anoryko mana porehme.

⁶ Mame iporiry tō su āko popyrahme sã axī pyra anoryryhtao. Pyrouimo aremānōko, sapisapiriimo roropa.

⁷ Otyro tarykase aexihpyry tupito tō po Niro ehpiuroko aremānōko mā kehko, tarosēme exīko mana tyryrykane a.

⁸ Mokaro kana anỹnanō emynyhmāko mā toto xitāko roropa; tarāpa tō oka tō roropa toto anakorehmara mā kehko.

⁹ Mokaro roropa mauru panō rinanō kamisame otupīko mā toto;

¹⁰ Kamisa riry poko emese kure exiketō toerohtohke pyra toexirykōke typoremāsēme exīko mā toto ipunaka.

¹¹ Pata Zoã tuisary tō putupyra rokē mā toto; Tuaro exiketō, Ejitu tuisary akorehmananō zae ehtoh ekarory waro pyra mā toto ipunaka. Pake tuisa tō parỹpyryme osekarōko mā toto, tuaro exiketō parỹpyryme roropa repe, ajohpe mā toto.

¹² Ejitu tuisary, otoko hnae mokaro tuaro exiketomo ākorehmananomo? Otaramē ourūko mā toto josenetupuhtoh ritoh poko ya Ejitu a! Ywy ase Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety.

¹³ Pata Zoã tuisary putupyra mā toto, pata Mēpi tuisary tō enekunohtyāme mā toto. Azahkuru Ejitu pōkō amorepāko mā toto zae pyra ehtoh poko toto ehtohme.

¹⁴ Ritonōpo poe otupīko mā toto; morara exiryke Ejitu pōkō emero rīko mā toto azahkuru rokene, oseosetapāko mā toto etỹketō samo, epuepukāko sã mā toto tonarurukō pona.

¹⁵ Ejitu pōkō akorehmary waro pyra imehnō mana: tymōkomokamo, tymōkomokākara roropa, imehxo exiketomo, ime pyra exiketomo, enara.

Ritonōpo eahmāko Ejitu pōkomo axirio tō maro

¹⁶ Mame moro ēmepyyry toehse ahtao Ejitu pōkō nohpo sã exīko mā toto: Ritonōpo Jamihmehxo Exikety zuno exīko mā toto emary tanỹse ahtao toto wānohtohme.

¹⁷ Enaromỹke exīko mā toto Juta tō nonory pōkō poko, mokaro poko etaryhtao zuno exīko mā toto, osenetupuhnōko mā toto Ritonōpo Jamihmehxo Exikety osenetupuhtoh poko tynyriry poko Ejitu pōkomo a.

¹⁸ Moro ēmepyyry toehse ahtao pata pōkō 5me pata tō po Ejitu po oturūko mā toto epereu omiry ae. Tōmirykō etapōko roropa mā toto Ritonōpo Jamihmehxo Exikety omipona toehtohkōme. Toiro pata esety “Xixi Pataryme” exīko mana.

¹⁹ Moro ēmepyyry toehse ahtao apoto apō exīko Ejitu nonory po Ritonōpo eahmatohme, topu risē roropa xikihmā exīko imehxo Ritonōpo ehtoh enetupuhtohme Ejitu nonory ehpiō po.

²⁰ Morohne tyrisēme exīko mana Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ehtoh enetupuhpotohme Ejitu nonory po. Mame Ejitu pōkomo etuarimaryhtao,

otururuhtao Ritonõpo a takorehmapotohme toto ewomane enehpõko mana toto pynanohtohme.

²¹ Oseneþõko Ritonõpo mana Ejitu põkomo a, enetupuhnõko mã toto. Ritonõpo eahmãko mã toto, mame tynekarorykõ enehnõko mã toto eya, tiriiku tõkehko. Tõmirykõ etapõko mã toto eya, mame tõmirykõ omipona tyrõko mã toto.

²² Ejitu põkõ apurõko Ritonõpo mana, yrome toto kurãkãko ropa mana. Tyryryrykõ rumekãko mã toto, eramãko ropa mã toto Ritonõpo a, aomipona toehtohkõme; mame toto omiry etãko mana, toto kurãkãko ropa mana.

²³ Moro õmepyyry toehse ahtao osema konõto exõko Ejitu poe Axiria pona: moro ae Ejitu põkõ ytõko toh mana Axiria pona, Axiria põkõ ytõko Ejitu pona roropa, mame oximaro Ritonõpo eahmãko mã toto.

²⁴ Moro õmepyyry toehse ahtao Izyraeu tõ maro, Ejitu tõ maro, axirio tõ maro roropa oseruao ahno tomo kure rokẽ Ritonõpo ehtoh enepõko mã toto sero nono põkomo a, enara.

²⁵ Mame Ritonõpo Jamihmehxo Exikety kure rokẽ mokaro rõko mana. Ynara ãko mã ynororo: “Kure rokẽ oritorõko ase Ejitu põkomo, ypoetory tomo; amarokõ roropa Axiria põkomo ynyrytyamo; amarokõ roropa Izyraeu tomo, ynymenekatyamo ypoetory tõme.”

20

Ejitu tõ poremãkary poko

¹ Mame Sarakão a, Axiria tuisary, tysoutatu tõ taropose pata Axitote poremãkapose, typoremãkase eya.

² Apitoryme 3me jeimamyry morara exipyra ahtao ro Izaja turuse Ritonõpo a:

– Izaja, Amoxi mükuru, asãtajã tõ touko, oupony roropa, kamisa topuxiximã risemy. Aomi poe morara tyrise eya, toytose ynororo tupoke pyra, tysãtajake pyra, enara.

³ Morarame Axitote typoremãkase ahtao, ynara tykase Ritonõpo:

– Oseruao jeimamyry taropose ypoetory Izaja a tupoke pyra ytoytõko, tysãtajake pyra roropa enetupuhpotohme Ejitu ehtoh poko te, Etiopia ehtoh poko roropa.

⁴ Ejitu põkõ, Etiopia põkõ roropa arõko Axiria tuisary mana, tynamotome ehtohme, nuasemãkomo te, tamuhpomãkõ maro. Ytõko mã toto tysãtajake pyra te, tupoke pyra ãtykyrykõ jarao, Ejitu põkõ ehxirotohme.

⁵ Mokaro Etiopia põkõ enetupuhnanõ takorehmanekõme, Ejitu jamitunuru poko epyrypaketõ roropa osenekunohkehnõko mã toto, typynanopyrykõ ropa oneraximara exõko mã toto.

⁶ Morarame mokaro tuna Metiteraneu ehpio põkõ ynara ãko mã toto: “Enõko matou mokaro tonetupuhse kyya xine kuewomatohkõme repe, ky-poko xine pyra Axiria tuisary ehtohme! Seromaroro otara tyrõko sytatou epatohme orihpyra kuehtohkõme?”

21

Papironia poremãkatopo

¹ Sero omi Ritonõpo nekarohpyry Papironia poko, “ona tonorẽ tuna konõto ehpio”:

Wiriwirikane konõto sã ona tumehtohme ikurenae, popyra ehtoh oehnõko, ona tonorẽ poe enaroximatoh nonory poe.

² Ritonõpo nenepohpyry ya popyra nexiase ipunaka: Enekunopyry poko te, enahkary poko emero rokẽ po!

Soutatu tõ Erão po, osetapatoko! Soutatu tõ Metia po, pata tõ apurutoko! Papironia nyrytã enahkapõko Ritonõpo mana, imeimehnõ sam kamexipopotõpyry eya xine.

³ Moro enepohpyry pokoino enaromỹke toehse ywy, juakuru jetũ toehse, sam ãko exiase nohpo enururu jetũ ehtoh samo. Ypanary otatõkara sã toehse sam karyke ya; jenuru onetõkara sã toehse jamihme pyra toehse jexiryke.

⁴ Otupõko ase, tykytyky ãko roropa, enaromỹke jexiryke; ikohmamyry eraximase repe joserematohme, yrome koko itamurumehxo enaromỹke ywy.

⁵ Inenepohpyry ae otuhtoh konõto enease, tahnose Papironia po; meza po toahmase exiketõ typorohse toh nexiase epehtoh po, otuhnõko toh nexiase eukuru ãnõko roropa. Mõtoino rokẽ tyripotoh opore osetãko: “Soutatu tuisary tomo! Owõtoko, opyrekõ apoitoko!”

⁶ Mame ynara tykase Ritonõpo ya: “Soutatu tyriko eneneme ehtohme, tynenery emero ekarotohme oya!”

⁷ Kawaru po ytoketõ oepyyry eneryhtao atakenaka asasakorõkõme samo, orutua kõ roropa jumõtu tõ po, kameru tõ po roropa, Tomeseke sã mokaro enetohme.”

⁸ Mame mokyro erase tykohtase, ynara tykase: “Tuisa, toraximase ywy taro saereme ahtao koko roropa, kokoro rokene.”

⁹ Mõtoino rokẽ, mokaro oehnõko! Kawaru po soutatu tomo, atakenaka asasakorõ komo. Imeĩpo ynara tykase mokyro erasemy: “Typoremãkase! Papironia typoremãkase! Ineponãmarykõ, papironio tõ neahmatyã emero tytahkase kehko, typahse kehko nono pona.”

¹⁰ Amarokõ, wekyyry tomo, tyyryhmase mexiatose tiriiku samo. Yrome omi kurã ekarõko ase oya xine Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tõ Esẽ poe.

Omi Etõ tõ poko

¹¹ Ynara ãko Ritonõpo mana Etõ tõ poko:

Ahno ykohmãko Etõ nonory poe, ynara ãko: “Erasemy, otãto ise ro ãmehtoh pona? Erasemy, otãto ise ro ãmehtoh pona?”

¹² Mokyro ezuhnõko erase mana, ynara ãko: “Ëmehnõko mana, yrome kohmãnõko ropa mana. Awãnohtohkõ otyhkakasaka mana seromaroro. Naeroro eramatoko Ritonõpo a, oezuhtohkõ kurã ekarotohme oya xine, awãnohtohkõ oehtoh to ropa. Mame osehtoko ropa ekaropotohme ropa.”

Omi Arapia põkõ poko

¹³ Sero omi ekarotohme mana Arapia põkõ netaryme:

Epaketomo Tetã poe otonõnõko mã toto ona tonorẽ po Arapia po.

¹⁴ Tema põkomo, mokaro Tetã põkõ akorehmatoko, tuna ekarotoko eya xine te, tonahsemy, enara.

¹⁵ Epãko mã toto etonatoh orẽpyra ehtoh poe; topetõkara winoino toeparykõ kuhnõko mã toto, etapary se exiketõ winoino tapema ke, typyrekõ ke roropa, enara.

¹⁶ Ynara tykase Ritonõpo ya:

– Taroino toiro jeimamyry taropose ahtao tytororo, Ketaa tomo orẽpyra ehtoh enahnõko mana.

¹⁷ Toitoino rokẽ mokaro pyrou ke wotõkomo, Ketaa põkõ, orẽpyra exiketõ isene ro exõko mã toto. Ywy, Ritonõpo Izyraeu tõ Esẽ, oturuno.

22

Ritonõpo omiry Jerusarē pōkō poko

¹ Ynara āko Ritonõpo mana Jakanahmā Enepotoh poko:

Oty katohme zara kaetokō pona tōnuhse matou?

² Kohtāko, oseahmāko matose? Oty katohme apatary pōkō emero panaikato ke atākyemāko?

Soutatu tomo, Jerusarē pōkō aorihtyamo, etonatoh poko pyra toh nexiase.

³ Soutatu tō tuisary toepase toto emero, tapoise toto topetōkara a toiro pyrou onuopyra ahtao ro. Mya aepatyā roropa tapoise toh nexiase.

⁴ Morara exiryke morara tykase ywy: “Kurumekako ty; yxitaxi yronymyryme. Jemuhkehkapory onukuhpyra ehtoko, wekyry tō typoremākaposē exiryke.”

⁵ Moro ěmepyry enehpoase Ritonõpo Jamihmehxo Exikety kyaa xine, ěmepyry oserehtopo, otupitopo, kyporemākatopo jakanahmā Enepotoh po. Pata apuru tō tytohkase kehko, moro pata pōkō kui katoh totase ypy tō po.

⁶ Kawaru po, kahu etonatoh maro soutatu tō, Erāo pōkō, tooehse etonatohme kymaro xine typyrekō ke. Imehnō soutatu tō Kia pōkō roropa tooehse toto tōsewomatohke.

⁷ Jakanahmā tō Juta nonory po typehkase kahu tō etonatoh ke; epetōkara soutatu tomo kawaru tō po nexiase, pata Jerusarē omōtoh etonie.

⁸ Juta tō osewomasaromepyra toehse toto.

Moro ěmepyry ae mytoatose opyrekō enehse, tukurākase aexityā tuisa tapyi konōto Itu htao,

⁹ Tawi Patary apuru tō meneatose itohkahpyry tō ikurākatohme, tuna ke pēkamā zopino typehkase oya xine pata rānao.

¹⁰ Tapyi tō meneatose Jerusarē po; toitoine tapyi tō tykararahse oya xine topu tō apoitohme oya xine pata apuru tō kurākatohme ropa.

¹¹ Pata apuru tō asakorō rānao tuna ě konōto tyrise oya xine, tuna kurākatohme Pēkamā Pakatō poe aepyhpyry. Yrome Ritonõpo a ytopyry mexiatose, senohne poko emero tōsenetupuhse ynororo pake ro; eya senohne tyripose emero porehme, yrome onenetupuhpyra mexiatose.

¹² Oesēkomo, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety okohmatorŷko nexiase oxitatohkōme, ihnamotohme, oūsetykō sahkatohme, upo amurutohme kamisa risē topuxiximano, tākye pyra oehtohkō enetupuhpotohme.

¹³ Yrome moro sã pyra mexiatose, oseahmāko mexiatose atākyemāko; otuhtoh rīko mexiatose, pui tō totapase oya xine kaneru tō maro. Otuhnōko mexiatose, eukuru ěnōko tuesapare oehtohkō pona. Ynara matose: “Sotuhtone, sētone roropa kokoro kuorikyrykōke.”

¹⁴ Ritonõpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase ya:

— Mokaro popyry ehtoh onykorokara ase; orihnōko mã toto emero porehme, tyrypyrykō onykorokara ahtao. Ywy, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety, oturunō.

Sepena wānopyry poko

¹⁵ Mame Ritonõpo Jamihmehxo Exikety a tonyohse ywy oturutohme Sepena maro, tuisa tapyi konōto tao erohketō tuisary, ynara katohme eya:

¹⁶ — Oty rīko mahno? Onoky omi poe okyryryme aorihtyā ekepyry esary ahkapōko mahno topu ao, ypy emory po?

¹⁷ Otarame tuisamehxo mase repe, yrome Kuesēkō Ritonõpo āpoīko mana tjamitunuru ke; mya oemāko mana.

¹⁸ Āpoīko mana, pora apoiry samo, mame oemāko mana mya rahkene imepŷ nonory konōto pona. Moroto orihnōko mase akahō etonaketō pūto,

moro kahu tō poko epyrypaketyme mexiase. Yrome opokoino ehxirōko oesē mana Juta tō tuisary.

¹⁹ Omoro oūko ropa ase tuisame oehtoh poe oritohme tuisame pyra oehtohme ropa.

²⁰ Ynara tykase Ritonōpo Sepena a:

– Morara toehse ahtao ypoetory Eriakī kohmāko ase, Hiukia mūkuru;

²¹ oupō kurā ke mokyro zupohtopōko ase tuisa tapyī poko erohketō tuisary zupō ke. Ometỹ eary ekarōko ase eya, mame tuisame mokyro rīko ase oehtopōpyry samo. Papame Eriakī exīko Jerusarē pōkomo a porehme, Juta tomo ā roropa.

²² Mame soroto tō ekarōko ase eya Tawi tapyī kyryry. Imehnō motye orēpyra mokyro rīko ase. Tuisa konōto rokē mokyro motye exīko mana. Omōtoht etapuruhmakaryhtao eya anapurupyra exīko imehnō mana te, omōtoht tapuruse eya ahtao onetapuruhmakara exīko imehnō mana.

²³ Mame jamihme mokyro rīko ase, wewe tūpore exikety samo tosao. Jekyry tō emero tākye exīko mā toto tyekyrykō tuisame exiry poko.

²⁴ Yrome jekyry tō emero, tuisamehxo exiketomo te, tuisame pyra exiketō roropa omoxinety sã exīko mā toto eya, otuhnōko mā toto imaro, yrome typyne sã exīko mā toto eya. Kopu tō sã exīko mā toto, kutehi sã roropa, otytyko tō sã roropa, tyrise ahtao perēku pokona.

²⁵ Morarame wewe tahkary sã omoxinety a, moro sã Eriakī otoūko mana, tuisame toehthoh poe. Mame jekyry tō emero otytyko pyra exīko mā toto. Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, oturuno.

23

Tiro poko, Xitō poko roropa

¹ Ynara tykase Ritonōpo Tiro pōkō poko:

Oxitatoko wapu aōkomo, tuna konōto po, pata Tiro tonahkase exiryke! Tapyi tō pyra toehse, opyi wapu tō myhtohme, ahno tō otyritoh tonahkase. Morohne poko metatose ahmōta Xipere po awahtao xine.

² Pusuh kahtoko oemynyhmarykōme, amarokomo, tuna ehpio exiketomo, osepekahketō roropa Xitō pōkomo! Ytoketō maroposatose tuna konōto akuotyry poko,

³ wapu ae toytose toto tuna konōto tō poro. Tiriiku tōkehko tuna Niro poe Ejitu po tokamose oya xine imeimehnō nonory pōkomo a, tineru apoitohme oya xine.

⁴ Ehxirotoko pata Xitō pōkomo, Tiro pōkō roropa! Opoko xine tuna konōto ynara tykase: “Awaro xine pyra ase, ypoenōme pyra matose; tumūkue pyra ase, tōxike pyra roropa ase.”

⁵ Ejitu pōkō ihnamōko roropa mā toto zuaro toehse toto ahtao Tiro tō enahkatopōpyry poko.

⁶ Penixia pōkomo, oemynyhmarykōme oxitatoko! Epatoko Expania pona.

⁷ Sero pata yrorome ro nae, pata Tiro tākye aexihpyry? Pake toehpitose, tuhke jeimamyry taropose eya. Sero pata poe ahno taropose imehnō nonory pona, moe exiketō pona?

⁸ Tiro pata imehxo exiketyme nexiase; moro pōkō osepekahketō tuisame sã toh nexiase. Omōkomory poko erohketō omiry imehnō zamaro nexiase emero pata tō po. Onoky tōsenetupuhse serara ehtoh poko, pata Tiro enahkatohme?

⁹ Ritonõpo nexiase, Jamihmehxo Exikety, morohne poko tõsenetupuhse, epyrypaketõ ime pyra tyritohme, tuisamehxo exiketõ tosekumurukõ po porohtohme.

¹⁰ Expania po aoesarityamo, erohtoko otupikõ poko, tuna Niro ehpiõ po tiriiku arykananõ samo, okyryryme opyi wapu tõ myhtoh, tonahse exiryke.

¹¹ Ritonõpo a tomary tanỹse, tuna konõto wãnohtohme; tuisa tõ nonory tonahkapose eya. Aomihpyry omi poe pata tõ jamihme exiketõ Penixia po tonahkapose toto.

¹² Ynara tykase ynororo Xitõ põkomo a: “Pata Xitõ myhene, tyrohmanohpose exikety. Epo hnae õseahmarykomo! Ahmõta pona Xipere pona oeparykõhtao ro osewomara exiõko matose.”

¹³ Sero pata enetoko ke, seromaroro tytohkase mana, nono pona typahse mana! Papironia põkomo a, axirio tõ kara, nono ke opyi tõ tyrise onuhtohme pata apuru pona, etonatohme, tapyi tõ jamihme exiketõ tytohkase, patãpome tyrise onokyro tõ esaryme.

¹⁴ Oxitatoko wapu ao erohketomo, tuna konõto po! Pata Tiro tonahkase exiryke. Wapu myhtoh kurã pyra toehse matose.

¹⁵ Okynã pyra ahtao Tiro tuenikehsẽme exiõko mana, 70me jeimamyry taropose ahtao. Moro tuisa isene ehtoh sã mana. Mame nohpo sã Tiro exiõko mana, imehnõ poko aexihpyry samo eremiatoh ao:

¹⁶ “Imehnõ poko aexihpyry, tuenikehse mase, rira apoiko pata poro oytotohme.

Eremiatoh etoko, oeremiako roropa oeremiatoh tonõ ikuhko mokaro enehtohme ropa.”

¹⁷ Moromeiõpo 70me jeimamyry taropose ahtao, Ritonõpo poe Tiro patame exiõko ropa mana. Osekamõko ropa mana imeimehnõ nonory põkomo a ropa, emero.

¹⁸ Yrome tineru tapoise ahtao eya toerohtamitume tokarosẽme exiõko mana Ritonõpo a. Tytinerũme rokẽ onukurãkara exiõko mana, yrome moro tineru ke tonahsẽ epekahnõko Ritonõpo eahmananõ mana, upo roropa.

24

Sero nono wãnohnõko Ritonõpo mana

¹ Etatoko ke! Sero nono typõke pyra exiõko mana, tonore ona ripõko Ritonõpo mana; popyra sero nono ripõko mana, sapararahme pata tõ põkõ ripõko mana.

² Oxisã etuarimãko mã toto emero porehme: oturuketõ etuarimãko emero rokẽ ahno samo, erohketõ etuarimãko tosẽkõ saaro, nohpo tõ tosẽkõ sã roropa; osepekahketõ ekamonanõ samo; axiõtao rokẽ tineru ekaronanõ tineru apoihpõkõ samo, tytineruke exiketomo tytineruke pyra exiketõ samo.

³ Sero nono atakurohkãko mana tonahkasẽme samo. Morara tykase Ritonõpo exiryke morara exiõko mana.

⁴ Sero nono anoryõko mana, aremãnoõko, nono põkõ emero apotũkehnoõko mana, sero nono enahnõko mana, kapu roropa.

⁵ Sero nono nuriame toehse epõkõ pokoino, Ritonõpo omihpyry omipona pyra toehse toto; inyripohpyry omipona pyra. Aomihpyry inetapohpyry eya xine jũme onytyromara ehtohme, yrome moro turumekase eya xine.

⁶ Morara exiryke popyra ehtoh enehpõko Ritonõpo mana sero nono pona, sero nono enahkapõko mana. Epõkõ tuãnohsẽme exiõko mã toto iiryppyrykõ epehpyryme; apoto orẽpyra exikety toto zahkãko mana, tuhke pyra ahno oxinamãko mana.

⁷ Uwa zoko tō aremānōko mā kehko, euhkehnōko roropa mana. Mokaro tākye aexityā pusuh āko mā toto toemynymarykōke.

⁸ Panaikato, pāteru tō etory osetara toehse, rira tō etory roropa tākye ehtohme, mokaro oseahmatoh rinanō, eremiaketō roropa mynyhme rokē mā toto.

⁹ Uwa eukuru jehnahpyry onēpyra mā toto oseahmatoh tao, eukuru nae ahtao itū mana.

¹⁰ Pata typōke pyra mana, tytohkase mana. Morotōkō tytapyīkō omōtoh apurūko mā toto, omōpyra imehnō ehtohme.

¹¹ Uwa eukuru jehnahpyry pyra exiryke ipeneryke kohtāko mā toto osema tao. Tākye ehtoh tonahse, taropose sã rokē moro nono poe.

¹² Moro pata po tapyīpo tō rokē mana, pata omōtoh apuru tō tytohkase mā kehko.

¹³ Ynara sã exīko mana: azeitona akoīpyry tuhke pyra tōxinamase amoriry poko, uwa tō roropa tuhke pyra oxinamāko zoko poko, tapoikehse ahtao, moro sã mā emero nonory po sero nono po tuhke pyra ahno exīko mana isene ro.

¹⁴ Mame mokaro isene ro exiketō eremiāko mā toto tākye toexirykōke; mokaro xixi omōtoh wino exiketomo tuisamehxo Ritonōpo ehtoh ekarōko mā toto.

¹⁵ Xixi tūtatoh wino exiketō eremiāko mā toto Ritonōpo eahmāko. Tuna konōto ehpiōkō Ritonōpo, Izyraeu tō Esē eahmāko mā toto.

¹⁶ Imeimehnō nonory pōkomo moehxo esarykō exiketomo, aeremiatohkō etāko sytatose Ritonōpo zae Exikety eahmary poko.

Yrome ynara tykase ywy: “Popyra ehtoh rokē oehnōko ya, myhene! Typoremāse ywy, tapotūkehse! Mokaro onekunohtōkō ewokāko ro mā toto; ajohpe aexirykō popyrahxo exīko mana.”

¹⁷ Etatoko pahne imeimehnō nonory pōkomo! Oekahmatorŷko imehnō mana onokyro ekahmary sã urakanaketomo a; eutary ahkahpyry āpoitohkō roropa oeraximatorŷko mā kehko.

¹⁸ Mame urakanaketō kurūke aepatyā epukāko mā toto eutary aka. Itūtatyā eutary ae tapoisēme exīko mā toto apoitoh ao. Konopo itamurume kapu poe oehnōko mana; sero nono apō tō tykytyky āko mā kehko.

¹⁹ Sero nono kywyh āko, tyrakasēme exīko, tykararabsēme exīko mana ipunaka.

²⁰ Sero nono wazawazame ytōko mana aetymyhpory samo, kywyh kywyh āko mana tapyi pitiko samo, tyryrykane jamihme ahtao. Popyra ehtoh poko sero nono pōkō ehtoh omoxinety sã mana; toepukase ahtao owōsaromepyra ropa exīko mana.

²¹ Moro ěmepory toehse ahtao mokaro imehxo exiketō kapuaōkō wānohnōko Ritonōpo mana; tuisa tō roropa ahno esē tō sero nono po.

²² Oximōme mokaro enehpōko mana, toto ěmatohme eutary aka; moro ao tapurusēme exīko mā toto okynahxo, moromeīpo tuānohsēme exīko mā toto.

²³ Nuno ehxirōko sã mana zemime hkopyra exīko, xixi roropa zemime hkopyra exīko enaromŷke samo, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety tuisa konōtome aexiryke ypy Xiāo po, Jerusarē po. Imehnō tamuximākō ěpataka tuisamehxo toehtoh enepōko mana. Saereme toehtoh enepōko roropa mana eya xine.

25

Ritonōpo eahmary

¹ Ritonōpo, Jesēme mase.

Imehxo orīko ase, oesety eahmāko ase,
onyrityā kure kuhse exiryke;
pake mosenetuputyase onyriry poko, zae morohne tyrise oya rahkene.

² Yna zehnotokō patary tō tykararahse oya,
pata tō topu risē ke tapuruse exiketō typipahmase oya.
Tuisa tapyī konōto tō tonahkase oya,
jūme moro onyriplomopyra mā toto.

³ Morara exiryke ahno jamihmākō oeahmāko mā toto,
imehxo oexiry enetupuhnōko pata tō pōkō mana, zehnotokō nonory po.

⁴ Tymōkomokākara akorehmaneme mexiase,
omise exiketō ewomaneme,
tapyime mexiase tyryrykane jamihmā maro konopo toehse ahtao,
jerutume mexiase xixi axitū toehse ahtao.

Popyra exiketō imehnō zehno ehtoh
tyryrykane jamihmā sã mana, kuenime toehse ahtao,

⁵ axitū sã mana xixi ao ona tonorē po.
Yrome yna zehnotokō mynyhpākapōko mase;
akurū sã xixi jetuhkopyra tyryry samo,
moro sã popyra exiketō kohtary mynyhme tyripōko mase.

Otuhtoh konōto poko

⁶ Ypy Xiāo po otuhtoh konōto rīko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety mana,
emero nonory pōkō otuhtohme; tonahsē rīko mana, tōsē kurākomo eukuru
jehnahpyry kurā roropa.

⁷ Mame moroto akurū sã tãkye pyra ehtoh enahkapōko mana, ahno emero
nono pōkō xitary tōkehko.

⁸ Orihtoh enahkāko roropa mana jūme, nono pōkō orihpyra exīko mā
toto. Toto xity korokāko Ritonōpo mana toto enuru ae, mame typoetory tō
ehxirotopyry enahkāko mana sero nono po. Morara tykase Ritonōpo.

⁹ Morarame moro ěmepyyry toehse ahtao ynara āko mā toto emero:
– Kuesēkōme mokyro mana. Tonetupuhse ynororo kyaa xine, mame
typynanohse sytatose eya. Ritonōpo Kuesēkōme enetupuhnōko sytatose.
Seremiatone eahmaryme, satākyematone takorehmase kuexirykōke eya.

Moape wānohtoh Ritonōpo a

¹⁰ Ypy Xiāo ewomāko Kuesēkō mana, yrome Moape nonory pōkō
wānohnōko mana, tytūtūmasēme sã exīko mā toto onahpoty samo pui tō
pupuru zopino.

¹¹ Tomarykō anñnōko mā toto nakuae ytoketō samo; yrome tōsewomarykō
kukuruhtao ro, osepynanohpyra mā mokaro epyrypaketomo, toto
poremākapōko Ritonōpo mana.

¹² Moape patary jamihmākō kararahnōko mana, apuru tō kaetokohxo
exiketō roropa, typahsēme exīko mā toto nono pona.

26

Juta tō eremiatoh Ritonōpo poko

¹ Mame moro ěmepyyry toehse ahtao eremiāko Juta tō mana, ynara āko mā
toto:

Typatake sytatose jamihmā ke!
Ritonōpo Kuewomanekeome mana, kypatarykō apurume,
Kypynanohnekōme mā ynororo.

² Pata omōtoht etapuruhmakatoko Ritonōpo poetory tō omōtohtme, aomipona
exiketomo te, zae ehtoh poko exiketomo, enara.

³ Ōmiry omipona se exiketō rīko mase torētyke pyra, oenetuputyryke eya xine.

⁴ Kokoro rokē Ritonōpo enetupuhtoko,
jūme Kuewomane kōme mana.

⁵ Imehnō motye kure osekaraketō typoremākase eya,
ipatarykō kaetokohxo exikety tykararahse eya,
apuru tō pipahme tyripose eya nono pona.

⁶ Seromaroro tymōkomokākara te, omise exiketō roropa apatary ikararapyh-
pyry poro itūtūmāko mā toto.

⁷ Zae ehtoh poko exiketō esemary tupime pyra mana;
Omorō, Ritonōpo, zae exiketō esemary rīko mase amimome.

⁸ Ritonōpo, ōmihpyry omipona ehtoh poko ynanase,
oeraximāko ynanase; opyno rokē ynanase
awaro sehxo ynanase, opoko yna oenetuputyry se.

⁹ Yronomyryme amaro se ase ukurohtao koko;
yronomyryme ise oehtoh waro jexiry se ase.
Ynara exiryke, sero nono pōkō apiakaryhtao oya,
tuānohse roropa toto ahtao oya,
zae ehtoh waro exīko mā toto.

¹⁰ Kure ehtoh riryhtao oya popyra exiketomo a,
zae ehtoh riry anamorepara ekurehnōko mā toto.
Taro roropa zae exiketō nonory po toto ahtao ro
popyra ehtoh poko exikehpyra mā toto, Ritonōpo Imehxo Exikety poko oty
kara mā toto.

Tosēkōme oenetupuhpyra mā toto.

¹¹ Ritonōpo, oemary tanỹse mana ozehnotokō wānohtohme, yrome onenepyra
mā toto.
Māpyra opoetry tō pyno yronomyryme oexiry eneryhtao eya xine ehxirōko
mā toto.

Ah netuarimā toto, zuānohko toto, popyra exiketō wānohtoh ke.
Opoetry tō pyno yronomyryme oehtoh enepoko eya xine.

¹² Ritonōpo, kure rokē yna rīko mase yna emātohme,
ynanyrityā emero tyrise oya.

¹³ Ritonōpo, yna Esemy, tyrohmanohpose ynanexiase imehnō ahno tomo a,
toto ritō tomo a roropa,
yrome omoro rokē mase yna Esēme nymyry.

¹⁴ Mokaro ahno toorihse mā toto,
oehpyra ropa mā toto isene toehtohkōme ropa;
zuzenume rokē mā toto ēsemāpyra ropa.
Tuānohse toto oya, tonahkase toto,
ipoko xine tuenikehse imehnō mana emero porehme.

¹⁵ Ritonōpo, Izyraeu tō tomākaposē oya,
yna nonory roropa zumohxo tyrise oya,
moro pokoino imehxo oehtoh enetupuhnōko imehnō mana.

¹⁶ Ritonōpo, opoetry tō tuānohse oya;
yna etuarimaryhtao ynanoturuase oya.

¹⁷ Nohpo tonururuhtao kui āko mana jetū toexiryke;
moro sã ynanexiase opokoino, Ritonōpo.

¹⁸ Poetoēme exikety sã sam tykase ynanexiase,
yrome arypyra, poeto enurupyra nexiase.
Sero nono pōkō onypynanohpyra ynanexiase.

Ahno onemākapopyra roropa ynanexiase.

¹⁹ Izyraeu tō aorihtyā ěsemānōko ropa mā toto; ekepyrykō owōnōko ropa mā toto.

Nono ao aorihtyā ekepyry tō pakāko roropa, atākyemāko mā toto, eremiāko roropa mā toto.

Axitaku onenehpohpyry otyro ehxikāko, ahtanohpōko roropa mana.

Moro sã aorihtyā ěsemākapōko ropa mase, Ritonōpo, nono ae itūtatohkōme ropa.

Zuānohtopo, Ipynanohtopo

²⁰ Wekyry tomo, atapyīkō taka omōtoko, omōto apurutoko, ikiritihmatoko; otonētoko axītao rokene, zehno Ritonōpo ehtoh otyhkatāne.

²¹ Tosary poe kapu ao Ritonōpo Kuesēkō oehnōko mana sero nono pōkō wānohse iirypyrykō epehpyryme. Tokare pyra ahno etapatyā ononēpyra exīko sero nono po mana, imehnō etapahpōkō sero nono po emero osenepōko mana.

27

¹ Mame moro ěmepyyry toehse ahtao, tytapemā apoīko Ritonōpo mana, tytapemā konōto, jamihme, omoxī roropa, mame onokyroimo Rewiatā, okoimo konōto apurōko mana, eiomakety, wazawazame ytokety; mokyro Rewiatā etapāko Ritonōpo mana tuna konōto kua exikety.

² Mame moro ěmepyyry toehse ahtao ynara āko Ritonōpo mana: “Oeremiatoko ynarykahpyry poko, uwa zoko tō kurā poko!

³ Ywy, Ritonōpo, ipynanohnōko ase, tuna ke ehxikāko ase; eraseme ase enēko saereme ahtao koko roropa, onyryhmara imehnō ehtohme.

⁴ Utupi zehno pyra toehse ropa ase; omoxino tōkehko ātarykahme ahtao ynarykahpyry wiripitanopyryhtao, morohne poremakāko ase, jahkāko ase moro ātaryka enahkatohme.

⁵ Ypoetory tō epetōkara tōsewomarykō se ahtao ya, ah noehno toto ya jepeme tōsekarotohkōme, yje, ah noehno toto ya tōsekarotohkōme ya jepeme toehtohkōme.”

⁶ ěmepyyry oehnōko: Izyraeu tō wewe tymise exikety sã exīko mana, ahtāko, ekutāko, eperytāko mā toto, moro epery ke sero nono pehkāko mana.

⁷ Izyraeu tō tuānohse Ritonōpo a itamurume hkopyra, itamurumehxo toto zehnotokō tuānohse eya; tuhke hkopyra Izyraeu tō totapase Ritonōpo a, yrome tuhkehxo toto etapahpōkō totapase eya.

⁸ Typoetory tō tuānohse ahtao Ritonōpo a tonyohse toto eya imehnō namotome imeimehnō nonory pona. Taropose toto eya puu karyke jamihme samo, tyryrykane jamitu ke xixi tūtatoh winoino.

⁹ Yrome Izyraeu tō rypyry tykorokasēme exīko, popyra toto ehtopōpyry tousēme exīko mana apoto apō tomo, ahno neponāmary eahmatoh tonahkase ahtao, ikyryry topu tō tapose ahtao tawa samo te, ixtaratu zahkatoh tonō tonahkase ahtao roropa tyneponāmarykō Asera kyryry maro emero.

¹⁰ Pata ewomahpyry apuru tō jamihmākō ke tytaōke pyra mana; ahno pyra moro pata po, turumekase ona tonorē samo. Patāpome mana pui tō esaryme, moroto onahpoty enahnōko okyno tō mana, ona po mā toto oseremāko.

¹¹ Wewe amoriry tō toorihse mā kehko, toetahtahkase mā kehko; morohne anŷnōko apotopokōme nohpo tō mana. Putuhtome exiketō sã Izyraeu tō exiryke toto pyno pyra Ritonōpo exīko mana, toto wānopyryhtao onewomara mana.

¹² Mame moro ěmepýry toehse ahtao typoetory tō enehnōko Ritonōpo mana imeimehnō ahno tō wino tuna Eupyrati poe Ejitu nonory ehpiō pona. Tiriiku puhturu apiakary sã ipihpyry htae, moro saaro Izyraeu tō tapiakasēme exīko mǎ toto toitoine.

¹³ Mame moro ěmepýry toehse ahtao rue konōto osetōko mana, mame Izyraeu tō itahtyã Axiria nonory po te, mokaro roropa arotyã Ejitu tō namotome oehnōko ropa mǎ toto tynonorykō pona. Mame Ritonōpo Tosēkō eahmǎko mǎ toto ypy kurǎ po, Jerusarē po.

28

Popyra ehtoh oehnōko Izyraeu tomo a

¹ Popyra ehtoh oehnōko Samaria pona, typatarykō kurǎ poko epyrypǎko Izyraeu tō etýketomo. Pata kurǎ potu myhene jakanahmǎ kurǎ epoe! Apatary pōkō toetýse mǎ toto, pata enekure ehtoh enahnōko mana ekuru aremamyry samo.

² Orutua jamihmǎ enehpōko Ritonōpo mana, orēpyra exikety; konopoimo topuxikirime exikety sã oehnōko mana, tyryrykane jamihmǎ samo, emero enahkane sã roropa. Konopo jamihmǎ samo, tuna tukumase ahtao zueme exikety samo. Emero enahkapōko mokyro mana!

³ Moro pata kurǎ Samaria, epyrypatopōpyry tuisa tō etýketomo a Eparaĩ po tytūtūmasēme exīko mana.

⁴ Pata kurǎ potu, jakanahmǎ kurǎ epoe, kure potu aexihpyry enahnōko mana, ekuru aremamyry samo. Fiku epery apitorymǎ sã exīko, eina toehse ahtao: ahpirāsasaka ahtao, apoīko imehnō mana, enahtohme.

⁵ Moro ěmepýry toehse ahtao Ritonōpo Jamihmehxo Exikety parimǎ sã exīko mana ekuru kurǎ risemy typoetory isene ro exiketomo a.

⁶ Apiakananomo a zae toehtoh se toto ehtoh ekarōko mana. Soutatu tomo pata ewomananomo a topetōkara wino orēpyra toto ehtoh ekarōko mana.

Omi Juta tō netaryme

⁷ Yrome imehnō nae rowohpǎ sã ytoytoketomo eukuru jehnahpyry tōse itamurume tyya xine exiryke. Xikihme ehsaromepyra mǎ toto eukuru pokoino: Ritonōpo maro oturuketō mokaro, urutō kō roropa. Moroto ehse toto toetýse rokene, rowohpǎ samo. Mokaro urutō kō Ritonōpo enepotoh apoiryhtao, toetýse mǎ toto; morararo Ritonōpo Tapyĩ tao erohketomo, ahno apiakaryhtao eya xine apiakatoh tao.

⁸ Meza tō otuhtoh nuriame mǎ kehko; tonarutase exiryke, osa kurǎ pyra toehse ipunaka.

⁹ Ykerekereamǎko mǎ toto, ekaropōko roropa; ynara āko: “Onoky amorepary se mokyro nae? Ritonōpo nekarohpyry ekarōko hnae kyaa xine? Poeto pitikome kymarokō ekarōko nae, pake pyra suhsu rumekahpōkomo?”

¹⁰ Poetohti amorepary sã kuamoreparykō se mana: a, e, i, pa, pe, pi, tōkehko.”

¹¹ Jomiry etary se pyra awahtao xine, ourutorýko Ritonōpo mana imehnō omiry ae.

¹² Pake pixo oturuase amaro xine, ynara ase: “Oserematoh ekarōko Ritonōpo mana oya xine; oewomatorýko mana.” Yrome jomiry etary se pyra mexiatose.

¹³ Morara exiryke āmorepatorýko Ritonōpo mana: a, e, i, pa, pe, pi tōkehko poetome awahtao xine samo. Mame oytorykō kuhnōko matose yrome osetapǎko matose, tyryrymasēme exīko, epukǎko matose apoitoh taka, āpuruhyry taka omōnōko matose.

Topu kurã Xião apõme

¹⁴ Jerusarẽ tuisaryme exiketomo, kowenume erohketomo, epyrypake-tomo, Ritonõpo Kuesẽkõ omiry etatoko pahne!

¹⁵ Ynara ãko matose epyrypãko: “Orihtoh maro osepeme toehse ynanase, yna omihpyry totapose yna a aorihtyã esary a. Naeroro popyra ehtoh konõto toehse ahtao etuarimara exiiko ynanase,” ãko matose. Yrome enaromyra matose ajohpe ehtoh etaryke oya xine; õsewomarykõ kuhnõko matose, zae pyra ehtoh poko exiketõ enetuputyryke oya xine.

¹⁶ Naeroro ynara ãko Ritonõpo mana: “Topu riko ase Xião po ynyriry apõme, ynymenekahpyry jamihme ehtohme tũpore roropa. Ipokona ynara tymerose mana: ‘Jenetupuhnanõ enaromyra mã toto.’

¹⁷ Zae ehtoh riko ase tyrinanõ kyryryme, ajohpe pyra ehtoh ykyryryme exiiko mana, ikuhtohme.”

Atapyikõ õsewomatohkõme ekarõko matose repe. Yrome morohne arõko konopoimo mana topuxikiri maro, tarosẽme exiiko mana tuna zueme toehse exiryke.

¹⁸ Mame oorihthokõ maro osepeme oehstopõpyrykõ tonahkasẽme exiiko mana. Aorihtyã esary a õmihpyrykõ typahsẽme exiiko. Popyra ehtoh konõto toehse ahtao tuna ikumahpyry samo typoremãkasẽme exiiko matose.

¹⁹ Popyra ehtoh konõto toehse ahtao aarotorỹko mana; õmepyry ae rokẽ oehzomõko mana. Saereme ahtao, koko roropa eanahtõko matose. Ritonõpo omiry etaryke oya xine, oserehnõko matose.

²⁰ Mokyro orutua sã exiiko matose, ahno omihpyry samo: “Nyhtoh mytyhse exiryke nyhpyra mana, ãty pitiko exiryke ipune pyra mana.”

²¹ Kuesẽkõ owõnõko mana, pake aowomyhpyry sã ypy Perazĩ po; Zehno exiiko mana pake zehno toehstopõpyry sã jakanahmã Kipeão po. Tyriry se toehthokõ riko mana, tyoro sã ahtao ro. Aerohtoh otyhkãko mana tuaro pyra kuahtao xine ro.

²² Morara exiryke onuropyra ehtoko; Oneunohpyra ehtoko oenaroximarykõ poko oepatohkõ tupimehxo exiiko oya xine mana. Ynara totase ya Ritonõpo Jamihmehxo Exikety omiry: “Sero nono porehme tonahkasẽme exiiko mana.”

Tuaro Ritonõpo Ehtoh poko

²³ Etatoko ke jotururu oya xine! Otato ehtoko ynekarory poko.

²⁴ Tupito poko erohkety nono ahkary poko rokẽ pyra mana.

²⁵ Takorokakehse ahtao oseosehta ipuhturu arykãko mana.

²⁶ Zae rokẽ emero arykãko mana tamorepase toexiryke Ritonõpo a.

²⁷ Mame apoitoh toehse ahtao tykyrysã anỹnõko mana, apoiko mana, ikararahnõko mana tomeseke samo.

²⁸ Tiriiku ahtao morararo, tomeseke sã apoiko mana, ipoko erohnõko mana.

²⁹ Ritonõpo Jamihmehxo Exikety poe tuaro exiiko sytatose. Tuaro toexiryke tomeseke sã tõsenetupuhstopõpyry ae tyriiko mana. Tuaro kuhse mã ynororo emero riryhtao eya.

29*Jerusarẽ põkõ ehtopo*

¹ Popyra ehtoh oehnõko Jerusarẽ pona, Ritonõpo wahtory apõ, esaryme; moroto tuisa Tawi tõsesarise typoetory tõ maro! Ah jeimamyry aropõ toto, otarame asakoro motye, otuhtoh konõto poko tõsehmarykõme,

² Moromeïpo popyra ehtoh enehpōko Ritonōpo mana sero pata: “Ritonōpo wahtory apō,” pona. Pata pōkō xitāko mā toto, ihnamōko; sero pata apoto apō sã osenēko, munuhpe.

³ Soutatu tō tuhke enehpōko Ritonōpo mana etonatohme sero pata pōkō maro; pata zomyehmāko epetōkara soutatu tomo, apurūko mā toto. Nono ke opyi tō rīko mā toto tonuhtohkōme apuru tō tohkatohme.

⁴ Pata tonahkasēme exīko, epōkō tomasēme exīko mā nono pona; zuzenu sã tōtururukō kuhnōko mā toto, puti puti āko, pusuh āko roropa moe nono zopino akuaryhpo samo.

⁵⁻⁶ Yrome mōtoino rokē, tokare pyra oepetōkara maro osetapāko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety mana. Mokaro imoihmākō imeimehnō nonory pōkō aropōko mana konomeru ke, nenenehkane ke te, nono tykytyky karyke, tyryrykane konōto ke, apoto konōto ke, topetōkara rīko mana putoh katohme; arexi pihpyryme sã exīko mā toto tyryrykane narory samo.

⁷ Mame epetōkara emero, Ritonōpo wahtory apō patary pōkō maro osetapaketomo, soutatu tō emero pata apuruhpōkomo, opyi tō maro, emero osenepyra exīko osenehtoh samo, osenehtopōpyry sã roropa.

⁸ Mokaro imeimehnō nonory pōkō emero ypy Xiāo maro osetapaketō ahno aemitapātyā sã exīko, tōsenety ae otuhnōko sã mana, yrome typakase tahtao omise ro mana. Tutunase zehnase exikety sã exīko roropa mā toto, tōsenety ae tuna ēnōko sã mā repe, yrome typakase tahtao tuna sero mana.

Jerusarē pōkō tuarōmatopo

⁹ Putuhtome exiketō sã rokē ehtoko, ise awahtao xine! Tonurākara sã roropa ehtoko ise awahtao xine! Eukuru jehnahpyry onēpyra awahtao xine etýtoko, rowohpā sã ytoytotoko!

¹⁰ Ritonōpo poe wetukene matose yronomyryme, oupuhpyrykō tyōtose eya, oenurukō tapuruse roropa eya. Moro enurukō urutō kōme mā toto, Ritonōpo poe enetohme repe, yrome Ritonōpo nenepohpyry onenepyra mā toto.

¹¹ Seromaroro, Ritonōpo nenepohpyry oya xine pape tymerose sã mana tapuruse ikyritihmatoh ke. Moro pape aroryhtao isekeremary waro exikety a isekerematohme ynara āko mana: “Onysekeremasaromepyra ase tapuruse exiryke ikyritihmatoh ke.”

¹² Mame moro pape ekaroryhtao isekeremary waro pyra exikety a, ynara āko mā ynororo: “Isekeremary waro pyra ase,” āko.

¹³ Ynara tykase Ritonōpo: “Moxiamo oturūko mā toto ya týtarykō ke rokene, jeahmāko mā toto typotapihpyrykō ke rokē roropa, yrome ikurohtao xine ameke mā toto ywinoino, yse nymyry pyra mā toto. Jeahmāko sã mā toto, yrome ahno nyriphpyry poko rokē mā toto.

¹⁴ Naeroro yjमितunuru ke ynyriry mokaro rānao oserehnōko mā toto, osenuruhkāko mā toto. Moro eneryke tyya xine tuarohxo exiketō zuaro pyra exīko mā toto, mokaro roropa amorepatyamo amorepatopōpyrykō anako-rehmara xine mana.”

¹⁵ Popyra ehtoh oehnōko oya xine mana: Ritonōpo winoino ōsenetupuhtohkō zonemyryke oya xine. Koko, xinukutumao zae pyra ehtoh poko matose, mame ynara āko: “Kuenepyra xine imehnō mana, kynyrirykō waro pyra imehnō mana, emero.”

¹⁶ Yrome azahkuru matose: oripo rihpō motye orino ekarōko matose! Oripo ynara kasaromepyra mana tyrihpono a: “Jyripyra mexiase.” Tumeri ynara kasaromepyra mana tyrihpono a: “Zuaro pyra mase onyriry poko.”

Imeïpo opynanohtorýko ase

¹⁷ Okynā pyra itu tupitome exīko kehko. Tupito tō roropa itume exīko ropa mana.

¹⁸ Moro ĕmepyr̄y toehse ahtao, otato pyra exiketō pape sekeremary etāko mā toto, pape apuruhpyry ikyritihmatoḥ ke, tonurākara roropa ikohmamyry poe saereme ehtoh enepitōko, osenuhmāko mā toto.

¹⁹ Tymōkomokākara tāk̄ye exīko mā toto Ritonōpo poe, Izyraeu tō Esē Kurā nyrihpyry ke atāk̄yemāko mā toto.

²⁰ Typoetory tō rohmanohponanō enahkapōko Ritonōpo mana; typoihtonanō enahkapōko mana. Osenetupuhketō imehnō ryhmatoh poko tonahkasēme exīko mā toto.

²¹ Ajohpe imehnō hxironanō enahkapōko Ritonōpo mana, apiakananō enekunopyry se exiketō enahkapōko Ritonōpo mana, ajohpe toehtohkōke imehnō zae exiketō tuānohpose ahtao, mokaro enahkapōko Ritonōpo mana.

²² Naeroro ynara āko Ritonōpo, Aparāo pynanohne, Izyraeu tō poko: “Ypoetory tō onyporemākapopyra exīko imehnō mana, jūme ehxirozomopyra exīko matose.

²³ Opoenō eneryhtaο, ynekarohpyry oya xine, kure rokē jekarōko matose, Ritonōpo Kurāme jenetupuhnōko matose, Izyraeu tō Esem̄y. Yronymyryme jomipona exīko matose.

²⁴ Mame tuaro pyra aexityā tuaro exīko mā toto, ykerekeremary sato kō tāk̄ye atamorepāko mā toto jomiry poko.”

30

Osepeme ehtoh Ejitu tuisary maro

¹ Ynara āko Ritonōpo mana: “Popyra ehtoh oehnōko ypoenō jomipona pyra exiketomo a. Osenetupuhnōko mā toto tynyryrykō poko, yrome onekaropopyra mā toto ya. Tōmiryrykō etapōko mā toto imehnomo a: ‘Moro riry kure,’ kara jahtao! Iiryryrykō emānōko mana.

² Onekaropopyra ro toto ahtao ya, Juta tō tuisary toytose Ejitu pona takorehmatohkō ekaropose Ejitu tuisary a. Ejitu tō jamitunuru Juta tō ewomāko mana, ekarōko mā toto.

³ Yrome ākorehmasaromepyra xine exīko mana, oewomara xine Ejitu tō ekurehnōko mana, iporemātyāme rokē exīko matose.

⁴ Juta tuisary naropotyā toeporehkase toto Ejitu pona, pata Zoā pona te, pata Hane pona roropa,

⁵ yrome ehxirōko rokē mā toto, anakorehmara Ejitu pōkō exiryke ipunaka; akorekehkāko mā toto, naeroro ehxirōko mā toto, typoremāse toexirykōke.”

⁶ Ynara āko Ritonōpo mana onokyro tō poko ona po ikurenae: “Nono tupimā akuohnōko mā mokaro Juta tuisary naropotyamo, moroto reāo tō nae, okoi tomo te, okoimo tō roropa taporirykō ke ytaketomo. Jumēt̄u tō po, kameru tō po roropa mōkomo kurā arōko mā toto tynekarorykōme ahno a, anakorehmasaromepyra exiketomo a.

⁷ Imehnō anakorehmasaromepyra Ejitu mana ipunaka, naeroro Ejitu esehpāko ase ‘Zakareimo ikuremahpyry.’ ”

Ritonōpo omipona pyra exiketomo

⁸ Mame ynara tykase Ritonōpo ya: “Ynara imeroko pape pokona, jūme ehtohme, zae pyra ypoetory tō ehtoh waro imehnō ehtohme.

⁹ Jomiry omipona pyra exiketō mokaro, ajohpe exiketomo, Ritonōpo nyriphopyry etary se pyra exiketōme roropa mā toto.

¹⁰ ‘Mynyhme ehtoko,’ āko mā toto enenanomo a; urutō komo a roropa: ‘Zae ehtoh poko etary se pyra ynanase. Yna zuruko yna zamaro ehtoh poko. Osenehtoh poko rokē yna zuruko.

11 Otūtatoko yna esemary ae! Yna anakorekehkara exiko! Yna onuru-zomopyra ropa ehtoko Ritonōpo kurā, Izyraeu tō Esē poko, 'āko mā toto!"

12 Morara exiryke Ritonōpo kurā, Izyraeu tō Esē, ynara āko typoetory tomo a: "Jomiry rumekāko matose, mame zehnotokō rīko matose oepekōme, ajohpe ehtoh ekarōko matose kure rokene.

13 Popyra matose, mame popyra oehtohkō oenahkatorỹko mana; itohkapi-tory sã exīko mana apuru kae exikety ao: irakapitōko, mame axī epukāko mana nono pona.

14 Tonahkasēme rokē exīko matose, oripo samo tytohkase ahtao, zokonaka oxinamara mana ikarā anỹtohme apoto htae, tuna anỹtohme roropa pēkamā kuae."

15 Ynara āko Ritonōpo Kurano, Izyraeu tō Esem, typoetory tomo a: "Oepyry ropa awahtao xine ya, tehme roropa awahtao xine typynanohsēme exīko matose; jenetuputyryhtao oya xine towomasēme exīko matose orēpyra oritorỹko ase. Yrome jomipona se pyra matose.

16 Māpyra oeparykō poko osetupuhnōko matose kawaru axī exiketō po oepetōkara winoino. Ajohpe pyra matose, oeparykō kuhōko matose kawaru po, yrome oepetōkara eky kawaru tō axihxo mā toto.

17 Miume awahtao xine epāko matose toiro rokē oepekōkara tooehse ahtao oetapase xine, 5me oepetōkara oenepanohpotorỹko mā toto emero porehme. Tonahkasēme exīko matose, ākoĩpyrykō kamisa apoitoh mara sã exīko ypy emory po."

Kure typoetory rīko ropa Ritonōpo mana

18 Oeraximatorỹko ro Ritonōpo mana, kure orirykō se toexiryke, opynanopyrykō se roropa mana; Ritonōpome mana, zae ehtoh rineme. Tākye exiketō mokaro aenetupuhnanomo.

19 Jerusarē pōkomo, Xiāo pōkomo, xitara exīko matose. Ritonōpo Oesēkō kohmaryhtao oya xine ākorehmatohkōme, nupunato oenatorỹko mana; opyno xine exīko, ōmirykō etāko, ākorehmatorỹko roropa mana.

20 Oetuarimatohkō ekarōko Ritonōpo oya xine mana, yrome amaro xine exīko mā ynororo āmorepatohkōme, osēpatakamāko matose imaro ise awahtao xine.

21 Oesemarykō rumekaryhtao oya xine āpotunuru wino te, opozery wino, aomiry etāko matose ōkae xine, ynara āko: "Oesemary zaenato seny; seroae ytotoko."

22 Onyrytā, oneponāmarykō apoīko matose, parata risemy te, uuru risē roropa ipahtohme nuriame aexityā samo. Eya xine ynara āko matose: "Ytotoko taroino!"

23 Mame otyro puhturu arykaryhtao oya xine otupikō po konopo enehpōko Ritonōpo mana, kure anapyrykō apoitohme oya xine. Itamurume onahpoty nae exīko pui tō napyryme.

24 Mame oekykō jumētū tomo, pui tō roropa aerokurukohtao otupikō ahkary poko tonahsā kurā enahnōko mā toto, toximase sautu maro.

25 Morarame moro ēmepyry toehse ahtao, oepetōkara totapase ahtao itapyī tō jamihmākō tonahkase roropa ahtao, iporiry tō tuna maro yhtōko mā kehko ypy tō poe emero, somohmā emory tō poe roropa.

26 Mame typoetory tō apurotopōpyry topinohse ahtao Ritonōpo a, toto ryhmatopōpyry tukurākase ahtao roropa eya toto wānohtopōpyry eya, nuno saereh āko mana xixi saerehkatoh samo te, xixi roropa jamihmehxo saereh āko mana 7me, 7me ēmepyry saerehkatoh sã exīko toiro ēmepyry ae.

Axiria wānohnōko Ritonōpo mana

²⁷ Enetoko ke! Ritonõpo Kuesëkö moino oehnõko mana. Zehno exiketyme oehnõko mana akurũ ao, orexõtome. Oturũko mana, aomiry apoto sã mana, jahkatohme.

²⁸ Ritonõpo puu katoh tuna zueme ehtoh sã mana, tukumase ahtao ahno pymyry pona. Ahno, imehnõ nonory pökõ ahpïko sã mana tiriiku samo, ipihpyry sã toto pahnõko mana. Etypohkapotoh rïko mana ïtarykö aka toto arotohme azahkuru esemary ae.

²⁹ Yrome atãkyemãko matose, eremiãko Ritonõpo eahmaryme oseahmatoh poko ãmepyryhtao sã oya xine; tãkye exïko matose ytoketõ samo, rue tã etoryme onuhnõko mã toto ypy kurã pona, Ritonõpo eahmatohme, Izyraeu tã ewomane, jamihme Exikety.

³⁰ Ritonõpo Imehxo Exikety omiry osetãko imehnomo a emero, zehno toeh toh enepõko mana. Apoto zahkatõ sã exïko, konopo itamurume, tyryrykane jamihme, konopoimo topuxikirime; tomary jamihmã anÿnõko mana toto wãnohtohme.

³¹ Axirio tã oserehnõko mã toto Ritonõpo omiry etaryke tyya xine, sam katoh toto wãnohtoh toehse exiryke.

³² Tãpoa tã etoryhtao rira tã maro, axirio tã etaetapãko Ritonõpo mana tykaparu ke; ynororo osetapãko mana axirio tã maro.

³³ Moino ro osa tukurãkase apoto konõto ritohme, axirio tã tuisary zahkatohme. Moroto zumo mana, mosa roropa, apotopokõ nae itamurume jahkatohme. Ritonõpo puu katoh ke topu zahkasẽ sã apoto zukãko mana.

31

Jerusarẽ ewomãko Ritonõpo mana

¹ Popyra ehtoh oehnõko mokaro a, Ejitu pona ytoketõ takorehmapotohkõme! Osepeme ahno maro toexirykö se mã toto kawaru tã tuhke nae toexiryköke, kahu tã tuhke nae roropa toexiryköke, soutatu tã orẽpyra exiketõ kawaru po ytoketõ nae roropa repe, yrome Izyraeu tã Esẽ Kurã onenetupuhpyra mã toto, Ritonõpo a atakorehmapopyra mã toto.

² Yrome Ritonõpo tuaro mana, popyra ehtoh enehpory waro roropa mana; tãmihpyry ae ro tyrïko mana. Naeroro popyra ehtoh poko exiketõ wãnohnõko mana, popyra exiketõ akorehmananõ roropa wãnohnõko mana.

³ Ejitu pökõ ahnome rokẽ mã toto, ritõme pyra; eky tã kawaru tã okyno orihketõme roropa mã toto, zuzenume pyra. Mame tomary tanÿse ahtao Ritonõpo a toto wãnohtohme orihnõko mã toto oximaro, Ejitu tã jamihmãkomo, Juta tã saaro jamihme pyra exiketomo.

⁴ Ritonõpo tõturuse ymaro, ynara tykase ya: “Reão a kaneru tosekase ahtao, oserehpyra mana, epara roropa mana kui karyhtao kaneru pyno exiketomo a, tuhke toto ahtao ro, opore kui karyhtao roropa. Moro saaro ywy Ritonõpo Jamihmehxo Exikety oserehpyra ase tyhtose jahtao etonatohme Ypy Xião pökõ ewomatohme.

⁵ Torõ samo, tymÿ epoe ytoytõko typoenõ ewomaryme. Moro saaro ywy, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety, Jerusarẽ ewomãko ase; moro pata pynanohnõko ase, ypoetory tã ewomãko ase.”

⁶ Izyraeu tomo, Ritonõpo turumekase oya xine; yrome seromaroro oorypyrykö irumekatoko, eramatoko ropa eya aomiry omipona oehtohkõme ropa.

⁷ Moro ãmepyry toehse ahtao oneponãmarykö parata risemy, uuru risẽ roropa pahnõko matose, emero porehme, oorypyrykö rumekatohme.

⁸ Ynara ãko Ritonõpo mana: “Axirio tã typoremãkasẽme exïko, totapasẽme exïko mã toto aetonarykohtao. Yrome ahno kara toto etapãko mana. Epãko

mã toto etonatoh poe, mame ipoenõ nuasemãkõ imehnõ namotome exĩko mã toto.

⁹ Axirio tõ esẽkõ epãko mana tõserehse, ipoetory tõ soutatu tõ tuisary tõ enaromỹke toexirykõke kamisa pãteira tõ rumekãko mã toto.” Morara tykase Ritonõpo, toahmase exikety Jerusarẽ po, iwahtory apõ moroto mana apoto maro, ahno nekarory zahkatohme.

32

Tuisa zae Exikety

¹ Mame õmepyry oehnõko mana zae Exikety mã Tuisame exĩko, zae erohnõko mana tuisame toexiry poko, imaro kowenu poko erohketõ roropa zae rokẽ erohnõko mã toto.

² Ahno ewomãko mã toto tapyi samo konopome ahtao tyryrykane maro; iporiry tõ sã roropa exĩko mã toto nono tonorẽ po, jerutume sã exĩko mã toto topu konõto myhto ona tonorẽ po.

³ Mame kure osenuhmãko mã toto, ise ahno ehtoh etãko mã toto.

⁴ Penekehpyra exĩko mã toto tuaro exiketõ samo, kure enetupuhnõko mã toto, topohme tõtururu waro exĩko mã toto.

⁵ Mame putuhtome exikety onekaropyra mã toto tuaro exiketyme. Ajohpe exikety onekaropyra mã toto tuisamehxo exiketyme.

⁶ Ynara exiryke: putuhtome exikety ajohpe oturũko mana. Tahxime osetupuhnõko mana popyra ehtoh riry poko. Inekarory Ritonõpo poko ajohpe rokẽ mana; inyriry roropa Ritonõpo zamaro pyra mana: omise exiketomo a tonahsẽ onekaropyra mana, tutunazehnase exiketomo a tuna onekaropyra roropa mana.

⁷ Ajoajohpe exikety zae pyra ehtoh rĩko mana popyra toexiryke. Osetupuhnõko mana tymõkomokãkara enekunohtohme ajohpe ehtoh ke, zae ehtoh anapoipyra toto ehtohme.

⁸ Yrome zae ehtoh poko exikety osetupuhnõko mana zae ehtoh riry poko, ajohpe pyra toehtohme, emero poko tahtao.

Omi nohpo tomo a Jerusarẽ po

⁹ Nohpo tomo, kure rokẽ osekaroketomo, etatoko pahne jomiry; otato ehtoko, torẽtyke pyra exiketomo!

¹⁰ Tuesapare matose seromaroro yrome taroino toiro jeimamyry motye pitiko, etuarimatoh oehnõko oya xine mana, uwa tõ apoitoh pyra exiryke.

¹¹ Tupime pyra nexiase oya xine, torẽtyke pyra mexiatose; yrome seromaroro tykytyky kahtoko enaromỹke oehtohkõke! Ometỹkõ toutoko, kamisãpo amurutohme ometỹkõ myakãme.

¹² Amanatyrykõ etaetapatoko oemynyhmarykõme otupikõ kurã tonahkase exiryke, uwa zoko tõ anarykatyãkõ maro.

¹³ Mame omoxino, ãtaryka roropa ahtãko ypoetory tõ nonory po. Oxitatoko pata põkõ poko, tãkye toh nexiase. Tapyi tõ poko roropa, pehme toh nexiase ahno ke, tãkye exiketõ ke!

¹⁴ Tuisa tapyi kurã turumekasẽme exĩko mana. Pata roropa turumekasẽme exĩko. Tapyi tõ jamihmãkõ, soutatu tõ pata ewomananõ esary tõ tykararahsẽme exĩko, typahsãme kaetokohxo ehtohme jũme. Jumõtu tõ tosẽke pyra exiketõ moroto ytoytõko rokẽ mã toto, kaneru tõ onahpoty enahnõko roropa moroto.

¹⁵ Yrome Tuzenu enehpõko ropa Ritonõpo mana kypona xine; tupi tõ po tõ mã kurãkõ tarykasã zamaro exĩko ropa, itamurume tykyrysã ahtãko tupito tõ po.

¹⁶ Emero osa po Izyraeu nonory po zae ehtoh poko exīko mā toto; zae rokē imehnō rīko roropa mā toto.

¹⁷ Mame zae ehtoh poko toehse emero exiryke osepeme exīko mā toto, osetapara exīko, jūme towomasēme exīko mā toto.

¹⁸ Ritonōpo poetory tō towomasēme exīko mā toto; itapyīkō tao osepeme exīko, osewomāko roropa mā toto.

¹⁹ (Konopoimo topuxikirime itu enahkāko mana, pata kararahnōko roropa mana.)

²⁰ Amarokō emero tākye exīko matose; tuna itamurume nae exīko anarykatyākō ehxikatohme, onahpoty ewomahpyry ipune exīko oeky tō napyryme, jumētū tomo, pui tō roropa.

33

Etuarimatopo, Ipynanohtopo

¹ Popyra ehtoh oehnōko oya myhene, imehnō enahkapone, yrome oenahkara ro imehnō mana! Popyra ehtoh oehnōko oya, ewokane yrome oewokara ro imehnō mana! Imehnō tonahkakehse ahtao oya, tonahkasēme exīko mase; imehnō towokakehse ahtao oya towokasēme exīko mase.

² Ritonōpo yna Esemy, yna pyno exiko, yna akorehmako, oeraximāko ynanase. Kokoro rokē yna ewomaneme exiko, yna ipynanohko popyra ehtoh toehse ahtao yna a.

³ Yna akorehmaneme Ritonōpo osetaparyhtao ahno tō mā epāko aomiry konomeru sā etaryke tyya xine, saparahme exīko mā toto.

⁴ Ahno tomo, omōkomory emero arōko oepetōkara mana, taparara tuhkākō akurū sā toehse toto ahtao.

⁵ Ritonōpo, tuisamehxo mase, kae oesary mana; Pata Xiāo pehkāko mana zae ehtoh ke, ajohpe pyra ehtoh ke roropa.

⁶ Moroto typoetory tō ewomāko mana, toto pynanohnōko mana, tuaro toto ripōko mana, emero ehtoh poko zuaro toto ripōko roropa mana. Ritonōpo imehxo enetuputyry typoetory tomo a, tineru motye kure mana eya xine.

⁷ Soutatu tō orēpyra exiketō takorehmanekō kohmāko mā toto, tuisa konōto naropotyā osepeme tyripotohme xitāko mā toto yronomyryme.

⁸ Osema konōto tao popyra ehtoh kurūke ytoytoketō pyra mana. Tōmihpyrykō totapose repe, yrome aomipona pyra toehse toto; enenanō onetara mā toto, kure imehnō onyripyra mā toto emero.

⁹ Tupito tō poko pyra mā toto, turumekase eya xine; itu tō ypy Ripano tō po tonore toehse kehko. Jakanahmā Sarō oname tonorē toehse. Pasā po, ypy Karameru po roropa wewe ary ohpahnōko rokē mana.

Topetōkara enaroximāko Ritonōpo mana

¹⁰ Ynara āko Ritonōpo ahno tomo a: “Seromaroro owōnōko ase; yjamtunuru enepōko ase, imehxo jehtoh roropa.

¹¹ Ōsenetupuhthōkō ritohme tiriiku pihpyry sā rokē mana; onyriirykō roropa toiparo rokē mana, ypoe puu katoht apoto sā oenahkatoryko mana.

¹² Orunome exīko matose; omoxino tyahkasē samo, tomase ahtao apoto htaka.

¹³ Amarokō emero, ameke exiketomo, ameke pyra exiketō roropa, ynyrihpyry poko etatoko pahne, yjamtunuru enetupuhthoko!”

¹⁴ Pata Xiāo po, iirypyrymākō tykytyky āko mā toto. Ynara āko mā toto enaromyke toexirykōke: “Otāto orihpyra exīko sytatou moro apoto enahkatoht pūto kuahtao xine, jūme ezehpura exikety pūto kuahtao xine? Onoky osewomāko nae zahpyra toehtohme?”

¹⁵ Osewomäko mana zae ehtoh poko rokē ahtao te, ajohpe pyra tōmiry ahtao roropa, ehepyryje onepehmapopyra ahtao jamihme pyra exiketomo a te, tineru anapoipyra ahtao zae pyra tohtamitume, oximōpyra tahtao imehnō etapary se exiketō maro, yme pyra tahtao zae pyra exiketō maro.

¹⁶ Moro sã ahtao towomasēme exīko mana, tapyi jamihme exikety tao sã exīko mana, topu risē tao; tonahsē nae exikehpyra mana, tuna roropa enahpyme aukurume exīko.

Kure ehtoh oehnōko mana

¹⁷ Morarame tuisa konōto enēko ropa matose, tuisa imehxo exikety, nono konōto esemy.

¹⁸ Osenetupuhnōko matose enaromỹke oehtopōpyrykō poko, mame ekaropōko: “Otoko hnae mokaro tineru epehmaponanomo kowenu tinerũme, tynepehmapory epehmaponanomo? Otoko hnae mokaro tapyi jamihmã erase tomo?”

¹⁹ Mokaro ahno epyrypaketō onenepyra ropa exīko matose, tyoro omiry ae oturuketomo, omi tupime enetuputyry.

²⁰ Pata Xião enetoko, moro pata po oseahmatoh rīko sytatose! Jerusarē pata ewomahpyryme exīko kuesarykōme. Tapyi sã mã moro toehse, jũme esyryhmara mana. Ixikihmatyã onoupyra exīko, eary tō anamohpyra roropa mana.

²¹ Moroto saeremehxo Exiketyme osenepōko Kuesēkō mana kyya xine. Jerusarē po tuna konōto tō nae exīko, iporiry tō roropa, yrome epetōkara kanary tō ytopyra exīko mã kehko morohne ae, wapu konōto tō roropa ytopyra exīko morohne ae.

²² Ritonōpo mã zae Kuapiakanekōme, Kutuisarykōme roropa mana, ynororo mã kypynanohtorỹko roropa.

²³ Wapu tō eary sarasaramē mã kehko tymyhpokase mana. Mame itamĩ apō xikihme exikety tūpore pyra toehse, itaminy ananỹpyra mana. Morarame kuepetōkara kyryry kurã apoīko sytatose; imōkomory tōkehko, itamurume mōkomo apoīko sytatose, ahmitahpyry tō roropa mōkomo apoīko mã toto.

²⁴ Jerusarē pōkō tyrohsē anapoipyra exīko mã toto, iirypyrykō emero tykorokase exiryke.

34

Ahno wãnohnōko Ritonōpo mana

¹ Osehtoko, imeimehnō nonory pōkomo, etatoko pahne, oximōtoko, ahno tomo, otato ehtoko! Sero nono pōkō emero porehme etatoko, otato ehtoko isene exiketomo porehme!

² Ahno tō zehno Kuesēkō mana emero porehme, isoutatu tō maro; toto wãnohnōko mana toto enahkapotoh ke.

³ Aorihtyã ekepyryme moroto exīko mã toto aepukatopōpyrykō po, motãko, suu ãko mã toto nono po porehme; munu yhtōko ypy tō poe iporiry tō samo.

⁴ Xixi te, nuno roropa, xirikuato tō roropa enahnōko mana, kapu amēnōko mana pape samo tamēse ahtao. Xirikuato tō epukãko mã kehko kapu ae, uwa ary epukary samo, wikeira ary sã roropa.

⁵ Kuesēkō tapemã taehtose sã mana, eraximãko kapu ao. Etō tō wãnohnōko Ritonōpo mana toto enahkatoh ke; tytapemã ke Etō tō etapãko mana.

⁶ Moro tapema munuhpe exīko imunurukō ke ikaseryhpe roropa, kaneru tō etapatoopōpyry samo, poti tō roropa jahkatohme tynekaroryme. Etō tō etapãko Ritonōpo mana, mame toto ekarōko mana tynekaroryme pata Posora po.

⁷ Mokaro ahno maro, pui tō ikuremahnō totapasēme exīko mā toto, pui poenō maro, pui wātasenā maro; munu ke pehme sã nono exīko mana, ikasery ke toxiōtose nono exīko roropa mana.

⁸ Moro ěmepyry ae Ritonōpo Kuesēkō emỹpōko mana, moro jeimamyry ae Xiāo epetōkara epehmapōko mana.

⁹ Iporiry tō Etō po azawame exīko, nono ěxofereme exīko roropa mana; moro nono Etō esary porehme zahñoko mana azawa samo.

¹⁰ Moro apoto onezehkara exīko mana, erexītory onuhkehpyra exīko roropa mana. Moro nono jūme zahketye exīko mana, typahse nono pona, ikuroko jūme ytoytoketō ytopyra exīko mana.

¹¹ Torō tō moro nono esēme exīko, tymỹkō rīko mā toto moroto, emero rokē po. Patāpome moro nono rīko Kuesēkō mana, ahno pyra ipunaka, pake ehtopōpyry samo sero nono ripitoryhtao.

¹² Tuisa pyra exīko mā Etō nonory po, kowenume erohketō pyra, tamuximākō pyra roropa.

¹³ Omoxino tō tuisa tapyinỹpyry tō tao, pata āpuruhpyry tao ātarykahme exīko roropa. Onokyro tō esaryme Etō exīko mana, raposa tō esaryme, awexituruze tō esaryme roropa.

¹⁴ Kaikuxi tō itu htaō komo, imehnō onokyro tō roropa, moroto exīko mā toto; joroko tō kohtāko mā toto oseya, onokyroimo koko ytoketō moroto oseremāko mana.

¹⁵ Moroto suhsuku tō tymỹkō rīko mā toto, ehmokāko, emũkuāko, typoenō ewomāko mā toto taporiry tō zopino. Moroto kurumu tō oximōñōko mā toto, orutua komo typyxiākō maro.

¹⁶ Zupitoko Ritonōpo papē ao isene exiketō poko, isekerematoko: mokaro onokyro tō emero porehme moroto exīko typyxiākō maro. Moro tyripose Ritonōpo a; mame Zuzenu morohnome tyrīko mana.

¹⁷ Moro nono apiakāko Ritonōpo mana toto esaryme, tosake toto ehtohme emero porehme. Moroto exīko mā toto, tuhke jeimamyry, jūme toto esaryme moroto exīko mana.

35

Jerusarē pōkō tākye ehtoh ropa

¹ Ona tonorē atākyemāko mana, ekutāko ropa mana nono tonorē po;

² Otyro ekuru tō ke pehme, ona tonorē eremiāko mana tātākyemaryke.

Kure potu moro ona rīko Ritonōpo mana ypy tō Ripano samo, otyro zamaro moro nono rīko roropa mana ypy Karameru samo, jakanahmā Sarō sã roropa.

Emero saeremehxo Ritonōpo ehtoh enēko mā toto, tuisamehxo Kuesēkō enēko roropa mā toto.

³ Jamihmehxo oemarykō tyritoko totaehse toto ahtao, oesekumurukō roropa jamihme pyra aexityamo.

⁴ Kaxiko typoremāse exiketomo a: “Enaromyra ehtoko; jamihme ehtoko, Ritonōpo Kuesēkō oehnōko mana. Kypynanohse xine oehnōko mana, kuepetōkara wānohse oehnōko mana.”

⁵ Mame tonurākara osenuhmāko ropa, otato pyra exiketō otatōme exīko ropa;

⁶ ahmitatyamo pyhsekyhme ytōko te,
wāko roropa mā toto,
tōmire pyra exiketō eremiāko mā toto tātākyemarykōme.
Tuna enatyry tō soesoekaneme exīko nono tonorē po,
iporiry tō axī serere āko mā kehko nono tonorē kuroko.

⁷ Isawā axitunety ona tonorē po ikuhpome exīko,
tuhke tuna enatyry nae exīko ona tonorē po.
Onokyro tō esaryme mā nono tahxikure exīko, pyrou tō ahtāko, muzua tō sā
roropa.

⁸ Moroto osema konōto nae exīko,
tosehpase “Ritonōpo Kurā Esemaryme.”
Moro ae popyra ehtoh poko exiketō ytopyra exīko,
Ritonōpo poetory tō moro osema ae ytōko mā toto.
Tuamekaro exiketō moro ae aytorykohtao tahpyra exīko mā toto.

⁹ Moro osema po reāo tō pyra exīko mana,
onokyro tō ytoytopyra mā toto moro ae;
mokaro ipynanohtyā rokē Ritonōpo a moro osema ae ytōko mā toto.

¹⁰ Toremiarykōme pata Jerusarē pona omōnōko mā toto,
kohtāko mā toto tākye rokene.
Tākye exikehpyra exīko mā toto jūme, atasamara,
emynyhmara, xitara mā toto.

36

Jerusarē pōkō enaroximāko axirio tomo (2 Tuisa 18.13–19.37; 2 Koronika 32.1-19)

¹ Morarame 14me jeimamyry taropose tuisa Ezekia ahtao Juta tō esēme ehtoh poko, Axiria tuisary, Senakeripe, tooehse Juta tō nonory pona. Juta patary tō tapuruse exiketō pōkō maro totonase ynororo. Typoremākase toto eya.

² Moromeīpo soutatu tō tuisary tonehpose Axiria tuisary a ytotohme pata Rakixi poe Jerusarē pona soutatu tō maro tuhke, Ezekia poremākapose. Mame toeporehkase toto ahtao Jerusarē pona osema tao toh nexiase, kamisa zonohnanō erohtoh esary pūto, nono ahkahpyry tuna esemary pūto, tuna enehtohme kaino pēkamā poe.

³ Oseruao Ezekia poetory esā toytose oseporyse imaro: tuisa tapyī erase Eriakī, Hiukia mūkuru; omi merone Sepena; tuisa akorehmane Joa, Asape mūkuru, enara.

⁴ Mame Axiria soutatu tō esē ynara tykase eya xine:
— Sero omi arotoko Ezekia a, tuisa konōto Axiria esē omiryne: “Onoky enetupuhnōko mah ākorehmaneme enaromyra oehtohme?”

⁵ Omi yna motye ekarōko mah? Torēnase yna imehnō poremākapory poko, yna soutatu tō orēpyra mā toto. Onoky ekarōko mah ākorehmanekōme, orēpyra oehtohkōme, Axiria tuisary poetoryme pyra oehtohkōme?

⁶ Otarame Ejitu tuisary eraximāko mase ākorehmatohme, yrome morara awahtao aruma apoiry sā exiry omyxiryne, etahkāko mana, oemary wasakāko. Moro sā Ejitu esē Parao mana, ākorehmaneme tyrise ynororo ahtao.

⁷ “Otarame Ritonōpo Oesēkō enetupuhnōko mase ākorehmaneme? Yrome ikyryry tykararahse Ezekia a; okyno zahkatoh tōkehko, eahmatoh roropa. Morara tyrise eya Jerusarē po, toiro Ritonōpo eahmatoh tyripose ahtao eya.

⁸ Ynara āko ase oya yna tuisary omi poe: ‘Asakoro miu kawaru tō ekarōko ase oya epona orutua kō tyripory waro awahtao.

⁹ Yna soutatu tō esē putuhtome ahtao ro, omotye aexiry mana. Morara ahtao ro Ejitu tō eraximāko matose kahu tō etonatoh enehpotohme kawaru po soutatu tō maro!

¹⁰ Toiroro, Ritonōpo maro pyra, ononory typoremākase ya, ekarōko matou? Arypyra, Ritonōpo a tonehpose ywy etonatohme, ononory enahkatohme.’ ”

¹¹ Mame ynara tykase Eriakī, Sepena, Joa maro, mokyro a:
– Tuisa, oturuko aramaiku omiry ae, ajohpāme samo, enetupuhnōko ynanase. Epereu omiry ae oturupyra exiko, mokaro pata apuru po exike-tomo a oetarykō ino.

¹² Ynara tykase ynororo:
– Tonyohse exiase Tuisa konōto a, senohne poko oturuse oya xine, otu-isarykō maro, mokaro netaryme roropa, pata apuru po typorohse exiketō netaryme. Jetykō enahnōko mā toto, isukurukō ēnōko roropa mā toto, amarokō roropa morara exīko matose.

¹³ Mame toexikihmase ynororo tykohtase epereu omiry ae:
– Etatoko pahne tuisa konōto Axiria esē omiry me oya xine!

¹⁴ Ynara āko oya xine mana: “Osenekunohpopyra ehtoko Ezekia a. Opy-nanohsaromepyra xine mana.

¹⁵ Aomiry onetara ehtoko: ‘Ritonōpo Oesēkō opynanohtorỹko mana,’ karyhtao. Tuaro ehtoko, opynanohpyra xine Ritonōpo mana, apatarykō onewomara mana. Apatarykō poremākāko axirio tō soutatu tō mā rahkene.

¹⁶ Ezekia omiry onetara ehtoko. Axiria tuisary omi poe otūtatoke apatarykō poe ōsekarotokōme. Morara awahtao xine uwa epery enahnōko matose anarykahpyrykomo, fiku epery enahnōko matose otupikō pono. Tuna ēnōko matose otunary eutary aono,

¹⁷ aarorykō ponāmero, tuisa konōto a, imepỹ nono pona sero ononorykō saaro. Moroto uwa tōkehko nae eukuru ritohme te, tiriiku nae roropa pāo ritohme.

¹⁸ Osenekunohpopyra ehtoko Ezekia a: ‘Ritonōpo opynanohtorỹko mana,’ karyhtao oya xine. Imehnō neponāmarykō ahno tō onypynanohpyra tokurehse. Axiria esemy a typoremākase toto emero porehme.

¹⁹ Otoko na Hamate neponāmary tomo, Arapate neponāmary tō roropa sero-maroro? Otoko na Separawaī neponāmary tomo? Samaria pōkō towomase toh nae ineponāmarykomo a, yjamitunuru winoino?

²⁰ Otara ahtao pata pōkō typynanohse ineponāmarykomo a, toto onyporemākapopyra Axiria esē ehtohme? Oty pokoino: ‘Jerusarē pynanohnōko Ritonōpo,’ ekarōko matou?”

²¹ Yrome mynyhme rokē toh kynexine, tuisa Ezekia omihpyry omipona; omitara toh nexiase.

²² Morarame Eriakī a, Sepena a, Joa a roropa tupōkō tyxihkase, toemynyh-marykōke. Mame toytose toto tuisa zuruse mokyro Axiria soutatu tō tuisary oturutopōpyry poko.

37

Ezekia omihpyry Izaja a (2 Tuisa 19.1-7)

¹ Morarame mokaro omiry etaryke tyya tātasamaryme tupō tyxihxihkase tuisa Ezekia a, upo topuxiximā rokē tamuruse eya tokozeremy, toemynyh-maryke, mame Ritonōpo Tapyī taka toytose ynororo.

² Mame typoetory tō taropose eya oturuse urutō Izaja maro, Amoxi mūkuru mokyro. Upo topuxiximā rokē tamuruse eya xine.

³ Ynara tykase toto Izaja a Ezekia omiry me:

– “Seroae etuarimatoh mana; kyhxirotorŷko mǎ toto, Axiria pŷkomo, ehxirŷko sytatose. Nohpo enurukety sǎ sytatose tonurutoh po toehse ahtao, yrome jamihkehnŷko sǎ mana.

⁴ Mokyro Axiria esemy a typoetory, soutatu tŷ esē tonehpose Ritonŷpo Imehxo Exikety eunohtohme. Kure exiry mokyro omiry etaryke tyya mokyro wǎnopyry Ritonŷpo a. Naeroro oturuko Ritonŷpo a kypoko xine, enepanohtyǎ poko.”

⁵ Mame Ezekia naropohpyry totase ahtao Izaja a,

⁶ ynara tykase ynororo Ezekia ezuhtohme:

– Ynara āko Kuesēkŷ mana: “Enaromyra exiko onetahpyry poko, Axiria tuisary poetory omihpyry poko, opynanohsaromepyra Ritonŷpo mana, katopŷpyry poko.

⁷ Ritonŷpo poe imehnŷ nekarohpyry etaryhtao eramāko ropa mǎ ynororo tosaka ropa. Mame moroto esao etapāko imehnŷ mana,” āko mǎ Ritonŷpo, tykase Izaja.

Axirio tŷ naropotopŷpyry

(2 Tuisa 19.8-19)

⁸ Morarame mokyro Axiria soutatu tŷ tuisary zuaro toehse Rakixi turumekase ēperatu Axiria esemy a, etonatohme Ripina pŷkŷ maro. Naeroro toytose ynororo morotona oturuse imaro.

⁹ Omi totase Axiria tuisary a Ejitu tŷ soutatu tŷ poko, toto tuisary Tiraka, Etiopia pono. Aepyry poko totase eya, etonase tymaro. Moro poko tuaro toehse axirio tŷ tuisary ahtao pape tymerose eya tuisa Ezekia, Juta esē, neneryme.

¹⁰ Ynara tykase: “Oesemy Ritonŷpo oewomanekŷme enetupuhnŷko mase repe: ‘Oewomatorŷko ase, pata Jerusarē onyporemākara ehtohme,’ āko ynororo oya repe; yrome osenekunohpopyra exiko eya.

¹¹ Orēpyra Axiria tuisary ehtoh poko zuaro mase. Imehnŷ nonory poremākapory se ynororo ahtao, iporemākapŷko mana. Osepynanohsaromepyra mase.

¹² Pake ahtao pata tŷ typoremākapose ytamura tomo a, Kozǎ te, Harǎ te, Rezepe te, Etē pŷkŷ totapase eya xine, Terasaa patary ponŷpo tomo. Toto onewomasaromepyra ineponāmarykŷ kynexine.

¹³ Otoko na mokaro pata tŷ esǎ seromaroro? Hamate esemy te, Arapate esemy, Separawaī te, Hena te, Iwa esemy, enara? Tonahse mǎ toto.”

¹⁴ Moro pape enexīpo, toytose Ezekia Ritonŷpo Tapyī taka. Moro tao moro pape tyrise eya Ritonŷpo ēpataka.

¹⁵ Mame tŷturuse ynororo Ritonŷpo a, ynara tykase:

¹⁶ – Ritonŷpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tŷ Esemy. Āpŷ po mase moroto taporihke exiketŷ epoe! Omoro rokē mase tuisa tŷ Esēme, Kapu Rihpŷme mase, nono Rihpŷme roropa.

¹⁷ Yna omiry etako, Ritonŷpo, yna etuarimatoh eneko. Mokyro Senakeripe omiry etako, oeunohnŷko mana, Ritonŷpo, isene Exikety.

¹⁸ Ajohpe pyra tuhke pata pŷkŷ typoremākase Axiria tuisary tomo a, toto nonory tyyryhmase eya xine.

¹⁹ Ineponāmarykŷ wewe risǎ typahse eya xine apoto htaka toto enahkapotohme, asǎ pyra toto exiryke. Tyrityāme rokē exiryke, wewe risǎ rokene, topu risamo, enara.

²⁰ Seromaroro yna Esēme mase, Ritonŷpo. Naeroro yna ipynanohko yna onyporemākapopyra Axiria pŷkŷ ehtohme. Mame imehnŷ pata pŷkŷ emero

awaro exīko mā toto. Omoro rokē Ritonōpome mase yna Esēme, tykase, tōturuse Ezekia Ritonōpo a.

*Izaja omihpyry Ezekia a
(2 Tuisa 19.20-34)*

²¹ Mame omi taropose Izaja a Ezekia netaryme. Ynara tykase ynororo:

– Turuse Ritonōpo Izyraeu tō Esemy a oexiryke,

²² ynara āko Ritonōpo mana: “Pata Jerusarē pōkō oeunohnōko mā toto, Senakeripe, opoihtōko roropa mā toto.

²³ Onokyme jekarōko mah ykerekeremaryhtao oya? Onoky poihtōko mexiase? Ritonōpo orēpyrahxo Exiketyme jekaropyra mexiase, ywy ase Izyraeu tō Esē kurano.

²⁴ Opoetory tō tonehpose oya oepyrypatohme orēpyra oehtoh poko; okyryry tuhke kahu tō ke ypy tō kaehxo exiketō Ripano po typoremākase oya. Moroto wewe konōto takohse oya, apupari tōkehko kaetokohxo exiketomo, xipirexite tō kurā roropa, mya wewe htaka oytotopōpyry poko toepyrypase omoro.

²⁵ Tuna pēkamā ahkatopōpyry poko oya tuna ētohme imehnō nonory po toepyrypase omoro. Opoetory tō soutatu tō tuhke exiry poko toepyrypase roropa omoro, ipupurukō ke tuna Niro tonore tyripose.

²⁶ “Otaramē zuaro pyra mase moino ro tōsenetupuhse ywy senohne ripory poko, seromaroro morohne tyrise ya rahkene. Ajamitunuru ekaroase oya pata tō, tapuruse exiketō, kararahtohme oya.

²⁷ Moro pata taōkō tyjamihkehse toh nexiase, enaromŷke toh nexiase, toehxirose toto. Onahpoty sã toehse toh nexiase ona po, ātarykahme sã roropa tapyi po, axī anorŷko tyryrykane axitū toehse ahtao, xixi tūtatoh wino.

²⁸ “Yrome awaro ase ipunaka; onyriry waro ase, aza rokē oytory waro roropa ase. Yzehno oehtoh waro ase.

²⁹ Turuse ywy yzehno oehtoh poko, imehnō motye imehxo oehtoh poko oepyrypary poko roropa, naeroro seromaroro oeunary ao oka rīko ase, ōtaka kurimene rīko ase, kawaru mytaka kurimene riry sã tosē omipona ehtohme. Mame aaropōko ropa ase oesemary ae, oehtopōpyry ae ropa.”

³⁰ Mame ynara tykase Izaja tuisa Ezekia a:

– Ynara zae Ritonōpo omiry ehtoh enetupuhpotoh ripōko Ritonōpo mana: sero jeimamyry ae, moae roropa, tamoreme ahtatyã enahnōko matose, anarykahpyrykō kara. Yrome moromeīpo otyro arykāko matose tiriiku tōkehko, mame otyro apoīko roropa matose, uwa zoko arykāko roropa matose, uwa epery enahnōko roropa.

³¹ Moraramē mokaro Juta tō, enepanohtyã ekurākāko mā toto, otyro samo, tymise exiketō samo, mya imity nono aka tomōse, eperytāko mana.

³² Jerusarē po ahno tō exīko mana, ypy Xiāo po roropa. Morara se Ritonōpo Jamihmehxo Exikety exiryke tyripōko mā ynororo.

³³ – Mame ynara āko Ritonōpo mokyro Axiria esē poko: “Sero pata pona omōpyra mana. Pyrou onuopyra roropa mana sero pata po. Isoutafu tō, tōsewomatohke oehpyra exīko pata pūtokoxi. Nono onupuimara exīko mā toto opyime pata apuru pokona, pata poremākapotohme.

³⁴ Toehtopōpyry ae ytōko ropa Axiria tuisary mana, tosaka ropa, omōpyra ahtao sero pata pona. Ywy, Ritonōpo, morara āko ase.

³⁵ Ywy sero pata pynanohnōko ase, ewomāko ase imehxo jehtoh waro imehnō ehtohme, jomihpyry totapose ya exiryke roropa ypoetory Tawi a. Ywy, Ritonōpo, oturuno.”

Axiria poremākatopōpyry

³⁶ Mame moro kohmamyry ae ro Ritonõpo nenyokyhpyry toytose axirio tõ osesaritoh pona, soutatu tõ taorihmapose eya 185 miumākomo. Mame tõmehse ahtao aorihtyã ekepyry rokẽ nexiase moroto nono po.

³⁷ Mame Senakeripe, Axiria esẽ tõtouse ropa, tosaka toytose ropa ynororo Niniwe pona ropa.

³⁸ Morarame tyneponãmary eahmaryhtao eya, Nixiroke, eahmatoh tao, totapase ynororo imūkuru tomo a, asakorõkomo a, Ataramereke a te, Sarezea a, enara. Tytapemã ke tumykõ totapase eya xine. Mame toepase toto Ararate nonory pona. Imepỹ imūkuhpyry, Esaa-Hatõ, tuisame toehse tumy myakãme.

38

Tuisa Ezekia kurãkatopõpyry

(2 Tuisa 20.1-11; 2 Koronika 32.24-26)

¹ Morarame tuisa Ezekia takuruhtase yronomyryme, orikyĩse kynexine. Mame urutõ Izaja, Amoxi mūkuru, toytose mokyro enese, ynara tykase eya:

– Ynara ãko Ritonõpo mana: “Okyryry tõ ikurãkako emero, ekurãkara ropa oexiryke. Orihnõko mase.”

² Naeroro tõmyty torimase Ezekia a apuru winakoxi, tõturuse ynororo Ritonõpo a, ynara tykase:

³ – Ritonõpo, wenikehpyra exiko opoetoryme jehtoh poko, omihpyry omipona exiase yronomyryme, onyriphopyry ya tymoise ya ipunaka kokoro rokene. Mame tyxitase tãtasamaryke.

⁴ Tutütase Izaja tuisa nyhtoh tae, yrome turuse ynororo Ritonõpo a:

⁵ – Eramako ropa Ezekia zuruta, ynara kaxiko eya: Ywy, Ritonõpo, atamuru Tawi Esemy, õmiry etano, oxity eneno. 15me jeimamyry ekarõko ase oya isene ro oehtohme.

⁶ Opynanohnõko ase sero apatary Jerusarẽ maro Axiria tuisary winoino, sero pata ewomãko ase.

(v 21) Ynara tykase Izaja tuisa akorehmananomo a:

– Opime fiku epery risẽ tyriko jetunety pona, tuisa erukoimory pona, mame ekurãkãko ropa mana. (v 22) Mame tuisa Ezekia tõturupose eya:

– Oty riko Ritonõpo nae, tukurãkase ropa jahtao, zuaro jehtohme jytotohme Ritonõpo Tapyĩ taka?

⁷ – Zae toehtoh enetupuhpotoh ekarõko Ritonõpo oya mana, tõmihpyry ae tynyriry enetupuhthohme oya.

⁸ “Eneko ke, xixi zuzenu onuhmapõko ropa ase 10me onuhtoh opyi Akaze nyrihpyry pokona tyhtose ahtao.” Mame xixi zuzenu tõnuhse ropa 10me onuhtoh pona ropa.

⁹ Morarame toekurãkase ropa tuisa Ezekia ahtao eremiatoh tymerose eya Ritonõpo eahmatohme, ynara tymerose eya:

¹⁰ Nuaseme jahtao ro orihnõko ase, tamuhpõme pyra, osekaroase repe, aorihtyã esaka ytõko ase, moro sã enetupuhnõko exiase repe.

¹¹ Taroino, sero nono po, isene exiketõ rãnao, Ritonõpo onenepyra ropa exiiko ase;

imehnõ isene exiketõ onenepyra ropa exiiko ase.

¹² Isene jehtoh tonahse rahkene, kaneru pyno exikety tapyinỹpyry samo, tykararahse ropa ahtao, kamisa sã roropa tapopohse ahtao.

Saereme ahtao, koko roropa jorihmanohpõko Ritonõpo mana, moro sã ekaroase repe.

¹³ Koko kui kary poko tōmehse ywy jetū jexiryke, yzehpyry akuhmory sã reão a nexiase. Saereme ahtao, koko roropa jorihmanohpõko Ritonõpo mana, moro sã ekaroase repe.

¹⁴ Jetū jexiryke pusuh tykase ywy jamihme pyra samo, parapi omiry samo; pusuh ãko exiase utuku omiry samo.

Kakoxi josenuhmary poko jenuru totaehse, kapu enery poko. Ritonõpo, etuarimãko ase! Kypynanohko!

¹⁵ Ritonõpo a senohne tyrise ahtao ya, onykerekeremasaromepyra ase.

Jūme epyrypara ase ypoko sam tykase jexiryke sero samo ukurohtao.

¹⁶ Ritonõpo, onyrytyã pokoino isene ynanase emero porehme; ywy roropa isene ase onyrytyã pokoino.

Tukurãkase ropa ywy oya isene jehtohme!

¹⁷ Kure jehtohme morohne ke toetuarimase ywy, zuaro ase.

Yrome kypynanopyase orihpyra jehtohme, yyrypyry tō emero tykorokase oya.

¹⁸ Aorihtyã esao, “Kure mase,” kasaromepyra mã toto, morotõkõ oeahmasaromepyra mã toto; typynanopyrykõ oya onenetupuhsaromepyra mã toto.

¹⁹ Isene exiketõ oeahmãko mã toto, ya oeahmary sã seromaroro.

Mame jūkõ typoenõ zurũko mã toto zae oehtoh poko, typynanohnekõme oenetupuhtohme eya xine.

²⁰ Typynanohse ywy oya, Ritonõpo.

Morara exiryke haapa tō etõko, eremiãko roropa ynanase oeahmaryme; isene ro yna ahtao oeahmãko ynanase Atapyĩ kurã tao.

²¹⁻²² (-)

39

Papironia poe omi enehnanomo

(2 Tuisa 20.12-19)

¹ Mame morara ahtao Papironia tuisary, Merotake-Paratã, Paratã mūkuru zuaro toehse Ezekia kure pyra ehtopõpyry poko, yrome seromaroro kure ropa toehse. Naeroro tynymerohpyry tonehpose eya Ezekia neneryme, tynekarory maro.

² Mokaro omi enehnanõ toahmase Ezekia a tytapyĩ taka toto omõtohme. Mame eya xine tykyryry tō kurã emero tonepose eya, parata te, uuru roropa, tonahsã kurãkõ roropa, ixtaratu te, typyre tōkehko etonatoh mōkomory. Emero tykyryry tō, mōkomo kurãkatoh tao, imehnõ tapyĩ tao roropa tonepose eya xine.

³ Morarame urutõ Izaja toytose tuisa Ezekia a ekaropose, ynara tykase:
— Otokoino tooehse mokaro nahe? Otara nykã toh oya? tōturupose Izaja Ezekia a.

— Moe nono poe tooehse toh nexiase, Papironia poe, tykase Ezekia.

⁴ — Oty tonese eya xine atapyĩ konõto tao? tykase, tōturupose Izaja.
— Tonese emero porehme, tykase Ezekia. — Emero enepoase eya xine mōkomo kurãkatoh tao.

⁵ Mame ynara tykase Izaja tuisa a:

– Ynara āko Ritonõpo Jamihmehxo Exikety oya:

⁶ “Imeĩpo ynara exĩko mana, omõkomory emero atapyĩ konõto tao exiketõ, atamuru tõ nukurãkatyã, emero tarosẽme exĩko Papironia pona. Arypyra exĩko mana.

⁷ Toitoine opoeno, apakõ roropa tarosẽme exĩko mã toto namotome, mame tomukase toto ahtao erohnõko mã toto Papironia tuisary tapyĩ tao.”

⁸ Morara kary etaryke tyya, tuisa Ezekia ynara tõsenetupuhse, etonara exĩko isene ro jahtao, jorikyry ponãmero. Naeroro tozuhse ynororo, ynara tykase:

– Ritonõpo nekarohpyry oya jurutohme kure mana.

40

Omi emuhkehkatohme

¹ Ynara āko Ritonõpo Kuesẽkõ mana:

“Emuhkehkatoko! Yje, ypoetory tõ emuhkehkatoko!

² Oturuko ipynanopyryme Jerusarẽ põkomo a, toto eahmaryme zuruko toto, tonahse mana imehnõ namotome toto ehtopõpyry, iirypyrykõ tykorokase mã kehko.

Tuãnohse toto ya asakoro popyra toto ehtopõpyry emetakame.”

³ Opore ahno oturũko mana, ynara āko:

“Kuesẽkõ oehsasaka mana;

ona tonorẽ po* esemary tyritoko!

Esemahtotoko Ritonõpo esemaryme!

⁴ Jakanahmã emero tynonotosẽme exĩko osepune aehtohme, somohmã tõkehko ypy tõ maro tahkasẽme exĩko osepune ehtohme.

Nono somokyhmã ke jakanahmã roropa amimome exĩko mã kehko, ypy tõ osepune amimome exĩko mana.

⁵ Morarame saeremehxo toehtoh enepõko Ritonõpo mana, moro enẽko sero nono põkõ mana emero.

Morohne rĩko ase, tykase Ritonõpo Kuesẽkomo.”

⁶ Imepỹ kohtãko mana, ynara āko:

“Omi ekaroko imehnõ netaryme!”

“Otara ekarõko ywy omime?” āko ase ekaropõko.

“Kaxiko: ahno emero onahpoty sã mana, ijamitunurukõ ona ekuru sã rokẽ nase.

⁷ Onahpoty anorỹko mana,

ekuru tõ ohpahnõko tyryrykane tonehpose ahtao Ritonõpo a toto pona.

Ajohpe pyra, onahpoty sã axĩtao rokẽ ahno mana.

⁸ Onahpoty anorỹko mana, ekuru ohpahnõko,

yrome Ritonõpo Kuesẽkõ omiry jũme exikehpyra mana.”

⁹ Omoro, omi kurã ekaroneme mase Jerusarẽ põkomo a, onuhko ypy kaetoko ehtoh pona;

omoro, omi kurã ekaroneme Xião põkõ netaryme,

opore omi kurã ekaroko.

Ihximyra exiko Juta patary põkõ zuruko,

ynara kaxiko opore: “Ritonõpo Oesẽkõ oehnõko mana.”

¹⁰ Ritonõpo Kuesẽkõ oehnõko mana tuisamehxo ehtohme;

tyjamitunuru ke topetõkara poremakãko mana.

* **40:3** Oesẽkõme enetupuhtoko. Oorypyrykõ ikorokapotoko topohme aytotohme okurohtaka xine.

Tymaro typynanohse aexityã enehnõko mana.

¹¹ Kaneru tõ pyno exikety sã, typoetory tõ pyno Kuesëkõ mana;
kaneru poenõ pisarara oximõme tyripõko mana,
tonao toto arõko mana,
taporykõ po tomeseke sã jëkõ suhsu ãnanõ arõko mana.

Ritonõpo, Izyraeu tõ Esë Imehxo ehtoh poko

¹² Onoky a tuna konõto tukuhse tomary ke?
Onoky a kapu tukuhse tomahxikyry tõ ke?
Onoky paxiha ke nono itamurume ehtoh kukuru waro nae?
Onoky a ypy tõ omoxi ehtoh tukuhse somokyhmã roropa ikuhtoh ke?
¹³ Ritonõpo osenetupuhtoh waro pyra ahno mana.
Kuesëkõ anamorepasaromepyra roropa sytatose.
¹⁴ Onoky a Ritonõpo tamorepase zuarohxo ehtohme?
Onoky a Ritonõpo tamorepase zaehxo ahno apiakatohme?
Onoky Ritonõpo amorepãko nae itamurumehxo zuaro aehtohme, tuarohxo
aehtohme roropa?

¹⁵ Ritonõpo a ahno tõ emero sero nono po toiro tuna pitahkatoh sã mã toto
poketi ao,
putoh katoh sã rokë mã toto omoxinety kuhtoh po;
ahmõta tõ moe aexityã puimãko mana,
yrome eya isawã pisarara puimary samo.

¹⁶ Ripano po wewe tõ emero porehme ipune pyra exiry jahkatohme
kynekarorykõme Ritonõpo a emero motye imehxo aexiryke.
Okyno tõ roropa emero ahtao ipune pyra exiry kynekarorykõme eya.

¹⁷ Ritonõpo a ahno tõ emero sero nono po arypyra sã mana;
Ritonõpo ãpataka typahsãme sã rokë mã toto.

¹⁸ Onoky sã Ritonõpo nae?
Onoky panõme nae ynororo?

¹⁹ Ahno nyrihpyry sã pyra mana,
uuru apuhsë sã pyra, parata risë sã pyra roropa.

²⁰ Uuru onepekahsaromepyra exikety a parata roropa,
wewe kurã epekahnõko mana.
Mame wewe axikane emese kure exikety zupiko mana tyneponãmary axika-
tohme, esaka tyritohme apõ pona.

²¹ Zuaru pyra hmatou?
Onetapitopyra hmatou sero poko?
Onekaropyra ro toh nexiase oya xine pake sero nono ritopõpyry poko?

²² Ritonõpo mokyro exikety mã tapõ po iporotyhpyry sero nono epoe,
ahno enëko mana pisarara, maikuato samo.
Ynororo mokyro kapu rihpono;
kamisa samo kapu tytywyhmase eya,
tapyi sã roropa tyrise eya, moro tao toehtohme.

²³ Tuisa tõ jamihme exiketõ tuisame pyra tyriko ropa mã ynororo jamihme
pyra toto ehtohme.

²⁴ Otyro ãxihtary sã mã toto, imity tõ pisarara samo.
Mame tyryrykane tonehpose ahtao Ritonõpo a toto pona,
anoryko mã toto,
mame wirikane toto arõko mya tiriiku pihpyry samo.

25 Onoky sã Ritonõpo nae?

Onoky sã jekarõko matou? ãko Ritonõpo Kure Exikety.

26 Enetoko ke kakoxi kapu poko xirikuato tomo.

Onoky kynexine mokaro rihpono?

Mokyro ynororo, toto tũtanohpone atakenaka, soutatu tõ samo;

tuhke toto exiry waro mana, toto esehtõko mana toto esety ae.

Ijमितunuru itamurumehxo exiryke aomipona exikehpyra mã kehko.

27 Izyraeu tomo, oty katohme ykerekereemãko matou?

Ynara ãko: “Kuetuarimatohkõ poko oty kara Ritonõpo mana.

Kyyryhmatopõpyrykõ zae pyra exiketomo a:

moro poko oty kara mana.”

28 Zuarõ pyra hmatou?

Onetapitopyra hmatou sero poko?

Kuesëkõme mã Ritonõpo, jũme exikehpyra Exikety.

Tytororo sero nono rihpõme mã ynororo.

Etaehpyra mã ynororo, apotũkehpyra roropa;

tuaro aexiry onukuhsaromepyra imehnõ mana.

29 Totaehse exiketõ jamihtanohpõko ropa mana,
tyjamihkehse exiketomo a tyjमितunuru ekarõko mana.

30 Poetome ro exiketõ etaehnõko mã toto, apotũkehnõko;
nuasemãkõ osetapãko, epukãko roropa mã toto.

31 Yrome Ritonõpo enetupuhnanõ mã jamihme exĩko ropa.

Onuhnõko mã toto kakoxi piano tõ samo;

tururume ytõko mã toto yrome apotũkehpyra exĩko;

pupu po ytoytoõko mã toto, mame etaehpyra exĩko.

41

Izyraeu tõ pynanohnõko Ritonõpo mana

¹ Ynara ãko Ritonõpo mana:

“Mynyhme ehtoko, jomiry etatoko, moe nono põkomo!

Ajमितunurukõ ikurãkatoko ropa,

mame osehtoko jẽpataka õsewomatohkõme ynetaryme.

Oximõme sehtone kuoturutohkõme zae ehtoh enetupuhtohme.

² “Onoky a mokyro tuisa tonehse xixi tũtatoh wino imehnõ poremãkaponeme?

Onoky poe orẽpyra mã ynororo emero rokẽ nono poremãkapory poko, tuisa
tõ poremãkapory poko roropa?

Typyre ke tytapema ke roropa toto etapãko mana putoh katoth riry samo,

sapararahme toto aropõko tiriiku pihpyry arory sã tyryrykane a.

³ Toto ekahmãko mana, orẽpyra sã ytõko ynororo;

axĩ roropa ytõko mana ipupuru nono epozakuroko samo.

⁴ Onoky morohne poko tõsenetupuhse emero tyripotohme?

Onoky moino ro apitorymã poe morohne poko tõsenetupuhse morara
ehtohme seromaroro?

Ywy, Ritonõpo, moroto exine apitoryme,

morarame ywy, Ritonõpo, moroto exĩko ase sero etyhpyry po.

⁵ “Ynyrihpyry tonese moero nono põkomo a,

enaromyke toehse, tykytyky tykase toto.

Naeroro oximõnõko mã toto tooehtohkõme.

⁶ “Tyneponāmarykō rīnanō atakorehmāko mā toto,
tykatonomorykō maro oseahmāko mā toto.

⁷ Morarame mokyro wewe axikane ynara āko uuru poko erohkety a: ‘onyrihpyry kure mana.’

Mokyro kurimene etapanē mate ke ynara āko osexihmapone a:

‘Emese kure mase, moro onyrihpyry kure mana!’ āko.

Tyneponāmary rīko mā toto esaka exixihmāko epukara ehtohme.”

⁸ Yrome ynara āko Ritonōpo Izyraeu tomo a:

“Ypoetoryme mase, ynymenekatyāme matose;

jepe Aparāo pakomotyāme matose.

⁹ Kuenepyatose moīno, sero nono etyhpyry poe, imeimehnō nonory poe,
mame ynara ase oya xine: ‘Ypoetoryme matose.’

Tymenekase matose ya, orumekara xine exiase.

¹⁰ Enaromyra ehtoko amaro xine jexiryke;

oserehpyra ehtoko, Oesēkōme jexiryke.

Ajamihtanohtoryko ase, ākorehmatorỹko roropa;

oewomatorỹko ase, opynanohtoryko ase japotunuru ke.

¹¹ “Mokaro ozehnotokō emero typoremākasēme exīko,

epyrypakehnōko mā toto;

mame osetapakētō amaro xine emero tonahkasēme exīko,

orihnōko mā toto.

¹² Ozehnotokō zupiryhtao oya xine onenepyra exīko matose,

mokaro emero aryppya exīko tonahse exiryke.

¹³ Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo;

oemary apoīko ase, ynara āko ase oya xine:

‘Enaromyra ehtoko, ākorehmatorỹko ase.’ ”

¹⁴ Ynara āko Ritonōpo mana typoetory tomo a:

“Pisarara matose jamihme pyra roropa,

yrome enaromyra ehtoko;

ywy ase Ritonōpo, Izyraeu tō Esē kurano,

Opynanohnekōme ase, oewomatorỹko ase.

¹⁵ “Makina tiriiku ipikatoh sā oritorỹko ase,

tyere exikety kurimene risemy, pohsuime exikety ke:

ypy tō akuhmōko matose toto enahkatohme;

emorymākō poro ytōko matose,

putoh katoh sā exīko mā kehko.

¹⁶ Typahse kehko kakoxi ahtao oya xine,

tarosēme exīko mana tyryrykane a,

mame wirikane a saporarahme typahsēme exīko mā kehko.

Morarame moro sā toehse ahtao tākye exīko matose ywy, Ritonōpo Oesēkōme

jexiryke.

Mame jeahmāko matose, Izyraeu tō Esē kurano.

¹⁷ “Mame ypoetory tō etuarimaryhtao tuna zupiryhtao tutunazehnase

toexirykōke,

yrome onenepyra;

esenary tonore toehse ahtao tuna se toexirykōke,

ywy, Ritonōpo toto omiry etāko ase,

ywy, Izyraeu tō Esē jūme toto onurumekara exīko ase.

18 Tuna enatyry tō ripōko ase jakanahmā tō po,
emorymākō rānakuroko serere kane tō rīko ase, iporiry tō roropa.
Mame ona tonorē tyripōko ase ikuhpome,
nono tonorē tuna pēkamā ke exīko tuhke.

19 Wewe tō arykāko ase ona tonorē po:
apupari tomo, akaxia tō roropa te, murta tomo, oriwera tō roropa;
nono tonorē po pinieiro tō ahtanohpōko ase, zīporo tō maro te, xipirexite tō
maro, enara.

20 Morohne enēko ahno tō emero,
zuaro exīko mā toto morohne tyrise ya, Oesēkomo a.
Kure osenetupuhnōko mā toto tuaro exīko mā toto,
morohne emero rihpōme mā Ritonōpo, Izyraeu tō Esē kurano.”

Ahno neponāmary otyme kure?

21 Ynara āko Ritonōpo, Izyraeu tō Esemu:
“Imeimehnō neponāmary eahmananomo, osehtoko osekarohtome, osewom-
atohkōme.

22 Oneponāmarykō enehtoko xiaro yna zurutohme:
otara exīko nae taroino?
Zurutoko roropa ōmihpyrykō poko,
zuaro yna ehtohme ōmihpyrykō zae exiry poko,
morohne toehse ahtao ōmihpyrykō ae ro.
Yna zurutoko seromaroro,
otara exīko nae taroino?
Morarame zuaro exīko ynanase ōmirykō zae exiry poko te, zae pyra exiry
poko, enara.

23 Kahtoko yna a, otara exīko nae taroino?
Zuaro yna ehtohme ritōme nymyry oehtohkō poko!
Kurākō riry se awahtao xine tyritoko,
popyra ehtoh riry se awahtao xine roropa,
enaromŷke yna ehtohme, yna osenuruhkatohme roropa!

24 Yrome ritōme pyra matose!
Tyriry waro pyra matose ipunaka!
Oneahmarykō se pyra ase ipunaka, nuriame mā toto ya.

25 “Ya orutua tymenekase, xixi tūtatoh wino nono pono.
Jenetupuhne mokyro, enehpōko ase inikahpoe etonatohme topetōkara maro.
Ikurepato pona sā tuisa tō pona itūtūmāko mana, oripo apuhne sā orino
tūtūmary sā tupupurukō ke.

26 Onoky a morohne mekarootose: ‘ynara exīko mana,’
zae oexiry waro yna ehtohme?
Morara kara mexiatose emero.
Ōmirykō onetapitopyra imehnō mana moro poko.

27 Ywy, Ritonōpo, apitorymāme exiase Jerusarē pōkō zuruneme,
omi arone tonyohse ya Jerusarē pona ynara kase:
‘Oekyrykō oehnōko ropa, tosaka xine,
oehnōko ropa mā toto!’

28 Zupiase ahno neponāmary rānao
yrome jezuhsaromepyra toh nexiase.
Ekaropoase repe, yrome j Zukuru waro pyra toh nexiase.

29 Mokaro ahno neponāmary tō otyme kure?
Arypyra ipunaka, tyriry waro pyra mā toto!
Mokaro ahno naxikahpyry tō isene pyra mā toto

tyjamihke pyra mā toto ipunaka.”

42

Ritonõpo poetoryme exikety

- ¹ Ynara āko Ritonõpo Kuesēkō mana:
 “Ypoetory mose ro, tyjamihtanohse ynororo ya,
 ynymenekahpyryme mana, yzamaro Exikety!
 Juzenu ekaroase eya;
 zae ehtoh enehnōko mana imeimehnō nonory pōkomo a emero porehme.
- ² Kohtara exīko mā ynororo,
 opore oturupyra exīko roropa mana.
 Tōtururu opore onetapopyra exīko mana jarao osema taōkō netaryme.
- ³ Amoriry etahkasē onemapopyra exīko mana,
 ezuru aryry ezehsasaka ahtao onezehkapopyra exīko ynororo mana.
 Tyyrypyrykōke iporemātyā pitiko zemime exikety sã mana;
 mokaro pynanohnōko mana.
 Etuarimaketō pynanohnōko roropa mana pitiko rokē enetuputyryhtao ro
 eya xine,
 toto zehno pyra exīko mana,
 toto akorehmāko roropa mana itamurumehxo tonetupuhtohme toto a.
- ⁴ Apotūkehpyra exīko mana,
 orēpyra exikehpyra exīko roropa mana,
 zae pyra ehtoh enahkapōko mana.
 Imeimehnō nonory pōkō eraximāko mā toto inamorepatary etatohme,
 Tosēkōme mokyro enetupuhtohme.”
- ⁵ Kapu tyrise Ritonõpo a, myahxo rahkene;
 sero nono tyrise roropa eya itaōkō maro emero porehme,
 isene ahno tyrise eya oserematohme.
 Seromaroro ynara āko mā ynororo typoetory a:
- ⁶ “Ywy, Ritonõpo, kykohmase,
 yjamitunuru ekaroase oya zae ehtoh ripotohme sero nono po,
 sero nono pōkō pynanohtohme oya.
 Kuenehpoase ynetapohpyry ae ro ypoetory tō Izyraeu tomo a,
 imeimehnō nonory pōkō emero juaro ehtohme oenetuputyryke eya xine;
- ⁷ tonurākara enuru etapuruhmakāko mase,
 āpuruhpyry taōkō myhpokāko mase,
 tapuruse aexityā xinukutumao tūtanohpōko ropa mase.
- ⁸ Ywy ro rokē Ritonõpome ase:
 morome jesety mana!
 Imehxo jehtoh onekaropyra ase imehnomo a;
 imehnō neponāmary oneahmapopyra ase ipunaka.
- ⁹ “Jomihpyry ae ro emero toehse,
 seromaroro tyrisenã ehtoh poko ourutorỹko ase,
 morohne waro oehtohkōme exipyra ro ahtao.”

Eahmatopo

- ¹⁰ Eremiatoh kasenato ke eremiatoko Ritonõpo eahmaryme!
 Imehxo ynororo ehtoh poko eremiatoko, sero nono po porehme:
 eahmatoko wapu ae ytoketomo tuna konōto poro ytoketomo eahmatoko
 inyrytyā emero tuna konōto kua,

ahno a roropa moe imeimehnõ nonory põkõ porehme!

¹¹ Ona tonorẽ po, ipatary tõ po roropa ah Ritonõpo eahmã toto,
ah pata Ketaa põkõ neahmã toto!

Amarokõ pata Sera põkõ, atãkyematoko,
eremiatoko ypy tõ emory po!

¹² Ah Ritonõpo toahmase nexino,
ah mokaro moe nono põkõ saeremehxo Ritonõpo ehtoh poko nekarõ toto!

¹³ Ritonõpo ytõko mana etonakety samo,
emero tyrikehse eya etonatoht taka toytotohme.
Kohtãko mana toetonatohme,
topetõkara poremãkapõko mana tyjamitunuru ke.

Typoetory tõ akorehmãko mana

¹⁴ Ynara ãko Ritonõpo mana:

“Okynahxo oturupyra exiase,
mynyhme rokẽ exiase, ypoetory tõ onezuhpyra;
yrome seromaroro kohtãko ase nohpo samo tonururuhtao,
jetũ toehse ahtao xitãko mana pusuh ãko.

¹⁵ Emorymãkõ tohtohkãko ase
toto enahkãko ase ypy tõ maro,
jomi poe otyro emero anorõko mã kehko wewe tõ maro.
Tuna tõ maro jakanahmã tõ rõko ase ona tonorẽme,
tuna pẽkamã tõ emero tonore tyripõko ase.

¹⁶ Tonurãkara arõko ase imepõ osema ae,
moro ae ytopitopyra ro toht nexiase.
Toto kohmamyry myakamãko ase saerehkatoht ke.
Osema tupimãkõ tupime pyra tyrõko ase toto esemaryme.
Morara tyrõko ase, totapose ya exiryke.
Morara tyrõko ase rahkene, ekurehpyra ase.

¹⁷ Yrome tyneponãmarykõ eahmananõ te,
tynaxikatyã riryhtao tosẽkõme,
mokaro typoremãsẽme exõko,
ehxirõko mã toto, ynara kananomo tyneponãmarykomo a:
Omoromase yna rihpono.”

Izyraeu tõ onenetupuhpyra

¹⁸ Ynara ãko Ritonõpo mana:

“Etatoko pahne, otato pyra exiketomo!
Enetoko ke, tonure pyra exiketomo!

¹⁹ Ypoetory tõ Izyraeu motye tonurãkara nae?
Jomiry aroneme ynaropohpyry motye otato pyra exikety nae?
Arypyra;

²⁰ Izyraeu tomo, itamurume meneatose repe,
yrome onenetupuhpyra mexiatose;
omi tuhke totase oya xine repe
yrome zuaro pyra sã mexiatose.”

²¹ Ritonõpo Oesẽkõ mã typoetory tõ pynanohneme Exikety,
morara exiryke tynyripohpyry tokarose eya,
toto amorepatohme, tõmiry waro toto ehtohme,
omipona se toto ehtohme.

²² Yrome ipoetory tõ tyryhmase,
imõkomory tomatonanohe, tõmase toto ãpuruhpyry taka,

moro tao tymyhse toh nexiase.
 Epetōkara a tarose toto tynamotokōme,
 typynanohneke pyra toh nexiase.
²³ Sero jomiry etary se exikety sehxo ase.
 Taroino tomeseke sã jomiry etane sehxo ase.

²⁴ Onoky a Izyraeu tō tokarose epetōkara a?
 Onoky omi poe tomatonanohe toh nexiase?
 Ritonōpo poe nexiase,
 ineneryme yna rypyry poko toehse ynanexiase.
 Zae ehtoh poko se pyra sexiataose,
 aomiry omipona se pyra sexiataose tamorepase kuahtao xine eya.
²⁵ Naeroro kyzehno xine toehtoh ke tuãnohse sexiataose,
 toetuarimase roropa sexiataose etonatoh tao.
 Kyzehno xine aexiry apoto sã nexiase
 zahnōko Izyraeu tō rãnao.
 Yrome zuaro pyra sexiataose.
 “Otara exīko nae?” tykase,
 onenetupuhpyra sexiataose ipunaka.

43

“Opynanohtorỹko ase,” ãko Ritonōpo mana

¹ Yrome seromaroro Ritonōpo, Orihpono, ynara ãko Izyraeu a:

“Enaromyra exiko, opynanohnōko ase;
 kykohmase oesety ae, ypoetoryme mase.

² Tuna zuemã rãnakuroko oytoryhtao, amaro ase,
 nerypyra exīko mase.

Apoto rãnakuroko oytoryhtao zahpyra exīko mase.

³ Ritonōpo Oesēkōme jexiryke, Izyraeu tō Rihpono kurano, Opy-
 nanohnekomo.

Ejitu ekaroase, Etiopia roropa, Sepa maro, oepehpyryme ypoetoryme oe-
 htohme.

⁴ Imehnō nonory pōkō, ahno tytororo ekarory opynanohtohme, typynehxō
 oexiryke ya,

opyno jexiryke, imehxō oriry se roropa jexiryke.

⁵ Enaromyra exiko; amaro jexiryke!

“Moino xixi tūtatoh wino te, moino roropa xixi omōtoh wino oekyry tō
 enehnōko ropa ase inonorykō pona.

⁶ Inikahpoēkomo a ynara tyripōko ase: ‘Ah mokaro nytō toto,’

Ikurenaēkomo a roropa: ‘Mokaro anapoipyra ehtoko.’

Moino nono moe exiketō poe ah umūkuru tō noehno ropa toto, jēxiry tō
 roropa tosaka xine!

⁷ Mokaro emero ypoetoryme mã toto;

toto tyrise ya isene toto ehtohme, imehxō jehtoh enepotohme imehnomo a.”

Izyraeu tō Ritonōpo zae ehtoh enenanōme

⁸ Ritonōpo Kuesēkō ynara ãko:

“Ypoetory tō enehtoko toto apiakatohme.

Tonure ro toh mã repe, yrome tonurākara sã mã toto.

Typanare toh mã repe,

yrome otato pyra exiketō sã mã toto.

⁹ Imeimehnõ nonory põkõ ahno tõ emero enehpotoko oximõme toto ehtohme
Apiakatoh tao.

Onoky neponãmary imeĩpo ehtoh ekarory waro nae?
Onoky a tokarose pake serara ehtoh poko seromaroro?
Ah mokyro enenanõ noehno toto
xiaro zae toehtohkõ waro imehnõ ehtohme,
ajohpe pyra aomirykõ waro roropa imehnõ ehtohme.”

¹⁰ Ritonõpo ynara ãko: “Izyraeu tomo, omoro jeneneme mase;
kymenekase ypoetoryme oehtohme, juaro oehtohme,
jenetupuhtohme, ywy ro rokẽ Ritonõpome jehtoh waro oehtohme.
Osemazuhme imepỹ ritõ pyra kynexine.
Ymaro imepỹ ritõ pyra mana,
imeĩpo jũme imepỹ ritõ exipyra roropa exĩko mana.

¹¹ Ywy ro rokẽ Ritonõpome ase,
ywy rokẽ opynanopyrykõ waro ase.

¹² Jomihpyry etapoase oya xine: ‘Imeĩpo opynanohtorỹko ase.’
Mame kypynanopyatose jomihpyry ae ro.
Moro poko eneneme matose,
morara onyripitopyra imepỹ ritõ nexiase amaro xine.

¹³ Ywy Ase Ritonõpo, jũme exikehpyra exĩko ase.
Ahno tõ emero epasaromepyra mã toto yjमितunuru wino.
Tyriryhtao ya onytyoromasaromepyra imehnõ mana.”

Papironia poremkatopõpyry

¹⁴ Ynara ãko Ritonõpo, Opynanohnekomo, Izyraeu tõ Esẽ Kurano, typoetory tomo a:

“Opyno xine jexiryke soutatu tõ tuhkãkõ enyohnõko ase Papironia
poremãkase.

Ahno atãkyemary ikohtary myakamãko mana igitarykõke.

¹⁵ Ywy ase Ritonõpo Oesẽkõ kurano,
Orihpõkõme ase, Otuisarykõme ase.

¹⁶ Pake ahtao osema tyrise Ritonõpo a tuna konõto rãnakuroko,
oesemarykõ tuna zume exikety rãnakuroko.

¹⁷ Soutatu tõ jamihmãkõ typoremãkase eya, tuhkãkomo, kahu tõ osetapaketõ
maro te, kawaru tõ maro.

Toepukase toto jũme owõpyra ropa ehtohme;
tozehse toto nãparina ezetyry samo!”

¹⁸ Yrome seromaroro ynara ãko Ritonõpo Kuesẽkõ mana typoetory tomo a:
“Wenikehtoko pake ehtopõpyry poko,
emynyhmara ehtoko pake ynyrytã poko.

¹⁹ Seromaroro ynyriry tyrisenã sã tyrĩko ase,
okynã pyra morara exĩko mana,
mame mõtoino rokẽ moro enẽko matose.

Osema rĩko ase ona rãnakuroko,
iporiry tõ ekarõko ase oya xine ona tonorẽ po.

²⁰ Onokyro tomo a toahmasẽme exĩko ase, kaikuxi tomo a, torõimo awexitu-
ruze tomo a roropa,

soesoekane rĩko ase ona tonorẽ po,
iporiry tõ serere ãko nono tonorẽ poro, tuna ekarotohme aukurukõme
ynmenekatyamo a ypoetory tõme exiryke.

²¹ Mokaro ynyrytãme mã toto ypoetoryme toto ehtohme jeahmatohme.”

Iirypyryme Izyraeu tō toehse

²² Ynara āko Ritonōpo mana typoetory tomo a:
 “Amarokō typenekehse mexiatose ypoko,
 mame jeahmara mexiatose.

²³ Okyno tō kaneru tō onenehpyra mexiatose jahkatohme onekarorykōme
 ya,
 imehxo jyripyra mexiatose onekarorykō ke.

Orohmanohpopyra xine exiase tiriiku tōkehko enehporyke oya xine:
 ‘Ixtaratu jahkatoko’ kara exiase.

²⁴ Ixtaratu onepekahpopyra exiase oya xine ekarotohme ya,
 oeky tō kasery roropa onekaropopyra exiase oya xine tākye jyritohme.
 Māpyra totaehse kyriatose oorypyrykō ke,
 tapotūkehse tykamexipose ywy oya xine azahkuru ehtoh poko oexirykōke.

²⁵ “Yrome ywy, ywy roro, Ritonōpo Oesēkōme ase,
 naeroro oorypyrykō korokāko ase,
 oorypyrykō poko wenikehnōko roropa ase.

²⁶ Ypoetory tomo, yhxirotoh nae awahtao xine, ehmaropa Apiakane ěpataka;
 yhxirotoh enepotoko!

Tuaro ehtoh enehtoko zae oexirykō waro kuehtohkōme!

²⁷ Atamurukō tyrypyhpyke toehse;
 urutō kō roropa iirypyryme toehse toh kynexine yneneryme,

²⁸ Ytapyī Kurā nuriame tyripose otuisarykomo a.
 Morara exiryke Izyraeu tō tonahkapose ya,
 ypoetory tō typoremākapose ya.”

44*Kuesēkō toiroro Ritonōpome mana*

¹ Ynara āko Ritonōpo Kuesēkomo:
 “Etako pahne, Izyraeu, ypoetoryme mase, ynymenekahpyry.

² Ywy, Ritonōpo, Orihpōkōme ase;
 takorehmase mexiase ya oenurutopōpyry poe.
 Izyraeu, ypoetorymano, enaromyra exiko opyno jexiryke,
 ynymenekahpyryme mase ymaro oehtohme.

³ Konopo enehpōko ase ona tonorē po,
 iporiry tō rīko ase serere katohme nono tonorē poro.
 Moro saaro Juzenu kuānōko ase opoenō pona, apakō pona roropa,
 kure ehtoh ekarōko roropa ase apakomo a.

⁴ Kure rokē emānōko mā toto onahpoty samo
 konopo itamurume toehse ahtao,
 saukeiru tō sã roropa ahtaketō iporiry tō ehpio.

⁵ “Imeimehnō Izyraeu tō maro oximaro exīko mā toto.
 Toitoine ynara āko: ‘Ywy ase Ritonōpo poetoryme;’
 imepỹ Jakome osesehpāko mana;
 imepỹ ropa imerōko mana tomary pokona:
 ‘Ritonōpo Jesēme mana;’
 imepỹ roropa esehpāko mana Izyraeume tosetyme.”

⁶ Ynara āko Ritonōpo mana Izyraeu tō tuisary, Izyraeu tō Ewomane, Jamih-
 mehxo Exikety:
 “Ywy ase Apitorymano te, Etyhpyrymāme roropa,

toiroro Ritonõpome ase, imepỹ ritõ pyra mana.

⁷ Imepỹ ysã exikety pyra mana,
ynyrihpyry riry waro exikety pyra.

Zuaro awahtao kaxiko ya emero Izyraeu ehtopõpyry poko,
apitotopõpyry poe orẽpyra Izyraeu tyrise ahtao ya tarona,
kaxiko roropa Izyraeu ehtoh poko taroino sero etyhpyry pona.

⁸ Ypoetory tomo, enaromyra ehtoko, oserehpyra ehtoko!

Zuaro matose, moino ro pake ehtopõpyry poe,
oturuase senohne ehtoh poko.

Eneneme matose ajohpe pyra jomiry ehtoh poko.

Imepỹ ritõ nae? Arypyra! Imepỹ oewomane pyra mana;
onenepitopyra exiase.”

Imehnõ neponãmary eahmary popyra

⁹ Mokaro tyneponãmarykõ rinanõ popyra mã toto. Inyrytã roropa isehxo
aexityã popyra mã toto. Tynyrytã eahmananõ tuaro pyra mã toto, tonure
pyra roropa mã toto, naeroro ehxirõko mã toto.

¹⁰ Popyra mana tyneponãmarykõ riryhtao, metau risemy, eahmatohme
ritõme samo.

¹¹ Mokaro eahmananõ emero ehxirõko mã toto. Tykyryry axikananõ
ahnome rokẽ mã toto; ime pyra. Ah oximõme noehno toto, osenepose
Apiakane êpataka! Moroto oserehnõko mã toto, ehxirõko mã toto.

¹² Metau poko erohkety metau zokonaka apoïko, ipoko erohnõko mana
apoto po tapory jamihmã ke, mate ke etaetapãko mana, isene exikety panõme
ehtohme. Mame aerokuruhtao omise exïko mana, tuna se, etaehnõko roropa.

¹³ Mokyro wewe poko erohkety wewe kuhnõko mana eary ke, imerotoh
ke ikuhtoh rïko mana wewe pokona. Imeïpo tykyryry ke, tapema tõkehko ke
ahno panõ enekure exikety axikãko mana, nuasemã panono, ritõ eahmatoh
taka tyritohme.

¹⁴ Itu htaka ytõko wewe axikane mana wewe akohse; otarame apupari
menekãko mana, otarame wewe xipirexite, otarame karawario. Arypyra
ahtao otarame pinieiro arykãko mana ahtatohme tohxikase ahtao konopo a.

¹⁵ Moro wewe zokonaka apotopokõme tyrïko mana; jahkãko mana ax-
itũ potu ehtohme, wyi ekeitohme roropa. Wewe zokonaka akoïpyry
axikãko mana tyneponãmary ritohme; mame tosekumuru po tynaxikahpyry
eahmãko mana.

¹⁶ Moro sã wewe zokonaka apotopokõme exïko apoto zukatohme; tõsẽ
purũko mokyro mana, otuhnõko mana tuesapare exïko. Axitũ exïko roropa
mana, mame ynara ãko: “Apoto kurã sero! Axitũ potu toehse ywy!”

¹⁷ Moro wewe zokonaka akoïpyry ke ahno panõ axikãko mã ynororo,
tyneponãmaryme. Imeïpo tosekumuru po porohnõko mana mokyro eah-
maryme. Oturũko mana eya: “Omorõ mase yritõme; kypynanohko!” ãko.

¹⁸ Morara exiketõ mã tuaro pyra mã toto ipunaka. Tonuru apurũko mã
toto, mame tonurãkara sã osenuhmasaromepyra mã toto; tõsenetupuhthkõ
apurũko roropa mã toto; onenetupuhpyra mã toto.

¹⁹ Mokyro wewe axikane tuaro pyra mã ipunaka. Ynara kary tyya waro
ehsaromepyra mana: “Moro wewe ke zokonaka apoto zukano; wyi ekeino
te, tõsẽ puruno te, otuhno. Mame wewe zokonaka akoïpyry ke ynaxikahpyry
xihpyry yrino. Taro ase seromaroro wewe akoïpyry eahmãko!”

²⁰ Ahno naxikahpyry eahmary toiparo rokẽ mana; oruno enapyry sã
mana. Mokyro wewe eahmaneme exikety zae osenetupuhpyra mana,
tonekunohse rokẽ mana, osepynanohsaromepyra. Ynara kasaromepyra

mana: “Sero ynaxikahpyry jemah po ajohpe rokē mana, ritō kara mose ro,” kasaromepyra mana.

Ritonōpo Kypynanohnekomo

²¹ Ynara āko Ritonōpo mana:

“Izyraeu tomo, wenikehpyra ehtoko sero poko!
Wenikehpyra ehtoko ypoetoryme oehtohkō poko.
Kyriatose ypoetoryme oehtohkōme,
jūme wenikehpyra exīko ase opoko xine.

²² Popyra oehtohkō ykorokase, oorypyrykō roropa emero;
osenepyra toehse mā kehko akurū esahpyry samo.
Osehtoko ropa ya Opynanohneme jexiryke.”

²³ Okohtatoko oseahmarykōme, kapuaōkomo!

Okohtatoko nono ao exiketomo!

Okohtatoko atākyemarykōme ypy tomo te, wewe tō te, emero itu htaō kō maro!
Imehxo toexiry tonepose Ritonōpo a typoetory tō Izyraeu tō pynanopyryke
eya.

²⁴ Kuesēkō, Izyraeu tō Pynanohne, ynara āko:

“Ypoetory tomo, ywy ase Orihpōkomo;
enurupyra ro awahtao xine kyriatose.
Toiroro, senohne emero Rihpōme ase;
myahxo kapu yrine te, sero nono yrine roropa, takorehmaneke pyra.

²⁵ Imeīpo ehtoh ekaronanō tyrīko ase putupyra exiketōme,
urutō ajohpākō omiry ae onyrippyra ase.
Tuaro exiketō omiry tyrīko ase zae pyra,
zuarō toto ehtoh enepōko ase zuarō pyra ehtoh samo.

²⁶ Yrome ypoetory ynara karyhtao:

‘Taroino ynara exīko mana,’ karyhtao te,
jomiry aropyryhtao josenetupuhtoh enepotohme,
morohne ripōko ase rahkene zae jehtoh waro imehnō ehtohme.

Ynara āko ase, pata Jerusarē pona ahno tō oehnōko ropa tosaypyrykō pona
ropa,

Juta patary tō tyrisēme ropa exīko mā kehko,
patāpo tō ipahtyā poe patame exīko ropa mana.

²⁷ Jomiry ke rokē tyripose ahtao ya tuna konōto anoryko mana,
tuna tō roropa apaīko emero.

²⁸ Ywy ase ynara āko Xiro a:

‘Jomi poe tuisame erohnōko mase kowenume,
ise jehtoh tyrīko mase.

Pata Jerusarē ripōko ropa mase te,

Ytapyī apō kehko ripōko roropa mase.’ ”

45

Ritonōpo a Xiro tymenekase

¹ Ritonōpo a Xiro tymenekase tuisame ehtohme.

Eya tyjamihtanohse ynororo imehnō nonory pōkō poremākatohme, tuisa tō
jamitunuru enahkapotohme.

Pata tō omōtoht etapuruhmakāko Ritonōpo mana Xiro omōtohme,
imehnō moro omōtoht anapurusaromepyra ropa mana.

Ynara āko mā ynororo Xiro a:

² “Ywy roro osemazuhme ytōko ase,

ypy tō pipahmāko ase oesemaryme, emorymākō roropa;
pata tō omōtoḥ tonō metau risē tahkāko ase te, kurimene risē roropa.

³ Oya mōkomo kurā ekarōko ase, tonēse aexityamo,
uuru tōkehko tukurākase aexityā zonētoḥ tao,
zuarō oehtoḥme ywy ase Ritonōpo, Izyraeu tō Esemu, okohmahpono oesety
ae.

⁴ Okohmāko ase ypoetory Izyraeu tō akorehmatohme oya,
ynymenekatyamo.

Mame juaro pyra ro awaḥtao imehxo oehtoḥ ekarōko ase oya.

⁵ “Ywy ro rokē ase Ritonōpome;
imepỹ ritō pyra mana, ywy rokene.

Ajamitunuru ekarōko ase oya etonatoḥme juaro pyra ro awaḥtao.

⁶ Morara tyrīko ase, nono etyhpyry poe xixi tūtatoḥ wino mya etyhpyry pona
xixi omōtoḥ wino sero nono pōkō porehme zuarō ehtoḥme ywy ase
Ritonōpo, imepỹ ritō pyra mana.

⁷ Saerehkatoḥ rihpōme ase, ikohmamyry roropa,
kurākō ekaroneme ase, popyra ehtoḥ tyriponeme roropa ase;
ywy Ritonōpo morohne rīko ase emero porehme.

⁸ “Konopo enehpory sā ya kaino, orēpyrahxo jehtoḥ enehpōko ase kapu poe.
Nono etapuruhmakāko ase moro zae ehtoḥ apoitoḥme,
ekutāko sā mana ahno pynanohtoḥ ke, zae ehtoḥ ke roropa.
Ywy, Ritonōpo, morara tyrīko ase.”

Emero Esēme Ritonōpo mana

⁹ Tumeri riryḥtao orino risemy tyrine maro oseosezuhpyra tyrine maro
mana.

Orino onekaropopyra tyrine a: “Oty rīko mahno?”

Ynara kara roropa mana: “Emese popyra mase,” kara mana.

¹⁰ Ahno mūkuru ynara kara tumykomo a:

“Oty katoḥ kuenurumatose?”

¹¹ Ritonōpo, Izyraeu tō Esē kurano, Orihpōkomo, ynara āko:

“Zae pyra matose ekaroporyḥtao ya ypoenō pynanopyry poko ya,
jamoreparu se roropa awaḥtao xine ynyriry poko.

¹² Ywy ase sero nono Rihpono porehme,
ahno tyrise ya isene ehtoḥme sero nono po.

Jemary ke kapu yrine mya,
xixi tyripose ya, nuno roropa, xirikuato tō maro aosenetohme.

¹³ Ywy roro Xiro ripōko ase jomipona aerohtoḥme,
jomihpyry ae ro orēpyra exīko mana.

Esemu tō kurākāko ase aytotoḥme.

Ypatary, Jerusarē rīko ropa mana,

ypoetory tō, imehnō namoto tō myhpokāko ropa mana,

toto tūtanoḥpōko ropa mana, namotome pyra toto ehtoḥme,

topehke pyra morara tyrīko mā ynororo.

Ywy, Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, morara āko ase.”

¹⁴ Ynara āko Ritonōpo Izyraeu tomo a:

“Ejitu mōkomory kurā, Etiopia mōkomory roropa okyryryme exīko mana.

Mokaro Sepa pōkō, ahno mosa exiketō, anamotome exīko mā toto;

oekahmatorỹko mā toto tymyhse keti ke.

Tosekumurukō po porohnōko mā toto oēpataka xine ynara katoḥme:

‘Ritonõpo amaro xine mana, ynororokẽ Ritonõpome mana, imepỹ ritõme pyra mana.’ ”

¹⁵ Ritonõpo, Izyraeu tõ Esẽ mã typoetory tõ pynanohneme exikety, ahno wino otonẽnõko mana.

¹⁶ Mokaro tyneponãmarykõ axikananomo ehxirõko mã toto, emero porehme.

¹⁷ Yrome Izyraeu tõ mã typynanohse Ritonõpo a; jumãme typynanohse mã toto, jũme toto onyporemãkapopyra ropa exĩko mã toto, jũme ehxiropyra exĩko mã toto.

¹⁸ Ritonõpo a kapu tõkehko tyrise, ynororo rokẽ Ritonõpome mana. Sero nono tyrise roropa eya, tapuhse eya sero samo, mame esaka tyrise eya.

Typõke pyra ehtohme sero nono onyripyra kynexine, yrome ahno esaryme tyrise eya moroto toto ehtohme.

Ritonõpo Kuesẽkõ ynara ãko mana:

“Ywy ase Ritonõpo, imepỹ ritõ pyra mana.

¹⁹ Tokare pyra oturupyra exiase, otonẽpyra exiase xinukutumao, ynara kara exiase Izyraeu tomo a:

‘Kuupitoko ahno esao pyra.’

Ywy Ritonõpo, zae rokẽ oturuase, jomiry zae ehtoh enetupuhtoko zae rokẽ exiryke.”

Imehnõ neponãmary ajohpe

²⁰ Ynara ãko Ritonõpo mana:

“Osehtoko oximõme imeimehnõ nono põkomo isene ro exiketomo, osenepotoko apiakatoh tao!

Tuaro pyra mã toto ipunaka, oturuketomo tyneponãmarykomo a, osepynanohposaromepyra exiketomo, ahno oximõme ytoytoketomo ty-naxikatyã wewe risẽ puimananomo.

²¹ Osekarotoko apiakatoh tao; oturutoko oseya ise awahtao xine.

Onoky a tokarose pake, senohne poko?

Ywy exiase, Ritonõpo, typoetory tõ pynanohne; imepỹ ritõ pyra mana.

²² “Ahno tomo, sero nono põkõ emero, eramatoko ropa ya seromaroro typynanohsẽme oehtohkõme, ywy ro rokẽ Ritonõpome ase, imepỹ pyra mana.

²³ Jomihpyry totapose ya, onytyromara ase;

ynara tyripõko ase jomihpyry ae ro:

ahno tõ emero tosekumurukõ po porohnõko mã toto jẽpataka, osekarotohme ya, jomipona toehtohkõme.

²⁴ Zurũko mã toto, ynara ãko:

Ritonõpo rokẽ mã tyjमितunuru ekarõko kyaa xine orẽpyra kuehtohkõme.

Yzehno aexityã emero toehxirosẽme exĩko mã toto, ehxirõko mã toto jẽpataka.

²⁵ Yrome ywy, Ritonõpo, Jako pakomotyã emero pynanohnõko ase, mame jeahmãko mã toto.”

46

Papironia pōkō neponāmary

¹ “Papironia pōkō neponāmarykō Peu te,
Nepo maro toahmase aexityā toepuisse, nono pona toepukase.
Moro ineponāmarykō takimase tyritohme jumētu tō pona;
omoxī mā kehko okyno tō ipuimananō totaehse ahtao.

² Moxiā neponāmary toepuisse, epukāko mā toto;
osepynanohsaromepyra mā toto,
tarosēme exīko mya epetōkara a.

³ “Izyraeu tomo, etatoko pahne,
Jako pakomotyā emero isene ro exiketomo!
Moino ro oenurutopōpyry poe ro tupuimase mexiase ya,
opyno xine exikehpyra exiase.

⁴ Ywy Ritonōpo Oesēkōme ase,
opyno xine exikehpyra ase tamuhpōme oehtohkō pona,
oūsetykō karimutume ehtoh pona.
Kyriatose, aarotorỹko ase;
ākorehmatorỹko ase opynanohtorỹko ase roropa.

⁵ “ ‘Onoky sā jekarōko matou?’ āko Ritonōpo.
‘Onoky nae ysā exikety?’

⁶ Ahno nae tytineru apoīko mā toto,
uuru pitiko rokē pyra, parata itamurume roropa,
mame tyrine epehmāko mā toto
moro uuru ke moro parata maro tyneponāmary ritohme.
Mame porohnōko mā toto
tosekumurukō po tyneponāmarykō eahmatohme.

⁷ Mame tyneponāmarykō anỹnōko mā toto
tymotary pona ipuimatohme, esaka tyrīko mā toto;
moroto rokē exīko, ytosaromepyra mana tosary poe.
Eya ahno otururuhtao onezuhsaromepyra mana;
ahno onypynanohsaromepyra mana
popyra ehtoh toehse ahtao eya xine.

⁸ “Wenikehpyra ehtoko sero poko, iirypyrymākomo:
osenetupuhtoko nyrihpyry poko tuaro oehtohkōme.

⁹ Wenikehpyra ehtoko pake nyrihpyry poko,
mame enetupuhtoko ywy rokē Ritonōpome ase,
imepỹ ypanō pyra mana.

¹⁰ Apitory poe kuruatose sero etyhpyry poko.
Pake ahtao oturuase senohne emero ehtoh poko.
‘Josenetupuhtoh emero exīko mana, ekurehpyra,
tyriry se jehtoh tyrīko ase emero porehme,’ tykase ywy.

¹¹ Orutua kohmāko ase xixi tūtatoh wino aehtohme;
moe nono poe, piano yhtory sā axī oehnōko mana nyrihpyry ritohme
emero porehme.

Jomihpyry ae ro emero tyrīko ase;
josenetupuhtoh rīko ase rahkene.

¹² “Putuhtome exiketomo, etatoko pahne!
Ynara osenetupuhnōko matose:

okynahxo opynanohtohkō oehpyra ekarōko matou?

¹³ Yrome ameke hkopyra opynanohtohkō enehpōko ase jomihpyry ae ro; okynā pyra orēpyra exīko ase.

Okynā pyra Jerusarē pōkō pynanohnōko ase, morarame imehxo jehtoh enepōko ase Izyraeu tomo a.”

47

Papironia typoremākase

¹ Ynara āko Ritonōpo mana:

“Papironia pōkomo, oyhtoko tuisa apō poe, nono pona oporohko.

Pake oryximā sā mexiase, orutua poko exipitopyra exikety samo,

pata onyporemākapỹme mexiase;

yrome oryximā sā pyra mase toehse,

opihpyry amiamime pyra toehse.

Imehnō namotome toehse mase!

² Topu konōto, tiriiku apotoh ikirīmakō; apoko!

Kamisa oēmyty apuru touko! Oupō kurā roropa touko!

Omety anỹko iporiry tō akuohtohme!

³ Tupoke pyra oenēko imehnō mana,

toehxirosēme oehtoh enēko,

epyrypara oehtoh enēko mā toto.

Omỹpōko ase, opynanohsaromepyra exīko imehnō mana.”

⁴ Kypynanohnekōme Ritonōpo mana, Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esē kurano.

⁵ Papironia pōkomo a ynara āko Kuesēkō mana:

“Mynyhme oporohko, ytoko ikohmamyry aka,

taroino Nohpo Tuisamā, Ahno tō Esēme oesehtopyra ropa exīko mā toto.

⁶ Ypoetory tō poko tyekītapāse exiase, ynymenekatyā poko;

morara exiryke typoremākase toto ya,

toto ekaroase oya xine. Yrome toto pyno pyra mexiatose;

tytamuhpopāse exiketō tyrohmanohpose oya xine yronymyryme.

⁷ Jūme tuisame oexiry poko tōsenetupuhse mexiase repe,

ynyriry poko osenetupuhpyra mexiase,

sero etyhyry poko osenetupuhpyra roropa mexiase.

⁸ Etako pahne, zae pyra ehtoh poko penetakety,

torētyke pyra mase,

popyra ehtoh oepyry zuno pyra roropa mase.

Okurohtao ynara āko mase: ‘Ywy ase tuisame;

imepỹ ypanō pyra mana.

Pytỹpome exipyra ase,

ypoenō orihpyra mā toto,’ āko mase repe.

⁹ “Yrome seromaroro jomiry etako pahne:

axiny, toiro saereme ahtao morohne asakoro exīko oya,

onio orihnōko mana opoenō roropa,

oneponāmarykō poko awahtao ro,

pyaxi tō poko roropa awahtao ro.

¹⁰ Orēpyra mosekaroase oorypyry poko awahtao,

imehnō onyriry onenepyra mekaroase repe.

Yrome tuarohxo oehtoh ke mosenekunopyase.

Ynara tōsenetupuhse omoro: ‘Ywy imehxo ase,

imehnõ ysã pyra mã toto.'

¹¹ Naeroro popyra ehtoh oehnõko oya,
pyaxi poko oehtoh anakorehmara moro popyra ehtoh oehpyra ehtohme.
Oenahkatoh oehnõko mana,
mame epasaromepyra exiiko mase.
Moro oryhmatoh kehko onenepitopyra ro mase,
oehnõko oya mana tuamekaro awahtao.

¹² Pyaxime oehtoh poko ehtoh ikuhko;
opoetoe ro ipoko oehtoh torēnase mase.
Otarame ākorehmāko mã kehko,
otarame morohne ke oepetōkara erehnõko mase.

¹³ Tyjमितunuru ke pyra mase ipunaka,
imehnõ tuaro exiketō omiry etaryhtao ro oya epasaromepyra mase.
Ah mokaro xirikuato poko atamorepaketō noehno toto opynanohtohme!
Kapu poko atamorepāko mã toto,
xirikuato tō onenekehpyra mana,
ekarotohme emero nuno punero: otara exiiko oya.

¹⁴ Onahpoty tonore sã mã toto;
toto zahkāko apoto mana,
osepynanohsaromepyra exiiko mã toto.
Zemimehxo moro apoto exiiko mana, osūtoh sã pyra.

¹⁵ Morara exiiko mana,
mokaro xirikuato poko atamorepaketomo,
eya xine mekaropoase moino ro tarona.
Yrome orumekāko mã toto, toytotohkōme tosemarykō ae rokene;
opynanohsaromepyra exiiko mã toto, emero.”

48

Imeĩpo ehtoh poko

¹ Etatoko pahne, Izyraeu tomo!
Juta pakomotyã, etatoko!

Ōmirykō etapōko matose Ritonōpo netaryme repe:
“Izyraeu Esē eahmāko ase,” āko roropa matose repe,
yrome ajohpe matose, ōmirykō zae pyra mana.

² Pata kurã pōkōme osekarōko matose, Ritonōpo, Izyraeu tō Esē enetupuh-
nanōme roropa,
mokyro esety Jamihmehxo Exiketyme mana.

³ Ynara āko Ritonōpo mana oya xine:
“Pake kuruatose imeĩpo ehtoh poko,
jarao morohne poko kuruatose exipyra ro ahtao, zuaro oehtohkōme.
Mōtoino rokē tyrise ya,
morohne toehse rahkene ynekarohpyry ae ro.

⁴ Putupyra oehtohkō poko tuaro exine,
opymyry kurimene sã tūpore mana,
opery metau sã roropa tūpore mana.

⁵ Morara exiryke morohne poko kuruatose pake;
exipyra ro ahtao tōturuse ywy oya xine.
Naeroro ynara kasaromepyra matose:
‘Ynanepnāmary tomo a serara tyripose;
ynanaxikahpyry a, ynanyrihpyry a, uuru risē tōkehko.’

⁶ “Emero toehse jomihpyry ae ro, morohne enēko matose.

Naeroro zae jomihpyry ehtopõpyry enetupuhtoko.
Yrome seromaroro kasenato ehtoh poko ourutorỹko ase:
tokare pyra exiketomo, ipoko zuaro pyra ro matose.

⁷ Seromaroro rokẽ senohne tyripõko ase;
senohne poko onetapitopyra ro matose,
naeroro ynara kasaromepyra matose:
'Morohne waro exiase moino ro.'

⁸ Ajohpe oehtohkõ waro exiase;
onekunohtõme mexiatose oenurutoptopyry poe ro.
Morara exiryke sero poko onetapitopyra mexiatose,
moino ro zuaro pyra mexiatose senohne ehtoh poko.

⁹ "Awãnopyrykõ se jahtao tuãnohse oexirykõ ya,
oenahkaporykõ se jahtao pake tonahkase mexitory ya,
yrome morara ahtao jeahmara sero nono põkõ exiry.
Mãpyra penekehpyra exiase opoko xine,
Ritonõpome jexiryke jeahmary oya xine zae mana.

¹⁰ Kukukuatose apoto ao samo,
parata zatyry sã apoto htao kurehxo ehtohme,
sam mykamexipoatose ya.
Yrome parata sã pyra matose, popyra rokẽ matose.

¹¹ Ypokoino rokẽ tyrĩko ase;
ywy nuriame kamexipopyra ase imehnomo a,
imehxo jehtoh onekaropyra ase imepyny a,
imehxo jehtoh anapiakara ase imepỹ eahmatohme ysamo. Ywy ro rokẽ
imehxo ase."

Izyraeu tõ pynanohnõko Ritonõpo mana

¹² Ynara ãko Ritonõpo mana:
"Etatoko pahne Izyraeu tomo, ynymenekatyamo!
Ywy ase Ritonõpo, apitorymano te, etyhpyrymano.
Ywy ro rokẽ ase Ritonõpome.

¹³ Jemary ke sero nono esaka yrine,
kapu mya yrine roropa.
Tyripose ya, mame senohne emero toehpitose rahkene.

¹⁴ "Oximõtoko amarokõ emero jomiry etatohme!
Oneponãmarykõ emero ourusaromepyra toh nexiase ynyriry poko:
orutua tymenekase ya,
yjमितunuru ke osetapãko mana pata Papironia maro,
ypenetatoh tyrĩko mana.

¹⁵ Ya ro tykohmase ynororo; tonehpose ya,
mame toehse ynororo.
Inyriry emero zae tyripõko ase orẽpyra mokyro ehtohme.

¹⁶ Seromaroro, osehtoko xiaro jomiry etatohme:
apitorymã poe jarao oturuase,
otonẽpyra, tokare pyra oturupyra exiase.
Mame emero tyrise ya jomihpyry ae ro."

(Seromaroro Tuzenu tokarose Ritonõpo a ya, mame tonyohse ywy.)

Ritonõpo osetupuhtoh typoetory tõ poko

¹⁷ Ynara ãko Ritonõpo, Izyraeu tõ Esẽ kurano, toto Pynanohnekomo, typoetory tomo a:

“Ywy ase Ritonõpo Oesëkomo.

Ãmorepatorỹko ase kure rokë oehtohkõme, zae ehtoh ritohme oya xine.

¹⁸ Pake otato awahtao xine ynyripohpyry omipona, kure rokë ehtoh oehkehpyra exiry iporiry samo, jũme apaipyra exikety samo, orẽpyra oehtohkõ exikehpyra exiry pohkane sã tuna konõto kuaa.

¹⁹ Opoenõ te, apakomotyã maro ikuhpỹme exiry isawã samo tuna konõto ehpiõ po;

jũme toto wenikehpyra jexiry,

mame ywy roro toto ewomaneme exiry, jũme jẽpataka toto ehtohme.”

²⁰ Ytotoko Papironia poe, epatoko moro poe!

Okohtatoko tãkye oehtohkõke

omi kurã ekãtotoko emero pata tõ poro:

“Typoetory tõ Izyraeu typynanohse Ritonõpo a!”

²¹ Typoetory tõ tarose ahtao Ritonõpo a ona tonorẽ rãnakuroko tuna zehnara toh nexiase;

topu ae tuna tutũtanohpose aukurukõme,

topu tyrakase xororokatohme tuna tũtatohme.

²² Yrome popyra ehtoh poko exiketomo a ynara ãko Ritonõpo mana:

“Amaro xine osewomatoh pyra mana.”

49

Izyraeu saerehkaneme ahno tõ rãnao

¹ Etatoko ke, ahno tomo moe nono põkomo,

ywy ase Ritonõpo poetoryme, jomiry etatoko;

otato ehtoko imeimehnõ nonory põkõ emero!

Jenurutopõpyry poe tymenekase ywy Ritonõpo a,

aja wakuru ao ro jahtao jesety ae tykohmase ywy eya.

² Jomiry taere exikety sã tyrise eya, tapema aehtohpyry samo,

towomase ywy tomary ke eya.

Pyrou sã tyrise ywy eya pohsuime exikety samo

tukurãkase typyre ë ao, tõsẽ wotoh eraximatohme samo.

³ Ynara tykase ynororo ya:

“Izyraeu, ypoetoryme mase,

amaro jehtoh eneryke tyya xine tuhkãkõ jeahmãko mã toto,” tykase.

⁴ Yrome ynara tykase ywy:

“Toiparo rokë erokuase;

yjमितunuru tonahkase,

yrome jerohtoh otyhkara ro mana.”

Morara ahtao ro jerohtoh ewomãko Ritonõpo mana,

moro enetupuhnõko ase,

zae jepehmãko mana jerohtamitume.

⁵ Enurupyra ro jahtao tymenekase ywy Ritonõpo a typoetoryme jehtohme,

Jako pakomotyã enehtohme ropa tyya, Izyraeu tõ saporarahme exiketõ enehtohme tyya.

Imehxo exiketyme jekarõko Kuesëkõ mana;

Ritonõpo poe jamihme ase.

⁶ Ynara ãko mã ynororo ya:

“Pitiko rokë oerohtoh oya nae?

Ypoetoryme orĩko ase Izyraeu tõ enehtohme ropa isene ro exiketomo,

toto kurākatohme ropa inonorykō po.
Moro motye oekarōko ase juteutōkara ezurume roropa oehtohme,
imeimehnō pynanohneme oehtohme sero nono etyhpyry ponāmero.”

⁷ Ritonōpo, Izyraeu tō Esē Kurano, Ipynanohnekō roropa,
ynara āko typoetory a, tyhtomase aexihpyry a,
ise pyra aexihpyry ahno a, pata tō esē namoto a:
“Tuisa tō ajamitunuru enēko;
xikihme owōnōko mā toto:
‘Tuisamehxo Mase,’ katohme.
Tuisa tō poenō tosekumuru po porohnōko mā toto oēpataka:
‘Imehxo Mase,’ katohme.
Ywy, Ritonōpo, zae rokē ase, emero tyrīko ase jomihpyry ae ro;
ywy, Izyraeu tō Esē Kurano, kymenekase ypoetoryme oehtohme.”

Pata Jerusarē tyrisēme exīko ropa mana

⁸ Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō typoetory tomo a:
“Opynanohtohkō toehse ahtao ōmirykō etāko ase,
oezuhtoryko ase, ākorehmatorỹko ase.
Oewomatorỹko ase.
Mame amaro xine jomiry etapōko ase imeimehnō ahno tomo a osepeme
ehtohme.

Ononorykō rīko ropa ase kure,
oesarykōme moro nono ekarōko ropa ase oya xine typahse aexihpyry.

⁹ Āpuruhpyry taōkomo a ynara āko ase:
‘Otūtatoko ropa āpuruhpyry tae!’
Ikohmamyry ao aexityamo a ynara āko ase:
‘Tymyhpokase matose oytotohkōme ropa saeremāka!’ āko.

“Kaneru sã exīko mā toto onahpoty enapyryhtaō osema ehpio, emorymã po
roropa.

¹⁰ Emitapāpyra, tuna zehnara exīko mā toto.
Toto onyryhmara xixi exīko mana tyryrykane axitunety roropa nono tonorē
poe, toto pyno jexiryke,
zae toto arōko ase tuna enatry tō pona.

¹¹ Osema konōto rīko ase ypy tō rānakuroko,
osema amimomã poro ypoetory tō ytotohme.

¹² Oehnōko ropa mā toto moino,
imehnō nonory poe, inikahpoe te,
xixi omōtohwino te, Asuã poe roropa ikurenaino.”

¹³ Kapu tomo, oeremiatoko!
Nono tomo, atākyematoko!
Ypy tomo, okohtatoko tākye oehtohkōke!
Typoetory tō emuhkekapōko Ritonōpo mana;
typoetory tō etuarimaketō pynanohnōko mana.

¹⁴ Yrome Jerusarē pōkō ynara tykase:
“Kuesēkomo a turumekase sytatose;
kypoko xine tuenikehse Ritonōpo mana.”

¹⁵ Ynara āko Ritonōpo, toto ezuhnōko:
“Poeto ē tumūkuru poko wenikehnōko nah?
Tumūkuru nymyry pyno exikehsaromepyra mana.
Morarame tumūkuru poko tuenikehse nohpo ahtao ro,

jũme wenikehpyra exĩko ase opoko.

¹⁶ Jerusarẽ, jũme owenikehpyra ase!

Jemary tõ pokona oesety tymerose ya mana.

¹⁷ Orinanõ ropa axĩ oehnõko mã toto,
oryhmahpõkõ orumekãko, epãko mã toto.

¹⁸ Osenuhmako omye enetohme,
oekyry tõ oximõnõko mã toto;
oehnõko ropa mã toto tosaka xine!

Ywy Ritonõpo, isene Exikety, ynara etapõko ase:
mokaro emero õkyry uuru risẽ sã mã toto,
epyrypãko matose oekyry tõ poko,
niotakety tõkyry poko epyrypakety samo.

¹⁹ “Ononorykõ typahse nexiase, turumekase roropa,
yrome seromaroro pitikohxo exĩko mana oehketõ pune pyra;
mokaro oryhmahpõkõ mya tarosẽme exĩko mana.

²⁰ Mame oekyry tõ imehnõ aenurutyã imepỹ nonory po ynara ãko oya imeĩpo:
‘Sero nono pitikohxo nase;
osa zumohxo se sytatose kuesarykõme!’

²¹ Morarame ynara ãko mase oseya:

‘Onoky a tumũkuase moxiã emero ypoenõme?

Ywy, nohpo toemũkuakehse aexihpyry, turumekase, tynomose,
ãpuruhpyry tao tapuruse - onoky a moxiã tuãtanohpose ypoenõme?
Toiroro exiase - otokoino toehse moxiã emero nah?’ ”

²² Ritonõpo Kuesẽkõ ynara ãko typoetory tomo a:

“Jemary anỹnõko ase imehnõ nonory põkõ neneryme,
opoenõ enehtohme ropa Jerusarẽ pona, opoeno, mo,
oẽxiry tõ roropa tonao xine toto puimãko tymota po roropa.

²³ Tuisa tõ jũkõ sã opoenõkõ pyno exĩko mã toto,
ipyxiãkõ opoenõ pyno ehtoh poko erohnõko mã toto.
Tosekumuru po porohnõko mã toto oẽpataka tõmytykõ po nono pokoxi.
Erohnõko mã toto opoetoryme.

Morara ahtao zuaro exĩko matose ywy ase Ritonõpo,
jenetupuhnanõ jũme emynyhmara exĩko mã toto.”

²⁴ Soutatu wino imõkomory anapoisaromepyra imepỹ mana etonakehxĩpo.

Tuisa jamihme exikety winoino inamoto tõ onupuxihkasaromepyra ropa
imehnõ mana.

²⁵ Yrome ynara ãko Ritonõpo mana:

“Ywy soutatu tõ winoino inapoityãkõ puxihkãko ropa ase;
tuisa jamihmã winoino inamoto tõ apoĩko ropa ase.

Etonãko ase ozehno exiketõ maro,
opoenõ pynanohnõko ase.

²⁶ Mame oepetõkara tõsenahkarykõ poko toto ripõko ase.

Aetỹtyã exĩko mã toto imehnõ etapary poko,
zehno toexirykõ poko roropa.

Morarame ahno emero zuaro exĩko mã toto
ywy, Ritonõpo, Opynanohnekõme ase;

ãpuruhpyry tae otũtanohponekomo.

Zuaro exĩko mã toto

ywy, Ritonõpo, Izyraeu tõ Esẽ Jamihmehxo ase.”

50

Iirypyryme Izyraeu tō ehtopōpyry

¹ Ynara āko Ritonōpo mana:

“Taropose ropa ya ekarōko matou, typyty aropory sã inio a?

Morara ahtao otoko na apapeny, ypyty aropotoh papeny?

Otarame ynara ekarōko matose:

Imehnō namotome kuekaroatose tineru apoitohme ya, ynepehmary epehmatohme.

Arypyra! Tarose mexiatose imehnō namotome oorypyrykō pokoino; kuaropoatose popyra ehtoh poko oexirykōke.

² Oty katoh ypoetory tō oehpyra osēpatakāmase ymaro toytose jahtao toto pynanohse?

Oty katoh jezuhpyra toh nexiase tykohmase toto ahtao ya?

Seromaroro opynanohsaromepyra jekarōko matou?

Tyjamihekese jekarōko matou? Arypyra!

Toiro tyripōko ase, mame tuna konōto anorỹko mana.

Tuna tō rĩko ase ona tonorēme.

Morara ahtao tuna pyra exiryke

kana orihnōko mã toto tuna peneryke,

tymoke exipitōko mana.

³ Kapu kohmākapory waro ase xinukutume aehtohme,

xinukutume tupokẽ sã tyekyry tō hnamone mana.”

Ritonōpo poetry zae exikety

⁴ Ritonōpo Imehxo Exikety a tamorepase ywy jotururu waro jehtohme totaehse exiketō jamihtanohpotohme ya.

Ĕmepiry ae rokẽ aomiry etary se jyrĩko mana

aomiry etatohme jamoreparyhtao.

⁵ Tuaro jehtoh ekarose Ritonōpo ya,

ỹme exiase, aomiry omipona exikehpyra exiase,

epara exiase ewinoino.

⁶ Ỹpary ekaroase jypipohnanomo a,

jěmyty ekaroase otypo mukanomo a.

Otonēpyra exiase typoihtose jahtao eya xine,

ituh tykase toto ahtao, jěmyty pona.

⁷ Yrome ehxiropyra ase Ritonōpo Kuesēkomo a jakorehmaryke.

Morara exiryke esyryhmara ase topu samo,

zuarō ase ehxiropyra exĩko ase,

⁸ jewomane ameke pyra exiryke,

azahkuru pyra jehtoh enepōko mana.

Onoky jyhxirory se hnae?

Ahtao eropa oximaro apiakane ĕpataka.

Onoky zae pyra jekarōko nae?

Ah mokyro noehno jyhxirotohme!

⁹ Ritonōpo Kuesēkō mã jewomãko,

naeroro jyhxirosaromepyra imehnō mana.

Jepetōkara emero tonahkasēme exĩko mã toto;

kamisa samo tonahse ahtao nuko a.

¹⁰ Etatoko pahne, Ritonōpo Imehxo Exikety enetupuhnanomo, ipoetory omiry omipona exiketomo:

oesemarykō tykohmāse ahtao xinukutumā samo,
saerehkatoḥ pyra ahtao ipunaka,
Ritonōpo enetupuhtoko,
Oesēkomo a ākorehmarykō eraximatoko.

¹¹ Enetoko ke amarokomo imehnō enahkapory poko atamorepaketomo,
osenahkapōko rokē matose onyrihpyrykomo a.
Ynara tyripōko Ritonōpo mana awānohtohkōme;
sam katoḥ konōto oeraximatorỹko mana.

51

Jerusarē pōkō oseanahtotohme

¹ Ynara āko Ritonōpo mana:

“Jomiry etatoko, tōsepynanopyry se exiketomo, ya oehketomo
tātakorehmapotohkōme!

Moro topu poko osenetupuhtoko ewino taxikase mexiatose,
topu ahkatoḥ esary poe touse mexiatose.

² Atamurukō Aparāo poko osenetupuhtoko, Sara poko roropa onotykomo.
Tumūkue pyra ro Aparāo ahtao tykohmase ynororo ya,
yrome kure rokē tyrise ynororo ya tumūkue, typakōke roropa aehtohme
tuhke.

³ Ywy, Ritonōpo, Jerusarē pōkō emuhkehkapōko ase,
etuarimaketō pynanohnōko ikararahtyā taōkomo emero.
Inonorykō tonore toehse ahtao ro, tupito kurāme tyriko ropa ase, ynarykah-
pyry sā Etē po.

Tākye exīko moro pōkō mana, oseahmāko toto;
eremiāko mā toto jeahmaryme, ‘Kure mase,’ āko mā toto ya.

⁴ “Etatoko pahne, ypoetory tomo, otato ehtoko jomiry poko:
Ynyripohpyry tō ekarōko ase imeimehnō nonory pōkomo a,
jomihpyry saerehkaneme exīko eya xine mana.

⁵ Okynā pyra oehnōko ase toto pynanohse,
moro ěmepyyry oehsasaka mana tuisame imehxo jehtohme,
sero nonory pōkō emero tuisaryme exīko ase.
Moe nono pōkō joepyry eraximāko, jeraximāko mā toto,
jenetupuhnōko mā toto typynanohnekōme.

⁶ Osenuhmatoko kakoxi kapu enetoko,
nono enetoko roropa.
Kapu osenepyra exīko mana orexīto samo,
sero nono osenahkāko mana upo samo pakatome toehse ahtao,
ahno epōkō orihnōko mā toto moromoro samo.
Yrome tuisame imehxo jehtoh osenahkara mana jūme,
yjamitunuru jūme enahpyra exīko mana.

⁷ “Etatoko pahne zae ehtoh waro exiketomo,
āmorepatohkō ya tukurākase okurohtaο xine mana!
Enaromyra ehtoko ohtomarykohtaο imehnomo a,
opoihtorykohtaο roropa eya xine penekehpyra ehtoko.

⁸ Mokaro osenahkāko mā toto upo samo nuko a tonahse ahtao!
Yrome tuisame imehxo jehtoh osenahkara mana jūme.
Yjamitunuru enahpyra, jūme exīko mana.”

⁹ Apakako Ritonōpo, yna akorehmako!

Ajamtunuru ke yna ipynanohko,
onyrihpyry sã pake ahtao, yna tamuru tõi isene ahtao.
Oya ihpory Raape tysahsahkase tuna konõto kuaõ,
mokyro totapase oya.

¹⁰ Oya tuna konõto tonore tyripose, tuna tõi zueme aexityamo.

Osema tyrise oya tuna konõto rãnakuroko,
opoetory tõi, typynanohse exiketõ akuohtohme.

¹¹ Naeroro onypynanohtyã ytõko ropa mã toto Jerusarẽ pona tytapyĩkõ taka,
eremiãko, atãkyemãko, kohtãko tãtãkyemarykõme.
Jũme tãkye exĩko mã toto, atasamara exĩko mã toto,
onyhnamozomopyra exĩko mã toto.

¹² Ynara ãko Ritonõpo mana:

“Ywy ase ajamihtanohneme.

Naeroro ahno zuno pyra ehtoko, axĩtao rokẽ mã toto, onahpoty samo.

¹³ Wenikehnõko matose ywy Orihpõkõ poko;
ya kapu tyrise myahxo, sero nono roropa.

Enaromyra ehtoko ozehno xine orohmanohponanõkõ poko,
oenahkaporykõ se exiketõ poko.

Oryhmapozomosaromepyra xine toehse ozehnotokõ mana.

¹⁴ Okynã pyra ãpuruhpyry taõkõ tutũtanohposẽme ropa exĩko mã toto;
orihpyra exĩko mã toto,
tonahsẽ nae ropa exĩko mã toto.

¹⁵ “Ywy ase Ritonõpo Oesẽkomo.

Tuna konõto axikyhmãko ase, pohkane tomo,
panaikato konõto rĩko ase.

Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety jesetye mana.

¹⁶ Kapu tyrise ya taunuhmapose roropa, sero nono tyrise ya roropa.

Ynara ãko ase Jerusarẽ põkomo a:

‘Ypoetorye matose, jomihpyry ekaroase oya xine,
jemary ke oewomatorỹko ase.’ ”

Jerusarẽ põkõ etuarimatoh otyhkãko

¹⁷ Apakatoko, Jerusarẽ põkomo.

Apakatoko owõtohkõme!

Eukuru sã awãnohtohkõ tõi se oya xine,
Ritonõpo nekarohpyry, ozehno xine aehtopo;

tõi se oya xine porehme, toetỹse exikety sã osetapãko matose.

¹⁸ Opoenõ maro, atapyĩ taõkõ maro, toiro oemary apoine pyra mana aaro-
tohme, ãkorehmatohme oytory poko.

¹⁹ Popyra ehtoh asakoro toehse oya xine:

ononorykõ tonahkase oepetõkara a etonatoh ke te,
apatary põkõ emitapãnõko, orihnõko mã toto.

Yrome opyno exikety pyra mana, oemuhkehkane pyra.

²⁰ Osema tõi ae oekyry tõi epukãko mã toto

tapotũkehse tomirykõke toexirykõke;

kapau sã mã toto tapoise ahtao apoitoh ke apoinanomo a.

Toepukase toto tyehno xine Ritonõpo exiryke,
tuãnohse roropa toexirykõke eya.

²¹ Jerusarẽ põkõ myhene!

Aetỹtyã sã matose,

yrome eukuru jehnahpyry ke pyra.

²² Seromaroro etatoko pahne Ritonõpo Oesëkõ omiry oya xine, typoetory tõ ewomane:

“Enetoko ke oemah poe xine moro eukuru apoïko ropa ase, ozehno xine jehtopõpyry,

ike toetÿse mexiatose.

Moro poe onëzomopyra exïko matose, jÿme.

²³ Moro kasana eukuru maro ekarõko ase oepekõkara a, ynara kahpõkomo a oya xine:

‘Imihme ehtoko nono pona yna a otütũmatohkõme.

Imihme mexiatose nono po,

moroto tytütũmase mexiatose nono samo osema tao.’ ”

52

Jerusarë pynanohnõko Ritonõpo mana

¹ Apakako, Jerusarë, apakako ajamihtako ropa.

Pata kurã põkomo, oupõkõ kurãkõ amurutoko,

Ritonõpo se pyra exiketõ mokaro ahno

nuriame aexityã oehpyra ropa mã toto jumãme oesaka xine.

² Jerusarë, pata kurano, typorohse exikety nono po,

emyhpokako keti tõ ikyryko;

owõko ropa ty nono poe, oupõ isasakako,

oporohkõ tuisa apõ pona, ãpuruhpyry taõkomo, Xião põkomo!

³ Ritonõpo Oesëkõ ynara ãko typoetory tomo a:

– Tarose awahtao xine imehnõ nonory põkomo a tynamoto tõme mya tosaka xine, tineru onepehmara toh kynexine topehpyrykõme; moro saaro onepehmara exïko ase omyhpokarykõ ropa ahtao ya.

⁴ Ritonõpo Oesëkõ ynara ãko:

– Apitoryme Ejitu pona ypoetory tõ toytose nexiase; tamoreme xine toytose toto ise toexirykõke. Imeïpo, axirio tomo a tarose toto tynamotokõme, onepehmara roropa toh nexiase.

⁵ Seromaroro oty enëko ywy? Papironio tõ morara tyrïko roropa mã toto: ypoetory tõ tarose eya xine tynamotokõme, yrome onepehmara toh nexiase. Ypoetory tõ poremãkanaanõ kohtãko, epyrypãko roropa mã toto orëpyra toexirykõ poko, jyhtomakehpyra mã toto.

⁶ Yrome imeïpo ãmepyry oehnõko mana, ypoetory tõ jesety waro exïko, ywy ase Ritonõpo, oturuase oya xine senohne poko!

⁷ Kure kuhse mã omi enehne tururume aepyry eneryhtao ypy tõ kuroko, omi enepyry etonara ehtoh poko,

omi kurã kypynanopyrykõ poko!

Ynara ãko mana Jerusarë põkomo a:

“Ritonõpo Oesëkõ Tuisame mana!” ãko.

⁸ Etatoko ke, pata omõtoh erase tõ kohtãko!

Tãtãkyemarykõme kohtãko mã toto oximõme,

tonuru tõ ke enëko mã toto,

Kuesëkõ oepyry ropa pata Jerusarë pona.

⁹ Jerusarë typahse aexihpyry, oeremiako ãtãkyemaryme,

nupunato typoetory tõ enëko Kuesëkõ mana,

Jerusarë pynanohnõko mana.

¹⁰ Imeimehnõ nonory põkõ neneryme porehme tyjमितunuru kurã enepõko Ritonõpo mana.

Typoetory tō pynanohnōko Kuesēkō mana,
moro enēko sero nono pōkō porehme.

¹¹ Ypoetory tomo, Papironia poe otūtatoko!

Irumekatoko emero porehme,
mame nuriame aexityā anapopyra ehtoko.

Ekurākatoko amarokomo, Ritonōpo Tapyī mōkomory kurā aronanomo.

¹² Seromaroro oytorykohtao axī pyra tūtāko matose,
oeparykō se pyra exīko matose, Ritonōpo aarorykō ke.
Oewomatorŷko Izyraeu tō Esē omye xine mana.

Ritonōpo poetry etuarimary poko

¹³ Ynara āko Kuesēkō mana:

“Ypoetory nyriy emero zae exīko mana;

toahmasēme exīko mana,

tuisamehxo ynororo exīko mana, ekātōko mā imoihmākomo.

¹⁴ Tuhkākō tōsenuruhkase mokyro eneryke tyya xine,

itamurume tyryhmase aexiryke

onenetupuhpyra epe tō nexiase,

ahnome pyra tokarose ynororo eya xine.

¹⁵ Yrome tuhkākō imeimehnō nonory pōkō kurākāko mana;

mokyro eneryke tyya xine ynara āko mā toto ipoko:

‘To, tuisamehxo mana,’ āko.

Tuisa tō osenuruhkāko roropa mā toto.

Mokyro eneryke zurupitopyra exiketō enēko mā toto,

enetupuhnōko mā toto onetapitopyra ro aexityā ipoko.”

53

¹ Ynara āko mā toto:

“Tupimehxo nase yna omiry zae ehtoh enetuputyry,

Ritonōpo nyrihpyryme moro enetuputyry.

² Ritonōpo omi poe otyro ahtary sā mokyro wātāko mana,

otyro mity ahtary samo tonore nono ahtao.

‘Enekurā mokyro,’ kara ipoko toh nexiase.

‘Nuaseme potu mose ro,’ kara sytatose eneryhtao kyya xine.

³ ‘Ahno kahpyry mokyro, surumekatone,’ tykase toto ipoko.

‘Toetuarimase ynororo, sam kakehpyra nexiase,

yrome toanahtose eya toemynyhmaryme.’

Aytory tonese ahtao kyya xine toeramase rokē sexiataose enery se pyra
kuexirykōke.

‘Ahno kahpyryme rokē mokyro,’ sekaroatose.

‘Kure mokyro mana,’ kara sexiataose.

⁴ “Yrome ahnome toehse ynororo sam katohme kymyakākōme,

kuetuarimatohkō toanahtose eya kukurākatohkōme,

sam kara kuehtohkōme.

Yrome: ‘Mokyro wānohnōko Ritonōpo mana iiryppyry ehehpyryme,

morara exiryke etuarimāko mana,

tyryhmase Ritonōpo a exiryke,’ tokarose kyya xine repe.

⁵ Māpyra tyryhmase ynororo kyyryppyrykō ehehpyryme,

tuānohse ynororo popyra kuehtopōpyrykō pokoino.

Yrome tuānohse ynororo kukurākatohkōme osepeme kuehtohkōme Ritonōpo
maro.

Totapase ynororo exiryke tukurākase sytatose iiryhmatopōpyry ke.

⁶ Kaneru itatyhpyry sã sexiátose Ritonõpo omipona pyra kuexirykõke; kypenetatohkõ poko rokẽ sexiátose.
Yrome typoetory tuãnohse Ritonõpo a;
tyrohmanohpose ynororo kyyrypyrykõ epehpyryme iirypyryme pyra kuehtohkõme.

⁷ “Tyyryhmase ynororo yronymyryme,
yrome onykerekeremara nexiase,
tõseanahtose rokẽ ynororo.
Mynyhme rokẽ nexiase,
kaneru mükuru sã tarose ahtao etapatoht pona,
kaneru tuhpokaryhtao, mynyhme rokẽ nexiase.
Mokyro sã mã tyyryhmaryhtao oty kara.

⁸ Tapoise ynororo, tutuarimanohpose, pohnomo a tapiakase,
tarose aorihthome, oty kara sexiátose ipoko.
Tumükue pyra ro ahtao taorihmapose eya xine,
wekyry tõ rypyry epehpyryme taorihmapose ynororo.

⁹ Mame tonẽse ekepyry iirypyrymãkõ ekepyry tõ esaka,
tymõkomokã maro tonẽse ynororo toorihse ahtao,
imehnõ onyryhmara ynororo ahtao ro,
ajohpe pyra zae rokẽ aomiry ahtao roropa.”

¹⁰ Mame ynara tykase Ritonõpo: “Kure ya iiryhmary,
sam tykamexipose ynororo ya.
Tõsekarose ynororo toorihthome iirypyrymãkõ rypyry epehpyryme,
typakomotyã enẽko mana,
jumanatome isene exiko mana.
Ipokoino Ritonõpo osenetupuhtoh zae exiko mana.

¹¹ Morarame etuarimakehxõpo tãkye exiko ropa mana yronymyryme.
Ynara zuaro mana: toiparo rokẽ pyra toetuarimase ynororo.
Ypoetory iirypyryme pyra mana,
yrome tuãnohse ynororo tuhkãkõ rypyhpyry epona tyrise ahtao ya,
toto kurãkãko ase,
iirypyry korokãko ase ypoetory orikyry ke.

¹² Naeroro imehxo exiketõ maro osa kurã ekarõko ase eya,
epehpyry apoiko mana toerohtamitume, orẽpyrahxo exiketõ maro,
tamoreme tõsekarose aexiryke toorihthome iirypyrymãkõ maro.
Pohnõ rypyhpyry wãnohtoh tapoise eya,
mame: ‘Mokaro rypyry ikorokako, Papa, ajohpãme samo,’ tykase ynororo.”

54

Jerusarẽ pyno Ritonõpo ehtopo

¹ Jerusarẽ, nohpo emũkuapitopỹ sã mexiase,
yrome seromaroro oeremiako, okohtako ãtãkyemaryme,
ynara ãko Ritonõpo exiryke:
“Mose nohpo, inio nurumekahpyry tuhkehxo emũkuãko mana, tynioke
exikety motye.”

² Atapyĩ zumohxo tyriko, oesary zumo ehtohme,
omomỹke pyra exiko moro poko.
Eary tõ mosa xine tyriko,
atapyĩ kyryry wewe inepuru tõ ixixihmako nono aka!

³ Mame ononory sorohme ro exiko mana xixi tũtatoht wino te,
xixi omõtoht wino, inikahpozakoxi te, ikurenaka roropa;

moro nono esēme exīko ropa oekyry tō mana,
oepetōkara nupuxihkahpyry owinoino xine,
pata tō irumekatyā pehme exīko ropa mā kehko ahno ke.

⁴ Enaromyra exiko, ehxiropyra roropa exiko;
oserehpyra exiko, iiryhmazomopȳme exīko mase.

Wenikehnōko mase ohtomatopōpyry poko oryxime awahtao, omuhpe oe-
htopōpyry poko roropa pytȳpome toehse awahtao.

⁵ Orihpono, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety oniome exīko mana;
Izyraeu tō Esē kurā, sero nono pōkō emero Esemy, opynanohnōko mana.

⁶ “Izyraeu, nohpo sã mexiase, inio nurumekahpyry samo,
sam āko mexiase, yrome okohmāko ropa Ritonōpo mana ooehtohme ropa.
Ynara āko mana:

‘Typyty aropōko ropahxo ke nae anaroposaromepyra inio mana
imaro torēnase toexiryke nuaseme ro tahtao?’

⁷ Axītao rokē kurumekase,
yrome seromaroro opyno jexiryke yronomyryme āpoīko ropa ase.

⁸ Ozehno toehse jexiryke otonemyase owinoino, axītao rokene;
yrome taroino jūme opyno jehtoh enepōko ase oya,’ ”
āko Ritonōpo, Opynanohnekomo.

⁹ Ynara āko Ritonōpo mana:

“Noe ehtopōpyry ahtao jomiry etapoase eya:
‘Zomory tuna konōto onenehpopyra ropa exīko ase nono pona;’
Moro saaro seromaroro jomiry etapōko ase:
‘Taroino ozehno exipyra ropa exīko ase, jūme
oupokara, jūme awānohpyra roropa exīko ase.

¹⁰ Otarame ypy tō ohpahnōko mā kehko emorymā tō roropa,
yrome opyno jehtoh jūme exikehpyra exīko mana,
omi ynetapohpyry ae ro jūme osepepe exikehpyra exīko sytase.’ ”
Morara āko Ritonōpo mana opynoto.

Jerusarē tyrisenano

¹¹ Ynara āko Ritonōpo mana:

“Pata Jerusarē, etuarimāko mase,
tuānohse tyryrykane a, oemuhkehkananō pyra mā amaro.
Orīko ropa ase topu kurā ke, āpō tō rīko ase sapira tōkehko ke.

¹² Soutatu tō tapyī tō pata apuru po rupi tō risēme tyrīko ase,
omōtoht tonō rīko ase periro risēme,
pata apuru tō topu kurākō rīko ropa ase.

¹³ Ywy roro apatary pōkō amorepāko ase,
torētyke pyra exīko mā toto, typynanohneke roropa.

¹⁴ Zae ehtoh poko oexiryke orēpyra exīko mase.
Towomanেকে exīko mase oryhmāry se exiketō winoino,
orohmanohponanō winoino roropa,
enaromyra exīko mase popyra ehtoh oehpyra exiryke oya.

¹⁵ Imehnō etonase aytorykohtao oya,
ypoe pyra tamoreme xine rokē ytōko mā toto.
Mame mokaro toetonary sato kō amaro typoremāsēme exīko.

¹⁶ “Kurimene poko erohkety Rihpōme ase,
apoto zukāko mana, soutatu pyre tō rīko mana.
Soutatu Rihpōme roropa ase,

typyre ke imehnō wōko mana, etapāko roropa mana,
¹⁷ yrome toto pyre owosaromepyra exīko mā kehko,
 mame ihxironanō ēpataka tarose awahtao
 ohxironanō poremākāko mase.
 Ypoetory tō ewomāko ase,
 orēpyra toto rīko ase tyehnotokō poremākapotohme.”
 Ywy Ritonōpo oturunō.

55

Ahno tō pynanopyry se Ritonōpo mana

- ¹ Ynara āko Ritonōpo mana: “Etatoko pahne,
 tuna se exiketomo, osehtoko tuna ētokose!
 Amarokō roropa tytineruke pyra exiketomo:
 tonahsē epekahtoko, otuhtokose!
 Osehtoko suhsu epekahtokose, uwa eukuru jehnahpyry roropa,
 topehke pyra mana!
- ² Oty katoh otinerūkō ke epekahnōko matou
 ise pyra oehtoh poko, tonahsē kara poko?
 Oerohtamitukō enahkāko matose,
 yrome omise ro matose.
 Etatoko pahne, otato awahtao xine tōsē kurā ōnōko matose,
 kure otuhnōko roropa matose.
- ³ Etatoko pahne ya osehtoko,
 otato ehtoko isene oehtohkōme!
 Jomiry etapōko ase oya xine, jūme exiketyme:
 kure rokē oritorỹko ase, jomihpyry ae ro Tawi a.
- ⁴ Tuisame Tawi tyrise ya, ahno tō esēme,
 mame imaro yjमितunuru enepoase eya xine.
- ⁵ Seromaroro imehnō nonory pōkō kohmāko matose,
 apitoryme awaro xine pyra aexityamo,
 mame tururume oehnōko mā toto ōmirykō omipona toehtohkōme.
 Morara exīko ywy, Ritonōpo Oesēkomo, Izyraeu tō Esē kurano jamihmehxo
 oritorỹko ase, imehxo oehtohkōme.”
- ⁶ Ākorehmatohkō ekaropotoko Ritonōpo a enery waro awahtao xine;
 oturutoko eya, ameke pyra ynororo ahtao.
- ⁷ Ah iirypyryme exiketō zae pyra toehtohkō rumekā toto,
 ah zae pyra exiketō tōsenetupuhtohkō rumekā toto!
 Eramatoko ropa Ritonōpo a, Kuesēkomo a,
 enupunāko mā opoko xine emero, oorypyrykō korokāko mana.
- ⁸ Ynara āko Ritonōpo mana:
 “Josenetupuhtoh tonō ōsenetupuhtohkō sā pyra mā kehko,
 ynyriry onyrirykō sā pyra roropa mana.
- ⁹ Kapu kae ehtoh sā sero nono epoe,
 moro sā mā josenetupuhtoh tonō ōsenetupuhtohkō motye mā kehko,
 ynyriry roropa onyrirykō motye mana.
- ¹⁰ Konopo sā jomiry mana axitaku sā roropa.
 Oehnōko mā kehko kaino kapu poe sero nono ehxikatohme,
 otyro tōkehko ahtanohpōko mā kehko,
 aekutatohme, ipuhturu exitohme arykatohme tonahsē ekarotohme roropa
 ahno a.

¹¹ Moro sã mã jomihpyry: ekurehpyra mana, tyriry se jehtoh rïko mana emero porehme. Emero exïko mana jomihpyry ae ro.

¹² “Tãkye rokẽ esyryhmãko ropa matose Papironia poe, tarosẽme ropa exïko matose kure rokẽ ononorykõ pona. Ypy tomo te, emorymã tõ roropa eremiãko mã kehko tãtãkyemaryke; wewe tõ emero tahtah ãko sã mã kehko.

¹³ Omoxino tõkehko esary po xipirexite tõ ahtãko mana, Murta tõ ahtapitõko ãtaryka esary po. Morara exïko jũme enetupuhpotohme ynyrihpyry poko, moro eneryke jũme wenikehpyra oehtohkõme.”

56

Imehnõ nono põkõ pynanopyry

¹ Ynara ãko Ritonõpo mana typoetory tomo a: “Zae ehtoh poko rokẽ ehtoko, imehnõ onenekunohpyra ehtoko, ynara exiryke okynã pyra opy-nanohtorÿko ase zae jehtoh enepotohme.

² Tãkye exïko matose ynyrihpyry omipona awahtao xine oserematoh riryhtao kure oya xine! Tãkye matose exïko popyra ehtoh poko pyra awahtao xine!”

³ Imehnõ nonory pono a Tosẽme Ritonõpo enetuputyryhtao, ynara kamexipopyra ehtoko eya: “Taroposẽme ropa myhe exïko ywy Ritonõpo a typoetory toh tae.”

Mokyro emukahpyry a roropa ynara kamexipopyra ehtoko: “Emũkuasaromepyra jexiryke Ritonõpo poetory tõ maro ehsaromepyra ase.”

⁴ Ynara ãko Ritonõpo mana emukatyamo a: “Ynyrihpyry omipona ehtoko joserematoh poko, yzamarõ imenekatoko tyritohme oya xine, ynetapohpyry onurumekara ehtoko.

⁵ Moro riryhtao emukahpyry a, tumũkue ehtoh motye kurehxo ehtoh ekarõko ase eya. Esety merõko ase Ytapyĩ Kurã tao, jũme ypoetory tõ maro aehtohme; jũme esety poko wenikehpyra imehnõ ehtohme.”

⁶ Imehnõ nonory põkomo a roropa Tosẽkõme Ritonõpo enetuputyryhtao, ipyno toto ahtao, aomipona toto ahtao roropa ynara ãko mana: “Ynyrihpyry omipona awahtao xine joserematoh poko, ynetapohpyry onurumekara roropa awahtao xine,

⁷ aarotorÿko ase jesaka ypy kurã pona, tãkye exïko matose ymaro oturutoh tao. Onekarorykõ yzamaro exïko mã kehko apoto apõ po. Ytapyiny esehtõko mã toto: ‘Ritonõpo maro Oturutohme’ imeimehnõ nonory põkomo a roropa.

⁸ “Ritonõpo Imehxo Exikety a Izyraeu tõ tonehse ropa inonorykõ pona ãpuruhpyry tae imeimehnõ nonory poe. Ynara ãko mã ynororo: ‘Imehnõ ahno enehnõko ase roropa Izyraeu tõ nonory pona ypoetory tõ maro toto ehtohme.’ ”

Izyraeu tuisary tõ wãnohtopo

⁹ Imehnõ nonory põkõ turuse Ritonõpo a, ynara tykase: “Osehtoko, onokyro tomo, ypoetory tõ enahkase.

¹⁰ Ypoetory tõ erase tonure pyra sã mã toto; tuaro pyra mã toto. Kaikuxi mynyhme exiketõ sã mã toto tapyi erase, yrome hoho kara mã toto; tohrame rokẽ mã toto, nyhnõko; akĩme mã toto, tynykyry se rokene, osenehnõko rokẽ mã toto.

¹¹ Mokaro kaikuxi sã tyamene se mã toto, tynapyrykõ poko. Mokaro jeky kaneru tõ pyno exiketõ tuaro pyra mã toto; typenetatohkõ poko rokẽ mã toto, tyamene se rokẽ mã toto.

¹² Ynara ãko mã toto oseya rokene: ‘Ehmaropa, uwa eukuru jehnahpyry zupise, moro êtohme tuesapare ehtoh pona, etÿtohme! Kokoro sero syritone ropa seroae ehtoh saaro, yrome kurehxo exiiko mana!’ ” ãko mã toh repe.

57

¹ “Ahno, zae ehtoh poko exiketõ orihnõko, yrome imehnõ otara kara mã toto tukurohtao xine; kurãkõ tarose mã toto, yrome onenetupuhpyra imehnõ mana. Mokaro tarose popyra ehtoh winoino, toto onyryhmara ropa imehnõ ehtohme.

² Zae ehtoh poko exiketõ torëtyke pyra exiiko mã toto; toorihse ahtao oseremãko mã toto tyzehnotokõ maro pyra.”

Neponãmary eahmatoh popyra

³ Ynara ãko Ritonõpo mana: “Osehtoko xiaro tapiakase oehtohkõme, iirypyryme exiketomo, joroko poko exiketomo, imeimehnõ nohpo poko exiketomo, imeimehnõ orutua poko exiketõ roropa!

⁴ Onoky poihtõko matou? Onoky eunohnõko? Popyra matose; imehnõ hxiroko matose ajohpe oexirykõke.

⁵ Wewe kurã jerutumã zopino imeimehnõ poko matose, oneponãmarykõ eahmaryme oya xine. Oramao topuimo myhto, iporiry tõ ehpio, opoenõ etapãko matose onekarorykõme oneponãmarykõ eahmatohme.

⁶ Topu serehmã kõ apoiko matose iporiry kuae, oneponãmarykõme ehtohme, eahmatohme; anapyrykõ eukuru roropa riiko matose toto êpataka onekarorykõme oya xine. Moro yzamaro ekarõko matou?

⁷ Ypy tõ kae exiketõ pona ytõko matose, onekarorykõ zahkatohme oneponãmarykõ eahmaryme te, imeimehnõ poko oehtohkõme, enara.

⁸ Oneponãmarykõ xihpyry riiko matose atapyikõ omõtoh mykae. Wenikehnõko matose ypoko, oupõkõ oũko matose tohrame oehtohkõme onyhtohkõ po opoko se exiketõ maro, toto epehmãko matose amaro toto ehtohme. Moroto openetatoh poko matose, tupoke pyra mokaro poko matose.

⁹ Azeite tapoise oya xine ixtaratu maro pitiko rokẽ pyra mokyro Moroke eahmatohme. Omi aronanõ maroposatose mya, imehnõ neponãmary zupitohme, toto eahmatohme, mame toytose toto mya, aorihtyã ekepyry esaka roropa.

¹⁰ Totaehse mexiatose oytorykõ poko, yrome penekehpyra mexiatose. Oneponãmarykõ nuriamã ajamihtanohpõko toh nexiase, naeroro apotũkehpyra mexiatose.

¹¹ “Oneponãmarykõ zuno matose! Onokãkõ mokaro, ajohpe õturutohkõme ya? Mame ypoko tuenikehse matose ipunaka. Otaramme mynyhme toehse jexiryke moino ro junõ pyra matose, jomipona pyra.

¹² Zae ehtoh poko osekarõko matose repe; yrome onyrytyã enepõko ase imehnomo a emero porehme, onyrytyã toiparo rokẽ mana, typahsẽme sã rokene.

¹³ Mame ãkorehmanekõ kohmaryhtao oya xine oneponãmarykõ tuhkãkõ ãkorehmara xine mã kehko. Tyryrykane mokaro arõko mana mya rahkene, toiro puu katoh toto enahkapõko mana. Yrome jenetupuhnanõ nono kurã po exiiko mã toto; jesary ypy kurã toto esaryme exiiko mana.”

Typoetry tõ pyno Ritonõpo ehtopo

¹⁴ Ynara āko Ritonōpo mana: “Osema tyritoko, itopohmatoko osepune ehtohme kure esemarykō ehtohme ypoetory tō oehtohme ropa ya.

¹⁵ “Ywy ase Kapuaono, Ritonōpo Kurano, Jūme isene Exikety, ynara āko ase: Jesary kae exiketyme mana, osa kurāme mana, yrome jesary roropa mana epyrypara exiketō esaryme, tyrypyrykō poko emynymaketō esaryme roropa, toto akorehmatohme jenetupuhtohme roropa apotūkehpyra toto ritohme roropa.

¹⁶ Ypoetory tō zupokakehnōko ase, jūme pyra toto zehno exīko ase; toto zehno exikehpyra jahtao orikyry toto, yrome isene ypoetory tō tyrise ya, toto orikyry enery se pyra jexiryke.

¹⁷ Iiryryryme ypoetory tō toehse exiryke tyamene se roropa toto exiryke toto zehno toehse ywy, tuānohse toto ya. Toto zehno jahtao turumekase toto ya, yrome morara ahtao ro putupyra toh nexiase, typenetatohkō poko rokē toh nexiase.

¹⁸ “Mokaro popyra ehtoh poko enease, yrome toto kurākāko ropa ase, zae esemarykō ae toto arōko ase; toto akorehmāko ase, toto emuhkehkāko ase. Ixitarykohtao

¹⁹ eremiatoh rīko ase itarykō aka jeahmatohme. Osepeme kuehtohkō ekarōko ase eya xine: ameke exiketomo a, ameke pyra exiketomo a roropa; toto kurākāko ropa ase.

²⁰ Yrome popyra ehtoh poko exiketō tuna konōto pohkane sã mana mynyhme pyra pohkane tō ahtao, ikurepato xikurome onenehkehpyra mana, nuriame ehtoh maro nono pona.

²¹ Oserematoh pyra oya xine mana,” āko Ritonōpo mana popyra ehtoh poko exiketomo a.

58

Zae otuhpyra ehtoh poko

¹ Ynara āko Ritonōpo mana: “Okohtako opore samo, mynyhme pyra exiko. Okohtako rueimo samo! Ypoetory tō zuruko, Jako pakomotyamo, iiryryryme toto ehtoh poko, zae pyra toto ehtoh poko.

² Kokoro rokē jeahmāko toh mā repe, ise jehtoh waro se toexirykō ekarōko toh mā repe jomiry omipona exiketō samo, zae ehtoh poko exiketō sã roropa repe. Zae ynyripohpyry tō ekaropōko mā toto, tahxime jeahmary se mā toto jomiry omipona exiketō sã repe.”

³ Ynara āko ahno ekaropōko Ritonōpo a: “Oty katohme amotyryae rokē otuhnōko ynanae yna onenepyra awahtao? Toiparo rokē otuhpyra ynanase, oty kara awahtao.”

Ynara āko ezuhnōko Ritonōpo mana: “Ynara ajohpe pyra mana, moro ěmepyry ae otuhpyra awahtao xine openetatohkō poko ro matose, opoetory tō rohmanohpōkohxo matose.

⁴ Otuhpyra awahtao xine oxiehno exīko ro matose, oseosezuhnōko, atatapoīko roropa. Morara awahtao xine, otuhpyra awahtao xine otururukohtao ya, omirykō etary se jekarōko matou?

⁵ Oty se ywy oya xine otuhpyra awahtao xine otururukohtao ya? Omise oehtohkō yzamaro pyra nase, tupuehme oexirykō jēpataka, kurumuri samo yzamaro pyra, upo amururu topuxiximā risē ke, oruno po imihme oehtohkō yneneryme yzamaro pyra. Morara oehtohkō ikohmamyry pona yzamaro pyra māna.

⁶ “Ynara se hano oya xine: opoetory tō sam kamexipopyra ehtoko, keti ke sã zae exiketō tymyhse ahtao imyhpokatoko, zae pyra ehtoh irumekatoko,

tapuruse exiketõ zae pyra ehtoh ke itütanohpoko ropa toto, imehnõ namotome ahno onyripyra ehtoko ipunaka.

⁷ Anapyrykõ apiakatoko ekarotome omise exiketomo a, osa ekarotoko atapyĩkõ tao tytapyĩke pyra exiketomo a, upo ekarotoko tupoke pyra exiketomo a, oekyry tõ roropa akorehmatoko.

⁸ “Mame opyno xine jehtoh xixi ãmepyyry sã saereh ãko opona xine mana, tukurãkasẽme exĩko matose. Aarotorỹko ase Opynanohnekõme, oewomatortỹko ase õmye xine.

⁹ Õtururukohtao ya oezuhtortỹko ase. Ykohmaryhtao oya xine: ‘Taro ase!’ ãko ase.

“Mame sam kamexipoppyra awahtao xine imehnomo a, imehnõ onenaroximara roropa awahtao xine, omi xihpyry poko pyra roropa awahtao xine;

¹⁰ tonahsẽ ekaroryhtao omise exiketomo a, etuarimaketõ akorehmaryhtao oya xine tãkye toto ehtohme, opyno xine jehtoh saereh ãko sã opona xine mana, koko xinukutume ehtoh myakamãko ase saerekatoh ke xixime ehtoh sã tãxiahtao.

¹¹ Ywy Ritonõpo, zae ehtoh poko aarotorỹko ase; ynekarory kurã ke tuesapare exĩko matose konopo oehpyra ro ahtao, jamihme oritorỹko ase, kure rokẽ rahkene. Tupito arykahpyry sã exĩko matose ekurehpyra konopo ahtao, iporiry enatyry sã exĩko matose anorypyra exikety samo.

¹² Pata tõ typahse aexityã tyrĩko ropa matose, esahpyry tõ pona ropa. Awaro xine exĩko imehnõ mana: ‘Pata apuru rihpõkõme ropa,’ oesehtõko mã toto. ‘Tapyĩpo tõ rihpõkõme ropa,’ oesehtõko roropa mã toto.”

Kure oserematoh riry poko

¹³ Ynara ãko Ritonõpo mana: “Ynyriphopyry omipona ehtoko oserematoh poko; moro ãmepyyry kurãme ya exiryke openetatohkõ poko, osepekahtoh poko erohpyra ehtoko. Moro ãmepyyry ae otuhtoh konõto tyritoko, ãmepyyry kurano jeahmatohme. Moro ae mya ytoppyra ehtoko, erohpyra ehtoko, oserematoko, emero rokẽ poko oturupyra ehtoko.

¹⁴ Jomiry omipona awahtao xine tãkye ehtoh soesoekaneme exĩko ase oya xine, orẽpyra oritorỹko ase tupime ehtoh toehse ahtao oya xine. Tãkye rokẽ exĩko roropa matose ononorykõ po, ynekarohpyry atamurukõ Jako a. Ywy Ritonõpo, oturuase.”

59

Ahno rypyry poppyra ipunaka

¹ Ritonõpo jamihme pyra toehse, kypynanopyrykõ waro pyra mana, ekarõko matou? Otarame otato pyra mana, kuotururukõ onetasaromepyra mana.

² Yrome oorypyrykõ pokoino õmirykõ onetara mana. Popyra ehtoh poko oexirykõke otõnõko mana owinoino xine, õtururukõ onezuhpyra roropa mana.

³ Popyra matose: imehnõ etapãko matose, imehnõ ryhmãko matose, ajohpe matose, poppyra ehtoh poko oturukehpyra matose.

⁴ Ahno apiakatoh taka ytõko matose repe, yrome zae ehtoh se pyra matose, apiakane ãpataka ajohpe rokẽ oturũko matose. Torẽnase matose imehnõ enekunopyry poko. Atamorepãko matose imehnõ ryhmary poko, mame morohne ke imehnõ ryhmãko matose.

⁵ Õsenetupuhtohkõ poppyra mã toto okoi orihmato kõ samo: moro okoi ihmo enapyryhtao ahno a orihnõko mana, aehmoryhtao okoi orihmato tütãko mana. Õsenetupuhtohkõ otyme kure? Popyra rokẽ mã kehko, arakaku nyrihpyry sã rokene;

⁶ upome tyrise ahtao, moro upo anamurusaromepyra ahno mana. Onyri-tyã emero popyra mana, imehnõ ryhmãko rokẽ matose.

⁷ Osenetupuhkehpyra matose popyra ehtoh riry poko, atarypõko matose ahno kurã etapatohme oya xine; imehnõ ryhmary poko osenetupuhnõko matose, oytorykohtao tykararahsẽme exĩko te, tonahkasẽme, enara.

⁸ Osepeme ehtoh waro pyra matose, oxiehno rokene, onyri-tyã zae pyra mã kehko emero. Zae pyra ehtoh poko sehxo matose, naeroro osewom-asaromepyra matose.

Osekarõko toto iirypyryme toehtohkõ poko

⁹ Kypynanohpyra xine ro Ritonõpo mana iirypyryme kuexirykõke. Saerehkatoz zupĩko sytatose repe, yrome ikohmamyry rokẽ enẽko sytatose; ãmepyry eraximãko sytatose yrome xinukutumao ytoytõko sã sytatose.

¹⁰ Apuru tõ apoapõko sytatose tonurãkara samo tonure pyra exiketõ samo; tãxiahtao osetapãko sytatose, koko ahtao samo, poetome ro kuahtao xine aorihtyã sã ytoytõko sytatose.

¹¹ Aryryãko sã sytatose uuso tõ samo torehse ahtao, pusuh ãko sytatose utuku tõ samo; kypynanopyrykõ eraximãko sytatose, yrome okynahxo oehpyra mana; Ritonõpo a kuakorehmarykõ se sytatose repe, yrome kypoko xine pyra mana.

¹² Iirypyryme ynanase õmihpyry omipona pyra, Ritonõpo, yna rypyry yna hxirõko mã kehko. Wenikehsaromepyra ynanase zae pyra yna ehtopõpyry poko; iirypyryme yna ehtoh enetupuhnõko ynanase.

¹³ Tamonohse yna a, õmihpyry omipona pyra toehse, omoro, Ritonõpo, turumekase yna a, yna Esemy. Tãtamorepase yna imehnõ ryhmary poko, yna tuisary tõ rumekary poko yna a te, imehnõ enekunopyry poko roropa.

¹⁴ Zae ehtoh turumekase yna a, kure ehtoh onyripyra ynanase. Ajohpe rokẽ ynanase imehnõ maro yna otururuhtao, zae ehtoh poko pyra ynanase.

¹⁵ Zae omi ehtoh tonahkase, osenepyra toehse, ajohpe pyra toexiry se exiketõ tyryrymasẽme exĩko mã toto.

Typoetory tõ pynanohnõko Ritonõpo mana

Moro eneryke Ritonõpo a, zae ehtoh pyra exiry jamaro pyra mana ipunaka.

¹⁶ Typoetory tõ akorehmane pyra eneryke tyya tõsenuruhkase Ritonõpo kynexine. Morara exiryke tyjemitunuru ke rokẽ toto pynanohnõko mana, zae exiketyme toexiryke Tuisame Imehxo exĩko mana.

¹⁷ Soutatu sã tupuropuru apurutoh ke zae ehtoh ripõko mana. Soutatu zupuhpyry ewomatoz amururu sã ipynanohnõko roropa mana. Imõponeme sã zae pyra exiketõ wãnohnõko mana, zehno exikety sã zae pyra ehtoh kurãkãko roropa mana.

¹⁸ Ahno emero wãnohnõko mana toto nyrihpyry emetakame. Zehno toexiryke topetõkara wãnohnõko mana, imehnõ nonory põkõ tyryryrykõ epehpyry apoĩko mã toto.

¹⁹ Ahno emero, xixi tũtatoz wino xixi omõtoz pona Kuesẽkõ zuno exĩko mã toto, ijमितunuru roropa. Ynara exiryke: tuna zueme exikety sã oehnõko mana tyryrykane jamihme exikety a taropose ahtao.

²⁰ “Opynanohnẽkõ oehnõko Xiã pona ypoetory tõ, tyryryrykõ rumekãhpõkõ, pynanohse,” ãko Ritonõpo mana.

²¹ “Ynara jomiry etapõko ase oya xine,” ãko Ritonõpo mana: “Juzenu, amaro xine exikety te, jomiry roropa ynekarohpyry oya xine, jũme amaro xine exikehpyra exĩko. Morohne poko opoenõ amorepãko matose te, apakomotyã roropa jũme orumekara xine ehtohme,” ãko Ritonõpo mana.

60

Pata Jerusarē imehxo exiry

¹ Owōko, pata Jerusarē!

Ah oēmyty saerekatoh sā nexino tākye oehtoh ke, tōmehse exiryke opona xine.

Ritonōpo saerehkaneme sā saereh āko mana opona xine.

² Imehnō nonory toxiōtose sā mana ikohmamyryke, koko sā nase imeimehnō nonory pōkomo a, yrome opona xine Ritonōpo imehxo Ehtoh saereh āko mana; opoe xine Ritonōpo saerekatoh osenēko mana.

³ Mapetekere tō oepyry sā saerekatoh pona, moro sā Jerusarē exīko mana, sero nono pōkō oehnōko mā toto oya; orēpyra oexiryke tuisa tō oehnōko mana.

⁴ Jerusarē, eneko ke ōmye, ahno tō oximōnōko toehtohkōme ropa!

Opoenō oehnōko ropa mā toto,

eporehkāko mā toto.

Moino oehnōko mā opoeno, oēxiry tō roropa enehnōko jēkō mana, poetohti samo.

⁵ Moro eneryke oya xine atākyemāko matose yronymyryme; tykytyky āko oeanokō mana jamihme samo tākye oehtohkōke. Moe nono pōkō tuna konōto akuohnōko mā toto tymōkomorykō kurā enepyryme oya xine.

⁶ Mitiā nonory poe, Epa poe roropa ahno oehnōko toky tō,

kameru tō tuhkākō maro;

imehnō oehnōko roropa Sapa nonory poe ixtaratu tōkehko uuru roropa enehnōko mā toto.

Mokaro emero omi kurā Ritonōpo Imehxo Exikety nyrytā ekarōko mā toto.

⁷ Ketaa nonory poe te, Nepaiote poe roropa

kaneru tō enehnōko oya xine jahkatohme

onekarorykōme apoto apō po Ritonōpo eahmaryme.

Mame Tytapyī kurā rīko Ritonōpo mana enekurehxo rahkene.

⁸ Otara mokaro wapu tomo, akurū sā ytōko,

utuku tō sā oehnōko ropa tosaka xine?

⁹ Wapu tō moro, moe nono tō poe oehnōko;

inunō osemazuhme Ritonōpo poetory tō enehnōko mā toto tosaka xine.

Uuru enehnōko parata roropa ekarotohme

Ritonōpo Izyraeu tō Esē Kurano a tynekarorykōme.

Kure rokē typoetory tō ripōko mana imeimehnō nonory pōkomo a.

¹⁰ Ynara āko Ritonōpo Jerusarē pōkomo a:

“Imehnō nonory pōkō apatary apuru rīko ropa mā toto,

ituisary tō erohnōko mā toto opoetorykōme.

Ozehno xine jehtopōpyryke kuānopyatose,

yrome opyno xine ase, awānohpyra ropa exīko ase.

¹¹ Saereme ahtao koko roropa apatary omōtohtotapuruhmakasēme exīko mā kehko,

imeimehnō nonory pōkō tuisary tō tymōkomory kurā enehtohme oya xine.

12 Imehnõ nonory põkõ opoetoryme exipyra ahtao tonahkasẽme exiiko mã toto.

13 “Mame wewe kurã: xipirexite, pinieiro te, zĩporo roropa Ripano poe, tonehsẽme exiiko oya, pata Jerusarẽ pona, Ytapyĩ kurãkatohme ropa, enekure ehtohme ropa, upupuru esaryme kurano.

14 Mame orohmanohponanõ tuisary tõ poenõ oehnõko mã toto, tosekumurukõ po porohnõko mã toto nono pokoxi oẽpataka: ‘Imehxo mase,’ katohme oya.

Mokaro emero oryhmahpõkõ, oehnõko mã toto oya, tõmytykõ riko nono pokoxi.

Ritonõpo pataryme oesehtõko mã toto, Xiãome, Izyraeu tõ Esẽ kurã pataryme.

15 “Pata turumekase mexiase, ose pyra toh nexiase; arãnakuroko toytory se pyra ytoketõ nexiase.

Yrome moro sã exipyra ropa exiiko mase; pata kurã potume oriko ase, pata orẽpyrahxo exikety, tãkye exiketõ esaryme oriko ase, jũme moro sã exikehpyra oehtohme.

16 Poeto ẽ suhsu ekarory sã tumũkuru a, moro sã imehnõ nonory põkõ, ituisarykõ roropa opyno xine exiiko mã toto.

Mame zuaro exiiko matose, ywy Ritonõpo Opynanohnekõme ase, Jamihmehxo Exiketyme, Izyraeu tõ Esemy, Omyhpokanekomo.

17 “Metau myakãme uuru enehnõko ase oya xine, parata enehnõko ase kurimene myakãme; metau enehnõko ase wewe myakãme, kurimene roropa topu tõ myakãme.

Otuisary tõ orohmanohpopyra ropa tyripõko ase, zae ehtoh ke erohnõko mã toto kowenume, osepeme erohnõko roropa mã toto.

18 Osetapara ropa exiiko matose ononorykõ po; panaikato etonato pokononorykõ po, onypahpyra ropa exiiko mana.

Apatary apuru esehtõko mase ‘TYPYnanohse’, omõtohtõnõ esehtõko mase ‘Ritonõpo eahmatohme’.

19 “Xixi oezurume pyra exiiko saereme ahtao, nuno roropa oezurume pyra exiiko koko; ywy, Ritonõpo, jũme oezurume exiiko ase, saereh ãko ase xixi sã opona.

20 Ywy roro oezurume exiiko ase, xixi samo, nuno sã roropa, xixime jehtoh jũme kohmãpyra exiiko, nunome jehtoh jũme osenekehpyra exiiko.

Saereh ãko ase opona jũme rahkene, mame oemynyhmatopõpyry otyhkãko mana.

21 Apatary põkõ zae ehtoh pokononorykõ mã toto, jũme sero nono ynekarohpyry esẽme exiiko matose.

Ynarykahpyryme matose; jemary ke, toto tyrise ya imehxo jehtoh enepotohme imehnomo a emero porehme.

²² Atapyĩ taõkõ tuhke pyra toto ahtao ro tuhkehxo exĩko mã toto;
sero ahno imoihme exĩko, imehnõ nonory põkõ motyehxo.
Moro tyritoh toehse ahtao, tyrĩko ase rahkene axiny.
Ywy ase Ritonõpo.”

61

Izyraeu tõ pynanopyry poko

- ¹ Ritonõpo Imehxo Exikety a Tuzenu tokarose ya,
tymenekase jexiryke eya omi kurã arotohme tymõkomokãkara a.
Tonyohse ywy eya typoremãkase aexityã ãkyematohme.
Tonyohse ywy eya imehnõ namoto tõ myhpokatoh ropa ekarotohme,
ãpuruhpyry taõkõ tütatoh ekarotohme roropa.
- ² Tonyohse ywy ynara katohme:
Ritonõpo poetory tõ pynanohtoh toehse mana.
Typoetory tõ zehno exiketõ poremãkapõko mana.
Tonyohse ywy xitaketõ emero emuhkehkatohme,
- ³ tãkye ehtoh ekarotohme parimã samo xitaketomo a Xião po.
Ihnamotoh myakamãko ase eremiatoh ke.
Zae ehtoh poko rokẽ exĩko mã toto;
wewe karawario sã exĩko mã toto Ritonõpo Kuesẽkõ narykatyamo.
Imehxo Ritonõpo ehtoh enepõko mã toto.
- ⁴ Tapyi tõ rĩko ropa mã toto aepukatyamo,
patãpo tõ roropa okynahxo typahse aehtyamo,
tuhke jeimamyry turumekase aehtyamo.
- ⁵ Ypoetory tomo, imehnõ nonory põkõ oehnõko mã toto erohse oeky tõ
kaneru tõ pynopyry poko,
otupikõ arykary poko te, uwa tõ kurãkary poko, enara.
- ⁶ Mame Ritonõpo maro oturuketõme oesehtotorỹko imehnõ mana, Kuesẽkõ
poetoryme roropa.
Mame imehnõ nonory põkõ mõkomohpyry omõkomorykõme exĩko mana,
atãkyemãko matose epyrypãko mõkomo itamurume esẽme oexirykõ poko.
- ⁷ Ohxirotopõpyrykõ tonahse, oporemãkatopõpyrykõ roropa,
toanahtose oya xine asakoro oorypyrykõ ehepyryme;
yrome seromaroro ononorykõ pona oehnõko matose,
asakoro omõkomohpyrykõ apoĩko ropa matose
omõkomorykõme, jũme tãkye exĩko roropa matose.
- ⁸ Ynara ãko Ritonõpo mana:
“Zae imehnõ riry yzamaro mana,
ematonanopyry se pyra ase ipunaka, imehnõ ryhmary roropa.
Anamonohpyra ase, kurã ke rokẽ ypoetory tõ epehmãko ase,
jũme jomiry etapõko ase roropa eya xine.
- ⁹ Apakomotyã imehxo exĩko mã toto imeimehnõ nonory po emero;
toto eneryhtao imehnomo a zuaro exĩko mã toto
kure rokẽ mokaro tyrise mã toto ya.”

Jerusarẽ põkõ eremiatopo

- ¹⁰ Atãkyemãko Jerusarẽ põkõ mana,
eremiãko mã toto Ritonõpo nyrihpyry poko.
Niotakety sã pytakety sã roropa
upo kurã ke tõtupohtose toto typynanopyrykõke,

orēpyra toehtohkōke roropa.

¹¹ Mame wewe ahtary sã nono po, ipuhturu ahtary sã roropa tupito po, moro sã typoetory tō pynanohnōko Ritonōpo Imehxo Exikety mana. Mame imeimehnō nonory pōkō eremiāko. Mokyro eahmāko mǎ toto emero porehme.

62

Ritonōpo pytyme Jerusarē exiry

- ¹ Jerusarē pōkō pyno ase ipunaka, morara exiryke jarao oturukehpyra ase; oseremara ase ozehnotokō poremākary eraximaryme, orēpyra oehtohkō saerehkatohme xixi samo, opynanopyrykō saerehkatohme aritu zatyry samo, koko.
- ² Jerusarē, imehnō nonory pōkō orēpyra oehtoh enēko mǎ toto emero porehme. Tuisa tō emero osenuruhkāko mǎ toto oryxime oehtoh eneryke tyya xine. Imepỹ oesetyme exīko mana; Ritonōpo nekarohpyry oesetyme exīko.
- ³ Parimā kurā sã exīko mase, Ritonōpo Oesē kyryryme.
- ⁴ Taroino “Turumekasēme,” oesehtopyra ropa exīko mǎ toto. Ononory roropa jūme esehtopyra ropa “Patāpome.” Oesehtōko mǎ toto “Ritonōpo zamaro” me. Ononory roropa esehtōko “Torēnase” me, tākye Ritonōpo exiryke opoko xine, ononory roropa ipytyme sã exīko mana.
- ⁵ Nuasemā tynymenekahpyry maro erēnary samo, moro sã mǎ Orihpōkō amaro xine pytāko mana. Tākye erēnakety sã tyyty maro, moro sã mǎ Ritonōpo atākyemāko opoko xine.
- ⁶ Jerusarē, apatary apuru po erase tō tyrise ya. Ah mynyhme pyra nexī toto saereme ahtao, koko ahtao, enara. Ah noturū toto Ritonōpo a aomihpyry poko, jūme wenikehpyra tyripotohme ynororo moro poko.
- ⁷ “Ah Ritonōpo oseremara nexino, Jerusarē kurākatoh ropa ponāmero eya, sero nono pōkō emero ripotohme Ritonōpo a Jerusarē patary eahmatohme.”
- ⁸ Typoetory tomo a tōmiry totapose Ritonōpo a onytyromara ehtohme. Tyjamituruke ynara tyrīko mana: “Anarykahpyry tiriiku tōkehko ozehno exiketō napyryme exikehnōko mana. Imeimehnō nonory pōkō ōkuru onēpyra exīko mǎ toto.
- ⁹ Yrome amarokomo, oya xine tiriiku tarykase exiryke, tapoise roropa oya xine exiryke, otuhnōko matose, mame jeahmāko roropa matose. Oya xine uwa zoko tarykase, ipyno mexiatose, tapoise roropa uwa tō oya xine, amarokō uwa eukuru ēnōko matose Ytapyī kurā zarā po.”
- ¹⁰ Jerusarē pōkomo, pata poe ytotoko osema konōto ritohme oekyry tō oehtohme ropa. Osema osepune tyritoko, topu tō toutoko!

Kamisa anŷtoko pãteirame imehnomo a enetupuhpotohme.

¹¹ Ynara ãko Ritonõpo mana sero nono põkomo a emero porehme:

“Ynara kahtoko Jerusarẽ põkomo a:

‘Oesẽkõ oehnõko mana opynanohse xine.

Tymaro imehnõ enehnõko mana,

typynanohse aexityamo.’ ”

¹² Mame oesehpãko mã toto: “Ritonõpo poetory kurãme,”

“Ahno, Ritonõpo a typynanohse aexityamo.”

Pata Jerusarẽ esehtõko roropa mã toto,

“Moro pata, Ritonõpo ipyno mana,”

“Moro pata onurumekara Ritonõpo nexiase.”

63

Ahno wãnohnõko Ritonõpo mana

¹ “Onoky mose oehnõko Etõ nonory poe, pata Posora poe? Onoky mose ro tupoke kurã ke, kamiraramã ke, tuisamehxo exikety sã ytõko, jamihme, orẽpyra exiketyme?”

“Ywy ase,” ãko Ritonõpo mana “Orẽpyra ase, yjमितunuru ke Opy-nanohnekõme ase.”

² “Yrome oty katohme oupõ tahpire nae? Oty katohme uwa tütũmane zupõ sã oupõ nae?”

³ Ynara ãko Kuesẽkõ mana: “Uwa epery tütũmary sã euhkatohme ã ao moro sã imeimehnõ ahno tõ tytütũmase ya, toiroro takorehmaneke pyra exiase. Toto zehno jexiryke tytütũmase ya; toto munuru ke jupõ tysŷsŷmase, tahpirẽ ke.

⁴ Tõsenetupuhse ywy, ypoetory tõ pynanohtoh tooehse mana: ‘Toto zehnotokõ emŷpotoh toehse rahkene.’

⁵ Zupiasse repe, yrome jakorehmane pyra nexiase, tõsenuruhkase ywy moro eneryke, takorehmaneke pyra jehtoh eneryke ya. Naeroro toiroro yjमितunuru ke rokẽ yzehnotokõ typoremãkase ya, toto zehno jehtoh ke tjamihtase jexiryke.

⁶ Toto zehno jexiryke ahno tõ imehnõ nonory põkõ tytütũmase ya; toto zehno jehtoh ke takurihmose toto ya, imunurukõ tukuãse ya nono pona.”

Kure Ritonõpo ehtoh Izyraeu tõ poko

⁷ Kypyno xine Ritonõpo Kuesẽkõ ehtoh ourutorŷko ase:

“Kure mase,” ãko ase eya inyrytã pokoino emero;

Kure rokẽ kyriatose, kure toexiry poko typoetory tomo a tonepose eya, toto pyno toexiryke, kure toto riry se roropa.

⁸ Ynara ãko Ritonõpo mana: “Ypoetoryme mã toto, umũkurume roropa mana, jũme jenekunohpyra mã toto.” Naeroro typynanohse toto eya

⁹ toto etuarimatoh wino. Eya nymyry typynanohse toto, inenyokyhpyry kara, imepŷ urutõ a pyra roropa. Toto pyno toexiryke toto wãnopyry se pyra toexiryke roropa typynanohse toto eya; kokoro rokẽ tanŷse toto eya, tonao tanŷse roropa toto eya, jeimamyry punero.

¹⁰ Yrome morara ahtao ro ewinoino toeramase toto, Ritonõpo Zuzenu kurã tyhtomase eya xine. Morara exiryke Ritonõpo toeramase, mokaro epeme pyra toehse ynororo, tãtatapoipitose ynororo toto zehnotokõ akorehmatohme.

¹¹ Mame pake ehtopõpyry poko wenikehpyra toehse toh nexiase, Ritonõpo poetory Moeze poko wenikehpyra toehse, ynara tõturupose toto: “Otoko Ritonõpo Kuesẽkõ nae? Eya typoetory tõ typynanohse tuna konõto wino,

kaneru tō sã toh nexiase typynanohse toto ahtao, toto pyno exikety Moeze kynexine. Otoko na mokyro Tuzenu Kurã ekarohpono Moeze a,

¹² tyjमितunuru ke tynyrityã kurã tyripose Moeze a? Tuna konõto tapiakase eya typoetory tō neneryme imehxo toehtoh poko zuaro imehnõ ehtohme jũme.

¹³ Osema ae typoetory tō tarose eya tuna zuemã poro.

“Towomase toto aytorykohtao; emese kure toytose toto kawaru ona poro ytoketõ samo, osetapara aexityã samo,

¹⁴ pui tō arory sã roropa taryporyke pyra jakanahmã poro.” Ritonõpo Zuzenu Kurã toto arõko kynexine oserematohtaka. Morõ sã typoetory tō tarose Ritonõpo a, imehxo toehtoh poko imehnõ zuaro tyripose roropa eya.

Oturutoh Ritonõpo a

¹⁵ Ritonõpo, yna eneko kapu poe, oesary kurã poe. Otoko hnae ajamitunuru, yna pyno oehtoh roropa? Yna pyno exikehpyra exiko, yna onurumekara exiko,

¹⁶ Papame oexiryke yna a. Yna tamuru Aparão te, Jako roropa yna onenetupuhpyra exiry repe, yrome omoro Ritonõpo yna zũme mase, yna Pynanohneme moino exikehpyra oesety mana.

¹⁷ Ritonõpo, oty katohme azahkuru yna ripõko mah, õmiry omipona pyra toehse yna, otato pyra toehse, onyriphopyry turumekase yna a? Ritonõpo, osehko ropa yna a, opoetoryme yna exiryke, ahno rãnao onymenekatyãme ynanase.

¹⁸ Axĩtao rokẽ yna, opoetory tō kurã Atapyĩ esẽme ynanexiase; yrome seromaroro yna zehnotokõ Atapyĩ kurã tũtũmãko mã toto.

¹⁹ Yna rĩko mase yna kowenatume exipitopyra exiketyme oexiry samo, opoetoryme yna exipitopyra ehtoh sã roropa.

64

¹ Ritonõpo, kapu xihkary oya enery se ynanase oyhtotohme, ypy tō tykytyky kamexipory oya oẽpataka!

² Tuna sã morohne exiry kurokuro karyhtao apoto zemimã po. Imehxo oehtoh enetuputyry oepetõkara a; ouno toexirykõke tykytyky ãko toto exiry oẽpataka.

³ Pake ahtao ajamitunuru ke onyrytyã tyrise ahtao oya tõsenuruhkase yna; tyhtose mexiase kapu poe, mame ypy tō tykytyky tykase oẽpataka.

⁴ Imepỹ ritõ onenepitopyra te, onetapitopyra roropa ynanase asã exikety, omoro rokẽ Ritonõpome mase, senohne rihpõme, onenetupuhnanõ akorehmaneme.

⁵ Mokaro pynanohnõko mase tãkye exiketõ zae ehtoh poko toexirykõ poko, wenikehpyra exiketõ õmipona toto ehtohme. Yna zehno toehse mexiase, yrome yna rypyry poko ro ynanexiase; yna zehno awahtao ro yna rypyry onurumekara ynanexiase moino ro. Otãto osepynanohnõko ynanase?

⁶ Yna emero tyryryhpyke toehse, nuriame ynanase oya ipunaka kure osekaryhtao ro yna a. Wewe ary sã ynanase taremãse ahtao; yna rypyry tyryrykane sã yna arõko mana.

⁷ Oya oturupyra ynanase, yna anakorehmapopyra ynanase oya. Yna rypyry pokoino otonẽnõko mase yna winoino, yna turumekase roropa oya.

⁸ Yrome omoro papame mase, Ritonõpo yna Esemỹ. Orinome ynanase, oripo rineme mase, yna emero onyrytyãme ynanase,

⁹ naeroro yna zehno exikehko, yna rypyry poko owenikehko. Wenikehpyra exiko opoetoryme yna ehtoh poko.

¹⁰ Apatary kurā patāpome toehse ona tonorē samo, Jerusarē typahse mana, ypy Xiāo turumekase mana.

¹¹ Ynanyrihpyry Atapyīme kurano, oeahmatoh potu, yna tamuru a oeahmatohme, moro tyahkase apoto ke. Yna kyryry kurā emero typahse mana, ipyno yna ehtopōpyry.

¹² Moro eneryke oya, oty rīko mah, Ritonōpo? Teh āko rokē mahno? Mynyhme rokē exīko mahno, yna wānohnōko ro mahno?

65

Tyzehno exiketō wānohnōko Ritonōpo mana

¹ Ynara āko Ritonōpo mana: “Ypoetory tō akorehmary se exiase repe, yrome onekaropopyra toh nexiase ya; jenery se exiase eya xine repe, yrome jupipyra toh nexiase. Oturupyra ahno ahtao ro ya, ynara kary se exiase: ‘Taro ase! Ākorehmary se ase!’

² Kokoro rokē ypoetory tō toraximase ya, toto eahmatohme repe, yrome putuhto sã, zae pyra ehtoh riry se rokē mã toto, typenetatohkō poko rokē mã toto.

³ Ihximyra mã toto jyhtomary poko. Imeimehnō neponāmary eahmaryke tynekarory tō zahkãko mã toto tynarykahpyry esao te, ixtaratu zahkãko roropa mã toto apoto apō po mokaro eahmaryme.

⁴ Koko ytōko mã toto aorihtyã zonētopōpyry pona tōturupotohkōme aorihtyã zuzenu a, ahno esao pyra ěmehnōko mã toto osenepotoh apoitohme tyya xine. Poinokoimo pū ònōko mã toto; tuma nuriamã ěnōko roropa mã toto oripo ao pehme, tynekarorykōme tyneponāmarykomo a.

⁵ Moromeīpo ynara āko mã toto imehnomo a: ‘Apoaporo! Yna anapopyra exiko, kurāme toehse yna exiryke, omotye xine.’ Yrome morara karyhtao zekītapānōko ase toto poko; zehno jehtoh apoto sã mana ezeypyra exikety samo.

⁶ “Inyrytyã emero tymerose ypapē pokona; mame oseremara ase toto onuānohpyra ro jahtao. Toto epehmapōko ase iirypyhpyrykō emetakame,

⁷ itamuru tō rypyry epehpyryme roropa. Ixtaratu tyahkase eya xine apoto apō po imehnō neponāmary eahmaryme ypy tō po te, tyhtomase ywy eya xine emory tō po. Morara exiryke toto wānohnōko ase iirypyhpyrykō epehpyryme emero porehme.”

⁸ Ynara āko Ritonōpo mana: “Toitoinē uwa kurā eneryhtao ahno a popyra exiketō maro: ‘Onypahpyra sehne, kure ehtoh nae ro mana, euhkãko sytase, eukuru ritohme,’ āko mana. Moro sã ypoetory tō pyno jexiryke, emero onenahkapopyra exīko ase.

⁹ Kure rokē Izyraeu pakomotyã rīko ase, Juta tō tuhke emānōko roropa mã toto, ynonory esēme exīko mã toto ypy tō maro. Ynymenekatyã ynekarohpyry esēme exīko mã toto, jomihpyry ae ro, jūme moroto exīko mã toto.

¹⁰ Mame jomihpyry omipona se ypoetory tō ahtao toto eky, kaneru tō onahpoty enahnōko mã toto ona Sarō po te, jakanahmã Ehxirotah po toto eky tō, pui tōkehko onahpoty enahnōko mana.

¹¹ “Yrome toitoinē jurumekãko matose; jesary ypy kurā poko wenikehnōko roropa matose: anapyrykō ekarōko matose eukuru maro oneponāmarykomo a, onekarorykōme ‘ohkato’ eahmaryme, ‘kuropōme’ roropa, enara.

¹² Naeroro ynara exīko oya xine mana: totapasēme exīko matose ozehno xine exiketomo a. Oesekumurukō po oetapapotorỹko ase emero. Ynara exiryke, kykohmatose repe, yrome jezuhpyra mexiatose; oturuase oya xine repe, yrome otato pyra mexiatose. Yzamaro pyra ehtoh tyrise oya xine, ise pyra jehtoh tymenekase oya xine.”

¹³ Morara exiryke ynara tykase Ritonõpo: “Jomiry omipona exiketõ tonahsẽ nae exiõko, eukuru roropa, yrome amarokõ emitapãnõko matose, tuna zehnãko roropa matose; tãkye exiõko ypoetory tõ mana, yrome ty-poremãkasẽme exiõko matose;

¹⁴ eremiãko ypoetory tõ mana, atãkyemãko roropa, yrome pusuh ãko matose oemynyhmarykõme, xitãko matose ohtomaryme okurohtao xine.

¹⁵ Ywy, Ritonõpo, oorihmapotoryõko ase, yrome ypoetory tõ, ynymenekatyã oesetykõ ke rokẽ popyra ehtoh enehpõko mã toto. Yrome esety kasenato ke ypoetory tõ esehpãko ase.

¹⁶ Mame ahno, Ritonõpo nonory põkõ kure ehtoh ekaropory se ahtao, Ritonõpo a morohne ekaropõko mana, tõmihpyry anamonohpyra Exiketyme exiryke; imehnomo a tõmiry etapory se ahtao: ‘Ritonõpo neneryme morara tyriõko ase,’ ãko mã toto.”

Kapu kasenato nono kasenato roropa

Ynara ãko Ritonõpo mana typoetory tomo a: “Wenikehnõko matose oetu-arimatopõpyrykõ poko, ywy roropa morohne poko wenikehnõko ase.

¹⁷ Kapu tyrisenã riõko ase, nono kasenato roropa; Pakatokõ poko tuenikehse, morohne poko osenetupuhpyra ropa exiõko matose.

¹⁸ Atãkyematoko, jũme tãkye ehtoko ynyriry tõ poko; pata Jerusarẽ pehkãko ase tãkye ehtoh ke, moro pata põkõ tãkye kuhse exiõko mã toto.

¹⁹ Ywy atãkyemãko ase Jerusarẽ poko, moro pata põkõ poko roropa tãkye exiõko ase. Jũme xitara ropa exiõko mã toto moroto, kui kara roropa exiõko mã toto toetuarimatohkõ poko.

²⁰ Poetohti tõ orihpyra exiõko mã toto poetome ro toto ahtao; tamuhpõme toehse ahtao rokene, kunumuxime toehse ahtao roropa orihnõko mã toto. 100me jeimamyry nae exikety toorihse ahtao: ‘Poetome ro nexiase,’ ekarõko mã toto ipoko. 100me jeimamyry pyra ro exikety toorihse ahtao: ‘Tuãnohse mokyro Ritonõpo a,’ ekarõko matose.

²¹ Tapyi tõ amõko matose moro tao ehtohme, uwa tõ arykãko matose, eukuru ênõko matose roropa.

²² Tapyi onyripyra exiõko matose imehnõ tapyime ehtohme, uwa zoko tõ anarykara matose imehnõ okurume. Okynahxo orihpyra exiõko ypoetory tõ mana, wewe samo, amarokõ emero tãkye exiõko matose onyrihpyrykõ poko.

²³ Oerohtohkõ emero kure rokẽ exiõko mana, opoenõ roropa osenahkara exiõko mã toto; kure rokẽ opoenõ riõko ase, apakomotyã maro jũme.

²⁴ Oturukehpyra ro toto ahtao ya, toto akorehmãko ase; ikurãkãko roropa ase aotururuhtao ro ya.

²⁵ Kaikuxi tõ itu htaõ kõ, kaneru tõ maro otuhnõko mã toto, reão tõ onahpoty enahnõko mã toto pui tõ samo, okoi tõ onesekara exiõko mana. Xião po ppy jesary kurã po ryhmato pyra exiõko mana, popyra ehtoh pyra exiõko roropa mana ipunaka,” ãko Ritonõpo mana.

66

Ahno apiakãko Ritonõpo mana

¹ Ynara ãko Ritonõpo mana: “Kapu jesaryme mana, japõme mana; sero nono upupuru apõme mana. Oty amõko matou ytapyime? Otãto ytapyi riõko matou moro tao jehtohme?

² Ya ro kapu tyrise, nono roropa, senohne emero esẽme ase. Tymõkomokãkara pyno ase, tyrypyry rumekary se exiketõ roropa, Tosẽkõme jenetupuhnanõ yzamaro mana, jomihpyry omipona exiketomo.

³ “Yrome ahno nae typenetatoh poko rokē exiketomo, pui mūkuru etapāko tynekaroryme ya, mame ahno etapāko roropa mā toto; ahno nae kaneru etapāko tynekaroryme ya, mame kaikuxi etapāko roropa mā toto; ahno nae tiriiku enehnōko tynekaroryme ya, mame poinokoimo munuru enehnōko roropa tynekaroryme ya; ahno nae ixtaratu zahkāko jeahmatohme, yrome imehnō neponāmary eahmāko roropa. Atākyemāko mā toto tynyrirykō nuriame ehtoh poko.

⁴ Morara exiryke, popyra ehtoh enehpōko ase toto wānohtohme, emero zuno toto ehtoh enehpōko ase eya xine. Ynara exiryke tykohmase ya repe, yrome jezuhpyra toh nexiase; tōturuse ywy repe, yrome otato pyra toh nexiase. Māpyra, yzamaro pyra ehtoh tyrise eya xine, ise pyra jehtoh tymenekase eya xine.”

Zuānohtopo, Ipynanohtopo

⁵ Ritonōpo omipona exiketomo, aomiry etatoko pahne, ynara āko Ritonōpo oya xine mana: “Imehnō oekyry tō ose xine pyra mā toto, amaro xine os-epeme se pyra exīko mā toto jomiry omipona oexirykōke. Ynara āko oya xine mā toto: ‘Ah Ritonōpo tyjमितunuru enepono oya xine, opynanohtohkōme, tākye oehthkōme ynaneneryme!’ Yrome mokaro ehxirōko mā toto.

⁶ Etatoko pahne, panaikato konōto pata po, panaikato Ytapyī tao! Ritonōpo Oesēkō moro panaikato rīko mana, tyzehnotokō wānohnōko mana toto nyri-tyā emetakame.

⁷ “Ypatary kurā nohpo sā mana axī tonuruse ahtao jetū exipyra ahtao ro.

⁸ Moro panō onetapitopyra mexiatose, onenepyra roropa mexiatose, sero nono po toiro ēmepiry ae ahno nonory tytororo enurūko mana, ahno imoihmākō emānōko axī samo. Yrome moro saaro Xiāo toehse mana: okynā pyra jetū toehpitose ahtao toemūkuase ipenomo.

⁹ Ywy Ritonōpo, jetunety enehpōko ase poeto tō enurutohme. Oenurumapopyra jekarōko matou? Ywy Ritonōpo Oesēkō, oturūko ase.”

¹⁰ Atākyematoko Jerusarē pōkō maro,

eremiatoko imaro jeahmaryme, ipyno exiketō emero.

Atākyematoko Jerusarē pōkō maro, tyhnamose ipoko aexityā emero.

¹¹ Enurusenā eny suhsu ekarory sā tumūkuru a,

moro sā Jerusarē tymōkomory kurā ekarōko oya xine mana,

mame tākye exīko matose.

¹² Ywy, Ritonōpo, ynara āko ase Jerusarē pōkomo a: “Kure ehtoh enehpōko ase oya xine iporiry samo, imeimehnō nonory poe mōkomo kurā oehnōko oya xine tuna zueme exikety samo, jūme anorypyra exiketyme samo. Mame Jerusarē poeto ē sā exīko mana; suhsu ekarōko sā oya xine mana, opuimatorỹko mana syhryme, tomahpo oeahmatorỹko roropa mana.

¹³ Typoenō emuhkehkapory sā jeny a, ywy oemuhkehkapotorỹko ase Jerusarē po.

¹⁴ Moro eneryhtao oya xine tākye exīko matose, jamihme exīko ropa matose otyro samo kure ahtaryhtao. Morarame zuaro exīko matose ywy, Ritonōpo, jomiry omipona exiketō pynanohnōko ase, yrome tyekītapāse jahtao yzehnotokō wānohnōko ase.”

¹⁵ Kuesēkō oehnōko mana apoto maro; ikyryry tō, etonatoh kahu tō tyryrykane konōto sā mā kehko; topetōkara wānohtohme, toto zehno toehse toexiryke.

¹⁶ Apoto ke tytapemā ke roropa, sero nono pōkō wānohnōko Kuesēkō mana emero zae pyra exiketomo, tuhkākō etapāko mana.

¹⁷ Ynara āko Kuesēkō mana:

– Ahno nae ekurikāko omōtohme oximōme tynarykahpyry pona tyneponāmarykō eahmatohme urutō maro. Mame poinokoimo pū ōnōko mā toto te, mūpo tomo te, imepỹ nuriame aexityā roropa. Mokaro orihnōko mā toto,

¹⁸ inyrirykō waro jexiryke aosenetupuhtohkō roropa.

– Oehnōko ase imeimehnō nonory pōkō emero oximōme enehpotohme. Tōximōse toto ahtao saereme jehtoh enēko mā toto.

¹⁹ Toto rānaka tuisamehxo jehtoh enetupuhpotoh rīko ase.

– Mame tapiakase toto ahtao ya, isene ro exiketō aropōko ase, emero pyra, imeimehnō nonory pōkomo a, moe exiketō pona juaro exipitopyra exiketomo a, yjमितunuru onenepitopyra exiketomo a roropa. Toto aropōko ase Expania pona, Ripia pona, Ritia pona roropa, emese kure pyrou ekomananō moroto mana. Ytōko roropa mā toto Tupau pona te, Kerexia pona roropa. Mokaro ahno a emero yjमितunuru poko toto zurūko mā toto.

²⁰ Oekyry tō emero enehnōko ropa mā toto tymaro xine tynekarorykōme ya. Oehnōko mā toto ypy kurā pona, jesary kurā pona Jerusarē pona kawaru tō po te, mura tō po, kameru tō po, kahu tō ao te, kaheta tō ao roropa. Mokaro oekyry tō tokarosēme exīko mā toto tynekarorykōme ya, Izyraeu tō nekarotyā enepyry sã Ytapyĩ taka, tiriiku tōkehko, ē tukurākase exiketō ao.

²¹ Toitoine mokaro menekāko ase oturuketōme toto ehtohme te, imehnō menekāko ase rewita tōme toto ehtohme.

²² Ynara āko Ritonōpo mana: “Kapu tyrisenano te, nono tyrisenā roropa yjमितunuru poe jūme exikehpyra exīko mā kehko. Moro saaro opoenomo te, oesetykō roropa jūme exikehpyra exīko mana.

²³ Mame emero otuhtoh konōto Nuno Kasenato po, emero oserematoh po roropa ahno oehnōko imeimehnō nonory pōkomo, jeahmase, Ytapyĩ kurā taka.

²⁴ Moromeĩpo tutūtase ropa toto ahtao pata poe aorihtyā ekepyry enēko mā toto, toorihse aexityā jomihpyry omipona pyra toehse toexirykōke. Mokaro ekepyry onenahkehpyra moromoro exīko mana, orihpyra roropa mā toto, moroto apoto mokaro zahkatoh ezehpyra roropa mana. Moro eneryke: ‘Xe! Jam,’ āko mā toto, nuriame eya xine exiryke.” Ywy, Ritonōpo, oturuase.

JEREMIA Jeremias Ekarotopo

Jeremia urutōme kynexine, tonuruse oturukety mūkurume. Ritonōpo omiry tokaropitose eya jeimamyry 627me oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao. Tōturuse Jeremia popyra ehtoh enehpory poko Ritonōpo a, Izyraeu tō poremākary poko te, toto wānohtoh poko iirypyrykō pokoino. Morara toehpitose isene ro Jeremia ahtao. Moroto kynexine ynororo Napukotonozo tooehse ahtao pata Jerusarē enahkase, Ritonōpo Tapyī zahkase, Juta tō arose ituisary tō maro Papironia pona. Morarame tōturuse Jeremia Izyraeu tō oepiry ropa poko tynonorykō pona ropa imehxo aehtohkōme ropa tosake exiketōme.

Izyraeu tō pyno Jeremia kynexine ipunaka. Ritonōpo omiry Izyraeu tō wānopiry poko ekarory se pyra nexiase repe, yrome apoto sã Aomiry nexiase ikurohtao. Naeroro mynyhme ehsaromepyra nexiase (Jer. 20.9). Aomiry etary se pyra tuisa tō toehse. Jeremia tyryhmase eya xine, āpuruhpyry taka tōmase ynororo eya xine.

Jeremia ekarōko imeīpo tōmiry kasenato etapōko Ritonōpo mana typoetory tomo a. Omipona exīko mā toto Aomiry tymerose exiryke ikurohtao xine.

Sero pape ao

Jeremia kohmatopōpyry urutōme 1.1-19

Ritonōpo omiry Juta tomo a 2.1–25.38

Jeremia ehtopōpyry poko 26.1–45.5

Imeimehnō wānohtoh poko 46.1–51.64

Jerusarē poremākatopōpyry 52.1-34

Jeremia menekatopōpyry urutōme

¹ Sero pape Jeremia omihpyryme mana, inyrihpyry poko roropa ekarōko mana. Oturukety Hiukia mūkurume kynexine ynororo. Moroto imehnō oturuketō kynexine pata Anatote po, Pējamī nonory po.

² Ritonōpo omiry totapitose Jeremia a 13me jeimamyry taropose ahtao Joxia a tuisame toexiry poko Juta tō esēme. Joxia kynexine Amō mūkurume.

³ Ritonōpo omiry tooehse ropa Jeremia a Jeokī, Joxia mūkuru tuisame ahtao Juta tō esēme. Moromeīpo tuhke rokē tōturuse Ritonōpo Jeremia a Jerusarē pōkō arotopōpyry pona tynonorykō poe Papironia tuisary namotome. Morara toehse nuno 5mã po, jeimamyry 11mã po tuisame Zetekia Joxia mūkuru tuisame ahtao Juta tō esēme.

Jeremia kohmatopōpyry

⁴ Kuesēkō Ritonōpo ynara tykase ya:

⁵ — Enurupyra ro awahtao, asa wakuru ao awahtao ro, kymenekase, kuapiakase urutōme oehtohme imehnō nonory pōkomo a.

⁶ Mame ynara tykase ywy:

— Ritonōpo, yna Esemy, jotururu waro pyra ase, poetome ro jexiryke.

⁷ Yrome ynara nase Ritonōpo ya:

— “Poetome ro ase,” kara exiko. Ytoko imehnō zuruta, aaroporyhtao eya xine. Toto zuruko emero ynekarory oya ekarotohme eya xine.

⁸ Imehnō zuno pyra exiko, amaro jexiryke oewomatohme. Ywy ase Ritonōpo, amaro oturukety.

⁹ Mame tomary ke ypotapihpyry tapose Ritonōpo a, ynara nase ya:

– Eneko ke! Jomiry ekarōko ase oya, imehnō zurutohme.

¹⁰ Seroae yjमितunuru ekarōko ase oya, orēpyra oehtohme imehnō nonory pōkō maro, toto tuisary tō maro, imity tō oūko mase, akohnōko mase, enahkāko mase, ipahnōko roropa, tyrīko roropa mase, arykāko roropa.

Asakoro enepotoh tonomo

¹¹ Tōturupose Ritonōpo ya:

– Oty enēko mah?

– Wewe eperytakety amoriry enēko ase, ase eya.

¹² – Zae mase, tykase Ritonōpo ya. – Ywy roropa eraseme sā osenuhmāko ase, jomihpyry ae ro emero ehtohme.

¹³ Tōturupose ropa Ritonōpo ya:

– Oty ropa enēko mahno?

– Oripo enēko ase inikahpoe, ahnōko, ekuānōko roropa xiaro, ase eya.

¹⁴ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

– Inikahpoe enahkatoh oehnōko mana. Ekuānōko sā mana tarōkō pona, emero porehme.

¹⁵ Enara exiryke, inikahpoe imeimehnō nonory pōkō kohmāko ase emero. Ituisarykō oehnōko mā toto xiaro, tuisame tapōkō rīko mā toto Jerusarē omōtoh etonie te, pata apuru tō zomye roropa te, imehnō pata tō zomye roropa Juta nonory po.

¹⁶ Moro pata pōkō wānohnōko ase popyra toto ehtopōpyry pokoino. Turumekase ywy eya xine, ixtaratu zahkāko mā toto imehnō neponāmary eahmaryme, tynyrityā tomarykō ke eahmaryme.

¹⁷ Jeremia, atakimako oytotohme. Oturuta eya xine, ynekarory oya emero zuruko toto jomi poe. Enaromyra exiko, mokaro zuno pyra. Enaromŷke awahtao seromaroro, moro motye enaromŷke orīko ase mokaro ēpataka awahtao.

¹⁸⁻¹⁹ Etako pahne Jeremia! Sero nono pōkō emero oepeme pyra exīko mā toto: Juta tō tuisary tomo te, kowenu poko erohketomo te, ymaro oturuketomo te, ahno maro. Yrome seroae yjमितunuru ekarōko ase oya orēpyra oehtohme mokaro ēpataka. Pata sā exīko mase tapuruse exikety topu risē kaetoko exikety ke. Kurimene sā roropa mase exīko xikihme exikety samo. Metau risē apurume sā exīko mase Izyraeu tō apurume porehme. Oporemākapopyra mā toto amaro jexiryke oewomatohme. Ywy, Ritonōpo ofuruno.

2

Zae Izyraeu ehtopōpyry

¹ Morarame tonyohse exiase Ritonōpo a

² tōmiry ekarotohme Jerusarē pōkomo a ynara kase:

“Ypoetory tomo, wenikehpyra ase poetome oehtopōpyry poko.

Zae mexiatose ymaro rokene,

yse mexiatose erēnasenāme kuahtao!

Wenikehpyra ase jekahmatopōpyry poko oya xine ona tonorē poro, tupito tō pyra aexihpyry poro.

³ Izyraeu tomo, ypoetoryme rokē mexiatose,

tapiakase mexiatose ymaro rokē oehtohme;

tiriiku samo, tapoise ahtao esemazupurume ekarotohme ya.

Oryhmahpōkō tuānohse ya emero porehme,

popyra ehtoh enehpoase toto pona.

Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.”

Izyraeu tamuru tō iiryropy

⁴ Jako pakomotyamo, oxiekyryme matose Izyraeu tomo; etatoko Ritonōpo Kuesēkō omiry oya xine.

⁵ Ynara āko mana:

“Oty popyra jehtoh tonese atamuru tomo a jurumekatohme eya xine? Tyneponāmarykō typahsēme, isene exiketō kara toahmase eya xine, mame isaaro toehse roropa toh nexiase typahsēme sã rokene.

⁶ Yse hkopyra toh nexiase;

Yrome ya tonehse toto Ejitu poe.

Ya ro tarose toto ona tonorē poro, ypy tō poro, oramã kuroko;

tuna pyra ehtoh poro, orihmapotoh poro, morotona ahno ytopyra, ahno esary pyra roropa morotō.

⁷ Tonehse toto ya nono kurã pona, kure rokē toto otuhtohme tykyrysã poko, wewe epery tōkehko poko roropa.

Yrome moro pona toytose toto ahtao nuriame ynonory kurã tyrise eya xine; ynekarohpyry eya xine esarykōme tyripose eya xine osa nuriame ipunaka.

⁸ Ypoko oturupopyra oturuketō nexiase:

‘Otoko Kuesēkō nae?’ kara toh nexiase.

Ynyriphopyry poko atamorepaketō juaro toexirykō se pyra toh nexiase.

Kowenu poko erohketō tyrypyrykō poko rokē toh nexiase, jomipona pyra.

Urutō kō tōturuse toto ritō Paau omi poe samo,

tyneponāmarykō toahmase eya xine, isene pyra aexityamo, ahno anakorehmasaromepyra exiketomo.”

Typoetry tō hxirotopōpyry Ritonōpo a

⁹ Ynara āko Ritonōpo mana:

“Naeroro ohxirotoryko ropa ase, ypoetry tomo, opoeno, apakō roropa.

Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.

¹⁰ Ytotoko ahmōta Xipere pona, xixi omōtoh wino enetohme;

imepỹ ahno aropoko Ketaa pona, xixi tūtatoh winakoxi, osenuhmatohme.

Moino ro sero panō exipitopyra kynexine.

¹¹ Imepỹ nonory pōkō tyritō onymyakāmara tyneponāmary panō ke, isene pyra exiketō ke, tynyrihpyrykō ke, toponāmasã ajohpe exikety ke.

Yrome ypoetry tomo a tymyakāmase ywy,

Ritonōpo kurã, Imehxo Exikety tymyakāmase eya xine, toponāmasã panō ke, tynyrytã ke, isene pyra exiketō ke, anakorehmara exiketō ke.

¹² Morara exiryke, ywy Ritonōpo, kapu tykytyky kamexipōko ase osenu-ruhketyme samo, tōserehse exiketyme sã ipunaka.

¹³ Azahkuru ehtoh asakoro tyrise ypoetry tomo a:

turumekase ywy eya xine, itunary kurã enatyryme jahtao te,

pēkamã tahkase roropa eya xine tutunary ěme ehtohme, konopo tunary kurãkatohme repe.

Yrome toto tunary ě toerakase mã kehko,

erurukaneme sã mã toehse kehko.”

Itunety sã mana Ritonōpo rumekary

¹⁴ Ynara āko Ritonōpo mana:

“Izyraeu tō imehnō namotome pyra mã toto,

imehnō namotome enurupyra toh kynexine.

Naeroro oty katohme tynamotome toto rīko epetōkara nae?

¹⁵ Reão tō sã Izyraeu tō epetōkara tooehse toto enaroximase.

Izyraeu nonory tyrise eya xine patãpome,

ipatary tō tonahkase eya xine,

pata pōkō pyra toehse.

¹⁶ Ejitu pōkomo a Izyraeu zupuhpyry t̄ymikase samo, typoihtose ynororo tonahkase Mēpi pōkomo a te, Tapane pōkomo a roropa.

¹⁷ “Izyraeu tomo, oorypyrykō pokoino morara toehse oya xine. Kurumekatose, Oesēkomo, Orihpōkomo, oesemarykō ae aarorykohtao ya.

¹⁸ Seromaroro otyme kure oya xine oytorykomo Ejitu pona tuna ēse tuna Niro kuaka?

Otyme kure roropa oya xine oytorykohtao Axiria pona tuna ēse tuna Eupyrati kuaka?

¹⁹ Popyra oehtopōpyrykō awānohtor̄yko mana, Tuānohsēme exīko matose turumekase oya xine jexiryke. Tuaro exīko matose popyra jurumekary ehtoh poko oya xine, itunetye exikety s̄a mana Oesēkō Ritonōpo rumekary oya xine, jomiry omipona pyra oexirykomo, enara.

Ywy, Oesēkomo Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, oturūko ase.”

Ritonōpo eahmary se pyra

²⁰ Ynara āko Ritonōpo mana:

“Izyraeu tomo, pake jomipona pyra toehse matose.

Oesēkōme turumekase ywy oya xine, jeahmary se pyra toehse matose.

Mame ypy kae exiketō po emero wewe tō zopikoxi roropa, jerutume ahtao zae pyra toehse matose imeimehnō toponāmasā eahmary poko oya xine.

²¹ Uwa zoko s̄a mexiatose ya ynymenekahpyry arykatohme, kure eperytatohme.

Yrome seromaroro eneko ke! Otyme mexitou?

Uwa zoko tonahkase s̄a matose, typahsēme toehse matose.

²² Upo xikuromā s̄a matose ya.

Toekurikase awahtao xine sahpau ke itamurume, sahpau jamihme exikety ke, ātapurohpyrykō enēko ro ase;

iiryppyryme oehtohkō osenēko ro mana.

Ywy, Ritonōpo, oturuno.

²³ ‘Nuriame ehtoh poko pyra ynanexiase,’ kasaromepyra matose.

Toponāmasā Paau eahmary poko mexiatose.

Jakanahmā po oorypyrykō poko mexiatose, enetoko ke onyrihpyrykomo.

Kamera nohpory wātasenā s̄a matose xiaksiake ytokety samo, typoko exikety zupiry poko.

²⁴ Jumēta s̄a roropa matose, tosēke pyra exikety, ona pono, typoko exikety zupiryhtao eya:

mokyro onukuremasaromepyra imehnō mana.

Jumētū orutua mokyro se exikety,

mokyro zupiry se pyra mana:

nuno po, moroto mokyro exīko mana,

moroto enēko mana.

²⁵ Izyraeu tomo, tomeseke ehtoko ōsetaparykōino, opupurukō ryhmaryino, imeimehnō neponāmary ekahmaryke oya xine;

tomeseke ehtoko roropa oesenarykō anorypyra ehtohme.

Yrome ynara matose: ‘Arypyra! Toipe ywy!’

Imehnõ neponāmary eahmary poko penetāko ywy, mokaro poko rokẽ ase, 'āko matose."

Izyraeu tō wānohtopōpyry

²⁶ Ynara āko Ritonōpo mana:

– Omato tapoise ahtao ehxirōko mana. Mokyro sã Izyraeu tō ehxirōko mǎ toto: amarokō emero, otuisarykō maro, tuisa mūkuru tō maro te, Ritonōpo maro oturuketō maro te, urutō kō maro.

²⁷ Ehxirōko mǎ toto, emero ynara kananō wewe risemy a: "Omorō mase papame" te, ynara kananō roropa topu a: "Omorō mase ajame." Morara exīko mana, toeramase oexirykōke ōparykō ywinakoxi, oēmytykō eramara mexiatose ywinakoxi. Yrome popyra ehtoh toehse ahtao oya xine, oetuari-marykohtao oehnōko ya matose opynanohpotohkōme.

²⁸ – Otoko na mokaro onyrytyamo, oneponāmarykomo? Ah noehno toto oetuari-marykohtao, opynanohtohkōme ākorehmarykō waro toto ahtao. Juta tomo, onyrytyā oneponāmarykōme tuhke exiry apatary tō punero.

²⁹ Ywy, Ritonōpo, ynara ekaropōko ase oya xine:

– Oty poko ykerekere-āko matou? Amarokō emero kyriatose oepekōkaramē. Jomipona pyra toehse matose, oty katohme?

³⁰ Kuānopyatose, yrome anakorehmara nexiase; okurākarykō se pyra oexirykōke. Osekato sã mexiatose, reāo samo, oekyry tō, urutō kō totapase oya xine.

³¹ Amarokomo emero etatoko pahne: Ynara āko ase, Izyraeu tomo a: Oty sã jekarōko matou? Ona tonorē sã jekarōko matou? Nono sã etonatohme saereme pyra ahtao, ewomane pyra ahtao. Naeroro, oty katohme ynara āko matou: "Yna penetatoh rīko ynanase. Ritonōpo a ytopyra ropa ynanase," āko?

³² Tōkyry tō poko wenikehsaromepyra oryximā mana; tupō kurā poko wenikehpyra niotakety mana. Yrome ypoetory tō tuenikehse mǎ toto ypoko tuhke ēmepry ae, ikuhpỹme.

³³ Tuarohxo matose imeimehnō ekahmary poko oximaro oehtohkōme; otarame imeimehnō poko exiketō amorepāko matose moro poko.

³⁴ Oupōkō tyxikuromase tymōkomokākara munuru ke oryhmapitopyra exiketō munuru ke roropa.

– Yrome ynara āko mǎ ypoetory tomo:

³⁵ "Zae rokẽ ase iirypyryme pyra. Ajohpe pyra, Ritonōpo yzehno pyra toehse mana," āko. Yrome ywy, Ritonōpo awānohtorỹko ase: "Iirypyryme pyra ase," karyke oya xine.

³⁶ Oty katohme ytoytōko rokẽ mahno etyorōmatohme popyrahxo oehtohme? Axiria poko oehxirotopōpyry sã ehxirōko roropa mase Ejitu poko.

³⁷ Oehnōko ropa matose Ejitu poe, tākye pyra, toehxirose oexirykōke. Ywy ase Ritonōpo. Ya oepe tō turumekase, ākorehmananomo; mokaro maro oehtohkō poko kurākō anapoipyra ekurehnōko matose.

3

Aomiry omipona pyra

¹ Ynara tykase Ritonōpo:

– Typyty turumekase ahtao orutua a, mame mokyro nohpo tyniotase ropa ahtao imepỹ maro, mokyro inio osemazupu pytasaromepyra ropa mana imaro. Morara riryhtao eya nuriame Izyraeu tō nonory exīko mana ipunaka. Yrome amarokomo, ypoetory tomo tuhkākō maro mexiatose, mame seromaroro oeepyrykō se ropa matose ya! Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.

² Enetoko ke ypy tō emory pona, osenuhmatoko: osa enēko matou, opoko xine imehnō exipyra ehtopo? Osema ehpio oepe tō eraximāko mexiase, arape samo, mōkomo aronanō eraximary samo iporemākatohme tyya. Nuriame Izyraeu nonory tyripose oya xine imeimehnō poko oexirykōke, popyra oehtohkōke roropa.

³ Morara exiryke konopo oehpyra toehse, onenehpopyra jexiryke konopo oehtoh po toehse ahtao. Yrome amarokō imeimehnō poko exikety ēmyty nae matose; ehxiropyra matose.

⁴ – Mame seromaroro ynara āko mase ya: “Omorō mase, papa; poetome jehtopōpyry poe ypyno mase.

⁵ Yzehno exikehnōko mase, jūme pyra yzehno mase.” Izyraeu tomo, morara mase repe; yrome popyra ehtoh poko exikehpyra mexiatose yronomyryme.

Popyra ehtoh rumekary se

⁶ Mame tuisame Joxia ahtao ynara tykase Ritonōpo ya:

– Izyraeu nyrihpyry enēko mah? Imeimehnō poko exiketyme sã mã mokyro. Ypy tō kae exiketō emero pona tōnuhse ynororo imehnō poko toehtohme, wewe tō myhtokoxi roropa, emero, jerutume ahtao.

⁷ Morohne tyrise ahtao eya, ynara ase eya: “Osehko ropa ya.” Yrome oehpyra ropa nexiase. Moro tonese zakorō Juta a, zae pyra exiketyme roropa ynororo.

⁸ Juta tuaro roropa mana Izyraeu rumekatopōpyry poko ya, mokyro aropotopōpyry poko ya, turumekase jehtopōpyryke eya, imeimehnō poko toehtohme. Yrome Juta, zakorony, zae pyra exiketyme, enaromyra nexiase. Imeimehnō poko toehse ynororo roropa,

⁹ ehxiropyra toehse ynororo. Nuriame tynonory tyripose eya imeimehnō poko toehtoh ke topu tō eahmaryke, wewe tō eahmaryke roropa.

¹⁰ Ynara popyrahxo nase: Juta, Izyraeu akorō zae pyra exikety, toepyyry ropa ya tukuhse sã repe, ajohpe rokene, jenekunohtohme rokene. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.

¹¹ Mame ynara tykase Ritonōpo ya: Izyraeu tomo a turumekase jahtao ro, itamurume hkopyra iirypyrykō mana; Juta zae pyra ehtoh sã pyra.

¹² Mame tonyohse ywy eya jytotohme inikahpozakoxi ynara katohme:

– Izyraeu tomo zae pyra exiketomo, osehtoko ropa ya. Ywy ase Ritonōpo amaro xine oturukety. Kure ase, naeroro ozehno xine exipyra ase. Jūme pyra tohne exīko ase. Ywy ase Ritonōpo, amaro xine oturukety.

¹³ Zae pyra oehtohkō enetupuhtoko, Ritonōpo Oesēkō omipona pyra oeh-topōpyrykō ekarotoko. Osekarotoko: wewe tō emero myhto imehnō neponāmary toahmase oya xine, wewe jerutume ahtao, jomiry omipona pyra mexiatose. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.

Toto eahmatopōpyry eramatohme ropa

¹⁴ Ritonōpo Kuesēkō ynara tykase:

– Osehtoko ropa ya, zae pyra exiketomo, ypoetoryme matose, ypytyme sã matose. Āpoitorŷko ase, toirō emero pata tō poe, asakoro apoīko ase oxiekyry tō poe; aarotorŷko ropa ase ypy Xiāo pona.

¹⁵ Tuisa tō ekarōko ase oya xine, jomipona exiketomo oesēkōme. Erohnōko mã toto tuaro exiketō samo, emese kure exiketō sã roropa ākorehmarykō poko.

¹⁶ Mame tuhke toehse awahtao xine moro nono po oturupyra exīko matose jomihpyry ē poko. Moro kaxo poko osenetupuhkehnōko matose. Wenikehnōko matose ipoko; ise pyra exīko matose. Imepŷ onyripyra exīko roropa matose.

¹⁷ Morara ahtao esehpatoh toehse ahtao Jerusarē esehpāko mā toto “Kuesēkō apōme”. Mame imehnō nonory pōkō emero oximōnōko mā toto jeahmatohme, moroto. Morotoino typenetatohkō onyripyra exīko mā toto, zae pyra ehtoh poko pyra exīko roropa mā toto.

¹⁸ Izyraeu tō maro oximōnōko Juta tō mana. Oximaro oehnōko mā toto inikahpoe tosarykō pona, nono ynekarohpyry pona itamurukomo a.

Typonāmarykō eahmary poko

¹⁹ Ynara tykase Ritonōpo:

“Izyraeu tomo, umūkurume orirykō se exiase, nono kurā ekarory se roropa exiase oya xine, imepỹ nono motye nono kurano ipunaka.

‘Papame, ykohmary se exiase oya xine,’ jūme jurumekara ropa oehtohkōme.

²⁰ Yrome tynio rumekahpō sā kurumekase, Izyraeu tomo.

Ywy ase Ritonōpo, amaro xine oturukety.”

²¹ Ypy tō emory po panaikato osetāko mana:

Izyraeu tomo xitāko,

zae pyra toto ehtopōpyry korokapōko mā toto, iiryryryme toehse toexirykōke,

Ritonōpo, Tosēkō poko tuenikehse roropa toexirykōke.

²² Osehtoko ropa, emero, Ritonōpo rumekahpōkomo,

zae pyra oehtopōpyrykō kurākāko mana.

Ynara āko matose:

– Ÿ! oehnōko ropa sytatose Ritonōpo a, Kuesēkōme aexiryke.

²³ Imehnō neponāmary kuakorehmara xine ipunaka toahmase toto ahtao kyaa xine, kui kui karyke ypy tō emory po. Ritonōpo rokē, Kuesēkomo, Izyraeu tō akorehmary waro mana.

²⁴ Paau xihpyry eahmary poko kuexirykōke kymōkomorykō tonahse emero, kytamurukō napoihpyry toerohtamitukōme moino poetome kuahtao xine ro kaneru tomo te, pui tomo te, kumūkuru komo te, kuēxiry komo, enara.

²⁵ Sosekarotone iiryryryme toehse kuexirykō poko; ehxirōko sytatose yronymyryme. Moino touse kuehtopōpyrykō poe Ritonōpo a Ejitu poe kyyrypyrykō poko sexiataose, kytamurukō maro, Ritonōpo omipona pyra sexiataose.

4

Eramatoh ropa Ritonōpo a

¹ Ynara āko Ritonōpo mana:

– Izyraeu tomo, ooepyrykō se ropa awahtao xine osehtoko ropa ya. Imehnō neponāmarykō se pyra ase ipunaka; toto enahkapotoko, jurumekara ropa ehtoko.

² Mame ajohpe pyra ōmirykō etaporyhtao oya xine, zae rokē awahtao xine: “Ritonōpo netaryme te, Ritonōpo neneryme,” āko matose. Mame imehnō nonory pōkō emero kure toto ripōko mā toto ya, jeahmāko roropa mā toto.

³ Ynara āko Ritonōpo mana Juta tō orutua komo a, Jerusarē pōkomo a roropa:

– Nono ahkatoko anarykara ro exikety, arykatohme. Otyro puhturu anarykara ehtoko ātaryka htaka.

⁴ Juta tomo, Jerusarē pōkō roropa, ōmihpyrykō onetapohpyrykō ya omipona ehtoko. Osekarotoko ya Oesēkomo a; moro onyripyra awahtao xine ozehno xine jehtoh apoto sā zukāko mana popyra ehtoh poko oehtopōpyrykōke. Zahnōko mana apoto samo, mame onezehkasaromepyra exīko imehnō mana.

Juta tō zehnotokō oehnōko

⁵ Rue etotoko Juta nonory po emero!

Okohtatoko opore tuaro toto ehtohme!

Ynara kahtoko Juta tomo a Jerusarē pōkomo a roropa:

ytotoko tururume pata tō pona, towomase exiketomo a apuru tō ke.

⁶ Osema enepotoko Xiāo pona ytotopo!

Osewomatoh taka epatoko! Oneraximara ehtoko!

Inikahpoe, popyra ehtoh enehpōko Ritonōpo mana,

itamurume tonahkasēme exīko.

⁷ Reāo tūtary sã tōtonētoh tae, imehnō nonory pōkō enahkane oehnōko Juta tō enahkase.

Juta patary tō tonahkasēme exīko,

patāpome exīko mana.

⁸ Naeroro upo amurutoko kamisa topuxiximā risē ke tākye pyra oehtohkō enetupuhpotohme.

Oxitatoko, ihnamotoko awānohtohkō poko, kyzehno xine Ritonōpo ehtoh exikehpyra exiryke taro Juta nonory po.

⁹ Ynara āko Ritonōpo mana:

– Moro ěmepyyry toehse ahtao tuisa tō oserehnōko mǎ toto, kowenu poko erohketō maro, Ritonōpo maro oturuketō tykytyky āko mǎ toto, urutō kō osenuruhkāko mǎ toto.

¹⁰ Mame ynara tykase ywy:

– Ritonōpo, Jesemy, Jerusarē pōkō tonekunohse oya ipunaka! “Towomasēme exīko matose, ozehnotokō pyra exīko,” mase repe, yrome tapema toehse mana toto esenarykō pokona.

¹¹ ěmepyyry oehnōko mana ynara katohme Jerusarē pōkomo a: “Tyryrykane axitunety oehnōko ona tonorē poe xiaro Ritonōpo poetory tō pona. Tyryrykane pohto rokē pyra exīko mana tiriiku pihpyry apiakatoh rokē pyra ipuhturu oxinamatohme.

¹² Moro tyryrykane, Ritonōpo nenehpohpyry jamihme exīko mana. Seromaroro Ritonōpo mǎ typoetory tō apiakāko mana, toto wānohtohme.”

Juta tō tapuruse topetōkara a

¹³ Enetoko ke! Kuepetōkara oehnōko mǎ toto akurū samo. Toto kahu tō osetapaketō wiriwirikane jamihme exikety sã mǎ kehko, eky tō kawaru axī sã ytōko, piano axī ytory motye. Typoremāse sytatose myhene! Tonahkase sytatose!

¹⁴ Jerusarē pōkomo, popyra oehtohkō ikurikatoko okurohtao xine, typynanohsēme oehtohkōme. Okynahxo matose oorypyrykō poko osenetupuhnōko matose. Epo hnae moro poko oehtohkomo.

¹⁵ Omi enehnanō pata Tǎ poe, ypy tō Eparaī poe roropa popyra ehtoh oepyyry poko kuurutorŷko mǎ toto, kuepetōkara oepyyry poko.

¹⁶ Imeimehnō nonory pōkō enaroximapoko, āko mǎ toto, Jerusarē pōkō zurutoko roropa: kuepetōkara moino oehnōko mǎ toto, opore kui āko mǎ toto Juta patary tō netaryme, toto maro etonatohme.

¹⁷ Pata Jerusarē apurūko mǎ toto tupito apururu sã erase tomo a tarykase ahtao, Ritonōpo Kuesēkō turumekase exiryke kynonorykō pōkomo a.

¹⁸ Juta tomo, onyrytā emetakame sero popyra ehtoh oehnōko mana, popyra ehtoh poko toehse oexirykōke. Oorypyrykō pokoino atasamāko matose, sam āko roropa matose. Ywy, Ritonōpo oturūko ase.

Jeremia emynyhmatoh tyekyry tō poko

¹⁹ Sam āko ase!

Emynyhmäko ase ipunaka ukurohtao!
 Ukurohtao jeano tahtah äko jamihme sä mana!
 Mynyhme ehsaromepyra ase.
 Rue totase ya exiryke, kui kui katoh tonõ roropa etonatoh poko.
²⁰ Popyra ehtoh oehnõko kypona xine atakenaka samo.
 Sero kynonorykõ tytororo tonahkase.
 Axĩ kytapyĩkõ pahnõko mã toto, ikamisã risẽ toexihkase pisarara mã kehko.
²¹ Otara ahtao kuepetõkara Kamisã pãteira tõ enekehnõko ha?
 Otara ahtao rue etory etakehnõko roropa ha osetapary poko?
 Epo hnae moro enery, moro etary roropa ya, enara!
²² Ynara äko Ritonõpo mana:
 “Ypoetory tõ tuaro pyra mã toto,
 juaro pyra roropa mã toto.
 Poeto pitiko sä mã toto, putupyra rokene,
 onenetupuhpyra mã toto.
 Popyra ehtoh poko tuarohxo mã toto.
 Yrome zae ehtoh poko zuaro pyra mã toto ipunaka.”

Enahkatopo imeĩpo

²³ Mame osenuhmase.
 Sero nono patãpome nexiase tytaõke pyra,
 Kapu ao ezuru pyra nexiase.
²⁴ Osenuhmase ypy tõ pokoxi, tykytyky äko toh nexiase;
 Emorymäkomo roropa kywyh äko nexiase xia, mya ropa.
²⁵ Osenuhmase ro, ahno onenepyra exiase ipunaka.
 Torõ tõ roropa kapu ae ytoketõ toepase toto.
²⁶ Osenuhmase ro moro nono kurã tykyrysã zamaro aexihpyry patãpome
 nexiase.
 Pata tõ roropa typahse Ritonõpo a,
 tonahkase toto eya, toto zehno toexiryke.
²⁷ Ynara tykase Ritonõpo: moro nono emero patãpome exĩko mana, yrome
 emero porehme onenahkapopyra ase.
²⁸ Moro nono xitãko mana,
 kapu kohmãnõko mana xinukutume,
 Ritonõpo tõturuse exiryke, onytyromara mana.
 Tynyryry waro toehse ynororo, ekurehpyra mana.
²⁹ Panaikato etaryhtao, kawaru po ytoketomo, pyrou ekomananõ roropa,
 tũtãko mã toto emero, tururume.
 Toitoine itu htaka ytõko,
 imehnõ topu tõ pona onuhnõko mã toto.
 Pata tõ emero tytaõke pyra exĩko,
 patãpome exĩko mã kehko.
³⁰ Pata Jerusarẽ, tuãnohsẽme exĩko mase!
 Oty katoh upo kamiraramã amurũko mah?
 Oty katoh õkyry tõ amurũko,
 oenuru tõ zonohnõko roropa hma?
 Toiparo rokẽ enekure oriry se mase!
 Opoko typenetase aexityã orumekase ropa,
 seromaroro oetapary se mã toto.
³¹ Kui kary etase, nohpo kui kary sä aenururuhtao, nohpo kui kary samo
 apitorymã enurumaryhtao eya.
 Jerusarẽ põkõ nohpo sä mã toto,
 kui äko, apotũkehnõko,

tomary anŷnõko toetuarimaryme ynara ãko:
 “Tonahkasẽme exĩko ase!
 Oehnõko mã toto jetapase, myhene!”

5

Jerusarẽ põkõ rypyry

¹ Jerusarẽ põkomo, ytotoko osema tõ ae!

Osenuhmatoko õmye xine!

Zupitatoko, osepekahtoh tao!

Zae ehtoh poko exikety toiro enẽko matou?

Ritonõpo omipona se, amonohkara exikety?

Toiro mokyro eneryhtao oya xine,

Jerusarẽ rypyry korokãko Ritonõpo mana.

² “Ritonõpo eahmãko ynanase,” ãko matose repe.

Yrome ajohpe rokẽ matose.

³ Amonohkara tõmiry omipona exiketõ zupĩko Ritonõpo mana.

Typipohse mexiatose eya

yrome otato pyra mexiatose;

takurihmose mexiatose eya,

yrome enetuputyry se pyra mexiatose.

Putupyra exiketõ sã mexiatose,

oorypyrykõ rumekary se pyra mexiatose.

⁴ Mame osenetuputyase: “Tuarõ pyra exiketõ rokẽ moro sã mã toto.

Mokaro ajoajohpe sã mã toto.

Ise Ritonõpo ehtoh waro pyra mã toto.

Inyripohpyry waro pyra roropa mã toto.

⁵ Seromaroro tamuximãkomo a ytõko ase oturuse imaro xine.

Mokaro puhko zuaro mã toto ise Kuesẽkõ ehtoh poko,

Ritonõpo nyripohpyry waro roropa mã toto.”

Yrome Tosẽkõme Ritonõpo turumekase eya xine porehme,

Aomiry omipona se pyra mã toto.

⁶ Morara exiryke reão a itu htae tosekasẽme exĩko mã toto;

kaikuximo ona poe toto esekãko,

reoparatu tõ otonẽnõko pata põkõ esekase.

Itõtarykohtao pata poe tosekasẽme exĩko mã toto iirypyrykõ tuhke exiryke,

tuhke Ritonõpo turumekase roropa eya xine.

⁷ Ynara ãko Ritonõpo, ekaropõko:

“Oty katohme ypoetory tõ rypyry korokãko ha?

Turumekase ywy eya xine.

Imehnõ neponãmary eahmãko mã toto, ajohpãkomo.

Ypoetory tõ tonahpase ya, tuesapare toto ehtoh pona.

Yrome imehnõ poko toehse toh nexiase,

imeimehnõ poko exiketõ maro toehse toto.

⁸ Kawaru sã kure tynahpase ahtao, imehnõ poko se yronymyryme typãnary
 pyty poko penetãko nexiase toto.

⁹ Zae pyra oya xine mokaro wãnopryhtao ya moro poko?

Zae pyra oya xine tuãnohse Izyraeu tõ porehme iirypyrykõ emetakame?

¹⁰ Oepetõkara enehpõko ase anarykatyã uwa zoko tõ akohtohme,

yrome emero porehme onenahkapopyra exĩko ase.

Jomi poe uwa amoriry tō kararahnōko oepetōkara mā toto moro amoriry tō ykyryryme pyra exiryke.

¹¹ Yrypome toehse Juta tomo Izyraeu tō maro jarao, imehnō neneryme. Towokase ywy eya xine. Ywy Ritonōpo oturūko ase.”

Typoetry tō Izyraeu rumekāko Ritonōpo mana

¹² Mame Ritonōpo poetry tō a ajohpe Ritonōpo tokarose. Ynara tykase toto:

– Ritonōpo kypoko xine pyra mana. Popyra ehtoh onenehpopyra mā ynororo kuānohtokōme: etonatoh onenehpopyra mana, omise konōto ehtoh onenehpopyra roropa mana.

¹³⁻¹⁴ Urutō poko ynara āko mā toto: “Tyryrykaneme rokē mā toto, typoe xine rokē oturūko mā toto Ritonōpo omi poe pyra.”

Ynara tykase Ritonōpo Imehxo Exikety ya:

– Jeremia, ourūko ase mokaro poko morara karyke eya xine. Jomiry rīko ase apoto samo, tūtāko ōtary ae. Mokaro apotopokōme sā exīko mā toto, tyahkasēme exīko mā toto.

¹⁵ Etako pahne Izyraeu tomo, ynara āko Ritonōpo mana:

– Ywy, Ritonōpo ahno enehnōko ase moino etonatohme amaro xine. Ahno jamihme exiketomo, pakatokomo, tyoro omiry ae oturuketomo. Aomiry onenetupuhpyra matose ipunaka.

¹⁶ Mokaro soutatu tō orēpyra mā toto; typyrekō ke ahno wōko mā toto, ipyno xine pyra toexirykōke.

¹⁷ Anapyrykō enahnōko mā toto otupikō ao, omūkurukō oēxirykō roropa etapāko mā toto. Oekykō, kaneru tomo te, pui tō roropa ōnōko mā toto. Anarykatyākō epery enahnōko mā toto, uwa tomo te, fiku tō roropa. Apatarykō pahnōko isoutatu tō mana tapuruse toto ahtao ro apuru konōto ke, topu risē ke, ōsewomatohkōme mekarotose repe.

¹⁸ – Yrome ywy, Ritonōpo ynara āko ase oya xine, morara ahtao ro oenahkapopyra xine ase.

¹⁹ Mame ekaroporyhtao oya oty katohme morara tyripose Ritonōpo a, ynara āko mase, Jeremia: “Ritonōpo turumekase oya xine exiryke, imehnō neponāmary toahmase oya xine ononorykō po; seromaroro imehnō poetryme exīko matose imehnō nonory po.”

Typoetry tō enaroximāko Ritonōpo

²⁰ Ynara tykase Ritonōpo:

– Jako pakomotyā enaroximako, Juta tō zuruko:

²¹ Otato ehtoko tuaro pyrahme sā exiketomo, amarokomo, tonure matose repe, yrome onenepyra matose, typanare matose repe, yrome otato pyra matose.

²² Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo. Oty katohme junō pyra hmatou? Oty katoh tykytyky kara hmatou jēpataka? Isawā rine tuna konōto ehpiryme jūme onymotyēkara ehtohme. Tuna konōto osemāko, yrome tosae tūtara mana; pohkane tō aryryāko reāo sā repe, yrome ytopyra mā toto tosarykō poe.

²³ Yrome amarokō Izyraeu tō putupyra exiketō sā matose, ywy, Oesēkō omipona se pyra matose, kurumekatose.

²⁴ Okurohtao xine ynara kara mexiatose: “Kurehxo kyya xine exiry Ritonōpo Kuesēkō omipona kuahtao xine, konopo enehpōko mana konopo oehtoh toehse ahtao, eina etyhyryme ahtao te, eina exipyra ro ahtao roropa. Kurehxo kyya xine exiry Ritonōpo Imehxo Exikety zuno kuahtao xine, jeimamyry ae rokē tykyrysā apoitoh enehpōko mana.”

²⁵ Yrome zae pyra oexirykōke tapiakase matose morohne kurā winoino, kurākō anapoipyra matose popyra oexirykōke.

²⁶ – Popyra exiketō nae ypoetory tō rānao. Tarāpa rinanō sā mā toto torō tō apoitohme repe; yrome ahno apoitoh rīko mā toto.

²⁷ Torō tō apoitoh pehme tyriry sā urakanakety a, moro sā tytapyīkō pehme mōkomo ke tomatonanohe aexityā ke. Morara exiryke orēpyra mā toto, tytineruke roropa,

²⁸ tupune mā toto, kure tynahpase roropa mā toto. Popyra toto ehtoh enahpyra mana; poetōpo tō onewomara mā toto, oty kara mā toto jamihme pyra exiketō osanumary eneryhtao tyya xine.

²⁹ – Yrome ywy mokaro wānohnōko ase moro pokoino, epehmapōko ase inyrytyā emetakame. Ywy, Oesēkō oturūko ase.

³⁰ Popyra ehtoh konōto exīko sero nono po seromaroro:

³¹ Urutō kō ajohpe oturūko mā toto. Mame oturuketō takorehmase ahtao eya xine ypoetory tō esēme osekarōko mā toto. Morara ehtoh ypoetory tō zamaro mana. Yrome otara tyrīko toh nae serara tōtyhkase ahtao?

6

Jerusarē apurūko epetōkara mana

¹ Pējamī tomo pata Jerusarē irumekatoko, epatoko osa osewomatoh pona! Rue etotoko Tekoa po, enaroximatoh tyritoko pata Pete-Hakerē po. Popyra ehtoh oehnōko mana inikahpoe, tarōkō esary enahkatohme.

² Jerusarē, pata kurano, oryxime exikety samo, tonahkasēme exīko mana.

³ Tuisa tō osesarīko mā toto tysoutatu tō maro moroto. Tapyi tō rīko mā toto pata zomye tynymenekatyā po.

⁴ Ynara āko mā toto: “Opyrekō apoitoko ōsetapatohkōme, pata pōkō maro! Owōtoko ty oytotohkōme tāxiahtao!” Yrome imeīpo ynara āko mā toto: “Kohmāsasaka mana, kohmānōko rahkene.

⁵ Opyrekō apoitoko! Ehmaropa osetapase sero kohmamyry ae; tapyi jamihmākō sykararachte Jerusarē po.”

⁶ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara tyripose tuisa tomo a:

– Wewe tō akohtoko, opyi tō tyritoko onuhtohme etonathme Jerusarē pōkō maro.

Ynara tykase roropa ynororo:

– Sero pata pōkō wānohnōko ase imehnō osanumaryke eya xine ipunaka.

⁷ Tuna pēkamā ae tuna tūtāko mana. Moro sā mā Jerusarē poe iirypyry tūtāko mana. Moro pata po oturūko mā toto imehnō etapary poko, toto enahkary poko; tyrohsē rokē enēko ase, apurotopōpyrykō roropa.

⁸ Jerusarē pōkomo, tuaro ehtoko oetuarimatoh oenaroximatohme; aryryra ahtao orumekatoryko ase. Apatarykō ripōko ase patāpome, osa tytaōke pyra exiketye.

Awānohtohkō popyra ehtoh epehpyryme

⁹ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase ya:

– Izyraeu tō nonory po ahno akoīpyry exipyra exīko mana: enahkahpyryme exīko mā toto uwa zoko samo epery tapoise ropa ahtao asakoro. Uwa epery apoine sā imehnō ipynanohko emero, ipynanopyry waro awahtao.

¹⁰ Ynara tykase ywy:

– Onokākō maro oturūko ha? Jotururuhtao enaroximatohme onokākō otato exīko nae? Typanarykō apurūko mā toto etary se pyra toexirykōke. Onekarohpyry etary se pyra mā toto, eunohnōko mā toto.

11 Ritonõpo, Jesemy, mokaro zehno oehtoh apoto sã ukurohtao mana; typenekehse ywy toto zehno oehtoh kurākary rokē ya ukurohtao.

Mame ynara tykase Ritonõpo ya:

– Mokaro zehno jehtoh ikuāko poetohti tō pona osema tao, nuasemākō pona roropa oximōme toto ahtao. Inio tō typyxiākō maro tarosēme exīko imehnō namotome, tamuhpomākō maro.

12 Itapyīkō imehnō tapyīme exīko, itupikō maro, ipyxiākō maro. Sero nono pōkō wānohnōko ase. Ywy, Ritonõpo, oturūko ase.

13 Mokaro emero tymōkomoke exiketomo te, tymōkomokākara roropa emero tineru apoiry kuhnōko mā toto imehnō enekunopyry ke. Urutō kō roropa oturuketō maro ahno enekunohnōko mā toto.

14 Ypoetory tō apurotopōpyry poko oty kara mā toto, mynyhme pyra ekarōko mā toto: “Kure rokē mana,” āko mā toto kure pyra emero ahtao.

15 Ehxirōko mā toto, yzamaro pyra ehtoh poko toehse toto ahtao? Arypyra! Ehxiropyra toh nexiase ipunaka. Ehxirotōh waro pyra mā toto. Morara exiryke epukāko mā toto imehnō epukatopōpyry samo. Tuānohse toto ahtao ya emahpyryme exīko mā toto nono pona. Ywy, Ritonõpo, oturūko ase.

Ritonõpo esemary se pyra Izyraeu tō mana

16 Ynara tykase Ritonõpo Kuesēkō typoetory tomo a:

– Xikihme ehtoko osema tō atakuohtōhpo osema kurā enetohme. Osema kurā nymyry enetupuhtoko moro ae oytotohkōme torētyke pyra oehtohkōme, tykase.

Yrome tozuhse eya xine:

– Ytopyra ynanase moro osema ae!

17 Morarame enenanō tyrise Ritonõpo a oewomananōme rue etatohme! Yrome:

– Onetara ynanase, tykase toto.

18 Naeroro ynara tykase Ritonõpo:

– Etatoko pahne imeimehnō nonory pōkomo, enetoko ke otara exīko ypoetory tomo a.

19 Etako ke nono! Popyra ehtoh enehnōko ase mokaro a, toto nyrytyā emetakame, jomiry omipona pyra toehse toexirykōke, tamorepatohkō se pyra roropa toexirykōke.

20 Otyme kure ya ixtaratu inenehpyrykō Sapa poe te, axikaru anusasamā moino tonehse ahtao eya xine? Mokaro nenehtyā tynekarorykōme ya anapoipyra exīko ase, toto nyahkatyā roropa yzamaro pyra mana.

21 Naeroro ywy, Ritonõpo, mokaro rīko ase etonatohme, epukatohme. Jūkō orihñōko mā toto tumūkurukō maro, tope tō maro te, typānarykō maro.

Epetōkara oehtoh inikahpoe

22 Ynara āko Ritonõpo mana:

– Ahno oehnōko moino, imehnō nonory poe inikahpoe; ahno jamihme exiketō typyrekō rīko mā toto etonatohme.

23 Typyreke mā toto: taky tō ke, pyrou ke, tytapema ke, enara. Imehnō pyno pyra mā toto, imehnō nupunato onenepyra mā toto. Kawaru po ytōko mā toto, panaikato rīko mā toto tuna konōto samo, pohkane konōto samo. Oehsasaka mā toto osetapase Jerusarē pōkō maro.

24 – Omi totase yna a moro poko, āko Jerusarē pōkomo, – mame yna emary jamihme pyra toehse; ataosanumāko ynanase nohpo samo aenururuhtao.

25 Ytopyra ynanase pata poe itu htaka, osema tō ae roropa yna epetōkara kurūke, typyreke exiryke, emero rokē po erehtoh nae, etapatopo, enahkatopo, orihmapotopo.

²⁶ Ynara āko Ritonōpo typoetory tomo a:

– Oemynyhmaryme upo amurutoko kamisa topuxiximã risemy, oporohtoko oruno pona. Oxitatoko omūkuru hnamory samo, toirono; xitatoko oehsasaka oenahkaponekō exiryke.

²⁷ Jeremia, ypoetory tō ikuhko metau kukuru samo; eneko kure zuaro oehtohme zae toto ehtoh waro oehtohme.

²⁸ Mokaro emero jomipona pyra mã toto, ytoytōko mã toto imeimehnō zuruse ajohpe ehtoh poko rokene. Putupyra mã toto, tūpore metau samo, kurimene sã roropa.

²⁹ Apoto ã axitū nymyry ahtao ro parata tuname onyrisaromepyra mana apiakatohme parata rypyry winoino paratame pyra exiryke. Moro sã ypoetory tomo onukurākara mã toto popynō otoxie kurākō maro ahtao.

³⁰ Popyra exiketō tosehpasēme exīko: “Parata rypyryme” toto rumekaryke ya, āko Ritonōpo.

7

Jeremia Ritonōpo Tapyī tao

¹⁻³ Mame tonyohse ywy Ritonōpo a Tytapyī Kurã omōtohtaka eahmananomo a tōmiry ekarotohme. Ynara tykase ynororo ya, moroto tehme exiko, jomiry ekaroko eya xine, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esē omiryne, ynara kaxiko:

– Etyorōmatoko, zae pyra onyrirykō ityoromatoko, mame jomi poe taro exīko ro matose.

⁴ Omi zae pyra ehtoh onenetupuhpyra ehtoko, ajohpe exiryke: “Towomase sytatose! Sero Ritonōpo Tapyīme mana, sero Ritonōpo Tapyīme mana, sero Ritonōpo Tapyīme mana!”

⁵ – Etyorōmatoko, zae pyra onyrirykō poko pyra ehtoko. Zae rokē ehtoko imehnomo a.

⁶ Imehnō nonory pōkō onenekunohpyra ehtoko, poetōpo tomo te, pytyōpo tō roropa. Imehnō zae exiketō onetapara ehtoko sero pata po. Imehnō neponāmary eahmakehtoko, moro poko oexirykōke osenahkãko matose.

⁷ Etyorōmaryhtao oya xine, jomi poe taro exīko ro matose sero nono po, jūme atamuru tomo a ynekarohpyry po.

⁸ – Enetoko ke! Omi ajohpe ehtoh ekarōko matose ajohpe pyra. Osenekunohnōko rokē matose.

⁹ Ematonanohnōko matose, imehnō etapãko, imehnō nohpo poko matose, ōmirykō etapōko matose imehnō enekunohtohme ajohpe oehtoh poko, onekarorykō zahkãko matose Paau eahmaryme, imehnō neponāmary eahmãko roropa matose, mokaro waro pyra mexiatose pake ahtao.

¹⁰ Yzamaro pyra onyrirykō ipunaka, moromeīpo jēpataka oehnōko matose Ytapyī Kurã taka ynara kase: “Kure rokē sytatose taro, towomase!” āko matose repe.

¹¹ Ytapyī Kurã omato tō otonētohme ekarōko matou? Onyrirykō tonese ya. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.

¹² Ytotoko Xiro pona ynymenekahpyry osemazuhme moroto jeahmatohme, ynyrihpyry moroto enēko matose popyra Izyraeu tō ehtopōpyry pokoino, ypoetory tomo.

¹³ Morohne oorypyrykō poko emero toehse matose. Tuhke rokē kuenaroximatose repe, yrome jomiry etary se pyra mexiatose; mame okohmarykōhtao ya jezuhpyra mexiatose. Ywy, Ritonōpo, oturunō.

¹⁴ Morara exiryke ynyrihpyry Xiro poko tyrīko roropa ase sero Ytapyī Kurā poko, oewomatohkōme ekaroryhtao ro oya xine. Ynyrihpyry Xiro po tyrīko ase taro ononorykō po, ynekarohpyry atamurukomo a.

¹⁵ Aaropotoryko ase jēpatae oekyry tō aropotopōpyry samo, Izyraeu tomo. Ywy, Ritonōpo, oturuno.

Omipona pyra ahno ehtopōpyry

¹⁶ Ynara tykase Ritonōpo:

— Jeremia, oturupyra exiko ya mokaro poko. Kure ehtoh onekaropopyra exiko; ykohmara exiko toto akorehmatoh poko. “Ajohpāme sã,” kara exiko roropa ya, ōtururu onetara jexiryke.

¹⁷ Otaramē mokaro nyriy onenepyra mase Juta patary toh tao, Jerusarē esemary tō ae.

¹⁸ Apotopokō enehnōko poetohti, apoto zukāko orutua komo, wyi panō ekeiko nohpo tomo ekarotohme tynekaroryme tyneponāmarykō nohpome exikety a esety “Nohpo Imehxo Kapu Esemý”. Eukuru kuānōko roropa mā toto tynekarorykōme imehnō typonāmarykomo a. Moro sã mā toto jyhtomahme, toto zehno jehtohme.

¹⁹ Yrome otaramē rokē jyhtomāko mā toto. “Arypyra! Jyhtomara mā toto,” āko ase. Atapurōko mā toto, imeīpo ehxirōko mā toto.

²⁰ Naeroro ywy, Ritonōpo, tohne jehtoh kuānōko sã ase sero Ytapyī pona. Zehno jehtoh kuānōko sã ase ahno pona, okyno tō pona te, wewe tō pona te, tykyrysã pona. Apoto sã tarōkō zehno jehtoh exīko mana, ezehpỹ sã exīko mana.

²¹ — Toitoinē onekarorykō tyahkasēme exīko tytororo apoto apō po, yrome imehnō onekarorykō pū ōnōko matose jomi poe. Yrome ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemý, ynara āko ase oya xine, otara kara ywy moro tōsē emero onyryhtao oya xine.

²² Ejitu poe atamurukō touse ahtao ya, toto onyrippyra exiase okyno tō poko, toto nekarorykōme jahkatohme tytororo apoto apō po te, imehnō inekarotyã roropa tōsēme.

²³ Yrome ynyrippyry ekaroase eya xine, jomiry omipona toto ehtohme, toto Ritonōpome jehtohme, ypoetoryme toto ehtohme. Tyripose toto ya zae rokē toto ehtohme jomihpyry omipona, emero kure ehtohme eya xine.

²⁴ Yrome otato pyra toh nexiase, jomiry omipona pyra. Yrome putupyra exiketō sã typenetatohkō xihpyry poko toehse toh nexiase. Naeroro kurākō anapoipyra tokurehse toto, popyrahxo toehse toh nexiase.

²⁵ Moino ro atamurukō tūtatopōpyry poe Ejitu poe tarona ypoetory tō, urutō kō emero enehpoase oya xine.

²⁶ Yrome otato pyra mexiatose. Aomirykō omipona pyra mexiatose. Yrome putupyra exiketō sã mexiatose. Popyra ehtoh poko mexiatose atamurukō saaro, imotyē xine roropa.

²⁷ — Morara exiryke, Jeremia, sero jomiry emero ekaroko ypoetory tomo a, yrome otato pyra exīko mā toto; toto kohmāko mase repe, yrome onezuhpyra exīko mā toto.

²⁸ Mokaro zurūko mase Ritonōpo, Tosēkō, omipona pyra toto exiry poko. Ahno ekurākasaromepyra mā toto tuānohse toto ahtao ro. Ajohpe pyra ehtoh tonahse; zae nymyry ehtoh poko oturupyra toehse mā toto.

Toto wānohtopo tyneponāmarykō eahmaryke

²⁹ Ynara tykase Ritonōpo:

“Oxitatoko, Jerusarē pōkomo.

Oūsetykō isahkatoko ipahtohme;

Eremiatoko aorihtyã hnamoryme ypy tõ emory po,
ywy Ritonõpo, ozehno xine jexiryke ypoetory tõ turumekase ya.”

³⁰ – Juta tõ nyrihpyry azahkuru mana ya. Tyneponãmarykõ tyrise eya xine Ytapyĩ Kurã taka, moro se pyra ase yronymyryme, nuriame Ytapyĩ tyrise eya xine. Ywy Ritonõpo, oturunõ.

³¹ Jakanahmã Pẽ-Hinõ po apoto apõ tyrise eya xine, esety Topete, mame moroto typoenõ tyahkase eya xine tynekarorykõme. Moro onyrippyra exiase eya xine, moro ehtoh sã osetupuhpitopyra exiase ipunaka.

³² Naeroro etako pahne okynahtao sero pata esety Topeteme pyra exĩko mana, sero jakanahmã Pẽ-Hinõme pyra exĩko roropa mana, yrome “Jakanahmã Etapatopo” me tosehpasẽme exĩko mana. Topete po aorihtyã ekepyry tõ zonẽnõko mã toto imepỹ osa pyra exiryke.

³³ Ahno ekepyry õnõko torõ tõ mana te, onokyro tõ roropa, mokaro onerehpyra roropa imehnõ mana, ahno pyra exiryke.

³⁴ Mame sero nono patãpome exĩko mana. Kui kui kary tãkye ehtoh enahkapõko ase, oseahmarykõ poko roropa, panaikato roropa oseahmaryme pytatoh poko enahkapõko ase, Juta patary tõ po te, pata Jerusarẽ esemary æ roropa, enara.

8

¹ – Moro sã toehse ahtao aorihtyã ekepyry zonẽtopõpyry æ tuisa tõ zehpyry tousẽme exĩko, Juta tõ tamuximãkõ zehpyry roropa te, oturuketõ zehpyry maro te, urutõ kõ zehpyry maro, imehnõ Jerusarẽ põkõ zehpyry roropa. Ywy Ritonõpo oturũko ase.

² Jehpyrykõ typahsẽme exĩko sapararahme xixi zopino, nuno roropa, xirikuato zopino roropa. Morohne sehxo toh nexiase, tynekarorykõ tonehse eya xine, imeĩpo ehtoh poko tõturupose toto a eya xine, toahmase toto eya xine. Jehpyry tõ ananỹpyra exĩko mã toto zonẽtohme. Jarao rokẽ exĩko mã kehko nono po, onokyro ety samo.

³ Mame mokaro popyra exiketõ akoĩpyry, sapararahme taropose aexityã ya toorikyrykõ sehxo exĩko mã toto. Ywy Ritonõpo Jamihmehxo Exikety oturunõ.

Iiryppyry wãnohtopo

⁴ Mame typoetory tomo a tõturupose Ritonõpo a ya. Ynara tykase ynororo:
– Ahno toepukase ahtao owõpyra ropa hnae? Tyetohse osema ahtao eramara ropa hnae?

⁵ Ypoetory tomo, oty katohtahxime eramãko matou ywinoino? Amekehxo rokẽ ytõko matose ywinoino, oty katohme? Azahkuru oehtohkõ rumekary se pyra matose oehtohkõme ropa ya.

⁶ Otato exiase õmirykõ etatohme repe, yrome zae omi ke oturupyra mexiatose. Emynyhmara mexiatose popyra oehtohkõ poko. “Oty yriase azahkuru?” kara mexiatose. Oesemarykõ æ rokẽ ytõko matose, emero porehme, kawaru samo tururume aytoryhtao etonatohtaka.

⁷ Torõ tõ toytotohkõ waro mã toto, urutukue tomo te, akarara tomo te, parapi tõ roropa, imepỹ nono pona toytotohkõ waro mã toto; ruperupewa tõ zuaro mã toto toehtohkõ ropa toehse ahtao. Yrome amarokõ ypoetory tomo, ynyrippyry oya xine omipona pyra matose.

⁸ – Otãto ehxiropyra exiketõ sã ynara ãko matou: “Tuarõ exiketõme ynanase, Ritonõpo Omiry nae yna exiryke?” Yrome enetoko ke! Mokaro, jomiry meronanõ mã azahkuru jomiry tymerose eya xine.

⁹ Tuarõ exiketõ ehxirõko mã toto; otupõko mã toto, tamonohse mã toto, Jomiry turumekase eya xine exiryke. Oty moro tuarõ ehtoh nae toh nae?

¹⁰ Morara exiryke ipyxiäkõ ekarõko ase imehnomo a, inonorykõ ekarõko ase imehnõ esë tomo a. Ynara exiryke: mokaro emero tineru apoiry kuhñõko mã toto, imehnõ enekunopyry ke, tamuximãkomo te, tytineruke pyra exiketomo, enara. Urutõ komo, oturuketõ roropa emero ajohpe mã toto.

¹¹ Ypoetory tõ apurotopõpyry ekarõko mã toto emikatoh sã rokene. Ynara ãko mã toto: “Kure rokẽ mana,” ãko popyrahxo ahtao.

¹² Morarame morohne poko, yzamaro pyra ehtoh poko ehxirõko toh nae? Arypyra! Ehxiropyra mã toto ipunaka; ehxirosaromepyra mã toto. Naeroro epukãko mã toto imehnõ toepukase aexityã samo; toto wãnopyryhtao ya typahsẽme exiiko mã toto nono pona. Ywy, Ritonõpo, oturũko ase.

¹³ — Ywy Ritonõpo, ypoetory tõ enepyyry se exiase oximõme, tupito poko erohkety tonahsẽ apoiry samo. Yrome uwa zoko sã toh nexiase topere pyra, wikeira zoko samo topere pyra; tyaremãse roropa toorihse. Naeroro imehnõ nonory põkõ tonehpose ya sero nono apoitohme eya xine.

¹⁴ — Oty katohme tehme rokẽ sytatou? ãko Ritonõpo poetory tomo. — Ehmaropa tururume pata tõ pona, tapuruse exiketõ pona, moroto orih-tohme. Kuorihmapotorỹko Ritonõpo Kuesẽkõ mana. Tuna tokarose eya kuokurukõme opi orihmato maro tyryryhpyke toehse kuexirykõke, aomiry omipona pyra.

¹⁵ Osepeme ehtoh imehnõ maro eraximãko sexiatoise, kure kuehtohkõme repe, yrome kure ehtoh oehpyra tokurehse; oserematoh toraximase kyya xine repe, yrome kuerehtohkõ rokẽ toehse.

¹⁶ Kuepetõkara toehse mã toto pata Tã pona; kawaru tõ etãko sytatose oseremãko jamihme ahtao. Mokaro omitaryhtao nono tykytyky kamexipõko mã toto. Kuepetõkara tooehse mã toto sero kynonorykõ enahkase kỹkyryrykõ maro emero porehme, kypatarykomo te, pata tõ põkõ maro.

¹⁷ — Tomeseke ehtoko! ãko Ritonõpo mana. — Okoi tõ enehpõko ase oya xine orihmatõ komo; mokaro okoi tõ ekuremasaromepyra mã toto, osekatorỹko mã toto.

Jeremia emynyhmatopõpyry

¹⁸ Emynyhmãko ase ipunaka,
ekurãkasaromepyra ase;
ukurohtao jeano kure pyra mana.

¹⁹ Etatoko ke! Wekyry tõ kui kary etãko ase,
kohtãko mã toto sero nono po porehme.

Ynara ãko mã toto:

“Otaramẽ Ritonõpo Kuesẽkõ Xião po pyra toehse nae?

Xião Tuisary moroto pyra hnae?”

Mame Ritonõpo, Ituisarykõ toto ezuhnõko:

“Oty katoh jyhtomãko matou oneponãmarykõ ke, ritõ panõ eahmaryke oya
xine,

typahsẽme rokẽ mokaro mã toto?”

²⁰ Mame ahno kohtãko mã toto:

“Jeimamyry nenahno,
tykyrysã apoitoh tonahse,
yrome kypynanohpyra xine sytatose.”

²¹ Ukurohtao jeano tapurose mana wekyry tõ tapurose exiryke.
Xitãko ase, tapotũkehse ywy ipunaka.

²² Opi pyra hnae Kireate po?

Opi warõ pyra roropa hnae moroto?

Morara exiryke oty katohme wekyry tō onukurākara toh nae?

9

¹ Jupuhpyry tuna pēkamāme ehtoh sã se ase repe,
jenuru soesoekaneme sã se ase roropa repe yxity ke, ywy yxitatohme
saereme, koko roropa wekyry tō hnamoryme, totapase aexityamo.

² Osa se ase jesaryme ahno esao pyra, ameke jehtohme wekyry tō winoino.
Imeimehnō nohpo tō poko mā toto,
imehnō ewokananōme oxikone mā toto.

³ Tahxime ajohpe oturūko mā toto imehnomo a.
Ajohpe rokē mā toto sero nono po,
zae ehtoh poko pyra mā toto.

Ynara āko Kuesēkō mana:

“Ypoetory tō popyra ehtoh poko exikehpyra mā toto,
Ritonōpome jenetupuhpyra mā toto.”

⁴ Tomeseke se mā toto topekō maro,
osenekunohpopyra toehtohkōme emero porehme.

Takorō tō zae onekaropyra mā toto,
zae pyra toto exiryke emero, Jako samo.
Tope tō kerekeremāko mā toto ajohpe ehtoh ke.

⁵ Tope tō enekunohnōko roropa mā toto emero porehme,
zae ehtoh onekaropyra mā toto.

Tunurukō amorepāko mā toto ajohpe ehtohme;
tyrypyrykō poko mā toto,
iiryppyryme toehtohkō onurumekara mā toto.

⁶ Imehnō ryhmāko mā toto,
mame iiryhmazomōko ropa mā toto, enekunohnōko,
mame enekunohnōko ropa mā toto.

“Yse pyra ypoetory tō mā toto Tosēkōme,” āko Ritonōpo mana.

⁷ Morara exiryke Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara āko mana:
“Ypoetory tō kurākāko ase parata kurākary sã apoto ao.

Toto kuhnōko ase kure toto ehtoh enepotohme.

Popyra ehtoh poko toehse ypoetory tō mana,
oty ropa tyrīko ha toto a?

⁸ Inuru pyrou sã mana, topinohse orihmato ke,
ajohpe oturūko mā toto.

Typānary maro kure sã oturūko mā toto, ipyrypāko,
yrome ahno apoitoh rīko mā toto typānary apoitohme tyya.

⁹ Naeroro mokaro wānohnōko ase toto nyrytyā emetakame.
Moro sã jahtao zae pyra hano oya?

Zae pyra hano mokaro wānoypyryhtao ya?
Ywy Ritonōpo, oturunō.”

¹⁰ Ywy Jeremia, ynara ase:

“Xitāko ase ypy tō pokoino, onahpoty pokoino roropa,
toorihse exiryke,

ytoketō moro ae ytopyra mā toto.

Pui tō omiry osetara mana moroto;

torō tō roropa, onokyro tō toepase, mya toytose mā toto.”

¹¹ Ynara tykase Ritonōpo:

“Pata Jerusarē rīko ase ypyme topu tō osepona, kaikuxi panō esaryme. Juta patary tō rīko ase patāpo tōme, tytaōke pyra exīko mana.”

¹² Oturupoase:

— Ritonōpo Jesemy, oty katohme yna nonory tonahkase nah? Oty katohme tonore toehse, ona tonorē samo, tonore exiryke moro ae ytoketō ytopyra mā toto? Onoky tuarohxo exikety moro enetupuhnōko nae? Onoky tamorepase oya morohne poko, imehnō amorepatohme eya?

¹³ Mame ynara tykase Ritonōpo:

— Serara toehse ynamorepatopōpyryme ypoetory tomo a turumekase exiryke eya xine. Jomihpyry omipona pyra toehse toto. Ynyripohpyry onyripyra toh nexiase.

¹⁴ Yrome putupyra sã toehse toh nexiase. Ritō panō Paaui tōkehko toahmase eya xine, tumykō namorepatopōpyry ae.

¹⁵ Seromaroro etatoko pahne, ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esē ynara tyrīko ase: Otyro itunety ekarōko ase ypoetory tomo a in-apyrykōme, tuna roropa topinohse orihmato ke ekarōko ase eya xine aukurukōme.

¹⁶ Sappararahme ypoetory tō aropōko ase imeimehnō nonory pona. Mokaro ehtoh waro pyra toh nexiase. Itamuru tō mokaro ehtoh poko zuaro pyra roropa toh nexiase. Imehnō soutatu tō enehpōko ase etonatohme ypoetory tō maro toto enahkatoh pona ipunaka.

Takorehmarykō se Jerusarē pōkomo

¹⁷ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase:

“Etatoko pahne!

Aorihtyã hnamonanō enehpotoko, nohpo tomo, ekepyry zonētoh eremiary waro exiketomo.”

¹⁸ Ahno ynara āko:

“Axī ke eremiaketō enehpotoko, eremiatohme emynyhmatoh poko ynane-taryme,
yna enuru pehkatohme yna xity ke, tuna tūtatohme yna enuru ae, yna xitaryme!”

¹⁹ Etatoko Xiāo pōkō xitary, ynara āko mā toto:

“Tonahkase sytatose! Typoremākase sytatose!

Kytapyīkō tykararahse kehko,
tomase roropa kehko nono pona.

Kynonorykō turumekapose kyya xine.”

²⁰ Ynara tykase ywy:

“Nohpo tomo, otato ehtoko Ritonōpo Oesēkō omiry oya xine,
Aomiry omipona ehtoko.

Oēxirykō amorepatoko tyxitary waro toto ehtohme;
oepe tō amorepatoko toremiarykō waro emynyhmatoh poko.

²¹ Omato sã kuorikyrykō tomōse osenuhmatoh ae kytapyīkō taka,
kutuisarykō tapyī konōto taka tomōse;

poetohi tonahkase osema tō ae, nuasemākō roropa osepekahtoh tao.

²² Aorihtyã ekepyry epukāko,
onokaro ety sã sappararahme typahse ona po,
tykyrysã tysahkase ahtao samo
mame aepukaryke tynomose apoinanomo a,
tonahsemy sã tynomose rokenē.

Moro Ritonōpo nekarohpyry ya ourutohkōme.”

²³ Ynara āko Ritonōpo mana:

– Tuaro exiketomo, epyrypara ehtoko tuaro oehtohkō poko, jamihme exiketomo, epyrypara ehtoko ajamitunurukō poko, tymōkomoke exiketomo, epyrypara ehtoko tytineruke oehtohkō poko.

²⁴ Epyrypany se awahtao epyrypako juaro oehtoh poko, jomiry enetuputyry poko roropa oya. Ywy, Ritonōpo Oesēkōme ase, opyno xine exikehpyra ase, zae ehtoh rīko ase zae jexiryke sero nono po. Morohne yzamaro mana. Ywy, Ritonōpo oturūko ase:

²⁵⁻²⁶ – Okynā pyra ahno wānohnōko ase: Ejitu pōkomo te, Juta pōkomo te, Etō pōkomo te, Amō pōkomo te, Moape pōkomo emero ona pōkō maro; torēnase toto tūsety sahkary poko mytyhse samo. Mokaro emero aīkōpotapihpyry tysahkase repe, yrome jomiry omipona pyra mā toto. Ypoetoryme toto ehtoh enetupuhtoh moro, aīkōpotapihpyry sahkary repe. Yrome mokaro emero Izyraeu tō roropa ynyripohpyry eya xine turumekase eya xine, ypoetoryme nymyry sã pyra toehse toto.

10

Toponāmasã poko Jeahmary sã pyra

¹ Izyraeu tomo, etatoko ke Ritonōpo Oesēkō nekarohpyry oya xine!

² Ynara āko mana:

“Imehnō ahno nyrytã onypoehpyra ehtoko.

Oserehnōko mā toto kapu poko exiketō tyoro sã eneryke tyya xine.

Yrome amarokō oserehpyra ehtoko.

³ Mokaro enetuputyry typahsēme sã mana ipunaka.

Wewe akohnōko mā toto itu htao;

mame ipoko erohkety moro wewe axikāko tytapema ke kehko,

tyneponāmary rīko mana.

⁴ Mame emeporyme parata rīko uuru maro,

perēku ke tūpore tyrīko mā toto apō po epukara ehtohme, ehmopyra roropa ehtohme.

⁵ Mokaro toponāmasã oturusaromepyra mā toto:

torō tō erehtoh sã mā toto tupito rānao tarykase ahtao otyro ke.

Tarorykō se rokē mā toto, ytoytosaromepyra toexirykōke.

Mokaro zuno pyra ehtoko:

imehnō onyryhmasaromepyra mā toto,

imehnō kure onyrisaromepyra roropa mā toto.”

⁶ Ritonōpo, yna Esemy, imepỹ asã exikety pyra mana.

Imehxo mase, jamihme mase,

oesety jamihme mana.

⁷ Onoky ouno pyra hnae, emero nono pōkō Esēme mase?

Kure kuhse mase yna a, imehxo oexiryke.

Imepỹ pyra mana asã exikety, tuaro exiketō rānao, ahno tuisary tō rānao.

⁸ Mokaro emero zuaro pyra mā toto,

putupyra exiketō sã mā toto.

Toto anamorepara ineponāmarykō wewe risē mana?

⁹ Mokaro neponāmary tyōtose parata ke Expania poe, uuru ke roropa Upaze poe; ahno nyrytã emero.

Tupohtose mā kehko upo ke kamisa kurã risē ke,

kamiraramã ke roropa tyrise emese kure exiketomo a.

¹⁰ Yrome omoro mase Ritonōpo nymyry;

Ritonōpo isene exikety, Tuisame jūme exikehpyra exiketyme.

Zehno awahtao sero nono tykytyky āko mana;

ahno tō zehno awahtao enahnōko mā toto.

¹¹ Amarokomo, mokaro zurutoko, ynara kahtoko eya xine: “Mokaro toponāmasā sero nono onyripyra exiketomo, kapu onyripyra exiketomo, tonahkasēme exīko. Osenepyra exīko mā kehko ipunaka sero nono po.”

Eremiatoh kure Ritonōpo riry poko

¹² Tyjamtunuru ke sero nono tyrise Ritonōpo Kuesēkomo a; tuaro toehtoh ke sero nono tyrise eya.

Kapu roropa epozakoxi tyrise eya tōsenetupuhpōpyry ae ro.

¹³ Tyripose ahtao eya tuna tō aryryāko kapu ao: akurū tō onuhmanohpōko mana nono etyhpyry poe.

Neneneh kamexipōko mana konopo maro, tyryrykane tūtanohpōko mana esary poe.

¹⁴ Morohne eneryke ahno a, tuaro pyrahme sā osekarōko mā toto, putupyra sā ipunaka.

Tyneponāmary rinanō ehxirōko mā toto tynyrityā ajohpe rokē exiryke, isene pyra exiketye exiryke.

¹⁵ Typahsēme rokē mā kehko, toiparo rokē tyrise mā kehko.

Tonahkasēme exīko mā kehko tooehse Kuesēkō ahtao toto wānohtohme.

¹⁶ Yrome Jako Esē mokaro sā pyra mana; emero Rihpōme mā ynororo,

Izyraeu tō tymenekase eya typoetoryme toto ehtohme. Esety mā Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety.

Ahno taroposēme exīko tynonorykō poe

¹⁷ Jerusarē pōkomo, apatary tapuruse oepetōkara a! Ōkyryrykō akimatoko,

¹⁸ seromaroro oematorŷko Ritonōpo exiryke mya, ononorykō poe; ākuhmotorŷko mana tuaro oehtohkōme. Ywy Ritonōpo oturūko ase.

¹⁹ Jerusarē pōkō tykohtase:

“Tapurose sytatose, myhene!

Kuapurotopōpyry tō ekurākara mana!

‘Seanahatoatose,’ tykase kymarokō repe.

²⁰ Yrome kytapyŷkō tonahkase mā kehko, eary tō imyhtoh tonō tamohse kehko.

Kypoenōkō toytose toto kywinoino xine.

Tonahse toto ipunaka,

tapyi rine pyra toehse kuakorehmatohkōme tapyi ritohme ropa,

apuru tō kamisa risē anŷnanō pyra toehse sytatose kymaro xine aehtohme rahkene.”

²¹ Ynara tykase ywy:

“Kutuisarykō tuaro pyra mā toto;

onekaropopyra mā toto Ritonōpo Kuesēkomo a takorehmapotohkōme.

Morara exiryke torēse mā toto,

kuekyrykō sapararahme toehse roropa mā toto.

²² Etatoko pahne! Omi toehse!

Ahno inikahpoe panaikato ke oximōnōko mā toto.

Isoutatu tō oehnōko Juta patary tō ritohme patāpome, onokyro tō esaryme.”

Jeremia otururu Ritonōpo a tyekyry tō poko

²³ Ritonōpo yna Esemu, zuaro ase,

ahnome rokē yna exiryke imeŷpo yna ehtoh waro pyra ynanase;

imeŷpo ehtoh onytyromasaromepyra ynanase.

24 Ritonõpo, yna ikurākako zae yna ehtohme,
yrome onymotyēkara exiko.
Yna onuwānohpyra exiko zehno awahtao, yna enahkaryino.
25 Imehnō nonory pōkō zuānohko yronymyryme,
oeahmara exiketomo,
tosēkōme oenetuputyry se pyra exiketomo.
Yna, opoetory tō totapase eya xine, Jako pakomotyamo.
Yna nonory patāpome tyrise roropa eya xine, enara.

11

Ritonõpo netapohpyry Izyraeu tomo a

- 1 Ynara tykase Ritonõpo Kuesēkō ya:
2 – Otato exiko sero omi poko, ynetapohpyry poko. Kaxiko Juta tomo a, Jerusarē pōkomo a roropa:
3 Ywy Ritonõpo, Izyraeu tō Esemymy popyra ehtoh enehpōko ase emero ynetapohpyry omipona pyra exiketomo a.
4 Sero ynetapohpyry yroro mana, ynetapohpyry atamurukomo a toto enepiryhtao ya Ejitu poe; moroto kynexine apoto ē kurimene ritoh sã eya xine zemime exikety samo. Toto zurune: “Jomiry omipona awahtao xine emero porehme, ynyripohpyry omipona, ypoetoryme exiko matose, Oesēkōme exiko ase.
5 Mame jomihpyry ae ro atamurukomo a sero nono kurã ekarōko ase oya xine,” ase eya xine. “Seromaroro ononoryme mana.”
Ynara tykase ywy:
– Yje, Ritonõpo. Ajohpe pyra mase.
6 Mame ynara tykase ro Ritonõpo:
– Ytoko Juta patary tō pona, Jerusarē esemary ae roropa jomiry ekarotohme. Kaxiko Izyraeu tomo a ynetapohpyry etatohme eya xine, morohne tyritohme eya xine.
7 Toto tamuru tō touse ahtao ya Ejitu poe tonaroximase toto ya jomiry omipona toto ehtohme, moro sã ypoetory tō enaroximãko ro ase seroae ro.
8 Yrome onetara toh nexiase, otato pyra roropa toh nexiase. Popyra toehthokō poko ro toh nexiase, putupyra exiketō samo, moino toto ehtopōpyry samo. Tyripose toto ya ynetapohpyry omipona toto ehtohme repe. Yrome jomiry omipona se pyra toh nexiase. Morara exiryke tuānohse toto ya toto wānohtoh ke emero tymerose aexityã ynetapohpyry ao.
9 Mame ynara tykase Ritonõpo ya:
– Juta tomo Jerusarē pōkō maro atamorepãko mã toto popyra ehtoh ritohme yyryhmatohme.
10 Toeramase ropa toto tytamurukō rypyry poko toto ehtohme, ynyripohpyry omipona se pyra toehse toto, imehnō neponāmarykō toahmase roropa eya xine. Izyraeu tomo Juta tō maro ynetapohpyry omipona pyra toehse mã toto, ynekarohpyry itamurukomo a.
11 Morara exiryke ywy, Ritonõpo oenaroximãko ase: popyra ehtoh enehpōko ase mokaro pona. Epasaromepyra exiko mã toto. Mame ykohlaryhtao eya xine takorehmapotokōme ya onetara exiko ase.
12 Mame Juta tomo Jerusarē pōkō maro takorehmaporykō se exiko mã toto tyneponāmarykomo a, tynekarorykō tyahkase eya xine exiryke toto eahmaryme. Yrome moro popyra ehtoh toehse ahtao mokaro ineponāmarykō toto onypynanohsaromepyra exiko mã toto.

¹³ Juta tomo tyneponāmarykō tuhke nae, typatarykō punero. Mame tynekarorykō zahkatohme apoto apō tyrise Jerusarē pōkomo a pata esemary tō punero mokyro toponāmasā nuriame exikety Paau eahmaryme.

¹⁴ Jeremia, oturupyra exiko ya sero ahno poko, toto anakorehmapopyra exiko ya. Toto etuarimarykohtao, ya takorehmaporykohtao onetara exīko ase.

¹⁵ Ynara tykase Ritonōpo roropa:

– Mokaro pyno ase repe, yrome popyra ehtoh poko mā toto. Onoky omi poe ytōko toh nae Ytapyī Kurā taka? Otarame ynara osenetupuhnōko mā toto: “Kuānohtokō onenehpopyra sytatose Ritonōpo a okyno tō zahkaryhtao kynekarorykōme eya, kuomirykō etaporyhtao roropa eya.” Moromeīpo atākyemāko toh nae?

¹⁶ Pake ahtao mokaro poko ynara tykase ywy, Oriwerame nupunato mana, toperē sã nexiase azeitona kurā ke, tēme. Seromaroro panaikato maro konomeru sã apoto zukāko ase zary tō poko āmoriry tō tahkāko ase.

¹⁷ – Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu arykase Juta maro; yrome seromaroro popyra ehtoh ke toto enaroximāko ase. Eya xine sero popyra ehtoh tonehpose typona xine, zae pyra toehse toto exiryke; tyzehno xine tyripose ywy eya xine tynekarorykō zahkary poko Paau eahmaryme.

Jeremia etapary poko atamorepatopo

¹⁸ Mame tuaro tyripose ywy Ritonōpo a jetapary se jepetōkara ehtoh poko.

¹⁹ Kaneru mūkuru sã exiase imehnō zuno pyra tarose ahtao totapasēme ehtohme. Zuaro pyra exiase ypoko osenetupuhnōko toh nexiase popyra ehtoh ritohme ya. Ynara tykase toto:

– Ehmaropa, wewe enahkase jamihme ro tahtao. Jeremia setapatone jūme wenikehtohme ipoko emero.

²⁰ Mame ynara tōturuse ywy Ritonōpo a:

– Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, zae yna apiakaneme mase. Yna osenetupuhthō enēko mase yna penetatoh roropa. Zae ehtoh tyriko, mokaro zuānohko, tōsekarose jexiryke oya.

²¹ Mokaro orutua kō Anatote pōkō jenery se toorihse toh nexiase. Ynara tykase toto: oturukehpyra awahtao Ritonōpo poko oetapāko ynanase.

²² Naeroro Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase toto poko:

– Mokaro wānohnōko ase. Toto poenō orutua kō totapasēme exīko etonathō tao. Imehnō ipoenō orihnōko mā toto omise konōto toehtokōke.

²³ Mame popyra ehtoh enehpōko ase Anatote pōkō pona. Moro toehse ahtao tonahsēme exīko mā toto. Ahno akoīpyry exipyra exīko mā ipunaka.

12

Jeremia oturupotoh Ritonōpo a

¹ – Ritonōpo Jesemy, kure jehtoh poko osezukuruhtao ya, zae rokē oehtoh enepōko mase ya. Yrome oya ekaropory se ase zae ehtoh poko: Oty katohme popyra exiketō tytineruke exīko nae? Oty katoh ajohpe exiketō orēpyra toh nae tynyrirykō poko?

² Otyro sã toto arykāko mase, imity jamihme exīko; ahtāko mā toto, eperytāko. Oturukehpyra mā toto kure oehtoh poko, yrome ajohpe pyra: oty kara mā toto azamaro ehtoh poko.

³ Yrome omoro, Ritonōpo juaro mase; ynyriry enēko mase, ose jehtoh waro mase. Ritonōpo, mokaro itywyhmako kaneru samo etapathō taka; toto apiakako ikurākatohme toto etapathō pona.

⁴ Otāto jeimamyry ise ro tonore rokē sero yna nonory exīko nae? Otāto ise ro onahpoty zaremānōko ona po emero? Onokyro tō orihnōko mā toto torō tō roropa, popyra sero nono pōkō exiryke, ynara karyke eya xine: “Onenepyra Ritonōpo mana, kynyrirykō onenepyra mana.”

⁵ Ynara tykase Ritonōpo:

– Jeremia, tapotūkehse awahtao tururume oytory poko orutua kō motyēkary poko, otara exīko mah tururume oytoryhtao kawaru tō maro? Tupime oya ahtao owomyry jarao osetapara ahtao, otara tyrīko mah apotūkehpyra oehtohme itu htao tuna Joatāo ehpio?

⁶ Oekyry tō ro, atapyī taōkō oewokaneme toehse mā toto. Oepetōkara maro okerekeremāko mā toto. Osenekunohpopyra exiko eya xine, kure rokē aotururukohtao ro amaro osepeme sã repe.

Ritonōpo emynyhmary typoetory tō poko

⁷ Ynara āko Ritonōpo:

“Ypoetory tō Izyraeu turumekase ya; ynymenekatyā se pyra toehse ywy.

Mokaro pyno jexityā ekaroase epetōkara a.

⁸ Ypoetory tō, ynymenekatyā yzehno toehse mā toto; reāo samo itu htao aryry tykase toto jerehtohme, naeroro toto se pyra ase ipunaka.

⁹ Ypoetory tō torō sã mā toto tapuruse ahtao piano tomo a etonatohme. Onokyro tō enehpoko otuhtoh konōto pona!

¹⁰ Tuhke rokē kowenatu tō a imehnō nonory poe ynarykahpyry uwa zoko tō tonahkase, utupi tō tytūtūmase toto, ynonory tō kurā patāpome tyrise eya xine.

¹¹ Ynonory kurā tonahkase eya xine, turumekase mana yneneryme, patāpome toehse, ona tonorē samo. Yrome ‘otara’ kara mā toto.

¹² Somohmā poro imoihmākō oehnōko mana imehnō enahkatohme. Ywy Ritonōpo etonatoh enehpoase sero nono enahkatohme; ahno osepeme ehsaromepyra mā toto.

¹³ Tiriiku puhturu tarykase ypoetory tomo a, omoxino rokē tapoise eya xine; toerohse toto itamurume repe, yrome ehepyry anapoipyra tokurehse toto. Toto zehno yronomyryme jexiryke tonahsē anapoipyrahme sã toehse mā toto.”

Imehnō nonory pōkō Izyraeu tō pūto

¹⁴ Ynara āko Ritonōpo mana:

– Seromaroro oturūko ase popyra exiketō poko Izyraeu tō zomye, moro nono popyra tyrise eya xine, ynekarohpyry ypoetory tomo a. Mya mokaro arōko ase inonorykō poe, otyro samo touse ahtao. Juta tō roropa pynanohnōko ase mokaro winoino.

¹⁵ Yrome, imeīpo tarose toto ahtao mya, toto pyno exīko ropa ase. Toto enehnōko ropa ase inonorykō pona ropa.

¹⁶ Mame mokaro emero amorepapory se ase jenetupuhtohme ypoetory tō samo juaro toto ehtohme, ypoko ynara katohme: “Ritonōpo Isene Exikety kuakorehmatorỹko mana,” katohme eya xine ypoetory tō tamorepase sã eya xine Paau poko. Moro sã toto ahtao ypoetoryme exīko mā toto. Kure rokē toto rīko ase.

¹⁷Yrome jomihpyry omipona se pyra exiketō oūko ropa ase porehme otyro samo imity tō maro toto enahkatohme. Ywy, Ritonōpo, oturunō.

13

Upo tymotase

¹Mame upo epekahse jenyokyase Ritonōpo Kuesēkomo, upo zopinono kasenato, amurutohme. Yrome moro upo onukurikapopyra aporo nexiase ya.

²Moro tyrise ya Ritonōpo omihpyry omipona: upo zopinono epekatyase, mame amuruase.

³Imeīpo ynara tykase Ritonōpo ya:

⁴– Ytoko tuna Eupyrati nakuataka oupō, zonētohme oramā aka topu ao.

⁵Ytoase, mame moro jupō tonēse ya tuna Eupyrati pūto Ritonōpo omihpyry omipona.

⁶Moromeīpo okynahxo tonyohse ropa ywy Ritonōpo a nakuataka ropa juponŷpyry apoise ropa, aomi poe ynonemyhpyry.

⁷Morotona toytose ropa ywy, zupiasē, juponŷpyry zonētopōpyry enease ropa. Yrome tymotase nexiase, typahsēme rokē toehse.

⁸Mame tōturuse ropa Ritonōpo ya, ynara tykase:

⁹– Moro saaro Juta tō epyrypatoh enahkapōko ase, Jerusarē pōkō epyry-parykō enahkapōko roropa ase.

¹⁰Mokaro popyry exiketōme mā toto, jomiry etary se pyra mā toto, moino ro putupyra exiketō sā mā toto. Imehnō neponāmarykō eahmāko mā toto. Morara exiryke moro upo typahsēme sā rokē exīko mā kehko.

¹¹Mame ahno metŷ sā tymyhse exikety rary sā Izyraeu tō se exiase Juta tō maro tymyhse sā ypokona, ameke pyra toto ehtohme. Ypoetoryme toto se exiase jeahmatohme, kure rokē jyritohme; yrome jomiry omipona se pyra nexiase toto.

Oripo eukuru ke pehme

¹²Ynara tykase Ritonōpo ya:

– Jeremia, mokaro Izyraeu tō zuruko, ywy Ritonōpo ynara āko ase: eukuru ē emero pehme ehtoh se mā toto eukuru ke. Ynara āko mā toto ezuhnōko: zuaro sytatose eukuru ē emero pehme ehtoh se mā toto eukuru ke.

¹³Mame toto zuruko: ywy, Ritonōpo sero nono pōkō rīko ase pehme eukuru ke, toto etŷtoh pona: tuisa tomo, Tawi pakomotyamo te, oturuketomo te, urutō komo roropa te, Jerusarē pōkō maro emero.

¹⁴Mame toto akuhmōko ase emero oripo tō samo osepokona, tamuh-pomākomo poetohti tō maro. Toto pyno pyra exīko ase, nupunato onenepyra exīko ase, toto enahkapōko ase, toto onewomara exīko ase ipunaka.

Epyrypary poko enaroximatopo

¹⁵Izyraeu tomo, ynara Ritonōpo oturūko mana:

Epyrypara ehtoko,
imehnō motye kure osekaropyra ehtoko,
otato ehtoko.

¹⁶Oorypyrykō ekarotoko Ritonōpo Oesēkomo a, onykohmānohpopyra ynororo ahtao ro,

tykohmāse ahtao osetapāko matose ypy tō pona.

Ēmepyry saereme ehtoh eraximāko matose repe,
yrome xinukutume moro tyripōko mana koko samo,
saereme pyra tyripōko mana ipunaka.

17 Otato pyra awahtao xine, xitāko ase tokare pyra opoko xine oepry-parykōke.

Xitāko ase yronymyryme,

yxity kuānōko ase Ritonōpo poetory tō tarose exiryke imehnō namotome.

18 Tōturuse ro Ritonōpo ya, ynara tykase:

– Tuisa zuruko jē maro toto yhtotohme tuisa apō poe iparimā uuru risē tuisa kyryry kurā toepukase exiryke zupuhpyrykō poe.

19 Juta patary tō ikurenae tapuruse mā toto epetōkara a, ytosaromepyra imehnō mana morotona eya xine. Juta tō emero tarose nexiase imehnō namotome, tarose toto emero tynonorykō poe imepỹ nono pona.

20 – Enetoko ke Jerusarē pōkomo! Oepetōkara oehnōko inikahpoe! Otoko hnae mokaro, tokarose aexityā oya xine ipynanohtohme? Otoko hnae mokaro ahno, ipoko xine epyrypāko mexiatose?

21 Otara āko matou mokaro pōko, oepekōme toto mekarootose repe yrome Ritonōpo a oesēkōme tyrise toto, otuisarykōme? Sam āko matose nohpo samo aenururuhtao.

22 Jerusarē, oya rokē ekaropōko mase: “Oty katoh serara toehse ya? Oty katoh jupō touse eya xine? Oty katoh ypoko toehse roropa toh nae?” Tuaro ehtoko, morohne toehse oorypyrykō tuhke toehse exiryke.

23 – Ahno xinukutumā typihpyry onytyromasaromepyra mana, kaikuxi onahtaono typihpyry onytyromasaromepyra roropa mana. Mororo saaro matose; popyra ehtoh rokē waro exiketōme matose. Kure ehtoh onyrisaromepyra matose ipunaka.

24 Sapararahme aaropotorỹko Ritonōpo mana tiriiku pihpyry aropory sã tyryrykane a ona tonorē poe.

25 Moro sã exīko oya xine onyrytyā emetakame, āko Ritonōpo mana. Moro ripōko Ritonōpo mana ipoko tuenikehse oexirykōke te, toponāmasā, Paau eahmary pōko toehse roropa oexirykōke.

26 Ritonōpo ro oupō oūko mana, toehxirose oritorỹko mana.

27 Onyrytyākō xihpyry tonese Ritonōpo a; moro se pyra mana ipunaka. Amarokō, tonese eya oytorykohtao toponāmasā eahmatohme somohmā poro te, jakanahmā poro roropa, orutua kō typānarykō pyxiā pōko penetakety samo te, kawaru sã roropa tynohpory pōko penetakety samo. Jerusarē pōkomo, tuānohsēme exīko matose! Otara ahtao oorypyrykō rumekāko matou, okurākapotohkōme ropa?

14

Tonorē konōto

1 Ynara tykase Ritonōpo ya tonore konōto pōko:

2 “Juta tō ihnamōko mana, xitāko.

Ipatarykō orihnōko mā kehko,

ahno tapotūkehse mā toto,

imihme nono pona, ihnamoryme,

Jerusarē pōkō takorehmanekō kohmāko mā toto.

3 Typoetory tō aropōko tytineruke exiketō mana tuna enehse repe.

Pēkamā tō pona ytōko mā toto,

yrome tuna onenepyra ekurehnōko mā toto.

Oehnōko ropa mā toto ē tō maro, tuna maro pyra ipunaka.

Ehxirōko mā toto, otupīko,

tupuhpyrykō zōtōko mā toto ihnamoryme.

4 Tupito pōko erohketō roropa tupuhpyrykō zōtōko mā toto ihnamoryme,

torētyke mā toto yronymyryme, konopo oehpyra exiryke, nono tonore exiryke roropa.

⁵ Ona po kapau tō typoenō nomōko mā toto onahpoty pyra exiryke.

⁶ Jumētū tō tosēke pyra exiketō etypohnōko mā toto somohmā emory po. Oserematoh pyra exiryke erohnōko mā toto osereematohme kaikuxi tō samo. Popyrahme sã osenuhmãko mā toto onahpoty pyra exiryke.”

⁷ Ypoetory tō ynara āko mā toto:

“Ritonōpo, yna Esemy, yna hxirōko yna rypyry tō mana, yrome: ‘yna akorehmako ōmihpyry ae ro yna a.’

Tuhke rokē kurumekatose, yna rypyry poko toehse yna oneneryme.

⁸ Omoro rokē mase Izyraeu tō pynanohneme, yna pynanohnōko mase popyra ehtoh toehse ahtao yna pona.

Oty katohme katonōme sã rokē mahno Izyraeu tō nonory po, imehnō nonory pō samo?

Oty katoh ytokety sã mahno toiro rokē ėmehnōko yna esary po?

⁹ Oty katohme osenuruhkãko sã mahno, soutatu samo tapotūkehse ahtao imehnō onewomasaromepyra ynororo ahtao?

Yrome omoro Ritonōpo yna maro mase, opoetoryme ynanase.

Yna onurumekara exiko!”

¹⁰ Ynara tykase Ritonōpo sero pōkō poko:

– Toytorykō se rokē mā toto typenetatohkō poko, zae ehtoh poko se pyra mā toto. Morara exiryke yzamaro pyra mā toto, tãkye pyra ase ipoko xine. Wenikehpyra exīko ase popyra toto ehtopōpyry poko, toto wãnohnōko ase iirypyrykō emetakame.

¹¹ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

– Mokaro anakorehmapopyra exiko ya.

¹² Otuhpyra toto ahtao ro tōtururukōme ya aomirykō onetara exīko ase. Okyno tō etaparyhtao eya xine tynekaroryme ya tiriiku tōkehko maro, morohne se pyra exīko ase. Osepeme exipyra ekurehnōko ase, yrome mokaro enahkãko ase etonatoh ke te, omise konōto ehtoh ke te, tyrohsē ke, enara.

¹³ Mame ynara tykase ywy:

– Ritonōpo, Jesemy, tuaro mase: urutō kō nae ynara āko ahno a: “Etonatoh exipyra mana, omise konōto ehtoh exipyra roropa mana. Ōmihpyry omi poe, osepeme ehtoh exīko mana sero nono po,” āko mā toto.

¹⁴ Yrome ynara tykase Ritonōpo:

– Mokaro urutō kō ajohpe oturūko mā toto jomi poe samo. Toto anaropopyra exiase: “Ynara kahtoko,” kara exiase eya xine. Oturupyra exiase imaro xine ipunaka. Toto nenepohpyrykō ajohpe rokē mana. “Ynara exīko mā,” karyhtao eya xine, typoe xine rokē morara āko mā toto; typahsēme rokē aomirykō mana; oturūko mā toto onekunohto ehtohme rokene.

¹⁵ Ywy, Ritonōpo ynara āko ase oya: ynara tyrīko ase mokaro urutō komo a, jomi poe pyra aehtyamo a, yrome tōturuse toto jomi poe sã repe, ynara āko toto: “Etonatoh exipyra mana te, omise konōto ehtoh oehpyra mana sero nono po.” Mokaro etapãko ase etonatoh tao te, omise konōto ehtoh ke, enara.

¹⁶ Mame mokaro, ajohpe urutō kō omiry etahpōkō orihnōko roropa mā toto etonatoh tao te, omise konōto ehtoh ke, enara. Mokaro ekepyry tō tomasēme exīko osema tao Jerusarē po; ahno pyra exīko mā moroto mokaro ekepyry tō zonētohme, ipyxiãkō maro, imūkuru tō maro, ėxiry tō maro. Moro popyra ehtoh ekarōko ase eya xine iirypyrykō emetakã epehmatohme.

17 Mame tonyohse ywy Ritonõpo a jemynyhmary ekarotohme ahno a. Ynara ase:

“Saereme, koko roropa jenuru tõ poe yxity kuãnõko mana. Yxitakepyry se pyra ase, itamurume wekyry tõ tyyryhmase exiryke, tyhtomase mã toto yronymyryme.

18 Ona pona jytoryhtao, ahno ekepyry tõ enẽko ase, orutua komo totapase aexityamo etonatoh tao; pata tõ taka jytoryhtao ahno enẽko ase orihnõko omise konõto toexirykõke. Erohnõko ro urutõ komo te, oturuketõ roropa, yrome tynyrirykõ waro pyra mã toto.”

Tyyrypyrykõ ekarõko Ritonõpo a

19 “Ritonõpo, yna Esemy, Juta tõ turumekase oya yronymyryme?

Xiã põkõ se pyra mexino ipunaka?

Oty katohme yna tyhtomase oya itamurumehxo, ekurãkasaromepyra yna ehtohme?

Osepeme kuehtohkõ eraximãko ynanexiase repe.

Yrome kure ehtoh oehpyra tokurehse;

ekurãkãko sytatose tõsenetupuhse yna repe.

Yrome erehtoh rokẽ toehse.

20 Ritonõpo iirypyryme toehse ynanase oneneryme:

yna rypyry ekarõko ynanase oya, yna tamuru tõ rypyhpyry roropa.

21 Õmihpyry poko wenikehpyra exiko,

typahsẽme rokẽ yna onekaropyra exiko,

Jerusarẽ onyporemãkapopyra exiko, onymenekahpyry Tuisa Konõtome oeh-toh apõ esaryme exiryke.

Omihpyry onetapohpyry yna a omipona exikehpyra exiko.

22 Imehnõ nonory põkõ neponãmarykõ emero konopo onenehposaromepyra mã toto;

tamoreme kapu tuna onemasaromepyra mana nono pona.

Oeraximãko ynanase Ritonõpo yna Esemy, omoro rokẽ morohne riry waro oexiryke.”

15

Juta tõ wãnohnõko Ritonõpo mana

1 Mame ynara tykase Ritonõpo ya:

– Moeze maro Samueu tõ xikihme tooehse ahtao jẽpataka oturutohme ya mokaro pynanohtohme, toto pyno pyra jexiry. Aropoko toto taroino, mya toto ytotohme ywinoino.

2 Ekaroporyhtao oya aza yna ytõko nae? Kaxiko eya xine ynara ãko Ritonõpo mana:

“Zokonaka matose tapiakase aorihtohme tyrohsẽ ke;

moro sã exiko mana!

Imehnõ tapiakase orihtohme etonatoh tao;

moro sã exiko!

Zokonaka tapiakase orihtohme omise ehtoh ke;

moro sã exiko mana!

Imehnõ tapiakase arotohme imehnõ namotome;

moro sã exiko mana!”

3 – Ywy, Ritonõpo, tõsenetupuhse moro asakoropane orihmapotoh xihpyry poko: orihnõko mã toto etonatoh tao te, ekepyry tõ tywyhmãko kaikuxi tõ mana; torõ tõ toto õnõko mana, onokyro tõ roropa akoĩpyry õnõko mã toto.

⁴ Imehnõ nonory põkõ emero tõsenuruhkase ripõko ase morohne eneryke tyya xine, Manase, Ezekia mükuru nyrihpyry pokoino Jerusarẽ po Juta tõ tuisaryme ynororo ahtao.

⁵ Ynara tykase Ritonõpo:

“Onoky opyno xine exiko nae Jerusarẽ põkomo?

Onoky torëtyke exiko nae opoko xine?

Onoky etypohnõko nae ekaropotohme oya xine:

‘Otãto pãna mã repe?’

⁶ Kurumekatose,

toeramase mexiatose õparykõ ywino.

Naeroro jemary anymyase,

kuakurihmoatose typenekehse jexiryke awãnohpyra xine jehtoh poko.

Ywy, Ritonõpo, oturũko ase:

⁷ Pata tõ po emero sero nono po kuematose kakoxi tyryrykane aka tiriiku emary samo, ipihpyry apiakatohme ipuhturu winoino.

Kuenahkapoatose, ypoetory tomo, opoenõ etapase, popyra onyrirykõ onurumekara oexirykõke.

⁸ Pytõpo tõ tyripose ya amaro xine isawã motye tuna konõto ehpio.

Omũkurukõ etapase nuaseme ro toto ahtao,

jẽkõ sam tykamexipose ya.

Mõtoino rokẽ tyrohmanohpose toto ya te, tonaroxitapãse toto ya.

⁹ Imükuru tõ 7me toorihse ahtao jẽkõ toepukase toorihse samo, tapotũkehse.

Eya saerekara toehse, tykohmãse;

tãkye pyra toehse mana ipunaka.

Kure ehtoh oneraximasaromepyra mana.

Oepetõkara enehpõko ase oetapatohkõme emero isene ro exiketomo.

Ywy, Ritonõpo, oturũko ase.”

¹⁰ Ynara tykase ywy:

– Tupime ya isene jehtopo! Oty katohme aja jenurumase sero nono po isene jehtohme? Ywy oseosezuhtoh ripõko mase imehnõ ahno maro emero sero nono po. Axãtao rokẽ tineru anapoipyra exiase imehnomo a, axãtao rokẽ tineru onekaropyra roropa exiase imehnomo a; morara ahtao ro popyra jyripõko mã toto emero porehme.

¹¹ Ritonõpo, Jesemy, õmiry omipona pyra toehse jahtao, oturupyra jahtao oya jepetõkara akorehmatohme etuarimaryhtao, takuruhtase roropa toto ahtao, ah mokaro nyripohpyry nexino ya.

¹² Kurimene onytahkasaromepyra ahno mana, kurimene tooehse ahtao inikahpoe, otoxie metau maro.

¹³ Ynara tykase Ritonõpo ya:

– Jeremia, ypoetory tõ epetõkara enehpõko ase imõkomorykõ kurã arotohme, toto wãnohtohme iirypyrykõ pokoino, inyrytã sero nono po porehme.

¹⁴ Epetõkara namotome toto ripõko ase imehnõ nonory po, zuaro pyra ro exikety po, toto zehno jehtoh apoto sã exiryke, ezehpõme exikety samo.

¹⁵ Mame ynara tykase ywy:

– Ritonõpo, zuaro mase. Wenikehpyra exiko ypoko, kuakorehmako roropa. Yryhmananõ poe kymõpoko. Jepetõkara pyno pyra exiko jetaparyino eya xine. Tuaro mase õmiry omipona jexiryke ykerekeremãko mã toto.

¹⁶ Moturuase ya. Otato exiase õmiry poko emero. Ritonõpo Jamihmehxo Exikety, opoetoryme ase. Morara exiryke õmiry tãkye jyriko mana ukurohtao, atãkyemãko ase ipunaka.

¹⁷ Kohmäpyra existiase imehnõ maro exianãko, oseahmãko roropa. Õmiry omi poe jerohtoh tupimã poko existiase toiroro, tyenonohse existiase.

¹⁸ Oty katohme sam ãko ro hano? Oty katoh jyyryhmatopõpyry jetũ exikehpyra nae? Oty katoh etyhpyra nae? Ypynanopyry oneraximasaromepyra hano? Amonohnõko mah iporiry tãpaise exikety samo eina toehse ahtao.

¹⁹ Ynara tykase Ritonõpo:

– Ooepyyry se ropa awahtao ya, ose exiõko ropa ase, ypoetoryme oriõko ropa ase. Atakirimara awahtao, yrome zae jomiry ekaroryhtao oya imehnõ netaryme urutõme exiõko ropa mase. Mame ahno oehnõko ropa mã toto oya, omoro ytopyyra exiõko mase eya xine oturutohme.

²⁰ Oriõko ase apurume samo, jamihme exikety, metau risẽ samo. Osetapãko mã toto amaro repe yrome oporemãkasaromepyra exiõko mã toto, amaro exiõko ase oewomatohme, opynanohtohme roropa.

²¹ Popyra exiketõ winoino omoro anõnõko ase, oetapary se exiketõ winoino opynanohnõko ase. Ywy Ritonõpo, oturunõ.

16

Jeremia ehtoh mokaro enaroximatohme

¹ Mame Ritonõpo tõturuse ropa ya, ynara tykase ynororo:

² – Pytara exiko, emũkuara roropa exiko sero pata po.

³ Ourũko ase poeto tõ aenurutyã poko taro, jẽkõ poko roropa jũkõ maro.

⁴ Orihnõko mã toto tyrohsẽ ke popyra ipunaka. Toto onyhnampyyra exiõko imehnõ mana, ekepyry ononẽpyra exiõko mã toto. Typahse rokẽ exiõko mã toto saporarahme nono poro okyno ety samo. Orihnõko mã toto etonatoh tao te, omise ehtoh konõto ke roropa, ekepyrykõ tõsẽme exiõko mã toto torõ tomo a, onokyro tomo a roropa.

⁵ – Imehnõ tapyĩ taka omõpyra exiko xitaketõ nae ahtao moro tao. Emynyhmaro exiko, xitara roropa exiko imehnõ poko. Kure rokẽ mokaro ypoetory tõ onyripyra ropa exiõko ase osepeme toto ehtoh ke; toto pyno pyra exiõko ase, toto onewomara roropa exiõko ase. Ywy, Ritonõpo, oturũko ase.

⁶ Oxisã orihõko tytineruke exiketomo, tymõkomokãkara roropa sero nono po. Ekepyrykõ ononẽpyra exiõko mã toto, aorihtyã onyhnampyyra roropa exiõko mã toto. Typihpyrykõ onysahkara exiõko mã toto aorihtyã hnamoryme, tõsetykõ onysahkara roropa exiõko mã toto toemynyhmarykõme.

⁷ Imepỹ ekyry toorihse ahtao imehnõ otuhpyra exiõko mã toto imaro, eukuru onẽpyra roropa exiõko mã toto imaro emuhkehkatohme. Onemuhkehkara exiõko mã toto imepyny a jumy toorihse ahtao te, jeny toorihse ahtao roropa.

⁸ – Imehnõ tapyĩ taka omõpyra exiko roropa oseahmatoh nae ahtao moro tao. Porohpyra exiko mokaro maro, otuhpyra exiko, eukuru onẽpyra roropa exiko toto maro.

⁹ Etako pahne ywy, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tõ Esẽ oturũko ase. Tãkye exiketõ kui kary enahkapõko ase, atãkyematoh panaikato otuhtoh poko, pytatoh poko. Sero pata po morohne emero enẽko matose.

¹⁰ – Mame mokaro zururuhtao oya morohne poko, ekaropõko mã toto oty katohme toto wãnopyyry se toehse ywy moro saaro. Ynara ãko mã toto: “Oty popyra ehtoh tyrise yna a? Oty poko iirypyryme toehse ynanae Ritonõpo, yna Esemy a?”

¹¹ Mame toto zurũko mase Ritonõpo oezuhtoh ynara mana: “Atamuru tomo a turumekase ywy, imehnõ neponãmary tokahmase eya xine, tynekarorykõ tyahkase eya xine tyneponãmarykõ eahmaryme, toahmase roropa toto eya

xine. Jurumekase toto, ynamorepatyã eya xine omipona pyra toehse toh nexiase.

¹² Yrome atamurukõ motye popyra mexiatose. Putupyra exiketõ sã matose. Popyra matose ipunaka, jomiry omipona se pyra matose.

¹³ Naeroro sero nono poe aaropotorỹko ase, imepỹ nonory pona oematorỹko ase, zuaro pyra oehthkõ pona, moro nono waro pyra atamurukõ roropa toh kynexine. Moroto imehnõ neponãmary eahmãko matose saereme koko, enara, moroto opynanohpyra xine jexiryke.”

Oehtoh ropa ononory pona ropa

¹⁴ Ynara tykase Ritonõpo Kuesëkomo:

– Ëmepyr̃y oehnõko mana, imehnõ otururuhtao ypoko: “Ritonõpo isene Exikety, Izyraeu tõ Enehpone Ejitu poe,” kara exïko mã toto.

¹⁵ Yrome ypoko ynara ãko mã toto: “Ritonõpo isene Exikety, Izyraeu tõ Enehpone nono Inikahpoe, imehnõ nono tõ poe roropa.” Morotona saporarahme typahse toh nexiase ya, mokaro enehnõko ropa ase inonorykõ pona ropa, ynekarohpyry pona itamurukomo a. Ywy, Ritonõpo oturũko ase.

Toto wãnohtoh tyneponãmarykõ pokoino

¹⁶ Ynara tykase Ritonõpo:

– Kana anỹnanõ enehpõko ase tuhke, mokaro anỹtohme. Imeĩpo urakanaketõ tuhke enehpõko ase mokaro zupitohme ypy tõ po te, somohmã po te, oramã kõ ao topu tõ ao. Ywy, Ritonõpo, oturũko ase.

¹⁷ Inyrirykõ enẽko ase emero porehme. Otonẽpyra mã toto ywinoino. Inyrihpyrykõ enẽko ase emero porehme.

¹⁸ Mokaro epehmapõko ase asakoro inyrytyãkõ emetakame, iirypyrykõ epehpyryme. Nuriame ynonory tyrise eya xine tyneponãmary ke, toorihse aexityã ke ahno ekepyry samo; pehme ynonory tyrise eya xine tyneponãmarykõ ajohpãkõ ke.

Jeremia otururu Ritonõpo a

¹⁹ Ynara tykase ywy:

– Ritonõpo Jesemy, Jewomaneme mase, yjमितunuru ekarõko mase ya; jakorehmãko mase popyra ehtoh toehse ahtao ya. Sero nono etyhpyry tõ poe imehnõ ahno oehnõko oya ynara kase: “Yna tamuru tõ tyneponãmarykõ ajohpe rokẽ nae nexiase; tyneponãmarykõ typahsẽme rokẽ nae toh nexiase.

²⁰ Tyritõkõ riry waro ahno nae? Arypyra! Tyriryhtao eya xine ritõme nymyry pyra toh exiry mana.”

²¹ Ynara tykase Ritonõpo:

– Morara exiryke yjमितunuru waro toto tyripõko ase, orẽpyra jehtoh waro exikehpyra toto ehtohme. Mame jesety waro exïko mã toto, ywy ase Ritonõpo.

17

Juta tõ wãnohtopo iirypyrykõ poko

¹ Ynara tykase Ritonõpo:

– Juta tomo oorypyrykõ tymerose mana kurimene suime exikety ke; tymerose okurohtao xine oeanokõ pokona topu potyry tũporemã ke samo, okyryrykõ apoto apõ potyry pokona roropa.

² Opoenõ roropa wenikehpyra mã toto oneponãmary kyryry apoto apõ tõ poko, wewe xikihme exiketõ roropa oneponãmary Asera eahmatohme wewe tõ myhtokoxi te, somohmã emory po,

³ ypy tō po te, jakanahmā po roropa. Ynara tyripōko ase, otinerūkō ematonanohpōko ase oepetōkara a, omōkomory kurā maro oorypyrykō pokoino, onyrytā popyra tyriše oya xine emero rokē po.

⁴ Ononorykō rumekapōko ase oya xine, ynekarohpyry oya xine. Oepetōkara namotome oripotorŷko ase imepŷ nonory po, zuaro pyra oehtohkō po, ozehno xine jehtoh apoto sā exiryke, jūme ezeypyra exiketyme mana.

Tuaro ehtoh poko osenetupuhnōko

⁵ Ynara tykase Ritonōpo:

“Popyra ehtoh enehpōko ase jurumekary se exiketomo a, ahno rokē ritohme takorehmaneme, orihketō jamitunuru se rokē exiketomo a.

⁶ Otyro sā exīko mokyro mana, ahtāko ona tonorē po, nono sāme exikety ao, moroto tyoro otyro ahtara mā kehko ipunaka.

Kure ehtoh oehpyra eya mana.

⁷ “Yrome kure ehtoh enehpōko ase jenetupuhneme exikety a, jenetupuhneme exikety Tosēme.

⁸ Wewe sā exīko mā ynororo tarykase tuna pūto, tymise exikety mosahxo ahtāko iporiry pona.

Axitū toehse ahtao enaromyra mana zary tō aremāpyra exiryke.

Konopo oehpyra ahtao torētyke pyra mana;
eperytāko ro mana.

⁹ “Kukurohtao xine iirypyryme sytatose ipunaka.

Imehnō enekunohnōko sytatose.

Kuosenetupuhtohkō waro pyra imehnō mana.

Onukurākasaromepyra sytatose popyra exiryke ipunaka.

¹⁰ Ywy, Ritonōpo, okurohtao xine enēko ase,
ōsenetupuhtohkō kuhnōko ase.

Ahno emero epehmāko ase inyrytā emetakame,
zae toto epehmāko ase inyrytā epehpyryme.”

¹¹ Tineru apoiryhtao ahno a imehnō enekunohtamitume torō sā mana
typorohse ahtao imepŷ ihmo tō po;

Isene ro tahtao tytineruke pyra exīko mana.

Mame tōsenekunohtopōpyry waro exīko mana.

¹² Kuesēkō Tapyī Kurā tuisa konōto apō sā mana,
saerehkanemehxo mana;

apitorymā poe, ypy kae exikety emory po mana.

¹³ Ritonōpo yna Esemy, omoro mase Izyraeu tō pynanohneme,
oeraximāko mā toto;

orumekananō ehxirōko mā toto emero porehme.

Osenepyra exīko mā toto esetykō tymerose ahtao sā isawā po turumekase
oexiryke eya xine, yna Esemy, tuna kurā enatyry samo.

Ritonōpo a takorehmapotoh Jeremia a

¹⁴ Ritonōpo, kukurākako ropa, mame tukurākasēme exīko ase; kypynanohko, mame typynanohsēme exīko ase, eremiāko ase imehxo oehtoh poko oeahmaryme.

¹⁵ Imehnō ynara āko ya mana: “Otoko nae moro yna enaroximatoh tonomo Ritonōpo poe? Ah morohne nexino seromaroro!”

¹⁶ Yrome, Ritonõpo, popyra ehtoh onenehpopyra exiase oya mokaro wãnohtohme; mokaro tuarimapotoh onekaropyra exiase. Ritonõpo, moro waro mase; jomihpyry eya xine waro mase.

¹⁷ Jerehpyra exiko; jesary kurã jewomatohme mase, popyra ehtoh toehse ahtao.

¹⁸ Mokaro poremãkapoko yyryhmary se exiketõ ehxirotohme, yrome kypynanohko, Ritonõpo. Enaromÿke toto tyriko yrome jerehpyra exiko. Popyra ehtoh enehpoko mokaro pona; enahkako toto ipunaka.

Oserematopo

¹⁹ Ynara tykase Ritonõpo ya:

– Jeremia, ytoko jomiry ekarose Ahno Omõtoh pona, moro ae tuisa tõ omõnõko, tûtãko roropa mã toto pata pona; moromeïpo ytoko imehnõ omõtoh pona, emero Jerusarẽ omõtoh tonõ pona.

²⁰ Oturuko imehnõ netaryme emero jomiry etatohme eya xine; moro kaxiko tuisa tõ netaryme te, Juta tõ emero netaryme, Jerusarẽ põkõ netaryme emero aomomyrykohtao moro omõtoh tonõ ae.

²¹ Kaxiko eya xine: isene ro toexirykõ se toto ahtao mõkomo onupuimara ehtoko oserematoh ae. Moro ae otytyko onenehpyra ehtoko omõtoh ae Jerusarẽ pona,

²² otytyko anaropyra roropa ehtoko atapyikõ tae. Kaxiko eya xine erohpyra toto ehtohme oserematoh ae. Oserematoh ikurãkapoko eya xine ãmepyyr kurãme ehtohme, ynyriphopyry ae ro itamuru tomo a.

²³ Otato pyra itamurukõ nexiase, jomihpyry omipona pyra. Putupyra exiketõ sã toh nexiase; jomiry omipona se pyra toh nexiase, tamoreparykõ se pyra roropa toh nexiase.

²⁴ – Oturuko mokaro a jomiry omipona toto ehtohme yronomyryme, mame oserematoh ae otytyko anaropyra toto ehtohme omõtoh ae pata pona! Oserematoh ikurãkapoko eya xine, moro ae erohpyra toto ehtohme.

²⁵ Mame ituisary tõ, tuisa mükuru tõ roropa omõnõko mã toto omõtoh ae pata Jerusarẽ pona. Orẽpyra exiko mã toto tuisa Tawi ehtopõpyry samo. Oximaro Juta tõ maro, Jerusarẽ põkõ maro kahu ae ytõko mã toto, kawaru tõ po roropa; pata Jerusarẽ põkõ exikehpyra exiko roropa mana.

²⁶ Oehnõko mã toto Juta patary tõ poe, pata tõ pisarara poe roropa Jerusarẽ zomye; Pëjamĩ nonory poe oehnõko mã toto somohmã poe, ypy tõ poe, Juta nonory poe ikurenae. Okyno tõ enehnõko mã toto Ytapyĩ Kurã taka jahkatohme tynekarorykõme, tiriiku maro, ixtaratu maro, “Kure mase,” katoh tonõ maro.

²⁷ Yrome jomiry omipona toto tyripoko; oserematoh ikurãkapoko eya xine. Otytyko onypuimapopyra exiko eya xine omõtoh ae pata Jerusarẽ pona moro ae. Mãpyra jomiry omipona pyra toehse toto ahtao apoto zukãko ase moro omõtoh tonõ zahkatohme, tuisa tapyĩ konõto zahkãko roropa mana Jerusarẽ po. Mame moro apoto onezehkasaromepyra exiko mã toto.

18

Oriipo orino risemy

¹ Ynara tykase Ritonõpo Kuesëkõ ya:

² – Yhtoko oripo rine tapyĩ taka, orino risemy, mame moroto jomiry ekarõko ase oya.

³ Naeroro ytoase oseporyse oripo rine maro, erohnõko nexiase wewe risë tymerehmã po oripo riry poko orino risemy.

⁴ Moro oripo riryhtao eya tapurose ahtao moro orino tapoise eya imep̄y ritohme.

⁵ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

⁶ – Ekaropoxi oya, Izyraeu tō onyrisaromepyra hano mokyro oripo rine samo orino poko? Amarakō jemary ao matose, orino mokyro emary ao samo. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.

⁷ Ynara karyhtao ya ahno poko: mokaro oūko ase, toto emāko ase nono pona, toto enahkāko ase,

⁸ yrome popyra toehto kō rumekaryhtao eya xine, ywy roropa etyorōmāko ase; toto onuānohpyra exīko ase.

⁹ Tyoro roropa, ynara karyhtao ya ahno poko: tuhkākōme toto emākapōko ase, ipatarykō kurāme tyrīko ase karyhtao roropa ya,

¹⁰ yrome mokaro popyra ehtoh poko toehse ahtao jomiry omipona pyra, ywy roropa etyorōmāko ase; kure toto onyripyra exīko ase.

¹¹ Naeroro, Jeremia, oturuko Juta tomo a, Jerusarē pōkomo a roropa, osetupuhnōko ase ynara tyritohme eya xine, toto wānohnōko ase. Kaxīko eya xine: popyra oehto kō irumekatoko zae ehtoh poko rokē oehto kōme.

¹² Ynara āko mā toto oezuhnōko: “Toiparo rokē mana; oty katohme moro rīko ynanae? Yna penetatoh poko onurumekara ynanase. Ise yna ehtoh tyrīko ro ynanase putupyra exiketō samo, popyra yna ahtao ro yna kurohta.”

Ritonōpo rumekāko ahno

¹³ “Naeroro ywy, Ritonōpo, ynara āko: Ekaropoko imehnō nonory pōkomo a emero: moro panō toehse ineneryme?

Arypyra, moro panō exipitopyra mana.

Izyraeu tō nyrihpyry popyra mana ipunaka!

¹⁴ Ypy tō topuimo emory Ripano po newe pyra exīko nae?

Arypyra. Tuna kuenimā iporiry tō kuao ypy tō poko apaipyra mā kehko.

¹⁵ Yrome ypoetory tomo a tuenikehse ywy, ixtaratu zahkāko mā toto tyneponāmarykō eahmaryme.

Osema tō ae zae ehtoh poko osetapāko mā toto.

Osema tō pakatokō po zae ehtoh poko toytorykō se pyra mā toto, imehnō osema ae onymeropyra exiketō ae rokē ytōko mā toto.

¹⁶ Sero nono tyrise eya xine osa popyra ipunaka, jūme ise pyra imehnō ehtohme.

Moro rānakuroko ytoketō osenuruhkāko mā toto,

tupuhpyrykō kywyh āko eunohnōko roropa mā toto.

¹⁷ Sappararahme ypoetory tō aropōko ase tokahmase epetōkara a, putoh katoh arory sā tyryrykane a xixi tūtatoh wino.

Eramāko ase ŷpary toto wino;

popyra ehtoh toehse ahtao toto anakorehmara exīko ase.”

Jeremia etapary se mā toto

¹⁸ Mame ynara tykase ahno:

– Ehmaropa Jeremia mynyhme tyripotohme! Oturuketō nae ro, exikehpyra mā toto kuamorepatohkōme, tuaro exiketō roropa zae ehtoh poko kuakorehmatohkōme te, urutō kō roropa Ritonōpo omiry ekarotohme kyya xine. Ehmaropa ihxirotohme, aomiry etakehtohme kyya xine.

¹⁹ Mame ynara oturuase Ritonōpo a:

– Ritonōpo Jesemy, jomiry etako: Mokaro jepetōkara otururu etako pahne, jyhxiroko mā toto.

²⁰ Popyra ehtoh ke zae jehtoh epehmäko toh nae? Mäpyra orame tahkase eya xine ywy epukatohme zaka. Wenikehpyra exiko jotururu poko oya mokaro akorehmaneme; ekaropoase oya toto onuãnohpyra oehtohme zehno awahtao.

²¹ Yrome, seromaroro, Ritonõpo, ah mokaro poenõ norihno toto omise ehtoh ke te, etonatoh tao roropa. Ah mokaro nohpo tõ nio tõ norihno toto, ah ipoenõ roropa norihno toto. Ah mokaro orutua kõ tyrohsẽ ke norihno toto, ah mokaro wãtasenãkõ norihno toto etonatoh ke.

²² Ah kui nykã toto tytapyĩkõ tao, torehse tahtao xine omato tomo a, tokare pyra tooehse toto ahtao, orame tahkase exiryke eya xine jepukatohme zaka. Ahno apoitoh tyrise roropa eya xine japoitohme repe.

²³ Yrome zuaro mase, Ritonõpo, mokaro osenetupuhthkõ emero porehme jetapatohme. Mokaro popyra ehtoh anakorokara exiko, iirypyrykõ onykorokara exiko. Mokaro emako nono pona typoremãse toto ahtao. Toto zuãnohko zehno oehtoh ke.

19

Oripo ehmotoh poko

¹ Mame Ritonõpo a tonyohse ywy oripo epekahse, orino risemy.

Tamuximãkõ taropose eya ymaro toto ytotohme oturuketõ tamuhpomãkõ tuhkã kara maro,

² jakanahmã Pẽ-Hinõ pona Omõtoh Oripõpo tahkahpyry pütokoxi. Moroto opore sã Ritonõpo nekarory zurutohme taropose exiase.

³ Tonyohse ywy Ritonõpo a ynara oturuse:

— Juta tõ tuisary tomo, Jerusarẽ põkõ maro etatoko ke, ywy Oesẽkõ Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tõ Esẽ otururu. Popyra ehtoh konõto enehpõko ase sero pata pona. Moro poko omi etaryke tyya xine osenuruhkãko mã toto, tõserehsẽme exiko roropa yronymyryme popyrahxo exiryke.

⁴ Moro rĩko ase turumekase jexiryke ypoetory tomo a, sero nono nuriame tyripose roropa eya xine, ixtaratu zahkãko sero po imehnõ neponãmary eahmary poko. Yrome mokaro neponãmary poko zuaro pyra sero ahno nexiase, itamuru tõ roropa mokaro waro pyra toh kynexine, Juta tuisary tõ mokaro waro pyra toh kynexine ipunaka. Sero ahno a sero osa typehkase ahno kurã munuru ke,

⁵ apoto apõ tyrise roropa eya xine tyneponãmary Paaу kyryryme typoenõ zahkatohme apoto ao tynekaroryme. Morohne onyripopyra exiase, oturupyra exiase ipoko, osenetupuhpitopyra roropa moro poko exiase.

⁶ Morara exiryke ywy, Ritonõpo, ynara ãko ase: okynahtao sero pata esety Topeteme pyra exiko mana, sero jakanahmã Pẽ-Hinõme pyra exiko roropa mana, yrome “Jakanahmã Etapatopo” me tosehpasẽme exiko mana.

⁷ Sero po Juta tõ osenetupuhtoh emero Jerusarẽ põkõ tyriry se ehtoh roropa enahkapõko ase. Epetõkara a toto poremãkapõko ase; toto etapãko mã toto etonatoh tao. Ekepyry tõ ekarõko ase kurumu tõ zohme onokyro tõ zohme roropa.

⁸ Sero pata enahkapõko ase popyra ehtoh ke ipunaka. Sero pata kuroko ytaketõ osenuruhkãko mã toto, oserehnõko roropa mã toto morohne eneryke tyya xine.

⁹ Epetõkara pata apurũko mã toto, pata põkõ etapary kuhnõko mã toto. Itamurume popyra exiko moro pata po tapuruse ahtao. Ahno imehnõ ahno õnõko mã toto, typoenõ õnõko roropa Jerusarẽ põkõ mana.

¹⁰ Mame moro oripo tyhmopose Ritonõpo a ya mokaro ymaro aytotyã ãpataka.

¹¹ Ynara tykase Ritonõpo Jamihmehxo Exikety ekarotohme eya xine:
 – Sero ahno itahkãko ase, sero pata roropa, sero oripo sã tyhmosẽme exiõko mã toto, onukurãkasaromepyra ropa exiõko mã toto. Aorihtyã ekepyry tonẽsẽme exiõko mã toto Topete po imepỹ osa pyra exiryke toto zonẽtohme.

¹² Ynara tyriõko ase sero pata poko, sero pata põkõ maro: toto tyripõko ase Jakanahmã Topete samo. Ywy Ritonõpo oturũko ase.

¹³ Tapyi tõ Jerusarẽ po, Juta tõ tuisary tapyi tõ maro nuriame exiõko mã toto Jakanahmã Topete samo. Emero tapyi tõ roropa nuriame exiõko, moro tao ixtaratu tyahkase ahtao xirikuato eahmaryme te, eukuru tukuãse ahtao tynekaroryme imehnõ neponãmary eahmaryme.

¹⁴ Mame ytoase ropa Topete poe. Morotona tonyohse exiase Ritonõpo a aomiry ekarotohme. Ytoase Ritonõpo Tapyi taka, zara pona, moroto xikihme toehse ywy, oturuase ahno a emero

¹⁵ Ritonõpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tõ Esemy nekarohpyry:
 – Putupyra exiketõme sã matose, jomiry etary se pyra roropa matose; morara exiryke popyra ehtoh emero enehpõko ase sero pata pona, pata tõ pisarara exiketõ pona roropa Jerusarẽ zomye awãnohtokõme jomihpyry ae ro.

20

Jeremia maro oturukety Pasua

¹ Mame Pasua, Imea mũkuru oturuketyme nexiase, erohketõ tuisaryme Ritonõpo tapyi tao. Jotururu totase eya morohne poko,

² naeroro typipohpose ywy eya, tymyhse roropa exiase keti ke ãpuruhpyry tao Omõtoh Pẽjamĩ pũto Ritonõpo tapyi tao.

³ Yrokokoro tymyhpokase ropa jahtao Pasua a ynara ase eya:
 – Ritonõpo a oesety tymyakãmase, Pasuame pyra mana; “Iiryhmane emero rokẽ po!” me mana.

⁴ Ritonõpo ro ynara tykase: “Pasua, iiryhmaneme oriõko ase oya ro; oepe tomo a roropa. Toto etapary enõko mase emero porehme epetõkara a. Juta tõ emero ekarõko ase Papironia tuisary a ipoetoryme toto ehtohme; zokonaka arõko mana tynamotome tynonory pona, imehnõ etapãko mana.

⁵ Sero pata mõkomory kurã aropõko ase emero, oepetõkara a Papironia pona. Juta tõ tuisary tõ kyryry kurã maro, emero arõko mã toto Papironia pona.

⁶ Omoro, Pasua, oekyry tõ maro emero tapoisẽme exiõko matose. Tarosẽme exiõko matose Papironia pona. Moroto orihnõko mase, tonẽsẽme exiõko mase oepe tõ maro emero, eya xine ajohpe ehtoh mekaroase tuhke rahkene.”

Ritonõpo kerekeremãko Jeremia

⁷ Ritonõpo, kuenekunopyase,
 tonekunohse exiase rahkene.
 Jamihme mase ymotye,
 typoremãkase ywy oya.

Jeunohnõko mã toto emero porehme,
 ypoihtory poko kohmãnõko mã toto.

⁸ Tahxime jotururuhtao kohtanohpõko mase ya,
 “Oryhmatorỹko! Oenahkatorỹko!”

Ritonõpo, ypoihtõko mã toto, jeunohkehpyra mã toto õmiry ekaroryke ya.

⁹ Yrome ynara karyhtao ya:

“Wenikehnõko ase Ritonõpo poko, oturupyra ase exiõko aomiryme,”
 õmiry tapurusẽme exiõko ukurohtao mana,

apoto sã mana tukase mya ukurohtao.
Etaehnõko ase ikurãkary poko tûtara ehtohme repe,
yrome mynyhme ehsaromepyra ase.

¹⁰ Imoihmãkõ omiry etãko ase puti puti ãko:

“Emero rokẽ po erehtoh nae, enahkatopo!
Eropa, Jeremia sekarotone tuisa tomo a!” ãko.

Jepe tõ roropa josetapary eraximãko. Ynara ãko:

“Otarame ahno apoitoh taka omõnõko mana;
mame apoïko sytatose, emỹpõko sytatose,” ãko.

¹¹ Yrome omoro, Ritonõpo, ymaro mase, jamihme mase, orẽpyra exikety-
mano.

Yryhmary se exiketõ osetapãko mã toto,

torẽsẽme exïko mã toto.

Ehxirõko mã toto typoremãse toexirykõke

jũme otupikehpyra exïko mã toto,

moro poko wenikehpyra exïko imehnõ mana.

¹² Yrome, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety, zae rokẽ yna kuhnõko mase.

Yna osenetupuhtoh enẽko mase, yna kurohtao roropa.

Ajohpãme sã jepetõkara wãnopyry enery se ase,
osekaroase oya jexiryke.

¹³ Eremiatoko Ritonõpo netaryme!

Kuesẽkõ eahmatoko, tymõkomokãkara, typynanohse eya oexirykõke popyra
exiketõ jamitunuru winoino.

¹⁴ Popyra moro ãmepyyry tyripoko jenurutopõpyry!

Owenikehtoko moro ãmepyyry poko, aja a tonuruse jehtopõpyry!

¹⁵ Popyra mokyro tyripoko papa zuruhpono atãkyemapory se exikety moro
omi ekaroryke eya:

“Orutuame mana! Tumũkue mase!”

¹⁶ Mokyro ripory se ase moro pata tõ samo,

Ritonõpo a tonahkase aexityã sã ipunaka.

Ah pusuhkatoht netano ãmepyyryhtao, sam katopo,

ah kui kui katoht netano osetapary poko tãxiahtao,

¹⁷ jetapara tokurehse aexiryke enurupyra ro jahtao!

Ahtao aja wakuru ao jekepyry zonẽtoht toehse exiry,

ywy enurupyra exiry.

¹⁸ Oty katoht jenuruase?

Otarame tãkye pyra jehtohme rokene, jetũ roropa jehtohme, orihtohme
roropa yporemãkatopõpyry ke.

21

Jerusarẽ tonahkasẽme exïko

¹ Mame tuisa Zetekia, Juta tõ esemy a, Pasua, Maukia mũkuru, tonyohse ya
oturukety Sowonia, Maaseia mũkuru maro, ynara ekaropose:

² — Jeremia, oturuko Ritonõpo Kuesẽkomo a yna akorehmatohme, ynara
exiryke: tuisa Napukotonozo Papironia esẽ tooehse, tysoutatu tõ maro, ose-
tapase kymaro xine. Otarame Ritonõpo tyjamitunuru ke kuakorehmatorỹko
mana, Napukotonozo aropõko ropa mana kywinoino xine.

³ Mame turuse ywy Ritonõpo a ynara katohtme:

⁴ Ezuhtoh arotatoko tuisa Zetekia a Ritonõpo poe, Izyraeu tõ Esemy:

– Typoremãkasẽme exĩko opoetory tomo, Zetekia, soutatu tã onyriry etonahme tuisa Papironia esẽ maro isoutatu tã maro. Jarao mokaro mã toto pata Jerusarẽ apururu tã zomye. Opyre tãkehko kaetokohme tyrĩko ase pata rãnao.

⁵ Ywy roro osetapãko ase yjमितunuru ke oporemãkatohme ozehno xine jehtoh ke, tohne jehtoh ke, orẽpyra jehtoh ke, enara.

⁶ Sero pata po isene exiketõ aorihmapõko ase; ahno tomo okyno tã roropa orihnõko mã toto tyrohsẽ xihpyrymã ke.

⁷ Tuisa Zetekia, tamuximãkõ maro, imehnõ isene exiketõ tãxinamase ahta etonahme poe, omise konõto ehtoh poe te, tyrohsẽ poe roropa, emero tapoisẽme exĩko tuisa Napukotonozo a, imehnõ epetõkara a roropa toto etapary se exiketomo a. Toto orihmapõko Napukotonozo mana; toto pyno pyra exĩko mana, nupunato toto onenepyra xine exĩko mana. Ywy, Ritonõpo, oturũko ase.

⁸ Morarame ynara turupose Ritonõpo a ya mokaro ahno netaryme:

– Etatoko ke! Ywy, Ritonõpo, imenekatoh ekarõko ase oya xine: isene ehtoh esemary te, orihtoh esemary, enara.

⁹ Tehme rokẽ exiketõ taro, pata po orihnõko mã toto etonahme tao, omise konõto ehtoh ke, tyrohsẽ ke, enara. Yrome otũtarykohta eya xine, osekaryhta Papironia põkomo a, sero pata apurunanomo a orihpyra exĩko matose; osepynanohnõko matose isene rahkene.

¹⁰ Ynara tãsenetupuhse ywy, sero pata onewomara exĩko ase, enahkapõko ase. Tokarosẽme exĩko mana Papironia tuisary a, mame jahkãko mana porehme. Ywy Ritonõpo oturunõ.

Ritonõpo omiry Juta tã tuisary ekyry tomo a

¹¹⁻¹² – Jeremia, oturuko tuisa Tawi pakomotyamo a, Juta tuisary ekyry tomo a, ywy Ritonõpo omiry etatohme eya xine: “Zae ehtoko kokoro rokene. Iiryhmatyã ewomatoko iiryhmananõkõ wino. Toto onewomara awahta xine awãnohtorỹko ase popyra oehtohkõ emetakame, ozehno xine jehtoh apoto sã zukãko mana, ezehpỹme exiketõ.

¹³ Pata Jerusarẽ, kae oesary mana, jakanahmã tã epoe, topu konõto sã ona kuraraximã epoe. Yrome ywy Ritonõpo etonãko ase oporemãkatohme. Imehnõ emero ouno xine ekarõko matose, oetapasaromepyra xine mã toto, apatarykõ apoitohme tyya xine.

¹⁴ Yrome ywy, Ritonõpo, awãnohtorỹko ase onyrytyã emetakame. Apoto zukãko ase otuisary tapyĩ konõto zahkatohme, emero zomye exiketõ maro tyahkasẽme exĩko mana. Ywy Ritonõpo oturunõ.”

22

Ritonõpo omiry Juta tã tuisary ekyry tomo a

¹⁻² Mame Ritonõpo a tonyohse exiase Juta tã tuisary tapyĩ taka, Tawi parỹpyryme nexiase ynororo, oturuse eya tamuximãkõ maro, Jerusarẽ põkõ maro aomiry etatohme eya xine, ynara tykase ynororo:

³ – Ywy Ritonõpo ynara ãko ase oya xine: zae ehtoh tyritoko, ajohpe pyra ehtoko. Tyryhmase exiketõ ewomatoko iiryhmananõ wino. Imehnõ nonory poe exiketõ onyryhmara ehtoko, toto onenekunohpyra ehtoko, potõpo tomo te, pytỹpo tã roropa; ahno zae exiketõ onetapara ehtoko sero pata kurã po.

⁴ Sero jomiry omipona awahta xine otuisarykõme Tawi pary tã exikehpyra exĩko mã toto. Oehkehpyra mã toto sero tapyi konõto omõtoeh ae, typorohse kahu tã ao te, kawaru tã po roropa, takorehmananõ maro, typoetory tã maro.

⁵ Yrome jomiry omipona pyra awahtao xine, ywy roro ynara etapõko ase oya xine, sero tapyi konõto tykararahsẽme exiõko, topu tõ kaetokohxo exiõko mana. Ywy Ritonõpo oturũko ase.

⁶ – Sero tapyi, Juta tõ tuisary tapyi konõto enekure mana Kireate nonory samo, ypy tõ Ripano sã roropa, yrome ona tonorẽ sã moro rĩko ase, patãpome tyrĩko ase roropa.

⁷ Orutua kõ enehpõko ase sero enahkatohme. Wywy tõ enehnõko mã toto, tapyi manatyry kurã, apupari xikihme exiketõ akohnõko mã toto apoto htaka ematohme.

⁸ – Moromeĩpo imehnõ nonory põkõ tuhke moro kuroko ytõko mã toto, ekaropõko mã toto oseyã rokene, oty katohme morohne tyrise Ritonõpo a sero pata konõto pokona?

⁹ Mame ynara ezuhnõko mã toto, Ritonõpo omihpyry turumekase oya xine exiryke, onetapohpyrykõ roropa ya, Ritonõpo Oesẽkomo, imehnõ neponãmary eahmatohme oya xine.

Ritonõpo omiry Joakaze poko

¹⁰ Juta tomo, xitara ehtoko tuisa Joxia poko, onyhnamopyra ehtoko aorihpõpyry poko. Yrome imũkuru, Joakaze poko oxitatoko yronymyryme. Mokyro arõko mã toto, jũme oehpyra ropa mana, jũme tonurutopõpyry onenepyra ropa exiõko mana.

¹¹ Ynara ãko Ritonõpo Kuesẽkõ mana Joakaze, Joxia mũkuru poko, tummyakãme Juta tõ tuisaryme:

– Toytose mã ynororo taroino jũme, oehpyra ropa ehtohme.

¹² Orihnõko mokyro mana moroto inarotopõpyry po, jũme sero nono onenepyra ropa exiõko mana.

Ritonõpo omiry Jeoakĩ poko

¹³ Popyra ehtoh oehnõko mokyro a myhene, tytapyi riryhtao zae pyra ehtoh ke, imehnõ enekunopyry ke, topehke pyra typãnary tõ rohmanohpõko, aerohtamitu onepehmarã ynororo!

¹⁴ Tuãnohsẽme exiõko mokyro, ynara kahpono:

“Tapyi amõko ase, inunomo, nyhtoh ke zumo pohto roropa zara po kae!”

Mame osenuhmatoh rĩko mã ynororo, apupari rĩko apuru tõ pokona, tonohse kamiraramẽ.

¹⁵ Tuisame osekãrõko mah tapyi tyrise oya exiryke apupari ke, imehnõ tapyi tõ motye kure?

Omy Joxia tynahke nexiase tõkuke roropa; zae exikehpyra nexiase, ajohpe pyra ipunaka. Inyrihpyry emero kure toehse nexiase.

¹⁶ Zae rokẽ nexiase tymõkomokãkara poko, etuarimaketõ poko roropa, naeroro emero kure toehse eyã.

Moro riryhtao ahno a enetupuhnõko mase, juaro mokyro mana.

Ywy, Ritonõpo, oturũko ase.

¹⁷ Yrome omoro ise oehtoh rokẽ enẽko mase, openetatohtoko mase.

Ahno kurã etapãko mase, oekyry tõ ryhmãko mase jamihme oexiryke.

¹⁸ Morara exiryke ynara āko Ritonōpo mana Jeokā, Juta tuisary, Joxia mūkuru poko:

“Xitara exīko mā toto emero Jeokā orihtopōpyry poko,

ynara kara mā toto:

‘Popyra ehtoh toehse oya myhene!

Popyra ehtoh moro, jepe!’

Onyhnamopyra mā toto,

ynara kara mā toto:

‘Yna tuisary! Yna Esemy!’

¹⁹ Ekepyry tonēsēme exīko jumētu zonētoho samo toorihse ahtao;

tytywyhmasēme exīko ematohme jarānaka pata Jerusarē omōtoho ae.”

Jerusarē ynara exīko mana

²⁰ Jerusarē pōkomo, ytotoko Ripano pona kohtase,

Pasā nonory pona ytotoko kohtase opore.

Okohtatoko ypy tō poe Moape nonory po,

oepe tō nonory emero typoremākase!

²¹ Tōturuse Ritonōpo oya kure ro awahtao etuarimara awahtao,

yrome etary se pyra mexiase.

Moro sā mexiase moino ro poetome awahtao,

toipe mexiase Ritonōpo omipona pyra.

²² Otuisary tō taroposēme exīko saporarahme tyryrykane a,

oepe tō tarosēme exīko mā toto imehnō namotome tapoisēme etonatoho tao.

Apatary typoremākase exīko,

ehxiroketye sā exīko roropa mana popyra ehtoh tyrise oya exiryke.

²³ Omoro, towomase exikety, torētyke pyra mase apupari risē tao,

Ripano poe tonehse aexihpyry;

yrome pusuh āko mase myhene, takarah katoho toehse ahtao, jetū toehse

ahtao nohpo samo aenururuhtao!

Joakā wānohtopo

²⁴ Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkō, Juta tuisary Joakā a, Jeokā mūkuru:

– Jomiry etapōko ase oya, ywy ase Ritonōpo, Isene Exikety. Jemahtao awahtao jemary poko apotunuru wino, omoro oūko ase.

²⁵ Oekarōko ase oetapary se exiketomo a, mokaro zuno mase, tuisa Napukotonozo a, Papironia esemy, isoutatu tō maro.

²⁶ Oemāko ase asa maro imepỹ nonory pona, moroto enurupyra mexiatose, moroto orihnōko matose.

²⁷ Ononorykō poko omuhpe exīko matose repe, yrome morotona oehpyra ropa matose.

²⁸ Mame ynara tykase ywy:

– Otarame tuisa Joakā oripo sā toehse, tyhmose aexihpyry, typahse aexihpyry, ise pyra toehse aexihpyry? Oty katohme tarose ynororo ipoenō maro tomase roropa imepỹ nono pona, zuaro pyra aexihpyry pona?

²⁹ Nono, nono, nono! etako ke Ritonōpo omiry:

³⁰ “Mose tuānohsēme exīko mana tumūkue pyra ehtohme,

orēnōko mana.

Typakōke pyra exīko mana tuisame ehtohme, Tawi ehtopōpyry samo, Juta tō tuisaryme.

Ywy Ritonōpo oturūko ase.”

23

Kure ehtoh eraximary poko

1-2 Ynara tykase Ritonõpo, Izyraeu tō Esemý typoetory tō tuisary tō poko:
 – Awãnohtorỹko ase tuisa tomo popyra onyrytã poko. Ypoetory tō pyno pyra toehse mexiatose, tynomose toto aorihtohme, taropose toto saporarahme oya xine mya. Naeroro popyra ehtoh ke awãnohtorỹko ase! Ywy Ritonõpo oturunõ.

3 Ypoetory tō akoĩpyry enehpõko ase imehnõ nonory tō poe. Morotona toto taropose ya, inonorykõ pona toto enehnõko ropa ase. Emũkuãko mã toto tuhke, emãõko mã toto.

4 Tuisa tō menekãko ase toto pyno ehtohme. Ypoetory tō enaromyra exĩko mã toto; oserehpyra exĩko roropa mã toto. Toto onuwãnohpyra ropa exĩko ase. Ywy Ritonõpo oturũko ase.

5 Ynara ãko roropa Ritonõpo mana:
 – Imeĩpo zae exikety menekãko ase, Tawi paryme tuisame ehtohme. Mokyro tuisa tuaro exiketyme exĩko mana. Zae ehtoh rĩko mana ajohpe pyra ipunaka sero nono po porehme.

6 Tuisame mokyro ahtao Juta tō towomasẽme exĩko, Izyraeu tō maro osepeme exĩko mã toto. Tosehpasẽme exĩko mana: “Kuesẽkomo, Kypy-nanohnekomo”.

7 – Imeĩpo, ãko Ritonõpo mana, – tõmirykõ etapory se ahno ahtao ynara kara exĩko mã toto ypoko: “Ritonõpo Isene Exikety, Izyraeu tō Enehpono Ejitu nonory poe.”

8 Yrome ypoko ynara ãko mã toto: “Ritonõpo Isene Exikety, Izyraeu tō Enehpono ropa inikahpoe, imeimehnõ nonory poe roropa, morotona inaropotyã poe. Mame moroto exĩko ropa mã toto tynonorykõ po.”

Urutõ kõ ajohpe exiketõ poko

9 Urutõ kõ poko ynara tykase ywy:
 “Tãtasamase ywy ukurohtaõ jemynyhmaryme,
 tykytyky ãko ase.
 Ritonõpo Kuesẽkõ pokoino, aomiry kurã pokoino,
 toetỹse exikety sã ase,
 orutua sã ase eukuru itamurume tõse ahtao eya.

10 Sero nono pehme mana imeimehnõ nohpo poko ehtoh ke, Ritonõpo omipona pyra;
 tyrypyrykõ poko rokẽ mã toto,
 tyjamtunurukõke zae pyra ehtoh poko rokẽ mã toto.
 Popyra ehtoh enehporyke Ritonõpo a sero nono xitãko mana,
 onahpoty tyaremãse, toorihse sã mana.”

11 Ynara ãko Ritonõpo mana:
 “Urutõ kõ, oturuketõ roropa ya tuaro pyra mã toto;
 tyrypyrykõ poko tapoise toto ya Ytapyĩ Kurã tao ro.

12 Mokaro esemary iserehmã sã exĩko, ikohmamyry sã roropa;
 Ynara toto tyripõko ase:
 osetapãko mã toto, epukãko roropa.
 Popyra ehtoh enehpõko ase toto pona,
 toto wãnohtoh oehnõko mana.
 Ywy Ritonõpo oturunõ.

13 Samaria põkõ urutõ kõ rypyry enease:
 tõturuse toh nexiase tyneponãmary Paau omiryryme, azahkuru ypoetory tō Izyraeu arotohme.

14 Yrome mokaro popyra ehtoh motye Jerusarẽ põkõ urutõ kõ enease:
 imehnõ nohpo poko mã toto,

ajohpe oturũko mã toto,
imehnõ akorehmãko mã toto tyrypyrykõ poko toto ehtohme.

Naeroro etypohpyra mã toto popyra ehtoh riry poko.

Ya popyra mã toto emero Sotoma põkõ ehtopõpyry samo, Komora põkõ popyra ehtopõpyry sã roropa.

¹⁵ Naeroro ywy, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety, ynara ãko ase Jerusarẽ põkõ urutõ kõ poko:

Toto nahpãko ase otyro itunety ke,

tuna toximase orihmatõ ke toto auhpãko ase

jenetupuhpyra imehnõ tyripose eya xine exiryke sero nono po porehme.”

¹⁶ Ritonõpo Jamihmehxo Exikety ynara ãko Jerusarẽ põkomo a:

– Urutõ kõ omiry onetara ehtoko, oenekunohtorỹko mã toto: “Kure rokẽ exĩko mana,” karyke oya xine. Typoe xine rokẽ ourutorỹko mã toto, jomiry onekaropyra mã toto.

¹⁷ Oturukehpyra mã toto jomiry se pyra exiketomo a: “Kure rokẽ exĩko mana.” Putupyra exiketomo a: “Popyra ehtoh oehpyra exĩko oya xine mana,” ãko mã toto.

¹⁸ Mame ynara tykase ywy:

– Mokaro urutõ kõ Ritonõpo osenetupuhtoh tokare pyra aexityã waro exipitopyra mã toto. Aomiry onetapitopyra mã toto. Onenetupuhpyra roropa mã toto. Otato pyra nexiase tofo, aomiry omipona pyra.

¹⁹ Oturuase ro:

– Zehno Ritonõpo ehtoh konopoimo sã mana, tyryrykane jamihme exikety mana wiriwirikane samo, popyra exiketõ zupuhpyry epoe.

²⁰ Mame moro zehno Ritonõpo ehtoh enahpyra exĩko mana tyriry se toehtoh onyripyra ro ahtao. Morohne rĩko mana tõsenetupuhpõpyry ae ro. Imeĩpo moro enetupuhnõko ipoetory tõ mana kure rokẽ rahkene.

²¹ Ynara tykase Ritonõpo:

– Mokaro urutõ kõ onenyohpyra exiase, jomiry onekaropyra exiase eya xine. Yrome typoe xine rokẽ tururume toytose toto oturuse jomiryme samo.

²² Josenetupuhtoh tokare pyra aexityã waro toto ahtao, jomiry ekarory waro toto exiry, ypoetory tõ takorehmase exiry eya xine azahkuru toto ehtoh rumekatohme eya xine, popyra toto ehtoh rumekary roropa eya xine.

²³ – Ywy ase Ritonõpo emero osa po Exikety, toiro osa po rokẽ pyra. Ywy Ritonõpo oturũko ase.

²⁴ Otonẽsaromepyra matose oenepyra jehtohme. Zuario pyra hmatou, emero osa po ase, kapu ao te, nono po roropa, enara?

²⁵ Mokaro urutõ kõ nekarohpyry waro ase, ajohpe oturũko mã toto jomihpyryme samo, jomiry ekaroase eya xine aosenetykõ ae ekarõko mã toto ajohpe.

²⁶ Otara ahtao ypoetory tõ enekunohkehnõko mokaro urutõ kõ nae ajohpe tõsenetupuhtohkõ ke?

²⁷ Osenetupuhnõko mã toto, tõsenehtohkõ ekaroryke eya xine ypoetory tõ wenikehkapõko mã toto ypoko, itamuru tõ ypoko wenikehtopõpyry sã tyneponãmarykõ Paau pokoino.

²⁸ Urutõ tõsenehse ahtao, ah tõsenety nekarono aosenetyke rokẽ rahkene. Yrome jomiry etaryhtao urutono a zae moro ekarory ripõko ase imehnõ netaryme. Otyme kure tiriiku pihpyry, jomiry tiriiku puhturu nymyry sã mana?

²⁹ Jomiry apoto sã mana, mate konõto sã roropa mana, topuimo akuhmtohtoh samo. Ywy Ritonõpo oturũko ase.

³⁰ Mokaro urutō kō epeme pyra ase imehnō omiry apoiryhtao eya xine zurutohme imehnō netaryme jomiryme samo.

³¹ Urutō kō epeme pyra ase roropa typoe xine otururuhtao, yrome ypoe tōmiry kō ekarōko mā toto ajohpe.

³² Etatoko ke ywy, Ritonōpo, ynara āko ase: urutō kō epeme pyra ase tōsenehtohkō ekaroryhtao pehme ajohpe ehtoh ke. Tōsenehtohkō ekarōko mā toto, ajohpe ehtoh maro, epyrypāko mā toto, ypoetory tō azahkuru ehtoh poko tyripōko mā toto. Mokaro onenyohpyra exiase, toto anaropopyra exiase, ypoetory tō anakorehmara mā toto ipunaka. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.

Omxinety sã Ritonōpo a

³³ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

– Jeremia, imehnō ekaroporyhtao oya, ypoetory tomo, urutō komo, oturuketō roropa: “Otara āko Ritonōpo omiry nae?” ynara ezuhko: “Amarokō matose omoxinety sã Ritonōpo a, naeroro oenahkapotorỹko mana.”

³⁴ Ynara karyhtao urutono te, oturuketomo te, imepỹ ahno roropa: “Ritonōpo omiry omoxinety sã mana,” mokyro wānohnōko ase jekyry tō maro.

³⁵ Kurehxo ynara karyhtao tope tomo a, tyekyry tomo a roropa: “Otara ezuhnōko Ritonōpo nae? Otara tykase ynororo?”

³⁶ Yrome taroino jūme ynara kamexipopyra ase eya xine: “Ritonōpo omiry omoxĩ sã mana.” Ynara exiryke, moro karyhtao ahno a jomiry ripōko ase omoxĩ sã eya xine. Mokaro a Ritonōpo omiry tytyromase, Ritonōpo Isene Exikety, Jamihmehxo Exikety.

³⁷ Jeremia, ekaropoko imeimehnō urutō komo a: “Otara tozuhse mexiase Ritonōpo a? Otara tykase ynororo?”

³⁸ Mame ynara karyhtao eya xine oezukuruhtao: “Ritonōpo nekarohpyry omoxinety sã mana, tupime,” mokaro wānohnōko ase moro katopōpyryke eya xine: “Morara kara ehtoko,” tykase jexiryke.

³⁹ Mokaro apoĩko ase, mya toto emāko ase ywinoino ipatarykō maro, ynekarohpyry eya xine itamurukō maro.

⁴⁰ Mame toto hxirōko ase jūme samo. Jūme moro ehxirotōh wenikehpyra exĩko mā toto.

24

Ruto tō asakoro pehme fiku epery ke

¹ Mame enepotoh tonepose ya Ritonōpo a ruto tō asakoro pehme fiku epery ke, Itapyĩ Kurã ěpataka. Moro enepotoh toehse imeĩpo tuisa Joakĩ, Jeokĩ mūkuru, Juta esē tarose ahtao Papironia tuisary Napukotonozo a, tynamotome Jerusarē poe, tynonory pona. Izyraeu tō tarose eya, Juta tō tamuximākō maro, wewe poko erohketō maro, imehnō emese kure toerokuru waro exiketō maro.

² Moro enepotoh ao ruto apitorymã ao fiku epery nexiase kurākō rokene, ahpirāsasaka exiketomo. Zakorō ruto ao fiku epery nae nexiase popyra aexityamo, tonahsēme ise pyra aexityã ipunaka.

³ Mame tōturupose Ritonōpo ya, ynara tykase:

– Jeremia, oty enēko mah?

– Fiku epery! tykase ywy. – Moro kurākō kure nymyry mā kehko. Yrome moro popyra aexityã popyra mā kehko ipunaka, onenahsaromepyra ahno mana.

⁴ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

⁵ — Ywy, Ritonõpo Izyraeu tō Esē ourūko ase, mokaro Izyraeu tō tarose aexityā Papironia pona moro fiku epery kurā sã mã toto, kure rokē mokaro rīko ase.

⁶ Mokaro pyno exīko ase. Mame toto enehnōko ropa ase sero nono pona ropa. Tapyi riry sã kure toto rīko ase, toto onenahkapopyra exīko ase; toto arykãko ase, onoupyra ropa exīko ase.

⁷ Ikurohtaka xine jenetuputyry se toto ehtoh rīko ase, Ritonõpo Tosēkōme. Mame ypoetoryme exīko mã toto, ywy toto Esēme exīko ase, yronomyryme toepyrykō se exīko mã toto ya, jomipona toehtohkōme.

⁸ — Yrome ywy Ritonõpo mokaro rīko ase fiku epery popyra onenahpyra aexityā samo: tuisa Zetekia Juta tō esemy te, tamuximākō kowenu poko erohketomo te, Jerusarē pōkō akoīpyry maro, sero nono po aexityamo te, Ejitu pona aytotyā roropa.

⁹ Popyra ehtoh konōto enehpōko ase toto pona. Moro eneryke imehnō nonory pōkomo a osenuruhkãko mã toto emero porehme. Mokaro kerek-eremãko mã toto, toto poihtōko mã toto, eunohnōko roropa mã toto. Mame emero nono po toto aropotopōpyry po ya, toto esehtōko imehnō mana popyra ehtoh enehpotohme topetōkara pona.

¹⁰ Etonatoh enehpōko ase eya xine te, omise konōto te, tyrohsē roropa toto enahkatohme sero nono po, ynekarohpyry eya xine, itamuru tomo a, enara.

25

70me jeimamyry Papironia po

¹ Mame asakoropane jeimamyry taropose ahtao tuisame Jeoakī a, Joxia mūkuru, Juta esēme, Ritonõpo omiry toehse ya Juta tō poko. Moro nexiase jeimamyry apitorymã po tuisame Napukotonozo toehse ahtao Papironia po.

² Oturuase Juta tō netaryme, Jerusarē pōkō netaryme roropa emero, ynara tykase ywy eya xine:

³ — 23me jeimamyry taropose ya, 13me jeimamyry poe tuisame Joxia, Amō mūkuru ahtao Juta po tarona, Ritonõpo Kuesēkō omiry etary poko te, aomiry ekarory poko roropa oya xine. Yrome otato pyra mexiatose.

⁴ Onetara mexiatose, otato pyra rokē mexiatose, typoetory tō urutō kō onenyohkepyra Ritonõpo ahtao ro oya xine.

⁵ Tōturuse toh nexiase oya xine popyra ehtoh poko oehtohkō irumekatohme oya xine, zae pyra onyrirykō rumekatohme roropa oya xine. Moro sã awahtao xine okynahxo exīko matose sero nono po, Ritonõpo nekarohpyry po oya xine, atamurukomo a roropa, jūme oesarykōme ehtohme.

⁶ Mokaro urutō kō tōturuse oya xine imehnō neponāmary onupipyra oehthokōme toto oneahmara roropa oehthokōme, Ritonõpo a ehtomapopyra roropa oehthokōme ineponāmarykō riry poko oya xine. Ritonõpo omipona awahtao xine awānohpyra xine aexiry.

⁷ Yrome Ritonõpo ro ynara tokarose, aomiry etary se pyra mexiatose. Māpyra Oesēkō tyhtomapose oya xine oneponāmarykō eahmary poko oexirykōke, morara exiryke tuānohse mexiatose.

⁸ — Morarame aomiry etary se pyra oexirykōke, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase:

⁹ “Ahno tō enehpōko ase emero inikahpoe ypoetory, tuisa Napukotonozo maro Papironia poe. Mokaro enehnōko ase etonatohme sero pōkō, Juta tō maro, imehnō nonory pōkō maro, ononorykō zomye exiketō maro. Mokaro enahkapōko ase ipunaka; nono pona jūme tomasēme exīko mã toto. Morohne

eneryke osenuruhkãko imehnõ mana, enaromÿke exïko mã toto. Ywy, Ritonõpo, oturũko ase.

¹⁰ Kui katoth tãkye exiryke enahkapõko ase atãkyematoh roropa te, panaikato roropa oseahmatoh poko, pytatoh poko, enara. Tynahke pyra exïko matose azeite pyra roropa, nãparina eukuru.

¹¹ Sero nono emero typahsẽme exïko mana, enenanõ osenuruhkãko mã toto. Mokaro ahno tõ emero Papironia tuisary poetoryme exïko mã toto 70me jeimamyry pona.

¹² Moromeĩpo Papironia tuisary wãnohnõko ase ipoetory tõ maro iirypyrykõ emetakame. Moro nono enahkãko ase, jũme typahse inonorykõ nomõko ase. Ywy, Ritonõpo, oturũko ase.

¹³ Moro nono põkõ wãnohnõko ase, toto enaroximatopõpyry ae ro ya, emero tymerose aexihpyry ae ro sero pape poko, Jeremia nekarohpyry ae ro nono tõ põkõ wãnopyry poko.

¹⁴ Imeimehnõ nonory põkõ namotome exïko mã toto, tuisa tõ jamihme exiketõ poetoryme exïko roropa mã toto, morara ahtao jepehmãko mã toto tynyrityãkõ emetakame.”

Imeimehnõ nonory põkõ wãnopyry poko

¹⁵ Mame Ritonõpo, Izyraeu tõ Esemÿ ynara tykase ya:

– Seny, eukuru ã pehme eukuru jehnahpyry ke, zehno jehtoh ke. Sero eukuru ã apoiko mokaro ahno tõ ohpatohme, emero, eya xine aaroporyhtao ya.

¹⁶ Moro eukuru enyryhtao eya xine, kywyh kywyh ãko mã toto, rowohpe exïko mã toto etonatoh aroporyke ya eya xine.

¹⁷ Naeroro moro eukuru ã apoiase Ritonõpo nekarohpyry ya, moro eukuru ke ahno tõ tauhpase ya, eya xine taropose jahtao Ritonõpo a.

¹⁸ Jerusarẽ te, Juta patary tõ maro, ituisary tõ maro kowenu poko erohketõ maro tauhpapose toh nexiase. Tõse eya xine tosarykõ ona tonorẽme ehtohme, osa xihpyryme enepopyra ehtohme, enenanomo osenuruhkatohme. Mame esetykõ esehtõko imehnõ mana, popyra ehtoh enehpotohme. Seroae ro morararo mana.

¹⁹⁻²⁶ Ynara mã mokaro esetykõ auhpapohpyryme moro eukuru ke, zehno Ritonõpo ehtoh ke:

Ejitu tuisary te, imaro tamuximãkomo, kowenu poko erohketomo;

Ejitu põkõ maro emero,

imehnõ nonory põkõ aepyhpyã Ejitu pona;

tuisa tõ Uze nonory po exiketomo;

tuisa tõ roropa pirixteu tõ patary tõ po:

Axikerõ te, Kaza te, Ekorõ te, Axitote akoĩpyry;

Etõ põkomo, Moape tomo te, Amõ tõ maro;

tuisa tõ emero Tiro po te, Xitõ po roropa;

tuisa tõ emero nono esamo tuna konõto Metiteraneu ehpio;

pata tõ Tetã te, Tema te, Puze roropa;

mokaro emero tũsety mytyhse sã isahkananomo;

Arapia tuisary tõ emero;

ahno tõ ona tonorẽ põkõ tuisary tõ emero;

tuisa tõ roropa Ziniri po, Erão po, Metia po;

tuisa tõ emero inikahpoe moemoẽkomo te, ameke pyra exiketomo atakenaka.

Ahno tõ emero sero nono po tauhpapose toh nexiase. Mame etyhpyryme Papironia tuisary tauhpasẽme exïko mana.

²⁷ Mame ynara tykase Ritonõpo ya:

– Kaxiko ahno a ywy Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy toto ohpapõko ase toto etÿtoh pona, enarutatos pona, aepukatos pona owõsaromepyra ropa toto ehtohme etonatos pokoino, ynaropohpyry eya xine.

²⁸ Mame moro eukuru ã apoiry se pyra toto ahtao oemary winoino, Jeremia, moro eukuru se pyra toto ahtao, kaxiko eya xine, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety ëpõko mana oya xine.

²⁹ Enahkapitõko ase taro ypatary po. Otarame osenetupuhnõko mã toto typoko xine, onuãnohpopyra osekarõko toh nae? Arypyra! Tuãnohsẽme exiko mã toto, etonatos aropõko ase emero ahno a sero nono po. Ywy Ritonõpo oturuno.

³⁰ – Omoro, Jeremia, jomiry emero ekaroko eya xine, ynara kaxiko eya xine:

“Konomeru riko Ritonõpo mana moroto kapu ao

oturũko mana osa kurã poe, tosary poe.

Konomeru riko mana typoetory tō pona,

kohtãko mana mokaro uwa epery amuhnanõ samo, uwa eukuru riryhtaõ.

Mokyro etãko mã toto sero nono põkõ emero.

³¹ Moro panaikato totasẽme exiko sero nono etyhyry po, ahno tō hxirory se Ritonõpo exiryke.

Ahno emero apiakãko mana,

popyra exiketõ etapãko mana.

Ritonõpo Oesẽkõ, noturuno.”

³² Ritonõpo Jamihmehxo Exikety oturũko mana, popyra ehtoh ytõko mana ahno nonory poe imepÿ pona, tyryrykane konõto jamihmehxo exiko nono etyhyry po.

³³ Moro ãmepyyry ae ahno ekepyry tō, Ritonõpo netapatyã saporarahme exiko mã toto sero nono po porehme. Toto onyhnampopyra exiko mã toto. Okepy tō ananÿpyra exiko mã toto, ononẽpyra roropa exiko mã toto: typahse rokẽ exiko mã toto nono po okyno ety samo.

³⁴ Amarokomo, tuisamãkomo, kui kahtoko! Ypoetory tō pynanohneme exiketomo kui kahtoko opore! Oxitatoko, osẽtorimatoko oruno htaka! Oetapatohkõ toehse: epukãko matose toorihse kaneru imenekatyãme aexityã samo.

³⁵ Ahno tuisary tō epasaromepyra exiko mã toto; osepynanohpyra exiko mã toto.

³⁶⁻³⁷ Kui ãko mã toto, pusuh ãko roropa sam karyke, toto zehno Ritonõpo exiryke mokaro nonory põkõ tonahkase eya; toto nonory tytahkase eya, towomase aexihpyrÿpyry.

³⁸ Typoetory tō turumekase Ritonõpo a, tosary rumekatopõpyry sã reãõ a. Osetapatos popyra ehtoh te, zehno Ritonõpo ehtoh roropa sero nono tyripose patãpome, nono tonorẽme rokẽ toehse rahkene.

26

Jeremia tonaroximase aorihmapotoh ke

¹ Mame Jeokã, Joxia mükuru tuisame toehse ahtao, Juta tō esẽme,

² ynara tykase Ritonõpo ya:

– Xikihme exiko moroto zara po Ytapyi tao, ahno zurutohme emero ynekarohpyry oya, Juta patary tō poe morotona aepyhpyamo a jeahmatohme. Zuruko toto emero ynyripohpyry poko oya.

³ Otarame otatõme exiko mã toto, mame popyra toehtohkõ rumekãko mã toto. Moro sã toehse ahtao, ywy roropa etyorõmãko ase, popyra ehtoh

onenehpopyra exīko ase toto pona, toto wānohtohme popyra toto ehtoh emetakame.

⁴ Ritonōpo a turuse ywy ynara toto zurutohme:

– Ywy, Ritonōpo kuuruatose jomiry omipona oehtohkōme, āmorepatopōpyrykō ya omipona oehtohkōme.

⁵ Otato ehtoko ypoetory tō, urutō kō omiry poko. Toto enyohkehpyra exiase, yrome aomirykō omipona pyra mexiatose.

⁶ Otato pyra awahtao xine, sero Ytapyī Kurā rīko ase Xiro ritopōpyry sã ya. Mame imeimehnō nonory pōkō sero pata esehtōko mã toto, popyra ehtoh enehpory se toto ahtao.

⁷ Morohne ekarory ya totase oturuketomo a, urutō komo a, ahno a roropa emero moroto zara po Ritonōpo Tapyī tao.

⁸ Mame Ritonōpo nekarohpyry poko tōturukehse jahtao, tapoise exiase oturuketomo a, urutō komo a, ahno a roropa, opore tykohtase toto:

– Orihnōko mase moro pokoino!

⁹ Oty katohme morohne myka Ritonōpo Kuesēkō omiryyme, sero Tapyi Kurā Xiro ehtopōpyry sã exīko, sero pata roropa tonahkasēme exīko te, pata pōkō tonahsēme exīko roropa mã toto?

Mame tōximōse toto jomye moroto zara po Ritonōpo Tapyī tao.

¹⁰ Mame moro poko zuaro toehse Juta tō kowenu poko erohketō ahtao tutūtase toto tuisa tapyī konōto tae, toytose toto porohse tosarykō po omōtoh kasenato tao Ritonōpo Tapyī tao.

¹¹ Mame ynara tykase oturuketomo, urutō kō maro, tuisa tomo a, ahno a roropa:

– Mose orihmapory se ynanase popyra tōturuse exiryke kypatarykō poko. Aomiry metatou apanarykō ke.

¹² Mame ynara ase eya xine:

– Ritonōpo Kuesēkō nurupotopōpyry rokē ekarono onetarykōme sero Tapyi poko, sero pata poko roropa.

¹³ Kurehxo oya xine exiry oetyorōmarykō Ritonōpo omiry omipona oehtohkōme. Moro sã toehse awahtao xine, etyorōmãko mana. Popyra ehtoh onenehpopyra exīko mana: “Enehpōko ase,” tykase ahtao ro eya osemazuhme.

¹⁴ Ywy tapoise oya xine, jamihmehxo matose ymotye. Kyritoko zae ehtoh oya xine.

¹⁵ Yrome tuaro ehtoko sero poko: jetaparyhtao oya xine awānohtorỹko Ritonōpo mana, amarokomo, sero pata pōkō maro, zae exikety totapase oya xine exiryke, tonyohse jexiryke Ritonōpo a senohne emero oturuse oya xine.

¹⁶ Mame tuisa tō, kowenu poko erohketō maro ahno maro ynara tykase oturuketomo a urutō komo a roropa:

– Mose orutua anaorihmapopyra ynanase tōturuse exiryke Ritonōpo Kuesēkō nekarohpyry rokene.

¹⁷ Mame toitoine tamuximãkō towōse roropa oturuse imoihmãkomo a, ynara tykase:

¹⁸ – Ezekia tuisame ahtao Juta esēme, urutō Mikeja, Moresete pono tōturuse ahno a emero Kuesēkō, Jamihmehxo Exikety omiryyme. Ynara tykase ynororo:

“Jerusarē ypyme exīko topu tō rokē kaetokohxo, ypy Xião tahkasēme exīko tupito samo, Ritonōpo Tapyī esary itume exīko mana.”

¹⁹ Tōturuse ro mokaro tamuximãkomo:

– Morarame urutō Mikeja etapary se Ezekia tō kynexine Juta tō maro? Arypyra ipunaka! Ritonōpo zuno Ezekia toehse, aomiry omipona se toehse ynororo. Mame Ritonōpo toetyorōmase. Popyra ehtoh onehpopyra toehse ynororo: “Enehpōko ase,” tykase ahtao eya osemazuhme. Seromaroro otara āko sytatou? Popyra ehtoh enehpōko sytatou Ritonōpo a kuānohtohkōme?

²⁰ – Imepỹ ropa urutō tōturuse Ritonōpo omiryne. Uria nexiase Semaia mūkuru, pata Kiriäte-Jearī pono. Tōturuse ynororo sero pata wānohtoh poko Juta tō wānopyry poko roropa, Jeremia nekarohpyry saaro.

²¹ Uria nekarohpyry waro toehse tuisa Jeokā ahtao, soutatu tō maro, kowenu poko erohketō maro taorihmapose ynororo tuisa a repe. Yrome moro waro Uria ahtao zuno toehse, mame toepase ynororo Ejitu pona.

²² Yrome Eunatā, Akapoa mūkuru, tonyohse tuisa Jeokā a imehnō maro Ejitu pona Uria apoitohme.

²³ Uria tonehse Ejitu poe ekarotohme Jeokā a. Mame totapapose ynororo eya ekepyry tōmase emero rokē zonētoh taka.

²⁴ Yrome towomase jexiryke Aikā, Sapā mūkuru a jekaropyra toh nexiase ahno a jetapatohme.

27

Kāka wewe risemy

¹ Mame Zetekia, Joxia mūkuru tuisame toehse ahtao, Juta tō esēme, Ritonōpo Kuesēkō a ohpetu tyripose ya:

² Wewe tyripose ya kākame, imyhtoh ke pui pihpyry risemy, tyritohme ypymyry pona.

³ Mame Ritonōpo a turuse ywy omi aropotohme nono tuisary tomo a: Etō esemy a te, Moape esemy a roropa, Amō esemy a te, Tiro esemy a te, Xitō esemy a, enara, toto nenyohityamo ae Jerusarē pona omi aronanōme, ēpaixatoame tuisa Zetekia enese.

⁴ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy jaropoase mokaro ēpaixatoa tomo a, tōmiry aropotohme eya xine tutuisary tomo a, ynara ka-tohme:

⁵ – Ywy, yjamitunuru ke, tyripy waro jexiryke sero nono rine, ahno maro onokyro tō maro okyno tō maro isene exiketō emero sero nono po; morohne ekarory se jahtao ekarōko ase imehnomo a.

⁶ Ywy exiase ahno tō emero ekarohpono ypoetory Napukotonozo a, Papironia pono, ypoe onokyro tō roropa erohnōko ekyme.

⁷ Ahno tō emero ipoetoryme exīko mā toto, imūkuru poetoryme, ipary poetoryme roropa, Papironia poremākatoh pona. Morarame Papironia typoremākasēme exīko imehnō ahno poetoryme exīko mā toto ituisary tō jamihmākō maro.

⁸ – Yrome ahno nae ahtao Papironia tuisary poetoryme toexirykō se pyra ahtao, aomiry omipona se pyra roropa toto ahtao, mokaro wānohnōko ase etonatoh ke, omise konōto ehtoh ke, tyrohsē ke, enara. Mame etyhpymy mokaro ahno enahkapōko ase Napukotonozo a. Ywy Ritonōpo oturunō.

⁹ Imehnō urutō kō omiry onetara ehtoko, imeīpo ehtoh waro exiketō omiry roropa: tōsenehtopōpyry ke te, tōtururuke aorihtyā zuzenu tomo a te, pyaxiā maro tōtururuke roropa. Mokaro emero ourutorỹko mā toto osekaropyra oehtohkōme Papironia tuisary a.

¹⁰ Oenekunohtorỹko mā toto, ynara oritorỹko mā toto: taroposēme exīko matose ononorykō poe, mya tarosēme exīko, mame tonahkasēme exīko matose.

¹¹ Yrome emero ahno Papironia tuisary omipona toehse ahtao, ipoetoryme toehse ahtao, mokaro nomõko ase tynonorykõ po, tutupikõ poko erohtohme moroto toto ehtohme. Ywy Ritonõpo oturunõ.

¹² Moro saaro tuisa Zetekia Juta tõ esemy a oturuase, ynara ase eya:

– Osekaroko Papironia tuisary a. Ipoetoryme exiko papironio tõ poetoryme roropa, mame isene exiko mase.

¹³ Oty katohme omoro, o poetory tõ maro oorikyrykõ se etonatoh tao, omise ehtoh konõto ke, tyrohsõ ke roropa? Ynara exiryke, Ritonõpo Kuesõkõ kuruatose moro sõ exiko ahno a emero Papironia tuisary poetoryme exipyra ahtao.

¹⁴ Imehnõ urutõ kõ omiry onetara exiko, Papironia tuisary poetoryme pyra oriporykõ se toto ahtao. Oenekunohtorõko mã toto.

¹⁵ Ritonõpo ro Kuesõkõ ynara tykase toto poko: mokaro anaropopyra exiase; ajohpe oturõko mã toto Ritonõpo omiry same. Imeõpo ynara exiko: ononorykõ poe aaropotõõko mana, mame amarokõ maro urutõ kõ ajohpe exiketõ orihnõko matose.

¹⁶ Mame oturuase oturuketomo a, ahno a roropa, Ritonõpo Kuesõkõ omiry, ynara tykase ywy:

– Otato pyra ehtoko mokaro urutõ komo a: “Okynã pyra Ritonõpo Tapyõ mõkomory kurã tonehsõme exiko ropa Papironia poe,” ãko. Ajohpe mana!

¹⁷ Mokaro omiry onetara ehtoko! Papironia tuisary poetoryme ehtoko, orihpyra oehtokõme! Oty katohme sero pata itahkapõko sytatou, ypyme ehtohme typahsõme?

¹⁸ Mokaro urutõ kõme nymyry ahtao jomiry nae toto ahtao, ah noturõ toto ya, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety, Ytapyõ mõkomory akoõpyry tuisa tapyõ mõkomory roropa Jerusarõ po anaropopyra ehtohme Papironia pona.

¹⁹⁻²⁰ Juta tõ tuisary Joakõ, Jeoakõ mükuru tarose ahtao tuisa Napukotonozo a imehnõ tamuximãkõ maro Juta poe, Jerusarõ poe roropa Papironia pona, xikihme exiketõ metau risõ anaropyra nexiase, paxiha konõto te, apõ tõ maro, imepõ mõkomo maro Ritonõpo Tapyõ tae.

²¹ Otato ehtoko jomiry poko, ywy ase Ritonõpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tõ Esemõ. Moro mõkomo tynomose aexihpyry Ytapyõ tao, tuisa tapyõ tao roropa Jerusarõ po,

²² morohne tarosõme exiko Papironia pona moroto ehtohme josenetupuh-toh ropa pona ipoko. Mame morohne enehnõko ropa ase tarona tyritohme ropa esaka. Ywy Ritonõpo oturunõ.

28

Jeremia maro urutõ Hanania

¹ Mame nuno 5mã po moro jeimamyry ae ro, 4me jeimamyry taropose ahtao Zetekia a tuisame toexiry poko, urutõ Hanania, Azua mükuru tõturuse ymaro zara po, Ritonõpo Tapyõ tao. Kipeõ põme Hanania nexiase. Ynara tykase ynoro ya oturuketõ netaryme, ahno netaryme roropa,

² Ritonõpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tõ Esemõ ynara ãko:

– Papironia tuisary jamitunuru tythkase ya.

³ Taroino asakoro jeimamyry otyhkara ro ahtao Ytapyõ mõkomory enehnõko ropa ase tarona, tuisa Napukotonozo narotyã Papironia pona.

⁴ Juta tõ tuisary roropa enehnõko ropa ase Joakõ, Jeoakõ mükuru imehnõ ahno maro emero tarose aexityã Juta nonory poe Papironia pona. Yje, Papironia tuisary jamitunuru enahkapõko ase. Ywy Ritonõpo oturunõ, tykase.

⁵ Mame oturuketō netaryme imoihmākō maro zara po Ritonōpo Tapyī tao, ynara ase Hanania a:

⁶ – Kure kuhse exiry moro toehse ahtao! Morohne se ase Ritonōpo a. Ōmihpyry ae ro, Ritonōpo nyriy enery se ase, Itapyī mōkomory emero eneh-pory ropa eya Papironia poe ahno maro emero, toto narotyā tynamotokōme.

⁷ Yrome etako pahne jomiry oya, moxiamo a roropa:

⁸ Moino ro urutō kō tōturuse, exipyra ro jahtao, arypyra awahtao roropa, etonatoh oepiry poko tōturuse toto te, omise konōto ehtoh poko te, tyrohsē oepiry poko roropa tuhke ahno nonory pona, ahno jamihmākō pona roropa.

⁹ Yrome urutō ynara karyhtao: “Emero kure rokē exīko mana, torētyke pyra ehtoko,” karyhtao, Ritonōpo a tonyohse aexiry enetupuhnōko sytatose, moro toehse ahtao rokene aomihpyry ae ro.

¹⁰ Mame moro kāka, nyrihpyry wewe risē ypymyry pokona, tapoise Hanania a, tytahkase eya,

¹¹ mame imoihmākō netaryme ynara tykase ynororo:

– Ritonōpo Kuesēkomo a ynara turuse: “Sero sã Napukotonozo kyryry, kākame itahkãko Ritonōpo mana inyrihpyry imeimehnō nonory pōkō pymyry pokona emero. Moro rīko mã ynororo asakoro jeimamyry otyhkara ro ahtao.”

Mame ywy ytoase ropa.

¹² Moromeīpo okynã pitiko ahtao Ritonōpo a tonyohse ywy Hanania zuruse, ynara tykase ywy:

¹³ – Ritonōpo ynara tykase: “Kãka tytahkase oya, wewe risemy, yrome imepỹ rīko ase imyakãme, kurimene risēme.”

¹⁴ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemý kãka rīko mana imeimehnō nonory pōkō pona emero porehme, kurimene risemy, ty-poremãkasēme exīko mã toto tuisa Napukotonozo a, Papironia pono. Ritonōpo ynara tykase: onokyro tō roropa ripōko ase Napukotonozo ako-rehmananōme.

¹⁵ Ynara tykase roropa ywy:

– Etako pahne, Hanania! Omoro enyohpyra Ritonōpo Kuesēkō nexiase; mokaro enekunohnōko mase, ajohpe ehtoh ekaroryke eya xine.

¹⁶ Morara exiryke Ritonōpo oenahkapōko mana: sero jeimamyry ae ro orihnōko mase, ahno turuse oya exiryke Ritonōpo omihpyry omipona pyra toto ehtohme.

¹⁷ Mame urutō Hanania toorihse nuno 7mã po moro jeimamyry ae.

29

Jeremia nymerohpyry juteu tō neneryme Papironia po

¹ Mame pape meroase juteu tō neneryme, Napukotonozo narotyā tynamotome Jerusarē poe Papironia pona: tuisa tomo, oturuketomo, urutō komo, ahno maro emero.

² Moro pape tymerose ya moromeīpo Jerusarē poe tuisa Joakī tarose ahtao, jeny maro, tuisa akorehmananō maro itapyī tao te, Juta tō tuisary tō maro te, Jerusarē tuisary tō maro te, tapyi rinanō maro te, imehnō emese kure exiketō maro toerokurukō poko, enara.

³ Mame Erasa, Sapã mūkuru taropose tuisa Zetekia a, Juta tō esemy, Kemarkia, Hiukia mūkuru maro nymerohpyry arotohme tuisa Napukotonozo a, Papironia esemy. Ynara tykase:

⁴ “Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemý ynara ãko juteu tomo a emero tynaropotyã Napukotonozo a arotohme tynamotome Jerusarē poe Papironia pona:

5 ‘Tapyi tō amotoko morohne tao oehtohkōme. Wewe tō eperytaketō arykatoko epery enahtohme oya xine.

6 Opytatoko, emūkuatoko roropa, opoenō pytatohme roropa emūkuatohme roropa, oemātohkōme tuhkehxo oehtohkōme.

7 Erohtoko kure rokē apatarykō ehtohme, morotona taropose ya oexirykōke imehnō namotome. Oturutoko ya kure rokē moro pata ripotohme ya, kure rokē moro pata ahtao amarokō roropa kure exīko.

8 Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemym ourutorỹko ase: osenekunohpopyra ehtoko urutō komo a amarōkomo te, imeīpo ehtoh poko zuaro ase, kananomo a roropa. Toto omiry onetara ehtoko mokaro osenehtohkō poko roropa.

9 Ajohpe ourutorỹko mǎ toto jomiry me sǎ repe. Mokaro onenyohpyra exiase. Ywy Ritonōpo oturunō.’

10 “Ritonōpo Kuesēkō tōturuse ro, ynara tykase: ‘Imeīpo 70me jeimamyry taropose oya xine ahtao Papironia po opyno xine jehtoh enepōko ropa ase oya xine. Mame jomihpyry ae ro oenehtorỹko ropa ase ononorykō pona ropa.

11 Ywy ro rokē josenetupuhtoh waro ase opoko xine: kure rokē oritohkōme, oporemākapopyra xine roropa jehtohme, imeīpo kure rokē oehtohkō ekarōko ase oya xine, morohne eraximāko matose. Ywy Ritonōpo oturunō.

12 Mame yokohmāko matose, oturūko roropa matose ya, mame ywy oezuh-torỹko ase.

13 Morarame jupīko matose, jenēko roropa matose jupiryhtao oya xine yronymyryme.

14 Yje! Ourutorỹko ase, jeporỹko matose, mame aarotorỹko ropa ase ononorykō pona ropa. Oximōme oenehtorỹko ase imeimehnō nono tō poe emero, aaropotopōpyrykō poe. Mame aarotorỹko ropa ase ononorykō pona ropa, moro poe kuaropootose imehnō namotome. Ywy Ritonōpo oturunō.’

15 “ ‘Urutō kō tokarose Ritonōpo a yna a Papironia po,’ āko matose.

16 Etatoko ke Ritonōpo nekarory mokyro tuisame exikety poko, Tawi myakāme te, pata Jerusarē pōkō poko roropa, oekyry tō mokaro, anaropyra aexityā amaro xine imehnō namotome.

17 Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara āko: ‘Eya xine etonatoh aropōko ase te, omise konōto ehtoh te, tyrohsemy, enara; mokaro rīko ase fiku epery imotahpyry samo, popyra ipunaka enapyry se pyra aexityā samo.

18 Mokaro ekahmāko ase etonatoh ke, omise ehtoh konōto ke, tyrohsē ke, enara; toto eneryke tyya xine osenuruhkāko imeimehnō nono pōkomo mana. Mame emero nono po, morotona taropose toto ahtao ya, osenuruhkāko mǎ toto. Xē! jam! āko mǎ toto mokaro ehtoh eneryke tyya xine. Eunohnōko mǎ toto, mokaro esehtōko mǎ toto popyra ehtoh enehpotohme.

19 Moro exīko mana jomiry omīpona pyra toto exiryke tonyohse ahtao ya ypoetory tō urutō komo a ekarotohme eya xine. Otato toexirykō se pyra toh nexiase.

20 Yrome seromaroro amarokō emero, ynaropotyā Papironia tuisary a arotohme Jerusarē poe tynamotome, etatoko ke jomiry oya xine.’

21 “Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemym tōturuse Akape, Koraiā mūkuru poko, Zetekia, Maaseia mūkuru poko roropa, ajohpe oturūko mǎ toto aomiry me samo. Ynara āko Ritonōpo mana, mokaro ekarōko ase Napukotonozo, Papironia tuisary a, mame toto etapāko mana onenerykōme.

22 Morarame mokaro, tarose aehtyā imehnō namotome, Jerusarē poe Papironia pona, popyra ehtoh enehpory se toto ahtao imepỹ pona, ynara

ãko mã toto: Ritonõpo a oripory se ase inyrihpyry sã Zetekia a Akape maro tupuruse toto ahtao Papironia tuisary omi poe isene ro toto ahtao.

²³ Moro toehse Zetekia a Akape maro tyrypyrykõ xihpyry poko toehse toexirykõke, imehnõ nohpo poko toehse toh nexiase, ajohpe toh nexiase roropa Ritonõpo omiry ekaroneme samo. Mokaro nyrihpyry waro Ritonõpo mana, tonese eya exiryke. Ritonõpo noturuase.”

Semaia nymerohpyry

²⁴⁻²⁵ Ritonõpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tõi Esemý a taropose ywy Semaia zuruse, pata Neerão pono, ynara kase:

– Pape tõi tymerose oya, opoe rokene, ahno a emero Jerusarẽ po te, oturukety Sowonia a, Maaseia mükuru te, imehnõ oturuketomo a roropa emero. Moro pape onymerohpyry ae ynara mase Sowonia a:

²⁶ “Ritonõpo Kuesẽkõ oriase oturuketyme, Joiata myakãme. Seromaroro tuisame mase Ritonõpo Tapyĩ poko erohketõ tuisaryme porehme. Naeroro oerohtoh nase rowohpe exiketõ apoipory, urutõme osekarakety ahtao imyh-tohme keti ke, osenao kurimene risẽ maro ipymyry pokona.

²⁷ Morara exiryke oty katohme Jeremia, Anatote põi anapoipyra ro mexiase urutõme aotururuhta ynororo ahno a?

²⁸ Jeremia apoipoko ynara turuse ynororo exiryke Papironia põkõ narotyamo a tynamotome: Okynahxo exĩko mã toto moroto, morara exiryke kure tapyi tõi amory eya xine tosarykõme, eperytaketõ arykary eya xine inapyrykõ enahtohme.”

²⁹ Mame moro pape tysekeremase oturukety Sowonia a ynetaryme.

³⁰⁻³² Mame Ritonõpo a tõmiry tonyohpose ya papironio tõi narotyamo a emero Semaia poko, ynara tykase: “Ywy Ritonõpo, Semaia wãnohnõko ase ipoenõ maro, ipakomotyã maro. Mokyro onenyohpyra exiase, yrome ty-poe rokẽ tõturuase ynororo urutõ samo ajohpe ehtoh etapotohme oya xine. Morara exiryke typakõke pyra exĩko mana arãnao xine. Jomiry omipona pyra aarorykõ se toehse ynororo, naeroro ynyriry kurã ypoetory tomo a onenepyra ekurehnõko mana. Ywy Ritonõpo oturuno.”

30

Ritonõpo omiry kure Izyraeu tõi riry poko

¹⁻³ Mame Ritonõpo, Izyraeu tõi Esemý ynara tykase ya:

– Jeremia, ynekarohpyry oya imeroko pape pokona emero, ynara exiryke, okynã pyra ypoetory tõi enehpõko ropa ase, Izyraeu tomo te, Juta tõi roropa. Mokaro enehnõko ropa ase moro nono pona ropa ynekarohpyry itamuru tomo a. Moro nono esẽme exĩko ropa mã toto. Ywy Ritonõpo oturuno.

⁴ Ritonõpo Kuesẽkõ ynara tykase Izyraeu tõi poko Juta tõi maro:

⁵ “Kui katohtotase ya, tonaroxitapãse, kui katoht enaromỹke, torẽtyke roropa ipunaka.

⁶ Apoaporo, osenetupuhtoko!

Orutua poeto enurũko nae? Nary!

Naeroro oty katohme mokaro orutua kõi enẽko

ywy emero tuakurukõ apoĩko, nohpo,

poetoẽme exikety samo, enurusasaka ahtao?

Oty katohme emytykõ tytyorõtase nae?

⁷ Moro emepyry, popyrahxo ehtoh oehnõko mana!

Imepỹ emepyry moro emepyry sã pyra mana ipunaka.

Jako pakomotyã etuarimãko yronymyryme,

yrome typynanohsẽme exĩko mã toto moro poe.”

⁸ Ritonõpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase:

– Moro ãmepyrý toehse ahtao ipymyrýkõ winoino irohmanohpotohkõ hmõko ase, imyhtoh tonõ keti tõ oũko roropa ase. Mame imehnõ namotome exipyra ropa exĩko mã toto.

⁹ Yrome, ywy Ritonõpo, toto Esemy omipona exĩko mã toto, Tawi pary poetoryme roropa exĩko mã toto, ynekarohpyry eya xine toto esẽme.

¹⁰ “Ypoetory tomo, Jako pakomotyamo, enaromyra ehtoko!

Izyraeu tomo, oserehpyra ehtoko!

Opynanohtorỹko ase moro nono moe exikety poe,

moro nono põkõ namotome oehtohkõ poe.

Oehnõko ropa matose, Jako pakomotyamo.

Towomasẽme exĩko matose;

oenaroximara xine exĩko imehnõ mana.

Ywy Ritonõpo oturuno.

¹¹ Amaro xine exĩko ase opynanohtohkõme.

Imeimehnõ nonory enahkapõko ase, emero

aaropotopõpyrykõ ya, yrome oenahkara xine ase.

Tuãnohsẽme exĩko matose repe;

yrome, awãnopyrykohtaõ ya,

zae rokẽ awãnohtorỹko ase; onymotyẽkara ase.

Ywy Ritonõpo oturuno.”

¹² Ynara tykase Ritonõpo pata Jerusarẽ põkomo a:

“Popyra oehtohkõ kurãkatoh pyra mana,

ãpurotopõpyrykõ etyhpyra mana.

¹³ Ahno pyra mana opyno exiketyme.

Opi pyra mana ãpurotohtõ tonõ epityme.

Ekurãkasaromepyra osekarõko matose.

¹⁴ Opyno aexityã emero tuenikehse mã toto opoko,

opoko penetara toehse mã toto.

Amaro tõsetapase ywy, jepekaramẽ awahtaõ samo.

Awãnohtopõpyry jetuhxo nexiase oya oorypyry tuhke exiryke, popyra oehtoh itamurume exiryke roropa.

¹⁵ Atakirimara exiko ãpurotopõpyry poko, okurãkatoh pyra exiryke.

Kuãnopyyase moro saaro oorypyry tuhke exiryke, popyra oehtoh itamurume exiryke roropa.

¹⁶ Yrome seromaroro mokaro emero oenahkanaanõ tonahkasẽme exĩko,

oepetõkara emero tarosẽme exĩko mã toto imehnõ namotome.

Orohmanohponanõkõ tyrohmanohposẽme exĩko mã toto,

omõkomory ematonanohnanõ tomatonanohsẽme exĩko mã toto.

¹⁷ Oepetõkara ynara ãko mã toto opoko xine:

‘Xião typahsẽme rokẽ toehse,

ise pyra toehse mã toto!’

Yrome kure rokẽ orĩko ropa ase,

ãpurotohtõ kurãkãko ropa ase.

Ywy Ritonõpo oturuno.”

¹⁸ Ynara tykase Ritonõpo:

“Jako pakomotyã enehnõko ropa ase inonorykõ pona ropa.

Emerõ tapyi taõkõ pynanohnõko ase.

Jerusarẽ tyrisẽme ropa exĩko mana,

tuisa tapyĩ konõto tao ahno exĩko ropa.

¹⁹ Moro põkõ eremiãko mã toto Ritonõpo eahmãko,

kohtäko mä toto täkye toexirykõke.

Toto emäkapõko ase,

aomirykõ etary se exiko imehnõ mana imehxo exiketõ samo.

²⁰ Jamihme exiko ropa mä toto pake toto ehtopõpyry samo.

Jekyry tõ maro orëpyra exiko ropa mä toto.

Toto ryhmananõ wānohnõko ase emero.

²¹⁻²² Mame mokaro kowenatume jekyry tõ exiko mana,

ynarorome ro exiko mana.

Mokyro eahmaryhtao ya oehnõko ya mana.

Imehnõ ya oehsaromepyra exiko oneahmara ahtao.

Ypoetoryme exiko mä toto.

Toto Esēme exiko ase.

Ywy Ritonõpo oturuno.”

²³⁻²⁴ Zehno Ritonõpo ehtoh tyryrykane konõto sã mana, tyryrykane jamihme exikety tyryry äko popyra exiketõ zupuhpyry pona. Moro zehno Ritonõpo ehtoh enahpyra mana aosenetupuhtoh ritoh pona Ritonõpo a emero. Imeipo kure rokẽ morohne enetupuhnõko ipoetory tõ mana.

31

Izyraeu tõ oepyyry ropa tosaka xine

¹ Ritonõpo Kuesëkõ ynara tykase:

— Imeipo ãmepyyry oehnõko mana: Izyraeu ekyry tõ emero Esēme exiko ase, ypoetoryme exiko roropa mä toto.

² Ona tonorë po, mokaro pyno exiase, tõsepynanohse aexityã aorikyrykõ wino. Tõseremato se toehse Izyraeu tõ ahtao,

³ moino tooehse ywy, osenepose eya xine. Moino ro opyno xine exiase, naeroro opyno xine jehtoh enepõko ro ase oya xine, jũme opyno xine jehtoh exikehpyra mana.

⁴ Izyraeu tomo, oritorõko ropa ase tynonoke ahnome. Tãporĩ tõ apoiko ropa matose watohme täkye oehtohkõke.

⁵ Uwa zoko tõ arykãko ropa matose ypy tõ po Samaria po. Uwa zoko arykananõ epery apoiko roropa mä toto.

⁶ Ëmepyyry oehnõko mana, erase tõ imehnõ kohmãko mä toto ypy tõ po Eparaĩ po: “Osehtoko! Ehmaropa ypy Xião pona, moroto Ritonõpo Kuesëkõ exiryke,” äko mä toto.

⁷ Ynara tykase Ritonõpo:

“Oeremiatoko täkye oexirykõke Izyraeu poko, imehxo exikety tynonoke ahno tõ rãnao.

Oeremiatoko eahmaryme sero:

“Typoetory tõ typynanohse Ritonõpo a,

Izyraeu tõ akoipyry typynanohse eya.’

⁸ Toto enehnõko ase inikahpoe, imehnõ nono tõ poe, moino sero nono etyhpyry poe.

Imaro xine tonurëkara oehnõko mä toto, ahmitatyã roropa, nohpo tõ poe-toẽme exiketõ maro enurusasaka exiketõ roropa.

Oehnõko ropa mä toto imoihmãkomo, tynonoke imehxo exiketõme.

⁹ Mokaro enepyyryhtao ya, oehnõko mä toto xitãko,

oturũko roropa ya.

Toto arõko ase tuna ehpikoxi iporiry tõ pona, osema kuraraximã poro, moroto osetapara exiko mä toto.

Izyraeu tõ zũme ase,

Eparaĩ umũkurume mana osemazuhme aenuruhpyryme.”

10 Ynara āko ro Ritonōpo mana:

“Ahno tomo, etatoko ke, jotururu, jomihpyry ekarotohme imehnomo a ahmōta tō po te, nono moe etyhpyry po roropa.

Izyraeu tō saparahme aropoase,
yrome toto muhxihmapōko ropa ase,
toto ewomāko ase, kaneru pyno exikety toky tō pynanopyry samo.

11 Izyraeu pakomotyā tymyhpokase ropa ya,
typynanohse toto ya ahno jamihmehxo exiketō wino.

12 Oehnōko mā toto eremiase tākye toexirykōke ypy Xiāo pona;
atākyemāko mā toto ynekarory tō poko eya xine, tiriiku tōkehko, uwa eukuru,
azeite, pui tomo te, kaneru tomo, enara.

Tupito tarykasāme exīko mā toto tuna itamurume nae ahtao,
emero ise toto ehtoh nae exīko mā toto.

13 Mame oryxiamo wāko mā toto
atākyemāko roropa,
nuasemākomo, tamuhpomākō roropa oseahmāko mā toto.
Emuhkehpotorỹko ase,
ixitarykō myakamāko ase tākye ehtoh ke,
aemynyhmarykō myakamāko ase atākyematoh ke.

14 Oturuketō nahpāko ase inapyrykō kurā ke,
ypoetory tomo a emero ise toto ehtoh ekarōko ase.
Ywy Ritonōpo oturuno.”

Typoetory tō pyno Ritonōpo exīko mana

15 Ynara tykase Ritonōpo:

“Panaikato osetāko mana Rama po, ixitary yronymyryme.
Rakeu xitāko mana tumūkuru tō poko;
tōsemuhkehkary se pyra mana,
toorihse toto exiryke emero.

16 Xitara exiko, oxity ikorokako ropa.
Onyrihpyry emero opoenō poko topehmasēme exīko mana;
oehnōko ropa mā toto epetōkara nonory poe.
Ywy Ritonōpo oturuno.

17 Kure ehtoh oeraximāko mana,
moro apoīko mase imeīpo;
opoenō oehnōko ropa mā toto atapyī taka.
Ywy Ritonōpo oturuno.

18 “Ypoetory tō, Izyraeu tō kerekeremary etāko ase:

Ynara āko mā toto: ‘Ritonōpo, pui mūkuru sã ynanexiase, ekuremara ro
exiketō samo.

Yrome tamorepase ynanexiase oya, ōmiry omipona yna ehtohme.
Yna enehpoko ropa oya, Ritonōpo,
mame oehnōko ropa ynanase oya, yna Esēme oexiryke.

19 Turumekase yna a omoro,
yrome okynā pyra yna rypyhpyry rumekary se toehse ropa ynanexiase.
Tuānohse yna ahtao oya,
tupue toehse yna emynyhmaryke popyra ynanyrihpyry pokoino nuaseme ro
yna ahtao.’

20 “Izyraeu tomo, amarokō matose umūkurume nupunato,
opyno xinehxo ase ipunaka.
Oesehtoryhtao ya opoko osenetupuhnōko ase, opyno jexiryke.

Ukurohtao oeahmary se ase,
awãnohpyra exïko ase rahkene.

Ywy Ritonõpo oturunõ.

²¹ Osema esety menuru tyritoko osema tõ po;
oesemarykõ enetoko kure, oytorykohtao.
Osehtoko ropa, Izyraeu tomo, apatarykõ pona,
atapyïkõ taka osehtoko ropa, onurumekahpyry pona ropa.

²² Jëxiry me jomiry omipona pyra exikety sã matose.
Otara ahtao jenetupuhpyra oehtohkõ rumekãko matou?
Ywy Ritonõpo tyorõ sã yriase sero nono po,
orutua ewomãko nohpo mã rahkene.”

Kure rokë Ritonõpo poetory tõ ehtopo

²³ Ritonõpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tõ Esë ynara ãko:
– Izyraeu tõ enepyyry ropa ahtao ya inonorykõ pona ropa, ynara ãko ropa
mã toto Juta tõ nonory po, ipatary tõ po roropa:

“Ritonõpo a kure rokë oripory se ase,
ypy kurã Jerusarë esary,
moroto mã Ritonõpo Zae Exikety esaryme!”

²⁴ Moroto Juta po, ipatarykõ po emero, ahno exïko; tupito poko erohketomo,
kaneru tõ poko erohketõ roropa.

²⁵ Totaehse exiketõ sekese toto ripõko ropa ase, tonahsë ekarõko ase omise
exiketomo a roropa emero.

²⁶ Mame typakase ywy tõseremase, kure nexiase jynyhtopõpyry ya.

Ynara tyrïko ase, katopõpyry Ritonõpo a

²⁷ – Ywy Ritonõpo ynara ãko ase, imeïpo ahno emãkapõko ase, okyno tõ
roropa Izyraeu nonory pehme ehtohme, Juta nonory roropa.

²⁸ Morarame tomeseke jehtopõpyry sã, toto mity ouru poko, toto akotyry
poko, toto ryhmary poko te, toto itahkary poko, toto enahkary poko roropa,
moro saaro tomeseke sã toto emãkapõko ase tupito arykary samo te, tapyi
amory sã toto rïko ropa ase. Ywy Ritonõpo oturunõ.

²⁹ Morarame moro ãmepyyry toehse ahtao ynara kara exïko mã toto:
“Uwa tõ exipyra ro exiketõ tonahse jükomo a,
yrome ipoenõ zery jetü toehse.”

³⁰ Mãpyra mokyro uwa tõ exipyra ro exiketõ enapyyryhtao, ynororo zery jetü
exïko mana; ahno emero tyrypyry poko rokë tuãnohsëme exïko, toorikyry ke
epehmãko mana.

³¹ Ritonõpo ynara tykase:

– Imeïpo ãmepyyry oehnõko mana, jomiry kasenato etapõko ase Izyraeu
tomo a, Juta tomo a roropa.

³² Sero jomiry jomihpyry pakato sã pyra exïko mana, ynekarohpyry ita-
muru tomo a emarykõ tapoise ahtao ya, toto tarose ahtao roropa ya Ejitu
nonory poe. Mokaro pyno exiase, tpyty pyno inio ehtoh saaro, yrome
jomihpyry omipona pyra toh nexiase.

³³ Moro ãmepyyry toehse ahtao ynara tyrïko ase Izyraeu tomo a, jomiry
kasenato etapõko ase eya xine: jomiry merõko ase ikurohtaka xine, eanokõ
pokona samo. Toto Esëme exïko ase, ypoetoryme exïko mã toto. Ywy Ritonõpo
oturunõ.

³⁴ Typãnarykõ anamorepara exïko mã toto, tyekyrykõ roropa anamorepara
exïko mã toto, ynara kary se pyra exïko mã toto: “Ritonõpo enetupuhko
oesëme.” Juaro exïko mã toto emero porehme, tamuximãkomo, poeto tõ

roropa. Popyra toto nyrihpyry korokãko ase, jũme zae pyra toto ehtopõpyry wenikehnõko ase. Ywy Ritonõpo oturunõ.

³⁵ Xixi tyrise Ritonõpo a saerehkatohme ãmepyryme ahtao, nuno tyrise eya xirikuato tõ roropa saerehkatohme koko.

Tuna konõto tyripõko mana zehno exikety samo, panaikato, pohkane roropa; esety Ritonõpo Jamihmehxo Exiketyme.

³⁶ Tõmiry etapõko mana:

morohne inyrytã enahpyra ahtao, moro saaro Izyraeu tõ enahpyra mana, tynonoke ahnõme exikehpyra mã toto.

³⁷ Zuarõ toehse ahno ahtao,

kapu zumo ehtõ kukuru warõ toehse ahno ahtao,

nõno apõ enery warõ toehse toto ahtao,

morara ahtao rokẽ Izyraeu tõ rumekãko Ritonõpo mana, popyra inyrytã pokoinõ.

Ritonõpo Oesẽkõ oturũko mana.

³⁸ – ãmepyry oehnõko mana, ãko Ritonõpo mana. – Sero pata tyrisẽme exĩko ropa mana, tapyi kae exikety Hananeu poe Omõtoh Wazahmatoh pona.

³⁹ Moro poe apiakatoh eary ytõko ypy Karepe pona, morotoino ytõko Koa pũtokoxi.

⁴⁰ Mame jakanahmã porehme: aorihtyã ekepyry tõ maro, oruno maro, tupito tõ maro emero iporiry Keterõ moinakoxi Omõtoh Kawaru pona xixi tũtatoh wino jesary kurãme exĩko mana. Mame Jerusarẽ etahkara ropa exĩko, onenahkara ropa mana jumãme.

32

Tupito epekahtopõpyry Jeremia a

¹ Morarame jeimamyry 10mã po Zetekia tuisame ahtao Juta tõ esẽme, Ritonõpo Kuesẽkõ tõturuse ya. Moro jeimamyry 18mã nexiase Napukotonõzo tuisame ehtõ poko Papironia po.

² Morarame Jerusarẽ tapuruse nexiase Papironia tuisary a soutatu tõ maro; ywy ãpuruhpyry tao exiase zara po tuisa tapyi konõto tao.

³ Tuisa Zetekia a tapõipõse ywy. Tyhxirose ywy eya, ynara tokarose ya exiryke Ritonõpo omiryryme: “Sero pata ekarõko ase Papironia tuisary a. Ipõremãkãko mana.

⁴ Tuisa Zetekia epara ekurehnõko mana Papironia põkõ winõino, yrome tokarosẽme exĩko mana toto tuisarykomo a. Papironia tuisary enẽko Zetekia mana osẽpataka; oturũko imaro mana.

⁵ Mame tarosẽme exĩko mana Papironia pona, moroto ehtõhme, zae mokyro epehmatõh pona ya. Osetaparyhtao ro papironio tõ maro toto onypõremãkasarõmepyra mana. Ywy Ritonõpo oturunõ.”

⁶ Mame Ritonõpo tõturuse ya,

⁷ Hanameu, eo Sarũ mũkuru, oepyrõ poko tutupi epekahpotõhme ya, Anatote po. Moro se nexiase jekyryme jexiryke, naeroro epekatyry ya kure exiry, ise jahtao.

⁸ Morarame Ritonõpo omihpyry ae ro ya wekyry Hanameu tooehse osepyryse ymaro zara pona, ãpuruhpyry tao. Ynara tykase:

– Utupi epekahko Anatote po, Pẽjamĩ nonory po. Wekyryme oexiryke epekatyry oya zae exiry mana ononoryme ehtõhme.

Morara exiryke zuarõ exiase, Ritonõpo omi poe moro nexiase.

⁹ Morara exiryke moro tupito epekatyry Hanameu wino, eo mũkuru, Anatote pono. Tineru tũkõhse ya parata 200 karamame.

¹⁰ Morohne tymerose pape pokona, jesety ymeroase roropa moro pape pokona, tapuruse roropa ya apuhtoh ke. Moromeïpo enenanõ tykohmase ya parata kuhtohme omoxinety kuhtoh po, toto neneryme.

¹¹ Mame moro pape tõ asakoro tapoise ya, toiro tapuruse exikety apuhtoh ke, tymerose moro nono epekatyry poko emero, zakorõ pape kuhsemy anapurupyra exikety rokene;

¹² asakoro ro ekarotohme Paruke a, Neria mükuru, Maaseia pary. Moro yriase Hanameu ãpataka mokaro enenanõ ãpataka roropa moro pape po tosetykõ tymerose exiryke eya xine, imehnõ juteu tõ neneryme roropa, moroto typorohse exiketõ zara po.

¹³ Mokaro ãpataka emero, ynara tykase ywy Paruke a:

¹⁴ – Ritonõpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tõ Esemy ynara tyripõko mana oya: sero pape tõ apoiko moro tupito epekahtoh papẽ kehko, toiro tapuhse aexihpyry apuhtoh ke, zakorõ anapurupyra exikety maro oripo aka tyritohme ikurãkatohme tuhke jeimamyry.

¹⁵ Ritonõpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tõ Esemy ynara ekarõko mana: sero nono po tapyi tõ topekahsẽme exiko ropa mana, tupito tõ roropa te, uwa zoko roropa ahno narykahpyry tomo.

Jeremia otururu Ritonõpo a

¹⁶ Morarame moro pape tõ tokarose ahtao ya Paruke a, Neria mükuru, tupito epekahtoh pape tomo, oturuase Ritonõpo a, ynara tykase ywy:

¹⁷ – Ritonõpo Jesemy, ajamitunuru ke kapu tyrise oya nono roropa. Emero tupime pyra mana oya.

¹⁸ Kure mexiase tuhke miumãkomo a, yrome imükuru tõ tuãnohse roropa oya jükõ rypyhpyry pokoino. Ritonõpo Imehxo mase, Jamihmehxo Exikety roropa; oesety Kuesëkõme mana, Jamihmehxo Exikety.

¹⁹ Zumo mã toto õsenetupuhtoh tonõ ritohme oya, onyrytyã kurã osenu-ruhkatohme mana. Ahno nyryry enẽko mase emero porehme, toto epehmãko mase inyrytyãkõ emetakame, emero porehme.

²⁰ Ajamitunuru tonepose oya Ejitu nonory po onyrytyã eneporyke eya xine. Moro saaro tyriko ro mase seroae ro Izyraeu nonory po imehnõ nonory po roropa emero. Morara exiryke awaro toehse mã toto seromaroro emero nonõ po.

²¹ Ajamitunuru ke Izyraeu tõ touse oya Ejitu nonory poe. Onyrytyã kurã ajamitunuru ke enaromyke yna epetõkara tyripose oya.

²² Izyraeu tomo a sero nono kurã mekarõase, õmihpyry ae ro itamuru tomo a.

²³ Yrome tomõse toto ahtao sero nono pona, tapoise ahtao eya xine tosarykõme õmiry omipona pyra toh nexiase. Toto amorepatopõpyrykõ oya omipona pyra toehse toto. Onyripohpyry eya xine onyripyra tokurehse toh nexiase. Naeroro senohne popyra ehtoh tonehpose oya toto pona.

²⁴ – Nono ke opyi tõ tyrise papironio tomo a onuhtohme, pata apuru zomye, omõtohme, seromaroro osetapãko mã toto. Osetapatoh ke, omise ehtoh konõto ke, tyrohsẽ ke roropa typoremãkasẽme exiko sero pata mana. Enẽko mase õturutopõpyry ae ro emero toehse.

²⁵ Morara ahtao ro, Ritonõpo Jesemy, tupito epekahpõme mase ya enenanõ ãpataka, sero pata apoiskasaka ahtao papironio tomo a.

Ezuhtopõpyry Ritonõpo a

²⁶ Mame ynara tykase Ritonõpo ya:

²⁷ – Ywy ase Ritonõpo, ahno tõ emero Esẽme. Emero tupime pyra mana ya.

²⁸ Morara exiryke sero pata ekarōko ase tuisa Napukotonozo Papironia esemy a, isoutatu tō maro; iporemākāko mā toto

²⁹ apoto zukāko mā toto. Tapyi tō zahkāko mā toto, moro tapyi tō tao taosanumase ywy ixtaratu tyahkase ahtao eya xine ritō panō Paau eahmarye zara tō po. Eukuru tukuāse roropa eya xine tynekaroryme imehnō neponāmary tomo a.

³⁰ Moino ro apitotopōpyry poe Izyraeu tomo Juta tō roropa yzamaro pyra toh nexiase tynyrityā popyra ehtoh ke. Mame mokaro popyra ehtoh eneryke ya toto zehno toehse ywy.

³¹ Sero pata pōkomo a tasamase ywy, toto zehno jehtohme moino ro pata tyrise ahtao. Naeroro tōsenetupuhse ywy mokaro enahkapory poko

³² popyra Izyraeu tō ehtopōpyry poko, Juta tō popyra ehtopōpyry poko roropa, ituisary tō nyrytyā popyra te, oturuketō roropa te, urutō komo te, ahno tomo roropa Jerusarē po.

³³ Toeramase toto ymaroīno. Tamorepase toto ahtao ro ya onetara toh nexiase; atamorepara toh nexiase, otato pyra nexiase toto tonaroximase toto ahtao ro.

³⁴ Tyneponāmarykō xihpyry tyrise roropa eya xine Ytapyī Kurā tao; tyrise Ytapyīme ehtohme repe, yrome nuriame tyrise eya xine.

³⁵ Jakanahmā Pē-Hinō po apoto apō tyrise eya xine tyneponāmarykō Paau kyryryme, moroto typoenōkō zahkatohme tōxirykō roropa tynekarorykōme tyneponāmarykō Moroke eahmatohme. Morohne onyripopyra exiase eya xine. Moro poko osenetupuhpitopyra roropa exiase. Morohne poko toto ehtoh nuriame ya ipunaka, moro sã Juta tō tarose tyrypyrykō poko toto ehtohme.

Kure ehtoh eraximary ropa

³⁶ Moromeīpo Ritonōpo, Izyraeu tō Esemu ynara tykase:

– Jeremia, ahno ynara āko mā toto: etonatoh ke, omise konōto ehtoh ke, tyrohsē ke roropa sero pata poremakāko Papironia tuisary a. Seromaroro etako pahne jomiry!

³⁷ Oximōme mokaro enehnōko ropa ase; toto zehno jehtopōpyryke ipunaka sapararahme typahse toto ya. Mokaro enehnōko ropa ase tarona, kure rokē toto ehtohme enaromyra toto ehtohme.

³⁸ Ypoetoryme exīko mā toto. Ywy Ritonōpo, toto Esēme exīko ase.

³⁹ Mame toiro rokē ise toto ehtoh ekarōko ase eya xine: Tosēkōme imehxo jyriry se exīko mā toto, kure rokē toehtohkōme ipoenō maro te, ipakomotyā maro.

⁴⁰ Jomiry etapōko ase eya xine: jūme kure rokē toto onyrikehpyra ase; toto rīko ase juño toto ehtohme yronymyryme, jūme jurumekara ropa toto ehtohme.

⁴¹ Tākye exīko ase kure rokē toto riry poko. Otyro sã toto arykāko ase sero nono pona jūme toto esaryme sero nono ehtohme.

⁴² – Mame popyra ehtoh enehtopōpyry sã ya toto pona, kure ehtoh ekarōko ase roropa eya xine jomihpyry ae ro.

⁴³ Jeremia, mokaro ynara āko repe: sero nono patāpome exīko, ahno pyra, okyno pyra, papironio tō nonoryme exīko. Yrome ynara āko ase: sero nono po tupito tō topekahsēme exīko ropa mana.

⁴⁴ Nono epekahnōko ropa mā toto, tosetykō merōko mā toto pape pokona enenanō maro. Moro sã exīko Pējamī nonory po te, pata pīsarara tō po Jerusarē zomye, pata tō po Juta po te, pata tō po ypy tō po, nono jakuraramā po imuae. Mokaro enehnōko ropa ase tynonorykō pona ropa. Ywy Ritonōpo oturunō.

33

Ritonõpo netapohpyry kurākõ eraximatohme

¹ Äpuruhyry tao ro jahtao erase tõ zarã po, tõturuse ropa Ritonõpo ymaro. Ynara tykase:

² – Ywy Ritonõpo, oturũko ase amaro, sero nono rihpono, sero nono aputyhpono, esaka tyrihpõme roropa. Jesety Ritonõpome mana.

³ – Jeremia, ykohmaryhtao oya oezuñõko ase, ourũko ase zuaro pyra oehtoh poko, kurākõ poko, zuaro exipitopyra aehtyamo.

⁴ Ywy Ritonõpo, Izyraeu tõ Esemý ourũko ase, tapyi tõ Jerusarẽ po ty-pahsẽme exĩko, tuisa tapyĩ konõto roropa Juta po typahsẽme exĩko, opyi tõ riryhtao papironio tomo a nono ke, etonatohme sero pata põkõ maro.

⁵ Orutua kõ osetapãko papironio tõ maro, yrome tapyi tõ pehkãko mã mokaro ynetapatyã ekepyry ke, toto zehno jexiryke, typenekehse jexiryke. Sero pata turumekase ya popyra ehtoh poko sero pata põkõ exiryke.

⁶ Yrome sero pata, epõkõ maro kurākãko ropa ase, kure rokẽ toto ehtohme ropa. Osepeme toto ripõko ase, torẽtyke pyra toto ehtohme, towomase roropa toto ehtohme.

⁷ Tymõkomoke Juta tõ rĩko ase Izyraeu tõ maro, tapyi tõkehko rĩko ropa ase, osemazuhme toto ehtopõpyry samo.

⁸ Iiryryrykõ korokãko ase emero, popyra toto nyrytyã roropa, jurumekatopõpyry roropa eya xine.

⁹ Jerusarẽ poko tãkye exĩko ase, imehxo jyrĩko mã toto, epyrypãko ase toto poko. Imeimehnõ nonory põkõ enaromýke exĩko, tykytyky äko mã toto Jerusarẽ põkõ kurākary poko ya etaryke tyya xine te, tymõkomoke toto riry poko ya etaryke roropa tyya xine.

¹⁰ Ynara tykase Ritonõpo Kuesẽkomo:

– Ynara äko imehnõ mana: “Sero pata patãpome toehse, ahno pyra, okyno pyra roropa.” Ajohpe pyra pata tõ Juta po, Jerusarẽ esemary roropa tytaõke pyra toehse, ahno pyra, okyno pyra roropa. Yrome sero pata tõ po etãko ropa matose:

¹¹ kui katohtonõ tãkye exiketõ omiry, atãkyemaketõ panaikato roropa otuhtoh riry poko, pytary poko roropa. Ahno eremiaketõ etãko roropa matose, tynekarorykõ enehnõko Ytapyĩ taka, “Kure mase,” katohme ya. Ynara äko mã toto eremiãko:

“‘Kure mase,’ kahtoko Ritonõpo Jamihmehxo Exikety a, kure aexiryke, kypyno xine exikehpyra mana, jũme.”

Sero nono po tymõkomoke toto ripõko ase, osemazuhme toto ehtopõpyry samo. Ywy Ritonõpo oturuno.

¹² Ritonõpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase:

– Sero nono, patãpome exikety ahno pyra okyno pyra roropa, onahpoty nae exĩko ropa mana, morotona kaneru tõ aronanõ toky tõ arotohme.

¹³ Imeĩpo toky tõ kuhnõko aronanõ mana pata tõ po ypy tõ rãnao te, pata tõ po ona jakuraramã po Juta po imuae, Pẽjamĩ nonory po, pata pisarara tõ po Jerusarẽ zomye, Juta patary tõ po, enara. Ywy Ritonõpo oturuno.

¹⁴ Ynara tykase Ritonõpo:

– Imeĩpo moro kurã rĩko ase Juta tomo a Izyraeu tomo a roropa ynetapohpyry ae ro eya xine.

¹⁵ Moro ãmepyry toehse ahtao Tawi paryme nymyry enehpõko ase, zae ehtoh rokẽ tyrĩko mana, zae imehnõ apiakãko roropa mana.

¹⁶ Moro ãmepyry toehse ahtao Juta tomo typynanohsẽme exĩko mã toto, Jerusarẽ põkõ roropa towomasẽme exĩko. Mame Jerusarẽ esehpãko mã toto: “Ritonõpo, Kypynanohekomo.”

¹⁷ Ywy Ritonõpo, jomiry etapõko ase: jũme Tawi pary tuisame exikehpyra exĩko mana Izyraeu tõ esẽme.

¹⁸ Oturuketõ roropa Rewi pakomotyã enahpyra exĩko mã toto jẽpataka, tynekarorykõ enehnõko jahkatohme tytororo tiriiku tõkehko maro, okyno tõ maro.

¹⁹ Ritonõpo Kuesẽkõ ynara tykase ya:

²⁰ – Ëmepyyry tyripose ya, ikohmamyry roropa oehkehpyra toto ehtohme. Morohne onytyoromasaromepyra matose.

²¹ Moro saaro ynetapohpyry ypoetory Tawi a onytyoromasaromepyra ase. Naeroro ipary exikehpyra exĩko tuisame, jũme. Ynetapohpyry roropa urutõ komo, Rewi ekyry tomo a, onytyoromasaromepyra ase, jũme erohkehpyra mã toto ypoetoryme Ytapyĩ tao.

²² Ypoetory Tawi pakomotyã emãkapõko ase, oturuketõ Rewi pakomotyã roropa emãkapõko ase, tuhke toto ehtoh onukuhsaromepyra exĩko mã toto, xirikuato tõ kuhsaromepyra ehtoh samo, isawã kuhsaromepyra ehtoh sã roropa tuna ehpio.

²³ Mame tõturupose Ritonõpo ya:

²⁴ – Jeremia, zuaro hma ynara ãko mã toto: Izyraeu tomo Juta tõ roropa turumekase Ritonõpo a asakoro oxiekyry tomo, ynymenekatyamo? Naeroro ypoetory tõ htomãko mã toto: “Tynonoryke pyra ahnome pyra toehse mã toto,” ãko mã toto ypoetory tõ poko.

²⁵ Yrome ywy Ritonõpo jomiry ke ãmepyyry rine ikohmamyry roropa, jomiry ke sero nono yrine sero samo, kapu roropa.

²⁶ Moro saaro kapu ritopõpyry sã ya nono roropa, jomihpyry ae ro tyrĩko ase Jako pakomotyamo a, ypoetory Tawi a roropa. Tuisame Tawi pary menekãko ase, Aparão pakomotyã esẽme, Izake te, Jako roropa pakomotyã esẽme. Kure rokẽ ypoetory tõ rĩko ropa ase toto emãtohme ropa, toto pynanohnõko ase, enara.

34

Ritonõpo omiry Zetekia a

¹ Tuisa Napukotonozo, Papironia esemy, tysoutatu tõ maro etonãko toh nexiase, Jerusarẽ poremãkary poko. Imaro imeimehnõ nonory põkõ sou-tatu tõ nexiase, tuhkãkomo, typoremãkase aexityã eya. Morarame Ritonõpo tõturuse ya,

² tonyohse ywy eya, tõmiry arotohme tuisa Zetekia a, Juta esemy. Ynara tykase:

– Ywy Ritonõpo, Izyraeu tõ Esemý sero pata ekarõko ase Papironia esemy a, mame sero enahkãko mana apoto ke.

³ Epara exĩko mase; yrome tapoisẽme exĩko mase, tokarosẽme exĩko mase eya. Napukotonozo enẽko mase, oturũko mase imaro osẽpataka. Imeĩpo ytõko mase Papironia pona.

⁴ Tuisa Zetekia, etako ke, ywy Ritonõpo omiry oya: oetapara exĩko mã toto etonato po.

⁵ Yrome torẽtyke pyra orihnõko mase. Ixtaratu zahkãko mã toto oekepyry tonẽse ahtao, atamuru tõ tuisãpo tõ ekepyry zonẽtopõpyry samo. Ime oeh-topõpyry poko oturũko mã toto. Xitãko mã toto, ohnamõko: “Kutuisarykõ norihno!” ãko mã toto. Ywy Ritonõpo oturunõ.

⁶ Mame moro emero ekaroase tuisa Zetekia a, Jerusarẽ po,

⁷ Papironia tuisary soutatu tō osetaparyhtao pata Jerusarē poremākapory poko. Osetapāko roropa isoutatu tō nexiase Rakixi po, Azeka po roropa, pata tō tapuruke exiketō etyhyrymākomo Juta po.

Ritonōpo omiry ahno a

⁸ Mame tōmiry totapose ahtao Zetekia tomo a Jerusarē pōkō maro tynamoto tō myhpokatohme tyya xine, tōturuse ropa Ritonōpo ymaro.

⁹ Epereume toto ahtao tymyhpokase toto eya xine, orutua komo, nohpo tō roropa. Morarahtao epereu tō tynamotoke pyra epereume toehse toh nexiase.

¹⁰ Atae toh nexiase tuisa tō maro tamuximākō maro tynamoto tō myhpokary ropa poko. Tōmiry tō totapose roropa eya xine jūme topehke pyra typoetoryme epereu tō onyripyra ropa toto ehtohme. Tynamoto tō tymyhpokase eya xine repe.

¹¹ Yrome imeīpo tytyorōtase ropa toto, tonehpose ropa toto eya xine tynamotome toto ehtohme ropa.

¹²⁻¹³ Mame Ritonōpo, Izyraeu tō Esemý a tonyohse ywy ahno zuruse, ynara tykase ynororo:

– Atamuru tō touse ahtao ya Ejitu poe, tymyhpokase toto ahtao ya, jomihpyry totapose ya eya xine. Ynara tykase ywy eya xine:

¹⁴ emero 7me jeimamyry taropose ahtao, oekyry tō epereume ahtao topekahse oya xine ahtao imyhpokatoko toto, anamotome toerohse toto ahtao, 6me jeimamyry etyhyryry pona. Yrome atamurukō otato pyra toh toehse, jomiry omipona pyra nexiase toto.

¹⁵ Yrome pake hkopyra tytyorōmase mexiatose, mame onyrihpyrykō yzamaro nexiase. Atae mexiatose opoetory tō epereu tō myhpokary poko, mame ōmiry tō totapose oya xine jēpataka, Ytapyī tao, onyrihpyrykomo jeahmatohme.

¹⁶ Yrome imeīpo tytyorōmase ropa mexiatose, nuriame kyriatose. Opoetohpyry tō tonehpose ropa oya xine, toto myhpokaxīpo, anamotome toto ehtohme ropa topehke pyra.

¹⁷ Naeroro ywy Ritonōpo ynara āko ase: jomiry omipona pyra mexiatose, opoetory tō epereu tō onymyhpokara tokurehse mexiatose, toto ytotohme. Kure! Etatoko ke omyhpokatorýko ase: oorihthokōme etonatoh tao te, oorihthokōme tyrohsē ke te, oorihthokōme omise konōto ehtoh ke, enara. Aaropotorýko ase imeimehnō nonory pona oetuarimatohkōme. Mame ynyrihpyry oya xine eneryke tyya xine oserehnōko imeimehnō nono pōkō mā toto yronymyryme.

¹⁸⁻¹⁹ Juta tō tuisary tomo a tōmiry tō totapose ya, Jerusarē tamuximākō maro, tuisa tapyī tao kowenu poko erohketō maro, oturuketō maro, ahno tō emero maro. Pui zoko tyrakase eya xine zokonaka asakoro kuroko toto ytotohme. Yrome tōmihpyrykō omipona pyra toehse toh nexiase: “Morohne rīko ynanase,” kaxīpo jēpataka, onyripyra tokurehse toh nexiase. Naeroro toto rīko ase inyrihpyrykō saaro pui mūkuru a.

²⁰ Morara exiryke mokaro ekarōko ase epetōkara a, etapary se exiketomo a; ekepyrykō tōsēme exīko torō tomo a te, onokyro tomo a, enara.

²¹ Tuisa Zetekia, Juta tō esemy, akorehmananō maro ekarōko ase epetōkara a, etapary se exiketomo a. Papironia tuisary soutatu tomo a toto ekarōko ase, tātatapoikehse toh mā repe, owinoino xine toeramase toh mana.

²² Yrome toto enehpōko ropa ase, jomi poe oehnōko ropa mā toto. Osetapāko mā toto, pata poremākāko mā toto, apoto ke pata zahkākō mā toto. Juta tō patary tō ripōko ase patāpo tōme, ona tonorē samo, ahno esary kara samo. Ywy Ritonōpo oturuno.

35

Jeremia rekapita tō maro

¹ Mame Jeoakī, Joxia mūkuru tuisame ahtao Juta tō esēme, ynara tykase Ritonōpo ya:

² — Jeremia, ytoko rekapita tō tapyī taka oturuse toto maro. Imēīpo toto aroko osa taka Ytapyī tao uwa eukuru jehnahpyry ekarotohme eya xine.

³⁻⁴ Mame ytoase rekapita tō enehse; toto aroase emero Ritonōpo Tapyī taka: Jazania, imepỹ Jeremia mūkuru, Hapazinia mūkurume exikety, zakorō tō maro emero toto poenō maro roropa. Mokaro aroase Ritonōpo Tapyī taka, urutō Hanā, poetoryme exiketō esaka. Hanā, Ritonōpo poetoryme exikety, Jikitaria mūkurume nexiase. Moro osa tamuximākō esary pūto nexiase, Maaseia, Sarū mūkuru, esary epoe nexiase. Tamuximehxo Maaseia nexiase Ritonōpo Tapyī tao.

⁵ Mame uwa eukuru jehnahpyry yriase mokaro rekapita tō ēpataka kopu tō maro aukurukōme.

— “Eukuru pitiko ētokose,” ase eya xine repe.

⁶ Yrome tozuhse ywy eya xine, ynara tykase toto:

— Uwa eukuru, jehnahpyry onēpyra ynanase yna tamuru Jonatape, ReCAPE mūkuru, omihpyry omipona. Ynara tyripose ynororo yna a: “Jūme uwa eukuru jehnahpyry onēpyra ehtoko, opoenō roropa, apakomotyā roropa, enara.

⁷ Tapyi tō onyripyra ehtoko, tupito tō anarykara roropa ehtoko. Uwa zoko tō anarykara ehtoko, imehnō narykatyā onepekahpyra roropa ehtoko. Pata tō onyripyra ehtoko oesarykōme. Tapyi pisarara ao rokē ehtoko oesarykōme jūme samo, okynahxo oehtohkōme sero nono po.”

⁸ Mame Jonatape, ReCAPE mūkuru, nyriphpyry yna a omipona toehse ynanase. Jūme eukuru jehnahpyry onēpyra toehse ynanase, yna pyxiā maro, yna poenō roropa, enara.

⁹⁻¹⁰ Tapyi tō onyripyra ynanase yna esaryme: tapyi pitiko tao rokē ynanase. Uwa zoko tō esēme pyra ynanase, tupito tō onyripyra ynanase, tiriiku tōkehko esēme pyra roropa ynanase. Yna tamuru Jonatape nyriphpyry omipona toehse ynanase emero porehme.

¹¹ Yrome tuisa Napukotonozo, Papironia esē, toehse ahtao etonase, kurehxo nexiase yna a Jerusarē pona yna ytory papironio tō soutatu tō kurūke xirio tō soutatu tō kurūke roropa. Morara exiryke tarōme ynanase.

¹²⁻¹³ Mame Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy a tonyohse ywy oturutohme Juta tomo a, Jerusarē pōkomo a roropa, ynara tykase:

— Ywy Ritonōpo ekaropōko ase: oty katohme jomiry etary se pyra hmatou, ynyriphpyry omipona se pyra roropa hmatou?

¹⁴ Mokaro Jonatape pakomotyā tytamurukō nyriphpyry omipona toh nexiase uwa eukuru jehnahpyry onēpyra ehtoh poko. Seroae ro eukuru jehnahpyry onēpyra mā toto emero, tytamurukō nyriphpyry omipona. Yrome ywy oturukehpyra exiase oya xine, mame ynyriphpyry omipona pyra mexiatose.

¹⁵ Ypoetory tō urutō kō aropoase oya xine ourutohkōme popyra oehtohkō rumekatohme oya xine zae ehtoh poko oehtohkōme. Tonaroximase mexiatose eya xine imehnō neponāmarykō oneahmara oehtohkōme, ritō panō poko pyra oehtohkōme ipunaka, okynahxo oehtohkōme ononorykō po ynekarohpyry po oya xine atamuru tomo a roropa. Yrome otato pyra mexiatose jomiry omipona pyra roropa mexiatose.

¹⁶ Jonatape poenō, ipakomotyā roropa tytamurukō omipona exikehpyra toh nexiase; yrome amarokō, ypoetory tō jomiry omipona pyra matose.

¹⁷ Naeroro, ywy, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemý, oenahkapotorýko ase Juta tomo, Jerusarē pōkō roropa jomihpyry ae ro. Moro rīko ase jomiry omipona se pyra oexirykōke turuse awahtao xine ya, Jezukuru se pyra ropa oexirykōke tykohmase awahtao xine ya.

¹⁸ Mame rekapita tō turuse ya, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemý nekarohpyry, ynara tykase ynororo:

– Atamurukō Jonatape nyripohpyry omipona mexiatose, tomeseke mexiatose aomihpyry omipona oehtohkōme emero porehme.

¹⁹ Naeroro ywy Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemý, jomiry etapōko ase oya xine: Jonatape, ReCAPE mūkuru, typakōke jūme enahpýme exīko jēpataka, ypoetoryme. Jomipona exikehpyra exīko mā toto.

36

Jeremia papē tysekeremase Paruke a

¹ Mame jeimamyry 4me ehtoh po Jeoakī, Joxia mūkuru tuisame ahtao Juta tō esēme, ynara tykase Ritonõpo Kuesēkō ya:

² – Jeremia, pape apoiko, jomihpyry merotohme ipokona: ynekarohpyry Izyraeu tō poko te, Juta tō poko roropa te, imehnō nonory pōkō poko roropa emero. Ynekarohpyry emero imeroko joturupitotopōpyry poe oya, Joxia tuisame ahtao, seromaroro pona.

³ Juta tō zuaro exīko mā toto josenetupuhtoh poko toto enahkary poko. Otaramē popyra toehtohkō rumekāko mā toto, mame popyra toto ehtoh korokāko ase, toto rypyry roropa.

⁴ Naeroro Paruke, Neria mūkuru ykohmase imerotohme emero Ritonõpo nekarohpyry ya. Moro tymerose eya pape pokona.

⁵ Mame ynara tykase ywy eya:

– Ywy ytosaromepyra ase Ritonõpo Tapyī taka.

⁶ Yrome aaropory se ase moro taka ahno moro tao ahtao otuhpyra toto ahtao tururukohtao Ritonõpo a. Moro pape isekeremako opore samo, toto netaryme, emero Ritonõpo nekarohpyry ya imeropotohme oya. Morohne isekeremako morotōkō emero netaryme, Juta patary tō poe aehtyā netaryme roropa.

⁷ Otaramē moro etaryke tyya xine oturūko mā toto Ritonõpo a, otaramē tyrypyrykō rumekāko mā toto, mokaro zehno Ritonõpo exiryke popyra toto ehtoh pokoino.

⁸ Naeroro Paruke a Ritonõpo omiry tysekeremase Ritonõpo Tapyī tao, jomi poe.

⁹ Moraramē nuno 9mā po, jeimamyry 5mā po tuisame Jeoakī, Joxia mūkuru ahtao, Juta tō esēme, ahno imoihme otuhpyra toh nexiase Ritonõpo eahmaryke. Jerusarē pōkomo te, Juta patary tō patary poe aehtyā maro.

¹⁰ Naeroro imoihmākō netaryme moro pape tysekeremase Paruke a ynekarohpyry eya emero. Moro tyrise eya zara po Ritonõpo Tapyī tao Kemaria, Sapā mūkuru esary po, tuisa papē meroneme. Mokyro esary kae nexiase zara po, Omōtoħ Kasenato pūto Ritonõpo Tapyī tao.

Tamuximākō netaryme moro pape tysekeremase ropa

¹¹ Moro omi sekeremary Paruke a Ritonõpo omiry me totase Mikaia a Kemaria mūkuru, Sapā pary.

¹² Mame tyhtose ynororo tuisa tapyī taka, pape merone esaka, tamuximākō moroto tōximōse ahtao. Moroto nexiase Erisama, tuisa papē merone te, Teraia, Semaia mūkuru te, Eunatā, Akapoa mūkuru te, Kemaria, Sapā mūkuru te, Zetekia, Hanania mūkuru te, imehnō tamuximākō maro.

¹³ Turuse toto Mikaia a emero tynetatyã, Paruke nysekeremahpyry ahno netaryme.

¹⁴ Mame Jeuti, Netania mükuru, Seremia pary, Kuxi pary mükuru tonyohse eya xine Paruke zuruse, ynara kase:

– Osehko xiaro, moro pape enehko onysekeremahpyry mokaro netaryme. Mame moro pape tapoise Paruke a; toytose tuisa tapyĩ taka.

¹⁵ Toeporehkase ahtao ynara tykase toto eya:

– Ajohpame sã oporohko, moro isekeremako ynanetaryme.

Mame Paruke a tysekeremase toto netaryme.

¹⁶ Moromeĩpo emero totase ahtao eya xine tonese toto oseya torẽtyke toehse toto. Ynara tykase toto Paruke a:

– Senohne ynanekaroxi emero tuisa konõto a.

¹⁷ Mame tõturupose Paruke a:

– Otãto sero tymerose oya? Nekarose Jeremia oya imerotohme?

¹⁸ Ynara tykase Paruke:

– Jeremia a tõmiry tokarose ya axĩ pyra. Ywy pape ymeroase inekarohpyry emero pape pokona pape merotoh ke.

¹⁹ Mame ynara tykase toto eya:

– Omoro, Jeremia maro otonẽtoko, oesary waro pyra imehnõ ehtohme.

Pape zahkatopõpyry tuisa a

²⁰ Moro pape tynomose mokaro tamuximãkomo a Erisama esao, tuisa akorehmane pape merotoh poko. Mame toytose toto tuisa esaka, eya tokarose emero.

²¹ Mame Jeuti tonyohse tuisa a moro pape enehtohme tyya. Toytose ynororo Erisama esaka, moro pape tonehse eya, mame tysekeremase eya tuisa Jeoakĩ netaryme, imaro emero tamuximãkõ netaryme roropa.

²² Ikonoporyme nexiase, kuenime, tytapyĩ ikonoporyme ehtoh tao tuisa nexiase, typorohse apoto pũto.

²³ Tuhke pyra pape ary tysekeremase ahtao Jeuti a, moro pape ary tysahkase tuisa a tyratõ pitiko ke ematohme apoto htaka. Moro tyrizomose eya moro pape emero tyahkase ehtoh pona.

²⁴ Yrome mokyro tuisa, imaro tamuximãkõ enaromyra toh nexiase moro omi etaryhtao tyya xine. Enaromyra toh nexiase, emynymara popyra toehtohkõ poko Ritonõpo neneryme.

²⁵ Moro pape onyahkapopyra Eunatã tõ nexiase, Teraia maro, Kemaria maro repe, yrome otato pyra tuisa nexiase.

²⁶ Mame typoetory tõ tonyohse eya: tuisa mükuru Jerameeu te, Seraia maro, Azarieu mükuru te, Seremia maro, Apateu mükuru, enara, jakorehmane Paruke apoitohme tyya xine ymaro repe. Yrome tonẽse ynanexiase Ritonõpo a.

Imepỹ pape ropa

²⁷ Moromeĩpo moro pape tyahkase ahtao tuisa Jeoakĩ a, ynymeropohpyry Paruke a, ynara tykase Ritonõpo Kuesẽkõ ya:

²⁸ – Imepỹ pape apoiko imerotohme emero onymerohpyry samo apitoryme tuisa nyahkahpyry samo.

²⁹ Mame ynara tykamexipose ropa ywy Ritonõpo a ynara kase:

– Tuisa Jeoakĩ, moro pape tyahkase oya; mekaropoase roropa: “Oty katohme morohne tymerose Jeremia a, Papironia tuisary oehnõko mana, sero nono enahkãko mana, ahno etapãko, okyno tõ roropa?”

³⁰ Morara exiryke, ywy Ritonõpo ynara ãko ase oya, tuisa Jeoakĩ, apakomotyã tuisame exipyra ekurehnõko mã toto, Tawĩ myakãme. Oekepyry

typahsēme exīko mana xixi ao saeremā po, kuenimao tykohmāse ahtao roropa.

³¹ Awānohtorŷko ase, opoenō maro, apakomotyā maro, ākorehmananō maro emero, oorypyrykō pokoino. Otato pyra mexiatose, Jerusarē pōkō maro Juta tō maro tonaroximase awahtao xine ya. Morara exiryke popyra ehtoh enehpōko ase opona xine jomihpyry ae ro oya xine.

³² Mame imepŷ pape apoiase ekarotohme jakorehmane Paruke a, moro pokona emero ynekarohpyry tymerose eya, emero tymerose aexihpyry sã pape apitorymã pokona, tuisa Jeoakī nyahkahpyry pona. Moro motye omi ekaroase eya, morohne saaro imerotohme ropa eya.

37

Zetekia nekaropohpyry

¹ Mame tuisa Napukotonozo, Papironia esemy a Zetekia, Joxia mūkuru, tuisame tyrise Juta tō esēme, Joakī, Jeoakī mūkuru myakāme.

² Yrome Zetekia tō, imaro tuisame exiketō, imehnō ahno roropa Ritonōpo omiry omipona pyra toh nexiase, ywy, urutō Jeremia, ynekarohpyry eya xine omipona pyra toh nexiase.

³ Mame Jukau, Seremia mūkuru, oturukety Sowonia maro, Maaseia mūkuru tonehpose tuisa Zetekia a oturuse ymaro. Ynara tykase toto ya:

– Ajohpāme sã, Jeremia, oturuko Ritonōpo Kuesēkomo a, yna poko.

⁴ Morara ahtao omōpyra ro exiase āpuruhpyry taka. Ytoytōko ro exiase ahno rānakuroko.

⁵ Jerusarē tapuruse papironio tō soutatu tomo a. Yrome Ejitu tō soutatu tō tutūtase Ejitu nonory poe Izyraeu tō akorehmatohme. Moro waro toehse papironio tō ahtao Jerusarē turumekase eya xine.

⁶⁻⁷ Mame Ritonōpo, Izyraeu tō Esemu, jenyokyase Zetekia, Juta tō esē zuruse, ynara kase:

– Mokaro Ejitu tō soutatu tō oehnōko ākorehmase repe, yrome ytōko ropa mã toto Ejitu pona ropa.

⁸ Mame papironio tō oehnōko ropa mã toto osetapase ropa, sero pata pona. Sero pata poremākāko mã toto, apoto zukāko roropa mã toto.

⁹ Ywy Ritonōpo, ourutorŷko ase zuaro oehtohkōme: osenekunohpyra ehtoko papironio tō poko: “Oehpyra ropa mã toto,” kara ehtoko. Oehnōko ropa mã toto.

¹⁰ Mokaro Papironia soutatu tō typoremākase ahtao oya xine, etonake-tomo, tapurose exiketō rokē tōxinamase ahtao, tohrame tynyhtohkō tao toto ahtao, ekurehpyra exīko, owōnōko ropa mã toto sero pata zahkatohme.

Jeremia āpuruhpyry tao

¹¹ Mame papironio tō soutatu tō toesyryhmase Jerusarē poe Ejitu tō soutatu tō oepiryke.

¹² Mame moro toehse ahtao jytory se exiase Jerusarē poe Pējamī nonory pona, ynonory apoise wekyry tō nonory maro exikety.

¹³ Yrome toeporehkase jahtao Omōtoh Pējamī pona, erase tō tuisary, Jeria, Seremia mūkuru, Hanania pary moroto nexiase. Totypohkapose ywy eya, ynara tykase ynororo ya:

– Epāko mase papironio tō maro oehtohme!

¹⁴ – Ajohpe! tykase ywy. – Epara ase, papironio tō maro jexiry se pyra ase! Yrome jomiry etary se pyra Jeria nexiase. Tapoise ywy eya, jaroase tuisa tomo a.

¹⁵ Tohne toehse toh nexiase, yzehno. Typipohse ywy eya xine, mame tapuruse ywy eya xine Jonata tapyĩ tao, tuisa papẽ meroneme exikety. Itapyiny ãpuruhpyryme tyrise nexiase.

¹⁶ Mame osa pitiko aka tyrise ywy, nono ahkahpyry aka. Moro tao exiase okynahxo.

¹⁷ Imeĩpo tonehpose ywy tuisa Zetekia a. Toeporehkase jahtao itapyĩ konõto taka, tõturupose ywy eya tokare pyra:

– Jeremia, Ritonõpo otururu totase oya, Kuesẽkõ omiry yna poko?

– Ý, totase ya! Omoro, tuisa, tokarosẽme exĩko Papironia tuisary a.

¹⁸ Mame ekurehpyra jehtohme ekaropoase eya:

– Tuisa Zetekia, oty popyra yriase opoko, oty yriase tuisa tõ poko erohkety ryhmaryme, ahno ryhmaryme, ãpuruhpyry taka jẽmatohme?

¹⁹ Otoko hnae mokaro opoetory tõ, aoturutyamo: “Papironia tuisary oehpyra mana osetapase amaro, ononory põkõ maro,” kahpõkomo?

²⁰ Morara exiryke, tuisa, ajohpãme sã jaropopyra ropa exiko apapẽ merone, Jonata tapyĩ taka. Jytory ropa ahtao moro taka orihnõko ase.

²¹ Mame tyripose ywy tuisa Zetekia a erase tõ zarã pona. Kokoro rokẽ wyi tokarose ya wyi ekeitoh poe, enatyry pona pata po. Naeroro moroto ehse exiase erase tõ zarã po.

38

Jeremia tyrise eutary aka

¹ Morarame jotururu ahno a totase Sepatia a, Matã mükuru te, Ketaria a, Pasua mükuru te, Jukau a, Seremia mükuru te, Pasua a roropa, Maukia mükuru, enara. Ynara ãko exiase:

² Ritonõpo Kuesẽkõ ynara tykase:

– Taro pata po tehme exiketõ orihnõko mã toto etonatoh ke te, omise ehtoh ke te, tyrohsẽ ke, enara. Yrome pata poe tütaketõ osekarohtohme papironio tomo a orihpyra exĩko mã toto; osepynanohnõko mã toto isene ro.

³ Ynara ãko roropa exiase: Ritonõpo omihpyry ynara mana:

– Sero pata ekarõko ase Papironia tuisary a, isoutatu tõ maro, iporemãkãko mã toto.

⁴ Mame mokaro tamuximãkõ toytose tuisa a, ynara tykase toto:

– Mokyro orihmapory se ynanase. Moro sã aotururuhtao soutatu tõ konehmãko mana sero pata po; ahno emero jamihkehnõko mã toto. Mose imehnõ akorehmary se pyra mana, toto poremãkapory se rokẽ mana emero porehme.

⁵ Ynara tykase tuisa Zetekia:

– Kure! Jeremia tyritoko ise oehtohkõ ae. “Ipoko pyra ehtoko,” kara exĩko ase oya xine.

⁶ Mame tapoise ywy eya xine, tõmase ywy eya xine tuisa mükuru, Maukia pẽkamã aka, tapyi konõto erase tõ zarã rãnao. Eary tõ ke tonyhtose ywy moro aka. Tuna pyra nexiase, ikurepato rokene; moro aka tyhtose ywy.

⁷⁻⁸ Mame Epete-Mereke, Etiopia pono, erohkety tuisa tapyĩ tao, zuaro toehse jẽmatopõpyry poko pẽkamã aka. Toytose ynororo tuisa tapyĩ tae oturuse tuisa maro, imehnõ apiakãko tuisa nexiase Omõtoh Pẽjamĩ po. Ynara tykase Epete-Mereke eya:

⁹ – Tuisa, mokaro nyrihpyry popyra mã ipunaka. Jeremia tõmase eya xine pẽkamã aka. Moro ao orihnõko mana tonahsẽ pyra exiryke pata po.

¹⁰ Naeroro Epete-Mereke taropose tuisa a orutua kõ 30mãkõ arotohme janỹtohme moro pẽkamã ae joorikyry ino.

11 Mame mokaro orutua kō tarose Epete-Mereke a mōkomo esaka tuisa tapyī tao. Kamisāpo tapoise eya upōpo roropa yhtotohme ya pēkamā ao eary ke.

12 Ynara tykase ya:

– Jeremia, senohne Kamisāpo tyriko āpory tō zopikoxi jetū pyra eary tō ehtohme ānymyryhtao.

Moro tyrise ya aomi poe.

13 Mame tanỹse ywy eya xine eary tō ke. Touse ropa ywy eya xine moro pēkamā ae. Moromeīpo moroto tapuruse exiase erase tō zarā po.

Zetekia zae ehtoh waro se Jeremia a

14 Mame tuisa Zetekia a tonehpose ywy tyya, Omōtoh oseruaō pona Ritonōpo Tapyī tao. Ynara tykase ynororo ya:

– Jeremia, ekaropory se ase oya, zuaro oehtoh onēpyra exiko ywinoino.

15 Ynara ase eya:

– Ajohpe pyra jotururuhtao oya, jetapāko mase; zae ehtoh poko turuse ya awahtao, otato pyra exīko mase.

16 Mame Zetekia a tōmiry totapose ya tokare pyra ynara tykase:

– Ritonōpo Kuesēkō netaryme, isene Exikety, isene Kyrihpōkomo, oetapara exīko ase, oekaropyra roropa ase oetapary se exiketomo a.

17 Mame Zetekia a tōturuse ywy: Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy ynara tykase:

– Tuisa Zetekia, oekaroryhtao oya Papironia tuisary akorehmananomo a oetapara exīko mā toto, sero pata onyahkara exīko roropa mā toto. Omoro, atapyī taōkō maro isene exīko matose.

18 Yrome oekaropyra awahtao, sero pata typoremākasēme exīko papironio tomo a, apoto zukāko roropa mā toto. Oepatoh pune pyra exīko mana.

19 Mame tuisa Zetekia ynara tykase:

– Yrome mokaro juteu tō zuno ase, yna rumekahpōkomo Papironia pōkō maro ehtohme. Otarame jekarōko papironio tō mana eya xine, mame yyryhmāko mā toto.

20 Ynara tykase ywy eya:

– Oekaropyra mā toto mokaro juteu tomo a. Ajohpāme sā Ritonōpo nekarohpyry omipona exiko, ynekarohpyry ae ro. Mame kure rokē exīko mana, oorihpyra exīko mase.

21 Yrome Ritonōpo a tuaro tyripose ywy, oekaropyra awahtao eya xine ynara exīko mana:

22 Nohpo tō emero Juta tō tuisary tapyī konōto tao aexityā arōko mā toto Papironia tuisary akorehmananomo a. Mame mokaro nohpo tō ynara āko mā toto aytorykohtao:

“Tonekunohse tuisa nexiase epe tō kurano a, typoremākase ynororo eya xine.

Naeroro seromaroro tomōse ynororo ikurepato htaka exiryke, turumekase mā ynororo epe tomo a.”

23 Ynara ase roropa eya:

– Tuisa Zetekia opyxiā emero opoenō roropa tokarosēme exīko mā toto papironio tomo a, omoro roropa epara exīko mase mokaro winoino. Ty-namotome aarōko Papironia tuisary, mame sero pata tonahkasēme exīko mana apoto ke.

24 Mame ynara tykase Zetekia ya:

– Jeremia, sero onekarohpyry ya onumakara exiko imehnomo a; oeta-paryino.

²⁵ Mokaro tamuximākō zuaro toehse ahtao amaro tōturuse jehtopōpyry poko oehnōko mā toto oya oturupose: “Oty poko moturutou? Oetapara ynanase ekaroryhtao emero,” āko mā toto.

²⁶ Ynara rokē kaxiko eya xine: “Ajohpāme sā jaropopyra ropa exiko Jonata tapyī taka jorikyryino,” kaxiko.

²⁷ Mame mokaro tamuximākō tooehse ekaropose. Oturuase tuisa nekaropohpyry rokene. Naeroro turumekase ywy eya xine. Ypoko pyra toh nexiase, yna omihpyry onetara toh exiryke.

²⁸ Mame moroto rokē toehse ywy, erase tō zara po, Jerusarē poremākatoh pona.

39

Jerusarē poremākatopōpyry

(2 Tuisa 25.1-21; 2 Koronika 36.17-21; Jeremia 52.3-30)

¹ Mame jeimamyry 9me ehtoh po nuno 10mā po Zetekia tuisame ehtoh poko Juta tō esēme, tuisa Napukotonozo, papironio tō esē, tooehse tysoutatu tō maro Jerusarē poremākapose.

² Mame jeimamyry 11mā po Zetekia tuisame ehtoh poko, nuno 4mā po ěmepyry 9me ehtoh po pata apuru tyhmose eya xine.

³ Jerusarē typoremākase ahtao Papironia tuisary akorehmananō, tamuximākō emero tooehse, typorohse toto tapōkō pona Omōtoh Irānaō taka. Mokaro maro nexiase Nerekau-Sarezea te, Sākaa-Nepo te, Sarasekī te, imepŷ Nerekau-Sarezea, enara.

⁴ Mame morohne tonese ahtao tuisa Zetekia a, isoutatu tō maro, toepapitose toto koko pata poe. Tutūtase toto tuisa tupi esemary ae, omōtoh ae asakoro apuru rānao. Toepase toto Joatāo jakanahmae.

⁵ Yrome tuisa Zetekia tokahmase papironio tō soutatu tomo a. Tapoise ynororo eya xine ona po Jeriko pūto. Tarose ynororo eya xine tymyhse Napukotonozo a, pata Ripira po ynororo ahtao, Hamate nonory po. Moroto Zetekia tuānohpose Napukotonozo a.

⁶ Moroto Ripira po Zetekia mūkuru tō totapapose eya jūkō ěpataka. Zetekia akorehmananō, Juta tō tamuximākō totapase roropa eya.

⁷ Moromeīpo Zetekia enuru tō typosohkapose Napukotonozo a, keti ke metau risē ke tymyhse ynororo arotohme Papironia pona.

⁸ Morara ahtao tuisa tapyī konōto tyahkase Papironia pōkomo a, ahno tapyī tō roropa tyahkase eya xine, pata Jerusarē apuru tō tytahkase roropa eya xine.

⁹ Mame papironio tō soutatu tō tuisary Nepuzaratā nexiase. Eya Juta tō akoīpyry tarose tynamotome Papironia pona, epaketō maro papironio tō epeme ehtohme.

¹⁰ Yrome ahno tynomose eya, tymōkomoke pyra exiketomo tutupike pyra exiketō roropa, eya xine tupito tō tokarose eya uwa zoko esary tō roropa.

Jeremia tymyhpokase ropa

¹¹ Mame ynara tykase Napukotonozo, Papironia esē, typoetory Nepuzaratā a tyritohme ya:

¹² — Ytoko Jeremia enehse, ipyno exiko. Tomeseke exiko ipoko, ise ynororo ehtoh ekaroko eya.

¹³ Naeroro Nepuzaratā imehnō tamuximākō maro, Nepusazapā te, Nerekau-Sarezea te, imehnō tuisa Papironia esē akorehmananō maro,

¹⁴ eya xine tonehpose ywy erase tō zarā poe. Tokarose ywy Ketaria a, Aikā mūkuru, Sapā pary, jarotohme tytapyī taka. Mame moroto exiase Jerusarē po, ahno rānao.

Ritonōpo Omiry Epete-Mereke a

¹⁵ Moroto ro tymyhse jahtao erase tō zarā po, Ritonōpo Kuesēkō tōturuse ya. Ynara tyripose ya:

¹⁶ – Oturuko Epete-Mereke, Etiopia pono a, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy ynara tykase:

– Jomihpyry ae ro popyra ehtoh enehpōko ase sero pata Jerusarē pona. Moro toehse ahtao moroto exīko mase, morohne enēko mase.

¹⁷ Yrome ywy Ritonōpo, oewomāko ase, oekaropyra exīko ase ozehno exiketomo a, mokaro zuno oehtyā winoino

¹⁸ opynanohnōko ase. Oetapara exīko imehnō mana. Isene exīko mase tonetupuhse jexiryke oya. Ywy Ritonōpo oturunō.

40

Jeremia kowenatu maro

¹ Mame Ritonōpo tōturuse ropa ya, tymyhpokase ropa jahtao soutatu tō tuisary a, Nepuzaratā a pata Rama po. Moroto exiase tarose jexiryke tymyhse keti ke Jerusarē pōkō maro, imehnō Juta pōkō maro; mokaro arōko toh nexiase tynamotokōme Papironia pōkomo a pata Papironia pona.

² Soutatu tō tuisary a tykohmase ywy, oturuse ya imehnō netaryme pyra. Ynara tykase ynororo:

– Ritonōpo Oesēkomo a tonaroximase sero nono enahkary poko.

³ Seromaroro tyrise eya emero tōmihpyry ae ro. Morohne tyrise eya iirypyryme toehse ipoetory tō exiryke. Aomiry omipona pyra toehse toto exiryke.

⁴ Seromaroro omyhpokāko ase, keti oūko ase omekū tō poe, oytotohme ise oehtoh pona. Oytory se awahtao ymaro Papironia pona, eropa, kure rokē opyno exīko ase. Yrome oytory se pyra awahtao ytopyra exiko. Taro oesary menekāko mase oesaryme ehtohme. Ytoko ise oehtoh pona, kure oya ahtao.

⁵ Yrome axī pyra imenekary poko jexiryke, onezuhpyra exiase. Naeroro ynara tykase Nepuzaratā ya:

– Ytoko Ketaria tapyī taka, Aikā mūkuru, Sapā pary, moroto oehtohme imaro. Kowenatume, Juta patary tō esēme Ketaria tyrise Papironia tuisary a. Imaro exiko ise awahtao ahno rānao, mame ytoytōko mase ise oehtoh pona.

Mame tonahsē ekaroase Nepuzaratā ya tynekarory maro, mame ytoase morotoino.

⁶ Mame ytoase Ketaria tapyī taka, Mixipa pona moroto exiase imaro. Ahno morotōkō maro ytopyra aexityā maro Papironia pona, Juta nonory po.

Kowenatu Ketaria ehtoh poko

(2 Tuisa 25.22-24)

⁷ Toitoinē Juta pōkō tamuximākō tysoutatu kō maro ona po toexirykōke oekaropyra tokurehse toh nexiase papironio tomo a. Tuaro toehse toh nexiase Ketaria poko, Aikā mūkuru; Papironia tuisary a Ketaria ritopōpyry kowenatume nono esēme, emero ytopyra exiketō Papironia pona esēme roropa. Tymōkomokākara exiketō tōxinamase moroto Izyraeu tō nonory po.

⁸ Naeroro Iximaeu, Netania mūkuru te, Joanā, Kareā mūkuru te, Seraia, Tanumete mūkuru te, Epai mūkuru tomo, pata Netopa pōkomo te, Jezania maro, Maaka pono toytose toto tysoutatu tō maro Mixipa pona oturuse Ketaria maro.

⁹ Mame Ketaria ynara tykase eya xine:

– Jomiry etapõko ase oya xine: enaromyra ehtoko; osekartoko Papironia põkomo a. Osesaritoko sero nono po, Papironia tuisary poetoryme oehtohkõme. Kure rokẽ exiõko oya xine mana.

¹⁰ Ywy roro Mixipa po exiõko ase. Mame papironio tõ tooehse ahtao, oturõko ase toto maro ãkorehmatohkõme. Epery tõkehko apoõko matose, ikurãkatohme, eukuru kurãkãko roropa matose azeite maro. Moroto pata tõ po exiõko matose anapoityãkõ po.

¹¹ Morararo imehnõ juteu tõ zuaro toehse Moape po toto ahtao te, Amõ po te, Etõ po te, imehnõ nonory tõ po roropa, Papironia tuisary a juteu tõ nomotopõpyry poko Juta tõ nonory po. Zuaro toehse roropa toto kowenatume Ketaria ritopõpyry poko eya.

¹² Mame tutõtase juteu tomo osa tõ poe imeimehnõ nonory po toehtohkõme ropa Juta nonory pona ropa. Mixipa pona toytose toto Ketaria esaka; eukuru tyrise eya xine itamurume, epery tõ tapoise roropa eya xine itamurume.

Ketaria etapatopõpyry

(2 Tuisa 25.25-26)

¹³ Moromeõpo Joanã, Karea mükuru toytose soutatu tõ tuisary tõ maro, osekaropyra aexityamo papironio tomo a, Mixipa pona Ketaria esaka.

¹⁴ Ynara tykase toto eya:

– Zuaro hma, Iximaeu, Netania mükuru tonyohse Paari, Amõ tuisary a oetapatohme?

Yrome moro ajohpe tokarose Ketaria a.

¹⁵ Mame ynara tykase Joanã eya rokene, imehnõ netaryme pyra:

– Kuaropoko Iximaeu etapatohme; imehnõ tuaro pyra exiõko onoky a mokyro totapase. Oty katoh oetapapõko ynanae eya? Morara toehse ahtao juteu tõ emero amaro exiketõ atahpahnõko mã toto. Mame tarõkõ Juta nonory põkõ ehxirõko mã toto.

¹⁶ Yrome tozuhse ynororo Ketaria a:

– Iximaeu onetapara exiko! Ajohpe moro omi mana mokyro poko.

41

¹ Mame moro jeimamyry ae ro, nuno 7mã po, Iximaeu, Netania mükuru, Erisama pary, tuisa ekyry, toytose Mixipa pona orutua kõ 10mãkõ maro oseporyse Ketaria maro. Moroto toto ahtao aotukurukohtao oximaro,

² Iximaeu tõ orutua kõ 10mãkõ maro tytapemãkõ tapoise, mame Ketaria totapase eya xine. Moro saaro Papironia tuisary nyrihpyry kowenatume totapase eya xine.

³ Juteu tõ roropa Ketaria maro exiketõ Mixipa po totapase Iximaeu tomo a. Papironia soutatu tõ moroto exiketõ totapase roropa eya xine.

⁴ Yrokokoro zuaro pyra ro imehnõ ahtao Ketaria etapatopõpyry poko,

⁵ orutua kõ 80mãkõ toeporehkase toto. Xikẽ poe tooehse toh ynaroro te, Xiro poe roropa te, Samaria poe, enara. Tõtypotyko tysahkase eya xine, tupõkõ tyxihxihkase te, typihpyrykõ tokotokose eya xine. Tiriiku tõkehko tonehse eya xine, ixtaratu maro tynekarorykõme Ritõõpo Tosẽkomo a Itapyĩ tao.

⁶ Naeroro Iximaeu toytose pata Mixipa poe oseporyse mokaro maro. Xitãko nexiase toytoryme. Toeporehkase ynororo ahtao, ynara tykase ynororo:

– Omõtoko, ehmaropa Ketaria enese, tykase.

⁷ Yrome tomõse toto ahtao pata pona, Iximaeu tomo a totapase ynaroro ipoetory tõ maro; ekepyrykõ tõmase eya xine tuna eutary aka.

⁸ Yrome mokaro maro orutua kō 10mākō nae nexiase, ynara tykase toto Iximaeu a:

– Yna onetapara exiko! Tiriiku tōkehko nae ynanase, azeite te, ano zeni roropa tonēse ona po.

Naeroro mokaro 10mākō onetapara tokurehse ynororo.

⁹ Moro pēkamā zumo nexiase zaka ahno ekepyry ěmatopōpyry Iximaeu a tynetapatyamo. Tuisa Asa nahkapohpyry nexiase; tuisa Paasa, Izyraeu esē zuno toexiryke moro tahkapose eya. Moro oramā typehkase ahno ekepyry ke Iximaeu a.

¹⁰ Mame Iximaeu toytose Amō nonory pona, typoetoryme tuisa ěxihpyry tō tarose eya imehnō ahno Mixipa pōkō akoīpyry maro. Mokaro nexiase tuisa Nepuzaratā nynomotyamo Ketaria maro toto pynanohtohme.

¹¹ Mame Joanā, Karea mūkuru, imehnō soutatu tō tuisary tō maro zuaro toehse Iximaeu nyrihpyry xihpyry poko.

¹² Naeroro tysoutatu tō tykohmase eya oximōtohme. Toytose toto etonase Iximaeu tō maro. Toporyse ynororo eya xine pēkamā konōto pūto Kipeāo po.

¹³ Morarame Joanā tō imaro soutatu tō tuisary tō tonese ahtao Iximaeu narotyamo a tākye toehse toto.

¹⁴ Mame mokaro Iximaeu narotyā Mixipa poe, toeramase toto, tururume toytose toto Joanā maro toehtohkōme.

¹⁵ Yrome Iximaeu tō toepase 8mākō maro Joanā tō winoino. Amō nonory pona toepase toto.

¹⁶ Mame Joanā tō soutatu tuisary tō maro tōximōse toto soutatu tō maro te, nohpo tomo te, poeto tomo te, tomukase aexityā maro, emero Iximaeu narotyamo Mixipa poe typoetoryme, Ketaria etapaxīpo. Moro sã tōximōse toto Joanā napoityā Iximaeu wino Kipeāo po,

¹⁷ mame toytose toto Kerute-Kimā pona aporo Perē pūto. Toytorykō se toh nexiase Ejitu pona

¹⁸ papironio tō poe toeparykōme. Mokaro zuno toh nexiase Ketaria totapase Iximaeu a exiryke, tyrise kowenatume ahtao Papironia tuisary a.

42

Jeremia oturupotopōpyry Ritonōpo a

¹ Mame soutatu tō tuisary tō emero toehse, Joanā, Karea mūkuru maro te, Azaria, Hosaia maro, ahno maro, emero rokene

² oturuse ymaro. Ynara tykase toto:

– Jeremia, ajohpame sã yna omiry imoiko: oturuko Ritonōpo Kuesēkomo a yna poko, mokaro akoīpyry tō poko roropa, aoxinamatyā akoīpyry poko. Tuhke ynanexiase repe, yrome seromaroro tuhke pyra toehse ynanase. Moro enēko mase.

³ Oturuko Ritonōpo Oesemy a yna esemary enepotohme zae rokē yna ytotohme, zae ehtoh poko rokē yna ehtohme roropa.

⁴ Ynara ezukuase:

– Ý, kure! Oturūko ase Ritonōpo Oesēkomo a, ōmirykō moīko ase. Imeīpo aomihpyry ekarōko ase oya xine. Inekarory ononēpyra ase, emero ekarōko ase oya xine.

⁵ Mame ynara tykase toto:

– Ah Ritonōpo Kuesēkō yna eneneme nexino, zae exiketyme mana ajohpe pyra roropa: Inekarory oya omipona exīko ynanase ipunaka.

⁶ Ise yna ahtao, inyriporo se pyra yna ahtao roropa, Ritonōpo Kuesēkō omipona exīko ynanase, imaro ōtururuke yna poko. Ritonōpo omipona yna ahtao emero kure exīko yna a.

Ezuhtopõpyry Ritonõpo a

⁷ Mame 10me ãmepýry taropose ahtao Ritonõpo noturuase ya.

⁸ Naeroro Joanã, Karea mûkuru ykohmase soutatu tõ tuisary tõ maro, imaro exiketomo te, emero rokẽ ahno maro.

⁹ Ynara ase:

– Oturuase Ritonõpo, Izyraeu tõ Esemý a õmihpyrykõ omi poe. Ynara nase ynororo:

¹⁰ “Taro oexirykõ se ro awahtao xine, sero nono po ahnome oritorýko ropa ase, oenahkapopyra xine exiko ase; aarykatorýko sã ase, amarokõ omukara xine roropa ase. Oenahkapotopõpyrykõ pokoino ya toemynyhmasẽ ywy ipunaka.

¹¹ Papironia tuisary zuno pyra ehtoko amaro xine jexiryke. Opy-nanohtorýko ase, oewomatorýko ase opoko xine pyra aehtohme. Ywy Ritonõpo oturunõ.

¹² Opyno xine exiko ase, opyno xine mokyro riko ase roropa, taro onomotohkõme sero nono po.”

¹³⁻¹⁵ – Yrome amarokomo, tehme exiketõme taro Juta po, Ritonõpo Oesẽkõ omipona rokẽ ehtoko. Aomiry poe tehme ehtoko sero nono po. Ynara kara ehtoko: “Ytõko ynanase Ejitu pona, moroto yna ehtohme. Moroto osetapara exiko ynanase te, rueimo etory etonatohme onetara ynanase exiko, omise konõto ehtoh pyra roropa moroto.” Moro sã õtururukohtao ynara ãko Ritonõpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tõ Esemý: “Ejitu pona oytorykõ se awahtao xine moroto oehtohkõme,

¹⁶ moroto etonatoh exiko mana, moro etonatoh zuno oehtopõpyrykomo. Moroto omise konõto ehtoh oekahmatorýko, moro omise konõto zuno oehtopõpyrykomo, oorihnõko roropa matose moroto Ejitu po.

¹⁷ Emero Ejitu pona toytory se exiketõ orihnõko mã toto etonatoh poko te, omise konõto ehtoh poko te, tyrohsẽ poko, enara. Akoipyry exipyra exiko mana; oewomara exiko matose popyra ehtoh toehse ahtao, ynenehpohpyry opona xine.”

¹⁸ – Ritonõpo Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tõ Esẽ ynara nase: “Ejitu pona oytorykohtao ozehno xine jehtoh awãnohtorýko mana Jerusarẽ põkõ wãnohtopõpyry samo. Xihpyryme oehtohkõ eneryke imehnomo a osenu-ruhkaõ mã toto, oserehnõko mã toto. Imehnõ eunohnõko mã toto opoko xine, oesehtotorýko mã toto popyra ehtoh ripotohme imehnõ pona. Mame jũme oehpyra ropa matose tarona.”

¹⁹ Oturuase ro:

– Ritonõpo Kuesẽkõ ynara nase: amarokõ, Juta põkõ anaropopyra ase Ejitu pona. Morara exiryke seromaroro oenaroximatorýko ase.

²⁰ Azahkuru matose exiko, mame oorikyrykõ ke epehmãko matose. Tonyohse ywy oya xine oturuse Ritonõpo a Kuesẽkõ a. Ynara matose ya: “Oturuko Ritonõpo a yna poko. Imeipo yna zuruko emero inyripohpyry yna a, tyriko ynanase aomiry omipona.”

²¹ Seromaroro ekaroase emero oya xine, yrome Ritonõpo Kuesẽkõ omiry omipona pyra exiko matose ipunaka.

²² Morara exiryke wenikehpyra ehtoko: orihnõko matose etonatoh poko te, omise konõto ehtoh ke te, tyrohsẽke roropa moro nono po oytorykõ se oehtohkõ po, moroto oehtohkõke.

¹ Morarame tōturukehse jahtao mokaro a, Ritonōpo, mokaro Esē nekaropohpyry poko emero,

² tozuhse ywy Azaria a, Hosaia mūkuru, Joanã, Karea mūkuru maro imehnō orutua kō, epyrypaketō maro, ynara tykase toto ya:

– Ajohpe mase, Jeremia. Ritonōpo Kuesēkō yna onurupopyra nexiase oya ytopyra yna ehtohme Ejitu pona, moroto ehtohme.

³ Paruke, Neria mūkuru moīko rokē mase yna poremākatohme yna ekarotohme Papironia pōkomo a yna etapatohme te, yna arotohme roropa Papironia pona.

⁴ Naeroro Joanã tō, soutatu tō tuisary tō maro, ahno tō maro Ritonōpo nyripohpyry omipona se pyra toh nexiase. Tehme toexirykō se pyra toh nexiase Juta po.

⁵ Ahno emero Juta po aoxinamatyã tarose Joanã tomo a Ejitu pona soutatu tō tuisary tomo a roropa. Juta nonory pōkō tarose eya xine imehnō nonory poe aehtyã roropa:

⁶ orutua komo te, nohpo tomo te, poetohti tō roropa tuisa ēxiry tō maro. Tarose toto emero tuisa Nepuzaratã nynomotyã kowenatu Ketaria maro. Paruke te, ywy roropa tarose eya xine tymaro xine.

⁷ Moro sã Ritonōpo omipona pyra toytose toto Ejitu pona. Toeporehkase toto pata Tapane pona.

⁸ Moroto Tapane po ynara tykase Ritonōpo ya:

⁹ – Jeremia, topu tō apoiko, zumo exiketomo zonētohme orino aka zara ao, tuisa tapyī konōto ēpataka sero pata po. Moro tyriko juteu tō neneryme.

¹⁰ Moromeīpo ynara kaxiko eya xine: “Ywy Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy, ypoetory Napukotonozo, papironio tō Esē enehpōko ase. Moro topu tō pona tapō rīko mǎ ynororo, tytapyī konōto kamisa risē rīko roropa ynororo moroto.

¹¹ Napukotonozo oehnōko mana Ejitu poremākapose. Tymenekase aexityã orihtohme tyrohsē ke, tyrohsē ke orihnōko mǎ toto; tymenekase aexityã inamotome tarosēme, tarosēme exīko Papironia pona papironio tō namotome; tymenekase aexityã orihtohme etonatoh poko, etonatoh poko orihnōko mǎ toto.

¹² Ejitu pōkō neponāmary tapyī tō zahkapōko ase. Mokaro neponāmary zahkapōko ase Papironia tuisary a, toitoine toto neponāmary arōko roropa mana tymaro. Kaneru tō pynanohne samo, azamo apoiry sã eya tupō poe azamo pyra ehtohme, moro sã mōkomo kurǎ enahkapōko Papironia tuisary mana Ejitu po, mame orēpyra ytōko ropa mana.

¹³ Topu risē xikihme exiketō pata Heriopori po, Ejitu po enahkapōko mana Ejitu tō neponāmarykō eahmatoh zahkapōko mana roropa, enara.”

44

Ritonōpo omiry juteu tomo a Ejitu po

¹ Ritonōpo tōturuse ya juteu tō poko Ejitu po: pata Mikitou po te, pata Tapane po te, Mēpi po te, nono ikurenæ po, enara.

² Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy ynara tykase:

– Pata Jerusarē enahkatopōpyry tonese oya xine, imehnō pata tō roropa emero Juta nonory po. Seromaroro patāpome ro mǎ kehko, tytaōke pyra,

³ popyra ehtoh poko moro pata tō pōkō toehse exiryke, toto zehno jehtohme. Tynekarory tō tyahkase eya xine tynekarorykōme imehnō neponāmary tomo a. Imehnō neponāmary tō toahmase eya xine; apitoryme mokaro oneahmara nexiase toto; amarokō mokaro oneahmapitopyra mexi-atose; atamurukō roropa mokaro oneahmapitopyra toh kynexine.

⁴ Ypoetory tō, urutō kō onenyohkehpyra exiase oya xine ourutohkōme moro oorypyrykō xihpyry poko pyra oehtohkōme, moro se pyra jexiryke ipunaka.

⁵ Yrome onetara mexiatose, otato pyra mexiatose. Oorypyrykō xihpyry onurumekara mexiatose; onekarorykō onyahkakehpyra mexiatose onekarorykōme, oneponāmarykō eahmatohme.

⁶ Morara exiryke tohne jehtoh ke Juta patary tō tonahkapose ya, Jerusarē esemary roropa tyahkapose ya. Tonahkase toh ya. Moro eneryke osenu-ruhkāko enenanō mana popyra exiryke ipunaka.

⁷ – Morara exiryke ywy Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemý, ekaropōko ase seromaroro: Oty katohme sero popyra ehtoh konōto poko matou? Oxiryhmāko matose. Osenahkapory se hmatou: orutua komo, nohpo tō maro, poetohti, enurusenā kō maro, akoīpyry oxinomopyra ehtohme ipunaka?

⁸ Oty katoh jyhtomāko matou ritō panō poko, onekarorykō zahkāko onekarorykōme imehnō ritō tō eahmaryme, taro Ejitu po, tōsesarise oehtohkō po? Otarame senohne rīko matose osenahkapotohme, imeimehnō nonory pōkō oeunohtohme. Oesetykō esehtōko mā toto popyra ehtoh enehpory se toto ahtao.

⁹ Owenikehtou, atamuru tō popyra ehtopōpyry poko, Juta tō tuisary popyra ehtopōpyry poko, ipyxiā popyra ehtopōpyry poko amarokō popyra ehtopōpyry poko opyxiākō maro Juta patary tō po Jerusarē esemary tō ao roropa?

¹⁰ Yrome seroae ro oorypyrykō onurumekara ro matose, oesekumuru po porohpyra ro matose osekarotohme ya, jomiry etary se pyra matose; jomihpyry ynyripohpyry roropa oya xine omipona pyra matose, ynekarohpyry oya xine, atamuru tomo a roropa.

¹¹ – Naeroro ywy Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemý oe- nahkapotorýko ase, Juta pōkō enahkapōko roropa ase, emero porehme.

¹² Juta pōkō enahkapōko ase porehme: tynonorykō po tehme toh nexiase aporo, mame imeīpo toytorykō se toh nexiase Ejitu pona. Mokaro emero tamuximākomo, ime pyra exiketō maro orihnōko mā toto Ejitu po: etonatoh po orihnōko mā toto, omise konōto ehtoh ke roropa. Mokaro eneryke osenuruhkāko imehnō mana. Enaromýke exīko mā toto. Imehnō mokaro eunohnōko mā toto; esetykō esehtōko mā toto popyra ehtoh enehpotohme.

¹³ Mame Ejitu po exiketō wānohnōko ase, Jerusarē pōkō wānohtopōpyry sã ya; etonatoh ke te, omise konōto ehtoh ke te, tyrohsē ke, enara.

¹⁴ Mokaro Juta nonory po aexityā, imeīpo toehse toh nexiase Ejitu pona ehse, osewomara, orihnōko mā toto; isene oxinamara mā toto. Toytorykō se ropa exīko mā toto Juta nonory pona ropa repe. Yrome ytosaromepyra exīko mā toto. Toitoine epaketō rokē ytōko mā toto morotona.

¹⁵ Mame ahno tuhke tooehse oturuse ymaro. Orutua kō nexiase, zuaro exiketō typyxiākō poko: tynekarorykō tyahkase eya xine imehnō neponāmarykō eahmaryme te, nohpo tō roropa morotōkō emero te, juteu tō roropa ikurenaēkomo Ejitu po. Ynara tykase toto:

¹⁶ – Otato pyra exīko ynanase onekarohpyry poko yna a Ritonōpo Kuesēkō omiryne.

¹⁷ Māpyra emero tyrīko ynanase yna omihpyry ae ro. Yna nekarory tō zahkāko ynanase yna neponāmary eahmatohme: Nohpo Imehxo Kapu Esemý. Eukuru ekarōko ynanase eya ynanekaroryme, yna tamuru tō nyrihpyry samo, yna maro yna tuisary tō tamuximākō nyrihpyry sã roropa Juta patary tō po, Jerusarē esemary po roropa. Moro sã yna ahtao yna napyry

enahp̄yme nexiase, kure rokē yna erohtoh nexiase, popyra ehtoh exipyra nexiase.

¹⁸ Yrome morohne tyrikehse ahtao yna a, ynanekarory onyahkara yna ahtao ynanekaroryme Nohpo Imehxo a Kapu Esemy te, eukuru roropa eya onekaropyra tokurehse ahtao yna a, tonahsē pyra toehse, toorihse ynanexiase osetapary poko, omise konōto roropa yna ehtoh ke.

¹⁹ Nohpo tō ynara tykase roropa:

– Kure nexiase yna nio tomo a wyi panō tyrise ahtao yna a Nohpo Imehxo Kapu Esē panono te, ynanekarory tō tyahkase ahtao roropa yna a te, eukuru roropa tukuāse ahtao yna a ynanekaroryme eya.

²⁰ Moro ezuhthoh etaryke ya ynara tykase ywy eya xine emero, orutua komo a te, nohpo tomo a roropa:

²¹ – Moro ixtaratu tyahkase ahtao oya xine Juta patary tō po, Jerusarē esemary tō ao oya xine, atamurukomo a, otuisarykomo a, tamuximākomo a moro pōkomo a roropa, moro poko zuaro pyra Ritonōpo ekarōko matou? Moro poko tuenikehse ynororo, ekarōko matou?

²² Seroae ro ononorykō tonahkase mana, patāpome toehse mana typōke pyra roropa toehse mana ipunaka. Moro eneryke tyya xine osenuruhkāko imehnō mana oserehnōko roropa mā toto. Moro esehtōko imehnō mana popyra ehtoh ripotohme, typenekehse Ritonōpo exiryke popyra ehtoh poko oexirykōke, zae pyra oexirykōke roropa.

²³ Sero popyra ehtoh toehse oya xine, onekarorykō tyahkase oya xine exiryke imehnō neponāmary tō eahmatohme, iirypyryme matose Ritonōpo a aomiry omipona pyra oexirykōke, inyripohpyry onyripyra roropa oexirykōke.

²⁴⁻²⁵ Oturuase ro ahno a emero, nohpo tomo a roropa Ritonōpo Jamih-mehxo Exikety nekarohpyry ya ekarotohme mokaro Juta pōkomo a, tosake exiketomo Ejitu po. Ynara tokarose ynororo ya oturutohme eya xine:

– Ōmirykō totapose oya xine opyxiākō maro Nohpo Imehxo Kapu Esemy a, onekarorykō zahkatohme onekarorykōme eya, eukuru maro. Morohne tyrise oya xine. Kure! Morohne tyritoko ōmihpyrykō ae ro! Anamonohpyra ehtoko!

²⁶ Yrome seromaroro etatoko ke, jomiry etaporyhtao oya xine: Ywy, Ritonōpo, yjमितunuru ke ynara tyripōko ase oya xine juteu tomo a Ejitu po. Taroino jesety onesehtopyra ropa ehtoko ōmirykō etaporyhtao ynara samo: “Jomiry etapōko ase Ritonōpo Isene Exikety, Kuesēkō netaryme.”

²⁷ Tākye ehtoh onenehpopyra ropa ase oya xine, yrome ehxirotok rokē ekarōko ase oya xine. Amarakō emero Juta tomo Ejitu po orihnōko matose etonatokhoko, tyrohsē poko roropa oenatyrykō ponāmero.

²⁸ Yrome toitoine matose epāko Ejitu poe Juta pona orihpyra ehtohme. Mame mokaro isene exiketō Juta po zuarō exīko mā toto: jomiry zae nexiase, mokaro omiry zae pyra nexiase.

²⁹ Ywy, Ritonōpo, zae jomiry ehtoh enetupuhpotoh ekarōko ase oya xine zuaro oehtohkōme: tarōkō wānohnōko ase sero nono po, toto enahkapōko ase jomihpyry ae ro.

³⁰ Moro enetupuhpotohme ynara mana: tuisa Hopora Ejitu esē ekarōko ase epetōkara a, etapary se exiketomo a, Zetekia, Juta tō esē ekarotopōpyry sã ya tuisa Napukotonozo a, Papironia esemy a. Epekara, mokyro etapary se exiketyme kynexine.

45

Ritonõpo omiry Paruke a

¹⁻² Morarame jeimamyry asakoropane taropose ahtao Jeoakĩ a, Joxia mūkuru, tuisame toexiry poko, Juta tõi esẽme, Paruke, Neria mūkuru pape meroase emero ynekarohpyry eya. Mame ekaroase Paruke a, ynara mã Ritonõpo, Izyraeu tõi Esẽ nekarohpyry ya:

– Paruke,

³ ynara ãko mase: “Typenekehse ywy! Ritonõpo, Jesemy a jemynyhmatoh tomãkapose, jetuarimary roropa. Tapotũkehse ywy pusuh kary poko, osere-masaromepyra ase!”

⁴ Mame ynara tykase Ritonõpo ya Paruke zurutohme:

– Ynyrihpyry enahkapõko ase; ynarykahpyry mukãko ropa ase. Moro rĩko ase sero nono po porehme.

⁵ Imehnõ motye kurehxo oripory se hma ya? Moro oneraximara exiko. Popyra ehtoh enehpõko ase ahno pona emero porehme, sero nono põkõ pona. Yrome oewomãko ase, isene oehtohme, ynekarohpyryme oya emero rokẽ pona oytoryhtao. Ywy Ritonõpo oturunõ.

46

Ejitu poremãkatopo Karakemi po

¹ Ritonõpo Kuesẽkõ tõturuse ya ahno tõi poko.

² Tõturuse ya Neko tõi poko, Ejitu tuisary, isoutatu tõi maro, typoremãkase aexityã poko Karakemi po, tuna Eupyrati pũto. Tuisa Napukotonozo a Papironia tuisary a typoremãkase Neko tomo. Moro toehse asakoropane jeimamyry taropose ahtao Jeoakĩ a, Joxia mūkuru, Juta põkõ esemy. Ejitu poko ynara tykase Ritonõpo:

³ “Ejitu põkõ soutatu tõi tuisary ynara kohtãko mã toto:

‘Osewomatoh apoitoko arotohme oytorykõme etonatohtaka!

⁴ Kawaru tõi kyryry tyritoko oekykõ pona õtyritohkõme epona xine!

Atakenaka ytotoko,

kapasete tõi tyritoko opuhpyrykõ pona!

Awaratãkõ aehtotoko.

Soutatu zupõ amurutoko!’

⁵ “Yrome oty enẽko ywy?”

ãko, ekaropõko Ritonõpo mana.

“Ejitu põkõ soutatu tõi epãko mã toto, enaromỹke toexirykõke.

Torehse toto, tururume ytõko toto axiny,

tỹkakoxi xine osenuhmara mã toto.

‘Emero rokẽ po omye xine erehtoh nae,

etapatopo, enahkatopo, orihmapotopo!’ ãko Ritonõpo mana.

⁶ Mokaro axĩ tururume ytõketõ epasaromepyra mã toto;

soutatu tõi mã osewomasaromepyra mã toto.

Inikahpozakoxi, tuna Eupyrati pũto osetapãko mã toto,

epukãko mã toto.

⁷ Onoky mokyro, onuhkety, tuna Niro samo, zueme tuna exiryhtao pehme toehse ahtao, ehpio tyneryse ahtao.

⁸ Ejitu mokyro, onuhnõko Niro samo zueme ahtao, tuna samo ehpio kõi tyneryse ahtao.

“Ejitu ynara ãko mana:

‘Onuhnõko ase zueme tuna ehtoh samo, sero nono pehkatohme;

pata tō enahkāko ase epōkō maro.

⁹ Ejitu pōkomo, kawaru tō aropotoko, kahu tō roropa axī toto ytotohme etonatoh taka!

Soutatu tō aropotoko etonatoh taka, orutua komo Etiopia poe Ripia poe roropa, osewomatoh aronanomo, Rute pōkō roropa, emese kure pyrou ekomananomo tytakykō ke.’ ”

¹⁰ Sero ěmepyrý ahno apiakatohme Ritonōpo a, Kuesēkō Jamihmehxo Exiketyme mana!

Seroae, emỹpōko mana;

seroae, topetōkara wānohnōko mana.

Itapemā mokaro enahnōko mana tuesapare toehto pona,

imunurukō ěnōko mana ise pyra toehto pona.

Seroae, tynetapatyā zahkāko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety mana inikahpozakoxi, tuna Eupyrati pūto.

¹¹ Ejitu pōkomo, ytotoh Kireate pona opi zupise!

Oepitykō toiparo rokē mana,

popyra oehto ekurākasaromepyra mana.

¹² Imeimehnō nonory po tokātose oehxirotopōpyry poko, oporemākatopōpyry poko.

Oxitarykō totase ahno a ononorykō poro porehme.

Imepỹ pona soutatu tōsetapase,

oximaro toepukase toto nono pona.

Napukotonozo oehtopōpyry poko

¹³ Papironia tuisary, Napukotonozo tooehse ahtao Ejitu tō nonory poremākaposē, Ritonōpo tōturuse ya, ynara tykase:

¹⁴ “Ynara kahtoko pata tō po, Ejitu po:

Mikitou po te, Mēpi po te, Tapane po, enara:

‘Opyrekō apoitokō ōsewomatohkōme;

okyryrykō emero tonahkasēme exīko etonatoh tao!

¹⁵ Oty katohme oneponāmarykō jamihme exikety toepukase?

Tomase ynororo exiryke Ritonōpo a nono pona.’

¹⁶ Ejitu pōkō soutatu tō tōsetapase; toepukase toto.

Ynara tykase toto oseya:

‘Ehmaropa axiny!

Ehmaropa tapyi taka kuesaka xine ropa, osewomatohme, orihpyra kuehtohkōme, epatohme kuepetōkara winoino!’

¹⁷ Ejitu esē esehpatoko sero esety kasenato ke:

‘Panaikato ke epyrypakety, tokurehse exikety.’

¹⁸ “Ywy, tuisame Exikety oturūko ase.

Ywy ase Ritonōpo, Isene Exikety.

Jesety mā Oesēkomo, Jamihmehxo Exikety.

Ypy Tapoa imehnō ypy tō motye kaehxo mana.

Ypy Karameru roropa kaehxo mana tuna konōto epoe,

morohne sã mokarō aehtyā osetapase amaro xine

omotye xine jamihme mā toto, Ejitu pōkomo.

¹⁹ “Ejitu pōkomo, atakimatoko tarose oehto kōme imehnō poetoryme!

Pata Mēpi patāpome exīko,

tomasēme exīko nono pona,

tytaōke pyra exīko mana.

20 Pui ěxiry sã Ejitu mana kurano, tupurusẽme moromoroimo a inikahpoe aehtyamo a.

21 Soutatu tō epehmãko mã toto takorehmatohkõme repe, yrome pui mūkuru tō sã rokẽ mã toto.

Osetapara mã toto.

Toeramase rokẽ mã toto emero epatohme, toto ehxirotoh toehse exiryke, toto enahkatoh toehse mana.

22 Ejitu pōkō epãko mã toto,

etakinãko mã toto okoi samo, soutatu tō epetōkara oepyyryke.

Wywy ke osetapãko mã toto apotopokō akohnanō samo.

23 Itu akohnōko mã toto, tupime moro taka omomyry ahtao ro; isoutatu tō tuhke mã toto, ikuhpýme, taparara tō tuhke exiry motye.

24 Ejitu pōkō toehxirose mã toto,

typoremãkase toexirykōke ahno a inikahpoe exiketomo a.

Ywy Ritonōpo oturuno.”

25 Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemy ynara tykase:

– Amō wãnohnōko ase, Tapa pōkō neponãmarykō, Ejitu tō roropa te, toto neponãmarykō roropa te, ituisary tō maro. Ejitu tuisary wãnohnōko ase, ahno roropa emero, mokyro enetupuhnanō towomanekõme.

26 Mokaro ekarōko ase toto etapary se exiketomo a, tuisa Napukotonozo a hkotano, Papironia esemy ipoetory tō maro. Yrome imeĩpo mokaro ahno oehnōko ropa mã toto Ejitu nonory pona ehse. Ywy, Ritonōpo, oturuno.

Typoetory tō pynanohnōko Ritonōpo mana

27 “Ypoetory Jako pakomotyamo, enaromyra ehtoko!

Izyraeu tomo oserehpyra ehtoko!

Opynanohtorýko ase moro nono poe, moe otūtatohkõme ropa, moroto imehnō poetoryme matose.

Oehnōko ropa matose oesaka xine kure rokẽ ehse,

torëtyke pyra, towomase.

Mame imehnō oerehpyra xine exĩko mã toto.

28 Amaro xine exĩko ase opynanohtohkõme.

Imeimehnō nonory pōkō enahkapōko ase

emero porehme moro pona taropose matose ya,

yrome amarokō oenahkapopyra exĩko ase.

Tuãnohsẽme exĩko matose roropa repe,

yrome awãnopyrykohtao ya,

zae rokẽ awãnohtorýko ase;

onymotyëkara ase.

Ywy Ritonōpo oturuno.”

47

Ritonōpo nekarohpyry pirixteu tō poko

1 Osetapara ro Ejitu tuisary ahtao pata Kaza pōkō maro, tōturuse Ritonōpo Kuesëkō ya pirixteu tō poko.

2 Ynara tykase ynororo: “Enetoko ke!

Tuna onuhnōko inikahpozakoxi,

tururume ytōko mana opotunety samo, tuna zueme exikety sã roropa.

Nono emero nerýko mana, pata tō maro, ahno maro pata pōkomo.

Kohtãko mã toto takorehmane se toexirykōke,

sero nono pōkō xitãko mã toto emero porehme.

3 Kawaru tō pupuru etãko mã toto, kahu tō panaikato, ipupuru tō panaikato.

Typoenoke exiketō eramara ropa mǎ toto typoenō zupitohme,
emary tō jamihme pyra toehse exiryke, tapotūkehse toto.

⁴Tōmehse moro ĕmepyr̄y pirixteu tō nonory enahkatopo.

Tōmehse moro ĕmepyr̄y pata Tiro tō akorekehkapotohme tope tomo a, Xitō
maro, enara.

Ywy Ritonōpo, pirixteu tō enahkapōko ase, ahmōta Kereta poe aepyhpyamo
emero.

⁵Kaza pōkō ihnamōko mǎ toto toemynyhmarykōme,

Axikerō pōkō emynyhmǎko mǎ toto.

Oty pona xitakehpyra mǎ mokaro pirixteu tō akoĩpyry?

⁶Ynara kohtāko matose, pirixteu tomo:

‘Ritonōpo, otara ahtao yna etapakehnōko mah?

Atapemǎ ikurākako ropa ĕ aka;

moroto rokē tehme ehtohme!’

⁷Yrome moro tapema oseremasaromepyra mana,

erohtoh tokarose ahtao ya aerohtohme.

Mokyro aropoase osetapase pata Axikerō tō maro,
ahno maro roropa tuna konōto ehpio po.”

48

Moape enahkatoh poko

¹Ritonōpo Jamihmehxo, Izyraeu tō Esem̄y ynara tykase Moape tō poko:

“Emynyhmatoko pata Nepo pōkō poko, ipatarykō tonahkase exiryke!

Pata Kiriataĩ tapoise nexiase,

isoutatu tō tapyĩ jamihme exikety tytahkase,

tomase nono pona, epōkō typoremākase.

²Imehxo Moape tō ehtopōpyry tonahse.

Hexipō po, epetōkara osenetupuhnōko mǎ toto tynyryrykō poko:

‘Ehmaropa, Moape tō enahkase!’

Soutatu tō ytōko mǎ toto pata Matamē poremākase;

mynyhme rokē exīko moro pata pōkomo.

³Pata Horonaĩ pōkō kohtāko mǎ toto:

‘Yna etapāko mǎ toto!

Yna esary enahkāko mǎ toto!’

⁴“Moape nonory tonahkase mana;

poetohti xitāko mana.

⁵Etatoko ke ixitarykomo, osema tao pata Ruite pona,

etatoko roropa kui kui katoh moro,

sam karyke osema tao ikurenaka pata Horonaĩ pona.

⁶‘Axiny! Tururume ytotoko osepynanohtohme!’

āko mǎ toto, kui āko mǎ toto.

‘Epatoko jumētu samo, ona po exiketomo, tosēke pyra exiketomo!’

⁷“Moape tomo ajamitunuru ipune mekarootose omōkomory roropa oewom-
atohkōme repe,

yrome seromaroro typoremākasēme exīko mase.

Oritō Kemo tarosēme exīko imepỹ nono pona, otuisary poenō maro oritō
poko oturuketō maro.

⁸Apatary tō emero osewomara exīko,

tonahkasēme exīko mǎ toto; jakanahmǎ tomo,

ona maro somohmǎ tō maro typahsēme exīko mǎ toto.

Ywy Ritonõpo oturunõ.

⁹ Topu imenekatoko aorihyã ekepyry zonẽtohme, Moape tõ kyryryme, ynara exiryke, okynã pyra sero nono tonahkasẽme exiko; ipatary tõ patãpome exiko, tytaõke pyra. Ahno pyra exiko mã moroto.”

¹⁰ Popyra ehtoh enehpoko mokyro ajoajohpe rokẽ Ritonõpo nyripohpyry pokõ exikety!

Popyra ehtoh oehnõko mokyro a soutatume ahtao yrome onuopyra ynororo ahtao!

Moape tõ patary tõ enahkatoh pokõ

¹¹ Ritonõpo Kuesẽkõ ynara tykase:

– Moino ro Moape tõ osetapara toh nexiase, towomase toh nexiase, epetõkara a anaropyra toh nexiase imehnõ poetoryme, inonory poe. Uwa eukuru sã mã Moape tomo tukurãkase ahtao, onywyrywymara ahtao, anarykara roropa ahtao imepỹ ã aka. Tomepore aexihpyry atahnikara nexiase, onytyromara nexiase.

¹² — Naeroro etatoko pahne, imeĩpo, ãko Ritonõpo mana, imehnõ ahno enehpõko ase Moape tõ enahkatohme, uwa eukuru kuamyry sã nono pona ipoko erohketomo a. Moape tõ kuãnõko sã mã toto, ã tõ akuhmõko mã toto.

¹³ Mame Moape tõ ehxirõko mã toto tyneponãmarykõ Kemo pokõ, Izyraeu tõ ehtopõpyry samo toehxirose toto ahtao Peteu pokõ towomanekõme enetupuhxĩpo eya xine.

¹⁴ Orutua komo, Moape põkomo, ynara kasaromepyra matose: Orẽpyra ynanase, jamihme ynanase osetapary pokõ, kasaromepyra matose.

¹⁵ Moape tomo, ipatary tõ maro tonahkase mã toto; ipoenõ, nuasemãkõ totapase mã toto. Ywy ase Tuisa, oturũko ase.

Jesety Oesẽkõme mana, Jamihmehxo Exikety.

¹⁶ Sero ahno poremãkatoh ameke pyra oehnõko mana; okynã pyra oenahkatoh oehnõko mana.

¹⁷ Emynyhmatoko Moape tõ pokõ, ameke pyra exiketomo; mokyro esety waro exiketomo.

Ynara kahtoko:
“Orẽpyra oehtohkõ tonahse, imehxo oehtopõpyry nenahno.”

¹⁸ Amarokõ, Tipõ põkomo, yhtoko tuisame exiketõ esary poe; oporohtoko nono pona, putoh katoh pona. Moape poremãkane tooehse mana; soutatu tõ tapyĩ tõ jamihme exiketõ tahkãko mana.

¹⁹ Pata Aroea põkomo, osema ehpiõ po eraximatoko; ekaropotoko mokaro epaketomo a: “Otara toehse?”

²⁰ Ynara ãko ezuhnõko mã toto:
“Moape nonory põkõ typoremãkase mã toto. Ixitatoko mokaro pokõ tonahkase toto exiryke.

Zuruko toto tuna Aranõ ehpiuroko Moape poremãkatopõpyry pokõ.”

²¹ Ona po pata tõ wãnohtoh toehse mana: Horõ wãnohtoh te, Jasa te, Mepaate te,

²² Tipõ te, Nepo te, Pete-Tipirataĩ te,

²³ Kiriataĩ te, Pete-Kamuu te, Pete-Meão te,

²⁴ Keriote te, Posora, enara. Moape tō patary tō porehme moe exiketomo moe pyra exiketō roropa emero tuãnohsẽme exĩko mã toto.

²⁵ Moape orẽpyra ehtoh takurihmose, ajamitunuru tonahkase mana. Ywy Ritonõpo oturunõ.

Moape ehxirotõh sero

²⁶ Ynara ãko ro Ritonõpo mana:

— Toetỹse Moape tō tyripotoko, turumekase jexiryke eya xine, Ritonõpo, toto Esẽkomo. Tonarutatopõpyry aka omõnõko Moape tō mana. Toto zurõko imehnõ mana.

²⁷ Moape tomo, wenikehpyra hma Izyraeu tō zurotopõpyry oya xine? Mokaro tyrise oya xine omato kō samo tapoise ahtao.

²⁸ — Moape põkomo, apatarykõ irumekatoko, ytotoko osesarise topu tō rãnaka. Utuku sã ehtoko. Tymỹkõ rĩko mã toto topu emory ehpiõ po.

²⁹ Moape tō epyrypaketõme mã toto. Imehnõ motye kure osekarõko mã toto. Typoko xine rokẽ osenetupuhnõko mã toto.

³⁰ Ywy Ritonõpo, imehnõ zehno Moape tō ehtoh waro ase. Epyrypãko mã toto toiparo rokẽ tynyrirykõ poko. Okynã pyra tonahse mã toto.

³¹ Morara exiryke xitãko ase Moape põkõ poko emero, Kia-Here põkõ poko roropa.

³² Xitãko ase itamurumehxo Xipima põkõ poko, Jazea põkõ poko roropa, yrome itamurume hkopyra. Pata Xipima, uwa zoko sã mase; ãmoriry tō ahtãko tuna konõto Aorikyhpory epozakoxi mya pata Jazea pona. Yrome seromaroro oepetõkara a anarykatyã tonahkase tiriiku tõkehko, uwa zoko tō roropa.

³³ Tãkye ahno ehtoh tonahse, atãkyematoh roropa tonahse Moape nonory kurã po. Uwa eukuru onyripyra toehse mã toto. Eukuru rinanõ pyra mana, kui kananõ pyra roropa mana tãkye ehtoh ke.

³⁴ — Mokaro pata Hexipõ põkomo te, pata Ereau põkõ roropa kui ãko mã toto, toto kui katoh etãko imehnõ mana Jasa po. Osetãko roropa pata Zoa põkomo a te, mya roropa Horonã põkomo a, pata Tyrisenã Ekerate põkomo a roropa. Iporiry Ninirĩ roropa tãpaise.

³⁵ Moape põkomo a tynekarorykõ zahkakehpõko ase ypy tō emory po. Inekarorykõ zahkakehpõko ase eya xine toto ritõ tō eahmaryme. Ywy ase Ritonõpo, oturunõ oya xine.

³⁶ — Morara exiryke emynymãko ase, xitãko ase ukurohtao Moape tō poko, pata Kia-Here põkõ poko roropa, rue etone sã ase ahno hnamoryme ekepyry zonẽtoh poko; ikyryrykõ emero tonahkase exiryke.

³⁷ “Zũsetykõ tysahkase emynymaryme, tõsetypokase roropa mã toto. Typ-ihpyrykõ tysahsahkase ihnamoryme eya xine tomarykõ poko, upo topuxiximã tamuruse eya xine.

³⁸ Zara po emero tapyi tao, xitãko mã toto, pata esemary tō ae roropa, Moape tyhmose ya exiryke oripõpo samo yzamaro pyra toehse ahtao,” ãko Ritonõpo mana.

³⁹ Ihnamõko mã toto: Moape tō tytahkase sã mã toto! Ehxiroko mã toto! Inonory tonahkase mana, eunohnõko mã toto imehnõ nonory põkomo, zomye exiketomo. Ywy Ritonõpo oturunõ.

Osewomasaromepyra Moape tō exĩko

⁴⁰ — Ywy Ritonõpo ekaroase: Imepỹ ahno oehnõko osetapase Moape tō maro. Piano sã oehnõko mana yhtose Moape pona, taporihke.

⁴¹ Ipatarykõ tapoisẽme exĩko mã kehko soutatu tõ tapyĩ jamihmãkõ maro. Moro toehse ahtao Moape tõ soutatu tõ oserehnõko mã toto nohpo samo jetũ toehse ahtao enururuhtao.

⁴² Moape tonahkasẽme exĩko, tynonoryke pyra exĩko mã toto, turumekase jexiryke eya xine.

⁴³ Enaromỹke ehtopo, eutary tõ nono ao, ahno apoitoh roropa Moape tõ eraximãko. Ywy Ritonõpo oturunõ.

⁴⁴ Epaketõ enaromỹke eutary aka epukãko mã toto, eutary ae tutũtase exiketõ apoitoh taka omõnõko mã toto, Moape tõ enahkatohtymenekase Ritonõpo a exiryke, Moape tõ enahkapotohme.

⁴⁵ Imehnõ epãko mã toto, tapotũkehse, osewomatoht zupĩko pata Hexipõ po repe. Yrome Hexipõ, tuisa Seõ patahpyry zahnõko mana. Moape nonory ehpio tyahkase, ypy tõ emory roropa, osetapary se exiketõ esary.

⁴⁶ Moape tomo myhene! Tyneponãmarykõ Kemo eahmananõ tonahkase; imũkuru tomo, õxiry tõ roropa tarose imehnõ poetoryme.

⁴⁷ Yrome imeĩpo Moape tõ enehpõko ropa ase, apitoryme toto ehtopõpyry sã toto ehtohme ropa.

Moro sã Moape tõ wãnohpõko Ritonõpo Kuesẽkõ mana.

49

Amonita tõ wãnohtoh poko Ritonõpo a

¹ Ynara tykase Ritonõpo Kuesẽkõ amonita tõ poko:

— Otoko hnae Izyraeu tõ orutua komo? Sero nono, Ritonõpo nekarohpyry Izyraeu tõ esaryme ehtohme ewomananõ pyra hnae? Oty katoht ritõ Moroke a Kate tõ nonory tapoise, eahmananõ toytose roropa moro pona osesarise?

² Yrome imeĩpo etonatoht enehpõko ase pata Rapa põkomo a, panaikatõ etãko mã toto. Moro amonita tõ patary enahkãko mã toto, nono pona emãko mã toto. Pata tõ pisarara moro zomye exiketõ apoto ke tonahkasẽme exĩko mã kehko. Mame tynonorykõ puxihkãko ropa Izyraeu tõ mana moro apoityã wino. Ywy Ritonõpo oturunõ.

³ Ihnamoko, kui kahtoko Hexipõ põkomo! Pata Ae tonahkase mana! Oxitatoht nohpo tomo, Rapa põkomo! Upo amurutoko kamisa topuxiximã risemy, ihnamotoko. Tururume ytotoko, wazawazame rokene. Oneponãmarykõ, Moroke tarosẽme exĩko mya imehnõ nonory pona, ipoko oturuketõ maro, tuisame exiketõ maro.

⁴ Jurumekahpõkomo, oty katoht epyrypãko matou? Orẽnõko matose. Oty katoht jamihme ro osekarõko matou? Imehnõ etonasaromepyra mã toto amaro xine, ouno toexirykõke, ekarõko matose repe.

⁵ Emero rokẽ poe oerehtoh enehpõko ase opona xine, epãko matose emero porehme. Tururume ytõko matose osepynanohtohme, orihpyra ehtohme. Ahno pyra oxinamãko, soutatu pyra exĩko, osetapasaromepyra exĩko matose. Ywy ase Oesẽkomo, Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety, oturunõ.

⁶ — Yrome imeĩpo amonita tõ enehpõko ropa ase apitoryme toto ehtopõpyry sã toto ehtohme ropa. Ywy Ritonõpo oturunõ.

Etõ tõ wãnohtopõpyry poko

⁷ Ritonõpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase Etõ tõ nonory põkõ poko:

— Pata Temã po tuaro exiketõ pyra mã toto. Tuaro toto ehtoh tonahse.

⁸ Tetã põkomo, eramatoko, tururume ytotoko! Otonõtoko! Ezau pakomotyã enahkapõko ase, toto wãnohtoh toehse exiryke.

⁹ Uwa epery apoiryhtao ahno a, toitoine uwa tō oxinomōko mā kehko zoko poko; omato tō oepiryhtao koko ematonanohse, ise toto ehtoh rokē arōko mā toto.

¹⁰ Yrome Ezau pakomotyā mōkomory emero tapoise ya, aotonētohkō tonahkapose ya. Naeroro otonēsaromepyra toehse mā toto. Mokaro Etō pōkō tonahkase toto, jekyry tō maro, ikatonō maro. Epara mā toto, emero.

¹¹ Opoenōpo tō inomoko ymaro, toto pynanohnōko ase. Oekyry tō pytỹpo tō ewomāko ase. Ah jenetupuhno toto.

¹² Tōturuse ro Ritonōpo nexiase:

– Mokaro zae ehtoh poko exiketō tuānohse ahtao imehnō samo, awānohpyra xine osekarōko matou? Tuānohsēme exīko matose roropa.

¹³ Ywy roro oturuase pata Posora pōkō poko, ynara totapose ywy: Posora pōkō enatyry osenuruhkatohme exīko, ipatarykō patāpome exīko mana; imehnō moro pata eunohnōko mā toto, moro pata esehtōko mā toto popyra ehtoh enehpotohme. Pata tō pizarara moro pata zomye exiketō tonahkasēme exīko jūme. Ywy Ritonōpo oturunō.

¹⁴ Naeroro ynara tykase ywy:

– Ritonōpo Kuesēkō omiry totase ya. Tōmiry arone tonyohse eya imeimehnō ahno zurutohme ynara katohme: “Osoutatu tō oximōpotoko etonatotohme, Etō poremākatohme!

¹⁵ Etō tomo, jamihme pyra ononorykō pōkō rīko Ritonōpo mana. Ouno xine pyra exīko imehnō mana, emero.

¹⁶ Imehnō motye orēpyra mosekarootose, yrome tōsenekunohse mexiatose. Topu tō rānao tōsesarise matose, ypy tō emory po. Yrome kaehxo awahtao xine ro piano samo oporemākapotorỹko Ritonōpo mana. Ywy, Ritonōpo, oturunō.”

¹⁷ Ynara tykase Ritonōpo:

– Etō tō poremākatoh popyrahxo exīko mana. Moro kuroko ytoketō osenuruhkāko mā toto, enaromyke exīko mā toto moro eneryke tyya xine.

¹⁸ Etō exīko Sotoma tō ehtopōpyry samo, Komora maro tonahkase toto ahtao, pata tō pizarara tomye exiketō maro. Moroto patāpome exīko, ahno esaryme pyra, axītao rokē tosarykō onyripyra moroto mā toto. Ywy Ritonōpo oturunō.

¹⁹ Reāo samo, tūtaryhtao itu htae, tuna Joatāo ehpiuroko onuhtohme onahpoty pona, moro sã oehnōko ase Etō pōkō erehtohme. Epāko mā toto tynonorykō poe. Mame tuisame ynymenekahpyry mokaro esēme exīko mana. Onoky nae ysã exikety? Onoky orēpyra nae ymaro tōsetapary zuno pyra? Otoko kowenatu nae tōmiry omipona jyrīko?

²⁰ Naeroro etatoko pahne: ywy Ritonōpo osenetupuhno ynara tyritohme Etō tomo a. Etatoko ke, ynara Temā pōkō rīko ase: ipoenō syryhmāko imehnō mana, tamuhpomākō roropa. Oserehnōko mā toto, moro popyra ehtoh eneryke tyya xine.

²¹ Etō typoremākase ahtao panaikatō konōto exīko, nono tykytyky āko, ahno kui kary osetāko moe, tuna konōto Akapa po.

²² Pata Posora pōkō maro osetapāko epetōkara mana piano samo, taporihke yhtōko kaino axiny ikarimotatotohme. Moro toehse ahtao Etō tō soutatu tō enaromyke exīko ipunaka, nohpo samo jetū toehse ahtao enururuhtao.

Tamaxiku wānohtoh poko

²³ Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkō pata Tamaxiku poko:

– Pata Hamate pōkō, pata Arapate pōkō roropa torētyke mā toto, enaromyke mā toto, popyra ehtoh oepiry poko turuse toto exiryke. Enaromyke toto ehtoh pohkane konōto sã tuna konōto kua oehnōko mana toto pona, toto nerymatoh samo. Oseremara mā toto.

²⁴ Tamaxiku pōkō jamihme pyra mā toto. Toeramase mā toto epatohme enaromȳke. Sam āko mā toto. Ihtomāko nohpo samo jetū toehse ahtao enururuhtao.

²⁵ Moro pata kurā potu, tākye aexihpyry, seromaroro patāpome toehse, tytaōke pyra ipunaka.

²⁶ Naeroro moro ěmepyry toehse ahtao nuasemākō, soutatu tō maro emero totapasēme exīko pata esemary tō ae. Ywy Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, oturunō.

²⁷ Pata Tamaxiku apuru tō zahkāko ase. Moro apoto Pē-Hatate tapyī tō konōto enahkāko mana.

Ketaa wānohtopo, Hazoa roropa

²⁸ Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkō ahno Ketaa tō poko, pata Hazoa tuisary tō poko roropa, typoremākase aexityā tuisa Napukotonozo a, Papironia esemy a:

– Otūtatoke Ketaa pōkō poremākatohme; mokaro enahkatoko xixi tūtatohe wino aexityamo.

²⁹ Itapyīkō apoitoko, eky tō maro kaneru tōkehko, ikyryry tō emero kamisa tōkehko itapyī tō tae, kameru tō maro. Ynara kahtoko: “Emero rokē po ōmye xine iiryhmatoh nae, etapatopo, enahkatopo, orihmapotopo!”

³⁰ – Hazoa pōkomo, ywy, Ritonōpo ynara āko ase, oenaroximatorȳko ase: Epatoko mya, otonētoko. Tuisa Napukotonozo, Papironia esemy tōsenetupuhse oporemākarykō poko, ynara tykase:

³¹ “Ehmaropa! Mokaro syporemākatatose, orēpyra osekarōko mā toto, towomase! Ipatary tō ameke mā toto imehnō wino. Omōtohe apuru pyra mā toto isorotohto pyra roropa.” Ywy Ritonōpo oturunō.

³² – Jeky tō tarosēme exīko mā kehko, kameru tomo, pui tōkehko! Mokaro ahno saporarahme aropōko ase emero rokē pona, mytyhse tūsetykō sahananomo, mokaro a popyra ehtoh enehpōko ase emero rokē poe. Ywy Ritonōpo oturunō.

³³ Hazoa ahno esaryme pyra exīko mana. Jūme patāpome exīko, kaikuximo tō itu htaō kō esaryme rokene.

Erāo wānohtoh poko

³⁴ Okynā pyra Zetekia tuisame toehse ahtao Juta tō esēme, Ritonōpo tōturuse ya Erāo poko.

³⁵ Ynara tykase Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety:

– Orēpyra toehse Erāo soutatu tō pokoino pyrou ekomary poko emese kure exiketomo. Yrome mokaro emero etapāko ase.

³⁶ Tyryrykane enehpōko ase emero rokē poe Erāo pona. Erāo pōkō saporarahme aropōko ase imeimehnō nonory pona. Imehnō nonory pona epāko mā toto.

³⁷ Mame topetōkara zuno Erāo pōkō ripōko ase, toto etapary se exiketomo. Mame toto zehno jexiryke toto enahkapōko ase. Imehnō nonory pōkō soutatu tō enehpōko ase toto poremākatohme, toto enahkatoh pona. Ywy Ritonōpo oturūko ase.

³⁸ Erāo tuisary tō, tamuximākō maro enahkapōko ase, moroto tuisame jehtoh apō tyritohme.

³⁹ Yrome imeīpo Erāo ehtopōpyry sā tyripōko ropa ase. Ywy Ritonōpo oturunō.

¹ Ritonõpo Kuesëkõ töturuse ya Papironia poko, epõkõ poko roropa. Ynara tykase ynororo:

² “Imeimehnõ nonory põkõ zurutoko!

Oturutoko eya xine!

Zuaro toto tyripotoko jarao, imehnõ netaryme!

‘Papironia tapoise!

Mokaro neponãmarykõ Peu-Maatuke tytahkase!

Papironia neponãmarykõ toehxirose mã toto.

Toto neponãmary nuriamã tytahkase mã toto!’ ”

³ – Ahno tooehse inikahpoe osetapase Papironia maro. Patãpome tyrĩko mã toto. Ahno epãko mã toto okyno tõ roropa epãko. Arypyra exĩko moroto mana.

Izyraeu tõ oehnõko ropa

⁴ Ynara tykase Ritonõpo Kuesëkõ mana:

– Moro ãmepyrý toehse ahtao, Izyraeu tõ oehnõko ropa Juta tõ maro tyxitarykõme, jupĩko roropa mã toto, Tosëkõme.

⁵ Ekaropõko mã toto: “Otoko osema nae Xião pona?” Mame ytõko mã toto xiaro, Xião winakoxi. Ynara ãko mã toto: “Ehmaropa oximaro kuehtohkõme Ritonõpo maro, Kuesëkomo a. Kuomirykõ setapotone eya, jũme wenikehpyra ropa kuehtohkõme.”

⁶ – Ypoetory tõ kaneru tõ sã mã toto, tytahse ypy tõ poro, azahkuru toehse ipyno exiketõ exiryke, erase tomo. Taropose toto eya xine ypy tõ po. Mame kaneru tõ sã toytose toto ypy tõ poro, somohmã poro roropa. Mame tuenikehse toh nexiase tosarykõ poko.

⁷ Tyryhmase toto imeimehnomo a nexiase, tonese ahtao eya xine. Epetõkara ynara tykase: “Iiryryryme toehse mã toto Ritonõpo a. Naeroro toto ryhmary kyaa xine azahkuru pyra mana. Zaehxo mokaro exiry anamonohpyra toto ahtao Ritonõpo Tosëkõ omiry omipona, tytamuru tõ ehtopõpyry samo.”

⁸ – Izyraeu tomo, epatoko Papironia poe! Moro nono irumekatoko! Moro poe ytoketõ osemazuhme ehtoko!

⁹ Ynara exiryke: Inikahpoe imehnõ nonory põkõ oximõpõko ase jamihme exiketomo ytotohme etonatohme papironio tõ maro. Osetapãko mã toto pata Papironia poremãkatoh pona. Isoutatu tõ pyrou wõko mã toto, emese kure urakanaketõ samo. Amonohpyra mã toto.

¹⁰ Papironia mõkomory kurã apoĩko mã toto, typenetatohkõ emero arotohme tymaro xine. Ywy, Ritonõpo, oturunõ.

Papironia poremãkatoh poko

¹¹ Ritonõpo Kuesëkõ ynara tykase:

– Papironia põkomo, mõkomo kurã maroatose emero ypoetory tõ nonory poe. Seromaroro tãkye matose pui poenõ samo, tymyhpokase exikety sã onahpoty po, kawaru sã roropa, ekuremara exikety.

¹² Yrome apatarykõ typoremãkasẽme exĩko; ehxirõko mã Papironia põkõ mana. Ime pyra exĩko mã toto ipunaka. Patãpome exĩko, ona sã tonore, tuna maro pyra.

¹³ Mokaro zehno jexiryke Papironia ipapyhpyryme exĩko mana, typahse nono pona. Ahno pyra exĩko moroto mã rahkene. Moro kuroko ytoketõ: “To!” ãko mã toto, osenuruhkãko mã toto. Enaromỹke exĩko moro eneryke tyaa xine.

14 — Typyreke exiketomo, ytotoko etonatoh pona Papironia maro. Pata zomye ytotoko. Pyrou ke tuotoko opyre tō ke emero, iirypyryme toehse toexirykōke ya, Ritonōpo.

15 Kui kahtoko osetapary poko pata zomye porehme! Seromaroro Papironia tōsekarose. Apuru tō tytahkase. Tomase mā toto nono pona. Ywy Ritonōpo emỹpōko ase papironio tomo a. Amarokō roropa emỹpotoko. Papironia pōkō tyritoko imehnō ritopōpyry sã eya xine.

16 Otyro puhturu anarykapopyra ehtoko moro nono po, tykyrysã anapoipopyra ehtoko roropa Papironia po. Katonō emero imeimehnō nonory poe aepyhpyã morotona enaromỹke exīko topetōkara soutatu tō poko. Ytōko ropa mā toto tynonorykō pona ropa.

Izyraeu tō oepyyry ropa poko

17 Ritonōpo Kuesēkō ynara tykase:

— Izyraeu tō kaneru tō sã mā toto tyryhmase ahtao reão tomo a, sapararahme taropose ahtao roropa eya xine. Osemazuhme Izyraeu tō typoremākase Axiria tuisary a, imeĩpo jehpyry tonahse tuisa Napukotonozo a, Papironia esemy.

18 Morara exiryke ywy Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esemey tuisa Napukotonozo wãnohnōko ase ipoetory tō maro, axirio tō esē wãnohtopōpyry sã ya.

19 Izyraeu tō arōko ropa ase inonorykō pona. Tykyrysã poko otuhnōko mā toto ypy Karameru po, Pasã po roropa. Kure rokē otuhnōko mā toto emero ipenatohkō poko Ēparaĩ nonory po, Kireate nonory po roropa.

20 Moro ěmepyyry toehse ahtao Izyraeu tō onyhxiropyra exīko imehnō mana iirypyry poko, Juta tō roropa onyhxiropyra imehnō mana popyra ehtoh poko. Mokaro emero tōxinamase exiketō rypyry korokāko ase. Ywy Ritonōpo oturuno.

Papironio tō wãnohtopōpyry poko

21 Ritonōpo ynara tykase:

— Ytotoko osetapase Merataĩ pōkō maro, Pekote pōkō maro. Mokaro etapatoko, toto enahkatohme jūme rokene. Ynyripohpyry oya xine tyritoko, emero porehme.

22 Moro panaikatō osetapary poko osetāko mana moro nono po. Itamurume tonahkasēme exīko mana.

23 Maheta ke sã sero nono pōkō tytahkase Papironia a, seromaroro moro maheta tytahkase sã rahkene! Imehnō nonorypōkō emero tōsenuruhkase toto Papironia poremākatoh eneryke tyya xine.

24 Amarokō Papironia pōkō tuaro pyra awahtao xine tomōse matose ynyrihpyry taka, āpoitohkō aka. Tapoise matose, āpuruhpyry aka tōsetapase oexirykōke ymaro.

25 Ywy Ritonōpo Oesēkō Jamihme Exikety a ypyre tō esary totapuruhmakase. Ypyre tō touse ya, zehno toehse jexiryke, erohtoh nae jexiryke roropa Papironia po.

26 Emero rokē poe osetapatoko Papironia poremākatohme! Tiriiku tōkehko ě ikararahtoko! Mōkomo enehpotoko kaetokohxo tyritohme tiriiku tōkehko kaetokohxo ehtoh samo! Sero nono enahkatoko porehme. Akoĩpyry onynomopyra ehtoko ipunaka.

27 Isoutatu tō etapatoko emero. Toto enahkatoko! Papironia pōkō enatry toehse myhene! Toto wãnohtoh toehse rahkene!

²⁸ Epaketō Papironia poe toeporehkase mā toto Xiāo pona. Ekarōko mā toto Ritonōpo Kuesēkō emỹpotoh poko; Papironia pōkō wānohtopōpyry poko Itapyī Kurā enahkatopōpyry emetakame.

²⁹ – Pyrou ekomananō enehpotoko oximōme Papironia pōkō wotohme. Pyrou ekomary waro exiketō emero enyohtoko morotona. Pata zomyehmapotoko epara toto ehtohme. Papironia pōkō epehmatoko inyrytā imehnomo a emetakame, imehnō motye kure osekaroryke eya xine yneneryme. Ywy ase Ritonōpo, Izyraeu tō Esē Kurano.

³⁰ Morara exiryke imūkuru tō nuasemākō totapasēme exīko osema tao, sou-tatu tō emero tonahkasēme exīko moro ēmepyyry ae. Ywy Ritonōpo oturuno.

³¹ – Papironia, imehnō motye kure osekarōko matose. Naeroro ywy Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, oepekara ase! Awānohtohkō toehse mana.

³² Omoro, ahno epyrypaketomo, osetapāko mase, epukāko mase, imehnō ākorehmara exīko mā toto owōtohme ropa. Apatary tō zahkāko ase. Toto zomye exiketō emero tonahkasēme exīko mana.

³³ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase:

– Izyraeu tō etuarimāko mā toto, Juta tō maro. Toto rohmanohpōko imehnō mana, āpuruhpyry tao samo. Toto onymyhpokara mā toto, ayto-tohkōme ropa.

³⁴ Yrome mokaro pynanohne jamihme mana; esety mā Ritonōpo Jamihmehxo Exikety. Mokaro ewomāko mana. Osetapara moro nono pōkō tyripōko mana. Yrome Papironia pōkō orēnōko mā toto, otupīko mā toto.

³⁵ Ynara tykase Ritonōpo:

“Ah norihno toto Papironia pōkomo, osetapary poko!

Ah norihno toto, ahno maro ituisary tomo, tuaro exiketō maro!

³⁶ Ah norihno toto ipyaxiākō, ajohpe exiketomo, putuhtome exiketomo!

Ah norihno toto soutatu tomo, tōserehse exiketomo.

³⁷ Ah tonahkase kawaru tō nexī toto, kahu tō maro etonatoh kyryry!

Ah norihno toto soutatu tomo torēse exiketomo, topehmase exiketomo eto-natohme!

Imōkomory kurā enahkapotoko!

Itinerū apoitoko arotohme amaro xine!

³⁸ Ah nenahno itunarykomo, nono tonore rokē ehtohme.

Papironia nonory pehme mana tyneponāmarykōke, ahno naxikatyamo; mokaro pokoino rowohpe sā toehse mā toto.”

³⁹ – Naeroro onokyro tō esaryme Papironia nonory exīko mana, kaikuximo tō esaryme, suhsuku tō maro, enara. Ahno esaryme pyra exīko mana, patāpome rokē exīko mana jūme.

⁴⁰ Mame Papironia exīko Sotoma ehtopōpyry samo Komora maro. Moro pata tō tonahkapose ya pata tō pisarara, moro zomye exiketō maro. Jūme ahno esaryme pyra moroto toehse. Ywy Ritonōpo oturuno.

⁴¹ “Ahno imoihmākō oehnōko moinō, nono poe inikahpoe; ahno orēpyra exiketō, tuisa tō tuhkākō maro, tykyryrykō rīko mā toto etonatohme.

⁴² Typyreke mā toto, tytakyke, tytapemake roropa.

Imehnō ryhmāko mā toto,

imehnō pyno pyra mā toto.

Ipanaikatō tuna konōto pohkane sā mana kawaru po aytorykohtao.

Papironia pōkō maro osetapary eraximāko rokē mā toto.

⁴³ Papironia tuisary turuse mokaro oepyyry poko.

Emary jamihme pyra toehse.

Atasamãko mana yronomyryme, nohpo samo jetũ toehse ahtao aenururuh-tao.”

⁴⁴ — Enetoko ke, reão samo itũtaryhtao itu htae tuna Joatão ehpio ino onuhtohme onahpoty pona, moro sã oehnõko ase Papironia põkõ erehtohme. Epãko mã toto typatarykõ poe. Mame ynymenekahpyry tuisame mokaro esẽme exĩko mana. Onoky nae ysã exikety? Onoky orẽpyra exiketyme ymaro osetapary zuno pyra? Onoky kowenatume exikety tõmiry omipona jyrĩko nae?

⁴⁵ Naeroro etatoko pahne. Ywy, Ritonõpo ynara osetupuhno Papironia põkõ wãnohtohme. Etatoko ke ynara toto rĩko ase: ipoenõ roropa tytywyh-masẽme exĩko mana. Oserehnõko mã toto moro popyra ehtoh eneryke tyya xine.

⁴⁶ Papironia typoremãkase ahtao panaikato konõto osetãko mana. Nono tykytyky ãko mana. Ahno kui kary osetãko mana moe imeimehnõ nonory po.

51

Papironia wãnohnõko ro Ritonõpo mana

¹ Ritonõpo Kuesẽkõ ynara tykase:

— Tyryrykane konõto enehpõko ase, enahkapotoh konõto Papironia pona, ahno pona, enara.

² Imeimehnõ nonory põkõ enehpõko ase Papironia põkõ enahkatohme tyryrykane konõto samo tiriiku akamuru mya arory samo. Morohne enahkatoh emepyyry toehse ahtao osetapãko mã toto emero rokẽ poe. Moro nono patãpome rokẽ inomõko mã toto.

³ Pyrou onekomapopyra ehtoko Papironia soutatu tomo a, osewomatoh anamurupopyra ehtoko roropa; nuasemãkõ onypynanoypyra ehtoko; isoutatu tõ enahkatoko!

⁴ Tapurosẽme exĩko mã toto, orihnõko mã toto osema tao pata tõ po.

⁵ Izyraeu tõ onurumekara Ritonõpo Kurã nexiase. Juta tõ roropa onurumekara nexiase iirypyryme toehse toto ahtao ro Izyraeu tõ Esẽ neneryme.

⁶ Epatoko Papironia poe! Osepynanohtoko osepynanopyrykõ waro awah-tao xine! Orihpyra ehtoko, iirypyryme Papironia ehtoh pokoino. Seromaroro emỹpõko ase Papironia nyrihpyry poko. Mokaro wãnohnõko ase inyrihpyrykõ emetakame.

⁷ Jemary ao Papironia nexiase kopu samo, uuru risemy, toetỹse sero nono põkõ emero tyripose eya. Moro eukuru moro kopu ao tõse ahtao imehnõ nonory põkomo a tyrowotase toh nexiase.

⁸ Mõtoino rokẽ Papironia toepukase, tonahkase! Ihnamotoko! Opi enehpotoke apurohpyry tõ epinohtohme. Moro ke otarame ekurãkãko ropa mana.

⁹ Imeimehnõ nonory poe aepyhpyã morotona osesarise ynara tykase: “Papironia põkõ akorehmary se ynanexiase repe, yrome tonahkase toto exiryke anakorehmasaromepyra ynanexiase. Ehmaropa emero kynonorykõ pona ropa. Papironia tuãnohse Ritonõpo a tyjमितunuru ke. Tonahkase mana ipunaka.”

¹⁰ Ritonõpo Kuesẽkõ ynara tykase:

— Ypoetory tomo ynara okohtatoko: “Zae kuehtohkõ tonepose Ritonõpo a. Ehmaropa Jerusarẽ pona morotõkõ zurutohme Ritonõpo Kuesẽkõ nyrihpyry poko.”

¹¹ Ritonõpo poe etonary se Metia tuisary tomo Papironia põkõ maro, Papironia enahkapory se Ritonõpo exiryke. Itapyĩ Kurã enahkatopõpyry papironio tomo a Jerusarẽ po emỹpõko Ritonõpo mana.

Soutatu tō tuisary ynara āko:

— Pyrou potyry ikurākatoko suime ehtohme! Ōsewomatohkō ikurākatoko roropa!

¹² Soutatu tō aropotoko pata Papironia apuru tō tahkatohme! Erase tō akorehmananō tyritoko! Enenanō tyritoko roropa! Orutua kō tōtonēse exiketō tyritoko epaketō apoitohme!

Tyriry se Ritonōpo ehtoh emero tyrise eya; Papironia pōkō enaroximatopōpyry ae ro Ritonōpo a tyrise roropa eya.

¹³ Tuna tō tuhke nae Papironia nonory po, mōkomo kurā typyne exikety nae roropa mana. Yrome aenatyry toehse mana, aorihmapotoh toehse.

¹⁴ Tōmiry totapose Ritonōpo a, Jamihmehxo Exikety orutua kō tuhke enehtohme etonatohme Papironia pōkō maro. Eporehkāko mā toto taparara tō samo ikuhpŷme, akurume sã toto ahtao. Kohtāko mā toto orēpyra.

Eremiatoh Ritonōpo eahmaryme

¹⁵ Tyjमितunuru ke sero nono tyrise Ritonōpo Kuesēkomo a.

Zuarohxo toexiryke emero tyrise eya sero nono po.

Tuarohxo toexiryke kapu tyrise eya tapyi riry samo.

¹⁶ Ritonōpo omipona aryryāko tuna mana kapu ao.

Akurū tō onuhmanohpōko mana nono etyhpyry tō poe.

Neneneh kamexipōko mana konopo ae,

tyryrykane tūtanohpōko mana tymōkomory kurākatoh tae.

¹⁷ Morohne eneryke tyya xine ahno tō emero putuhtome sã,

tuaro pyra exiketō sã osekarōko mā toto.

Mokaro neponāmary rinanō tãkye pyra exīko mā toto tynyrytyã ajohpākō, isene pyra exiryke.

¹⁸ Mokaro neponāmarykō typahsēme rokē mā kehko.

Toiparo rokē tyrise mā kehko.

Tonahkasēme exīko mā kehko Kuesēkō oepyry ropa ahtao toto wãnohse.

¹⁹ Ritonōpo, Jako Esemy, mokaro sã pyra mana.

Emero Rihpōme mana.

Izyraeu tymenekase eya typoetoryme toto ehtohme.

Esety Kuesēkōme mana, Jamihmehxo Exikety.

Papironia, mahetame Ritonōpo emahpo

²⁰ Ynara āko Ritonōpo Kuesēkomo:

“Papironia, omoro mase maheta sã jemah po etonatohme.

Jomi poe imehnō nonory pōkō typoremākase oya, tonahkase toto oya.

²¹ Kawaru tō tonahkase oya, epo xine ytoketō maro.

Kahu tō etonatoh kyryry tonahkase oya, aroponanō maro.

²² Jomi poe orutua kō totapase oya nohpo tō roropa, tamuhpomākomo te, poetohti tō roropa,

nuasemākō totapase oya, oryximākō roropa.

²³ Erase tō totapase oya jeky tō kaneru roropa.

Tupito poko erohketō totapase oya jeky tō kawaru roropa, kowenatu tomo te, kowenu poko erohketō maro.”

Papironia wãnohtopo

²⁴ Ritonōpo Kuesēkō ynara āko:

– Papironia pōkō wānopyry ya enēko matose, toto epehpyryme Jerusarē ryhmatopōpyry emetakame.

²⁵ Papironia, ypy sã mase, sero nono emero porehme enahkaponeme mase, yrome ywy, Ritonōpo, oepekara ase. Papironia apoīko ase, esary pipahmāko ase. Nono pona emāko ase. Orunome toto rīko ase.

²⁶ Ikyryry tō topu tō onyripyra ropa tapyime, patāpome jūme exīko, ona tonorē sã rokene. Ywy Ritonōpo oturunō.

²⁷ – Osetapapotoko! Rue tō etotoko ahno tō netaryme! Typyreke toh tyriipotoko imehnō nonory pōkomo a etonatohme Papironia poremākatohme! Tuisa tō ahno maro oximōpotoko etonatohme Ararate tomo te, Mini tomo te, Axikenaze tō maro. Toiro orutua imenekatoko soutatu tō aroneme etonatoh pona. Kawaru tō enehtoko tuhke rahkene taparara tō tuhke exiry samo, akurū sã toto ahtao.

²⁸ Typyreke toh tyriipotoko. Metia tuisary tō enehpotoko, kowenu poko erohketomo te, tuisa tomo te, inonory pōkō maro emero oximōtohme etonatohme Papironia pōkō poremākary poko.

²⁹ Nono tykytyky āko, kywyh āko roropa ynara exiryke: Tyriry se toehtoh rīko Ritonōpo mǎ rahkene. Patāpome Papironia rīko mana ona tonorē samo, ahno esaryme pyra rahkene.

³⁰ Papironio tō soutatu tō tātatapoikehse toh mana. Tehme rokē mǎ toto tytapyīkō jamihme exiketō tao. Torēse toehse mǎ toto, otupīko rokē mǎ toto. Pata omōtoh apuru tō tythakase toto, tapyi tō tyahkase mǎ kehko.

³¹ Omi aronanō atakenaka ytōko tururume Papironia tuisary zuruse: Apatary aka tomōse epetōkara emero rokē poe.

³² Tuna akuohtoh tapoise epetōkara a, kysoutatu tō tapyī jamihmākō tyahkase roropa eya xine. Soutatu tō papironio tō tōserehse mǎ toto.

³³ Okynā pyra toto sahkāko epetōkara, itūtūmāko mǎ toto, tiriiku samo itūtūmatoh po. Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, Izyraeu tō Esē noturunō.

³⁴ Papironia tuisary a Jerusarē tysahkase, tōse eya.

Pata tytaōke pyra tyripose eya tuna ě kuamyry samo;

zakareimo samo kuih tykase, tōse eya.

Tuesapare toehse ynororo typenetatoh ke.

Mame akoīpyry typahse eya.

³⁵ Ynara kahtoko, Xiāo pōkomo:

“Papironia pōkō epehmako yna ryhmatopōpyry emetakame!”

Kaxitoko roropa, Jerusarē pōkomo:

“Papironia pōkō zuānohko yna ryhmatopōpyry emetakame!”

Izyraeu tō akorehmāko Ritonōpo mana

³⁶ Ynara tykase Ritonōpo Jerusarē pōkomo a:

– Oewomatoryko ase. Omypōko roropa ase! Ypoe Papironia tunary enatyry tō anoryko mana. Itunarykō anorymapōko ase.

³⁷ Mame Papironia topu tō typahsēme exīko kaetokohxo, onokyro tō esaryme. Moro eneryke osenuruhkāko mǎ toto. Patāpome exīko mana. Moro enenanō oserehnōko mǎ toto aenatyhpyry eneryke tyya xine.

³⁸ Papironia pōkō emero aryryāko reāo tō samo, omiāko roropa reāo poenō samo.

³⁹ Tyamene se rokē toh nae? Otuhtoh konōto ekarōko ase eya xine. Toetyse toto ripōko ase tākye roropa. Mame nyhnōko mǎ toto jūme pakara ropa ehtohme.

⁴⁰ Mokaro arōko ase aorihmapotoh pona, kaneru poenō samo, poti tō maro, kaneru inunō sã roropa. Ywy Ritonōpo oturunō.

Papironia poremäkatoh poko

⁴¹ Ritonõpo Kuesëkö ynara tykase:

– Papironia, pata kurã potu, sero nono pökõ zamaro aexihpyry, ty-poremäkase! Popyra ehtoh toehse eya. Moro eneryke osenuruhkäko mã toto, oserehnõko roropa mã toto, imehnõ nonory pökomo.

⁴² Tuna konõto tooehse Papironia epozakoxi, tyneryse pohkane konõto kuao.

⁴³ Pata tõ typahse mã nono pona; ona sã toehse mã kehko tonore, tuna maro pyra, ahno esaryme pyra; moro kuroko ytopyra roropa mã toto.

⁴⁴ Ritõ panõ Peu wãnohnõko ase, Papironia pökõ neponãmary. Imehnõ mõkomory tomatonanohe eya aexihpyry ipuxihkäko ropa ase. Imeimehnõ ahno tõ mokyro eahmakehnõko mã toto.

– Pata Papironia apuru tõ toepukase mã kehko.

⁴⁵ Izyraeu tomo epatoko moro poe. Axĩ ke ytotoko osepynanohtohme zehno jehtoh winoino.

⁴⁶ Oserehpyra ehtoko, enaromyra ehtoko imehnõ omiry etaryhtao oya xine. Jeimamyry ae imehnõ omiry etãko matose tyorono. Imehnõ etapary poko moro nono po te, tuisa etonary poko imepỹ tuisa tõ maro.

⁴⁷ Morarame okynã pyra Papironia neponãmarykõ wãnohtoh oehnõko mana. Papironia pökõ toehxirosẽme exĩko mã toto, orihõko roropa mã toto, emero porehme.

⁴⁸ Typoremäkase Papironia ahtao, tonahkase ahtao aepyhpyamo a inikah-poe, eremiãko mã kapuaõkomo. Nono pökõ roropa emero eremiãko mã toto tãkye toehtohkõke.

⁴⁹ Ahno totapase Papironia pökomo a emero rokẽ po sero nono po, sero-maroro typoremãkasẽme exĩko mã toto Izyraeu tõ totapase eya xine exiryke tuhke. Ywy Ritonõpo oturuno.

Ritonõpo omiry juteu tomo a Papironia po

⁵⁰ Ynara tykase Ritonõpo:

– Ypoetory tomo, Papironia po, typynanohe matose, orihpyra mexiatose! Seromaroro ytotoko! Tehme rokẽ pyra ehtoko, oneraximara ehtoko! Moe awahtao xine ro atapyĩkõ htae, ypoko osenetupuhtoko, Ritonõpo Oesëkomo. Wenikehpyra ehtoko Jerusarẽ poko.

⁵¹ Ynara ãko matose: “Ehxirõko ynanase tounohse yna exiryke. Toehxirose ynanase imehnõ ahno tomõse exiryke osa kurã taka Ritonõpo Tapyĩ taka.”

⁵² Morara exiryke ynara ãko ase: Papironia pökõ neponãmary wãnohtoh oehnõko mana. Toto wãnohnõko ase. Mame tapurose exiketõ pusuh ãko mã toto, saporarahme nono poro.

⁵³ Tonukuru waro Papironia pökõ ahtao kapu aka, moroto itapyĩ jamihmã ritohme, ahno aropory ya ikyryry enahkapotohme. Ywy Ritonõpo oturuno.

Papironia enahkatopõpyry

⁵⁴ Ritonõpo Kuesëkö ynara tykase:

“Etatoko ke, kui katoh Papironia po, ahno xitãko tynonorykõ tonahkase exiryke.

⁵⁵ Papironia enahkapõko ase mynyhme ehtohme.

Pohkane tõ konõto sã ahno soutatu tõ oehnõko mokaro nonory pona oseta-pase kui katoh ke opore.

⁵⁶ Toehse mã toto Papironia enahkase;

isoutatu tõ tapoise mã toto,

taky tõ tytahkase mã kehko.

Ywy ase Ritonõpo, popyra exiketõ wãnohne,

Papironia pōkō epehmāko ase inyurityā emetakame.

⁵⁷ Ituisary tō toetỹse tyripōko ase, tuaro exiketomo te, tuisa tomo, soutatu tomo, enara.

Nyhnōko mā toto jūme owōpyra ropa ehtohme.

Ywy Tuisa oturunō.

Ywy ase Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety.

⁵⁸ Papironia apuru tō typahsēme exīko mā nono po.

Omōtoh apuru tō kaehxo exiketō tyahkasēme exīko apoto ke.

Ahno tō erohtopōpyry toiparo rokē toehse mana.

Inyurityā tyahkasēme rokene.”

Ywy Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, oturunō.

Jeremia nymerohpyry taropose Papironia pona

⁵⁹ Seraia, Neria mūkuru, Maaseia pary, tuisame nexiase, tuisa Zetekia akorehmane Juta esemy. Asakoropane jeimamyry taropose ahtao Zetekia a Juta po, Seraia ytōko nexiase Papironia pona. Naeroro ynyripohpyry tō ekaroase eya.

⁶⁰ Pape imeroase Papironia enahkary poko, imeīpo ehtoh poko roropa emero.

⁶¹ Ynara ase Seraia a:

— Toeporehkase awahtao pata Papironia pona ekurehpyra exiko: Sero pape, ynymerohpyry isekeremako emero, jarao, inetarykōme.

⁶² Imeīpo oturuko Ritonōpo a ynara samo: “Ritonōpo, yna Esemy, ōmiryme sero nono emero enahkapōko mase, ahno maro okyno tomo, onokyro tō roropa. Patāpome exīko sero pata mana jūme rahkene.”

⁶³ Mame sero pape tysekeremakehse ahtao mokaro netaryme topu imyhko ipokona ematohme tuna Eupyrati kuaka.

⁶⁴ Mame ynara kaxiko: “Sero sã exīko Papironia, nerỹko mana. Jūme onuhpyra ropa exīko mana, enahkapōko mā Ritonōpo exiryke.”

Epo, Jeremia omiry tonahse tarona.

52

Jerusarē poremākatopōpyry

(2 Tuisa 24.18–25.7; 2 Koronika 36.11-21; Jeremia 39.1-7)

¹ 21me jeimamyry nae Zetekia nexiase tuisame toehse ahtao Juta tō esēme. 11me jeimamyry taropose ynororo tuisame ehtoh poko Jerusarē po. Jeny esety Hamutau kynexine, imepỹ Jeremia ēxiry Ripina pono.

² Tuisa Zetekia iirypyryme nexiase Ritonōpo neneryme, azahkuru ehtoh tyrise eya tuisa Jehoakī samo.

³ Tyekītapāse Ritonōpo exiryke Jerusarē tō poko, Juta tō poko roropa toto taropose eya tywinoino.

Moraramē Napukotonozo omipona pyra toehse Zetekia.

⁴ Naeroro Napukotonozo tooehse tysoutatu tō maro Jerusarē poremākapose. Morara toehse jeimamyry 9mã po nuno 10mã po ēmepyry 10me ehtoh po Zetekia tuisame ehtoh poko. Mame tosarykō tyrise Papironia soutatu tomo a jarānao, pata pūto. Apuru tyrise roropa eya xine Jerusarē poremākatohme.

⁵ Mame moroto onurumekara toh nexiase jeimamyry 11me ehtoh pona Zetekia tuisame ehtoh poko.

⁶ Mame nuno 4mã po, ēmepyry 9mã po, tynahke pyra toehse moro taōkō ahtao,

⁷ pata apuru tytahkase papironio tō soutatu tomo a omōtohme pata pona. Morara ahtao Juta tō soutatu tō toepase, koko, pata poe, soutatu tomo a

tomyehmase pata ahtao ro. Tutūtase toto tuisa tupi kuroko, omōtoah ae asakoro apuru rānakuroko. Toepase toto Joatāo jakanahmā pona.

⁸ Yrome tuisa Zetekia tokahmase papironio tō soutatu tomo a. Tapoise ynororo eya xine ona po, Jeriko pūto. Turumekase ynororo ipoetory tomo a emero.

⁹ Mame Zetekia tarose eya xine Napukotonozo ēpataka, Ripira po ynororo ahtao, Hamate nonory po. Moroto Zetekia wānohtoh tokarose eya.

¹⁰ Moroto Ripira po Zetekia mūkuru tō totapase eya jūkō ēpataka. Zetekia akorehmananō, Juta tō tamuximākō totapase roropa eya.

¹¹ Mame enuru typosohkase Napukotonozo a, keti ke tymyhse ynororo. Mame Papironia pona tarose ynororo.

*Ritonōpo tapyī enahkatopōpyry
(2 Tuisa 25.8-17; 2 Koronika 36.17-21)*

¹² Morarame jeimamyry 19mā po, nuno 5mā po, ěmepory 7mā po Napukotonozo tuisame ehtoh poko, Papironia esēme, akorehmane Nepuzaratā, soutatu tō tuisary, tomōse Jerusarē pona.

¹³ Ritonōpo Tapyī Kurā tyahkase eya te, tuisa tapyī konōto roropa te, tamuxime exiketō tapyī tō roropa emero tyahkase eya.

¹⁴ Pata apuru tytahkase ipoetory tomo a, soutatu tomo a.

¹⁵ Morarame ahno akoīpyry tarose Nepuzaratā a, Papironia pona, emese kure erohketō akoīpyry maro, mokaro maro tōsekarose aexityā papironio tomo a.

¹⁶ Yrome tymōkomokākara tynomose eya Juta nonory po, tutupike pyra exiketomo. Mokaro tyrohmanohpose eya tupito poko te, uwa esary poko, enara.

¹⁷ Mame metau risē asakoro, xikihme exiketō tytahkase papironio tomo a, kahu tō roropa, Ritonōpo Tapyī tao, tuna ě konōto roropa te, Papironia pona moro metau tarose eya xine emero.

¹⁸ Ritonōpo tapyī mōkomory tarose roropa eya xine: pa tomo te, oruno eny tōkehko oruno puimatohme apoto apō poe te, nāparina kyrytopo te paxiha tō munu eny, okyno tō totapase ahtao tynekarorykōme te, ixtaratu ě tō roropa ixtaratu zahkatohme te, tyoro metau risē kyryry roropa Ritonōpo tapyī tao exiketomo.

¹⁹ Uuru risē emero parata risē roropa tarose eya xine, paxiha pitiko tomo, paratu tō roropa ikarany puimatohme te, paxiha tō munu ěme aexityamo okyno tō totapase ahtao te, oruno ě roropa te, nāparina apō tomo te, ixtaratu ě tomo te, paxiha tō eukuru ěme tynekaroryme ahtao, enara.

²⁰ Moro metau risē, tuisa Saromāo nyrytyamo Ritonōpo kyryryme; moro xikihme exiketō asakoro te, kahu tomo te, tuna ě konōto te, pui orutua 12mākō ě apōme, enara omoxihxo toh nexiase. Naeroro omoxī toto ehtoh onukuhpyra tokurehse toh nexiase.

²¹⁻²² Moro asakoro xikihme exiketō oxisā toh nexiase, 8me meturu kae toto ehtoh nexiase. 5,35 meturume toto zomye ehtoh nexiase. Tytaōke pyra toh nexiase, topuxixime moro metau 10 sētmeturume nexiase. Zupuhpyry emepory nexiase moro xikihmā asakorō pokona metau risē 2,20 meturume kae exiry. Moro zupuhpyry zomye emepory kurā nexiase tarāpa sā metau risemy romā panō maro tuhke. Morohne emero metau risē nexiase.

²³ 96me romā toh nexiase toiro xikihme exikety zupuhpyry pokona, zakorō isaaro nexiase; 100me romā tō nexiase toiro xikihmā ahtao yrome 96me tonesēme nexiase toto nono poe.

*Juta pōkō tarose
Papironia pona*

(2 Tuisa 25.18-21,27-30)

²⁴ Morarame Seraia, Ritonōpo maro Oturukety imehxo exikety tarose tynamotome Nepuzaratā a, soutatu tō tuisary a. Sowonia, oturukety ime hkopyra exikety tarose roropa eya imehnō oturuketō maro oseruao.

²⁵ Mame pata poe soutatu tō tuisary tarose, 7me tuisa akorehmananō maro Jerusarē poro exiketomo te, soutatu tuisary akorehmane, soutatu tō esetykō merone te, 60me tamuximākō maro.

²⁶ Mokaro tarose Nepuzaratā a Papironia esemy a, Ripira po ynororo ahtao,

²⁷ Hamate nonory po. Moroto typipohpose toto tuisary a, mame totapapose toto eya.

Moro sã tarose toto, Juta pōkō, tosae xine imepỹ pona Papironia pōkō namotome.

²⁸ Mame Napukotonozo narotyã Papironia pona tynamotome ynara nexiase tuhke toto exiry: jeimamyry 7mã po tuisame ynororo ahtao 3.023mākō tarose eya.

²⁹ Jeimamyry 18mã po 832me ahno tarose eya Jerusarē poe.

³⁰ Jeimamyry 23mã po, 745me ahno tarose Nepuzaratā a. Atapona 4.600me ahno tarose nexiase.

Joakī tūtary ropa āpuruhpyry tae

³¹ Morarame Ewiu-Merotake tuisame toehse ahtao Papironia esēme tuisa Joakī Juta tō esē typynanohse eya. Tutūtanothpose ynororo āpuruhpyry tae. Morara toehse jeimamyry 37mã po, nuno 11mã po, 25me ěmepyrymã po Joakī arotopōpyry poe papironio tō poetoryme.

³² Mame Ewiu-Merotake kure nexiase eya. Imehnō tuisary tō motye tamuximehxo tyrise ynororo eya moroto Papironia po.

³³ Naeroro Joakī a tupō, āpuruhpyry taō zupony turumekase eya, upo kurã amurutohme, autuhtohme tuisa otuhtoh po toorikyry ponãmero.

³⁴ Mame kokoro rokē isene ro ahtao tonahsē tokarose eya tineru pitiko maro ise toehtoh epekahtohme eya.

RAMĒTASÃO Ihnamotopõpyry Lamentações Ekarotopo

Ramētasão mǎ 5me emynymatoh tonõ nae, pata Jerusarē enahkatopõpyry poko jeimamyry 586mǎ po oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao. Izyraeu nonory tonahkase te, moro pōkō tarose imehnõ namotome. Sero ekarõko juteu tō emynymatopõpyry poko, ekarõko roropa Ritonõpo enetuputyry ropa poko eya xine, kure ehtoh eraximary poko roropa. Ekarõko juteu tō otuhpyra ehtoh poko tōturutohkõme Ritonõpo a, wenikehpyra ehtohme jeimamyry ae pata Jerusarē enahkatopõpyry poko.

Sero pape ao

Jerusarē pōkō emynymary 1.1-22

Jerusarē pōkō wānopyry 2.1-22

Zuānohtoh te, kurā eraximary 3.1-66

Pata Jerusarē tonahkase 4.1-22

Ritonõpo a ipynanohpotohme 5.1-22

Ihnamotopõpyry Jerusarē poko

¹ Myhene! Myhene! Jerusarē turumekase mana.

Apitoryme tēme nexiase ahno ke!

Pata kure potu nexiase.

Enese tooehse mǎ toto moino, nono etyhpyry poe,
yrome seromaroro pytȳpome sǎ toehse mana.

Tuisa ěxiryme sǎ nexiase pata tō rǎnao,

yrome imehnõ namotome sǎ toehse mana.

² Tyxitary poko ěmehnõko Juta tō mana;

ixity sukururu āko mana ěmyty poro.

Epe tō, pakatokō tonahse, oxinomopyra mǎ toto ipunaka emuhkehkatohme.

Towokase Juta tō mana epēpyry tomo a.

Epeme pyra toehse mǎ toto seromaroro.

³ Juta tō imehnõ namotome toehse mǎ toto,

tytapyĩ tae tarose toh nexiase.

Imeimehnõ nonory po tooehse mǎ toto,

tosake nymyry pyra toh mana.

Tapuruse mǎ toto epetōkara a,

epasaromepyra mǎ toto.

⁴ Seromaroro oehpyra ahno Ritonõpo Tapyĩ taka, eahmatohme Otuhtoh
konõto po.

Osema tō Xiāo pona mynyhme rokē mǎ toto, omõtoht tonõ tytaōke pyra
roropa.

Nohpo tō eremiaketō Ritonõpo Tapyĩ tao xitāko,
oturuketō pusuh āko.

Pata pōkō etuarimāko mǎ toehse oximõpyra mǎ toto osema tao ahno pyra
exiryke.

⁵ Epetōkara mokyro tuisaryme toehse,
orēpyrahxo exīko mā toto.
Jerusarē pōkō rohmanohpōko Ritonōpo mana iirypyryme itamurume toehse
toto exiryke.

Imūkuru tō tapoise epetōkara a, toto arotohme mya esarykō poe.

⁶ Pata Jerusarē enekure ehtopōpyry pake tonahse.
Ituisary tō kapau sã mā toto tomitapãse exiketomo,
epãko mā toto urakanaketō zuno toexirykōke,
yrome tapotūkehse mā toto.

⁷ Seromaroro tãkye pyra oseanahtōko, Jerusarē pōkō mana, etuarimãko.
Wenikehpyra mā toto tymōkomohpyrykō kurã poko pake ahtao.
Tapoise ahtao epetōkara a takorehmaneke pyra nexiase,
tounohse rokē ynororo epetōkara a.

⁸ Jerusarē tyryryhpyke toehse yronymyryme,
nuriame toehse.
Ise aehtyã ise pyra toehse mā toto,
tonese ynororo eya xine tupoke pyra.
Pusuh kakehpyra mana.
Tōmyty apurūko mana toehxirose toexiryke.

⁹ Mokyro nuriame ehtoh osenēko mana, zupō xikurome exiryke.
Yrome oty kara nexiase, torētyke pyra imeīpo toexiry poko.
Mokyro poremãkatopōpyry popyra nexiase ipunaka,
emuhkehkananō pyra nexiase.
“Ritonōpo, kueneko ajohpame samo,
etuarimãko ase jepetōkara orēpyra toehse exiryke.”

¹⁰ Ikyryry tō kurã emero tarose epetōkara a;
aomomyrykō tonese eya Ritonōpo Tapyī kurã taka,
moro taka juteutōkara onēmapopyra Ritonōpo nexiase.

¹¹ Jerusarē pōkō pusuh ãko mā toto, tonahsē zupīko.
Tymōkomory kurã ke tonahsē epehmãko mā toto isene ro toto ehtohme.
“Kueneko, Ritonōpo, jetuarimary eneko!” ãko mā toto.

Mokaro etuarimary

¹² Ikuroko ytoketomo a Jerusarē pōkō ynara ãko:
“Kuenetoko ke!
Imehnō etuarimapitopyra nexiase jetuarimary saaro.
Zehno toehse toehtoh po tuãnohse ywy Ritonōpo a sero samo.

¹³ “Apoto tonehpose eya ypona yzahkatohme ukurohtao.
Ahnō apoitoh tyrise eya japoitohme,
tomase ywy eya nono ponã.
Imeīpo jurumekase jetuarimatoh tao jūme samo.

¹⁴ “Yryryry tō emero oximōme tyripose eya tymyhse sã toto ehtohme,
ypymyry pokona, omoxinety samo.
Tapotūkehse ywy.
Tokarose ywy eya jepetōkara a,
toto onyporemãkasaromepyra exiase.

15 “Ypoetory tō jamihmehxo exiketō typoihtose Ritonōpo a.
Imehnō soutatu tō tonehpose eya ypoetory tō nuasemākō enahkapose.
Ahno kurā tutūmase eya uwa epery akurihmory samo, eukuru riryhtao.

16 “Morara exiryke xitāko ase,
jenuru tō pehme nase yxity ke.
Jemuhkehkapone pyra mana,
jākyemasaromepyra mā toto ipunaka.
Jepetōkara a typoremākase ywy,
ypoetory tō patāpo po toehse mā toto.

17 “Jemary tō anŷnōko ase jakorehmapotohme repe.
Yrome jakorehmary se pyra imehnō mana.
Emero rokē poe jepetōkara tonehpose Ritonōpo a jyyryhmatohme.
Nuriame exiketyme jekarōko mā toto.

18 “Yrome Ritonōpo zae mana,
tuānohse ywy eya, aomiry omipona pyra toehse jexiryke.
Imeimehnō nonory pōkō, etatoko ke!
Sam katoh ya enetoko!
Jēxiry tomo, umūkuru tō maro tarose mā toto mya imehnō namotome.

19 “Jepe tō tykohmase ya,
yrome towokase exiase eya xine.
Ritonōpo maro oturuketō toorihse osema tō ae, kowenu maro erohketō
maro,
tonahsē zupiryhtao eya xine isene ro toto ehtohme.

20 “Eneko ke, Ritonōpo, sam katoh ya,
emynymāko ase yronymyryme!
Xitāko ase ukurohtao yyrypyry poko, ōmiry omipona pyra toehse jexiryke.
Imehnō etapāko mā toto jarao, osema tō ao.
Tapyi tao roropa orihnōko mā toto.

21 “Ritonōpo, pusuhkatoh ya etako.
Jemuhkehkananō pyra nase.
Jepetōkara atākyemāko mā toto juānohtopōpyry oya eneryke tyya xine.
Moro ēmepyyry enehpoko, ōmihpyry ae rō,
jepetōkara sam kamexipoko ya sam katoh samo.

22 “Mokaro epehmako popyra toto ehtopōpyry emetakame.
Zuānohko toto juānohtopōpyry sā oya yyrypyry emetakame.
Pusuh kakehpyra ase, kure pyra roropa ase ukurohtao.”

2

Jerusarē wānohtopōpyry Ritonōpo a

1 Zehno toehse Ritonōpo ahtao, pata Jerusarē tyōtose eya akurū xinukutumā
ke.

Pata Jerusarē tyripose eya ypyme typahsēme rokene.
Apitoryme pata kurāme nexiase, kapu ao aexihpyry samo,
toepyrypase Izyraeu tomo typatarykō poko.
Yrome typenekehse Ritonōpo ahtao moro moro turumekase eya.
Tytapyī kurā roropa turumekase eya.

- ² Juta pyno pyra toehse Ritonōpo, ipatary tō tonahkapose eya tapyi jamihmākō maro. Zehno toexiryke tomase toto eya nono pona. Toehxirose Juta tō tuisary tō nexiase, kowenume erohketō maro.
- ³ Zehno toehse Ritonōpo exiryke Izyraeu tō jamitunuru tonahkapose eya. Yna epetōkara tooehse ahtao yna akorehmary se pyra nexiase. Yna takorekehkase eya apoto samo, tomye exiketō zahkary samo emero.
- ⁴ Yna epekara sã tyyre potyry tyrise eya yna winakoxi. Tyjamitunuru ke ahno taorihmapose eya yna ekyry tomo, emero porehme isehxo exiketomo yna a. Taro Jerusarē po kuānopyrykō jetuhxo nexiase yna a apoto samo kyzehno xine toehse ynororo exiryke.
- ⁵ Epekara samo Ritonōpo a Izyraeu tō tonahkase. Itapyī tō jamihmākō tomapose eya, tuisa tapyī konōto maro. Ihnamotoh tonehse eya, tãkye pyra ehtoh maro, ixitatopo enahpỹme samo Juta tomo a.
- ⁶ Tytapyī kurã tomase Ritonōpo a, tomase nono pona tupito samo. Toahmatoh esary tonahkase eya. Otuhtoh konōto tomo ĕmepyry kurã po te, oserematoh po roropa tuenikehkapose eya Xião po. Tuisa tomo oturuketō roropa jetū toehse toh nexiase zehno aexiryke.
- ⁷ Tykyryry apoto apō poko typenekehse Ritonōpo nexiase, Tytapyī kurã turumekase eya. Ineneryme moro apuru tō tahkananōme toh nexiase. Moroto tykohtase toh nexiase orēpyra toehtohkō poko, Ritonōpo eahmatopōpyry yna a esahpokoxi.
- ⁸ Jerusarē apuru tō emary se toehse Ritonōpo nexiase. Toto enahkapory poko tōsenetupuhse ynororo. Oseremara mana toto enahkary pona. Apuru tō maro kaetokohxo exiketō typahse mã kehko nono pona.
- ⁹ Omōtoh apuru tō tonēse mã kehko typahsē ao, ikyryry tō tytahkase mana. Tuisa tarose tamuximākō maro imepỹ nono pona. Ritonōpo omiry poko anamorepara toehse, urutō komo a enepotoh onekaropyra toehse Ritonōpo mana.
- ¹⁰ Jerusarē pōkō tamuhpōmehxo exiketō nono po typorohse mã toto, mynyhme. Tupuhpyrykō pona nono tyrise eya xine toemynyhmarykōme, kamisa topuxiximã risē upo ke tōtupohtose mã toto. Nohpo tō poetome exiketō, tosekumurukō po typorohse mã toto zupuhpyrykō nono pona.
- ¹¹ Jenuru tō osenuhmara nase kehko yxity ke; ukurohtao torētyke ase. Jemynyhmaryke tapotūkehse ywy wekyry tō tonahkase exiryke.

Poetohti tō pīsarara enēko ase
orihnōko omise konōto toexirykōke pata esemary tō ae.

12 Mokaro poetohti tō ynara āko:

“Aja, omisehxo hano!

Aja, tuna sehxo puh ano!” āko mā toto.

Mame epukāko mā toto osema tō tao tapurose exiketō samo.

Mame okynā pyra orihnōko mā toto tysekō enao.

13 Pata Jerusarē pōkomo, nupunato aexihpyry, otara āko ha ākorehmatohme?

Otāto oemuhkekapōko hano, Xiāo pōkomo?

Imehnō etuarimapitopyra nexiase asamo.

Oporemākatopōpyry itamurume mana tuna konōto zumohxo ehtoh samo.

Opynanohsaromepyra imehnō mana.

14 Urutō kō a ajohpe rokē enepotoh tokarose oya xine oenekunohtohkōme.

Jarao oorypyrykō tonepose ahtao eya xine ohxirotokōme,

tyoro sā oehtokō exiry seromaroro,

kurehxo exiry oya xine.

Mokaro urutō komo a tonekunohse mexiatose,

ajohpe toto omiry ke.

15 Ytoytoketō pata kuroko oeunohnōko mā toto.

“To!” āko mā toto opoihtotorỹko roropa mā toto, Jerusarē pōkomo.

“Ajohpe pyra, sero pata tosehtose:

‘Pata Kurāme, Enekure Potu?’ nary.”

“Sero pata kure ehtoh poko epyrypāko toh nexiase, imehnō nonory po
porehme?”

16 Emero oepetōkara ohxirōko mana,

oeunohnōko mā toto.

Ozehno toexirykōke ynara āko mā toto:

“Jerusarē tonahkase yna a!

Sero ėmepyyry eraximāko sexiataose!

Morohne ynanenease porehme,” āko mā toto!

17 Tyriry se Ritonōpo ehtopōpyry tyrise eya,

kuenaroximatopōpyrykō eya moino ro, tyrise eya.

Izyraeu tō tonahkapose eya, onypynanohpyra.

Kuepekōkara tonehpose eya kyporemākatohkōme,

atākyematohme roropa kyporemākatopōpyrykō poko.

18 Pata Jerusarē, ah āpuru tō nykohtā toto Ritonōpo a akorehmapotohme!

Xitakehpyra exiko saereme, koko, iporiry sā oxity tō ehtohme.

Oseremara exiko. Onyhnamokehpyra exiko!

19 Koko owōko ikohmatohme Ritonōpo a ākorehmapotohme.

Yronomyryme ekaropoko eya, ōtururukōme eya opoenō pynanohtohme eya.

Orihnōko mā toto osema tō ao omise konōto toexirykōke.

20 Eneko ke Ritonōpo, yna Esemy!

Oty katohme yna wānohnōko mah sero samo?

Nohpo tō typoenō ōnōko mā toto, toto pyno toto ahtao ro.

Urutō kō, oturuketō roropa totapasēme exīko mā toto Atapyī kurā tao!

21 Nuasemākō ekepyry tynomose osema tō ao, tamuhpomākō ekepyry roropa.

Ypoenō totapase epetōkara a, oryximākomo, nuasemākō roropa.

Moro ěmepyry toehse ahtao, zehno toehse awahtao, omoro Ritonōpo mokaro metapase.

Onypynanohpyra mexiase ipunaka.

22 Emero rokē poe jepetōkara menehpoase,

popyra exiketomo, oximōme tooehse toh nexiase otuhtoh konōto poko oeahmatohme samo.

Moro ěmepyry ae zehno toehse oexiryke epasaromepyra toh nexiase tonahkase toto emero porehme.

Epetōkara a ypoenō tonahkase toh nexiase,

ipyno xine jehtoh ke tuātanohse toto ya.

3

Popyra ehtoh rumekary, kure ehtoh eraximary

1 Ritonōpo a juānopyry waro ase, sam tykamexipose jexiryke eya, zehno ahtao.

2 Jaropoase ynororo ikohmamyry aka, osema tō ae jenyokyase saerehkatoh maro pyra.

3 Tomary ke typitypipohse ywy eya ikohmamyry pona.

4 Kynykynyme upū tyripose eya, ypihpyry roropa yzehpyry tō tytahkase eya.

5 Jomye apuru tyrise eya, tapuruse ywy jetuarimatoh ke, sam katoh ke, enara.

6 Xinukutumā aka tyripose ywy eya koko samo, aorihtyā sã jehtohme oky-nahxo.

7 Ketī ke tymyhse exiase omoxinety ke Ritonōpo a; āpuruhpyry tao ase, epasaromepyra roropa ase.

8 Kohtāko ase jakorehmatohme repe, yrome jotururu etary se pyra mā ynororo.

9 Ytosaromepyra ase; jesemary tapuruse exiryke eya topu konōto ke.

10 Reão sã jeraximāko Ritonōpo mana, uuso sã roropa toehse mana jeraximāko, jeseكاتohme.

11 Jesemary poe taropose ywy eya, tyxihxihkase ywy eya, imeīpo turumekase ywy eya.

12 Taky tapoise eya, typyre ke tuose roropa ywy eya.

13 Moro pyrou tō, Ritonōpo nuotyā mya tomōse kehko nexiase upū aka.

14 Ahno ypoihtory poko kohmānōko mā toto; jeunohnōko mā toto toremiaryhtao kokoro rokene.

15 Tonahsē itunety ke tynahpase ywy Ritonōpo a ise pyra jehtoh ke, tauhpase sã ywy eresukuru ke eya onēzomopyra jehtoh ke.

- 16 Jēmyty tōsykysykymapose eya nono poro,
yzery tytahkase eya topu tō pokona.
- 17 Sekese jehtoh waro pyra toehse ywy,
tākye ehtoh poko tuenikehse ywy pake.
- 18 Okynā pyra orihnōko ase;
Ritonōpo eraximary poko ya jakorehmatohme tonahse nase.
- 19 Wenikehpyra ase jemynyhmary poko, toiroro jehtopōpyry poko, sam katoh
poko ya te, jetuarimatopōpyry poko roropa.
- 20 Morohne poko osenetupuhkehpyra ase,
tapotūkehse ywy ukurohtao.
- 21 Yrome jakorehmary Ritonōpo a eraximapitōko ropa ase ynara josene-
tputyryhtao ya rokene:
- 22 Kypyno xine Ritonōpo ehtoh enahpỹme mana.
Kure aexiry jũme enahpỹme roropa mana.
- 23 Moro kypyno xine aehtopo te, kure aexiry roropa kasenatome mana
ẽmepyry punero.
Imehxo mase, Ritonōpo,
anamonohpyra roropa mase xixi tūtary ropa samo!
- 24 Ypyno exiketyme Ritonōpo mana.
Imepỹ pyra mā jesẽme.
Naeroro oenetupuhnōko ase.
- 25 Kure Ritonōpo mana Tosēkōme enetupuhnanomo a emero.
- 26 Naeroro kurehxo mā kure ehtoh eraximary kyaa xine,
penekehpyra roropa kuakorehmatohkō Ritonōpo a eraximaryme.
- 27 Kure mā moro penekehpyra ehtoh waro toehse ahtao poetome ro kuahtao
xine.
- 28 Sam tykamexipose kuahtao xine Ritonōpo a, kure toiroro kuexirykomo,
tehme roropa, penekehpyra kuehtohkōme.
- 29 Osenetaonohpyra sehtone Ritonōpo neneryme,
otaramē kuakorehmatorỹko mana.
- 30 Typoihtose kuahtao xine onezuhpyra sehtone,
kueunopyrykō seanahdotone rokene.
- 31 Iirypyrymākō wānopyry se pyra Ritonōpo mana, jũme kurumekara xine
mana.
- 32 Emynyhmatoh enehporyhtao ro kyaa xine kypyno xine ro mana
yronomyryme, kypyno xine aehtoh jamihme mana.
- 33 Sam kamexipory se nymyry pyra mana,
kymynyhmaporykō se pyra roropa mana.
- 34 Ritonōpo zuaro mana āpuruhpyry taōkō tyryryhmase ahtao Izyraeu nonory
po;
- 35 Ritonōpo Imehxo Exikety zuaro mana zae pyra imehnō riryhtao kyaa xine,
zae rokē tyripose toto ahtao eya.
- 36 Zuaro Ritonōpo mana zae pyra kuomirykō ahtao imepỹ poko apiakane
ẽpataka.
- 37 Tyriry se kuehtohkō onyrisaromepyra sytatose tyriporo se pyra Ritonōpo
ahtao.

38 Kure ehtoh exīko mana, popyra ehtoh roropa exīko, Ritonōpo, Imehxo
Exikety omi poe.

39 Onykerekeremara ehtoko, tuānohse awahtao xine oorypyrykō emetakame.

40 Kynyrihpyrykō senetone, sosenetupuhtone
kueramatohkōme ropa Ritonōpo a.

41 Soturutone Ritonōpo a Kapuaono a, ynara sykatone:

42 “Ritonōpo, iiryryryme toehse ynanase.

Ōmiry omipona pyra toehse,
moro ynanyrihpyry onykorokara ro mase.

43 “Yna zehno toehse mexiase, yna tokahmase,
yna totapase roropa oya,
yna onypynanohpyra mexiase zehno oexiryke,

44 Akurū ke sã yna zehno oehtoh ke tãtapuruse mase yna otururu oya onetara
oehtohme.

45 Yna tonepose oya imehnō nonory pōkomo a,
popyno anonohse samo, typahsēme rokē yna toehse.

46 “Yna eunohnōko mã toto yna epetōkara, emero.

47 Tonaroxitapãse yna,
yna apoitoh tonō nae mana,
yna typoremākase te, yna tonahkase roropa, enara.”

48 Xitãko ase, jenuru tō ae iporiry yhtōko, yxity, wekyry tō enahkaryke.

49 Xitakehpyra jenuru tō mana anorypyra roropa,
yxity kuãpōko ase enahpyra samo,

50 Ritonōpo osenuhmatoh pona kapu poe yna enetohme.

51 Atasamãko ase ukurohtao josenetuputyryhtao nohpo tō poko.
Mokaro ryhmary tō enease moroto ypatary po.

52 Jepetōkara, popyra ehtoh onyripyra jahtao eya xine urakanase toehse mã
toto juotohme torō pitiko samo.

53 Jēmase toto eutary aka, isene ro,
topu ke japuruase.

54 Tuna tōnuhse jupuhpyry epozakoxi:
“Orihnōko ase!” tykase ywy.

55 Moro eutary ae tykohtase ywy jakorehmapotohme oya, Ritonōpo.

56 “Ajohpame sã jomiry etako!” tykase jahtao oya,
ykohtary metase rahkene.

57 Mame tozuhse ywy oya:
“Enaromyra exiko!” mase ya moro ĕmepiry ae.

58 Ritonōpo, moepyase jakorehmase,
kypynanopyase orihpyra jehtohme.

59 Ritonōpo, zae jepetōkara apiakako,
zae pyra toto ehtoh waro mase yyryhmatopōpyry eya xine.

60 Yzehno mokaro ehtoh waro mase,
popyra jyriry se toto ehtoh waro roropa mase.

61 Ritonōpo Jesemy, jeunohtopōpyry eya xine totase oya,
tyriry se toto ehtoh waro mase emero.

⁶² Ykerekeremary poko kohmānōko mā toto,
zuaro mase, yyryhmary se mā toto.

⁶³ Mokaro enēko mase,
jeunohkehpyra mā toto.

⁶⁴ Ritonōpo, mokaro epehmako zae rahkene,
zuānohko toto inyrihpyrykō emetakame.

⁶⁵ Popyra ehtoh enehpoko mokaro pona.
Takorehmaneke pyra tyriko toto roropa!

⁶⁶ Ekahmako toto, Ritonōpo, toto zehno oehtoh ke,
enahkapoko toto sero nono po!

4

Jerusarē typoremāse

¹ Uuru xinukutumehme sā toehse!
Uuru kurā zemime pyra mana!

Topu tō, Ritonōpo Tapyī kyryry sapararahme typahse mā kehko osema
tōkehko ae!

² Poetohti tō Jerusarē pōkō uuru kurā sā toh nexiase kyya xine,
Yrome seromaroro oripo sā rokē mā toto orino risē sā rokene.

³ Ropo nohpory itu htaō suhsu ekarōko typoenomo a.
Yrome wekyry tō mā awexituruze tō sā mā toto,
typoenō pyno pyra sā mā toto.

⁴ Typoenō orihmapōko mā toto omise ehtoh ke te, tuna se ehtoh ke roropa.
Poetohti xitāko tonahsē peneryke,
yrome onekaropyra mā toto.

⁵ Ahno nae torēnase aexityā tōtukuru poko kure,
yrome orihnōko mā toto,
tomitapāse osema tō ae;
torēnase tonahsā kurā poko toh nexiase,
yrome seromaroro ipahtyā poko mā toto
tynapyry zupīko.

⁶ Wekyry tō wānohtoh mā Sotoma pōkō wānohtopōpyry motye,
axī tonahkase toto ahtao Ritonōpo a.

⁷ Yna tuisary tō poenō kure rokē toh nexiase akurū karimutumā samo,
jamihme toh nexiase, apotūkehpyra.
Enurukō zemime sā nexiase kure rokē exiryke.

⁸ Seromaroro ēmytykō xinukutume mā toehse, sakaramato samo.
Aytorykohtao osema tao toto onenetupuhpyra imehnō mana.
Toto pihpyry tasarahse samo tōsexihse jehpyrykō pokona wewe samo.

⁹ Totapase aexityā etonato poko,
jetuhkopyra toh nexiase.
Māpyra mokaro axi hkopyra orihketomo, jetuhxo toehse toto,
tomitapāse toexirykōke, tonahsē pyra exiryke.

10 Jerusarē tonahkase ahtao, nohpo tomo, typoenō pyno aehtyā, typoenōkō tahnose eya xine tōtuhtohkōme.

11 Ritonōpo Kuesēkō zehno toexiryke apoto tukase eya. Jerusarē tyahkapose eya porehme.

12 Ahno tō emero nono pōkō tōsenetupuhse, ituisary tō roropa tōsenetupuhse Jerusarē poko: epetōkara omōsaromepyra mana pata Jerusarē omōtoah ae, tykase toh repe.

13 Yrome morara toehse iirypyryme urutō kō exiryke, oturuketō roropa iirypyryme exiryke, ahno kurā totapapose eya xine exiryke.

14 Tonurākara sã toytoytose oturuketomo, urutō kō roropa xikurome mã toto ipunaka. Zupōkō apory se pyra imehnō kynexine nuriame exiryke munu ke.

15 Ynara tykohtase ahno tomo:
 “Mya ytotoko! Nuriame matose! Japopyra exiko!”
 Mame toytoytose toto ahtao imehnō nonory tō poro ynara tykase morotōkō eya xine:
 “Taronā oehtohkō se pyra ynanase,” tykase.

16 Mokaro pyno pyra toehse Ritonōpo nexiase; sapararahme toto taropose eya. Mokaro oturuketō otururu etary se pyra nexiase. Tamuximākō pyno pyra toehse roropa nexiase.

17 Typenekehse ynanexiase yna osenuhmary poko yna akorehmananō eraximary poko; yna akorehmary eraximāko ynanexiase ahno a repe, yrome anakorehmasaromepyra nexiase.

18 Yna epetōkara yna enēko toh nexiase ytosaromepyra yna ehtohme osema tō ae. Isene yna ehtopōpyry enahsasaka nexiase, orihsasaka ynanexiase.

19 Yna ekahmananō axī tooehse nexiase, pianoimo motye. Ypy tō po yna tokahmase eya xine, tokare pyra yna tapoise roropa eya xine ona tonorē po.

20 Isene yna ehtoh tapoise eya xine, Ritonōpo nymenekahpyry yna tuisaryme. Mokyro ynanenetuputyase yna ewomaneme, yna onyryhmara yna epetōkara ehtohme.

21 Atākyematoko, Etō pōkomo, Uze pōkō roropa, exianatoko oexianarykō se awahtao xine. Yrome okynā pyra oporemākapotohkō oehnōko mana, awānohtohkōme; toetÿse exiketyme sã exīko matose tupoke pyra ytoytōko roropa matose.

22 Jerusarē pōkō pake tuānohse mā toto popyra toto ehtoh emetakame.
 Jūme pyra taroposēme exīko matose Ritonōpo a sapararahme imeimehnō
 nonory tō poro.
 Yrome amarokomo, Etō pōkomo tuānohsēme exīko matose Ritonōpo a;
 jarānaka oorypyrykō ripōko mana.

5

Oturutoh Ritonōpo a typyno xine aehtohme

- 1 Ritonōpo yna Esemy, wenikehpyra exiko yna ryhmatopōpyry poko;
 yna eneko, yna poremākatopōpyry eneko.
- 2 Yna nonory tapoise imepỹ nono pōkomo a;
 yna tapyī tao imehnō nonory pōkō tōsesarise mā toto.
- 3 Poetōpome ynanase, yna zū tō totapase exiryke zehnotokomo a;
 seromaroro yna ē tō pytỹpome toehse mā toto.
- 4 Tuna se yna ahtao, epe Kahnōko ynanase yna okurume;
 apotopokō epehmāko roropa ynanase.
- 5 Yna rohmanohpōko mā toto yronomyryme jumētu samo, kameru sã roropa,
 tapotūkehse ynanase,
 yrome yna oneremapopyra mā toto.
- 6 Tonahsē nae yna ehtohme isene ro yna ehtohme,
 tokaropose yna a Ejitu pōkomo a te, axirio tomo a roropa.
- 7 Yna tamuru tō iirypyryme toehse toh nexiase,
 toorihse mā toto,
 yna etuarimāko popyra mokaro ehtopōpyry pokoino.
- 8 Yna tuisary tō imehnō namotome erohnōko mā toto.
 Yna onypynanohsaromepyra imehnō mana mokaro winoino.
- 9 Imehnō etapananō ytoytōko yna nonory poro.
 Naeroro tomeseke sã rokē tonahsē zupīko ynanase yna orikyryino.
- 10 Omise yna exiryke oxirohnōko ynanase,
 yna pihpyry axitū exīko mana orinato samo, apoto po exikety samo.
- 11 Yna pyxiã tyryrhmasē pata Jerusarē po ro, yna ěxiry tō oryximākō roropa,
 emero pata tō po Juta nonory po.
- 12 Zehnotokomo a yna tuisary tō tōsexihse wewe pokona;
 tamuximehxō exiketō tyhtomase,
 tounohse roropa eya xine.
- 13 Yna poenō tyrohmanohpose mā toto yronomyryme erohtoh tupime
 exikety poko.
 Aimo tō osetapāko mā toto apotopokō omoxinety puimaryhtao eya xine.
- 14 Tamuhpomākō oximōpyra toehse mā toto pata omōtohtao,
 eremiara toehse nuasemākō mā toto.

15 Tãkye ehtoh toepase mana yna kurohtae.
Yna watoh tonõ tymyakãmase emynyhmatoh ke.

16 Yna epyrypatopõpyry emero tonahkase ipunaka,
iirypyryme toehse yna exiryke,
tuãnohse ynanase yna rypyry epehpyryme.

17 Yna kurohtao kure pyra ynanase,
popyrahme sã osenuhmãko ynanase yna xity ke,

18 Ypy Xião turumekase exiryke, raposa tõ ytoytõko mã toto typahsã poro.

Ekaropotoh Ritonõpo a

19 Omoro, Ritonõpo, tuisame oehtoh jũme exikehpyra mana, ahno poenõ
pona te, ipakomotyã ponãmero roropa.

20 Oty katoh yna murumekase okynahxo?
Otarah tao yna poko tuarõtãko ropa mah mya roropa?

21 Yna iramapoko ropa oya, Ritonõpo.
Ajohpame sã yna iramapoko ropa!
Yna tyriko osemazuhme yna ehtopõpyry sã yna ehtohme ropa.

22 Otarameme jũme turumekase yna oya?
Ajohpe pyra yna zehno exikehpyra exĩko mah jũme?

EZEKIEU Ezequiel Ekarotopo

Urutōme Ezekieiu kynexine Papironia po Jerusarē typoremākase ahtao papironio tomo a. Morara ahtao juteu tō tarose morotona namotome. Ritonōpo omiry tokarose eya juteu tomo a Papironia po te, Jerusarē po roropa.

Ezekieiu a Ritonōpo tōturuse enepotoh ke, mame moro enepotoh tokarose eya ahno a. Tamorepase roropa toto eya tynyriry ke, enetupuhpotoh ke: kymarokō emero zae pyra kuahtao xine tuānohsēme exīko, kyyrypyrykō epehpyryme. Naeroro kuosekarorykō Ritonōpo a zae mana kukurākatohkōme ropa. Izyraeu tō eramary ropa Ritonōpo a enery se Ezekieiu kynexine zae ehtoh poko toto ehtohme Ritonōpo neneryme. Oturuketyme roropa Ezekieiu exiryke torētyke kynexine Ritonōpo Tapyĩ poko Jerusarē po.

Sero pape ao

Ezekieiu kohmatoh urutōme 1.1–3.27

Jerusarē wānohtopōpyry 4.1–24.27

Imehnō nono pōkō apiakary 25.1–32.32

Tōmiry etapory Ritonōpo a 33.1–37.28

Koke wānohtoh poko 38.1–39.29

Ritonōpo Tapyĩ exīko ropa 40.1–48.35

Ritonōpo Nenepohpyry Apitorymano

Ezekieiu 1–7

Ritonōpo apony

¹ Ĕmepyry 5me ehtoh po, nuno 4mā po, 30me jeimamyry po ahtao tuna Kepaa po exiase imehnō juteu tō maro. Moroto exiase Papironia pōkō narotyā maro. Mame kapu tōsetapuruhmakase, Ritonōpo osenepotoh enease.

² Moro toehse ya, 5me jeimamyry taropose ahtao tuisa Joakī a Papironia poetoryme.

³ Moroto Papironia po, tuna Kepaa ehpio, Ritonōpo otururu totase ya. Mame Ritonōpo jamitunuru moroto nexiase ymaro.

⁴ Osenuhmase, tyryrykane konōto enease oehnōko inikahpoino. Neneneh tykase akurū konōto wino. Moro akurū zomye kapu enease apotome, moro apoto rānao zemime exikety nexiase metau panono.

⁵ Tyryrykane konōto rānao onokyro tō 4mākō enease. Ahno sã nexiase toto,

⁶ yrome taporihke toh nexiase. Toirō onokyro tōmyhke nexiase 4me te, taporihke roropa 4me. Oxisã toh nexiase mokaro 4mākomo.

⁷ Jaxirykō topohme nexiase, ipupuru tō pui mūkuru pupuru sã nexiase, zemime roropa metau ikorokahpyry samo.

⁸ Mokaro 4me tōmyhke exiketō, 4me taporihke roropa exiketomo, ahno emary sã emarykō nae roropa toh nexiase 4me; toiro oma toiro aporiry zopino nexiase.

⁹ Asakoro aporiry toiro onokyro kyryry totapuruhmakase sã nexiase, aporiry etyhpyry zakorō pokona nexiase. Morarame mokaro 4mākō oximaro tahrame sã toh nexiase. Oximaro toytose toto. Eramara roropa toh nexiase.

¹⁰ Toiro onokyro 4me Ĕmyty nae nexiase oxisã pyra: ipotyryme ahno Ĕmyty nae nexiase; apotunuru wino reã Ĕmyty sã nexiase; ipozery wino pui Ĕmyty sã nexiase; ĩkae piano Ĕmyty sã roropa nexiase.

¹¹ Asakoro aporiry, onokyro kyryry, tanÿse kakoxi, zakorõ aporiry etyhyry pokona tapose eya xine taporiry etyhyry ke tapotunuru wino, typozery wino, enara; imepÿ asakoro natokomo a taporirykõ ke tokokõ tapuruse eya xine.

¹² Mokaro onokyro tõ tõsenuhmase tomye xine. Naeroro toytoytose toto emero typhenetatoh pona, yrome eramara toh nexiase.

¹³ Onokyro tõ maro ezuru saereh ãko nexiase ytokehpyra exikety. Moro apoto zemimehxo toehse, apoto wino neneneh tykase.

¹⁴ Mame mokaro onokyro tõ xiaksiake toytose axiny, nenenehkane samo.

¹⁵ Mokaro onokyro tõ eneryhtao ro ya ipupuru parihmã 4me enease nono po, toiro onokyro maro toiro pupu parihmã nexiase.

¹⁶ Moro pupu parihmã 4mãkõ oxisã zemizemiãko nexiase topu kurã joiame exiketõ samo. Moro pupu tõ parihmã ao imepÿ parihmã nexiase takuohsẽ samo.

¹⁷ Mame eramara ro toto ahtao toytoytose toto emero rokene.

¹⁸ Moro pupu tõ parihmã ehpio tonure nexiase tuhke.

¹⁹ Mokaro onokyro tõ toytose ahtao ipupuru tõ parihmã toytose imaro xine; tõnuhse toto ahtao nono poe ipupuru tõ parihmã toytose imaro xine.

²⁰ Toytose onokyro tõ typhenetatoh pona, imaro xine ipupurukõ toytose roropa aomi poe samo.

²¹ Naeroro mokaro onokyro tõ aytorykohtao, totypohse roropa toto ahtao te, tõnuhse toto ahtao nono epozakoxi, ipupuru tõ parihmãkõ imaro xine nexiase kehko.

²² Mokaro onokyro tõ zupuhpyry epoe amerehme sã nexiase, kutehi zemime exikety samo saereh ãko.

²³ Moro amerehmã zopino mokaro onokyro tomo a taporiry asakorõkomo a totapuruhmakase takorõkõ aporiry osetonie. Tokokõ tapuruse eya xine taporiry asakorõkõ ke roropa.

²⁴ Mame aytorykohtao aporiry tõ panaikato nexiase tuna konõto panaikatõ samo, soutatu imoihmãkõ panaikatõ samo, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety omiry samo. Mame totypohse toto ahtao kae hkopyra taporirykõ tehme tyrise toto a.

²⁵ Yrome panaikatõ totase moino, kaino, zupuhpyrykõ epoe.

²⁶ Moro amerehmã epoe apõ panõ nexiase, topu kurano sapira risemy. Typorohse moro apõ po ahno panõ nexiase,

²⁷ zemime nexiase metau samo apoto tao. Saereh ãko nexiase ynororo apoto zemime exikety samo.

²⁸ Moro saerehkatoh okohkuri sã nexiase akurũ poko. Moro saerehkatoh zemime exikety nexiase enetupuhpotohme moroto Ritonõpo imehxo saerehkatoh nexiase.

2

Ezekieü tykohmase urutõme ehtohme

¹ Moro eneryke ya epukase, jÿmyty nono pokoxi nexiase. Mame omi etase, ynara tykase ya:

– Ahno mÿkuru, owõko ty xikihme. Jotururu se ase amaro.

² Moro omi etaryhtao ro ya, Ritonõpo Zuzenu tomõse ukurohtaka, mame tanÿse ywy eya xikihme. Aomiry etase, ynara nase ynororo:

³ – Ahno mÿkuru, aaropõko ase Izyraeu tomo a; Tosëkõme turumekase ywy eya xine, toeramase toto jomiry omipona pyra. Moro saaro mã toto seromaroro, jomipona pyra, tytamurukõ ehtopõpyry sã mã toto.

⁴ Putupyra sã mã toto, jomiry etary se pyra. Aaropõko ase eya xine, jomiry ekarotohme eya xine: “Ynara ãko Ritonõpo Kuesëkõ mana,” katohme eya xine.

⁵ Mame õmiry etaryhtao eya xine, onetara toto ahtao roropa, tuaro exiko mã toto, urutõ tooehse toto rãnaka.

⁶ – Yrome omoro, ahno mükuru, mokaro zuno pyra exiko, aomirykõ zuno pyra roropa exiko. Oseosezuhnõko mã toto, ohxirõko roropa; toto maro oehtoh mynoto tõ maro ehtoh sã exiko mana. Morara ahtao ro mokaro ajoajohpãkõ zuno pyra exiko; okerekeremary eya xine zuno pyra exiko roropa.

⁷ Mokaro zuruko jomiry ke rokene, etary se toto ahtao etary se pyra toto ahtao roropa. Wenikehpyra exiko jomiry etary sato kõ karamẽ mã toto.

⁸ – Yrome omoro, ahno mükuru, etako pahne jomiry poko. Otatõme exiko, mokaro sã pyra exiko. Êtakako. Ynekarory oya enahko.

⁹ Morarame josenuhmaryhtao oma enease, pape maro, inymerohpyry.

¹⁰ Mame moro pape totapuruhmakase eya yneneryme. Tymeroxe nexiase seino ãkae roropa, enara. Ynara tymerose ipokona, kui kui katopo te, ihnamoto te, sam katopo, enara.

3

¹ Mame ynara tykase Ritonõpo:

– Ahno mükuru, sero pape enahko; imeĩpo ytoko Izyraeu tõ zuruse.

² Mame êtakase, moro pape ekarose ynororo ya enahtohme.

³ Ynara tykase ynororo ya:

– Ahno mükuru, sã pape enahko, ynekarory oya; tuesapare awakuru ehtohme ike. Enapyase. Anusasame nexiase ano zeni samo.

⁴ Mame ynara tykase Ritonõpo:

– Ahno mükuru, ytoko Izyraeu tomo a toto zuruse ynekarohpyry poko.

⁵ Aaropopyra ase mya imehnõ nonory pona tyoro omiry ae oturuketomo a, omi tupimã ae oturuketomo a, Izyraeu tomo a rokẽ aaropõko ase.

⁶ Aaroporyhtao ya imeimehnõ nonory pata konõto põkomo a, omi tupimã ae oturuketomo a, aomiry onenetupuhpyra oehtopo, õmiry etary se toh exiry repe.

⁷ Yrome Izyraeu tõ õmiry etary se pyra mã toto, jomiry etary se pyra toexirykõke. Omi onymoipyra rokẽ mã toto; jomiry omipona se pyra roropa mã toto.

⁸ Yrome seromaroro orĩko ase orẽpyra, mokaro sã oehtohme: putupyra exiketõ samo, tõsenetupuhthõke tũpore exiketõ samo.

⁹ Orĩko ase jamihme topu samo, tũpore roropa tiamãte samo. Naeroro enaromyra exiko; oserehpyra roropa exiko mokaro jomipona se pyra exiketõ poko.

¹⁰ Tõturuse ro Ritonõpo ya:

– Ahno mükuru, etako kure jomiry poko emero, wenikehpyra oehtohme.

¹¹ Imeĩpo ytoko oturuse ononory põkomo a, Papironia põkõ narotyamo a typoetory tõme. Zuruko toto: “Ywy Ritonõpo oturũko ase, jomiry etary se toto ahtao, etary se pyra toto ahtao roropa, enara.”

¹² Mame Ritonõpo Zuzenu a tarose exiase. ÿkae omi konõto etase konomeru samo. Ynara nase opore:

– Kure rokẽ Ritonõpo Imehxo Exikety, saereh ãko mana kapu ao.

¹³ Panaikatõ roropa etase, mokaro onokyro tõ aporiry tõ tahtah ãko samo tyryry ãko, ipupurukõ parihmãkõ panaikato opore etase roropa konomeru samo.

¹⁴ Mame Ritonõpo jamitunuru toehse ypona, mame tarose exiase Zuzenu a moro poe; tohne sã exiase, sam ãko ukurohtao.

¹⁵ Mame ytoase Teu-Apipe pona, tuna Kepaa ehpiõ pona. Moroto juteu tõ nexiase, soutatu tõ narotyamo typoetoryme. Moroto exiase 7me ãmepyry; tõsenuruhkase exiase ynenehpyry poko, ynetahpyry poko roropa.

*Urutõ pata eraseme ehtoh poko
(Ezekieu 33.1-9)*

¹⁶ Moromeĩpo 7me ãmepyry taropose ahtao ynara tykase Ritonõpo ya:

¹⁷ – Ahno mũkuru, Izyraeu tõ eraseme orĩko ase, Izyraeu nonory põkõ emero eraseme. Jomiry etako jotururuhtao amaro, mame toto zuruko, ynekarohpyry oya ekaroko toto a.

¹⁸ Ynara ekaroryhtao oya: mokyro popyra exikety orihñõko mana, mame mokyro onurupyra awahtao popyra ehtoh rumekatohme eya tõsepynanohtohme, orihñõko mokyro mana iirypyryme toexiryke, yrome aorikyry epehmapõko ase oya.

¹⁹ Imepỹ popyra exikety zururuhtao oya, yrome tyrypyry onurumekara ynororo ahtao, orihñõko mã ynororo iirypyryme toexiryke, yrome omoro orihpyra exĩko mase.

²⁰ – Morarame imepỹ zae ehtoh poko exikety eramaryhtao tyrypyry poko toehtohme; mame aorihmapotoh riryhtao ya mokyro wãnohtohme, orihñõko mana onurupyra awahtao. Orihñõko mana tyrypyryhpyke toehse exiryke, mame zae aehtopõpyry poko wenikehnõko ase. Mame oya aorikyry epehmapõko ase.

²¹ Ahno, zae ehtoh poko exikety, zururuhtao oya iirypyryme pyra aehtohme, mame otato ynororo ahtao, tyrypyry poko pyra ynororo ahtao, orihpỹme exĩko mana, omoro roropa orihpyra exĩko mase.

Oturusaromepyra toehse Ezekieu

²² Mame ymaro Ritonõpo jamitunuru nexiase. Ynara tykase ynororo ya:
– Owõko ty! Ytoko mõ jakanahmã pona. Moroto oturũko ase amaro.

²³ Mame ytoase moro jakanahmã pona. Moroto Ritonõpo saerehkatoh enease, ynenehpyry samo tuna Kepaa ehpio jahtao. Toepukase ywy nono pona, jẽmyty nono pokoxi nexiase,

²⁴ yrome Ritonõpo Zuzenu tomõse ukurohtaka, xikihme tyrise ywy eya. Mame ynara tykase ynororo ya:

– Ytoko atapyĩ taka, atapuruko moro tao.

²⁵ Omoro, ahno mũkuru, omyhnõko mã toto eary ke, tũtara oehtohme ytoytopyry oehtohme toto rãnakuroko.

²⁶ Mame omitapỹme onuru rĩko ase, mokaro jomipona pyra exiketõ onurusaromepyra exĩko mase.

²⁷ Imeĩpo, jotururu ropa ahtao amaro, oturu waro oehtoh ekarory ropa ahtao oya, mokaro zurũko mase, ywy, Ritonõpo Oesẽkõ nekarory oya. Toitoinẽ õmiry etãko mã toto, yrome imehnõ arypyra, jomipona pyra exiketõme toexirykõke.

4

Inyrihpyry Jerusarẽ poko

¹ Ynara tykase Ritonõpo Jerusarẽ poko:

– Ahno mũkuru, orino risẽ apoiko tyritohme oẽpataka, mame ipokona pata Jerusarẽ kuhtoh tyriko.

² Moro pata kuhtoh pokona epetōkara panō tyriko, tapuruse sã exīko soutatu tomo a, nono kaetoko exiketō maro apuru pona onuhtohme, tapyi kaetoko exiketō roropa etonathme te, soutatu tō esary maro te, makina maro pata apuru kararahthme.

³ Oripo pipahmã apoiko kurimene risemy, tyritohme oẽpataka, pata apuru samo, irãnao pata etonie samo. Mame oẽmyty iramako pata etonie. Pata tapuruse mana, omoro mase pata apurūko. Morohne enetupuhpotohme exīko mana, moro poko tuaro Izyraeu tō ehtohme.

⁴⁻⁵ — Imihme exiko opozery wino; opona Izyraeu tō iirypyryme ehtoh tyripōko ase. Moroto exīko mase etuarimãko imihme nono po iirypyrykō puimãko 390 ěmepyry pona. Toiro ěmepyry oya epehmapōko ase toiro jeimamyry toto wãnohtoh enetupuhpotohme.

⁶ Mame moro poko tōtyhkase awahtao eramako imihme oehtohme apotunuru wino nono po; Juta tō iirypyryme ehtoh puimãko sã mase 40me ěmepyry ae, toiro ěmepyry aropōko mase toiro jeimamyry Juta tō wãnohtoh enetupuhpotohme.

⁷ — Naeroro Jerusarē wino eneko yronymyryme; tapuruse exikety epetōkara a, soutatu tomo a. Āpory tupokase ahtao, imehnō zurūko mase moro pata pōkō wãnopyry poko.

⁸ Omyhnōko ase eramasaromepyra oehtohme oepetōkara a apatarykō rumekatohto ropa.

⁹ — Seromaroro tiriiku apoiko te, sewata te, erewija tō te, kumataimo te, tiriiku pisarara te, aweja, enara. Oximaro tyriko kehko pão ritohme. Moro enahnōko mase 390me ěmepyry pune imihme awahtao opozery wino nono po awahtao.

¹⁰ Asakoropane pão pitiko enahnōko mase kokoro rokene, yrome axī pyra morohne enahko.

¹¹ Otunary ōkurume tukuhsēme exīko mana, asakoro kopu pune rokene, ětohme axī pyra roropa.

¹² Apoto rīko mase ato tonorē ke, ahno ety ke. Anapyry pão ekeīko mase moro apoto po, mame moro pão enahnōko mase jarao imehnō neneryme emero porehme.

¹³ Ynara tykase roropa Ritonōpo:

— Sapararahme Izyraeu tō aroporyhtao imeimehnō nonory pona moro sã tynapyrykō enahnōko mã toto, Moeze nyriphopyry omipona pyra.

¹⁴ Yrome ezukuase:

— Ritonōpo Jesemy, aryryra! Tonahsē nuriamã onenahpitopyra exiase moino ro. Poetome jehtopōpyry poe okyno pū onōpyra exiase tamoreme toorihse ahtao, tosekase ahtao roropa onokyro tomo a onōpyra exiase.

¹⁵ Mame ynara tykase Ritonōpo:

— Ÿ, kure. Pui ety ke apoto kemery rīko mase epona ouru ekeitohme.

¹⁶ Tōturuse ropa:

— Ahno mūkuru, wyi onenehpopyra exīko ase pata Jerusarē pona. Naeroro etuarimãko mã toto; tonahsã apiakãko mã toto pitiko, pitiko, pisarara ekamotohme, tuna roropa apiakãko mã toto pitiko, pitiko, pisarara ekamotohme roropa.

¹⁷ Wyi pyra exīko mã toto, tuna pyra roropa. Typynanohneke pyra exīko mã toto, mame etyhyryme orihnōko mã toto iirypyryme toehse toexirykōke.

5

¹ Ynara tykase Ritonõpo:

– Ahno mūkuru, tapema apoiko, taere exikety oetypoty sahkatohme, oūsety roropa. Imeīpo onysahkahpyry ikuhko omoxinety kuhtoh po, apiakatohme oseruao zokonaka ehtohme.

² Mame oepetõkara a pata rumekary ropa ahtao, ytoko pata rānaka oūsety toiro zokonaka jahkatohme. Imeīpo ytoko pata zomye, imepỹ zokonaka oūsety ihkotyhpyry aroko. Moro oūsety ihkohko tapema ke. Mame oūsety akoīpyry emako kakoxi aropotohme tyryrykane a: mokaro ekahmāko ase ytapemā ke.

³ Oūsety ikurākako tuhke pyra ixixĩtohme oupõ ehpiry pokona.

⁴ Mame toitoine oūsety ixixĩtopõpyry poe touko ropa ematohme apoto htaka jahkatohme. Moro apoto tūtāko mokaro wino sapararahme sã Izyraeu tō poro porehme.

⁵ Ynara āko Ritonõpo mana:

– Enetoko ke, pata Jerusarē sero sã mana. Sero pata tyrise ya sero nono rānao. Imehnõ nonory pōkõ tyrise ya Jerusarē zomye.

⁶ Yrome nyriphopyry turumekase Jerusarē pōkomo a; jomipona pyra toehse toto exiryke. Imehnõ nonory pōkõ popyra ehtoh motye popyra toehse toh nexiase; jomipona pyra mokaro ehtoh motye jomipona pyra Jerusarē pōkõ toehse, nyriphopyry turumekase eya xine, jomihpyry omipona pyra toehse toto.

⁷ Seromaroro Jerusarē pōkomo, etatoko pahne, ywy, Ritonõpo Oesēkõ ynara āko ase: Nyriphopyry omipona pyra mexiatose, jomihpyry turumekase oya xine; morara exiryke imehnõ nonory pōkõ motye iirypyryme toehse matose, õmye exiketomo. Imeimehnõ zae pyra ehtoh poko exiketõ typoenohse oya xine.

⁸ Morara exiryke ywy, Ritonõpo Oesēkomo, ynara āko ase oya xine: ywy ase oepeme pyra; awānohtorỹko ase jarao, imeimehnõ nono pōkõ neneryme emero porehme.

⁹ Onyrytā xihpyry pokoino Jerusarē wānohnõko ase, pake awānohtopõpyrykõ sã pyra, imeīpo awānohtohkõ sã pyra roropa.

¹⁰ Morara exiryke Jerusarē po jūkõ typoenõkõ õnõko mǎ toto; ipoenõkõ tumykõ õnõko roropa mǎ toto. Awānohtorỹko ase; orihpyra exiketõ sapararahme exīko mǎ toto imeimehnõ nonory poro porehme.

¹¹ – Ynara āko Ritonõpo Kuesēkõ mana: Ytapyĩ kurā nuriame tyripose oya xine exiryke popyra oehtohkõke te, onyrytā xikuromā ke roropa, ajohpe pyra ynara āko ase oya xine: oenahkaporỹko ase opyno xine pyra exikety samo.

¹² Zokonaka amarokõ tyrohsē ke orihnõko matose, omise oehtohkõke roropa pata po; imepỹ zokonaka totapasēme exīko oepetõkara a te, imepỹ zokonaka sapararahme exīko imehnõ nonory poro emero. Tokahmasēme roropa exīko mǎ toto, etapary se exiketomo a.

¹³ – Ozehno xine jehtoh waro exīko matose; jetũ exīko oya xine mana tǎkye jehtoh pona. Awānohtorỹko ase onyrytākõ epehpyryme. Morohne emero toehsē ahtao tuaro exīko matose ypoko, ywy, Ritonõpo kuruatose moro emero, tyryhpopākase jexiryke oya xine, turumekase ywy oya xine imeimehnõ maro oehtohkõme.

¹⁴ Ynara tyrīko ase opoko pata Jerusarē: patāpome orīko ase imehnõ õmye exiketõ neneryme, okuroko ytoketõ neneryme roropa. Moro pōkõ poihtõko mǎ toto.

¹⁵ – Typenekehse jahtao opoko xine, ozehno xine toehse jahtao roropa, tuānohse awahtao xine ya, imehnõ nonory pōkõ oserehnõko mǎ toto. Oenatorỹko mǎ toto: “Xē! Jam!” āko mǎ toto; opoihtotorỹko roropa mǎ toto.

¹⁶ Tonahsē onehpopyra exīko ase imepỹ poe. Naeroro orihnōko matose omise oehtohkōke. Jetū exīko matose omise oehtohkōke pyrou ke owōtohkō samo, tuohpyry samo oenahtohkōme.

¹⁷ Omise ehtoh konōto enehpōko ase, onokyro tō roropa opoenōkō esekatohme; tyrohsē roropa, zehnotokō roropa, etonatoh roropa oetapatohkōme. Ywy, Ritonōpo, kuruatose.

6

Ineponāmarykō eahmary popyra Ritonōpo a

¹ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

² – Ahno mūkuru, osenuhmako Izyraeu tō ypy tō winakoxi. Ynara kaxiko eya xine jomiryne:

³ Ritonōpo Kuesēkō omiry etatoko, aomiry ypy tō netaryme te, somohmā tō netaryme, jakanahmā tō netaryme roropa: ywy, Ritonōpo, soutatu tō enehpōko ase, toponāmasā eahmatoh enahkatohme.

⁴ Apoto apō tō onekarotyā zahkatoh tonomo te, ixtaratu zahkatoh roropa typahsēme exīko, tomasēme nono pona. Morohne poko exiketō totapasēme exīko mā toto tyneponāmarykō ēpataka.

⁵ Izyraeu tō ekepyry pahnōko ase nono pona; jehpyry tō pahnōko ase apoto apō tō zomye.

⁶ Pata tō emero Izyraeu nonory po tonahkasēme exīko, patāpome exīko mā kehko. Tyneponāmarykō eahmatoh tonō tonahkasēme exīko mā kehko. Mame apoto apō emero typahsēme exīko; ineponāmarykō roropa typahsēme exīko mā kehko; ixtaratu zahkatoh tomasēme exīko; inyrytyā emero tonahkasēme exīko.

⁷ Emero rokē po ahno totapasēme exīko; orihpyra exiketō jenetupuhnōko mā toto, ywy ase Ritonōpo.

⁸ – Yrome ahno akoīpyry nomōko ase isene ro, sapararahme exīko mā toto imehnō nonory po,

⁹ tarose toto exiryke typoremākahpōkō poetoryme. Moroto wenikehpyra exīko mā toto ypoko; tuaro exīko mā toto tuānohse toto ya, tyhxirose roropa mā toto ya, turumekase eya xine jexiryke. Mame jeahmara toehse toh nexiase, ymyakāme tyneponāmarykō eahmary se toehse toh nexiase. Oxise pyra exīko mā toto tyrypyrykō pokoino, tynyrihpyrykō xihpyry pokoino roropa.

¹⁰ Zuario exīko mā toto: ywy ase Ritonōpo. Imehnō enaroximaryhtao ya ekurehpyra ase, tyriko ase emero jomihpyry ae ro.

Izyraeu tō iiryppyryme ehtopōpyry

¹¹ Ynara tykase Ritonōpo ya:

– Ezekieu, oemary ke tahtah kaxiko! Itūtūmako opupuru ke! oxitako ātasamaryme! Izyraeu tō nyrytyā xihpyrymā pokoino orihnōko mā toto osetapary ke, omise ehtoh ke, tyrohsē ke, enara.

¹² Mokaro ameke exiketō kure pyra exīko mā toto, tyrohsē ke orihnōko mā toto; imehnō, ameke pyra exiketō orihnōko mā toto etonatoh ke. Imehnō akoīpyry orihnōko mā toto omise toehthōkōke. Tyzehno xine jehtoh waro exīko mā toto, sam āko mā toto.

¹³ Aorihtyā ekepyry tō typahsēme exīko mā toto tyneponāmarykō rānao, apoto apō zomye. Typahsēme exīko mā toto moroto tynekarorykō zahkatoh po tyneponāmarykō eahmatopōpyry po; osa kae ehtoh po emero, ypy tō emory po emero, wewe tō kurā myhtokoxi emero, wewe konōto myhtokoxi roropa emero. Mame juaro exīko mā toto emero, ywy ase Ritonōpo.

¹⁴ Jemary anŷnōko ase inonorykō enahkatohme. Ona tonorē poe ikurenae pata Ripira pona inikahpozakoxi ononorykō rīko ase patāpome, Izyraeu tō esary emero pyno pyra exīko ase, onewomara exīko ase. Mame juaro exīko mā toto emero porehme, ywy ase Ritonōpo.

7

Etyhpyry ameke pyra toehse mana

¹ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

² – Ahno mūkuru, ynara āko Ritonōpo Oesēkō mana Izyraeu nonory pōkomo a: Emero tonahkase! Ononorykō tonahse!

³ – Izyraeu tomo, seromaroro oenahtohkō toehse mana. Ozehno xine jehtoh enehpōko ase, jetū exīko oya xine mana, āpiakatorŷko ase onyrytākō eneryke ya. Oepehmatorŷko ase popyra oehtohkō poko toehse oexirykōke.

⁴ Awānohtorŷko ase yronomyrime, opyno xine pyra exikety samo. Awānohtorŷko ase onyrytā xihpyry emetakame, juaro oehtohkōme, ywy ase Ritonōpo.

⁵ Ynara tykase roropa ynororo:

– Popyra ehtoh tonō oehnōko atakenaka mana opona xine.

⁶ Emero tonahkase. Etyhpyryme mana. Amarakō roropa tonahse matose.

⁷ Oenahkapotohkō oehnōko mana oya xine, sero ononorykō pōkō roropa. Okynā pyra ppy tō po oseahmatoh tao oseahmara exīko matose, yrome otupīko rokē matose.

⁸ – Okynā pyra ozehno xine jehtoh waro exīko matose. Awānohtorŷko ase onyrihpyrykō epehpyryme. Onyrytākō nuriamākō epehpyryme sam āko matose.

⁹ Opynanohpyra xine exīko ase, nupunato oenepyra xine exīko roropa ase. Awānohtorŷko ase popyra ehtoh poko toehse oexirykōke. Morara ahtao juaro exīko matose, ywy ase Ritonōpo, ywy ase awānohnekomo.

¹⁰ Awānohtohkō ěmehnōko mana. Imeimehnō ryhmāko mā toto emero pata tō poro. Epyrypākohxo mā toto.

¹¹ Itamurumehxo imehnō ryhmāko mā toto, etapāko mā toto. Ahno wānohnōko mana popyra rokē toto exiryke. Imōkomorykō tonahsēme exīko mana: itinerūkomo te, epe tomo te, imehxo aehtohkomo, enara.

¹² Okynā pyra tōsepekatyry se pyra exīko mā toto, toiparo rokē osepekahnōko mā toto, mōkomo onekamopyra exīko mā toto roropa, emero zehno exīko Ritonōpo mana, toto wānohnōko roropa mana emero porehme.

¹³ Mame osepekahketomo orihpyra ahtao imōkomory tonahkasēme exīko mana, anapoipyra ropa mana emero imōkomohpyry. Ynara exiryke toto zehno Ritonōpo ehtoh waro exīko mā toto emero porehme. Popyra exiketō poremānōko mā toto, isene pyra exīko mā toto.

¹⁴ Rue etōko mā toh repe, atakimāko mā toto, emero repe. Yrome ytopyra ekurehnōko mā toto, etonatoh pona, zehno Ritonōpo ehtoh oepiryke emero pona; oxisā toto wānohnōko Ritonōpo mana.

Izyraeu tō wānohtoh poko

¹⁵ Jarao osema tao osetapāko mā toto, tapyi tō tao tyrohsē exīko, omise roropa exīko mā toto. Tupito po exiketō orihnōko mā toto tōsetaparykōke, pata po exiketō enahketōme exīko mā toto tyrohsē ke, omise ehtoh ke roropa, enara.

¹⁶ Toitoinē orihpyra exiketō epāko mā toto utuku samo jakanahmā poe ppy tō pona. Moroto pusuh āko mā toto xitāko roropa tyrypyrykō poko.

¹⁷ Ahno emary emero jamihme pyra exīko mana, esekumurukō tykytyky āko mana.

¹⁸ Upo amurūko mā toto topuxiximā kamisa risemy toemynyhmarmy, enaromyke tykytyky āko mā toto pyrou zoko exipỹ samo. Zūsetykō isahkahpyry sã exīko mana, ehxirōko roropa mā toto emero porehme.

¹⁹ Tytinerūkō pahnōko mā toto, uuru te, parata roropa osema tao aepukahpyry samo; toto zehno toehse Ritonōpo ahtao uuru toto anakorehmara exīko, parata roropa toto onypynanohpyra exīko mā kehko. Toto penetatoh onepekahpyra exīko mā kehko. Tonahsē onepekahpyra exīko. Uuru, parata tō poe roropa tyrypyhpyke toehse toh nexiase.

²⁰ Toepyrypase toto tyjoiakō kurā poko repe. Yrome tyrise toto a tyneponāmarykō xihpyryme, nuriame exiketōme. Morara exiryke ipenekehityāme tyripose toto Ritonōpo a tytinerūkō poko, tymōkomorykō poko roropa.

²¹ – Omōkomory kurā ematonanohpōko ase imehnō nonory pōkomo a! āko Ritonōpo mana. – Omōkomory kurā apoīko mā popyra exiketomo. “Mōkomo kahpyry,” āko mā toto.

²² Mame Ytapyī kurā taka aomomyrykohtaoto toto ematonanohtohme te, nuriame tyritohme eya xine: “Oty” kara exīko ase. Toto poko pyra exīko ase.

²³ – Otupīko mā toto emero porehme. Imehnō etapananō nae tuhke, imehnō ryhmāko mā toto Jerusarē po.

²⁴ Imehnō nonory pōkō enehpōko ase xiaro popyrahxo exiketomo omōtohme atapyīkō taka. Omōnōko mā toto Jeahmatōh taka; nuriame moro rīko mā toto. Amarokō, orutua kō, jamihme exiketō jamihme pyra exīko mā toto.

²⁵ Takorehmaneke pyra exīko matose. Osepeme ehtoh zupīko matose repe, yrome aryryra, onenepyra ekurehnōko matose.

²⁶ Popyra ehtoh oehnōko mana kokoro rokē samo. Ekātōko mā toto popyra ehtoh poko kokoro rokene. Ekaropōko roropa matose urutō komo a: “Otara exīko nah? Oty enetupuhnōko mah senohne poko?” āko matose. Oturuketō imehnō amorepatoh pyra exīko mā toto. Tamuhpomākō zae ehtoh poko imehnō onurupyra exīko mā toto.

²⁷ Tuisa konōto xitāko mana, imūkuru kure ehtoh oneraximara roropa mana. Ahno emero tykytyky āko, oserehnōko mā toto. Awānohtoryko ase onyrihpyrykō poko emero; awānohtoryko ase imehnō wānopyry sã oya xine. Moro eneryke oya xine, juaro exīko matose, ywy ase Ritonōpo.

Ritonōpo Nenepohpyry Asakoromano

8

Ezekieu 8–10

Toponāmasā Jerusarē po

¹ Mame Juta tō tamuximākō tooehse ytapyī taka oturuse ymaro. Ēmepyyry 5me ehtoh po nexiase nuno 6mā po, jeimamyry 6mā po toto arotopōpyry poe Papironia pōkō poetoryme. Mame tokare pyra Ritonōpo Kuesēkō jamitunuru toehse ya.

² Osenuhmase, mame ynara tonepose Ritonōpo a ya: ahno panō enease apoto samo. Imety eary poe ipupuru pona zoko apoto sã nexiase. Imety eary epoe zemime nexiase metau ikorokahpyry samo.

³ Oma panono a jūsety tapoise nexiase. Mame josenuhmarmyhtao Ritonōpo Zuzenu a tanỹse ywy kakoxi, mame jaroase Jerusarē pona. Ritonōpo Tapyī

omōtoḥ taka jaroase, omōtoḥ inikahpozakoxi exikety wino. Moroto ineponāmarykō enease nuriame xihpyry exikety; mokyro pokoino zumoxike Ritonōpo mana.

⁴ Moroto Ritonōpo, Izyraeu tō Esē saerehkatoḥ enease ropa, ynenehpyry sā tuna Kepaa ehpio jahtao, tōsenepose ropa Ritonōpo ahtao ya.

⁵ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

– Ahno mūkuru, inikahpozakoxi osenuhmako. Osenuhmase, moroto apoto apō pūto, tapyi omōtoḥ tao, ineponāmarykō enease nuriame exikety Ritonōpo a.

⁶ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

– Ahno mūkuru, moxiā nyriry enēko mah? Eneko ke moxiā nyrytyā xihpyry, amekehxo jaropōko jesary kurā poe. Yrome senohne motye inyrytyā popyrahxo enēko mase, nuriamehxo ya.

⁷ Mame jaroase ynororo zara konōto pona omōtoḥ taka, jarānaka. Moroto oramā enepoase ynororo ya āpuruhpyry ao.

⁸ Ynara tykase:

– Ahno mūkuru, ahkako; apuru itahkako. Tytahkase ya, mame omōtoḥ enease moroto.

⁹ – Omōko, tykase ynororo ya, – mokaro popyra ehtoḥ poko eneta, inyryrykō xihpyry enēko mase moro tao.

¹⁰ Naeroro ywy tomōse, enease. Moroto apuru pokona tonohse, taxikase roropa onokyro tōkehko nuriame exiketomo, nono po ytoketomo, okoi tō samo, imehnō nuriame exiketō roropa, mokenohne eahmāko Izyraeu tō nexiase.

¹¹ 70me Izyraeu tō tamuximākō moroto nexiase. Mokaro maro Jazania, Sapā mūkuru nexiase. Ixtaratu zahkatoḥ apoīko toḥ nexiase emero tomarykō ke, orexīto tūtāko nexiase morohne wino.

¹² Mame tōturupose Ritonōpo ya, ynara tykase:

– Ahno mūkuru, moxiā nyriry enēko mah? Izyraeu tō tamuximākō tyneponāmary eahmāko mā toto tokare pyra. Ynara āko mā toto: “Ritonōpo kuenepyra xine mana. Sero nono turumekase eya.”

¹³ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

– Taroino mokaro nyriry xihpyrymehxo enēko mase.

¹⁴ Mame jaroase ropa ynororo Tytapyī omōtoḥ pona inikahpozakoxi. Moroto noḥpo tō tonepose ya, xitāko; Papironia pōkō neponāmary Tamuze hnamōko toḥ nexiase.

¹⁵ Mame tōturupose Ritonōpo ya. Ynara nase:

– Ahno mūkuru, moro enēko mah? Morohne motye Izyraeu tō ehxirotoḥ enēko mase.

¹⁶ Imeīpo jaroase imepỹ zara pona, Tytapyī taka. Moroto, Tapyi omōtoḥ pūto, irānao apoto apō nexiase osema tao orutua kō enease 25mākomo. Īpary tō Ritonōpo Tapyī wino nexiase, xixi tūtatoḥ enēko toḥ nexiase; tosekumurukō po nexiase toto nono po, xixi tūtary eahmary samo.

¹⁷ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

– Ahno mūkuru, moro enēko mah? Moxiā, Juta tō morohne xihpyry rīko mā toto, onenehpyry tomo; Morara exiryke tyrypyrykō poko se ro mā toto. Mokaro pokoino oxiehno, osetapāko mā toto pata tō poro emero. Morohne motye oehnōko mā toto tynyrirykō poko toehtoḥkōme Ytapyī kurā tao, naeroro toto zehnohxo jyrīko toto. Eneko ke yryhpopākāko mā toto tynyrirykō xihpyry ke.

¹⁸ Morara exiryke sam āko mā toto, tuānohse toto ahtao ya, toto zehno jexiryke. Epasaromepyra toto ripōko ase; toto pyno pyra exīko ase ipunaka.

Ykohmãko mã toto opore tyjमितunurukõke repe: “Yna akorehmako, ajohpame samo,” ãko mã toto, yrome toto omiry onetara exĩko ase.

9

Jerusarẽ põkõ wãnohtoh poko

¹ Mame opore tõturuse Ritonõpo ynetaryme, ynara tykase:

– Osehtoko xiaro, sero pata põkõ wãnohnanomo. Opyrekõ ahno etapatoh tonõ enehtoko amaro xine.

² Axĩ 6me orutua komo a tõsenepose toto, moroto, Ritonõpo Tapyĩ tao. Omõtohtae inikahpoino tutõtase toto, ahno etapatoh nae toh nexiase. Toto maro toiro orutua nexiase, mauru panono risẽ ke upo tamuruse, pape merosẽ nae nexiase. Toeporehkase toto apoto apõ metau risẽ pũtokoxi.

³ Mame Ritonõpo Izyraeu tõ Esẽ saerehkatoh toesyryhmase tosae, kerupĩ tõ rãnae; tõnuhse tapyi omõtoht pona. Opore tõturuse Ritonõpo mokyro a, tupoke mauru panono risẽ ke exikety a.

⁴ Ynara tykase:

– Ytoko pata Jerusarẽ rãnakuroko ahno merotohme ipery pokona, emero emynymaketomo kananomo te, pusuh kananomo roropa emero type-nekehse exiketomo popyra ehtoh poko sero põkõ nyrytyã poko sero pata po.

⁵ Mokaro imehnomo a ynara tykase ynororo ynetaryme:

– Mokyro mykapo ytotoko pata poro ahno emero etapase. Onypynanohpyra ehtoko, toto pyno pyra ehtoko.

⁶ Tamuhpomãkõ etapatoko te, nuasemãkomo te, oryximãkomo te, poetohti tomo te, nohpo tõ maro. Yrome mokaro, imerohpyry iperykõ poko onyryhmara ehtoko. Etapapitotoko taroino Ytapyĩ poe.

Naeroro tamuximãkomo totapapitose eya xine moroto Ritonõpo Tapyĩ ãpataka.

⁷ Ritonõpo ynara tykase roropa:

– Nuriame Ytapyĩ tyritoko! Pehme zara tõ tyritoko ahno ekepyry ke! Ytotoko erohse!

Mame moro pata põkõ totapapitose eya xine.

⁸ Ahno etaparyhtao eya xine, moroto exiase toiroro. Nono pona epukase jẽmyty po nono pokoxi. Kui tykase ywy:

– Ritonõpo yna Esemu, yronymyrymehxo Jerusarẽ põkõ zehno mahno? Izyraeu tõ akoĩpyry enahkãko mahno, toto enahkãko mahno porehme?

⁹ Ynara tykase Ritonõpo ya:

– Izyraeu tõ tyyrypyhpyke toehse mã toto. Popyra mã toto ipunaka. Imehnõ totapase eya xine pata tõ po, sero nono po porehme. Popyra ehtoh poko rokẽ mã toto Jerusarẽ po. Ynara ãko mã toto: “Kynonorykõ turumekase Ritonõpo a. Kuenepyra xine mana,” ãko.

¹⁰ Morara exiryke seromaroro epasaromepyra toto ripõko ase emero porehme. Toto pyno pyra exĩko ase ipunaka. Toto rĩko ase, imehnõ ryhmatopõpyry sã eya xine.

¹¹ Mame mokyro tupõ tamuruse mauru panono risemy, imerohpyry aroneme roropa ynororo, toehse ropa Ritonõpo a oturuse tynyryhpyry poko emero. Ynara tykase ynororo:

– Emero yrino õmihpyry ae rokene.

10

Ritonõpo saerehkatoh toytose Itapyĩ tae

1 Mame osenuhmase amerehmã enease, mokaro kerupĩ tõ epozakoxi. Mokaro epoe tuisa apõ sã enease, topu kurã, sapira risẽ samo.

2 Mame ynara tykase Ritonõpo mokyro tupoke mauru panono risẽ ke exikety a:

– Ytoko moro pupu parihmã rãnakuroko taporihke exiketõ zopino ikarany apoitohme, oemarykõ pehme. Imeĩpo sapararahme moro ikarany ipahko pata pona.

Mokyro ytotoõpyry enease.

3 Tomõse ynororo ahtao Ritonõpo Tapyĩ taka mokaro taporihke exiketõ Tapyi etonie ikurenae toh nexiase, mame osa zara po typehkase akuru ke.

4 Ritonõpo saerehkatohtoytose mokaro taporihke exiketõ epoe Tapyi omõtoht pona. Ritonõpo Tapyĩ typehkase akuru ke, moro tao saereh tykase Ritonõpo saerehkatoht ke.

5 Panaikato nexiase; taporihke exiketõ aporiry totase jarao, zara po, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety omiry samo.

6 Morarame tõturuse Ritonõpo mokyro tupoke mauru panono risẽ ke exikety a, ynara tykase: “Apoto apoiko pupu tõ parihmã winoino, taporihke exiketõ zopinoino.” Tomõse ynororo pupu tõ parihmã pütokoxi.

7 Mame toiro taporihke exikety a ikarany tapoise tomary ke, tokarose eya mokyro tupoke mauru panono risẽ ke exikety a. Mame tutütase ynororo, ikarany tarose eya.

8 Mokaro enease, taporihke exiketõ tomahke toh nexiase, ahno emary panõ ke, taporirykõ zopino.

9 Mame osenuhmaryhtaopupu parihmã 4me enease taporihke exiketõ myhtokoxi: toiro taporihke exikety maro toiro pupu parihmã nexiase. Moro pupu tõ parihmã zemime kehko nexiase topu kurã samo, joia samo.

10 Oxisã moro pupu tõ parihmã nexiase, zao imepỹ parihmã nexiase atao exikety samo.

11 Mame aytorykohtaopu emero rokẽ pona topohme toytose toto, eramara toh nexiase. Tupupurukõ parihmãkõ maro toytose toto topohme tosemarykõ ae.

12 Tonure tuhke nexiase zoko poko, ãpary poko, emary poko, aporiry poko, ipupuru tõ poko roropa, enuru tuhke nexiase.

13 Moro pupu tõ parihmã yroro nexiase kehko ynenehpyry apitoryme tonepose ahtao ya.

14 Toiro taporihke exikety 4me ãmyty nae nexiase: ahno ãmyty te, pui ãmyty te, reão ãmyty, piano ãmyty, enara.

15 Mokaro nexiase ynenetyamo apitoryme tuna Kepaa ehpio. Tõnuhse toto nono epoe,

16 mame toytorykohtaopupurukõ parihmã toytose toto maro. Taporirykõ totapuruhmakase ahtao eya xine toytotohme ipupuru tõ parihmã toytose imaro xine.

17 Totypohse toto ahtao ipupuru komo parihmã tehme rokẽ toehse roropa. Tõnuhse toto ahtao nono poe ipupurukõ parihmã tõnuhse imaro xine, ipoe xine rokẽ ytõko mana.

18 Mame Ritonõpo saerehkatoht tutütase Tytapyĩ omõtoht tae. Totypohse ynororo taporihke exiketõ epozakoxi.

19 Josenuhmaryhtaopu ro mokaro taporihke exiketõ taporirykõ totapuruhmakase tonuhtokõme nono epozakoxi tupupurukõ parihmã maro. Totypohse toto tapyi omõtoht taka, xixi tütatoht winakoxi. Ritonõpo saerehkatoht toytose toto maro, toto epozakoxi.

²⁰ Mokaro tonetupuhse ya mokaro ro nexiase toto ynenetyamo Ritonõpo Izyraeu tõ Esë zopikoxi tuna Kepaa ehpio.

²¹ Toiro taporihke exikety 4me tõmyhke nexiase, 4me taporihke roropa nexiase te, ahno emary panõ nae roropa toh nexiase aporirykõ zopino.

²² Êmytykõ tonetupuhse ya. Ynaroro toh nexiase ynenetyamo tuna Kepaa ehpio. Topohme tosemarykõ ae toytose toto emero.

11

Jerusarë põkõ wãnohtopo

¹ Mame Ritonõpo Zuzenu a tarose ywy Tytapyĩ omõtoht taka, xixi tütatoh wino. Moroto omõtoht pũto orutua kõ nexiase 25mãkomo. Mokaro maro Jazania enease Azua mükuru te, Peratia roropa Penaia mükuru. Tamuximãkõme toh nexiase ahno tuisary tõme.

² Mame ynara tykase Ritonõpo ya:

– Ahno mükuru, moxiã orutua kõ popyra osenetupuhnõko mã toto, popyra ehtoh ritohme, popyra imehnõ amorepãko roropa mã toto sero pata po.

³ Ynara ãko mã toto: “Okynã pyra tapyi tõ amõko ropa sytatose. Sero pata oripo sã nase, tõsë sã sytatose oripo ao, yrome towomaneke ro sã sytatose kypoko xine pyra apoto ehtohme.”

⁴ Morara exiryke ahno mükuru, mokaro zuruko seromaroro toto wãnohtoh poko.

⁵ Mame Ritonõpo Zuzenu a tapoise ywy. Ynara tykase ynororo ya ekarotohme ahno tomo a:

– Izyraeu tomo, õtururukõ etãko ase; õsenetupuhtohkõ waro roropa ase tyritohme oya xine.

⁶ Ahno tuhke totapase oya xine sero pata po, osema tõ pehme mã kehko aorihtyã ekepyry ke.

⁷ – Morara exiryke ywy, Ritonõpo Oesëkõ, ynara ãko ase oya xine: Ajohpe pyra, sero pata oripo sã mana; yrome onoky mokyro tõsëme oripo ao? Ahno ekepyry tõ mokaro onetapatyamo! Yrome sero pata poe aaropotorykõ ase.

⁸ Tapema tõ zuno hmatou? Soutatu tõ tytapemake exiketõ enehpõko ase amaro xine õsetapatohkõme.

⁹ Aarotorykõ ase pata poe jarãnaka oekarotohme imehnõ nonory põkomo a. Oorikyrykõ ke awãnohtorykõ ase,

¹⁰ orihnõko matose õsetaparykõ poko ononorykõ po. Mame juaro exiõko matose emero; ywy ase Ritonõpo.

¹¹ Tõsë ewomãko sã oripo mana, yrome sero pata oewomara xine exiõko mana. Awãnohtorykõ ase emero rokë po awahtao xine Izyraeu tõ nonory po!

¹² Zuaro exiõko matose ywy ase Ritonõpo. Imehnõ katonõ nonory põkõ nyriphopyry omipona matose repe, yrome jomihpyry omipona pyra matose, ynyriphopyry omipona pyra roropa matose.

¹³ Morarame Ritonõpo omiry ekaroryhtao ro ya, Peratia, Penaia mükuru, toepukase toorihse ynororo. Jesekumuru po typorohse ywy nono pona, jëmyty po nono pokoxi. Opore tykohtase ywy:

– Ritonõpo Jesemy, sero onyripyra exiko! Izyraeu tõ akoĩpyry emero enahkãko mahno?

Ritonõpo Omiry kasenato sero

¹⁴ Mame ynara tykase Ritonõpo ya:

¹⁵ – Ahno mükuru, Jerusarë põkõ oturũko mã toto opoko, imehnõ Izyraeume exiketõ poko roropa, arotyã soutatu tomo a taroino. Ynara ãko

mã toto: “Mokaro amekehxo mã toto taroino; Ritonõpo Kuesëkõ oneah-masaromepyra mã toto. Sero nono tokarose Ritonõpo a kynonorykõme ehtohme.”

¹⁶ – Seromaroro ytoko Izyraeume exiketõ zuruse arotyã inonorykõ poe. Ynara kaxiko eya xine jomiryne: Ywy roro aaropoase mya imehnõ nonory pona, sapararahme aaropoase imehnõ nonory pona. Yrome, axïtao rokë imehnõ nonory po nexiase toto, ywy roro exiase amaro xine Tapyi Kurã samo, jeahmatohme oya xine.

¹⁷ – Naeroro ynara kaxiko eya xine ywy Ritonõpo Oesëkõ omiryne: Ywy roro oenehtorÿko ase imehnõ nonory tõ poe morotona taropose ya oexirykõke, mame ynekarohpyry Izyraeu tõ nonoryme ekarõko ropa ase oya xine.

¹⁸ Mame tooehse ropa toto ahtao tosaka xine, ineponãmarykõ kararahnõko mã toto. Popyra ehtoh poko ahno ehtoh enahkãko mã toto.

¹⁹ Mame tyrisenã sã toto rïko ase ikurohtao xine, aosenetupuhtohkõ rïko ase roropa tyrisenã samo tyneponãmarykõ se pyra toto ehtohme. Topu sã toto ehtopõpyry ikurohtao xine myakamãko ase jomiry omipona se toto ehtoh ke.

²⁰ Morararo jomiry omipona exïko mã toto, ynaropohpyry roropa eya xine anamonohpyra exïko mã toto. Ypoetoryme exïko mã toto, ywy Ritonõpo toto Esëme exïko ase.

²¹ Yrome tyneponãmarykõ eahmary se exiketõ wãnohnõko ase. Nuriame mã toto ya. Popyra ehtoh poko exiketõ roropa wãnohnõko ase inyrihpyrykõ emetakame. Ywy, Ritonõpo Oesëkõ, oturuno.

Ritonõpo saerehkatoh toesyryhmase Jerusarë poe

²² Mokaro taporihke exiketõ tonuhtose toto tupupurukõ parihmãkõ maro. Toto epoe Ritonõpo Izyraeu Esë saerehkatoh nexiase.

²³ Morotoino Ritonõpo saerehkatoh toesyryhmase pata poe, ypy pona totypohse xixi tütatoh wino.

²⁴ Ritonõpo a eneporyhtao ro tarose ywy Ritonõpo Zuzenu a Papironia pona. Moroto soutatu tõ narotyã nexiase. Mame Ritonõpo nenepory ya tõtuenikase.

²⁵ Mame morotõkomo a, soutatu tõ narotyamo a tõturuse ywy, emero Ritonõpo nenepohpyry poko ya.

12

Epaketye urutõ mana

¹ Ynara tykase Ritonõpo ya:

² – Ahno mükuru, jomiry omipona pyra exiketõ rãnao mase. Tonure toh mã repe, yrome onenepyra mã toto; typanare roropa mã toto, yrome otato pyra mã toto, ajoajohpe rokë toexirykõke, jomipona pyra mã toto.

³ – Seromaroro, ahno mükuru, atakimako oytotohme ononory poe epakety samo. Mame kohmãpyra ro ahtao otütako atapyĩ tae imehnõ osenuhmaryhtao, oytoryme imepÿ pona. Otarame mokaro jomipona pyra exiketõ oenëko mã toto.

⁴ Oenetohme eya xine, apakarã akimako saereme ahtao, epakety samo; osenepoko oytoryhtao kokonie pukuro epakety sã imepÿ nonory pona, tarose ahtao soutatu tomo a.

⁵ Mame oeneryhtao eya xine oramã ahkako atapyĩ apuru kuroko, moro kuroko oytotohme omõkomory maro.

⁶ Osenepoko omõkomory anymyryhtao oya, õpary pona tyritohme, oyto-tohme koko. Kamisa ke oenuru tõ apuruko osenuhmara oehtohme, oesemary onenesaromepyra oehtohme. Onyriry Izyraeu tõ enaroximatohme mana.

⁷ Moro sã tyrise ya Ritonõpo omi poe. Moro saeremae ykyryry tõ tyrise ya pakara aka epakety samo. Mame kokonie pukuro, jemary ke, oramã tahkase ya tapyi apuru kuroko, jutütatohme ykyryry tõ maro. Jenëko toh nexiase ypakarã tanÿse ya ahtao ymotary pona, jytoryhtao roropa.

⁸ Yrokokoro pakeimo ynara tykase Ritonõpo ya:

⁹ – Ahno mükuru, mokaro Izyraeu tomo, jomipona pyra exiketõ ekaropõko mã toto: “Oty poko mah?” äko mã toto.

¹⁰ Seromaroro toto zuruko ynekarory oya ekarotohme eya xine, ywy ase Ritonõpo Oesëkomo. Sero omi ekarõko ase tuisa a, Jerusarë po imehnomo a roropa emero moro pata põkomo a.

¹¹ Kaxiko eya xine onyriry enetupuhpotohme mana, moro sã exiko eya xine mana. Epaketõme exiko mã toto, tarosëme exiko mã toto soutatu tomo a imepÿ nono pona.

¹² Mokyro tuisa, Izyraeu tõ esemy tykyryry arõko mana tÿpary po, xinukutumã poro, mame epãko mana eutary ae apuru kuroko. Tõmyty apurõko mana, tosemary onenepyra exiko mana.

¹³ Yrome ahno apoitoh riko ase, mokyro apoiko ase moro ao. Moromeipo pata Papironia pona mokyro arõko ase. Moroto orihnõko mana, yrome moro onenepyra ekurehnõko mana.

¹⁴ Imaro exiketõ emero sapararahme aropõko ase, emero rokë winakoxi tuaro ehtoh poko akorehmananomo te, ewomananomo, soutatu tomo; toto ekahmãko imehnõ mana toto etapatohme.

¹⁵ – Mame taropose toto ahtao ya imehnõ ahno rãnaka, imeimehnõ nonory poro roropa, zuaro exiko mã toto, ywy ase Ritonõpo.

¹⁶ Yrome akoipyry orihpyra tyripõko ase osetaparyhtao te, omise toehse toto ahtao te, tyrohsë nae ahtao; morarame moroto imeimehnõ nonory po toto ahtao tuaro exiko mã toto tynryhpyrykõ xihpyryme ehtoh poko, ehxirõko mã toto. Mame enetupuhnõko mã toto ywy ase Ritonõpo.

Tonahkarykõ poko enaromÿke

¹⁷ Mame ynara tykase Ritonõpo ya:

¹⁸ – Ahno mükuru, tykytyky kaxiko õtukuruhtao, tõserehse exikety sã exiko õkuru tuna enyryhtao oya.

¹⁹ Kaxiko sero nono põkomo a: ynara äko Ritonõpo Kuesëkomo Jerusarë põkomo a, sero nono po isene ro exiketomo a: “Õtukurukohtao tykytyky äko matose; õkurukõ enyryhtao oya xine tykytyky äko matose, enaromÿke. Omõkomorykõ emero arõko mã toto ononorykõ poe. Tytaõke pyra exiko mana, morotõkõ emero zehnotokõme toto exiryke.

²⁰ Seromaroro pata tõ po ahno tuhke toehse, yrome tonahkasëme exiko mã toto, inonorykõ patãpome exiko roropa mana. Mame ypoko zuaro exiko mã toto, ywy ase Ritonõpo.”

²¹ Mame ynara tykase Ritonõpo ya ropa:

²² – Ahno mükuru, oty katohme ynara äko Izyraeu tomo, tuaro exikety nekarohpyrypoko: “Tuhke rokë Jeimamyry tõ taropose eya xine repe, yrome Ritonõpo omiry exipyra ekurehnõko mana?”

²³ Ynara kaxiko eya xine: ywy Ritonõpo ynara osenetupuhnõko ase moro poko: moro tuaro exikety omihpyry enahkãko ase, jũme moro aomihpyry

onetazomopyra exīko Izyraeu tō rānao. Ynara kaxiko: “Seromaroro toehse mana, emero exīko mana Ritonōpo omihpyry ae ro.”

²⁴ – Taroino ajohpākō omiry onekaropyra exīko mā toto imehnō enekunohme Izyraeu tō rānao.

²⁵ Ywy Ritonōpo oturūko ase, mame morohne exīko mana jomihpyry ae ro. Okynā pyra morohne exīko mana. Jomiry omipona pyra exiketomo, isene ro matose emero riryhtao ya jomihpyry ae ro. Ywy, Ritonōpo Oesēkō oturunō.

²⁶ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

²⁷ – Ahno mūkuru, etako pahne, mokaro Izyraeu tō ynara osenetupuhnōko mā toto ynenepohpyry poko oya: Otarame okynahxo ahtao moro sã exīko mana, tuhke jeimamyry aroporyhtao, āko toh mā repe.

²⁸ Morara exiryke ynara kaxiko eya xine: ywy, Ritonōpo ynara āko ase: “Taroino okynā pyra exīko mana. ‘Ynara exīko mana,’ karyhtao ya moro sã exīko mana.” Ywy, Ritonōpo Oesēkomo, oturunō.

13

Urutō kō ajohpe exiketomo

¹ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

² – Ahno mūkuru, Izyraeu tō urutō kō zuruko zae pyra toto ehtoh poko, tamoreme xine imehnō amorepāko mā toto, typoe xine osenetupuhnōko mā toto. Zuruko toto Ritonōpo omiry etatohme eya xine.

³ Ynara āko Ritonōpo Kuesēkomo:

– Tuānohsēme exīko mokaro urutō kō mana, tuaro pyra exiketōme mā toto, zae pyra roropa exiketōme. Typoe xine rokē oturūko mā toto.

⁴ Izyraeu tomo, toiparo rokē oturūko ourunanōkō mana, raposa sã rokē mā toto patāpo tō po.

⁵ Oesarykō onewomara mā toto apuru tō toepukase ahtao. Moro apuru tō onyripyra ropa mā toto, onukurākara ropa mā toto. Naeroro etonatohtoh toehse ahtao Ritonōpo poe, osewomasaromepyra Izyraeu tō exīko mana.

⁶ Ajohpe rokē tōsenepose mā toto. Aotururukō ajohpe rokē mana emero. Toto anaropopyra exiase, yrome ynara āko mā toto: “Ritonōpo omiry ynara mana,” āko. Mame eraximāko mā toto, moro sã ehtohme tōmirykō omipona!

⁷ Ynara āko ase eya xine: “Onenehpyrykō zae pyra rokē mā kehko. Onekarorykō ajohpe rokē mana. Jomihpyryme ōmirykō ekarōko matose repe, yrome oturupyra exiase oya xine ipunaka.”

⁸ Naeroro ynara āko Ritonōpo Kuesēkō eya xine:

– Ōmirykō ajohpe rokē mana, onenepyrykō ōsenetupuhtohkō ae ajohpe rokē mā kehko, morara exiryke oepekōme pyra ase.

⁹ Awānohtoryko ase, ajohpe rokē onenepyrykō exiryke, urutō kō zae pyra exiketōme matose, ōmirykō ajohpe rokē mana. Ypoetory tō oximōme toehse ahtao osenetupuhtohme ynyriry tō poko, amarokō toto maro exipyra exīko matose. Oesetykō onymeropyra exīko Izyraeu tō esety maro. Jūme ytopyry ropa exīko matose ononorykō pona. Moro sã toehse ahtao zuaro exīko matose: ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

¹⁰ – Ypoetory tō enekunohnōko mā mokaro urutō kō. “Kure rokē exīko mana,” āko mā toto, popyra rokē toehse ahtao! Apuru tyrise ypoetory tomo a tijoro risemy, yrome apuhtoh maro pyra. Torotorome tijoro tō ehtoh samo. Mame urutō toehse moro apuru zonohtohme rokene.

¹¹ Kaxiko eya xine: moro apuru epukāko mana. Konopo itamurume enehpōko ase, topuxikiri panō maro, tyryrykane jamihme exikety maro moro apuru pona.

¹² Mame moro apuru epukāko mana. Morara exiryke ekaropōko mā toto emero porehme: “Otyme kure nexiahse moro apuru zonopyry oya xine?” āko mā toto.

¹³ Seromaroro ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana:

– Ozehno xine jexiryke tyryrykane jamihme exikety enehpōko ase konopo maro itamurume, topuxikiri panō maro moro apuru emapotohme.

¹⁴ Moro apuru kararahnōko ase, moro zonohtopōpyry eya xine. Ipahnōko ase nono pona. Apō tō topu tō osenēko mā kehko. Mame moro apuru epukaryhtao opona xine epukāko mana. Mame zuaro exīko matose: ywy ase Ritonōpo.

¹⁵ – Moro apuru maro zonohnanō enahkāko ase, toto zehno toehse jexiryke. Naeroro ynara āko ase oya xine: “Moro apuru tonahse, mokaro apuru zonohnanomo roropa tonahkase toto.

¹⁶ Mokaro urutō kō roropa tonahkase toto: ‘Kure rokē Jerusarē exīko,’ kahpōkomo, popyra ehtoh toehse ahtao.” Ywy Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

Urutōme nohpo tō ajohpe exiketomo

¹⁷ Ynara tykase Ritonōpo:

– Ahno mūkuru, seromaroro nohpo tō eneko, oekyry tomo, typoe xine rokē imeīpo ehtoh ekarōko mā toto, urutō samo. Oturuko zae pyra toto ehtoh poko.

¹⁸ Kaxiko eya xine, Ritonōpo Oesēkō ynara āko oya xine mana: “Awānohtorŷko ase! Pyaxime sã imehnō rīko matose ōmirykō omipona toto ehtohme, kure tyripotoh rīko matose omekumy, kamisa roropa rīko matose zupuhpyrykō kyryryme: imehnō rīko matose opoetoryme, imehxo oehtohkōme toto esēme.

¹⁹ Ime hkopyra jekarōko matose ypoetory tō neneryme tonahsē pitiko apoitohme oya xine, wyi pitiko apoitohme oya xine. Ahno orihmapōko matose zae exiketomo, imehnō pynanohnōko matose popyra exiketomo. Ajohpe oehtohkōke ypoetory tō enekunohnōko matose, zaenato sã onekarory ma repe yrome ajohpe rokē matose.”

²⁰ Seromaroro ynara āko Ritonōpo Kuesēkomo:

– Moro omekumy tō onyrytã pyaxi sã imehnō orihmapotohme oya xine, imehnō kure ritohme roropa morohne se pyra ase ipunaka. Moro omekumy tō kararahnōko ase āpory kō poe tymyhpokase ropa sã toto ehtohme.

²¹ Kamisa opuhpyrykō zōty ixihkāko ase, owino xine ypoetory tō pynanohnōko ase, jūme ōmirykō omipona pyra ypoetory tō ehtohme. Mame zuaro exīko matose ywy ase Ritonōpo.

²² – Ajohpe rokē imehnō zururuke oya xine ahno kurākō apotūkehkapōko matose. Zae pyra exiketō zurūko roropa matose zae pyra toehtohkō onurumekara toto ehtohme. Naeroro toto onypynanohpopyra matose.

²³ Morara exiryke seromaroro ōsenehtohkō ajohpe, ōtururukō roropa ajohpe ehtoh enahnōko mā kehko. Ypoetory tō pynanohnōko ase toto poko ehsaromepyra oehtohkōme. Mame tuaro exīko matose, ywy ase Ritonōpo.

14

Toponāmasã eahmananō wānohtopo

¹ Morarame toitoine Izyraeu tō tamuximākō noepyase toto ya. Typorohse toto jēpataka ekaropotohme oty se Ritonōpo ehtoh poko.

² Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

³ – Ahno mūkuru, moxiamo a tōsekarose toto tukurohtao xine toponāmasã eahmatohme. Naeroro tynyrytã pokoino tyrypyrykō poko mā toto. Mame

ya oehnōko mā toto ekaropose oty se jehtoh poko. Otara āko ywy eya xine? Toto ezuhnōko ha?

⁴ – Naeroro zuruko toto. Ynara kaxiko eya xine: Ynara āko Ritonōpo Oesēkomo: “Izyraeu tomo, toponāmasā eahmary se awahtao xine okurohtao xine, mame mokaro pokoino popyra ehtoh poko toehse awahtao xine, moromeīpo ooeppyrykohtao urutono a ekaropotohme, ywy roro Ritonōpo oezuhtorŷko ase. Onyrityā poko oehtohkō epehmāko ase, awānohtorŷko ase.

⁵ Mokaro toponāmasā pokoino ypoetory tō toeramase toto ywinoino. Yrome toto ezuhtho ke ya toto eramapory se ropa ase, jomiry omipona ropa toto ehtohme apitoryme toto ehtopōpyry samo.”

⁶ – Morara exiryke ynara kaxiko Izyraeu tomo a, ywy Ritonōpo ynara āko ase: “Tākye pyra ehtoko oorypyrykō poko, eramatoko onyrityā toponāmasā winoino. Toto irumekatoko, nuriame mā toto ya.”

⁷ – Amarokō emero, Izyraeu tomo te, imehnō nonory po exiketō Izyraeu po, emero jurumekaryhtao, toponāmasā eahmaryhtao okurohtao xine te, mame mokyro pokoino oorypyrykō poko toehse matose, mame urutono a toehse awahtao ekaropotohme, ywy roro, Ritonōpo, oezuhnōko ase.

⁸ Mokyro epekaramē exīko ase; mokyro wānohnōko ase, isā se pyra imehnō ehtohme. Mokyro oūko ase ypoetory tō winoino. Moro sā toehse ahtao zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo.

⁹ – Mame urutō tōsenekunohse ahtao, azahkuru imepŷ tozuhse ahtao eya, ywy, Ritonōpo, mokyro tonekunohse ya. Mokyro oūko ase ypoetory tō Izyraeu tō winoino.

¹⁰ Oxisā toto wānohnōko ase: urutono te, mokyro roropa eya aytohpory ekaropose.

¹¹ Moro sā tyrīko ase tuaro Izyraeu tō ehtohme jurumekara toto ehtohme erypymara ropa toto ehtohme zae pyra toehtohkōke. Yrome ypoetoryme exīko mā toto, ywy toto Esēme exīko ase. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

Noe, Tanieu, Jo maro

¹² Mame ynara tykase Ritonōpo:

¹³ – Ahno mūkuru, ahno tō iirypyryme toehse ahtao, turumekase jahtao eya xine, jemary anŷnōko ase toto wānohtohme. Mokaro napyry tapyī tō enahkapōko ase. Omise ehtoh enehpōko ase eya xine, ahno orihmapotohme, okyno tō maro.

¹⁴ Mokaro orutua kō oseruaōkō: Noe te, Tanieu te, Jo roropa moroto ahtao, mokaro zae toehtohkōke osepynanohnōko rokē mā toto. Ywy, Ritonōpo Oesēkomo, oturunō.

¹⁵ – Onokyro tō enepyryhtao ya ahno esekatohme, mame toto pokoino sero nono poro ahno ytosaromepyra toehse,

¹⁶ mokaro orutua kō oseruaōkomo moroto ahtao, ajohpe pyra ynara āko ywy, Ritonōpo Oesēkomo: imehnō onypynanohsaromepyra toto exiry, ty-poenōkō onypynanohsaromepyra toto exiry roropa. Osepynanohnōko rokē mokaro oseruaōkō exiry, mame sero nono patāpome exiry.

¹⁷ – Osetapatoh enehporyhtao ya sero nono pona ahno enahkatohme okyno tō maro,

¹⁸ mokaro orutua kō oseruaōkomo moroto ahtao, ajohpe pyra ynara āko ywy, Ritonōpo Oesēkomo: ty-poenōkō onypynanohsaromepyra toto exiry, yrome osepynanohnōko rokē toto exiry.

¹⁹ – Tyrohsē konōto enepyryhtao ya sero nono pōkō pona, toto wānohtohme zehno toehse jexiryke, tuhkākō taorihmapose ahtao ya, ahno te, okyno tō maro,

²⁰ moroto Noe tō ahtao, Tanieu maro te, Jo roropa, ajohpe pyra ynara āko ywy, Ritonōpo Oesēkomo: typoenōkō onypynanohsaromepyra toto exiry. Zae toehtohkōke osepynanohnōko rokē toto exiry.

²¹ Mame ynara tykase Ritonōpo:

– Jerusarē pōkō wānohtohme popyrahxo ehtoh enehpōko ase: ynara mā kehko, osetapatopo te, omisē konōto ehtopo te, onokyro tō ahno es-ekananomo te, tyrohsē konōto ahno enahkatohme okyno tō maro.

²² Mame isene ro exiketō nae ahtao, typoenō typynanohse ahtao eya xine, toto eneko toeporehkase toto ahtao. Popyra toto ehtoh enēko matose, mame mokaro Jerusarē pōkō wānopyry ya zae ehtoh waro exīko matose.

²³ Popyra mokaro ehtoh eneryhtao oya xine, zuaro exīko matose zae jehtopōpyry poko tuānohse toto ahtao ya. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturuno.

15

Uwa zoko popyra ehtoh poko

¹ Mame Ritonōpo tōturuse ya. Ynara tykase:

² – Ahno mūkuru, otyme kure uwa zoko nae? Weweme itu htaō motye kure nae?

³ Arypyra, uwa zoko ke okyryry anaxikara mase. Otytyko tyhwymatohme onyripyra roropa mase apuru pokona.

⁴ Apotopokōme rokē kure mana. Mame etyhyry tō tyahse ahtao irānao roropa, otyme kure exīko nae?

⁵ Arypyra ipunaka! Onyahpyra ro ahtao popyra nexiase, mame tyahse ahtao morara motye, popyra rokē mā ipunaka.

⁶ Ynara āko Ritonōpo mana:

– Uwa zoko apoiry sã itu htao jahkatohme, moro sã Jerusarē pōkō apoīko ase.

⁷ Toto wānohnōko ase. Toepase toto apotoh takuroko, yrome seromaroro toto enahkāko apoto mana. Mokaro wānopyryhtao ya zuaro exīko matose, ywy ase Ritonōpo.

⁸ Turumekase ywy eya xine, morara exiryke toto nonory ripōko ase patāpome, oname tonorē toehse roropa. Ywy, Ritonōpo Oesēkomo, oturuno.

16

Jerusarē, imeimehnō poko exikety

¹ Mame tōturuse ropa Ritonōpo ya, ynara tykase ynororo:

² – Ahno mūkuru, Jerusarē pōkō nyrytā xihpyry enepōko ase eya xine.

³ Kaxiko eya xine, ynara āko Ritonōpo Oesēkomo Jerusarē pōkomo a:

– Tonuruse mexiase Kanaã nonory po. Omykō amoreume kynexine, asa roropa heteiame kynexine.

⁴ Tonuruse awahtao oponuru eary onysahkara toh nexiase, opypyra toh nexiase, sautu ke opihpyry onykorokara toh nexiase, awātyhtopyra toh nexiase kamisa ke.

⁵ Morohne onyripyra toh nexiase opyno pyra toexirykōke. Tonuruse awahtao ose pyra toh nexiase emero, morara exiryke tomase mexiase ātaryka htaka.

⁶ – Mame ytoase opūtokoxy, kuenease oetuarimaryhtao omunuruhpe. Munuhpe mexiase repe, yrome oorihmapopyra exiase.

⁷ Kuwātanothpoase, otyro kurā samo. Tuātase mexiase jamihme, mosa roropa, oryxime toehse mexiase. Tymanahtase roropa, oūsety mosahxo toehse, yrome tupoke pyra mexiase.

8 – Mame toytose ropa jahtao opūtokozi kuenease, oniotatoh toehse nexiase, naeroro ōko tyōtose ya jupō ke. Osekaroase oya: “Osehxo ase, yzamaro mase. Ajohpe pyra amaro exīko ase imehnō maro pyra, ypytyme orīko ase.” Kuruase jūme oximaro kuehtohme, ypytyme toehse mexiase. Ywy ase Ritonōpo, oturuketye amaro.

9 – Tuna ke kukurikase, omunuru ukurikase. Azeite ke opihpyry ahpase.

10 Upo kurā ekaroase oya amurutohme, sapatu roropa okyno pihpyry kurā risemy, oupuhpyry kyryry ekaroase, mauru panō risemy te, upo kurā roropa, seta risemy.

11 Joia tō ekaroase oya oemeporyme, oemekūty te, osenaōme roropa.

12 Ounasere ekaroase oya, panasere tō roropa, parihmā kurā ekaroase oya oupuhpyry kyryry.

13 Joia tō okyryry uuru risē nexiase kehko, parata risē roropa. Oupō kamisa kurā risē nexiase, mauru panō risemy te, seta risē roropa. Pāo menapyase tiriiku kurā risemy, ano zeni nae mexiase azeite roropa enahpỹme samo. Nohpo enekure mexiase, tuisa pytyme toehse roropa.

14 Imeimehnō nonory po emero, opoko tōturuse toto, oryxime oehtoh poko, enekure tyrise ya oexiryke. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo, amaro oturukety.

15 – Yrome nohpo enekure oexiryke, osepeme tuhke toehse roropa oexiryke, emero rokē opoko se exiketō maro toehse mexiase.

16 Oupō kurā tyrise oya toponāmasā eahmatoh emeporyme te; moroto emero rokē poko toehse mexiase, topehke imehnō poko exikety samo.

17 Ynekarohpyry oya, joia tomo parata risē tōkehko, uuru risē roropa tapoise oya ahno panō ritohme; mame toahmase toto oya, ymyakāme, jurumekary se toehse oexiryke.

18 Mame onyrytā ahno panō kō tamuruse oya oupō kurā ynekarohpyry, mame azeite ixtaratu maro tyahkase roropa oya toto ēpataka, ynekarotyā oya.

19 Tonahsē ekaroase oya: tiriiku kurā risemy te, azeite te, ano zeni roropa, yrome morohne emero tyahkase oya onekaroryme onyrytā toponāmasamo a. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo, amaro oturukety.

20 – Imeīpo, kypoēnō tapoise oya kumūkuru tomo, kuēxiry tō maro, toto zahkatohme onekaroryme onyrytā toponāmasamo a. Epo pyra nexiahse jurumekary oya imehnō poko oehtohme?

21 Ypoēnō etapary se roropa mexiahse toto zahkatohme onekaroryme onyrytā toponāmasamo a?

22 Imeimehnō xihpyry poko awahtao, tuenikehse mexiase poetome oehtopōpyry poko, tupoke pyra oehtopōpyry poko te, oetuarimatopōpyry poko omunuruhpe awahtao.

Jerusarē imeimehnō poko exikety

23 Mame ynara tykase Ritonōpo:

– Tuānohsēme mase, myhene! Tuānohsēme mase! Morohne popyra oehtoh poko ehxīpo,

24 apoto apō tomo myriase osema tao, toponāmasā eahmatohme oya, imeimehnō poko oehtohme roropa.

25 Onyrytā toponāmasā eahmatoh tonō tyrise oya osema tō etyhyry po emero. Nohpo enekurāme oehtoh tymyakāmase oya nuriame oehtoh ke, ikurepato ke aexikuromahpyry samo. Mosekaroase imeimehnomo a, okuroko ytoketomo a emero porehme, itamurumehxo oneponāmary toahmase oya roropa.

²⁶ Ejitu pōkō toahmase oya, zae pyra exiketomo, amaro toto ehtohme onyhtoh po, morara exiryke ozehno toehse ywy.

²⁷ — Seromaroro jemary anymyase awānohtohme, ynekarohpyry kurā puxihkāko ropa ase. Kuekaroase ozehnotokomo a, pirixteu tomo a. Nuriame eya xine imeimehnō poko oehtopo, ohxirōko mā toto onyrytā poko.

²⁸ — Morohne poko awahtao ro, axirio tō tokahmase oya toto maro oehtohme. Mokaro poko mexiase yrome toto maro awahtao ro imehnō maro se mexiase.

²⁹ Moromeīpo papironio tō maro mexiase, osepekahketōme mā mokaro, yrome toto maro ro awahtao, imehnō maro se toehse mexiase.

³⁰ Ynara tykase Ritonōpo:

— Morohne emero tyrise oya imeimehnō orutua poko exikety samo, ehxiropyra exiketyme sā mexiase.

³¹ Onyrytā eahmatoh tyrise oya osema tō etyhpory po emero, apoto apō tyrise oya toponāmasā eahmatohme, imeimehnō maro oehtohme roropa. Yrome morohne poko mexiase tineru apoitohme pyra, imehnō orutua poko exikety sā pyra mase.

³² Nohpo, tynio maro se pyra exikety sā mase, imeimehnō poko rokē toehtohme.

³³ Nohpo epehmāko orutua kō mā toto ipoko ehtohme, yrome omoro okyryry mekaroase amaro aehtyamo a. Oya ro topehmase toto aehtohme tosarykō poe amaro ehtohme.

³⁴ Omoro mase orutua kō poko exikety tyoro samo. Orutua kō poko oripopyra imehnō nexiase. Epehpory anapoipyra mexiase, toto topehmase oya! Ajohpe pyra, tyorō sā mase!

Jerusarē wānohtopo

³⁵ Morara exiryke, seromaroro etako pahne, imehnō orutua kō poko exikety, Ritonōpo omiry oya mana.

³⁶ Ynara āko mana:

— Oupō touse oya, imehnō orutua kō poko exikety sā mosekaroase amaro se aexityamo a, onyrytā toponāmasā xihpyry a roropa, mame opoenō totapase oya onekaroryme eya xine.

³⁷ Naeroro amaro aexityā oximōme enehpōko ase emero, azamaro aexityamo te, mokaro roropa azamaro pyra aexityamo. Ōmye toto rīko ase, toto rānao exīko mase; mame oupokāko ase tupoke pyra oenēko mā toto.

³⁸ Mame āpiakāko ase, nohpo apiakatoh samo tynio kuroko imepỹ poko toehse ahtao, imepỹ etaparyhta roropa eya, ozehno jexiryke zae pyra oehtoh epehmapōko ase, awānohnōko ase oorihtho ke.

³⁹ Oekarōko ase eya xine, apoto apō tō pahnōko mā toto, onyrytamo; moroto mosekaroase imeimehnomo a, moroto toponāmasā toahmase roropa oya. Oupō arōko mā toto okyryrykō kurā maro. Onomōko mā toto tupoke pyra ipunaka.

⁴⁰ — Imoihmākō ozehno tyripōko mā toto oetapatohme topu tō ke, asahkāko roropa mā toto tytapemakō ke.

⁴¹ Apoto ke atapyīkō zahkāko mā toto. Awānohtoh enepōko mā toto imehnō nohpo tomo a. Imeimehnō orutua kō poko pyra oripōko ase, imehnō onepehmara oripōko ase amaro ehtohme.

⁴² Morarame ozehno jehtoh otyhkāko mana, mynyhme exīko ase. Zehno pyra exīko ropa ase, oumoxike pyra exīko roropa ase.

⁴³ Tuenikehse mexiase oritopōpyry poko ya poetome ro awahtao. Ozehno kyriase onyrihporykō ke. Morara exiryke morohne emero epehmapoase

oya. Oty katohme onyrihpyry xihpyry tymotyĕkase oya, imeimehnõ poko oehtoh ke? Ywy Ritonõpo Oesĕkõ oturũko ase.

Tyse ehtoh sã ĕxiry, tõxiry ehtoh sã jeny

⁴⁴ Ynara tykase Ritonõpo Kuesĕkomo:

– Tuaro exiketõ omihpyry ae, ynara āko mã toto opoko, Jerusarĕ: “Tyse ehtoh sã ĕxiry, tõxiry ehtoh sã jeny.”

⁴⁵ – Ajohpe pyra, omoro mase asa ĕxiry. Tynio se pyra toehse ynororo ipunaka, typoenõ maro. Apaxiry tõ sã roropa mase. Tynio se pyra nexiase toto typoenõkõ maro. Omoro, imehnõ pata tõ maro, ākorõ tõme mã toto, tyseke mexiatose heteiame exikety; tummyke mexiatose amoreume exikety.

⁴⁶ – Samaria apaxirymane mana inikahpozakoxi imehnõ pata tõ pisarara maro zomye. Ākorõme pata Sotoma mana ikurenæ pata tõ pisarara maro zomye aexityamo.

⁴⁷ Mokaro ekahmary poko tãkye mexiase, toto poenopyry poko roropa popyra toto ehtoh poko? Arypyra! Okynã pyra mokaro nyrytyã xihpyry motye myriase. Mokaro motye popyra ehtoh poko mexiase emero poko.

⁴⁸ – Ajohpe pyra, āko Ritonõpo mana, – ākorõ pata Sotoma, ĕxiry tõ maro popyra ehtoh, onyrihpyry sã oĕxiry tõ maro onyripyra toh nexiase.

⁴⁹ Ākorõ Sotoma, ĕxiry tõ maro epyrypaketõme toh nexiase, itamura tynahke toto exiryke, tymõkomoke roropa, erohpyra toto ahtao ro; yrome tymõkomokākara pyno pyra toh nexiase, etuarimaketõ anakorehmara roropa.

⁵⁰ Epyrypaketõme toh nexiase, putupyra roropa; tyrypyrykõ xihpyry poko toh nexiase yneneryme; naeroro toto tonahkase ya, moro poko zuaro mase.

⁵¹ – Samaria nyrihpyry popyra onyrihpyry zokonaka rokĕ sã nexiase, Jerusarĕ. Onyrytyã nuriamehxõ nexiase, ākorõ tõ Sotoma tõ nyrytyã motye, Samaria maro. Mokaro kurãme sã mã toto popyra oehtoh, Jerusarĕ, eneryhtao inyrytyã pũtokoxi.

⁵² Seromaroro ehxirõko rokĕ mase oorypyrykõ popyrahxo exiryke, ākorõ tõ rypyry motye. Morara exiryke kurākõ sã mã toto opũto. Seromaroro ehxiroko, Jerusarĕ, eanahtoko roropa ohxiryryhtao imehnomo a, ynara exiryke: onyrytyã xihpyry pokoino ākorõ tõ kurākõme sã mã toto.

Sotoma, Samaria maro tukurākase ropa

⁵³ Ynara tykase Ritonõpo Jerusarĕ a:

– Moro pata tõ ākorõ tõ kurākãko ropa ase: Sotoma te, pata tõ pisarara maro moro pata zomye, Samaria roropa pata tõ pisarara maro zomye. Mame oya roropa kure rokĕ ehtoh enehpõko ase.

⁵⁴ Ehxirõko mase yronymyryme onyrytyã pokoino. Mame oehxirotopyry eneryke tyya xine kure toehtohkõ enetupuhnõko apaxiry tõ mana, ākorõ tõ maro.

⁵⁵ Kure rokĕ exĩko ropa mã toto apitoryme toehtohkõ samo, mame omoro roropa pata tõ pisarara zomye tukurãkasĕme exĩko ropa.

⁵⁶ Toepyrypase awahtao, Sotoma tomĩnose oya,

⁵⁷ popyra onyrytyã waro pyra ro imehnõ ahtao. Seromaroro isaaro mase toehse, Sotoma samo. Omoro tomĩnose etomita tomo a, pirixteu tomo a te, imehnõ katonomo a roropa, ozehno exiketomo a, enara.

⁵⁸ Sam kamexipõko ase oya onyrytyã popyra epehpyryme. Ywy, Ritonõpo, oturũko ase.

Jũme jomiry onytyromara ase

⁵⁹ Ynara tykase Ritonõpo:

– Jerusarē orīko ase onyrihpyry emetakame, ōmihpyry omipona pyra mexiase te, jomihpyry omipona pyra roropa mexiase.

⁶⁰ Yrome jomihpyry oya omipona ro ase exīko. Kuuruase poetome ro awahtao. Jomiry ekarōko ropa ase oya jūme onytyoromara ehtohme.

⁶¹ Wenikehpyra exīko mase onyrytā poko. Ehxirōko mase apaxiry toehse ropa ahtao oya ākorony roropa. Toto rīko ase oēxiryne, moro poko oturupyra jahtao ro oya apitoryme.

⁶² Jomihpyry oya ekarōko ropa ase oya. Mame zuaro exīko mase, ywy ase Ritonōpo.

⁶³ Popyra onyrytā korokāko ase emero, yrome morohne poko wenikehpyra exīko mase. Toehxirose oexiryke ihxipŷke exīko mase ōtururu poko. Ywy, Ritonōpo Imehxo Exikety, oturunō.

17

Enetupuhpotoh uwa zoko, asakoro piano tomo

¹ Mame ynara tykase Ritonōpo:

² – Ahno mūkuru, enetupuhpotoh ekaroko Izyraeu tomo a,

³ zuaro toto ehtohme ywy, Ritonōpo Oesēkō oturūko ase: Piano konōto nexiase taporirykō tapirose, ihpoty kurā potu. Toytose ynororo ypy tō Ripano pona, mame apupari etyhpory tytahkase eya.

⁴ Moro apupari amoriry tarose eya osepekahketō nonory pona; moro amoriry tynomose eya mōkomo ekamonanō patary po.

⁵ Mame Izyraeu nonory poe otyro zoko pitiko tapoise eya arykatohme tupito kurā po; moroto tuna kurāme exikehpyra mana, kure rokē otyro zoko ahtatohme.

⁶ Mame tahtase moro, uwa zokome toehse tamorihke tuhke. Amoriry tō tahtase kakoxi piano winakoxi; imity tō tahtase mya nono aka. Tahtase, tamorihkase, zary tuhke toehse.

⁷ – Morarame imepŷ piano kynexine zumono, taporihke zumo roropa ihpoty tuhke mana. Mame moro uwa zoko a imity toeramase mokyro winakoxi, tamoriry tō roropa tyrise eya mokyro winakoxi, mokyro tuna eraximāko itamurumehxo tynarykatyā tunary motye.

⁸ Yrome moro uwa zoko tarykase nexiase nono kurā po tuna pūto itamurume, kure ahtatohme, tarŷke ehtohme tuhke, eperytatohme roropa.

⁹ – Seromaroro ywy, Ritonōpo Oesēkō ekaropōko ase: “Moro uwa zoko ahtāko nae? Mokyro piano apitorymā moro uwa zoko onoupyra ropa hnae, imity tō maro? Epery sahkāko mana, inomōko mana asarahnōko. Zary tō asarahnōko roropa mana. Mame tupime pyra exīko moro uwa zoko outohme imity tō maro.

¹⁰ Enetoko ke, moro zoko tarykase mana, yrome ahtāko nae? Orihpyra hnae tuānohse ahtao tyryrykane a xixi tūtatoh wino? Orihpyra hnae moroto inarykahpyry po?”

Moro uwa zoko poko amorepatopōpyry

¹¹ Morarame ynara tykase Ritonōpo ya:

¹² – Ekaropoko mokaro jomipona pyra exiketomo a: Menetupuhtou, morohne ynekarohpyry poko? Kaxiko eya xine: Papironia tuisary tooehse Jerusarē pona, Juta tō esē tapoise eya imehnō tamuximākō maro, toto arotohme tymaro Papironia pona.

¹³ Toiro tuisa ekyry tapoise eya, tōmihpyry omipona mokyro tyripose eya. “Jūme amonohkara ōmiry omipona exīko ase,” kary tykamexipose eya. Orutua kō tamuximehxo exiketō tarose tymaro, Papironia tuisary a,

¹⁴ Jūme Izyraeu tō osetapara ropa ehtohme; jūme anamonohpyra Juta tō esē ehtohme roropa tōmihpyry omipona.

¹⁵ Yrome Juta tō esē aomihpyry omipona pyra toehse, tōmiry aronanō taropose eya Ejitu pona kawaru tō ekaropotohme soutatu tō maro tuhke. Moro riry akorehmāko nae? Moro rihpono osewomāko nae? Tōmihpyry omipona pyra toehse ahtao osepynanohnōko nae, onuānohpyra ehtohme?

¹⁶ – Ajohpe pyra ase, āko Ritonōpo mana. – Mokyro tuisa orihnōko mana Papironia po, tōmihpyry tamonohse exiryke, omipona pyra toehse, Papironia tuisary omipona pyra toehse roropa, tuisame tyrise ahtao eya.

¹⁷ Ejitu tuisary tysoutatu tō maro jamihme mā toh repe, yrome anakorehmara exīko mā toto etonaryhtao papironio tō maro. Ypy sã nono rīko mā toto onuhtohme pata apuru tō pona, tapyi tō rīko roropa mā toto kaetokohxo exiketomo ahno imoihmākō etapatohme.

¹⁸ Tōmihpyry omipona pyra toehse ynororo. Papironia tuisary omihpyry omipona pyra toehse roropa: “Amonohkara ōmiry omipona ase,” kaxīpo. Morara exiryke osepynanohsaromepyra orihnōko mana.

¹⁹ Ynara tykase Ritonōpo:

– Ajohpe pyra ase Juta tō esē wānohnōko ase, tōmiry totapose eya Papironia tuisary a, ynetaryme. Moromeīpo tōmihpyry omipona pyra toehse.

²⁰ Tarāpa emāko ase, urakanakety samo mokyro apoitohme. Papironia pona mokyro arōko ase zuānohtohme moroto, jomihpyry omipona pyra toehse exiryke.

²¹ Isoutatu tō kurehxo exiketō totapasēme exīko mā toto tōtuorykohtao. Mame akoīpyry isene ro exiketō sapararahme exīko mā toto imeimehnō nonory pona. Zuarō exīko matose, ywy, Ritonōpo, oturūko ase.

Ritonōpo omi poe kure ehtoh eraximary

²² Ynara āko Ritonōpo mana:

“Apupari etyhpyry kaehxo exikety apoīko ase isahkatohme, arykatohme ypy kaetokohxo exikety pona,

²³ Izyraeu tō nonory po, ypy kaetokohxo exikety pona.

Amorihāko mana,
eperytāko mana ipuhturu exīko mana,
Apupari kure potu exīko.

Torō tō emero rokē tymŷkō rīko mā toto amoriry tō jerutume exikety po.

²⁴ Mame wewe tō emero nono po zuarō exīko mā kehko,
ywy ase Ritonōpo.

Wewe kaetokohxo exiketō akohnōko ase,
zumo pyra exiketō ahtanohpōko ase.

Wewe tō isene ro exiketō anorymapōko ase,
tonore aexityā ahtanohpōko ropa ase.

– Ywy, Ritonōpo, oturuase. Emero tyrīko ase jomihpyry ae ro.”

18

Toitoinē tyrypyry poko tuaro exīko mana

¹ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

² – Oty katohme Izyraeu tō nonory po sero tuaro exikety omihpyry omiāko toh nae: “Jūkomo a uwa ikataī aexityā tonahse, mame ipoenō zery tyekykytase samo?”

³ – Ajohpe pyra ase, āko Ritonōpo mana, – taroino moro kazomopyra exīko matose Izyraeu tō nonory po.

⁴ Ynara exiryke, isene exiketõ emero ypoetoryme matose. Jükõ emero ypoetoryme mã toto. Ipoenõ roropa emero ypoetoryme mã toto. Naeroro tyyrypyry poko exikety rokẽ orihnõko mana tyyrypyry emetakame.

⁵ – Osenetupuhtoko ahno kurã poko, Ritonõpo omihpyry omipona exikety, zae ehtoh poko rokẽ mana.

⁶ Ypy tõ emory po, ahno neponãmary eahmatoh po tõsẽ onõpyra ynororo; toponãmasã Izyraeu tõ nyrytyã oneahmara roropa mana. Imehnõ pyxiã maro exipyra mana nohpo maro pyra roropa mã ynororo munume ahtao.

⁷ Imehnõ onenekunohpyra mana, imehnõ onematonanohpyra mana roropa. Imepỹ mõkomory ekarõko ropa mana tokarose ahtao axĩtao rokẽ zurupohpyryme exiryke. Omise exiketomo a tonahsẽ ekarõko mana; upo ekarõko roropa mana tupoke pyra exiketomo a.

⁸ Tineru ekaroryhtao imehnomo a axĩtao rokene, itamurumehxo tineru onepehmapopyra mana moro epehmary ropa ahtao. Popyra ehtoh poko pyra mana: “Zae pyra ehtoh onyripyra ase,” ãko mana. Imehnõ ahno atae pyra ahtao ekaroporyhtao eya zae rokẽ apiakãko mana.

⁹ Jomihpyry omipona mana, tomeseke sã ynyriphopyry rĩko roropa mana. Mokyro zae exiketye mana, isene exĩko mana, ãko Ritonõpo Oesẽkomo.

¹⁰ – Yrome otarame mokyro orutua toemũkuase ahtao, imũkuru omatome exiketye tooehse mana, imepỹ etapaneme te, tyorõ popyra ehtoh poko roropa

¹¹ tummy nyrihpyry sã pyra. Moky mũkuru tõsẽ õnõko mana ahno nekarohpyry tupuruse ahtao toponãmasã eahmatoh tao, Ritonõpo omipona pyra, imehnõ pyty maro toehse roropa mana.

¹² Tymõkomokãkara enekunohnõko mana te, ematonanohnõko te, imehnõ mõkomory onekaropyra ropa mana axĩtao rokẽ tarose ahtao. Toponãmasã eahmatoh taka ytõko mana, toponãmasã xihpyry eahmãko roropa, moro nuriame Ritonõpo a.

¹³ Axĩtao rokẽ tineru ekaroryhtao, imotyehxo emetakamapõko mana. Moro sã mokyro ahtao isene exĩko nae? Arypyra! Orihnõko mana; morohne emero popyra ehtoh tyrise eya exiryke orihnõko mana, tynyrytyã emetakame orihnõko mana.

¹⁴ – Morarame mokyro iirypyryme exikety emũkuãko mana; mame imũkuru tummy rypyry emero enẽko mana, yrome onypoehpyra mana.

¹⁵ Toponãmasã Izyraeu tõ nyrytyã oneahmara mana. Tõsẽ onõpyra mana ahno nekarohpyry apoto apõ po toponãmasã eahmatoh tao, Ritonõpo omipona mana te, imehnõ pyxiã poko pyra mana,

¹⁶ tymõkomokãkara onenekunohpyra mana, onematonanohpyra roropa mana. Imehnõ kyryry ekarõko ropa mana, zae rokẽ zurupohpyry emetakamaryhtao. Omise exiketomo a tonahsẽ ekarõko mana, upo ekarõko roropa mana tupoke pyra exiketomo a.

¹⁷ Popyra ehtoh poko pyra mana te, tineru ekaroryhtao imehnomo a axĩtao rokene, imotyehxo onepehmapopyra mana. Jomihpyry omipona mana te, ynyriphopyry omipona roropa mana. Mokyro orihpyra exĩko mana tummy rypyry emetakame. Isene exĩko mã rahkene.

¹⁸ Jumy a imehnõ tonekunohse, tomatonanohse te, popyra ehtoh poko toehse imehnõ takorekehkase eya. Morara exiryke orihnõko mana tyyrypyry pokoino.

¹⁹ – Otarame ynara ãko mase, ekaropõko: “Oty katoh imũkuru onuãnohpyra exĩko nae jũ nyrihpyry epehpyryme?” Ezuhtoh ynara mana: imũkuru zae ehtoh poko toehse, jomihpyry omipona. Ynyriphopyry tyrise eya exiryke isene exĩko mana.

20 Tyyrypyry poko exikety orihnõko mana. Imūkuru tumy rypyry onepehmara mana; jummy tumūkuru rypyry onepehmara roropa mana. Zae ehtoh poko exiketõ tynyrihpyrykõ epehpyry apoïko mã toto; yrome tyyrypyrykõ poko exiketõ tuãnohsẽme exïko mã toto tynyrityã epehpyryme.

21 – Yrome popyra exikety toeramase ropa ahtao tyyrypyry rumekatohme, jomihpyry omipona ehtohme te, ynyripohpyry ritohme roropa, orihpyra exïko mana; isene exïko mana.

22 Jomihpyry omipona pyra aexihpyry tykorokasẽme exïko mana, isene exïko mana zae ehtoh poko toehse exiryke.

23 “Popyra exiketõ orikyry yzamaro, ekarõko matou?” ãko Ritonõpo mana. Arypyra! Tyyrypyry rumekary eya isene aehtohme. Moro yzamaro mana.

24 – Yrome imepỹ zae exikety toeramase ahtao, zae toehtoh turumekase ahtao eya popyra ehtoh poko toehtohme, imehnõ popyra exiketõ samo, mokyro isene exïko nae? Arypyra! Zae ehtoh poko aexihpyry tuenikehse mana, tamonohse ynororo a exiryke, zae pyra ehtoh poko toehse toexiryke. Morara exiryke orihnõko mana.

25 – Yrome ynara ãko matose: “Ritonõpo nyryry zae pyra mana,” ãko matose. Etatoko ke Izyraeu tomo! Ynyryry zae pyra ekarõko matou? Onyrytyãkõ zae pyra mana.

26 Ahno zae exikety zae toehtoh poko rumekaryhtao eya, popyra ehtoh poko toehtohme. Mame toorihse ynororo ahtao, tyyrypyry xihpyry pokoino orihketyme mana.

27 Mame popyra exikety tyyrypyry rumekaryhtao zae ehtoh poko toehtohme jomiry omipona toehse ahtao, osepynanohnõko mana, isene exïko mana.

28 Tõsenetupuhse ynororo tynyrihpyry poko; tyyrypyry turumekase eya, ipoko pyra toehse. Naeroro orihpyra exïko mã rahkene, isene ro exïko mana.

29 Amarokõ Izyraeu tõ ynara ãko: “Ritonõpo nyryry zae pyra mana.” Ynyryry zae pyra ekarõko matose repe. Yrome onyryrykõ zae pyra kuhse mana.

30 – Seromaroro ywy, Ritonõpo, ynara ãko ase oya xine, Izyraeu tomo: oepehmatorỹko ase onyrytyãkõ epehpyryme. Oorypyrykõ irumekatoko, zae pyra ehtoh poko pyra ehtoko oenahkapopyra xine oorypyrykõ ehtohme.

31 Popyra ehtoh poko oehtohkõ irumekatoko, zae ehtoh poko se rokẽ oehtohkõme okurohtao xine tyrisenã sã õsenetupuhtohkõ ehtohme. Oty katohme oorikyrykõ se hmatou Izyraeu tomo?

32 Oorikyrykõ se pyra ase ipunaka! ãko Ritonõpo mana. Naeroro oorypyrykõ poko pyra ehtoko isene oehtohkõme.

19

Tuisa tõ hnamotoh eremiatoh sero

1 Eremiatoh tyripose ya, Ritonõpo Kuesẽkomo a, Izyraeu tõ tuisary tõ asakorõkõ poko, toto hnamotohme:

2 Reãnohporõ sã asa nexiase!

Imehnõ reãnohporõ tõ maro toytose ynororo.

Typoenõ tuãtanohpose eya, imehnõ reãnohporõ tõ rãnao.

3 Toiro mūkuru tuãtanohpose eya,

tamorepase eya urakanaketyme ehtohme.

Orẽpyra exiketyme toehse ynororo, ahno esekaneme.

4 Imehnõ nonory põkõ ipoko zuaro toehse,

tapoise ynororo eya xine oramao,

eunaserẽ tyripose eya xine, isyryhmatohme Ejitu pona.

- ⁵ Toraximase jeny a aepyry ropa repe,
yrome imūkuru eramara ropa tooehse,
morara exiryke tumūkuru akorō tuātanohpose eya.
Tuātase ynororo, orēpyra exiketyme, reāo, zehno exiketyme.
- ⁶ Tuātase ynororo ahtao toytoytose ynororo imehnō reāo tō maro.
Zuaro toehse ynororo turakanary poko.
Orēpyra exiketyme toehse ynororo, ahno esekaneme.
- ⁷ Soutatu tō esary jamihme exiketō tytohtohkapose eya, pata tō roropa.
Moro nonory pōkō tykytyky tykase, enaromyke toexirykōke, aryryāko
ynororo ahtao.
- ⁸ Ahno tō tōximōse etonatohme imaro.
Emero rokē pata tō poe toehse toh nexiase.
Tarāpa panō kō tyrise eya xine urakanaketō kyryry.
Tapoise ynororo eya xine apoitoh tao.
- ⁹ Eunaserē tyripose eya xine.
Tytywyhmase ynororo eya xine jarakapyhpyry aka tyritohme;
mame tarose ynororo eya xine Papironia tuisary a.
Tukurākase ynororo eya xine āpuruhpyry tao,
jūme aomiry onetara ropa ehtohme ypy tō po, Izyraeu tō nonory po.

Uwa zoko asaratyhpary poko

- ¹⁰ Izyraeu tomo, uwa zoko sã asakō mana,
tarykase iporiry ehpio.
Tamorihke tuhke toehse,
toperytase itamurume, uwa tomo, tuna itamurume nae exiryke.
- ¹¹ Amoriry tō jamihme nexiase kehko.
Ahtāko nexiase, tuisa myxiryyme toehse kehko.
Tahtase ro moro uwa zoko,
amoriry tō tōnuhse akuru tō pona;
moino tonese imehnomo a, kae exikety, tamorihke tuhke.
- ¹² Yrome zehno exiketomo a zoko imity tō maro touse.
Nono pona tomase.
Tyryrykane a xixi tūtatoh winoino uwa epery tanorymase.
Amoriry tō tytahkase; tasarahse, tyahkase kehko.
- ¹³ Seromaroro, ona tonorē po moro uwa zoko tarykase mana, nono tonorē
po, tutunake pyra exikety po.
- ¹⁴ Zoko tyahkase apoto ke;
amoriry kehko tonahkase apoto a uwa tōkehko maro.
Jūme amoriry tō jamihme pyra exīko mā kehko.
Jūme tuisa myxiryyme exipyra ropa mana.
Sero eremiatoh emynyhmatoh poko, tuhke toremianohse kyya xine.

20

Ritonōpo omipona pyra Izyraeu tō ehtopōpyry

- ¹ Jeimamyry 7me ehtoh taropose ahtao, nuno 5me ehtoh roropa, ěmepyry
10me ehtoh roropa ahtao, Izyraeu tō arotopōpyry poe Papironia pona,
Izyraeu tō tamuximākō toehse ya ekaropose Ritonōpo a. Typorohse toto
jēpataka.
- ² Mame ynara tykase Ritonōpo ya:
- ³ – Ahno mūkuru, oturuko mokaro tamuximākomo a, ynara āko Ritonōpo
oya xine mana: Oty katohme moehtou xiaro oturupose ya oty se jehtoh poko?

Osekaropyra ase oya xine ipunaka. Ywy ase Ritonõpo Oesëkomo, oturukety oya xine.

⁴ – Ahno mūkuru, moxiã apiakary waro mah? Moxiã apiakako! Zuruko toto itamuru tõ nyrytyã xihpyry poko moino ro.

⁵ Kaxiko eya xine, ywy Ritonõpo Oesëkõ ynara ãko ase: Izyraeu tõ tymenekase ahtao ya, jomiry etapoase eya xine. Moroto Ejitu po, toto Esëme jehtoh enepoase eya xine. Ynara etapoase eya xine: “Ywy ase Ritonõpo Oesëkomo.”

⁶ Morarame ynara ase eya xine: Aarotorÿko ase taroino Ejitu poe imepÿ nono pona, ynymenekahpyry pona oesarykõme ehtohme, nono kurano, otyro zamaro exikety, emero motye nono kurãme exiketyme.

⁷ Ynara tykase ywy eya xine pake: “Imehnõ neponãmary tõ ipahtoko, nuriame aexityamo, toto se awahtao xine ro, atapuropyra ehtoko ajohpe exiketõ neponãmary onymoipyra ehtoko, Ejitu põkõ kyryry ke, ywy ase Ritonõpo Oesëkõme jexiryke.”

⁸ Yrome toeramase toto ywinoino. Jomiry etary se pyra toh kynexine. Toponãmasã nuriamãkõ onypahpyra toh kynexine, Ejitu tõ kyryry tyneponãmarykõ onurumekara toh kynexine. Naeroro toto wãnopyry se toehse ywy moroto Ejitu po, toto zehno ipunaka toehse jexiryke.

⁹ Yrome toto onenahkara tokurehse ywy juaro exiketõ pokoino, ajohpe jekaroryino, jomiry totapose ya exiryke eya xine imehnõ netaryme: ywy Izyraeu tõ oũko ase Ejitu nonory poe.

¹⁰ – Naeroro tarose toto ya Ejitu poe, toto arotohme ona tonorẽ poro.

¹¹ Jomihpyry ekaroase eya xine, tamorepase toto ya ynyriphopyry poko, isene toto ehtohme, omipona toto ahtao.

¹² Morarame oserematoh ekaroase eya xine, ãmepyy kurã ehtohme, enetupuhpotohme ypoetoryme toto ehtoh poko; wenikehpyra toto ehtohme tymenekase toto ya Ritonõpo a, tapiakase toto ehtohme ymaro rokẽ toto ehtohme jomiry omipona toto ehtohme roropa.

¹³ Yrome moroto ona tonorẽ po roropa Izyraeu tõ toeramase ywinoino. Jomiry omipona pyra toehse toh kynexine. Jomihpyry omipona se pyra toehse toto. Ynyriphopyry turumekase eya xine, aomipona toto ahtao, isene exiko mã toto. Nuriame moro oserematoh tyrise eya xine ipunaka. Toto wãnopyry se toehse ywy, toto zehno toehse jexiryke, toto enahkapory se exine moroto ona tonorẽ po.

¹⁴ Yrome toto onuãnohpyra tokurehse ywy juaro exiketõ pokoino; imehnõ nonory põkomo a tonese, Izyraeu tõ arotopõpyry ya Ejitu poe.

¹⁵ Naeroro moroto ona tonorẽ po jomiry etapoase eya xine: amarokõ anaropyra exiko ase moro nono pona, ynekarohpyry oya xine, nono kurano, otyro zamaro exiketyme, imehnõ nono emero motye kure exiketyme.

¹⁶ Moro totapose ya ynyriphopyry turumekase eya xine exiryke te, jomihpyry omipona pyra toehse roropa toto exiryke, nuriame oserematoh tyrise roropa eya xine. Tyneponãmarykõ eahmary se roropa toh kynexine.

¹⁷ – Yrome toto poko enupunaryke ya toto onetapara toehse ywy; toto onenahkara exine moroto ona tonorẽ po.

¹⁸ Yrome ynara tykase ywy toto poenomo a moroto ona po: “Atamurukõ nyriphopyry oya xine omipona pyra ehtoko. Toto nyrytyã onypoehpyra ehtoko roropa. Atapuropyra ehtoko toto nyrytyã ke tyneponãmarykõ ke.

¹⁹ Ywy ase Ritonõpo Oesëkomo. Jomihpyry omipona ehtoko, ynyriphopyry roropa omipona ehtoko.

²⁰ Oserematoh tyritoko ěmepýry tyorō samo, ěmepýry kurano, jenetupuhpo-tohme ypoetoryme oexirykō poko. Oserematoh pokoino wenikehpyra exīko matose: Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.”

²¹ — Yrome mokaro poenō roropa toeramase toto ywinoino. Jomihpyry omipona pyra toehse toh kynexine, tomeseke pyra toehse toto ynamorepatyā poko, jomiry omipona exiketō isene exīko mā toto. Nuriame oserematoh tyrise eya xine. Mame toto wānopyry se toehse ywy, toto zehno jehtoh ke, toto enahkary se toehse ywy moroto ona tonorē po.

²² Yrome toto onenahkara tokurehse ywy juaro exiketō pokoino imehnō nonory po; ajohpe jekaropyra toto ehtohme, Ejitu poe Izyraeu tō arotopōpyry ya tonese eya xine exiryke.

²³ Naeroro moroto ona tonorē po jomiry etapoase eya xine: Sapararahme Izyraeu tō aropōko ase imeimehnō nonory pona porehme.

²⁴ Moro tyrise ya jomihpyry omipona pyra toto exiryke, ynyriphopyry eya xine onetara roropa toh kynexine te, kure rokē oserematoh onyripyra toto exiryke, tummykō neponāmarykō poko toehse roropa toh kynexine.

²⁵ Morara exiryke tyriptomoh kure hkopyra ekaroase eya xine, toto namorepatoh azahkuru roropa isene ripotō kara;

²⁶ nuriame toto tokarose ya, inekarotyā pokoino, typoenō osemazuhme aenurutyā totapase eya xine, toto zahkatohme tynekarorykōme. Morara toehse toto wānohtohme te, Ritonōpome jehtoh enepotohme eya xine, enara.

²⁷ — Morara exiryke ahno mūkuru, Izyraeu tō zuruko. Kaxiko eya xine: Ynara āko Ritonōpo oya xine mana: Moro poko omykomo a tykerekeremase ywy, jomiry omipona pyra toexirykōke;

²⁸ tarose toto ahtao ya toto nonory pona, jomihpyry ae ro itamuru tomo a, ypy tō tonese eya xine kae exiketomo te, wewe konōto roropa, moroto tynekarorykō tyahkase eya xine. Toto zehno tyripose ywy eya xine tynekarorykō zahkatopōpyryke, eukuru roropa tynenepyhpyrykō ke.

²⁹ Mame ynara tykase ywy eya xine: “Oty moro, osa kae exikety, moro pona ytōko matou?” Naeroro tosehapse toto “osa kae exikety” me.

³⁰ Seromaroro Izyraeu tō zuruko jomiry poko. Ynara kaxiko: Oty katohme atamurukō rypyhpyry poenohnōko matou? Oty katoh toto nyriptyā tyneponāmarykō ekahmāko matou, toto eahmatohme?

³¹ Onekarorykō enepryhtao oya xine seroae ro, nuriame exīko matose Ritonōpo a, onyriptyā onepōnāmarykō pokoino, opoenō zahkāko roropa matose onekarorykōme. Morarame oehnōko matose, Izyraeu tomo, oturupose ya oty yzamaro ehtoh poko. “Ajohpe pyra, ynara āko ywy, Ritonōpo, oya xine: Oya xine onekaropyra ase ya ipunaka.”

³² Ynara sehxo matose: imehnō nonory pōkō sã se matose, imehnō ahno samo, wewe tō eahmananomo, topu tō roropa. Yrome ekurehnōko matose.

Toto wānohtopo, iiryppyrykō korokatopo

³³ — “Ajohpe pyra ynara āko ywy,” āko Ritonōpo Oesēkomo: “Ozehno xine jexiryke jemary ke jamihmā ke jomiry omipona oritorỹko ase, yjमितunuru ke.”

³⁴ Yjमितunuru ke, zehno jehtoh ke roropa oenehtorỹko ropa ase imehnō nonory poe, āpoitorỹko ase ahno esary poe, morotona sapararahme taropose oexirykōke.

³⁵ Aarotorỹko ase ahno tō esahpyrykō pona; osēpataka oturũko sytatose, āpiakatorỹko ase.

³⁶ Omykō apiakatopōpyry sã ona tonorē Xinai po, moro saaro āpiakatorỹko ase, āko Ritonōpo Imehxo Exikety.

37 – Yjमितunuru ke jomiry omipona oripotorỹko ase. Ynetapohpyry oya xine omipona oritorỹko roropa ase.

38 Owino xine yzehno exiketõ õũko ase, tyrypyrykõ rumekary se pyra exiketomo. Mokaro enehnõko ase imehnõ nonory poe, moroto tõsesarise toh nexiase, yrome toto anaropopyra ropa ase Izyraeu tõ nonory pona. Mame zuaro exĩko matose ywy ase Ritonõpo.

39 Ynara ãko Ritonõpo Imehxo Exikety Izyraeu tomo a:

– Imenekatoko, jomiry omipona se pyra awahtao xine, oneponãmarykõ poko ehtoko! Yrome oenaroximapotorỹko ase: imeĩpo jomiry omipona oripotorỹko ase; oneponãmarykõ oneahmara exĩko matose jũme atapuropyra jehtohme.

40 Moroto Izyraeu tõ nonory po, jesary kurã po, ypy kae exikety po Izyraeu tõ nonory po amarakõ emero jeahmãko matose. Yzamaro exĩko matose; onekarorykõ enepury eraximãko ase, onyahkahpyrykomo, onekarorykõ kurano, onekarotyã kurãkõ ya.

41 Oenehpotorỹko ropa ase imeimehnõ nonory poe, saporarahme oehthõkõ poe, oximõme oriũko ropa ase, mame onekarorykõ zahkãko matose onekarorykõme ya. Yzamaro exĩko matose imeimehnõ nonory põkõ neneryme; morara ahtao Ritonõpo kurãme jehtoh enepõko ase imehnõ ahno a.

42 Oenepurykohtao ropa Izyraeu nonory pona, ynekarohpyry atamuru tomo a zuaro exĩko matose ywy ase Ritonõpo.

43 Mame wenikehpyra exĩko matose onyrytyãkõ xihpyry poko emero, nuriame toehse oehthõpyrykõ poko roropa. Ehxirõko matose onyrytyãkõ popyra ehtõpyry poko.

44 Amarakomo, Izyraeu tomo, zae pyra oehthõpyrykõ poko, popyra oehthõkõ poko roropa awãnohpyra xine ase. Yrome zuaro exĩko matose ywy ase Ritonõpo, onyryhpyrykõ epehmapõko ase oya xine imehxo jehtoh waro imehnõ ehtohme. Ywy, Ritonõpo Oesẽkomo, oturunõ amaro xine.

Apoto ikurenae

45 Mame ynara tykase Ritonõpo ya:

46 – Ahno mũkuru, osenuhmako ikurenaaka. Oturuko ikurenaẽkõ wãnopryr poko, itu wãnopryr poko roropa ikurenae.

47 Itu zuruko etatohme, ynara ãko Ritonõpo exiryke: “Enetoko ke! Apoto zukãko ase wewe tõ aorihtyã zahkatohme, wewe orihpyra exiketõ roropa! Ezechapỹme moro apoto exĩko mana; mya ytõko mana, ikurenaaka te inikahpozakoxi, enara, ãmytykõ emero tyahkasẽme exĩko mana.

48 Mame enẽko mã toto emero ywy ase Ritonõpo, ya moro apoto tukase, apoto ezechapyny.”

49 Mame ynara tykase ywy:

– Repe, Ritonõpo Jesemy, ajohpãme sã morohne ekarory kamexipopyra exiko ya. Ypoko oturũko mã toto, emero porehme: “Enetupuhpotoh rokẽ ekarõko mana,” ãko mã toto.

21

Ritonõpo tapemã poko mana

1 Ynara tykase Ritonõpo ya:

2 – Ahno mũkuru, Jerusarẽ põkõ zuruko toto enahkary poko. Toto wãnohnõko ase tyneponãmarykõ eahmatoh pokoino. Izyraeu tõ nonory põkõ zuruko

3 ywy, Ritonõpo, ynara ãko ase: “Awãnohtorỹko ase. Ytapemã ke oetapatorỹko ase, emero, kure ehtoh poko exiketomo te, popyra exiketomo, enara.

⁴ Ytapemã ke emero rokẽ etapãko ase, ikurenaẽkomo te inikahpoẽkõ roropa.

⁵ Ahno emero zuaro exĩko mã toto ywy, Ritonõpo, ytapemã touse ya ã ae, mame onukurãkara ropa exĩko ase ã aka.”

⁶ – Ahno mũkuru, pusuh kaxiko yronymyryme oemynyhmaryme oekyry tõ hnamoryme. Ytoko pata rãnaka emero rokẽ oenetohme, mame moroto pusuh kaxiko oemynyhmaryme.

⁷ Mame, oty katohme pusuh ãko mah? karyhtao eya xine toto zuruko: popyra ehtoh oehnõko mana. Morara exiryke emynyhmãko ase. Orẽnõko matose porehme, enaromỹke exĩko matose okurohtao xine, oemarykõ jamihme pyra exĩko, oesekumurukõ tykytyky ãko mana. Morara ehtoh toehse mana; taro mana. Ywy, Ritonõpo Oesẽkõ, oturuno.

⁸ Mame ynara tykase Ritonõpo ya:

⁹ – Ahno mũkuru, oturuko jomiryryme. Ahno tõ zuruko, ywy, Ritonõpo, ynara ãko ase eya xine:

“Tapema, tapema taere mana, zemime roropa mana.

¹⁰ Taere mana sahkãtõme; tykorokase zemime ehtohme nenenehkane samo.

Tãkye ehsaromepyra mã toto, enaroximãtohtõ tonõ turumekase exiryke ypoetory tomo a emero, toto wãnohtõ tonõ roropa.

¹¹ Tapema tykorokasẽme exĩko mana, eraximãko mana erohtohme. Taere mana, tykorokase roropa ekarotohme ikenãpane a.

¹² Kui kaxiko opore, orihketyryme oexiryke; pusuh kaxiko oemynyhmaryme, sero tapema ypoetory tõ etapãtohme mana, Izyraeu tõ tuisary tõ maro emero porehme.

Orihnõko mã toto ypoetory tõ akoĩpyã maro. Opuropuru etaetapakõ oemary ke Izyraeu tõ hnamory oya enetupuhpohtohme.

¹³ Sero ke ypoetory tõ kuhnõko ase. Tyrypyrykõ rumekary se pyra toto ahtao, senohne emero exĩko eya xine mana.

Ywy, Ritonõpo Oesẽkõ, oturuno.”

¹⁴ – Seromaroro ahno mũkuru, jomiryry ekaroko. Tahtah kaxiko, ahno tuhke etaetapãko sero tapema mana. Etapãko sero tapema mana te, imehnõ erehnõko mana te, tuhkãkõ etapãko mana.

¹⁵ Sero tapema pokoino oserehnõko ypoetory tõ mana, osetapãko mã toto. Ipatarykõ enaroximãko ase tapema ke, zemime exikety ke nenenehkane samo, moro tapema eraximãko rokẽ mana ahno wotohme.

¹⁶ Tapema taere exikety isahkãko mana apotunuru wino te, opozery wino, enara! Emero rokẽ wino isahkãko mana eramaryhtao isahkatohme.

¹⁷ Ywy roropa tahtah ãko ase, mame zehno jehtoh enahnõko mana. Ywy, Ritonõpo, oturuno.

Papironia tuisary tapemã pokõ

¹⁸ Ynara tykase Ritonõpo ya:

¹⁹ – Ahno mũkuru, osema asakorõ imeroko, moro ae Papironia tuisary oehnohme tysoutatu tõ maro, tytapemãkõ maro roropa. Moro osema akorõ ae oehpitõko toiro nono poe. Wewe tõ pokona moro osema asakorõkõ esety imeroko tyritohme osema apiakatohtõ po.

²⁰ Toiro wewe imerohpyry pata Rapa, amonita tō patary esemary enepōko mana tuisa a, zakorony Jerusarē esemary enepōko roropa mana, pata tapuruse exikety topu risē ke, Juta tō nonory po.

²¹ Papironia tuisary etypohnōko mana osema apiakatoh po. Tyrityā poe tuaro se ynororo tosemary menekatohme. Naeroro tyyre wino asakoro pyrou anŷnōko mana, apotunuru wino, opozery wino, enara, tyneponāmary a ekaropōko mana, erery enēko roropa mana, okyno erery totapase aexihpyry tynekaroryme.

²² Morarame tomary ke tapotunuru wino pyrou apoīko mana tosehke tymerose “Jerusarē me”. Papironia tuisary ytotohme mana, kui katohme, makina tō arotohme pata apuru tohkatohme, tyritohme omōtoh etonie, onuhtoh tonō ritohme roropa, tapyi kaetokohxo exiketō taōkō etonatohme mana.

²³ Senohne zae ehtoh enetuputyry se pyra Jerusarē pōkomo tōmihpyrykō totapose eya xine exiryke osepeme toehtōhkōme mokaro maro repe. Yrome sero jomiry toto akorehmāko mana wenikehpyra toto ehtohme tyrypyrykō poko, enaroximatohme roropa toto arorykō poko soutatu tomo a.

²⁴ Naeroro ynara āko ywy, Ritonōpo Oesēkomo: oorypyrykō enēko mā toto emero. Zuaro mā toto zae pyra oehtōhkō poko. Emero ehtoh poko awahtao xine iirypyryme oehtōhkō osenēko mana. Popyra matose, naeroro oekarotorŷko ase oepetōkara a.

²⁵ – Omoro, Zetekia, Izyraeu tō kowenatumē, popyra mase, Ritonōpo omiry omipona pyra mase. Naeroro awānohtoh oehnōko mana, jūme rokene.

²⁶ Aparimā oūko mā toto, turupāte roropa oūko mā toto. Serara sā exikehnōko mana. Tymōkomokākara tuisame exīko mā toto. Tuisa tō tuisame pyra exīko roropa mā toto.

²⁷ Tonahkase! Tonahkase! Ÿ, sero pata enahkapōko ase. Yrome morara exīko mana mokyro ynymenekahpyry toehse ahtao, mame eya sero pata ekarōko ase. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

Amonita tō enaroximatoh

²⁸ – Ahno mūkuru oturuko, jomiry ekaroko amonita tomo a, ywy ase Ritonōpo. Ypoetory tō Izyraeu tō poihtōko mā toto amonita tomo. Naeroro ynara kaxiko eya xine:

“Tapema, tapema mā moroto eraximāko oenahkatohkōme; tykorokase mana, zemime otapatōme, zemizemiāko mana nenenehkane samo.”

²⁹ – Amonita tomo, oenepotopōpyrykō ajohpe rokē mā kehko. Urutō kō omiry oya xine zae pyra mā ipunaka. Popyra matose, iirypyryme rahkene. Awānohtōhkō oehnōko mana, oenahkatohkomo. Tapema epukāko mana opymyrykō pona, oetapatorŷko mana.

³⁰ – Amonita tomo, atapemākō ē aka tyritoko ropa. Awānohtorŷko ase moroto awātatopōpyrykō po, oenurutopōpyrykō po roropa.

³¹ Ozehno xine jehtoh ke awānohtorŷko ase, apoto ke azahkatoh kō sā ozehno xine jehtoh exīko mana. Ozehno xine exiketomo a oekarotorŷko ase oenahkatohkōme.

³² Apoto ke tyahkasēme exīko matose. Taorihmaposēme exīko matose ononorykō po, enahkahpyryme exīko matose. Ywy, Ritonōpo, oturunō.

22

Jerusarē pōkō nyrytyā popyra mana

¹ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

2 – Ahno mūkuru, eraximāko mah pata Jerusarē pōkō apiakatohme toto nyurityā poko? Pehme sero pata mana ahno etapananō ke. Enepoko eya xine inyurityākō poko aehxirotohkōme emero.

3 Mokaro zuruko, ywy, Ritonōpo Oesēkō, nekarory oya. Ynara kaxiko: “Tuhkākō totapase oya xine, apatary pōkomo. Nuriame matose roropa sero pata po, oneponāmarykō riryke te, toto eahmary poko roropa oya xine. Morara exiryke awānohtohkō ameke pyra exīko mana.

4 Popyra matose mokaro etapatopōpyryke oya xine te, nuriame matose toehse oneponāmarykō tyrise oya xine exiryke. Morara exiryke awānohtohkō ameke pyra tooehse mana. Onyurityā pokoino oenatyrykō toehse mana. Naeroro ypoe imeimehnō nonory pōkō opoihtotorỹko mā toto, oturōko mā toto opoko xine.

5 Zae ehtoh poko pyra toehse oexirykōke ipunaka opoihtotorỹko mā toto, ourotorỹko mā toto ameke pyra exiketomo, amekehxo exiketomo, enara.

6 Izyraeu tō tamuximākō emero orēpyra toexirykō enetuputyryke tyya xine imehnō etapāko mā toto.

7 Sero pata pōkō tumykō omipona pyra mā toto, tysekō omipona pyra roropa mā toto. Imehnō nonory pōkō amaro xine exiketō ihtomāko matose, pytȳpo tō ryhmāko matose te, poetōpo tō roropa.

8 Jesary kurā rīko matose popyrahme samo. Oserematoh roropa onyripyra matose ēmepyry kurāme, jeahmatohme.

9 Toitoinē matose ajohpe imehnō poko, toto hxirōko aorihmapotohme. Toitoinē matose tōsē ōnōko onekarohpyrykō oneponāmarykō eahmary poko. Imehnō typenetatohkō poko rokē mā toto.

10 Imehnō, tumykō pyty poko mā toto. Imehnō, nohpo poko mā toto munume ynororo ahtao.

11 Imehnō mā, imehnō pyty poko mā toto; toitoinē matose, omūkurukō pyty poko toehse, imehnō, tumy ēxiry poko toehse mā toto roropa.

12 Toitoinē apatary pōkō, tineru apoitohme imehnō etapāko mā toto. Imehnō axītao rokē tineru ekarōko imotyehxo epehmapotohme ropa, itineruje toehtohme; tyekyry tō rohmanohpōko mā toto, zae pyra. Tuenikehse mā toto ypoko. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo, oturuno.

13 Tahtah āko ase ozehno xine jexiryke moro onematonanopyhpyrykō pokoino oya xine, imehnō etapatopōpyry pokoino roropa oya xine.

14 Osenetupuhtoko: orēpyra osekarōko ro matou, oemarykō anỹnōko ro matou tōtyhkase jahtao awānopyry poko? Ywy, Ritonōpo, oturuno. Jomihpyry ae tyrīko ase.

15 Sappararahme aaropotorỹko ase imeimehnō nonory pona, imeimehnō ahno rānaka, popyra oehtohkō enahkapōko ase ipoko pyra oehtohkōme.

16 Morara ahtao popyra exiketōme oenatorỹko imehnō nonory pōkō mana, mame zuaro exīko matose ywy ase Ritonōpo.”

Apoto ē parata kurākatopo

17 Ynara tykase Ritonōpo ya:

18 – Ahno mūkuru, Izyraeu tō popyra exikety sã mā toto ya. Metau akoĩpyry toxie sã mā toto, exitanio maro, kurimene maro, xūpu maro, apoto ē ao, parata zatyryhtao ikurikatohme, typahsāme sã rokē mā toto.

19 Naeroro ywy, Ritonōpo, ynara āko ase eya xine: Kure exikety sã pyra matose ya, metau tō toxie sã rokene. Oximōme mokaro rīko ase Jerusarē po,

20 parata ahkahpyry samo toxie kopyre maro, kurimene maro, xūpu te, exitanio maro, enara tomase ahtao jahkatoh taka, apoto ē aka. Toto zehno

jehtoh, tuname toto rīko mana, apoto tuname parata riry samo metau tō maro.

²¹ Ajohpe pyra Jerusarē po toto oximōme tyrīko ase. Apoto rīko ase toto zopikoxi, mame tuname toto rīko ase toto zehno jehtoh ke.

²² Tuname exīko mā toto Jerusarē po, parata tuname exiry sā jahkatoh ao, apoto apō po. Mame zuaro exīko mā toto, ywy Ritonōpo toto zehno jehtoh tukuāse epona xine.

Izyraeu tō tuisary rypyry poko

²³ Mame turuse ropa ywy Ritonōpo a. Ynara tykase:

²⁴ — Ahno mūkuru, Izyraeu tō zuruko: inonorykō nuriame ya mana, naeroro toto wānohnōko ase toto zehno jexiryke.

²⁵ Ituisarykō reāo sā mā toto, tykarimotatopōpyry po aryryāko mā toto. Ahno etapāko mā toto, imōkomorykō apoīko mā toto tapyi te, nono te, tineru, enara. Ahno etaparyke eya xine pytūpome nohpo tō nomōko mā toto tuhke.

²⁶ Ymaro oturuketō jomiry omipona pyra mā toto. Tomeseke pyra mā toto ykyryry kurā poko toto ahtao. Ykyryry kurā oxisā mā kehko emero rokē kyryry maro eya xine. Imehnō anamorepara mā toto ykyryry tō kurā poko te, nuriame aexityā poko roropa. Oserematoh ae kure jyripyra mā toto. Naeroro Izyraeu tō jomiry etary se pyra mā toto.

²⁷ Tamuximākō onokyro kaikuximo tō sā mā toto. Tykarimotatopōpyrykō apiakāko mā toto. Etapāko mā toto tuhkehxo tytineruke toehtohkōme.

²⁸ Urutō komo a mokaro rypyry tonēse, apuru poko erohketō samo. Moro apuru karimutumā ke zonohnōko mā toto. Ya imeīpo ehtoh tonepose ekarōko mā toto ajohpe rokene. “Ynara exīko mana,” āko ajohpe mā toto. “Sero Ritonōpo Kuesēkō omiry,” āko toh mā repe; yrome ywy, Ritonōpo, oturupyra exiase imaro xine.

²⁹ Imehnō enekunohnōko tymōkomokamo, ematonanohnōko roropa mā toto. Tymōkomokākara rohmanohpōko mā toto zae pyra, imehnō nonory pōkō roropa.

³⁰ — Ahno zupiasse pata apuru rineme exikety, aepukahpyry po inomotohme moroto, moro nono pōkō ewomatohme, mokaro enahkaryino toto zehno toehse jahtao. Yrome onenepyra tokurehse ywy.

³¹ Morara exiryke mokaro pona toto zehno jehtoh tukuāse ya. Toto zehno jehtoh apoto sā toto enahkāko mana toto wānohtohme inyrytyākō emetakame. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturuno.

23

Nohpo tō atakorōmākō tyryrypyhyke

¹ Ynara tykase Ritonōpo ya:

² — Ahno mūkuru, nohpo tō kynexine asakoro atakorōmākomo

³ Ejitu po ehse exiketomo. Poetome ro toto ahtao orutua kō poko toehpitose toto.

⁴ Osemazupu esety Oora (Samaria esety) kynexine, zakorō Ooripa kynexine (Jerusarē esety). Typytase ywy toto maro asakoro ro, toemūkuase toto ypoenōme.

⁵ Mame ypytyme tahtao ro imehnō maro exikehpyra Oora nexiase. Type-netase ynororo axirio tō poko, tymaro se exiketomo.

⁶ Tupoke toh nexiase, soutatu zupō tahpiremā ke te, tuisa tō mūkuru tomo te, soutatu tō tuisary tō maro, nuasemākō emero, enekure exiketomo, kawaru po ytoketō tuisamākomo, enara.

⁷Tõsekarose Oora a axirio tõ tuisary tomo a, enekure exiketomo a; toto poko emero typenetase toexiryke imaro xine toehse ynororo, ineponãmarykõ poko roropa toexiryke nuriame toehse ynororo.

⁸Moro sã exikehpyra nexiase orutua kõ poko, pake toehtopõpyry saaro Ejitu po. Moroto Ejitu po orutua poko toehpitose ynororo. Poetome ro ynororo ahtao tomõse toto imaro ehtohme orutua komo. Imeimehnõ oehkepyra toh nexiase imaro ehtohme.

⁹Morara exiryke mokyro ekarone imaro se exiketomo a, axirio tomo a, toto poko typenetase exiryke.

¹⁰Tupoke pyra mokyro tynomose eya xine, ipoenõ tapoise eya xine roropa. Mame totapase ynororo eya xine tapema ke. Imeimehnõ pata tõ po emero, tõturuse nohpo tomo mokyro etyppyry poko, tuãnohse nexiase ynororo.

¹¹ – Morarame morohne emero tonese ahtao ro Ooripa a, imeimehnõ orutua kõ poko toehse ynororo, typaxiry samo. Imotye roropa toehse ynororo, ehxiropyra exiketyme zae pyra toehtoh poko.

¹² Mame axirio tõ tuisary mükuru tõ poko, typenetase ynororo, soutatu tõ tuisary tõ poko roropa, tupoke kurã ke exiketomo, kawaru po ytoketõ tuisamãkõ roropa, emero nuaseme enekure exiketomo.

¹³ Mame mokyro enease typenetatoh poko rokẽ toehse ynororo; typaxiry sã toehse ynororo ipunaka.

¹⁴⁻¹⁵ – Itamurumehxo zae pyra ehtoh poko toehse ynororo. Orutua kõ kuhtoh taxikase tapyi apuru pokona. Mokaro eneryke tyya typenetase ynororo toto poko, Papironia tuisary tõ kuhtopõpyry tonohse tahpirẽ ke. Zamareary ke, turupãte ke roropa emeporyme tamuruse nexiase.

¹⁶ Mokaro tuisa tõ kuhtoh eneryke tyya, typenetase Ooripa toto poko, tõmiry aronanõ taropose eya Papironia pona oturutohme toto maro.

¹⁷ Mame Papironia põkõ tooehse Ooripa maro toehtohkõme. Ipoko toehse toto pitiko rokẽ pyra. Itamurume popyry ehtoh poko toehse toto exiryke typenekehse ynororo toto poko.

¹⁸ Mame tupoke pyra toehse Ooripa jarãnao, mame zuaro toehse toto emero ipoko, imeimehnõ poko exiketyme aexiry poko. Mame typenekehse ywy, turumekase ynororo ya, ipaxiry rumekatopõpyry sã ya.

¹⁹ Yrome itamurumehxo imeimehnõ poko toehse ynororo poetome toehtopõpyry samo imehnõ maro toehpitoryhtao Ejitu nonory po.

²⁰ Typenetase ynororo orutua kõ poko, ipoko sehxo exiketõ poko, kawaru sã exiketomo, jumõtu sã roropa exiketomo.

²¹ – Moro sã, Ooripa, tyriry se ropa mase, poetome oehtopõpyry saaro Ejitu po imehnõ poko oehpitoryhtao, orutua kõ amanatyry apory poko toehse ahtao, opoko toehpitose toto ahtao.

Zakorõ akomihpyry wãnohtopõpyry sero

²² – Naeroro ynara ãko ywy, Ritonõpo Oesemy, oya, Ooripa: Penekehnõko mase mokaro amaro aexityã poko repe, yrome ozehno toto ripõko ase, mame toto enehnõko ase omeye, ãpurutohme.

²³ Papironia põkõ enehnõko ase emero, kauteu tõ maro pata Pekote poe te, pata Soa poe te, pata Koa poe roropa, axirio tõ maro emero. Nuase tõ mokaro emero: tuisa tomo te, tuisa mükuru tomo, enekure exiketomo, enara. Tamorepase toto emero, kawaru po ytoketõ tuisaryme mã toto.

²⁴ Inikahpoino oehnõko mã toto etonase, tuhke soutatu tõ oehnõko tykahuke etonatoh maro, kaheta tõ maro tonahsẽke pehme. Typyreke te, tõsewomatohke te, tupuhpyrykõ ewomatoh nae mana, ãpurũko mã toto. Oekarõko ase eya xine, ãpiakãko mã toto tynyripohpyry ae ro.

²⁵ Ozehno toto ripõko ase, ozehno jexiryke. Oeunary sahkãko mã toto, apanarykõ roropa; omũkurukõ etapãko mã toto. Opoenõkõ apoïko mã toto, toto zahkãko isene ro toto ahtao apoto htaka.

²⁶ Oupõ oũko mã toto, okyryry kurã joia tõ apoïko mã toto.

²⁷ Imehnõ poko openetatoh enahkãko ase, imeimehnõ poko oehtoh poko roropa, morohne poko exikehpyra mexiase Ejitu po oehtopõpyry poe. Taroino imehnõ neponãmary onenepyra ropa exiiko mase. Ejitu poko osene-tupuhpyra ropa exiiko mase.

²⁸ Ynara ãko Ritonõpo mana:

– Oekarõko ase ahno a, mokaro zehno mase, toto se pyra mase ipunaka.

²⁹ Ozehno toto exiryke okyryry kurã apoïko mã toto, onepekahtyã oeroh-toh ke emero, mame onomõko mã toto tupoke pyra imehnõ orutua kõ poko exikety samo. Imeimehnõ poko penetaryke oya, toto poko toehse roropa oexiryke,

³⁰ sero sã tuãnohsẽme exiiko mase. Imeimehnõ ahno poko mexiase, nuriame toehse mase ineponãmarykõ pokoino.

³¹ Apaxiry nyryry typoehse oya; morara exiryke kuãnopyase roropa apaxiry wãnohtopõpyry sã ya.

³² Ynara ãko Ritonõpo mana:

“Apaxiry a êtoh ae ênõko mase, zumono, zueme exikety samo.

Opoihtõko mã toto emero,

oeunohnõko mã toto.

Moro êtoh kasana pehme mana.

³³ Apaxiry Samaria kasanary pehme mana enaromỹke ehtoh ke, ehxirotoh ke roropa,

etỹnõko mase ike,

sam ãko roropa mase.

³⁴ Moro ênõko mase etyhpypyry pona.

Imeïpo, itahkãko mase,

mame ikyryry taere exiketõ ke, amanatyry xihkãko mase.

Ywy, Ritonõpo Oesẽ, oturuno.”

³⁵ Seromaroro Ritonõpo Oesẽkõ ynara ãko:

– Ypoko tuenikehse oexiryke, ywinoino toeramase roropa oexiryke sam ãko mase imehnõ poko openetaryke, imeimehnõ poko toehse roropa oexiryke.

Atakorõ tõ wãnohtoh poko

³⁶ Ynara tykase Ritonõpo ya:

– Ahno mũkuru, Oora nyrytyã apiakary oya eraximãko mah Ooripa mahro? Toto ihxiroko inyrytyã xihpyry poko.

³⁷ Imeimehnõ poko toh nexiase, ahno totapase roropa eya xine. Imeimehnõ neponãmary poko toh nexiase, typoehõ totapase roropa eya xine ypoenõme toto ahtao. Ypoenõ tokarose eya xine etapatohme jahkatohme toto nekaroryme tyneponãmarykõ eahmaryme.

³⁸ Morohne motye, Ytapyĩ kurã nuriame tyrise eya xine, oserematoh roropa tyrise popyra eya xine, ynyriphopyry omipona pyra.

³⁹ Ypoenõ totapase eya xine tynekarorykõme tyneponãmarykõ eahmaryme te; mame moro ae ro toehse toh nexiase Ytapyĩ kurã taka nuriame tyrise eya xine.

⁴⁰ – Omi aronanõ taropose Oora tomo a, Ooripa maro, orutua kõ enehpo-tohme moino, mame tooehse toto. Toepyse nohpo tomo, tonuru tõ tonohse eya xine. Joia tõ emeporyme tamuruse eya xine.

⁴¹ Typorohse toh nexiase nyhtoh kurā po, otuhtoh kurā etonie. Moro meza po ixtaratu tyrise eya xine azeite maro ynekarohpyry eya xine.

⁴² Mame panaikato totase, imoihmākō atākyemāko. Tomōse orutua komo oximōme ona pōkomo. Omekū tō tyrise eya xine nohpo tō emekū pona, parimā kurā roropa tyrise zupuhpyrykō pona.

⁴³ Ynara tykase ywy ya rokene: kunumuxi poko ro toh mana tonahkase aexihpyry emero rokē poko.

⁴⁴ Tuhke rokē tooehzomose ropa toto imaro xine toehtohme. Oora maro Ooripa maro, imeimehnō poko aexityā maro tooehse ropa toto.

⁴⁵ Mokaro apiakāko zae ehtoh poko exiketō mana. Mokaro nohpo tō asakoro wānohpōko mā toto, imeimehnō poko toto ehtopōpyryke, imehnō totapase roropa eya xine exiryke.

⁴⁶ Mame ynara tykase Ritonōpo:

– Imoihmākō enehpoko xiaro enaromỹke mokaro nohpo tō tyripotohme te, ikyryrykō ematonanohtohme roropa.

⁴⁷ Ah imoihmākō mokaro nohpo tō asakorōkō etapā toto topu ke, tapema ke roropa. Imūkuru tō etapāko mā toto, itapyīkō zahkāko roropa mā toto.

⁴⁸ Sero nono po imeimehnō poko ehtoh enahkāko ase; oenaroximatorỹko ase, nohpo tomo emero, imeimehnō poko pyra ehtoko mokaro asakorōkō sã pyra ehtoko.

⁴⁹ Mame amarokō atakorō tomo asakorōkō awānohtorỹko ase zae pyra oehtopōpyrykō epehpyryme, imeimehnō poko oehtopōpyrykōke te, ineponāmarykō eahmatopōpyryke roropa oya xine. Mame zuaro exīko matose: ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

24

Oripo ahkyryxitahtopyry

¹ Morarame 9me jeimamyry taropose ahtao yna arotopōpyry poe Papiro-
nia pona, nuno 10me ehtoh po, ěmepyyry 10me ehtoh po roropa, ynara tykase
Ritonōpo ya:

² – Ahno mūkuru sero ěmepyyry imeroko pape pokona, seroae pata Jerusarē
apurupitōko Papironia tuisary.

³ Ypoetory tō, jomiry omipona pyra exiketō zuruko sero enetupuhpotoh
poko, ywy, Ritonōpo Oesēkō omi poe:

“Oripo tyriko apoto pona, tuna ke pehme tyriko.

⁴ Moro aka tōsē kurā tyriko, onymenekahpyry.

Pehme tyriko tōsē ke, zehpo maro.

⁵ Tōsē imenekako kaneru pū kurano,
zopikoxi apotopokō tyriko, tuna axihnotohme;
tōsē ahnotohme roropa zehpo maro.”

⁶ Seromaroro ynara kary se Ritonōpo Kuesēkō mana:

– Popyra ehtoh oehnōko oya myhene, pata imehnō etapananō esary!
Oripo ahkyryxitahtopyry exikety sã mase onukurikapitopyra ahtao. Moro ae
tōsē oūko mā toto zokonaka, zokonaka akoīpyry oxinamara ehtoh pona.

⁷ Ahno totapasē moro pata po; yrome munu ekuāpyra nono pona tonēsēme
ehtohme. Topu pona tukuāse nexiase.

⁸ Moroto topu po moro munu tynomose ya, otonēpyra ehtoh po. Moroto
zehno toehtoh ke emỹpotoh ekaropōko mana.

⁹ Naeroro ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana:

– Popyra ehtoh oehnōko oya myhene, pata, imehnō etapananō esary! Ywy
roro apotopokō rīko ase osepona kaetokohxo.

¹⁰ Apotopokõ enehko ropa itamurumehxo! Apoto zukako! Tõsẽ ahnoko! Apoto po inomoko ãpaitoh pona! Zehpo tõ aiko mã toto.

¹¹ Seromaroro moro oripo inomoko taõke pyra ikarã po axihnotohme tahpire ehtohme. Moro sã ahtao ahkyryxitatopõpyry enahkãko apoto mana, kure rokẽ moro oripo exiko mana nuriame pyra.

¹² Yrome ekurehnõko mana! Ahkyryxitatopõpyry emero onyahkara mana apoto po.

¹³ Jerusarẽ, atapurõko mase onyrytyã xihpyry ke. Okurãkary kukuase repe, yrome iirypyryme exikehpyra mexiase. Ekurãkasaromepyra mase awãnohpyra jahtao, ozehno jehtoh ke, mame sam ãko mase ipunaka.

¹⁴ Ywy, Ritonõpo, Oesẽ oturũko ase. Seromaroro tyripotoh toehse ya. Wenikehpyra exiko ase oorypyrykõ poko; opynanohpyra exiko ase. Awãnohnõko ase onyrihpyry emetakame. Ywy, Ritonõpo Oesẽ, oturuno.

Urutõ pyty orihtopõpyry

¹⁵ Mame ynara tykase Ritonõpo ya:

¹⁶ – Ahno mũkuru, mose opyty pynohxo mase yronymyryme; yrome seroae axi sã mose arõko ase owinoino. Orihnõko mana yrome onykerekeremara exiko, onyhnamopyra exiko, xitara exiko.

¹⁷ Pusuh kary poko oya onetapopyra exiko imehnomo a. Tyxapeuke ytoytoko, tysãtajake roropa ytoytoko ihnamopyra exikety sã oehtohme. Oẽmyty anapurupyra exiko, ihnamonanõ napyry onenahpyra exiko imehnõ nekarohpyry ahno ekepyry zonẽtoh po.

¹⁸ Morarame pakeimo oturũko exiase ahno tõ maro, mame kokonie pukuro ppyty norikyase. Yrokokoro Ritonõpo nyripohpyry yriase emero.

¹⁹ Mame tõturupose toto ya:

– Oty katohme moro sã tyrĩko mahno?

²⁰ Ynara tykase ywy:

– Ritonõpo tõturuse ya, ynara tykase ynororo

²¹ ekarotohme oya xine, Izyraeu tomo: epyrypãko matose Ritonõpo Tapyĩ kurã tosao ro jamihme exiryke. Moro enery se matose, moro taka oytorykõ se roropa matose. Yrome moro rĩko Ritonõpo mana nuriame. Opoenõ tehme ahtao Jerusarẽ po totapasẽme exiko mã toto etonatoh po.

²² Mame amarokõ tyrĩko matose ynyrihpyry samo. Oẽmytykõ anapurupyra exiko matose, ihnamonanõ napyry onenahpyra exiko matose.

²³ Tyxapeuke ytoytõko matose, tysãtajake roropa; onyhnamopyra matose, xitara roropa exiko matose. Oorypyrykõ pokoino osenahkãko matose, pusuh ãko matose oximaro rokene.

²⁴ Morara ahtao ywy Ezekieu enetupuhpotohme exiko ase oya xine. Amarokõ emero tyrĩko matose ynyrihpyry samo. Mame Ritonõpo omihpyry ae ro moro sã toehse ahtao zuaro exiko matose, ynororo mokyro Ritonõpo Oesẽkomo.

²⁵ Ynara tykase Ritonõpo:

– Seromaroro, ahno mũkuru, Ytapyĩ kurã puxihkãko ase mokaro wino, tosao jamihme exikety, ipoko epyrypãko toh nexiase atãkyemãko roropa, enery se toh nexiase moro taka toytory se roropa toh nexiase. Ipoenõ roropa oũko ase toto winoino.

²⁶ Moro ãmepyry ae morohne tyrise ahtao ya, epãko imepỹ mana moro enahkatoh poe, ouruse oehnõko mana moro ehtoh poko.

²⁷ Moro ãmepyry ae, sekere kapitõko ropa mase, oturũko mase mokyro epakety maro. Morara ahtao enetupuhpotohme exiko mase Izyraeu tomo a, mame zuaro exiko mã toto, ywy ase Ritonõpo.

25

Popyra ehtoh oehnōko mana Amō tō pona

¹ Ynara tykase Ritonōpo ya:

² – Ahno mūkuru, oturuko popyra Amō tō nyrihpyry poko.

³ Kaziko eya xine otato toto ehtohme ywy Ritonōpo Oesēkō nekarory poko: “Tākye mexiatose nuriame Ytapyī kurā ritopōpyry eneryke oya xine te, Izyraeu tō nonory enahkatopōpyry eneryke oya xine te, Juta tō arotopōpyry eneryke oya xine imehnō namotome.

⁴ Morara exiryke moro poko tākye toehse oexirykōke, ona pōkō enehpōko ase xixi tūtatoh wino oporemākapose xine. Osesarīko mā toto ononorykō po. Anapyrykō epery tōkehko enahnōko mā toto, oekykō suhsuru ēnōko roropa mā toto.

⁵ Apatarykō Rapa myakamāko mā toto kameru tō esaryme te, ononorykō myakamāko mā toto kaneru tō esaryme. Moro sã toehse ahtao zuaro exīko matose, ywy ase Oesēkomo.”

⁶ – Ynara āko Ritonōpo Kuesēkomo: “Amarokomo, amonita tomo tah-tah tykase, pyhsekyhsekyh tykase roropa tātākyemarykōme. Popyrahme sã Izyraeu tō nonory tokarose oya xine.

⁷ Morara exiryke imehnō nonory pōkomo a oekarotorỹko ase. Okyryrykō ematonanohnōko mā toto. Oenahkatorỹko mā toto ipunaka, ahnome tynonoke pyra exīko matose. Tosake pyra exīko matose. Mame zuaro exīko matose, ywy ase Ritonōpo.”

Popyra ehtoh oehnōko Moape tomo a

⁸ Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkomo:

– Ynara karyke Moape tomo a: “Juta nonory pōkō imehnō ahno emero rokē sã nase,” karyke,

⁹ epetōkara, etonaketō enehpōko ase, pata tō Moape ehpio kō ewomananō maro etonatohme. Moro pata tō kurehxo exiketō ynara mā toto: Pete-Jeximote te, Paau-Meō te, Kiriataī, enara.

¹⁰ Ona pōkō enehpōko ase xixi tūtatoh wino Moape tō poremākapotohme Amō tō maro. Mame Moape tō tynonoke exikehnōko mana ahnome exikehnōko roropa mā toto.

¹¹ Moape tō wānohnōko ase, mame zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo.

Etō tō esaka popyra ehtoh oehnōko mana

¹² Mame ynara tykase Ritonōpo:

– Itamurumehxo Juta tō tyryhmase Etō pōkomo a, toto typoremākase ahtao eya xine. Tymotyēkase toto toemỹpose tahtao xine, naeroro zae pyra Etō pōkō toehse.

¹³ Seromaroro Etō pōkō wānohtoh poko ourutorỹko ase: ahno etapāko ase emero porehme okyno tō maro. Totapasēme exīko mā toto etonatoh po, Etō nonory ripōko ase patāpome, pata Temā poe Tetā pona.

¹⁴ Ypoetory tō, Izyraeu tō ke Etō pōkō etapāko ase. Sam āko Etō pōkō mana, toto zehno jehtoh waro exīko mā toto. Etuarimāko mā toto, zae pyra toehtohkō epehpyryme toto zehno jehtoh enēko mā toto. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturuno.

Pirixteu tō pona popyra ehtoh oehnōko mana

¹⁵ Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkomo:

– Itamurumehxo topetōkara tyryhmase mokaro pirixteu tomo a. Moino ro epeme pyra toh kynexine, zehnohxo toexirykōke tonahkase toto eya xine.

¹⁶ Seromaroro ourutorỹko ase: osetapãko ase pirixteu tō maro te, keretita tō maro, mame toto enahkapōko ase. Isene exiketō emero pirixteu tō nonory po etapãko ase.

¹⁷ Orēpyra sã toto wãnohnōko ase, popyra toto nyrihpyry emetakame, toto zehno jehtoh enahnōko mana. Mame zuaro exīko mã toto ywy ase Ritonōpo.

26

Popyra ehtoh oehnōko Tiro pona

¹ Mame ěmepyyry apitorymã po moro nuno po, jeimamyry 11me toehse ahtao yna arotopōpyry poe Papironia pona, Ritonōpo tōturuse ropa ya. Ynara tykase:

² – Ahno mūkuru, pata Tiro pōkō atãkyemãko mã toto Jerusarē poremãkato poko. Ynara kohtãko mã toto: “Jerusarē, kuepekōkara typoremãkase mana! Aomōtohkō totapuruhmakase mã kehko, kymarokō omōtohme. Typoremãkase aexiryke itamurumehxo tytineruke exīko sytatose!”

³ – Seromaroro ywy, Ritonōpo, ynara ãko ase: Pata Tiro, oepekara ase. Imeimehnō nonory pōkō enehnōko ase tuhke etonatohme amaro. Oehnōko mã toto pohkane konōto samo tuna konōto kuao.

⁴ Apatary apuru tō tahkãko mã toto, atapyĩkō kae exiketō pahnōko roropa mã toto. Mame nono tumehnōko ase, jarao moro topu nomōko ase.

⁵ Moroto topu po, tuna konōto rãnao, xixi aka tarãpa tō rĩko kana anỹnanō mana, anorytohme apatary esahpyry po. Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo, amaro xine oturukety. Imehnō nonory pōkō oehnōko mã toto osetapase, ematonanohse Tiro po,

⁶ tytapemakō ke pata pōkō ameke pyra exiketō etapãko mã toto nono tonorē po. Mame Tiro pōkō zuaro exīko mã toto ywy ase Ritonōpo.

⁷ Ynara ãko Ritonōpo Kuesēkō mana:

– Papironia poe tuisa Napukotonozo enehnōko ase, imehnō tuisa tō emero motye jamihmehxo exikety, etonatohme Tiro pōkō maro. Inikahpoino oehnōko mana tuhkãkō soutatu tō maro, kawaru tō maro, kahu tō etonatohme maro, kawaru po ytoketō maro.

⁸ Pata tō pōkō ameke pyra exiketō tonorē po totapasēme exīko mã toto etonatohme po. Nono ahkãko oepetōkara mana, opyi tō rĩko mã toto nono ke apuru pona onuhtohme. Osewomatohme tonō anỹnōko mã toto oporemãkatohme.

⁹ Makina ke topu tō emãko mã toto; apatary apuru kararahnōko mã toto. Kurimene omoxinety ke, atapyĩkō kae exiketō enahkãko mã toto.

¹⁰ Akurũ sã putoputohme katohme anỹnōko kawaru tomo, oxiōtōko sã mana putohme katohme ke. Mokaro kawaru tō panaikato, kahu tō arory poko pata omōtohme kuroko aytorykohtao, moro pata typoremãse aexihpyry apuru tō tykytyky ãko mã kehko.

¹¹ Isoutatu tō, kawaru po omōnōko mã toto oesemarykō ae, oetapãko mã toto tytapemã ke. Okyryry xikihme exiketō, jamihmãkō tomasēme exīko nono poña.

¹² Omōkomory kurã ematonanohnōko oepetōkara, otinerũkō maro. Apatarykō apuru tō itahkãko mã toto, atapyĩ tō kurã kararahnōko mã toto, nono pona morohne emãko mã toto. Wewe tōkehko, topu tōkehko maro ikararahohtopōpyry roropa pahnōko mã toto tuna konōto kuaka.

¹³ Oeremiatoh tonō mynyhpãkapōko ase, okyryry rira tomo etokehpōko ase.

¹⁴ Apatary akoĩpyry topuimo rokē inomōko ase jarao tarãpa tō anorytohme kana anỹnanomo a. Moro pata onyripyra ropa exīko mana. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

¹⁵ Ynara tykase roropa Ritonõpo pata Tiro pōkomo a:

— Oporemākaporykohtao oserehnōko mokaro mana, tuna konōto ehpio pōkomo, kui kui kary etaryke tyya xine, tapurose aexityā kui karyhtao, aorikyrykohtao.

¹⁶ Mokaro tuna konōto ehpio pōkō tuisary tō owōnōko mā toto tapōkō poe. Tupōkō kurā enekurā kō oūko mā toto, mame tykytyky āko mā toto enaromyke, porohnōko mā toto nono pona. Oetapatopōpyrykō eneryke tyya xine oserehnōko mā toto yronomyryme; tykytyky kakehpyra exīko mā toto.

¹⁷ Ynara eremiāko mā toto ohnamoryme:

“Pata imehxo aexihpyry tonahkase!

Ikanarykō, wapu tō tutumehse tuna konōto wino, typahse mā kehko.

Moro pata pōkō orēpyra toh nexiase tuna konōto esāme, toto zuno tuna konōto ehpio pōkō nexiase emero porehme.

¹⁸ Seromaroro, moro pata poremākatopōpyry po, ahmōta tō tykytyky āko mā kehko, moroto exiketō oserehnōko mā toto, moro enahkary eneryke tyya xine.”

¹⁹ Ynara tykase Ritonõpo Kuesēkomo:

— Patāpome orīko ase, pata tytohkase aexihpyry sã tytaōke pyra ipunaka. Nerỹko mase tuna konōto kua.

²⁰ Oemāko ase aorihtyā esaka, pakatokō ekepyry esaka exīko mase. Onomōko ase moroto aorihtyā esao nono zopino pakatokō typoremākase aexityā maro. Jūme apatary po ahno exipyra ropa exīko mā toto. Patame jūme exipyra ropa exīko mase isene exiketō maro sero nono po.

²¹ Enaroximatohme orīko ase asã se pyra imehnō ehtohme. Moro sã oenatyry exīko mana. Oupīko imehnō mā repe, yrome oenepyra exīko mā toto. Ywy, Ritonõpo Oesēkō, oturuno.

27

Tiro hnamotopo

¹ Ynara tykase Ritonõpo ya:

² — Ahno mūkuru, eremiako pata Tiro hnamotohme,

³ Moro pata, tuna konōto ehpio po, osepekahketyme ynororo imehnō nonory pōkō maro emero porehme, tuna konōto ehpio pōkō maro. Kaxiko, ynara āko Ritonõpo Kuesēkō mana:

“Pata Tiro, epyrypāko mexiase enekure oehtoh poko.

⁴ Tuna konōto oesaryme mana.

Apatary tyrise orinanomo a wapu kurā samo.

⁵ Oriryhtao, wewe pinijo tonehse ypy Heremō poe, wapu kyryry xikihme exiketyme apupari tonehse Ripano poe.

⁶ Wewe karawario tonehse Pasã poe apukuita tō ritohme, azarã tō tyrise pinijo ke Xipere poe, emepory tyrise wewe pokona maafim maro.

⁷ Kamisã tō tyrise mauru panō risemy

Ejitu poe tonehse, kamisa kurano mauru panono risemy, emeporyme tyxixīse ehpiry poro; moino tonetupuhse kehko.

Jerutume ehtoh tyrise kamisa kurā ke, ezuezumã ke tonehse ahmōta Xipere poe.

⁸ Pata Tiro, mokaro wapu ao erohketomo apatary pōkō nexiase, emese kure exiketomo,

apukuita poko erohketō tooehse toh nexiase pata Xitō poe, Arawate poe rorōpa.

⁹ Wewe poko erohketō wapu riry waro toto, Pipyro pōkō nexiase, emese kure exiketomo.

Wapu ae ytoketō emero rokē tōsepekahse toh nexiase oya, ōsepekahtoh tao.”

¹⁰ – Soutatu tō Perexia pōkō te, Ritia pōkō te, Ripia pōkō rorōpa ākorehmananōme toh nexiase etonatoh po. Tōsewomatohkō kehko tynomose eya xine atapyī apuru poko, tupuhpyrykō apuru tōkehko maro tynomose. Imehnō typoremākase eya xine, imehxo oehtohme.

¹¹ Soutatu tō Arawate poe toehse toto apatary eraseme toh nexiase apatary apuru po, orutua kō Kamate poe eraseme toerohse toto tapyi tō kaetoko exiketō poko. Tōsewomatohkō tyhwyme tynomose eya xine pata apuru poko. Mokaro a apatary tyrise enekure.

¹² – Mosepekatyase Expania po omōkomory tometakāmase oya xine parata ke, kurimene ke, exitanio ke, xūpu ke, enara.

¹³ Mosepekatyase Kerexia po te, Tupau po te, Meseke po, enara. Omōkomory tokamose oya ahno epekahtohme anamotome ehtohme, metau risē epekahtohme rorōpa, enara.

¹⁴ Omōkomory tymyakāmase oya kawaru tō ke emero rokē poko te, kawaru tō rorōpa osetapaketō arone te, mura tō rorōpa Pete-Tokarama poe, enara.

¹⁵ Rote pōkō tōsepekahse amaro. Omōkomory topekahse tuhke nonory tuna konōto ehpio pōkomo a maafim ke te, wewe epano ke, enara.

¹⁶ Xiria pōkomo a omōkomory topekahse tuhke. Topehmase eya xine ezemerautā tō ke te, kamisa kurā puupura ke, kamisa tyxixīse aehtyamo ke, mauru panō kāsemā ke, korau tomo, joia rupi tōkehko ke, enara.

¹⁷ Juta a, Izyraeu maro mōkomo topehmase tiriiku ke Minite poe, ano zeni ke, azeite ke, otytyko ke, enara.

¹⁸ Tamaxiku pōkō tōsepekahse amaro rorōpa, omōkomory topekahse eya xine; topehmase eya xine eukuru jehnahpyry ke Heupō poe te, kaneru hpoty ke rorōpa Saara poe.

¹⁹ Uzau poe eukuru jehnahpyry tonehse te, kurimene risemy te, otytyko ke rorōpa omōkomory emetakame.

²⁰ Tetā pōkomo a kawaru āty tō tonehse omōkomory emetakame.

²¹ Arape tomo a te, Ketaa tamuximākomo a rorōpa omōkomory topehmase kaneru mūkuru tō ke, kaneru tō maro, poti tō maro, enara.

²² Omōkomory emetakame mokaro osepekahketomo a Sapa po, Rama po rorōpa topehmase otytyko kurā ke te, joia topu tō typyne exiketō ke te, uuru ke, enara.

²³ Pata tō Harā te, Kane te, Etē rorōpa te, osepekahketō Sapa pōkō, pata Asua poe te, Kiumate poe: emero tōsepekahse toh nexiase amaro.

²⁴ Upo kurā tokamose eya xine, typyne exiketomo te, kamisa tahpire te, upo emepory tō te, tapyi tō emepory osehta ezuezume, tahpire tōkehko, eary tomo te, kure tyrityamo, enara.

²⁵ Omōkomory tarose wapu tō ao oximōme, wapu tō konōto, omoxinety puimananomo.

“Pata Tiro, wapu konōto sā mexiase tymōkomoke pehme omoxī samo.

²⁶ Tarose awahtao mya tuna konōto poro apukuita poko erohketomo a, omoro tynerymapose tyryrykane a xixi tūtatoh winō, moe, ameke nono poko.

²⁷ Okyryrykō kurākō te tineru tōkehko te omōkomory emero, wapu ao erohketomo: wapu poko erohketō rorōpa, wewe poko erohketō wapu ao te, osepekahketomo te, soutatu tomo wapu ao,

emero porehme tyneryse nakuaka wapu tyneryse ahtao.

²⁸ Wapu ao exiketõ kui kui kary, totase tyneryse toto ahtao, totase imehnomo a, tuna konõto ehpiõkomo a.

²⁹ Seromaroro moro wapu tõ emero turumekase ipoko erohketomo a; toytose toto emero tuna ehpiokoxi isawã pona.

³⁰ Opoko xitãko mã toto yronymyryme, emero porehme, tupuhpyrykõ pona nono rĩko mã toto, mame oruno pona osẽtoritorimãko mã toto, toemynyhmarykõke.

³¹ Opokoino tũsetykõ sahkãko mã toto, upo amurũko mã toto kamisa topuxiximã risemy, xitãko mã toto yronymyryme, sam ãko mã toto.

³² Eremiãko mã toto ohnamoryme, ynara ãko mã toto:

‘Onoky nae pata Tiro panono seromaroro tymynyhpãse mã ynororo nakuao?’

³³ Omõkomory tarose ahtao, tuna konõto takuohse ahtao oya imeimehnõ ahno tuhkãkõ zamaro mexiase. Omõkomory kurã, typyne ehtoh ke tytineru ke toehse tuisa tomo tuhke sero nono po.

³⁴ Seromaroro zue ao mase tuna konõto kuao. Tyneryse mase, mya tuna kurohtao tooehse mase. Omõkomory kurã, mokaro maro emero, amaro erohketomo tyneryse toto amaro tuna konõto kuao.’ ”

³⁵ – Tuna konõto ehpio põkõ emero enaromỹke mã toto moro pokoino. Imehnõ nonory tuisary tõ enaromỹke mã toto, zuno toto ehtoh enẽko imehnõ mana tymerose sã exiryke ãmytykõ pokona.

³⁶ Omoro tonahkase jũme, osepekahketomo sero nono po tõserehse mã toto, enaromỹke mã toto, tonahkarykõ zuno mã toto oenahkatopõpyry saaro.

28

Tiro tuisary wãnohtoh poko

¹ Mame ynara tykase Ritonõpo ya:

² – Ahno mũkuru, pata Tiro tuisary zuruko, ywy, Ritonõpo Oesẽkõ ynara ãko ase eya: “Epyrypaketyme mase, Ritõme osekarõko mase. Ritõme sã typorohse mase tuisa apõ po, tuna konõto õmye. Ritõme oexiry se mase repe, yrome orihketyme mase; ahnome rokẽ mase Ritonõpo sã pyra.

³ Tuarohxo osekarõko mase, Tanieu motye, imehnõ nyriry tokare pyra ahtao ro, otonẽsaromepyra mã toto owino, ekarõko mase.

⁴ Tuaro oexiryke, emese kure oexiryke roropa tymõkomoke toehse mase, tytineruke roropa, uuru ke, parata ke, enara.

⁵ Mosepekatyase imehnõ maro, emese kure oexiryke otinerũ emãkehpyra toehse. Naeroro epyrypãko mase omõkomory kurã tomãse exiryke!”

⁶ – Naeroro seromaroro ywy, Ritonõpo Oesẽkõ ynara ãko: “Tuarohxo osekarõko mase, ritõ samo.

⁷ Naeroro imeimehnõ nonory põkõ enehpõko ase, zehnotokomo etona-tohme amaro. Omõkomory tõkehko, otinerũ roropa enahkãko mã toto, anapoityã emero tuaro oehtoh ke, emese kure oehtoh ke roropa.

⁸ Oetapãko mã toto, oemãko mã toto tuna kuaka.

⁹ Tooehse mokaro ahtao oetapase, ritõme osekarõko ro mahno? Oetapananõ ãpataka toehse awahtao ahnome rokẽ exĩko mase, orihketyme, Ritonõpo sã pyra.

¹⁰ Orihnõko mase kaikuxi samo, totapase imehnõ nonory põkomo a, Ritonõpo onenetupuhpynomo a. Ywy, Ritonõpo Oesẽ moro ripõko ase.”

Tiro tuisary orihtopõpyry

¹¹ Mame tõturuse ropa Ritonõpo ya. Ynara tykase:

¹² — Ahno mūkuru, oeremiako oemynyhmaryme, Tiro tuisary hnamotohme; aenatyry eraximāko mana. Kaxiko eya, ywy, Ritonõpo Oesē, ynara āko ase: “Kure mexiase atapuropyra. Tuaro exiketyme mexiase, enekure roropa!

¹³ Moroto mexiase Etē po, Ritonõpo narykahpyry po; joia tõ ke tamuruse mexiase, rupi tomo te, tiamāte roropa, topazio, periuro, onixi te, jasape, sapira te, ezemerauta, karanata, enara. Joia tomo uuru risē nae roropa mexiase, tyrise okyryryme ehtohme moro oritopõpyry po.

¹⁴ Ynenyohtyā eraseme orine, taporihke exiketyme. Moroto mexiase jesary ypy kurā po, topu tõ zemime exiketõ rānao mytoase.

¹⁵ Zae rokē ehtoh poko mexiase, atapuropyra moino oritopõpyry poe, popyra tyripitory pona oya.

¹⁶ Osepekahtoh poko mexiase itamurume, ekamõko roropa. Moro poko awahtao orēpyra mexiase, imehnõ zehno toehse mexiase, mame iirypyryme toehse mexiase. Morara exiryke, ynenyohtyā ewomaneme awahtao ro kuaropoase jesary ypy kurā poe; topu tõ zemime exiketõ winoino.

¹⁷ Imehnõ motye kure mosekaroase enekure oexiryke, tuhkākõ ose exiryke rowohpā sā mexiase. Morara exiryke kuemase nono pona, imehnõ tuisa tõ enaroximatohme.

¹⁸ Ajohpe mexiase õsepekatyry poko ipunaka. Morara exiryke jeahmatoh tonõ nuriame tyripose roropa oya. Naeroro apatary tyahkapose ya porehme. Seromaroro oenery se exiketõ oruno rokē enēko mā toto tyahkase oexiryke.

¹⁹ Omoro tonahkase jūme. Awaro aexityā tõserehse mā toto, tonahkarykõ se pyra toexirykõke oenahkatopõpyry saaro.”

Xitõ wānohtopo

²⁰ Mame ynara tykase Ritonõpo:

²¹ — Ahno mūkuru, Xitõ pōkõ zuruko toto wānopyry poko.

²² Kaxiko eya xine, ywy, Ritonõpo Oesēkõ ynara āko ase: “Pata Xitõ, oepekara ase. Morara exiryke ynyriry eneryke eya xine, jeahmāko mā toto. Apatary pōkõ wānopyryhtao ya, zuaro exīko matose emero, ywy ase Ritonõpo, kure rokē ase.

²³ Tyrohsē enehpōko ase oya xine, tuhkākõ etapapōko ase apatarykõ esemary ae. Imeimehnõ nonory poe oehnõko mā toto osetapase amaro xine, orihtõko apatary pōkõ mana. Morarame zuaro exīko matose ywy ase Ritonõpo.”

Kure rokē Ritonõpo typoetory rīko mana

²⁴ Ynara tykase Ritonõpo:

— Mokaro, Izyraeu zomye exiketomo a, osemazuhme typoihtose; taroino sam kamexipopyra roropa exīko mā toto omoxino samo te, ātaryka sā roropa. Zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonõpo Oesēkomo.

²⁵ Ynara tykase Ritonõpo:

— Izyraeu tõ enehnõko ropa ase emero nono poe, sapararahme toto taropose ya morotona, mame zuaro exīko mā toto kure rokē jehtoh poko. Moroto exīko Izyraeu tõ mana tynonorykõ po, ynekarohpyry Jako a ypoetory a.

²⁶ Moroto exīko mā toto, towomase, tapyi tõ amõko mā toto, tupito tõ po uwa zoko arykāko mā toto. Imehnõ wānohnõko ase ypoetory tõ typoihtose

eya xine ahtao. Enaromyra Izyraeu tō exīko mana, mame zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo, Izyraeu tō Esemý.

29

Ritonōpo nekarohpyry Ejitu wānopyry poko

¹ Mame ěmepýry 12me ehtoh po nuno 10mā po jeimamyry 10me ehtoh po Izyraeu tō arotopōpyry poe Papironia pona, ynara tykase Ritonōpo ya:

² – Ahno mūkuru, Ejitu tuisary zuruko mokyro wānopyry poko. Kaxiko eya, ynororo, Ejitu pōkō maro emero, tuānohsēme exīko mana.

³ Kaxiko eya, ynara āko Ritonōpo Oesēkomo: “Oepekara ase, Ejitu tuisary, zakareimo tosary po exikety nakua. Tuna Niro otunaryme ekarōko mase; onyrihpyryme ekarōko mase okyryryme ehtohme repe.

⁴ Yrome oka konōto rīko ase ōtary aka. Jomi poe kana tō osexihnōko mā toto opokona. Otywyhmāko ase tuna Niro kuae nono pona kana tō maro emero tōsexihse opokona.

⁵ Oemāko ase kana tō maro emero ona tonorē pona. Moroto oekepyry nomōko mā toto nono po, tonēse pyra. Oekarōko ase torō tomo a, onokyro tomo a roropa toto zohme.

⁶ Mame Ejitu pōkō emero zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo.”

Ynara āko Ritonōpo mana:

– Oya xine toytose Izyraeu tomo takorehmapotohkōme repe; yrome imyxiry werawerame sã mexiatose.

⁷ Takorehmanekōme tyrise awahtao xine Izyraeu tomo a toetahkase sã mexiatose. Imotarykō tapurose oya xine; ĩparykō tyryryhmapose oya xine.

⁸ Morara exiryke, ywy, Ritonōpo Oesēkō, ourutorýko ase: Orutua kō enehpōko ase etonatohme amaro xine. Oetapatorýko mā toto, ahno tomo, okyno tō roropa, enara.

⁹ Patāpome Ejitu exīko mana, ona tonorē samo typōke pyra. Mame zuaro exīko matose ywy ase Ritonōpo.

– Tuna Niro otunaryme ekarōko mase; onyrihpyryme ekarōko mase okyryryme ehtohme,

¹⁰ naeroro oepekara ase. Awānohtorýko ase otunary maro. Ejitu nonory tytororo oname tonorē rīko ase, typōke pyra ehtohme, pata Mikitou poe ikurenae pata Asuā pona inikahpozakoxi te, Etiopia ehpio pona roropa.

¹¹ Ononory kuroko ahno tō ytopyra exīko mana, onokyro tō roropa ytopyra exīko mā toto ononory kuroko. 40me jeimamyry aropōko Ejitu mana typōke pyra.

¹² Imehnō patāpo tō motye patāpome Ejitu rīko ase. 40me jeimamyry Ejitu patary tō tytohkasēme exīko, imehnō patāpo motye. Ejitu pōkō ripōko ase epaketōme. Emero rokē nono pona epāko mā toto, moroto imeimehnō ahno rānao.

¹³ Ritonōpo Oesēkō ynara āko mana:

– Imeīpo moro 40me jeimamyry taropose ahtao mokaro Ejitu tō enehnōko ropa ase ahno tō poe, sapararahme totō aropotopōpyrykō poe ya.

¹⁴ Ejitu nonory pona inikahpozakoxi toto aropōko ropa ase, toto esahpyry pona ropa. Moroto ahno tuhke pyra exīko mā toto,

¹⁵ imehnō ahno sã pyra jamihme pyra exīko mā toto, jūme imehnō ahno onyporemākapopyra exīko mā toto. Ejitu ime hkopyra tyripōko ase imehnō onyporemākaposaromepyra toto ehtohme.

¹⁶ Jūme Izyraeu tō ytopyra ropa exīko mā toto Ejitu pona takorehmapotohkōme. Ejitu tō etuarimatopōpyry eneryke tyya xine azahkuru toehotopōpyrykō enetupuhnōko Izyraeu tō mana, takorehmaporykō se toehse

toto ahtao eya xine. Mame zuaro exīko Izyraeu tō mana ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

Ejitu poremākāko tuisa Napukotonozo mana

¹⁷ Mame ěmepýry apitorymã po, nuno apitorymã po, jeimamyry 27me ehtoh po ahtao Izyraeu tō arotopōpyry poe Papironia pona ynara tykase Ritonōpo ya:

¹⁸ – Ahno mūkuru, etako pahne. Pata Tiro typoremākase Napukotonozo a, Papironia tuisary a. Tysoutatu tō tyrohmanohpose eya omaxinety ke itamurumehxo ipuimatohme eya xine, moro pokoino zūsetykō tohpahse, imotarykō typitypikase. Yrome toiparo rokē moro tyrise eya xine, toerohtamitu epehpyry anapoipyra tokurehse toto.

¹⁹ – Seromaroro ywy Ritonōpo ynara āko ase: “Ejitu nonory ekarōko ase tuisa Napukotonozo a. Ejitu mōkomory kurã apoīko mana emero porehme arotohme ipoetory tō, soutatu tō epehmatohme.

²⁰ Ejitu ekarōko ase Napukotonozo a aerohtamitume, ypoetoryme mokaro soutatu tō toerohse exiryke. Ywy Ritonōpo Oesēkō, oturūko ase amaro xine.”

²¹ – Morara toehse ahtao Izyraeu tō jamihme ripōko ase. Omoro Ezekieū ōtary kurākāko ase jomiry ekarotohme imehnō netaryme emero porehme. Mame zuaro exīko mã toto, ywy ase Ritonōpo.

30

Ejitu tō wānohnōko Ritonōpo mana

¹ Mame tōturuse ropa Ritonōpo ya. Ynara tykase:

² – Ahno mūkuru, oturuko imehnō netaryme ywy, Ritonōpo Oesēkō nekarohpyry oya. Opore ynara kaxiko:

“Ěmepýry oserehtoh konōto exīko mana!

³ Moro ěmepýry ameke pyra mana, moro ěmepýry ae popyra ehtoh enehpōko Ritonōpo mana, akurū xinukutume exīko mana, imeimehnō nonory pōkō wānohtohme.”

⁴ Etonatoh exīko mana Ejitu po, etuarimākohxo mã toto Etiopia po.

Tuhkākō totapasēme exīko Ejitu po;

Ejitu nonory poe imōkomory tarosēme exīko mana, ipatarykō tytohtohkasēme exīko mã kehko.

⁵ Moro etonatoh ao soutatu tō totapasēme exīko mã toto:

Etiopia poe aepyhpyamo te, Ritia poe, Ripia poe, Arapia poe, Kupe poe, ypoetory tō roropa.

⁶ Ynara āko Ritonōpo mana:

– Pata Mikitou poe ikurenae pata Asuã pona inikahpozakoxi Ejitu ewomananō totapasēme exīko mã toto etonatoh po. Ejitu tō soutatu tō, epyrypaketō tonahkasēme exīko. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturuno.

⁷ Imehnō patāpo tō motye Ejitu patāpome exīko. Ipatarykō tytohtohkasēme exīko mã kehko.

⁸ Ejitu zahkaryhtao ya, ewomananō emero totapase ahtao roropa zuaro exīko mã toto ywy ase Ritonōpo.

⁹ – Moro ěmepýry toehse ahtao, Ejitu tonahkase ahtao roropa, omi aronanō aropōko ase wapu ae Etiopia pōkō enaroximatohme, putupyra exiketomo. Mame mokaro oserehnōko mã toto, enaromýke exīko. Moro ěmepýry oehnōko mana!

¹⁰ Mame ynara tykase Ritonōpo:

– Papironia tuisary, Napukotonozo enehpōko ase Ejitu mōkomory kurā enahkatohme.

¹¹ Tysoutatu tō, zehno exiketō, maro oehnōko mana Ejitu enahkase. Tytapema tō ke osetapāko mā toto, ahno etapāko, mame moro nono pehme exīko ahno ekepyry ke.

¹² Tuna Niro apaikapōko ase; toto tuisaryme popyra exiketō ripōko ase. Ejitu tō nonory emero enahkapōko imeimehnō nonory pōkō mana. Ywy, Ritonōpo, oturuno.

¹³ Ynara āko Ritonōpo mana:

– Ineponāmarykō enahkapōko roropa ase, ritō panō ajohpe exiketō pata Mēpi po. Tuisa tō pyra exīko, Ejitu tō tuisaryme. Mame enaromŷke morotōkō ripōko ase emero porehme.

¹⁴ Ejitu nonory inikahpozakoxi rīko ase patāpome, pata Zoā zahkāko ase ikurenae. Pata Tēpa pōkō wānohnōko ase, kowenu esary.

¹⁵ Zehno jehtoh ke pata Peruxio wānohnōko ase, pata jamihme exikety Ejitu pono; pata Tēpa mōkomory kurā enahkapōko ase.

¹⁶ Apoto zukāko ase Ejitu po; pata Peruxio pōkō sam āko mā toto. Pata Tēpa apuru tō tytohtohkasēme exīko mā kehko, tomasēme exīko nono pona, mame moro pata tynerysēme exīko mana.

¹⁷ Nuasemākō pata Heriopori pōkomo, Pupaxite pōkō roropa totapasēme exīko mā toto etonato po, imehnō moro pata pōkō tarosēme exīko mā toto namotome.

¹⁸ Ejitu jamitunuru tonahkase ahtao ya, orēpyra aehtopōpyry tonahkase ahtao roropa, moro jamitunuru poko toepyrpase toto exiryke, xinukutume kohmānōko pata Tapane po. Akurume exīko Ejitu po, pata tō pōkō emero tarosēme exīko imehnō nonory pona namotome.

¹⁹ Moro sā Ejitu pōkō wānohnōko ase, mame zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo.

Tuisa apory tytahkase

²⁰ Mame ēmepyr 7mā po, nuno apitorymā po, jeimamyry 11mā po Izyraeu tō arotopōpyry poe Papironia pona Ritonōpo tōturuse ya. Ynara tykase:

²¹ — Ahno mūkuru, Ejitu tuisary apory toiro tytahkase ya. Mame moro onymyhyry tokurehse toh nexiase, topoza onyripyra roropa toto, ekurākatohme jamihme ehtohme ropa tapema ke etonatohme ropa.

²² Seromaroro, ywy Ritonōpo Oesēkō ynara āko: Mokyro Ejitu tuisary epekara ase. Apory asakoro itahkāko ase, apory kurano te, apory itahkahpyry roropa, itapemā epukāko mana emahpoe.

²³ Ejitu pōkō sapararahme aropōko ase imeimehnō nonory pona sero nono po.

²⁴ Mame Papironia tuisary apory tō rīko ase jamihme, ytapemā rīko ase emahpokoxi. Yrome Ejitu tuisary apory tō tahkāko ase. Morarame pusuh āko mā ynororo; orihnōko mana topekara ēpataka.

²⁵ Yje! Ejitu tuisary jamihme pyra tyripōko ase, mame Papironia tuisary a yjamitunuru ekarōko ase. Ytapemā ekaroryhtao eya, moro anymyryhtao eya Ejitu winakoxi, zuaro exīko mā toto emero ywy ase Ritonōpo.

²⁶ Sapararahme Ejitu pōkō aropōko ase imeimehnō nonory pona. Morarame zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo.

31

Wewe apupari sā Ejitu mana

¹ Morarame ĕmepyry apitorymã po, nuno oseruao ehtoh po, jeimamyry 11me ehtoh po Izyraeu arotopõpyry poe Papironia pona, tõturuse Ritonõpo ya. Ynara tykase:

² — Ahno mūkuru, Ejitu tuisary zuruko ipoetory tō tuhkākō maro. Ynara kaxiko:

“Jamihmehxo mase, orēpyra rahkene!

Oty sã oekarōko ah?

³ Wewe apupari sã mase Ripano pono, tamorihke kurã ke, jerutume kure wewe mosahxo exikety samo, kae akurū pona.

⁴ Tuna nae nexiase moro wewe ahtanohpotohme, tuna tomo nono zopino, kaehxo moro wewe ahtanohpotohme.

Moro wewe esary tohxikase, iporiry ae tuna taropose imehnō wewe tō pona emero itu htakuroko.

⁵ Kure tohxikase exiryke moro apupari tahtase imehnō wewe motye, amoriry tō zumo toehse, mosa roropa.

⁶ Torō tomo a emero rokē tymỹ tyrise amoriry po;

moro zopino onokyro tomo a toemūkuase toto,

jerutume wewe zopino, moroto tōseremase ahno tomo.

⁷ Enekure moro wewe kynexine kaetokohxo roropa tamorihke mosahxo exiketō ke!

Imity roropa mya tomōse nono aka tuna pona.

⁸ Imehnō apupari Ritonõpo narykahpyry tō isã pyra nexiase.

Wewe xipirexite amoriry isã pyra nexiase.

Wikeira tō amoriry isã pyra nexiase roropa.

Wewe tō emero Ritonõpo narykahpyry tō isã pyra nexiase,

enekure hkopyra toh nexiase.

⁹ Moro wewe enekure tyrise ya tamorihke tuhke.

Etē po, Ritonõpo narykahpyry wewe tō emero isã se toh nexiase repe.”

¹⁰ — Seromaroro ywy, Ritonõpo Oesēkomo, ourutorỹko ase imeĩpo ehtoh poko. Moro wewe tahtase itamurume, mosahxo toehse; zupuhpyry akurū pona toeporehkase; yrome zumo ahtaryhtao itamurumehxo toepyrypase.

¹¹ Morara exiryke, moro wewe turumekase ya, iporemākāpōko ase imepỹ nonory tuisary a. Moro wewe rĩko mana inyrihpyry popyra ehtoh emetakame samo.

¹² Akohnōko zehnotokō, imehnō nonory pōkō mana; moroto irumekāko mã toto. Amoriry tō itahkatyã epukāko mã kehko emero jakanahmã pona, emero ypy tō pona roropa moro nonory po. Imehnō nonory pōkō moroto exiketō wewe jerutu po esyryhmãko mã toto moro poe.

¹³ Torō tō porohnōko mã toto moro wewe aepukahpyry pona, onokyro tō roropa ytoytōko mã toto amoriry tō poro.

¹⁴ Mame taroino jomiry omi poe wewe tō emero, tohxikase ahtao ro, moro wewe kae ehtoh sã exipyra exĩko mã toto, amoriry tō eporehkara exĩko mã toto akurū pona. Mame emero orihnōko mã kehko, ahno orihketō samo, aorihtyã esaka ytōko mã toto.

¹⁵ Ynara āko Ritonõpo Kuesēkō mana:

— Moro wewe tyhtose ahtao aorihtyã esaka, tuna ke nono zopino moro wewe nerymapōko ase, ihnamoryme. Tuna tō etypohkapōko ase iporiry tō roropa tuhkākō etypohkapōko ase. Toorihse moro wewe exiryke ikohmākāpōko ase ypy tō Ripano po. Wewe tō itu htao emero aremānōko mã kehko.

¹⁶ Moro wewe emaryhtao ya aorihtyã esaka moro panaikato aepukahpyry ahno tō tykytyky kamexipōko mana. Wewe tō emero Etē po te, wewe

tõ Ripano po roropa, enekure exiketomo te, kure tohxikase exiketomo te, aorihtyã esaka aytotyamo tãkye exïko mã toto aepukahpyry poko.

¹⁷ Imaro ytõko mã toto aorihtyã esaka imehnõ aorihtyã maro ehtohme. Mame mokaro emero moroto wewe jerutumã po aexityã sapararahme exïko mã toto imeimehnõ nonory poro.

¹⁸ – Moro wewe Ejitu tuisaryme mana ipoetory tõ maro emero. Imehnõ wewe tõ Etẽ po motye nexiase, mosahxo, enekurehxo. Yrome seromaroro imehnõ wewe tõ sã Etẽ po, aorihtyã esaka yhtõko mana oximõme ehtohme imehnõ Ritonõpo omipona pyra exiketõ maro, totapase exiketõ maro etonah po. Ywy, Ritonõpo Oesëkõ, oturuno.

32

Ejitu tuisary zakareimo sã mana

¹ Morarame ãmepyyry apitorymã po, nuno 12mã po, jeimamyry 12mã po Izyraeu tõ arotopõpyry poe Papironia pona Ritonõpo tõturuse ya. Ynara tykase ynororo:

² – Ahno mükuru, Ejitu tuisary enaroximako popyra ehtoh oepyyry poko eya. Ynara kaxiko eya: “Reão sã mase imeimehnõ nonory põkõ rãnao mase. Yrome zakareimo sahxo mase epÿko, ytoytõko nakua. Opupuru ke tuna xikuromãko mase, ikurepato ke.

³ Ahno tõ tuhkãkõ tõximõse ahtao, ywy, Ritonõpo Oesë, ãpoïko ase tarãpa ke. Morararo otywyhmapõko ase eya xine tuna ehpioksi.

⁴ Orumekãko ase ona tonorẽ po. Nono pona oemãko ase. Mame torõ tõ emero enehpõko ase onokyro tõ maro opũ õtohme.

⁵ Opũ rïko ase ypy tõ pona, pehme jakanahmã rïko ase opũ imotahpyry ke.

⁶ Omunuru ke nono ehxikãko ase ypy tõ pona, tuna tõ pehme roropa exïko mana.

⁷ Oenahkaryhtao ya kapu apurũko ase, xirikuato tõ ezechkãko ase. Xixi osenepyra tyripõko ase akurũ mykae, nuno roropa saerekara exïko mana.

⁸ Ezuru tõ kapu ao emero ezechkãko ase. Ononory tykohmãsẽme exïko mana xinukutume. Ywy, Ritonõpo Oesëkõ, oturuno.

⁹ – “Tonahkasẽme exïko mase, mame tuhkãkõ, imeimehnõ nonory põkõ torẽtyke exïko mana, oenahkatopõpyry poko tutuarõtanohpose toto ahtao ya, ipoko onetapitopyra exiketomo.

¹⁰ Osenuruhkãko mã toto ynyriry poko oya. Ituisary tõ enaromÿke exïko mã toto ytapemã anymyryhtao ya toto neneryme. Mame oepukaryhtao tykytyky ãko mã toto emero, toorikyrykõ zuno.”

¹¹ – Ynara ãko ro Ritonõpo Kuesëkõ Ejitu tuisary a: “Papironia tuisary oehnõko oya etonahme.

¹² Yneneryme mokaro soutatu tõ, zehnohxo exiketõ tytapema ke Ejitu põkõ etapãko mã toto, tuhke miumãkõ etapãko mã toto. Okyryrykõ kurã, ipoko oepyyrypatopõpyry enahkãko mã toto, opoetory tõ etapãko roropa mã toto.

¹³ Oeky tõ pui tõkehko etapãko ase emero tuna ãtoht pũto. Ahno pyra exïko, pui tõ pyra roropa, tuna xikuromanãko pyra exïko mã ipunaka.

¹⁴ Otunarykõ akusasame tyripõko ase, otunary tõ mynytyme sã tyripõko ase. Ywy, Ritonõpo Oesëkõ, oturuno.

¹⁵ Mame Ejitu nonory riryhtao ya patãpome, isene exiketõ moroto tonahkase roropa ahtao ya, imehnõ nonory põkõ zuaro exïko ywy ase Ritonõpo.”

16 – Moro enaroximatoh poko eremiãko mã nohpo tomo, imehnõ nonory põkomo Ejitu hnamoryme, inonory põkõ maro emero. Ywy, Ritonõpo Oesëkomo, oturuno.

Aorihtyã esary

17 Mame ãmepyry 15mã po, nuno apitorymã po, jeimamyry 12mã po, Izyraeu tõ arotopõpyry poe Papironia pona, ynara tykase Ritonõpo ya:

18 – Ahno mükuru, oxitako imoihmãkõ Ejitu põkõ poko. Mokaro ihnamoko. Toto aropoko imehnõ ahno jamihmãkõ maro aorihtyã esaka.

19 Ynara kaxiko:

“Imehnõ motye enekure hmatou?

Yhtõko matose aorihtyã esaka, Ritonõpo omipona pyra aexityã maro.”

20 – Ejitu põkõ epukãko mã toto imehnõ etapatyã maro etonatohtao. Totapasẽme exiko mã toto emero Ejitu põkomo.

21 Orẽpyra aexityamo te, Ejitu tõ akorehmahpõkõ roropa Ejitu tõ omikãko mã toto aomomyryhtao aorihtyã esaka. Ynara ãko mã toto opore: “Moxiã Ritonõpo omipona pyra aexityã totapase etonatohtao, tyhtose toto xiaro, taro ehtohme.”

22 – Moroto Axiria mana isoutatu tõ ekepyry maro zomye. Toorihse toh nexiase etonatohtao po.

23 Mokaro ekepyry zonẽtopõpyry myahxo mana aorihtyã esary kurohtao. Ipoetory tõ, soutatu tõ totapase etonatohtao po. Ekepyry tõ zonẽtohtao Axiria zonẽtopõpyry zomye mã toto. Osemazuhme orihpyra ro toto ahtao imehnõ isene exiketõ tykytyky tykamexipose enaromỹke tyripose eya xine.

24 – Erão soutatu tõ moroto mana, moro zomye aorihtyã ekepyry zonẽtohtao mã kehko. Totapase toto emero etonatohtao po, Ritonõpo omipona pyra toto ahtao ro, tyhtose toto aorihtyã esaka. Orihpyra ro toto ahtao imehnõ torehse eya xine. Yrome seromaroro toorihse mã toto, typoremãse rokene.

25 Erão tohrame mana soutatu ekepyry tõ rãnao, totapase aexityã etonatohtao po. Jomye soutatu tõ ekepyry zonẽtopõpyry mã kehko. Ritonõpo omipona pyra toh nexiase; totapase toh nexiase emero etonatohtao po. Orihpyra ro toto ahtao imeimehnõ enaromỹke tykamexipose eya xine, yrome seromaroro toorihse toto, typoremãkase toto, oximaro mã toto imehnõ aorihtyã maro, totapase aexityã etonatohtao po.

26 – Meseke nonory Tupau nonory roropa moroto mã toto. Toto zomye isoutatu tõ ekepyry zonẽtohtao mã kehko. Ritonõpo omipona pyra toh nexiase; totapase toto emero etonatohtao po. Yrome orihpyra ro toto ahtao imeimehnõ isene exiketõ enaromỹke tyripose eya xine toto nonory po.

27 Toto ekepyry ononẽpyra toh nexiase omi kurã ke, pake orẽpyra exiketõ zonẽtopõpyry samo. Mokaro ekepyry tonẽse ipyrekõ maro itapemã kõ maro roropa zupuhpyrykõ zopino, tõsewomatohkõ tokepyry pona tyrise roropa. Mokaro orẽpyra toexirykõke imehnõ enaromỹke tyripose eya xine isene exiketõ nonory po.

28 – Moro sã Ejitu tõ takurihmosẽme exiko Ritonõpo omipona pyra aexityã rãnao te, etapahpyry tõ maro, etonatohtao po.

29 – Etõ tõ moroto mana tutuisarykõ maro, kowenu poko erohketõ maro roropa. Soutatu tõ orẽpyra toh nexiase, yrome seromaroro imihme mã toto aorihtyã esao, Ritonõpo omipona pyra aehtyã maro te, etonatohtao po etapatyã maro.

30 – Tuisa mükuru tõ inikahpoe exiketõ moroto mã toto emero, Xitõ põkõ maro aorihtyã esao toorihse toto Ritonõpo omipona pyra ro toto ahtao. Jamihme tohtopõpyryke imehnõ enaromỹke tyripose eya xine, yrome seromaroro tyhtose toto, omi kurã maro pyra, imehnõ maro etonatohtao po

etapahpyry tō maro. Moroto imihme mā toto. Mokaro maro typoremākase toto, oximaro tyhtose toto aorihtyā esaka.

³¹ – Mokaro eneryke Ejitu tuisary a emuhkehnōko mana, typoetory sou-tatu tō imoihmākō eneryhtao, tonahkase toto ahtao etonatoh po! āko Ritonōpo Kuesēkō mana.

³² – Imehnō isene exiketō enaromŷke tyripose ya Ejitu tuisary a, yrome ynororo isoutatu tō maro totapasēme exīko emero porehme, imihme exīko mā toto Ritonōpo omipona pyra exiketō maro. Osetapatoh po totapase toh nexiase. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturuno.

33

Erase ahno maro (Ezekieu 3.16-21)

¹ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

² – Ahno mūkuru, oekyry tō zuruko etonatoh oepyry poko ononory pona. Osetapatoh enepyryhtao ya, toiro orutua menekāko morotōkō mana eneneme ehtohme.

³ Epetōkara oepyry eneryhtao eya, rue etōko mana ahno tō tuarōmatohme emero porehme.

⁴ Mame moro rue etaryhtao ahno a yrome oty kara rokē ynororo ahtao totapasēme exīko mana. Mame toorihse mokyro ahtao eyame ro otato pyra toehse aexiryke.

⁵ Totapase ynororo otato pyra exiryke turutoh onymoipyra toehse ynororo. Māpyra otato ynororo ahtao epary te, osepynanopyry.

⁶ Yrome epetōkara oepyry eneryhtao enene a, mame rue onetopyra ynororo ahtao imehnō zurutohme, otarame epetōkara oehnōko, mokaro iirypyryme exiketō etapāko mana. Morara ahtao mokyro enene zae pyra ehtopōpyry epehmapōko ase eya mokaro orihtopōpyry emetakame.

⁷ – Seromaroro, ahno mūkuru, eneneme orīko ase Izyraeu tō emero zuru-tohme oya. Zurutoh ekarōko ase oya ekarotohme eya xine.

⁸ Ynara ekaroryhtao oya: “Ahno popyra exikety orihnōko mana,” yrome mokyro onurupyra awahtao popyra toehto rumekatohme eya osepy-nanohtohme, orihnōko mokyro mana, tyyrypyhpyke ro, yrome zae pyra mase ya, mokyro orikyry epehmapōko ase oya.

⁹ Yrome popyra exikety zururuhtao oya, yrome tyyrypyry onurumekara ynororo ahtao, orihnōko mana tyyrypyhpyke ro, yrome omoro orihpyra mase.

Onoky epehmāko nae?

¹⁰ Ynara tykase Ritonōpo ya:

– Ahno mūkuru, Izyraeu tō omihpyrykō ekaroko ropa eya xine. Ynara āko mā toto: “Yna rypyry popyra, yna ehtopōpyry omoxi sā yna a. Osenahkāko ynanase. Oty rīko ynanae orihpyra yna ehtohme?”

¹¹ Mame ynara kaxiko eya xine: Ywy, Ritonōpo Oesēkō, jūme isene Exiketyme ase. Iirypyrymākō orikyry yzamaro pyra mana. Tyyrypyrykō rumekary sehxo hano eya xine isene toto ehtohme. Izyraeu tomo, oorypyrykō poko oehto kō etypohkatoko. Oty katohme oorikyrykō se rokē hmatou?

¹² – Seromaroro ahno mūkuru, kaxiko Izyraeu tomo a: zae ehtoh poko exikety tyyrypyry poko toehse ahtao inyrytā zae aehtopōpyry pokoino onypynanohpyra mana. Yrome imepŷ popyra exikety a tyyrypyry rumekaryhtao, ipoko pyra toehse ahtao, mokyro onuānohpyra exīko ase; zae exikety iirypyryme toehse ahtao orihnōko mana.

¹³ “Isene exīko mase,” karyhtao ya zae ehtoh poko exikety a, yrome popyra ehtoh poko toehse ynororo ahtao, kure toehtopōpyry ipune ekaroryke os-pynanohtohme, wenikehnōko ase inyrytā kurā poko. Iiryppyry emetakame orihnōko mana.

¹⁴ Morararo: “Orihnōko mase,” karyhtao ya popyra exikety a, mame tyryppyry rumekaryhtao eya zae ehtoh poko rokē toehtohme,

¹⁵ ynara samo: imepỹ mōkomory ekarory ropa ahtao esemy a te, inemato-nanopyhpyry ekarory ropa ahtao te, zae ehtoh poko rokē toehse ahtao, isene exīko mana, orihpyra mana.

¹⁶ Iiryppyry korokāko ase. Isene exīko mana zae ehtoh poko toehse exiryke.

¹⁷ – Mame oekyry tō ynyriry zae pyra ekarōko mā toto! Yrome mokaro nyryry zae pyra mana!

¹⁸ Zae ehtoh poko exikety eramaryhtao zae toehtoh winoino tyryppyry poko toehtohme orihnōko mana moro pokoino.

¹⁹ Popyra exikety eramaryhtao zae ehtoh poko toehtohme, isene exīko mana moro pokoino.

²⁰ Yrome, Izyraeu tomo, ynyriry zae pyra ekarōko matose. Etatoko pahne āpiakatorỹko ase onyrytākō pokoino.

Jerusarē poremākatopōpyry poko

²¹ Mame ěmepyyry 5me ehtoh po, nuno 12mā po, jeimamyry 12me aehtoh po Izyraeu tō arotopōpyry poe Papironia pona, ahno Jerusarē poe aepahpyry toeporehkase juruse: “Pata Jerusarē typoremākase mana,” tykase.

²² Kokonie koko, oehpyra ro mokyro ahtao, Ritonōpo jamitunuru ymaro nexiase, ýtary tukurākase eya. Mame tōmehse ahtao, mokyro toeporehkase ahtao jomiry tokarose ropa Ritonōpo a ya.

Ahno rypyry

²³ Ynara tykase Ritonōpo ya:

²⁴ – Ahno mūkuru, pata tō tytohkase exiketō pōkō Izyraeu nonory po ynara āko mā toto: “Aparāo toiro rokē kynexine. Mame sero nono emero tokarose eya. Tuhke sytatose seromaroro, naeroro kuesarykōme toehse mana.”

²⁵ – Kaxiko mokaro a ywy, Ritonōpo Oesēkō, ynara āko ase: “Amarokō tōsē ōnōko matose munu maro, imehnō neahmary eahmāko matose te, imehnō etapāko roropa matose. Oty katohme ononoryme sero nono ekarōko matou?”

²⁶ Atapemākō ke openetatohkō rīko matose. Zae pyra matose. Imehnō pyxiā poko matose. Oty katohme ononoryme sero nono ekarōko matou?”

²⁷ – Kaxiko eya xine, ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturūko ase oya xine: Mokaro patāpo tō pōkō totapasēme exīko mā toto. Mokaro jarao exiketō ona pōkō roropa tosekasēme exīko mā toto onokyro tomo a. Mokaro tōtonēse exiketō ypy tō poro, oramao aotonētyā roropa orihnōko mā toto tyrohsē ke.

²⁸ Moro nono ripōko ase ona tonorēme, patāpome roropa. Ajamitunurukō, ipoko oepyrypatopōpyry, enahketyme exīko mana. Ypy tō Izyraeu tō nonory po typōke pyra exīko mana. Ikuroko ytoketō ytosaromepyra exīko mā toto.

²⁹ Mokaro tuānohse ahtao ya popyra toto ehtoh poko, inonorykō patāpome tyrise ahtao ya zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo.

Urutō omihpyry etary poko

³⁰ Ynara tykase Ritonōpo:

– Ahno mūkuru, oekyry tō otururuhtao oximaro pata apuru tō pūto te, tapyi omōtohtao roropa opoko oturūko mā toto. Ynara āko: “Ēhmaropa zuaro kuehtohme, otara āko Ritonōpo kyya xine nahe seromaroro,” āko toto.

³¹ Naeroro oximõnõko mã toto tuhkãkomo õmiry etatohme tyya xine repe, yrome otato pyra mã toto. “Kurã potu aomiry nase, Ritonõpo eahmãko ynanase,” ãko mã toto. Yrome tineru apoiry se rokẽ mã toto.

³² Eremiaketyme sã rokẽ mase õpenery poko eremiãko, haapa etone roropa. Õmiry etãko toh mã repe yrome omipona pyra mã toto.

³³ Imeïpo emero toehse ahtao õmihpyry ae ro, morohne exïko mã rahkene, moro sã toehse ahtao zuaro exïko mã toto urutõ nexiase toto rãnao.

34

Izyraeu tõ kaneru sã mã toto

¹ Mame ynara tykase Ritonõpo ya:

² – Ahno mükuru, Izyraeu tõ tamuximãkõ zuruko. Ynara kaxiko eya xine ywy, Ritonõpo Oesëkomo, ynara ãko ase eya xine: “Amarokõ tamuximãkomo, Izyraeu tõ kaneru ewomane sã matose, yrome kaneru tõ pyno pyra matose, osepyno rokẽ matose. Naeroro tuãnohsëme exïko matose.

³ Kaneru suhsuru ênõko matose, upo kurã amurũko matose kaneru hpoty risemy te, kaneru tõ kurã etapãko matose õtykõme, yrome kure toto onyripyra matose.

⁴ Jamihme pyra exiketõ onepinohpyra matose kure pyra toto ahtao te, tyyryhmase toto ahtao onukurikara matose, tãtapiakase toto ahtao tytahse roropa toto ahtao toto onupipyra matose. Yrome matose orëpyra sã ypoetory tõ ryhmãko matose zehnotokõ samo.

⁵ Mame tosëke pyra toto exiryke sapararahme toehse toto. Tosekase toto onokyro tomo a, tõse roropa toto eya xine.

⁶ Jeky tõ kaneru tõ tahnõko mã toto somohmã poro te, ypy tõ emory poro, enara. Emero rokẽ pona toytose toto sapararahme. Morararo toto zupise ytopyra mã toto, enehse xine ropa.”

⁷ – Naeroro, kaneru ewomananomo etatoko pahne, ywy, Ritonõpo Oesëkõ oturũko ase oya xine:

⁸ “Ywy, isene exikehpyra Exikety, jomiry etapõko ase oya xine. Kaneru ewomananõ pyra jeky tõ exiryke tyyryhmase mã toto, tosekase mã toto, tõse onokyro tomo a. Ypoetory tõ kaneru ewomananõ ytopyra tokurehse toto exiryke zupise xine. Osepyno rokẽ toh nexiase, jeky tõ pyno pyra.

⁹ Naeroro, amarokõ, kaneru ewomananomo etatoko pahne.

¹⁰ Ywy, Ritonõpo Oesëkõ, ourutorỹko ase, oepekõme pyra ase. Owinoino xine jeky tõ puxihkãko ase, kaneru ewomananõme pyra oritorỹko ropa ase. Kaneru ewomananõme orohmanohpopyra xine ase osepyno rokẽ oexirykõke. Jeky tõ pynanohnõko ase owinoino xine toto onõpyra oehthõkõme.”

Kaneru esë kurano

¹¹ – Ywy, Ritonõpo Oesëkõ, ourutorỹko ase ywy roro jeky tõ zupïko ase, toto enehnõko ropa ase.

¹² Toky tõ enehse ytõko kaneru ewomananõ mana sapararahme aexityamo, moro sã jeky tõ enehnõko ropa ase emero rokẽ poe, morohne pona sapararahme taropose toto moro ãmepyry xinukutumã po, iporemãkatopõpyry po, enara.

¹³ Imeimehnõ nonory poe toto enehnõko ropa ase oximõme toto ehtohme, toto enehnõko ropa ase inonorykõ pona. Toto arõko ase ypy tõ pona, Izyraeu tõ nonory pona, moroto iporiry tõ pũto toto nahpãko ase, ahno esary tõ po emero.

14 Inahpatorÿko ase onahpoty kurã ke, ypy tõ po Izyraeu tõ nonory po, jakanahmã po roropa, ona tõ po emero onahpoty kurã nae ahtao Izyraeu tõ nonory po.

15 Ywy roro jeky tõ ewomaneme exïko ase, osa kurã menekãko ase kaneru tõ oserematohme. Ywy, Ritonõpo Oesëkõ, oturunno.

16 – Kaneru tõ itahtyã zupïko ase, tãtapiakase aexityã enehnõko ropa ase, tyryhmase exiketõ epinoohnõko ase, kure pyra exiketõ kurãkãko roropa ase. Yrome mokaro tupune exiketõ, tykasere roropa exiketõ enahkãko ase, kaneru ewomane zae ehtoh poko exiketyme jexiryke.

17 – Ywy, Ritonõpo Oesëkõ, ynara ãko ase oya xine, jeky tomo: “ãpiakatorÿko ase emero porehme; kure ehtoh poko exiketomo, popyra exiketõ winoino te, kaneru tõ poti tõ winoino, enara.

18 Toitoine matose tuesapare awahtao xine onahpoty enapyry poko akoïpyry tütümãko matose; tuna akusamã tõse oya xine ahtao, moro tuna onynomohpyry xikuromãko matose opupurukõ ke.

19 Mame imehnõ jeky tõ onynomohpyrykõ enahnõko mã toto onutütümahpyrykomo, tuna ënõko mã toto tyxikuromase ahtao oya xine opupurukõ ke.”

20 – Naeroro seromaroro ywy, Ritonõpo Oesëkõ, ynara ãko ase oya xine: Ywy roro ãpiakatorÿko ase kaneru tõ tupune exiketomo te, tupunatãse exiketomo, enara.

21 Mokaro akuruhtahtyã tupurohmase oya xine, jamihmehxo exiketomo a, oretyrykõ ke jamihme pyra exiketõ taropose oya xine owinoino xine.

22 Yrome jeky tõ pynanoohnõko ase, onutuarimapopyra xine exïko ropa ase. Toto apiakãko ase emero, kaneru kurãkõ popyra exiketõ winoino.

23 Tuisa ekarõko ase jeky tomo a ypoetory Tawi panono, toto esëme toiroro ehtohme. Toto esëme exïko mã ynororo, toto pyno exïko mana.

24 Ywy, Ritonõpo, toto Esëme exïko ase, mame tuisa ypoetory Tawi samo toto tuisaryme exïko mana. Ywy, Ritonõpo, oturunno.

25 Mame jomiry etapõko ase eya xine, toto ewomatoh ya waro toto ehtohme. Onokyro tõ enahkapõko ase okyno esekananomo, Izyraeu tõ nonory po. Mame jeky tõ kaneru tõ enaromyra exïko mã toto ona po, nyhnõko mã toto itu htao roropa.

26 – Kure rokë jeky tõ rïko ase, moroto toto ehtohme jesary ypy kurã zomye. Mame ise toto ahtao konopo kurã enehpõko ase toto pona, itamurume.

27 Wewe tõ eperytãko, tupito tõ roropa tykyrysã ekarõko tiriiku tõkehko, mame torëtyke pyra exïko mã toto emero porehme tosarykõ po. Ypoetory tõ keti tõ tamohse ahtao ya, typynanohtse toto ahtao ya irohmanohponanõ winoino, zuaro exïko emero mã toto ywy ase Ritonõpo.

28 Mame onutuarimapopyra exïko imehnõ nonory põkõ mana, onokyro tõ toto onesekara roropa exïko mã toto. Towomaneke exïko mã toto, onerehpyra imehnõ exïko mana.

29 Nono kurã ekarõko ase eya xine otyro zamaro exikety. Mame omise exikehnõko Izyraeu tõ nonory põkõ mana. Toto onypoihtopyra exïko imeimehnõ nonory põkõ mana.

30 Izyraeu tõ ewomary ya waro exïko mã toto emero porehme, ypoetoryme Izyraeu tõ ehtoh waro exïko roropa mã toto. Ywy, Ritonõpo Oesëkõ, oturunno.

31 – Amarokomo, jeky tomo, kaneru sã matose ya tynahpase exiryke ya, ahnome matose, ywy ase Ritonõpo Oesëkomo! ãko Ritonõpo mana.

35

Etõ tõ wãnohtopo

¹ Mame ynara tykase Ritonõpo ya:

² – Ahno mükuru, oturuko Etõ nonory põkõ wãnohtoh poko ya.

³ Kaxiko moro põkomo a ywy, Ritonõpo Oesëkõ, ynara äko ase: “Ypy tõ põkomo Etõ nonory po, oepekara ase! Oname tonore oesarykõ rïko ase, typõke pyra.

⁴ Apatary tõ poremäkapõko ase, tytohtohkase nono po, patäpome exïko mä kehko. Mame zuaro exïko matose ywy ase Ritonõpo.

⁵ – “Moino ro Izyraeu tõ epekarame mexiatose. Mame tuãnohse toto ahtao ya, typoremäkapose toto ahtao iiryphyrykõ emetakame, taorihmapose toto oya xine.

⁶ Morara exiryke ywy, isene Exiketyme jexiryke ynara äko ase oya xine: etonakehpyra exïko matose; imepÿ pona oytorykohtao osetapäko ro matose. Zae pyra mexiatose imehnõ etapary poko, naeroro amarokõ roropa tota-pasëme exïko matose.

⁷ Ypy tõ Etõ nonory po ona tonorëme tyripõko ase; moro rãnakuroko ytoketõ etapäko ase emero porehme.

⁸ Moro ypy tõ zõtõko ase aorihtyã ekepyry tõ ke, somohmä tõ roropa. Etonatoh po etapatyã tõ ekepyry tõ ke jakanahmä pehkäko mana ahno ekepyry ke, iporiry tõ roropa pehkäko.

⁹ Ononorykõ rïko ase ona tonorëme typõkë karamë jÿme. Jÿme apatary tõ roropa patäpome exïko mä kehko. Mame zuaro exïko matose ywy ase Ritonõpo.

¹⁰ – “Izyraeu tõ esëme mosekaroatose, Juta tõ maro, inonorykõ maro. Mame inonorykõ apoitoh mekaroatose, ywy, Ritonõpo toto esëme, moroto jahtao ro.

¹¹ Morara exiryke ywy, Ritonõpo, jÿme isene Exikety ynara äko ase: Oepehmatorÿko ase mokaro zehno oehtohkõ emetakame te, zumoxike oehtohkõ emetakame te, toto se pyra ipunaka oehtohkõ emetakame, enara. Zuaro exïko mä toto awãnohtorÿko ase onyrihpyrykõ emetakame.

¹² Mame zuaro exïko matose ywy, Ritonõpo, õmirykõ etase Izyraeu tõ ypy tõ po jyhtomaryme. Ynara matose: ‘Izyraeu tõ ypy tõ typõke pyra toehse kuesarykõme sapoitone.’

¹³ Moro sä tuhke rokë epyrypäko mexiatose jyhtomaryme, moro totase ya.”

¹⁴ Ynara äko Ritonõpo mana:

– Imeimehnõ nonory põkõ emero atäkyemäko mä toto oporemäkaporykohtao ya,

¹⁵ amarokõ atäkyemary saaro ykyryry Izyraeu tõ nonory oname tonorë toehse ahtao. Moro saaro ypy tõ emero Etõ nonory po ona tonorëme exïko mana. Mame ahno emero zuaro exïko ywy ase Ritonõpo.

36

Kure rokë Izyraeu tõ rïko Ritonõpo mana

¹ Ynara tykase Ritonõpo:

– Ahno mükuru, ypy tõ poko oturuko Izyraeu tõ netaryme, jomiry eta-tohme eya xine; ywy,

² Ritonõpo Oesëkõ, ynara äko: “Izyraeu tõ epetõkara ynara tykase toto: Täkye sytatose! Izyraeu nonohpyry moro ypy tõ pakatokõ kuesarykõme toehse mana, ohkato!”

3 – Seromaroro oturuko imehnō netaryme, ywy, Ritonōpo Oesēkō, omiryne: Ypy tō Izyraeu nonory po tapoise ahtao imehnō nonory pōkomo a, ikyryry kurā tomatonanoḥse ahtao roropa eya xine, Izyraeu tō tomīnose eya xine, emero.

4 Morara exiryke seromaroro ypy tō Izyraeu nonory po etatoko ke, ywy, Ritonōpo Oesēkō omiry ypy tomo a, somohmākomo a, iporiry tomo a, jakanahmā tomo a, itohkatyamo a te, patāpo tomo a tomatonanoḥse aexityamo ahno tomo a ehpio pōkomo te, tomīnose aexityamo, enara.

5 – Ywy, Ritonōpo Oesēkō, zehno toehse jexiryke mokaro imeimehnō nonory pōkō tupokase ya, Etō tō maro, tuānoḥsēme exīko mā toto, tākye toehse toexirykōke iirypyryme roropa tukurohtaο xine Izyraeu tō wānopryya ya eneryke tyya xine. Ynonory tapoise eya xine, ona tō maro tosarykōme, toky tō esaryme.

6 – Morara exiryke, ahno mūkuru, oturuko Izyraeu tō nonory poko; kaxiko ypy tomo a te, somohmākomo a, iporiry tomo a, jakanahmā tomo a roropa: ywy, Ritonōpo Oesēkō, zehno sā oturūko ase zumoxike jexiryke, tomīnose oexirykōke mokaro nono pōkomo a.

7 – Ywy, Ritonōpo Oesēkō, ynara āko ase: mokaro nono pōkō omye exiketō typoremākasēme exīko mā toto.

8 Yrome ypy tō po Izyraeu nonory po wewe tō arýtāko ropa, eperytāko roropa anapyrykōme, Izyraeu tomo ypoetory tomo. Okynā pyra oehnōko ropa matose apatarykō pona.

9 Amaro xine ase. Jomi poe ekurehpyra matose, otupikō poko erohnōko ropa matose, otyro tōkehko arykatohme ropa.

10 Amarokō emānōko matose. Pata tō po osesarīko matose, itohkatyā rīko ropa matose.

11 Amarokō emākapōko ase oeky tō roropa pui tōkehko emākapōko ase. Tuhkehxo exīko matose pake oehtopōpyrykō motye, tuhke oemūkuāko matose. Moroto oesarykō po kure rokē oripotorỹko ase pake oehtopōpyrykō samo, itamurumehxo tymōkomoke exīko matose. Mame zuaro exīko matose ywy ase Ritonōpo.

12 Amarokō ypoetory tō Izyraeu tō enehnōko ropa ase ononorykō pona. Ononorykōme exīko mana, mame jūme opoenō anaorihmapopyra exīko mana omise ehtoḥ ke.

13 – Ywy, Ritonōpo Oesēkō, ynara āko, ajohpe pyra ahno ynara āko, Izyraeu tō nonory po ahno ōnōko nono mana, ipoenō ematonanoḥnōko roropa mana.

14 Yrome taroino ahno onōpyra ropa exīko mana, opoenō onematonanoḥpyra roropa exīko mana. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

15 Taroino ononorykō onypoihtopyra exīko imeimehnō nonory pōkō mana; ononorykō oneunohpyra exīko mā toto. Opoenō onematonanoḥpyra ropa nono exīko mana ononorykō po. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

Izyraeu tō isene ropa

16 Ynara tykase Ritonōpo ya:

17 – Ahno mūkuru, moroto Izyraeu tō ahtao tynonorykō po tosarykō nuriame tyrise eya xine popyra ehtoḥ poko toexirykōke. Inyrytā yzamaro pyra popyra exiryke ipunaka.

18 Sam tykamexipose toto ya, toto zehno jehtopōpyryke imehnō etap-atopōpyryke eya xine tynonory po te, tyneponāmarykō eahmatopōpyryke roropa eya xine. Moro ke tosarykō nuriame tyrise eya xine.

19 Popyra toto ehtopōpyryke tuānoḥse toto ya inyrytā popyra exiryke, naeroro sapararahme toto taropose ya imeimehnō nonory poro.

²⁰ Yrome emero rokē pona toytose toto ahtao toehxirose ywy toto pokoino, ynara tykase imehnō exiryke ipoko xine: “Moxiā mā Ritonōpo poetoryme repe, yrome taropose toh nexiase inonorykō poe, inekarohpyryme ahtao ro eya xine.”

²¹ Morara exiryke torētyke toehse ywy jesety kurā poko, emero rokē pona Izyraeu tō toytose ahtao tykerekereemase jexiryke eya xine.

²² – Naeroro Izyraeu tomo a oturuko, ywy, Ritonōpo Oesēkō, ynara āko eya xine: “Izyraeu tomo, ynyriry rīko ase seromaroro opyno xine jehtoh ke pyra, yrome jesety kurā pyno jexiryke moro rīko ase. Nuriame jesety kurā tyripose oya xine emero rokē pona toytose awahtao xine.

²³ Kure rokē jehtoh eneporyhtao ya imeimehnō nonory pōkomo a, mokaro nonory po nuriame jesety kurā tyrise oya xine, zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo. Ywy ase, Ritonōpo Oesēkō, oturūko ase. Oritoryko ase jenetupuh-potohme ahno tomo a kure rokē jehtoh poko.

²⁴ Āpoitorỹko ase imeimehnō nonory poe emero porehme oenehtohkōme ropa ononorykō pona ropa.

²⁵ Konopo sã tuna kurā emāko ase opona xine okurikatohkōme oneponāmarykō pokoino, emero nuriame oripotopōpyrykō pokoino roropa.

²⁶ Tyrisenã sã oritorỹko ase okurohtao xine, tyrisenã sã õsenetupuhtohkō ekarōko ase roropa. Putupyra oehtohkō korokāko ase jomipona pyra oeh-topōpyrykō myakamāko ase jomiry omipona se oehtohkōke.

²⁷ Juzenu kurā rīko ase okurohtaka xine, jomiry omipona oritorỹko ase. Ynyripohpyry oya xine tyrīko matose, emero porehme.

²⁸ Mame moro nono po exīko matose ynekarohpyry po atamuru tomo a. Ypoetoryme exīko matose, ywy Ritonōpo Oesēkōme exīko ase.

²⁹ Opynanohtorỹko ase nuriame orirykō se exiketō wino emero porehme. Jomi poe tykyrysã, tiriiku tōkehko itamurume exīko, omise ehtoh pyra oehtohkōme.

³⁰ Jomi poe itamurumehxo eperytāko anarykahpyrykō, tykyrysã tōkehko, tiriiku tōkehko, omise pyra ropa oehtohkōme, ehxiropyra oehtohkōme imeimehnō ahno rãnao.

³¹ Wenikehpyra exīko matose zae pyra oehtopōpyrykō poko, popyra onyri-tyã poko roropa. Yronomyryme ehxirōko matose oorypyrykō pokoino, popyra oehtopōpyrykō pokoino roropa.

³² Izyraeu tomo, zuaro oexirykō se ase, sero onyripyra ase opyno xine jexiryke. Oehxirorykō se ase onyri-tyãkō poko, ihxipỹke roropa, morohne poko awahtao xine. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.”

³³ Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana:

– Oorypyrykō korokaryhtao ya emero porehme apatary tō pona aaropotorỹko ropa ase itohkatyã ritohme ropa moroto oehtohkōme ropa.

³⁴ Otupi tō kuroko ytoketō emero patāpome rokē tonese eya xine, ātarykahme rokē tahtase; yrome jomi poe otupikō arykāko ropa matose.

³⁵ Ynara āko mā toto ononorykō poko: “Patāpome nexiase, oname tonore. Yrome seromaroro Ritonōpo narykahpyry Etē sã mana.” Oturūko roropa mā toto pata tō poko, tomatonanhse aexityamo, tytohkase, typahse nono pona. Moro ēmepyry toehse ahtao tapurusēme exīko mā toto apuru konōto ke, typōke exīko roropa mā kehko.

³⁶ Mame imehnō nonory pōkō isene ro exiketō zuaro exīko mā toto, ya, Ritonōpo, moro pata tō tyrise ropa itohkatyamo. Tupito tō tarykase roropa ya patāpo tomo. “Ywy, Ritonōpo, morohne rīko ase,” ase. Mame tyrīko ase rahkene.

³⁷ Ynara āko Ritonōpo mana:

– Izyraeu tō otururu etāko ropa ase. Ynara tyrīko ase eya xine: Jomi poe emānōko ropa mā toto kaneru tō samo.

³⁸ Pata tō seromaroro tytohkase aexityā pehme exīko mā kehko ahno ke, Jerusarē samo pehme toehse ahtao kaneru ke ahno nekarotyā Ritonōpo a oseahmatoh tao. Mame zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo.

37

Jakanahmā po zehpo tō tonore

¹ Mame Ritonōpo jamitunuru moroto nexiase ymaro. Zuzenu a tarose ywy jakanahmā pona, moroto nono pehme nexiase zehpōpo ke.

² Tarose ywy eya ytoytoryme osenuhmase moroto jakanahmā poro. Zehpo rokē tonese ya tuhke kehko, zehpo tō tasarahse ipunaka.

³ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

– Ahno mūkuru, morohne zehpo tō ěsemānōko ropa hnae?

Ynara tozuhse ya:

– Ritonōpo Jesemy, omoro rokē zuaro mase zehpo ěsemamyry ropa poko.

⁴ Ynara tykase ynororo:

– Oturuko jomiryne moro zehpo tomo a. Kaxiko zehpo tō tasarahse aexityamo a etatohme Ritonōpo omiry poko, otato toto ehtohme.

⁵ Toto zuruko, ywy, Ritonōpo Oesēkō, ynara āko ase: “Oserematoh ekarōko ase oya xine isene oehtohkōme ropa.

⁶ Imity tō ekarōko ase oya xine te, punu te, ipihpyry roropa. Oserematoh rīko ase okurohtaka xine; isene oritorýko ropa ase. Mame zuaro exīko matose, ywy ase Ritonōpo.”

⁷ Mame oturuase Ritonōpo nekarohpyry ae ro. Jotururuhtao ro panaikato etase. Zehpo tō nexiase oximōnōko, zehpo tō emero osexihnōko ropa zehpo tō maro tosaka ropa.

⁸ Mame osenuhmaryhtao, moro zehpo tō toxiōtose imity tō ke, ipunu ke, moromeīpo ipihpyry ke roropa. Yrome oseremara moro zoko tō nexiase.

⁹ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

– Ahno mūkuru oturuko jomiryne tyryrykane a. Kaxiko, Ritonōpo Oesēkō tyryrykane enehpōko mana emero rokē wino tyryry katohme mokaro zoko tō toorihse exiketō pona, isene toto ehtohme ropa.

¹⁰ Oturuno aomihpyry ae ro. Mame oserematoh tomōse mokaro zoko tō aka, isene toehse ropa toto, xikihme toehse toto. Tuhke toh nexiase, etonaketō tuhke ehtoh samo.

¹¹ Ynara tykase Ritonōpo ya:

– Ahno mūkuru, Izyraeu tomo moro zehpo tō sā mā toto. “Tasarahse rokē mā toto,” āko mā toto. “Tukurākarykō oneraximara mā toto, otara exīko sytatou taroino?” āko.

¹² Naeroro oturuko ypoetory Izyraeu tomo a. Ynara kaxiko eya xine, ywy, Ritonōpo Oesēkō, aorihityā ekepyry zonētopōpyry tō etapuruhmakāko ropa ase. Mame toto oūko ropa ase jarānaka, toto arotohme ropa Izyraeu tō nonory pona.

¹³ Aorihityā ekepyry tō zonētopōpyry etapuruhmakāko ase, toto oūko ase jarānaka; mame zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo.

¹⁴ Joserematoh rīko ase toto kurohtaka, isene toto rīko ropa ase, mame toto nonory pona toto aropōko ropa ase moroto toto ehtohme. Mame zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo. Mōrara tyrīko ase, tykase ywy. Tyrīko ase rahkene. Ywy Ritonōpo oturuno.

Juta tomo Izyraeu tō maro toiro rokē ehtohme oximōme

15 Töturuse ropa Ritonõpo ya. Ynara tykase:

16 — Ahno mükuru, wewe pipahmã apoiko ynara imerotohme ipokona: “Juta tõ nonory epõkõ maro.” Mame imepÿ wewe pipahmã apoiko roropa ynara imerotohme ipokona: “Izyraeu tõ nonory, epõkõ maro.”

17 Mame moro wewe tõ asakoro oximaro tyriko, exixihmapoko kehko toiro wewe sã rokẽ ehtohme oemahpo.

18 Imehnõ a ekaroporyhtao: “Oty kary moro?”

19 kaxiko: Ywy, Ritonõpo Oesëkõ, moro wewe apoiko ase Izyraeume exikety, exixihmapõko ase Juta tõ kyryry maro toiro wewe sã toto ehtohme jemah po.

20 — Moro wewe onymerohpyry tõ apoiko oemahpo ahno tõ neneryme.

21 Mame kaxiko eya xine: ywy, Ritonõpo Oesëkomo, Izyraeu tõ enehnõko ase, imeimehnõ nonory poe, toto ytotoõpyrykõ poe. Mame toto enehnõko ropa ase oximõme arotohkõme ropa esarykõ pona ropa.

22 Toiro natome rokẽ toto riko ase tynonorykõ po ypy tõ po Izyraeu po. Toiro rokẽ tutuisake exiko mã toto. Jüme atapiakara ropa exiko mã toto.

23 Nuriame exipyra ropa exiko mã toto tyneponãmarykõ poko te, popyra ehtoh poko te, iirypyryme oehtohkõ poko jomiry omipona pyra toehtohkõ poko roropa. Toto pynanohnõko ase toto eramatoõpyrykõ poe tyrypyrykõ poko, yryhpopãkary poko roropa. Toto kurikãko ase, mame ypoetryme exiko mã toto, toto Esëme exiko ase.

24 Ypoetry Tawi panõ toto tuisaryme exiko mana, toiro ipynanohnekõ nae exiko mã toto emero porehme, ynyriphpyry omipona anamonohpyra exiko mã toto.

25 Mame moro nono po exiko mã toto, ynekarohpyry ypoetry Jako a, atamuru tõ esaryme. Moroto jüme exikehpyra exiko mã toto, mokaro, ipoenomo, ipakomotyamo emero. Mame ypoetry Tawi panõ jüme toto tuisaryme exiko mana.

26 Jomiry etapõko ase eya xine jüme osepeme kuehtohkõme, towomaneke toto ehtohme. Toto emãkapõko ase, Ytapyi riko ase toto rãnao jüme moroto jehtohme.

27 Moroto exiko ase toto maro; toto Esëme exiko ase, ypoetryme exiko mã toto.

28 Ytapyi riryhtao ya Izyraeu tõ rãnao, moroto jehtohme toto maro, zuaro exiko imeimehnõ nonory põkõ mana Izyraeu tõ tymenekase ya, ypoetryme toto ehtohme.

38

Ritonõpo nekarohpyry Koke poko

1 Mame ynara tykase Ritonõpo ya:

2 — Ahno mükuru, seromaroro oturuko Koke wãnohtoh poko, kowenatu imehxo exikety, ahno Meseke tõ tuisary Tupau tõ maro, Makoke nonory po. Oturuko mokyro wãnohtoh poko,

3 ynara kaxiko: ywy, Ritonõpo Oesëkõ, mokyro epekara ase.

4 Mokyro eramapõko ropa ase, okaimo riko ase eunary poko itywyhma-tohme soutatu tõ maro mya rahkene. Kawaru tõ maro, kawaru po ytoketõ maro tupoke kurã ke, tuhke mã toh rahkene. Tõsewomatohke emero mã toto, tytapemake roropa, enara.

5 Soutatu tomo Perexia poe aehtyamo te, Etiopia poe te, Ripia poe roropa aehtyamo imaro mã toto, emero tõsewomatohke, tupuhpyrykõ ewomatohke roropa.

⁶ Soutatu tō emero Komea nonory poe te, Pete-Tokarama poe roropa inikahpoē exiketō maro, imehnō soutatu tō roropa imehnō nonory poe tuhke toehse toto.

⁷ Kaxiko eya xine, atakimatoko eraximatohme, soutatu tō emero imaro exiketomo.

⁸ Tuhke jeimamyry taropose ahtao mokaro enehpōko ase aomōtohme sero nonory pona; imeimehnō nonory poe aehtyã nonory pona. Sero nono po torēnase toto, etonatoh zuno pyra mǎ toto. Izyraeu tō ypyry tō pona oehnōko mǎ toto, moro ypy tō turumekase pake, patāpome toehse okynano. Yrome seromaroro moro pōkō torēnase mǎ toto, imehnō zuno pyra mǎ toto.

⁹ Mame, tysoutatu tō maro, imehnō nonory pōkō imaro exiketō tuhke osetapāko mǎ toto konopo konōto samo tyryrykane jamihmǎ maro, nono putoāko mana oxiōtōko mǎ toto akurū samo.

¹⁰ Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō Koke a:

– Morarame moro ěmepyry toehse ahtao osenetupuhnōko mase popyra ehtoh ritohme oya.

¹¹ Nono pōkō poremākary se exīko mase, typyreke pyra exiketomo, zehno pyra exiketomo, imehnō zuno pyra exiketomo, ipatarykō apuru pyra mǎ kehko osewomatoh pyra roropa.

¹² Ahno poremākāko mase, pata pōkō pake tytohtohkase exiketomo; ikyryrykō ematonanohnōko mase. Moro pata tō pōkō tonehpose ropa imeimehnō nonory poe oximōme toto ehtohme toiro nonory po. Seromaroro tokyke mǎ toto pui tōkehko, tutupike te, tytapyīke mǎ toto moroto ahno tō rǎnao.

¹³ Imehnō ahno: Sapa pōkomo te, Tetā pōkomo te, osepekahketomo te, tamuximākō roropa Expania poe oya ekaropōko mǎ toto: “Soutatu tō imoihmākō menehno mokaro poremākase imōkomorykō pixo arotohme? Pui apoiry se hmatou, parata, uuru maro, mōkomo kurā roropa oytotohme ropa imōkomory maro tomatonanohse oya ahtao.”

¹⁴ Naeroro, tonyohse ywy Ritonōpo Kuesēkomo a tōmiry ekarose Koke a ynara kase:

– Moro ěmepyry toehse ahtao, ypoetory tō Izyraeu tō torētyke pyra ahtao ytopitōko mase oesary poe,

¹⁵ oehthome xiaro, inikahpoino moe. Oehnōko mase, soutatu tō tuhkākō maro, orēpyra exiketō imehnō nonory pōkō maro, kawaru tō po. Konopo konōto samo tyryrykane jamihme exikety maro, moro sǎ ypoetory tō Izyraeu tō maro osetapāko mase.

¹⁶ Moro ěmepyry toehse ahtao jomi poe oehnōko mase ynonory pona imeimehnō nonory pōkō juaro ehtohme, kure jehtoh enetohme eya xine ynyriry poko amaro xine.

¹⁷ Opoko oturuase pake jomiry ekaroryhtao ypoetory tomo a, urutō komo a Izyraeu po ynara katohme: “Imeīpo imepỹ enehnōko ase etonatohme Izyraeu tō maro.”

Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunno.

Koke wǎnohtopo

¹⁸ Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana:

– Moro ěmepyry ae, Koke tomōse ahtao Izyraeu tō nonory pona, zehno exīko ase yronymyryme.

¹⁹ Zehno jehtoh ke, zumoxike roropa jexiryke ynara āko ase: Moro ěmepyry ae sero nono tykytyky āko mana jamihme samo Izyraeu tō nonory po.

²⁰ Kana tō emero, torō tō roropa te, onokyro tō okyno tō roropa inunomo te, zumo pyra exiketō maro te, ahno tō emero, sero nono po tykytyky āko mǎ

toto juno toehtohkōke. Ypy tō epukāko mā kehko, topu tō tytohkasēme exīko, apuru tō emero epukāko mā kehko.

²¹ Popyra ehtoh emero rokē enehpōko ase Koke pona, erehtohme. Ywy, Ritonōpo Oesēkomo, oturūko ase. Koke soutatu tō oxiehno exīko, atatakohnōko mā toto tytapemakō ke.

²² Mokaro wānohnōko ase tyrohsē ke, aorikyry ke, enara. Konopoimo enehpōko ase, konopo itamurume, topuxikiri jerume, apoto te ēxofere maro Koke pona isoutatu tō pona, imeimehnō nonory pōkō pona tuhke imaro toto exiryke.

²³ Moro ke, yjamtunuru enepōko ase imehnō nonory pōkomo a emero, kure jehtoh enepōko ase roropa eya xine. Zuarō exīko mā toto ywy ase Ritonōpo.

39

Koke poremākapory poko

¹ Mame ynara tykase Ritonōpo:

– Ahno mūkuru, oturuko jomiryne popyra Koke ehtoh poko, Meseke pōkō tuisary imehxo mana Tupau pōkō maro. Kaxiko eya epetōkame ase.

² Iramanohpōko ase imepỹ nono pokoxi, mame moino inikahpoino enehnōko ase ypy tō pona, Izyraeu tō nonory pona.

³ Moroto taky apoīko ase emahpoe, ipozery wino; ipyre roropa apoīko ase emahpoe apotunuru winoino.

⁴ Koke, tysoutatu tō maro, tope tō maro epukāko mā toto, toorihse ypy tō po, Izyraeu nonory po. Toto ekepyry ekarōko ase torō tō zohme, onokyro tō zohme roropa.

⁵ Jarao, ona po epukāko mā toto, toorihse. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturunō.

⁶ Apoto zukāko ase Makoke nonory po, tuna konōto ehpio roropa. Moroto ahno tō torētyke pyra towomase samo, zuarō exīko mā toto emero ywy ase Ritonōpo.

⁷ Ypoetory Izyraeu tomo a kure nymyry jehtoh tuarōtanohpōko ase. Jūme jesety kurā nuriame onyripopyra ropa exīko ase. Mame imehnō nonory pōkō zuarō exīko mā toto, ywy Ritonōpo, Izyraeu tō Esē kurāme ase.

⁸ Ynara tykase Ritonōpo:

– Moro ēmepyyry, ynekarohpyry oya xine, oehnōko mā rahkene.

⁹ Pata pōkō Izyraeu tō nonory po tūtāko mā toto topetōkara nynomotyā anỹtohme, apoto zukatohme. 7me jeimamyry moro poko exīko mā toto apoto zukāko osewomatoh ke te, taky tō ke, pyrou tō maro te, kaparu tō ke, warata tō ke, enara.

¹⁰ Apotopokō onupipyra exīko mā toto ona po, wewe tō anakohpyra roropa mā toto itu htao, morohne taky tōkehko mokaro nynomohpyry nae toexirykōke apotopokōme. Omato tō kyryry ematonanohnōko mā toto, ty-poremākananō mōkomory puxihkāko ropa mā toto.

Ritonōpo Oesēkō noturunō.

Koke zonētopōpyry

¹¹ Ynara tykase Ritonōpo:

– Morohne emero toehse ahtao osa ekarōko ase Koke a, ekepyry zonētohme Izyraeu nonory po, jakanahmā Ytotoh po, tuna konōto Aorikyhpyry poe xixi tūtatoh wino. Moro zonētoh pokoino ytaketō etypohnōko mā toto. Moroto Koke ekepyry isoutatu tō maro emero tonēsēme exīko, moro jakanahmā esehpāko mā toto “Koke soutatu tō Esaryme.”

¹² 7me nuno aropōko Izyraeu tō mana aorihtyā ekepyry tō zonemyry poko tynonorykō kurākary ropa poko.

¹³ Atakorehmāko mā toto emero Izyraeu nonory pōkomo, aorihtyā ekepyry ēmary poko. Moro pokoino omi kurā etāko mā toto typoko xine tuisame imehxo toehse jahtao. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturuno.

¹⁴ Imeīpo 7me nuno taropose ahtao, orutua kō tymenekasēme exīko toy-totohme moro nono poro ekepyry tō enetohme zonētohme tōxinamase ahtao nono po. Sero nono kurākāko mā toto.

¹⁵ Ytoytōko mā toto Izyraeu nonory poro ahno ekepyry zupiry poko. Ahno zehpyry eneryhtao eya xine enepotoh rīko mā toto imaro zonētoh ahkananō oehtohto zehpo tō zonētohme jakanahmā Koke soutatu tō Esary po.

¹⁶ Moroto pata exīko tosehke Koke soutatu tō Esaryme. Naeroro moro nono kure exīko ropa mana.

¹⁷ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

– Ahno mūkuru, torō tō ikohmako emero, onokyro tō maro aehtohme emero rokē tosae xine otuhtohme, tōsē rīko ase ynekaroryme eya xine. Otuhthoh konōto exīko mana ypy tō po Izyraeu tō nonory po. Moroto tōsē ōnōko torō tō mana onokyro tō maro, munu ēnōko roropa mā toto, enara.

¹⁸ Soutatu tō pū ōnōko mā toto, tuisa tō munuru ēnōko roropa mā toto. Mokaro tuisa tō emero totapasēme exīko mā toto kaneru tō etapary samo, kaneru mūkuru te, poti tomo te, pui mūkuru tupune exiketō samo.

¹⁹ Mokaro etaparyhtao ya ynekaroryme samo, ikasery ōnōko torō tō mana onokyro tō maro tuesapare toehtoh pona, munu ēnōko mā toto toetýtōhkō pona.

²⁰ Typorohse ymezā po, otuhnōko mā toto tuesapare toehtōhkō pona kawaru tō punu te, kawaru po ytōketō pū maro, soutatu tō pū maro, osetapakētō pū roropa. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturūko ase.

Izyraeu tō exipitōko ropa

²¹ Ynara tykase Ritonōpo:

– Imehxo jehtoh enepōko ase imehnō nonory pōkomo a, toto wānohtoh yjamitunuru ke enēko mā toto. Moro enepōko ase eya xine.

²² Moromeīpo Izyraeu tō emero zuaro exīko mā toto, ywy ase Ritonōpo, toto Esemy.

²³ Imehnō nonory pōkō zuaro exīko mā toto, Izyraeu tō tarose imehnō namotome esarykō poe imepỹ nono pona iirypyrykō pokoino, turumekase jexiryke eya xine. Naeroro turumekase ya, toto poremākatohme epetōkara a, toto etapatohme roropa eya xine osetapary poko.

²⁴ Zae rokē topehmase toto ya inyurityā emetakame, nuriame toto ehtopōpyryke te, popyra ehtoh poko toexirykōke roropa. Naeroro turumekase toto ya.

²⁵ Ynara tykase Ritonōpo:

– Seromaroro Jako pakomotyā pynanohnōko ase, Izyraeu tomo, kure rokē toto rīko ase toto emātohme ropa. Jesety kurā ewomāko ase.

²⁶ Mame toehse ropa toto ahtao tynonorykō pona ropa, torēnase ropa moroto toto ahtao, torētyke pyra toehse ropa toto ahtao onenaroximara imehnō exiryke wenikehpitōko mā toto tuānohtopōpyrykō poko jewokatopōpyry epehpyryme.

²⁷ Kure jehtoh enepotohme tuhke ahno tomo a toto enehnōko ropa ase imeimehnō nonory poe epetōkara nonory poe.

²⁸ Mame ypoetry tō zuaro exīko mā toto ywy ase Ritonōpo, toto Esemy, toto tarose ya exiryke imehnō namotome imeimehnō nonory pona, mame

seromaroro toto enepyase ropa toto nonory pona. Toiro onynomopyra ase moe imehnõ nonory po.

²⁹ Juzenu kurã ekarõko ase Izyraeu tomo a, jũme toto onurumekara ropa exĩko ase. Ywy, Ritonõpo Oesẽkõ, oturunõ.

Ritonõpo Nenepohpyry Tytapyĩ Kasenato

40

Ezekieue 40–48

Ezekieue arotopõpyry Jerusarẽ pona

¹ Morarame ãmepyry 10me ehtoh po, nuno apitorymã po, jeimamyry 25mã po Izyraeu tõ arotopõpyry poe Papironia pona, 14me jeimamyry taropose Jerusarẽ poremãkatopõpyry poe, moro ãmepyry ae ro Ritonõpo jamitunuru ymaro nexiase; morotoino tarose ywy eya.

² Enepotoh ae tarose ywy Ritonõpo a Izyraeu nonory pona ypy kaehxo exikety pona. Moroto ypy poro jẽpataka pata panõ enease, tapyi tõkehko.

³ Ameke hkopyra jaroase ynororo, imepỹ orutua enease ipihpyry metau samo. Xikihme nexiase pata omõtoh po. Eary nae nexiase mauru panono risemy, mara roropa ikuhtoh emahpo nexiase.

⁴ Mame ynara tykase ynororo ya:

– Ahno mũkuru, eneko kure. Etako kure roropa, tomeseke samo ynenepohpyry oya. Moro poko tonehse mexino xiaro Izyraeu tõ zurutohme emero onehpyry poko.

Ritonõpo Tapyĩ Kurã omõtoh xixi tũtatoh wino

⁵ Ritonõpo Tapyĩ sã enease tapuruse apuru ke topu risẽ ke. Mokyro orutua a mara tapoise ikuhtohme, 3 meturume exikety, apuru kuhtohme. Moro apuru kae ehtoh 3 meturume nexiase; topuxixime ehtoh roropa 3 meturume nexiase.

⁶ Mame toytose ynororo omõtoh taka xixi tũtatoh wino. Opyi pona tõnuhse ynororo. Moroto omõtoh tukuhse eya: 3 meturume nexiase.

⁷ Moro mykakoxi ytotoh nexiase, erase esary tõ nexiase oseruao apotunuru wino te, oseruao ipozery wino, enara. Moro osa tõ oxisã nexiase, tahramehme nexiase kehko, oseruao meturume mosa exiry, oseruao meturu ipuroroje exiry, enara. Moro osa tõ apuru topuxixime ehtoh 2½ meturume (asakoro meturu zokonaka) nexiase. Moro osa tõ mykakoxi ytotoh nexiase oseruao meturume mosa exiry, toytose osa pona Tapyi ãpataka.

⁸⁻⁹ Sero osa tukuhse ahtao 4 meturume nexiase mosa exiry. Moro osa omõtoh pũto nexiase, Tapyi pũto, moro osa etyhyry po moro apuru tõ toiro meturume topuxixime nexiase kehko.

¹⁰ Moro osa tõ oxisã toh nexiase zumo ehtopo, apuru roropa oxisã nexiase topuxixime ehtopo.

¹¹ Moromeĩpo ytotoh tukuhse eya omõtoh poe, ipuroroje sexi meturume zokonaka nexiase; omõtoh apuru totapuruhmakase ahtao omõtoh amerehmã 5 meturume nexiase.

¹² Moro erase tõ esary etonie apuru kae pyra exikety nexiase zokonaka meturume kae exiry, zokonaka meturume topuxixime exiry. Moro osa tõ 3 meturume nexiase kehko, tahramehme nexiase.

¹³ Moromeĩpo moe ehtoh tukuhse eya erase esary apuru etyhyry poe apotunuru wino etonie apuru etyhyry pona ipozery wino: toze meturume zokonaka nexiase erase esary omõtoh poe zakorõ erase esary omõtoh pona.

¹⁴ Osa etyhyrymã poe toytose zara pona jarãnaka. Moro osa tukuhse ahtao 10 meturume ipuroroje nexiase.

¹⁵ Ytotoh mosa ehtoh omōtoḥ poe apuru pona moe osa etyḥpyry ao 25 meturume nexiase.

¹⁶ Osenuhmatoh tonō zumōkara nexiase apuru tō po, osa tō ao porehme. Airiki panō taxikase apuru tō poko osa tō ao ytotoh etonie.

Zara jarānao

¹⁷ Moromeīpo tarose ywy eya zara pona jarānaka. Moroto osa tō 30me nexiase apuru jaraohxo exikety pokona. Moro osa tō etonie zara nexiase topu pipahmā risemy.

¹⁸ Amerehmā zomye zaramē nexiase kae hkopyra; zaohxo zara kaehxo nexiase.

¹⁹ Omōtoḥ kaehxo nexiase, zara zaohxo exikety pona ytotohme. Ameke ehtoh tukupse ahtao eya omōtoḥ kae pyra exikety poe omōtoḥ kaehxo exikety pona 50 meturume nexiase.

Omōtoḥ inikahpozakoxi

²⁰ Moromeīpo omōtoḥ tukupse eya inikahpozakoxi zara pona jaraohxo ytotohme.

²¹ Erase tō esary oseruao ytotoh poe apotunuru wino te, oseruao opozery wino te, apuru tō osa tō rānao te, osa konōto roropa zumo ehtoh oxisā kehko nexiase morohne maro omōtoḥ xixi tūtatoḥ wino. Mosa ehtoh 25 meturume nexiase, ipuroroje toze meturume zokonaka nexiase.

²² Osa zumono te, osenuhmatoh tonomo te, airiki panō taxikase apuru pokona te, morohne sā nexiase omōtoḥ ao xixi tūtatoḥ wino. Opyi nae nexiase 7me onuhtoh tonō ytotohme omōtoḥ pona. Osa zumono nexiase etyḥpyry po, zara etonie.

²³ Moro zara takuohse ahtao omōtoḥ poe inikahpoe imepỹ omōtoḥ nexiase zara zaohxo exikety pona ytotohme omōtoḥ samo xixi tūtatoḥ wino. Ameke ehtoh tukupse ahtao eya omōtoḥ poe omōtoḥ pona, 50 meturume nexiase.

Omōtoḥ ikurenae

²⁴ Imeīpo jaroase mokyro orutua ikurenaka, moroto imepỹ omōtoḥ enease. Tukupse moro ahtao oxisā nexiase kehko osemazuhmākō omōtoḥ samo.

²⁵ Erase tō esary sero omōtoḥ kyryry osenuhmatoh tonō nexiase imehnō sā ipunaka. Mosa ehtoh atapona 25 meturume nexiase, toze meturume zokonaka ipuroroje nexiase.

²⁶ Opyi nexiase 7me onuhtoh tonō omōtoḥ pona ytotohme. Osa zumono nexiase etyḥpyryme, zara etonie. Airiki panono taxikase apuru pokona, zaohxo exiketō poko ytotoh etonie.

²⁷ Taro roropa omōtoḥ nexiase zara zaohxo exikety pona ytotohme. Mokyro a tukupse ahtao ameke ehtoh omōtoḥ pona 50 meturume nexiase.

Zara zao exikety: omōtoḥ ikurenae

²⁸ Mame jaroase ynororo omōtoḥ ikurenae kuroko zara pona zaohxo exikety pona. Moro omōtoḥ tukupse ahtao eya oxisā nexiase imehnō omōtoḥ samo.

²⁹⁻³⁰ Erase tō esary kehko te, esary zumono te, apuru tō roropa zao exiketō oxisā nexiase imehnō omōtoḥ samo. Erase tō esary osenuhmatoh nae nexiase. Moro mosa ehtoh atapona 25 meturume nexiase, ipuroroje toze meturume zokonaka nexiase.

³¹ Osa zumono nae nexiase zara pona ytotohme jarānaka. Apuru tō pokona airiki panō taxikase ytotoh etonie. Opyi nae nexiase 8me onuhtoh tonō omōtoḥ pona ytotohme.

Zara zao exikety: omōtoḥ xixi tūtatoḥ wino

³² Mame jaroase mokyro orutua omōtoḥ kuroko xixi tūtatoḥ wino zara zaohxo exikety pona. Omōtoḥ zumo ehtoḥ tukupse aḥtao eya oxisā nexiase imehnō omōtoḥ samo.

³³ Erase tō esary te, osa zumono te, apuru tō roropa tapyi taōkō tukupse aḥtao oxisā nexiase imehnō omōtoḥ tonō samo. Osenuhmatoh nae nexiase emero apuru tō ao, osa zumo apuru ao roropa. Moroto mosa ehtoḥ 25 meturume nexiase te, ipuroroje toze meturume zokonaka nexiase.

³⁴ Moro osa zumono osēpataka nexiase zara jarao exikety maro. Ytoḥtoḥ kuroko airiki panō taxikase apuru pokona. Opyi nae nexiase 8me onuhtoḥ tonō moro omōtoḥ pona ytotoḥme.

Zara zao exikety: omōtoḥ inikahpoino

³⁵ Mame jaroase ynororo omōtoḥ inikahpoē pona. Morohne zumo ehtoḥ tukupse aḥtao eya, oxisā nexiase imepŷ omōtoḥ samo.

³⁶ Moro omōtoḥ erase tō esary nae nexiase, apuru tō taxikase airiki panō ke te, osa zumono te, osenuhmatoh roropa emero apuru tō ao. Moro mosa ehtoḥ atapona 25 meturume nexiase; ipuroroje toze meturume zokonaka nexiase.

³⁷ Moro osa zumō osēpataka nexiase zara jarao exikety maro. Ytoḥtoḥ kuroko airiki panō taxikase apuru tō pokona. Opyi nae nexiase 8me onuhtoḥ tonō moro omōtoḥ pona ytotoḥme.

Tapyi tō omōtoḥ inikahpoē pūto

³⁸ Zara po jarānao osa zumo nexiase toxixihmase omōtoḥ zao exikety pokona. Moro osa poe tomōse osa zumō taka osēpataka exikety zara maro. Moro tao okyno tō tukurikase tysahkase aḥtao jahkatoḥme tytororo tynekarorykōme.

³⁹ 4me meza tō nexiase, asakoro apotunuru wino osa, asakoro ipozery wino moro ao. Moro meza tō po okyno tō totapase jahkatoḥme tynekarorykōme te, jahkatoḥme tytororo rokē pyra, yrome tynekarorykōme roropa tyrypyrykō korokapotoḥme, zae pyra toehtopōpyrykō roropa korokapotoḥme.

⁴⁰ Jarao roropa moro osa etonie meza tō asakoropane nexiase, asakoro apotunuru wino, asakoro ipozery wino omōtoḥ inikahpoē pūto.

⁴¹ Morara exiryke meza tō 8me nexiase atapona: asakoropane osa zumō tao, asakoropane jarao, epona xine okyno tō etapatohme jahkatoḥme tynekarorykōme.

⁴² Moro meza tō asakoropane exiketomo, epona okyno tō tysahkase jahkatoḥme, topu risē nexiase kehko. Kae morohne ehtoḥ zokonaka meturume nexiase, zumo ehtoḥ 75 sētmeturume nexiase mosa ehtopo te, ipuroroje ehtoḥ 75 sētmeturume nexiase roropa. Moro meza tō po okyno etapatoh tōkehko rato tōkehko tyrise emero, tyahkasēme tynekarorykōme.

⁴³ Moro meza tō ehpiryme tōsē apoitoh nexiase 7 sētmeturume zokonaka ipuroroje. Okyno pū zahkasemy meza pona tyrise nexiase.

⁴⁴ Mame jaroase ynororo zara pona tapyi tao, moroto osa inunō asakoro nexiase. Toiro osenuhmāko ikurenaka, omōtoḥ inikahpoē pūto nexiase, zakorony osenuhmāko inikahpozakoxi, omōtoḥ ikurenāe pūto nexiase.

⁴⁵ Mokyro a turuse ywy moro osa osenuhmakety ikurenaka oturuketō esaryme nexiase, Ritonōpo tapyi tao erohketō esaryme.

⁴⁶ Osa zakorony osenuhmakety inikahpozakoxi imehnō oturuketō esaryme nexiase apoto apō poko erohketō esaryme. Mokaro oturuketō emero Zatoke pakomotyā nexiase, Rewi pakomotyamo. Mokaro rokē Ritonōpo omi poe omōnōko mā toto Ritonōpo ēpataka erohtoḥme.

Zara Ritonõpo Tapyĩ tao

⁴⁷ Mame moro zara Ritonõpo Tapyĩ tao zumo ehtoh tukupse mokyro a: tahramehme nexiase, 50 meturume mosa exiry, 50 meturume ipuroroje, enara. Ritonõpo Tapyĩ êpataka apoto apõ nexiase.

⁴⁸ Mame jaroase ynororo osa inunõ omõtoh pona Ritonõpo Tapyĩ taka. Moro ytotoh zumo ehtoh tukupse eya omõtoh tao. Mosa ehtoh asakoro meturume zokonaka nexiase, ipuroroje seti meturume nexiase. Apuru tõ topuxixime ehtoh toiro meturume zokonaka nexiase.

⁴⁹ Moro osa omõtoh esary zumo ehtoh 10 meturume nexiase mosa ehtopo te, 6 meturume nexiase ipuroroje exiry. Opyi nae nexiase onuhtohme morotona. Asakoro xikihmã nexiase omõtoh pũto, toiro apotunuru wino, zakorõ ipozery wino, enara.

41

¹ Imeĩpo jaroase ynororo osa inunõ taka Tapyi rãnaka, Osa Kurã taka.

Morotona ytotoh tukupse eya, oseruao meturume nexiase mosa exiry.

² Ipuroroje nexiase 5 meturume; apuru tõ nexiase asakoro meturume zokonaka seino te, asakoro meturume moino, enara. Mame moro osa inunõ tukupse eya: 20 meturume nexiase mosa exiry, 10 meturume nexiase ipuroroje exiry.

³ Morotoino toytose ynororo osa inunõ etyhpary pona. Morotona ytotoh tukupse eya toiro meturu mosa exiry te, ipuroroje oseruao meturume. Moro apuru tõ nexiase oseruao meturume zokonaka topuxixime exiry seino te, oseruao meturume zokonaka moino, enara.

⁴ Osa inunõ tukupse roropa eya: tahramehme nexiase 10 meturume mosa exiry te, 10 meturume ipuroroje exiry, enara. Osa irãnaõ moinakoxi nexiase. Mame ynara tykase ynororo ya:

— Sero osa Ritonõpo Esary Kurã Kuhse mana.

Osa tõ Ritonõpo Tapyĩ apuru poko

⁵ Mame Ritonõpo Tapyĩ tao apuru tukupse mokyro orutua a, oseruao meturume nexiase topuxixime exiry. Tapyi zomye osa tõ pitiko tuhke nexiase moro apuru poko, asakoro meturume ipuroroje nexiase emero porehme.

⁶ Moro osa tõ pitiko oseruao zara po nexiase. Toiro zara po 30me osa pitiko nae nexiase. Ritonõpo Tapyĩ apuru jaraono topuxixime hkopyra nexiase zara kaehxo aehtopo; moro osa tõ apõme moro apuru nexiase, yrome osexihpyra nexiase apuru pokona.

⁷ Naeroro Ritonõpo Tapyĩ apuru tõ eneryhtao jarao oxisã topuxixime aexiry nexiase kae apõ pona. Opyi tõ konõto asakoro nexiase apuru pokona jarao ahno onuhtohme nono poe zara irãnaõ pona, kaehxo exikety pona, enara.

⁸⁻¹¹ Apuru jaraohxo exikety moro osa tõ apurume topuxixime exiry 2½ meturume nexiase. Omõtoh nae nexiase osa tõ inikahpoẽ kyryryme. Imepỹ omõtoh roropa nexiase ikurenae osa tõ kyryryme. Tapyi zomye zara enease 2½ meturume ipuroroje. Nono epoe roropa nexiase oseruao meturume, osepune nexiase osa tõ apõ maro Tapyi apuru poko aexityamo. Tapyi zomye irãnao samo zara maro, oturuketõ esarykõ maro amerehmã nexiase 10 meturume ipuroroje exikety.

Tapyi xixi omõtoh wino

¹² Ritonõpo Tapyĩ poe xixi omõtoh wino amerehmã etyhpary po tapyi nexiase 45 meturume mosa exikety te, 35 meturume ipuroroje nexiase. Moro tapyi apuru tõ topuxixime exiry 2½ meturume nexiase emero porehme.

Ritonõpo Tapyĩ kuhtopõpyry kehko

¹³ Jarao Ritonõpo Tapyĩ tukupse mokyro orutua a: 50 meturume nexiase mosa exiry. Ritonõpo Tapyĩ etyhpory poe zara akuohnõko tapyi etyhpory pona xixi omõtoho wino 50 meturume roropa nexiase.

¹⁴ Ritonõpo Tapyĩ ãpataka ipuroroje amerehmã ao apotunuru wino te, amerehmã ao ipozery wino 50 meturume nexiase roropa.

¹⁵ Moro tapyi, Ritonõpo Tapyĩ poe xixi omõtoho wino mosa exiry tukupse roropa mokyro a amerehmã etyhpory po, ytotoho maro apotunuru wino te, ytotoho maro ipozery wino: 50 meturume moro nexiase kehko.

Ritonõpo Tapyĩ ehtoh poko

Osa inunõ Ritonõpo Tapyĩ omõtopo te, Osa Kurã maro, Ritonõpo Esary Kurã Kuhse roropa

¹⁶ apuru tõ tyõtose wewe ke nono poe osenuhmatoh pona. Moro ao osenuhmatoh apurutoh kehko nae nexiase.

¹⁷ Moro ao apuru tõ taxikase omõtoho etyhpory pona emero porehme

¹⁸ airiki ary panõ ke te, taporihke exiketõ ke, toiro airiki zoko panono, toiro taporihke exikety atakenaka apuru poko porehme. Toiro taporihke exikety asakoro ãmyty nae nexiase:

¹⁹ ahno ãmyty osãpataka airiki zoko panõ maro te, reã ãmyty osãpataka airiki zoko panõ maro. Moro sã nexiase apuru tõ poko emero,

²⁰ nono poe omõtoho etyhpory pona.

²¹ Ritonõpo Esary Kurã omõtoho inepuru tahramehme nexiase kehko.

Apoto apõ wewe risemy

Ritonõpo Esary Kurã Kuhse omõtoho etonie wewe risã nexiase

²² apoto apõ panono, toiro meturume zokonaka kae exiry nexiase. Ipuroroje toiro meturume nexiase. Inepuru tõ te, apõ apuru tõ wewe risã nexiase. Ynara tykase mokyro ya:

– Sero meza mã Ritonõpo Oesãkõ ãpataka exikety.

Omõtoho apuru tomo

²³ Ritonõpo Esary Kurã pona ytotoho etyhpory po omõtoho apuru nae nexiase, imepõ omõtoho apuru nae roropa nexiase Esary Kurã Kuhse taka ytotoho etyhpory po.

²⁴ Toiro omõtoho apuru asakoro zary nexiase mirihme irãnaka.

²⁵ Wewe risã moro omõtoho apuru nexiase kehko. Airiki panõ, taporihke exiketõ panõ roropa taxikase moro omõtoho apuru tõ pokona Ritonõpo Esary Kurã omõtohme, moro Tapyi apuru tõ samo.

²⁶ Moro Osa Kurã apuru tõ osenuhmatoh nae nexiase, apuru tõ taxikase roropa airiki zoko panõme.

42*Imepõ tapyi tõ asakoro Ritonõpo Tapyĩ pũto*

¹ Mame jaroase mokyro jarãnaka zara jaraõ pona, mame jaroase inikahpozakoxi imepõ tapyi taka ameke pyra moro tapyi wino, xixi omõtoho wino exikety.

² Sero tapyi inikahpozakoxi 50 meturume nexiase mosa exiry, 25 meturume nexiase ipuroroje exiry.

³ Toiro apuru amerehmã etonie nexiase 10 meturume exikety Ritonõpo Tapyĩ kuroko. Imepõ apuru zara etonie nexiase, jarao exikety etonie. Oseruao zara tõ nae nexiase osepokona. Zara kae exikety myahxo zao nexiase, zopinono mya hkopyra nexiase.

⁴ Moro tapyi rānakuroko inikahpozakoxi ytotoh nae nexiase 5 meturume ipuroroje exiry, 50 meturume mosa exiry, omōtoḥ tonō nexiase moro apuru pō.

⁵ Osa tō zara kaehxo exikety po zumo hkopyra nexiase kehko, kae hkopyra exiketō zumohxo nexiase kehko, myahxo apuru exiryke kae ahtao.

⁶ Moro osa tō osepokona aexityā zara tō oseruao nexiase kehko. Inepuru tō po pyra nexiase imehnō tapyi tō sā pyra zara konōto po.

⁷⁻⁸ Zara apitorymā po, nono po, tapyi apuru jaraono 50 meturume nexiase mosa exiry. Zokonaka sero apuru osa tō nae nexiase; zakorō zokonaka arypyra. Zara kaeno osa tō rokē nexiase porehme.

⁹⁻¹⁰ Moro osa tō zopino, tapyi etyhpyry po xixi tūtatoḥ wino, apuru toehpi-tose ahtao omōtoḥ nexiase zara jaraō pona.

Ritonōpo Tapyī poe ikurenae tapyi zakorō nexiase ipanono ameke pyra moro tapyi poe xixi omōtoḥ wino.

¹¹ Osa tō etonie ytotoḥ nexiase zakorō panono inikahpozakoxi. Oxisā kehko nexiase zumo exiry te, oxipanō nexiase toto, oxisā aomōtoḥ nexiase roropa.

¹² Omōtoḥ nexiase osa tō zopino ikurenae, etyhpyry xixi tūtatoḥ wino, apuru exipitory po.

¹³ Ynara tykase mokyro ya:

– Sero tapyi tō asakoro kure mā kehko Ritonōpo kyryryme. Moro tao oturuketō, Ritonōpo ēpataka ytoketō tonahsā kurā enahnōko mā toto. Moro osa tō kurāme exiryke, moro tao tynekarory kurā kurākāko oturuketō mana: tiriiku tōkehko, tynekarorykō tyrypyrykō korokapotohme te, popyra toehkō korokapotohme, enara.

¹⁴ Ritonōpo Tapyī tao oturuketō ahtao, mame tutūtarykō se toto ahtao zara jaraō pona toytotohme, tupōkō kurā oūko mā toto inomotohme moro osa tō tao. Imepỹ upo amurūko mā toto toytotohkōme ahno oximōtoḥ taka.

Ritonōpo Tapyī zumo ehtoh kuhnōko

¹⁵ Ritonōpo Tapyī tao tukuhkehse ahtao mokyro a, tutūtanohpose ywy eya tūtatoḥ ae xixi tūtatoḥ wino. Mame jarao tukuhse eya.

¹⁶ Ikuhtoh ke apuru mosā tukuhse eya xixi tūtatoḥ wino: 250 meturume nexiase.

¹⁷⁻¹⁹ Mame apuru tō tukuhse eya inikahpozakoxi te, ikurenaka te, xixi omōtoḥ wino, enara. Oxisā kehko nexiase 250 meturume mosa exiry.

²⁰ Moro sā apuru ke moro tapuruse nexiase, nono tahramehme samo 250 meturume mosa exiry, 250 meturume ipuroroje exiry, enara. Moro apuru tapiakase kurākō Ritonōpo kyryryme moro sā pyra ehtoh wino.

43

Ritonōpo oepyry ropa Tapyi taka

¹ Moromeīpo jaroase ynororo omōtoḥ pona xixi tūtatoḥ wino.

² Moro poe Ritonōpo Izyraeu tō Esē saerehkatoh oepyry enease. Ritonōpo omiry etase tuna konōto pohkane panaikatō samo. Nono po saereme toehse Ritonōpo saerehkatoh pokoino.

³ Sero enepotoḥ moro enepotoḥ sā nexiase Ritonōpo tooehse ahtao Jerusarē enahkapose. Moro enepotopyry sā roropa nexiase ynenehpyry tuna Kepaa ehpio po jahtao. Mame epukase nono pona jēmyty po nono pokoxi.

⁴ Ritonōpo saerehkatoh tomōse omōtoḥ kuroko xixi tūtatoḥ wino Ritonōpo Tapyī taka.

⁵ Mame janymyase Ritonõpo Zuzenu. Jaroase zara pona Tapyi taka, osenuhmase Ritonõpo Tapyi pehme nexiase Ritonõpo saerehkatohe ke.

⁶ Mokyro orutua ymaro nexiase, Ritonõpo omiry etase itapyi tao. Ynara nase ynoro ya:

⁷ – Ahno mükuru, tuisame jehtoh apõ taro mana. Taro ypoetory Izyraeu tõ maro exiko ase. Jüme toto tuisaryme exiko ase. Jesety kurã nuriame onyripyra ropa exiko mã toto, imehnõ neponãmary oneahmara exiko mã toto, tutuisarykõ ekepyry ononẽpyra exiko mã toto Ytapyi Kurã pũto.

⁸ Mokaro tuisa tomo a tytapyikõ konõto tyrise Ytapyi pũtokoxi ipunaka. Moro sã toiro apuru rokẽ nexiase yna apiakãko. Nuriame jesety kurã tyrise eya xine popyra ehtoh riryke eya xine. Morara exiryke toto zehno toehse ywy tonahkase toto ya.

⁹ Seromaroro kurehxo exiry eya xine tyneponãmarykõ oneahmara toehse toto ahtao, tutuisarykõ ekepyry mya aroryhtao roropa eya xine zonẽtohme. Moro riryhtao eya xine mokaro maro exiko ase jüme.

¹⁰ Tõturuse ropa Ritonõpo. Ynara tykase:

– Ahno mükuru, Izyraeu tõ zuruko Ytapyi Kurã poko, ipoko toto atamorepatohme. Amorepako toto ehxirotohme tyrypyrykõ poko.

¹¹ Toehxirose toto ahtao tynyrihpyrykõ xihpyry poko toto amorepako Ytapyi Kurã poko, osa tõ poko, omõtohe tonõ poko te, tũtatohe roropa, oty sã emero ehtoh poko te, ynyriphopyry poko te, jomiry omipona ehtoh poko, enara. Pape imeroko morohne poko emero inenerykõme ykyryry tõ ehtoh waro toto ehtohme jomiry omipona toto ehtohme.

¹² Ynara tyripotohe mana Ytapyi Kurã poko: moro nono emero Ytapyi zomye moro ypy emory po nono kurã mana, Jesaryme kurano nono kurãmana.

Apoto apony

¹³ Ynara apoto apõ zumo ehtoh kuhtoh mana Ritonõpo Tapyi zumo ehtoh kuhtopõpyry samo. Moro apoto apõ zomye ahkatopõpyry nexiase zokonaka meturume zueme exiry, zokonaka meturume ipuroroje exiry roropa. Ehpio nae roropa nexiase 25 sëtmeturume kae exiry.

¹⁴ Moro apoto apõ zokonaka kae hkopyra exikety, toiro meturume motye pitiko nexiase kae exiry. Moro zokonaka irãnaono asakoro meturume nexiase kae exiry, ½ meturume nexiase ehpio wino apoto apõ zomye. Moro zokonaka kae exikety ½ meturume nexiase ehpio wino moro zomye.

¹⁵ Moro zokonaka roropa asakoro meturume nexiase kae exiry, eporo okyno tõ tyahkase ahno nekarotyamo. Moro suime ehtoh asakoropane kaehxo nexiase kehko.

¹⁶ Moro apoto apõ zokonaka kaehxo exikety tahramehme nexiase 6 meturume mosa exiry te, 6 meturume ipuroroje exiry, enara.

¹⁷ Moro apoto apõ zokonaka irãnaono tahramehme roropa nexiase 7 meturume mosa exiry te, 7 meturume ipuroroje exiry, enara. Ehpikuroko ehpiry nexiase 25 sëtmeturume kae exiry. Moro zomye ahkatopõpyry ½ meturume ipuroroje nexiase. Opyi apoto apõ po xixi tũtatohe wino nexiase.

Apoto apõ kurãkary ropa Ritonõpo a

¹⁸ Ynara tykase Ritonõpo ya:

– Ahno mükuru, etako pahne jomiry oya: Moro apoto apõ tyrise ahtao ikurãkapõko mase ya onekarotyã zatyryke epona te, munu emaryke roropa epona, okyno tõ munuru totapase toto ahtao onekarorykõme.

¹⁹ Oturuketõ, Rewi pakomotyã rokẽ, Zatoke pakõ rokẽ oehnõko mã toto jẽpataka erohtohme. Ywy, Ritonõpo Oesẽkõ, morohne ripõko ase. Pui

orutua wātasenā ekaroko eya xine jahkatohme onekarorykōme oorypyrykō korokapotohme.

²⁰ Munu zokonaka apoiko tyritohme apoto apō potyry tō pona, kae aexihpyry po te, suime ehtoh asakoropane pona irānao aexihpyry po te, ehpio pona roropa emero porehme. Morara ahtao moro apoto apō kurākapōko matose ya ykyryry kurāme ehtohme.

²¹ Mokyro pui orutua apoiko onekarorykōme oorypyrykō korokapotohme. Mame mokyro jahkako esary po jarao amekexho Ytapyī esary winoino.

²² Yrokokoro poti orutua apoiko atapuropyra exikety zahkatohme onekarorykōme oorypyrykō korokapotohme. Apoto apō ikurākapoko ya imunuru ke, pui orutua munuru ritopōpyry saaro oya.

²³ Moro poko tōtyhkase awahtao pui orutua wātasenā apoiko, kaneru mūkuru maro, atapuropyra exiketomo,

²⁴ enehtohme ya, Ritonōpo a. Mokaro etapaxīpo sautu rīko oturuketō mana toto pona. Mame toto zahnōko tynekarorykōme ya.

²⁵ Mame kokoro rokē 7me ěmepyry aropōko matose toiro poti, toiro pui orutua maro, toiro kaneru mūkuru roropa zahkāko matose onekarorykōme oorypyrykō korokapotohme. Mokaro okyno tō atapuropyra exiketō rokē imenekako.

²⁶ 7me ěmepyry ae moro apoto apō kurākapōko mokaro oturuketō mana kure ehtohme apoto apōme.

²⁷ Moromeīpo moro 7me ěmepyry taropose ahtao tynekarorykō zahkapitōko mā mokaro oturuketō moro apoto apō po. Jahkāko mā toto okyno tomo zahkasē tytororo, ahno nekarory tō osepeme ehtohme, enara. Mame yzamaro exīko matose emero porehme. Ywy, Ritonōpo, oturunō.

44

Omōtoh xixi tūtatoh wino

¹ Mame jaroase mokyro orutua omōtoh jaraō pona, Ritonōpo Tapyī poe xixi tūtatoh wino. Moro omōtoh tapuruse nexiase.

² Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

– Sero omōtoh tapuruse exikehpyra mana; jūme onetapuruhmakara ropa exīko mana. Moro ae imehnō omōsaromepyra mā toto, ywy, Ritonōpo Izyraeu tō Esemu, moro ae tomōse jexiryke. Morara exiryke tapurusēme exīko mana jūme,

³ yrome tuisa morotona ytōko mana otuhse jeahmaryme jēpataka. Omōnōko mana osa inunō omōtoh ae, moro ae tūtāko roropa mana.

Ahno omomyry poko Ritonōpo Tapyī taka

⁴ Mame jaroase mokyro orutua omōtoh kuroko inikahpozakoxi, Ritonōpo Tapyī ēpataka. Tōsenuhmase jahtao Itapyī enease pehme sã Ritonōpo saerehkatoh ke. Toepukase ywy jēmyty po nono pokoxi, eahmatohme.

⁵ Mame ynara tykase Ritonōpo ya:

– Ahno mūkuru, tomeseke exiko emero enery poko oya emero etary poko roropa oya. Ynyripohpyry tō ekarōko ase oya Ytapyī poko. Imeroko emese kure samo onokākō jomi poe omōnōko Ytapyī taka, onokākō roropa omōsaromepyra exīko.

⁶ – Kaxiko mokaro Izyraeu tomo a, jomiry omipona pyra exiketomo a: “Ywy, Ritonōpo Oesēkō. Epo hnae onyrytyā nuriame ehtoh poko,” āko ase.

⁷ Ytapyī Kurā nuriame tyrise eya xine, imeimehnō ahno tonehse eya xine Ytapyī taka, tyrypyrykō onurumekara exiketomo, jomiry omipona pyra exiketomo, juaro pyra exiketomo. Tonehse toto zara pona Ytapyī taka, okyno

tõ totapase ahtao tynekarory kasery imunuru maro ekaroryhtao ya apoto apõ po. Moro sã nuriame ehtoh poko toehse oexirykõke osepeme kuehtohkõ tytahkase oya xine.

⁸ Jeahmatoh Ytapyĩ tao tyripose toto imehnõ nonory põkomo a; ynyriposhyry eya xine, imehnomo a tyrohmanohpose eya xine.

⁹ – Ywy, Ritonõpo Oesëkõ, ynara äko ase: imehnõ nonory pono, jãipotapihpyry onysahkara exiketõ, jomiry omipona pyra exiketõ, zara pona Ytapyĩ taka omõsaromepyra mana, torënase ynororo ahtao ro ypoetory Izyraeu tõ rãnao toexiry poko.

¹⁰ – Rewi pakomotyamo a Izyraeu tõ maro emero turumekase ywy tyneponãmarykõ eahmatohme tyya xine. Naeroro tuãnohsëme exiko mã toto.

¹¹ Erohnõko ro mã toto ypoetoryme Ytapyĩ tao omõtoh eraseme te, Ytapyĩ poko roropa; okyno tõ etapãko mã toto ahno nenehtyamo jahkatohme tytororo apoto apõ po, tynekaroryme roropa. Ahno rãnao eraximãko mã toto akorehmatohme.

¹² Tyneponãmarykõ eahmary poko toehse toh kynexine Izyraeu tõ maro, Izyraeu tõ iirypyryme tyripose eya xine. Morara exiryke ywy, Ritonõpo Oesëkõ, jomiry etapõko ase oya xine, mokaro tuãnohsëme exiko mã toto.

¹³ Erohpyra exiko mã toto oturuketõme, ykyryry kurã poko pyra exiko mã toto, upõtokoxy oehpyra mã toto. Jesary Kurã Kuhse pona omõpyra roropa mã toto. Toto wãnohtoh tynyrihpyrykõ xihpyry emetakame ynara mana:

¹⁴ Ytapyĩ omõtoh eraseme rokë toto riko ase, enara.

Oturuketomo

¹⁵ Ynara tykase Ritonõpo Kuesëkomo:

– Turumekase jahtao Izyraeu tomo a emero porehme, oturuketõ Rewi pakomotyamo, Zatoke pakomotyã anamonohpyra toh nexiase, toerohse toto kokoro rokene Ytapyĩ tao. Seromaroro erohnõko mã toto jëpataka tynekarorykõ zahkary poko okyno kasery, munu roropa apoto apõ po.

¹⁶ Mokaro rokë omõnõko mã toto Ytapyĩ taka, erohnõko apoto apõ poko te, akorehmãko roropa mã toto jeahmary poko Ytapyĩ tao.

¹⁷ Aomomyrykohtao zara omõtoh ae Ytapyĩ Kurã taka upo amurũko mã toto mauru panõ risemy. Aerokurukohtao zara po Ytapyĩ tao roropa kaneru hpoty risë anamurupyra mã toto.

¹⁸ Tupuhpyrykõ po mauru panõ risë riko mã toto, axiakã amurũko mauru panõ risemy roropa; yrome enãkutara toehtohkõme zamareary anamurupyra mã toto.

¹⁹ Ytopyra ro toto ahtao jarãnaka ahno maro ehtohme upo oũko mã toto toerohtohkõ zupony Ytapyĩ Kurã tao, ikurãkatohme osa kurã po. Imepỹ upo amurũko mã toto tupõkõ kurã imehnõ onyryhmara ehtohme.

²⁰ – Oturuketõ tupuhpyrykõ onywyhnapopyra mã toto, mosahxo roropa tũsetykõ onyripopyra mã toto, yrome kure rokë zũsety sahapõko mã toto.

²¹ Uwa eukuru jehnahpyry onëpyra oturuketõ mana ytosasaka toto ahtao zara pona Ytapyĩ taka.

²² Jomi poe oturuketõ pytasaromepyra mã toto pytỹpo maro te, inio nurumekahpyry maro roropa, yrome pytãko rokë mana orutua poko exipitopyra exikety maro te, imepỹ oturukety pytỹpyry maro toorihse inio ahtao, enara.

²³ – Ypoetory tõ amorepãko oturuketõ mana, kure ehtoh oxisã pyra mana popyra ehtoh maro. Nuriame exikety oxisã pyra mana kure exikety maro.

²⁴ Osepune pyra exiketõ oepyryhtao oturuketomo a zae apiakatohme, jomihpyry omipona morohne apiakãko mã toto. Oseahmatoh riko roropa mã

toto jomihpyry omipona te, jomihpyry omi poe oserematoh kurã rïko roropa mã toto.

²⁵ — Aorihityã ekepyry anapopyra oturuketõ mana. Tapose ahtao eya nuriamẽ exïko mana. Yrome jomiry omi poe tumy ekepyry apõko mana te, tyse te, tumũkuru te, turui te, takorony te, toryxiry tynioke pyra exikety rokene, enara.

²⁶ Imeïpo tukurikase ropa ahtao eraximãko 7me ãmepyry.

²⁷ Mame omõnõko zara pona Ytapyï taka tynekarory zahkatohme kure ehtohme ropa, aerohtohme ropa Ytapyï tao. Ywy, Ritonõpo Oesëkõ, oturunõ.

²⁸ — Tymõkomoke exïko oturuketõ mana: ywy ase toto mõkomoryme samo. Nono esẽme exipyra exïko mã toto Izyraeu tõ nonory po: ywy ase toto nonoryme samo.

²⁹ Ahno nekarohpyry, tonahsẽ tiriiku tõkehko te, inekarotyã tyrypyrykõ korokapotohme te, zae pyra toehtohkõ korokapotohme roropa, oturuketõ napyryme exïko. Ahno nekarohpyry ya Izyraeu tõ nonory po emero oturuketõ kyryryme exïko.

³⁰ Tonahsã apoipitoryhtao kure exikety tokarose ahtao ya morohne emero oturuketõ napyryme exïko. Pão riryhtao ahno a, wyi ekeiryhtao eya xine apitorymã ekarõko mã toto oturuketomo a tynekaroryme ya, mame moro sã ahtao kure rokẽ itapyï taõkõ rïko ase.

³¹ Tamoreme okyno toorihse ahtao te, torõ tõ roropa tosekase toto ahtao roropa onokyro a mokaro onõpyra oturuketõ mana.

45

Nono tapiakase Ritonõpo esaryme

¹ Mame nono apiakaryhtao oya xine Izyraeu tõ esaryme, zokonaka apiakãko matose Ritonõpo Oesëkõ esaryme. Moro nono zumo exiry ynara exïko mana: toze kirometuru zokonaka mosa exiry te, 10 kirometurume ipuroroje exiry, jesaryme kurano.

² Moro nono po Ritonõpo Tapyï Kurã esaryme exïko mana, nono tahramehme 250 meturume mosa exiry, 250 meturume ipuroroje exiry, enara. Moro Tapyi esary zomye amerehme exïko mana 25 meturume ipuroroje exiry.

³ Moro nono poe zokonaka tapiakasẽme exïko toze kirometuru zokonaka mosa exiry, omame kirometuru ipuroroje exiry, enara. Moroto Ritonõpo Tapyï Kurã exïko mana, Osa Kurã Kuhse, Ritonõpo esaryme moroto mana.

⁴ Sero nono zokonaka Ritonõpo poe kurãme exïko Izyraeu tõ nonory po, tapiakase oturuketõ esaryme, Ritonõpo Tapyï Kurã tao erohketõ esaryme. Moroto exïko itapyïkõ mana; moroto roropa Ritonõpo Tapyï esary kurano.

⁵ Mame moro nono akorony toze kirometuru zokonaka mosa exikety te, 5 kirometuru ipuroroje roropa tapiakase Rewi ekyry tõ esaryme ehtohme, Ritonõpo Tapyï Kurã tao erohketõ esaryme. Moroto pata tõ exïko mana mokaro esaryme ehtohme.

⁶ Osemyhto moro nono zokonaka kurã maro imepỹ nono ropa exïko 12½ kirometuru mosa exiry te, 2½ kirometuru ipuroroje exikety tapiakase patame ehtohme emero rokẽ Izyraeu tõ esaryme ehtohme.

Nono tuisa esaryme

⁷ Izyraeu tõ nonory zokonaka tuisa nonoryme exïko. Ritonõpo Tapyï Kurã nonory poe, pata tõ nonory poe roropa, tuisa nonoryme exïko xixi omõtoh winakoxi tuna konõto Metiteraneu pona te, xixi tũtatoh wino tuisa nonoryme

exīko Izyraeu tō nonory ehpiōkō pona. Xixi tūtatoh winoino xixi omōtoh pona moro nono mosa ehtoh oxisā mana toiro oxiekyry tō nonory maro.

⁸ Sero nono zokonaka tuisa esaryme exīko Izyraeu nonory po, imehnō Izyraeu tō nonory anapoipyra ynororo ehtohme; nono akoīpyry nomōko mana emero imehnō oxiekyry tō esaryme.

Omoxi ehtoh kuhtopo

⁹ Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkomo:

– Izyraeu tō tamuximākomo, epo hnae! Oorypyrykō poko pyra ehtoko! Imehnō onetapara ehtoko! Jamihme pyra exiketō mōkomory anapoipyra ehtoko! Zae ehtoh poko rokē ehtoko! Ypoetory tō anaropopyra ropa ehtoko toto nonory poe, āko Ritonōpo Oesēkō mana.

¹⁰ – Zae omoxinety ke, zae ikuhtoh ke roropa osepekahtoko, mōkomo ekamotoko roropa.

¹¹ – Toiro kiru arexi tōkehko miu karamame mana. Toiro rituru miu karamame mana.

¹²⁻¹⁴ – Ynara enehnōko matose onekarorykōme: tiriiku tapoise ahtao oya xine otupikō poe 60me apoiryhtao toiro enehnōko matose onekarorykōme; sewata ahtao morararo, 60me apoiryhtao toiro enehnōko matose onekarorykōme. Azeite ahtao 100me apoiryhtao oya xine toiro enehtoko onekarorykōme.

¹⁵ Oeky tō kaneru tō Izyraeu nonory po, 200me ahtao toiro enehtoko onekarorykōme.

– Tiriiku tōkehko enehtoko, okyno tō maro jahkatohme tytororo, onekarorykōme osepeme ehtohme, oorypyrykō korokapotohme. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, morohne ripōko ase oya xine.

¹⁶ – Jomi poe tynekarorykō arōko ahno mana emero Izyraeu tō nonory po tutuisarykomo a Izyraeu tō esemy a.

¹⁷ Mame okyno tō ekarōko mokyro tuisa mana jahkatohme tytororo, tiriiku tōkehko maro te, uwa eukuru jehnahpyry maro, Izyraeu tō nekaroryme emero. Moro rīko mana Oseahmatoh Nuno Kasenato po te, oserematoh tonō po te, imehnō oseahmatoh po emero. Okyno tō ekarōko mana tynekarorykōme iirypyrykō korokapotohme, tiriiku tōkehko maro, okyno tō zahkatohme tytororo te, tynekarory roropa osepeme ehtohme Izyraeu tō rypyry korokapotohme.

Paxikoa poko

(Exutu 12.1-20)

¹⁸ Mame ynara tykase Ritonōpo:

– Ēmepyry apitorymā po, nuno apitorymā po pui orutua kure exikety etapāko matose Ytapyī Kurā kurākapotohme.

¹⁹ Mokyro munuru zokonaka apoīko oturukety mana, oorypyrykō korokapotohme. Mame moro munu rīko mana Ritonōpo Tapyī omōtoh ehpiry pokona te, apoto apō potyry 4mākō pona te, imehnō omōtoh ehpio pokona zara po Tapyi Kurā tao.

²⁰ Mame ěmepyry 7mā po moro nuno po moro sā tyrīko ropa matose imehnō rypyry korokapotohme; otarame iirypyryme toehse mana tyyrypyry poko se pyra ahtao, otarame tuaro pyra mā ynororo. Mame moro ke Ytapyī Kurā kurākāko matose.

²¹ – Mame ěmepyry 14me ehtoh po nuno apitorymā po Oseahmatoh Paxikoa poko tyripitōko matose. 7me ěmepyry arōpōko matose wyi porutatoh maro pyra enahnōko matose.

²² Ĕmepýry osemazupu po Oseahmatoh poko, okyno ekarōko tuisa mana, pui orutua etapatohme tyrypyry korokapotohme, ahno porehme rypyry korokapotohme roropa.

²³ Kokoro rokē 7me Ĕmepýry ae oseahmatoh poko toto ahtao okyno tō ekarōko mana etapatohme tynekaroryme Ritonōpo Tosēkomo a 7me pui orutua komo te, 7me kaneru tō roropa atapuropyra exiketomo. Mokaro zahkāko mana tytororo. Kokoro rokē toiro poti roropa etapāko mana oorypyrykō korokapotohme.

²⁴ Pui orutua maro te, kaneru maro roropa totapase ahtao onekarorykōme tiriiku tōkehko ekarōko roropa matose 17½ riturume te, azeite 3 rituru maro.

*Oseahmatoh Tapyi Pisarara poko
(Rewitiku 23.33-43)*

²⁵ — Mame Ĕmepýry 15me ehtoh po, nuno 7mā po Oseahmatoh Tapyi Pisarara poko, okyno tō ekarōko tuisa mana kokoro rokē 7me Ĕmepýry ae oorypyrykō korokapotohme te, moro saaro okyno tō zahkāko mana tytororo te, moro saaro tiriiku tōkehko ekarōko mana tynekaroryme azeite maro, enara.

46

Tuisa oseahmatoh maro

¹ Mame ynara tykase Ritonōpo Kuesēkomo:

— Moro omōtoħ xixi tūtatoħ wino tapurusēme exīko 6me Ĕmepýry ae, yrome oserematoħ ae totapuruhmakasēme exīko mana, Oseahmatoh Nuno Kasenato ae roropa.

² Mame tuisa ytōko zara poe jarao osa omōtoħ taka. Moro tao eraximāko mana xikihme omōtoħ pūto, tynekarorykō zahkatoħ zano oturuketomo a; okyno zahkāko tytororo te, osepeme ehtoh zahkāko roropa mā toto, enara. Ritonōpo eahmāko tuisa mana moroto, mame tūtāko ropa mana. Moro omōtoħ totapuruhmakasēme exīko mana kokonie pukuro pona.

³ Oserematoħ po te, Oseahmatoh Nuno Kasenato po roropa tosekumuru po porohnōko imoihmākō mana Ritonōpo eahmaryme omōtoħ ĕpataka.

⁴ Oserematoħ po okyno tō enehnōko tuisa mana jahkatohme tynekaroryme Ritonōpo a: toiro kaneru inunomo, 6me kaneru mūkuru tō maro, emero atapuropyra exiketomo, jahkatohme tytororo.

⁵ Kaneru inunō maro tiriiku tōkehko puhturu enehnōko roropa mana tynekaroryme Ritonōpo a, 17½ riturume ipuhturu. Kaneru mūkuru tō maro ise toehtoh ekarōko roropa mana. Moro 17½ riturume ipuhturu maro 3 riturume azeite enehnōko roropa mana.

⁶ Oseahmatoh Nuno Kasenato po pui mūkuru enehnōko mana, kaneru inunō maro, kaneru mūkuru tō 6mākō maro atapuropyra exiketō tynekaroryme.

⁷ Moro pui mūkuru maro te, kaneru inunō maro 17½ riturume tiriiku puhturu enehnōko mana; mokaro kaneru mūkuru tō maro ise toehtoh ekarōko tuisa mana. Moro 17½ riturume ipuhturu maro 3 riturume azeite enehnōko mana.

⁸ Mame tuisa ytōko ropa mana osa inunō omōtoħ kuroko omōtoħ ae aomōtopōpyry samo.

⁹ — Mame Ritonōpo eahmary poko ahno oximōme toehse ahtao oseahmatoh poko, mokaro tomōse exiketō omōtoħ ae inikahpozakoxi tūtāko mā toto tūtatoħ ae ikurenae tōtyhkase toto ahtao Ritonōpo eahmary poko. Mokaro

tomõse exiketõ omõtoh ae ikurenae tûtäko mä toto omõtoh ae inikahpoza-koxi. Tûtara ropa mä toto tomõtopõpyrykõ ae ropa, yrome moro omõtoh etonie ae tûtäko mä toto.

¹⁰ Mokyro tuisa omõnõko mana imoihmäkõ omomyryhtao; tûtäko ropa mana imoihmäkõ tütary ropa ahtao.

¹¹ Oseahmatoh poko tõximõse awahtao xine Ritonõpo eahmaryme, 17½ riturume tiriiku puhturu enehnõko matose pui mükuru maro, pui pyra ahtao kaneru inunõ maro. Mame kaneru mükuru tõ maro ise toehtoh ekarõko mä Ritonõpo eahmane. Moro 17½ riturume tiriiku puhturu maro 3 riturume azeite enehnõko roropa mana.

¹² – Tynekarory enepyry se tuisa ahtao Ritonõpo a jahkatohme tytororo te, osepeme ehtohme ropa ahtao, omõtoh xixi tütatoh wino zara pona Tapyi tao totapuruhmakasẽme exiko mana aomõtohme. Tynekarory ekarõko mana tynekarory ekarory sã oserematoh ae, mame tutütase ropa ynororo ahtao moro omõtoh tapurusẽme exiko ropa mana.

Tynekarory kokoro rokene

¹³ Ynara tykase Ritonõpo:

– Ëmepyry ae rokẽ kaneru mükuru, toiro jeimamyry exikety atapuropyra exikety, zahkãko matose tytororo, onekarorykõme Ritonõpo a. Kokoro rokẽ morara tyriko matose.

¹⁴ Moro maro kokoro rokẽ 1½ kirume tiriiku apohpyry enehnõko matose onekarorykõme, toiro rituru azeite maro zoximatohme tiriiku maro. Jomi poe jũme moro ynyripohpyry riiko matose.

¹⁵ Kaneru mükuru, tiriiku maro apohpyry, azeite maro enehnõko matose kokoro rokene onekarorykõme Ritonõpo a jũme.

Tuisa poko nono esẽme exiry poko

¹⁶ Ynara tykase Ritonõpo:

– Tynonory ekaroryhtao tuisa a tumükuru a tynekaroryme eya mokyro mükuru esaryme exiko mana tumy ekyryme aexiryke.

¹⁷ Yrome mokyro tuisa a tynonory ekaroryhtao typoetory a, moro nono exiko ropa tuisa nonoryme ropa mana Jeimamyry Emyhpokatoh ropa toehse ahtao. Moro nono tuisa nonoryme mana jũme, imükuru tõ maro.

¹⁸ Mokyro tuisa imepỹ nonory onupuxihkasaromepyra mana. Nono ekarory se ynororo ahtao tumükuru tomõ a, tynonory poe rokẽ moro ekarõko mana, ypoetory tõ onyryhmara ehtohme, inonory anapoipyra aehtohme roropa.

Kaxiri ahnotoh Ritonõpo Tapyi tao

¹⁹ Moromeiõpo mokyro orutua jaroase omõtoh pona osa tõ taka osenuhmatoh inikahpozakoxi. Moro osa tõ kurãme kehko nexiase oturuketõ esaryme. Mame osa tonepose ya osa kurãkõ poe xixi omõtoh wino.

²⁰ Ynara tykase ynororo:

– Taro tõsẽ ahnõko oturuketõ mana ahno nekarotyã tyrypyrykõ korokapotohme, zae pyra toehtohkõ korokapotohme; moroto tiriiku risẽ ekeiko roropa mä toto ahno nekarohpyry. Morara ahtao Ritonõpo kyryry kurã anaropyra jarãnaka zara pona, imehnõ ryhmaryino.

²¹⁻²² Mame jaroase ynororo jarãnaka zara pona. Moroto asakoropane zarapohxyry po zara tõ zumo hkopyra exiketõ enepoase ya 20 meturume mosa exiry, 15 meturume ipuroroje exiry.

²³ Emero zara pitiko tapuruse topu risẽ ke. Mame moro apuru tõ pokona apoto esary nexiase.

²⁴ Ynara tykase ynororo ya:

– Senohne tōsē ahnotohme mana, ahno nekarotyā ahnōko mā toto erohketomo Ritonōpo Tapyī tao.

47

Tuna tūtary Ritonōpo Tapyī tae

¹ Mame jaroase ropa mokyro orutua Tapyi omōtoh pona. Moro poe Tapyi omōtoh zopino tuna tūtāko nexiase soesoekane sā exikety; sararakaneme ytōko nexiase xixi tūtatoh wino, moro Tapyi ēmyty xixi tūtatoh wino nexiase. Moro tuna tūtāko nexiase Tapyi zopinoino, apuru ikurenae isararame ytōko apoto apō kuroko ikurenaka.

² Mame jaroase mokyro Tapyi nonory poe omōtoh ae inikahpozakoxi jarānaka moro omōtoh pona xixi tūtatoh wino. Moroto tuna iporiry tutūtase omōtoh poe ikurenaka.

³ Tymarāke mokyro a tukuhse 500 meturume ikurenaka xixi tūtatoh wino. Tuna takuohpose ya ynororo, zueme pyra nexiase ypyrakū pona rokene.

⁴ Moromeīpo tukuhse 500 meturume ropa, moroto tuna zueme exiry jesekumuru pona toehse. 500 meturume ropa tuna zueme exiry ymetỹ eary pona nexiase.

⁵ Mame tukuhse ropa ynororo 500 meturume ropa, tuna zueme nexiase, anakuohsaromepyra exiase zuemehxo exiryke.

⁶ Ynara tykase ynororo ya:

– Ahno mūkuru, senohne emero eneko kure wenikehpyra oehtohme!

Naeroro jaroase ropa tuna ehpio pona ropa.

⁷ Toeporehkase jahtao morotona osenuhmase: moroto wewe tō tuhke nexiase tuna ehpiuroko asakoro ro.

⁸ Mame ynara tykase ynororo ya:

– Sero tuna yhtōko xixi tūtatoh wino tuna Joatāo kuaka, myaro tuna konōto Aorikyhyry pona. Morotona toehse ahtao tuna sāme aexihpyry etyorōmāko mana tuna anusasame ehtohme.

⁹ Mame emero nono kuroko sero tuna ytoryhtao emero rokē onokyro tō exīko kana tō maro. Tuna konōto Aorikyhyry tunary rīko sero tuna kure ropa, isene ehtoh enehnōko mana nono kuroko ytoryhtao.

¹⁰ Tuna enatyry Ketī wino tuna enatyry Ekerāī pona kana anỹnanō osenēko mā toto tuna konōto ehpiuroko. Moroto tarāpa tō rīko mā toto xixi aka anorytohme. Moroto kana itamurume exīko mana, tuhke tyotyoro kana tō exīko roropa tuna Metiteraneu kuaō samo.

¹¹ Yrome ikuhpo pitiko tō kuaō, pēkamā kuaō roropa tuna onukurākara mana. Moroto rokē exīko mana sautu ritohme.

¹² Mame moro tuna asakoro ehpiuroko eperytaketō emero rokē ahtāko mana. Zary tō aremāpyra mana, eperytakehpyra moro wewe mā kehko. Emero nuno po epery tō exisenā exīko mā kehko, tuna oehkehpyra exiryke Ritonōpo Tapyī tae. Moro epery tō tonahsēme kurāme exīko mana, zary tō opime exīko.

Nono ehpiō exiketomo

¹³ Ynara tykase Ritonōpo:

– Ynara ononorykō ehpio exīko apiakatohme 12me oxiekyry tō nonoryme; Joze ekyry tomo a asakoro zokonaka apoiryke.

¹⁴ Jomiry etapoase atamuru tomo a sero nono ekarory poko eya xine inonorykōme ehtohme. Naeroro seromaroro moro nono apiakatoko 12me oxisā oesarykōme ehtohme.

15 – Ehpio inikahpozakoxi ytōko xixi tūtatoh wino tuna konōto Metiteraneu poe pata Heterō pona, onuhtoh Hamate pona pata tō Zetate pona,

16 Perota maro te, Xipiraī maro (moroto irānao pata Tamaxiku tuisary nonory maro pata Hamate tuisary nonory maro) pata Hatikō maro (pata Haurā tuisary nonory ehpiō po).

17 Naeroro nono ehpiō inikahpozakoxi ytōko mana Metiteraneu poe xixi tūtatoh wino pata Enō pona, Tamaxiku nonory Hamate nonory roropa inikahpozakoxi ehpiōme exīko mā kehko.

18 – Ehpio xixi tūtatoh wino ytōko ikurenaka osa poe irānao Tamaxiku tuisary nonory maro Haurā tuisary nonory maro. Tuna Joatāo nono apiakāko mana Izyraeu nonory xixi omōtoh wino te, Kireate nonory maro xixi tūtatoh wino pata Tamara pona tuna konōto Aorikyhyry pona roropa.

19 – Ikurenae nono ehpio ytōko ikurenaka, xixi omōtoh wino pata Tamara poe tutunake exikety Kate Meripa pona inikahpozakoxi Ejitu ehpiuroko tuna Metiteraneu pona.

20 – Ehpio xixi omōtoh wino tuna Metiteraneu me mana ytōko inikahpozakoxi osa pona onuhtoh Hamate poe xixi omōtoh wino.

21 – Moro nono apiakatoko oxiekyrymākomo esaryme;

22 jūme oesarykōme exīko mana. Ononorykō apiakaryhtao oya xine imehnō nonory pōkō amaro xine toehse ahtao toemūkuase ynaroro ahtao taro, nono apoīko roropa mā toto tosarykōme. Mokaro rīko matose Izyraeu tō riry samo, nono menekatoh apoīko mā toto asā xine Izyraeu tō maro.

23 Imehnō nonory pōkō emero amaro xine exiketō nono apoīko mā toto tosarykōme Izyraeu tō oxiekyry tō maro, moroto mokaro maro toehse toto exiryke. Ywy, Ritonōpo Oesēkō, oturuno.

48

Izyraeu tō nonory apiakary

1-7 Nono ehpio inikahpozakoxi ytōko xixi tūtatoh winakoxi tuna konōto Metiteraneu poe pata Heterō pona, onuhtoh Hamate pona, pata Enom pona, Tamaxiku tuisary nonory ehpio pona Hamate maro. Emero Izyraeu tō oxiekyry tō nono apoīko mā toto nono ehpiō poe xixi tūtatoh winoino tuna konōto Metiteraneu pona, xixi omōtoh pona, atakenaka inikahpoino ikurenaka: Tā te, Asea te, Napatari te, Manase te, Eparaī te, Rupē te, Juta, enara.

Nono Ritonōpo esaryme

8 Mame Juta nonory ehpio poe nono tapiakasēme exīko nono kurāme ehtohme. Inikahpoe ikurenaka moro nono ipuroroje 12½ kirometurume exīko. Xixi tūtatoh wino poe xixi omōtoh pona moro nono mosa ehtoh oxisā tapiakasēme exīko mana nono tokarose aexityā samo oxiekyry tomo a. Ritonōpo Tapyiny moro rānao exīko mana.

9 Moro nono rānao nono tapiakasēme exīko Ritonōpo esaryme 12½ kirometurume mosa exiry, 10 kirometurume ipuroroje exiry, enara.

10 Zokonaka moro nono kurā mā oturuketō nonoryme exīko: toto esary ehpiōkō inikahpozakoxi te, ikurenae roropa 12½ kirometurume exīko, ehpiō kō xixi tūtatoh wino te, xixi omōtoh wino roropa 5 kirometurume exīko. Irānao Ritonōpo Tapyī kurā exīko mana.

11 Moro nono kurā tokarosēme exīko oturuketomo a Zatoke pakomotyamo a. Amonohkara jomihpyry omipona toh nexiase; imehnō Izyraeu tō maro pyra nexiase toto zae pyra ehtoh poko, imehnō Rewi ekyry tō sā pyra.

¹² Morara exiryke nono tokarosēme exīko eya xine Rewi tō ekyry nonory pūto, nono kurano, imepỹ nono kure ehtoh motye.

¹³ Rewi ekyry tō roropa nono apoīko mā toto tosarykōme mokaro oturuketō nonory ehpio pūto, 12½ kirometurume mosa exiry, 5 kirometurume ipuroroje, enara.

¹⁴ Moro nono tapiakase Ritonōpo esary kurāme, kurehxo mana, imepỹ nonory kure ehtoh motye. Moro nono anapiakara matose, onekaropyra roropa matose imehnono a tineru apoitohme, onymyakāmara roropa matose imepỹ ke, imehnō esaryme exipyra mana ipunaka. Nono kurāme mana Ritonōpo esaryme exiryke.

¹⁵ Mame moro nono akoīpyry 12½ kirometurume mosa exiry, 2½ kirometurume kurāme pyra mana. Emero rokē ahno esaryme exīko mana. Moroto osesarīko mā toto nono arykāko, enara. Patame exīko moro rānao mana,

¹⁶ tahramehme sã exīko, 2.250 meturume mosa exiry, ipuroroje exiry, enara.

¹⁷ Pata zomye amerehme exīko 125 meturume ipuroroje exiry.

¹⁸ Mame pata tyrikehse ahtao Ritonōpo nonory kurã pūto, moro nono akoīpyry - 5 kirometurume mosa exiry, 2½ kirometurume ipuroroje exiry xixi tūtatoh wino te, 5 kirometurume mosa exiry, 2½ kirometurume ipuroroje exiry xixi omōtoh wino, moro nono arykāko mā toto pata pōkomo tutupikōme.

¹⁹ Moro pata pōkō emero rokē oxiekyry tō poe moro nono arykāko mā toto.

²⁰ Morara exiryke moro nono emero tahramehme sã exīko 12½ kirometurume mosa exiry, ipuroroje exiry, enara. Moro ao pata nonory exīko mana.

Tuisa nonory

²¹⁻²² Mame Ritonōpo Tapyĩ esary tapiakase ahtao, oturuketō nonory roropa, Rewi ekyry tō nonory maro, pata nonory roropa tapiakase ahtao moro nonory 12½ kirometurume poe, nono akoīpyry emero xixi tūtatoh wino moro nono akoīpyry maro xixi omōtoh wino tuisa nonoryme exīko. Xixi tūtatoh wino tuisa nonoryme exīko Izyraeu nonory ehpio exikety pona, xixi omōtoh poe tuna konōto Metiteraneu pona. Inikahpozakoxi tuisa nonoryme exīko mana Juta nonory ehpiry pona, ikurenaka Pējamĩ tō nonory ehpiokoxi pona.

Imehnō oxiekyry tō nonory

²³⁻²⁷ Moro nono kurã poe ikurenaka mokaro imehnō oxiekyry tō nonory apoīko mā toto tosarykōme, Izyraeu tō nonory ehpio poe xixi tūtatoh poe, xixi omōtoh wino tuna konōto Metiteraneu pona, atakenaka inikahpoe ikurenaka: Pējamĩ, Ximeão, Isakaa, Zepurō, Kate, enara.

²⁸ Mame Kate nonory ikurenaka exīko mana xixi omōtoh wino pata Tamara poe typōke pixo exikety Kate pona, morotoino inikahpozakoxi xixi omōtoh wino Ejitu nonory ehpiuroko tuna konōto Metiteraneu pona.

²⁹ Ynara tykase Ritonōpo:

– Moro sã nono apiakāko matose zokonaka ekarotohme Izyraeu tō oxiekyry tomo a, ekarotohme typoenomo a, typakomotyamo a, enara.

Pata Jerusarē omōtoh tonomo

³⁰⁻³⁴ 12me omōtoh nae exīko pata Jerusarē pona omōtohme. Toiro apuru konōto mosa exiry 2.250 meturume exīko; oseruao omōtoh nae exīko, emero tosehke oxiekyry tō esety ke. Omōtoh tonō apuru inikahpozakoxi esehpāko oxiekyry tō esety ae: Rupēme, Jutame, Rewime, enara. Apuru ao xixi tūtatoh wino omōtoh toshepasēme exīko Jozeme, Pējamĩme, Tāme, enara. Apuru ikurenaka omōtoh esety exīko roropa Ximeãome, Isakaame, Zepurōme, enara.

Apuru xixi omōtoḥ wino omōtoḥ esehpāko Kateme, Aseame, Napatarime, eñara.

³⁵ Moro apuru mosa exiry pata zomye tytororo 9 kirometurume exīko mana. Mame moro pata esety taroino ynara exīko mana: “Ritonōpo Kuesēkō taro mana.”

TANIEU Daniel Ekarotopo

Sero *Tanieu* tymerose juteu tō etuarimaryhtao te, tyryhmase roropa toto ahtao. Toto akorehmary se Tanieu nexiase penekehpyra toto ehtohme, onenetupuhkehpyra roropa toto ehtohme. Imeīpo popyra exiketō jami-tunuru enahkapōko Ritonōpo mana. Mame tynonoke Izyraeu tō exīko ropa, imehnō namotome pyra. Ekarōko:

1. Tanieu ehtopōpyry poko epe tō maro Papironia po, morotona tarose toto exiryke namotome. Onenetupuhkehpyra toh nexiase, Ritonōpo omiry omipona roropa. Naeroro orēpyra toehse tukupse toto ahtao.

2. Ritonōpo enepotopōpyry Tanieu a: tuisa tō poko tuarōtanohpotohme, orēpyra toto ehtoh poko, toto enahkary ropa poko, enara. Imeīpo Ritonōpo jamitunuru poe juteu tō orēpyra exīko rahkene.

Sero pape ao

Tanieu ehtoh epe tō maro 1.1–6.28

Enepotopōpyry Tanieu a 7.1–11.45

1. Onokyroimo asakoropane 7.1-28

2. Kaneru te, poti maro 8.1–9.27

3. Ritonōpo nenyokypyry 10.1–11.45

Etyhpyryme ehtopo 12.1-13

Juteu tō nuasemākō Napukotonozo esao

¹ Mame tuisame Jeokā kynexine Juta tō nonory po, mame oseruao jeimamyry taropose ahtao eya Juta tō tuisaryme, tuisa Napukotonozo tooehse Papironia poe etonase Jerusarē pōkō maro. Isoutatu tomo a pata Jerusarē tomyehmase moro pōkō poremākatohme.

² Pata Jerusarē typoremākapose Ritonōpo a Napukotonozo a. Ritonōpo Tapyī mōkomory, uuru risē tōkehko tarose roropa eya, Papironia pona, tyneponāmary eahmatoh taka tyritohme, mōkomo typyne exiketō esaka. Ahno tarose roropa eya typoetoryme.

³ Mame typoetory Axipenaze tykohmase Napukotonozo a, tytapyī konōto poko erohketō tuisary, ynara tyripose ynoro eya:

– Ynapoityā Izyraeu tō wino, nuasemākō imenekako, tuisa tō mūkuru tomo te, tamuximākō mūkuru tō roropa.

⁴ Kurākō rokē imenekako, ahmitara exiketomo; tuaro exiketomo, ta-morepase exiketomo, emese kure toto ehtohme jakorehmananōme ytapyī konōto tao. Toto amorepāko mase papironio tō omiry poko, isekeremary waro toto ehtohme, imerory waro roropa toto ehtohme, tykase tuisa.

⁵ Mokaro nuasemākō tautuhmapose tuisa konōto a, kokoro rokē toto otuhtohme tynapyry saaro tōkuru jehnahpyry saaro roropa. Morarame oseruao jeimamyry taropose ahtao morohne poko mokaro erohpitory tuisa tapyī konōto tao.

⁶ Mame inymenekatyā maro Juta pakomotyā nexiase: Tanieu te, Anania te, Misaeu te, Azaria, enara.

⁷ Yrome tyoro tosehpase toto Axipenaze a: Peutesazaame te, Satarakeme, Mesakeme, Apete-Nekome, enara toh nexiase.

⁸ Mame tōsenetupuhse Tanieu tukurohtao, nuriame toexiry se pyra nexiase Ritonōpo neneryme, tuisa zoty, eukuru jehnahpyry roropa poko pyra nexiase; morara exiryke toytose ynororo ekaropose Axipenaze a takorehma-tohme tōsenetuputyry omipona aehtohme.

⁹ Ritonōpo poe Axipenaze osepeme nexiase Tanieu maro toehse, ŷme toexiry se nexiase imaro.

¹⁰ Yrome tuisa konōto zuno roropa Axipenaze nexiase, naeroro ynara tykase ynororo Tanieu a:

– Tuisa konōto nexiase anapyrykō menekahpono, ōkurukō maro. Oenerykohtao eya jamihme hkopyra te, kure hkopyra roropa imehnō sā pyra, yzehno exīko mana, otarame jetapary opokoino xine.

¹¹ Mame Tanieu toytose oturuse erase a, Axipenaze nyrihpyry typy-nanohneme, epe tō oseruaōkō maro. Ynara tykase ynororo erase a:

¹² – Ajohpāme sā yna ikuhko 10me ěmepyyry. Tonahsā rokē ekaroko yna a yna napyryme, tuna maro yna okurume.

¹³ Mame 10me ěmepyyry taropose ahtao yna eneko imehnō nuasemākō maro, tuisa zoty ōnanō maro, eukuru ěnanō maro tuisa mezā po. Mame yna eneryke oya zae ehtoh waro exīko mase tyritohme yna a.

¹⁴ ŷme mokyro erase nexiase, toto tukuhse eya 10me ěmepyyry.

¹⁵ Mame moro 10me ěmepyyry taropose ahtao mokaro 4mākō Izyraeu tō nuasemākō kurehxo toh nexiase, jamihmehxo roropa, imehnō nuasemākō tuisa nekarohpyry ōnanō motye.

¹⁶ Moro eneryke tyya tuisa nekarohpyry touse ropa mokaro 4mākō erase a, tuisa okuru roropa, otyro rokē ekarotohme eya xine.

¹⁷ Mame zuaro tyripose toto Ritonōpo a papironio tō nymerohpyry poko, emero poko tuaro ehtoh roropa. Yrome Tanieu tuaro ehtoh tokarose Ritonōpo a osenehtoh pō poko zuaro ehtohme.

¹⁸ Morarame oseruao jeimamyry taropose ahtao tātamorepatoh poko, tuisa Napukotonozo omihpyry ae ro, mokaro nuasemākō tarose Axipenaze a emero tuisa konōto ěpataka.

¹⁹ Tōturuse ynororo toto maro yrome orēpyrahxo Tanieu tō nexiase epe tō maro, Anania, Misaeu, Azaria, enara. Morara exiryke toerohpitose toto tuisa tapyī konōto tao.

²⁰ Tuisa konōto tōturupose ahtao toto a emero rokē poko, tuaro toto ehtoh waro toehtohme tonese ynororo imehnō motye kuhse tuaro Tanieu nexiase epe tō maro. 10me tuarohxo mokaro 4mākō nexiase, imehnō tuaro exiketō motye, amorepananō motye roropa Papironia po.

²¹ Mame tuisa tapyi konōto tao Tanieu ehse nexiase Papironia poremākatoh pona Xiro, Perexia esemy a.

2

Napukotonozo osenehtopōpyry poko

¹ Morarame asakoro jeimamyry taropose ahtao Napukotonozo a tuisame toexiry poko, Papironia esēme toehtoh poko, tōsenehse ynororo koko. Torētyke toehse ynororo tōsenehtopōpyry poko, nyhsaromepyra toehse.

² Naeroro tuaro exiketō tonehpose tyya, oremime exiketomo te, pyaxime exiketomo te, xirikuato poko atamorepaketō maro ekaropotohme eya xine tōsenehtopōpyry poko. Toeporehkase toto ahtao tuisa ěpataka,

³ tōturupose ynororo eya xine:

– Tōsenehse ywy, torētyke toehse ywy moro poko. Oseremara ase zuaro pyra jahtao, oty kary se moro josenety? tykase.

⁴ Ynara tykase toto tuisa a aramaiku omiry ae:

– Tuisa, jūme isene exikehpyra exiko! Ōsenehtopōpyry ekaroko yna a, mame tuaro ehtoh ekarōko oya ynanase, tykase toto.

⁵ Yrome ynara tykase tuisa eya xine:

– Ekarorohxo oya xine, amarokō josenehtopōpyry ekarōko matose ya, jamorepāko roropa matose oty kary moro josenehtopōpyry. Onekarosaromepyra awahtao xine asahsahkapotorỹko ase emero porehme. Atapyĩkō kararahpōko roropa ase, tykase ynororo eya xine.

⁶ – Māpyra josenehtopōpyry ekaroryhtao ya te, jamorepariyhtao roropa oya xine moro katoh poko, mōkomo kurā ekarōko ase oya xine, tuisamehxo oritorỹko roropa ase. Morara exiryke josenehtopōpyry ekarotoko ya, tuaro ehtoh roropa moro katoh poko, tykase tuisa.

⁷ Mame tozuhse ynororo tuaro exiketomo a emero. Ynara tykase toto:

– Kaxiko omoro ōsenehtopōpyry yna a, mame moro etaryhtao enetupuhnōko ynanase, ourūko ynanase, tykase toto.

⁸ Tozuhse toto tuisa a, ynara tykase ynororo:

– Zuaro ase onyrirykō poko. Jakorekehkāko matose josenetupuhtoh waro oexirykōke,

⁹ josenehtopōpyry onekaropyra ya awahtao xine, awānohtorỹko ase emero, oxisamo. Oxisā matose porehme, atakorehmāko matose jenekunohtohme, ajohpe oexirykōke, zae pyra ōmirykō exiryke, eraximāko matose, okynahtao ityoromatohme. Josenehtopōpyry ekarotoko ya, morarame tuaro oehtohkō waro exīko ywy. Moro tuaro ehtoh ekarory waro oehtohkō enetupuhnōko ase.

¹⁰ Mame ynara tykase mokaro tuaro exiketō tuisa a:

– Ōsenehtopōpyry waro pyra ynanase. Sero nono po onyriporo riry waro exiketō pyra mana ipunaka. Morara exiryke tuisa tō sero nono po, tuisamehxo toto ahtao ro morara onyriporo mā toto typoetory tomo a, tuaro exiketomo a te, pyaxiamo a te, xirikuato poko zuaro exiketomo a, enara.

¹¹ Tuisa, tyriporo se oehtoh riry waro pyra sero nono pōkō mā ipunaka. Otarame ritō kō moro waro mā toto. Yrome taro arypyra mana sero nono po ahno tō maro.

¹² Morara kary etaryke tyya tyekītapāse tuisa yronymyryme, tuaro exiketō emero totapapose eya Papironia pōkomo.

¹³ Mame tuisa nyriporo tokarose emero netaryme, moromeīpo toytose toto Tanieu tō enehse epe tō maro, toto orihmapotohme roropa repe.

Osenehtopōpyry enepory Ritonōpo a

¹⁴ Mame soutatu tō tuisary Arioke kynexine. Eya tuaro exiketō emero totapapose Papironia tuisary konōto a. Naeroro tomeseke sã Tanieu toytose

¹⁵ oturupose Arioke a, ynara tykase:

– Oty katohme takorehmananō zehno nexī tuisa, toto etapary se toehse? tykase Tanieu.

Mame Tanieu turuse Arioke a morara ehtopōpyry poko.

¹⁶ Naeroro toytose Tanieu oturuse tuisa maro eraximatohme pitiko. Ÿme tuisa kynexine eraximatohme, zuaro Tanieu ehtohme aosenehtopōpyry enetupuhtoh poko.

¹⁷ Mame toytose Tanieu tytapyĩ taka. Tope tomo a tokarose emero, Anania a te, Misaeu a, Azaria a, enara.

¹⁸ – Oturutoko Ritonōpo kapu Esemu a, tykase Tanieu eya xine, – kypyno xine aehtohme, tuisa osenehtopōpyry enepotohme kyua xine, orihpyra kuehtohkōme mokaro tuaro exiketō Papironia pōkō maro.

¹⁹ Mame moro kohmamyry ae tōsenehse Tanieu Ritonōpo poe. Moro ae tuisa osenehtopōpyry tonepose Ritonōpo a, moro enetupuhpotoh roropa. Naeroro Ritonōpo toahmase Tanieu a,

²⁰ ynara tykase:

– Ritonōpo Kuesēkō seahmatone.

“Kure mase,” kakehpyra sehtone eya, jūme.

Tuaro exiketyme mā ynororo, jamihme exiketyme roropa!

²¹ Xixi esēme mana, nuno roropa, xirikuato tō roropa;

xixime ehtoh eina myakamāko mana konopome ehtohme roropa.

Tuisa tō tuisame exīko Ritonōpo poe,

toto poremākapōko roropa mana.

Tuaro exiketō tuaro exīko Ritonōpo poe,

tātamorepary se exiketō amorepāko mana.

²² Osenepyra aexityā enepōko mana,

tokare pyra aexityā aryhnaka tyrīko roropa mana,

zonemyhpyry waro roropa mana koko ahtao ro,

zomye saereme mana.

²³ Ritonōpo, ytamuru tō Esemy,

“Kure mase,” āko ase oya,

oeahmāko ase.

Tuaro kyrino, orēpyra jehtohme.

Yna omiry etaryke oya, kuezuhno;

tuisa zuaro se ehtoh menepō ya.

Tuisa osenehtopōpyry ekarory poko Tanieu a

²⁴ Mame toytose Tanieu Arioke zupise, soutatu tō tuisary. Eya tuaro exiketō totapapose tuisa konōto a Papironia pōkomo. Ynara tykase Tanieu eya:

– Arioke tuaro exiketō onetapara exiko. Kuaroko oturuse tuisa konōto a. Aosenehtopōpyry ekarōko ase eya.

²⁵ Axī Tanieu tarose Arioke a tuisa esaka, ynara tykase ynororo eya:

– Mose enehno oya, juteume exikety, kynenepyhpyrykō opoetoryme. Ōsenehtopōpyry ekarōko oya mana, enetupuhtoh roropa, tykase.

²⁶ Tuisa tōturupose Tanieu a, esety akorony Peutesazaame kynexine, ynara tykase ynororo:

– Ajohpe pyra, josenehtopōpyry ekarory waro mah? Oty kary se moro josenety? Moro ekarory waro roropa mah? tykase.

²⁷ Tanieu a tozuhse, ynara tykase ynororo:

– Tuaro exiketō pyra mana, pyaximākomo te oremime exiketomo te, xirikuato poko atamorepaketomo, moro ekarory waro exiketō pyra ipunaka, naeroro tuaro se oehtoh onekarosaromepyra mā toto.

²⁸ Yrome Ritonōpo Kapuaō tuaro Exiketyme mana, ōsenehtopōpyry ekarory waro mana. Āmorepary se toexiryke taosenehkapose mase eya, imeīpo ehtoh poko zuaro oehtohme. Seromaroro, tuisa, ōsenehtopōpyry ekarōko ase oya, Ritonōpo nekarohpyry oya tynyhse awahtao ōsenetoh ae:

²⁹ – Onyhtoh po awahtao, osenetupuhnōko mexiase imeīpo ehtoh poko. Mame Ritonōpo, emero waro exikety, tuaro oexiry se nexiase imeīpo ehtoh poko.

³⁰ Tamorepase ywy eya ōsenehtopōpyry poko imehnō motye tuarohxo jexiryke pyra, yrome tuaro oehtohme ōsenehtopōpyry poko, tuaro oehtohme roropa ōsenetupuhpotōpyry tō poko.

31 — Tuisa Napukotonozo, ahno panõ tonese oya õsenety, orutua konõto samo, xikihme, oẽpataka. Zemi ãko nexiase, mokyro eneryke oya tõserehse sã mexiase.

32 Zupuhpyry uuru kurã risẽ sã nexiase oxikone. Ipuropuru parata risẽ sã nexiase apory maro. Zuakuru, ãtykyry maro metau risẽ sã nexiase.

33 Jaxiry kurimene risẽ sã nexiase. Ipuropuru kurimene maro orino risẽ sã nexiase, osehta nexiase moro.

34 Mame mokyro ahno panõ eneryhtao oya topu toehkohse sã ypy poe tamoreme, oma ke pyra nehkotyase. Moro topu toepukase mokyro pupuru pona orino maro kurimene otoxie exiketomo, natakuhmoase.

35 Axĩ moro kurimene orino maro te, metau te, parata te, uuru roropa tãtakuhmose. Akumurume toehse, tiriiku pihpyry samo, tarose emero tyryrykane a, atakoinohpyra toehse kehko. Mame moro topu tahtase, zumohxo toehse ypy sã konõto. Nono typehse ike.

36 Morara õsenehtopõpyry nexiase, tuisa. Mame moro enetupuhtoh ekarõko ase oya seromaroro, tykase Tanieu.

37 Tuisa, imehnõ tuisa tõ emero motye jamihme mase, Ritonõpo Kapu Esẽ omi poe tuisame mase. Ipoerokẽ orẽpyra mase, imehnõ esẽme mase, tuisamehxo mase.

38 Ritonõpo nekarohpyryme tuisa konõtome mase sero nono põkõ tuisaryme porehme te, onokyro tõ esẽme te, torõ tõ esẽme roropa. Omoro mase, mokyro zupuhpyry uuru risẽ samo.

39 Imeĩpo tuisame oehtoh tõtyhkase ahtao imepỹ tuisame exĩko omyakãme jamihme hkopyra exikety; moromeĩpo imepỹ ropa tuisame exĩko, metau risẽ samo, sero nono põkõ esẽme exĩko porehme.

40 Morarame imepỹ ropa tuisame exĩko, 4mano sero nono esẽme porehme. Kurimene sã jamihme exĩko mana, otyro kararahnõko, akuhmõko emero. Moro saaro mokyro imehnõ pata tõ poremãkapõko mana, pata tõ pahnõko mana, toto enahkapõko mana.

41 Mokyro orutua panõ onenehpyry pupuru, ipuhxikyry roropa zokonaka kurimene nexiase, zokonaka roropa orino. Moro enetupuhtohme mana, moro tuisame ehtoh tapiakasẽme exĩko mana. Jamihme exikety nae exĩko kurimene risẽ sã repe, yrome tonese oya moro kurimene toxie nexiase orino maro.

42 Moro ipuhxikyry zokonaka kurimene, zokonaka orino nexiase. Morara kary: moro tuisame ehtoh zokonaka jamihme exĩko mana, yrome zokonaka jamihme pyra exĩko mana.

43 Orino maro kurimene otoxie tonese oya. Morara kary: tuisa tõ pytãko mã toto imehnõ tuisa tõ õxiry maro osepepe imehnõ nonory põkõ ehtohme repe. Yrome orino maro kurimene osexihpyra sã mana, morararo mokaro okynã pyra oximaro exĩko mã toto.

44 Mame tuisame mokaro ahtao ro, Ritonõpo Kapu Esẽ tuisame toehthoh enepõko mana, jũme tuisame exikehpyra ehtohme; imehnõ mã onyporemãkaposaromepyra exĩko mana. Mãpyra imehnõ tuisa tõ porehme enahkapõko mã ynororo jũme tuisame toehthohme.

45 Morara ãko moro onenehpyry topu tapiakase ahtao ypy poe tamoreme, onypurohmara ahtao ahno a. Mame moro topu a orutua panõ totapase kurimene risemy te, metau te, parata te, orino te, uuru risemy, enara. Ritonõpo Imehxo Exikety imeĩpo ehtoh enepõko oya mana. Moro sã nexiase õsenehtopõpyry. Moro sã mã enetupuhtoh kehko, tykase Tanieu eya.

Tanieu ritopõpyry imehxo tuisa a

⁴⁶ Mame Napukotonozo typorohse tosekumuru po Tanieu ĕpataka ĕmyty po nono pokoxi. Tanieu eahmaryme tynekarory tonehpose eya ixtaratu tōkehko zahkatohme.

⁴⁷ Ynara tykase ynororo Tanieu a:

– Ritonōpo Oesēkō ajohpe pyra mana, imehnō ritō emero motye mana, jamihmehxo mana, tuisa tō emero esēme mana. Zuaro toehse ywy, ynororo rokē mā tupimākō poko ahno tuarōtanohpōko mana, josenehtopōpyry waro tyripose omoro eya, enara.

⁴⁸ Morarame Tanieu tuisamehxo tyrise eya. Mōkomo typyne exiketō tokarose roropa eya. Kowenatume Tanieu tyrise eya Papironia nonory tuisaryme, tuaro exiketō emero tuisaryme tyrise roropa ynororo eya.

⁴⁹ Morarame tokaropose ahtao Tanieu a, Satarake tō tyripose tuisa a kowenu akorehmananōme Mesake maro te, Apete-Neko, enara. Kowenu maro toerohse toto Papironia nonory po; Yrome Tanieu, tuisa tapyī konōto tao nexiase.

3

Ahno panō uuru risemy

¹ Mame ahno panō tapuhpose Napukotonozo a uuru risemy, kae exiry 27 meturume, ipuropuru 2,70 meturume. Moro tyripose eya xikihme ona amimomā pata Tura po, Papironia nonory po.

² Moromeīpo tōmiry taropose eya pata tō pona kowenatu tō oximōtohme pata esā maro te, kapitāo tō maro te, juize tō maro te, kowenu tinerū kurākananō maro te, terekatu tō maro te, akorehmananō maro te, tamuximākō maro emero oseahmatoh taka, tuisa nyriphopyry enepotoh poko.

³ Toeporehkase toto emero oximōme. Xikihme toehse toto tuisa nyriphopyry ĕpataka eahmary eraximaryme.

⁴ Mame oseahmatoh aporesemyry omiry totase eya xine. Myatoko ynara tykase ynororo:

– Imoihmākomo, imeimehnō nonory pōkomo, imeimehnō omiry waro exiketomo, kutuisarykō omiry etatoko:

⁵ Rue tōkehko etopitoryhtao, rueimo tōkehko te, paratu panō kō maro te, rira tō maro te, haapa tōkehko osetoryhtao, oporohtoko osekumurukō po nono pokoxi tuisa Napukotonozo nyrihpyry uuru risē ĕpataka eahmatohme.

⁶ Porohpyra exiketō tosekumuru po, mokyro oneahmapy tomasēme exīko mana axiny apoto konōto htaka, jahkatohme, zemīmā htaka, tykase aporesemyry tuisa omi poe.

⁷ Morarame rueimo tōkehko tōsetopitose ahtao, tosekumurukō po typorohse imoihmākomo mokyro ahno panō, uuru risē eahmatohme.

Aomipona pyra Tanieu epe tō ehtopōpyry

⁸ Morara ahtao juteu tō tyhxiropitose Papironia pōkomo a.

⁹ Ynara tykase toto tuisa Napukotonozo a:

– Tuisa, jūme isene exikehpyra exiko!

¹⁰ Ynara mykahxo puhko: “Rueimo tōkehko etananō, paratu tō maro, rira tō maro, haapa tō maro etaryhtao emero osekumurukō po porohnōko matose, uuru risē ahno panō eahmatohme,” mykahxo puhko!

¹¹ Moro omipona pyra exiketō ahtao tomasēme exīko mā toto apoto htaka zemīmā htaka.

¹² Yrome juteu tō nae onyrytā Papironia nonory tuisaryme repe. Mokaro esetykō Satarake te, Mesake te, Apete-Neko, enara, ōmiry omipona pyra

exiketomo. Oneponāmary oneahmara mā toto, onyriphopyry uuru risē ēpataka porohpyra mā toto tosekumurukō po eahmatohme.

¹³ Morara kary etaryke tyya tyekītapāse Napukotonozo. Satarake tō tonehpose tyya, Mesake maro te, Apete-Neko maro.

¹⁴ Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ajohpe pyra hnae ynyriphopyry uuru risē oneahmara matokene? Yritō oneahmara roropa hmatou?

¹⁵ Seromaroro etatoko pahne: rueimo tōkehko osetopitoryhtao oesekumurukō po typorohse awahtao xine ynyriphopyry uuru risē eahmatohme, kure. Māpyra porohpyra awahtao xine, axī tomasēme exīko matose apoto htaka, zemīmā htaka. Morara ahtao onoky ritō opynanohtorŷko nae? tykase tuisa eya xine.

¹⁶ Mame tozuhse ynororo Satarake tomo a, Mesake te, Apete-Neko maro, ynara tykase toto:

– Tuisa, osewomara ynanase.

¹⁷ Morara toehse ahtao, Ritonōpo yna Esē yna ewomary se tahtao yna ewomāko mana, tomase yna ahtao apoto htaka. Yna pynanohnōko mana yna onyryhmara oehtohme.

¹⁸ Māpyra yna onypynanohpyra Ritonōpo ahtao ro tuaro exiko tuisa, oneponāmary oneahmara ynanase, onyriphopyry uuru risē oneahmara roropa ynanase, tykase toto.

Nuasemākō oseruao apoto htao

¹⁹ Morara kary etaryke tyya mokaro oseruaōkō zehno toehse tuisa Napukotonozo. Ēmyty kamirarame toehse, toto zehno aexiryke. Moro apoto tyripose eya axituhxo 7me typokōmase ehtopo.

²⁰ Moromeīpo soutatu tō jamihme exiketō taropose eya Satarake tō myhtohme, Mesake te, Apete-Neko roropa ēmatohme apoto htaka apoto ē aka.

²¹ Mokaro oseruao nuasemākō, tupoke toh nexiase, tyxapeuke roropa tymyhse eya xine, mame tōmase eya xine apoto htaka apoto ē aka.

²² Tuisa omihpyry omipona toh nexiase, moro apoto jamihme nexiase tykemehtopose tuisa a exiryke; morara exiryke mokaro soutatu tō, juteu tō ēmahpōkō tyahkase apoto a nexiase, toorihse toto.

²³ Tymyhse ahtao mokaro juteu tō Satarake te, Mesake te, Apete-Neko, toepukase apoto zemīmā konōto htaka.

²⁴ Morohne emero enēko Napukotonozo nexiase. Mōtoino rokē towōse ynororo tōserehse samo, tōsenuruhkase ynororo, tōturupose ynororo takorehmananomo a:

– Oseruao tokoh orutua kō onēmara sytatokē apoto htaka? tykase.

– Ÿ, tykase toto tuisa a.

²⁵ – Otara nexino? Otāto asakoropane ahno enēko ywy ytoytōko, tymyhpokase apoto ē ao? tykase tuisa, tōturupose. Ytoytōko mā toto apoto htao! Onyahkara toehse. Mokyro asakoropane exikety enēko ase Ritō mūkurume samo.

²⁶ Mame tuisa Napukotonozo eponarohme sā toytose apoto ē omōtohpūtokoxi. Tykohtase ynororo:

– Satarake, Mesake, Apete-Neko, Ritonōpo Imehxo Exikety poetory tomo! Otūtatoko moro tae! Osehtoko xiaro!

Tutūtase toto oseruaōkō apoto ē ae.

²⁷ Mame toto enese toehse tuisa tomo emero, tamuximākō maro. Toto onyahkara apoto ehtopōpyry tonese eya xine. Zūsetykō zahpyra nexiase

mõtohxo kara ipunaka. Zupõkõ roropa zahpyra nexiase, orexïto pore pyra roropa nexiase ipunaka.

²⁸ Opore ynara tykase Napukotonozo:

– Kure rukukuh na Satarake tõ Esemý, Mesake maro te, Apete-Neko maro. Mokyro eahmatoko! Inenyokyhpyry tonyohse eya moxiã pynanohtohme, tonetuputyryke eya xine. Jomihpyry omipona pyra toehse toh nexiase; toorikyrykõ zuno pyra toehse toto, tosekumurukõ po porohpyra toehse, Ritonõpo tosẽkõ omipona rokẽ toehse toto.

²⁹ Morara exiryke ynara tyripõko ase emero pata põkomo a te, emero ahno a, emero nono põkomo a, emero rokẽ omiry waro exiketomo a roropa: Ritonõpo, Satarake tõ Esẽ onykerekeremara ehtoko, Mesake maro, Apete-Neko, enara. Ikerekeremaryhtao tysahsahkasẽme exïko mana, itapyïkõ typahsẽme exïko roropa mana. Ynara exiryke, imepỹ pyra exiryke, Ritonõpo mokaro Esẽ panono, typoetory tõ pynanohneme roropa mana.

³⁰ Moromeïpo Satarake tõ tuisamehxo tyrise Napukotonozo a Mesake maro te, Apete-Neko maro, enara Papironia nonory po.

4

Tuisa Napukotonozo tõsenehse ropa

¹ Tuisa Napukotonozo naropohpyry ahno tomo a emero porehme, imeimehnõ nonory põkomo a te, imeimehnõ omiry waro exiketomo a:

– Kure pãna matou?

² Oururukõ se ase, Ritonõpo Imehxo Exikety nyrihpyry kurã poko ya tyjamitunuru ke.

³ Kure kuhse ijamitunuru mana, inyrytã osenuruhkatohme mana! Tuisame imehxo exikehpyra mana, tuisame aexiry jũme enahpyra mana.

⁴ – Ywy, Napukotonozo, kure rokẽ ytapyï konõto tao exiase. Tãkye exiase.

⁵ Yrome koko tõsenehse ywy, moro pokoino torẽtyke toehse ywy. Tõserehse sã ywy josenehtopõpyry poko.

⁶ Morara exiryke tuaro exiketõ emero Papironia põkõ tonehpose ya josenehtopõpyry poko tuaro ehtoh ekarotohme ya repe.

⁷ Tooehse toto ya, tuaro exiketomo te, pyaxime exiketomo te, xirikuato poko tuaro exiketomo te, oremime exiketõ roropa, enara. Eya xine josenehtopõpyry ekaroase repe. Yrome moro enetupuhtoh onekarosaromepyra toh nexiase.

⁸ Mame etyhpyryme Tanieu tooehse. Esety akorõ Peutesazaame mana, tosehpare ya yneponãmary eahmaryme ya. Yrome Ritõ tõ zuzenu kurã imaro mana, naeroro josenehtopõpyry ekaroase eya. Ynara ase eya:

⁹ “Etako pahne Peutesazaa, pyaxime exiketõ tuisaryme mase, zuaro ase, ritõ tõ zuzenu kurã amaro mana. Morara exiryke zuaro pyra imehnõ ehtoh waro mase. Josenehtopõpyry ekarõko ase oya, ipoko enetupuhtoh ekarotohme ya.

¹⁰ Nyhnõko exiase jynyhtoh tao, mame tõsenehse ywy. Wewe konõto sã enease, kaetokohxo exikety, tarykase sã nexiase sero nono rãnao.

¹¹ Tahtase sã kaetokohxo, kapu pokona samo mosahxo exikety. Moino moro wewe tonesẽme nexiase nono põkomo a porehme.

¹² Moro wewe ary enekurã sã nexiase, topereroropa itamurume nexiase, ipoko nono põkõ emero enahnõko sã toh nexiase. Onokyro tõ tooehse oseremase moro wewe zopikoxi, jerutume potu exiryke. Tymỹkõ tyrise torõ tomo a amoriry tõ pokona. Epery tonahse isene exiketomo a emero.

13 “Mame Ritonõpo nenyokyhpyry sä eneaise yhtõko kapu poe. Osenuhmãko, emero enẽko sä exiase, josenetryhtao.

14 Ynara tykase sä ynororo opore:

‘Moro wewe akohtoko,
amoriry tõ ihkohtoko,
zarỹkatoko ipahtohme,
epery tõ roropa ipahtoko.

Onokyro tõ erehtoko, oseremaketomo jerutumã po exiketomo,
torõ tõ roropa erehtoko amoriry tõ po exiketomo.

15 Yrome ätykyry inomotoko, imity tõ roropa;
morohne imyhtoko keti kurimene risẽ ke te, metau risẽ ke roropa, onahpoty
rãnao, ona po.

Morarama konopo oehnõko mana moro wewe ätykyry pona, mokyro orutua
pona.

Onahpoty enahnõko mana okyno tõ samo.

16 Ahno osenetupuhtoh sä pyra exiõko mana,
okyno sä osenetupuhpitõko mana;
7me jeimamyry aropõko mana moro saaro.

17 Moro mã Ritonõpo nyripohpyryme mana,
tokarose inenyohtyamo a,
sero nono põkõ enenanõ kapu poe,

zuario emero ehtohme,

Ritonõpo Kapu Esẽ rokẽ tuisa tõ emero esẽme mana sero nono po.

Tynymenekatyamo a tuisame ehtoh ekarõko mana,
tuisame pyra toto ahtao ro ipunaka.’

18 “Moro nexiase josenehtopõpyry. Yrome otara ãko nae? Tuaro exiketõ emero zuaro pyra nexiase toto. Moro enetupuhtoh onekarosaromepyra toh nexiase. Yrome omoro, Peutesazaa, moro enetupuhtoh ekarory waro mase ritõ tõ zuzenu kurã amaro exiryke. Naeroro kuruko josenehtopõpyry enetupuhtoh poko.”

Tanieu nekarohpyry

19 Morara kary etaryke Tanieu a, esety akorõ Peutesazaa, tõserehse ynororo, otupiõko rokẽ kynexine aporo. Mame tuisa ynara tykase:

– Peutesazaa, torẽtyke pyra exiko moro josenehtopõpyry poko, moro enetupuhtoh poko roropa.

Yrome ynara tykase Tanieu:

– Tuisa, kurehxo ya exiry, õsenehtopõpyry opoko pyra ahtao, oepetõkara poko ahtao!

20 Moro wewe onenehpyry ahtãko kaetokohxo, kapu pokona samo, mosa exikety, moino moro wewe enẽko sero nono põkõ nexiase emero.

21 Zary kurã sä nexiase, toperẽ roropa itamurume nexiase. Sero nono põkõ emero ipoko tõtuhse sä toh nexiase. Onokyro tõ tõseremase zopino jerutume potu exiryke. Tymỹkõ tyrise torõ tomo a amoriry tõ pokona.

22 – Moro wewe opoko enetupuhtoh nexiase. Tuisamehxo toehse mase, jamihme roropa. Pata tõ esẽme mase sero nono etyhpyry pona, kapu pona sä roropa.

23 Mame Ritonõpo nenyokyhpyry sä meneaise emero eneneme, yhtõko kapu poe. Ynara tykase ynororo: “Wewe akohtoko, amoriry tõ isahkatoko emero, yrome ätykyry inomotoko imity tõ maro. Imyhtoko keti ke, kurimene risẽ ke, metau risẽ ke roropa, moroto rokẽ aehtohme, onahpoty rãnao, ona po.

Mame mokyro orutua tahxikure exīko mana axitaku ke. Onahpoty enahnōko mana okyno tō samo. 7me jeimamyry aropōko mana morara ehtoh poko.”

²⁴ Morarame tōturuse ro Tanieu, ynara tykase ynororo:

– Seromaroro moro enetupuhtoh ekarōko ase oya. Ōsenehtopōpyry āmorepatoh nexiase Ritonōpo Kapu Esē a taroino ehtoh poko oya, tuisa.

²⁵ Atapyī tae aaropōko mana, mya ahno winoino, onokyro tō rānao exīko mase. Pui sā onahpoty enahnōko mase, jarao rokē nyhnōko mase, axitaku oehxikāko mana. Morara exīko mase 7me jeimamyry pona, Ritonōpo Imehxo ehtoh enetuputyry ponāmero oya. Tuisa tō Esēme mana, emero sero nono pōkomo, tuisame orutua rīko roropa mana, ise tahtao.

²⁶ Ritonōpo nenyokyhpyry omi poe moro wewe ātykyry tynomose imity maro, ynara enetupuhtohme mana: tuisame exīko ropa mase, Ritonōpo Imehxo Exiketyme tonetupuhse oya ahtao, moro ekaroryhtao roropa oya imehnō netaryme.

²⁷ Tuisa, etako pahne jomiry: Oorypyry irumekako, zae ehtoh poko rokē exiko; imehnō onyryhmara exiko, tymōkomokākara akorehmako. Morara awahtao, otarame okynahxo isene exīko mase torētyke pyra, tākye rokene.

²⁸ Morarame, morara emero toehse rahkene Napukotonozo a.

²⁹ 12me nuno taropose ahtao ytoytōko nexiase zara po, kae, tytapyī konōto tao, pata Papironia po,

³⁰ Mame ynara tykase ynororo:

– Zumo potu sero pata Papironia! Yjamtunuru ke senohne tyrise ya tuisa konōto esaryme, tuisa imehxo jehtoh enepotohme imehnomo a, orēpyrahxo jexiryke.

³¹ Morara āko ro tuisa nexiase imepỹ omiry etaryhtao eya kaino, ynara tykase:

– Etako pahne, tuisa Napukotonozo, tuisame oexiry nenahno.

³² Atapyī tae taroposēme exīko mase, mya ahno winoino. Onokyro tō rānao exīko mase. Onahpoty enahnōko mase pui tō samo. 7me jeimamyry aropōko mase morara oehtoh poko, Ritonōpo Imehxo ehtoh enetuputyry pona oya. Emero tuisa tō Esēme mana. Tuisame ahno rīko mana ise tahtao.

³³ Mame morara karyhtao ro morara toehse Napukotonozo. Tonyohse ynororo itapyī tae ahno winoino. Onahpoty tonahpitose eya pui tō samo. Jarānao tynyhse ynororo, tohxikase myhē ynororo koko axitaku ke. Zūsety tahtase mosahxo piano hpoty samo. Emaxipuhturu tahtase roropa, pi-anoimo emaxipuhturu samo.

Ritonōpo eahmatopōpyry Napukotonozo a

³⁴ – Morarame 7me jeimamyry taropose ahtao, ywy, Napukotonozo os-enuhmase kakoxi, josenetupuhtoh toekurākase ropa. Ynara tykase ywy:

“Kure mase, Ritonōpo kapu Esemy.

Oeahmary se ase Imehxo Exiketyme mase,

jūme Exikehpyra mase.

Ritonōpo jamitunuru enahpỹme mana;

tuisame aehtoh exikehpyra mana.

³⁵ Ritonōpo a kurākō nymyryme pyra sytatose;

ipoetoryme sytatose nono pōkomo te,

inenyohtyā kapuaōkō roropa.

Tyriry se ynororo ahtao anakorekehkasaromepyra sytatose.

‘Morohne poko pyra exiko,’

kasaromepyra sytatose eya.”

³⁶ – Josenetupuhtoh toekurākase ropa ahtao, ywy, Napukotonozo, tuisame toehse ropa, imehxo jehtoh tokarose ropa ya. Tosēkōme jenetuputyase ropa toto jakorehmananomo, kowenu tomo te, tuisa tomo, enara. Tuisame toehse ropa ywy jamihmehxo roropa, osemazuhme jamihme jehtopōpyry motye.

³⁷ Morara exiryke ywy, tuisa Napukotonozo, “Kure mase,” āko ase Ritonōpo Kapu Esemey a. “Tuisamehxo mase,” āko ase eahmaryme. Inyriry emero zae nase ipunaka, epyrypaketō poremākapory waro roropa mana. Enara.

5

Tuisa Peusazaa oseahmatopōpyry

¹ Morarame tuisa Peusazaa a oseahmatoh tyrise Papironia po, koko. Mi-ume tuisame exiketō toahmase eya eukuru ētohme tymaro.

² Mame eukuru tōse ahtao eya xine pitiko rokē pyra, kopu tō, uuru risemy te, parata risē roropa tonehpose eya, jumy Napukotonozo nenehtyā pake Ritonōpo Tapyī tae, Jerusarē poe. Moro kopu tō se tuisa Peusazaa nexiase morohne ae ikohmatyā tauhpase toto te, typyxiākō maro, imehnō nohpo tō maro, enara.

³ Moro kopu tō uuru risē tonehse eya xine ahtao eukuru jehnahpyry tōpitose eya xine, emero morohne ae.

⁴ Tyneponāmarykō toahmapitose roropa eya xine, tynyrityā uuru risemy te, parata risemy te, metau risemy, kurimene risemy, wewe risemy, topu risē roropa, enara.

⁵ Mame mōtoino rokē orutua emary tōsenepose. Omi tymeropitose eya apuru karimutumā pokona, ezuru etonie. Moro oma eneryke tuisa a,

⁶ tōsenuruhkase ynororo; tōserehse ynororo, tykytyky tykase zupuhpyry poe ipupuru pona.

⁷ Mame tykohtase ynororo, ynara tykase:

– Pyaxiā enehpotoko, tuaro exiketomo te, xirikuato poko tuaro exiketomo roropa. Toehse toto ahtao ynara tykase Peusazaa eya xine:

– Moro imerohpyry apuru poko isekeremaryhtao, moro kary ekaroryhtao roropa ya, tuisa zupō kurā ekarōko ase oya, uuru risē maro okyryme, tuisamehxo orīko roropa ase ymarōme, tykase tuisa.

⁸ Tuaro exiketō emero tomōse toh nexiase moro oseahmatoh esaka repe. Yrome oma nymerohpyry onysekeremasaromepyra toh nexiase. Morara kary enetupuhtoh ekarory waro pyra roropa toh nexiase porehme.

⁹ Itamurumehxo tuisa Peusazaa enaromŷke toehse, ēmyty tyoro sā toehse. Tōsenuruhkase tuisa akorehmananō roropa, otupīko toh nexiase.

¹⁰ Mame tuisa eny, mokaro tuisa tō kui kary etaryke tyya, tomōse moro oseahmatoh esaka. Ynara tykase ynororo tuisa a:

– Isene oexiry se ase jūme! Oserehpyra exiko, moro oma nymerohpyry poko torētyke pyra exiko.

¹¹ Orutua nae taro Papironia po, ritō tō zuzenu kurā nae exikety. Omy, Napukotonozo, tuisame ahtao, mokyro tuaro exiketyme kynexine imehnō motye. Emese kure kynexine, tuarohxo roropa ritō tō samo. Mame tuaro exiketō esēme mokyro tyrise omy Napukotonozo a: pyaxi tō esēme te, oremime exiketomo te, xirikuato poko tuaro exiketō maro, enara.

¹² Mokyro Tanieu tosehapse ropa omy a Peutesazaame. Kure rokē osenetupuhnōko mana; tuaro exiketyme mā ynororo, emese kure roropa osenehtoh poko enetuputyry poko, tupime aexityā enetupuhtoh amorepāko mana. Naeroro mokyro Tanieu enehpoko, moro oma nymerohpyry apuru pokona enetupuhtoh ekarōko mana.

Omi enetupuhtoh ekarotopõpyry Tanieu a

¹³ Mame Tanieu tonehse tuisa ãpataka, tõturupose eya Tanieu a:

– Omoro mahno Tanieu, papa, tuisa Napukotonozo nenepyhpyry juteu tõ maro, Juta poe, typoetoryme?

¹⁴ Oekary etano ritõ tõ zuzenu kurã amaro mana, kure osenetupuhnõko mase te, tuarohxo mase, zae ehtoh waro roropa exiketyme oexiryke.

¹⁵ Tuaro exiketõ enehpono xirikuato enenanõ roropa moro oma nymerohpyry apuru pokona isekerematohme, enetupuhtoh ekarotohme roropa repe. Yrome ipoko enetupuhtoh onekarosaromepyra toh nase.

¹⁶ Mame turuse ywy opoko, tupimãkõ enetupuhnõko mase, zuaro pyra imehnõ ehtoh enetupuhnõko mase. Naeroro moro oma nymerohpyry sek-eremaryhtao oya, enetupuhtoh ekaroryhtao roropa ya, upo kurã ekarõko ase oya, õkyry kurã uuru risẽ roropa oesenaka tyrithome te, tuisame orõko roropa ase, tuisame oehtoh oseruaõme ehtohme ymaro, tykase.

¹⁷ Ynara tykase Tanieu:

– Okyryry kurã ikurãkako. Ekarory se awahtao onekarory tõ ekaroko imepyny a. Yrome moro omi tymerose aexihpyry apuru poko sekeremãko ase, enetupuhtoh ekarõko roropa ase oya.

¹⁸ Omy Napukotonozo tuisame tyrise Ritonõpo Imehxo Exikety a. Eya omy tyrise jamihmehxo, orẽpyrahxo, tuisamehxo, enara.

¹⁹ Omy jamitunuru, Ritonõpo nekarohpyry eya, imehnõ motye kynexine. Imehnõ nonory põkõ tykytyky tykase enaromõke exiryke ãpataka. Imepõ eta-pary se tahtao totapase eya; imehnõ se tahtao isene tynomose eya. Toitoino tuisame ahno tyrise eya, imehnõ tuisame pyra tyrise eya ise toehtopõpyry ae ro.

²⁰ Yrome imehxo toexiry poko toepyrpase ahtao typoremãkase ropa ynororo Ritonõpo a, putupyra roropa exiryke, imehnõ pyno pyra exiryke roropa. Morara exiryke tuisame pyra tyripose ropa eya.

²¹ Taropose ynororo ahno winoino, onokyro sã tõsenetupuhse ynororo. Jumõtu tõ ikuremahnõ maro kynexine, onahpoty tonahse eya pui tõ samo, jarao rokẽ tynyhse ynororo tohxikase kynexine koko ahtao axitaku ke. Morara kynexine Ritonõpo Imehxo ehtoh enetupuhtoh pona eya, emero tuisa tõ Esẽme mana, tynymenekahpyry ripõko tuisame mana.

²² – Omoro, tuisa Peusazaa, Napukotonozo mükuru, moro zuaro mexiase repe, yrome Ritonõpo Imehxo Exikety oesẽme onenetupuhpyra mexiase.

²³ Mãpyra osepeme pyra mexino Kapu Esemý a. Ikyryry tõ uuru risemy, kopu tõ, Itapyĩ tae tanõse aexityã, tonehpose oya eukuru jehnahpyry ãtohme, omoro, oeahmananõ maro, tuisa tomo te, ipyxiamo, imehnõ nohpo tõ maro, enara. Moro motye roropa imehnõ neponãmarykõ eahmãko mexiatose parata risemy te, uuru risemy, metau risemy, kurimene risemy te, wewe risemy, topu risemy, tonure pyra exiketomo, otato pyra exiketomo, zuaro pyra ipunaka exiketomo. Yrome Ritonõpo Imehxo Exikety oneahmara mekurehno, tyjamitunuru ke ahno etapãko mana ise tahtao, ipoe isene roropa sytatose. Emero opoko ehtoh menekãko mana.

²⁴ Morara exiryke moro oma tonehpose eya imerotohme apuru pokona:

²⁵ “MENE, MENE, TEQUEL, PARSIM,” katopo.

²⁶ Seromaroro moro enetupuhtoh ekarõko ase oya: MENE kary, “Tuisame oehtoh ãmepyry tukuhse Ritonõpo a, tonahkapose eya” kary.

²⁷ TEQUEL kary: “Tukuhse mexiase omoxinety kuhtoh ke, zohzohme mase.”

²⁸ PERES kary: “Ononory tapiakasẽme exõko ekarotohme meto tõ nono-ryme te, persa tõ nonoryme,” enara.

²⁹ Morara kary etaryke Peusazaa a Tanieu tupohtose tuisa zupõ kurã ke. Aokyry roropa kurã uuru risẽ tyrise esenary pokona. Tuisamehxo Tanieu tyripose roropa eya tymaro papironio tõ tuisaryme ehtohme.

³⁰ Moro kohmamyry ae ro Peusazaa, Papironia põkõ tuisary totapase.

³¹ Imyakãme Tariu, Metia nonory põkõ esẽ tuisame toehse. 62me jeimamyry nae nexiase tuisame toehpitose ynororo ahtao.

6

Tanieu êmatopõpyry reão tõ ã aka

¹ Tynonory tapiakase tuisa Tariu a 120me osa nae ehtohme, 120me orutua kõ tymenekase eya kowenatume toto erohtohme tynonorykõ tuisaryme.

² Takorehmananõ oseruao tymenekase eya mokaro tuisa tõ 120mãkõ tuisaryme. Toiro mokyro nexiase Tanieu imehnõ asakoro exiketõ maro, zae mokaro 120mãkõ rohmanohpotohme.

³ Okynã pyra emese kure Tanieu ehtoh tonetupuhse Tariu a. Imehnõ motye tuaro aexiry eneryke tyya, tuisamehxo tyrise ynororo eya, 120mãkõ kowenatu tõ tuisaryme, takorehmananõ tuisaryme, enara.

⁴ Mame mokaro tuisa akorehmananõ, kowenatu tõ maro Tanieu azahkuru enery se toh nexiase ihxirotohme repe. Yrome azahkuru ehtoh onenepyra tokurehse toto zae rokẽ aexiryke. Ajohpe pyra nexiase, emese kure roropa toerokuru poko. Naeroro onyhxirosaromepyra toh nexiase.

⁵ Ynara tykase toto oseya:

– Mokyro onyhxirosaromepyra sytatose zae pyra ehtoh poko. Otarame ihxirotoh nae Ritonõpo poko aexiry poko.

⁶ Naeroro toytose toto oturuse tuisa a, ynara tykase toto:

– Tuisa, jũme isene oexiry se ynanase!

⁷ Tõximõse yna opoetory tõ tuisary tomo: kowenatu tomo te, pata esamo te, imehnõ ãkorehmananõ maro. Ynara tonetupuhse yna a, ynara ekaropory se ynanase oya, tyripotoh se ynanase oya onytyromara imehnõ ehtohme, õmiry omipona yna ehtohme emero porehme. Ynara tyripoko: 30me êmepyyry ae yna emero onekaropopyra imepỹ ritono a te, imehnõ ahno a, enara; oya rokẽ yna ekaropotohme porehme. Mãpyra imepyny a ekaroporyhtao sero 30me êmepyyry ae, ritono a te, ahno a roropa mokyro tomasẽme exĩko mana reão tõ ã aka.

⁸ Naeroro, tuisa, onyriporo imeropoko oesety maro, onytyromara imehnõ ehtohme. Morara ahtao meto tõ tuisary omihpyry ae ro persa tõ tuisary maro, onyriporo onytyromasaromepyra exĩko mana, tykase toto.

⁹ Ýme tuisa nexiase; tosety tyrise eya tynyriporo pokona. Mame moro omi taropose eya pata tõ pona porehme.

¹⁰ Mame zuaro toehse Tanieu ahtao tuisa nyriporo poko, toytose ynororo tytapyĩ taka. Tõnuhse ynororo tynyhtoh taka. Osenuhmatoh nae moroto nexiase Jerusarẽ wino. Moro osenuhmatoh totapuruhmakase eya. Tosekumuru po typorohse ynororo tõturutohme, “Kure mase,” katohme Ritonõpo a. Torênase ynororo morara tyriporo poko oseruao: pakeimo te, tãxiahtao, kokonie pukuro, enara, kokoro rokene.

¹¹ Mame Tanieu tapyĩ taka toytose epetõkara oximõme. Moroto tonese ynororo oturũko Ritonõpo a, Tosemy a.

¹² Naeroro toytose toto tuisa a Tanieu hxirotohme. Ynara tykase toto eya:

– Tuisa, onyriporo oesety maro tokamose pata tõ pona: 30me êmepyyry ae, imepỹ ritõ a, imepỹ ahno a ekaroporyhtao, tomasẽme exiry reão tõ ã aka. Ajohpe pyra hnae?

– Ÿ, morara ajohpe pyra mana, tykase tuisa. – Moro omipona zae mana meto tō tuisary omihpyry ae ro, persa tō tuisary maro, moro omi onytyromara mana.

¹³ Mame ynara tykase toto tuisa a:

– Yrome Tanieu, Juta nonory poe aepyhpyry kypoetorykōme, ōmiry omipona pyra mana. Tosē Ritonōpo a oturūko ro ynororo oseruao, pakeimo, tāxiahtao, kokonie pukuro, kokoro rokene, tykase toto.

¹⁴ Morara kary etaryke tyya, toemynyhmase tuisa yronomyrime. Tanieu pynanopyry se toehse nexiase repe. Tykohmāse ynororo morohne poko osetupuhnōko, ityromatohme repe.

¹⁵ Mame kokonie pukuro Tanieu epetōkara toytose ropa tuisa zuruse. Ynara tykase toto eya:

– Tuarō mase, meto tō tuisary omihpyry ae ro, persa tō tuisary maro onyripohpyry oesety tymerose ahtao ipokona, onytyromara exīko imehnō mana, tykase.

¹⁶ Naeroro typoetory tomo a Tanieu tonehpose tyya, mame tomāpose ynororo reāo tō ē aka. Yrome ynara tykase ynororo Tanieu a:

– Ritonōpo Oesemy a, aomiry omipona oexiryke, opynanohpory se hano.

¹⁷ Topu tyrise eya xine reāo tō esary omōtoh apurume. Tapuhse roropa, tuisa esety ke azawa panō pokona omahtao ke, kōwenu tuisary tō emahtaō ke roropa, Tanieu onypynanohsaromepyra imehnō ehtohme.

¹⁸ Tytapyī konōto taka toytose ropa tuisa, yrome otuhpyra nexiase, oseahmara roropa ynororo osemeikatoh ke. Nyhpyra tōmehse ynororo.

¹⁹ Yrokokoro pakeimo towōse ynororo, toytotohme, axiny, reāo tō ē pona.

²⁰ Moroto toemynyhmāryme tykohtase ynororo. Ynara tykase:

– Tanieu, Ritonōpo Imehxo Exiketymy poetory! Aomihpyry omipona exiketymy ipunaka mase. Opynanohno ynororo osekara reāo tō ehtohme? tykase.

²¹ Tanieu a tozuhse. Ynara tykase:

– Tuisa, jūme isene exikehpyra exiko!

²² Ritonōpo Jesemy a tynenyokyhpyry tonehpose reāo tō mytary apurutohme jsekara toto ehtohme. Morara tyrise eya zae jehtoh waro toexiryke, imehnō onyryhmara jexiryke roropa, tykase Tanieu tuisa a.

²³ Tākye kuhse toehse ropa tuisa. Typoetory tō tonyohse eya Tanieu outhme ropa reāo tō ē ae. Naeroro Tanieu tanỹse ropa reāo tō ē ae. Iwyhwyhnahtoh pyra nexiase mōtohxō kara, tosēme Ritonōpo tonetupuhse exiryke eya.

²⁴ Mame tuisa omi poe Tanieu hxirohpōkō tonehse. Tomase toto emero reāo tō ē aka ipyxiā maro, ipoenō maro. Axī tosekase toto reāo tomo a aepukarykohtao ro reāo tō ē aka. Axī tonahkase toto emero porehme.

²⁵ Morarame pape tymerose tuisa Tariu a aropotohme emero pata tō punero emero nonory pona, emero ahno neneryme, emero omiry waro exiketomo a. Ynara tymerose eya pape pokona:

“Tākye rokē oexirykō se ase, torētyke pyra.

²⁶ Ynara tyripōko ase oya xine emero ynonory pōkomo: Ritonōpo, Tanieu Esē zuno ehtoko, Aomipona ehtoko. Mokyro eahmāko Tanieu mana.

Isene Exiketymy mana,

jūme exikehpyra mana.

Tuisame aexiry onenahkapopyra imehnō mana,

ijamitunuru exikehpyra roropa mana jūme.

²⁷ Ahno akorehmāko mana,
toto pynanohnōko mana;

tyjamitunuru enepõko mana,
osenuruhkato enepõko roropa mana, kapu ao te, sero nono po roropa.
Tanieu typynanohse eya, onesekara reão tõ ehtohme.”

²⁸ Mame Tanieu tuisamehxo exikehpyra nexiase, tuisame Tariu ahtao akorehmaneme, imeïpo roropa tuisame Xiro ahtao, Perexia nonory po.

7

Tanieu osenehtopõpyry onokyro 4mãkõ poko

¹ Mame jeimamyry apitorymã po, tuisame toehse Peusazaa ahtao Papiro-
nia esẽme, tohrame Tanieu nexiase tynyhtoh tao. Mame koko tõsenehse
ynororo, taosenehkase ynororo. Typakase tahtao tõsenehtopõpyry tymerose
eya pape pokona.

² Ynara tymerose eya:

Osenehnõko exiase koko. Tyryrykane tõ sã enease xiaxiake tyryry ãko,
pohkane rïko tuna konõto kua.

³ Axĩ sã tutõtase tuna konõto kuae onokyroimo 4mãkõ konõto, tyotyoro sã
exiketomo.

⁴ Apitorymã reão sã nexiase, yrome taporihke nexiase pianoimo aporiry
panõ ke. Mokyro eneryhtao ya, aporiry tõ touse nexiase. Xikihme tyripose
ynororo ayaytothme ahno samo. Mame ahno osenetupuhtoh tokarose eya,
ahno sã osenetupuhtohme.

⁵ Onokyroimo asakoro aehtopo uuso panõ nexiase. Towõse ynororo
xikihme jaxiry ätykyry po, oropa zehpyry oseruao nexiase ãtao. Mame ynara
tykase omi eya: “Owõko, tõsẽ õta tuesapare oehtoh pona,” tykase.

⁶ Moromeïpo imepỹ onokyroimo enease, oseruaono, kaikuxi tamuru
panono. Tupuhpyke 4me nexiase, ãpary poko 4me aporiry nae nexiase torõ
aporiry samo. Mame tuisame tyripose ynororo.

⁷ Moromeïpo onokyroimo enease sã josenety asakoropane aehtopo, jami-
mehxo exiketyme, popyra exiketyme ipunaka imehnõ erehnõko sã nexiase.
Tyere nexiase inunomo, kurimene risemy, ike ahno tosekase eya, tõse toto
eya; akoïpyry tytütümase eya tupupuru ke. Mokyro onokyroimo mokaro
oseruaõkõ sã pyra nexiase, tyretyke nexiase 10me.

⁸ Moro iretyry enõko exiase okynahxo, mame eneryhtao ro ya imepỹ
iretyry enease zumo hkopyra exipitõko iretyry tõ rãnao. Oseruao iretyry
touse sã nexiase tosave moro iretyry pitiko ehtohme. Tonure nexiase, ahno
enuru samo, týtare roropa nexiase. Tõturuse ynororo, epyrypãko itamurume.

Ritonõpo osenepotopõpyry

⁹ Osenuhmãko ro exiase: tuisa apõ tõ tyrise nexiase esaka xine. Mame
toiro tuisa apõ po typorohse mokyro Jũme isene Exikety. Zupõ nexiase
karimutume, mauru samo, zũsety karimutume nexiase roropa kaneru hpoty
samo. Apony te, apõ pupuru tõ roropa apoto zemimã sã nexiase.

¹⁰ Ëpatae tutõtase iporiry samo apoto rokene. Ahno imoihme nexiase tuhke
miumãkõ aomipona exiketomo. Mokyro typorohse Exikety eahmãko toh
nexiase. Tuhke miujãomãkõ xikihme toh nexiase mokyro ëpataka. Apiakatoh
toehpitose, pape tõ totapuruhmakase nexiase.

¹¹ Osenuhmãko ro exiase, moro iretyry pitiko omiry sekere ãko ro nexiase
epyrypãko ro nexiase. Mame enease onokyroimo asakoropane aehtopo
totapase; ekepyry tysahsahkase, typahse roropa nexiase apoto htaka.

¹² Mokaro imehnõ onokyroimo oseruaõkõ jamihme pyra tyripose toto,
yrome onetapara toh nexiase; isene ro tyripose toh nexiase okynã pixo.

¹³ Mame osenehnōko ro exiase moro koko ahtao, ahno mūkuru panō enease oehnōko akurū rānakuroko kapu ae. Toytose ynororo tuisa porohtoh pona, Jūme isene Exikety a, mame ěpataka tarose ynororo.

¹⁴ Mame eya Tuisamehxo ehtoh tokarose mokyro ahno mūkuru panō a, saeremehxo ehtohme, aomipona emero nono pōkō ehtohme. Mame emero omi waro exiketomo a, emero ahno a roropa toahmase ynororo. Ijमितunuru jūme mana, tuisame aexiry enahpỹme mana.

Osenehtopōpyry enetupuhtoh sero

¹⁵ Tōserehse exiase josenehtopōpyry poko, torētyke toehse exiase.

¹⁶ Eponaro toytose ywy moroto exikety a, ekaropose ynenehpyry poko. Mame ynara tykase ynororo ya:

¹⁷ – Mokaro onokyroimo konōto 4mākō 4me tuisame mǎ toto, sero nono pōkō esēme.

¹⁸ Yrome tuisame ehtoh ekarōko Ritonōpo Imehxo Exikety mana typoetory tomo a tuisame toto ehtohme jūme.

¹⁹ Zuario se exiase roropa mokyro onokyroimo 4mǎ poko, tyoro sǎ aexiryke imehnō oseruao onokyroimo sǎ pyra. Erehneme nexiase ynororo tyere kurimene ke, emaxipuhturu metau risē samo, imehnō tosekase eya, tonahkase roropa toto eya, mame akoĩpyry onōpyra mana tytūtūmase rokē eya tupupuru ke.

²⁰ Ekaropose roropa enetupuhpotohme moro iretyry 10mākō poko onokyroimo zupuhpyry po te, moro iretyry poko roropa tuātase exikety, imehnō iretyry oseruao tomase ahtao eya; moro iretyry orēpyrahxo exikety sǎ nexiase, tonure nexiase tỹtake roropa, sekere āko te, epyrypāko, enara.

²¹ Mame josenuhmaryhtao ro, moro iretyry tātatapoipitose Ritonōpo poetory tō maro. Toto poremākāko nexiase,

²² mokyro Jūme Isene Exikety oehtoh pona. Tapiakase toto eya zae typoetory tō tyrise eya, Ritonōpo Imehxo Exikety poetory tō tuisame ehtoh toehse exiryke, morara exiryke tuisame exipitōko mǎ toto.

²³ Sero enetupuhtoh tokarose ya:

– Mokyro onokyroimo 4mano tuisame mana, yrome tuisame aexiry tyoro sǎ exīko mana imehnō tuisame ehtoh sǎ pyra. Sero nono pōkō poremākāko mana porehme. Ahno tō emero ryhmāko mana. Toto enahkāko mana.

²⁴ Moro iretyry 10mākō, tuisa tō 10mākō enetupuhtoh moro. Moro tuisame ehtoh tuisaryme exīko mǎ toto. Moromeĩpo imepỹ tuisame exīko mokaro apitorymākō sǎ pyra. Oseruao tuisa tō emāko mana toto myakāme ehtohme.

²⁵ Ritonōpo kerekeremāko mana, ipoetory tō ryhmāko mana Ritonōpo Imehxo Exikety poetory tomo. Ritonōpo nyripohpyry myakāmary kuhnōko mana, eahmatoh tonō roropa. Ritonōpo poetory tō poremākāko mana 3me jeimamyry zokonaka.

²⁶ Yrome moromeĩpo apiakatoh exīko, mokyro apiakāko mana, zuānohnōko, tuisame aehtoh tonahkasēme exīko mana, ijमितunuru roropa tonahkasēme exīko jūme.

²⁷ Yrome tuisame ehtoh tokarosēme exīko Ritonōpo Imehxo Exikety poetory tomo a. Sero nono porehme esēme exīko mǎ toto jūme. Imehnō emero ipoetory tōme exīko mǎ toto, toto omipona exīko mǎ toto.

²⁸ Nenahno moro enetupuhpoto. Torētyke ro exiase, osenetupuhnōko rokene, jēmyty tyoro sǎ nexiase. Yrome moro poko imehnō onurupyra exiase ipunaka.

8

Enepotopõpyry kaneru poko poti maro

¹ Mame oseruao jeimamyry taropose ahtao Peusazaa a tuisame ehtoh poko, ywy, Tanieu imepÿ enepotoh enease.

² Pata Susã po sã exiase, tuna Urai ehpio po, Erão nonory po. Moro pata zomye apuru sã nae nexiase.

³ Mame josenuhmaryhtao kaneru sã enease, tuna ehpio sã nexiase tyretyke asakoro mosa exikety. Toiro tutütase okomino, yrome tuâtase mosahxo.

⁴ Mokyro enease imehnõ purohmãko tyretyry ke, xixi omõtoh wino te, inikahpozakoxi te, ikurenaka roropa orëpyra samo, mokyro onyporemãkasaromepyra imehnõ nexiase, okyno tomo te, ahno, enara. Typenatatoh emero rokë tyrise eya, tuisamehxo toehse ynororo imehnõ onokyro esëme samo.

⁵ Moro poko osenetupuhnõko ro exiase, mame poti enease oehnõko xixi omõtoh wino, tururume axiny, nono epozakuroko. Tyretyke nexiase toiro konõto enuru tõ ränao.

⁶ Tururume toytose ynororo kaneru esaka, tuna ehpiokoxi. Tyretyry ke mokyro totapase eya tyjamitunuru ke porehme.

⁷ Mokyro poti enease, kaneru zehno toexiryke tõsetapase imaro, iretyry asakoro tytahkase eya, mokyro kaneru jamihme pyra exiryke, osewomasaromepyra nexiase. Poti a tomase ynororo nono pona, tytütümase ynororo ipupuru zopikoxi; ipynanohne pyra nexiase kaneru pynanohtohme.

⁸ Tuisamehxo toehse mokyro poti, yrome jamihme toehse ynororo ahtao iretyry konõto toetahkase, mame esahpokoxi imehnõ iretyry asakoropane tutütase. Mosahxo tuâtase toto, toiro inikahpozakoxi te, toiro ikurenaka te, toiro xixi tütatoh wino te, toiro xixi omõtoh wino, enara.

⁹ Mame toiro iretyry wino tutütase imepÿ iretyry pitiko, tuâtase ynororo ikurenaka te, xixi tütatoh wino roropa te, Nono Kurã winakoxi, enara.

¹⁰ Tuâtasehxo ynororo ahtao, toeporehkase Ritonõpo poetory tõ esaka, toitoine mokaro typoremãkase eya, tyryhmase roropa toto, tytütümase toto eya.

¹¹ Ritonõpo poetory tõ tuisary motye tõsekarose ynororo. Itapyĩ Kurã tykararahse eya. Ipoetory tõ nekarotyã, Tosëkõ eahmatohme kokoro rokë tonahkapose eya.

¹² Ritonõpo poetory tõ nekarotyã zahkatohme kokoro rokë Tosëkõ eahmaryme, tymyakãmase nuriame exikety ke. Zae Ritonõpo eahmary tonahkase eya. Morohne tyrise eya orëpyra samo.

¹³ Imeĩpo Ritonõpo nenyohityã asakorõkõ otururu etase, tõturupose toiro, ynara tykase:

– Otãto ehtoh morohne exĩko nae? Otãto nuno aropõko moro nuriame ehtoh okyno zahkatoh po kokoro rokene? Otãto nuno Ritonõpo Tapyĩ tykararahsëme exĩko nae, Ritonõpo poetory tõ typoremãkase roropa nahe?

¹⁴ Ezuhtopõpyry totase ya, ynara tykase:

– Oseruao jeimamyry zokonaka aropõko mana serara ehtoh poko rokene, okyno onyahkara Ritonõpo eahmary poko ehtohme. Moromeĩpo Ritonõpo esary tukurãkasëme ropa exĩko mana.

Ritonõpo nenyokhyhpyry Kapirieu omihpyry

¹⁵ Osenetupuhnõko ro exiase ynenehpyry tõ poko, mame ahno panõ tõsenepose ya jëpataka.

¹⁶ Ahno omiry totase ya tuna Urai kuae, ynara tykase tykohtase:

– Kapirieu, mose amorepako inenehpyry enetupuhtoh poko.

¹⁷ Mame Kapirieu tooehse upūtokoxi, tōserehse ywy moro pokoino. Jeseku-muru po typorohse ywy jēmyty po nono pokoxi. Ynara tykase ynororo ya:

– Etako pahne aimo, sero onenehpyry enetupuhpotohme mana sero etyhpyry poko.

¹⁸ Oturūko ro ynororo ahtao, toepukase ywy aorikyhpyry samo jēmyty po nono pokoxi. Yrome tanỹse ropa ywy eya xikihme.

¹⁹ Ynara tykase ynororo:

– Ourūko ase imeĩpo ehtoh poko, zehno Ritonōpo ehtoh etyhpyry poko, moro enehpōpyry oya sero etyhpyry poko mana:

²⁰ Moro kaneru tyretyke asakoro, onenehpyry, Metia tuisary tō enetupuh-tohme mana, Perexia tuisary maro.

²¹ Moro poti Kerexia tuisary enetupuhtohme mana. Iretyry konōto enuru tō rānao tuisa apitorymāme mana.

²² Mame moro iretyry toetahkase ahtao tymyakāmase 4me iretyry ke. Tuisa tō 4mākō enetupuhtohme mā moro, nono konōto tapiakase ahtao. Yrome mokaro tuisa tō 4mākō jamihme hkopyra exīko mā toto mokyro osemazuhmā sā pyra mana.

²³ Mame mokaro 4mākō tuisame ehtoh otyhkasasaka ahtao, toto rypyry pehme exisasaka ahtao imepỹ tuisame exīko mana, imehnō zehno exikety imehnō ryhmaneme exikety, onekunohto roropa.

²⁴ Jamihmehxo exīko mana, yrome tamoreme pyra. Imehnō ryhmāko itamurume mana. Ahno jamihmākō enahkāko mana, Ritonōpo poetory tō roropa. Typenetatoh rīko mana orēpyra exikety samo.

²⁵ Tōmiry ke, emese kure toexiryke emero enekunohnōko mana. Kure toehtoh poko epyrypāko mana. Tuhkākō etapāko mana tonekunohse toto ahtao eya. Mame etyhpyryme tātatapoiry kō se exīko mana tuisa tō Tuisary maro. Yrome tonahkasēme exīko mana Ritonōpo a, ahno jamitunuru ke pyra.

²⁶ Mame tōturukehse Kapirieu, ynara karyke:

– Moro enepotopōpyry oya okyno zatyry poko pakeimo, kokonie pukuro roropa Ritonōpo eahmaryme kuuruno. Moro ynekarohpyry exīko mana, ajohpe pyra. Yrome morohne poko oturupyra exiko imehnomo a, okyna rohxo exiryke morara ehtohme, tykase ynororo.

²⁷ Ywy Tanieu kure pyra exiase okynā pitiko. Moromeĩpo kure toehse ropa jahtao toerohpitose ropa ywy kowenu erohtoh poko. Torētyke ro exiase moro enepotopōpyry poko, onenetupuhpyra jexiryke ipoko.

9

Ritonōpo a Tanieu otururu tyekyry tō poko

¹ Morarame Papironia tuisaryme toehse Tariu, Xerexe mūkuru, Metia nonory pono.

² Jeimamyry apitorymā po tuisame toehse ynororo ahtao, atamorepāko exiase Ritonōpo poe urutō nymerohpyry poko. Osenetupuhnōko exiase 70me jeimamyry ae, pata Jerusarē kararāhtopōpyry poko, Ritonōpo nekarohpyry poko urutō Jeremia a.

³ Jemynyhmary enetupuhpotohme upo amuruase kamisa topuxiximā risemy, typorohse ywy oruno htaka, otuhpyra exiase oturutohme yronymyryme Ritonōpo a, ypenetatoh ekarory poko te, osekarory poko, enara.

⁴ Ritonōpo Jesemy a oturuase, ynara ase eya josekaroryme:

– Ritonōpo, Izyraeu Esemey, imehxo mase, jamihme mase roropa! Wenikehpyra mase onetapohpyry poko opoetory tomo a, opyno exiketō pynanohnōko mase, ōmiry omipona exiketomo.

⁵ Tyrypyhpyke toehse ynanase, azahkuru ehtoh roropa; popyra ehtoh poko toehse ynanase, òmiry omipona pyra; onyripohpyry omipona pyra toehse ynanase, zae ehtoh turumekase yna a.

⁶ Opoetory tō urutō kō omiry onetara ynanexiase, opoe tōturuse toto ahtao, yna tuisary tomo a te, tamuximākomo a te, yna tamuru tomo a te, Izyraeu tomo a porehme, enara.

⁷ Omoro, Ritonōpo, zae mase ipunaka, yrome ehxirōko ynanase zae pyra yna ehtoh pokoino, opoetory tomo, Jutea pōkomo, Jerusarē pōkomo te, Izyraeu tō roropa porehme saporarahme onyripotyamo imeimehnō nonory poro, ameke pyra exiketō pona, amekehxo exiketō pona roropa. Morara tyrise oya Òmihpyry omipona pyra toehse toto exiryke.

⁸ Yna tuisary tomo te, tamuximākomo te, yna tamuru tomo roropa, yna porehme iiryryryme toehse oneneryme, Ritonōpo. Morara exiryke ehxirōko ynanase.

⁹ Yrome yna pynanohneme mase, axī yna rypyry korokary se ropa mase yna rypyry poko xihpyry toehse ropa yna ahtao ro.

¹⁰ Ritonōpo, Izyraeu Esemý, onyripohpyry omipona pyra toehse yna, otato pyra ynanexiase òmiry ekaroryhtao oya, opoetory tomo a, urutō komo a.

¹¹ Òmihpyry omipona pyra toehse Izyraeu tō porehme, otato pyra toehse toto turuse toto ahtao ro oya. Tyrypyhpyke toehse ynanase. Morara exiryke yna tuānohse oya òmihpyry ae ro opoetory, Moeze nymerohpyry ae ro.

¹² Òmihpyry ae ro yna wānopyry poko, morara tyrise oya. Yna te, yna tuisary tō maro tuānohse oya yronomyryme. Moro sã exipitopyra pata tō po sero nono po, Jerusarē wānohtopōpyry sã oya.

¹³ Morara toehse yna a emero, Moeze nymerohpyry ae ro. Yrome morara ahtao ro yna rypyry onurumekara ynanase. Ritonōpo, yna Esemý, azamaro yna ehtoh onukuhyra ro ynanase òmiry omipona yna ehtoh ke.

¹⁴ Mosenetuputyase, Ritonōpo, yna wānopyry poko, mame morara tyripose oya rahkene. Omoro mase Ritonōpo, yna Esemý; zae rokē mase onyriry tō poko emero, yrome otato pyra ynanexiase onyripohpyry poko yna a.

¹⁵ – Ritonōpo, yna Esemý, ajamitunuru tonepose oya opoetory tō tarose oya ahtao Ejitu poe, mame wenikehyra mã toto seroae ro ajamitunuru poko. Yrome yna rypyry poko toehse yna, azahkuru toehse ynanexiase.

¹⁶ Ritonōpo, yna towomase oya moino ro; seromaroro yna zehno exikehko ropa, Jerusarē zehno pyra exiko ropa; apataryme mana, moro ypy kurã oesaryme mana. Yna katonō nonory pōkō emero Jerusarē eunohnōko mã toto, opoetory tō poihtōko mã toto yna rypyry pokoino, yna tamuru tō rypyhpyry pokoino roropa.

¹⁷ Ritonōpo, yna Esemý, jotururu etako yxitaryhtao onetaryme. Awaro emero ehtohme, Ritonōpo, kure rokē Atapyī tyriko ropa, seromaroro turumekase mana.

¹⁸ Otato exiko, Ritonōpo Jesemy, jotururu etako. Pimỹme pyra exiko, moro pata enahkatopōpyry eneko, apataryme mana. Oturūko ynanase oya yna pyno exikehyra oexiryke, yna kure ehtoh pokoino pyra, zae yna ehtoh pokoino pyra.

¹⁹ Yna otururu etako, Ritonōpo! Yna rypyry ikorokako, Ritonōpo! Otatōme exiko, yna akorehmako Ritonōpome oehtho waro imehnō emero ehtohme, okyna hkopyra exiko yna pynanopyry poko, Jesemy, opoetoryme yna exiryke, Jerusarē apataryme roropa exiryke.

Kapirieu namorepatopōpyry

²⁰ Oturũko ro exiase Ritonõpo a, osekarõko exiase, yyrypyry ekarõko eya te, wekyry Izyraeu tõ rypyhpyry roropa. Ekaropõko exiase Ritonõpo a, Jesemy a Itapyĩ kurã poko, ikurãkapotohme ropa.

²¹ Mame oturũko ro jahtao mokyro Kapirieu, Ritonõpo nenyokyhpyry ro ynenehpyry josenehtopõpyry ao tooehse. Axĩ sã tyhtose ynororo upõtokozi. Toeporehkase ynororo kokonie pukuro okyno zahkatoh toehse ahtao.

²² Tõturuse ynororo ya tuaro jehtohme. Ynara tykase ynororo:

– Tanieu, oehno oya seromaroro ãmorepase õsenehtopõpyry poko, tuaro oehtohme.

²³ Tõturupitose awahtao Ritonõpo a, õmiry totase eya. Opyno Ritonõpo mana itamurume. Naeroro jenehpoase oya ãmorepase õsenehtopõpyry poko. Morara exiryke jotururu etako kure enetupuhtohme oya.

²⁴ – Tanieu, 7me 70 jeimamyry tyripose Ritonõpo a oekyry tõ, ipatary kurã roropa pynanohtohme, popyra ehtoh enahkatohme iirypyrykõ roropa. Mame oekyry tõ rypyry tykorokasẽme exĩko mana, zae pyra ehtoh topehmasẽme exĩko Ritonõpo a. Morarame Ritonõpo nenepohpyry, urutõ nymerohpyry roropa exĩko mana. Ritonõpo Tapyĩ Kurã tukurãkasẽme exĩko roropa mana.

²⁵ Etako pahne Tanieu, enetupuhtohme oya. Omi taropose ahtao Jerusarẽ ritohme ropa 7me 7 jeimamyry taroposẽme exĩko Ritonõpo nymenekahpyry oehtohme tuisame. Pata apuru tõ, esemary roropa okynahxo exĩko 7me 62 jeimamyry aropõko mana, yrome etuarimãkohxo mã toto.

²⁶ Mame etyhpyryme mokyro, Ritonõpo nymenekahpyry, totapasẽme exĩko mana zae pyra exiketomo a. Mame imepỹ tuisa oehnõko tysoutatu tõ maro pata enahkase, Ritonõpo Tapyĩ maro. Mame moro etyhpyry exĩko mana zueme ehtoh samo, etonatoeh enehnõko mana, enahkatoh roropa, Ritonõpo nenehpory tõkehko.

²⁷ Mokyro tuisa osepeme ehtoh rĩko imeimehnõ ahno tõ maro tuhke repe, 7me jeimamyry osepeme ehtohme repe. Yrome zokonaka taropose ahtao, 3me zokonaka jeimamyry taropose ahtao okyno zahkatoh tiriiku maro enahkãko mana Ritonõpo Tapyĩ tao. “Erehtoh konõto” exĩko mana kae ehtoh po, Ritonõpo Tapyĩ tao. Moroto exĩko mana moro enatyry pona, Ritonõpo osetupuhtopõpyry ae ro.

10

Tanieu osenehtopõpyry Tuna Tikere ehpio

¹ Morarame oseruao jeimamyry taropose ahtao tuisa Xiro a Perexia tuisaryme, ywy, Tanieu, Ritonõpo omiry etase; jesety akorõ Peutesazaame nexiase. Ritonõpo nekarohpyry ya zae nexiase, yrome tupime nexiase enetuputyry ya. Mame tuaro enetupuhtoh tokarose ya enepotoh ae.

² Morara ahtao oseruao semana ae Jerusarẽ poko ihnamõko exiase.

³ Tonahsã tompore exikety onenahpyra exiase, tõsẽ onõpyra, eukuru jehnahpyry onẽpyra exiase. Jũsety onekurinara exiase, enara.

⁴ Mame ãmepyyry 24 aehtoh po, nuno osemazupu po tuna Tikere ehpio po exiase, xikihme. Mame

⁵ ahno enease tupoke karimutumã ke, mauru panõ risemy. Zamareary uuru kurã risemy nexiase.

⁶ Zoko zemime nexiase topu kurã typyne exiketõ samo, ãmyty nexiase nenenehkane samo, enuru tõ ezuru sã nexiase apoto samo, apory tõ, jaxiry tõ roropa metau sã nexiase zemime exiketõ samo, aomiry nexiase imoihmãkõ omiry samo.

⁷ Ywy ro rokē moro enepotoh enease. Mokaro ymaro exiketō morohne onenepyra toh nexiase, yrome tōserehse toh nexiase, toepase toh nexiase otonētohme.

⁸ Ywy toiroro exiase moro enēko, osenuruhkatoh enēko. Jēmyty karimutume toehse enaromyke jexiryke, jamihme pyra toehse ywy ipunaka.

⁹ Ritonōpo nenyokyhpyry omiry etaryhtao ya epukase nono pona, toorihse samo jēmyty nono pokoxi.

¹⁰ Mame imepỹ emary a tanỹse ywy jesekumuru pona jemary nono pona ro, tykytyky āko ro exiase.

¹¹ Mame ynara tykase mokyro Ritonōpo nenyokyhpyry ya:

– Tanieu, opyno Ritonōpo mana ipunaka, tonehpose ywy eya oturuse amaro. Xikihme exiko, jomiry etako tomeseke samo.

Naeroro towōse ywy xikihme, tykytyky āko exiase.

¹² Mame ynara tykase ynororo ya:

– Enaromyra exiko, Tanieu. Ōtururu totase Ritonōpo a, ěmepyry apitorymã poe, oesekumuru po tōturupitose awahtao eya, tuaro oehtohme. Tooehse ywy ōmiry pokoino.

¹³ Yrome Perexia nonory ewomane a takorekehkase ywy 21me ěmepyry ae ehtoh po. Morarame toiroro jexiryke etonatoh poko Perexia nonory ewomane tō maro, Mikeu, toiro Ritonōpo nenyokyhpyry imehxo exikety tooehse ya jakorehmase.

¹⁴ Seromaroro toeporehkase ywy oya āmorepase imeĩpo oekyry tō ehtoh poko. Moro enepotopōpyry oya imeĩpo ehtoh poko enetupuhtohme mana, tykase.

¹⁵ Morohne poko aotururuhtao ya mynyhme rokē exiase, tupue rokē exiase nono enēko rokene.

¹⁶ Mōtoino rokē ypotapihpyry tapose tomary ke mokyro Ritonōpo nenyokyhpyry a, ahno panono a; morara ahtao oturupitose, ynara ase eya:

– Tuisa, moro enepotoh pokoino tyjamihkehse ywy, tykytyky kakehpyra ase.

¹⁷ Otarahxo ke oturūko ha amaro? Opoetoryme jexiryke, oturusaromepyra ase oya. Typoremākase sã ywy, jamihme pyra ase ipunaka, tupime ya joseremary.

¹⁸ Naeroro tomary ke tapose ropa ywy eya, tyjamihtase ropa ywy.

¹⁹ Ynara tykase ynororo ya:

– Opyno Ritonōpo mana, naeroro enaromyra exiko. Oewomaneme mana, torētyke pyra exiko. Emynyhmara exiko! Orēpyra exiko!

Mame morara tykase ynororo ahtao kure pohto sã exiase ropa. Ynara ase eya:

– Oturuko ya, jamihme pohto kyriropa exiryke.

²⁰⁻²¹ Mame ynara tykase ynororo ya:

– Zuaro hma oty katoh oehno oya? Oehno oya ouruse moro imerohpyry poko, Zae ehtoh Papē pokona. Yrome seromaroro ytōko ropa ase Ritonōpo omi poe etonase Perexia nonory ewomane maro. Mame moro etonatoh tōtyhkase ahtao, Ritonōpo nenyokyhpyry, Kerexia ewomane, oehnōko mana etonase ymaro. Yrome mokaro maro josetaparyhtao jakorehmane maro pyra ase ipunaka. Ritonōpo nenyokyhpyry, Mikeu rokē, Izyraeu tō ewomane mã, jakorehmãko mana.

11

¹ Ritonōpo omi poe jakorehmaneme mana jewomaneme roropa mana.

Perexia

² Tõturuse ropa Ritonõpo nenyokyhpyry ya. Ynara nase ya:

– Ynekarory oya ajohpe pyra mana. Oseruao tuisamãkõ exïko Perexia tuisaryme; moromeïpo imepÿ tuisame exïko asakoropane aehtopo. Imehnõ motye tymõkomoke exïko mã ynororo. Mame tymõkomoke toexiryke jamihme exïko mana tuisamehxo; oximõme typoetory tõ soutatu tõ enehnõko mana etonatohme Kerexia tuisary maro.

³ Imeïpo imepÿ tuisame exïko jamihme exikety. Zumo inonory exïko, typenetatoh rïko roropa mana.

Kerexia

⁴ – Yrome tuisamehxo toehse ynororo ahtao tuisame aexiry osenahkãko mana, tapiakase inonory exïko mana 4me ehtohme. Tuisa tõ 4mãkõ imyakãme exïko, yrome ipoenõme kara mokaro. Jamihme hkopyra roropa exïko mã toto, mokyro sã pyra.

Ejitu nonory, Xiria roropa

⁵ – Mame Ejitu tuisary jamihme exïko mana, yrome mokyro akorehmane, isoutatu tõ tuisary jamihmehxo exïko. Inonory zumohxo exïko.

⁶ Imeïpo tuhke pyra jeimamyry taropose ahtao osepeme exïko Ejitu tuisary Xiria tuisary maro toh mana. Tõxiry ekarõko Ejitu tuisary Xiria tuisary a ipytyme ehtohme, jũme osepeme toehtohkõme repe. Yrome moro osepeme ehtoh jamihme pyra exïko mana, totapasẽme exïko nohpo, inio maro, ipoenomo te, ipoetory tõ roropa, imaro exiketõ emero.

⁷ Yrome okynã pixo mokyro nohpo ekyry tuisame exïko mana. Soutatu tõ arõko mana etonatohme Xiria tuisary soutatu tõ maro. Xirio tõ esaka jamihme exiketõ taka omõnõko mana, xirio tõ poremãkãko mana.

⁸ Mame xirio tõ neponãmary tõ arõko mã toto Ejitu pona, uuru risẽ roropa, parata risemy, enara. Mame tehme exïko mã toto okynã pixo.

⁹ Moromeïpo Xiria tuisary tomomyry se exïko Ejitu pona repe. Yrome typoremãkasẽme exïko mana, mame eramãko ropa ynororo tynonory pona ropa.

¹⁰ – Mame Xiria tuisary mũkuru tõ soutatu tõ enehnõko oximõme, tuhkãkõ jamihmãkomo. Mame toiro imũkuru soutatu tõ arõko Ejitu poremãkase. Moro nono poremãkãko mana emero, tuna zume exikety samo. Omõnõko Ejitu tuisary esaka itapyĩ jamihmã kararahse.

¹¹ Mame Ejitu tuisary toto zehno exïko, tũtãko ynororo tysoutatu tõ maro osetapase xirio tõ maro. Xirio tõ poremãkãko mana emero porehme tuhke toto ahtao ro.

¹² Mame epyrypãko Ejitu tuisary mana orẽpyra toehtopõpyry poko, tuhkãkõ etapatopõpyry poko roropa eya. Yrome orẽpyra aexiry okynã nymyry pyra exïko mana.

¹³ Imeïpo soutatu tõ tuhkehxo enehpõko ropa Xiria tuisary mana, mame tuhke pyra jeimamyry taropose ahtao oehnõko mana tysoutatu tõ tuhkãkõ maro, typyreke exiketomo Ejitu nonory poremãkapose.

¹⁴ – Morara ahtao ahno tõ tuhke Ejitu tuisary epeme pyra exïko mana. Mokaro maro toitoine zehnotokõ, Izyraeu tõ exïko; toto osenehtopõpyry omipona exïko toh mã repe, yrome typoremãkasẽme exïko mã toto.

¹⁵ Xiria tuisary oehnõko tysoutatu tõ maro, pata zomyehmãko mana tapure exikety, mame iporemãkãko mã toto. Ejitu tõ soutatu tõ osetapara exïko mã toto, orẽpyrahxo exiketõ typoremãkasẽme exïko mã toto xirio tõ soutatu tõ ãpataka.

¹⁶ Typenetatoh rīko Xiria tuisary mana Ejitu tō soutatu tomo a, etypohkapo-
nanō pyra exīko mana. Omōnōko mā toto Izyraeu tō nonory pona Ritonōpo
nymenekahpyry pona typoetory tō nonoryme. Moro nono poremākāko
mana porehme.

¹⁷ — Mame tysoutatu tō oximōme tyripōko Xiria tuisary mana emero
porehme etonatohme Ejitu tō maro. Mame topetōkara poremākatohme os-
epeme osekarōko mana Ejitu tō tuisary a. “Jēxiry ekarōko ase oya opy-
tyme, jūme osepepe kuehtohme,” āko ynororo eya. Yrome morara exipyra
ekurehnōko mana.

¹⁸ Mame etonāko ynororo pata tō pōkō maro tuna konōto Metiteraneu
ehpikuroko. Moro pata tō tuhke poremākāko mana. Yrome imepỹ soutatu tō
tuisary oehnōko imepỹ nonory poe mokyro poremākase, mokyro epyrypatoh
poremākapose. Tyhxirosēme exīko mokyro Xiria tuisary mana.

¹⁹ Mame eramāko ropa ynororo tynonory pona ropa, typatary tō
jamihmākō pona ropa, yrome apotūkehnōko mana, orihnōko mana; ipoko
jūme tuenikehsēme exīko mā toto.

²⁰ — Mame imepỹ tuisame exīko mokyro myakāme, typoetory aropōko
mana tineru apoitohme kowenu tinerūme orēpyrahxo toehtohme. Yrome
tuhke pyra jeimamyry taropose ahtao orihnōko mana, etonatoh poko pyra
tahtao ro.

²¹ — Imepỹ Xiria esēme exīko popyra exikety ipunaka, tuisa mūkuru kara
ynororo. Osetapatoh poko pyra toto ahtao, osepepe sā omōnōko mana,
mame onekunohto toexiryke tuisame exīko mana.

²² Topetōkara soutatu tō emero enahkāko mana, Oturukety imehxo exikety
roropa etapāko mana.

²³ Osepeme se exiketō enekunohnōko mana, aomirykō totase ahtao ro eya,
mame tysoutatu tō ke, tuhkākōkara ke jamihmehxo exīko mana.

²⁴ Tokare pyra osetapāko mā ynororo, pata tō pōkō maro, tymōkomokehxo
exiketomo. Mokaro ryhmāko xihpyryme mā ynororo, tytamuru nyrihpyry
sā pyra ipunaka. Mōkomo apiakāko mā ynororo tysoutatu tō kyryryme,
uuru tōkehko te, ikyryry tō typyne exiketō, emero apoiryhtao eya. Mame
osenetupuhnōko mana pata tō, jamihmākō poremākapory poko repe, yrome
okynā pyra moro poko osenetupuhnōko mana.

²⁵ — Jamihme tōsekaroryke tysoutatu tō maro, ytōko mā ynororo tuhkākō
maro Ejitu tuisary poremākapose. Mame tūtāko Ejitu tuisary, typoetory
tuhkākō maro, soutatu tō orēpyra exiketomo, yrome xirio tō onyporemākara
ekurehnōko mana, towokase exiryke

²⁶ akorehmananomo a repe. Mokaro pokoino typoremākasēme exīko
mana. Isoutatu tō typoremākasēme exīko, tuhkākō totapasēme exīko roropa
mana.

²⁷ Mame mokaro tuisa tō asakoro oximaro oturūko mā toto otuhtoh po.
Ajohpe rokē oturūko mā toto topekara enekunohtohme. Yrome typeneta-
tohkō anapoipyra exīko mā toto morara ehtoh exipyra ro exiryke.

²⁸ Imeīpo tynonory pona ytōko ropa Xiria tuisary mōkomo kurā maro,
tynapoityamo tōsetaparykohtao. Atamorepāko mana Ritonōpo poko Izyraeu
tō ehtoh enatyry poko, Tosēkōme Ritonōpo eahmakehpotohme eya xine.
Naeroro typenetatoh ae ro toto ryhmāko mana. Moromeīpo ytōko ropa mana
tynonory pona ropa.

²⁹ — Mame aytotoh toehse ahtao ytōko ropa mana tysoutatu tō maro
Ejitu maro etonase ropa repe, yrome seromaroro Ejitu onyporemākapopyra
ekurehnōko mana, apitorymā sā pyra.

³⁰ Roma pōkō soutatu tō oehnōko wapu tō ae xixi omōtoh wino; osetapāko mā toto imaro. Oserehnōko mā ynororo, tōsetaparykō rumekāko mana. Yrome zehno ro toexirykōke Izyraeu tō maro osetapāko mana. Ritonōpo poetory tō ryhmāko mana. Mame oehnōko ropa mana, Ritonōpo Omihpyry rumekahpōkō omiry etāko mana, aomirykō omipona exīko mana.

³¹ Ipoetory tō, soutatu tō Ritonōpo Tapyī Kurā rīko mā toto nuriame. Okyno zahkary etypohkapōko mā toto, kokoro rokē Ritonōpo oneahmara ipoetory tō ehtohme. Mame “erehtoh konōto nuriame” moro rīko mā toto Ritonōpo Tapyī tao.

³² Omi kurā ke sã Ritonōpo Omihpyry omipona pyra exiketō pyrypāko mana, yrome Ritonōpo pyno exiketō jamihme exīko, mokyro tuisa, onekunoto akorekehkāko mā toto.

³³ Mame tuaro exiketō imehnō amorepāko mā toto, yrome tuhke ěmepyy ae totapasēme exīko mā toto, tyahkasēme exīko mā toto, tapoisēme exīko mā toto imehnō poetoryme te, imōkomory tarosēme exīko mana, enara.

³⁴ Morarame Ritonōpo poetory tō tuarimaporyhtao, toitoine imehnō toto akorehmāko mana; māpyra tuhke mokaro maro se exīko mā toto osewomatohme rokene.

³⁵ Toitoine mokaro imehnō amorepananō, tuaro exiketō, totapasēme exīko mā toto, yrome morara exīko Ritonōpo poetory tō kurākatohme, Ritonōpo kure ehtoh sahxo toto ehtohme. Morara exīko ro sero etyhyry pona ro, sero etuarimatoh otyhkāko Ritonōpo a imenekatoh pona.

Tuisamehxo osekarotopōpyry

³⁶ – Typenetatoh rīko Xiria tuisary mana. Tuisame imehxo toehtoh poko osekarōko mana, ritō tō emero esēme samo. Epyrypāko mana tuisamehxo toexiry poko, Ritonōpo emero Esē kerekeremāko mana. Morara tyrīko mokyro mana zuānohtoh pona Ritonōpo a; mokyro wānohnōko Ritonōpo mana tōsenetupuhpōpyry ae ro.

³⁷ Tytamurukō neponāmarykō oneahmara exīko mokyro mana te, nohpo tō neponāmary oneahmara exīko roropa mana. Imehnō ritō tō oneahmara exīko mana ritō tō motye osekaroryke eya.

³⁸ Yrome imepỹ ritō eahmāko mana, soutatu tō patary jamihmā ewomane eahmāko mana. Mokyro waro pyra itamuru tō kynexine, eya uuru ekarōko mā ynororo tynekaroryme; parata te, topu kurā typyne exikety te, mōkomo typyne aexityã, enara.

³⁹ Typatary jamihmākō ewomatohme, imehnō ritō eahmananō rīko mana takorehmananōme. Mame tuisame mokyro enetupuhnanō emero epeme exīko toh mana, tamuximehxo exīko, nono kurā apoīko roropa.

⁴⁰ – Mame etyhyryme exisasaka ahtao Ejitu tuisary ytōko etonase xirio tō tuisary maro. Mame xirio tō tuisary oehnōko axiny osetapase imaro wirikane samo, tykahu tō maro, kawaru po ytoketō maro, wapu tō maro tuhke. Tuna zueme ehtoh sã omōnōko isoutatu tomo Ejitu nonory pona.

⁴¹ Omōnōko roropa mokyro mana Ritonōpo nekarohpyry pona, Izyraeu tō nonory pona. Tuhke miime ahno etapāko mā ynororo; yrome Etō tō osewomāko mā toto te, Moape tō roropa te, Amō tō roropa, enara.

⁴² Imeimehnō nonory tuhke typoremākase ahtao eya Ejitu roropa poremakāko mana.

⁴³ Ejitu poe mōkomo arōko mana, uuru te, parata te, imepỹ mōkomo typyne exiketō roropa, enara. Mame Ripia nonory poremakāko mana Etiopia nonory roropa.

⁴⁴ Yrome omi oehnōko xixi tūtatoh wino te, inikahpoino roropa tuaro ehtopo. Moro omi etaryke tyya oserehnōko mokyro mana. Tohne ytoytōko mā ynororo tysoutatu tō maro ahno etapase tuhke.

⁴⁵ Mame osesarīko mana irānao tuna Metiteraneu maro ypy kurā Ritonōpo esary maro. Yrome orihnōko mana, takorehmaneke pyra exīko mana ipy-nanohtohme.

12

Etyhpyry po

¹ Mokyro Ritonōpo nenyokyhpyry oturūko ro nexiase, ynara tykase ynororo:

– Morara ahtao, Ritonōpo nenyokyhpyry Mikeu owōnōko mana, Ritonōpo poetory tō ewomaneme exikety. Etuarimāko mā toto yronymyryme, moro etuarimatoh panō exipitopyra mana, ahno exipitory poe. Yrome morara ahtao ro typynanohsēme exīko mā toto emero esetykō tymerose Ritonōpo papē pokona.

² Aorihtyā tuhke isene exīko ropa mā toto: tuhkākō jūme orihpyra ropa ehtohme, imehnō tuānohsēme exīko mā toto jūme etuarimatoh tao.

³ Mokaro tuaro exiketō, imehnō tuhkākō amorepananō zae ehtoh poko toto ehtohme, zemimā sā exīko mā toto, xirikuato sā kapu poko, jūme osezehkara sā exīko mā toto.

⁴ Ynara tykase ropa ynororo ya:

– Seromaroro, Tanieu, senohne onekaropyra exiko imehnomo a, moro pape apuruko apuhtoh ke onetapuruhmakara ropa imehnō ehtohme etyhpyry pona. Tuhkākō xiaxiake tururume ytoytōko mā toto tuarohxo tohtohkōme.

⁵ Mame ahno panō kō asakoro enease, tuna ehpio, toiro moino te, toiro nexiase seino.

⁶ Toiro mokyro tōturupose Ritonōpo nenyokyhpyry a, tupoke karimutumā ke, inikahpozakoxi. Ynara tykase ynororo eya:

– Otara ahtao morohne, osenuruhkatoh otyhkāko nae?

⁷ Tomary tanỹse Ritonōpo nenyokyhpyry a kakoxi kapu a. Ynara tykase ynororo:

– Ritonōpo, Jūme isene Exikety omi poe, senohne emero exīko 3½ jeimamyry ae. Mame Ritonōpo poetory tō ryhmatoh tonahse ahtao ipunaka, morohne emero exīko mana.

⁸ Aomiry etase repe, yrome onenetupuhpyra exiase. Morara exiryke ekaropoase eya:

– Ajohpāme sā kuuruko, otara morohne exīko nae aotyhkatohme?

⁹ Ynara tykase ynororo ya:

– Torētyke pyra exiko, Tanieu, ytoko ropa rokene. Sero omi tokare pyra exīko, tapuruse samo etyhpyry pona.

¹⁰ Tuhkākō etuarimatoh ke tukuhsēme exīko mā toto. Tukurākasēme exīko mā toto. Ritonōpo kure ehtoh sā ekurākāko mā toto. Popyra exiketō tyyrypyrykō poko ro exīko mā toto, onenetupuhpyra exīko mā toto morara ehtoh poko. Yrome tuaro exiketō morara ehtoh poko zuaro exīko mā toto.

¹¹ Okyno zahkatoh Ritonōpo Tapyī tao kokoro rokē, tyripokehse ahtao, “erehtoh konōto” tyrise ahtao Ritonōpo Eahmatoh tao, moromeīpo 1.290me ēmepryy aropōko mana.

¹² Tākye kuhse exīko mokaro Tosēkō Ritonōpo onurumekara exiketomo 1.335me ēmepryy ae!

13 – Omoro, Tanieu, zae ehtoh poko exikehpyra exiko etyhpury pona. Orihnõko mase, yrome sero etyhpury po ãsemãnõko ropa mase, Ritonõpo nekarory kurã apoitohme oya, tykase Ritonõpo nenyokyhpury.

OZEJA

Oséias

Ekarotopo

Urutõ Ozeja a Ritonõpo omiry tokarose Izyraeu tomo a, inikahpoëkomo a. Urutõ Amoxi mykapo Ozeja kynexine, pata Samaria onyporemākara ro ahtao axirio tomo a, jëimamyry 721mã po oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao. Ozeja nekarohpyry: Izyraeu tõ wãnohnõko Ritonõpo mana tyneponãmarykõ eahmaryke eya xine. Yrome jũme toto onurumekara mana, eraximãko mana toto pynanohtohme ropa.

Sam tykase Ozeja tyyty pokoino imeimehnõ orutua poko se aexiryke. Orëpyra sã Izyraeu tõ turuse eya tyyty sã Izyraeu tõ ehtoh poko; zae Ritonõpo nexiase repe Izyraeu tõ niome, yrome zae pyra Izyraeu tõ nexiase tyneponãmarykõ eahmaryke eya xine. Morara exiryke Izyraeu tõ zehno toehse Ritonõpo mana, toto wãnohnõko mana. Yrome jũme toto pyno exikehpyra mana. Ynara tykase Ritonõpo: Izyraeu tomo, orumekary se pyra ase! Orumekasaromepyra xine ase! Opyno xine jexiryke oenahkaposaromepyra xine ase. Opyno xine jehtoh exikehpyra mana.

Sero pape ao

Ozeja, ipyty maro, ipoenõ roropa 1.1–3.5

Izyraeu popyra ehtoh poko 4.1–13.16

Eramatoko Ritonõpo a, opyno xine 14.1-9

¹ Sero nase Ritonõpo omiryne, inekarohpyry Ozeja a, Peeri mükuru, Juta tõ tuisaryne Uzia ahtao te, Jotão roropa te, Akaze roropa te, Ezekia roropa, enara; Izyraeu tõ tuisaryne Jeropoão ahtao, Joaxi mükuru.

Ozeja pyty, imükuru tomo, enara

² Mame tõturupitose Ritonõpo ahtao Ozeja ae Izyraeu tomo a ynara tykase ynororo Ozeja a:

– Ytoko nohpo apoise opytyme; imeimehnõ poko exiko mana; omükuru tõ roropa tysekõ sã exiko mã toto. Ynara exiryke, Izyraeu tõ imeimehnõ poko exikety sã toehse mã toto. Jomiry omipona pyra toehse toto, turumekase ywy eya xine.

³ Naeroro toytose Ozeja pytase Komea maro, Tipiraĩ ãxiry ke. Mame imükuru osemazupu tonuruse ahtao,

⁴ ynara tykase Ritonõpo Ozeja a:

– Poeto esehpako Jezereume, okynã pyra Izyraeu tõ tuisary wãnohnõko ase tuhkãkõ totapase tuisa Jeu a exiryke pata Jezereu po. Izyraeu tõ tuisary tõ enahkapõko ase.

⁵ Mame jakanahmã Jezereu po Izyraeu tõ soutatu tõ jमितunuru enahkapõko ase.

⁶ Imeĩpo Komea toemükuase ropa Ozeja ãxiryne, ynara tykase Ritonõpo Ozeja a:

– Oëxiry esehpako “Ipyno pyra”, Izyraeu tõ pyno toehkehse jexiryke, iirypyrykõ onykorokara toehse jexiryke roropa.

⁷ Yrome Juta tõ pyno exikehpyra exiko ase. Ywy roro Ritonõpo Oesëkõ toto pynanohnõko ase. Yrome moro onyripyra ase etonato ke: taky ke pyra, pyrou tõ maro, tapema ke pyra, kawaru tõ ke pyra, kawaru po ytoketõ ke pyra, enara.

⁸ Imeīpo suhsu turumekapose tōxiry a ahtao, poetoēme toehse ropa Komea, toemūkuase ropa orutuame.

⁹ Mame ynara tykase Ritonōpo Ozeja a:

– Mose poeto esehpako “Wekyry karame”, ynara exiryke: Izyraeu tō ypoetoryme pyra toehse mana, toto Esēme pyra toehse roropa ywy.

Izyraeu Imehxo ehtoh poko imeīpo

¹⁰ Ēmepyyry oehnōko mana Izyraeu tō tuhke exīko mā toto isawā samo tuna konōto ehpio; emānōko mā toto ikuhpỹme samo. Mame moroto “Ypoetory tō karame matose,” katopōpyry po Ritonōpo a, moroto, “Ritonōpo isene Exikety poenōme matose,” āko mana.

¹¹ Juta tomo Izyraeu tō maro oximōnōko mā toto. Oximōme toiro tuisa menekāko mā toto tutuisarykōme. Ahno tō jamihme exīko ropa mā toto, tymōkomoke roropa. Moro ěmepyyry toehse ahtao Oseahmatoh konōtome exīko mana, Jezereu ěmepyyryme.

2

¹ Naeroro oekyry tō Izyraeu tō esehpako “Ritonōpo poetoryme” te, “Ritonōpo nypynanopyhpyryme mā toto.”

Ritonōpo omipona pyra Izyraeu tō mana, Komea samo

² Ynara tykase Ritonōpo Izyraeu tomo a:

– Poetohti, asakō ihxirotoko, oseosezuhtoko imaro zae pyra aexiry poko, ynara exiryke: ypytyme pyra toehse mana, iniome pyra toehse ywy roropa. “Imehnō poko pyra exiko,” kaxitoko asakomo a, typoko exiketō aropotohme ropa.

³ Moro onyripyra ynororo ahtao zupō puxihkāko ropa ase emero tupoke pyra aehtohme aenurutopōpyry samo. Ona tonorē sā mokyro ripōko ase tuna maro pyra ipunaka, orihnōko mana tuna peneryke.

⁴ Ipoenō pyno pyra exīko ase imeimehnō poko exikety poenōme toto exiryke.

⁵ Imeimehnō poko tōsekarose ynororo, moro poko ehxiropyra nexiase. Ynara tykase: “Ypyno exiketō ekahmāko ase, tonahsē ekaroryke eya xine ya eukuru roropa, upo te, kaneru hpoty risemy, mauru panō risē roropa, azeite te, uwa eukuru jehnahpyry roropa, enara.”

⁶ – Morara exiryke omoxino tō ke mokyro apurūko ase, apuru rīko ase osema tao moro ae ytopyra ropa aehtohme.

⁷ Tymaro aexityā ekahmāko mana tururume repe, yrome toto anapoipyra ekurehnōko mana. Ytōko mana toto zupise yrome onenepyra mana. Mame ynara āko mana: Ytōko ropa ase ynio a, ynara exiryke ynio maro jahtao tākyyehxo exiase, sero sā pyra.

⁸ Tuaro pyra nexiase: ywy exiase, tiriiku ekaroneme eya, uwa eukuru jehnahpyry te, azeite roropa ekaroase eya; ynekarory tō tuhke ekaroase eya, parata te, uuru roropa, yrome ynekarotyā tokarose tyneponāmary a, Paau a, eahmatohme.

⁹ Naeroro otyro epery apoitoh toehse ahtao, mokyro nohpo wino ynapyry tiriiku puxihkāko ropa ase, uwa eukuru jehnahpyry maro. Upo roropa puxihkāko ase kaneru hpoty risemy te, mauru panō risemy roropa ynekarotyā eya zupōme.

¹⁰ Seromaroro inomōko ase tupoke pyra ipunaka ipoko aexityā neneryme; onypynanohsaromepyra exīko mā toto ywinoino.

¹¹ Tākye aehtoh enahkapōko ase: jeimamyry ae oseahmatoh tonō te, nuno ae oseahmatoh tonō te, oserematoh ae oseahmatoh tonō roropa emero aoseahmatoh tonō enahkapōko ase.

¹² Inarykatyā enahkapōko ase, uwa zoko tomo, wikeira tomo roropa; morohne ipoko aexityā nekarohpyryme, tykase ynororo, imaro toehtoḱō epehpyryme. Naeroro itupikō rīko ase ātarykahme, itume roropa; otyro emero enahkāko onokyro tō mana.

¹³ Turumekase ywy eya, tyneponāmaryḱō toahmase eya, Paau tomo; ix-taratu tyahkase eya tynekaroryme eya. Tōtupohtose ynororo, panasere maro, uuru risē tō maro, typoko exiketō tokahmase tururume eya. Ypoko tuenikehse ynororo. Morara exiryke mokyro wānohnōko ase. Ywy, Ritonōpo, oturuno.

Typoetory tō pyno Ritonōpo mana

¹⁴ Ynara tykase Ritonōpo Izyraeu tō poko:

– Morara exiryke mokyro eahmāko ase; arōko ropa ase ona tonorē pona ropa, moroto omi kurā ke oturūko ase eya ipyno jehtoh ae.

¹⁵ Moroto itupi tō ekarōko ropa ase eya, uwa zoko tōkehko, tarykase exiketomo. Moro jakanahmā Ehxirotoḱ myakamāko ase Omōtoḱ kurākō eraximatoḱme. Moroto oturūko mana ya poetome toehtopōpyry samo tutūtase ahtaḱ Ejitu poe.

¹⁶ Mame “meta” āko ropa mana. “Yniome” āko roropa mana. “Jesemy Paau” kara exīko mana.

¹⁷ Jūme “Paau” onesehtopyra exīko mana; jūme mokyro tyneponāmaryḱō poko oturupyra exīko mana. Ywy Ritonōpo oturuno.

¹⁸ – Moro ēmepyyry toehse ahtaḱ jomiry etapōko ase onokyro tomo a, torō tomo a te, okoi tomo a roropa ypoetory tō onesekara toto ehtoḱme. Taky tō pyrou roropa itahkāko ase warata tomo, tapema tō roropa oseosetapara toto ehtoḱme. Ypoetory tō osepeme exīko mā toto, towomasēme exīko roropa mā toto.

¹⁹ – Izyraeu tomo, pytāko ase amaro, jūme ypyty nymyryme exīko mase. Opynanohnōko ase, kure ehtoḱ ke oeahmāko ase.

²⁰ Amonohkara exīko ase oniome. Ywy Ritonōpo, ya rokē osekarōko roropa mase.

²¹ Moro ēmepyyry toehse ahtaḱ ypoetory tō Izyraeu omiry etāko ase. Konopo enehpōko ase nono pona otyro ehxikatoḱme.

²² Otyro ahtāko mana, itamurume tiriiku tōkehko exīko, uwa tōkehko, azeitona tō roropa. Moro sā ypoetory tō Izyraeu omiry etāko ase.

²³ Ypoetory tō arykāko sā ase ynekarohpyry pona: “Moro nono ekarōko ase oya xine oesaryḱōme,” katopōpyry ae ro. Mame utupime exīko matose. Mokyro tosehke, “Typynanohsē karame” pynanohnōko ase, mokyro tosehḱemy a “Wekyry kara”, “Wekyryme mase,” āko ase. Mame jezuhnōko mana: “Omoro mase Ritonōpo, Jesemy.”

3

Nohpo epekahtopōpyry ropa Ozeja a

¹ Mame tōturuse ropa Ritonōpo ya. Ynara tykase:

– Ytoko ropa nohpo pynanohse, imeimehnō poko aexihpyry, imepỹ maro exikety. Mokyro pyno exiko, Izyraeu tō pyno jexiry samo imehnō neponāmaryḱō poko toto ahtaḱ ro, tynekaroryme uwa epery asarahtyā aro-ryhtaḱ ro eya xine ritō Paau eahmatoḱme.

² Naeroro ytoase, mokyro nohpo epekatyase 15me parata ke, 150 kirume sewata maro.

³ Ynara tykase ywy eya:

– Okynahxo jeraximãko mase. Morarame jeraximaryme imeimehnõ maro pyra exiko, osekaropyra exiko amaro se exikety a. Ywy roropa eraximãko ase amaro jehtohme imeĩpo.

⁴ Moro sã tuhke ãmepyyry eraximãko Izyraeu tõ mana tuisa konõto maro pyra te, imepỹ tutuisake pyra roropa te, tynekarorykõ onyahkara exĩko mã toto, xikihme exiketõ topu risẽ Paaу kyryry poko pyra exĩko mã toto, tyneponãmarykõ poko pyra exĩko roropa mã toto tytapyĩkõ tao.

⁵ Yrome ãmepyyry oehnõko mana: Izyraeu tõ oehnõko ropa Ritonõpo eahmase ropa Tosẽkõme. Tutuisake exĩko mã toto tuisa Tawi paryme exikety. Morarame Ritonõpo eahmãko mã toto Tosẽkõme, aomiry omipona, inekarory kurã tuhke apoĩko roropa mã toto.

4

Izyraeu tõ hxirory Ritonõpo a

¹ Sero nono põkõ hxirotoһ nae Ritonõpo Kuesẽkõ mana. Etatoko ke Izyraeu tomo, Ritonõpo nekarory:

– Ajohpe rokẽ mã toto emero, imehnõ pyno nymyry pyra, Ritonõpo ehtoh poko etary se pyra sero nono põkõ mana ipunaka.

² Tõmirykõ etapõko mã toto ajohpe rokene, onekunohto mã toto, otapato, omatonanohto, imeimehnõ poko mã toto. Popyra toto ehtoh itamurumehxo exĩko te, imehnõ tuhkehxo etapãko roropa mã toto.

³ Morara exiryke sero nono tonore exĩko mana, isene exiketõ emero orihnõko mana. Okyno tõ orihnõko mã toto, onokyro tõ roropa, torõ tomo, kana tõ roropa, enara.

Oturuketõ hxirõko Ritonõpo mana

⁴ Ynara ãko Ritonõpo mana:

– Ypoetory tõ onyhxiropyra ehtoko, toto onupokara roropa ehtoko. Amarokõ hxirõko ase, oturuketomo.

⁵ Xiaxiake ytoytõko rokẽ matose saereme ahtaо, koko roropa, moro sã urutõ kõ roropa mana. Izyraeu enahkapõko ase, asakõme exikety.

⁶ Ypoetory tõ ypoko tuaro se pyra mã toto. Morara exiryke osenahkãko mã toto. Amarokõ roropa, oturuketomo, ya tuaro se pyra matose, ynyripohpyry poko tuenikehse oya xine. Naeroro oturuketõme orumekatorỹko ase, omũkuru tõ se pyra ase roropa ymaro oturuketõme.

⁷ – Tuhkehxo oturuketõ awahtaо xine, tuhkehxo oorypyrykõ exĩko mana, onyrihpyry; morara exiryke imehxo oehtohkõ myakamãko ase ehxirotoһ ke.

⁸ Epehpyry apoĩko matose ahno rypyry pokoino; morara exiryke ahno se matose itamurumehxo tyrypyrykõ poko.

⁹ Naeroro oturuketõ wãnohnõko ase ypoetory tõ emero samo. Toto wãnohnõko ase, mame epehmãko mã toto tyrypyrykõ emetakame.

¹⁰ Jurumekãko oturuketõ mana imehnõ neponãmary tõ eahmatohme. Naeroro otuhnõko mã toto ypoetory tõ nekarotyã poko ya repe. Yrome omise ro exĩko mã toto. Imehnõ neponãmary tõ eahmãko mã toto tõsewomatohkõme repe, yrome onewomara mã toto.

Imehnõ neponãmary tõ eahmary Izyraeu tomo a

¹¹ Ynara ãko Ritonõpo mana:

– Ypoetory tõ rowohpe sã exĩko mã toto eukuru jehnahpyry enyryke itamurume eya xine.

¹² Ekaropōko mā toto wewe risemy a: “Otara exīko nae taroino?” Tuarō ehtoh ekaropōko mā toto wewe xikihmākomo a. Turumekase ywy eya xine. Imeimehnō poko exikety sã ywy turumekase eya xine imehnō neponāmary tō poko toehtohkōme.

¹³ Okyno tō zahkāko mā toto tynekarorykōme imehnō apoto apō po ypy tō emory po. Moroto ixtaratu zahkāko mā toto wewe karawario tō zopino, imehnō wewe tō myhto roropa zaryje exikety, jerutūme kure exiryke.

– Moro sã oēxiry tō imeimehnō poko exipitōko mā toto, omūkurukō pyxiã roropa imehnō poko exīko mā toto.

¹⁴ Yrome mokaro onuānohpyra ase moro poko; amarokō, orutua kō imehnō nohpo tō poko oexirykōke. Toto maro ytōko matose ineponāmarykō eahmatohtaka, onekarory tō zahkāko matose toto eahmaryme. Moro sã tuaro pyra exiketō sã ytōko matose axiny oenahkatohkō pona.

¹⁵ – Izyraeu tomo a turumekase ywy, yrome toto poenopyry se pyra ase Juta tomo a, mokaro rypyry poko pyra toto ehtohme. Kiukau pona eahmatohtaka ytopyra ehtoko, Pete-Awē pona roropa, ōmirykō onetapopyra ehtoko ynara karyke: “Ritonōpo Kuesēkō netaryme, jūme isene Exikety.”

¹⁶ Izyraeu tō putupyra sã mā toto, pui nohpo samo ekuremara ro ahtao. Ypoetory tō onypynanohsaromepyra ase kaneru tō pyno exikety sã toky tō pynanopyry sã ona po.

¹⁷ Ypoetoryme osekārōko sã mā toto tyneponāmarykō eahmary poko, toto anakorehmasaromepyra ase.

¹⁸ Etŷnōko mā toto, osekārōko mā toto imeimehnō poko toehtohkō poko. Orēpyra toexirykō se pyra mā toto zae ehtoh poko imehxo toehtohkōme. Toehxirorykō sehxo mā toto.

¹⁹ Mya tarosēme exīko mā toto tyryrykane a, mame ehxirōko mā toto tyneponāmarykō eahmary poko tyya xine.

5

¹ – Etatoko ke oturuketomo! Otato ehtoko Izyraeu tomo! Etatoko tuisa tapyī taōkomo. Ahno apiakaneme matose zae ehtoh ritohme; naeroro tuānohsēme exīko matose! Ahno apoitoh sã toehse matose Mixipa po, ypy Tapoa po roropa tarāpa sã toehse matose

² jakanahmā Akaxia tō po eutary nono ao zueme exikety sã mexiatose. Morara exiryke awānohtorŷko ase.

³ Zuarō ase Izyraeu tō nyrihpyry poko: imehnō neponāmary tō toahmase eya xine. Naeroro nuriame toehse toh nexiase.

Tyneponāmarykō eahmary Izyraeu tomo a

⁴ Popyra ehtoh riryke Izyraeu tomo a eramasaromepyra mā toto Tosēkomo Ritonōpo a. Tyneponāmarykō eahmary poko penetaryke tyya xine Ritonōpo a tuaro se pyra mā toto.

⁵ Toepyrypatohkō enetupuhpōko mā toto iiryppyryme toehtohkō poko. Tyrypyrykō pokoino osetapāko mā toto, epukāko, mame imaro xine Juta tō erypymāko roropa mā toto.

⁶ Toky tō arōko mā toto: kaneru tomo te, pui tō roropa ekarotohme tynekaroryme Ritonōpo a, yrome toiparo rokē moro rīko mā toto. Onenesaromepyra mā toto, toesyryhmase ynoro exiryke mokaro winoino.

⁷ Ritonōpo omipona pyra Paau poko toehse toh nexiase. Ipoenōkō anoryme aenurutyā mā toto. Seromaroro toto tonahkasēme exīko mā toto, inonorykō roropa tonahkasēme exīko mana.

Etonāko Izyraeu tomo Juta tō maro

⁸ Rue etotoko Kipea po, Rama po roropa. Okohtatoko opore ahno enaroxi-matohme Pete-Awē po! Ōkae xine enetoko orutua komo Pējamī tomo!

⁹ Izyraeu tomo turuse ya rahkene, morohne exīko, anamonohpyra mana: ēmepyyry oehnōko mana awānohtohkōme, Izyraeu tonahkasēme exīko mana.

¹⁰ Ynara tykase Ritonōpo Kuesēkomo:

– Juta tuisary tō tomōse Izyraeu nonory pona; nono tapoise eya xine tynonorykōme. Morara exiryke tohne toehse ywy, toto wānohnōko ase yronymyryme.

¹¹ Izyraeu tō etuarimāko mā toto. Inonorykō tupuxihkase ewinoino xine takorehmaporykō se toexirykōke tyneponāmarykomo a.

¹² Naeroro, nuko sā Izyraeu enahkāko ase, tyrohsē ke Juta enahkapōko ase roropa.

¹³ – Kure pyra toehtoh waro toehse Izyraeu ahtao, Juta roropa tapurose toehtoh tonese ahtao, toytose Izyraeu Axiria tuisary konōto a takorehmapo-tohkōme repe; yrome toto onukurākasaromepyra nexiase, apurotopōpyry one-tyhnanohsaromepyra roropa nexiase.

¹⁴ Reāo sā Izyraeu tō maro etonāko ase, Juta tō maro roropa. Toto kararahnōko ase, imeīpo ytōko ase mya, toto arōko ase ymaro. Toto onypy-nanohsaromepyra exīko imehnō mana.

¹⁵ – Mame ytōko ropa ase jesaka, moroto exīko ase toto eraxima-ryme. Tyyrypyrykō enetuputyryhtao eya xine, toetuarimarykohtao roropa, oehnōko mā toto jupise.

6

Tyyrypyry rumekary sā rokē Izyraeu tomo a

¹ Ynara āko Izyraeu tō mana:

– Ehmaropa emero Ritonōpo a ropa, Kuesēkomo a. Tapurose sexiataose eya, yrome kukurākatorỹko ropa mana. Tuānohse sexiataose eya repe, yrome kyyrypyrykō korokāko ropa mana.

² Taroino asakoro tōmehse ahtao, otarame oseruao tōmehse ahtao kyjami-htanohtorỹko ropa mana, xikihme kuanỹtorỹko ropa mana. Mame aomiry omipona exikehpyra exīko sytatose.

³ Yronymyrymehxo sosekarotone Kuesēkomo a! Anamonohpyra xixi ehtoh samo, kuakorehmatorỹko mana; anamonohpyra oehnōko mana konopo oepyyry sā nono ehxikatohme eina exisasaka ahtao.

⁴ Yrome ynara āko Ritonōpo mana, toto ezuhnōko:

– Otara tyrīko ha opoko xine, Izyraeu tomo? Amarokō roropa, Juta tomo, oty rīko ywy opoko xine? Ypyno oehtohkō axītao rokē mana akurū samo ēmepyyryhtao. Konopo pitiko samo otyro poko, xixi tōnuhse ahtao axī anorỹko mana.

⁵ Morara exiryke urutō kō tonyohse ya ourutohkōme, awānohtorỹko ase, oenahkatorỹko ase. Oty se jehtoh oya xine jarao mana, saerehkatoh sā mana.

⁶ Ypyno oehtohkō se ase, okyno tō etapary jahkatohme onekarorykōme se pyra ase. Onekarorykō myakāme jomiry omipona ypoetory tō sehxo ase.

⁷ Yrome Atāo patary pona toeporehkase toto ahtao jomihpyry, ynetapoh-pyry eya xine omipona pyra toehse toh nexiase.

⁸ Pata Kireate popyra exiketō ke tuhke mana, etapahpōkomo roropa.

⁹ Mokaro oturuketō omato sā mā toto, eraximāko tōtonēse imehnō emato-nanohtohme. Osema tao etapāko mā toto Xikē esemary ao, imehnō ryhmāko mā toto popyra ipunaka.

¹⁰ Izyraeu tō nonory po popyra ehtoh xihpyry tonese ya: tyneponāmarykō eahmāko ypoetory tō mana, naeroro nuriame toehse mā toto.

11 Ĕmepyry tymenekase ya, moro ae Juta tō roropa wānohnōko ase.

7

1 – Izyraeu tō kurākary se ropa ase repe, tymōkomoke toto ehtohme ropa, yrome iirypyrykō rokē enēko ase, popyra toto ehtopo. Ajohpe mā toto, omatome roropa, imehnō tapyī taka omōnōko mā toto ematonanohse. Jarao, osema tao imehnō ryhmāko mā toto, ematonanohtohme tyya xine.

2 Toto rypyry poko emero wenikehnōko jekarōko mā toto. Tapuruse sã mā toto tyrypyrykōke. Popyra toto ehtoh onenekehpyra ase.

Ajohpe, zehno, onekunohto roropa

3 Ynara āko Ritonōpo mana:

– Ypoetory tō popyra mā toto, ajohpe toehtohkōke tuisa tō enekunohnōko mā toto, kowenatu tō maro.

4 Ewokananōme mā toto emero porehme. Imehnō zehno toto ehtoh apoto sã mana orinato zopino tymynyhpāse ahtao, ipoko pyra wyi ekeine mana, wyi eraximaryme.

5 Mame oseahmatoh toehse ahtao tuisa maro, eukuru jehnahpyry tokarose eya xine tuisa tomo a itamurume, kowenatu tō maro, toto etŷtohme. Toetŷse toto ahtao ajoajohpe toehse toh nexiase.

6 Tutuisarykō zehno toehtohkō apoto sã mana toto kurohtao. Ĕmehnōko mā toto osenetuputyry poko tutuisarykō ryhmatoh poko. Tōmehse ahtao apoto zukāko sã mā toto.

7 Zehno ro, apoto samo, tutuisarykō totapase eya xine; totapase toto emero porehme atakenaka. Yrome ya oturupyra mā toto takorehmapotohkōme.

Izyraeu tomo imehnō ahno tō maro

8 Ynara āko Ritonōpo mana:

– Izyraeu tomo a, tōmiry totapose imehnō ahno tomo a osepeme ehtohme. Seromaroro wyi sã mā toto popyrahme sã tokeise ahtao.

9 Zuaro pyra mokaro mana, tyjमितunuru enahkāko imeimehnō ahno a tōsekaroryke osepeme. Jamihme pyra toehse toto tamuhpōme exikety samo tūsehke karimutumā ke, yrome onenetupuhpyra mā toto moro poko.

10 Toepyrypatohkōke zae pyra toehtohkō ekarōko mā toto. Morohne emero toehse eya xine repe, yrome oehpyra ro mā toto ya. Oturupyra mā toto ya, Ritonōpo toto Esemy, takorehmapotohkōme ya.

11 Utuku putupyra exikety sã toehse Izyraeu tō mana: osemazuhme Ejitu pona ytōko takorehmapotohkōme, imeīpo Axiria pona ytōko mā toto takorehmapotohkōme eya xine.

12 Yrome torō tō apoine sã tarāpa ke, mokaro apoīko ase. Toto wānohnōko ase toto etatopōpyry ae ro toto oximōtohtao.

13 Tytahse mā toto, tonahkasēme exīko mā toto, toepase aexirykōke, jomihpyry omipona pyra toehse roropa toexirykōke. Toto pynanopyry se exiase repe, yrome ajohpe tōturuse toh nexiase ypoko.

14 Toto otururuhtao ya zae nymyry pyra mā toto tukurohtao xine; aotururukohtao osemāko mā toto nono pona, tyxitarykōme juaro pyra exiketō samo. Tonahsē ekaroporyhtao eya xine, eukuru maro typihpyry sahkāko mā toto juaro pyra exiketō samo. Jomiry omipona pyra mā toto, emero porehme.

15 Tuātanohpose toto ya, tamorepase toto ya, jamihme toto tyripose ya roropa, yrome popyra ehtoh riry se toh nexiase ya.

16 Pyrou ekomaryhtao samo taky popyra exikety ke, jetohnōko mana, onekomara mana. Moro sã ypoetory tō mana tātapiakase mā toto ywinoino

imehnõ neponāmary tõ eahmatohme. Ituisarykõ epyrypāko mā toto, naeroro totapasēme exīko mā toto, mame toto eunohnõko Ejitu pōkõ mana.

8

Tyneponāmarykõ eahmary wānohtopo

¹ Ynara āko Ritonōpo mana:

– Rueimo etotoko enaroximatohme! Epetōkara oehnõko mā toto piano tõ samo ynonory pona, ynetapohpyry omipona pyra toehse ypoetory tõ exiryke, ynyripohpyry eya xine omipona pyra toehse roropa mā toto.

² Oturūko mā toto ya, ynara āko: “Omoro mase Ritonōpo yna Esemy, opoetory tõme ynanase.”

³ Yrome kure ehtoh turumekase eya xine, naeroro epetōkara toto ekahmāko mana.

⁴ – Tutuisarykõ tymenekase ypoetory tomo a, oturupyra toto ahtao ymaro toto poko. Kowenatu tõ tymenekase eya xine, “Mokyro ynymenekahpyryme mana,” kara jahtao. Parata ke, uuru ke roropa tyneponāmarykõ tyrise eya xine; morara exiryke tonahkasēme exīko mā toto.

⁵ Mokyro pui mūkuru, uuru risē se pyra ase ipunaka, Samaria pōkõ mokyro eahmāko mā toto, naeroro mokaro zehno ase. Otara ahtao typenekehsēme exīko toh nae tyneponāmarykõ eahmary poko?

⁶ Mokyro pui mūkuru panō tyrise Izyraeume exikety a tyneponāmaryme, moro Ritonōpome pyra mana! Mokyro pui mūkuru panō toahmase Samaria po, tytohkase exīko mana.

⁷ Tyneponāmarykõ poko tyryrykane arykary sā eya xine mana, moromeīpo wiriwirikane apoīko sā mā toto, Axiria etonase oehnõko mana. Tiriiku tõkehko tarykase eya xine, yrome eperytara mana. Toperytase ahtao imeimehnõ oehnõko mana moro epery enahkase.

⁸ Imehnõ ahno sā Izyraeu toehse mana, toiparo rokē sā mā toto, otyme pyra mā toehse toto.

⁹ Putupyra sā mā toto, jumētū samo ekuremara ro ahtao; toiroro toytory se rokē mana. Toytose toto Axiria pona tātakorehmapotohkōme repe, imehnõ ahno topehmase eya xine towomapotohkōme.

¹⁰ Yrome toto apoīko ase, toto wānohnõko ase. Okynahxo etuarimāko mā toto, tyrohmanohpose toto ahtao Axiria tuisary a.

¹¹ – Apoto apō tõ tuhke tyrise Izyraeu tomo a tyryrypyrykõ korokapotohme ya repe, yrome morohne pokoino itamurumehxo tyryrypyrykõ poko toehse toh nexiase.

¹² Ynyripohpyry tõ eya xine tuhke tymerose ya, yrome morohne turumekase eya xine: “Otyme kure moro?” tykase toto.

¹³ Okyno tõ etapāko mā toto tynekarorykōme ya, mokaro pū onyry poko oseahmāko mā toto. Yrome ywy, Ritonōpo, tākye pyra ase ipoko xine. Wenikehpyra exīko ase iirypyrykõ poko, toto wānohnõko ase. Mokaro enyohnõko ropa ase Ejitu pona ropa,

¹⁴ tuenikehse Izyraeu tõ exiryke Tyrihpōkõ poko. Tapyi tõ konōto tyrise Izyraeu tomo a, pata tõ tyrise Juta tomo a tapuruse aexityā apuru konōto ke. Yrome apoto enehpōko ase moro pata tõ zahkatohme, moro tapyi tõ jamihmākõ enahkatohme roropa.

9

Izyraeu tõ wānohtoh poko

¹ Izyraeu tomo, atākyemara ehtoko, otuhtoh konōto poko oseahmara ehtoko, imehnõ sā pyra ehtoko. Ritonōpo turumekase oya xine, imehnõ

neponāmarykō eahmāko matose. Emero tiriiku apotoh po imehnō poko exikety sã mosekaroatose mokaro neponāmarykō Paau a, eheppyry se oexirykōke ewino.

² Yrome taroino okynã pyra tiriiku pyra exīko, azeite pyra roropa te, uwa eukuru jehnahpyry pyra, enara.

³ Taro Ritonōpo nonory po okynã pyra exīko Izyraeu tō mana, taroposēme exīko ropa mã toto Ejitu pona, mame Axiria po tonahsē nuriame exikety enahnōko mã toto.

⁴ Morohne nono po tynekarory tō onekarosaromepyra exīko mã toto Ritonōpo a, uwa eukuru jehnahpyry te, okyno tōkehko roropa. Tonahsē enahnōko mã toto aorihtyã ekepyry zonētoh po ahtao samo, moro poko otuhketō nuriame exīko mã toto. Tonahsē onekarosaromepyra exīko mã toto tynekaroryme Ritonōpo Tapyĩ tao; otuhnōko rokē mã toto.

⁵ Morarame oseahmatoh konōto toehse ahtao Ritonōpo eahmatohme otara tyrīko toh nae?

⁶ Epãko mã toto osenahkara toehthokōme, yrome toto apoĩko Ejitu pōkō mana. Toto zonēnōko pata Mēpi pōkō mã toto. Toto mōkomory kurã parata tōkehko, itapyĩ tō roropa ātarykahme tapurusēme exīko omoxino tō ke.

⁷ Ēmepyry oehnōko mana awānohtokōme, morara ahtao typoetory tō wānohnōko Ritonōpo mana. Moro toehse ahtao Izyraeu tō zuaro exīko mã toto! Yrome amarokō ynara āko: “Mose urutō rowohpe mana! Ritonōpo poe oekarōko repe, yrome rowohpe mana!” Moro sã oturūko matose iirypyryme oexirykōke, naeroro yzehno, yse pyra roropa matose.

⁸ Urutōme tonyohse ywy Ritonōpo a typoetory tō, Izyraeu tō enaroximatohme. Yrome emero rokē jytoryhtao ahno apoitoh rīko matose japoitohme. Ritonōpo Tapyĩ tao roropa jepeme pyra mã toto.

⁹ Iirypyryme mã toto tynyrirykō poko emero, mokaro Kipea pōkō ehtopōpyry samo. Wenikehpyra exīko Ritonōpo mana mokaro rypyry poko, toto wānohnōko mana.

Izyraeu tō rypyry emetakã poko

¹⁰ Ynara tykase Ritonōpo:

– Izyraeu eneryhtao ya apitoryme, tãkye toehse ywy, uwa epery enery samo ahtãko ona po. Atamurukō tonese ya ahtao, tãkye exiase tonahsē fiku tō apitorymãkō enery samo toehse toto ahtao. Yrome ypy Peoa pona toeporehkase toto ahtao, imehnō neponāmarykō Paau toahmapitose eya xine, nuriame toehse toh nexiase, tyneponāmake xihpyryme exikety samo.

¹¹ Izyraeu tō imehxo ehtoh ime pyra exīko mana. Enurupyra ipoenō exīko; ipyxiãkō poetoēme exipyra exīko, emũkuara exīko mã toto.

¹² Toemũkuase toto ahtao imũkuru tō arōko ase mya; akoĩpyry onynomopyra ase ipunaka. Popyra ehtoh oehnōko eya xine myhene turumekase toto ahtao ya!

¹³ Izyraeu tō enease pata Tiro samo, otyro zamaro osa kurã po samo; yrome tumũkuru tō arōko mã toto aorihmapotoh pona.

¹⁴ Ritonōpo yna Esemý, oty rīko mah mokaro opoetory tō poko? Ipyxiãkō emũkuasaromepyra toto tyrīko! Toemũkuase toto ahtao suhsu toukure pyra tyrīko toto onēpopyra toto ehtohme!

Popyra typoetory tō ekarōko Ritonōpo mana

¹⁵ Ynara tykase Ritonōpo:

– Popyra Izyraeu tō ehtoh toehpitose pata Kiukau po. Moroto mokaro se pyra toehpitose ywy. Mame iirypyrykō pokoino toto aropōko ase ynonory

poe. Taroino mokaro pyno pyra exīko ase. Ituisarykō emero jomiry omipona pyra toehse mā toto.

¹⁶ Izyraeu tō tapurose mana; wewe eperytapỹ sã mā toto topere pyra, imity tō tonore toehse exiryke. Toemūkuase toto ahtao ipoenōkō nupunato aorihmapōko ase.

Urutō oturutopōpyry Izyraeu tō poko

¹⁷ Typoetory tō rumekāko Ritonōpo mana, aomiry omipona pyra toto exihpyryme. Xiaxiake ytoytōko mā toto imehnō ahno rānakuroko.

10

Ineponāmarykō apoto apō enahkary poko

¹ Izyraeu tō uwa zoko sã toh nexiase, uwa epery pehme. Tymōkomoke itamurumehxo toehse toto ahtao, tuhkehxo apoto apō tyrise eya xine; itamurumehxo toperytase itupikō po ahtao tuhkehxo xikihme exiketō tyrise eya xine tyneponāmarykō Paau kyryryme.

² Tamonohse eya xine, Ritonōpo omiry omipona pyra toehse. Seromaroro epehmāko mā toto iirypyryme toehtohkō emetakame. Toto nyrihpyry apoto apō tō kararahnōko Ritonōpo mana, xikihme exiketō, Paau kyryry tō pahnōko rōropa mana.

³ Okynā pyra ynara āko mā toto: “Tutuisake pyra sytatose Ritonōpo omiry omipona pyra toehse kuexirykōke. Yrome tutuisake toehse kuahtao xine, oty rīko ynororo nae kuakorehmatohkōme?”

⁴ Ajohpe rokē mā toto; tōmirykō etapōko mā toto emero. Yrome tōmirykō omipona pyra mā toto. Zae ehtoh eya xine owokatō sã mana; ātaryka orihmatō ahtary samo tupito rānao.

⁵ Samaria pōkō enaromỹke exīko, xitāko rōropa tyneponāmarykō, pui mūkuru panō, uuru risē tarose ahtao Pete-Awē poe. Oturuketō tyneponāmarykō poko otupīko mā toto tyneponāmarykō typyne exikety tomatonanohse exiryke.

⁶ Ineponāmarykō tarosēme exīko Axiria pona, ahno nekaroryme tuisa konōto kyryryme. Mame Izyraeu tō ehxirōko mā toto imehnō omiry omipona toehse toexirykōke.

⁷ Izyraeu tō tuisary tarosēme exīko mana wewe akumuru arory sã nakuae.

⁸ Apoto apō tō ypy Awē emory po, tyneponāmarykō eahmatoh tonō Izyraeu tomo a, tonahkasēme exīko mā kehko. Epo ātarykahme exīko mā kehko, omoxino tōkehko ahtāko mana. Ahno tō kohtāko ypy tomo a: “Epukatoko yna pona!” somokyh mā tomo a rōropa: “Epukatoko yna pona,” āko mā toto!

Izyraeu tō tuānohsēme exīko

⁹ Ynara āko Ritonōpo mana:

– Tyyrypyrykō poko toehtopōpyrykō poe Kipea po, Izyraeu tō tyyrypyrykō poko exikehpyra mā toto. Morara exiryke Kipea po etonatoh eporehkāko mana epona xine, ahno tō popyra toehse exiryke.

¹⁰ Osetapāko ase imaro xine, toto wānohtohme. Imehnō ahno tō oximōme oehnōko mā toto Izyraeu tō poremākapose, toto wānopyryhtao ya tyyrypyrypyke tuhke toto exiryke.

¹¹ – Pui nohpo sã Izyraeu tō nexiase tukuremase exiketyme, tiriiku puhturu tūtūmary se exiketyme nexiase ipikatohme. Yrome omoxinety tywyhmatoh yriase ipymyry enekure exikety pokona, tupito nonory poko aerohtohme nono ahkatoh ke. Izyraeu tō maro Juta tō irohmanohpōko ase, tupito poko toto erohtohme.

¹² Ynara ase eya xine: “Tupito nonory kasenato ahkatoko, zae ehtoh arykatohme. Mame kure ehtoh apoïko matose ypyno toehse oexirykōke. Oehtohkōme ropa ya toehse mana. Ywy ase Ritonōpo. Konopo sã kure ehtoh enehpōko ase opona xine, opynanohtoryko ase.”

¹³ Yrome moro se pyra mexiatose, popyra ehtoh tarykase oya xine. Zae pyra ehtoh roropa tapoise oya xine. Epery enahnōko matose ajohpe oehthōkō emetakame.

– Jamihme osekarōko matose kahu tō nae oexirykōke etonatohme, soutatu tō roropa tuhke nae oexirykōke.

¹⁴ Morara exiryke etonatoh oehnōko oya xine, atapyikō jamihmākō tonahkasēme exīko. Ynara exīko oya xine mana: tuisa Saumā nyrihpyry samo, tōsetapase ynororo ahtao Pete-Arapeu maro: tapyi tō typahse eya nono pona, nohpo tō tysahkase eya ipoenō maro.

¹⁵ Moro sã exīko oya xine, Izyraeu tomo, popyra ehtoh poko toehse oexirykōke. Mame osetapapitoryhtao, Izyraeu tō tuisary orihnōko mana.

11

Tōmipona pyra exiketō pyno Ritonōpo mana

¹ Typoetory tō Izyraeu poko, ynara āko Ritonōpo mana:

“Poetome ro Izyraeu ahtao, ipyno exiase, umūkurume tykohmase ya, Ejitu po ynororo ahtao.

² Yrome itamurumehxo tykohmase ynororo ahtao ya, itamurumehxo toesyryhmase ynororo ywinoino.

Tynekarory tō tyahkase eya xine, tyneponāmarykō Paau eahmatohme. Ixtaratu tyahkase eya xine roropa tyneponāmarykō eahmatohme.

³ Ya ro Izyraeu tō tamorepase ayatorykō poko; toto tanỹse ya jemary ke,

yrome onenetupuhpyra toh nexiase typyno xine jehtopōpyry poko.

⁴ Toto pyno jehtoh ke, toto ewomaryke roropa ya toahmase toto ya. Tanỹse toto ya jemary ke, jenaο poeto apoiry sã jũ tomo a tonao xine. Toepuisse ywy toto otuhmapotohme.”

⁵ – Toepyrykō se pyra ropa mã toto ya. Naeroro Ejitu pona ytōko ropa mã toto; axirio tomo a typoremākasēme exīko mã toto.

⁶ Etonatoh oehnōko mana ipatarykō pona. Pata tō omōtoh tonō tytah-tahkasēme exīko mana epetōkara a, tonahkasēme exīko mã toto. Ypoetory tō totapasēme exīko mã toto zae pyra exiketō osenetupuhtoh riry se rokē toexirykōke.

⁷ Ypoetory tō putupyra sã rokē mã toto, jomiry omipona pyra; morara exiryke tarosēme exīko mã toto epetōkara a, tynamoto tōme. Imehnō toto onypynanohsaromepyra exīko mã toto.

⁸ “Izyraeu tomo, orumekarykō se pyra ase!

Orumekasaromepyra xine ase!

Oenahkaposaromepyra xine ase, Atama enahkapotopōpyry sã ya!

Orisaromepyra xine ase Zepoï ritopōpyry sã ya, tonahkase ahtao ya!

Opyno xine jexiryke oenahkaposaromepyra xine ase.

Opyno xine jehtoh exikehpyra mana.

⁹ Awānohpyra xine ase ozehno xine jehtoh ke.

Ypoetory tō onenahkara ropa ase,

Ritonōpome jexiryke ahno rokē kara ase;

Ywy, Ritonōpo Kurano, ypoetory tō rãnao ase, toto onenahkara ropa ase.”

¹⁰ — Ywy opore omitaryhtao, reão samo jepetõkara enepanohpotohme, ymaro ypoetory tõ ytõko mã toto. Xixi omõtoh wino ypoetory tõ oehnõko mã toto tururume.

¹¹ Torõ tõ sã oehnõko mã toto Ejitu poe, utuku tõ sã oehnõko Axiria poe. Mame toto ripõko ase toto nonory pona ropa, moroto aehtohkõme ropa. Ýwy Ritonõpo oturunno.

Izyraeu wãnohtopo, Juta wãnohtoh roropa

¹² Ynara tykase Ritonõpo:

– Izyraeu tõ jomyehmãko sã mã toto ajohpe toehtohkõke, imehnõ enekunoh-toh kõ ke roropa. Juta tõ roropa jomiry omipona pyra mã toto, anamonoh-pyra Exiketyme ase, Ritonõpo kurano.

12

¹ Popyra ehtoh poko rokẽ kohmãnõko Izyraeu tõ mana. Inyrytãkõ toiparo rokẽ mã kehko. Imeimehnõ enekunohnõko mã toto, toto ryhmatohme, toto etapatohme roropa, enara. Osepeme toehtohkõme tõmiryõ etapõko mã toto axirio tomo a, mame azeite aropõko mã toto tynekaroryme Ejitu pona.

² Juta tõ hxirõko Ritonõpo mana, Izyraeu tõ wãnohnõko roropa mana iiryryryme toehse toto exiryke.

³ Toto tamuru, Jako, toetoeuropohmase turui Ezau maro, kamarama exikety, tysekõ wakuru ao ro toto ahtao. Tuãtase tahtao toekuhse Jako Ritonõpo maro;

⁴ Ritonõpo nenyokyhpyry maro toekuhse ynororo, orẽpyra toehse. Tyxitase ynororo, kure toehtoh tokaropose eya. Tõseporuse Ritonõpo imaro Peteu po, mame moroto tõturuse imaro.

⁵ Ritonõpo nexiase, Kuesẽkomo, Jamihmehxo Exikety. Esety Ritonõpo Kuesẽkõme mana.

⁶ Naeroro, Izyraeu tomo, eramatoko ropa Ritonõpo Oesẽkomo a. Zae ehtoh poko ehtoko. Aomiry onurumekara ehtoko. Opynanopyrykõ eya enetupuhtoko.

Typoetory tõ wãnopyry poko

⁷ Ynara ãko Ritonõpo mana:

– Izyraeu tõ kananeu tõ sã mã toto: onekunohto mã toto, ikuhtoh ajohpe exikety ke tykyryrykõ kuhnõko mã toto typynehxo epehmapotohme.

⁸ Ynara ãko mã toto: “Ajohpe pyra tuhke tytineruke sytatose. Yrome kyhxirosaromepyra xine imehnõ mana zae rokẽ kuexirykõke kuerohthokõ poko.”

⁹ Yrome ywy Ritonõpo Oesẽkõme ase, Ejitu poe oenehtopõpyrykõ poe ya; mame oripotorõko ropa ase tapyi tõ pisarara taka, oehtopõpyrykõ samo tõseporuse kuahtao xine ona tonorẽ po.

¹⁰ — Oturuase urutõ komo a, enepotoh ekaroase roropa eya xine; enetupuhpotoh tonõ ekaroase urutõ komo a ahno zurutohme.

¹¹ Yrome tyneponãmarykõ eahmary se Kireate põkõ mana, morara exiryke orihnõko mã toto. Apoto apõ po Kiukau po pui orutua kõ zahkãko mã toto. Morara exiryke moro apoto apõ tõ ypyme topu tõme rokẽ exiõko tupito tõ ahkatopõpyry po.

¹² Kytamurukõ Jako toepase Mesopotamia pona, toerohse ynororo kaneru tõ pynanohneme typyty epekahtohme.

¹³ Ejitu poe urutõ Moeze a, typoetory tõ Izyraeu toupose Ritonõpo a, typynanohse toto eya.

¹⁴ Tyyrypyrykō poko toexirykōke tyzehno xine Ritonōpo tyripose Izyraeu tomo a, morara exiryke, popyra toto ehtopōpyry epehmapōko Ritonōpo mana, toto wānohnōko mana zae pyra toto ehtoh emetakame.

13

Izyraeu enahkary poko

¹ Pake ahtao Eparaī tō otururuhtao, otato imehnō Izyraeu tō nexiase emero, imehxo Eparaī tō ekaroryke eya xine. Yrome tyneponāmarykō Paau toahmapitose eya xine, naeroro orihnōko mā toto.

² Tyyrypyrykō poko exikehpyra mā toto, tuhkehxo tyneponāmarykō rīko mā toto, metau risemy eahmatohme; parata rīko mā toto ahno panono tōsenetupuhtohkō poe; ahno nyrihpyryme rokē mā kehko, yrome ynara āko mā toto: “Onekarykō jahkatoko moxiā kyneponāmarykō eahmatohme!” Toto eahmāko mā toto, pui panō pohnōko, metau risēme rokē toto ahtao ro.

³ Morara exiryke mokaro osenepyra exīko mā toto, akurū samo ĕmepyyryhtao, xixi tūtaryhtao, konopo akoīpyry sā onahpoty po, axī tonore exīko, tiriiku pihpyry sā aroryhtao tyryrykane a, orexīto sā roropa tōnuhse ahtao.

⁴ Ynara āko Ritonōpo mana:

— Ywy, Ritonōpo Oesēkōme ase oenehtopōpyrykō poe ya Ejitu poe. Toiro rokē ase, Oesēkomo. Juaro matose, imepỹ ritō pyra mana. Ywy ro rokē Opynanohnekōme ase.

⁵ Opyno xine exiase ona tonorē po awahtao xine, moro nono tuna pyra aexihpyry po.

⁶ Yrome toytose awahtao xine nono kurā pona tuesapare toehse mexiatose. Mame imehnō motye imehxo mosekaroatose okurohtao xine. Tuenikehse mexiatose ypoko.

⁷ Morara exiryke amaro xine osetapāko ase reāo samo; osema ehpio poe oenetyrỹko ase reoparatu samo.

⁸ Uusa onokyroimo sā ipoenō tomatonano hse ahtao, osetapāko ase amaro xine, akararahtoryrỹko ase; reāo sā osekatoryrỹko ase moroto ro; onokyro tō sā akararahtoryrỹko ase.

⁹ Oenahkatoryrỹko ase, Izyraeu tomo; onoky opynanohtoryrỹko nae?

¹⁰ Tuisa konōto mekaropootose ya, tuisa tō roropa pata tō po porehme. Yrome opynanohsaromepyra mā toto.

¹¹ Ozehno xine toehse ywy, naeroro tuisa tō ekaroase oya xine. Mame tohne ro jexiryke opoko xine otuisarykō touse ropa ya owinoino xine.

¹² — Izyraeu tō rypyhpyry tymerose nexiase pape pokona, moro pape popyra toto ehtopōpyry poko tukurākase mana.

¹³ Ėmepyyry toehse nase Izyraeu tō isene ehtohme, yrome Izyraeu tō ise pyra mana tuamekaro rokē toexirykōke; poeto samo, enurutoh toehse ahtao, tutūtary se pyra tyse wakuru ae.

¹⁴ Morara exiryke ypoetory tō pynanohnōko ha orihpyra toto ehtohme? Naary! Toto anỹnōko ha aorihtyā ekepyry esary poe? Arypyra. Tyrohsē kehko enehpoko, orihtopo! Mokaro enahkatoh enehpoko, aorihtyā esary! Mokaro pyno exikehnōko ase.

¹⁵ Tomāse Izyraeu tō ahtao ro ātaryka samo, tyryrykane axitunety enehpōko ase ona tonorē poe, xixi tūtatoh wino tuna enatyry tō anorymapotohme, pēkamā tō roropa. Mōkomo kurā emero uuru tōkehko tarosēme exīko mana.

¹⁶ Samaria pōkō tuānohsēme exīko mā toto Ritonōpo turumekase eya xine exiryke. Orutua kō orihnōko mā toto osetapary poko; poeto pitiko tō

totapasēme exīko topu tō pona; poetoēme exiketō wakuru tyxihkasēme exīko, enara.

14

Izyraeu tō toahmase eramatohme ropa Ritonōpo a

¹ Izyraeu tomo, osehtoko ropa Ritonōpo Oesēkomo a! Mepukatose oorypyrykō poko toehse oexirykōke.

² Osehtoko ropa Ritonōpo a, ynara kahtoko eya: “Yna rypyry ikorokako, yna otururu oya etako! Oeahmary yna a ekarōko ynanase oya ynanekaroryme.

³ Axirio tō yna onypynanohsaromepyra mā toto, kawaru tō yna onewomasaromepyra mā toto. Jūme ynanyrityamo a, ynaneponāmary tomo a ‘Yna Esēme mase,’ kara ropa exīko ynanase. Omoro, Ritonōpo, yna pyno mase, tymōkomoke pyra exiketō etuarimaketō roropa pynanohnōko mase.”

Isene ehtoh ekarōko ropa Ritonōpo mana

⁴ Ynara āko Ritonōpo mana:

“Ypoetory tō kurākāko ase,
toto amonohtopōpyrykō korokāko ase.

Toto pyno exīko ase yronymyryme ukurohtaō, tohne toehkehse jexiryke ipoko xine.

⁵ Konopo sã exīko ase Izyraeu tomo a,
ekuru tō ekutāko mā kehko, ririo tomo.
Imity tō ahtāko roropa mā kehko mya rahkene, wewe mity sã Ripano po.

⁶ Amoriry tō mosahxo exīko mā kehko, kure potu oriwera amoriry tō samo.
Typoxine exīko roropa mā kehko apupari samo Ripano po.

⁷ Isene exīko ropa Izyraeu mana, towomase ya;
tiriiku ahtary sã emānōko mā toto,
topere sã exīko mā toto uwa zoko samo.
Mokaro imehxo ehtoh waro exīko imehnō mana, uwa eukuru jehnahpyry samo Ripano po.

⁸ ‘Ynaneponāmary tō toiparo rokē mā kehko, typahsēme rokene,’ āko Izyraeu tō mana.

Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo, ypoetory tō otururu etāko ase;
ywy ase toto pynanohneme.

Pinieiro wewe isene exikety sã ase toto ewomāko.
Ypoe kure ehtoh apoīko mā toto emero porehme.”

Etyhpyryme

⁹ Senohne, nymerohpyry enetuputyry se ase tuaro exiketomo a, osenepuhtohme moro pokō. Ritonōpo esemary tō zae mā kehko. Zae ehtoh poko exiketō ytoytōko mā toto moro ae, yrome iiryryryme exiketō osetapāko, epukāko mā toto.

JOEU

Joel

Ekarotopo

Taparara tō enahpỹme, konopo oehpyra roropa. Morara exiryke Juta tō nonory tonahkase. Moro eneryke tyya urutō Joeu a tonetupuhse sero nono pōkō apiakary poko Ritonōpo a, iirypyrymākō wānohtohme. Izyraeu tō toahmase eya zae pyra toto ehtoh rumekatohme ropa eya xine, aeramatohme ropa Ritonōpo a. Morara ahtao kure Izyraeu tō rīko ropa Ritonōpo mana, taparara tō enahkatopōpyry ekarōko ropa mana. Izyraeu tō emānōko ropa, tākye exīko ropa toto. Mame Jerusarē po Ritonōpo exīko ropa mana typoetory tō maro.

Tōmiry tokarose Ritonōpo a Tuzenu enehpory poko typoetory tō pona emero porehme (Joeu 2.28-32). Moro poko tōturuse Jezu poetory Peturu ěmepyry Pĕtekoxite po (Atos 2.17-21). Moro ěmepyry ae Ritonōpo Zuzenu Kurā tyhtose Jezu poetory tō pona tōximōse toto ahtao Jerusarē po.

Sero pape ao

Taparara hpe, konopo oehpyra 1.1–2.17

Nono kurākāko ropa ase, āko 2.18-27

Ritonōpo ěmepyry 2.28–3.21

¹ Sero nase Ritonōpo omiry, inekarohpyry Joeu, Petueu mūkuru a.

Ahno xitāko tynapyrykō enahkatopōpyry poko

² Etatoko ke, tamuximākomo!

Otato ehtoko, Juta tomo!

Sero popyra ehtoh panō toehse nae isene kuahtao xine, kytamurukō, pakatōkō ehtopōpyry ae ro?

³ Opoenōkō zurutoko sero popyra ehtoh poko,

typoenō zurutohme eya xine,

typoenō zurutohme roropa mokaro a sero popyra ehtoh poko.

⁴ Akurū sā tooehse, itamurume akurūme sā tooehse taparara tō rokene,

ahno narykatyā emero otyro tonahse eya xine.

Taparara tō osemazuhme aehtyā nynomohpyry tonahse okomino aehtyamo a.

⁵ Apakatoko toetỹse exiketomo!

Oxitatoko, eukuru jehnahpyry sato komo,

uwa epery tonahkase exiryke,

eukuru tyrisenā pyra exīko mā rahkene.

⁶ Taparara tō tooehse toto, tuisa konōto soutatu tō samo, tuhkehxo,

orĕpyrahxo tooehse mā toto ynonory pona.

Jery reāo zery sā nexiase,

taere mana reāo zery samo.

⁷ Uwa zoko tō kynarykahpyrykō tonahkase eya xine wikeira tō roropa tonahse eya xine.

Eperytaketō pihpyry tonahse eya xine,

amoriry tō rokē tynomose karimutume.

⁸ Oxitatoko oryximā samo,

ihnamone exikety samo,

tynio orihtopōpyry hnamone samo.

⁹ Oturuketō Ritonōpo poetory tō xitāko mā toto Ritonōpo Tapyĩ tao

ahno nekarotyã tonahse exiryke,
tonahsẽ pyra eukuru pyra toehse roropa, enara.

¹⁰ Tupito tõ po ona po roropa otyro tõ pyra toehse exiryke,
ihnamõko nono mana, tiriiku tõkehko tonahkase exiryke,
uwa zoko tõ oriwera zoko roropa toorihse kehko.

¹¹ Emynymatoko tupito poko erohketomo;
oxitatoko uwa zoko tõ poko erohketomo;
tiriiku pyra toehse exiryke,
sewata pyra toehse roropa.

Emero tarykasã tonahkase mana.

¹² Uwa zoko tõ toorihse mã kehko wikeira tõ roropa;
romã zoko te, airiki panõ zoko kehko te,
masã zoko kehko te,
emero wewe eperytaketõ toorihse kehko.
Tãkye ahno ehtoh tonahse,
emynymãko mã toto ipunaka.

Eramatoko ropa oorypyrykõ rumekatohme

¹³ Oturuketomo, apoto apõ poko erohketõme matose,
upo amurutoko kamisa topuxiximã risemy, oxitahkõme.
Ritonõpo poetory tomo, omõtoko Itapyĩ taka, oxitarykõ poko oẽmehtoko,
Ritonõpo Tapyĩ tao ahno nekarotyã pyra toehse exiryke tiriiku tõkehko pyra,
eukuru pyra roropa.

¹⁴ Imoihmãkõ eahmatoko Ritonõpo Tapyĩ taka toto ytotohme!
Zurutoko toto toiro ãmepyry ae otuhyra toto kohmãtohme;
tuisa tõ eahmatoko Juta tõ maro emero oximõtõhme Ritonõpo Kuesẽkõ Tapyĩ
tao,
oturutoko eya kuakorehmatohkõme.

Enahkatoh enetupuh topo

¹⁵ Moro ãmepyry oehnõko, myhẽ mana!
Kuesẽkõ ãmepyryme exĩko.
Sero enahkapõko Kuesẽkõ Jamihmehxo Exikety mana.
Oserehtoh konõto exĩko moro ãmepyry ae mana!

¹⁶ Anakorehmasaromepyra sytatose,
kynarykahpyrykõ enahkary enẽko rokẽ sytatose.
Ritonõpo Kuesẽkõ Tapyĩ tao atãkyemara mã toto,
otuhtoh onyripyra roropa mã toto.

¹⁷ Tupito tõ tonore mã kehko,
ipuhuru tõ ahtara mana;
tykyrysã tiriiku tõkehko anapoipyra sytatose.
Morara exiryke tiriiku tõkehko kurãkatoh epukãko rokene.

¹⁸ Pui tõ kohtãko mã toto omise toexirykõke,
ytoytõko mã toto rowohpã samo,
tihtitihme ytoytõko mã toto onahpoty pyra exiryke.
Kaneru tõ roropa orihnõko mã toto.

¹⁹ Ritonõpo, oya kohtãko ase!

Wewe tõ toorihse kehko,
apoto ke jahkahpyry samo,
onahpoty tyahse mã emero porehme.

²⁰ Onokyro tõ oya kohtãko mana takorehmatohkõme,

tuna tō tasarahse exiryke,
onahpoty tonahkase roropa exiryke emero porehme.

2

Taparara tomo, Ritonōpo ěmepýry poko

¹ Rue tō etotoko ypy Xiāo po, toto tuarōmatoh etotoko ypy kurā po!
Tykytyky kahtoko enaromýke oehtohkōke Juta tomo!
Ritonōpo ěmepýry oehnōko oya xine exiryke.

² Moro ěmepýry ikohmamyry sã exīko mana, koko ehtoh samo,
akurū xinukutumã sã exīko mana tapure exikety samo.
Taparara tō oehnōko mã toto soutatu tō ikuhpýme samo jamihme roropa,
akurū xinukutumã sã ypy tō po.
Sero panō exipitopyra nexiase moino ro,
taroino exipyra ropa exīko roropa mana.

³ Emero enahnōko mã kehko, apoto samo,
apoto nyahkary samo emero enahkaryhtao.
Oehpyra ro toto ahtao tupito kurā sã mana,
Ritonōpo narykahpyry Etē samo;
yrome toytose ropa toto ahtao ona tonorē sã mana.
Taparara tomo a emero tonahkasēme exīko mana!

⁴ Kawaru tō sã mã toto,
kawaru tō osetapaketō sã tururume ytōko mã toto.

⁵ Pyhsekyhsekyh āko mã toto ypy tō emory po,
panaikato mã toto kahu tō ao osetapaketō samo,
apoto po amoriry tō tonore exiketō sã roropa.
Soutatu tō ikuhpýme exiketō sã mã toto, atakenaka, etonatohme.

⁶ Mokaro oepýryhtao, tykytyky āko imehnō mana emero porehme,
ěmytykō roropa enaromýke exīko mana.

⁷ Osetapāko mã toto soutatu tō orēpyra exiketō samo;
tururume ytōko, apuru tō pona onuhnōko, ytokehpyra.
Atakenaka ytoytōko topohme

⁸ imehnō onypurohmara mã toto,
tosemarykō ae ytōko mã toto.
Ytoytokehpyra mã toto, typyre ke
onetyphokaposaromepyra imehnō mana.

⁹ Xiaxiake tururume ytōko mã toto pata poro.
Aporu tō pona onuhnōko mã toto tapyi tō taka.
Osenuhmatoh ae omōnōko mã toto, omato kō samo.

¹⁰ Ytokehpyra mã toto, nono tykytyky āko mana, kapu roropa,
xixi kohmānōko mana nuno roropa,
xirikuato tō roropa zemime hkopyra exīko mã kehko.

¹¹ Konomeru sã soutatu tō tyripōko Ritonōpo mana;
ipoetory tō osetapaketō ikuhpýme mã toto,
orēpyra aomiry omipona exiketō mana.
Ritonōpo ěmepýry enaroximatoh imehxo mana,
orekohmato konōto.
Onoky moro eanahtōko nae?

Oorypyrykō irumekatoko

¹² “Naeroro seromaroro,” āko Ritonōpo Kuesēkō mana,
“eramatoke ropa ya yronymyryme,

otuhpyra roropa ehtoko òtururukohtao ya te, oxitatoko te, emynyhmatoko.
¹³ Oorypyrykõ rumekary se oehtohkõ enetupuhpotoko;
 oupõkõ onyxihkara ehtoko,
 yrome okurohtao xine oxitatoko oorypyrykõ poko.”

Eramatoko ropa Ritonõpo Kuesëkomo a.
 Kure mana, awãnoopyrykõ se pyra roropa mana;
 penekehpyra mã ynoro, kypyno xine mana;
 axi ekurãkãko ropa mana kuãnohpyra xine toehtohme.
¹⁴ Otarame Ritonõpo Kuesëkõ tõsenetupuhtoh myakamãko mana
 kure rokë typoetory tõ ritohme ropa;
 tykyrysã itamurume ahtanohpõko ropa mana.
 Mame tonahsë ekarõko ropa matose eukuru maro onekarorykõme Ritonõpo
 a.

¹⁵ Rue tõ etotoko ypy Xião po;
 ãmepyry imenekatoko otuhpyra oehtohkõme òtururukõ poko Ritonõpo a,
 ahno ikohmatoko oximõme toto ehtohme Tapyi Kurã tao!
¹⁶ Ahno emero ikohmatoko oximõme toto ehtohme,
 tyrypyrykõ korokapotohme eya xine.
 Tamuhpomãkõ ikohmatoko, toto oehtohme poetohti tõ maro,
 enurusenã kõ maro roropa.
 Pytasenãkõ ikohmatoko tytapyikõ tae toto oehtohme Ritonõpo Tapyi taka!
¹⁷ Amarokõ roropa, oturuketomo Ritonõpo Tapyi zara po erohketomo,
 oxitatoko, ynara kahtoko Ritonõpo a:
 “Opoetory tõ onuãnohpyra exiko, Ritonõpo!
 Yna onyporemãkapopyra exiko imehnõ ahno neneryme,
 yna oneunohpyra imehnõ nonory põkõ ehtohme,
 ynara kara toto ehtohme: ‘Otoko hnae mokyro, Ritonõpo Oesëkomo?’ ”

Tynonory kurãkary ropa Ritonõpo a

¹⁸ Mame tynonory pyno toexiry tonepose Ritonõpo a, typoetory tõ pyno
 tonepose roropa mana.

¹⁹ Tozuhse toto eya, ynara tykase:
 “Seromaroro tykyrysã ekarõko ase oya xine,
 tiriiku tõkehko, uwa eukuru te, azeite roropa;
 otuhnõko matose, tuesapare exiko.
 Taroino opoihtopopyra xine exiko ase imehnõ ahno tomo a, jũme.
²⁰ Mya mokaro taparara tõ inikahpoe aehtyã aropõko ropa ase owinoino
 xine.
 Ona tonorë pona toto aropõko ase.
 Osemazuhme aehtyã tõmasẽme exiko mã kehko tuna konõto Aorikyhyry
 kuaka xixi tũtatoh wino,
 mokaro mykapo aehtyã epukãko mã toto tuna konõto Metiteraneu kuaka.
 Mokaro taparara ekepyry tõ tymoke exiko mana, su ãko mã kehko.
 Toto enahkapõko ase yjamitunuru ke.

²¹ “Tupito tomo, enaromyra ehtoko,
 atãkyematoko, ynyrihyry imehxo ehtoh pokoino! Ywy ase Ritonõpo.

²² Onokyro tomo enaromyra ehtoko,
 onahpoty ahtãko ropa mana,
 wewe tõ eperytãko ropa mã kehko,
 fiku tõ tuhke exiko, uwa tõ tuhke exiko roropa mã kehko.

²³ “Atäkyematoko, Jerusarë pōkomo,
ywy, Ritonōpo Oesēkō, nyrihpyry imehxo ehtoh pokoino.
Konopo ekaroase oya xine zae konopo oehtoh po,
ikonopotatoh po te, eina exisasaka ahtao roropa,
konopo itamurume, osemazuhme ehtopōpyry samo.

²⁴ Kure tiriiku tōkehko apoīko matose,
uwa eukuru itamurume te, azeite itamurume roropa.

²⁵ Taparara tō enahkatopōpyry emetakamāko ase,
akurū konōto sã taparara tō enehpoase,
soutatu tō tuhke exiry samo, anarykatyākō enahkatohme.

²⁶ Tonahsē nae exīko matose, tuesapare exīko,
ise pyra oehtohkō pona.

Ritonōpo Oesēkō eahmāko matose,
kure ehtoh tuhke tokarose eya exiryke oya xine.
Mame ypoetory tō onyporemākapopyra ropa exīko mā toto jūme.

²⁷ Mame amaro xine jehtoh waro exīko matose.

Ywy, Ritonōpo Oesēkōme jehtoh waro exīko matose,
imepỹ ritō pyra mana ipunaka.

Mame ypoetory tō onyporemākapopyra ropa exīko mā toto jūme.”

Ritonōpo Ēmepyyry

²⁸ Ynara tykase Ritonōpo typoetory tomo a:

“Moromeīpo Juzenu enehpōko ase opona xine, emero porehme: omūkurukō
Jomiry ekarōko mā toto, oēxirykō roropa.

Tamuhpomākō osenehnōko mā toto,
nuasemākō Ritonōpo nenepotoh enēko mā toto.

²⁹ Moro toehse ahtao namoto tō pona roropa Juzenu enehpōko ase,
orutua kō pona, nohpo tō pona roropa.

³⁰ Moro ěmepyyry oehtoh enetupuhtohme
osenuruhkapotoh rīko ase kapu ao, nono po roropa,
munu te, apoto roropa, akurū tō orexīto maro.

³¹ Xixi kohmānōko mana,
nuno kamirarame exīko munu samo,
Ritonōpo ěmepyyry oehpyra ro ahtao,
imehxo ehtopo te, oserehtoh konōto exīko.”

³² Yrome Ritonōpo a ekaroporyhtao ahno a takorehmatohme, typy-
nanohsēme exīko mana. Ynara tykase Ritonōpo exiryke: ahno akoīpyry ypy
Xiāo po exīko mā toto, Jerusarë po, Ritonōpo nymenekatyã typynanohsēme
exīko mā toto.

3

Imehnō nono pōkō apiakāko Ritonōpo mana

¹ Ritonōpo Kuesēkō ynara āko:

— Moro ěmepyyry toehse ahtao kure rokē Jerusarë pōkō rīko ropa ase, Juta
pōkō roropa.

² Mame imeimehnō nonory pōkō emero oximōme enehpōko ase toto
arotohme jakanahmā Josapa pona, toto apiakatohme. Moro rīko ase
popyra Izyraeu tō ritopōpyry pokoino eya xine, ynymenekatyã ypoetoryme:
sapararahme Izyraeu tō taropose eya xine imeimehnō nonory pona, mame
ynonory tapiakase eya xine tynonorykōme.

³ Imenekatoh tomase eya xine tynamoto tōme ypoetory tō apiakatohme; poetohti tokamose eya xine imehnō namotome toto ehtohme. Mame moro tineru tonahkase eya xine nohpo tō poko, eukuru jehnahpyry poko roropa.

⁴ — Oty se hmatou ya, Tiro pōkomo, Xitō pōkō roropa, Pirixitea pōkō roropa? Jepehmary kuhnōko matou ynyrihpyry poko oya xihne? Popyra ehtoh riryhtao oya xine ynyrihpyry emetakame, axī onyrihpyrykō emetakamāko ase roropa!

⁵ Ykyryry kurano parata tapoise oya xine, uuru roropa arotohme oneponāmarykō eahmatoh taka.

⁶ Juta tō tarose oya xine, Jerusarē pōkō maro, mya toto esarykō poe, toto ekarotohme Kerexia tō namotome toto ehtohme.

⁷ Ypoetory tō enehnōko ropa ase moino, imeimehnō nonory poe; morotona taropose toto oya xine. Mame oritorŷko ase onyrihpyrykō saaro.

⁸ Opoenō ekamopōko ase Juta tō namotome toto ehtohme; mame toto ekamōko roropa mā toto sapeu tomo a moe nono pona toto arotohme. Ywy ase Ritonōpo, oturunō.

⁹ — Imeimehnō nonory pōkō zurutoko:

“Atakimatoko etonatohme;
soutatu tō ikohmatoko;
toto enehpoko oximōme, oximaro toytotohkōme.

¹⁰ Tupito poko erohtoh tonō kehko anyhtanohpoko etonatohme kyryryme: tapema tomo, warata tōkehko.

Ah jamihme pyra exiketō: ‘Jamihme ase,’ nykā toto.

¹¹ Axī ke osehtoko,
imeimehnō nono pōkō emero,
oximōtohme jakanahmā pona.

“Ritonōpo, oyoetory soutatu tō jamihmākō enehpoko etonatohme!” āko.

¹² “Imeimehnō nonory pōkō emero,
akimatoko ooehtohkōme jakanahmā Josapa pona.
Moroto ywy, Ritonōpo, ahno tō emero moro zomye exiketō apiakāko ase.

¹³ Mokaro ahno tō iirypyrymehxo mā toto,
naeroro tysahsahkasēme exīko mā toto
tiriiku toehse exikety samo,
isahkatoh po toehse ahtao;
tytūtūmasēme exīko mā toto uwa tō tūtūmary sã eukuru ritoh ao,
uwa eukuru ekuãtohme pona.”

¹⁴ Tuhkākō maro tuhkākō
moroto mā toto Jakanahmā Atapiakatoh po.
Morotona Ritonōpo ěmepyry oehsasaka mana.

¹⁵ Xixi kohmānōko mana, nuno roropa,
xirikuato tō zemime hkopyra exīko mā kehko.

Kure rokē typoetory tō rīko Ritonōpo mana

¹⁶ Ypy Xiã poe opore Ritonōpo oturūko mana,
aomiry konomeru sã mana Jerusarē poe;
nono tykytyky āko, kapu roropa!
Yrome typoetory Izyraeu tō ewomāko mana.

¹⁷ Ynara āko Ritonōpo typoetory tomo a:
“Izyraeu tomo, zuaro exīko matose:
ywy, Ritonōpo Oesēkōme ase.
Jesary Xiã ypy kurã po.

Jerusarē ypatary kurāme exīko roropa mana;
moro pata jūme onyporemākara ropa imehnō exīko mana.

¹⁸ Morarame moro toehse ahtao emory mā tō pehme exīko mā kehko uwa
zoko ke,

onahpoty enahnōko pui tō mana ypy tō po,
tuna itamurume iporiry tō ao exīko Juta tō nonory po.

Ytapyī tae tuna tūtāko mana,
jakanahmā Akaxia ehxikatohme.

¹⁹ Ejitu turumekasēme exīko, ona tonorē samo,

Etō patāpome exīko

Juta nonory typoremākase eya xine exiryke,
ahno kurā totapase roropa eya xine exiryke.

²⁰⁻²¹ Mokaro mŷpōko ase,
toto etapahpōkō wānohnōko ase.

Yrome Juta nonory po ahno jūme exikehpyra exīko mana,

Jerusarē po roropa, jūme pata typōke exīko mana.

Ywy, Ritonōpo, moroto exīko ase, ypy Xiāo po.”

AMOXI Amós Ekarotopo

Amoxi kaneru tō pyno exiketyme pata pitiko Tekoa po, Juta po. Tymenekase ynororo Ritonōpo a tōmiry ekarotohme Izyraeu tomo a inikahpozakoxi. Morara kynexine jeimamyry 750me Jezu Kyrixtu oehpyra ro ahtao, Jeropoão 2mano tuisame ahtao. Etonatoh pyra kynexine moroto Izyraeu po, yrome iirypyryme ehtoh moroto kynexine.

Tymōkomoke exiketō rokē emānōko toh kynexine, yrome zae pyra toh kynexine, enekunohnōko, imehnō ryhmāko emero rokē po. Ritonōpo poko toto ahtao zae nymyry pyra toh kynexine. Naeroro turuse toto urutono a tyrypyry rumekatohme, eramatohme ropa Ritonōpo a zae ehtoh poko rokē ehtohme ropa, popyra ehtoh se pyra ehtohme. Enepotoh ekaroryke Ritonōpo a Amoxi a zuaro toehse ynororo: typoetory tō wānohnōko Ritonōpo mana, yrome toto onenahkapopyra mana. Imēpo kure ehtoh enehpōko ropa Ritonōpo mana toto emātohme ropa, osepeme tyrīko mana, tākye ropa tuisa Tawi ehtopōpyry samo.

Sero pape ao

Izyraeu zomye aexityā wānopyry 1.1–2.5

Izyraeu tō wānopyry 2.6–6.14

Amoxi nenehpyry tomo 7.1–9.15

¹ Sero omi Izyraeu tō poko Ritonōpo nekarohpyryme mana Amoxi a, kaneru tō poko erohkety, pata Tekoa po. Moro toehse asakoro jeimamyry nono tykytyky kara ro ahtao, Uzia tuisame ahtao Juta po te, Jeropoão, Joaxi mūkuru, tuisame ahtao Izyraeu nonory po.

² Ynara tykase Amoxi:

“Ypy Xião poe, Jerusarē po,
opore oturūko Ritonōpo mana,
aomiry konomeru sā mana.
Onahpoty orihnōko mana,
tonore toehse ypy Karameru po porehme.”

Imeimehnō wānohnōko Ritonōpo mana

Xiria

³ Ynara āko Ritonōpo mana:

— Pata Tamaxiku pōkō iirypyryme toehse itamurume, morara exiryke toto wānohnōko ase. Kireate pōkō tyryryhmase eya xine exiryke, toto pona kahu tō tarose eya xine ipupuru parihmā typohke kurimene risē ke.

⁴ Morara exiryke apoto enehpōko ase tuisa Hazaeu tapyī konōto zahkatohme, tuisa Pē-Hatate tapyī tō jamihmākō maro.

⁵ Pata Tamaxiku omōtoh apuru tō kararahnōko ase, Jakanahmā Awē pōkō enahkapōko ase, Pete-Etē tuisary maro. Xiria pōkō arōko imehnō mana typoetoryme Kia nonory pona. Ywy Ritonōpo oturunō.

Pirixitea

⁶ Ynara āko Ritonōpo mana:

— Kaza pōkō iirypyryme toehse itamurume, morara exiryke toto wānohnōko ase. Ahno tapoise eya xine imepỹ nono pōkō porehme tynamotokōme, toto ekamotohme Etō tomo a.

⁷ Morara exiryke apoto enehpōko ase Kaza apuru tō zahkatohme. Moro pata tapyi tō jamihmākō zahkāko roropa moro apoto mana.

⁸ Tuisa tō Axitote te, Axikerō roropa enahkapōko ase. Pata Ekorō enahkapōko ase imehnō pirixteu tō maro porehme. Ywy Ritonōpo oturunō.

Tiro

⁹ Ynara tykase Ritonōpo:

– Tiro pōkō iirypyryme toehse itamurume. Morara exiryke toto wānohnōko ase. Ahno tapoise eya xine, tōmirykō totapose ahtao eya xine osepeme ehtohme. Tynamotokōme emero tarose eya xine Etō pona.

¹⁰ Naeroro apoto enehpōko ase pata Tiro apuru zahkatohme, tapyi tō jamihmākō zahkāko roropa mana moro pata po.

Etō

¹¹ Ynara tykase Ritonōpo:

– Etō pōkō iirypyryme toehse itamurume, naeroro toto wānohnōko ase. Tōsetapase toto takorō tō maro, Izyraeu tō maro, toto pyno pyra, onypynanohpyra roropa toh nexiase. Mokaro zehno Etō tō exikehpyra mana, jūme sã toto se pyra toh mana.

¹² Morara exiryke apoto enehpōko ase pata Temã zahkatohme, tapyi tō jamihme exiketō zahkāko roropa moro apoto mana Posora po.

Amō

¹³ Ynara tykase Ritonōpo:

– Amō pōkō iirypyryme toehse itamurume. Morara exiryke toto wānohnōko ase. Tōsetaparykō poko toto ahtao, Kireate nonory po, itamurumehxo nono apoitohme tosarykōme nohpo tō tuahkase eya xine, poetoēme exiketomo.

¹⁴ Morara exiryke apoto enehpōko ase pata Rapa apuru zahkatohme, mame moro apoto tapyi tō jamihmākō zahkāko roropa mana moro pata po. Osetapatoh exīko mana, kui āko, orihoñko roropa mã toto, moro po.

¹⁵ Tuisa arōko mã toto, kowenu poetory tō maro, imehnō namotome toto ehtohme. Ywy Ritonōpo oturunō.

2

Moape

¹ Ynara tykase Ritonōpo:

– Moape pōkō iirypyryme toehse itamurume, naeroro toto wānohnōko ase. Etō tuisary ekepyry tyahkase eya xine, orunome rokē ehtohme.

² Morara exiryke apoto enehpōko ase Moape nonory pona, moro apoto tapyi jamihmākō zahkāko roropa mana Keriate po. Tōsetaparykō poko exīko, soutatu tō tykohtarykō poko, rue etory poko, ahno orihoñko mã toto, enara.

³ Moape tuisary tō enahkapōko ase kowenu poko erohketō maro. Ywy, Ritonōpo oturunō.

Juta

⁴ Ynara tykase Ritonōpo:

– Juta tō iirypyryme toehse itamurume, naeroro toto wānohnōko ase. Jomihpyry turumekase eya xine exiryke, ynyripohpyry eya xine omipona pyra toehse toto. Tyneponāmarykō toahmase eya xine tytamurukō saaro.

⁵ Naeroro apoto enehpōko ase Juta nonory pona, tapyi tō jamihmākō zahkāko roropa mana Jerusarē po.

Izyraeu wānopryr pokō

⁶ Ynara tykase Ritonōpo:

– Izyraeu tō iirypyryme toehse itamurume, naeroro toto wānohnōko ase. Ahno zae ehtoh poko exiketō ekamōko mā toto imehnō namotome, tytineruke pyra toto exiryke, tynepehmarykō epehmatohme roropa eya xine. Tymōkomokākara nae tynepehmarykō onepehmasaromepyra mana sātaja epehpyry sã rokē ahtao ro.

⁷ Tymōkomokākara rohmanohpōko mā toto, toto ryhmāko roropa mā toto tuaro pyra exiketō enekunohnōko towomaneke pyra toto ahtao. Orutua kō tumūkuru tō maro, nohpo tō poko exīko mā toto tyneponāmarykō eahmatoh tao, nuriame jekarōko imehnō mana, jyhxirōko mokaro pokoino.

⁸ Tyneponāmarykō eahmatoh po apoto apō pūtokozi upo pona ataxikāko mā toto, zupō apoihpyry tynepehmake exiketō wino. Otuhnōko mā toto tōsē poko ahno nekarohpyry tyneponāmarykō eahmatoh tao. Eukuru epekahnōko mā toto tineru ke tynapoihpyrykomo tynepehmake exiketō wino.

⁹ – Owenikehtou ynyrihpyry poko amoreu tomo a? Mokaro tonahkase ya mosahxo exiketomo, wewe apupari sã exiketomo te, wewe kurano sã roropa jamihme exiketomo. Mokaro tonahkase ya porehme.

¹⁰ Ywy exiase opynanohnekōme Ejitu nonory poe, kuarootose 40me jeimamyry ona tonorē poro, oya xine amoreu tō nonory ekaroase.

¹¹ Omūkurukō tymenekase ya toitoine urutōme toto ehtohme, imehnō nazireume toto ehtohme. Ajohpe pyra moro ynyrihpyry nae?

¹² Yrome amarokō eukuru jehnahpyry mekarootose nazireu tomo a, urutō komo a. “Mynyhme ehtoko” matose jomiry onekaropyra toto ehtohme.

¹³ Naeroro seromaroro awānohtorỹko ase, omoxinety riry sã opona xine takurihmosēme exīko matose nono pona, pusuh āko matose kahu pehme sã tiriiku ke.

¹⁴ Axī sã tururume ytoketō epasaromepyra exīko mā toto, jamihme exiketō apotūkehnōko mā toto, orēpyra exiketō osepynanohpyra exīko mā toto.

¹⁵ Typyreke exiketō orēnōko mā toto, epaketō tupupuru po osepynanohpyra exīko mā toto, kawaru po epaketō morararo osepynanohpyra exīko mā toto.

¹⁶ Moro ěmepyry toehse ahtao soutatu tō jamihmākō, orēpyrahxo exiketō roropa typyrekō pahnōko mā toto toepatohkōme. Ywy, Ritonōpo, oturūko ase.

3

¹ Izyraeu tomo etatoko pahne Ritonōpo omiry opoko xine, tynenehtyã Ejitu poe:

² – Sero nono po, ahno tō rãnao, amarokō rokē tymenekase ya ypoetoryme oehtohkōme. Morara exiryke awānohtorỹko ase oorypyrykō emetakame, popyra ehtoh tyrise oya xine exiryke.

Urutō mynyhme ehsaromepyra mana

³ Oximaro ytosaromepyra ahno asakoro natokomo oturupyra ro toto ahtao atae toto ehtohme?

⁴ Reão itu htaõ aryry kara mana tykarimory onenepyra ro ahtao. Mynyhme rokē exīko mana tosao tōsē anapoipyra ro ahtao.

⁵ Torō omōpyra mana apoitoh taka, apoitoh onyripyra ahno ahtao.

Onokyro apoitoh tamoreme atapurupyra mana omōpyra onokyro ahtao.

⁶ Rue etory etaryhtao pata pōkomo a epetōkara oepyry enetupuhpotohme, tykytyky āko mā toto.

Popyra ehtoh toehse ahtao pata pōkomo a moro popyra ehtoh tonehpose Ritonōpo Kuesēkomo a.

⁷ Tynyriry onyripyra Ritonõpo mana moro onenepopyra ahtao typoetory tomo a, urutõ komo a.

⁸ Reão aryry karyhtao etananõ zuno exïko mã toto. Moro saaro Ritonõpo otururuhtao, mynyhme ipoetory tõ ehsaromepyra exïko, aomiry ekarõko urutõ mana imehnõ netaryme.

Pata Samaria wãnohtopo

⁹ Opore mokaro zuruko tuisa tapyi konõto tao Axitote po te, tuisa tapyi konõto tao Ejitu po roropa. Ynara kahtoko: “Oximõtoko ypy tõ po Samaria po, enetoko ke tuhkãkõ popyra ehtoh poko mã toto moro pata po te, tuhkãkõ imehnõ ryhmãko roropa mã toto.”

¹⁰ Ynara ãko Ritonõpo mana:

– Zae ehtoh riry waro pyra Samaria põkõ mana, itapyikõ konõto pehme mana mõkomo ke, inematonanopyhpyry komo imehnõ winoino, totapase ahtao eya xine.

¹¹ Morara exiryke ononorykõ apurũko oepetõkara mana, atapyi jamihmãkõ enahkãko mã toto, mõkomo arõko roropa mã toto emero atapyi konõto tae.

¹² Ynara ãko Ritonõpo mana:

– Kaneru apoiryhtao reão a, toitoine asakoro jaxiry rokẽ pynanohnõko ipyno exikety mana, otarame toiro ipanary rokẽ pynanohnõko roropa ipyno exikety mana. Moro sã toitoine rokẽ Izyraeu tõ, Samaria põkõ typynanohsẽme exïko mã toto, mokaro seromaroro oseremãko mã toto nyhtoh po, typyne exiketõ po.

¹³ Etatoko ke jomiry, ypoetory tõ ihxirotoko, Jako pakomotyamo, ãko Ritonõpo Jamihmehxo Exikety.

¹⁴ Izyraeu tõ wãnopyryhtao ya iirypyrykõ emetakame, apoto apõ kararahnõko ase Peteu po. Ipotyry tõ asakoropane apoto apõ kyryry kararahnõko ase, nono pona epukãko.

¹⁵ Tapyi tõ enahkãko ase: ikonopory tapyi tomo, jeimamyry tapyi tõ roropa; tapyi tõ typyne exiketomo, maafim risẽ emeporyme exiketõ emero porehme enahkãko ase. Ywy, Ritonõpo, oturũko ase.

4

¹ – Etatoko ke sero omi, nohpo tomo Samaria põkomo; tuesapare matose, tupune roropa pui tõ samo Pasã po! Omise exiketõ rohmanohpõko matose, tymõkomokãkara a pitiko rokẽ epehmãko matose, eukuru jehnahpyry tahxime enehpõko matose oniokomo a õkurukõme.

² Ywy, Ritonõpo Imehxo Exikety, zae jexiryke jomiry etapõko ase oya xine: ãmepyry oehnõko mana, otywyhmatorỹko mã toto oka tõ ke jarãnaka pata poe; kana sã epara exïko matose emero porehme.

³ Pata apuru tõ itohtohkahpyry ae tütãko matose, tomase roropa exïko matose ypy Heremõ winakoxi.

Izyraeu tõ tyrypyrykõ rumekary se pyra

⁴ Ynara ãko Ritonõpo mana:

– Izyraeu tomo, oorypyrykõ poko se hmatou? Ytotoko eahmatoh taka Peteu pona oorypyrykõ poko oehtohkõme; ytotoko Kiukau pona roropa oorypyrykõ poko oehtohkõme itamurumehxo. Okyno tõ enehtoko onekarorykõme ãmepyry ae rokene, otinerũkõ 10me ahtao toiro enehtoko roropa onekarorykõme oseruao ãmepyry taropose ahtao rokene.

⁵ Anapyrykõ wyi roropa enehtoko onekarorykõme, “Kure mase,” katohme Ritonõpo a, imeiõpo epyrypatoko imehnõ netaryme onekarorykõ poko! Morohne riry azamaro xine mã tarame.

⁶ – Omise konõto ehtoh enehpoase oya xine emero apatarykõ pona, yrome oehpyra ropa mexiatose ya.

⁷ Konopo onenehpyra exiase oseruao nuno pune tykyrysã exipyra ro ahtao. Konopo enehpoase toiro pata pona, yrome zakorõ pona onenehpopyra exiase; konopo toehse toiro tupito pona, yrome zakorõ pona aryppya, moroto otyro toorihse emero.

⁸ Ahno toytose pata tõ poro tuna zupise, yrome tuna onenepyra tokurehse toto, tõkurukõme. Yrome morara ahtao ro amarokõ oehpyra ropa mexiatose ya. Ywy Ritonõpo oturũko ase.

⁹ – Kuãnopyatose tyryrykane axitunety ke, tyrohsẽ ke roropa otyro pokona; taparara tomo a tupito tõ tonahkase, uwa zoko tõ roropa, wikeira tõ roropa te, oriwera tõ maro. Yrome moro toehse ahtao ro oehpyra ropa mexiatose ya.

¹⁰ Tyrohsẽ enehpoase opona xine, ynaropohpyry sã Ejitu pona. Nu- asemãkõ taorihmapose ya aosetaparykohtao ona po, kawaru tõ osetapary poko exiketõ tomatonanohtao ya oepekõkara a. Aorihtyã ekepyry tõ motaryke suu tykamexipose ya oesarykõ po. Yrome moro toehse ahtao ro oehpyra ropa mexiatose ya. Ywy, Ritonõpo, oturũko ase.

¹¹ – Toitoina apatarykõ tonahkase ya, Sotoma tõ enahkatopõpyry sã ya, Komora maro; amarokõ typynanohtose mexiatose wewe amoriry sã apoto htao, tapoise ahtao imepyny a jahkasasaka ahtao. Yrome moro toehse ahtao ro oehpyra ropa mexiatose ya.

¹² Morara exiryke, Izyraeu tomo, awãnohtorỹko ase. Moro waro toehse oexirykõke ekurãkatoko, oorypyrykõ irumekatoko, ikorokapotoko õsẽpatakãmatohkõme Oesẽkõ Ritonõpo maro. Ywy, Ritonõpo, oturũko ase.

¹³ Ritonõpo mokyro ypy tõ Rihpono, tyryrykane Rihpono roropa.

Tõsenetupuhtoh tonõ enepõko mana ahno tomo a;
Saerehkatoh rĩko mana ikohmamyryme.

Ytoytõko mana ypy tõ poro.

Mokyro Esety: Kuesẽkõ Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety.

5

Oorypyrykõ irumekatoko, katopõpyry

¹ Izyraeu tomo, etatoko ke sero eremiatoh tãkye pyra, eremiãko ase jemynymaryme opoko xine:

² “Izyraeu, oryximãme mase Ritonõpo a, orutua poko exipitopyra exiketyme mase; mepukase, jũme owõpyra ropa mase!

Nono po tynomose mase,

takorehmaneke pyra mase anỹtohme ropa xikihme!”

³ Ynara ãko Ritonõpo Kuesẽkõ mana:

– Pata poe miumãkõ orutua kõ aroporyhtao, etonatohme, 100me rokẽ oehnõko ropa mã toto isene ro; 100me orutua kõ aroporyhtao, 10me rokẽ oehnõko ropa mã toto.

⁴ Ynara ãko Ritonõpo Izyraeu tomo a:

– Osehtoko ropa ya isene oehtohkõme.

⁵ Yrome jupipyra ehtoko Peteu po, Kiukau po roropa te, Peresepa po roropa, Kiukau põkõ tarosẽme exĩko inonorykõ poe, imehnõ namotome toto ehtohme, pata Peteu tonahkasẽme exĩko roropa mana, typahsẽme exĩko nono pona.

⁶ Osehtoko ropa ya Oesēkomo a isene oehtohkōme. Oehpyra ropa awahtao xine yhtōko Ritonōpo mana apoto samo Izyraeu tō nonory enahkatohme. Moro apoto onezehkasaromepyra exīko mā toto Peteu po.

⁷ Zae ehtoh poko pyra matose imehnō maro, onekunohtōme oexirykōke oxiehno matose, jamihme pyra exiketō onewomara matose.

⁸ Xirikuato tō tyrise Ritonōpo a, Kuesēkomo, Puripurikane tomo, Oseruao Maria tō roropa.

Koko ehtoh ěmehkapōko mana,

saereme ehtoh kohmākapōko roropa mana.

Tuna konōto zumyhkāko mana aekuātohme nono pona.

Mokyro esety Ritonōpome mana.

⁹ Jamihme exiketō enahkapōko mana,

itapyīkō jamihmākō roropa kararahnōko mana.

¹⁰ Zae pyra ehtoh kurākary se exiketō se pyra matose ipunaka, ajohpe pyra exiketō omiry apiakane ěpataka azamaro xine pyra mana;

¹¹ tymōkomokākara rohmanohpōko matose, toto napyry ematonanohnōko matose, ehepyryje toto ehepmaporyhtao oya xine. Morara exiryke omōpyra ekurehnōko matose onyrytā typyne exiketō taka atapyīkōme, eukuru jehnahpyry onēpyra ekurehnōko roropa matose uwa zoko tō kurā tarykase ahtao ro oya xine.

¹² Zuarose ase itamurume popyra oehtohkō poko, oorypyrykō poko oehtohkō poko. Zae exiketō ryhmāko matose, tineru tokarose oya xine ahtao zae pyra exiketomo a, moro tineru apoīko matose zae pyra oehtohkō emetakame, tytineruke pyra exiketō onewomara matose tapiakase toto ahtao juize ěpataka.

¹³ Naeroro tuaro exiketō mynyhme exīko mā toto popyra ehtoh toehse ahtao sero samo!

¹⁴ Zae ehtoh poko ikuhtoko, zae pyra ehtoh poko pyra ehtoko isene oehtohkōme. Moro sã awahtao xine ajohpe pyra ōmirykō exīko mana Ritonōpo Oesēkō Jamihmehxo Exikety amaro xine mana.

¹⁵ Popyra ehtoh se pyra ehtoko, zae ehtoh se rokē ehtoko. Imehnō ewomatoko ajohpākomo a ihxiroryhtao apiakane ěpataka. Otaramo Ritonōpo Oesēkō, Jamihmehxo Exikety oekyry tō akoīpyry pyno exīko mana.

¹⁶ Ritonōpo Oesēkō Jamihmehxo Exikety ynara āko mana:

– Kui āko ihnamōko mā toto, pata tō rãnao esemary tō ae emero. Tupito poko erohketō kohmāko roropa mā toto ixitatohkōme aorihtyã ekepyry poko, imehnō ehepmatyã maro.

¹⁷ Emero uwa zoko tō esary po xitāko mā toto. Morohne exīko mana oehnōko ropa jexiryke awãnohtohkōme. Ywy Ritonōpo oturunno.

Ritonōpo ěmepyry

¹⁸ Ritonōpo ěmehtoh poko penetāko matose, myhene! Otyme kure exīko moro ěmepyry oya xine nahe? ěmepyry tykohmāse sã exīko mana saereme pyra.

¹⁹ Orutua epary sã exīko mana reão winoino yrome osēpataka oseporỹko uuso maro; imepỹ ahno sã roropa tytapyī taka tooehse ahtao tomary tyrise eya apuru pokona, mame tosekase okoi a mana.

²⁰ Moro ěmehtoh Ritonōpo ěmepyry saereme pyra exīko mana, ikohmamary sã exīko, koko ehtoh sã ipunaka.

Zae ehtoh se Ritonōpo mana

²¹ Ynara āko Ritonōpo mana typoetory tomo a:

– Ōseahmatohkō jeahmatoh se pyra ase ipunaka; ōximōtohkō ypoko yzamaro pyra mana!

²² Onekarorykō enepyyryhtao oya xine jahkatohme tiriiku tōkehko maro ise pyra ase, okyno tō tupune exiketō se pyra roropa ase onekarorykōme, jahkatohme osepeme ehtohme.

²³ Epo hnae oeremiatohkomo, panaikato rokē matose; haapa tō etary se pyra toehse ywy.

²⁴ Yrome zae ehtoh poko ehtoh se moino ase iporiry samo, ah zae ehtoh poko enahp̄yme nexino tuna zueme exikety samo.

²⁵ – Izyraeu tomo, okyno tō mekaroatose ya onekarorykōme tiriiku tōkehko maro moro ona po oytorykohtao 40me jeimamyry ae?

²⁶ Seromaroro tūtāko matose toponāmasē panō Xikute maro te, Kium roropa xirikuato esemy. Mokaro toponāmasē panō arōko matose

²⁷ aaroporykohtao ya imehnō nonory pona mya, Tamaxiku moinakoxi imehnō namotome. Ywy, Ritonōpo Oesēkomo, Jamihmehxo Exikety oturūko ase.

6

Izyraeu tō wānopyry

¹ Awānohtohkō oehnōko oya xine myhene, emero kurā nae exiketomo Jerusarē po! Awānohtohkō oehnōko oya xine myhene, towomase exiketō Samaria po, amarokō tuisame exiketō, sero Izyraeu nonory imehxo tuisaryme, oya xine ahno oehkehpyra mā toto takorehmapotohme!

² Ynara āko matose ahno a: “Ytotoko pata Kaune pona osenuhmase, imeīpo ytotoko pata konōto Hamate pona, morotoino pata Kate pona, pirixteu tō nonory pona roropa. Mokaro Izyraeu tō motye, tymōkomokehxo toh nae, inonory kynonorykō motye zumohxo nae?”

³ Popyra ehtoh oepyyry enetuputyry se pyra matose awānohtohkōme, yrome onyrirykō pokoino okyna hkopyra moro popyra ehtoh oehnōko mana.

⁴ Popyra ehtoh oehnōko oya xine mana myhene! Otuhtoh konōto sehxo matose, kohrame sehxo roropa matose porohtoh typyne exiketō po, pui mūkuru pū ōnōko matose te, kaneru pū roropa.

⁵ Eremiatoh rīko matose tuisa Tawi nyrihpyry samo; eremiāko matose haapa tō etōko roropa matose.

⁶ Uwa eukuru jehnahpyry ēnōko matose ētoh konōto ae, ixtaratu typyne exikety ke epopāko matose, yrome torētyke pyra matose Izyraeu tō enatyyry poko.

⁷ Morara exiryke amarokō osemazuhme arotorykō oepetōkara mana ty-namotokōme imep̄y nono pona, moroto otuhtoh konōto pyra exīko mana.

⁸ Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety a tōmiry totapose, ynara tykase:

– Pata Samaria ekarōko ase epetōkara a, emero imōkomorykō eneryhtao eya xine arōko mā toto. Izyraeu tō imehnō motye kure osekary se pyra ase ipunaka, itapyīkō konōto se pyra roropa ase.

⁹ Ynara exīko mana, ahno 10me tōxinamase ahtao tapyi tao orihnōko ro mā toto emero.

¹⁰ Mame imep̄y toehse ahtao tyekyry ekepyry apoitohme jahkatohme, ekaropōko mana isene ro exikety a: “Ahno nae ro moro tao?” Ynara āko imep̄y ezuhnōko: “Arypyra.” Mame mokyro apitorymā ynara āko: “Mynyhme exiko! Tomeseke sehne Ritonōpo esety onesehtopyra ehtohme.”

¹¹ Etatoko ke, Ritonōpo ynara tyripōko mana; tapyi tō emero, inunōme exiketō tapyi tō pitiko roropa tonahkasēme exīko mana.

¹² Kawaru tō tururume ytosaromepyra mā toto topu tō poro. Pui tō ke nono anahkara matose tupitome tuna konōto kua. Yrome zae ehtoh tyorōmāko matose opi orihmatō samo, kure ehtoh rīko matose popyra ehtohme.

¹³ Epyrypāko matose pata Ro-Tepaa typoremākase oya xine exiryke. Oseahmāko matose, ynara āko: “Kyjमितunurukō ke pata Karanaī tapoise kyaa xine,” āko matose repe.

¹⁴ Yrome Ritonōpo Oesēkō, Jamihmehxo Exikety ynara āko:

– Izyraeu tomo, imehnō soutatu tō enehpōko ase oporemākatohkōme. Otuarimapotorŷko mā toto ypy tō esemary Hamate poe, inikahpozakoxi, iporiry Arapa pona, ikurenaka roropa, enara.

7

Enepotoh taparara tō poko

¹ Mame enepotoh ekaroase Ritonōpo ya: inyrihpyry enease taparara tomo tyrohsēme exiketomo. Moro toehse onahpoty tahtapitose ropa ahtao isahkaxīpo tuisa eky tō napyryme.

² Mame otyro emero tonahkase ahtao taparara tomo a ynara tykase ywy:

– Ritonōpo Imehxo Exikety, ajohpāme sã yna rypyry ikorokako. Opoetory tō jamihme pyra mana; apotūkehno ynanase.

³ Naeroro tōsenetupuhtoh tytyromase Ritonōpo a, ynara tykase:

– Onenehpyry exipyra exīko mana.

Enepotoh apoto samo

⁴ Mame imepŷ enepotoh tonepose ropa Ritonōpo a ya: typoetory tō wānohsasaka enease apoto ke. Moro apoto a tuna konōto tanoryse toehse nono zopino, otyro tōkehko enahkapitōko roropa nexiase.

⁵ Mame ynara ase Ritonōpo Jesemy a:

– Epo hnae, Ritonōpo! Moro onyripyra exiko! Opoetory tō jamihme pyra mā toto, otāto eanahtōko toh nae?

⁶ Naeroro tōsenetupuhtoh tytyromase Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo:

– Morohne roropa exipyra exīko mana, tykase.

Enepotoh tapyi rine eary

⁷ Mame imepŷ enepotoh enepoase Ritonōpo ya: xikihme ynororo nexiase apuru pūto, kure rokē tyrihpyry, topohme, emahpo eary nae nexiase topohme ehtoh kuhtopo.

⁸ Ynara tykase ynororo ya:

– Amoxi, oty enēko mah?

– Eary! topohme ehtoh kuhtopo.

Mame ynara nase ynororo ya:

– Zae ehtoh poko pyra ypoetory tō ehtoh enepōko ase: apuru sã mā toto ijome tyrise ahtao, topohme pyra. Jūme toto rypyhpyry onykorokara ropa ase.

⁹ Izake pakomotyā neponāmarykō eahmatoh tonō tonahkasēme exīko mana. Imehnō eahmatoh tonō Izyraeu tō nonory po typahsēme exīko mana. Tuisa Jeropoāo enahkāko ase ipoenō te, ipakomotyā roropa, enara.

Amoxi, Amazia maro

¹⁰ Mame omi taropose Amazia a, oturukety Peteu po tuisa Jeropoāo netaryme, Izyraeu esemy, ynara tykase ynororo eya:

– Amoxi osenetupuhnōko mana ahno tō emero ōmiry omipona pyra tyriptomheme, tykase Amazia Jeropoāo a. — Oepeme pyra roropa toto ripory se mana. Kynonorykō poremākapory se roropa mana.

¹¹ Ynara āko mana: “Jeropoāo orihnōko mana etonatoh poko ahtao, Izyraeu tō arōko imehnō mana inonorykō poe imepỹ pona imehnō namotome toto ehtohme.”

¹² Moromeĩpo ynara tykase Amazia Amoxi a:

– Ytoko taroino, urutono! Ytoko ropa oesaka Juta pona, tineru pixo apoitohme oya urutōme oehtoh poko.

¹³ Taro Peteu po oturupyra exiko; taro tuisa konōto esaryme nase. Sero Tapyi tao Ritonōpo eahmary se tuisa konōto mana, Tapyi imehxo exiketyme exiryke.

¹⁴ Ynara tykase Amoxi:

– Urutōme erohpyra exiase tineru apoitohme, urutō mūkurume pyra ro-ropa exiase. Kaneru tō poko erohketyme ase, wikeira zoko poko roropa erohketyme ase.

¹⁵ Yrome Ritonōpo Jesemy a tapoise ywy kaneru tō wino jenehpotohme xiario aomiry ekarotohme Izyraeu tomo a.

¹⁶ Morara exiryke Ritonōpo, Jesē omiry etako: Omoro, Amazia kuruase Izyraeu tō zurukehtohme Ritonōpo omiry poko.

¹⁷ Yrome oya ynara āko Ritonōpo mana: “Opyty imeimehnō orutua kō poko exīko mana sero pata po. Omūkuru tō oēxiry tō roropa orihnōko mā toto etonatoh poko ahtao. Sero nono tapiakasēme exīko mana imehnō esaryme. Orihnōko mase Ritonōpo waro pyra exiketō nonory po. Izyraeu tō arōko imehnō mana tynamotome, mya sero nono poe, imepỹ nonory pona.”

8

Ruto pehme epery ke enepotoh nexiase

¹ Mame Ritonōpo Kuesēkomo a enepotoh tonepose ropa ya, ynara nexiase: ruto pehme epery ke tahpirāse exiketomo.

² Mame tōturupose ynororo ya, ynara tykase:

– Amoxi, oty enēko mah?

– Ruto, pehme epery ke exikety, tahpirāse exiketō ke! ase eya.

Mame ynara tykase ynororo ya:

– Izyraeu, ypoetory tō enahsasaka mana. Epery tahpirāse exikety sā toehse mā toto, toto apoitoh eraximāko rokē mā toto. Jūme toto onypynanoh-pyra ropa exīko ase, toto wānohnōko ase.

³ Moro ēmepyr̄y toehse ahtao eremiatoh tymyakāmasēme exīko ihnamotoh ke tuisa tapyī konōto tao. Aorihtyā tuhke exīko mana, sapararahme rokē ekepyākō exīko typahse. Mynyhme! Ywy Ritonōpo oturūko ase.

Izyraeu tō wānohtopo

⁴ Etatoko ke tymōkomokākara ryhmananomo, omise exiketō enekunohnanomo sero ononorykō po.

⁵ Ynara āko matose oseya rokene: “Penekehnōko ase eraximary poko, Oseahmatoh Nuno Kasenato tōtyhkase ahtao, tiriiku tōkehko ekamōko ropa ase. Typenekehse ywy Oserematoh otyhkary eraximary poko, tōtyhkase ahtao tiriiku ekamōko ropa ase, typynehxo ekamōko ase, zae pyra ikuhtoh ke.

⁶ Tiriiku ekamōko ynanase imotahpyry maro, typynehxo roropa. Tymōkomokākara enēko ynanase, tytineruke pyra exikety; tynepehmake exikety roropa, onepehmasaromepyra exikety sātaja rokē ahtao ro. Mokyro epekahnōko ynanase yna namotome aehtohme!”

⁷ Naeroro Ritonōpo, Izyraeu tō Esem̄y ynara āko, tōmiry etapōko:

– Jūme wenikehpyra exīko ase ypoetory tō nyrihpyry xihpyry poko.

⁸ Morara exiryke nono tykytyky āko mana, epōkō emero xitāko mā toto toemynyhmarykōke. Nono onuhnōko mana, yhtōko ropa mana tuna Niro samo.

⁹ Moro ěmepyry toehse ahtao xixi porohkapōko ase tāxiahtao, saereme ahtao ro kohmānōko mana, xinukutume exīko mana. Ywy, Ritonōpo oturūko ase.

¹⁰ Ōseahmatohkō myakamāko ase aorihtyā tō hnamotoh samo; xitāko matose, oeremiatohkō myakamāko ase oxitatohkō ke. Kamisa topuxiximā risē amurūko matose, oūsetykō sahkāko roropa matose ihnamoryme. Jūkō sā exīko matose, tumūkuru toirō hnamotoh samo. Emero itunetyme exīko etyhpyryme.

¹¹ – Ěmepyry oehnōko mana, omise konōto ehtoh enehpōko ase ononorykō pona emero porehme. Omise exīko mā toto tonahsē nae ahtao ro. Tuna se zehnāko mā toto tuna nae ro ahtao. Omise exīko mā toto, tuna se roropa exīko mā toto Ritonōpo Tosēkō omiry poko, aomiry etary se exīko mā toto.

¹² Ytoytōko mā toto tuna konōto Aorikyhyry poe Metiteraneu pona te, inikahpozakoxi ytōko mā toto, xixi tūtatoh wino roropa Ritonōpo omiry zupise, etary se toexirykōke repe, yrome onenepyra ekurehnōko mā toto.

¹³ Moro ěmepyry toehse ahtao nuasemākō, oryximākō roropa tapotūkehsēme exīko mā toto tutunazehnase toexirykōke.

¹⁴ Mame mokaro a tōmiry etaporyhtao, Samaria pōkō neponāmary tō netaryme, ynara kananomo: “Jomiry etapōko ase Tā tō neponāmary tō netaryme” te: “Jomiry etapōko ase Peresepa pōkō neponāmary tō netaryme,” mokaro epukāko mā toto, jūme owōpyra ropa mā toto. Ywy, Oesēkō, oturūko ase.

9

Ritonōpo enepotoh Izyraeu tō wānopyry poko

¹ Mame Ritonōpo Jesemy enease apoto apō pūto. Ynara tykase ynororo:

– Tapyi Kurā nepuru tō zupuhpyry etapako moro tapyi tytororo tykytyky kamexipotohme. Ah inepuru tō etahkasā nepukā toto ahno tō zupuhpyry pona moro tao. Epaketō isene ro exiketō etapāko ase aosetaparykohtao; epara exīko mā toto, orihnōko rokē mā toto.

² Aomomyrykohtao nono aka aorihtyā esaka, moro poe toto enehnōko ropa ase; tōnuhse toto ahtao kapu aka, moro poe toto enyhtōko ropa ase.

³ Aotonemyrykohtao ypy Karameru pona, morotona ytōko ase toto apoise. Tōtonēse toto ahtao tuna konōto zopino, zue ao, okoimo aropōko ase toto esekatohme.

⁴ Tarose toto ahtao epetōkara a imehnō namotome, omi aropōko ase toto orihmapotohme. Ywy roro toto enahkapōko ase, toto onypynanohpyra exīko ase.

⁵ Ritonōpo, yna Esemy, Jamihmehxo Exiketyme mase, sero nono tapose ahtao oya, tykytyky āko mana, sero nono pōkō emero xitāko mā toto toemynyhmarykōme. Sero nono onuhnōko mana, yhtōko roropa mana tuna Niro tunary samo.

⁶ Tytapyī rīko Ritonōpo mana kapu ao, kapu rīko mana nono epozakoxi. Tuna kohmāko mana tuna konōto kuao, moro tuna tō kuānōko mana nono pona. Ritonōpome esety mana!

⁷ Ynara āko Ritonōpo mana:

– Izyraeu tomo, Etiopia pōkō pyno ase opyno xine jehtoh samo. Amarakō enepyase Ejitu poe, pirixteu tō enepyase roropa ahmōta Kereta poe, arameu tō enepyase Kia nonory poe.

⁸ Izyraeu tō nonory enēko ase, tyrypyrykōke pehme exiketomo, moro nono enahkapōko ase osenepyra ehtohme sero nono po; yrome Izyraeu tō porehme onenahkapopyra ase. Ywy, Ritonōpo oturunō.

⁹ – Ynara tyripōko ase: ahno kurā apiakāko ase popyra exiketō winoino Izyraeu nonory po, tiriiku puhturu apiakary sā ipihpyry winoino, toiro puhturu onemapopyra exīko ase.

¹⁰ Orihnōko mā mokaro iiryryrymākō emero ypoetory tō rānao etonato po, mokaro roropa ynara kananomo: “Popyra ehtoh onehpopyra Ritonōpo exīko mana kypona xine.”

Izyraeu tākye ehtoh ropa imeīpo

¹¹ Ynara āko Ritonōpo mana:

– Moro ėmepyry toehse ahtao tuisame Tawi ehtopōpyry kurākāko ropa ase, tapyīpo aepukahpyry sā toehse exiryke. Irakatopōpyry apuru tō apuhnōko ropa ase, ikurākāko ropa ase, tyrīko ropa ase. Kure exīko ropa mana osemazuhme aehtopōpyry samo.

¹² Mame Etō nonory akoīpyry poremākāko ypoetory tō mana, imehnō nonory tō roropa emero ykyryrīpyryme aexityamo. Moro emero tyripōko ase. Ywy Ritonōpo oturunō.

¹³ – Ėmepyry oehnōko mana: tiriiku ahtāko axihxo, apoinanō motyēkāko mana, uwa zoko axihxo eperytāko, eukuru riry poko erohketō motyēkāko roropa mana. Tuhkehxo uwa eperytāko mana, eukuru itamurume exīko iporiry samo.

¹⁴ Ypoetory tō enehnōko ropa ase imeimehnō nonory tō poe imehnō namoto tōme toto ehtoh poe, inonorykō pona. Patāpo tō rīko ropa mā toto typatarykōme ropa moroto toehtohkōme. Tupito tō po uwa zoko tō arykāko mā toto, uwa eukuru ėnōko mā toto; tarykasā arykāko mā toto, epery enahnōko roropa mā toto.

¹⁵ Ypoetory tō rīko ase moro nono pona, ynekarohpyry eya xine. Mame moro poe jūme toto onysyryhmara ropa exīko mā toto. Ywy, Ritonōpo Oesēkō oturunō.

OPATIA Obadias Ekarotopo

Jerusarē typoremākase papironio tomo a jeimamyry 586mã po oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao. Mame Etõ põkõ esary ikurenae kynexine Juta tõ nonory pũto. Izyraeu tõ poremākatoõpyry eneryke tyya xine tãkye toehse toto. Epetõkara takorehmase eya xine. Jerusarē põkõ mõkomory tomatonanohe eya xine. Etõ nyrihpyry Juta tomo a popyra tokarose Opatia a: Awãnohtorỹko Ritonõpo mana imehnõ epetõkara maro, tykase. Mame kure Izyraeu tõ rĩko Ritonõpo mana; emã nõko ropa mã toto, orẽpyra exĩko ropa.

Sero pape ao

Etõ põkõ wãnohtoh poko 1-14

Ritonõpo emepyyry 15-21

¹ Sero nase Ritonõpo oturutopõpyry Opatia a Etõ tõ poko.

Etõ tõ wãnohnõko Ritonõpo mana

Omi arone taropose Ritonõpo a imeimehnõ nonory pona, aomiry totase yna

a.
Ynara ãko mã ynororo:

“Opyrekõ tyritoko! Ehmaropa etonase Etõ tõ maro!”

² Ynara tykase Ritonõpo Etõ tomo a:

“Amarokõ ahno tomo jamihme pyra oritorỹko ase, ouno xine pyra exĩko imehnõ mana, emero.

³ Orẽpyra oehthkõ poko epyrypãko matose, yrome osenekunohnõko rokẽ matose.

Topu eutary tõ rãnao oesarykõ mã repe, ypy tõ emory po.

Morara exiryke ynara osenetupuhnõko matose:

‘Yporemākasaromepyra imehnõ mana taro jahtao.’

⁴ Tõnuhse awahtao ro piano samo, omỹkõ riryhtao oya xine xirikuato tõ rãnaka, otywyhmãko ase moro poe, oporemākapoõko ase.

⁵ “Omato tõ tooehse ahtao koko, typenetatohkõ rokẽ arõko mã toto.

Uwa epery apoiryhtao ahno a, toipe rokẽ akoĩpyry nomõko mã toto zoko poko, amoriry tõ rãnao.

Yrome oenahkapõko oepetõkara mana emero ipunaka.

⁶ Etõ tomo, omõkomorykõ porehme tomatonanohe; okyryrykõ kurãkomo, uuru tõkehko tarose owinoino xine.

⁷ Oepekomo a tonekunohse mexiatose, ononorykõ poe taropose matose eya xine.

Imehnõ nonory põkomo, imaro xine õmirykõ

totapose oya xine etonara oehthkõme repe,

yrome ononorykõ typoremākase eya xine.

Oepekõ roropa amaro xine tõtuhse aexityamo a osenetupuhnõko mã toto ahno apoitoh riry poko ãpoitohkõme;

ynara ãko mã toto opoko xine:

‘Etomita tõ tuaro pyra exiketõme mã toto!’ ” ãko.

⁸ Ynara āko Ritonōpo mana:

“Moro ěmepyr̄y ae Etō tō tuānohse ahtao ya,
tuaro exiketō enahkapōko ase;
tuaro ehtoh onynomopyra exīko ase toto nonory po.

⁹ Soutatu tō Temā po tykytyky āko mā toto enarom̄yke toexirykōke;
etonaketō Etō po orihnōko mā toto.”

Popyra Etō ehtopōpyry

¹⁰ Ynara āko Ritonōpo mana Etō tomo a:

“Ākorōkō tyryhmase oya xine,
totapase toto roropa oya xine, Jako pakomotyamo.
Naeroro tonahkasēme exīko matose,
jūme typoremākasēme exīko matose.

¹¹ Jerusarē omōtoh tytohkase ahtao epetōkara a,
tomōtohkōme pata pona mōkomo typyne exiketō ematonanohse, oty kara
mexiatose.

Mame imeimehnō nonory pōkomo a, imenekatoh tomase,
moro mōkomo kurā apiakatohme tymōkomorykōme,
mokaro sã mexiatose, imaro xine.

¹² “Yrome zae pyra mexiatose ya,
tākye awahtao xine ākorōkō Juta tō poremākapory eneryhtao ro oya xine.
Zae pyra mexiatose ātākyemarykō poko awahtao xine mokaro enahkary
eneryke oya xine.

Popyra mexiatose ya eunopyryhtao oya xine, mokaro etuarimaryhtao.

¹³ Zae pyra mexiatose ōmomyrykōke Jerusarē pona, typoremākase ypoetory tō
ahtao;

zae pyra mexiatose tākye toehse oexirykōke,
ypoetory tō poremākapory eneryke oya xine.

Zae pyra mexiatose, typoremākase ypoetory tō ahtao,
imōkomorykō tomatonanohse oya xine exiryke.

¹⁴ Popyra mexiatose toraximase awahtao xine osema tao epaketō etapa-
tohme,
popyra mexiatose epaketō tokarose ahtao oya xine epetōkara a.”

Imehnō nonory pōkō wānopyry poko Ritonōpo a

¹⁵ Ritonōpo Kuesēkō ynara tykase:

“Ěmepyr̄y oehnōko mana, imehnō nonory pōkō emero wānohnōko ase.
Amarokō, etomita tō, tuānohsēme exīko matose onyrihpyrykō emetakame;
onyrihpyrykō imehnomo a tyrisēme exīko oya xine mana.

¹⁶ Ypoetory tō tuānohse toh nexiase yronomyryme jesary ypy kurā po.
Imehnō nonory pōkō, sero zomye exiketō emero tuānohsēme exīko roropa toh
mana orēpyrahxo.

Tuānohsēme exīko,
mame osenepyr̄y exīko mā toto.”

Orēpyra Izyraeu tō exīko mana

¹⁷ “Yrome ypy Xiāo po typynanohsēme exīko mā toto.
Izyraeu tō tynonorykō esēme exīko ropa mā toto ynekarohpyry eya xine.

¹⁸ Juta tomo Izyraeu tō maro apoto sã exīko mā toto.
Ezau pakomotyã enahkãko mā toto onahpoty tonorē zahkary sã apoto a;
epara exīko mā toto emero porehme.
Ywy, Ritonōpo oturuno.”

¹⁹ Izyraeu tō, Juta tō nonory po ikurenaēkomo Etō tō poremākāko mā toto. Emorymā pōkomo pirixteu tō nonory apoīko mā toto tosarykōme. Eparaī nonory Samaria roropa apoīko Izyraeu tō mana, Kireate apoīko Pējamī tō mana.

²⁰ Moko Izyraeu tō tarose aexityā mya imehnō poetoryme, oehnōko ropa mā toto Penixia nonory apoitohme pata Sarepeta pona, inikahpozakoxi; Jerusarē poe tarose aexityā Separate pona Juta tō nonory apoīko mā toto ikurenae.

²¹ Ritonōpo poetory tō orēpyra exīko, onuhnōko mā toto ypy Xiāo pona. Moro poe Etō tō esēme exīko mā toto. Mame Ritonōpo Tuisa Konōtome exīko mana.

JONA

Jonas

Ekarotopo

Sero *Jona*, ekarōko Ritonōpo omipona pyra urutō ehtopōpyry poko. Pata imehxo Niniwe kynexine, axirio tō tuisary esaryme. Izyraeu epetōkara roropa mokaro kynexine. Mame Niniwe pōkomo a Jona tonyohse Ritonōpo a tōmiry kurā ekarose inetarykōme repe. Yrome toytory se pyra Jona nexiase. Otaramē toto pyno Ritonōpo exiry tonetupuhse eya, toto onenahkara ekurehnōko. Mame Ritonōpo omipona pyra toehse ynororo, yrome Jona tuānohse Ritonōpo a. Moromeīpo aomipona toehse.

Ritonōpo omiry tokarose ahtao eya Niniwe pōkomo a toeramase toto tyrypyrykō winoino. Mame onenahkapopyra Ritonōpo toehse. Sero ekarōko kapu Esēme Ritonōpo ehtoh poko, tuna konōto te, nono te, onokyro tomo te, ahno roropa. Ekarōko roropa sero nono pōkō pyno Ritonōpo ehtoh poko. Kypynanopyrykō se mana. Eraximāko mana ahno rypiry korokatohme, juteu tō pynanohtohme, juteutōkara roropa.

Sero pape ao

Jona epary Ritonōpo poe 1.1-17

Jona oturutopōpyry Ritonōpo a 2.1-10

Jona otururu Niniwe pōkō netaryme 3.1-10

Niniwe pyno Ritonōpo ehtopōpyry 4.1-11

Jona epatopōpyry Ritonōpo winoino

¹ Morarame ynara tykase Ritonōpo Amitai mūkuru, Jona a:

² – Aimō, atakimako oytotohme pata konōto Niniwe pona moro pōkō zurutohme. Mokaro wānohnōko ase popyra toto ehtoh waro toehse jexiryke, tykase Ritonōpo.

³ Mame Jona tātakimase repe, yrome toepase ynororo Ritonōpo winoino. Ytopyra ynororo toehse pata Niniwe pona. Toytose ynororo Jope pona, tuna konōto ehpioksi. Morotō wapu tonese eya Expania pona ytokety, ytosasaka nexiase. Toytotoh topehmase eya, tōtyrise wapu aka ynororo toytotohme wapu aōkō maro Expania pona myahxo Ritonōpo winoino repe. “Otaramē jenepyra Ritonōpo mana wapu ao jahtao xinukutume exiryke moro ao,” tykase Jona otaramē.

⁴ Toytopytose toh repe, yrome okynā pyra tyryrykane konōto tonehpose Ritonōpo a. Pohkane konōto roropa toehse tuna konōto po. Orēpyra pohkane exiryke wapu toehkotyry se toehse.

⁵ Tonaroxitapāse wapu aōkomo. Kui tykase toto: “Yna akorehmako!” tykase toto, kohtāko tyneponāmarykomo a repe. Mame mōkomo typahpitose eya xine, zohzohmehxo wapu ehtohme. Jona rokē nyhnōko nexiase tuenikaroro wapu ao. Tuarō pyra nexiase.

⁶ Mame tyhtose wapu tuisary ahtao Jona tonese eya, ynara tykase:

– Oty katoh nyhnōko rokē mah? Owōko ty! Oturuko oneponāmary a, kypynanohtohkōme eya. Otaramē kypyno xine ynororo ahtao kuorihmapopyra xine mana, tykase ynororo Jona a.

⁷ Mame ynara tykase wapu poko erohketō oseya rokene:

– Imenekatoh sematone zae pyra exikety menekatohme, zuaro kuehtohkōme, onoky zae pyra ehtoh pokoino serara tyryrykane konōto kypona xine noehno.

Morara tyrise eya xine, mame Jona tymenekase.

⁸ Naeroro tōturupose toto eya, ynara tykase toto:

– Kaxiko yna a: onoky rypyry pokoino serara tyryrykane konōto noehno? Oty poko mah taro? Ozeino moehno? Otoko ononory nae? Onokākō oekyry tō nae? tykase toto.

⁹ – Ywy ase epereume, tykase Jona. – Ritonōpo eahmaneme ase. Emero Rihpōme ynororo: kapu te, tuna konōto te, nono, enara.

¹⁰ Mame tōsekarose Jona toepary poko Ritonōpo, Tosē winoino. Morara kary etaryke tyya xine tōserehse toto wapu aōkomo itamurumehxo. Ynara tykase toto:

– To! Zae pyra mexiase ipunaka! tykase.

¹¹ Orēpyrahxo tyryrykane konōto exīko nexiase popyrahxo pohkane roropa exīko nexiase. Naeroro tōturupose wapu poko erohketō Jona a:

– Otara orīko ynanae tuna konōto mynyhpātohme ropa? tykase toto Jona a.

¹² Ynara tykase Jona:

– Kuematoko zue aka. Tomase jahtao nakuaka mynyhpānōko tyryrykane mana, pohkane tō roropa. Zuario ase. Yryrypyry pokoino serara tyryrykane konōto noehno opona xine.

¹³ Aomipona toexirykō se pyra wapu poko erohketomo. Koeh koeh tykapi-tose toto orēpyra repe, wapu arory se toh nexiase tuna konōto ehpioksi. Yrome tokurehse toto jamihmehxo tyryrykane toehse exiryke.

¹⁴ Naeroro tykohtase toto Ritonōpo a opore, ynara tykase toto:

– Ritonōpo yna anaorihmapopyra exiko mose tomase yna a ahtao. Omoro mase Ritonōpo, onyrihpyryme sero tyryrykane konōto. Mose emāko ynanase zue aka aomi poe ro sero tyryrykane mynyhpātohme.

¹⁵ Moromeīpo Jona tapoise wapu poko erohketomo a. Nakuaka tomase ynororo eya xine. Mame axī pohkane tymynyhpāse, tyryrykane roropa.

¹⁶ Moro eneryke tyya xine Ritonōpo zuno toehse toto. Okyno totapase eya xine tynekarorykōme Ritonōpo a, tōmiryko totapose roropa eya xine Ritonōpo netaryme, aomipona toehtohkōme.

¹⁷ Mame kanaimo konōto tonyohse Ritonōpo a Jona enahtohme. Mokyro ao oseruao tōmehse ynororo kanaimo wakuru ao.

2

Jona oturutopōpyry Ritonōpo a

¹ Moroto kanaimo wakuru ao tōturuse Jona Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo:

² “Ritonōpo Jesemy, jetuarimaryhtao kykohmase, kuezukuase roropa.

Zue ao jahtao, aorihtyā esary poe, kui tykase ywy:

‘Kypynanohko!’ ase oya.

Mame jomiry totase oya.

³ Kuemase zue konōto kuaka, tuna konōto kurohtaka.

Moroto tuna a toworise ywy emero porehme.

Pohkane jamihme exiketō, okyryry emero toytose jupuhpyry epozakuroko.

⁴ Jūme tomase tōsekarose ywy owinoino, myame roropa,

Atapyī kurā onenepyra ropa jehtohme.

⁵ Tuna zue me exiryke tumyhkase ywy,

tynerymase ywy tuna konōto a,

otyro nakuaōkō jupuhpyry amēnōko nexiase.

⁶ Tyhtose ywy ypy tō zopikoxi,

imepỹ nono pona, moroto omōtoh tapuruse mana jūme.

Yrome omoro, Ritonōpo Jesemy,

kypynanopyase orihpyra jehtohme,

⁷ Orihsasaka jahtao, wenikehpyra opoko exiase,

Ritonõpo, oturuase oya,

mame kuetase Atapyĩ kurã tao awahtao.

⁸ Mokaro tyneponãmarykõ xihpyry eahmananomo a turumekase omoro Tosëkõme.

⁹ Yrome ywy oeahmaryme eremiãko ase.

Oya ynekarory ekarõko roropa ase.

Jomihpyry ae ro, kure orĩko ase

Ypynanohneme oexiryke, Ritonõpo, Jesemy.”

¹⁰ Morarame Ritonõpo omi poe kanaimo tonarutase ropa, Jona tomase eya isawã pona tuna konõto ehpioksi.

3

Niniwe po Jona ehtopõpyry

¹ Mame tõturuse ropa Ritonõpo Jona a. Ynara tykase ynororo eya:

² — Owõko, oytotohme pata konõto Niniwe pona. Moro pata põkõ zuruta jomiry poko, ynekarory oya.

³ Naeroro tãtakimase Jona, pata Niniwe pona toytotohme Ritonõpo omi poe. Niniwe pata zumo kynexine, tupupuru po ytoytoryhtao oseruao ãmepyyry aropõko pata akuohtohme irãnakuroko.

⁴ Moro pata pona toeporehkase Jona. Toytopitose ynororo, ynara tykase opore:

— 40me ãmepyyry ise ro, Niniwe põkõ enahkatohme! tykase Jona toto netaryme.

⁵ Mame morara kary etaryke tyya xine, Ritonõpo tonetupuhse Niniwe põkomo a. Otuhpyra toehse toto toemynyhmarykõke tyrypyrykõ poko. Upo, kamisa topuxiximã risë tamuruse eya xine, tamuximãkomo a te, tuisame pyra exiketomo a roropa emero, tyrypyrykõ rumekary se toexirykõke Ritonõpo neneryme.

⁶ Mame Jona omihpyry tarose ahtao Niniwe tuisary a towõse ynororo tuisa apõ poe, tupõ kurã touse eya, upo kamisa topuxiximã risë tamuruse eya, oruno htaka typorohse ynororo sekese pyra toehtoh enepotohme Ritonõpo a.

⁷ Tõmiry taropose roropa eya pata Niniwe põkõ netaryme: “Ynara tyripõko ase, otuisarykomo, jakorehmananõ maro: Otuhpyra ehtoko, emero porehme. Tuna onẽpyra ehtoko roropa amarokomo. Morararo oekykõ roropa pui tomo, kaneru tomo emero anautuhmara ehtoko, tuna onẽpyra ehtoko roropa, enara.

⁸ Upo amurutoko kamisa topuxiximã risë rokene, oekykõ roropa! Mame oturutoko yronymyryme Ritonõpo a te, zae pyra oehtohkõ irumekatoko oorypyrykõ roropa.

⁹ Otarame Ritonõpo nupunato kuenetoryko ropa mana. Otarame kyzehno xine exikehnõko mana. Morarahtao kuenahkapopyra xine exiko roropa mana,” tykase tuisa.

¹⁰ Mame tyrypyrykõ turumekase Niniwe põkomo a. Moro eneryke tyya, ynara tykase Ritonõpo ipoko xine: “Toto onenahkapopyra ase tyrypyrykõ poko pyra toehse toto exiryke.” Naeroro Niniwe põkõ onuãnohpyra toehse Ritonõpo.

4

Tohne Jona ehtopõpyry

¹ Niniwe pōkō typynanohse Ritonōpo a exiryke tākye pyra toehse Jona, tohne toehse roropa ynororo.

² Ynara tykase ynororo:

– Ritonōpo, Jesemy, zuaro exiase ynonory poe oehpyra ro jahtao, serara exiry enetuputyase, imehnō pyno oexiry waro exiase. Morara exiryke jepary se exiase Expania pona! Kure oexiry waro exiase, axī pyra iirypyrymākō wānohnōko mase. Penekehpyra mase te, tyrypyrykō rumekary se ropa ahno ahtao axī ityoromāko mase, toto onuānohpyra ekurehnōko mase.

³ Naeroro ajohpāme sā kuorihmapoko, kurehxo ya joorikyry mana, isene jehtoh kure hkopyra mana, tykase Jona.

⁴ Ynara tykase Ritonōpo eya:

– Otara toehse oya? Oty pokoino zehno mexino? tykase Ritonōpo.

⁵ Mame tutūtase Jona pata poe xixi tūtatoh wino. Moroto typorohse ynororo. Moromeīpo tapyi pitiko tyrise eya porohtohme jerutumā zopino, xixi jetuhxo exiryke. Eraximāko nexiase, enetohme, otara Niniwe exiry.

⁶ Mame otyro tahtanohpose Ritonōpo a Jona epoehme samo, jerutume pohto ehtohme, jetuhkopyra xixi ehtohme. Tākye toehse Jona moro otyro pokoino.

⁷ Yrome yrokokoro pakeimo, otyro mity tonahse oruko a, Ritonōpo omi poe. Otyro toorihse roropa.

⁸ Imeīpo tōnuhse xixi ahtao tyryrykane tonehpose Ritonōpo a, axitunety, xixi tūtatoh wino. Tapotūkehse sā Jona nexiase axitū xixi exiryke zupuhpyry pona. Naeroro tohne toexiryke toorikyry se toehse Jona nexiase. Ynara tykase ynororo Ritonōpo a:

– Ajohpāme sā joorikyry sehxo hano. Popyra ya serara jehtoh nase.

⁹ Yrome ynara tykase Ritonōpo eya:

– Aimo, zae oya yzehno oehtoh otyro orihtopōpyry pokoino? tykase.

– Ÿ, tykase Jona, zae ro ase, tohne jahtao. Tyekītapāse jexiryke joorikyry se ase! tykase.

¹⁰ Mame ynara tykase Ritonōpo eya:

– Moro otyro axī tahtase toiro kohmamyry ae. Yrokokoro osenepyra toehse ropa. Ipoko erohpyra mexiase, anahtanohpopyra mexiase. Yrome nupunato moro otyro eneryke oya, emynyhmāko mase ipoko.

¹¹ Moro motye kuhse zae ro ase Niniwe pōkō poko toenupunase jahtao. Moro tao poeto tō rokē ahtao, 120 miu motye nae nase zae ehtoh waro pyra ro exiketomo, eky tō roropa tuhke nae, tykase Ritonōpo Jona a.

MIKEJA

Miquéias

Ekarotopo

Mikeja urutōme kynexine Izaja isene ahtao. Tonuruse ynororo pata pitiko po Juta nonory po ikurenae. Juta tō tonese eya iirypyryme, Izyraeu tō samo. Naeroro Juta tō wānopyry pokō Ritonōpo a Izyraeu tō wānohtopōpyry saaro torētyke nexiase. Yrome kure Ritonōpo mana; typoetory tō wānohnōko repe, yrome toto rypyry korokāko roropa mana.

Ekarōko: kure rokē exīko Tuisame Ritonōpo ahtao (Mikeja 4.1-4). Imeīpo tuisa konōto enurūko Tawi paryme, Perē po. Osepeme ehtoh sero nono po enehnōko mana (Mikeja 5.2-4). Oty se Ritonōpo nae typoetory tomo a? Ynara se mā ynororo kyaa xine: zae ehtoh riry pokō, imehnō pyno kuehtohkomo yronomyryme te, tomeseke sã Kuesēkō omiry omipona kuehtohkomo, enara (Mikeja 6.8).

Sero pape ao

Izyraeu tō wānopyry pokō 1.1–3.12

Toto pynanopyry pokō 4.1–5.15

Kure ehtoh eraximary pokō 6.1–7.20

¹ Sero nase Ritonōpo omiryryme, inekarohpyry Mikeja a, Moresete pono. Senohne enepotoh tonō tonese Mikeja a pata Samaria pōkō pokō, Jerusarē pōkō pokō roropa, tuisame Jotāo ahtao te, Akaze ahtao te, Ezekia ahtao roropa Juta tō nonory po.

Samaria wānohtopo

² Etatoko ke, ahno tō emero; otato ehtoko, sero nono pōkō porehme!

Ritonōpo Imehxo Exikety ohxirotorŷko mana.

Etatoko ke! Tytapyī tae kapu ae oturūko mana.

³ Oehnōko Ritonōpo mana tosary kurā poe;

Yhtōko mana toytotohme ypy tō emory tō poro.

⁴ Mame ipupuru tō zopino ypy tō tunatāko mā kehko;

moronapu sã mā kehko apoto htao;

sararakame ytōko mā jakanahmā pona tuna sararakaneme samo.

⁵ Morohne emero exīko mana Izyraeu tō iirypyryme toehse exiryke. Ritonōpo omiry omipona pyra toehse toh nexiase. Onoky pokoino aomiry omipona pyra toehse Izyraeu tō nae? Samaria pōkō pokoino! Onokākō pokoino tyneponāmary eahmatoh tonō tyrise Juta tō nonory po? Jerusarē pōkō pokoino!

⁶ Morara exiryke ynara āko Ritonōpo mana:

— Pata Samaria ripōko ase ipapyhpyryme ona po; tupito sã tyripōko ase, uwa zoko tō arykatoh esaryme. Topu tō pata ritoh tonō, emāko ase ypy myhtokoxi jakanahmā pona, mame Samaria tapyi tō apō tō osenēko mā kehko.

⁷ Mōkaro neponāmary emero tytohkasēme exīko mā kehko. Mōkomo kurā emero ahno nekarohpyry, nohpo epehpyryme oneponāmarykō tapyī tao tyahkasēme exīko mana, oneponāmarykō emero tumuhxihmasēme exīko mā kehko, typahsēme rokene. Moro mōkomo, topekahse Samaria pōkomo a tineru ke, nohpo tō epehpyry ke. Naeroro seromaroro morohne tarosēme

exīko epetōkara a imehnō poko exiketomo a ekarotohme, imepỹ neponāmary eahmatoh tao.

Epetōkara ameke pyra toehse Jerusarē poko

⁸ Morara exiryke ihnamōko ase, xitāko, kui āko ase sam karyke. Jemynyhmaryme tysapatuke pyra ytoytōko ase tupoke pyra roropa. Ho ho āko ase kaikuxi samo. Kui kui āko ase awexituruze sã roropa.

⁹ Ynara exiryke, Samaria pōkō apurotopōpyrykō ekurākasaromepyra mana. Juta tō enahkatoh oehsasaka roropa mana. Toto enahkatoh toeporehkase pata Jerusarē omōtoho pona, wekyry tō esaka.

¹⁰ Kuepekōkara onurupyra ehtoko Kate po kyporemākatopōpyrykō poko. Xitara ehtoko. Pete-Reafara pōkomo, epukatoko nono pona ihnamoryme typynanohneke pyra oexirykōke.

¹¹ Pata Sapia pōkomo, ytotoko tupoke pyra oporemākananō namoto tōme, ehxirōko matose. Zaanã pōkomo, tūtara ehtoko apatarykō poe. Pete-Eseu pōkō xitary etaryhtao oya xine, zuaro exīko matose, ākorehmasaromepyra mã toto.

¹² Takorehmarykō eraximāko Marote pōkō mã repe, popyra ehtoh tonehpose Ritonōpo a exiryke Jerusarē pona.

¹³ Rakixi pōkomo, kawaru tō imyhtoko kahu tō pokona oepatohkōme! Awãnohtohkō oehsasaka mana. Amarokomo a Izyraeu tō typoenohse iirypyrykō poko, moro ke Jerusarē pōkō tarose oya xine tyrypyrykō poko toto ehtohme.

¹⁴ Naeroro seromaroro Juta pōkomo, osekazumatoko pata Moresete-Kate pōkomo a. Pata Akazipe pōkō ahno apoitohme sã exīko mã toto Izyraeu tuisary tomo a.

¹⁵ Ynara āko Ritonōpo mana:

– Pata Maresa pōkō ekarōko ase epetōkara a, apatarykō poremakāko mã toto. Izyraeu tō tuisary ytōko mã toto otonēse eutary Aturã aka.

¹⁶ Juta pōkomo oūsetykō isahkatoko opoenō hnamoryme, toto pyno oexirykōke. Merehkusasame ehtoko kurumu samo, opoenō tarosēme exīko exiryke owinoino xine oepetōkara esaka, toto namotome ehtohme.

2

Tymōkomokākara enekunohnanō wãnohtopo

¹ Popyra ehtoh oehnōko mana! Owōpyra ro tarōkō ahtao osenetupuhnōko mã toto imehnō rohmanohpory poko, toto ryhmary poko, enara! Mame tōmehse ahtao owōnōko mã toto, typenetatohkō rīko mã toto tyriry waro toexirykōke.

² Imepỹ tapyĩ poko penetaryhtao, imepỹ nonory poko roropa, moro apoīko mã toto. Imehnō ryhmāko mã toto, imōkomory apoīko jekyry tō zuno pyra toexirykōke.

³ Morara exiryke ynara āko Ritonōpo mana:

– Popyra ehtoh enehpōko ase opona xine, epara exīko matose. Etuarimāko matose, morarame epyrypara exīko matose oytorykohtao.

⁴ Moro ěmepyyry toehse ahtao oturūko imehnō mana opoko xine, eremiāko roropa mã toto opoko xine toemynyhmarykōme. Ynara āko mã toto:

“Tonahkasēme sytatose myhene!

Kynonorykō tapiakase Ritonōpo a.

Kuesarykō tupuxihkase eya, ekarotohme kuepekōkara a, kyporemākananōkomo a.”

⁵ Naeroro, imeĩpo, nono tokarose ropa ahtao Ritonōpo poetory tomo a, nono anapoipyra exīko matose oesarykōme.

⁶ Mame ynara tykase ahno ya:

– Epo hnae! Morara kara exiko! Popyra ehtoh oehsaromepyra mana kypona xine. Ritonõpo kyporemãkapopyra xine mana.

⁷ Popyra ehtoh enehpõko Ritonõpo nae Izyraeu tõ wãnohtohme? Tohne toehse Ritonõpo nae? Kyzehno xine aexiryke moro rïko nahe?

Ynara ãko Ritonõpo mana:

– Ajohpe pyra, jomiry kure ehtoh enehnõko mana zae ehtoh poko exiketomo a.

⁸ Yrome amarokomo, jepetõkara sã, osetapãko matose ypoetory tõ maro. Orutua kõ oehnõko ropa mã toto etonatoeh poe, ynara osenetupuhnõko mã toto: “Ohkato, towomase ynanase, typynanohse,” ãko mã toto, yrome moroto matose toto eraximãko zupõkõ ematonanohtohme.

⁹ Ypoetory tõ nohpo tõ aropõko matose tytapyïkõ kurã tae, ipoenõ wino kure ehtoh ematonanohnõko matose jũme, kure toto riry se jehtopõpyry.

¹⁰ Ytotoko taroino! Taro osewomara exïko matose, oseremara exïko matose osepeme exiketõ maro. Taro tuhke ajohpe exiketõ nae mana, popyra ehtoh poko exiketomo. Toto wãnohtohme tarõkõ enahkapõko Ritonõpo mana.

¹¹ Ynara se mã toto urutõme: omi ajohpe ekaroneme onekunohtõme, ynara kaneme: “Eukuru jehnahpyry itamurume nae exïko matose,” kane se mã toto.

Typoetory tõ pynanohnõko Ritonõpo mana

¹² Ynara ãko Ritonõpo Izyraeu tomo a:

– Amarokõ emero Izyraeu tõ akoïpyry oximõme enehpõko ase, oenehtoryïko ropa ase ynekarohpyry pona oesarykõme, kaneru tõ pyno exikety toky tõ arory sã ona poro te, toto enepyyry ropa ewomatoeh taka ropa. Morarame apatarykõ pehme exïko ropa mana ahno ke; panaikato exïko ropa toytotyrykõ poko.

¹³ Osema rïko Ritonõpo mana typoetory tõ tütatoehme pata tõ omõtoeh ae tamoreme xine toytotoehme. Tuisa konõtome Ritonõpo ytõko osemazuhme; ahno emero ekahmãko mã toto.

3

Izyraeu tõ tuisary tõ popyra ehtoh poko

¹ Etatoko ke, Izyraeu tõ tuisary tomo tamuximãkõ roropa! Zae ehtoh riry waro pyra hmatou?

² Kure ehtoh se pyra matose, popyra ehtoh sehxo matose. Ypoetory tõ pikãko matose, ipũkõ oũko matose jehpyry po ino.

³ Ypoetory tõ õnõko matose: toto pikãko matose, toto zehpyry tahkãko matose, ipũkõ sahsahkãko matose pisarara, tõsẽ samo ahnotohme.

⁴ Ëmepyyry oehnõko mana, Ritonõpo kohmãko matose ãkorehmatohkõme repe, yrome onetara exïko mana; õmirykõ onetara exïko mana popyra ehtoh poko toehse oexirykõke.

⁵ Ypoetory tõ enekunohnõko urutõ kõ, ajohpe exiketõ mana. Ahno a tytineru ekaroryhtao eya xine: “Osetapatoeh oehpyra exïko mana,” ãko mã toto, yrome tineru onekaropyra ahno ahtao eya xine, enaroximãko mã toto. “Osetapatoeh oehnõko mana,” ãko. Ynara ãko Ritonõpo mokaro urutõ komo a:

⁶ – Enepotoh myakãme ikohmamyry rokẽ enẽko matose, enetupuhpotoh myakãme xinukutume rokẽ exïko oya xine mana. Kohmãnõko oya xine mana urutõ kõ ajohpe exiketomo. Saereme ahtao saereme pyra exïko oya xine mana.

⁷ Imeïpo ehtoh enetupuhnanõ ehxirõko mã toto. Ezuhtoh anapoipyra exïko mã toto Ritonõpo poe. Morara exiryke typoremãse sã exïko mã toto, ihxipyke exïko.

⁸ Yrome tyjमितunuru ekarõko Ritonõpo Zuzenu ya mana, zae ehtoh se jehtoh roropa, orẽpyra jehtoh ekarõko roropa mana zae pyra Izyraeu tõ ehtoh ekarotohme popyra, iirypyrykõ ekarotohme popyra roropa.

⁹ Etatoko ke Izyraeu tõ tamuximãkomo, tuisa tõ roropa! Zae ehtoh se pyra matose ipunaka, zae ehtoh tyromãko matose zae pyra ehtohme.

¹⁰ Pata Jerusarẽ, Ritonõpo patary kurã rïko sã matose apõ po, zae pyra ehtoh po, imehnõ etapatoh po roropa, enara.

¹¹ Jerusarẽ tuisary tõ tineru apoïko mã toto tokarose ahtao eya xine zae pyra exiketomo a zae ehtoh tyromãtohme, oturuketõ ahno a epehmapõko mã toto Ritonõpo Omihpyry poko amorepatamitume, urutõ kõ ahno a epehmapõko mã toto imeïpo ehtoh ekarotohme. Yrome moro sã toto ahtao ro: “Ritonõpo yna akorehmãko mana,” ãko mã toto. “Popyra ehtoh oneneh-popyra Ritonõpo mana kymaro xine aexiryke,” ãko.

¹² Morara exiryke opokoino xine Jerusarẽ tumuhxihmasẽme exïko mana, topu tõ rokene, ypy Xião po takorokasẽme exïko tupito samo, Ritonõpo Tapyï Kurã esahpyry itume exïko mana.

4

Osetapara exïko Tuisame Ritonõpo ahtao (Izaja 2.2-4)

¹ Imeïpo moro ypy, Ritonõpo Tapyï esary imehnõ ypy tõ motye kaehxo exïko mana, emero porehme. Mame morotona ytõko ahno tõ mana, imehnõ nonory põkomo, imehnõ nonory poe emero porehme.

² Ynara ãko mã toto:

“Ehmaropa onuhse ypy pona Ritonõpo esary pona, Ritonõpo Tapyï taka, Izyraeu tõ Esemy a.

Kuamorepatorÿko mana zae ehtoh poko kuehtohkõme;

Inyripohpyry omipona exïko sytatose.

Ynara exiryke, Kuamorepatohkõ Ritonõpo poko Jerusarẽ poe oehnõko mana; ypy Xião poe typoetory tõ netaryme oturũko mana.”

³ Emero nonory põkõ apiakaneme exïko Ritonõpo mana.

Atae pyra ahno ahtao, imoihmãkomo moe toto ahtao roropa zae ehtoh ekarõko mã ynororo eya xine.

Mame ahno etapatoh tyromãko mã toto tupito nonory ahkatohe ke, tywaratã tõ myakamãko mã toto, tiriiku sahkatoh ke.

Moromeïpo jũme osetapara exïko imehnõ nonory põkõ mana.

Osetapatoh pyre onyripyra ropa exïko mã toto.

⁴ Enaromyra exïko mã toto emero, towomase toexirykõke;

oseremãko mã toto torẽtyke pyra

wikeira zopino jerutumã po, uwa zoko zopino roropa jerutumã po.

Moro omi totapose Ritonõpo Jamihmehxo Exikety a.

⁵ Imehnõ nonory põkõ tyneponãmarykõ eahmãko mã toto,

aomipona roropa mã toto;

yrome kymarokomo a Ritonõpo Kuesẽkõme mana.

Ynororo eahmãko sytatose,

aomipona exikehpyra sytatose, jũme.

Typoetory tō pynanoohnōko Ritonōpo mana

⁶ Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana:

– Imeīpo, etuarimaketō enehnōko ase oximōme, emero tuānohse aexityā ya, taropose toto ahtao ya tynonorykō poe.

⁷ Imeimehnō nonory tō poe, moe exiketō poe, isene ro exiketō emero enehnōko ropa ase ahno orēpyra exiketyme toto ehtohme. Ywy Ritonōpo tuisame exīko ase ypy Xiāo po. Mame moromeīpo ypoetoryme exīko ropa mā toto, jūme.

⁸ Mame pata Jerusarē po, Ritonōpo, kaneru tō esē sā typoetory tō pynanoohnōko mana. Mame pata imehxo exīko ropa mana, tuisa konōto esaryme pata Jerusarē po.

⁹ Jerusarē, oty katohme xitāko mah nohpo samo aenururuhtao jetū toehse ahtao? Tutuisake pyra toehse matou? Tamorepaneke pyra roropa hmatou?

¹⁰ Jerusarē, sam kahtoko, kui kahtoko nohpo samo aenururuhtao jetū toehse ahtao; apatary pōkō tūtāko mā toto ona po ehtohme. Imeīpo ytōko mā toto Papironia pona. Yrome moroto opynanohtoryko Ritonōpo mana oepetōkara winoino.

¹¹ Tuhkākō, imeimehnō nonory pōkō tōximōse mā toto etonatohme amaro xine, Jerusarē pōkomo. Ynara āko mā toto: “Kure exiry Jerusarē tonahkase ahtao, nuriame tyripose ahtao roropa.”

¹² Yrome Ritonōpo osetupuhtoh waro pyra mā toto. Inyriry waro pyra roropa mā toto. Tykohmase mā toto eya toto wānohtohme, tiriiku sā oximōme tyrise ahtao apotohme apiakatohme ipihpyry maro pyra ehtohme.

¹³ Ynara āko Ritonōpo mana:

– Jerusarē pōkomo, owōtoko oepetōkara wānohtohme! Jamihme oritorỹko ase pui orutua samo kurimene risē tyretyke, metau risē ipupuru tomo. Ahno tuhkākō poremakāko matose. Inapoityā kurā imehnō etaparyke eya xine, moro enehnōko matose onekarorykōme ya, Ritonōpo sero nono Esemý.

5

¹ Jerusarē pōkomo, osoutatu tō ikohmatoko! Kypatarykō apurūko epetōkara mana. Izyraeu tō tuisary etapary se exīko mā toto!

Tuisa enehpōko Ritonōpo mana Izyraeu tō Esēme

² Ynara āko Ritonōpo mana:

– Perē-Epyrata, pata pitiko mase Juta patary tō rānao, yrome owino Izyraeu tō tuisary enehpōko ase, moino ro exiketyme mā ynororo, apitorymā poe.

³ Epetōkara a Izyraeu tō ekarōko Ritonōpo mana, toto poremakāko mā toto nohpo mūkuru enurutohto; mokyro nohpo enurūko mana. Mame Izyraeu tō imeimehnō nonory po imehnō namotome aexityā oehnōko ropa mā toto tyekyry tomo a, Ritonōpo nekarohpyry pona.

⁴ Mokyro tuisa oehnōko mana typoetory tō pynanohtohme, kaneru pynanoohne samo, Ritonōpo jamitunuru ke. Imehxo exīko mana Ritonōpo Izyraeu tō Esē omi poe. Ipoetory tō towomasēme exīko mana, tuisa jamihme exiryke mya nono etyhpyry pona.

⁵ Osetapara ehtoh enehnōko mana.

Axirio tō oepyryhtao kynonorykō pona, soutatu tapyī tō jamihmākō taka aomomyryhtao eya xine, kutuisarykō imehxo exiketō aropōko sytatose etonatohme imaro xine.

⁶ Mokaro ytōko mā toto Ninirote nonory pona, axirio tō nonory pona iporemākatohme. Moro sā axirio tō toehse ahtao osetapase kymaro xine, kypynanohtoryko kutuisarykō mana.

⁷ Mame Izyraeu tō isene ro exiketō konopo sã exīko mã toto imehnomo a, Ritonōpo nenehpohpyry samo nono pona otyro ehxikatohme. Ritonōpo eraximãko mã toto takorehmatohkōme, ahno oneraximara exīko mã toto.

⁸ Mokaro Izyraeu tō isene ro exiketō imehnō ahno tō rãnao reão sã exīko mã toto onokyro tō rãnao, reão wãtasenã sã roropa exīko mã toto kaneru tō esekaryhtao, toto apoīko, toto ryhmãko, toto onypynanohsaromepyra imehnō exīko mana.

⁹ Moro sã topetōkara poremãkãko Izyraeu tō mana, toto etapãko mana emero porehme.

¹⁰ Ynara ãko Ritonōpo mana typoetory tō Izyraeu tomo a:

– Moro ãmepyyry toehse ahtao oekykō kawaru tō enahkapōko ase, kahu tō etonatoh tonō enahkapōko ase roropa.

¹¹ Apatarykō enahkapōko ase. Tapyī tō jamihme exiketō enahkãko ase.

¹² Imeīpo ehtoh ekaronanō enahkapōko ase, pyaxi tō roropa. Pyaxi pyra exīko mana amaro xine.

¹³ Oneponãmarykō enahkapōko ase, Paau kyryry tō xikihme exiketō roropa. Jumãme onyrytã oneahmara ropa exīko matose.

¹⁴ Oneponãmarykō Asera kyryry tō, xikihme exiketō emãko ase, apatarykō roropa enahkapōko ase.

¹⁵ Jomiry omipona pyra exiketō, emero nono pōkō wãnohnōko ase toto zehno jexiryke, orẽpyra jexiryke.

6

Izyraeu tō apiakatopōpyry Ritonōpo a

¹ Etatoko ke Izyraeu tō hxirotoh Ritonōpo a!

Owōko, Ritonōpo, mokaro hxirotohme; ypy tomo te, somohmãkō roropa ãmiry etãko mã kehko.

² Etatoko ke, ypy tomo, sero nono apō tō jamihmãkomo, Izyraeu tō hxirotoh Ritonōpo a.

Typoetory tō, Izyraeu tō hxirotoh ekarōko mana; ekaropōko mana zae ehtoh waro ehtohme.

³ Ynara ãko Ritonōpo mana:

– Ypoetory tomo, oty tyrise ya azahkuru? Ynyripohpyry oya xine, moro poko tymotyẽkase ywy? Kuezuhtoko!

⁴ Kuenepyatose Ejitu poe, kypynanopyatose imehnō namotome awahtao xine. Moeze tō aropoase, Arão maro, Miriã maro roropa aarotohkōme ona tonorẽ kuroko.

⁵ Ypoetory tomo, wenikehpyra ehtoko Parake, Moape tuisary osenetupuh-toh poko oritohkōme te, Paraão, Peoa mükuru ezuhtopōpyry poko roropa eya. Wenikehpyra ehtoko emero ehtopōpyry poko jakanahmã Akaxia tō poe oytotopōpyrykō poko mya oeporehkatopōpyrykō pona pata Kiukau pona. Wenikehpyra ehtoko oepetōkara poremãkatopōpyry poko ya opy-nanohtohkōme.

Oty Ritonōpo zamaro nae?

⁶ Oty arōko ha Ritonōpo a eahmatohme? Oty ekarōko ha Ritonōpo Imehxo Exikety a? Pui mükuru tō kurã enehnōko ha jahkatohme ynekaroryme eya?

⁷ Ritonōpo zamaro exīko ha miu motye kaneru tō zahkaryhtao ya ynekaroryme eya? 10 miume iporiry tō pehme azeite maro? Umükuru osemazupu ekarōko ha jahkatohme ynekaroryme, yryrypyry tō epehmatohme, popyra jehtopōpyry korokapotohme?

⁸ Arypyra, zae ehtoh poko tokarose Ritonōpo a kyya xine. Ynara se mã ynororo kyya xine: zae ehtoh riry poko te, imehnō pyno kuehtohkomo

yronymyryme te, tomeseke sã Kuesëkõ jमितनुरु ke aomipona kuehtohkõme.

⁹ Ritonõpo oturũko mana Jerusarẽ põkomo a. Etatoko ke! Tomeseke sã aomiry etananõ tuaro exiketõme mã toto. Ynara ãko mana:

– Otato ehtoko tuãnohse awahtao xine, Kuenetupuhtoko roropa!

¹⁰ Popyra ehtoh poko exiketõ tapyĩ tao mõkomo kurã nae tineru roropa tapoise eya xine imehnõ enekunohtopõpyry poko. Ikuhtoh zae pyra ehtoh ke erohnõko mã toto imehnõ enekunohtohme. Moro se pyra ase ipunaka.

¹¹ Oorypyrykõ onykorokasaromepyra ase zae pyra ikuhtoh poko awahtao xine ajohpe omoxinety kuhtoh ke imehnõ enekunopyryhtao oya xine.

¹² Jerusarẽ po, tymõkomokamo imehnõ enekunohnõko mã toto tineru apoitohme, ajohpe roropa matose emero porehme.

¹³ Morara exiryke awãnohtoryko ase; oorypyrykõ pokoino oenahkatorỹko ase.

¹⁴ Otuhnõko matose repe yrome tuesapare exipyra matose; omise ro exĩko matose. Tineru apoĩko matose ikurãkatohme, tymõkomoke oehtohme repe. Yrome onukurãkasaromepyra exĩko matose; pitiko ikurãkaryhtao oya xine, moro enahkapõko ase õsetaparykohtao.

¹⁵ Otyro arykãko matose yrome tonahsẽ anapoipyra exĩko matose. Azeitona tõ akurihmõko matose azeite ritohme repe, yrome epopara ike ekurehnõko matose. Uwa tõ amuhnõko matose eukuru ritohme, yrome onẽpyra ekurehnõko matose.

¹⁶ Morohne exĩko emero tuisa Oniri tõ popyra ehtoh typoenohse oya xine exiryke, imũkuru tuisa Akape maro. Mokaro nyripotoh tyrise roropa oya xine. Naeroro Jerusarẽ enahkãko ase. Jerusarẽ põkõ poihtõko mã toto. Amarokõ zurõko mã toto ahno tomo, emero porehme.

7

Iiryppyryme Izyraeu tõ ehtoh poko

¹ Popyra ehtoh toehse ya ipunaka, myhene! Omise exikety sã ase, otyro epery zupĩko repe, tapoikehse ahtao. Fiku pyra mana wikeira po, uwa epery pyra mana uwa zoko poko. Arypyra ipunaka emero toehsehxo exiketõ tytyhkase exiryke.

² Taro Izyraeu tõ nonory po zae exikety pyra mana ipunaka, Ritonõpo omipona exikety pyra mana. Imehnõ etapary se mã toto emero; imehnõ ãmary kuhõko mã toto ãpuruhyry taka.

³ Torënase mã toto, emero, popyra ehtoh riry poko. Tuisa tomo, juize tõ roropa tineru apoĩko mã toto zae pyra exiketõ nekarohpyry. Tamuximãkõ, jamihme exiketõ typenetatohkõ popyra ekarõko mã toto. Oximaro popyra ehtoh rĩko mã toto.

⁴ Zae ehtoh kukuruhtao eya xine, ajohpe pyra ehtoh kukuruhtao omoxino sã rokẽ mã toto, popyra ro mã toto. Yrome ãmepyry oehnõko mana, awãnohtoryko Ritonõpo mana, enenanõ nekarohpyry ae ro, urutõ kõ omihpyry ae ro. Moro ãmepyry toehse ahtao otupĩko mã toto emero porehme.

⁵ Osewomapopyra ehtoko oepe tomo a. Osenekunohpopyra exiko amaro ytoytokety a. Tomeseke exiko õtururu poko opyty a.

⁶ Tummy htomãko imũkuru mana, tyse omipona pyra ãxiry tõ mana. Tymerenoty maro atatapoĩko ipary ã mana. Osepeme pyra exĩko oxiekyry tõ mana; oxiehno exĩko mã toto yronymyryme.

⁷ Yrome ywy, Ritonõpo Jesemy eraximãko ase. Ypynanohnõko mana; moro enetupuhnõko ase yronymyryme. Jomiry etãko roropa mana.

Typoetory tō pynanohnōko Ritonōpo mana

⁸Epetōkara, yna oneunohpyra ehtoko! Ajohpe pyra, toepukase ynanexiase, yrome owōnōko ropa ynanase. Seromaroro tykohmāse yna zomye, yrome ezurume Ritonōpo saereh kamexipōko ropa mana yna pona.

⁹Iirypyryme toehse sytatose Ritonōpo neneryme. Naeroro seromaroro kuānohtohkō eanahtōko sytatose. Yrome kuapiakatorỹko mana. Zae ehtoh rīko mana. Saereme ehtoh taka kuarotorỹko mana. Mame typynanohsēme exīko sytatose.

¹⁰Moro eneryhtao kuepetōkara a, ehxirōko mā toto, ynara tykase toto exiryke: “Otoko hnae Ritonōpo Oesēkomo?” Seromaroro toto poremākatohe enēko sytatose, tytūtūmase toto ahtao ikurepato samo osema tao.

¹¹Jerusarē pōkomo, ěmepyry oehnōko mana pata apuru tō ritohme ropa te, myahme sã nono etyhpymatohme ropa.

¹²Moro ěmepyry toehse ahtao kuekyry tō oehnōko ropa mā toto Jerusarē pona. Axiria nonory poe oehnōko ropa mā toto te, Ejitu nonory poe te, tuna Eupyrati poe roropa. Tuna konōto tō poe oehnōko mā toto, ypy tō poe roropa.

¹³Yrome sero nono emero ona tonorēme exīko mana, moro pōkō iirypyryme exiryke.

Oturutoh Ritonōpo a

¹⁴Ritonōpo yna Esemu, yna pyno exiko kaneru pyno exikety samo, oekyyme sã, kaneru tō sã yna exiryke. Toiroro sã ynanase itu htao tapuruse samo nono kurã ke, otyro zamaro exikety ke. Onyrihpyry sã pake, yna aroko seromaroro onahpoty kurã pona Pasã po, Kireate po roropa.

¹⁵Ajemitunuru enepoko yna a onyrihpyry sã yna enepyryhtao oya Ejitu poe.

¹⁶Moro eneryke imehnō nonory pōkomo a, jamihmākomo a, ehxirōko mā toto. Imehnō ahno tō enaromyke exīko, týtarykō apurūko mā toto, typanarykō apurūko roropa mā toto.

¹⁷Esyryhmāko mā toto nono po okoi tō samo, onokyro tō samo nono poro sararahme ytōko. Tykytyky āko enaromyke tūtāko mā toto tosarykō jamihmākō poe, oehnōko ropa mā toto, enaromyke, Ritonōpo Kuesēkomo a.

¹⁸Ritonōpo, imepỹ ritō pyra mana asã exikety. Opoetory tō akoĩpyry isene ro exiketō rypyry tō korokāko mase. Zehno exikehnōko mase, jūme yna pyno oehtoh enepōko mase yna a.

¹⁹Yna pynanohnōko ropa mase; popyra yna ehtoh enahkapōko mase, yna rypyry tō pahnōko mase zue aka tuna konōto kuaka.

²⁰Ōmihpyry ae, pake yna tamuru tō netaryme, anamonohpyra mase yna pyno oehtoh poko, Aparão pakomotyamo, Jako pakomotyã roropa.

NAUM Naum Ekarotopo

Naum urutõme kynexine isene ro Apakuke ahtao Sowonia roropa. Sero ao Naum ekarõko pata Niniwe poremäkatoh poko. Pata imehxo Niniwe kynexine, Axiria nonory esẽ esaryme. 150me jeimamyry ae imeimehnõ nonory põkõ esẽme Axiria kynexine. Mame 612mã po oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao, Niniwe typoremäkase papironio tomo a. Moro poko, axirio tõ wãnohtopõpyry Ritonõpo a, tonetupuhse Naum a, Izyraeu tõ tyyryhmase eya xine exiryke pitiko rokẽ pyra. Orẽpyra sã Naum tõturuse Niniwe poremäkatoh poko.

Sero pape ao

Niniwe põkõ apiakary poko 1.1-15
Pata Niniwe poremäkatopo 2.1–3.19

Naum nymerohpyry Niniwe tõ poko

¹ Sero mã Ritonõpo omihpyry Niniwe tõ poko, enepotoh tokarose ahtao Naum a, pata Euko pono a.

Tohne Ritonõpo ehtoh Niniwe põkõ poko

² Ritonõpo Kuesẽkõ toiro mana,
imehnõ ritõ panõ se pyra mana ipunaka.
Topetõkara wãnohnõko mana, toto zehno toexiryke.

Topetõkara epehmãko Ritonõpo mana,
tohne tahtao toto wãnohnõko mana.

³ Inehmýke pyra Ritonõpo mana,
axĩ pyra tohne exĩko,
yrome jamihme mana,
popyra exiketõ enẽko mana,
toto wãnoppyry eya ekurehpyra mana.

Tyryrykane konõto maro ytoytõko mana,
tyryrykane jamihmãkomo;
akurũ putoh kane sã mana tanýse ipupuru a.

⁴ Tuna konõto mynyhpãkapõko Ritonõpo mana, anorýko mana.
Tuna tõ apaikapõko Ritonõpo mana.

Onahpoty ona Pasã po te, ypy Karameru po roropa orihnõko mana,
ekuru tõ ypy Ripano po aremãnõko kehko.

⁵ Ritonõpo ãpataka, ypy tõ tykytyky ãko mana,
somohtmã tõ atakuhmõko mã kehko.
Oseneporyhtao nono tykytyky ãko,
ipõkõ emero nono pona epukãko mana.

⁶ Zehno Ritonõpo ahtao xikihme ãpataka
ehsaromepyra mã toto, isene ro ehsaromepyra sytatose emero.
Zehno aexiry kuãnõko mana iporiry sã apotoimo, ãpataka topu tõ ehmõko
rokene.

⁷ Kure Ritonõpo Kuesẽkõ mana.

Popyra ehtoh toehse ahtao,
typoetory tõ pynanohnõko mana.

Mokaro pyno exĩko mana tupise ahtao eya xine osewomapotohme.

⁸ Tuna zueme ehtoh samo topetōkara enahkāko mana.
Tyzehno exiketō enyohnōko mana aorihtyã esaka.

Ritonōpo toto zehno ehtopo

⁹ Oty poko osenetupuhnōko matou
tyritohme Ritonōpo a, iporemākatohme?
Morohne enahkapōko mana porehme.
Ritonōpo epetōkara owōpyra ropa mǎ toto!

¹⁰ Omoxino tō emuhxihmase sǎ kaetoko,
onahpoty sǎ toorihse ahtao,
amarokō porehme tonahkasēme exīko matose!

¹¹ Pata Niniwe poe orutua tooehse popyra ehtoh riry se exikety, etonatoh
se mokyro mana Ritonōpo poremākary poko.

¹² Yrome ynara āko Ritonōpo mana typoetory, Izyraeu tomo a:
“Axirio tō tonahkasēme exīko mǎ toto,
jamihme toto ahtao ro, tuhke roropa,
osenepyra exīko mǎ toto.

Amarokō tynomose ya etuarimatohme repe,
yrome moro onyripyra ropa ase.

¹³ Seromaroro opynanohtoryko ase axirio tō winoino,
jamihme toto ahtao ro.
Omyhpokatoryko ase toto poetoryme pyra oehtohkōme.”

¹⁴ Axiria tuisary poko ynara tykase Ritonōpo:
“Emūkuara exīko mana,
naeroro mokyro esety poko wenikehnōko mǎ toto.
Ritō panō enahkapōko ase,
oneponāmarykō eahmatoh tao.

Axirio tō ekepyry zonētoh ahkāko ase typahsēme sǎ rokē toto exiryke.”

¹⁵ Enetoko ke! Ypy tō poro omi arone oehnōko mana. Omi kurā enehnōko
mana, omi kurā osepeme ehtoh poko. Juta tomo, oseahmatoh tyritoko.
Onekarorykō enehtoko onekaroryme Ritonōpo a, omihpyry ae ro. Onono-
rykō pona jūme popyra exiketō omōpyra ropa exīko mǎ toto; tonahkase
porehme exiryke.

2

Pata Niniwe poremākatoh poko

¹ Niniwe pōkomo, oepetōkara toeporehkase,
oryhmane toehse osetapase amaro xine.
Erase tō tyritoko tapyi kaetokohxo exiketō taka;
osema tō enetoko roropa!

Soutatu tō enehpotoko typyrekō apoitohme etonatohme.

² Izyraeu tō imehxo ehtoh enehpōko ropa Ritonōpo mana, Kuesēkomo. Ime-
hxo toehtopōpyry sǎ exīko ropa mana, tymōkomory kurā emero anaropyra
ro epetōkara ahtao, sero nono onynomopyra ro ahtao wewe amarihkahpyry
exikety samo.

³ Osewomatoh tahpire exiketō arōko epetōkara soutatu tō mana,
zupōkō kamirarame roropa mana.

Typyreke mǎ toto pata Niniwe pōkō maro etonatohme.
Ikyryry tō, kahu tō etonatoh zemime mǎ kehko, apoto samo,
jegy tō kawaru tō penekahnōko mǎ toto tehme toehtohkō poko.

⁴ Axiny kahu tō etonatoh kyryry ytōko mana osema tō ae,
xiaxiake ytōko mǎ toto amerehmǎ akuohnōko.

Ezuru sã mã toto saereh ãko nenenehkane samo.

⁵ Tyripotoh ekarõko epetõkara tuisary typoetory tomo a,
tamuximãkomo a;
tururume ytõko mã toto pata apuru tõ pona,
ipuipurohmãko mã toto tururume toytorykõke.
Apuru tõ rĩko mã toto, tõsewomatohkõme.

⁶ Apurutoh tonõ tuna kuaotapuruhmakase,
tuisa tapyĩ konõto tao oserehnõko emero mã toto.

⁷ Tuisa neponãmary tapoise,
tarose epetõkara a;
ipoko exiketõ pusuh ãko,
xitãko utukuimo samo,
tupuropurukõ etapãko mã toto ihnamoryme.

⁸ Tuna tũtary samo, tuna apuru tytahkase ahtao,
moro sã tururume epãko mã toto pata Niniwe poe!
“Oetyphoko! Oetyphoko!” kohtãko imehnõ mã repe,
yrome eramara mã toto emero porehme.

⁹ Parata apoitoko! Uuru arotoko!
Pata pehme mana mõkomo kurã ke,
miu motye otytyko kurãkõ nae mana.

¹⁰ Pata Niniwe tonahkase, turumekase, patãpome toehse!
Ikurohtao xine enaromỹke,
esekumurukõ tykytyky ãko,
tyjamihkehse mã toto.

Ëmytykõ karimutume mã toto.

¹¹ Otara toehse moro Axiria patary nae?
Reão tõ esaryme sã nexiase.
Moro tao reão poenõ tynahpase.
Moroto reão tõ toytose tynohpory maro ipoenõkõ
towomase, imehnõ zuno pyra.

¹² Okyno tosekase reão a,
ipũ tapiakase eya tynohpory zohme ipoenõ zohme roropa;
tosary pehme toehse ikarimory ke.

¹³ Ynara tykase Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety Niniwe põkomo a:
— Ywy oepekõkara ase. Okyryrykõ kahu etonatoh zahkapõko ase. Osoutatu
tõ orihnõko mã toto õsetaparykohtao. Omõkomohpyry emero tomatonanohe
oya xine imehnõ wino, arõko ase mya. Mame jũme typoetory tõ anaropopyra
ropa otuisary exĩko mana imehnõ nonory tõ pona.

3

Ihnamotoh Niniwe enatyry poko

¹ Awãnohtoh oehnõko oya xine,
Niniwe põkomo, myhene!
Imehnõ ryhmahpõkõme matose,
apatarykõ ajohpe ehtoh ke pehme mana,
imeimehnõ etapananõ ke roropa,
imehnõ onyryhmakehpyra matose.

² Etatoko ke: kawaru tõ pipohnõko mã toto axihxo toto ytotohme,
panaikato kahu tõ pupuru tomo!

Kawaru tō tururume oehnōko,
kahu tō maro etonatoh kyryryme oehnōko mā toto.

³ Kawaru po ytoketō osetapapitōko mā toto,
tytapemake zemime exiketomo,
tywaratake zemime exiketō roropa.

Aorihtyā ekepyry emero rokē po,
tuhke ekepyry tomo, miu motye, ikuhpỹme.
Osetapāko soutatu tomo aorihtyā ekepyry tō pona.

⁴ Pata Niniwe, imeimehnō poko exikety sā, tuānohsēme exīko mana!

Enekure exiketye, enekunohto roropa.

Pyaxime toehto ke tōmiry omipona
imehnō nonory pōkō tyripose eya,
osepeme toto maro ehxīpo,
tymyhpose toto eya.

⁵ Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety ynara āko:

“Niniwe, awānohnōko ase.

Oupō oūko ase, tupoke pyra oenepotohme imehnō nonory pōkomo a emero
porehme,

ohxirory enetohme eya xine.

⁶ Popyra exiketye sā orīko ase,
xikurome ehtoh emāko ase opona;
oenekehpyra exīko tuhkākō mana,
osenuruhkāko mā toto, enaromỹke.

⁷ Oeneryke epāko mā toto emero,
ynara āko mā toto:

‘Niniwe tonahkase mana!’

Onoky ipyno exīko nae?

Onoky mokyro emuhkekapōko nae?”

⁸ Niniwe pōkomo, pata Tapa motye kure osekarōko matou, Ejitu kowenu patary? Apatary sā towomase moro pata nexiase tuna ke: tuna Niro apuru sā nexiase, pata ewomāko.

⁹ Pata Tapa imehxo nexiase Ejitu kowenu esaryme, Etiopia esēme roropa; imehnō pata tō emero motye nexiase sero nono po, Ripia pōkō roropa osepeme nexiase imaro.

¹⁰ Moro sā ahtao ro Tapa pōkō tarose imepỹ nono pona imehnō namotome; tynonorykō poe tarose toh nexiase; ipoenō takurihmose osema tō ae emero. Imenekatoh tomase epetōkara a tamuximākō apiakatohme typoetoryme toto ehtohme, imeīpo tarose toto tymyhse keti ke tynamotokōme.

¹¹ Niniwe, omoro roropa toetỹse exiketye ytoytōko mase, oepary kuhnōko mase otonētohme oepetōkara winoino.

¹² Osoutatu tō tapyī tō jamihmākō emero wikeira zoko sā mā toto, topere, pehme epery tahpirāse ahtao: zoko kywyh kywyh karyhtao ohpahnōko mana ise exikety mytaka.

¹³ Osoutatu tō jamihme pyra mā toto, nohpo tō samo, pata omōtoh tonō totapuruhmakase mā kehko. Omōnōko oepetōkara mana, ise tahtao xine, omōtoh ikiritihmatoh tonō tyahkase exiryke apoto ke.

¹⁴ Tuna ikurākatoko ē tō ao enahpyra ehtohme pata tapuruse ahtao epetōkara soutatu tomo a, jamihmehxo soutatu tō tapyī tyritoko. Orino itūtūmatoko, apuhtoh tonō ikurākatoko roropa tijoro tō ritohme.

¹⁵ Moro riryhtaŋ ro oya xine oriĥnŋko matose apoto ke, apoto ke pyra ahtaŋ osetapanohtaŋ oriĥnŋko matose; oenahkatorŷko oepekŋkara mana, tykyrysã enahkary sã taparara tomo a.

Emãtoko taparara tŋ samo, emãtoko wexixi tŋ samo!

¹⁶ Amaro xine mŋkomo ekamonanŋ tuhke toehse, ikuhpŷme xirikuato sã kapu ao. Yrome seromaroro toytose toto, taparara tŋ samo: taporihke pohpoh ãko mã toto, esyryhmãko mã toto.

¹⁷ Otuisarykŋ, kowenu poko erohketŋ roropa taparara sã etypohnŋko mã toto apuru tŋ pokona kuenime toehse ahtaŋ; yrome xixi tŋnuhse ahtaŋ taporihke ytŋko mã toto aza rokŋ, zuaro pyra matose.

¹⁸ Axiria tuisary, otuisary tŋ toorihse mã toto, kowenatu tŋ maro, soutatu tŋ tuisary tŋ roropa toorihse toto. Opoetory tŋ sapararahme mã toto ypy tŋ po, toto pyno exikety pyra mana, toto oximŋme enehpotohme ropa.

¹⁹ Opi pyra mana ãpurotopŋpyry tŋ epinohtohme; naeroro ekurãkasaromepyra mã toto. Oehxirotopyry etaryke imeimehnomo a atãkyemãko mã toto, tahtah ãko mã toto. Ynara exiryke: ahno emero sam tykamexipose oya xine, popyra oehtohkŋ enahpŷme nexiase.

APAKUKE Habacuque Ekarotopo

Apakuke urutōme kynexine isene Naum ahtao, Sowonia roropa. Morara ahtao, jeimamyry 612me ehtoh po oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao, axirio tō typoremākase papironio tomo a. Mame imehnō motye orēpyra toehse papironio tomo. Torētyke Apakuke toehse orēpyra Izyraeu epetōkara eneryke tyya. Tōturupose ynororo Ritonōpo a: “Oty katohme mynyhme rokē mah kurehxo exiketō enahkaryhtao papironio tomo a?” (Apakuke 1.13) Tozuhse Ritonōpo a, ynara tykase: “Imeīpo Izyraeu epetōkara wānohnōko ase, toto wānohtoh toehse ahtao. Yrome zae ehtoh poko exiketō isene exīko mā toto, jenetuputyryke eya xine” (Apakuke 2.4).

Mame sero etyhpymy ekarōko popyra ehtoh oepyrō poko zae pyra exiketō pona. Saumu ke roropa Ritonōpo Imehxo Exikety eahmāko Apakuke mana, Tosēme onenetupuhkehpyra roropa mana.

Sero pape ao

Tykerekeremase Apakuke a 1.1–2.4

Papironio tō tuānohsēme exīko 2.5-20

Apakuke otururu Ritonōpo a 3.1-19

¹ Ritonōpo nekarohpyry sero urutō Apakuke a enepotoh ae.

Ikerekeremāko Apakuke zae pyra ehtoh poko

² Ritonōpo Jesemy, oya oturūko ase,
yna akorehmatohme repe.

Oty katohme onetara sã mahno?

Kohtāko ase oya: “Yna ryhmāko mā toto!” āko ase repe.

Yrome yna onypynanohpyra mase.

³ Popyra ehtoh enepōko mase ya.

Oty katohme? Oty katoh zae pyra exiketō onuānohpyra mahno?

Ematonāko mā toto!

Imehnō etapāko toto!

Oseosezuhnōko mā toto emero rokē poko.

⁴ Naeroro ōmihpyry omipona pyra mā toto,
zae ehtoh onyripyra mā toto.

Kure ehtoh poko exiketō tapuruse mā toto zae pyra exiketomo a.

Zae pyra ahno apiakāko mā toto.

Ezuhtoh Ritonōpo a

⁵ Mame ynara tykase Ritonōpo typoetory tomo a:

“Imeimehnō nonory pōkō enetoko omye xine.

Osenuruhkāko matose,
oserehnōko roropa matose.

Seromaroro tyoro sã tyrīko ase.

Moro poko ekaroryhtao oya xine:

‘Ajohpe,’ āko rokē matose.

⁶ Papironia pōkō enehnōko ase,

zehno exiketomo, imehnō etapananomo.

Etypohpyra exīko mā toto,

ytoytoketōme mā toto sero nono poro,

imehnō nonory poremākatohme.

7 “Mokaro zuno imehnõ ripõko mã toto.
 Tõmihpyrykõ omipona rokẽ imehnõ ripõko mã toto
 imehnõ motye kure tõsekarorykõke eya xine.
 8 Ekykõ, kawaru tõ axihxo ytõko mã toto, reoparatu tõ motye.
 Zehno exiketõ sã mã toto,
 kaikuximo tõ samo, omise ahtao.
 Tokykõ, kawaru po ytoketõ tururume ytokehpyra mã toto.
 Moino oehnõko mã toto,
 axĩ samo piano samo ayhtoryhtao,
 tykarimory apoise. Mokã sã mã toto.
 9 Ytoytõko mã toto, soutatu tomo, ahno poremãkapose.
 Aytorykohtao imehnõ enaroximãko mã toto.
 Tynamotokõme ahno apoiko mã toto tuhke, ikuhpõme
 isawã samo tuna konõto ehpio exikety samo.
 10 Tuisa tõ eunohnõko mã toto, papironio tõ soutatu tomo,
 kowenatu tõ poihtõko mã toto.
 Tapyi tõ jamihmãkõ poko eunohnõko mã toto;
 Nono arõko mã toto apuru pona opyi ritohme pata põkõ apoitohme.
 11 Mame mya ytõko mã toto tyryrykane samo.
 Osenepyra ropa exiko mã toto,
 Ritonõpo oneahmara mã toto,
 oseahmãko rokẽ mã toto tyjamitunurukõ pokoino.”

Ikerekerematopõpyry ropa Apakuke a

12 Moino ro mase, Ritonõpo, jũme.
 Jesẽme mase, zae rokẽ Exiketyme mase, Kurano.
 Yna Ewomaneme mase.
 Papironio tõ tymenekase oya,
 jamihme tyripose toto oya yna wãnohtohme.
 13 Yrome otãto mokaro popyra exiketõ eanahtõko mah, Ritonõpo?
 Nuriame exiketõ enery se pyra mase ipunaka kure oexiryke.
 Popyra exiketõ tyrypyrykõ poko ehtoh oneanahtosaromepyra mase.
 Naeroro oty katohme mynyhme rokẽ mahno kurehxo exiketõ etaparyhtao
 popyra exiketomo a?
 14 Oty katoh ahno tyripõko mah kana samo tuna konõto kuaa,
 onokyro tõ sã roropa tosẽke pyra exiketõ samo?
 15 Imehnõ ahno apoiko papironio tõ mana,
 kana tõ apoiry sã kana anõnanomo a, oka ke te, tarãpa ke, moro sã ahno apoiko
 mã toto.
 Mame oseahmãko rokẽ mã toto.
 16 Tynekarorykõ ekarõko mã toto tarãpa tomo a,
 tarãpa tõ eahmãko mã toto oka tõ maro.
 Morohne pokoino kure otuhnõko mã toto te,
 tymõkomoke toehse roropa mã toto.
 17 Mokaro papironio tõ jũme etonakehpyra exiko toh nae?
 Imehnõ nonory põkõ maro etonakehpyra exiko toh nae?

2

Ezuhtopõpyry ropa Ritonõpo a

1 Onuhnõko ase ytapyi kaetokohxo exikety taka, pata enene esaka. Jezuh-
 toh eraximãko ase Ritonõpo a. Otara ãko hnae tykerekerematopõpyry ya
 ezuhthome?

² Mame ynara tykase Ritonõpo ya:
 “Ynenepohpyry oya imeroko tymerosẽ pokona, imehnõ neneryme.
 Kure rokẽ imeroko, imenuru jarao ehtohme,
 tupime pyra isekerematohme.

³ Sero enepotoh oehpyra ro mana,
 yrome morohne exĩko sero etyhpyry po,
 ekurehpyra mã rahkene.

Okynahxo oehpyra ahtao eraximatoko.

Ynara exiryke moro enepotoh toehse ahtao morohne exĩko mã rahkene.

⁴ Ynara ãko mana: popyra ehtoh poko exiketõ tonahkasẽme exĩko mã toto.
 Yrome zae ehtoh poko exiketõ isene exĩko mã toto,
 zae Ritonõpo ehtoh enetuputyryke eya xine.”

Papironio tõ tuãnohsẽme exĩko mã toto

⁵ Itamurume tytineruke se mokaro Papironia põkõ mana,
 osenekunohnõko rokene. Tyamene se exiketõ epyrypãko mã toto,
 oseremasaromepyra mã toto. Tymõkomory onemãkapokehpyra mã toto,
 aorihtho samo: “Epo nase,” kara mã toto, imehnõ mõkomory se ro exikehpyra
 mã toto.

⁶ Yrome papironio tõ eunohnõko ahno tõ mana, typoremãkase exiketomo.
 Toto poihtõko mã toto. Ynara ãko mã toto: “Popyra ehtoh oehnõko oya xine,
 myhene! Itamurume tymõkomoke matose, imehnõ kyryry ematonanopyryke
 oya xine! Otara ahtao omõkomory emãkapokehnõko matou, tineru epehma-
 pory poko roropa tymõkomokãkara a?”

⁷ Axĩ ke amarokomo, papironio tõ tynepehmakẽme exĩko matose; mame
 tineru esẽ tõ epehmapõko mã toto oya xine onepehmarykomo imoty e-
 pehmatoh tonõ maro. Etonãko mã toto amaro xine, enaromỹke exĩko
 matose, omõkomorykõ kurã arõko mã toto emero porehme.

⁸ Imehnõ mõkomory tomatonanohe oya xine tuhke nono tõ po, sero-
 maroro moro sã tyrĩko mã toto oya xine. Imehnõ ryhmatopõpyry oya xine
 epehmãko matose, toto etapatopõpyry poko roropa oya xine, ipatarykõ po,
 inonory tõ po.

⁹ Enẽko mase Papironia põkomo popyra ehtoh oehnõko oya xine atapyĩkõ
 pehme tyrise ahtao oya mõkomo ke onematonanopyhpyry imehnõ kyryry!
 Moro ke õsewomary se mexiase popyra ehtoh winoino, oepetõkara wino
 roropa.

¹⁰ Yrome tyriry se oehtohkõ pokoino ehxirõko atapyĩ taõkõ mana.
 Imeimehnõ nonory põkõ enahkaryke oya xine oenahkatohkõ tonehpose oya
 roro opona.

¹¹ Topu tõ roropa apuru tõ ao ohxirõko mã toto, toto ezuhnõko wewe itararã
 tõ mana!

¹² Popyra ehtoh oehnõko oya xine, myhene! Apatarykõ tyrise oya xine
 imehnõ ryhmatoh ke, zae pyra oehtohkõke, imehnõ etaparyke oya xine.

¹³ Yrome toiparo rokẽ toerohse mexiatose atapyĩ tõ riry poko. Onyrytãkõ
 emero tyahkasẽme exĩko apoto ke. Moro tyrise Ritonõpo Jamihmehxo Exikety
 a.

¹⁴ Sero nono pehme exĩko mana, imehxo Ritonõpo ehtoh waro ahno ehtoh
 ke, tuna konõto pehme ehtoh samo zueme ahtao.

¹⁵ Tuãnohsẽme exĩko mase, eukuru jehnahpyry ekaroryhtao imepyny a
 opi maro itỹpotohme. Toetỹse ahtao tupõ oũko mokyro mana, mame emero
 mokyro enẽko toh mana tymetyke pyra aexiry.

¹⁶ Amarokõ roropa ime pyra exĩko matose. Ehxirõko matose. Eukuru
 ãnõko matose, osetapãko. Awãnohtohkõ ãpõko sã Ritonõpo mana oya xine

ozehno xine toexiryke. Etÿnõko matose. Imehxo oehtohkõ myakamãko mana oehxirotokõke.

¹⁷ Wewe tõ tonahkase oya ypy tõ Ripano po, seromaroro tonahkasẽme exiõko mase. Onokyro tõ totapase oya, seromaroro mokaro zuno exiõko mase. Ahno tõ ryhmatopõpyry oya epehmãko mase, ipatary tõ enahkatopõpyry oya roropa.

¹⁸ Otyme kure ahno neponãmary tomo? Ahno nyrihpyryme rokẽ moro osenekunohtohme rokene. Oturupyra mã kehko. Otãto mokyro jamitunuru enetupuhnõko nae tyrise ahtao eya ro?

¹⁹ Tuãnohsẽme exiõko mokyro mana myhene ynara karyhtao wewe risemy a: “Apakako!” topu risã a roropa: “Owõko ty!” Mokyro neponãmary oturũko nae? Arypyra. Oturusaromepyra mana. Tyõtose uuru ke rokẽ exiryke, parata ke roropa. Yrome isene pyra mana.

²⁰ Ritonõpo Tytapyĩ Kurã tao mana. Ah emero porehme mynyhme nexiõ toto ãpataka.

3

Urutõ oturutopõpyry Ritonõpo a

¹ Sero nase urutõ Apakuke oturutopõpyry Ritonõpo a, eremiatohme tymeroose eya.

² Ritonõpo, imehnõ nekarohpyry onyrihpyry poko totase ya, osenuruhkãko ase.

Seromaroro morohne tyriko ropa ynaneneryme,
pake onyrytã imehxo ehtopõpyry samo.
Yna zehno awahtao ro yna pynanohko.

³ Ikurenae Etõ nonory poe Ritonõpo toehse,
ypy Parã poe toehse Ritonõpo Kurano.
Kapu typehkase mana saereme aehtoh ke,
eahmãko sero nono põkõ mã toto, emero porehme.

⁴ Saereh ãko mã ynororo xixi saerehkatoh samo.
Emary poe saereh ãko nexiase,
moroto tyjमितunuru tonẽse mana.

⁵ Osemazuhme esemary ae popyra ehtoh konõto ytõko mana.
Okomino tyrohsẽ konõto oehnõko orihmatono.

⁶ Totypohse ynororo ahtao,
nono tykytyky ãko mana;
ahno enẽko mana imeimehnõ nono põkomo,
enaromyõke exiõko mã toto.
Ypy tõ pake exiketõ kywyh kywyh ãko mã kehko,
somohtmã epukãko mã kehko, moino ro exiketomo, aytoryhtao moro po,
apitorymã poe.

⁷ Kuxã põkõ enease torẽtyke,
Mitiã põkõ roropa enaromyõke mã toto.

⁸ Ritonõpo, tuna tõ zehno mexiahse?
Tuna konõto poko tohne mexiahse?
Morara exiryke oeky tõ, kawaru tõ po moepyahse,
kahu ao etonatohme orẽpyra opoetory tõ ritohme?

⁹ Taky tapoise oya, opyre tõ maro.
Tuna zueme ehtoh ke sero nono tahkase oya.

¹⁰ Ypy tõ oeneryke tykytyky tykase kehko;

tuna tukuāse kapu aeino.

Tuna tō nono zopino panaikatome toehse sororokane samo, pohkane konōto samo tōnuhse mā kehko.

¹¹ Xixi tō nuno maro totypohse toh nexiase opyre neneneh katoh eneryke tyya xine, awaratā saerehkatoh eneryke tyya xine.

¹² Tohne oexiryke mytoase emero porehme nono poro, zehno oexiryke ahno tō mytūtūmase.

¹³ Mytoase opoetory tō pynanohtohme, onymenekahpyry tuisame exikety pynanohtohme oya. Popyra exiketō tuisary tonahkase oya, isoutatu tō roropa tonahkase oya, porehme.

¹⁴ Opyre ke soutatu tō tuisary taorihmapose oya, toehse toto ahtao tyryrykane konōto samo osetapase, toehse toto epyrypaketomo, yna enahkary se toh nexiase, tymōkomokākara etapary samo, tokare pyra.

¹⁵ Oeky tō, kawaru tō po, tuna konōto kuaoytoytoytose omoro, pohkane akurome exikety htoko.

¹⁶ Morohne etaryke ya oserehnōko ase, ypotapihpyry tykytyky āko enaromỹke jexiryke. Tyjamihkehse ywy, owōsaromepyra exiase xikihme. Yrome moro ēmepyyry eraximāko ase, yna poremākaaponanō wānohnōko Ritonōpo mana.

¹⁷ Wewe tō eperytara ahtao ro, uwa eperytara roropa ahtao, epery tōkehko pyra ahtao enahtohme, tupito tōkehko po otyro pyra ahtao, okyno tō pyra ahtao ona tō po, pui tō pyra roropa ahtao apurutoh ao, emero otyro pyra ahtao ro,

¹⁸ “Kure mase Ritonōpo,” āko ase eya. Kuesēkō eahmāko ro ase, ypynanohneme aexiryke.

¹⁹ Yjamitunurume Ritonōpo mana.

Ipokoino osetapara upupuru exīko mā kehko, kapau pupuru samo, ypy tō poro jarōko mana, moroto jewomāko mana.

SOWONIA Sofonias Ekarotopo

Sowonia urutōme kynexine isene Naum ahtao, Apakuke roropa. Tōmiry tokarose eya tuisa Joxia, Juta tō esē eramatohto ropā Ritonōpo omiry omipona; ahno neponāmary tō enahkase eya, Paau eahmatohtōnō kararahse eya, Juta tō akorehmase aeramatohkōme ropā Ritonōpo rokē eahmatohme eya xine. Jeimamyry 621 kynexine oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao. Tōturuse ynororo Ritonōpo ēmepiry poko, Juta wānohtoh poko te, Jerusarē pōkō wānohtoh poko roropa. Tōturuse imehnō nonory pōkō wānopryr poko roropa. Pirixteu tō patary tō tonahkasēme exīko. Mame Jerusarē pōkō tuānohse ahtao tukurākasēme exīko ropā, Ritonōpo poe kure ehtoh apoīko ropā mā toto.

Sero pape ao

Apiakaneme Ritonōpo ahtao 1.1–2.3

Zomye exiketō wānohtopo 2.4-15

Jerusarē pōkō pynanohtopo 3.1-20

¹ Sero omi tokarose Ritonōpo a Sowonia a, tuisa Joxia, Amō mūkuru, Juta tō tuisaryme ahtao. Sowonia, Kuxi mūkurume kynexine, Ketaria pary, Amaria pary mūkuru, tuisa Ezekia paryme roropa kynexine.

Juta tō apiakatohtō po Ritonōpo a

² Ynara āko Ritonōpo mana:

– Sero nono po ehtoh emero enahkapōko ase:

³ Ahno enahkapōko ase, onokyro tō maro, okyno tomo, torō tomo, kana tomo, enara. Popyra exiketō wānohnōko ase. Ahno enahkapōko ase emero porehme.

⁴ – Juta tō nonory pōkō wānohnōko ase, Jerusarē pōkō roropa. Tyneponāmarykō Paau eahmary poko ehtoh enahkapōko ase Jerusarē po ipunaka. Paau poko oturuketō tuenikehsēme exīko mā toto emero porehme.

⁵ Onuhketō tytapyī mypatarānaka xixi eahmatohme te, nuno te, xirikuato tō roropa enahkapōko ase. Mokaro enahkapōko ase jeahmananō roropa, tōmiry kō etapōko mā toto Jesety maro repe, yrome tyneponāmarykō Morōke esehtōko roropa mā toto tōmiry kō etaporyhtao.

⁶ Toeramase exiketō ywinoino enahkapōko ase emero, oehpyra mā toto ya takorehmapotohme, jomihpyry omipona se pyra roropa mā toto.

⁷ Moro ēmepiry oehnōko mana, typoetory tō apiakatopo Ritonōpo Kuesēkomo a, toto wānohtohme. Naeroro mynyhme ehtoko ēpataka! Typoetory tō zahkāko sā mana apoto apō po tynekaroryme samo. Epetōkara toahmase eya takorehmatohme moro riry poko.

⁸ Ynara āko Ritonōpo mana:

– Moro ēmepiry toehse ahtao tuisa tō wānohnōko ase, tuisa mūkuru tō maro, imehnō nono pōkō jomiry omipona pyra exiketō poenohnanō maro.

⁹ Imehnō wānohnōko roropa ase emero, juaro pyra exiketō sā tyneponāmarykō eahmary poko toto ahtao te, ematonāko, imehnō etapāko roropa pehme tosēkō tapyī ritohme mōkomo ke.

¹⁰ – Moro ēmepiry toehse ahtao, āko Ritonōpo mana, – ahno xitary etāko matose Kana Omōtohtō tao Jerusarē po. Kui kary etāko roropa matose pata zokonaka kasenato po, panaikatō konōto etāko matose ypy tō po.

¹¹ Oxitatoko osepekahketō poko, mōkomo ekamonanō emero toorihšēme exīko exiryke!

¹² — Moro toehse ahtao ezuru apoīko ase, pata Jerusarē pōkō enetohme. Mokaro wānohnōko ase typoko xine tākye exiketomo, tuesapare exiketō roropa emero nae toexirykōke, orēpyra sã exiketomo, ynara kananō tyya rokene: “Oty rīko Ritonōpo nae? Arypyra; onypynanohpyra mana, onuānohpyra roropa mana.”

¹³ Morara exiryke mokaro mōkomory tomatonanohsēme exīko mana, itapyīkō roropa tykararahsēme exīko mana. Imehnō tapyi tō amōko mā toto, yrome moro taka omōpyra mā toto; tutupikō po uwa tō arykāko mā toto, yrome eukuru jehnahpyry onēpyra ekurehnōko mā toto.

¹⁴ Moro Ēmepyry imehxo Ritonōpo Ehtoh moe pyra mana, oehsasaka mana! Moro Ēmepyry oserehtohme exīko mana, soutatu tō jamihmākō kui āko oserehnōko mā toto!

¹⁵ Moro Ēmepyry ae zehno exīko Ritonōpo mana, iiryhmatohme exīko mana, sam katohme, tykararahse ehtopo, tonahkase ehtoh roropa, kohmamyry xinukutume exīko mana, akurū tō xinukutume samo, omoxinety samo.

¹⁶ Moro Ēmepyry ae rue osetāko, kohtāko osetapary poko soutatu tomo, pata apuru tō kararahnōko tapuruse exiketomo apuru tō ke, tapyi tō kaetokohxo exiketō maro, erase tō osenuhmatohme.

¹⁷ Ynara āko Ritonōpo mana:

— Popyra ehtoh tuhke rokē enehpōko ase ahno pona, wazawazame ytoytōko mā toto tonurākaramē exiketō samo. Mokaro iiryppyryme toehse toh nexiase jomihpyry omipona pyra. Morara exiryke imunuru tukuāsēme exīko tuna samo. Ekepyry tō tomasēme exīko mā toto typahsē sã rokene.

¹⁸ Moro Ēmepyry toehse ahtao, parata ākorehmasaromepyra mana uuru roropa opynanohsaromepyra mana awānohpyra Ritonōpo ehtohme, ozehno xine Ritonōpo Kuesēkō ahtao. Sero nono zehno toexiryke jahkāko mā ynororo apoto ke emero porehme. Epasaromepyra exīko sero nono pōkō mana, mokaro enahkapōko mana oximōme emero porehme.

2

Juta tō kohmatopōpyry tyrypyrykō rumekatohme

¹ Osenetupuhtoko, tuaro ehtoko, ihxitapāpyra exiketomo,

² aarotohto xine tiriiku pihpyry arory sã tyryrykane a te, ozehno xine Ritonōpo ehtoh oehtohto opona xine, moro Ēmepyry oehtohto, zehno Ritonōpo toehse ahtao.

³ Eramatoko ropa Ritonōpo a, imehnō motye kure osekaropyra exiketomo, emero Ritonōpo omihpyry omipona exiketomo. Zae ehtoh poko rokē ehtoko, imehnō motye kure osekaropyra ehtoko. Moro sã awahtao xine otarame towomasēme exīko matose tuānohse imehnō ahtao, moro Ēmepyry ae, zehno Ritonōpo ehtoh toehse ahtao.

Imeimehnō nono pōkō wānohtopo

⁴ Pata Kaza turumekasēme exīko mana, Axikerō roropa patāpome exīko. Axitote pōkō taroposēme exīko mā toto toiro Ēmepyry ae. Ekorō pōkō tarosēme exīko mā toto mya, imehnō poetoryme.

⁵ Popyra ehtoh oehnōko oya xine mana, myhene! Pirixteu tomo, tuna konōto Metiteraneu ehpio pōkomo! Ritonōpo Kuesēkō ynara tykase awānohtohkō poko: “Kanaā nonory enahkapōko ase, ononorykomo; moro pōkō emero oorihnōko mā toto.

⁶ Ononorykō tuna konōto ehpio po okyno tō esaryme exīko, onahpoty nae exīko mana, tapyi pitiko rokē exīko kaneru tō pyno exiketō esaryme, apurutoh roropa kaneru tō esaryme.”

⁷ Juta tō akoīpyry, orihpyra exiketō osesarīko mā toto moro nono po, tuna konōto ehpio po. Moroto toky tō pyno exīko mā toto, Axikerō pōkō tapyī tao nyhnōko mā toto. Ynara exiryke, typoetory tō poko wenikehpyra exīko Ritonōpo mana, toto maro exīko ropa mana toto emākapotohme ropa.

⁸ Ynara āko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety:

– Moapita tō omiry etase, amonita tō omiry roropa ypoetory tō eunohnōko, toto poihtōko roropa. Epyrypāko toh mana inonorykō poremākary poko tyya xine.

⁹ Morara exiryke ywy, Ritonōpo, Izyraeu tō Esemy, jomiry etapōko ase: Moape tō nonory, Amō tō nonory roropa tonahkasēme exīko pata Sotoma tō samo, Komora maro. Inonorykō patāpome exīko mana jūme rahkene. Ātarykahme exīko moroto mana, omoxino hpe roropa, eutary tō roropa sautume rokene. Mokaro mōkomohpyry arōko ypoetory tō akoīpyry mana, inonohpyrykō esēme exīko roropa mā toto.

¹⁰ Moro sā tuānohsēme exīko mā toto. Toepyrypase toto exiryke, Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety poetory tō tounohse eya xine exiryke, toepyrypase roropa exiryke inonorykō poremākary poko tyya xine.

¹¹ Mokaro maro osetapāko Ritonōpo mana orēpyra samo. Ineponāmarykō emero sero nono po enahkapōko mana. Mame imeimehnō nono pōkō emero Ritonōpo eahmāko mā toto tosarykō po.

¹² Etiopia pōkō roropa totapasēme exīko mā toto Ritonōpo a.

¹³ Tyjमितunuru ke Axiria enahkapōko Ritonōpo mana, inikahpozakoxi. Pata Niniwe enahkapōko mana, patāpome inomōko mana, ona tonorē samo exīko, tuna pyra exikety samo.

¹⁴ Kaneru tō oxikone oseremāko mā toto, onokyro tō roropa, emero rokē, oseremāko mā toto, moroto patāpo po. Suhsuku tō moroto exīko mā toto tapyīpo tō tao, kohtāko mā toto osenuhmatoh tae Sātaru tō roropa kohtāko mā toto tapyi tō omōto tae. Apupari emero tousēme exīko mā kehko tapyi tō tae.

¹⁵ Moro sā exīko pata Niniwe, pata epyrypakety, tyjमितunuru poko. Ynara tykase ynororo: “Imepỹ pata pyra mana jamihme exikety ysamo.” Patāpome exīko mana, onokyro tō esaryme. Ytoketō morotona oserehnōko mā toto, osenuruhkāko roropa mā toto moro pata enahkatopōpyry eneryke tyya xine.

3

Jerusarē wānohtopōpyry, ipynanopyry roropa

¹ Myhene Jerusarē! Popyra ehtoh oehnōko oya mana. Tosē omipona pyra exikety, zae ehtoh poko pyra exiketō ke pehme tooehse mase. Opōkō ryhmaneme roropa mase!

² Tosē, Ritonōpo omiry onetara pata Jerusarē nexiase. Zae pyra toehtoh kurākapory se pyra nexiase roropa eya. Typynanohnekōme Ritonōpo onenutupuhpyra nexiase. Takorehmatoh se pyra roropa nexiase eya.

³ Ituisarykō reāo tō sā mā toto, aryryāko mā toto. Apiakane tō jou tō samo, zehno exiketō sā mā toto. Okyno tosekase ahtao eya xine tōnōko mā toto etyhpyry pona, akoīpyry onynomopyra ehtohme ēmepyyry pona.

⁴ Urutō kō epyrypaketōme mā toto; onekunohtōkōme roropa mā toto. Tapyi Kurā rīko nuriame mā toto oturuketomo. Ritonōpo nyripohpyry omipona pyra mā toto.

⁵ Yrome Ritonõpo moroto ro mana, pata po. Zae ehtoh poko exikehpyra mana. Zae pyra ehtoh poko pyra mana. Kokoro rokẽ ãmehnõko moroto mana, anamonohpyra roropa mana, zae ehtoh ripõko kyya xine mana; yrome zae pyra exiketõ popyra toehtohkõ onurumekara mã toto, ehxiropyra roropa mã toto.

⁶ Ritonõpo ynara ãko mana:

– Ahno tõ tonahkase ya, pata tõ tykararahse, nono pona toto typahse ya, tapyi tõ kaetokohxo exiketõ, erase tõ esary, osema tõ roropa. Pata tõ patãpome toehse mã kehko, tytaõke pyra ipunaka.

⁷ Ynara tõsenetupuhse ywy: “Seromaroro jomihpyry omipona exiiko ypoetory tõ mana. Zae pyra toehtopõpyrykõ kurãkapõko mã toto ya. Wenikehpyra exiiko mã toto tuhke rokẽ tuãnohtopõpyrykõ poko ya.” Yrome orẽpyra toh nexiase popyra ehtoh poko toehtohkõme.

⁸ Naeroro ynara tykase Ritonõpo:

– Eraximatoko, ãmepyry oehnõko mana. Owõnõko ase imeimehnõ nonory põkõ hxirotohme. Ynara osenetupuhno tyritohme: ahno tõ emero oximõme tyripõko ase, imoihme emero tutuisake exiketõ ehtohme toto wãnohtohme. Toto zehno jehtoh waro exiiko mã toto, toto wãnohtoh kuãnõko ase toto pona. Sero nono porehme tonahkasẽme exiiko mana apoto ke, zehno jehtoh ke.

⁹ – Morarame ahno tõ kurãkãko ropa ase tyneponãmarykõ eahmakehtohme eya xine. Ywy rokẽ jeahmãko mã toto Tosẽkõme. Jomiry omipona toto ripõko ase, jomiry omipona toto ehtohme emero porehme yronymyryme.

¹⁰ Mame ypoetory tõ sapararahme aexityã imeimehnõ nonory tõ poro oehnõko mã toto tynekarorykõ ekarotohme ya. Moino oehnõko mã toto moe pata tõ poe, Etiopia nonory poe.

¹¹ Moro ãmepyry toehse ahtao, amarokõ, ypoetory tõ ehxirokehnõko matose, tuhke jurumekatopõpyry pokoino oya xine. Ynara exiryke owino xine epyrypaketõ oũko ase, imehnõ motye kure osekaro ketomo, mokaro panõ osenepyra ehtohme amaro xine. Jũme epyrypaketõme exipyra exiiko matose jesary po, ypy kurã po.

¹² Ahno nomõko ase Jerusarẽ po, imehnõ pyno exiketomo, zae ehtoh poko se exiketõ roropa, Tosẽkõme jenetupuhnanomo.

¹³ Mame mokaro Izyraeu tõ akoĩpyry jũme popyra ehtoh poko pyra exiiko mã toto, ajohpe pyra exiiko mã toto. Imehnõ enekunopyry se pyra exiiko mã toto. Inapyrykõ ipune exiiko mana, towomanেকে exiiko mã toto, imehnõ zuno pyra exiiko mã toto.

Eremiatoh Ritonõpo eahmaryme

¹⁴ Atãkyematoko, Jerusarẽ põkomo!
Izyraeu tomo, eremiatoko Ritonõpo eahmaryme!
Oseahmatoko yronymyryme.

¹⁵ Awãnohtohkõ totypohkapose Ritonõpo Oesẽkomo a.
Oepetõkara tonyohse eya typoetory tõ winoino.
Ritonõpo Oesẽkõ, Izyraeu tõ Tuisary, amaro xine mana.
Popyra ehtoh oepyyry zuno pyra exiiko matose.

¹⁶ ãmepyry oehnõko mana: ynara ãko mã toto Jerusarẽ põkomo a:
“Enaromyra ehtoko, Xião põkomo, penekehpyra ehtoko, orẽpyra ehtoko.

¹⁷ Ritonõpo Oesẽkõ amaro xine mana.
Jamihme mana, opynanohtorykõ mana.
Tãkye exiiko mã opoko xine.
Opyno xine toexiryke isene oritorỹko roropa mana.

Eremiãko mana tãtãkyemaryme opoko xine, oseahmatoh ritoh samo.”

¹⁸ Ynara ãko Ritonõpo mana:

“Omuhpe exiketõ oseahmatoh poko oximõme enehpõko ase,
omuhpe pyra, ohxirotopõpyrykõ tonahse.

¹⁹ Moro ãmepyry toehse ahtao mokaro wãnohnõko ase oryhmahpõkomo.

Ahmitahpyryme exiketõ pynanohnõko ase.

Sapararahme aexityã enehnõko ropa ase.

Toehxirose mexiatose emero rokẽ po,
yrome moromeĩpo oeahmatorỹko imehnõ mana.

Imehxo exiketõme oritorỹko mã toto.

²⁰ Moro ãmepyry toehse ahtao oximõme oenehtorỹko ase oenehtohkõme ropa
ononorykõ pona.

Kure rokẽ oritorỹko ase, amarokõ emãtohme ropa.

Imehxo oehtohkõ waro exĩko imehnõ mana, emero nono põkomo.

Õmirykõ etary se exĩko imehnõ mana imeimehnõ nono põkomo.”

Ywy, Ritonõpo, oturuno.

AJEU Ageu Ekarotopo

Jeimamyry 538me ehtoh po oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao Izyraeu tō tooehpitose ropa Papironia poe namotome ehxīpo. Tytapyīkō tyrise eya xine Jerusarē po, yrome osenetupuhpyra toh nexiase Ritonōpo Tapyī poko, tonahkase aexihpyryme. Mame jeimamyry 520mā po oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao, Ritonōpo omiry tokarose urutō Ajeu a. Ritonōpo Tapyī tyripose ropa eya. Mokaro tonehpose ropa eya Ritonōpo a. Morara ahtao kure toto rīko ropa Ritonōpo mana, kure toto ehtohme ropa, toto emātohme roropa. Osepeme Ajeu nexiase urutō Zakaria maro.

Sero pape ao

Ritonōpo tapyī tyripose ropa 1.1-15

Kure ehtoh eraximatoh poko 2.1-23

Tytapyī tyripose ropa Ritonōpo a

¹ Jeimamyry asakoromā po tuisame Tariu toehse ahtao Perexia esēme, ěmepyry osemazupu, nuno 6mā po, Ritonōpo tōturuse Ajeu a. Moro omi tonyohse Ritonōpo a kowenatu, Juta tō tuisary Zoropapeu a, Saratieu mūkuru, Oturukety imehxo Exikety a roropa, Jozue, Jozatake mūkuru.

² Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety ynara tykase:

– “Tapyi Kurā ritoh ropa exipyra ro mana,” āko ahno tō mana.

³ Morara exiryke ynara tykase Ritonōpo Ajeu a:

⁴ – Juta tomo, kure oya xine nae tapyi tō kurā tao ehse amarokomo, apupari risē tao, Ytapyī Kurā tonahse ahtao?

⁵ Osenetupuhtoko! Otara toehse oya xine nae?

⁶ Ōkyryrykō puhturu arykāko matose tuhke repe, yrome pitiko apoīko matose. Tonahsē nae matose repe, yrome tuesapare exipyra matose. Uwa eukuru nae matose repe, yrome ipune pyra mana etŷtohme. Upo nae matose yrome ōseworitoh pune pyra mana kuenime toehse ahtao. Erohketō epehpyry ipune pyra mana ise toehtoh epekahtohme.

⁷ Morara exiryke ynara āko Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety:

– Osenetupuhtoko, otara toehse oya xine nae?

⁸ Seromaroro ytotoko ypy tō pona, wewe enehtohme Ytapyī Kurā ritohme ropa. Tākye exīko ase moro Tapyi poko, mame moro tao toahmasēme exīko ase, imehxo jehtoh ekarōko mā toto.

⁹ – Ōkyryrykō itamurume apoiry se mexiatose repe, pitiko rokē tapoise oya xine. Mame moro pitiko aroryhtao tapyi taka “puu” karyke ya, anapyrykō tonahkase ya emero exisasaka. Oty katohme moro tyrise ya? Atapyīkō kurākary poko rokē matose, yrome Ytapyī poko, “Oty kara,” matose, onukurākara matose, tykararahse ahtao.

¹⁰ Morara exiryke konopo oehpyra, otupikō pona ōkyryry pitiko rokē exīko mana.

¹¹ Konopo onenehpopyra exiase otupikō pona, ypy tō pona roropa; tonore tyripose ya anarykahpyrykō pona tiriiku tōkehko te, uwa zokō tomo te, oriwera tomo, emero anarykahpyrykō pona sero nono po. Awānohtohkōme nexiase, onokyro tō maro okyno tō maro otyro tō anarykatyākō maro emero porehme.

Ritonōpo nyripohpyry omipona ahno toehse rahkene

¹² Mame Ritonõpo nyripohpyry omipona toehse toh nexiase. Zoropapeu, Saratieu mūkuru, Oturukety imehxo exikety Jozue, Jozatake mūkuru, emero ahno maro, Papironia poe aehtyamo. Zae Ritonõpo omiry tonetupuhse eya xine, inekarohpyry urutõ Ajeu a, moro omipona toehse toh rahkene.

¹³ Mame Ritonõpo omihpyry tokarose Ajeu a Juta tomo a, ynara tykase ynororo:

– Amaro xine exīko ase. Ywy Ritonõpo oturunõ.

¹⁴ Mame Ritonõpo poe orēpyra toehse kowenatu Zoropapeu, Saratieu mūkuru, Juta tō esemy. Tyjamitunuru tokarose Ritonõpo a eya. Morohne tokarose roropa Oturukety imehxo exikety a, Jozue a, Jozatake mūkuru te, ahno a roropa emero Papironia poe aehtyamo a roropa. Toytose toto, toerohpitose toto, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety Tapyĩ Kurā riry poko,

¹⁵ ěmepyyry 24me ehtoh po, nuno 6mã po, jeimamyry asakoromã po tuisame Tariu toehse ahtao.

2

Ritonõpo Tapyĩ Kurano, Tyrisenano

¹ Asakoro jeimamyry po tuisame Tariu ahtao, Perexia esēme, ěmepyyry 21me ehtoh po, nuno 7mã po, tōturuse ropa Ritonõpo urutõ Ajeu a. Tonyohse

² ynororo Ritonõpo a oturutohme kowenatu Zoropapeu, Juta tō esemy a, Saratieu mūkuru te, Oturukety imehxo exikety a roropa, Jozue a, Jozatake mūkuru te, ahno a roropa emero, ynara katohme:

³ – Onokākō nae ro amaro xine Ritonõpo Tapyĩ Kurā tonese enekure ro ahtao? Otyeme moro enēko matou seromaroro? Arypyra sã hnae oya xihne?

⁴ Yrome orēpyra exiko, Zoropapeu! Orēpyra exiko, Jozue! Sero nono pōkomo emero, orēpyra ehtoko! Erohtoko, ywy ase Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety, amaro xine ase.

⁵ Ynetapohpyry ae ro ypoetory tomo a, tarose toto ahtao ya Ejitu poe Juzenu amaro xine exikehpyra mana. Naeroro enaromyra ehtoko.

⁶ – Ywy, Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety ynara āko ase: Okynã pyra kapu tykytyky kamexipōko ase, nono maro, tuna konōto te, nono tonorē roropa.

⁷ Imeimehnō nonory pōkō tykytyky kamexipōko ase emero porehme. Mame imōkomory kurā tonehsēme exīko mana Ytapyĩ taka tarona Jerusarē pona. Morohne ke Ytapyĩ kure potu exīko ropa mana.

⁸ Parata emero porehme, uuru roropa emero sero nono po ykyryryme mana.

⁹ Naeroro Ytapyĩ tyrisenã kure potu exīko mana, apitoryme aexihpyry motye, āko Ritonõpo mana, imoihmākō Esemý. Mame moro poe osepeme ehtoh ekarōko ase ypoetory tomo a, osetapara toto ehtohme.

Nuriame pyra ehtoh poko

¹⁰ Mame moro jeimamyry ae ro, ěmepyyry 24me ehtoh po, nuno 9mã po, tōturuse ropa Ritonõpo urutõ Ajeu a.

¹¹ Ynara tykase Ritonõpo Jamihmehxo Exikety:

– Ytoko, oturuta oturuketō maro. Oturupoko eya xine toto osenetupuhtoh waro oehtohme. Ynara ekaropoko eya xine:

¹² Tōsē kurā aroryhtao oya oupō ao ahno tō nekarohpyry, tokarose ahtao Ritonõpo a; mame moro oupony a wyi tapose ahtao te, pão te, ahnohpyry te, eukuru te, azeite te, tonahsē emero rokē tapose ahtao oupony a kure exīko morohne nae?

Tōturupose Ajeu a, mame “Arypyra,” tykase oturuketō eya.

¹³ Mame ynara tykase Ajeu oturuketomo a:

– Ahno nuriame toehse ahtao aorihtyã ekepyry tapose exiryke eya, mame imeĩpo morohne tonahsẽ tapose ahtao eya, moro tonahsẽ nuriame exĩko nae?

Tozuhse ynororo oturuketomo a:

– Ÿ! Nuriame exĩko mã kehko, tykase oturuketomo.

¹⁴ Mame Ajeu ynara tykase:

– Moro sã mã toto, sero ahno ya, ãko Ritonõpo mana. Nuriame sero nono põkõ mana, inyrytyã roropa emero, inekarotyã roropa jahkatohme apoto apõ po.

Typoetory tõ rĩko kure Ritonõpo mana

¹⁵ Ynara ãko Ritonõpo mana:

– Osenetupuhtoko opoko xine: otara toehse oya xine moino tarona? Apitoryme Ytapyĩ onyripyra ro awahtao xine,

¹⁶ otara nexiasene? Toytose awahtao xine tiriiku tapyĩ taka 200 kirume tiriiku apoitohme oya xine, 100 kirume rokẽ tonese oya xine; mame eukuru tapyĩ taka toytose awahtao xine 100 rituru tõ apoise oya xine, 40 riturume rokẽ eukuru nae nexiasene.

¹⁷ Amarokõ tuãnohse ya, tyryrykane axitunety ke te, tyrohsẽ ke otyro anarykahpyrykõ poko te, konopoimo ke topuxikiri panõ ke, anarykatyãkõ tonahkapose ya. Yrome moro toehse ahtao ro oehpyra ropa mexiatose ya.

¹⁸ Seroae, emepyyry 24mã po, nuno 9mã po, Ytapyĩ apõ tyrikehse oya xine. Enetoko taroino kure ehtoh exĩko oya xine mana.

¹⁹ Seromaroro tiriiku pyra ahtao ro tiriiku tapyĩ tao, epery pyra ahtao ro uwa zoko tõ poko, wikeira tõ poko te, romãzeira tõ poko, oriwera tõ poko roropa, taroino kure rokẽ oritorỹko ase.

Zoropapeu kure ripotoh Ritonõpo a

²⁰ Moro emepyyry ae ro, emepyyry 24me ehtoh po, nuno 9mã po tõturuse ropa Ritonõpo Ajeu a,

²¹ Zoropapeu, Juta tõ kowenatu zurutohme, ynara katohme:

– Ywy kapu tykytyky kamexipõko ase, nono roropa.

²² Tuisa tõ apõ tõ pahnõko ase, toto jamitunuru enahkapõko ase. Kahu tõkehko etonath tahkãko ase, aronanõ enahkapõko ase, kawaru tõ roropa orihñõko mã toto; kawaru po ytoketõ osetapãko mã toto.

²³ Moro emepyyry toehse ahtao orĩko ase tuisame ypoetory tõ tuisaryme, Zoropapeu, Saratieu mũkuru, ypoetoryme tymenekase oexiryke ya. Ywy, Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety oturunõ.

ZAKARIA Zacarias Ekarotopo

Sero *Zakaria* papeny atapiakãko asakoro ehtohme:

1. Zakaria 1-8 ekarõko urutõ Zakaria omihpyry Izyraeu tomo a, aehtyã ropa namotome ehxĩpo Papironia poe Jerusarẽ pona. Urutõ Ajeu epeme Zakaria kynexine. Aomihpyry Izyraeu tomo a Ritonõpo nenepohpyry tõ poko ekarõko kynexine. Sero tokarose eya jeimamyry 520mã poe 518mã pona oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao. Moro Ritonõpo nenepohpyry tomo tamorepase pata Jerusarẽ riry ropa poko te, Ritonõpo Tapyĩ riry poko te, ahno rypyry korokary poko te, imeĩpo ehtoh poko roropa ahno Pynanohne oepryhtao.

2. Zakaria 9-14 ekarõko ahno Pynanohne poko, Apiakary konõto poko roropa Etyhpyryme. Zakaria 9.9 poko ekarõko nase Mateu 21.5 po, João 12.15 po, enara.

Sero pape ao

Kure ehtoh eraximatohme 1.1–8.23

Imehnõ nonory põkõ wãnohtopo 9.1-8

Imeĩpo kure ehtopo poko 9.9–14.21

Tyyrypyrykõ rumekatoh sero

¹ Nuno 8mã po jeimamyry asakorõ po tuisame Tariu ahtao Perexia esẽme, tõturuse Ritonõpo urutõ Zakaria a, Parakia mükuru, Ito pary. Ynara tykase Ritonõpo Jamihmehxo Exikety eya, ahno zurutohme:

² – Ywy Ritonõpo tohne toehse yronomyryme atamurukõ poko.

³ Mame seromaroro ynara ãko ase oya xine: Osehtoko ropa ya; ywy Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety, oehnõko roropa ase oya xine.

⁴ Atamurukõ sã pyra ehtoko. Otato pyra toh nexiase turuse toto ahtao urutõ komo a pake, sero jomihpyry tokarose ahtao eya xine: “Ritonõpo Jamihmehxo Exikety ynara tyripõko mana oya xine: popyra ehtoh poko pyra ehtoko. Zae pyra oehthokõ irumekatoko.” Yrome jomihpyry omipona pyra toh nexiase.

⁵ Seromaroro otoko hnae atamurukomo? Mokaro urutõ kõ roropa isene ro toh nae?

⁶ Ypoetory tõ ae, urutõ kõ ae jomihpyry aropoase atamurukomo a, toto enaroximatohme repe. Yrome oty kara toh nexiase. Morara exiryke tuãnohse toh nexiase. Mame toeramase ropa toh nexiase tyyrypyrykõ wino. Ynara tykase toto: “Ritonõpo Jamihmehxo Exikety a tuãnohse sexiataose tõmihpyry ae ro. Iiryryryme toehse kuexirykõke tuãnohse sexiataose kyyrypyrykõ emetakame.”

Enepotoh apitorymano: kawaru tomo

⁷ Ëmepyyry 24me ehtoh po, nuno 11mã po, esety sepate, jeimamyry asakomã po tuisame Tariu ahtao Ritonõpo omiry etase. Ywy ase urutono Zakaria, Parakia mükuru, Ito pary.

⁸ Koko nexiase enepotoh tonepose ahtao ya: Ritonõpo nenyokhyppyry enease tõtyrise kawaru kamiraramã po. Totypohse nexiase jakanahmã po wewe tõ rãnao. Mokyro mykae imehnõ nenyohyã nexiase kawaru tõ po, kamiraramãkomo, imehnõ pitahpitahmãkomo, imehnõ karimutume exiketomo.

⁹ Inenyokhyppyry toiro tõturuse ymaro. Naeroro ekaropoase eya:

- Pāna, onokah koh moxiā inenyoyhtyamo kawaru tō po?
- Enepōko ase oya, tykase ynororo.

¹⁰ Mame mokyro Ritonōpo nenyokyhpyry wewe rānao ynara tykase:

- Mokaro tynenyoyhtyā taropose Ritonōpo a toytotohme sero nono poro porehme.

¹¹ Mame ynara tykase toto Ritonōpo nenyokyhpyry a, wewe rānao exikety a:

- Toytose yna sero nono poro porehme. Tonese emero mynyhme samo osetapara mā toto.

¹² Mame ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry:

- Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, 70me jeimamyry taropose Jerusarē pōkō poko tohne toehto poko, Juta patary tō pōkō maro. Otāto ise ro mokaro pyno oehtohe ropa?

¹³ Mokyro tozuhse Ritonōpo a omi kurā ke, kypyno xine ehto ke, omi emuhkehkatoh ke.

¹⁴ Mame mokyro Ritonōpo nenyokyhpyry, ymaro oturukety ynara tykase ya:

- Ynara kaxiko opore emero rokē netaryme: Sero omi Ritonōpo Jamihmehxo Exikety omiryne mana: “Pata Jerusarē pyno ase yronymyryme, ypatary kurāme mana.

¹⁵ Imeimehnō nonory pōkō poko tohne ase, osewomaketō poko, torētyke pyra exiketō poko. Ynara exiryke tohne toehse jahtao ypoetory tō poko, pitiko rokē repe itamurumehxo toto tyrohmanohpose eya xine, toto etuari-matohme pitiko rokē pyra.

¹⁶ Naeroro toto pyno jexiryke oepyase ropa Jerusarē pona. Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara āko ase: Ytapyiny tyrisēme exīko ropa mana, pata Jerusarē roropa tyrisēme exīko ropa mana.”

¹⁷ Ynara tykase roropa inenyokyhpyry ya:

- Oturuko imehnō netaryme, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase: ypatary tō tymōkomoke exīko ropa mā kehko, pitiko rokē pyra. Pata Jerusarē akorehmāko roropa mana tynymenekahpyryme aehtohe ropa.

Enepotoh asakoromano: iretyry tō poko

¹⁸ Imepỹ enepotoh toehse ya: 4me pui retyry enease.

¹⁹ Ritonōpo nenyokyhpyry ymaro oturukety a ekaropoase. Ynara ase eya:

- Oty katohme moro iretyry tomo?

Jezukuase ynororo, ynara nase:

- Mokaro mā imehnō nonory pōkomo. Eya xine Juta tō sapararahme taropose sero nono poro porehme, Izyraeu tō maro Jerusarē pōkō maro.

²⁰ Mame 4me erohketō tonepose Ritonōpo a ya kurimene poko erohketō tomo.

²¹ – Oty rīko mokaro nae? ase eya, ekaropoase.

Ynara nase ynororo:

- Moro iretyry tō imehnō nonory pōkōme mā kehko. Juta tō sapararahme taropose eya xine nono poro, imehnō poetoryme sā rokē toto ehtohe. Yrome seromaroro moxiā erohketō oehnōko mā toto mokaro ahno tō erehtohe, iretyrykō tahkatohme, toto pahtohe roropa, mokaro Juta tō porehmākaponanomo, Juta tō ahpahponanomo.

2

Enepotoh oseruaono: mosa ehto kuhtopo

¹ Mame imepỹ enepotoh tonese ya: Orutua enease, mosa ehto kuhtoh emahpo nexiase.

2 – Aza ytōko mah? ase, ekaropoase eya.

Ynara nase ynororo:

– Ytōko ase pata Jerusarē kuhtohme mosa aehtoh waro jehtohme ipuroroje ehtoh waro roropa jehtohme.

³ Mame mokyro, Ritonōpo nenyokyhpyry, ymaro tōturuse aexihpyry tūtary enease. Imepÿ nenyokyhpyry noepyase oseporyse imaro.

⁴ Mokyro Ritonōpo nenyokyhpyry apitorymã ynara nase tymarono a:

– Tururume ytoko mokyro nuasemã zuruse, ikuhtohke tomahpokemy: “Pata Jerusarē tytaōke exīko ropa mana, ahno tuhke, okyno tō tuhke moroto exīko, naeroro apuru onyrisaromepyra exīko mã toto pata zomye.

⁵ Ynara tōmiry etapōko Ritonōpo mana: Ywy roro apurume exīko ase, apotome sã Jerusarē zomye. Ywy roro moroto exīko ase moro pata po jesaryme exīko, moroto roropa saereme jehtoh enepōko ase.”

Namotome pyra Izyraeu tō exīko ropa mana

⁶⁻⁷ Ynara āko Ritonōpo mana typoetory tomo a:

– Epatoko, Xiāo pōkomo, tapoise mexiatose papironio tomo a, epatoko! Epatoko moro nono pōkō inikahpoēkō poe! Typahse sã mexiatose ya imeimehnō nonory tō pona. Yrome seromaroro ooepyrykō ropa toehse nase, Jerusarē pona ooehtohkōme ropa.

⁸ Tyjमितunuru ke, jenyokyase Ritonōpo Jamihmehxo Exikety imeimehnō nonory pōkō zurutohme, typoetory tō mōkomory kurã aronanomo omatome. Ynara tykase ynororo:

– Ypoetory tō poko aexihpyry tomahxikyry rīko sã mana jenuru aka.

⁹ Naeroro ywy roro osetapāko ase amaro xine oporemākatohkōme. Mame omōkomohpyry kurã emero tarosēme exīko opoetohpyry tomo a, anamotome aexityamo a.

Morohne toehse ahtao zuaro exīko mã toto emero, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a tonyohse ywy oya xine.

¹⁰ Ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana:

– Jerusarē pōkomo, oeremiatoko atākyemarykōme, oehnōko jexiryke osesarise amaro xine!

¹¹ Moro ēmepyry toehse ahtao ahno tō tuhke oehnōko mã toto Ritonōpo Oesēkomo a, ipoetoryme exīko mã toto. Imaro xine exīko roropa mana. Mame zuaro exīko Izyraeu tō mana, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a tonyohse ywy oturuse imaro xine.

¹² Mame Juta tō nonory Ritonōpo esary kurãme exīko ropa mana Izyraeu tō nonory kurã po te, Jerusarē Ritonōpo nymenekahpyryme exīko ropa mana tosary kurãme.

¹³ Mynyhme ehtoko emero porehme Ritonōpo ēpataka. Oehnōko mana tosary kurã poe, typoetory tō maro ehse.

3

Enepotoh 4mano: Oturukety imehxo exikety

¹ Imepÿ enepotoh enease: Oturukety imehxo exikety, Jozue enepoase Ritonōpo ya. Mokyro Jozue xikihme nexiase Ritonōpo nenyokyhpyry ēpataka. Mokyro Jozue apotunuru wino nexiase joroko tamuru Satanaxi, ihxirory se toexiryke.

² Tōturuse Ritonōpo nenyokyhpyry Satanaxi a, ynara tykase:

– Satanaxi, oupokāko Ritonōpo mana mynyhme oehtohme! Ritonōpo, pata Jerusarē menekahpono awānohnōko mana! Mose typynanohse eya apotopokō sã touse ahtao apoto poe.

³ Jozue tupoke xikuumã ke nexiase, moroto xikihme, Ritonõpo nenyokyhpyry ãpataka.

⁴ Mame takorehmananomo a Jozue zupõ toupose Ritonõpo nenyokyhpyry a. Imeõpo ynara tykase ynororo:

– Moro sã oorypyry tõ korokãko ase. Seromaroro upo kasenato ke amurũko mase.

⁵ Mame takorehmananomo a turupãte tyripose Ritonõpo nenyokyhpyry a Jozue zupuhpyry pona, turupãte tukurikase exikety nuriame pyra ehtohme. Moro tyrise eya xine zupuhpyry pona, upo oseahmatoh tyrise roropa eya xine epona. Moroto ro Ritonõpo nenyokyhpyry nexiase xikihme.

⁶ Ynara tykase ynororo Jozue a:

⁷ – Ynara ãko Ritonõpo Jamihmehxo Exikety oya: “Ynyriphpyry omipona awahtao, oerohtoh roropa riryhtao oya jomihpyry omipona, tuisame exiko mase Ytapyĩ tao. Jesary kurã pyno exiko mase, imehnõ osa tõ roropa emero. Mame moxiã ynenyokyhpyry tõ sã jãpataka omõnõko mase.

⁸ Naeroro etako pahne, Oturukety Imehxo Jozue, imehnõ oturuketõ roropa amaro xine, etatoko pahne. Amarakõ emero enetupuhpotohme matose: ypoetory tomo a Jakorehmane enehpõko ase, esety ‘Amoriry’ me.

⁹ Eneko ke, topu yrino Jozue ãpataka pipahmã 7mã ke. Ywy Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety imerõko ase moro topu pokona toiro esety. Mame toiro ãmepyyry ae sero nono põkõ rypyry korokãko ase.

¹⁰ Moro ãmepyyry ae amarakõ emero oepe tõ eahmãko matose katonõ maro oximõtohme, oseahmatohme uwa zoko tõ zopino, wikeira tõ zopino roropa. Ywy Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety, oturunõ.”

4

Enepotoh 5mano: ezuru apony

¹ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry, ymaro osemazuhme aoturuhpyry toehse ropa ya jãpakase ropa samo. Typakase sã exiase inykyhpyry pakary ropa samo.

² Tõtutupose ynororo ya:

– Oty enẽko mah?

Tozuhse ya:

– Ezuru apõ enẽko ase uuru risemy. Moro po azeite ã nae mana uuru risẽme roropa. 7me nãparina tõ nae moro ezuru apõ po, 7me tupo tõ roropa azeite arotohme nãparina tomo a.

³ Moro ezuru apõ pũto asakoro oriwera zoko enẽko ase, toiro apotunuru wino samo, toiro ipozery wino.

⁴ Mame oturupoase mokyro Ritonõpo nenyokyhpyry a:

– Tuisa, oty katohme morohne nae?

⁵ – Zuario pyra hma? tykase ynororo tõtutupose ya.

– Arypyra, zuaro pyra ase! ase eya.

Ritonõpo omiry Zoropapeu a

⁶ Moromeõpo tonyohse exiase Ritonõpo nenyokyhpyry a Ritonõpo omiry ekarose Zoropapeu a. Ynara tykase ynororo:

– Soutatu tõ jamitunuru ke pyra te, ajamitunuru ke pyra roropa ynyriphpyry riko mase. Yrome Juzenu Kurã ke moro riko mase. Ywy Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety, oturunõ.

⁷ – Zoropapeu ãpataka ypy tõ kaehxo exiketõ ona topohmãme exiko. Topu imehxo exikety Ritonõpo Tapyĩ kyryry enehnõko mana, esaka tyritohme. Moro eneryke kohtãko mã toto: “Kure potu! Kure potu mana!” ãko.

⁸ Mame tōturuse ropa Ritonōpo ya.

⁹ Ynara tykase ynororo:

– Sero Tapyi Kurā apō tyrise Zoropapeu a. Ynororo moro Tapyi riry poko otyhkāko roropa mana. Moro toehse ahtao zuaro exīko mā toto ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, aaropoase oturuse imaro xine.

¹⁰ Mame mokaro, tākye pyra exiketō moro ripitory eneryke tyya xine, atākyemāko mā toto Ytapyī Kurā otyhkanopyry Zoropapeu a eneryhtao tyya xine.

– Moro 7me nāparina tomo Ritonōpo enuru tō 7mākō enetupuhpotohme mā toto. Emero enēko Ritonōpo mana, sero nono po, porehme.

¹¹ Mame ekaropoase eya:

– Oty kary moro oriwera tō asakoro ezuru apō iratozome exiketomo?

¹² Oturupoase roropa eya:

– Oty kary moro roropa asakoro oriwera amoriry, tupo tō uuru risē pūto? Toto wino azeite tūtāko tupo tō aka.

¹³ – Moro waro pyra hma? tykase ynororo tōturupose.

– Arypyra, tuisa! Zuaro pyra ase ipunaka, ase eya.

¹⁴ Mame ynara tykase ynororo:

– Moro enetupuhtohme mā kehko orutua kō asakorō poko. Tymenekase toh nexiase, tyropase roropa toh nexiase Ritonōpo akorehmaneme toto ehtohme, sero nono Esemy akorehmananōme.

5

Enepotoh 6mano: pape amēsē kae ytokety

¹ Mame imepỹ enepotoh enease. Pape enease tymerose exikety amēsē kae sã ytōko.

² Mame Ritonōpo nenyokyhpyry ymaro oturukety tōturupose ya. Ynara tykase:

– Oty enēko mah? tykase.

– Arypyra, tykase ywy. Pape rokē enēko ano, tymerose exikety, amēsē kae sã ytōko; mosa exiry 9 meturume, ipuroroje exiry 4,5 meturume.

³ Ynara tamorepase ywy Ritonōpo nenyokyhpyry a:

– Sero pape pokona popyra ehtoh tymerose popyra exiketō wānohtohme sero nonory po porehme. Seino tymerose omato tō wānohtoh poko, taroposēme exīko mā toto tynonorykō poe; moino tymerose mana ajohpe exiketō poko, taroposēme exīko mā toto emero imehnō enekunohnanomo Ritonōpo neneryme.

⁴ Tōmiry etapōko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety mana moro popyra ehtoh aropōko mana omato tō tapyī taka omōtohme te, ajohpe exiketō tapyī taka roropa. Moroto exīko moro tapyi tō tao tapyi enahkatoh pona; wewe itararany oxinomopyra exīko mana, topu tō roropa tonahkasēme exīko mā kehko.

Enepotoh 7mano: nohpo ruto ao

⁵ Mame Ritonōpo nenyokyhpyry ymaro oturukety toehse ropa oturupose:

– Eneko ke, ohpetu, oehnōko seromaroro!

⁶ – Otyh sehny? ase, ekaropoase.

Ynara tykase ynororo:

– Rutoimome mana, enetupuhpotohme sero nono pōkō rypyry poko.

⁷ Moro rutoimo totapure nexiase xūpu risemy. Moro apuru tanỹse eya xine, moro ao nohpo nexiase typorohse sokohme.

⁸ Ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry:

– Mose nohpo popyra ehtoh enetupuhpotohme mana. Mame mokyro tupurohmase eya zopikoxi ruto ao apurutohme ropa.

⁹ Mame asakoro nohpo tō enease taporihke sekonia aporiry samo. Kae toytose toto, tarose tyryrykane a. Toeporehkase toto, moro ruto tapoise eya xine arotohme tymaro xine kae samo.

¹⁰ Ekaropoase Ritonōpo nenyokyhpyry a:

– Aza moro ruto arōko toh nae?

¹¹ Tozuhse ywy eya, ynara tykase:

– Papironia pona. Moroto tapyi amōko mā toto, moro taka moro ruto ritohme apō pona eahmatohme.

6

Enepotoh 8mano: kahu tō etonatohme

¹ Mame enepotoh enease ropa. Ypy tō asakoro enease metaume exiketomo. Toto rānae tutūtase kahu tō asakoropane etonatoh tonomo.

² Kahu osemazupu tytywyhmase kawaru kamirarame exiketomo a. Moro mykapo kahu tytywyhmase kawaru tō xinukutumākomo a.

³ Kahu oseruaono tytywyhmase kawaru karimutumākomo a, kahu asakoropane exikety kawaru pitahpitahme sā exiketomo a tytywyhmase nexiase.

⁴ Ekaropoase Ritonōpo nenyokyhpyry a:

– Pāna, oty katohme moro kahu tō etonatohme nae?

⁵ Tozuhse ywy eya, ynara tykase:

– Tyryrykane asakoropanemā toto, Ritonōpo ēpatae ytōko mā toto, sero nono Esē ēpatae.

⁶ Moro kahu tytywyhmase kawaru tō xinukutumākomo a, Papironia pona ytōko mana inikahpozakoxi. Moro mykapo kahu tytywyhmase kawaru karimutumākomo a ytōko mana nono pona xixi omōtoh wino. Moro kahu tytywyhmase kawaru pitahpitahme exiketomo a ytōko nono pona ikurenaka.

⁷ Mokaro kawaru jamihmākō tutūtase, toytorykō se toh nexiase nono poro porehme. Naeroro taropose toto Ritonōpo nenyokyhpyry a:

– Ytotoko sero nono poro porehme!

Toytose toto.

⁸ Mame tykohmase ywy mokyro a. Ynara tykase:

– Eneko ke mokaro ytoketō inikahpozakoxi, Papironia pōkō zehno Ritonōpo ehtoh mynyhpākapōko mā toto.

Jozue kyryry, parimano uuru risemy

⁹ Mame tōturuse Ritonōpo ya. Ynara tykase:

¹⁰ – Ytoko, mokaro Papironia poe aehtyā nekarory apoitohme Heutai tō wino, Topia maro, Jetaia maro, enara. Mame ytoko Joxia tapyī taka, Sowonia mūkuru,

¹¹ moro parata maro uuru maro, mokaro nekarohpyry. Morohne ke parimā tyriko. Mame moro parimā tyriko Oturukety imehxo exikety Jozue zupuhpyry pona, Jozatake mūkuru.

¹² Mame mokyro zuruko, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara āko mana:

“Orutua, tosehke Amoriryne, ahtāko sā mana tosao, mame Ritonōpo Tapyī rīko ropa mana.

¹³ Ritonōpo Tapyī Kurā rīko mana, mame Tuisamehxo exīko mana tuisa konōto samo. Tuisa apō po porohnōko mana tuisame toexiryke. Mokyro oturukety roropa porohnōko mana tapō po. Mokaro asakoro osepune osetupuhnōko mā toto, Amoriryne exikety, oturuketye exikety, enara.

14 Moromeiþo moro parimã tukurãkasẽme exiþko Ritonõpo Tapyi tao wenikehpyra ehtohme mokaro poko: Heutai, Topia, Jetaia te, Joxia poko roropa Sowonia mũkuru.”

15 Mame ahno oehnõko mã toto moino Jerusarẽ pona akorehmase Ritonõpo Tapyi riry poko. Moro eneryke oya xine enetupuhnõko matose: Ritonõpo Jamihmehxo Exikety a tonyohse exiase oya xine. Morohne emero exiþko mana Ritonõpo Oesẽkõ nyripohpyry tõ omipona awahtao xine yronymyryme.

7

Amotyryae otuhpyra ehtoh poko

1 Mame emepyry asakoropane ehtoh po, nuno 9mã po, esety kixireu, jeimamyry asakoropane ehtoh po tuisame Tariu ahtao, Ritonõpo omiry tooehse ya.

2 Moro toehse Sarezea tõ taropose ahtao Peteu põkomo a, Rekẽ-Mereke maro, tymarõkõ maro Ritonõpo Tapyi taka, takorehmarykõ ekaropotohme Ritonõpo a.

3 Oturupotohme roropa taropose toto oturuketomo a, urutõ komo a roropa, ynara ekaropose:

– Tuhke jeimamyry taropose yna a yna xitary poko te, amotyryae otuhpyra ehtoh poko, nuno 5mã po, moro nuno po Ritonõpo Tapyi enahkatopõpyry kynexine. Moro poko ro yna a zae nae Ritonõpo a?

4 Mame Ritonõpo Jamihmehxo Exikety tõturuse ya

5 ynara katohme oturuketomo a, ahno a roropa:

– “70me jeimamyry taropose oya xine oxitarykõ poko, amotyryae otuhpyra oehtohkõ poko roropa nuno 5mã po, nuno 7mã po roropa. Yrome moro onyripyra mexiatose jahmatohme.

6 Õtukurukohtao, eukuru enyryhtao roropa oya xine openetatohkõ poko rokẽ mexiatose.”

7 Moro Ritonõpo omiry yroro nexiase Ritonõpo nenehpohpyry urutõ kõ ae pake pata Jerusarẽ kure ro ahtao, osetapara ro ahtao, tytaõke roropa ahtao tuhke. Pata tõ roropa Jerusarẽ zomye tytaõke ahtao, Juta nonory po roropa ikurenae tuhke ahno nae ahtao.

Ritonõpo omipona pyra toto ehtopõpyry

8 Mame tõturuse Ritonõpo Zakaria a. Ynara tykase:

9 – Ywy Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety, ynara ase ypoetory tomo a: “Zae rokẽ ehtoko oximaro, ajohpe pyra ehtoko, kure rokẽ ehtoko imehnomo a. Toto pyno ehtoko.

10 Pytõpo tõ onenekunohpyra ehtoko, poetõpo tõ roropa. Imehnõ nonory poe aehtyã roropa ononorykõ pona ehtohme te, tymõkomokãkara roropa. Osenetupuhpyra ehtoko imeimehnõ enekunohtoh poko.”

11 Yrome otato pyra toehtohkõ se toh nexiase, jomiry omipona se pyra. Toeramase toh nexiase ywinoino, typanarykõ tapuruse nexiase, ynyripohpyry tõ onetara toto ehtohme.

12 Tũpore sã toehse toh nexiase ikurohtao xine, topu samo, ynyripohpyry tõ omipona pyra toehtohkõme; jomihpyry roropa Juzenu nekarohpyry urutõ komo a pake, omipona pyra toehtohkõme. Morara exiryke tohne toehse exiase ipoko xine.

13 Mame jomiry etary se pyra toto ehtoh sã jotururuhtao, moro sã aomirykõ onetara exiþko ase aotururukohtao ya. Ywy Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety, oturuno.

14 Wirikane sã saporarahme typahse toto ya imeimehnõ nonory pona. Inonorykõ kurano, otyro zamaro exikety, patãpome toehse tytaõke pyra ipunaka!

8

Tõmiry etapõko Ritonõpo mana

1 Tõturuse Ritonõpo Jamihmehxo Exikety ya. Ynara tykase:

2 – Jerusarẽ põkõ pyno ase ipunaka, toto pyno jexiryke epetõkara zehno ase.

3 Oehnõko ropa ase Jerusarẽ pona, morotona osesarise. Mame Jerusarẽ esehtõko mã toto “Pata Anamonohpyra Ehtopo”. Ypy moro roropa Ritonõpo Jamihmehxo Exikety esary esehtõko mã toto “Ypy Kurano”.

4 Morarame tamuhpomãkomo te, kunumuxime exiketõ roropa tymyxirykõ maro tomahpo xine porohnõko mã toto Jerusarẽ esemary tõ ae.

5 Moro esemary tõ pehme exiõko poetohti tõ ke osemiaketõ ke.

6 Moro otarame exisaromepyra ekarõko aehtyamo Papironia poe, namoto tõme ehxõpo. Yrome ya moro exiõko mana, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety jexiryke.

7 Ypoetory tõ pynanohnõko ase. Toto enehnõko ase nono tõ xixi tütatoh wino exiketomo te, nono tõ xixi omõtoh wino exiketõ roropa, moro nono tõ pona tarose toto exiryke imeimehnõ namoto tõme.

8 Mame toto enehnõko ropa ase Jerusarẽ pona moroto toto ehtohme ropa. Ypoetoryme exiõko mã toto. Toto Ritonõpome exiõko ase. Mame ajohpe pyra Exikety zae rokẽ toto maro erohnõko ase toto tuisaryme.

9 Ynara ãko Ritonõpo Jamihmehxo Exikety:

– Oseanahtotoko! Urutõ kõ omiry totase oya xine Ritonõpo Jamihmehxo Exikety Tapyĩ tyripitose ropa ahtao, tapyi apõ tõ tyrise ahtao. Moro omi sã etãko ropa matose seromaroro aomirykõme.

10 Osemazuhme tineru pyra nexiase erohketõ epehmatohme, okyno tõ esẽ epehmatohme roropa omoxinety puimatohme. Tuhke epetõkara nae toh nexiase. Osewomasaromepyra mexiatose, emero osepeme pyra tyripose ya exiryke.

11 Yrome ywy Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety, jomiry etapõko ase oya xine: Taroino ypoetory tõ akoĩpyry onyripyra ase pake toto ritopõpyry sã ya.

12 Ipuhturu kure ahtãko mã kehko, uwa zoko eperytãko, otyro zamaro nono exiõko, konopo oehnõko roropa mana. Morohne emero ekarõko ase ypoetory tõ akoĩpyry a.

13 Juta põkomo, Izyraeu põkõ roropa, osemazuhme imeimehnõ nono põkomo a popyra ehtoh tonehpose ahtao topetõkara pona ynara tykase toto: “Awãnoprykõ se ase Ritonõpo a Juta tõ wãnohtopõpyry sã eya, Izyraeu tõ wãnohtopõpyry sã roropa eya.” Yrome opynanohtorõko ase. Moromeĩpo ynara ãko mokaro mã toto oseyã: “Kure rokẽ oriporykõ se ase Ritonõpo a, kure Juta tõ ritopõpyry sã eya, kure Izyraeu tõ ritopõpyry sã roropa eya.” Enaromyra ehtoko! Orẽpyra ehtoko!

14 Ynara ãko Ritonõpo Jamihmehxo Exikety Izyraeu tomo a:

– Tohne tyripose jahtao atamuru tomo a, toto tuãnohse ya ynetapohpyry ae ro eya xine. Onytyromara exiase.

15 Seromaroro kure rokẽ Jerusarẽ põkõ rĩko ase, Juta tõ roropa. Onytyromara exiõko ase. Naeroro enaromyra ehtoko.

16 Ynara tyripõko ase oya xine: Ajohpe pyra ehtoko imehnõ maro, onenekunohpyra ehtoko, zae rokẽ ehtoko juize tõ õpataka toytose awahtao xine, osepeme oehtokõme, oxiehno pyra.

¹⁷ Osenetupuhpyra ehtoko okurohtao xine imehnõ ryhmary poko oya xine. Ajohpe õmirykõ onetapopyra ehtoko, Ywy, Ritonõpo morohne se pyra jexiryke ipunaka.

¹⁸ Tõturuse Ritonõpo Jamihmehxo Exikety ya. Ynara tykase:

¹⁹ – Amotyryae otuhpyra oehtohkõ nuno asakoropane exikety po te, 5me exikety po, 7me exikety po, 10me exikety po roropa, emero jeimamyry ae, os-eahmatohme exiiko mã kehko, otuhtoh konõto roropa Juta tõ atãkyematohme. Naeroro zae ehtoh sehxo ehtoko, oxiehno pyra oehtohkõme roropa.

²⁰ Ynara ãko Ritonõpo Jamihmehxo Exikety:

– Ëmepyyry oehnõko mana, imeimehnõ pata tõ põkõ oehnõko mã toto Jerusarẽ pona.

²¹ Mame pata põkõ ynara ãko mã toto imepõ pata põkomo a: “Ytõko ynanase Ritonõpo Jamihmehxo Exikety eahmase oturuse roropa eya kure rokẽ yna ripotohme!” Mame toto ezuhnõko moro pata põkõ mana: “Ytõko ynanase amaro xine!”

²² Imeimehnõ nono põkõ jamihme exiketõ tuhke oehnõko Jerusarẽ pona Ritonõpo Jamihmehxo Exikety eahmase, oturuse roropa eya, kure rokẽ toto ripotohme eya.

²³ Morarame moro ãmepyyry toehse ahtao 10me imeimehnõ nonory põkõ oehnõko mã toto toiro juteu a, ynara kase: “Yna ytory se ynanase amaro Ritonõpo eahmase zuaro toehse yna exiryke, Ritonõpo amaro xine mana.”

9

Imehnõ ahno tõ apiakãko Ritonõpo mana

¹ Ritonõpo Kuesõkõ omiry ynara mana: Hatarake nonory põkõ, pata Tamaxiku põkõ roropa tuãnohsẽme exiiko mã toto. Izyraeu tõ rokẽ kara, Xiria patary imehxo exikety Ritonõpo kyryryme mana.

² Pata Hamate roropa, Hatarake ehpio po, Ritonõpo kyryryme mana, pata tõ roropa Tiro te, Xitõ roropa epõkõ emese kure exiketõ maro Ritonõpo kyryryme mã toto.

³ Tapyi tõ jamihme exiketõ tyrise Tiro põkomo a osewomatohme, parata itamurume tapoise eya xine uuru maro itamurume nonome ehtoh samo.

⁴ Yrome morohne emero arõko Ritonõpo mana; Tiro põkõ mõkomory kurã emãko mana tuna konõto kuaka, moro pata roropa tyahkasẽme exiiko mana apoto ke.

⁵ Moro eneryhtao Axikerõ põkõ oserehnõko mã toto. Kaza põkõ roropa etuarimãko mã toto yronomyryme, Ekorõ põkõ roropa orõnõko mã toto. Kaza tuisary orihnõko mana, Axikerõ patãpome exiiko, tytaõke pyra.

⁶ Imeimehnõ nonory põkõ osesarõko mã toto Axitote po.

Ynara ãko Ritonõpo mana:

– Pirixteu tõ epyrypakehnanohpõko ase.

⁷ Tõsemy munu maro onõpyra toto ripõko ase, imepõ onenahpopõ aexihpyry roropa onenahpyra toto ripõko ase. Mame mõkaro akoõpyry ypoetoryme exiiko mã toto, Juta tõ maro exiiko mã toto. Ekorõ põkõ roropa ypoetory tõ maro exiiko mã toto, jepuseu tõ ehtopõpyry samo.

⁸ Ypoetory tõ ewomãko ase epetõkara winoino. Epetõkara soutatu tõ onõmapopyra exiiko ase ynonory pona. Jõme ypoetory tõ onyrohmanohpopyra ropa tuisa popyra exikety exiiko mana. Ypoetory tõ etuarimatopõpyry tonese ya exiryke.

Imeõpo Izyraeu tõ tuisary

⁹ Atãkyematoko, Xião põkomo!

Jerusarē pōkomo, oeremiatoko ātākyemarykōme!
 Otuisarykō oehnōko mana.
 Orēpyra Exiketyme oehnōko mana,
 Imehxo Exiketyme roropa,
 yrome epyrypara mana, jumētu po tōtyrise mana,
 jumētu zumōkara, imūkurumano.

¹⁰ Kahu tō etonaketō kyryry enahkapōko mana Izyraeu nonory po,
 soutatu tō kawaru tō po ytoketō roropa Jerusarē po.
 Taky tō, pyrou tō roropa tonahkasēme exīko mā kehko.
 Etonara ahno tō tyripōko mana.
 Tuisame exīko mana tuna konōto poe imepỹ tuna konōto pona,
 tuna Eupyrati poe roropa nono etyhyry tō pona.

Imeĩpo Izyraeu imehxo exīko mana

¹¹ Ritonōpo ynara āko mana:
 “Jerusarē pōkomo, jomihpyry etapoase oya xine,
 opynanopyrykō topehmase munu ke.
 Morara exiryke oekyry tō anỹnōko ase toto apoihpōkō winoino,
 tanỹsēme exīko mā toto eutary winoino,
 namotome oehtopōpyrykō poe.

¹² Osehtoko ropa, namoto tomo,
 oewomatohkō jamihmā pona;
 osehtoko ropa opynanohtohkō eraximananomo.
 Ynara āko ase oya xine,
 itamurumehxo kurā ke oepehmatorỹko ase,
 asakoro oetuarimatopōpyrykō emetakame.

¹³ Juta tō rīko ase taky samo etonatoh kyryryme,
 Izyraeu tō pyrou sã exīko mā toto.
 Orutua kō, Jerusarē pōkō ytapemāme exīko mā toto,
 mokaro maro osetapāko ase Kerexia pōkō maro.”

¹⁴ Mame osenepōko Kuesēkō mana typoetory tō epoe.
 Nenenehkane sã typyre ekomāko mana.
 Rue etōko mana.

Ytōko mana tyryrykane konōto maro ikurenae.

¹⁵ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety typoetory tō ewomāko mana;
 topetōkara soutatu tō poremakāko mā toto,
 ipyrekō kararahnōko mā toto,
 topetōkara munuru kuānōko mā toto eukuru jehnahpyry samo,
 kohtāko mā toto toetỹse exiketō samo,
 pehme sã exīko kasana sã munu ke ikuamyryhtao tynekaroryme apoto apō
 pona.

¹⁶ Moro ěmepyyry toehse ahtao typoetory tō pynanohnōko Ritonōpo mana
 toky tō pynanopyry sã ipynanohne a.
 Moro nono po topu tō kurā zemime exiketō sã exīko mā toto parimā poko,
 uuru risē parimā poko tuisa konōto zupuhpyry po.

¹⁷ Kure kuhse sero nono exīko ropa mana,
 enekure roropa!
 Tiriiku nae exīko, uwa eukuru roropa itamurume.
 Poetohti tō wātāko roropa mā toto jamihme, enekure roropa.

10

Izyraeu tō pynanohnōko Ritonōpo mana

¹ Konopo ekaropoko Ritonōpo a eina oehpyra ro ahtao. Ritonōpo mokyro konopo enehpone, akurū tō maro, otyro ahtatohme tonahsē nae ahno emero ehtohme.

² Toiparo rokē ekaropōko matose oneponāmarykomo a, joroko tō poe urutō komo a roropa, ajohpe rokē mā toto, enekunohnōko rokē mā toto. Osenehtoh poko amorepananō ajohpe rokē mā toto. Omiāko mā toto emuhkehkananō sã repe, yrome aomiry anakorehmara mana. Morara exiryke ahno etu- arimāko mā toto, xiaxiake ytōko mā toto kaneru tō samo tosēke pyra ahtao.

³ Ynara āko Ritonōpo mana:

– Tohne ase imeimehnō nonory pōkō tuisary tō poko ypoetory tō tuisaryme toehse toto ahtao. Mokaro wānohnōko ase yronymyryme. Juta tō ypoetoryme mā toto; ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, toto pynanohnōko ase. Mokaro rīko ase jekyme kawaru osetapakety jamihmā samo, orēpyra toto ehtohme.

⁴ Juta tō poe toto tuisary tō emero oehnōko mana, tuisa konōto, kowenatu tomo, soutatu tō esē tomo, enara.

⁵ Oximōme orēpyra exīko mā toto soutatu tō samo topetōkara tūtūmāko, ikurepato htaka, osema tao. Osetapāko mā toto, ywy Ritonōpo, imaro xine jexiryke, topetōkara poremākāko mā toto kawaru po toto ahtao ro.

⁶ Ynara āko Ritonōpo Oesēkō mana:

“Jamihme Juta tō tyripōko ase.

Izyraeu tō pynanohnōko ase.

Toto pyno jexiryke toto enehnōko ropa ase imehnō nonory tō poe, imehnō namotome toto ehtoh poe.

Ymaro osepeme exīko ropa mā toto,

toto onurumekapitopyra jehtopōpyry samo,

Ritonōpome jexiryke toto Esēme.

Toto ezuhnōko ase aotururukohtao ya.

⁷ Izyraeu tō orutua kō jamihme exīko mā toto,

soutatu tō samo,

tākye exīko mā toto eukuru ēnanō samo.

Moro ekarory etāko ipoenō mana,

ipakomotyā roropa,

mame tākye exīko mā toto.

Atākyemāko mā toto ywy,

Ritonōpo, nyrihpyry poko.

⁸ “Ypoetory tō kohmāko ase,

oximōme toto enehpōko ase.

Toto enehnōko ropa ase toto nonory pona ropa.

Mame emānōko ropa mā toto tuhkehxo ehtohme pake toto ehtopōpyry samo.

⁹ Sappararahme toto aropoase mya imehnō nonory pona.

Yrome morara ahtao ro ypoko wenikehpyra toh nexiase.

Isene ro exīko mā toto ipoenōkō maro.

Oehnōko ropa mā toto tynonorykō pona ropa.

¹⁰ Ejitu poe toto enehpōko ropa ase, Axiria poe roropa.

Toto arōko ase Kireate nonory pona, Ripano pona roropa.

Tuhkehxo exīko mā toto,

osa mokaro emero pune pyra exīko mana.

¹¹ Tuna konōto Tahpiremā akuotyryhtao oya xine,

ywy, Ritonõpo, pohkane tõ mynyhpākapõko ase.
 Tuna Niro zueme ehtoh anorymapõko ase.
 Axirio tõ epyrypakehnanohpõko ase.
 Ejitu jamitunuru enahkapõko ase.
¹² Ypoetory tõ jamihtanohpõko ase,
 mame yjमितunuru ke isene exīko mā toto jomipona.
 Ywy Ritonõpo oturuno.”

11

Popyra Tuisa tõ Poremākapory sero

¹ Ripano, omõtoht tonõ etapuruhmakako
 wewe apupari okyryry tõ zahkatohme apoto ke.
² Oxitatoko, pinieiro tomo, toepukase apupari tõ exiryke!
 Wewe tõ enekure exiketõ tonahkase toht nexiase!
 Oxitatoko, karawario tomo Pasã po, itu akohpitopỹ takohse exiryke!
³ Pusuh āko tuisa tomo, xitāko mā toto!
 Ime toto ehtoh tonahkase!
 Reão tõ aryryāko mā toto, itu tõ tosarykõ takohse exiryke tuna Joatão ehpiõ
 po.

Asakoro kaneru tõ pyno exiketomo

⁴ Tõturuse Ritonõpo Jesemy ya, ynara tykase ynororo:
 – Kaneru tõ pyno exikety panõ exiko, orihketõ nahpaneme.
⁵ Kaneru tõ epekahnanõ onuānohpyra exīko mā toto toky tõ etaparyhtao
 ipũ ekamotohme. Ynara āko mā toto: “Kure Ritonõpo mana! Tineru
 itamurume tapoise kyya xine!” Kaneru tõ pyno exiketõ toky tõ etapary poko
 emynymara mā toto.
⁶ Ywy roropa emynymara exīko ase Izyraeu nonory põkõ poko. Mokaro
 emero ekarõko ase ipānary tomo a, ituisarykomo a roropa. Toto nonory
 enahkāko mā toto, mame toto onypynanohpyra exīko ase ituisarykõ wino.
 Ywy Ritonõpo oturuno.
⁷ Morarame toerohpitose ywy kaneru tõ epekahnanõ poetoryme, kaneru
 tõ orihketõ pyno ehtoh poko. Mara tõ asakoro apoiase tosehke exiketomo:
 “Kure ehtopo” te, zakorony: “Oximõme ehtopo”. Mame kaneru tõ pyno ehtoh
 poko erokuase.
⁸ Typenekehse exiase imehnõ kaneru pyno exiketõ poko. Toiro nuno ae
 oseruao kaneru poko erohketõ aropoase, toto se pyra toehse jexiryke. Yse
 pyra toehse roropa toht nexiase.
⁹ Mame typenekehse exiase kaneru tõ poko. Ynara tykase ywy eya xine:
 – Opyno xine exiketyme jehtoh nenahno. Ah orihketyme exiketõ norihno
 toto. Ah enahketõ nenahno toto. Ah moxiã akoĩpyry nosenahkã toto.
¹⁰ Mame toiro mara apoiase, esety “Kure ehtoh”, itahkatohme enetupuh-
 potohme, tõmihpyry itahkary poko Ritonõpo a, inetapohpyry ahno tomo a
 emero porehme, sero nono po.
¹¹ Naeroro Ritonõpo netapohpyry tykararahse nexiase moro ĕmepyyr ae.
 Mokaro kaneru tõ epekahnanõ, ekamonanõ roropa jenõko toht nexiase.
 Zuaro toht nexiase Ritonõpo oturũko nexiase ynyrihpyry ae.
¹² Mame ynara ase eya xine:
 – Kure oya xine ahtao kuepehmatoko jerohtamitume. Arypyra ahtao
 onepehmara ehtoko.
 Mame topehmase ywy eya xine 30me parata kehko.
¹³ Ynara tykase Ritonõpo ya:

– Moro tineru tyriko tineru kurākatoḥ taka Tapyi Kurā tao.

Naeroro moro 30me parata apoiase, jerohtamitu kurano; ěmase tineru kurākatoḥ taka Tapyi Kurā tao.

¹⁴ Moromeĩpo mara akorō tosehke “Oximōme” tytahkase ya enetupuhpo-tohme Izyraeu tō atakorōme ehtoḥ Juta tō maro tonahse ehtoḥ poko.

¹⁵ Morarame ynara tykase Ritonōpo ya:

– Seromaroro kaneru pyno exikety panō exīko ropa mase, toiparo rokē exiketymano.

¹⁶ Mokyro kaneru pyno exikety popỹ rīko ase ypoetory tō esēme. Yrome tomeseke pyra exīko mana, toky tō onewomara mana esekane kō toehse ahtaḥ. Tytahse exiketō onupipyra exīko mana. Tātapurose exiketō onepinoh-pyra roropa mana. Oserematoḥ onekaropyra mana toky tomo a totaehse toto ahtaḥ. Toky tō pū ōnōko mana tykasere exiketomo. Toto pepexipuhturu kararahnōko mana.

¹⁷ Popyra ehtoḥ oehnōko eya, kaneru poko erohkety popyny! Toky tō turumekase eya. Emary toiro, enuru apotunuru wino tapurosēme exīko etonatoḥ po! Emary pakaihkapỹme exīko, enuru tonurēkarame exīko roropa mana.

12

Jerusarē pynanopyry ropa poko

¹ Sero nase Ritonōpo Kuesēkō omiryne Izyraeu tō poko. Ritonōpo, kapu Rihpono, sero nono Rihpōme roropa, isene ahno Rihpōme roropa, ynara āko maña:

² – Jerusarē ripōko ase eukuru jehnahpyry samo imehnō nono pōkomo a, zomye exiketomo a emero; moro eukuru enyryhtaḥ eya xine etỹnōko mǎ toto. Jerusarē pona ytōko mǎ toto etonase Juta tō patary tō maro.

³ Yrome moro ěmepyry toehse ahtaḥ Jerusarē rīko ase topu omoxinety samo imehnō ahno tomo a emero; anymyry kukuruhtaḥ imepyny a atapurōko mana itamurume. Mame imeimehnō ahno tō emero oximōnōko mǎ toto etonatoḥme pata Jerusarē poremākatohme.

⁴ Yrome moro ěmepyry ae kawaru tō tōserehsēme tyripōko ase, soutatu tō roropa kawaru po ytoketō ripōko ase rowohpe. Juta pōkō ewomāko ase, epetōkara eky tō kawaru tō ripōko ase tonure pyra.

⁵ Mame oxiekyrymākō emero Juta po ynara osenetupuhnōko mǎ toto: “Tyjamitunuru ekarōko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety mana typoetory tomo a Jerusarē po.”

⁶ Moro ěmepyry ae Juta pōkō oxiekyrymākō rīko ase ikarā samo apotopokō kaetokohxo exikety ao, apoto sǎ roropa tiriiku rǎnao. Ahno tō tomye exiketō emero enahkāko mǎ toto. Mame Jerusarē pōkō towomasēme exīko mǎ toto pata po.

⁷ – Ywy Ritonōpo, orēpyra Juta tō soutatu tō ripōko ase osemazuhme, Tawi pakomotyā imehxo ehtoḥ, Jerusarē pōkō imehxo ehtoḥ roropa, imehnō Juta pōkō imehxo ehtoḥ sǎ ehtoḥme, imotyexipyra ehtoḥme.

⁸ Moro ěmepyry toehse ahtaḥ Jerusarē pōkō ewomāko ase. Jamihme pyrahxo exiketō toto rǎnao tuisa Tawi jamihme ehtopōpyry sǎ exīko mǎ toto. Tawi pakomotyā ytōko mǎ toto osemazuhme imehnō aroryme, Ritonōpo nenyokyhpyry samo, Ritonōpo ehtoḥ sǎ roropa.

⁹ Morara ahtaḥ imepỹ nonory pōkō enahkapōko ase, osetaparyhtaḥ Jerusarē pōkō maro.

¹⁰ — Mame moro ěmepýry ae Juzenu ekarōko ase Tawi pakomotýamo a imehnō Jerusarē pōkomo a roropa, kure ehtoh poko toto ehtohme, oturutohme roropa ymaro. Mame jenēko mā toto tynuohpyrykomo. Xitāko mā toto yhnamōko, ahno samo tumūkuru toirō hnamory samo, tumūkuru apitoryme aenuruhpyry orihtoh hnamory samo.

¹¹ Moro ěmepýry ae xitāko mā toto itamurume Jerusarē po, moro ixi-tatopōpyry saaro ona pipahmā Mekito po, Hatate-Rimō po.

¹² Oxiekyrymākō emero xitāko mā toto. Oxikone sã tapyi taōkō xitāko mana, Tawi pakomotýā imehnō maro pyra xitāko mā toto, Natā pakomotýā oxikone imehnō maro pyra xitāko,

¹³ Rewi pakomotýamo oxikone xitāko, Ximei pakomotýamo oxikone roropa xitāko mā toto.

¹⁴ Oxiekyrymākō emero tōxinamase exiketō oxikone xitāko mā toto: orutua kō oxikone xitāko osa po, ipyxiã oxikone roropa xitāko mā toto imepý po.

13

Jerusarē kurākary Ritonōpo a

¹ — Mame moro ěmepýry toehse ahtao tuna enatyry totapuruhmakasēme exīko, moroto Tawi pakomotýā ekurikatohme imehnō Jerusarē pōkō maro, tyyrypyrykō emero kurikatohme te, nuriame toehtohkō kurikatohme roropa eya xine.

² Moro ěmepýry ae ywy Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, ahno neponāmary esetykō emero enahkapōko ase Izyraeu tō nonory po. Toto poko wenikehnōko mā toto emero porehme. Urutō kō ajohpe exiketō roropa enahkapōko ase moro nono po. Tyneponāmarykō eahmary se ahno ehtoh enahkapōko ase roropa.

³ Mame tōtururu se imepý ahtao urutōme, jūkō jē maro ynara āko mā toto eya: “Orihnōko mase, ōmiry ajohpe ekarōko mase Ritonōpo Kuesēkō omiryyme! Ajohpe mase!” Mame tumūkurukō etapāko jūkō mana. Tuōko mā toto aotururu kukuruhtao eya urutōme!

⁴ Moro ěmepýry toehse ahtao, enepotoh eneryhtao ahno a, moro ekarory se pyra exīko mana imehnō netaryme. Urutōme tōsekarory se pyra exīko mana, onokyro pihpyry risē anamurupyra exīko mana, imehnō onenekunohpyra ehtohme urutōme toexiry poko.

⁵ Ynara āko mā toto emero porehme: “Urutō kara ase. Tupito poko erohketyyme ase. Poetome jehtopōpyry poe tupito poko rokē toerohse ywy.”

⁶ Mame imepý ekaroporyhtao eya: “Oty moro āpurosē tō opuropuru poko?” Ezuhnōko mana: “Japurosē sero jepe tō tapyĩ tao.”

Kaneru pyno exikety etapary

⁷ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase:

“Tapema, owōko ty, jeky tō pyno exikety etapatohme, erohkety jakorehmaneme!

Jeky tō pyno exikety etapako,

mame kaneru tō typahsēme exīko mā toto, sapararahme.

Mame etonāko ase ypoetory tō maro.

⁸ Izyraeu nonory pōkō oseruao ahtao asakoro orihnōko mana; oseruao wino toiro rokē tōxinamasēme exīko mana isene ro.

⁹ Mame mokaro aoxinamatýā aropōko ase apoto kuroko.

Toto kurākāko ase parata kurākary samo.

Toto kuhnōko ase, uuru kukuru samo.

Mame oturūko mā toto ya,

ywy roropa toto ezuhnōko ase.

Ynara āko ase eya xine:

‘Ypoenōme matose.’

Mame jezuhnōko mā toto: ‘Yna Esēme mase, Ritonōpo.’ ”

14

Ritonōpo sero nono Tuisary Konōto

¹ Ēmepiry oehnōko mana, imeimehnō ahno apiakāko Ritonōpo mana popyra exiketō wānohtohme. Pata Jerusarē typoremākasēme exīko, imōkomory emero apiakāko epetōkara mana.

² Imeimehnō ahno tō emero oximōme enehpōko Ritonōpo mana osetapase pata Jerusarē maro. Moro pata poremakāko mā toto. Mōkomo emero tarosēme exīko mana tapyi tō tae mya rahkene. Nohpo tō tyryhmasēme exīko mā toto. Moro pata pōkō zokonaka tarosēme exīko mya imehnō namotome. Ahno akoīpyry tehme exīko mā toto Jerusarē po.

³ Imēīpo mokaro ahno tō maro osetapāko Ritonōpo mana, pake tōsetapatopōpyry samo.

⁴ Mame moro ēmepiry ae xikihme exīko mana ppy Oriwera tō po, Jerusarē poe xixi tūtatoh wino. Mame jakanahmā konōto xixi tūtatoh wino xixi omōtoh pona moro ppy Oriwera tō apiakāko asakoro ehtohme. Moro ppy apiakasē zokonaka esyryhmāko inikahpozakoxi, etozōpyry roropa esyryhmāko mana ikurenaka.

⁵ Moro jakanahmā ae epāko matose pata poe. Moro jakanahmā ytōko pata Azau pona. Epāko matose atamurukō epatopōpyry sā nono tykytyky tykase ahtao tuisame Uzia ahtao Juta esemy. Mame Ritonōpo Jesemy oehnōko mana tynenyoyhtyā maro emero.

⁶ Moro ēmepiry meīpo kuenime exipyra exīko mana, newe pyra roropa exīko mana.

⁷ Kohmāpyra ropa exīko mana. Saereh āko rokē mana, xixi saereh āko ro koko ahtao. Yrome Ritonōpo rokē moro ēmepiry exipitory waro mana.

⁸ Mame moro ēmepiry ae soesoekane ae tuna kurā tūtāko Jerusarē poe. Zokonaka ytōko tuna konōto Aorikyhyry ehtoh pona, zokonaka ytōko tuna Metiteraneu pona. Moro tuna apaipyra exīko mana, eina ahtao ikonoporyme ahtao, enara.

⁹ Ritonōpo Kuesēkō sero nono pōkō emero tuisaryme exīko mana. Ynoro rokē Ritonōpome exīko mana, Kuesēkōme esehtōko mā toto emero porehme.

¹⁰ Izyraeu tō nonory pipahmāme exīko mana porehme, Kepa poe inikahpoe, Rimō pona, Jerusarē poe ikurenaka. Jerusarē rokē pata kaehxo exiketyme exīko mana. Moroto ahno exīko mana tosake Omōtoh Pējamī poe Omōtoh Wazahmatoh pona, osemazuhme Omōtoh Pakatome kynexine, tapyi kaetokohxo Hananeu poe eukuru ē konōto pona tuisa okuru ritoh pona.

¹¹ Jūme moro pata onenahkara ropa exīko mana. Moro pata pōkō moroto rokē exīko mā toto towomase rahkene.

¹² Mame ahno emero wānohnōko Ritonōpo mana, Jerusarē poremakahpōkomo etonatoh ke. Tyrohsē enehpōko mana; ahno pū motanohpōko, isene ro toto ahtao; enurukō, inurukō roropa motāko mā kehko.

¹³ Moro ēmepiry toehse ahtao oserehnōko mā toto Ritonōpo poe; tuaro pyra toto tyripōko mana, osetapāko mā toto emero tykatonomory maro.

¹⁴ Orutua kō Juta nonory pōkō etonāko mā toto pata Jerusarē ewomaryme. Imeimehnō nonory pōkō mōkomory kurā tarosēme exīko mana: uuru te, parata te, upo roropa itamurume.

¹⁵ Moro tyrohsē Ritonōpo nenehpohpyry ahno tomo a emero epetōkara eky tō kure pyra tyrīko mana, mura tomo, kameru tomo te, jumētu tō roropa, pui tomo, eñara.

Ritonōpo toahmasēme exīko Jerusarē po

¹⁶ Moromeīpo mokaro ahno tō akoīpyry tōsetapase aexityā Jerusarē pōkō poremkary poko, mokaro ytōko mā toto moro pata pona emero jeimamyry ae, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety eahmase Tuisa Konōtome, atākyematohme roropa Oseahmatoh Tapyi Pisarara poko.

¹⁷ Ahno tō ytopyra ahtao Tuisa eahmase, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, konopo oehpyra exīko inonorykō pona.

¹⁸ Ejitu pōkō ytopyra ahtao Jerusarē pona oseahmatohme Oseahmatoh Tapyi Pisarara poko, toto wānohnōko Ritonōpo mana yroro tyrohsē ke imehnō nono pōkō samo, konopo oehpyra exīko mana toto nonory po.

¹⁹ Moro ke mokaro wānohnōko Ritonōpo mana, Ejitu pōkomo te, imehnō nono pōkomo roropa ytopyra toto ahtao Jerusarē pona oseahmatohme Oseahmatoh Tapyi Pisarara poko.

²⁰ Moro ěmepyyry toehse ahtao: “Tapiakase Ritonōpo Imehxo Exikety kyryryme,” tymerosēme exīko xirixiri tō poko kawaru tō retea tō poko roropa; oripo kehko kurā kuhse exīko Ritonōpo Tapyī tao, oxisā exīko mā kehko paxiha tō maro apoto apō ěpataka.

²¹ Jerusarē po, Juta po roropa, oripo tō emero tapiakasēme exīko mā kehko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety kyryryme. Mame ahno ytoryhtao Ritonōpo Tapyī taka tynekarory ekarose Ritonōpo a, moro oripo tō apoīko mana tōsē ahnotohme ekarotohme tynekaroryme. Mame moro ěmepyyry toehse ahtao mōkomo ekamonanō pyra exīko mana Ritonōpo Jamihmehxo Exikety Tapyī tao.

MARAKIA Malaquias Ekarotopo

Irãnao jeimamyry 500mã poe 450mã pona oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao, urutõ Marakia tõturuse Juta tomo a Ritonõpo Tapyĩ tyrise ropa ahtao Jerusarẽ po. Yrome Ritonõpo omihpyry omipona pyra toh kynexine. Inekaropohpyry onenehpyra tynekaroryme Ritonõpo a, oserematoh ae Ritonõpo oneahmara toto, typytase toto Ritonõpo poetory tõ kara maro, oturuketõ zae pyra toh kynexine. Naeroro tyrypyrykõ rumekary se toehse toto ahtao rokẽ zae toehtohkõme ropa Ritonõpo zamaro toto exiry. Ritonõpo maro oturuketõ turuse Marakia a zae pyra toehtohkõ poko; amonohnõko toh kynexine tynekarorykõ enepyyry poko jahkatohme apoto apõ pona, Ritonõpo zamaro pyra toh kynexine. Mame turuse ropa toto Marakia a, Ritonõpo oepyyry poko sero nono pona typoetory tõ apiakase, yrome osemazuhme urutõ enehpõko mana tõmiry ekaroneme, esemarykõ kurãkatohme. Ahno tomo a tyrypyrykõ rumekaryhtao, aeramatohkõme ropa Ritonõpo a ipoetoryme exiko ropa mã toto.

Sero pape ao

Izyraeu iirypyryme 1.1–2.16

Zuãnopyyry, ipynanopyry 2.17–4.6

Izyraeu tõ pyno Ritonõpo ehtoh sero

¹ Sero Ritonõpo oturutopõpyry Marakia a ekarotohme Izyraeu tomo a.

² Ritonõpo ynara ãko typoetory tomo a:

– Moino ro opyno xine ase, ãko.

Yrome ekaropõko mã toto:

– Otara enetupuhnõko ynanah, yna pyno oexiry poko?

Ynara ãko Ritonõpo mana:

– Atakorõme Ezau tõ nexiase Jako maro. Yrome Jako pyno exiase ipoenõ maro, ipakomotyã roropa,

³ yrome Ezau tõ se pyra exiase ipoenõ maro, ipakomotyã roropa. Ezau nonory ppy tõ po tonore tyripose ya, onokyro tõ esaryme rokẽ ehtohme.

⁴ Ezau pakomotyã, etomita tomo ynara karyhtao: “Kypatarykõ tonahkase mã kehko, yrome tyrõko ropa sytatose.” Ritonõpo Jamihmehxo Exikety toto ezuhnõko mana: “Tyrise ropa ahtao eya xine ipahnõko ropa ase. Mokaro nonory esehpãko imehnõ mana ‘Popyra exiketõ nonoryme,’ te ‘Mokaro zehno exikehpyra Ritonõpo exiko mana, jũme,’ ” ãko mã toto.

⁵ Moro ehtoh enẽko Izyraeu tõ mana. Mame ynara ãko mã toto:

– Orẽpyra Ritonõpo mana. Ijamitunuru enẽko imehnõ mana mya Izyraeu tõ nonory moinakoxi.

Oturuketõ zupokary Ritonõpo a

⁶ Ritonõpo Jamihmehxo Exikety ynara ãko mana oturuketomo a:

– Tummy omipona imũkuru mana, tosẽ omipona inamoto roropa mana. Omykõme jahtao oty katohme jomipona pyra hmatou? Oesẽkõme jahtao oty katohme juno pyra hmatou? Jyhtomãko matose, yrome moro sã awahtao xine ro ekaropõko matose: “Otara ahtao ohtomãko ynanexiahse?”

⁷ Tonahsẽ nuriamã ekarõko matose apoto apõ po onekarorykõme ya. Mame ekaropõko ro matose: “Otãto ohtomãko ynanahe?” Jyhtomãko matose apoto apõ ryhpopãkaryhtao oya xine.

⁸ Jyhtomäko matose roropa oekykō tonurākara enepyyryhtao oya xine onekarorykōme ya, kure pyra exiketō roropa, ytoytopyny enepyyryhtao roropa. Moro riryhtao oya xine, zae osekarōko matohu? Ikuhtoko, mokaro panō ekarotoko kowenatu a, otuisarykomo a! Moro riryhtao eya jamaro nae, kurākō ekarōko nae oya xine? Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, oturunō.

⁹ Oturuketomo, seromaroro oturutoko Ritonōpo a kure kyritohkōme. Ōmirykō etāko nae, onekarorykō xihpyry ekaroryhtao oya xine eya?

¹⁰ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara āko oturuketomo a:

– Kurehxo exiry ya Ytapyī apururu oya xine. Moro toehse ahtao apoto onukara oexirykō ykyryry apoto apō po. Toiparo rokē onekarorykō zahkāko matose. Yzamaro pyra matose; onekarorykō se pyra ase ipunaka.

¹¹ Imeimehnō nonory po emero, jeahmāko mā toto. Emero rokē po ixtaratu zahkāko imehxo jehtoh ekaroryme, tokykō kurā ekarōko mā toto tynekarorykōme ya. Emero Tuisamehxo jekarōko mā toto.

¹² Yrome amarokō jyhtomāko matose ykyryry apoto apō nuriame ekaroryhtao oya xine. Jyhtomāko roropa matose typahsē enepyyryhtao jahkatohme apoto apō po onekarorykōme ya.

¹³ Ynara āko matose: “Typenekehse yna morohne poko!” Ypoihtōko matose, jeunohnōko roropa matose. Okyno ematonanopyhpyry enehnōko matose ya, ahmitahpyryme exikety te, kure pyra exikety roropa. Morohne yzamaro pyra mana ipunaka! Ywy ase Oesēkomo.

¹⁴ Popyra ehtoh enehpōko ase ajohpe exikety a, tōmiry onymoipyny a: “Okyno kurā ekarōko ase jeky tō poe,” kahpono a repe, yrome tapurose exikety rokē enehnōko mana tynekaroryme ya! Ywy ase Tuisamehxo Exikety, imeimehnō nono pōkō emero Tuisame Imehxo Exiketyme jekarōko mā toto. Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, oturunō.

2

Oturuketō wānohtopo

¹ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara tykase:

– Oturuketomo, oturūko ase oya xine.

² Oesēkōme imehxo jyripyra awahtao xine, ynyriphpyry omipona pyra roropa awahtao xine, popyra ehtoh enehpōko ase opona xine. Kure ehtoh riporyhtao oya xine moro myakamāko ase popyra ehtoh ke. Moro tyripose ya pake, imehxo jyripyra toehse oexirykōke.

³ Opoenōkō wānohnōko ase, oēmytykō pona oekykō ety rīko ase, onenehpyrykō onekarorykōme ya. Morarame tarosēme exīko matose ato ematoh pona.

⁴ Morarahtao zuaro exīko matose, sero ynyriphpyry ekarōko ase oya xine, ynetapohpyry oturuketomo a, Rewi pakomotyamo a anamonohpyra oehtohkōme. Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, oturunō.

⁵ – Ynetapohpyry ae, isene ehtoh ekarōko ase oya xine, ase eya xine, kure ehtoh roropa. Moro yriase jomihpyry ae ro junō toto ehtohme. Mame junō toh nexiase, tosēkōme imehxo jyriase roropa toto.

⁶ Zae ehtoh poko imehnō anamorepakehpyra toh nexiase. Azahkuru ehtoh poko imehnō anamorepara toh nexiase. Osepeme ynanexiase moroto. Zae ehtoh poko imehnō tuhkākō takorehmase roropa eya xine zae pyra toehtohkō rumekatohme eya xine.

⁷ Zae imehnō amorepatohme ypoko, oturuketō tyripose ya, tuaro se imehnō ahtao zae ehtoh poko, ah nytō toto oturuketomo a Ritonōpo Jamihmehxo Exikety omiry ekaronanōme aexirykōke.

⁸ – Yrome seromaroro amarokō oturuketō zae ehtoh rumekāko matose. Zae pyra imehnō amoreparyke oya xine tuhkākō iirypyryme toehse. Ynetapohpyry tamonohse oya xine oturuketomo.

⁹ Morara exiryke ohtomapotorŷko ase ahno a, orumekatohkōme eya xine jomipona pyra oexirykōke, ahno toehse ahtao oya xine atae pyra toehtohkō apiakapotohme oya xine zae jomiry omipona nymyry pyra moro apiakāko matose. Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, oturunō.

Ritonōpo omiry omipona pyra Izyraeu tō ehtopo

¹⁰ Ajohpe pyra kumykō toiro rokē mana. Toiro Ritonōpo a kymarokō tyrise emero! Morara exiryke oty katohme imehnō enekunohnōko sytatou? Ritonōpo netapohpyry kytamurukomo a ihtomāko sã sytatose.

¹¹ Ritonōpo omiry tamonohse Juta tomo a, aomiry omipona pyra toehse toto Izyraeu po, Jerusarē po roropa. Tytapyī sehxo Ritonōpo mana, yrome nuriame Itapyī tyrise Juta tō orutua komo a tpytase toto ahtao tyneponāmarykō eahmananō maro.

¹² Moro poko exiketō aropory se ase Ritonōpo a kynonorykō poe, Izyraeume pyra toehse mokyro mana, okyno enepiryhtao ro eya tynekaroryme Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a!

Oxirumekary poko

¹³ Tyoro rīko roropa matose: pusuh āko matose, xitāko apoto apō ehxikāko matose oxitatohkō ke, onekarorykō se pyra toehse Ritonōpo exiryke.

¹⁴ Ekaropōko matose: “Oty katohme ynanekeary se pyra toehse Ritonōpo nae?” āko matose. Ynara exiryke: Ritonōpo awaro xine mana, ōmihpyrykō opyxiākō netaryme tamonohse oya xine tpytase imaro nuaseme awahtao xine. Torēnase ynoro amaro, yrome ōmihpyry eya Ritonōpo netaryme imaro rokē oehoh poko tamonohse oya.

¹⁵ Ajohpe pyra mana: toiro pūme sã amarokō tyrise Ritonōpo a ouzenukō maro typoetoryme oehohme. Oty se Ritonōpo nae oya xine, opyty maro? Oemūkuarykō se mana, typoenōme toto ehtohme, tōmiry omipona aehtohkōme. Morara exiryke tomeseke ehtoko anamonohpyra oehohkōme, opyty kuroko ytopyra oehohkōme imepŷ nohpo poko.

¹⁶ Ynara āko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety Izyraeu Esemy:

– Opyxiākō rumekary se pyra ase ipunaka oya xine. Moro rihpō zehno ase ipunaka, tpyty ryhmaneme aexiryke. Naeroro tomeseke ehtoko opyxiākō kuroko ytopyra oehohkōme imepŷ nohpo poko.

Moro ěmepyyry, ahno apiakatoh oehnōko mana

¹⁷ Typenekehse mā Ritonōpo ōmirykō etaryke tyya. Yrome ekaropōko matose. Ynara āko: “Oty tyrise yna a, Ritonōpo typenekehse ehtohme?” āko matose. Ynara karyke oya xine: “Ritonōpo Kuesēkō popyra exiketō kurākōme ekarōko mana, popyra ehtoh poko exiketō se mana,” āko matose. Ekaropōko roropa matose: “Ōtoko nah Ritonōpo, Zae Exikety?” āko matose.

3

¹ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara āko:

– Jomiry arone aropōko ase osemazuhme jeseary kurākatohme. Mame Oesēkō eraximaryhtao oya, axī oehnōko mana Tytapyī taka. Ritonōpo omiry arone enery se oehohkō oehnōko mana. Ynetapohpyry ekarōko mana.

² Yrome onoky oseanahtōko nahe moro ěmepyyry toehse ahtao mokyro oepiryhtao? Onoky orēpyra exīko nae tooehse mokyro ahtao? Apoto sã exīko mana uuru kurākatoh samo, kymarokō kurākatohme. Sahpau sã exīko roropa mana kukurikatohkōme.

³ Porohnōko mokyro mana oturuketō kurākatohme, Rewi pakomotyamo, parata kurākane samo, uuru kurākane sã roropa apoto ke. Moromeĩpo tynekarorykō enehnōko mã toto Ritonōpo a zae rokẽ rahkene tukurākase toexirykōke.

⁴ Morarame Juta tō nekarory, Jerusarē pōkō nekarory roropa Ritonōpo zamaro exīko mã toto, pake ehtopōpyry samo.

⁵ Ritonōpo Jamihmehxo Exikety ynara āko typoetory tomo a:

– Oehnōko ase oya xine āpiakatohkōme. Eneneme jexiryke jomiry ekarōko ase mokaro hxirotohme, jomiry omipona pyra exiketomo, joroko tō poko exiketomo te, imepỹ nohpo poko exiketomo te, ajohpe exiketomo erohketō onepehmara exiketomo, pytỹpo tō anakorehmara exiketomo, poetōpo tō roropa, imehnō nono poe aehtyã anakorehmara exiketō roropa, juno pyra exiketō emero.

10me ahtao, toiro onekaroryme mana Ritonōpo a.

⁶ Ynara āko Ritonōpo mana:

– Ywy ase Ritonōpo. Onytyromara ase. Morara exiryke amarokomo, Jako pakomotyã onenahkara mexiatose.

⁷ Atamurukō sã matose: ynyripohpyry tō rumekāko matose, jomiry omipona pyra matose. Osehtoko ropa ya, mame ywy roropa ytōko ropa ase oya xine. Yrome ynara ekaropōko matose: “Otãto eramãko ropa ynanahe?”

⁸ Ekaropoxi oya xine: “Zae oya xine nae Ritonōpo kyryry ematonanopyry nahe?” Arypyra, yrome ykyryry tomatonanohse oya xine mana, mame ekaropōko matose ya: “Otãto okyryry ematonanohnōko ynanae?” Ykyryry tomatonanohse oya xine 10me apoiryhtao oya xine, toiro onekaropyra toehse awahtao xine te, onekarorykō onenehpyra tamonohse oya xine.

⁹ Ykyryry tō ematonanohnōko matose emero porehme. Naeroro popyra ehtoh enehpoase opona xine, emero porehme.

¹⁰ Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, ynara tyripōko ase oya xine, okyryrykō 10me tapoise oya xine ahtao toiro enehtoko ytapyĩ taka, emero porehme, tonahsẽ itamurume nae ehtohme ytapyĩ tao. Kukuhtoko, mame enẽko matose. Osenuhmatohtonõ etapuruhmakãko ase kapu ae, mame kure ehtoh itamurume enehpōko ase oya xine.

¹¹ Anarykahpyrykō onenahkapopyra ase taparara tomo a. Uwa zoko tō eperytãko roropa mã kehko itamurume.

¹² Imeimehnō nonory pōkō tãkye oekarōko mã toto oesarykō ononorykō kure exiryke otyro zamaro exiketyme rahkene. Ywy, Ritonōpo Jamihmehxo Exikety, oturuno.

Kypyno xine Ritonōpo ehtopo

¹³ Ynara āko Ritonōpo mana:

– Ykerekereãmãko xihpyry mexiatose mame mekaroposatose: “Otara tykase yna okerekeremaryme?”

¹⁴ Ynara āko matose: “Toiparo rokẽ Ritonōpo omipona sytatose, ipoetoryme. Otyme kure Ritonōpo Jamihmehxo Exikety omipona sytatou? Otyme kure aorihyã hnamonanõ zupõ amurũko sytatou kyyrypyrykō rumekary se kuehtohkō enepotohme?”

¹⁵ Ynara enẽko ase: epyrypaketō tãkye mã toto. Popyra exiketomo a emero kure rokẽ exīko mana. Ritonōpo omipona pyra aexityã onuãnohpyra Ritonōpo mana,” āko matose.

¹⁶ Mame Ritonōpo omipona exiketō tōturuse oximaro, aomirykō etãko Ritonōpo nexiase. Mame Ritonōpo ãpataka aomiry omipona exiketō esetykō tymerose nexiase, ipyno exiketō roropa tymerose nexiase pape pokona.

¹⁷ Ritonõpo Jamihmehxo Exikety ynara ãko:

– Moxiã ypoetoryme exïko mã toto. Moro ãmepýry ynyriry toehse ahtao ypoetoryme nymyry exïko mã toto. Toto pyno exïko ase, jummy tumũkuru pyno ehtoh samo, tummy omipona exiketyme imũkuru ahtao.

¹⁸ Morarame enẽko ropa ypoetory tõ mana: Kure ehtoh poko exiketõ tyoro sã exïko mana, popyra ehtoh poko exiketõ sã pyra. Jomiry omipona exiketõ tyoro sã exïko mã toto, jomiry omipona pyra exiketõ sã pyra.

4

Popyra exiketõ wãnohtopo

¹ Ynara ãko Ritonõpo Jamihmehxo Exikety:

– Moro ãmepýry oehnõko mana: epyrypaketõ emero tyahkasẽme exïko mana, popyra exiketõ maro, onahpoty samo tonore ahtao. Tonahkasẽme exïko mã toto ipunaka.

² Yrome oya xine, jomiry omipona exiketomo, opynanopyrykõ ya saereme sã exïko mana, xixi saerehkatoh samo, isene ehtoh enehnõko. Pyh-sekyhsekyh ãko matose tãkye oehtohkõke, pui poenõ samo tutũtarykohtao jarakapyhpyry ae.

³ Moro ãmepýry ynyriry toehse ahtao popyra exiketõ tũtũmãko matose oruno ehtoh samo opupurukõ zopino.

⁴ – Wenikehpyra ehtoko ypoetory Moeze nyripohpyry tõ poko oya xine. Morohne tymeropose ya, Izyraeu tõ amorepatohme, moroto ypy Xinai po, omipona Izyraeu tõ ehtohme.

⁵ – Yrome moro ãmepýry ae, popyra ehtoh oehpyra ro ahtao ywy, Ritonõpo, ypoetory urutõ Eria enehpõko ase.

⁶ Osepeme jũkõ ripõko mana ipoenõkõ maro, sero nono põkõ enahka-poryino ya emero porehme.

MATEU

Nymerohpyry Jezu poko

Mateus

Ekarotopo

Sero *Mateu* nekarohpyryme mana Jezu Kyrixtu poko, Kypynanohnekomo. Sero nono pona Ritonõpo nenehpohpyryme Jezu mana tõmihpyry ae ro juteu tõ pynanohtohme te, sero nono põkõ pynanohtohme emero.

Apitoryme Jezu enurutopõpyry poko ekarõko mana, Ritonõpo mükurume aexiry enetupuhpotohme. Mame tõpurihkase Jezu ahtao João ahno ãpurihkane a, tukuhse kynexine joroko tamuru a ona tonorẽ po. Moromeĩpo toytose Jezu Karirea pona, imoihmãkõ amorepase, kurãkõkara kurãkase, joroko tõ tũtanohpose jorokohpã kõ ae.

Jezu namorepatoh tonõ kurã poko ekarõko Mateu mana. Kuurutorỹko roropa, Jezu omihpyry poko zae pyra parixeu tõ ehtopõpyry poko, amorepatõkõ Moeze nyripohpyry poko roropa.

Sero pape ao

Apitorymã Jezu ehtoh poko 1.1–4.11

Jezu Karirea po 4.12–18.35

Karirea poe Jerusarẽ pona 19.1–20.34

Jerusarẽ po Kyrixtu ehtopõpyry 21.1–27.66

Jezu õsemãkary ropa, aosenepory ropa 28.1-20

Jezu ekyrỹpyã esety poko

(Ruka 3.23-28)

¹ Sõ nase Jezu Kyrixtu enurutopõpyry poko. Tawi paryme Jezu kynexine. Aparão paryme roropa Tawi kynexine.

² Aparão mokyro Izake zummy. Izake mokyro Jako zummy. Jako mokyro Juta zummy, Juta akorõ tõ maro.

³ Juta mokyro Pereze zummy, Zera zummy roropa. Jõkõ Tamara kynexine. Pereze mokyro Ezerõ zummy. Ezerõ roropa Arão zummy.

⁴ Arão mokyro Aminatape zummy. Aminatape mokyro Nasõ zummy. Nasõ mokyro Saumõ zummy.

⁵ Saumõ mokyro Poaze zummy. Poaze eny Raape kynexine. Poaze mokyro Opete zummy. Opete eny Ruti kynexine. Opete mokyro Jese zummy.

⁶ Jese mokyro tuisa Tawi zummy.

Tawi mokyro Saromão zummy. Saromão eny mokyro Uria pytỹpyry.

⁷ Saromão mokyro Ropoão zummy. Ropoão mokyro Apia zummy. Apia mokyro Asa zummy.

⁸ Asa mokyro Josapa zummy. Josapa mokyro Jorão zummy. Jorão mokyro Uzia zummy.

⁹ Uzia mokyro Jotão zummy. Jotão mokyro Akaze zummy. Akaze mokyro Ezekia zummy.

¹⁰ Ezekia mokyro Manase zummy. Manase mokyro Amõ zummy. Amõ mokyro Joxia zummy.

¹¹ Joxia mokyro Jekonia zummy, Jekonia akorõ tõ maro. Mame morara ahtao soutatu tõ tooehse Papironia poe Izyraeu tõ poremãkapose. Tuhke totapase eya xine. Toto akoĩpyry tarose eya xine Papironia pona.

¹² Morarame tarose tahtao xine Papironia pona Jekonia toemũkuase moroto Saratieume. Saratieu mokyro Zoropapeu zummy.

¹³ Zoropapeu mokyro Apiuti zummy. Apiuti mokyro Eriakĩ zummy. Eriakĩ mokyro Azoro zummy.

¹⁴ Azoro mokyro Satoke zummy. Satoke mokyro Akĩ zummy. Akĩ mokyro Eriuti zummy.

¹⁵ Eriuti mokyro Ereaza zummy. Ereaza mokyro Matã zummy. Matã mokyro Jako zummy.

¹⁶ Jako mokyro Joze zummy. Joze mokyro Maria nio, Jezu ã nio. Jezu mokyro Kyrixtu, Kuesẽkomo.

¹⁷ Morara exiryke Aparão tõ toemũkuase, imũkuru tõ roropa toemũkuase, ipakõ roropa toemũkuase, Aparão poe tãtakenahtose toto 14me Tawi enurutopõpyry pona. Ë xia ropa, Tawi poe Izyraeu tõ arotopõpyry pona Papiro-
nia pona tãtakenahtose toto 14me. Morotoino Izyraeu tõ arotopõpyry poe Ritonõpo nymenekahpyry enurutopõpyry pona 14me tãtakenahtose ropa toto.

*Jezu Kyrixtu enurutopõpyry
(Ruka 2.1-7)*

¹⁸ Mame ynara Jezu Kyrixtu enurutopõpyry kynexine. Maria Jezu eny tymenekase Joze a typytyme repe. Yrome oximaro exipitopyra ro tahtao xine poetoẽme toehse nohpo Ritonõpo Zuzenu poe.

¹⁹ Mame mokyro Joze zae exikety kynexine. Nohpo poetoẽme eneryke tyya iniome se pyra toehse ynororo repe. Yrome jarao Maria hxirory se pyra kynexine. Morara exiryke tõsenetupuhse irumekary poko. Tokare pyra rokẽ irumekary se toehse ynororo.

²⁰ Mame moro poko aemynyhmaryhtaõ ro taosenehkase ynororo Ritonõpo a. Ynara tykase Ritonõpo nenyokyhpyry aosenety eya:

– Aimo Joze, Tawi paryme mase. Etako pahne, torẽtyke pyra exiko Maria poetoẽme exiry poko. Mokyro apoiko opytyme. Ritonõpo Zuzenu poe poetoẽme mã ynororo.

²¹ Enurũko mana orutuame. Mame Jezume mokyro esehpãko mase. Ynara exiryke, typoetory tõ kurãkãko mana. Toto rypyry korokãko roropa mana. Morara exiryke Jezume esehpãko mase, tykase sã mokyro Ritonõpo nenyokyhpyry Joze a aosenety.

²² Morara toehse emero Ritonõpo omihpyry ae ro, pake ynara tykase Ritonõpo exiryke urutono a:

²³ “Oryximã poetoẽme exĩko, orutua maro exipitopyra ro tahtao.

Mame enurũko mana orutuame, esety Emanueume exĩko,”

tykase ynororo Ritonõpo poe pake. (“Emanueu” kary: “Ritonõpo kymaro xine mana” kary epereu omiry ae.)

²⁴ Morarame typakase ropa tahtao Ritonõpo nenyokyhpyry omipona toehse ynororo. Maria tapoise eya typytyme.

²⁵ Yrome typyty maro pyra kynexine aporo aenururu ponãmero. Mame tonuruse ahtao Jezume tosehapse eya.

2

Jezu enese aehtyã xixi tũtatoh wino

¹ Mame Jezu tonuruse Perẽ po, Jutea rãnaõ pata po, Erote Jutea tuisaryme ahtao. Mame te rokẽme orutua kõ toytose Jerusarẽ pona. Xixi tũtatoh wino esarykõ kynexine. Xirikuato poko atamorepaketõ kynexine, ynara tykase toto Jerusarẽ põkomo a:

² – Otoko hko enurusenã nae? juteu tõ tuisaryme aenuruhpyry nae? Ikyryry ynanenease xirikuato, tõnuhse ahtao xixi tũtatoh wino. Moro eneryke yna a aenururu waro toehse yna. Moro xirikuato tokahmase yna a. Morara

exiryke mokyro enese ynanoehno xiaro kure tyritohme, tykase toto Jerusarē pōkomo a.

³ Mame mokaro xirikuato ekahmahpōkō omiry etaryke tyya xine tutuisarykō turuse toto a, Erote turuse. Mame toto omiry etaryke tyya torētyke toehse Erote imepỹ tuisa se pyra toexiryke tymyakāme. Morararo Jerusarē pōkō emero torētyke toehse toto.

⁴ Mame Erote a Ritonōpo maro oturuketō tykohmase tyya, tamuximākomo, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananō roropa.

– Otoko Ritonōpo nymenekahpyry enurūko nae Kuesēkōme? tykase Erote, tōturupose eya xine.

⁵ – Perē po Jutea rānaō po, tykase toto. Ynara tymerose exiryke urutono a pake Ritonōpo poe:

⁶ “Perē-Epyrata, pata pitiko mase Juta patary tō rānao, yrome owino Izyraeu tō tuisary enehpōko ase, moino ro exiketyme mā ynororo, apitorymā poe. Izyraeu tō esēme exīko mana,” āko Ritonōpo poe urutō nymerohpyry, tykase toto Erote a.

⁷ Morarame Erote a xirikuato ekahmahpōkō tykohmase tyya toto maro tōturutohme tokare pyra. Mame tōturupose eya xine xirikuato onuhtopōpyry poko:

– Otara ahtao xirikuato menepitoatohse? tykase ynororo.

⁸ Mame zuaro toehse tahtao taropose toto eya Perē pona.

– Ytotoko Perē pona. Enurusenā zupitatoko. Mame mokyro tonese oya xine ahtao, meramatatose ropa aporo juruse. Ywy roropa jytory se ase kure tyrise, tykase Erote eya xine repe. (Ajohpe morara tykase ynororo poeto etapary se toexiryke.)

⁹ Mame morara kary etaryke tyya xine toytose toto. Toytorykohtao xirikuato tonese ropa eya xine, mororo inenehpyrykō ro xixi tūtatoh wino, aosenepohpyry ro. Mame toto esemazupurume xirikuato toytose poeto pitiko esary pona. Mame totypohse epozakoxi.

¹⁰ Tākye toehse toto yronymyryme xirikuato eneryke tyya xine.

¹¹ Mame tapyi taka toytose toto. Moro tao enurusenā tonese eya xine tyse enao, Maria enao. Mame tosekumurukō po typorohse toto Jezu ēpataka, “Kure mase imehxo” katohme tyya xine eya. Mame typakarākō ae tynekarorykō touse eya xine ekarotohme eya. Uuru te, ixtaratu te, imepỹ ixtaratu mira roropa, enara touse kehko eya xine tynekarorykōme eya.

¹² Mame tōsenetykō Ritonōpo omiry totase eya xine:

– Ytopyra ropa ehtoko Erote a, tykase eya xine aosenetykomo. Morara exiryke imepỹ osema ae rokē toytose ropa toto, tosaka xine.

Aepatopōpyrykō Ejitu pona

¹³ Morarame toytose ropa xirikuato ekahmahpōkō ahtao, Ritonōpo nenyokyhpyry tōsenepose sã Joze a aosenety. Ynara tykase sã ynororo Joze a:

– Owōko, poeto aroko jē maro, epatoko Ejitu pona. Mame moroto rokē mehtatose aporo. Turuse ropa ya awahtao xine rokē moehtatose ropa. Poeto pitiko enurusenā zupīko Erote mana etapatohme repe, tykase sã Ritonōpo nenyokyhpyry Joze a aosenety.

¹⁴ Morara exiryke towōse Joze. Mororome ro toytose toto koko. Poeto tarose eya jē maro Ejitu pona.

¹⁵ Mame moroto toehse toto, Erote orikyry ponāmero.

Morara toehse zae Ritonõpo omihpyry exiryke. Pake Ritonõpo poe ynara tykase urutono: “Ejitu poe umükuru enehpõko ropa ase,” tykase pake ynororo.

Poetohti etapatopõpyry poko Erote a

¹⁶ Morarame mokaro a tonekunohtopõpyry poko tutuarõtase tahtao, tyekitapãse Erote. Xirikuato ekahmahpõkõ zehno toehse. Mame soutatu tõi taropose eya Perẽ pona poeto pisarara enurusenã kõi etapatohme. Emero porehme totapapose toto orutua komo, inenyohtyamo a. Tyse suhsuru poko ro exiketõ tonahkapose eya Jezu enurutopõpyry poko tutuarõtase toexiryke xixi tütatoh wino aehtyamo a turuse toexiryke. Morara exiryke emero totapapose toh eya, Perẽ põkõ poenomo, Perẽ zomyẽkõ poenomo roropa. Enara totapapose toh Erote a.

¹⁷ Zae morara tykase Jeremia pake Ritonõpo poe:

¹⁸ “Panaikato osetãko mana Rama po, ixitary yronymyryme. Rakeu xitãko mana tumükuru tõi poko; tõsemuhkehkary se pyra mana, toorihse toto exiryke emero,” tykase Jeremia pake.

Aehtopõpyrykõ ropa Ejitu poe

¹⁹ Morarame Erote toorihse ahtao Ritonõpo nenyokyhpyry toytose Joze a, Ejitu poro Joze ahtao. Mame ynara tykase sã aosenety:

²⁰ – Owõko ropa. Poeto aroko ropa jẽ maro Izyraeu tõi esaka ropa. Mokaro poetohti etapary se aehtyã toorihse toh mana emero porehme, tykase sã Ritonõpo nenyokyhpyry Joze osenety.

²¹ Morarame Joze towõse ropa. Poeto tarose jẽ maro Izyraeu tõi esaka ropa.

²² Mame Erote mükuhpyry esety Akerau. Mokyro kynexine Jutea esemy. Tummyakãme toehse kynexine. Mokyro ekary etaryke tyya, Jutea pona toytory se pyra Joze toehse. Mame Ritonõpo a taosenekase ropa. Mame aomi poe toytose Joze Karirea pona.

²³ Mame Nazare pona toytose roropa toto, Karirea rãnaõ pona. Moroto ke ehse toh rahkene, Ritonõpo omihpyry ae ro. Pake ynara tykase urutõ kõi Ritonõpo poe inymenekahpyry poko: “Nazare põme exiko mana,” tykase.

3

*João ahno ãpurihkane nurutatopõpyry
(Maku 1.1-8; Ruka 3.1-18; João 1.19-28)*

¹ Morarame Nazare po Jezu ahtao ro João ahno ãpurihkane toytose. Imehnõ tamorepapitose eya Ritonõpo omiry poko moroto, ahno esao pyra, Jutea po.

² Ynara tykase ynororo eya xine:

– Oorypyrykõ irumekatoko. Emynyhmatoke oorypyrykõ poko pyra oehthokõme. Ritonõpo nymenekahpyry oehsasaka mana, Kuesẽkomo, tykase ynororo eya xine.

³ João poko tõturuse Izaja ekepyry. Pake Ritonõpo poe urutõme kynexine ynororo. Ynara tykase ynororo:

“Opore mokyro oturũko mana ahno esao pyra.

Ynara ãko mana: ‘Kuesẽkõ oehsasaka mana.

Naeroro esemahtotoko Ritonõpo esemaryme!

Oesẽkõme enetupuhtoko.

Oorypyrykõ ikorokapotoko topohme aytotohme okurohtaka xine, ãko mana,”

tykase Izaja pake.

⁴ João zupony kameru hpoty rokē kynexine. (Ihpoty yrawa ekasē samo.) Mame zamareary okyno pihpyry kynexine. Zoty wexixi panō kynexine. Ano zeni aukurume kynexine.

⁵ Mame Jerusarē pōkō tooehse João a aomiry etase. Jutea pōkō roropa tooehse toto eya. Joatāo ehpiōkō roropa tooehse toto eya.

⁶ Morarame tyrypyrykō tokarose tyya xine ahtao Ritonōpo omipona toehtohkōme tōpurihkase toto Joatāo kuaka João a.

⁷ Morarame parixeu tō roropa toytose João a satuseu tō maro. (Parixeu tō imehnō amorepananō roropa kynexine Moeze omihpyry poko. Satuseu tō roropa morararo imehnō amorepananōme kynexine Moeze omihpyry poko repe. Yrome satuseu tō ahno ěsemākary ropa poko onenetupuhpyra toh kynexine.) Mokaro toytose João a osēpurihkapse roropa repe. Yrome toto eneryke tyya orēpyra sã turuse toto João a. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Okoi tō mã apoto kurūke epāko toto. Mokaro sã matose. Ritonōpo kurūke epāko matose repe, ozehno xine aexiry enetuputyryke oya xine.

⁸ Oorypyrykō rumekary se awahtao xine kure ehtoko. Kure imehnō tyritoko oorypyrykō rumekatopōpyry oya xine waro imehnō ehtohme roropa.

⁹ Ynara kara ehtoko roropa: “Kytamurukō Aparāo ekepyry Ritonōpo poetoryme imehxo kynexine. Iparyme yna exiryke Ritonōpo poetoryme ynanase,” kara ehtoko. “Ritonōpo poetoryme yna exiryke yna onuãnohpyra Ritonōpo mana yna rypyry poko,” kara roropa ehtoko. Etatoko pahne, senohne topu tōkehko tyriřy se Ritonōpo ahtao Aparāo pakomotyãme, tyriko mana tyriřy waro toexiryke.

¹⁰ Ritonōpo tupito esēme sã mana. Popyra eperytakety sahkāko sã mana tytapemã ke, ipahtohme apoto htaka. Moro sã matose, popyra exikety samo, eperytapỹ samo, oorypyrykō onurumekara awahtao xine, tykase João eya xine.

¹¹ – Mame oorypyrykō rumekaryhtao oya xine oēpurihkatorỹko ase nakuaka, imehnō tuarōtanohtohme oorypyrykō rumekatopōpyry poko oya xine. Mame okomino imepỹ oehnōko mana. Mokyro tooehse ahtao Ritonōpo Zuzenu ekarōko oya xine mana. Yrome oorypyrykō onurumekara awahtao xine awãnohtorỹko mana. Tuisame roropa mana. Ywy tuisame pyra ase ipunaka.

¹² Mame ynara sã exiko kypoko xine mana. Arexi poko erohkety sã exiko mana. Arexi poko erohkety arexi apōko mana. Moromeĩpo ipũmāko mana ipihpyry ohpahtohme arexi kurã apiakatohme tyya. Mame arexi kurã rokē ěmāko mana ě aka. Ikurākāko mã ipoko erohkety mana. Yrome ipihpyry wỹnāko mana ipahtohme apoto htaka. Moro sã Kuesēkō kuapiakatorỹko mana. Mame iirypyrymākō ěmāko mana ezehpy htaka, tykase João eya xine.

*Jezu ěpurihkatopōpyry
(Maku 1.9-11; Ruka 3.21-22)*

¹³ Morarame Jezu toytose rahkene Karirea poe Joatāo mōpozakoxi. Toytose ynororo João a osēpurihkapse eya.

¹⁴ Yrome Jezu ěpurihkary se pyra João kynexine. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Kurehxo jēpurihkary oya. Oty katoh ya oehnōko mah osēpurihkapse? tykase João Jezu a.

¹⁵ Yrome ynara tykase Jezu eya:

– Jomipona rokē exiko. Morara awahtao Ritonōpo omipona exiko sytase, tykase. Morara karyke tyya Jezu omipona toehse João.

¹⁶ Jezu tōpurihkase eya. Mame towōse ropa ahtao nakuae, kapu toepiakase samo. Mame Ritonōpo Zuzenu tyhtose utukuimo panono Jezu pona. Moro tonese João a.

¹⁷ Mame omi totase kaino. Ynara tykase:

– Umūkuru nymyry mose. Ipyno ase. Tākye ase roropa ipoko, tykase.

4

*Jezu kuhtopōpyry joroko tamuru a
(Maku 1.12-13; Ruka 4.1-13)*

¹ Morarame ahno esaka pyra Jezu tarose Ritonōpo Zuzenu a ikuhpotohme joroko tamuru a.

² Mame moroto tuhke Jezu otuhyra tōmehse, 40me ěmepyry. Morarame tomitapāse ynororo.

³ Mame porē, joroko tamuru tooehse eya. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Ritonōpo mūkurume awahtao senohne topu tyriko ourume, tykase.

⁴ – Arypyra, tykase Jezu eya. – Ynara tymerose Ritonōpo omiryne: “Wyi kure repe. Yrome wyi poko rokē awahtao xine orihñōko matose. Māpyra Ritonōpo omipona awahtao xine ipunaka orihpỹme exīko matose,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu eya.

⁵ Morarame pata kurā pona Jezu tarose joroko tamuru a, Jerusarē pona. Morotona Ritonōpo Tapyī pona Jezu tarose eya, kaetokō pona, tapyi my-patarānaka.

⁶ Mame ynara tykase ynororo Jezu a:

– Ritonōpo mūkuru nymyryne awahtao epukako sero poe nono pona, ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne:

“Tynenyohyā tyripōko Ritonōpo mana,
oewomatohme emero rokē pona oytoryhtao,
Tomary ke āpoīko mā toto,
epuhtāmara opupuru ehtohme topu tō pona,”
me tymerose mana, tykase joroko tamuru Jezu a.

⁷ Yrome ynara tykase Jezu eya:

– Arypyra. Ynara āko Ritonōpo omiry roropa: “Oesēkōme Ritonōpo exiryke, onukuhpyra ehtoko ipunaka,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu.

⁸ Morarame Jezu tarose ropa joroko tamuru a ypy emory pona. Moro poe typatary tō kurā tonepose eya, tuisa tōkehko.

⁹ Ynara tykase ynororo eya:

– Sero nono pōkō patary tuhke nae ase kurākomo. Tytaōke kurā ke roropa mana. Emero ekarōko ase oya osekumuru po typorohse jēpataka awahtao, “Kure mase. Imehxo mase,” katohme ya, tykase joroko tamuru Jezu a.

¹⁰ Yrome ynara tykase Jezu:

– Ytoko ropa taroino. Kurumekako joroko tamuru, ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne: “Ywy rokē kure kyritoko, oesēkōme jexiryke. Jomipona rokē ehtoko,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu joroko tamuru a.

¹¹ Morara exiryke Jezu turumekase ropa joroko tamuru a. Mame Ritonōpo nenyohyā toytose eya, akorehmase.

*Imehnō amorepapitory Jezu a Karirea po
(Maku 1.14-15; Ruka 4.14-15)*

¹² Moromeīpo João tōmapose āpuruhpyry taka juteu tō tuisary a. Mame moro poko Jezu turuse imehno a. Mame morara kary totase tyya ahtao, toesyryhmase ropa ynororo Karirea pona ropa.

¹³ Yrome okynā pyra kynexine Nazare po. Toytose ynororo Kapanaū pona, ikuhpo ehpiokoxi, Karirea ehpiokoxi. Zepurō pata moe pyra kynexine. Napatari pata moe pyra roropa kynexine.

¹⁴ Ritonōpo omihpyry ae ro morotona toytose Jezu, ynara tymerose exiryke Izaja a Ritonōpo omiryne:

¹⁵ “Zepurō pōkomo, Napatari pōkō roropa, tuna konōto ehpiōkomo, tuna Joatāo mōpoe, Karirea, juteutōkara esaryme roropa mana!

¹⁶ Ritonōpo waro pyra exiketō ezuru konōto enēko mana. Orihketōme matose tyrypyhpyke oexirykōke. Yrome Ritonōpo nymenekahpyry oya xine ytōko mana. Otuarōtanohtorỹko mana,” me tymerose pake Izaja a.

¹⁷ Morarame imehnō tamorepapatose Jezu a Ritonōpo poko. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Oorypyrykō irumekatoko. Ritonōpo enetupuhtoko oesēkōme nymyry, tykase.

Imehnō eahmatopōpyry Jezu a tymaro toto ytotohme (Maku 1.16-20; Ruka 5.1-11)

¹⁸ Morarame Jezu toytose Karirea ehpiukuroko, ikuhpo ehpiukuroko. Moroto kana anỹnanō tonese eya, asakoro. Ximāo Peturu kynexine takorō maro Ātare maro. Kana anỹnōko toh kynexine tarāpa ke.

¹⁹ Morarame ynara tykase Jezu eya xine: – Ymaro ehmaropa. Tyoro āmorepatorỹko ase, imehnō amorepatohme oya xine, jomipona toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

²⁰ Axī tarāpa turumekase eya xine Jezu maro toytotohkōme.

²¹ Mame toesyryhmase Jezu ahtao, imehnō tonese ropa eya, Tiaku tomo, João maro. Zepeteu poenō tō kynexine. Tykanarykō ao toh kynexine, tohpikē ao. Tumykō maro toh kynexine Zepeteu maro. Tarāpa poko erohnōko toh kynexine. Tykohmase tahtao xine

²² axī tykanarykō tynomose tumykō maro, Jezu maro toytotohkōme.

Imehnō amorepatopōpyry Jezu a, kurākōkara kurākatopōpyry roropa eya (Ruka 6.17-19)

²³ Morarame Karirea poro toytoryme Jezu a imehnō tamorepase eya. Toto atamorepatoh tao tamorepase toto eya Ritonōpo omiry kurā poko, toto esēme Ritonōpo exiry poko, enara. Mame tuhke kurākōkara tukurākase ropa eya.

²⁴ Mame Jezu tokātose eya xine. Xiria pōkō Jezu poko tutuarōtase roropa. Morarame eya xine kurākōkara tuhke tonehse Jezu a ikurākatohme. Jorokohpā kō roropa tonehse toto a epuepukaketomo te, ytoytopyra exiketō roropa tonehse eya xine. Morarame emero tukurākase ropa Jezu a toto.

²⁵ Morarame imeimehnō pōkomo a Jezu tokahmase, imoihmākomo a. Karirea pōkomo a tokahmase te, Omame Osetoro pata tō pōkomo a te, Jerusarē pōkomo a te, Jutea pōkomo a te, tuna Joatāo mōpoēkomo a roropa Jezu tokahmase, enara.

5

Jezu nurutatopōpyry ypy po (Ruka 6.20-23)

¹ Morarame imoihmākō eneryke tyya Jezu tōnuhse ypy pona. Mame typorohse ynororo ahtao ipoetory tō toytose eya.

- ² Mame tamorepase toto eya. Ynara tykase eya xine:
- ³ – Tākye exīko mā ynara kananomo:
 “Jamoreme kure ehtoh riry waro pyra ase repe.
 Yrome Ritonōpo omipona jexiry se ase,” kananō mā
 tākye exīko Ritonōpo poetoryme toexirykōke.
 Amarokō roropa morara karyhtao oya xine, tākye
 exīko matose Ritonōpo poetoryme oexirykōke roropa.
- ⁴ – Oxitarykohtao oorypyrykō poko oorypyrykō
 rumekary se oexirykōke, tākye exīko ropa matose.
 Ritonōpo poe xitara exīko ropa matose.
- ⁵ – Oyamene se pyra awahtao xine tākye exīko ropa
 matose. Ritonōpo nekarory esēme exīko matose.
- ⁶ – Ritonōpo omipona se awahtao xine
 yronymyryme tākye exīko matose Ritonōpo poe.
 Zae ehtoh ekarōko roropa Ritonōpo mana oya xine.
- ⁷ – Imehnō pyno awahtao xine tākye exīko matose,
 opyno xine roropa Ritonōpo exiryke.
- ⁸ – Kure ehtoh se awahtao xine okurohtao xine
 tākye exīko matose, Ritonōpo enēko roropa matose.
- ⁹ – Oxiehno exiketō oxiehno pyra tyripose ropa oya
 xine ahtao tākye exīko matose. “Ypoenōme matose,”
 āko Ritonōpo oya xine mana.
- ¹⁰ – Ritonōpo omipona awahtao xine kokoro rokene,
 mame kure oexirykō pokoino tyryryhmase awahtao
 xine imehno a, tākye rokē ehtoko. Ohtomarykō
 toanahtose oya xine ahtao Ritonōpo esary oesarykōme exīko mana.
- ¹¹ – Tākye ehtoko opoihtorykohtao imehno a, oryhmorykohtao roropa
 eya xine, onetāparykohtao roropa imehno a tākye ehtoko ypoetoryme
 oexirykōke.
- ¹² Atākyematoko. Ynara exiryke, oepehpyrykō kurā tukurākase Ritonōpo a
 tynekaroryme oya xine kapu ao. Oryhmorykō sā pake urutō kō tyryryhmase
 imehno a.

*Sautume sā kuehtohkō poko; saerehkaneme roropa
 (Maku 9.50; Ruka 14.34-35)*

¹³ – Sautu kure tōsē sauhpatohme. Kure roropa mana tōsē onymotanoh-
 popyra mana. Yrome sāmē pyra toehse ahtao oty katohme kure? Arypyra,
 typahsēme rokene, popyra toehse exiryke. Moro sā matose sero nono pōkō
 emeporyme rokene sautu samo, zae awahtao xine. Yrome zae pyra toehse
 awahtao xine popỹ sautu sā matose, zae pyra oexirykōke. Typahsēme rokē sā
 matose.

¹⁴ – Imehnō amorepatoko ypoko, toto tuarōtatohme ypoko. Morara awah-
 tao xine saerehkane sā matose sero nono po. Pata konōto kaetokō po
 tyrise ahtao jarao osenēko mana. Moro sā matose. Juaro awahtao xine zae
 oehtohkō enēko imehnō mana.

¹⁵ Onokyhxo hna kasana ke nāparina etapurūko saerehkara ehtohme?
 Arypyra, anapurupyra. Esaka rokē tyriko mana saerehkatohme tytapyi tao.
 Morara ahtao kure osenuhmāko mā toto tapyi taōkomo.

¹⁶ Moro saaro kure ehtoh poko ehtoko imehnō neneryme jenetuputyryke
 oya xine. Mame kure oexirykō eneryke tyya xine Ritonōpo Kapuaō ene-
 tupuhnōko toh mana. Ynororo rokē okurākahpōme enetupuhnōko mā toto.

Imehnō amorepary poko Moeze omihpyry poko

17 — Ynara kara ehtoko okurohtao xine: “Jezu tooehse Moeze nymerohpyry rumekapose kyya xine,” kara ehtoko. “Ritonõpo poe urutõ kõ namorepatopõpyry omipona pyra ehtoko,” kara ase oya xine. Toto namorepatopõpyry rumekapory se pyra ase oya xine. Pake tõturuse toto Ritonõpo poe, toto omihpyry ae oepyase. Toto omihpyry ae ro emero tyrõko ase, zae ehtoh Ritonõpo a waro oehtohkõme.

18 Etatoko pahne, kapu nae ro ahtao, nono roropa nae ro ahtao enahpyra Ritonõpo nymeropohpyry Moeze tomo a. Inymeropohpyry ae ro emero exõko mana nono enahtoh ponãmero, kapu enahtoh ponãmero roropa.

19 Morara exiryke toiro pitiko aomipona pyra toehse awahtao xine, imehnõ tamorepase oya xine ahtao roropa asã xine toto ehtohme, Ritonõpo poetory amorepaneme nymyry pyra matose. Morara awahtao xine ime pyra roropa matose Ritonõpo a. Mãpyra aomipona awahtao xine yronymyryme, imehnõ amoreparyhtao roropa oya xine, aomipona toto ehtohme orõpyrahxo exõko matose Ritonõpo poe. Kure oritorõko roropa Ritonõpo mana, tykase Jezu eya xine.

20 — Etatoko pahne, parixeu tõ Ritonõpo omiry omipona sã toh mã repe. Yrome aomipona nymyry pyra mã toto. Mokaro saaro Moeze omihpyry poko amorepatõkõ mana. Yrome mokaro sã rokẽ awahtao xine omõpyra matose Ritonõpo esaka. Zae awahtao xine rokẽ omõnõko matose Ritonõpo esaka.

Imehnõ zehno ehtoh poko

21 — Ynara tykase Moeze atamurukomo a: “Imehnõ onetapara ehtoko. Imepõ totapase oya xine ahtao aarotorõko toh mana terekatu a oetapapotohkõme roropa,” tykase Moeze Ritonõpo poe.

22 Yrome ywy oya xine ynara ãko ase, imehnõ zehno awahtao xine okurohtao xine toto etapãko sã matose. Morara awahtao xine awãnohtorõko Ritonõpo mana. Imepyny a: “Popyra rokẽ mase,” karyhtao oya xine kure oekarorykomo terekatu a. Imepyny a: “Rowohpe mase,” karyhtao oya xine kure apotoimo htaka aaroporykomo. Morara exiryke omi rypyry poko pyra ehtoko ipunaka.

23 Mame onekarorykõ tonehse oya xine ahtao Ritonõpo Tapyĩ taka Ritonõpo a ekarotohme, onekaropyra ehtoko aporo imepõ ozehno xine exiry waro awahtao xine.

24 Oturutatoko aporo ozehnotokomo a. Zae pyra oehtopõpyrykõ ekarotoko eya ozehno xine pyra aehtohme ropa. Moromeĩpo ytotoko ropa Ritonõpo Tapyĩ taka ropa onekarorykõ ekarotohme eya.

25 — Axĩ ke azahkuru toehse awahtao xine osenetupuhtoko. Ekorokapoto roropa axiny Ritonõpo õpataka ytopyra ro awahtao xine. Sero nono po imepõ aarorykõ se ahtao terekatu a mokyro maro kure oturutoko aaropyra xine ahtao ro terekatu a. Mame otarame aaropyra xine ekurehnõko mana kure tõturuse imaro oexirykõke. Mãpyra popyra tõturuse awahtao xine imaro terekatu a arotorõko mana. Ohxirotorõko roropa mana. Morarame terekatu roropa oekarotorõko mana soutatu a, oẽmapotohkõme õpuruhyry taka.

26 Moro taka tomõse awahtao xine, etatoko pahne, okynã matose moro ao, terekatu nepehmapory epehmãko matose emero porehme.

Imehnõ nohpo poko ehtoh poko

27 — Moeze omihpyry ynara ãko: “Imehnõ nohpory poko pyra ehtoko. Imehnõ nio tõ poko pyra ehtoko,” ãko. Moro tymeropose Ritonõpo a pake.

28 Yrome ynara ãko ase oya xine, nohpo eneryhtao oya xine, ipoko openetarykohtao, pake iirypyryme toehse matose imaro se toehse oexirykõke okurohtao xine. Popyra moro Ritonõpo a mana.

²⁹ Tomeseke ehtoko õsenetupuhtokõ poko zae rokẽ õsenetupuhtokõme, zae rokẽ oehtokõme roropa, iirypyryme pyra oehtokõme. Oenuru pokoino apotunuru wino iirypyryme awahtao xine, moro enuru toutoko, ipah-tohme. Kurehxo oya xine exiry õkokõ kyryry tomapose ahtao oorypyrykõ rumekatohme, amarokõ omõtohme Ritonõpo esaka. Popyrahxo mã oya xine õmomyrykõ apotoimo htaka.

³⁰ Mame oemary pokoino apotunuru wino iirypyryme awahtao xine, ihkotohme. Kurehxo mã oya xine toiro oemarykõ tyhkohse ahtao, oorypyrykõ rumekatohme oya xine õmõtohkõme Ritonõpo esaka. Popyrahxo mã õmomyrykõ apotoimo htaka.

Typyty rumekary poko inio a
(*Mateu 19.9; Maku 10.11-12; Ruka 16.18*)

³¹ — Pakatokõ omihpyry waro roropa matose nohpo rumekary poko. Ynara tykase toto: “Opyxiäkõ rumekary se awahtao xine pape imerotoko, opyxiäkõ rumekary poko oya xine,” tykase toto pake.

³² Yrome ynara äko ase oya xine, opyxiäkõ rumekaryhtao oya xine imehnõ poko pyra ynororo ahtao mokyro riko matose iirypyryme. Imepõ pytyme toehse ynororo ahtao iirypyryme exiko mana. Morararo imepõ orutua imaro toehse ahtao, iirypyryme exiko roropa ynororo opokoino xine.

Tõmipona ehtoh poko

³³ — Ynara totase oya xine pakatokõ omihpyry: “Ritonõpo riryhtao oya xine oenenekõme imehnõ onenekunohpyra ehtoko,” kary totase oya xine.

³⁴ Yrome ywy ynara äko ase oya xine, Ritonõpo onesehtopyra ehtoko oenenekõme. Kapu onykohmara ehtoko roropa oenenekõme Ritonõpo esaryme exiryke.

³⁵ Nono onyripyra ehtoko roropa oenenekõme Ritonõpo pupuru esaryme exiryke. Jerusarõ onesehtopyra ehtoko roropa oenenekõme tuisa konõto esaryme exiryke.

³⁶ Oupuhpyrykõ onyripyra ehtoko roropa oenenekõme oupuhpyrykõ ty-orõmary waro pyra oexirykõke. Oõsetykõ karimutume ahtao xinukutume tyriry waro pyra matose. Xinukutume ahtao karimutume tyriry waro pyra roropa matose.

³⁷ Naeroro: “ÿ” kahtoko rokene. “Arypyra,” kahtoko roropa. Mõpyra morohne tymotyëkase oya xine ahtao ryhtõko matose. Ajoajohpe exiko matose joroko tamuru omi poe.

Emõpopyra exiry poko
(*Ruka 6.29-30*)

³⁸ — Ynara totase oya xine pakatokõ omihpyry: “Imepõ tonukase oya xine ahtao oenukatorõko roropa mã toto emetakame. Morararo, imepõ zery tytahkase oya xine ahtao ozerykõ roropa oõko toh mana,” me totase oya xine.

³⁹ Yrome ynara äko ase oya xine, tyryhmase awahtao xine, oryhmahpõkõ onyryhmara ehtoko, onemetakõmara ehtoko. Oõpatapihmorykohta osõpatapihmopotoko rokene osetatoro.

⁴⁰ Mame imepõ ometõkõ apoiry se ahtao ometõkõ kurõ ekarotoko eya.

⁴¹ Morarame soutatu ynara karyhtao oya xine: “Sõ ipuimako morotona kuakorehmako,” karyhtao oya xine, mokyro akorehmatoko itamurumehxo.

⁴² Mame imepõny a ynara karyhtao oya xine okyryrykõ poko: “Sõ se ase,” karyhtao oya xine ekarotoko eya. Mame imepõny a: “Sõ se ywy axõtao rokene,” karyhtao oya xine, ekarotoko roropa eya.

*Nupunato kuepekōkara enery poko kyya xine
(Ruka 6.27-28,32-36)*

⁴³ – Ynara kary roropa totase oya xine pakatokō omihpyryme: “Oekyrykō pyno ehtoko. Yrome oekyrykō kara pyno hkopyra ehtoko,” katopōpyry totase oya xine.

⁴⁴ Yrome ywy ynara āko ase oya xine, oekyrykō kara pyno roropa ehtoko. Oryhmarykohtao eya xine oturutoko toto poko Ritonōpo a,

⁴⁵ Omy kapuaō poenōme oehtohkōme. Ynara exiryke, xixime tyrīko Ritonōpo mana iirypyrymākō pona, kurākō pona roropa, enara. Morararo konopo enehpōko Ritonōpo mana kurākō pona, iirypyrymākō pona roropa, enara.

⁴⁶ Oekyrykō pyno rokē awahtao xine oty kara Ritonōpo mana. Moro pokoino oepehmara xine Ritonōpo mana kurā ke. Iirypyrymākō morararo, tyekyrykō pyno toh mana. Oepekōkara pyno ehtoko roropa.

⁴⁷ Mame oekyrykō rokē omiroryhtao oya xine oepekō maro, otāto kure Ritonōpo rīko matou morara awahtao xine? Ritonōpo waro pyra exiketō morararo, tyekyrykō maro kure oturūko toh mana.

⁴⁸ – Omykō kapuaō kure nymyry mana. Imehnō pyno mana. Morara exiryke, ipoenōme oexirykōke, isā ehtoko, imehnō pyno ehtoko, tykase Jezu typoetory tomo a.

6

Imehnō akorehmary poko kyya xine

¹ – Ritonōpo eahmaryhtao oya xine imehnō rānao rokē pyra eahmatoko. Imehnō neneryme rokē Ritonōpo eahmaryhtao oya xine otarame, “Kure mase,” āko oenenanōkō mā repe. Yrome tynekarory kurā onekaropyra Ritonōpo oya xine mana. “Pake topehmase sā matose ahno tomo a,” āko Ritonōpo oya xine mana.

² – Morara exiryke tymōkomokākara akorehmaryhtao oya xine tokare pyra sā rokē akorehmatoko toto. Ajohpākō sā pyra ehtoko. Ajohpākō tymōkomokākara akorehmāko tonesēme rokē mā toto, oximōtoh tao roropa imehnō zuromatohme tyya xine repe. “To! Kure mase,” kary etary se toexirykōke imehnomo a morara āko mā toto. Etatoko pahne, mokaro kure exiry topehmase pake. Onepehmazomopyra kurā ke Ritonōpo ekurehnōko mana.

³ Imehnō akorehmaryhtao oya xine tokare pyra akorehmatoko toto.

⁴ Mame zuaro pyra imehnō mana. Yrome Omykō kapuaō oenetyryko mana. Imeīpo kurā ke oepehmatorīko mana, tykase Jezu eya xine.

*Ritonōpo maro kuotururukomo
(Ruka 11.2-4)*

⁵ – Mame Ritonōpo maro otururukohtao ajohpākō sā pyra ehtoko. Xikihme owōnōko mokaro mana, oximōmākō rānao, jarao roropa osema tao tōturutohkōme Ritonōpo maro repe. Etatoko pahne, mokaro pake topehmase sā mā toto.

⁶ Mame Ritonōpo maro otururukō se awahtao xine ynara rokē ehtoko. Oesaka xine omōtoko, nyhtoh taka. Apurutoko roropa, oturutohkōme Omykō kapuaō maro. Ritonōpo onenepyra matose repe, yrome oenetyryko ynororo mana. Mame kurākō ekarōko oya xine mana, kure oenetyrykōke toiroro awahtao xine.

⁷ – Morarame otururukohtao Ritonōpo maro otomose oturupyra ehtoko. Ritonōpo waro pyra exiketō sā pyra ehtoko. Mokaro ynara āko: “Otarāme otomose kuotururukohtao kuetatoryko Ritonōpo mana,” āko toh mā repe.

⁸ Naeroro mokaro sã pyra ehtoko. Ritonõpo omykõme exiryke emero zuaro mana. Ise oehtohkõ waro roropa mana onekaropopyra ro awahtao xine.

⁹ Imaro õtururukohtao, ynara kahtoko eya:
“Papa Kapuaono, kure oriry se ynanase.

¹⁰ Emero oenetuputyry se ynanase.

Yna akorehmako sero nono po,
õmipona yna ehtohme ipunaka,
õmipona kapuaõkõ ehtoh samo.

¹¹ Seroae yna zoty ekaroko yna a.

¹² Yna rypyry roropa ikorokako Papa,
yna ryhmahpõkõ rypyry korokapory sã yna a.

¹³ Yna ewomako, iirypyryme yna onyripyra joroko tamuru ehtohme,”
kahtoko Ritonõpo a.

¹⁴ — Ynara exiryke, popyra orirykohtao imehnomo a, yrome mokaro rypyry korokaporyhtao oya xine Ritonõpo a, oorypyrykõ roropa korokãko Ritonõpo mana.

¹⁵ Yrome imehnõ rypyry korokapory se pyra awahtao xine, oorypyrykõ onykorokara ekurehnõko Omykõ kapuaõ mana.

Amotyryae rokẽ kuotukurukomo Ritonõpo poko kuehtohkõme

¹⁶ — Mame Ritonõpo maro õtururukohtao yronomyryme otuhpyra ehtoko aporo. Osekãtopyra roropa ehtoko otuhpyra oexirykõ poko. Ajohpe emynyh-maketõ sã pyra ehtoko. Otuhpyra mã toto Ritonõpo maro tõturutohkõme repe imehnõ neneryme rokene, otuhpyra toexirykõ waro imehnõ ehtohme. Etatoko pahne, pake topehmase sã mokaro, imehnomo a enetopõpyry ke rokene.

¹⁷ Yrome otuhpyra awahtao xine osẽkurikatoko ro. Oũsetykõ ekurinatoko ro.

¹⁸ Morara awahtao xine imehnõ oenetupuhpyra xine mana otuhpyra oexirykõ poko. Omykõ rokẽ zuaro mana. Onenepyra matose repe, yrome ynororo oenetoryko mana. Morarame emero eneryke tyya kurãkõ ekarõko oya xine mana tãkye oehtohkõme.

Tymõkomokã sã kuehtohkõme kapu ao

(Ruka 12.33-34)

¹⁹ — Ritonõpo nekarory kurã se ehtoko. Seronono po tuhke tineru tõkehko anãnonohpyra ehtoko. Tanonohse oya xine ahtao ryhtãko mana ahkyryxitãko. Nuko tõkehko roropa iiryhmãko mana. Omato roropa ematonanohnõko mana.

²⁰ Kurehxo Ritonõpo a omõkomorykõ kurãkapory oya xine kapu aka. Moero mã omõkomorykõ mã ahkyryxitara. Moroto nuko onenahpyra mana. Omato roropa onematonanohpyra mana moero ahtao.

²¹ Senohne poko omõkomorykõ poko rokẽ õsenetuputyrykohtao taro se rokẽ exiko matose. Yrome kure Ritonõpo maro ehtoh poko õsenetuputyrykohtao myaro oytorykõ se exiko matose.

Saereme sã ehtoh poko kukurohtao xine

(Ruka 11.34-36)

²² — Kuokokõ ezurume sã kuenurukõ mana. Kure oenurukõ ahtao, saereme osenuhmãko matose. Zae ehtoh poko õsenetuputyrykohtao saerehkane ao sã matose.

²³ Yrome oenurukõ popyra toehse ahtao osenuhmara exiko matose. Xinukutume sã oya xine exiko mana. Moro saaro oorypyrykõ poko openetarykohtao xinukutume sã exiko okurohtao xine mana. Kurãkõ enetupuhnõko matose popyra. Popỹ enetupuhnõko matose kure samo. Enara.

*Tosēke kuehtohkō poko, Ritonōpo ke rokene
(Ruka 16.13; 12.22-31)*

²⁴ – Asakoro tosēke exiry tupime mana. Ynara exiryke toirō pyno awahtao xine imepỹ se hkopyra exīko matose mokyro pokoino. Mokyro maro oerokurukōke imepỹ maro oerokurukō se pyra roropa exīko matose. Morararo Ritonōpo poetoryme awahtao xine tyorō onyripyra matose oesēkōme, Ritonōpo poetoryme oexirykōke.

²⁵ – Morara exiryke ynara āko ase oya xine, torētyke pyra ehtoko aryppya oehtohkō poko, ōtykō se oehtohkō poko roropa ōkurukō se oehtohkō poko roropa, enara. Ometỹkō poko roropa torētyke pyra ehtoko. Ritonōpo poe taro matose sero nono po. Ōtykō motye kuhse matose Ritonōpo a. Ometỹkō motye kuhse roropa ōkokō mana eya.

²⁶ Etatoko pahne, torō tō ytoytōko rokene. Tỹkyryrykō anarykara toto. Tynapyrykō onēmara roropa mā toto ě aka ikurākatohme. Omykō kapuaō toto pyno mana. Yrome torō tō motye kuhse opyno xine Ritonōpo mana.

²⁷ Torētyke awahtao xine oorikyrykō poko, orihnōko ro matose. Oorikyrykō se pyra matose repe, yrome orihnōko ro matose. Naeroro oty katohme pyra mā torētyke exino.

²⁸ – Kamisa poko torētyke pyra ehtoko roropa. Onahpoty ekuru enetoko. Erohpyra onahpoty ekuru mana kamisa riry poko, tupō riry poko, enara.

²⁹ Yrome kure potu mā ekuru, Saromāo zuponỹpyry kurā motye kuhse kure ona ekuru mana.

³⁰ Ritonōpo ona Rihpō mokyro. Axī onahpoty ahtanohpōko mana, ahtanohpory se tahtao. Yrome axī orihnōko ropa mana onahpoty. Axī roropa enahnōko mana apoto ke tyahkase ahtao. Morararo oupōkō riry tupime pyra Ritonōpo a. Onahpoty pyno toexiry motye opyno xine toexiryke pitiko rokē tonetuputyryhtao ro oya xine.

³¹ Morara exiryke torētyke pyra ehtoko. Ynara kara ehtoko: “Onokyhxo keh joh ekarōko nae?” kara ehtoko. “Onokyhxo keh johme nae?” kara roropa ehtoko. “Onokyhxo keh jokuru enehnōko roropa nahe?” kara ehtoko. “Ōty ke roropa ymetỹ epekahnōko hano?” kara roropa ehtoko. Oserētykyro pyra ehtoko morohne poko. Tuenikaro rokē ehtoko.

³² Otytyko poko penetāko Ritonōpo waro pyra exiketō roropa mana. Yrome Ritonōpo awaro xine mana. Omise oexirykō waro mana.

³³ Morara exiryke osemazuhme Ritonōpo poko openetatoko oesēkōme aehtohme, aomipona oehtohkōme roropa yronymyryme, morara se Ritonōpo exiryke. Mame senohne emero ekarōko oya xine mana.

³⁴ Morara exiryke, torētyke pyra ehtoko. “Otara exīko nae kokoro?” kara ehtoko. Ritonōpo opynanohtorỹko mana kokoro rokene. Naeroro oehtohkō onymotyēkara ehtoko. Torētyke pyra ehtoko. Enara.

7

*Imehnō onekaropyra ehtoko popyra
(Ruka 6.37-38,41-42)*

¹ – Imehnō onykerekeremara ehtoko okerekeremara xine roropa Ritonōpo ehtohme.

² Ynara exiryke imehnō pokōnopyryhtao oya xine, opokōnohtorỹko roropa Ritonōpo mana, imehnō pokōnopyry sā oya xine. Kure imehnō riryhtao oya xine, kure oritorỹko roropa Ritonōpo mana. Yrome popyra toto riryhtao oya xine, popyra oritorỹko roropa Ritonōpo mana.

³ Otarāme imepỹ mã iirypyryme pitiko rokẽ repe. Wewe akumuru pitiko enuru ao exikety sã mana. Yrome oorypyrykõ pitiko rokẽ pyra mana, wewe konõto onu ao exikety sã mana. Morara awahtao xine imehnõ rypyry enẽko rokẽ matose. Yrome oorypyrykõ onenepyra amarokomo.

⁴ Imehnõ kerekeremaryhtao oya xine otarame ynara āko matose eya xine: “Wewe akumuru pitiko moro oenuru ao. Ouxi,” āko matose repe. Yrome oenurukõ ao roropa wewe konõto exiry waro pyra matose.

⁵ Onekunohto rokẽ matose. Osemazuhme aporo wewe konõto toutoko oenurukõ ae. Moromeĩpo kure osenuhmãko matose. Imepỹ enuru ae wewe akumuru oũko ropa matose kure õsenuhmarykõke. Moro saaro osemazuhme oorypyrykõ irumekatokoko. Moromeĩpo kurehxo imehnõ akorehmãko matose, iirypyrykõ rumekapory pokoko. Enara.

⁶ – Ritonõpo nekarohpyry kurã onekaropyra ehtoko etary se pyra exiketomo a. Kaikuxi sã rokẽ mã toto. Naeroro eya xine onekaropyra ehtoko ozehno xine toto exiryino, oryhmarykõino roropa eya xine. Poinokoimo sã roropa mã toto. Kasuru kurã onekaropyra sytatose poinokoimo a. Tokarose eya xine ahtao onenahpyra mã toto itütũmãko rokẽ mã toto. Morararo Ritonõpo omiry ekaroryhtao ise pyra exiketomo a ahnikatohme rokẽ mã apoĩko toto. Naeroro ise pyra exiketomo a otuhparo pyra ehtoko toiparo rokẽ ākĩtarykõino.

Ekaropotoko, zupitoko, ikohmatoko
(Ruka 11.9-13)

⁷ – Oturukehpyra ehtoko Ritonõpo a. Ekaropotoko eya. Mame onekaropohpyrykõ ekarõko mã oya xine. Axĩ pyra onekaropohpyrykõ ekaroryhtao penekehpyra ehtoko. Otyro zupine sã oturukehpyra ehtoko. Moromeĩpo kurãkõ ekarõko Ritonõpo mã oya xine. Etapuruhmakapone sã ehtoko. Moromeĩpo etapuruhmakãko mana.

⁸ Ynara exiryke kurãkõ ekaroporyhtao Ritonõpo a ekarõko oya xine mana. Ise oehtohkõ zupiryhtao oya xine ekarõko oya xine mana. Āpuruhpyry etapuruhmakaporyhtao oya xine etapuruhmakãko roropa mana.

⁹ Typoenõkamo, etatoko pahne. Opoenõkomo a: “Wyi se ase,” karyhtao oya xine topu onekaropyra matose eya xine.

¹⁰ “Papa, omise ase,” karyhtao oya xine, okoi onekaropyra matose eya xine.

¹¹ Iirypyryme matose repe, yrome kurãkõ ekarory waro matose opoenõkomo a. Kure kuhse mã Papa Kapuaono. Naeroro otyro kurã ekarõko oya xine mana ekaroporyhtao eya.

¹² – Imehnomo a kure orirykõ se matose. Naeroro imehnõ roropa kure tyritoko kure orirykõ se oehtohkõ samo. Morara awahtao xine Moeze omihpyry omipona roropa matose. Ritonõpo poe urutõ kõ omihpyry omipona roropa matose.

Omõtoh pitiko
(Ruka 13.24)

¹³ – Asakoro osema sã kuosenetupuhtohkõ mana. Ritonõpo omipona ehtoh osema pitiko ae ytotoh sã mana, tupimã ae ytotoh samo. Yrome moro ae rokẽ ytotohko. Ynara exiryke Ritonõpo osenetuputyry ae pyra awahtao xine tyoro ae ytoketõ sã matose, zumo ae ytoketõ samo. Moro ae ytoketõ mã etuarimaketõ esaka ytõko. Tuhke roropa moro ae ytoketõ mana.

¹⁴ Yrome zumõkara ae ytoketõ orihpỹme exĩko mã toto. Tuhke hkopyra moro ae ytoketõ mana.

*Epery zoko kure ehtoh waro sytatose epery eneryke kyya xine
(Ruka 6.43-44)*

¹⁵ — Tomeseke ehtoko ajoajohpākō poko. Oenekunopyrykō se mā toto Ritonōpo esaka omōpyra oehtohkōme.

“Urutōme ase Ritonōpo poe,” āko toh mā repe. Yrome ajohpe rokē mā toto. Toto eneryke kaneru sã kure toto ekarōko matose repe. Yrome ikurohtao xine kaikuxi tamuru sã imehnō ryhmary se mā toto. Imehnō mōkomory apoiry se roropa mā toto.

¹⁶ Ajohpe toto exiry waro exīko matose toto nyryry eneryke oya xine. Otyro sã mā toto. Omoxino zoko uwame eperytara mana, morararo ātaryka zoko mā fikume eperytara mana. Toperyme rokē eperytāko mana.

¹⁷ Kure otyro zoko ahtao kure eperytāko mana. Māpyra popyra zoko ahtao, popyra eperytāko roropa mana.

¹⁸ Otyro zoko kure ahtao popỹ ke eperytara mana. Morararo otyro zoko popyra ahtao kurã ke eperytara mana.

¹⁹ Mame otyro zoko popyra ahtao akohnōko mā toto popyra eperytaryke. Apoto htaka ipahnōko mā toto.

²⁰ Morohne saaro mā ajohpe exiketomo. Ajohpe toto exiry waro exīko matose toto rypyry eneryke oya xine.

*“Awaro xine exipitopyra ase,” kary poko
(Ruka 13.25-27)*

²¹ — “Jesēme mase Jezu,” kananō mā ypoetoryme exīko Papa Kapuaō omipona toto ahtao. Yrome: “Yna esēme mase, yna esēme mase,” kananō mā ypoetoryme pyra mā toto Papa Kapuaō omipona pyra toto ahtao. Ritonōpo esaka ytopyra aomipona pyra exiketō mana.

²² Mame sero nono pōkō apiakatoh toehse ahtao tuhke ynara āko ya mā toto: “Tamuxi Jezu, ōmiry omi poe Ritonōpo omiry ynanekaroase imehnomo a. Ōmiry omi poe roropa joroko tō ynanutūtanohpoase imehnō ae. Kurākōkara ynanukurākase roropa ōmiry omi poe,” āko toh mā repe ya.

²³ Mame ynara āko ase eya xine: “Awaro xine pyra ase ipunaka. Ytotoko taroino. Oorypyrykō poko rokē matose,” āko ase eya xine.

*Tapyi rihpōkō asakoro mana
(Ruka 6.47-49)*

²⁴ — Morara exiryke jomiry etaryhtao oya xine, jomipona awahtao xine roropa, tuaro exīko matose. Imepỹ tuaro exikety sã matose. Tuarō exikety a tytapyĩ tamose tūporē po.

²⁵ Mame konopo toehse itamurume. Tuna tukumase. Mame tyryrykane konōto tooehse, jamihme tapyi pokona tooehse. Yrome tapyi onemara, kure tyrise exiryke tūporē po.

²⁶ — Yrome jomiry etananō jomipona pyra toehse ahtao tuenikaro sã exīko toh mana. Imepỹ tuaro pyra exikety sã roropa exīko toh mana. Tytapyĩ tyrise eya isawã po repe.

²⁷ Mame konopo tooehse itamurume. Tuna tukumase roropa. Mame itapyĩ tomase tyryrykane a nakuaka. Tuna a tarose tapyi, tykase Jezu eya xine.

Orēpyra Jezu ehtopōpyry

²⁸ Morarame tōturukhese Jezu ahtao tōsenuruhkase toto tamorepatopōpyrykō poko Jezu a.

²⁹ Moeze omihpyry poko amorepatōkō sã pyra Jezu namorepatoh kynexine, tuaro toexiryke.

8

*Ipū imotahpyry kurākatopōpyry Jezu a
(Maku 1.40-45; Ruka 5.12-16)*

¹ Morarame Jezu tyhtose ropa ypy poe. Mame imoihmākō toytose imaro.

² Mame imepỹ toytose tupū motaryke eya. Tosekumuru po typorohse Jezu ěpataka. Ynara tykase eya:

– Jukurākary se awahtao jukurākary waro mase, tykase eya.

³ Mame tomary ke Jezu a tapose.

– Ÿ, okurākary se ropa ase. Kure exiko ropa, tykase eya. Mame axĩ mokyro pū totyhse ropa.

⁴ Mame ynara tykase Jezu eya:

– Etako ke, topoh rokē ytoko aporo Ritonōpo maro oturukety a. Osekātopyra exiko aporo. Eya rokē osenepota. Moromeĩpo Moeze omihpyry omi poe onekarory ekarota eya jahkatohme, okurākatopōpyry ropa waro imehnō ehtohme, tykase Jezu eya.

*Sajĕtu poeotyry kurākatopōpyry ropa Jezu a
(Ruka 7.1-10)*

⁵ Morarame Jezu toytose Kapanau pona. Eporehkasasaka tahtao tōseporyste toto romano maro, sajĕtumā maro. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Kuakorehmako, ajohpāme samo.

⁶ Ypoeotyry kure pyra ipunaka mana, ytapyĩ taono. Ytoytopyra toehse ynororo. Tohrame rokē mana. Takarah āko mana itamurume, tykase ynororo Jezu a.

⁷ – Ÿ, tykase Jezu. – Ytōko ase amaro atapyĩ taka ikurākase, tykase eya.

⁸ Yrome ynara tykase ynororo Jezu a:

– Arypyra, kure mase. Popyra rokē ase. Typatakĕme pyra roropa ase. Ytopyra exiko ytapyĩ taka. Ōmiry ke rokē ypoeotyry kurākary waro mase.

⁹ Ywy roropa tosĕke ase, Kapitāo tomo. Typoetoke roropa ase, soutatu tomo. “Ytoko,” karyhtao ya soutatu tomo a, ytōko mā toto. Mame imepyny a: “Osehko,” karyhtao ya oehnōko mana. Ypoeotyry a roropa: “Senohne tyriko,” karyhtao ya, tyripohpyry rĩko mā toto. Moro saaro mase. Ōmiry ke kurākōkara kurākary ropa waro mase, tykase ynororo Jezu a.

¹⁰ – To! tykase Jezu morara kary etaryke tyya. Mame ynara tykase Jezu imoihmākomo a:

– Etatoko pahne, mose juteu kara. Yrome jenetupuhnōko nase yronymyryme. Ipanō onenepitopyra ywy taro juteu tō rānao.

¹¹ Etatoko pahne, tuhkākō mā oehnōko xixi tūtatoh wino, xixi omōtoh wino roropa Ritonōpo esaka. Aparāo tō maro otuhnōko mā toto, Izake maro, Jako maro, enara.

¹² Yrome tuhkākō toahmase roropa repe. Yrome omōpyra mā toto Ritonōpo esaka. Xinukutumao exĩko mā toto tomase toexirykōke. Moro ao xitāko mā toto, atasamāko. Kui kui āko mā toto tātasarame.

¹³ Mame ynara tykase Jezu sajĕtu a:

– Ytoko ropa atapyĩ taka. Tonetupuhse oya jexiryke opoeotyry nekurāka ropa.

Mame toytose ropa ynororo tytapyĩ taka. Mame typoeotyry tonese eya. Pake toekurākase ropa kynexine Jezu omi poe.

*Kurākōkara kurākatopōpyry ropa Jezu a
(Maku 1.29-34; Ruka 4.38-41)*

¹⁴ Morarame Jezu toytose ropa Peturu tapyĩ taka. Moroto Peturu merenoty tonese Jezu a kure pyra. Oxirohnōko kynexine, tohrame.

¹⁵ Mame tomary ke mokyro tapose Jezu a. Axĩ kynoxirohkehne ynororo. Mame kynowõne ropa tonahsẽ ritohme, Jezu napyry ritohme.

¹⁶ Morarame kokonie pukuro jorokohpã kõ tonehse tuhke imehnomo a, Jezu a. Mame tõmiry ke joroko tõ tutũtanohpose ropa eya mokaro ae. Kurãkõkara, tukurãkase ropa eya porehme.

¹⁷ Morohne tyrise Jezu a pake urutõ omihpyry ae ro, Izaja omihpyry ae ro. Ynara tymerose Izaja a pake: “Tamoreme kure pyra kuehtohkõ kurãkãko mana. Tamoreme kukurãkatorỹko roropa mana,” tykase pake Izaja Ritonõpo nymenekahpyry poko. Morara katopõpyry ae ro kurãkõkara tukurãkase ropa Jezu a.

*Jezu maro toexiry se aehtyamo
(Ruka 9.57-62)*

¹⁸ Mame imoihmãkõ eneryke tyya, ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Ehmaropa ikuhpo mõpozakoxi, tykase.

¹⁹ Mame Moeze omihpyry poko imehnõ amorepane tooehse Jezu a oturuse. Ynara tykase ynororo:

– Jytory se ase amaro emero rokẽ pata pona, atamorepary se jexiryke. Orumekary se pyra roropa ase jũme, tykase ynororo.

²⁰ Yrome ynara tykase Jezu eya:

– Oetuarimary zuno pyra hma ymahro? Onokyro tõ tosake mana. Torõ tõ roropa, tosake toh mana. Yrome Kapu ae Ayhtohpyry tytapyike pyra mana, tosake pyra taro, tykase Jezu eya.

²¹ Imepỹ Jezu maro atamorepakety kynexine. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Ajohpãme sã ytoxi aporo papa tapyĩ taka. Tamuhpõme toehse mã ynororo. Mame toorihse ynororo ahtao oehnõko ropa ase, tonẽse ahtao roropa amaro jytotohme, tykase ynororo Jezu a.

²² Yrome ynara tykase Jezu eya:

– Toipe orihnõko exino mana. Mame toorihse ahtao imehnõ zonẽnõko mana epõpyry tomo. Yrome omoro rokẽ eropa ymaro, tykase Jezu eya.

*Tyryrykane mynyhpãkatopõpyry poko Jezu a
(Maku 4.35-41; Ruka 8.22-25)*

²³ Morarame Jezu tõtyrise kanawa aka, ipoetory tõ roropa tõtyrise imaro.

²⁴ Mame okynã pyra tyryrykane konõto tooehse itamurume, ikuhpo akuo-tyryhtao eya xine, poh tykase roropa itamurume kanawa pona. Yrome Jezu nyhnõko kynexine kanawa ao.

²⁵ Axĩ ipoetory tõ toytose eya, tõpakase ynororo eya xine:

– Jezu, yna ipynanohko! Nerỹko sytatose! tykase toto.

²⁶ – Oty katoh oserehnõko matou? Jenetupuhpyra ro hmatou? tykase eya xine Jezu. Mame towõse ynororo. Ynara tykase tyryrykane a, pohkane a roropa:

– Omynyhpãko, tyryry kara exiko, tykase. Mame axĩ tyryry kara toehse. Pohkara roropa toehse. Mynytyme konõto rokẽ toehse.

²⁷ Mame imarõkõ tõsenuruhkase:

– To! Imehxo mose nase. Tyryrykane aomipona nymynyhpãno. Pohkane roropa nymynyhpãno aomi poe, tykase toto.

*Jorokohpã kõ kurãkatopõpyry poko Jezu a
(Maku 5.1-20; Ruka 8.26-39)*

²⁸ Morarame tuna ehpiokoxi Jezu toeporehkase, ikuhpo ehpiokoxi. Moroto Katara põkõ esary kynexine. Mame okepy esary poe asakoro jorokohpã kõ

toytose Jezu a. Zehnotokō kynexine. Mokaro eneryke tyya xine, imehnō tōserehse. Ytopyra toehse toto moro esemary ae.

²⁹ Mame kui tykase toto jorokohpā komo Jezu eneryke tyya xine.

– Oty kase moehno Ritonōpo mūkuru? Yna htomase moehno? Atapiakatoh po pyra ro nase, tykase toto Jezu a.

³⁰ Mame moe pyra poinokoimo tō kynexine. Tuhke toh kynexine otuhnōko.

³¹ Ynara tykase joroko tō Jezu a:

– Yna aroporyhtao oya, poinokoimo aka yna aropoko, tykase toto Jezu a.

³² Mame:

– Ytotoko, tykase Jezu eya xine. Morara exiryke toytose toto ahno ae poinokoimo aka. Mame poinokoimo tō axī toytose ypy poe ikuhpo kuaka. Moro kuaka tyneryse toto.

³³ Mame poinokoimo erasēpyā toytose pata pona tururume. Moroto tōturuse toto imehnō netaryme. Tynenehpyrykō tokarose imoihmākomo a. Ahno ae joroko tō tūtatopōpyry poko turuse toto.

³⁴ Morara exiryke pata pōkō tuhke toytose Jezu enese. Mame Jezu tonese tyya xine ahtao:

– Ytoko ropa taroino yna esae ajohpāme samo, tykase toto eya.

9

Pakaihkapỹ kurākatopōpyry Jezu a (Maku 2.1-12; Ruka 5.17-26)

¹ Mame Jezu tōtyrise ropa kanawa aka. Mame ikuhpo takuohse ropa, tosaka toytose ropa, pata pona.

² Mame pakaihkapỹ tonehse imehnomo a etueh tapoe. Jezu jamitunuru waro toexirykōke, Ritonōpo mūkurume Jezu tonetupuhse tyya xine exiryke kurākara tarose eya xine. Mame toto a tonetuputyry eneryke tyya, ynara tykase Jezu ytoytopyny a:

– Enaromyra exiko aimo. Oorypyry korokāko ropa ase, tykase Jezu eya.

³ Mame morara kary etaryke tyya xine ynara tykase Moeze nymerohpyry poko amorepatōkomo:

– Mose zae pyra mana, Ritonōpo poenohnōko rokē mana, tykase toto Jezu poko.

⁴ Yrome mokaro a typoihtory waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ynororo:

– Juaro pyra oexirykōke ykerekere māko matose okurohtao xine.

⁵ Ynara kary mā tupime pyra Ritonōpo a, yrome oya xine tupime mana: “Aimo, oorypyry korokāko ase,” kary tupime oya xine mana, ynara kary roropa: “Owōko ropa ytoytoko,” kary. Morara kary tupime oya xine mana ahnome rokē oexirykōke.

⁶ Yrome ya asakoro ro tupime pyra mana Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke. Iiryrymākō rypyry korokary waro ase. Naeroro yjamitunuru enepōko ase oya xine. Mose kurākāko ropa ase onenerykōme iiryryry korokary waro jexiry waro oehtokōme, tykase Jezu eya xine. Mame ynara tykase ynororo ytoytopyny a:

– Owōko ropa. Awāty anỹko. Ytoko ropa atapyĩ taka, tykase Jezu ytoytopynỹpo a.

⁷ Mame mokyro towōse ropa axiny. Toytose ropa ynororo tytapyĩ taka kure toehse ropa toexiryke.

⁸ Mame moro eneryke tyya xine tōserehse toto.

– To! Kure mase Ritonōpo, ajamitunuru tokarose oya exiryke ahno a. Morara exiryke kurākara tukurākase ropa eya, tykase toto Jezu poko.

*Mateu eahmatopõpyry Jezu a tymaro aytotohme
(Maku 2.13-17; Ruka 5.27-32)*

⁹ Morotoino Jezu toytose ropa. Mame toytose tahtao Mateu tonese eya. Kohrame ynororo kowenu tineru apoitoh tao. Erohketu kynexine kowenu poetoryme. Tineru apoine kynexine imehnõ wino, ekarotohme kowenu a, kowenu tinerũme.

– Ymaro eropa, tykase Jezu eya.

Mame axĩ towõse Mateu. Jezu maro toytose.

¹⁰ Mame toytose Jezu Mateu tapyĩ taka otuhse. Moroto tuhke Mateu epe tõ kynexine, kowenu tinerũ apoinanomo. Tuhke iirypyrymãkõ roropa toytose Jezu a. Moroto ynororo kynexine otuhnõko typoetory tõ maro meza po.

¹¹ Mame iirypyrymãkõ maro Jezu eneryke tyya xine ynara tykase parixeu tõ Jezu poetory tomo a:

– Oty katoh oesẽkõ otuhnõko nah iirypyrymãkõ mahro, kowenu tinerũ poko erohketõ mahro? tykase toto, tõturupose Jezu poetory tomo a.

¹² Mame toto omiry totase tyya ahtao toto ezuhne Jezu. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Kure awahtao xine opi warõ se pyra matose. Yrome kure pyra awahtao xine ise matose.

¹³ Ritonõpo omiry poko otuarõtato. Ynara ãko Ritonõpo omiry: “Onekarorykõ ya kure repe, kaneru tõkehko. Yrome imehnõ pyno oexirykõ se nymyry ase,” ãko Ritonõpo omiry. Moro enetuputyryhtao oya xine, joehtopõpyry poko enetupuhnõko roropa matose. Kapu ae tyhtose ywy. Kure exiketõ poko hkopyra ase. Yrome iirypyryme exiketõ pyno ehse oepyase, Ritonõpo poetoryme toto ehtohme, tykase Jezu parixeu tomo a.

*Amotyryae rokẽ otuhtoh poko
(Maku 2.18-22; Ruka 5.33-39)*

¹⁴ Mame João poetory toytose Jezu a oturupose. João kynexine ahno ãpurihkane. Mame ynara tykase ipoetory tõ Jezu a:

– Oty katoh oipoetory tõ otuhnõko kokoro rokẽ nae? Yna reh amotyryae rokẽ otuhnõko ynanase Ritonõpo maro yna otururuke. Morararo parixeu tõ amotyryae rokẽ otuhnõko mã toto kokoro rokẽ pyra, tykase João poetory tomo.

¹⁵ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Amotyryae rokẽ otuhnõko matose oemynnyhmarykõke. Yrome ypoetory tõ ymaro toexirykõke emynnyhmaro mã toto, tãkye rokẽ toexirykõke. Toorihse jahtao rokẽ emynnyhmãko ypoetory tõ mana. Amotyryae rokẽ roropa mã otuhnõko toto toemynnyhmarykõke, toorihse jexiryke, tykase Jezu eya xine.

¹⁶ – Upo pakato toexihkase ahtao kamisa kasenato ke pyra ipanõ ke rokẽ ixixĩnõko ropa sytatose. Kamisa kasenato ke typitahmase ahtao exihkãko ropa mana itamurumehxo. (Moro saaro atamurukõ omihpyry maro jomiry toximase oya xine ahtao popyra mana. Atae pyra mã jomiry atamurukõ omihpyry maro.)

¹⁷ Morararo eukuru ãme okyno pihpyry tyrise ahtao. Mame eukuru tyrisenã onyripyra sytatose pakato ãtyppyry aka. Pakato ãtyppyry aka tyrise eukuru kasenato ahtao ehmõko mana pakato ãtyppyryme exiryke. Mame eukuru ekuãnõko mana atahnikãko. Eukuru ã roropa atahnikãko. Mãpyra eukuru ã tyrisenã aka eukuru tyrisenã tyrise ahtao atahnikara mana asakoro ro eukuru, eny, enara. (Moro saaro ynekarohpyry ãme matose tyrisenã sã toehse oexirykõke,) tykase Jezu eya xine.

*Jairu ytotoptõpyry Jezu a; Jezu zupõ apotopõpyry nohpo a
(Maku 5.21-43; Ruka 8.40-56)*

18 Morara karyhtao ro orutua toytose eya juteu tō tamuxiry. Typorohse ynororo Jezu ěpataka tosekumuru po. Ynara tykase eya:

– Jĕxiry reh norihno seromaroro. Morara exiryke eropa ymaro ikurākatohme ropa oya, ěsemākapotohme ropa, tykase Jezu a ynororo.

19 Morarame Jezu toytose imaro. Ipoetory tō roropa toytose.

20 Moroto imoihmākō maro imepỹ nohpo kynexine kurākara. 12me jeimamyry taropose eya kure pyra toexiry poko, munume rokĕ ynororo. Mame kýtone ynororo Jezu mykapo. Zupō ehpiry rokĕ tytemuhmase eya.

21 Ynara tykase ynororo tukurohtao: “Zupō rokĕ tytemuhmase ya ahtao ekurākāko ropa ase,” tykase ynororo tukurohtao kurākara.

22 Mame zupō tytemuhmase eya rahkene. Mame Jezu kynosenuhmane tỹkakoxi, tupō tytemuhmase exiryke. Ynara tykase ynororo:

– Enaromyra exiko kuku. Tonetupuhse oya jexiryke tukurākase ropa mase, tykase Jezu eya. Axĩ toekurākase ropa ynororo. Kure toehse ropa.

23 Morarame Jezu toytose juteu tō tamuxiry tapyĩ taka. Moroto tuhke ahno tonese eya, rue etonanomo te, xitaketō roropa tonese eya, enara.

24 Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Otūtatoko taroino emero porehme. Mose orihpyra mana, nyhnōko rokene, tykase.

Yrome typoihtopitose eya xine.

25 Mame tutūtase ropa toto emero porehme. Mame toto esahpokoxi Jezu kynomōne aorikyhpyry anỹse ropa emary poko. Mame tōsemāse ropa rahkene.

26 Morarame mokyro ěsemākapotopōpyry ropa tokātose eya xine.

Tonurākara kurākatopōpyry ropa poko Jezu a

27 Morotoino Jezu kýtone ropa. Aytoryhtao tokahmase tonurākara a. Asakoro kynexine tonurākara. Mokaro a Jezu tokahmase. Ynara tykase toto:

– Tawi parỹpyry mase. Yna pyno exiko Tawi parỹpyry, tykase toto opore.

28 Mame tapyi taka Jezu tomōse ahtao, mokaro toytose eya, tonurākara. Ynara tykase Jezu eya xine:

– Okurākary ropa waro hmatohu ya? Jenetupuhnōko matohu? tykase Jezu eya xine.

– Ÿ, zuaro ynanase, yna kurākary waro mase. Enetupuhnōko ynanase, tykase toto eya.

29 Morarame toto enuru apone Jezu tomary ke. Ynara kynako eya xine:

– Jenetuputyryke oya xine, okurākatorỹko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

30 Mame toto enuru tukurākase ropa eya. Kure tōsenuhmase ropa toto. Mame turuse toto Jezu a. Ynara tykase:

– Etatoko pahne, imehnō onurupyra ehtoko okurākatopōpyrykō ropa poko, tykase Jezu eya xine.

31 Yrome aomipona pyra toh kynexine. Toytose tahtao xine Jezu tokātose eya xine emero pata punero.

Tomirĕkara kurākatopōpyry poko

32 Morarame toytose ropa toto ahtao, jorokohpā tonehse imehnomo a. Tomirĕkara kynexine jorokohpano.

33 Mame joroko tutūtanohtopose ahtao Jezu a, sekere tykase ropa ynororo. Mame tōsenuruhkase toto, jorokohpā tukurākase ropa exiryke eya.

– To! Serara onenepitopyra sytatose Izyraeu tō esao, tykase toto.

34 Yrome ynara tykase parixeu tō ipoko:

– Joroko tamuru poe rokē jamihme mana. Joroko tamuru poe rokē joroko tō tūtanohpōko ropa mana ahno ae, tykase toto Jezu poko, ajohpe rokene.

Nupunato imoihmākō enetopōpyry poko Jezu a

³⁵ Morarame pata tō poro toytose Jezu. Morotōkō tamorepase eya. Toto atamorepatoh tao tamorepase toto eya Ritonōpo omiry kurā poko, toto esēme Ritonōpo exiry poko, enara. Mame emero tukurākase ropa toh eya.

³⁶ Mame imoihmākō eneryke tyya toto pyno toehse ynororo yronymyryme, torētyke toto exiryke. Turumekase sã roropa toexirykōke, kaneru tō samo, tosēkākara samo.

³⁷ Morara exiryke ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Tupito konōto sero ahtao arexi toehkehse sã mana. Erohketō se rokē esē mana epery anÿtohme. Ritonōpo tupime sã moxiã enēko ase. Toehkehse sã mã toto. Morara exiryke erohketō se nase, toto amorepatohme tōmiry poko, typoetoryme toto ehtohme.

³⁸ Naeroro oturutoko tupito esemy a, Ritonōpo a, tōmiry poko imehnō amorepananō enehpotohme, tarōkō amorepatohme, ipoetoryme toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

10

Jezu nymenekatyã imehnō amorepananōme, 12mākomo

(Maku 3.13-19; Ruka 6.12-16)

¹ Mame 12mākō kohmane Jezu tyya.

– Yjamtunuru ekarōko ase oya xine, joroko tō tūtanohpotohme ahno ae, kurākōkara kurākatohme roropa, tykase ynororo eya xine.

² Mokaro 12mākō ynara kynexine, Ximão te, zakorony Ātare roropa. Ximão esety akorō Peturu kynexine. Tiaku kynexine zakorō roropa João. Zepeteu mūkuru Tiaku tō kynexine, João maro.

³ Piripe roropa kynexine Patoromeu te, Tome te, Mateu roropa. Kowenu tinerū apoiry poko aerokuhpyry Mateu kynexine. Imepÿ Tiaku roropa Aupeu mūkuru kynexine te, Tateu te,

⁴ tyorō Ximão roropa romano kowenu myakāmary poko aerokuhpyry kynexine te, Juta Ixikariote roropa. Juta mokyro Jezu ewokahpono. Enara kynexine toto.

Typoetory tō aropotopōpyry poko Jezu a, 12mākomo

(Maku 6.7-13; Ruka 9.1-6)

⁵ Mokaro taropose Jezu a, imeimehnō pata poro, morotōkō amorepatohme eya xine Ritonōpo omiry poko. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ytopyry ehtoko, juteutōkara esaka. Samaria pōkō esaka ytopyry ehtoko roropa.

⁶ Izyraeu tomo a rokē ytotoko. Tytahse sã mokaro mana kaneru tō samo, tosēkō onenetupuhpyry toexirykōke. Inymeropohpyry omipona pyra roropa mã toto.

⁷ Morara exiryke Ritonōpo omiry poko amorepatatoko toto. Ynara kaxitatoko eya xine: “Oesēkō moe pyra mana. Enetupuhtoko oesēkōme nymyry,” kaxitatoko eya xine.

⁸ Kurākōkara mukurākapotatose roropa, aorihtyã mēsemākapotatose roropa, ipū imotatyã roropa mukurākapotatose, joroko tō mutūtanohpotatose roropa jorokohpã kō ae. Topehke pyra yjamtunuru tapoise oya xine. Morara exiryke imehnō akorehmatatoko, topehke pyra roropa.

⁹ Tineru anaropyra ehtoko, uuru, parata, tineru pisarara roropa anaropyra ehtoko.

10 Pakara tōkehko anaropyra ehtoko roropa, oytorykohtao. Asakoro oupōkō anaropyra ehtoko roropa. Toiro rokē arotoko oupōkomo, sapatu imepỹ anaropyra ehtoko roropa. Tymyxike pyra roropa ytotoko. Morara awahtao xine otuhse okohmarykohtao tyya xine otuhtoko imaro xine, oeroh tamitukōme samo, tykase Jezu eya xine.

11 – Mame imepỹ pata pona toytose awahtao xine imepỹ eneryhtao oya xine, mokyro oepekōme tyritoko. Mame eya toahmase awahtao xine, imaro ytotoko itapyĩ taka. Mame moroto rokē ehtoko, oytotohkō ropa ponāmero.

12 Mame itapyĩ taka tomōse awahtao xine: “Oehno kene,” kahtoko. “Opyno xine Ritonōpo mana. Naeroro torētyke pyra ehtoko,” kahtoko eya xine, tapyi taōkomo a.

13 Mame moro taōkō kure oya xine ahtao moroto rokē toto maro mehtatose. Yrome ose pyra toto ahtao mytotatose ropa moro tae.

14 Mame otarame imepỹ tapyi taōkō toitoine ose xine pyra exīko mana. Otarāme pata pōkō toitoine roropa tymarōme ose xine pyra toh mana ōmirykō etary se pyra toexirykōke. Morara ahtao mytotatose ropa moro tae. Mame asātajākō mysasakatatose mokaro neneryme, tyyrypyrykō poko enetupuh-tohme eya xine.

15 Etatoko pahne, kurākō apiakaryhtao mokaro wānohnōko Ritonōpo mana. Sotoma pōkō wānohnōko roropa mana. Komora pōkō roropa wānohnōko mana. Yrome mokaro kuhse wānohnōko mana, tyyrypyrykō rumekary se pyra toto exihpyryme, tykase Jezu eya xine.

*Ritonōpo poetory ryhmary poko
(Maku 13.9-13; Ruka 21.12-17)*

16 – Etatoko pahne kaneru tō esē sã ase. Kaneru tō sã matose. Aaropotorỹko ase kaikuxi tō rãnaka samo sero pōkō esaka. Okoi tō tuaro exiry sã tuaro ehtoko. Yrome utukuimo imehnō zehno pyra exiry sã imehnō zehno pyra ehtoko.

17 Tuaro ehtoko. Ozehno xine exiketō mā ãpoitorỹko mana. Mame aaropotorỹko mā toto terekatu tomo a. Atamorepatoh tao opipohtorỹko mā toto.

18 Kowenatu a aaropotorỹko mā toto, tuisa konōto a roropa, ypoetoryme oexirykōke. Mame Ritonōpo omiry kurā poko toto zurūko matose. Juteutōkara zurūko roropa matose.

19 Mame aarorykohtao terekatu a ohxirotokōme, oserehpyra ehtoko. Torētyke pyra ehtoko ezukurukō poko oya xine. “Otara āko hano jyhxioryhtao? Otāto toto ezuhnōko hano?” kara ehtoko. Toto maro awahtao xine, Ritonōpo ākorehmatorỹko mana toto ezukuru poko.

20 Morarame ōmirykō ke toto onezuhpyra matose. Ritonōpo Zuzenu nekarohpyry ke rokē toto ezuhnōko matose.

21 – Morarame orutua kō takorō tō ewokāko toh mana ekarotohme terekatu tomo a, aorihmapotohme. Turuikō ekarōko roropa mā toto terekatu tomo a, aorihmapotohme. Jūkō typoenō ewokāko roropa mā toto. Imehnō roropa tumykō zehno exīko. Toto orihmapōko mā toto.

22 Mame emero porehme ozehno xine exīko mā toto ypoetoryme oexirykōke. Yrome oryhmatorỹpyrykō eanahtoryhtao oya xine, jurumekara roropa awahtao xine oorikyrykō ponāmero, opynanohtorỹko ase.

23 Morara exiryke oryhmorykohtao toiro pata po imepỹ pona ytotoko. Etatoko pahne, emero Izyraeu patary pōkō anamorepara ro awahtao xine Kapu ae Ayhtohpyry oehnōko ropa mana, tykase Jezu eya xine.

24 — Atamorepaketō tuisame hkopyra mana. Yrome amorepanekō tuisamehxo mana. Morararo erohketō tuisame hkopyra mana. Yrome esēkō tuisame mana.

25 Morara exiryke āmorepanekō sã toehse awahtao xine tãkye ehtoko, oesēkō sã toehse oexirykōke. Yrome tapyi esē esehtoryhtao imehnomo a joroko esety ae morararo oesehtotorỹko toh mana jorokome. Popyra kuhse oesehtotorỹko toh mana, tykase Jezu typoetory tomo a.

Imehnō zuno pyra ehtoh poko

(Ruka 12.2-7)

26 Ynara tykase roropa Jezu typoetory tomo a:

— Imehnō zuno pyra ehtoko. Emero zonētyã enepōko ropa Ritonōpo mana. Emero puti puti katopōpyry roropa zumakãko roropa mana.

27 Ynekarohpyry roropa oya xine koko oxime rokē kuahtao xine, moro ekarōko ropa matose saereme toehse ropa ahtao imoihmãkō netaryme.

28 Imehnō zuno pyra ehtoko. Kuokokō etapary waro toh mã repe, yrome kuzenukō etapary waro pyra mã toto. Ritonōpo zuno rokē ehtoko. Kuokokō etapary waro mã ynororo. Kuzenukō emary waro roropa mana apotoimo htaka, tykase Jezu typoetory tomo a.

29 — Torō pitiko epekatyryhtao oya xine typyne pyra oya xine mana. Yrome toiro pitiko torō orikyryhtao zuaro Ritonōpo mana. Torō pitiko orikyry se Ritonōpo ahtao rokē orihnōko mana. Yrome torō pitiko motye kuhse opyno xine Ritonōpo mana. Morara exiryke oorikyrykō se pyra Ritonōpo ahtao orihpyra matose.

30 Awaro xine Ritonōpo mã ipunaka. Oūsetykō tuhke exiry waro roropa mana.

31 Morara exiryke oserehpyra ehtoko. Torō pitiko motye kuhse opyno xine Ritonōpo mana, tykase Jezu typoetory tomo a.

Ihximyra Jezu poetoryme tōsekarory poko

(Ruka 12.8-9)

32 Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— “Jezu poetoryme ase,” karyhtao oya xine imehnō netaryme, morararo ase: “Mose ypoetoryme,” ãko ase opoko xine Papa Kapuaō netaryme.

33 Yrome ihxipỹke awahtao xine ypoko: “Jezu waro pyra ase,” karyhtao roropa oya xine imehnō netaryme, morararo ase: “Mose waro pyra ase,” ãko ase opoko xine Ritonōpo Kapuaō netaryme, tykase Jezu.

Sero pōkō apiakatohme sã Jezu oehtopōpyry

(Ruka 12.51-53; 14.26-27)

34 — Ynara kara ehtoko: “Jezu tooehse osepeme kuehtohkōme porehme,” kara ehtoko ypoko. Moro pokona pyra oepyase. Yrome iirypyrymãkō rypyry korokapose oepyase, iirypyrykō rumekapose roropa toehse ywy. Yrome tyrypyrykō rumekary se pyra exiketō mã yzehno exiko mã toto. Ypoetory zehno roropa exiko mã toto.

35 Ÿ, tooehse ywy sero nono pona orutua kō tumykō maro oxiehno toto ehtohme te, nohpo tō tysekō maro oxiehno toto ehtohme, tymerenoty kō maro roropa oxiehno toto ehtohme te,

36 orutua kō roropa, tyekyry tō maro oxiehno toto ehtohme roropa yronymyryme.

37 — Morararo ymotye omykō pyno awahtao xine asa maro, ypoetoryme nymyry pyra matose. Morararo opoenōkō pyno awahtao xine, oēxirykō, omũkurukō roropa, yrome ypyno hkopyra awahtao xine, ypoetoryme nymyry pyra matose, tykase Jezu.

³⁸ – Morarame oorikyrykõino ymaro se pyra awahtao xine, ypoetoryme nymyry pyra matose.

³⁹ Morararo oorikyrykõ kurūke jurumekaryhtao oya xine orihnõko rokẽ matose. Yrome oorikyrykõ zuno pyra awahtao xine, jomipona se rokẽ awahtao xine orihpỹme exĩko matose jũme, tykase Jezu eya xine.

*Kure zae exiketõ rĩko Ritonõpo mana
(Maku 9.41)*

⁴⁰ – Mame oeahmarykohtao imehnomo a tytapyĩkõ taka, jeahmãko sã toh mã roropa. Morarame jeahmaryhtao eya xine, kure jyryryhtao roropa eya xine, Ritonõpo Kapuaõ eahmãko roropa mã toto, eya tonehpose jexiryke tarona.

⁴¹ Morarame kure Ritonõpo omiry ekaronanõ riryhtao oya xine, Ritonõpo poetoryme toto exiryke kure oritorỹko roropa Ritonõpo mana, kure toto riryke oya xine. Zae exiketõ kure riryhtao oya xine, zae toto exiryke, kure oritorỹko roropa Ritonõpo mana.

⁴² – Etatoko pahne, kure ypoetory tõ riryhtao imehnomo a, toto ohparyhtao tuna kuenimã ke, tuisame pyra ypoetory ahtao ro, kure toto epehmãko Ritonõpo mana, ypoetory ohpatamitume, tykase Jezu typoetory tomo a.

11

*João ahno ěpurihkane nenyohtyã poko
(Ruka 7.18-35)*

¹ Morarame morohne poko turukehse tahtao xine toytose toto 12mãkomo, tyotyorõ pata tõ pona. Mame Jezu roropa toytose tyorõ pata tõ pona imehnõ amorepase Ritonõpo omiry poko.

² Mame João kynexine āpuruhpyry tao, ahno ěpurihkane. Moro tao tahtao Jezu ekary totase eya. Morarame typoetory tõ aropone Jezu a, toto oturupo-tohme.

³ Mame tooehse tahtao xine ynara tykase toto Jezu a:
– Onokyh koh mano? João oturutopõpyry mahno? “Okomino oehnõko mana ŷkapo,” katopõpyry mahno? Ynorome pyra awahtao imepỹ eraximãko ynanah? tykase toto tõturupose Jezu a.

⁴ Ynara tykase Jezu eya xine:
– Ytotoko ropa, João zurutatoko ynyrihpyry poko, onetahpyrykõ poko, onenehpyrykõ poko, enara.

⁵ Ynara enẽko matose, tonurãkara kure osenuhmãko ropa mana. Ytoytopynỹpo tõ kure ytoytõko ropa mana. Xikihxikihme ytoytõko mã toto. Ipũ imotatyã kure exĩko ropa mana. Otato pyra aehtyã otato exĩko ropa mana. Aorihtyã tõ ěsemãnõko ropa mana. Kure Ritonõpo ehtoh waro pyra exiketõ tuarõtãko mã toto Ritonõpo omiry poko, enara.

⁶ Morara exiryke tãkye kuhse matose exĩko jenetupuhkehpyra awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

⁷ Morarame João poetory tõ toytose ropa ahtao, ynara tykase Jezu imoihmãkomo a João poko:

– João a toytose awahtao xine ahno esaka pyra, onoky enese mytoatose? Poremãkety kananaru sã exikety eneseh mytoatohse? Arypyra, porempỹpyra exikety monexiano.

⁸ Upo kurã ao exikety enese mytoatohse? Arypyra, upo kurã ao exiketõ tuisa tapyĩ konõto tao nyhnõko toto.

⁹ Morara exiryke kahtoko ya. Onoky enese mytoatose? Urutõ Ritonõpo poe enese mytoatose? Etatoko pahne. Ritonõpo poe urutõ nymyry meneatose. Urutõ imehxo exikety meneatose.

¹⁰ Ynara exiryke, João poko ynara tymerose pake Ritonõpo omiryne Tumükuru a: “Mokyro jomiry arõko mana. Urutõme mana. Osemazuhme mokyro aropõko ase imehnõ zurutohme oytory poko eya xine,” tykase ynororo Tumükuru a. Morara tymerose pake Ritonõpo omiryne.

¹¹ Etatoko pahne, João ahno ĕpurihkane imehnõ motye mana. Imehnõ aenurutyã sero nono po mokaro motye João mana. Yrome Ritonõpo enetuputyryhtao oya xine oesĕkõme tuisame pyra awahtao xine ro João motye matose, João omihpyry motye Ritonõpo nekarohpyry oya xine exiryke.

¹² João oturutopõpyry poe tuhkãkõ Ritonõpo poetoryme se mã toto. Orĕpyra sã aomipona se mã toto.

¹³ Pakatokõ urutõ kõ Ritonõpo poe tõturuse tuisame Ritonõpo exiry poko imeĩpo. Morararo Moeze nymerohpyry roropa tõturuse tuisame Ritonõpo exiry poko imeĩpo.

¹⁴ Ynara tykase roropa toto: “Eria oehnõko mana tarõkõ zuruse,” tykase. Toto omihpyry enetuputyry se awahtao xine, João oepyyry poko oturũko toh kynexine.

¹⁵ Otato awahtao xine etãko matose.

¹⁶ — Onokã sã sero põkõ nae? Poetohti sã mã toto, osemeikaketõ samo osepekahtoh tao. Osezuhnõko mã toto imehnõ poetohti maro. Ynara ãko mã toto:

¹⁷ “Rue ynanetoase onetarykõme watohme repe, yrome wara mexiatose. Mame aorihtyã poko xitaketõ ixitary ynanukukuase roropa repe, yrome xitara mexiatose. Oty se hmatou?” ãko poetohti mana. Mokaro sã sero põkõ mana.

¹⁸ Ynara exiryke, João tooehse oya xine. Amotyryae rokĕ tõtuhse ynororo. Uwa eukuru onĕpyra roropa kynexine. Mame ynara tykase imehnõ ipoko: “Mokyro jorokohpe mana,” tykase toto ipoko.

¹⁹ Mame Kapu ae Ayhtohpyry tooehse roropa oya xine. Orĕpyra otuhnõko ynororo. Jehnahpyry ĕnõko roropa mana. Morarame ynara ãko matose ipoko: “Enetoko ke. Tõtukuru poko emotyĕkãko mana. Jehnahpyry ĕnõko roropa mana itamurume. Kowenu tinerũ poko erohketõ xihpyry epeme roropa mana. Iiryryrymãkõ epeme roropa mana,” ãko matose ypoko. Yrome Ritonõpo poe João tyoro nexiase. Ritonõpo poe roropa tyoro ase. Tuarõ Ritonõpo exiry enetupuhnõko matose. Zae aexiry enetupuhnõko roropa matose, aomipona imehnõ exiry eneryke oya xine, tykase Jezu eya xine.

*Onenetupuhpyra pata tõ põkomo
(Ruka 10.13-15)*

²⁰ Morarame juteu tõ patary põkõ tyhxiropitose Jezu a tyrypyrykõ rumekary se pyra toto exiryke. Tuhke Jezu jamitunuru tonese eya xine repe. Yrome tyrypyrykõ onurumekara tokurehse toto. Naeroro ynara tykase ynororo eya xine:

²¹ — Jetũ myhĕ exĩko mã oya xine taroino, Korazim põkomo, oya xine roropa, Petesaita põkomo. Jetũ mã oya xine exĩko myhene. Awãnohtorỹko Ritonõpo mana. Yjamitunuru meneatose repe apatarykõ rãnao, yrome jenetupuhpyra amarokomo. Oorypyrykõ onurumekara roropa matose. Onenehpyrykõ tonese ahtao Tiro põkomo a Xitõ põkomo a roropa, tyrypyrykõ turumekase eya xine exiry pake. Saku risĕ tyrise eya xine exiry tupõkõme. Oruno roropa tyrise eya xine exiry tokokõ pokona, tyrypyrykõ rumekary se toto exiry enetupuhpotohme imehnomo a.

²² Etatoko pahne, kurãkõ apiakatohtoh po awãnohtorỹko Ritonõpo mana. Tiro põkõ wãnohnõko roropa mana. Xitõ põkõ roropa wãnohnõko mana. Yrome mokaro wãnopyry motye awãnohtorỹko Ritonõpo mana, tykase Jezu eya xine.

²³ – Amarokō roropa Kapanaū pōkomo, imehxo se matosehxo, oepyrparykō se oexirykōke repe, yrome apahtoryko Ritonōpo mana apotoimo htaka. Ynara exiryke, yjमितunuru tonese oya xine repe. Yrome oorypyrykō onurumekara matose. Jenetupuhpyra roropa matose oesēkōme. Morohne tonese ahtao Sotoma pōkomo a zahpyra ro toh exiry, ipatarykō zahpyra roropa exiry. Tyrypyrykō onurumekara toto exiryke tyahse Sotoma pōkomo ipatarykō maro.

²⁴ Etatoko pahne, kurākō apiakatoḥ po Sotoma pōkō wānohnōko Ritonōpo mana. Yrome itamurumehxo awānohtoryko mana, tykase Jezu eya xine.

Osehtoko ya oserematoḥme
(Ruka 10.21-22)

²⁵ Morarame ynara tykase Jezu Tummy a:

– Papa Kapuaono, kapuaōkō esēme mase. Sero nono pōkō esēme roropa mase. Kure mase Papa tuaro pyra exiketō amoreparyke oya ōsenetupuhtoh poko. Opoe zuarohxo exīko toh mana. Tuaro exiketō motye exīko toh mana. Atamorepaketō motye roropa tuaro exīko toh mana. Opoe roropa tuaro exiketō zuaro pyra toehse ropa mana.

²⁶ Āmoreme morohne tyrise oya Papa, tyryry se oexiryke, tykase Jezu Tummy a.

²⁷ Ynara tykase roropa Jezu eya xine:

– Emero Papa kynekarone ya. Ritonōpo mūkuru waro pyra matose repe. Papa rokē juaro mana. Papa waro pyra roropa matose. Ywy imūkurume jexiryke zuaro ase. Ynymenekatyamo a roropa Papa enepōko ase zuaro toto ehtohme.

²⁸ – Osehtoko ya totaehse awahtao xine, typenekehse roropa awahtao xine oorypyrykō poko. Omoxinety puimary sã oorypyrykō mana. Yrome ywy etaehpyra oritorýko ase. Oeremapotoryko roropa ase.

²⁹ Ymaro ytoytotoko jekahmananōme sã ehtoko, ypoko aemyhtyã samo, omoxinety puimananō samo. Ymaro atamorepatoko zae ehtoh poko, kure jexiryke, imehnō pyno jexiryke roropa. Mame oseremãko matose okurohtao xine.

³⁰ Oeremanohporykō ya tupime pyra mana oya xine. Jomipona oexirykō zohzohme exikety puimary sã oya xine mana, tykase Jezu eya xine.

12

Oserematoḥ esēme Jezu ehtoh poko
(Maku 2.23-28; Ruka 6.1-5)

¹ Morara kaxīpo tyya Jezu kýtone typoetory tō maro, tupito rānakuroko. Oserematoḥ ae kýtone. Mame omise toexirykōke ipoetory tomo a tiriiku tytyhkase tynapyrykōme. Toipe juteu tō pake. “Ematonanohnōko mase,” kara toto imepý tupi po tonahsē apoiryhtao omise exikety a enahtohme.

² Morarame tiriiku tyhkary eneryke tyya xine ynara tykase parixeu tō Jezu a:

– Eneko ke, azahkuru opoetory tō mana. Moeze omihpyry omipona pyra toto otyro tyhkaryke eya xine oserematoḥ ae. Erohnōko mã toto, tykase toto Jezu a.

³ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Pape imerohpyry onenepitopyra ro hmatohu Tawi poko typoetory tō maro, omise toto ehtopōpyry poko? (Kytamurukōme Tawi kynexine. Tu- isame roropa kynexine.)

⁴ Mame Ritonōpo maro oturutoh taka tomōse ynororo typoetory tō maro. Wyi tonese eya xine. Imehnō nekarohpyry kynexine Ritonōpo zurume.

Moro onenahpopyra kynexine Moeze omihpyry ae ro. Arão pakō zurume rokē kynexine repe. Yrome moro tonahse Tawi tomo a. (Mame moro enahxīpo Tawi tomo a: “Popyra matose,” kara Ritonōpo kynexine eya xine.)

⁵ Tyoro roropa onenepitopyra ro matohu Moeze omihpyry? Emero os-erematoh ae tynekarory etapananō mā Moeze omihpyry omipona pyra exīko, Ritonōpo maro oturutoh tao toerokurukōke. Yrome toto onyhxiropyra Ritonōpo mana.

⁶ Etatoko pahne, ime jehtoh Ritonōpo Tapyī motye kuhse mana.

⁷ Otarāme Ritonōpo omiry waro pyra matose. Ynara tymerose: “Oekykō kaneru tō etaparyhtao oya xine onekarorykōme ya, kure mā repe. Yrome imehnō pyno awahtao xine moro kure kuhse ya mana,” me tymerose Ritonōpo omiry. Moro tonetupuhse oya xine ahtao yna onyhxiropyra oexirykō mana, azahkuru pyra yna exiryke.

⁸ Kapu ae Ayhtohpyry oserematoh esēme mana. Ywy ase oserematoh esemy, tykase Jezu eya xine.

*Aosemahmirihmahpyry kurākatopōpyry ropa poko
(Maku 3.1-6; Ruka 6.6-11)*

⁹ Morotoino Jezu toytose ropa juteu tō atamorepatoh taka.

¹⁰ Moroto orutua kynexine, aosemahmirihmahpyry. Imehnō roropa moroto kynexine Jezu eraximāko, ihxirory se toexirykōke. Iirypyryme Jezu enery se toh kynexine repe. Morara exiryke ynara tykase toto:

– Otara āko Ritonōpo nymeropohpyry nah? Zae sytatou ynara ahtao, kurākōkara kurākary ropa ahtao kyaa xine oserematoh ae? tykase toto Jezu a.

¹¹ Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

– Kaneru esēme awahtao xine, mame oserematoh ae oekykō toepukase ahtao oramā aka, ytopyry hmatohu oekykō anỹse ropa oramā ae? kynako Jezu kynoturupone eya xine.

¹² Kaneru tō kure Ritonōpo a. Ipyno mana. Yrome kaneru motye kuhse opyno xine mana. Naeroro azahkuru matose imehnō akorehmary se pyra awahtao xine. Moeze omihpyry omipona sytatose imehnō akorehmaryhtao kyaa xine oserematoh ae ro, tykase Jezu eya xine.

¹³ Mame ynara tykase ynororo kurākara a:

– Oemary itopohmako, tykase.

Mame tomary tytopohmase kurākara a. Axī kure toehse ropa osetatoro.

¹⁴ Mame parixeu tō toytose morotoino oximōme osenetupuhse Jezu etapatohme tyaa xine.

Ritonōpo nymenekahpyry poko typoetoryme

¹⁵ Mame moro poko Jezu tutuarōtase tahtao toytose morotoino imepỹ pona. Mame imoihmākō imaro toytose. Mame kurākōkara tukurākase ropa eya. Emero porehme tukurākase ropa eya toto.

¹⁶ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Jekātopyra ke ehtoko, tykase Jezu eya xine.

¹⁷ Izaja omihpyry ae ro morara tykase Jezu. Ynara tykase Izaja pake Ritonōpo omiry:

¹⁸ “Mose ypoetoryme mana, āko Ritonōpo.

Tymenekase ya mana.

Ipyno ase yronomyryme, yzamaro roropa mana.

Juzenu ekarōko ase eya, zae jomiry ehtoh poko sero nono pōkō amorepatohme.

¹⁹ Imehnō oneonezuhpyra exīko mana.

Opore oturupyra roropa mana.

Osema taõkõ netaryme opore oturupyra mana.

²⁰ Pitiko zemime toehse nõparina ahtao onezehkapopyra ynororo mana, amoriry etahkasẽ anaorihmapopyra mana tomeseke.

Tyyrypyrykõke iporemãtyã pitiko zemime exikety sã mana.

Mokaro pynanoõhnõko mana.

Etuarimaketõ pynanoõhnõko roropa mana pitiko rokẽ enetuputyryhtao ro eya xine.

Toto zehno pyra exiõko mana.

Toto akorehmãko roropa mana itamurumehxo tonetupuhtohme toto a.

Orẽpyra exikehpyra ynororo mana.

Zae pyra ehtoh enahkapõko roropa mana.

²¹ Mame tosẽkõme mokyro enetupuhnõko sero põkõ mana emero porehme,” tykase Izaja pake Ritonõpo omiryne.

Peuzepu poko

(Maku 3.20-30; Ruka 11.14-23)

²² Morarame orutua enehne toto Jezu a, tonurẽkara, tomirẽkara, enara. Jorokohpe roropa kynexine. Mame mokyro tukurãkase ropa Jezu a. Joroko roropa tutũtanohpose eya, enara. Mame kynosenuhmane ropa rahkene. Sekere tykase roropa ynororo.

²³ Mame tõsenuruhkase imoihmãkomo.

– To! Otarame Tawi parõpyry nymyryne nase, tykase toto.

²⁴ Mame morara kary totase tyya xine ahtao ynara tykase parixeu tomo:

– Mokyro mã Peuzepu poe rokẽ jamihme mana. Naeroro joroko tõ tũtanohpõko ropa mana ahno ae, tykase toto ajohpe. Peuzepu joroko tamuru esety akorony.

²⁵ Toto osenetupuhtoh waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara kynako eya xine:

– Pata tamuru põkõ oxiehno ahtao atatapoõko toto. Mame okynã pyra osenahkãko mã toto. Morararo pata pitiko ahtao. Moro põkõ osetaparyhtao osenahkãko mã toto. Tapyi taõkõ roropa tyekyry zehno ahtao osenahkãko mã toto.

²⁶ Morararo joroko tõ tãtapiakase ahtao, oxiehno roropa toto ahtao okynã pyra osenahkãko mã toto.

²⁷ “Joroko tamuru poe joroko tõ tũtanohpõko mokyro mana,” ãko matose ypoko repe. Naeroro oturupoxi oya xine. Onoky poe roropa joroko tõ tũtanohpõko ropa opoetory tõ nahe? Joroko tamuru poe joroko tõ tũtanohpõko toh nae? Arypyra. Morararo joroko tamuru tyjमितunuru onekaropyra ya mana. Opoetory tõ eneryke oya xine azahkuru oexirykõ enetupuhnõko matose.

²⁸ Joroko tamuru poe pyra ase. Ritonõpo Zuzenu poe joroko tõ tũtanohpõko ropa ase. Moro eneryke oya xine tuaro exiõko matose. Emero esẽme Ritonõpo exiry waro exiõko matose. Tarona roropa tooehse ynororo mana oya xine.

²⁹ – Etatoko pahne, mõkomo arory se omato ahtao imepõ tapyi tae tapyi esẽ myhnõko aporo. Mame tymyhse esẽ ahtao, imõkomory arõko mana.

³⁰ – Ypyno pyra awahtao xine yzehno matose. Jakorehmara awahtao xine imehnõ enepury poko ya, toto aropõko rokẽ matose ywinoino. Jako-rekehkãko matose.

³¹ Morara exiryke ynara ãko ase oya xine, oorypyrykõ porehme korokary waro ase. Iiryryryme õmirykõ toehse ahtao moro korokary waro roropa ase. Toiro rokẽ onykorokara ase. Ritonõpo Zuzenu kerekeremaryhtao oya xine moro oorypyrykõ onykorokara ase ekurehnõko. Onykorokara Ritonõpo roropa ekurehnõko mana, Tuzenu tounohse oya xine exiryke.

³² Kapu ae Ayhtohpyry kerekeremaryhtao oya xine, moromeĩpo oorypyrykõ rumekary se ropa awahtao xine, moro korokãko ropa Ritonõpo mana. Yrome Ritonõpo Zuzenu tounohse oya xine ahtao moro oorypyrykõ onykorokara Ritonõpo mana ekurehnõko. Seromaroro onykorokara mana. Imeĩpo onykorokara roropa mana jũme, tykase Jezu eya xine.

*Otyro zoko epery
(Ruka 6.43-45)*

³³ – Otyro zoko kure ahtao kure eperytãko mana. Yrome ãtaryka htao rokẽ tarykase ahtao popyrahme sã eperytãko mana. Eperytara roropa mana. Morara exiryke epery eneryke otyro zoko kure exiry enetupuhnõko sytatose. Morohne saaro ahno, kure toto exiry eneryhtao tyya xine kure toto omiry etaryhtao roropa tyya xine kure toto exiry enetupuhnõko imehnõ mana. Mãpyra popyra toto exiry eneryhtao iirypyryme toto ehtoh enetupuhnõko imehnõ mana.

³⁴ Okoi sã matose. Iirypyryme matose ipunaka. Morara exiryke õmirykõ iirypyryme roropa mana. Iirypyryme okurohtao xine oexirykõke, ajoajohpe õmirykõ mana.

³⁵ Kure awahtao xine kure osenetupuhnõko matose okurohtao xine. Mame õmirykõ roropa kure exĩko. Mãpyra popyra awahtao xine popyra roropa osenetupuhnõko matose okurohtao xine. Õmirykõ popyra roropa exĩko mana, enara.

³⁶ – Etatoko pahne, kurãkõ apiakatoh po õmihpyrykõ xihpyry poko oturupõko oya xine Ritonõpo mana. Imehnõ kerekerematopõpyry poko roropa oya xine oturupõko mana.

³⁷ Morarame õmihpyrykõ ekarõko ropa oya xine mana. Otarãme kure õmihpyrykõ kynexine. Otarãme popyra kynexine. Kure õmihpyrykõ ahtao, “Kure matose,” ãko mana. Yrome popyra õmihpyrykõ ahtao awãnohtorỹko Ritonõpo mana, tykase Jezu eya xine.

*Jezu jamitunuru enery se parixeu tõ ehtopõpyry
(Maku 8.11-12; Ruka 11.29-32)*

³⁸ Morarame parixeu tõ toytose Jezu a, Moeze omihpyry poko amorepatõkõ maro. Ynara tykase toto:

– Jezu, ajamitunuru enery se ynanase, tykase toto Jezu a.

³⁹ Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

– Popyra matose, Ritonõpo omipona pyra oexirykõke ipunaka: “Ajamitunuru enepoko yna a, oenetupuhtohme yna a,” karyke oya xine. Yjamitunuru onenepopyra ase oya xine. Toiro rokẽ enepõko ase oya xine. Jona ehtopõpyry panõ enepõko ase oya xine. (Ritonõpo poe urutõme Jona kynexine pake.)

⁴⁰ Mame kanaimo a tonahse ynororo. Oseruao tõmehse ynororo zuakuru ao. Mokyro ehtopõpyry sã mã Kapu ae Ayhtohpyry. Oseruao emehnõko mana, aorihtyã esao.

⁴¹ Etatoko pahne, kurãkõ apiakatoh po, Niniwe põkõ Ritonõpo êpataka exĩko mã toto. Amarakõ roropa oximõme Ritonõpo êpataka exĩko matose imaro xine. Mame Niniwe põkõ ohxirotorỹko mã toto oorypyrykõ poko. Ynara exiryke, Jona omiry etaryke tyya xine tyrypyrykõ turumekase eya xine. Ritonõpo omiry omipona se kynexine toto. Etatoko pahne, Jona motye ase taro amaro xine. Jomiry etãko matose repe. Yrome jomipona pyra matose, tykase Jezu eya xine.

⁴² – Kurãkõ apiakatoh po ikurenaekõ tuisary ohxirotorỹko roropa mana, nohpo. Mya toytose ynororo Saromão omiry etase, tuarohxo Saromão

exiryke tuisamehxo exiryke roropa. Yrome Saromão motye kuhse exikety nase amaro xine. Oty katoh jomipona pyra hmatou? tykase Jezu eya xine.

*Joroko aepyry ropa tunurumekahpyry a ropa
(Ruka 11.24-26)*

⁴³ Ynara tykase ropa Jezu:

– Joroko otarame tûtâko mã repe ahno ae. Mame xiaksiake ytôko ynororo. Imepÿ zupîko mã ynororo tosaryme repe. Yrome onenepyra tahtao

⁴⁴ ynara âko mã otarame tyya rokene: “Ytôko ropa ase jesahpyry aka ropa, unurumekahpyry aka ropa,” âko. Mame tunurumekahpyry a ytôko ropa mana. Kure enêko ropa ikurohtao mana. Taôke pyra, tutumehse samo, saereme potu enêko ropa mana.

⁴⁵ Naeroro omôpyra aporo, eramâko ropa mana imehnô joroko pokona, tymarôme toto ehtohme moro tao. Popyrahxo exiketô imaro oehnôko mana, 7me, osesarise mokyro ahno aka. Mame mokyro itamurumehxo jorokohpe exîko mana. Osemazuhme toehstopôpyry motye popyra exîko mana. Mokyro ehtoh sã exîko popyra exiketô mã seromaroro, tykase Jezu eya xine.

*Jezu eny, zakorô tō maro
(Maku 3.31-35; Ruka 8.19-21)*

⁴⁶ Morarame toto zururuhtao ro, Jezu ã tooehse zakorô tō maro. Jezu maro tōtururu se toh kynexine repe. Yrome omôpyra toh kynexine tapyi taka. Jarãnao rokê toh kynexine.

⁴⁷ Morara exiryke ynara tykase imepÿ Jezu a:

– Etako ke, asa mokyro noehno, âkorô tō maro. Tōtururu se mã toto amaro, tykase ynororo Jezu a.

⁴⁸ Morarame ynara tykase Jezu:

– Onoky koh mokyro aja? Onokah koh mokaro jakorô tomo? tykase Jezu eya.

⁴⁹ Mame typoetory tō enepone toto a:

– Moxiã enetoko. Moxiã ajame nase toehse, jakorô tōme nase toehse.

⁵⁰ Emero Papa Kapuaô omipona exiketô mã jakorôme exîko, worryxiryme exîko roropa, ajame roropa exîko, tykase Jezu eya xine.

13

*Otyro puhturu arykane
(Maku 4.1-9; Ruka 8.4-8)*

¹ Morarame kohmãpyra ahtao ro tapyi tae kÿtone ropa Jezu ikuhpo eh-pikoxi. Moroto kÿporohne ikuhpo ehpio, imehnô amorepatohme tyya.

² Morarame imoihmãkô tooehse tyya ahtao kynotyryne kanawa aka. Mame typorohse ynororo kanawa aka. Mokaro moroto tuna ehpio, imoihmãkomo.

³ Mame Ritonôpo enetupuhtohme tamorepase toto eya itamurume. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Tupito arykase toytose orutua.

⁴ Mame otyro puhturu typahse eya ahtatohme repe. Mame ipuhturu toepukase osema tao. Mame tē pitiko tykase ahtao torô pitiko tyhtose ipuhturu enahse.

⁵ Mame ipuhturu toepukase roropa topuxikiri htaka. Moro puhturu tahtase repe okyna hkopyra, nonome hkopyra exiryke topuxikiri hpe sã exiryke.

⁶ Morarame xixi tōnuhse ahtao jetū toehse ahtao otyro pisarara tyahkase xixi a, tymise pyra ro exiryke, nono pyra exiryke. Topuxikiri htaka ipapyhpyry tonahse. Toorihse emero porehme.

⁷ Morarame ipuhturu typahse ropa ātaryka htaka. Moroto tahtase repe. Yrome ātaryka a toise. Mame toorihse roropa.

⁸ Mame ipuhturu typahse ahtao, nono kurā pona toepukase roropa. Tah-tase. Kure toperytase roropa tuhke, nono kure exiryke.

⁹ – Naeroro etatoko. Otato awahtao xine Ritonōpo enetupuhnōko matose, tykase Jezu eya xine.

*Oty katoh osenetupuhpotoh ke rokē tamorepase toto?
(Maku 4.10-12; Ruka 8.9-10)*

¹⁰ Morarame ipoetory tō toytose Jezu a ekaropose:

– Oty katoh mokaro amorepāko ma osenetupuhpỹ ke, tupimā ke? tykase toto, tōturupose.

¹¹ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Oesēkōme Ritonōpo exiry poko āmorepatorỹko ase. Yrome mokaro tuaro pyra ro mana.

¹² Ynara exiryke zuarohxo exiketō amorepākohxo Ritonōpo mana tuarohxo toto ehtohme. Yrome tuaro hkopyra exiketō tamorepatopōpyrykō poko wenikehnōko mana zuaro pyra toexirykōke.

¹³ Mokaro oseosenuhmāko toh mā repe. Yrome onenetupuhpyra mā toto. Jomiry etāko toh mā repe. Yrome otuenikehkāko mā toto. Morara exiryke tupimākō poko rokē toto amorepāko ase.

¹⁴ Izaja omihpyry ae ro mā mokaro toehse. Ynara tykase Izaja pake: “Etāko matose repe, yrome onetara matose.

Oseosenuhmāko roropa matose repe.

Yrome onenepyra sã matose.

¹⁵ Tūpore sã oupuhpyrykō exiryke onenetupuhpyra matose, apanarykō ipanapuruhpyry sã exiryke, oenurukō pimỹmã sã exiryke roropa.

Oenurukō pimỹmã sã onyripyra awahtao xine kure osenuhmakety sã mehtory.

Apanarykō ipanapuruhpyry sã pyra oexirykohtao kure jomiry metatory, oesēkōme wenetupuhtory roropa.

Mame oesēkōme jenetuputyryhtao oya xine, tukurākase mehtory ya, āko Ritonōpo,”

tykase Izaja pake.

¹⁶ – Naeroro tãkye matose, tykase Jezu typoetory tomo a, – kure õsenuhmarykōke oenurukō ke, kure otato oexirykōke roropa.

¹⁷ Etatoko pahne, urutō kō onenehpyrykō enery se toh kynexine repe, tuhke Ritonōpo omihpyry omipona aehtyã roropa. Yrome onenepyra tokurehse toto. Onetahpyrykō etary se roropa toh kynexine repe. Yrome onetara tokurehse roropa toto.

*Jezu namorepatopōpyry poko
(Maku 4.13-20; Ruka 8.11-15)*

¹⁸ – Etatoko pahne, āmorepatorỹko ase ynekarohpyry poko, otyro puhturu arykatopōpyry poko.

¹⁹ Ritonōpo omiry etananō nae. Toto esēme Ritonōpo exiry poko etāko toh mā repe. Yrome onenetupuhpyra toto. Mame onenetupuhpyra toto exiryke,

goroko tamuru axī oehnōko, Ritonōpo omiry poko wenikehkapose ikurohtaka xine. Mokaro osema sã mã toto ikurohtao xine, ãko ywy. Ritonōpo omiry otyro puhturu sã mana. Mame mokaro tũpore sã exiryke ikurohtao xine, Ritonōpo omiry ahtara sã toto kurohtao mana.

²⁰ Imehnō topuxikiri hpã sã mã toto ikurohtao xine. Ritonōpo omiry etaryhtao axī tãkye exīko repe. Ritonōpo omiry se exīko toh mã repe.

²¹ Yrome mya, ikurohtaka xine omōpyra sã Ritonōpo omiry mana. Jarao exikety sã rokẽ aomiry mana. Morara exiryke toetuarimarykohtao axī Ritonōpo omiry rumekãko ropa mã toto. Tyyryhmarykohtao roropa imehnomo a Ritonōpo omipona toexirykō axī irumekãko ropa mã toto.

²² Imehnō Ritonōpo omiry etananō ãtarykahmã sã mã toto ikurohtao xine. Esẽkōme Ritonōpo exiry poko etãko toh mã repe. Yrome torẽtyke mã toto senohne poko, otyro tōkehko poko. Mōkomo poko typenetarykōke Ritonōpo omiry se hkopyra exīko mã toto. Mame Ritonōpo omipona yronymyryme pyra mã toto. Mãsa rokẽ mã toto. Irumekãko ropa toh mana.

²³ Mame imehnō Ritonōpo omiry etananō mã nono kurã sã mã toto tukurohtao xine. Tosẽkōme Ritonōpo exiry enetupuhnōko mã toto. Aomipona exīko mã toto yronymyryme. Mame imehnō akorehmãko mã toto Ritonōpo omipona toto ehtohme roropa, tuhke, pitiko rokẽ pyra, tykase Jezu typoetory tomo a.

Ãtaryka poko turuse toto, osetupuhpotohme

²⁴ Morarame typoetory tamorepase ropa Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ritonōpo emero esẽme mana. Imepỹ sã roropa mana, tupito esẽ samo. Mokyro a tutupi tarykapose otyro puhturu kurã ke.

²⁵ Mame tarykase emero ahtao, koko, emero tynyhse ahtao, imepỹ tooehse epekara. Eya ãtaryka puhturu tarykase roropa, tupito rãnao, tiriiku rãnao roropa. Mame toepase ropa ynororo.

²⁶ Morarame okynã pyra otyro tahtase. Mame toperytapitose. Yrome ãtaryka roropa tahtase.

²⁷ Mame tupito esemy a toytose ipoetory tomo. Ynara tykase toto tupito esemy a: “Otyro puhturu kurã marykase otupi po. Yrome otokoino ãtaryka itamurume tahtase nahe?” tykase toto, tōturupose.

²⁸ – “Otarãme jepetōkara a tarykase mana,” tykase ynororo.

– “Yna ytory se hma ãtaryka mukase ropa?” tykase toto, tōturupose.

²⁹ – “Arypyra. ãtaryka mukase oytorykohtao seromaroro, otarame tiriiku roropa mukãko matose.

³⁰ Morara exiryke ah moroto rokẽ nexĩ aporo, ãtaryka htao rokẽ aporo tiriiku exitãne. Morarame toehkehse tiriiku ahtao ãtaryka mukananō aropōko ase. Ynara ãko ase erohketomo a: ‘Ãtaryka imukatatoko aporo ipahtohme apoto htaka, jahkatohme. Moromeĩpo tiriiku isahkatatoko ã aka tyritohme,’ ãko ase eya xine,” ãko mã tupito esemy eya xine, tykase Jezu typoetory tomo a.

Moxitatu puhturu

(Maku 4.30-32; Ruka 13.18-19)

³¹ Morarame typoetory tō tamorepase ropa Jezu a, imepỹ poko ropa. Ynara tykase ynororo:

– Ritonōpo kuesẽkōme exiry otyro puhturu pisarara ahtary sã mana, moxitatu puhturu ahtary samo. Moxitatu puhturu pisarara repe.

³² Mame moro tarykase ahtao tupito pona ěxihtäko mana. Ahtäko roropa mana. Zumo exïko mana. Mame tamorihase ahtao wewe konōto sã exïko mana. Mame torō tō oehnōko osesarise amoriry htaka, tykase Jezu.

*Iporutatopo
(Ruka 13.20-21)*

³³ Mame imepÿ ke ropa typoetory tō tamorepase Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine Oesëkōme, otyorōmatorÿko mana. Aomiponahxo exïko matose yronymyryme. Iporutatoh sã Ritonōpo omiry okurohtao xine mana. Moro iporutatoh zoxie ahtao tiriiku maro emero porutäko mana. Wyime exïko tokeise ahtao. Moro sã exïko Ritonōpo omiry okurohtao xine mana, tykase Jezu eya xine.

*Tōsenetupuhtho ke toto turuse
(Maku 4.33-34)*

³⁴ Morarame tupimã ke rokē imoihmäkō tamorepase Jezu a. Toto esēme Ritonōpo exiry poko tamorepase toto eya. Ynara sã oesëkōme Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine, kakehpyra roropa Jezu kynexine toto a.

³⁵ Morarame urutō kō omihpyry ae ro Jezu kynexine. Ynara kynexine urutō kō omihpyry pake:

“Osenetupuhtho ke toto amorepāko ase,
tyorō poko toto zurūko ase.

Moro poko zuaro exipitopyra mã toto
moino ro, sero nono ritopōpyry poe ro.
Yrome morohne poko toto amorepāko ase,”
tykase urutō kō pake Ritonōpo omiry.

Typoetory amorepatopōpyry ropa poko Jezu a

³⁶ Morarame imoihmäkō turumekase Jezu a. Tomōse tapyi taka. Mame ipoetory tō toytose eya, oturupose.

– Otara katoh koh moro ātaryka poko moturunō? Moro tupito poko yna amorepako ropa, tykase toto Jezu a.

³⁷ Ynara tykase Jezu:

– Mokyro otyro puhturu kurã arykaneme sã Kapu ae Ayhtohpyry mana.

³⁸ Mame utupime sã sero pōkō esary mana. Mame otyro puhturu kurã sã mokaro tosëkōme Ritonōpo enetupuhnanomo. Yrome ātarykahmã sã mã mokaro joroko tamuru poetory tomo, joroko tō omipona exiketomo, enara.

³⁹ Mame epekara mokyro, ātaryka arykaneme, joroko tamuru. Mame otyro epery toehkehse ahtao esë isahkãko mana kuräkō apiakatohme. Moro saaro sero pōkō apiakãko Ritonōpo mana. Mame mokaro ātaryka mukananō sã Ritonōpo nenyohthyã mana.

⁴⁰ Mame ātaryka mukãko sã mã toto ipahtohme apoto htaka. Moro sã exïko kuräkō apiakatoh po mana sero etyhpory po.

⁴¹ Morara ahtao Kapu ae Ayhtohpyry tynenyohthyã aropōko mana. Imehnō iirypyryme tyripohpōkō enehpōko mana. Iirypyrymãkō enehpōko roropa mana oximōme.

⁴² Mame toto pahnōko apotoimo htaka. Moroto toh mã xitãko. Kui kui äko rokē mã toto atarypōko.

⁴³ Mame Ritonōpo poetory nymyry Ritonōpo maro exïko. Tumykō maro tuisamehxo exïko mã toto. Tãkye roropa exïko mã toto. Etatoko pahne, typanare awahtao xine otato ehtoko, tykase Jezu eya xine.

Typyne exikety nono aka zonemyhpyry

44 – Ritonõpo enetuputyry oya xine oesëkõme ynara sã roropa mana. Typyne exikety sã mana nono aka zonemyhpyry samo imepÿ tupi po. Mame moro typyne exikety tonese ahtao tokare pyra ytõko mokyro, typyne exikety enene mana. Tytapyĩ ekarõko mana, tutupi tõkehko ekamõko roropa mana tineru apoitohme tyya. Mame moro tineru ke tupito epekahnõko mana tÿpenery maro. Moro sã oesëkõme Ritonõpo enetuputyry oya xine mana, tykase Jezu eya xine.

Kasuruimo kurano

45 – Tyorõ sã roropa oesëkõme Ritonõpo enetuputyry oya xine mana. Kasuru kurã epekahne sã mana.

46 Mame kurã kasuru eneryhtao tyya moro poko rokë penetãko mana. Mame emero tymõkomory ekamõko mana, tÿpenery epekahtohme tyya. Moro sã mã Ritonõpo enetuputyry oya xine oesëkõme, tykase Jezu eya xine. – Senohne emero se hkopyra exiko matose, Ritonõpo maro rokë oehtohkõme, tykase Jezu eya xine.

Tarãpa konõto

47 – Tyorõ sã roropa, oesëkõme Ritonõpo enetuputyry oya xine mana. Kana anymyry sã mana ikuhpo kuaõ, tarãpa konõto ke. Mame tarãpa tomase ahtao kana itamurume anÿnõko anÿnanõ mana, kana osehta.

48 Morarame typehse ahtao tarãpa arõko mã toto, kana anÿnanomo tuna ehpioksi kana apiakatohme: kurãkõ emãko mã toto ã aka, yrome popyra exiketõ pahnõko mã toto.

49 Moro saaro exiko sero enatyryhtao mana. Ritonõpo nenyohÿtã ytõko mana pohnõ apiakatohme kurãkõ htae.

50 Morarame pohnõ pahnõko mã toto apotoimo htaka. Moroto xitãko mã toto. Kui kui ãko roropa mã toto tãtasamaryme, tykase Jezu eya xine.

Zae atamorepatopõpyry kasenato, pakatokõ roropa

51 – Menetupuhtou ãmoreparykõ ya? tykase Jezu eya xine.

– ÿ, tykase toto.

52 Ynara tykase ropa Jezu:

– Moeze omihpyry waro exiketõ ypoetoryme toehse ahtao, tapyi esë sã exiko mã toto. Tymõkomory esary wino tykyryry oũko ropa tapyi esë mana, pakatokomo te, kasenato komo, enara. Moro saaro Moeze omihpyry waro exiketõ Ritonõpo enetuputyryhtao tyya xine tosekõme. Ikurohtao xine aosenetupuhtohkõ tuhke mana, kasenato komo, pakatokomo, enara, tykase Jezu eya xine.

*Jezu enetuputyry se pyra Nazare põkõ ehtopõpyry
(Maku 6.1-6; Ruka 4.16-30)*

53 Morarame Jezu tõturukehse ahtao morohne poko, toytose ropa moro tae.

54 Morarame tosaka ropa toytose. Morarame morotõkõ atamorepatoh tao tamorepase toto eya. Mame Jezu etananõ ynara tykase:

– To! Otokoino tuaro toehse nae? tykase toto. – Onoky poe roropa jamihme toehse mose nae? tykase roropa toto. Tõsenuruhkase toto.

55 – Wewe poko erohkety mükuru mose ro. Maria roropa jẽ mokyro. Zakorõ tõ roropa waro sytatose. Tiaku, Joze, Ximãõ, Juta, enara toh mana.

56 Aoryxiry tõ taro roropa mana. Yrome otokoino tuaro toehse nae? tykase toto.

57 Jezu enetuputyry se pyra toh kynexine jekyry waro toexirykõke. Yrome Ritonõpo mükurume onenetupuhpyra toh kynexine. Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine:

– Urutō omiry etāko imehnō mana, imehnō pata poro aytoryhtao. Yrome itapyī taōkō aomiry onetara mā toto. Jekyry tō roropa aomiry onetara mā toto. Ipatary pōkō aomiry onetara roropa mana, tykase Jezu toto a.

⁵⁸ Mame tyjमितunuru onenepopyra Jezu kynekurehne moroto aporo. Kurākōkara onukurākara roropa kynexine moroto onenetupuhpyra toto exiryke.

14

*João ahno ěpurihkane zuhkatopōpyry
(Maku 6.14-29; Ruka 9.7-9)*

¹ Morarame Jezu poko ahno oturutopōpyry totase Erote a. Karirea rānaō kō tuisaryme kynexine ynororo.

² Ynara tykase Erote Jezu poko:

– João ahno ěpurihkane mokyro. Tōsemāse ropa mana, tykase typoetory tomo a. – Morara exiryke jamihme toehse ynororo. Kurākōkara kurākāko ropa mana, tykase.

³ Osemazuhme, orihpyra ro ahtao, João tapoipose Erote a. Mame tymyhse ahtao tōmapose eya āpuruhpyry taka. João zehno pyra Erote kynexine repe. Mame takorō typykase eya tpytyme Erote a. Mame Erotia omi poe João zehno toehse ynororo, takorō pytōpyry omi poe.

⁴ Ynara kakehpyra João exiryke: “Ākorō pyty asapoino opytyme, mokyro apoiryhtao oya opytyme iirypyryme exīko mase,” kakehpyra João exiryke Erote a.

⁵ Morara exiryke João etapary se toehse ynororo. Yrome juteu tō zuno toexiryke onetapara kynexine aporo. “Urutō João mokyro Ritonōpo poe,” karyke juteu tomo a.

⁶ Morarame João āpuruhpyry tao ro ahtao Erote aniwesario nae kynexine. Tuhkākō toahmase eya eukuru ětohme, watohme, enara. Moroto Erotia ěxiry tuase imoihmākō neneryme. Erote epe tō neneryme roropa tuase ynororo. Mame Erote zamaro Erotia ěxiry kynexine.

⁷ Morara exiryke ynara tykase eya ynororo:

– Oty se nymyry hma ya? Ōpenery ekarōko ase oya emero porehme, tykase Erote nohpo a, Erotia ěxiry a.

⁸ Mame tyse maro tōturuxīpo ynara tykase ynororo:

– Seromaroro toiro se rokē ase oya. João, ahno ěpurihkane zupuhpyry se ase, paratu ao, tykase ynororo eya.

⁹ Morara kary etaryke tyya Erote toemynyhmasē yronomyryme. Yrome: “Ōpenery ekarōko ase oya,” tykase toexiryke imoihmākō netaryme, soutatu tō taropose eya, João zupuhpyry kohtohme eya xine.

¹⁰ Morara exiryke João zupuhpyry tyhkohse soutatu tomo a, āpuruhpyry tao ahtao ro.

¹¹ Mame paratu ao zupuhpyry tonehse eya xine ekarotohme nohpo a. Mame mokyro a zupuhpyry tokarose tyse a.

¹² Morarame ipoetohpyā tooehse, João ekepyry poko. Mame tonēse ahtao eya xine, toytose toto Jezu a, Jezu zuruse.

*Imoihmākō otuhmatopōpyry Jezu a 5.000mākomo
(Maku 6.30-44; Ruka 9.10-17; João 6.1-14)*

¹³ Morarame João etapatopōpyry totase Jezu a ahtao toytose ynororo imepỹ pona. Kanawae toytose ahno esaka pyra, toiroro toehtohme repe. Yrome Jezu ytory poko tuaro ahno toehse ahtao, tosae xine toytose toto. Jezu mykapo toytose toto, pupu po.

14 Mame towõse ropa Jezu ahtao kanawae imoihmākō tonese eya. Toenupunase ynororo toto poko yronymyryme. Mame kurākōkara tukurākase ropa eya.

15 Morarame kokonie pukuro ipoetory tō toytose Jezu a. Ynara tykase toto:
– Pake nykohmāno. Ahno esao pyra sytatose taro. Moxiã aropoko ropa pata tō pona tynapyrykō epekahtohme eya xine, tykase toh repe eya.

16 – Oty katohme? tykase Jezu. – Toto anaropopyra ase. Otuhtoh rokē ekarotoko eya xine toto otuhtohme, tykase Jezu eya xine.

17 – Wyi pitiko rokē nae ynanase, 5me rokene. Kana roropa asakoro rokene, tykase toto.

18 – Enehtoko ya, tykase Jezu eya xine.

19 Mame imoihmākō typorohkapose Jezu a, onahpoty htaka kure exiryke moroto. Mame wyi apoiryhtao Jezu a, kana maro, tōsenuhmase kapu aka. Ynara tykase ynororo:

– Kure mase Papa Kapuaono, tykase Jezu. Mame wyi tytohtohkase eya typoetory tomo a ekarotohme. Tuhke wyi toehse emahpo, tōsē roropa. Mame imoihmākomo a wyi tokarose eya xine tōsē maro.

20 Mame tōtuhse toto emero porehme. Tuesapare toehse toto. Mame tōsē akoïpyry tanỹse ropa eya xine, Jezu poetory tomo a. Ruto pehme kynexine 12me, wyi akoïpyry maro, tōsē akoïpyry maro, enara.

21 Mokaro imoihmākō tuhke kynexine. Tuhke toto exiry 5.000me kynexine, orutua kō rokene. Nohpo tō roropa tuhke kynexine, poetohti tō roropa. Enara.

Tuna poro Jezu ytotoöpopyry
(Maku 6.45-52; João 6.16-21)

22 Morarame typoetory taropose ropa Jezu a, kanawae toto ytotohme osemazuhme, ikuhpo akuohtohme toto a, imoihmākō osekazumary se Jezu exiryke tyya.

23 Morarame tōsekazumakehse imoihmākō ahtao tōnuhse Jezu toiroro ppy emory pona, oturuse Tummy maro. Mame tykohmāse ahtao, Jezu moroto ro kynexine, toiroro, ppy emory po.

24 Ikuhpo rānao ipoetory tō kynexine. Pohkane konōto jamihme toehse kanawa pokona tyryrykane jamihme exiryke.

25 Morarame kuratiri etapitory zano Jezu kýtone eya xine tuna poro.

26 Morarame tuna poro Jezu ytory eneryke tyya xine ipoetory tō tōserehse. Tunōmase eya xine.

– Ahno akuaryhpyry mokyro oehnōko, tykase toto. Tonaroxirykōke tykōhtase roropa toto, tōserehse yronymyryme toexirykōke.

27 Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

– Juno pyra ehtoko. Ywy ase Jezu. Enaromyra ehtoko, tykase eya xine.

28 Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase Peturu:

– Jezume awahtao amaro kuaroko jytotohme tuna poro, tykase Peturu.

29 – Osehko, tykase Jezu eya.

Morarame towõse Peturu kanawae tuna poro toytotohme Jezu a.

30 Yrome pohkane konōto eneryke tyya enaromỹke toehse ynororo. Axĩ tyneryse tuna kuaka.

– Kypynanohko, Jesemy, tykase Peturu.

31 Axĩ tomary ke Peturu tapoise Jezu a.

– Yronymyryme pyra jenetupuhnōko mase. Oty katoh jenetupuhpyra make? tykase Jezu Peturu a.

³² Mame kanawa aka tōtyrise Jezu Peturu maro. Mame axī sapararahkane sapararah tykakehse. Tymynyhpāse ropa.

³³ Mame mynyhme toehse ipoetory tomo. Jezu eahmary poko rokē toh kynexine, tukurohtao xine.

– To! Ritonōpo mūkurume nymyry mase. Kure mase, tykase toto.

*Kurākōkara kurākatopōpyry ropa Jezu a Kenezare po
(Maku 6.53-56)*

³⁴ Mame ikuhpo takuohse rahkene eya xine. Mame toeporehkase toto Kenezare pona.

³⁵ Morarame Jezu eneryke tonetupuhse morotōkomo a, Kenezare pōkomo a. Morara exiryke morotōkō kurākōkara tonehpose eya xine Jezu a toto kurākatohme ropa. Ynara tykase toto Jezu a:

³⁶ – Ah oupō ehpiry apō toto kurākōkara, ajohpāme samo, tykase toto Jezu a, tuhkākomo. Mame Jezu zupony tytemuhmase ahtao kurākōkara a, toekurākase ropa toto, emero porehme.

15

*Juteu tamuru tō namorepatopōpyry
(Maku 7.1-13)*

¹ Mame Jerusarē poe parixeu tō toytose Jezu a, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananō maro. Mame ynara tykase toto eya:

² – Oty katoh kytamurukō omipona pyra opoetory tō nae? “Osemahxīpo rokē otuhtoko zae oehtohkōme,” katopōpyry tuenikehse toto, tykase toto Jezu a.

³ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Atamurukō omihpyry poko rokē matose. Ritonōpo omiry poko tuenikaroro sã matose. Naeroro aomipona pyra matose.

⁴ Ynara tymerose Ritonōpo omiryyme: “Kure omykō tyritoko. Kure asakō tyritoko roropa,” me tymerose. Ynara roropa tymerose Ritonōpo omiryyme: “Tumy eunopyryhtao imepyny a, tyse roropa eunopyryhtao, mokyro etapapotoko aorihthome, tumykō eunopyryke eya,” me tymerose Ritonōpo omiryyme.

⁵ Yrome Ritonōpo omiry tyorōmāko matose. Azahkuru imehnō amorepāko roropa matose. Ynara āko matose eya xine: “Tÿkyryneke awahtao xine omykō akorehmatohme repe, asakō maro. Yrome ekarory se pyra awahtao xine eya xine, ynara kahtoko eya xine: ‘Jomihpyry ae senohne Ritonōpo kyryryme rokē mana,’ kahtoko eya xine,” āko matose imehnomo a, tumykō pyno se pyra exiketomo a.

⁶ “Morara karyke oya xine, ōkyryrykō anapoipyra omykō mana,” āko matose imehnō amorepāko. Ritonōpo omipona pyra matose morara awahtao xine. Ōmirykō ke rokē Ritonōpo omiry myakamāko matose.

⁷ Ajohpe rokē matose. Zae Izaja omihpyry kynexine. Ynara tymerose eya Ritonōpo omiryyme opoko xine:

⁸ “Ōmirykō ke rokē kure jyrīko matose.

Yrome okurohtao xine ymaro pyra matose ipunaka.

⁹ Toiparo rokē kure jyrīko matose,
jomipona pyra awahtao xine.

Jomiry tytyorōmase oya xine.

Tymyakāmase roropa oya xine ōmirykō ke.

Morara exiryke ōmirykō etary se hkopyra ase,”

tykase Izaja pake opoko xine, tykase Jezu eya xine.

*Iirypyryme ehtoh poko
(Maku 7.14-23)*

¹⁰ Morarame imoihmākō tykohmase Jezu a. Ynara tykase eya xine:

– Etatoko pahne. Enetupuhtoko roropa.

¹¹ Oty pokoino, ahno iirypyryme exīko nahe? Otuhtoh pokoino iirypyryme exīko? Arypyra, tonahsē enahnōko repe, yrome moro pokoino pyra iirypyryme matose exīko. Yrome ōmiryko xihpyry pokoino ōsenetupuhtohkō xihpyry pokoino roropa iirypyryme exīko matose okurohtao xine, iirypyryme oexirykōke, tykase Jezu toto a.

¹² Morarame Jezu a toytose ipoetory tomo zuruse. Ynara tykase toto eya:

– Tohne nexī toto, ōmiry etaryke tyya xine. Tuaro makene? tykase toto Jezu a.

¹³ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Zae pyra toto ahtao Papa Kapuaō narykahpyryme pyra sã mã toto. Popyra mã toto, ātarykahmã samo. Īmeīpo ātaryka mukapōko Ritonōpo mana ātarykahme exiryke.

¹⁴ Ah moroto rokē mokaro nexino tonurākara sã toexirykōke. Tonurākara osenuhmara mana. Mokaro sã mã mokaro Ritonōpo namorepatopōpyry onenetupuhpyra toexirykōke. Mame tonurākara asakoro tātarykohtao epukāko mã toto oramã aka tonure pyra toexirykōke, tykase Jezu eya xine.

¹⁵ Ynara tykase Peturu:

– Yna amorepako ropa moro poko, anamorepatopōpyry poko, tykase.

¹⁶ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Tuaro pyra ro matohu? Mokaro saaro matose.

¹⁷ Etatoko pahne. Kynapyrykō enapyryhtao kyya xine, kýtaka xine omōnōko mana, kuwakurukō aka roropa, enara. Mame okynã pyra tütãko ropa mana tuekase ahtao. Yrome kynapyrykō iirypyryme kyripyra xine mana.

¹⁸ Kuosenetupuhtohkō xihpyry poe oturūko sytatose. Mame moro pokoino iirypyrymehxo exīko sytatose.

¹⁹ Iirypyryme awahtao xine okurohtao xine oorypyrykō poko penetãko matose, imehnō etapãko matose, imehnō nohpo tō poko exīko matose, imeimehnō ryhmary se exīko, ematonãko matose, ajoajohpe exīko, imehnō kerekeremãko roropa matose.

²⁰ Morohne poko awahtao xine, popyra exīko matose, iirypyryme, enara. Yrome osemahpyra awahtao xine ōtukurukohtao otyme popyra nae? Morohne iirypyryme kyripyra xine mana, tykase Jezu eya xine.

*Jezu enetupuhtopōpyry nohpo a
(Maku 7.24-30)*

²¹ Morotoino Jezu toytose ropa Tiro pata pūtokozi, Xitō pata pūtokozi roropa.

²² Mame nohpo toytose Jezu a, Kanaã pono. Moroto esary kynexine nohpo esary. Morara exiryke tosae toytose ynororo Jezu enese.

– Tawi parỹpyryme mase. Morara exiryke oehno oya. Yna pyno exiko ajohpãme samo. Jēxiry jorokohpe mana. Etuarimãko mana yronymyryme, tykase nohpo Jezu a.

²³ Yrome onetapỹ sã toehse Jezu aporo. Mame Jezu poetory toytose eya.

– Mose xihpyry aropoko ropa. Kuekahmatorỹko kahpyry mana. Panaikato roropa mana, tykase Jezu a toto.

²⁴ Mame ynara tykase Jezu nohpo a:

– Tonehpose ywy tarona Izyraeu tō pakō pokoino. Kaneru sã toehse mã toto. Tytahse sã mã toto. Tosêkō waro pyra toehse roropa mã toto, tykase Jezu eya.

²⁵ Morara kary etaryke tyya tosekumuru po typorohse nohpo Jezu myhtokoxi.

– Kuakorehmako ajohpãme samo, tykase ynororo eya.

²⁶ Ynara tykase Jezu eya:

– Popyra poeto napyry ekarory kaikuxi a omise poeto ahtao, tykase Jezu nohpo a.

²⁷ Mame ynara tykase nohpo eya:

– Ajohpe pyra mase. Juteu tō ekyme sã ynanase juteume pyra yna exiryke. Yrome toto eky sã tōsê akumuru eraximãko ynanase, toto zoh akoĩpyry eraximãko, tykase nohpo Jezu a.

²⁸ Morara kary etaryke tyya ynara tykase Jezu eya:

– To! Kuenetupuhno yronomyryme. Tonetupuhse jexiryke oya, ãkorehmãko ase, tykase Jezu eya. Mame axĩ mokyro ãxiry toekurãkase ropa, morara karyke rokẽ Jezu a.

Tuhkãkō kurãkatopõpyry ropa Jezu a

²⁹ Morotoino Jezu toytose ropa ikuhpo Karirea ehpikuroko. Mame ypy taunuhmase tyya ahtao typorohse nono pona.

³⁰ Mame imoihmãkō toytose eya. Tymaro xine ytoytohnō tarose kurãkōkara, jaxiry kurãkara te, tonurãkara te, jaxiry osetokye exiketomo te, sekere kahnomo te. Imehnō kurãkara roropa tarose toto a Jezu myhtokoxi. Mame kurãkōkara tukurãkase ropa eya moroto.

³¹ Mame tōsenuruhkase imoihmãkomo kurãkōkara kurãkary ropa eneryke tyya xine. Sekere kapynỹpo tō sekere tykase ropa. Jaxiry osetokye exiketō osepune toehse ropa jaxiry, toekurãkase ropa te, ytoytopynỹpo roropa toekurãkase ropa. Xikihxikihme toytose ropa te, tonure pyra aexihpyry roropa toekurãkase ropa. Kure tōsenuhmase ropa. Mame:

– Kure Ritonõpo mana, Izyraeu tō esẽme, tykase toto imoihmãkomo.

Imoihmãkō otuhmatopõpyry Jezu a 4.000mãkomo

(Maku 8.1-10)

³² Morarame Jezu a typoetory tō tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Emynyhmãko ase moxiã poko, imoihmãkō poko, toto pyno jexiryke. Oseruao tōmehse toto ymaro toexirykō poko. Mame seromaroro tynahke pyra toehse toto. Toto aropory se ropa ase repe. Yrome toto anautuhmara jahtao toto aropory se pyra ase, aepukarykōino, jamihme pyra toto exiryke, omise toto exiryke, tykase Jezu typoetory tomo a.

³³ Ynara tykase ipoetory tomo:

– Yrome ahno esary kara sero taro. Otokoino moxiã napyry rĩko sytatohu? tykase ipoetory tomo, tōturupose Jezu a.

³⁴ – Otãto wyi nae matou? tykase Jezu toto a.

– 7me rokene. Kana roropa nae ynanase tuhke pyra, tykase toto.

³⁵ Mame imoihmãkō typorohkapose Jezu a nono pona.

³⁶ Moro wyi tapoise eya kana maro.

– Kure mase Papa, senohne onekarohpyry, tykase. Morarame wyi tohtohkane typoetory tomo a ekarotohme, ekamotohme imoihmãkomo a. Morararo kana apiakane Jezu typoetory tomo a ekarotohme, ekamotohme imoihmãkomo a.

³⁷ Mame tōtuhse toto emero porehme. Tuesapare toh toehse. Mame wyi akoĩpyry tanỹse ropa eya xine, tōsē akoĩpyry maro. Ipoetory tomo a tanỹse 7me ruto pehme.

³⁸ Mame imoihmākō tuhke exiry 4.000me kynexine orutua kō rokene. Nohpo tō roropa tuhke kynexine. Poetohti tuhke roropa kynexine.

³⁹ Morarame imoihmākō taropose ropa tyya ahtao kynotyryne ropa ynororo, kanawa aka. Mame kýtone ropa Makatã pona.

16

Jezu jamitunuru enery se parixeu tō ehtopōpyry (Maku 8.11-13; Ruka 12.54-56)

¹ Mame parixeu tō toytose Jezu a, satuseu tō maro. Azahkuru Jezu enery se toh kynexine, ihxirotohme repe. Morara exiryke ynara tykase toto Jezu a:

– Ritonōpo poe nymyry awahtao ajamitunuru enepoko yna a, ynanen-eryme, tykase toto.

² Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

– Kokonie pukuro kapu enēko matose. Mame kamirarame kapu eneryhtao oya xine ynara āko matose: “Kure kokoro exīko mana. Konopo oehpyra kokoro,” āko matose.

³ Yrome pakeimo kapu kamirarame eneryhtao oya xine: “Konopo oehnōko seroae,” āko matose. Tuaro matose. Kapu eneryhtao oya xine konopo oepyyry poko enetupuhnōko matose repe. Yrome Ritonōpo mūkuru oepyyry poko, tuaro pyra sã matose. Kurākō apiakatoh poko, onenetupuhpyra roropa matose.

⁴ Amarokō iirypyryme matose. Ritonōpo omipona pyra roropa matose. “Ajamitunuru enepoko yna a. Enery se ynanase,” āko matose ya repe. Arypyra, yjamitunuru onenepopyra ase oya xine. Toiro rokē yjamitunuru enepōko ase oya xine. Jona ehtopōpyry sã enepōko ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

Mame turumekase ropa toto Jezu a. Toytose ropa imepỹ pona ropa.

Pou porutatoh sã parixeu tō ehtopōpyry (Maku 8.14-21)

⁵ Ikuhpo mōpozakoxi tātakuohse ropa typoetory tō maro. Yrome wyi anaropyra tokurehse toto, tuenikehse toexirykōke.

⁶ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Tuaro ehtoko. Pou porutatoh sã parixeu tō namorepary tō mana, satuseu tō namorepary tō roropa, tykase.

⁷ Mame morara kary etaryke tyya xine tōturuse ipoetory tō oseya rokene. Ynara tykase toto:

– Morara tykase Jezu wyi onenehpyra tokurehse kuexirykōke tuenikehse kuexirykōke, tykase toto oxime rokene.

⁸ Yrome typoetory tō otururu waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase eya xine:

– Oty katoh wyi pyra oexirykō poko oturūko matou? Jenetupuhpyra ro rukuh matohu, tykase Jezu eya xine.

⁹ – Tuaro pyra ro rukuh matohu? Pake hkopyra imoihmākō autuhmapoase onenerykōme. 5me rokē wyi pitiko nae mexiatose. Yrome tytohtohkase ahtao ya tuhke toehse. Mame imoihmākō tōtuhse, 5.000 mo-tye. Mame tōtuhkehse toto ahtao, otãto ruto pehme manymyatose ropa wyi akoĩpyry, tōsē inamatyã maro?

¹⁰ Moromeĩpo 4.000mākō autuhmapoase ropa. 7me rokē wyi pitiko nae nexiase. Morarame otāto ruto mypehkatose, wyi akoĩpyry ke? tykase Jezu eya xine.

¹¹ — Jomiry onetara sã matose. Wyi poko pyra oturũko akene. Tuaro ehtoko parixeu tō namorepary poko, satuseu tō namorepary poko roropa, ykano. Kure osekarōko toh mā repe tyrypyrykō poko ro tahtao xine.

¹² Morarame tuaro toehse ropa toto Jezu poetory tomo. Wyi poko tome-seke toto ehtoh poko toto anamorepara Jezu kynexine. Yrome parixeu tō namorepatoh poko, satuseu tō namorepatoh poko roropa turuse toto Jezu a. Moro poko tutuarōtase ropa toto.

Peturu nurutopōpyry
Jezu poko

(Maku 8.27-30; Ruka 9.18-21)

¹³ Morotoino typoetory tō maro toytose Jezu Sezarea Piripe pūtokoxti. Mame Jezu tōturuse typoetory tō maro. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Kapu ae Ayhtohpyry ase. Yrome onoky nymyryme keh jekarōko tarōkō nae? tykase, tōturupose eya xine.

¹⁴ — Joãome oekarōko mā toto ahno ěpurihkaneme, tykase toto. — Imehnō Eriame oekarōko roropa mā toto. Imehnō roropa Jeremiamē oekarōko roropa mā toto. Imehnō otarame urutōme Ritonōpo poe oekarōko mā toto, tykase Jezu poetory tō eya.

¹⁵ — Amarokō ke, onokyme roropa jekarōko matou? tykase Jezu eya xine, typoetory tomo a.

¹⁶ Ynara tykase Ximão Peturu eya:

— Ritonōpo nymenekahpyryme mase, iirypyrymākō kurākaneme. Ritonōpo mūkurume nymyry mase, tykase Peturu eya.

¹⁷ Ynara tykase Jezu eya:

— Ÿ zaerohxo rukuh ma Ximão, João mūkuru. Juaro oexiry imehnō poe pyra mana. Imehnō namorepatopōpyry poe pyra mase juaro. Papa Kapuaō poe juaro toehse mase.

¹⁸ Juaro oehtoh mekarō ya. Naeroro awaro jehtoh ekaroxi oya. Oesety, “Peturu” kary, “Topu pitiko” kary. Topu onytyromara imehnō mana. Moro saaro jenetuputyry oya onytyromara imehnō mā exīko, yronomyryme jenetuputyryke oya. Morarame asã emero ypoetory tō orēpyra tyrīko ase, yronomyryme jenetuputyryhtao eya xine. Mame orēpyra exikehpyra mā toto toorikyrykō ponāmero, tykase Jezu eya.

¹⁹ — Tapyi erase sã exīko roropa mase. Tapyi esē ytoryhtao soroto ekarōko erase a mana. Moro saaro tosēkōme Ritonōpo enetupuhnanō tuisaryme orīko ase. Imehnō zurūko mase zae pyra ehtoh poko pyra toto ehtohme toto esēme samo. Ritonōpo poe morara tyripōko mase. “Senohne kure tyryry,” karyhtao oya taro nono po, Ritonōpo poe morohne tyripōko mase.

²⁰ Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Onekaropyra ehtoko imehnomo a Ritonōpo nymenekahpyryme jehtoh poko, sero pōkō kurākaneme, tykase.

Toorikyry poko Jezu oturutopōpyry
(Maku 8.31–9.1; Ruka 9.22-27)

²¹ Morotoino typoetory zurupitone Jezu toorikyry poko. Ynara tykase ynororo:

– Jerusarē pona ytōko ase Ritonōpo omi poe. Moroto jahtao yyryhmāko juteu tō esē mana, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō roropa, Moeze omih-pyry poko imehnō amorepananō roropa. Mame jetapapōko mǎ toto. Yrome oseruao tōmehse ahtao ēsemānōko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

²² Morarame imehnō myhtoino Jezu tarose Peturu a zurutohme takorony a tōturutoh samo. Ynara tykase ynororo:

– Morara kara exiko Jezu. Ritonōpo sātā oetapapopyra mana. Orihpyra sātā mase, tykase Peturu eya.

²³ Yrome toeramase Jezu Peturu a. Ynara tykase ynororo eya:

– Mynyhme exiko! Joroko tamuru sǎ mase. Jakorekehkāko mase. Āmoreme rokē morohne poko osenetupuhnōko mase ahnome oexiryke. Yrome Ritonōpo poe pyra ōsenetupuhtoh mana, tykase Jezu Peturu a.

²⁴ Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Ymaro oytorykō se awahtao xine openetatohkō irumekatoko. Oorikyrykō ymaro enetupuhtoko oorypyrykō poko. Mame ymaro rokē ehmaropa, tykase ynororo.

²⁵ – Osepyno awahtao xine orihnōko ro matose. Yrome ypoetoryme awahtao xine oorikyrykō zuno pyra matose. Jomipona roropa awahtao xine orihpǎme exīko matose, enara.

²⁶ Otara āko matou senohne emero omōkomorykōme toehse ahtao oorikyrykō ke rokē epehmatohme? Arypyra, toiparo rokē morohne esēme exīko matose, oorikyrykō ke epehmāko matose. Onykenāpara roropa ekurehnōko matose. Morararo orihpyra oehtoikō onepehmara mǎ omōkomorykomo. Otinerūkō roropa ipune pyra mana, tykase Jezu eya xine.

²⁷ – Kapu ae Ayhtohpyry ase sero nono pona. Imeīpo orēpyra oehnōko ropa ase tuisamehxo Papa jamitunuru maro, Papa nenyohyā maro roropa. Morara ahtao sero pōkō epehmāko ase, emero porehme, toto nyrihpyry epehpyryme.

²⁸ Etatoko pahne, toitoine matose Kapu ae Ayhtohpyry enēko. Tuisame aexiry enēko matose orihpyra ro awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

17

Jezu maro Moeze ehtopōpyry Eria maro

(Maku 9.2-13; Ruka 9.28-36)

¹ Morarame 6me tōmehse ahtao typoetory tarose Jezu a oseruao rokene. Kaetokō pona tarose toto, ypy pona. Peturu tō tarose eya, Peturu, Tiaku, João, enara.

² Mame tanyhtase ynororo, saeremā sǎ toehse ynororo toto neneryme. Ēmyty zemimā sǎ toehse, xixi samo. Zupō roropa karimutume toehse, saerehkane samo toto neneryme.

³ Mame Jezu maro Moeze tō tonese eya xine, Eria maro. Oturūko toh kynexine Jezu maro.

⁴ Mame ynara tykase Peturu Jezu a:

– Jezu, kure sytatose taro. Ise awahtao tapyi pitiko amoxi oseruao, axītao rokene, toiro atapyīme, toiro Moeze tapyīme, toiro Eria tapyīme, enara ehtoime, tykase Peturu.

⁵ Yrome aotururuhtao ro akurū tooehse, putokane. Mame omi totase toto a akuru htae. Ynara tykase:

– Umūkuru nymyry mose ro, umūkuru kurano, yzamaro exikety. Mose omiry etatoko, tykase omi kaino.

⁶ Mame Ritonõpo omiry etaryke tyya xine tõserehse Jezu poetory tomo. Nono pona toepukase toto pohme.

⁷ Mame typoetory tomo a toytose Jezu. Tapose toto eya.

– Owõtoko ropa ty. Oserehpyra ehtoko, tykase Jezu eya xine.

⁸ Morara exiryke tõsenuhmase ropa toh repe. Yrome mokaro onenepyra ropa toh kynexine. Jezu rokẽ tonese eya xine.

⁹ Mame toto yhtory ropa ahtao ypy poe ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Imehnõ onurupyra ehtoko aporo onenehpyrykõ poko. Tõsemãse ropa jahtao rokẽ imehnõ zurutoko, tykase Jezu eya xine.

¹⁰ Mame ynara tykase toto Jezu a:

– Oty katoh ynara ãko Moeze omihpyry poko amorepatõkõ nae: “Eria oehnõko mana osemazuhme,” ãko? tykase toto, tõturupose Jezu a. Mame ynara tykase Jezu eya xine:

¹¹ – Zae ro mã toto, Eria oepyry poko osemazuhme, sero põkõ tu-arõtanohpose kapu ae aepyhpyry poko, tykase Jezu eya xine.

¹² – Yrome ynara ãko ase oya xine, Eria tooehse mana pake. Yrome onenetupuhpyra sero põkõ nexiase. Tyyryhmase ynororo eya xine. Mokyro ryhmatopõpyry sã Kapu ae Ayhtohpyry roropa ryhmãko mã toto, tykase Jezu typoetory tomo a.

¹³ Mame morara kary etaryke tyya xine tonetupuhse toto a. João ahno õpurihkane poko Jezu otururu tonetupuhse eya xine.

Poeto kurãkatopõpyry ropa poko Jezu a

(Maku 9.14-29; Ruka 9.37-43a)

¹⁴ Morarame imoihmãkomo a toytose ropa toto. Mame orutua toytose Jezu a. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu õpataka.

¹⁵ Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Ajohpãme sã umükuru poko oenupunakohxo. Epuepukãko mana. Tuhke toepukase ynororo apoto htaka, tuna kuaka, enara.

¹⁶ Mose enehno opoetory tomo a repe. Yrome onukurãkasaromepyra toh kynako, tykase ynororo Jezu a.

¹⁷ Ynara tykase Jezu eya:

– Onenetupuhpyra ro matose azahkuru oexirykõke. Okynã amaro xine ywy repe, yrome jenetupuhpyra ro matose. Typenekehse ywy opoko xine. Omükuru enehko ya, tykase Jezu.

¹⁸ Mame zae joroko tutõtanothpose Jezu a. Joroko tutõtase ahtao mokyro ae kure toehse ropa mõtoino rokene, joroko ke taõkemõpo.

¹⁹ Morarame imoihmãkõ maro pyra Jezu ahtao ipoetory tõ toytose eya.

– Oty katoh yna omi poe joroko tūtara kynako? tykase toto Jezu a.

²⁰ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Pitiko rokẽ jenetuputyryke oya xine tūtara joroko kynako, õmipona xine pyra kynako. Etatoko pahne, jenetuputyryhtao oya xine pitiko repe, moxiatu puhturu samo, ynara ãko matose sero somohmã netaryme: “Ytoko esyryhmako mõtona,” ãko matose. Mame õmi poe xine esyryhmãko mana. Emero tyriry waro exiko matose.

²¹ Yrome yronomyryme õtururukohtao rokẽ Ritonõpo maro otuhpyra ro-ropa awahtao xine õtururukohtao, morara awahtao xine rokẽ mokaarohne tūtanothpõko ropa matose, tykase Jezu typoetory tomo a.

Toorikyry poko Jezu oturutopõpyry

(Maku 9.30-32; Ruka 9.43b-45)

22 Morarame Karirea po tōximōse ropa toto, Jezu maro ipoetory tomo. Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Kapu ae Ayhtohpyry ekarōko mā toto imehnomo a.

23 Jetapāko mā toto. Yrome oseruao tōmehse ahtao jēsemākapōko ropa Ritonōpo mana, tykase.

Mame toemynyhmase toto, ipoetory tomo, yronymyryme.

Tineru pitiko ekarory poko Ritonōpo Tapyī tinerūme

24 Morarame Jezu toytose Kapanaū pona typoetory tō maro. Mame moroto tineru apoine toytose Peturu a tineru pitiko apoitohme Ritonōpo Tapyī tinerūme. Toipe juteu tomo, emero jeimamyry ae tineru pitiko epehmāko tineru apoine a Ritonōpo Tapyī kurākatohme. Mame ynara tykase tineru apoine Peturu a:

– Ritonōpo Tapyī kurākatoh epehmāko oesēkō nae? tykase, tōturupose eya.

25 – Ÿ, tykase Peturu. – Epehmāko mana.

Mame tapyi taka tomōse ahtao ynara tykase Jezu Peturu a:

– Ximāo, otara āko ma? Onokākomo a tineru epehmapōko sero pōkō tuisary tō nae, tyekyry tomo a, imehnomo a? tykase Jezu, tōturupose.

26 – Imehnomo a, tykase Peturu. Ynara tykase Jezu:

– Morara ahtao jekyry onepehmara mana. Imūkuru tō roropa onepehmara mana. Ritonōpo mūkurume ase. Naeroro ya tineru onepehmapopyra mā toto, tykase.

27 – Yrome tohne mokaro riry se pyra sytatose. Morara exiryke kana anÿse ytoko ikuhpo kuaka. Mame osemazuhme kana tanÿse oya ahtao, itaka eneko. Tineru enēko mase itao. Moro tineru aroko tineru apoine a, Ritonōpo Tapyī tinerūme, onekaroryme ynekaroryme, enara, tykase Jezu eya.

18

Tuisame ehtoh poko

(Maku 9.33-37; Ruka 9.46-48)

1 Morarame ipoetory tō tooehse Jezu a ekaropose:

– Onoky tuisamehxo exīko nae Ritonōpo esao? tykase toto tōturupose.

2 Mokaro omiry etaryke Jezu a poeto tykohmase tyya. Xikihme tyrise eya mokaro neneryme.

3 Mame ynara tykase ynororo eya xine:

– Etatoko pahne, etyorōmara awahtao xine omōsaromepyra matose Ritonōpo esaka. Yrome oetyorōmarykohtao, poeto pitiko sã toehse awahtao xine, omōnōko matose Ritonōpo esaka, tykase.

4 – Imehnō poetoryme sã toehse awahtao xine, mose poeto samo, imehxo exīko ropa matose Ritonōpo esao.

5 Mame jomi poe, poeto pitiko mose panō pyno awahtao xine, ypyno roropa matose, tykase Jezu.

Imehnō kukuru poko iiryryryme aehtohkōme

(Maku 9.42-48; Ruka 17.1-2)

6 – Yrome poeto pitiko jenetupuhpitoryhtao tosēme, mame mokyro tyoro amoreparyhtao oya xine urumekatohme ropa eya popyra matose ipunaka. Awānohtorÿko roropa Ritonōpo mana. Kurehxo oya xine exiry topu konōto mykyry opymyrykō ae onerymapotohkōme tuna kurohtaka, poeto pitiko onenekunohpyra ro awahtao xine. Popyrahxo oya xine exīko poeto pitiko tonekunohse oya xine ahtao. Awānohtorÿko Ritonōpo mana.

⁷ Sero nono po iirypyryme imehnõ riponanõ nae. Urumekapõko mã toto oya xine, oorypyrykõ poko rokẽ oehtohkõme. Toipe toh mã repe. Yrome mokaro wãnohnõko itamurume Ritonõpo mana, tykase Jezu eya xine.

⁸ – Oemarykõ pokoino urumekary se awahtao xine ihkohtoko ipahtohme. Morararo opupurukõ pokoino urumekary se awahtao xine ihkohtoko ipahtohme. Kurehxo Ritonõpo esaka õmomyrykõ etone tomahke. Popyra mã oya xine apotoimo htaka õmomyrykõ osetatoro oemarykõ exiryke, ezehpõ htaka. Kurehxo roropa oya xine Ritonõpo esaka õmomyrykõ etone tupuhke awahtao xine. Popyra mã oya xine apotoimo htaka õmomyrykõ opupurukõ osetato exiryke.

⁹ Oenurukomo a urumekaporyhtao toutoko ipahtohme. Kurehxo oya xine Ritonõpo esaka õmomyrykõ etone tonure awahtao xine. Popyra mã oya xine õmomyrykõ apotoimo htaka osetatoro tonure awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

Kaneru mũkuru itatyhpyry

(Ruka 15.3-7)

¹⁰ – Tomeseke ehtoko: “Poeto kahpyry,” kara ehtoko poeto pitiko poko. Ritonõpo nenyohyã poeto pitiko akorehmãko mã toto. Etatoko pahne, mokaro torênase Ritonõpo êpataka toytorykõ poko. Papa Kapuaõ êpataka toytorykõ poko, tykase Jezu.

¹¹ (Kapu ae Ayhtohpyry tooehse sero pona, iirypyrymãkõ pynanohse. Itahtyã sã iirypyrymãkõ mana.)

¹² – Etatoko pahne, tuhke tokyke kaneru esẽ mana. 100me eky tõ mã otarame. Mame otara ãko nae toiro toky tytahse ahtao? Ynara ãko mã otarame: “Jeky tõ nomõko ase aporo taro ona po, toto otukuruhtao,” ãko mana. Mame ytõko mã ynororo, itatyhpyry zupise ropa.

¹³ Mame toky tonese ropa ahtao tãkye exiõko ropa mana itatyhpyry tonese ropa tyya exiryke. Yrome imoihmãkõ enery poko tãkye hkopyra mana tahpyra toto exiryke.

¹⁴ Moro saaro Omy kapuaõ mana. Poeto pitiko otuenikary se pyra mã ipunaka. Toto pynanopyry se ynororo mana tymaro toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

Ãkorõ akorehmary poko iirypyryme toehse ahtao

¹⁵ – Mame imepõ iirypyryme toehse ahtao, ytoko eya oturuse, iirypyry poko. Tokare pyra oturutoko eya aporo, toiroro imaro. Mame õmiry etaryhtao eya, tyrypyry rumekaryhtao roropa eya oepeme exiõko ropa mana. Ãkorõme roropa exiõko mana.

¹⁶ Yrome õmiry etary se pyra ahtao, amaro imepõ aroko, otarame toiro otarame asakoro, õmiry etaneme, ãkorehmaneme roropa. “Asakoro ahtao ipune, oseruao ahtao roropa ipune,” ãko Ritonõpo omiry.

¹⁷ Yrome õmirykõ etary se pyra ahtao ypoetory tõ zurutoko, oximõme toto ahtao. Mame oximõmãkõ omiry etary se pyra ahtao, azahkuru nymyry mokyro mana. Tyrypyry rumekary se pyra mana. Naeroro ypoetoryme pyra mana, tykase Jezu eya xine.

Otytyko popyra ekarory poko

¹⁸ – Etatoko pahne, imehnõ zurõko matose zae pyra ehtoh poko pyra toto ehtohme. Ritonõpo poe morara tyripõko matose. “Senohne kure tyriry,” karyhtao oya xine taro nono po, Ritonõpo poe morohne tyripõko matose.

¹⁹ – Tyoro roropa, atae awahtao xine õtururukohtao Ritonõpo a sero nono po õmirykõ etãko Ritonõpo mana. Mame ise oehtohkõ riko Papa Kapuaõ mana.

²⁰ Oximõme toehse awahtao xine ypoko, jomiry poko roropa, amaro xine ase, tuhke pyra awahtao xine ro, otarame asakoro rokẽ awahtao xine, otarame oseruao, amaro xine ro ase.

Imehnõ rypyry poko wenikehtohme ropa

²¹ Morarame Peturu toytose Jezu a ekaropose. Ynara tykase ynororo eya.

– Tuisa, oturupose oehno oya. Otarãme imepỹ yyryhmãko mana. Ykerek-eremãko mana. Yzehno exĩko mana. Mame osepeme se ropa exĩko mana ajoajohpe toehxĩpo. “Yzehno pyra exiko ajohpãme samo,” ãko ya mana. “ÿ, oty kara hnae,” ãko ywy eya. “Moro poko wenikehnõko ase, oorypyry poko.” Mame wãto ropa pixo ajoajohpe exĩko ropa mana. Moromeĩpo oehnõko ropa mana jepeme toehtohme ropa. Otãto kure morara rypyry korokary oototomose, 7me? tykase Peturu, tõturupose.

²² – Arypyra, tykase Jezu eya. – 7me imepỹ rypyry a tuenikehse awahtao kure repe. Yrome tuhke rokẽ azahkuru toehse oya imepỹ ahtao, mame tyyrypyry rumekary se ropa toehse ahtao ekuurãkako ropa imaro, ekuhpỹme, tykase Jezu eya.

²³ – Ynara exiryke, oesẽkõme Ritonõpo exiry ynara sã mana, pata konõto esẽ samo. Mokyro typoetory tomo a epehmapory se toehse, pata esemy. “Ytinerũ epehmapõko ase ypoetory tomo a emero porehme,” tykase ynororo.

²⁴ Mame okynã pyra toiro ipoetory tonehse eya xine pata esẽ ãpataka, tuhke tineru onepehmaro ro exikety kynexine, miujão motye.

²⁵ Yrome tytineruke pyra kynexine ynororo. Morara exiryke onepehmaro kynexine. Naeroro ynara tykase esemy: “Mose ekarotoko imehnõ namotome aehtohme tineru apoitohme epehpyryme, ynororo, ipyty, ipoenomo, imõkomory. Emero porehme ekarotoko tineru apoitohme jepehmatohme ropa,” tykase ynororo pata esemy.

²⁶ Mame tosekumuru po typorohse mokyro tosẽ ãpataka. Ynara tykase: “Atarypopyra exiko ypoko ajohpãme samo. Oepehmãko ro ase emero porehme,” tykase ynororo eya.

²⁷ – Mame nupunato typoetory tonese pata esemy a. Typynanohse ropa eya. Ynara tykase ynororo typoetory a: “Ywy roro epehmãko ase. Ytoko ropa. ‘Onepehmararohxo hano,’ kara exiko,” tykase typoetory a pata esemy.

²⁸ Mame mokyro tutõtase ropa tãkye, onepehmapopyra tosẽ toehse exiryke. Yrome toytory ropa ahtao imepỹ tonese eya, topehmaro exikety roropa. Mame ynara tykase ynororo eya: “Otara ahtao jepehmãko mah?” tykase eya rahkene. Tuhke pyra inepehmary kynexine repe, pitiko rokene. Yrome esenary poko tapoise eya topehmaro exiryke. Tosenakorõkorõmase eya epehpyry sato a jehno toehse toexiryke. “Axĩ ke kuepehmako emero porehme,” tykase ynororo eya.

²⁹ – Mame tosekumuru po typorohse mokyro, mokyro ãpataka. Ynara tykase ynororo eya: “Jesenakorõkorõmara exiko. Kurumekako ropa ajohpãme samo. Oepehmãko ro ase emero,” tykase ynororo eya.

³⁰ – Yrome mokyro omiry onetapỹ sã toehse, jehno toexiryke. Eya tõmapose ãpuruhpyry taka topehmaro exiryke.

³¹ Mame moro eneryke tyya xine imehnõ erohketõ tãkye pyra toehse. Tosẽkõ zuruse toytose toto, pata esẽ zuruse. Emero tynenehpyrykõ tokarose eya.

³² Mame toto omiry etaryke tyya typoetory xihpyry tonehpose ropa tyya. Ynara tykase ynororo eya: “Ypoetory kahpyry mase. Tuhke tineru onepehmaro mexiase ya, miujão motye. Yrome, ywy roro epehmãko ase, ase oya repe. ‘Onepehmararohxo hano,’ kara ke exiko, ase oya repe.

³³ Naeroro kure imehnō pyno roropa oexiry, opyno jehtopōpyry samo,” tykase pata esemy typoetory a.

³⁴ — Morarame typoetory zehno toehse ynororo yronymyryme. Āpuruhpyry taka tōmapose eya, aetuarimatohme topehmara exiryke roropa, moro epehmatohme emero porehme, tykase Jezu.

³⁵ — Mokyro saaro Papa Kapuaō mana. Otuarimapotorỹko mana emero porehme imehnō rypyry poko oweniketyrykō se pyra awahtao xine okurohtao xine, tykase Jezu eya xine.

19

Typyxiākō rumekary poko iniokomo a (Maku 10.1-12)

¹ Morarame moro poko tōturukehse Jezu ahtao Karirea poe kýtone ropa juteu tō esaka ropa Jutea pona, Joatāo mōpozakoxi.

² Imoihmākō imaro toytose. Mame tukurākase ropa toto eya moroto.

³ Morarame parixeu tō toytose eya oturupose. Azahkuru aexiry enery se toh kynexine repe, ihxirotohme repe. Morara exiryke ynara tykase toto eya:

— Zae ro sytatou kypyxiākō rumekaryhtao kyaa xine kuamoreme xine irumekary se toehse kuahtao xihne? Otara āko Ritonōpo nae morara exinohtao? tykase toto.

⁴ Ynara tykase Jezu:

— Ritonōpo omiry onysekeremara ro matou? Ynara tymerose pake: “Emero tyrise ahtao Ritonōpo a, orutua tyrise eya nohpo maro.”

⁵ Mame ynara tykase ynororo: “Naeroro orutua tumy rumekāko mana, tyse rumekāko roropa mana typyty maro rokē toehtohme. Mame mokaro asakoro toiro pū sā exīko mana, typyty maro rokene,” tykase Ritonōpo toto poko.

⁶ Naeroro osetyoro pyra mā toto. Osepūme rokē mā toto typyty maro. Oximaro tyripose Ritonōpo a exiryke oxirumekara toh mana, tykase Jezu toto a.

⁷ Ynara tykase parixeu tō eya:

— Morara ahtao oty katohme Moeze a pape tymeropose? Ynara tykase ynororo pake: “Opyty rumekary se awahtao xine pape imerotoko moro poko. Mame pape ke rokē opytỹpyry kō aropoko ropa owinoino xine.” Morara tymerose Moeze a pake, tykase toto Jezu a.

⁸ Ynara tykase Jezu eya xine:

— Ōsenetupuhtohkō tūpore exiryke morara tymerose Moeze a. Ritonōpo omiry onenetupuhpyra oexirykōke. Yrome osemazuhme emero tyriryhtao Ritonōpo a, opyxiākō rumekapory se pyra Ritonōpo kynexine.

⁹ Etatoko pahne opyxiākō kure rokē ahtao oya xine, imehnō orutua poko pyra roropa ynororo ahtao, mame irumekaryhtao oya xine, imepỹ apoitohme oya xine opyty myakāme, popyra matose ipunaka. Iirypyryme matose, tykase Jezu eya xine.

¹⁰ Ynara tykase ipoetory tomo:

— Morara ahtao kurehxo pytara kuexirykomo, tykase toto.

¹¹ — Ÿ, tykase Jezu. — Otarāme kurehxo oya xine pytara oexirykomo. Yrome toitoine rokē Ritonōpo poe pytara matose, emero pyra, tykase eya xine.

¹² — Oxisā pyra matose. Typytary se pyra exiketō nae tomukase toexirykōke. Imehnō toipe moino ro tonurutopōpyrykō poe ro typytarykō

se pyra mǎ toto. Imehnō roropa Ritonōpo enetuputyryke tyya xine tutu-isarykōme pytara mǎ toto Ritonōpo poko rokē toehtohkōme. Moro waro awahtao xine otato ehtoko, tykase Jezu eya xine.

*Kure poetohti ritopōpyry poko Jezu a
(Maku 10.13-16; Ruka 18.15-17)*

¹³ Morarame imehnomo a typoenōkō tonehse Jezu a, zupuhpyrykō apotome eya. Typoenōkō poko Jezu otururu etary se roropa toh kynexine Ritonōpo a. Mame toto eneryke tyya xine Jezu poetory tomo a turuse toto Jezu onerekohmara toto ehtohme.

¹⁴ Yrome toto omiry etaryke tyya ynara tykase Jezu:

– Ah poetohti noehno ya. Asaropotou ropa kehne. Poetohti a roropa tosary ekarōko Ritonōpo mana, toto esaryme, tykase Jezu toto a.

¹⁵ Mame tomary tyrise poetohti zuhpokoxi. Morotoino toytose ropa ynororo imepỹ pona.

*Tymōkomoke itamurume nuasemǎ ehtopōpyry
(Maku 10.17-31; Ruka 18.18-30)*

¹⁶ Mame orutua toytose eya, amorepatōme Jezu enetuputyryke tyya. Ynara tykase ynororo:

– Tamuxi, otara āko hano kure jehtohme, jūme orihpỹme jehtohme? tykase.

¹⁷ Ynara tykase Jezu eya:

– Oty katohme kure ehtoh poko ekaropōko ma ya? Toiro rokē kure exikety mana. Orihpỹme oexiry se awahtao Ritonōpo nymeropohpyry omipona exiko, tykase Jezu eya.

¹⁸ – Oty moro Ritonōpo nymeropohpyry? tykase, tōturupose eya. Ynara tykase Jezu:

– Imehnō onetapara ehtoko. Imehnō nohpo poko pyra ehtoko. Ematonara ehtoko. Onekunohto pyra ehtoko.

¹⁹ Kure rokē omykō tyritoko, asakō roropa kure rokē tyritoko. Imehnō pyno ehtoko osepyno oexirykō samo, tykase Jezu eya.

²⁰ – Moino ro ywy morohne omipona ase toehse poetome ro jahtao, tykase ynororo. – Yrome oty riry se ropa ke hano kure nymyry jehtohme? tykase.

²¹ Ynara tykase Jezu eya:

– Kure nymyry se awahtao omōkomory ekamota emero porehme tineru poko. Mame otinerū ekarota tymōkomokākara a. Morara awahtao tymōkomoke exīko ropa mase Ritonōpo esao, tykase Jezu eya. – Mame tokamose oya emero ahtao moehtase ropa ya, ymaro oytotohme, tykase Jezu eya.

²² Morara kary etaryke tyya toeramase ropa ynororo. Toemynyhmase yronymyryme tuhke tymōkomoke toexiryke.

²³ Morarame ynara tykase Jezu typoetory tomo a.

– Etatoko pahne, tupime kuhse tymōkomokā omomyry Ritonōpo esaka. Tytinerū pyno toexirykōke, tosēme Ritonōpo onenetupuhpyra mǎ toto, tykase Jezu eya xine.

²⁴ – Etatoko pahne, kameru kawaru sǎ konōto. Jawi eutary pitiko sǎ mana. Morara exiryke kameru jawi eutary aka omōpyra, ipune pyra exiryke. Moro saaro tymōkomokā omōpyra mǎ toto Ritonōpo esaka, tosēkōme Ritonōpo onyripyra toexirykōke, tykase Jezu eya xine.

²⁵ Morara kary etaryke tyya xine:

– To! tykase toto, Jezu poetory tomo. – Morara ahtao onokākō Ritonōpo poetoryme exīko nahe? tykase toto, tōturupose eya.

²⁶ Tonese toto Jezu a. Mame ynara tykase ropa ynororo eya xine:

– Āmoreme xine omōpyra matose Ritonōpo esaka. Yrome Ritonōpo typoetoryme orirykō waro mana, emero tyriry waro Ritonōpo exiryke, tykase Jezu eya xine.

²⁷ Mame ynara tykase Peturu:

– Etako pahne, emero turumekase yna a, amaro yna ytotohme, oty apoīko ynanah imeīpo? tykase ynororo Jezu a.

²⁸ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Etatoko pahne, Kapu ae Ayhtohpyry tuisamehxo toehse ahtao porohnōko mana tapō pona. Morara ahtao amarokō roropa tuisame exīko matose ymaro. Mame āpōkō pona porohnōko matose Izyraeu tō esāme, tykase Jezu typoetory tomo a.

²⁹ – Morararo tytapyīkō turumekase ahtao jomipona exiketomo a te, takorōkō turumekase ahtao te, toryxirykō turumekase ahtao roropa, tummykō turumekase ahtao, tysekō roropa te, typoenō turumekase ahtao, tosarykō roropa turumekase tyya xine ahtao ypokoīno, jomipona ehtohme roropa, tuhke kuhse apoīko ropa mā toto. Mame orihpŷme exīko roropa mā toto jūme, tykase Jezu eya xine.

³⁰ – Mame tuisamehxo exiketō tuhke tuisame pyra exīko mana. Morararo tuisame pyra exiketō tuhke tuisame exīko mana, tykase Jezu toto a.

20

Tupito poko erohketō ehtopōpyry

¹ Mame ynara tykase roropa Jezu:

– Ritonōpo enetuputyry oya xine oesēkōme tyoro sã roropa mana. Tupito esē sã mana, uwa arykahpyry esē samo. Pakeimo mokyro toytose, erohketō eahmase tutupi poko toto erohtohme.

² – “Oepehmatorŷko ase. Oerohtamitukō ekarōko ase toiro tineru,” tykase ynororo eya xine. Mame taropose toto eya tutupi pona, aerohtohkōme.

³ Mame toytose ropa ynororo pata rãnaka ropa osepekahtoh taka ropa xixi tōnuhsehxo ahtao. Mame imehnō roropa tonese eya tehme rokē toto.

⁴ “Erohtatoko utupi pona ynarykahpyry uwa pokona. Oepehmatorŷko ase,” tykase ynororo eya xine.

⁵ – Morara exiryke toytose roropa toto tupito pona. Mame tãxiahtao toytose ropa ynororo imehnō erohpyra exiketō rohmanohpose ropa tutupi poko. Morara tyrise ropa eya xixi tywykahme ahtao.

⁶ Mame xixi ituperyme exisasaka ahtao toytose ropa ynororo pata rãnaka ropa. Erohpyra exiketō tonese ropa eya: “Oty katoh tehme rokē kohmãnōko matou?” tykase ynororo toto a, tōturupose.

⁷ – “ŷ, toerohtohke pyra yna exiryke,” tykase toto eya. “Tyrohmanohponeke pyra yna exiryke roropa,” tykase toto. Ynara tykase tupito esemy eya xine: “Morara ahtao ytotoke utupi pona. Erohtatoko,” tykase ynororo eya xine.

⁸ – Morarame tykohmãse ahtao tupito esemy a typoetory tykohmase tyya: “Erohketō ikohmako, toto epehmatohme oya,” tykase ynororo. “Ynara epehmako toto. Okomino aerohtyã epehmako osemazuhme. Mame osemazuhme aerohtyã okomino epehmako,” tykase tupito esemy typoetory a.

⁹ – Morarame okomino aerohtyã tooehse ahtao topehmase toto eya xine toiro ěmepury ae erohtamitu ke.

¹⁰ Mame osemazuhme aerohtyã tooehse ahtao topehpyrykō poko tōsenetupuhse toto. “Otarãme itamurumehxo yna epehmãko mana,” tykase

toh repe tukurohtao xine. Yrome morararo topehmase toto, mokaro epehmatopõpyry saaro.

¹¹ Mame toerohtamitukõ tapoise tyya xine ahtao, tupito esẽ tykerek-eremapitose eya xine.

¹² “Oty katox oxisã yna epehmãko mah? Okomino aerohtyã toiro pitiko rokẽ toerohse toh repe. Yrome morararo topehmase toto,” tykase toto. “Yna toerohsehxo itamurume repe. Toiparo rokẽ xixi tyrohse kyya xine, mokaro saaro topehmase yna,” tykase toto.

¹³ – Toiro tykerekere mane a ynara tykase tupito esemy: “Etako pahne jepe, oenekunohpyra xine reh ahse. ‘Toiro ãmepyyry oerohtamitukõ ekarõko ase,’ ykã puh oya xine. Mame: ‘ÿ, morara ahtao kure,’ mykatou ya.

¹⁴ Morara exiryke opehpyrykõ apoitatoko atapyikõ taka oytotohkõme ropa. Moxiã toahmase ya okomino, toto erohtohme roropa. Yrome toto epehpyry morararo opehmatopõpyrykõ saaro.

¹⁵ Morara jahtao zae ro ase. Ytinerũ ekarory se jahtao ekarõko ase, ytinerũme exiryke. Imehnõ zumoxike hmatohu toto epehmaryke ya, eya xine ytinerũ ekaroryke ya?” tykase eya tupito esemy, tykase Jezu eya xine.

¹⁶ Morarame ynara tykase ropa Jezu:

– Moro saaro otuisarykõme Ritonõpo enetuputyryhtao oya xine. Tuhke etyhpyryme Ritonõpo enetupuhnanõ tuisamehxo exiko mã toto. Tuhke tuisame aehtyã tuisame pyra exiko roropa mã toto, tykase Jezu toto a.

Toorikyry poko Jezu oturutopõpyry ropa

(Maku 10.32-34; Ruka 18.31-34)

¹⁷ Mame Jezu toytoryhtao osema ae Jerusarẽ pona, typoetory tõ maro tõturuse, toiroro tahtao, 12mãkõ maro rokẽ tahtao.

¹⁸ Ynara tykase ynororo eya xine:

– Etatoko pahne, Jerusarẽ pona ytõko sytatose. Moroto Kapu ae Ayhtohpyry ekarõko mã toto Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a, Moeze omihpyry poko imehnõ amorepananomo a, enara. Jetapapory se exiko mã toto oximõme.

¹⁹ Mame jekarõko mã toto imehnomo a, juteutõkara a. Mame tounohse jahtao eya xine, ypiypipohnõko mã toto. Mame wewe pokona jexixihmapõko mã toto. Orihnõko ase. Yrome oseruao tõmehse ahtao jẽsemãkapõko ropa Papa mana, tykase Jezu eya xine.

Jẽkõ nekaropotopõpyry

(Maku 10.35-45)

²⁰ Mame Zepeteu mükuru ã toytose Jezu a tumükuru tõ maro asakoro. Tupue toehse ynororo Jezu ãpataka. Mame ynara tykase eya:

– Ohpetu se hano ajohpãme samo, tykase.

²¹ – Oty se hma? tykase Jezu eya.

– Moxiã umükuru tõ asakoro tuisame tyriko toto, amaro, tuisa konõtome toehse awahtao, toiro äpotunuru wino, toiro opozery wino, enara, tykase nohpo eya.

²² Mame ynara tykase Jezu eya:

– Onekaropohpyry waro pyra matose, jokuru ãsasaka ase. Jokuru enyry se roropa matohu? tykase Jezu eya xine.

– ÿ, enyry se ynanase, tykase toto.

²³ Toorikyry poko morara tykase Jezu eya xine repe. Yrome onenetupuhpyra toh kynexine. “Jokuru enyry se hmatou?” tykase ahtao eya xine, “Oorikyrykõ se hmatou?” ãko kynexine toto a repe. Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine:

– Jokuru ênõko matose repe. Yrome ymaro tuisame exiketõ onymenekara ase. Papa Kapuaõ menekary rokẽ ymaro tuisame exiko mana, tykase Jezu toto a.

²⁴ Mame mokaro omihpyry totase tyya xine ahtao, Zepeteu poenõ zehno toehse toto, Jezu poetory tõ 10mākomo.

²⁵ Mame typoetory tykohmase tyya. Ynara tykase Jezu eya xine:
– Etatoko pahne, sero põkõ tuisaryme tahtao xine, tõmipona imehnõ riko mã toto. Typoetoryme imehnõ riko roropa mã toto. Mame typoetory aropõko mã toto. Imehnõ enehpõko mã toto, enara.

²⁶ Yrome amarokõ tyoro exiko matose. Tuisamehxo se awahtao xine imehnõ poetoryme sã ehtoko. Imehnõ akorehmatoko, tykase Jezu typoetory tomo a.

²⁷ – Imehnõ esẽme se awahtao xine, toto namotome sã ehtoko,

²⁸ Kapu ae Ayhtohpyry ehtoh saaro. Kapu ae tooehse ywy xiaro, sero nono pona. Typoetoke pyra sã ywy. Takorehmaneke pyra roropa. Yrome ãkorehmase xine oepyase. Orihse roropa oepyase oorypyrykõ epehmatohme. Ritonõpo poenõme oehthõkõme, tykase Jezu eya xine.

*Tonurãkara kurãkatopõpyry ropa asakoro
(Maku 10.46-52; Ruka 18.35-43)*

²⁹ Morarame Jeriko poe tutõtase toto ahtao, Jezu tokahmase imoihmākomo a.

³⁰ Morarame osema ehpio tonurãkara kynexine asakoro. Typorohse rokẽ toto osema ehpio. Mame Jezu ytory totase tyya xine ahtao, tykohmase toto a:
– Tamuxi! Tawi parõpyry, yna pyno exiko, tykase toto.

³¹ Yrome turuse toto imoihmākomo a:
– Mynyhme ehtoko, tykase toto eya xine. Yrome itamurumehxo tykohmase toto a:

– Tamuxi! Tawi parõpyry, yna pyno exiko, tykase toto.

³² Morarame totypohse Jezu toto zurutohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Oty se hmatou ya, tykase tõturupose eya xine.

³³ – Tuisa, tonure se ropa ynanase, tykase toto eya.

³⁴ Mame toto pyno Jezu kynexine. Toto enuru apone. Axĩ tõsenuhmase ropa toto, tonurãmõpotõkara. Mame Jezu tokahmase eya xine.

21

*Jerusarẽ pona Jezu ytotoptõpyry
(Maku 11.1-11; Ruka 19.28-40; João 12.12-19)*

¹ Morarame toytose toto ahtao Jerusarẽ pona, Petepaje pona toeporehkase toto, ppy Oriwera ãkataka. Mame typoetory taropose Jezu a asakoro, osemazuhme toto ytotohme.

² Ynara tykase eya xine:

– Mõ pata pona ytotoke. Moroto jumõtu mana tymyhse, tumũkuru maro. Mymyhpokatatose toto. Mame toto enehtoko xiaro ya.

³ Mame: “Oty katoh jumõtu poko matou?” karyhtao imehnomo a, ynara kahtoko eya xine: “Tuisa ise kynako,” kahtoko. Mame ekarõko toh mã oya xine, tykase Jezu eya xine.

⁴ Morara toehse urutõ omihpyry ae ro. Ynara tykase urutõ pake:

⁵ “Xião põkõ zurutoko. Ynara kahtoko eya xine:

‘Oesẽkõ ytõko oya xine mana.

Tuisa imehxo exiketõ sã pyra mana.

Jumõtu po ytoytõko mana, zumõkara po.

Jumētu mūkuru po ytōko mana, 'kahtoko."

Morara tymerose pake urutono a.

⁶ Morara exiryke Jezu omi poe toytose ipoetory. Emero tyrise toto a.

⁷ Jumētu tonehse eya xine imūkuru maro ro. Mame tupōkō tyrise eya xine jumētu mypatarānaka, epona Jezu porohtohme.

⁸ Mame tupōkō tyrise roropa osema taka imoihmākomo a osema emeporyme, eporo Jezu ytotohme. Marariary panō roropa tapokase tuhkākomo a, osema taka tyritohme, kure Jezu ritohme eya xine.

⁹ Mame kui kui tykase toto imoihmākomo tākye toexirykōke, osemazuhme ytaketomo Jezu mykapo ytaketomo, enara. Ynara tykase toto:

– Kure Tawi parỹpyry mana. Kure mose tyriko Ritonōpo, ōmi poe aepyhpyryme aexiryke. Kure Ritonōpo mana, imehxo, tykase toto.

¹⁰ Mame Jerusarē pona toeporehkase Jezu ahtao panaikato rokē toh kynexine, osetato pyra omi.

– Onoky keh mokyro? tykase imehnomo.

¹¹ – Mokyro urutono, Jezu Nazare pono, Karirea rānaono, tykase imehnomo, imoihmākomo.

*Ritonōpo Tapyī taka Jezu ytotoptyry
(Maku 11.15-19; Ruka 19.45-48; Joāo 2.13-22)*

¹² Morarame Ritonōpo Tapyī taka toytose Jezu. Moro tae osepekahketō tutūtanohipose ropa eya okyno ekamonanō maro. Tineru emetakamananō tinerū tyhahpose roropa eya apō poe. Meza tō roropa tōtorimase eya. Parutopuruimo ekamonanō apō tō tōtorimase roropa eya.

¹³ Mame ynara tykase ynororo eya xine:

– Ynara tymerose Ritonōpo omiryne: "Ritonōpo maro oturutohme exīko nase sero," me tymerose repe. Yrome imaro oturutoh tyorōmāko matose, imehnō tinerū ematonanohtohme oya xine, tykase Jezu eya xine.

¹⁴ Morarame tonurākara toytose Jezu a moro taka, jaxyry osetokye exiketō maro. Mame tukurākase ropa toto Jezu a.

¹⁵ Mame tohne toehse Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananō maro. Kurākōkara kurākaryke ropa Jezu a tohne toehse toto. Poetohti omiry etaryke roropa tyya xine tohne toehse toto, ynara karyke poetohti a: "Kure nymyry Tawi parỹpyry mana," karyke toto a. Morara kary etaryke tyya xine tohne toehse toto Moeze omihpyry poko amorepatōkomo, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro.

¹⁶ Morara exiryke ynara tykase toh Jezu a:

– Moxiā omiry onetara hmahno? tykase toto Jezu a.

– Ũ, etāko ase. Ritonōpo omiry onyseekeremara ro hmatohu sero poko? Ynara āko Ritonōpo omiry: "Poetohti tamorepase ya, enurusenā kō maro, 'Kure mase,' katohme toto a ya. Zae roropa mā toto," āko Ritonōpo omiry.

¹⁷ Morarame turumekase ropa toto Jezu a. Morotoino toytose ynororo pata poe, Petania pona ropa. Moroto toiro kynēmehne.

*Epery zoko orihmapotopyry Jezu a
(Maku 11.12-14,20-24)*

¹⁸ Yrokokoro pakeimo toytory ropa ahtao Jerusarē pona ropa tomitapāse kynexine.

¹⁹ Mame wikeira zoko tonese eya osema ehpio. Yrome toytose tahtao eponaro, epery onenepyra tokurehse. Zary rokē tonese eya. Morara exiryke ynara tykase Jezu:

– Jūme eperytara ropa mase, tykase. Mame morara tykase Jezu exiryke wikeira zoko taremāse axiny.

²⁰ Moro eneryke tyya xine Jezu poetory tō tōsenuruhkase.

– To! Otāto wikeira zoko axĩ naremāno? tykase toto.

²¹ Ynara tykase Jezu eya xine.

– Etatoko pahne, jenetuputyryhtao yronomyryme oya xine ynyrihpyry panō rīko roropa matose. “Nary rokene,” kara awahtao xine roropa, ynyrihpyry motye tyrīko roropa matose. Ypy a ynara karyhtao oya xine: “Onuhko, tuna konōto kuaka oepukatohme,” karyhtao oya xine, moro kuaka epukāko mana.

²² Jenetuputyryhtao oya xine, onekaropohpyrykō ekarōko Ritonōpo mā oya xine, ōtururukohtao imaro, tykase Jezu eya xine.

*Onoky omi poe Jezu ehtopōpyry
(Maku 11.27-33; Ruka 20.1-8)*

²³ Morarame Jezu toytose ropa Ritonōpo Tapyĩ taka. Mame imehnō amoreparyhtao eya Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō toytose eya, juteu tamuxiry tō maro. Ynara tykase toto:

– Onoky omi poe senohne rīko mahno? tykase toto tōturupose.

²⁴ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Ywy roropa oturupōko ase oya xine. Jezukuruhtao oya xine ywy roropa ourutorỹko ase onoky omi poe senohne tyrīko ywy.

²⁵ Onoky omi poe ahno tōpurihkase João a? Ritonōpo omi poe, ahno omi poe? Kuezuhtoko, tykase Jezu eya xine.

Mame tōsezusezuhse rokē toto, oxime rokene.

– Otara āko sytatou? “Ritonōpo poe,” karyhtao kyaa xine ynara kuezuh-torỹko mana: “Oty katoh João omiry onenetupuhpyra matohu?” āko kyaa xine mana otarame.

²⁶ Yrome: “Ahno omi poe rokene,” karyhtao kyaa xine, imoihmākō kyzehno xine exīko mā toto. Urutōme Ritonōpo poe João tonetupuhse eya xine exiryke, tykase toto oxime rokene.

²⁷ Morara exiryke ynara tykase toto Jezu a:

– Zuario pyra ynanase, tykase toto.

Ynara tykase Jezu eya xine:

– Morara ahtao ywy roropa jenehpohpō onekaropyra ase oya xine, tykase.

Orutua mūkuru tō poko

²⁸ – Etatoko pahne. Orutua kynexine tumūkue asakoro. Mame ynara tykase ynororo tumūkuru a, osemazuhme aenuruhpyry a: “Aimo erohta tupito poko,” tykase.

²⁹ – “Arypyra, akīme ase. Jytory se pyra ase,” tykase ynororo aporo.

– Moromeīpo tōsenetupuhse ropa ynororo. Tupito pona toytose rahkene erohse.

³⁰ Morarame zakorony a toytose roropa jūkomo. Morararo tykase ropa ynororo eya: “ÿ, ytōko ase papa,” tykase imūkuru eya repe. Yrome ytopyra tokurehse ynororo.

³¹ Morara ahtao onoky tumy omipona kynexine? tykase Jezu eya xine.

– Mokyro osemazuhme aenuruhpyry, tykase toto.

– ÿ, tykase Jezu. – Etatoko pahne, iirypyrymākō omōnōko mā toto Ritonōpo esaka, kowenu tinerū poko erohketomo, orutua kō poko aehtyā roropa. Tosēkōme Ritonōpo enetuputyryke tyya xine omōnōko mā toto, tyyrypyrykō turumekase exiryke roropa tyya xine. Yrome amarokō otarame etyhparyme omōnōko matose enetuputyryhtao oya xine. Otarāme omōpyra matose ekurehnōko onenetupuhpyra oexirykōke.

³² Ynara exiryke, João ahno ĕpurihkane toytose oya xine repe, āmorepase xine, Ritonōpo omipona oehtohkōme repe. Yrome aomiry zae exiry onene-tupuhpyra mexiatose. Mokaro a rokē iirypyryme aehtyamo a rokē tone-tupuhse ywy. Ritonōpo omipona toehse mā toto. Mame mokaro tonese oya xine repe. Yrome oorypyrykō onurumekara mexiatose. João omiry omipona pyra mexiatose, tykase Jezu eya xine.

*Popyra tupito poko erohketō poko
(Maku 12.1-12; Ruka 20.9-19)*

³³ – Ĕ imepỹ poko ropa, Ritonōpo enetupuhtohme, tykase Jezu. – Orutua kynexine tupito esemy. Mame uwa zoko tarykase eya tuhke. Apuru tyrise roropa eya tutupi zomye. Mame eutary tahkase eya uwa eukuru euhkatohme. Tapyi tyrise roropa eya kaetoko exikety. Mame axītao rokē tutupi tokarose imehnomo a tineru rokē apoitohme tyya imepỹ pona toytotohme roropa.

³⁴ Morarame uwa eperytatoh po toehse ahtao typoetory imehnō taropose eya tutupi erase tomo a, epery zokonaka apoitohme toto a.

³⁵ Yrome mokaro tapoise tupito erase tomo a. Toiro typipohse eya xine itamuraume. Toiro totapase eya xine. Imepỹ pona topu tomase roropa eya xine.

³⁶ Mame typoetory imehnō taropose ropa eya tuhkehxo. Yrome mokaro tyryrhmasse roropa tupito erase tomo a.

³⁷ Mame etyhporyme tumūkuru taropose eya rahkene. “Umūkuru zuno toh exīko mana umūkurume aexiryke,” tykase ynororo repe.

³⁸ Yrome imūkuru tonese tyya xine ahtao ynara tykase tupito erase tō oseya rokene: “Tupito esē mūkuru mose ro. Setapatone. Mame tupito esēme exīko sytatose,” tykase toto.

³⁹ – Morara exiryke imūkuru tapoise eya xine. Mame tarose tyya xine ahtao tupito poe totapase eya xine rahkene.

⁴⁰ – Morarame tupito esē tooehse ropa ahtao, otara āko hna mokaro a, tupito erase tomo a? tykase, Jezu a tōturupose eya xine.

⁴¹ – Mokaro xityā etapāko sātā mana, tykase toto. – Morarame tutupi ekarōko imehnomo a mana kurākomo a, tutupi eraseme toto ehtohme. Zae uwa epery apiakāko mā toto toperytase ahtao, tykase toto.

⁴² Ynara tykase Jezu eya xine:

– Ritonōpo omiry onysekeremara ro matou? Ynara tymerose mana:

“Tapyi risē sā mokyro mana,
tapyi rinanō nurumekahpyry samo.
‘Popyra sero nase,’ tykase toh repe.
Yrome tapyi nikapuru apoihtyme toehse
kure exiryke, tūpore,
jamihme tapyi ehtohme.

Morara tyrise Kuesēkomo a.

Morara exiryke kure mana.

Kyzamaro xine mana,”

me tymerose Ritonōpo omiry.

⁴³ – Ynara kary se roropa ase oya xine, tōmipona orirykō se Ritonōpo kynexine repe. Yrome aomipona pyra oexirykōke tynekarohpyry oya xine puxihkāko ropa mana imehnomo a ekarotohme ropa. Mame mokaro zae exīko mā toto, Ritonōpo omipona exīko.

⁴⁴ Ritonōpo nymenekahpyryme ase. Yzehno awahtao xine etuarimāko matose topu pona aepukahpyry samo. Yrome ozehno xine jahtao popyrahxo

oya xine mana ipunaka. Etuarimakehpyra exīko matose. Topu konōto nutūmahpyry sā roropa matose exīko, tykase Jezu.

⁴⁵ Morarame typoko xine Jezu otururu tonetupuhse parixeu tomo a, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro.

⁴⁶ Morara exiryke Jezu apoipory se toh kynexine soutatu tomo a. Yrome imoihmākō zuno toexirykōke anapoipyra tokurehse toto urutōme Jezu ekaryke imoihmākomo a.

22

Otuhtoh konōto ritopōpyry tuisa mūkuru pytatohme (Ruka 14.15-24)

¹ Mame enetupuhtoh ke toto amorepane ropa Jezu.

² Ynara tykase ynororo:

— Ritonōpo enetuputyry oesēkōme ynara sā mana. Pata konōto esē sā mana. Mame otuhtoh konōto tyrise eya tumūkuru erēnatohme.

³ Mame typoetory tō taropose eya imehnō eahmatohme toto a, otuhtoh konōto pona toto oehtohme. Yrome otuhtoh konōto pona toytorykō se pyra toehse toto.

⁴ Morara exiryke imehnō typoetory tō taropose ropa eya toto eahmatohme ropa: “Ynara kaxitatoko eya xine: ‘Otuhtoh konōto esē oeraximatoryko rokē mana. Pui konōto totapase eya, pui poenō maro. Tōsē itamurume nae mana. Morara exiryke ehmaropa. Imūkuru erēnary enetokose,’ kaxitoko,” tykase typoetory tomo a ynororo. Mame toytose toh rahkene toto eahmase ropa repe.

⁵ — Yrome mokaro eahmatyā tuenikaroro rokē toh kynexine. Toerohtoh poko rokē torētyke toh kynexine. Toiro tutupi pona toytose. Imepy osepekah-toh taka toytose.

⁶ Imehnomo a ipoetory tapoise. Typipohse eya xine. Totapase roropa toto eya xine.

⁷ Morara exiryke pata konōto esē toto zehno toehse. Soutatu tō taropose eya typoetory tō m̄ypotohme, toto etapahpōkō etapatohme, toto esary zahkapotohme roropa.

⁸ Morarame typoetory tykohmase ropa tyya: “Emero tōtyhkase tōsē tōkehko. Yrome mokaro yneahmatyā popyry rokē mā toto.

⁹ Morara exiryke ytotoko osema taka. Emero rokē imehnō eahmatatoko xiaro toto oehtohme otuhtoh konōto pona,” tykase ynororo.

¹⁰ — Morara exiryke toytose toto osema konōto taka. Mame emero tonehse eya xine, kurākomo, ajoajohpe exiketomo emero rokene. Tapyi konōto typehse ahno ke.

¹¹ Mame pata konōto esē toytose tytapyi konōto taka tyneahmatyā enese. Mame moro tao toiro orutua tonese eya tupoke kurā ke pyra, erēnatoh ke tupoke pyra.

¹² Mokyro eneryke tyya ynara tykase eya: “Jepe otāto moehno xiaro kurā ke pyra tupoke?” tykase ynororo tōturupose tuisa konōto. Yrome onezuhpyra tokurehse ynororo.

¹³ Mame ynara tykase tuisa konōto typoetory tomo a: “Mose imyhtoko emary poko ipupuru poko, enara. Mame ematoko jarānaka, xinukutumā aka, moroto ikohmātohme rahkene. Moroto xitāko mana, kui kui āko roropa mana,” tykase pata konōto esemy.

¹⁴ Ynara tykase Jezu etyhypryme:

— Tuhke toahmase toh mana, Ritonōpo poetoryme toto ehtohme repe. Yrome tuhke hkopyra tymenekase mana Ritonōpo a, tykase Jezu eya xine.

*Kowenu tinerū
epehmary poko*

(Maku 12.13-17; Ruka 20.20-26)

¹⁵ Morarame parixeu tō toytose oximōme rokē tōturutohkōme. Jezu a tōturuporykō se toh kynexine iporemākapotohme tyya xine, ihxirotohme repe.

¹⁶ Mame typoetory tō taropose eya xine Jezu a, Erote epe tō maro. Ynara tykase toto Jezu a:

– Zae rokē yna amorepāko mase. Awaro ynanase. Ritonōpo omiry poko yna amorepāko mase. Torētyke pyra roropa mase opoko. Okerekeremaryhta imehnomo a oty kara mase. Oenery poko roropa imehnomo a oty kara mase.

¹⁷ Morara exiryke yna zuruko õsenetupuhtoh poko. Ritonōpo omiry tyoro mana. Romano kowenu omiry tyoro roropa mana. Morara exiryke yna tinerū ekaroryhta romano kowenu tinerūme Ritonōpo omipona ro ynanah? tykase toto tōturupose.

¹⁸ Moro ke Jezu poremākapory se toh kynexine. Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

– Ajohpe matose. Oty katoh yporemākapory se hmatohu?

¹⁹ Romano kowenu epehmatoh enehko ya tineru pitiko, tykase.

Mame tineru tarose eya xine ahtao Jezu a,

²⁰ ynara tykase ynororo eya xine:

– Onoky ekuhsē roropa mosehro? Onoky esety roropa mosehro? tykase tōturupose eya xine.

– Īperatu mose ro, romano tō esemy, tykase toto.

²¹ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Morara ahtao Īperatu kyryry ekarotoko eya. Yrome Ritonōpo kyryry ekarotoko Ritonōpo a, tykase.

²² Mame morara kary etaryke tyya xine toemynyhmase toto. Mame Jezu turumekase ropa eya xine. Toytose ropa toto.

*Aorihtyā ěsemākapory ropa poko
(Maku 12.18-27; Ruka 20.27-40)*

²³ Morarame moro ěmepyyry ae ro satuseu tō toytose Jezu a. Satuseu tō mokaro aorihtyā ěsemamyry ropa poko onenetupuhpynomom. Ynara tykase toto Jezu a:

²⁴ – Moeze namorepatopōpyry ynara āko mana: “Orutua toorihse ahtao typoenōke pyra ahtao, ah zakoronỹpyry ipytỹpyry apoino typytyme, imūkuatohme aorihtyā mūkurume,” tykase Moeze nymerohpyry.

²⁵ Mame orutua kynexine takorōke 6me. Atapona 7me toh kynexine. Mame osemazuhme aenuruhpyry typytase. Yrome tumūkue pyra ro tahtao toorihse ynororo. Mame ipytỹpyry tapoise ropa zakoronỹpyry a, tamuximehxo exikety a.

²⁶ Yrome morararo tumūkue pyra ro tahtao toorihse mokyro. Morararo ĩkaponato. Morararo emero porehme, atapona 7me.

²⁷ Mame etyhpyryme nohpo toorihse roropa.

²⁸ Morara exiryke ěsemākatoh po onoky pytyme exīko mokyro nae, 7mākō pytỹpyryme toehse aexiryke? tykase toto tōturupose.

²⁹ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Azahkuru matose Ritonōpo nymeropohpyry waro pyra oexirykōke, ijamitunuru waro pyra roropa oexirykōke.

³⁰ Aorihtyā tōsemākapose ropa ahtao Ritonōpo nenyohntyā sã exīko mã toto. Orutua kō nohpo tō maro pytara mã toto. Niotara roropa mã toto.

³¹ Mame aorihtyã ěsemãkapory ropa poko Ritonõpo omiry onysekeremara ro matou? Ynara tykase Ritonõpo:

³² “Ywy ase Aparão esemy, Izake esemy, Jako esemy, enara,” tykase. “Aparão tã esemÿpyryme ase,” kara kynexine ynororo. Oty katohme? Ynara exiryke, imeïpo toto ekepyry ěsemãnõko ropa mana. Seromaroro zuzenukõ Ritonõpo maro mana. Isene exiketõ esẽme Ritonõpo mana. Aorihtyã ekepyã esẽme rokẽ pyra mana, tykase Jezu satuseu tomo a.

³³ Mame Jezu omiry etaryke tyya xine tãsenuruhkase imoihmãkomo, tuaro Jezu exiryke.

*Ritonõpo omipona ehtoh poko
(Maku 12.28-34; Ruka 10.25-28)*

³⁴ Morara kary etaryke tyya xine satuseu tã tymynyhpãse. Moro poko totase ahtao parixeu tomo a, tãximõse ropa toto Jezu maro.

³⁵ Toiro parixeu Moeze omihpyry poko imehnõ amorepaneme kynexine. Jezu poremãkapory se kynexine. Morara exiryke tupimã poko tãturupose eya.

³⁶ Ynara tykase Jezu a:

– Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a tuhke mana. Yrome toiro moro kurehxõ ahtao oty kurehxõ inymeropohpyry omipona kuehtohkõme? tykase parixeu tãturupose Jezu a.

³⁷ Ynara tykase Jezu eya:

– Ritonõpo oesẽkõme mana. Morara exiryke ipyno ehtoko yronymyryme. Ise ehtoko okurohtao xine, oorikyrykõ ponãmero. Kure rokẽ tyritoko õsenetupuhtohkõ ae. Oemynyhmarykohtao ro ipyno ehtoko.

³⁸ Morara awahtao xine kure matose Ritonõpo a.

³⁹ Mame zakorõ isã roropa mana. Ynara ãko: “Imehnõ pyno ehtoko, osepyno oexirykõ samo,” ãko.

⁴⁰ Asakoro ro moro omipona awahtao xine, Moeze omihpyry omipona matose ipunaka. Urutõ kõ omihpyry omipona roropa matose, tykase Jezu eya.

*Onoky mũkuru hano?
(Maku 12.35-37; Ruka 20.41-44)*

⁴¹ Morarame parixeu tã tãximõse ahtao ynara tykase Jezu eya xine:

⁴² – Otara ãko matou Ritonõpo nymenekahpyry poko? Onoky parÿpyryme nae? tykase ynororo tãturupose eya xine.

– Tawi parÿpyryme mana, tykase toto.

⁴³ Ynara tykase Jezu:

– Tawi parÿpyryme ynororo ahtao oty katohme: “Jesemy,” tykase Tawi ipoko Ritonõpo Zuzenu poe? Ynara tykase Tawi pake:

⁴⁴ “Ritonõpo tãturuse jesẽ maro. ‘Oporohko seino japotunuru wino. Ozehno exiketõ rĩko ase opoetory tãme,’ tykase Ritonõpo.” Morara tymerose Tawi a.

⁴⁵ Naeroro Tawi a tosẽme mokyro tokarose ahtao otãto Tawi parÿpyryme roropa ynororo nae Ritonõpo nymenekahpyry? tykase Jezu eya xine.

⁴⁶ Yrome Jezu ezukuru waro pyra toh kynexine emero porehme. Morara exiryke tãturuporykõ se pyra toehse toto.

23

*Osenekunohpopyra ehtoko parixeu tomo a
(Maku 12.38-39; Ruka 11.43-46; 20.45-46)*

¹ Morarame Jezu tãturuse imoihmãkõ netaryme typoetory tã netaryme roropa.

² Ynara tykase ynororo:

– Moeze omihpyry poko amorepatōkō mokaro repe, parixeu tō roropa. Ritonōpo omiry poko amorepatorỹko toh mā repe.

³ Morara exiryke toto omiry omipona ehtoko. Amorepatopōpyrykō roropa omipona ehtoko. Yrome toto nyrihpyry onypoehpyra ehtoko, aomirykō sā pyra inyriyrykō exiryke.

⁴ Imehnō tuarimapōko mā toto yronymyryme. Yrome toto anakorehmara mā toto ipunaka.

⁵ Kure sā osenepōko toh mā repe. Ritonōpo omiry aroarōko mā toto imehnō neneryme kure toexirykō enetohme imehnomo a repe. Upo kurā ke, otupohōko roropa mā toto kure toexirykō enetupuhōme roropa imehnomo a repe.

⁶ Tamuximehxo exiketō esaka porohnōko mā toto oximōme toehse toto ahtao otuhtoh konōto pona. Epehtoh kurā se rokē mā toto tapōkōme amarepatoh tonō tao.

⁷ Ynara kary etary se roropa mā toto: “Moehno tuisa? Amorepatō mase. Imehxo exikety mase imehnō motye,” kary etary se mā toto osepekahtoh tao, ahno imoity htao, enara.

⁸ Yrome: “Amorepatōme mase,” kamexipopyra ehtoko imehnomo a. Atakorōmākō sā rokē matose. Toiro rokē amorepanekō nymyry mana, Ritonōpo.

⁹ Naeroro sero nono po imehnō onyripyra omykōme ehtoko roropa. Toiro rokē omykōme nymyry mana, Papa Kapuaono.

¹⁰ Tuisame pyra ehtoko roropa, toiro otuisarykōme nymyry aexiryke, Ritonōpo nymenekahpyry.

¹¹ Tuisame se awahtao xine imehnō poetoryme sā ehtoko. Imehnō akorehmatoko.

¹² Tuisamehxo otyrirykohtao amoreme xine, tuisame pyra oritorỹko Ritonōpo mana. Yrome imehnō akorehmaneme awahtao xine tuisamehxo oritorỹko Ritonōpo mana, tykase Jezu.

Popyra mā onekunohtōkomo

(Maku 12.40; Ruka 11.39-42,44,52; 20.47)

¹³ Ynara tykase Jezu parixeu tomo a, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananomo a roropa:

– Jetuhxo exīko oya xine mana kurākō apiakaryhtao Ritonōpo a. Ajohpe oexirykōke jetuhxo awānohtorỹko Ritonōpo mana. Ritonōpo esary apurūko sā matose. Imehnō amoreparyhtao oya xine tyoro sā toto amorepāko matose onenetupuhpyra toto ehtohme. Omomyrykō se pyra matose Ritonōpo esaka. Mame imehnō Ritonōpo enetuputyry se toto ahtao toto akorekehkāko matose Ritonōpo onenetupuhpyra toto ehtohme tosēkōme.

¹⁴ (— Morara exiryke jetuhxo exīko oya xine mana. Moeze omihpyry poko imehnō amorepananōme matose. Parixeu tōme matose roropa. Yrome ajohpe rokē matose. Pytỹpo tō enekunohnōko matose toto mōkomory ematonanohtohme oya xine, itapyīkō apoitohme roropa oya xine. Mame imehnō netaryme oturūko matose itamurume Ritonōpo a samo. Morara exiryke awānohtorỹko Ritonōpo mana itamurumehxo.)

¹⁵ — Parixeume matose. Imehnō amorepananōme roropa matose Moeze omihpyry poko. Yrome oya xine jetuhxo exīko mana ipunaka ajohpe oexirykōke. Tuna konōto akuohnōko matose. Pata tamuru poro roropa ytoytōko matose imepỹ tyorōmatohme oya xine asā xine aehtohme. Mame tōtyhkase awahtao xine mokyro amorepary poko omotye xine exīko mana

orēpyra tyyrypyry poko. Mokyro emāko roropa Ritonōpo mana apotoimo htaka asā xine.

16 – Jetuhxo oya xine exīko mana. Imehnō amorepaneme osekarōko matose. Otāto imehnō amorepaneme osekarōko matou kure ehtoh waro pyra awahtao xine? Imehnō amorepāko matose ajoajohpe toto ehtohme. Ynara āko matose imehnō amorepāko: “Ritonōpo Tapyī poko ōtururukohtao ajohpe pyra oekarotohkōme repe, oty kara ajohpe toehse awahtao xine. Iiryppyryme pyra matose. Yrome uuru risē poko ōtururukohtao ajohpe pyra oekarotohkōme Ritonōpo Tapyī tao exikety poko ōtururukohtao, morara ahtao ajohpe pyra ehtoko ipunaka iiryppyryme pyra oehtohkōme,” āko matose imehnō amorepāko.

17 Azahkuru matose morara karyhtao oya xine. Oty kurehxo Ritonōpo a? Uuru risemy? Tymaro oturutopo? Ritonōpo poe asakoro ro kure Ritonōpo kyryryme exiryke.

18 Ynara āko roropa matose imehnō amorepāko azahkuru: “Tokarosē zahkatoh apō poko ōtururukohtao ajohpe pyra oehtohkōme repe oty kara ajohpe toehse awahtao xine. Iiryppyryme pyra matose. Yrome tyahkasē poko ōtururukohtao ajohpe pyra oekarotohkōme, ajohpe pyra ehtoko ipunaka iiryppyryme oexirykōino,” āko matose repe imehnō amorepāko.

19 Azahkuru rokē matose morara karyhtao oya xine. Oty kurehxo nae Ritonōpo a? Onekarorykō zahkatoh apony, onyahkarykomo? Onekarorykō riryhtao oya xine jahkatoh pona kure exīko mana Ritonōpo a. Morara exiryke asakoro ro kure mana.

20 Naeroro onekarorykō zahkatoh apō poko ōtururukohtao onyahkarykō poko roropa oturūko matose.

21 Morararo Ritonōpo Tapyī poko ōtururukohtao Ritonōpo poko oturūko roropa matose moro tao Ritonōpo exiryke.

22 Morararo kapu poko ōtururukohtao Ritonōpo porohtoh poko oturūko matose Ritonōpo esaryme kapu exiryke. Ritonōpo poko roropa oturūko matose, moroto Ritonōpo exiryke.

23 – Jetuhxo exīko mā oya xine parixeu tomo, Moeze omihpyry poko amorepatōkomo imehnō tonekunohse oya xine exiryke. Aixi nae awahtao xine omame porehme, toiro ekarōko matose Ritonōpo a, otyro tōkehko, omōkomorykō roropa. Moro poko zae matose repe, yrome āmorepatopōpyrykō poko Ritonōpo omiry poko, moro omipona pyra matose. Zae ehtoh poko ehtoko. Imehnō pyno ehtoko. Kure rokē ehtoko. Ritonōpo omipona ehtoko. Morara awahtao xine kure matose Ritonōpo a. Morara awahtao xine omōkomorykō zokonaka ekarory kure roropa mana eya.

24 Azahkuru rokē imehnō amorepananōme matose. Tuna ěne sã matose. Xikuromã pizarara ahpīko, erere pizarara anŷnōko roropa matose, xikuromã pitiko onēpyra oehtohkōme repe. Yrome xikuromã konōto ōkuru ao ahtao oty kara, ěnōko rokē matose xikuromã konōto maro. Azamaro pyra imehnō ehtoh poko torētyke matose. Yrome ooryppyrykō konōto poko oty kara matose.

25 – Jetunety ke itamuraume awānohtorŷko Ritonōpo mana. Imehnō amorepaneme matose repe Moeze omihpyry poko. Parixeume roropa matose. Yrome ajohpe rokē matose. Eukuru ětoh kurikane sã matose paratu tōkehko. Apoitoh rokē kurikāko mā ynororo, jarao rokene. Yrome zao onukurikara mana. Mokyro sã matose. Okurohtao xine pehme matose ooryppyrykō ke, onematonanohtyākō ke, imehnō mōkomory poko openeta-tohkō ke, enara.

²⁶ Tuaro pyra matose parixeu tomo. Oorypyrykō rumekaryhtao oya xine okorokatohkōme Ritonōpo a, kure oritorỹko ropa Ritonōpo mana okurohtao xine. Mame kure exīko matose iirypyryme pyra.

²⁷ — Itamurumehxo awānohtorỹko Ritonōpo mana, parixeu tomo, Moeze omihpyry poko amorepatōkō roropa, ajohpe oexirykōke. Tonohse aorihtyā ekepyry ē ahtao karimutumā ke kure sã exīko repe. Moro sã matose ajohpe oexirykōke. Kure oeneterỹko imehnō mã repe. Yrome okurohtao xine aorikyhyry tō zonētyā sã matose. Nuriame matose oorypyrykō ke.

²⁸ Morara awahtao xine kure oekarotorỹko imehnō mã repe. Yrome okurohtao xine iirypyryme matose ajoajohpe oexirykōke.

*Toto wānohnōko Ritonōpo mana
(Ruka 11.47-51)*

²⁹ — Jetuhxo exikety ke awānohtorỹko Ritonōpo mana Moeze omihpyry poko amorepatōkomo, parixeu tō roropa, ajohpe oexirykōke. Otonētoh kurā rīko matose, Ritonōpo poe urutō kō zonētohme. Kurākō ekepyry esary rīko roropa matose. Kurā ke otonētoh zonohnōko matose kurākō poko wenikehpyra oehtohkōme repe.

³⁰ Ynara āko roropa matose: “Pake yna tamuru ehtopōpyry sã pyra ynanase. Ritonōpo poe urutō kō onetapara ynanase yna tamuru sã pyra,” āko matose repe.

³¹ Atamurukō rypyry poko zuaro matose. Eya xine urutō kō etapatopōpyry waro matose. Yrome toto pakōme matose.

³² Toto sã roropa matose, oorypyrykō poko rokē oexirykōke.

³³ Okoi sã matose, orihmatōkō samo. Oeparykō se exīko matose repe awānohtohkō kurūke. Yrome āpiakatorỹko Ritonōpo mana apotoimo htaka oemapotohkōme.

³⁴ Mame etatoko pahne, urutō kō aropōko ase oya xine, tuaro exiketomo, āmorepanekomo. Mame toitoine toto etapāko matose. Imehnō exixihmapōko matose wewe pokona. Toitoine toto pīpohnōko matose atamorepatoh tao. Imehnō aroaropōko roropa matose apatarykō poe.

³⁵ Morara exiryke awānohtorỹko Ritonōpo mana kurākō etapatamitume oya xine, emero porehme, Apeu etapatopōpyry poe Zakaria etapatopōpyry pona. Mokyro Parakia mūkuru kynexine. Mokyro totapase oya xine Ritonōpo Tapyĩ myhto, onekarorykō zahkatoh apō wino.

³⁶ Etatoko pahne, mokaro etapatamitume sã awānohtorỹko Ritonōpo mana.

*Jerusarē pōkō pyno Jezu ehtopōpyry
(Ruka 13.34-35)*

³⁷ — Jerusarē pōkomo, urutō kō Ritonōpo poe etapananōme matose. Topu emanānōme matose Ritonōpo naropotyā pona oya xine. Tuhke rokē oeahmarykō se exiase repe. Oewomarykō se roropa exiase repe kuratiri nohpory a typoenō ewomary samo taporiry zopikoxi. Yrome yse pyra mexiatose.

³⁸ Naeroro Ritonōpo Tapyĩ tytaōke pyra exīko mana apatarykō po. Patāpome exīko oesarykō mana.

³⁹ Etatoko pahne, taroino jenepyra ropa matose. Imeĩpo jenēko ropa matose. Ynara karyhtao oya xine: “Kure mose nase. Ritonōpo poe oehketyme ynororo,” karyhtao ypoko oya xine, tykase Jezu eya xine.

24

*“Ritonōpo Tapyĩ tykararahsēme exīko” katopōpyry
(Maku 13.1-2; Ruka 21.5-6)*

¹ Morarame Jezu toytose ropa ahtao Ritonõpo Tapyĩ tae ynara tykase ipoetory tõ eya:

– Eneko ke Jezu, sero tapyi Ritonõpo Tapyĩ topu risẽ kurano, tykase toto.

² – ÿ, repe, tykase Jezu. – Etatoko pahne, senohne topu risẽ etohtohkãko mana, emero porehme, tykase Jezu eya xine.

Oryhmatorỹko mã toto

(Maku 13.3-13; Ruka 21.7-19)

³ Morarame ypy pona toytose toto, Oriwera pona. Morotona typorohse Jezu. Mame oximõme rokẽ tahtao xine ynara tykase ipoetory tõ eya:

– Yna zuruko Jezu, otara ahtao morohne epahnõko nae? Otara oopyry ropa enetupuhnõko roropa ynanah? Kurãkõ apiakatoh enetupuhtohme roropa yna a? tykase toto tõturupose.

⁴ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Tomeseke ehtoko osenekunohpopyra oehtohkõme.

⁵ Ynara exiryke, tuhke ytõko oya xine mana. “Ywy ase Ritonõpo nymenekahpyry,” ãko mã imehnomo a toh repe. Tuhkãkõ enekunohnõko mã toto.

⁶ Mame imehnõ osetapary poko etãko matose ameke hkopyra, amekexho roropa. Yrome etatoko pahne, torẽtyke pyra ehtoko sero nono enahkary poko. Oty kara ehtoko. Ynara exĩko mana, osetapãko sero põkõ mana. Yrome sero nono onenahkapopyra ro Ritonõpo mana.

⁷ Toiro pata põkõ mã imepỹ pata pona ytõko morotõkõ etapase. Tuisa konõto poetory tõ mã ytõko imepỹ tuisa poetory etapase roropa. Mame tomirykõke tuhke orihnõko mã toto tynahke pyra toexirykõke. Nono kywyh kywyh ãko mana tuhke pata tamuru punero.

⁸ Morara toehse ahtao etuarimapitõko exino, poeto ã enurupitory samo.

⁹ – Mame ãpoitorỹko imehnõ mana oẽmapotohkõme ãpuruhpyry taka ypoetoryme oexirykõke. Oryhmatorỹko mã toto oetapatorỹko roropa mã toto. Tuhkãkõ ozehno xine exĩko mana, ypoetoryme oexirykõke, jomipona oexirykõke.

¹⁰ Morara ahtao toetuarimarykõ kurũke tuhke jurumekãko mã toto. Tuhke roropa osewokãko mã toto. Tope tõ ewokãko mã toto. Tope tõ zehno exĩko roropa mã toto.

¹¹ Mame morara ahtao ajohpe urutõ kõ tuhke exĩko mã toto. Imoihmãkõ enekunopyry se exĩko mã toto.

¹² Tuhkehxo tyrypyrykõ poko exĩko mã toto, sero põkomo. Mame mokaro pokoino ypoetory tõ roropa penekehnõko mã toto ypoko. Yronymyryme hkopyra yse exĩko mã toto.

¹³ Yrome ypoetory tõ jomipona toexirykõ poko penekehpyra tahtao xine, kurãkõ apiakatoh po toto pynanohnõko ase.

¹⁴ Mame pata tõ poro jomiry kurã arõko ypoetory tõ mana. Imehnõ amorepãko mã toto Ritonõpo enetupuhtohme eya xine tosẽkõme. Emero pata tõ poro ytõko mã toto emero pata põkõ amorepase ypoko. Moromeĩpo kurãkõ apiakatoh exĩko mana.

Ahno nyrihpyry xihpyry

(Maku 13.14-23; Ruka 21.20-24)

¹⁵ – Pake Tanieu a tymerose iirypyrymãkõ nyrihpyry xihpyry poko. Mame Tanieu omihpyry ae ro iirypyrymãkõ nyrihpyry xihpyry enẽko matose Ritonõpo esao. (Moro poko enetupuhtoko. Tuarõ ehtoko.)

¹⁶ Jutea po awahtao xine morara aexiryhtaõ epatoko ypy tõ pona, orihpyra oehtohkõme.

¹⁷ Atapyĩkõ mypatarãnao awahtao xine morara aexiryhtao omõkomorykõ poko pyra ehtoko. Topohme rokẽ mepatatose.

¹⁸ Tupito po awahtao xine roropa mepatatose roropa. Upo enehse ytopyra ehtoko atapyĩkõ taka. Mepatatose rokẽ axiny.

¹⁹ Morara aexiryhtao itamurumehxo etuarimãko matose nohpo tomo, poetoẽme awahtao xine, typoenõke pisarara awahtao xine roropa.

²⁰ Oturutoko Ritonõpo a konopome pyra ehtohme oeparykohtao. Osere-matoh ae ro epãko matose.

²¹ Ynara exiryke etuarimãko matose itamurume. Moro oetuarimatohkõ panõ onenepitopyra sero põkõ mana sero nono ritopõpyry poe ro. Moro oetuarimatohkõ panõ onenezomopyra roropa exĩko sero põkõ mana.

²² Yrome Ritonõpo poe tuhke pyra ãmehnõko matose oetuarimarykõ poko. Tuhke tõmehse awahtao xine oetuarimarykõ poko oenahtory roropa. Yrome tynymenekatyã pokoino tuhke hkopyra oẽmehkapotorỹko Ritonõpo mana otuarimanohpotohkõme.

²³ – Morarame oya xine ynara karyhtao: “Enetoko ke, mokyro Ritonõpo nymenekahpyryme mana,” karyhtao imehnomo a oya xine ajohpe rokẽ toh mana morara karyhtao eya xine. Ynara karyhtao roropa ajohpe rokẽ toh mana: “Mokyro roropa ynororo,” karyhtao eya xine imepỹ poko ajohpe rokẽ mã toto.

²⁴ Tuhke ajohpãkõ oehnõko mana, Ritonõpo nymenekahpyryme osekarõko toh mã repe. Tuhke roropa Ritonõpo poe urutõ kõme osekarõko toh mã repe. Ajoajohpe rokẽ toh mana. Jamihme sã osekarõko toh mã repe. Otarãme kurãkõkara kurãkãko ropa toh mã repe imehnõ enekunohtohme rokẽ tyya xine. Ritonõpo poetory enekunopyry se roropa toh mã repe.

²⁵ Etatoko pahne, seromaroro ourutoryỹko ase morohne exipyra ahtao ro.

²⁶ – Morarame ynara ãko imehnõ mã oya xine: “Enetatoko mokyro, ahno esao pyra mana. Ritonõpo nenehpohpyry mokyro,” ãko toh mã repe. Morotona ytopyra ehtoko. Mame ynara karyhtao roropa oya xine: “Enetoko ke, taro nase. Tõtonẽse rokene,” karyhtao oya xine ajohpe rokẽ toh mana.

²⁷ Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa nenenehkane sã exĩko mana. Nenenehkane ahtao kapu zopikoko saereh ãko mana emero tonesẽme, xixi tũtatoh wino exikety sã xixi omõtoh pona. Moro saaro Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa exĩko mana, emero ahno neneryme.

²⁸ – Okyno ekepyry ahtao axĩ kurumu tõkehko ipokona porohnõko mana.

*Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa poko
(Maku 13.24-27; Ruka 21.25-28)*

²⁹ – Mame toetuarimakehse awahtao xine okynã pyra xixi ezehnõko mana. Nuno roropa saerekara exĩko mana. Xirikuato ohpahnõko kapu poe kapuaõkõ esyryhmaryke tosae xine, jamihme exiketõ tosae xine esyryhmaryke.

³⁰ Morarame Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa enẽko tarõkõ mana. Mame pata põkõ xitãko mana emero porehme. Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa eneryke tyya xine xitãko mã toto. Oehnõko mana akuru htoko. Jamihme kuhse oehnõko ropa mana kapu ae. Emero motye tuisamehxo oehnõko ropa mana, emero esẽme toexiryke.

³¹ Mame rue konõto etõko mana. Opore osetokety etõko mana. Mame tynenyohyã aropõko Ritonõpo mana sero nono poro tynymenekatyã eneh-tohme tyya emero pata tõ poe.

*Wasasa etary poko enetupuhtoh poko
(Maku 13.28-31; Ruka 21.29-33)*

³² — Mame wasasa tōkehko waro matose. Wasasa etaryhtao oya xine jeimamyry enetupuhnōko matose.

³³ Moro saaro oryhmatopōpyrykō eneryhtao oya xine tuaro exīko matose. Joeypyry ropa okynā pyra exiry waro exīko matose.

³⁴ Etatoko pahne, ynekarohpyry oya xine emero osenēko mana. Mame morohne enenanō toitoine orihpyra exīko toh mana joeypyry ropa ponāmero.

³⁵ Kapu enahnōko mana. Sero nono roropa enahnōko mā repe. Yrome jomiry jūme enahpỹme exīko mana.

*Joeypyry ropa waro pyra
imehnō mana*

(Maku 13.32-37; Ruka 17.26-30,34-36)

³⁶ — Kapu ae jyhtory ropa waro pyra sero nono pōkō mana. Ritonōpo nenyohyā zuaro pyra roropa mana. Ywy roropa zuaro pyra ase. Papa Kapuaō rokē zuaro mana.

³⁷ Kapu ae jyhtory ropa Noe ehtopōpyry sã exīko mana.

³⁸ Sero onynerymapopyra ro Ritonōpo ahtao tōtuhse sero nono pōkomo. Eukuru tōse eya xine. Typytase toto. Tyniotase roropa toto Noe omōtoah pona kanawa konōto aka.

³⁹ Zuaru pyra toto ahtao tuna tukumase. Tynerymapose toto emero porehme. Moro sã mā Kapu ae Ayhtohpyry oepyry ropa ahtao.

⁴⁰ Morara ahtao tupito poko erohnōko orutua kō asakoro. Mame toiro rokē ytōko mana. Yrome imaronōpo moroto rokē oxinomōko mana.

⁴¹ Nohpo tō roropa erohnōko mā toto oximōme tonahsē riry poko. Toiro rokē ytōko mana. Yrome imaronōpo oxinomōko mana.

⁴² Morara exiryke tuaro ehtoko. Oesēkō oepyry ropa waro pyra oexirykōke.

⁴³ Etatoko pahne, omato oepyry poko zuaro tapyi esē ahtao nyhpyra mana, tytapyi taka omōpyra omato ehtohme, tymōkomory onematonanohpyra roropa omato ehtohme.

⁴⁴ Morara exiryke mokyro sã ehtoko kokoro rokene. Tuaro pyra awahtao xine otarame: “Seroae oehpyra mana,” āko matose zuaro pyra oexirykōke. Morara ahtao otarame Kapu ae Ayhtohpyry oehnōko ropa mā rahkene.

*Tuisa poetory zae exikety, zae pyra exikety roropa
(Ruka 12.41-48)*

⁴⁵ — Naeroro Ritonōpo poetoryme nymyry matou? Tuaro exiketyme matou? Etatoko pahne, tuisa konōto kynexine typoetoke exikety. Morarame imepỹ pona toytory se toexiryke typoetory toiro tyrise eya imehnō eraseme. “Ypoetory otuhmanohponeme mase jesahpyo,” tykase ynororo eya.

⁴⁶ Morarame okynahtao oehnōko ropa mana typoetory tō enese. Mame typoetory erase zae ahtao, tãkye exīko mana tooehse ropa tahtao.

⁴⁷ Tãkye exīko roropa erase mana. Mame jūme mokyro rīko tymōkomory eraseme mana.

⁴⁸ Yrome ajoajohpe mokyro toehse ahtao tosē esahpyo, ynara āko mā ynororo otarame oseya rokene: “Otarāme jesē oehpyra ropa mana. Oky-nahxo ynororo,” āko otarame mā oseya rokene.

⁴⁹ Mame tosē poetory pipohnōko mana. Tope tō maro rokē otuhnōko roropa mana. Eukuru ēnōko etỹketō maro.

⁵⁰ Mame mokyro esē oehnōko ropa mana ynara karyhtao ro eya: “Jesē seroae oehpyra mana,” karyhtao ro eya oehnōko mana. Tuaro pyra ynororo ahtao esē oehnōko mana.

⁵¹ Mame tooehse tahtao typoetory kahpyry wānohnōko mana. Jehno toexiryke iiryhmāko roropa mana. Imehnō ajoajohpākō maro mokyro emāko mana. Moroto xitāko ynororo, kui kui āko. Enara.

25

Oryximākō 10mākomo

¹ Ynara tykase Jezu:

– Morarame kurākō apiakatoh po Kapu ae Ayhtohpyry oehnōko ropa mana. Mame ynara sã exīko mana pytatoh sã exīko mana. Pytatoh ke mana. Mame morotona sã nohpo tō eahmāko, omame porehme oryximākomo. Mame tynāparinākō apoīko mǎ toto pytakety eraximatohme sã tyya xine.

² Mame 5mākō tuaro pyrahme sã mana. Imehnō 5mākō tuaro mana.

³ Mame mokaro tuaro pyra exiketō tynāparinākō arōko sã mǎ toto. Yrome oriu anaropyra mǎ toto.

⁴ Mame mokaro tuaro exiketō tynāparinākō maro tynāparinākō aryry arōko sã mǎ toto ē ao pehme.

⁵ Mame mokyro pytakety okynā sã mana oehpopyra. Morarame okynā toehse ahtao wetukene nohpo tō exīko mana. Nyhnōko mǎ toto.

⁶ – Morarame onoa toehse ahtao sekere kary etāko mǎ toto. “Mokyro erēnakety oehnōko mana. Ehmaropa. Mokyro senetatose,” āko sã mǎ toto.

⁷ – Axī pakāko ropa sã mǎ toto 10mākomo. Mame tynāparinākō zukāko mǎ toto.

⁸ Ynara āko sã tuaro pyra exiketō mana: “Oriu pitiko ekaroko yna a taryse pyra yna nāparina nase,” āko sã mǎ toto.

⁹ – “Arypyra,” āko tuaro exiketō mana. “Oriu ekaroryhtao oya xine ipune pyra exīko mana. Epekahtatoko osepekahtoh taka anāparinākō aryhtotohme,” āko toh mǎ eya xine.

¹⁰ – Morara kary etaryke tyya xine ytōko mǎ toto 5mākomo, tuaro pyra exiketomo, oriu epekahse repe. Mame erēnakety oehnōko sã koko toto esahpyo mana. Morarame imaro ytōko toh mǎ tuaro exiketō rokene, 5mākō rokene. Tapyi taka omōnōko mǎ toto erēnatoh taka, otuhtoh konōto pona. Mame tapyi apurūko sã erēnatoh aporesemyry mana.

¹¹ – Mame okynahtao tuaro pyra exiketō oehnōko roropa mǎ toh repe. “Ynanomōxi. Ynanomōxi,” āko mǎ toto. Kohtāko toh mǎ repe.

¹² – Yrome: “Awaro pyra ase,” āko mǎ ynororo eya xine.

¹³ Mame ynara tykase Jezu eya xine etyhpyryme:

– Morara exiryke tomeseke ehtoko, mokaro sã pyra oehtohkōme, tuaro pyra exiketō sã pyra oehtohkōme. Emero tyritoko Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa eraximaryme, aepyry ropa waro pyra oexirykōke, tykase Jezu eya xine.

Pata esē poetory tomo, 3mākomo

(Ruka 19.11-27)

¹⁴ Ynara tykase roropa ynororo:

– Ynara sã exīko Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa ahtao mana. Orutua ehtopōpyry sã exīko mana. Mame tytapyī tae toytory se toehse ynororo imepỹ pona. Morara exiryke typoetory tykohmase tyya tymōkomory eraseme toto ritohme.

¹⁵ Mame emese kure exiketō a tytinerũ 5 miujāome tokarose eya. Imepyny a 2 miujāome tokarose eya. Etyhpyrymano a toiro miujāome tokarose eya. Mame toytose ynororo rahkene.

¹⁶ Mame mokyro 5 miujāo apoihpō toytose erohse tytinerũ poko, emākapotohme. Okynahtao imepỹ 5 miujāo tapoise ropa eya, 10 miujāome atapona.

¹⁷ Morararo, asakoro miujāo apoihpono. Tytinerũ tomākapose eya, imepỹ asakoro miujāo tapoise ropa eya.

¹⁸ Yrome mokyro toiro miujão rokẽ apoihpõ toytose. Nono tahkase eya zonẽtohme. Mame tosẽ tinerũ tyrise eya moro aka. Tonẽse eya. Tukurãkase rokẽ eya.

¹⁹ – Morarame okynahtao esẽkõ tooehse ropa tytinerũ apoise ropa.

²⁰ Mame mokyro 5 miujão apoihpõ tooehse osemazuhme tytinerũ ekarose ropa tosemy a. Ynara tykase ynororo eya: “Eneko ke, 5 miujão mekaroase ya. Imepỹ 5 miujão apoiase ropa. Seny, otinerũ rahkene, 10 miujãome,” tykase.

²¹ – “Kure myriase rahkene. Ypoetory zae rokẽ exikety mase,” tykase esemy. “Zae mexiase ymõkomory poko pitiko rokẽ ahtao. Morara exiryke tuhkehxo ekarõko ase oya. Omõko jesaka. Tãkye exiko ymaro,” tykase ynororo.

²² – Morarame ipoetory akorõ tooehse, asakoro miujão apoihpono. Mame ynara tykase ynororo tosemy a: “Asakoro miujão mekaroase ya. Eneko ke imepỹ asakoro miujão apoiase ropa, ipoko jerokuruke,” tykase ynororo.

²³ – Ynara tykase esemy: “Kure mase. Erohketyne nymyry mase. Zae mexiase ymõkomory poko, pitiko rokẽ ahtao. Morara exiryke tuhkehxo ekarõko ase oya. Omõko jesaka tãkye oehtohme ymaro,” tykase ynororo eya.

²⁴ – Morarame ipoetory etyhyrymã tooehse roropa, toiro miujão apoihpono. Ynara tykase ynororo tosemy a: “Tuisa, otinerũ ukurãkase ymotye kuhse tuaro oexiry waro jexiryke. Orẽpyra mase. Imehnõ narykatyã epery apoiko mase, anarykara awahtao ro.

²⁵ Naeroro ouno jexiryke otinerũ ukurãkase nono aka. Seny, otinerunu,” tykase ynororo eya.

²⁶ – “To! Popyra mase. Akĩme rokẽ mexiase,” tykase esẽ eya. “Imehnõ narykatyã epery apoiry se jexiry waro mexiase. Otyro puhturu anarykara jahtao imeĩpo epery apoiry ya waro roropa mexiase.

²⁷ Naeroro oty katohme ytinerũ onekaropyra mexiahse tineru poko erohketõ esemy a. Morara ahtao tomãse pohto ytinerũ exiry,” tykase ynororo typoetory a.

– Mame imehnomo a ynara tykase esemy:

²⁸ “Mose wino ytinerũ apoitoko, ekarotohme ropa 10 miujão esemy a.

²⁹ Ynara exiryke, tykyryryke exiketomo a itamurumehxo ekarõko ase ykyryry poko toerohse exiryke, tuhkehxo tymõkomoke aehtohme. Yrome imepyny tymõkomoke pyra ahtao ewinoino ikyryry ipuxihkãko ropa ase erohpyra exiryke.

³⁰ Mose ypoetory otye kure hnae? Ematoko jarãnaka, ikohmamyhyry panõ aka. Moroto xitãko mana, kui kui ãko roropa mana,” tykase ynororo.

Sero põkõ apiakatoh poko sero etyhyry po

³¹ – Mokyro sã Kapu ae Ayhtohpyry omipona pyra aexihpyry exĩko mana. Tuisa konõtome exĩko Kapu ae Ayhtohpyry mana. Ritonõpo nenyohyã maro porohnõko mana tuisa apõ kurã pona.

³² Mame ãpataka oximõnõko sero põkõ emero porehme mana. Mame toto apiakãko mana kaneru tõ esemy a toky apiakary samo; xia kaneru tomo, mya poti tomo. Mokaro apiakary sã typoetory apiakãko mana.

³³ Mame tapotunuru wino tynymenekatyã rĩko ynororo mana, typoetoryme nymyry toto exiryke, tymaro toto ehtohme. Yrome imehnõ typozery wino tyrĩko mana typoetoryme pyra toto exiryke.

³⁴ Morarame ynara ãko mã typoetory tomo a: “Osehtoko. Kure matose. Papa nymenekatyãme matose. Osehtoko xiaro jesaka. Oesarykõme jesary tyrise ya moino ro, senohne ritopõpyry poe ro, nono ritopõpyry poe ro.

³⁵ Ynara exiryke, omise exiase. Mame tōsē mekarootose ya. Tuna se exiase. Mame tuna mekarootose ya jokurume. Katonōme exiase. Mame atapyĩkō taka weahmatose.

³⁶ Tupoke pyra exiase. Mame upo mekarootose ya jupōme. Kure pyra exiase. Mame ypyno mexiatose. Āpuruhpyry tao exiase. Mame āpuruhpyry taka mytoatose jenesse ymaro oturuse,” āko mā ynororo eya xine.

³⁷ — Morarame ynara āko ipoetory tō eya: “Tuisa, otokohxohko omise awahtao tōsē ynanekaroase oya? Otara ahtao roropahxo hko tuna se awahtao tuna ynanekaroase oya ōkurume?”

³⁸ Otara ahtao roropa katonōme awahtao yna tapyĩ taka yna oeahmase? Otara ahtao roropa tupoke pyra awahtao oupō ynanekaroase oya?

³⁹ Otara ahtao kure pyra mexiase? Otara ahtao roropa āpuruhpyry tao awahtao oenese ynanytoahse?”

⁴⁰ — Mame ynara āko mā tuisa konōto oya xine: “Etatoko pahne, ypoetory tō jakorō tōme mana. Mame jakorō tō etuarimaketō, kure tyrise oya xine ahtao, kure kyriatose roropa,” āko ynororo oya xine mana.

⁴¹ — Mame imoihmākomo a roropa typozery wino exiketomo a roropa ynara āko mana: “Mya ytotoko. Ritonōpo ozehno xine mana. Apotoimo htaka ytōko matose. Moro apotoimo tyrise Ritonōpo a joroko tamuru wānohtohme, inenyohyā wānohtohme roropa, enara.

⁴² Omise jahtao jotuhmara myhe mexiatose. Tuna se jahtao roropa tuna onekaropyra mexiatose.

⁴³ Katonōme jahtao roropa ypoko enupunara mexiatose. Tupoke pyra jahtao jupō onekaropyra mexiatose. Kure pyra jahtao, āpuruhpyry tao jahtao roropa enupunara myhe mexiatose ypoko,” āko mana.

⁴⁴ — Morara kary etaryke tyya xine ynara āko mā toto eya: “Otara ahtaohxo ke yna oenease roropa omise? Otara ahtao roropa tuna se mexiase? Otara ahtao roropa katonōme mexiase? Otara ahtao roropa tupoke pyra mexiase? Otara ahtao kure pyra roropa mexiase? Otara ahtao āpuruhpyry tao roropa mexiase? Otara ahtao ākorehmara ynanexiahse?” āko mā toto, ekaropōko.

⁴⁵ — Morarame ynara āko tuisa konōto eya xine mana: “Etatoko pahne, imehnō poko enupunara mexiatosene, aetuarimarykohtao. Toto pyno pyra mexiatosene. Toto anakorehmara roropa mexiatosene. Morara exiryke, jakorehmara mexiatosene,” āko ynororo eya xine mana.

⁴⁶ — Morarame mokaro aropōko mana, apotoimo htaka, jūme toto etuarimatohme. Yrome mokaro rokē kurākō jūme orihpŷme exīko toh mana Ritonōpo maro, tykase ynororo eya xine.

26

Juteu tō atamorepatopōpyry Jezu apoiry poko (Maku 14.1-2; Ruka 22.1-2; Joāo 11.45-53)

¹ Morarame moro poko, imoihmākō tamorepakehse ahtao Jezu a, ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

² — Zuaro matose. Asakoro tōmehse ahtao Oseahmatoh Paxikoa exīko mana. Mame Kapu ae Ayhtohpyry apoīko mā toto. Wewe pokona exihmapōko mā toto, tykase Jezu.

³ Morarame Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō tōximōse juteu tō tamuxiry tō maro. Kaipa tapyi konōto nae kynexine. Morara exiryke moro taka tōximōse toto. Ritonōpo maro oturuketō tuisary imehxo Kaipa kynexine.

⁴ Mame tātamorepase toto Jezu apoiry poko tyya xine. Tokare pyra Jezu apoiry se toh kynexine repe, etapapotohme tyya xine.

⁵ Ynara tykase toto:

– Setapapotone, yrome otuhtoh konōto po ahtao popyra mana. Imoihmākō kyzehno xine exīko mana, tykase toto.

*Jezu popatopōpyry poko Petania po
(Maku 14.3-9; João 12.1-8)*

⁶ Morarame Jezu Petania po kynexine, Ximão tapyĩ tao. Ximão ipũ imotah-pyrỹpyry kynexine.

⁷ Mame mokyro tapyĩ tao Jezu ahtao nohpo toytose eya. Ixtaratu kurã tarose nohpo a Jezu popatohme. Topu kurã risē ao ixtaratu kynexine, arapaxturu risē ao. Ixtaratu ke pehme topu risē kynexine. Mame ixtaratu ē tuhkohse nohpo a Jezu zuhpokoxi tyrithme Jezu otukuruhtao. Moro ixtaratu tyrise eya Jezu zupuhpyry pona emero.

⁸ Mame moro eneryke tyya xine Jezu poetory tō tohne toehse.

– Oty katoh ixtaratu ahnikāko rokē mose nae? tykase toto tōturupose.

⁹ – Moro ixtaratu tokamose ahtao osepekahtoh tao tuhke tineru apoiry ekarotohme ropa tymōkomokākara a, tykase toto.

¹⁰ Mokaro a nohpo kerekeremary waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ynororo eya xine:

– Oty katoh mose nohpo kerekeremāko matou? Mose nyrihpyry juhpokoxi kure potu nase ya.

¹¹ Tymōkomokākara mã enahpyra amaro xine. Yrome okynã pyra ase amaro xine. Orihnōko ase.

¹² Morara exiryke joko popano orihpyra ro jahtao, toorihse jahtao jonētoh po jekepyry popatoh kuhno.

¹³ Etatoko pahne, emero pata tō poro jomiry poko imehnō amoreparyhtao oya xine mose nyrihpyry mã mya otuotuhponamāko mana. Mame oesah-pyo xine roropa morararo mana, otuotuhponamāko mana, wenikehpyra oehtohkōme jūme sē ritopōpyry poko ypokona, tykase Jezu eya xine.

*Jezu ewokatopōpyry poko Juta a
(Maku 14.10-11; Ruka 22.3-6)*

¹⁴ Morarame moroto 12mākō kynexine. Toiro esety Juta Ixikariote kynexine. Mokyro toytose Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a.

¹⁵ Ynara tykase ynororo toto a:

– Otāto tineru pixo ekarōko matou ya Jezu ekaroryhtao oya xine? tykase ynororo.

Morarara kary etaryke tyya xine tineru tokarose eya. 30me tineru tokarose eya.

¹⁶ Moromeĩpo Jezu ekarory se toehse Juta eya xine. Morara exiryke tātamorepase ynororo Jezu ekarory poko Jezu ewokary se toexiryke.

*Paxikoa ae Jezu typoetory tō maro autuhtopōpyry
(Maku 14.12-21; Ruka 22.7-14,21-23; João 13.21-30)*

¹⁷ Mame ěmepyyry apitorymã po Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra, ynara tykase Jezu poetory tō eya:

– Otoko otuhtoh ripōko mah yna a, Oseahmatoh Paxikoa? tykase toto eya.

¹⁸ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Pata pona oytorykohtao orutua enēko matose. Ynara kahtoko eya: “Yna amorepane ynara nykã oya: ‘Jytotoh po toehse nase. Morara exiryke ypoetory tō maro Oseahmatoh Paxikoa otuhnōko ynanase atapyĩ tao,’ ” kaxiko eya, tykase Jezu typoetory tomo a.

¹⁹ Mame toytose toto Jezu omi poe otuhtoh ritohme Paxikoame.

²⁰ Morarame tykohmāse ahtao typorohse Jezu typoetory tō maro, 12mākō maro, otuhse.

²¹ Mame tōtukurukohtao ro ynara tykase Jezu eya xine:

– Etatoko pahne, taro toiro ohtaōkō jewokāko mana, tykase ynororo typoetory tomo a.

²² Morara kary etaryke tyya xine toemynyhmase ipoetory tomo. Mame tōturupose toto, atatakominō.

– Onoky? Ywy? tykase toto tōturupose.

²³ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Mose jewokāko nase, ymaro morohno paratu aka otuhkety.

²⁴ Etatoko pahne, Ritonōpo nymeropohpyry ae ro orihnōko ase, Ritonōpo omi poe ro. Yrome jetuhxo exīko mā jewokahpono a. Etuarimākohxo mana jewokatamitume. Kurehxo eya exiry enurupyra tokurehse ynororo ahtao. Morara ahtao etuarimara exiry, tykase Jezu typoetory tomo a.

²⁵ Mame ynara tykase Jutu, Jezu ewokahpono:

– Ypoko moturu pāna? tykase, tōturupose.

– Ÿ, tykase Jezu eya.

Kuesēkō otuhtopōpyry poko

(Maku 14.22-26; Ruka 22.15-20; 1 Korītiu 11.23-25)

²⁶ Mame tōtukurukohtao ro wyi tapoise Jezu a.

– Kure mase Papa. Yna zuru seny onekarohpyry yna a, tykase. Mame wyi tytohtokase eya typoetory tō punero ekarotohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Seny, apoitoko enahtohme oya xine. Upū sero, tykase.

²⁷ Morarame eukuru tapoise roropa. Tōturuse ropa Ritonōpo a:

– Kure mase, tykase. Mame typoetory tomo a eukuru tokarose roropa.

– Seny, ētoko, emero porehme.

²⁸ Umunurume nase sero. Umunuru kuānōko ase tuhke iirypyrymākō kurākatohme. Umunuru ekuamyryhtao tuhke Ritonōpo poetoryme exīko mā toto jumāme.

²⁹ Etatoko pahne, uwa eukuru onēzomopyra ase orihpyra ro jahtao. Tyoro ēnōko ase euhkasenano Ritonōpo esao rokene, tykase Jezu eya xine.

³⁰ Morarame toremiase toto Ritonōpo kure exiry poko. Mame toytose toto moro tae ypy pona, Oriwera pona.

Peturu zurutopōpyry Jezu a

(Maku 14.27-31; Ruka 22.31-34; Joāo 13.36-38)

³¹ Morarame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Sero kohmamyry ae ro epāko matose. Jurumekāko matose. Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne sero poko: “Kaneru tō esē etapapōko Ritonōpo mana, ekỹpyā atahpahnōko mana. Sapararahme exīko mā toto,” me tymerose Ritonōpo omiryne.

³² Yrome tōsemāse ropa jahtao, Karirea pona ytōko ase osemazuhme. Moroto jenēko ropa matose, tykase Jezu.

³³ Ynara tykase Peturu Jezu a:

– Orumekara ase jūme. Imehnō orumekāko mā repe emero. Yrome ywy orumekara ase jorikyry ponāmero, tykase Peturu eya.

³⁴ Yrome ynara tykase Jezu Peturu a:

– Etako pahne, sero kohmamyry ae kuratiri onetara ro ahtao: “Jezu waro pyra ase, Jezu waro pyra ase,” āko mase oseruao, tykase Jezu eya.

³⁵ Ynara tykase ropa Peturu Jezu a:

– “Awaro pyra ase,” kara ase jũme. Amaro ro jetapary se imehnõ ahtao morara kara ase. “Jezu waro pyra ase,” kara ase, tykase Peturu.

Morararo tykase ipoetory tõi emero repe.

*Jezu oturutopõpyry Tummy maro Ketysemane po
(Maku 14.32-42; Ruka 22.39-46)*

³⁶ Morarame toytose Jezu typoetory tõi maro Ketysemane pona. Ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

– Taro oporohtoko aporo. Mõtona pixo ytõko ase Papa maro oturuse, tykase ynororo.

³⁷ Mame tymaro Peturu tarose eya Zepeteu mũkuru tõi maro asakoro. Morarame tomuhtapãse Jezu, toemynyhmase yronymyryme.

³⁸ Ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

– Emuhtapãnõko ase yronymyryme. Morara exiryke taro rokẽ ehtoko aporo, eneneme ymaro, tykase Jezu eya xine.

³⁹ Mame mya pitiko toytose Jezu. Nono pona typorohse ynororo tõpotapoe. Mame ynara tykase ynororo Tummy a:

– Papa, emero ritõme mase. Emero zuaro roropa mase. Jorikyry se pyra ase repe. Yrome jorikyry se awahtao õmipona se rokẽ ase, tykase.

⁴⁰ Mame toytose ropa Jezu typoetory tõi oseruaõkomo a. Nyhnõko toh kynexine. Mame ynara tykase ynororo Peturu a:

– Owetũkõ oneanahtopyra matokene?

⁴¹ Nyhpyra ehtoko. Oturutoko Ritonõpo maro oenekunohpyra xine joroko tamuru ehtohme. Onykyrykõ se pyra matose repe. Yrome jamihme pyra matose, tykase Jezu eya xine.

⁴² Morarame toytose ropa Jezu oturuse ropa Tummy maro:

– Jorikyry se awahtao õmipona se rokẽ ase, tykase ynororo.

⁴³ Mame toeramase ropa ynororo typoetory tomo a. Nyhnõko rokẽ toh kynexine tuetũkõ oneanahtopyra toexirykõke.

⁴⁴ Mame mya roropa toytose Jezu toiroro oturuse ropa Tummy maro. Ose-mazuhme tõturutopõpyry saaro tõturuse ropa ynororo.

⁴⁵ Mame toeramase ropa ynororo typoetory tomo a. Ynara tykase ynororo:
– Nyhnõko ro matohu? Oseremãko matohu? Enetoko ke. Kapu ae Ayh-tohpyry ewokatoh po toehse nase. Seromaroro iirypyrymãkomo a osekarõko mana.

⁴⁶ Owõtoko. Ehmaropa, jewokane enetokose, tykase ynororo.

*Jezu apoitopõpyry
juteu tomo a*

(Maku 14.43-50; Ruka 22.47-53; João 18.3-12)

⁴⁷ Mame Jezu otururuhtao ro Juta toytose eya, 12mãkõ maronõpo kynexine. Tymaro tuhkãkõ tarose, ajoajohpãkomo, tytapemake exiketomo, tykapanuke exiketõ roropa. Juteu tõi tuisary naropotyã tõi kynexine. Ritonõpo maro oturuketõ tuisary naropotyã roropa kynexine.

⁴⁸ Mame eporehkara ro tahtao xine ynara tykase Jezu ewokary se exikety tymarõkomo a: “Etatoko pahne, Jezu maro rokẽ oturũko ase. Eahmãko sã ase, ipohnõko ase. Moro eneryhtao oya xine enetupuhnõko matose. Jezu mokyro. Apoitoko,” tykase Juta eya xine.

⁴⁹ Morarame Jezu a toytose ynororo topohme. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Oehno kõi tuisa, tykase taomirose eya. Typohse roropa eya.

⁵⁰ – Oty kase moehno jepe? Axĩ ke openetatoh poko exiko, tykase Jezu eya. Mame Jezu tapoise eya xine arotohme.

⁵¹ Mame Jezu marono a imepỹ tysahkase tytapemã ke. Ritonõpo maro oturuketõ tuisary namoto tysahkase eya. Ipanary rokẽ tysahkase eya.

⁵² Yrome ynara tykase Jezu eya:

– Atapemã tyriko ropa ã aka. Imehnõ tuose oya xine ahtao owotorỹko roropa mã toto.

⁵³ Tuaro pyra ro matothu? Jakorehmananõ se jahtao ekaropory Papa Kapuaono a. Mame tuhke kuhse tynenyohityã enehpory ya jewomananõme.

⁵⁴ Yrome morara ahtao Ritonõpo omipona pyra exiry. Morohne urutõ kõ nurutopõpyry ae ro mana.

⁵⁵ Mame ynara tykase Jezu imoihmãkomo a:

– Oty katohme tytapemake moehtou? Tykaparuke roropa moehtou? Japoiry se matose zehnoto apoiry samo. Yrome kokoro rokẽ yporotyasene Ritonõpo Tapyĩ tao. Kokoro rokẽ amorepato exiasene roropa. Oty katoh pake ro japoipyra mexiatose?

⁵⁶ Yrome serohne exĩko mana urutõ kõ omihpyry ae ro, tykase Jezu eya xine.

Moraramame ipoetory tõ toepase toto. Jezu turumekase eya xine.

Tamuxi tõ ãpataka Jezu ehtopõpyry

(Maku 14.53-65; Ruka 22.54-55,63-71; João 18.12-14,19-24)

⁵⁷ Moraramame Jezu tarose eya xine apoihpõkomo a Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tapyĩ taka. Mokyro esety Kaipa kynexine. Kaipa tapyĩ tao tõximõse juteu tõ tamuxiry kynexine, Moeze omihpyry poko imehnõ amorepananõ maro.

⁵⁸ Ameke rokẽ Peturu ytõko kynexine toto ekahmãko Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tapyĩ taka. Jarao rokẽ Peturu kynexine aporo eraximãko rokene. Mame jarakapyhpyry aka tomõse ynororo. Soutatu tõ maro typorohse ynororo eraximase rokene, Jezu orikyry enese.

⁵⁹ Mame Jezu hxironanõ tupise juteu tõ tamuxiry tomo a, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a roropa. Jezu etapapory se toh kynexine repe.

⁶⁰ Yrome Jezu hxironanõ nymyry pyra kynexine. Tuhkãkomo a tukuhse repe. Ihxirory se toh kynexine repe. Yrome ajohpe rokẽ toh kynexine. Moraramame etyhyryme orutua tooehse asakoro.

⁶¹ Ynara tykase toto Jezu poko:

– Ynara nase mose ynanetaryme: “Ritonõpo Tapyĩ kararapyry waro ase. Mame imyakã rĩko ropa ase oseruao rokẽ tõmehse ahtao,” nase mose ro, tykase toto Jezu poko.

⁶² Mame mokaro omiry etaryke tyya ynara tykase Ritonõpo maro oturuketõ tuisary Jezu a:

– Moxiã ohxirõko nase. Otara ãko hmah moxiã ezuhnõko? tykase ynororo.

⁶³ Yrome mynyhme rokẽ Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ropa Ritonõpo maro oturuketõ tuisary eya:

– Ritonõpo Kapuaõ kuenetoryko mana. Awãnohnõko mana zae pyra j Zukuruhtao oya. Morara exiryke zae yna zuruko. Ritonõpo nymenekahpyry hmahno? Yna kurãkaneme? Ritonõpo mükuru nymyry mahno, tykase ynororo tõturupose.

⁶⁴ – Ywy ase, tykase Jezu. – Yrome etatoko pahne, moromeĩpo jenẽko ropa matose tuisamehxo jahtao, Papa Kapuaõ maro. Akuru htoko joepyry ropa enẽko matose, tykase ynororo.

⁶⁵ Morara kary etaryke tyya tupõ tyxihxihkase Ritonõpo maro oturuketõ tuisary a.

– Epo hnae, tykase ynororo. – Epyrypãko rokẽ mose mana. Ritonõpo mûkurume osekãrõko mana. Popyra mose nase ipunaka. Imehnõ se pyra sytatose mose hxironeme. Seromaroro aomiry kahpyry metatou.

⁶⁶ Otara ãko matou? tykase ynororo.

Ynara tykase toto:

– Iirypyryme mana. Taorihmaposẽme mana, tykase toto.

⁶⁷ Mame ituh tykase toto Jezu ãmyty pona. Typitypipohse roropa toto a. Mame tomarykõ ke Jezu totapase tyya xine ahtao,

⁶⁸ ynara tykase toto:

– Yna zuruko Ritonõpo nymenekahpyryme awahtao. Onoky opipohno? tykase toto.

*“Jezu waro pyra ase,” katopõpyry poko Peturu a
(Maku 14.66-72; Ruka 22.56-62; João 18.15-18,25-27)*

⁶⁹ Jarao ro Peturu kynexine, tapyi mykae. Mame morotona toytose Ritonõpo maro oturuketõ tuisary namoto, nohpo. Ynara tykase ynororo Peturu a:

– Omoro roropa Jezu maro makene, Karirea põ maro, tykase.

⁷⁰ – Arypyra, tykase Peturu toto netaryme. – Otara ãko hmahno? Zuaro pyra sãtã ase, tykase Peturu.

⁷¹ Mame toytose ropa Peturu jarakapyhpyry eutary aka ropa. Moroto tonese ropa ynororo imepỹ nohpo a. Ynara tykase ynororo orutua kõ netaryme:

– Mose roropa Jezu maro nexiase, Nazare põ maro, tykase ynororo.

⁷² – Ajohpe mase. Mokyro waro pyra sãtã ase, tykase ropa Peturu.

⁷³ Morarame okynã pitiko ahtao, orutua kõ roropa toytose Peturu a.

– Ajohpe pyra, mokyro marõme roropa mase. Õmiry etaryke yna a oenetupuhnõko ynanase, tykase toto.

⁷⁴ Mame ynara tykase Peturu eya xine:

– Juãnohnõko Ritonõpo mana ajohpe jahtao. Mokyro waro pyra sãtã ase, tykase.

Mame morara karyhtao ro kuratiri totase eya.

⁷⁵ Mame tutuarõtase ropa ynororo Jezu omihpyry poko. Ynara katopõpyry poko: “Kuratiri onetara ro awahtao: ‘Jezu waro pyra ase. Jezu waro pyra ase,’ ãko mase oseruao,” katopõpyry poko.

Mame tutûtase ropa Peturu. Tyxitase ynororo yronymyryme.

27

*Pirato ãpataka Jezu arotopõpyry
(Maku 15.1; Ruka 23.1-2; João 18.28-32)*

¹ Morarame tõmehse ahtao Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ tõturuse juteu tõ tamuximehxo exiketõ maro Jezu etapary poko tyya xine. Oximõme tõturuse toto Jezu etapary poko etapapory se toexirykõke.

² Mame Jezu tymyhse tyya xine ahtao keti ke, tarose eya xine Pirato a. Kowenatume Pirato kynexine.

*Juta osesentopõpyry poko
(Atos 1.16-19)*

³ Morarame Juta, Jezu ewokahpono, Jezu etapapory mokaro a waro toehse tahtao toetyorõmary se toehse ropa repe. Morara exiryke tineru tarose ropa eya Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a, juteu tõ tuisary tomo a roropa. 30me tineru kynexine.

4 – Iirypyryme ase ahno kurã towokase ya exiryke. Mokyro orihmapory se pyra ase, tykase ynororo eya xine repe. Yrome oty kara toh kynexine.

– Kũ omorohko, tykase rokẽ toto eya.

5 Mame moro tineru typahpose rokẽ Juta a moro taka, Ritonõpo maro Oturutoh taka. Mame toytose ynororo toiroro osesenãse.

6 Mame moro tineru tanỹse ropa ahtao Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a ynara tykase toto:

– Sẽ tineru ahno etapapotamitume nase. Morara exiryke oty rĩko sytatou ipoko? Moeze omihpyry omi poe sã onyripyra sytatose Ritonõpo Tapyĩ tinerũ maro, tykase toto.

7 Morarame oximaro tõtururukohtao tupito topekahse eya xine moro tineru ke. Oripo rihpõ esahpyry moro kynexine. Mame katonõ ekepyry orihsẽ zonẽtohme moro tyrise eya xine.

8 Morara exiryke tupito tosehpase toto a Munuhpãme, topekahse exiryke Jezu ewokatamitu ke.

9 Morara toehse urutõ omihpyry ae ro, Jeremia omihpyry ae ro. Ynara tykase ynororo pake Ritonõpo omiryne: “Tineru tapoise eya xine, 30me, Izyraeu tõ nekarohpyry, mokyro ehepyryme, mokyro ewokatamitume.

10 Yrome moro ke tupito topekahse eya xine, oripo rihpõ esahpyry topekahse eya xine. Ritonõpo nurutopõpyry ae ro,” me tymerose pake Jeremia a.

Jezu oturupotopõpyry

Pirato a

(Maku 15.2-5; Ruka 23.3-5; Joãõ 18.33-38)

11 Morarame Jezu kowenatu õpataka tooehse ahtao ynara tykase kowenatu eya:

– Juteu tõ tuisary mahno? tykase tõturupose.

– Ỹ, ywy ase, tykase Jezu.

12 Yrome tyhxirory onezuhpyra Jezu toehse tyhxirose tahtao Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a juteu tõ esamo a roropa.

13 Morara exiryke ynara tykase Pirato eya:

– Mokaro omiry onetara hma? Ohxirõko toh mana, tykase.

14 Yrome onezuhzomopyra Jezu toehse ipunaka. Moro eneryke tyya tõsenuruhkase kowenatu tozuhzomopyra Jezu exiryke.

Jezu ekarotopõpyry aorihtohme

(Maku 15.6-15; Ruka 23.13-25; Joãõ 18.39–19.16)

15 Morarame õpuruhpyry tao tuhke õmapotyã kynexine. Oseahmatoh Paxikoa po rokẽ toirõ tũtanohposene kowenu tuisary. Imoihmãkõ nymenekahpyry rokẽ tũtanohposene Paxikoa po.

16 Morarame õpuruhpyry taõ kynexine, esety Parapa. Mokyro waro kynexine imoihmãkomo.

17 Morarame imoihmãkõ tooehse ahtao ynara tykase Pirato eya xine:

– Onoky sehxo matou? Onoky tũtanohpõko ropa matou ya õpuruhpyry tae? Parapa se matohe? Jezu Kyrixtu se hmatou? Onoky sehxo hmatou orihpyra aehtohme? tykase ynororo eya xine.

18 Tuarõ Pirato kynexine. Jezu zumoxike toexirykõke Jezu tapoise juteu tõ tamuxiry tomo a aorihmapotohme. Moro waro Pirato kynexine.

19 Morarame kowenatu apiakatoh tao typorohse Pirato ahtao pape taropose ipyty a ineneryme:

– Mokyro onyryhmapopyra exiko kurãme aexiryke. Ipoko osenehse jẽmehno, tykase ynororo tynio a.

²⁰ Morarame imoihmākō tutuarōtanohse Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, juteu tō tuisary tomo a roropa. Morara exiryke Parapa tokaropose Pirato a orihpyra aehtohme, Jezu rokē orihmapotohme.

²¹ Yrome ynara tykase kowenatu eya xine:

– Onoky tūtanohpory se ropa hmatou orihpyra ehtohme? tykase ropa ynororo eya xine.

– Parapa, tykase toto.

²² – Morara ahtao oty rīko ywy Jezu Kyrixtu poko? tykase ropa ynororo eya xine.

– Wewe pokona exixihmapoko, tykase toto oximōme.

²³ Ynara tykase Pirato:

– Oty pokoino? Oty iirypyryme nae? tykase tōturupose ynororo.

Mame tykohtase rokē imoihmākomo:

– Wewe pokona exixihmapoko, tykase toto.

²⁴ Mame mokaro ajoajohpe exiry eneryke tyya, tuna tapoise Pirato a tōsemahtohme imoihmākō neneryme. Ynara tykase ynororo:

– Ywy ahtao mose anaorihmapopyra exiry zae se jexiryke. Mose etapary zae pyra ya mana iirypyryme pyra exiryke. Etapary se awahtao xine amarokohko, tykase ynororo eya xine.

²⁵ Mame ynara tykase imoihmākō eya:

– Ÿ, awānohpyra Ritonōpo mana mose etapary poko. Yna rokē wānohnōko Ritonōpo mana, yna poenō roropa wānohnōko mana, tykase imoihmākō Pirato a.

²⁶ Morara kary etaryke tyya Parapa tokarose eya xine, orihpyra aehtohme. Yrome Jezu typipohpose eya soutatu tomo a. Mame tokarose ynororo rahkē wewe pokona exixihmapotohme.

*Jezu eunohtopōpyry poko soutatu tomo a
(Maku 15.16-20; Joāo 19.2-3)*

²⁷ Morarame Pirato poetory a Jezu tarose, soutatu tomo a, kowenatu tapyī taka, emeikase aporo. Moro tao Jezu zomye tōximōse toto, soutatu tomo.

²⁸ Mame Jezu tupokase eya xine kamiraramā ke zupohtotohme ropa tyya xine.

²⁹ Mame parimā sā tyrihpyry omoxino risē tyrise zupuhpyry pokona. Mara pitiko tyrise eya xine emahpokoxi tuisame sā Jezu ekarotohme tyya xine. Mame Jezu ēpataka typorohse toto tosekumurukō po eunohtohme rokē tyya xine. Mame ynara tykase toto eya:

– Tuisa, juteu tō esēme mase, tykase toto.

³⁰ Mame ituh tykase toto epona, totakurukō xihpyry ke. Mame mara pitiko tapoise ropa eya xine ipipohtohme tyya xine zupuhpyry pokona.

³¹ Mame Jezu tounohkehse tyya xine ahtao upo kurā touse ropa eya xine. Zupō ke ro tupohtose ropa eya xine. Mame tarose eya xine wewe pokona exixihmatohme.

*Exixihmatopōpyry poko wewe pokona
(Maku 15.21-32; Ruka 23.26-43; Joāo 19.17-27)*

³² Morarame aytorykohtao orutua tonese eya xine. Xirene pō mokyro kynexine. Mokyro tapoise eya xine wewe arotohme eya, Jezu exixihmatoh arotohme.

³³ Morarame Jezu exixihmatoh pona toeporehkase toto, Koukota pona. “Upuhpōpo esary,” Koukota kary.

³⁴ Mame uwa eukuru jehnahpyry tokarose eya toximase itunety ke. Morara exiryke tukuhse tyya ahtao ise pyra Jezu kynexine.

³⁵ Mame wewe pokona toxixihmase Jezu rahkene. Mame zuponŷpyry tapiakase toto a tupõkõme. Topu pisarara ke upo esẽ tymenekase eya xine.

³⁶ Morarame typorohse toto osenuhmase rokene.

³⁷ Morarame Jezu zuhpokoxi ynara tymerose kynexine wewe pokona:

– Jezu mose juteu tõ tuisary, katoh tymerose kynexine.

³⁸ Morarame omato kõ toxixihmase roropa Jezu maro asakoro. Toiro toxixihmase Jezu apotunuru wino. Zakorõ toxixihmase ipozery wino, enara.

³⁹ Morarame Jezu tounohse osema ae ytoketomo a.

⁴⁰ – Ehẽ, otoko ahtao Ritonõpo maro Oturutoh kararahnõko mahno? Otoko ahtao imyakamãko ropa mah oseruao rokẽ tõmehse ahtao? Moro waro awahtao oenupunako roropa. Ritonõpo mũkurume awahtao osepynanohko roropa, wewe poe oyhtoko ropa, tykase toto.

⁴¹ Morararo Jezu tounohse Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a, Moeze omihpyry poko imehnõ amorepananomo a, juteu tõ esamo a roropa, enara.

⁴² – Imehnõ typynanohse eya repe. Yrome tõsepynanopyry waro pyra mana. Izyraeu tuisaryme tõsekarose ynororo. Ah nyhtono wewe poe. Ayhtory eneryhtao kyya xine enetupuhnõko sytatose.

⁴³ Tosẽme Ritonõpo tonetupuhse eya. Ritonõpo mũkurume tõsekarose roropa ynororo. Naeroro seraximatone. Otarãme Ritonõpo ipynanopyry se exiõko mana, nary rokene, tykase toto.

⁴⁴ Morararo Jezu tounohse imaro exixihmatyamo a.

Aorihtopõpyry

(Maku 15.33-41; Ruka 23.44-49; João 19.28-30)

⁴⁵ Morarame tãxiahtao tyarumãkapose Ritonõpo a pata tõ punero. Mame xixi tyhtosehxo ahtao, 3 orame ahtao tõmehse ropa.

⁴⁶ Morarame 3 orame ahtao kui tykase Jezu opore. Ynara tykase ynororo:

– Eri, Eri, rema sapahtani, tykase. Morara kary: “Ritonõpo Kapuaono, oty katoh kurumekano?” kary Tummy a.

⁴⁷ Morarame morotõkõ Jezu kui kary etaryke tyya xine ynara tykase toto:

– Metatou, Eria kohmãko mana, tykase toto.

⁴⁸ Mokyro toiro tururume toytose, uwa eukuru jehnahpyry enehse toximase itunety ke. Mame mauru panõ tyrise eya myxiry potyry pokona, tyhpase. Eukuru aka moro tyrise tyya ahtao tanŷse Jezu mytaka tyrithme, isuhmatohme eya.

⁴⁹ Mame imehnõ ynara tykase:

– Seraximatone. Otarãme Eria oepyry enẽko sytatose, ipynanohse, tykase toto.

⁵⁰ Mame kui tykase ropa Jezu ahtao komih tykakehse. Kynorihne.

⁵¹ Morarame apurutoh toexihkase Ritonõpo Tapyĩ tao. Kamisa risẽ toexihkase kaino zuhkurenaka. Nono roropa kywyh kywyh tykase. Topu konõto roropa toehmose kehko.

⁵² Aorikyhyry tõ ekepyry esary roropa toẽtakase. Ritonõpo poetory ekepyry tõsemãse ropa tuhke.

⁵³ Tonẽtopõpyrykõ poe toytose toto. Morarame tõsemãse ropa Jezu ahtao Jerusarẽ pona toytose toto. Moroto tonese toto tuhkãkomo a.

⁵⁴ Morarame soutatu tõ esẽ moroto kynexine, typoetory tõ maro. Jezu enẽko toh kynexine aorikyry eraximãko. Nono kywyh kywyh kary tõkehko eneryke tyya tõserehse ynororo itamurume. Ynara tykase ynororo:

– Ajohpe pyra ro rukuh nexiahse. Mose Ritonõpo mũkurume nymyry nexiahse, tykase ynororo.

⁵⁵ Mame nohpo tō moroto kynexine tuhke amekeino rokē enēko. Orihpyra ro Jezu ahtao toytose toto imaro Karirea poe. Takorehmase roropa eya xine Jezu.

⁵⁶ Mokaro esetykō Maria Matarena, imepỹ Maria roropa Tiaku tō eny Joze maro. Zepeteu mūkuru ě roropa moroto kynexine.

Jezu ekepyry zonētopōpyry

(Maku 15.42-47; Ruka 23.50-56; João 19.38-42)

⁵⁷ Mame kokonie pukuro Arimatea pō toeporehkase. Esety kynexine Joze. Tymōkomoke exikety kynexine ynororo. Jezu poetoryme roropa kynexine.

⁵⁸ Pirato a toytose ynororo Jezu ekepyry ekaropose. Mame aomiry etaryke tyya typoetory tomo a Jezu ekepyry tonehpose tyya, Joze a ekarotohme, zonētohme.

⁵⁹ Naeroro Jezu ekepyry tarose eya, jōtotohme tyya kamisa ke, karimutumã ke, epekahsenã ke.

⁶⁰ Mame tykyryry aka okepy tōmase, topu eutary risē aka. Pake hkopyra moro eutary tahkapose eya topu konōto aka. Morarame moro aka Jezu ekepyry tōmase ahtao tyya, topu parihmã ke okepy ě tapuruse eya. Mame toytose ropa ynororo.

⁶¹ Maria Matarena moroto kynexine imepỹ Maria maro. Kohrame rokē toh kynexine zonētopōpyry enēko rokē toh kynexine.

Zonētopōpyry erase ritopōpyry

⁶² Yrokokoro parixeu tō toytose Pirato a Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro juteu tō oserematoh ae.

⁶³ Mame ynara tykase toto eya:

– Etako pahne tuisa, mokyro onekunohto nexiase. Orihpyra ro tahtao ynara nase ynanetaryme: “Oseruao tōmehse ahtao ěsemãnōko ropa ase,” nase ynororo ynanetaryme.

⁶⁴ Morara exiryke soutatu tō aropoko mokyro ekepyry zonētopōpyry eraximatohme. Soutatu tō pyra ahtao otarame ipoetohpyã ytōko ekepyry ematonanohse. Otarãme imehnō zurūko mã toto. Ynara ãko mã toto: “ÿ, tōsemãse ropa mana,” ãko mã toto. Mame morara kary etaryke tyya xine tuhkãkō osenekunohnōko mã toto. Popyrahxo exīko mã yna a, tykase toto.

⁶⁵ – Tyritoko, tykase Pirato eya xine. – Zonētopōpyry erase tō tyritoko, tykase ynororo.

⁶⁶ Naeroro toytose toto. Azawa panō tyrise eya xine okepy ě apuhtohme, Jezu ekepyry ematonanopyryino imehnomo a. Mame soutatu tō tyrise moroto eya xine okepy ě eraseme.

28

Ěsemãtopōpyry ropa

(Maku 16.1-10; Ruka 24.1-12; João 20.1-10)

¹ Mame oserematoh tykohmãse. Mame nomīko ěmepyyry ae nohpo tō toytose ekepyry zonētopōpyry enese. Maria Matarena imepỹ Maria maro toytose toto.

² Mame tuaro pyra toto ahtao nono kywyh kywyh tykase jamihme. Mame Ritonōpo nenyokyhpyry tyhtose kapu ae. Jezu ekepyry ětyppyry apurutoh tisyryhmase ropa eya. Mame epona typorohse ynororo topu pona.

³ Mokyro eneryhtao nenenehkane sã ezuru kynexine. Zupō roropa karimutume potu kynexine.

⁴ Mame soutatu tō tōserehse itamurume. Tykytyky tykase toto. Mame aorihtyã sã toehse toto. Nono pona toepukase toto.

⁵ Morarame ynara tykase Ritonõpo nenyokhyppyry nohpo tomo a:
 – Oserehpyra ehtoko. Jezu zupĩko hmatou wewe pokona exixihmahpyry?
 Zuarose ase.

⁶ Arypyra reh taro nahse. Tõsemãse ropa mana tõmihpyry ae ro. Enetoko ke se ao. Esahpyry rokẽ moro.

⁷ Axĩ sã ke ytotoko. Ipoetory tõ zurutatoko ropa. “Tõsemãse ropa mana. Seromaroro Karirea pona ytõko mana osemazuhme. Moroto enẽko ropa matose,” kaxitatoko eya xine, enara rokene. Wenikehpyra ke ehtoko. Jomihpyry ke ekarotoko, tykase Ritonõpo nenyokhyppyry eya xine.

⁸ Morara kary etaryke tyya xine axĩ toytose toto ekepyry esahpyry poe. Oserehnõko ro toh kynexine. Yrome tãkye kuhse toh toehse. Tururume toytose toto Jezu poetory tõ zuruse.

⁹ Morarame tõseporyse toto Jezu maro.
 – Torẽtyke pyra ehtoko, tykase Jezu eya xine. Mame eya toytose toto. Ipupuru tapoise toto a.

– Kure mase, Ritonõpo nymenekahpyryme mase. Yna esẽme mase, tykase toto.

¹⁰ – Enaromyra ehtoko, tykase Jezu eya xine. – Ytotoko jakorõ tõ zurutatoko. Enyohtatoko Karirea pona toto ytotohme. Moroto oseporyko ropa sytatose toto maro, tykase Jezu eya xine.

Zonẽtopõpyry erase nurutopõpyry

¹¹ Morarame nohpo tõ toytose ahtao soutatu tõ roropa toytose okepy esahpyry poe pata pona ropa. Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ zuruse toytose toto tynenehpyrykõ poko emero porehme.

¹² Mame Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõximõse toto juteu tõ tuisary tõ maro tõturutohkõme tynyrirykõ poko. Morarame tineru tokarose eya xine soutatu tomo a, pitiko rokẽ pyra.

¹³ Ynara tykase toto soutatu tomo a:
 – Ynara rokẽ kahtoko imehnomo a: “Ipoetohpyry tomo a ekepyry tomatonanohe tynyhse yna ahtao,” kaxitoko.

¹⁴ Morarame moro poko kowenatu tutuarõtase tahtao imaro oturũko ynanase ozehno xine pyra aehtohme. Morara exiryke torẽtyke pyra ehtoko. Yna omipona rokẽ ehtoko, tykase toto.

¹⁵ Naeroro soutatu tomo a tineru tapoise. Mokaro omihpyry omipona rokẽ toehse toto. Naeroro seroae ro morara ãko ro juteu tõ mana: “Jezu ekepyry tomatonanohe ipoetohpyry tomo a,” ãko ro toh mana.

Typoetory tomo a Jezu osenepotopõpyry ropa (Maku 16.14-18; Ruka 24.36-49; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁶ Morarame Jezu poetory tõ toytose Karirea pona, 11mãkomo. Mame ypy pona toeporehkase toto Jezu omipona.

¹⁷ Morarame Jezu tonese moroto eya xine. Mokyro eneryke tyya xine:
 – Kure mase, Ritonõpo nymenekahpyryme mase, yna esẽme, tykase toto. Yrome toitoine onenetupuhpyra ro toh kynexine.

¹⁸ Morarame typoetory tomo a Jezu toytose tahtao ynara tykase ynororo:
 – Emero esẽme toehse ase Ritonõpo poe. Kapuaõkõ esẽme ase, sero nono põkõ esẽme roropa ase.

¹⁹ Morara exiryke ytotoko emero pata tõ pona. Emero pata põkõ amorepatatoko jomipona toto ehtohme, ypoetoryme toto ehtohme. Mame õpurihkatoko toto Papa Kapuaõ omi poe, Imũkuru omi poe, Zuzenu omi poe, enara.

²⁰ Amorepatoko toto emero jomipona toto ehtohme, ãmorepatopõpyrykõ omipona toto ehtohme. Etatoko pahne, amaro xine ase jũme joeypyry ropa ponãmero, tykase Jezu eya xine. Enara.

MAKU

Nymerohpyry Jezu poko

Marcos

Ekarotopo

Sero omi kurã tymerose Maku a Jezu Kyrixtu Ritonõpo mükuru poko. Toytose Jezu tuhke pata tõ poro, omi kurã ekarory poko, ahno tõ amorepase Tuisame Ritonõpo ehtoh poko. Tyjमितunuru tonepose eya kurãkõkara kurãkaryke eya, joroko tõ tütanoHPoryke, ahno rypyry korokaryke roropa eya. Takorehmananõme 12me orutua kõ tymenekase Jezu a tymaro toto ytotohme. Tamorepase toto eya Tuisame Ritonõpo ehtoh poko, omi kurã ekarory poko, ahno pynanopyry poko. Kurãkõkara tukurãkase roropa eya xine.

Sero ekarõko mana Jezu ãpurihkatopõpyry poko João a tuna Joatão kuao (Maku 1.9-11); etyhpyryme Jezu ãsemamyry ropa ekarõko mana (Maku 16.1-8).

Sero pape ao

Apitorymã Jezu ehtoh poko 1.1-13

Jezu mã Karirea po 1.14–9.50

Karirea poe Jerusarẽ pona 10.1-52

Orẽpyra aehtoh Jerusarẽ po 11.1–15.47

Jezu ãsemamyry ropa 16.1-8

Etyhpyrymã: aosenepotopõpyry, aunuhptopõpyry 16.9-20

João ahno ãpurihkane nurutopõpyry

(Mateu 3.1-12; Ruka 3.1-18; João 1.19-28)

¹ Sero nase omi kurano Jezu Kyrixtu Ritonõpo mükuru poko.

² Apitoryme ynara tymerose Izaja a Ritonõpo omi poe:

“‘Eneko ke ynaropohpyry,’ ãko Ritonõpo mana.

‘Ytõko mã osemazuhme, oesemary kurãkase.’

³ Opore oturũko mana ona po.

Ynara ãko ynororo mana:

‘Kuesẽkõ esemary tyritoko.

Esemary esemahtotoko sorohme,’ ãko mana,”

katoH tymerose Izaja a pake.

⁴ Morarame mokyro João toeporehkase ona pona ahno esaka pyra, ahno ãpurihkaneme. Mame ynara tykase ynororo:

– Ise awahtao xine oẽpurihkatorỹko ase, Ritonõpo a okurãkatohkõme, oorypyrykõ korokatohme. Yrome oẽpurihkarykõ se pyra ase oorypyrykõ rumekary se pyra awahtao xine, tykase ynororo.

⁵ Morarame emero toytose toto eya, mokã Jutea põkomo, Jerusarẽ põkomo emero. Mame tõpurihkase toto eya Joatão kuaka.

– Popyra ase. Iiryryryme ase, tykase toto tyryryryrykõ tokarose irumekatohme. Morara exiryke tõpurihkase toto João a.

⁶ Mame João zupony okyno hpoty risẽ kynexine kameru hpoty. Imety earyme roropa kynexine okyno pihpyry. Wexixi rokẽ zohme, ano zeni roropa aukurume kynexine.

⁷ Mame ynara tykase João:

– Okomino imepỹ oehnõko mana. Orẽpyra mokyro mana. Imehxo mokyro mana. Ihxitapãnõko ase eponaro toehse jahtao, isãtajã poko jahtao roropa.

⁸ Amarokō tōpurihkase ya nakuaka repe, yrome mokyro Ritonōpo Zuzenu ekarōko mana oya xine, tykase ynororo.

Jezu ěpurihkatopōpyry

(Mateu 3.13-17; Ruka 3.21-22; 4.1-13)

⁹ Morarame Jezu tooehse Nazare poe, Karirea poe. Karirea pata tamuru kynexine. Mame Jezu tōpurihkase João a Joatão kuaka.

¹⁰ Towōse ropa ahtao tuna ehpiokoxi, kapu tonese eya xine toepiakase. Mame Ritonōpo Zuzenu tyhtose utukuimo panono. Jezu zuhpokoxi ty-porohse.

¹¹ Morarame Ritonōpo omiry totase eya xine kaino:

– Umūkuru nymyry mase, osehxo ywy rahkene. Yzamaro mase, tykase kaino omi inetarykōme.

Jezu kuhtopōpyry joroko tamuru a

(Mateu 4.1-11; Ruka 4.1-13)

¹² Morarame tarose Jezu ahno esaka pyra Ritonōpo Zuzenu a.

¹³ Moero tuhke tōmehse ynororo 40me.

Mame joroko tamuru tooehse eya. Jezu riry se iirypyryme kynexine repe. Yrome kure rokē kynexine ynororo. Onokyro esao rokē kynexine moroto.

Morarame Ritonōpo nenyohyā tooehse kapu ae. Jezu takorehmase eya xine rahkene.

Imehnō amorepapatopōpyry Jezu a Karirea po

(Mateu 4.12-22; Ruka 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Morarame āpuruhpyry taka João tōmapose ahtao Erote a, Jezu toytose ropa Karirea pona. Ritonōpo omiry poko imehnō amorepase toytose ynororo.

¹⁵ – Ritonōpo emero se typoetoryme. Seromaroro ah oesēkōme nexino. Oorypyrykō irumekatoko. Aomipona ehtoko, tykase ynororo morotōkomo a.

¹⁶ Morarame toytoryhtao Karirea ikuhpo ehpiokuroko Ximão Peturu tonese Jezu a, zakorō Ātare maro. Tarāpa emāko toh kynexine nakuaka, kana anŷnōko, kana anŷnanōme toexirykōke.

¹⁷ – Kana anŷnōko matou? Ehmaropa ymaro. Āmorepatorŷko ase imehnō amorepatohme oya xine jenetupuhtohme eya xine, tykase ynororo eya xine.

¹⁸ Mame axī tarāpa tynomose eya xine Jezu maro toytotohkōme. Jezu tokahmase eya xine rahkene.

¹⁹ Morarame moino pitiko Zepeteu mūkuru tō tonese eya, Tiaku, João, enara. Kanawa ao toh kynexine. Tarāpa tuīpokary poko toh kynexine.

²⁰ Mame toahmase toto eya tymaro toto ytotohme. Mame tumykō tynomose eya xine. Zepeteu tynomose kanawa ao ipoetory tō maro, Jezu maro toytotohkōme.

Jorokohpe aexihpyry poko

(Ruka 4.31-37)

²¹ Morarame Kapanau pona toytose toto. Mame juteu tō oserematoh ae toto atamorepatoh taka Jezu tomōse mokaro amorepatohme tyya.

²² Mame tōsenuruhkase toto Jezu omiry etaryke tyya xine.

– To! Orēpyra amorepato mose nase. Moeze omihpyry poko amorepatōkō sã pyra nase. Orēpyra nase, tykase toto.

²³ Morarame jorokohpā tooehse morotona. Toto atamorepatoh taka tomōse ynororo. Ynara tykase ynororo opore:

²⁴ – Oty se hma Jezu, Nazare pohno? Yna enahkapory se hmahno? Awaro ase. Ritonōpo mūkurume oexiry waro ase. Inenehpohpyry kurāme mase, tykase jorokohpā Jezu a opore.

²⁵ Mame joroko tonyohse Jezu a:
 – Mynyhme exiko. Otūtako ropa mokyro ae. Jūme irumekako ropa, tykase Jezu eya.

²⁶ Morarame jorokohpā tōsētorimase. Kui tykase ynororo opore, mame tutūtase ropa joroko mokyro ae.

²⁷ Mame tōsenuruhkase moro taōkō emero.
 – Enēko matose tyoro inamorepatary. Orēpyra mana. Joroko tō tūtanoHPopyro ropa waro roropa ynororo, tykase toto oxime rokene.

²⁸ Morarame Jezu tokātose moerōkomo a Karirea pōkomo a.

Peturu merenoty kurākatopōpyry ropa Jezu a
(Mateu 8.14-15; Ruka 4.38-39)

²⁹ Morarame juteu tō atamorepatoh tae tutūtase ropa ynororo. Mame Ximāo Ātare maro tytapyīkō taka toytose toto, Tiaku, Joāo, Jezu, enara.

³⁰ Mame Ximāo merenoty kure pyra kynexine oxirohnōko. Tohrame kynexine. Jezu turuse eya xine:

– Kure pyra mose mana, tykase toto eya.

³¹ Morarame kurākara anŷne ropa tomary ke. Axī tōxirohkehse ropa ynororo. Towōse ropa ynororo. Mame tautuhmase toto mokyro a, kuranōpokara a.

Kurākōkara kurākatopōpyry ropa Jezu a
(Mateu 8.16-17; Ruka 4.40-41)

³² Mame kokonie pukuro kurākōkara tarose imehnomo a tuhke Jezu a, toto kurākatohme ropa. Jorokohpā kō roropa tarose eya xine.

³³ Kapanau pōkō roropa tooehse tuhke imoihme. Tapyi eutary pota taka tōximōse toto.

³⁴ Mame kurākōkara tukurākase ropa eya, tuhke. Joroko tō tutūtanoHPopose roropa eya mokaro ae. Joroko a sekere kamexipopyra kynexine ynororo: “Awaro ynanase,” karyke eya xine.

Karirea po Jezu ehtopōpyry
(Ruka 4.42-44)

³⁵ Morarame kuratiri etaryhtao towōse ropa Jezu. Tokare pyra toytose ynororo ahno esaka pyra oturuse Ritonōpo maro.

³⁶ Mame okomino Ximāo a tokahmase tymarōkō maro.

³⁷ Mame Jezu tonese ropa tyya xine ahtao ynara tykase toh eya:

– Emero oupīko toh mana, tykase toto.

³⁸ Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

– Ehmaropa tyorō pata pona, morotōkō amorepase Ritonōpo omiry poko. Moro poko oepyase, tykase Jezu.

³⁹ Morarame kŷkŷtone Karirea poro Ritonōpo omiry ekarory poko juteu tō atamorepatoh tonō takuroko. Joroko tō tutūtanoHPopose roropa ahno ae eya.

Ipū imotahpyry kurākatopōpyry Jezu a
(Mateu 8.1-4; Ruka 5.12-16)

⁴⁰ Morarame tupū motaryke toytose imepyny Jezu a toetuarimaryke. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ēpataka.

– Ajohpāme sã ynara āko ase oya, kukurākako ropa ukurākary se awahtao. Imepŷ tukurākase oya exiryke oya tuaro oehno, tykase ynororo Jezu a.

⁴¹ Mame nupunato mokyro eneryke tyya tapose tomary ke.

⁴² – Ŷ, okurākāko ropa ase, tykase Jezu eya. Axī ipū totyhse ropa. Kure ropa toehse ynororo.

⁴³ Morarame ynara tykase Jezu tunukurākahpyry a:

44 – Osekaropyra ke exiko imehnomo a. Topohme rokē ytoko Ritonōpo maro oturukety a. Osenepota eya. Moeze nekaropohpyry ekarota eya, kure rokē oehtohme, imehnō tuarōtatohme roropa okurākatopōpyry ropa poko, tykase ynororo eya repe.

45 Yrome toytory ropa ahtao tokātose eya itamurume. Emero tōsekātose rahkene. Morara exiryke Jezu tokare ytoytosaromepyra toehse pata tō pona. Ahno esao pyra rokē ynororo ehse. Mame pata pōkō tuhke toytose eya.

2

Pakaihkapỹ kurākatopōpyry ropa Jezu a (Mateu 9.1-8; Ruka 5.17-26)

1 Morotoino toytose ropa Jezu Kapanaũ pona. Mame imehnō tōturuse ipoko. Ynara tykase toto:

– Tooehse ropa Jezu mana tytapyĩ taka, tykase toto ipoko.

2 Mame morotona tooehse toto imoihme. Tapyi typehkase eya xine. Tapyi eutary pota tao tōximōse toto. Morarame tamorepase toto Jezu a Ritonōpo omiry poko.

3 Morarame pakaihkapỹ tonehse imehnomo a Jezu a ikurākatohme ropa. Asakoropane kynexine enehnanomo.

4 Yrome omōsaromepyra toh kynexine ahno tuhke exiryke. Morarame tapyi mypatarānaka tōnuhse toto. Tapyi typiapose eya xine Jezu etonie. Mame kurākara tonyhtose eya xine moro ae etueh maro Jezu myhtokoxi.

5 – Kurākatō mokyro, tykase toto tukurohtao xine. Mame toto kurohtao tonetuputyry waro Jezu kynexine. Mame ynara tykase ynororo kurākara a:

– Aimo, oorypyry korokāko ase, tykase ynororo eya.

6 Moroto Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō kynexine, typorohse. Tohne toehse toto Jezu omiry etaryke tyya xine.

7 – To! Morara kary popyra mana. Ritonōpo poenohnōko rokē mose mana. Ritonōpo rokē popỹ rypyry korokary waro mana, tykase toto. Jezu kerekeremāko toh kynexine tukurohtao xine.

8 Yrome Jezu tuaro kynexine. Tykerekeremary tonetupuhse eya.

– Oty katoh ykerekeremāko matou okurohtao xihne? tykase ynororo eya xine. – Ywy ase Kapu ae Ayhtohpyry.

9 Iirypyrymākō rypyry korokary waro ase. Kurākōkara kurākary waro roropa ase.

10 Naeroro mose kurākāko ropa ase, iirypyrymākō rypyry korokary waro jexiry waro oehtohkōme, tykase ynororo eya xine.

Mame ynara tykase pakaihkapyny a ynororo:

11 – Tukurākase ropa mase. Owōko ropa. Oetuety aroko ropa atapyĩ taka, tykase ynororo eya.

12 Mame kuranōpokara towōse ropa totuety tapoe. Totuety tarose ropa eya. Mame tutūtase ropa ynororo tapyi tae imoihmākō neneryme. Mame tōsenuruhkase toto.

– To! tykase toto. – Kure Ritonōpo imehxo. Mose ro panō onenepitopyra sytatose, tykase toto.

Mateu eahmatopōpyry Jezu a tymaro aytotohme (Mateu 9.9-13; Ruka 5.27-32)

13 Morarame tutūtase ropa Jezu. Ikuhpo ehpiokoxi toytose ynororo. Moroto ahno imoihme Jezu zomye toehse toto. Mame tamorepase toto eya.

14 Morarame mōpozakoxi toytose tahtao Mateu tonese eya, Aupeu mūkuru. Kohrame ynororo kynexine kowenu tinerũ apoitoh tao.

– Ymaro eropa, ypoetoryme, tykase Jezu eya.

Mame toytose ynororo imaro.

¹⁵ Morarame Rewi tapyĩ taka toytose Jezu. Typorohse ynororo meza myhtokoxi. Tuhke kowenu tinerũ apoinanõ moroto kynexine. Mokaro maro, Jezu typorohse. Ipoetory tõi roropa imaro typorohse. Iirypyrymãkõ roropa moroto kynexine tuhke.

¹⁶ Morarame moroto Moeze nymerohpyry poko amorepatõkõ kynexine, parixeu tõi maro. Jezu otukuru tonese toto a iirypyrymãkõ maro, kowenu tinerũ apoinanõ maro. Ynara tykase toto Jezu poetory tomo a:

– Oty katoth oesëkõ otuhnõko hnae kowenu tinerũ apoinanõ maro iirypyrymãkõ maro? tykase toto tõturupose.

¹⁷ Morarame toto omiry totase Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Kurãkõ topinopyry se pyra mã toto, kure toexirykõke. Kurãkõkara rokẽ topinopyrykõ se mã toto. Morararo kurãkõ kurãkase pyra oepyase. Iirypyrymãkõ rokẽ kurãkase oepyase, Ritonõpo omipona toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

*Amotyryae rokẽ otuhtoh poko
(Mateu 9.14-17; Ruka 5.33-39)*

¹⁸ Morarame João poetory tõi amotyryae rokẽ otuhse toto Ritonõpo maro tõtururukõke. Parixeu tõi roropa amotyryae roropa otuhse toto juteu tamuru omipona toehtohkõme. Morarame imehnõ toytose Jezu a oturupose. Ynara tykase toto eya:

– João poetory tõi amotyryae rokẽ otuhnõko. Parixeu poetory tõi roropa otuhnõko amotyryae rokene. Oty katothme hkoh opoetory tõi rokẽ tuenikaroro otuhnõko nae kokoro rokene? tykase toto, tõturupose Jezu a.

¹⁹ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Toipe tosëkõ maro toexirykõke, ymaro toexirykõke tuenikaroro rokẽ otuhnõko nase toto.

²⁰ Imeĩpo mã emynymãko mã toto tymaro xine pyra toehse jahtao. Morara ahtao rokẽ amotyryae rokẽ otuhnõko mã toto toemynymarykõke, tykase Jezu eya xine.

²¹ – Upo pakato toexihkase ahtao, kamisa kasenato ke pyra, ipanõ ke rokẽ ixixĩnõko ropa sytatose. Kamisa kasenato ke typitahmase ahtao exihkãko ropa mana itamurumehxo. (Naeroro atamurukõ omihpyry maro jomiry onoximara ehtoko. Atae pyra mã jomiry atamurukõ omihpyry maro.)

²² Morararo eukuru ãme okyno pihpyry tyrise ahtao. Mame eukuru tyrisenã onyripyra sytatose pakato ãtypyry aka. Tyrise eukuru kasenato zaka ahtao ehmõko mana pakatome exiryke. Mame eukuru ekuãnõko mana atahnikãko. Eukuru ã roropa atahnikãko. Mãpyra eukuru ã tyrisenã aka eukuru tyrisenã tyrise ahtao atahnikara mana asakoro ro eukuru, eny, enara. (Moro sã ynekarohpyry ãme matose tyrisenã sã toehse awahtao xine,) tykase Jezu eya xine.

*Oserematoth esẽme Jezu ehtoh poko
(Mateu 12.1-8; Ruka 6.1-5)*

²³ Morarame oserematoth ae Jezu toytose tupito rãnakuroko, typoetory tõi maro. Tiriiku rãnaka toytorykohtao ipoetory tomo a tiriiku tytahkase omise toexirykõke. Toipe juteu tõi pake. “Ematonanohnõko mase,” kara toto imepỹ tupi po tonahsẽ apoiryhtao omise exikety a enahtohme.

²⁴ Moro eneryke tyya xine ynara tykase parixeu tõi Jezu a:

– Eneko ke! Oty katohme hko moxiã tiriiku poko erohnõko nae? Popyra mana. Pake Ritonõpo omi poe ynara tymerose Moeze a pape pokona: “Erohpyra ehtoko oserematoh ae,” me tymerose pake, tykase parixeu tomo.

²⁵ Morarame Jezu a tozuhse toto. Ynara tykase ynororo:

– Pape imerohpyry onenepitopyra hmatou Tawi ehtopõpyry poko, typoetory tõ maro omise toto ahtao?

²⁶ Ritonõpo maro Oturutoh taka tomõse ynororo typoetory tõ maro Ritonõpo zuru enahse. Apiataa oturuketõ tuisary imehxo exiketyme kynexine. Ritonõpo nukurãkapohpyry rokẽ kynexine, tymaro oturuketõ zurume. Moro tonahse Tawi a omise toexiryke. Tawi Ritonõpo maro oturuketõ maro pyra kynexine repe. Yrome moro wyi tonahse eya. Tymarõkõ tupase roropa eya. (Mame moro wyi enahxõpo Tawi tomo a: “Popyra matose,” kara Ritonõpo kynexine eya xine. Morara ahtao oty katoh ypoetory tõ hxirõko matou?)

²⁷ Mame ynara tykase Jezu parixeu tomo a:

– Oserematoh tyrise Ritonõpo a kuoserematohkõme. Yrome sero nono põkõ tyrise eya oserematohme rokẽ pyra.

²⁸ Ywy ase oserematoh esemy, oserematoh rihpõme jexiryke, Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke, tykase Jezu eya xine.

3

Aosemahmirihmahpyry kurãkatopõpyry ropa poko

(Mateu 12.9-14; Ruka 6.6-11)

¹ Morotoino juteu tõ atamorepatoh taka Jezu toytose ropa. Moroto aosemahmirihmahpyry kynexine.

² Morarame parixeu tõ Jezu enõko toh kynexine aehxirotohme repe.

– Otarãme kurãkara kurãkãko ropa mana oserematoh ae, tykase toto.

³ Mame Jezu tõturuse aosemahmirihmahpyry a, ynara tykase:

– Aimo, osehko irãnaka, tykase eya.

⁴ Mame tonenanomo a ynara tykase ynororo:

– Oty kurehxo oya xine oserematoh ae nae? Kure ehtopo? Popyra ehtopo? Oty oya xine kurehxo oserematoh ae nae? Kurãkara kurãkatoh ropa? Imepõ etapatopo? Oty pake tyripose oserematoh ae Moeze a Ritonõpo omi poe? tykase Jezu, tõturupose eya xine.

Yrome onezuhpyra toh kynexine.

⁵ Mame tãkye pyra Jezu tõsenuhmase. Tomyẽkõ tonese eya. Tohne toehse kynexine toemynyhmaryme otato pyra toto exiryke. Mame kurãkara a ynara tykase ynororo:

– Oemary anõko, tykase. Mame tãtaporamase ynororo. Emary osepune toehse ropa.

⁶ Morarame parixeu tõ tutõtase ropa moro tae. Morarame tõximõse toto, Erote epe tõ maro, Jezu poko tõturutohkõme, Jezu etapary se toexirykõke.

Imoihmãkõ poko ikuhpo ehpõ

⁷ Morotoino toytose ropa Jezu typoetory tõ maro ikuhpo pona, Karirea pona. Mame tokahmase ynororo imoihmãkomo a Karirea põkomo a, Jutea põkomo a,

⁸ Jerusarẽ põkomo a, Itumea põkomo a, Joatão moinõkomo a, Tiro põkomo a, Xitõ põkomo a, enara. Tokahmase ynororo imoihmãkomo a. Inukurãkatary enery se toexirykõke toytose toto, tuhke kurãkõkara tukurãkase eya exiryke.

⁹⁻¹⁰ Morara exiryke epuepurohmãko toh kynexine kurãkõkara Jezu apotohme tyya xine. Mame kanawa tohpikẽ tonehpose typoetory tomo a tõtyritohme, tuputupurohmaryino imoihmãkomo a.

¹¹ Morarame jorokohpã kõ Jezu eneryhtao, toepukase toto ěpataka:
– Ritonõpo mŭkuru nymyry mase, tykase toto. Kui tykase roropa toto.

¹² Mame turuse toto Jezu a.

– Jekaropyra ehtoko, tykase ynororo eya xine.

*Orutua kõ menekatopõpyry Jezu a 12me tymaro toto ytotohme
(Mateu 10.1-4; Ruka 6.12-16)*

¹³ Morarame toytose ynororo ypy pona. Tŷpenery tō rokē tarose eya.

¹⁴ Moroto tymenekase toto eya 12me tymaro toto ytotohme.

– Amarokō tymenekase ya ymaro oytotohkōme, tykase ynororo eya xine. – Ynenyokyryme roropa matose exīko Ritonõpo omiry ekarotohme imehnomo a.

¹⁵ Yjamtunuru ekarōko ase oya xine joroko tō tŷtanohpotohme oya xine imehnō ae, tykase ynororo eya xine.

¹⁶ Ynara toh kynexine, Ximão. Mokyro tosehapse ropa Peturume Jezu a.

¹⁷ Zepeteu poenō kynexine. Tiaku, João, enara toh kynexine. Konomerume tosehapse roropa toto Jezu a.

¹⁸ Imehnō roropa moroto kynexine, Ātare, Piripe, Patoromeu, Mateu, Tome, Tiaku. Aupeu mŭkuru kynexine ynororo, Tateu maro, imepŷ Ximão roropa. Juteu tō esary pynoto exikety kynexine ynororo.

¹⁹ Juta Ixikariote roropa tymenekase eya. Tosē ewokahpō ynororo kynexine. Enara tymenekase toh kynexine Jezu a typoetoryme.

Peuzepu poko

(Mateu 12.22-32; Ruka 11.14-23; 12.10)

²⁰ Morarame Jezu toytose ropa ahtao tytapyī taka tuhke ahno moroto kynexine tōximōse. Morara exiryke otuhpyra kynexine ynororo.

²¹ Mame morara aexiry totase jekyry tomo a. Morara exiryke tooehse toto morotona Jezu poko.

– Otarāme rowotāko mana, tykase toto ipoko repe.

²² Morarame Moeze omihpyry warōkō, Jerusarē poe aehtyã ynara tykase toto ipoko:

– Jorokohpe mana, Peuzepu hpe, tykase toto Jezu poko. (Peuzepu joroko tamuru esety akorony.)

– Joroko tamuru poe joroko tō tŷtanohpōko mana ahno ae, tykase imehnō roropa ipoko.

²³ Morarame Jezu a imoihmākō tykohmase tyya, toto amorepatohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Otātōhxo joroko tō na etŷtanohpōko ropa nah oxime? Imepŷ joroko onutŷtanohposaromepyra imepŷ joroko mana ynarohnōme toexirykōke.

²⁴ Morararo pata tamuru pōkō oseosetaparyhtao, osenahkāko rokē mǎ toto.

²⁵ Tapyi taōkō roropa osetaparyhtao, osenahkāko rokē toto.

²⁶ Morararo joroko tamuru joroko tō maro osetaparyhtao okynã pyra osenahkāko mǎ toto oxime toexirykōke.

²⁷ – Etatoko pahne, jamitu tapyi taka omōsaromepyra imepŷ mana ematonase, esē jamihme exiryke. Yrome tapyi esē tymyhse ahtao rokē, imōkomory ematonanohnōko mana esē tymyhse exiryke sǎ rokene. (Morararo joroko tamuru tymyhse ahtao rokē joroko tō tŷtāko ropa sǎ mana.)

²⁸ – Ynara kary se ase oya xine, emero oorypyrykō korokāko Ritonõpo mana.

²⁹ Tykerekematopõpyry korokāko roropa mana. Toiro rokē onykorokara ekurehnōko mana. Tuzenu kerekematopõpyry onykorokara mana jūme. Ehxirokehpyra Zuzenu kerekemahpōkō mana. Etuarimakehpyra roropa toh mana jūme.

³⁰ Morara tykase Jezu typoko: “Jorokohpe mana,” tykase mokaro exiryke.

Jezu eny, zakorō tomo, enara
(Mateu 12.46-50; Ruka 8.19-21)

³¹ Morarame Jezu ě tooehse zakorō tō maro. Jezu maro tōtururu se toh kynexine repe. Yrome omõpyra toh kynexine tapyi taka. Jarānao rokē toh kynexine.

³² Jezu zomye ahno typorohse kynexine imoihme. Ynara tykase toto eya:
– Asa oya kynako. Moky reh oeraximāko jarānao, ākorō tō maro, tykase toto eya.

³³ Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

– Onoky aja mokyro? Onokā jakorō tō mokaro? tykase.

³⁴ Tomyĕkō eneryme ynara tykase ynororo:

– Tarōkō ajame toh mana, jakorō tōme roropa mā toto.

³⁵ Ynara exiryke, Ritonōpo omipona exiketō wekyryme mā toto, jakorōme, worryryme, ajame, enara, tykase ynororo eya xine.

4

Otyro puhturu arykane
(Mateu 13.1-9; Ruka 8.4-8)

¹ Morotoino tamorepase ropa toto Jezu a ikuhpo ehpio. Ahno imoihme exiryke tōtyrise ynororo kanawa tohpike aka. Typorohse ynororo kanawa aka.

² Moroto ahno tuhke tuna ehpio. Mame Ritonōpo omiry enetupuhtoh poko tamorepase toto eya. Ynara tykase ynororo:

³ – Etatoko pahne, otyro puhturu arykane toytose. Sapararahme ipuhturu pahne sã mana ahtatohme.

⁴ Osema taka ipuhturu ohpahnōko roropa sã mana. Moroto torō tō enahnōko sã mana osema tao exiryke.

⁵ Topuxikiri htaka roropa ohpahnōko sã ipuhturu mana. Moroto ěxihtāko sã mā repe, nono pitiko nae exiryke.

⁶ Yrome xixi tutūtase ahtao, axī aremānōko mana. Orihnōko ropa axiny. Tymise pitiko toehse repe. Yrome ahtara ekurehnōko mana.

⁷ Mame ātaryka htaka roropa ipuhturu ohpahnōko sã roropa mana. Morararo ātarykahmā eīko. Ahtara ekurehnōko roropa mana ātaryka htao toexiryke.

⁸ Mame nono kurā pona ohpahnōko roropa ipuhturu mana. Moroto ahtāko kure mana otyro zamaro nono exiryke. Kure ekutāko mana. Kure eperytāko roropa mana. Tuhke eperytāko mana, tykase Jezu eya xine.

⁹ Morarame ynara tykase ynororo eya xine:

– Otatohxo awahtao xine menetupuhtory, metatory roropa, tykase Jezu eya xine.

Jezu namorepatopõpyry poko
(Mateu 13.10-17; Ruka 8.9-10)

¹⁰ Moromeīpo ipoetory tō tōturupose Jezu a ahno amereh tykase ahtao. Ynara tykase toto:

– Oty poko hkoh moturuno ynanetaryme? Onenetupuhpyrahme sã ynanakene, tykase toto, tōturupose.

11 — Arypyra, Ritonõpo omiry poko oturũko akene oya xine, Ritonõpo enetupuhthome oya xine oesẽkõme. Ynekarohpyry tupime mã onenetupuh-pynomo a.

12 Naeroro:

“Etãko toh mã repe. Yrome jomiry onenetupuhpyra mã toto.

Enẽko roropa mã toto. Yrome zuaro pyra sã mã toto,

tyrypyrykõ onurumekara toexirykõke,

Ritonõpo a tyrypyrykõ onykorokapopyra roropa toexirykõke,”

tykase Jezu typoetory tomo a.

Otyro puhturu arykatopõpyry poko amorepary poko

(Mateu 13.18-23; Ruka 8.11-15)

13 Morarame typoetory tõ turuse eya. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Æmorepatopõpyrykõ onenetupuhpyra ro oexirykõ popyra mana. Sẽ onenetupuhpyra awahtao xine, imepỹ ke Æmoreparykohtao roropa morararo onenetupuhpyra matose.

14 — Mokyro tỹkyryry puhturu arykane poko sã oturuno. Mokyro sã mã imepyny, Ritonõpo omiry poko urutono.

15 Mame moro osema taka aohpahtyã sã Ritonõpo omiry etananõ mã repe. Mame joroko tamuru oehnõko axiny, Ritonõpo omiry enahse ikurohtaka xine.

16 Morararo mokaro imehnomo, Ritonõpo omiry etãko roropa toh mã repe. Yrome topuxikiri htaka aohpahtyã sã mokaro mana. Ritonõpo omiry etãko toh mã repe. Atãkyemãko roropa toh mã repe.

17 Yrome mitara Ritonõpo omiry mã ikurohtao xine ekurehnõko. Ahtara ekurehnõko roropa mana. Morotoino okynã pitiko toehse ahtao, tyhtomarykohtao, tykerekeremarykohtao roropa Ritonõpo omiry pokoino, poremanõko toh mã rahkene. Urumekãko toh mana.

18 Mame tyoro roropa ãtaryka htaka aohpahtyamo. Moro sã Ritonõpo omiry etananõ kurohtao ãtaryka samo. Ritonõpo omiry etãko toh mã repe.

19 Yrome torẽtyke rokẽ toto tyorõ poko, tytineruke se rokẽ toehtohkõ poko, tymõkomoke se toehtohkõ poko roropa. Ritonõpo omiry emãpyra ikurohtao xine, ekurehnõko ãtaryka htaka aohpahtyã samo.

20 Yrome mokaro mã nono kurã pona arykahpyry samo. Ritonõpo omiry etaryhtao tyya xine jamaro toh mana. Ahtãko sã ikurohtao xine mana, aomipona toto exiryke. Eperytãko sã mã toto 30me; imehnõ 60me; imehnõ roropa 100me arykahpyry ikurohtao xine mana. Mãsa rokẽ pyra Ritonõpo omipona exĩko toh mana, tykase Jezu eya xine.

Saerekatoh poko

(Ruka 8.16-18)

21 Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine:

— Kasana zopikoxi nãparina onyripyra exino mana. Zara zopikoxi onyripyra roropa exino mana. Esaka rokẽ tyrĩko exino mana saerekahka-tohme. Emero zeipõko mana.

22 Moro sã emero zonẽtyã enepõko ropa Ritonõpo mana. Emero enepynỹpo tõ enepõko ropa mana.

23 Otato awahtao xine menetupuhthory, tykase ynororo eya xine.

24 Morarame tõturuse ropa ynororo:

— Jomiry etãko matose repe, jomipona ehtoko. Otato awahtao xine atamorepãko matose kure, tuhkehxo apoĩko matose.

²⁵ Morararo otato awahtao xine, itamurumehxo otuarōtanohtorỹko Ritonōpo mana. Yrome otato pyra awahtao xine, āmorepatopōpyrykō poko wenikehnōko matose emero porehme.

Otyro puhturu ahtary poko

²⁶ Morarame ynara tykase ropa Jezu:

– Ritonōpo tuisame exiry otyro puhturu arykane sã mana. Mame otyro puhturu arykãko sã mana tupito pona.

²⁷ Mame tuenikaroro exĩko mana. Okynã pixo toehse ahtao ipuhturu ěxihtãko mana, ahtãko roropa mana onenepyra ahtao.

²⁸ Nono rokē ěxihtanohpōko mana. Morarame ekutãko mana. Mame eperytãko mã rahkene.

²⁹ Mame otyro toehkehse ahtao tupito esē atarypokety sã tuhme tahkãko mana, isapakamyry ke.

Moxitatu puhturu ehtopōpyry poko

(Mateu 13.31-32,34; Ruka 13.18-19)

³⁰ – Moro sã matose Ritonōpo tupime. Oty sã ropa Ritonōpo tuisame exiry nae?

³¹ Otyro sã mana. Moxitatu samo. Ipuhturu pizarara repe.

³² Yrome tarykase ahtao ahtãko zumo. Amorihtãko. Torō tō esaryme amoriry exĩko mana.

³³ Mame tuhke turuse toto: “Ynara sã Ritonōpo tuisame exiry mana.” Moro sã ehtoh poko turuse toto enetupuhtohme eya xine.

³⁴ Imoihmãkō maro tahtao enetupuhtoh rokē tokarose eya. Mame typoetory maro tahtao enetupuhtoh poko tutuarōmase ropa toto.

Tyryrykane mynyhpãkatopōpyry poko Jezu a

(Mateu 8.23-27; Ruka 8.22-25)

³⁵ Morarame tykohmãse ahtao:

– Ehmaropa ikuhpo mōpozakoxi, tykase Jezu typoetory tomo a.

³⁶ Morarame imoihmãkō enyokiryhtao tyya xine tōtyrise toto kanawa aka, Jezu arotohme kanawae. Imepỹ kanawa roropa ĩkapo toytose.

³⁷ Morarame tyryry tykase itamurume. Tyryry karyhtao saporarah tykase pohkane kanawa pokona. Kanawa nerymary se toehse pohkane.

³⁸ Jezu nyhnōko kynexine kanawa ätykyo. Zupuhpyry tapōke kynexine.

– Tuisa, yna pyno pyra hma? Nerỹko reh sytatohse, tykase toto eya.

³⁹ Mame typakase ropa Jezu. Tyryrykane tymynyhpãkapose eya:

– Omynyhpãko, pohkara exiko, tykase Jezu. Mame tyryry tykakehse, mynytyme konōto rokē toehse.

⁴⁰ Mame ynara tykase typoetory tomo a:

– Oty katoh oserehnōko matou? Jenetupuhpyra ro hmatohu? tykase ynororo eya xine.

⁴¹ – To! tykase toto tyya xine tōsenuruhkase toto:

– Mosehxo reh imehxo nahse. Tyryrykane mynyhpãkapono, pohkane roropa mynyhpãkapono, tykase toto oseya rokene.

5

Jorokohpã kurãkatopōpyry poko Jezu a

(Mateu 8.28-34; Ruka 8.26-39)

¹ Morarame toeporehkase toto Keraza pona, ikuhpo mōpozakoxi.

² Morarame kanawae Jezu towōse. Mame mokyro jorokohpã tooehse okepỹpo tō poe.

³ Moroto okepỹpo tō po esary kynexine. Pake mokyro jorokohpā emyh-popyra ehse.

⁴ Osemazuhme tymytymyhse repe keti ke. Yrome tymyhtoh kurimene risē tamohmohse eya.

– Sukurematatose, tykase imehnō repe. Yrome onukuremasaromepyra toh kynexine.

⁵ Nyhpyra ehse ynororo. Okepỹpo tō zonētopōpyry rānaka ytoytose ynororo somohmā poro. Kui kakehpyra ehse, topu ke tōtokotokose roropa ynororo.

⁶ Morarame Jezu eneryke tyya, moe ahtao ro tururume toytose ynororo eya. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ēpataka.

⁷ Opore ynara tykase:

– Oty se hma, Jezu, ya? Ritonōpo Kapuaō mūkuru mase, Imehxo Exikety mūkuru. Ajohpāme sã josanumara ke exiko, tykase ynororo opore.

⁸ Osemazuhme Jezu ynara tykase exiryke:

– Mose ae otūtako ropa joroko kahpyry, tykase Jezu exiryke.

⁹ Mame:

– Onoky oesety? tykase ropa Jezu eya.

– Ekuhpỹme yna esety nase, tuhke yna exiryke, tykase ynororo Jezu a.

¹⁰ – Yna onenyohpyra exiko mya, tykase jorokohpā Jezu a.

¹¹ Mame moroto tuhke poinokoimo kynexine otyro ētuhkāko ypy emory po.

¹² – Yna enyohko yna omōtohme poinokoimo aka. Ah ynanomōxi, tykase toto otuhparo Jezu a.

¹³ Morarame torekohmaryke tonyohse toto Jezu a. Orutua ae tutūtase ropa toto. Poinokoimo aka tomōse toto, joroko tomo. Morarame tururume toytose toto poinokoimo emero porehme. Tyhtose toto ypy emory poe nakuaka. Tyneryse toto emero. Asakoro miume tyneryse poinokoimo.

¹⁴ Mame inahpahpōkō toepase pata pōkō zuruse, pata moinōkō zuruse roropa. Morarame tuhke panatase tooehse toto Jezu a osenuhmase.

¹⁵ Jorokohpanōpo tonese toto a typorohse. Upo tamuruse eya. Zae oturūko kynexine Jezu maro. Mame tōserehse toto.

¹⁶ Morarame morotōkō ynara tykase toto mokyro enese aehtyamo a:

– Mose jorokohpanōpo. Joroko tō tūtanohpo ropa Jezu, tuhke zae. Mame tyneryse poinokoimo tō emero, tykase toto mokaro a oehsenākomo a.

¹⁷ Morarame Jezu a ynara tykase poinokoimo esamōpyamo:

– Ytoko ropa oesaka, tykase toto. Otuhparo tonyohse ropa Jezu eya xine tosaē xine.

¹⁸ Morarame kanawa aka Jezu aotyryryhtao, mokyro jorokohpanōpo tōturuse imaro:

– Tuisa, amaro ytoxi ajohpāme samo, tykase ynororo eya repe.

¹⁹ – Arypyra. Atapyī taka rokē ytoko ropa. Oepe tō maro oturuta. Kure ke oturuko okurākatopōpyry ropa poko, opyno jexiry poko roropa, ypoetoryme oexiry poko, enara, tykase Jezu eya.

²⁰ Morarame toytose ropa jorokohpanōpo osekarose Omame Osetoro pata tō nonory poro. Moroto tōturuse ynororo, tukurākatopōpyry ropa poko. Mame emero tātākymase toto: “Emese kure Jezu mana,” tykase toto.

Jairu ytotoptōpyry Jezu a

(Mateu 9.18-19; Ruka 8.40-42)

²¹ Morarame tātakuohse ropa Jezu kanawae mōpozakoxi. Ahno imoihmākō tooehse ropa eya morotona, ikuhpo ehpiokoxi.

²² Morarame juteu tō atamorepatoh esē tooehse, esety Jairu. Jezu pupuru myhtokoxi typorohse ynororo.

23 – Tuisa, kuakorehmako ajohpāme samo. Jēxiry orihnōko mana. Ymaro eropa ajohpāme samo. Oemary tyrikose epona aekurākatohme ropā, orihpyra aehtohme, tykase ynororo eya.

24 Mame imaro toytose Jezu. Yrome ahno imoihmākō Jezu maro toytose. Ytopyra sā kynexine tuhke ahno exiryke.

*Jezu zupō apotopōpyry
nohpo a*

(Mateu 9.20-22; Ruka 8.43-48)

25 Morarame nohpo moroto kynexine munuimohpano. Pake ro kure pyra toehse ynororo. 12me jeimamyry taropose kure pyra toexiry poko rokene.

26 Toanahtose eya itamurume. Tuhke opi warōkomo a tukuhse roropa repe, yrome epona pyra, kure pyra itamurume exiryke. Tytinerukehse roropa ynororo.

27 Jezu ekary totase tyya exiryke, ĩkapo toytose ynororo tuhkākō rātakuroko.

28 – Jezu zupō temuhmaryhtao rokē ya ekurākāko ropā ase, tykase ynororo tukurohtao.

29 Morarame zupō tytemuhmase eya. Axī imunuru tymynyhpāse, kure toehse ropā ynororo. Mame toekurākary ropā waro toehse ynororo.

30 Jezu roropa tunukurākahpyry waro kynexine. Tōsenuhmase ynororo tŷkakoxi.

– Onoky jupō temuhmano? tykase ynororo.

31 Morarame ipoetory tomo a tozuhse. Ynara tykase toto:

– Imoihmākō enēko mase. Epuepurohmāko rokē toh mana. Oty katoḥ: “Onoky ytemuhmano?” āko mahno? tykase toh Jezu a repe.

32 Yrome Jezu tōsenuhmase ropā tŷkakoxi tytemuhmahpō enetohme.

33 Mame mokyro tōserehse. Tykytyky tykase ynororo tukurākase ropā toexiryke. Jezu ěpataka tooehse. Tosekumuru po typorohse. Emero kure turuse tunukurākahpyry a.

34 Morarame ynara tykase Jezu:

– Kuku, jupō mytemuhmano okurākatohme. Kuenetupuhno. Morara exiryke kure ytoko ropā. Tukurākase ropā mase, tykase Jezu eya.

Jairu ěxiry ěsemākatopōpyry ropā Jezu a

(Mateu 9.23-26; Ruka 8.49-56)

35 Morara kary rohtao Jairu tapyī tae tooehse toto.

– Oēxiry norihno. Amorepatō onerekohmara exiko, tykase toto aorikyhpory zumy a.

36 Yrome mokaro otururu totase Jezu a:

– Oserehpyra exiko. Ākorehmary enetupuhko ya, tykase Jezu aorikyhpory zumy a.

37 Morarame typoetory tō rokē tarose eya, Peturu, Tiaku, João, enara rokene. Tiaku akorō João kynexine.

38 Morarame toeporehkase toto Jairu tapyī taka. Tuhke ahno moroto kynexine xitaketomo, aorikyhpory hnamonanomo, enara.

39 Morarame tapyi taka tomomyryhtao ynara tykase ynororo eya xine:

– Oty katoḥ panaikato matou, xitāko? Xitara ehtoko. Mose orihpyra nase. Nyhnōko rokē nase, tykase Jezu eya xine.

40 Morarame tounohse eya xine. Mame emero Jezu a tutūtanohpose ropā toto tapyi tae. Jū maro rokē tomōse toto, jumy, jeny, typoetory tō oseruao. Enara toh tomōse aorikyhpory enese.

41 Morarame emary tapoise Jezu a.

– Tarita kumi, tykase ynororo aomiry ae. “Orymo, owōko ty,” katopo.

⁴² Morara kaxĩpo sã rokẽ tõsemãse ropa ynororo. Towõse ropa, toytotose ropa tukurãkase ropa exiryke. 12me ikonopory nae kynexine ynororo. Tãkye toehse ropa jũ tomo.

⁴³ Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

– Jekãtopyra ke ehtoko. Mose kure autuhmatoko, tykase Jezu eya xine.

6

Jezu ehtopõpyry Nazare po

(Mateu 13.53-58; Ruka 4.16-30)

¹ Morotoino Jezu toytose ropa tosaka, Nazare pona, typoetory tõ maro.

² Mame juteu tõ atamorepatoh taka toytose ynororo oserematoh ae, ahno amorepatohme tyya. Mame aomiry etananõ ynara tykase toto ipoko:

– Otokoino mose tutuarõtase nae? Onoky poe tuaro nae? Onoky poe roropa kurãkõkara kurãkãko roropa nae? tykase toto.

³ – Yrome Jezu waro sytatose. Wewe poko erohkety mose ro, Maria mükuru. Zakorõ tõ moxiamo, Tiaku, Joze, Juta, Ximão, enara. Aoryxiry tõ kymaro xine roropa mana, tykase toto ipoko.

Morara exiryke aomiry etary se pyra toh kynexine.

⁴ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Ritonõpo poe urutõ kõ se imehnõ mã repe. Yrome esary põkõ ise pyra mã toto. Jekyry tõ roropa ise pyra. Itapyĩ taõkõ roropa ise pyra, tykase Jezu eya xine.

⁵ Naeroro inukurãkatyã kynexine moroto tuhke pyra. Toitoino rokẽ kurãkõkara tapose eya toto eukurãkatohme ropa.

⁶ – To! Jenetupuhpyrahme sã tarõkõ nase, tykase ynororo tyya rokene.

Typoetory tõ aropotopõpyry Jezu a, 12mãkomo

(Mateu 10.5-15; Ruka 9.1-6)

Morarame pata pisarara tõ pona toytose ynororo imehnõ amorepase.

⁷ Mame typoetory tõ tykohmase tyya 12me, toto enyohtohme. Asasakoro rokẽ tonyohse toto eya. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Joroko tõ itũtanohpotatoko ropa ahno ae Ritonõpo omi poe.

⁸ Otyro anaropyra ke ytotoko. Tymyxike rokẽ ytotoko. Wyi anaropyra ke ytotoko, saku tineru eny tytineruke pyra, enara ke ytotoko, tynaroke pyra.

⁹ Asapatükõ rokẽ amurutoko, toiro rokẽ kamisa amurutoko.

¹⁰ – Mame pata pona tooehse awahtao xine: “Jepe, ytapyĩ taka onyhtokose. Ymaro matose otuhnõko,” karyhtao oya xine, moroto imaro mehtatose imepõ pona oytorykõ ponãmero.

¹¹ Mame imehnõ typataka xine oytorykõ se pyra toto ahtao, õmirykõ etary se pyra roropa toto ahtao mepuhsasakatatose oytorykõ ropa ahtao inenerykõme turumekarykõ oya xine enetupuhtohme eya xine, tykase Jezu typoetory tõ turuse.

¹² Morarame toytose toto Ritonõpo omiry poko imehnõ amorepase.

– Oorypyrykõ irumekatoko emero porehme, tykase toto imehnõ amoreparyme tyya xine.

¹³ Joroko tõ tutũtanohpose roropa eya xine tuhke. Kurãkõkara tukurãkase roropa eya xine. Zupuhpyrykõ pona oriu tyrise eya xine toto kurãkatohme ropa.

João ahno õpurihkane zuhkatopõpyry

(Mateu 14.1-12; Ruka 9.7-9)

¹⁴ Morarame Erote a morohne totase, Jezu tõsekãtose exiryke emero pata tõ punero. Ynara tykase toto toitoino Jezu poko:

– Mokyro ahno ĕpurihkahpono. Tõsemãse ropa mana toorihxĩpo. Morara exiryke imehnõ kurãkãko mana, tykase toto ipoko.

¹⁵ Mame imehnõ ynara tykase:

– Mokyro Eria, tykase toto. Imehnõ roropa ynara tykase:

– Mokyro Ritonõpo poe urutono, pake ahtao Ritonõpo poe urutonõpo panõ mokyro, tykase toh repe ipoko.

¹⁶ Mame morara kary etaryke tyya ynara tykase Erote:

– Arypyra. Otarãme João zuhkahpyry tõsemãse ropa mana, tykase ynororo, João tuhkapose tyya exiryke.

¹⁷ Āpuruhyry taka tõmapose kynexine pake eya Erotia omi poe, takorõ Piripe pyty omi poe. Takorõ pyty maro torẽnase ynororo tõsepyryxĩpo.

¹⁸ Morara exiryke João tõturuse eya repe:

– Ākorõ pyty maro torẽnase awahtao popyra mase, tykase ynororo eya repe.

¹⁹ Morara exiryke Erotia João zehno toehse yronymyryme.

²⁰ Yrome João etapapory se pyra Erote kynexine zuno toexiryke, kure exiryke, otyro kara João exiryke. Morara exiryke ipynoto sã kynexine. João omiry etaryhtao tyya toepohnohse repe, yrome otara se sã rokẽ toehse ynororo.

²¹ Zomory João omiry etary se toehse ynororo. Morarame Erote aniwesario toehse. Tope tõ toahmase eya, tuisa tomo, pata esamo, Karirea põkomo, enara, toto otuhtohme tymaro.

²² Erotia ĕxiry roropa tooehse morotona wase. Mokyro eneryke tyya xine tãkye toehse morotõkomo, Erote, tyneahmatyã maro zua kure exiryke. Tuakehse ahtao ynara tykase Erote nohpo a:

– Oturupoko ya õpenery se awahtao. Otytyko se awahtao ekarõko ase oya.

²³ Jesary apiakãko ase irãnakuroko oya ekarotohme. Mãpyra jomihpyry omipona pyra tokurehse jahtao, ah Ritonõpo juãnohno, tykase ynororo eya.

²⁴ Mame morara kary etaxĩpo tyya toytose nohpo oturupose tyse a:

– Oty se ãkohxo ke ha aja Erote a, tykase ynororo tõturupose tyse a. Mame ynara tykase jeny eya:

– “Ahno ĕpurihkane zupuhpyry se rokẽ ase,” kaxiko eya, tykase jeny tõxiry a.

²⁵ Mame toytose ropa Erote a ynororo.

– Ahno ĕpurihkane zupuhpyry se rokẽ ase paratu ao, tykase ynororo eya.

²⁶ Moro etaryke tyya sekese pyrah tykase Erote, João zuhkapory se pyra toexiryke. Tãtasamase ynororo repe. Yrome tõmihpyry poko tutuarõtase ynororo. “Õpenery ekarõko ase oya. Jesary apiakãko ase irãnakuroko oya ekarotohme,” katopõpyry poko tutuarõtase ynororo. Katonõ tõ netaryme morara tykase toexiryke roropa,

²⁷ João zuhkane tonyohse eya āpuruhyry taka.

²⁸ Zupuhpyry tonehse toto a paratu ao ekarotohme nohpo a. Mokyro a tarose tyse a rahkene.

²⁹ Morarame João poetohpyry tomo a ekary totase tyya xine ahtao ekepyry poko tooehse toto zonẽtohme tyya xine.

*Imoihmãkõ otuhmatopõpyry Jezu a, 5.000mãkomo
(Mateu 14.13-21; Ruka 9.10-17; João 6.1-14)*

³⁰ Morarame Jezu nenyohyã tooehse ropa toto. Emero toerohtopõpyrykõ poko tõturuse ropa toto, imehnõ amorepatopõpyry poko roropa tyya xine.

³¹ Morarame ahno imoihme kynexine moroto. Oehnōko morotona toh kynexine, oseosesahpokoxi āko toh kynexine. Jezu otukuhtome toh kynexine typoetory tō maro. Morara exiryke ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Ehmaropa tokare pyra. Soserematatose, tykase Jezu typoetory tomo a.

³² Mame toytose toto ahno esaka pyra kanawae.

³³ Yrome tonese ynororo tuhkākomo a aytoryhtao. Morara exiryke tutu- arōtase toto. Zuapōmase toh toytose tururume pata tō poe, tuna ehpiuroko.

³⁴ Morarame towomyryhtao kanawae ahno imoity tonese eya. Toenupunase ynororo toto poko okyno tō sā toto exiryke, tosēkākara samo. Morara exiryke tamorepase toto eya itamurume.

³⁵ Morarame kokonie pukuro toehse ahtao ipoetory tō tooehse eya. Ynara tykase toto Jezu a:

– Ahno esary kara sero. Moxiā aropoko ropa pata tō pona. Kohmānōko nase.

³⁶ Tynapyrykō epekahtohme aropoko toto, tykase toh repe.

³⁷ Yrome Jezu a tozuhse toto:

– Autuhmatoko toto, tykase ynororo eya xine.

– Oty ke? tykase toto. – Yna ytory se hma wyi epekahse? Tineru 200mā ke wyi topekahse ahtao ipune pyra mana, ahno tuhke exiryke, tykase toto tosēkōmo a.

³⁸ – Otāto wyi nahe? Enetoko keh aporo, tykase ynororo eya xine.

Mame toytose toto enese.

– Omame wyi pisarara nae nase. Kana roropa asakoro nae nase, tykase toto eya.

³⁹ Morarame typorohkapose toto atakenaka onahpoty htaka.

⁴⁰ Typorohse toto oxikone 50me ahtao te, 100me ahtao, emero.

⁴¹ Mame wyi tapoise tyya ahtao kana maro, kakoxi tōsenuhmase ynororo:

– Kure mase, Papa, tykase ynororo. Moromeīpo wyi tytohtohkase eya typoetory tomo a ekarotohme imoihmākomo a ekarotohme. Kana roropa tapiakase eya emero toto zopatohme.

⁴² Tōtuhse toto tuesapare toh toehse rahkene, emero.

⁴³ Mame tōsē akoīpyry tanỹse ropa eya xine, 12me ruto pehme wyi akoīpyry maro.

⁴⁴ Mokaro autuhtyā orutua kō rokē ahtao, tuhke exiry 5.000me kynexine toto.

*Tuna poro Jezu ytotoṗpyry
(Mateu 14.22-33; Joāo 6.15-21)*

⁴⁵ Morarame typoetory tō tyripose ropa kanawa aka, osemazuhme toto atakuohtohme mōpozakoxi, Petesaita pona. Jezu moroto ro kynexine. Imoihmākō osekazumary tyya eraximāko kynexine.

⁴⁶ Morarame tōsekazumakehse toto ahtao toytose Jezu ypy pona oturuse Tumy maro, Ritonōpo maro.

⁴⁷ Mame tykohmāse ahtao, ipoetory tō tuna rānao toh kynexine. Jezu rokē toiroro kynexine ipū po.

⁴⁸ Mame typoetory tō tonese eya, koeh āko toto etuarimāko. Tyryrykane konōto toto ytohtome kynexine. Mame kuratiri etapitory zano, toytose ynororo typoetory tomo a. Tuna poro toytose ynororo. Kanawa kuroko toytory se kynexine repe.

⁴⁹ Yrome ipoetory tomo a tunōmase tuna poro ayaytory eneryke tyya xine.

– Ahno akuaryhpyry mokyro, tykase toto, tykohkohtase.

⁵⁰ Eya xine Jezu tonese. Tōserehse toto emero. Yrome eya xine ynara tykase Jezu:

– Juno pyra ehtoko. Ywy ase. Enaromyra ehtoko, tykase eya xine ynororo.

⁵¹ Mame kanawa aka tōtyrise ropa ynororo. Mame tyryrykane tymynyhpākaposē. Moro eneryke tyya xine tōsenuruhkase toto ipoetory tō itamurume onenetupuhpyra ro toexirykōke.

⁵² Wyi emākapotopōpyry poko eya tuenikehse toto, onenetupuhpyra ro toexirykōke.

*Kurākōkara kurākatopōpyry ropa Jezu a Kenezare po
(Mateu 14.34-36)*

⁵³ Morarame tātakuohse toh rahkene Kenezare pona Jezu maro. Kanawa tymyhse eya xine.

⁵⁴ Mame aowomyryhtao Jezu tonetupuhse imehnomo a.

⁵⁵ Tururume toytose toto kurākōkara enehse. Toto etueh tapo tonehse toto a Jezu a toto kurākatohme ropa. Emero rokē kurākōkara tukurākase ropa eya.

⁵⁶ Mame pata tō poro toytose Jezu, pata pizarara poro, pata konōto tō poro. Emero rokē pata tō poro ayaytoryhtao kurākōkara tonehse imehnomo a puroro pona:

– Ajohpāme sã oupō ehpiry ytemuhmaxi, tykase toto Jezu a. Mame zupō tytemuhmase ahtao tyya xine toekurākase ropa toto emero.

7

*Juteu tamuru tō namorepatopōpyry
(Mateu 15.1-9)*

¹ Morarame parixeu tō toytose Jerusarē poe Moeze omihpyry poko amorepatōkō maro Jezu enese.

² Mame Jezu poetory tō tonese eya xine. Osemahpyra otuhnōko toh kynexine. Parixeu tō omihpyry omipona pyra sã toh kynexine.

³ Mokaro parixeu tō, tytamurukō omihpyry poe, tōsemahse tahtao xine rokē otuhnōko toto. Morararo imehnō emahpōko roropa toto.

⁴ Tooehse ropa osepekahtoh poe tahtao xine otuhpyra mã toto osemahpyra tahtao xine; tynepekahtyākō kurikāko roropa mã toto. Tuhke juteu tō namorepatoh nae roropa kaneku kurikary poko, oripo tōkehko kurikary poko kurimene risē tōkehko kurikary poko, nyhtoh roropa.

⁵ Mame tōturupose toto Jezu a, ynara tykase toto:

– Oty katoh koh opoetory tō putupyra rokē nae? Osemahpyra rokē otuhnōko toto, tykase toto Jezu a.

⁶ Mame Jezu a tozuhse toto:

– Ajoajohpākōme matose. Zae Izaja opoko xine kynoturune. Ynara tykase ynororo:

“Ōmiryko ke rokē kure jyrīko matose.

Yrome okurohtao xine ymaro pyra matose ipunaka.

⁷ Toiparo rokē kure jyrīko matose, jomipona pyra awahtao xine.

Jomiry tytyorōmase oya xine.

Tymyakāmase roropa oya xine ōmiryko ke.

Morara exiryke ōmiryko etary se hkopyra ase,”
tykase Izaja pake opoko xine, tykase Jezu eya xine.

⁸ – Ritonōpo nyripohpyry onyripyra matose. Atamurukō omipona rokē matose.

⁹ Ritonōpo nyripohpyry myakamāko matose atamurukō namorepatopōpyry ke.

¹⁰ Ynara Moeze nekarohpyry Ritonōpo omi poe: “Omykō poko oenupunatoko, asakō poko roropa oenupunatoko. Taorihmaposēme rokē tumykō kerekeremananō mā kure,” tykase Moeze nymerohpyry.

¹¹ Yrome ynara matose Ritonōpo omiry tyorōmāko. Ynara āko matose imehnomo a: “Omykomo a otyro ekarory se pyra awahtao xine, ynara kahtoko rokē eya xine: ‘Otyro pyra ase,’ kaxitoko rokē eya xine. ‘Nae ase repe, ynekarory rokē Ritonōpo a,’ kaxitoko omykomo a,” āko matose imehnō amorepāko.

¹² Oty katoht tumykō poko aenupunahtome matou morara āko?

¹³ Imehnomo a Ritonōpo omiry etahtome matose morara āko. Atamurukō namorepatopōpyry ke rokē Ritonōpo omiry tyorōmāko matose. Morara matose tyrīko, tykase Jezu eya xine.

Iirypyryme ehtoh poko

(Mateu 15.10-20)

¹⁴ Morarame imoihmākō tykohmase ropa tyya. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Kuetatoko emero, otato oehtohkōme.

¹⁵ Otyro iirypyryme ahno onyripyra mana. Yrome tukurohtao iirypyryme ahno ahtao rokē mā iirypyryme samo.

¹⁶ (Āmoreparykō waro se awahtao xine, otato ehtoko, tykase ynororo eya xine.)

¹⁷ Mame ahno turumekase ropa eya. Mame tapyi taka tomōse ahtao, ipoetory tō tōturupose Jezu a tamorepatopōpyrykō poko.

¹⁸ Mame tozuhse toto eya:

– Amarokō roropa onenetupuhpyra matou? Etatoko pahne, emero otyro enapyryhtao oya xine iirypyryme onyripyra mana.

¹⁹ Waku aka rokē tykyrysā omōnōko mana. Yrome kuzenukō aka omōpyra mana. Mame wekanohtao tūtāko ropa mana, tykase ynororo.

Morara exiryke emero tonahsē kure Jezu omi poe.

²⁰ Morarame tōturuse ro ynororo eya xine, ynara tykase:

– Okurohtae xine ōmiry xihpyry tūtaryhtao iirypyryme exīko matose.

²¹ Ynara exiryke, tukurohtao xine iirypyryme epohnohketō popyra tyrīko roropa mā toto. Ematonāko te, karimotāko te, imehnō poko exīko te,

²² imehnō mōkomory poko penetāko te, imehnō ryhmary poko te, imehnō enekunopyry poko te, typenetatoh xihpyry poko te, imehnō zumoxike exiry poko te, imehnō kerekeremary poko te, tōsenetaonopyry poko te, ajoajohpe ehtoh poko, enara.

²³ Morohne tūtāko mā okurohtae xine. Naeroro iirypyryme exīko matose, okurohtao xine popyra oepohnopyrykōke, tykase Jezu eya xine.

Jezu enetupuhpōpyry nohpo a

(Mateu 15.21-28)

²⁴ Morotoino toytose ropa ynororo Tiro ehpioksi, Xitō ehpioksi roropa. Mame tapyi taka tomōse ynororo tokare pyra repe. Yrome otonēsaromepyra kynexine ynororo.

²⁵ Morarame nohpo tooehse Jezu a. Tosekumuru po typorohse ynororo nono pona, Jezu ēpataka, Jezu ekary totase tyya exiryke.

²⁶ Mokyro nohpo ēxiry jorokohpe kynexine. Juteu kara kynexine ynororo, Xiro-Penixia pō kynexine. Tokaropose ynororo:

– Joroko itūtanohpoko ropa jēxiry ae, ajohpāme samo, tykase ynororo Jezu a.

²⁷ Morarame Jezu a tozuhse:

– Ah poetohti tō osemazuhme notuhno. Popyra mā kaikuxi zopary poetohti napyry ke, poetohti otuhpyra ro ahtao, tykase ynororo nohpo a.

²⁸ – Ajohpe pyra mase, Tamuxi, kaikuxi sā ynanase katohto. Morara exiryke poetohti napyry akumuru eraximāko sā ynanase, tykase nohpo a tozuhse.

²⁹ Mame tōturuse ropa Jezu eya:

– Kure kuezuhno kuku. Morara tykase oexiryke ytoko ropa atapyī taka. Oēxiry ae joroko tutūtanohpose ropa mana, tykase Jezu eya.

³⁰ Mame tytapyī taka toytose ropa nohpo. Tōxiry tonese, tohrame nyhtoh po. Pake joroko tutūtanohpose ropa zae.

Typanarēkara pusopusome aomiry aexihpyry kurākatopōpyry ropa

³¹ Morarame toytose ropa Jezu pata tō pisarara Tiro ehpio poe Xitō kuroko, Omame Osetoro pata tō rānakuroko ikuhpo Karirea pona.

³² Mame Jezu a typanarēkara tonehse imehnomo a. Pusopusome roropa kynexine:

– Mose apoko ajohpāme samo, aekurākatohme ropa, tykase toto Jezu a.

³³ Morarame kurākara arone myahxo. Tomahxiky tyrise ipanary aka. Ituh tykase roropa ynororo. Moromeīpo inuru tytemuhmase tomary ke.

³⁴ Mame kakoxi tōsenuhmase ynororo. Pusu tykase, ynara tykase ynororo kurākara a:

– Etapuruhmakako, tykase eya.

³⁵ Mame otato toehse ropa kuranōpokara. Pusopusome pyra roropa aomiry toehse. Tōmire toehse ynororo.

³⁶ – Jekātopyra ehtoko, tykase Jezu imoihmākomo a repe. Yrome itamurume tokātose toto a.

³⁷ Tōsenuruhkase toto emero.

– To! Emero Jezu nukurākatyā kure. Typanaremỹpokara otato ropa toehse. Pusopusome tōmiremỹpo aomiry kure toehse ropa, tykase toto tōsenuruhkase.

8

Imoihmākō otuhmatopōpyry Jezu a 4.000mākomo (Mateu 15.32-39)

¹ Morotoino imoihmākō tōximōse ropa. Mame tohke pyra toexirykōke otuhpyra toto.

Mame Jezu a typoetory tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo toto a:

² – Imoihmākō pynanohnōko ase ymaro oseruao tohke pyra tynyhse toto exiryke.

³ Toto aropory ropa ahtao ya itapyīkō taka etuarimāko mā toto tynahke pyra toexirykōke. Moino tooehse toto tarona, tykase ynororo.

⁴ Mame ipoetory tomo a tozuhse:

– Otātōhxo ke imoihmākō otuhmāko sytatou osepekahtoh pyra ahtao? tykase toto.

⁵ Mame ynara tykase ynororo:

– Otāto wyi nae matou? tykase.

– 7me rokene, tykase toto.

⁶ Morarame imoihmākō typorohkapose Jezu a nono pona. Mame wyi tapoise eya. Mame, “Kure mase Papa,” kaxīpo Ritonōpo a, wyi tytohtohkase rahkē eya. Typoetory tomo a tokarose ekarotohme imoihmākō otuhtohme.

⁷ Mame kana inunōkara roropa nae kynexine tuhke pyra.

– Papa, kure mase, tykase ropa ynororo. Morara kaxīpo tyya typoetory tomo a tapiakapose kana imoihmākō zohme.

⁸ Mame tōtuhse toto tuesapare. Mame zohkō akoīpyry tanỹse ropa eya xine, 7me ruto pehme.

⁹ Mokaro tōsē onyhpōkō, orutua kō rokē tuhke exiry 4.000me exisasaka kynexine.

Morarame imoihmākō tonyohse ropa eya.

¹⁰ Moromeīpo kanawa aka tōtyrise ynororo, typoetory tō maro. Toytose toto Taumanuta pona.

Jezu jamitunuru enery se parixeu tō ehtopōpyry

(Mateu 16.1-4)

¹¹ Morarame parixeu tō tooehse Jezu a. Sekere tykase toto eya. Jezu nukurākatary enery se roropa toh kynexine repe, zuaro toehtohkōme.

¹² Yrome Jezu typoihtose eya xine. Morara exiryke pusuh tykase ynororo moe toko. Ynara tykase ynororo:

– Unukurākatary enery se matose repe, yrome onenepopyra ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

¹³ Mame tynomose ropa toto Jezu a. Kanawa aka tōtyrise ropa ynororo toytotohme mōpozakoxi.

Otyro porutatoh sã parixeu tō ehtopōpyry

(Mateu 16.5-12)

¹⁴ Morarame ipoetory tō turukō poko tuenikehse toto. Toiro wyi pitiko rokē kanawa ao kynexine.

¹⁵ Morarame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Tomeseke ehtoko parixeu tō poko Erote tō poko roropa. Otyro porutatoh sã mã toto.

¹⁶ – Otara āko hkoh Jezu nae? Otarāme wyi pyra kuexirykōke, tykase toto oxime rokene.

¹⁷ Yrome mokaro etaryke tyya ynara tykase Jezu eya xine:

– Oty katoh wyi poko oseosezuhnōko matou wyi pyra oexirykō poko? Jomiry onenetupuhpyra ro matou? Oty katoh tūpore sã ōsenetupuhtohkō nahe?

¹⁸ Tonure amarokō repe yrome onetōkara sã matose. Typanare roropa amarokō repe yrome otato pyra amarokomo. Āmorepatopōpyrykō poko wenikehnōko matose.

¹⁹ 5mã wyi tytohtohkase ya, 5.000mākō otuhmatohme. Mame otāto tonahsē akoīpyry manymyatose ruto pehme? tykase Jezu eya xine.

– 12me ruto pehme, tykase toto.

²⁰ – Moro ke roropa 7me wyi ahtao 4.000mākō otuhmatohme, otāto manymyatose tonahsē akoīpyamo? tykase ynororo, tōturupose eya xine.

– 7me ruto pehme, tykase toto eya.

²¹ – Moro poko onenetupuhpyra ro matou? tykase Jezu eya xine.

Tonurēkara kurākatopōpyry Jezu a Petesaita po

²² Morarame Petesaita pona toytose toto. Mame ahno a tonurēkara tonehse Jezu a:

– Ajohpāme sã mose apoko, tykase toto.

²³ Mame Jezu a kurākara tarose ameke emary poko pata ehpikoxi. Ituh tykase ynororo enuru pona. Mame enuru tapose eya:

– Osenuhmāko ma? tykase, tokaropose eya.

²⁴ Mame mokyro tōsenuhmase repe:

– Ahno tō enēko ase repe. Yrome wewe panō rokē ytoytōko nase, tykase ynororo eya.

²⁵ Mame enuru tapose ropa Jezu a. Mokyro kure toehse ropa. Kure tōsenuhmase ropa ynororo rahkene.

²⁶ – Atapyĩ taka topohme ytoko ropa. Pata pona ke ytopyra exiko, tykase Jezu tonuremỹpokara a.

Peturu nurutopōpyry

Jezu poko

(Mateu 16.13-20; Ruka 9.18-21)

²⁷ Morarame Jezu mya toytose typoetory tō maro imehnō pata pona, Sezarea Piripe patary tō pisarara pona. Osema ae toytorykohtao Jezu tōturuse:

– Onokyme ha ahno a? tykase.

²⁸ Ipoetory tomo a tozuhse:

– Ahno ěpurihkane Joãome oekarōko mǎ toto. Imehnomo: “Eria,” āko. Imehnomo: “Ritonōpo omi poe urutono,” āko, tykase ipoetory tomo.

²⁹ Tōturupose ropa Jezu eya xine:

– Yrome oya xine ke? Onokyme ha oya xine? tykase ynororo.

Mame Peturu a tozuhse:

– Ritonōpo nymenekahpyry mase sero nono pōkō kurākaneme, tykase ynororo eya.

³⁰ – Jekaropyra ke ehtoko! tykase Jezu typoetory tomo a.

Tōsemamyry ropa poko

(Mateu 16.21-28; Ruka 9.22-27)

³¹ Mame typoetory tō maro tōturuse Jezu:

– Kapu ae Ayhtohpyry ase. Yrome tuhke rokē jurumekāko mǎ toto, tamuximākomo, Ritonōpo maro oturuketō tuisamākomo, Moeze omihpyry warōkomo, enara. Utuarimapōko mǎ toto. Jorihmapōko mǎ toto. Yrome oseruao tōmehse ahtao ěsemānōko ropa ase, tykase ynororo.

³² Zae tōturuse ynororo eya xine. Mame Peturu a tarose ynororo mya zupokatohme repe.

³³ Mame Jezu toeramase tỹkakoxi typoetory tō enetohme. Peturu turuse ropa eya. Ynara tykase ynororo eya:

– Mynyhme exiko! Joroko tamuru sǎ mase. Jakorekehkāko mase. Āmoreme rokē morohne poko osetupuhnōko mase ahnome oexiryke. Ritonōpo poe pyra ōsetupuhtoh mana, tykase Jezu Peturu a.

³⁴ Mame emero imoihmākō tykohmase tyya typoetory tō maro.

– Jenetuputyryhtao oya xine oesēkōme jomipona ehtoko. “Ywy roro ynyriry menekāko ase,” kara ehtoko. Ymaro oorikyrykō enetupuhtoko oorypyrykō poko. Ymaro rokē ehmaropa.

³⁵ Toetuarimary kurūke ypoetoryme se pyra exiketō mǎ ytopyra mǎ toto Ritonōpo esaka toorihse tahtao xine. Yrome torētyke pyra exiketō mǎ typenatohkō poko jomipona se toexirykōke, toetuarimarykohtao ro, mokaro ytōko mǎ toto Ritonōpo esaka. Owōnōko ropa mǎ toto.

³⁶ – Otātohxō kure emero porehme apoiryhtao oya, oorikyry ke rokē epehmatohme?

³⁷ Omōkomorykō ke matose orihpyra oehtohkō onepehmara ekurehnōko.

³⁸ Ihxipỹke awahtao xine ypoko jomihpyry poko roropa apatao xine, oepe tō iirypyryme exiketō maro, ywy roropa ihxipỹke exiko ase opoko xine joepyry ropa ahtao kapu ae Ritonōpo nenyohyťā kurākō maro, tykase Jezu eya xine.

9

¹ Moromeĩpo ynara tykase ropa Jezu:
 – Otuarõtatoke. Toitoine matose orihpyra ro awahtao xine Ritonõpo tuisame exiry enẽko, tykase Jezu eya xine.

*Jezu maro Moeze ehtopõpyry Eria maro
 (Mateu 17.1-13; Ruka 9.28-36)*

² Morarame 6me tõmehse ahtao, typoetory tõ tarose ypy kaetokõ pona. Peturu te, Tiaku te, João, enara toh tarose eya. Moroto tanyhtase ynororo.

³ Zupõ saereme toehse, karimutume konõto toehse, emero ikurikasenã motye toehse, karimutume kuhse.

⁴ Morarame Eria tõ tooehse Moeze maro, pake Ritonõpo omi poe urutonõpo tomo. Mame toto neneryme Jezu maro oturũko toh kynexine.

⁵ Morarame toto eneryke tyya ynara tykase Peturu:
 – Jezu, kure reh taro sytatohe. Tapyi pitiko ynanamoxi oseruao axĩtao rokene, toiro atapyĩme, toiro Moeze tapyĩme, toiro roropa Eria tapyĩme, enara ehtohme, tykase ynororo eya.

⁶ Tõturu ru waro pyra toexiryke morara tykase Peturu, tõserehse toexirykõke mokaro asakorõkõ Jezu poetory tõ maro.

⁷ Mame aotururuhtao ro akurũ tooehse.
 – Umükuru nymyry mose ro, kurano. Mose omiry etatoko, tykase Ritonõpo akuru htae.

⁸ Morarame:
 – Ýkae enexi ropa, tykase toh repe. Toto esahpyry pona rokẽ tõsenuhmase toto. Jezu rokẽ moroto, toto esahpyry po.

⁹ Morarame tyhtorykõ ropa ahtao ypy poe ynara tykase Jezu typoetory tomo a:
 – Kapu ae Ayhtohpyry ase. Ajohpãme sã yna enetopõpyry oya xine onekãtopyra ehtoko aporo. Jorihxĩpo tõsemãse ropa jahtao rokẽ mekarotatose, tykase ynororo typoetory tomo a.

¹⁰ Morara exiryke onekãtopyra tokurehse toto. Oxime rokẽ tõturuse toto.
 – Otara nykã hkoty: “Jorihxĩpo tõsemãse ropa jahtao rokẽ mekarotatose,” nykano, tykase toto oxime rokene.

¹¹ Morarame tõturupose ropa toto Jezu a:
 – Oty katohe Moeze omihpyry warõkõ ynara ãko nae: “Eria osemazuhme oehnõko mana. Okomino Ritonõpo nymenekahpyry,” ãko toh nae? tykase toto Jezu a.

¹²⁻¹³ Ynara tykase Jezu eya xine:
 – Ajohpe pyra. Oehnõko osemazuhme mana imehnõ tuarõtanohtohme Ritonõpo poko, toto a Ritonõpo enetupuhtohme repe. Yrome Eria tooehse. Mame taosanumase toto a iiryhmary se toexirykõke. Ritonõpo omi poe urutõ nymerohpyry ae ro tyhtomase eya xine. Etatoko pahne. Oty katohe roropa ynara ãko Ritonõpo omihpyry: “Kapu ae Ayhtohpyry etuarimãko mana itamurume. Irumekãko roropa mã toto” ãko Ritonõpo omiry nae? tykase Jezu eya xine.

*Poeto kurãkatopõpyry ropa Jezu a
 (Mateu 17.14-21; Ruka 9.37-43)*

¹⁴ Morarame tyhtose ropa tahtao, typoetory tõ maro, imoihmãkõ tonese. Moeze omihpyry warõkõ maro oseosezuhnõko toh kynexine.

¹⁵ Mame Jezu tonese tyya xine ahtao tãtãkyemase toto imoihmãkomo. Eya toytose toto axiny, aomikase.

¹⁶ Mame Jezu tõturupose eya xine:
 – Oty poko oseosezuhnõko matokene mokaro maro? tykase Jezu eya xine.

¹⁷ Toirono a Jezu tozuhse:

– Umükuru enehno oya repe jorokohpe exiryke. Tunurëkara sã roropa mana.

¹⁸ Ayaytoryhtao emapõko mã joroko nono pona. Mame akuakurotãko mana. Taryhtaryh ãko mana. Etoetopohmãko roropa mana. “Joroko itütanohpoko ropa,” yka repe opoetory tomo a. Yrome onutütanohposaromepyra toh kynako, tykase ynororo Jezu a.

¹⁹ Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

– Otara ahtao jenetupuhnõko matou? Amaro xine ase repe ãmorepatorÿko. Okynã amaro xine ywy repe. Yrome jomiry onenetupuhpyra ro amarokomo. Omükuru eneha xiaro yneneryme, tykase Jezu eya.

²⁰ Mokyro tarose ahtao eya xine, Jezu eneryke mokyro tytotytopohmapose joroko a. Toepukase ynororo nono pona. Tõsëtoritorimase. Takutakurotase roropa ynororo.

²¹ – Pake serara nah? tykase Jezu kurãkara zummy a.

– Pake moino ro nase serara, pitiko ro tahtao.

²² Tuhke rokë apoto htaka tomapose nase joroko a. Nakuaka roropa tomapose aorihthome repe. Ikurãkary waro awahtao umükuru ikurãkako, yna pyno awahtao, tykase jorokohpã zummy Jezu a.

²³ Ynara tykase Jezu eya:

– Enetuputyryhtao oya emero riry waro ase Ritonõpo poe. Wenetupuhko pahne, tykase Jezu jorokohpã zummy a.

²⁴ Morara kary etaryke tyya tosenakunuhse:

– Enetupuhnõko ase! Wakorehmako oenetupuhtohme yronymyrymehxo, tykase ynororo tyxitaryme.

²⁵ Morarame imoihmãkõ atanonopyryke tymyhtokoxi, ynara tykase Jezu joroko a:

– Tunurëkara mase joroko, typanare pyra roropa mase. Mose ae otütako ropa jũme, tykase ynororo.

²⁶ Kui tykase joroko tykytyky tykamexipose tutütaryme. Mame aorikyhy-pyry sã toehse ynororo joroko esahpyo. Moro eneryke tyya xine:

– Norihno hro, tykase imoihmãkomo.

²⁷ Mame tanÿse ropa Jezu a tomary ke. Towõse ropa.

²⁸ Morarame tapyi taka tomõse ahtao, ipoetory tõ tõturupose Jezu a:

– Oty katohme joroko tütara kynako yna omipohna? tykase toto Jezu a.

²⁹ Ynara tykase Jezu:

– Joroko tõ tütara oturupyra awahtao xine Ritonõpo a. Morara exiryke tütara kynako, tykase.

*Tõturuse ropa toorikyry poko, tõsemamyry ropa poko, enara
(Mateu 17.22-23; Ruka 9.43-45)*

³⁰ Morotoino toytose toto Karirea rãnakuroko. Tokare pyra toytory se Jezu kynexine typoetory tõ amorepatohme.

³¹ Mame ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

– Kapu ae Ayhtohpyry ase. Yrome jewokãko toh mana ahno a jorihmapo-tohme. Mame taorihmapose jahtao ãsemãnõko ropa ase oseruao tõmehse ahtao, tykase Jezu typoetory tomo a.

³² Zuaru pyra sã ipoetory tõ kynexine. Yrome oturupopyra toh kynexine aomihpyry poko tyhxirorykõino.

*Tuisamehxo ehtoh poko
(Mateu 18.1-5; Ruka 9.46-48)*

³³ Morarame Kapanaũ pona toytose toto. Tapyi taka tomomyryhtao tōturupose typoetory tomo a Jezu:

– Oty poko moturutou osema ae? tykase toto a ynororo.

³⁴ Yrome onezuhpyra toh kynexine, tōsezusezuhse toexirykōke tuisamehxo toehtohkō poko.

³⁵ Mame typorohse tahtao typoetory tō tykohmase tyya, 12mākomo.

– Tuisame oexirykō se awahtao xine imehnō akorehmatoko, tykase Jezu eya xine.

³⁶ Mame poeto pitiko tyrise eya toto rānaka, xikihme. Mame tonaka tyrise eya eahmatohme. Ynara tykase ynororo:

³⁷ – Poeto pyno awahtao xine ypoetoryme aexiryke ypyno roropa matose. Morararo ypyno awahtao xine ywy ro rokē kara pyno matose. Ritonōpo maro roropa yna pyno matose, jenehpohpōme Ritonōpo exiryke, tykase ynororo eya xine.

Kyzejno xine pyra exiketō mā kuakorehmanekōme

(Ruka 9.49-50)

³⁸ Mame ynara tykase João:

– Jezu, imepỹ ynanenease joroko tō tūtanohpōko oesety poe. Morara kamexipoppyra ynanexiase eya kymaro xine pyra aexiryke, tykase ynororo repe.

³⁹ Yrome ynara tykase Jezu eya:

– Ah joroko tō tūtanohpō ropa jesety poe. Imepỹ kurākary waro tahtao jesety poe kure ymaro mana. Moromeĩpo axĩ ykerekeremasaromepyra mana.

⁴⁰ Imehnō kyzejno xine pyra ahtao kuakorehmatorỹko mana.

⁴¹ Etatoko pahne, imepỹ tuna ekaroryhtao ōkurukōme ypoetoryme oexirykōke moro epehmary poko wenikehpyra exĩko Ritonōpo mana.

Popyra kyyrypyrykō exiry poko

(Mateu 18.6-9; Ruka 17.1-2)

⁴² – Yrome imepyny a jenetupuhkehporihtao poetohti a jomiry enetupuhpitoryhtao eya xine, kurehxo mokyro pymyry ae topu konōto mykyry, ematohme nakuaka inerymapotohme. Ahtao poetohti onenekunohpyra mana.

⁴³ Mame oemarykomo a orirykohtao iirypyryme osemahkatoko! Kurehxo oya xine etone tomahke awahtao xine Ritonōpo esaka omōnōko matose. Popyrahxo oya xine oemarykō osetato ahtao apotoimo htaka rokē omōnōko matose, ezeppy htaka.

⁴⁴ Moroto moromoro poenō enahpyra mana. Apoto roropa ezeppyra mana.

⁴⁵ Opupurukō roropa popyra etone ahtao epuhkatoko! Kurehxo oya xine Ritonōpo esaka ōmomyrykō etone tupuhke pyra. Popyrahxo oya xine mā osetato opupurukō ahtao apotoimo htaka rokē ytōko matose.

⁴⁶ Moroto moromoro poenō enahpyra mana. Apoto roropa ezeppyra mana.

⁴⁷ Morararo oenurukō etone popyra ahtao toutoko! Kurehxo oya xine mā Ritonōpo esaka ōmomyrykō etone tonure awahtao xine. Popyrahxo oya xine mā osetato tonure awahtao xine apotoimo htaka rokē ytōko matose.

⁴⁸ Moroto moromoro poenō enahpyra mana. Apoto roropa ezeppyra mana.

⁴⁹ – Apoto ke uuru zahkāko exino mana zemimehxo aehtohme. Moro sã oetuarimarykō ke kurehxo exĩko matose, Ritonōpo omiponahxo. Morararo tōsē sautu maro ahtao, tompore exĩko. Moro saaro oetuarimarykohtao tomporehxo sã exĩko matose Ritonōpo a.

⁵⁰ Sautu sãme ahtao kure rahkene. Yrome sautu sãme pyra toehse ahtao otyme kure? Arypyra. Typahsẽme rokẽ mana. Amarokõ ke? Sautu kurã sã ehtoko. Kure ehtoko imehnõ maro. Oseosezuhpyra ehtoko roropa, tykase Jezu eya xine.

10

Typyxiãkõ rumekary poko
(Mateu 19.1-12; Ruka 16.18)

¹ Morotoino Jezu toytose ropa Jutea pona, Joatão mõpozakoxi. Moroto ahtao ahno imoihmãkõ toytose eya. Mame tamorepase ropa toto eya. Toipe ynororo ehse amorepato.

² Morarame parixeu tõ tooehse Jezu kuhse.

– Kurehxo hna Ritonõpo a orutua a tyyty rumekary? tykase toto eya.

³ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Otara ãko hna Moeze omihpyry moro poko? tykase, tõturupose ynororo eya xine.

⁴ – Moeze omihpyry ynara ãko: “Ah pape merono tyyty rumekary poko, tyyty a ekarotohme. Moromeĩpo ah tyyty rumekano,” ãko, tykase toto eya.

⁵ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Zehnotokõme oexirykõke moro tymerose Moeze a repe.

⁶ Yrome emero tyrise ahtao Ritonõpo a, orutua tyrise eya nohpo maro.

⁷ Naeroro orutua tummy rumekãko mana, tyse rumekãko roropa mana tyyty maro rokẽ toehtohme.

⁸ Mame mokaro asakoro, toiro pũ sã exĩko mana, tyyty maro rokene. Naeroro asakoro pũme pyra sã toh mana. Toiro pũme rokẽ mã toto tyyty maro.

⁹ Oximaro tyripose Ritonõpo a exiryke, ah oxirumekara toh nexino, tykase Jezu eya xine.

¹⁰ Morarame tapyi tao ahtao ipoetory tõ tõturupose ropa moro poko.

¹¹ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Imepỹ nohpo maro oerẽnatohme opyxiãkõ rumekaryhtao oya xine iirypyryme matose.

¹² Morararo nohpo imepỹ maro torẽnatohme tynio rumekaryhtao eya, morararo exĩko mana iirypyrymãme rokene, tykase Jezu eya xine.

Kure poeto tõ riry poko
Jezu a

(Mateu 19.13-15; Ruka 18.15-17)

¹³ Mame typoenõkõ tonehse nohpo tomo a Jezu a, toto eahmatohme. Yrome ipoetory tõ opore tõturuse nohpo tomo a.

¹⁴ Aotururukõ etaryke tyya tohne toehse Jezu typoetory tõ poko.

– Ah poetohti noehno ya. Toto anaropopyra ehtoko ywinoino. Moxiaro pãkõ Ritonõpo esaka ytõko mana, tosẽkõme axĩ enetuputyryke eya xine.

¹⁵ Etatoko ke. Ritonõpo enetuputyryhtao oya xine oesẽkõme poetohti saaro, omõnõko matose Ritonõpo esaka. Mãpyra onenetupuhpyra awahtao xine omõpyra matose Ritonõpo esaka ekurehnõko, tykase Jezu.

¹⁶ Morara kaxĩpo poetohti tapoise Jezu a eahmatohme. Zupuhpyrykõ pona tomary tyrise eya kure rokẽ toto ripotohme Ritonõpo a.

– Kure rokẽ oripotorỹko ase Papa Kapuaono a, tykase ynororo eya xine.

Tymõkomoke itamurume exikety
(Mateu 19.16-30; Ruka 18.18-30)

¹⁷ Morarame aytory ropa ahtao, orutua toytose tururume eya. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ĕpataka.

– Tamuxi, kure amorepatō mase. Naeroro ekaropoxi oya. Oty rīko ha Ritonōpo neneryme imaro jehtohme jūme, toorihse jahtao? tykase ynororo Jezu a.

¹⁸ – Oty katoĥ, “Kure mase,” mykã ya? Ritonōpo rokē kure mana.

¹⁹ Ritonōpo omiry waro mase. Aomiry tymerose Moeze a: “Imehnō noĥpo poko pyra ehtoko. Imehnō onetapara roropa ehtoko. Omatome pyra ehtoko. Imehnō onenekunohpyra ehtoko. Ajoajohpe pyra ehtoko. Kure asakō tyritoko. Omykō roropa kure tyritoko,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu eya.

²⁰ Mame mokyro a tozuhse:

– Moino ro ase Ritonōpo omipona ypoeto ae ro, tykase ynororo eya.

²¹ Mame mokyro pyno toexiryke Jezu ynara tykase eya:

– Toiro mase onyripyra ro. Ytoko, omōkomory emero ekamota tineru apoitohme oya. Moromeīpo otinerū ekaroko tymōkomokākara a. Imeīpo osehko ropa xiaro, ymaro oytotoĥme. Morara ahtao tymōkomoke exīko ropa mase Ritonōpo esao, tykase Jezu eya.

²² Morarame akye pyra toehse ynororo. Tymōkomory mynyĥmaryke toytose ropa ynororo, tymōkomoke itamurume toexiryke.

²³ Mame tŷkakoxi tōsenuĥmase Jezu. Ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

– Tuhke pyra tymōkomokã Ritonōpo poetoryme exīko mana, tykase ynororo.

²⁴ Mame morara kary etaryke tyya xine ipoetory tō toemynyĥmase itamurume. Mame ynara tykase ropa Jezu:

– Etatoko pahne, tuhke tytinerukã Ritonōpo onenetupuhpyra tosēkōme torētyke toexirykōke tytinerūkō poko.

²⁵ Kameru kawaru sã konōto. Jawi eutary pitiko nae. Kameru jawi eutary aka omōpyra mana ipune pyra exiryke. Moro saaro tuhke tymōkomokã omōpyra Ritonōpo esaka mana, tosēkōme Ritonōpo onyripyra toexirykōke.

²⁶ Mame toepohnohse toto morara kary etaryke tyya xine.

– To! Morara ahtao, onoky Ritonōpo poetoryme exīko na? Ekurehnōko rokē exino, tykase toto oxime rokene.

²⁷ Mokaro etaryke tyya ynara tykase Jezu:

– Āmoreme xine matose omōpyra Ritonōpo esaka. Yrome Ritonōpo typoetoryme orirykō waro mana, tykase Jezu eya xine.

²⁸ Morarame ynara tykase Peturu:

– Etako ke, emero ynanurumekase amaro yna ytotoĥme, tykase Peturu.

²⁹ Mame Jezu a tozuhse:

– Etako pahne, emero turumekase oya xine ahtao jomi poe, atapyiny te, ākorōkomo, oryxirykomo, asakomo, omykomo, opoenōkomo otupikomo, emero turumekase oya xine ahtao

³⁰ imotye ekarōko ropa mã Ritonōpo, atapyīkomo, ākorōkomo, oryxirykomo, asakomo, opoenōkomo, otupikomo emero. Yrome etuarimãko roropa matose sero nono po. Moromeīpo Ritonōpo esao orihpyra matose jūme.

³¹ Mame tuhke tuisãpo tō tuisame pyra exīko Ritonōpo esao. Tuhke tuisãpo kara roropa tuisame exīko Ritonōpo esao, tykase Jezu eya xine.

*Jezu oturutopōpyry ropa toorikyryy poko
(Mateu 20.17-19; Ruka 18.31-34)*

³² Morarame toytose toto Jerusarē esemary ae, Jezu osemazuhme, ipoetory tō ikapo. Emynymāko toh kynexine. Imehnō roropa imaro ytoketō enaromyke sã ytōko toh kynexine.

Mame typoetory tō 12mākō turuse ropa eya totapary poko.

³³ – Etatoko pahne, Jerusarē pona ytōko sytatose. Kapu ae Ayhtohpyry ase. Yrome Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō jewokāko mana. Moeze omihpyry warōkō roropa jewokāko jorihmapotohme juteutōkara a.

³⁴ Jeunohnōko mǎ toto, jetakurōko. Ypipohnōko roropa mǎ toto. Moromeĩpo jorihmapōko mǎ toto rahkene. Yrome oseruao tōmehse jahtao ēsemānōko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

*Tiaku tō nekaropotopōpyry Joāo maro
(Mateu 20.20-28)*

³⁵ Morarame Tiaku tō toytose Jezu a Joāo maro, oturupose. Ynara tykase toto eya:

– Tuisa, ynaporotyry se pyra hma opūtokoxy? tykase toto eya.

³⁶ – Oty katohme? tykase Jezu eya xine.

³⁷ – Arypyra, ynaporotyry se ynanase opūtokoxy tuisa konōtome toehse awahtao, toiro āpotunuru wino, toiro opozery wino, ākorehmaneme yna ehtohme, tykase toh repe eya.

³⁸ Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

– Ōtururukō waro pyra matose. Oetuarimarykō se hmatou ysahmo? Oorikyrykō se roropa hmatou ymahro? tykase ynororo eya xine.

³⁹ – Ise ynanase, tykase toto eya. Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

– Ypokoino etuarimāko matose. Orihnōko roropa matose.

⁴⁰ Yrome ywy tuisame oripyra xine ase. Ywy kara ase oporohkapotorỹko ymyhtokoxy. Ritonōpo nymenekahpyry rokē mǎ porohnōko ymyhtokoxy, tykase Jezu eya xine.

⁴¹ Morara kary etaryke tyya xine imehnō mokaro zehno toehse Jezu poetory tomo, 10mākomo.

⁴² Morarame typoetory tō tykohmase tyya tōturutohme toto a. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ahno waro matose. Ahno tuisame ahtao imehnō rohmanohpōko rokē mana. Tuisame exiryke tynamotoke toto.

⁴³ Yrome amarokō tyoro. Imehxo oexirykō se awahtao xine imehnō akorehmatoko.

⁴⁴ Tuisame oexirykō se awahtao xine, imehnō namotome ehtoko.

⁴⁵ Kapu ae Ayhtohpyry ase. Imehnō namotomase pyra aepyhpyry ase. Emero rokē akorehmatōme aepyhpyry ase. Orihse roropa oepyase emero pohnō kurākatohme ropa, tykase ynororo eya xine.

*Patimeu kurākatopōpyry ropa poko Jezu a, tonurēkara
(Mateu 20.29-34; Rukā 18.35-43)*

⁴⁶ Morarame Jeriko pona toytose toto. Morotoino pata poe toytose ropa toto, typoetory tō maro, tuhkākō maro. Moroto tonurēkara kynexine Pātimeu, Timeu mūkuru. Typorohse ynororo osema ehpio tineru eraximase.

⁴⁷ Morarame Jezu Nazare pō oepyry ekary totase tyya ahtao tykohmase eya.

– Jezu, Tawi parỹpyry, ypyno myhē exiko, tykase ynororo opore.

⁴⁸ – Mynyhme exiko, tykase toto eya imoihmākomo. Yrome tykohmase oporehxo ynororo.

– Tawi parỹpyry, ypyno myhē exiko, tykase ropa ynororo opore.

⁴⁹ Morarame Jezu totypohse osema tao.

– Moky enehpoko xiaro, tykase ynororo eya xine. Mame tonurēkara tykohmase eya xine:

– Enaromyra exiko. Owōko. Jezu oya kynako, tykase toto eya.

⁵⁰ Mame tupō xihpyry tomase eya. Towōse ynororo. Jezu a toytose.

⁵¹ – Oty se hma ya, tykase Jezu eya.

– Ritonōpo mūkuru nymyry mase. Josenuhmary se ropa ase, tykase eya.

⁵² Mame Jezu a tozuhse:

– Ytoko. Tonetupuhse oya jexiryke okurākāko ropa ase.

Axī tonure toehse ropa ynororo. Mame Jezu maro toytose ynororo osema ae.

11

Jerusarē pona Jezu ytotoptōpyry

(Mateu 21.1-11; Ruka 19.28-40; João 12.12-19)

¹ Morarame eporehkasasaka toh kynexine Jerusarē pona. Oriwera ākataka toeporehkase toto. Atameke pyra pata tō kynexine Petepaje, Petania ypy Oriwera maro. Mame typoetory tō tonyohse Jezu a asakoro.

² – Mō pata pona ytoto. Morotona toeporehkase awahtao xine jumētu mūkuru enēko matose, tymyhse. Ahno anaropitopỹ enēko matose. Imyh-pokatatoko enehtohme xiaro ya.

³ Mame: “Oty katoh koh arōko matou?” karyhtao imehnomo a, ynara kaxitoko eya xine. “Arypyra, arōko rokē ynanase. ‘Enehta aporo,’ tykase tuisa exiryke yna a. Axītao rokē arōko ynanase. Enehnōko ropa ynanase,” kahtoko eya xine, tykase Jezu typoetory tomo a.

⁴ Morarame toytose toto. Jumētu mūkuru tonese eya xine rahkene, tapyi eutary pota tao, osema ehpio. Mame tymyhpokase eya xine ahtao:

⁵ – Oty katoh jumētu mūkuru myhpokāko matou? tykase imehnō eya xine, tōturupose.

⁶ Mame tosēkō omihpyry tokarose eya xine.

– Ahtao arotoko, tykase toto eya xine.

⁷ Mame jumētu mūkuru tarose rahke eya xine Jezu a. Morarame tupōkō tyrise toto a jumētu mypatarānaka Jezu porohtohme epona.

⁸ Imoihmākomo a roropa tupōkō tyrise osema taka. Marariary panō tapokase roropa eya xine osema ae tyritohme, eporo jumētu ytotohme.

⁹ Mame emero tātākyemase toto, osemazuhme ytoketomo, okomino ytoketō roropa. Ynara tykase toto:

– Kure Ritonōpo mana. Imehxo reh nahse Ritonōpo omi poe aepyhpyry.

¹⁰ Kuesēkōme exīko mana, tuisa konōtome, pake tuisame Tawi ehtopōpyry samo. Ahtao kure rahkene. Kure Ritonōpo, imehxo! tykase toto tākye toexirykōke.

¹¹ Morarame Jerusarē pona toeporehkase toto. Ritonōpo Tapyī taka axī rokē tomōse Jezu osenuhmase rokene. Tykohmāse exiryke toytose ropa ynororo Petania pona typoetory tō maro, 12mākō maro.

Epery zoko orihmapotopōpyry Jezu a

(Mateu 21.18-19)

¹² Yrokokoro Petania poe toytory ropa ahtao omise Jezu kynexine.

¹³ Amekeino wikeira zoko tonese eya, tarỹke ro. Mame toytose ynororo wikeira epery enahse repe. Yrome topere pyra kynexine, zary rokene, eperytatoh zano pyra exiryke.

¹⁴ – Taroino oepery onenahzomopyra exīko exino mana, jūme, tykase Jezu wikeira zoko a.

Morara kary totase ipoetory tomo a.

Ritonõpo Tapyĩ taka Jezu ytotoþopyry
(Mateu 21.12-17; Ruka 19.45-48; Joã 2.13-22)

¹⁵ Morarame Jerusarẽ pona toeporehkase rahkene. Ritonõpo Tapyĩ taka tomõse Jezu. Moro tae osepekahketõ tutũtanohpose ropa eya okyno ekamonanõ maro. Tineru emetakamananõ meza tõtorimase roropa eya. Parutopu-ruimo ekamonanõ apõ tõtorimapose roropa eya.

¹⁶ Otyro anaropyry Ritonõpo Tapyĩ takuroko kynexine ynororo.

¹⁷ Morarame tamorepase toto eya. Ynara tykase ynororo:

– Ynara tymerose Ritonõpo omiryne: “Emero ahno ytapyĩ esehtõko Ritonõpo maro oturutohme,” me tymerose. Yrome ityoromãko matose omato kõ tapyĩme ehtohme, tykase Jezu eya xine.

¹⁸ Morarame Jezu otururu totase Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a, Moeze omihpyry warõkõ maro. Jezu etapary se toehse toto zumoxike toexirykõke, emero Jezu poko imehnõ atãkyemary eneryke tyya xine.

¹⁹ Mame tykohmãse ahtao Jezu toytose ropa typoetory tõ maro pata poe.

Epery zoko orihmapotopõpyry enetupuhþopyry
(Mateu 21.20-22)

²⁰ Morarame yrokoro pakeimo toytorykohtao, wikeira zoko kuroko toytose toto. Wikeira zokõpyry tonese eya xine. Toorihse kynexine.

²¹ Mame Peturu tõsenetupuhse ropa moro orihmapotopõpyry poko eya. Ynara tykase ynororo:

– Jezu, eneko ke! Moro anaorihmapohpyry, pake toorihse! tykase Peturu eya.

²² Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Ritonõpo enetupuhþoko. Ritonõpo jamitunuru enetuputyryhtao oya xine,

²³ mo ypy aroporyhtao oya xine tuna konõto kuaka aepukatohme: “Epukãko hna reh,” kara ehtoko okurohtao xine. Mame tuna konõto kuaka Ritonõpo omi poe epukãko mana. Ritonõpo rokẽ enetupuhþoko okurohtao xine.

²⁴ Morara exiryke ynara ãko ase oya xine, Ritonõpo maro õtururukohtao õpenerykõ poko, inekarory enetupuhþoko. Mame õpenerykõ ekarõko oya xine mana.

²⁵ Mame õtururukohtao Ritonõpo a imehnõ zehno pyra ehtoko. Zae pyra toto ehtopõpyry poko tuenikaro rokẽ ehtoko, Omykõ kapuaõ ozehno xine pyra ehtohme roropa, oorypyrykõ korokatohme roropa eya.

²⁶ Mãpyra imehnõ rypyry poko tuenikaroro pyra awahtao xine, Omykõ kapuaõ roropa oorypyrykõ onykorokara mana, tykase Jezu eya xine.

Onoky omi poe Jezu ehtopõpyry
(Mateu 21.23-27; Ruka 20.1-8)

²⁷ Morarame toeporehkase toto Jerusarẽ pona. Jezu ytoytoryhtao Ritonõpo Tapyĩ tao, morotõkõ toytose eya oturuse, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo, Moeze omihpyry warõkomo, juteu tõ tamuximãkomo, enara. Ynara tykase toto eya:

²⁸ – Onoky omi poe senohne rĩko mah? Onokyh: “Ikyryko,” nykã oya? tykase toto Jezu a.

²⁹ Mame Jezu a tozuhse toto:

– Ywy roropa oturupõko ase oya xine. Zae j Zukuruhtao oya xine senohne kyrypõne ekarõko ase oya xine.

³⁰ Kaxitoko kuezuhutoko. Onoky omi poe roropa ahno ĕpurihkane Joāo? Ritonōpo omi poe, ahno omi poe? tykase Jezu eya xine.

³¹ Mame tōturuse toto oxime rokene:

– “Ritonōpo omi poe ahno ĕpurihkane Joāo,” karyhtao kyya xine, ynara āko mā Jezu kuezuhutorỹko: “Morara ahtao oty katohme Joāo omiry onenetupuh-pyra matou?” āko mā kyya xine.

³² Yrome: “Ahno rokē omi poe ahno ĕpurihkane Joāo,” karyhtao kyya xine imoihmākō kyzehno xine exīko mana, urutōme nymyry Joāo Ritonōpo omi poe ekaroryke eya xine, tykase toto oxime rokene.

³³ Morara exiryke Jezu tozuhse toto a:

– Kū, zuaro pyra reh ynanahse, tykase toto Jezu a.

– Morara ahtao roropa senohne kyrypone onekaropyra ase roropa, tykase Jezu eya xine.

12

Popyra mokaro tupito poko erohketō ehtopōpyry

(Mateu 21.33-46; Ruka 20.9-19)

¹ Morarame Ritonōpo namorepatoh poko tōturuse ropa ynororo. Ynara tykase ynororo:

– Imepỹ orutua a otyro tarykase eya, uwa tomo, tupito pona. Mame tapuruse tupito eya. Nono tahkase eya pēkame uwa euhkatoh ritohme tyya. Tapyi tamose roropa eya kaetoko, emero enetohme. Morarame tutupi emero tokarose eya erohketomo a.

² Mame toytose ynororo imepỹ pona. Moromeĩpo uwa toehse ahtao typoetory taropose eya mokaro a, uwa epery apiakase, enehtohme tyya.

³ Mame inaropohpyry tapoise tupito poko erohketomo a. Typipohse ynororo eya xine. Tynaroke pyra taropose ropa eya xine.

⁴ Morarame imepỹ typoetory taropose ropa eya repe. Mame tuhtātāmase ynororo tupito poko erohketomo a taosanumase itamurume eya xine.

⁵ Mame imepỹ inaropohpyry totapase roropa eya xine. Morararo tuhke inaropotyā tyhtomase eya xine ipoetory tomo. Totapase roropa tuhke inaropotyamo tupito poko erohketomo a.

⁶ Mame uwa esē poetory toiro rokē nae kynexine, imūkuru rokene, ĩpynu rokene. Morara ahtao ro tumūkuru taropose eya. “Otarāme mā toto kure umūkuru rīko, umūkurume exiryke,” tykase esē repe. Mame taropose tumūkuru.

⁷ Yrome mokyro eneryke tyya xine ynara tykase tupito poko erohketomo: “To! Uwa esē mūkuru mokyro tumy myakāme. Setapatone uwa esary kutupikōme ehtohme,” tykase toto oxime rokene.

⁸ – Imūkuru tapoise eya xine rahkene. Totapase eya xine. Ekepyry tomase tupito ehpikoxi eya xine.

⁹ – Naeroro otara āko uwa esē nae tumūkuru etapatopōpyry ekary totase tyya ahtao? Ytōko mā rahkene mokaro etapase. Mame imehnomo a uwa esary ekarōko mana, tykase Jezu totananomo a.

¹⁰ – Ritonōpo omiry onenepyra ro matou? Meneatose ro. Ynara tymerose eya:

“Tapyi rinanō nurumekahpyry:

‘Topu popyra,’ karyke eya xine,

mororo tyrise ropa tapyi kyryryme,

kure exiryke tūpore, jamihme tapyi ehtohme.

¹¹ Ritonōpo nyrihpyry moro.

Kure mana.

Kyzamaro xine mana,”
me tymerose Ritonõpo omiryne, tykase Jezu eya xine.

¹² Morarame Jezu turutopõpyry typoko xine tonetupuhse toto a, uwa esary poko erohketõ sä toexirykõke. Naeroro Jezu apoiry se toehse toto ěmatohme repe. Yrome tuhkākō zuno toexirykõke anapoipyra tokurehse toto.

Kowenu tinerũ epehmary poko
(*Mateu 22.15-22; Ruka 20.20-26*)

¹³ Morarame parixeu tō taropose Erote epe tō maro, Jezu omiry azahkuru etatohme ihxirotohme tyya xine repe.

¹⁴ Mame toytose toto Jezu a. Ynara tykase toto eya:
– Amorepatõ mase. Awaro ynanase. Ajohpe pyra mase ipunaka. Imehnõ zuno pyra roropa mase. Tuisame ahtao, tuisame pyra ahtao, oxisã rokẽ mã toh oya. Zae Ritonõpo omiry poko amorepatõ mase. Yrome kure kowenu tinerũ epehmary yna a? Kure onepehmarã yna exiry? Oty kurehxo? tykase toto eya, tõturupose.

¹⁵ Yrome Jezu tuaro kynexine, ajoajohpe toto exiry waro.
– Oty katohme jenekunopyry se hmatou? Tineru puhturu enehta. Enexi aporo, tykase ynoro eya xine.

¹⁶ Toiro tonehse toto a. Morarame ynara tykase Jezu eya xine:
– Onoky ekuhtopõpyry mokyro ipoko? Onoky esety roropa ipoko? tykase ynororo eya xine.

– Kowenu tuisary mokyro, tykase toto.
¹⁷ Morarame ynara tykase Jezu eya xine:
– Morara ahtao kowenu kyryry ekarotoko ropa kowenu tuisary a. Morararo Ritonõpo kyryry ekarotoko Ritonõpo a, tykase Jezu eya xine. Morarame toepohnohse toto Jezu otururu etaryke tyya xine.

Aorihtyã ěsemãkapory ropa poko
(*Mateu 22.23-33; Ruka 20.27-40*)

¹⁸ Morarame satuseu tō toytose Jezu a. (Mokaro ynara kananõ kynexine: “Toorihse kuahtao xine jũme ěsemãpyra ropa sytatose,” kananõ kynexine.) Mame Jezu a ynara tykase toto:

¹⁹ – Amorepatõme mase. Etako pahne, Moeze nymerohpyry ynara ãko: “Orutua toorihse ahtao tumũkue pyra ro ahtao, kure ipytỹpyry maro zakoronỹpyry a erěnanopyry aemũkuatohme aorikyhpyry mũkurume samo,” me tymerose Moeze a.

²⁰ Ynara kynexine orutua komo. 7me kynexine. Esemazupuru kō torěnase nohpo maro. Yrome emũkuara ro tahtao toorihse ynororo.

²¹ Okomino zakoronỹpyry ĩkaponato imaro torěnase, turui pytyỹpyry maro. Yrome morararo emũkuara ro tahtao toorihse roropa ynororo.

²² Mame ĩkaponato mokyro ro saaro toorihse. Morara rokẽ emũkuara tokurehse toto. Mame porehme toorihse toto emũkuara ro tahtao xine. Etyhpyrykõme nohpo roropa toorihse.

²³ Īmeĩpo aorihtyã ěsemamyry ropa ahtao, onoky pytyme na nohpo exĩko? 7me imaro torěnase exiryke, tykase, tõturupose toto Jezu a.

²⁴ Morarame Jezu a tozuhse toto:
– Azahkuru matose, Ritonõpo omiry waro pyra oexirykõke, ijamitunuru waro pyra roropa oexirykõke.

²⁵ Aorihtyã tō ěsemãkary ropa ahtao pytara exino mana, niotara roropa nohpo tomo, enara. Ritonõpo nenyohyã sä rokẽ exĩko mã exino.

²⁶ Aorihtyã ěsemamyry ropa poko Moeze omihpyry onenepitopyra ro hmatou? tykase Jezu eya xine. – Moeze a Ritonõpo tõturuse pika myhto. Ynara

tykase ynororo: “Aparão esēme ase, Aparão te, Izake te, Jako te, enara ase toto esēme,” tykase Ritonōpo Moeze a aorihtyā poko.

²⁷ “Aorihtyā esēme ase,” kara Ritonōpo kynexine Moeze a aēsemātyā ropa esēme toexiryke. Azahkuru rokē matose: “Ahno ěsemāpyra ropa mana,” karyhtao oya xine, tykase Jezu eya xine.

*Zae ehtoh poko Ritonōpo omipona
(Mateu 22.34-40; Ruka 10.25-28)*

²⁸ Morarame Moeze omihpyry warō tooehse, mokaro oseosezukuru etase. Jezu a toto ezukuru kure etaryke tyya ynara tykase ynororo Jezu a:

– Ritonōpo poe Moeze nymerohpyry tuhke nae, aomipona kuehtohkōme. Morara exiryke oty riry kurehxo nae Ritonōpo a? tykase ynororo tōturupose Jezu a.

²⁹ Ynara tykase Jezu eya:

– Ynara kure Ritonōpo a: “Etatoko pahne, Izyraeu tomo. Toiro rokē Ritonōpo nae. Ynoro rokē oesēkōme mana.

³⁰ Morara exiryke ipyno ehtoko ipunaka. Oesēkōme tyritoko okurohtaka xine. Imehxo tyritoko ōmirykō ke. Kure rokē tyritoko ōsenetupuhthkō ae oorikyrykō ponāmero.”

³¹ Ynara katoh roropa kure Ritonōpo a mana: “Osepyno oexirykō sã imehnō pyno ehtoko,” katoh kure roropa Ritonōpo a mana. Morara katoh asakoro kure Ritonōpo a mana, tykase Jezu eya xine.

³² Mame ynara tykase ynororo Jezu a:

– Zae amorepatō mase. Ajohpe pyra mase. Toiro rokē Ritonōpo mana. Imepỹ pyra mana.

³³ Ipyno kuexirykohtao ipunaka kure mana. Kuesēkōme tyriryhtao kyaa xine kukurohtao xine, kure rokē Ritonōpo riryhtao kyaa xine kuosenetupuhthkōke kuorikyrykō ponāmero. Mame osepyno kuexirykō sã imehnō pyno kuahtao xine zae exīko sytatose. Naeroro moro asakoro omipona kuexirykō kure kuhse mana, kaneru zahkary motye, tykase ynororo Jezu a.

³⁴ Azahkuru pyra tozuhse eya Jezu. Morara exiryke ynara tykase Jezu eya:

– Ritonōpo enetupuhsasaka mase. Ipoetoryme exisasaka roropa mase, tykase Jezu eya.

Mame morara kary etaryke tyya xine, imehnō Jezu a tōturuporykō se pyra toehse toto.

*Ritonōpo nymenekahpyry ehtoh poko
(Mateu 22.41-46; Ruka 20.41-44)*

³⁵ Morarame toto amoreparyhtao ro Ritonōpo Tapyĩ tao ynara tykase Jezu eya xine:

– Oty katohme Moeze omihpyry warōkō ynara āko Ritonōpo nymenekahpyry poko nae: “Tawi parỹpyry mokyro,” āko? Yrome Ritonōpo nymenekahpyryme ynororo. Naeroro otātohxo Tawi parỹpyryme nah?

³⁶ Ynara tykase Tawi Ritonōpo Zuzenu omi poe:

“Ritonōpo tōturuse jesē maro:

‘Oporohko seino japotunuru wino.

Ozehno exiketō rīko ase opoetory tōme,’ tykase Ritonōpo,”

me tymerose Tawi a pake Ritonōpo omiryryme.

³⁷ Tosēme tosehtose ahtao Tawi a, otāto iparỹpyryme nah? tykase Jezu eya xine tōturupose.

*Osenekunohpopyra ehtoko zae pyra amorepatōkomo a
(Mateu 23.1-36; Ruka 20.45-47)*

Mame tākye toehse toto imoihmākomo morara kary etaryke tyya xine.

³⁸ Morarame ynara tykase Jezu imoihmākomo a:

– Tomeseke ehtoko Moeze omihpyry warōkō poko. Upo kurā ke otupohtōko mā toto, ynara kary etatohme imehnomo a: “Moehno amorepatono,” kary etatohme imehnomo a osepekahtoh tao.

³⁹ Epehtoh kurā se rokē toto tapōkōme atamorepatoh tonō tao. Tuisa apō se roropa mā toto tapōkōme otuhtoh konōto ahtao.

⁴⁰ Morarame pytŷpo tō enekunohnōko mā toto. Ematonanohnōko roropa mā toto. Moromeĩpo oturūko sã mā toto Ritonōpo maro yronymyryme, imehnō enekunohtohme tyya xine. Itamurumehxo toto wãnohnōko Ritonōpo mana, tykase ynororo eya xine.

*Pytŷpo nekarohpyry
(Ruka 21.1-4)*

⁴¹ Morarame Jezu typorohse tineru ã etonie tineru ãmary enetohme tyya, imehnomo a tineru ã aka, Ritonōpo tinerūme. Tuhke tymōkomokamo a tytinerūkō tōmase repe pitiko rokē pyra.

⁴² Mame okomino pytŷpo a tytinerū tōmase roropa. Tymōkomokēkara kynexine. Tineru puhturu rokē tōmase eya ã aka, asakoro rokene.

⁴³ Moro eneryke tyya typoetory tō tykohmase Jezu a. Ynara tykase ynororo:

– Moky hkoh pytŷpo enetoko. Ajohpe pyra imehnō nekarohpyry motye tineru tokarose eya Ritonōpo a.

⁴⁴ Mokaro a zokonaka rokē tytinerūkō tokarose. Yrome mose nohpo a emero tytinerū tokarose, tykase Jezu eya xine.

13

*Jezu oturutopōpyry Ritonōpo Tapyĩ kararahtoh poko
(Mateu 24.1-2; Ruka 21.5-6)*

¹ Morarame Ritonōpo Tapyĩ tae tutūtase ropa tahtao xine, tapyi tō tonepose ipoetory a topu risemy:

– Amorepane, eneko ke! Tapyi pohtomo, topu kurā ke rokē tyrise, tykase ynororo eya. Yrome ynara tykase Jezu eya:

² – Sero tapyi tō kure repe. Yrome tã pixo rokē mana etohtohkãko mana emero, tykase Jezu eya xine.

*Etuarimatoh poko, oryhmerykō poko roropa
(Mateu 24.3-14; Ruka 21.7-19)*

³ Morarame ypy pona Jezu tōnuhse, Oriwera pona. Typorohse ynororo moroto ypy po. Ritonōpo Tapyĩ enēko kynexine. Mame Peturu tō toytose eya oturupose, Peturu, Tiaku, João, Ātare, enara. Ynara tykase toto Jezu a:

⁴ – Otara ahtao hkoh senohne etohtohkãko nae? tykase ynaroro tapyi tō poko. – Yna zuruko aetohtohkary poko. Otara ahtao aetohtohkary enepitōko ynanah? tykase toto Jezu a tōturupose.

⁵ Morarame Jezu a tozuhse toto:

– Tomeseke ehtoko oenekunohpyra xine imehnō ehtohme.

⁶ Tuhke oehnōko jesety ae osesehtoketō mana. “Kyrixtu ase, Ritonōpo nymenekahpyry,” ãko toh mā repe. Tuhkãkō enekunohnōko toh mana.

⁷ Mame oxiehnokō osetapary etãko matose. Mokaro ekary etaryhtao torētyke pyra ehtoko sero nono enahkary poko. Morara exĩko mā repe. Yrome nono onenahkapopyra ro Ritonōpo mana.

⁸ Mame ahno tō osetapãko mā toto. Pata konōto pōkō roropa imehnō etapãko mana. Mame nono kywyh kywyh ãko roropa mana imeimehnō

pata tō punero. Tōsē penery rohnōko roropa mā toto. Morara toehse ahtao etuarimapitōko exino mana poeto ē enurupitory samo.

⁹ – Naeroro tomeseke ehtoko. Aarotorỹko imehnō mana terekatu ēpataka. Opipohtorỹko roropa imehnō mana atamorepatoh tao. Kowenu ēpataka aarotorỹko roropa toh mana, tuisa konōto ēpataka roropa, ypokoino. Mame moroto awahtao xine zurutoko toto Ritonōpo omiry kurā poko zuaro toto ehtohme.

¹⁰ Emero pata tamuru po toto zurūko matose jomiry poko. (Mame tosēkōme jenetuputyryhtao eya xine, tyrypyrykō rumekaryhtao roropa eya xine Ritonōpo poetoryme exīko toh mana.)

¹¹ Morarame terekatu a tarose awahtao xine oēmapotohkōme, torētyke pyra ehtoko. “Otara āko hano,” kara ehtoko. Moroto awahtao xine Ritonōpo Zuzenu nekarohpyry rokē ekarotoko morotōkomo a. Āmoreme xine pyra oturūko matose, Ritonōpo Zuzenu poe.

¹² Morarame orutua kō takorō tō ewokāko toh mana ekarotohme terekatu tomo a, aorihmapotohme. Imehnō tumūkuru ewokāko roropa mā toto. Imehnō roropa tumykō zehno exīko. Aorihmapōko roropa mā toto.

¹³ Mame emero porehme ozehno xine exīko mā toto ypoetoryme oexirykōke. Yrome oryhmatoḡpyrykō eanahtoryhtao oya xine, jurumekara roropa awahtao xine oorikyrykō ponāmero opynanohtorỹko ase.

Ahno nyrihpyry xihpyry

(Mateu 24.15-28; Ruka 21.20-24)

¹⁴ – Mame Tanieu Ritonōpo omi poe urutōme kynexine pake. (Morara exiryke inymerohpyry enetoko kure enetupuhtohme oya xine.) Ynara āko Tanieu nymerohpyry: “Ahno nyrihpyry xihpyry eneryhtao oya xine kohrame, Ritonōpo Tapyī tao tuarōtāko matose,” āko Tanieu nymerohpyry. Morara toehse ahtao ah Jutea pōkō nepā toto ypy tō pona, orihpyra toehthohkōme.

¹⁵ Zara tao awahtao xine, epatoko omōkomorykō poko pyra.

¹⁶ Tupito po awahtao xine, ytopyra ropa ehtoko oupōkō poko. Topohme rokē mepatatose.

¹⁷ Amarokō roropa nohpo tomo, poetoēme awahtao xine myhene. Etuarimāko matose oeparykohtao poeto pitiko enurusenā maro.

¹⁸ Oturutoko Ritonōpo a morara exipyra ehtohme ikonopory ae popyra exiryke ipunaka.

¹⁹ Morara toehse ahtao tōsē penery rohnōko mā toto, tyrohsē zetunuru rohnōko roropa mā toto. Moro panō onenepitopyra sytatose, moino ro nono ritopōpyry poe Ritonōpo a. Moromeīpo moro panō onenezomopyra sytatose exīko.

²⁰ Tuhke pyra ēmepyyry morara tyrīko Ritonōpo mana. Ritonōpo hnao emero enatyry. Yrome tynymenekatyā pokoino tuhke pyra ēmehkapōko mā Ritonōpo.

²¹ – Morarame oururukohtao imehnomo a: “Enetoko ke. Ritonōpo nymenekahpyry mokyro,” āko toh mā repe oya xine.

²² Morara exiryke osenekunohpopyra ehtoko. “Ritonōpo nymenekahpyry ase,” kananō mā oehnōko, osesehtoketomo, ajohpākomo. Kurākara anỹpōko ropa toh mā repe. Pyaxime roropa toh mā repe. Ypoenohnōko mā toh repe. Imehnō enekunopyry se mā toh repe. Ypoetory tō enekunopyry se roropa mā toto.

²³ Morara exiryke jomiry etatoko tuaro oehtohkōme, osenekunohpopyra oehtohkōme, tykase Jezu eya xine.

Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa
(*Mateu 24.29-31; Ruka 21.25-28*)

²⁴ – Morara toehkehse ahtao xixi ezehnōko mana. Nuno osenepyyra exīko.

²⁵ Xirikuato tō epukāko kapu poe kapu kywyh kywyh karyke, kapu esā esyryhmaryke.

²⁶ Morarame emero porehme jenēko mā toto, Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke. Akuru ae jyhtory enēko. Saerehkane sã jenēko toh mana. Jamihme mā jyhtory exīko.

²⁷ Mame Ritonōpo namoto tō enyohnōko ase ynymenekatyã enehtohme emero pata tō poe, moino nono etyhyppyry poe, kapu etyhyppyry poe roropa, enara.

Wasasa poko jeimamyry enetuputyry sã joepyyry ropa enetuputyry
(*Mateu 24.32-35; Ruka 21.29-33*)

²⁸ – Mame wasasa tōkehko waro matose. Toto etaryhtao jeimamyry enetupuhnōko matose.

²⁹ Moro saaro ourutopōpyrykō poko ya tuaro ehtoko. “Oehsasaka ropa mana,” kaxitoko ypoko. Axī oehnōko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

³⁰ – Etatoko pahne, ynekarohpyry oya xine emero osenēko mana. Mame morohne enenanō toitoine orihpyra exīko toh mana joepyyry ropa ponāmero.

³¹ Kapu enahnōko mana. Sero nono roropa enahnōko mā repe. Yrome jomiry jūme enahpỹme exīko mana, tykase Jezu.

Otãto ahtao? Zuaro pyra sero pōkō mana
(*Mateu 24.36-44*)

³² – Joepyyry ropa waro pyra matose. Ritonōpo nenyohyã zuaro pyra roropa mana. Ywy roropa zuaro pyra ase. Papa rokē zuaro mana.

³³ Tuaro sã rokē ehtoko. Kueraximatoko, joepyyry ropa waro pyra oexirykōke, tykase Jezu eya xine.

³⁴ – Tapyi esē samo. Mame toytoryhtao tytapyĩ tae typoetory rīko tytapyĩ eraseme mana, erohketō rohmanohpotohme. Toiro tapyi eutary erase rīko roropa mana tooepyyry ropa eraximatohme eya.

³⁵ Mokaro sã rokē weraximatoko joepyyry ropa waro pyra oexirykōke. Otarãme ikohmamyryme oehnōko ropa ase. Otarãme onoa. Otarãme kuratiri etaryhtao. Otarãme pakeimo.

³⁶ Tokare pyra joepyyry ropa mana. Jeraximara awahtao xine ehxirōko matose joepyyry ropa ahtao.

³⁷ Ourutopōpyrykō ya ekarōko roropa ase imehnomo a. Joepyyry ropa imomohtoko, tykase Jezu eya xine.

14

Tãtamorepase toto Jezu apoiry poko
(*Mateu 26.1-5; Ruka 22.1-2; João 11.45-53*)

¹ Morarame asakoro ěmepyyry se ro kynexine Oseahmatoh Paxikoa ritohme, Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra roropa. Moroto Jezu apoiry se toh kynexine Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, Moeze omihpyry warōkomo, enara. Omatome apoiry se toh kynexine repe, etapatohme repe.

² Ynara tykase toto oxime:

– Otuhtohtao Jezu anapoipyra sehtone ahno tuhke exiryke. Otarãme kyzehno xine exīko toh mana, tykase toto.

*Jezu ehtopõpyry poko
Petania po*

(Mateu 26.6-13; João 12.1-8)

³ Morarame Petania po Jezu kynexine Ximão tapyĩ tao. Ximão mokyro ipũ imotahpyrỹpyry. Meza po otuhnõko toh kynexine. Mame nohpo a ixtaratu tonehse Jezu a topu kurã risẽ ao, arapaxturu risẽ ao. Ixtaratu esety naratu. Mame ixtaratu ã tuhkohse eya Jezu zũsety popatohme.

⁴ Morarame enenanõ oseya rokẽ tõturuse toto, ixtaratu poko zumoxike toexirykõke:

– Oty katohme mose ixtaratu ahnikãko rokẽ nae?

⁵ Tokamosẽme ahtao, tuhke tineru atapoiry tymõkomokãkara a ekarotohme, tykase toto. Nohpo tykerekereemase eya xine.

⁶ Yrome Jezu a tozuhse:

– Oty katoh mose kerekereemãko matou ixtaratu pokoino? Inykyryhpyry kure ya.

⁷ Tymõkomokãkara mã enahpyra amaro xine. Mokã akorehmary se awah-tao xine akorehmatoko toto. Yrome ywy okynã pyra ase amaro xine.

⁸ Ixtaratu nae toexiryke, jũsety popano tamoreme. Joko popano orihpyra ro jexiryke, toorihse jahtao joko popatoh samo.

⁹ Etatoko pahne, emero pata tõ poro jomiry poko imehnõ amoreparyhtao oya xine mose nyrihpyry poko roropa oturũko matose. Mame oesahpyo xine roropa mose poko oturũko imehnõ mana wenikehpyra ehtohme jũme inyrihpyry poko, tykase Jezu eya xine.

Jezu ewokary se Juta ehtopõpyry poko

(Mateu 26.14-16; Ruka 22.3-6)

¹⁰ Morarame Juta Ixikariote Jezu poetoryme kynexine repe. Mame toytose ynororo Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a Jezu ewokase.

¹¹ Mame aomiry etaryke tyya xine tãkye toehse toto.

– Oepehmãko reh ynanahse, tykase toto Juta a. Naeroro toytose ropa ynororo. Tãtamorepase itamurume Jezu ewokatoh poko tyya.

Paxikoa ae Jezu typoetory tõ maro autuhtopõpyry

(Mateu 26.17-25; Ruka 22.7-14,21-23; João 13.21-30)

¹² Morotoino ãmepyry apitorymã po Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra, kaneru mũkuru etapatoh poko roropa Oseahmatoh Paxikoa poko tõsẽme, tõturupose Jezu a ipoetory tomo:

– Aza ytõko ynanae tõsẽ etapase? tykase toto.

¹³ Mame typoetory tõ tonyohse Jezu a asakoro:

– Ytotoko pata pona. Moroto orutua enẽko matose, tuna puimane enẽko.

¹⁴ Mekahmatatose kene. Mame tapyi taka aomomyryhtao ynara kahtoko tapyi esemy a: “Otoko amorepato esary nahe Oseahmatoh Paxikoa poko autuhtohme typoetory mahro?” kahtoko eya.

¹⁵ Mame tapyi tyarake enepõko mã oya xine. Emero nae exikety, meza te, epehtopo, apoto esary roropa, enara exikety. Moro tao tõsẽ ikyrytoko kuotuhtohkõme, tykase Jezu eya xine.

¹⁶ Morarame toytose toh rahkene pata pona. Mame tonese rahkene eya xine Jezu oturutopõpyamo. Morarame tõsẽ tykyryse eya xine rahkene.

¹⁷ Morarame kokonie pukuro Jezu toytose rahkene otuhse typoetory tõ maro.

¹⁸ Toto otukuruhntao ro Jezu a turuse toto:

– Etatoko pahne, taro ypoetory toiro jewokãko mana, ymaro otuhkety, tykase ynororo.

¹⁹ Mame tākye pyra ipoetory tō toehse morara kary etaryke tyya xine.

– Onoky? Ywy? tykase toto tōturupose atatakomino. Mame tozuhse toto Jezu a:

²⁰ – Arypyra. Toiro mana, wyihpāko paratu aka ymaro, tykase ynororo eya xine.

²¹ – Kapu ae Ayhtohpyry ase. Ritonōpo nekarotopōpyry ae ro orihnōko ase. Yrome etuarimāko mā jewokahpono, irohnōko. Enurupyra ahtao kurehxo eya exiry, etuarimara exiry, tykase Jezu eya xine.

Kuesēkō otuhtopōpyry poko

(Mateu 26.26-30; Ruka 22.15-20; 1 Korītiu 11.23-25)

²² Morarame tōtukuruhtao ro wyi tapoise Jezu a. Mame Ritonōpo a ynara tykase ynororo:

– Yna zuru seny onekarohpyry yna a. Kure mase, Papa, tykase ynororo. Mame morara kaxīpo tyya wyi tytohtohkase eya typoetory punero ekarotohme.

– Apoitoko, upū sero, tykase ynororo eya xine.

²³ Morararo eukuru tapoise eya. Mame tōturuse ropa Ritonōpo a:

– Uwa eukuru onekarohpyry seny. Kure mase, Papa, tykase. Morarame eukuru tokarose typoetory tō punero. Tōse eya xine emero.

²⁴ – Umunuru seny. Umunuru kuānōko ase tuhke iirypyrymākō kurākatohme. Umunuru ekuamyryhtao tuhkākō Ritonōpo poetoryme exīko mana.

²⁵ Etatoko pahne, uwa eukuru onēpyra ropa ywy, orihpyra ro jahtao. Tyoro ēnōko ase, euhkasenano, Ritonōpo esao rokene, tykase Jezu eya xine.

²⁶ Morarame Ritonōpo omiry ae toremiase toto. Morarame eremiakehxīpo toytose toto ypy pona, Oriwera pona.

Peturu zurutopōpyry Jezu a

(Mateu 26.31-35; Ruka 22.31-34; João 13.36-38)

²⁷ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Urumekāko matose emero, ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne: “Esēkō etapāko ase. Mame ekỹpyā atahpahnōko mana,” me tymerose.

²⁸ Yrome tōsemāse ropa jahtao ytōko ase osemazuhme Karirea pona, awapo xine. Moroto jenēko ropa matose, tykase eya xine Jezu.

²⁹ Mame Peturu a tozuhse:

– Emero orumekāko toh mā repe, yrome ywy orumekara ase, tykase Peturu eya.

³⁰ Mame Jezu a tozuhse ynororo:

– Etako pahne, sero kohmamyry ae asakoro kuratiri etary onetara ro awahtao, poremānōko mase. Oseruao mase: “Jezu waro pyra ase,” āko mase.

³¹ Mame opore Peturu a tozuhse:

– Jorikyry ponāmero orumekara ase, tykase ynororo Jezu a.

Morara tykase imehnō Jezu poetory tō roropa emero.

Jezu oturutopōpyry Tummy maro Ketysemane po

(Mateu 26.36-46; Ruka 22.39-46)

³² Morarame toeporehkase toto Ketysemane pona.

– Oporohtoko taro. Ytōko ase aporo Papa maro oturuse, tykase Jezu typoetory tomo a.

³³ Morarame Peturu tō rokē tarose eya, Peturu, Tiaku, João, enara rokene. Morarame tomuhtapāse ynororo toemynyhmaryke yronymyryme.

³⁴ – Sam āko ase itamurume, jorikyry ponāmero, tykase ynororo. – Morara exiryke taro ehtoko. Kueraximatoko, tykase Jezu tynarotyamo a.

³⁵ Mame mya pitiko toytose ynororo porohse nono pona Tummy maro oturuse, etuarimara toehthome.

³⁶ – Papa, Papa, jamihme mase. Emero Ritō mase. Jorikyry se pyra ase repe. Yrome jorikyry se awahtao orihnōko ase. Ōmipona se rokē ase, tykase ynororo Tummy a.

³⁷ Morarame toytose ropa Jezu typoetory tō tynyhse ahtao. Mame ynara tykase ynororo Ximão Peturu a:

– Ximão, nyhnōko mah? Toiro pixo eraximary se pyra hma ymahro?

³⁸ Nyhpyra ehtoko. Oturutokohxo ty Ritonōpo maro oenekunohpyra xine joroko tamuru ehtohme. Onykyrykō se pyra matose repe. Yrome jamihme pyra matose.

³⁹ Morarame mya roropa toeramase Jezu oturuse ropa Tummy maro, osemazuhme tōturutopōpyry saaro.

⁴⁰ Morotoino typoetory a toytose ropa. Nyhnōko rokē toh kynexine tuetūkō jamitunurume pyra toexirykōke. Toehxirose toh kynexine. Morara exiryke onezuhpyra toh kynexine.

⁴¹ Morotoino oseruao toeramatoh toehse ahtao ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Nyhnōko ro matou? Nyhpyra ehtoko, imeĩpo onyhtohkōme. Seromaroro jewokāko toh mana, yzehnotokomo.

⁴² Apakatoko! Ehmaropa! Jewokane enetokose. Mose roro jewokāko mana, tykase Jezu typoetory tomo a.

Jezu apoitopōpyry

(Mateu 26.47-56; Ruka 22.47-53; João 18.3-12)

⁴³ Morarame Jezu otururuhtao ro Juta tooehse eya. 12me toto ehtoh mokyro kynexine ewokane. Imaro tooehse imehnō roropa tapema ke tomahpōke. Kaparu ke roropa tomahpōke toh kynexine. Ritonōpo maro oturuketō tuisary nenyohyã mokaro kynexine, Moeze omihpyry warōkō nenyohyã maro, juteu tō tuisary nenyohyã maro.

⁴⁴ Mame eporehkara ro tahtao xine ynara tykase Jezu ewokary se exikety tymarōkomo a: “Etatoko pahne, Jezu maro rokē oturūko ase. Eahmāko sã ase. Ipohnōko ase. Moro eneryhtao oya xine enetupuhnōko matose. Jezu mokyro. Apoitoko,” tykase Juta eya xine.

⁴⁵ Mame tooehse ynororo topohme Jezu a.

– Amorepane, taro hma? tykase eya. Mame typhse.

⁴⁶ Morarame Jezu tapoise eya xine.

⁴⁷ Toiro Jezu marono a tytapemã tanỹse. Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto akotyry se toehse repe. Yrome typanasahkase rokene.

⁴⁸ Morarame Jezu tōturuse eya xine:

– Omatome pyra ase. Oty katohme tykaparuke moehtou japoise tytape-make roropa?

⁴⁹ Kokoro rokē amorepato exiasene Ritonōpo Tapyĩ tao. Oty katoh moroto jahtao japoipyra mexiatose? Seromaroro rokē tokoh japoiry se mexitou. Ritonōpo omihpyry ae ro japoĩko matose, tykase Jezu eya xine.

⁵⁰ Mame Jezu turumekase ipoetory tomo a. Toepase toto.

⁵¹ Moroto nuasemã kynexine Jezu maro, tymetyke rokene. Mokyro apoiry se toehse toh repe.

⁵² Yrome toepase ynororo tymetyke pyra, enara.

Tamuxi tō ěpataka Jezu ehtopōpyry

(Mateu 26.57-68; Ruka 22.54-55; João 18.13-14,19-24)

⁵³ Morotoino Jezu tarose eya xine, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tapyĩ taka. Moroto kynexine Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo, juteu tõ tamuxiry tomo, Moeze omihpyry warõkomo, enara toh kynexine moroto oximõme.

⁵⁴ Ameke rokẽ Jezu tokahmase Peturu a Ritonõpo maro oturuketõ tuisary esaka. Jarakapyhpyry aka tomõse ynororo. Soutatu tõ maro typorohse ynororo osũse apoto myhtokoxi.

⁵⁵ Mame tapyi tao Jezu hxironanõ zupĩko toh kynexine Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo, Jezu orihmapory se toexirykõke. Yrome onenepyra tokurehse toto.

⁵⁶ Tuhkãkomo a tyhxirose repe, yrome tõsezusezuhse rokẽ toto.

⁵⁷ Morarame orutua kõ xikihme toehse Jezu hxirotohme repe. Ynara tykase toto:

⁵⁸ – Ynara nase mose ynanetaryme: “Ritonõpo Tapyĩ seny, ahno nyrihpyry. Ikararahnõko ase. Mame oseruao rokẽ tõmehse ahtao imyakã rĩko ase, ahno nyriy sã pyra, ynyriy ro,” nase mose ynanetaryme, tykase toto.

⁵⁹ Yrome tõsezusezuhse rokẽ toto.

⁶⁰ Mame Ritonõpo maro oturuketõ tuisary xikihme toehse toto rãnaka. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Moxiã onezuhpyra hma ohxiroryhtao toto a? tykase eya.

⁶¹ Yrome mynyhme rokẽ Jezu kynexine. Onezuhpyra kynekurehne. Mame ynara tykase ropa ynororo eya:

– Ritonõpo nymenekahpyry mahno? Imũkurume roropa mahno? tykase ynororo eya tõturupose.

⁶² Mame Jezu a tozuhse:

– Ywy ase. Moromeĩpo jenẽko matose, typorohse jahtao tuisame Ritonõpo maro. Joepyry ropa enẽko roropa matose akuru htoko, tykase Jezu eya.

⁶³ Mame morara kary etaryke tyya tupõ tyxihkase eya. Ynara tykase ynororo:

– Epo mana. Tyorõ se pyra sytatose ihxironeme.

⁶⁴ Mose metatou? Popyra nase. “Ritonõpo mũkuru ase,” nykano. Otara ãko matou ipoko taroino? tykase ynororo tõturupose.

– Popyra nase, tykase toto. – Aorihmapoko hkoty, tykase toh emero.

⁶⁵ Toitoine totakuropitose toto Jezu pokona. Mame ěmyty tapuruse soutatu tomo a kamisa ke ipipohtohme tyya xine. Moromeĩpo tõturupose toto:

– Onoky opipohno? Esehtoko, tykase toto Jezu a ipiipipohxĩpo tyya xine.

*“Jezu waro pyra ase,” katopõpyry Peturu a
(Mateu 26.69-75; Ruka 22.56-62; João 18.15-18,25-27)*

⁶⁶ Morarame jarao ro Peturu kynexine tapyi mykae osũnõko.

⁶⁷ Mame morotona toytose nohpo. Ritonõpo maro oturuketõ tuisary namoto kynexine ynororo. Peturu eneryke tyya aosumyryhtao, ynara tykase ynororo:

– Omoro roropa Jezu maro mexiase, Nazare põ maro, tykase eya.

⁶⁸ Yrome Peturu a tozuhse:

– Onoky? Ywy? Arypyra. Zuaro pyra ase. Otara ãko mah? Onenetupuhpyra ase ipunaka, tykase Peturu eya.

Mame tutõtase ropa Peturu tapyi eutary pota taka. Mame kuratiri totase eya.

⁶⁹ Mame imepỹ nohpo a tonese ropa. Imehnomo a ynara tykase ynororo:

– Mose roropa imarono, tykase.

⁷⁰ – Ajohpe, tykase Peturu.

Moromeĩpo imehnõ osenuhmaketõ tõturupose Peturu a. Ynara tykase toto:

– Ajohpe pyra, omoro roropa imarõme mexiase. Yna onenekunohpyra mase Karirea põme oexiryke, tykase toto eya.

⁷¹ Mame opore tozuhse Peturu a toto:

– Juãnohnõko mã Ritonõpo ajohpe jahtao. Mokyro waro pyra sãtãse, tykase ynororo eya xine.

⁷² Mame kuratiri totazomose ropa. Mame Jezu a turutopõpyry poko tutuarõtase ynororo. “Asakoro kuratiri etary onetara ro awahtao: ‘Jezu waro pyra ase, Jezu waro pyra ase,’ ãko mase oseruao,” katopõpyry poko tutuarõtase Peturu. Mame toehxirose ynororo yronymyryme. Tyxitase roropa ynororo.

15

Pirato ãpataka Jezu ehtopõpyry

(Mateu 27.1-2,11-14; Ruka 23.1-5; João 18.28-38)

¹ Morarame ãmepyryme tõximõse toto Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo te, juteu tamuru tõ maro te, Moeze omihpyry warõkõ maro, enara. Pata esã maro tõturuse toto tynyryrykõ waro toehtohkõme. Mame Jezu tymyhpose toto a, arotohme kowenu tuisary a, Pirato a.

² Mame Pirato tõturupose Jezu a:

– Juteu tõ tuisary hmahno? tykase ynororo eya.

– Ÿ, ywy ase, tykase Jezu.

³ Mame Jezu tyhxirose tuhke Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a.

⁴ Naeroro Pirato tõturupozomose ropa eya:

– Oty katoh toto onezuhpyra mah ohxiroryhtao toto a? tykase eya Pirato.

⁵ Yrome onezuhzomopyra Jezu kynexine. Morara kaxĩpo tyya Pirato tõsenuruhkase tozuhzomopyra Jezu exiryke.

Jezu ekarotopõpyry aorihmapotohme

(Mateu 27.15-26; Ruka 23.13-25; João 18.39–19.16)

⁶ Morarame ãpuruhyry tao tuhke ãmapotyã kynexine. Mame Oseahmatoh Paxikoa ae toine ãmapotyã tũtanohposene kowenu, jeimamyry punero, imoihmãkõ omi poe.

⁷ Kowenu zehno aehtyã roropa tõmapose kynexine ãpuruhyry taka, ahno etapahpõkomo. Toiro esety Parapa kynexine.

⁸ Imyhpokary poko oturuse tõximõse imoihmãkõ ahtao Pirato ãpataka,

⁹ ynara tykase Pirato eya xine, tõturupose:

– Juteu tõ tuisary myhpokapory se hmatou ya? tykase ynororo eya xine.

¹⁰ Tuaro kynexine ynororo. Jezu tapoise Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a ekarotohme eya zumoxike toexirykõke. Moro waro Pirato kynexine.

¹¹ Mame Ritonõpo maro oturuketõ tuisary omi poe Parapa tũtanohpory se toehse imoihmãkomo.

¹² Morarame tõturupose ropa Pirato eya xine:

– Otara mokyro juteu tõ tuisary ripõko ahno? tykase ynororo eya xine repe.

¹³ Opore tozuhse ynororo eya xine. Kui tykase toto:

– Wewe pokona exixihmapoko! tykase toto.

¹⁴ – Oty katohme? Azahkuru pyra mana. Iiryryryme pyra roropa mana, tykase Pirato eya xine.

Oporehxo tozuhse ynororo eya xine. Kui tykase rokẽ toto:

– Wewe pokona exixihmapoko! tykase toto.

¹⁵ Mame imoihmākō ākyemapory se Pirato exiryke, Parapa tutūtanohpose ropa eya. Mame Jezu typipohpose Pirato a. Moromeīpo tokarose ynororo soutatu tomo a aorihmapotohme.

*Jezu eunohtopōpyry
soutatu tomo a*

(Mateu 27.27-31; Joāo 19.2-3)

¹⁶ Morarame Jezu tarose soutatu tomo a jarakapyhpyry aka, kowenatu tapyī kurā taka. Moro taka roropa imehnō soutatu tō toahmase. Tuhke oximōme toehse toto.

¹⁷ Mame Jezu tupohtose eya xine tahpiremā ke. Parimā sā tyrihpyry omoxino tyrise roropa eya xine Jezu zuhpokoxi.

¹⁸ Morarame taomikase eya xine, ynara tykase:

– Oehno kene, tamuxi. Juteu tō tuisaryme exikehpyra exiko! tykase toto Jezu a.

¹⁹ Tymerehtātāmase toto a zupuhpyry pokona wewe pitiko ke. Ituh tykase toto Jezu pona. Mame ēpataka tosekumurukō po typorohse toto. Atahmākāko rokē toh kynexine.

²⁰ Morotoino ihtomakehxīpo tupokase ropa eya xine. Ezuezumā touse ropa eya xine. Zupō ro tamurupose ropa eya xine. Morarame tarose rahkene eya xine wewe pokona exixihmatohme.

Exixihmatopōpyry wewe pokona

(Mateu 27.32-44; Ruka 23.26-43; Joāo 19.17-27)

²¹ Mame imepỹ tapoise eya xine, wewe arotohme eya, exixihmatoh arotohme. Mokyro esety Ximāo kynexine. Tupito poe pata pona ytōko kynexine repe. Xirene pō kynexine. Ipoenō Arexātere kynexine Rupo maro. Mame wewe tarose eya, Jezu exixihmatopo, soutatu tō naropohpyry.

²² Mame Jezu tarose eya xine Koukota pona. (Koukota kary “Upuhpo zehpyry esary”.)

²³ Morarame uwa epery ke Jezu tauhpase repe, toximase mira maro, karapa sā itunety maro. Yrome onēpyra kynexine ynororo.

²⁴ Mame wewe pokona toxixihmase rahkene. Mame zuponỹpyry tapiakase eya xine, tupōkōme. Topu pisarara tomase eya xine upo apoitohme tyya xine.

²⁵ Xixi tōnuhsehxo ahtao Jezu toxixihmase wewe pokona eya xine.

²⁶ Morarame ynara tymerose Jezu exixihmatoh pokona: “Juteu tō tuisary mose ro,” katoh tymerose ipokona.

²⁷ Morarame omato tō toxixihmase roropa Jezu maro, asakoro, apotunuru wino, ipozery wino, enara.

²⁸ (Morara toehse Ritonōpo nymeropohpyry ae ro pake Jezu poko: “Pohnō rypyhpyry wānohtoh tapoise eya,” katopōpyry ae ro.)

²⁹ Morarame tōsenuhnuhmase osema ae ytoketomo. Jezu tounohse eya xine. Ynara tykase toto:

– Ehē! Otara ahtao Ritonōpo Tapyī kararahnōko mah? Otara ahtao imyakamāko ropa mah oseruao tōmehse ahtao?

³⁰ Moro warō awahtao oenupunako roropa. Eropa, wewe poe oyhtoko ropa! tykase toto.

³¹ Mame Ritonōpo maro oturuketō tuisary a roropa Jezu tounohse, Moeze omihpyry warōkomo a roropa. Ynara tykase toto:

– Imehnō poko toenupunase ynororo repe. Oty katoh tōsepynanopyry waro pyra nae?

³² Ekuhko ke, oyhtoko ropa morotoino. Ritonõpo nymenekahpyryme awahtao oyhtoko ropa, juteu tõi tuisaryme awahtao. Tyhtose ropa awahtao oenetupuhnõko ynanase, tykase toto eya.

Morarame imaro exixihmatyamo a roropa tounohse ynororo.

Jezu orihtopõpyry

(Mateu 27.45-56; Ruka 23.44-49; João 19.28-30)

³³ Morarame tãxiahtao tyarumãkapitose Ritonõpo a pata tõi punero. Mame xixi tyhtosehxo ahtao tømehse ropa.

³⁴ Morarame opore Jezu tykohtase. Ynara tykase ynororo:

– Eroi, Eroi, rema sapahtani, tykase. Tõmiry ae morara kary ynara katopo: “Ritonõpo, Ritonõpo oty katohme kurumekano?” katopo.

³⁵ Mame enenanõ ikui etaryke tyya xine, ynara tykase toto:

– Etatoko ke! Eria kohmãko mana, tykase toto.

³⁶ Mame imepỹ axĩ tururume toytose mauru panõ zumyhkase ikatainety aka. Wewe pitiko pokona tyrise eya Jezu ohpatohme.

– Seraximatone. Senetone. Otarãme Eria oehnõko mana mose ouse wewe poe, tykase toto, tõturuse.

³⁷ Morarame Jezu kui tykazomose ahtao komih tykakehse. Toorihse rahkene.

³⁸ Morara ahtao ãpuruhpyry toexihkase Ritonõpo Tapyĩ tao, kamisa risemy. Kaino toexihkase zuhkurenaka.

³⁹ Morarame soutatu tõi esẽ Jezu õpataka kynexine. Jezu a komihkakepyry eneryke tyya ynara tykase ynororo:

– Ajohpe pyra ro rukuh Ritonõpo mũkurume nexiahse, tykase ynororo.

⁴⁰ Morarame nohpo tõi moroto kynexine amekeino rokẽ enẽko, Maria Matarena te, Sarome te, Maria Tiaku eny, enara toh kynexine. Tiaku, Joze, enara mokyro poenõ kynexine.

⁴¹ Mokaro a Jezu tokahmase akorehmase orihpyra ro ahtao, Karirea poro ahtao. Tuhke roropa nohpo tõi moroto kynexine, ytoketomo Jezu maro Jerusarẽ pona.

Zonẽtopõpyry

(Mateu 27.57-61; Ruka 23.50-56; João 19.38-42)

⁴² Morarame kokonie pukuro otuhtoh riryhtao, oseremato pyra ro ahtao roropa Joze a tunõkase Pirato.

⁴³ Eya toytose Jezu ekepyry ekaropose. Joze Arimatea põi kynexine, imehnõ tuisaryme exikety kynexine. Ritonõpo omipona exikety roropa kynexine.

⁴⁴ Mame Pirato a tozuhse:

– Ajohpe pyra rukuh norihno? tykase ynororo. Soutatu tõi esẽ tonehpose tyya tõturupotohme Jezu orihtopõpyry waro toehthome.

⁴⁵ Mame turuse tahtao eya Jezu orihtopõpyry waro toehse Pirato.

– Ekepyry arotoko, tykase ynororo Joze a.

⁴⁶ Morarame kamisa karimutumã topekahse eya Jezu ekepyry zõtotohme. Touse ahtao wewe poe tyõtose eya topu eutary risẽ aka tyritohme. Morarame topu parihmã ke okepy õ tapuruse eya.

⁴⁷ Mame Jezu õmary tonese nohpo tomo a Maria Matarena a, Maria a roropa Joze eny. Enara toh kynexine enenanomo.

16

Õsemãtopõpyry ropa

(Mateu 28.1-8; Ruka 24.1-12; João 20.1-10)

¹ Morotoino oserematoh tōtyhkase ahtao ixtaratu topekahse toto a okepy popatohme, Maria Matarena a, Sarome a, Maria Tiaku eny a. Enara ixtaratu epekatyhpōkō kynexine.

² Pakeimo yrokokoro toytose toto okepy enese, xixi tūtara ro ahtao.

³ Toytorykohtao tōturuse toto:

– Otarahxo koh topu syryhmāko sytano? tykase toto, (zumo topu exiryke).

⁴ Mame toeporehkase tahtao xine topu tysyryhmase tonese eya xine okepy apuru.

⁵ Mame okepy ã aka tomōse toto. Moro tao nuasemā tonese eya xine, typorohse tapotunuru wino, karimutumā ke tupoke.

⁶ Mame tōserehse toto. Mokyro a turuse nohpo tomo, ynara tykase eya xine:
– Oserehpyra ehtoko. Jezu zupīko matou, Nazare pono, exixihmahpyry? Nēsemāno ropa. Nowōno ropa. Taro arypyra mana, esahpyry rokē taro mana. Enetoko pahne.

⁷ Morara exiryke ytotoko. Jezu poetory tō zurutatoko. Peturu roropa kē zurutoko. Jezu ytōko mana osemazuhme Karirea pona. Moroto eporŷko matose inekarotopōpyry ae ro, tykase mokyro nohpo tomo a.

⁸ Morarame tutūtase ropa toto. Okepy esahpyry poe toepase toto. Tomikehse toto enaromŷke toexirykōke.

Aosenepotopōpyry ropa

(Mateu 28.9-10; Joāo 20.11-18)

⁹ Morarame pakeimo nomīko ae tōsemāse ropa tahtao Jezu kynosenepone ropa Maria Matarena a. Mokyro jorokohpanōpo kynexine. Pake Jezu a joroko tō tutūtanohpose ropa zae, 7me.

¹⁰ Mame toytose ynororo Jezu omihpyry ekarose ipoetory tomo a. Xitāko ro toh kynexine.

¹¹ Mame ynara tykase ynororo eya xine:

– Jezu nēsemāno ropa! Eneno, tykase ynororo eya xine. Yrome:

– Ajohpe mase, tykase toto eya. Aomiry onenetupuhpyra toh kynexine.

Typoetory tomo a Jezu osenepotopōpyry, 2mākomo a

(Ruka 24.13-35)

¹² Moromeīpo tōsenepose rahkene Jezu typoetory tomo a, 2mākomo a, osema ae toto ytoryhtao. Yrome onenetupuhpyra toh kynexine aporo. Tyorōme tokarose eya xine.

¹³ Morarame Jezu tonetupuhse tyya xine ahtao toytose ropa toto Jerusarē pona imehnō zuruse tynenehpyrykō poko. Yrome:

– Ajohpe matose, tykase toto, morotōkomo eya xine.

11mākomo a Jezu osenepotopōpyry

(Mateu 28.16-20; Ruka 24.36-49; Joāo 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁴ Morotoino typoetory tomo a Jezu tōsenepose rahkene, 11mākomo a, toto otukuruhtao. Orēpyra tōturupose:

– Oty katohme axī jenetupuhpyra matou? Oty katoh: “Ajohpe rokene,” āko matou jēsemātopōpyry ropa poko? tykase Jezu eya xine.

¹⁵ Morarame typoetory tō taropose eya:

– Ytotoko emero pata tō punero. Jomiry ekarotatoko emero ahno a.

¹⁶ Jenetuputyryhtao eya xine tosēkōme Ritonōpo poetoryme exīko mā toto, tōpurihkase ahtao. Yrome jenetuputyry se pyra toto ahtao, Ritonōpo roropa toto se pyra exīko mana, apotoimo htaka rokē toto aropōko mana.

¹⁷ Yrome jenetuputyryhtao toto jamihtanohpōko Ritonōpo mana. Joroko tō tūtanohpōko toto jesety poe. Imehnō omiry ae oturūko roropa mā toto.

¹⁸ Okoi tō apoiryhtao eya xine toto onesekara mana. Orihmatō enyryhtao eya xine orihpyra toh mana. Tomary ke kurākōkara apōko toto aekurākatohme rōpa.

*Jezu arotopōpyry kakoxi kapu aka
(Ruka 24.50-53; Atos 1.9-11)*

¹⁹ Morarame tōturukehse tahtao Jezu tōnuhse rahkene kapu aka. Mame typorohse ynororo Ritonōpo apotunuru wino.

²⁰ Morarame Jezu poetory tō toytose Ritonōpo omiry ekarose emero pata tō poro. Mame typoetory tō maro toerohse Jezu. Tyjamihtanohse toto eya tōmiry ekarotohme eya xine, kurākōkara kurākatohme roropa eya xine. Enara.

RUKA Nymerohpyry Jezu poko Lucas Ekarotopo

Sero *Ruka* nymerohpyry nase Jezu Izyraeu tō Pynanohneme ehtoh poko, sero nono pōkō emero Pynanohneme roropa. Morara exiryke Jezu tamuru tō esetykō ekarōko nase Atāo pona, “Ritonōpo mūkurume” (Ruka 3.23-38). Ekarōko mana Jezu enurutopōpyry poko, João, ahno ēpurihkane enurutopōpyry poko roropa, osemazuhme tonehpose ynororo exiryke ahno zuruse Jezu oepyyry poko.

Ekarōko João ahno ēpurihkane erohtopōpyry poko. Jezu Kyrixtu, Ritonōpo mūkuru, tōpurihkase eya. Mame Jezu tukupse joroko tamuru a ona tonorē po. Moromeīpo Jezu toerohse omi kurā ekarory poko Karirea po. Toytose ynororo tuhke pata tō poro, ahno amorepase Tuisame Ritonōpo ehtoh poko. Tyjamtunuru tonepose eya kurākōkara kurākaryke eya, joroko tō tūtanohporyke, ahno rypyry korokaryke roropa eya. Ruka ekarōko tymōkomokākara poko, āpuruhpyry taōkō poko, tonure pyra exiketomo, samaritano tomo, pytyōpo tomo, poetohti, imehnō poko aexityamo, enara.

Sero pape ao

Osekarotopōpyry 1.1-4

João enurutopōpyry, Jezu roropa 1.5–2.52

Erohpyra ro Jezu ahtao 3.1–4.13

Jezu Karirea po 4.14–9.50

Karirea poe Jerusarē pona 9.51–19.27

Jezu Jerusarē po 19.28–23.56

Aēsēmamyry ropa, Jezu osenepotopōpyry, aunuhptopōpyry kapu aka 24.1-53

Osekarotopōpyry

¹ Ynymerohpyry moro oneneryme, jepe Teopiru.

Imehnomo a Jezu ehtopōpyry poko tymerose pape pokona.

² Imehnō omiry etaryke tyya xine tutuarōtase toto, Jezu enehpōkō omiry etaryke tyya xine. Apitoryme Jezu maro aehtyā omiry etaryke tyya xine, pape pokona morohne tymerose eya xine.

³ Naeroro, Teopiru, morohne poko tātamorepase jexiryke emero porehme, pape merōko ase oneneryme.

⁴ Zuaro oehtohme moro merōko ase āmorepatopōpyry zae ehtoh waro oehtohme.

Kapirieu oturutopōpyry João enurutoh poko

⁵ Teopiru, osemazuhme imerōko ase Zakaria poko, ipyty poko, enara.

Pake Erote Jutea pōkō tuisaryme kynexine. Zakaria roropa Ritonōpo maro oturuketyme kynexine. Apia parỹpyryme kynexine roropa. Emero Apia pakomotyā Ritonōpo maro oturuketyme toh kynexine. Zakaria pyty Izapeu kynexine, Arāo parỹpyry kynexine.

⁶ Mokaro oximaro kure rokē toh kynexine Ritonōpo a. Ritonōpo omipona toh kynexine ipunaka, inymeropohpyry omipona roropa toh kynexine.

⁷ Yrome tumūkue pyra toh kynexine emūkuasaromepyra Izapeu exiryke. Kunumuxime toehse nohpo, tamuhpōme roropa inio, enara toh kynexine.

⁸ Morarame Ritonōpo Tapyī tao toerohthoh poko Zakaria kynexine, Ritonōpo maro oturuketyme toexiryke. Toerohse ynororo, Apia parỹpyry tō maro.

⁹ Morarame Zakaria tymenekase toto a Ritonõpo Tapyĩ kurã taka omõketyme, ixtaratu panõ zahkatohme roropa apõ pona tõturutohme Ritonõpo maro. Toipe toto, torënase moro poko. Naeroro tomõse Zakaria moro taka oturuse.

¹⁰ Moro myhto oximõmäkõ oturũko roropa toh kynexine Ritonõpo a ixtaratu panõ zatyryhtao.

¹¹ Morarame Ritonõpo nenyokhyppyry toeporehkase. Tõsenepose eya. Xikihme kynexine ixtaratu zahkatoh apotunuru wino.

¹² Mokyro eneryke Zakaria a kynoserehne. Kynenaroxitapane roropa ynororo.

¹³ Yrome ynara tykase Ritonõpo nenyokhyppyry eya:

– Enaromyra exiko, Zakaria. Öturutopõpyry totase Ritonõpo a mana, poeto poko. Morara exiryke opyty poetoẽme exĩko mana. Enurũko mana, orutuame. Morara exiryke Joãome esehpako.

¹⁴ Täkye exĩko matose mokyro tonuruse ahtao. Imehnõ roropa tuhkãkõ täkye exĩko mã toto.

¹⁵ Imehxo mokyro enẽko Ritonõpo mana. Naeroro eukuru jehnahpyry onẽpyra monehtane. Ritonõpo Zuzenu imaro exĩko mana aenurutopõpyry poe ro.

¹⁶ Tuhkãkõ Izyraeu tõ Ritonõpo poko enetupuhpõko ropa mana, toto esẽme enetupuhpõko ropa mana aomipona toto ehtohme.

¹⁷ Osemazuhme ytoytõko mana Kuesẽkõ oehtãne. Orẽpyra roropa exĩko mana. Ritonõpo Zuzenu imaro, urutõ Eria maro ehtopõpyry saaro. Aomiry etaryke tyya xine typoenõke exiketõ mã typoenõ tõ maro oxiehno pyra exĩko ropa mã toto. Aomiry etaryke roropa tyya xine Ritonõpo omipona pyra exiketõ mã tyrypyrykõ se pyra exĩko mã toto. Zae toexirykõ se rokẽ exĩko mã toto. Aomiry etaryke tyya xine Kuesẽkõ poetory tõ tosẽkõ oepyyry eraximapitõko mã toto, tykase Ritonõpo nenyokhyppyry eya.

¹⁸ Yrome ynara tykase Zakaria Ritonõpo nenyokhyppyry a:

– Emũkuãkohxo nary ke hano? Oty rĩkohxo hko hmã oenetupuhtohme ya? Tamuhpõme reh toehse ahse. Kunumuxime roropa kuh ypyty mah, emũkuapỹme, tykase Zakaria eya.

¹⁹ Mame ynara tykase Ritonõpo nenyokhyppyry Zakaria a:

– Ywy ase Kapirieu, Ritonõpo õpataka exikihmakety. Eya tonyohse ywy ourutohme, tõmiry kurã ekarotohme oya repe.

²⁰ Yrome jomiry ajohpã sã menetupuhno. Emero tyrĩko Ritonõpo mana jomihpyry ae ro. Onenetupuhpyra oexiryke tõmire pyra exĩko mase ipunaka. Mynyhme rokẽ mase exĩko omũkuru enurutoh ponãmero, tykase Ritonõpo nenyokhyppyry eya.

²¹ Morarame oximõmäkõ Zakaria eraximãko toh kynexine. Osenetupuhnõko toto:

– Oty poko hkoh okynã nae, Ritonõpo Tapyĩ tao? tykase toto oxime rokene.

²² Morarame tutõtase ropa tahtao, toto anaomiropyra kynexine, tomikehse toexiryke. Mame Ritonõpo Tapyĩ tao Ritonõpo nenyokhyppyry enetopõpyry eya tonetupuhse eya xine. Mame tomikehse toexiryke tomary ke rokẽ mokaro turuse ropa Ritonõpo nenyokhyppyry oehetopõpyry poko.

²³ Morarame toerohtoh poko tõtyhkase tahtao Ritonõpo Tapyĩ tao, toytose ropa ynororo tytapyĩ taka.

²⁴ Moromeĩpo ipyty Izapeu poetoẽme toehse. 5me nuno taropose eya tũtara tytapyĩ tae.

²⁵ Ynara tykase ynororo:

– Kure Ritonõpo jyrîko ropa mana. Ihxipÿke exiase. Jemũkuatohpopyra kunumuxime toehse. Yrome jehtopõpyry tymyakãmase tãkye jehtohme poetoẽme jexiryke, tykase tyya rokene.

Kapirieu oturutopõpyry Jezu enurutoh poko

²⁶ Morarame 6me nuno Izapeu tuesapare ahtao Kapirieu tonyohse ropa Ritonõpo a, Nazare pona, Karirea rãnaka.

²⁷ Nohpo zurutohme tonyohse mokyro Ritonõpo nenyokyhpyry, orutua kõ poko exipitopÿ zurutohme oryxi. Mokyro esety Maria kynexine. Joze nerẽnanopyryme kynexine. Tawi parÿpyryme kynexine Joze.

²⁸ Morarame nohpo a toytose Ritonõpo nenyokyhpyry.

– Oehno kene! tykase. – Oserehpyra ke exiko orymo. Kuesẽkõ amaro mana, kure rokẽ oriry se mana. Opyno mana, tykase ynororo eya.

²⁹ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry eneryke tyya, aomiry etaryke roropa tyya torẽtyke toehse Maria. Toemynyhmasẽ. “Otara nyka hko hmose?” tykase tukurohtaõ.

³⁰ Ynara tykase Ritonõpo nenyokyhpyry eya:

– Enaromyra exiko, Maria. Opynanohnõko Ritonõpo mana.

³¹ Poetoẽme exîko mase. Emũkuãko mase orutuame. Jezume ke mesehpatase.

³² Tuisamehxo exîko mana. Ritonõpo mũkuru Imehxo Exiketyme esehtõko imehnõ mana. Emero esẽme tyripõko roropa Kuesẽkõ Ritonõpo mana. Tytamuru Tawi ehtopõpyry sã exîko mana.

³³ Jako pakomotyã tuisaryme roropa exîko mana jumãme. Toto esẽme exikehpyra mana, tykase Kapirieu eya.

³⁴ – To! tykase Maria eya. – Orutua kõ poko exipitopyra ase. Otãto keh morara exîko nae? tykase, toemynyhmasẽ.

³⁵ Ynara tykase Ritonõpo nenyokyhpyry eya ropa:

– Ritonõpo Zuzenu oehnõko mana oya. Ijamitunuru poe emũkuãko mase. Morara exiryke: “Kurã nymyry mose ro,” ãko imehnõ mana. Ritonõpo mũkurume esehpãko mã toto.

³⁶ Etako ke, oekyry Izapeu kunumuxime mã repe. Emũkuapitopyra mã repe. Yrome emũkuãko mana. Poetoẽme ynororo toehse 6me nuno,

³⁷ emero tyriry waro Ritonõpo exiryke, tykase.

³⁸ Ynara tykase Maria:

– Kuesẽkõ poetoryme ase. Tõmihpyry ae ro ah morara jyrino. Tyriry se tahtao tyrîko mana, tykase ynororo. Mame Ritonõpo nenyokyhpyry toytose ropa.

Maria ytotopõpyry poko Izapeu enese

³⁹ Moromeĩpo Maria tãtakimase. Mame toytose Jutea põ pona, ypy tõ rãnaõ pona.

⁴⁰ Morarame toeporehkase tahtao, Zakaria tapyĩ taka tomõse. Izapeu taomirose eya.

⁴¹ Mame Maria omiry totase tyya ahtao, imũkuru zuakuru ao pau pau tykase. Mame Izapeu kurohtaka Ritonõpo Zuzenu tomõse.

⁴² Opoere ynara tykase Izapeu eya:

– Kurãme mase tyrise, imehnõ nohpo motye, Ritonõpo mũkuru ãme oexiryke. Kurãme tyrise roropa omũkuru mana, awakuru aono.

⁴³ Opoetoryme rokẽ sã ywy, Kuesẽkõ ãme oexiryke. Kure Ritonõpo ya, tooehse roropa xiario ya oexiryke.

⁴⁴ Taomirose oya jahtao umũkuru pau pau nykano tãkye exiryke.

⁴⁵ Kuesëkõ omiry totase oya. Zae aomiry ehtoh tonetupuhse roropa oya. Morara exiryke tãkye mase. Tõmihpyry ae ro tyrïko Ritonõpo mana emero, tykase Izapeu Maria a.

Maria eremiatopõpyry

⁴⁶ Mame toremiase Maria Ritonõpo netaryme:

⁴⁷ – Etakure ase eremiãko.

Imehxo mã jesemy, Ritonõpo.

Ynororo rokë kure mana, ãko ase ukurohtao.

Tãkye kuhse ase Ritonõpo poko,

ypynanohneme aexiryke.

Ypyno mana.

⁴⁸ Typoetory tonese kure Ritonõpo a ime pyra jahtao ro.

Taroïno emero ynara ãko toh mã ypoko.

“Mokyro nohpo kure kuhse tyrise Ritonõpo a,” ãko mã toto ypoko.

⁴⁹ Jamihme Ritonõpo mana.

Tuhke jakorehmase.

Kurãme nymyry mana.

⁵⁰ Imehnõ pyno roropa Ritonõpo mana.

Tõmipona exiketõ pyno kuhse mana.

Pakatokõ pyno kynexine.

Seromatokõ pyno roropa mana.

Moromeïpo ypakomotyã pyno exikehpyra mana.

Mya otuotuhponamãko mana.

⁵¹ Tyjamitunuru enepõko mana.

“Kure ase, imehnõ motye,”

kananõ tahpahpose eya imehxo se toto exiryke.

⁵² Ahno tõ tuisary tuisame pyra tyripose ropa eya.

Jamihme exiketõ tuisame pyra tyripose ropa eya.

Yrome: “Tuisame pyra ase.

Ime pyra ase,” kananõ tuisame tyrise eya.

⁵³ Omise exiketõ tautuhmase kurã ke.

Yrome tymõkomokã tonyohse ropa eya tymõkomoke pyra ropa, tomahpõke pyra roropa.

⁵⁴ Yrome typoetory tõ Izyraeu tõ typynanohse eya tõmihpyry ae ro,

pake morara katopõpyry ae ro kytamurukomo a.

⁵⁵ Kytamuru ekepyry Aparão typynanohse roropa eya.

Ipakomotyamo typynanohse eya roropa jũme,

tykase Maria.

⁵⁶ Morarame 3me nuno taropose Maria a moroto Izapeu maro. Morotoïno toytose ropa ynororo tytapyĩ taka ropa.

João enurutopõpyry

⁵⁷ Morarame Izapeu toxietütose ahtao tonuruse ynororo orutuame. Tãkye toehse toto, jekyry tomo.

⁵⁸ Epe tõ roropa tãkye toehse.

– Aïmo eny kure tyrise, takorehmase Ritonõpo a, tykase toto.

⁵⁹ Mame 8me tõmehse ahtao poeto aïpotapihpyry sahkase tooehse jekyry tomo: “Mose Ritonõpo poetoryme,” katohme. Mame Zakariame esehpary se toh kynexine repe, jũ esety ae ro, repe.

⁶⁰ Yrome:

– Na, aryppya. Joãome ro esety mana, tykase jeny.

⁶¹ Mame ynara tykase toto eya:

– Oty katohme? Oekyry tō htao Joãome tosehke pyra mǎ toto ipunaka, tykase toto eya.

⁶² Morarame tomary ke tōturupose toto a jumy a:

– Onokyme mose esehpǎko sytatou? tykase toto.

⁶³ Mame pape tapoise tyya ahtao ynara tymerose jumy a:

– Joãome mose esety, tykase ynororo.

– To! tykase toto, tōsenuruhkase toto.

⁶⁴ Morarame axī toekurākase ropa ynororo. Taomitanohpose ropa.

– Kure Ritonōpo mana, tykase ynororo.

⁶⁵ Moro eneryke tyya xine tonaroxitapāse toto morotōkomo, jekyry tomo, emero. João enurutopōpyry tokātose eya xine ypy tō poro, Jutea po.

⁶⁶ Morarame morohne etahpōkō morohne poko tōsenetupuhse toto yronymyryme. Ynara tykase toto poeto poko:

– Otara mokyro exīko nah? Orēpyra exiketyme mǎ otarame, tykase toto, Ritonōpo jamitunuru imaro ehtoh waro toexirykōke.

Zakaria eremiatopōpyry

⁶⁷ Morarame Zakaria maro toehse Ritonōpo Zuzenu yronymyryme, poeto zū maro. Ynara tykase ynororo Ritonōpo Zuzenu poe, imeīpo aehtoh poko:

⁶⁸ – “Kure mase,” sykatone Ritonōpo a.

“Yna esēme mase, Izyraeu esēme!” sykatone eya.

Typoetory tō akorehmatohme tooehse ynororo iirypyrykō korokatohme, toto myhpokatohme ropa samo.

⁶⁹ Kypynanohnekō enehpone kyya xine.

Orēpyra exikety mokyro.

Tawī parŷpyryme ynororo.

⁷⁰ Ynara tykase Ritonōpo pake, urutō kō omihpyry ae:

⁷¹ “Opynanohtorŷko ase opoko xine pyra ozehnotokō ehtohme.

Jamihme ozehnotokō ahtao ro opynanohtorŷko ase oryhmara xine toto ehtohme.

⁷² Kure oritorŷko ase.

Iirypyryme ro awahtao xine ro awānohpyra xine ase,” tykase kytamurukomo a.

Morara katopōpyry poko wenikehpyra mana.

Tōmihpyry ae ro mana.

⁷³ Morara tykase Ritonōpo kytamurukō Aparāo a:

“Ekurehpyra ase.

⁷⁴ Opynanohtorŷko ase ozehnotokō opoko xine pyra ehtohme.

Ekurehpyra ase,” tykase ynororo.

“Ākorehmatorŷko ase, imehnō zuno pyra oehtohkōme jomiry poko awahtao xine,” tykase.

⁷⁵ “Ākorehmatorŷko ase kure oehtohkōme

zae rokē oehtohkōme yneneryme, oorikyrykō ponāmero,” tykase Ritonōpo Aparāo a,

tykase Zakaria toremiaryme.

⁷⁶ Mame tumūkuru a ynara tykase Zakaria:

– Aimo, Ritonōpo poe urutōme exīko mase, Kuesēkō Imehxo Exikety poe.

Osemazuhme sǎ ytōko mase Kuesēkō esemary akorokaneme samo,

ipoetory tō tuarōtatohme tosēkō oehtoh poko.

⁷⁷ Toto zuruneme ytōko mase,

iirypyrykō korokary poko Ritonōpo a ipynanohtohkōme.

⁷⁸ Ynara exiryke, kypyno xine Ritonōpo mana,

iirypyryme ro kuahtao xine, poeto pitiko pyno jūkō ehtoh samo.
Naeroro xixi ěmepyry sã mokyro Kypynanohnekō oehnōko mana.

⁷⁹ Saereh āko xixi kapu ae emero pona, sero nono pona.

Moro saaro mā Kypynanohnekomo.

Emero kuenetoryko mana.

Toorikyrykō zuno exiketō pynanohnōko roropa mana.

Enaromyra toto rīko ropa mana, torētyke pyra toto rīko roropa mana,
tykase Zakaria tumūkuru a.

⁸⁰ Morarame kure imūkuru tuātase. Zumo tuātase. Yronomyryme Ritonōpo omipona toehse roropa ynororo. Mame ahno esao pyra ehse ynororo ytopyra ro tahtao Izyraeu tō amorepase.

2

Jezu enurutopōpyry (Mateu 1.18-25)

¹ Morarame Īperatu Aukuxtu tuisa konōtome kynexine, emero pata tō esēme. Mame pape tymerose eya emero pata pōkō neneryme. Taropose eya pata tō punero. Ynara tykase:

– Atamurukō enurutopōpyry pona ytotoko ropa emero porehme, oesetykō meropotohme ypapē pokona, tykase ynororo tymerose pape pokona.

² Moro poko onukuhpitopyra ro tahtao pape tymerose eya, tuhke typotory exiry waro toehtohme. Typotory kuhtoh tymeropose eya, Xireniu kowenatume ahtao Xiria po. Xiria nono esety.

³ Naeroro ahno emero toytose tytamurukō enurutopōpyry pona, tosetykō meropose tuisa papē pokona.

⁴ Joze roropa toytose Nazare poe, Karirea poe. Nazare Karirea rānaō kynexine. Toytose ynororo Perē pona, Jutea rānaka. Morotona toytose Tawi enurutopōpyry pona Tawi parỹpyryme toexiryke.

⁵ Tosetykō meropose toytose ynororo tynerēnanopyry maro, Maria maro. Poetoēme ynororo, Ritonōpo mūkuru ěme. Enurusasaka toehse.

⁶ Morarame Perē pona toehse tahtao xine, tōxietūtopitose rahkene. Tonuruse rahkene moroto.

⁷ Aemūkuapitory kynexine orutuame. Ahno eky tapyĩ tao tonuruse ynororo katonō nyhtoh pehme exiryke. Mame tumūkuru tātose jeny a kamisa ke. Pui napyry ě aka tyrise eya inyhmatohme tosake pyra toexirykōke.

Ritonōpo nenyohyā osenepotopōpyry kaneru erase tomo a

⁸ Morarame kaneru erase tō Perē ehpio po kynexine. Tokykō enery poko tōmehse toto, moroto ona po.

⁹ Moroto toto ahtao Ritonōpo nenyokyhpyry tōsenepose eya xine. Ritonōpo ezuru a tyeipose toto. Epona xine saereh tykase kaino. Saereme potu toehse. Syh tykase toto. Tōserehse toto saerehkane eneryke tyya xine.

¹⁰ Yrome ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry eya xine:

– Oserehpyra ke ehtoko. Omi kurā ekarose oehno oya xine, tākye oehthkōme. Imehnō roropa tākye exīko mana porehme.

¹¹ Sero koko tao nenuruno, opynanohnekomo. Atamurukō Tawi enurutopōpyry po nenuruno. Ritonōpo nymenekahpyry Kyrixtu mokyro. Kuesēkōme inymenekahpyry.

¹² Mame mose ro poko enetupuhnōko matose, ynara eneryhtao oya xine. Enurusenā enēko matose kamisa ke tātose. Tohrame mana pui nahpatoh tao. Ourutorỹko ase ipoko enese oytotohkōme, tykase eya xine ynororo.

¹³ Mame mōtoino rokē kapuaōkō imehnō tōsenepose eya xine. Ritonōpo nenyokyhpyry tomo. Morarame toremiase toto, kapuaōkomo, Ritonōpo kure exiry poko. Ynara tykase toto toremiase:

¹⁴ – Kure kuhse mase Ritonōpo, kapuaono.

Nono pōkō torētyke pyra riponeme mase.

Kure rokē toto riponeme mase roropa, tykase toto toremiarykohtao, kapuaōkomo.

¹⁵ Morarame toremiāxīpo xine tōnuhse ropa toto tosaka xine kapu aka. Mame ynara tykase kaneru erase tomo tyya xine rokene:

– Ehmaropa ty Perē pona. Poeto senetatose, Ritonōpo nekarohpyry, tykase toto.

¹⁶ Morarame toytose toto axiny, poeto enurusenā enese. Mame toeporehkase toto. Tonese eya xine pui tō nahpatoh tao. Moroto roropa jeny tynio maro.

¹⁷ Mame mokyro tonese tyya xine ahtao, tākye toehse toto. Morarame toytose ropa toto. Ritonōpo nenyohyā oturutopōpyry tokarose eya xine emero netaryme. Poeto enurusē roropa tokarose eya xine.

¹⁸ Morarame kaneru tō erase omiry etaryke tyya xine, tōsenuruhkase toto emero porehme.

– To! Ajohpe pyra roh nexiahse, tykase toto.

¹⁹ Morarame mokaro omihpyry poko wenikehpyra Maria kynexine. Morohne poko tōsenetupuhse ynororo.

²⁰ Morarame toytose ropa kaneru erase tomo. Toytorykō ropa ahtao toremiase toto. Ynara tykase toto Ritonōpo a:

– Kure kuhse mase, Ritonōpo. Imehxo mase, tykase toto, toremiarykohtao. Tākye toehse toto tynenehpyrykō poko, tynetahpyrykō poko roropa, Ritonōpo nenyokyhpyry omiry zae toehse exiryke.

Jezu esehpatopōpyry

²¹ Pake: “Jezume esehpako,” tykase Ritonōpo nenyokyhpyry Maria a, emūkuapitopyra ro ahtao. Morara exiryke 8me tōmehse ahtao tosehapse Jezume, esehpapotopōpyry ae ro. Jaīpotapihpyry tysahkapose jūmane a tyta-murukō omi poe.

Jezu ekarotopōpyry poko Ritonōpo a

²²⁻²³ Morarame 40me aenurutopōpyry tōmehse ahtao, Jezu tarose jūmane a. Jerusarē pona toytose toto tyyty maro. Jezu tarose enepotohme Ritonōpo maro oturuketomo a Moeze omihpyry ae ro. Ynara tymeropose pake Ritonōpo a: “Orutuame tonuruse ahtao, osemazuhme ahtao, umūkurume mā exīko,” tykase. Morara exiryke Jezu tarose Jerusarē pona, ekarotohme Ritonōpo a, imaro oturutoh taka: “Mose omūkurume nase,” katohme eya.

²⁴ Naeroro asakoro utukuimo tarose eya xine tynekarorykōme Ritonōpo a, Ritonōpo nymeropohpyry omipona toehtohkōme. Ynara tymeropose Ritonōpo a pake: “Orutua osemazupu tonuruse ahtao, oeky ekaroko ymaro oturukety a, ekarotohme ya, asakoro utukuimo. Arypyra ahtao, imepŷ utukuimo panō ekaroko,” tykase pake.

Ximeāo oturutopōpyry

²⁵ Moroto kynexine orutua Jerusarē po. Mokyro esety Ximeāo. Ritonōpo Zuzenu imaro kynexine. Kure ynororo, Ritonōpo omipona roropa. Izyraeu tō pynanohne eraximāko kynexine, Kyrixtu eraximāko, Izyraeu tō kurākary enery se toexiryke orihpyra ro tahtao.

²⁶ Pake ro ynara tykase Ritonõpo Zuzenu eya: “Orihpyra mase aporo. Ynmenekahpyry enẽko mase aporo, Kyrixtu enẽko. Imeĩpo orihnõko mase,” tykase eya. Morara katopõpyry tonetupuhse Ximeãõ a: “Orihpyra ase, Ritonõpo nymenekahpyry onenepyra ro jahtao,” tykase ynororo tukurohtao.

²⁷ Mame Ritonõpo Zuzenu poe toytose ynororo Ritonõpo maro oturutoh taka. Moroto ynororo ahtao jẽ tõ toehse. Tumükuru Jezu tonehse. Moeze omihpyry poe tynekarory ekarose toytose toto. Mame Jezu tonese eya jẽ enao.

²⁸ Mame tapoise eya. Ynara tykase ynororo Ritonõpo a:
– Kure rukukuh Ritonõpo nae.

²⁹⁻³⁰ Seromaroro õmihpyry ae ro onenehpohpyry enẽko ase rahkene, orihpyra ro jahtao.

Amonohkara mase. Jenuru ke nymyry
onenehpohpyry enẽko ase, sero nono põkõ pynanohneme.
Morara exiryke tãkye ase.
Torẽtyke pyra exi rahkene jorikyry poko.

³¹ Õsenetupuhpõpyry ae ro mose tonehpose oya emero tonesẽme.

³² Ezurume exĩko mã mose. Juteutõkara
amorepãko roropa mana zae toto
osenetupuhpõme, kure toto ehtohme roropa.
Izyraeu tõ roropa imehxo tyrĩko toh mana,
tykase Ximeãõ Ritonõpo a.

³³ Mame morara kary etaryke tyya xine tõsenuruhkase toto, Joze jẽ maro.

³⁴⁻³⁵ Morarame ynara tykase Ximeãõ:
– Papa Kapuaono, kure rokẽ moxiã tyriko, tykase ynororo. Mame ynara tykase ynororo Maria a:

– Pake mose poeto tymenekase Ritonõpo a. Yrome tuhkãkõ Izyraeu tõ ise pyra exĩko toh mana ipunaka. Naeroro toto enahkapõko Ritonõpo mana. Imeĩpo omoro roropa atasamãko mase. Okurohtao jetũ exĩko mase tapema ke tuohpyry samo. Yrome tuhkãkõ ise exĩko mã toto. Tãkye exĩko mã toto ipoko. Mose pokoino toemynyhmatohke toh exĩko mana, tykase Ximeãõ Maria a.

Ana ehtopõpyry poko

³⁶ Moroto roropa toehse kunumuximano, esety Ana, Panueu õxihpyry. Asea parõpyryme roropa kynexine. Ritonõpo omiry ekaroneme roropa kynexine. Pytõpome roropa ynororo. Apitoryme tyniotase. Yrome 7me jeimamyry toehse ahtao toorihse inio.

³⁷ Mame 84me ikonopory taropose eya. Ritonõpo Tapyĩ onurumekara toehse, saereme, koko, enara. Kure Ritonõpo tyrise eya. Amotyryae rokẽ otuhnõko roropa kynexine tõtururuke Ritonõpo maro.

³⁸ Morarame toeporehkase ynororo. Moroto poeto tonese eya jẽ maro:
– Kure rukukuh na Ritonõpo, tykase ynororo. Poeto poko tõturuse roropa ynororo Jerusarẽ põkõ pynanohne eraximananõ netaryme.

Nazare pona aytotopõpyry ropa

³⁹ Moromeĩpo tõtyhkaxĩpo xine toytose ropa toto tosaka xine, Ritonõpo nymeropohpyry poe tynekarohpyrykõ ekaroxĩpo. Toytose ropa toto Nazare pona, Karirea rãnaka ropa.

⁴⁰ Mame poeto tuãtase, tomesetase roropa. Jamihme toehse ynororo, tutuarõtase roropa. Otupipyra toehse. Ritonõpo tymaro exiryke, kure tyrise eya.

Jezu ehtopõpyry Ritonõpo maro Oturutoh tao

⁴¹ Mame jeimamyry punero Maria tō ytosene Jerusarē pona, Oseahmatoh Paxikoa ritohme tyya xine.

⁴² Mame 12me tyeimāse ahtao tyse maro toytose Jezu Jerusarē pona, otuhtopōpo ritohme ropa tyya xine. Ytosene toto.

⁴³ Morarame otuhtopōpo riry poko tōtyhkase tahtao xine toytose ropa toto, tosaka xine. Jezu rokē tamoreme tōxinomopose moroto Jerusarē po. Tuaropyra jē tō kynexine.

⁴⁴ Tumūkuru toytose ropa tyekyry maro tokarose repe. Morarame kokonie pukuro Jezu tupise jē tomo a repe jekyry tō htao repe. Yrome arypyra kynexine.

⁴⁵ Mame onenepyra tokurehse toexirykōke, toeramase ropa toto mya roropa zupise Jerusarē pona ropa.

⁴⁶ Mame oseruao tōmehse moroto zupiry poko rokene. Mame tonese ropa eya xine Ritonōpo Tapyī tao. Amorepatōkō maro typorohse ynororo. Aomirykō etāko roropa kynexine. Eya xine oturupōko roropa kynexine.

⁴⁷ Morarame mokaro Jezu omiry etahpōkō tōsenuruhkase toto ipoko, tuaro Jezu exiryke, otupipyra aotururuke.

⁴⁸ Jē roropa tynio maro tōsenuruhkase toto Jezu eneryke ropa. To! tykase toto. Mame ynara tykase jē eya:

– Aimo, oty katohme yna a motupipoase? Kupiasehxo reh omy mahro. Ynanoserepyasehxo reh opoko, oupiry poko, tykase jeny eya.

⁴⁹ Mame tyse tozuhse eya. Ynara tykase:

– Aja, oty katohme kupiatohse? Papa maro oturutoh tao se jexiryke jopyra exiase, jotururu se jexiryke taro, tykase Jezu.

⁵⁰ Yrome aomiry onenetupupyra toto jeny tynio maro.

⁵¹ Morotoino Jezu toytose ropa imaro xine Nazare pona. Mame tyse tō omiry tymoise rahkē eya. Morarame tumūkuru omiry jūme tukurākase tukurohtaka jeny a.

⁵² Morarame Jezu tuātase rahkene. Jamihme toehse. Tutuarōtase. Ritonōpo zamaro toehse. Ahno roropa zamaro toehse. Kure Ritonōpo a, kure imehno a roropa. Enara.

3

João omihpyry

(Mateu 3.1-12; Maku 1.1-8; João 1.19-28)

¹⁻² Mame Ritonōpo tōturuse João a, Zakaria mūkuru a, ahno esao pyra ynororo ahtao.

– Jomiry ekaroko zuaro pyra exiketomo a, tykase Ritonōpo eya.

Morara tykase Ritonōpo João a, Tiperiu Īperatu Roma pōkō tuisaryme ahtao, 15me tyeimākapose eya tuisa konōtome. Morara ahtao ro Pirato roropa juteu tō tuisaryme toehse te, Erote roropa Karirea pōkō tuisaryme kynexine te, irui Piripe Itureia pōkō tuisaryme toehse, Taronite pōkō tuisaryme roropa te, Risania, Apirene tō tuisaryme roropa kynexine. Anasa te, Kaipa maro Oturuketō tuisaryme toehse toto. Morara ahtao Ritonōpo omiry totase João a.

³ Mame Joatāo poro toytotose João, kokoro rokē oturuse ahno tō maro. Ynara tykase ynororo:

– Oorypyrykō irumekatoko oēpurihkatohkōme. Oorypyrykō turumekase oya xine ahtao okorokatorỹko Ritonōpo mana, tykase João toytoryhtao Joatāo poro.

⁴ Izaja ekepyry nymerohpyry ae ro João toehse. Pake Ritonõpo poe urutõme Izaja kynexine. Ynara tymerose eya João pako pake Ritonõpo omiryne typapẽ pokona:

“Opore mokyro oturũko mana, ahno esao pyra.

Ynara ãko mana:

‘Kuesẽkõ oehsasaka mana.

Naeroro topohme osema tyritoko.

Esemahtotoko.

⁵ Jakanahmã inonõtotoke osepune ehtohme,
ypy tõkehko tahkasẽme exiko roropa pipahme ehtohme.

Ijome exikety osema ahtao topohme tyritoko.

Osema akorokapỹ akorokatoko roropa amimome osema ehtohme.

⁶ Morarame kypyno xine Ritonõpo ehtoh enẽko imehnõ mana,

Ritonõpo nymenekahpyry enẽko, kypynanohnekomo, ãko mana,”

me tymerose Izaja ekepyry a pake.

⁷ Morarame tuhkãkõ toytose João a osẽpurihkapse. Yrome ynara tykase João eya xine:

– Iirypyryme matose. Oty katohme Ritonõpo zuno pyra matou? Oorypyrykõ onurumekara ro matose. Ritonõpo ozehno xine ro mana. Awãnohtorỹko mana.

⁸ Oorypyrykõ irumekatoko. Kure ehtoko, iirypyryme pyra, oorypyrykõ turumekase oya xine exiry waro imehnõ ehtohme. Ynara kara ehtoko roropa: “Tuisamehxo Aparão ekepyry kynexine. Naeroro kuãnohpyra xine Ritonõpo mana, Aparão pakomotyãme kuexirykõke,” kara ehtoko. Ynara ãko ase oya xine, Aparão pakomotyãme senohne topu tõkehko riry waro Ritonõpo mana. Ise tahtao tyriry, tykase João eya xine.

⁹ – Wewe sã matose toperẽ samo. Tomeseke ehtoko. Imepỹ oehnõko mana, wywy ke wewe mity poro akohtohme, eperytara ahtao, apoto htaka ipahtohme. Moro saaro tõmipona pyra awahtao xine awãnohtorỹko Ritonõpo mana, seromaroro, wewe toperẽkara sã awahtao xine, tykase João eya xine.

¹⁰ Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase toh eya:

– Morara ahtao oty pako ynanah yna onuãnohpyra Ritonõpo ehtohme? tykase toto tõturupose.

¹¹ Ynara tykase João eya xine:

– Imehnõ pyno ehtoko. Asakoro oupõkõ ahtao, toiro ekarotoko arypyra exiketomo a. Anapyrykõ roropa apiakatoko tynahkãkara napyryme, tykase eya xine.

¹² Morarame kowenu tinerũ pako erohketõ tooehse roropa João a tõsẽpurihkapotohkõme repe. Ynara tykase toto, tõturupose eya:

– Yna ke? Otara ãkohxo ynanah yna rypyry rumekary waro oehtohme? tykase toto.

¹³ Mame ynara tykase João eya xine:

– Ynara rokẽ ehtoko, zae rokẽ tineru apoitoko kowenu tinerũme. Onymotyẽkara ehtoko. Aomipona ehtoko, tykase eya xine.

¹⁴ Mame soutatu tõ tõturupose roropa eya. Ynara tykase toto:

– Yna ke? Otara ãko ynanah rorohpa? tykase toto. Ynara tykase João eya xine:

– Amarokomo? Ynara rokẽ ehtoko. Imehnõ onyryhmara ehtoko. Ajohpe pyra ehtoko imehnõ hxiroryhtao roropa oya xine. Osetaehkara ehtoko oerohtamitukõ apoitoh pako oya xine, tykase eya xine.

¹⁵ Mame Ritonõpo poe typynanohnekõ eraximãko toh kynexine. Naeroro João omiry etaryke tyya xine tõsenetupuhpitose toto João pako.

– Otarāme Ritonōpo nymenekahpyry mose kypynanohnekōme, tykase toto João poko repe.

¹⁶ Naeroro ynara tykase João eya xine:

– Arypyra, ywy kara, nakuaka rokē oēpurihkatorỹko ase. Yrome imepỹ oehnōko mana ymotye kuhse exikety. Tuisamehxo mokyro exiryke isātajā onymyhpokara ase, ihxike jexiryke, ymotye tuisamehxo aexiryke. Mame Ritonōpo Zuzenu Kurā ekarōko oya xine mana. Otuarimapotorỹko mana zae oehtohkōme.

¹⁷ Arexi tōkehko apiakane sã Ritonōpo mana. Arexi kurā kurākāko esē mana tytapyĩ taka. Ipihpyrỹpyry pahnōko mana apoto htaka. Moro saaro kuapiakatorỹko Ritonōpo mana. Tōmipona exiketō menekāko mana tōmipona pyra exiketō htae, tōmipona exiketō jūme tymaro ehtohme. Yrome tōmipona pyra exiketō pahnōko mana, apoto htaka, ezehpy htaka, tykase João eya xine.

¹⁸ Mame orēpyra João tōturuse toto maro. Omi kurā tokarose eya xine, iirypyrykō rumekatohme eya xine.

¹⁹ Imeĩpo João tōmapose Erote a āpuruhpyry taka. Mokyro kynexine Karirea pōkō tuisaryme. Ynara kakehpyra João ehse eya: “Orui pyty poko pyra exiko,” kakehpyra, turui pyty poko aexiryke. Mokyro nohpo esety kynexine Erotia. Moro rokē kara poko kynexine tyrypyry imepỹ poko roropa kynexine.

²⁰ Morarame tyekītapāse Erote tyhxirose toexiryke João a. Tyrypyry tymotyēkase eya āpuruhpyry taka João tōmapose exiryke tyya.

Jezu ēpurihkatopōpyry

(Mateu 3.13-17; Maku 1.9-11)

²¹ Mame ahno tō tōpurihkakehse ahtao João a, Jezu roropa tōpurihkase eya. Moromeĩpo Tummy maro aotururuhtao kapu toepiakase.

²² Morotoino Ritonōpo Zuzenu tyhtose Jezu pona. Utukuimo panō tōsenepose. Morotoino kapu poe ynara tykase Ritonōpo:

– Umūkurume nymyry mase, opyno ase ipunaka. Tākye ase opoko, tykase kaino.

Jezu ekyry tō tamuru tomo

(Mateu 1.1-17)

²³ Morarame 30me tyeimāse ahtao toerohpitose Jezu, imehnō amoreparry poko. Joze mūkurume tokarose ynororo imehnomo a repe. Joze mokyro Eri mūkuru.

²⁴ Eri mokyro Matate mūkuru. Matate mokyro Rewi mūkuru. Rewi mokyro Meuki mūkuru. Meuki mokyro Janai mūkuru. Janai mokyro Joze mūkuru.

²⁵ Joze mokyro Matatia mūkuru. Matatia mokyro Amoxi mūkuru. Amoxi mokyro Naū mūkuru. Naū mokyro Exiri mūkuru. Exiri mokyro Nakai mūkuru.

²⁶ Nakai mokyro Maate mūkuru. Maate mokyro Matatia mūkuru. Matatia mokyro Semei mūkuru. Semei mokyro Joze mūkuru. Joze mokyro Jota mūkuru.

²⁷ Jota mokyro Joanã mūkuru. Joanã mokyro Reza mūkuru. Reza mokyro Zoropapeu mūkuru. Zoropapeu mokyro Saratieu mūkuru. Saratieu mokyro Neri mūkuru.

²⁸ Neri mokyro Meuki mūkuru. Meuki mokyro Ati mūkuru. Ati mokyro Kozã mūkuru. Kozã mokyro Eumatã mūkuru. Eumatã mokyro Ere mūkuru.

²⁹ Ere mokyro Jozue mūkuru. Jozue mokyro Erieze mūkuru. Erieze mokyro Jorĩ mūkuru. Jorĩ mokyro Matate mūkuru. Matate mokyro Rewi mūkuru.

³⁰ Rewi mokyro Ximeão mūkuru. Ximeão mokyro Juta mūkuru. Juta mokyro Joze mūkuru. Joze mokyro Jonã mūkuru. Jonã mokyro Eriakĩ mūkuru.

³¹ Eriakī mokyro Merea mūkuru. Merea mokyro Mena mūkuru. Mena mokyro Matata mūkuru. Matata mokyro Natā mūkuru. Natā mokyro Tawi mūkuru.

³² Tawi mokyro Jese mūkuru. Jese mokyro Opete mūkuru. Opete mokyro Poaze mūkuru. Poaze mokyro Sara mūkuru. Sara mokyro Nasō mūkuru.

³³ Nasō mokyro Aminatape mūkuru. Aminatape mokyro Atimī mūkuru. Atimī mokyro Ani mūkuru. Ani mokyro Ezerō mūkuru. Ezerō mokyro Pereze mūkuru. Pereze mokyro Juta mūkuru.

³⁴ Juta mokyro Jako mūkuru. Jako mokyro Izake mūkuru. Izake mokyro Aparāo mūkuru. Aparāo mokyro Tera mūkuru. Tera mokyro Naoa mūkuru.

³⁵ Naoa mokyro Seruke mūkuru. Seruke mokyro Reu mūkuru. Reu mokyro Pereke mūkuru. Pereke mokyro Epea mūkuru. Epea mokyro Sera mūkuru.

³⁶ Sera mokyro Kainā mūkuru. Kainā mokyro Apaxate mūkuru. Apaxate mokyro Sem mūkuru. Sem mokyro Noe mūkuru. Noe mokyro Rameke mūkuru.

³⁷ Rameke mokyro Matuzarē mūkuru. Matuzarē mokyro Enoke mūkuru. Enoke mokyro Jarete mūkuru. Jarete mokyro Maarareu mūkuru. Maarareu mokyro Kainā mūkuru.

³⁸ Kainā mokyro Enoxī mūkuru. Enoxī mokyro Sete mūkuru. Sete mokyro Atāo mūkuru. Atāo mokyro Ritonōpo mūkuru.

4

Jezu kuhtopōpyry poko joroko tamuru a (Mateu 4.1-11; Maku 1.12-13)

¹ Mame Jezu maro Ritonōpo Zuzenu kynexine yronomyryme. Ijamitunuru imaro kynexine. Jezu tarose eya ahno esaka pyra Joatāo mōpozakoxi.

² Moroto Jezu tukuhpitose joroko tamuru a. 40me ěmepyy taropose iirypyryme aehtohme repe. Otuhpyra roropa Jezu toehse. Morarame 40me tōmehse ahtao, tomitapāse ynororo.

³ Mame ynara tykase joroko tamuru eya:
– Ritonōpo mūkurume awahtao, senohne topu anyhtanohpoko ourume, tykase eya.

⁴ Mame Jezu a tozuhse. Ynara tykase eya:
– Arypyra. Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme: “Tonahsē enapyryhtao rokē isene exipyra ekurehnōko ahno zuzenu mana, yrome Ritonōpo omipona ahtao orihpỹme exīko,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu eya.

⁵ Morotoino joroko tamuru a tarose ynororo ypy pona. Moro poe ahno tō emero axī tonepose eya, pata tōkehko roropa tonepose eya. Ynara tykase eya:

⁶ – Eneko ke, moxiā emero opoetoryme ekarōko ase pata tōkehko maro. Ykyryry sero kehko repe ya ekarotyamo, yrome ise exiketomo a ekarory se jahtao ekarōko ase.

⁷ Morara exiryke emero ekarōko ase oya opoetoryme toto ehtohme, oesekumuru po typorohse awahtao jēpataka: “Kure mase, imehxo mase,” katohme ya, tykase eya joroko tamuru ajohpe rokene.

⁸ Morarame ynara tykase Jezu eya:
– Arypyra. Ynara āko Ritonōpo omiry: “Oesēkō rokē eahmatoko, Ritonōpo. Aomipona rokē ehtoko roropa,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu joroko tamuru a.

⁹ Morotoino Jerusarē pona tarose ropa Jezu eya. Morotona Ritonōpo Tapyī pona tarose eya, kaetokō pona, tapyi mypatarānaka. Ynara tykase ynororo eya:

– Ritonōpo mūkurume awahtao, sero poe epukako nono pona.

¹⁰ Ynara tymerose exiryke Ritonõpo omiryne: “Tynenyohtyã aropõko Ritonõpo mana oewomatohme,” me tymerose.

¹¹ Ynara roropa: “Tomarykõ ke ãpoïko toto opupuru osetapara ehtohme topu pona,” me tymerose roropa, tykase joroko tamuru Jezu a.

¹² Morarame Jezu a tozuhse. Ynara tykase:

– Arypyra. Ynara ãko Ritonõpo omiry: “Oesëkõme Ritonõpo exiryke onukuhpyra ehtoko ipunaka,” ãko, tykase Jezu eya.

¹³ Mame tokurehse joroko tamuru Jezu kukuru poko. Iirypyryme onyripyra tokurehse ynororo. Mame toytose rokë aporo.

Imehnõ amorepapatotopõpyry

Karirea po

(Mateu 4.12-17; Maku 1.14-15)

¹⁴ Morotoino toytose ropa Jezu Karirea rãnaka ropa. Imaro Ritonõpo Zuzenu jamitunuru kynexine. Morarame Jezu poko tokãtose Karirea põkomo a pata tõ punero, imehnõ kurãkatopõpyry poko eya.

¹⁵ Jutea tõ atamorepatoh tao tamorepase toto eya.

– To! Kure rukukuh mose amorepatoh nahe? tykase toto, Jezu etananõ emero.

Jezu ehtopõpyry poko

Nazare po

(Mateu 13.53-58; Maku 6.1-6)

¹⁶ Morotoino Nazare pona toytose ropa Jezu, tuãtatopõpyry pona ropa. Mame oserematoh ae toytose ynororo atamorepatoh taka. Torënase ytose ynororo moro taka. Mame moro tao xikihme toehse Jezu Ritonõpo omiry sekerematohme imehnõ netaryme.

¹⁷ Mame Izaja nymerohpyry tokarose imepyny a isekerematohme eya. Mame pape typiapose eya ahtao, tynymenekahpyry tysekeremase eya, ynara tykase:

¹⁸ “Kuesëkõ Ritonõpo Zuzenu ymaro mana, tymenekase jexiryke eya imehnõ amorepaneme, etuarimaketõ amorepaneme, tõmiry kurã poko.

‘Totapuruhmakase ropa matose,’ kase tonehpose ywy ãpuruhpyry taõkõ sã exiketomo a.

‘Tonure ropa matose,’ kase tonehpose roropa ywy tonurãkara a.

Ataosanumaketõ osanumakehpose ropa tooehse ywy.

¹⁹ Tonehpose roropa ywy ynara kase ipoetory tomo a: ‘Seroae opy-nanohtorÿko Ritonõpo mana,’ ”

tykase Jezu. Izaja nymerohpyry tysekeremase eya.

²⁰ Morotoino pape totapuruse ropa eya isekeremaxïpo. Mame tokarose ropa orutua a, atamorepatoh erase akorehmane a. Mame typorohse ropa ynororo kohrame. Tonese eya xine tÿme.

²¹ Mame tõturupitose ynororo eya xine, ynara tykase:

– Seromaroro sero ynysekeremahpyry ajohpe pyra toehse nase ypoko. Onetahpyrykõ morararo ypoko kynako, tykase Jezu eya xine.

²² Mame tõsenuruhkase toto:

– To! Mose nysekeremahpyryhxo reh kure kynako, tykase. Imehnõ roropa ynara tykase:

– Joze mükuruhxo tã mose ro roropa, tykase toto.

²³ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Ynara katopõpyry ae ro matose ynara ãko ya: “Opi warõme awahtao ãmoreme osepinothko,” katopõpyry ae ro, morara ãko matose ya. “Kapanau po

Ritonõpo jamitunuru tonepose oya imehnõ neneryme. Moro sã tyriko taro, oesary nymyry po,” ãko roropa matose ya, tykase Jezu eya xine.

²⁴ — Yrome ynara ãko ase oya xine, urutõ kõ eahmãko imehnõ mã repe. Yrome esary põkõ mã oneahmara mã toto. (Ritonõpo omiry ekarone omiry etary se pyra imarõkõ mana.)

²⁵ Etatoko pahne, zae rokẽ ynara ãko ase oya xine. Pake Eria maro tuhke pytõpo tõ kynexine Izyraeu tomo, konopo oehpyra toehse ahtao. Oseruao jeimamyry motye taropose konopo oehpyra. Moromeĩpo tỹkyryneke pyra toehse toto Izyraeu tõ esary po. Tuhke pytõpo tõ toetuarimase.

²⁶ Yrome eya xine Eria onenyohpyra Ritonõpo kynexine. Imepõ pytõpo a rokẽ tonyohse, Sarepeta pono a rokẽ tonyohse ynororo Ritonõpo a, ako-rehmase. Juteu kara a tonyohse ynororo Xitõ rãnaõ pono a.

²⁷ Mame tuhke roropa ipũ imotatyã moroto Izyraeu tomo Eriseu maro. Yrome toto onukurãkara tokurehse Eriseu. Naamã rokẽ tukurãkase eya. Xiria põ roropa mokyro kynexine juteu kara, tykase Jezu eya xine.

²⁸ Morarame morara kary etaryke tyya xine tyekĩtapãse toto, atamorepatoh-taõkomo.

²⁹ Towõse roropa toto. Jezu tapoise eya xine. Tarose roropa pata poe eya xine kaetoko exikety jakanahmãka Jezu ematohme repe tyya xine. Japery epoe kynexine pata. Moro poe Jezu emapory se toh kynexine repe.

³⁰ Yrome imoihmãkõ rãtakuroko toytose ropa Jezu. Mame toytose ropa rahkene. Enara.

*Jorokohpã kurãkatopõpyry ropa
(Maku 1.21-28)*

³¹ Morotoino Kapanau pona toytose Jezu, Karirea rãnaka. Moroto ahno tamorepase eya oserematoh ae rokene.

³² Mame tõsenuruhkase toto Jezu omiry etaryke tyya xine. Orẽpyra tamorepase toexirykõke eya.

— Zae mose omiry, tykase toto.

³³ Moro tao atamorepatoh tao jorokohpe exikety kynexine. Tykohkohtase ynororo opore, jorokohpe toexiryke.

³⁴ — Jezu Nazare pono, oty se hma yna a? Oty kase moehno? Yna enahkaposẽ? Yna irumekako. Awaro ase. Ritonõpo mũkurume oexiry waro ase. Inenehpohpyry kurã mase, tykase jorokohpã Jezu a.

³⁵ Mame ynara tykase Jezu joroko a:

— Mynyhme rokẽ exiko. Mose ae otõtako ropa, tykase eya. Mame mokyro jorokohpã tomaposẽ joroko a nono pona repe. Yrome onyryhmara. Moromeĩpo tutõtase ropa rahkene mokyro ae. Morarame toekurãkase ropa.

³⁶ Mame tõsenuruhkase toto, moro taõkõ emero. Ynara tykase toto oseya:

— Otãto puhko keh mose omiry nae? Joroko tõ tũtanohpõko ropa nae, tõmiry ke rokene. Orẽpyra toexiryke, aomiry jamihme nase, tykase toto.

³⁷ Mame Jezu tokãtose eya xine pata tõ punero, Karirea zomye, enara.

*Kurãkõkara kurãkatopõpyry ropa Jezu a
(Mateu 8.14-17; Maku 1.29-34)*

³⁸ Morotoino atamorepatoh tae toytose ropa Jezu Ximão tapyĩ taka. Ximão merenoty oxirohnõko kynexine itamurume. Mokyro kure pyra exiry tokarose Jezu a imarõkomo a.

— Mokyro ikurãkako ropa, tykase toto.

³⁹ Mame Jezu toytose mokyro enese. Mame tõmiry ke oxirohno tymynyhpãkaposẽ ropa eya. Axĩ towõse ropa ynororo tõxirohkehse ropa toexiryke. Mame tautuhmase ropa Jezu tomo kuranõpokara a.

⁴⁰ Morarame kokonie pukuro imehnomo a tope tō tonehse, kurākōkara tonehse ikurākatohme ropa Jezu a. Mame tomary tyrise toto pona ahtao, emero tukurākase ropa toto eya.

⁴¹ Joroko tō roropa tutūtanohpose ropa eya mokaro ae. Mame joroko tō tykohtase tutūtarykōme. Ynara tykase toto:

– Ritonōpo mūkurume mase, tykase toto, Jezu waro toexirykōke, Ritonōpo nymenekahpyryme. Morara exiryke tymynyhpākaposē toto Jezu a Ritonōpo mūkurume toehtoh ekarory se pyra eya xine toexiryke.

*Jezu enetupuhpōpyry Jutea pōkomo a
(Maku 1.35-39)*

⁴² Mame ēmepyryme pata poe Jezu toytose toiroro toehtohme tapyi pyra exikety pona. Morarame ahno tomo a tupise ynororo. Mame toporyse ropa tyya xine ahtao, turumekarykō se pyra toh kynexine Jezu a.

⁴³ Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

– Ritonōpo omiry kurā poko imehnō pata pōkō amorepary se ase, tuisame aehtoh poko. Morara kase Ritonōpo jenehpoase, tykase Jezu eya xine.

⁴⁴ Naeroro pata tō poro toytose ynororo imehnō amorepase, toto atamorepatoh tonō takuroko. Jutea nonory poro toytose ynororo, enara.

5

*Jezu a typoetory tō eahmary
(Mateu 4.18-22; Maku 1.16-20)*

¹ Morarame Kenezare ikuhpo esety kynexine. Moro ehpio Jezu kynexine, imehnō amorepāko Ritonōpo omiry poko. Ahno tuhke kynexine. Epuepurohmāko toh kynexine, Jezu omiry etary se toexirykōke.

² Mame asakoro kanawa tonese eya nakuatao tymyhse. Tykanarykō tynomose kana anŷnanomo a. Tarāpa kurikāko toh kynexine.

³ Morarame kanawa aka tōtyrise Jezu, Ximāo kanary aka:

– Kanawa isyryhmako pitiko irānakahme samo, tykase Jezu Ximāo a. Mame typorohse ynororo kanawa ao. Mame ahno tō tamorepase eya kanawa ao tahtao.

⁴ Mame tamorepakehse tyya ahtao ynara tykase Ximāo a:

– Kanawa isyryhmakohme sā irānaka kana anŷtohme, tykase ynororo eya. Mame tisyryhmase irānaka. Mame:

– Atarāpākō ematoko kana anŷtohme, tykase ropa Jezu eya.

⁵ Mame ynara tykase Ximāo eya:

– Ŷ toerohse yna itamurume repe. Kana anŷse ynanēmehno repe. Yrome ananŷpyra ynanekurehno, tykase ynororo eya. – Yrome omorohko. Ōmi poe tarāpa emāko ropa ase, tykase Ximāo eya.

⁶ Morarame tarāpa tō tomase ropa eya xine. Kuhxo, tuhke kana tapoise. Tarāpa kararahpoīse rokē toehse, tuhke kana exiryke.

⁷ Morara exiryke imepŷ tykohmase, kanawa enehtohme eya xine kanawa pehme exiryke. Mame kanawa tonehse rahkene. Asakoro typehkase kehko kana ke eya xine. Neryīse rokē toehse toto, kanawa tō pehme exiryke.

⁸ Yrome moro eneryke Ximāo Peturu a tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ēpataka imehxo Jezu enetuputyryke tyya. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Tuisa, amekehme sā exiko ywinoino. Popyra ase, iirypyryme, tykase ynororo.

⁹ Tōsenuruhkase toto tuhke kana eneryke tyya xine.

¹⁰ Morararo Ximão marõkomo, Tiaku tomo João maro, atakorõmãkomo, Zepeteu poenomo. Mokaro tõsenuruhkase roropa. Mame ynara tykase Jezu Ximão a:

– Enaromyra exiko. Seromaroro kana poko oerohtoh rumekãko mase. Taroino jomiry ekarory poko rokẽ erohnõko mase. Imehnõ ahno akorehmãko mase Ritonõpo poko toto osenetupuhtohme, tykase Jezu eya.

– Ý, tykase Ximão.

¹¹ Morarame tykanarykõ tyryhkase eya xine ehpikoxi ropa. Emero tynomose eya xine, Jezu maro toytotohkõme.

*Ipũ imotahpyry kurãkatopõpyry ropa Jezu a
(Mateu 8.1-4; Maku 1.40-45)*

¹² Morarame pata pona tooehse Jezu. Moroto ipũ imotahpyry kynexine. Morarame Jezu eneryhtao tõpatapoe toehse ynororo Jezu êpataka. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Tamuxi, ajohpãme sã ukurãkary se awahtao kukurãkako ropa, tykase.

¹³ Mame Jezu a tomary tyrise epona. Ynara tykase eya:

– Ý, okurãkary se ase. Tukurãkase ropa mase, tykase eya Jezu. Morara kaxĩpo sã rokẽ toekurãkase ropa ynororo ipũ imotahpyry.

¹⁴ Mame ynara tykase Jezu eya:

– Osekãtopyry ke exiko. Okurãkatopõpyry ropa onekaropyra exiko imehnomo a. Topohme rokẽ ytoko Ritonõpo Tapyĩ taka. Oseneputa Ritonõpo maro oturukety a, okurãkatopõpyry ropa enetohme eya. Morotoino onekarory ekarota eya, Moeze nymerohpyry omi poe, imehnõ tuarõtatohme okurãkatopõpyry ropa poko, tykase Jezu eya.

¹⁵ Yrome Jezu poko totase toto a moro põkõ punero. Mame tuhke ahno tooehse eya aomiry etase. Tuhke roropa kurãkõkara tooehse ekurãkapose ropa eya.

¹⁶ Morarame ytosene Jezu ahno esaka pyra, Tummy maro oturuse toiroro.

*Pakaihkapỹ kurãkatopõpyry ropa Jezu a
(Mateu 9.1-8; Maku 2.1-12)*

¹⁷ Morarame tyorõ emepyry ae ahno amorepãko Jezu kynexine. Parixeu tõ roropa moroto kynexine typorohse, Moeze nymerohpyry poko amorepatõkõ maro. Imepỹ põkõ kynexine mokaro, Karirea rãnaõ põkomo, Jutea rãnaõ põkomo, Jerusarẽ põkõ roropa, enara. Ritonõpo jamitunuru Jezu maro kynexine. Naeroro kurãkõkara kurãkaneme kynexine.

¹⁸ Morarame pakaihkapỹ tonehse imehnomo a otuato tapo. Tapyi taka kurãkara arory se toh kynexine Jezu êpataka repe.

¹⁹ Yrome omõsaromepyra toh kynexine ahno tuhke exiryke. Tapyi mypatarãnaka rokẽ tõnuhse toto. Kurãkara roropa taunuhmase eya xine. Morarame tapyi mypatarãnao typiapose eya xine Jezu etonie. Mame otuato tapo ro tonyhtose kurãkara rahkene eya xine, ahno rãnaka, Jezu êpataka.

²⁰ Ynara Jezu tuaro toehse:

– Moxiã juaro, Papa mũkurume jexiry enetupuhnõko mã toto, tykase tyya rokene. Ritonõpo mũkurume aexiry tonetupuhse eya xine. Moro eneryke tyya, ynara tykase Jezu kurãkara a:

– Aimo, oorypyry korokãko ase, tykase eya.

²¹ Yrome morara kary etaryke tyya xine ynara tykase Moeze nymerohpyry poko amorepatõkomo, parixeu tõ maro:

– Onokyhxo keh mose ro Ritonõpo poenohnõko. Imepỹ rypyry onykorokasaromepyra sytatose ahnome rokẽ kuexirykõke. Ritonõpo poenohnõko

mana, tykase. — Ritonõpo rokẽ ahno rypyry korokary waro mana, tykase toto oseya rokene.

²² Mame aosenetupuhtohkõ waro Jezu kynexine. Ynara tykase eya xine:
— Oty katohme ykerekere mãko matou okurohtao xine?

²³ Oty kary tupime hkopyra oya xine nahe? Ynara kary: “Oorypyry tykorokase mana,” kary te, ynara kary roropa: “Owõko, xikihxikihme ytoytoko,” kary roropa. Oty kary tupime pyra oya xine nahe?

²⁴ Asakoro ro tupime pyra ya. Ahno rypyry korokary waro ase Ritonõpo poe Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke. Moro poko otuarõtanohtorỹko ase, tykase Jezu eya xine. Mame ynara tykase Jezu ytoytopyny a:

— Owõko. Oetueh anỹko. Atapyĩ taka ytoko ropa, tykase Jezu eya.

²⁵ Mame axĩ towõse ropa ytoytopynỹpo oximõmãkõ neneryme. Mame totueh tanỹse eya, tytapyĩ taka toytotohme ropa.

— Kure nymyry mase Ritonõpo, tykase ynororo toytoryme ropa.

²⁶ Mame morotõkõ tõsenuruhkase.

— To! Mose ro panõ onenepitopyra reh sytatose, tykase toto. Enaromỹke toh toehse.

— Kure nymyry mase Ritonõpo, tykase roropa toto. — Ritonõpo jamitunuru kurã senetou seromaroro, tykase toto.

*Typoetoryme Rewi eahmatopõpyry Jezu a
(Mateu 9.9-13; Maku 2.13-17)*

²⁷ Morotoino toytose ropa Jezu. Mame kowenu tinerũ apoine tonese eya. Mokyro esety kynexine Rewi. Tineru apoitoh tao kynexine kohrame. Morarame ynara tykase Jezu eya:

— Ymaro eropa, tykase Jezu.

²⁸ Morara kary etaryke tyya towõse Rewi. Emero tynomose eya jũme Jezu maro toytotohme.

²⁹ Morarame tytapyĩ tao otuhtoh konõto tyripose Rewi a Jezu otuhtohme. Tuhke kowenu tinerũ apoinanõ roropa tooehse otuhse imaro xine. Imehnõ roropa morotona tooehse otuhtoh pona.

³⁰ Morarame Jezu poetory tõ tykerekere mase parixeu tomo a, Moeze nymerohpyry poko amorepatõkomo a roropa. Ynara tykase toto:

— Oty katohme otuhnõko matou eukuru ãnõko roropa matou, kowenu tinerũ apoinanõ maro, iirypyrymãkõ maro? tykase toto.

³¹ Yrome Jezu a tozuhse ynaroro. Ynara tykase:

— Kurãkõ topinopyrykõ se pyra mã toto. Kurãkõkara rokẽ topinopyry se mana.

³² Moro saaro tooehse ywy, kurãkõ eahmase pyra, zae exiketõ eahmase pyra. Iirypyrymãkõ eahmase oepyase, ynara katohme eya xine: “Oorypyrykõ irumekatoko,” kase oepyase, tykase Jezu eya xine.

*Otuhyra ehtoh poko amorepatoh poko Jezu a
(Mateu 9.14-17; Maku 2.18-22)*

³³ Moromeĩpo ynara tykase toto Jezu a ikerekere matohme:

— João poetory Ritonõpo maro otururuhtao otuhyra toto, kurehxo Ritonõpo maro tõturutohkõme. Morararo parixeu poetory tomo otuhyra toto. Otãtome opoetory tõ rokẽ emero otuhnõko, eukuru ãnõko? tykase Jezu a toto.

³⁴ Morarame Jezu a tozuhse toto, ynara tykase eya xine:

— Ypoetory tõ emero otuhnõko tymaro xine jexiryke. Ywy pytakety sã rokẽ ase. Erẽnatoh toehse ahtao pytakety epe tõ mã tuenikaro rokẽ otuhnõko, eukuru ãnõko. Tãkye roropa toto, pytakety maro toexirykõke, topekõ maro toexirykõke.

³⁵ Morarame imeīpo pytakety arōko imehnō mana. Morara ahtao rokē pytakety epe tō mā otuhpyra exīko mā toto toemynyhmarykōke. Morararo ypoetory tō tymaro xine pyra jahtao otuhpyra mā toto, typoe xine rokene, tykase Jezu eya xine.

³⁶ Morarame osenetupuhtoh tokarose eya xine Jezu a. Ynara tykase ynororo:

– Upo kurā onyxihkara sytatose upo pakato pitahmatohme. Upo kurā xihkaryhtao upo pakato pitahmatohme, upo kurā ahnikāko sytatose. Upo pakato pitahmāko sytatose mōpāme rokene.

³⁷ Morararo uwa eukuru tyrisenā onyripyra sytatose ē pakato aka. Ē pakato aka uwa eukuru tyrisenā riryhtao, ihmōko mana eukuru jehnahpyry ke. Mame eukuru ekuānōko, atahnikāko. Ētypyry roropa popyra exīko mana.

³⁸ Māpyra eukuru ē tyrisenā aka eukuru tyrisenā tarykase ahtao atahnikara mana.

³⁹ Morararo eukuru jehnahpyry ēnanomo. Jehnahpyry ēxīpo eukuru tyrisenā se hkopyra mā toto. “Eukuru pakato kurehxo,” āko toh mana. (Morararo atamurukō omihpyry se rokē awahtao xine jomiry se pyra matose,) tykase Jezu eya xine.

6

Oserematoh esēme Jezu ehtoh poko (Mateu 12.1-8; Maku 2.23-28)

¹ Morarame tupito pona toytose Jezu oserematoh ae, typoetory tō maro. Mame arexi panō typohse ipoetory tomo a. Tamixihse eya xine ihmomikatohme. Tonahse roropa eya xine.

² Yrome ynara tykase parixeu tomo eya xine.

– Oty katohme erohnōko matou? Moeze nymerohpyry omipona pyra matose: “Oserematoh ae erohpyra ehtoko,” katopōpyry omipona pyra matose, tykase toto Jezu a. (Arexi puhturu amixikyryhtao erohtoh sā parixeu tomo a kynexine. Morara exiryke Jezu poetory tō popyra sā tokarose eya xine.)

³ Morarame Jezu a tozuhse ynaroro:

– Tawi tō ehtopōpyry poko onysekeremara ro hmatou? Mokyro omise toehse, typoetory tō maro.

⁴ Mame Ritonōpo Tapyī taka tomōse ynororo typoetory tō maro. Wyi tonese eya xine. Imehnō nekarohpyry kynexine Ritonōpo zurume. Moro onenahpopyra kynexine Moeze omihpyry ae ro. Arāo pakō zurume rokē kynexine repe. Yrome moro tonahse Tawi tomo a. (Mame moro enahxīpo Tawi tomo a: “Popyra matose,” kara Ritonōpo kynexine eya xine.)

⁵ – Ywy ase oserematoh esēme oserematoh rihpōme jexiryke, Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke, tykase Jezu eya xine.

Aosemahmirihmahpyry kurākatopōpyry ropa Jezu a (Mateu 12.9-14; Maku 3.1-6)

⁶ Morarame imepỹ oserematoh ae ropa tomōse Jezu atamorepatoh taka imehnō amorepase. Morarame ahno tooehse Jezu a, apotunuru wino aosemahmirihmahpyry.

⁷ Moro tao Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō kynexine parixeu tō maro. Ahno kurākary enery se toh kynexine Jezu a oserematoh ae. “Mokyro popyra mana. Moeze nymerohpyry omipona pyra mana,” kary se toh kynexine. Morara exiryke toraximase eya xine, Jezu hxirotohme tyya xine.

⁸ Yrome toto osenetupuhtoh waro Jezu kynexine. Ynara tykase Jezu aosemahmirihmahpyry a:

– Osehko xiaro yna rātaka, tykase eya.

Mame towōse ynororo. Toytose ahno rātaka.

⁹ Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

– Kuezuhtoko. Oty riry kure kyaa xine oserematoh ae Moeze nymerohpyry omipona kuahtao xine, ahno kurākary, imehnō ryhmary? Oty riry kure kyaa xine, imehnō poko kuenupunarykomo, imehnō enahkary? tykase Jezu eya xine.

¹⁰ Morarame tȳkakoxi tōsenuhmase Jezu. Ynara tykase ynororo aosemahmirihmahpyry a:

– Oemary enuhmako xiaro, tykase eya.

Morarame tātaporamase eya. Kure ropa toehse ynororo.

¹¹ Mame moro eneryke tyaa xine tyekītapāse toto yronymyryme. Tōximōse toto oturutohme Jezu ryhmary poko tyaa xine.

12mākō menekatopōpyry Jezu a

(Mateu 10.1-4; Maku 3.13-19)

¹² Morarame Jezu toytose ypy pona Tummy maro oturuse. Moroto tōmehse ynororo tōtururu poko Tummy maro, Ritonōpo maro.

¹³ Morarame tōmehse ahtao, tymarōkō tykohmase tyaa. Mame 12me tymenekase eya tynenyokyryme.

– Jomi poe ytoytōko matose jomiry ekarose pata tō punero, tykase ynororo eya xine.

¹⁴ Mame ynara inymenekatyā kynexine. Ximāo, mokyro tosehapse ropa Peturume Jezu a. Zakorō roropa tymenekase Ātare, Tiaku te, João roropa te, Piripe te, Patoromeu roropa tymenekase te,

¹⁵ Mateu te, Tome te, Tiaku, Aupeu mūkuru kynexine te, Ximāo imepyny, juteu tō esary pynoto te.

¹⁶ Juta, Tiaku mūkuru ynororo kynexine te, Juta Ixikariote roropa. Jezu ewokaneme kynexine ynororo. Enara tymenekase toto Jezu a.

Ahno amorepatopōpyry, ikurākatopōpyry enara

(Mateu 4.23-25)

¹⁷ Morarame ypy poe tyhtose ropa Jezu 12mākō maro. Mame jakuraramā pona tooehse tahtao totypohse ynororo typoetory tō maro. Imoihme ipoetory tō kynexine. Imehnō roropa tuhke tooehse morotona Jutea nonory pōkomo, Jerusarē pōkō roropa. Tuna konōto ehpiōkō tooehse roropa Tiro pōkomo, Xitō pōkomo, enara tooehse toto morotona.

¹⁸ Jezu omiry etase tooehse toto. Kurākōkara ekurākapose roropa tooehse toto. Joroko tō nyryhmatyā roropa tooehse ekurākapose roropa. Morarame tukurākase ropa toto eya.

¹⁹ Jezu temuhmary se toh toehse, emero, toekurākapotohkōme eya, ijaminuru enetuputyryke tyaa xine. Mame toekurākase ropa toto. Enara.

Tākye ehtopo, emynyhmatopo roropa

(Mateu 5.1-12)

²⁰ Morarame typoetory tō tonese Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Tākye matose, tymōkomokākara.

Ritonōpo oesēkōme enetuputyryke oya xine tākye exīko matose.

²¹ – Tākye roropa matose omise exiketomo.

Imeīpo otuhnōko matose. Tuesapare exīko roropa matose.

– Amarokō roropa xitaketomo, tākye ehtoko.

Imeïpo exianāko ropa matose.

²² – Tākye matose ozehno xine imehnō ahtao Kapu ae Ayhtohpyry poetoryme oexirykōke. Orumekatorỹko imehnō mā repe, opoihtotorỹko roropa toh mā repe, onetāpatorỹko roropa mā toto ypokoino.

²³ Tākye rokē ehtoko morara ahtao, itamurume kurā tukurākase exiryke kapu ao Papa esao, okyryrykōme. Ozehno xine toto ehtoh sā urutō kō zehno itamuru tō kynexine roropa pake, Ritonōpo omiry poko imehnō amoreparyhtao eya xine, tykase Jezu eya xine.

²⁴ – Naeroro tomeseke ehtoko tymōkomoke exiketomo.

Atākyemāko matose seromaroro tymōkomoke oexirykōke repe, oepehpyrykō oemarykō po toehse exiryke.

Yrome imeïpo atasamāko myhē matose.

²⁵ – Atākyemāko matose repe, tuesapare exiketomo. Imeïpo atasamāko ropa matose.

Emitapānōko roropa matose.

– Amarokō roropa exianaketomo, imeïpo atasamāko ropa matose, ihnamōko matose, xitāko.

²⁶ – Tomeseke ehtoko imehnomo a oeahmarykohtao oenekunohpyra xine toto ehtohme. Ynara exiryke, pake oeahmarykō sā urutō kō toahmase roropa azahkuru exiketomo a oxisā toexirykōke, tykase Jezu eya xine.

Ozehnotokō pyno ehtoko

(Mateu 5.38-48; 7.12)

²⁷ Morarame ynara tykase Jezu totananomo a:

– Ose xine pyra exiketō pyno ehtoko. Kure rokē ozehnotokō tyritoko roropa.

²⁸ Kure rokē okerekeremananō tyripotoko Ritonōpo a. Oturutoko Ritonōpo a ohtomananōkō poko roropa kure toto ritohme roropa.

²⁹ Mame imepyny a oēpatapihmorykohtao, osetoro osēpatapihmopotoko eya. Oupōkō tapoise ahtao imepyny a, ometỹkō roropa ekarotoko eya.

³⁰ “Okyryrykō se ase,” karyhtao imehnomo a oya xine, ekarotoko rokē eya xine. Mame okyryrykō tarose axītao rokē ahtao imehnomo a moro onupuxihkara ropa ehtoko.

³¹ Kure rokē orirykō se matose imehnomo a. Naeroro imehnō kure rokē tyritoko roropa, kure orirykō se oehtohkō sā imehnomo a.

³² – Morarame opyno exiketō se rokē awahtao xine, popyra exiketō motye nymyry pyra matose. Kure oripyra xine Ritonōpo mana opyno exiketō se rokē awahtao xine. Pohnō mā morararo. Typyno xine exiketō se rokē mā toto, typyno xine exiketō kara se pyra mā toto.

³³ Morararo kure orinanōkō rokē riryhtao kure oya xine, zae pyra matose. Kurā ke oepehmara xine Ritonōpo mana morara awahtao xine. Iirypyrymākō morararo, kure tyrinanō rokē kure rīko mā toto.

³⁴ Morararo omōkomory ekaroryhtao oya xine imehnomo a axītao rokene, toto waro oexirykōke. Ekarōko ropa oya xine: “Ise ropa ase,” karyhtao oya xine. Morara awahtao xine oty katohme: “Ritonōpo zamaro ywy,” āko matou? Popynō morararo omomỹke pyra mā toto tope tomo a tymōkomorykō ekarory poko, morohne apoiry ropa waro toexirykōke.

³⁵ Morara exiryke ynara rokē ehtoko, asatokōkara pyno ehtoko. Kure rokē tyritoko toto. Ākorehmara xine exiketō roropa akorehmatoko. Morara awahtao xine kurā ekarōko Ritonōpo oya xine mana itamurume, imeïpo kapu ao. Mame Ritonōpo Imehxo Exikety poenōme exīko matose, kure Ritonōpo exiryke, “Kure mase,” kara exiketomo a roropa, iirypyrymākomo a roropa.

³⁶ Mame imehnõ poko oenupunatoko, Omykõ kapuaõ samo, opoko xine aenupunatoh sã roropa oenupunatoko imehnõ poko, tykase Jezu eya xine.

*Imehnõ apiakary poko
(Mateu 7.1-5)*

³⁷ — Imehnõ onekaropyra ehtoko popyra, popyra oekaropyra xine Ritonõpo ehtohme roropa. Imehnõ onyxropyra ehtoko ohxyropyra xine Ritonõpo ehtohme roropa. Imehnomo a oryhmatopõpyrykõ poko awamekaro xine rokẽ ehtoko. Morarame oorypyrykõ korokãko Ritonõpo mana.

³⁸ Imehnomo a okyryrykõ ekarotoko itamurume. Mame oya xine kure toehthoh ekarõko mã Ritonõpo roropa onekarohpyrykõ saaro. Moro motyẽkãko kuhse Ritonõpo mana. Oemarykõ pehkãko mana onekarohpyrykõ saaro imehnomo a. Moro saaro ekarõko ropa Ritonõpo oya xine mana, tykase.

³⁹ Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine, enetupuhtohme eya xine:
— Otãto tonurẽkara tysã exikety arõko hnae? Arypyra, tysã exikety aroryhtao tonurẽkara a epukãko rokẽ toh mana oramã etonie toytotyrykohtao.

⁴⁰ Morarame tamorepanekõ onymotyẽkara mã toto. Tãtamorepakehse tahtao xine tamorepanekõ sã exiko toh mana, tykase.

⁴¹ — Otarãme imepỹ mã iirypyryme pitiko rokẽ repe. Wewe akumuru pitiko enuru ao exikety sã mana. Yrome oorypyrykõ pitiko rokẽ pyra mana, wewe konõto onu ao exikety sã mana. Morara awahtao xine imehnõ rypyry enẽko rokẽ matose. Yrome oorypyrykõ onenepyra amarokomo.

⁴² Imehnõ kerekeremaryhtao oya xine otarame ynara ãko matose eya xine: “Wewe akumuru pitiko moro oenuru ao. Ouxi,” ãko matose repe. Yrome oenurukõ ao roropa wewe konõto exiry waro pyra matose. Onekunohto rokẽ matose. Osemazuhme aporo wewe konõto toutoko oenurukõ ae. Moromeipo kurehxo enẽko matose. Imepỹ enuru ae wewe akumuru oũko ropa matose kure õsenuhmarykõke. Moro saaro osemazuhme oorypyrykõ irumekatoko. Moromeipo kurehxo imehnõ akorehmãko matose, iirypyrykõ rumekapory poko, enara, tykase Jezu eya xine.

*Otyro eperytatoh poko sã amorepatopõpyry
(Mateu 7.16-20; 12.33-35)*

⁴³ Morarame ynara tykase Jezu roropa:
— Otyro zoko kurã eperytara mana xihpyryme. Morararo ãtaryka xihpyry kurãme eperytara mana.

⁴⁴ Topere eneryhtao kyya xine otyro zoko enetupuhnõko sytatose; omoxyino zoko fikume eperytara mana, morararo ãtaryka zoko mã uwame eperytara mana.

⁴⁵ Kure awahtao xine kure osenetupuhnõko matose okurohtao xine, õmirykõ roropa kure exiko. Mãpyra popyra awahtao xine popyra roropa osenetupuhnõko matose okurohtao xine. Õmirykõ popyra roropa exiko mana, enara.

*Tapyi riry poko sã amorepatopõpyry
(Mateu 7.24-27)*

⁴⁶ Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine:
— Oty katohme hkoh ynara ãko matou ya: “Jesẽ mase. Jesẽ mase,” ãko matose repe ya, yrome jomipona pyra matose.

⁴⁷ Jomiry etaryhtao oya xine, jomipona awahtao xine roropa, tuaro exiko matose. Imepỹ tuaro exikety sã matose.

⁴⁸ Tuaro exikety a tytapyĩ tamose tũporẽ po. Mame konopo tooehse itamurume. Tuna tukumase. Mame tyryrykane konõto tooehse, jamihme tapyi pokona tooehse. Yrome tapyi onemara kure tyrise exiryke tũporẽ po.

⁴⁹Yrome jomiry etananõ jomipona pyra toehse ahtao tuaro pyra exiketõme mã toto. Imepÿ tuaro pyra exikety sã roropa exiko mã toto. Tytapyĩ tyrise eya isawã po repe. Mame konopo tooehse itamurume. Tuna tukumase roropa. Mame itapyĩ tomase tyryrykane a nakuaka. Mame tuna a tarose tapyi, tykase Jezu eya xine.

7

Sajëtu poetory kurãkatopõpyry Jezu a (Mateu 8.5-13)

¹ Morarame morohne poko mokaro amorepakehxĩpo Jezu toytose ropa Kapanau pona. Moroto soutatu esë kynexine, sajëtu. Ipoetory tõ 100me kynexine, soutatu tomo. Romanome kynexine ynororo, juteu kara.

² Inamoto kure pyra toehse. Ipyno pohto rokë pyra kynexine. Orihsasaka toehse ynororo.

³ Mame Jezu ekary totase ahtao sajëtu a, imehnõ tonyohse eya Jezu enehome. Juteu tamuxiry tõ tonyohse eya mokyro kurãkatohme.

⁴ Mame Jezu a toytose tahtao xine, ynara tykase toto eya:
– Oenehse ynanoehno Sajëtu omi poe, inamoto kurãkatohme ropa oya. Oytory kure yna a ynororo kure yna a exiryke. Yna pyno mana,

⁵ Juteu tõ pyno. Atamorepatoh tyripose roropa eya yna atamorepatohme. Morara exiryke kyryh kaxiko, aomipona, tykase toto Jezu a.

⁶ Naeroro toto maro toytose Jezu. Mame moe hkopyra toehse ahtao tope tõ tonyohse ropa sajëtu a, Jezu maro toto oturutohme ropa. Morarame tõsëpatakãmase toto. Ynara tykase toto Jezu a, sajëtu omihpyry tokarose eya xine:

– Oserekohmara exiko ytapyĩ taka ooepyry poko. Tuisa konõto kara ase nykã rehne.

⁷ Ime pyra roropa ase. Naeroro ytopyra roropa ase oya ihxipÿke jexiryke, nykã rehne. Õmiry ke rokë ypoetory ikurãkako aekurãkatohme ropa, nykã rehne.

⁸ Ywy roropa tosëke ase, typoetoke roropa ase soutatu tõ ke. “Ytoko,” karyhtao ya, ytõko ypoetory mana, jomipona. “Osehko,” karyhtao imepyny a, oehnõko roropa mã ya. “Enara tyriko,” karyhtao ya, tyrõko mã toh roropa jomipona. Moro saaro mase õmiry ke kurãkõkara kurãkary ropa waro mase, nykã reh sajëtu, tykase inenyohtyã Jezu a.

⁹ Mame morara kary totase ahtao Jezu a:
– To! tykase. Tõsenuruhkase. Mame tymarõkomo a toeramase ynororo, ynara tykase eya xine:

– Tonetupuhse ywy mokyro a yronymyryme. Juteu kara mokyro repe yrome jenetupuhno. Mokyro panõ onenepitopyra reahse Izyraeu tõ htao. Morara exiryke inamoto kurãkãko ropa ase, tykase eya xine Jezu.

¹⁰ Mame mokyro poetory tõ toytose ropa, tosëkõ tapyĩ taka. Moro tao kuranõpokara kure ropa tonese eya xine, toekurãkase ropa, Jezu omiry ke rokene. Enara.

Pytÿpo mükuru ësemãkatopõpyry ropa Jezu a

¹¹ Moromeĩpo imepÿ pata pona toytose Jezu, Naĩ pona typoetory tõ maro. Tuhkãkõ roropa toytose Jezu maro.

¹² Mame pata omõtohtaka tooehse tahtao xine ekepyry aronanõ tonese eya xine. Pytÿpo mükuru kynexine aorikyhyry, toirõ kynexine imükuru. Mame tuhke pata põkõ mokyro maro toehse, pytÿpo maro zonemyry enese.

13 Morarame mokaro eneryke tyya sam tykase Jezu tukurohtao. Toenupunase roropa ynororo pyt̄ypo poko. Ynara tykase eya:

– Xitara exiko, tykase eya Jezu.

14 Morarame toytose ynororo, ekepyry ẽ apose. Mame aronanõ totypohse ahtao ynara tykase Jezu, aorikyhp̄yry a:

– Aimo owõko ty, tykase eya.

15 Mame s̄epe towõse ynororo. Mame t̄õmitase ropa ynororo. Mame Jezu a tyn̄ẽsemãkahpyry ropa tokarose ropa jeny a.

16 Moro eneryke tyya xine t̄õsenuruhkase toto. Kure Ritonõpo tyrise eya xine. Ynara tykase toto:

– Kure kuhse mase, Ritonõpo. Ritonõpo omiry poko urutõ imehxo exikety kymaro xine mana. Kypynanohse xine Ritonõpo tooehse, tykase toto.

17 Morarame Jezu tokãtose eya xine juteu t̄õ patary punero, imehnõ pata põkõ punero, enara.

João a typoetory t̄õ enyohtop̄opyry poko Jezu maro toto oturutohme

(Mateu 11.2-19)

18 João poetory tomo a Jezu ehtop̄opyry tokarose tosẽkomo a. Mame asakoro typoetory t̄õ tykohmase tyya.

19 Mame toto enyohne oturupotohme Jezu a. Ynara tykase João, eya xine:

– Ynara kahtoko Jezu a: “Ritonõpo nymenekahpyry eraximãko ynanase. Ynoro hmahno? Ynorome pyra awahtao, imep̄y eraximãko ynanah?” kah-toko ke Jezu a, tykase João tynenyohyamo a.

20 Morarame tooehse toto Jezu a. Ynara tykase eya:

– Ahno ẽpurihkahpõ yna enyohno oturupotohme oya. Omoro toko hma: “Oehnõko mana,” katop̄opyry João a. Ynorome pyra awahtao imep̄y eraximãko ynanah? tykase toto Jezu a.

21 Morarame mokaro morotona toytose ahtao tuhke kurãkõkara kurãkãko Jezu kynexine. Inyrokurukõ roropa tymynyhpãkaposẽ ropa eya. Jorokohpã kõ roropa kure ropa tyripose eya. Tonurãkara roropa tonutanohpose ropa eya.

22 Morarame ynara tykase Jezu João nenyohyamo a:

– João a ytotoke ropa. Zurutatoko ynyriry poko, onetahpyrykõ poko, onenehpyrykõ poko: tonurãkara kure osenuhmãko ropa, ytoytopyn̄ypo t̄õ kure ytoytõko ropa, xikihxikihme ytoytõko mã toto, ipũ imotatyã kure ex̄iko ropa mana, otato pyra aehtyã otato ex̄iko ropa mana. Aorihtyã ẽsemãnõko ropa mã toto. Kure Ritonõpo ehtoh waro pyra exiketõ tuarõtãko mã toto Ritonõpo omiry poko, enara.

23 Mame tãkye kuhse matose ex̄iko jenetupuhkehpyra awahtao xine, poremp̄yra awahtao xine, kahtoko João a, tykase Jezu eya xine.

Jezu oturutop̄opyry João poko

24 Mame João nenyohyã toytose ropa toto ahtao, ynara tykase Jezu imoihmãkomo a João poko.

– João maro mytoatose ahno esaka pyra. Oty enesehxo mytoatose morotona. Pyrouimo panõ tyryrykane naronarory enese mytoatose repe? Orutua jamitu kara enese mytoatose?

25 Onoky enese mytoatose? Kurã ke autupohtohpyry eneseh mytoatose? Yrome kurã ke autupohtotyã tuisa tapyi kurã tao rokẽ mã toto, pata esã tapyi tao roropa mã toto.

26 Kuurutoko. Onoky enese mytoatose? Ritonõpo omiry poko urutõ enese mytoatothse? “ÿ,” kahtoko, kuezuhoko. Ynara ãko ase oya xine, Ritonõpo omiry poko urutõ motye exikety kuhse tonese oya xine, João mokyro.

²⁷ Etatoko ke, mokyro poko ynara tymerose Ritonõpo omiryne: “Ynenyokyhpyry mose ro, ãko Ritonõpo. Osemazuhme mose ro arópõko ase oesemary rineme samo. Imehnõ tuarõtanohneme mana,” katopõpyry Ritonõpo a tymerose mokyro poko, tykase Jezu.

²⁸ — Ynara ãko ase oya xine, ahnome aenurutyã motye João mana, ahno ãpurihkahpono. Emero motye mana. Yrome Ritonõpo poenõme aenurutyã mã ime pyra ro tahtao xine João motye ro toh mana, tykase Jezu eya xine.

²⁹ Tuhkãkomo a totase Jezu omiry, kowenu tinerũ apoinanomo a roropa totase.

— Zae Ritonõpo mana, tykase toto. Pake João omiry etahpõkõ kynexine. Ritonõpo omipona toehse toto. Tõsẽpurihkaposẽ roropa toto João a tonetupuhse tyya xine exiryke.

³⁰ Yrome parixeu tõ Ritonõpo omipona se pyra toh kynexine, Moeze nymerohpyry poko amorepatõkõ maro. Pake João a ytopyra toh kynexine osẽpurihkaposẽ.

³¹ Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

— Oty sã seromatokõ Izyraeu tomo? Onoky sã roropa toh nae?

³² Poetohti sã mã toto osepekahtoh tao, kohrame exiketõ samo. Ynara ãko toto poetohti oxime rokẽ kohkohtãko: “Ynaneto rue repe onetarykõme, yrome wara matokene. Mame ynanyhnamõ roropa repe onetarykõme, yrome onyhnampyra matokene. Oty se keh matou?” ãko toto oseya rokene.

³³ Mokaro sã matose. Ynara exiryke, João, ahno ãpurihkaneme tooehse oya xine repe. Toitoine otuhpyra kynexine tõtururu poko Ritonõpo maro, jehnahpyry roropa onẽpyra kynexine. Yrome amarokõ ynara tykase ipoko: “Jorokohpe mokyro,” matose ipoko.

³⁴ Morarame Kapu ae Ayhtohpyry tooehse roropa oya xine. Tõtuhse ynororo. Eukuru tõse roropa eya. Yrome ynara matose ipoko: “Enetoko ke, mokyro aotukurujano, eukuru ãne, kowenu tinerũ apoinanõ epeme, iirypyrymãkõ epeme roropa,” matose ipoko roropa.

³⁵ Yrome Ritonõpo omipona se exiketõ mã tuaro Ritonõpo ehtoh enetupuhnõko. Zae aehtoh enetupuhnõko roropa mã toto.

Jezu otuhtopõpyry parixeu tapyĩ tao

³⁶ Morarame Jezu toahmase parixeu a tytapyĩ taka aytotohme otuhse. Parixeu esety Ximão kynexine. Mame itapyĩ taka toytose Jezu. Mame typorohse kohrame otuhtoh pona.

³⁷ Moro pata po nohpo kynexine, iirypyrymano, orutua kõ poko exikety. Morarame: “Jezu toytose parixeu tapyĩ taka otuhse,” kary totase tyya ahtao, parixeu tapyĩ taka toytose roropa ynororo. Mame ixtaratu typyne exikety tarose eya topu risẽ ao, arapaxturu ao.

³⁸ Mame Jezu mykakoxi typorohse ynororo, eponaro. Tyxitase ynororo, tyrypyry rumekary se toexiryke. Tõxity ke Jezu pupuru tysõsõmase eya. Moromeĩpo tũsety ke ipupuru tykorokase ropa eya tyxitakehxĩpo. Typohse roropa ipupuru pona eya. Ixtaratu ke roropa typopase roropa eya, eahmaryme tyya, ipyno toexiryke.

³⁹ Moro eneryke tyya, ynara tykase Jezu kohmahpono, parixeu tukurohtao:

— Mose Ritonõpo poe urutõme nymyry ahtao, nohpo tupupuru poko exikety enetuputyry. Iirypyryme mose nohpo ehtoh waro exiry, tykase ynororo tukurohtao rokene.

⁴⁰ Morarame ynara tykase Jezu Ximão a:

— Ximão, jotururu se ase amaro, tykase.

– Oty poko? tykase. – Kaxiko, kuuruko, tykase Ximão Jezu a. Mame ynara tykase Jezu:

⁴¹ – Asakoro orutua kō kynexine, tosêkō tinerũ apoihpõkomo. Toiro orutua a tineru tapoise 500 miime. Imepyny a 50 miime rokê tapoise.

⁴² Morarame tynapoihpyrykō epehmary se ropa toh toehse repe. Yrome tosêkō onepehmasaromepyra toh kynexine asakoro ro, tytineruke pyra toexirykōke. Moro eneryke tyya toenupunase toto poko esêkomo. Ynara tykase ynororo: “Otara kara ywy roro moro epehmãko ase onepehmara oehtohkõme,” tykase typoetory tomo a esêkomo.

– Ximão, morara ahtao onoky tokoh tosê sehxo nae? tykase Jezu, tõturupose parixeu a.

⁴³ Mame ynara tykase Ximão:

– Otarãme mokyro, tuhkehxo tineru apoihpono. Mokyro tosê sehxo mana, tykase Ximão. Ynara tykase Jezu eya:

– Zae mase morara karyke oya.

⁴⁴ Morarame nohpo a toeramase Jezu. Ynara tykase ynororo Ximão a:

– Mose nohpo enêko mase. Atapyĩ taka oehno. Yrome jepuhkurikatoh onekaropyra makê ya. Mose nohpo rokê upupuru kurikano tyxity ke. Tũsety ke upupuru tykorokase roropa eya.

⁴⁵ Tomõse atapyĩ taka jahtao ypohpyra roropa makene. Yrome mose nohpo jeahmakehpyra mana upupuru pona.

⁴⁶ Jũsety anahpara roropa makene typoxinê ke. Mose nohpo rokê upupuru popano ixtaratu ke.

⁴⁷ Morara exiryke ynara ãko ase oya, mose ypoko toenupunatoh ke otu-arõtanohtorỹko mana tyrypyry tuhke korokatopõpyry poko ya. Imepỹ mã pitiko tyrypyry tykorokase ahtao, morararo pitiko rokê ypoko enupunãko mana, tykase Jezu parixeu a.

⁴⁸ Morarame ynara tykase Jezu nohpo a:

– Oorypyry ykorokano, tykase.

⁴⁹ Mame imehnõ otuhketõ ynara tykase toto oseya rokene:

– Onoky mose ro iiryrypyry korokane? tykase toto.

⁵⁰ Mame ynara tykase Jezu nohpo a:

– Tonetupuhse oya jexiryke typynanohse mase. Ytoko ropa. Torëtyke pyra exiko, tykase Jezu eya.

8

Nohpo tõ ytotopõpyry Jezu maro

¹ Moromeĩpo Jezu toytose pata tõ poro Ritonõpo omiry kurã poko imehnõ amorepase. Toto esême Ritonõpo exiry poko tamorepase toto eya. Ipoetory tõ roropa 12mãkõ toytose imaro.

² Nohpo tõ roropa toytose imaro inukurãkatyamo, jorokohpanõpo tomo, kuranõpotõkara, enara toytose toto. Toiro esety Maria kynexine, mokyro esety akorõ Matarena kynexine. Mokyro ae 7me joroko tõ tutũtanohpose ropa pake Jezu a.

³ Joana roropa imaro toytose, Erote poetory esê pyty. Tuisamehxo kynexine inio, esety Kuza. Susana roropa toytose. Imehnõ nohpo tõ roropa tuhke toytose Jezu maro. Mokaro toenupunase Jezu poko. Ipoetory tõ poko roropa toenupunase toto. Tymõkomorykõ tapiakase eya xine, ekarotohme Jezu tomo a, zotyko tahnose eya xine.

*Ipuhturu pahne poko sã ahtatohme
(Mateu 13.1-9; Maku 4.1-9)*

⁴ Morarame imehnõ oehkehpyra ehse Jezu a, imeimehnõ pata tõ põkomo. Morarame imoihme toehse toto ahtao tamorepase toto Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine, enetupuhthme toto a.

⁵ – Orutua toytose otyro puhturu pahse saporarahme, ahtatohme. Mame ipuhturu papyryhtao eya tupito po ipuhturu toepukase roropa osema tao. Moro tytütümase ahno a. Torõ tomo a roropa tonahse.

⁶ Mame ipapyryhtao, topuxikiri htaka toepukase roropa, ipuhturu. Moro tõxihtase axi repe. Yrome taremäse ropa tuna pyra exiryke nono ao.

⁷ Mame ipapyryhtao ro ipuhturu toepukase roropa ätaryka htaka. Moro tahtase repe yrome ätaryka a toise.

⁸ Morarame nono kurã pona toepukase ipuhturu. Moroto kure tahtase, toperytase roropa. Tuhke toperytase, enara.

Mame etyhyryme ynara tykase Jezu:

– Typanare awahtao xine etãko matose, tykase Jezu eya xine.

*Tuarõtanohpõpyry otyro puhturu arykahpõ poko
(Mateu 13.10-23; Maku 4.10-20)*

⁹ Morotoino ynara tykase ipoetory tõ Jezu a:

– Oty poko hko moturuno moro poko samo? tykase toto eya.

¹⁰ Mame Jezu a tozuhse toto. Ynara tykase:

– Kuesëköme Ritonõpo ehtoh poko zuaro exiiko matose enetuputyryke oya xine. Yrome imehnõ amorepãko ase tupimã ke rokene, enetupuhthme eya xine repe. Yrome onenetupuhpyra toh mana. Etatohme roropa eya xine repe. Yrome onenetupuhpyra mã toto, tykase Jezu eya xine.

¹¹ Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine:

– Ynekarohpyry otyro puhturu papyry poko ynara mana, ipuhturu sã Ritonõpo omiry mana.

¹² Mame ipuhturu aepukahpyry osema taka sã Ritonõpo omiry etananõ repe. Mame joroko tamuru oehnõko mana Ritonõpo omiry apoitohme ropa ikurohtaka xine, aomipona pyra toto ehtohme, osepynanohpopyra Ritonõpo a toto ehtohme.

¹³ Mame ipuhturu aepukahpyry topuxikiri htaka, imehnõ Ritonõpo omiry etananõ samo. Mame omi kurã etaryke tyya xine tãkye exiiko toh mã repe. Yrome toto kurohtaka aomiry omõpyra samo. Axitao rokë enetupuhnõko toh mã repe. Yrome toetuarimarykohtao axi poremänõko ropa mã toto.

¹⁴ Morararo imepõ ipuhturu toepukase ahtao ätaryka htaka, moro sã Ritonõpo omiry etananõ mã repe. Mame torëtyke toexirykõke tymõkomoke se roropa, typenetarykõ poko roropa. Morohne mã Ritonõpo omiry eiko, ätaryka samo. Eperytara sã mã toto tukurohtao xine, ekurehnõko.

¹⁵ Mãpyra ipuhturu aepukahpyry nono kurã pona, moro sã Ritonõpo omiry etananõ mana. Kure Ritonõpo omiry etãko toto. Wenikehpyra roropa exiiko toto. Aomipona roropa toh exiiko. Penekehpyra roropa toh mana. Aomiry ekarõko imehnomo a enetupuhpotohme. Mame enetupuhporyhtao eya xine eperytãko sã mã toto, tykase Jezu eya xine.

*Oezurukõ ononõpyra ehtoko katopõpyry Jezu a
(Maku 4.21-25)*

¹⁶ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Nãparina pitiko saerehkane zukaxiipo onyripyra sytatose mukuxi zopikoxi. Onyripyra sytatose epehtoh zopikoxi roropa. Jarao rokë tyriiko sytatose kae, apõ pona saerehkatohme, oehketõ zeipotohme, toto osenuhmatohme roropa.

17 Emero zonētyā zumakāko mana aryhnaka tyripōko Ritonōpo mana. Emero etapuruhpyry etapuruhmakāko roropa mana jarao ehtohme, tykase Jezu eya xine.

18 – Naeroro tuaro ehtoko, tomeseke roropa ehtoko onetahpyrykō poko. Nae exiketō tuhkehxo apoīko. Yrome aryryra exiketō icyryrykō ipuxihkāko emahpoe xine. Morararo kure jomiry etaryhtao oya xine tuhkehxo enetupuhnōko matose. Yrome jomiry kure onetara awahtao xine jomiry poko wenikehnōko matose, tykase Jezu eya xine.

Jezu ē ytotoṗyry poko Jezu enese zakorō tō maro
(Mateu 12.46-50; Maku 3.31-35)

19 Mame Jezu ē toytose Jezu enese repe zakorō tō maro. Yrome ytopyrya tokurehse ynaroro, ahno imoihme exiryke.

20 Mame imepỹ ynara tykase Jezu a:

– Asa noehno moky ākorō tō maro. Mokā jarānao. Tōtururu se mā toto amaro, tykase.

21 Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

– Ritonōpo omiry etananō mā aomipona roropa exiketō mā mokaro mā ajame exīko jakorō tōme roropa, tykase Jezu eya xine.

Tyryrykane mynyhpākatopōpyry poko
(Mateu 8.23-27; Maku 4.35-41)

22 Morarame imepỹ ēmepyry ae kanawa aka tōtyrise Jezu typoetory tō maro. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ehmaropa ikuhpo mōpozakoxi, tykase eya xine. Mame toytose toto.

23 Mame toytorykohtao tynyhse Jezu kanawa ao. Morarame tyryrykane konōto tooehse ypy poe ikuhpo pona. Pohkane konōto toehse. Kanawa nerymary se pohkane toehse. Mame enaromỹke toehse toto tyneryrykō poko.

24 Morara exiryke axī Jezu tōpakase ropa eya xine. Ynara tykase toto:

– Jezu, Jezu, nerỹko reh sytatohe, tykase toto. Mame Jezu towōse ropa. Tōmiry ke tyryrykane tymynyhpākapose eya, pohkane roropa tymynyhpākapose. Mynytyme tuna toehse ipunaka.

25 Mame ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

– Otoko ahtao keh jenetupuhnōko matou? tykase Jezu eya xine.

Tōsenuruhkase toto. Enaromỹke roropa toh toehse. Ynara tykase toto oseya rokene:

– Onoky keh mose ro? Tōmiry ke rokē tyryrykane mynyhpākapone, pohkane roropa aomi poe tymynyhpāse, tykase toto oseya rokene.

Joroko tūtanoḥpotopōpyry poko orutua ae Jezu a
(Mateu 8.28-34; Maku 5.1-20)

26 Morotoino toeporehkase toto Keraza pona, Karirea mōpozakoxi.

27 Morarame towōse ropa tahtao ikuhpo ehpiokoxi ahno toporyse eya, moro pata pono. Jorokohpe ynororo kynexine moīno ro. Pake ro tupō turumekase eya, tytapyī tao nyhpyra roropa ynororo, okepy zonētoḥ po ehse ynororo.

28 Mame Jezu eneryke tyya kui tykase ynororo. Jezu ēpataka toepukase. Mame ynara tykase ynororo opore:

– Jezu, Ritonōpo Kapuaō mūkuru mase, Imehxo Exikety mūkuru. Oty se hma ya? Juānoḥpyra exiko ajohpāme samo, utuarimapopyra exiko, tykase joroko ahnoaono Jezu a.

29 Morara tykase ynororo Jezu a tutūtanoḥpory ropa waro toexiryke eya. Tuhke rokē mokyro tomatomase joroko a āpuruhpyry tao ahtao ro. Ketī

ke tymyhse ynororo repe emary poko ipupuru poko, enara. Yrome keti tamohmohse eya, joroko a taropose ahtao ahno esaka pyra.

³⁰ Morarame ynara tykase Jezu eya:

– Onoky nah tã oesety?

– Ekuhpÿme yna esety nase, tykase, tozuhse eya, tuhke joroko tã tomõse exiryke zaka.

³¹ Morarame ynara tykase toto tãtaryporykõke Jezu a:

– Yna onenyohpyra exiko yna wãnohtoh taka, tykase toto Jezu a.

³² Moroto poinokoimo tã kynexine, otuhnõko, ypy po. Mame ynara tykase joroko tã Jezu a:

– Ynanytoxi poinokoimo aka, ajohpãme samo, tykase toto Jezu a. Morarame Jezu a taropose toto.

³³ Tynaõmahpyrykõ ae tutõtase tahtao xine toytose toh rahkene poinokoimo tã aka. Mame poinokoimo tã tururume toytose toto. Ypy emory poe tohpahse toto ikuhpo kuaka. Tyneryse toto.

³⁴ Moro eneryke poinokoimo tã erasëpyã toepase toto pata pona. Toytose tahtao xine, imehnõ turuse eya xine, apetaõkomo, pata põkomo, emero turuse eya xine.

³⁵ Mame pata põkõ toytose osenuhmase Jezu a. Toeporehkase tahtao xine, jorokohpanõpo tonese eya xine Jezu maro. Typorohse kynexine Jezu pupuru myhto. Tupoke ropa toehse kynexine. Kure osenetupuhnõko ropa kynexine. Moro eneryke tyya xine töserehse toto.

³⁶ Mame oehsenãkõ turuse roropa eya xine. Joroko tã tũtanohpotopõpyry ropa poko turuse eya xine.

³⁷ Morarame Keraza põkomo a Jezu taropose ropa, enaromÿke toexirykõke. Morara exiryke Jezu tãtyrise ropa kanawa aka.

³⁸ – Amaro ytoxi, ajohpãme samo, tykase jorokohpanõpo Jezu a.

Yrome tonyohse ropa ynororo Jezu a:

– Arypyra, atapyĩ taka ytoko ropa.

³⁹ Atapyĩ taõkõ zuruko okurãkatopõpyry ropa poko Ritonõpo a, opyno aexiry poko roropa, tykase Jezu eya.

Mame toeramase ropa ynororo. Tukurãkatopõpyry ropa poko Jezu a tokarose eya pata põkomo a emero. Mame Jezu tã tãtakuohse ropa.

*Jairu ãxiry ãsemãkatopõpyry ropa poko Jezu a
(Mateu 9.18-26; Maku 5.21-43)*

⁴⁰ Mame toeporehkase ropa Jezu ahtao Karirea pona, tãkye toehse imoihmãkomo, toraximase tyya xine exiryke.

⁴¹ Morarame imepÿ orutua tooehse. Mokyro esety kynexine Jairu. Juteu tã atamorepatoh esëme kynexine. Mame Jezu ãpataka typorohse ynororo. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Eropa ytapyĩ taka ajohpãme samo.

⁴² Jãxiry itamurume kure pyra mana. Orihnõko mana, tykase ynororo Jezu a. ãxiry 12me jeimamyry nae kynexine, toirono.

Morarame imaro Jezu toytose ahtao imoihmãkomo a tapurupose, tuhke ahno exiryke.

⁴³ Mame toto rãtaka nohpo toytose, munuimohpano. 12me jeimamyry taropose eya kure pyra toexiry poko rokene. Tytinerukehse roropa ynororo, opi warõkõ poko tytinerũ tonahkase eya. Morararo kynexine pohtohkara ro. Topinopyry pona pyra kynexine.

⁴⁴ Mame mokyro tooehse Jezu mykapo zupō ehpiry temuhmase. Mame tytemuhmase eya ahtao axī tumūkehse ynororo. Toekurākase ropa ynororo, tytemuhmase zupō tyya exiryke.

⁴⁵ – Onoky keh ytemuhmano? tykase Jezu eya xine.

– Arypyra, tykase toto eya. Mame ynara tykase Peturu:

– Tuhke nase ahno epuepurohmāko. Otarāme moxiaro kynako.

⁴⁶ – Arypyra, tykase Jezu. – Kurākara ytemuhmano. Zuaro exino nekurāka ropa ynororo yjमितunuru poe, tykase Jezu.

⁴⁷ Morara kary etaryke tyya tōsenetupuhse nohpo:

– To! Tuaro rukuh Jezu nahe. Tytemuhmatopōpyry waro ya, tykase nohpo tukurohtao rokene. Mame tooehse eya. Tykytyky tykase ynororo. Enaromŷke toehse. Jezu myhtokoxi typorohse ynororo nono pona. Tōsekarose ynororo imoihmākō netaryme. Ynara tykase ynororo:

– Pake ro munuimohpe exiase. Morara exiryke oupō ytemuhmano. Axī umūkehno, tykase nohpo Jezu a.

⁴⁸ Morarame ynara tykase Jezu eya:

– Kuku, tonetupuhse jexiryke oya tukurākase ropa mase. Naeroro oserehpyra exiko. Kure rokē ytoko ropa, tykase Jezu eya.

⁴⁹ Mame nohpo maro aotururuhtao ro ahno tooehse Jairu tapyī tae. Ynara tykase toto Jairu a:

– Oēxiry norihno, tykase toto Jairu a. – Kuamorepanekō erekohmakehko, tykase.

⁵⁰ Yrome aotururukō totase Jezu a. Ynara tykase ynororo Jairu a:

– Oserehpyra exiko. Wenetupuhko hkoty. Kure exīko ropa oēxiry mana toorihxīpo, tykase Jezu eya.

⁵¹ Mame itapyī taka toeporehkase tahtao tymaro imehnō anaomōnohpopyra kynexine. Peturu tō rokē tymaro tarose eya, Peturu, João, Tiaku, poeto zummy, jeny, mokaro rokē tarose tapyi taka.

⁵² Emero tyhnamose tapyi taōkomo a. Kui tykase roropa toto. Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

– Xitara ehtoko. Orihpyra nase. Nyhnōko rokē nase, tykase ynororo.

⁵³ Yrome Jezu tounohse eya xine, aorikyhpory waro toexirykōke.

⁵⁴ Mame aorikyhpory emary tapoise Jezu a. Ynara tykase ynororo opore eya:

– Orymo, owōko ropa ty, tykase eya.

⁵⁵ Morara kaxīpo sã rokē Jezu a tōsemākase ropa aorikyhpory. Towōse ropa ynororo. Morarame:

– Autuhmatoko ropa, tykase Jezu eya xine.

⁵⁶ Mame tōsenuruhkase jumy jē maro. Mame ynara tykase Jezu jē tomo a:

– Mose oēxirykō ēsemākatopōpyry ropa onekātopyra ehtoko, tykase Jezu eya xine. Enara.

9

12mākō enyohtopōpyry poko Jezu a (Mateu 10.5-15; Maku 6.7-13)

¹ Morarame Jezu a tynamorepatyā tykohmase tyya 12mākomo. Mame tyjमितunuru tokarose eya xine orēpyra toto ehtohme, joroko tō tūtanohpory poko, kurākōkara kurākary poko, enara. Toto tyripose orēpyra.

² Mame imehnō amorepatohme tonyohse toto eya, tosēkōme Ritonōpo enetupuhtohme imehnomo a, kurākōkara kurākatohme roropa eya xine.

³ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Omõkomorykõ anaropyra ehtoko. Omyxirykõ anaropyra ehtoko, apakarãkõ roropa. Ourukomo, otinerükõ roropa anaropyra ehtoko. Oupõkõ akorõ roropa anaropyra ehtoko.

⁴ Mame imepỹ tapyĩ taka õmomyrykohtao moroto rokẽ ehtoko. Onyhtoko moro tao oytotohkõ ropa ponãmero.

⁵ Mame õmirykõ etary se pyra toto ahtao, opyno xine pyra toto ahtao roropa, esae xine ytotoko ropa. Mame oytorykõ ropa ahtao epuhsasakatoko, toto neneryme: “Ritonõpo awãnohtorỹko mana, aomiry se pyra oexirykõke,” katohme sã oya xine inetarykõme. Mame imepỹ pata pona ytotoko, tykase Jezu eya xine.

⁶ Morarame toytose toto pata tõ punero Ritonõpo omiry kurã poko imehnõ amorepase. Kurãkõkara tukurãkase roropa eya xine.

*Erote oserekohmatopõpyry poko Jezu poko
(Mateu 14.1-12; Maku 6.14-29)*

⁷ Mame Erote Karirea rãnaõ kõ tuisaryme kynexine. Morarame emero Jezu nyrytyã ekarory totase eya. Morara exiryke tõsetaehkase. Torëtyke toehse ynororo, ynara karyke imehnomo a Jezu poko:

– João ahno ãpurihkahpõ tõsemãse ropa mana, kary etaryke tyya.

⁸ – Arypyra, tykase imehnomo. – Eria ekepyry mokyro tõsemãse ropa mana, tykase toto. Jezu poko imehnõ roropa ynara tykase:

– Arypyra, pake Ritonõpo poko urutonõpo ekepyry mokyro, tõsemãse ropa mana, tykase toto Jezu poko.

⁹ Yrome ynara tykase Erote:

– João tuhkapose ya, onoky keh mokyro osekãtokety. Tuaro pyra reahse, tykase. Mame Jezu enery se toehse ynororo rahkene.

*5.000mãkõ otuhmapotopõpyry poko Jezu a
(Mateu 14.13-21; Maku 6.30-44; João 6.1-14)*

¹⁰ Mame inenyohtyã tooehse ropa Jezu a. Emero tynrytyãkõ tokarose ropa eya xine. Morarame tymaro typoetory tõ tarose Jezu a tokare pyra Petesaita pona.

¹¹ Yrome imoihmãkõ tuaro toehse Jezu ytory poko. Tokahmase eya xine. Mame toporyse ropa toto a ahtao, toto anaropopyra ropa kynexine. Tamorepase toto eya, toto esẽme Ritonõpo ehtoh poko. Kurãkõkara tukurãkase roropa eya.

¹² Mame xixi tyerukumãse ahtao 12mãkõ toytose Jezu a. Ynara tykase toto eya:

– Imoihmãkõ enyohko ropa mõtohne toto ytotohme ahno esaka ropa. Moero tahtao xine otuhnõko mã toto. Nyhnõko roropa mã toto. Ahno esary kara taro, tapyi pyra, tykase toto.

¹³ Morarame Jezu a tozuhse typoetory. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Amarokõ ro inahpatoko, tykase eya xine.

Mame ynara tykase toto:

– Otarahxo? 5me rokẽ wyi nae ynanase, kana roropa asakoro rokẽ inunõkara. Morara exiryke otara ãkohxo ynanah? Yna ytory se hma moxiã zuru epekahse? tykase toto Jezu a.

¹⁴ Mame ynara tykase, Jezu a tozuhse:

– Arypyra, iporohkapoko toto. Oseosetyoro tyripotoko toto, 50me rokẽ tuhke toto exiry tyripotoko, tykase Jezu eya xine. Moroto 5.000me orutua kõ kynexine tuhke exiry.

¹⁵ Morarame ahno tõ typorohkapose eya xine emero.

¹⁶ Mame wyi tapoise Jezu a 5me. Kana roropa tapoise eya asakoro. Morarame kakoxi tōsenuhmase:

– Kure mase Papa Kapuaono, tykase ynororo. Moromeïpo wyi ty-tohtohkase eya kana maro. Morotoino tokarose typoetory tomo a, imoihmākomo a ekarotohme ropa eya xine.

¹⁷ Mame tōtuhse toh rahkene. Tuesapare roropa toh toehse. Mame akoïpyry tanÿse roropa eya xine. 12me ruto typehkase akoïpyry ke. Imeïpo taropose ropa toto esaka xine.

*“Kyrixtu mase,” katopōpyry sero Peturu a
(Mateu 16.13-19; Maku 8.27-29)*

¹⁸ Morarame toiroro Jezu kynexine oturūko Tummy maro. Mame ipoetory tō 12mākō kÿtone eya. Mame tōturupose eya xine:

– Onokyme imoihmākō jekarōko nae? tykase ynororo typoetory tomo a.

¹⁹ Mame ynara tykase toto eya:

– Toitoina Joāome oekarōko toh mana, ahno ēpurihkahpōme. Imehnō Eriame oekarōko mā toto. Imehnō roropa pake Ritonōpo poe urutonōpo tōsemākase ropa oekarōko mā toto, tykase toto Jezu a.

²⁰ Morarame eya xine Jezu tōturupozomose ropa. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Amarokō ke? Onokyme roropa jekarōko matohu? tykase eya xine.

Mame Peturu a tozuhse:

– Ritonōpo nymenekahpyry mase yna pynanohneme, tykase Peturu eya.

²¹ Mame Jezu a tymynyhpākaposē toto. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Imehnomo a moro onekaropyra ropa ehtoko, tykase eya xine.

*Toorihtoh poko ekarotopōpyry sero Jezu a
(Mateu 16.20-28; Maku 8.30–9.1)*

²² Mame ynara tykase ropa ynororo typoetory tomo a:

– Kapu ae Ayhtohpyry htomāko mā Izyraeu tō tamuxiry tomo. Tutuis-arykōme yse pyra exīko mā toto. Jetapary se exīko mā toto, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro, Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō maro roropa. Mame jexixihmapōko toh mana jorihmapōko. Yrome moromeïpo oseruao tōmehse jahtao ēsemānōko ropa ase, tykase eya xine.

²³ Moromeïpo ynara tykase ropa Jezu imoihmākomo a:

– Ymarōme oexirykō se awahtao xine, ypoē oehtohkō rokē poko ehtoko. Opoe xine oehtohkō irumekatoko. Kokoro rokē oorikyrykō enetupuhtoko oorypyrykō poko, ymarōme oehtohkōme, tykase.

²⁴ – Māpyra opoe xine oehtohkō poko rokē awahtao xine, orihnōko matose. Ymarōme pyra exīko matose. Yrome ypokoino oorikyrykohtao ymaro exīko matose jūme.

²⁵ Otyme kure openetatoh apoiry oya emero porehme repe yrome oorikyry ke moro epehmatohme? Arypyra.

²⁶ Etatoko pahne, ihxipÿke awahtao xine ypoko, jomiry poko roropa ihxipÿke awahtao xine, Kapu ae Ayhtohpyry roropa ihxipÿke exīko opoko xine mana, tuisamehxo tooepyry ropa ahtao Tummy kurā esae, Ritonōpo nenyohÿtÿā kurākō maro tooepyry ropa ahtao, tykase Jezu eya xine.

²⁷ – Sero poko wenikehpyra ehtoko. Ynara āko ase oya xine, kymaro xine exiketō toitoina orihpyra ro tahtao xine, Ritonōpo tuisame ehtoh enēko toto, tykase Jezu eya xine.

*Moeze maro Eria maro Jezu ehtopōpyry
(Mateu 17.1-8; Maku 9.2-8)*

²⁸ Morarame 8me tynyhse ahtao Peturu tō tarose Jezu a ypy pona, João maro, Tiaku maro. Tarose toto eya oturuse Ritonōpo maro.

²⁹ Morarame aotururuhtao ro ěmyty tytyorōtase. Zupō roropa karimutume toehse, saereh tykase.

³⁰ Morara toehse ahtao asakoro orutua kō tōsenepose eya xine. Mame Jezu maro tōturupitose toto. Ynara toh kynexine, Moeze, Eria, enara, pakatokomo.

³¹ Morararo toh kynexine saereh āko roropa. Morarame tōturuse toto Jezu maro aorikyry poko, aetuarimary poko, enara, Jerusarē po. Aorikyry se Ritonōpo exiry poko tōturuse toto.

³² Yrome Peturu tō tynyhse kynexine tyrōnaka xine. Mame typakase ropa toto ahtao, Jezu saereme exiry tonese eya xine. Asakorōkō roropa tonese eya xine, Jezu maro.

³³ Mame mokaro asakorōkō onuhpitoryhtao ropa, ynara tykase Peturu Jezu a:

– Pāna, kure taro kuexirykomo. Tapyi ynanamoxi, oseruao, axītao rokene, toiro atapyīme, toiro Moeze tapyīme, toiro Eria tapyīme, enara ynanamoxi, tykase Peturu. Morara tykase ynororo onenetupuhpyra toexiryke moro poko.

³⁴ Mame Peturu otururuhtao ro akurū tooehse toto poro. Mame akurū eneryke tyya xine enaromŷke toehse Peturu tomo.

³⁵ Morarame omi totase akuru htae. Ynara tykase:

– Umūkuru nymyry mose ynymenekahpyry. Morara exiryke aomiry etatoko, tykase Ritonōpo.

³⁶ Morarame omi tymynyhphāse ahtao, Jezu rokē tonese eya xine. Mynyhme rokē toh toehse. Tynenehpyrykō poko oturupyra toh toehse roropa imehnomo a.

*Joroko tūtanohtopotōpyry ropa poko poeto ae Jezu a
(Mateu 17.14-18; Maku 9.14-29)*

³⁷ Morarame tōmehse ahtao ypy poe tyhtose ropa toto. Morarame tuhkākomo a Jezu toporyse ropa.

³⁸ Toto rātao toehse ahno. Jamihme Jezu tykohmase mokyro a. Ynara tykase:

– Amorepane, umūkuru eneko ajohpāme samo. Ipyno ase toirō myhe exiryke.

³⁹ Joroko mose apoīko mana. Mōtoino rokē kui āko mose nase. Mame akyakyhnōko roropa nase. Akuakurotāko roropa nase itary ae. Iiryhmāko joroko mana. Onurumekara roropa mana.

⁴⁰ Opoetory tomo a oturu repe itūtanohtopotohme ropa repe. Yrome onutūtanohtopotopyra toh nekurehno, tykase Jezu a ynororo.

⁴¹ Mame Jezu a tozuhse. Ynara tykase ynororo:

– Tō! Otara ahtaohxo keh jenetupuhnōko matou? Jenetupuhpyra ro rukuh matou, popyra oexirykōke. Amaro xine ywy repe. Yrome jenetupuhpyra ro amarokomo. Typenekehse ywy opoko xine, tykase. Mame ynara tykase ynororo jumy a:

– Omūkuru enehko ya, tykase.

⁴² Mame jumy a tonehse ahtao, joroko a tomase ropa nono pona. Takurotanohtopose roropa eya. Mame ynara tykase Jezu joroko a:

– Otūtako ropa joroko, tykase Jezu. Mame tutūtase ropa rahkene. Tukurākase ropa poeto eya. Morotoino jumy a tokarose ropa eya.

⁴³ Morarame tōsenuruhkase morotōkō emero Ritonōpo jamitunuru eneryke tyya xine.

Jezu oturutopõpyry poko toorikyry poko
(Mateu 17.22-23; Maku 9.30-32)

Mame mokaro osenuruhkaryhtao ro tõturuse ropa Jezu typoetory tomo a:

⁴⁴ – Wenikehpyra mehtatose sero jomihpyry poko, Kapu ae Ayhtohpyry ekarõko mã toto jehno exiketomo a, tykase Jezu eya xine typoko.

⁴⁵ Morarame aomiry onenetupuhpyra toh kynexine tonēse sã exiryke eya xine.

– Oty kary se mose nae? tykase toto oseya rokene. Yrome eya: “Oty kary se hko hmano?” kara toh kynexine, ihxipỹke toexirykõke.

“Onoky imehxo nae?” katopõpyry
(Mateu 18.1-5; Maku 9.33-37)

⁴⁶ Morarame oseya toh tõturuse 12mãkomo:

– Onokãkõ imehxo nae taro, tuisamehxo? tykase toto, typoko xine rokene.

⁴⁷ Yrome toto otururu waro Jezu kynexine. Morara exiryke poeto tapoise eya tupõtokoxy tynyriryme.

⁴⁸ Mame ynara tykase ynororo eya xine:

– Mose poeto poko oenupunarykohtao ypokoyno ypoko enupunãko roropa matose. Morararo ypoko oenupunarykohtao jenehpohpõ poko enupunãko roropa matose. Ynara exiryke, tuisamãkõ kara poko roropa oenupunarykohtao tuisamehxo matose exiõko.

Tymarõ onyhxiropyra Jezu ehtopõpyry poko
(Maku 9.38-40)

⁴⁹ Morarame ynara tykase João Jezu a:

– Imepỹ ynanenease. Joroko tũtanohpõko ropa nexiase ahno ae oesety poe. Morara kamexipopyra ynanexiase eya kymaro xine pyra aexiryke, tykase João Jezu a.

⁵⁰ Mame ynara tykase Jezu João tomo a:

– Arypyra: “Ipoko pyra exiko,” kara ehtoko imehnomo a. Kyzehno xine pyra exiketõ kymaro xine mana. ãkorekehkara xine imehnõ ahtao ãkorehmatorỹko mã toto, tykase Jezu eya xine.

Apoto enehpory se João tõ ehtopõpyry poko

⁵¹ Morarame kapu aka ropa ytosasaka tahtao, toytory se toehse Jezu Jerusarẽ pona.

⁵² Mame osemazuhme typoetory tõ tonyohse eya, tuapo. Mame toytose toto Samaria pata pona. Moroto osa tokaropose eya xine Jezu nyhtohme repe.

⁵³ Yrome morotõkõ osa ekarory se pyra Jezu a toh kynexine Jerusarẽ pona aytory eneryke tyya xine. (Mame moro tokarose ropa Jezu a, nyhtoh onekaropyra toto ehtopõpyry.)

⁵⁴ Morara exiryke ynara tykase João tomo, Tiaku maro Jezu a:

– Otarãme, kure oya apoto kohmary yna a kapu ae, moxiã enahkatohme, pake ehtopõpyry samo, Eria a apoto kohmatopõpyry samo, tykase toto Jezu a.

⁵⁵ Mame toeramase Jezu toto ãpataka. Toto zehno roropa toehse ynororo morara kary etaryke tyya.

– Ritonõpo Zuzenu poe pyra matose morara ãko.

⁵⁶ Ahno enahkase pyra tooehse ywy Ritonõpo nymenekahpyryme. Toto pynanohse rokẽ tooehse ywy, tykase Jezu eya xine. Mame imepỹ pata pona toytose toto.

Jezu maro toexiry se exiketõ ehtopõpyry poko
(Mateu 8.18-22)

⁵⁷ Morarame osema tao Jezu ahtao typoetory tō maro ynara tykase imep̄y Jezu a:

– Jytory se ase amaro emero rokē pata pona. Orumekary se pyra roropa ase jūme, tykase ynororo Jezu a.

⁵⁸ Yrome ynara tykase Jezu eya:

– Oytory se hmah ymahro? Onokyro tō tosake mana. Torō tō roropa tym̄yke mana. Māpyra Kapu ae Ayhtohpyry tosake pyra mana, tykase Jezu eya. – Oytory se roh mah ymahro? tykase eya.

⁵⁹ Mame imepyny a ynara tykase Jezu:

– Ymaro eropa ypoetoryme, tykase ynororo eya.

Yrome ynara tykase ynororo:

– Ajohpāme sã ytoxi aporo papa tapyī taka. Tamuhpōme toehse papa mana. Mame toorihse ahtao zonēnōko ase. Moromeīpo oehnōko ropa ase amaro jytotohme, tykase ynororo Jezu a.

Mame ynara tykase Jezu eya:

⁶⁰ – Ah imehnō omy ekepyry zonēno toto. Eropa hkoty ymaro imehnō amorepatohme kuesēkōme Ritonōpo ehtoh poko, tykase Jezu eya.

⁶¹ Morarame imep̄y ynara tykase Jezu a:

– Ywy kuhse amaro ytōko ano. Apo ke aporo osekazumatã aporo wekyry tomo a, tykase ynororo eya.

⁶² Yrome ynara tykase Jezu eya:

– Etako pahne, ijoiyome kanawa arōko āpuine mana t̄ykakoxi tōsenuhmaryke. Mokyro sã mase. Ymaro se mase repe, emero rokē poko penetāko mase roropa. Morara awahtao Ritonōpo maro se nymyry pyra mase, tykase Jezu eya.

10

Sero nase 72mākō enyohtopōpyry poko Jezu a

¹ Morarame orutua kō tymenekase Jezu a, 72mākomo tōmiry ekarotohme imehnomo a. Morarame asakoro ro rokē tonyohse toto eya, tuapo pata tō punero.

² Ynara tykase ynororo eya xine:

– Oenyohor̄yko ase jomiry ekarotohme imehnomo a, tupito esē typoetory tō enyokyry samo. Tupito konōto po tiriiku ahpirātyã sã Ritonōpo omiry onetapitopynō mana, sero nono pō. Yrome tuhke pyra Ritonōpo omiry ekaronanō nae. Naeroro oturutoko Ritonōpo a: “Papa Kapuaono tuhke ōmiry ekaronanō enyohko ōmiry ekarotohme imehnomo a,” kahtoko eya.

³ Mame ytotoke. Tomeseke ehtoko roropa. Oty katohme? Oenyohor̄yko ase kaneru mūkuru enyokyry sã kaikuxi tō htaka. Ytoytōko matose ozehno exiketō htakuroko.

⁴ Tineru ē anaropyra ehtoko, pakara tōkehko sapatu roropa anaropyra ehtoko amaro xine. Mame etypohpyra ehtoko ōturutohkōme imehnō maro osema tao. Topohme ytotoke.

⁵ Morarame tapyi taka ōmomyrykō se awahtao xine, ynara kahtoko ty-tapyikemy a: “Taro hmatou? Kure pāna matou repe,” kahtoko. “Opyno xine Ritonōpo mana,” kahtoko roropa moro taōkomo a.

⁶ Mame tapyi esē ajoajohpāme pyra ahtao, ōmiryko etary se exīko mana. Yrome ajoajohpe exiketyme ahtao, ōmiryko etary se pyra ynororo ahtao eramatoko ropa rokene.

⁷ Yrome ōmiryko etary se ahtao moroto rokē ehtoko. Otuhtoko, eukuru ētoko, enara, owohparykohtao eya xine. Moro ōtuhtohkō oephepyrykōme sã mana, jomiry ekaroryke oya xine. Ihximyra ehtoko ōtukurukō poko. Ynara

exiryke, erohketō toerohtamitukō apoiry zae mana. Estryhmara ehtoko morotoino imehnō tapyī taka.

⁸ — Mame emero rokē pata pona oytorykohtao: “Otuhtokose,” karyhtao oya xine, motuhtatose rokene.

⁹ Kurākōkara nae moro pata po ahtao, ikurākapotoko ropa toto Ritonōpo a. Ynara kahtoko roropa eya xine: “Ritonōpo omiry ekarōko ynanase oya xine enetupuhthome oya xine oesēkōme. Ameke pyra Ritonōpo tuisame ehtoh mana oya xine,” kahtoko eya xine.

¹⁰ Morarame imepỹ pata pona toytose awahtao xine, yrome ōmirykō omipona pyra toto ahtao, osema taka mytotatose ropa. Ynara kahtoko eya xine:

¹¹ “Oesarykō nonory nosejihno yna pupuru pokona. Naeroro isasakāko ropa ynanase otuarōtatohkōme awānopyrykō poko Ritonōpo a. Yrome wenikehpyra ehtoko, Ritonōpo omiry tooehse oya xine mana. Oesēkōme enetupuhthome oya xine repe. Yrome ise pyra matose,” kahtoko eya xine, tykase Jezu eya xine.

¹² — Ynara āko ase oya xine. Ajohpe pyra, kurākō apiakaryhtao Ritonōpo a moro pata pōkō wānohnōkohxo Ritonōpo mana, Sotoma pōkō wānopyry motye. Sotoma pōkō pynohxo Ritonōpo exīko mana, tykase Jezu toto enyokyryme tyya.

*Jezu onenetupuhpyra pata tō pōkō ehtopōpyry
(Mateu 11.20-24)*

¹³ Mame ynara tykase Jezu:

— Jetū myhē exīko mā oya xine taroino Korazim pōkomo, oya xine roropa Petesaita pōkomo. Jetū mā oya xine exīko myhene. Awānohtorỹko Ritonōpo mana. Yjamitunuru meneatose repe apatarykō rānao. Yrome jenetupuhpyra matose. Oorypyrykō onurumekara roropa matose. Onenehpyrykō tonese ahtao Tiro pōkomo a Xitō pōkomo a roropa, tyrypyrykō turumekase eya xine exiry pake. Saku risē tyrise eya xine exiry tupōkōme. Oruno roropa tyrise eya xine exiry tokokō pokona, tyrypyrykō rumekary se toto exiry enetupuhpotohme imehnomo a.

¹⁴ Etatoko pahne, kurākō apiakatoh po awānohtorỹko Ritonōpo mana. Tiro pōkō wānohnōko roropa mana. Xitō pōkō roropa wānohnōko mana. Yrome mokaro wānopyry motye awānohtorỹko Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine.

¹⁵ — Amarokō roropa Kapanaū pōkomo, epyrypāko matose imehxo oexirykō poko repe. Yrome osenekunohnōko rokē matose. Imeĩpo oematorỹko Ritonōpo mana apotoimo htaka, tykase Jezu eya xine.

¹⁶ Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Ōmirykō etahpōkō jomiry etāko roropa toh mana. Morararo ose xine pyra exiketō yse pyra roropa toh mana. Jenehpohpō se pyra roropa toh mana, yse pyra toehtohkō samo. (Ytotoko rahkene. Jomiry ekarotatoko emero pata tō punero, tykase Jezu eya xine.

— Ÿ, tykase toto. Mame toytose toh rahkene omi kurā ekarose.)

Sē nase 72mākō eramatopōpyry ropa poko

¹⁷ Mame mokaro 72mākō tooehse ropa toto. Tākye toh toehse ropa. Ynara tykase toto Jezu a:

— Joroko tō roropa ynanutūtanothpoase ropa ahno ae. “Jezu omi poe otūtatoko ropa,” tykase ahtao rokē yna a nutūtase ropa toto, tykase toto Jezu a.

¹⁸ Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

– Ÿ, joroko tamuru mokyro. Aepukahpyry enene nenenehkane samo, kapu ae.

¹⁹ Etatoko pahne, yjमितunuru ekarōko ase oya xine. Orēpyra oritorŷko ase. Mame okoi tūmaryhtao oya xine, mynoto roropa tūmaryhtao oya xine ōsanumara xine toh mana. Joroko tamuru motyēkāko matose, ypoē oexirykōke.

²⁰ Etatoko pahne, ōmiryko poe joroko tō tutūtase ropa ahtao ahno ae kure mana. Ÿrome moro poko rokē pyra atākyematoko. Ritonōpo poenōme oexirykō poko atākyematokohxo yronomyryme. Oesetykō tymerose pape pokona Ritonōpo esao. Moro poko atākyematoko, tykase Jezu eya xine.

*Jezu ākyematopōpyry poko
(Mateu 11.25-27; 13.16-17)*

²¹ Mame Jezu tātākyemase yronomyryme Ritonōpo Zuzenu poe. Ynara tykase ynororo Tummy a:

– Papa Kapuaono, kapuaōkō esēme mase. Sero nono pōkō esēme roropa mase. Kure mase Papa, tuaro pyra exiketō amoreparyke oya ōsenetupuhtoh poko. Opoe zuarohxo exīko toh mana. Tuarō exiketō motye exīko toh mana. Atamorepaketō motye roropa tuaro exīko toh mana. Opoe roropa tuaro exiketō zuaro pyra toehse ropa mana. Āmoreme morohne tyrise oya Papa, tyriry se oexiryke, tykase Jezu Tummy a.

²² Mame ynara tykase roropa Jezu eya xine:

– Emero Papa kynekarone ya. Ritonōpo mūkuru waro pyra matose repe. Papa rokē juaro mana. Papa waro pyra roropa matose. Ywy imūkurume jexiryke zuaro ase. Ynymenekatyamō a roropa Papa enepōko ase zuaro toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

²³ Mame toeramase ropa Jezu typoetory tomo a. Ynara tykase ynororo eya xine.

– Tākye ehtoko onenehpyrykō poko.

²⁴ Ynara āko ase oya xine, tuhke Ritonōpo omiry poko urutō kō pake, tuisa tō roropa onenerykō enery se toh kynexine repe. Onetarykō etary se roropa toh kynexine repe. Ÿrome onetara tokurehse toto. Onenepyra roropa tokurehse toto, tykase Jezu eya xine.

Imepŷ akorehmatopōpyry poko Samaria pono a

²⁵ Morarame Moeze nymerohpyry poko amorepatō tooehse Jezu a tōturupotohme. Ynara tykase ynororo, Jezu kuhnōko rokē kynexine:

– Otara ākohxo ke hano orihpyra jehtohme jūme, Ritonōpo maro jehtohme? tykase ynororo eya:

²⁶ Mame ynara tykase Jezu eya:

– Otara āko Ritonōpo nymeropohpyry nah? Oty enetupuhnōko hma? tykase Jezu eya.

²⁷ Mame tozuhse ropa Jezu eya. Ynara tykase ynororo:

– Ynara enetupuhnōko ase, Ritonōpo pyno ehtoko ipunaka. Yronomyryme ipyno ehtoko okurohtao xine oorikyrykō ponāmero. Kure rokē tyritoko ōsenetupuhtohkō ae. Oemynyhmarykohtao ipyno ehtoko ipunaka. Mame osepyno oehtohkō sã imehnō pyno ehtoko, katoh tonō waro ase, tykase ynororo Jezu a.

²⁸ – Ÿ, tuaro oehtoh zae. Moro omipona awahtao, orihpyra exīko mase, jūme, Ritonōpo maro, tykase Jezu eya.

²⁹ Mame mokyro, Moeze nymerohpyry poko amorepatō, imehnō pyno ehtoh poko ekaropory se toehse. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Onokākō mokaro ipyno jehtopo? tykase ynororo Jezu a.

³⁰ Mame Jezu a tozuhse. Ynara tykase ynororo eya aosenetupuhtohme:

– Ahno toytose Jerusarē poe Jeriko pona. Juteu mokyro. Morarame osema ae aytoryhtao omato komo a tapoise ynororo. Imōkomory roropa tarose eya xine. Totatotapase roropa ynororo eya xine. Mame moroto ro turumekase eya xine orihsasaka ahtao.

³¹ Moromeīpo Ritonōpo maro oturukety toytose moro osema ae. Mame mokyro etaetapahpyry tonese eya. “Tee, jam,” tykase rokē ynororo. Zomye rokē toytose ynororo. Enupunara myhehxo ipoko. Osema ehpiuroko rokē toytose.

³² Morarame imepỹ roropa toytose moro osema ae. Ritonōpo Tapyĩ tao erohkety kynexine ynororo. Morararo ikuroko rokē toytose ynororo. Enupunara myhē ipoko.

³³ Mame imepỹ roropa moro osema ae toytose roropa. Samaria pō kynexine. Toipe Samaria pōkō maro juteu tō oxise pyra toto. Yrome mokyro toenupunase etaetapahpyry poko.

³⁴ Eya toytose ynororo. Tonaka tanỹse eya. Etapatopōpyry tyszereseremase opi ke eya. Tyōtose roropa eya. Morarame toky pona mokyro tyrise eya, jumētu pona. Mame tapyi taka tarose eya ahno nyhtoh taka. Mame kure mokyro tyripose eya tapyi esemy a.

³⁵ Morarame yrokokoro toytory ropa ahtao, tineru tokarose eya, tapyi esemy a. Ynara tykase ynororo eya: “Mose pyno exiko,” tykase ynororo tapyi esemy a. “Tooehse ropa jahtao, oepehmāko ropa ase onepekahtyã epehmāko ropa ase,” tykase mokyro Samaria pono tapyi esemy a. Mame ynara tykase Jezu Moeze nymerohpyry poko amorepatono a.

³⁶ – Etaetapahpyry tonese oseruaōkomo a repe. Yrome onoky rokē akorehmaneme nexiahse? tykase Jezu Moeze nymerohpyry poko amorepatono a. Mame eya tozuhse:

³⁷ – Mokyro rokene, ipyno aexihpyry rokene, tykase ynororo eya.

Mame ynara tykase Jezu eya:

– Naeroro ytoko. Mokyro sã imehnō pyno exiko, tykase eya Jezu. Mame toytose ropa ynororo Jezu maro ehxīpo.

Jezu ytotoopōpyry poko Maata tō tapyĩ taka

³⁸ Mame Jezu toytose typoetory tō maro. Toeporehkase toto pata pona. Moroto nohpo kynexine esety Maata. Mokyro a toahmase toto tytapyĩ taka toto ytotohme. Moroto ehse tō aporo.

³⁹ Mame Maata akorō moroto kynexine esety Maria. Mame Jezu otururu etary se kynexine ipunaka. Morara exiryke Jezu myhtokoxi typorohse ynororo.

⁴⁰ Maata rokē kynexine tỹpokonohke. Tonahsē riry poko kynexine. Mame Jezu a toytose ynororo. Ynara tykase eya, takorō anakorehmara exiryke:

– Pihpi, ypoko oenupunary se pyra mahno? Eneko ke, jakorō jakorehmara nase. Ajohpāme sã wakorehmapoko aporo eya, tykase Maata Jezu a repe.

⁴¹ Mame Jezu a tozuhse ynororo. Ynara tykase eya:

– Xihxi, torētyke mase senohne poko, otyro riry poko.

⁴² Toiro se rokē matose enetupuhtohme. Senohne irumekako aporo, jomiry etatohme oya, ākorō samo. Zae ehtoh tymenekase eya. Naeroro anaropopyra ase aporo ywinoino, tykase Jezu eya.

11

*Ritonōpo maro ōturutoh poko amorepatoh sero
(Mateu 6.9-13; 7.7-11)*

¹ Morarame Ritonõpo maro oturũko Jezu kynexine. Mame tõturukehse ahtao ynara tykase ipoetory eya:

– João a typoetory tõ tamorepase Ritonõpo maro oturutoh poko. Morara se ase. Yna amorepako Ritonõpo a yna oturutoh poko, tykase ynororo Jezu a.

² Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Ritonõpo maro õtururukohtao ynara kahtoko:

“Papa Kapuaono, kure mase.

Yna akorehmako kure rokẽ oritohme yna a,
yna esẽme oenetupuhtohme roropa yna a.

³ Yna nykyryry ekaroko yna a kokoro rokene.

⁴ Yna rypyry ikorokako ropa imehnõ rypyry korokapotoh sã yna a oya.

Moromeĩpo wenikehnõko mase yna rypyry poko
imehnõ rypyry poko yna wenikehtoh samo.

Joroko tamuru a yna onukuhpopyra exiko,”
kaxitoko Ritonõpo a, tykase Jezu eya xine.

⁵ Mame ynara tykase ropa Jezu typoetory tomo a, tõturutoh poko Ritonõpo maro:

– Ynara ãko ase oya xine õsenetupuhtohkõme rokene. Otarãme omoro wyi epekatyry se mase onoa. Morara exiryke oepe tapyĩ taka ytõko mase. Ynara ãko mase eya otarame: “Jepe, wyi se pitiko hano ajohpãme samo, oseruao rokene nae awahtao rokene.

⁶ Wekyry noehno ya, imepỹ pono. Morara exiryke autuhmary se ake repe. Yrome wyi pyra jexiryke anautuhmara jekurehno. Naeroro oya oehno wyi epekahse repe.”

⁷ – Morarame tytapyĩ tae oezuhnõko oepe mana. Ynara ãko otarame mana: “Jerekohmara exiko. Tapuruse nase tapyi. Nyhnõko ynanase. Ypoenõ jowomyhtome nase xitãko. Owõpyra ase,” ãko mã repe, tykase Jezu.

⁸ – Morarame otarame otuhparo: “Ise, ise,” ãko mase. Morara ahtao otara exiko hnae moromeĩpo? Etatoko pahne, oepe owõnõko mana wyi ekarose oya. Yrome oepeme toexiry pokoino pyra owõnõko mana, orẽpyra torekohmaryke oya õpenery ekarotohme oya, otuhparo oexiryke. Morara exiryke sã rokẽ owõnõko mana, tykase Jezu eya xine.

⁹ – Naeroro ynara ãko ase oya xine, moro saaro ekaropotoko Ritonõpo a. Mame ekarõko oya xine mana. Onupirykõ ekaropotoko Ritonõpo a. Mame onupirykõ enẽko matose. Tapyi tapuruse ahtao roropa ikohmatoko. Mame esẽ apuruhmakãko mana. Moro saaro tahxime õtururukohtao Ritonõpo a, oezuhtorỹko mana.

¹⁰ Ynara exiryke, ekaroponanõ tynekaropohpyrykõ apoiko mã toto. Zupinanõ tunupihpyrykõ enẽko ropa mã toto. Tapyi taka tomomyry se exiketõ ikohmaryhtao, tapyi apuruhmakãko mã toto. Omõnõko roropa mã toto.

¹¹ Morararo ynara karyhtao omũkuru a oya xine: “Papa, omise ase,” karyhtao oya xine, okoi onekaropyra matose eya.

¹² “Papa kuratirihmo se ano,” karyhtao roropa oya xine, mynoto onekaropyra matose omũkurukomo a.

¹³ Iirypyryme matose repe, yrome otyro kurãkõ rokẽ ekarõko matose opoenõkomo a. Amarokõ motye kuhse Papa Kapuaono. Tuzenu kurã ekarõko oya xine mana ekaroporyhtao oya xine, tykase Jezu eya xine.

*Peuzepu tũtanohpotopõpyry poko ahno ae
(Mateu 12.22-30; Maku 3.20-27)*

¹⁴ Morarame joroko tutūtanoHPose ropa Jezu a tomirēkara ae. Mame joroko tutūtase ropa zae ahtao, jorokohanōpo tōmitase ropa. Moro eneryke tyya xine tōsenuruhkase toto imoihmākomo.

¹⁵ Yrome toitoine ynara tykase toto:

– Peuzepu omi poe rokē joroko tō tūtanoHPōko ropa mana, joroko tamuru omi poe. (Peuzepu, joroko tamuru esety akorony.)

¹⁶ Morarame imehnō Jezu kukuru se toehse. Ynara tykase toto eya:

– Ajamitunuru enepoko yna a amaro Ritonōpo ehtoh waro yna ehtohme, tykase toto.

¹⁷ Yrome aosenetupuhtohkō waro Jezu kynexine. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Pata tamuru pōkō osetaparyhtao osenahkāko rokē toh mana. Morararo tyekyry maro oxiehno toehse ahtao osenahkāko rokē tapyi taōkō mana. Atahpahnōko toto saporarahme exīko toto oxiehno toexirykōke.

¹⁸ Moro saaro joroko tamuru typoetory maro oxime tōsetaparykohtao osetmetaka, osenahkāko rokē toto. Ynara āko matose ya: “Ÿ, Peuzepu omi poe joroko tō tūtanoHPōko mose mana,” āko matose ypoko.

¹⁹ Morara jahtao, Peuzepu omi poe joroko tō tūtanoHPoryhtao ya, opoetorykō ke? Onoky omi poe roropa joroko tō tūtanoHPōko toh nahe? tykase Jezu eya xine. – Yrome opoetorykō tyoro rokē otuarōtanohtorŷko mana zae pyra oehtohkō poko.

²⁰ Arypyra, Ritonōpo jamitunuru poe joroko tō tūtanoHPōko ase ahno ae. Moro eneryke oya xine tuarōtāko matose Ritonōpo oesēkōme exiry poko.

²¹ – Mame tapyi esē tomahpo tpyre ahtao ynara āko mā ynoro: “Orēpyra ase tpyreke jexiryke imehnō omōpyra mana ytapyi taka ymōkomory poko,” āko mā ynororo.

²² Yrome jamihmehxo exikety tooehse ahtao iporemākāko mana ipyre roropa apoīko mana. Mame ipyre apoixīpo imōkomohpyry arōko mana, apiakatohme typoetory tomo a. (Moro saaro joroko tamuru, tymyhse sã ya. Jamihme pyra roropa mā tyripose ya, tymyhse ya exiryke.)

²³ – Ymarōkōme pyra awahtao xine, yzehno matose, jakorehmara awahtao xine roropa, jakorekehkāko matose, tykase Jezu eya xine.

Sē nase joroko omōtopōpyry ropa poko

(Mateu 12.43-45)

²⁴ Mame tōturuse ropa Jezu. Ynara tykase ynororo:

– Joroko tutūtase ropa tahtao ahno ae ytoytōko mana nono poro, tosary imepŷ zupīko. Mame onenepyra tahtao, ynara āko mā tyya rokene: “Ytōko ropa ase jesahpyry aka ropa, unurumekahpyry aka ropa, ahno aka” āko mana.

²⁵ Mame ytōko ropa mana, tosaypyry pona ropa. Morarame kure tosaypyry enēko ropa mana ahno kurohtao. Tapyi sã ahno kurohtao mana tutumehse sã zao. Saereme potu enēko mana. Mame omōpyra mā aporo.

²⁶ Ytōko rokē mā aporo joroko imehnō enehse tymarōme toto ehtohme. Mame popyrahxo exiketō enehnōko mana, 7me osesarise mokyro aka. Mame itamurumehxo jorokohpe exīko mokyro mana. Osemazuhme toehstopōpyry motye kuhse exīko mana.

Tākye nymyry ehtoh poko

²⁷ Morarame morara kary etaryke tyya ynara tykase nohpo tuhkākohtae:

– Tākye kuhse asa mana, oenurumahpono, isuhsuru onenyhpyry, tykase nohpo eya.

²⁸ Mame mokyro tozuhse Jezu a. Ynara tykase:

– Amarokō hkotano. Tākye exīko matose Ritonōpo omiry etaryhtao oya xine, aomipona toehse roropa awahtao xine, tykase Jezu eya.

Ahno hxirotoh poko kurākō apiakatoh po
(Mateu 12.38-42)

²⁹ Morarame imoihmākō tooehse ahtao Jezu a, ynara tykase ropa Jezu eya xine:

– Popyra matose ipunaka juteu tomo. “Ajamitunuru enepoko yna a oenepuhtohme yna a,” āko matose repe ya. Yrome yjamitunuru onenepopyra ase oya xine. Toiro poko rokē āmorepatorỹko ase, Jona ehtopōpyry poko.

³⁰ Jona tonahse aporo kanaimo konōto a. Oseruao tynyhse Jona kanaimo wakuru ao. Imeīpo tuamise ropa ynororo kanaimo a nono pona. Mame ipoko tutuarōtase Niniwe pōkomo. Tonetupuhse toto a: “Ritonōpo nenehpohpyryme mose nase,” tykase toto ipoko. Moro saaro Ritonōpo jenyokyase oya xine. Ywy ase Kapu ae Ayhtohpyry.

³¹ Morararo Saapa tuisary kynexine nohpo, ikurenaēkō tuisary. Imeīpo ohxirotorỹko ynororo mana sero pōkō apiakatoh po Ritonōpo ēpataka. Ynara exiryke, mya toytose ynororo pake Saromāo otururu kurā etase. Yrome Saromāo motye kuhse ywy. Taro ase amaro xine. Yrome jomiry etary se hkopyra matose.

³² Morararo kurākō apiakatoh po Niniwe pōkō ohxirotorỹko mā toto sero pōkomo, Ritonōpo neneryme. Jona omiry totase tyya xine ahtao tyrypyrykō turumekase eya xine. Mokaro mā ohxirotorỹko. Ynara exiryke, taro ase amaro xine. Jona motye kuhse ase. Yrome jomipona se pyra matose, tykase Jezu eya xine.

Sē nase ahno enuru poko
(Mateu 5.15; 6.22-23)

³³ – Mame nāparina zukaxīpo ononēpyra sytatose. Onyripyra sytatose apipa notaka. Aryhnaka rokē tyrīko sytatose apō pona omōketō zeipotohme tyrīko sytatose.

³⁴ Kuenurukō nāparina ezuru sā mana. Kure oenurukō ahtao kure sā osenuhmāko matose, saereme sā oya xine exiryke. Yrome oenurukō popyra ahtao, osenuhmara matose. Xinukutume sā oya xine exīko mana oenurukō popyra exiryke.

³⁵ Morara exiryke tomeseke ehtoko onenetuputyhpyrykō onurumekara oehtokōme. Turumekase oya xine ahtao xinukutumā sā exīko ropa matose okurohtao xine.

³⁶ Yrome okurohtao xine saereme ahtao xinukutume pyra roropa mā okurohtao xine, kure enetupuhnōko matose. Mame nāparina kurā sā saereh āko mana okurohtao xine, tykase Jezu eya xine.

Parixeu tō zurutopōpyry poko Jezu a
(Mateu 23.1-36; Maku 12.38-40)

³⁷ Mame tōturukehse Jezu ahtao, parixeu a toahmase tytapyī taka autuhtohme. Mame toytose ynororo itapyī taka, otuhse. Mame osemahpyra ro typorohse ynororo otuhtoh pona.

³⁸ (Juteu tō osemahnōko itamurume tōtuhtoh to Moeze omihpyry poe.) Mame ynara tykase parixeu tyya rokene:

– Tee! Osemahpyra mose ro nah otuhnōko, tykase parixeu tukurohtao rokene.

³⁹ Mame ynara tykase Jezu eya:

– Parixeu tō matose. Ynara exiketō matose. Akasanarykō akurihnōko matose ĩpary rokene, paratu tōkehko maro. Yrome zao nymyry anakurihpyra

sã matose. Xikurome mã ipunaka. Moro sã okurohtao xine mana, xikurome. Oyamene se matose. Iirypyryme matose.

⁴⁰ Onenetupuhpyra matose. Ōkokō rihpōme Ritonōpo mana. Okurohtao xine tyrihpōme roropa mana.

⁴¹ Morara exiryke omōkomory apiakako ekarotohme etuarimaketomo a. Imehnō pyno roropa ehtoko. Morara awahtao xine tãkye exīko Ritonōpo mana opoko xine. Okurohtao xine ikurikāko roropa mana.

⁴² – Jetuhxo exīko matose parixeu tomo. Ynara exiryke, okyryrykō omame porehme ahtao apiakāko matose. Toiro ekarōko matose Ritonōpo a repe. Anarykahpyrykō roropa otyro tōkehko apiakāko matose. Emero apiakāko matose zokonaka pitiko onekarorykōme Ritonōpo a. Yrome zae pyra ro matose. Imehnō ryhmāko ro matose. Ritonōpo pyno pyra roropa matose. Morohne okyryrykō tapiakase oya xine ahtao, kure roropa mã repe imehnō pyno awahtao xine roropa, Ritonōpo pyno roropa awahtao xine.

⁴³ – Jetuhxo exīko matose parixeu tomo. Ynara exiryke, atamorepatoh tonō tao imehxo se rokē oexirykōke. Osepekahtoh taka oytorykohtao, “Kure mase,” kary etary se oexirykōke.

⁴⁴ – Jetuhxo exīko matose! Ynara exiryke, okepy zonētopōpyry sã matose. Moroto ro imehnō ytoytōko tuenikaro rokene, tuaro pyra toexirykōke. Moro saaro kure oehtohkō enepōko matose repe, yrome popyra ro matose, tykase Jezu eya xine.

⁴⁵ Morara kary etaryke tyya, ynara tykase Moeze omihpyry waro exikety Jezu a:

– Morara karyhtao oya, yna hxirōko roropa mase, tykase ynororo.

⁴⁶ Mame ynara tykase Jezu eya:

– Jetuhxo exīko matose roropa Moeze omihpyry waro exiketomo, imehnō osanumaryke oya xine. Tupime eya xine anaosanumatatohkomo. Ynara āko matose: “Moeze omihpyry omipona ehtoko,” āko matose repe. Yrome amarokō ke? Aomipona pyra matose. Ourutopōpyrykō omipona pyra matose.

⁴⁷ Jetuhxo exīko matose, otonētoh kurã rīko matose repe, Ritonōpo poko urutonōpo tō zonētohme. Yrome mokaro urutonōpo tō totapase atamurukomo a.

⁴⁸ Atamurukomo a Ritonōpo poko urutonōpo tō etapatopōpyrykō kure ekarōko matose. Ynara exiryke, atamurukomo a totapase toto. Yrome oya xine roropa toto zonētoh tyrise.

⁴⁹ Morara exiryke ynara tymerose Ritonōpo omiryryme, zae mana: “Jomiry poko urutō kō enyohnōko ase eya xine. Mame toitoine toto etapāko toh mana. Toitoine toto htomāko roropa toh mana,” āko Ritonōpo omiry.

⁵⁰ Naeroro awānohtorỹko Ritonōpo mana, urutō kō etapatamitume. Moino ro nono ritopōpyry poe ro urutō kō totapase. Mokaro etapatamitume awānohtorỹko Ritonōpo mana.

⁵¹ Apeu etapatopōpyry poe tuhke urutō kō totapase. Zakaria etapatopōpyry pona. Ritonōpo Tapyī myhto totapase ynororo, kaneru zahkatoh myhto. Ajohpe pyra, mokaro etapatamitume awānohtorỹko Ritonōpo mana, sero pōkomo.

⁵² – Jetuhxo exīko matose Moeze omihpyry poko amorepatōkomo. Ynara exiryke, imehnō enekunohnōko matose, zae omi waro pyra toto ehtohme. Zae omi enetuputyry se pyra matose. Mame imehnō roropa akorekehkāko matose. Onenetupuhpyra toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

⁵³ Mame moro tae toytose ropa Jezu ahtao parixeu tō tyekītapāse, Moeze omihpyry warōkō maro. Jezu tokahmase toto a tōturupotohkōme, ihxiro-tohme repe.

⁵⁴ Aoturutopōpyry poko Jezu hxirory se toh kynexine repe.

12

Sē nase ajohpe ehtoh poko (Mateu 10.26-27)

¹ Mame tuhkākō tōximōse. Epuhtūtūmāko toh kynexine tuhke toexirykōke. Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Tomeseke ehtoko parixeu tō ajohpe ehtoh poko. Pou porutatoh sā ajohpe toto exiry mana. Kure osekarōko toh mā repe iirypyryme toto ahtao.

² Yrome emero apurutyā aryhnaka exīko ropa mana. Emero zonētyā roropa zumakapōko ropa mana.

³ Mame totase pyra ōturutopōpyrykō emero atahpahnōko mana jarao exīko mana. Morararo moe rokē oturūko matose repe āpuruhpyry tao, putiputime rokē repe. Yrome moromeīpo ōmihpyrykō otumakāko mana, tykase Jezu eya xine.

Ritonōpo zuno ehtoko (Mateu 10.28-31)

⁴ Mame ynara tykase Jezu:

– Ynara āko ase oya xine wekyry tomo, oetapanekō zuno pyra ehtoko. Oetapatorŷko rokē mana. Yrome ouzenukō onetapara mana.

⁵ Toiro rokē zuno ehtoko, Ritonōpo rokē zuno. Oetapaxīpo xine oemarykō waro mana apotoimo htaka. Naeroro mokyro rokē zuno ehtoko.

⁶ – Mame 5me torō pisarara ehepyry pitiko rokene. Otarāme tuhke pyra tineru puhturu rokene. Yrome torō pisarara toiro ahtao ro wenikehpyra Ritonōpo mana ipoko.

⁷ Morararo oūsetykō tuhke exiry waro Ritonōpo mana. Naeroro oserehpyra ehtoko. Torō pisarara pyno toehtoh motye kuhse opyno xine Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine.

Ihximyra Jezu poko (Mateu 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Ynara karyhtao oya xine imehnō netaryme: “Ywy ase, Jezu poetoryme ase,” karyhtao oya xine, morararo ase: “Mose ypoetoryme mana,” āko ase opoko xine Ritonōpo nenyohyā netaryme.

⁹ Yrome ihxipŷke awahtao xine ypoko: “Jezu poetory kara ase,” karyhtao roropa oya xine imehnō netaryme, morararo ase: “Mokyro ypoetoryme pyra mana,” āko ase opoko xine Ritonōpo nenyohyā netaryme.

¹⁰ – Mame Kapu ae Ayhtohpyry kerekeremaryhtao oya xine, yrome oorypyrykō tokarose ropa oya xine ahtao Ritonōpo a, moro korokāko ropa Ritonōpo mana. Yrome Ritonōpo Zuzenu kerekeremaryhtao oya xine onykorokara mā Ritonōpo ekurehnōko ipunaka.

¹¹ – Mame juteu tō atamorepatoh taka aarorykohtao, ohxirotokōme pata esē tomo a te, kowenu poetory tomo a roropa, torētyke pyra ehtoko ezuhthokō poko oya xine. “Otara āko ke hano?” kara ehtoko roropa.

¹² Ynara exiryke, Ritonōpo Zuzenu ākorehmatorŷko mana ezukurukō poko moro tao awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

Sero tymōkomokē ehtopōpyry poko

¹³ Mame ynara tykase ahno rānaono Jezu a:

– Amorepatono, oturuko urui a Papa ekepyry mōkomohpyry apiakatohme eya zokonaka ekarotohme ya, tykase ynororo Jezu a.

¹⁴ Yrome ynara tykase Jezu eya:

– Arypyra, moro pokō kara ase. Omōkomorykō apiakane kara ase, tykase Jezu eya.

¹⁵ Ynara tykase ropa Jezu totananomo a:

– Etatoko kure. Tuaro ehtoko, ōpynukōme rokē pyra tyritoko. Ynara exiryke, toipāme rokē omōkomorykō mana. Yrome ākorehmarā xine mana oytorykohtao Papa esaka, tykase Jezu eya xine.

¹⁶ Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine toto osenetupuhtohme:

– Tupito konōto esē narykapohpyry toperytase itamura.

¹⁷ Mame ynara tykase ynororo tukurohtao rokene: “Oty rīkohxo ke hano? Tosake pyrahxo hnae ynapyry tomo,” tykase ynororo.

¹⁸ “Ytapyī tō kararahpōko ropa ase zumo tyritohme ropa ynapyry esaryme, ymōkomory esary maro.

¹⁹ Mame ynara āko ase ya rokene, ohkato ke senohne nae toehse hano. Ymōkomory enahpỹme nase. Ynapyry tōkehko enahpỹme nase tuhke jeimamyry aropōko ase. Oseremāko roropa ase. Otuhnōko potu ase. Eukuru ēnōko roropa ase, tākye rokē ase,” āko mana tymōkomokemy tyya rokene.

²⁰ Mame ynara tykase Ritonōpo eya: “Oepyrypany hmoro. Seroae ro orihnōko mase. Mame onoky omōkomohpyry esēme exīko nae? Onoky onukurākatyā esēme exīko nae? Imehnō ōkyryrỹpyry esēme exīko mana,” tykase Ritonōpo eya. Mame toorihse ynororo, tykase Jezu eya xine.

²¹ Mame etyhyryme ynara tykase Jezu:

– Moro sã exīko mã mōkomo anonohnanō rokē tymōkomorykōme. Tymōkomoke ynaroro repe, yrome Ritonōpo a tymōkomoke pyra sã mã toto, omomỹke toexirykōke, tykase Jezu eya xine.

*Ritonōpo enetuputyry poko
(Mateu 6.25-34)*

²² Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Naeroro ynara āko ase oya xine, ōtykō poko torētyke pyra ehtoko. Anapyrykō poko roropa torētyke pyra ehtoko. Oupōkō poko roropa torētyke pyra ehtoko. Tupoke pyra oehtohkō poko torētyke pyra ehtoko.

²³ Ynara exiryke, kure kuehtohkō mã tonahsã motye kuhse, tōsē motye kuhse mana. Morararo upo motye kuhse kuokokō mana, tykase Jezu.

²⁴ – Torō poko enetupuhtoko. Tynapyrykō anarykara toto. Onypohpyra roropa mã toto. Ē onyripyra roropa mã toto. Tynapyrykō onukurākara roropa mã toto. Yrome toto nahpāko Ritonōpo mana. Mame amarakō torō motye kuhse matose. Opyno xine ipunaka Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine.

²⁵⁻²⁶ – Osenetupuhtoko. Toiparo rokē senohne poko torētyke matose. Otara tyrīko matou okynā orihpopyra oehtohkōme. Torētyke oehtohkōke okynā orihpopyra exīko matou? Arypyra. Ritonōpo rokē okynā orihpopyra ehtoh waro mana. Naeroro oty katohme torētyke matou emero poko? Toiparo rokē torētyke matose.

²⁷ Ona ekuru enetatoko. Tamoreme ahtāko mana. Erohpyra mana. Ekurākara roropa mana. Tamoreme rokē kure exīko mana. Yrome ynara āko ase oya xine, Saromāo tupoke kurā ke kynexine. Tytineruke roropa kynexine. Yrome Saromāo zupō kure exiry motye kuhse ona ekuru mana. Kure kuhse mana.

²⁸ Onahpoty rineme roropa Ritonõpo mana. Okynã pyra onahpoty mana. Nae ro mã repe seromaroro. Yrome yrokokoro pake tonahse. Zahnõko roropa mana apoto ke, xixi ke, enara. Otytyko ekuru typyne pyra mana. Yrome Ritonõpo ipyno ro mana. Morohne pyno exiry motye kuhse Ritonõpo opyno xine exiry mana. Naeroro õpenerykõ ekarõko oya xine mana. Morara exiryke: “Nary rokene,” kara ehtoko kure Ritonõpo ehtoh poko. Enetupuh-toko Ritonõpo opyno xine exiry.

²⁹ Morara exiryke torëtyke pyra ehtoko tõsë poko, eukuru poko roropa. Tonahsã poko roropa torëtyke pyra ehtoko.

³⁰ Morohne poko torëtyke imehnõ mana, Ritonõpo waro pyra exiketomo. Morohne se oexirykõ waro Omykõ kapuaõ mana.

³¹ Yrome osemazuhme Ritonõpo enetupuh-toko oesëkõme. Mame morohne ekarõko oya xine mana.

*Tymõkomoke ehtoh poko Ritonõpo esao
(Mateu 6.19-21)*

³² – Enaromyra ehtoko ypoenomo. Tuhke pyra matose Ritonõpo enetupuh-nanomo. Yrome imeïpo ahno esëme oehtohkõ ekarõko mã oya xine Omykõ kapuaono.

³³ Morara exiryke omõkomorykõ ekamotoko tineru apoitohme. Mame moro tineru ekarotoko etuarimaketomo a. Ekaroryhtao okyryrykõ tuhke exiko mã kapu ao. Moroto okyryrykõ kuräkãko Ritonõpo mana. Enahpyra moero mana Ritonõpo esao. Moero mã omato pyra ipunaka, nuko pyra roropa mana, enahne pyra mã moero.

³⁴ Morarame omõkomorykõ kuräkaryhtao kapu ao oya xine morotona oytorykõ se exiko matose. (Yrome sero nono po rokë omõkomorykõ tomäkase oya xine ahtao sero nono po se rokë exiko matose. Ritonõpo poko nymyry onenetupuhpyra matose.)

“Tuaro ehtoko,” katopõpyry sero Jezu a

³⁵⁻³⁶ Mame ynara tykase Jezu:

– Joepyry ropa eraximatoko, tosëkõ eraximary sã ahno poetory tomo a. Mokaro saaro kueraximatoko. Mokaro esë toytose erënatoh enese. Typoetory tõ tynomose tytapyĩ tao. Aepyry ropa eraximãko toto itapyĩ tao. Nãparina roropa nae ezurukõme. Mame tõtuhxïpo oehnõko ropa mana tytapyĩ taka. Aomiry etaryhtao axi tapyi apuruhmakãko ipoetory tõ mana.

³⁷ Mame tãkye exiko mã toto tosëkõ toraximase tyya xine exiryke. Nyhpyra toh toehse tosëkõ eraximary poko. Morara exiryke tãkye exiko mã toto. Èa-toko pahne, typoetory tõ porohkapõko mana toto otuhtohme. “Otuhtokose,” ãko mana. Mame typoetory tõ otuhmapõko mana.

³⁸ Tãkye toh exiko mana. Otarãme esëkõ oehnõko ropa onoa. Otarãme ãmepyryme oehnõko ropa mana. Yrome oserehnohpyra tosëkõ eraximary poko. Moroto ro eraximãko toto. Morara exiryke tãkye mã toto.

³⁹ Omato oepyry waro tapyi esë ahtao, tytapyĩ taka omato anaomõnohpopyra aexiry mana, tymõkomory onematonanohpopyra toehtohme.

⁴⁰ Amarokõ roropa tuaro ehtoko. Kapu ae Ayhtohpyry oehnõko ropa mana. Aepyry ropa oneraximara awahtao xine ro oehnõko ropa mana, tykase Jezu eya xine.

*Peturu oturutopõpyry sero Jezu maro
(Mateu 24.45-51)*

⁴¹ Mame ynara tykase Peturu Jezu a:

– Yna a rokē morara āko mah? Emero rokē netaryme roropa morara āko mah? tykase Peturu, tōturupose Jezu a.

⁴² Mame ynara tykase Jezu eya:

– Onoky emese kure nahe tosē mōkomory poko? Emese kure exikety rokē rīko tytapyī eraseme mana. Typoetory tō otuhmaponeme tyrīko mana.

⁴³ Mame zae rokē exiketyme ahtao tākye mokyro exīko mana, tytapyikē tooehse ropa ahtao.

⁴⁴ Ajohpe pyra tymōkomory eraseme mokyro rīko mana, imehxo.

⁴⁵ Yrome ynara karyhtao tyya rokene: “Jesē mā okynā oehpopyra mana,” karyhtao tyya rokene, mame ipoetory tō htomāko mana orutua komo, nohpo tomo, enara toto htomāko mana. Mame otuhnōko mā ynororo eukuru ēnōko. Etŷnōko roropa mana.

⁴⁶ Mame mokyro esē oehnōko ropa mana, tuenikaroro typoetory ahtao. Aepyry ropa onenetupuhpyra ynororo. Mame mokyro kahpyry pipohnōko mana, ajoajohpe toehse exiryke. Imehnō iirypyrymākō maro tyripōko mana, tykase Jezu Peturu tomo a.

⁴⁷ – Mame tosēkō omiry waro ro tahtao xine, yrome aomipona pyra toto ahtao, toto wānohnōkohxo esēkō mana, yronomyryme, tōmipona pyra toehse toto exiryke.

⁴⁸ Morararo imehnomo. Tuenikaroro rokē popyra toehtohkō poko tosēkō omihpyry waro pyra toexirykōke, mokaro wānohnōko roropa mā esēkomo pitiko rokene. Ynara exiryke, itamurume tokarose ahtao typoetory a mokyro wino itamurume ise ropa mā esemy. Tuhke tokarose eya exiryke tuhke ise ropa mā eya esemy, tykase Jezu eya xine.

*“Apiakatōme tooehse ywy,” katopōpyry sero Jezu a
(Mateu 10.34-36)*

⁴⁹ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Apoto zukase sã tooehse ywy sero nono pōkō rypyry zahkatohme samo. Seromaroro tukase ahtao tākye kuhse exiry.

⁵⁰ Ĕpurihkety Ĕpurityry sã zue aka. Mokyro sã ytōko ase jetuarimatoh pona. Itamurume etuarimāko ase. Sam āko ase. Typenekehse ase jetuarimakepyry eraximary poko.

⁵¹ “Mokyro noepyase sero nono pona emero osepeme ehtohme,” āko matose repe ypoko. Arypyra. Nae jomiry enetupuhnanomo. Nae roropa jomiry onenetupuhpynomo. Osepeme pyra toto ypokoino.

⁵² Taroino 5me tapyi taōkō atapiakāko toh mana, esyhmaro toh exīko mana. 3mākō zehno exīko 2mākō mā toto. 2mākō zehno exīko 3mākō roropa mā toto ypokoino.

⁵³ Mame tumūkue exiketō mā typoenō onysyhmaro mā exīko. Tumykō onysyhmaro roropa ipoenō exīko mana. Tōxike exiketō mā tōxirykō onysyhmaro exīko mā toto. Tysekō onysyhmaro roropa ĕxirykō exīko. Typatūke exiketō mā typatūkō onysyhmaro exīko mā toto. Tymerenohke exiketō mā tymerenotyko onysyhmaro exīko mā toto. Oxiekyryme pyra sã exīko mā toto, tykase Jezu eya xine.

*“Tuaro ehtoko,” katopōpyry sero Jezu a
(Mateu 16.2-3)*

⁵⁴ Mame ynara tykase ropa Jezu tuhkākomo a:

– Akurū eneryhtao oya xine xixi omōtoh wino, ynara enetupuhnōko matose: “Konopo oehnōko mana,” āko matose. Moromeīpo konopo oehnōko rahkene.

⁵⁵ Mame tyryrykane eneryhtao ikurenaino, ynara ãko matose: “To! Moro esahpyo ke onãkutanoheto mana zũ karyke,” ãko matose. Moromeĩpo xixi jetũ exĩko mã rahkene.

⁵⁶ Ajohpãkõ sã matose, morohne eneryhtao oya xine konopo oepyry waro matose, yrome onenetupuhpyra matose ypoko, Ritonõpo jenyohne tarona õsenuruhkatohkõ ritohme onenerykõme, tykase Jezu eya xine.

“Axĩ oxiehno pyra ehtoko ropa,” katopõpyry sero Jezu a (Mateu 5.25-26)

⁵⁷ Ynara tykase ropa Jezu eya xine:

– Oty katohme ãmoreme xine zae ehtoh poko pyra matou?

⁵⁸ Ozehnotokõ aarorykõ se ahtao terekatu ãpataka, axĩ ekyrãkatoko ropa ozehnotokõ maro, osema tao ro awahtao xine, terekatu a aaropyra xine ro toto ahtao, soutatu tomo a oekaropyra xine toto ehtohme, oẽmapopyra xine toto ehtohme roropa ãpuruhpyry taka.

⁵⁹ Etatoko pahne, ãpuruhpyry taka tomõse awahtao xine, tũtara ropa matose emero onepehmara ro awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

13

“Oorypyrykõ irumekatoko,” katopõpyry sero Jezu a

¹ Mame morotõkomo a Jezu turuse Karirea põkõ etapatopõpyry poko Pirato a, kowenu poetory a.

– Tynekarorykõ ekaroryhtao ro Ritonõpo a, totapase toto Pirato a, tykase toto, tokarose.

² Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Otara ãko hmatou mokaro poko? Imehnõ Karirea põkõ motye iirypyryme nexiase toto? Morara exiryke moro emetakame taorihmapose toh nae? tykase Jezu eya xine, tõturupose.

³ – Arypyra. Ynara ãko ase oya xine. Amarakõ roropa oorypyrykõ onurumekara awahtao xine, mokaro sã orihnõko matose, tykase Jezu eya xine.

⁴ – Mokaro roropa ke, Xiroe põkomo? Otara ãko roropa hmatou 18mãkõ pona tapyi epukatopõpyry poko? Jerusarẽ põkõ motye roropa iirypyryme nexiase toto?

⁵ Arypyra. Ynara ãko ase oya xine, amarakõ roropa emynymara awahtao xine oorypyrykõ poko, oorypyrykõ onurumekara awahtao xine, mokaro saaro orihnõko matose, tykase Jezu eya xine.

Sero nase topere pyra otyro zoko ehtopõpyry poko

⁶ Mame ynara tykase Jezu, enetupuhthome eya xine:

– Ahno tupinao mã wikeira zoko kynexine. Mame esẽ toytose epery pohse repe. Yrome arypyra kynexine topere pyra ipunaka.

⁷ Morara exiryke ynara tykase tupito esẽ typoetory a: “Etako pahne, oseruao tyeimãse ywy otyro eperytary eraximary poko repe. Yrome eperytara ro nase. Akohko,” tykase esemy. “Popyra nase. Toipãme rokẽ mã taro,” tykase esemy erase a.

⁸ Yrome ynara tykase erase eya: “Apoaporo, toiro rokẽ jeimamyry eraximako aporo. Ahkaxi aporo oeky ety ritohme imyhtokoxi.

⁹ Moro tyrise ahtao, otarame eperytãko mana. Toperytase kure ahtao, anakohpyra ase. Yrome eperytara ro ahtao makohpotase rahkene,” tykase ynororo tupito esemy a, tykase Jezu eya xine.

Tupue aexihpyry kurãkatopõpyry sero Jezu a

¹⁰ Mame Jezu a tamorepase toto juteu atamorepatoh tao oserematoh ae.

¹¹ Moroto nohpo kynexine tupue aexihpyry 18me ikonopory taropose eya kure pyra. Joroko poe morara toehse ynororo jūme tupue. Xikihme owōpyra toehse ynororo.

¹² Mame mokyro eneryke tyya, Jezu a tykohmase. Ynara tykase ynororo eya:

– Xihxi, okurākāko ropa ase seromaroro, tykase Jezu eya.

¹³ Mame Jezu a tomary ke tapose ahtao, axī xikihme toehse ropa ynororo. Mame:

– Kure mase, Ritonōpo, tykase ynororo, tukurākase ropa toexiryke.

¹⁴ Mame juteu atamorepatoh esemy tyekītapāse oserematoh ae nohpo tukurākase ropa exiryke Jezu a. Ynara tykase ynororo morotōkomo a:

– 6me ĕmepyyry nae erohtohme. Moro ae rokē osehtoko ekurākapose ropa. Yrome oserematoh ae oehpyra ehtoko, tykase ynororo, eya xine.

¹⁵ Mame ynara tykase Jezu eya:

– Oty katohme popyra oya xine nohpo kurākary ropa nae oserematoh ae? Ajojohpe rokē matose. Yrome amarokō otātome oekykō myhpokāko matou oserematoh ae, pui, kawaru roropa, tuna pona toto arotohme, auh-patohkōme oya xine?

¹⁶ Mose Aparāo paryme nase. Mose tymyhse nexiase joroko tamuru a. 18me ikonopory taropose eya kure pyra toexiry poko. Oty katohme mose onymyhpokapopyra sã matou oserematoh ae? tykase Jezu eya xine.

¹⁷ Mame morara kary etaryke tyya xine, Jezu zehnotokō toehxirose. Yrome tãkye toehse toh kynexine imoihmākomo, kure Jezu nukurākahpyry eneryke tyya xine.

Moxitatu puhturu poko sero

(Mateu 13.31-32; Maku 4.30-32)

¹⁸ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Tyoro sã Ritonōpo kuesēkōme exiry. Ynara sã mana enetupuhtohme rokene.

¹⁹ Moxitatu puhturu ke mana pitiko. Mame tarykase ahtao tupito pona, ahtāko mana. Mame tamorihtase ahtao wewe konōto sã exīko mana. Torō tō esaryme roropa exīko. Osesarīko torō tō mana, amoriry htaka. Moro sã mã kuesēkōme Ritonōpo enetuputyry kyya xine, tykase Jezu eya xine.

Tiriiku risē porutatoh poko

(Mateu 13.33)

²⁰ Mame ynara tykase ropa Jezu:

– Tyoro sã roropa kuesēkōme Ritonōpo enetuputyry mana.

²¹ Otyro porutatoh sã mana nohpo a toximase ahtao tiriiku maro. Mame emero porutāko mana, tykase Jezu eya xine. (Moro sã emero pata pōkō etāko toh mana. Ritonōpo kuesēkōme exiry poko etāko toh mana.)

Omōtoh pitiko poko sero

(Mateu 7.13-14, 21-23)

²² Mame pata tō poro Jezu toytose. Pata konōto tō poro, pata pisarara poro roropa toytose. Imehnō amorepāko kynexine toytoryme Jerusarē pona.

²³ Mame ynara tykase imepyny Jezu a:

– Tuhke pyra rokē ipynanohnōko Ritonōpo nahe? tykase, tōturupose.

²⁴ Mame tozuhse Jezu a, ynara tykase:

– Ritonōpo esary eutary omōtoh pitiko samo. Ikuhtoko pahne. Omōtoko eutary pitiko aka. Ynara exiryke, tuhkākō tomomyry se exīko mã repe. Yrome omōsaromepyra toh mana.

²⁵ – Mame tapyi esē tapyi apurūko mana. Moromeīpo tooehse awahtao xine tapyi myhtokoxi, sekere āko matose. Ynara āko matose: “Apuruh-makako yna omōtohme,” āko matose repe. Mame ynara āko oezuhtorŷko mana: “Awaro pyra xine ase. Ozeino moehtou?” āko mana.

²⁶ Mame ynara āko matose eya: “Ynanotuhnehxo puhko amaro. Eukuru ynanēne amaro roropa. Yna roropa mamorepane yna esao awahtao,” āko matose repe.

²⁷ Yrome ynara āko ropa mā oya xine: “Awaro xine pyra ase, otokoino moehtou? Ytotoko ropa kehne. Oorypyrykō poko rokē mexiatosene,” āko mā ynororo.

²⁸ Mame Ritonōpo esaōkō enēko matose, Aparāo, Izake, Jako. Imehnō urutonōpo tō enēko roropa matose. Xitāko yronymyryme matose. Kui kui āko matose mokaro eneryke oya xine, Ritonōpo esaka omōpyra oexirykōke.

²⁹ Mame imehnō enēko matose. Oehnōko toto xixi tūtatoh wino, xixi omōtoh wino, ikurenaino, inikahpoino, enara oehnōko toh mana. Mame porohnōko mā toto otuhtohme Ritonōpo esao. Yrome amarokō ke? Aaropotorŷko rokē mana.

³⁰ Mame tuhke tuisāpo tō kara tuisame exīko mana moero. Tuhke tuisame-hxo aehtyā roropa tuisame pyra exīko mana moero, tykase Jezu eya xine.

*Jerusarē pōkō pyno Jezu ehtopōpyry sero
(Mateu 23.27-39)*

³¹ Morara ahtao Jezu otururuhtao parixeu tō tooehse eya. Ynara tykase toh eya:

– Ytoko ropa taroino imepŷ pona, Erote oetapāko mana, tykase toto.

³² Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Arypyra. Ytopyra ase. Orihnōko ase Ritonōpo poe rokene. Erote oenekunohtorŷko rokē mana. Kaikuxi itu htaō sā mana. Ytotoko ropa. Ynara kaxitatoko eya: “Oseruao jēmepyr se rokē ase taro oesao xine. Seroae joroko tō tūtanohpōko ropa ase aporo. Kurākōkara kurākāko roropa ase. Kokoro morararo erohnōko ase. Mame yrokokoro otyhkāko ase, nykano,” kaxitatoko eya, tykase Jezu eya xine.

³³ – Mame jytojytory se ro ase sero osema ae Jerusarē pona, seroae, kokoro, mokokoro, enara. Oesao xine orihpyra ase. Jerusarē po rokē orihnōko ase, tykase Jezu eya xine.

³⁴ Mame ynara tykase ropa:

– Jerusarē pōkomo, Ritonōpo poko urutō kō etapananōme matose. Topu emanānōme matose Ritonōpo naropotyā pona, oya xine aropotyā pona. Tuhke rokē oeahmarykō se exiase repe. Oewomarykō se roropa exiase repe kuratiri nohpory a typoenō ewomary samo taporiry zopikoxi. Yrome yse pyra mexiatose.

³⁵ Taroino oesarykō patāpome exīko mana. Etatoko pahne, taroino jenezomopyra matose aporo. Ynara katoh pona rokē jenēko ropa matose: “Kure rokē mose tyriko, Ritonōpo. Ōmiry poe aepyhpyry mose ro,” katoh pona rokē jenēko ropa matose, tykase Jezu eya xine.

14

Kurākara kurākatopōpyry ropa poko Jezu a

¹ Mame parixeu tapyī taka toytose Jezu otuhse, oserematoh ae. Moroto imehnō parixeu tō roropa kynexine. Jezu enēko tŷme toh kynexine.

² Mame imepŷ tooehse Jezu a, jaxiry jaohpyry, apory jaohpyry. Mokyro tooehse Jezu a. Mame Jezu enēko toh kynexine. Kurākara kurākaryhtao, popyra ekarōko toh kynexine, oserematoh ae kurākara kurākaryke eya.

³ Mame ynara tykase Jezu Moeze omihpyry poko amorepatōkomo a, parixeu tomo a roropa:

– Moeze nymerohpyry omi poe oty riry kure nae oserematoh ae? Kurākōkara kurākary ropa? Kurākōkara onukurākara ropa ehtopo? Oty kure nae? tykase Jezu eya xine.

– Tee, tykase rokē toto.

⁴ Onezuhpyra toehse toto. Mame kurākara Jezu a tapoise. Mame tukurākase ropa eya. Mame tonyohse ropa eya.

⁵ Mame ynara tykase eya xine ynororo:

– Tumūkue awahtao xine omūkurukō toepukase ahtao tuna eutary aka oserematoh ae ananỹpyra ropa mehtory? Arypyra, axĩ anỹnōko matose. Oekykō roropa ke? Tuna eutary aka toepukase ahtao oserematoh ae mokyro ananỹpyra roropa mehtory oserematoh ae ro? Arypyra, mokyro anỹnōko roropa matose axiny, tykase Jezu eya xine.

⁶ Mame morara kary etaryke tyya xine:

– Tee, tykase rokē toto. Onezuhpyra ropa toehse toto.

Imehnō motye se pyra ehtoh poko sero

⁷ Mame imehnō tosarykō kurā menekāko toh kynexine tosarykōme, otuhtoh po. Mokaro eneryke tyya ynara tykase Jezu eya xine, toto amorepatohme:

⁸ – Pytakety otuhtoh pona toahmase awahtao epehtoh kurā pona porohpyra exiko. Otarāme okomino imehxo exikety oehnōko mana, otuhse.

⁹ Mame esē mā oehnōko oya ynara kase: “Mose esary taro. Estryhmako,” āko mā oya esemy. Mame ehxirōko mase, imepỹ pona porohnōko ropa mase etyhpyry pona myhene.

¹⁰ Yrome toahmase awahtao otuhtoh pona, ytoko. Mame ehpiō pona rokē oporohko epehtoh pona, imākōkara esary pona. Morarame otarame oeahmahpō oehnōko mana. Ynara āko mā oya: “Xiaro osehko, sē pona, epehtoh kurā pona,” āko mā oya. Mame kure oexiry enēko imehnō mana emero porehme, tykase Jezu eya xine.

¹¹ – Ynara exiryke, tuisamehxo otyriryhtao āmoreme, tuisame pyra orīko Ritonōpo mana. Yrome imehnō motye oexiry se pyra awahtao tuisamehxo orīko Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine.

¹² Mame ynara tykase ropa Jezu toahmahpono a:

– Otuhtoh tyrise oya ahtao oepe tō rokē kara eahmako. Oekyry tō rokē kara roropa, tymōkomoke exiketō rokē kara roropa. Mokaro rokē eahmaryhtao oya emetakamāko mā toto. Mame toahmase awahtao eya xine pake topehmase omoro, kure oehtopōpyry tometakāmase exiryke eya xine.

¹³ Otuhtoh tyrise ahtao oya tymōkomoke pyra exiketō eahmako, ahmitahpyryme exiketomo te, oẽmapopyra xine roropa te, tonurākara roropa.

¹⁴ Morara awahtao kure orīko mā Ritonōpo, oepehmara tokurehse ynaroro exiryke, onemetakāmara toto exiryke roropa. Kurā ekarōko mā Ritonōpo oya. Kurākō ēsemākatoh po ropa tyya oepehmāko mā Ritonōpo, tykase Jezu eya.

Otuhtoh konōto poko sero

(Mateu 22.1-10)

¹⁵ Mame morara kary etaryke tyya toiro Jezu marō ynara tykase Jezu a otuhtoh po:

– Tākye exīko mā toto Ritonōpo maro otuhtoh konōto po exiketomo, tykase ynororo.

¹⁶ Mame ynara tykase Jezu eya:

– Etako pahne, imepỹ orutua otuhtoh konõto riry se toehse. Mame tuhkãkõ toahmase eya toto oehtohme otuhtoh pona.

¹⁷ Morarame otuhtoh konõto tõtyhkase ahtao emero, typoetory tonyohse tyneahmatyã kohmatohme repe. Ynara tykase toto: “Ehmaropa rahkene otuhse. Otuhthoh notyhkano,” tykase toh repe.

¹⁸ – Yrome ineahmatyã ytopyra tokurehse toto, tỹpokõke toexirykõke emero porehme. Ynara tykase toiro orutua otuhtoh aporesemyry nenyokyhpyry a: “Arypyra, ytopyra ase. Tupito epekatyase. Jytory se ase utupi enese. Ajohpãme sã kyryh kara ekurehnõko ase,” tykase ynororo eya.

¹⁹ – Mame ynara tykase imepyny: “Pui omame osetato epekatyase erohketomo. Mokaro kuhse ytõko ase. Morara exiryke sã rokẽ oekahmapỹ sã ase,” tykase ynororo eya.

²⁰ – Mame imepyny a roropa: “Eropa!” tykase repe. “Arypyra, ytopyra ase. Seromaroro ypytano. Morara exiryke ytosaromepyra ase,” tykase ynororo eya.

²¹ – Mame tosemy a toytose ropa ipoetory, turuse ropa eya. Morara exiryke tohne toehse otuhtoh rihpono, tymoipyra mokaro tokurehse exiryke. Ynara tykase ynororo typoetory a: “Axĩ ytoko pata poro osema tõ ae. Etuarimaketõ ke enehko xiaro ymoipynỹpo tõ myakãme. Emero enehko toto. Tymõkomokãkara roropa enehko, ahmitahpyryme exiketomo, tonurãkara, åtakamatyamo, emero rokẽ enehko toto,” tykase ynororo typoetory a.

²² – Mame aporesẽ omipona toytose ipoetory. Mame tooehse ropa tahtao, ynara tykase ynororo otuhtoh esemy a: “Õmipona akene. Eneho toto. Kyryh nykã toto, etuarimaketomo. Yrome pehme pyra ro atapyĩ nase. Nae ro osa. Nae ro tõsemy,” tykase ipoetory eya.

²³ – Mame ynara tykazomose aporesemy eya: “Ytozomoko ropa pata zomye osema tõ ae imehnõ enehtohme oya, pehme ytapyĩ ehtohme,” tykase ropa aporesemy typoetory a.

²⁴ “Ajohpe pyra ase. Mokã osemazuhme yneahmatyã ymaro otuhpyra ekurehnõko mã toto,” tykase ynororo, otuhtoh esemy, tykase Jezu eya xine. Mame toesyryhmase ropa ynororo parixeu tapyĩ tae, toto amorepaxĩpo.

*Tupime Jezu poetoryme ehtoh poko sero
(Mateu 10.37-38)*

²⁵ Mame ahno imoihme Jezu maro ytõko kynexine. Mame toeramase Jezu toto õpataka, toto amorepatohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

²⁶ – Ypoetoryme oexirykõ se matose repe. Yrome omykõ pyno oehtohkõ motye ypyno pyra awahtao xine, ypoetoryme exipyra ekurehnõko matose. Morararo asakõ pyno, opyxiãkõ pyno, opoenõkõ pyno, åkorõkõ pyno, ooryxirykõ pyno, oruikõ pyno, mokaro pyno oehtohkõ motye ypyno awahtao xine ypoetoryme exiko matose. Osepyno oehtohkõ motye roropa ypyno awahtao xine ypoetoryme exiko matose, tykase Jezu eya xine.

²⁷ – Mame Ritonõpo zamarõ poko rokẽ ehtoko, ypoetoryme oehtohkõme. Oorikyrykõ kurũke jomipona se hkopyra awahtao xine ypoetoryme exipyra ekurehnõko matose, tykase Jezu eya xine.

²⁸ Mame ynara tykase ropa ynororo eya xine:

– Tapyi kaetokõ riry se awahtao xine osemazuhme osenetupuhthoko aporo tyritoh poko ipune otinerũkõ waro oehtohkõme.

²⁹ Osenetupuhpyra awahtao xine, otinerũkõ ipune pyra ahtao, tapyi nepuru xikihmãko rokẽ matose. Otyhkara ekurehnõko matose. Mame onyrihpyrykõ eunohnõko imehnõ mana.

³⁰ Ynara āko opoko xine mā toto. “To! Mokyro a tapyi tyrise zokonaka rokene. Yrome otyhkara tokurehse ynororo,” āko mā toto opoko xine oenohtorỹko mā toto. Naeroro tapyi riry se awahtao xine otinerũkõ ikuhtoko aporo osemazuhme. Moro saaro ypoetoryme oexirykõ se awahtao xine osenetupuhtoko aporo: “Serara hano jetuarimary zuno Jezu poetoryme jahtao?” kahtoko aporo, tykase Jezu eya xine.

³¹ – Morararo mā pata esemy typoetoke exikety tuhke 10.000me ipoetory tomo, soutatu tomo. Mame imepỹ oehnõko mana eya esary pynanohse, tosaryme. Mokyro mā oehnõko tuhke typoetoke 20.000me, soutatu tomo. Mame osemazuhme aporo pata esẽ porohnõko mana tõsenetupuhtohme aporo orẽpyra toexiry poko poremãpyra toehtohme.

³² Mame mokyro maro tõsetaparykõ se pyra tahtao, typoetory tõ aropõko mana moeroro ahtao, kure toto oturutohme toto maro, toto ekurematohme.

³³ – Morararo, ypoetoryme oexirykõ se awahtao xine, emero okyryrykõ pyno pyra ehtoko, tykase Jezu eya xine.

Sautu papyry poko popyra toehse ahtao

(Mateu 5.13; Maku 9.50)

³⁴ – Kure sautu mā repe. Yrome sãme pyra toehse ahtao oty katohme kure?

³⁵ Arypyra, popyra mana. Tupito pona tyrise ahtao popyra mana. Pui ety htaka roropa tyrise ahtao, morararo popyra mana ipunaka. Typahsẽme rokẽ kure mana. (Morararo Ritonõpo poetoryme awahtao xine, yrome opoe xine rokẽ oyoytorykohtao, otara exĩko matou. Arypyra, typahsẽme rokẽ matose.) Mame typanare awahtao xine etãko matose, tykase Jezu eya xine.

15

Kaneru tahtopõpyry poko

(Mateu 18.12-14; 1 Peturu 2.25)

¹ Mame Jezu a toytose tuhke kowenu tinerũ apoinanomo, pohnõ maro, aomiry etary se toexirykõke.

² Morarame parixeu tomo a Jezu tykerekeremase mokaro eneryke tyya xine. Moeze omihpyry warõkomo a roropa tykerekeremase Jezu. Ynara tykase toto Jezu poko.

– Popynõ se rokẽ mokyro nah. Imaro xine otuhnõko roropa mana, tykase toto Jezu poko.

³ Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine, aosenetupuhtohkõme typoko:

⁴ – Etatoko pahne, kaneru esẽ mana. Mame tuhke mā kaneru, 100me mana. Mame kaneru otuenikãko mana toiro. Mame esẽ zupĩko mana. Imehnõ nomõko mana, 99mãkõ nomõko aporo mokyro zupitohme tyya. Toiro itatyhpyry zupĩko ropa mana epyryry ropa ponãmero.

⁵ Mame tonese ropa ahtao, tãkye exĩko ropa mana. Enehnõko ropa mana tymota po.

⁶ Mame tytapyĩ taka tooehse ropa tahtao tope tõ kohmãko mana, tyekyry tõ maro. Ynara āko mā eya xine ynororo: “Eneropa jeky. Tãkye sehtone jeky enetopõpyry ropa poko,” āko mā ynororo eya xine.

⁷ – Etatoko pahne, toiro tyrypyry poko aexihpyry mokyro kaneru itatyhpyry sã mana. Mame kurãkõ poko tãkye Ritonõpo mā repe. Mame toiro popỹ tosẽme Ritonõpo enetuputyryhtao, tyrypyry turumekase ahtao roropa eya tãkye kuhse Ritonõpo exĩko mana. Imarõkõ roropa tãkye exĩko toh mana, tykase Jezu eya xine.

Tineru otuenikatopõpyry poko sero

⁸ Mame ynara tykase ropa Jezu:

– Nohpo nae ahtao tytinerukemy, 10me itinerũ nae parata risemy, typynemy, parihmãkomo. Mame toiro itinerũ tõtuenikase ahtao oty rĩko nae otarame? Nãparina zukãko mana. Tytapyĩ tumehnõko mana tytinerũ zupitohme. Kure zupĩko mana otyro akoko.

⁹ Mame tytinerũ tonese ropa tyya ahtao tyekyry tõi kohmãko mana tope tõi maro. Ynara ãko mã ynororo eya xine: “Tãkye exi ropa ynemapohpyry tonese ropa ya exiryke. Morara exiryke tãkye sehtone,” ãko ynororo.

¹⁰ – Ynara ãko ase oya xine, morararo Ritonõpo nenyohyã atãkyemãko mã toto toiro iirypyryme exikety tyrypyry rumekary ropa ahtao, tykase Jezu eya xine.

Sẽ nase tumy rumekahpõ poko

¹¹ Mame tõturuse ropa Jezu eya xine aosenetupuhtohkõme Ritonõpo poko. Ynara tykase ynororo:

– Orutua kynexine tumũkue asakoro.

¹² Morarame akomihpyry ynara tykase tumy a: “Papa,” tykase. “Jũme rokẽ kymõkomohtoko orihpyra ro awahtao,” tykase ynororo tumy a.

– Mame jũkomo a tymõkomory tapiakase typoenõ mõkomoryme asakoro ro. Typyne exiketõ tokarose eya xine.

¹³ Morarame tuhke pyra tømehse ahtao tumy nekarotyã tokamose ropa imũkuru a, akomihpyry a. Tineru tapoise eya moro epehpyryme. Mame typenekehse ynororo tumy maro toexiry poko. Morara exiryke typatary poe toytose ynororo mya imepỹ pata pona. Pore toeporehkase ynororo. Moero tytinerũ tahnikase eya, tỹpenery tomo a rokẽ tokarose, typenetatoh tonõ poko tahnikase tytinerũ eya.

¹⁴ – Mame okynã pyra itinerũ tonahse. Moromeĩpo konopo toehkehse moroto. Omise konõto morotõkõ toehse toto. Mokyro omise toehse roropa tytineruke pyra toehse toexiryke.

¹⁵ Morara exiryke toerohtoh tupise eya. Imepỹ poetoryme toerohpitose ynororo. Ahno eky nahpaneme toehse, poinokoimo nahpaneme.

¹⁶ Mame omise toehse ipunaka. Poinokoimo napyry enapyry se toehse repe tomiryke. Yrome morotõkõ anautuhmara myhẽ toehse.

¹⁷ Morarame ynara tõi senetupuhse ynororo: “Papa typoetoke tuhke. Ty-nahke roropa tuhke. Atahnikãko roropa toto napyry. Yrome ywy taro, jemiryke rokẽ myhẽ orihnõko ase,” tykase ynororo tukurohtao rokene.

¹⁸ “Morara exiryke ytõko ropa ase papa esaka mya roropa. Ynara ãko ase papa a: ‘Oehno ropa kẽ papa. Iirypyryme rokẽ ase oya, Ritonõpo a, enara.

¹⁹ Omũkurume pyra ase otarame, popyra jexiryke. Morara exiryke opoetoryme rokẽ kyriko rahkene,’ ãko ase papa a,” tykase tukurohtao ynororo.

²⁰ Morotoino toytose ropa ynororo tumy a ropa.

– Mame amekeino tumũkuru tonese jũ a ahtao, nupunato tonese tumũkuru. Tururume toytose ynororo tumũkuru eahmase.

²¹ Morarame ynara tykase imũkuru: “Papa, oehno ropa. Iirypyryme rokẽ ase Ritonõpo a, oya, enara. Otarãme omũkuru kara ase, popyra jexiryke,” tykase imũkuru tumy a. “Arypyra, umũkuru ro mase,” tykase jumy eya.

²² – Mame ynara tykase jumy typoetory tomo a: “Axĩ umũkuru zupõ enehtoko, kurano, amurutohme eya,” tykase. “Omahtao roropa ke ãmatoko emary aka. Sapatu roropa ekarotoko eya.

²³ Pui mũkuru ikasetahpyry enehtoko etapatohme, otuhtoh konõto ri-tohme, tãkye kuehtohkõme,” tykase jumy typoetory tomo a.

²⁴ “Ynara exiryke, umũkuru aorikyhpyry sã monexiano. Mame aẽsemamyhpyry sã toehse ropa nase. Itatyhpyry sã roropa monexiano. Mame

seromaroro aosenepohpyry ropa sã nase,” tykase jumy. Morara exiryke tãkye toehse ropa toto. Tõtuhsse toto. Tãtãkyemase toto.

²⁵ – Morarame irui kynexine, tupito po. Morarame tooehse ropa tahtao tapyi myhtokoxi, rue totase eya, waketõ roropa totase eya.

²⁶ Mame tumy poetory tykohmase tyya tõturupotohme: “Otara ãko hkoh moxiã nae?” tykase ynororo tõturupose eya.

²⁷ – Mame tozuhse eya: “Arypyra, ãkorõ noehno ropa. Morara exiryke pui mükuru kurã totapapose omy a kure tooehse ropa tumükuru exiryke,” tykase ynororo eya.

²⁸ – Mame tohne toehse irui ipunaka. Tapyi taka tomomyry se pyra toehse. Morarame jũ toytose eya imaro tõturutohme. “Oty katohme koh omõpyra mano tapyi taka? Aimo, omõko,” tykase jumy eya.

²⁹ “Etako pahne papa,” tykase tumy a. “Tuhke jeimamyry taropose ya amaro jexiry poko. Opoetoryme roropa toerohse ywy. Õmiry onymoikehpyra roropa ase. Yrome poti onekaropyra mexiase tãkye jehtohme jepe tõ maro.

³⁰ Yrome mokyro omükuru kahpyry omõkomory eya pake tahnikase. Nohpo tõ poko rokẽ tonahkase eya. Mame tooehse ropa ynororo ahtao pui mükuru kurã totapapose oya otuhtoh ritohme ipoko. Naeroro sam, ãko ase papa,” tykase imükuru tumy a.

³¹ – Mame ynara tykase jũ eya: “Aimo, etako pahne. Ymaro mase jũme. Mame ymõkomory omõkomoryme ro mana, emero porehme.

³² Yrome ãkorony aorikyhyry sã monexiano amerehme. Mame aẽsemamyhyry ropa sã noehno ropa. Itatyhyry sã roropa monexiano. Mame seromaroro aosenepohpyry ropa sã nase. Naeroro otuhtoh konõto yripono tãkye kuehtohkõme,” tykase jumy eya. Morara tykase Jezu eya xine.

16

Mõkomo erase tuaro ehtopõpyry poko sero

¹ Mame ynara tykase ropa Jezu typoetory tomo a:

– Tymõkomokẽ kynexine. Typoetoke kynexine roropa ynororo. Mame typoetory tyrise eya tymõkomory eraseme. Yrome tosẽ enekunohnõko kynexine. Itinerũ apoiko kynexine tytinerũme. Mame imehnomo a turuse ropa esemy. Ynara tykase toto eya: “Opoetory reh oenekunohnõko mahna,” tykase toto.

² Mame typoetory tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo eya: “Otara ãko hkoh opoko toh nahe. Ymõkomory ahnikary poko oya? Ymõkomory eraseme pyra exiõko ropa mase. Naeroro ymõkomory papẽ ikurãkako enepotohme ya, emero porehme, oytotohme ropa,” tykase tymõkomokemy typoetory a. “ÿ,” tykase ynororo. Mame toytose ropa ynororo.

³ – Mame toemynyhmase ipoetory yronomyryme tukurohtao. Ynara tykase ynororo tyya rokene: “Jesẽ poetoryme pyra exiõko ase. Naeroro otara exiõko hano taroino? Oty pokohxo ke erohnõko hano taroino? Jemary ke jerokuru waro pyra ase. Imehnomo a tineru ekaropory poko ihxipõke roropa ase.

⁴ Ynara ãko ase topeke jehtohme toerohtohke pyra jahtao, tytapyiõko taka jahmatohme roropa eya xine,” tykase ynororo tyya rokene.

⁵ – Mame tosẽ mõkomory apoihpõkõ tykohmase tyya onepehmara ro exiketomo. Ynara tykase ynororo osemazupu a: “Otãtoh jesẽ mõkomory oemahpo nahe?” tykase eya.

6 – “100me tāpoa nae ase tōsē aitopo, oriu,” tykase eya. Mame ynara tykase mōkomo erase eya: “Seny, apapeny. Oporohko aporo. 50me tāpoa rokē imeroko,” tykase ynororo eya, zokonaka rokē tyripose.

7 – Mame imepyny a roropa ynara tykase ynororo: “Otātoh jesē mōkomory nahe owino?” tykase. “Miume saku nae ase tiriiku rokene,” tykase eya. Mame ynara tykase mōkomo erase eya: “Ynara imeroko apapē pokona, 800me rokē imeroko,” tykase ynororo eya.

8 – Mame zae pyra aehtopōpyry waro toehse esemy. Osenekunohpopyra toehse. Ynara tykase ynororo typoetory a: “To, orēpyrahxo reh mahse opyno sã mokaro ehtohme. Zae pyra mase repe. Yrome tuaro mase,” tykase typoetory a. Moro poko tōturukehxīpo eya xine, ynara tykase ropa Jezu:

– Ritonōpo onenetupuhpynō orēpyrahxo, tȳpokonopyrykō poko tuarohxo mã toto. Ritonōpo poetory tō tuaro hkopyra sã mã toto tȳpokonopyrykō poko te, Ritonōpo enetuputyry poko tyya xine, enara.

9 Ynara tykase ropa Jezu eya xine:

– Omōkomorykō ke imehnō akorehmatoko oepekōme toto ehtohme Ritonōpo waro toto ehtohme roropa. Mame toorihse awahtao xine oseporȳko ropa matose imaro xine, jumãme Ritonōpo esao.

10 Zae rokē awahtao xine mōkomo pitiko eraseme awahtao xine, morararo matose zae ro matose tuhkã poko eraseme toehse awahtao xine. Morararo zae pyra awahtao xine tuhke pyra mōkomo eraseme awahtao xine, zae pyra ro matose exīko tuhkãkō poko eraseme toehse awahtao xine.

11 Morararo tineru poko zae pyra awahtao xine sero nono po, ahnikãko rokē matose. Imeīpo kurã onekaropyra Ritonōpo oya xine mana.

12 Tomeseke pyra awahtao xine imepȳ mōkomory poko, oya xine mōkomo onekaropyra mã Ritonōpo omōkomorykōme.

13 – Asakoro tosēke exiry tupime mana. Ynara exiryke, toirō pyno awahtao xine imepȳ se hkopyra exīko matose mokyro pokoino. Mokyro maro oerokurukōke imepȳ maro oerokurukō se pyra roropa exīko matose. Morararo Ritonōpo poetoryme awahtao xine tyorō onyripyra matose oesēkōme, Ritonōpo poetoryme oexirykōke, tykase Jezu eya xine.

Jezu namorepatopōpyry

(Mateu 11.12-13; 5.31-32; Maku 10.11-12)

14 Mame parixeu tomo a Jezu omiry totase. Mōkomo sato kō ynaroro, tineru roropa se ynaroro. Naeroro Jezu typoihtose eya xine.

15 Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine:

– Amarokō kure oexirykō enepōko matose imehnomo a repe. Yrome Ritonōpo oenetyrȳko okurohtao xine mana. Onyrytãkō kure oya xine mã repe. Yrome Ritonōpo a popyra mana.

16 – Pake kuekyrykō ekepyã toytoytose Moeze nymerohpyry poe. Uru-tonōpo tō omi poe roropa toytoytose toto. Moromeīpo João, ahno ĕpurihkane tooehse. Mame ynara tykase João: “Emero ahno esēme exīko mã Ritonōpo,” tykase João. Seromaroro morararo Ritonōpo omiry ekaronanō moro poko mã ekarōko. Tuhke ahno moro poko mã etãko toto. Ritonōpo riry se toto tosēkōme.

17 – Moeze nymerohpyry kure ro mana. Moromeīpo otarame kapu enahnōko mana. Sero nono enahnōko ropa mã otarame. Yrome Moeze nymerohpyry onenahkapopyra mana, zae rokē exiryke Ritonōpo poe.

18 – Mame orutua tpyty rumekaryhtao imepȳ nohpo maro toehtohme, iirypyryme exīko mana imepȳ nohpo poko exiryke. Popyra Ritonōpo a mana.

Morararo tynio rumekahpõ maro ipytaryhtao iirypyryme exiiko mana imepỹ pyty poko toexiryke, tykase Jezu eya xine.

Sero Razaru ehtopõpyry poko tymõkomokẽ maro

¹⁹ Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine:

– Tymõkomoke exikety kynexine tupoke kurã ke. Typynehxo exikety zupõ kynexine. Itamurume tohke kurã ke kynexine roropa, tõkuke roropa.

²⁰ Mame imepỹ moroto roropa kynexine tymõkomokẽkara, esety Razaru. Orukoimo hpe kynexine ynororo. Ëmepyry pune Razaru anarokehpyra imehnõ kynexine tymõkomokẽ tapyĩ pota taka.

²¹ Tymõkomokẽ napyry akumuru se rokẽ kynexine, tynapyryme. Mame erukoimory tometomese kaikuxi tomo a. Toetuarimase ynororo pitiko rokẽ pyra.

²² Mame mokyro tymõkomokẽkara toorihse. Aparão pütokoxi zuzenu tarose Ritonõpo nenyohyamo a, otuhtoh konõto pona kapu aka. Morarame tymõkomokẽ toorihse roropa. Ekepyry tonẽse nono aka jekyrỹpyamo a. Zuzenu toytose popynõ esaka etuarimatoh pona.

²³ Mame sam tykase ynororo myhene, popyno esao tahtao. Mame kakoxi tõsenuhmase ynororo ahtao, moero Aparão tonese eya, Razaru roropa tonese, Aparão maro.

²⁴ Mokaro eneryke tyya opore tykohtase ynororo: “Tam, Aparão, nupunato kueneko myhene. Razaru enehpoko xiaro ya. Tuna enehpoko eya ajohpãme samo ypotapihpyry piukah ãko nase apoto ke,” tykase ynororo.

²⁵ – Mame Aparão a tozuhse. Ynara tykase ynororo eya: “Kuku, oehpõpyry poko enetupuhko. Orihpyra ro awahtao itamurume mõkomo kurã tapoise oya. Yrome Razaru arypyra, ehtomase myhẽ rokene. Ixihpyryme toehtoh rokẽ tapoise eya. Yrome seromaroro taro nase ymaro atãkyemãko. Mãpyra mase etuarimãko seromaroro.

²⁶ Oya xine ytotoh pyra nase eutary konõto. Morara exiryke oya xine ytopyra mã tarõkomo. Morararo tarona oehpyra matose,” tykase Aparão eya.

²⁷ – Mame ynara tykase tymõkomokemỹpo Aparão a: “ÿ, Tam, ajohpãme sã Razaru enyohko papa tapyĩ taka.

²⁸ Moroto mã jakorõ tomo, 5me orihpyra ro mã toto. Toto zurupoko Razaru a oehpyra toto ehtohme tarona etuarimatoh pona,” tykase tymõkomokemỹpo eya.

²⁹ – Mame ynara tykase Aparão: “ãkorõ tõ Moeze nymerohpyry nae. Ritonõpo poe urutõ kõ omihpyry nae roropa mã toto, ituarõtatohkõme. Ah mokaro omihpyry etã toto, ãkorõ tomo,” tykase Aparão eya.

³⁰ – “Arypyra, Tam. Onetara mã toto. Yrome imepỹ tõsemãkapose ropa ahtao orihxĩpo, mame mokyro toytose ahtao eya xine axi tyyrypyhpyrykõ rumekãko mã toto,” tykase ynororo Aparão a.

³¹ – Mame ynara tykase Aparão: “Arypyra. Moeze tõ omihpyry omipona pyra toto ahtao, Ritonõpo poe urutõ kõ omihpyry omipona pyra roropa toto ahtao, morararo mã toto turuse tahtao xine ãsemãkapohpyry ropa a. Aomipona pyra toto exiry mana,” tykase Aparão eya, tykase Jezu eya xine. Enara.

17

Iirypyrymãkõ poko

(Mateu 18.6-7,21-22; Maku 9.42)

¹ Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Iiryppyryme tyripotoh tonō nae, enahpŷme mā kehko. Yrome mokyro, iiryppyryme imehnō rihpō wānohnōko Ritonōpo mana yronymyryme.

² Kurehxo eya exiry topu konōto tymyhse ahtao ipymyry pokona inerymapotohme zue aka, popyra mā exīko eya imepŷ iiryppyryme tyripose ahtao eya; jenetupuhnanō iiryppyryme tyripose ahtao eya. Mokyro wānohnōko Ritonōpo mana ipunaka.

³ Tuaro ehtoko!

– Ākorōkō tyryppyry poko amaro toehse ahtao zurutoko tuaro aehtohme. Mame tyryppyry rumekary se tahtao: “Popyra akene amaro,” karyhtao eya, ynara kahtoko eya: “ŷ, ooryppyry a wenikehnōko ase rahkene,” kahtoko eya.

⁴ Morarame tyryppyry poko ropa ehxīpo aytory ropa ahtao oya xine 7me, moro ěmepyry ae ro: “Popyra ase iiryppyryme amaro,” karyhtao eya ynara kahtoko rokē eya: “ŷ, oty kara, Ritonōpo ooryppyry korokāko mana. Wenikehnōko ase taroino moro poko,” kahtoko eya, tykase Jezu eya xine.

Ritonōpo enetuputyry poko

⁵ Mame ynara tykase 12mākō Jezu a:

– Yna akorehmako yronymyrymehxo Ritonōpo enetupuhtohme yna a, tykase toto.

⁶ Ynara tykase esēkō eya xine:

– Ritonōpo omiry enetuputyryhtao oya xine pitiko rokē repe, onekaropohpyrykō ekarōko Ritonōpo mana. Ynara karyhtao oya xine sero oroxi panō a: “Otouko omity maro tuna konōto kuaka atarykata ropa,” karyhtao oya xine, ōmipona xine otoūko mana, tykase Jezu eya xine.

Sero Ritonōpo poetoryme ehtoh poko

⁷ – Otara āko typoetokā typoetory a erohkehxīpo tooehse ropa ahtao tapyi taka? Otarāme ipoetory itupi poko toerohse. Otarāme kaneru tō nahpary poko toerohse. Mame tapyi taka tooehse ahtao otara āko hna typoetory a? “Otuhkose aporo!” āko nah eya? Arypyra.

⁸ Ynara āko rokē eya: “Joh tyriko aporo. Tahnose ahtao enehko ya wyi maro,” āko mana. “Eukuru enehko roropa,” āko mana. “Tōtuhkehse jahtao otuhnōko mase. Eukuru ěnōko, enara,” āko mā eya.

⁹ “Kure mase,” karahme sā typoetokā typoetory a.

¹⁰ Morararo matose. Ritonōpo omipona emero tyrise oya xine ahtao, ynara kahtoko eya: “Opoetoryme rokē ase. Mōpāme rokē ōmipona exiasene,” kahtoko. Epyrypara ehtoko kure oehtopōpyrykō poko, tykase Jezu eya xine.

Sē nase 10me ipū imotatyā poko

¹¹ Mame Jerusarē pona Jezu ytoryhtao, Samaria ehpiuroko toytose ynororo, Karirea ehpiuroko, enara.

¹² Mame pata pitiko pona toeporehkase ahtao tōseporyse Jezu ipū imotatyā maro, 10me. Amekeino rokē tōsenuhmase toto torukoimorykohxike.

¹³ Jezu tykohmase eya xine, ynara tykase toto:

– Jezu! Tuisa! Nupunato yna eneko myhene, tykase toto.

¹⁴ Ynara tykase Jezu eya xine:

– ŷ, nupunato oenetyryko ase. Ytotoko Ritonōpo maro oturuketomo a. Osenepotatoko eya xine, okurākatopōpyrykō enetupuhtohme eya xine, tykase Jezu ipū imotatyamo a.

Morarame toytorykohtao, kure toehse ropa toto, ipū imoimotahpyry pyra.

¹⁵ Mame toekurākary ropa eneryke tyya, toirō toeramase ropa Jezu a.

– Kure Ritonōpo mana, tykase ynororo opore.

¹⁶ Jezu ěpataka typorohse ynororo nono pona:

– Kure mase, tykase ynororo Jezu a, kure toehse ropa toexiryke. Samaria pō kynexine ynororo.

¹⁷ Mame ynara tykase Jezu:

– 10me orutua kō tukurākase ropa. Otokoh mokaro nahe, 9mākohmo? tykase Jezu eya.

¹⁸ – Mose rokē, juteu kara rokē noehno ropa: “Kure mase, Ritonōpo,” kase, tykase Jezu.

¹⁹ Mame ynara tykase ynororo ipū imotahpyrỹpyry a:

– Owōko. Ytoko ropa. Ritonōpo enetuputyryke oya tukurākase ropa mase, tykase Jezu eya.

*Tuisa konōtome Ritonōpo ehtoh poko
(Mateu 24.23-28,37-41)*

²⁰ Ynara tykase parixeu tō Jezu a:

– Otātahtao Kuesēkōme toexiry enepōko Ritonōpo nah? tykase toto. Ynara tykase Jezu eya xine:

– Kuesēkōme Ritonōpo ehtoh osenepyra mana.

²¹ Morara exiryke ynara kara imehnō mana: “Enetoko ke moro yro,” kara mā toto. “Yrorohxo rukuh moro,” kara roropa mā toto, tuisame Ritonōpo ehtoh okurohtao xine exiryke, tykase Jezu eya xine.

²² Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Okynā pixo Kapu ae Ayhtohpyry enery se exīko matose yronomyryme. Yrome onenepyra matose.

²³ Morarame ynara āko imehnō mā repe ypoko: “Moroto Kapu ae Ayhtohpyry mana,” āko reh mā toto. “Taro mana,” āko roropa imehnō mana. Yrome morara karyhtao oya xine aomipona xine pyra ehtoko.

²⁴ Saereh āko mā nenenehkane, xixi tūtatoh wino xixi omōtoh pona. Moro sã mā Kapu ae Ayhtohpyry oehnōko ropa mana. Emero enēko exino mana.

²⁵ Yrome osemazuhme aporo osanume exīko ynororo mana. Etuarimāko itamurume mana. Mame tosēkōme ise pyra roropa exīko seromatokō mana.

²⁶ Pakatokō ehtopōpyry sã Noe orihpyra ahtao ro, moro sã exīko tarōkō mana, Kapu ae Ayhtohpyry oehsasaka ropa ahtao.

²⁷ Tōtukurukō poko rokē toh kynexine, eukuru enyry poko roropa. Typy-tarykō poko toh kynexine, tyniotarykō poko roropa kanawa aka Noe tō otyriry ponāmero. Morarame tuna kumaryke tyneryse toto, emero porehme.

²⁸ Moro saaro kynexine Ro ehtopōpyry roropa. Tōtukurukō poko rokē toh kynexine. Eukuru enyry poko roropa toh kynexine. Tōsepekatyrykō poko, mōkomo ekamory poko roropa toh kynexine. Tupito pomory poko, tapyi amory poko roropa toh kynexine.

²⁹ Morara kynexine Ro ehtopōpyry pake. Morotoino Ro toesyryhmase ahtao, apoto toepukase kapu ae sautu panō maro moro pōkō zahkatohme emero.

³⁰ Moro saaro exīko mā sero pōkomo Kapu ae Ayhtohpyry oehtoh ropa toehse ahtao, tykase Jezu.

³¹ – Morara ahtao tapyi mypatarānao awahtao xine tapyi taka omōpyra ehtoko omōkomorykō poko. Morararo tupito po awahtao xine eramara ropa ehtoko atapyīkō taka omōkomorykō poko.

³² Ro pytỹpyry ehtopōpyry poko wenikehpyra ehtoko. (Toeramary se ropa toehse ynororo repe tunurumekahpyry pona ropa. Mame topume tanyhtase ynororo; sautume toehse.)

³³ Morarame tōsepynanopyry poko exiketō orihnōko mā toto. Yrome Ritonōpo omipona exiketō ēsemānōko ropa mā toto.

³⁴ Etatoko pahne, joepyry ropa ahtao koko ahtao, asakoro orutua kō nyhnōko tynyhtohkō po. Mame toiro arōko mā Ritonōpo. Tōmipona exikety rokē arōko mana. Imarō nomōko mana.

³⁵ Morararo asakoro nohpo tō erohketō ahtao, tonahsē riry poko toto erokuruhtao toiro arōko Ritonōpo mana. Imarō nomōko mana.

³⁶ Asakoro orutua kō tupito po ahtao, toiro arōko mā Ritonōpo. Imarō nomōko mana, tykase Jezu eya xine.

³⁷ Morarame ynara tykase ipoetory tō Jezu a:

– Otoko morara exīko nahe? tykase toto. Ynara tykase Jezu eya xine:

– Imotahpyry ahtao, morotona ayra tōkehko oximōnōko mana, tykase Jezu eya xine. (Morararo Ritonōpo oehnōko mana iirypyrymākō wānohse.)

18

Terekatu a pytȳpo ytotoṗyry poko

¹ Mame typoetory tō tamorepase Jezu a toto osenetupuhtohme tōtururukō poko Ritonōpo maro. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ritonōpo maro oturukehpyra ehtoko. Penekehpyra ehtoko ōtururukō poko Ritonōpo a, tykase ynororo eya xine.

² – Etatoko pahne, terekatu kynexine pata konōto po, zae pyra exikety. Ritonōpo omipona pyra exikety kynexine. Imehnō pyno pyra roropa kynexine.

³ Morarame moro pata po pytȳpo kynexine aosanumase morotōkomo. Kokoro rokē ytosene oturuse terekatu a takorehmatohme repe. Ynara tykase ynororo eya: “Kuakorehmako ajohpāme samo. Josanumary imȳpoko,” tykase pytȳpo terekatu a.

⁴ – Osemazuhme pytȳpo akorehmary se pyra terekatu kynexine repe. Yrome kokoro rokē toytose pytȳpo oturuse. Mame okynā ahtao ynara tykase ynororo tyya rokene: “Ritonōpo zuno pyra ase. Imehnō pyno pyra ase roropa repe.

⁵ Yrome jerekohmaryke pytȳpo a, akorehmāko ase. Imȳpōko ase tahxime jerekohmaryino, yporemākaporyino roropa eya,” tykase ynororo tukurohtao, tykase Jezu eya xine.

⁶ Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine:

– Mokyro terekatu omihpyry metatou? Zae pyra kynexine. Nohpo akorehmary se pyra. Yrome imeīpo takorehmase.

⁷ Mokyro motye kuhse mā Ritonōpo. Tynymenekatyā omiry etāko mana. Toto mȳpōko roropa mana kokoro rokē toto otururuke tyya, pakeimo, koko, enara. Ekurehpyra mana typoetory akorehmary poko.

⁸ Axī toto mȳpōko mana. Yrome Kapu ae Ayhtohpyry oepyry ropa ahtao oty enēko na taro nono po. Tōmipona exiketō tuhke enēko nah? Arypyra otarame.

Parixeu ehtopōpyry poko kowenu tinerū poko erohkety maro

⁹ Morarame: “Kure ase, imehnō sā pyra,” kananō amorepary se toehse Jezu. Ynara tykase ynororo eya xine, aosenetupuhtohkōme:

¹⁰ – Orutua kō toytose asakoro, oturuse Ritonōpo maro oturutoh taka. Toiro parixeu kynexine. Imaro kowenu tinerū poko erohkety kynexine.

¹¹ Mame towōse xikihme parixeu toiroro tōturutohme Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo: “Kure mase, Ritonōpo, yamene se pyra jexiryke. Ajohpe pyra ase. Nohpo tō poko pyra roropa ase, imehnō iirypyrymākō sā pyra ase. Mose kowenu tinerū poko erohkety iirypyryme mana. Tākye ase isā pyra jexiryke.

¹² Toitoinē otuhpyra ase jotururuke oya. Emero ynapihpyry apiakāko ase, omame porehme ahtao, toiro ekarotohme oya,” tykase parixeu, epyrypāko kure toexiry poko.

13 – Mame mokyro, kowenu tinerū poko erohkety ameke rokē toexikih-mase Ritonōpo a tōturutohme. Kakoxi osenuhmara kynexine Ritonōpo ēpataka, popyra toexiry enetuputyryke tyya. Toepurotōtōmase ynororo toemynyhmaryke. Ynara tykase ynororo: “Ritonōpo, iirypyryme rokē ase, nupunato kueneko myhene,” tykase ynororo.

14 – Etatoko pahne, tykase Jezu eya xine. – Mokyro rypyry rokē tykorokase Ritonōpo a tōsekarose exiryke eya. Yrome parixeu rypyry onykorokara toehse Ritonōpo. Ynara exiryke: “Kurehxo ywy, imehnō sã pyra,” kananō poremākapōko Ritonōpo mana. Yrome: “Popyra ase,” kananō kurākāko rokē Ritonōpo mana. Orēpyra tyrīko roropa mana, tykase Jezu eya xine.

*Sero kure poetohti riry poko Jezu a
(Mateu 19.13-15; Maku 10.13-16)*

15 Morarame typoenōkō tonehse jēkomo a, jūkomo a roropa Jezu a, onao ro exiketomo, toto apoitohme eya, kure toto ripotohme Ritonōpo a. Mame mokaro eneryke tyya xine, ynara tykase Jezu poetory tomo:

– Oty kase moehtou Jezu erekohmase totaehse ro ahtao? Ytotoko ropa, tykase toto.

16 Yrome Jezu a poetohti tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo typotory tomo a:

– Ah poetohti noehno ya, tooepyrykō se toexirykōke oehnōko mǎ toto. Toto anaropopyra ropa ehtoko ywinoino. Axī Ritonōpo enetupuhnōko mǎ toto tosēkōme, poetohtime ro toexirykōke.

17 Etatoko pahne, Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine poetohti a Ritonōpo enetuputyry saaro, omōnōko matose Ritonōpo esaka. Mǎpyra onenetupuhpyra awahtao xine omōpyra matose Ritonōpo esaka, tykase Jezu eya xine.

*Tymōkomoke aexihpyry poko
(Mateu 19.16-30; Maku 10.17-31)*

18 Morarame juteu tamuxiry tooehse Jezu a oturupose. Ynara tykase ynororo:

– Amorepatō kurā mase. Naeroro oturupōko ase oya. Oty rīko ha Ritonōpo maro jehtohme jūme, toorihse jahtao? tykase ynororo Jezu a.

19 Ynara tykase Jezu eya:

– Oty katoh: “Kurā mase,” myka ya? Kurākō nymyry pyra taro nase. Ritonōpo rokē mǎ kure.

20 Inymeropohpyry Moeze a moro waro mase. “Imehnō nohpo poko pyra ehtoko te, imehnō onetapara ehtoko te, ematonara ehtoko te, onekunohto pyra ehtoko, kure omykō tyritoko te, asakō roropa kure tyritoko,” katoh waro mase, tykase Jezu eya.

21 Mame ynara tykase ynororo Jezu a:

– Moino ro poetome jehtopōpyry poe ro emero Moeze omihpyry tymoise ya, tykase.

22 Mame morara kary etaryke tyya ynara tykase Jezu eya:

– Toiro ise ro mase. Omōkomory emero ekamoko, tineru apoitohme oya. Mame otinerū ekaroko tymōkomokākara a, etuarimaketomo a, enara. Morara tyrise oya ahtao tymōkomoke exīko mase Ritonōpo esao kapu ao. Moromeīpo osehko ropa ya ymaro oytotohme, ypoetoryme oehtohme, tykase Jezu eya.

23 Yrome morara kary etaryke tyya: “Teh,” tykase ynororo. Toemynyh-mase yronomyryme tymōkomoke itamurume toexiryke.

24 Mame aemynyhmary eneryke tyya ynara tykase Jezu:

– Tupime kuhse tymōkomokamo a Ritonōpo enetuputyry tosēkōme.

²⁵ Kameru kawaru sã konõto. Jawi eutary pitiko kuhse. Jawi eutary aka kameru omõpyra mana. Moro saaro tymõkomokã omõpyra mã toto Ritonõpo esaka tosẽkõme Ritonõpo onyripyra toexirykõke, tykase Jezu.

²⁶ Ynara tykase aomiry etananomo:

– Morara ahtao otara Ritonõpo esaka omõnõko ynanah, jũme imaro yna ehtohme? tykase toto, tõturupose Jezu a.

²⁷ – Ÿ, ãmoreme xine ro osepynanohsaromepyra matose. Yrome Ritonõpo opynanopyrykõ waro mana, tykase Jezu eya xine.

²⁸ Mame ynara tykase Peturu:

– Etako pahne, yna tapyĩ tõ turumekase yna a amaro yna ytotohme, tykase.

²⁹ – Ÿ, tykase Jezu eya xine, – tuaro ehtoko. Atapyĩkõ rumekaryhtao oya xine te, opyxiãkomo te, ãkorõ tomo, omykomo te, opoenõkõ roropa, mokaro rumekaryhtao oya xine oesẽkõme Ritonõpo enetuputyryke oya xine,

³⁰ mokarohne motye apoĩko ropa matose sero nono poro. Mame imeĩpo orihpỹme exĩko roropa matose jumãme, tykase Jezu eya xine.

*Toorikyry poko Jezu oturutopõpyry sero
(Mateu 20.17-19; Maku 10.32-34)*

³¹ Mame Jezu a imoihmãkõ htae typoetory tõ tykohmase tyya 12mãkomo, tõturutohme toto maro. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Etatoko pahne, ytõko sytatose Jerusarẽ pona. Moroto Kapu ae Ayhtohpyry ryhmãko mã toto. Ritonõpo poe urutõ kõ nymerohpyry ae ro, ihtomãko mã toto. Katopõpyry ae ro emero exĩko mã seromaroro.

³² Jekarõko mã toto juteutõkara a. Ypoihtõko mokaro mana. Yhtomãko roropa mã toto. Ypona ituh ãko mã toto.

³³ Ypiypipohnõko mã toto. Moromeĩpo jetapãko toh mã rahkene. Yrome oseruao tõmehse ahtao ãsemãnõko ropa ase, tykase Jezu.

³⁴ Yrome morara katopõpyry onenetupuhpyra Jezu poetory tõ kynexine. Jarao pyra Jezu nurutatoh kynexine eya xine. Ihtomary poko onenetupuhpyra toh kynexine.

*Sero tonurẽkara kurãkatopõpyry poko
(Mateu 20.29-34; Maku 10.46-52)*

³⁵ Morarame Jezu ytoryhtao Jeriko pona, moro osema tao tonurẽkara kynexine, kohrame osema ehpio. Tineru eraximary poko kynexine repe.

³⁶ Mame tuhkãkõ ytory etaryhtao tõturupose ynororo:

– Oty kase hkoh imoihmãkõ ytõko nae? tykase.

³⁷ – Mokyro Jezu Nazare põ okuroko ytõko mana, tykase toto eya.

³⁸ Morara kary etaryke tyya tykohtapitose tonurẽkara:

– Jezu, Tawi parỹpyry, nupunato myhẽ kueneko, tykase ynororo.

³⁹ Osemazuhme imynyhpãkapory se ytoketõ kynexine repe:

– Ajoajohpe pyra exiko. Mynyhme exiko, tykase toto eya. Yrome jamihmehxo tykohtase ynororo:

– Tawi pary, ypyno exiko! tykase ynororo.

⁴⁰ Mame totypohse Jezu osema tao morara kary etaryke tyya.

– Moky enehatoko ya, tykase. Ameke pyra toehse tonurẽkara ahtao, ynara tykase Jezu eya:

⁴¹ – Oty se hma ya? tykase eya.

– Josenuhmary se ropa ase, tykase ynororo.

⁴² Ynara tykase Jezu eya:

– Osenuhmako ropa. Tonetupuhse jexiryke oya tukurākase ropa mase, tykase.

⁴³ Axī tōsenuhmapitose ropa ynororo. Mame Jezu tokahmase eya, kure Ritonōpo ekarōko tonure ropa toehse toexiryke. Mame moro eneryke tyya xine, imoihmākomo a roropa kure Ritonōpo tokarose.

– Kure mase, Ritonōpo, tykase toto.

19

Zakeu ehtopōpyry poko

¹ Mame Jeriko pona toytose Jezu. Pata rānakuroko ytōko kynexine.

² Mame moro pata po kowenu tinerū poko erohkety kynexine, orutua, esety Zakeu. Tytinerukē kynexine ynororo. Kowenu tinerū poko erohketō tuisaryme roropa kynexine.

³ Mame Jezu enery se toehse ynororo repe. Yrome onesaromepyra kynexine, ahno imoihme exiryke, kae pyra pixo toexiryke.

⁴ Morara exiryke Jezu onenepyra tokurehse toexiryke, osema ae osemazuhme toytose ynororo tururume, Jezu wapōmase. Wewe pona tōnuhse ynororo, Jezu enetohme tyya aepyryhtao.

⁵ Morarame wewe zopikoxi tooehse Jezu ahtao kakoxi tōsenuhmase ynororo Zakeu enetohme tyya. Ynara tykase ynororo Zakeu a:

– Zakeu, oyhtoko axiny. Atapyī taka jytory se ase, tykase Jezu eya.

⁶ Morara kary etaryke tyya, axī tyhtose ropa. Tākye toehse ynororo tomiroryke Jezu a. Mame tytapyī taka toytose Jezu maro.

⁷ Morarame Zakeu maro Jezu eneryke tyya xine tykerekeremase imoihmākomo a. Ynara tykase toto oseyā rokene:

– Oty katoḥ iirypyryme exikety tapyī taka ytōko mose nae? tykase toto.

⁸ Mame towōse xikihme Zakeu tytapyī tao. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Etako pahne, yrypyry rumekary se ase. Naeroro ymōkomory apiakāko ase, zokonaka ekarotohme tymōkomokākara a; imehnō tinerū tomatonahse ahtao ya ynematonanopyhpyry motye asakoropane ekarōko ropa ase eya xine, tykase Zakeu Jezu a.

⁹ Morara kary etaryke tyya ynara tykase Jezu eya:

– Seroae Ritonōpo opynanohno. Imūkurume mexino. Aparāo paryme nymyry mase.

¹⁰ Ynara exiryke Kapu ae Ayhtohpyry tooehse tarona, iirypyrymākō enehse ropa, toto pynanohse roropa, tykase Jezu Zakeu a.

Yme ehtoh ipoko

(Mateu 25.14-30)

¹¹ Mame Jezu omiry etāko imoihmākō kynexine, Zakeu a aotururu etāko. Mame: “Axī tuisa konōtome Ritonōpo osenepōko mana,” tykase toḥ repe, moe pyra Jerusarē toehse exiryke.

¹² Mokaro osenetuputyry waro toehse Jezu. Naeroro ynara tykase ynororo eya xine toto osenetupuhtohme:

– Pata esē kynexine. Pata tamuru pona toytory se kynexine, moē pona, tuisamehxo toehtohme. Mame tuisamehxo toehse tahtao tooehtohme ropa, tosaka ropa.

¹³ Mame ytosasaka tahtao typoetory tō tykohmase tyya 10mākomo. Tytinerū tokarose toitoine eya xine uuru risemy. Toiro ahtao toiro tokarose eya xine ipoko erohtohme. Ynara tykase ynororo eya xine: “Sero tineru ke ikuhko, itamurumehxo apoitohme ytinerūme, joepyry ropa ponāmero,” tykase eya xine. Mame toytose rahkene.

14 – Morarame imehnõ ipataõkõ tosëkõme ise pyra toh kynexine. Zehno toh kynexine. Ahno tonyohse eya xine ïkapo, ynara katohme: “Mose se pyra ynanase yna esëme,” katohme repe.

15 – Morarame pata tamuru esëme imehxo toehse ynororo. Moromeïpo toytose ropa ynororo tosaka ropa. Mame typoetory tõ tykohmase tyya, tytinerũ apoihpõkomo 10mãkomo. “Otãto ytinerũ tomãse nae, ypoetory tõ emahpo,” tykase tyya rokene.

16 Mame osemazupu tooehse. Ynara tykase ynororo tosemy a: “Seny, onekarohpyry tomãse jemah po. Toiro kynexine uuru risemy. 10me apoiase ropa,” tykase ynororo eya.

17 – “Emese kure mase,” tykase esemy eya. “Kure mase ypoetoryme. Ty-moise oya jexiryke pitiko rokë ynekarohpyry poko itamurumehxo ekarõko ase oya. 10me pata esëme orïko ase,” tykase eya esemy.

18 – Morarame ïkapo roropa tooehse imepyny. Ynara tykase ynororo tosemy a: “Onekarohpyry ke uuru risë toiro, tuhkehxo apoiase omame etone uuru risemy,” tykase ynororo eya.

19 – Ynara tykase esemy eya: “Kure omame etone pata esëme orïko ase,” tykase.

20 – Mame imepỹ tooehse. Ynara tykase ynororo tosemy a: “Seny, onekarohpyry ro uuru risemy. Tukurãkase ya kamisa muahtaka.

21 Ouno jexiryke onemyase, tykaripãse oexiryke, jamihme õmiry exiryke. Onyrihpyry kara apoïko mase, anarykahpyry kara epery apoïko roropa mase,” tykase ynororo eya.

22 – Ynara tykase esë eya: “Popyra mase. Õmihpyry ae ro orïko ase pohnõ esaka. Juaro mexiase. Jamihme jomiry exiry waro. Ynyrihpyry kara apoiry ya waro roropa mexiase. Ynarykahpyry kara epery apoiry ya waro roropa mexiase.

23 Morara exiryke oty katoht ytinerũ onekaropyra mexihne tineru poko erohketõ esemy a. Morara ahtao ytinerũ tomãse exiry repe,” tykase eya esemy.

24 – Mame ynara tykase morotõkomo a: “Uuru apoitoko mose wino ekarotohme mokyro a, 10me uuru esemy a,” tykase.

25 – Ynara tykase toto eya: “Yrome nae ynororo 10me,” tykase toto.

26 – “Etatoko pahne,” tykase esëkomo. “Itamurume nae exikety ahtao itamurumehxo eya ekarõko imehnõ mana. Yrome arypyra exiketyme ahtao ikyryry akoïpyry puxihkãko ropa imehnõ mana ewinoïno.

27 Mame seromaroro moxiã yzehnotokomo, tosëkõme jexiry satokõkara, enehko toto xiaro ya. Etapatoko toto yneneryme,” tykase esëkomo, tykase Jezu eya xine.

*Jezu ytotoþopyry poko Jerusarë pona
(Mateu 21.1-11; Maku 11.1-11; João 12.12-19)*

28 Morarame Jezu tõturukehse. Mame tymarõkõ esemazupurume toytose Jerusarë pona.

29 Mame Petepaje pata moe pyra ahtao Petania pata moe pyra roropa kynexine. Moroto typorohse Jezu ypy Oriwera myhtokoxi. Mame typoetory asakoro tonyohse eya osemazuhme toto ytotohme.

30 Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ytotoko mõ pata pona. Mame pata pona oytorykohtao, jumëtu mükuru enëko matose tymyhse, ahno anaropitopyny. Mokyro imyhpokatoko enetohme xiaro.

³¹ Mame ynara karyhtao imehnomo a: “Oty katohme imyhpokāko matou?” karyhtao oya xine, ynara kahtoko eya xine: “Tuisa ise kynako,” kahtoko.

³² Mame inenyohtyã toytose. Emero tonese eya xine, Jezu nekarotopõpyry ae ro.

³³ Mame jumëtu mükuru tÿpokase eya xine ahtao, ynara tykase esë tomo:
– Oty katohme yna eky myhpokāko matou? tykase toto.

³⁴ – Ÿ, yna esë ise kynako, tykase toto.

– Ÿ, arotoko, tykase eya xine ynororo.

³⁵ Mame Jezu a tonehse eya xine. Mame tupõkõ tyrise eya xine jumëtu mükuru mypatarānaka. Epona Jezu tyrise eya xine rahkene.

³⁶ Mame aytorykohtao tupõkõ tyrise eya xine osema taka eporo Jezu ytotohme, tuisamehxo Jezu enetuputyryke tyya xine.

³⁷ Morarame Jerusarē ameke pyra toehse ahtao ypy Oriwera poe osema yhtoryhtao imoihmākõ ynara tykapitose:

– Kure mase, Ritonõpo, tykase. Tātākyemase toto. Opore toremiase toto Ritonõpo nyrihpyry eneryke tyya xine.

³⁸ – Kure yna tuisaryme tyriko, Ritonõpo. Kuesëkõ omi poe aepyhpyry ynororo. Torëtyke pyra ehtoko, kapuaõkomo. Kure rokë Ritonõpo syritone, tykase toto.

³⁹ Mame tõturuse parixeu tomo Jezu a. Imoihmākõ maro toh kynexine. Ynara tykase toto:

– Amorepane, opoetory tõ imynyhpākapoko, tykase toto Jezu a.

⁴⁰ Mame Jezu a tozuhse toto:

– Etatoko pahne, mynyhme moxiã toehse ahtao, axī topu tõ jomikary, tykase ynororo eya xine.

Jezu xitatopõpyry Jerusarē pōkõ poko

⁴¹ Mame ameke pyra Jerusarē toehse ahtao pata tonese Jezu a. Eneryke tyxitase epõkõ poko, tuhkākõ Jerusarē pōkõ Ritonõpo omipona pyra exiryke.

⁴² Ynara tykase ynororo toemynyhmarmy:

– Jerusarē pōkomo, jenehpoase Ritonõpo oya xine kure oripotohkõme repe. Moro poko otuarõtanohporykõ se ase repe. Yrome jomiry etary se pyra matose. Morara exiryke ekurehnõko rokë matose.

⁴³ Imeïpo ozehnotokõ oehnõko oya xine mana. Oesarykõ apurūko mã toto. Nono rīko toh mana oesarykõ zomye kaetokohxo tütara oehtohkõme, osema ae ytoppyra oehtohkõme roropa, epara oehtohkõme.

⁴⁴ Tuhke ozehnotokõ exīko mana õmye xine. Oryhmatorÿko mã toto. Oesaõkõ ryhmāko roropa mã toto emero porehme atapyĩ taõkõ maro. Oesarykõ pahnõko mã toto. Topu risëme tapyi ahtao, topu pahnõko roropa mã toto. Oya xine jenehpoase Ritonõpo repe, typoko ourutohkõme repe. Yrome yse pyra matose. Morara exiryke oryhmatorÿko mã toto. Osepynanoypyra matose emero porehme, tykase Jezu Jerusarē pōkõ poko.

“Ritonõpo maro oturutoh sero,” katopõpyry Jezu a (Mateu 21.12-17; Maku 11.15-19; João 2.13-22)

⁴⁵ Mame Ritonõpo Tapyĩ taka toytose Jezu. Tomõse tahtao tokykõ ekamonã tutütanohpõse ropa eya moro tae.

⁴⁶ Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ynara mã Ritonõpo nymeropohpyry. “Ytapyĩ ymaro oturutoh moro.” Yrome omato tõ otonëtohme tyrise oya xine mana, omato esaryme, tykase Jezu eya xine.

⁴⁷ Mame kokoro rokë moro taõkõ tamorepase Jezu a, Ritonõpo Tapyĩ tao. Mame Jezu zehno toehse Ritonõpo maro oturuketomo, juteu tõ tamuxiry tõ

roropa. Moeze omihpyry warõkõ roropa Jezu zehno toehse. Mame Jezu etapary se toehse toh, repe.

⁴⁸ Yrome Jezu omiry etary se imoihmãkõ exiryke, onetapara toehse toh aporo.

20

“Onoky omi poe urutõme mah?” katopõpyry

(Mateu 21.23-27; Maku 11.27-33)

¹ Morarame Ritonõpo Tapyĩ tao Jezu kynexine, moro taõkõ amorepãko Ritonõpo omiry kurã pokõ. Mame Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ tooehse eya Moeze omihpyry warõkõ maro, tamuximãkõ maro.

² Ynara tykase toh eya:

– Onoky omi poe moxiã amorepãko mah? tykase toto. – Onoky omi poe mokaro maropoase ropa sero tapyi tahe, tokykõ ekamonanomo? Yna zuruko, tykase toto Jezu a.

³ Ynara tozuhse toto Jezu a:

– Morararo toiro joturupory se ase oya xine. Kuezuhtoko aporo.

⁴ Onoky omi poe ahno tõpurihkase João a? Ritonõpo omi poe? Ahno rokẽ omi poe? Kuezuhtoko, tykase Jezu eya xine.

⁵ Mame oxime rokẽ tõturuse toto. Ynara tykase toto:

– Otara ãkohxo keh sytatou? “Ritonõpo omi poe João toehse,” karyhtao kyya xine ynara ãko mana: “Morara ahtao oty katohme aomiry onenetupuhpyra matou?” ãko mã kyya xine.

⁶ Mãpyra: “Ahno omi poe rokẽ kynexine,” karyhtao kyya xine, kuetapatorỹko mã imoihmãkomo, Ritonõpo omi poe urutõme João ekaroryke eya xine, tykase toto oseyä rokene.

⁷ Naeroro ynara tozuhse eya xine:

– Zuarõ pyra ynanase. Onoky omi poe João toehse otarame? tykase rokẽ toto Jezu a.

⁸ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Morararo ase onekaropyra ase oya xine onoky omi poe morara ãko ha, tykase Jezu eya xine.

Uwa esary esã ehtopõpyry pokõ

(Mateu 21.33-46; Maku 12.1-12)

⁹ Mame Jezu tõturuse typoko, toto osetupuhthõme Ritonõpo omi poe toexiry pokõ. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Tutupi po uwa tarykase ahno a. Mame tutupi tokarose imehnomo a eraseme toto ehtõme epery apiakatõhme tyya. Morotoino mya toytose ynororo. Moroto ehse. Moroto ehse, okynã moroto ehse.

¹⁰ Mame uwa epery ahpirãsasaka ahtao typoetory tonyohse eya tutupi pona ropa, erase zurutõhme uwa epery apiakatõhme. Mame ipoetory toytose morotona, pore, tupito pona. Yrome mokyro eneryhtao tyya xine typipohse eya xine. Mame tonyohse ropa rokẽ eya xine. Uwa epery anaropopyra tokurehse toto. Tomahpõke pyra taropose ropa ynororo eya xine.

¹¹ Moromeĩpo typoetory imepỹ tonyohse ropa uwa esemy a. “Utupi pona ytoko. Uwa epery enehta jokurume,” tykase typoetory a repe. Mame toytose ynororo. Yrome morararo mokyro typipohse roropa eya xine. Tyryhmase roropa eya xine. Mame tonyohse ropa eya xine tomahpõke pyra.

¹² Moromeĩpo typoetory imepỹ tonyohse ropa esemy a. Mokyro roropa tyryhmase erase tomo a pitiko rokẽ pyra. Mame tomapose eya xine tupito poe.

¹³ Mame ynara tykase tupito esemy tyya rokene: “Otarā ākohxo ke hano? Otarāme umūkuru nymyry enyohnōko ase. Ipyno ase ipunaka. Mame umūkuru eneryhtao eya xine otarame zuno exīko mā toto. Aomipona exīko roropa mā toto,” tykase ynororo rahkene.

¹⁴ – Morarame tumūkuru tonyohse eya rahkene, tutupi pona. Toytose ynororo. Mame toeporehkase, pore. Yrome mokyro eneryhtao tupito erase tomo a, ynara tykase toto oseya rokene: “Mokyro kuesēkō mūkuru. Setapatone imōkomohpyry apoitohme kyaa xine. Itupi roropa kutupikōme ehtohme,” tykase toto.

¹⁵ – Mame tomase ynororo eya xine tupito poe. Morarame totapase ipunaka eya xine. Toorihse roropa ynororo, tykase Jezu eya xine.

– Morara exiryke oty rīko otarame nae tupito esemy tutupi erase tō maro? tykase Jezu, tōturupose.

¹⁶ – Arypyra, tutupi pona ytōko mana. Erase tō etapāko mana. Mame mokaro ajoajohpākō enahkaxīpo, imehnomo a tutupi ekarōko mana eraseme toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase toto:

– Ko! Morara tokoh tyrīko na Ritonōpo?

¹⁷ Mokaro eneryhtao ro ynara tykase Jezu:

– Morara exiryke ynara tymerose ypoko Ritonōpo omiryne:

“Moro topu turumekase tapyi rinanomo a.

‘Popyra mana,’ tykase toto oseya.

Typahse roropa eya xine repe.

Yrome inypapyhpyrykō tapoise ropa eya xine kurāme kuhse exiryke.

Ipoē rokē tapyi jamihme mana,”

me tymerose Ritonōpo omiryne.

¹⁸ Naeroro moro topu pona aepukahpyry osexiōko mana. Yrome moro topu epukaryhtao ahno pona, mokyro akurihmōko mana. (Ywy topu pahsē sā rokē ase. Tuhkākō jenetuputyry se pyra. Popŷme sā jekarōko mā toto. Morara exiryke etuarimāko mā toto sero nono po. Mame sero etyhyry po toto enahkapōko Ritonōpo mana. Jūme etuarimaketōme exīko mā toto, tykase Jezu eya xine.)

Jezu kuhtopōpyry kowenu epehmary poko

(Mateu 22.15-22; Maku 12.13-17)

¹⁹ Morara kary etaryke tyya xine, Jezu apoiry se toehse toto, Moeze omihpyry warōkomo, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro. Typoko xine Jezu oturutoh waro toh kynexine. Naeroro Jezu ryhmary se toehse toto. Yrome imoihmākō kurūke anapoipyra tokurehse toto.

²⁰ Naeroro Jezu apoitoh eraximāko rokē toh kynexine. Enenanō topehmase eya xine Jezu enekunohtohme repe.

– Kure sā oturutoko imaro. Oturupoko roropa eya. Mame yronymyryme aomiry etatoko. Otarāme azahkuru ynororo mana. Otarāme kowenu kerek-eremāko mana. Morara ahtao kowenatu a ekarōko sytatose. Kowenatu omi poe rokē etapāko sytatose, tykase toto Jezu poko.

²¹ Morara exiryke enenanō toytose Jezu ekahmase. Ynara tykase toto Jezu a:

– Amorepatō mase, zae rokē yna amoreparyke oya. Imehnō zuno pyra mase. Ritonōpo omiry zae ekarōko mase imehnomo a, tykase toto. Kure sā tōturuse toto eya repe.

²² – Toiro ekaropory se ynanase oya. Ynara āko romano tomo: “Otinerūkō apiakatoko ekarotohme yna tuisary konōto a, Īperatu a, āko toto. Yrome oty

zae na oya? Yna tinerū epehmary Īperatu a?” Onepehmara yna exiry? Oty zae oya nae? tykase toto, tōturupose Jezu a.

²³ Yrome ajoajohpe toto exiry waro Jezu kynexine. “Ukuhnōko matose,” tykase ynororo tyya rokene.

²⁴ – Tineru enehtoko ya, tykase eya xine.

– Seny, tykase toh tonepose.

Mame ynara tykase Jezu:

– Onoky ekuhtopōpyry ipoko nah? Onoky esety roropa tymerose ipoko nah? tykase, tōturupose eya xine.

Ynara tykase toto:

– Romano tuisary konōto mose, Īperatu, tykase toto.

²⁵ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Īperatu kyryry ekarotoko Īperatu a. Yrome Ritonōpo kyryry ekarotoko Ritonōpo a, tykase Jezu eya xine.

²⁶ Mame aomiry onezuhpyra toehse toto zae rokē exiryke. Jezu ony-xhiropyra tokurehse toto imoihmākō rānaka. Onyporemākapopyra tokurehse toto. Naeroro mynyhme rokē toehse toto tōsenuruhkarykōke.

– To! tykase rokē toto.

*Aorihtyā ěsemamyry ropa poko sero
(Mateu 22.23-33; Maku 12.18-27)*

²⁷ Morarame satuseu tō tooehse Jezu a. Juteu tō mokaro. Ynara āko mā toto azahkuru: “Aorihtyā ěsemāpyra ropa mana. Orihnōko rokene,” āko toh mā repe. Ynara tykase toto Jezu a:

²⁸ – Amorepatō mase. Etako pahne. Ynara tymerose Moeze a Ritonōpo poe: “Orutua toorihse ahtao tumūkue pyra ro ahtao, kure zakoronỹpyry a ipytỹpyry apoiry tpytyme, emūkuatohme, turuĩpyry poenōme, aorihtyā myakāme toto ehtohme,” me tymerose, tykase toto.

²⁹ – Etako pahne, 7mākō kynexine atakorōmākomo. Morarame osemazupu tpyptase. Morotoino toorihse tumūkue pyra ro tahtao.

³⁰ Mame ĩkaponato a turui pytỹpyry tapoise eya tpytyme. Mame toorihse roropa ynororo emūkuara ro tahtao.

³¹ Mame ĩkaponato a turui pytỹpyry tapoise roropa. Toorihse roropa ynororo emūkuara ro tahtao roropa. Morararo 7mākomo, tumūkue pyra toorihse toto.

³² Mame etyhyryme toorihse nohpo roropa, ipytỹpyrykomo.

³³ Naeroro aorihtyā ěsemākatoh po onoky pytyme exīko mokyro nohpo nae 7mākō pytyme toehse exiryke, tykase toto Jezu a.

³⁴ Morarame Jezu a tozuhse toto, ynara tykase:

– Serōkō pytāko mā toto, niotāko roropa mā toto.

³⁵ Yrome tyrypyrykō rumekahpōkō ěsemākapōko ropa Ritonōpo mana jūme tymaro toto ehtohme. Mame pytazomopyra kapu ao toh mana. Morararo nohpo tō niotazomopyra mā toto.

³⁶ Ritonōpo nenyohyā sā orihzomopyra exīko mā toto ěsemākapotyamo. Ritonōpo poenōme mā toto, tōsemāse ropa toexirykōke orihxīpo.

³⁷ Azahkuru matose ynara karyhtao oya xine: “Aorihtyā ěsemāpyra ropa mana, orihnōko rokē mā toto,” karyhtao oya xine azahkuru matose. ěsemānōko ropa toh mana. Moeze a roropa tutuarōtanohpose aorihtyā ěsemamyry ropa poko. Pika zatyry poko ekaroryhtao ynara tymerose eya: “Ritonōpo Aparāo esēme mana, Izake esēme roropa, Jako esēme roropa,” tykase Moeze, mokaro poko aorihtyā poko.

³⁸ Aorihtyã ekepyry esẽme rokẽ pyra Ritonõpo mana. Isene exiketõ esẽme roropa mana. Morara exiryke aorihtyã ãsemamyry ropa enetupuhnõko sytatose. Ritonõpo a emero isene mã toto, tykase Jezu eya xine.

³⁹ Morarame ynara tykase Moeze omihpyry warõkõ Jezu a:

– Emese kure kuezuhou. Ajohpe pyra mase, tykase toto.

⁴⁰ Typenekehse toto Jezu ekaropory poko orẽpyra Jezu exiryke. Mynyhme rokẽ toehse toto.

Ritonõpo nymenekahpyry Tawi parỹpyryme ehtoh poko

(Mateu 22.41-46; Maku 12.35-37)

⁴¹ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Oty katohme ynara ãko matou: “Tawi parỹpyryme mã Ritonõpo nymenekahpyry,” ãko matou?

⁴² Ynara tymerose exiryke Tawi a eremiatoh tymerose ahtao eya:

“Ynara tykase Ritonõpo Jesemy a:

‘Oporohko seino, japotunuru wino.

⁴³ Ozehnotokõ esẽme orĩko ase.

Opupuru apõme sã oepetõkara rĩko ase,’ tykase Ritonõpo,” me tymerose Tawi a.

⁴⁴ Morara exiryke: “Jesemy,” karyke Tawi a Ritonõpo nymenekahpyry poko, otara Tawi parỹpyryme exiry? tykase Jezu eya xine.

Tomeseke ehtoko Moeze omihpyry warõkõ poko

(Mateu 23.1-36; Maku 12.38-40)

⁴⁵ Ynara tykase Jezu typoetory tomo a, 12mãkomo a emero toto netaryme:

⁴⁶ – Tomeseke ehtoko Moeze omihpyry warõkõ oenekunohpyra xine ehtohme. Toepyryparykõ se mã toto typoko xine. Toytorykõ se toh mana upo kurã ao. Pata rãnao tahtao xine: “Taro mah Tam?” kary etary se toh mana. Atamorepatoh tonõ tao imehxo exiketõ apõ po rokẽ porohnõko mã toto. Morararo otuhtoh konõto htao kurã rokẽ apoĩko mã toto tosarykõme.

⁴⁷ Pytỹpo tõ mõkomory apoĩko roropa mã toto tykyryrykõme, itapyĩkõ apoĩko roropa mã toto, iniokõ toorihse ahtao. Mame okynã sã oturũko toh mã repe Ritonõpo a imehnõ neneryme: “Kure moxiamo,” kary etatohme typoko xine imehnomo a. Yrome imeĩpo itamurumehxo toto wãnohnõko Ritonõpo mana apotoimo htaka toto pahõko mana, tykase Jezu eya xine.

21

Pytỹpo nekarohpyry poko

(Maku 12.41-44)

¹ Morarame tõsenuhmase Jezu tỹkakoxi. Tineru ã tonese eya kaxo konõto Ritonõpo Tapyĩ tao. Mame tytineruke exiketõ tineru ãmãko kynexine kaxo aka tynekarorykõme Ritonõpo a, pitiko rokẽ pyra. Moro tonese Jezu a.

² Morarame pytỹpo roropa tonese eya. Tymõkomokẽkara kynexine ipunaka. Tineru puhturu rokẽ tõmase eya kaxo aka, asakoro rokene.

³ Moro eneryke tyya ynara tykase Jezu:

– Tuaro ehtoko, mose pytỹpo nekarohpyry mokaro nekarohpyry motye kuhse kynako.

⁴ Mokaro nekarohpyry ynara kynako. Tymõkomorykõ wino zokonaka rokẽ tokarose eya xine. Yrome tytinerũ emero tokarose mose pytỹpo a, tykase Jezu.

Jerusarẽ enahkary poko

(Mateu 24.1-2; Maku 13.1-2)

⁵ Morarame Ritonõpo Tapyĩ poko oturũko Jezu poetory tõ kynexine:

– Tapyi Kurā sero. Emese kure tyrise, topu kurā ke roropa. Ahno nekarotyā ke topehmase pitiko rokē pyra, tykase toto Tapyi poko. Mame ynara tykase Jezu eya xine:

⁶ – Sero onenerykō pahnōko ropa imehnō mana topu risemy. Emero topu pahnōko, oxioxirehpo onyrimomopyra ehtohme, tykase Jezu eya xine.

⁷ Mame ynara tykase toto eya:

– Amorepane, otara ahtao morara exīko nae? Oty eneryke yna a enetupuhnōko ynanah, sero papyry ameke hkopyra toehse ahtao? tykase toto Jezu a.

⁸ Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

– Tuaro ehtoko osenekunohpopyra oehthōkōme. Tuhkākō oehnōko oya xine mana, jesety ke osesehtōko toh mā repe: “Kyrixtu ase, Ritonōpo nymenekahpyry ase,” āko toh mā repe. “Oesēkō tooehse ropa mana,” āko toh mā repe. Ajohpe rokē mokaro omiry ehtoh enetupuhtoko. Toto maro pyra ehtoko.

⁹ Tuhke pata pōkō oxiehno exīko toh mana imepỹ pata pōkō maro. Otutuōko mā toto. Yrome morohne poko etaryhtao, enaromyra ehtoko sero nono enahkary poko. Morohne exīko mā repe yrome sero nono okynahxo enahpyra ro mana, tykase Jezu eya xine.

¹⁰ Ynara tykase roropa ynororo:

– Pata tamuru poe soutatu tō ytōko imepỹ pata esē poremākapose. Imoihmākō imepỹ pona ytōko morotōkō etapase roropa.

¹¹ Nono jamihme kywyh kywyh āko roropa mana. Imehnō emitapānōko mā toto. Enaroxitapānōko roropa mā toto. Tyrohsē konōto roropa exīko. Kapu pokona tuarōtatoh exīko. Oserehtoh roropa exīko mana.

¹² – Mame morohne exipyra ro ahtao āpoitorỹko toh mana. Ohtomatorỹko roropa mā toto. Juteu tō atamorepatoh taka aarotorỹko mā toto ohxirotōhkōme oēmapotōhkōme āpuruhyry taka. Oekarotorỹko toh mana tuisa konōto tomo a, kowenu tomo a roropa, jomipona oexirykōke.

¹³ Moroto awahtao xine tuaro ehtoko. Jomiry kurā ekarotohme imehnomo a moroto matose.

¹⁴ Yrome: “Oty kara,” kahtoko okurohtao xine: “Otara āko ywy?” kara ehtoko toto ezuhtoh poko.

¹⁵ Toto ezuhtoh ekarōko ase oya xine. Tuaro oritorỹko roropa ase zae rokē ozehnotokō ezuhtohme oya xine. Oezuhyryra xine exīko toh mana.

¹⁶ Mame āpuruhyry taka oēmatorỹko mā toto omykomo, asakō roropa, oruikō roropa, ākorōkō roropa, oekyrykō roropa, oepekō roropa. Ozehno xine exīko mā toto. Toitoine amarokō totapasēme exīko roropa matose.

¹⁷ Ozehno xine exīko mā toto ymarōme oexirykōke.

¹⁸ Yrome amaro xine exīko ase jūme. Oūsetykō onemapopyra Ritonōpo ahtao epukara mana.

¹⁹ Ātasamarykohtao ro poremāpyra awahtao xine, Ritonōpo kure exiry eraximaryhtao roropa oya xine, opynanohtorỹko Ritonōpo mana.

Jerusarē enahkapory enetuputyry poko
(Mateu 24.15-21; Maku 13.14-19)

²⁰ – Mame soutatu tomo a Jerusarē tomyehmase ahtao, enetupuhnōko matose. Okynā pyra Jerusarē enahkary poko enetupuhnōko matose.

²¹ Morara ahtao Jutea pōkomo, kurehxo oeparykō ypy tō pona axiny. Jerusarē pōkomo, kurehxo otūtarykō pata poe. Pata ehpiōkomo, ytopyra ropa ehtoko pata pona.

²² Morara ahtao morotōkō wānohnōko Ritonōpo mana, tynymeropohpyry ae ro.

²³ Myhē matose poetoēme exiketomo, tusuhsu ke tumūkurukō ohpananō roropa. Etuarimāko matose. Etuarimāko myhene tarōkō itamurume. Opoenōkō etuarimary enēko roropa matose. Sero nono pōkō wānohnōko roropa mā Ritonōpo.

²⁴ Toto etapāko imehnō mana. Typoetoryme opoenōkō apoīko roropa imehnō mana toto arotohme emero pata tō punero. Morarame Jerusarē pōkō enahkapōko Ritonōpo waro pyra exiketō mana. Ipatarykō maro toto enahkapōko mā toto. Mame tuarimakehpotoh toehse ahtao, tuari-makehpōko Ritonōpo mana. Enara.

“Kapu ae Ayhtohpyry mā oehnōko ropa,” katopōpyry Jezu a (Mateu 24.29-31; Maku 13.24-27)

²⁵ – Morarame tyorō sā mā exīko xixi, nuno, xirikuato roropa, tu-arōtatohme, enetupuhpotohme. Mame popŷ eneryke tyya xine oserehnōko mā toto, pata tō punero, tytyorōtase xixi tō exiryke. “Otara exīko taroino nae?” kary poko rokē mā exīko toto. Sōkane sā panaikato tuna konōto exīko. Pohāko konōto mana. Morohne zuno exīko mā toto.

²⁶ Xirikuato tō tosary hnaka esyryhmāko kehko. Mame tykytyky āko mā toto. Morohne eneryke tyya xine poremānōko mā toto pata tō punero, popŷ eneryke rokē tyya xine.

²⁷ Mame Kapu ae Ayhtohpyry enēko toh mana, aepyryhtao akuru htoko. Tuisamehxo oehnōko mana, tyjमितunuru maro, saereh āko roropa mana.

²⁸ Morohne exipitoryhtao owōtatose xikihme. Mosenuhmatatose kakoxi opynanohnekō oehsasaka exiryke, tykase Jezu eya xine.

Otyro zoko kutuarōtatohkōme (Mateu 24.32-35; Maku 13.28-31)

²⁹ Morarame enetupuhpotoh tokarose Jezu a eya xine. Ynara tykase:

– Enetupuhtoko eperytakety poko, wikeira poko, emero rokē otyro zoko poko roropa.

³⁰ Zary arŷtaryhtao, ikonopotary enetupuhnōko matose.

³¹ Moro saaro mā serohne oryhmatopōpyrykō eneryhtao oya xine. Ynara enetupuhnōko matose, okynā pyra mā Ritonōpo emero esēme exīko. Moro enetupuhnōko matose, tykase Jezu eya xine.

³² – Etatoko pahne, seromatokō orihpyra ro exiketō enahpyra ahtao ro emero exīko ynekarohpyry ae ro mana.

³³ Kapu enahnōko mana nono roropa. Yrome jomiry enahpŷme mana, jumāme, tykase Jezu eya xine.

Joepyry ropa eraximatoko

³⁴ Mame etyhporyme ynara tykase Jezu:

– Joepyry ropa eraximatoko. Ōtuhtohkō poko onymotyēkara ehtoko. Ōkurukō enyry poko roropa emotyēkara ehtoko. Torētyke pyra ehtoko omōkomorykō poko. Joepyry ropa eraximatoko osenuruhkara oehtohkōme joepyry ropa ahtao.

³⁵ Tuenikaroro awahtao xine osenuruhkāko matose joepyry ropa eneryke oya xine. Onokyro tomōse ahtao tapuru aka, mokyro sā exīko matose. Epara matose exīko, emero nono pōkomo.

³⁶ Naeroro joepyry ropa eraximatoko. Kokoro rokē oturutoko Ritonōpo maro, poremāpyra oehtohkōme serara tooehse ahtao. Mame ehxiropyra matose Kapu ae Ayhtohpyry ēpataka oytorykohtao, tykase Jezu eya xine.

³⁷ Morarame Ritonōpo maro Oturutoh tao toto amorepary poko kohmāse Jezu. Moromeīpo ytose ynororo ypy pona, Oriwera tō pona.

³⁸ Mame ěmepyrme oehse ropa ynororo Ritonõpo maro Oturutoh taka, tuhkākõ amorepase ropa.

22

Jezu zehno exiketõ toemynhmase toto
(*Mateu 26.1-5; Maku 14.1-2; João 11.45-53*)

¹ Mame Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra ameke pyra toehse. Moro otuhtoh konõto esety Oseahmatoh Paxikoa.

² Morarame Jezu etapary tupise eya xine, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a, Moeze omihpyry warõkomo a roropa. Imoihmākõ zuno toexirykõke onetapara toh kynexine.

Jezu ewokary se Juta ehtopõpyry
(*Mateu 26.14-16; Maku 14.10-11*)

³ Mame joroko tamuru tomõse Juta kurohtaka. Juta esety akorõ Ixikariote kynexine. Jezu poetory tõ maro kynexine repe 12mākõ maro.

⁴ Morarame toytose ynororo oturuse Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a, Ritonõpo Tapyĩ erase tomo a roropa. Ynara tykase ynororo eya xine:
– Jezu apoiry se awahtao xine ekarõko ase oya xine, tykase ynororo eya xine.

⁵ Tãkye toehse toto morara kary etaryke tyya xine.

– Ý, kure oepehmãko reh ynanahse, tykase toto.

⁶ – Kure, tykase Juta eya xine. Morarame toytose ropa ynororo. Jezu ewokary poko tãtamorepase ynororo. Tokare pyra Jezu ekarory se kynexine zuaro pyra imoihmākõ ehtohme repe.

Paxikoa ae Jezu otuhtopõpyry
(*Mateu 26.17-25; Maku 14.12-21; João 13.21-30*)

⁷ Morarame Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra poko toto ahtao, kaneru mükuru etapatoh toehse Oseahmatoh Paxikoa ritohme.

⁸ Morara exiryke tõmehse ahtao, Peturu tõ tonyohse Jezu a, João maro, pata pona toto ytotohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Oseahmatoh Paxikoa tyritatoko, kuotuhtohkõme, tykase ynororo eya xine.

⁹ – Otoko tyrĩko ynanah? tykase toto.

¹⁰ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Etatoko pahne, pata pona oytorykohtao oseporỹko matose tuna puimane maro, orutua. Mokyro ekahmatoko tapyi taka.

¹¹ Mame ynara kahtoko tapyi esemy a: “Ynara ãko yna amorepane oya: ‘Otoko Oseahmatoh Paxikoa esary nah yna otuhtohme, ypoetory tõ maro?’” kahtoko eya.

¹² Mame osa konõto enepõko mã oya xine, tyarake, tytaõke, tõse apony, epehtopo, enara. Moroto kuotuhtohkõ tyritoko, tykase eya xine Jezu.

¹³ Mame toytose toto. Mame emero tonese eya xine Jezu omihpyry ae ro. Mame Oseahmatoh Paxikoa tyrise eya xine rahkene.

Kuesẽkõ otuhtopõpyry poko
(*Mateu 26.26-30; Maku 14.22-26; 1 Korĩtiu 11.23-25*)

¹⁴ Morarame tõsẽ tahnose ahtao Jezu typorohse tapõ pona typoetory tõ maro, 12mākõ maro.

¹⁵ Ynara tykase ynororo eya xine:

– Yronymyrme sero Oseahmatoh Paxikoa jotukuru se exiase amaro xine, etuarimara ro jahtao.

¹⁶ Etatoko pahne, sero otuhtoh po otuhzomopyra ase sero po amaro xine. Yrome moe Ritonõpo esao, otuhnõko ropa ase emero esẽme toehse Ritonõpo ahtao, tykase Jezu toto a.

¹⁷ Morarame kasana tapoise eya, uwa eukuru eny. Mame ynara tykase ynororo Ritonõpo a:

– Kure mase, Ritonõpo, tykase. Mame typoetory tomo a ynara tykase ynororo:

– Sero, uwa eukuru. Êtoko, opune xine ro.

¹⁸ Etatoko pahne, taroino uwa eukuru onẽzomopyra ase taro. Ritonõpo emero esẽme toehse ahtao rokẽ ênõko ropa ase, tykase.

¹⁹ Mame wyi tapoise eya. Ynara tykase:

– Kure mase Papa Kapuaono, tykase. Mame wyi tytohtohkase eya, typoetory tomo a ekarotohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Sero upũme nase. Orihnõko ase oemetakãkõme. Sero enapyryhtao oya xine osenetupuhntoko jorikyry poko, tykase ynororo eya xine.

²⁰ Morararo otuhkehõpo kasana tokarose eya xine. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Sero uwa eukuru enyryhtao oya xine osenetupuhnõko matose imeĩpo umunuru kuãtopõpyry poko ya. Taroino oorypyrykõ korokãko Ritonõpo mana umunuru ke. Sero Ritonõpo omiry kasenato, tykase Jezu eya xine.

²¹ – Yrome enetoko ke! Jewokane mose, ymaro otuhnõko nase. Jekarõko mana yzehno exiketomo a.

²² Kapu ae Ayhtohpyry ase. Orihnõko ase Ritonõpo omihpyry ae ro. Yrome mose myhe jewokahpõ etuarimãko mana.

²³ Morara kary etaryke tyya xine tõturuse toto osey a rokene:

– Onokyh koh Kuesẽkõ ewokãko nae? tykase toto osey a rokene.

Tuisamehxo ehtoh poko

²⁴ Morarame oseosezuhnõko Jezu poetory tõ kynexine imehxo toexirykõ poko, tuisamehxo se toexirykõke.

²⁵ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Sero põkõ tuisary tõ tõmipona imehnõ rĩko mã toto. Morarame: “Kure matose, yna epeme matose,” kamexipory se mã toto, tõmipona xine aehtyamo a imoihmãkomo a.

²⁶ Yrome amarokõ mokaro sã pyra matose. Tuisame sehxo awahtao xine imehnõ maro atakorõme sã ehtoko. Toto omipona roropa ehtoko. Toto esẽme se awahtao xine akorehmatoko toto.

²⁷ Onoky tuisamehxo oya xine nae? Otuhkety? Tõsẽ rine? Mokyro otuhkety tuisamehxo mana. Yrome ywy amaro xine ase tõsẽ rineme samo, ãkorehmanekõme.

²⁸ – Morarame urumekara mexiatose jetuarimaryhtao.

²⁹ Naeroro Ritonõpo tuisame jyritopõpyry saaro tuisame oritorõko roropa ase ymaro tuisame oehtohkõme.

³⁰ Morarame emero esẽme toehse jahtao ymaro otuhnõko matose Ritonõpo esao. Mame ymaro tuisa apõ pona porohnõko matose sero nono põkõ akorehmatohme zae ehtoh poko toto ehtohme.

Peturu maro Jezu oturutopõpyry poko sero (Mateu 26.31-35; Maku 14.27-31; João 13.36-38)

³¹ – Ximão, tykase Jezu Ximão Peturu a. – Etako pahne! Ynara tykase sã joroko tamuru opoko: “Ximão kuhnõko ase iiryryryme aehtohme,” tykase sã repe, jurumekapory se toexiryke oya. “Ikuhko toto, ypoetory tõ emero,” ase eya repe.

³² Yrome opoko oturuase Papa Kapuaõ maro jenetupuhkehpyra oehtohme. Mame ya toeramase ropa awahtao moxiã ãkorõ tõ ijamihtanohko ropa, yronymyryme jenetupuhtohme eya xine, tykase Jezu eya.

³³ Ynara tykase Peturu eya:

– Yna esẽme mase. Orumekara ase. Opyno exikehpyra roropa ase jũme. ãpuruhpyry taka aaroryhtao, amaro ytõko ase ãpuruhpyry taka. Totapase awahtao eya xine jorikyry se ase amaro, tykase Peturu Jezu a, repe.

³⁴ – Etako pahne Peturu, kuratiri onetara ro ahtao seroae: “Jezu waro pyra ase! Jezu waro pyra ase!” ãko mase oseruao, tykase Jezu eya.

Pakara arory poko, tineru eny, tapema, enara

³⁵ Mame ynara tykase Jezu 12mãkomo a:

– Osemazuhme oenyokyrykohtao ya tineru anaropyra mexiatose. Saku te, sãtaja tõ roropa anaropyra mexiatose. Oty se ro mexiatose etuarimara oehtohkõme?

– Arypyra, tykase toto.

³⁶ – Yrome seromaroro etatoko pahne, tykase Jezu eya xine. – Tineru ã nae awahtao xine, saku roropa, arotatoko amaro xine. Tapema nae ahtao arotatoko. Arypyra ahtao, oupõkõ ekamotoko tapema epekahtohme, tykase Jezu eya xine.

³⁷ – Etatoko pahne, ynara katopõpyry zae mana. Ypoko ynara tymerose Ritonõpo omiryryme pake: “Pohnõ rypyhpyry wãnohtoh tapoise eya,” me tymerose. Morara katopõpyry anamonohpyra mana, tykase Jezu eya xine.

³⁸ Ynara tykase Jezu a ipoetory tomo:

– Eneko ke. Seny, asakoro tapema, tykase toto.

– Epo mana, tykase rokẽ Jezu eya xine.

*Jezu oturutopõpyry Tummy maro
(Mateu 26.36-46; Maku 14.32-42)*

³⁹ Morotoino pata poe toytose ynororo ypy pona, Oriwera pona. Toipe Jezu ypy Oriwera pona ytosene oturuse Tummy maro. Mame imaro toytose ipoetory tomo.

⁴⁰ Morarame morotona toeporehkase tahtao xine ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Oturutoko Ritonõpo a oorypyrykõ poko oripopyra xine joroko tamuru ehtohme, tykase.

⁴¹ Morotoino toytose ynororo myahme sã pitiko toiroro toehtohme. Tosekumuru po typorohse tõturutohme Tummy a.

⁴² Ynara tykase ynororo:

– Papa Kapuaono, ypynanopyry waro mase, orihpyra jehtohme. Jorikyry se pyra ase. Zuaro mase. Yrome õmipona se rokẽ ase. Naeroro jorikyry se awahtao, oty kara ase, tykase Jezu Tummy a.

⁴³ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry kapu ae tyhtose Jezu jamihtanohtohme.

⁴⁴ Morarame sam tykase Jezu tukurohtao. Yronymyrymehxo tõturuse Ritonõpo a ynororo. Munume tonãkutase ynororo toemynyhmaryke. Pitahtykase enãkuru nono pona.

⁴⁵ Mame tõturukehxõpo, towõse ropa ynororo xikihme. Typoetory tomo a toytose ynororo. Nyhnõko toh kynexine toemynyhmarykõke.

⁴⁶ Ynara tykase ynororo eya xine:

– Oty katohme nyhnõko matou? Apakatoko ropa sahxo ty! Oturutoko roropa Ritonõpo a, oorypyrykõ poko pyra oehtohkõme, tykase Jezu eya xine.

*Jezu apoitopõpyry poko**(Mateu 26.47-56; Maku 14.43-50; João 18.3-11)*

⁴⁷ Morarame aotururuhtao ro, tuhkäkõ tooehse morotona. Juta tooehse esemazupurukõme Jezu enepotohme eya xine. 12mäkõ maronõpo Juta kynexine. Mame Jezu a toytose ynororo eahmase repe.

⁴⁸ Yrome ynara tykase Jezu eya:

– Juta, Ritonõpo nymenekahpyryme ase. Oty katoth jeahmãko mah je-wokatohme rokene? Yzehnotokomo a jenepotohme rokẽ mase, tykase. Onezuhpyra Juta toehse.

⁴⁹ Morarame tosẽkõ apoiry waro toehse tahtao xine ynara tykase Jezu a ipoetory tomo:

– Moxiã akohnõko ynanah? tykase toto.

⁵⁰ Mame tytapemã ke imepỹ takohse Jezu poetory a, toiro. Ritonõpo maro oturuketõ tuisary namoto typanasahkase eya.

⁵¹ – Epo hnae, tykase Jezu eya xine. Mame ipanary tapose eya. Kure totyhse ropa axiny.

⁵² Mame ynara tykase Jezu Juta marõkomo a, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a, Ritonõpo Tapyĩ erase tõ maro, tamuximãkõ maro roropa:

– Oty kase moehtou? Japoiry se mexitou omato apoiry samo? Tytapemake matose, tykaparuke roropa.

⁵³ Kokoro rokẽ amaro xine exiase Ritonõpo Tapyĩ tao. Moro tao jahtao japoipyra mexiatose. Sero kohmamyry ae rokẽ japoĩko matose tykohmãse exiryke. Iirypyrymãkõ esẽ oesẽkõme mana, joroko tamuru. Oesẽkõme aexiryke aomipona matose, tykase Jezu eya xine.

*“Jezu waro pyra ase,” katopõpyry Peturu a**(Mateu 26.57-58,69-75; Maku 14.53-54,66-72; João 18.12-18,25-27)*

⁵⁴ Mame Jezu tapoise eya xine rahkene. Tarose roropa eya xine Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tapyĩ taka. Ameke rokẽ Peturu a tokahmase toto.

⁵⁵ Mame apoto tukase kynexine tapyi myhto, apuruhpyry rãnao. Moro apoto zomye kohrame toehse toto. Peturu roropa toto maro kohrame toehse.

⁵⁶ Mame apoto pũto Peturu tonese nohpo a. Ynara tykase ynororo:

– Mose roropa Jezu maro nexiase, tykase.

⁵⁷ – Atahmãkara exiko. Mokyro waro pyra ase, tykase Peturu eya.

⁵⁸ Moromeĩpo orutua a tonese Peturu.

– Omoro mase Jezu poetoryme roropa, tykase ynororo eya.

– Arypyra, ywy kara. Ipoetoryme pyra ase, tykase Peturu.

⁵⁹ Morarame okynã pitiko ahtao imepỹ roropa orẽpyra tõturuse Peturu maro.

– Ajohpe pyra. Jezu maronõpome mase, Karirea põme oexiryke, tykase.

⁶⁰ Yrome ynara tykase Peturu:

– Otara ãko mahno? Zuario pyra reh ahse, tykase Peturu eya.

Mame aotururuhtao ro kuratiri totase eya.

⁶¹ Mame toeramase Jezu. Tỹkakoxi tõsenuhmase. Peturu tonese eya. Mame tosẽ omihpyry poko wenikehpyra toehse Peturu: “Kuratiri onetara ro ahtao seroae: ‘Mose waro pyra ase. Mose waro pyra ase,’ ãko mase oseruao,” katopõpyry poko wenikehpyra toehse.

⁶² Mame moro tae tutõtase ropa Peturu. Itamurume tyhxitapãse ynororo tõmihpyry poko: “Jezu waro pyra ase. Epeme pyra ase,” katopõpyry poko tyya. Mame tyxitase ynororo yronymyryme.

*Jezu pipohpõpyry apoihpõkomo a**(Mateu 26.59-66; Maku 14.65)*

⁶³ Mame Jezu tounohse apoihpõkomo a. Typipohse roropa eya xine.

⁶⁴ Mame kamisa ke tõpuruse eya xine, typipohse ropa eya xine.

— Onoky opipohnõko nae? Kaxiko, tykase toto, atahmākāko.

⁶⁵ Xihpyryme aomirykõ toehse. Iirypyryme tõturuse toto eya.

Jezu ehtopõpyry juteu tamuxiry tõ õpataka

(Mateu 26.59-66; Maku 14.55-64; João 18.19-24)

⁶⁶ Mame tõmehse ahtao, juteu tõ tamuxiry tõ tõximõse, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ maro, Moeze omihpyry poko amorepatõkõ maro. Mame Jezu tarose oximõtohtaka.

⁶⁷ Ynara tykase toto:

— Kaxiko yna a. Ritonõpo nymenekahpyryme mahno? tykase toto.

Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

— “ÿ ynoro ase,” karyhtao ya: “Ajohpe mase,” āko rokē matose ya.

⁶⁸ Mame oya xine joturuporyhtao, jehupyra roropa mehtory.

⁶⁹ Yrome taroino Kapu ae Ayhtohpyry porohnõko mana Ritonõpo apotunuru wino. Emero motye jamihme Ritonõpo omiry mana. Jomiry roropa isaaro jamihme mana, tykase Jezu eya xine.

⁷⁰ — Morara ahtao Ritonõpo mūkurume mahno? tykase toto, tõturupose.

— Zae matose jenetupuhnõko. Ywy ase, tykase Jezu.

⁷¹ — Epo hnae! tykase toto. — Imepÿ ihxirone se pyra sytatose. Kyya xine ro aomiry totase. Morara nykā ynoro kynetarykõme, tykase toto.

23

Jezu arotopõpyry Pirato a

(Mateu 27.1-2,11-14; Maku 15.1-5; João 18.28-38)

¹ Morarame oximõmākõ towõse ropa. Jezu tarose eya xine Pirato a ekarotohme.

² Mame Jezu tyhxirose eya xine. Ynara tykase toto:

— Mose yna ekyry enekunohnõko mana. Azahkuru toto amorepāko mana. Ynara nase: “Tineru onekaropyra ehtoko sero pata tamuru esemy a, Ìperatu a,” nase mose ro, tykase toto ajohpe rokene. “Ritonõpo nymenekahpyryme ase, oesēkõme ase,” nase roropa ynoro, tykase toto Pirato a.

³ Mame ynara tykase Pirato Jezu a:

— Juteu tõ tuisary mahno? tykase.

— ÿ, ywy ase, tykase Jezu.

⁴ Morarame ynara tykase Pirato Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a, tuhkākomo a roropa:

— Mose hxirory se pyra ase azahkuru pyra exiryke ya, tykase.

⁵ Yrome orēpyrahxo ynara tykase toto eya:

— Azahkuru opoetory tõ amorepāko mā mose ro, tykase toto ajohpe rokene. — Karirea po imoihmākõ tamorepapitose eya, kutuisarykõ omipona pyra toto ehtohme, Ìperatu omipona pyra toto ehtohme. Seromaroro tarona tooehse rahkene. Azahkuru ro toto amorepase tooehse ynoro tarona.

Jezu arotopõpyry Erote õpataka

⁶ Morara kary etaryke tyya ynara tykase Pirato:

— Karirea poh mosehro? tykase, tokaropose eya xine.

⁷ Mame Erote nonory põ Jezu exiry waro toehse Pirato ahtao Jezu tonyohse eya Erote a, Jerusarē pona Erote tooehse exiryke.

⁸ Mame Jezu tarose eya xine Erote a. Mame Jezu eneryke tyya tãkye toehse Erote. Moino ro Jezu enery se kynexine, ipoko totase exiryke. Ijमितunuru enery se ynororo. Kurãkara kurãkary ropa enery se ynororo repe.

⁹ Tuhke tõturupose ynororo Jezu a repe. Yrome onezuhpyra tokurehse ynororo.

¹⁰ Mame Jezu tyhxirose Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a, Moeze omihpyry warõkomo a roropa.

¹¹ Mame Jezu tounohse Erote tomo a, soutatu tõ maro. Tãtahmãkase ipoko roropa toto. Mame tuisa konõto zupõ ke sã tupohtose eya xine. Mame Jezu taropose ropa eya xine Pirato a ropa.

¹² Moro ãmepýry ae ro osepeme toehse Pirato Erote maro. Osemazuhme aporo, oxiehnõ toh kynexine.

*Aorihmapotohme Jezu ekarotopõpyry Pirato a
(Mateu 27.15-26; Maku 15.6-15; João 18.39–19.16)*

¹³ Morarame Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ tykohmapose Pirato a, juteu tõ tuisary tõ roropa, oximõme oturutohme.

¹⁴ Ynara tykase ynororo eya xine:

– Mose menehtou ya. Imoihmãkõ enekunohnõko mana, mykatou ya. Morohne poko ekaropõ eya onetarykõme. Iirypyryme pyra mana ya. Ipoko õturutopõpyrykõ poko pyra nexiase.

¹⁵ Erote roropa onyhxiropyra kynako. Morara exiryke xiaro ropa tonehpose ropa ynororo. Azahkuru pyra exiryke anaorihmapopyra ase ipunaka. Ya aorihmapory zae pyra mana.

¹⁶ Morara exiryke ipipohpõko rokẽ ase aporo. Mame aropõko ropa ase tosaka aytotohme, tykase Pirato repe.

¹⁷⁻¹⁸ Yrome imoihmãkõ tykohtase opore. Ynara tykase toto:

– Arypyra! Etapapoko! Parapa rokẽ itütanohpoko ropa, tykase toto. (Toipe kynexine kowenu omi poe Oseahmatoh Paxikoa ahtao rokẽ toirõ ãpuruhpyry taõ tütanohpose rokẽ Pirato, tosaka aytotohme ropa.)

¹⁹ Parapa tapuruse kynexine oxiehno imehnõ riryke eya, kowenu esemy myakãmary se exiryke. Imehnõ totapase roropa eya.

²⁰ Mame Jezu myhpokary se toehse Pirato repe. Naeroro tõturuse imoihmãkomo a.

²¹ Yrome orẽpyra tozuhse toto a. Ynara tykase toto:

– Wewe pokona rokẽ exixihmapoko! Wewe pokona exixihmapoko! tykase toto opore tõmitase toto.

²² – Oty katohme morara ãko matou? Otara tykase ynororo oya xine? Iirypyryme pyra nase ya, totapasẽme pyra. Ipipohkehõpo soutatu tomo a aropõko ropa ase aytotohme ropa esaka, tykase Pirato. Moro saaro tõturuse ropa ynororo oseruao.

²³ Yrome opore tõmitase toto imoihmãkomo. Ynara tykase toto:

– Wewe pokona exixihmapoko, tykase rokẽ toto. Morara exiryke orẽpyra imoihmãkõ omiry exiryke:

– Amarokohko, tykase Pirato, otuhparo toto exiryke.

²⁴ – Amarokõ omi poe mose exixihmapõko ase, tykase Pirato imoihmãkomo a.

²⁵ Mame mokyro ipenehpyrykõ tutütanohpose ropa eya. Mokyro imoihmãkõ oxietũ anõpohpõ kynexine kowenu tuisary myakãmatoh poko. Ahno etapahpõ roropa kynexine ynororo. Imoihmãkõ omi poe mokyro tutütanohpose ãpuruhpyry tae tosaka aytotohme ropa. Jezu rokẽ tokarose eya soutatu tomo a exixihmapotohme eya xine.

*Jezu exixihmatopõpyry wewe pokona
(Mateu 27.32-44; Maku 15.21-32; João 19.17-27)*

²⁶ Morotoino Jezu tarose eya xine. Mame toytorykohtao tõseporyse toto imepõ maro. Esety Ximão kynexine. Xirene põ mokyro kynexine. Ytõko kynexine pata pona repe tupito poe. Mame mokyro tapoise toto a. Wewe taropose eya xine, Jezu exixihmatopo. Mame tarose eya Jezu mykapo.

²⁷ Mame tuhke toh kynexine Jezu ekahmäko. Nohpo tõ roropa kynexine xitãko, Jezu hnamõko toytorykohtao.

²⁸ Mame Jezu toeramase tõturutohme eya xine. Nuh tykase ynororo, ynara tykase eya xine:

– Xihxi tomo, Jerusarẽ põkomo, opoko xine rokẽ oxitatoko. Ypoko xitara ehtoko. Opoenõkõ poka roropa oxitatoko. Oty katohme? Arypyra.

²⁹ Etatoko pahne! Moromeĩpo etuarimãko matose. Ynara ãko matose: “Ohkato nohpo tomo emũkuapitopyra ahtao, poetoẽme exipitopyra ahtao roropa. Ohkato mã tusuhsuke exipitopyra exiketõ roropa,” ãko matose. Oty katohme? Arypyra. Tupime opoenõkõ etuarimã eneryke oya xine.

³⁰ Morara ahtao tuhkãkõ toorikyry se exiko mã toto toetuarimãrkõke. Ynara ãko mã toto ypy tomo a: “Yna pona epukatoko yna etapatohme. Yna zonõtoko yna enahkatohme,” ãko mã toto ypy tomo a repe.

³¹ Morara ãko mã toto tupito akohsenã zatyry samo. Orihkone wewe ahtao ro zahpyrahme sã tupito mana. Imeĩpo, wewe toorihse ahtao itamurumehxo Zahnõko mana. Moro sã mã tarõkõ exiko imeĩpo, tykase Jezu xitaketomo a.

³² Mame kowenu omipona pyra aehtyã tarose eya xine, asakoro, Jezu maro exixihmatohme.

³³ Mame ypy pona toeporehkase toto ahtao, Jezu toxixihmase eya xine wewe risẽ pokona. Moro ypy esety Opuhpo Zehpyry kynexine. Mokaro roropa toxixihmapose eya xine omato komo kowenu omipona pyra aehtyamo, toiro Jezu apotunuru wino, toiro ipozery wino, enara.

³⁴ Mame ynara tykase Jezu Ritonõpo a toxixihmaponanõ poka:

– Papa, moxiã onuãnohpyra exiko yryhmatopõpyry ehepyryme. Tuaro pyra rokẽ mã toto tynyrirykõ poka, tykase ynororo.

Mame Jezu zuponõpyry tapoise eya xine tupõkõme. Topu pisarara tomase eya xine upo apoitohme tyya xine.

³⁵ Mame tuhkãkõ totypohse tõsenuhmatohkõme. Mame Jezu tounohse eya xine, juteu tõ tuisary tomo a. Ynara tykase toto:

– Imehnõ typynanohse eya. Seromaroro ah nosepynanohno roropa Kyrixtume tahtao, Ritonõpo nymenekahpyryme tahtao, tykase toto tounohse eya xine.

³⁶ Mame soutatu tomo a roropa tounohse. Toytose toto eya uwa eukuru jehnahpyry ikatainy exikety ke auhpase.

³⁷ Ynara tykase toto eya:

– Juteu tuisaryme awahtao, osepynanohko, tykase soutatu tõ Jezu a.

³⁸ Mame epoe ynara tymerose kynexine: “Mose juteu tõ tuisaryme mana.”

³⁹ Mame toiro omato a exixihmahpyry a roropa Jezu tounohse. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Ritonõpo nymenekahpyryme awahtao osepynanohko. Oyhtoko ropa moro poe, yna roropa touko ropa, tykase ynororo eya.

⁴⁰ Yrome morara kary etaryke tyya ynara tykase zakorõ exixihmah-tozõpyry:

– Ritonõpo zuno pyra hma? Oxisã kymoro toxixihmapose mose maro.

⁴¹ Zae tuãnohse sytase kyyrypyry ehepyryme. Yrome mose tyrypyhpyke pyra mana, tykase eya.

⁴² Mame Jezu a ynara tykase ynororo:
 – Ypoko wenikehpyra exiko Jezu, tuisame toehse awahtao, tykase ynororo eya.

⁴³ Ynara tykase Jezu eya:

– Etako pahne, seroae ro ymaro exiko mase pata kurã po, tykase Jezu eya.

Jezu orihtopõpyry sero

(Mateu 27.45-56; Maku 15.33-41; João 19.28-30)

⁴⁴ Mame kynyarumane tâxiahtao okynahxo, xixi tywykahme ehtoh pona.

⁴⁵ Mame Ritonõpo esary apuru toexihkase, Ritonõpo Tapyĩ tao. Kamisa risẽ toexihkase irãnakuroko.

⁴⁶ Mame opore Jezu tõturuse Ritonõpo a. Ynara tykase ynororo:

– Papa, kueneke. Orihnõko ase õmi poe. Oya juzenu ekarõko ase, tykase ynororo.

Morara kaxĩpo sa rokẽ toorihse ynororo.

⁴⁷ Mame Jezu orihtopõpyry eneryke tyya soutatu tõ esẽ ynara tykase:

– To! Kure mase Ritonõpo. Imehnõ motye kuhse mase. Mose kure nexiase ipunaka. Tyyrypyhpyke pyra nexiase, tykase ynororo.

⁴⁸ Morarame Jezu orihxĩpo, exixihmary enehpõkõ toytose ropa tosaka xine. Toepurotõtõmase toto toytorykõ ropa ahtao, sam karyke tukurohtao xine.

⁴⁹ Mame imaronõpo tõ ameke rokẽ osenuhmãko toh kynexine. Nohpo tõ roropa, Karirea poe Jezu ekahmahpõkomo, amekeino rokẽ osenuhmãko roropa toh kynexine.

Jezu zonẽtopõpyry sero

(Mateu 27.57-61; Maku 15.42-47; João 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Morarame Joze toytose Pirato a. Arimatea põ Joze kynexine juteu patary pono. Orutua kurã kynexine, zae exikety roropa. Tuisame Ritonõpo ehtoh eraximãko kynexine. Juteu tõ tuisaryme ynororo kynexine. Tuisamãkõ maro toerohse roropa ynororo kynexine. Yrome toto maro atae pyra kynexine. Imehnõ emero Jezu exixihmapory se kynexine. Yrome Jezu exixihmapory se pyra kynexine ynororo.

⁵² Mame toytose ynororo Pirato a Jezu ekepyry ekaropose.

– Jezu ekepyry ouxi wewe poe, tykase ynororo eya.

– Ý, touta ropa, tykase eya Pirato. Mame toytose ynororo rahkene touse ropa.

⁵³ Mame typorohkase eya. Mame kamisa ke tyõtose. Topu oramãka Jezu ekepyry tõmase eya. Moro aka imepỹ ekepyry ononẽpitopyra kynexine.

⁵⁴ Sexta-feira ae morara toehse. Kohmãsasaka kynexine. 6 orame toehse ahtao oserematoh po toehse kynexine juteu tomo a.

⁵⁵ Mame nohpo tõ Jezu maro aehtyã Karirea poe Joze maro toytose zonẽtoh enese. Jezu ekepyry tonese roropa eya xine moro ao.

⁵⁶ Mame toytose ropa toto tapyi taka ropa ixtaratu tõkehko zoximase Jezu ekepyry pona tyritohme imeĩpo.

Mame tõseremase toto oserematoh ae Moeze omihpyryme ro.

24

Jezu õsemãtopõpyry ropa poko

(Mateu 28.1-10; Maku 16.1-8; João 20.1-10)

¹ Morarame nomĩkome tõmehse ahtao pakeimo nohpo tõ toytose ropa zonẽtopõpyry pona. Tynyrihpyrykõ typoxinẽ tarose eya xine Jezu ekepyry popatohme tyya xine. Mame toeporehkase toto Jezu zonẽtopõpyry pona.

² Mame zonẽtopõpyry apuru topu tysyryhmase tonese eya xine.

³ Naeroro tomõse toto. Yrome Tosëkõ Jezu ekepyry onenepyra tokurehse toto.

⁴ — Otarahkoh nexiase? tykase toto oseya rokene. Mame tuaro pyra toto ahtao ro, mõtoino rokë asakoro orutua kō tõsenepose eya xine. Zupõkõ karimutume kynexine. Saereh äko sã kynexine.

⁵ Tõserehse toto mokaro eneryke tyya xine. Tupueh tykase toto nono pokoxi. Mame ynara tykase mokaro eya xine:

— Oty katoh aësemamyhpyry ropa zupïko matohu zonëtopõpyry ao?

⁶ Taro pyra mana. Tõsemãse ropa mana. Aomihpyry poko wenikehpyra ehtoko. Karirea poro tahtao ynara nase ynororo onetarykõme:

⁷ “Ritonõpo poe Kapu ae Ayhtohpyry ekarõko mã toto iirypyrymãkomo a. Wewe pokona exixihmãko mã toto. Morarame ësemãnõko ropa mana oseruao tõmehse ahtao,” nase ynororo oya xine, tykase toto eya xine.

⁸ Mame moro poko tuaroh tykase ropa toto Jezu omihpyry poko.

⁹ Zonëtopõpyry poe toytose ropa toto. Emero tynenehpyrykõ poko tokarose eya xine 11mãkomo a, imarõkomo a roropa.

¹⁰ Maria Matarena a turuse toto emero, Joana a roropa, Maria a roropa Tiaku eny a. Imehnõ nohpo tomo a roropa Jezu poetory tõ turuse tynenehpyrykõ poko.

¹¹ Yrome:

— Ajohpe matose, tykase rokë toto, zae aomirykõ ehtoh onenetupuhpyra toexirykõke.

¹² Mame Peturu towõse. Tururume toytose ynororo zonëtopõpyry pona. Toeporehkase tahtao tupueh tykase ynororo zaka tõsenuhmatohme. Kamisãpo karimutumã rokë tonese eya, Jezu pyra. Morotoino toytose ropa tosaka. Tynenehpyry poko toemynyhmase ynororo yronomyryme.

— Otara toehse Jezu ekepyry nae? tykase ynororo tyya rokene.

Së nase Emauso põkõ poko

(Maku 16.12-13)

¹³ Mame moro ëmepyyry ae ro Jezu poetory asakoro ytõko kynexine Emauso pata esemary ae. Emauso Jerusarë poe moe exiry 10 kirometurume kynexine.

¹⁴ Oturũko toh kynexine tynenehpyrykõ poko, tynetahpyrykõ poko roropa.

¹⁵ Mame aotururukohtao ro Jezu toytose eya xine toto maro toytotohme.

¹⁶ Enëko ro toh kynexine repe, ahnome rokë ekarõko toh kynexine, imehnõme rokene.

¹⁷ Ynara tykase Jezu eya xine:

— Oty poko oturũko matou? Oseosezuhnõko oytorykõme? tykase ynororo eya xine. Ëmytykõ akye pyra kynexine.

Mame totypohse toto, toemynyhmarykõke.

¹⁸ Mame Kereopa a Jezu tozuhse. Ynara tykase ynororo:

— Ko! Jerusarë põkõ emero zuaro senohne ehtopõpyry poko. Otarãme omoro rokë mase zuaro pyra Jerusarë põkõ nyrihpyry poko, tykase ynororo Jezu a.

¹⁹ — Otara? tykase ynororo. Mame ynara tykase toto eya:

— Jezu Nazare põ poko oturũko ynanase. Ritonõpo poe urutõme nexiase. Orëpyra aomiry nexiase Ritonõpo a, ahno a, enara. Orëpyra inyrytyã roropa nexiase.

²⁰ Yrome Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a taorihmapose. Yna tuisary tomo a roropa wewe pokona toxixihmapose ynororo. Toorihse.

²¹ Izyraeu esëme ynanekaroase repe. Yrome mokyro orihtopõpyry poe oseruao tõmehse.

²² Mame yna marõkõ nohpo tõ yna erehno tõmirykõ ke. Toytose toto pakeimo zonẽtopõpyry pona.

²³ Yrome ekepyry onenepyra tokurehse toto. Mame tooehse ropa tahtao xine: “Ritonõpo nenyohyã ynaneneno,” nykã toto. “Tõsemãse ropa mana,’ nykã toto Ritonõpo nenyohyã yna a,” nykã nohpo tõ yna a.

²⁴ Mame yna marõkõ toytose zonẽtopõpyry pona. Nohpo omihpyry ae ro emero tonese eya xine. Yrome ekepyry onenepyra tokurehse toto, tykase toto.

²⁵ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Tuaro pyra ro rukukuh matohu ipunaka. Õsenetupuhthkõ tũpore mana. Okynã urutõ kõ omihpyry zae ehtoh onenetupuhpyra matohu.

²⁶ Zae nexiase Ritonõpo a tynymenekahpyry etuarimary aporo aorikyry roropa. Zae roropa aunukuru mana kapu aka emero esẽme aehtohme Ritonõpo maro, tykase Jezu eya xine.

²⁷ Mame Moeze omihpyry poko, urutõ kõ omihpyry poko roropa ta-morepase toto eya. Typoko tamorepase toto eya Ritonõpo nymeropohpyry poe.

²⁸ Mame eporehkasasaka tahtao xine Emauso pona, ynara tykase Jezu eya xine:

– Ý ytõko ase myahxo, tykase.

²⁹ Yrome anaropopyra toehse toto:

– Yna maro exiko. Kohmãnõko nase. Ytotoh pyra nexino, tykase toto otuhparo eya. Naeroro itapyĩkõ taka toytose Jezu imaro xine.

³⁰ Morarame typorohse toto ahtao otuhtoh pona, wyi tapoise Jezu a. Mame, “Kure mase Papa,” kaxĩpo tyya wyi tytohkase eya ekarotohme eya xine.

³¹ Mame morara kary etaryke tyya xine tonetupuhse ynororo eya xine.

– Tee! Jezu hmose ro, tykase toh rahkene. Mame Jezu tõtuenikase ropa mokaro maro toehxĩpo. Esahpyry pona rokẽ tõsenuhmase toto.

³² Mame ynara tykase toto oseya rokene:

– To! Kure rukuh kynako. Sekese sexi ropa aomiry etaryke kyya. Osema ae kuamorepa roropa kuoepyryhtao, Ritonõpo omiry poko, tykase toto.

³³ Mame axĩ towõse ropa toto. Mororome ro toeramase ropa toto Jerusarẽ pona. Toeporehkase toto ahtao moroto 11mãkõ tonese eya xine imehnõ maro.

³⁴ Oturũko toh kynexine:

– Kuesẽkõ mã tõsemãse ropa rahkene. Tõsenepose Ximão a, tykase toto asakorõkomo a.

³⁵ Morara kary etaryke tyya xine, tynenehpyrykõ tokarose roropa eya xine, tynetahpyrykõ roropa, Emauso esemary ae toytotopõpyrykõ poko. Mame ynara tykase toto eya xine:

– Jezu waro ynanexi ropa. Wyi apiakaryhtao ynanenetupuhno, tykase toto.

11mãkomo a Jezu osenepotopõpyry poko sero

(Mateu 28.16-20; Maku 16.14-18; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

³⁶ Mame moro poko aotururukohtao ro mõtoino rokẽ tõsenepose esẽkomo, Jezu, oximõmãkõ rãnaka.

– Enaromyra ehtoko, tykase ynororo eya xine.

³⁷ Yrome tonaroxitapãse toto. Akuaryhpome tokarose eya xine.

³⁸ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Oty katohme oserehnõko matou? Oty katoh: “Nary rokene,” ãko matou okurohtao xine? Jẽsemãtopõpyry ropa poko onenetupuhpyra ro matou?

³⁹ Enetoko ke jemary, upupuru roropa. Juotopõpyry eutahpyry seny. Ywy roro ase. Jemary apoitoko juaro oehtohkõme. Akuaryhpo tupũke pyra mana, tyehpyke pyra roropa. Yrome jenẽko matose. Tupũke ase, tyehpyke roropa ase, enara, tykase ynororo eya xine.

⁴⁰ Mame morara kaxĩpo tomary tonepose eya xine, tupupuru roropa.

⁴¹ Yrome onenetupuhpyra ro toto, tãtãkyemarykõke itamurume, tõsenuruhkarykõke roropa.

– To! tykase rokẽ toto. Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Tohke matou? tykase.

⁴² Mame kana ahnohpyry tokarose eya, ano roropa.

⁴³ Moro tapoise Jezu a. Tõse eya toto neneryme.

⁴⁴ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Senohne poko kuuruatose amaro xine ro jahtao. Ypoko Moeze nymerohpyry ae ro emero toehse, Ritonõpo poe urutõ kõ omihpyry ae roropa, Tawi eremiatopõpyry ae roropa, tykase.

⁴⁵ Mame tutuarõtanohpose toto, Ritonõpo nymeropohpyry enetupuhtohme eya xine. Ynara tykase ynororo eya xine:

⁴⁶ – Ynara tymerose Ritonõpo omiryne: “Ynymenekahpyry ypoe ro etuarimãko mana. Orihnõko mana. Mame ãsemãnõko ropa mana oseruao tõmehse ahtao.”

⁴⁷ Aomi poe ro: “Ipoetory tõ ytõko imehnõ amorepase omi kurã poko emero pata tõ punero. ‘Oorypyrykõ irumekatoko, eya ikorokatohme,’ ãko mã toto. Osemazuhme aporo Jerusarẽ po amorepapidõko mã toto.” Morara tymerose Ritonõpo omiryne.

⁴⁸ Morohne tonese oya xine exiryke, imehnõ tuarõtanohneme matose ypoko.

⁴⁹ “Orẽpyra oritorỹko ase, Kurã Zuzenu poe,” tykase Papa oya xine pake. Naeroro Kurã Zuzenu enyohnõko ase oya xine. Yrome taro ehtoko aporo pata po. Papa jamitunuru eraximatoko aporo. (Tyjamihtase awahtao xine imehnõ tuarõtanohnõko matose ypoko, tykase Jezu eya xine.)

*Sẽ nase Jezu onuhtopõpyry ropa poko kapu aka
(Maku 16.19-20; Atos 1.9-11)*

⁵⁰ Morotoino tarose toto Jezu a pata poe Petania myhtokoxi. Mame toto poko tõturuse ynororo Tummy a:

– Papa, kure rokẽ moxiã tyriko, tykase.

⁵¹ Tõtururuhtao ro, tõnuhse toto maroino. Kapu aka toytose.

⁵² Mame ynara tykase toto:

– Kure mase Jezu, Ritonõpo nymenekahpyry mase, tykase toto. Mame toytose ropa toto Jerusarẽ pona. Tãtãkyemase toto.

⁵³ Mame kokoro rokẽ kohmãse toto Ritonõpo Tapyĩ tao. “Kure mase, Ritonõpo,” kakehpyra toh kynexine. Enara.

JOÃO

Nymerohpyry Jezu poko

João

Ekarotopo

Sero *João* nymerohpyry ekarõko nase moino ro Ritonõpo maro Jezu ehtopõpyry poko, Ritonõpo Omiryne kynexine. Ahnome tonuruse ynororo zae Ritonõpo ehtoh enepotohme, kypyno xine aehtoh roropa. Tynymerohpyry ae kuamorepatorỹko João mana Jezu enetupuhtohme kyya xine Kuesëkõme, Ritonõpo mükuru nymyryne exiryke. Aenetuputyryke kyya xine isene exiko sytatose jũme Ritonõpo maro (João 20.31).

Apitoryme Jezu jamitunuru poko ekarõko mana. Razaru eşemãkatopõpyry ropa poko tokarose Ritonõpome Jezu enetupuhpotohme. Isene ehtoh Rihpõme mana, eşemãkaponeme roropa. Ezurume roropa mana isene ahno ehtohme. Tummy omi poe ahno apiakaneme roropa mana. Tuzenu Kurã enehpory poko toytose ropa ynororo ahtao, Ritonõpo Zuzenu oehnõko mana Jezu poetory tõ amorepase zae Jezu ehtoh poko emero porehme. Etyhpyryme ekarõko nase Jezu hxirotopõpyry poko te, exixihmatopõpyry poko te, aëshemamyry ropa poko te, Jezu osenepotopõpyry poko roropa typoetory tomo a, enara.

Sero pape ao

Jũme Ritonõpo maro Jezu ehtopõpyry 1.1-18

Jezu erohpitory 1.19-51

1. João ahno epärihkane erohtopõpyry 1.19-34

2. Jezu poetory tõ apitorymãkomo 1.35-51

Jezu erohtopõpyry Karirea po, Jutea po 2.1–12.50

7me êmepyry aropotopõpyry Jezu a Jerusarẽ po 13.1–19.42

1. Jezu typoetory tõ maro 13.1–17.26

2. Aetuarimary te, aorikyhyppyry, ekepyry zonẽtopõpyry 18.1–19.42

Aëshemamyry ropa, Jezu osenepotopõpyry 20.1-31

Etyhpyrymã: Jezu osenepotopõpyry ropa, Karirea po 21.1-25

¹ Nono onyripitopyra ro Ritonõpo ahtao Jezu Kyrixtu nae ro ehse. Kuamorepanekõme ynororo Ritonõpo poko. Ritonõpo maro ynororo ehse, Ritonõpome ro toexiryke.

² Pake ro Ritonõpo maro ehse Kuamorepanekõ Ritonõpo poko.

³ Eya tyripose Ritonõpo a emero porehme. Imepỹ nyrihyppyry pyra. Emero porehme inyrytã rokene.

⁴ Typoero isene toehse. Morara exiryke tarona tooehse saerehkaneme samo. Saerehkane saereh åko. Moro sã tooehse ynororo sero põkõ amorepase Ritonõpo omiry poko, tuaro kuehtohkõme.

⁵ Tuhke ajoajohpãkõ kynexine. Yrome Jezu onymynyhpãkaposaromepyra toh kynexine. Ritonõpo omiry poko imehnõ anamorepakehpyra kynexine ynororo.

⁶ Mame Ritonõpo nenyokyhyppyryme mokyro, esety João.

⁷ Kuuruse xine tooehse ynororo saerehkaneme exikety poko. Kuuruse xine tooehse aomiry etatohme kyya xine, Jezu enetupuhtohme roropa kyya xine.

⁸ Mokyro nymyry saerehkaneme pyra kynexine repe. Yrome saerehkane poko urutõme ehtohme tymenekase ynororo Ritonõpo a.

⁹ Saerehkanemã mokyro, nono pona ayhtohpyry. Kuamorepatorỹko mã emero, Ritonõpo omiry poko.

¹⁰ Ritonõpo poko amorepatõme nymyry mã mokyro nono pona aepyhpyry. Sero nono tyripose eya Ritonõpo a. Yrome sero põkõ tyrihpõkõ onenetupuhpyra toto.

¹¹ Tosaka toehse ynororo repe, yrome jekyry tõ ise pyra.

¹² Yrome toitoine ise toehse toto. Tonetupuhse eya xine. Morara exiryke mokaro tyrise typoenõme Ritonõpo a tonetupuhse eya xine exiryke.

¹³ Moro enetuputyryke kyaa xine Ritonõpo poenõme enurũko sytatose, kysekõ ae kuenurutopõpyrykõ pokoino pyra, imehnõ pokoino pyra roropa. Ritonõpo poe rokẽ enurũko sytatose, typoenõme kyrirykõ se toexiryke.

¹⁴ Mame mokyro, Ritonõpo poko amorepatõ ahnome tonuruse. Kymaro xine ehse. Kure nymyry aexiry tonese yna a. Iirypyrymãkõ pyno aexiry tonese yna a. Zae aexiry roropa tonese yna a. Kure rokẽ Tumũkuru tyrise Ritonõpo a imehxo aehtohme, Tumũkuru nymyryme exiryke.

¹⁵ Ipoko imehnõ turuse João a. Ynara tykase ynororo imoihmãkõ netyryme:

– Mose poko kuuruatosene. Ynara asene oya xine: “Imepỹ oehnõko mana okomino Imehxo Exikety. Ywy ase ime hkopyra, ynororo ime kuhse mana. Osemazuhme jenurune repe. Yrome ynororo osemazuhme nymyry. Enurupyra ro jahtao nae ro ehse ynororo,” ase oya xine mose ro poko, tykase João eya xine.

¹⁶ Kypyno xine ro mana iirypyryme kuahtao xine. Morara exiryke kure kyriatosene.

¹⁷ Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a ynara tykase: “Kure rokẽ ehtoko iirypyryme pyra,” tykase. Yrome Jezu Kyrixtu kypyno xine ro mana iirypyryme kuahtao xine ro. Ynoro rokẽ zae kyritorỹko ropa mana.

¹⁸ Ritonõpo onenepitopyra sytatose ipunaka. Toiro rokẽ mã ipoko kuamorepatorỹko. Mokyro Ritonõpo mũkurume exikety. Tummy maro exiketyme roropa ynororo mana.

João nekarohpyry

(Mateu 3.1-12; Maku 1.1-8; Ruka 3.1-18)

¹⁹ Morarame juteu tomo a typoetory tõ tonyohse.

– Ytotoko, oturupotatoko João a: “Onoky nymyry keh mano?” kaxitatoko eya, tykase toto tynenyokyry tomo a. Inenyohtyãkõ Ritonõpo maro oturuketõ kynexine, Rewi pakomotyã kynexine, enara. Toto enyokyhypõkõ juteu tõ kynexine Jerusarẽ põkomo, parixeu tomo, enara enyokyhypõkõ kynexine. Mame toytose toto oturupose:

– Onoky nymyry keh mano? tykase toto, juteu tõ nenyohtyã João a.

²⁰ Mame João mynyhme pyra toehse. Ynara tykase ynororo, tozuhse toto eya:

– Kyrixtu kara ase. Ritonõpo nymenekahpyry kara ase. Nono põkõ kurãkaneme imenekahpyry kara ase, tykase eya xine.

²¹ – Ynorome pyra awahtao onoky keh ma roropa? Eria mahno? Moepyase ropa tokoh ro kapu ae? tykase toh eya.

– Arypyra, ynoro kara ase, tykase João eya xine.

– Pakato roh mahno, urutono? Moepyase ropa tokoh ro kapu ae? tykase toto eya.

– Arypyra, tykase ynororo eya xine.

²² – Yna zuruko, tykase toto. – Onokyh koh ma roropa? Otara oekary arõko ynanah oekaropyra awahtao? tykase toto eya.

²³ Mame ynara tykase João eya xine:

– Ritonõpo omiry ekaroneme rokē ase. Imūkuru oehtāne rokē ase urutōme. Oorypyrykō irumekatoko. Kuesēkō oehnōko mana. Morara exiryke oorypyrykō irumekatoko aomiry etatohme oya xine. Morara kynako Izaja ekepyry, Ritonõpo omi poe urutō pake. Moro saaro morara āko roropa ase oya xine, tykase João eya xine.

²⁴ Mame ynara tykase parixeu tō omihpyry arohpōkō João a:

²⁵ – Kyrixtume pyra awahtao oty katohme imehnō ēpurihkāko mah? Eriame pyra awahtao, pake ro urutōme pyra roropa awahtao? tykase toto eya.

²⁶ Mame João a tozuhse toto:

– Nakuaka rokē toto ēpurihkāko ase. Yrome arānao xine imepỹ mana. Mokyro waro pyra matose.

²⁷ Okomino oehnōko mana Imehxo Exikety ipunaka. Imaro jahtao ihxi-tapānōko ase kure aexiryke, kure jexiry motye kuhse ynororo, tykase eya xine João.

²⁸ Morara toehse Petania po, Joatāo mōpoe, João a ahno ēpurihkatopōpyry po.

Kaneru mūkuru sã Ritonõpo mūkuru

²⁹ Yrokokoro Jezu oepyry tonese João a. Ynara tykase ynororo:

– Kaneru mūkuru kurã etapāko mã toto Ritonõpo maro oturuketomo. Yrome Ritonõpo nymenekahpyry mose ro, kaneru mūkuru sã mose orihnōko mana, nono pōkō rypyry korokatohme.

³⁰ Mose ro poko kuuruatosene. Ynara ase: “Imepỹ oehnōko mana okomino, Imehxo Exikety ipunaka. Osemazuhme jenurune repe. Yrome osemazuhme kuhse ynororo mana. Enurupyra ro jahtao nae ro ehse ynororo,” ase oya xine mose ro poko.

³¹ Pake onenetupuhpyra exiase repe. Ritonõpo mūkurume pyra ekaroase repe. Yrome ahno ēpurihkase oepyase Ritonõpo omi poe, Imūkuru waro Izyraeu tō ehtohme.

– Mame Ritonõpo Zuzenu yhtory enease. Ynara nase Ritonõpo ya:

³² “Juzenu yhtory enēko mase orutua pona. Mokyro Juzenu ekaroneme nymyry mana oya xine,” nase mokyro ya, ahno ēpurihkaneme jenyokyhpono.

³³ Mame imeĩpo Ritonõpo Zuzenu yhtory kapu ae enease rahkene. Utukuimo panō nyhtoase Jezu pona.

³⁴ Moro enease. Morara exiryke: “Ritonõpo mūkuru nymyry mose ro,” āko ase oya xine, tykase João eya xine.

Jezu poetory tō osemazuhmākomo

³⁵ Yrokokoro João moroto ropa kynexine, typoetory tō maro oseruao kynexine. Ipoetory tō asakoro.

³⁶ Jezu ytory eneryhtao tyya ynara tykase João typoetory tomo a:

– Ritonõpo nymenekahpyry mose ro. Kaneru mūkuru sã mose orihnōko mana, nono pōkō rypyry korokatohme, tykase João.

³⁷ Morara kary etaryke João poetory tomo a Jezu tokahmase eya xine.

³⁸ Jezu tōsenuhmase tỹkakoxi toto ēpataka. Tokahmary eneryke tyya ynara tykase Jezu eya xine:

– Oty se hko hmatou? tykase ynororo eya xine, tōturupose.

– Arypyra. Otoko oesary nah? tykase toto Jezu a.

³⁹ – Ehmaropa, tykase ynororo. – Senetatose jesary, tykase ynororo eya xine.

Toytose toto esary enese. Mame 4 orame toytose exiryke, tykohmāse toto Jezu maro.

⁴⁰ Toiro Jezu ekahmahpō esety Ātare, Ximão akorō mokyro Ātare. Ximão esety akorō Peturu.

⁴¹ Axĩ toytose Ātare turui zuruse:

– Kyrixtu ynaneneno, tykase ynororo eya. (“Kyrixtu” kary “Ritonõpo nymenekahpyry, Kukurãkanekõme” kary.)

⁴² Morarame Ximão tarose zakorony a Jezu enese.

Mame Ximão eneryhtao ynara tykase Jezu eya:

– Ximão mase, João mūkuru. Tyoro oesehpãko ase, Peturume, tykase Jezu eya. (“Peturu” kary “topu” kary.)

Piripe tō eahmatopõpyry Natanaeu maro

⁴³ Yrokokoro Jezu toytose Karirea pona. Piripe toporyse ahtao tarose eya toytotozome.

– Eropa, tykase ynororo eya.

⁴⁴ (Piripe patary Petesaita, Piripe te, Ātare te, Peturu, enara. Toto esary moroto kynexine Petesaita.)

⁴⁵ Mame Piripe toytose Natanaeu enese. Ynara tykase, eya turuse:

– Mokyro ynanenease Ritonõpo nymenekahpyry. Ipoko tymerose Moeze a pake, Ritonõpo nymeropohpyryme. Ipoko tymerose roropa pake urutō komo a. Jezu mokyro Joze mūkuru, Nazare pono, tykase Piripe Natanaeu a.

⁴⁶ – Naary rokene! Imehxo exikety pyra reh moroto mana Nazare po, tykase Natanaeu eya.

– Senetase, tykase Piripe. Natanaeu tarose eya.

⁴⁷ Natanaeu oepiry eneryhtao tyya, ynara tykase Jezu:

– Izyraeu paryme nymyry mahno, ajoajohpe pyra exikety mahno, tykase Jezu eya.

⁴⁸ – Otãto puhkoke juaro mano? tykase Natanaeu Jezu a.

– Pake ro oenẽko akene, wikeira zopino ro awahtao. Moeroro awahtao oenẽko akene okohmara ro Piripe ahtao. Moroto wikeira zopino makene, tykase Jezu eya.

⁴⁹ – To! Urutõme mase, tykase Natanaeu eya. – Ritonõpo mūkuru nymyryme mase. Izyraeu tō esẽme mase, tykase ynororo Jezu a.

⁵⁰ Ynara tykase Jezu eya:

– Kuenetupuhno jomiry pokoino? “Wikeira zopino kueneno,” katopõpyry pokoino? Moro jomiry motye kuhse etãko mase, yjamitunuru roropa enẽko mase, tykase Jezu Natanaeu a.

⁵¹ Ynara tykase ropa Jezu eya xine:

– Ajohpe pyra ase, ywy ase Kapu ae Ayhtohpyry. Imeĩpo kapu enẽko matose totapuruhmakase, Ritonõpo nenyokyry tō enẽko roropa matose onuhnõko, yhtõko roropa Kapu ae Ayhtohpyry pona, tykase Jezu eya xine.

2

Imepỹ pytatoh po Kana po

¹ Morarame asakoro tõmehse ropa ahtao juteu tō pytatoh toehse Kana po, Karirea rãnao. Jezu ẽ moroto kynexine.

² Jezu roropa toahmase ipoetory tō maro toto ytotohme myaro.

³ Morarame ynara tykase Jezu eny:

– Aimo, pake eukuru nenahno, toto okuru, tykase ynororo tumūkuru a, eukuru tonahse exiryke.

⁴ – Aja, tykase Jezu, – oty katohme õmipona jyriry se mano? Papa rokẽ mã tjamitunuru enepopitory waro mã imehnomo a. Morara exiryke aomipona rokẽ ase erohnõko, tykase Jezu eya.

⁵ Mame tapyi esẽ poetory tomo a ynara tykase Jezu eny:

– Mose omipona rokẽ ehtoko, umūkuru omipona, tykase ynororo eya xine.

⁶ Toipe juteu tomo, otytyko akurihnõko toto. Osemahnõko roropa toto itamuraume. Morara exiryke moroto kynexine otytyko akurihtoh eny topu risemy, 6me, sē rituru pune exiketomo.

⁷ Mame:

– Moro aka arykako, tykase Jezu tuna poko, tapyi esē namoto tomo a.

Tuna ē typehkase eya xine tuna ke.

⁸ – Seromaroro eukuru anỹtoko, ekarotohme erēnatoh aporesemyry a, tykase Jezu eya xine.

Mame eukuru taropose eya xine rahkene. Uwa eukurume tanyhtanoh-pose eya tunāpo.

⁹ Morarame eukuru tukuhse aporesemy a. Tuaro pyra ynororo tuna risē poko, Jezu nyrihpyry poko. (Mokaro rokē tuaro, tonese tyya xine exiryke.) Morara exiryke aporesemy a erēnakety tykohmase tyya, orutua.

¹⁰ Ynara tykase ynororo eya:

– Oty katoh sē ke yna anauhpara make apitoryme hro? tykase ynororo pytakety a. – Seromaroro rokē tokoh sero kurā ekamopitõko ma, tykase eya aporesemy.

¹¹ Moro ke Ritonõpo jamitunuru tonepopitose Kana po, Karirea rānao. Moroto Ritonõpo mūkurume toexiry tonepopitose Jezu a. Morarame ipoetory tomo a tonetupuhpitose.

¹² Moromeĩpo Kapanau pona toytose toto, Jezu, jeny, zakorõ tomo, ipoetory tomo. Enara toh toytose morotona. Tynyhse toto tuhke pyra moroto.

Ritonõpo Tapyĩ taka Jezu ytotopõpyry

(Mateu 21.12-13; Maku 11.15-17; Ruka 19.45-46)

¹³ Mame juteu tō otuhtoh konõto ameke pyra ahtao Jezu toytose Jerusarē pona. Otuhtoh konõto esety kynexine Paxikoa.

¹⁴ Mame Ritonõpo Tapyĩ taka toytose tahtao pui ekamonanõ tonese eya moro myhto, pui ekamonanomo, kaneru ekamonanomo, parutopuruimo ekamonanõ roropa, enara moroto toto, tonese Jezu a toto eky tō maro. Tineru emetakamananõ roropa tonese eya itinerūkõ maro tonese eya meza po.

¹⁵ Mokaro pipohtoh tyrise eya apopitu panono. Moro ke emero taropose ropa toto eya. Itinerūkõ tuputokapose roropa eya.

¹⁶ Ynara tykase ynororo parutopuruimo ekamonanomo a:

– Oekykõ arotoko ropa taroino. Osepekahtoh tapyĩme sero tapyi onyripyra ehtoko. Sē tapyi Papa maro oturutopo. Osepekahtoh kara, sero, tykase Jezu toto a.

¹⁷ Mame moro eneryke tyya Ritonõpo omihpyry poko tutuarõtase ropa toto, ipoetory tomo. Ynara tymerose aomiryne pake: “Sam āko ase, Papa, amaro oturutoh eneryke ya, amaro oturutoh se nymyry jexiryke,” katoh tymerose pake. Moro poko tutuarõtase toto Jezu poetory tomo.

¹⁸ Morarame tōturupose juteu tō tuisary tō Jezu a:

– Onoky omi poe moxiã maropõ rohpa taroino? Oty rĩko hma taroino awaro yna ehtohme? tykase toto eya.

¹⁹ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Sē tapyi kararahnõko matose repe. Yrome oseruao tōmehse ahtao imyakamãko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

²⁰ – Sē tapyi myakamãko ropa ma oseruao rokē tōmehse ahtaho? tykase toto Jezu a tōturupose. – Tuhke sātã mã jeimamyry taropose sē tapyi riry poko, 46me jeimamyry taropose, tykase toto Jezu a.

²¹ Yrome toorikyry poko rokē oturũko Jezu kynexine.

²² Imeĩpo tōsemãse ropa Jezu ahtao, aorihxĩpo, tutuarōtase ropa ipoetory tomo aomihpyry poko. Zae aehtopōpyry poko tonetupuhse toto a. Zae Ritonōpo Omihpyry exiry poko tonetupuhse ropa eya xine.

Ahno ehtoh waro mã Jezu

²³ Mame Jerusarẽ poro Jezu ahtao tuhke kurākōkara tukurākase ropa eya. Inukurākatyã tonese Oseahmatoh Paxikoa pokō komo a. Morara exiryke Ritonōpo nymenekahpyryme Jezu tonetupuhse eya xine.

²⁴ Yrome Ritonōpo poe toexiry onekaropyra kynexine, emero ahno ajohpanory waro toexiryke.

²⁵ Imehnomo a tururu se pyra roropa kynexine, ahno kurohtao zuaro toexiryke.

3

Jezu maro Nikotemu oturutopōpyry

¹ Mame orutua mokyro, esety Nikotemu. Tuisame ynororo kynexine, juteu esẽme. Parixeume roropa kynexine.

² Koko toytose ynororo oturuse Jezu a. Ynara tykase ynororo:

– Amorepatōme mase. Awaro ynanase. Ritonōpo nenyokhyryme mase yna amorepaneme. Ynara exiryke, Ritonōpo poe pyra awahtao Ritonōpo jamitunuru onenepopyra mexiry yna a, tykase eya Nikotemu.

Ynara tykase Jezu eya:

³ – Zae rokẽ ynara ãko ase oya, enuruzomopyra awahtao xine, Ritonōpo tuisame exiry onenepopyra ekurehnōko matose, tykase Jezu eya.

⁴ – Otãtohxõ orutua konõto enuruzomōko ropa nahe otomose? tykase Nikotemu eya, tōturupose. – Kysekõ wakuru aka omōzomopỹme sytatose toehse inũme. Otãtohxõ enurũko ropa ynanah? tykase Nikotemu eya.

⁵ – Zae rokẽ ase ynara ãko ase oya, tōpurihkase awahtao xine kure repe. Yrome Ritonōpo Zuzenu poe oenururukohtao rokẽ Ritonōpo poenõme exĩko matose. Morara ahtao rokẽ Ritonōpo esaka omõnõko matose.

⁶ Opũkõ poe ahnome enurũko matose. Yrome Ritonōpo Zuzenu poe Ritonōpo poenõme enurũko matose.

⁷ Osenuruhkara exiko jomiry poko, ynara karyhtao: “Oenururu se ropa mase aporo Ritonōpo esaka oytotohme,” kary poko osenuruhkara exiko.

⁸ Tyryrykane ke mana xiaksiake tyryry ãko. Moro etãko mase repe. Yrome: “Ozeino ke oehnõko nae? Aza ytõko nae?” ãko matose zuaro pyra oexirykõke. Moro sã mã Ritonōpo Zuzenu poe enuruketomo. Zuaro pyra matose repe yrome Ritonōpo Zuzenu poe Ritonōpo poenõme exĩko matose, tykase Jezu eya.

⁹ – Otãto keh morohne nae? tykase Nikotemu Jezu a.

¹⁰ Ynara tykase Jezu eya:

– Juteu tō amorepaneme mase repe. Otãtome serohne waro pyra mahno? tykase Jezu Nikotemu a.

¹¹ – Zae rokẽ ynara ãko ase oya, zuaro jehtoh poko ase ourũko. Josenuhmatopōpyry poko oya ekarõko ase roropa. Yrome jotururu etary se pyra matose.

¹² Ajohpe rokẽ jekarõko mase otarame senohne poko oururuke ya. Morararo kapuaõkõ poko oururuhtao ajohpe rokẽ jekarõko mase roropa.

¹³ Sero nono põkõ onuhpitopyra mana kapu aka. Ywy rokẽ ase Kapu ae Ayhtohpyry.

¹⁴ – Pake Moeze a okoi panõ tyrise, Ritonōpo omi poe, metau risemy. Mokyro tanỹse eya ona po wewe pokona, okoi neseekatyã neneryme, orihpyra

toto ehtohme. Mokyro sã mã Kapu ae Ayhtohpyry anÿnõko mã toto wewe pokona,

¹⁵ emero porehme enetupuhtohme, orihpyra toehtohkõme jumãme.

¹⁶ Ritonõpo sero nono põkõ pyno ipunaka. Morara exiryke Tumükuru toirõ tonehpose eya, emero porehme enetupuhtohme tosëkõme, orihpyra ehtohme, jũme imaro ehtohme.

¹⁷ Sero põkõ pynanohse Tumükuru tonehpose Ritonõpo a, toto onuãnohpyra aehtohme.

¹⁸ — Ritonõpo mükuru enetupuhnanõ omõpyra mã toto iirypyrymãkõ wãnohtoh taka. Mãpyra onenetupuhpynõ tuãnohsãme exiko mã toto onenetupuhpyra aexirykõke.

¹⁹ Oty katohtoto wãnohnõko Ritonõpo nae? Ynara exiryke, Tumükuru tonehpose eya repe. Yrome tyrypyrykõ se rokẽ sero põkõ mana. Ritonõpo mükuru saerehkaneme mana. Yrome saerehkane se hkopyra sero põkõ mana. Xinukutumã se rokẽ toto iirypyryme toexirykõke.

²⁰ Tyrypyrykõ poko exiketõ Ritonõpo mükuru se pyra, saeremã pona ytopyra toehtohkõ samo, tyrypyrykõ enepory se pyra toexirykõke.

²¹ Yrome zae rokẽ exiketõ mã oehnõko Ritonõpo mükuru a, aomipona toto exiry waro imehnõ ehtohme, tykase Jezu Nikotemu a.

Jezu maro João ehtopõpyry

²² Morarame typoetory maro toytose Jezu Jutea pona. Okynã pohto rokẽ kynexine moroto typoetory tõ maro. Moroto typoetory tomo a imehnõ tõpurihkapos morotõkomo.

²³ João roropa imehnõ ãpurihkãko kynexine Enom po, tuna nae exiryke itamurume. Sarĩ pata maro Aenõ atameke pyra kynexine. Morotõkõ toytose João a osẽpurihkapos eya.

²⁴ (Omõpyra ro kynexine João ãpuruhpyry taka.)

²⁵ Morarame tõsezusezuhse toto, João poetory tomo juteu maro. Toekurãkary poko kure ehtohme Ritonõpo a, tõsezusezuhse toto.

²⁶ Mame João a toytose ipoetory tõ oturupose:

— Wenikehpyra ro hma, oximaro oehpõpyrykõ poko Joatão mõpoe? Mokyro poko moturuase yna a. Mokyro mã imehnõ ãpurihkãko. Emero mã ytõko toto eya, tykase toto tosëkomo a.

²⁷ Ynara tykase João eya xine:

— Kure ehtoh anapoipyra sytatose, onekaropyra Ritonõpo ahta.

²⁸ Jomiry metatose ynara karyhta ya: “Ritonõpo nymenekahpyry kara ase. Yrome osemazuhme tonehpose ase Ritonõpo a.”

²⁹ Pytaketõ kẽ pytãko mana. Epe roropa tãkye exiko mana tope pytaryke, aomiry etaryke tyya. Orẽpyrahxo Jezu ehtoh eneryke ya epe sã rokẽ ase tãkye.

³⁰ Imehxo exiko mokyro mana. Ywy ime hkopyra exiko ase. Poremãnoõko sã ase. Yrome tãkye ro ase, tykase João typoetory tomo a.

Kapu ae Ayhtohpyry

³¹ Mame Kapu ae Ayhtohpyry imehxo mana, emero motye mana. Sero nono põkõ senohne waro rokene. Senohne poko rokẽ oturũko toto. Yrome Kapu ae Ayhtohpyry mã sero põkõ motye mana imehxo.

³² Tynenetyã poko oturũko mana. Tynetatyã poko roropa oturũko mana. Yrome aomiry onetara sero põkõ mana.

³³ Aomiry se exiketõ rokẽ imehnõ tuarõtanohnõko mana kure Ritonõpo exiry poko.

³⁴ Ritonõpo nenyokyhpyry zae Ritonõpo omiry ekarõko mana, Ritonõpo Zuzenu nae toexiryke.

³⁵ Jumy Tumũkuru pyno ipunaka. Morara exiryke emero tokarose eya, emero esẽme aehtohme.

³⁶ Ritonõpo mũkuru enetupuhnanõ orihpỹme exĩko. Jũme Ritonõpo maro exĩko mã toto. Yrome aomipona pyra exiketõ orihketõme ro mana. Ritonõpo maro exipyra toh ekurehnõko mana. Toto zehno exikehpyra Ritonõpo mana Tumũkuru omipona pyra tokurehse toto exiryke.

4

Jezu a Samaria põ nohpo tuarõmatopõpyry

¹ Mame: “João tuapõkase Jezu a ahno ãpurihkary poko. Ipoetory roropa tomãse,” kary totase roropa parixeu tomo a.

² (Yrome Jezu nymyry toto onẽpurihkara. Typoetory tõ a rokẽ tõpurihkapose toto.)

³ Morara kary totase Jezu a ahtao, Jutea poe toytose Karirea pona ropa.

⁴ Samaria esemary ae toytose ynororo typoetory tõ maro.

⁵ Mame Xikaa pona toeporehkase toto Samaria rãnao moro pata kynexine. Moe pyra tupito, Jako nekarohpyry tumũkuru tupime, Joze tupime.

⁶ Jako tunahpyry moroto kynexine. Mame tãxiahtao toehse ahtao ty-porohse Jezu. Tuna ã pũtokoxi typorohse ynororo, typenekehse toytory poko toexiryke.

⁷ Morarame nohpo tooehse, Samaria pono, tuna anỹse.

– Ajohpãme sã tuna anỹko jokuru, tykase Jezu eya.

⁸ Pata pona toytose ipoetory tõ osemazuhme tonahsẽ epekahse.

⁹ Mame ynara tykase nohpo Jezu a:

– Juteume mase Samaria põ ase. Oty katohme mã tuna ekaropõko ya? tykase nohpo eya. (Toipe juteu tomo tytamurukõ omi poe imehnõ otuh-topõpyry aka otuhpyra toto.)

¹⁰ Ynara tykase Jezu eya:

– Ritonõpo nekarory onenetupuhpyra mase. Jenetupuhpyra roropa mase. Tonetupuhse oya jahtao: “Oya hko tuna se ano,” mykary ya. Mame tuna kurã ekarory oya soesoekane panõ ekarory oya, orihpyra oehtohme jũme, tykase Jezu nohpo a.

¹¹ – Yrome moe tuna. Tuna puimatoh pyra roropa mase. Otokoinohxo ke morohne rĩko ma rokẽ?

¹² Seny kytamurukõ nahkahpyry rokene tuna eny, tykase nohpo eya Jako nahkahpyry poko. – Sero tuna tõse eya, ipoenomo a, eky tomo a, enara. Kytamurukõ motyeh mahno? tykase nohpo eya, tõturupose.

¹³ Ynara tykase Jezu eya:

– Sẽ tuna enyryhtao oya ise ropa exĩko mase.

¹⁴ Yrome ynekarohpyry enyryhtao oya tuna se pyra ropa mase exĩko jũme. Ynara exiryke, ynekarohpyry oya soesoekane sã exĩko okurohtao mana. Moro pokoino orihpyra exĩko matose jũme, tykase Jezu eya.

¹⁵ – Ynara ãko oya hano, tuna se pitiko oya hano, jũme tuna se pyra ropa jehtohme, typenekehse jexiryke tuna puimary poko, tykase nohpo eya.

¹⁶ – Onio ikohmata, tykase Jezu eya. – Imaro osehko ropa, tykase.

¹⁷ – Tynioke pyra reh ahse, tykase, tozuhse eya.

– Ajohpe pyra mase. “Tynioke pyra ase,” mykano.

¹⁸ Oniõpyamo 5me turumekase oya. Mokyro onio seromato onio nymyry kara. Ajohpe pyra ro mase, tykase Jezu eya.

¹⁹ – To! Urutõme mase Ritonõpo poe, tykase nohpo eya morara kary etaryke tyya.

20 – Toiro joturupory se ase oya. Oty katohme juteu tō Jerusarē po rokē Ritonōpo poko atākyemāko toh nae? Yna tamuru tō sero Samaria pōkō mō ppy pona rokē oturuse ytose toto, tykase nohpo Jezu a.

21 Ynara tykase Jezu eya:

– Etako pahne, okynā pyra sero Samaria po rokē pyra Ritonōpo poko atākyemāko matose. Jerusarē po roropa sero ro saaro exīko mana.

22 Samaria pōkō matose. Oneahmahpyrykō waro nymyry pyra matose. Yrome yna juteu tō asā xine pyra. Ritonōpo waro ynanase juteu tō poe sero pōkō kurākane tōtumakase exiryke.

23 Okynā pyra Ritonōpo Zuzenu poe Ritonōpo eahmāko mā toto, zae Ritonōpo omipona se toexirykōke. Mokaro se mā Ritonōpo, tōmipona nymyry exiketō se.

24 Ritonōpo mā zuzenumē. Morara exiryke ipoko exiketō Zuzenu poe rokē eahmāko mā toto. Zae aomipona exiketō mā eahmāko mā toto, tykase Jezu eya.

25 Ynara tykase nohpo eya:

– Ritonōpo nymenekahpyry oehnōko mana, Kyrixtu oehnōko. Tooehse ynororo ahtao emero kuamorepatorŷko mana, tykase.

26 – Ywy ase Kyrixtu, Ritonōpo nymenekahpyry, amaro oturukety, tykase Jezu nohpo a.

27 Morara karyhtao ro eya ipoetory tō tooehse ropa. Tōsenuruhkase toto jarao Jezu otururuke nohpo maro. Morarā nohpo amorepane jarao oturukety onenepitopyra toexirykōke, juteu tō morara pyra exiryke, nohpo maro jarao oturupyra toto exiryke tytamurukō poe. Yrome: “Oty se hko makē eya?” kara toh kynexine nohpo a. “Oty katohme mose maro oturūko make?” kara roropa toh kynexine Jezu a ipoetory tomo.

28 Morarame tuna ē tynomose nohpo a axī toytotohme pata pona, morotōkō zuruse.

29 – Ehmaropa! Ahno senetatose, tykase nohpo. – Jenetupuhno mokyro emero ipunakā. Otarāme Kyrixtu mokyro, Ritonōpo nymenekahpyry, tykase morotōkomo a ynororo.

30 Morarame tuhke toytose toto nohpo maro Jezu enese.

31 Mame:

– Otuhkose, tykase ipoetory tō eya. Yrome ynara tykase ynororo tozuhse toto:

32 – Tyoro tynahke ase. Zuaro pyra matose, tykase ynororo eya xine.

33 Mame tōturuse toto oseya rokene:

– Otokoino tynahke nexino? Otarāme imepŷ inapyry enehno, tykase ipoetory tomo oseya rokene.

34 – Jenyokyhpō omipona jexiry se rokē ase. Moro ke rokē otuhnōko ase. Imehnō tynapyry se ehtoh sã ase jerohtohme ekarohpyry otyhkary se rokē ase, tykase Jezu typoetory tomo a.

35 – Ynara āko matose ahno tupi poko: “Okyna ro mana. Asakoropane nuno nae ro tykyrysã anŷtohme,” āko matose repe. Yrome ynara āko ase oya xine, sero nono pōkō utupime sã nase. Enetoko ke. Seromaroro oehnōko toto Ritonōpo mūkuru enetupuhse. Tamorepanekō se rokē toh nase, tykase Jezu typoetory tomo a.

36 – Kure rokē ypoetory epehmāko ase imehnō enehtohme ya, orihpyra toto ehtohme jūme. Otāto ŷkyryryme exīko? Jenetuputyryhtao rokene. Jenetupuhpyra ahtao ŷkyryryme exipyra exino. Morarame arykananō mā tākye exīko ŷkyryry anŷnanō maro, ypoetory tō emamyry eneryke tyya xine, orihpyra toto exiry roropa eneryke tyya xine.

³⁷ Zae ro ahno oturutopōpyry ynara karyhtao: “Toiro arykāko, imepỹ anỹnōko.”

³⁸ Kuaropoaotose tupito pona oerohtopōpyrykō kara pona, tykyrysã anỹtohme. Imehnō toerohse arykary poko samo. Aerohtopōpyrykō anỹnōko sã matose, tykase Jezu typoetory tomo a.

³⁹ Morarame tuhke Jezu tonetupuhse Samaria pōkomo a. Nohpo omi poe tonetupuhse toto a, ynara tykase exiryke: “Jenetupuhno mokyro emero ipunaka. Otarãme Kyrixtu mokyro,” tykase nohpo exiryke.

⁴⁰ Morarame toytose toto Jezu a Samaria pōkomo.

– Taro exiko aporo yna maro, tykase toto. Otuhparo toh kynexine tamoreparykō se toexirykōke. Morara exiryke asakoro tōmehse Jezu moroto.

⁴¹ Tuhkehxo tonetupuhse morotōkomo a Jezu omiry etaryke tyya xine.

⁴² Ynara tykase toto nohpo a:

– Seromaroro Kyrixtu enetupuhnōko ynanase ōmi poe rokẽ pyra. Yna a nymyry aomiry totase. Zuarō ynanase. Kukurākanekō nymyry mokyro, tykase toto, Samaria pōkomo.

Soutatu mūkuru kurākatopōpyry ropa Jezu a

⁴³ Morarame asakoro tōmehse ahtao toytose ropa Jezu Karirea pona.

⁴⁴ Ynara tykase ynororo: “Toipe Ritonōpo poe urutō kō oneahmara toto ipataōkomo. Yrome imehnō pataōkō Ritonōpo poe urutō kō eahmāko toto.”

⁴⁵ Morarame Karirea pona toeporehkase Jezu ahtao taomikase morotōkomo a. Tākye toehse toto Jezu eneryke tyya xine. Pake tonese tyya xine Jerusarē po, Oseahmatoh Paxikoa pona toytose tahtao xine. Jezu jamitunuru tonese tyya xine exiryke Jezu warō toto. Wenikehpyra toehse toto.

⁴⁶ Mame Kana pona toytose ropa Jezu Karirea rãnaō pona uwa eukurume tuna anyhtanohpotopōpyry pona tyya. Moroto kowenu poetory mūkuru kure pyra kynexine Kapanau po.

⁴⁷ Mame: “Jezu tooehse ropa Karirea pona, Jutea poe,” kary etaryke tyya toytose ynororo kurākara zummy Jezu kohmase repe Kapanau pona aytotohme repe, tumūkuru kurākapotohme ropa, orihsasaka tumūkuru exiryke.

⁴⁸ Ynara tykase Jezu eya:

– Oty katoh jenetupuhpyra matou yjamitunuru onenepyra awahtao xine samo? tykase.

⁴⁹ – Ajohpãme sã ymaro eropa aporo. Umūkuru orihnōko mana, tykase ynororo Jezu a.

⁵⁰ Ynara tykase Jezu eya:

– Ytoko ropa. Omūkuru nekurāka ropa, tykase.

Aomiry zae ehtoh tonetupuhse kowenu poetory a. Toeramase ropa ynororo tosaka ropa.

⁵¹ Mame aytory ropa ahtao tōsēpatakāmase toto typoetory tō maro:

– Omūkuru kure ropa nexino, tykase toto, ipoetory tomo.

⁵² – Oty orame ahtao nekurāka ropa? tykase tokaropose jumy a.

– Kokonie, xixi toetokorihmase ahtao, noxirohkehno omūkuru, tykase toto.

⁵³ Moro poko tutuarōtase jumy Jezu omihpyry poko: “Omūkuru kure ropa nexino,” katopōpyry ae ro imūkuru tōxirohkehse. Naeroro Jezu tonetupuhse eya tosēme, typoetory tō maro.

⁵⁴ Mokyro kurākary poko, tyjamitunuru tonezomopose ropa Jezu a, Jutea poe tooehse ropa tahtao Karirea pona.

5

Kurākara kurākatopōpyry ropa Jezu a

¹ Morarame juteu tomo a otuhtoh konōto tyrise ropa, Ritonōpo poko atākyematohme. Mame Jerusarē pona Jezu toytose.

² Mame moroto kynexine pata tapuremy. Yrome tuhke omōtoħ kynexine Jerusarē pona ytotoħo. Toiro esety Omōtoħ Kaneru. Moro pūto kynexine tuna pēkamā ao, okyokynā kurokuro kara exikety. Omame etone omōtoħ kynexine tuna zomye. Tuna tapyīme roropa kynexine esety Petezata, epereu omiry ae.

³ Mame kurākōkara kynexine moroto tapyi tao. Imoihme kynexine zara po rokene, tonurākara te, jaxyry sekunahmē exiketomo te, emary pakaihkah-nomo, enara toħ kynexine moroto imoihme. (Tuna kurokuro kary eraximāko toħ kynexine moro ao.

⁴ Okyokynahtaħo Ritonōpo nenyokyhpyry morotona oehse tuna kurokuro kamexipose. Kurākōkara ehse osemazuhme aepukahpyry rokē kurokuro kane aka mokyro rokē ekurākase ropa.)

⁵ Kurākara kynexine moroto orutua. Tuhke rokē ikonopory taropose eya kure pyra toexiry poko rokene, 38me taropose kurākara a.

⁶ Mokyro tonese ahtaħo Jezu a okynā kure pyra aexiry tonetupuhse eya. Ynara tykase ynororo eya:

– Aimo oekurākary se ropa hmah? tykase.

⁷ – Ÿ, tykase kurākara, Jezu tozuhse. – Yrome topeke pyra myhē ase, jarone pyra nakuaka kurokuro karyhtaħo. Jytory se jahtaħo imepŸ juapōkākō mana, tykase.

⁸ Ynara tykase Jezu eya:

– Owōko ropa hkoty. Awāty anŸko. Ytoytoko ropa, tykase.

⁹ Axī toekurākase ropa mororome ro. Tāty tanŸse eya toytotohme ropa. Oserematoħ ae kynowōne ropa.

¹⁰ Morara exiryke juteu tō tōturupose eya:

– Oty katoħ eroħnōko mano? Awāty aroarōko mano? Eroħtoħ kara sero seroae. Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a omipona pyra mase, tykase juteu tō esā kuranōpokara a.

¹¹ – Yrome jukurākahpō omi poe jowōno ropa. “Awāty anŸko. Ytoytoko ropa,” tykase exiryke ya, tykase ynororo eya xine, ikurākahpyry ropa.

¹² – Onokyh mokyro awāty anŸpohpō rohpa? tykase toto eya tōturupose.

¹³ Yrome ynororo tukurākahpō waro pyra kynexine, toesyryhmase Jezu exiryke, ahno imoihme moro tao exiryke.

¹⁴ Imēīpo tunukurākahpyry ropa tonese ropa Jezu a Ritonōpo Tapyī tao. Ynara tykase ynororo eya:

– Enēko mase. Kure mexi ropa. Morara exiryke oorypyry irumekako, popyra ipunaka oeħtoħ anapoizomopyra oeħtohme, tykase Jezu eya.

¹⁵ Morarame mokyro toytose, Jezu ekarose juteu tomo a.

– Jezu mokyro, ukurākahpō ropa, tykase ynororo eya xine.

¹⁶ Morara exiryke mokaro a Jezu tykerekeremapitose, kurākara tukurākase ropa oserematoħ ae eya exiryke.

¹⁷ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Papa Kapuaono eroħkehpyra mana. Papa saaro ase eroħkehpyra, tykase Jezu eya xine.

¹⁸ Morara kary etaryke tyya xine juteu tō esā Jezu etapary se toehse yronymyryme oseremara Jezu exiryke oserematoħ ae, tumyme Ritonōpo

tokarose eya exiryke roropa. Morara exiryke Ritonõpo mûkurume aosekaroryke eya Jezu etapary se toehse juteu tõi tuisary tomo.

Tumy omipona Jezu ehtopõpyry

¹⁹ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Ajohpe pyra ase. Toipe Kapu ae Ayhtohpyry Tumy omipona rokẽ senohne rĩko. Tamoreme senohne onykyrypyra mana. Morararo Papa Kapuaono erokuru eneryhtao ya isaaro erohnõko ase. Ipoenohnõko ase imûkurume jexiryke.

²⁰ Papa Kapuaono Tumûkuru se ipunaka. Morara exiryke tynyriry tõi enepõko mã Tumûkuru a, ise toexiryke. Imeĩpo Papa mã tyorõ enepõko mã ya senohne motye kuhse õsenuruhkatohkõme.

²¹ Aorihtyã ãsemãkaponeme ropa mã Papa Kapuaono. Isaaro ase aorihtyã ãsemãkaponeme ropa ase.

²² Ritonõpo nymyry sero põkõ anapiakara mana. Tumûkuru a rokẽ toto apiakapõko mana,

²³ emero porehme Imûkuru ime exiry enetupuhtohme, Jũ ime exiry roropa enetupuhtohme eya xine. Imûkuru ime exiry onenetupuhpynõ Jũ ime exiry onenetupuhpyra roropa toh mana.

²⁴ – Zae rokẽ ase ynara karyhtao, jomiry etananõ mã jenehpohpõ enetupuhnõko mã toto. Orihpyra exĩko roropa mã toto jũme. Toto onemapopyra Ritonõpo mana apoto htaka. Pake ro mã Ritonõpo a typoenõme tyrise toto. Orihpõme tyrise toto eya, tykase Jezu eya xine.

²⁵ – Mame zae rokẽ ynara ãko ase oya xine, okynã pyra Ritonõpo mûkuru omiry etãko aorihtyã mana. Seromaroro aomiry etapitõko mã toto. Morarame aomiry etaryhtao tyya xine ãsemãnõko ropa mã toto. Isene exĩko ropa mã toto.

²⁶ Ritonõpo mã isene exiketõ rihpõme. Isaaro ase Papa poe aorihtyã anõpõko ropa ase isene aehtohkõme ropa.

²⁷ Papa poe ahno apiakaneme ase, pohnõ apiakaneme roropa ase, kapu ae aepyhpyryme jexiryke.

²⁸ – Osenuruhkara ehtoko jomiry poko. Imeĩpo mã aorihtyã tõi ãsemãnõko ropa mana emero porehme, jomiry totase exiryke eya xine.

²⁹ Tõtãko ropa mã toto okepõpo tõi esae. Mokaro kure ehtoh poko aehtyã ekepyã isene exĩko ropa mã toto jumãme. Orihpynõme exĩko ropa mã toto. Morarame popyra ehtoh poko aehtyã ãsemãkapõko roropa mana, yrome tuãnohsẽme exĩko mã toto, tykase Jezu eya xine.

Zae Jezu ehtoh poko

³⁰ – Jamoreme ase toto onypokõnohpyra. Ritonõpo omi poe rokẽ toto apiakãko ase. Morara exiryke zae rokẽ ase, jamoreme pyra jexiryke. Jenehpohpõ omi poe rokẽ morohne poko ase erohnõko.

³¹ – Jamoreme rokẽ ypoko otuarõtanohpyra xine ase. Jomi poe rokẽ otuarõtanoopyrykohtao zae pyra jekarory oya xine.

³² Yrome imepõ nae mana ypoko otuarõtanohnekõme Ritonõpo. Inekarohpyry ypoko zae mana, moro waro ase.

³³ Imehnõ maropoaose João a oturupose. Kure toto zuruase João zae jexiry poko.

³⁴ Ynara kara ase imehnomo a: “Wekãtotatoko,” kara ase. Ynara kary se rokẽ ase: “João omihpyry zae nase ypoko,” kary se rokẽ ase oya xine, okurãkarykõ se jexiryke.

³⁵ — Ozeiponekōme sã kynexine João, tororo ãko samo saerehkaneme, otuarōtanohnekōme. Axītao rokē João se mexiatose ozeiponekōme.

³⁶ Yrome otuarōtanohnekō nae, João omiry motye. Ritonōpo poe yjamtunuru tonepose ya. Morohne eneryke oya xine Papa nenyokyhpyryme jenetupuhnōko matose.

³⁷ Ritonōpo roropa mǎ ypoko otuarōtanohtorỹko mana, jenehpohpono. Yrome aomiry onetapitopyra matose. Ęmyty onenepitopyra roropa matose.

³⁸ Morara exiryke aomiry pyra matose okurohtao xine, inenehpohpyry onenetupuhpyra oexirykōke.

³⁹ Atamorepāko matose repe Ritonōpo omiry poko orihpyra oehtohkōme repe. Yrome ypoko ro aomiry mana.

⁴⁰ Yrome ooepyrykō se pyra matose ya. Ya ooepyrykohtao orihpyra matose exīko rahkene.

⁴¹ — “Kure mase” kary etary se pyra ase oya xine.

⁴² Yrome awaro xine ase. Ritonōpo se pyra matose yronymyryme okurohtao xine.

⁴³ Ritonōpo omi poe tarona tooehse ywy. Yrome jomipona pyra matose. Imepỹ tooehse tamoreme ahtao, mokyro omipona rokē matose.

⁴⁴ Opoko xine rokē “Kure mase” kary etary se matose imehnomo a. Yrome “Kure mase” kary etary se hkopyra matose Ritonōpo a. Morara exiryke Ritonōpo onenetupuhpyra matose.

⁴⁵⁻⁴⁶ “Moeze omihpyry enetupuhnōko ynanase,” ãko matose repe. Yrome Moeze omihpyry mǎ ypoko ro mana oturũko. Morara exiryke Moeze omihpyry omipona nymyry pyra matose. Opoko xine: “Popyra nase moxiamo,” kara ase Ritonōpo a. Yrome Moeze: “Irypyryme matose,” ãko oya xine mana aomihpyry omipona pyra oexirykōke.

⁴⁷ Aomihpyry onenetupuhpyra oexirykōke jomiry roropa onenetupuhpyra matose, tykase Jezu eya xine.

6

5.000mǎkō otuhmatopōpyry

(Mateu 14.13-21; Maku 6.30-44; Ruka 9.10-17)

¹ Moromeīpo Jezu toytose ropa Karirea moino akoxi, ikuhpo moino akoxi. Ikuhpo esety akorō Tiperiate.

² Tokahmase roropa ynororo imoihmākomo a ijamtunuru tonese tyya xine exiryke, kurākōkara kurākary ropa tonese tyya xine exiryke.

³ Morarame ypy taunuhmase Jezu a. Ypy emory po typorohse ynororo, typoetory tō maro.

⁴ Okyna hkopyra kynexine juteu tō otuhtoh konōto ehtopo, Paxikoa ehtopo.

⁵⁻⁶ Mame tỹkakoxi tōsenuhmase Jezu. Tomyěkō tonese eya. Imoihmākō oepyry tonese roropa eya. Mame ynara tykase Jezu otarame tyya rokene: “Taroino moxiã otuhmapōko ase. Otarāme yjamtunuru waro pyra Piripe. Ikuhxi pahne, oturupoxi,” tykase Jezu tyya rokē otarame. Mame ynara tykase ynororo Piripe a:

— Otoko moxiã napyry epekahnōko exino nah? Imoihmākō napyry? tykase Jezu Piripe a.

⁷ Ynara tykase Piripe Jezu a:

— Kũ. Tuhke tineru se mana moxiã napyry epekahtohme, tuhke toto exiryke, tykase Piripe Jezu a.

⁸ Imepỹ Jezu poetory moroto kynexine, Ximão Peturu akorony, esety Ātare. Ynara tykase ynororo Jezu a:

9 – Poeto napyryme rokē enepyhpyry seny, 5me tiriiku panō risē pisarara, kana roropa asakoro. Ise awahtao ekarōko ase oya. Moxiã ke, imoihmākomo? Oty kehxo moxiã atautuhmāko nah? tykase Ātare.

10 Mame ynara tykase Jezu:

– Imoihmākō iporohkapotoko, tykase typoetory tomo a. Mame onahpoty kurā pona typorohkapose toto. Typorohse toto emero porehme. 5.000me toto tuhke aexirykomo, orutua kō rokene. Nohpo tō roropa tuhke kynexine.

11 Morarame tiriiku panō risē tapoise Jezu a:

– Kure mase Papa, tykase ynororo. Mame tokamose iporohtyamo a. Tuhke tomākapose eya. Morararo kana tomākapose roropa eya. Tōtuhse toto emero porehme. Tuesapare toh toehse.

12 Tōtuhkehse toto ahtao emero porehme, ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Moxiã napyry akoĩpyry anỹtoko ropa kana akoĩpyry maro, atahnikara aehtohme, tykase Jezu eya xine.

13 Mame 12me ruto tanỹse eya xine tonahsē akoĩpyry ke pehme.

14 Morarame Jezu jamitunuru eneryke tyya xine ynara tykase imoihmākomo:

– Ajohpe pyra, urutō nymyry mose ro, Ritonōpo nenyokyhpyry sero nono pona. Kyneximahpyrykō mose ro, tykase toto.

15 Morarame orēpyra tutuisarykōme tyriry se imoihmākō exiryke toesyryh-mase ropa Jezu toiroro ypy pona.

Tuna poro Jezu ytotoopōpyry

(Mateu 14.22-33; Maku 6.45-52)

16 Morotoino kokonie pukuro toehse ahtao ipoetory tō toytose ikuhpo pona Jezu eraximase repe.

17 Yrome tykohmāse ahtao, Jezu oehpyra ro kynexine. Morara exiryke kanawa aka tōtyrise toto Kapanaũ pona toytotohkōme.

18 Okynā pyra tyryrykane konōto tooehse, pohkane roropa.

19 Koeh tykase toto okynā repe, tyryrykane itamurume exiryke. Morarame ikuhpo rānao toto ahtao Jezu tonese eya xine. Tuna poro ytoytōko kynexine. Tyya xine aepyry eneryke tōserehse toto itamurume.

20 – Oserehpyra ehtoko. Ywy ase Jezu, tykase ynororo eya xine kanawa aōkomo a.

21 – Otyriko, tykase toto eya. Mame tōtyrise ropa Jezu kanawa aka, toto kanary aka. Mame axī toeporehkase ropa toto pata pona, Kapanaũ pona.

Jezu zupitoh poko imoihmākomo a

22 Yrokokoro imoihmākō moroto ro toh kynexine, Jezu a tonahsē emākapotopōpyry poro. Tōtuhtopōpyrykō po roropa toh kynexine. Toemynyh-mase toto Jezu poko, aytory onenepyra tokurehse toexirykōke. Ipoetory tō ytory rokē tonese eya xine.

23 Moroto nakuatao imehnō kanary rokē tonese eya xine, Tiperiate poe aehtyā kanary. Moe pyra kynexine imoihmākō nahpatopōpyry Jezu a, “Kure mase,” kaxīpo.

24 Mame Jezu esahpyry eneryke ipoetory tō esahpyry roropa eneryke tyya xine morohne kanawa aka tōtyrise toto Kapanaũ pona toytotohkōme Jezu enese ropa.

Wyi sã Jezu ehtoh poko orihpỹme imehnō ehtohme

25 Mame tonese ropa Jezu ahtao, tōturupose toto:

– Otara ahtao hkoh moepyase ropa? tykase toto eya.

26 Ynara tykase Jezu eya xine:

– Zae rokē ourutorỹko ase. Tõtuhsē oexirykõke sã rokē jupĩko mexiatose, tuesapare toehse oexirykõke sã rokene. Yrome Ritonõpo poe jexiry onenepuhpyra matose.

²⁷ Torētyke pyra ehtoko tonahsē poko. Erohtoko Kapu ae Ayhtohpyry omipona oehthõkõme, orihpyra oehthõkõme jũme. Yjamtunuru enepõko mã Papa oya xine inymenekahpyryme jenetupuhthõme oya xine, tykase Jezu eya xine.

²⁸ Ynara tykase toto, eya tõturupose:

– Oty poko erohnõko ynanahe Ritonõpo omipona yna ehtõhme? tykase toto eya.

²⁹ Mame Jezu a tozuhse toto:

– Ynara rokē Ritonõpo nyrohmanohpotoh mana oya xine, tynenehpohpyry rokē enetuputyry se mã oya xine, tykase eya xine Jezu.

³⁰ Ynara tykase toto:

– Oty rĩko hmah ynaneneryme Ritonõpo jamitunuru enetõhme yna a, onetupuhthõme yna a. Yna zuru ekaroko kokoro rokene, tykase toto eya.

³¹ – Kytamurukomo a wyi panõ tonahse kapu ae enehpohpyry, ahno esao pyra toytorykohtao. Ritonõpo omiry ynara ãko moro poko: “Toto napyry tonehpose Moeze a kapu ae,” ãko, tykase toto Jezu a.

Ynara tykase Jezu eya xine:

³² – Ajohpe pyra ase ynara karyhtao, Moeze nekarohpyry kara kynexine. Papa Kapuaõ nekarohpyry kynexine. Seromaroro ourukõ nymyry ekarory se Ritonõpo mana oya xine.

³³ Ourukõme nymyry mã mokyro Ritonõpo nenehpohpyry kapu ae. Orihpỹme mã oritorỹko jũme, tykase Jezu eya xine.

³⁴ – Moro ekaroko yna a kokoro rokene, tykase toto Jezu a.

³⁵ – Ourukõme nymyry ase, tykase Jezu eya xine. – Ya ooepyrykohtao omise pyra exikety sã exĩko matose. Tãkye rokē exĩko matose jenetuputyryhtao oya xine. Tuna se pyra exikety sã exĩko matose tãkye rokene, tykase ynoro eya xine.

³⁶ – Ynara ase oya xine, jenẽko matose repe. Yrome jenetupuhpyra matose ekurehnõko, ase oya xine.

³⁷ Ritonõpo nekaroryme awahtao xine ya jenetupuhnõko matose. Ya oehnõko roropa matose emero porehme. Mame ooepyrykohtao ya aaropopyra xine ropa ase jũme.

³⁸ Kapu ae jyhtoase jenehpohpõ omipona jehtõhme. Jamoreme pyra oepyase.

³⁹ Mame ynara se mã jenehpohpõ ya, jenetuputyhpõkõ ahpahpory se pyra mã ya. Imeĩpo toto ãsemãkapory se ropa mã ya emero porehme, aorihtyã tõ ãsemãkapotoh ropa po.

⁴⁰ Ynara se mã Ritonõpo. Tumũkuru enery se mã roropa imehnomo a enetupuhpotohme eya xine, orihpyra toto ehtõhme jũme. Mame toto ãsemãkãko ropa ase aorihtyã ãsemãkapotoh ropa po, tykase Jezu juteu tomo a.

⁴¹ Morarame moro etaryke tyya xine Jezu tykerekereemase eya xine: “Ywy ase ourukõme kapu ae aepyhpyry,” kary etaryke tyya xine.

⁴² Morara exiryke ynara tykase toto:

– Jezu mose ro, Joze mũkuru. Jũ waro sytatose. Jẽ waro roropa sytatose. Otara ãkohxo ke hnae? “Kapu ae aepyhpyry ase,” ãko. Epyrypãko rokē hnae, tykase toto.

⁴³ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Ykerekereemara ehtoko.

⁴⁴ Ritonõpo jenetupuhpopyra oya xine ahtao, ya oehpyra matose. Yrome ya ooepyrkohta oẽsemãkapotorỹko ropa ase aorihtyã tõi ẽsemãkapotoh ropa po.

⁴⁵ “Emero ahno amorepãko Ritonõpo mana,” tykase urutõ kõi pake. Papa omiry etaryhtao tuaro exiko toto. Mame ya oehnõko toto.

⁴⁶ Yrome Ritonõpo nymyry onenepyra matose, ya rokẽ tonese.

⁴⁷ – Zae rokẽ ynara ãko ase, jenetupuhnanõ mã orihpỹme exiko.

⁴⁸ Ourukõme nymyry ase orihpýra oehtohkõme.

⁴⁹ Kapu ae enehpohpyry tonahse atamurukomo a ona po. Toorihse toto.

⁵⁰ Yrome kapu ae aepýhpyry nymyry tonahse oya xine ahtao orihpýra exiko matose.

⁵¹ Ourukõme nymyry ase, kapu ae aepýhpyryme jexiryke. Upũ enapýryhtao oya xine orihpýra exiko matose jũme. Upũ nase wyi samo, ynekaroryme oya xine, emero porehme, orihpýra oehtohkõme jũme, tykase Jezu eya xine.

⁵² Morara kary etaryke tyya xine tõsezusezuhse toto juteu tõi tuisary tomo:
– Otãtohxõ ke tupũke kuopatorỹko hnae? tykase toto, oxime rokẽ tõturuse toto. (“Upũ tonahse oya xine ahtao” kary, “Tonetupuhse oya xine jahtao” katopo.) Yrome moro onenetupuhpyra tokurehse toto.

⁵³ Morara tykase ropa Jezu eya xine:

– Ajohpe pyra Kapu ae Ayhtohpyry ase. Upũ onenahpyra awahtao xine orihtetõme rokẽ matose. Umunuru roropa onẽpyra awahtao xine orihtetõme matose.

⁵⁴ Upũ enapýryhtao oya xine orihpỹme exiko matose. Umunuru tõse roropa oya xine ahtao oẽsemãkapotorỹko ropa ase aorihtyã tõi ẽsemãkapotoh ropa po.

⁵⁵ Upũ mã tonahsẽme nymyry, umunuru roropa tõsẽme nymyry.

⁵⁶ Upũ tonahse oya xine ahtao umunuru maro ymaro exiko matose. Ywy roropa amaro xine exiko ase okurohta xine.

⁵⁷ Tamoreme Ritonõpo isene mana. Ijमितunuru poe isene exiko ropa ase, jenehpohpõ jamitunuru poe. Moro saaro matose upũ tonahse oya xine ahtao ypoe isene exiko ropa matose.

⁵⁸ Ywy ase ourukõme nymyry kapu ae aepýhpyryme jexiryke. Atamurukõ napýrỹpyry sã pyra ase, nono pona aepukahpyry sã pyra ase. Moro tonahse mokaro a repe. Imẽpo toorihse toto emero porehme. Yrome upũ tonahse oya xine ahtao orihpýra exiko matose jũme, moro sã pyra jexiryke, tykase ynororo eya xine.

⁵⁹ Morara tykase Jezu eya xine toto amoreparyme, juteu tõi atamorepatoh tao, Kapanaũ po. (“Upũ tonahse oya xine ahtao” kary, “Tonetupuhse oya xine jahtao” katopo. “Umunuru enyryhtao oya xine” kary roropa, “Tonetupuhse oya xine jahtao” katoh sero. Yrome juteu tõi esã onenetupuhpyra moro poko toh kynexine.)

Jezu omiry poe orihpỹme exiko sytatose

⁶⁰ Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase ipoetory tomo:

– To! Tupimehxõ reh mã kuamorepatohkõ eya. Onetarahme sã reh sytatohse, tykase toto oxime rokene.

⁶¹ Tõmiry poihtory waro Jezu kynexine, kara ro mokaro ahtao eya. Morara exiryke ynara tykase ynororo eya xine:

– Poremãnõko matohu jomiry etaryke oya xine? Poremãpyra ehtoko.

⁶² Poremãnõko kuhse matose jonukuru ropa eneryhtao oya xine kapu aka.

⁶³ Ritonõpo Zuzenu poe ipoenõme enurũko matose. Opũkõ poe exipyra matose. Ritonõpo Zuzenu poe kuamorepatose isene oehtohkõme.

⁶⁴ Yrome toitoine ro matose jenetupuhpyra, tykase.

Apitoryme ro tonetupuhpynõ waro Jezu kynexine. Towokane waro roropa kynexine.

⁶⁵ Naeroro ynara tykase ropa Jezu eya xine:

— Morara exiryke morara tykase ywy oya xine: “Papa nekarohpyryme awahtao xine jenetupuhnõko matose. Ya oehnõko roropa matose,” ase, tykase Jezu eya xine.

⁶⁶ Morara kary etaryke tyya xine toeramase ropa toto tuhke, Jezu ekahmahpõkomo.

⁶⁷ — Amarokõ ke? tykase Jezu, tõturupose mokaro a, 12mãkomo a. — Urumekãko roropa hmatohu? tykase eya xine.

⁶⁸ Ynara tykase Ximão Peturu:

— Omoro rokẽ yna esẽme mase. Onekarohpyry ke rokẽ orihpyra exiko ynanase jũme.

⁶⁹ Seromaroro oenetupuhnõko ynanase, awaro yna exiryke. Kure mase ipunaka. Ritonõpo poe mase, tykase Peturu eya.

⁷⁰ Ynara tykase Jezu:

— Tymenekase matose ya 12me. Yrome toiro joroko tamuru omipona exikety, tykase ynororo eya xine.

⁷¹ Juta poko morara tykase Jezu, Ximão Ixikariote mũkuru. 12mãkõ maro kynexine repe. Yrome mokyro towokaneme exiry waro kynexine Jezu.

7

Jezu maro zakorõ tomo

¹ Moromeĩpo Karirea poro Jezu toytotose. Jutea poro toytory se pyra toehse juteu tõ esã a moroto totaparyino.

² Juteu tõ otuhtoh konõto okyna hkopyra toehse, Oseahmatoh Tapyi Pisarara poko.

³ Ynara tykase Jezu akorõ tõ eya:

— Ytoko taroino Jutea pona. Opoetory tomo a ajamitunuru enepota, tykase toto.

⁴ — Oty katohtaro rokẽ otonẽnõko mahno kure oexiry ekãtopory se awahtao? tykase toto, typoihtose eya xine.

⁵ (Zakorõ tõ roropa onenetupuhpyra kynexine.)

⁶ Ynara tykase Jezu eya xine:

— Jytotoh po pyra ro mana. Oytotohkõ emero rokẽ kure oya xine mana,

⁷ Ritonõpo zehno exiketõ ozehno xine pyra exiryke. Yrome yzehno toh mana. “Iirypyryme matose popyra ipunaka,” karyke ya eya xine. Moro poko jotururuke mã yzehno toto.

⁸ Otuhtoh pona ytotoko. Ytopyry ase aporo jytotoh po pyra ro exiryke, tykase Jezu eya xine.

⁹ Morarame morara kaxĩpo moroto rokẽ ehse Jezu kynexine Karirea po.

Jezu Oseahmatoh Tapyi Pisarara po

¹⁰ Morotoino zakorõ tõ toytose ahtao Jezu roropa toytose otuhtoh konõto pona, okomino. Tokare pyra toytose ynororo.

¹¹ Morarame otuhtoh konõto po tupise juteu tõ tuisary tomo a repe. Yrome osenepopyra toehse ynororo.

— Otoko nae? tykase toto, tokaropose.

¹² Putiputime tõturuse toto itamurume Jezu poko imoihmãkõ rãtao.

— Kurã mokyro, tykase toto, emero pyra.

— Arypyra, tykase imehnomo. — Onekunohto rokẽ mokyro, tykase toto.

¹³ Yrome aryhnaka oturupyra toto, juteu tõ tuisary zuno toexirykõke.

¹⁴ Morarame otuhtoh konõto irānaka toehse ahtao, Jezu toytose Ritonõpo Tapyĩ taka ahno amorepase.

¹⁵ Aomiry etaryke tyya xine tõsenuruhkase juteu tõ tuisary:

– Otokoino mose amorepato toehse nae? Atamorepatoh taka ytopitopyra mana, tykase toto.

¹⁶ Tozuhse toto Jezu a:

– Jamoreme amorepato pyra ase. Ritonõpo poe rokẽ ãmorepatorỹko ase, eya tonehpose jexiryke.

¹⁷ Ritonõpo omipona exiketõ rokẽ mã jomiry enetupuhnõko mã toto. Ritonõpo poe jomiry ehtoh enetupuhnõko roropa mã toto Ritonõpo omipona se toexirykõke.

¹⁸ – Tamoreme rokẽ oturukety ahtao tõmiry rokẽ eahmãko mana. Yrome tonehpohpõ poe oturukety tonehpohpõ omiry kure tyrĩko mana. Mokyro ajohpe pyra exikety ipunaka.

¹⁹ Moeze omihpyry nae matose, Ritonõpo nymeropohpyry eya. Yrome aomipona pyra matose. Oty katoj jetapary kuhnõko matou? tykase Jezu eya xine.

²⁰ – Jorokohpe mase, tykase imoihmãkomo. – Onoky oetapary se nahe? tykase toto eya.

²¹ Ynara tykase Jezu:

– Toiro toerohse ywy oserematoj ae. Ritonõpo jamitunuru enepoase oya xine. Moro poko mosenuruhkatose.

²² Yrome matose Moeze omi poe omũkurukõ aipotapihpyry sahkãko ro 8me aenurutopõpyry tõmehse ahtao. Oserematoj ae ro oseremara matose. Aipotapihpyry sahkãko matose Moeze omipona oehtokõme repe. (Osemazuhme nymyry pyra Moeze a aipotapihpyry tysahkapose. Atamurukomo a osemazuhme tysahkapose.)

²³ Oty katohme oserematoj ae kurãkara kurãkatopõpyry poko ya yzetũ manymyatojse? Morara ahtao yzehno pyra ehtoko.

²⁴ “Popyra mase,” kara ehtoko imehnomo a zae aehtoh waro pyra awahtao xine. Ipũkõ enery poko rokẽ oya xine: “Iiryryryme mase,” kara ehtoko imehnomo a, tykase Jezu eya xine.

“Mose Ritonõpo nymenekahpyryme nahe?” katopõpyry

²⁵ Morarame Jerusarẽ põkõ ynara tykase:

– Mose ro etapary se toj nahe?

²⁶ Enetoko ke totasẽme rokẽ oturũko mana. Yrome imehnõ mã onyxhiropyra. Ajohpe pyra hnae, tuisa tõ mose ro enetupuhnõko nah Ritonõpo nymenekahpyryhme?

²⁷ Yrome Ritonõpo nymenekahpyry tooehse ahtao, ozeino oehnõko nae? Aehtoh waro pyra sytatose exĩko. Yrome mose ro oehtopõpyry waro sytatose, tykase toto.

²⁸ Morarame toto amoreparyhtao Ritonõpo Tapyĩ tao ynara tykase Jezu opore:

– Juaro nymyry hmatohu? Joehtopõpyry waro roropa hmatou ipunaka? Jamoreme oehpyra exine. Jenehpohpõ mã zae rokẽ exikety mokyro. Yrome zuaro pyra matose.

²⁹ Zuaro ase, Ritonõpo winoino tooehse jexiryke, inenehpohpyryme jexiryke.

³⁰ Morarame Jezu apoiry se toehse toj repe. Yrome anapoipyra toj tokurehse apoitoh po pyra ro exiryke.

³¹ Yrome tuhke tonetupuhse imoihmãkomo a. Ynara tykase toto:

– Ritonõpo nymenekahpyry imepỹ pyra mana. Orẽpyrahxo rukuh mose ro nae Ritonõpo jamitunuru nae, tykase toto ipoko.

Soutatu tã aropotopõpyry Jezu apoise

³² Morarame imehnõ puti puti kary totase parixeu tomo a Jezu enetuputyry poko. Morara kary etaryke tyya xine Ritonõpo Tapyĩ erase tã taropose eya xine, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a roropa, taropose toto Jezu apoitohme repe.

³³ Morarame ynara tykase Jezu imoihmãkomo a:

– Okynã pyra ase amaro xine. Esyryhmãko ropa ase Jenehpohpono a.

³⁴ Jupĩko matose. Yrome jenezomopyra matose, jesaka ytosaromepyra oexirykõke, tykase Jezu eya xine.

³⁵ Mame oseyá rokẽ tõturuse toto juteu tomo:

– Azahko ytõko na roropa osenezomopyra toehtohme? Otarãme juteutõkara esaka ytõko mana kuekyrykõ sapararahme exiketõ amorepase. Otarãme juteutõkara amoreparyme ytõko mana.

³⁶ Ynara nase ynororo: “Jupĩko matose. Yrome jenezomopyra matose. Jesaka ytosaromepyra matose,” nykã kyya xine. Otara ãko hko hnae? tykase toto oseyá rokene.

Iporiry sararakane sã Ritonõpo Zuzenu mana

³⁷ Toipe juteu tã otuhtoh konõto etyhyry yronymyryme. Moroto towõse Jezu xikihme toto zurutohme opore.

– Tuna se awahtao xine osehtoko. Tuna êtokose ya.

³⁸ Ynara tymerose pake sero poko Ritonõpo omiryryme: “Jenetuputyryhta oya xine iporiry sararakane sã exĩko mã okurohtao xine,” tykase Jezu eya xine. (“Tuna êtokose” kary, “Wenetupuhtokose” katopo. “Iporiry sararakane sã mana” kary, “Ritonõpo Zuzenu kure” katopo.)

³⁹ Morara tykase Jezu Tuzenu ekarosasaka Ritonõpo exiryke tonetupuhnanomo a. Tuzenu onekaropitopyra ro Ritonõpo kynexine, Jezu êsemãpyra ro exiryke.

Imoihmãkõ oseosezukuru poko

⁴⁰ Morara kary etaryke imoihmãkomo a ynara tykase toto:

– Urutõ nymyry mose ro Ritonõpo poe, tykase toto.

⁴¹ Imehnõ roropa ynara tykase:

– Ritonõpo nymenekahpyry mose ro, kukurãkanekõme, tykase.

Yrome imehnõ roropa ynara tykase:

– Ritonõpo nymenekahpyry kara mose ro. Ritonõpo nymenekahpyryme ahta Karirea po pyra enururu. Perẽ po enururu.

⁴² Ynara karyke Ritonõpo a: “Tawĩ paryme enurũko Ritonõpo nymenekahpyry. Perẽ po enurũko mana Jutea rãnao, Tawĩ esaryme Perẽ exiryke,” ãko Ritonõpo omiry, tykase toto.

⁴³ Atae pyra toh toehse Jezu poko.

⁴⁴ Imehnõ Jezu apoiry se toehse repe. Yrome anapoipyra tokurehse toto.

Onenetupuhpyra juteu tã tuisary ehtopõpyry

⁴⁵ Morarame toytose ropa toto Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a ropa.

– Otoko na? Menehtou? tykase toto tõturupose eya xine.

⁴⁶ – Arypyra. Kure rokẽ aomiry ynanetano. Morara kane onetapitopyra ynanase, tykase erase tomo tonyokyhpõkomo a.

⁴⁷ – To! Oenekunohtou ropa nytãmya? tykase parixeu tomo, morara kary etaryke tyya xine.

⁴⁸ – Oesëkōme ynanase. Tuarohxo exiketōme ynanase. Mokyro Ritonōpo mūkurume onenetupuhpyra ynanase. Parixeu tō roropa mā mokyro onenetupuhpyra toto Ritonōpo mūkurume.

⁴⁹ Yrome mokaro rokē mā Moeze nymerohpyry omipona pyra toto. Iirypyryme toto Ritonōpo a. Morara exiryke mā toto wānohnōko Ritonōpo, tykase toto imoihmākō poko.

⁵⁰ Nikotemu mokaro maro kynexine, Jezu a aytohpyry koko. Ynara tykase ynororo eya xine:

⁵¹ – Moeze omi poe: “Imehnō popyra mana,” kara sehtone aomiry onetapitopyra kuahtao xine, iirypyrykō waro pyra roropa kuahtao xine, tykase eya xine.

⁵² – To, omoro roropa tokoh mā Karirea pono? Ritonōpo nymeropohpyry poko atamorepako, zuaro oehtohme. Karirea po mā Ritonōpo poe urutō mā enurupyra sātā mana moroto, tykase toto.

⁵³ Morarame tātahpahse ropa toto tosaka xine ropa.

8

Nohpo apoitopōpyry imehnomo a

¹ Mame ypy pona toytose Jezu, Oriwerahpā pona.

² Sā, yrokokoro toytose ropa ynororo Ritonōpo Tapyĩ taka. Imoihmākō tōximōse ahtao Jezu typorohse, toto amorepatohme.

³ Morarame nohpo tonehse parixeu tomo a. Moeze omihpyry poko imehnō amorepananomo a roropa takorehmase toto. Imepỹ orutua maro osenao ahtao tonese exiryke tonehse toto a Jezu ěpataka.

⁴ – Mose imepỹ orutua poko kynako. Tonese yna a osenao toto ahtao.

⁵ Morara ahtao: “Nohpo etapatoko topu ke, aorihtohme,” me tymerose Moeze a kynenerykōme. Yrome otara āko mahno? tykase toto Jezu a.

⁶ Morara tykase toto Jezu tahkapotohme repe, Jezu hxirotohme. Yrome toto onezuhpyra Jezu kynexine aporo. Nono rokē tymerose aporo tomary ke.

⁷ Mokaro otururuhtao ro towōse ropa Jezu. Ynara tykase ynororo eya xine:
– Epona topu ematoko tyrypyhpyke pyra ipunaka awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

⁸ Mame toepuisse ropa Jezu nono pokona imerotohme ropa.

⁹ Morara kary etaryke tyya xine toesyryhmase ropa toto atatakominomero porehme. Tamuxime exiketō osemazuhme toesyryhmase toto. Jezu rokē moroto, tynomose eya xine, nohpo maro xikihme.

¹⁰ Towōse ropa Jezu. Ynara tykase ynororo nohpo a:

– Ohxironanō pyra nexi? tykase Jezu nohpo a.

¹¹ – Arypyra, tykase nohpo.

– Morara ahtao ohxiropyra roropa ase. Ytoko ropa. Oorypyry poko pyra ropa ke exiko, tykase Jezu eya.

Saerekatoh sā Jezu exiry sero nono po

¹² Morarame ynara tykase Jezu imoihmākomo a:

– Emero ezurume ase. Ymaro ytaketō mā saeremae ytōko mā toto. Zae rokē toh exīko isene roropa toh mana. Xinukutumā htaka ytopyry toh mana, tyrypyrykō poko pyra toexirykōke, tykase eya xine Jezu.

¹³ Ynara tykase parixeu tomo eya:

– Āmoreme mase morara āko opoko. Yna onutuarōtanohpopyra ōmiry mana, tykase toto.

14 — Arypyra, tykase Jezu. — Ypoko jotururuhtao zae ro jomiry, joehtopõpyry waro jexiryke, jytory ropa waro roropa jexiryke. Yrome joehtopõpyry waro pyra matose. Jytory ropa waro pyra roropa matose.

15 Kurā enēko matose popyrahme samo, popy enēko matose kure samo ahnome rokē oexirykōke. Morara exiryke ywy ahno tō pū enery poko rokē toto anapiakara ase.

16 Yrome imehnō apiakaryhtao ya, zae rokē toto apiakary ya mana, jamoreme rokē pyra jexiryke, Papa jenehpohpō ymaro exiryke.

17 Ynara tymerose Moeze omihpyryme: “Asakoro tuarōtanoh tonō ahtao, atae aomirykō ahtao, zae mā toto.”

18 Ypoko otuarōtanohtorỹko ase. Papa jenehpohpō roropa ypoko otuarōtanohtorỹko mana. Atae yna exiryke Papa maro zae rokē ynanase, tykase Jezu toto a.

19 — Otoko omy nae? tykase toto tōturupose eya.

— Juaro pyra matose. Papa waro pyra roropa matose. Juaro awahtao xine, Papa roropa waro oexirykō mana, tykase Jezu eya xine, tozuhse toto eya.

20 Morara tykase Jezu toto amoreparyhtao Ritonōpo Tapyĩ tao, tineru ě esao, ahno nekarohpyry esao. Yrome Jezu anapoipyra tokurehse toto, apoitoh po pyra ro exiryke.

“Ytosaromepyra ymaro matose,” katopõpyry Jezu a

21 Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine:

— Ytōko ropa ase. Mame jupĩko matose. Yrome oorypyrykō maro orihnōko matose. Ymaro ytosaromepyra matose, tykase eya xine.

22 Morara exiryke tōturuse toto oseya rokene:

— Ynara nykahro: “Ymaro ytosaromepyra matose.” Otarahkoh exĩko nae? Oseatākāko hnah? tykase toto.

23 Ynara tykase Jezu:

— Sero nono pōkōme matose, yrome ywy tarōkara ase. Tarōkōme amarokomo, nono pōkomo. Yrome ywy tarōkara ase, kapuaono.

24 Morara exiryke morara yka oya xine: “Oorypyrykō maro orihnōko matose,” ykano oya xine. Orihnōko matose oorypyrykō maro jenetupuhpyra awahtao xine. Ywy ase Ritonōpo nymenekahpyry okurākanekōme, tykase Jezu eya xine.

25 — Onoky keh ma roropa? tykase toto Jezu a.

— Ywy roro ase. Apitoryme ro aosekarohpyry oya xine, tykase Jezu eya xine.

26 — Tuhke nae ro ase otuarōtanohtokomo. Tuhke roropa ohxirorykō se jahtao kyhxirotory, tuhke oorypyrykō exiryke. Yrome ohxiropyra xine ase. Jenehpohpō omiry ekarōko rokē ase oya xine. Zae ynororo, tykase Jezu eya xine.

27 Ritonōpo poko tōturuse Jezu, yrome onenetupuhpyra toto.

28 Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine:

— Kapu ae Ayhtohpyry tanỹse oya xine ahtao wewe pokona jenetupuhnōko matose. Ywy ase Ritonōpo nenehpohpyry okurākanekōme. Morara jahtao jamoreme pyra jerohtopõpyry exiry waro exĩko matose. Papa nekarohpyry rokē ekaroase oya xine. Moro waro exĩko matose, ynekarohpyry waro.

29 Jenehpohpō ymaro mana. Urumekara mana tōmipona ipunaka jexiryke, tykase Jezu eya xine.

30 Morara kary etaryke tyya xine Jezu tonetupuhse eya xine tuhkākomo a.

Tymyhse exiketō sã matose

31 Morarame ynara tykase Jezu tonetuputyhpōkomo a, juteu tomo a:

– Jomipona awahtao xine ypoetoryme nymyry matose.

³² Zae ehtoh waro exīko matose. Mame zae ehtoh waro awahtao xine õsanumanekõ poetoryme pyra exīko matose. Yrome zae ehtoh waro pyra awahtao xine õsanumanekõ poetoryme ro matose. Onurumekasaromepyra matose, tykase Jezu eya xine.

³³ – Yrome Aparão pakõme ynanase. Osanumatõkõ poetoryme exipitopyra ynanase, tykase toto. – Oty kary moro: “Õsanumanekõ poetoryme pyra exīko matose,” ãko? tykase toto Jezu a, tõturupose.

³⁴ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Oorypyrykõ poko awahtao xine tosēke matose, oorypyrykõ ke ro-kene. Oorypyrykõ namotome sã matose toehse. Oorypyrykõ onurumekasaromepyra roropa matose.

³⁵ Toipe namoto. Axītao rokē tytapyikē poenõ maro mana, jūme pyra. Tapyi esē poenõ sã pyra mana. Mãpyra tapyi esē mūkurume ahtao jūme tumykõ maro mana.

³⁶ Ritonõpo mūkuru maro toehse awahtao xine, õsanumanekõ poetoryme pyra oripotorỹko ropa mana. Ajamihtanohtorỹko roropa mana oorypyrykõ poko pyra oehtohkõme.

³⁷ Aparão pakõme oexirykõ waro ase. Yrome jetapary se ro matose ãmoreparykõ se pyra oexirykõke ya.

³⁸ Papa a jamorepatopõpyry ekarõko ase repe oya xine. Yrome atamurukõ omipona rokē matose. Joroko tamuru omipona rokē matose, tykase Jezu eya xine.

³⁹ – Aparão yna tamurume mana, tykase toto.

– Aparão paryme awahtao xine mypoenohtory. Isaaro mehtory.

⁴⁰ Zae ase Ritonõpo omiry ekarõko oya xine. Yrome aomiry se pyra matose. Jetapary se rokē matose. Aparão morara pyra ehse. Zae Ritonõpo omipona ynororo ehse, asã xine pyra.

⁴¹ Yrome omykõ poenohnõko matose, joroko tamuru poenohnõko, tykase Jezu eya xine.

– Arypyra, anoryme pyra ynanase. Yna zū mūkurume rokē ynanase, Ritonõpo mūkurume, tykase toto eya.

⁴² Ynara tykase Jezu eya xine:

– Ritonõpo poenõme nymyry awahtao xine ypyno mehtory, Ritonõpo wino tooehse jexiryke. Jamoreme pyra oepyase tarona aomipona jexiryke.

⁴³ Jotururu onenetupuhpyra matose etary se pyra oexirykõke.

⁴⁴ Omykõ mūkurume matose, joroko tamuru mūkurume. Omykõ sã matose. Pake ro oatãkatonõpome mokyro omykomo. Zae pyra ynororo ipunaka, ajohpe rokē exiryke. Ajohpe ynororo ahtao, toipe, ajohpãme exiryke.

⁴⁵ Zae rokē ase. Morara exiryke jenetupuhpyra matose.

⁴⁶ Jyhxirosaromepyra matose tyrypyhpyke pyra jexiryke. Zae rokē ourutorỹko ase repe. Yrome zae pyra otarame jekarõko matose jenetupuhpyra oexirykõke.

⁴⁷ Ritonõpo poenõme awahtao xine aomiry metatory. Yrome aomiry onetara matose ipoenõme pyra oexirykõke, tykase Jezu eya xine.

Aparão ehtopõpyry motye Jezu ehtopo

⁴⁸ Ynara tykase toto Jezu a:

– Ajohpe pyra ynanase opoko: “Samaria põ mase, azahkuru exikety. Joroko omi poe rokē urutõme mase,” karyhtao yna a ajohpe pyra ynanase, tykase toto Jezu a.

⁴⁹ – Jorokohpe pyra ase, tykase Jezu. – Papa eanohmāko rokē ase. Yrome matose jeunohnōko.

⁵⁰ “Kueanohmatoko,” kara ase oya xine repe. Yrome imepỹ mokyro jeanohmaponeme mana. Mokyro zae jexiry enetupuhnōko mana.

⁵¹ Zae rokē ase ynara karyhtao: “Jomipona awahtao xine orihpyra exīko matose jūme,” karyhtao ya, tykase Jezu eya xine.

⁵² Ynara tykase juteu tō eya:

– Seromaroro jorokohpe oexiry waro ynanase. Aparāo toorihse. Urutō kō toorihse. Yrome mase ynara āko: “Jomipona awahtao xine orihpyra exīko matose jūme,” āko mase.

⁵³ Kytamurukō Aparāo toorihse. Aparāo motyehxo reh mahse? Urutō kō roropa toorihse. Onokyh koh mano? tykase toto tōturupose eya.

⁵⁴ Ynara tykase Jezu:

– Jamoreme rokē ase ime jehtoh onekaropyra. Yrome Papa Kapuaō rokē mā ime jehtoh ekarōko ya. “Kyrihpōkō mokyro,” āko matose repe.

⁵⁵ Yrome mokyro waro pyra matose, onenetupuhpitopyra oexirykōke. Yrome zuaro ase. “Ritonōpo waro pyra ase,” karyhtao ya, ajohpe rokē jexiry mana, asā xine. Yrome ywy zuaro. Aomipona roropa ase.

⁵⁶ Atamurukō tākye toehse jeneryke. Tonese tyya jexiryke tātākyemase toto, tykase Jezu.

⁵⁷ – Yrome mase 50 anome pyra ro mase. Aparāo menene? tykase toto tōturupose eya.

⁵⁸ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Aparāo enurupyra ro ahtao, nae ro exine, tykase Jezu eya xine.

⁵⁹ Morarame Jezu omiry etaryke tyya xine topu tanỹse juteu tomo a Jezu etapatohme. Ajohpe Jezu tokarose eya xine. Morara exiryke topu tanỹse eya xine. Yrome tōtonēse rokē ynororo, imoihmākō rānaka. Mame Ritonōpo Tapyĩ tae tutūtase ropa Jezu.

9

Tonurēkara kurākatopōpyry ropa Jezu a

¹ Mame Jezu tō ytoryhtao orutua tonese tonurēkara. Tonurutopōpyry poe ro tonure pyra kynexine.

² Morarame ynara tykase Jezu poetory tomo:

– Onoky rypyry poe tonure pyra tonuruse nahe? Tyyrypyry poe roh morara tonuruse nahe? Tummy tō rypyry poe morara tonuruse nahe? tykase toh Jezu a, tōturupose.

³ – Arypyra, tykase Jezu. – Iiryppyrykō poe pyra tonure pyra tonuruse mana. Tonurēkara mose ro Ritonōpo jamitunuru enepotohme ro aexihpyry mose ro.

⁴⁻⁵ Xixi saerekaryke kuesemarykō waro sytatose. Moro saaro Ritonōpo omiry poko imehnō amorepāko ase zae ehtoh waro toto ehtohme. Toorihse jahtao mā ikohmamyhpyry sã exīko tarōkomo, tamorepaneke pyra toehse toexirykōke, tykase Jezu toto a.

⁶ Morara kaxīpo ituh tykase Jezu nono pona. Orino pitiko tywrywrymase tomary ke totakuru maro. Morarame orino tyrise enuru pona.

⁷ Ynara tykase eya:

– Ytoko. Osēkurikata Xiroe kuaka, ariamā kuaka, tykase. (Aomiry ae, “Xiroe” kary, “Tonyohse” katopo.) Morarame toytose ynororo. Mame tosēkurikase. Mame toehse ropa ynororo kure osenuhmāko ropa rahkene.

⁸ Morarame mokyro waro exiketō moroto kynexine. Tonure pyra ahtao ro tonese eya xine osema tao ro ahtao, tineru pitiko eraximaryhtao ro eya. Ynara tykase toto:

– Mose ro puhko tonuremỹpokara, tykase toto ipoko.

⁹ – Mokyro roh mose ro kynenehpyrykō ro, tykase imehnomo. Yrome imehnō ynara tykase:

– Ynoro kara mose ro. Ipanō rokē mose ro, tykase toto.

– Ynororo ase, tykase, tonuremỹpokara a tozuhse toto.

¹⁰ – Otāto tonure ropa toehse mahno? tykase toto tōturupose eya.

¹¹ Ynara tykase ynororo:

– Orutua orino pitiko tyrise jenuru pona. Mame: “Ytoko, osēkurikata Xiroe kuaka,” tykase exiryke ytono. Morarame tosēkurikase jahtao jenutā ropa rahkene, tykase toto a.

¹² – Otoko mokyro nae? tykase toto.

– Kū, zuaro pyra ase, tykase tonuremỹpokara eya xine.

Parixeu tō oturupotopōpyry

¹³ Morarame tonuremỹpokara tarose eya xine parixeu tomo a.

¹⁴ Moro ēmepyyry ae oserematoh kynexine. Moro ēmepyyry ae orino pitiko tyrise Jezu a tonurēkara enuru kurākatohme ropa.

¹⁵ Morarame tonuremỹpokara a tōturupose parixeu tomo:

– Otāto puhko oenutā ropa puhko? tykase toto eya.

– Orino pitiko jenuru pokona tyrise mokyro a. Morara exiryke tosēkurikase ropa jahtao jenutā ropa samo mokyro poe, tykase ynororo eya xine.

¹⁶ Mame ynara tykase parixeu tomo:

– Mokyro Ritonōpo poe pyra mana, aomipona pyra exiryke. Oseremara mana oserematoh ae, tykase toto.

Yrome imehnō ynara tykase:

– Iirypyrymāme ahtao kurākōkara onukurākara exiry, tykase toto. Atae pyra totō.

¹⁷ Morara exiryke tōturupose ropa parixeu tomo. Ynara tykase toto tonuremỹpokara a:

– Oenuru tukurākase ropa na eya? Morara exiryke oty āko ipoko mah? tykase toto tōturupose.

– Urutō mokyro Ritonōpo poe, tykase ynororo eya xine.

¹⁸ Yrome tonure pyra aexihpyry ajohpe rokē tokarose juteu tomo a. Morara exiryke jū tonehpose jē maro tyya xine tōturupotohkōme eya xine.

¹⁹ Ynara tykase toto eya xine:

– Omūkuru mosehro? Ajohpe pyra moino ro tonure pyra tonuruse nahe? Ahtao otāto tonure ropa toehse nae? tykase toto tōturupose eya xine.

²⁰ Jū tō ynara tykase:

– Yna mūkuru mose ro. Tonure pyra tonuruse nase. Moro waro ynanase.

²¹ Yrome otāto toekurākase ropa nahe? Onoky a tukurākase ropa nahe? Kū, zuaro pyra reh ynanahse. Eya ekaropotoko. Poetome pyra toehse ynororo nase. Oezukurukō waro mana,

²² tykase toto eya xine, juteu tō esā zuno toexirykōke. Ynara tykase juteu tō esā exiryke typoetory tomo a: “Jezu enetupuhnōko ase, Ritonōpo nymenekahpyryme kananō sutūtanohtone ropa atamorepatoh tae,” tykase toto, atae toexirykōke typoetory tō maro.

²³ Morara exiryke, toto zuno toexirykōke, jū tō morara tykase: “Poetome pyra toehse mana. Eya ekaropotoko,” tykase toto.

²⁴ Morarame tonuremỹpokara tykohmase ropa tyya xine. Ynara tykase toto eya:

– Zae rokẽ yna zuruko. Ritonõpo mã oetãko azahkuru awahtao. Morara exiryke zae rokẽ yna zuruko. Mokyro iirypyryme exiry waro sytatose, tykase toto tonuremỹpokara a.

²⁵ Yrome ynara tykase ynororo:

– Iirypyryme aexiry waro pyra ase. Ynara rokẽ zuaro ase, tonure pyra exiase. Yrome seromaroro ase osenuhmãko ropa ipoe, tykase tonuremỹpokara eya xine.

²⁶ – Otara sã ke orino riase oenuru kurãkatohme ropa? tykase toto tõturupose ropa eya toto.

²⁷ – Kuurutouhxo puhko seromaroro. Yrome jomiry onetara sã matokeh. Oty katoh jomiry etary se ropa hmatou? Otarãme amarokõ roropa ipoetoryme exĩko matose, tykase ynororo eya xine.

²⁸ – Arypyra. Omoro mase ipoetoryme. Yna Moeze poetoryme.

²⁹ Ritonõpo tõturuse Moeze a. Moro waro sytatose. Yrome mokyro otokoino tooehse? Zuaro pyra ynanase, tykase toto.

³⁰ – To! Otãto puhkoke zuaro pyra hmatou? Yrome jenuru tukurãkase ropa eya.

³¹ Iirypyrymãkõ omiry onetara Ritonõpo mana. Moro waro sytatose. Yrome tõmiry omipona se exiketõ etãko mana. Tõmipona exiketõ etãko roropa mana, enara rokene.

³² Moino ro sero panõ onenepitopyra sytatose. Tonure pyra aexihpyry kurãkary ropa onenepitopyra sytatose.

³³ Ritonõpo poe pyra tahtao tyjamitunuke pyra exiry, kurãkõkara onukurãkara exiry, tykase tonuremỹpokara eya xine.

³⁴ Yrome ynara tykase toto eya:

– To! Tyyrypyhpyke oenurune. Tuãtase mase iirypyryme ro. Yna anamorepara exiko, tykase toto eya. Morarame atamorepatoh tae tonuremỹpokara tupurohpurohmase toto a oehzomopyra aehtohme.

Tonurãkara sã onenetupuhpynomo

³⁵ Mokyro tũtanohpory totase Jezu a ahtao toytose eya. Ynara tykase eya:

– Kapu ae Ayhtohpyry enetupuhnõko mah? tykase Jezu eya.

³⁶ – Onokyh mokyro enetupuhtohme ya? tykase tonuremỹpokara Jezu a.

³⁷ Ynara tykase Jezu eya:

– Meneno. Seromaroro oturũko oya mana, tykase Jezu eya.

³⁸ – Ý, enetupuhnõko ase, tykase. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ěpataka, tuisame imehxo enetuputyryke tyya. Morara exiryke tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ěpataka tonuremỹpokara.

³⁹ Ynara tykase Jezu:

– Sero po tonurãkara panõ kõ nae Ritonõpo omiry waro pyra toexirykõke. Mokaro kurãkase toehse ywy sero nono pona. Imehnõ nae roropa, Ritonõpo omiry waro ynanase, kananomo. Yrome aomipona pyra mã toto. Naeroro tapiakase mokaro mana Ritonõpo a tonurãkara sã toto exiryke, tykase Jezu.

⁴⁰ Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase parixeu tomo Jezu a:

– Yna ke. Tonurẽkara sah ynanah? tykase toto tõturupose.

⁴¹ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Ynara karyhtao oya xine: “Pitiko rokẽ Ritonõpo omiry waro ynanase. Yrome aomiry waro se ynanase aomipona yna ehtohme,” karyhtao oya xine, iirypyryme pyra amarokõ exiry repe. Mãpyra: “Ritonõpo omiry waro

ynanase emero porehme,” karyke oya xine iirypyryme ro matose Ritonõpo a, tykase Jezu eya xine.

10

Kaneru omõtohme sã Jezu

¹ Mame ynara tykase Jezu:

– Ajohpe pyra ase. Imepÿ mokyro kaneru omõtoh kuroko sã ytõko omato, imepÿ toro tonuhtohme, moro aõkõ ematonanohtohme tyya.

² Yrome esë nymyry mã omõtoh eutary ae rokë omõnõko.

³ Äpuruhpyry etapuruhmakãko mã erase, esë omõtohme. Tosëkõ omiry etãko kaneru tõ mana, tosetykõ ae tykohmarykohtao tosëkomo a. Morara exiryke tosëkõ ekahmãko mã toto. Esëkõ rokë mã toto tütanohpõko êkõ ae tymaro toto ytotohme.

⁴ Tutütase toto ahtao, toto esemazupurume mã esëkõ exiiko mana. Tosëkõ ekahmãko mã toto, aomiry waro toexirykõke. Ìkapo toh ytõko mana.

⁵ Imepÿ onekahmara mã toto. Epãko rokë mã toto, aomiry waro pyra toexirykõke.

⁶ Typoetory tõ poko morara tykase Jezu, kaneru tõ poko samo, toto amorepatohme. Yrome kaneru poko rokë aotururu kynexine onenetupuh-pyra toto exiryke.

Kuesëkõme mã kurã Jezu

⁷ Morara exiryke ynara tykase ropa Jezu:

– Ajohpe pyra ase. Kaneru omõtoh sã ase. Ypoetory tõ ewome ase. Kaneru tõ omato omiry onetara ehtoh sã ypoetory tõ omato omiry onetara mana.

⁸ Mokaro sã mã azahkuru amorepatõkõ omipona pyra mã ypoetory tomo.

⁹ Kaneru omõtoh sã ase. Omõnõko mã toto, kaneru tomo. Toto onyryhmara mã imehnomo. Tütãko roropa toto otuhse. Morara exiryke moro sã ase õmõtõhkõme. Jenetuputyryhtao oya xine opynanohtorÿko ase. Oewomatõrÿko roropa ase, enara.

¹⁰ Omato oehnõko mana moro taõkõ ematonanohtohse, toto etapase roropa, toto enahkase roropa, enara. Yrome tooehse ywy tarona orihpyra ypoetory tõ ehtohme, isene nymyry toto ehtohme.

¹¹ – Toto esë ase kurano. Morara exiryke ypoetory tõ pyno ase. Kaneru esë ke mana toky tõ pyno. Mokyro sã ase. Jorikyry se pyra ase repe, yrome ypoetory tõ pynuke jorikyry se ase, toto pyno jexiryke, orihpyra toto ehtohme.

¹² Yrome esë namoto mã kaneru esëme nymyry pyra mana. Toto poko erohketyme rokë mana tineru apoitohme rokë tyya. Yrome kaikuxi oepyry eneryhtao mã epãko mana. Kaikuxi a toto esekapõko mana. Toto onewomara mana. Toto ahpahpõko rokë mana.

¹³ Epãko mã mokyro, toto erasëpyry, tineru poko rokë erohketyme toexiryke, toto pyno nymyry pyra toexiryke.

¹⁴⁻¹⁵ Yrome ypoetory tõ esë ase kaneru esë kurã samo. Papa waro ase. Juaro roropa Papa mana. Moro saaro ypoetory tõ waro ase. Juaro roropa toh mana, Papa waro jehtoh sã ya. Jorikyry se pyra ase repe, yrome ypoetory tõ pynuke jorikyry se ase toto ewome, orihpyra toto ehtohme.

¹⁶ Kaneru esë imehnõ kaneru nae imepÿ po. Moro saaro imehnõ ypoetoryme roropa mana imepÿ po. Toto enehpory se ase ya, jomiry etatohme toto a, ypoetory tõ morohnome ehtohme tosëkõ maro, ymaro toto ehtohme.

¹⁷ – Papa Kapuaõ mã ypyno, jorikyry se jexiryke aomi poe. Imeïpo mã jësemãkapõko ropa ypyno toexiryke.

¹⁸ Jorikyry se pyra jahtao jetapara mǎ toto. Yrome ynara tykase Ritonõpo ya: “Orihnõko mase. Moromeĩpo oẽsemãkapõko ropa ase,” nase ya. Morara tykase ya Ritonõpo exiryke aomipona ase, tykase Jezu.

¹⁹ Morara kary etaryke tyya xine tõsezusezuhse toto, juteu tomo, Jezu omiry etaryke tyya xine.

²⁰ – Jorokohpe nase mose. Otarãme rowohpe nase roropa. Oty katoh aomiry etãko matou? tykase toto, imoihmãkomo.

²¹ Yrome ynara tykase imehnomo:

– Jorokohpã omiry mose omiry sã pyra exiry, tyoro. Jorokohpã tonurãkara onukurãkara ropa exiry. Morara pyra nase mose ro. Tonurãkara enutanohpõko ropa nase, tykase toto mokaro a.

Tosẽkõme Jezu se pyra juteu tõ kynexine

²² Morarame otuhtoh konõto tyrise ropa eya xine Jerusarẽ po, Ritonõpo Tapyĩ kurikatopõpyry poko wenikehpyra toehtohkõme.

²³ Ikonopory ae kynexine. Mame Jezu toytose tuisa Saromão namohpyry takuroko, Ritonõpo Tapyĩ tao.

²⁴ Juteu tõ esã tõximõse moro taka. Ynara tykase toto Jezu a:

– Oty katoh yna onurupyra mexiase? Morara exiryke zae yna zuruko rahkene. Kyrixtu nymyry mahno? Ritonõpo nymenekahpyry mahno? Ynaneraximahpyry mahno? tykase toto eya tõturupose.

²⁵ Ynara tykase Jezu:

– Pake kuuruatose repe. Yrome jomiry onetara mexiatose jenetupuhpyra oexirykõke. Otuarõtanohtohkõ nae ase yjamitunuru Papa poe.

²⁶ Yrome jenetupuhpyra mexiatose, ypoetoryme pyra oexirykõke.

²⁷ Ypoetory tõ rokẽ waro ase. Jomiry etãko mǎ toto. Jomipona roropa mǎ toto.

²⁸ Orihpỹme toto ripõko ase, jũme orihpyra toto ehtohme. Imepỹ mǎ toto onupuxihkara ywinoino.

²⁹ Jenetupuhponeme mǎ Papa ypoetory tomo a. Emero motye Papa mana. Imehnõ mǎ ypoetory tõ onupuxihkara Papa winoino.

³⁰ Papa ime exiry ime jexiry samo. Oxisã ynanase.

³¹ Morara kary etaryke tyya xine topu tanỹse toto a Jezu pona ematohme.

³² Ynara tykase Jezu eya xine:

– Tuhke toerohse ywy. Yjamitunuru enepoase oya xine Papa omi poe. Oty pokoino jetapary se matou? tykase Jezu eya xine.

³³ Ynara tykase juteu tomo:

– Ajamitunuru enepory pokoino pyra oetapary se ynanase. Ritonõpo ime exiry ime oexiry sã pyra mana. Ahnome rokẽ mase. Yrome Ritonõpome osekarõko mase, epyrypãko rokẽ mase, tykase toto eya.

³⁴ Ynara tykase Jezu:

– Sero nase Ritonõpo nymeropohpyry tõmiryme Moeze a: “Ynymenekatyã matose ypoe urutõme,” katoh sero ahno tomo a, Ritonõpo a tymenekase toto exiryke.

³⁵ Zae rokẽ Ritonõpo omiry, tyotyorõtara mana. Zae aexiry waro sytatose. Moro ae ro imehnõ tokarose Ritonõpo a tynymenekatyãme. “Ynymenekatyãme matose,” tykase tõmiry etananomo a.

³⁶ Ywy ase, Papa Kapuaõ nymenekahpyry. Inenehpohpyry roropa ase sero nono pona. Morara exiryke: “Ritonõpo mũkurume ase,” karyhtao ya epyrypara ase Ritonõpo poko. Morara exiryke: “Ritonõpo poko epyrypãko mase,” kara ehtoko ya.

³⁷ Ritonõpo omipona pyra jahtao jenetupuhpyra ehtoko.

³⁸ Yrome aomipona ase. Jenetuputyry se pyra awahtao xine yjमितunuru rokē enetupuhtoko, ymaro Papa exiry waro oehtohkōme, Papa maro jexiry waro roropa oehtohkōme, otuarōtatohkōme ypoko, tykase Jezu toto a.

³⁹ Mame Jezu apoiry se toh kynexine repe. Yrome kýtone ropa ynororo toto maro ehxīpo.

⁴⁰ Joatāo mōpozakoxi kýtone ahno ěpurihkatopōpyry pona João a. Moroto rokē ehse rahkene.

⁴¹ Morarame tuhke toh toytose eya. Ynara tykase toto:

– Kurākōkara onukurākara João kynexine. Yrome aomiry kynexine zae mose ro poko, tykase toto, juteu tomo, oxime rokene.

⁴² Morarame Jezu tonetupuhse morotōkomo a tosēkōme.

11

Razaru orihtopōpyry

¹ Orutua kynexine, Petania pono. Esety kynexine Razaru. Aoryxiry tō roropa moroto kynexine. Maria, Maata, enara toh kynexine.

² Mokyro Maria Jezu pupuru kurikaḥpō kynexine ixtaratu ke. Tūsety ke ikorokaḥpō roropa kynexine. Mokyro pīry kynexine kure pyra.

³ Morara exiryke Jezu a tōmihpyry rokē taropose.

– Oepe reh mā takuruhtase, katoh taropose eya tōmiry.

⁴ Moro totase Jezu a ahtao ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

– Mokyro mā takuruhtase toorihtohme pyra. Ritonōpo a tyjमितunuru enepotohme rokene, Tumūkuru jamitunuru enepotohme roropa: “Ritonōpo kure, Imūkuru kure,” katohme imehnomo a.

⁵ Maata pyno Jezu kynexine, zakorō pyno roropa kynexine. Ipirykō pyno roropa kynexine. Enara kynexine, toto pyno Jezu.

⁶ Razaru kure pyra exiry poko turuse tahtao moroto ro tōmehse Jezu. Asakoro kynēmehne moroto, teh rokene.

⁷ Moromeīpo ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

– Ehmaropa Jutea rānaka Petania pona ropa, tykase Jezu typoetory tomo a.

⁸ – Arypyra, pake hkopyra oetapary se nexiase morotōkomo, juteu tō esamo. Ytopyra exiko morotona, tykase toh repe.

⁹ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Ritonōpo omipona kuahtao xine: “Epo,” kara ro Ritonōpo ahtao orihpyra sytatose. Māpyra: “Epo,” tykase Ritonōpo ahtao orihnōko sytatose. Morara exiryke ehmaropa jetapatoh po pyra ro mana.

¹⁰ Xinukutumae sã oytorykohtao osetapāko matose saereme pyra exiryke, tozure pyra oexirykōke, tykase Jezu.

¹¹ Morarame ynara tykase ropa ynororo typoetory tomo a:

– Kuepekō mā nyhnōko Razaru. Yrome ěpakase ropa ytōko ase, tykase Jezu eya xine.

¹² Ynara tykase ipoetory tō eya:

– Inykyryhtao kure. Ekurākāko ropa mana, tykase ipoetory tomo Jezu a.

¹³ Yrome Razaru orihtoh poko tōturuse Jezu repe. Yrome tynyhse rokē tokarose ipoetory tomo a.

¹⁴ Morara exiryke typoetory tomo a ynara tykase ynororo:

– Razaru toorihse mana.

¹⁵ Enese ytopyra exiase aporo. Yrome seromaroro enese ytōko ase rahkene. Seromaroro roropa Ritonōpo jamitunuru enēko matose jenetupuh-tohme yronomyryme oya xine. Morara ahtao tākye exīko ase opoko xine. Ehmaropa, senetatose, tykase Jezu tymarōkomo a.

16 Tome esety akorõ Kamaramanõpo wãtasemy. Ynara tykase ynororo imehnõ Jezu poetory tomo a:

– Tuisa maro ehmaropa imaro kuorihthõkõme, tykase ynororo.

Jezu mã aorihtyã ěsemãkaponeme ropa

17 Morarame morotona toeporehkase Jezu, Petania pona. Moroto asakopane aorikyhpury ěmehtopõpyry waro toehse toto, tokarose exiryke imehnomo a.

18 Atameke pyra Jerusarẽ kynexine Petania maro.

19 Mame juteu tõ toytose tuhke, Maria tomo a, xitase, ipiry hnamose.

20 Morarame Jezu oepury waro toexiryke, kýtone Maata, ěpatakãmase. Maria moroto rokẽ kynexine tytapyĩ tao.

21 Ynara tykase Maata Jezu a:

– Taro awahtao otarame ypiry orihpyra exiry.

22 Yrome zuaro ase, ekaroporyhtao oya emero mã ekarõko Ritonõpo oya, tykase nohpo Jezu a.

23 – Opiry ěsemãnõko ropa mana, tykase Jezu Maata a.

24 – Ý, zuaro ase. Aorihtyã ěsemãkatoh ropa po ěsemãkapõko ropa Ritonõpo mana, tykase Maata eya.

25 Ynara tykase Jezu eya:

– Ywy ase ěsemãkaponeme ropa. Ypoe rokẽ orihpỹme exĩko matose. Jenetuputyryhtao toorihse awahtao xine ro ěsemãnõko ropa matose.

26 Jenetuputyryhtao orihpỹme exĩko matose jũme. Moro menetupuhno? tykase Jezu eya.

27 – Ý, enetupuhnõko ase. Omoro mase Ritonõpo nymenekahpyry yna kurãkaneme. Omoro mase ynaneraximahpyry. Ritonõpo nenehpohpyryme mase sero nono pona, tykase Maata Jezu a.

Tyxitase Jezu

28 Morarame morara kaxĩpo kýtone ropa Maata takorõ kohmase tokare pyra.

– Tuisa kynako oya, tykase takorony a.

29 Morara kary etaryke tyya axĩ toytose ynororo Jezu enese.

30 (Pata pona eporehkara ro Jezu kynexine. Maata maro tõseporytopõpyrykõ poro kynexine.)

31 Morarame xitase aytotoh rokẽ tokarose toto a, juteu tomo a. Morara exiryke Maria tokahmase eya xine. Mokaro Maria emuhkehkananomo, ixity akorehmananõ roropa.

32 Morarame Jezu a toytose tahtao kỹporohne imyhtokoxi xitase:

– Taro awahtao ypiry orihpyra exiry, tykase eya.

33 Mokyro xitary eneryke tyya, sam tykase Jezu tãtasamase tukurohtao. Juteu tõ xitary etaryke roropa tyya sam tykase ynororo yronomyryme tukurohtao.

34 – Otoko monẽtohu? kynako Jezu kynekaropone.

– Seze, kynako toto, nohpo marõkomo eya.

35 Tyxitase Jezu.

36 Morotõkõ ynara tykase:

– Enẽko matose. Ipyno yronomyryme nexiase, tykase toto ipoko.

37 Yrome imehnõ ynara tykase:
– Otãtome tonurãkara tukurãkase ropa eya? Oty katoh mose onukurãkara ropa kynako orihpyra ro ahtao? tykase toto ipoko.

Razaru ěsemãkapotopõpyry ropa

³⁸ Sam tykase Jezu tãtasamase yronymyryme. Morarame toytose ynororo aorikyhpury ekepyry esaka. Ypy onuhtoh po kynexine okepy eny. Apuru kynexine topu risemy.

³⁹ – Apuru isyryhmatoko, kynako Jezu.

Ynara tykase Maata, aorikyhpury oryxiry:

– Otarãme tymotase mana. Asakoropane nẽmehno moroto, tykase eya aoryxiry.

⁴⁰ Ynara tykase Jezu eya:

– “Enetuputyryhta oya, Ritonõpo jamitunuru enẽko mase,” ykã puh oya, tykase Jezu eya.

⁴¹ Morarame apuru tisyryhmase toto a. Morarame kakoxi tõsenuhmase Jezu. Ynara tykase ynororo:

– Kure mase Papa Kapuaono. Tãkye ase jomiry etaryke oya.

⁴² Kokoro rokẽ jomiry etãko mase. Moro waro ase. Yrome tarõkõ zuaro ehtohme oturũko ase oya toto netaryme, onenyokyhpuryme jenetupuh-tohme toto a, tykase Jezu.

⁴³ Morara kaxĩpo opore kynomitane Jezu:

– Razaru, osehko moro tae xiara, tykase Jezu aorikyhpury a.

⁴⁴ Tutõtase ropa ynororo. Emary tyõtyke ro kynexine. Ipupuru roropa tyõtyke ro kynexine. Ëmyty tyõtyke ro roropa kynexine.

– Imyhpokatoko ropa aytotohme, tykase Jezu eya xine.

*Tãtamorepase toto juteu tomo Jezu etapatohme
(Mateu 26.1-5; Maku 14.1-2; Ruka 22.1-2)*

⁴⁵ Morarame Maria marõkõ moro eneryke tyya xine Jezu tonetupuhse eya xine, Razaru ãsemãkapory ropa eneryke tyya xine.

⁴⁶ Morarame imehnõ toytose parixeu tõ zuruse. Jezu ekãtose toytose toto.

⁴⁷ Morara exiryke tõximõse toto parixeu tomo te, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary maro. Juteu tõ tuisary tõ maro. Enara toh kynexine tõximõse.

– Otara ãkohxo sytatohu taroino Jezu poko? Orẽpyra kuhmahko, kurãkõkara kurãkãko kuhmahko.

⁴⁸ “Ah morara rokẽ nexino,” karyhta kyya xine, imoihmãkõ mã Jezu enetupuhnõko tutuisarykõme. Morarame romano tuisary tõ mã soutatu tõ enehpõko mã kyya xine. Ritonõpo Tapyĩ kararahnõko toh mana. Kuaropotoryõko roropa toh mana taroino imehnõ poetoryme kuehtohkõme. Mame kytamurukõ omihpyry omipona pyra exĩko sytatose, enara, tykase toto.

⁴⁹ Toiro esety Kaipa. Moro jeimamyry ae tuisame kynexine Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme. Ynara tykase ynororo juteu tomo a:

– Tuaro pyra matose.

⁵⁰ Senetupuhtone. Kurehxo toiro orikyry kuewomanekõme, orihpyra kuehtohkõme emero pohme, tykase ynororo.

⁵¹ Yrome typoe pyra morara tykase. Ritonõpo Zuzenu poe rokẽ morara tykase ynororo Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme toexiryke moro jeimamyry ae. Morara exiryke mokaro turuse eya Jezu orikyry poko, juteu tõ ewome aorikyry poko.

⁵² Juteu tõ ewome rokẽ pyra emero Ritonõpo poetory enehpotohme, sapararahme exiketõ enehpotohme, oximõme toto ehtohme roropa, toiro tosẽke toto ehtohme.

⁵³ Morotoino osenetupuhkehpyra toh kynexine, juteu tuisary tomo, Jezu etapary poko tyya xine, etapary se toexirykõke.

⁵⁴ Morara exiryke tokare ytopyra ropa Jezu toehse juteu tō htaka. Mame toytose ropa ynororo ahno htaka. Eparaĩ pona kýtone typoetory tō maro ehse.

⁵⁵ Morarame Oseahmator Paxikoa ameke pyra toehse. Morara exiryke Jerusarē zomyēkō toytopitose toto Jerusarē pona. Tyyrypyrykō korokapose kýtone toto otuhtoh konōto ritohto.

⁵⁶ Ritonōpo Tapyĩ taka tōximōse tahtao xine, Jezu tupise eya xine. Ynara tykase toto oseya rokene:

– Otara āko matou Jezu poko? Oehnōkohxo hna reh otuhtoh konōto pona? tykase toto.

⁵⁷ Osemazuhme ynara tykase parixeu tō exiryke Ritonōpo maro oturuketō tuisary maro: “Jezu eneryhtao oya xine yna zurutoko,” tykase toto tōturuse Jezu apoitohme tyya xine.

12

Jezu ehtopōpyry Petania po (Mateu 26.6-13; Maku 14.3-9)

¹ Morarame tuhke hkopyra rokē ěmepyyry ise ro kynexine otuhtoh konōto ritohme, Paxikoa ritohme eya xine. Mame Jezu toytose Petania pona, Razaru esaka, tynēsemākapohpyry ropa esaka.

² Morara exiryke autuhtoh tyrise Maria tomo a Jezu otuhtohme. Tōsē aroarōko Maata kynexine. Razaru otuhnōko kynexine Jezu maro.

³ Morarame Maria a ixtaratu tapoise typyne exikety, meio riturume naratu kurā risemy. Jezu pupuru pona moro tukuāse eya. Ippuru tykorokase ropa tūsety ke eya. Typoxine itamurume toehse tapyi tao.

⁴ Juta Ixikariote moroto kynexine, Jezu poetoryme repe; Jezu ewokaneme roropa kynexine. Ynara tykase ynororo:

⁵ – Kurehxo moro ixtaratu tokamosēme ahtao exiry. Tuhke tineru atapoiry tokamose ahtao, tymōkomokākara a ekarotohme, tykase ynororo repe.

⁶ Morara tykase ynororo ajoajohpe toexiryke. Tymōkomokākara pyno nymyry pyra ynororo kynexine. Jezu poetory tinerū eraseme kynexine, toitoine toto tinerū touse eya tytinerūme.

⁷ Ynara tykase Jezu eya:

– Ah keh nyriño. Jekepyry popator kuhnōko mana.

⁸ Tymōkomokākara nae mosa rokene. Yrome ywy ase okynā pyra taro amaro xine, tykase Jezu eya.

Tātamorepase toto Razaru etapary poko

⁹ Morarame: “Jezu Petania po mana,” kary totase toto a ahtao, tuhkākō toytose Jezu enese. Razaru enese roropa toytose toto, Jezu nēsemākapohpyry ropa enese.

¹⁰ Morara exiryke Razaru etapary se toehse toto, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo.

¹¹ Razaru pokoino juteu tō tuhke tosēkō rumekary se toehse, Jezu enetupuhthohme rokē tosēkōme. Morara exiryke Razaru etapary se toehse toto juteu tō tuisary tomo.

Jerusarē pona Jezu ytotopōpyry (Mateu 21.1-11; Maku 11.1-11; Ruka 19.28-40)

¹² Yrokokoro: “Jezu oehnōko mana Jerusarē pona,” kary totase imoihmākomo a, Oseahmator Paxikoa pona ytoketomo a.

¹³ Morara exiryke marariary panō tysahkase eya xine. Morarame toytose toto Jezu ěpatakāmase. Ynara tykase toto:

– Kure Ritonõpo mana. Kure roropa inenehpohpyry mana. Ritonõpo Kapuaono, kure rokẽ Izyraeu tõi tuisary tyriko, tykase toto, tõturuse toytorykõme.

¹⁴ Morarame jumõtu pitiko tapoise Jezu a. Epona tõturyse, pake Ritonõpo nymeropohpyry poe ro.

¹⁵ Ynara tykase Ritonõpo pake:
 “Emynyhmara ehtoko, Jerusarẽ põkomo.
 Okynã pyra oesẽkõ mã oehnõko.
 Jumõtu pitiko po oehnõko mana,”
 me tymerose Ritonõpo omiryne pake.

¹⁶ Yrome Jezu poetory kynexine onenetupuhpyra aporo moro poko. Imeĩpo tonetupuhse toto a, tõsemãse ropa Jezu ahtao, tõnuhse ropa ynororo ahtao roropa kakoxi. Emene tutuarõtase ropa toto Ritonõpo omiry poko. Ritonõpo nekarotopõpyry ae ro Jezu poko tutuarõtase toto.

¹⁷ Mame Razaru õsemãkatopõpyry ropa enehpõkomo a imehnõ turuse. Imoihmãkõ tutuarõtanohe eya xine. Razaru õsemãkatopõpyry ropa poko Jezu a.

¹⁸ Morara exiryke imoihmãkõ toytose Jezu õpatakãmase, Jezu jamitunuru totase tyya xine exiryke.

¹⁹ Morarame parixeu tõi oseya rokẽ tõturuse toto. Ynara tykase toto:
 – Enẽko matose. Sekurehtou. Emero porehme Jezu marõme nexi toto, tykase toto imoihmãkõ poko.

Kyreku tõi oehtopõpyry Jezu enese

²⁰ Morarame Jerusarẽ pona ytoketõ maro kyreku tõi toytose Paxikoa pona. Jeimamyry punero ytosene toto, juteu tõi maro. Ritonõpo poko atãkyemase ytosene toto.

²¹ Morarame Piripe a toytose toto. Petesaita põi Piripe kynexine, Karirea rãnaõ pono. Ynara tykase toto Piripe a:

– Pãna, Jezu enery se ynanase. Yna otururu se ynanase imaro, tykase toto Piripe a.

²² Piripe toytose Ætare zuruse aporo. Mame asakoro ro toytose toto Jezu a:
 – Kyreku tõi mã tõtururukõ se amaro, tykase toto Jezu a. Ynara tykase Jezu eya xine:

²³ – Kapu ae Ayhtohpyry ase. Okynã pyra orihnõko ase. Mame toorihse jahtao õsemãnõko ropa ase. Morarame ime jehtoh enetupuhnõko imehnõ mana, tymyakãkõme toorihse jexiryke. Jõsemãtopõpyry ropa eneryke tyya xine ime jehtoh enetupuhnõko toh mã rahkene.

²⁴ Zae rokẽ ynara ãko ase oya xine, oxinase puhturu ke mã anarykara ahtao nono aka, ahtara mã ekurehnõko. Emãpyra roropa mana. Mãpyra tarykase ahtao nono aka ahtãko mana. Emãnõko roropa mana. (Morara tykase Jezu toorikyry poko, tõsemamyry ropa poko roropa, tonetuputyry poko tuhkãkomo a, enara.)

²⁵ – Ynara karyhtao kyya xine: “Osepyno ase. Jetuarimary se pyra ase. Jorikyry se pyra ase roropa. Penetãko ro ase. Morara exiryke jorikyry se pyra ase,” karyhtao kyya xine orihnõko rokẽ sytatose. Mãpyra ynara karyhtao kyya xine: “Utuarimary zuno pyra ase. Jorikyry zuno pyra roropa ase. Ritonõpo omipona se rokẽ ase,” karyhtao kyya xine, orihpyra exiõko sytatose.

²⁶ Ypoetoryme se awahtao xine jomipona ehtoko ymaro oehtohkõme. Jomipona awahtao xine atãkyematohkõ ekarõko mã Papa oya xine.

Toxixihmary poko Jezu oturutopõpyry

²⁷ — Seromaroro emynymãko ase yronymyryme. Otara ãko hano? “Papa, jorikyry se pyra ase,” kary se ase repe. Yrome moro poko tooehse ywy kapu ae orihse tarona.

²⁸ Papa Kapuaono, ime oexiry enepoko imehnomo a, “Kure mase,” ka-tohme toto a, tykase Jezu.

Mame kaino omi totase toto a:

— Imehxo jehtoh tonepose ya eya xine. Imeĩpo enezomopõko ropa ase eya xine, tykase omi kaino.

²⁹ Moro omi etaryke tyya xine ynara tykase imoihmãkomo:

— Konomeru kynako, tykase toto.

Imehnõ ynara tykase:

— Ritonõpo nenyokyhpyry noturuno Jezu a, tykase toto.

³⁰ Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

— Moro omi kynako ynetaryme rokẽ pyra. Sekere nykano onetarykõme roropa. Otuarõtatohkõme kynako, tykase eya xine.

³¹ — Okynã pyra iirypyrymãkõ iirypyryme toto exiry enetupuhpõko ase. Okynã pyra Ritonõpo omipona pyra exiketõ esẽkõ poremãkapõko ase, joroko tamuru poremãkapõko.

³² Mame tanỹse jahtao wewe pokona, emero sero nono põkomo a osenetupuhpõko ase, tykase Jezu eya xine.

³³ Morara karyke toto a, toto zurune toorikyry poko, wewe pokona toxihmapory poko.

³⁴ Mame ynara tykase imoihmãkomo Jezu a:

— Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a ynara ãko: “Ritonõpo nymenekahpyry orihpyra mana jũme,” ãko. Yrome omoro ynara ãko: “Kapu ae Ayhtohpyry orihnõko mana,” ãko mase. Onoky Kapu ae Ayhtohpyry na taro? tykase toto tõturupose eya.

³⁵ Ynara tykase Jezu eya xine:

— Sero nono põkõ ezurume sã ase. Otuarõtanohekõme ase, Ritonõpo poko. Pohnõ apiakary poko roropa otuarõtanohtorỹko ase apotoimo htaka toto omomyry poko, enara. Okynã pyra ase amaro xine. Kuenetupuhpõko amaro xine ro jahtao omõpyra oehtohkõme apotoimo htaka. Xinukutumae ytaketõ tahnõko rokẽ toh mana, tosemarykõ waro pyra toexirykõke. Mokaro saaro jenetupuhpynõ mana, tuaro pyra samo. Apotoimo htaka toytorykõ onenetupuhpyra toto, jenetupuhpyra toexirykõke.

³⁶ Morara exiryke oezurukõme jexiry enetupuhpõko amaro xine ro jahtao. Ritonõpo poetoryme oehtohkõme, tykase Jezu eya xine.

Onenetupuhpyra juteu tõ ehtopõpyry

Morara kaxĩpo toesyryhmase ropa. Tõtonẽse tonepyra mokaro ehtohme.

³⁷ Tuhke rokẽ tyjemitunuru tonepose repe eya xine. Yrome onenetupuhpyra tokurehse toto.

³⁸ Morara exiryke zae kynexine urutõ omihpyry pake, Izaja omihpyry. Ynara tykase ynororo:

“Ritonõpo Kapuaono, moxiã nase yna omiry onenetupuhpyra nase toto.

Ajemitunuru roropa onenetupuhpyra nase toto,”

tykase Izaja pake. Zae morara tykase. Zae ro aomihpyry mã seromaroro.

³⁹ Morara exiryke Izaja nekarotopõpyry ae ro onenetupuhpyra toh toehse. Ynara tykase roropa Izaja pake:

⁴⁰ “Tuarõ pyra tyripose Ritonõpo a,

aosenetupuhpyrykõ tyripose tũpore roropa Ritonõpo a.

Morara exiryke Ritonõpo jamitunuru eneryhtao ro onenetupuhpyra mã toto.

Aomiry etaryhtao ro onenetupuhpyra mã toto.

Tyyrypyrykõ onurumekara roropa toto.

Morarame rokẽ tyripose toto Ritonõpo a.

Tyyrypyrykõ onurumekapỹme tyripose toto tõmipona pyra toto exihpyryme,”
⁴¹ me tymerose Izaja a pake, Jezu jamitunuru tonese tyya exiryke.

⁴² Morarame tuhke juteu tõ esamo a tonetupuhse. Yrome tynotao xine rokẽ tonetupuhse eya xine parixeu tõ zuno toexirykõke, atamorepatoh tae tutũtanohporykoino ropa eya xine.

⁴³ “Kure mase” kary etary se toh kynexine typoko xine parixeu tomo a. Yrome “Kure mase” kary etary se hkopyra toh kynexine Ritonõpo a.

Jezu omihpyry kuapiakatorỹko mana

⁴⁴ Morarame Jezu ynara tykase ropa opore:

– Jenetuputyryhtao oya xine, ywy ro rokẽ kara enetupuhnõko matose. Jenehpohpõ enetupuhnõko roropa matose.

⁴⁵ Jenetuputyhpõkõ mã jenehpohpõ enetupuhnõko roropa mã toto.

⁴⁶ Oepyase xiaro sero nono põkõ ezurume. Æmorepatorỹko ase Ritonõpo omiry poko. Jenetuputyryhtao oya xine oorypyrykõ poko pyra exĩko matose. Ixinukuturu htoko ytoketõ sã pyra exĩko matose. Saeremae ytoketõ sã rokẽ exĩko matose.

⁴⁷ Jomiry etãko matose. Yrome jomipona pyra awahtao xine oemara xine ase. Æpiakase xine pyra oepyase. Yrome okurãkase xine oepyase.

⁴⁸ Yse pyra awahtao xine jomiry etary se pyra roropa awahtao xine, ãpiakatorỹko mã Ritonõpo aorihtyã tõ ãsemãkatoh ropa po tyya, jomipona pyra toehse oexirykõke.

⁴⁹ Jamoreme ourupyra xine ase. Papa Kapuaõ nekarohpyry rokẽ ekarõko ase oya xine.

⁵⁰ Inekarohpyry omipona rokẽ awahtao xine orihpyra exĩko matose jũme. Moro waro ase. Morara exiryke Papa nekarohpyry rokẽ ekarõko ase oya xine, tykase Jezu imoihmãkomo a.

13

Typoetory pupuru kurikatopõpyry Jezu a

¹ Morarame toiro tynyhse ise ro Oseahmatoh Paxikoa poko ehtohme. Morarame toytotoh poko tuaro Jezu kynexine, sero nono rumekary poko tyya. Tummy a toytotoh poko tõsenetupuhse. Moino ro typoetory pyno Jezu kynexine. Toto pyno exikehpyra kynexine, toorikyry ponãmero.

² Morarame kokonie pukuro tõtuhse Jezu typoetory tõ maro. Morarame joroko tamuru nymenekahpyry Juta kynexine, Ximão Ixikariote mũkuru. Jezu ewokaneme tymenekase joroko tamuru a.

³ Ritonõpo a tyjamitunuru tokarose Tumũkuru a emero porehme. Moro waro Jezu kynexine. Toehtopõpyry Ritonõpo poe waro roropa kynexine. Eya toytotoh ropa waro roropa kynexine.

⁴ Morarame Jezu kynowõne ropa tõtuhkehõpo. Mame tupõ touse ropa ahtao kynosekunazõtõne ropa tuaja ke.

⁵ Mame eya tuna tarykase ahtao paxiha aka, typoetory tõ pupuru tukurikase eya. Tuaja ke tykorokase ropa eya.

⁶ Mame Ximão Peturu a Jezu toytose ahtao, ynara tykase Peturu eya:

– Upupuru kurikãko hma? tykase eya.

⁷ Ynara tykase Jezu eya:

– Ynyriry onenetupuhpyra ro matose. Yrome imeĩpo zuaro exĩko matose, tykase ynororo eya.

8 – Upupuru kurikary se pyra ase oya, yna esēme oexiryke, tykase Peturu eya.

– Yrome opupuru onukurikara jahtao, ypoetoryme pyra mase, tykase Jezu eya.

9 Ynara tykase Peturu:

– Upupuru rokē kara ikurikako jemary roropa, jupuhpyry roropa, ikurikako emero, tykase Peturu eya.

10 Ynara tykase Jezu eya:

– Aepytyā sā oexirykōke ōkokō mā kure. Morara exiryke ōkokō kurikary se pyra ase. Opupurukō rokē kurikāko ase. Amarakō emero aepytyā samo. Toiro mose rokē tyrypyry onurumekara tokurehse nase. Epyty saaro nase, tykase Jezu eya xine.

11 Towokane waro toexiryke morara tykase Jezu: “Aepytyā sā matose. Toiro mose tyrypyry onurumekara tokurehse nase. Epyty saaro nase,” tykase Jezu eya xine.

12 Morarame toto pupuru tukurikakehse ahtao tyya, tupō tamuruse ropa eya. Meza pona typorohse ropa. Ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

– Menetupuhtou ynyrihpyry poko?

13 Tuisa, āko matose. Amorepatono āko roropa matose ypoko. Zae ro matose, oesēkōme jexiryke,

14 Āmorepanekōme roropa jexiryke. Yrome anamotokōme sā opupurukō ukurikano. Ysā ehtoko. Imehnō pyno ehtoko. Imehnō akorehmatoko roropa.

15 Moro yrino onenerykōme. Morara exiryke moro ipoenohoko.

16 Ymotye pyra matose, ypoetoryme oexirykōke.

17 Oesēkōme ase yrome opupurukō ukurikano, ysā imehnō akorehmatohme oya xine. Morara ahtao tākye exīko matose moro poenopyryhtao oya xine.

18 – Emero opoko xine kara ywy repe. Ynymenekatyā waro ase. Yrome pake Ritonōpo nymeropohpyry ae ro jewokaneme toehse: “Mose, ymaro otuhkety jewokaneme toehse,” tykase pake.

19 Sero poko ourutoryko ase jewokara ro ahtao. Morarame morara toehse ahtao jenetupuhnōko matose Ritonōpo nymentekahpyryme. Morara exiryke jomihpyry anamonohpyra ase.

20 Zae rokē ase ynara karyhtao, ynenyokyhpyry pyno awahtao xine ypyno roropa matose. Morararo ypyno awahtao xine jenehpohpō pyno roropa matose, tykase Jezu eya xine.

Towokahpō ekarotopōpyry Jezu a

(Mateu 26.20-25; Maku 14.17-21; Ruka 22.21-23)

21 Morarame tōturukehse tahtao sam tykase ynororo tukurohtao. Ynara tykase ynororo:

– Ajohpe pyra, toiro mose jewokāko nase, tykase Jezu eya xine.

22 Tōsenesenese toto oxime, owokato waro pyra toexirykōke.

23 Toiro ipoetory Jezu zamaro exikety. Imaro typorohse kynexine.

24 Tomary ke mokyro tykohmase Peturu a. Ynara tykase ynororo eya:

– Ekaropoko eya: “Onoky ewokaneme nae?” tykase Peturu eya.

25 Eponarohme sā toytose mokyro Jezu a ekaropotohme:

– Onoky mokyro oewokaneme? tykase.

26 Ynara tykase Jezu eya:

– Zupāko ase zuaro oehtohme. Mose ro mā jewokāko, tykase Jezu eya.

Morarame wyi tytohkase Jezu a, tyhpase ahtao tokarose Juta a, Ximāo Ixikariote mūkuru a.

²⁷ Moro wyi tapoise eya ahtao, Jezu zetũ tanỹse eya. Joroko tamuru omipona toehse. Mame ynara tykase Jezu eya:

– Ehẽ, axĩ ke ytoko oerẽtykyrỹpyry ritohme, jũme rokẽ oerẽtykehtohme, tykase ynororo eya.

²⁸ Yrome imehnõ Jezu maro exiketõ aomiry onenetupuhpyra toto.

²⁹ Tytinerũkõ eraseme Juta exiryke, osepekahse rokẽ tonyohse tokarose eya xine. Tymõkomokãkara a tineru ekarose roropa tonyohse tokarose eya xine.

³⁰ Morarame moro wyi tapoise tyya ahtao tutõtase Juta. Tykohmãsehxo ahtao toytose.

“Imehnõ pyno ehtoko,” katopõpyry Jezu a

³¹ Morarame toytose Juta ahtao ynara tykase Jezu:

– Seromaroro Kapu ae Ayhtohpyry imehxo exiry enẽko matose. Ritonõpo imehxo exiry roropa enetupuhnõko matose jeneryke roropa oya xine.

³² Morara exiryke ime jehtoh eneporyke oya xine Ritonõpo a, ime toehtoh roropa enepõko mã oya xine. Seromaroro ime jehtoh enepõko mã oya xine Papa.

³³ Poetohiti, okynã pyra ase amaro xine. Jupĩko matose repe. Yrome ymaro ytosaromepyra matose. Oya xine rokẽ pyra morara ãko ase. Juteu tomo a roropa serara ase: “Ymaro ytosaromepyra matose,” ase eya xine. Morara katopõpyry saaro, morara yka oya xine.

³⁴ Mame jomiry kasenato nomõko ase amaro xine. Imehnõ pyno ehtoko. Opyno xine jexiry saaro imehnõ pyno ehtoko, yronymyryme.

³⁵ Imehnõ pyno awahtao xine ypoetoryme oexirykõ enetupuhnõko sero põkõ mana emero porehme, tykase Jezu eya xine.

Peturu zurutopõpyry Jezu a

(Mateu 26.31-35; Maku 14.27-31; Ruka 22.31-34)

³⁶ – Aza ytõko mah? tykase Ximão Peturu. Ynara tykase Jezu eya:

– Ymaro ytosaromepyra matose seromaroro. Yrome imeĩpo matose ya ytõko, tykase Jezu.

³⁷ – Oty katohme amaro ytopyry ahno? Orumekary se pyra ase. Jorikyry zuno pyra ase. Imehnõ ynara karyhtao: “Jezu poetoryme awahtao oetapãko ynanase,” karyhtao ya: “Jezu poetoryme ase,” ãko ase, orumekary se pyra jexiryke, tykase Peturu eya.

³⁸ Mame ynara tykase Jezu eya:

– Oorikyry zuno pyrahxo hmah? Jurumekarahxo mahno? Etako pahne, kuratiri onetara ro ahtao: “Jezu waro pyra ase. Ipoetory kara ase,” ãko mase oseruao, tykase Jezu eya.

14

Osemame Jezu Ritonõpo a

¹ Ynara tykase roropa Jezu typoetory tomo a:

– Torẽtyke pyra ehtoko jytory poko. Emynyhmara ehtoko. Ritonõpo enetupuhnõko matose. Kuenetupuhtoko roropa.

² Tuhke osa nae Papa esao. Arypyra ahtao morara kara exiry oya xine. Ytõko ase oesarykõ kurãkase.

³ Imeĩpo, oesarykõ otyhkaxĩpo oehnõko ropa ase tarona opoko xine, ymaro aarotohkõme kapu aka.

⁴ Esemary waro matose, tykase Jezu eya xine.

⁵ Ynara tykase Tome:

– Aza ytōko ma? Zuario pyra ynanase. Oesemary waro pyra roropa ynanase, tykase.

⁶ Ynara tykase Jezu eya:

– Ywy ase oesemarykōme nymyry Ritonōpo a. Ywyhnao ytopyra matose Papa a. Ywy ase zae oriponekōme nymyry. Jenetuputyryhtao oya xine ajoa-johpe pyra exīko matose. Oēsemākaponekōme roropa ase. Jenetuputyryhtao oya xine orihpỹme exīko matose.

⁷ Seromaroro juaro toehse matose. Papa waro exīko roropa matose. Taroino Papa waro matose, tonetupuhse oya xine exiryke, tykase Jezu toto a.

⁸ Ynara tykase Piripe eya:

– Kumykō enepoko yna a. Enery se rokē ynanase, tykase.

⁹ Ynara tykase Jezu eya:

– Pake ro ase amaro xine, mōtoino rokē pyra. Oty katoh juaro pyra ro mahno Piripe? Juaro awahtao xine Papa Kapuaō waro roropa matose. Oxisā ynanase Papa maro. Morara exiryke oty katoh: “Kumykō enepoko yna a,” āko matou?

¹⁰ Onenetupuhpyra ro hma, Piripe? Papa maro ase, ymaro roropa Papa mana. Ywy jomi poe pyra kuuruatose. Yrome Papa poe kuuruatose. Ymaro mana erohnōko.

¹¹ Jomiry enetupuhtoko, ynara karyhtao ya, Papa maro ase, ymaro roropa Papa mana. Jomiry onenetupuhpyra awahtao xine nnyrihpyry enery poko kuenetupuhtoko.

¹² Zae ase ynara karyhtao, jenetuputyryhtao oya xine nnyriry sã tyrīko roropa matose. Nnyrihpyry motye roropa tyrīko matose toytose jahtao Papa esaka.

¹³ Mame ekaroporyhtao Papa a, emero ekarōko ase oya xine, Papa omi poe ekaroporyhtao, Papa ime exiry enepory se jexiryke oya xine.

¹⁴ Mame ynara karyhtao Ritonōpo a: “Onekarohpyry se rokē ase,” karyhtao oya xine onekaropohpyrykō ekarōko ase oya xine.

“Kurã Zuzenu ekarōko ase oya xine,” katopōpyry Jezu a

¹⁵ – Mame yse awahtao xine āmorepatopōpyrykō ya omipona ehtoko.

¹⁶ Mame ekaroporyhtao ya Ākorehmanekō ekarōko mã Papa oya xine. Tuzenu kurã ekarōko oya xine mana jũme aehtohme amaro xine.

¹⁷ Ritonōpo Zuzenu anapoipyra jenetupuhpynomo, onenetupuhpyra toexirykōke, zuaro pyra roropa toexirykōke. Yrome matose Ritonōpo Zuzenu waro amaro xine exiryke, isene ro okurohtao xine exiryke.

¹⁸ – Jũme orumekara xine ase. Oya xine oehnōko ropa ase.

¹⁹ Okynã pyra jenetupuhpynō jenekehñōko toh mana. Yrome matose jenēko. Isene jexiryke, isene roropa exīko matose.

²⁰ Morara ahtao Papa maro jexiry waro exīko matose. Moro saaro ymaro matose, amaro xine jexiry saaro.

²¹ – Jomiry se nymyry awahtao xine, jomipona roropa awahtao xine ypyno matose. Morara ahtao opyno xine Papa exīko mana ypyno oexirykōke. Ywy roropa opyno xine exīko ase. Ypoko otuarōtanohpyrykō ase, tykase Jezu eya xine.

²² Ynara tykase Juta (imepỹ Juta, Ixikariote kara):

– Oty katoh yna rokē tuarōtanohñōko mah? Oty katoh oenetupuhpynō onutuarōtanohpyra mah? tykase Juta.

²³ Ynara tykase Jezu eya:

– Ypyno awahtao xine, jomipona exīko matose. Opyno xine Papa exīko roropa mana. Mame oehnōko ynanase Papa maro oya xine, jūme amaro xine yna ehtohme.

²⁴ Ypyno pyra exiketō jomipona pyra mana. Yrome ywy jomi poe pyra kuuruatose. Papa poe rokē kuuruatose, jenehpohpō omi poe.

²⁵ – Moro poko kuurutou amaro xine jahtao.

²⁶ Papa Tuzenu enehpōko mana ymyakāme Ākorehmanekōme. Āmorepatorỹko mana emero. Ynekarohpyry poko otuarōtanohtorỹko roropa mana.

²⁷ – Torētyke pyra oripotorỹko ase. Torētyke pyra ypoe exīko matose. Jenetupuhpynō poe torētyke pyra exipyra matose. Ypoe rokē torētyke pyra exīko matose. Torētyke pyra ehtoko. Emynyhmara roropa ehtoko. Oserehpyra roropa ehtoko.

²⁸ Jomiry metatou? “Ytōko ase. Yrome oehnōko ropa ase. Jūme orumekara xine ase,” kary metatou ya? Ypyno awahtao xine Papa a jytory poko tākye exīko matose, ymotye Papa exiryke.

²⁹ Moro poko kuurutou seromaroro ytopyra ro jahtao. Morarame toytose jahtao enetupuhnōko matose. “Sero poko kuuruatosene Jezu,” āko matose.

³⁰ Okynā pyra oturukehnōko ase amaro xine, jenetupuhpynō tuisary oepiryke. Yrome jesē kara mokyro. Ypoko pyra roropa mana tyryryhpyke pyra jexiryke.

³¹ Yrome Papa pyno jexiry enetupuhthohme jenetupuhpynomo a, ipyno jexiryke roropa aomipona yronymyryme ase.

– Pa, ehmaropa taroino, tykase Jezu typoetory tomo a.

15

Uwa zoko sã Jezu exiry

¹ Ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Uwa zokome sã ase. Uwa zoko esēme sã Papa mana. Esēme rokē pyra mana. Ikyryneme roropa mana.

² Amoriry pisarara sã ypoetory tō mana. Eperytapỹ amoriry pisarara ahtao, amorihkāko esē mana, eperytara exiryke. Eperytakety amoriry ahtao epery tō zomye amorisahkāko roropa esē mana kure aehtohme, itamuraume eperytatohme. Mokyro sã mǎ Papa. Tōmipona se exiketō amorepāko mana, tōmipona ipunaka toto ehtohme.

³ Amarokō tukurākase matose eya jomiry totase oya xine exiryke. Uwa amoriry tapopohse ahtao tuhke eperytāko mana. Moro saaro okurākatorỹko Papa mana, zae tōmipona oehtohkōme.

⁴ Ymarōme ehtoko. Ywy roropa amaro xine exīko ase. Ymarōme pyra awahtao xine zae jomipona exipyra matose. Uwa amorirỹpyry amorihkasē sã exīko matose. Eperytapỹ sã exīko matose roropa.

⁵ – Ōkokōme ase. Jamoriryryme roropa matose. Ymaro awahtao xine zae jomipona exīko matose. Eperytakety sã exīko matose. Ymaro pyra awahtao xine Ritonōpo zamaro pyra matose. Aomipona pyra oexirykōke eperytapỹ sã exīko matose.

⁶ Uwa amorirỹpyry amorihkasē papyry sã ymaro pyra exiketō pahnōko mǎ Papa. Tamorihkase ahtao amorirỹpyry orihnōko mana. Mame iwỹnāko toto apoto htaka ematohme jahkatohme.

⁷ Ymaro awahtao xine, jomiry okurohtao xine ahtao roropa emero ekarōko mǎ Papa ekaroporyhtao oya xine.

⁸ Morarame ypoetoryme nymyry awahtao xine eperytaketõ sã exĩko matose, orẽpyra jomipona exĩko matose. Mame jomipona awahtao xine ypoetoryme oenetupuhtorỹko imehnõ mana. “Kure Ritonõpo nase. Imehxo nase,” ãko mã toto jomipona oexirykõke.

⁹ Papa ypyno exiry saaro opyno xine ase. Morara exiryke opynukõ anakohpyra ehtoko.

¹⁰ Jomipona awahtao xine opyno xine ase õsepynuporykõke. Moro saaro mã Papa, aomipona jexiryke ypyno mana.

¹¹ – Naeroro otuarõtanohtorỹko ase moro poko ypoe rokẽ tãkye oehtohkõme, tãkye nymyry oehtohkõme.

¹² Ynara ãko ase oya xine, imehnõ pyno ehtoko, opyno xine jehtoh samo.

¹³ Tope tõ pyno nymyry exikety tope tõ ewome mã orih nõko, orihpyra tope tõ ehtohme. Moro kure kuhse Papa a. Onymotyẽkara exino.

¹⁴ Jepeme matose jomipona awahtao xine.

¹⁵ Ynamoto tõme rokẽ pyra matose. Jepeme nymyry matose. Namoto tose nyryry waro pyra mana. Yrome amarokõ jepeme matose. Papa nekarohpyry emero ekaroase oya xine.

¹⁶ Onymenekahpyrykõ kara ase. Amarokõ matose ynymenekatyamo. Tymenekase matose ya eperytaketõ sã oehtohkõme, jumanatome jomipona oehtohkõme. Morarame emero ekarõko mã Papa oya xine jomi poe ekaroporyhtao oya xine.

¹⁷ Naeroro ynara ãko rokẽ ase oya xine, imehnõ pyno ehtoko, ãko ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

Jezu poetory tõ ryhmãko imehnõ mana

¹⁸ – Jenetupuhpynõ ozehno xine toto ahtao, wenikehpyra ehtoko ypoko. Yzehno toh kynexine roropa pake.

¹⁹ Jenetupuhpyra awahtao xine ozehno xine pyra mã toto, topekõme oexirykõke. Yrome tymenekase ya oexirykõke jenetupuhpynõ epeme pyra toehse matose. Morara exiryke ozehno xine toh mana tysã xine pyra toehse oexirykõke.

²⁰ Jomiry poko wenikehpyra ehtoko: “Ymotye pyra matose ypoetoryme oexirykõke.” Yryrymaryhtao imehnomo a oryhmatorykõ roropa mã toto ysaaro. Mãpyra jomipona toto ahtao õmipona xine mã exĩko roropa toto.

²¹ Yrome oryhmatorykõ mã toto, jomipona oexirykõke jenehpohpõ waro pyra toexirykõke roropa.

²² Oehpyra jahtao toto onyhxiropyra Ritonõpo exiry toto rypyry poko, iirypyrykõ poko toto onurupyra jexiryke roropa. Yrome tooehse jexiryke tutuarõtase toto tyrypyrykõ poko. Morara exiryke toto hxirõko mã Papa.

²³ Yzehno exiketõ mã Papa zehno roropa mã toto.

²⁴ Mãpyra yjemitunuru onenepopitopyra jahtao toto onyhxiropyra Ritonõpo exiry iirypyrykõ poko. Mame yjemitunuru enepoase toto a repe tuhke. Yrome onenetupuhpyra toto. Naeroro toto hxirõko Ritonõpo mana. Yjemitunuru enease toto yrome yzehno ro toto. Papa zehno roropa toto.

²⁵ Morara toehse Ritonõpo nymeropohpyry ae ro pake Moeze a. Ynara tykase ynororo: “Yzetũ tanỹse eya xine epokapỹme,” tykase ynororo.

²⁶ – Ækorehmanekõ mã oehnõko, Zuzenu. Zae Ritonõpo ehtoh poko ãmorepanekõme mã ynororo. Oehnõko mana Papa winoino. Mokyro enyohnõko ase Papa poe. Morarame ypoko otuarõtanohtorỹko mana.

²⁷ Amarokõ roropa ypoko imehnõ tuarõtanohnõko matose moino ro ymaro oexirykõke.

16

¹ — Moro poko kuurutou, poremäpyra oehtohkōme.

² Tātamorepatohkō tae otūtanohpotoryko ropa imehnō mana. Morarame okynā pyra oetaparykohtao: “Ritonōpo akorehmāko sytatose. Aomi poe toto etapāko sytatose,” āko toh mā repe oetaparykohtao.

³ Oryhmatoryko mā toto Ritonōpo waro pyra toexirykōke, juaro pyra ro-ropa toexirykōke.

⁴ Yrome moro poko kuurutou oryhmara ro xine toto ahtao. Imeipo oryhmartykohtao tuarōtāko matose jomihpyry poko.

Kurā Zuzenu erohtoh poko

— Pake ourupyra xine exiase amaro xine ro jexiryke.

⁵ Mame seromaroro jytoryke ropa ase otuarōtanohtoryko ase. Jenehpohpono a ytōko ropa ase. “Aza ytōko ma?” kara matose ya.

⁶ Jytory poko turuse ya oexirykōke emynyhmāko matose.

⁷ Yrome etatoko pahne. Kurehxo jytory. Ytopyra jahtao Ākorehmanekō oehpyra exiry. Yrome toytose jahtao enehpōko ase oya xine.

⁸ Tooehse ahtao mā sero nono pōkō rypyry zumakapōko mana. Ritonōpo rokē mā iirypyrymākō kurākary waro. Moro poko toto amorepāko mana. Jenetupuhpynō wānopry poko roropa toto tuarōmāko mana, enara.

⁹ Jenetupuhpyra sero nono pōkō mana. Morara exiryke toto rypyry zumakapōko mana, jenetupuhpyra toto exiryke.

¹⁰ Papa a ytōko ase. Morara exiryke Ritonōpo Zuzenu āmorepatoryko mana iirypyrymākō kurākary poko Ritonōpo a.

¹¹ Pake joroko tamuru tapiakase Ritonōpo a ematohme apotoimo htaka. Morara exiryke Ritonōpo Zuzenu otuarōtanohtoryko mana pohnō apiakary poko toto papyry poko roropa apotoimo htaka.

¹² — Tuhke ourutohkō nae ase repe. Yrome seromaroro pitiko rokē āmorepatoryko ase wenikehpyra oehtohkōme, oweniketyrykōino.

¹³ Yrome Zae exikety zuzenu tooehse ahtao otuarōtanohtoryko mana zae exiry poko emero. Ritonōpo Zuzenu mā tamoreme oturupyra mana. Ritonōpo nekarohpyry rokē tyaa ekarōko ropa oya xine mana. Ourutoryko mā aporo morohne poko osemazuhme. Morarame inekarotopōpyry ae ro exīko mana.

¹⁴ Imehxo jexiry enetupuhpōko mā oya xine. Jomiry etaryke tyaa ekarōko ropa oya xine mana otuarōtatohkōme.

¹⁵ Emero Papa zuaro exiry waro ase. Oxisā ynanase. Morara exiryke morara ykā oya xine: “Ritonōpo Zuzenu ynekarohpyry ekarōko ropa mā oya xine,” ykano.

Omuhpe aporo ākyetāko ropa

¹⁶ — Okynā pyra jenekehnōko matose. Yrome okynā pyra jenēko ropa matose, tykase Jezu.

¹⁷ Ynara tykase ipoetory tō oxime rokene:

— Otara exīko na moromeipo? “Okynā pyra jenekehnōko matose. Moromeipo jenezomōko matose,” āko nae? “Papa a jytoryke ropa,” āko nae?

¹⁸ Oty katohme hkoh morara āko nae? Zuarō pyra sytatose, tykase toto. Oxime rokē toh tōturuse.

¹⁹ Toto otururu waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ynororo eya xine:

— Ynekarory poko oturupōko matou? “Okynā pyra jenekehnōko matose aporo. Moromeipo okynā pyra roropa jenēko ropa matose,” kary ya. Moro poko tokoh oturūko matou oxime rokene?

²⁰ Etatoko pahne, yhnamōko matose, yrome jenetupuhpynō tākye exīko toh mana. Emynyhmāko matose aporo. Yrome imeīpo tākye exīko ropa matose jenery ropa ahtao oya xine.

²¹ Nohpo ke mana enurusasaka tahtao tākye pyra mana aporo sam karyke tyya. Yrome tonuruse poeto ahtao toetuarimatopōpyry poko axī wenikehnōko ropa mana. Tākye rokē exīko mana poeto eneryke tyya.

²² Mokyro sā rokē matose. Emynyhmāko matose aporo. Yrome oenatorỹko ropa ase. Morarame tākye exīko ropa matose tōsenepose ropa oya xine jexiryke. Morara ahtao imehnō mā omynyhmapopyra xine mana.

²³ — Morarame Ritonōpo Zuzenu tooehse ahtao, ya onekaropopyra matose. Etatoko pahne, topohme rokē ekaropōko matose Papa a. Morarame oya xine emero ekarōko mana jomi poe ekaroporyhtao oya xine.

²⁴ Ypoe onekaropopitopyra ro matose Papa a. Ekaropotoko eya, apoitohme oya xine, tākye yronymyryme oehtohkōme.

Tonetupuhpynō esē poremākaponeme mā Jezu

²⁵ — Osemazuhme tupimā ke kuamorepatose. Okynā pyra morohne ke āmorepakehtorỹko ase. Tupimākara ke āmorepatorỹko ase Papa poko.

²⁶ Morara ahtao jomi poe ekaropōko matose Papa a. Morara exiryke: “Ekaropōko ase Papa a,” kara exīko ase. Amarokō rokē oturūko matose topohme Papa a,

²⁷ opyno xine Papa exiryke. Ypyno oexirykōke mā opyno xine roropa mā Papa, aepyhpyryme Papa poe tonetupuhse roropa oya xine jexiryke.

²⁸ Papa maro ehxīpo tooehse ywy tarona. Seromaroro ytōko ropa ase taroino Papa a ropa, tykase Jezu typoetory tomo a.

²⁹ Ynara tykase ipoetory tō eya:

— Seromaroro zae rokē yna zurūko mase. Tupimā ke pyra yna muruno.

³⁰ Emero zuaro mase. Seromaroro oenetupuhnōko ynanase. Oturupono se pyra roropa mase, zae rokē tōturuse oexiryke. Morara exiryke Ritonōpo poe aepyhpyryme oenetupuhnōko ynanase, tykase toto eya.

³¹ Ynara tykase Jezu eya xine:

— Seromaroro menetupuhtou?

³² Yrome okynā pyra matose epāko oesaka xine. Urumekāko matose oenaroxirykōke. Toiroro exīko ase. Yrome toiroro nymyry pyra ase. Papa maro ase.

³³ Morara exiryke kuurutou moro poko, torētyke pyra oehtohkōme, ypoetoryme oexirykōke. Jenetupuhpynō ōsanumatorỹko repe. Orēpyra ehtoko. Jenetupuhpynō esē poremākapōko ase.

17

Jezu oturutopōpyry Tummy maro

¹ Morarame tōturukehse tahtao, kakoxi Jezu tōsenuhmase. Ynara tykase ynororo:

— Papa, seromaroro jorihtoh po toehse nase. Ime jexiry enepoko imehnomo a. Morarame kuakorehmako ime oexiry enepotohme imehnomo a.

² Emero esēme tyripose ywy oya, toto kurākatohme, jenetuputyhpōkō orihpyra ehtohme jumanatome.

³ Ynara ahtao orihpyra exīko toto, Ritonōpome nymyry oenetuputyryhtao toto a, onenehpohpyryme jenetuputyryhtao roropa eya xine.

⁴ Ime oehtoh tonepose ya sero nono pōkomo a. Onyrohmanohpotopōpyry taotyhkanohse ya.

⁵ Papa, nono onyripyra ro awahtao ke amaro ehse ywy. Moro saaro kyriko ropa, amaro ime jehtopōpyry saaro.

⁶ – Sero pōkō jenetuputyhpōkō tutuarōtanohpose ya opoko. Opoetoryme toh kynexine. Naeroro mokaro mekarone ya. Ōmipona toh toehse.

⁷ Naeroro tuaro toehse roropa toto onekarohpyry poko. Ya onekarohpyry enetupuhnōko toto onekarohpyryme exiryke.

⁸ Onekarohpyry ya ekaroase eya xine. Totase toto a. Zae enetupuhnōko roropa toto. Amaroino joehtopōpyry waro toto. Onenyokhyryryme jenetupuhnōko toto.

⁹ – Kure toh tyriko, āko ase oya Papa. Emero jenetupuhpynō poko kara ase. Jenetuputyhpōkō poko rokē morara āko ase, opoetoryme toehse toto exiryke.

¹⁰ Ypoetory opoetoryme toh mana. Opoetory roropa ypoetoryme toh mana. Morara exiryke ime jexiry enēko imehnō mana, kypoetory tō eneryke tyya xine.

¹¹ Seromaroro oya ytōko ase. Sero nono rumekāko ase. Yrome kypoetory tō sero nono onurumekara toto. Papa kurano, ewomako toto ajamitunuru ke, ya onekarohpyry panō ke. Opoenō oximaro osepynotokōme tyriko, kysā toto ehtohme.

¹² Toto maro jahtao towomase toto ya ajamitunuru ke. Jamihme kyriase Papa, toto ewomaneme. Toto onyhtomapopyra exiasene. Mokyro a rokē tonetupuhkehse ywy toiro, tymenekase ynororo tuānohsēme aehtohme, pake onekarotopōpyry ae ro.

¹³ Seromaroro ytōko ase oya. Morara exiryke morara āko ase taro ro jahtao, tākye ypoe toto ehtohme yronymyryme.

¹⁴ Onekarohpyry ekaroase eya xine. Morara exiryke mā toto zehno jenetupuhpynomo, tysā xine pyra toto exiryke, ysā toehse toto exiryke.

¹⁵ “Aroko toto taroino,” kara ase oya Papa. Yrome ewomako toto joroko tamuru toto onyryhmara ehtohme.

¹⁶ Jenetupuhpynō sā pyra ase. Morararo mā jenetuputyhpōkomo, jenetupuhpynō sā pyra mā toto.

¹⁷ Opoenōme tyriko toto, ōmiry etaryke eya xine, zae ōmiry exiryke.

¹⁸ Toto aropōko ase sero nono poro, zae imehnō amorepatohme toto a, oya jenehpotopōpyry saaro nono pona.

¹⁹ Mokaro pyno jexiryke orihnōko ase, opoetoryme nymyry toto ehtohme.

²⁰ – Toto poko rokē pyra oturūko ase oya Papa. Imehnō poko roropa, imeīpo opoetoryme exiketō poko oturūko ase. Kypoetory tō omiry etaryhtao tyya xine jenetupuhnōko toh mana.

²¹ Ynara āko ase oya Papa, osepyno tyriko toto, osepyno kuehtoh samo, ypyno oexiry samo, opyno roropa jexiry samo, osepyno roropa toto ehtohme, onenehpohpyryme jenetupuhtohme imehnomo a roropa.

²² Imehxo tyripose toto ya, ime jexiry tonepose oya exiryke eya xine osepyno toto ehtohme osepyno kuexiry samo.

²³ Toto maro ywy, ymaro omoro, oximaro yronymyryme toto ehtohme, onenyokhyryryme jenetupuhtohme jenetupuhpynomo a, toto pyno oexiry enetupuhtohme roropa eya xine, ypyno oehtoh saaro.

²⁴ – Papa, wenetupuhpoase eya xine. Naeroro toto arory se ase jesaka, imehxo jexiry enepotohme toto a. Ime jehtoh mekaroase ya ypyno oexiryke. Moino ro ypyno omoro, nono onyripitopyra ro kuahtao.

²⁵ Papa kurano, awaro pyra sero pōkomo. Yrome awaro ase. Moxiā roropa awaro toehse. Jenehpotopōpyry waro toehse toh oya.

²⁶ Opoko tutuarōtanohpose toh ya. Toto tuarōtanohpōko ro ywy, ypyno oexiry waro toto ehtohme, asamo ypyno toto ehtohme roropa, jūme toto maro jehtohme, enara, tykase Jezu Tummy netaryme.

18

Jezu apoitopōpyry

(Mateu 26.47-56; Maku 14.43-50; Ruka 22.47-53)

¹ Morarame tōturukehse Jezu ahtao Tummy maro, toytose typoetory tō maro. Keterō iporiry mōpozakoxi toytose toto tupito pona.

² Moro waro kynexine Juta Jezu ewokane. Morotona Jezu ytokehpyra ehse typoetory tō maro rokene.

³ Morara exiryke morotona toytose Juta, tupito pona. Tymaro soutatu tō tarose Ritonōpo Tapyī erase tō maro. Ritonōpo maro oturuketō tuisary naropotyā mokaro kynexine, parixeu tō naropotyā roropa kynexine. Typyreke toytose toto. Tozure roropa toytose toto, koko exiryke.

⁴ Morarame tuaro kynexine Jezu, towokary waro. Toorikyry waro roropa kynexine. Morara exiryke toto ēpatakāmase toytose ynororo. Ynara tykase eya xine:

– Onoky zupīko matou? tykase.

⁵ – Jezu Nazare pono, tykase toto.

– Ywy ha Jezu, tykase ynororo eya xine.

Juta mokaro maro kynexine, Jezu ewokane.

⁶ Morarame: “Ywy ase,” kary etaryke tyya xine mya roropa toeramase toto. Nono pona toepukase roropa toto.

⁷ Tōturupose ropa Jezu eya xine:

– Onoky zupīko keh matou? tykase ynororo.

– Jezu Nazare pono, tykase toto.

⁸ – Ywy ase Jezu, ykahxo puhko oya xine. Jupiryhtao oya xine, moxiā aropotoko ropa, tykase ynororo eya xine.

⁹ Pake Tummy maro tōtururuhtao ynara tykase Jezu: “Papa, onekarotyā ya poko ase tomeseke. Toto onyhtomapopyra exiasene,” tykase. (Morara exiryke ynara tykase ynororo Juta tomo a: “Jupiryhtao oya xine, moxiā aropotoko ropa,” tykase Jezu eya xine. Tōmihpyry ae ro morara tykase Jezu eya xine.)

¹⁰ Ximāo Peturu kynexine tytapemake. Moro tapema ke imepỹ akotyry se kynexine. Jezu ewomary se repe. Yrome Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto rokē typanasahkase eya. Tapurose rokē eya. Mokyro poetory esety kynexine Mauku.

¹¹ Ynara tykase Jezu:

– Atapemā tyriko ropa ē aka. Osepynoh wekaroh? Osepyno pyra reahse. Papa omipona ase jorikyry ponāmero, tykase Jezu Peturu a.

Jezu arotopōpyry Anasa ēpataka

¹² Morarame Jezu tapoise soutatu tomo a.

¹³ Tymyhse tarose eya xine Anasa ēpataka. Anas, Kaipa meretamuru kynexine. Kaipa Ritonōpo maro oturuketō tuisary kynexine.

¹⁴ Mokyro ynara kahpō kynexine juteu tomo a pake Jezu orikyry poko: “Kurehxo toiro orikyry kuewokōme, orihpyra kuehtohkōme emero porehme,” kahpō kynexine juteu tomo a.

“Jezu waro pyra ase,” katopōpyry Peturu a

(Mateu 26.69-70; Maku 14.66-68; Ruka 22.55-57)

¹⁵ Jezu tokahmase Ximão Peturu tomo a imepỹ Jezu poetory maro. Mokyro, Peturu marõ waro kynexine Ritonõpo maro oturuketõ tuisary. Morara exiryke tomõse ynororo Jezu maro jarakapyhpyry aka, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary esaka.

¹⁶ Peturu omõpyra kynexine aporo. Jarakapyhpyry eutary myhto kynexine. Morarame mokyro Ritonõpo maro oturuketõ tuisary zuaro ehtoh kýtone mya roropa Peturu poko. Kynoturune aporo nohpo a, apuru eraximane a. Peturu tonehse tymaro moro taka rahkene.

¹⁷ Ynara tykase nohpo Peturu a:

– Jezu poetoryme pyrah mah? tykase, tõturupose.

– Arypyra, tykase Peturu.

¹⁸ Morarame osũtoh tukase soutatu tomo a, kõxikene toexirykõke. Osũnõko toh kynexine apoto myhto. Morarame toto a toytose Peturu osũse roropa. Xikihme rokẽ kynexine ynororo.

Ritonõpo maro oturuketõ tuisary ãpataka

(Mateu 26.59-66; Maku 14.55-64; Ruka 22.66-71)

¹⁹ Morarame Jezu a tõturupose Ritonõpo maro oturuketõ tuisary ipoetory poko, inamorepatopõpyry poko, enara.

²⁰ Ynara tykase Jezu eya:

– Jarao rokẽ uruase toto, atamorepatoh tao, Ritonõpo Tapyĩ tao amorepasene toto, juteu tõ oximõtoh tao, enara. Tonesẽme rokẽ amorepase toto.

²¹ Morara exiryke oty katoth oturupõko mah ya. Jetahpõkomo a ekaropoko ynamorepatopõpyry poko. Jomihpyry waro mã toto, totase tyya xine exiryke, tykase Jezu eya.

²² Morarame Jezu omiry etaryke tyya tõtãmase soutatu a.

– Ritonõpo maro oturuketõ tuisary onypoihtopyra exiko, tykase ynororo Jezu a.

²³ Yrome ynara tykase Jezu eya:

– Azahkuru jahtao, oty azahkuru kynahko? Azahkuru jehtoh ekaroko moxiamo a etatohme. Yrome zae rokẽ jomiry ahtao jõtãmara exiko, tykase Jezu soutatu a.

²⁴ Morarame Kaipa a Jezu aropone Anasa a, tymyhse ro. (Kaipa roropa Ritonõpo maro oturuketõ tuisary kynexine.)

“Jezu waro pyra ase,” katopõpyry ropa Peturu a

(Mateu 26.71-75; Maku 14.69-72; Ruka 22.58-62)

²⁵ Peturu osũnõko ro kynexine. Ynara tykase imehnõ eya, tõturupose:

– Mokyro poetoryme pyra hma? tykase toto, tõturupose Peturu a.

– Ỹ, Ipoetoryme pyra ase, tykase, Peturu a tozuhse toto.

²⁶ Ritonõpo maro oturuketõ tuisary namoto moroto kynexine. Peturu nypanakahpyry ekyry kynexine. Ynara tykase ynororo Peturu a:

– Omoro make tupito po? tykase.

²⁷ – Arypyra, ywy kara akene, tykase Peturu. Mame kuratiri totase eya.

Pirato ãpataka Jezu ehtopõpyry

(Mateu 27.1-2,11-14; Maku 15.1-5; Ruka 23.1-5)

²⁸ Morarame Jezu tarose ropa toto a Kaipa tapyĩ tae kowenatu tapyĩ konõto taka. Ëmehsasaka kynexine. Kowenatu tapyĩ taka omõpyra juteu tõ tuisary kynexine tyrypyhpyke toexirykõino, Paxikoa pona tõtũtohkõme.

²⁹ Morara exiryke tutõtase Pirato tapyi tae, toto ãpatakãmase. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Oty popyra ehtoh poko mose hxirõko matou? tykase.

³⁰ Ynara tykase juteu tuisary tō eya:

– Ajoajohpe pyra mose ro ahtao, oya onenehpyra ynanexiry, tykase toto.

³¹ Ynara tykase Pirato:

– Amarokō ikuhtoko atamurukō nymerohpyry poe, tykase eya xine.

Yrome ynara tykase toto eya:

– Omoro ro ikuhko kowenu omi poe aorihmapotohme. Kowenu omi poe ahno anaorihmaposaromepyra ynanase, tykase toto eya.

³² Morara tykase toto Jezu omihpyry ae ro wewe pokona exixihmary poko. “Kapu ae Ayhtohpyry anŷnōko mā toto wewe pokona,” katopōpyry ae ro eya. Morara tykase juteu tomo, aomihpyry ae ro.

³³ Tapyi taka toytose ropa Pirato. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Juteu tō tuisaryme mahno? kynako kynoturupone Jezu a.

³⁴ Ynara tykase Jezu eya:

– Āmoreme tokoh morara āko ma ya? tykase.

³⁵ – Arypyra, ekaropōko rokē ase, juteume pyra jexiryke. Oekyry tō kuh oekarō ya hko. Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō roropa oekarō toh ya. Otyh mypokōnopyahse? tykase ynororo eya, tōturupose.

³⁶ – Ywy, sero po tuisame pyra ase. Sero po tuisame jahtao ypoetory tō jewomary, japoipopyra toh exiry juteu tomo a. Tuisame pyra ase taro, tykase Jezu eya.

³⁷ Ynara tykase Pirato:

– Tuisame nymyry mah? tykase.

Ynara tykase Jezu eya:

– Zae morara mykano, tuisame jexiry poko. Morome ro tooehse ywy sero nono pona, zae rokē imehnō zurutohme. Zae exiketō jomiry etāko, emero porehme.

³⁸ – Oty moro zae exiry? tykase Pirato eya.

Jezu ekarotopōpyry aorihmapotohme

(Mateu 27.15-31; Maku 15.6-20; Ruka 23.13-25)

Morarame mya roropa tutūtase ropa Pirato. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Kure rokē nase ynororo, orihpŷme.

³⁹ Yrome toipe matose Paxikoa riryhtao oya xine imenekāko toiro orihpŷme ehtohme. Itūtanohpōko ropa matose ya orihpyra aehtohme. Mose ro se pyra hmatou otuisarykōme, kynako eya xine repe.

⁴⁰ Yrome ise pyra toh kynexine ipunaka.

– Arypyra, ise pyra ynanase. Parapa se rokē ynanase, tykase toto Pirato a. Mokyro Parapa kynexine karimotakehpyny.

19

¹ Morarame Jezu typipohpose Pirato a.

² Mame omoxino risē tyrise zuhpokoxi parimā sā tyrihpyry soutatu tomo a: “Tuisame mase,” katohme tyya xine. Eunohtohme rokē tyrise eya xine. Mame upo ke kurā ke tupohtose eya xine roropa.

³ Morarame eya tooehse toto, imehnō soutatu tō tooehse.

– Tuisa konōto, juteu tō tuisary, tykase toto Jezu a, ipoihtōko rokē toh kynexine. Morarame tōtātāmase eya xine tomarykō ke.

⁴ Morarame Pirato tutūtase ropa tapyi tae. Ynara tykase ynororo imoihmākomo a:

– Mokyro enehse ropa ytōko ase onenerykōme. Aorihmapory se pyra ase. Oty pokoinohxo aorihmapōko ha, tykase Pirato eya xine.

⁵ Naeroro tutūtase Jezu tuhpōke, omoxino risē ke. Tupoke kurā ke roropa kynexine.

– Mose ro ynororo. Enetoko ke, tykase Pirato eya xine.

⁶ Morarame Jezu eneryke tyya xine ynara tykase toto opore:

– Wewe pokona exixihmapoko aorihtohme. Wewe pokona exixihmapoko aorihtohme, tykase toto. Jamihme tōmitase toto.

Ynara tykase Pirato eya xine:

– Amarokō arotatoko. Exixihmatatoko. Ywy aorikyry se pyra ase repe. Morara exiryke arotoko, tykase eya xine.

⁷ Ynara tykase juteu tomo:

– Yna tamuru omihpyry poe aorikyry se ynanase. Ritonōpo mūkurume tōsekarose exiryke aorihmapory se ynanase.

⁸ Morara kary etaryke tyya Pirato tōserehse itamurumehxo mokaro omiry etaryke tyya.

⁹ Kynomōne ropa tapyi taka Jezu a oturupose.

– Ozeh mahno? kynako kynoturuzomopone ropa eya.

Yrome onezuhpyra kynexine Jezu.

¹⁰ Ynara tykase Pirato eya tozuhzomopyra exiryke:

– Oty katoh jezuhzomopyra mah? Tuisame ase. Otūtanohpory se ropa jahtao otūtanohpōko ase. Yrome oexixihmapory se jahtao oexixihmapōko ase, tykase ynororo.

¹¹ Ynara tykase Jezu Pirato a:

– Tuisame oehtoh onekaropyra Ritonōpo ahtao, tuisame pyra mexiry. Yrome tuisame oehtoh tokarose Ritonōpo a exiryke sã rokē tuisame mase toehse. Mokyro rokē hxirōkohxo mā Ritonōpo jekarohpō oya. Ohxiropyrahko mana, tykase Jezu eya.

¹² Morara kary etaryke tyya Jezu tūtanohpory se ropa toehse ynororo ipunaka. Yrome juteu tō sekere tykase opore:

– Mokyro tūtanohpory ropa ahtao oya Īperatu epeme pyra mase exīko. “Tuisame ase,” kahpō mā Īperatu epeme pyra mana, tykase toto Jezu poko.

¹³ Morara kary etaryke Jezu tarose ropa eya jarānaka ropa. Morarame typorohse Pirato, terekatu porohtoh pona. Moro esety Topu risē zara (juteu tō omiry ae moro esety Kapata).

¹⁴ Mame tōmehse. Moro ae ro kokonie pukuro Paxikoa rīko toh kynexine. Ynara tykase Pirato juteu tomo a:

– Mose otuisarykomo, tykase eya xine.

¹⁵ Mame ynara tykase toto eya:

– Etapapoko ty! Etapapoko ty! Wewe pokona exixihmapoko, tykase rokē toh Pirato a.

– Otuisarykō exixihmapory se hmatou, wewe poko hna? tykase eya xine Pirato.

Mame ynara tykase toto eya:

– Toiro tutuisake ynanase. Īperatu rokē mā yna tuisaryme, tykase Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo Pirato a.

¹⁶ Morarame soutatu tomo a Jezu tokarose rahkene, wewe pokona exixihmatohme eya xine. Mame Jezu tarose soutatu tomo a rahkene.

Jezu exixihmatopōpyry

(Mateu 27.32-44; Maku 15.21-32; Ruka 23.26-43)

¹⁷ Toxixihmatch tarose roropa eya. Toytose toto ypy pona. Ypy esety Upuhpōpo. (Epereu omiry ae moro esety Koukota kynexine.)

18 Moroto wewe pokona Jezu toxixihmase eya xine. Imehnõ roropa toxixihmase wewe pokona eya xine Jezu maro. Toiro Jezu apotunuru wino toiro ipozery wino, enara.

19 Morarame wewe tymerose Pirato a rahkene. Jezu apõ pokona tynymerohpyry tyrise eya emero tonesẽme. “Jezu Nazare pono juteu tõ tuisary,” me tymerose eya.

20 Moro tonese juteu tomo a tuhke, atameke pyra pata exiryke exixihmatopõpyry a. Oseruao omi kynexine tymerose eya, epereu omiry ae, rañ omiry ae, kyreku omiry ae. Enara kynexine tymerose eya.

21 Ynara tykase Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo, juteu tõ tamuximãkomo:

– Juteu tõ tuisaryme onymeropyra exiko. Ynara rokẽ imeroko: “Ywy ase juteu tõ tuisaryme,” katoh rokẽ imeroko morotona, tykase toto eya.

22 Ynara tykase Pirato eya xine:

– Ynymerohpyry onytyromara ase. Ah morara rokẽ nexino, tykase eya xine ynororo.

23 Morarame Jezu toxixihmase ahtao wewe pokona soutatu tomo a, zuponỹpyry tapiakase eya xine tupõkõme. Asakoropane soutatu tõ kynexine. Mame upo mosã tapoise roropa eya xine ixixĩpyny, tytororo exikety.

24 Ynara tykase toto:

– Onyxihxihkara sehtone. Topu pisarara rokẽ sematone upo mosã apoitohme kyya xine, tykase toto. Morara kynako toto pake Ritonõpo nekarotopõpyry ae ro:

“Juponỹpyry apiakãko toh mana, tupõkõme.

Topu pisarara emãko toh mana juponỹpyry mosã apoitohme tyya xine,” katopõpyry ae ro urutõ komo a. Morara tyrise soutatu tomo a rahkene.

25 Moroto kynexine Jezu eny. Exixihmatoh myhto kynexine ynororo typaxiry maro. (Imehnõ nohpo tõ maro kynexine, Maria maro. Kyropa pyty Maria kynexine.) Maria Matarena roropa, enara toh kynexine moroto.

26 Morarame tyse enene Jezu. Tonuru zamaro exikety enene roropa. Ynara tykase ynororo tyse a:

– Aja, omũkurume mose tyriko, tykase tyse a ynororo.

27 Morarame typoetory a ynara tykase roropa ynororo:

– Mose asame tyriko, tykase eya. Morara exiryke Jezu enỹpyry tarose tyya tytapyĩ taka tymarõme aehtohme.

Jezu toorihse rahkene

(Mateu 27.45-56; Maku 15.33-41; Ruka 23.44-49)

28 Morarame toerohtopõpyry otyhkary waro toehse Jezu. Morara exiryke Ritonõpo omihpyry ae ro:

– Tuna se hano, tykase ynororo.

29 Moroto kynexine kasana taõke uwa eukuru ikataĩ exikety ke. Morarame mauru panõ tyrise myxiry potyry pokona, moro eukuru anỹtohme, Jezu ohpatohme.

30 Ëxĩpo ynara tykase ynororo eya xine:

– Epo. Notyhkano, tykase toerohtopõpyry poko.

Morarame morara kaxĩpo sã rokẽ toetywykase zupuhpyry. Kynorihne rahkene.

Jezu ekepyry tuose warata ke soutatu a

31 Morarame juteu tõ tuisary tõ tõturuse Pirato maro. Ynara tykase toto:

– Wewe pokona exixihmatyã jaximorykõ zehpyry etapapoko axĩ toto orihtohme, toto outohme ropa wewe poe. Morara se ynanase sexta-feirame

exiryke. Ahno ekepyry nomory se pyra ynanase wewe poko oserematohme exiryke. Paxikoame exiryke roropa, tykase toto.

³² Morarame soutatu tō toytose wewe pokona exixihmatyã etapazomose jaximorykō pokona, axī toto orihtohme. Osemazuhme Jezu maro exixihmatyã jaximorykō pokona totapazomose eya xine.

³³ Morarame Jezu tonese tyya xine ahtao aorikyry tonese eya xine. Morara exiryke jaxiry pokona onetapara toh tokurehse toorihse exiryke.

³⁴ Toiro soutatu a tuose warata ke ikumikyhny aka. Tuotopōpyry ae munu axī tutūtase tuna maro.

³⁵ Moro tonese ya. Morara exiryke moro poko ourutorỹko ase. Zae aehtoh waro yna exiryke, zae jexiry waro roropa ase. Morara exiryke zae rokē nnymerohpyry mā moro poko, enetupuhtohme oya xine.

³⁶ Morara kynexine, pake Ritonōpo nymeropohpyry ae ro: “Jehpyry onyh-mopyra mā toto,” katopōpyry ae ro, urutō komo a, onytahkara toh kynexine.

³⁷ Moro roropa pake Ritonōpo nymeropohpyry ae ro: “Tunuwohpyrykō enēko rokē mā toto,” katopōpyry ae ro urutō komo a tunuwohpyrykō tonese rokē eya xine.

Jezu zonētopōpyry

(Mateu 27.57-61; Maku 15.42-47; Ruka 23.50-56)

³⁸ Morarame Joze moroto kynexine, Arimatea pono. Toytose ynororo Pirato a. Ynara tykase:

– Jezu ekepyry se ase zonētohme, tykase ynororo Pirato a. (Joze Jezu poetoryme kynexine. Yrome juteu tō tuisary zuno toexiryke tokare pyra rokē Jezu poetoryme ynororo kynexine.) Morarame:

– Aroko, tykase Pirato exiryke Jezu ekepyry arone rahkene zonētohme.

³⁹ Mame Joze maro Nikotemu kynexine. Jezu ekepyry arotosome kynexine. Nikotemu mokyro, pake orihpyra ro Jezu ahtao koko aytohpyry Jezu enese. Mokyro a tauku panō tarose, 35 kirume, ixtaratume otocie mira, aroe tō maro.

⁴⁰ Jezu ekepyry tapoise eya xine, tyōtose eya xine kamisa kurã ke ixtaratu maro. Typutoputohmase roropa toto a ixtaratu panō ke jōtoryhtao. Toipe juteu tomo morara ehse tokepyrykō zōtōko, ipomãko zonētohme.

⁴¹ Moe pyra tupito kynexine Jezu exixihmatopōpyry a. Moroto kynexine zonētopo, topu tyrisenano, moro tupito po. Imepỹ ekepyry ononēpitopyra kynexine moro aka.

⁴² Morarame yrokokoro juteu tō oserematohme exiryke, moe pyra onētoh exiryke roropa, moro aka rokē tonēse eya xine tātaryporykōke.

20

Jezu ěsemãtopōpyry ropa

(Mateu 28.1-8; Maku 16.1-8; Ruka 24.1-12)

¹ Morarame pakeimo toytose Maria Matarena, xinuxinukutume ro ahtao, nomiko ae, okepy esaka. Morarame okepy apuru tisyryhmase tonese nohpo a topu risemy.

² Morarame moro eneryke tyya toeramase ropa ynororo. Tururume toytose ropa ynororo Ximão Peturu tō zuruse. Peturu maro Jezu zamaro exikety kynexine. Ynara tykase nohpo eya xine:

– Esae Jezu ekepyry tarose kynako imehnomo a. Aza tarose kynako otarame? tykase ynororo eya xine.

³ Morarame Peturu tō toytose Jezu poetory imepỹ maro tururume, Jezu ekepyry esahpyry enese.

⁴ Asakoro toytose toto tururume. Yrome Peturu tymotyëkase imarono a. Imarõ toeporehkase osemazuhme okepy esahpyry pona.

⁵ Moroto tupueh tykase tahtao kamisa tonese eya, okepy zõtÿpyry, eutahpyry ao. Yrome omõpyra ynororo kynexine.

⁶ Morarame ïkapo Peturu tooehse. Tomõse ynororo okepy esahpyry aka. Eya tonese okepy zõtÿpyry moro ao.

⁷ Zupuhpyry zõtÿpyry tonese roropa eya. Imyhto tonese eya. Atakahpo kara kynexine.

⁸ Morarame mokyro osemazuhme aepyhpyry tomõse roropa. Moro eneryke tyya Jezu ãsemãtopõpyry tonetupuhse eya.

– To! Tõsemãse ropa nae, tykase tyya rokene.

⁹ (Ritonõpo omihpyry poko tuarõtara ro toh kynexine Jezu ãsemamyry ropa poko aorihxïpo.)

¹⁰ Morarame toytose ropa toto tytapyïkõ taka.

Tõsenepose ropa Jezu Maria Matarena a

(Mateu 28.9-10; Maku 16.9-11)

¹¹ Morarame Maria xitãko kynexine okepy eutahpyry myhto. Morarame tupueh tykase tyxitaryhtao ro. Eutary aka tõsenuhmase.

¹² Morarame Ritonõpo nenyohyã tonese eutary ao, asakoro, upo karimumã ao toto. Moro tao typorohse toh kynexine, Jezu ekepyry esahpyry pona. Toiro zupuhpyry esahpyry wino, toiro ipupuru esahpyry wino roropa.

¹³ – Xihxi, oty katoh xitãko mah? tykase toto, tõturupose.

Ynara tykase Maria:

– Utuisary tarose imehnomo a. Otarãme aza tarose toto a? Zuario pyra ase, tykase nohpo eya xine.

¹⁴ Morara kaxïpo toeramase ropa ynororo. Jezu tonese tÿkae xikihme. Yrome imepÿme tokarose nohpo a.

¹⁵ – Oty katoh xitãko mahno? Onoky zupïko mahno? tykase Jezu nohpo a.

Tupito eraseme tokarose nohpo a. Ynara tykase ynororo eya:

– Mokyro tarose oya ahtao kuuruko, zuaro jehtohme, ekepyry enehse ropa jytotohme, tykase nohpo eya.

¹⁶ – Maria, tykase Jezu eya.

Tõsenuhmase ynororo. Ynara tykase epereu omiry ae:

– Raponi! tykase nohpo, (Amorepatono, kary.)

¹⁷ – Apoipõito pyra exiko. Onuhpyra ro ase Papa a. Morara exiryke ytoko. Jakorõ tõ zuruta ypoko. “Jezu eneno,” kaxita toto a. “Ytõko mã rahkene Tummy a, Kumykomo a, Ritonõpo a, Kyrihpõkomo a,” kaxita, tykase Jezu nohpo a.

¹⁸ Morarame Jezu poetory tomo a toytose.

– Jezu eneno, tykase nohpo toto a.

Morarame Jezu omihpyry tokarose nohpo a, kaxiko katopõpyry tokarose ropa eya xine.

Tõsenepose ropa Jezu tymarõkomo a

(Mateu 28.16-20; Maku 16.14-18; Ruka 24.36-49)

¹⁹ Morarame tykohmãse ahtao nomïko ae ro tõximõse Jezu poetory tomo tapyi tao. Tapyi omõtoh tonõ tapuruse toto a, juteu tuisary tõ zuno toexirykõke.

Morarame Jezu tooehse toto rãnaka. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Torëtyke pyra ehtoko, tykase eya xine.

²⁰ Morara kaxïpo tomary tonepose eya xine. Tuotopõpyry roropa tonepose eya xine warata eutahpyry tukumikyhny po tonepose eya xine. Tãtãkyemase toto Jezu eneryke tyya xine.

²¹ Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine:
 – Torëtyke pyra ehtoko. Jenyohtopõpyry saaro Papa a oenyohtorÿko ase, tykase Jezu eya xine.

²² Morara kaxiõpo puu tykase ynororo toto pona. Ynara tykase eya xine:
 – Ritonõpo Zuzenu ekarõko ase oya xine. Aomipona ehtoko.

²³ Imehnõ rypyry tykorokapose oya xine ahtao, toto rypyry korokãko Ritonõpo mana. Yrome iirypyrykõ onykorokapopyra awahtao xine Ritonõpo a, iirypyryme ro toh mana, tykase Jezu eya xine.

Tome maro Jezu ehtopõpyry

²⁴ Toiro Jezu poetory moroto pyra kynexine. Tome pyra kynexine. Kama-ramanõpo wãtasë pyra kynexine, toto rãnaka Jezu tooehse ahtao.

²⁵ Morarame Tome tonese ropa tyya xine ahtao:

– Jezu ynaneneno, tykase toh eya repe.

Yrome ynara tykase ynororo:

– Perëku eutahpyry enery se ase emary poko. Jemary onëmara jahtao perëku eutahpyry aka, warata eutahpyry aka roropa: “Ajohpe,” ãko ase. Onenetupuhpyra ase. Mãpyra jemary tõmase ya ahtao: “Ajohpe pyra ro,” ãko ase, tykase ynororo eya xine.

²⁶ Toiro semana taropose ahtao tõximõse ropa Jezu poetory tomo, tapyi tao. Tome roropa toto maro kynexine rahkene. Tapyi tysorotohtose repe. Yrome Jezu tooehse toto rãnaka. Ynara tykase eya xine:

– Torëtyke pyra ehtoko, tykase ropa eya xine Jezu.

²⁷ Morarame Tome a ynara tykase ynororo:

– Jemary eneko. Oemahxiky tyriko së aka, perëku eutahpyry aka. Oemary tyriko ukumikyhny aka roropa warata eutahpyry aka. “Ajohpe” kara exiko jësemãtopõpyry ropa poko. Wenetupuhko, tykase Jezu eya.

²⁸ – Jesë mase. Ritonõpome mase, tykase Tome.

²⁹ Ynara tykase Jezu eya:

– Wenetupuhnõhxo rahke? Osenepõ puh oya rohke. Imeõpo tãkye kuhse imehnõ exiõko mana jenepyra ro ahtao jenetuputyryke tyya xine, tykase Jezu eya.

Oty katohme sero pape tymerose João a

³⁰ Tuhke rokë tyjमितunuru tonepose Jezu a typoetory tõ neneryme. Yrome morohne poko onymeropyra ase.

³¹ Ynara rokë tymerose sero poko ya nase, Jezu enetupuhtohme oya xine Ritonõpo nymenekahpyryme kukurãkanekõme. Morarame Ritonõpo mũkurume enetuputyryhtao orihpyra exiõko matose jũme, katoh rokë tymerose ya.

21

Jezu osenepotopõpyry ropa 7mãkomo a

¹ Moromeõpo tõsenepose ropa Jezu typoetory tomo a ikuhpo ehpio, Tiperiate ehpio. Ynara kynexine toto moroto,

² Ximão Peturu tõ oximõme kynexine Tome maro, Natanaeu maro, Zepeteu mũkuru tõ maro, imehnõ asakoro Jezu poetory tõ maro. (Natanaeu Kana põ kynexine. Karirea rãnaõ põ kynexine. Tome kamaramanõpo wãtasë kynexine.) Enara toh kynexine moroto.

³ Morarame ynara tykase Peturu eya xine:

– Urakanase ytõko ase, kana anÿse, tykase toto a.

– Amaro ytõko ynanase, tykase toto eya.

Morarame toytose toto. Kanawa aka tōtyrise toto. Moromeīpo toytose toh rahkene. Kana anỹse tōmehse toto. Yrome ananỹpyra tokurehse toto.

⁴ Mame xixi porehkaryhtao Jezu tonese toto a tuna ehpio. Yrome zuaro pyra toh kynexine, ahnome rokē tokarose eya xine.

⁵ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Aimo tomo, onoky manỹtou? tykase toto a.

– Arypyra, kana ananỹpyra ynanekurehno. Toiparo rokē ynanēmehno, tykase toto eya.

⁶ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Tarāpa ematoko ropa moino akoxi āpotunurukō winakoxi, kana anỹtohme oya xine, tykase Jezu eya xine.

Morara exiryke tarāpa tomase ropa eya xine tapotunurukō winakoxi. Morarame anymyry se ropa toehse toh repe. “Somoky ykaxi,” tykase toh repe. Tē omoxī toehse kana ke. Itamurume kana exiryke, omoxī toehse.

⁷ Ynara tykase Jezu zamaro exikety Peturu a:

– Kutuisarykō mokyro, tykase. Morara kary etaryke tyya tupō tamuruse ropa Ximāo Peturu a, osemazuhme touse tyya exiryke toerohtohme. Morarame kuhparo tykase Peturu nakuaka, Jezu maro toytotohme.

⁸ Mokaro imehnō Jezu poetory tō kanawae rokē ehpiokoxi ropa toytose toto. Kuremỹme tarose tarāpa eya xine. Tuna ehpiry moe pyra kynexine, otarame sē meturume rokene.

⁹ Morarame toeporehkase toto ahtao apoto tonese eya xine kana purutopo. Kana tonese epo epurūko wyi maro.

¹⁰ – Ananymyhyrykō enehko xiaro, tykase Jezu.

¹¹ Kanawa aka toytose Ximāo Peturu kana enehse. Kana moity tarose eya tarāpa ao, sororohme, Jezu a ekarotohme. Moroto kana tuhke, 153me tuhke exiry, yrome tarāpa ekororohpyra.

¹² – Otuhtokose, tykase Jezu eya xine.

“Onokyh mahno?” kary se toh kynexine Jezu a repe. Ihxipỹke toexirykōke, kara tokurehse toto zuaro toexirykōke roropa.

¹³ Morarame wyi tytohtokase typoetory punero. Morararo kana tokarose eya xine.

¹⁴ Oseruao aehtoh moro kynexine aosenezomopory ropa typoetory tomo a tōsemāxīpo ropa.

Peturu maro Jezu ehtopōpyry

¹⁵ Morarame tōtuhkehxiō xine ynara tykase Jezu Ximāo Peturu a, (João mūkuru Peturu kynexine).

– Ximāo, moxiā motye ypyno mahno? tykase Jezu.

– Ũ, opyno jexiry waro mase, tykase Peturu Jezu a.

– Ypyno awahtao ypoetory tō pyno exiko. Kaneru esē toky tō poenō pyno ehtoh sã poetohti pyno exiko, tykase Jezu eya.

¹⁶ Morarame tōturupose ropa Jezu:

– Ximāo, ypyno mahno? tykase ropa eya.

– Ũ, opyno jexiry waro mase, tykase ropa Peturu.

– Morara awahtao ypoetory tō pyno exiko, kaneru esē toky tō pyno ehtoh sã toto pyno exiko, tykase Jezu eya.

¹⁷ Morarame Jezu tōturupose ropa oseruao:

– Ximāo ypyno mahno? tykase ropa Jezu eya.

Morarame toemynyhmase Peturu: “Ũpyno mahno?” katopōpyry oseruao Jezu a exiryke. Ynara tykase ynororo:

– Jesē mase Jezu. Zuarō mase emero porehme. Opyno jexiry waro mase, tykase Peturu eya.

– Morara ahtao ypoetory tō pyno exiko. Kaneru esē toky tō pyno ehtoh sã ypoetory tō pyno exiko, tykase ynororo Peturu a.

¹⁸ Mame ynara tykase ynororo eya:

– Poetome awahtao ãmoreme ometỹ eary mykyry waro mexine, openeta-toh pona oytotohme. Yrome tamuhpõme toehse awahtao oemary myhnõko imehnõ mana aarotohme oytory se pyra oehtoh pona, tykase Jezu eya.

¹⁹ Moro poko Peturu turuse Jezu a aorikyry poko, kure Ritonõpo ehtoh enepory poko roropa imehnomō a. Mame ynara tykase ropa Jezu eya:

– Ymaro eropa. Jomiry ekarokose imehnomō a, tykase eya.

Imepỹ tymarõ maro Jezu ehtopõpyry

²⁰ Morarame tỹkakoxi tōsenuhmase Peturu. Jezu enuru zamaro exikety tonese eya. Jezu orihpyra ro ahtao eponaro aexihpyry kynexine Jezu a otuhtoh po. Ynara kahpõ kynexine Jezu a: “Onoky mokyro owokatõme,” kahpõ kynexine, Jezu orihpyra ro ahtao.

²¹ Mokyro eneryke tyya ynara tykase Peturu Jezu a:

– Mose ke? Otara mose ro exiko nae? tykase ynororo tõturupose.

²² Ynara tykase Jezu eya:

– Aorikyry se pyra jahtao joepyry ropa momohnõko mana. Oty katoht oturupõko ma ipohko? Eropa hkoty, tykase Jezu eya.

²³ Morara exiryke moro poko tõturuse toto, Jezu poetory tomo:

– Otarãme orihpyra mokyro mana Jezu oepyry ropa ponãmero, tykase toh repe ipoko. Yrome: “Orihpyra mokyro mana,” kara Jezu toehse. Ynara tykase rokene: “Aorikyry se pyra jahtao joepyry ropa momohnõko mana,” tykase rokẽ ynororo.

²⁴ Ywy ase Jezu poetory. Morara exiryke moro poko ymerono onen-erykõme. Ynymerohpyry waro matose, zae jexiry waro roropa matose.

Etyhpyry

²⁵ Tuhke rokẽ Jezu nyrytyamo. Tymerose emero ahtao pape pokona, tuhke pape exiry. Otarãme sero nono motye exiry emero aerohtopõpyry tymerose ahtao. Sero nono aerohtopõpyry merosẽ pune pyra exiry, emero Jezu nyrytyã tymerose ahtao. Enara.

ATOS

Omi Kurã Jezu poko Ekarory poko 12mãkomo a Atos dos Apóstolos

Ekarotopo

Sero Atos ekarõko nase Jezu poko, omi kurã ekarory poko: “Jerusarẽ po, Jutea po, Samaria po, imehnõ pata tõ po sero nono etyhpyry pona.” Sero tymerose Ruka a. Toytose ynororo Pauru maro pata tõ punero. Jezu poetory tõ emãtopõpyry poko ekarõko mana, Tosëkõme Jezu enetuputyryke tyya xine, osemazuhme Jerusarẽ po juteu tomo a, juteutõkara a roropa mya Roma po, pata imehxo exikety Itaria po.

Ritonõpo Zuzenu nyrihpyry kurã ekarõko mana. Toerohse Ritonõpo Zuzenu Jezu poetory tõ maro, tõnuhse Jezu ahtao kapu aka. Peturu maro kynexine Jerusarẽ po, Samaria po (Atos 1.12–8.25), Rita po, Jope po, Sezarea maro (Atos 9.32–11.18).

Pauru tõ toytose (Atos 13.1–28.31) imehnõ amorepase Jezu poko, omi kurã ekarory poko, emero pata tõ punero. Sero ekarõko nase imehnõ poko roropa: Exitewão, osemazuhmã totapase aexihpyry Jezu poetoryme aehtoh pokoino; Piripe, omi kurã ekarõhpõ kynexine Etiopia pono a; Panape te, Timoteu te, Xira roropa, Pauru maro aytotyamo; Ritia roropa pata Piripo pono.

Sero pape ao

Tosëkõme Jezu enetupuhpitory *1.1–2.42*

Omi kurã Jezu poko turuse Jerusarẽ po *2.43–8.3*

Omi kurã Jezu poko turuse Izyraeu po, Xiria po roropa *8.4–12.25*

Pauru, Jezu Kyrixtu maro exikety *13.1–21.26*

Pauru, Jezu Kyrixtu namotome *21.27–28.31*

1. Jerusarẽ po *21.27–23.22*

2. Sezarea po *23.23–26.32*

3. Roma pona Pauru ytory *27.1–28.15*

4. Roma po *28.16–31*

¹ Ynymerohpyry moro oneneryme jepe Teopiru. Ywy ase Ruka. Apitoryme Jezu poko pape ymeroase oneneryme. Inyrihpyry poko ymeroase, kurãkõkara kurãkatopõpyry poko eya, imehnõ amorepatopõpyry poko eya roropa,

² aunuhpõpyry pona rokene kakoxi kapu aka, enara. Morohne poko ymeroase apitoryme. Mame onuhpyra ro tahtao tõmiry ekaroase typoetory tomo a, tynymenekatyamo a. Takorehmase roropa ynororo Ritonõpo Zuzenu a typoetory rohmanohpory poko.

³ Orihxĩpo tõsenepose ropa tuhke typoetory tomo a, orihpynỹpo samo. Tuhke tutuarõmatopõpyry tokarose roropa eya xine. 40me ãmepyry taropose eya tõsenepory poko eya xine, Kuesëkõme Ritonõpo ekarory poko roropa eya xine.

⁴ Morarame tõximõse tahtao typoetory tõ maro, toto anaropopyra Jezu kynexine aporo. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ytoytopyry ehtoko aporo. Taro Jerusarẽ po Papa nekarory eraximatoko. Zuzenu oepyry eraximatoko. Moro poko kuuruatose:

⁵ “João oẽpurihkatone tuna kuaka. Yrome tuhke pyra tynyhse awahtao xine, Tuzenu ekarõko mã Papa oya xine,” ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

Jezu tõnuhse kapu aka

⁶ Pake ahtao Roma pōkō tuisary juteu tō esēme kynexine. Mokyro se pyra juteu tō kynexine, Roma pōkō tuisary se pyra tutuisarykōme. Morara exiryke tōximōse tahtao xine Jezu a tōturupose. Ynara tykase toto eya:

– Otāto ahtao tuisa konōtome exīko mahno yna tuisary myakāme? Sero-maroro? tykase toto eya.

⁷ Jezu a tozuhse toto:

– Tamoreme rokē tuisame jyrīko Papa mana, ise tahtao. Naeroro zuaro pyra matose onekaropyra oya xine exiryke.

⁸ Yrome tyjमितunuru ekarōko mā Papa oya xine, Tuzenu ekarōko. Morarame ypoko imehnō tuarōtanohnōko matose Jerusarē po te, Jutea po te, Samaria po te, emero pata tō punero, tykase Jezu eya xine.

⁹ Morarame tōnuhse Jezu kapu aka typoetory tō maro ehxīpo. Morarame akuru htaka toehse ahtao tonekehse ipoetory tomo a.

¹⁰ Morarame Jezu poetory tō osenuhmaryhtao ro kakoxi asakoro orutua kō toeporehkase toto rānaka, tupoke karimutumā ke.

¹¹ – Karirea pōkomo, oty katohme kakoxi osenuhmāko ro matou, kapu enēko? Mokyro Jezu taroino arohpyry, moro saaro oehnōko ropa mana, kapu aka tonuhtopōpyry saaro, tykase toh aeporehkatyamo.

Juta myakāmatopōpyry

¹² Morarame toytose ropa toto, Jezu poetory tomo, ypy poe, Oriwera poe, Jerusarē pona. Oriwera poe moe pyra moro toto esary kynexine Jerusarē.

¹³ Morarame tapyi taka toytose ropa toto, Peturu tapyī taka. Tōnuhse toto zara taka. Moroto Peturu tytapyikemy. Peturu, Tiaku, João, Ātare, Piripe, Tome, Patoromeu, Mateu, Tiaku Aupeu mūkuru te, Ximāo juteu tō esary pynoto te, Juta, Tiaku mūkuru, enara toh tōnuhse zara taka.

¹⁴ Mokaro tehme kynexine Ritonōpo omiry poko rokene. Ritonōpo maro oturūko roropa kynexine nohpo tō maro, Jezu ē maro, Jezu akorō tō maro, enara.

¹⁵ Morarame Jezu poetory rānao Peturu towōse tōturutohme. Mokaro oximōme 120mākō kynexine. Ynara tykase ynororo:

¹⁶ – Orutua komo, wekyry tomo, etatoko ke jotururu. Pake Ritonōpo a tymeropose Juta poko, Jezu ewokahpō poko. Ritonōpo Zuzenu omi poe Tawi a tymerose, zuaro Ritonōpo exiryke. Morara exiryke morara toehse Juta.

¹⁷ Kymarō xine Juta nexiase repe. Yna maro nerokuase.

¹⁸ (Yrome tineru tapoise eya tyrypyry emetakame, Jezu ewokatamitume. Moro tineru ke tupito topekahse eya. Morarame toepukase ynororo tōsesenāxīpo. Zuakuru toehmose. Zuahxirirī tutūtase. Toorihse rahkene.)

¹⁹ Moro poko zuaro toh toehse Jerusarē pōkomo. Morara exiryke tupito tosehapse Munuhpāme. “Akeutama,” āko aomirykomo.)

²⁰ – Ynara tymerose pake Ritonōpo papē pokona, Saumu pokona:

“Ah esahpyry patāpome nexino,
imepỹ osesari pyra ehtohme morotona,”

tykase.

– Ynara tymerose roropa:

“Apo imepỹ aorikyhpory myakāme nerohno,”
mē tymerose.

²¹ – Morara exiryke toiro Jezu marō symenekatone, kymarō xine Jezu ēsemamyry warono,

²² Jezu poko imehnō amorepatohme kymarō xine. Jezu maro ytoytokety se sytatose ēpurihkatopōpyry poe João a, kapu aka aunukuru ponāmero.

²³ Morarame asakoro tymenekase aporo eya xine, Joze Juxitu, (Pasapame roropa tosehke ynororo), Matia maro.

²⁴ Morarame tōturuse toto Ritonōpo a:

— Papa, emero ahno kurohtao enēko mase. Onoky mymenekano? Yna zuruko onymenekahpyry poko,

²⁵ yna maro aerohtohme Juta myakāme. Iirypyryme Juta toehse exiryke esaka tonyohse ropa mana.

²⁶ Morarame imenekatoh tapoise toto a, Ritonōpo nymenekahpyry waro toehtohkōme. Morarame Matia a tapoise tymenekatopo, toerohtohme 11mākō maro, 12me toto ehtohme ropa.

2

Ritonōpo Zuzenu oehtopōpyry

¹ Morarame Oseahmatoh Pētekoxite toehse ahtao oximōme tapyi tao Jezu poetory tō kynexine.

² Morarame tyryrykane konōto panō totase toto a topozakoxi xine. Tyhtose tapyi taka tyryrykane panono.

³ Morarame apoto panō tōtumakase. Tororokane panō toepukase tapyi taōkō pona.

⁴ Morarame morotōkō aka Ritonōpo Zuzenu tomōse. Tyotyorōkō omiry ae tōturupitose toto Ritonōpo Zuzenu poe.

⁵ Moroto Jerusarē po juteu tō kynexine, Ritonōpo omipona exiketō tuhke. Juteu tō otuhtoh konōto pokoino, tuhke tosae xine toh tooehse, imeimehnō maro tuhke toh tooehse morotona.

⁶ Morarame moro ekary etaryhtao morohnome toytose toto tururume, enese.

⁷ Tōsenuruhkase toto tōmiryō ae Jezu poetory otururuke.

— To! Otāto yna omiry waro toehse matou?

⁸ Karirea pōkō amarokō repe. Yrome yna omiry waro amarokomo!

⁹ Taro ynanase, Paratia pōkomo, Metia pōkomo, Erāo pōkomo, Mesopotamia pōkomo, Jutea pōkomo, Kapatoxia pōkomo, Pōtu pōkomo, Azia pōkomo,

¹⁰ Piritia pōkomo, Pāpiria pōkomo, Ejitu pōkomo, Xirene pōkomo (Ripia pō Xirene), Roma pōkomo,

¹¹ Arapia pōkomo, enara. Toitoinē Kereta poe aehtyā ynanase. Imehnō Arapia poe aehtyā roropa ynanase. Toitoinē juteu tōme ynanase. Toitoinē juteu poenopyhpōkōme ynanase. Moxiaro etāko ynanase yna omiry ae toto exiryke. Morararo nase moxiamo tōmiryōme exiryke etāko toto Ritonōpo kypyno xine exiry poko, tykase toto.

¹² Moroto toh kynexine tōsenuruhkaryō poko. Toepohnohse toto.

— Oty moro? tykase toh tōturupose.

¹³ Yrome imehnomo a tounohse toto:

— Moxiā aetýtyā rokene, tykase toto. Toetýse tokarose toto a.

Peturu nurutopōpyry

¹⁴ Morarame Peturu tooehse 11mākō maro. Opore tōturuse imoihmākomo a:

— Etatoko pahne Jutea pōkomo, Jerusarē pōkō roropa.

¹⁵ Oty katohme: “Toetýse,” āko matou yna poko? Etýtoh zano pyra nase. Xixi onuhpyra ro nase. Etýpyra ynanase.

¹⁶ Yrome pake Ritonōpo nymeropohpyry Joeu a sero poko. Ynara tykase:

¹⁷ “Imeīpo ynara tyrīko ase, āko Ritonōpo,

Juzenu ekarōko ase oya xine.

Morarame omūkuru tō oēxiry tō roropa jomiry ekarōko mana.

Nuasemākomo a osenepōko ase.

Tamuhpomākomo a oturūko ase aosenety.

¹⁸ Ÿ, ypoetory pona emero Juzenu aropōko ase,
orutua kō pona, nohpo tō pona roropa.

¹⁹ Morarame jomiry ekarōko toh mā rahkene.

Tyoro sã tyrīko ywy kapu ao, nono po roropa, õsenuruhkatohkōme, munu te,
apoto te, orexīto konōto.

²⁰ Xixi zarumākapōko ase.

Nuno kamirame exīko mana munu samo.

Morarame okynã pyra ynymenekahpyry oehnōko ropa mana, tuisamehxo,
ẽmepyry kure moroto ahtao.

²¹ Morarame ‘Tuisa oenupunako ypoko,’ karyhtao oya xine ynymenekah-
pyry a,

enupunãko mā rahkẽ opoko xine, tykase Ritonōpo,”

me tymerose Joeu a Ritonōpo omi poe.

²² – Etatoko pahne orutua komo, juteu tomo. Jarao nexiase Jezu Nazare
pono. Ritonōpo zamaro ynororo kynexine. Morara exiryke tyjamihtanoh-
pose eya kurākōkara kurākatohme ropa eya. Zuaro ro matohu?

²³ Pake Ritonōpo zuaro kynexine, Jezu exixihmapotoh waro. Toxixihma-
pose oya xine, zehnotokomo a. Moro waro Ritonōpo kynexine Jezu orihpyra
ro ahtao. Yrome: “Ah nexixihmã toto,” tykase Ritonōpo.

²⁴ Mame tōsemākapose ropa ynororo Ritonōpo a. Jūme orihpynỹpo sã toehse
ropa ynororo typoremākapory se pyra toexiryke toorihpopyry a.

²⁵ Ynara tymerose kytamurukomo Tawi a, Jezu poko:

“Kokoro rokẽ Kuesēkō rīko ase jēpataka, ymaro
aexiryke torētyke pyra ase.

²⁶ Tãkye ase ukurohtao. Kure mase Papa.

Oeahmãko ase ypyno oexiryke.

Torētyke pyra ase, jorikyryhtao ro urumekara oexiryke.

²⁷ Toorihse jahtao jekepyry onymotanohpopyra mase omūkuru nymyryme
jexiryke.

²⁸ Jēsemākapōko ropa mase, orihpỹme jehtohme.

Tãkye rokẽ jyripōko mase oẽmyty eneryke ya,”

me tymerose Tawi a.

²⁹ – Wekyry tomo, topohme oturuxi amaro xine. Pake kytamurukō Tawi
toorihse. Ekepyry tonēse. Ekepyry esary mōto mana seroae ro.

³⁰ Yrome Tawi urutōme kynexine Ritonōpo Zuzenu omi poe. Zuaro ynororo
Ritonōpo omi poe, Kyrixtu typaryme exiry waro. Tuisa konōtome Kyrixtu
exiry poko tuaro roropa, tymyakãme aexiry waro.

³¹ Ritonōpo omiry waro Tawi kynexine. Jezu ẽsemamyry ropa waro roropa
kynexine. Morara exiryke morara tykase ynororo:

“Zuzenu onynomopyra Ritonōpo exīko mana aorihtyã esao.

Ekepyry motara roropa mana,”

tykase ynororo.

³² Tōsemākapose ropa Jezu Ritonōpo a. Ynanenease. Morara exiryke ouru-
torỹko ynanase.

³³ Seromaroro Jezu tuisamehxo tyrise Ritonōpo a. Ritonōpo maro mana. Pake
Ritonōpo tōturuse eya: “Juzenu ekarōko ase oya,” tykase Ritonōpo. Mame
Tuzenu tokarose Jezu a rahkene. Morara exiryke senohne enēko matose.
Õmirykō ae Ritonōpo omiry etãko matose.

³⁴ Kapu aka onuhpyra Tawi ekepyry kynexine. Jezu rokē tōnuhse. Ynara tymerose roropa Tawi a:

“Ritonōpo tōturuse Kuesēkomo a:

‘Oporohko seino, japotunuru wino, tuisame oexiryke,

³⁵ oepetōkara ke anamotomatohto ya,’ tykase Ritonōpo Tumūkuru a.”

Morara tymerose Tawi a pake.

³⁶ – Izyraeu tomo, tuaro ehtoko. Jezu mokyro onexixihmahpyrykomo. Tuisame tyrise ynororo Ritonōpo a Kuesēkōme aehtohme, tykase Peturu eya xine.

³⁷ Morarame toemynyhmase toto Peturu omiry etaryke tyya xine:

– Morara ahtao oty rīko ynanah? tykase toto Peturu tomo a, tōturupose.

³⁸ Peturu a tozuhse toto:

– Oorypyrykō irumekatoko Jezu omipona oehtohkōme. Osēpurihkapotoko Jezu Kyrixtu omi poe, oorypyrykō korokatohme Ritonōpo a. Mame Ritonōpo nekarory apoīko matose. Zuzenu Kurā apoīko matose.

³⁹ Ritonōpo mā Tuzenu ekarory se oya xine, opoenomo a, moemoēkō pata tō pōkomo a roropa, emero tyneahmatyamo a, tykase Peturu toto a.

⁴⁰ Morarame Peturu toto zurune itamurume Jezu poko. Otuhraro turuse toto:

– Emero iirypyryme matose. Iirypyryme oexirykō se pyra Ritonōpo mana. Naeroro oorypyrykō irumekatoko awānohpyra xine Ritonōpo ehtohme, tykase Peturu eya xine.

⁴¹ Morarame mokaro a Jezu tonetupuhse Peturu omiry etaryke tyya xine. Tōpurihkase toto Peturu tomo a. Moro ēmepyry ae tuhke tomāse toto Jezu poetoryme, 3.000me.

⁴² Morarame kokoro rokē tōximōse toto Jezu omiry etatohme, Peturu tomo a ekarory etatohme. Kure tōturuse toto. Oximōme tōtuhse toto. Kokoro rokē tōturuse roropa toto Ritonōpo maro.

Jezu poetory oximōme ehtopōpyry

⁴³ Morarame emero Ritonōpo zuno toehse toto, Peturu tō nukurākatyā eneryke roropa tyya xine, kurākōkara tukurākase ropa exiryke Peturu tomo a.

⁴⁴ Morarame Jezu omipona exiketō oximōme kynexine. Tymōkomorykō tapiakase eya xine imehnō Jezu poetory tomo a.

⁴⁵ Tymōkomorykō tokarose roropa eya xine imehnomo a tineru apoitohme tyya xine, apiakatohme imehnō Jezu poetory tomo a, etuarimara toehtohkōme.

⁴⁶ Kokoro rokē morohnome Ritonōpo tapyī tao toh kynexine aomiry poko. Morarame Ritonōpo tapyī tae xiaxiake tōtuhse toto. Tākye rokē toh kynexine:

⁴⁷ – Ritonōpo kure mana, tykase toto. Tātākyemase toto. Jerusarē pōkomo a tyrypyrykō turumekase Jezu omipona toehtohkōme. Kokoro rokē Jezu poetory tomākapose Ritonōpo a.

3

Ytoytopy kurākatopōpyry ropa

¹ Morarame Peturu toytose João maro Ritonōpo Tapyī taka Ritonōpo maro tōturutohkōme. Xixi tywykahme toehse ahtao toytose toto.

² Mame toytorykohtao, ytoytopy tonese toto a. Moino ro morara tonuruse ynororo ytoytopyme ro. Kokoro rokē arosene toto onao Ritonōpo tapyī pota taka, tineru apoitohme eya. Moro Omōtoh Enekurāme tosehapse kynexine.

³ Mokyro a Peturu eneryhtao João maro, toto ytoryhtao, tineru tokaropose eya.

⁴ Mame kurākara tonese tyya xine ahtao ynara tykase Peturu:
– Xiaro kueneke, tykase Peturu.

⁵ Mame tōsenuhmase mokyro. Tineru pitiko eraximane.

⁶ – Tineru pyra ynanase. Yrome tyoro ekarōko ase oya. Owōko. Xikihme exiko. Jezu Kyrixtu okurākāko ropa mana, Nazare pono, tykase Peturu eya.

⁷ Mame kurākara xikihme tanŷse emary poko Peturu a. Ipyrakū toekurākase ropa.

⁸ Pyhseky tykase ynororo. Xikihxikihme toytoytoose ynororo toekurākase ropa toexiryke.

– Kure Ritonōpo mana, tykase ynororo. Peturu tō maro tomōse ynororo Ritonōpo Tapyī taka. Tātākyemase ynororo. Pyhsekyhsekyh tykase.

⁹⁻¹⁰ Moro taōkō tutuarōtase kuranōpokara ytoytoy eneryke tyya xine: “Kure Ritonōpo,” kary etaryke roropa tyya xine tutuarōtase toto.

– Mose ytoytopynŷpo, tineru eraximahpō Omōtoh Enekurā pūto toekurākase ropa, tykase toto.

¹¹ Tōsenuruhkase toto mokyro eneryke tyya xine. Ritonōpo Tapyī taka omōtoh Saromāo tapyīme tosehapse. Moro tao Peturu kynexine Joāo maro. Mokaro onurumekara aekurākahpyry ropa toehse. Moro taka toytoose toto emero, enese.

– To! Kure matose, tykase toh eya xine.

Peturu nurutopōpyry Ritonōpo tapyī tao

¹² Morarame morohnome aepyrykō eneryhtao tyya ynara tykase Peturu:
– Orutua komo, wekyry tomo, serara ekurākano onenepitopyra hmatou? Jezu rokē mose kurākara, yna kara, kypyno xine toexiryke.

¹³ Ritonōpo kytamurukō esemy, Aparāo esemy, Izake te, Jako, enara. Emero Kuesēkōme roropa mana. Mokyro a Tumūkuru kuesēkōme tyrise, onurumekahpyrykomo, Jezu, onekarohpyrykomo Pirato a exixihmatohme. Exixihmapory se pyra Pirato repe.

¹⁴ Yrome aomipona pyra oya xine toxixihmase Jezu, tyrypyhpykē kara. Inetapatahpyry rokē mutūtanohtorŷpoatose ropa.

¹⁵ Kyrihpōkō mūkuru mexixihmatose repe. Yrome Jummy a tōsemākase ropa. Moro poko otuarōtanohtorŷko ynanase tonese ropa yna a exiryke tōsemāse ropa ahtao.

¹⁶ Mokyro poe mose nekurāka ropa. Mose enēko matose, Jezu nukurākahpyry ropa. Tonetupuhse toexiryke Jezu nukurāka ropa, tykase Peturu.

¹⁷ – Wekyry tomo. Awaro xine ase. Jezu exixihmahpōkō matose, tuaro pyra oexirykōke, oesēkō maro.

¹⁸ Pake Ritonōpo a tōmiry tymeropose urutō komo a Jezu poko, aetuarimary poko, aorikyry poko, ēsemākapory ropa poko tyya. Ajohpe pyra ro Ritonōpo nexiase, tykase Peturu mokaro a.

¹⁹ – Oorypyrykō irumekatoko. Jezu eahmatoko oesēkōme aehtohme, oorypyrykō korokatohme eya,

²⁰ tākye oehtohkōme ipoko. Imēpo Jezu Kyrixtu enehpōko ropa Ritonōpo mana tarona, Kuesēkōme.

²¹ Kapu ao eraximāko mana tonehpory ropa Tummy a. Tooehse ropa tahtao, kukurākatorŷko ropa mana. Moro poko tymerose pake Ritonōpo poe urutō komo a.

²² Moeze a ynara tymerose:
“Urutō menekāko Ritonōpo mana, enehpōko mana
jenehtopōpyry sā eya, kuekyrykōme exikety. Aomipona ke ehtoko.

²³ Aomipona pyra exiketō enahkapōko Ritonōpo mana.”

²⁴ Morara tymerose urutō komo a pake. Samueu tomo a morara tymerose senohne poko, onenehpyrykō poko.

²⁵ Samueu tō ekepyā pakomotyā matose. Opoko xine kynoturune Ritonōpo atamurukomo a. Ynara tykase ynororo eya xine: “Apary rīko ase sero nono pōkō kurākaneme,” tykase Ritonōpo Aparāo a.

²⁶ – Naeroro Tumūkuru enyohne kyya xine Kuesēkōme, kuatākyematohkōme kyyrypyrykō korokaryhtao eya, tykase Peturu eya xine.

4

Peturu ehtopōpyry kōseriu ěpataka João maro

¹ Morarame Peturu tō otururuhtao imoihmākō maro, Ritonōpo maro oturuketō tooehse eya xine, Ritonōpo tapyi esē maro, satuseu tō roropa, enara. Satuseu tomo ahno ěsemamyry ropa warōkōkara kynexine.

² Peturu tō tyenonohse eya xine imoihmākō amoreparyke eya xine: “Jezu tōsemāse ropa mana toorihxīpo,” karyke eya xine.

³ Morarame Peturu tō tapoise toto a. Āpuruhpyry taka tarose eya xine, moro tao toto ěmehtohme, tykohmāse exiryke.

⁴ Mame Peturu tō otururu totase tyya xine exiryke Jezu tonetupuhse imoihmākomo a tosēkōme. Tuhke Jezu poetoryme toehse toto, 5.000me.

⁵ Mame yrokoro juteu tō esā tōximōse Jerusarē po, Moeze omihpyry poko amorepatōkō maro.

⁶ Anasa Ritonōpo maro oturuketō tuisary kynexine. Imaro tōximōse toto jekyry tō maro, Kaipa, João, Arexātere, enara.

⁷ Mokaro ěpataka Peturu tō tarose toto a.

– Onoky poe ahno kurākāko ropa matou? tykase mokaro eya xine.

⁸ Ritonōpo Zuzenu Peturu ao kynexine. Aomi poe Peturu tōturuse:

– Tamuxi tomo, pata esamo,

⁹ oty katoh: “Onoky poe ytoytopynỹpo mukurākatose rohpa?” āko matou oturupōko yna a?

¹⁰ Jomiry etatoko Izyraeu tomo. Mokyro ynanukurākase ropa Jezu poe. Jezu mokyro Nazare pono, Ritonōpo mūkuru. Onexixihmahpyrykō mokyro. Yrome tōsemākase ropa mana Ritonōpo a. Jezu poe mokyro toekurākase ropa mana.

¹¹ Jezu Kyrixtu poko pake tymerose Ritonōpo omiryne. Ynara tymerose urutō komo a:

“Moro topu, tapyi rinanō nurumekahpyry,

moro topu se toehse toto, kurāme exiryke, tapyi kyryryme nymyry.

Emese kure kuhse Ritonōpo kyya xine mana,” tykase.

¹² Jezu rokē kyyrypyrykō korokaneme mana, toiro. Imepỹ kyyrypyrykō korokane pyra, Jezu rokene, tykase Peturu eya xine.

¹³ Morarame Peturu tō otururu totase tyya xine ahtao, tōturuse toto oxime rokene:

– Otokoino moxiā enaromyra toehse nae? Atamorepara toh nase repe. Yrome Jezu maro monexiā toto atamorepāko. Otarāme morara exiryke zuaro toehse toh mana, Jezu maronōpotōme toexirykōke, tykase toto. Oxime tōturuse toto.

¹⁴ Mame mokyro kuranōpokara eneryke tyya xine toto maro: “Ajohpe matose,” kara toto.

¹⁵ Morarame tosae xine Peturu tō tutūtanohtao ropa toto a, oxime rokē tōturutohkōme:

16 – Otara āko sytatou mokaro a Jezu poko toto oturukehpotohme? tykase toto, tōturuse oxime rokene. – Kurākara kurākahpō mokaro. Tarōkō emero zuaro mana, Jerusarē pōkomo. “Ajohpe,” kara sytatose ipoko xine.

17 Jezu poko oturupyra rokē syripotone toto. Senaroximatone toto imehnō onurupyra Jezu poko toto ehtohme, tykase toto.

18 Morarame tykohmase ropa toto tyya xine:

– Imehnō onurupyra ehtoko Jezu poko, tykase toto.

19 Yrome ynara tykase Peturu tomo:

– Oty Ritonōpo a kure nae? Ōmipona xine yna exiry, tōmipona yna exiry?

20 Yna a tonese exiryke oturukehpyra ynanase Jezu poko, tykase toto.

21 Morarame Peturu tō enaroximary se toh kynexine repe:

– Ytotoko ropa. Awānohtorỹko ynanase imehnō zururuhtao Jezu poko oya xine, tykase toto, mokaro aroporykōme. Peturu tō wānopyry se toh kynexine repe. Yrome onuānohpyra tokurehse toto, tuhkākō Peturu tō pyno exiryke.

– Kure Ritonōpo mana, āko rokē toh kynexine.

22 Tātākyemase toto, ytoytopynỹpo ikaripamyhpyry tukurākase ropa exiryke.

Ritonōpo a tōturuse

23 Morarame tonyohse ropa toexirykōke Peturu tō toytose ropa João maro, imehnō Jezu poetory tomo a. Juteu tō esā omihpyry tokarose eya xine.

24 Morarame toto omiry etaryke tyya xine tōturuse toto Ritonōpo maro, Jezu poetory tō oximōme. Ynara tykase toto:

– Yna esēme mase Ritonōpo. Kapu Rihpōme mase, kapu, nono, tuna, tunakuaōkomo, nono pōkomo, emero tyrise oya.

25 Pake moturune yna tamuru Tawi a, ynara tymerose eya ōmiryme Ouzenu poe:

“Oty katoh sero nono pōkō yzehno toh nae?

Toiparo rokē osenetupuhnōko mā toto.

26 Sero nono pōkō tuisary tō atamorepāko mā toto

Ritonōpo maro osepeme pyra toehtohkō poko,
inymenekahpyry maro osepeme pyra toehtohkōme roropa.”

27 – Morararo taro nase Jerusarē po seromaroro, tykase Peturu Ritonōpo a. – Erote tuisame nase. Pōtiu Pirato kowenatume roropa nase. Mokaro oximōme Roma pōkō maro Izyraeu tō maro Omūkuru zehno.

28 Zehnotokō moxiaro Omūkuru exixihmahpōkomo. Morara tyrise eya xine onekarotopōpyry ae ro, tuarohxo oexiryke, orēpyrahxo roropa oexiryke.

29 Seromaroro mokaro eneko Papa Kapuaono, yna enaroximary se aehityamo. Yna akorehmako enaromyra yna ehtohme, ōmiry ekarotohme yna a.

30 Kurākōkara ikurākako ropa. Ajamitunuru enepoko ropa Omūkuru kurā pokoino, Jezu pokoino, tykase Peturu Ritonōpo a.

31 Morarame tōturukehse toto ahtao, moro tapyi kywyh kywyh tykase. Ritonōpo Zuzenu tomōse toto aka. Orēpyra Ritonōpo omiry tokarose eya xine imehnomo a.

Oximōme toto tỹkyryrykō poko

32 Morarame Jezu poetory tō oximōme toehse, omomyỹke pyra toh kynexine toenupunarykōke imehnō poko.

33 Orēpyra imehnō turuse eya xine Jezu ěsemamyhpyry ropa poko. Kure rokē toh kynexine oximōme, tākye rokene. Imehnō roropa ipyno xine.

³⁴ Morara exiryke etuarimara toh kynexine emero. Tutupikamo a tutupikō tokarose eya xine Peturu tomo a. Tytapyikamo a roropa tytapyikō tokarose tineru apoitohme tyya xine,

³⁵ ekarotohme Peturu tomo a, apiakatohme ise exiketomo a etuarimara aehtohkōme.

³⁶ Morarame Joze kynexine, Xipere pono, Rewi pary. Mokyro tosehapse Panapeme, oxiehnokō kurākaneme ropa aexiryke.

³⁷ Mokyro a tutupi tokarose tineru apoitohme tyya. Mame Peturu tomo a tytinerū tokarose emero.

5

Anania tomo Sapira maro

¹ Mame imepyny a roropa tutupi tokarose roropa, Anania a ipyty maro.

² Ipyty esety Sapira. Emero pyra tytinerūkō tokarose eya xine:

– Seny, yna tupi ehepyry emero, tykase toh ajohpe. Typyty maro tōturuse toto. “Senekunohne,” tykase toto.

³ Morarame Peturu tōturuse Anania maro:

– Jepe, oty katoh joroko tamuru omipona mahno? Yna enekunopyry se hma repe? Yrome Ritonōpo Zuzenu zuaro mana. Otupi ehepyry emero pyra mekarō yna a. Makoinohno otinerūkōme.

⁴ Otupi onekaropyra ro awahtao xine otupime nexiase. Tupito ehepyry morararo, otinerūkōme ro nexiase. Oty katoh popyra oexirykō se hmatou, yna enekunopyry se? Ajohpe mase Ritonōpo a yna a rokē pyra, tykase Peturu eya.

⁵ Morara kary etaryke tyya nono pona toepukase Anania. Toorihse. Morarame: “Mokyro norihno Ritonōpo poe,” kary etaryke tyya xine tōserehse toto itamurume.

⁶ Mame nuasemākomo a ekepyry tanỹse. Tyōtose, enara. Tarose toto a, zonētohme.

⁷ Morarame tē pitiko tykase ahtao ipytỹpyry tooehse, tuaro pyra.

⁸ Mame Peturu tōturupose nohpo a:

– Moro rokē kynako otupi ehepyry?

– Ÿ moro rokē kynako, tykase nohpo.

⁹ Morarame Peturu a tozuhse. Ynara tykase ynororo:

– Oty katoh moturutou onio maro: “Senekunohne,” mykā onio a? Yrome Ritonōpo Zuzenu oenetou. Eneko pahne moxiā, onio ekepyry zonemyhpōkō noehno ropa toto tapyi eutary pota taka. Oekepyry arōko roropa toh mana zonētohme, tykase Peturu eya.

¹⁰ Axī toepukase nohpo nono pona, toorihse. Morarame nuasemākō tooehse ropa ahtao tapyi taka, nohpo orihsē tonese eya xine. Tarose toto a zonētohme inio ekepyry myhtokoxi.

¹¹ Morarame tōserehse Jezu poetory tomo. Mokaro ekary etahpōkō tōserehse roropa toto.

Jamihme tyrise toto Ritonōpo a

¹² Kokoro rokē tōximōse toh rahkene Peturu tō maro, Ritonōpo Tapyi taka, Saromāo nyrihpyry taka. Mame jamihme tyrise toto Ritonōpo a kurākōkara kurākatohme ropa eya xine.

¹³ Mame imehnō mokaro maro oximōpyra toehse toto, zuno toexirykōke. Yrome kure tōturuse toto ipoko xine.

¹⁴ Mame tuhke Jezu poetory tō toehse, orutua komo, nohpo tomo, enara. Tuhke tomāse toto.

¹⁵ Morarame kurākōkara kurākary ropa eneryke tyya xine tuhke kurākōkara tonehse eya xine etuehkō tapo, osema taka Peturu zuzenu rokē ytotohme epozakuroko, osema ae Peturu ytoryhtao.

¹⁶ Tuhke roropa imeimehnō pata tō poe tooehse toto Jerusarē pona. Kurākōkara tonehse roropa toto a, jorokohpā kō roropa tonehse eya xine. Emero toh tukurākase ropa eya xine.

Peturu tō ryhmatopōpyry

¹⁷ Morarame Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō, satuseu tō maro Peturu tō zumoxike toehse toto.

¹⁸ Tapoise toto a ēmatohme āpuruhpyry taka.

¹⁹ Yrome Jezu nenyokyhpyry toytose koko āpuruhpyry apuruhmakase ropa. Mokaro tutūtanohpose ropa eya.

²⁰ – Ytotoko Ritonōpo Tapyī taka. Oturutatoko mokamo a Jezu poko, Jezu poetoryme toto ehtohme, orihpyra toto ehtohme jūme, tykase Jezu nenyokyhpyry eya xine.

²¹ Morara tykase exiryke toytose toto pakeimo Ritonōpo Tapyī taka imehnō amorepase.

Yrome mokaro Ritonōpo maro oturuketō tuisary tymarōkō maro juteu tō tuisary tykohmase tyya xine. Peturu tō enehnanō taropose eya xine āpuruhpyry taka.

²² Morarame toytose toto āpuruhpyry taka. Yrome tynēmatyākō onenepyra tokurehse toto. Naeroro toytose ropa toto kōseriu a oturuse. Ynara tykase toto eya xine:

²³ – Āpuruhpyry tapuruse kynako. Erase tō rokē moroto kynako. Ynaneta-puruhmaka repe. Yrome arypyra toh kynako, tykase toto.

²⁴ Morara kary etaryke tyya xine tōserehse toto, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, oturutoh erase tō maro.

– Otara toehse toh nae?

– Kū. Aza rokē nytō toto? tykase toto.

²⁵ Morarame imepỹ tooehse oturuse. Ynara tykase ynororo:

– Mokā mōto, onēmatyākomo. Oturūko toto Ritonōpo Tapyī tao. Imehnō amorepāko mā toto, tykase ynororo eya xine.

²⁶ Morarame soutatu tō esē toytose, typoetory tō maro, Peturu tō apoise ropa. Opore pyra tōturuse toto eya xine sekerereme, imehnō kurūke, tota-parykō se pyra toexirykōke.

²⁷ Morarame tarose ropa Peturu tomo kōseriu ēpataka ropa.

²⁸ – Oty katoh imehnō amorepāko matou mokyro poko? Toto anamorepapyra ynanexiase ipoko oya xine. Seromaroro emero Jerusarē pōkō tamorepase oya xine. Yna hxirōko roropa matose mokyro exixihmatopōpyry poko, tykase mokyro Ritonōpo maro oturuketō tuisary.

²⁹ Morarame Peturu tomo a tozuhse:

– Ritonōpo omipona se ynanase. Ōmirykō omipona se hkopyra ynanase.

³⁰ Ritonōpo mokyro kytamurukō esemy. Eya Jezu tōsemākase ropa onexixihmahpyrykomo wewe pokona.

³¹ Mame tuisa konōtome tyrise ropa ynororo Ritonōpo a, emero Kuesēkōme aehtohme. Kypynanohnekō mokyro. Kyyrypyrykō korokary se ynororo. Kyyrypyrykō rumekary se kuahtao xine ikorokāko mana.

³² Naeroro imehnō tuarōmāko ynanase morohne poko. Yna maro Ritonōpo Zuzenu mana yna akorehmāko. Tōmipona exiketomo a Tuzenu ekarōko Ritonōpo mana, tykase Peturu.

³³ Mame morara kary etaryke tyya xine tyekĩtapāse toto. “Setapatone,” tykase toto.

³⁴ Yrome toiro towōse tōturutohme. Parixeume ynororo, esety Kamarieü. Moeze omihpyry poko amorepatōme ynororo. Emero ise roropa toh kynexine. Mokyro a Peturu tō jarānaka taropose aporo. Mame ynara tykase ynororo:

³⁵ – Izyraeu tomo, tomeseke ehtoko mokā poko.

³⁶ Pake hkopyra imepỹ tamuxime toehse, Teuta. Tōsekarose ynororo tusame toexiry poko. Imehnō roropa toytose imaro, 400mākomo. Yrome totapase ynororo ahtao, tātahpahse toh emero, aomipona aehtyamo. “Tuisa konōto mokyro,” kara toehse toto.

³⁷ Okomino tyoro, Juta, Karirea pono kowenu tineru apoiryhtao ahno a, tuhke roropa imaro tātānonohse toh repe. Yrome toorihse ynororo ahtao ipoetohpyã toytose ropa toto tosaka xine.

³⁸ Naeroro ourutoryko ase mokā poko pyra oehtohkōme. Ah nytō toto. Ahno omi poe rokē toto ahtao toto namorepary enahnōko rokē mana. Yrome Ritonōpo omi poe toto ahtao enahpyra mana imehnō amorepary eya xine.

³⁹ Morara exiryke tomeseke ehtoko. Typoetory ryhmaryhtao ozehno xine exiko Ritonōpo mana, tykase Kamarieü eya xine.

⁴⁰ – Ÿ, tykase toh repe. Yrome Peturu tō tonehse ropa tyya xine ahtao typipohse toto a.

– Oturupyra ke ehtoko Jezu poko, tykase toh eya xine. Mame tonyohse ropa toto ipipohxĩpo xine.

⁴¹ Morarame toytorykō ropa ahtao kōseriu wino tātākyemase toto.

– Jezu poetoryme kuexiryke kypipohno toto. Morara exiryke tākye sytase, tykase toto.

⁴² Mame kokoro rokē Ritonōpo Tapyĩ tao tōturuse toto Jezu Kyrixtu poko. Imehnō tapyĩ tao roropa oturukehpyra toh kynexine.

6

7me Jezu poetory akorehmananomo

¹ Morarame Jezu poetory tō tuhke tomāse ahtao kyreku tomo a juteu tō tykerekemase.

– Oty katoh juteu tō pyxiamōpyamo a rokē tōsē ekarōko toh nae? Kyya xine onekaropyra mā toto, tykase toto.

² Morarame Jezu poetory tō tonehpose 12mākomo a tōturutohkōme imaro xine. Ynara tykase Peturu tō eya xine:

– Popyra Ritonōpo omiry rumekary yna a tykyrysā ekarotohme rokene.

³ Morara exiryke imehnō Jezu poetory tō akorehmananō menekāko ynanase, 7me ajoajohpākōkara rokene, Ritonōpo Zuzenu omipona yronomyryme exiketomo, toerokurukō warōkō roropa.

⁴ Yrome yna kokoro rokē Ritonōpo maro oturūko ynanase. Imehnō amorepāko roropa ynanase aomiry poko, tykase toto.

⁵ Morara kary etaryke tyya xine tātākyemase toto. Ynara tyrise toto a Jezu poetory tō akorehmananōme, Exitewāo. Ritonōpo Zuzenu imaro kynexine. Aomipona yronomyryme exikety ynororo. Ynororo, Piripe, Pyrokoro, Nikanoa, Timō, Parymena, Nikorau, enara. Nikorau juteume aeramahpyry kynexine, Ātiokia pōme exikety roropa.

⁶ Mokaro tooehse Peturu tō ēpataka. Morarame tōtururukohtao Ritonōpo a tomarykō tyrise zuhpokoxi xine.

⁷ Morarame Ritonõpo omiry totase tuhkākomo a Jerusarē pōkomo a. Jezu poetory tomāse Jerusarē po. Tuhke Ritonõpo maro oturuketō roropa Jezu omipona toehse toto.

Exitewāo apoitopōpyry

⁸ Morarame Exitewāo Ritonõpo omipona kynexine. Kure kynexine orēpyra roropa Ritonõpo poe. Kurākōkara kurākary waro roropa ynororo kynexine.

⁹ Yrome imehnō moroto kynexine, aomipona se pyra exiketomo. Moino aehtyā mokaro kynexine. Xirene poe, Arexātyria poe, Xirixia poe, Azia poe, enara tooehse toh kynexine morotona. Tyorō tao tātamorepase ynaroro. Tōsezusezukurukō se toh kynexine repe Exitewāo maro.

¹⁰ Yrome typoremāse toto orēpyrahxo Exitewāo exiryke Ritonõpo Zuzenu poe.

¹¹ Morarame imehnō taomipohtomase eya xine:

– Mose ynanetase Moeze kerekeremāko, Ritonõpo kerekeremāko roropa, tykase toto imehnomo a Exitewāo poko ajohpe.

¹² Morara kary etaryke tyya xine juteu tō tyekītapāse. Typatakā maro toytose toto Moeze omihpyry warōkō maro Exitewāo apoise kōseriu a arotohme.

¹³ Morarame tokarose eya xine rahkene.

– Mose sē tapyi poihtoase, Ritonõpo maro oturutopo. Moeze omihpyry poihtoase roropa.

¹⁴ Ynara nase mose: “Sē tapyi kararahnōko Jezu Nazare pō mana. Moeze namorepatyā myakamāko roropa mana,” nase mose, tykase toto Exitewāo poko ajohpe rokene.

¹⁵ Morarame mokaro a emero terekatu tō maro iporohtyamo a Exitewāo ĕmyty tonese, kapu ae Ritonõpo nenyokyhpyry ĕmyty samo.

7

Exitewāo oturutopōpyry

¹ Morarame Ritonõpo maro oturuketō tuisary a tōturupose:

– Ajohpe pyra moxiā na? tykase ynororo Exitewāo a.

² Ynara tykase Exitewāo eya xine:

– Wekyry tomo, kuetatoko, orutua kō roropa. Pake Aparāo a Ritonõpo tōsenepose saerehkane panō ezure, Mesopotamia po Aparāo ahta ro Harā pona ytopyra ro ahta.

³ Ynara tykase Ritonõpo eya: “Oesary irumekako, oekyry tō roropa. Ymaro eropa. Imepỹ pata enepōko ase oya,” tykase Ritonõpo eya.

⁴ Morara exiryke Kautea turumekase Aparāo a Harā pona toytotohme. Morarame tumy orihxīpo tosary turumekase eya. Tarona tooehse kuesaka xine.

⁵ Ritonõpo onesaripopyra Aparāo a repe. Yrome ynara tykase ynororo eya: “Sero imeīpo ekarōko ase oya oesaryme, oesahpyo apakō esaryme roropa toorihse awahta,” tykase Ritonõpo Aparāo a tumūkue pyra ro ahta.

⁶ Mame ynara tykase roropa ynororo: “Apakō mā imehnō nonory pona ytōko osesarise, katonōme sa rokene. Moroto 400me zeimānōko mā toto, etuarimāko imehnō namotome.

⁷ Morarame apakō tuarimahpōkō wānohnōko ase. Morotoino xiaro oehnōko toh mana jeahmatohme kure,” tykase Ritonõpo Aparāo a.

⁸ Morarame Aparāo tamorepase Ritonõpo a aipotapihpyry sahkyry poko. Ynara tykase ynororo: “Kure rokē oritorỹko ase. Morara exiryke aīkōpotapihpyry sahkapōko ase oya xine,” tykase Ritonõpo eya. Morarame Aparāo toemūkuase, Izakeme. Mame oma etato irānao ae aenurutopōpyry

ahtao, tumūkuru aīpotapihpyry tysahkase eya. Mame tuātase Izake ahtao toemūkuase ynororo Jakome. Mame Jako toemūkuase 12me, kytamurukōme.

⁹ – Morarame kytamurukomo a takorōkō tokarose imehnomo a jehno toexirykōke. Ejitu pona tarose ynororo. Yrome Ritonōpo imaro kynexine.

¹⁰ Toenupunase ipoko. Tutuarimakehpose eya. Morarame Ejitu esē Joze se toehse, tuaro aexiryke. Esety Parao kynexine. Joze kowenatume tyrise eya tytapyĩ esēme roropa.

¹¹ Morarame konopo toehkehse, tonahsē pyra toehse. Toetuarimase toto Ejitu po, Kanaā po, enara. Kytamurukō nykyryry tonahse.

¹² Yrome Ejitu pōkō nykyryry nae ro kynexine. Imēĩpo morara kary etaryke tyya tumūkuru tō tonyohse Jako a tynapyrykō epekahse.

¹³ Morarame toytomezose toto ahtao Joze tōsenepose turui tomo a. Tyekyry tō tonepose Parao a eya.

¹⁴ Morarame: “Kumykō enehtoko xiaro,” tykase Joze turui tomo a. Mame emero morotona toytose toto, 75me.

¹⁵ Morarame kytamurukō toorihse moroto, Jako, imūkuru tō, enara.

¹⁶ Yrome toto ekepyry tarose Xikē patahpyry pona zonētohme, Aparāo nepekatyhpyry aka. Hamoa poenomo a topekahse eya orihpyra ro toto ahtao. Xikē zū Hamoa kynexine.

¹⁷ – Morarame Aparāo pakō toemūkuase Ejitu po. Tuhke toehse toto moroto. Morarame tynekarotopōpyry ae ro toto arory se ropa Ritonōpo kynexine esaka xine.

¹⁸ Morarame imepỹ Ejitu tuisaryme toehse, Joze warōkara.

¹⁹ Kytamurukō tonekunohse eya. Tyryryhmase toto eya. Toto zehno toehse ynororo toto emamyryke. Imūkurukō typahpose eya nakuaka.

²⁰ Morarame Moeze tonuruse, poeto kuranoryme. Tummy tapyĩ tao oseruao rokē nuno taropose eya.

²¹ Mame tapyi tae jeny a tarose ynororo nakuataka. Mame Parao ẽxiry a tanỹse ropa tunuātanopyryme tumūkurume.

²² Ejitu pōkomo a tamorepase ynororo itamurume. Tōtururu waro toehse. Emese kure toehse roropa ynororo otyro riry poko.

²³ – Morarame Moeze tykaripāse ahtao, 40me jeimamyry taropose ahtao tyekyry tō enese toytose ynororo, Izyraeu tō enese.

²⁴ Morarame tyekyry osanumary tonese tyya ahtao typynanohse eya. Ejitu pō totapase eya.

²⁵ “Wekyry tō pynanohneme jenetupuhnōko toh mana. Ritonōpo nenyokyhpyryme jekarōko mā toto,” tykase Moeze tukurohtao repe. Yrome onenetupuhpyra toh kynexine.

²⁶ Yrokokoro tyekyry enese toytory ropa ahtao, osetapaketō tonese eya. Toto zupokary se kynexine repe. “Aimo, ākorō ananapoipyra exiko. Oxiehno pyra ehtoko,” tykase ynororo eya xine repe.

²⁷ – Yrome ajoajohpano a tupurohmase. “Onoky omi poe upokato mano tuisame awahtao samo?”

²⁸ Ejitu pō etapahpō mase. Jetapary se roropa hma?” tykase ynororo Moeze a.

²⁹ Morara kary etaryke tyya toepase Moeze Mitiā pona. Tōsesarise ynororo moero, katonōme, toemūkuase asakoro.

³⁰ – Morarame 40me tyeimāse ahtao moroto, Ritonōpo nenyokyhpyry tōsenepose Moeze a ona tonorē po, ypy Xinai pūto.

³¹ Moroto pika zatyry tonese Moeze a tororo āko. Moro eneryke tyya toemynyhmasse ynororo. “Otāto puhkoke pika ezehpyra nae? Eneta aporo,” tykase ynororo tukurohtao.

– Morarame enese toytose tahtao Ritonõpo omiry totase eya, ameke pyra toehse ahtao. Ynara tykase Ritonõpo eya:

³² “Ritonõpo ase, atamurukõ Esemy, Aparão Esemy, Izake Esemy, Jako Esemy, enara,” tykase ynororo eya.

– Morara kary etaryke tyya tykytyky tykase Moeze. Osenuhmara toehse ynororo tõserepyryke.

³³ Morarame ynara tykase Ritonõpo eya: “Asätajã tõ touko jẽpataka oehthohme. Onoupyra awahtao orihnõko mase,” tykase ynororo eya.

– Mame morara kary etaryke tyya tysätaja tõ touse eya. Mame ynara tykase Ritonõpo eya:

³⁴ “Ypoetory tõ tuarimary enẽko ase Ejitu põkomo a. Morara exiryke oehno toto pynanohse. Seromaroro aaropõko ase Ejitu pona,” tykase Ritonõpo Moeze a.

³⁵ – Moeze mokyro ro. Apitoryme ise pyra toh kynexine repe tutuisarykõme. “Onoky omi poe upokato mano tuisame awahtao samo?” tykase toto eya. Yrome mokyro ro tyrise Ritonõpo a toto tuisaryme, takorehmase ynororo apoto htaonõpo a.

³⁶ Morarame tarose ropa toto eya Ejitu poe. Tyjमितunuru tonepose roropa eya moroto Ejitu po, typoetory anaropopyra ropa Ejitu põkõ exiryke. Tuna konõto Tahpiremã purohpokuroko tarose toto eya. Mame ahno esao pyra 40me ikonopory taropose toto a, Ritonõpo jamitunuru enery poko roropa tyya xine. Tỹkyryneke pyra toto ahtao tỹkyrynehtose toto Ritonõpo a.

³⁷ Mame Moeze ynara tykase Izyraeu tomo a: “Urutõ enehpõko Ritonõpo mana, kuekyrykomo, ysã exikety,” tykase Moeze pake tyekyry tomo a.

³⁸ Moeze mokyro Ritonõpo poetory amorepahpono ahno esao pyra. Ritonõpo nenyokyhpyry maro roropa kynexine ypy po, Xinai po. Imaro tõturuse ynororo moro ypy po kytamurukõ netaryme. Eya Ritonõpo omiry tymerose, kyya xine ekarotohme roropa.

³⁹ – Yrome aomipona se pyra kytamurukõ kynexine. Tymaro xine ise pyra toh kynexine ipunaka. Ejitu pona ropa toeramarykõ se ropa toh kynexine tukurohtao xine.

⁴⁰ Arão a ynara tykase toto: “Ritõ tyriko Ritonõpo myakãme, kuesemazupurukõme aytotohme. Aza rokẽ nytoase Moeze, kuenedyhpõkomo Ejitu poe? Zuario pyra sytatose,” tykase toto.

⁴¹ Moroto tahtao xine pui mũkuru panõ tyrise toto a. Morarame kaneru tõ totapase eya xine uuru risẽ õpataka, “Kure mase,” katohme tyya xine. “Kuesẽkõme mose ro nase,” tykase toto. Tãtãkyemase toto tynyrihpyrykõ poko.

⁴² Morarame mokaro turumekase Ritonõpo a: “Kuesẽkõme sero nase,” kary etaryke tyya. Mame xirikuato tõkehko roropa tyrise eya xine tosẽkõme. Ynara tymerose Ritonõpo omiry pake urutõ komo a:

“Izyraeu tomo, oekykõ mekarotone ya?

Onekarorykõme oekykõ metapatone repe,
yrome ya pyra mekarotone,

40me ikonopory taropose oya xine,

Izyraeu tomo, oyoytorykohtao ahno hnakuroko.

⁴³ Tapyi pitiko maromarotone kamisa risemy,

ymyakãme onyrihpyrykõ tapyĩme,

onohpetu tapyĩme Moroke tapyĩme.

‘Kuesẽkõme sero nase,’ matokene mokyro poko.

Raipã roropa onyrihpyrykõ xirikuato esẽ panõ repe.

Morara oexirykõke aarotorỹko ase mya

Papironia pona,” tykase Ritonõpo eya xine.

⁴⁴ – Kytamurukõ maro Ritonõpo tapyĩ kynexine, okyno pihpyry risemy, ahno esao pyra, typoko toto amorepatohme. Moeze a moro tapyi tyrise Ritonõpo omi poe, imaro tõturuse exiryke.

⁴⁵ Moro tonehse kytamurukomo a xiaro pake tooepyrykohtao. Mame Jozue tō tōsesarise ropa imehnõ esahpyry po, taropose morotõkõ exiryke Ritonõpo a. Morarame Tawi Izyraeu tō tuisaryme toehse.

⁴⁶ Ritonõpo omipona exikety ynororo kynexine. Tapyi amory se toehse repe Ritonõpo tapyĩme.

⁴⁷ Yrome imūkuru a rokē tamose, Saromão a, Ritonõpo tapyĩme.

⁴⁸ – Yrome imehxo Ritonõpo Kapuaono. Tapyi tao nyhpyra mana, ahno nyrihpyry tao, tykase Exitewão. – Ynara Ritonõpo nekarohpyry sero pako pake urutonõpo a:

⁴⁹ “Kapu jesaryme mana, sero nono upupuru apõme mana.

Oty amõko matou ytapyĩme?

Otãto ytapyĩ rĩko matou moro tao jehtohme?

⁵⁰ Ywy rokē senohne emero Rihpõme ase.

Ya ro kapu tyrise, nono roropa.

Senohne emero esẽme ase,”

tykase Ritonõpo pake urutono a, tykase Exitewão mokaro a. Mame ynara tykase roropa eya xine:

⁵¹ – Otato pyra matose, Ritonõpo omipona pyra. Zuzenu okorokarykõ se mã repe. Yrome ise pyra matose. Atamurukõ saaro matose.

⁵² Urutõ kō tyyryhmase atamurukomo a emero. “Ritonõpo mūkuru oehnõko mana,” kananõ totapase toto a. Mokaro saaro matose. Mokyro mexiximatose tooehse ahtao.

⁵³ Ritonõpo a tōmiry tokarose oya xine inenyokyhpyry tomo a repe. Yrome aomipona pyra matose, tykase Exitewão eya xine.

Exitewão etapatopõpyry topu ke

⁵⁴ Morara kary etaryke tyya xine tyekĩtapãse toto. Exitewão ãpataka tyerykõ totose toto a tynyetükõke.

⁵⁵ Yrome Ritonõpo Zuzenu Exitewão maro kynexine. Kakoxi tōsenuhmase tahtao Jezu tonese kapu ao xikihme, Ritonõpo maro. Saerehkane konõto tonese roropa eya Ritonõpo ezurume.

⁵⁶ Morarame ynara tykase ynororo:

– Enetoko ke! Kapu enẽko ase tãtapiakase. Jezu Kyrixtu enẽko ase. Ahnome aexihpyry enẽko xikihme, Ritonõpo maro, tykase ynororo eya xine.

⁵⁷ – Ajohpe mase! tykase toto. Toepanapuruse toto. Axĩ toytose toto tururume Exitewão apoise.

⁵⁸ Pata ehpikoxi tarose toto a topu ke etapatohme. Morarame etapatohme tupõkõ tapoipose nuasemano a. Toto zupõ apoihpõ Sauru kynexine.

⁵⁹ Mame topu ke totaparyhtao ro ynara tykase Exitewão:

– Tuisa Jezu, kuaroko oesaka, tykase rokē ynororo.

⁶⁰ Morarame tosekumuru po toepukase tahtao opore tōmitase rahkene:

– Jezu kapuaono moxiã onyhxiropyra exiko jetapary pako, tykase ynororo toorihtho. Morara kaxĩpo sã rokē toorihse ynororo rahkene.

¹ Morarame Exitewão tomĩnose Sauru a jehno toexiryke. Morarame Exitewão etapaxĩpo Jezu poetory tō totapazomose moroto ro zehnotokomo a. Morara exiryke tātahpahse toh emero Jutea pona, Samaria pona, enara. Peturu tō rokē epara kynexine.

² Morarame Ritonōpo omipona exiketomo a Exitewão tyhnamose. Tātarerekase toto. Ekepyry tarose eya xine zonētohme.

³ Mame Sauru toytose Jezu poetory zupise, toto zehno toexiryke. Emero rokē tapyĩ taka toytose ynororo toto apoise. Orutua kō tapoise aporykō poko, nohpo tō roropa tapoise āpuruhpyry taka toto ěmatohme.

⁴ Morara exiryke toepase toto. Emero pata tō poro toytose toto imehnō zuruse Ritonōpo omiry poko.

Ritonōpo omiry ekarotopōpyry Samaria po

⁵ Morarame Piripe toytose Samaria pona morotōkō amorepase Jezu Kyrixtu poko.

⁶ Kure Piripe omiry totase imoihmākomo a. Otato toehse toto kurākōkara kurākary ropa eneryke tyya xine.

⁷ Joroko tō tutūtanohipose ropa eya ahno ae. Joroko tō tūtary ropa ahtao toto kurohtae kui tykase toto. Tuhke ytoytopynỹpo tō roropa tukurākase ropa eya.

⁸ Morara exiryke tātākyemase toto morotōkomo, Samaria pōkomo.

⁹ Moroto pyaxi kynexine, esety Ximão. Pake tunuhnatase itamurume ynororo Samaria po.

– Pyaxime ase, tykase ynororo repe.

¹⁰ Mokyro omiry etāko toh kynexine poetome exiketomo, ikaripātyamo, enara.

– Mokyro jamihme mana Ritonōpo poe, tykase toh repe.

¹¹ Yrome joroko poe uhnato kynexine, Ritonōpo poe pyra. Pake aepyaximahpyryme aexiryke toytose toto eya enetao.

¹² Yrome Piripe tōturuse eya xine Ritonōpo kuesēkōme exiry poko. Morarame zae aomiry tonetupuhse toto a. Jezu Kyrixtu poetoryme toehse toto. Tōpurihkase roropa toto Jezu omi poe, orutua komo, nohpo tomo, enara.

¹³ Morarame Ximão a roropa Jezu tonetupuhse. Morarame Piripe a tōpurihkase tahtao tōpurihkahpō onurumekara toehse ynororo. Kurākōkara kurākary ropa tonese eya. Tōsenuruhkase ynororo pitiko rokē pyra.

¹⁴ Morarame: “Samaria pōkomo a Ritonōpo omiry tapoise mana,” kary totase Jezu poetory tomo a Jerusarē po. Naeroro asakoro orutua tonyohse eya xine morotōkomo a, Peturu, João, enara.

¹⁵ Morarame Samaria pona tooehse tahtao xine tōturuse toto Ritonōpo a:

– Ouzenu ekaroko moxiamo a ōmiry apoihpōkomo a, tykase toto Ritonōpo a,

¹⁶ Tuzenu onekaropyra ro Ritonōpo exiryke toto a, nakuaka rokē tōpurihkase toto Jezu omi poe.

¹⁷ Morarame tomarykō tyrise ahtao eya xine morotōkō zuhpokoxi, Tuzenu tokarose Ritonōpo a eya xine rahkene.

¹⁸ Morarame moro eneryke tyya tytinerū ekarory se Ximão toehse Peturu tomo a, toto sã Ritonōpo Zuzenu ekaroneme toehtohme repe.

¹⁹ Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ritonōpo Zuzenu ekaroneme kyritoko, imehnō zuhpokoxi jemary riryhtao ya moxiã aka Ritonōpo Zuzenu omōtohme, tykase ynororo Peturu tomo a.

²⁰ Yrome Peturu a tozuhse ynororo. Ynara tykase:

– Ritonōpo oenyohsasaka mana apotoimo htaka otinerū maro, inekarohpyry epekatyry se oexiryke tineru poko.

²¹ Oesary kara sero taro, tykase Peturu eya. — Ritonõpo omipona pyra oexiryke ipoetoryme pyra mase.

²² Iirypyryme mase okurohtao Ritonõpo a. Moro oorypyry irumekako! Ekorokapoko Ritonõpo a. Otarãme oorypyry korokãko ropa mana, tykase ynororo eya.

²³ — Iirypyryme oexiry waro ase. Itũ sã okurohtao mana zumoxike oexiryke. Tymyhse sã roropa mase oorypyry a, tykase Peturu, Ximão tyenonohse.

²⁴ Mame ynara tykase Ximão eya xine:

— Ajohpãme sã kaxitoko amarokõ ypoko. Oturutoko Ritonõpo a kure rokẽ jehtohme, juãnohpyra Ritonõpo ehtohme, tykase ynororo Peturu tomo a.

²⁵ Morarame imehnõ tamorepase Peturu tomo a João maro Ritonõpo omiry poko. Kure rokẽ turuse toto Jezu poko. Morarame axĩ pyra toytose ropa toto imehnõ amoreparyme pata tõ poro Samaria po, tosaka xine, Jerusarẽ pona.

Piripe Etiopia põ maro oturutopõpyry

²⁶ Morarame Ritonõpo nenyokhyppyry kapu ae tõturuse Piripe a:

— Ytokose osema ae Jerusarẽ esema taka, eporehkakety ae oytotohme ona pona, Kaza pona.

²⁷ Mame Piripe toytose moro ae. Moroto orutua tonese eya Etiopia pono. Mokyro Kãtase mõkomory esẽ kynexine. Kãtase Etiopia põkõ esẽ kynexine. Mokyro ipoetory ytõko ropa kynexine Jerusarẽ poe Ritonõpo omiry poko tãtamorepaxĩpo. Ritonõpo eahmatohme toytose ynororo Jerusarẽ pona.

²⁸ Morarame Ritonõpo omiry sekeremaryme ytõko ropa kynexine kahosa ae, Izaja nymerohpyry sekeremaryme.

²⁹ Morarame Piripe taropose Ritonõpo Zuzenu a:

— Kahosa aka ytoko mose maro oytotohme, tykase ynororo eya.

³⁰ Tururume toytose Piripe kahosa aka. Morarame Izaja nymerohpyry sekeremary totase eya.

— Onysekeremary enetupuhnõko hma? tykase ynororo Etiopia pono a.

³¹ — Arypyra, onenetupuhpyra reahse. Tamorepaneke jahtao enetuputyry. Otyriko, ymaro eropa, tykase ynororo Piripe a.

³² Ynara Ritonõpo omiry sekeremãko kynexine:

“Mokyro tarose kaneru samo, etapatoh pona.

Kaneru hpoty sahkaryhtao oty kara mana.

Mokyro sã oty kara toehse ynororo tyryhmaryhtao.

³³ Mokyro tutuarimanohpose toto a.

Pohnomo a tyhtomase.

Tumũkue pyra ro ahtao taorihmapose eya xine,”

tykase, tysekeremase Piripe ytotozõpyry a.

³⁴ Morarame Etiopia põ tõturupose Piripe a:

— Onoky poko Izaja nymerohpyry sero? Typoko, imepỹ poko? tykase ynororo Piripe a.

³⁵ Mame Piripe tõturuse imaro Ritonõpo omiry poko, inysekeremahpyry poko. Kure turuse eya Jezu poko.

³⁶ Morarame toytorykohtao tuna pona toeporehkase toto.

— Tunahxo mony. Jẽpurihkary se pyra hma? tykase mokyro Etiopia põ Piripe a.

³⁷ — Arypyra, Jezu enetuputyryhtao oya oesẽme oẽpurihkãko ase, tykase Piripe eya.

— Ỹ, Jezu Kyrixtu enetupuhnõko ase, Ritonõpo mũkuru nymyry mokyro, jesemy, tykase ynororo Piripe a.

³⁸ Mame kahosa totyphkapose eya. Toytose toto nakuaka, Piripe maro. Mokyro Etiopia pō tōpurihkase eya Jezu omi poe.

³⁹ Morarame towōse ropa nakuae toto ahtao, Piripe tarose ropa Ritonōpo Zuzenu a. Onenepyra ropa toehse Etiopia pono. Mame toytoryme ropa tātākyemase ynororo.

⁴⁰ Morarame Piripe tonese ropa imehnomo a rokene, Azotu po ahtao. Mame imeimehnō pata tō poro toytoryhtao Ritonōpo omiry poko tōturuse ynororo morotōkō netaryme, Sezarea pona toytoryme.

9

Jezu enetupuhtopōpyry poko Sauru a (Atos 22.6-16; 26.12-18)

¹ Morarame Jezu poetory tō zehno ro Sauru kynexine. Toto ryhmary se ro kynexine. Toto etapary se roropa toehse ynororo.

² Naeroro Ritonōpo maro oturuketō tuisary a toytose ynororo pape mero-
pose. Pape arory se kynexine Tamaxiku pōkō neneryme toto atamorepatoh
tao. Moro pape se kynexine Jezu poetory tō moero ahtao enehtohme ropa
tyya, tymyhse, Jerusarē pona, orutua komo, nohpo tomo, enara.

³ Yrome aytory rohtao, moe hkopyra Tamaxiku toehse ahtao, mōtoino rokē
etonie saereh tykase itamurume, kaino kapu ae.

⁴ Nono pona toepukase ynororo. Omi totase roropa eya. Ynara tykase:
– Sauru, Sauru, oty katohme yyryhmāko mah, ypoetory tō ryhmāko? Sam
kamexipōko mase ya, tykase.

⁵ – Onoky hma? tykase Sauru tōserehse toexiryke.

– Ywy ase, Jezu. Oty katoh yyryhmāko mah, ypoetory tō ryhmāko?

⁶ Owōko ropa hkoty. Ytokose pata pona. Morotona toytose awahtao
ypoetory enyohnōko ase oenese. Jomiry ekarōko oya mana, tykase Jezu
Sauru a.

⁷ Morarame Sauru marōkō mynyhme toehse. Omi totase eya xine repe.
Yrome oturukety onenepyra toh kynexine.

⁸ Mame Sauru towōse ropa. Yrome pīpokah tykase ropa tahtao onetopyra
toehse. Emary poko rokē tarose imehnomo a Tamaxiku pona.

⁹ Morarame moroto oseruao tōmehse ynororo onetopyra ro kynexine.
Otuhpyra roropa kynexine, tuna onēpyra, enara.

¹⁰ Mame Jezu poetory moroto kynexine Tamaxiku po, esety Anania.
Mokyro a tōsenepose Jezu aosenety. Ynara tykase sã ynororo:

– Anania, tykase.

– Otara āko ma Tuisa? tykase ynororo.

¹¹ – Ytokose Topohmã ae Juta tapyĩ taka. Moroto awahtao Sauru
ekaropoko Taasu pono.

¹² Mokyro mã Ritonōpo maro oturūko. Oenēko roropa mana tōsenety.
Oytory enēko oemary rise epona aosenuhmatohme ropa, tykase sã Jezu eya.

¹³ Yrome Anania a tozuhse:

– Tuhke tokare mokyro mana. Opoetory tō zehnoto mokyro Jerusarē po.
Toto tyyryhmase eya itamurume.

¹⁴ Tarona roropa tonehpose ynororo Ritonōpo maro oturuketō tuisary
tomo a poetory tō myhtohme, tykase Anania.

¹⁵ Yrome Jezu ynara tykase sã eya aosenetoh ae:

– Ytoko jomi poe. Sauru ynymenekahpyry mokyro ypoetoryme.
Imeimehnō pataka ynenyokyryme roropa exīko mana, juteu tō pataka,
juteutōkara pataka, enara, pata esã maro aoturutohme ypoko.

¹⁶ Sauru osanumāko toh mana itamuraume jomiry poko tamoreparykohtao, jomipona aexiryke. Moro ekarōko ase eya, tykase.

¹⁷ Morarame Anania toytose Juta tapyĩ taka, Sauru enese. Epona tomary tyrise eya.

– Jepe Sauru, Jezu nosenepoase oya osema ae oepiryhtao. Mokyro jenehpō oya ōsenuhmatohme ropa, Ritonōpo Zuzenu ekarotohme oya, tykase Anania.

¹⁸ Axĩ toepukase kana puhturu panō enuru ae. Moro esahpyo kure ropa toehse ynororo. Tōsenuhmase ropa. Morarame tōpurihkase ynororo rahkene.

¹⁹ Mame tōtuhxīpo tyjamihtase ropa ynororo.

Jezu poko Sauru oturutopōpyry Tamaxiku po

Moroto tuhke pyra tōmehse Sauru Jezu poetory tō maro, Tamaxiku pōkō maro.

²⁰ Morarame juteu tō atamorepatoh taka toytose ynororo moro taōkō amorepase Jezu poko.

– Ritonōpo mūkuru nymyry mokyro, tykase ynororo.

²¹ Mame Sauru etaryke tyya xine tōsenuruhkase toto.

– Ajohpe pyra mose ro Jezu poetory ryhmahpō Jerusarē po? Xiaro noepyase roropa Jezu poetory tō poko, tymyhse toto arotohme tymaro Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a ekarotohme, tykase toto, tōturuse oxime rokene.

²² Mame orēpyra tōturuse ynororo Jezu Kyrixtu poko:

– Ritonōpo mūkuru nymyry mokyro, tykase ynororo toto amoreparyme. Mame orēpyra Sauru exiryke tōtururukō tupise toto a, juteu tomo a, Tamaxiku pōkomo a roropa.

²³ Morarame tuhke tynyhse ahtao juteu tō tōturuse Sauru poko:

– Setapatone, tykase toto.

²⁴ Yrome Sauru tuaro. Totapary se exiketō poko tuaro ynororo kynexine. Osema apuru pūto eraximāko toh kynexine, kokoro rokene, koko, saereme, enara, Sauru tūtary eraximāko, apoitohme tyya xine repe.

²⁵ Morara exiryke Jezu poetory tomo a tarose ynororo koko. Tonyhtose eya xine ruto ao, pata apuru poe.

Sauru Jerusarē po ehtopōpyry

²⁶ Morarame Jerusarē pona Sauru toytose ropa ahtao tōtururu se toehse ynororo Jezu poetory tō maro. Yrome zuno toh kynexine.

– Otarāme Jezu poetory kara mokyro, tykase toto Sauru poko.

²⁷ Mame Sauru tarose Panape a, Peturu tomo a ekarotohme.

– Mose Jezu poetoryme nase. Kuesēkō tonese eya Tamaxiku pona toytoryhtao. Imaro tōturuse roropa ynororo. Moromeīpo Jezu poko tōturuse ynororo orēpyra Tamaxiku pōkō netaryme, tykase Panape toto a.

²⁸ Mame Jezu poetory tō maro Sauru kynexine. Toytose ynororo Jerusarē poro porehme; Jezu a tyjamihtase exiryke orēpyra tōturuse ynororo Jezu poko.

²⁹ Tōturuse ynororo tozuhse roropa juteu tō maro, kyreku omiry ae exiketomo a. Yrome Sauru zehno toh kynexine. Etapary se toehse toto.

³⁰ Yrome moro etaryke tyya xine Sauru arone toto Jezu poetory tomo Sezarea pona, aropotohme Taasu pona.

³¹ Morarame Jezu poetory tō onyryhmara toehse Jutea po, Karirea po, Samaria po, enara. Eanokō jamihme toehse ropa Ritonōpo omiry etaryke tyya xine. Tomāse roropa toto. Tuhke toehse toto. Ritonōpo Zuzenu ke tākye toehse toto.

Peturu Rita po ehtopõpyry Jope po roropa

³² Morarame Peturu toytose Jezu omipona aehtyã patary punero. Rita pona toytose roropa ynororo.

³³ Moroto pakaihkapy tonese eya, esety Eneja. Mokyro ytoytopyra roropa kynexine. 8me ikonopory taropose eya tohrame rokene.

³⁴ Morarame Peturu tõturuse eya:

– Eneja, Jezu Kyrixtu okurākāko ropa mana. Owōko ropa oetueh tapoe, tykase ynororo eya. Axī toekurākase ropa ynororo.

³⁵ Morarame mokyro kurākary ropa enexīpo tyya xine, Jezu poetoryme toehse toto, Rita pōkomo. Morararo Sarō pōkō roropa Jezu poetoryme toehse toto.

³⁶ Morarame Jope po Jezu poetory kynexine roropa, nohpo, esety Tapita, esety akorō Toaka. Mokyro kure kynexine. Tymōkomokākara poko enupunaketyme kynexine.

³⁷ Mame takuruhtase ynororo. Toorihse rahkene. Mame aorikyhpyry ekepyry tukurikase eya xine ahtao otuato taponā tyrise. Zara taka tarose eya xine.

³⁸ Morarame Rita pona Peturu oehtopõpyry waro Jope pōkō kynexine oseponaro moro pata tō exiryke. Mame asakoro tymarōkō taropose Jezu poetory tomo a, Rita pona, Peturu poko, axī aehtohme.

³⁹ Mame Peturu toytose toto maro Jope pona. Zara taka tarose ynororo toto a. Moro tao pytýpo tō kynexine xitāko. Tupōkō tonepose toto a Peturu a, Toaka nyxixityāmo, orihpyra ro ahtao.

⁴⁰ – Ytotoko ropa sero tae mō taka, tykase Peturu pytýpo tomo a. Mame tosekumuru po typorohse ynororo tõturutohme Ritonõpo a. Okepy ēpataka toeramase Peturu. Ynara tykase ynororo:

– Tapita owōko, tykase ynororo. Tõsemāse ropa aorikyhpyry. Pīpokah tykase ropa ynororo. Mame Peturu eneryke tyya sokohme towōse ropa.

⁴¹ Mame tomary tapoipose mokyro a anýtohme ropa. Morarame Jezu poetory tō tykohmase Peturu a pytýpo tō maro, aēsemamyhpyry ropa ekarotohme eya xine.

⁴² Morarame aēsemātopõpyry ropa poko tokātose toto morotōkomo a emero pata tō po. Mame tuhke Jezu omipona toehse toto.

⁴³ Moroto Peturu okynā kynexine Jope po, Ximāo tapyī tao, okyno pihpyry poko erohkety tapyī tao.

10

Peturu Koneriu maro ehtopõpyry

¹ Morarame Romano kynexine Sezarea po, esety Koneriu. Soutatu esē kynexine ynororo. 100me ipoetory tō kynexine, soutatu tomo. Itaria pōkōme toto esety.

² Mokyro Ritonõpo waro exikety kynexine. Aomipona roropa kynexine ty-tapyī taōkō maro. Tuhke tytinerū tokarose eya juteu tomo a, tymōkomokākara a. Kokoro rokē Ritonõpo maro tõturuse ynororo.

³ Morarame Koneriu a Ritonõpo nenyokyhpyry tonese tõsenety, xixi ty-wykahme ahtao. Morarame ynara tykase sã ynororo eya:

– Koneriu, tykase.

⁴ – Otara myka? tykase Koneriu Ritonõpo nenyokyhpyry a, tõserehse.

– Ōtururu Ritonõpo a totase eya mana. Tymōkomokākara pyno oexiry tonese roropa eya.

⁵ Wenikehpyra ynororo kure oexiry poko. Naeroro opoetory aropoko Jope pona Ximāo enehtohme xiara. Esety akorō Peturu.

⁶ Tosety ae exikety maro reh mahna, okyno pihpyry rine mahro. Itapyĩ mã tuna ehpio. ãmorepãko mã mokyro Ritonõpo omiry poko zuaro oehtohme, tykase Ritonõpo nenyokyhpyry Koneriu a.

⁷ Morarame tymaro aoturhpyry toytose ropa ahtao, tynamoto tonehpose tyya, oseruao soutatu maro, toto a tõturutohme.

⁸ Mame tõsenehtopõpyry poko toto zuruxĩpo, tonyohse toto Jope pona.

⁹ Yrokokoro Koneriu poetory moe pyra Jope poko toehse toto ahtao, Peturu tõnuhse tapyi mypatarãnaka, tõturutohme Ritonõpo a, tãxiahtao toehse ahtao.

¹⁰ Morarame Peturu tomitapãse. Tõtukururu se repe. Yrome tõsẽ atahnopyra ro ahtao tõsenehse ynororo Ritonõpo poko.

¹¹ Kapu atapiakary tonese eya. Otuato konõto panõ tyhtose eary poko Peturu myhtokoxi.

¹² Moro tapo onokyro panõ tonese eya, nono poro ytoketomo, torõ tõ roropa.

¹³ Morarame omi ynara tykase:

– Mokaro etapako õtyme, tykase Peturu a.

¹⁴ – Onetapara ase. Moino ro ase tõsẽ rypyry onõpyra ypoeto ae ro, tykase Peturu eya.

¹⁵ Morarame sekere tykazomose inetaryme:

– Õtyme ynekarohpyry poko: “Tõsẽ rypyryme nase,” kara exiko, tykase.

¹⁶ Mame tõnuhse ropa otuato panono. Morarame tyhtozomose ose-mazuhme ayhtohpyry saaro. Mame tõnuhse ropa rahkene, jũme, kapu aka.

¹⁷ Morarame Peturu toepohnohse tynenehpyry poko. Aemynyhmary rohtao Koneriu nenyohyã toeporehkase toto.

– Otokohkoh Ximão tapyĩ nae? tykase toto osema taõkomo a.

– Seny, tykase toto.

¹⁸ – Taroh Ximão Peturu nahe? tykase toto tõturupose.

¹⁹ Morarame toepohnopyryhtao ro Ritonõpo Zuzenu omiry totase Peturu a:

– Etako pahne, ahno mokaro oupĩko.

²⁰ Oyhtoko. Enaromyra exiko. Toto maro ytokose. Ynenehpotyã mokaro, tykase Ritonõpo Zuzenu eya.

²¹ Morara kary etaryke tyya Peturu tyhtose ropa zara tae Koneriu nenyohyã omikase.

– Taro ase. Oty kase moehtou? tykase Peturu eya xine.

²² Morarame tõturuse toh eya. Ynara tykase toto:

– Koneriu yna enehpoase tarona. Kure ynororo, Ritonõpo omipona exikety. Emero juteu tõ: “Kure mana,” ãko roropa ipoko toh mana. Ritonõpo nenyokyhpyry kapu ae imaro tõturuse, itapyĩ taka oytotohme, imaro õturutohme, tykase toto Peturu a.

²³ – Omõtoko tapyi taka, tykase Peturu eya xine. Mame moro tao tynyhse toto.

Yrokokoro toto maro Peturu toytose imehnõ Jezu poetory tõ maro, Jope põkõ maro.

²⁴ Sã aeporehkatohkomo Sezarea pona. Moroto Koneriu kynexine toto eraximãko, tyekyry tõ maro, tope tõ maro, Peturu otururu etatohme.

²⁵ Morarame Peturu omomyryhtao tapyi taka, Koneriu tooehse aomikase. Tosekumuru po typorohse ynororo Peturu epataka.

– Kure mase. Ritonõpo nenyokyhpyryme mase, tykase ynororo eya.

²⁶ Yrome Peturu a tanỹse ropa ynororo.

– Owõko ropa. Xikihme rokẽ exiko. Ritonõpo kara ase, ahno rokẽ ase, apano ro, tykase Peturu eya.

²⁷ Morarame tōtururukōme Koneriu maro tomōse ynororo tapyi taka. Tuhke ahno tonese eya moro tao.

²⁸ Mame tōturuse ynororo eya xine. Ynara tykase:

– Juaro matose. Juteume ase. Imehnō maro juteutōkara maro yna ahtao popyra mana yna a. Itapyīkō taka roropa yna omomyryhtao popyra mana yna tamuru tō omi poe. Yrome Ritonōpo utuarōmase imehnō poko: “Nuriamē mose nase,” kara jehtohme.

²⁹ Morara exiryke tykohmase jahtao oya xine kure rokē ezukuase anaropotyamo. Oehno oturuse oya xine. Oty katohme kuenehpoase tarohna? tykase Peturu, tōturupose.

³⁰ Morarame Koneriu a tozuhse:

– Mokokonie otuhyra exiase jotururuke Ritonōpo maro. Tapyi tao exiase. Morarame xixi tywykahme toehse ahtao orutua enease jēpataka, tupoke saerehkane ke.

³¹ Ynara nase sã ya: “Koneriu, ōtururu totase mã Ritonōpo a. Tymōkomokākara pyno oexiry roropa tonese eya mana. Wenikehpyra ynororo kure oexiry poko.

³² Naeroro opoetry aropoko Jope pona Ximão enehtohme xiaro. Esety akorō Peturu. Tosety ae exikety tapyī tao mana, okyno pihpyry rine tapyī tao. Tuna ehpio mã itapyīkomo. Tooehse ynororo ahtao oturūko oya xine mana,” nase Ritonōpo nenyokyhpyry ya.

³³ Morara kary etaryke ya ypoetry tō aropoase axī oehtohme. Tãkye ase tooehse oexiryke. Seromaroro taro ynanase Ritonōpo poko. Ōtururu etase moxiã noehno, tykase Koneriu eya.

Peturu oturutopōpyry Koneriu tomo a

³⁴ Morarame Peturu tōturuse eya xine. Ynara tykase:

– Seromaroro zuaro ase. Emero kypyno xine Ritonōpo exiry waro ase, yna rokē kara pyno Ritonōpo mana.

³⁵ Emero tōmipona exiketō kure Ritonōpo a mana, ajoajohpe pyra toto exiryke, juteu tomo, juteutōkara, enara, tykase Peturu.

³⁶ – Ritonōpo a Izyraeu tō tamorepapoase urutō komo a, Jezu Kyrixtu waro toto ehtohme, zehzehno pyra toto ehtohme. Emero Kuesēkōme Jezu Kyrixtu mana. Moro waro matose.

³⁷ Kuesēkōme aexiry poko João tōturuse ahno ĕpurihkaryhtao tyya. Morotoino Jezu poko tutuarōtase toto Karirea pōkomo. Jutea pōkō roropa tutuarōtase toto. Zuaro matose.

³⁸ Seromaroro amarokō roropa Jezu waro exīko matose. Ritonōpo a Tuzenu tokarose eya emero zuaro ehtohme. Morarame toytoytose ynororo. Ahno poko toenupunase. Joroko nyryhmatyã tukurākase ropa eya, kurākōkara roropa, Ritonōpo imaro exiryke.

³⁹ Jezu waro ynanase, imaro toytose yna exiryke yna patary poro, Jerusarē poro, enara. Toxixihmase ynororo juteu tomo a wewe pokona, aorihtohme.

⁴⁰ – Yrome Ritonōpo a tōsemākase ropa oseruao tōmehse ahtao. Mame tōsenepose ropa ynororo.

⁴¹ Emero pyra, tunutuarōtanohtyamo a rokē tōsenepose ynororo, yna a rokene. Ynanotukuase imaro tōsemāse ropa ynororo ahtao.

⁴² Mame yna enyokyase āmorepatohkōme typoko, tykase Peturu. – Imēīpo oehnōko ropa mana isene exiketō apiakase. Aorihtyã roropa apiakase oehnōko mana Ritonōpo omi poe. Moro poko ourutohkōme yna enehpoase Jezu xiaro.

⁴³ Mokyro poko tymerose Ritonõpo poe urutõ komo a. Enetuputyryhtao oya xine oorypyrykõ korokãko mana, Jezu enetuputyryke oya xine, tykase Peturu eya xine.

Ritonõpo a Tuzenu ekarotopõpyry juteutõkara a

⁴⁴ Peturu a toto zururuhtao ro Ritonõpo Zuzenu tyhtose. Tõmiry etananõ aka tomõse.

⁴⁵ Moroto juteu tõ kynexine roropa Peturu marõkomo.

– To! tykase toto. Tõsenuruhkase toto, juteutõkara aka roropa Ritonõpo Zuzenu tomõse exiryke.

⁴⁶ Toto aka Ritonõpo Zuzenu omomyry tonetupuhse eya xine, imeimehnõ omiry ae toto otururuke: “Imehxo Ritonõpo mana,” kary etaryke roropa tyya xine. Morarame Peturu tõturuse tymarõkomo a:

⁴⁷ – Sõpurihkatone toto tuna kuaka, kysã xine moxiã aka Ritonõpo Zuzenu tomõse exiryke, tykase Peturu eya xine.

⁴⁸ Morarame tõpurihkase toto eya xine Jezu poetoryme toehse toto exiryke.

Morarame:

– Taro exiko aporo yna maro. Oytory se pyra ynanase aporo, tykase toto Peturu a.

11

Peturu oturutopõpyry Jezu poetory tomo a Jerusarẽ po

¹ Morarame: “Juteutõkara a Ritonõpo omiry tapoise mana,” kary totase Jezu poetory tomo a, Jutea põkomo a.

² Morarame Jerusarẽ pona Peturu toytose ropa ahtao, imaro tõsezusezuhse toto oxime jekyry tomo, juteu tomo.

³ – Oty katoh juteutõkara maro mexiase? Oty katoh roropa imaro xine motukuase? tykase toto Peturu a.

⁴ Mame Peturu a turuse ropa toto emero. Kure turuse toto. Ynara tykase ynororo eya xine:

⁵ – Jope po exiase oturũko Ritonõpo maro. Morarame otuato panõ enease josenety. Nyhtoase sã kapu ae yneneryme. Mame typorohse ymyhtokoxi.

⁶ Moro ao onokyro panõ enease eeryhpo, okyno panõ, zakareimo, okoi, torõ tõ panono, enara sã tonese ya.

⁷ Morarame omi etase: “Peturu, moxiã etapako õtyme,” nase sã ya.

⁸ Yrome ezukuase: “Onetapara ase. Jotõtory tõ moxiaro. Moino ro ase toto onõpyra, ypoeto ae ro,” ase eya.

⁹ Yrome jezukuase ropa: “Õtyme ynekarohpyry poko: ‘Jotõtory tõ moxiaro,’ kara exiko,” nase ropa ya.

¹⁰ Morarame nonukuase ropa sã repe, otuato panono. Morarame nyhtoase ropa samo osemazuhme ayhtohpyry panono. Oseruao nyhtoase ropa sã moro. Morarame nonukuase ropa rahkene jũme kapu aka.

¹¹ Morarame ahno neporehkase oseruao, morotona ytapyĩ taka Sezarea poe, Koneriu nenyohyamo.

¹² Morarame ynara tykase Ritonõpo Zuzenu ya: “Moxiã maro ytoko. Enaromyra exiko,” nase ya. Morara exiryke toto maro ytoase rahkene. Moxiã roropa wekyry aroase ymaro 6me Jope põkomo Koneriu tapyĩ taka.

¹³ Morarame tytapyĩ tao noturuase yna a. Ynara tykase ynororo: “Taro Ritonõpo nenyokyhpyry nosenepoase ya. Ynara tykase ynororo ya: ‘Opoetory aropoko Jope pona, Ximão enehtohme. Esety akorõ Peturu.

¹⁴ Mokyro oturũko oya xine mana oorypyrykõ korokary poko Ritonõpo a opynanohtokõme, nase Ritonõpo nenyokyhpyry ya,” nase Koneriu ya, tykase Peturu eya xine.

¹⁵ – Morarame jotururuhtao ro eya xine Ritonõpo Zuzenu tyhtose. Tomõse toto kurohtaka kukurohtaka xine aomõtopõpyry saaro.

¹⁶ Morarame Jezu a yna zurutopõpyry enetuputyase ropa, ynara katopõpyry eya: “João a imehnõ tõpurihkase tuna kuaka rokẽ nexiase. Yrome ywy Ritonõpo Zuzenu ekaroneme exĩko ase oya xine,” katopõpyry Jezu a yna a.

¹⁷ Juteutõkara a roropa Tuzenu tokarose Ritonõpo a, kyya xine Tuzenu ekarotopõpyry saaro. Morara exiryke zae se rokẽ exiase Ritonõpo a, tykase Peturu eya xine.

¹⁸ Morara kary etaryke tyya xine sekere tykakehse toto. Kure rokẽ tõturuse ropa toto Ritonõpo poko. Ynara tykase toto:

– Kure Ritonõpo mana. Emero kypyno xine mana. Juteutõkara rypyry korokary se roropa mana, orihpyra toto ehtohme, toorihse toto ahtao toto õsemãkatohme ropa, tykase toto.

Jezu poetory tõ Ātiokia po

¹⁹ Morarame Exitewão totapase ahtao Jezu poetory tõ atapiaka toepase toto tyyryhmarykõ kurũke. Mame Ritonõpo omiry ekaroryme toytose toto. Penixia pona toytose toto, Xipere pona, Ātiokia pona, enara. Tyekyry tomo a rokẽ Ritonõpo omiry tokarose eya xine.

²⁰ Mame imehnõ Jezu poetory tõ kynexine Xipere põkomo, Xirene põkõ roropa. Tosae xine toytose toto Ātiokia pona. Moroto tõturuse toto juteutõkara a Ritonõpo omiry kurã poko Jezu Kyrixtu poko.

²¹ Morarame Ritonõpo Zuzenu toto jamihtanohnõko kynexine imehnõ zururuhtao. Tyyrypyrykõ turumekase eya xine Jezu omipona toehtokõme.

²² Morararo: “Tuhke Jezu poetoryme toehse,” kary totase Jezu poetory tomo a, Jerusarẽ põkomo a. Naeroro Panape taropose eya xine Ātiokia pona.

²³ Mame toeporehkase tahtao tãkye toehse ynororo mokaro eneryke tyya kure rokẽ tyrise toto exiryke Ritonõpo a. Morarame tõturuse imaro xine ynororo:

– Mãsa rokẽ pyra Ritonõpo enetupuhtoko. Yronomyryme aomipona ehtoko, tykase ynororo eya xine.

²⁴ Panape kurã kynexine, Ritonõpo Zuzenu nae. Orẽpyra aomipona roropa kynexine. Naeroro tuhke morotõkõ Jezu poetoryme toehse.

²⁵ Morarame Panape toytose Taasu pona, Sauru enehse.

²⁶ Takorehmaneme tonehse eya Ātiokia pona. Morarame moroto toiro tyeimãse ynaroro morotõkõ amoreparý poko. Mame moroto Ātiokia po Jezu poetory tõ Kyrixtujaname tosehþase osemazuhme morotõkomo a.

²⁷ Morarame Ritonõpo omi poe urutõ kõ toytose Jerusarẽ poe Ātiokia pona.

²⁸ Tõximõse toto ahtao, Akapu towõse oturuse. Ynara tykase ynororo eya xine Ritonõpo Zuzenu poe:

– Okynã pyra konopo oehpyra exĩko mana. Tykyrysã ahtara exĩko roropa mana emero pata tõ punero. Tomirykõke roropa apotũkehõko mã toto. Etuarimãko roropa toh mana, tykase Akapu toto a.

Morara toehse Kyrautiu Īperatume ahtao; konopo toehkehse rahkene.

²⁹ Morarame Jezu poetory tomo a tytinerũkõ taropose tope tomo a, Jutea põkomo a, toto a tynapyrykõ epekahtohme.

³⁰ Mame Ātiokia pōkomo a roropa tytinerūkō taropose, nae toexirykōke. Panape tō taropose eya xine tineru aronanōme, Ritonōpo poko urutō komo a ekarotohme Jutea po. Mame Panape tō toytose Sauru maro.

12

Jezu poetory ryhmatopōpyry

¹ Morarame Erote juteu tō tuisary kynexine. Jezu poetory tō zehno toehse ynororo. Tyyryhmase toto eya.

² Tiaku tuhkase eya, João rui.

³ Mame juteu tō tākye toehse. Moro eneryke tyya Peturu roropa tapoipose eya. Moro toehse Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra poko toto ahtao.

⁴ Morarame Peturu apoixīpo āpuruhpyry taka tarose eya. Soutatu tō tyrise roropa eya Peturu eraximaneme. 16me soutatu tō tyrise eya morotona. Peturu arory se kynexine otuhto konōto tōtyhkase ahtao, āpuruhpyry tae, imoihmākomo a enepotohme repe.

⁵ Moroto Peturu kynexine tapuruse āpuruhpyry tao. Mame orēpyra Jezu poetory tō tōturuse Ritonōpo a, Peturu tūtatohme ropa.

Peturu tūtatohme ropa āpuruhpyry tae

⁶ Morarame Peturu enehpory se ropa Erote toehse.

– Kokoro Peturu enehpōko ropa ase soutatu tomo a, tykase ynororo repe. Mame koko Peturu nyhnōko kynexine. Emekū poko osetatoro soutatu tomo a tymyhse kynexine keti ke. Imehnō soutatu tō roropa āpuruhpyry eutary pota tao kynexine eraximāko.

⁷ Morarame Peturu tuaro pyra ahtao Ritonōpo nenyokyhpyry toytose eya. Mōtoino rokē saereh tykase āpuruhpyry tao. Peturu motary tytemuhmase eya, tōpakase eya.

– Owōko axiny, tykase ynororo eya. Mame imyhtopōpyry keti toepukase emary tō poe.

⁸ – Ometỹ eary imyhko. Asātajã roropa amuruko, tykase ynororo Peturu a. Mame tōtupohtose ropa ynororo rahkene. – Ymaro eropa, tykase ynororo eya.

⁹ Morarame tutūtase ropa Peturu Ritonōpo nenyokyhpyry maro. Yrome tuaro pyra rokē kynexine. Tuamekaro rokene.

¹⁰ Morarame soutatu tō kuroko toytose tahtao xine tapyi apuru myhtokoxi toytose, kurimene konōto myhtokoxi, pata pona toytotohkōme. Morarame moro tamoreme tātaturuhmakase, itūtatohkōme ropa. Mame toytose toto o-ema atapiakatoh pona. Moroto Peturu turumekase Ritonōpo nenyokyhpyry a.

¹¹ Morarame Peturu tutuarōtase ropa:

– Ritonōpo nenyokyhpyry tokoh jutūtanohno ropa. Ohkato! Erote tomo a jetaparyino, tykase Peturu tukurohtao.

¹² Morarame toepohnohse tahtao, Peturu toytose Maria tapyi taka, João ě tapyi taka. João esety akorō Maku. Moro tao tuhke ahno oturūko toh kynexine Ritonōpo maro.

¹³ Morarame Peturu tomary ke tahtah tykase ahtao oryximã tooehse tapyi pota taka Peturu enese. Mokyro esety Rote kynexine.

¹⁴ Mame Peturu omiry totase eya repe. Yrome tapyi anapuruhmakara aporo, tākye toehse toexiryke. Toeramase ropa rokē aporo imehnō zuruse:

– Peturu noehno ropa. Tapyi pota tao mana, tykase ynororo.

¹⁵ – Ajohpe, tykase toh repe.

- Ajohpe pyra, moky tapyi pota tao, tykase ynororo.
- Otarãme akuaryhpyry rokẽ mokyro, tykase toh repe.

¹⁶ Yrome Peturu tahtah tykase ropa. Morotoino tapyi totapuruhmakase tyya xine ahtao, tonese eya xine.

- To! tykase toto tõsenuruhkase.

¹⁷ – Mynyhme ehtoko, tykase Peturu eya xine. Mame turuse toto eya tutütanohpotopõpyry ropa poko Ritonõpo a. Morarame moro taõkõ tonyohse Peturu a Tiaku tõ zuruse tutütatopõpyry ropa poko. Mame Peturu toytose imepỹ pona.

¹⁸ Morarame tõmehse ahtao torẽtyke soutatu tõ toehse, zuaro pyra toexirykõke.

- Otãto puhkoke Peturu nutũta ropa? tykase toto.

¹⁹ Peturu tupipose Erote a repe. Yrome onenepyra ropa tokurehse toto. Morara exiryke Erote a Peturu tokaropose soutatu tomo a repe. Mame onekaropyra tokurehse toto ahtao totapapose toh emero Erote a, Peturu eraximaõpõkomo.

Moromeõpo Jutea poe toytose ropa Erote Sezarea pona. Moroto tõsesarise ynororo.

Erote orihtopõpyry

²⁰ Morarame Xitõ põkõ poko tyekõtãpãse Erote kynexine, Tiro põkõ poko roropa. Morara exiryke tỹkyryry taropokehse eya Xitõ põkomo a, Tiro põkomo a, enara. Morarame topeme Paraxitu tyrise toto a, Erote tapyĩ esemy. Mame ynara tykase toto eya:

– Kaxiko Erote a: “Tyzehno xine oexiry se pyra Tiro põkõ mana Xitõ põkõ maro,” kaxiko Erote a, tykase toto Paraxitu a. Tỹkyryrykõ se rokẽ toh kynexine Erote a. Mame tõturuse roropa toto Erote a.

²¹ Morarame imoihmãkõ tãtãnonohse Erote otururu etase. Mame tupõ kurã amuruxĩpo tapõ pona typorohse ynororo tõturutohme mokaro netaryme. Tõturuse rahkene.

²² Mame aomiry etaryke tyya xine tõmitase toto opore:

- Ritõme nase, ahnome rokẽ pyra, tykase toto Erote poko repe.

²³ Morarame mokaro omiry etaryke tyya Erote zehno toehse Ritonõpo. “Arypyra ase Ritonõpo rokẽ imehxo mana,” kara exiryke. Naeroro Erote totapase rahkẽ Ritonõpo nenyokyhpyry a. Moromoro a tuhmokapose. Toorihse.

²⁴ Morarame Ritonõpo omiry tokãtose itamurumehxo. Tuhkãkõ aomipona toehse.

²⁵ Morotoino tineru tokamokehse tyya xine ahtao toytose ropa toto Jerusarẽ poe tosaka xine, Panape tomo Sauru maro. João roropa tymaro xine tarose morotoino. Esety akorõ Maku kynexine.

Aytory apitorymãme Ritonõpo omiry kurã arose imehno a

13

13.1–14.28

Panape tõ ytotopõpyry Sauru maro

¹ Mame moroto Ætiokia po Jezu poetory tõ maro Ritonõpo omiry poko urutõ kõ kynexine, amorepatõkomo roropa: mokaro esety Panape te; Ximeão, tosehapse roropa Xinukutumãme; Ruxiu, Xirene põme exikety; Manaẽ, kowenatu Erote akorõmane; Sauru, enara.

² Morarame oximõme toehse toto. Otuhpyra toh kynexine Ritonõpo eahmaryme, tõtururukõ poko roropa. Morarame Ritonõpo Zuzenu tõturuse eya xine. Ynara tykase:

– Orutua kõ asakoro se ase, Panape, Sauru, enara, ymaro aerohtokõme, tykase eya xine.

³ Morarame tõtururukohtao ro Ritonõpo maro tomarykõ tyrise Sauru tõ zuhpokoxi, Panape maro, kure Ritonõpo maro toto ytotohme.

Xipere po Panape tõ ehtopõpyry

⁴ Morarame Ritonõpo Zuzenu a tonyohse tahtao xine, toytose toto Sereuxia pona, morotoino toytose toto Xipere ahmõtary pona.

⁵ Mame toeporehkase toto ahtao Saramina pona, Ritonõpo omiry poko tõturuse toto juteu tõ atamorepatoh tao. João Maku roropa imaro xine toytose, toto akorehmaneme imehnõ amorepary poko.

⁶ Morarame moro ahmõta poro toytose toto, Papo pona. Moroto pyaxi tonese eya xine, Papo po. Juteu kynexine esety Pajezu. Mokyro popyra sã amorepatõ kynexine ajohpe rokene. “Ritonõpo omiry waro ase,” kane ynororo ajohpano.

⁷ Mokyro ahmõta esẽ epeme kynexine, Sexiu Pauru epeme. Mokyro ahmõta esẽ tuaro kuhsehxo kynexine. Panape tõ tonehpose tyya, Sauru maro, Ritonõpo omiry etary se toexiryke.

⁸ Yrome typanaikase tõmiry ke pyaxi a Ritonõpo omiry onetara aehtohme. Mokyro pyaxi esety akorõ Erimame kynexine.

⁹ Mame Sauru, esety akorõ Paurume, Ritonõpo Zuzenu nae kynexine. Mame mokyro Erima tonese eya akye pyra.

¹⁰ – Oty katoh onekunohto mano? Joroko mükurume mase. Emero kurākõ zehno mase. Popyra oexiry se rokẽ mase. Oty katoh: “Ritonõpo omiry popyra,” kakehpyra mahno?

¹¹ Seromaroro awãnohnõko Ritonõpo mana; oenukehkapõko mana jũme pyra repe saereme osenuhmara oehtohme, tykase.

Morarame axĩ akurũ xinukutumã sã ke tonukehse ynororo. Toytoytose; tarotarone tupise eya, tãtarypose ynororo.

¹² Morarame mokyro aenukepyhpyry eneryke tyya tosẽme Ritonõpo tone-tupuhse eya, ahmõta esemy a.

– To! Ajohpe pyra, tykase ynororo tutuarõtase. Toemynyhmase roropa ynororo Jezu omiry etaryke tyya.

Ãtiokia po Panape tõ ehtopõpyry, Pizitia po

¹³ Morotoino Pauru tõ toytose wapu ae Papo poe Peje pona, Pãpiria pona, enara. Moroto João Maku a toytotozõpyã turumekase. Jerusarẽ pona toeramase ropa ynororo.

¹⁴ Yrome Pauru tõ toytose Peje poe Ãtiokia pona, Pizitia põ pona. Morarame juteu tõ atamorepatoh taka toytose toto oserematoh ae. Typorohse toto.

¹⁵ Morarame Moeze nymerohpyry tysekeremase morotõkomo a. Urutõ kõ nymerohpyry roropa tysekeremase eya xine. Morarame Pauru tõ tykohmase morotõkõ amorepananomo a. Ynara tykase toto Pauru a:

– Õtururukõ se awahtao xine oturutokose yna atãkyematohme, tykase toto.

¹⁶ Morarame Pauru towõse xikihme. Tõsemahxirarahmase ynororo tõturutohme toto netaryme. Ynara tykase ynororo:

– Wekyry tomo, Ritonõpo omipona exiketomo, kuetatoko ke.

¹⁷ Izyraeu tõ sytatose. Kuesẽkõme Ritonõpo mana. Eya kytamurukõ tymenekase typoetoryme. Toenupunase ynororo kytamurukõ poko imehnõ

patao toto ahtao, katonõme Ejitu po toto ahtao, tykase Pauru eya xine. — Morarame Ejitu poe tonehpose toto Ritonõpo a tyjamitunuru enepotohme eya xine.

¹⁸ 40me ikonopory taropose kytamurukomo a Ritonõpo kerekeremary poko ona po, ahno esao pyra. Mame tõseanahtose rokê ynororo tykerekere-mary pokõ kytamurukomo a.

¹⁹ Morarame tuhke pata tamuru põkõ typoremãkapose Ritonõpo a. 7me pata tamuru kynexine Kanaã po. Morarame toto patahpyry tapiakase kytamurukomo a tosarykõme.

²⁰ — Morarame apiakananõ tokarose Ritonõpo a kytamurukõ tuisaryme. Tuhke ikonopory taropose eya xine 450me, Samueu enurutãne rokene.

²¹ Morarame imepỹ tutuisarykõ konõto se toto exiryke, Sauru tokarose Ritonõpo a toto tuisaryme. Kixi mükuru mokyro, Pëjamĩ pary. (Mokyro tuisame kynexine okynano. 40me ikonopory taropose eya.)

²² Morotoino mokyro tymyakãmase Ritonõpo a Tawi ke. Ynara tykase Ritonõpo Tawi poko: “Tawi kure mana, Jese mükuru. Yzamaro mana jomipona exiryke,” tykase Ritonõpo Tawi poko. Mame ynara tykase roropa ynororo Tawi a:

²³ “Izyraeu tõ poko enupunaketyme apary rĩko ase. Iirypyrykõ poe toto anỹneme,” tykase Ritonõpo Tawi a. Morotoino Tawi paryme Jezu tonuruse rahkene. Izyraeu tõ pynanohneme tyrise ynororo rahkene tõmihpyry ae ro.

²⁴ Yrome Jezu oehsasaka ahtao, João ahno ëpurihkane osemazuhme tooehse Izyraeu tõ zuruse: “Oorypyrykõ irumekatoko Ritonõpo omipona oehtohkõme. Oorypyrykõ rumekary se awahtao xine oëpurihkatorỹko ase,” tykase João eya xine.

²⁵ Morarame tõturukeypyry aka ynara tykase ynororo eya xine: “Ritonõpo mükurume jekarõko matohu? Ynoro kara ase. Okomino oehnõko mã oneraximarykomo, Ritonõpo mükuru nymyry, Kuesëkõ kurano. Imyhtokoxi typorohse jahtao ihxitapãnõko ase tuisa konõtome aexiryke, Kuesëkõme exiryke,” tykase João eya xine, tykase Pauru eya xine.

²⁶ — Wekyry tomo, Aparão pakomo, oya xine mã Ritonõpo a tõmiry tonehpose, opynanopyrykõ se toexiry poko. Oya xine rokê pyra imehnomo a roropa tõmipona exiketomo a tõmiry tonehpose.

²⁷ Yrome Jerusarë põkõ Jezu onenetupuhpyra. Tosëkõ onenetupuhpyra toto Ritonõpo omiry waro pyra toexirykõke. Oserematoh ae rokê Ritonõpo omiry sekeremãko toh repe. Yrome Jezu exixihmary se toehse toto. Tosëkõme pyra tokarose eya xine. Moro poko Ritonõpo poe urutõ komo a tymerose Jezu orihmapory poko. Yrome onenetupuhpyra toto.

²⁸ Kure Jezu exiry waro toh kynexine repe. Yrome tõturuse toto Pirato maro: “Jezu exixihmapoko ajohpãme samo,” tykase toto.

²⁹ Morarame Ritonõpo nekarohpyry ae ro toxixihmase Jezu eya xine. Morotoino ekeypyry touse ropa wewe pokoino, zonëtohme topu aka.

³⁰ Yrome Ritonõpo a tõsemãkase ropa ynororo.

³¹ Tuhke tõmehse Jezu tõsenepory poko tymaro aytotyamo a Jerusarë pona Karirea poe. Mame imehnõ tutuarõtanohe roropa mokaro a Jezu poko.

³² — Mokaro saaro omi kurã poko ourutorỹko ynanase ipoko, aësemãtopõpyry ropa poko.

³³ Ritonõpo nekarohpyry ae ro kytamurukomo a, Jezu ësemãse ropa tonepose yna a, tykase Pauru morotõkomo a. — Ynara Saumu asakoromã poko tymerose Tawi a pake Ritonõpo omiryne:

“Umükuru nymyry mase;

seroae omyme exino,”

tykase ynororo. Morara tymerose Tawi a Ritonõpo omiryne Jezu ěsemamyry ropa poko.

³⁴ – Ynara mã tymerose ropa Ritonõpo omiryne Jezu ěsemākary ropa poko orihzomopyra aehtohme:

“Kure rokē oritorỹko ase, jomihpyry ae ro Tawi a,”

tykase Ritonõpo Tumũkuru a.

³⁵ Imepỹ Saumu poko Tawi ynara tykase:

“Omũkuru ekepyry onymotanohpopyra mase,”

tykase.

³⁶ – Tawi orihpyra ahtao ro Ritonõpo omipona kynexine. Toorihse ahtao ekepyry tonēse. Ěsemãpyra ropa tokurehse. Ekepyry tymotase.

³⁷ Yrome Jezu tōsemākase ropa Jumy a. Ekepyry motara tokurehse.

³⁸ Wekyry tomo, etatoko ke jotururu. Jezu rokē oorypyrykō korokapōko mã Tummy a, emero.

³⁹ Jezu enetuputyryhtao oya xine oesēkōme okurākatorỹko Ritonõpo mana. Oorypyrykō korokāko mana. Moeze nymerohpyry omipona kukuruhtao oya xine oorypyrykō onykorokara mana.

⁴⁰ Pake Ritonõpo omipona pyra exiketō toorihse. Naeroro tomeseke ehtoko mokaro sã pyra oehtohkōme. Toto poko ynara tymerose pake Ritonõpo omiry ekaronanomo a:

⁴¹ “Enetoko ke, ikerekeremary se exiketomo!

Osenuruhkatoko, orihtoko roropa!

Yjamitunuru enepōko ase oya xine.

Yrome onenetupuhpyra matose,

moro poko āmoreparykohtao imehnomo a,”

me tymerose Ritonõpo omiryne, tykase Pauru juteu tomo a, toto amorepatoh tao.

⁴² Morarame tutūtase ropa ahtao atamorepatoh tae toahmase ynororo eya xine zomory aoturutohme ropa:

– Mō oserematoh ae yna amorepako ropa onurutopōpyry samo, tykase toto Pauru a.

⁴³ Mame aytorykō ropa ahtao, Pauru tō tokahmase jekyry tomo a, imehnomo a roropa juteu tōme aehtyamo a. Mokaro turuse Pauru tomo a Panape maro, jūme Ritonõpo omipona toto ehtohme. Tākye tyripose toto eya xine.

⁴⁴ Morarame imepỹ oserematoh ae moro pata pōkō emero tōximōse toto Ritonõpo omiry etase.

⁴⁵ Mokaro oepyry eneryke tyya xine Pauru zumoxike juteu tō toehse. Tykerekeremase ynororo eya xine, typoihtose roropa eya xine imoihmākō zururuke eya Ritonõpo poko.

– Oenekunohtorỹko rokē mana, tykase toto.

⁴⁶ Mame Pauru orēpyra toehse Panape maro. Ynara tykase ynororo juteu tomo a:

– Osemazuhme Ritonõpo omiry ynanekaroase oya xine repe. Yrome aomiry se pyra matose, esaka oytorykō se pyra oexirykōke. Morara exiryke juteutōkara a aomiry ekarōko ynanase, tykase Pauru eya xine.

⁴⁷ – Ritonõpo yna enehpoase tarona moxiaro amorepase. Ynara nase ynororo yna a:

“Oekarōko ase juteutōkara ezurume oehtohme,

imeimehnō pynanohneme oehtohme sero nono

etyhpyry ponãmero, ypoetoryme toto ehtohme,”

nase Ritonõpo yna a, tykase Pauru eya xine.

⁴⁸ Morara kary etaryke tyya xine tãkye toehse toto, juteutõkara.

— Kure mã Ritonõpo omiry yna a, tykase toto. Mame Ritonõpo napoihpyry tomo a Jezu tonetupuhse tosẽkõme. Ipoetoryme toehse toto.

⁴⁹ Mame Ritonõpo omiry tokãtose toto a emero pata tõ poro.

⁵⁰ Yrome Pauru tykerekemase juteu tomo a typatakã pyxiã netaryme. Morara exiryke typatakamo a Pauru tõ tonyohse ropa moro pata poe Panape maro jetũ ke.

⁵¹ Mame tupupurukõ tysasakase eya xine toytotohkõme ropa, Ritonõpo omiry se pyra morotõkõ exiryke. Mame toytose ropa toto Ikoniũ pona.

⁵² Mame Jezu poetory tõ tãkye toehse Ætiokia põkomo Ritonõpo Zuzenu tymaro xine exiryke.

14

Ikoniũ po Pauru tõ ehtopõpyry

¹ Morarame morara toehse Ikoniũ po roropa Ætiokia po Pauru ehtopõpyry saaro. Pauru tõ toytose aporo juteu tõ atamorepatoh taka. Moro taõkõ tamorepase eya xine. Mame tuhke Jezu tonetupuhse eya xine tosẽkõme juteu tomo a, juteutõkara a, enara.

² Yrome imehnõ Pauru tõ zehno toehse, turuse toexirykõke mokaro a juteu tomo a, Jezu onenetupuhpynomo a.

³ Mame Pauru tõ okynã kynexine Ikoniũ po orẽpyra toto zurũko Jezu poko. Mame typoetory tõ tyjamihtanohse Jezu a kurãkõkara kurãkatohme eya xine. Tõmiry etananõ: “Ajojhe,” kara toto ehtohme.

⁴ Mame morotõkõ tãtapiakase osepune. Tuhke pata põkõ juteu tõ maro kynexine. Imehnõ roropa tuhke Pauru tõ maro kynexine, enara.

⁵ Morarame morohnome tooehse toto Pauru ryhmary se exiketomo, juteutõkara, juteu tomo, pata esamo, enara.

⁶ Yrome Pauru tõ tuaro kynexine. Toepase toto Rixityra pona, Terepe pona roropa Rikaonia põ pona.

⁷ Mame morotõkõ Ritonõpo omiry poko tamorepase Pauru tomo a.

Rixityra po Pauru ehtopõpyry, Terepe po roropa

⁸ Morarame Rixityra po orutua kynexine. Moino ro tonurutopõpyry poe ro jaxiry åtakamahpyry kynexine.

⁹ Mokyro a Pauru omiry totase kure. Zae tonetupuhse eya, tukurãkary ropa waro Ritonõpo ehtoh tonetupuhse roropa eya. Mame Ritonõpo omiry enetuputyry eya eneryke tyya

¹⁰ ynara tykase Pauru opore eya:

— Owõko xikihme, tykase eya.

Morarame pyhseky tykase ynororo xikihxikihme toytose.

¹¹ Mokyro ekurãkasẽ eneryke tyya xine tõturuse toto oxime tõmirykõ ae imoihmãkomo. Ynara tykase toto:

— Ritõ kõ noehno kyya xine ahnome, tykase toh repe, Pauru tõ poko.

¹² Morarame Panape tosehapse Jupiteme toto a. Pauru roropa tosehapse Mekuriome, ynororo rokẽ oturuketyme exiryke.

¹³ Morarame pyaxi tooehse Jupite pyaxiry. Pui tonehpose eya jahkatohme pata ehpikoxi tynekarorykõme Pauru tomo a repe. Otyro ekuru roropa tonehse eya xine ekarotohme Pauru tomo a.

¹⁴ Yrome moro eneryke tyya xine tururume toytose ynaroro toto htoko. Tupõkõ tyxihxihkase eya xine. Tõmitase ynaroro eya xine:

15 – Oty katoh pui zahkãko matou? Ahno rokẽ ynanase, ritõ kara. Ritonõpo omiry ekarose ynanoehno oya xine, oorypyrykõ rumekatohme oya xine. Ritonõpo omipona rokẽ oexirykõ se ynanase. Ritonõpo mokyro kapu rihpono, nono roropa, tuna roropa, kapuaõkõ roropa, nono põkõ roropa, nakuaõkomo, enara. Emero tyrise Ritonõpo a, tykase Pauru eya xine.

16 – Pake Ritonõpo tõturuse tyya rokene sero põkõ poko emero porehme. Ynara tykase ynororo: “Ah tamoreme nexĩ toto,” tykase Ritonõpo.

17 Yrome tahxime kynosenepone samo. Tynyrihpyry kurã enepone roropa. Ynororo rokẽ konopo enehpõko mana kÿkyryrykõ ahtatohme, eperytatohme roropa. Kuohkõ ekarõko roropa mana tãkye kuehtohkõme kutuarõtatohkõme typoko, tykase Pauru Rixityra põkomo a.

18 Morara karyke eya kuremÿme pui tõ onyahkara toh kynexine.

19 Morarame juteu tõ tooehse Ætiokia poe Ikoni poe roropa. Tuhkãkõ maro tãtaomihdose toto Pauru etapatohme. Mame topu ke totapase eya xine rahkene. Ekepyry tarose eya xine sororohme pata ehpioksi etapahpõkomo a.
– Toorihse nase, tykase toto.

20 Yrome zomye tõximõse Jezu poetory tõ ahtao, towõse ropa Pauru. Mame pata pona toytose ropa ynororo. Yrokokoro toytose ynororo, Panape maro Terepe pona.

Pauru tõ ytotopõpyry ropa Ætiokia pona

21 Morarame Ritonõpo omihpyry kurã tokarose moro pata põkomo a Terepe põkomo a. Turuse toto ahtao Pauru a Jezu poetoryme toehse toto tuhkãkomo. Moromeĩpo toto tamorepakehse tyya xine ahtao toytose ropa toto Rixityra pona. Morotoino toytose toto Ikoni pona. Morotoino Ikoni poe toytose ropa toto Ætiokia pona, Pizitia põ pona.

22 Moroto Jezu poetory tõ tyjamihtanohse ropa Pauru tomo a. Turuse roropa toto eya xine jũme Ritonõpo omipona toto ehtohme.

– Jetujetũ kuahtao xine Jezu maro ytõko sytatose Ritonõpo esaka, tykase toto Jezu poetory tomo a.

23 Morarame Jezu poetory tõ oximõtoht punero Ritonõpo omiry poko amorepatõkõ tymenekase Pauru tomo a. Mame tõturuse toto Ritonõpo maro. Tõtuturukõke Ritonõpo maro otuhpyra toto, amotyryae rokẽ tõtuhse toto.

– Onymenekatyã ewomako Papa, oenetuputyryke eya xine tosẽkõme, tykase toto Ritonõpo a.

24 Morotoino Pizitia enatyry tymakuohse Pauru tomo a Panape maro. Etypohpyra toytose toto Pãpiria pona.

25 Morotoino Peje po Ritonõpo omiry tokarose ropa eya xine. Moromeĩpo Ataria nakuataka toytose toto.

26 Moroto tõtyrise toto wapu aka tosaka xine toytotohkõme ropa Ætiokia pona, Xiria põ pona. Moroto ro Pauru ahtao pake, Jezu poetory tõ tõturuse Ritonõpo a toto ewomatohme, aomiry poko imehnõ amorepase toto ytoryhtao. Morarame aomiry poko toto amorepakehxĩpo toeramase ropa toto.

27 Morarame tooehse ropa toto ahtao Jezu poetory tõ tanonohpose toto, tõtuturukõ etatohme eya xine, Ritonõpo Zuzenu maro toerohtopõpyrykõ poko.

– Tuhke juteutõkara a Jezu tonetupuhse tosẽkõme Ritonõpo poe, tykase mokaro Pauru tomo.

28 Morarame okynã toehse toto moroto Jezu poetory tõ maro.

15

Jezu poetory oximõme ehtopõpyry Jerusarẽ po

¹ Morarame imehnõ orutua kõ toytose Jutea poe Ätiokia pona, Jezu poetory tõ amorepase Moeze namorepatopõpyry poko. Ynara tykase toto:

– Jezu poetoryme exisaromepyra matose Moeze omihpyry omipona pyra awahtao xine, onysahkara roropa awahtao xine, tykase toh repe.

² Morarame moro poko tõsezusezuhse Pauru tomo itamurume mokaro maro. Mame Pauru tõ taropose morotõkomo a Panape maro Jerusarẽ pona, Peturu tõ maro aoturutohkõme imehnõ Jezu poetory tõ amorepananõ maro.

³ Morotoino Jezu poetory tomo a Ätiokia põkomo a Pauru tõ tonyohse. Mame toytose toto pata tõ poro, Penixia põ pata tõ poro, Samaria põ pata tõ poro roropa, Jezu poetory tõ zuruse. Ynara tykase toto eya xine:

– Juteutõkara a Ritonõpo tonetupuhse, tuhkākomo a, tykase toto. Mame morara kary etaryke tyya xine tātākymase toto.

⁴ Morarame Jerusarẽ pona toeporehkase toto ahtao, taomikase toto, Peturu tomo a. Mame Peturu tõ turuse rahkene Ritonõpo Zuzenu maro tynyrihpyrykõ poko emero.

⁵ Morarame parixeu tõ moroto kynexine, Jezu poetoryme aehtyamo. Pauru otururu etaryhtao tyya xine towõse xikihme toto oturuse. Mame ynara tykase toto:

– Juteutõkara aĩpotapihpyry sahkapõko nary hmatou?

– Arypyra, tykase toto.

– Oty katohme? Tysahkase ahtao rokẽ Jezu poetoryme exiiko mã toto, Moeze nymerohpyry omipona toto ahtao roropa, tykase toto Pauru tomo a.

⁶ Morara kary etaryke tyya xine tõximõse toto Peturu tõ maro, imehnõ Jezu poetory tõ amorepananõ maro, moro poko tõturutohkõme.

⁷ Morarame tõtururukohtao ro towõse Peturu xikihme tõturutohme ropa toto netaryme. Ynara tykase ynororo:

– Wekyry tomo, pake pitiko Ritonõpo jenyokyase juteutõkara amorepatohme Jezu poko, ipoetoryme toto ehtohme.

⁸ Ritonõpo emero kuosenetupuhtohkõ enẽko mana. Naeroro mokaro juteutõkara tonetuputyryke eya xine Tuzenu tokarose eya xine, kyya xine Tuzenu ekarotopõpyry saaro. Toenupunase toto poko kypoko xine toenupunatopõpyry saaro.

⁹ Emero oxisã Ritonõpo kuenetoryõko mana juteu tomo, juteutõkara, enara, tykase Peturu eya xine. – Emero kyyrypyrykõ korokãko mana, Tumũkuru enetuputyryhtao kyya xine.

¹⁰ Naeroro oty katoh Moeze omihpyry omipona Jezu poetory tõ rĩko matohu? Pakatokõ Moeze omihpyry omipona pyra toh kynexine. Kymarokõ roropa aomihpyry omipona ehsaromepyra sytatose, tykase Peturu eya xine.

¹¹ – Ynara rokẽ enetupuhnõko ase, Jezu enetuputyryhtao kyya xine kuesẽkõme typoetoryme kyritoryõko mana. Morararõ juteutõkara, Jezu enetuputyryhtao eya xine ipoetoryme exiiko toh mana, Ritonõpo kure kyya xine exiryke, tykase Peturu eya xine.

¹² Morarame Panape tõ otururu etatohme emero tymynyhpãse toto. Mame Pauru tõturuse toto netaryme Ritonõpo Zuzenu nyrihpyry kurã poko, kurãkõkara kurãkatopõpyry poko roropa juteutõkara maro.

¹³ Mame tõturukehse toto ahtao, ynara tykase Tiaku:

– Wekyry tomo, kuetatoko ke!

¹⁴ Ximão ourutou seromaroro Ritonõpo poe juteutõkara amorepatopõpyry poko tyya. Mokaro poe tymenekase toto Ritonõpo a typoetoryme toto ehtohme.

¹⁵ Moro saaro Ritonõpo poe urutõ kõ nymerotyã pake. Ynara tymerose eya xine Ritonõpo omiryne:

¹⁶ “Moro ãmepyyry toehse ahtao oehnõko ropa ase, ãko Ritonõpo mana.

Mame tuisame Tawi ehtopõpyry kurãkãko ropa ase,

tapyĩpo aepukahpyry sã toehse exiryke,

ikurãkãko ropa ase osemazuhme aehtopõpyry samo.

¹⁷ Morarame imehnõ jeneso oehnõko emero pata tõ poe,

juteutõkara roropa, jomipona toto ehtohme, Umũkuru poetoryme toto ehtohme.

Morara ãko Kuesẽkõ mana,

¹⁸ pake moro poko tuarõtanohpohpõme,”

mẽ tymerose.

¹⁹ – Naeroro ynara enetupuhnõko ase, juteutõkara Ritonõpo poetoryme se ahtao, toto onẽkoropyra sehtone.

²⁰ Pape rokẽ saropotone inenerykõme tuaro toto ehtohme. Ynara symerone: “Ahno neponãmary zotõpyry onõpyra ehtoko. Oorypyrykõ poko pyra roropa ehtoko. Imehnõ nohpo tõ poko pyra ehtoko. Opyxiãkõ maro rokẽ ehtoko. Esenãtyã onõpyra ehtoko, munu onenahpyra roropa ehtoko, enara.” Morara rokẽ symerone mokaro neneryme, tykase Tiaku eya xine.

²¹ – Ynara exiryke Moeze omihpyry poko amorepatõkõ nae emero pata tõ punero. Oserematoh ae rokẽ Moeze nymerohpyry sekeremãko mã toto juteu tõ atamorepatoh tao, tykase Tiaku eya xine.

Peturu tõ nymerohpyry juteutõkara neneryme

²² Morarame Jezu poetory tõ maro Peturu tõ tõximõse ahtao orutua kõ tymenekase eya xine tynenyokyrykõme Ætiokia pona Pauru tõ maro. Juta te, Xira te, enara; Juta esety akorõ Pasapa. Mokaro imehxo kynexine tunomamehxo Jezu poetory tõ rãnao.

²³ Ynara tymerose toto a Ætiokia pona tynaroporykõme:

“Ynanymerohpyry moro. Ynanase Jezu poetory tomo, Jerusarẽ põkomo. Ritonõpo omiry poko amorepatõkõ ynanase. ‘Kure pãna matou,’ kary se ynanase oya xine, Jezu poetory tomo a, juteutõkara a Ætiokia põkomo a Xiria põkomo a, Xirixia põkomo a, enara.

²⁴ “Imehnõ orutua kõ ytotoõpyry taroino oerekohmase xine totase yna a. Ynara kary ynanetase: ‘Juteutõkara aĩkõpotapihpyry sahkapõko monexiã toto,’ kary ynanetase. Moeze omipona orirykõ se toto exiry ynanetase roropa. Mokaro anaropopyra ynanexiase. Tamoreme xine rokẽ nytoase toto.

²⁵ Morara exiryke oximõme ynanase ourunanõkõ aropotohme myaro yna ekyry kurã maro Panape tõ maro oya xine.

²⁶ Osepynotokõ kara Panape tomo, Pauru maro. Ritonõpo omiry poko zehnotokõ amorepane toto.

²⁷ Morara exiryke Juta tõ aropõko ynanase Xira maro ouruse xine senohne poko, ynanymerohpyry poko, zuaro oehtohkõme.

²⁸ Ynara exiryke Ritonõpo Zuzenu omi poe oẽkororykõ se pyra ynanase. Ynara rokẽ ãko ynanase oya xine,

²⁹ Ahno neponãmary tõ zotõpyry onõpyra ke ehtoko. Munu onenahpyra ehtoko. Esenamyhpyry onõpyra roropa ehtoko. Nohpo tõ poko pyra ehtoko roropa. Opyxiãkõ maro rokẽ ehtoko. Morara awahtao xine iiryppyryme pyra matose. Enara.” Morara tymerose Jerusarẽ põkomo a.

³⁰ Mame tonyohse toh rahkene Xira tomo Ætiokia pona, pape arose. Mame moroto Ætiokia põkõ tõximõse ahtao pape tokarose eya xine, Jerusarẽ põkõ naropohpyry toto neneryme.

³¹ Moro eneryke tyya xine morotōkō tātākyemase toto.

³² Mame Juta tō tōturuse Jezu poetory tō maro, urutō kōme toexirykōke Ritonōpo poe. Toto omiry etaryke eanokō tyjamihtase.

³³ Morotoino tuhkehxo tynyhse tahtao xine:

– Ytōko ropa ynanase, tykase Juta tomo tōsekazumase ropa toto morotōkomo a.

– Ytōko ropa matou? tykase morotōkomo. – Kure rokē ytotoko ropa, tykase toto, toto eramary ropa ahtao.

³⁴ Yrome moroto rokē se Xira toehse aporo.

³⁵ Yrome Pauru tō tōxinomose moroto Ātiokia po imehnō amorepāko, Ritonōpo omiry poko. Imaro xine tuhke moroto amorepatō kynexine Ritonōpo omiry poko imehnō amorepananomo.

Aytory asakoromāme Ritonōpo omiry kurā arose imehnomo a

15.36–18.22

Pauru oxirumekatopōpyry Panape maro

³⁶ Mame tuhkehxo tynyhse moroto tahtao xine, ynara tykase Pauru Panape a:

– Eropa ropa. Kuekyry tō senetase ropa pata tō poro, Ritonōpo omiry ekarotopōpyry punero kyya, tykase.

³⁷ Mame João Maku arory se Panape kynexine tymaro xine repe.

³⁸ Yrome Pauru mokyro arory se pyra Pāpiria poe toeramase ropa aexiryke, imaro xine toytōxīpo zokonaka rokē toeramase ropa exiryke.

³⁹ Morarame tōsezusezuhīpo xine tātapiakase toto. Mame Panape a João Maku tarose toytotozome Xipere pona.

⁴⁰ Morarame Xira tymenekase Pauru a toytotozome. Mame tōturuxīpo xine Ritonōpo a, Pauru tō Xira maro tonyohse Jezu poetory tomo a.

⁴¹ Morarame toytose toto Xiria poro, Xirixia poro, enara. Jezu poetory tō eanokō kynyjamihtane Ritonōpo omiry ekaroryke Pauru a inetarykōme.

16

Timoteu ytotoopōpyry Pauru tō maro Xira maro

¹ Morotoino Terepe pona toeporehkase toto, Rixityra pona roropa. Moroto Jezu poetory tonese eya xine esety Timoteu. Jeny juteu kynexine. Jummy juteu kara kynexine.

² Mokyro poko kure āko toh kynexine Jezu poetory tomo Rixityra pōkomo, Ikoniū pōkō roropa, enara.

³ Mame Timoteu arory se Pauru kynexine tymaro juteu tō rānakuroko. Naeroro aī pota pihpyry tysahkapose eya, tymaro aytotohme: “Juteu kara mose,” karyino ipoko juteu tomo a, jū waro toto exiryke.

⁴ Morarame pata tō poro toytorykohtao, Peturu tō omihpyry tokarose eya xine juteutōkara netaryme aomipona toto ehtohme.

⁵ Mame morara kary etaryke tyya xine Jezu poetory tō tyjamihtase Ritonōpo omiry enetuputyry poko tyya xine. Tomāse roropa toto ēmepury punero.

Tyroa po Pauru osenehtopōpyry

⁶ Morarame Piritia poro toytose toto, Karaxia poro, enara, morotōkō amorepase Ritonōpo omiry poko. Yrome Azia pona toto anaropopyra Ritonōpo Zuzenu kynexine.

⁷ Morotoino Mixia ehpikoxi toeporehkase toh kynexine Pitinia nonory pona toytotohkōme repe. Yrome morotona Ritonōpo Zuzenu toto anaropopyra kynexine.

⁸ Naeroro Mixia takuohse eya xine. Topohme toytose toto pata Tyroa pona.

⁹ Morarame Masetonia pō tonese Pauru a tōsenety. “Osehko xiaro Masetonia pona. Yna akorehmakose,” tykase sã ynororo, Pauru osenety.

¹⁰ Tōsenexīpo yna aroase Pauru Masetonia pona, Jezu poe tōsenehse toexiryke. Ritonōpo omiry poko toto amorepase yna enyokyase Jezu.

Jezu enetupuh̄top̄opyry Ritia a Piripo po

¹¹ Morotoino wapu ae ynanytoase Tyroa poe topohme Samotaraxia pona. Yrokokoro pata Neapori pona ynanytyryhkase.

¹² Morotoino Piripo pona ynanytoase pata konōto pona, Masetonia pō pona. Moro pata tyrise romano tomo a. Moroto okynahxo ynanexiase.

¹³ Morarame oserematoh ae ynanytoase tuna ehpikoxi. “Otarāme Ritonōpo maro oturutoh nae mã moroto juteu tō atamorepatopo,” ynanase. Mame ynanyporotyase rahkene oturuse morotōkō maro nohpo tō maro.

¹⁴ Moroto kamisa kurā ekamone kynexine nohpo, esety Ritia, Tiatira pono. Ritonōpo omipona exiketyme ynororo kynexine. Mokyro a Pauru omiry totase, Ritonōpo omiry ekaroryhtao. Aosenetuputyry totapuruhmakase Ritonōpo a. Jezu tonetupuhse eya tukurohtao.

¹⁵ Morarame tōpurihkase ahtao tyekyry tō maro yna eahmase tytapyĩ taka yna ytotohme. Ynara tykase ynororo yna a:

– Ritonōpo omipona ajohpe pyra jenetuputyryhtao oya xine ytotoke ytapyĩ taka, kynako yna a, taro oehtohkōme. Morara karyke ynanytone itapyĩ taka.

Āpuruh̄pyry tao Pauru ehtop̄opyry Piripo po

¹⁶ Morarame tuhke pyra tynhse ahtao, yna ytoryhtao Ritonōpo maro oturutoh taka tōsēpatakāmase yna jorokohpã maro, nohpo. Joroko poe oturukety kynexine. Oremime roropa kynexine. Mokyro otyro waro kynexine joroko omi poe. Ipoko tuhke tineru tapoise esamo a ijajohpanory poko.

¹⁷ Pauru tō tokahmase eya. Ynara tykase ynororo opore:

– Moxiã nase Ritonōpo poetoryme, Imehxo Exikety poetoryme. Kuamorepatorỹko toto Ritonōpo omipona kuehtohkōme, tykase joroko poe ynororo.

¹⁸ Morara kary poko tuhke tōmehse ynororo. Morarame toemynyhmaryke ynara tykase Pauru joroko a:

– Jezu Kyrixtu omi poe aaropōko ropa ase. Zae otūtako ropa, tykase joroko a Pauru. Morara kary etaryke tyra joroko tutūtase ropa zae nohpo ae.

¹⁹ Morara kaxīpo Pauru a, Pauru zehno toehse jorokohpanōpo esamōpyamo, tineru anapoipyra toehse toexirykōke. Mame Pauru tapoise eya xine Xira maro porohtoh taka toto arotohme, typatakamo a ekarotohme.

²⁰ Romano kowenu terekatu tomo a tarose toto eya xine.

– Moxiã juteu tomo. Kuerekohmatorỹko toh nase itamurume.

²¹ Tyoro amorepato toh nase. Aomipona exisaromepyra sytatose, romanome kuexirykōke. Aomipona xine ahtao romano tuisary omipona pyra exīko sytatose, tykase toto.

²² Morara kary etaryke tyra xine imoihmākō Pauru tō zehno toehse. Toto ryhmary se toehse toto. Mame zupōkō tyxihxihkase terekatu tomo a. Soutatu tomo a toto typipohpose eya xine.

²³ Mame typipohkehse ahtao āpuruh̄pyry taka tōmase toto eya xine. Ynara tykase āpuruh̄pyry erase a:

– Tuaro exiko moxiã tütary ropa ino, tykase toto ãpuruhpyry erase a.

²⁴ Morara tykase tyya exiryke mya tarose toto ãpuruhpyry taõ taka. Ipupurukõ roropa tytamunuhpose wewe ke.

²⁵ Mame onoa Pauru tõ Xira maro tõturuse toto Ritonõpo maro. Toremiase toto kure rokẽ Ritonõpo ehtoh poko. Moro totase imehnomo a, ãpuruhpyry taõkomo a.

²⁶ Mame mõtoino rokẽ nono kywyh kywyh tykase itamurume. Tapyi ãpuruhpyry apõ kywyh tykase. Tapyi apuru tãtapuruhmakase kywyh karyke. Itaõkõ toemyhpokase ropa emero.

²⁷ Moro ãpuruhpyry erase typakase roropa. Tapyi apuru tãtapuruhmakase exiryke punião tapoise eya tõtuotohme repe. Æpuruhpyry taõkõ tutütase ropa tokarose eya.

²⁸ Yrome opore tõmitase Pauru:

– Otuopyra exiko. Taro ynanase emero, tykase Pauru eya.

²⁹ – Saerehkatoh enehko, tykase tapyi erase. Mame tururume toytose ynororo ãpuruhpyry taka. Tykytyky tykase, tõserehse. Tosekumuru po typorohse Pauru tõ õpataka ynororo.

³⁰ Jarãnaka Pauru tõ tarose eya, tõturutohme.

– Oty rĩko ha yyrypyry rumekatohme, juãnohpyra Ritonõpo ehtohme? tykase ynororo Pauru tomo a.

³¹ – Jezu Kyrixtu rokẽ enetupuhko, oorypyrykõ korokatohme, ipoetoryme oehtohkõme oekyry tõ maro, tykase Pauru eya.

³² Mame Ritonõpo omiry poko tamorepase toto eya xine jekyry tõ maro.

³³ Morarame koko Pauru tõ pipohpõpyry tukurikase ãpuruhpyry erase a. Mame: “Kuẽpurihkako,” tykase exiryke, tõpurihkase ynororo eya xine itapyi taõkõ maro.

³⁴ Mame tytapyi taka tarose toto ahtao tautuhmase toto eya. Tãkye toehse ynororo Ritonõpo enetuputyryke tyya tytapyi taõkõ maro.

³⁵ Morarame xixi tõnuhse pitiko ahtao soutatu tõ taropose terekatu tomo a Pauru tõ tütanothpose ropa repe.

³⁶ Mame ynara tykase ãpuruhpyry erase Pauru a:

– Terekatu otütanothpotorỹko ropa mana, soutatu tomo a. Naeroro otütatoko ropa. Enaromyra ehtoko, tykase ynororo eya xine repe.

³⁷ Yrome Pauru ynara tykase eya xine:

– Jarãnao yna pipohno toto kokonie. Onykarimotaxĩpopyra yna ahtao ãpuruhpyry taka yna õmapõ toto. Romanome ynanase. Oty katoh tokare pyra yna tütanothpõko ropa toh nae? Tütara ropa sãtã ynanase. Tooehse terekatu tõ ahtao rokẽ tütãko ropa ynanase, tykase toto ãpuruhpyry erase a.

³⁸ Morarame soutatu tõ toeramase ropa terekatu tomo a, Pauru tõ omihpyry ekarose ropa. Pauru tõ romanome exiry waro toexirykõke tõserehse toto.

³⁹ Æpuruhpyry taka toytose toto Pauru tõ tütanothpose ropa.

– Oenetupuhpyra xine ynanexiase. Romanome pyra kuekaroatose. Otütatoko ropa. Ytotoko ropa oesaka xine, tykase toto, tynõmapohpyrykõ tütanothporyme ropa.

⁴⁰ Morarame ãpuruhpyry tae Ritia tapyi taka toytose ropa toto. Jezu poetory tõ tyjamihtase ropa Pauru tõ omiry etaryke tyya xine. Morotoino moro pata poe toytose ropa toto.

17

Tesaronika po Pauru tõ ehtopõpyry

¹ Morarame Āpipori pata poro toytose toto, Aporonia pata poro roropa Tesaronika pona. Moroto juteu tō atamorepatoh enene, tapyi.

² Toipe ehse Pauru, oserematoh ae rokē ytose atamorepatoh taka. Mame oseruao oserematoh ae toytose ynororo juteu tō maro oturuse Ritonōpo omiry poko.

³ Moro taōkō tamorepase eya Jezu poko. Ynara tykase ynororo:

– Pake tymeropose Kyrixtu poko Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo: “Etuarimāko mana. Orihnōko roropa mana. Mame ěsemākāko ropa ase,” tykase Ritonōpo, tymeropose Tumūkuru poko. Jezu Kyrixtu Ritonōpo mūkuru nymyry mokyro. Mokyro ekarōko ase oya xine, tykase Pauru toto a.

⁴ Mame Jezu tonetupuhse toitoine eya xine, kyreku tomo a roropa tuhke, Ritonōpo omipona se exiketomo a. Typatakā pyxiamo a roropa tuhke tonetupuhse eya xine. Pauru tō maro tōximōse toto.

⁵ Yrome imehnō juteu tō Pauru tō zumoxike kynexine. Zehnotokō tykohmase eya xine osema taōkomo Pauru tō ryhmatohme. Mame Jasão tapyi taka toytose toto, Pauru tō apoise repe, imoihmākō rānakuroko toto arotohme.

⁶ Yrome Pauru tō onenepyra tokurehse toto. Naeroro Jasão tapoise eya xine imehnō Jezu poetory tō maro. Tarose toto eya xine pata esamo a toto hxirotohme inetarykōme. Ynara tykase toto:

– Moxiā emero ahno erekohmāko mā toto emero pata tō poro. Seromaroro tooehse toto kuerekohmase xine roropa, tykase toto, Pauru tō zehnotokomo.

⁷ Jasão nenehtyā mokaro tytapyi taka. Emero tuisa omipona pyra exiketō mokaro: “Imepý mokyro tuisa konōto, Jezu,” kananō mokaro, tykase toto ajoajohpākomo, ipoko xine.

⁸ Morara exiryke mokaro zehno typatakā toehse typoetory tō maro, imoihmākō maro.

⁹ Jasão tomo a tōsepehmapose toto āpuruhpyry taka ytopyry toto ehtohme.

– Otinerūkō ekarōko ropa ynanase, Pauru tō tonyohse ropa oya xine ahtao, tykase toto typatakamo, Jasão tomo a.

Perea po Pauru tō ehtopōpyry

¹⁰ Morarame tykohmāse ahtao, Pauru tō Xira maro tonyohse Jezu poetory tomo a, Perea pona toto ytotohme. Morotona tooehse tahtao xine, juteu tō atamorepatoh taka toytose toto.

¹¹ Morotōkō imehnō otururu etary zuno pyra toh kynexine, Tesaronika pōkō sã pyra. Ritonōpo omiry totase eya xine yronymyryme. Kokoro rokē aomiry poko tātamorepase toto zae Pauru omiry ehtoh waro toehtohkōme.

¹² Tuhkākomo a Jezu tonetupuhse tosēkōme, kyreku tomo a, typatakamo a, inohporykomo a roropa.

¹³ Morarame: “Ritonōpo omiry poko Perea pōkō amorepāko Pauru tomo,” kary etaryke tyya xine juteu tō toytose Tesaronika poe, Perea pōkō omipohomase, Pauru tō zehno toto ehtohme.

¹⁴ Morara exiryke Pauru tonyohse axiny Jezu poetory tomo a, tuna konōto ena. Xira tō rokē moroto tōxinomose Perea po Timoteu maro.

¹⁵ Mame Atena pona toytose Pauru tope tō maro towomananō maro. Morotoino toeramase ropa epe tō ahtao Perea pona ropa, Pauru omihpyry tarose eya xine Xira tomo a Timoteu maro axi toto ytotohme tyya Atena pona.

Atena po Pauru ehtopōpyry

¹⁶ Moroto Pauru kynexine Atena po toto eraximāko. Emynyhmāko sã kynexine Atena pōkō nryityā eneryke tyya Ritonōpo myakāme. Ritonōpo waro pyra toexirykōke ahno panō tyrise eya xine ritōme repe.

¹⁷ Morara exiryke juteu tō zurune Pauru, toto atamorepatoh tao. Juteutōkara roropa zurune, Ritonōpo waro se exiketomo. Mame kokoro rokē osepekahtoh tao morotōkō zurune roropa.

¹⁸ Mame toitoine Pauru a tooehse toto, tātamorepari sato komo. Mokaro Epikureu tomo, Zeno tō roropa. Ynara tykase toto:

– Otara ākohxo ke mose nae oturunō warōkara? tykase toto Pauru poko.

Imehnō ynara tykase roropa ipoko:

– Otarāme tyorō ritō poko urutō mose ro, tykase toto, Jezu ēsemamyry ropa poko aotururu etaryke tyra xine.

¹⁹ Mame Pauru tarose toto a Areopaku pona, pata esā porohtoh notaka. Morarame ynara tykase toto eya:

– Yna zuruko, ōtururu waro yna ehtohme, tykase toto.

²⁰ – Tyoro sā mase amorepatō. Sero onetapitopyra reh ynanase. Zuarō se ynanase, tykase toto.

²¹ Morotōkō, Atena pōkō, tykatonomory maro erohpyra sā toh kynexine. Kokoro rokē imeimehnō namorepatopōpyry poko oturūko toh kynexine.

²² Morarame Pauru xikihme toehse Areopaku po, tōturutohme inetarykōme. Ynara tykase ynororo:

– Atena pōkomo, tuhke ahno panō tyrise oya xine Ritonōpo kuhtohme oya xine repe.

²³ Ritonōpo maro oturutōh zupiryhtao ya, zohme onekarorykō zahkatōh enease. Ynara enease tymerose ipoko: “Onoky Ritonōpo waro nae?” katōh tymerose ipoko. Ritonōpo eahmāko matose zuaro awahtao xine samo. Mokyro onenetupuhpyra oexirykōke ipoko ourutoryko ase.

²⁴ Ritonōpo mokyro Kyrihpōkomo, nono Rihpō roropa. Mokyro kapu esemy. Emero kuesēkōme roropa mana. Naeroro tapyi tao nyhpyra mana, ahno nyrihpyry tao.

²⁵ Kykyryrykō se pyra mā Ritonōpo kuepekōme toehtohme emero nae toexiryke. Emero oseremāko Ritonōpo poe sytatose. Ipoeh orihpyra sytatose, otuhnōko, ytoytōko, enara.

²⁶ Toiro orutua wino kymarokō emero tyrise eya ahnōme, nono po kuehtohkōme. Kuenurutopōpyrykō waro Ritonōpo mana, kuesarykomo, kuorikyrykomo. Emero zuaro mā Ritonōpo, tykase Pauru toto a.

²⁷ – Tonetuputyry se roropa ynororo oya xine, oesēkōme aehtohme, ameke pyra kyra xine toexiryke.

²⁸ “Ritonōpo poe rokē orihpyra sytatose, ytoytōko, oseremāko, enara.” Morara tykase roropa oya xine āmorepananōkomo. Ynara tykase toto: “Ritonōpo poenōme sytatose, eya tyrise kuexirykōke,” tykase toto oya xine.

²⁹ Naeroro Ritonōpo poenōme kuahtao xine, kynyrihpyrykō sā pyra Ritonōpo mana. Uuru risē sā pyra, parata risē sā pyra, topu risē sā pyra, enara.

³⁰ Pake tuaro pyra oexirykōke ohxiropyra xine Ritonōpo kynexine oorypyrykō poko. Seromaroro emero oorypyrykō rumekapōko mana emero pata pōkō punero.

³¹ Ritonōpo rokē tooepyry ropa waro mana. Tooehse ropa tahtao ahno apiakapōko mana emero tynymenekahpyry a, kurākomo, popyra exiketomo, enara. Tyyrypyhpyke pyra Tumūkuru exiryke ahno apiakaneme tyrise eya, ajoajohpe pyra tōmipona exiryke. Mokyro tōsemākase ropa Jumy a toorihse ahtao, ajohpe pyra tōmiry enetupuhpotohme kyra xine, tykase Pauru Atena pōkomo a.

³² Yrome ēsemākatopōpyry ropa poko tururukohtao Pauru a, tounohse toto a. Yrome imehnō ynara tykase eya:

– Zomory oetary se ynanase moro poko, tykase toto turunanõkomo a.

³³ Morotoino Pauru toytose ropa.

³⁴ Aomiry etaryke tyya xine Jezu tonetupuhse orutua komo a tosëkõme. Toiro Areopakupõ kynexine, esety Tionixiu. Nohpo roropa kynexine esety Tamari. Imehnõ roropa toytose Pauru maro.

18

Korĩtu po Pauru tõ ehtopõpyry

¹ Morotoino Atena poe Pauru toytose ropa Korĩtu pona.

² Moroto juteu kynexine Põtu pono, esety Akira. Moroto oehsenãkõ kynexine typyty maro, Itaria poe. Ipyty esety Pirixira. Moro pata poe toesyryhmase toto tonyohse ropa juteu tõ exiryke Roma poe tuisa a, Kyrautiu a. Mame Akira tõ tapyĩ taka toytose Pauru, toto enese.

³ Mame okynã kynexine moroto toto maro. Mokaro maro toerohse roropa ynororo serãtu riry poko, zuaro toexiryke.

⁴ Mame oserematoh ae rokẽ juteu tõ amorepase ytosene atamorepatoh taka, kyreku tõ maro, toto tuarõtanohpõko Jezu poko.

⁵ Morarame Masetonia poe Xira tõ tooehse ahtao Timoteu maro, toerohkehse Pauru serãtu riry poko kokoro rokẽ juteu tõ amorepatohme.

– Jezu mokyro Kyrixtu, Ritonõpo mũkuru nymyry, tykase ynororo.

⁶ Mame Pauru zehno toehse juteu tomo. Azahkuru tozuhse ynororo eya xine. Naeroro tupõ tytohtohmase Pauru a turumekary waro toto ehtohme.

– Awãnoprykohtaõ Ritonõpo a: “Oya roro xine,” ãko ase, Jezu poko ãmoreparykõ se jexihpyryme. Taroino juteutõkara a ytõko ase, tykase Pauru eya xine.

⁷ Morara kaxĩpo toytose ynororo Tixiu Juxitu tapyĩ taka. Juteu kara mokyro, Ritonõpo omipona exikety. Itapyiny oseponaro kynexine juteu tõ atamorepatoh maro.

⁸ Mame Kyrixpu juteu tõ atamorepatoh esë kynexine. Jezu tonetupuhse eya tosëme, itapyĩ taõkõ maro. Tuhke morotõkomo a Pauru omiry etaryke tyya xine Jezu tonetupuhse. Morara exiryke tõpurihkase toto.

⁹ Morarame Pauru koko tõsenehse. Ynara tykase sã Jezu Pauru osenety:

– Enaromyra exiko. Ypoko oturukehpyra exiko. Poremãpyra exiko.

¹⁰ Amaro jexiryke opoko pyra imehnõ mana. Oryhmara mã toto. Tuhke tarõkõ ypoetoryme exĩko mana, tykase Jezu Pauru osenety.

¹¹ Moroto Pauru okynahxo kynexine toiro jeimamyry zokonaka morotõkõ amorepary poko Ritonõpo omiry poko.

¹² Morarame terekatume toehse Kario ahtao Akaia po, tõximõse toto juteu tomo Pauru apoise, arotohme terekatu a.

¹³ Ynara tykase toto:

– Mose Ritonõpo poko tyoro sã amorepato, kuesëkõ omipona pyra kuehtohkõme, tykase toh repe.

¹⁴ Tõtururu se Pauru kynexine repe. Yrome Kario ynara tykase juteu tomo a:

– Etatoko pahne juteu tomo, imepỹ totapase ahtao eya ãmary ãpuruhpyry taka, õmipona xine exiry.

¹⁵ Yrome atamurukõ omihpyry omipona pyra ahtao oty kara, anapoipyra ase. Morohne poko kary etary se pyra ase, tykase mokyro Kario.

¹⁶ Moro tae mokaro taropose ropa eya.

¹⁷ Morarame Soxitene tapoise kyreku tomo a. Mokyro juteu tō atamorepatoh esē roropa kynexine. Typipohse eya xine terekatu ēpataka, yrome Kario oty kara kynexine.

Ātiokia pona ropa Pauru tō ytotoṗpyry

¹⁸ Moroto ro Pauru tuhke tynyhse. Morotoino tōsekazumaxīpo Jezu poetory tomo a toytose ropa Pauru, wapu ae, Xiria pona. Imaro toytose Pirixira, Akira, enara. (Moroto tūsety tysahkapose ropa Pauru a Sēkerea po. Ajohpe pyra tonetupuhtohme imehnomo a tōturutopōpyry poko Ritonōpo a.)

¹⁹ Morotoino Epezu pona toytose toto. Moroto tymarōkō tynomose eya Pirixira, Akira, enara. Mame juteu tō atamorepatoh taka Pauru toytose, moro taōkō maro oturuse.

²⁰ – Yna maro taro exiko, tykase toto Pauru a repe. Yrome moroto tynykyry se pyra kynexine.

²¹ Tōsekazumase ropa ynororo.

– Oehnōko ropa ase oya xine, Ritonōpo a jenyokyry ropa ahtao, tykase ynororo eya xine.

²² Morotoino toytose ynororo wapu ae Sezarea pona. Morotoino Jerusarē pona toytose. Moroto Jezu poetory tō maro tōturuxīpo Ātiokia pona toytose Xiria pō pona.

Aytory oseruaomāme Ritonōpo omiry kurā arose imehnomo a

18.23–21.16

²³ Moroto tuhke tynyhse ynororo. Morotoino toytose ropa Karaxia poro, Piritia poro roropa, Jezu poetory tō ākyemaporyme.

Aporu Epezu po ehtopōpyry Korītu po roropa

²⁴ Morarame juteu toytose Epezu pona, esety Aporu. Arexātyria pata po aenuruhpyry kynexine. Kure urutōme exikety ynororo, orēpyra amorepatono Ritonōpo omiry poko.

²⁵ Mokyro tamorepase kure kynexine Ritonōpo omiry poko. Imehnō amorepaneme kynexine orēpyra samo. João ahno ēpurihkane namorepatopōpyry poe rokē ahno ēpurihkary waro ynororo kynexine. Yrome Ritonōpo Zuzenu omomyry waro pyra ro, Jezu poetory aka kynexine.

²⁶ Mokyro orēpyra sā tōturuse juteu tō atamorepatoh tao. Aotururu totase Pirixira tomo a. Morarame tōturukehse ahtao, tarose ynororo eya xine tytapyīkō taka kurehxo amorepatohme tyya xine.

²⁷ Morotoino Aporu toytory se toehse ahtao Akaia pona, takorehmase ynororo Jezu poetory tomo a, Epezu pōkomo a. Pape tymerose eya xine, Jezu poetory tō Akaia pōkō neneryme. Ynara tykase toto:

– Ah mose amaro xine nexino, oepekōme, tykase toto. Mame toeporehkase ynororo ahtao, Jezu poetory tō takorehmase eya itamurume. Typynanohse toexirykōke Ritonōpo a Jezu tonetupuhse eya xine.

²⁸ Toto takorehmase Aporu a juteu tō poremākaporyke eya toto zururuhtao orēpyra samo. Tutuarōtanohpose toto eya Ritonōpo omiry ekaroryke eya imoihmākō neneryme.

– Jezu mokyro Ritonōpo mūkuru nymyry, Kypynanohnekomo, tykase ynororo eya xine.

19

Pauru Epezu po ehtopōpyry

¹ Morarame Aporu Korītu po ahtao, Pauru toytose osema ae pata tō poro Epezu pona. Moroto Jezu poetory tō tonese eya.

² Mame mokaro a tōturupose Pauru. Ynara tykase ynoro eya xine:

– Ritonōpo a Tuzenu tokarose oya xihne, Jezu enetuputyryhtao oya xihne? tykase Pauru toto a tōturupose.

– Kū. Tuaro pyra reh ynanahse Ritonōpo Zuzenu poko, tykase toto tozuhse Pauru.

³ – Onoky omi poe tōpurihkase matou? tykase Pauru eya xine.

– João namorepatopōpyry poe rokē tōpurihkase yna, tykase toto.

⁴ Ynara tykase Pauru eya xine:

– João omi poe tōpurihkase awahtao xine kure repe, oorypyrykō turumekase oya xine ahtao. Yrome ynara tykase João tuhkākomo a: “Okomino imepỹ oehnōko mana Ritonōpo mūkuru. Mokyro enetupuhtoko oesēkōme,” tykase João, Jezu poko, tykase Pauru eya xine.

⁵ Morarame morara kary etaryke tyya xine tōsēpurihkaposē ropa toto eya, Jezu Kyrixtu enetuputyryke tyya xine.

⁶ Morarame toto zupuhpyry pona Pauru a tomary tyrise ahtao, tomōse Ritonōpo Zuzenu toto kurohtaka. Tyotyōrkō omiry ae tōturuse toto Ritonōpo Zuzenu poe. Ritonōpo omiry poko roropa tōturuse toto.

⁷ Morotōkō tuhke hkopyra kynexine, 12me orutua komo.

⁸ Mame juteu tō atamorepatoh taka Pauru toytose. Orēpyra tōturuse toto a. Oseruao nuno taropose eya toto amorepary poko Ritonōpo tuisame exiry poko.

⁹ Yrome imehnō Pauru omipona pyra kynexine, Jezu enetuputyry se pyra toh kynexine tosēkōme. Pauru namorepatopōpyry Jezu poko typoihtose eya xine tuhkākō netaryme. Morara exiryke mokaro turumekase Pauru a, Jezu poetory tō maro tōturutohme. Mame kokoro rokē tamorepapatose toto Pauru a Tirano namorepatoh tao.

¹⁰ Moroto asakoro ikonopory taropose Pauru a toto amorepary poko rokene. Emero morotōkō Azia pōkō tutuarōtase Ritonōpo omiry poko, juteu tomo, juteutōkara, enara.

¹¹ Pauru tyjamihtanohse Ritonōpo a kurākōkara kurākatohme ropa eya.

¹² Morarame Pauru wino kamisa pitiko tarose toto a, upo roropa tarose kurākōkara apotohme, toto kurākatohme ropa. Moro a tukurākase ropa toto Ritonōpo poe. Joroko tō roropa tutūtase ropa zae xine.

Sewa mūkuru tomo

¹³ Mame juteu tō kynexine pata tō poro ytoketomo. Pyaxime toh kynexine. Joroko tō tūtanohpory ropa waro sã toh kynexine. Mokaro Pauru poenopyry se kynexine repe. Yrome Jezu waro pyra toh kynexine.

– Joroko tō tūtanohpory waro ynanase ahno ae, tykase toh repe. Mame ynara tykase toto jorokohpano a:

– Joroko, otūtako ropa mokyro ae Jezu omi poe, Pauru nekarohpyry omi poe, tykase toh repe.

¹⁴ Morara tykase Sewa poenomo 7mākomo. Jūkō juteu. Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme kynexine, tamuximehxo exikety.

¹⁵ Yrome joroko a tozuhse toto:

– Jezu waro ase, Pauru roropa. Yrome awaro xine pyra ase, tykase joroko eya xine.

¹⁶ Mokaro pona tarinase jorokohpã orēpyra. Tyryhmase roropa toto itamurume eya. Toepase toto ikurūke tupoke pyra, typitypipokurukōke.

¹⁷ Mame mokaro ryhmatopõpyry poko jorokohpano a tutuarõtase toto, morotõkomo, juteu tomo, kyreku tomo, enara. Tõserehse toto porehme.

– Imehxo Jezu mana, tykase toto. Ajoajohpe Jezu onekaropyra toehse toh rahkene.

¹⁸ Morarame tuhke Jezu enetupuhnanõ tooehse tyrypyrykõ rumekary se toexirykõke.

¹⁹ Tuhke pyaxiamo a roropa tykyryrykõ tonehse, typapëkõ maro, jahka-tohme, imoihmäkõ ahno ëpataka. Atapona pape ehepyrypyry 50 miu motye parata tyahkase eya xine.

²⁰ Tuhke Jezu omipona toehse toh kynexine aomiry jamihme exiryke.

Imoity ajoajohpe ehtopõpyry Epezu po

²¹ Morarame pata tõ poro Pauru toytory se toehse, Masetonia poro, Akaia poro roropa Jerusarë pona ropa. Ynara tykase ynororo:

– Jerusarë poe Roma pona jytory se ase ipunaka, tykase.

²² Morarame asakoro takorehmananõ taropose eya Masetonia pona Timoteu, Eraxitu, enara. Yrome Pauru moroto kynexine, Azia po, okynã samo.

²³ Morarame Jezu poetory tõ zehno toehse morotõkõ kynexine.

²⁴ Moroto orutua kynexine esety Temetyriu. Parata tyrise eya Tiana kuhtohme: “Ritõ mose ro,” katohme tyya repe. Moro poko rokë tinerutãko toh kynexine, imehnõ parata rinanõ maro.

²⁵ Mokaro tykohmase tyya tõturutohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Jepe tomo, sero poko rokë tinerutãko sytatose.

²⁶ Yrome mokyro kahpyry omiry etãko matose. Enëko roropa matose. Kynyrihpyrykõ rumekapõko mana imoihmäkomo a Epezu põkomo a rokë pyra, Azia põkomo a roropa kynyrihpyrykõ rumekapõko mana: “Ritõ kara moxiamo, ahno nyrytã rokene,” ãko mana kynyrihpyrykõ poko.

²⁷ Morara exiryke tyripokehnõko kyya xine toh mana myhene. Kuesëkõ tapyĩ, Tiana tapyĩ kurã rumekapõko mana. Ise pyra exĩko mã toto porehme. Mame Tiana imehxo exikety orënõko mana. Azia pata põkõ ritõ kõ pyra exĩko mã toto emero, tykase ynororo eya xine.

²⁸ Morara kary etaryke tyya xine tyekĩtapãse toto. Tõmitase toto. Ynara tykase toto:

– Tiana imehxo mana, Epezu põkõ nohpory. Kuesëkõ mose ro, tykase toto.

²⁹ Morarame pata põkõ emero kui kui tykase toto. Imoity ajoajohpe toehse. Kaju tõ tapoise eya xine Arixtaku maro amopõ taka toto arotohme axiny. Kaju tõ Masetonia põkõ kynexine, Pauru maro aehtyamo.

³⁰ Mame moro taka tomomyry se Pauru kynexine repe imoity maro. Yrome anaomõnohpory imarõkõ kynexine.

³¹ Azia põkõ tuisary tõ Pauru epe tõ kynexine. Tynymerohpyrykõ taropose eya xine Pauru neneryme: “Ytopyra exiko imoity htaka,” katopo.

³² Moro taõkõ opore oturũko toh kynexine. Toitoine Pauru tõ kerek-eremãko kynexine. Imehnõ oturũko roropa tyoro, ajoajohpe sã toexirykõke. Tuhke zuarõkõ kara tooehse roropa morotona.

³³ Morarame Arexãtere tupurohmase juteu tomo a mokaro ëpataka. Toto mynyhpãkapory se kynexine tomary ke tõturutohme repe.

³⁴ Yrome juteume aexiryke aotururu etary se pyra toh kynexine. Toepanaikase toto. Opore tõturuse okynano.

– Tiana imehxo mana, Epezu põkõ nohpory. Ritõme mana, tykase toto.

³⁵ Morarame pata esë omiry merone tooehse. Imoity tymynyhpãkapose tyya ahtao ynara tykase ynororo eya xine:

– Orutua komo, Epezu pōkomo, kuetatoko. Tiana tapyī pyno sytatose tarōkōme kuexirykōke. Topu roropa kapu ae aepukahpyry pyno sytatose. Moro waro sytatose porehme.

³⁶ Moro poko: “Ajojohpe,” kasaromepyra imehnō mana. Morara exiryke mynyhme ehtoko. Ajojohpe pyra ehtoko.

³⁷ Xiaro moxiā menehtou. Yrome Tiana tapyī onyryhmara toh mana. Onypoihtopyra roropa toh mana.

³⁸ Naeroro moxiaro hxirory se Temetyriu tō ahtao, parata rinanō maro, ah ynaroro narō toto terekatu ēpataka. Tuisa konōto omihpyry omipona pyra toehse toto ahtao ihxirōko mā toto.

³⁹ Yrome ōturuporykō se awahtao xine, tuisa omihpyry poko, oturupotoko terekatu tomo a, oximōme toehse toto ahtao.

⁴⁰ Otarāme sero pokoino, ajoajohpe oexirykō pokoino kykerekematorỹko mā toto tuisa netaryme. Morara ahtao otara āko sytatou, tuisa konōto ezuhnōko? tykase ynororo eya xine.

⁴¹ Morara kary etaryke tyya xine toytose ropa toto tytapyīkō taka.

20

Masetonia pona Pauru ytotopōpyry Akaia pona roropa

¹ Morarame imoihmākō toytose ropa ahtao, tytapyīkō taka, Jezu poetory tō tykohmase Pauru a toto ākyematohme, tōsekazumatohme roropa. Mame tōsekazumaxīpo toytose ynororo Masetonia pona.

² Masetonia poro toytoryhtao morotōkō Jezu poetory tō toanahtose eya. Tamorepase roropa toto eya zae ehtoh poko. Morotoino Akaia pona toytose ynororo.

³ Moroto oseruao nuno tonahkapose eya. Morotoino Xiria pona toytory se toehse repe. Yrome tapoiry se juteu tō exiryke toeramase ropa ynororo Masetonia pona ropa.

⁴ Imaro toytose toto Sopatoro, (Piro mūkuru kynexine Perea pō mūkuru), Tesaronika pōkō roropa Arixtaku, Sekūtu, enara te, Kaju roropa Terepe pono, Timoteu roropa, Azia pōkō roropa Tikiku, Tyropimu, enara.

⁵ Toytose toto osemazuhme Tyroa pona, yna eraximase.

⁶ Mame Oseahmator Wyi poko Iporutatoh maro pyra otyhkaxīpo ynanytoase Piripo poe. 5me tynyhse yna wapu ae yna ytory poko Tyroa pona. Mame moroto 7me ynanykyase.

Pauru ytotopōpyry Tyroa pona

⁷ Morarame oseremator kohmamyry ae, tōximōse yna imehnō Jezu poetory tō maro, Jezu orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enahse. Yrokokoro toytotohto oturuse tōmehse Pauru toto maro.

⁸ Tapyi zara tao saereme kynexine yna oximōtoho tao, nāparina ke.

⁹ Moro tao Pauru etananō kynexine. Tapyi eutary pota tao nuasemā kynexine sokohme. Esety Eutiku. Pauru otururu etaryhtao tyya tynyhse ynororo. Mame zara tae toepukase ynororo nono pona. Toorihse.

¹⁰ Yrome Pauru tyhtose tapyi tae. Tosekumuru po typorohse ynororo aepukahpyry anỹtohme ropa tapory pona.

– Oserehpyra ehtoko. Oseremāko ropa nase, tykase Pauru eya xine.

¹¹ Morarame tōnuhse ropa zara taka ahtao, Jezu orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh tonahse eya xine rahkene. Morarame tōtuhkehse tah-tao xine tōturuse ropa Pauru toto netaryme. Mame tōmehse ahtao toytose ynororo rahkene.

¹² Tākye rokē mokaro toehse nuasemā tōsemāse ropa exiryke. Mame itapyĩ taka tarose ropa toto a.

Tyroa poe Pauru ytotopōpyry Miretu pona

¹³ Morarame wapu ae ynanytoase Asoso pona Pauru eporyse ropa, pupu po rokē toytose exiryke.

¹⁴ Mame Asoso po Pauru tōtyrise roropa. Morotoino Mitirene pona ynanytoase.

¹⁵ Yrokokoro ynanytoase Kioso ahmōtary kuroko topohme. Morotoino yrokokoro Samoso pona ynanytone. Yrokokoro Miretu nakuataka ynanytyryhkase.

¹⁶ Totypotyry se pyra Pauru kynexine Epezu po, okynā se pyra toexiryke moro pata po Azia po. Axĩ toytory se kynexine Jerusarē pona, Oseahmatoh Pētekoxite enery se toexiryke.

Pauru osekazumatopōpyry Epezu po

¹⁷ Morarame Miretu po Pauru ahtao imehnō tonyohse eya Epezu pona, Jezu poetory tō tuisary eahmase, tyya toto ytotohme.

¹⁸ Mame mokaro toehse ahtao imaro xine tōturuse ynororo tynenehpotyā maro. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Juaro matose. Pake tarona oehne oya xine Jezu poko āmorepase xine.

¹⁹ Oesēkōme jexiry se pyra exiase, ynoro rokē Kuesēkōme exiryke. Jezu omipona pyra oexirykōke roropa yxitase. Itamurume eanahtoase jorihmapory se juteu tō exiryke.

²⁰ Ākorehmarykō se jexiryke yronomyryme erokuase Ritonōpo omiry ekarory poko oya xine, aomipona oehtohkōme. Oximōme awahtao xine kuamorepatose, atapyĩkō taka ytokehpura roropa exiase.

²¹ Oturuase juteu tō maro, juteutōkara maro roropa, tyrypyrykō rumekatohme eya xine Jezu Kyrixtu enetupuhthome eya xine tosēkōme.

²² Seromaroro Jerusarē pona ytōko ase, Ritonōpo Zuzenu a jaroporyke. Yrome zuaro pyra ase, otara jyrīko toh mā otarame, tykase Pauru toto a.

²³ – Jēmapōko toh mana āpuruhpyry taka. Utuarimapōko roropa toh mana. Moro rokē waro ase Ritonōpo Zuzenu poe. Morara jurūko toh mā emero pata tō punero.

²⁴ Yrome oserehpura sã rokē ase. Osepyno pyra ase, jorikyry zuno pyra. Toiro, jerohtoh otyhkary se rokē ase. Jezu Kyrixtu nyrohmanohpotopōpyry otyhkary se ase. Morara exiryke oturūko ase imehnō maro Ritonōpo omiry poko, mokaro kurākatohme Ritonōpo a, tyrypyrykō rumekaryhtao eya xine, Jezu enetuputyryhtao roropa eya xine.

²⁵ – Toytoytose ywy Ritonōpo omiry ekarose oya xine, oesēkōme aexiry poko. Taroino jūme jenezomopyra matose sero nono po, tykase Pauru toto a.

²⁶ – Morara exiryke ynara āko ase oya xine, Jezu onenetupuhpyra awahtao xine ehxiropyra ase,

²⁷ Ritonōpo nekaropohpyry ekaroase emero oya xine exiryke.

²⁸ Osepyno ehtoko. Jezu enetupuhnanō roropa pyno ehtoko emero, toto esāme oexirykōke Ritonōpo Zuzenu poe. Mokaro mā topekahse Jezu a toorikyry ke.

²⁹ Ynara zuaro ase, toytose jahtao oenekunohnanōkō oehnōko mana, Jezu rumekapose oya xine.

³⁰ Amaro xine exīko mā ajoajohpākomo owino xine roropa. Āmorepatorỹko mā toto tyoro, tymaro xine oytotohkōme.

³¹ Naeroro, tomeseke ehtoko, osenekunohpopyra oehtohkōme. Wenikehpyra ehtoko roropa āmorepatopōpyrykō poko ya. Oseruao jeimamyry kuamorepatose kokoro rokene. Oxixikariase opoko xine.

³² — Seromaroro orumekatorŷko sã ase rahkene. Yrome Ritonōpo opyno xine ro mana, tykase Pauru toto a. — Ritonōpo omiry ouzenutanohpotorŷko mana, aomipona oehtohkōme. Mame Jezu oepyry ropa ahtao imaro ytōko matose, emero ipoetory tō maro.

³³ Imehnō mōkomory poko penetara exiase, zupōkō poko, itinerŷkō poko roropa.

³⁴ Tuaro matose. Ywy roro erokuase yna nykyryry epekahtohme.

³⁵ Erokuase onenerykōme, ysã oerohtohkōme jamihmākō kara akorehmatohme, rupomākō zuzenutanohtohme. Jezu omihpyry a keh wenikehpyra ehtoko, ynara tykase ynororo: “Ākorehmarykohtao imehnomo a kure repe, yrome tãkye kuhse exīko mase imehnō akorehmaryhtao oya,” tykase Pauru eya xine.

³⁶ Morara tōturukehxīpo tosekumuru po typorohse ynororo, Ritonōpo maro tōturutohme, mokaro maro.

³⁷ Morarame tyxitase toto itamurume. Ipymyry ae tapoise ihnamotohme eya xine aytoryke ropa.

³⁸ Emynyhmāko toto itamurume Pauru omiry etaryke tyya xine. “Taroino jenezomopyra matose sero nono po,” karyke roropa eya. Morarame Pauru maro toytōse toto, aytory enese wāpu ae.

21

Pauru ytotoptōpyry Jerusarē pona

¹ Morotoino mokaro rumekaxīpo ynanytoase topohme yna ytotohme Koso pona. Yrokokoro Rote pona roropa. Morotoino Patara pona.

² Moroto wapu aka ynanotyriase Penixia pona ytokety aka. Mame ynanytoase rahkene.

³ Morotoino toytose yna. Ahmōta Xipere ynanenease yna pozery wino. Ikuroko ynanytoase Xiria pona. Tiro pona ynanotyryhkase mōkomo nomotohme.

⁴ Jezu poetory tō eneryke yna a moroto ynanynykyase omazūmykaponato ae. Mame mokaro Ritonōpo Zuzenu poe ynara kynako toto:

— Ytopyra exiko Jerusarē pona, kynako toto Pauru a.

⁵ Morotoino ynanytoase ropa. Yna maro nytoase toto pata hnaka typyxiākō maro, typoenōkō maro roropa, enara. Mame tuna ehpio yna esekumuru po ynanyporotyase oturutohme Ritonōpo maro.

⁶ Morotoino tōsekazumase yna ahtao ynanotyriase ropa. Mokaro toeramase ropa toto tytapyīkō taka.

⁷ Mame Tiro poe ynanytoase Pytoremaita pona. Moroto Jezu poetory tō maro toiro ynanynykyase.

⁸ Yrokokoro ynanytoase Pauru maro Sezarea pona, Piripe tapyī taka. Jezu poko urutō ynororo kynexine. Mokyro kynexine pake Peturu tō nymenekahpyry 7mākō maro Jezu poetory tō Jerusarē pōkō akorehmaneme.

⁹ Mokyro ēxiry tō asakoropane kynexine, tyniotary satokōkara. Urutō kō mokaro Ritonōpo poe.

¹⁰ Moroto tuhke tynyhse yna ahtao, imepŷ urutō tooehse Jutea poe, esety Akapu.

¹¹ Mokyro tooehse ahtao tomary tymyhse tyya tupupuru maro Pauru metŷ eary ke. Ynara tykase ynororo:

– Ynara āko Ritonōpo Zuzenu: “Sē sā mā Pauru myhnōko toto, Jerusarē pōkomo, ekarotohme juteutōkara a,” āko, tykase.

¹² Morara kary etaryke yna a ynanoturuase repe Pauru a, ytopyra aehtohme Jerusarē pona.

¹³ Yrome ynara tykase ynororo:

– Oty katox xitāko matou? Jesenakunuhkapōko matose. Ymykyry zuno pyra ase. Jorikyry zuno pyra roropa ase. Jerusarē pona ytōko ase. Jyhtomaryhtao eya xine Jezu omiry pokoino oty kara ase jesēme aexiryke, tykase ynororo yna a.

¹⁴ Morarame yna omiry etary se pyra Pauru exiryke, ynanurukepyase ynororo.

– Ah nytono Ritonōpo maro, ynanase ipoko.

¹⁵ Morotoino ynanatakimase Jerusarē pona yna ytotohme.

¹⁶ Yna maro Jezu poetory tō Sezarea pōkō nytoase Jerusarē pona. Yna aroase toto tapyi taka, Menasō tapyi taka nyhse. Menasō Xipere pō kynexine. Pake Jezu poetoryme ynororo.

¹⁷ Mame Jezu poetory tō Jerusarē pōkō tātākyemase toto yna eneryke.

Pauru oturutopōpyry Tiaku maro

¹⁸ Yrokokoro ynanytoase Pauru maro Tiaku tō maro oturuse, Jezu poetory tō esā maro.

¹⁹ Taomikase tahtao Pauru tōturuse toto maro, Ritonōpo Zuzenu maro toerohtopōpyry poko juteutōkara maro.

²⁰ Mame Pauru omiry etaryke tyya xine tākye toehse toto.

– Kure mase, tykase toto Ritonōpo a. Mame Pauru a ynara tykase toto:

– Etako pahne jepe, tuhke juteu tō roropa Jezu poetoryme toehse. Mokaro emero Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a omipona exiketomo.

²¹ Ynara kary totase eya xine opoko: “Pauru ynara juteu tō amorepāko juteutōkara rānao: ‘Moeze omihpyry irumekatoko. Opoenōkō aīpotapihpyry onysahkara ehtoko. Atamurukō namorepatopōpyry irumekatoko,’ āko mana,” katopōpyry totase eya xine opoko.

²² Morara exiryke otara āko sytatou Jezu poetory tomo a oximōme toto oepiryhtao? Ooehotopōpyry ropā waro toehse tahtao xine oehnōko toh mana tarōna.

²³ Naeroro ynara kary se ynanase oya. Asakoropane Jezu poetory tō taro mana. Tynekarorykō arōko mā toto Ritonōpo maro Oturutoh taka tyyrypyrykō korokatopōpyry waro imehnō ehtohme.

²⁴ Mokaro maro ytoko tyyrypyrykō korokaponanō maro. Oximerehkapoko roropa imehnō emero awaro ehtohme, opoko: “Ajojhe,” kara toto ehtohme, Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a omipona oexiry waro toto ehtohme.

²⁵ Yrome juteutōkara Jezu poetoryme toehse ahtao: “Moeze omihpyry omipona ehtoko roropa,” kara ynanase eya xine. Ynara rokē ynanymeroase inenerykōme: “Ahno neponāmary zotīpyry poko pyra ke ehtoko. Munu one-nahpyra ke ehtoko roropa. Esenamyhpyry roropa onōpyra ehtoko. Imehnō nohpo tō poko pyra roropa ke ehtoko. Opyxiākō maro rokē ehtoko, enara rokene,” me ynanymeroase, tykase Tiaku eya.

²⁶ Morarame mokaro maro asakoropane exiketō maro tōturuse Pauru. Yrokokoro toto maro toytose ynororo tyyrypyrykō korokatopōpyry ekarotohme. Ritonōpo maro oturutoh taka tomōse ynororo toto maro, Moeze omihpyry omipona toexiry waro imehnō ehtohme. Imeīpo tuhke pyra tōmhse ahtao tynekarorykō ekarory se Ritonōpo a toto.

Pauru apoitopōpyry Ritonōpo maro oturutoh tao

²⁷ Morarame omazũmykaponato kohmãsasaka ahtao, Pauru tonese Ritonõpo maro oturutoh tao juteu tomo a, Azia põkomo a. Imoihmãkõ taomipohtomase eya xine, Pauru zetũ tanỹpose eya xine Pauru apoitohme toto a.

²⁸ Ynara tykase toto tõmitase opore:

– Orutua komo, Izyraeu tomo, yna akorehmatoko! Mose imehnõ amorepãko popyra, pata tõ poro, tykase toto Pauru poko. – Kypoihtotorỹko mana. Moeze omihpyry kerekeremãko roropa mana, sero pata kurã poihtõko roropa mana. Seromaroro juteutõkara tonehse eya Ritonõpo maro oturutoh taka, sero Tapyi Kurã rypyhpyhtose, tykase toh repe.

²⁹ Moro tao Pauru juteu kara maro enehpyryme tuaro toh repe. Mokyro esety Tyropimu. Mokyro tonese eya xine pata po Pauru maro. “Mokyro tonehse Pauru a Ritonõpo tapyĩ taka,” tokarose eya xine repe, tõsenekunohse toto.

³⁰ Morara kary etaryke tyya xine pata põkõ emero tyekĩtapãse. Oximõme tooehse toto tururume Pauru apoise. Mame Pauru tutũtanohse sororohme apory poko Ritonõpo maro oturutoh tae. Tapyi tysorotohtose roropa eya xine.

³¹ Pitiko Pauru etapãko toh kynexine repe. Yrome imehnõ toytose koroneu zuruse. Ynara tykase toto:

– Jerusarẽ põkõ ahno etapãko mã toto emero, tykase toto.

³² Morara kary etaryke tyya, axĩ toytose ynororo soutatu tõ maro sajẽtu tõ maro ahno moity htaka. Mame koroneu tonese tyya xine ahtao soutatu tõ maro Pauru turumekase eya xine.

³³ Mame koroneu a Pauru tymyhpose asakoro keti ke.

– Onoky mose ro esety? Oty pokoino jehno matou? Oty tyrise eya? tykase koroneu mokaro a.

³⁴ Yrome azaazahkuru tõturuse toto eya. Morara exiryke zuaro pyra ynororo kynexine, Pauru ryhmatopõpyry waro pyra. Morara exiryke tytapyĩkõ taka Pauru tarose soutatu tomo a.

³⁵ Zara epyĩ ameke pyra ahtao Pauru tarose tonao xine soutatu tomo a, jehno mokaro exiryke.

³⁶ – Etapako! Etapako! tykase toto soutatu tomo a repe, toto mykapo.

“Ehxiropyra ase,” katopõpyry Pauru a

³⁷ Mame tapyi eutary pota tao tahtao, ynara tykase Pauru koroneu a:

– Amaro oturuxi aporo ajohpãme samo, tykase ynororo eya.

– To! Kyreku omiry waro hmahno? tykase koroneu.

³⁸ – Ejitu põ kara hmahno? Mokyro a tarõkõ oxietũ tanỹpose pake hkopyra. Mame tuhke typyreke exiketõ tarose ahno esaka pyra eya, tykase.

³⁹ Yrome ynara tykase, Pauru a tozuhse:

– Arypyra, juteume ase, Taasu po aenuruhpyry, Xirixia põ po. Ypatary pitiko pyra mana. Morara exiryke moxiã maro jotururu se ase, tykase ynororo eya.

⁴⁰ – Oturuko, tykase koroneu.

Morarame opyi po Pauru xikihme toehse. Tõsemahxirarahmase toto õpataka ynororo. Tymynyhpãse toto ahtao tõturupitose Pauru toto netaryme juteu omiry ae. Ynara tykase ynororo:

22

¹ – Wekyry tomo, kuetatoko pahne. Ehxiropyra ase ynyrihpyry poko ynamorepatopõpyry poko, enara.

² Mame juteu omiry ae Pauru otururu etaryke tyya xine tymynyhpãse toh emero. Mame Pauru tõturuse ropa.

³ – Juteu ase, tonuruse ywy Taasu po, Xirixia pō po. Yrome tuātanohse ywy sero pata po Jerusarē po. Tamorepase ywy Kamarieu a. Zae jamorepane kytamurukō omihpyry poko. Orēpyra Ritonōpo omipona jexiry se exiase asā xine.

⁴ Jezu poetory zehno exiase roropa. Itapyīkō taka ytoase toto apoise, arotohme āpuruhpyry taka, orutua komo, nohpo tomo, enara. Aorihmaporykō se exiase.

⁵ Ritonōpo maro oturuketō tuisary zuaro mana, ajohpe pyra jexiry waro. Mokaro roropa tamuxi tō ajohpe pyra jexiry waro mā toto. Tynumerohpyrykō tokarose ya arotohme juteu tō neneryme Tamaxiku po, Jezu poetory enehtohme ropa ya tymyhse, Jerusarē pona, toto ēmapotohme āpuruhpyry taka.

*Pauru oturutopōpyry Jezu poetoryme toehtoh poko
(Atos 9.1-19; 26.12-18)*

⁶ – Morarame jytoryhtao Tamaxiku pona, Tamaxiku moe pyra ahtao, tāxiahtao, kaino jetonie saereh nase.

⁷ Nono pona epukase. Omi etase. Ynara nase: “Sauru, Sauru, oty katohme yyryhmāko mah? ypoetory tō ryhmāko? Sam kamexipōko mase ya,” nase.

⁸ – “Onoky hma?” ase eya, oserepyase.

– “Ywy ase Jezu Nazare pono. Oty katoh ypoetory ryhmāko mah?” nase ynororo ya.

⁹ – Ymarōkō saerehkatoh enease toto, yrome aomiry onetara toh nexiase.

¹⁰ Mame ynara ase: “Oty rīko ha?” ase eya.

– “Owōko ropa xikihme,” nase ynororo. “Ytoko Tamaxiku pona. Moero awahtao ypoetory enyohnōko ase āmorepase jomiry poko,” nase ya Jezu.

¹¹ – Morarame ezuru a tonukehkase jexiryke, jaroase toto jemary poko, Tamaxiku pona.

¹² Moroto jahtao Anania noepyase ya. Mokyro, Moeze nymerohpyry omipona exikety. Mokyro poko: “Kure,” āko juteu tō emero.

¹³ Mokyro tooehse ahtao ya ynara nase: “Sauru jakorony, oenutako ropa,” nase ya.

– Morara tykase exiryke osenuhmase ropa. Anania enease.

¹⁴ Ynara nase ropa Anania ya: “Ritonōpo, kytamurukō esē, omenekase typoetoryme oehtohme, tōmipona roropa oehtohme, Tumūkuru kurā enepotohme oya, aomiry etapotohme roropa oya.

¹⁵ Imehnō tuarōtanohpōko mase enetopōpyry poko oya, etatopōpyry poko roropa oya.

¹⁶ Seromaroro oty eraximāko hma osēpurihkapopyra, Ritonōpo a oorypyry korokatohme, Jezu Kyrixtu oesēme ehtohme,” nase Anania ya.

Pauru enyohtopōpyry Jezu ekarotohme juteutōkara a

¹⁷⁻¹⁸ – Morarame tarona tooehse ropa jahtao, jotururuhtao Ritonōpo maro, imaro oturutoh tao, juaro ro Jezu enease. Ymaro noturuase. Ynara nase ya: “Axī ke mya ytoko Jerusarē poe. Tarōkō ōmiry etary se pyra exīko toh mana, ypoko ōtururuhtao,” nase Jezu ya.

¹⁹ – Yrome ynara ase eya: “Tarōkō juaro nase toto. Opoetory zehnotonōpo ase. Atamorepatoh tae aroase toto āpuruhpyry taka. Zuaro nase tarōkomo.

²⁰ Exitewāo etaparyhtao etapananō maro exiase, zupōkō apoīko. Imehnō tuarōtanopyhpō kynexine ynororo opoko. Tākye exiase mokyro etaparyhtao eya xine,” ase eya.

²¹ – Yrome ynara nase ropa ynororo ya: “Ytoko. Aaropōko ase mya juteutōkara a,” nase Jezu ya, tykase Pauru juteu tomo a.

²² Morara kary etaryke tyya xine Pauru zehno toehse ropa toto: “Juteutõkara a aaropõko ase,” kary etaryke tyya xine.

– Mose etapatoko! Popyra nase, tykase juteu tomo soutatu tomo a.

²³ Pauru zetũke tõtupokase toto, kakoxi nono tomase roropa eya xine.

²⁴ Morara exiryke Pauru taropose koroneu a soutatu tõ tapyĩ taka.

– Mose ipipohtoko, tykase ynororo soutatu tomo a repe, orẽpyra juteu tõ sekere karyke Pauru poko.

²⁵ Yrome tymykyryhtao ynara tykase Pauru sajẽtu a:

– Romanome jexiryke ypipohpyra exiko kowenu omipona, jyhxiropyra imehnõ exiryke terekatu õpataka, tykase.

²⁶ Morara tykase exiryke sajẽtu toytose koroneu a oturuse:

– Onypipohpyra exiko, romanome mokyro, tykase ynororo koroneu a.

²⁷ Morarame koroneu toytose Pauru a oturuse:

– Etako pahne, ajohpe pyra romanome mahno? tykase.

– ÿ, romanome ase, tykase Pauru eya.

²⁸ Mame koroneu ynara tykase Pauru a:

– Tuhke tineru ekaroase kowenu a romanome jehtohme, tykase ynororo.

– Yrome ywy romanome jenurune, papa romanome exiryke, tykase Pauru eya.

²⁹ Morarame Pauru turumekase toto a. Onypipohpyra tokurehse toto. Mokyro koroneu tõserehse, romano tymyhse typoetory a exiryke, ipipohpory se toehse toexiryke roropa. Romano kowenu omiry ynara ãko: “Romano onypipohpyra ehtoko,” ãko.

Kõseriu õpataka Pauru ehtopõpyry

³⁰ Yrokokoro Pauru tymyhpokapose ropa eya. Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ tonehpose tamuximãkõ maro tõturupotohme eya xine. “Oty pokoino juteu tõ mose zehno nae?” katohme eya xine. Mame toto õpataka Pauru tonehse eya aoturutohme.

23

¹ Morarame Pauru a mokaro tỹme tonese aporo tõturutohto xine eya. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Wekyry tomo, ajohpe pyra ase. Kokoro rokẽ Ritonõpo omipona ase, tykase ynororo eya xine.

² – Ajo! Ìtapihmoko, tykase Anania, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary.

³ Ynara tykase Pauru eya:

– Onekunohto! Ritonõpo awãnohnõko mana morara karyke oya. Ya oturupose oporohno Moeze omihpyry waro oexiryke. Yrome aomihpyry omipona pyra mase, jẽpatapihmoporyhtao oya, tykase Pauru eya.

⁴ Mame imarõkomo a Pauru tozuhse roropa. Ynara tykase toto eya:

– Oty katoh morara ãko mah Ritonõpo maro oturuketõ tuisary a? Ipoihtõko sã mase, tykase toto.

⁵ – Wekyry tomo, zuaro pyra akene. Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme pyra ekarono, tykase Pauru. – Ynara tymerose exiryke Ritonõpo omiry: “Oesẽkõ kure rokẽ tyritoko,” ãko sero poko nase Ritonõpo omiry, tykase Pauru.

⁶ Mame Pauru tuhkãkõ waro toehse. Tuhke satuseu tomo, tuhke roropa parixeu tomo. Naeroro ynara tykase ynororo eya xine opore:

– Wekyry tomo, parixeume ase. Papa roropa parixeume kynexine. Seroae terekatu a azahkuru jekarõko matose aorihtyã õsemãkapory ropa enetuputyryke ya, tykase ynororo eya xine.

⁷ Morara kary etaryke tyya xine tōsezusezuhse toto, parixeu tomo satuseu tō maro. Parixeu tō Pauru marōkōme toehse.

⁸ Satuseu tō aorihtyā ēsemamyry ropa onenetupuhpynomo, Ritonōpo nenyohytyā kapu ae te, zuzenu roropa onenetupuhpynō kynexine. Yrome parixeu tō morohne enetupuhnōko.

⁹ Morara exiryke toepanaikase toto tōtururukohtao imoihmākomo. Mame Moeze omihpyry warōkō towōse xikihme tōturutohme. Parixeu tō kynexine. Ynara tykase toto:

– Mose azahkuru pyra nase. Otarāme Ritonōpo nenyokyhpyry tōturuse mā imaro. Morara exiryke jehno pyra sehtone, Ritonōpo poetory zehno pyra, tykase toto.

¹⁰ Mame moro taōkō tōxienonohse itamurume. Mame Pauru tywyhtywyhmaryhtao eya xine soutatu tō tonyohse koroneu a Pauru arotohme ropa tytapyīkō taka.

¹¹ Morarame koko Jezu tōturuse Pauru maro. Ynara tykase ynororo eya:

– Tākye exiko Pauru. Jerusarē pōkō mutuarōtanopyase toh ypoko. Moro saaro Roma pōkō roropa tuarōtanohnōko mase ypoko, tykase Jezu eya.

Pauru etapary se imehnō ehtopōpyry repe

¹² Morarame yrokokoro juteu tō oximōme toehse Pauru etapary se exiketomo.

– Otuhpyra sehtone, eukuru onēpyra roropa sehtone Pauru etapatoh ponāmero kyya xine, tykase toto.

¹³ 40me motye Pauru etapary se exiketō kynexine.

¹⁴ Mame toytose toto tytamuxirykomo a, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a roropa oturuse. Ynara tykase toto eya xine:

– Otuhpyra ynanase, eukuru onēpyra roropa ynanase Pauru etapatoh ponāmero yna a.

¹⁵ Naeroro kokoro koroneu a Pauru enehpoko oya, ōturupotohme samo. Ynanase eraximāko etapatohme, tykase toto eya xine, tytamuxirykomo a.

¹⁶ Morara kary totase Pauru patumy a. Mame toytose ynororo soutatu tō tapyī taka Pauru zuruse.

¹⁷ Morarame Pauru a sajētū tykohmase tyya.

– Mose nuasemā arota aoturutohme koroneu a, tykase ynororo.

¹⁸ Mame tarose eya. Ynara tykase ynororo koroneu a:

– Mose Pauru nenehpohpyry oturuse amaro, tykase.

¹⁹ Mame emary poko mokyro tarose koroneu a mya, tōtururukō onetara imehnō ehtohme.

– Aimo, oty kary se hma ya? tykase ynororo eya.

²⁰ Ynara tykase ynororo:

– Juteu tō otururu etano. Oya Pauru aropōko toh mana kokoro, kōseriu tomo a, imaro tōturutohkōme ropa.

²¹ Yrome anaropyra exiko. 40me motye etapary se exiketō mana Pauru eraximāko, etapatohme. Otuhpyra, eukuru onēpyra, enara toh mana Pauru etapary se toexirykōke. Seromaroro oehnōko toh mana oturuse amaro, tykase ynororo eya.

²² Mame koroneu a nuasemā taropose ropa:

– Sero onekaropyra ropa exiko imehnomo a, tykase ynororo eya.

Pauru arotopōpyry kowenatu ēpataka

²³ Morarame koroneu a asakoro kapitāo tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo eya xine:

– 200me soutatu enehpoko, Sezarea pona oytotohkōme, 70me kawaru po ytoketō maro, 200me roropa tywaratake exiketō maro, tykohmāsehxo ahtao oytotohkōme.

²⁴ Kawaru tō enehpoko Pauru ytotohme epo, tomeseke arotatoko kowenatu Perixi a, tykase.

²⁵ Mame pape tymerose eya aropotohme. Ynara tymerose eya Perixi neneryme:

²⁶ “Ynymerohpyry moro oneneryme. Jepe nymyry mase Perixi. Ywy ase Kyrautiu Rixia. Kure pāna mā repe?”

²⁷ “Mokyro Pauru tapoise juteu tomo a, etapatohme repe. Yrome soutatu tomo a towomase, romanome exiryke.

²⁸ Mokyro aroase juteu tō kōseriu ēpataka azahkuru exiry waro jehtohme repe.

²⁹ Yrome axī zuaro toehse ywy. Romano kowenu omihpyry poko mose onyhxiropyra toh nexiase, tytamuxiry tō omihpyry poko rokene. Morara exiryke ēmapory se pyra exiase āpuruhpyry taka. Etapapory se pyra roropa exiase.

³⁰ Mame: ‘Juteu tō mokyro etapary se,’ kary totase ya. Morara exiryke aropoase myaro. Pauru zehnotokō roropa aropōko ase oya, ihxirotohme onetaryme. Enara rokē ynymerohpyry moro oneneryme.”

³¹ Morarame Pauru tarose soutatu tomo a, koroneu omi poe. Koko tarose toto a Ātipatyri pona.

³² Yrokokoro pupu po rokē ytoketō toeramase ropa tytapyīkō taka. Kawaru po ytoketō rokē Pauru maro toytose.

³³ Mame Sezarea pona toeporehkase toto ahtao pape tokarose eya xine kowenatu a, Pauru roropa tokarose eya.

³⁴ Mame pape tonese ahtao kowenatu a Pauru a tōturupose ynororo:

– Oty pō mahno? tykase.

– Xirixia pō ase, tykase Pauru. Moro waro toehse tahtao

³⁵ ynara tykase ynororo eya:

– Imeīpo okohmāko ase ohxironanō tooehse ahtao, tykase ynororo eya.

Mame Pauru tōmapose eya āpuruhpyry taka, kowenatu tapyī konōto tao.

24

Pauru hxirotopōpyry juteu tomo a

¹ Morarame omame etone tynyhse ahtao, Ritonōpo maro oturuketō tuisary Anania tooehse imehnō juteu tō tuisary tō maro. Kowenu omiry waro exikety, Teaturu, tooehse imaro xine Pauru hxirose tuisa konōto Perixi netaryme.

² Morarame Pauru tykohmase ahtao eya xine tyhxiropitose Teaturu a. Ynara tykase ynororo:

– Tuisamehxo mase kowenatu Perixi. Opoko tākye ynanase, kure oexiryke. Yna pyno oexiryke eryhmara toto, serō pata pōkomo.

³ Ose ynanase Perixi zae oexiryke, juteu tō pyno roropa oexiryke. Oerohtopōpyry poko tākye ynanase.

⁴ Tuhke nymyry pyra jotururu se ase oya, openekepyryino. Naeroro ajohpāme sā jomiry etako aporo.

⁵ Mose Pauru ajoajohpanō. Imehnō pata tō poro ytoytokety mose ro. Tyoro amorepatō mose ro, kowenu omipona pyra juteu tō ehtohme. Nazare pō poetory esē mose ro.

⁶ Ritonōpo tapyī ryhmary se monexiano. Morara exiryke ynanapoiase zuānohtohme repe, yna tamuru Moeze omihpyry omi poe.

⁷ Yrome koroneu Rixia tooehse yna a, soutatu tō maro mokyro apoise, ipynanohse yna winoino.

⁸ Morarame yna enehpoase ynororo tarona oturutohme amaro. Oturupoko pahne eya tuaro oehtohme ihxirotopōpyry poko yna a, tykase Teaturu terekatu a.

⁹ – Ajohpe pyra mana, tykase toto, juteu tomo Teaturu poko.

Pauru osepynohtopōpyry Perixi netaryme

¹⁰ Morarame:

– Oturuko Pauru, tykase tomary ke kowenatu Pauru a. Mame ynara tykase Pauru:

– Tuhke tyeimāse yna tuisaryme oexiryke tākye rokē ase jotururu etaryke oya.

¹¹ Ekaroporyhtao zuaro exīko mase. 12me rokē jynykyase Jerusarē pona joepyryme. Kure Ritonōpo rise oepyase. Tarōkō mā joehtopōpyry waro.

¹² Ritonōpo maro oturutoh tao imehnō oneonezuhpyra exiase. Juteu tō atamorepatohtaōkō onerekohmara exiase. Osema taōkō roropa onerekohmara exiase.

¹³ Jyhxiroko toh mā repe. Yrome ehxiropyra ase, azahkuru pyra jexiryke, ajoajohpe pyra jexiryke roropa.

¹⁴ Ynara rokē kary se ase oya ypoko. Ritonōpo omiry seromato pona ase. Sero popyra moxiamo a. “Tyoro,” āko toto sero poko. Yrome yroro. Ritonōpo enetupuhnōko ase. Aomiry roropa enetupuhnōko ase. Urutō komo a inymeropohpyry sero, Moeze a inymeropohpyry roropa sero.

¹⁵ Aorihtyā ēsemākary ropa poko enetupuhnōko ase, moxiā samo. Kurākomo, iiryppymākō roropa ēsemākapōko ropa Ritonōpo mana.

¹⁶ Ritonōpo jenēko mana. Ahno roropa jenēko. Kokoro rokē erohnōko ase iiryppryme pyra jehtohme, tykase ynororo.

¹⁷ – Tuhke jeimamyry imehnō pata tō poro ytoase. Mame jesaka oepyase ropa, tineru ekarose wekyry tō tytinerukākara a. Ritonōpo a ynekarory ekaroase roropa.

¹⁸ Naeroro Ritonōpo maro oturutoh tao jenease toto. Yyrypyry ykorokapoase Ritonōpo a. Imoity maro pyra exiase toiroro, tehme rokene.

¹⁹ Yrome moroto juteu tō nexiase, Azia pōkomo. Kurehxo exiry mokaro taro exiryhtao, Ritonōpo maro oturutoh tao jenehpōkomo, jyhxiroky se tahtao xine.

²⁰ Ah tarōkō noturuno azahkuru jehtopōpyry poko. Jenease toto kōseriu ēpataka tarose jahtao.

²¹ Toiro rokē opore oturuase eya xine. Ynara ase: “Seroae terekatu a azahkuru jekarōko matose aorihtyā ēsemamyry ropa enetuputyryke ya,” ase eya xine. Opore jotururu azahkuru nexiase otarame, tykase Pauru.

²² Morara kary etaryke tyya Perixi ynara tykase:

– Zomory oetāko ropa ase, koroneu Rixia tooehse ahtao. Morara ahtao zuaro exīko ase, tykase ynororo eya xine. Perixi Jezu poetory otururu etahpōme kynexine.

²³ Morarame sajētu tyrise eya Pauru eraseme.

– Apo epe tō imaro nexino, akorehmatohme ise tahtao xine, tykase mokyro terekatu.

Pauru oturutopōpyry Turuxira tō maro

²⁴ Mame tuhke pyra tynyhse ahtao Perixi tooehse ropa, tyyty maro, Turuxira maro. Juteu nohpory ynororo kynexine. Mame Pauru tonehpose tyya aotururu etatohme, Jezu Kyrixtu enetuputyry poko.

²⁵ Morarame Pauru tōturupitose toto netaryme. Ynara tykase ynororo:

– Kure Ritonõpo omipona kuahtao xine, iirypyryme pyra kuahtao xine roropa. Imeĩpo kurãkõ apiakãko Ritonõpo mana. Kuãnohtoryko roropa mana iirypyryme kuahtao xine, tykase Pauru.

– Epo õtururu ya. Zomory ropa tÿpokonohke pyra jahtao okohmãko ropa ase, tykase Perixi. Tõserehse ynororo Pauru omiry etaryke tyya.

²⁶ Tineru se roropa Pauru a ynororo, imyhpokatohme ropa repe. Morara exiryke tahxime Pauru tykohmase tõturutohme imaro.

²⁷ Morarame asakoro tyeimãse ahtao Poroxiu Pexitu tooehse, Perixi myakãme, kowenu tuisaryme. Mame tãkye juteu tõ ehtohme, tyamaro roropa toto ehtohme, Pauru onymyhpokara ropa Perixi tokurehse.

25

Pauru toytory se aehtopõpyry Ìperatu a

¹ Morarame Pexitu Sezarea pata pona tooehse tahtao, oseruao rokẽ tynyhse moroto. Morotoino Jerusarẽ pona toytose ynororo.

² Moroto Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõturuse eya, imehnõ juteu tõ tuisary maro Pauru kerekeremãko. Ynara tykase toto Pexitu a:

³ – Ajohpãme sã Pauru enehpoko xiaro Jerusarẽ pona, yna maro aoturu-tohme, tykase toh repe, etapary se toexirykõke osema tao.

⁴ Yrome Pexitu ynara tykase eya xine:

– Pauru moroto rokẽ mana, Sezarea po. Okynã pyra morotona ytõko ropa ase.

⁵ Ehmaropa oytorykõ se awahtao xine mokyro hxirose azahkuru aexiry poko, tykase ynororo eya xine.

⁶ Morarame 10me tynyhse ahtao toytose ropa ynororo Sezarea pona. Yrokokoro porohtoh taka typorohse tahtao, Pauru tonehpose tyya.

⁷ Mame Pauru tooehse ahtao, Jerusarẽ poe aehtyã xikihme toehse toto. Itamurume Pauru hxirory se toh repe azahkuru aexiry poko.

⁸ Yrome ynara tykase Pauru eya xine:

– Ehxiropyra ase azahkuru pyra jexiryke. Moeze omihpyry omipona ase ipunaka. Ritonõpo Tapyĩ onyjorokopara ase. Kowenu omipona roropa ase, tykase Pauru.

⁹ Yrome topeme juteu tõ se Pexitu kynexine. Naeroro ynara tykase ynororo Pauru a:

– Oytory se pyra Jerusarẽ pona mah, moero moxiã oturupotohme ya opoko? tykase.

¹⁰ Yrome Pauru a tozuhse, ynara tykase ynororo:

– Jytory se pyra ase. Taro ase amaro, kowenu terekatume oexiryke. Taro kure jekaropotohme kowenu tapyĩ tao. Juteu tõ onyryhmara exiase, zuaro ro mase.

¹¹ Kowenu omipona pyra jahtao, imepÿ totapase ya ahtao jetapary se roropa exiry oya xine. Yrome imehnõ onyryhmara jahtao, jekarory se pyra ase eya xine, kowenu omipona jexiryke. Ìperatu a kuaropoko, Seza a. Imaro rokẽ oturuse jytory se ase, tykase Pauru terekatu a.

¹² Mame tõturuxĩpo kõseriu tõ maro ynara tykase Pexitu Pauru a:

– Ìperatu a oytory se awahtao eya aaropõko ase, tykase.

Pauru ehtopõpyry Akyripa tõ ãpataka Perenixi maro

¹³ Morarame tuhke pyra tynyhse ahtao tuisa Akyripa tõ tooehse Sezarea pona, tyyty maro, Pexitu maro oturuse. Ipyty esety Perenixi.

¹⁴ Moroto tuhke tynyhse ahtao Pauru tokarose eya. Ynara tykase ynororo eya Pauru poko:

– Orutua mā āpuruhpyry tao, Perixi nynomohpyry.

¹⁵ Jerusarē po jahtao Ritonōpo maro oturuketō tuisary ipoko noturuase ya, juteu tō tamuxiry maro etapapotohme repe.

¹⁶ Yrome ezukuase toto: “Romanome ahtao ahno onekaropyra ynanase ihxironanomo a oturupyra ro ahtao osēpataka aosewomatohme. Imaro soturutatose aporo zuaro jehtohme,” ase eya xine.

¹⁷ Morarame tooehse toto ahtao, yrokokoro yporotyase ekaropotohme. Mame mokyro enehpoase ya.

¹⁸ Yrome mokyro hxiroryhtao tyorō poko tyhxirose eya xine.

¹⁹ Tytamurukō namorepatopōpyry poko rokē noturuase toto. Imepỹ poko roropa, Jezu poko. “Aorikyhpyry mokyro,” nase rokē toto. Yrome: “Orihpyra, tōsemāse ropa mana,” āko Pauru.

²⁰ Zuario pyra jexiryke ynara ase Pauru a: “Oytory se pyra hma Jerusarē pona, moroto oturupotohme ropa ynetaryme, ohxirohpōkō maro?” ase eya.

²¹ Yrome: “Īperatu maro rokē jotururu se ase,” karyke ěmapoase ropa Roma pona aropotohto Īperatu pataka, tykase Pexitu.

²² Morarame Akyripa ynara tykase Pexitu a:

– Mokyro otururu etary se ase, tykase Akyripa.

– Kokoro etāko mase, tykase Pexitu eya.

²³ Mame yrokokoro Akyripa tooehse kowenu tapyĩ taka Perenixi maro, kurā ke tupoke, typoetory tō maro, soutatu tuisary tō maro, pata esā tō maro roropa. Mame Pauru tonehpose Pexitu a.

²⁴ Tooehse ahtao Pexitu tōturuse aporo. Ynara tykase ynororo:

– Tuisa Akyripa, amarokō roropa emero, mose orutua enetoko. Juteu tō nyetunu Jerusarē po jahtao, taro roropa etapary se toh nexiase.

²⁵ Mose kure rokē ya, yrome jehno juteu tō exiryke aropōko ase Roma pona, Īperatu maro aoturutohme, imaro tōtururu se aexiryke.

²⁶ Yrome otara āko ha, pape poko imerōko, aropotohme Īperatu neneryme? Naeroro mose enehpono tarona ourutohkōme. Omoro nymyry oturuko imaro, tuisa Akyripa, zuaro jehtohme, pape merotohme ya.

²⁷ Pauru aropory se ase repe, yrome azahkuru aexiry onenetupuhpyra jexiryke anaropopyra ro ase, tykase Pexitu.

26

Pauru oturutopōpyry typoko Akyripa a

¹ Morarame Akyripa tōturuse Pauru a:

– Ōtururu se awahtao oturuko, tykase. Mame Pauru tātaporamase. Ynara tykase ynororo:

² – Tuisa Akyripa, tākye ase jotururu etary se oexiryke, jyhxirotopōpyry poko juteu tomo a.

³ Tuario mase juteu tō poko. Kytamurukō namorepatopōpyry waro roropa mase. Naeroro ajohpāme sã penekehpyra exiko jomiry etary poko aporo.

⁴ – Juaro mā juteu tō emero, ypoeto ae ro. Wekyry tō maro rokē juātase ypatao, Jerusarē po, enara.

⁵ Juaro exiketō jekarory se ahtao jekarōko mā toto. Parixeume ase, orēpyra Ritonōpo omipona exikety. Kytamurukō omihpyry omipona roropa ase.

⁶ Tarona tonehse ywy jyhxirotohme, Ritonōpo mūkuru enetupuhneme jexiryke. Pake Ritonōpo nekarohpyry enetupuhneme jexiryke roropa. “Umūkuru eraximako,” tykase Ritonōpo pake kytamurukomo a.

⁷ Wekyry tō roropa morararo Ritonōpo nekarory momohnōko toh repe, orihpyra toehtohkōme. Yrome aorihtyā ěsemākapory ropa enetuputyryke ya jyhxiory se mā juteu tomo.

⁸ Oty katoh amarokō juteu tō aorihtyā ěsemākapory ropa Ritonōpo a onenetupuhpyra? tykase Pauru eya xine.

⁹ – Osemazuhme Jezu Nazare pō se pyra exine aporo. Ipoetory ryhmaryhtao imehnomo a tākye exiase.

¹⁰ Morara exiase Jerusarē po. Tuhke Jezu poetory ěmase āpuruhipyry taka, Ritonōpo maro oturuketō tuisary omi poe. Etaparykohtao: “Mose etapako, kure etapary oya xine,” akē etapananomo a.

¹¹ Jezu poetory tō ryhmahpō ase. Atamorepatoh tao, enetupuhkehpyry se exiase. Imehnō pata tō pona Jezu poetory tō ryhmase aytohpory ase, toto zehno exiase exiryke, tykase Pauru.

*Pauru oturutopōpyry Jezu poetoryme toehtoh poko
(Atos 9.1-19; 22.6-16)*

¹² – Morarame Tamaxiku pona ytoase Ritonōpo maro oturuketō tuisary a jenyokyryke inymerohpyry arose.

¹³ Osema tao yna ahtao, tāxiahtao saereh nase yna etonie, xixi motye kaino, ypona, ymaro ytoketō pona roropa.

¹⁴ Nono pona toepukase yna porehme. Mame omi etase. Ynara nase ya juteu tō omiry ae: “Sauru, Sauru, oty katohme yyryhmāko, ypoetory tō ryhmāko mah? Sam kamexipōko mase ya ypoetory ryhmaryke oya. Eryhmāko mase pui samo tupupuru ryhmane samo, tamoreme suimā pona otuotuokety sā mase,” nase ya.

¹⁵ “Onoky hma?” ase eya. “Ywy ase Jezu. Ypoetory tō onyryhmara exiko!

¹⁶ Owōko ropa. Osenepō oya, otuarōtatohme ypoko, ypoetoryme oehtohme. Imehnō tuarōtanohpōko mase jenetopōpyry poko oya, imeīpo enepotoh poko roropa oya.

¹⁷ Oewomāko ase oetapary se imehnō ahtao. Imeīpo juteutōkara pataka aaropōko ase. Moroto awahtao roropa oewomāko ase.

¹⁸ Toto amorepase ytoko ajoajohpe pyra aehtohkōme, joroko tamuru rumekatohme eya xine, Ritonōpo omipona rokē toto ehtohme. Iirypyrykō korokāko ase tosēkōme jenetuputyryhtao eya xine. Esarykō ekarōko ase eya xine ypoetory tō maro,” tykase Jezu ya.

Pauru oturutopōpyry toerohtopōpyry poko

¹⁹ – Morara tykase exiryke ya Jezu omipona ase, kapu ae aotururu totase ya exiryke.

²⁰ Osemazuhme aporo oturuase Tamaxiku pōkomo a, Jerusarē pōkomo a roropa. Mame Jutea pōkomo a oturuase. Morotoino ytoase juteutōkara amorepase, iirypyrykō rumekatohme eya xine, Ritonōpo omipona aehtohkōme roropa.

²¹ Morara exiryke juteu tō japoiasse Ritonōpo maro oturutoh tao, jetapatohme repe.

²² Yrome Ritonōpo a jewomaryke jetapara ro toh mana. Imehnō amorepāko ro ase Jezu poko, toto tuarōtatohme. Tuisa tō zurūko ase, tuisa tō kara roropa zurūko. Ritonōpo omiry poko toto tuarōtanohnōko ase, pake Ritonōpo poe urutō kō nekarohpyry saaro. Moeze nekarohpyry saaro roropa. Ynara tykase Moeze tō pake:

²³ “Kyrixtu osanumāko toh mana, exixihmāko roropa. Yrome mā ěsemānōko ropa toorihxīpo, kypyno xine Ritonōpo exiry ekarotohme juteu tomo a, juteutōkara a, enara.”

- ²⁴ Morara karyke Pauru a, ynara tykase Pexitu opore Pauru a:
 – Pauru, rowohpe mase. Tuhke tātamorepase oexiryke, tykase Pexitu eya.
- ²⁵ Yrome Pauru a tozuhse:
 – Rowohpe pyra ase Pexitu tuisa. Zae rokē ase Ritonōpo omiry ekarōko.
- ²⁶ Akyripa a ynara tykase Pauru:
 – Tuisa Akyripa, jomiry metano? Sero poko tuaro mase tokare Jezu exiryke. Morara exiryke ihximyra oturunno oya.
- ²⁷ Tuisa Akyripa, Ritonōpo poe urutō kō omihpyry enetupuhnōko mah? Zuarō ase. Enetupuhnōko mase, tykase Pauru Akyripa a.
- ²⁸ Morarame Pauru tozuhse eya. Ynara tykase ynororo:
 – Otarāme Jezu poetoryme exīko ase ōmiry etahpyryme, tykase.
- ²⁹ Morarame Pauru ynara tykase ropa eya:
 – Kure ya Jezu Kyrixtu poetoryme awahtao. Emero tarōkō roropa Jezu poetoryme se ase ysā oehtohkōme, yrome onymyhpypya rokene, tykase.
- ³⁰ Morarame Akyripa tō towōse ropa, kowenatu, Perenixi, emero tymarōkō maro.
- ³¹ Tutūtase toto oturuse oxime:
 – Kure rokē mana. Tōmipona aexiryke kowenu onetapapopyra mana. Onēmara roropa mana āpuruhpyry taka, tykase toto ipoko.
- ³² Morarame Akyripa ynara tykase Pexitu a:
 – Mokyro myhpokary ropa: “Īperatu a kuaropoko,” kara ahtao, tykase ynororo.

27

Wapu ae Pauru ytoto pōpyry Roma pona

- ¹ Morarame toepohnohse tahtao xine:
 – Saropotone Itaria pona, tykase toto. Mame Pauru tokarose Juriu a, imehnō āpuruhpyry taōkō maro, wapū ae toto arotohme Itaria pona. Juriu sajētū, Aukuxtu poetory. Pauru maro ynanytoase.
- ² Morarame moroto Sezarea po ynanotyriase Ataramitiu poe aepyhpypya wapū aka, Azia pona yna ytotohme, Arixtaku maro. Mokyro Tesaronika pono, Masetonia pō pono.
- ³ Yrokokoro Xitō pona ynanytoase. Juriu noturuase Pauru a:
 – Oepe tō maro oexiry se awahtao ytoko, nase, Pauru zuno pyra toexiryke.
- ⁴ Morotoino ynanytoase ahmōta Xipere kuroko, iratozo ae, tyryrykane jamihme exiryke.
- ⁵ Morotoino tuna konōto takuohse yna a. Xirixia ehpiuroko toytose yna, Pāpiria ehpiuroko roropa Mira pona, Rixia nonory pona.
- ⁶ Moroto sajētū maro imepỹ wapū aka ynanotyriase, Arexātyria poe Itaria pona ytokety aka.
- ⁷ Moro ae axī pyra ynanytoase Synitu pona tyryrykane popyra exiryke. Saumona kuroko ynanytoase Kereta zomye.
- ⁸ Morarame ynanytoase wapū ae ehpiuroko, kuremỹme samo, pata pona, Kure Otyryhkato pona. Moro Rasea maro atameke pyra kynexine.
- ⁹ Moroto okyna yna ahtao ytotoh pyra toehse. Naeroro Pauru ynara tykase toto a:
¹⁰ – Ytotoh pyra nase. Kuytorykohta seromaroro, wapū nerỹko mana. Itamurume mōkomo nerỹko. Ahno roropa orihnōko otarame, tykase Pauru repe.
- ¹¹ Yrome mokyro sajētū, wapū esē tō omipona nexiase, Pauru omipona pyra.

¹² Otyryhkatoh moroto popyra exiryke toytorykō se toh kynexine Penixi pona, moroto toehtohkōme konopo ae, kure moroto exiryke. Tyryry karahko Penixi po, Kereta ahmōta po.

Tyryrykane konōto oehstopōpyry konopo maro

¹³ Naeroro tyryry tykase ropa ahtao:

– Ehmaropa, tykase toto. Etypohkatoh tanỹse ropa toto a wapu ytotohme ahmōta Kereta ehpiuroko.

¹⁴ Yrome mōtoino rokē tyryrykane tyjamihtase, tosehapse Euroakirāo, ahmōta wino.

¹⁵ Moro a wapu tarose axiny. Āpuitoh ke wapu āpuiy kuhñōko ynanexiase tyryrykane aka repe, yrome yna omipona onyrisaromepyra tokurehse yna.

– Ah kuakuarotou, ynanase.

¹⁶ Osewomatohme moro tyryrykane wino ahmōta pitiko, Kauta myhtokoxi ynanytoase, moroto tyryry karahko exiryke. Ynanerokuase itamurume kanawa anymyry poko wapu aka.

¹⁷ Kanawa tanỹkehse ahtao wapu ynanuahmykyase ehmopyra aehtohme. Yna aroryke tyryrykane a Ripia ehpiuroxi isawā zuno toehse yna. Morara exiryke wera touse yna a, tywerake pyra rokē ytotohme tyryrykane po.

¹⁸ Yrokokoro pohkane a anyanymyryhtaō mōkomo ynanyppapyase nakuaka yna oserepyryke, wapu tēme hkopyra ehtohme.

¹⁹ Yrokokoro wapu mōkomory nymyry ynanyppapyase.

²⁰ Tuhke ěmepyyry xixi onenepyyra ynanexiase, xirikuato onenepyyra roropa, konopo itamurume exiryke tyryrykane maro: “Orihnōko sytatose,” ynanase. Ynanoserepyase.

²¹ Tuhke otuhpyra ynanēmepyyase. Naeroro Pauru ynara nase yna a:

– Jepe tomo, jomipona awahtaō xine Kereta poro sehtory, mōkomo onypahpyra exiry, wapu kure ro roropa exiry.

²² Yrome seromaroro kuetatoko. Emynyhmara ehtoko. Orihpyra matose. Wapu rokē tonahkasēme exīko mana.

²³ Morara āko ase Ritonōpo nenyokyhpyry tooehse exiryke koko ya oturuse. Jesēme mana, ipoetoryme ase.

²⁴ Ynara nykā ya: “Pauru, torētyke pyra exiko. Īperatu a ytōko mase, Roma tuisary a. Oewomāko mā Ritonōpo. Mokaro roropa ewomāko mana opokoino,” nykā inenyokyhpyry ya josenety ao.

²⁵ Naeroro sekese ehtoko ropa. Ritonōpo enetupuhnōko ase. Ajohpe pyra mana. Kuewomatorỹko mā inenyokyhpyry nekarohpyry ae ro.

²⁶ Yrome ahmōta pona kuarotorỹko mā tyryrykane, tykase Pauru yna a.

²⁷ Morarame 14me tynyhse ahtao tyryrykane jamihme ro nexiase. Xi-axiake wapu tarotarose, Metiteraneu tuna ena. Mame onoa wapu poko erohketō ynara nase:

– Otarāme nono moe pyra mana, nase toto.

²⁸ Tuna tukuhse toto a, zueme aexiry waro toehtohkōme. Zueme ro tukuhse eya xine. Moino akoxi pitiko tukuhse ropa toto a, zueme hkopyra.

²⁹ Mame topu a wapu etapary zuno toexirykōke 4me etypohkatoh toma-
pose toto a, wapu ātykyry wino. Tōturuse toto Ritonōpo a axī aēmehtoh poko.

³⁰ Morarame wapu pokō kō irumekary se toehse. Kanawae toytorykō se toh repe. Kanawa tomabase tuna kuaka toto a, etypohkatoh wapu potyry pokona tyritohme sã repe. Yna enekunopyry se rokē toh kynexine.

³¹ Mame Pauru tōturuse sajētū tomo a, soutatu tō maro:

– Wapu rumekaryhtaō moxiamo a nerỹko sytatose, tykase ynororo.

³² Morara tykase Pauru exiryke kanawa eary tysahkase soutatu tomo a, kanawa yhtotohme.

³³ Aẽmepyrhtaõ Pauru tõturuse toto a:

– Otuhtokose. Pake oemirykõ rohnõko matose, otuhypra roropa mexiatose.

³⁴ Morara exiryke otuhtoko, jamihme oehtohkõme ropa. Torẽtyke pyra ehtoko. Orihpyra matose, tykase eya xine.

³⁵ Morara kaxĩpo wyi apoiase. Noturuase Ritonõpo a mokaro netaryme, wyi ekarotohto. Notukuase ynororo yna maro.

³⁶ Morarame sekese ropa ynanexiase, tõtuhse ropa yna exiryke.

³⁷ Wapu ao ynanexiase atapona 276 me.

³⁸ Morarame tõtuhkehse yna ahtao, tiriiku typahse yna a nakuaka, tõme hkopyra wapu ehtohme.

Wapu tohkatopõpyry pohkane a

³⁹ Mame tõmehse ahtao nono waro pyra toh kynexine, wapu poko erohketomo. Iporiry tonese ahtao eya xine morotona wapu arory se toehse toto, isawãme tuna ehpiry exiryke.

⁴⁰ Naeroro etypohkatoh eary tysahkase eya xine emapotohme nakuaka. Mame õpuitoh myhty tymyhpokase roropa eya xine. Moromeĩpo wera konõto taunuhmase ropa eya xine apõ pokona, ipotyry wino, tyryrykane a wapu arotohme isawã ehpioksi repe.

⁴¹ Yrome isawã pona tyryhse ipotyry wino wapu. Tũpore tyryhse isawã pona. Pohkane konõto a tõtohkase wapu.

⁴² – Åpuruhpyry taõkõ setapatone epara toto ehtohme, tykase soutatu tõ repe.

⁴³ Yrome Pauru pyno toexiryke onetapapopyra sajõtu kynexine. Nakuae tõtakuotyry warõkõ taropose eya osemazuhme, ahmõta pona toto ytotohme.

⁴⁴ Imehnõ taropose roropa eya wewe po wapu epokahkasẽ po. Emero morara rokẽ tõtakuohse ropa toto iratyhpyry po.

28

Mauta po toto ehtopõpyry

¹ Morarame moroto yna ahtao morotõkõ yna zuruase ahmõta esety poko:
– Mauta sero, nase toto yna a.

² Kure rokẽ toh nexiase yna maro. Yna aroase toto tytapyĩkõ taka. Apoto tukase eya xine yna osũtohme. Konopome exiryke kõxikene ynanexiase.

³ Morarame apotopokõ tupuimase Pauru a. Apoto htaka tyriryhtaõ eya okoi neseke emary pokona ynaneneryme.

⁴ Morara exiryke ynara tykase morotõkomo:

– Otapatõ mose ro otarame. Morara exiryke okoi neseke. Nerypyra kynako repe. Yrome okoi naryme orihnõko mana, nase toto Pauru poko.

⁵ Mame pakapakahnase okoi. Toepukase apoto htaka. Yrome jetũ pyra nexiase ipoko.

⁶ Mame Pauru tonese eya xine. Emary zaory eraximãko toh kynexine. Axĩ aorikyry eraximãko toh repe. Yrome okyna ahtao kure ro Pauru eneryke tyya xine, ynara tykase toto:

– To! Otarãme ritõ mose ro, tykase toh ipoko.

⁷ Moro ahmõta esẽ esety Pupuriu. Mokyro tapyĩ moe pyra kynexine. Tytapyĩ taka yna aroase kure yna ritohme. Moroto ynanynykyase oseruao.

⁸ Mokyro zū kure pyra nexiase, oxirohnōko, pixihtāko, enara. Mokyro enese Pauru nomomyase inyhtoh taka. Mame Ritonōpo a noturuase. Zuh-pokoxi tomary tyrise eya; axī nekurākase ropa.

⁹ Moromeīpo moro ahmōta pōkō kurākōkara emero noepyase Pauru a toto kurākatohme ropa. Tukurākase ropa toto eya.

¹⁰ Mame yna ytory ropa ahtao yna mōkomohtoase toto, mokaro ahmōta pōkomo.

Mauta poe Roma pona toto ytotoṗpyry

¹¹ Morarame moroto wapu kynexine, Arexātyria poe aeṗyḥpyry, ikonopory enatyry eraximāko, ytoytopyra konopo ae exiryke. Kamaramanōpo tō esety ae moro wapu esety, Kaxito maro Poruxime. Morarame ikonopory tonahse ahtao, moro ae ynanytoase.

¹² Xirakuza pona toeporehkase yna. Moroto ynanynykyase oseruao.

¹³ Morotoino ynanytoase ropa tuna konōto ehpiḱuroko Reziu pona. Moroto yna ahtao kure tyryrykane. Yrokoro ynanytoase Pozuori pona.

¹⁴ Moroto Jezu poetory tō kynexine. Toto maro ynanynykyase omazūmykaponato ae, toahmase yna exiryke eya xine. Morotoino osema konōto ae ynanytoase ropa Roma pona.

¹⁵ Yna ekary etahpyryme Jezu poetory tomo a, tooehse toto yna enese, moino Roma poe, Apio Osepekahtoh pona, Oseruao Porohtoh pona roropa. Mokaro eneryhtao Pauru a eano tyjamihtase. Tākye toehse ynororo. Kure tōturuse Ritonōpo poko toto maro.

Roma po Pauru ehtopōpyry

¹⁶ Morarame Roma pona toeporehkase yna ahtao, āpuruhpyry taōkō ekaroase sajētu tutuisary a. Pauru rokē imepỹ tapi taka toytose, soutatu maro.

¹⁷ Mame oseruao tynyhse ahtao juteu tamuxiry tō tonehpose Pauru a oximōme imaro xine tōturutohkōme. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Orutua komo, wekyry tomo, kuetatoko. Kuekyrykō onyenonohpyra exiase Jerusarē po. Kytamurukō omihpyry omipona ase. Yrome ynaroro rokē romano tomo a jekaroase toto jetapatohme repe.

¹⁸ Morarame tōturupose jahtao romano tuisary a jutūtanohpory se ropa nexiase repe, kowenu jetapapopyra exiryke.

¹⁹ Yrome ymyhpokapory se pyra juteu tō nexiase. Naeroro: “Īperatu ēpataka jytory se ase,” ase terekatu a. Wekyry tō hxirory se pyra exiase.

²⁰ Morara exiryke kuenehpotou xiaro joturutohme amaro xine. Ritonōpo mā kypyno xine. Kyyrypyrykō korokary se kurā rokē ekarotohme kyra xine. Moro eraximāko Izyraeu tō poetory mana. Moro enetuputyryke ya tymyhse ase keti ke, tykase Pauru eya xine.

²¹ Ynara tozuhse toto a:

– Pape oehpyra mana, Jerusarē pōkō nymerohpyry opoko ynaneneryme. Jutea poe oehsenākō mā “Popyra” kara roropa opoko.

²² Ōtururu etary se ynanase. Tuhke ahno imehnō pata pōkō Jezu poetory poihtōko toto, nase toto Pauru a.

²³ – Mokokoro osehtoko, tykase exiryke, tuhke toytose toto itapyī taka. Mokaro a noturuase Pauru, Ritonōpo ahno esēme exiry poko, Jezu poko roropa, Moeze tō nymerohpyry poko, imehnō urutō kō nymerohpyry poko roropa. Mokaro zuruse nykohmamyase Pauru.

²⁴ Aomiry etaryke tyra xine: “Ajohpe pyra,” tykase toto emero pyra, tone-tupuhse eya xine exiryke. Yrome imehnō onenetupuhpyra toh tokurehse.

²⁵ Mame toto ytotohto ropa itapyīkō taka Pauru ynara tykase eya xine:

– Ajohpe pyra Izaja tōturuse kytamurukomo a Ritonōpo Zuzenu poe.

²⁶ Ynara tykase ynororo:

“Tarōkomo a ytotoke.

Ynara kahtoko eya xine:

‘Ritonōpo omiry etāko matose repe,
yrome zuaro pyra matose.

Enēko roropa amarokō repe,

yrome onenetupuhpyra matose.

²⁷ Enetuputyry se pyra oexirykōke onenetupuhpyra matose.

Etary se pyra oexirykōke roropa onetara matose.

Enery se pyra oexirykōke onenepyra matose.

Māpyra oorypyrykō rumekary se awahtao xine,

otato apanarykō exiry, jomiry menetupuhpyra roropa.

Moraramerematory ya,

kukurākatory roropa, āko Ritonōpo mana opoko xine,”

tykase Izaja kytamurukomo a.

²⁸ – Morara exiryke etatoko pahne, tōmihpyry aropōko Ritonōpo mā ju-
teutōkara a, toto pynanopyry se toexiry poko toto tuarōtatohme roropa.

²⁹ Morara kary etaryke tyya xine toytose ropa toto, oxime rokē
tōturutohkōme.

³⁰ Moroto Pauru asakoro tyeimāse tytapyĩ tao. Tākye ynororo kynexine
imehnō oepyyryke tytapyĩ taka.

³¹ Tōturuse ynororo toto a Ritonōpo ahno esēme exiry poko. Enaromyra
tamorepase toto eya Jezu Kyrixtu poko: “Mokyro poko oturupyra exiko,”
kara morotōkō exiryke.

ROMANOS

Pauru Nymerohpyry Roma pōkō Neneryme

Romanos

Ekarotopo

Sero pape tymerose Pauru a Roma pōkō neneryme. Omi kurā Jezu Kyrixtu enetuputyry poko ekarory se kynexine ahno a emero Romano tō nonory po. Morara exiryke tōsenetupuhse ynororo toytory poko pata Roma pona, tuisa konōto patary pona. Moroto Jezu poetory tō oximōto nae kynexine. Morotoino mya toytory se kynexine Expania pona. Moro poko takorehmapory se kynexine Jezu poetory tomo a Roma po (Romanos 15.22-24). Ahno emero Jezu Kyrixtu warō se Pauru kynexine tysaaro.

Ritonōpo nymenekahpyryme Pauru kynexine imehnō amorepaneme. Tynyerohpyry ae Omi kurā ekarōko mana: Ritonōpo jamitunurume Jezu Kyrixtu enetuputyry kyya xine mana, kypynanohtorŷko mana. Ritonōpo neneryme kurākōme kyritorŷko Jezu mana, enetuputyryke kyya xine Kuesēkōme, toorihse exiryke kymyakākōme. Toorihtopōpyry ke kyyrypyrykō topehmase eya. Seromaroro Jezu marōme kuexirykōke kurākōme kuentorŷko Ritonōpo mana, Tuzenu kurā āpuineme sã kukurohtao xine exiryke.

Sero pape ao

Pauru osekarotopōpyry *1.1-17*

Ahno emero Typynanohne se *1.18–3.20*

Iirypyrymākō pynanohnōko Ritonōpo mana *3.21–4.25*

Isene ropa Kyrixtu maro *5.1–8.39*

Ritonōpo osenetupuhtoh Izyraeu tō poko *9.1–11.36*

Jezu poetoryme ehtoh poko *12.1–15.13*

Etyhpyrymã sero *15.14-33*

Aomiry etyhyry te, Ritonōpo eahmaryme *16.1-27*

¹ Ynymerohpyry moro onenerykōme Roma pōkomo. Ywy ase Pauru. Jezu Kyrixtu poetoryme ase. Ritonōpo nymenekahpyryme roropa ase. Toahmase ywy Ritonōpo a omi kurā poko imehnō amorepatohme Jezu Kyrixtu poko.

² Ynara tykase Ritonōpo pake urutō komo a: “Omi kurā ekarōko ase oya xine imeīpo,” tykase Ritonōpo pake urutō komo a. Moro poko tymerose eya xine Ritonōpo omiryne,

³ Ritonōpo mūkuru poko, Kuesēkō Jezu Kyrixtu poko. Ahnome tonuruse roropa ynororo, Tawī paryme.

⁴ Ritonōpome roropa tyryrypyhpyke pyra ipunaka. Tumūkurume Jezu Kyrixtu exiry poko kutuarōtanohpotone tyjāmitunuru ke. Tumūkuru ēsemākapone ropa Ritonōpo aorihxīpo.

⁵ Tumūkuru a typynanohse jexiryke jerohtoh kurā tokarose Ritonōpo a. Tymenekase ywy eya imehnō amorepatohme typoko. Kyrixtu akorehmaneme tymenekase ywy, imehnō pata pōkō eahmatohme ya, Jezu enetupuhtohme toto a, Jezu omipona roropa toto ehtohme.

⁶ Amarokō roropa Roma pōkomo, toahmase matose Ritonōpo a roropa Jezu Kyrixtu poetoryme oehtohkōme.

⁷ Naeroro sero merōko ase onenerykōme Roma pōkomo. Ritonōpo mã opyno xine ipunaka. Morara exiryke toahmase matose ipoetoryme oehtohkōme. Ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine: “Roma pōkō kure tyriko Papa. Torētyke pyra tyriko toto,” āko ase. Morara āko roropa ase Kuesēkomo a, Jezu Kyrixtu a.

“Kure mase, Ritonõpo,” katopõpyry

⁸ Jezu Kyrixtu toorihse exiryke kyyrypyrykõ epehpyryme, Ritonõpo ãpataka oturũko ase opoko xine. Tãkye ase opoko xine: “Jezu tonetupuhse Roma põkomo a,” kary etaryke ya. Morara kary etaryke imehnomo a roropa, tuhkãkomo a tãkye ase. “Kure mase Papa. Tãkye ase Roma põkõ poko,” ãko ase opoko xine.

⁹ Aomipona se ase yronymyryme. Naeroro aomiry kurã ekarõko ase imehnomo a Imũkuru poko. Wenikehpyra ase opoko xine. Wenikehpyra opoko xine jexiry waro Ritonõpo mana.

¹⁰ Imaro jotururuhtao, ynara ãko ase: “Papa Kapuaono, Roma põkõ enese jytory se ase repe, ajohpãme samo, jaropory se awahtao,” ãko ase Ritonõpo a.

¹¹ Yronymyryme jytory se ase oenese xine. Oururukõ se ase Ritonõpo nekarory kurã poko kyya xine Tuzenu maro, orẽpyrahxo oehtohkõme.

¹² Satakorehmatone orẽpyra kuehtohkõme. Jakorehmãko matose Jezu enetuputyryke oya xine. ãkorehmatorỹko roropa ase Jezu enetuputyryke ya.

¹³ Wekyry tomo, otuarõtanohporykõ se ase. Tuhke rokẽ jytory se exiase oenese xine repe. Yrome tuhke takorekehkase roropa ywy jytohtome myaro. Imehnõ eahmary se exiase Kuesẽkõ enetupuhtohme eya xine, moero amaro xine, imehnõ juteutõkara amorepatopõpyry saaro ya Jezu poetoryme toto ehtohme imepỹ pata tõ poro. Moro saaro imehnõ amoreparry se ase amaro xine.

¹⁴ Ynara tykase Jezu ya: “Ypoko emero pata põkõ zuruta,” tykase. Morara exiryke emero zurũko ase. Ituakyry tõ zurũko ase, imehnõ pata tõ põkõ roropa zurũko ase. ãtamorepatyã zurũko ase, atamorepahnõ roropa zurũko ase. Emero toto zurũko ase. “Zuruta toto,” tykase Jezu exiryke ya.

¹⁵ Morara exiryke jytory se ase oya xine Roma pona omi kurã poko Jezu Kyrixtu poko ãmorepase xine.

Ritonõpo jamitunuru tonetupuhnanõ kurohtao

¹⁶ Kyrixtu omiry poko ihximyry ase. Kyrixtu omiry enetupuhnanõ kurãkary waro Ritonõpo mana emero porehme. Juteu tõ mã tukurãkase osemazuhme tonetupuhse toexiryke eya xine. Seromaroro emero eahmãko Ritonõpo mana ikurãkatohme tyya, tonetuputyryke eya xine.

¹⁷ Kyrixtu omiry kutuarõtanohtorỹko mana iiryppymãkõ kurãkary poko Ritonõpo a, osepune toto ehtohme Ritonõpo kure exiry maro. Jezu enetuputyryhtao kyya xine kukurãkatorỹko mana. Ynara tymerose Ritonõpo omiry: “Iiryppymãkõ kurãkaryhtao Ritonõpo a, orihpỹme exiiko mã toto, tonetupuhse exiryke eya xine.”

Popyra sero põkõ exiry poko

¹⁸ Yrome kyyrypyrykõ zehno toexiry poko kutuarõtanohtorỹko Ritonõpo mana. Iiryppymãkõ wãnohnõko Ritonõpo mana iiryppymy toto exiryke. Iiryppyrkomo a Ritonõpo omiry tapuruse sã exiryke roropa onetara imehnõ ehtohme. Morara exiryke toto wãnohnõko Ritonõpo mana.

¹⁹ Toehtoh poko ahno tamorepase Ritonõpo a. Morara exiryke Ritonõpo waro se toexirykõ se tahtao xine tuaro exiry toto. Yrome tuaro se pyra toto ipunaka. Morara exiryke toto wãnohnõko Ritonõpo mana.

²⁰ Sero nono ritopõpyry poe ro Ritonõpo jamitunuru enahpyra ehtoh waro toh mana. Ritonõpome nymyry aexiry enetupuhnõko toto. Morara Ritonõpo exiry onenepyra toh mã repe yrome tuaro toto. Ritonõpo poko tuaro mã toto inyrytyã eneryke tyya xine. Morara exiryke: “Ritonõpo poko zuaro pyra exiase,” kasaromepyra mã toto tuaro toehse toexirykõke.

²¹ Ritonõpo waro toh kynexine repe. Yrome kure Kyrihpõkõ onyripyra mã toto. “Kure mase, Ritonõpo,” kara roropa toh kynexine. Naeroro aosenetupuhthkõ toiparo rokẽ toehse roropa mana. Tuaro pyra toehse ropa toto ipunaka.

²² “Zuaro ase,” äko toh mã repe. Yrome tuaro pyra mã toto ipunaka.

²³ Orihpỹme Ritonõpo mana. Yrome tosẽkõme Ritonõpo onyripyra toto. Okyno tõ kuhtopõpyry rokẽ eahmãko mã toto tosẽkõme Ritonõpo myakãme. Orihketõ kuhtopõpyry eahmãko rokẽ mã toto. Ahno sã tynyrityamo te, torõ tõ panõ tynyrityamo, zakare tõkehko panõ tynyrityã roropa. Mokarohne kuhtopõpyry rokẽ eahmãko mã toto, tosẽkõme.

²⁴ Morara exiryke turumekase toto Ritonõpo a, typenetatohkõ poko toto ehtohme, tyyrypyrykõ xihpyry poko roropa oximaro.

²⁵ Zae mã Ritonõpo omiry yrome ise pyra mã toto. Ajohpe ehtoh ke imyakãmary se mã toto. Ritonõpo Kuesẽkõ oneahmara mã toto. Ritonõpo omipona pyra mã toto. Inyrityã rokẽ eahmãko mã toto. Ritonõpo eahmary kyya xine kure mana, mosa rokene.

²⁶ Yrome tyyrypyrykõ poko rokẽ mã toto. Morara exiryke turumekase toto Ritonõpo a, tyyrypyrykõ poko rokẽ toto ehtohme. Nohpo tõ roropa musurehpe exiõko mã toto, ipenetatohkõ tytyorõmase exiryke. Oxipoko rokẽ exiõko mã toto.

²⁷ Morararo orutua komo, typyxiãkõ maro se pyra mã toto. Tyoro sã imehnõ poko penetãko toto, orutua kõ oxipoko xihpyryme exiõko roropa toto, nohpo tõ poko toehtohkõ sã oximaro toto imepỹ orutua maro. Naeroro mokaro wãnohnõko Ritonõpo mana, iiryryrykõ ehehpyryme.

²⁸ Ritonõpo poko tuaro toehtopõpyrykõ rumekary se toh kynexine. Morara exiryke turumekase ropa toto Ritonõpo a, kurã poko osenetupuhpyra toto ehtohme, tyyrypyrykõ poko rokẽ toto ehtohme.

²⁹ Pehme toh mana tyyrypyrykõke. Popyra mã toto te, emero otyro se tykyryrykõme rokene, popyra imehnõ riõko toto, imehnõ zumoxike toto. Imehnõ etapãko toto. Imehnõ wõko roropa toto. Osetapãko toto. Imehnõ enekunohnõko toto. Oxiehno roropa toto. Iiryryryme toehtohkõ poko rokẽ osekãtopõko toto imehnomo a.

³⁰ Imehnõ kerekeremãko mã toto. Ritonõpo zehno mã toto. Imehnõ roropa riõko mã toto popyra. Epyrypãko mã toto typoko xine. Orẽpyra toexirykõ poko osekãtopõko mã toto. Osenetupuhkehpyra mã toto tyyrypyrykõ poko. Tummykõ omipona pyra mã toto.

³¹ Zae ehtoh waro pyra mã toto. Opehmato pyra roropa mã toto. Imehnõ pyno pyra mã toto. Imehnõ poko enupunara mã toto.

³² Ritonõpo omihpyry waro toh mã repe. Ynara äko Ritonõpo omiry: “Iiryryrymãkõ apotoimo htaka ytõko toh mana, tyyrypyry poko exiketomo,” äko. Moro waro toh mã repe. Yrome tyyrypyrykõ poko ro mã toto. Onurumekara mã toto. Popyra kuhse mã toto. Imehnomo a tyyrypyrykõ poko exiketomo a, “Kure mase,” äko roropa mã toto.

2

Iiryryrymãkõ wãnohnõko Ritonõpo mana

¹ Jepe tomo, imehnõ popyra exiry enetupuhnõko matohu? Imepỹ ekaroryhtao popyra oya xine, popyra roropa matose, isaaro oexirykõke. Imepỹ rypyry enetuputyryhtao oya xine, mokyro sã tyyrypyhpyke awahtao xine, popyra oehtohkõ waro roropa matose.

² Zae Ritonõpo exiry waro sytatose, iirypyrymākō apiakaryhtao eya. Tyrypyry poko exiketō apiakāko Ritonõpo mana.

³ Yrome amarakō ke? Imehnō iirypyrymākō sã matose. “Mokaro popyra,” āko matose repe. Yrome mokaro sã matose, popyra. Naeroro awãnohtorỹko roropa Ritonõpo mana.

⁴ Tuhke kuãnohpopyra xine mana kyyrypyrykō poko. Axĩ pyra iirypyrymākō wãnohpōko roropa mana, oorypyrykō rumekary se exiryke oya xine. Opyno xine Ritonõpo mana. Zuaro matose repe. Yrome ynara āko matose: “Kuãnohpyra xine Ritonõpo mana. Naeroro kyyrypyrykō poko sehtone,” āko matose.

⁵ Yrome onetarahko sã matose, aomipona se pyra oexirykōke. Naeroro awãnohpotorỹkohxo Ritonõpo mana, kurākō apiakato po. Morara ahtao kyyrypyrykō zehno Ritonõpo ehtoh enēko sytatose. Zae kuapiakarykō enēko roropã sytatose.

⁶ Kuepehmatorỹko Ritonõpo mana, emero porehme, kyyrypyrykō epehpyryme. Kurākō epehmāko kurā ke. Iirypyrymākō epehmāko popỹ ke.

⁷ Toitoine matose kure imehnō riry poko penekhepyra. Morara awahtao xine kure oexirykō se matose. “Kure mase. Tuisamehxo roropa mase,” kary etary se matose Ritonõpo a. Orihpỹme oexirykō se roropa matose jũme. Amarakō rĩko orihpỹme Ritonõpo mana.

⁸ Mãpyra imehnō mã typenetatohkō se rokẽ toto. Zae ehtoh rumekāko toto, azahkuru rokẽ toehtohkōme. Mokaro zehno Ritonõpo exĩko mana. Toto wãnohnōko roropa mana.

⁹ Mame iirypyrymākō etuarimāko, tuãnohse toexirykōke. Jetũ exĩko mã toto, juteu tō osemazuhme. Mame juteutōkara roropa.

¹⁰ Yrome kure imehnō rihpōkomo a, “Kure mase,” āko eya xine mana. Kure toto rĩko Ritonõpo mana. Torētyke pyra toto rĩko roropa mana, juteu tō osemazuhme. Morararo juteutōkara roropa.

¹¹ Zae rokẽ Ritonõpo kuepehmatorỹko mana juteu tomo, juteutōkara, enara.

¹² Juteutōkara typapeke pyra, Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a, moro pyra mã toto. Naeroro Ritonõpo omipona pyra mã toto. Orihnōko rokẽ mã toto, jũme, tyrypyrykō epehpyryme. Ritonõpo nymeropohpyry waro pyra ro tahtao xine orihnōko mã toto. Mame juteu tō mã Ritonõpo nymeropohpyry nae. Yrome aomipona pyra roropa toh mana. Naeroro iirypyrykō epehmapōko Ritonõpo mana tynyeropohpyry ae ro eya xine.

¹³ Ynara exiryke, Ritonõpo nymeropohpyry etaryhtao rokẽ, etananō iirypyryme ro mã toto, aomipona pyra toto ahtao. Yrome aomipona toehse toto ahtao, kure toto rĩko Ritonõpo mana.

¹⁴ Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a, moro waro pyra mã juteutōkara. Yrome tōsenetupuhpōpyrykō poe rokẽ Ritonõpo omipona toehse mã toto. Tamoreme xine tyrypyrykō poko osenetupuhnōko mã toto, Ritonõpo nymeropohpyry waro pyra ro toto ahtao.

¹⁵ Mame toto nyrytã eneryke kyya xine zuaro sytatose, Ritonõpo nymeropohpyry tymerose sã mã ikurohtao xine. Moro waro sytatose, kure toto ehtoh eneryke kyya xine. Morararo zae ehtoh waro toexirykōke tyrypyrykō poko toehse toto ahtao ehxirōko mã toto. Kure toto ahtao ehxiropyra mã toto Ritonõpo nymeropohpyry tymerose exiryke sã toto kurohtao.

¹⁶ Morohne poko imehnō amorepāko ase omi kurā poko toto amoreparyhtao ya. Imeĩpo Jezu Kyrixtu kuapiakatorỹko mana Ritonõpo omi poe. Kuosenetupuhpōpyrykō enēko roropa mana tokare pyra kuosenetupuhkō ahtao ro.

Moeze omihpyry omipona ehtoh kuhñoko juteu tō mā repe

¹⁷ Amarokō ke, juteu tomo? Moeze nymerohpyry enetuputyryke oya xine: “Ritonōpo nymenekahpyryme ase, typoetoryme,” āko matose repe. Epyrypāko matose Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a waro oexirykōke repe. Kure matose osekārōko repe.

¹⁸ Tōmipona kuexirykō se Ritonōpo mana. Moro waro matose repe. Inymeropohpyry poko tamorepase oexirykōke zae ehtoh waro matose repe.

¹⁹⁻²⁰ “Zuaro pyra exiketō amorepaneme ase,” āko matose repe. “Atamorepahnō amorepaneme ase te, putupyra exiketō amorepaneme te, zuaro pyra exiketō amorepaneme te, zae ehtoh waro ase emero,” āko matose, Ritonōpo nymeropohpyry nae oexirykōke repe.

²¹ Yrome imehnō amoreparyhtaō ro oya xine, oorypyrykō poko ro matose. Imehnomo a ynara āko matose: “Imehnō mōkomory osematonanohtou,” āko matose repe, yrome ematonanohtōko roropa matose.

²² “Imehnō nohpo poko pyra ehtoko,” āko matose. “Imehnō orutua poko pyra ehtoko,” āko roropa matose nohpo tomo a. Yrome amarokō ke nohpo tō poko pyra hmatou? Morararo Ritonōpo myakāme ahno nyrytā se pyra matose repe. Yrome itapyī tae inyrytā arōko matose, imaro oturutōh tae.

²³ Ritonōpo nymeropohpyry waro oexirykō poko epyrypāko matose repe, yrome Ritonōpo hxirōko sā matose aomipona pyra awahtaō xine.

²⁴ Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme: “Iiryryryme oexirykōke juteu tomo, Ritonōpo kerekeremāko juteutōkara mana,” me tymerose.

²⁵ Ritonōpo nymeropohpyry omipona awahtaō xine, juteume oehtohkō kure mana. Yrome Ritonōpo nymeropohpyry omipona pyra awahtaō xine, oty kure juteume oehtohkō nae? Arypyra, popyra rokē mana.

²⁶ Imehnō juteutōkara repe. Yrome Ritonōpo nymeropohpyry omipona toehse ahtaō, typoetoryme mokaro rīko Ritonōpo mana. Juteume exiketō sā exīko mā toto.

²⁷ Naeroro, juteu tōme matose repe, yrome ohxirotorỹko mā juteutōkara, Ritonōpo nymeropohpyry omipona pyra oexirykōke. Ritonōpo omiryry nae matose, tymerose exiryke. Juteume roropa matose. Yrome aomipona pyra matose. Māpyra mokaro juteutōkara Ritonōpo omipona exīko mā toto, juteume pyra tahtaō xine ro.

²⁸ Onokākō juteume nymyry nae? Onokākō Ritonōpo poetoryme nymyry nae? Ritonōpo poetoryme nymyry pyra mā mokaro juteu pū ke rokē exiketomo, jāipotapihpyry isahkatyamo.

²⁹ Yrome juteu tō nymyry mokaro, Ritonōpo poetoryme nymyry exiketomo tukurohtaō xine. Tytyorōmase mokaro kurohtaō Ritonōpo Zuzenu a mana, Moeze nymerohpyry omipona toehthōkōke pyra. Mokaro Ritonōpo zamaro mā toto. “Kure mase,” āko Ritonōpo eya xine mana, morara kara ahno ahtaō ro.

3

¹ “Morara ahtaō otyryme kure juteume exiry? Otyryme kure roropa aipotapihpyry sahkary?” āko matose otarame.

² Kure ro mā juteume ehtopo. Ynara exiryke, tōmihpyry tokarose Ritonōpo a juteu tomo a.

³ Toitoine juteu tō onenetupuhpyra toehse repe. Yrome mokaro sā pyra Ritonōpo mana. Zae exikehpyra mana ipunaka.

⁴ Ritonōpo zae exikehpyra mana. Imehnō ajohpe ahtaō ro, emero porehme, zae rokē ynororo mana. Ynara tymerose Ritonōpo omiryry sero poko:

“Zae oexiry poko utuarōtanohpōko mase ōtururuhtao.

Kure rokē oehtoh poko zuaro kamexipōko mase imehnomo a ohxiroryhtao,”
me tymerose pake.

⁵ Otarāme kyyrypyrykō poko kuahtao xine ro Ritonōpo kure ehtoh enetupuhnōko imehnō mana. Otara āko sytatou morara ahtao? Morara ahtao: “Ritonōpo zae pyra mana kuānopyrykohtao,” āko imepỹ mā otarame repe. Morara katopōpyry totase ya imehnomo a repe.

⁶ Azahkuru morara kary ipunaka. Ritonōpo zae pyra ahtao, sero pōkō anapiakasaromepyra exiry.

⁷ “Yrome yyrypyry poko jahtao imehnō tuarōtanohpōko ase emero motye kuhse Ritonōpo zae ehtoh poko. Morara ahtao oty katohme juānohnōko nae yyrypyry poko?”

⁸ Naeroro kyyrypyrykō poko sehtone Ritonōpo rokē kure exiry enetohme imehnomo a,” āko otarame repe. “Ỹ, morara āko Pauru,” āko imehnō mā repe, ykerekereமானনো, yhxirotohme repe. Mokaro wānohnōko Ritonōpo mana, zae rokene toto rypiry epehpyryme.

Kurākō nymyry pyra sero nono po

⁹ Morarame otarame ynara āko matose: “Juteume kuexirykōke kurehxo sytatose, juteutōkara kure hkopyra toh mana,” āko otarame matose repe. Arypyra, pake kuuruatose moro poko. Juteu tō sã juteutōkara mana. Tyyrypyhpyke sytatose oxisamo. Kyyrypyrykō rumekary waro pyra sytatose.

¹⁰ Ynara āko Ritonōpo omiry moro poko:
“Sero nono po kurākō pyra mā ipunaka.

Emero porehme tyyrypyhpyke toehse.

¹¹ Zae ehtoh waro exiketō pyra roropa mā ipunaka.

Ritonōpo omipona se exiketō pyra mā ipunaka roropa.

¹² Toeramase ropa toto Ritonōpo winoino.

Ritonōpo waro ehxīpo tyyrypyrykō poko toehse ropa toto, emero porehme.

Kure toehtohkō poko pyra toto, emero porehme.

¹³ Aomirykō onekunohto mana.

Ajohpe xihpyry aomirykō mana, opi orihmatō samo.

Okoi epity sã aomirykō mana.

¹⁴ Imehnō kerekereমãko mā toto tōmirykō xihpyry ke.

¹⁵ Axī imehnō osanumãko toto.

Axī imehnō etapãko roropa toto.

¹⁶ Imeimehnō ryhmãko toto.

Toto tuarimapōko roropa toto.

¹⁷ Kure toexirykō waro pyra toto imehnō maro.

¹⁸ ‘Ritonōpo, tuisa imehxo mase, yna Esemy,’ kara mā toto,”
me tymerose pake Ritonōpo omiryryme.

¹⁹ Ritonōpo nymeropohpyry omipona se exikety ahtao, mame toiro tyyrypyry poko toehse ropa ahtao, Ritonōpo omipona pyra toehse. Popyra mā ipunaka Ritonōpo a, imehnō iiryryrymãkō samo. Ritonōpo ezukuru waro pyra toehse ynororo, tyyrypyhpyke toehse toexiryke.

²⁰ Ekurākasaromepyra sytatose Ritonōpo nymeropohpyry omipona kuehtohkōme. Ritonōpo nymeropohpyry kutuarōtanohtorỹko rokē mana kyyrypyrykō poko.

Iiryryrymãkō kurākary poko Ritonōpo a

²¹ Yrome seromaroro Ritonõpo a tõsenetupuhtopõpyry tonepose kyya xine iirypyrymãkõ kurãkary poko tyya. Tynyperopohpyry omipona kuexirykõke kukurãkatorỹko Ritonõpo nae? Arypyra ipunaka. Ynara kutuarõtanohtorỹko Moeze nymerohpyry mana, imehnõ urutõ kõ nymerotyã roropa,

²² iirypyrymãkõ kurãkãko Ritonõpo mana Jezu Kyrixtu enetuputyryke eya xine. Emero Kyrixtu enetupuhnanõ kurãkãko Ritonõpo mana, oxisã tyyrypyhpyke kuexirykõke emero porehme.

²³ Kymarokõ emero tyyrypyhpyke. Osepune pyra sytatose, Ritonõpo kure exiry maro.

²⁴ Yrome Ritonõpo kypyno xine ipunaka. Morara exiryke enetuputyryhtaoy kyya xine kukurãkatorỹko ropa mana, Jezu Kyrixtu orihtopõpyry ke. Aorih-topõpyry ke topekahse sytatose kyhxiropyra xine joroko tamuru ehtohme.

²⁵ Ritonõpo Tumũkuru ekarone aorihthohme, iirypyrymãkõ kurãkatohme tyya, enetuputyryhtaoy eya xine. Tumũkuru tokarose kure toehtoh poko imehnõ tuarõtanohtohme iirypyrymãkõ kurãkaryhtaoy eya. Osemazuhme aporo kuãnohpopyra xine aporo Ritonõpo kynexine kyyrypyrykõ poko.

²⁶ Yrome seromaroro kyyrypyrykõ epehmapõko Ritonõpo mana. Emỹpõko mana, zae aehtoh waro imehnõ ehtohme, iirypyrymãkõ kurãkaryhtaoy eya. Morarame Tumũkuru ekaroryke zae toehtoh poko kutuarõtanohtorỹko Ritonõpo mana. Iirypyrymãkõ kurãkary poko roropa kutuarõtanohtorỹko mana, Jezu enetuputyryke eya xine.

²⁷ Morara ahtaoy oty poko epyrypãko sytatou? “Ypoe rokẽ kure jenẽko Ritonõpo mana,” ãko sytatou? Arypyra. “Ritonõpo nymeropohpyry omipona jehtopõpyryke kure jenẽko Ritonõpo mana,” ãko roropa sytatou? Arypyra roropa. Aomipona pyra sytatose ipunaka. Enetuputyryke rokẽ kyya xine tukurãkase sytatose.

²⁸ Seromaroro zuaro sytatose. Kukurãkatorỹko Ritonõpo mana Kyrixtu enetuputyryke rokẽ kyya xine, inymeropohpyry omipona kuexirykõke pyra.

²⁹ Juteu tõ rokẽ esẽme Ritonõpo nae? Arypyra, juteu tõ esẽme mana, juteutõkara esẽme. Emero esẽme mana, enara.

³⁰ Toiro Ritonõpo mana. Juteu tõ kurãkãko mana Jezu enetuputyryke eya xine. Morararo juteutõkara kurãkãko Ritonõpo mana tonetuputyryke eya xine roropa.

³¹ Morara ahtaoy Kyrixtu enetuputyryke kyya xine Ritonõpo nymeropohpyry rumekãko sytatou? Arypyra, onurumekara sytatose. Jezu enetuputyryhtaoy kyya xine, inymeropohpyry omipona kuhse sytatose exĩko.

4

Ritonõpo enetupuhtopõpyry Aparão a

¹ Mame otarame imepỹ juteu ynara ãko: “Morara ahtaoy otara ãko sytatou kytamurukõ Aparão poko? Oty pokoino Aparão tukurãkase Ritonõpo a?” ãko, ekaropõko otarame.

² Etatoko pahne, tamoreme kure Aparão toehse ahtaoy, Ritonõpo nymeropohpyry omipona toexiryke, otarame kure toexiry poko epyrypary repe. Yrome Ritonõpo netaryme kure toexiry poko epyrypasaromepyra kynexine.

³ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne: “Ritonõpo tonetupuhse Aparão a. Naeroro enetuputyryke eya iirypyry korokane Ritonõpo. Mame kure tonese Ritonõpo a,” ãko Ritonõpo omiry.

⁴ Erohkety erohnõko mana. Mame ehepyry apoïko mana toerohtamitume. Moro ehepyry imepÿ nekarohpyry rokẽ pyra mana, aerohtamitume exiryke.

⁵ Yrome iirypyrymãkõ kurãkary ropa Ritonõpo a moro sã pyra mana. Tonetupuhnanomo a: “Kure mase, tukurãkase ropa ya,” ãko Ritonõpo mana. Yrome morara kara mana tamoreme kure toehtoh kuhnanomo a.

⁶ Sero poko tymerose Tawi a pake, tãkye exiketõ poko iirypyrykõ kurãkaryke Ritonõpo a, tamoreme kure toehtoh onukuhpyra toto ahtao.

⁷ Ynara tymerose Tawi a:

“Tãkye kuhse mokaro mana

iirypyrykõ tykorokase exiryke Ritonõpo a.

Iirypyrykõ onenepyra toehse roropa Ritonõpo mana.

⁸ Morararo tãkye kuhse iirypyrymanõpo mana,

iirypyry tykorokase exiryke Kuesẽkomo a,”

tykase.

⁹ “Tãkye kuhse mokaro,” tykase Tawi juteu tõ poko rokẽ pyra. Juteutõkara roropa morararo mana. Ynara ãko ase Ritonõpo omi poe: “Ritonõpo tonetupuhse Aparão a. Naeroro Ritonõpo enetuputyryke eya, tukurãkase ynororo Ritonõpo a,” ãko.

¹⁰ Otara ahtao Aparão tukurãkase nae? Aïpotapihpyry sahkaõpyro tukurãkase nae Ritonõpo a? Arypyra, onysahkara ro ahtao tukurãkase ynororo Ritonõpo a.

¹¹ Imeïpo tyaïpotapihpyry tysahkapose Aparão a, imehnõ tuarõtatohme ikurãkatopõpyry poko Ritonõpo a. Ritonõpo enetuputyryke eya, tukurãkase ynororo onysahkara ro ahtao. Naeroro emero Ritonõpo enetupuhnanõ tamurume Aparão mana. Juteutõkara roropa tukurãkase mã toto Ritonõpo a tyaïkõpotapihpyry onysahkara ahtao ro, Aparão kurãkatopõpyry saaro.

¹² Morararo juteu tomo, Aparão paryme mã toto, jaïkõpotapihpyry tysahkase exiryke rokẽ pyra. Aparão paryme mã toto Ritonõpo enetuputyryke tyya xine, enetupuhtopõpyry saaro Aparão a. Tyaïkõpotapihpyry onysahkara ahtao ro tukurãkase toto Ritonõpo a Aparão kurãkatopõpyry saaro.

Ritonõpo nekarory apoïko sytatose enetuputyryhtao kyya xine

¹³ Ynara tykase Ritonõpo Aparão a: “Sero põkõ esẽme orïko ase apakõ maro, enara,” tykase Ritonõpo Aparão a. Morara tykase Ritonõpo tynmeropohpyry omipona exipitopyra Aparão ahtao. Tosẽme Ritonõpo tonetupuhse Aparão a exiryke tukurãkase ynororo eya, morara tykase Ritonõpo eya.

¹⁴ Kurãkõ ekarõko Ritonõpo mana tynmeropohpyry omipona exiketomo a rokẽ pyra. Tynmeropohpyry omipona exiketomo a rokẽ kurãkõ ekaroryhtao toiparo rokẽ Jezu senetupuhtory. Toiparo rokẽ roropa: “Kurãkõ ekarõko ase oya xine,” tykase Ritonõpo exiry kyya xine.

¹⁵ Tynmeropohpyry omipona pyra exiketõ wãnohnõko Ritonõpo mana. “Jomipona pyra matose,” kara Ritonõpo mana tynmeropohpyry onetapÿnÿpo tomo a, aomiry waro pyra toto exiryke.

¹⁶ Naeroro omomÿke pyra Ritonõpo mana: “Kurãkõ ekarõko ase oya jenetuputyryke oya,” tykase ynororo Aparão a. Toipe Ritonõpo mana, tõmihpyry ae ro mana. Naeroro kurãkõ ekarõko kyya xine mana emero tonetupuhnanomo a, Aparão a ekarotopõpyry saaro. “Ynmeropohpyry omipona exiketomo a rokẽ kurãkõ ekarõko ase,” kara Ritonõpo kynexine. Yrome ynara tykase ynororo: “Jenetupuhnanomo a kurãkõ ekarõko ase emero,” tykase ynororo. Naeroro Ritonõpo a kytamurukõme Aparão mana, Ritonõpo enetuputyryke kyya xine, enetupuhtopõpyry saaro Aparão a.

¹⁷ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne: “Jomi poe tuhke pata põkõ ynara äko, ‘Kytamurukõme Aparão mana isaaro Ritonõpo enetuputyryke kyya xine,’ äko,” tykase Ritonõpo Aparão a. Ritonõpo tonetupuhse Aparão a, aorihtyã êsemãkaponeme ropa kynenetupuhne. Tõmiry ke emero tyriry waro exiketyme roropa, kynenetupuhne.

¹⁸ “Apakõ tuhke emãnõko mana, ekuhpõyme exiko mã toto,” tykase Ritonõpo Aparão a. “Ypoe tuhke pata põkõ tamurume exiko mase,” tykase. Mame zae Ritonõpo omiry ehtoh tonetupuhse Aparão a. “Tõmihpyry ae ro kure jyrõko Ritonõpo mana,” tykase Aparão tyya rokene. Yronymyryne tonetupuhse eya. Emũkuasaromepyra tahtao, tamuhpõme toexiryke, toraximase ynororo. “Umũkuru ekarõko ya Ritonõpo mana,” tykase.

¹⁹ Tamuhpõme toehse Aparão, 100me exisasaka jeimamyry taropose eya. “Emũkuasaromepyra ase orihsasaka jexiryke,” tykase Aparão tyya rokene. “Ypyty Sara roropa kunumuxime mana, emũkuasaromepyra ynororo roropa,” tykase tyya rokene. Yrome Ritonõpo omiry zae ehtoh onenetupuhkehpyra kynexine, emũkuara tahtao ro.

²⁰ Ritonõpo onenetupuhkehpyra kynexine. “Nary rokene,” kara roropa kynexine. “Sero põkõ esẽme orõko ase, apakõ roropa,” katopõpyry pokõ Ritonõpo a wenikehpyra kynexine ynororo. Ritonõpo enetuputyryke, tyjamihtase Aparão. Mame, “Kure mase,” tykase ynororo Ritonõpo a.

²¹ Ritonõpo jamitunuru pokõ tonetupuhse Aparão a exiryke, Ritonõpo nekarory apoiry waro kynexine.

²² Morara exiryke roropa Ritonõpo enetuputyryke eya Aparão kurãkane Ritonõpo. Kurãme tyrise ynororo.

²³ Moro tymerose Ritonõpo omiryne: “Kunukurãkane Ritonõpo. Kurãme tyrise ynororo,” tykase. Moro tymerose Aparão pokõ rokẽ pyra.

²⁴ Kypoko xine moro tymerose roropa, tukurãkase kuexirykõke Ritonõpo a. Kurãkõme tyrise sytatose roropa, Kuesëkõ Jezu êsemãkapohpõ enetuputyryke kyya xine.

²⁵ Tumũkuru tokarose Ritonõpo a aorihtohme kyyrypyrykõ pokoino. Mame tõsemãkaposse ropa ynororo kukurãkatohkõme.

5

Zae kuexirykõ ropa Ritonõpo a

¹ Mame tukurãkase kuexirykõke Ritonõpo a, Kuesëkõ Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyya xine, Ritonõpo epeme sytatose toehse.

² Ipokoino toenupunase kypoko xine Ritonõpo, tonetupuhse kyya xine exiryke. Ritonõpo maro tuisame kuehtohkõ eraximãko sytatose. Naeroro atãkyemãko sytatose.

³ Kuetuarimarykohtao roropa atãkyemãko sytatose. Ynara exiryke, kuetuarimarykõke kuoseanahtorykõ waro exiko sytatose.

⁴ Mame kuoseanahtorykohtao, “Kure mase,” äko Ritonõpo mã kyya xine. “Kure mase,” kary Ritonõpo a eraximaryke kyya xine, penekkehpyra sytatose Ritonõpo maro kuehtohkõ eraximary pokõ kyya xine.

⁵ Ritonõpo maro kuehtohkõ eraximaryhtao kyya xine atasamara sytatose, toiparo rokẽ pyra eraximaryke kyya xine. Ritonõpo imehnõ pyno ipunaka. Kypyno xine roropa mana. Naeroro Tuzenu kurã ekaroase kyya xine, kukurohtaka xine aomõtohme, imehnõ pyno roropa kuehtohkõme.

⁶ Kuatakorehmarykõ waro pyra ro kuahtao xine, Kyrixtu kynorihne, aorihtoh po toehse ahtao. Tummy omi poe kynorihne iiryryryme kuahtao xine ro.

⁷ Tupime sã kuorikyrykõ kyya xine mana imepỹ kurã orihpyra ehtohme. Otarãme toitoine toorikyry zuno pyra exikety osekarõko mana orihtohme tope kurã orihpyra ehtohme.

⁸ Yrome moro motye kuhse kypyno xine Ritonõpo ehtoh mana. Iirypyryme ro kuahtao xine Kyrixtu kynorihne kymyakākõme, orihpyra kuehtohkõme.

⁹ Toorikyry ke kure kyriatose Ritonõpo neneryme. Naeroro kypyno xinehxo toexiryke jũme kypoko xine enupunãko mana, kyzehno xine pyra Ritonõpo ehtohme.

¹⁰ Pake Ritonõpo zehno ehse kymarokõ repe. Yrome tope tõme kyriatose Tumükuru orikyry ke. Seromaroro Kyrixtu tõsemãse ropa exiryke kyjamih-tanohtorỹko mana, tõmipona kuehtohkõme, jũme orihpỹme toexiryke.

¹¹ “Jepe tõ matose,” tykase Ritonõpo kyya xine. Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu Ritonõpo epeme kyriatose, kypyno xine toexiryke, toorihse toexiryke ro-ropa kymyakākõme. Naeroro atãkyemãko sytatose Ritonõpo epeme toehse kuexirykõke.

Atão poko Kyrixtu poko roropa

¹² Pake, toirõ Atão iirypyryme toehse. Mame mokyro poe tonuruse sero põkõ emero porehme. Ipoenõ emero iirypyryme toehse Ritonõpo a tyyrypyhpyke Atão exiryke. “Orihnõko mã iirypyrymãkomo,” tykase Ritonõpo. Naeroro ahno emero orihketõme toehse roropa, tyyrypyhpyke toexirykõke, emero porehme.

¹³ Sero põkõ iirypyryme toh kynexine tynymeropohpyry onymeropopyra ro Ritonõpo ahtao Moeze a. Yrome: “Iirypyryme matose,” kara Ritonõpo kynexine aporo eya xine, tynymeropory onymeropopyra ahtao ro Moeze a.

¹⁴ Mame Atão ehtopõpyry poe Moeze ehtopõpyry pona orihnõko emero sero põkomo. Atão rypyry sã pyra imehnõ rypyry kynexine otarame, Atão ehtopõpyry sã pyra toexirykõke, Ritonõpo omipona pyra Atão exiryke. Yrome isaaro toorihse roropa toto.

Mame Atão ehtopõpyry kynexine imepỹ poko enetupuhtohme, kapu ae aepyry enetupuhtohme, oehpyra ro ynororo ahtao.

¹⁵ Tuhkãkõ toorihse Atão rypyry pokoino. Mãpyra Ritonõpo nyrihpyry kure kuhse mana. Kypyno xine kuhse mana. Jamihme roropa mana. Iirypyrymãkõ kurãkãko tuhke, Jezu Kyrixtu pokoino, toorihse exiryke kyyrypyrykõ ehepyryme.

¹⁶ Atão toiro kynexine repe. Yrome ipoenõ, ipakõ roropa emero iirypyryme toehse Ritonõpo a Atão rypyry pokoino. “Iirypyryme matose ya,” tykase Ritonõpo eya xine. Mãpyra Jezu Kyrixtu a tukurãkase ropa mã toto. Seromaroro: “Zae mase ya,” ãko Ritonõpo mana Atão pakomo a Jezu enetuputyryhtao eya xine. Atão rypyry toiro repe. Yrome moro pokoino popyra toehse tuhkãkomo. Mãpyra Ritonõpo nekarohpyry ke rokẽ tuhkãkõ tyyrypyry poko exiketõ kurãkõme exiõko ropa mana. Orihpỹme exiõko roropa mana.

¹⁷ Ajohpe pyra mana. Toiro rypyry pokoino orihketõme sero põkõ toehse toirõ poe. Yrome Atão nyrihpyry motye kuhse imepỹ nyrihpyry mana, Jezu Kyrixtu nyrihpyry. Ritonõpo nekarohpyry tapoise kyya xine ahtao, kukurãkatone ropa. Kure kyritorỹko ropa mana. Mame tuisame exiõko sytatose, Jezu Kyrixtu pokoino.

¹⁸ Naeroro Atão Ritonõpo omipona pyra kynexine. Iirypyry pokoino isaaro sero põkõ toehse popyra, emero porehme. Mãpyra Kyrixtu Tummy omipona toexiryke ipunaka toorihpõpyry ke kukurãkatone ropa kyhxiropyra xine

joroko tamuru ehtohme, kyyrypyrykō xihpyry poko pyra kuehtohkōme, orihpỹme kuehtohkōme roropa, enara.

¹⁹ Tuhkākō iirypyryme toehse kynexine toiro orutua pokoino, Ritonōpo omipona pyra aehtopōpyry pokoino. Māpyra Ritonōpo omipona Kyrixtu ehtopōpyryke, toorikyry ke tuhkākō tukurākase ropa eya.

²⁰ Ritonōpo a tynymeropohpyry tokarose Atāo pakō amorepatohme, iirypyryme toehtohkō waro toto ehtohme. Yrome tyyrypyrykō poko itamurumehxo toehse toto sero pōkomo. Orihnōko mā toto emero, iirypyryme toexirykōke. Ritonōpo maro pyra exīko mā toto. Yrome Ritonōpo itamurumehxo sero pōkō pyno mana.

²¹ Naeroro kyyrypyrykō pokoino orihketōme toehse sytatose. Morara exiryke Tumūkuru Kyrixtu tonehpose aorihthohme kymyakākōme. Kypyno xine toexiryke kukurākatorỹko mana, orihpỹme kuehtohkōme, jūme Jezu Kyrixtu Kuesēkō maro kuehtohkōme.

6

Aorikyhpury sã kyyrypyrykomo a

¹ Kurākō onekarokehpyra Ritonōpo mana kyaa xine iirypyryme kuahtao xine ro. Naeroro otarame ynara āko imepỹ mana: “Morara ahtao kyyrypyrykō poko ro sehtone, itamurumehxo kypyno xine Ritonōpo ehtoh waro imehnō ehtohme.”

² Arypyra. Morara kara ehtoko. Aorihtyã ekepyry oseremara mana. Mokyro saaro sytatose, kyyrypyrykō poko pyra, Kyrixtu enetuputyryhtao kyaa xine kuesēkōme.

³ Tōpurihkase kuahtao xine, Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykō waro imehnō ehtohme, kyyrypyrykō turumekase kyaa xine, aorihtyã ekepyry oseremara exiry samo. Moro poko osenetupuhthoko.

⁴ Morarame ipoetoryme tōpurihkase kuahtao xine imaro toorihse sã sytatose. Imaro tonēse sã roropa sytatose. Kyrixtu kynorihne Tummy omi poe. Moro saaro taroino Jezu Kyrixtu omipona ytoytōko sytatose. Tyjमितunuru poe Tumūkuru ēsemākapone ropa Ritonōpo. Emero motye kuhse Ritonōpo jamihme mana. Naeroro tyrisenã sã osenetupuhnōko sytatose, Jezu jमितunuru nae kuexirykōke.

⁵ Typoe kynorihne Kyrixtu wewe pokona. Moro saaro kypoe xine ro kyyrypyrykō poko pyra sytatose. Mame tyjमितunuru tokarose Ritonōpo a Tumūkuru a tōsemākapose ropa ahtao eya. Moro saaro Kyrixtu jमितunuru nae sytatose. Kyyrypyrykō turumekase kyaa xine. Kuesēkō omipona rokē sytatose ijमितunuru nae kuexirykōke.

⁶ Osemazuhme kyyrypyrykō poko rokē sexiataose. Ipoko exikehpyra sexiataose. Etuarimāko sexiataose. Ahno namoto tosē onurumekara. Moro sã kyyrypyrykō onurumekara sexiataose. Irumekary waro pyra sexiataose. Yrome taroino kyyrypyrykō poko pyra rokē sytatose. Kumykō omi poe Kyrixtu kynorihne tyjमितunuru ritohme kukurohtaka xine, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. Naeroro pake kuehtopōpyrykō sã pyra sytatose, kyyrypyrykō poko pyra sytatose toehse.

⁷ Toorihse kuahtao xine kyyrypyrykō poko pyra sytatose, aorikyhpury samo.

⁸ Mame jūme orihpỹme exīko sytatose Jezu maro. Typoero kynorihne Jezu. Isaaro kypoe xine ro kyyrypyrykō turumekase kyaa xine. Naeroro ynara enetupuhnōko sytatose, jūme orihpỹme exīko sytatose Jezu maro.

⁹ Kyrixtu tōsemākapose ropa mana, orihzomopyra aehtohme jūme. Moro waro sytatose. Anaorihmaposaromepyra imehnō mana jūme.

¹⁰ Kynorihne Jezu kyyrypyrykõ epehpyryme. Toiro kynorihne orih-zomopyra ehtohme jumãme. Seromaroro orihpỹme ropa mana kure rokẽ Ritonõpo maro.

¹¹ Morara exiryke wenikehpyra ehtoko. Kyyrypyrykõ turumekase kyaa xine. Ipoko pyra toehse sytatose. Taroino Ritonõpo omipona rokẽ ytoytõko sytatose tyrisenã sã kuosenetupuhtohkõ toehse exiryke. Kure rokẽ Jezu Kyrixtu maro sytatose.

¹² Epohnohpyra ehtoko oorypyrykõ poko, oexirykõ poko. “Yyrypyry poko ehxi,” kara ehtoko. Iiryryryme oehtohkõ poko penetara ehtoko. Oorypyrykõ poko pyra ehtoko ipunaka.

¹³ Tyyrypyrykõ poko exiketõ wãnohnõko Ritonõpo mana. Yrome Ritonõpo omipona exiketõ kapu aka ytõko mã toto. Osemazuhme mexiatose oorypyrykõ poko. Yrome seromaroro Ritonõpo omipona rokẽ ytoytõko matose. Morara exiryke: “Jesẽme mase,” kara ehtoko ipunaka joroko tamuru a. “Õmi poe yyrypyry poko ase,” kara roropa ipunaka eya. Yrome Ritonõpo a rokẽ: “Yna esẽme mase,” kahtoko. “Ajamitunuru ekaroko yna a, zae yna ehtohme, õmipona roropa,” kahtoko eya.

¹⁴ Oorypyrykõ poko pyra ehtoko, Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a ohxiropyra xine ehtohme. Ritonõpo namotome rokẽ toehse matose, eya tukurãkase oexirykõke.

Kuesẽkõ namotome sã zae rokẽ ehtoh poko

¹⁵ Seromaroro tukurãkase sytatose Ritonõpo a inymeropohpyry omipona kuexirykõke pyra. Imũkuru orikyry enetuputyryke rokẽ kyaa xine tukurãkase sytatose. Yrome ynara kara ehtoko: “Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra kuahtao xine ro tukurãkase sytatose. Naeroro kyyrypyrykõ poko ro sehtone,” kara ehtoko.

¹⁶ Imepỹ poetoryme oexirykohtao aomipona oehtohkõme, inamotome exiõko matose. Mame oesẽkõ onurumekara matose, ipyno oexirykõke. Moro saaro tyyrypyrykõ poko exiketõ tyyrypyrykõ onurumekara mã toto. Yrome matose Ritonõpo omipona se toehse. Zae exiõko roropa matose Ritonõpo maro jũme. Moro poko wenikehpyra ehtoko.

¹⁷ Osemazuhme oorypyrykõ poko mexiatose. Yrome Ritonõpo omiry etaryke oya xine, tonetupuhse oya xine. Ātamorepatopõpyrykõ omipona toehse matose yronymyryme. Moro poko: “Kure mase Papa Kapuaono,” ãko ase Ritonõpo a.

¹⁸ Tyyrypyry poko exiketõ tymyhse sã mã toto. Yrome Ritonõpo jami-tunuru tomõse okurohtaka xine, oorypyrykõ poko pyra oehtohkõme. Seromaroro joroko tamuru omipona pyra matose. Ritonõpo omipona rokẽ matose.

¹⁹ Oya xine oturũko ase tarõkõ oturutoh saaro oorypyrykõ rumekary waro pyra oexirykõke, Ritonõpo omipona exiry waro pyra roropa oexirykõke. Osemazuhme oorypyrykõ poko se mexiatose. Zae pyra oehtohkõ poko mexiatose. Popyra oehtohkõ poko mexiatose roropa. Mãpyra seromaroro osekartoko ipunaka Ritonõpo a zae rokẽ oehtohkõme, kure ehtoh poko rokẽ oehtohkõme ineneryme.

²⁰ Oorypyrykõ poko awahtao xine zae oehtohkõ poko pyra mexiatose.

²¹ Morara exiryke otyryme kure oya xine oorypyrykõ poko oehtopõpyrykõ nae? Arypyra. Oorypyrykõ poko oehtopõpyrykõ poko ehxirõko matose seromaroro. Tyyrypyry poko exiketõ toorihse ahtao, ameke rokẽ exiõko mã toto Ritonõpo a jũme, tyyrypyrykõ epehpyryme.

²² Yrome seromaroro oorypyrykō poko pyra oehtohkōme tymyhpokase ropa sã matose, Ritonõpo namotome rokẽ oehtohkōme. Naeroro tõmipona oritorỹko Ritonõpo mana. Mame imeĩpo orihpỹme oritorỹko roropa mana jũme.

²³ Ynara exiryke, kyyrypyrykō epehpyryme orihnõko sytatose. Yrome Ritonõpo nekarohpyry ke orihpyra sytatose jũme. Jezu Kyrixtu Kuesẽkõ marõme exĩko sytatose, toorihse exiryke kymyakãkõme.

7

Typye exiketõ ehtoh samo

¹ Moeze nymerohpyry mã kuamorepara xine toehse, Jezu Kyrixtu omipona kuexirykõke. Wekyry tomo, ynara zuaro matose, kowenu omiry sã Ritonõpo nymeropohpyry mana. Aomipona sytatose orihpyra kuahtao xine rokene. Toorihse kuahtao xine aomipona exikehnõko sytatose.

² Niotakety morararo mana. Niotakety tynio maro exĩko mana toorihtho ponãmero. Ritonõpo nymeropohpyry poe ipytyme exĩko mana tynio orikyry ponãmero. Yrome toorihse inio ahtao tynioke pyra ropa nohpo exĩko mana. Toorihse inio exiryke pytỹpome toehse ynororo.

³ Naeroro imepỹ orutua maro mokyro toehse ahtao, orihpyra ro inio ahtao popyra mana. Iiryryryme mana. Yrome toorihse inio ahtao, tynioke pyra toehse ropa mana. Kowenu omihpyry ae ro iniotary ropa kure mana. Morararo Ritonõpo nymeropohpyry ae ro mana. Iiryryryme pyra mana imepỹ maro iniotary ropa ahtao, inio toorihse exiryke.

⁴ Wekyry tomo, osemazuhme azahkuru sexiataose. Ynara sosenetuputyatose: “Kure sytatose Ritonõpo a inymeropohpyry omipona kuexirykõke,” sytatose repe. Yrome seromaroro azahkuru kuosenetupuhtohkõ turumekase kyya xine, tynio ekepyry rumekatopõpyry sã nohpo a. Ynara enetupuhnõko sytatose, Ritonõpo a tukurãkase sytatose inymeropohpyry omipona kuexirykõke pyra. Yrome Jezu orihtopõpyry enetuputyryke kyya xine tukurãkase sytatose. Seromaroro aẽsemamyhpyry ropa poetoryme toehse sytatose. Naeroro Jezu omipona ytoytõko sytatose.

⁵ Kypenetatopõpyrykõ xihpyry poko kuahtao xine, kyyrypyrykõ poko ehse kymarokomo. Mame: “Morohne poko pyra ehtoko,” karyke Ritonõpo a, tynymeropohpyry ae, itamurumehxo kyyrypyrykõ poko se sexiataose. Yrome kyyrypyrykõ onurumekara kuahtao xine ameke rokẽ exĩko sytatose Ritonõpo a toorihse kuahtao xine.

⁶ Moeze nymerohpyry omipona se kuehtopõpyrykõ kymykyrykõ sã kynexine. Yrome Jezu kynorihne kymyakãkõme. Morara exiryke seromaroro Ritonõpo omipona kuexirykõ waro sytatose. Aomipona ytoytõko sytatose Moeze nymerohpyry omipona kuexirykõke pyra. Yrome Ritonõpo Zuzenu a kuosenetupuhtohkõ kurãkaryke aomipona ytoytõko sytatose.

Moeze nymerohpyry yryrypyry poko jehtoh poko

⁷ Morara ahtao otara ãko sytatou Moeze nymerohpyry poko? Popyra Moeze nymerohpyry nae? Arypyra. Yrome Moeze nymerohpyry eneryhtao ya yryrypyry poko zuaro toehse ywy. Ynara tymerose exiryke: “Imehnõ mõkomory poko penetara ehtoko, ipyty poko roropa penetara ehtoko,” karyke Moeze nymerohpyry a morohne poko ypenetary poko zuaro toehse ywy.

⁸ Mame Ritonõpo nymeropohpyry etaryhtao kyya xine zuaro exĩko sytatose. Popyra Ritonõpo a kyyrypyrykõ poko kypenetarykõ mana. Moro waro toehse sytatose repe. Yrome itamurumehxo imehnõ mõkomory

poko penetãko sytatose, ipyxiãkõ poko penetãko roropa sytatose Ritonõpo nymeropohpyry eneryhtao ro kyya xine. Inymeropohpyry waro pyra kuah-tao xine rokẽ iirypyryme ehtoh waro pyra sehtory.

⁹ Osemazuhme Ritonõpo nymeropohpyry waro pyra exiase. “Ywy ase kure Ritonõpo a,” tykase ywy repe. Yrome Ritonõpo nymeropohpyry waro toehse jahtao, ynara ase: “Itamurume tyrypyhpyke ase Ritonõpo a,” ase ya rokene.

¹⁰ Mame zuaro toehse ywy juãnohtoh poko, yyrypyry epehpyryme ameke rokẽ Ritonõpo a jexiry poko toorihse jahtao. Moro waro toehse ywy. Ritonõpo a tynymeropohpyry tonehpose orihpÿme kuehtohkõme repe tymaro. Yrome juãnopryy poko rokẽ jamorepase.

¹¹ Azahkuru exiase: “Kure ase Ritonõpo a,” karyhtao ya. Yrome toipe exi-ase yyrypyry poko. Naeroro osenekunohnõko rokẽ exiase. Mame Ritonõpo nymeropohpyry waro toehse jahtao: “Iirypyryme ase Ritonõpo a,” ase ya rokene. “Jũme ameke exiko ase Ritonõpo a toorihse jahtao,” ase ya rokene.

¹² Zae Ritonõpo nymeropohpyry mana: “Jomipona ehtoko,” katopõpyry Ritonõpo a zae mana. Kure rokẽ mana.

¹³ Yrome oty katohme Ritonõpo nymeropohpyry kurã jorihmãko nae? Arypyra. Yrypyry a rokẽ taorihmapose ywy. Ritonõpo nymeropohpyry pokoino kyyrypyrykõ popyrahxo exiko mã ipunaka.

Kure jexiry se jahtao yyrypyry poko ro myhe ase

¹⁴ Ritonõpo nymeropohpyry kure ehtoh waro sytatose, Tuzenu poe tymeropose exiryke. Yrome yyrypyry poko ro ase. Tymyhse sã ase yyrypyry a.

¹⁵ Kure onyripyra jahtao ynara ãko ase ya rokene: “Oty katoh ypenetatoh poko pyra hano?” ãko ase. Yrome yyrypyry poko jahtao ynara ãko ase: “Oty katoh moro xihpyry poko hano? Ipoko se pyra ase repe yrome ipoko ro ase,” ãko ase ya rokene.

¹⁶ Naeroro ise pyra jehtoh poko ro jahtao, Ritonõpo nymeropohpyry zae exiry enetupuhnõko ase.

¹⁷ Naeroro yyrypyry poko se pyra ase repe. Yrome yyrypyry ukurohtao mana. Naeroro popyra jexiryke ukurohtao, yyrypyry poko ase.

¹⁸ Kure jexiry poko se ase repe, yrome kure jexiry waro pyra ase. Naeroro ynara enetupuhnõko ase kure nymyry pyra ase ukurohtao.

¹⁹ Kure jexiry se ase repe, yrome ipoko pyra sã ase. Mãpyra popyra jexiry se pyra roropa ase repe yrome ipoko ro ase.

²⁰ Naeroro ise pyra jehtoh poko ro jahtao, ypoe pyra ase yyrypyry poko. Yrypyry poko ase iirypyryme jexiryke ukurohtao.

²¹ Naeroro ynara enetupuhnõko ase, kure jehtoh poko se jahtao ipoko jehtoh waro pyra ase iirypyryme jexiryke ukurohtao.

²² Ritonõpo nymeropohpyry omipona se ase yronymyryme repe.

²³ Yrome ynara enetupuhnõko ase, kure jehtoh poko se jahtao ro yyrypyry poko ase, iirypyryme jexiryke ukurohtao. ãpuruhpyry taõ sã ase. ãpuruhpyrytaono tũtara mana tapuruse exiryke ãpuruhpyry tao. Moro saaro kure jexiry poko pyra ase jamihme pyra jexiryke.

²⁴ Emynyhmãko ase yronymyryme. Onoky yjamihtanohnõko nah yyrypyry poko pyra jehtohme, etuarimaketõ esaka ytopyra jehtohme toorihse jahtao?

²⁵ Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu kypynanohnekõme mana. Emero motye kuhse jamihme mana. Yjamihtanohnõko mana. Naeroro: “Kure mase, Ritonõpo,” ãko ase Ritonõpo a.

Taroino Ritonõpo omipona ase yronomyryme. Yrome jamoreme rokẽ jahtao yyrypyry poko exiry, Jezu Kyrixtu jamitunuru pyra jahtao.

8

Isene kuexirykõ poko Ritonõpo Zuzenu maro

¹ Morara exiryke seromaroro: “Popyra mase ya,” kara Ritonõpo kyaa xine mã ipunaka Jezu Kyrixtu maro kuexirykõke. Ipoetoryme kuexirykõke kuaropopyra xine mana etuarimaketõ esaka.

² Ritonõpo a Tuzenu jamitunuru tokarose kyaa xine kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme. Morara exiryke Zuzenu kuosenetupuhtohkõ kurākāko mana Jezu Kyrixtu maro nymyry kuexirykõke. Naeroro etuarimaketõ esaka ytopyra sytatose.

³ Ekurākaposaromepyra sexiatoše kuamoreme xine Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra kuexirykõke. Zae pyra sexiatoše Ritonõpo a emero porehme. Yrome Tumūkuru tonehpose Ritonõpo a sero pona, ahnome ehtohme. Mame kysã xine toehse Imūkuru iiryryrymākõ samo. Yrome iiryryryme pyra kynexine. Mame toorikyry ke kyyrypyrykõ topehmase eya. Tukurikase roropa kymarokõ eya tyjamitunuru ekarotohme kyaa xine, kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme.

⁴ Tumūkuru tonehpose Ritonõpo a tynmeropohpyry omipona kuehtohkõme. Seromaroro kuamoreme xine pyra ytoytõko sytatose, Ritonõpo jamitunuru nae kuexirykõke. Morara exiryke aomipona toehse sytatose.

⁵ Mame typenetatohkõ xihpyry poko exiketõ typenetatohkõ poko rokẽ osenetupuhnõko mã toto. Yrome Ritonõpo Zuzenu omipona exiketõ Ritonõpo Zuzenu omiry poko osenetupuhnõko mã toto.

⁶ Morararo openetatohkõ poko rokẽ õsenetuputyrykohtao jũme etuarimãko matose. Ameke exĩko matose Ritonõpo a toorihse awahtao xine. Mãpyra kokoro rokẽ Ritonõpo Zuzenu omipona awahtao xine tyrisenã sã õsenetupuhtohkõ exĩko mana. Torẽtyke pyra roropa matose exĩko. Mame jũme Ritonõpo maro exĩko matose toorihse awahtao xine.

⁷ Naeroro Ritonõpo zehno exĩko mã toto, typenetatohkõ xihpyry poko osenetupuhketomo. Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra mã toto. Aomipona exisaromepyra mã toto.

⁸ Typenetatohkõ xihpyry poko exiketõ Ritonõpo zamaro pyra mã toto.

⁹ Yrome openetatohkõ xihpyry poko pyra matose. Ritonõpo Zuzenu omipona matose, ajohpe pyra okurohtao xine Ritonõpo Zuzenu nae ahtao. Kyrixtu Zuzenu pyra exiketõ ipoetoryme pyra mã toto.

¹⁰ Yrome Kyrixtu nekarohpyry nae awahtao xine okurohtao xine, Kyrixtu ro okurohtao xine mana. Orihnõko ro õkokõ mã repe, oorypyrykõ poko toehse oexirykõke. Yrome Ritonõpo Zuzenu oẽsemãkapotorỹko ropa mana Ritonõpo maro jũme oehtohkõme toorihse õkokõ ahtao. Oẽsemãkapotorỹko Ritonõpo mana: “Tukurākase mase ya,” tykase oya xine exiryke.

¹¹ Ritonõpo Zuzenu a Jezu tõsemãkapose ropa toorihse ahtao. Naeroro okurohtao xine Ritonõpo Zuzenu ahtao, õkokõ rĩko roropa orihpỹme mana, Tuzenu okurohtao xine exiryke.

¹² Wekyry tomo, kure kyritoryỹko Ritonõpo mana. Morara exiryke kyyrypyrykõ poko pyra sehtone. Kypenetatohkõ xihpyry poko pyra roropa sehtone.

¹³ Ynara exiryke, openetatohkõ xihpyry poko awahtao xine nuriame exĩko matose Ritonõpo a. Yrome ynara karyhtao oya xine: “Ritonõpo Zuzenu a

jakorehmaryke, yyrypyry poko pyra ase. Kure rokē ehtoh rīko ase,” karyhtao oya xine jūme Ritonōpo maro exīko matose, toorihse ōkokō ahtao.

¹⁴ Ritonōpo Zuzenu omipona awahtao xine ipoenōme matose.

¹⁵ Tuzenu tonehpose Ritonōpo a kukurohtaka xine, imehnō namotome oripyra xine Ritonōpo Zuzenu mana, kuenaroximara xine roropa mana. Typoenōme kyritorỹko mana. Naeroro Ritonōpo Zuzenu poe ynara āko sytatose Ritonōpo a: “Papa, Papa,” āko sytatose.

¹⁶ “Papa,” āko sytatose Ritonōpo a ipoenōme kuexirykō waro kuexirykōke. “Ritonōpo poenōme matose,” āko roropa Ritonōpo Zuzenu kyya xine mana kukurohtao xine.

¹⁷ Mame Ritonōpo poenōme kuexirykōke, ipoetory tomo a inekarotyā kurā apoīko roropa sytatose. Tumūkuru Kyrixtu a inekarotyā apoīko roropa sytatose Kyrixtu maro kuexirykōke. (Ritonōpo se pyra exiketō mā kutuarimapotorỹko toto Ritonōpo omipona kuexirykōke.) Mame emero esēme Kyrixtu toehse ahtao tuisame exīko roropa sytatose imaro, kuetuarimarykohtao taro Kyrixtu etuarimatopōpyry samo.

Imeīpo kuexirykō poko kure

¹⁸ Taro kuahtao xine etuarimāko sytatose. Yrome imeīpo kure kuhse exīko sytatose. Ritonōpo nekarotyā kyya xine emero motye kuhse kure mana. Naeroro torētyke pyra sehtone kuetuarimarykohtao.

¹⁹ Ritonōpo nyrihpyry emero eraximāko mana. “Ypoenō moxiamo; Umūkuru sã ipunaka toehse mā toto,” katoh Ritonōpo a eraximāko mana.

²⁰ Ritonōpo nyriytyā emero orihnōko mana, atahnikāko. Toorikyrykō se pyra repe. Yrome pake Ritonōpo a tahnikapose toto, iirypyryme toehse Atão exiryke. “Toiparo rokē ytoytōko mā toto ynyriytyamo,” tykase Ritonōpo. Morarame kukurākarykō ropa, eraximāko sytatose. Emero Ritonōpo nyriytyā kurākary ropa eraximāko sytatose.

²¹ Imeīpo ipoenō Jezu Kyrixtu sã toehse toto ahtao, tynyriytyā emero kurākāko ropa Ritonōpo mana. Mame tyrisenāme toehse emero ahtao orihpỹme exīko sytatose.

²² Ynara enetupuhnōko sytatose, Ritonōpo nyriytyā etuarimāko ro mā toto seromaroro ekurākara ro toexirykōke. Enurusasaka nohpo ehtoh sã, sam āko mā toto.

²³ Omise sytatose, tuna se roropa. Kure pyra exīko sytatose. Etuarimāko. Naeroro sam āko sytatose. Yrome Tuzenu tyrise Ritonōpo a kukurohtaka xine kuamorepatohkōme. “Imeīpo Jezu Kyrixtu sã exīko sytatose ipunaka,” āko kukurohtao xine mana. Naeroro ynara katoh eraximāko sytatose: “Umūkuru sã matose toehse ipunaka,” katoh eraximāko sytatose. Kuokokō kurākary eraximary poko kyya xine sam āko sytatose kukurohtao xine.

²⁴ Kukurākarykō eraximaryke kyya xine typynanohse sytatose. Imeīpo kukurākarykō Ritonōpo a enēko sytatose rahkene. Tukurākase kuahtao xine oneraximara exīko sytatose, kurāme toehse kuexirykōke.

²⁵ Yrome kukurākarykō eraximāko ro sytatose onenepyra ro kuexirykōke. Naeroro penekehpyra sytatose kukurākarykō eraximary poko.

²⁶ Morararo Ritonōpo Zuzenu oturūko mana Ritonōpo maro kypoko xine. Kuosenetupuhtohkō ekarōko mā Ritonōpo a kuotururukō waro pyrahko kuahtao xine. “Otara āko hano Ritonōpo a? Oty poko oturupōko hano eya?” āko sytatose. Morara ahtao Ritonōpo Zuzenu kukurohtao xine oturūko Ritonōpo maro, tōmiry ae rokene. Sam katoh sã Ritonōpo Zuzenu omiry mana.

²⁷ Ritonõpo poe oturũko Zuzenu mana Ritonõpo maro ipoetory tõ ako-rehmary poko. Kukurohtao xine enẽko Ritonõpo mana. Tuzenu osenetupuh-topõpyry waro roropa mana.

²⁸ Naeroro emero rokẽ kuetuarimarykohtao ynara zuaro sytatose, erohnõko Ritonõpo kypoko xine mana. Kure rokẽ kyritorỹko mana, ipyno kuexirykõke, tymenekase roropa kuexirykõke eya tõsenetupuh-topõpyry ae ro.

²⁹ Ynara exiryke tynymenekatyã tymarõme tyrise Ritonõpo a Tumũkuru sã kuehtohkõme, tuisamehxo Imũkuru ehtohme imoihmãkõ jekyry maro.

³⁰ Naeroro tynymenekatyã eahmane Ritonõpo typoetoryme toto ehtohme. Mame tyneahmatyã tukurãkase eya. Mame toto kurãkaxõpo, ynara tykase eya xine: “Umũkuru sã ipunaka exõko matose,” tykase.

Kypyno xine Ritonõpo exiry poko Jezu Kyrixtu maro

³¹ Morohne poko osenetuputyryhtao ynara ãko ase: “Ritonõpo kuakorehmanekõme ahtao, poremãnõko rokẽ kyzehnotokõ mana.”

³² Tumũkuru onypynanohpyra Ritonõpo kynexine. Kypynanohtohkõme Tumũkuru tonehpose tarona aorihtohme, orihipyra kuehtohkõme. Kyya xine Tumũkuru tokarõse Ritonõpo a, omomỹke pyra toexiryke. Morara Ritonõpo ahtao tynekarory kurã ekarõko roropa kyya xine mana, emero porehme.

³³ Kypoko xine ynara ãko Ritonõpo mana: “Kure nase toto, iirypyrykõ tykorokase mana,” ãko kypoko xine mana.

³⁴ Naeroro kyhxironanõkõ poremãnõko mã toto. “Iirypyryme matose Ritonõpo a,” kara exõko mã toto Ritonõpo poetory tomo a. Kyyrypyrykõ korokatamitume Kyrixtu kynorihne. Tõsemãkapose ropa kuhse Kumykomo a tymaro ehtohme ropa tuisame. Tummy maro kypoko xine oturũko mana, kuakorehmatohkõme. Naeroro ynara kasaromepyra imehnõ mana: “Orihnõko matose oorypyrykõ ehepyryme,” kasaromepyra imehnõ mana kyya xine.

³⁵ Naeroro sero põkõ mã kyzehno xine Kyrixtu onyrisaromepyra mã toto, kypyno xine pyra ehtohme. Otarãme kuosanumatorỹko mã toto Jezu poetory tõ kara. Otarãme kutuarimanohpotorykõ mã toto. Otarãme kyyryhmatorỹko toh mana. Otarãme emitapãnõko sytatose. Otarãme tymõkomoke pyra exõko sytatose tymetyke pyra ipunaka. Otarãme tyrohsẽ apoõko sytatose. Otarãme orihnõko sytatose.

³⁶ Ynara tymerose Ritonõpo omiryryme sero poko:

“Opoetoryme yna exiryke

oriorihsasaka kohmãnõko ynanase.

Kaneru etapasẽ sã yna rõko imehnõ mana.

Popyra rokẽ yna rõko toh mana,”

mẽ tymerose.

³⁷ Yrome morohne toehse ahtao ro kyporemãkapopyra xine mã toto. Tãkye ro sytatose kuetuarimarykohtao ro Kyrixtu kypyno xine exiryke.

³⁸ Ynara enetupuhnõko ase, senohne emero kyzehno xine Kyrixtu onyripyra mã toto kypyno xine pyra aehtohme. Toorihse kuahtao xine kypyno xine ro mana. Orihipyra ro kuahtao xine, morararo kypyno xine ro mana. Ritonõpo nenyohyã Ritonõpo omipona pyra toehse ahtao, kyzehno xine Ritonõpo onyripyra mã toto. Joroko tamuru omipona exiketomo, kapuaõkõ esẽkõme toto ahtao ro kyzehno xine Ritonõpo onyripyra mã toto. Seromatokomo te, exipyra ro exiketõ roropa kyzehno xine Ritonõpo onyripyra mã toto.

³⁹ Kae kuahtao xine kypyno xine ro mana. Nono ao kuahtao xine morararo, kypyno xine mana, Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyya xine. Naeroro

Ritonõpo nyrytyã emero porehme, kyzehno xine Ritonõpo onyripyra mã toto. Kypyno xine exikehpyra Ritonõpo mã ipunaka.

9

Ritonõpo poko tynymenekatyã maro

¹ Zae jomiry mana. Kyrixtu enetupuhnõko ase jesẽme nymyry. Naeroro ajohpe pyra ase. Jesẽme Ritonõpo Zuzenu exiryke josenetupuhtoh kurãkãko mana zae ehtoh waro jehtohme. Naeroro ajohpe pyra jehtoh waro ase.

² “Emynyhmãko ase yronymyryme wekyry tõ poko, juteu tõ poko,” ãko ase. Sam kakehpyra ase ukurohtao. Wekyry tõ nymyry mokaro juteu tomo.

³ Yronymyryme wekyry tomo a Jezu enetupuhpory se ase Ritonõpo a. “Papa Kapuaono, ameke kyriko Kyrixtu wino, ise awahtao, jũme jetuarimatohme, wekyry tõ kurãkatamitume,” kary se ase Ritonõpo a repe.

⁴ Ritonõpo nymenekatyãme mã toto. Typoenõme tyrise toto eya, tuisame imehxo toexiry tonepose roropa eya xine. “Okurãkatorỹko ase,” tykase Ritonõpo eya xine. Tynymeropohpyry tokarose roropa eya xine. Zae Ritonõpo eahmary waro mã toto. Eya xine roropa: “Ynekarory tõ ekarõko ase oya xine,” tykase Ritonõpo.

⁵ Aparão tõ pakõme toh mana. Kyrixtu roropa toto ekyryme toehse, ahnome tonuruse exiryke. “Tuisamehxo mase Ritonõpo. Emero esẽme mase. Kure mase,” sykatone eya kokoro rokene. Jũme morara kakehpyra sehtone, enara.

⁶ “Okurãkatorỹko ase,” kaxĩpo juteu tomo a: “Tõmihpyry ae pyra Ritonõpo toehse ropa,” kara ase. Ynara exiryke, Ritonõpo a emero pyra Izyraeu tõ tymenekase mã toto. Tuhke pyra rokẽ ipoetoryme mã toto.

⁷ Ritonõpo a emero pyra Aparão poenõ typoetoryme tyrise. Ynara tykase Ritonõpo Aparão a: “Izake poenõ rokẽ ynymenekatyãme mana apakõme nymyry toto ehtohme,” tykase.

⁸ Morara karyke Ritonõpo a Aparão poe rokẽ tonuruse exiketõ Ritonõpo poenõme pyra mana. Iximaeu tõ Ritonõpo poenõme pyra mana. Yrome Ritonõpo omihpyry poe aenurutyã Izake tõ typoenõme ekarõko Ritonõpo mana. Aparão pakõme nymyry toto ekarõko Ritonõpo mana.

⁹ Ynara Ritonõpo omihpyry kynexine Aparão a: “Imeĩpo joehtoh ropa toehse ahtao oehnõko ropa ase. Morarame Sara emũkuãko mana,” tykase.

¹⁰ Mame nae ro enetupuhpotoh mana. Tuhke pyra rokẽ Ritonõpo nymenekatyã mana. Repeka toemũkuase kamarame, orutuame asakoro. Jũkõ toiro, Izake kynexine.

¹¹⁻¹² Yrome toiro Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine. Mame tamoreme inymenekahpyry waro imehnõ ehtohme, ynara tykase Ritonõpo nohpo a: “Omũkuru osemazuhme aenuruhpyry takorõ poetoryme exĩko mana,” tykase Ritonõpo. Morara tykase ynororo enurupyra ro toto ahtao, kure ehtoh poko pyra ro toto ahtao, tyrypyry poko pyra roropa toto ahtao. Naeroro Ritonõpo tõsenetupuhpopyry poe rokẽ tymenekase toiro eya, kure toto ehtopyry pokoino pyra.

¹³ Ynara tymerose Ritonõpo omiryryme: “Jako sehxo ase. Yrome Ezau se hkopyra ase,” tykase. Morara tymerose Ritonõpo omiryryme.

¹⁴ “Toiro rokẽ tymenekase eya imehxo ehtohme. Iruĩ onymenekara kynexine. Naeroro zae pyra Ritonõpo mana,” ãko imehnõ mã otarame. Yrome ajohpe morara kananõ mana.

¹⁵ Ynara tykase Ritonõpo Moeze a: “Imehnõ se jahtao, toto onuãnohpyra ase iiryryrykõ poko. Ipyno xine se jahtao toto pynanohnõko ase,” tykase.

¹⁶ Naeroro kypyno xine Ritonõpo mana: “Yna pyno exiko,” karyke pyra kyaa xine. Kypyno xine mana kure kynyrihpyrykõ pokoino pyra roropa. Kypyno xine se Ritonõpo exiryke rokẽ kypyno xine mana.

¹⁷ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne, ynara tykase Parao a: “Ynara ehtohme tuisame kyriase, yjमितunuru enepotohme oya imehnomo a, jekãtotohme toto a emero pata tõ punero,” tykase.

¹⁸ Morara exiryke, imehnõ pyno se Ritonõpo ahtao toto pyno mana. Yrome tõmipona pyra exiketomo a ynara ãko Ritonõpo mana: “Ah jomipona pyra nexi toto yronymyrymehxo,” ãko mana.

Pohnõ wãnopryr poko, toto kurãkary poko roropa

¹⁹ Otarame ynara ãko mã imepỹ ya: “Ynara karyhtao Ritonõpo a, ‘Popyra matose ya, awãnohtorỹko ase,’ karyhtao, zae pyra mana, inyrihpyryme kuexirykõke onytyoromara sytatose,” ãko mã mokyro otarame.

²⁰ Yrome etako pahne jepe, Ritonõpo maro oseosezuhpyra exiko: “Oty katohme serara kyriase?” kara orino tumerime tapuhse ahtao. Tyrihpõ onezuhpyra mana. Mokyro, orino apuhne sã Ritonõpo mana kypoko xine.

²¹ Orino apuhne typoe rokẽ tyrĩko mana. Mame moro orino ke toiro, asakoro tapuhsẽ riry se tahtao tyrĩko mã rahkene. Tumeri riry se tahtao oripo roropa, morara tyrĩko mana. Ynoro rokẽ zuaro mana.

²² Orino apuhne sã Ritonõpo kynexine, juteu tõ pynanohnõko. Typoe rokẽ toto pynanohnõko kynexine. Iirypyrymãkõ zehno toexiry enepory se toehse ynororo tyjमितunuru enepotohme imehnomo a. Mãpyra tuhke jeimamyry toto onuãnohpyra kynexine. Toto onutuarimapopyra kynexine aporo. Imehnõ eahmaryhtao typoetoryme toto ehtohme juteu tõ onutuarimapopyra kynexine. Tõmipona pyra aexityã onutuarimapopyra roropa kynexine.

²³ Yrome: “Umũkuru enetupuhnanõ isã exiko mã toto,” tykase Ritonõpo. Morara exiryke toahmase sytatose eya Jezu enetupuhtohme kyaa xine Kuesẽkõme. “Opyno xine ase. Awãnopryrykõ se pyra ase oorypyrykõ poko,” tykase ynororo Tumũkuru enetupuhnanomo a. Kure toexiry enepory se Ritonõpo exiryke morara tykase typyno exiketomo a.

²⁴ Tymenekase sytatose Ritonõpo a typoenõme kuehtohkõme. Toitoino sytatose juteu tõme. Imehnõ sytatose juteutõkara. Yrome kymarokõ emero toahmase sytatose Ritonõpo a typoenõme kuehtohkõme.

²⁵ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne Ozeja a:
“Imehnõ kynexine ypoetory tõ kara.

Yrome ‘Ypoetoryme matose’ ãko ase.

Mokaro pyno pyra exine repe.

Yrome eya xine ‘Opyno xine ase’ ãko ase, toto eahmãko.

²⁶ Morarame moro pata poro ‘Ypoetory kara matose’ katopõpyry poro,
moro poro toto eahmãko ase.

‘Orihpỹme exikety poenõme matose’ ãko mã imehnõ ipoko xine,”
tymerose.

²⁷ Ynara tykase Izaja roropa Izyraeu tõ poko: “Ikuhpỹme Izyraeu tõ toehse ahtao ro isawã samo, tuna konõto ehpiukuroko, morara ahtao ro toitoino rokẽ mã inypynanohtyãme exiko toto.

²⁸ Okynã pyra sero põkõ rypyry epehmapõko Kuesẽkõ mana, axi roropa,”
me tymerose.

²⁹ Ynara tymerose roropa Izaja ekepyry a pake: “Kypoenõkõ akoĩpyry onukurãkara Kuesẽkõ Jamihmehxo Exikety ahtao, Sotoma põkõ sã sehtory, Komora põkõ enahtopõpyry sã roropa sehtory, senahtory rokene,” tymerose.

Izyraeu tō mā Ritonōpo omiry kurā poko

³⁰ “Oty katohme tuhke juteutōkara Jezu enetupuhnōko, yrome tuhke pyra rokē juteu tō enetupuhnōko nae?” āko matose otarame. Mokaro juteutōkara kure toehtoḱō onupipyra toh nexiase repe. Yrome: “Tukurākase matose,” tykase Ritonōpo eya xine.

³¹ Māpyra juteu tomo a, Ritonōpo nymenekatyamo a Ritonōpo maro kure toehtoḱō tupise repe inymeropohpyry omipona toehtoḱō poko repe. Yrome: “Kure matose ya,” kara tokurehse Ritonōpo eya xine, inymeropohpyry omipona exisaromepyra toto exiryke.

³² Ritonōpo onenetupuhpyra toexirykōke tokurehse toto. “Zae sytatose Ritonōpo a enetuputyryke kyaa xine,” kara toh nexiase. Azahkuru ynara tokarose eya xine: “Kure ynanase Ritonōpo a inymeropohpyry omipona yna exiryke,” tykase toto azahkuru. Kyrixtu enetuputyry se pyra toh nexiase. Naeroro: “Zae matose ya,” kara tokurehse Ritonōpo eya xine.

³³ Moro poko ynara tymerose Ritonōpo omiryne,
“Etatoko pahne, Xiāo po ypoetory tō esē rīko ase.

Topuimo sã mā mokyro exīko orēpyra.

Yrome ise pyra exīko mā toto, morotōkomo.

Topu pona osetapaketō sã ise pyra exīko mā toto.

Māpyra tosēkōme enetuputyryhta o eya xine atasamara mā toh exīko,”
katoh, tymerose.

10

¹ Wekyry tomo, juteu tō pynanopyry poko penetāko ywy yronomyryme. Wekyry tōme mā toto. Naeroro Ritonōpo maro oturukehpyra ase toto kurākary poko.

² Ritonōpo omipona se yronomyryme toh mā repe, zuaro ase. Yrome Ritonōpo a zae ehtoḱo waro pyra toh mana.

³ Ritonōpo a tukurākarykō waro pyra toh mana. Naeroro tamoreme xine toekurākarykō zupīko nexiase toto. Zae sytatose Ritonōpo a enetuputyryke rokē kyaa xine, moro enetuputyry se pyra nexiase toto.

⁴ Morarame Kyrixtu mā Ritonōpo nymeropohpyry etyhyryme mana, kukurākatoḱōme. Naeroro Kyrixtu enetupuhnanō emero kurākāko Ritonōpo mana Tumūkuru enetuputyryke eya xine.

Sero nono pōkō pynanopyry se Ritonōpo mana porehme

⁵ Ynara tymerose Moeze a Ritonōpo nymeropohpyry omipona ehtoḱo poko zae ehtoḱme Ritonōpo a: “Ritonōpo nymeropohpyry omipona awahta o xine ipunaka, isene exīko matose,” tykase.

⁶ Yrome ynara tymerose Ritonōpo omiryne okurākary poko Ritonōpo enetuputyryke oya: “Ynara kara exiko oya ro: Onoky onuhnōko nae kapu aka (Kyrixtu enehse xiaro)?”

⁷ “Ynara kara exiko roropa: Onoky yhtōko nae aorihtyā esaka, Kyrixtu enehse ropā aorihtyā poe?”

⁸ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne: “Zuaro matose zuaro se awahta o xine kukurākarykō poko Ritonōpo a, aomiry enetuputyryke kyaa xine.” Moro omi totase oya xine. Ynanekaroase oya xine. Ipoko mosenetuputyrytose: “Kyrixtu enetupuhtoko,” karyhta o yna a oya xine. Moro omi ekarōko ynanase oya xine.

⁹ Jezu orihxīpo tōsemākapose ropā Ritonōpo a. Moro enetuputyryhta oya xine imehnō zurūko matose: “Jezu Jesēme mana,” āko matose imehnomo a. Morara awahta o xine opynanohtoryko Ritonōpo mana.

10 Ynara exiryke, kukurohtao xine enetuputyryhtao kyaa xine kukurākatorỹko Ritonõpo mana. “Zae mase ya,” äko mana kyaa xine. “Jezu Jesēme mana,” karyhtao kyaa xine kypynanohtorỹko Ritonõpo mana.

11 Ynara tymerose Ritonõpo omiryne: “Jenetuputyryhtao oya Oesēme atasamara exīko mase,” me tymerose Ritonõpo omiryne.

12 Ahno poko emero morara äko Ritonõpo mana, oxisā juteu tō exiryke juteutōkara maro. Ritonõpo sero pōkō Esēme mana, emero porehme. Naeroro tonetupuhnanō akorehmāko mǎ emero, imaro aotururukohtao.

13 Ynara tymerose Ritonõpo omiryne: “ ‘Papa Kapuaono, kukurākako,’ kananō pynanohtorỹko Ritonõpo mana emero porehme,” äko.

14 Yrome atakorehmaposaromepyra onenetupuhpyra exiketō mana. Morararo onenetupuhpyra omi kurā onetapitopyra exiketō mana. Mame otāto omi kurā etāko toh nae onekaropyra imepỹ ahtao eya xine?

15 Morararo omi kurā onekaropyra toh mana, ekaronanō anaropopyra tokurehse ahtao. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne sero poko: “Kure kuhse mokaro oepyry mana. Omi kurā ekaronanō oepyry kure kuhse mana,” äko.

16 Yrome toitoine rokē omi kurā etāko mǎ toto, emero pyra. Ynara tymerose Izaja a sero poko: “Papa Kapuaono, yna omiry onenetupuhpyra mǎ toto. Tuhke pyra rokē enetupuhnanōko mǎ toto,” tykase. Moro tymerose Izaja a pake.

17 Naeroro enetupuhnanōko mǎ toto omi kurā etaryhtao. Etāko toh mana Kyrixtu poko tamorepase toto ahtao.

18 Yrome ynara äko ase oya xine, ajohpe pyra omi kurā onetara toh nae? Totase eya xine rahkene. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne moro poko: “Aomirykō totase eya xine emero pata tō punero.

Toto omihpyry tōsekātose nono etyhpyry punero.”

19 Ynara äko ropa ase: “Izyraeu tō zuaro pyra nexiahse?” äko ase. Ynara äko Moeze nymerohpyry jezuhnōko:

“Izyraeu tomo, imehnō zumoxike oritorỹko ase.

Ypoetory tō kara ke ozekītanohtorỹko ase,

zae ehtoh waro pyra exiketō ke,”

tykase.

20 Orēpyrahxo Izaja kynexine roropa ynara karyhtao Ritonõpo omiryne:

“Tonetupuhse ywy juteutōkara a, jupipynỹpo tomo a.

Osenepoase roropa eya xine,

‘Yna akorehmako,’ kapynỹpo tomo a,”

tykase Izaja Ritonõpo omiryne.

21 Yrome Izyraeu tō poko ynara tykase:

“Juteu tō eahmary poko ykohmamyase toto kurākatohme repe.

Yrome jomipona pyra rokē nexiase toto.

Ymoipyra roropa nexiase toto,”

tykase Izaja Ritonõpo omiryne toto poko.

11

Izyraeu tō wǎnopyry se pyra Ritonõpo mǎ repe

1 “Typoetory tō juteu tō turumekase Ritonõpo a,” äko matou ya? Arypyra ipunaka. Ywy roropa juteume ase. Aparāo paryme ase. Pējamī paryme roropa ase. Jurumekara Ritonõpo mana.

2 Naeroro tynymenekatyā onurumekara Ritonõpo mana. Apitoryme tynmenekase toto typoetoryme toto ehtohme. Ritonõpo omihpyry waro

matose moro poko, Izyraeu hxirotopõpyry Eria a, Ritonõpo netaryme. Ynara tykase ynororo:

³ “Ritonõpo, urutõme onenyohtyã totapase eya xine. Tynekarorykõ zahkatohtypahpahse roropa eya xine. Ywy ro rokẽ opoetory akoĩpyryme ase. Mame jetapary kuhnõko roropa mã toto,” tykase Eria pake.

⁴ Morarame ynara tykase Ritonõpo eya: “Omorokẽ kara. Tuhke jenetupuhnanõ nae ro ase. Seti miume orẽpyra exiketõ ypoetory tõ nae ro mana. Jenetuputyry tyya xine onurumekara mã toto. Wewe xihpyry, ahno naxikahpyry õpataka porohpyra mã toto, ‘Kure mase,’ katohme,” tykase Ritonõpo.

⁵ Eria maronõpo tõ sã mã juteu tõ seromaroro. Toitoine rokẽ Ritonõpo enetupuhnõko mã toto, seti miumãkõ menekatopõpyry sã Ritonõpo a pake. Tuhke pohto rokẽ Ritonõpo nymenekatyã nae mana. Ipynanopyrykõ se toexiryke, tymenekase toto eya.

⁶ Tymenekase toto eya typoe rokene, ipyno xine toexiryke, kure aexirykõke pyra. Kynyrihpyrykõ kurã pokoino tymenekase kuahtao xine, typoe rokẽ pyra kypyno xine exiry roropa.

⁷ Etatoko pahne, Izyraeu tõ tukurãkarykõ se repe zae toehtohkõme Ritonõpo a. Yrome tokurehse toto. Tuhkãkõkara rokẽ tukurãkase Ritonõpo a. Tynymenekatyã rokẽ tukurãkase eya. Yrome tukurãkatohkõ onenetupuhpyra imoihmãkõ kynexine. Naeroro tõmipona pyra exiketõ poko ynara tykase Ritonõpo kynexine: “Ah onenetupuhpyra nexĩ toto,” tykase.

⁸ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne:

“Ritonõpo poe otato pyra toehse toto.

Onenetupuhpõme roropa tyrise toto eya.

Moro saaro seromaroro Izyraeu pakomotyã
onenetupuhpyra mã toto.

Etaryhtao eya xine otato pyra mã toto,”
tykase.

⁹ Ynara tymerose Tawi a mokaro poko:

“Naeroro otuhtoh konõto riryhtao eya xine,

ah tyryhmasẽme nexĩ toto,

toto wãnohtohme.

¹⁰ Ritonõpo, tonurãkõkara sã tohtyripoko!

Jũme jamihme pyra tyripoko toto!”

tykase Tawi Ritonõpo a. Morara tymerose Tawi a Ritonõpo omiryne.

¹¹ Yrome jũme pyra juteu tõ azahkuru osenetupuhnõko mã toto, axĩtao rokene. Jũme pyra toto wãnohnõko roropa Ritonõpo mana. Ritonõpo omipona pyra juteu tõ toehse exiryke. Morara exiryke imehnõ typynanohse Ritonõpo a, zumoxike juteu tõ ehtohme. Juteutõkara zumoxike juteu tõ se Ritonõpo kynexine, typynanohse toto exiryke. “ ‘Senetupuhtone roropa kypynanohtohkõme Ritonõpo a,’ ãko mã juteu tõ otarame,” tykase Ritonõpo oseya rokene.

¹² Juteu tõ Ritonõpo omipona pyra toehse. Morara exiryke juteutõkara pynanohnõko Ritonõpo mana seromaroro. Onenetupuhpyra juteu tõ kynexine. Morara exiryke juteutõkara enetupuhnõko seromaroro. Juteutõkara a kurãkõ ekarõko Ritonõpo mana seromaroro tõmipona pyra juteu tõ toehse exiryke. Yrome juteu tomo a enetuputyryhtao ropa itamurumehxo Ritonõpo nekarory apoĩko juteutõkara mana juteu tõ maro.

Juteutõkara kurãkary ropa poko Ritonõpo a

¹³ Oya xine juteutõkara a ynara ãko ase, Ritonõpo nymenekahpyryme ase ãmorepanekõme tõmiry kurã poko. Yronomyryme erohnõko ase ãmoreparykõ poko. Tãkye roropa ase.

¹⁴ Otarãme oumoxike xine wekyry tõ exiko juteutõkara Ritonõpo enetuputyry eneryke tyya xine. Mame otarame wekyry tõ mã Ritonõpo enetuputyry se exiko roropa, juteu tomo. Mame otarame toto pynanohnõko Jezu mana.

¹⁵ Juteu tõ se pyra toehse Ritonõpo ahtao kure toehse juteutõkara a, tymaro osepeme toto ehtohme. Mãpyra juteu tõ pyno ropa Ritonõpo ahtao kure kuhse exiko mana. Aorihtyã ãsemamyry ropa sã kure exiko mana.

¹⁶ Wyi ekeiryhtao, ekeisenã zokonaka kure ahtao tytororo kure exiry enetupuhnõko sytatose. Otyro mity kure ahtao amoriry roropa kure mana. (Moro saaro tonetupuhnanõ osemazuhme Ritonõpo poetoryme toehse ahtao, seromato enetupuhnanõ roropa ipoetoryme exiko, Aparão ehtopõpyry samo.)

¹⁷ Mame otyro tarykase mana, oriwera. Mame toitoine amoriry tysahkase esemy a. Tymyakãmase toto oriwera itu htaõ amoriry ke, toto esahpyry po ahtatohme ropa. Moro oriwera amoriry sã juteu tõ mana, isahkatyã samo. Onenetupuhpyra toexirykõke Ritonõpo poenõme pyra toehse toto. Amarokõ juteutõkara, moro itu htaõ amoriry sã matose. Ritonõpo poenõme matose toehse enetuputyryke oya xine.

¹⁸ Naeroro mokaro, juteu tõ, Ritonõpo onenetupuhpynõ onypoihtopyra ehtoko: “Tee, juteu tõ se pyra Ritonõpo mana. Kymarokõ rokẽ menekase,” kara ehtoko. Amoriry sã rokẽ matose. Zoko sã pyra matose. Mame otyro eukuru yhtopyra mana amoriry wino imity aka. Yrome imity wino onuhnõko mana amoriry aka. Morararo matose. Kure oritoryko Ritonõpo mana juteu tõ pokoino.

¹⁹ Otarãme ynara ãko matose: “ÿ, amoriry isahkatyã sã juteu tõ tymyakãmase yna ke,” ãko matose otarame.

²⁰ Ajohpe pyra mana. Amoriry isahkatyã sã juteu tõ turumekase Ritonõpo a onenetupuhpyra toto exiryke. Mame typoenõme amarokõ tyrise eya mokaro esahpyry pona, Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Yrome epyrypara ehtoko. “Kymarokõ rokẽ Ritonõpo poenõme sytatose,” kara ehtoko. Tomeseke ehtoko Ritonõpo onenetupuhkehpyra oehtohkõme.

²¹ Otyro amoriry sahkary sã juteu tõ tuãnohse Ritonõpo a onenetupuhpyra toto ahtao. Amarokõ roropa opynanohpyra xine Ritonõpo exiko mana onenetupuhpyra awahtao xine.

²² Moro poko Ritonõpo kure ehtoh enetupuhnõko sytatose. Yrome kyyrypyrykõ zehno exiry poko enetupuhnõko roropa sytatose. Tõmipona pyra exiketõ zehno mana. Yrome opyno xine mana ipyno exikehpyra awahtao xine onenetupuhkehpyra roropa awahtao xine. Naeroro tomeseke ehtoko. Turumekase oya xine ahtao, amoriry sahkary sã awãnohtoryko roropa Ritonõpo mana.

²³ Morarame juteu tomo a Ritonõpo enetuputyryhtao ropa eya xine, ty-poenõme toto riko ropa Ritonõpo mana. Isahkahpyry riry ropa sã esahpyry pona, moro saaro typoenõme juteu tõ riry waro Ritonõpo mana.

²⁴ Amarokõ juteutõkara oriwera amoriry itu htaõ sã matose. Mame moro itu htaõ amoriry tysahkase, arykahpyry aka tyritohme, tarykasã amoriry ehtohme ropa. Moro sã matose. Osemazuhme Ritonõpo poetoryme pyra mexiatose. Yrome seromaroro ipoetoryme toehse matose. Mame oriwera amoriry pyry riry ropa tupime pyra Ritonõpo a. Moro sã juteu tõ riry ropa

tupime pyra Ritonõpo a mana typoenõme ropa toto ehtohme. Enetuputyryh-tao eya xine typoenõme toto rīko ropa Ritonõpo mana.

Emero pynanopyry se Ritonõpo exiry poko

²⁵ Wekyry tomo, Ritonõpo osenetupuhtopõpyry tokare pyra kynexine aporo. Yrome seromaroro tokare toehse rahkene. Naeroro ase aosenetupuhtopõpyry ekarõko oya xine, zuaro oehtohkõme. Ynara mana, axĩtao rokẽ Ritonõpo enetuputyry se pyra juteu tõi exĩko mana. Juteutõkara pynanopyry poko, “Epo,” tykase Ritonõpo ahtao, Kyrixtu tonetupuhse ahtao toto a, morara toehse ahtao enetuputyry se exĩko ropa juteu tõi mana. Morohne poko ourutorỹko ase: “Kymarokõ rokẽ tymenekase Ritonõpo a, typoetoryme,” kara oehtohkõme.

²⁶ Moromeĩpo juteu tõi emero pynanohnõko Ritonõpo mana. Sero poko ynara tymerose Ritonõpo omiryne:

“Opynanohnekõ oehnõko Xião pona ypoetory tõi, tyryryrykõ rumekahpõkõ, pynanohse.

²⁷ Ynara jomiry etapõko ase eya xine, Juzenu te, jomiry roropa ynekarohpyry eya xine, jũme toto maro exikehpyra exĩko.”

²⁸ Omi kurã se pyra juteu tõi toehse exiryke Ritonõpo epeme pyra toehse, zehno mã toto. Yrome morara toehse mokaro exiryke amarokõ, juteutõkara, Jezu Kyrixtu enetupuhnõko matose. Mãpyra moino ro Ritonõpo nymenekatyãme juteu tõi exiryke toto pyno ro mana. “Ypoenõme matose,” tykase Ritonõpo pake Aparão tomo a. Naeroro juteu tõi pyno ro Ritonõpo mana.

²⁹ Ritonõpo kure ehtoh onytyromara mana. “Mokaro pynanohnõko ase,” karyhtao eya, toto pynanohnõko mana. “Moxiãa menekãko ase ypoenõme toto ehtohme,” karyhtao eya, toto menekãko mana.

³⁰ Pake hkopyra Ritonõpo onenetupuhpyra mexiatose. Aomipona pyra mexiatose. Seromaroro opynanohtorỹko Ritonõpo mana, aomipona pyra juteu tõi toehse exiryke.

³¹ Moro saaro imeĩpo juteu tõi pynanohnõko Ritonõpo mana opyno xine ehtoh sã seromaroro. Toto pynanohnõko Ritonõpo mana tõmipona pyra toto ahtao ro seromaroro.

³² Oxisã toehse juteu tomo juteutõkara maro Ritonõpo a, aomipona pyra toexirykõke. Morara exiryke oxisã toto pynanohnõko roropa Ritonõpo mana.

“Kure mase, Ritonõpo,” kary poko

³³ Kure kuhse Ritonõpo mana imehnõ motye emero. Tuaro kuhse roropa ynororo. Emero ehtoh waro mana. Ritonõpo osenetupuhtoh waro pyra sytatose ipunaka. Ayaytory waro pyra roropa sytatose ipunaka.

³⁴ Ynara ãko Ritonõpo omiry sero poko:

“Kuesẽkõ osenetupuhtoh waro pyra sero põkõ mã emero.

Ritonõpo anamorepara mã toto ipunaka.

³⁵ Tykyryrykõ onekaropitopyra mã toto Ritonõpo a ephmapotohme ropa eya imeĩpo,”

ãko.

³⁶ Ynara exiryke, senohne emero tyrise Ritonõpo a. Ritonõpo poe emero toehse mana. “Emero motye kuhse kure mase, Ritonõpo,” katohme eya xine emero tyrise Ritonõpo a. Naeroro: “Kure mase, Ritonõpo,” kakehpyra sehtone myarotokorõme.

12

Ritonõpo omipona kuerohthokõ poko

¹ Wekury tomo, kypyno xine Ritonõpo mã ipunaka. Naeroro osekarotoko onekarorykõ kurãme eya. “Taro ase Ritonõpo, õmipona rokẽ jehtohme,” kah-toko eya tãkye aehtohme. Morara awahtao xine zae matose exiiko Ritonõpo poko.

² Ritonõpo se pyra exiketõ typenetatohkõ poko rokẽ mã toto. Mokaro ehtoh sã pyra ehtoko. Õsenetupuhtohkõ ikurãkapotoko Ritonõpo a. Õsenetupuhtohkõ tukurãkase ahtao eya, Ritonõpo penetatoh kurã kypoko xine waro exiiko matose, tãkye Ritonõpo riry waro exiiko roropa matose te, zae ehtoh waro roropa matose exiiko.

³ Ritonõpo a tyjमितunuru tokarose ya imehnõ amorepaneme jehtohme. Naeroro ynara ãko ase oya xine, kure oehtohkõ poko õsenetuputyrykohtao onymotyẽkara ehtoko. Zae osenetupuhtoko oehtohkõ poko, oerohtohkõ poko, enara, Ritonõpo poe tonetupuhse oya xine exiryke.

⁴ Kuokokõ tuhke tÿpokõke mana. Mame kypokõkõ tuhke tÿpokonohke mana.

⁵ Morararo sytatose Jezu Kyrixtu enetupuhnanomo. Tuhke kymarokõ repe. Yrome toiro tokokẽ sã osenetupuhnõko sytatose Kyrixtu maro nymyry kuexirykõke. Mame kuokokõ pokono atakorehmary sã atakorehmãko sytatose kuerohthokõ poko kuahtao xine emero porehme.

⁶ Kypyno xine Ritonõpo mana ipunaka. Naeroro tyjमितunuru tyripose eya kukurohtaka xine tyotyoro kuerohthokõ poko kuehtohkõme Ritonõpo nyrohmanohpotopõpyry poko. Tõmiry poko urutõme Ritonõpo nekarohpyry kyya xine ahtao, moro poko sehtone yronymyryme, Kuesẽkõ enetuputyryke kyya xine.

⁷ Imehnõ akorehmaneme tyrise kuahtao xine Ritonõpo a, sakorehmatone toto. Imehnõ amorepaneme tyrise kuahtao xine eya, samorepatone toto.

⁸ Imehnõ typoremãse ahtao Ritonõpo enetuputyry poko, mame jamihme ropa toto riry waro kuahtao xine Ritonõpo poe, syjamihtanohpotone ropa toto. Tÿkyryneke kuahtao xine tonahsẽ sekarotone imehnomo a. Kyyamene se pyra sehtone. Imehnõ esẽme awahtao xine, tomeseke ehtoko opoetory tõ poko. Etuarimaketõ akorehmary waro awahtao xine Ritonõpo poe tãkye ehtoko toto akorehmary poko.

⁹ Ajohpe pyra ehtoko imehnõ pyno oexirykõ poko. Oorypyrykõ zehno ehtoko. Zae se rokẽ ehtoko.

¹⁰ Imehnõ Jezu poetory pyno ehtoko oxiekyryme oexirykõke Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Kure rokẽ imehnõ tyritoko roropa.

¹¹ Yronymyryme erohtoko. Akĩme pyra ehtoko. Kuesẽkõ omipona ehtoko yronymyryme. Tãkye ehtoko aomipona oexirykõ poko.

¹² Jezu maro tuhke jeimamyry aropõko sytatose Ritonõpo esao. Moro poko õsenetuputyrykõ poko tãkye ehtoko. Oetuarimarykohtao eanahtotoko. Oturukehpyra ehtoko Ritonõpo maro.

¹³ Ritonõpo poetory etuarimaryhtao axĩ ke akorehmatoko toto õkyryrykõ zokonaka ekarotoko roropa eya xine. Osa ekarotoko katonõ nyhtohme atapyĩkõ tao.

¹⁴ Ritonõpo se pyra exiketomo a oryhmarykohtao: “Papa, moxiã itu-arimapoko,” kara ehtoko Ritonõpo a. Ynara kahtoko: “Papa, moxiã ikurãkako ropa,” kahtoko rokene.

¹⁵ Tãkye exiketõ maro awahtao xine atãkyematoko. Xitaketõ maro awahtao xine toto maro oxitatoko.

¹⁶ Imehnō Jezu poetory pyno ehtoko emero porehme. Epyrypara ehtoko. “Imehnō motye kure ase,” kara ehtoko. Osepeme ehtoko tymōkomokākara maro. “Imehnō motye tuarohxo ywy,” kara ehtoko roropa.

¹⁷ Popyra orirykohtao imehnomo a em̄popyra ehtoko. Kure ehtoh poko rokē ehtoko imehnō neneryme emero, zae oehtohkō waro toto ehtohme.

¹⁸ Yronomyryme ehtoko osepeme oehtohkōme imehnō maro, oxiehno pyra oehtohkōme toto maro, emero porehme.

¹⁹ Wekyry tōme matose opyno xine jexiryke. Em̄popyra ehtoko popyra tyrise awahtao xine imehnomo a. Ritonōpo rokē eraximatoko. Imēīpo toto wānohnōko mana, iirypyry zehno toexiryke. Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme. “Ywy roro popyra exiketō poko em̄pōko ase. Toto epehmāko ase iirypyrykō epehpyryme, āko Kuesēkō mana,” me tymerose Ritonōpo omiryryme.

²⁰ Yrome ynara ehtoko, Ritonōpo omihpyry ae ro. Ynara tymerose: “Ozehno exikety omise ahtao, autuhmatoko. Tuna se ynororo ahtao, auhpatoko. Kure ozehno exikety riryhtao oya xine, otarame ehxirōko mana ozehno xine toehtopōpyry poko,” āko.

²¹ Tyrypyry poko exikety ynara karyhtao oya xine: “Kyyrypyrykō poko sehtone,” karyhtao oya xine: “Arypyra ipunaka,” kahtoko eya xine. Popyra orirykohtao imehnomo a kure rokē tyritoko toto. Morara awahtao xine orēpyra exīko matose, enara.

13

Kowenu omipona kuehtohkō poko

¹ Ritonōpo a tyrise kowenu tō mana. Kowenu poetory tō roropa Ritonōpo poe tuisame mā toto. Naeroro toto omipona ehtoko emero porehme.

² Kowenu omipona pyra kuahtao xine Ritonōpo nymenekatyā omipona pyra sytatose. Morara exiryke kowenu omipona pyra exiketō wānohnōko mā toto.

³ Kowenu poetory zuno pyra kurākō mana, yrome popyra exiketō mā toto zuno. Naeroro tuisa tō zuno se pyra awahtao xine kure rokē ehtoko. Mame kure rokē awahtao xine: “Zae mase,” āko mā toto oya xine.

⁴ Ritonōpo poe kowenu poetory tō mana opynanohtohkōme. Yrome popyra awahtao xine, toto zuno ehtoko. Ritonōpo poe jamihme mā toto popyra exiketō wānohtohme. Ritonōpo poe ajoajohpākō wānohnōko mā toto. Popyra exiketō wānopyry zae mā rahkene.

⁵ Morara exiryke kowenu poetory tō omipona ehtoko. Ozehno xine toto exiryino rokē pyra toto omipona ehtoko. Yrome toto omipona zae exiry waro oexirykōke toto omipona ehtoko.

⁶ Morara exiryke kowenu omi poe roropa, kytinerūkō apiakāko sytatose kowenu tinerūme. Zae aerokurukohtao Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko erohnōko kowenu poetory tō mana.

⁷ Naeroro kowenu nepehmapotyā oya xine epehmatoko. Kure rokē tyritoko roropa toto emero porehme.

Imehnō maro zae rokē kuexirykō poko

⁸ Toiparo rokē osepekahpyra ehtoko imehnomo a. Epehmatoko toto. Morara exiryke imehnō pyno exikehpyra ehtoko. Imehnō pyno awahtao xine Ritonōpo nymeropohpyry omipona matose.

⁹ Ynara tymeropose Ritonōpo a: “Opyty kara nohpo ahtao ipoko pyra ehtoko. Imehnō onetapara ehtoko. Imehnō mōkomory onematonanohpyra ehtoko, īkyryrykō onematonanohpyra ehtoko roropa. Imehnō kyryry

poko penetara ehtoko roropa.” Mame etyhpyryme ynara tykase Ritonõpo kyaa xine: “Imehnõ pyno ehtoko, osepyno oehtohkõ saaro,” tykase. Moro etyhpyry omipona awahtao xine Ritonõpo nymeropohpyry omipona matose ipunaka.

¹⁰ Imehnõ pyno awahtao xine, toto onyhtomara matose. Naeroro imehnõ pyno awahtao xine, Ritonõpo nymeropohpyry omipona matose exiko emero porehme.

¹¹ Etatoko pahne, Jezu oepyyry ropa waro matose. Naeroro ipakatyã sã ehtoko. Ritonõpo nymeropohpyry omipona kuahtao xine ipakatyã sã sytatose. Kyrixtu enetupuhpitoryhtao kyaa xine okyna ro aepyyry ropa kynexine. Okyna hkopyra aepyyry ropa mana seromaroro.

¹² Kuesëkõ oepyyry ropa ãmepyyry sã mana. Ëmehsasaka mana okynã pyra Jezu oepyyry ropa exiryke. Naeroro kyyrypyrykõ xihpyry surumekatone. Ritonõpo omipona rokë sehtone. Soutatu sã Kuesëkõ jamitunuru sapoitone kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme.

¹³ Zae rokë sehtone kuomirykõ poko, kynyryrykõ poko roropa, ihximyra kuehtohkõme imehnõ neneryme. Eukuru enyryhtao emotyëkara sehtone. Etÿpyra roropa sehtone. Imehnõ nohpo poko pyra sehtone. Ajoajohpe pyra sehtone. Atatapoipyra sehtone. Imehnõ zumoxike pyra roropa sehtone.

¹⁴ Kypenetatohkõ poko kuahtao xine iirypyyryme exiko sytatose. Naeroro kypenetatohkõ poko pyra sehtone. Yrome Kuesëkõ Jezu Kyrixtu tyjami-tunuru ekarõko kyaa xine mana soutatu tõ esë pyrou ekarory samo typoetory tomo a. Naeroro: “Ajamitunuru tyriko yna kurohtaka orëpyra yna ehtohme õmipona,” kahtoko Kyrixtu a.

14

Popyra imehnõ Jezu poetory onyripyra sehtone

¹ Kure rokë ehtoko imehnõ Jezu poetory tõ maro. Jamihme pyra toto ahtao ro Jezu enetuputyry poko, eahmako toto amaro xine toto ehtohme. Oseosezuhpyra ehtoko toto maro, toto osenetupuhtoh poko.

² Toitoine Jezu poetory emero otuhnõko. Yrome imehnõ mã jamihme hkopyra enetuputyryke tyaa xine tõsë onõpyra, tonahsë rokë enahnõko mã toto.

³ Amarokõ emero otuhnõko matose. Naeroro: “Popyra mokyro, zuaro pyra rokë mana,” kara ehtoko imepÿ poko, tõsë onõpyra exikety poko. Morararo tonahsë rokë enahneme awahtao xine: “Popyra mokyro,” kara ehtoko imepÿ poko, emero otuhkety poko. Typoetoryme tyrise toto exiryke Ritonõpo a: “Popyra mokyro,” kara ehtoko ipoko xine.

⁴ Zae pyra sytatose imepÿ poetory popyra ehtoh ekaroryhtao kyaa xine. Tosë omipona ehtoh poko mokyro mana. Zae ahtao: “Zae mase,” äko esë eya mana. Yrome azahkuru ahtao: “Azahkuru mase,” äko mana. Tyjamitunuru riry waro Kuesëkõ mana ikurohtaka zae rokë aehtohme. Naeroro zae rokë exiko mokyro mã rahkene.

⁵ Toitoine matose ynara äko: “Toitoine ãmepyyry kurehxo mana, imehnõ ãmepyyry motye,” äko, yrome imehnõ mã ynara äko: “Emero ãmepyyry oxisã ya,” äko. Morohne poko osenetupuhtoko otupipyra oehtohkõme.

⁶ Toiro ãmepyyry menekaryhtao Jezu poetory a atäkyematohme, kure rokë Kuesëkõ ritohme moro ãmepyyry menekãko mana. Morararo tonahsë enapyryhtao eya kure rokë Kuesëkõ ritohme moro enahnõko mana. “Kure mase Ritonõpo, senohne onekarohpyryme mana, yna napyryme,” karyke eya Ritonõpo a. Imepÿ mã tõsë onõpyra ahtao, kure Kuesëkõ ekarõko roropa mana, “Kure mase,” karyke eya roropa Ritonõpo a.

⁷ Kypokoino xine rokē pyra isene sytatose, kypokoino xine rokē pyra orihnōko roropa sytatose.

⁸ Isene kuahtao xine, kure Kuesēkō ritohme kyaa xine isene sytatose. Kuorikyrykohtao, kure Kuesēkō ritohme orihnōko sytatose. Naeroro Kuesēkō poetoryme sytatose orihpyra ro kuahtao xine. Kuorikyrykohtao ipoetoryme ro sytatose.

⁹ Kyrixtu kynorihne. Mame kynēsemāne ropa toorihxīpo orihpyra exiketō esēme ehtohme te, aorihtyā esēme ehtohme roropa.

¹⁰ Amarokō ke? Oty katoḥ: “Popyra mokyro,” āko matou imepỹ poko? Oty katoḥ: “Moky xihpyry,” āko roropa matou? Yrome kymarokō emero Ritonōpo ēpataka exīko kuapiakatohkōme eya.

¹¹ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne sero poko:
“Ywy ase Ritonōpo Orihpỹme Exikety, āko Kuesēkō mana.

Naeroro sero pōkō emero porehme tosekumuru po porohnōko mā toto jēpataka.

‘Ritonōpome mase,’ āko toḥ mā ya emero porehme,”
me tymerose.

¹² Naeroro kymarokō emero Ritonōpo ezuhnōko sytatose kuehtopōpyrykō poko sero nono po.

Imehnō Jezu poetory azahkuru onyripopyra sehtone

¹³ Morara exiryke imehnō Jezu poetory tō onykerekeremara sehtone. Ynara rokē osenetupuhtoko, zae rokē sehtone imehnō Jezu poetory tō neneryme. Morara kuahtao xine: “Mokyro zae pyra mana,” kara imehnō mana kypoko xine. Māpyra zae pyra ehtoḥ poko kuahtao xine azahkuru exīko roropa mā toto kuenerykōke.

¹⁴ Kuesēkō Jezu Kyrixtu poe ynara zuaro ase, tōsē onyry iirypyryme pyra mana, ahno naxikahpyry ēpataka tyrise ahtao ro, joroko zohme tokarose ahtao ro imehnoḥo a ekamotohme ropa imeīpo. Yrome iirypyryme enetuputyryhtao oya xine, morara ahtao iirypyryme oya xine mana.

¹⁵ Imepỹ Jezu poetory zae pyra tyrise kyaa xine ahtao tōsē onyryke kyaa xine mokyro pyno nymyry pyra sytatose. Toto pyno Kyrixtu exiryke kynorihne toto pynanohtohme. Naeroro toto pyno sehtone roropa. Eya xine popyra moro tōsē onyryhtao kyaa xine, onōpyra sehtone toto maro kuahtao xine.

¹⁶ Otarāme onyryrykō kure oya xine repe, yrome imehnoḥo a otarame popyra mana. Morara ahtao tomeseke ehtoko imehnō onyporemākapopyra oehtohkōme roropa.

¹⁷ Ynara exiryke, Kuesēkōme Ritonōpo enetuputyryhtao kyaa xine tōsē poko torētyke pyra sytatose, eukuru tōkehko poko roropa. Yrome kure ehtoḥ poko enetupuhnōko sytatose te, imehnō pyno kuehtohkō poko, tākye kuehtohkō poko Ritonōpo Zuzenu poe, enara osenetupuhnōko sytatose Ritonōpo enetuputyryhtao kyaa xine Kuesēkōme.

¹⁸ Morararo Kyrixtu omipona kuahtao xine Ritonōpo zamaro sytatose exīko, imehnoḥo a roropa kure sytatose exīko.

¹⁹ Naeroro orēpyra sehtone osepeme kuexirykō poko imehnō maro. Satakorehmatone orēpyrahxo kuehtohkōme Kyrixtu enetuputyry poko kyaa xine.

²⁰ Ritonōpo nyrihpyry imepỹ kurohtao onyryhmara sehtone azahkuru kuexirykō poko. Emero rokē onōpopyra ehtoko imehnoḥo a ise pyra toto ahtao. Emero tōsē kure kuohkōme repe, yrome ahno nyrihpyry zotỹpyryme toehse ahtao joroko zohme, moro onōpyra sehtone imehnō iirypyryme ri-poryino.

²¹ Zae sytatose, imehnõ iirypyryme onyripyra kuahtao xine. Otarãme kyya xine tõsẽ onyry kure, jehnahpyry enyry roropa kure. Yrome imepỹ Jezu poetory a morohne onyry iirypyryme ahtao onõpyra sehtone ipunaka.

²² Emero rokẽ onyry kure oya xine ahtao moro poko epyrypara ehtoko. Moro poko osenetupuhtoko Ritonõpo neneryme rokene. Mame zae ehtoh waro awahtao xine zae rokẽ ehtoko. Zae ehtoh poko rokẽ awahtao xine, tãkye matose exĩko.

²³ Yrome: “Nary,” karyhtao oya xine: “Otarãme senohne onyry ya popyra mana,” karyhtao oya xine, mame moro onyryhtao oya xine, popyra matose Ritonõpo a exĩko. Zae ehtoh tonetupuhse oya xine repe. Yrome zae ehtoh poko pyra mexiatose. Morara exiryke zae ehtoh enetuputyryhtao oya xine yrome tyorõ poko awahtao xine oorypyrykõ poko matose.

15

Imehnõ Jezu poetory tõ akorehmary poko tãkye toto ehtohme

¹ Orẽpyra kuahtao xine Jezu enetuputyry poko, imehnõ jamihme hkopyra exiketõ sakorehmatone, toetuarimarykõ poko poremãpyra toto ehtohme. Kypenetatohkõ poko rokẽ pyra sehtone.

² Imehnõ Jezu poetory tõ sakorehmatone, orẽpyrahxo toto ehtohme Jezu enetuputyry poko, tãkye roropa toto ehtohme.

³ Morararo Kyrixtu kynexine. Typenetatoh poko pyra kynexine. Ynara tymerose Ritonõpo omiry me moro poko: “Okerekerematopõpyry sã opoihtonanomo a, ykerekeremãko mã toto ypoihtõko roropa mã toto,” tykase Jezu Tummy a.

⁴ Emero Ritonõpo omiry tymerose kuamorepatohkõme, kure kuexirykõ eraximatohme roropa kyya xine. Ritonõpo omiry omipona kuahtao xine atãkyemãko sytatose. Kuetuarimarykõ poko penekehpyra roropa sytatose. Kure kuehtohkõ oneraximakehpyra sytatose.

⁵ Ritonõpo poe poremãpyra sytatose kuetuarimarykohtao. Ritonõpo poe atãkyemãko sytatose. Naeroro ynara ãko ase Ritonõpo a opoko xine: “Roma põkõ akorehmako Papa, Omũkuru Jezu Kyrixtu sã toto ehtohme ipoenopyry ke eya xine. Morara ahtao oxisã osenetupuhnõko mã toto.

⁶ ‘Kure mase Ritonõpo Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu Zũ kurã mase,’ ãko mã toto oximõme,” ãko ase Ritonõpo a.

Jezu Kyrixtu poko omi kurã etary poko juteutõkara a

⁷ Mame imehnõ Jezu poetory pyno ehtoko, opyno xine Kyrixtu ehtoh samo. Imehnõ Jezu poetory pyno awahtao xine: “Kure Ritonõpo mana, ipoetory tõ osepyno exiryke,” ãko mã toto oenerykõke.

⁸ Etatoko pahne, juteu tõ akorehmaneme toehse Kyrixtu, zae Ritonõpo ehtoh waro toto ehtohme. Aparão tõ zurutopõpyry ae ro Ritonõpo a tooehse ynororo,

⁹ juteutõkara akorehmatohme roropa: “Kure mase, Ritonõpo,” katohme eya xine typynanopyrykõ poko eya. Ynara tymerose Ritonõpo omiry me: “Morara exiryke, ‘Kure mase Ritonõpo’ ãko ase juteutõkara netaryme.

Eremiãko ase kure oehtoh poko,” tykase.

¹⁰ Ynara tymerose roropa:

“Atãkyematoko juteutõkara, Ritonõpo nymenekatyã maro (juteu tõ maro),” tykase.

¹¹ Ynara tymerose roropa Tawi a:

“Kure Kuesẽkõ tyritoko juteutõkara.

‘Orēpyra mase Ritonōpo,’ kahtoko eya emero porehme,”
me tyme rose.

¹² Ynara roropa tyme rose Izaja a:

“Tawi pary enurūko mana, Jese mūkuru;
Orēpyra exīko mana, juteutōkara esēme.

Mame mokyro enetuputyryke tyya xine tosēkōme,
kure toexirykō eraximāko mā toto,”
tykase.

¹³ Ritonōpo poe kure kuehtohkō eraximāko sytatose. Naeroro ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine: “Papa Kapuaono, opoetory tō ākyemapoko, torētyke pyra tyriko toto oenetuputyryke eya xine. Mame Ouzenu jamitunuru ke orēpyrahxo tyriko toto, kure toehtohkō eraximāko pokō,” āko ase opoko xine.

Orēpyra Pauru ehtopōpyry pokō pape merory pokō

¹⁴ Wekyry tomo, ynara oenetupuhnōko ase opoko xine, kure ehtoh pokō matose kokoro rokene. Tuarohxo roropa matose. Naeroro imehnō amorepary waro matose.

¹⁵ Yrome sero pape meroryhtaō ya, orēpyra sā ourutorỹko ase wenikehpyra oehtohkōme ynekarohpyry pokō. Orēpyra ase, Ritonōpo a tymenekase jexiryke.

¹⁶ Jezu Kyrixtu poetoryme tymenekase ywy juteutōkara amorepatohme. Ritonōpo maro oturukety sā ase erohnōko, juteutōkara amorepary pokō Jezu Kyrixtu enetupuhtohme eya xine. Juteutōkara Jezu enetuputyryhtaō, Ritonōpo omipona exīko mā toto. “Imehxo mase, yna esē mase,” āko mā toto Ritonōpo a. Mame morara kary etaryke tyya tākye Ritonōpo exīko mana. Mame kure exīko roropa mā toto Ritonōpo neneryme, aosenetupuhtohkō tyrise exiryke Ritonōpo Zuzenu a.

¹⁷ Jezu Kyrixtu maro jexiryke tākye rokē ase jerohtoh pokō, Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry pokō ya.

¹⁸ Pake Kyrixtu poe juteutōkara amorepary pokō exiase, enetupuhtohme toto a, Ritonōpo omipona toto ehtohme. Aomipona toehse mā toto jomiry etaryke tyya xine te, kure jehtopōpyry eneryke roropa tyya xine. Morara kary pokō ihximyra ase.

¹⁹ Ritonōpo jamitunuru eneryke tyya xine te, kurākōkara kurākatopōpyry eneryke tyya xine roropa Ritonōpo omipona toehse mā toto, Ritonōpo Zuzenu jamitunuru ymaro exiryke. Naeroro jytoryhtaō Jerusarē poe Iriria pona ynara ase: “Kyrixtu enetuputyryhtaō oya xine opynanohtorỹko Ritonōpo mana,” asene imeimehnō netaryme pata tō punero.

²⁰ Moino ro omi kurā pokō imehnō amorepary se exiase. Kyrixtu pokō onetapitopyra exiketō amorepary se exiase toto patary poro, Kyrixtu waro pyra ro toexirykōke.

²¹ Ynara tyme rose Ritonōpo omiryne moro pokō:

“Zuruhnō ipoko mā enēko mā toto.

Onetapitohnō mā enetupuhnōko mā toto.”

Naeroro Kyrixtu onetapitopyra exiketō zurūko ase ipoko.

Toytory se Pauru ehtopōpyry Roma pona

²² Moino ro oenese xine jytory se exiase repe. Yrome tokurehse ywy, imehnō Jezu onetapitopyra exiketō amoreparyke ro ya omi kurā pokō.

²³ Yrome seromaroro jerohtoh taro tōtyhkase. Naeroro oenese xine jytory se ase.

²⁴ Otarāme ytōko ase rahkene oenese xine. Expania pona jytoryhtao oenerykō se ase. Morarame okynā pitiko amaro xine jahtao, otarame jakorehmāko matose Expania pona jytotohme.

²⁵ Yrome seromaroro Jerusarē pona ytōko ase aporo, Jezu poetory tō Jerusarē pōkō akorehmase. Ynara exiryke,

²⁶ Jezu poetory tō Masetonia po te, Akaia po roropa tytinerūkō ekarory se toehse, pitiko rokē pyra, tymōkomokākara akorehmatohme, Ritonōpo poetory tō akorehmatohme Jerusarē po. Mokaro tinerū arose ytōko ase Jerusarē pōkomo a ekarotohme.

²⁷ Mokaro Masetonia pōkō juteutōkara, Akaia pōkō roropa juteutōkara. Jezu tonetupuhse eya xine tamorepase toexirykōke Jerusarē pōkomo a. Naeroro tytinerūkō ekarory se mā toto juteu tomo a, etuarimaketomo a. Juteutōkara tŷkyryrykō apiakary kure ya mana juteu tō akorehmatohme atakorōme toexirykōke.

²⁸ Morarame moro tineru tokarose ya ahtao eya xine, mokaro nekarohpyry tytororo ekarōko ase juteu tomo a, Jerusarē pōkomo a. Morotoino ytōko ase oenese xine, Expania pona jytoryhtao.

²⁹ Mame oya xine toytose jahtao, ourutorŷko ase itamurume Kyrixtu nyri-tyā kurā poko. Imehnō motye kure jyrŷko ynororo. Moro poko ourutorŷko ase tākye oehtohkōme.

³⁰ Wekyry tomo, Kuesēkō Jezu Kyrixtu tonetupuhse roropa oya xine, imehnō pyno matose roropa Ritonōpo Zuzenu nae oexirykōke, āmorepanekōme. Aomipona matose. Naeroro ajohpāme sã otururukohtao Ritonōpo a yronymyryme oturutoko ypoko, orēpyra jehtohme jerohtoh poko.

³¹ “Pauru ewomako Papa, onyhtomara Jutea pōkō ehtohme, onetapara ōmipona pyra exiketō ehtohme,” kahtoko Ritonōpo a. “Tākye opoetory tō tyriko Papa, Jerusarē pōkomo. Pauru narohpyry apoiry poko tyya xine, tākye tyriko toto Papa,” kahtoko Ritonōpo a.

³² Mame morararo otururukohtao Ritonōpo a ypoko tākye ase exŷko toeporehkase jahtao oya xine, jaropory se Ritonōpo ahtao. Mame kure oturūko sytatose oximaro toehse kuahtao xine.

³³ Jakorō tomo, Ritonōpo poe torētyke pyra sytatose. “Papa Kapuaono, Roma pōkō pyno exiko. Ewomako toto,” āko ase Ritonōpo a. Naeroro oewomatorŷko mana.

16

Aosekazumatopōpyry

¹ Kure rokē kuoryxirykō Pepe aropōko ase oya xine. Jezu poetoryme ynororo. Sēkerea po Jezu poetory tō akorehmaneme mana.

² Naeroro kure mokyro tyritoko, oya xine toytose ahtao. Osa ekarotoko eya atapyŷkō tao. Kuesēkō pokoino mokyro tyritoko kure. Toipe Ritonōpo poetoryme kuahtao xine imehnō Jezu poetory rŷko sytatose kure. Tuhkākō takorehmase roropa eya. Ywy roropa takorehmase eya tytapyŷ tao. Naeroro takorehmane se ynororo ahtao akorehmatoko.

³ “Kure pāna matou?” kary se ase Pirixira a, Akira a roropa. Ymaro erohketōme toto exiryke Jezu Kyrixtu erohtoh poko.

⁴ Osepyno pyra toh kynexine. Orikyŷse toh kynexine ypynanohtohme. Naeroro, “Kure mase,” kary se ase eya xine. Ywy rokē kara, tuhkākō Jezu poetory tō roropa juteutōkara, “Kure mase,” kary se ynanase toto a.

⁵ “Kure pāna matou?” kary se roropa ase Jezu poetory tomo a oximōme exiketomo a itapyŷkō tao.

“Kure pãna mano, jepe Epeneto?” kary se ase Epeneto a. Mokyro ose-mazupu Kyrixtu enetupuhne moero Azia po.

⁶ “Kure pãna mano Maria?” kary se ase roropa. Yronymyryme mokyro nerokuase ãkorehmarykõ poko.

⁷ “Kure pãna matou Ætoroniku, Junia maro?” kary se ase. Juteu tõ mokaro ysamo. Ymaro ãpuruhpyry tao toh nexiase. Mokaro warohxo Peturu tõ mana. Jezu poetoryme toehse toto osemazuhme onenetupuhpyra ro jahtao.

⁸ “Kure pãna mã Æpyriato? Opyno ase ipunaka Kuesëkõ poetoryme oexiryke.

⁹ Kure pãna mã Upanu?” kary se ase. Yna maro erohketyme ynororo, Kyrixtu erohtoh poko. Extaki a roropa: “Kure pãna mã moero? Opyno ase. Jepeme mase,” kary se ase.

¹⁰ “Kure pãna mano Apere?” kary se ase. Kyrixtu onurumekara mokyro ehtopõpyry waro ase. Tuhke tyhtomase ynororo Kyrixtu enetuputyryke eya yrome porempãpyra ynororo. “Kure pãna matou?” kary se ase roropa Arixtopuru tomo a, itapyĩ taõkõ maro.

¹¹ “Kure pãna mã Erotião?” kary se ase. Juteume mokyro ysamo. Mokaro a roropa Jezu poetory tõ Nasezu tapyĩ taõkomo a: “Kure pãna matou?” kary se ase roropa mokaro a.

¹² “Kure pãna matou Tyripena, Tyripoza roropa?” kary se ase. Erohnõko mã toto Kuesëkõ erohtoh poko. Jepe kurano a, Perexiti a: “Kure pãna mano?” kary se ase roropa, erohketyme nymyry exiryke Kuesëkõ erohtoh poko.

¹³ “Kure pãna matou?” kary se ase Rupo tomo a, jẽ maro. Erohkety orẽpyra nase Kuesëkõ erohtoh poko. Jẽ roropa tumũkuru sã jyriase kure rokene.

¹⁴ “Kure pãna matou Axĩkyrito te, Perekõti te, Eremese te, Pataropa te, Eremasa te, emero Jezu poetory tõ amaro exiketõ maro. Kure pãna matou?” kary se ase oya xine.

¹⁵ “Kure rokẽ pãna matou?” kary se ase Piroroku tomo a Juria maro te, Nereu tomo a aoryxiry maro, Orĩpa a te, emero Ritonõpo poetory tõ roropa imaro xine exiketomo.

¹⁶ Oseahmatoko atakorõmãkõ sã oexirykõke. “Kure pãna matou?” kary se roropa oya xine Kyrixtu poetory tõ taro, emero porehme.

Tuaro ehtoko oenekunopyrykõino

¹⁷ Wekyry tomo, ynara kary se ase oya xine. Tomeseke ehtoko tyorõ poko ãmorepanekõ poko. Æmorepatopõpyrykõ tyorõmary se mã toto. Oseosezuhnõko mã toto oxiehno Jezu poetory tõ ritohme. Jezu enetuputyry rumekapory se mã toto imehnomo a. Æmorepatopõpyrykõ rumekapory se mã toto. Naeroro mokaro maro pyra ehtoko.

¹⁸ Morara kananõ mã Kuesëkõ Kyrixtu erohtoh poko pyra mã toto. Type-netatoh poko rokẽ mã toto. Omi kurã ke sã imehnõ enekunohnõko mã toto. Tuaro pyra exiketõ pyryparyke roropa tyra xine toto enekunohnõko mã toto. Naeroro mokaro poko tomeseke ehtoko osenekunohpopyra oehtohkõme.

¹⁹ Omi kurã omipona oehtohkõ poko zuaro imehnõ mana emero. Naeroro tãkye ase opoko xine. Kure ehtoh poko zuaro oexirykõ se ase. Yrome iirypyryme ehtoh poko tuaro pyra oexirykõ se ase.

²⁰ Ritonõpo poe torẽtyke pyra sytatose. Okynã pyra joroko tamuru akurihmõko Ritonõpo mana opupurukõ zopikoxi. Ijamitunuru enahkapõko mana ohtomazomopyra xine aehtohme.

Kuesëkõ Jezu kure oritorỹko mana.

²¹ “Kure pãna matou?” kary se Timoteu tō oya xine. Ymaro erohketyme ynororo. Morararo Ruxiu te, Jasão te, Soxipatoro, enara. “Kure pãna matou?” kary se mã toto oya xine. Juteu tō mokaro ypanõkomo.

²² Ywy ase, Terexiu, sero pape merone. Ywy roropa: “Kure pãna matou?” kary se ase oya xine, Jezu poetory tomo.

²³ Sero tapyi esē roropa Kaju: “Kure pãna matou?” kary se roropa mana. Itapyĩ tao Jezu poetory tō mã oximõnõko. Eraxitu roropa. Sero pata tinerũ eraseme ynororo. “Kure pãna matou?” kary se ynororo oya xine. Kuakorõkõ Kuatedu roropa, morara kary se roropa oya xine mana.

²⁴ “Kure rokē Roma põkõ tyriko Papa,” ãko ase Kuesēkõ Jezu Kyrixtu a.

“Kure mase, Ritonõpo imehxo,” katoh sero

²⁵ “Kure mase Ritonõpo. Emero motye tuisamehxo mase,” sykatone. Ynororo rokē orēpyra kyrirykõ waro mana, Jezu enetuputyry poko porempyra kuehtohkõme. Omi kurã poko imeimehnõ amorepase ytoytoase Jezu Kyrixtu poko. Pake Ritonõpo tōsenetupuhpõpyry onekaropyra kynexine sero põkomo a.

²⁶ Yrome seromaroro jarao tōsenetupuhpõpyry tyripose Ritonõpo a. Urutõ kõ nymerotyã ae tōsenetupuhpõpyry poko emero pata põkõ tuarõtanohpõko Ritonõpo mana enetupuhpõme toto a, tōmipona roropa toto ehtohme.

²⁷ Toiro Ritonõpo mana. Ynoro rokē tuaro mana emero porehme. Naeroro: “Kure mase Ritonõpo, emero motye imehxo mase,” kakehpyra sehtone eya, Jezu Kyrixtu tonehpose eya exiryke kyya xine. Enara.

1 KORĪTIU

Pauru Nymerohpyry Korītu pōkō Neneryme

1 Coríntios

Ekarotopo

Sero pape tymerose Pauru a Jezu Kyrixtu enetupuhnanō neneryme pata Korītu po. Torētyke kynexine Jezu poetory tō poko, zae pyra toehse toto exiryke omi kurā Jezu poko enetupuhxīpo. Tamorepase toto Pauru a apitoryme toytose ahtao Korītu pona, 18me nuno taropose ahtao eya toto amorepary poko (Atos 18.1-18). Mame atae pyra toehse toh kynexine Ritonōpo omiry poko te, oximaro toto ehtoh poko roropa. Atapiakāko toh kynexine ahno rokē ekahmaryme, Jezu ekahmaryme pyra. Naeroro toto akorehmary se Pauru kynexine atae toto ehtohme ropa Jezu omipona.

Sero pape ao

Pauru osekarotopōpyry 1.1-9

Atapiakāko ahno ekahmaryme 1.10–4.21

Imehnō poko enetupuhnanomo 5.1-13

Enetupuhnanō hxirōko juize ēpataka 6.1-11

Zae ehtoh ōkokō poko 6.12-20

Tuaro ehtoh pytary poko 7.1-40

Zae ehtoh onenetupuhpynō maro 8.1–11.1

Zae ehtoh enetupuhnanō maro 11.2-34

Zuzenu Kurā nekarory 12.1–14.40

Kyrixtu ēsemamyry ropa, kymarokō roropa 15.1-58

Tineru ekarory Jezu poetory tō akorehmaryme Jutea po 16.1-4

Aosekazumatopo 16.5-24

¹ Ynanymerohpyry moro onenerykōme Jezu poetory tomo, Korītu pōkomo. Ymaro Soxitene nase sero merory poko. Jakorōme ynororo Jezu enetuputyryke tyya. Ywy ase Pauru. Ritonōpo nymenekahpyryme ase, imehnō amorepaneme, Jezu Kyrixtu poko.

² Ynanymerohpyry moro Korītu pōkō neneryme Ritonōpo poetory tō neneryme, Jezu Kyrixtu enetupuhnanō neneryme. Toahmase matose eya tymaro oehtohkōme. Imaro toehse matose, Jezu Kyrixtu a tukurākase oexirykōke, emero Kuesēkō Jezu enetupuhnanō maro, emero pata tō punero.

³ Ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine: “Papa Kapuaono, kure rokē opoetory tō tyriko. Torētyke pyra tyriko toto,” āko ase. Morara āko ase Jezu Kyrixtu Kuesēkō a roropa, enara.

Kyrixtu maro kure kyritorỹko Ritonōpo mana

⁴ Kokoro rokē kure oritorỹko Ritonōpo mana Tumūkuru Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Naeroro, “Kure mase Papa,” āko ase Ritonōpo a opoko xine.

⁵ Kyrixtu maro oexirykōke emero nae exiketō sā matose. Imaro oexirykōke orēpyra exīko matose omi kurā poko imehnō zururu poko. Otupipyra roropa matose zae ehtoh waro oexirykōke.

⁶ Kyrixtu poko onetahpyrykō tonetupuhse oya xine yronymyryme. Naeroro aomipona matose.

⁷ Emero nae exiketō sā matose, Ritonōpo Zuzenu nekarory emero mapoiatose. Jezu Kyrixtu Kuesēkō enehpōko ropa Ritonōpo mana sero pōkō

neneryme emero. Aepyry ropa eraximaryme oya xine Ritonōpo Zuzenu nekarory mapoiatose.

⁸ Kokoro rokē poremāpyra oritorỹko Ritonōpo mana onenetupuhkehpyra oehtohkōme, tyrypyhpyke pyra oehtohkōme Kuesēkō Jezu Kyrixtu oepyry ropa ahtao.

⁹ Zae rokē Ritonōpo mana kyya xine. Eya toahmase matose, Tumūkuru marōme oehtohkōme, Jezu Kyrixtu Kuesēkō epeme oehtohkōme.

Atapiakāko Jezu poetory tō mana

¹⁰⁻¹¹ Wekyry tomo, Kyroe ekyry tō juruase opoko xine, ōsezusezukurukō poko. Naeroro ynara kary se ase oya xine, Kuesēkō Jezu Kyrixtu poetoryme oexirykōke, oseosezuhpyra ke ehtoko. Osepyno ke ehtoko yronomyryme. Oxisā enetupuhtoko. Oxisā tuaro ehtoko.

¹² Yrome toitoine matose ynara āko: “Pauru maro rokē ase,” āko. Imehnō: “Aporu maro rokē ase,” āko. Imehnō: “Peturu maro rokē ase,” āko roropa. Imehnō: “Kyrixtu maro rokē ase,” āko. Atae pyra matose, oxiehno exiketō samo.

¹³ Mame atae pyra awahtao xine Kyrixtu apiakāko sā matose. Ywy Pauru orihpyra exiase wewe poko omyakākōme, oorypyrykō korokatohme. Naeroro: “Pauru poetoryme tōpurihkase ywy,” kara ehtoko. “Kyrixtu poetoryme ase,” kahtoko rokene. Oseosezuhpyra ehtoko.

¹⁴ Morara exiryke tākye ase oēpurihkara xine jexihpyry poko. Asakoro rokē tōpurihkase ya, Kyrixtu, Kaju, enara rokene:

¹⁵ “Typoe rokē tōpurihkase toto Pauru a, typoetoryme,” karyino.

¹⁶ Aō, imepỹ roropa tōpurihkase ya, Extepana, jekyry tō maro. Imehnō tōpurihkase ya ahtao zuaro pyra ase, tuenikehse.

¹⁷ Kyrixtu a tonyohse ywy ahno ēpurihkatohme pyra. Jenyohne typoko imehnō amorepatohme. Toto amoreparyhtao ya zuaro exikety omiry sā pyra jomiry nexiase. Emese kure jomiry ahtao ynara kara mehtory: “Orēpyra Jezu Kyrixtu mana. Iiryryrymākō kurākary waro kuhse mana. Toorihse toexiryke kukurākatorỹko mana,” kara mehtory.

Kyrixtu mokyro, Ritonōpo jamitunuru, ituarōnory, enara

¹⁸ “Kyrixtu toxixihmapose wewe pokona kukurākatohkōme,” kary poko ynara āko Ritonōpo nukurākatyamo: “Tyjamitunuru ke Ritonōpo kukurākatorỹko mana toorihse Jezu exiryke kymyakākōme,” āko mā Ritonōpo nukurākatyamo. Yrome apotoimo htaka ytoketō ynara āko: “Oty katoh toorihse nae? Toiparo rokē toorihse,” āko toto ajohpe rokene.

¹⁹ Moro poko ynara tymerose Ritonōpo omiryne:

“Zuaro exiketō mā tyya xine rokē zuaro mā toto.

Yrome zuaro pyra toto ripōko ropa ase.

Sero pōkomo a tuarohxo mā toto,

yrome ya zuaro pyra toh mana,”

tykase Ritonōpo pake.

²⁰ Morara exiryke otara āko zuarohxo exiketō nae Ritonōpo a? Otara āko orēpyra oturuketō roropa nae? Imehnō ezuezuhanō roropa? Otara āko toh nae Ritonōpo a? Arypyra: “To! Zuarohxo mā toto,” āko Ritonōpo onenetupuhpynomo sero nono pōkomo. Yrome Ritonōpo a zuaro pyra mā toto ipunaka. “Zae ynanase Ritonōpo a zuarohxo yna exiryke,” āko toh mā repe. Azahkuru rokē morara āko mā toto.

²¹ “Ajohpanorykomo,” āko Jezu onenetupuhpynō mā yna omiry poko Jezu enetuputyry poko. “Zuaro pyra matose,” āko mā toto yna a. “Toiparo rokē Jezu toorihse,” āko mā toto. Yrome Ritonōpo tuarohxo ipunaka. Morara

exiryke Jezu onenetupuhpynõ tuaro pyra tyripose, tamoreme xine Ritonõpo waro exisaromepyra toto ehtohme. Yrome Jezu poko oturunohntao rokẽ iirypyrymãkõ kurãkãko ropa mana, Jezu enetuputyryhtao eya xine. Morara tyripose Ritonõpo a.

²² Ynara ãko juteu tomo: “Ritonõpo jamitunuru enepoko yna a zuaro yna ehtohme. Ritonõpo jamitunuru eneporyhtao yna a, aomipona yna exiry,” ãko juteu tõ repe. Mame juteutõkara ynara ãko roropa: “Zuaro pyra yna ehtoh etary se ynanase. Zuarohxo exiketõ omiry etaryhtao yna a Ritonõpo poe aexiry ynanenetuputyry,” ãko mã kyreku tomo.

²³ Yrome mokaro sã pyra ynanase. Ynara ãko rokẽ ynanase: “Kyrixtu toorihse, okurãkatohkõme, iirypyryme pyra oehtohkõme,” ãko ynanase. Mame morara karyhtao yna a juteu tõ netaryme tohne exiõko mã toto. Morararo morara karyhtao kyreku tõ netaryme: “Ajohpe rokẽ moro,” ãko mã toto.

²⁴ Yrome Ritonõpo nymenekatyamo a: “Kyrixtu toxixihmapose wewe pokona kymyakãkõme,” kary zae mana juteu tomo a, juteutõkara a roropa. Eya xine Jezu Kyrixtu Ritonõpo jamitunuru enepõko mana, kukurãkarykohtao. Eya xine zuaro Ritonõpo mana. Morara exiryke Tumükuru tyrise iirypyrymãkõ pynanohne.

²⁵ “Ritonõpo zuaro pyra mana,” ãko onenetupuhpynõ repe. Yrome ahno motye zuaro Ritonõpo mana. “Ritonõpo jamihme pyra mana,” ãko roropa onenetupuhpynõ repe. Yrome emero motye jamihme mana.

²⁶ Wenikehpyra ehtoko wekyry tomo, oehtopõpyrykõ poko onymenekara ro awahtao xine. Tuhke pyra mexiatose, zuaro exiketomo. Tuhke pyra mexiatose tamuximãkomo. Tuhke pyra roropa mexiatose tymõkomoke exiketomo.

²⁷ “Tuaro pyra mokaro mana,” ãko onenetupuhpynomo. Yrome mokaro tymenekase Ritonõpo a typoenõme toto ritohme, tuaro exiketõ hxiropotohme. “Tuisame pyra mokaro,” ãko onenetupuhpynõ roropa. Yrome toto tymenekase roropa Ritonõpo a, typoenõme toto ehtohme tamuximãkõ hxiropotohme roropa.

²⁸ “Mokaro xihpyry,” ãko onenetupuhpynomo. “Otyme kure nahe?” ãko. “Typahsẽme rokẽ mokaro,” ãko roropa toh mã repe. Yrome tonetupuhnanõ tymenekase Ritonõpo a onenetupuhpynõ penetatoh jamitunuru enahkapotohme.

²⁹ Morara tyrise Ritonõpo a kure toexirykõ poko epyrypara ahno ehtohme tõpataka.

³⁰ Mãpyra Ritonõpo a typynanohse matose, Jezu Kyrixtu marõme oehtohkõme. Zuaro toehtoh ekarõko kyya xine mana. “Zae matose ya,” ãko Ritonõpo kyya xine, Jezu a tukurãkase kuexirykõke. Ritonõpo poenõme kure kyriatose. Kukurãkatamitukõ topehmase eya toorikyry ke rahkene.

³¹ Morara exiryke ynara tymerose Ritonõpo omiry: “Oepyryparykõ se awahtao xine Kuesẽkõ nyrihpyry poko rokẽ epyrypatoko,” ãko.

2

Kyrixtu exixihmatopõpyry ekarory poko

¹⁻² Wekyry tomo: “Imepỹ poko Korĩtu põkõ anamorepara ase, Jezu Kyrixtu poko rokẽ toto amorepãko ase,” ase ukurohtao rokene, ytopyra ro jahtao oya xine. Jezu orikyhpyry poko ãmoreparykõ se nymyry exiase. Naeroro oehsene oya xine jahtao, jomiry tupime pyra nexiase. Jatamorepatopõpyry poko jepyrypary se pyra exiase: “Pauru otyro waro emero,” kara imehnõ ehtohme. Ritonõpo osenetupuhtoh ekarory se exiase oya xine. Zae omi

ekarory se exiase. Apitoryme aomiry waro pyra sexiataose. Yrome sero-maroro jarao mana.

³ Morara exiryke oya xine toytose jahtao, zehno exikety omiry sã pyra jomiry nexiase. Tykytyky tykase ywy zuno jehtopõpyryke azahkuru se pyra jexiryke Ritonõpo a.

⁴ Zae omi ekaroase oya xine. Zuario exiketõ omiry sã pyra jomiry nexiase. Yrome Ritonõpo jamitunuru ke kuamorepatose. Morarame jomiry etaryke oya xine otuarõtanohpoatose Ritonõpo Zuzenu, tyjamitunuru eneporyke oya xine.

⁵ Naeroro Jezu tonetupuhse oya xine, ahno tuarõnory ke pyra, Ritonõpo jamitunuru poe rokẽ Jezu tonetupuhse oya xine.

Zuario Ritonõpo ehtopo

⁶ Ritonõpo Zuzenu omipona exiketõ maro zuaro exikety sã oturũko ase. Yrome Jezu onenetupuhpynõ zuaro ehtoh sã pyra jomiry mana. Itamuhpopãtyã zuaro ehtoh sã pyra roropa mana. Axĩtao rokẽ itamuhpopãtyã mana sero nono po.

⁷ Emero motye zuaro Ritonõpo mana. Aomiry ekarõko ase oya xine zuaro oehtohkõme. Pake tokare pyra Ritonõpo osenetupuhtopõpyry kynexine. “Umũkuru enetupuhnanõ kurãkãko ase aorikyry ke toto myakãme. Umũkuru sã exĩko mã toto,” tykase Ritonõpo tyra rokene, sero nono onyripyra ro tahtao. Morara katopõpyry tokare pyra kynexine aporo. Seromaroro jarao mã rahkene.

⁸ Yrome Ritonõpo osenetupuhtopõpyry waro pyra sero põkõ tuisary tõ kynexine. Zuario tahtao xine Kuesẽkõ onexixihmapopyra toh exiry wewe pokona. Emero motye Kuesẽkõ kure exiry mana, tuisamehxo exiry, enara.

⁹ Moro poko ynara tymerose Ritonõpo omiryne:

“Tynekarory kurã kurãkãko Ritonõpo mana
 ekarotohme typyno exiketomo a.
 Onenepitopyra sero nono põkõ mana,
 onetapitopyra roropa, onenetupuhpitopyra
 roropa mã toto Ritonõpo nyrihpyry kurã poko,
 tynekaroryme typyno exiketomo a,”
 me tymerose.

¹⁰ Yrome moro poko kymarokõ tutuarõtanohpose Ritonõpo Zuzenu a, Ritonõpo nosenetuputyhpyry poko. Tuzenu tonehpose kukurohtaka xine zuaro kuehtohkõme. Emero oneto Ritonõpo Zuzenu mana. Ritonõpo osenetupuhtoh waro mana zuaro pyra imehnõ ahtao ro.

¹¹ Kuosenetuputyrykõ waro pyra imehnõ mana. Kymarokõ rokẽ zuaro. Moro saaro Ritonõpo Zuzenu rokẽ Ritonõpo osenetuputyry waro mana.

¹² Jezu enetupuhnõko sytatose. Naeroro Jezu onenetupuhpynõ zuzenu kukurohtao xine pyra mana. Ritonõpo Zuzenu rokẽ tonehpose Ritonõpo a kukurohtaka xine, kuamorepatohkõme, emero inekarohpyry waro kuehtohkõme.

¹³ Morara exiryke ahno a rokẽ pyra tamorepase ynanase. Ritonõpo Zuzenu a tamorepase ynanase. Naeroro kytamurukõ namorepatopõpyry ke pyra imehnõ amorepãko ynanase. Ritonõpo Zuzenu namorepatopõpyry ke rokẽ Zuzenu nae exiketõ amorepãko ynanase.

¹⁴ Yrome Ritonõpo Zuzenu maro pyra exiketõ inekarotyã anapoipyra mã toto onenetupuhpyra toexirykõke. “Otãto tynekarory ekarõko Ritonõpo nae?” ãko mã toto. “Oty katohme moro apoĩko mokaro nae?” ãko roropa toh repe oseya rokene, Ritonõpo Zuzenu maro pyra exiketomo. Ynara exiryke, Ritonõpo Zuzenu nae exiketõ rokẽ inekarotyã kure exiry enetupuhnõko.

¹⁵ Ritonõpo Zuzenu nae awahtao xine emero rokẽ toehse ahtao zae ehtoh enetupuhnõko matose. Mame õmirykõ eunopyry se imehnõ ahtao oneunoh-pyra ekurehnõko mã toto, zae rokẽ oexirykõke.

¹⁶ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne:
 “Ritonõpo osenetupuhtoh waro pyra imehnõ mana.
 Amorepary waro ehsaromepyra roropa mã toto.
 Tamorepaneke pyra ynororo mana ipunaka.
 Tamoreme zuaro ynororo,”

ãko.

Mãpyra Kyrixtu poe osenetupuhnõko sytatose, kukurohtao xine Zuzenu exiryke.

3

Ritonõpo poetory tomo

¹ Wekyry tomo, tomeseke sã oturũko ase oya xine, Jezu enetupuhsenã sã oexirykõke, Ritonõpo Zuzenu omipona nymyry pyra oexirykõke roropa. Ritonõpo Zuzenu maro nymyry awahtao xine tyoro jotururu exiry oya xine. Yrome aomipona pyra oexirykõke Jezu waro pyra exiketõ zururu sã ourutorỹko ase.

² Poeto pitiko ahtao suhsu ke auhpãko jẽ mana. Poeto pitiko sã matose Ritonõpo enetuputyry poko. Morara exiryke Ritonõpo omiry tupimãkara rokẽ ekaroase oya xine. Aomiry tupimã onetara mexiatose enetupuhsenã sã oexirykõke. Morararo matose seromaroro. Aomiry tupimã onetara ro matose,

³ Jezu onenetupuhpynõ sã oexirykõke, Zuzenu maro pyra exiketõ samo. Zumoxike matose. Oseosezuhnõko roropa matose. Morara awahtao xine Jezu onenetupuhpynõ sã matose, Zuzenu maro pyra exiketõ samo. Naeroro tupimã ke ãmorepara xine ase.

⁴ Ynara ãko toitoine matose: “Pauru marõme rokẽ ase,” ãko. Imehnõ: “Aporu marõme ase,” ãko. Morara karyhtao oya xine oxiehnokõ sã matose. Jezu onenetupuhpynõ sã matose.

⁵ Yrome tuisame pyra Aporu mana. Tuisame pyra ase roropa. Ritonõpo namotome rokẽ ynanase, Jezu Kyrixtu poko imehnõ amorepananõme. Tamorepase yna a oexirykõke Jezu poetoryme toehse matose. Kuesẽkõ nyrohmanohpotopõpyry poko rokẽ erohnõko ynanase, aomipona.

⁶ Otyro puhturu arykary sã Kyrixtu ekarory mana. Ywy osemazuhme Kyrixtu ekaroase oya xine. Mame Kyrixtu omiry poko ãmoreparykõ otyro ehxikary sã mana. Aporu toerohse ýkapo ãmoreparykõ poko Kyrixtu omiry poko. Mame otyro ahtanohponeme Ritonõpo mana. (Moro saaro typoetoryme oriatose Ritonõpo. Ritonõpo rokẽ onenetupuhpynomo a Tumũkuru enetupuhpory waro mana.)

⁷ Naeroro Kyrixtu ekaronanõ mã ime nymyry pyra mã toto. Aomiry poko imehnõ amorepananõ roropa ime nymyry pyra mã toto. Ritonõpo rokẽ ime kuhse mana, ipoe enetupuhnanõme toehse kuexirykõke.

⁸ Oxipãkõ mokaro Kyrixtu ekaronanomo, aomiry poko amorepatõkomo, enara. Imeĩpo typoetory tõ epehmãko Ritonõpo mana, toto erohtamitume. Zae erohketõ epehmãko kure mana. Zae pyrahme sã toerohse ahtao pitiko rokẽ toto epehmãko mana.

⁹ Ritonõpo tupi sã matose. Tupito esẽ tutupi pyno exiry sã opyno xine Ritonõpo mana. Ritonõpo tupi poko erohketõ sã ynanase Aporu maro. ãmorepatorỹko ynanase.

Tapyi esē tytapyī pynanopyry sã roropa opynanohtoryŕko Ritonõpo mana. Itapyī sã matose.

¹⁰ Tapyi apõ sã Kyrixtu mana. Morara exiryke Kyrixtu ynanekaroase oya xine enetupuhthome oya xine. Ritonõpo a tyjमितunuru tokarose ya Kyrixtu ekarotõhme onenetupuhpitopynomo a. Kyrixtu ekaroryhta oya xine tapyi apõ rĩko sã ase. Mame ŷkapo imehnõ mã Kyrixtu omiry poko mokaro amorepãko jesahpyo. Mokaro amorepananõ mã tapyi amonanõ sã mã toto. Kure mã toto, zae imehnõ amoreparyhta oya xine.

¹¹ Ritonõpo a Jezu Kyrixtu tonehpose xiaro, sero nono pona. Toiro ynororo, imepŷ pyra. Jezu enetuputyryke rokẽ kyya xine Ritonõpo poenõme exĩko sytatose.

¹² Imehnõ amorepananõ mã tapyi amonanõ sã mana. Toitoine tapyi amõko sã mã toto okynã ehtohme, uuru ke te, parata ke te, topu kurã ke roropa sã tyrĩko mã toto. Mokaro sã matose zae imehnõ amoreparyhta oya xine. Yrome imehnõ mã axĩtaonato sã rokẽ tapyi amõko mã toto, wewe ke te, airiki ary ke te, paruary ke, enara. Mokaro sã exĩko sytatose zae pyra imehnõ amoreparyhta kyya xine.

¹³ Mame apoto toehse ahta tapyi zatyry enẽko sytatose. Yrome okynã exikety ke tamose ahta zahpyra mana. Moro saaro Kyrixtu oehtoh ropa po. Kure imehnõ tamorepase ahta kyya xine zae toto amorepatopõpyry kyya xine enẽko sytatose. Yrome zae pyra imehnõ tamorepase ahta kyya xine moro enẽko roropa sytatose, Kyrixtu oepyyry ropa ahta.

¹⁴ Mame tapyi zahpyra ahta tapyi esē tytapyike ro exĩko mana tozehse apoto ahta. Mokyro saaro zae imehnõ amorepananõ Ritonõpo nekarory kurã apoĩko mã toto toerohtamitukõme.

¹⁵ Yrome jatyhpyry esemy tytapyike pyra exĩko, tyahse exiryke. Mokyro saaro azahkuru imehnõ amorepananõ epehpyry kurã anapoipyra mã toto. Mãpyra toto pynanohtõko otarame Ritonõpo mana apoto htae anymyhpyry samo.

¹⁶ Ritonõpo tapyī sã matose, Ritonõpo Zuzenu okurohta oya xine exiryke. Moro waro matose.

¹⁷ Ritonõpo tapyī kararapyryhta Ritonõpo mã tytapyī ryhmahpõ ryhmãko. Kure Ritonõpo tapyī mana. Xihpyryme pyra mana. Kymarokõ Ritonõpo tapyīme sytatose. Naeroro azahkuru ãmorepananõ wãnohtõko Ritonõpo mana, tytapyī kurã ryhmananõ sã toto exiryke.

¹⁸ Osenekunohpopyra ehtoko Jezu onenetupuhpynomo a. “Emero zuaro ase,” karyhta oya xine, moro waro ehtoh irumekatoko, Ritonõpo poe zuaro kuhse oehtohkõme.

¹⁹ “Zuarohxo ynanase,” ãko Jezu onenetupuhpynomo. Yrome Ritonõpo ynara ãko oya xine: “Rowohpe matose ipunaka,” ãko. Ynara tymerose Ritonõpo omiryryme: “‘Zuarohxo ywy,’ kananõ mã osenekunohnohtõko rokene zuaro toehtopõpyrykõke. Otupĩko mã toto. Tutõtatohtõko ropa zupĩko sã mã toto,” ãko.

²⁰ Ynara tymerose roropa Ritonõpo omiryryme: “Otyme kure Ritonõpo a, ynara kananõ osenetupuhthoh nahe? ‘Imehnõ motye zuarohxo ywy,’ kananõ osenetupuhthoh otyme kure Ritonõpo a? Arypyra ipunaka,” tymerose.

²¹ Morara exiryke: “Imehnõ motye zuarohxo yna,” kara ehtoko. Sero maroro emero nae exiketõme matose Kyrixtu oesẽkõme exiryke.

²² Ywy Pauru, ãkorehmanekõme ase Kyrixtu poe, Aporu roropa te, Peturu roropa. Sero nono tõkehko tyrise Ritonõpo a oesarykõme. Orihpyra ro awahta oya xine opyno xine mana. Oorikyrykohta opyno xine ro mana. Seromaroro opyno xine mana. Opyno xine exikehpyra roropa mana.

²³ Mame Kyrixtu oesēkōme mana. Kyrixtu esēme Ritonōpo mana. Naeroro esēme sã roropa matose Ritonōpo nyrytã esēme.

4

Kyrixtu akorehmananomo

¹ Kyrixtu akorehmananō pyno ehtoh sã yna pyno ehtoko, Ritonōpo omiry ekaronanōme yna exiryke. Tokare pyra Ritonōpo osenetupuhpopyry kynexine aporo. Yrome seromaroro tōsenetupuhpopyry tokarose yna a zuaro yna ehtohme, ekarotohme ropa imehnomo a.

² Ynara āko typoetoke exikety typoetory tomo a: “Imepỹ omipona pyra ehtoko, jomipona rokē ehtoko,” āko. Moro saaro morara āko Ritonōpo tōmiry ekaronanomo a. Tōmipona toto se ynororo mana.

³ Otara kara ase: “Zae Pauru mana,” karyhtao oya xine. Imehnomo a roropa: “Zae pyra Pauru mana,” karyhtao, otara kara ase. Imehnō popyra onekaropyra ase. “Zae pyra mã toto,” kara ase. “Zae pyra ase,” kara ase roropa ypoko.

⁴ Ya zae rokē ase. Yrome otarame jukurākatopōpyry Ritonōpo a waro pyra imehnō mana zae jehtoh waro jahtao ro. Yrome Kuesēkomo a: “Pauru zae mana,” karyhtao, zae nymyry ase.

⁵ Morara exiryke Kuesēkō oehpyra ro ahtao: “Popyra matose Ritonōpo a,” kara ehtoko imehnomo a. Imeīpo jūme rokē kuapiakatoryko Kuesēkō mana, toehse ropa tahtao. Morara ahtao kynyrihpyrykō enepynỹpo tō zumakapōko mana, kuosenetupuhpopyrykomo, kypenetatopōpyrykomo, enara. Morarame: “Kure mase ya,” āko Ritonōpo zae exiketomo a.

⁶ Wekyry tomo, opyno xine jexiryke yna poko kuurutou, ypoko, Aporu poko, enara. Āmorepatohkōme kuurutou zae oehtohkōme, Ritonōpo omiry omipona oehtohkōme, imehnō onypyrypara ehtoko. “Mose kure. Mose popyra,” kara ehtoko. Kure rokē ehtoko emero a.

⁷ Oxisã matose imehnō maro Ritonōpo a. Eya imehnō motye pyra matose. Ritonōpo nekarohpyryme okyryrykō mana, emero. Morara exiryke kure oexirykō poko epyrypara ehtoko, Ritonōpo poe rokē kure oexirykōke.

⁸ Otarāme azahkuru matose ynara āko: “Otyro se pyra ynanase, emero nae,” āko matose. “Tymōkomoke ynanase, porehme,” āko roropa matose repe. Yrome azahkuru matose. Tuisame sã matose tuisame pyra yna ahtao, Aporu maro. Tuisame nymyry awahtao xine tãkye jexiry, amaro xine tuisame ynanexiry roropa.

⁹ Ynara enetupuhnōko ase, Ritonōpo nymenekatyāme yna ahtao ro imehnō amorepananōme, tuisame pyra ynanase. Imehnō namotome sã rokē ynanase. Orihketōme sã tyrise ynanase, jarao orihmaposē samo emero tonesēme, kapuaōkō neneryme, nono pōkō neneryme, enara.

¹⁰ Kyrixtu onenetupuhpynomo a rowohpe ynanase Kyrixtu enetuputyryke yna a. Mãpyra amarokomo Kyrixtu maro oexirykōke tuaro matose toehse. Onenetupuhpynomo a orēnōko ynanase. Yrome amarokō orēpyra matose eya xine. Yna se pyra mã toto. Yrome kure rokē oritorỹko mã toto.

¹¹ Emitapānōko ynanase. Tuna zehnāko roropa ynanase. Upōpo xihpyry ke tōtupohtose ynanase. Typipohse ynanase. Tosake pyra yna exiryke, ytoytōko rokē ynanase pata tō poro.

¹² Erohkehpyra ynanase yronomyryme yna napyry epekahtohme. Imehnomo a typoihtose yna ahtao zae rokē toto ezuhnōko ynanase. Ynahtomaryhtao eanahtōko rokē ynanase.

¹³ Omi xihpyry ke typoihtose yna ahtao kure rokē ezuhnōko ynanase. Typahsēme sã yna ekarōko imehnō mana, itumekyhpyry sã yna rīko mã toto.

¹⁴ Ohxirorykō se pyra ase repe. Morohne ymerono āmorepatohkōme, opyno xine jexiryke, ypoenōme sã oexirykōke.

¹⁵ Āmorepatōkō ikuhpỹme tomãse ahtao ro, Kyrixtu omiry poko toiro rokē omykōme mana. Tamorepase ya oexirykōke Jezu Kyrixtu tonetupuhse oya xine. Morara exiryke omykōme ase, osemazuhme tamorepase ya oexirykōke.

¹⁶ Naeroro ajohpãme sã kypoenohtoko ysã oehtohkōme.

¹⁷ Morara exiryke Timoteu aropōko ase oya xine. Umūkurume mana Kuesēkō enetuputyryke eya. Tymoise roropa ywy eya. Ipyno ase yronymyryme. Otuarōtanohtorỹko ropa mana zae jehtoh poko Kyrixtu Jezu enetuputyryke ya. Imehnō amorepatopōpyry poko roropa ya ourutorỹko mana. “Pata tō punero zae imehnō amorepãko Pauru mana, zae toto ehtohme tysaaro, Jezu poetory tō oximōtoh tao,” āko oya xine mana.

¹⁸ Toitoine matose epyrypãko, ytopyra jekaroryke oya xine repe.

¹⁹ Yrome Ritonōpo jaropory se ahtao ytōko ase, okynã pyra, oenese xine. Mokaro otururu waro ase. Yrome amaro xine jahtao ywy roro epyrypaketō nyryry enēko ase. Otarãme Ritonōpo jamitunuru nae mã toto. Otarãme arypyra mã toto.

²⁰ Ritonōpo enetupuhnōko sytatose kuesēkōme. Omihpo rokē kara moro. Ritonōpo jamitunurume mana.

²¹ Oty kurehxo oya xine nae? Oorypyrykō poko ouruse xine jytory kure oya xine nae? Omi kurã ke ouruse xine jytory kure oya xine nae, oeahmase xine? Opyno xine jexiry kure oya xine ahtao oorypyrykō irumekatoko.

5

Typyxiã kuroko nohpo tō poko

¹ “Toiro Korītu pō tumy pyty maro toehse mana, Jezu poetoryme tahtao ro,” tykase oehsenã ya. Morara popyra Ritonōpo a. Ritonōpo waro pyra exiketō roropa morara sã ahtao ihxipỹke exiry tyrypyrykō poko.

² Morara awahtao xine toiparo rokē: “Kure ynanase,” āko matose. Epyrypara ehtoko kure oexirykō poko. Emynyhmatoko hkoty mokyro rypyry poko. Mame mokyro iirypyryme exikety emynyhmara ahtao tyrypyry poko Ritonōpo maro oturutoh taka onēmapopyra ehtoko. Amaro xine õximōtohkō taka onēmapopyra ehtoko.

³ Ywy ase, ameke repe. Yrome amaro xine ro ase ukurohtao. Pitiko rokē pyra osetupuhnōko ase roropa opoko xine. “Mokyro popyra Ritonōpo a tyrypyry poko exiryke,” āko ase Jezu Kyrixtu poe. Amaro xine jahtao morararo ykary oya xine. Naeroro mokyro maro oximōpyra ehtoko.

⁴ Mame õximomyrykohtao Jezu Kyrixtu amaro xine mana. Kokoro rokē kymaro xine mana, kyjamihtanohtorỹko. Ywy roropa amaro xine sã ase josenetuputyryke opoko xine.

⁵ Naeroro Jezu jamitunuru poe mokyro iirypyryme aexihpyry a ynara kahtoko: “Joroko tamuru oesēme mana,” kahtoko eya, tyrypyry xihpyry se pyra aehtohme ropa. Otarãme orihnōko mana. Yrome tyrypyry rumekary ropa ahtao eya orihpyra ro ahtao ipynanohnōko Ritonōpo mana Kuesēkō oepyyry ropa ahtao.

⁶ Toiparo rokē: “Kure ynanase,” āko matose, zae pyra oexirykōke. Ynara zuaro matose, iporutatos pitiko rokē repe, yrome tōximōse ahtao tiriiku maro, moro pão risē tytororo iporutaketyme exīko. Moro sã iirypyryme

exikety mana. Toiro tyyrypyry poko exikety amaro xine ahtao, okynā pyra imehnō mā morararo isā exīko, tyyrypyrykō poko.

⁷ Oorypyrykō irumekatoko emero porehme. Oorypyrykō poko pyra awah-
tao xine iiryppyryme pyra matose. Tyrisenā sā matose. Pake kaneru mūkuru
totapase juteu tomo a toytorykohtao Ejitu poe. Kaneru mūkuru totapase
orihpyra tapyi taōkō ehtohme. Mokyro saaro Jezu Kyrixtu toorihse orihpyra
kuehtohkōme. Oseahmatoh Paxikoa riryhtao juteu tomo a, atākyemāko mā
toto kaneru mūkuru orihtopōpyry poko tytamurukō orihpyra ehtohme. Moro
saaro wenikehpyra sehtone roropa Jezu orihtopōpyry poko kymyakākōme,
orihpyra kuehtohkōme.

⁸ Jezu kynorihne kymyakākōme, orihpyra kuehtohkōme. Naeroro
kyrypyrykō surumekatone. Kyyrypyrykō poko pyra sehtone. Zae rokē
sehtone ipunaka. Imehnō onenekunohpyra sehtone. Morara kuahtao xine
atākyemāko sytatose Jezu orihtopōpyry poko, juteu tō atākyematoh saaro
kaneru mūkuru etapatopōpyry poko.

⁹ Osemazuhme pape ymeroase onenerykōme ynara katohme oya xine:
“Osepeme pyra ehtoko nohpo tō poko exiketō maro, tynio kuroko imehnō
urutua poko exiketō maro roropa.”

¹⁰ Ritonōpo waro exipitopyra exiketō poko morara kara akene. Toipe
mokaro iiryppyryme. Imehnō nohpo poko toto, tyamene se mā toto. Ema-
tonāko roropa mā toto. Joroko tō poko mā toto Ritonōpo myakāme. Mokaro
maro se pyra kuahtao xine sero nono rumekary se sehtory.

¹¹ Ynara kary se rokē exiase oya xine: “Jezu poetoryme ase,” kananō
mā imehnō nohpo poko ahtao mokaro maro pyra ehtoko. Tyamene se
exiketomo te, joroko tō eahmananomo Ritonōpo myakāme te, imehnō kerek-
eremananomo te, etyketomo te, imehnō poko enupunara exiketomo, enara.
Mokaro maro pyra ehtoko. Otuhtoh po porohpyra ehtoko toto maro, kary se
exiase oya xine.

¹²⁻¹³ Ritonōpo onenetupuhpyra exiketomo a: “Zae pyra matose,” kara ase.
Ritonōpo rokē toto apiakāko mana imeīpo. Yrome Jezu waro exiketō zae pyra
ahtao zae pyra toto ehtoh poko enetupuhpotoko. Ynara tymerose exiryke
Ritonōpo omiryryme: “Mokyro iiryppyryme aexihpyry aropotoko owinoino
xine,” me tymerose. Naeroro iiryppyryme aexityā aropotoko owinoino xine.

6

Jezu poetory hxirōko terekatu netaryme, oty katohme?

¹ Atakorōme matose Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Oxiehno toehse
awahtao xine imepỹ Jezu poetory maro, terekatu a mokyro anaropyra
ehtoko Jezu poetory kara a. Kurehxo imepỹ Jezu poetory a oytorykomo zae
ehtoh waro oehtohkōme.

² Etatoko pahne, Ritonōpo poetoryme kuexirykōke, sero etyppyry po sero
nono pōkō apiakāko sytatose Ritonōpo omi poe. Tyyrypyrykō poko aexityā
apiakāko sytatose zae exiketō winoino. Morara exiryke atae pyra toehse
awahtao xine imepỹ Jezu poetory maro zae ehtoh enetupuhtoko. Ataomiro-
toko ropa āmoreme xine.

³ Etatoko pahne, Ritonōpo nenyohityā kapuaōkō apiakāko roropa sytatose,
zae exiketō ekarōko sytatose, tyyrypyhpyke exiketō ekarōko roropa sytatose,
enara. Morara ahtao oxiehno toehse kuahtao xine ro zae ehtoh enetuputyry
tupime hkopyra kyya xine.

⁴ Naeroro oxiehno toehse awahtao xine oty katoh zae ehtoh ekaropōko
matou Jezu poetory kara a?

⁵ Ehxiropyra hmatou, Jezu onenetupuhpynomo a oytorykohtao? Toiro tokoh zuaro exikety amaro xine nah? Atae pyra awahtao xine, eya ytotoko zae ehtoh enetupuhtohme.

⁶ Seroae oxienonohnōko matose. Imepỹ Jezu poetory hxirōko matose terekatu ēpataka, Jezu poetory kara. Zae pyra matose morara awahtao xine.

⁷ Jezu poetory hxiroryhtao oya xine terekatu ēpataka Jezu onenetupuhpynō sã matose ipunaka. Kurehxo oya xine: “Oty kara,” kary, tyhtomase awahtao xine. Kurehxo tomatonanhse awahtao xine: “Oty kara,” kary oya xine.

⁸ Yrome imehnō ryhmãko matose. Imōkomory ematonanohnōko matose Jezu poetoryme toto ahtao ro.

⁹ Etatoko pahne, zuaro matose, tyrypyrykō poko exiketō Ritonōpo esaka ytopyra ekurehnōko mana. Osenekunohpyra ehtoko. Imehnō nohpo poko exiketō mã omōpyra Ritonōpo esaka ekurehnōko te, imehnō orutua poko exiketomo te, orutua kō roropa oxipoko xihpyry exiketomo te, joroko tō eahmananō Ritonōpo myakãme omōpyra mã toto.

¹⁰ Omato komo te, tyamene se exiketomo, etỹketomo te, imehnō kerekere-mananomo, imehnō ryhmananomo roropa, mokaro mã Ritonōpo nekarory anapoipyra ekurehnōko, omōpyra mã toto Ritonōpo esaka.

¹¹ Toitoine mokaro sã mexiatose, Jezu onenetupuhpyra ro awahtao xine. Yrome seromaroro Ritonōpo a oorypyrykō tykorokase mana. Tymenekase matose eya typoenōme oehtohkōme, tōmipona oehtohkōme. “Zae matose ya,” ãko Ritonōpo mana Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine, Ritonōpo Zuzenu kukurohtao xine exiryke roropa.

Kure Ritonōpo riry poko kyya xine

¹² Otarãme ynara ãko matose ya: “Ywy ase Kyrixtu poetoryme. Naeroro emero rokē poko jahtao azahkuru pyra ase,” ãko matose. Ỹ, otarame azahkuru pyra mase repe. Yrome emero hkopyra kure oya xine mana. Azahkuru pyra ahtao ro emero hkopyra ipoko ase yyrypyry a ymykyryino ropa.

¹³ Imepỹ roropa otarame ynara ãko: “Tonahsē nae sytatose ēmatohme waku aka. Tuahke sytatose tonahsē omōtohme,” ãko. Ỹ, zae ro mana. Yrome imeĩpo moro asakoro enahkapōko Ritonōpo mana, kynapyrykomo, kuakurukomo, enara. Kuokokō tyrise Ritonōpo a kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme, imepỹ nohpo poko pyra, imepỹ nio poko pyra, orutua kō poko pyra, enara. Ritonōpo Zuzenu esaryme tyrise sytatose Kuesēkō omipona kuehtohkōme. Ritonōpo Zuzenu omipona pyra kuahtao xine toiparo rokē taro sytatose.

¹⁴ Kuesēkō tōsemãkapose ropa Ritonōpo a aorihxĩpo. Moro saaro ky-marokō ēsemãkapōko ropa mana toorihse kuahtao xine. Tyjamitunuru ke kuēsemãkapotorỹko ropa mana.

¹⁵ Etatoko pahne, Jezu enetupuhnanōme awahtao xine ōkokō Kyrixtu zokome mana ikyryryme toehse oexirykōke. Morara exiryke imepỹ nohpo poko jahtao popyra ase ipunaka, Kyrixtu zoko aroryke ya mokyro poko. Naeroro imepỹ nohpo poko pyra ehtoko ipunaka.

¹⁶ Etatoko pahne, imepỹ nohpo poko tahtao, toiro pũme sã exĩko orutua mana imaro. Ynara tykase Ritonōpo exiryke moro poko: “Mokaro asakoro toiro pũme sã exĩko mã toto,” tykase.

¹⁷ Yrome Kuesēkō omipona kuahtao xine toiro sã exĩko sytatose imaro, toiro zuzenu maro exĩko sytatose Kyrixtu Zuzenu maro.

¹⁸ Orutua komo, opyty kara maro pyra ehtoko ipunaka. Xihxi tomo, imepỹ nio maro pyra ehtoko ipunaka. Iiryrypyry nae tyoro. Ipoko ahtao otarame

kupūkō onyryhmara repe. Yrome imepỹ nohpo poko awahtao xine opūkō ryhmāko roropa matose.

¹⁹ Wenikehpyra ehtoko, kuokokō Ritonōpo Zuzenu esaryme mana. Kukurohtao xine mā ynororo, kyya xine tokarose Ritonōpo a exiryke. Naeroro opūkō esēme pyra matose. Ritonōpo rokē oesēkōme mana.

²⁰ Oorypyrykō tykorokase Ritonōpo a. Kyrixtu orihtopōpyry ke oorypyrykō topehmase eya. Morara exiryke tuaro ehtoko kure rokē oehtohkōme. Morarame kure rokē awahtao xine: “Kure Ritonōpo mana. Emero motye kuhse imehxo mana,” āko onenetupuhpynō mā Ritonōpo poko, kure oehtohkō eneryke tyya xine.

7

Oururukō se ase opytarykō poko, oniotarykō poko, enara

¹ Onymerohpyrykō yneneryme enease. Moro poko ynara mekaroposatose ya: “Yna pytary zae Ritonōpo a nae?” matose.

Etatoko pahne, opytarykō se pyra awahtao xine zae ro matose, nohpo poko pyra awahtao xine ipunaka.

² Yrome tuhke iirypyrymākō nae. Pytara toh repe imehnō pyxiā poko toehtohkōme. Popyra mā toto. Morara exiryke kurehxo ya orutua kō pytary typye toto ehtohme. Morararo nohpo tō roropa, iniotarykō kure ya tynioke toto ehtohme emero.

³ Orutua komo, kure ehtoko opyxiākō maro. Opyty amaro se ahtao imaro exiko. Opyxiākō tymoise oya xine ahtao kure iniome matose. Xihxi tomo, amaro se onio ahtao imaro ehtoko. Oniokō tymoise oya xine ahtao kure matose.

⁴ Xihxi tomo, ōkokō esēme nymyry pyra matose. Tosēke matose, oniokō ke. Morararo orutua komo, ōkokō esēme nymyry pyra matose. Tosēke matose opyxiākō ke.

⁵ Xihxi tomo, oniokomo a: “Amaro se pyra ase,” kara ehtoko. Morararo orutua komo: “Amaro se pyra ase,” kara ehtoko opyxiākomo a. Ynara karyhtao oya xine: “Oximaro pyra sehne aporo,” karyhtao oya xine asakoro ro, yronomyrymehxo Ritonōpo maro ōtururukō poko oehtohkōme, kure. Tuhke pyra onyhtoko oximaro pyra. Imeīpo oximaro ehtoko ropa imehnō poko penetara oehtohkōme, iirypyryme oripyra xine joroko tamuru ehtohme.

⁶ “Opytatoko kēty,” kara ase. “Oniotatoko kēty,” kara roropa ase, nohpo tomo a. Opytarykō se awahtao xine, opytatoko. Zae matose. Xihxi tomo, oniotarykō se awahtao xine oniotatoko.

⁷ Tākye ase typye pyra jehtoh poko. Orutua kō emero ysā toto ahtao kure ya exiry. Yrome Ritonōpo osenetupuhtoh kypoko xine oxisā pyra mana. Toitoinē Ritonōpo poe pytara mā toto. Iirypyryme pyra roropa mā toto. Imehnō Ritonōpo poe ro pytāko mā toto. Tupime otarame eya xine exiry typye pyra toto ahtao. Otarāme tyrypyrykō poko exiry toto. Naeroro kurehxo Ritonōpo a ipytarykomo tyrypyrykō poko pyra toto ehtohme.

⁸ “Pytara ehtoko,” āko ase pytara ro exiketomo a. “Niotara ehtoko,” āko ase niotara ro exiketomo a, pytỹpo tomo a, enara. Kurehxo ya toiroro oexirykomo ysaaro.

⁹ Yrome typenekehse awahtao xine oniotatoko, opytatoko, enara. Kurehxo Ritonōpo a oerēnarykomo, popyra openetarykō poko oexirykomo, tynioke pyra awahtao xine, typye pyra roropa awahtao xine.

¹⁰⁻¹¹ Tynioke exiketomo, oniokō onurumekara ehtoko. Morara āko ase Kuesēkō omi poe, ypoe rokē pyra. Oniokō rumekaryhtao oya xine imepỹ maro pyra ehtoko. Otarāme oxise exīko ropa matose oniokō maro. Morara

ahtao oniokõ maro exīko ropa matose. Morararo typye exiketomo, opyxiākõ onurumekara ehtoko.

¹² Imehnõ Jezu poetory tomo a ypoe ro ynara āko ase, Kuesēkõ nymeropoh-pyry kara: “Opyxiākõ Jezu onenetupuhpyra ro ahtao, yrome amaro xine se ro toto ahtao, toto onurumekara ehtoko.”

¹³ Morararo matose nohpo tomo. “Oniokõ Jezu onenetupuhpyra ro ahtao, yrome amaro xine se ro toto ahtao, toto onurumekara ehtoko.”

¹⁴ Toto onurumekara awahtao xine kure oniokõ rīko Ritonõpo mana Jezu onenetupuhpyra toto ahtao ro. Kure toto rīko Ritonõpo mana opokoino xine amaro xine toto exiryke typyxiākõ onurumekara toto exiryke. Morararo kure opyxiākõ rīko Ritonõpo mana Jezu onenetupuhpyra toto ahtao ro Jezu poetory maro toto exiryke tyniokõ onurumekara toto exiryke. Morara pyra ahtao opoenõkõ Ritonõpo waro pyra exiketõ poenõ sã rokẽ exiry. Yrome kure toto rīko Ritonõpo mana, typoetory maro toto exiryke.

¹⁵ Mame oniokõ Jezu poetory kara ahtao, mame orumekarykõ se toto ahtao, Jezu poetoryme awahtao xine, otara pyra orumekatorykõ mã toto. Opyxiākõ Jezu poetoryme pyra ahtao, mame orumekarykõ se toto ahtao, Jezu poetoryme oexirykõke, otara pyra orumekatorykõ mã toto. Morarame turumekase awahtao xine opyxiākõ a, oniokõ a roropa Jezu poetoryme awahtao xine tymyhpokase ropa sã matose. Naeroro: “Jurumekara exiko,” kara ehtoko oniokõ a, opyxiākõ a roropa. Toto maro oxiehno pyra kuexirykõ se Ritonõpo mana.

¹⁶ Naeroro xihxi tomo, oniokõ onurumekara ehtoko. Otarãme opokoino xine onio Jezu enetupuhnõko mã toto. Orutua komo, opyxiākõ onurumekara ehtoko. Otarãme opokoino xine opyxiākõ Jezu enetupuhnõko mã toto.

Ritonõpo omipona ehtoko

¹⁷ Tyjमितunuru ekarõko Ritonõpo kyaa xine mana orẽpyra kuehtohkõme inyrohmanohpotoh poko. Naeroro aomipona ehtoko. Toerohtohke mexiatose Jezu enetuputyryhtao oya xine. Moro erohtoh onurumekara ehtoko. Ipoko erohtoko ro. Morararo Jezu poetory tõ amorepãko ase emero pata tõ punero.

¹⁸ Tysahkase aexityãme awahtao xine Jezu poetoryme toehse awahtao xine asahkatopõpyry poko torẽtyke pyra ehtoko. Morararo matose onysahkara awahtao xine Jezu poetoryme toehse awahtao xine esahkapopyra ehtoko.

¹⁹ “Jomipona nymyry matou?” āko rokẽ Ritonõpo kyaa xine mana. “Opih-pyry mysahkatou?” kara ynororo kyaa xine. “Onysahkara ro matou?” kara roropa mana.

²⁰ Toerohtohke mexiatose okohmarykohtao Ritonõpo a typoetoryme oehthokõme. Morararo ehtoko, oerohtohkõ poko erohtoko ro.

²¹ Toitoine imepỹ namotome mexiatose tykohmase awahtao xine Ritonõpo a. Otara kara. Oesēkõ poetoryme erohtoko ro. Yrome tokumẽtasão apoiry waro awahtao xine apoitoko.

²² Namoto tõ ytoytõko tamoreme xine pyra. Tosēkõ omipona rokẽ ytoytõko mã toto. Yrome namoto tõ Jezu poetoryme toehse ahtao namotome pyra sã toehse ropa mã toto. Kuesēkõ omipona rokẽ toehse mã toto. Mãpyra namotome pyra awahtao xine Kyrixtu enetuputyryhtao oya xine Kyrixtu namotome toehse matose, oesēkõme toehse aexiryke.

²³ Topehke typynanohse matose Ritonõpo a. Naeroro imepỹ namotome pyra ehtoko. Kyrixtu omipona rokẽ ehtoko.

²⁴ Wekyry tomo, typynanohse awahtao xine Ritonõpo a aomipona toehse mexiatose. Morararo ehtoko, seromaroro. Aomipona exikehpyra ehtoko. Onurumekara ehtoko Ritonõpo maro awahtao xine.

Niotara ro exiketō zae ehtoh poko, pyt̄ypo tō roropa

²⁵ Onymerohpyrykō ae mekaropoaose niotara ro exiketō poko, pytara ro exiketō poko roropa. Moro poko jurupyra Kuesēkō nexiase. Naeroro: “Kuesēkō omi poe ourutor̄yko ase,” kara ase. Naeroro typynanohse jexiryke, aomipona roropa jexiryke zae ehtoh enetupuhnōko rokē ase.

²⁶ Kyzehnotokō kyhtomator̄yko mana pitiko rokē pyra, Jezu poetory tō kara. Naeroro typye pyra awahtao xine kurehxo ya morara oexirykomo.

²⁷ Typye awahtao xine opyxiākō onurumekara ehtoko. Māpyra typye pyra awahtao xine pytara ehtoko.

²⁸ Opytarykohtao iirypyryme pyra matose. Morararo tyniokēkara niotaryhtao iirypyryme pyra mana. Yrome tupimehxo sã exiryke seromaroro morara āko ase, oetuarimarykōino.

²⁹ Wekyry tomo, okyna hkopyra Kyrixtu oehnōko ropa mana. Naeroro typye awahtao xine yronomyryme Kyrixtu nyrohmanohpotoh poko ehtoko typyākara samo.

³⁰ Morararo oxixikariketomo, emynyhmara exiketō sã ehtoko, tãkye exiketō samo. Exianaketomo, atãkyemara sã emynyhmatoko. Osepekahketōme awahtao xine onepekatyhpyrykō esēme pyra sã ehtoko.

³¹ Tymōkomoke exiketyme awahtao xine t̄ypokōke pyra sã ehtoko, okyna hkopyra sero nono enatyryke.

³² Mōkomo tōkehko apoiry poko oya xine torētyke oexirykō se pyra ase. Typye pyra exiketō Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry a rokē tuaro Kuesēkō ākyemapory se toexirykōke.

³³ Yrome typye exiketō t̄ypokōke exīko toto, mōkomo apoiry poko osenetupuhnōko roropa toto typyxiākō ākyemapory se toexirykōke.

³⁴ Asakorō omipona se exīko toh mana. Ritonōpo omipona se, typyxiākō omipona se, enara toh mana. Atapiakāko sã toh mana. Yrome tyniokākara Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry a rokē tuaro. Aomipona se rokē mā toto. Tãkye rokē tosēkō riry se roropa mā toto. Yrome tynioke exiketō t̄ypokōke exīko, tymōkomorykō apoiry poko osenetupuhnōko, tyniokō ākyemapory se toexirykōke.

³⁵ Morara āko ase ākorehmarykō se jexiryke. Tupimehxo opytarykō riry se pyra ase repe. Zae oexirykō se rokē ase, Ritonōpo omipona, Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry poko oehtohkōme yronomyryme.

³⁶ Asakoro ro orutua, nohpo, enara torēnarykō se toehse tahtao xine, yrome ynara karyhtao tyra xine: “Oximaro pyra ekurehnōko sytase,” āko otarame toh mana. Yrome ynara toto amorepāko ase, otarame ōpenehpyrykō maro pyra awahtao xine zae pyra exīko matose. Morara exiryke ōpenehpyrykō se ro awahtao xine yronomyryme oerēnarykō kure mana imaro. Iirypyryme pyra matose morara awahtao xine. Kurehxo opytarykomo.

³⁷ Māpyra imep̄y tamoreme tōsenetupuhxīpo typytary se pyra toehse tahtao, kure roropa mana. Toiroro se rokē tahtao, penetara roropa tahtao nohpo poko, tuaro ynororo, kure roropa ynororo pytara tahtao.

³⁸ Naeroro nohpo maro opytarykohtao kure Ritonōpo a matose. Yrome pytara awahtao xine kurehxo ya mana.

³⁹ Xihxi tomo, tosēke matose oniokō orihpyra ro ahtao. Yrome toorihse oniokō ahtao, oniotary se ropa awahtao xine kure oniotarykō ropa Jezu poetoryme orutua ahtao rokene.

⁴⁰ Yrome ynara enetupuhnōko ase, toorihse oniokō ahtao tãkyehxo mehtory niotara ropa awahtao xine. Ritonōpo Zuzenu poe morara enetupuhnōko ase. Naeroro jomiry etatoko.

8

Tōsē poko, joroko tō zohme tokarose ahtao

¹ Onymerohpyrykō ae tōsē poko moturupoatose. Joroko tō zohme tōsē rīko imehnō mana. Mame morara tyrixīpo ekamōko mā toto. “Kure mokaro zoh onyry kyya xine nahe?” mekaropoatose. Moro poko oururukō se ase. “Joroko tō zoty poko tuaro sytatose. Naeroro otara kara sytatose,” katopōpyry oya xine zae ro repe. Yrome tuaro kuexirykō poko kuosenetuputyryhtao epyrypāko sytatose tuaro kuehtohkō poko. Māpyra imehnō pyno kuahtao xine toto akorehmāko sytatose orēpyra toto ehtohme zae ehtoh poko.

² “Zuaro ase,” kananō mā zae ehtoh waro pyra mā toto.

³ Yrome typyno exiketō waro Ritonōpo mana.

⁴ Morarame tōsē rīko imehnō mana joroko zohme. Mame moro tōsē ekamōko mā toto imehnomo a. Otara āko sytatou? “Joroko zotīpyry onōpyra sehtone,” āko sytatou? Yrome ritōme pyra joroko tō mana. Ritonōpo myakāme pyra roropa mā toto. Toiro rokē Ritonōpo mana. Moro waro sytatose.

⁵ Sero nono pōkomo a tuhke joroko tō nae ritō sā repe. Azahkuru mā toto tuhke ritō kō ekaroryke tyya xine, kapuaōkomo nono pōkō roropa.

⁶ Yrome kyya xine toiro rokē Ritonōpo mana, Kumykomo. Emero Rihpōme mokyro mana. Ipoko ehtohme isene sytatose. Toiro roropa Kuesēkō mana, Jezu Kyrixtu. Eya senohne emero tyrise. Ipoē isene sytatose.

⁷ Yrome emero hkopyra Jezu poetory moro waro mana. Torēnase toto joroko tō eahmary poko imehnomo a. Naeroro tōsē onyryhtao tyya xine seroae ro: “Joroko zotīpyry mose ro,” āko mā toto, topekahse ahtao Jezu poetory kara a. Zae ehtoh waro hkopyra mā toto. Iiryppyryme osekārōko mā toto joroko zotīpyry onyryhtao tyya xine.

⁸ Yrome kymarokō zae Ritonōpo a tōsē pokoino pyra. Oty kara Ritonōpo tōsē onyryhtao kyya xine, onōpyra kuahtao xine, enara. Oty kara rokē Ritonōpo morohne poko.

⁹ Otarāme zae oya xine moro tōsē onyry repe. Yrome otarame imepyny a, Jezu enetupuhpitone a moro tōsē onyry zae pyra mana. Naeroro tomeseke ehtoko Jezu enetupuhpitone tyrypyry poko onyripopyra oehthokōme. Eya tōsē onyry popyra ahtao moro tōsē onōpyra ehtoko roropa.

¹⁰ “Oty kara,” āko matose joroko zotīpyry onyry poko oya xine. “Joroko tō Ritonōpo myakāme pyra mā toto. Zuaro ase,” āko matose. Naeroro omōnōko matose toto tapyī taka. Joroko zotīpyry ōnōko matose, awamekaro xine rokene. Morarame zae ehtoh waro hkopyra exikety otarame oenotorīko mana. “Zae ya roropa moro tōsē onyry,” āko mana tyya rokene. Yrome zae pyra ro eya, Ritonōpo myakāme joroko ekaroryke eya.

¹¹ Moro tōsē onyry oya xine eneryke tyya otarame tōnōko roropa mana. Morarame tōkehse ahtao emynymāko mokyro mana. “Otarāme orihnōko ase iiryppyryme jexiryke,” āko mā repe. Yrome mokyro pynuke roropa Kyrixtu kynorihne, orihpyra aehtohme. Ākorōme mana Jezu enetuputyryke eya. Yrome emynymāko mana iiryppyryme tyripose oya xine exiryke.

¹² Naeroro mokyro a tōsē onyry zae pyra ahtao: “Otuhkose,” kara ehtoko eya. Morara karyhtao oya xine zae pyra matose. Iiryppyryme matose Kyrixtu a, ipoetory takorekehkase oya xine exiryke.

¹³ Iiryppyryme imepī Jezu poetory riry se pyra ase. Naeroro tōsē onyry ya zae pyra ahtao eya, onōpyra ase ipunaka jūme, iiryppyryme wekyry tō riporyino. Morararo ehtoko. Imehnō Jezu poetory iiryppyryme onyripopyra ehtoko, enara.

9

Ritonõpo a tymenekase

¹ Poetome pyra toehse ase tomesetase roropa ywy. Ritonõpo nymenekahpyryme ase. Tumükuru poko imehnõ amorepaneme tymenekase ywy. Ywy roro Jezu enease Kuesëkomo. Aomipona toerohse jexiryke ãmoreparykõ poko ipoetoryme toehse matose.

² Otarãme imehnomo a Kuesëkõ nymenekahpyryme pyra ase repe. Yrome matose jenetupuhnõko Jezu nymenekahpyryme imehnõ amorepaneme. Amarokõ roropa Korĭtu põkomo imehnõ tuarõtanohneme matose, amorepatõme Jezu nymenekahpyryme jexiry poko. Tuhkãkõ ynara ãko: “Kuesëkõ omipona Korĭtu põkõ toehse. Morara exiryke Kyrixtu nymenekahpyryme Pauru enetupuhnõko ase,” ãko.

³ Naeroro ykerekeremaryhtao imehnomo a ynara ãko ase: “Kyrixtu nymenekahpyryme ase imehnõ amorepaneme.

⁴ Zae nase ya tõsë apoiryhtao ya jokuru roropa omi kurã ekarotamitume,” ãko ase eya xine.

⁵ Imehnõ Kyrixtu nymenekatyã typyxiãkõ maro ytoytõko pata tõ poro Jezu poetoryme toto exiryke. Zae mã toto Ritonõpo a. Kuesëkõ akorõ morararo type, Peturu roropa morararo. Mokaro sã jahtao kure jexiry roropa, type jytoryhtao.

⁶ Imehnõ Kyrixtu nenyohtyã erohpyra mã toto tytinerükõ apoiry poko. Omi kurã ekarory poko rokẽ mã toto. Yrome erohnõko ase jemary ke roropa ytinerũ apoiry poko etuarimara jehtohme. Panape roropa ysaaro erohnõko mana. Erohpyra yna ahtao moro poko kure oya xine nae? Ya kure exiry repe.

⁷ Soutatu tõme ahtao tineru apoiko mã toto kowenu wino toerohtamitume. Tyoro roropa, tupito esemy, otyro tarykase eya ahtao otyro epery enahnõko ynororo toerohtamitume. Morararo pui esë tomo, suhsu euhkaryhtao suhsu apoiko mã toto tõkurukõme, toky tõ pynanohtamitume.

⁸ Moro saaro tineru apoiry kyya xine zae mana imehnõ amorepatamitume Ritonõpo omiry poko. Morararo Ritonõpo nymeropohpyry kuamorepatoryko.

⁹ Ynara tymerose Moeze a: “Pui mytary onymyhypra ehtoko tiriiku ipikary poko itütũmaryhtao,” tykase. Yrome kuekykõ pyno rokẽ pyra Ritonõpo kynexine. Enetupuhpotohme morara tymerose eya.

¹⁰ Kypyno xine kuhse Ritonõpo mana. Morara exiryke morara tymerose eya. Otyro arykananõ mã ynara osenetupuhnõko: “Imeĩpo otyro epery apoiko ase ynapyryme,” ãko. Morararo mã osenetupuhnõko otyro epery apoinanõ roropa. Naeroro toerohtamitukõ eraximaryke tyya xine erohnõko mã toto.

¹¹ Toytoytose yna omi kurã ekarory poko oya xine. Otyro puhturu arykane sã ynanexiase tupito arykary pokõ samo. Naeroro tineru apoiryhtao yna a ynaerohtamitume, popyra oya xine nae?

¹² Topehke pyra Ritonõpo omiry kurã ynanekaroase oya xine. Tyoro poko ynanerokuase roropa tineru poko.

Ynara kary etary se pyra ynanexiase Jezu onenetupuhpynomo a: “Ritonõpo omiry etary se pyra ase Pauru pokoino, tineru apoiry se rokẽ Pauru exiryke Ritonõpo omiry ekarotamitume,” kary etary se pyra ynanexiase.

¹³ Etatoko pahne, Ritonõpo maro oturutoh poko erohketõ tynapyrykõ apoiko mã toto Ritonõpo tapyĩ taka ytaketõ wino. Tynekarorykõ etapananõ tohkõ apoiko mã toto imehnõ nekarotyamo.

14 Morararo: “Ritonõpo omiry poko imehnõ amorepananõ tynapyrykõ apoiryhtao tynamorepatyã wino kure ya mana,” tykase Kuesëkõ ya.

15 Mãpyra imehnõ tinerũ anapoipitopyra exiase. “Epehpyry se ase ãmorepatamitukõme,” kapitopyra ase. Morararo moro ynymerohpyry onen-erykõme: “Otinerũkõ apoiry se ase,” kara ase. Jorikyry se pyra ase repe. Yrome jorikyry motye kuhse imehnõ tinerũ apoiry se pyra ase omi kurã ekarotamitume. “Pauru tineru se nexiase omi kurã ekarotamitume,” kary etary se pyra ase ipunaka.

16 Epyrypara ase imehnõ amorepary poko ya. “Kure ase imehnõ amoreparyke ya omi kurã poko,” kara ase. Kuesëkõ omipona rokẽ ase imehnõ amorepãko. Ý, etuarimary imehnõ anamorepara jahtao Jezu Kyrixtu poko.

17 Jamoreme jerokuruhtao omi kurã ekarory poko imehnomo a jerohtamitu se jexiry repe. Yrome Ritonõpo omi poe jexiryke jamoreme pyra ase. “Jomiry kurã ekaroko imehnomo a,” tykase Ritonõpo ya exiryke, aomipona rokẽ ase.

18 Morara ahtao otoko jephepyry nae? Arypyra, tineru se pyra ase jerohtamitume. “Zae matose jepemaryhtao oya xine ãmorepatamitukõme,” kara ase jetananomo a. Tãkye rokẽ ase topehke pyra imehnõ amorepary poko ya Jezu Kyrixtu poko. Tãkye jehtoh jephepyryme sã ya mana.

19 Sero põ omi poe pyra ase erohnõko. Yrome emero akorehmaneme toehse ywy Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine, ipoetoryme toto ehtohme.

20 Juteutõkara maro jahtao Moeze omihpyry omipona jehtoh poko torëtyke pyra ase, Jezu enetuputyryke ya tukurãkase jexiryke. Yrome juteu tõ amoreparyhtao ya omi kurã poko, toto sã Moeze omihpyry omipona exiõko ywy Jezu omiry zehno pyra toto ehtohme. Juteu tomo a Jezu omiry ekaroryhtao ya Moeze omihpyry omipona exiõko ase yronomyryme juteu tõ saaro, Jezu Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine.

21 Morararo juteutõkara maro jahtao, mokaro sã Moeze omihpyry poko pyra ase, Jezu Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine roropa. Kyrixtu omipona ase. Naeroro Ritonõpo omipona ase roropa.

22 “Jezu Kyrixtu enetuputyry poko ikuhnõko ase,” kananõ maro jahtao mokaro sã exiõko ase toto akorehmatohme, orëpyrahxo Jezu enetupuhpotohme toto a. Imeimehnõ maro jahtao toto sã exiõko ywy Jezu Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine. Emero rokẽ poko ase Jezu enetupuhpotohme imehnomo a.

23 Morohne poko ase omi kurã ekarotohme sero põkomo a. Jezu Kyrixtu ekaroryhtao ya kure jetananõ riõko Ritonõpo mana. Kure jyrõko roropa mana.

24 Toipe tururume ytoketõ poko ahno, axihxo tururume ytokety waro toehtohkõme. Mame tururume ytoketõ tuhke tururume ytõko. Yrome toiro osemazuhme eporehkãko, axihxo exikety rokene. Ynoru rokẽ epehpyry apoõko mana. Tãkye exiõko roropa mana. Mokyro sã ehtoko, orëpyra tururume ytokety samo. Jezu Kyrixtu omipona exikehpyra ehtoko. Mame, “Kure mase,” ãko Kuesëkõ oya xine mana. Morara kary etaryke oya xine tãkye kuhse exiõko matose, tururume ytokety tãkye exiry motye epehpyry apoiryhtao tyaa.

25 Toipe tururume ytoketomo. Kokoro rokẽ tururume ytõko mã toto, orëpyra toehtohkõme, imehnõ motye toehtohkõme tururume toytotohkõ poko. Mame imehxo exiketyme ahtao, imehxo toehtoh enetupuhpotoh apoõko mana. Moro imehxo toehtoh, enetupuhpotoh axiõtao rokẽ repe. Yrome Jezu omipona exiketyme kuahtao xine, axiõtao rokẽ pyra Ritonõpo nekarory apoõko sytatose. Jũme imaro exiõko sytatose.

²⁶ Wazawazame pyra tururume ytokety ytōko toeporehkatohme ose-mazuhme. Mokyro saaro ase zae rokē jehtohme Jezu omipona Ritonōpo nekarory apoitohme ya. Tyoro roropa sã ase. Imepỹ poremãkapone sã ase. Tomeseke sã ynororo poremãpyra toehtohme. Mokyro saaro ase tomeseke Jezu Kyrixtu omipona jehtohme.

²⁷ Imehnomo a ynara asene: “Zae ehtoko Jezu Kyrixtu omipona,” asene. Morara kaxĩpo yyrypyry poko toehse jahtao, ehxirory yronymyryme jomih-pyry etahpōkō neneryme. Morara exiryke yyrypyry poko ypenetaryhtao ya ipoko pyra ase. Emero irumekãko ase Jezu Kyrixtu omipona rokē jehtohme: “Popyra mase ya,” kara Jezu ehtohme ya.

10

Joroko tō oneahmara ehtoko

¹ Wekyry tomo, osetupuhtoko kytamurukō poko. Moeze maro toytorykohtao ahno esao pyra toto typynanohse Ritonōpo a. Akurũ zopino toh kynexine. Tuna konōto Tahpiremã takuohse roropa eya xine.

² Mame tuna konōto akuotyryhtao eya xine, Moeze marōme tōpurihkase toto tuna konōto kuao, akurũ ao, enara.

³ Ritonōpo nenehpohpyry kapu ae tonahse eya xine emero porehme.

⁴ Ritonōpo nekarohpyry tōse roropa eya xine. Topu ae tuna tutūtase, toto okurume. Yrome moro topu Jezu Kyrixtu enetupuhtoh kynexine. Toto maro toytose ynororo.

⁵ Yrome Ritonōpo zamaro pyra tuhkākō kynexine. Morara exiryke toorihse toto ahno esao pyra toytorykohtao. Tōtonēse toto sapararahme ona poro.

⁶ Morara tyripose Ritonōpo a kutuarōtanohpotohkōme, zae ehtoh waro kuehtohkōme. Tyyrypyrykō poko typenetase kytamurukomo. Naeroro mokaro sã pyra sehtone, kyyrypyrykō poko penetara sehtone ipunaka.

⁷ Toitoinē kytamurukō joroko tō poko toehse, Ritonōpo omipona pyra. Otuhtoh konōto tyrise eya xine tyneponāmarykō ēpataka, tōsemeikase toto. Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme pake moro poko: “Typorohse toto tyneponāmarykō ēpataka. Tōtuhse toto, eukuru tōse eya xine roropa. Mame towōse ropa toto watohme,” me tymerose. Mokaro sã pyra sehtone, joroko tō poko pyra sehtone ipunaka.

⁸ Imehnō nohpo poko exiry popyra Ritonōpo a mana. Imehnō orutua poko exiry roropa. Kytamurukō toitoinē nohpo tō poko toehse ahtao tuhkākō toorihse toto, 23 mieme toorihse toiro ēmepyyry ae rokene. Naeroro imehnō pyxiã poko pyra sehtone, imehnō nio tō poko pyra roropa sehtone.

⁹ Kytamurukomo a Ritonōpo tyenonohse. Tykerekeremase toto a. Ynara tykase toto Ritonōpo poko: “Kypyno xine Ritonōpo mana. Kuãnohpyra xine mana iiryryryme kuahtao xine ro,” tykase toh repe. Mame tyrypyrykō poko toehse ahtao okoi tyripose Ritonōpo a toto esekatohme, tuhke. Naeroro Kuesēkō onyenonohpyra sehtone.

¹⁰ Ritonōpo poko tātakirimase kytamurukomo. Naeroro taorihmapose toto Ritonōpo nenyokyhpyry a. Toorihse toto. Naeroro Ritonōpo poko atakirimara sehtone.

¹¹ Morara tyripose Ritonōpo a kytamurukomo a pake zuaro kuehtohkōme. Tymerose roropa tōmipona pyra exiketō wãnohtopōpyry poko kutuarōtanohpotohkōme, kytamurukō sã pyra kuehtohkōme. Seromaroro sero nono enahsasaka mana. Naeroro pakatokō Ritonōpo omipona pyra ehtopōpyry sã pyra sehtone.

¹² Morara exiryke ynara kara ehtoko: “Iiryryryme pyra ase orēpyra jexiryke,” kara ehtoko. Ynara rokē kahtoko Ritonōpo a: “Kuakorehmako Papa yryryry poku pyra jehtohme,” kahtoko Ritonōpo a.

¹³ Tukahse awahtao xine ynara zuaro matose imehnō roropa morararo tyryryryrykō poku tukahse mā toto. Yrome jamihmehxo Ritonōpo mana. Tōmihpyry ae ro ākorehmatorỹko mana tukahse awahtao xine. “Epo nase,” āko mana. Okuhnekō aropōko roropa mana owinoino xine. Jamihme pyra awahtao xine ajamihtanohtorỹko mana ooryryryrykō poku pyra oehtohkōme. Ajamihtanohtorỹko mana ooryryryrykō rumekatohme oya xine.

¹⁴ Naeroro wekyry tomo, joroko tō poku pyra ehtoko ipunaka.

¹⁵ Tuaro exiketōme matose ya. Naeroro zae jomiry ehtoh enetupuhtoko.

¹⁶ Jezu orihtopōpyry poku wenikehpyra kuehtohkōme oximōnōko sytatose. Mame uwa eukuru poku: “Kure mase Papa,” āko sytatose Ritonōpo a. Ēnōko sytatose emero porehme. Kyyryryryrykō kurikary poku osenetupuhnōko sytatose toxixihmase Jezu exiryke wewe pokona kyyryryryrykō epehpyryme. Morararo wyi enapyryhtao kyaa xine Kyrixtu orihtopōpyry poku osenetupuhnōko sytatose porehme. Oximaro sytatose Jezu Kyrixtu maro. Ty-jamitunuru ekarōko roropa mana kyaa xine. Moro poku osenetupuhnōko sytatose moro wyi enapyryhtao kyaa xine.

¹⁷ Oximōme wyi ohnōko sytatose Jezu orihtopōpyry poku osenetuputyry poku, tuhke kuahtao xine ro. Tuhke kymarokō repe. Yrome Jezu enetuputyryke kyaa xine, aomipona toehse roropa kuexirykōke toiro zokome sã sytatose tupuhpyke Jezu ke, kuesēkōme aexiryke.

¹⁸ Juteu tō poku osenetupuhtoko, Ritonōpo maro oturuketō poku roropa. Tynekarorykō etaparyhtao tyaa xine tynekarorykōme Ritonōpo a, tōnōko roropa toto. (“Ritonōpo poenōme ynanase,” āko osenetupuhnōko toto, moro tōsē onyryhtao tyaa xine.)

¹⁹ Āmoreparykō se roropa ase joroko poku. “Joroko tō kure,” āko imehnō mā repe. Yrome Ritonōpo onymyakāmara mā toto. Joroko tō eahmananō azahkuru mana. Ynara osenetupuhnōko mā toto: “Tōsē ekarōko ase joroko zohme. Naeroro kure ase,” āko toh mā repe.

²⁰ Yrome etatoko pahne, moro tōsē riryhtao joroko zohme, Ritonōpo a moro onekaropyra matose. Joroko tamuru omi poe moro rīko matose. Yrome joroko tō poku oexirykō se pyra ase ipunaka.

²¹ Mame Jezu orihtopōpyry enetupuhtoh eukuru enyryhtao oya xine Ritonōpo poenōme oexirykō poku osenetupuhnōko matose. Naeroro ahno nekarohpyry joroko tō okurume, moro onēpyra ehtoko ipunaka. Ahno nyrytyã ēpataka eukuru riryhtao joroko okurume, moro onēpyra ehtoko. Morararo wyi enapyryhtao oya xine Jezu orihtopōpyry poku osenetupuhtohme Ritonōpo poetoryme oehtohkō poku osenetupuhnōko matose. Naeroro ahno nyrytyã zotỹpyry onōpyra ehtoko, joroko tamuru omi poe moro zoty tyryse exiryke.

²² Zumoxike Kuesēkō onyrypyra sehtone. “Orēpyra ase Jezu motye,” karyhtao kyaa xine joroko tamuru akorehmaneme exīko sytatose. Mame joroko tamuru akorehmaneme kuahtao xine zumoxike exīko Kuesēkō kypoko xine mana.

²³ Ynara āko imehnō mā otarame: “Emero rokē poku sytatose Kyrixtu poetoryme kuexirykōke,” āko toh mā repe. “Yrome emero pyra kure kyaa xine mana,” āko ase. “Emero poku ase Kyrixtu poetoryme jexiryke,” āko roropa toh mā repe. Yrome emero pyra zae kuehtohkō poku kuakorehmatorỹko mana.

²⁴ Osepyno rokē pyra ehtoko. Imehnō pyno ehtoko roropa. Kykyryrykō poko rokē kuahtao xine imehnō motye kuehtohkōme popyra sytatose.

²⁵⁻²⁶ Ynara āko Ritonōpo omiry: “Sero nono Ritonōpo kyryryrime mana. Sero pōkō roropa emero porehme Ritonōpo nyrytyāme mana,” āko. Naeroro tōsē apoiryhtao oya xine emero rokē kure mana. “Otarāme mose popyra Ritonōpo a,” kara ehtoko. “Otarāme mose ahno nyrytyā ēpataka tyrise joroko zohme,” kara ehtoko roropa. Topekahse oya xine ahtao imehnomo a kure roropa mana.

²⁷ Morarame Jezu poetory kara a oeahmarykohtao tytapyī taka otuhse oytotohkōme, itapyī taka oytorykō se awahtao xine ytotoke. Mame: “Ōty mose,” karyhtao oya xine moro tōsē poko onekaropopyra ehtoko. “Mose tokarose nae joroko zohme?” kara ehtoko. “Mose onōpyra ase popyra exiryke Ritonōpo a,” kara ehtoko roropa. Otuhtoko rokē rahkene.

²⁸ Yrome ynara karyhtao rokē eya xine: “Mose joroko zotỹpyry,” karyhtao oya xine, onōpyra ehtoko morara tykase ekarone exiryke, zae ehtoh poko oexirykō waro toto ehtohme.

²⁹ Amarokō tōsē onyry poko, oty kara matose, joroko zotỹpyryrime ahtao ro. Yrome imehnō Jezu poetory pokoino onōpyra matose zae pyra moro tōsē onyry enetuputyryke eya xine. Otaraēme ynara ekaropory se matose: “Oty katohme imepỹ pokoino tōsē onōpyra hano? Eya rokē moro tōsē onyry popyra mana, joroko zotỹpyryrime ekaroryke eya.

³⁰ ‘Kure mase Papa. Senohne onekarohpyryrime ya,’ āko ase Ritonōpo a. Naeroro oty katoh imehnō yna kerekeremāko nae tōsē onyry poko yna a? Ritonōpo nekarohpyryrime exiryke, ‘Kure mase,’ tykase ywy,’ āko otarame matose ya.

³¹ Etatoko pahne, emero poko awahtao xine kure Ritonōpo tyritoko. Tōsē onyryhtao oya xine, kure Ritonōpo ritohme tōtoko. Eukuru enyryhtao oya xine kure Ritonōpo ritohme ētoko.

³² Kure rokē ehtoko juteu tō maro, juteutōkara maro, Jezu poetory tō maro roropa, penekhepyra toto ehtohme Jezu enetuputyry poko.

³³ Ysā ehtoko. Kure ehtoh rokē kuhnōko ase imehnō maro emero, toto pyno jexiryke. Osepyno hkopyra ase imehnō emero kure riry se jexiryke, toto pynanohtohme Kyrixtu a.

11

¹ Naeroro kypoenohtoko ysā oehtohkōme. Ywy roropa Kyrixtu poenohnōko ase.

Nohpo tō zae ehtoh poko

² Ypoko wenikehpyra matose, āmorepatopōpyrykō ya omipona roropa matose. Morara oexirykō kure mana.

³ Yrome ynara āmoreparykō se ase, typye exikety typyty esēme mana. Kymarokō emero esēme Kyrixtu mana. Mame Ritonōpo Kyrixtu esēme mana.

⁴ Naeroro oximōme awahtao xine ōtururukō poko Ritonōpo maro, kure orutua kō tyxapeuke pyra oturūko. Orutua komo, Ritonōpo omiry poko imehnō amoreparyhtao oya xine, tyxapeuke pyra toto amorepatoko. Tyxapeuke orutua ahtao Kyrixtu poihtōko sā mana. Popyra mana.

⁵ Yrome nohpo tomo, tuhpōke oturutoko Ritonōpo a oximōme awahtao xine. Imehnō amoreparyhtao roropa oya xine tuhpōke Ritonōpo omiry poko toto amorepatoko. Tuhpōke pyra awahtao xine oniokō hxirōko matose, ehxirōko roropa matose oūsety sahkahpyry samo.

⁶ Naeroro tuhpōke se pyra nohpo ahtao, ynara kahtoko eya: “Oūsety isahkapoko roropa,” kahtoko eya. Ynara exiryke, nohpo zūsety tysahkase

ahtao aehxirory mana. Naeroro kure tuhpōke nohpo tō ahtao oximōme awahtao xine, ehxiropyra mā toto.

⁷ Yrome orutua kō tyoro. Tuhpōke se pyra orutua komo, tysaaro tyrise exiryke Ritonōpo a. Tōmipona orutua kō ehtohme tyrise toto Ritonōpo a. Yrome nohpo tō tyrise tyniokō omipona ehtohme.

⁸ Orutua riry se Ritonōpo toehse ahtao nohpo wino onyripyra kynexine. Yrome orutua wino nohpo tyrise eya rahkene.

⁹ Orutua tyrise eya nohpo tō pokoino pyra. Yrome nohpo tyrise Ritonōpo a orutua pokoino, orutua akorehmaneme.

¹⁰ Naeroro Jezu poetory tō oximomyryhtao kure nohpo tō tuhpōke ahtao, toto eneryke Ritonōpo nenyohityamo a. Tuhpōke toto ahtao tyniokō omipona toehtohkō poko ituarōtanohpōko mā toto.

¹¹ Kuesēkō maro kuexirykōke toiroro pyra nohpo tō mana. Morararo orutua komo. Toiroro pyra sytatose. Atakorehmāko sytatose zae kuehtohkōme.

¹² Pake ahtao orutua osemazuhme tyrise Ritonōpo a. Mame aoropary zehpyry touse ahtao, nohpo tyrise eya roropa. Seromaroro orutua kō enurūko nohpo ae. Yrome emero porehme Ritonōpo poe mana.

¹³ Kure oya xine nae nohpo tō otururuhtao Ritonōpo maro oximōmākō rānao tuhpōke pyra ahtao? Arypyra, popyra mana.

¹⁴ Toipe sytatose. Orutua kō tūsehke mosā ke ahtao popyra kyya xine mana. Epoihtōko sā mokyro mana kyya xine.

¹⁵ Yrome nohpo tō tūsehke mosā ke ahtao kure rokē kyya xine mana. Tūsehke mosā ahtao, tuhpōke exikety sā nohpo mana.

¹⁶ Tuhpōke pyra nohpo ahtao aotururuhtao Ritonōpo maro oximōmākō maro popyra mana, āko ase. Morara āko ase emero Jezu poetory tomo a emero pata tō po. Morara āko ase roropa jezuujukuru se exiketomo a.

Kuesēkō otuhtopōpyry poko

(Mateu 26.26-30; Maku 14.22-25; Ruka 22.15-20)

¹⁷ “Kure rokē matose oximōnōko Ritonōpo poko,” kara ase oya xine. Ōximomyrykohtao atakorehmara matose yronymyrymehxo Jezu enetuputyry poko. Atakorekehkāko rokē matose. Morara popyra ya mana. Naeroro āmorepatorŷko ase zae ehtoh poko ōximomyrykohtao.

¹⁸ Ynara āko imehnō mana opoko xine: “Korītu pōkō tātapiakase sā mā toto. Oximōnōko ro mā toh repe, yrome oxiehno toto,” āko. Morara kary ajohpe pyra mana ya.

¹⁹ Otarāme atapiakāko matose zae oehtohkō enetupuhpotohme imehnomo a.

²⁰ Ōximomyrykohtao Kuesēkō orihtopōpyry poko osenetupuhpyra matose. Ōtukurukō poko rokē oximōnōko matose. Oty katohme?

²¹ Ōtukurukohtao toitoine matose emotyēkāko. Naeroro imehnō etyhyryme exiketō otuhpyra ekurehnōko, osemazuhme autuhtyā toemotyēkase exiryke.

²² Morara awahtao xine ōximomyrykohtao azahkuru matose ipunaka. Tytapyike matose. Omise awahtao xine otuhtoko atapyīkō tao. Ritonōpo maro oturutoh tao zae rokē otuhtoko. Moro tao tymōkomokākara onyhxiropyra ehtoko roropa. Azahkuru awahtao xine ōximomyrykohtao: “Kure matose,” kara ase oya xine.

²³ Tamorepase ywy Kuesēkomo a toorihtopōpyry poko wenikehpyra ipoe-tory tō ehtohme. Morararo kuamorepatose. Ynara ase oya xine: “Kuesēkō Jezu Kyrixtu ewokasasaka ahtao Juta a, wyi apoine.

²⁴ ‘Kure mase Papa Kapuaono,’ karyhtao eya, wyi tohkane. Typoetory tomo a ynara tykase ynororo: ‘Sero wyi enapyryhtao oya xine wenikehpyra ehtoko jexixihmapotopōpyry poko wewe pokona. Okurākatohkōme orihnōko ase,’ tykase.

²⁵ Mame otuhkehxīpo eukuru tapoise Jezu a. Ynara tykase: ‘Seny ōkurukomo. Tōmiry kasenato ekarōko Ritonōpo sero pōkomo a jorihtopōpyry pokoino. Topekahse matose ya umunuru ke. Naeroro sē enyryhtao oya xine jorihtopōpyry poko osenetupuhtoko,’ tykase.

²⁶ Naeroro Kuesēkō oehtohto ropa wyi enapyryhtao oya xine, eukuru enyryhtao roropa oya xine, imehnō tuarōtanohpōko matose aorihtopōpyry poko kymyakākōme,” ase oya xine.

²⁷ Naeroro zae pyra awahtao xine ohxirotorỹko Ritonōpo mana, Kuesēkō orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enapyryhtao oya xine, eukuru enyryhtao roropa oya xine. Iiryryryme oexirykōke ohxirotorỹko Ritonōpo mana, Kuesēkō exixihmahpōkō hxirory samo.

²⁸ Morara exiryke ynara osenetupuhtoko aporo: “Zae rokē ytoytōko hano Ritonōpo neneryme?” kahtoko aporo okurohtao xine. Morarame zae awahtao xine rokē Kuesēkō exixihmatopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enahtoko, eukuru ētoko, enara. Iiryryryme awahtao xine oorypyrykō ekarotoko Ritonōpo a ikorokatohme. Moromeīpo enahtoko, ētoko, enara.

²⁹ Kuesēkō kynorihne kyyrypyrykō epehmatohme, Ritonōpo poenōme kuehtohkōme. Moro onenetupuhpyra awahtao xine, aorihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh onenahpyra ehtoko, onēpyra roropa ehtoko, enara. Awamekaro xine rokē moro wyi enapyryhtao oya xine, moro eukuru enyryhtao roropa oya xine awānohtorỹko Ritonōpo mana, ajoajohpe Kuesēkō orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enapyryke oya xine.

³⁰ Morara exiryke kure pyra toehse matose. Jamihme pyra roropa toehse matose. Toitoine roropa amaro xine aexityā toorihse mana.

³¹ Kuesēkō orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enapyry se awahtao xine ynara osenetupuhtoko aporo: “Iiryryryme hano Ritonōpo a?” kahtoko oseya rokene. Mame tyryrypyhpyke awahtao xine ekarotoko oorypyrykō Ritonōpo a ikorokatohme ropa. Kyyrypyrykō tykorokase ahtao Ritonōpo a: “Popyra matose ya,” kara mana kyya xine. Kuānohpopyra xine roropa mana.

³² Yrome: “Popyra matose ya,” āko Ritonōpo kyya xine kyyrypyrykō poko kuahtao xine. Kutuarimapotorỹko roropa mana zomory zuaro kuehtohkōme, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. Morara kuamorepatorỹko Ritonōpo mana apotoimo htaka omōpyra kuehtohkōme tōmipona pyra exiketō maro.

³³ Morara exiryke wekyry tomo, Kuesēkō exixihmatopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enahtohme ōximomyrykohtao, imehnō Jezu poetory tō oepyyry eraximatoko aporo. Mame oximōme toehse emero ahtao otuhtoko.

³⁴ Mame omise ro awahtao xine otuhtatoko atapyīkō taka, ozehno xine Ritonōpo exiryino awānohpyra Ritonōpo ehtohme roropa. Tuhke mekaropone. Morohne poko ourutorỹko ase amaro xine toehse jahtao.

12

Ritonōpo Zuzenu nekarory poko

¹ Wekyry tomo, ynara matose: “Oty ekarōko Ritonōpo Zuzenu nae kyya xihne?” matose pape poko. Naeroro Zuzenu Kurā nekarory tō poko ourutorỹko ase, zae zuaro oehtohkōme.

² Jezu poetoryme exipitopyra ro awahtao xine, oenekunopyase xine joroko tō eahmary poko Ritonōpo myakāme repe. Yrome opynanopyrykō waro pyra mokaro mana, isene pyra toexirykōke.

³ Yrome seromaroro ynara kananō nae: “Ritonōpo poe ase senohne rīko,” kananō nae mana. Yrome Ritonōpo Zuzenu poe toto ahtao: “Jezu popyra mana,” kara toh mana ipunaka. Ritonōpo Zuzenu poe ynara āko mā toto: “Jezu jesēme mana,” āko Ritonōpo Zuzenu nae exiketō mana. “Kuesēkōme mana,” āko mā toto. Imehnō mā morara kasaromepyra mā toto. Moro waro awahtao xine Ritonōpo poe oturuketō nymyry waro matose. Ajohpe exiketō waro roropa matose.

⁴ Tuhke rokē Ritonōpo Zuzenu nekarory tō kyya xine mana. Yrome toiro rokē ekarohpō mana.

⁵ Tyotyoro poko tuhke erohnōko sytatose Kuesēkō omipona. Yrome toiro rokē Kuesēkō mana.

⁶ Tyotyorō poko emese kure sytatose orēpyra kuehtohkōme Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko. Yrome toiro rokē Ritonōpo mana. Ipoē rokē emese kure sytatose, tyjमितunuru ekaroryke kyya xine, inyrohmanohpotoh poko kuehtohkōme.

⁷ Tyjमितunuru ekarōko Ritonōpo kyya xine mana imehnō Jezu poetory akorehmatohme kyya xine.

⁸ Tyjमितunuru ekarōko toitoine typoetory tomo a emese kure toto ehtohme zae omi ekarory poko imehnomo a. Imehnomo a tyjमितunuru ekarōko mana emese kure toto ehtohme imehnō amoreparry poko Ritonōpo omiry poko, zuaro toto ehtohme.

⁹ Imehnomo a tyjमितunuru ekarōko mana yronomyryme Jezu enetupuh-tohme eya xine. Imehnomo a tyjमितunuru ekarōko mana kurākōkara kurākatohme eya xine.

¹⁰ Imehnomo a tyjमितunuru ekarōko Ritonōpo Zuzenu mana imehxo Ritonōpo ehtoh enepotohme imehnomo a. Imehnomo a tyjमितunuru ekarōko mana tōmiry ekarotohme imehnomo a. Imehnomo a tyjमितunuru ekarōko mana Ritonōpo Zuzenu poe exiketō waro toto ehtohme, typoe rokē ytoytoketō waro roropa toto ehtohme. Imehnomo a tyjमितunuru ekarōko mana imehnō omiry ae oturutohme. Imehnomo a tyjमितunuru ekarōko mana mokyro zurutopōpyry enetupuh-tohme ekarotohme ropa kuomirykō ae.

¹¹ Tuhke ekarōko Ritonōpo Zuzenu kyya xine mana. Yrome toiro rokē ynororo. Tamoreme ekarory se exiryke tyjमितunuru ekarōko kyya xine mana.

Typokōke tuhke kuokokō mana

¹² Kuokokō tuhke t̄ypokōke mana. Moro saaro Kyrixtu enetupuhnanō tuhke mā toto. Yrome toiro zoko s̄a sytatose Jezu enetuputyryke kyya xine.

¹³ Tuhkākō Jezu Kyrixtu enetupuhnōko mana. Juteu tomo, juteutōkara roropa enetupuhnōko mā toto. Tosēke exiketomo, tosēke pyra exiketō roropa enetupuhnōko mā toto. Enetuputyryke kyya xine tukurākase sytatose Ritonōpo Zuzenu a Jezu Kyrixtu zokome s̄a kuehtohkōme. Ritonōpo jमितunuru nae sytatose Zuzenu kukurohtao xine exiryke.

¹⁴ Ynara exiryke, toiro rokē pyra kuokokō pokō mana. Tuhke t̄ypokōke mana.

¹⁵ Kupupurukō ynara kara mana: “Tyoro jexiry se ase. Omame se ase,” kara mana. Pupume ro mana, myarotokoromero.

¹⁶ Morararo kypanarykō ynara kara mana: “Onume pyra jexiryke zoko pokōme pyra ase,” kara mana. Kuokokō pokōme ro mana. (Kuokokō pokō

mā oxikerekeremara mana Ritonõpo netaryme. Tākye rokē mā kehko toerohtohkõ poko.)

¹⁷ Kuokokõ tytororo onume rokē ahtao otato pyra kymarokõ exiry. Morararo paname rokē kuokokõ ahtao eunatara kymarokõ exiry.

¹⁸ Yrome toiro rokē pyra kuokokõ pokõ tyrise Ritonõpo a. Tuhke kypokõkõ tyrise eya kuokokõme tytororo kuehtohkõme. Morara tyrise kymarokõ Ritonõpo a tõsenetupuhtopõpyry ae ro.

¹⁹ Toiro rokē kypokõkõ ahtao tokoke pyra sehtory.

²⁰ Yrome zoko pokõ tuhke tyrise toiro tokoke kuehtohkõme.

²¹ Naeroro kuenurukõ ynara kara mana kuemarykomo a: “Ose pyra ase,” kara mana. Kupuhpyrykõ ynara kara mana kupupurukomo a: “Ose pyra ase,” kara mana. (Moro saaro: “Mose se pyra ase,” kara sehtone imepỹ Jezu poetory poko Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyya xine.)

²² Kuokokõ tyrise Ritonõpo a. Kure pyra kuokokõ pokõ toehse ahtao ise ro sytatose. Oxisã kuokokõ pokõ jamihme se sytatose. Kuokokõ pokõ toiro touse ahtao, etuarimãko sytatose otarame orihnõko sytatose.

²³ Kuokokõ pokõ xihpyry nae sytatose. Kyya xine xihpyryme mã repe. Yrome ipyno ro sytatose. Ehxirõko sytatose kuokokõ pokõ jarao tõsenese ahtao, yrome ipyno ro sytatose.

²⁴ Mãpyra kuokokõ pokõ kure potu kyya xine ahtao, ipoko pyra sytatose kure exiryke. Etatoko pahne, otarame ehxirõko sytatose xihpyryme kuokokõ pokõ ahtao repe. Yrome Ritonõpo ehxiropyra mana kypyno xine toexiry poko. Kuokokõ pokõ emero tyrise eya kuokokõme.

²⁵ Kuokokõ pokõ tyorõ pokona atapiakara mana. Morohno poko rokē mana. Kuokokõ pokõ tuhke roropa repe. Yrome oximaro erohnõko mã kehko toiro tokoke exiryke. Moro saaro atapiakara sehtone. Kuesẽkõ omipona rokē sehtone.

²⁶ Mame toiro kuokokõ pokõ jetũ ahtao, tytororo kuokokõ sam ãko mana. Morararo kure rokē kuokokõ pokõ ahtao tytororo sam kara mana, toiro kuokokõ exiryke. Jezu enetupuhnanõ kuokokõ sã mã toto. Kuepekõ etuari- mary eneryhtao kyya xine, emynyhãko sytatose. Kure kuepekõ riryhtao imehnomo a tãkye sytatose kuepekõ poko.

²⁷ Kymarokõ emero Kyrixtu zoko sã sytatose. Tuhke kuokokõ pokõ tyrise Ritonõpo a kuokokõme. Tõsenetupuhtopõpyry ae ro morara tyrise sytatose. Moro sã kymarokõ emero Jezu Kyrixtu zoko sã sytatose. Kyrixtu zoko pokõ sã sytatose.

²⁸ Naeroro Kyrixtu enetupuhnanõ tyrise Ritonõpo a imehnõ akorehmaneme. Osemazuhme ynara tykase ynororo: “Umũkuru poko omi kurã ekaronanõme matose,” tykase. Īkapona: “Jomiry poko urutõme matose,” tykase imehnomo a. Īkapona ro: “Jenetupuhnanõ amorepaneme matose,” tykase imehnomo a. Moromeĩpo: “Yjemitunuru ke ynyriphopyry tyritoko,” tykase imehnomo a. Mame: “Kurãkõkara ikurãkatoko ropa,” tykase ynororo imehnomo a. Mame: “Imehnõ akorehmatoko jurumekara toto ehtohme,” tykase imehnomo a. Morarame: “Imehnõ esẽme ehtoko,” tykase imehnomo a roropa. Mame: “Imehnõ omiry ae urutõme ehtoko,” tykase etyhporyme, enara.

²⁹ Emero pyra toitoine rokē Ritonõpo nymenekahpyryme mã toto, Tumũkuru poko imehnõ amorepatohme. Toitoine rokē urutõme roropa mã toto. Toitoine rokē amorepatõkõme mã toto. Toitoine rokē Ritonõpo jamitunuru nae mã toto orẽpyra inyrohmanohpotoh ritohme.

³⁰ Toitoine rokē kurākōkara kurākāko ropa mā toto. Toitoine rokē roropa imehnō omiry ae oturūko mā toto. Toitoine rokē roropa mokaro nuru-topōpyry imehnō omiry ae ekarōko ropa mā toto kuomirykō ae.

³¹ Naeroro Ritonōpo nekarory kurā poko openetatoko.

Yrome tyorō poko ourutorỹko ase seromaroro. Sero kure kuhse mana.

13

Imehnō pyno kuexirykō poko

¹ Otarāme imehnō omiry ae jotururu waro ase repe.

Otarāme Ritonōpo nenyohityā omiry waro roropa ase repe.

Yrome imehnō pyno pyra jahtao

toiparo rokē oturūko ase,

panaikato sā rokē jotururu exiry, tātā katoh sā rokene.

² Otarāme Ritonōpo omi poe aomiry ekarōko ase imehnomo a.

Otarāme emero poko zuarohxo ase atamorepaketō samo.

Otarāme imehnō motye

tupimākō waro roropa ase.

Otarāme Ritonōpo jamitunuru enetuputyryke ya

ypy tō enuēnapory waro roropa ase repe,

yrome imehnō pyno pyra jahtao otyme kure hano Ritonōpo a?

Arypyra ipunaka.

³ Otarāme ymōkomory emero ekarōko ase tymōkomokākara a.

Otarāme: “Oty kara,” āko ase repe joko zahkary se Jezu waro pyra exiketō

ahtao Jezu enetuputyry ya waro toto ehtohme.

Yrome imehnō pyno pyra jahtao toiparo rokē oxiahkapōko ase.

Toiparo rokē ymōkomory ekarōko ase roropa tymōkomokākara a.

⁴ Imehnō pyno jahtao penekehpyra ase kure toto ehtoh eraximary poko.

Kure rokē toto rīko ase.

Imehnō pyno jahtao zumoxike pyra ase toto poko.

Osenynanohpyra ase.

Ypoko oseahmara ase.

Epyrypara roropa ase

imehnō motye jehtoh poko.

⁵ Imehnō pyno jahtao putupyra exiketō sā pyra ase.

Zae rokē ase.

Osepyno rokē pyra ase.

Yamene se pyra roropa ase.

Axi hkopyra imehnō zehno exīko ase.

Eya xine tyryhmase jahtao

onemetakāmara ase.

⁶ Imehnō pyno jahtao atākyemara ase tyrypyry poko toehse toto ahtao.

Zae toto exiry poko atākyemāko ase.

⁷ Imehnō pyno jahtao penekehpyra ase

kure toto ehtoh eraximary poko.

“Emero ikurākary waro Ritonōpo mana,” āko ase.

“Kure toto riry poko onymomohkehpyra sehtone,” āko.

Toto anarypopyra roropa ase, enara.

⁸ Imehnō pyno nymyry jahtao

jūme toto pyno ase.

Ritonōpo Zuzenu poe imehnō

amoreparyhtao ya kure repe.

Yrome axītao rokē jomihpyry mana.

Ritonõpo Zuzenu poe imehnõ omiry ae jotururuhtao,
moro roropa axĩtao rokẽ mana.

Tuaro jahtao roropa tuaro jexiry jũme pyra mana.

⁹ Seromaroro emero pyra,
zokonaka rokẽ zuaro sytatose.

Ritonõpo Zuzenu poe emero pyra zokonaka rokẽ
imehnõ amorepãko sytatose roropa.

¹⁰ Yrome Ritonõpo maro toehse kuahtao xine
emero waro exĩko sytatose,
zokonaka rokẽ pyra.

Zokonaka rokẽ aehtyã enahketõme mana.

¹¹ Poetome jahtao poeto omiry jomiry kynexine.

Poeto sã tyxitase ywy, toexianase, enara.

Poeto sã roropa josenetuputyry kynexine.

Yrome seromaroro tuãtase jexiryke poetome jehtopõpyry turumekase ya.

¹² Osene xihpyry ae kuosenerykohtao popyra rokẽ osenẽko sytatose.

Moro saaro seromaroro pitiko sã rokẽ Ritonõpo poko enetupuhnõko sytatose.

Imeĩpo imaro kuahtao xine kure kuhse Ritonõpo enẽko sytatose, osẽpataka
rahkene.

Seromaroro zokonaka rokẽ zuaro sytatose.

Yrome kuario xine ynororo ipunaka.

Imeĩpo zuarohxo exĩko sytatose roropa, kuario xine Ritonõpo ehtoh samo.

¹³ Ritonõpo enetupuhnõko sytatose.

Imaro kuexirykõ momohnõko roropa sytatose.

Imehnõ pyno sytatose, enara.

Kure Ritonõpo enetuputyry kyya xine kuesẽkõme.

Kure roropa imaro kuexirykõ eraximary kyya xine.

Yrome imehnõ pyno kuexirykõ kure kuhse mana.

14

Ritonõpo Zuzenu nekarory tõ poko kyya xine

¹ Morara exiryke imehnõ pyno oexirykõ poko openetatoko. Ritonõpo Zuzenu nekarory tõ se ehtoko yronymyryme. Ritonõpo omiry ekarory se ehtoko imehnomo a. “Ajamitunuru ekaroko ya õmiry kurã ekarotohme imehnomo a,” kahtoko Ritonõpo a.

² Imepỹ mã tyorõ omiry ae tõtururuhtao kuurupyra xine mana. Ritonõpo a rokẽ oturũko mana, moro omi onetara kuexirykõke. Otarãme Ritonõpo Zuzenu poe zae oturũko ynororo repe yrome etananõ onetara mã toto ipunaka.

³ Yrome Ritonõpo omiry ekarone topohme oturũko imehnõ netaryme emero. Kuakorehmatorỹko mana yronymyrymehxo Kuesẽkõ enetupuh-tohme kyya xine. Kueanokõ jamihtanohnõko ropa mana orẽpyrahxo kuehtohkõme Ritonõpo omipona. Kuemynyhmatohkõ aropõko mana tãkye ropa kuehtohkõme.

⁴ Imeimehnõ omiry ae oturukety atakorehmãko rokẽ mana. Yrome topohme Ritonõpo omiry ekarone imehnõ Jezu poetory akorehmãko emero itamurumehxo enetupuhtohme eya xine.

⁵ Ritonõpo Zuzenu poe tyorõ omiry ae õtururukohtao tãkye pitiko ase. Yrome tãkye kuhse ase opoko xine Ritonõpo poe aomiry ekaroryhtao oya xine imehnomo a. Tyoro omiry ae urutõ kõ kure roropa toh mã repe. Yrome imotye kuhse Ritonõpo omiry ekaronanõ mana imehnomo a. Tyoro omiry ae oururukõ se imepỹ ahtao moro omi waro exikety nae ahtao rokẽ kure

mana, aomiry ritohme ropa õmirykõ ae. Yrome aomiry waro exikety pyra ahtao toiparo rokẽ moro omiry ae oturũko mokyro mana.

⁶ Wekyry tomo ytõko ase oya xine. Amaro xine jahtao tyoro omiry ae rokẽ jotururuhtao ãkorehmara xine jexiry onetara oexirykõke. Ritonõpo nenehpohpyry ya ekaroryhtao oya xine ãkorehmatorỹko ase. Zuaro jehtoh roropa ekaroryhtao oya xine, ãkorehmatorỹko ase. Ritonõpo Zuzenu poe oururukohtao ãkorehmatorỹko ase. Inamorepatopõpyry roropa ekaroryhtao oya xine ãkorehmatorỹko ase.

⁷ Rue tõkehko, haapa roropa aoaomihtõko sã etone mana. Yrome etory waro pyra exikety ahtao, anaomihtopyra mana etory waro pyra toexiryke.

⁸ Soutatu tõ kohmatoh popyrahme sã totose ahtao owõpyra soutatu tõ mana. Typyrekõ anapoipyra roropa mã toto ekurehnõko.

⁹ Morararo tyorõ omiry ae rokẽ imehnõ zururuhtao oya xine õmirykõ onetara mana. Onenetupuhpyra roropa mã toto, topohme toto onurupyra oexirykõke. Õmirykõ orexĩto sã rokẽ arypyra exĩko.

¹⁰ Kuomirykõ toiro rokẽ pyra mana. Tuhke omi nae sero põkõ mana. Oxisã pyra kuomirykõ mana. Omĩ waro exiketomo a rokẽ moro omi jarao mana.

¹¹ Yrome imepỹ omiry waro pyra kuahtao xine moro omiry ae oturuketõ moẽ pata põkõme kyya xine mana. Morararo kymarokõ eya xine, moẽ pata põkõme sytatose eya xine.

¹² Ritonõpo Zuzenu nekarory tõ poko penetãko matose. Yrome ijami-tunuru ekaropoko orẽpyrahxo oehtohkõme imehnõ akorehmary poko Jezu enetuputyry poko oya xine.

¹³ Tyoro omiry ae õtururukohtao ynara ekaropotoko Ritonõpo a: “Ajami-tunuru ekaroko ya Papa, topohme joturutohme jetananomo a toto omiry ae,” kahtoko Ritonõpo a.

¹⁴ Tyoro omiry ae jotururuhtao Ritonõpo a josenetupuhtoh poe pyra ase oturũko. Juzenu rokẽ oturũko Ritonõpo maro.

¹⁵ Naeroro ynara ãko ase, Ritonõpo maro oturũko ase juzenu poe roropa repe. Yrome josenetupuhtoh poe roropa oturũko ase Ritonõpo maro. Juzenu poe eremiãko ase Ritonõpo netaryme. Yrome josenetupuhtoh poe roropa eremiãko ase Ritonõpo netaryme.

¹⁶ Oximõme awahtao xine ouzenukõ omiry ae rokẽ: “Kure mase, Ritonõpo,” karyhtao oya xine amaro xine exiketõ: “ÿ, kure Ritonõpo mã rahkene,” kasaromepyra mã toto, õmirykõ onetara toexirykõke. “Otara ãko mose nae?” ãko rokẽ toto, õmirykõ waro pyra toto exiryke.

¹⁷ Otarãme ouzenukõ omiry ae: “Kure mase, Ritonõpo,” ãko matose repe. Morara kary kure repe. Yrome amaro xine exiketõ anakorehmara matose.

¹⁸ Tyotyorõkõ omiry ae õtururukõ motye oturũko ase. Moro poko tãkye ase: “Kure mase, Ritonõpo,” ãko ase.

¹⁹ Yrome oximõme jahtao imehnõ Jezu poetory tõ maro, tyorõ omiry ae jotururu se pyra ase. Jetananõ omiry ae rokẽ jotururu se ase toto amorepatohme. Tyorõ omiry ae jotururuhtao tuhke omi ekaroryhtao ro onetara etananõ mã ipunaka. Yrome jetananõ omiry ae jotururuhtao kurehxo eya xine mana. Tuhke pyra omi ekaroryhtao ro etãko mã toto. Zuaro exĩko mã toto.

²⁰ Wekyry tomo, poeto sã pyra ehtoko õsenetuputyrykõ poko. ÿ, oorypyrykomo a tuaro pyra ehtoko poetohti samo. Yrome õsenetuputyrykõ poko zuãtatyã sã ehtoko.

²¹ Ynara tymerose Ritonõpo omiry: “Tarõkõ zurũko ase, ãko Kuesẽkõ mana.

Tyorō omiry ae toto zurūko ase.

Moē pata pōkō omiry ae toto zurūko ase.

Yrome morara ahtao ro jomiry onetara exīko mā toto,”
me tymerose Ritonōpo omiryne.

²² Naeroro tyorō omiry ae oturūko sytatose onenetupuhpynō tuarōtatohme emero motye Ritonōpo jamitunuru ehtoh poko. Yrome topohme Ritonōpo omiry ekarōko sytatose enetupuhnanomo a toto amorepatohme.

²³ Ōximomyrykohtao Jezu poetory tomo, otarame tyotyorōkō omiry ae oturūko matose. Mame otarame moro taka Jezu poetory kara omōnōko, morara onetapitopyny. “Rowohpe pyrahxo nary keh moxiā nae?” āko mokyro mana opoko xine.

²⁴ Yrome topohme Ritonōpo omiry ekaroryhtao oya xine, tyrypyry poko enetupuhnōko mokyro mana ōmirykō etaryke tyya. “Iiryryryme ase,” āko mā Jezu onenetupuhpyny, topohme ōmirykō etaryke tyya.

²⁵ “Kokoro rokē yryrypyry xihpyry poko osenetupuhnōko ase,” āko mokyro mana oya xine. Mame tosekumuru po porohnōko mana Ritonōpo ēpataka: “Kure mase Ritonōpo, emero motye mase imehxo,” katohme Ritonōpo a. “Ajohpe pyra Ritonōpo taro mana, amaro xine,” āko roropa oya xine mana.

Zae oehtohkō poko ōximomyrykohtao Ritonōpo poko

²⁶ Wekyry tomo, zae ehtoh poko āmoreparykō se ase. Oximōme awahtao xine Ritonōpo poko, atakorehmatoko yronomyrymehxo enetupuhtohme oya xine. Toiro eremiāko Ritonōpo poko. Imepỹ āmorepatorỹko mana. Imepỹ roropa Ritonōpo poe enetupuhpotoh ekarōko mana. Imepỹ roropa Ritonōpo Zuzenu poe tyorō omiry ae oturūko mana. Imepỹ mā mokyro oturutopōpyry rīko ropa ōmirykō ae ropa zuaro oehtohkōme. Morohne emero Jezu poetory tō akorehmaryhtao kure moro mana.

²⁷ Mame tyorō omiry ae tōtururu se exikety nae ahtao, kure asakoro rokē oturūko mā toto. Oseruao ahtao kure roropa mana, tuhke pyra exiryke. Ah toiro noturū aporo. Mame tōtyhkase ynororo ahtao ah imepỹ ropa noturuno, toto omiry waro exikety nae ahtao tyritohme ropa ōmirykō ae, zuaro emero ehtohme.

²⁸ Yrome toto omiry waro exikety pyra ahtao, ōmirykō ae toto omiry rine pyra, ah mynyhme rokē nexī toto oximōtohtao. Ikurohtao xine rokē ah noturū toto, Ritonōpo maro rokene.

²⁹ Mame Ritonōpo poe aomiry ekaronanō asakoro ahtao kure. Ah noturū toto. Oseruao ahtao kure roropa mana. Kure imehnō mā toto omiry etāko emero porehme, zae toto exiry enetupuhtohme tyya xine.

³⁰ Morarame toiro otururuhtao ro otarame Ritonōpo mā tōmiry ekarōko imepyny a ekarotohme ropa oximōmākō netaryme. Morara ahtao ah mokyro noturukehno Ritonōpo nekarory mokyro a etatohme oya xine.

³¹ Ritonōpo omiry ekaroryhtao oya xine emero, kure mana, atakomino urutō kō ahtao rokene. Morara awahtao xine zuaro exīko matose, atākyemāko roropa matose, atakorehmāko matose.

³² Ritonōpo Zuzenu poe Ritonōpo omiry nae awahtao xine ekarotohme imehnomō a tuaro ro matose. Ōtururukō se awahtao xine rokē oturūko matose. Ōtururukō se pyra awahtao xine mynyhme rokē matose.

³³ Tākye pyra Ritonōpo mana ajoajohpe typoetory tō ahtao. Yrome zae rokē kuahtao xine kuoximomyrykohtao tākye mana.

Mame emero pata po Jezu poetory tō oximomyryhtao,

³⁴ ah nohpo tō mynyhme rokē nexī toto. Ah nohpo tō oximōmākō onurupyra nexī toto. Ynara āko Moeze nymerohpyry mana: “Nohpo tō onyripyra ehtoko otuisarykōme,” āko.

³⁵ Zae pyra mā nohpo tō ōtururu oximōme awahtao xine Ritonōpo poko. “Otara nykā?” kary se nohpo tō ahtao, ah nekaropō toto tyniokomo a tytapyīkō taka toytose ropa tahtao xine, enara.

³⁶ Zae pyra jomiry oya xine nae? Etatoko pahne, owino xine Ritonōpo omiry exipyra kynexine. Ritonōpo wino toehse. Amarakomo a rokē pyra Ritonōpo omiry tokarose kynexine, nono pōkomo a emero porehme aomiry tokarose kynexine. Naeroro: “Yna rokē Ritonōpo nekarohpyry nymyry nae,” kara ehtoko.

³⁷ Toitoine matose Ritonōpo omiry ekaronanōme osekarōko. Ritonōpo Zuzenu nekarohpyry apoihpōme osekarōko roropa matose. Naeroro: “Kuesēkō omi poe morara tymerose Pauru a kuamorepatohkōme,” āko matose.

³⁸ Yrome ynymerohpyry omipona se pyra imepỹ ahtao zae pyra mana. Mokyro omiry onetara ehtoko. Aomipona pyra ehtoko roropa.

³⁹ Wekyry tomo, ynara kahtoko Ritonōpo a: “Ajamitunuru ekaroko ya Papa, zae ōmiry ekarotohme imehnomo a,” kahtoko. Mame tyorō omiry ae tōtururu se imepỹ ahtao: “Tyorō omiry ae oturupyra exiko,” kara ehtoko eya.

⁴⁰ Oximōme awahtao xine Ritonōpo poko tuaro sã rokē ehtoko. Zae ehtoh poko rokē ehtoko.

15

Kyrixtu ēsemākapotopōpyry ropa poko

¹ Wekyry tomo, omi kurã poko osenetupuhtoko. Ynekarohpyry oya xine omi kurã nexiase Jezu Kyrixtu poko. Tonetupuhse oya xine. Aomipona roropa matose seromaroro.

² Ynekarohpyry oya xine omi kure mana. Kuamorepatosene. Tonetupuhse oya xine exiryke typynanohse matose Ritonōpo a, onurumekara ropa awahtao xine. Yrome turumekase ropa oya xine ahtao toiparo rokē tonetupuhse oya xine exiry.

³ Ynetahpyry Jezu Kyrixtu poko ekaroase oya xine. Imehnō omiry emero motye kuhse kure moro omi mana. Kyrixtu kynorihne kyyrypyrykō epehpyryme, Ritonōpo omihpyry ae ro.

⁴ Tonēse oramāka topu aka. Mame tōsemākase ropa Ritonōpo a oseruao tōmehse ahtao orihpỹme ropa aehtohme, Ritonōpo nymeropohpyry ae ro.

⁵ Mame tōsemāse ropa tahtao toorihxīpo tōsenepose ropa Peturu a. Mame tynymenekatyamo a roropa 12mākomo a tōsenepose ropa ynororo.

⁶ Mame tuhkākomo a tymaro ytoytoketomo a tōsenepose ropa, oximōme toto ahtao. 500 motye toh kynexine. Mokaro tuhke Jezu enenanō orihpyra ro mā toto. Yrome toitoine mokaro toorihse ropa mā toto.

⁷ Moromeīpo tōsenepose ropa Tiaku a. Mame tynymenekatyamo a tōsenepose ropa oximōme toto ahtao emero.

⁸ Mame mokaro a emero tōsenepose ahtao etyhpymy ya roropa tōsenepose ynororo, imūkepyhpyry emūkuakepyry sã ase, etyhpymy ya tōsenepose ynororo exiryke.

⁹ Imehnō Jezu nymenekatyã osemazuhme mā toto, ymotye tuisame mā toto. Etyhpymy tymenekase ywy Jezu a typoko imehnō amorepatohme. Osemazuhme popyra exiase ipunaka. Jezu poetory tō ryhmase ytoasene. Morara jehtopōpyry poko ehxirōko ase: “Jezu nymenekahpyryme ase,” karyhtaot ya.

¹⁰ Itamurume ypyno Ritonōpo kynexine iirypyryme jahtao ro. Mame ypyno toexiryke typoetoryme jyriase. Ymenekase roropa, typoko imehnō amorepatohme. Toiparo rokē pyra typynanohse ywy. Orēpyrahxo toerohse ywy aomipona, imehnō Jezu nymenekatyā motye, emero porehme. Yrome jamoreme pyra ase erohnōko, Ritonōpo yjamihtanohnōko mana kokoro rokene.

¹¹ Omi kurā ekaroase oya xine. Imehnomo a roropa omi kurā tokarose oya xine. Omi kurā ekaronanōme yna exiry oty kara mana. Yrome ynanekaroh-pyry kure kuhse mana. Moro omi kurā tonetupuhse oya xine rahkene.

Kuēsemākaporykō ropa poko

¹² Ynara āko ynanase imehnō amoreparyhtao: “Kyrixtu tōsemākase ropa Ritonōpo a, aorihxīpo,” āko ynanase. Yrome toitoine matose ynara āko: “Aorihtyā onēsemākara Ritonōpo ekurehnōko,” āko matose repe. Oty katohme?

¹³ Aorihtyā onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao Kyrixtu roropa ēsemāpyra ropa exiry.

¹⁴ Morara ahtao Kyrixtu onēsemākara Ritonōpo ahtao, toiparo rokē omi kurā ynanekarory oya xine. Toiparo rokē oesēkōme Jezu menetupuhtory roropa.

¹⁵ Morarame ajohpe pyra mokaro ahtao, ajohpe yna omiry exiry. Azahkuru Ritonōpo poko menetupuhtory roropa, ynara karyke yna a: “Kyrixtu tōsemākase ropa Ritonōpo a,” karyke yna a. Ajohpe pyra mokaro ahtao, aorihtyā onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao, Kyrixtu roropa onēsemākara Ritonōpo exiry.

¹⁶ Ynara exiryke, aorihtyā ēsemākary ropa waro pyra Ritonōpo ahtao, Kyrixtu roropa onēsemākara ropa exiry.

¹⁷ Morarame Kyrixtu onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao toiparo rokē menetupuhtory, iirypyryme ro mehtory.

¹⁸ Kyrixtu onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao, Jezu poetory tō aorihtyā onypynanohpyra ekuretyry Ritonōpo, etuarimatohtao rokē exiry toto.

¹⁹ Axītao rokē, sero po kuahtao xine rokē kypyno xine Kyrixtu ahtao, morarame toorihse kuahtao xine kypyno xine pyra Kyrixtu ahtao, imehnō motye tākye pyra sehtory.

²⁰ Yrome mokaro ajohpe rokē mā toto. Kyrixtu tōsemākase ropa Ritonōpo a aorihxīpo, kutuarōtatohkōme: “Imeīpo ypoetory tō emero ēsemākapōko ropa ase,” katoht zae ehtoh waro kuehtohkōme.

²¹ Kymarokō emero orihketōme toehse sytatose orutua pokoino, tyrypyry poko toehse exiryke. Morararo kuēsemākapotorŷko ropa Ritonōpo mana imepŷ orutua pokoino, kure toexiry poko rokē exikety pokoino.

²² Orihnōko sytatose emero porehme Atāo pakōme kuexirykōke. Mororo saaro Kyrixtu poenōme toehse kuexirykōke kuēsemākapotorŷko ropa Ritonōpo mana.

²³ Kymarokō emero ēsemākapōko ropa Ritonōpo mana kuēsemākapotohkō toehse ahtao. Kyrixtu osemazuhme tōsemāse ropa. Imeīpo Kyrixtu omipona exiketō ēsemānōko ropa mā toto Kyrixtu oepyry ropa ahtao.

²⁴ Ritonōpo se pyra exiketō jamitunuru enahkapōko Kyrixtu mana, joroko tōkehko, kowenu tōkehko, tuisa tōkehko roropa. Toto jamitunuru enahkapōko mana. Toto omipona pyra sero pōkō rīko roropa mana. Tummy omipona rokē toto rīko mana. “Emero esēme mase Papa. Sero pōkō emero ōmipona exīko mana,” āko mā Kyrixtu Ritonōpo a.

²⁵ Mame tuisa konōtome Kyrixtu exīko. Zehno exiketō poremākapōko Ritonōpo mana. Toto jamitunuru enahkapōko roropa mana. Kyrixtu omipona exīko mā toto emero.

²⁶ Kuorikyrykō mā kyzehnotokō sã mana kyya xine. Kyzehnotokō zuno sytatose. Kuorikyrykō zuno roropa sytatose. Emero esẽme toehse Ritonõpo ahtao kuorikyrykō enahkapõko roropa mana, orihpỹme kuehtohkõme.

²⁷ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne: “Imehnõ jamitunuru enahkapõko Ritonõpo mana Kyrixtu omipona toto ehtohme emero porehme,” ãko. Morara karyke Ritonõpo a sero põkõ emero jamitunuru enahkapõko mana Kyrixtu omipona rokẽ toto ehtohme emero. Tyjamitunuru rokẽ onahkapopyra mana.

²⁸ Morarame sero nono põkõ Kyrixtu omipona tyrise ahtao Ritonõpo a emero porehme, Kyrixtu osekarõko roropa mana Tummy a. Tumũkuru omipona emero tyrise ahtao Ritonõpo a, ynara ãko Imũkuru eya: “Ywy roropa õmipona rokẽ ase,” ãko Imũkuru Tummy a mana. Mame sero põkõ emero esẽme exĩko Ritonõpo mana, kapuaõkõ esẽme roropa. Jũme toto esẽme exĩko mana.

²⁹ Etatoko pahne, aorihtyã onẽsemãkapopyra Ritonõpo ahtao toiparo rokẽ osẽpurihkapõko matose oepẽpyãkõ myakãme, aorihtyã myakãme. “Aorihtyã onẽsemãkapopyra Ritonõpo mana,” ãko mokaro repe. Ajohpe mã toto. Zae mokaro omiry ahtao toiparo rokẽ osẽpurihkapory toto topẽpyã myakãme, jũme toorihse toto exiryke.

³⁰ Aorihtyã onẽsemãkapopyra Ritonõpo ahtao toiparo rokẽ oriorihnõko ynanase kokoro rokene. Yrome aorihtyã ãsemãkapõko ropa Ritonõpo mana. Naeroro toiparo rokẽ pyra oriorihnõko sytatose.

³¹ Wekyry tomo, opoko xine tãkye ase Jezu Kyrixtu omipona oexirykõ poko. Morara ãko ase oya xine kokoro rokẽ orihsasaka jehtoh enetuputyryke ya.

³² Taro Epezu po roropa orikyĩse exiase, kaikuxi tamuru maro osetapakety samo, yzehnotokõ a jezujezukuruhtao. “Ameke pyra jorikyry mana,” ase roropa repe. Morara exiryke otyme kure jorikyry ya aorihtyã onẽsemãkapopyra ropa Ritonõpo ahtao? Popyra exiry ipunaka. Ynara ãko imehnõ mã repe. “Okynã pyra orihnõko sytatose, oty kara. Naeroro sotuhtone. Eukuru sõtone,” ãko onenetupuhpynõ mã repe.

³³ Tuaro ehtoko osenekunohpopyra oehtohkõme. Tyyrypyrykõ poko exiketõ maro osepeme kuahtao xine zae ehtoh rumekãko sytatose kyyrypyrykõ poko ehtohme roropa, kuepekõ saaro.

³⁴ Toitoine matose Ritonõpo waro pyra. Morara ãko ase ohxirotokõme. Ajoajohpe oehtohkõ irumekatoko. Zae ehtoh poko osenetupuhtoko. Oorypyrykõ poko pyra ehtoko ipunaka.

Kuokokõ ãsemamyry ropa poko

³⁵ Otarãme amarokõ ynara ãko ekaropõko matose ya: “Otara aorikyhyppyry ãsemãkapõko ropa Ritonõpo nae? Otara kuokokõ exĩko nahe?” ãko matose roropa.

³⁶ Osenetupuhpynõme sã matose. Otyro puhturu arykãko sytatose nono aka. Morara ahtao rokẽ ãxihtãko mana, ahtãko mã rahkene.

³⁷ Zoko kara, ipuhturu rokẽ arykãko sytatose nono aka. Tiriikume ahtao, tiriiku puhturu rokẽ arykãko sytatose. Oxinase ahtao oxinase puhturu arykãko sytatose.

³⁸ Ritonõpo rokẽ ipuhturu ãxihtanohpõko mana, otyro zokome ehtohme. Morarame otyro zoko tahtase ahtao ipuhturu sã pyra mana, tyoro.

³⁹ Sero nono põkõ pũ oxisã pyra mana. Kupũkõ tyoro mana, onokyro pũ tyoro roropa mana. Torõ tõ pũ tyoro, kana pũ tyoro roropa.

⁴⁰ Morararo kapu ao tyotyoro exiketõ nae mana. Sero nono po tyotyoro exiketõ nae roropa mana. Kapuaõkõ kure potu mã toto. Sero nono põkõ kure potu roropa mã toto, yrome oxisã pyra toto kure exiry.

⁴¹ Xixi kure potu mana. Nuno kure exiry tyoro mana. Xirikuato kure exiry tyoro roropa mana. Xirikuato tō roropa kure exiry oxisā pyra mā kehko.

⁴² Moro saaro exīko kymarokomo kuokokō tōsemākapose ropa ahtao Ritonōpo a. Kuokokō tonēse ahtao motaketyme mana. Yrome tōsemākapose ropa ahtao Ritonōpo a motapỹme exīko mana.

⁴³ Tonēse kuokokō ahtao ixihpyryme mana, jamihme pyra roropa. Yrome tōsemākapose ropa kuahtao xine kure potu kuokokō exīko, jamihme roropa exīko mana.

⁴⁴ Tonēse kuokokō ahtao aorihtyā ekepyryme rokē kuokokō mana. Yrome tōsemākapose ropa kuahtao xine kuokokō tyoro mana. Ritonōpo Zuzenu nyrihpyry kuokokōme exīko mana. Sero nono poro kuahtao xine sero pō zokome kuokokō mana. Yrome tōsemākapose ropa kuahtao xine Ritonōpo a, kuokokō Ritonōpo Zuzenu nyrihpyryme exīko mana.

⁴⁵ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne: “Osemazuhme Atāo tyrise Ritonōpo a isene exiketyme, sero po ytoytoketyne,” āko. Yrome Atāo myakā seromato, Ritonōpo Zuzenu poe imehnō orihpỹme tyrīko mana. Atāo myakā esety Jezu Kyrixtu mokyro.

⁴⁶ Osemazuhme kuokokō mā sero pō zokome rokē mana. Yrome okynā pitiko ahtao imepỹ zoko ekarōko Ritonōpo kyaa xine mana. Ritonōpo Zuzenu nyrihpyry ekarōko kyaa xine mana kuokokōme.

⁴⁷ Osemazuhme Atāo zoko nono ke tyrise Ritonōpo a. Yrome Atāo myakāme, Jezu Kyrixtu tyhtose kapu ae.

⁴⁸ Sero nono pōkō mā tokoke, nono ke tyrihpyry ke, Atāo samo. Yrome Kyrixtu maro exiketō mā imepỹ zoko apoīko mā toto toorihse tahtao xine. Jezu Kyrixtu zoko panō apoīko mā toto, kapu ae ayhtohpyry zoko panono.

⁴⁹ Seromaroro nono ke tyrihpyry zoko sã kuokokō mana emero porehme. Okynā pyra kapu ae ayhtohpyry zoko sã kuokokō exīko mana, Kyrixtu zoko sã exīko.

⁵⁰ Wekyry tomo, ynara kary se rokē ase oya xine. Kupūkō omōsaromepyra mana Ritonōpo esaka motaketyme kupūkō exiryke. Kuokokō mā motaketyme exiryke Ritonōpo maro exisaromepyra mana.

⁵¹ Yrome etatoko pahne. Ritonōpo osenetupuhpopyry sero kypoko xine. Toitoinē kymarokō orihpyra exīko. Kytyorōmatorỹko rokē Ritonōpo mana axiny.

⁵² Axī pimyhkary sã tyoro exīko sytatose, rue panō etoryhtao kapu ao. Moro osetoryhtao aorihtyā ēsemākapōko ropa Ritonōpo mana, jūme orihzomopyra toto ehtohme. Mame kymarokō emero tyorōmāko mana.

⁵³ Sero pōkō zoko orihketyme mana emero porehme. Toorihse ahtao motāko kuokokō mana. Yrome kuokokō tyorōmāko Ritonōpo mana, motapỹme ehtohme, jūme orihzomopyra kuehtohkōme.

⁵⁴ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne:
“Nono pōkō orihzomopyra exīko mana emero esēme toehse jahtao,” me tymerose. Aomipona exīko mā toto emero porehme. Orihketō tyorōmāko Ritonōpo mana orihzomopyra toto ehtohme. Tōmihpyry ae ro orihpỹme kyritoryko mana.

⁵⁵ “Naeroro kuorikyrykō zuno pyra sytatose. Kyryrymarykō zuno pyra roropa sytatose.”

⁵⁶ Orihnōko sytatose emero porehme tyryrypyhpyke kuexirykōke. Kyryrypyrykō poko zuaro sytatose Ritonōpo nymeropohpyry etaryke kyaa xine.

⁵⁷ Yrome kyryrypyrykō korokāko Ritonōpo mana, iiryryryme pyra kuehtohkōme. Kyjamihtanohtoryko mana kyryrypyrykō poko pyra kuehtohkōme,

Kuesēkō Jezu Kyrixtu omipona kuexirykōke. Naeroro, “Kure mase,” sykatone eya.

⁵⁸ Naeroro wekyry tomo, opyno xine ase. Orēpyra ehtoko Kyrixtu enetuputyry poko. Poremāpyra ehtoko roropa. Kuesēkō nyrohmanohpo-topōpyry poko erohtoko kokoro rokene. Ritonōpo jamitunuru ke oerokurukoh-tao toiparo rokē pyra matose erohnōko. Moro waro matose.

16

Tineru ekarory poko

¹ “Yna roropa tineru kurākary se ynanase aropotohme Ritonōpo poetory tomo a, etuarimaketomo a, Jutea pōkomo a,” matose ya onymerohpyrykō ae. Etatoko pahne, kure otinerūkō ekarory eya xine. Naeroro otinerūkō ikurākatoko. Morara ase roropa Jezu poetory tomo a, Karaxia pōkomo a. Morara āko roropa ase oya xine.

² Emero nomīko ae rokē otinerūkō apiakatoko ikurākatohme aporo. Tuhke tineru nae awahtao xine tuhke apiakatoko ikurākatohme. Tuhke hkopyra tineru nae awahtao xine tuhke hkopyra apiakatoko ikurākatohme. Mame anapiakahpyrykō tukurākase ahtao oya xine toeporehkase jahtao: “Axī ke otinerūkō apiakatoko,” kara ase. Jeporehkary oneraximara ehtoko. Seromaroro otinerūkō apiakatoko jeporehkary pune.

³ Morarame oya xine toytose jahtao orutua kō aropōko ase Jerusarē pona. Onymenekatyākō aropōko ase. Pape merōko ase roropa onekarorykō poko Jerusarē pōkō neneryme. Moro pape arōko mā toto otinerūkō maro Jerusarē pona.

⁴ Mame jytory kure ahtao ywy roropa ytōko ase toto maro.

Toytory poko Pauru osetupuhpopyry

⁵ Ytoytōko ase Masetonia poro. Mame tōtyhkase jahtao jytory poko Masetonia po, oya xine ytōko ase.

⁶ Otarāme okynā se ase amaro xine. Otarāme ikonopory enahkapōko ase. Mame otarame jakorehmāko matose jytotohme ropa. Aza rokē ytōko ropa ase otarame? Zuaro pyra ase.

⁷ Axītao rokē se pyra ase amaro xine. Okynā se ase amaro xine, Kuesēkō ise ahtao roropa.

⁸ Yrome eraximary se ase aporo taro Epezu po. Otarāme Oseahmatoh Pētekoxite eraximāko ase aporo.

⁹ Tuhke nae taro Ritonōpo omiry etary se exiketomo. Naeroro Ritonōpo omiry poko toto amorepāko ase. Yrome tuhke yzehnotokō nae roropa. Jakorekehkāko mā toto, Jezu Kyrixtu ekaroryhtao ya.

¹⁰ Ysā Timoteu roropa erohnōko Kuesēkō omi poe, omi kurā ekarory poko. Naeroro oya xine Timoteu toytose ahtao eahmatoko atapyīkō taka. Ipyno ehtoko roropa amaro xine se aehtohme.

¹¹ Timoteu onypoihtopyra ehtoko nuaseme ro aexiry poko. Aepyry ropa eraximāko ase kuekyrykō maro. Naeroro akorehmatoko kure rokē aehtohme ropa ya. Tymōkomoke pyra anaropopyra ropa ehtoko owinoino xine.

¹² Tuhke rokē ynara asene kuekyrykō a, Aporu a: “Kure ya oytory Korītu pona imehnō Jezu poetory tō maro, Korītu pōkō enese,” asene eya. Yrome seromaroro oya xine ytopyry ynororo aporo. Imeīpo tīypokōke hkopyra tahtao toytory se oya xine mā rahkene.

¹³ Tuaro ehtoko Kyrixtu onurumekapopyra oya xine imehnō ehtohme. Yronomyryme Kuesēkō enetupuhtoko. Zehnotokō zuno pyra ehtoko. Orēpyra ehtoko Ritonōpo omipona.

¹⁴ Oerohtohkõ poko awahtao xine imehnõ pyno ehtoko roropa.

¹⁵ Otarãme Extepana tõ waro matose ipoenõ maro. Extepana tomo a Jezu tonetupuhse osemazuhme Akaia po. Yronymyryme Ritonõpo poetory akorehmãko mã toto. Wekyry tomo, etatoko pahne,

¹⁶ mokaro maro ehtoko. Toto omipona ehtoko roropa. Imehnõ roropa toto maro ahtao, toto sã ahtao roropa, mokaro akorehmatoko roropa, isã oehtohkõme Kuesẽkõ omipona toto exiryke.

¹⁷ Tãkye ase Extepana tõ oehtopõpyry poko Potunatu maro, Akaiko maro. Jakorehmãko mã toto oesahpyo xine jakorehmara toehse oexirykõke.

¹⁸ Jeano äkyemãko mã toto, awãkyematopõpyrykõ saaro eya xine. Kure mã toto ya. Oya xine roropa kure rokẽ mã toto.

¹⁹ Oeahmarykõ se Jezu poetory tõ taro Azia po. “Kure pãna matou?” kary se mã toto oya xine. Akira tõ roropa, Pirixira maro: “Kure pãna matou?” kary se mã toto. Morara kary se Jezu poetory tõ roropa, Akira tõ tapyĩ tao oximõketomo.

²⁰ Jezu poetory tõ tarõkõ emero: “Kure pãna matou?” kary se mã toto, oeahmarykõ se mã toto.

Naeroro oseahmatoko oximõme awahtao xine, opyno xine yna ehtoh enetupuhtohme oya xine.

²¹ Sero pape merõko ase jemary ke ro: “Kure pãna matou? Ywy ase Pauru.

²² “Kuesẽkõ se pyra exiketõ wãnohnõko Ritonõpo mana,” ãko ase.

“Osehko ropa Jezu,” ãko ase, Kuesẽkõ oepyry ropa se jexiryke.

²³ Kure oriporykõ se ase Kuesẽkõ Jezu a.

²⁴ Opyno xine ase ipunaka Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyya xine exiryke. Enara.

2 KORĪTIU

Pauru Nymerohpyry ropa

Korītu pōkō Neneryme

2 Coríntios

Ekarotopo

Asakoropane pape tymerose Pauru a Jezu poetory tō neneryme pata Korītu po. Yrome asakoro rokē ipapeny taro mana, Ritonōpo Omiry Kasenato ao. Toiro tymerose apitoryme (1 Korītiu 5.9-13). Imeīpo 1 Korītiu tymerose eya; mame (2 Korītiu 2.3 te, 2 Korītiu 7.8) inymerohpyry ekarōko mana: emynhmapotohme aexihpyryme.

Ritonōpo nymenekahpyryme Pauru kynexine, yrome toitoine Jezu poetory tō maro exiketō ikerekeremary se toehse. Amorepaneme nymyry pyra Pauru tokarose eya xine. Aomipona se pyra toh kynexine (2 Korītiu 10-12). Tynymerohpyry ae tōmihpyry omipona exiketō akorehmary se kynexine orēpyra toto ehtohme Jezu enetuputyry poko. Ynara tykase: “Tope tōme tyrise sytatose Ritonōpo a epeme pyra kuahtao xine ro. Tumūkuru Kyrixtu orikyry ke kymyakākōme tope tōme tyrise sytatose eya. Mame imehnō eahmaneme tyrise sytatose eya” (2 Korītiu 5.18). Taosanumase roropa ynororo Jutea pōkō pynanohtohme, toto akorehmatohme tineru aroporyke eya xine. Omi jetunety ke zae pyra exiketō tupokase Pauru a repe, etyhporyme toto pyno toexiry ekarōko mana.

Sero pape ao

Pauru osekarotopōpyry 1.1-11

Jezu poetory tō maro Korītu po 1.12–7.16

1. Pauru toytory se toto enese repe 1.12–2.4
2. Iiryry korokapory te, orēpyra exiry ropa 2.5-17
3. Ritonōpo a tymenekase amorepaneme 3.1–6.13
4. Enaroximāko Jezu se pyra exiketō amorepary poko 6.14–7.1
5. Tākye ehtoh poko 7.2-16

Tineru ekarory Jezu poetory tomo a Jutea po 8.1–9.15

Ritonōpo nymenekahpyryme amorepaneme Pauru osekarōko mana 10.1–13.10

Aosekazumatopōpyry etyhporyme 13.11-13

¹ Ynymerohpyry moro onenerykōme. Ritonōpo poetoryme matose Korītu pōkomo, Akaia pōkō roropa. Ywy ase Pauru, Jezu Kyrixtu nymenekahpyryme typoko imehnō amorepatohme. Ritonōpo nymenekahpyryme roropa ase. Ymaro kuakorōkō Timoteu nase.

² “Papa Kapuaono, kure rokē opoetory tō tyriko. Torētyke pyra tyriko toto,” āko ase Ritonōpo a opoko xine. Morara āko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a roropa.

“Kure mase Papa,” āko Pauru Ritonōpo a

³ “Kure mase Papa,” sykatone Ritonōpo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu zумы a. Kypyno xine exikehpyra mana kuetuarimarykohtao ro, Kumykōme nymyry exiryke. Kuakorehmanekōme roropa mana, Ritonōpome toexiryke.

⁴ Yna etuarimaryhtao yna akorehmāko mana. Naeroro imehnō etuarimaketō eneryhtao yna a toto akorehmary waro ynanase, yna akorehmatopōpyry saaro Ritonōpo a.

⁵ Kyrixtu etuarimatopõpyry saaro etuarimãko ynanase pitiko rokẽ pyra, imaro yna exiryke, enetuputyryke roropa yna a. Morararo Kyrixtu maro yna exiryke yna akorehmãko mana.

⁶ Yna etuarimaryhtao, ãkorehmatohkõme etuarimãko ynanase. Ritonõpo a okurãkatohkõme roropa etuarimãko ynanase. Takorehmase yna ahtao amarokõ roropa takorehmase matose. Tyjamihtanohpose roropa matose eanahtotohme, penekhepyra roropa oehtohkõme oetuarimarykohtao yna samo, yna etuarimatoh eanahtory sã yna a.

⁷ Naeroro oserehpyra ynanase opoko xine Jezu enetuputyry onurumekara oexirykõke oetuarimarykohtao ro. Ynara zuaro ynanase, yna maro oetuarimarykohtao, yna maro ãkorehmatorỹko Ritonõpo mana, yna akorehmary saaro.

⁸ Jakorõ tomo, wenikehpyra ehtoko yna etuarimatopõpyry poko Azia po. Toetuarimase itamurume yna exiryke poremamyĩse ynanexiasẽ. Yna orikyry eraximãko rokẽ ynanexiasẽ.

⁹ “Kuorikyry se Ritonõpo mana,” tykase yna repe. Yrome morara tyripose Ritonõpo a ynara kara yna ehtohme: “Orẽpyra ase,” kara yna ehtohme. “Ritonõpo rokẽ orẽpyra mana. Aorihtyã ãsemãkaponeme ropa mana,” katohme rokẽ yna a.

¹⁰ Totatotapase yna ahtao orikyĩse ynanexiasẽ. Yrome Ritonõpo a typynanohse ynanexiasẽ. Yna pynanohnõko ro mana. Naeroro ynoro rokẽ enetupuhnõko ynanase yna pynanohneme. Yna pynanohnõko ropa mana,

¹¹ yna akorehmaryhtao oya xine õtururukohtao eya yna poko. Morarame tuhkãkõ õtururu etaryke tyya yna pynanohnõko ropa Ritonõpo mana. Moromeĩpo tuhkãkõ: “Kure mase, Ritonõpo,” ãko, yna pyno exiry eneryke tyya xine.

Pauru a toytotoh tytyorõmase

¹² Tãkye ynanase zuaro yna exiryke zae yna ehtoh poko sero nono po. Amaro xine zae kuhse yna ehtopõpyry poko tãkye ynanase roropa. Topohme yna otururu nexiasẽ amaro xine, zae se yna exiryke amaro xine. Ritonõpo jamitunuru poe morara ynanexiasẽ, kypyno xine Ritonõpo exiryke, yna tuarõnory ke pyra.

¹³ Ynananymerohpyry sekeremary waro matose. Enetuputyry waro roropa matose zae pape meroryke yna a, onekunohto pyra. Zae ehtoh enetuputyry se ase oya xine ipunaka.

¹⁴ Seromaroro pohto rokẽ moro enetupuhnõko matose. Morarame Kuesẽkõ Jezu tooehse ropa ahtao tãkye kuhse exĩko matose yna poko. Morararo opoko xine tãkye kuhse exĩko ynanase.

¹⁵ Zae jehtoh enetuputyry oya xine waro jexiryke osetuputyase jytory poko oenese xine. Asakoro jytotoh se toehse ywy oya xine repe, ãtãkyematohkõme Ritonõpo omiry poko ãmoreparykõ poko.

¹⁶ Masetonia pona jytoryhtao te, joepyry ropa ahtao roropa jytory se exiasẽ oya xine jakorehmapotohme oya xine, Jutea pona jytotohme.

¹⁷ Morotona jytory se jahtao ajoajohpe exiasẽ oya xine? Arypyra. Jytory se toehse jahtao osepyno rokẽ pyra exiasẽ. Ritonõpo omipona se exiasẽ. Morara ahtao oty katoh: “Ý, ytõko ase,” kaxĩpo: “Arypyra, ytopyra ase,” ase ropa oya xine?

¹⁸ Arypyra. Zae rokẽ Ritonõpo mana. Ywy roropa: “Oya xine ytõko ase,” karyhtao oya xine, ajohpe pyra exiasẽ.

¹⁹ Ynara exiryke Jezu Kyrixtu Ritonõpo mükuru ajohpe pyra mana. Ipoko tamorepase matose Xira a, Timoteu a, ya, enara. Kyryh ãko rokẽ ynororo, Tumy omipona.

²⁰ Ritonõpo a tõmiry tokarose ahtao kyya xine: “Kure oritorỹko ase,” tykase. Moro rĩko Jezu mana, emero porehme. Morara exiryke “Kure mase” kakehpyra sytatose eya ýme Jezu Kyrixtu ehtoh poko, imehxo Ritonõpo ehtoh poko, enara.

²¹ Tyjमितunuru ekarõko Ritonõpo yna a mana, zae yna ehtohme Kyrixtu maro. Ritonõpo a tymenekase kuexirykõke ipoetoryme toehse sytatose.

²² Eya ro tosety tymerose sã kypoko xine, tosẽke kuehtohkõ waro imehnõ ehtohme. Tuzenu kurã tokarose roropa kyya xine kukurohtao xine ehtohme, tynekarory poko kutuarõtatohkõme.

²³ Opyno xine jexiryke omynyhmaporykõ se pyra jexiryke roropa oya xine ytopyra toehse ywy aporo Korĩtu pona. Ritonõpo jenẽko mana. Ukurohtao enẽko mana. Opyno xine jexiryke ytopyra jekuretyase. Moro waro Ritonõpo mana.

²⁴ Ōsenetupuhtohkõ tyorõmary se pyra ynanase orẽpyra Jezu enetuputyryke oya xine. Yrome ãkorehmarykõ se ynanase tãkye oehtohkõme, emynyhmara oehtohkõme.

2

¹ Naeroro ynara tõsenetupuhse ywy. Zomory oya xine jytoryhtao omynyhmaporykõ se pyra ase.

² Tymynyhmapose ya awahtao xine, jãkyemara matose ekurehnõko. Amarokõ rokẽ jãkyemananõme matose.

³ Naeroro pape ymeroase onenerykõme. Ourutohkõ ymeroase oorypyrykõ rumekatohme oya xine. Oya xine jytotoh poko emynyhmasẽ itamurume. Kurehxo jãkyemary oya xine. Ynara zuaro ase, tãkye jahtao tãkye matose roropa.

⁴ Moro pape merory se pyra exiase repe ipunaka. Sam tykase ywy. Yxitase roropa moro meroryhtao. Omynyhmaporykõ se pyra exiase repe. Yrome opyno xine jehtoh waro oehtohkõme moro pape ymeroase onenerykõme.

Mokyro iiryppyryme aexihpyry rypyry ikorokapotoko ropa

⁵ Mame mokyro poko ymeroase onenerykõme. Tyyrypyry poko toehse exiryke sam tykamexipose okurohtao xine. Sam karahko ase ukurohtao repe. Amarokõ sam ãkohxo matose okurohtao xine emero exisasaka. Ywy roropa sam tykase pohto.

⁶ Mokyro rypyry motyẽkary se pyra ase zuãnopyry poko. Epo hnae mokyro wãnopyry oya xine.

⁷ Seromaroro iiryppyry korokatoh toehse. Kure mokyro tyritoko ropa (tyyrypyry turumekase eya exiryke), tãkye aehtohme ropa Ritonõpo omipona, emynyhmara aehtohme ropa, poremãpyra aehtohme roropa Jezu enetuputyry poko tyya.

⁸ Ipyno nymyry oehtohkõ poko mokyro ituarõtanohtopotoko, ajohpãme samo.

⁹ Zuaro se exiase: “Otarãme jomipona ro mã toto,” tykase ywy opoko xine. Morara exiryke ynymerohpyry aropoase oya xine onenerykõme.

¹⁰ Pake mokyro rypyry pokoino toemynyhmasẽ ywy. Seromaroro iiryppyry korokaporyhtao oya xine, ywy roropa ikorokapõko ase. Opyno xine jexiryke ikorokapõko ase. Kyrixtu neneryme mokyro rypyry korokapõko ase Ritonõpo a, Kyrixtume jahtao samo.

¹¹ Iiryppyry korokaporyhtao oya xine oporemãkapopyra xine joroko tamuru exĩko. Tuaro sehtone ipoko. Kyyrypyrykõ poko kyrirykõ se ynororo. Moro waro sytatose.

Torẽtyke Pauru ehtopõpyry poko Tyroa po

¹² Mame toeporehkase jahtao Tyroa pona Ritonõpo omiry kurã poko imehnõ amorepase, tuaro toehse ywy. “Taro jerohtoh nase Kuesẽkõ omi poe,” ase.

¹³ Yrome torẽtyke exiase kuakorõkõ Titu onenepyra jexiryke. “Titu enẽko ase taro,” ase repe. (Ymyakãme toytose ynororo oenese xine.) Morarame onenepyra jexiryke: “Ytõko ropa ase aporo,” ase morotõkomo a, Masetonia pona jytotohme.

Orẽpyra yna ehtoh poko Kyrixtu maro

¹⁴ “Kure mase,” ãko ynanase Ritonõpo a. Kyrixtu maro yna exiryke yna arõko sã Ritonõpo mana Kyrixtu mykapo imehnõ neneryme, imehxo Kyrixtu ehtoh waro emero ehtohme. Typoxine exikety ytory sã emero esaka yna ytoryhtao Kyrixtu poko imehnõ tuarõtanohpõko ynanase.

¹⁵ Ixtaratu kurã typoxine ehtoh sã typoxine sã ynanase Ritonõpo a, Kyrixtu nekaroryme yna exiryke eya. Imehnõ tuarõtanohpõko ynanase Kyrixtu maro ehtoh kure exiry poko, enetupuhnanomo, onenetupuhpynomo, enara. Toto tuarõtanohpõko ynanase.

¹⁶ Yrome onenetupuhpynomo a su ãko sã ynanase orihmatõ samo orihketõme toto exiryke, apotoimo htaka ytoketõme toto exiryke. Yrome Kyrixtu enetupuhnanomo a ixtaratu kurã sã yna omiry mana typoxine samo. Toto akorehmãko yna omiry mana orihpõme toto ehtohme. Yna amoreme pyra moro omi kurã ekarõko ynanase.

¹⁷ Tuhkãkõ nae tomeseke pyra Ritonõpo nekarohpyry poko. Mõkomo typyne pyra exikety sã aomiry ekarõko mã toto. Yrome mokaro sã pyra ynanase ipunaka. Ritonõpo a tonyohse yna exiryke zae ourutorõko ynanase ineneryme, Kyrixtu poetoryme yna exiryke.

3

Ritonõpo omiry kasenato omipona kuehtohkõ poko

¹ Moino ro zae jehtoh waro matose. Naeroro: “Zae ase. Zae ase,” kary etary poko typenekehse matose otarame, zae jehtoh waro oexirykõke. Pape enery se pyra roropa matose yna poko. Imehnõ ahtao, otarame pape se mã toto zae toehtohkõ ekarotohme tuaro pyra exiketomo a. Kure toehtohkõ poko pape meropõko mã toto tope tomo a, tuaro xine pyra exiketõ neneryme: “Ajojpe,” kara toto ehtohme typoko xine. Yrome pape meropory se pyra ynanase kure yna ehtoh poko, yna waro oexirykõke.

² Amorepatõme yna ehtoh poko imehnõ tuarõtanohneme matose, pape imerohpyry samo, imehnõ neneryme. Tyrisenã sã toehse oexirykõke zae yna ehtoh enetupuhnõko mã toto. Ritonõpo jamitunuru yna maro ehtoh enetupuhnõko roropa mã toto. Naeroro pape poko morara imerory se pyra ynanase, jũme sã tymerose oexirykõke yna kurohtao.

³ Kyrixtu nymeropohpyryme sã matose yna a. Pape merotoh ke pyra, axĩtao rokẽ pyra roropa, jũme tymerose matose. Ritonõpo Zuzenu a tõmiry tymerose okurohtaka xine.

⁴ Morara ãko ynanase opoko xine zae Ritonõpo ehtoh enetuputyryke yna a, Kyrixtu enetuputyryke roropa yna a.

⁵ Epyrypara ynanase: “Emese kure ynanase Ritonõpo nyrohmanohpotoh poko,” kara ynanase. Jamihme pyra yna exiryke epyrypara ynanase. Ritonõpo poe rokẽ inyrohmanohpotoh waro ynanase.

⁶ Ritonõpo rokẽ yna jamihtanohnõko mana, tõmiry kasenato omipona yna ehtohme. Inekarohpyry kasenato Moeze nymerohpyry omipona ehtoh sã pyra mana. Tuzenu omipona rokẽ yna rĩko mana. Moeze nymerohpyry

omipona se kuahtao xine ro orihnōko ro sytatose aomipona nymyry pyra kuexirykōke. Yrome Ritonōpo Zuzenu kuesēkōme ahtao imaro orihpỹme exīko sytatose jỹme.

⁷ Pake Ritonōpo a tynymerohpyry tokarose ahtao Moeze a, topu risē poko, imehxo toehto tonepose roropa eya. Ritonōpo ezuru eneryke Moeze a, ēmyty roropa ezurume toehse saerehkane samo, axītao rokē repe tōtururuke Ritonōpo ēpataka. Morarame imehnō Izyraeu tō enuru jetū toehse Moeze ēmyty eneryke tyya xine, saereme ēmyty toehse exiryke, axītao rokē repe. Naeroro tynymeropohpyry ekaroryhtao imehxo toehto tonepose Ritonōpo a. Moro inymeropohpyry omipona ehsaromepyra kuexirykōke orihketōme toehse sytatose, Ritonōpo maro pyra toehse sytatose.

⁸ Moro motye kuhse Tuzenu ekaroryhtao kyya xine orihpỹme kuehtohkōme imehxo toehto enepōko kyya xine mana.

⁹ Ritonōpo nekarohpyry apitoryme omipona pyra exiketō taorihmapose toto. Morara ahtao ro, ime Ritonōpo ehtoh tonepose. Yrome moro motye kuhse Ritonōpo imehxo ehtoh enepōko inekarohpyry seromato mana. Kukurākatorỹko mana Ritonōpo epeme kuehtohkōme, kyyrypyrykō poko pyra roropa kuehtohkōme.

¹⁰ Ritonōpo nekarohpyry seromato, Imūkuru, imehxo Ritonōpo ehtoh enepōko kuhse mana. Naeroro inekarohpyry pakato ime Ritonōpo ehtoh onenepopyrahme sã toehse mã rahkene.

¹¹ Axītao rokē aexihpyry a imehxo Ritonōpo ehtoh tonepose ahtao, moro motye kuhse Ritonōpo nekarohpyry seromato ime Ritonōpo ehtoh enepōko mana jumãme exiryke.

¹² Mame Ritonōpo nekarohpyry seromato jỹme exiry waro yna exiryke orēpyra ynanase.

¹³ Moeze ehtopōpyry sã pyra ynanase. Tōmyty tapuruse eya kamisa ke ezetyry onenepyra Izyraeu tō ehtohme.

¹⁴ Aosenetupuhtohkō tapuruse sã roropa kynexine. Aosenetupuhtohkō tapuruse ro seromaroro Ritonōpo nymeropohpyry sekeremaryhtao eya xine, pake toehtopōpyrykō saaro. Onenetupuhpyra toh mana. Kyrixtu maro toehse kuahtao xine rokē kuosenetupuhtohkō apuruhpyry sã pyra exīko ropa mana.

¹⁵ Yrome aosenetupuhtohkō apuruhpyry saaro mana. Seroae ro Moeze nymerohpyry sekeremaryhtao eya xine aosenetupuhtohkō apuruhpyry saaro mana.

¹⁶ Yrome kuosenetupuhtohkō rīko apuruhpyry sã pyra ropa Kuesēkō mana. Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne: “Moeze ēmyty apuru touse ropa Kuesēkō ēpataka toytose ropa Moeze ahtao,” me tymerose.

¹⁷ “Kuesēkō,” kary ya: “Ritonōpo Zuzenu,” kary. Ritonōpo Zuzenu nae kuahtao xine kuosenetupuhtohkō apuruhpyry sã pyra mana. (Tymyhpokase ropa sã sytatose kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme.)

¹⁸ Naeroro Kuesēkō maro kuexirykōke osene sã sytatose. Kuesēkō imehxo ehtoh enēko imehnō mana kuēmytykō eneryke tyya xine. Kuēmytykō anapuruhpyry roropa sytatose. Mame Kuesēkō maro kuexirykōke isahxo exīko sytatose, Zuzenu erokuruke kukurohtao xine.

4

Ritonōpo nekarory ēme sã ynanase oripo samo

¹ Yna pyno toexiryke yna erohtoh tokarose Ritonōpo a yna a imehnō amorepatohme typoko, tōmiry kurã poko, enara. Naeroro orēpyra ynanase erohnōko.

² Imehnõ enekunopyry se pyra ynanase. Ajohpe imehnõ anamorepara ynanase Ritonõpo omiry poko. Aomiry onytyromara ynanase. Zuario yna exiryke, zae rokẽ toto amorepãko ynanase. Ritonõpo omipona se ynanase ipunaka. Ritonõpo neneryme, imehnõ neneryme roropa, zae yna ehtoh waro emero ehtohme.

³ Ynanamorepahpyry onenetupuhpyra imehnõ ahtao Kyrixtu poetoryme pyra toexirykõke onenetupuhpyra mã toto.

⁴ Onenetupuhpyra mã toto tonekunohse toexirykõke joroko tamuru a. Ritonõpo omipona se pyra toto exiryke toto tuisaryme joroko tamuru mana. Saereme sã Ritonõpo omiry kyya xine mana enetuputyryhtao kyya xine. Yrome mokaro tonekunohse exiryke joroko tamuru a tuisamehxo Kyrixtu ehtoh poko zuaro pyra mã toto. Ritonõpo enepone Kyrixtu ehtoh poko onenetupuhpyra mã toto ipunaka.

⁵ Tuisame osekarypyra ynanase. Jezu Kyrixtu poko rokẽ imehnõ amorepãko ynanase tosẽkõme enetupuhthome eya xine. Ækorehmanekõme rokẽ ynanase, kure Jezu rithome.

⁶ Apitoryme xinukutume rokẽ sero po kynexine. Mame: “Saereme exiko,” tykase Ritonõpo ahtao, saereme toehse. Mokyro: “Saereme exiko,” kahpõ, kutuarõtanohtorỹko mana tuisame imehxo toexiry poko. Kyrixtu ãmyty enepõko kyya xine mana. Æmyty eneryke kyya xine ime aexiry enetupuhnõko sytatose.

⁷ Yrome kymarokomo oripo sã sytatose, Ritonõpo nekarohpyry ãme sã rokene. Jamihme pyra sytatose orino risẽme sã rokene. Naeroro orẽpyra kuahtao xine Ritonõpo poe rokẽ orẽpyra sytatose kuamoreme xine pyra.

⁸ Etuarimãko ynanase yronomyryme, yrome poremãpyra ynanase. Otupĩko roropa ynanase, toitoine repe yrome Kuesẽkõ onenetupuhkehpyra ynanase.

⁹ Tuhke yna zehnotokõ mã repe. Yrome yna onurumekara kuepekõ mana jũme. Tyyryhmase yna ahtao ro yronomyryme owõnõko ropa ynanase. Ritonõpo hnao pake totapase yna exiry.

¹⁰ Kokoro rokẽ yna ryhmasene toto. Yrome yna orikyry zuno pyra ynanase, Jezu maro yna exiryke. Naeroro Jezu jamitunuru poe isene ro ynanase. Moro enetupuhnõko imehnõ mana yna eneryke tyya xine.

¹¹ Yna etapary se exikehpyra imehnõ mana sero nono po Jezu omiry ekaroryke yna a. Naeroro yna onetapara toto ahtao Jezu jamitunuru enetupuhnõko imehnõ mana isene ro yna eneryke tyya xine, orihketõme yna zoko ahtao ro.

¹² Naeroro otarame imehnõ yna etapãko mana, yrome amarokõ orihpỹme exĩko Jezu enetuputyryke oya xine.

¹³ Yna orikyryhtao oty kara. Onenetupuhkehpyra ynanase urutõ sã pake. Ynara tymerose eya: “Zae Ritonõpo omiry ehtoh enetupuhnõko ase. Morara exiryke aomiry ekarõko ase oya xine,” tykase. Moro saaro ynanase zae Ritonõpo omiry enetupuhnõko. Morara exiryke aomiry ekarõko ynanase oya xine.

¹⁴ Kuesẽkõ Jezu ãsemãkahpõme ropa Ritonõpo mana. Moro waro kuexirykõke ynara zuaro sytatose, yna roropa Jezu maro ãsemãkapõko Ritonõpo mana amaro xine tosaka kuarotohkõme, tymaro kuehtohkõme.

¹⁵ Naeroro etuarimãko ynanase Jezu Kyrixtu ekarory poko oya xine. Morarame typyno xine Ritonõpo ehtoh enetuputyryhtao imehnomo a tuhkehxo kure Ritonõpo rĩko mã toto: “Kure mase, Ritonõpo,” ãko mã toto. Imehxo Ritonõpo ekarõko mã toto.

Zae ehtoh poko ynanase enetuputyryke yna a

¹⁶ Morara exiryke poremāpyra ynanase Ritonōpo omiry ekarory poko. Yna zoko osenahkaryhtao ro, yna kurohtao yna jamihtanohnōko ropa Ritonōpo mana kokoro rokene.

¹⁷ Mame yna etuarimatoh pitiko rokē mana, axītao rokē roropa mana. Yrome toetuarimakehse yna ahtao kurāme exīko ropa ynanase, tuisame roropa exīko ynanase jūme. Yna etuarimatoh motye kuhse yna epehpyry exīko mana.

¹⁸ Serohne poko yna etuarimatoh poko kehko torētyke pyra ynanase. Morohne enēko sytatose. Yrome Ritonōpo nekarohpyry poko sytatose enetupuhnōko. Morohne onenepyra ro kuenurukō mana. Kynenehpyrykō axītao rokē mana. Yrome osenepyra aexityā jūme exikehpyra mana.

5

¹ Tapyi sā axītao rokē kuokokō mana sero nono po. Morarame toorihse kuahtao xine kuepepyrykō rumekāko sytatose. Mame imepỹ kuokokō myakā nae Ritonōpo mana kapu ao. Tynyrihpyry ekarōko kyaa xine mana ky-tapyīkōme, jūme exiketyme.

² Seromaroro pusuh āko sytatose, kuokokō kapuaō peneryke. Type-nekehse sā sytatose kupūkō poko sero po. Upo amururu sā kuokokō kapuaōkō se sytatose.

³ Tokoke kapuaō ke kuahtao xine ihximyra sytatose, tymetyke pyra exikety sā pyra sytatose tokoke exikehpyra kuexirykōke, zuzenume rokē exipyra kuexirykōke.

⁴ Sero nono poro kuahtao xine sero kuokokō ao, sam āko sā sytatose. Kuokokō rumekary se hkopyra sytatose repe. Yrome kuokokō kapuaō se rokē sytatose, jūme sero orihkety myakāmatohme orihpỹme exikety ke.

⁵ Yna osenetupuhtoh poe rokē pyra morara āko ynanase. Pake tukurākase sytatose Ritonōpo a. Tuzenu tokarose roropa kyaa xine kutuarōtanohpotohkōme tynekarory kurā poko kuokokō kasenato ekarory poko kyaa xine imeīpo.

⁶ Naeroro oserehpyra sytatose zuaro kuexirykōke. Sero kuokokō ao ro kuahtao xine omōpyra sytatose Kuesēkō esaka.

⁷ Naeroro zae ehtoh poko sytatose enetuputyryke kyaa xine onenepyra ro kuahtao xine.

⁸ Oserehpyra sytatose kuorikyrykō poko. Kure roropa kuorikyrykō kyaa xine mana Kuesēkō maro kuehtohkōme.

⁹ Yronomyryme tākye Ritonōpo riry se sytatose kypoko xine. Aomipona se sytatose sero po, orihpyra kuahtao xine. Moero imaro kuahtao xine aomipona sero sytatose, enara.

¹⁰ Imeīpo kymarokō emero Kyrixtu ēpataka osenepōko sytatose. Kuapi-akatorỹko mana kuepehmatohkōme kynyrihpyrykō epehpyryme. Kure rokē kynyrihpyrykō ahtao sero nono po kurā ke kuepehmatorỹko mana. Yrome popyra kuahtao xine sero nono po, kynyrihpyrykō epehpyryme rokē kuepehmatorỹko mana.

Ritonōpo epeme kuexirykō poko Kyrixtu enetuputyryke kyaa xine

¹¹ Morara exiryke yna epehmary Ritonōpo a waro yna exiryke zuno ynanase. Naeroro yronomyryme imehnō amorepāko ynanase, enetupuh-tohme eya xine. Toto amorepāko ynanase epehpyry apoitohme pyra. Yna kurohtao enēko Ritonōpo mana. Kure yna ehtoh waro mana. Zae jehtoh waro oehtohkō se roropa ase.

¹² “Zae yna ehtoh enetupuhtoko,” kary se pyra ynanase oya xine. Yrome kure yna ehtoh poko tuaro oexirykō se ynanase. Ākorehmarykō se ynanase

ihximyra oehtohkōme yna poko. Mame imehnō yna kerekeremaryhtao onetarykōme toto ezukuru waro exīko matose. Mokaro epyrypāko mā toto typoko xine kure rokē sā toexirykōke imehnō neneryme. Yrome ikurohtao xine zae pyra mā toto, iirypyryme.

¹³ Rowohpe yna ekarōko toitoine mā repe. Yrome rowohpe yna ahtao ro Ritonōpo omipona ro ynanase. Mame imehnō ynara āko yna poko: “Tuarohxo mā toto imehnō enekunopyry poko,” āko repe. Yrome kure oritohkōme erohnōko ynanase āmoreparykō poko.

¹⁴ Ākorehmarykō poko erohnōko ynanase kypyno xine Kyrixtu enetuputyryke yna a. Morara exiryke opyno xine roropa ynanase. Ynara enetupuhnōko ynanase, toiro orutua toorihse kymyakākōme. Naeroro toorihse sā sytatose imaro.

¹⁵ Kynorihne kymyakākōme kypenetatohkō poko rokē pyra kuehtohkōme. Tōmipona kuehtohkōme kynorihne. Tōsemāse ropa ynororo toorihxīpo kure rokē kyritohkōme.

¹⁶ Morara exiryke taroino imehnō ehtoh eneryke rokē yna a: “Mokyro kure. Mokyro kure pohto. Mokyro popyra,” karahme sā toehse ynanase. Pake Kyrixtu poko roropa: “Ahno rokē mokyro,” tykase yna repe. Ahnome rokē tokarose yna a. Yrome taroino moro sā pyra enetupuhnōko ynanase.

¹⁷ Kyrixtu poetoryme exinohtao tyrisenā sā sytatose. Kuehtopōpyrykō xihpyry tonahkase. Kurā ke rokē tymyakāmase.

¹⁸ Tope tōme tyrise sytatose Ritonōpo a epeme pyra kuahtao xine ro. Tumūkuru Kyrixtu orikyry ke kymyakākōme tope tōme tyrise sytatose eya. Mame imehnō eahmaneme tyrise sytatose eya, typyno toto ehtohme roropa.

¹⁹ Ynara āko ynanase imehnomo a: “Tope tōme sero pōkō rīko Ritonōpo mana Kyrixtu toorihse exiryke toto myakāme. Oorypyrykō poko ohxirorykō se pyra Ritonōpo mana. Oorypyrykō korokāko mana Jezu enetuputyryhtao oya xine. Tope tōme oritorỹko mana Kyrixtu toorihse exiryke omyakākōme,” āko ynanase imehnō netaryme. Morara katohme tymenekase yna Ritonōpo a.

²⁰ Morara exiryke Kyrixtu poe ourutorỹko ynanase. Ritonōpo poe roropa ourutorỹko ynanase. Oeahmatorỹko ynanase Kyrixtu omi poe. Osekarotoko Ritonōpo a ajohpāme samo, ise pyra awahtao xine ro. Mame typyno oritorỹko mana.

²¹ Tyyrypyhpyke pyra Kyrixtu kynexine. Yrome kypyno xine toexiryke kyyrypyrykō epona tyrise Ritonōpo a. Iirypyryme sā Kyrixtu tyrise Ritonōpo a kukurākatohkōme kure rokē kuehtohkōme, Kyrixtu maro.

6

¹ Erohnōko ynanase Ritonōpo maro. Naeroro ajohpāme sā okurākatopōpyrykō Ritonōpo a onurumekara ehtoko.

² Ynara tymerose Ritonōpo omiryne:

“Seroae okurākarykō se ase.

‘Yna pyno exiko,’ kary oya xine

etāko ase opyno xine jexiryke,”

āko. Naeroro etatoko pahne! Seromaroro okurākarykō se Ritonōpo mana. Ekurehpyra ehtoko. Seroae ro enetupuhntoko oesēkōme!

³ Morara katopōpyry ekaroryhtao imehnomo a, zae ehtoh poko se rokē ynanase ipunaka, yna onykerekeremara toto ehtohme yna erohtoh poko, toto anakorekehkara roropa yna ehtohme.

⁴ Yna tuarimaryhtao eanahtōko ynanase Ritonōpo poetoryme yna ehtoh enetupuhpotohme imehnomo a. Tyyryhmase yna ahtao, tutuarimase yna ahtao, tupime yna erohtoh toehse ahtao roropa, penekehpyra ynanase.

⁵ Typitypipohse yna, tōmase roropa āpuruhpyry taka. Tyyryhmase yna imoihmākomo a. Yna erohtoh poko itamurume exiryke typoremāse sã ynanexiase. Okynã nyhpyra ynanexiase. Tomitapāse roropa ynanexiase.

⁶ Yna rypyry poko se pyra ynanase ipunaka. Tuario se ynanase. Penekehpyra se ynanase roropa imehnō riry poko kure. Mame zae yna ehtoh ke Ritonōpo poetoryme yna ehtoh poko imehnō tuarōtanohpōko ynanase. Ritonōpo Zuzenu nae ynanase. Imehnō pyno ynanase.

⁷ Imehnō zurūko ynanase zae omi poko Jezu poko. Ritonōpo jamitunuru yna maro ehtoh roropa enepōko ynanase. Zae ynanase Ritonōpo omipona. Naeroro orēpyra imehnomo a ynara āko ynanase: “Oorypyrykō irumekatoko zae oehtohkōme Ritonōpo omipona, yna samo,” āko ynanase. Yna kerekeremanañ nae ahtao osewomāko ynanase. Ynara āko ynanase: “Yna onykerekeremara ehtoko zae yna exiryke,” āko ynanase.

⁸ Toitoinē imehnō yna rīko kure. Yrome oty kara ynanase. Xihpyryme yna tyrise ahtao imehnomo a, oty kara roropa ynanase. Yna poihtoryhtao oty kara ynanase. Yna pyrypyryhtao roropa oty kara ynanase. Onekunohkōme yna ekarōko imehnō mā repe. Yrome zae rokē ynanase ipunaka.

⁹ “Onokã mokaro?” āko imehnō mā yna poko. Yna waro pyra sã mā toto. Yrome yna waro mā toto emero. “Otarāme toorihse toto,” āko mā imehnō yna poko. Yrome orihpyra ro ynanase. Yna tuarimapōko imehnō mana. Yrome yna anaorihmapopyra mā toto.

¹⁰ Emynyhāmāko ynanase. Yrome tākye exikehpyra ynanase. Tytineruke pyra exiketō sã ynanase. Yrome tuhkākomo a Ritonōpo nekarohpyry kurã ekarōko ynanase tytineruke exiketō motye toto ehtohme Jezu enetuputyryke eya xine. Tymōkomoke pyra sã ynanase. Yrome emero nae ynanase.

¹¹ Jakorō tomo Korītu pōkomo, opyno xine ynanase ipunaka. Naeroro zae ourutorỹko ynanase zuaro oehtohkōme opyno xine yna ehtoh poko.

¹² Oty katoñ yna rumekāko matou? Opyno xine ro ynanase. Otarāme: “Nary,” āko matose zae yna ehtoh poko zae yna ehtoh waro awahtao xine ro.

¹³ Ypoenō zururu sã ourutorỹko ase. Yna pyno ehtoko opyno xine yna ehtoh saaro. Pitiko rokē pyra yna pyno ehtoko.

Tuario ehtoko zae pyra amorepatō poko

¹⁴ Ritonōpo omipona pyra exiketō maro ytoytopyra ehtoko. Zae pyra exiketō mā zae exiketō maro osepeme ehsaromepyra mā toto. Saeremae ytoketō koko ytoketō maro ytoytopyra mā toto.

¹⁵ Kyrixtu poetory oxisã pyra mā toto joroko tamuru omipona exiketō maro. Jezu enetupuhnanō oxisã pyra mā toto onenetupuhpynō maro.

¹⁶ Ritonōpo maro oturutoh taka ahno naxikahpyry Ritonōpo myakāme anaropyra sytatose ipunaka, Ritonōpo zamaro pyra exiryke. Kymarokō Ritonōpo tapyīme sã sytatose Zuzenu nae kukurohtao xine exiryke. Ynara tykase Ritonōpo moro poko:

“Osesarīko ase ypoetory tō maro,
toto maro jehtohme.

Toto esēme exīko ase.
Ypoetoryme roropa exīko mā toto,”
tykase.

¹⁷ Ynara tykase roropa Kuesēkō kyra xine tyrypyry onurumekara exiketō poko:

“Mokaro irumekatoko,
 toto maro pyra oehtohkōme.
 Tyyrypyrykō poko exiketō sã pyra ehtoko ipunaka.
 Morara awahtao xine oesarykō ekarōko ase oya xine ymaro oehtohkōme.
 18 Omykōme exīko ase.
 Umūkurume exīko matose,
 jēxiryne roropa,”
 tykase Kuesēkō Jamihmehxo Exikety. Morara tymerose urutō komo a pake
 Ritonōpo omiryne.

7

¹ Jakorō tomo, morara tykase Ritonōpo exiryke kyyrypyrykō xihpyry surumekatone porehme. Kyyrypyrykō xihpyry poko osenetupuhpyra sehtone. Ritonōpo zuno sehtone. Kyyrypyrykō sekarotone eya, zae rokē kuehtohkōme.

Tākye Pauru ehtopōpyry poko

² Yna pyno ehtoko ajohpāme samo, okurohtao xine. Yna kerekeremananō omiry onetara ehtoko. Popyra oripopyra xine ynanexiase. Oryhmara xine ynanexiase. Oenekunohpyra xine ynanexiase roropa ipunaka.

³ Morara karyhtao yna a ohxirorykō se pyra ynanase. “Popyra matose ya,” kary se pyra ase roropa. Ynara asene oya xine: “Opyno xine yna exiryke jūme orumekara xine ynanase yna kurohtao, orihpyra ro kuahtao xine, toorihse kuahtao xine, enara,” asene.

⁴ “Nary rokene,” kara ase zae oehtohkō poko. Ritonōpo omipona nymyry oehtohkō waro ase. Opyrypatorŷko ase imehnō netaryne. Jetuarimaryhtao ro poremāpyra ase, tākye kuhse jexiryke opoko xine.

⁵ Masetonia pona toeporehkase yna ahtao torētyke ynanexiase. Tuhke rokē yna ryhmananō nae nexiase. Imehnō tōsezusezuhse yna maro. Oserehnōko roropa ynanexiase.

⁶ Yrome Ritonōpo mā typoremāse exiketō akorehmaneme nymyry mana. Tākye yna riase ropa, Titu oepyyryke yna a.

⁷ Titu oepyyryke rokē pyra tākye toehse yna. Aomiry etaryke roropa yna a tākye toehse yna. Ynara nase ynororo: “Korītu pōkō jākyemase ropa,” nase yna a. “Oenery se roropa mā toto. Emynyhmāko mā toto zae pyra toehtopōpyrykō poko. Oewomarykō se roropa mā toto,” nase ynororo ya. Naeroro, morara kary etaryke ya tākye kuhse toehse ywy.

⁸ Ynymerohpyry eneryke oya xine memynyhmatose. Yrome emynyhmara ase moro poko. Moro pape ymeroase onenerykōme omynyhmapotohkōme oorypyrykō xihpyry poko. “Popyra exiase moro pape merotopōpyryke ya,” kara ase. Oemynyhmatopōpyrykō poko etaryke ya jemynyhmary se exiase repe.

⁹ Yrome seromaroro tākye ase, ynymerohpyry aroporyke ya onenerykōme. Oemynyhmatopōpyrykō se pyra exiase repe. Yrome oorypyrykō poko se pyra toehse matose oemynyhmaxīpo xine, ynymerohpyry enexīpo. Moro poko tākye toehse ywy. Ritonōpo omynyhmapoatose oorypyrykō rumekapotohme oya xine. Naeroro zae ro exiase moro pape merotopōpyry poko.

¹⁰ Kuemynyhmarykohtao Ritonōpo poe, kyyrypyrykō rumekary se exīko sytatose. Kytyorōmatorŷko Ritonōpo mana kukurohtao xine, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. Kyyrypyrykō rumekary se kuahtao xine kukurākatorŷko Ritonōpo mana. Mame tukurākase kuahtao xine emynyhmara sytatose. Tākye exīko sytatose. Yrome Ritonōpo se pyra exiketō emynyhmaryhtao, tyrypyrykō se ro mā toto. Irumekary se pyra mā toto.

Mokaro onukurākara Ritonōpo ekurehnōko mana. Jūme Ritonōpo maro pyra exīko mā toto toorihse tahtao xine.

¹¹ Oemynyhmatohkō zae kynexine Ritonōpo a. Axī toemynyhmase amarokomo oorypyrykō pokō. Oorypyrykō rumekary se toehse matose. Oorypyrykō pokō oehstopōpyrykō pokō toehxirose matose. Ipoko ropa oexirykō zuno toehse mexiatose. Yronomyryme kure ehtoh pokō se toehse matose. Tyyrypyry pokō aexihpyry zehno mexiatose. Mokyro wānopyry se mexiatose. Naeroro imehnō tutuarōtanohse zae oehtohkō pokō.

¹² Moro pape ymeroase onenerykōme, tyyrypyrykō pokō aehtyā kurākapotohme, aosanumahpyry kurākapotohme roropa. Yrome moro motye oweniketyrykō se pyra exiase Ritonōpo a yna pyno oehtohkō pokō, opyno xine yna ehtoh pokō, enara.

¹³ Naeroro tākye ase yronomyryme yna pyno oehtohkō waro yna exiryke. Tākye Titu nexiase roropa amaro xine tahtao, kure tyrise exiryke oya xine. Mame tooehse ropa tahtao yna zuruase opoko xine tākye yna ehtohme. Aomiry etaryke yna a opoko xine tākye toehse yna ipunaka.

¹⁴ Ytopitopyra ro Titu ahtao oya xine, ynara ase eya: “Korītu pōkō kure orīko mā toto kure toto exiryke,” ase eya. Mame Titu toytose ahtao oya xine, jomihpyry ae ro mexiatose. Kure Titu myriatose rahkene. Ajohpe jyripyra mexiatose. Ajohpe jomiry oya xine exipitopyra mana. Zae rokē mana. Morararo jomihpyry Titu a opoko xine zae ro toehse. Naeroro ehxiropyra ase.

¹⁵ Opyno xineho Titu mana seromaroro. Wenikehpyra mā ynororo tōmipona oehstopōpyrykō pokō. “Kure rokē yriase toto. Tomeseke sā rokē ypoko toh nexiase. Jakorehmary se rokē toh nexiase,” tykase.

¹⁶ Naeroro tākye ase opoko xine. Ÿme matose, Ritonōpo omipona. Azahkuru se pyra matose roropa ipunaka.

8

Imehnō Jezu poetory tō akorehmary pokō

¹ Jakorō tomo, Jezu poetory tō kure tyrise Ritonōpo a Masetonia pōkomo, toto pyno toexiryke. Moro pokō oururukō se ynanase.

² Itamurume toetuarimase toh repe. Yrome tākye ro mā toto. Tymōkomoke pyra toehse toto. Yrome tākye kuhse toexirykōke imehnō Jezu poetory akorehmary se mā toto. Morara exiryke tŷkyryrykō ekarōko mā toto tymōkomokākara a, tymōkomoke pyra tahtao xine ro.

³ Etatoko pahne, typenetatohkō epekahxīpo rokē tytinerūkō akoīpyry kara tokarose eya xine. Moro motye tokarose eya xine. Tokarosē pyra tahtao xine ro tokarose eya xine: “Ekarotoko kēty,” karyke pyra roropa yna a. Tamoreme xine tŷkyryrykō tokarose toto a.

⁴ “Ajohpāme sā ynanekarory tineru arotatoko juteu tomo a, Jutea pōkomo a, toto akorehmary se yna exiryke,” tykase toto.

⁵ “Otarāme pitiko rokē ekarōko mā toto,” tykase yna repe. Yrome itamurume tokarose eya xine. Osemazuhme tosēkōme Jezu Kyrixtu tonetupuhse eya xine, yronomyryme aomipona toehtohkōme. Mame Ritonōpo poe ro yna omipona se roropa toh nexiase.

⁶ Naeroro Titu maro ynanoturuase. Pake ynara tykase Titu oya xine: “Otinerūkō ikurākatoko aropotohme etuarimaketomo a,” tykase Titu oya xine. Naeroro ynara ase Titu a: “Korītu pona ytoko ropa. Korītu pōkomo a ynara kaxiko: ‘Kure otinerūkō ekarory seromaroro, etuarimaketomo a aropotohme, ōmihpyrykō ae ro,’ ” ase Titu a.

⁷ Imehnõ motye kure ehtoh poko zuaro matose. Imehnõ motye Jezu enetupuhnõko matose, imehnõ zurũko matose Ritonõpo omiry poko. Zae ehtoh warohxo matose, imehnõ akorehmary se roropa matose. Imehnõ motye yna pyno matose. Naeroro imehnõ motye otinerũkõ ekarory se ynanase oya xine etuarimaketomo a, tãkye oehtohkõme.

⁸ Jomipona orirykõ se pyra ase ise pyra awahtao xine. Yrome imehnõ tytinerũkõ ekaroryke imehnomo a, ourutorỹko ynanase toto sã oehtohkõme. Otinerũkõ ekaroryhtao imehnomo a toto pyno nymyry matose Ritonõpo poe.

⁹ Kypyno xine Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu ehtopõpyry waro matose. Emero nae kynexine kapu ao ro tahtao. Yrome kapu ae ayhtoryhtao tymõkomoke pyra sã toehse ynororo. Toetuarimase ynororo kukurãkatohkõme tymõkomoke exiketõ motye kuehtohkõme.

¹⁰ Ynara kary se ase otinerũkõ ekarory poko etuarimaketomo a. Moae ynara matose: “Yna tinerũ kurãkãko ynanase ekarotohme etuarimaketomo a,” matose. Naeroro ekurehpyra ehtoko otinerũkõ ekarory poko seromaroro. Apitoryme otinerũkõ ekarory se mexiatose etuarimaketõ akorehmatohme.

¹¹ “Kytinerũkõ sekarotone etuarimaketomo a,” matose oseya. Tãkye mexiatose otinerũkõ ekarory poko. Naeroro seromaroro ekurehpyra ehtoko. Tãkye ehtoko roropa otinerũkõ aropory poko. Oneraximara ehtoko. “Itamurumehxo tineru nae jahtao rokẽ apiakãko ase zokonaka pixo ekarotohme,” kara ehtoko. Seromaroro otinerũkõ tokarosẽme mana. Moro ekarotoko.

¹² Tãkye awahtao xine otinerũkõ ekarory poko, kure mana Ritonõpo a. Itamurume tineru ekaroryhtao kure mana. Pitiko rokẽ onekarohpyrykõ ahtao kure roropa mana Ritonõpo a. Arypyra awahtao xine onekaropopyra Ritonõpo mana.

¹³ Omõkomory enahkapory se pyra ase tuhke tymõkomoke imehnõ ehtohme.

¹⁴ Seromaroro tymõkomoke matose pitiko rokẽ pyra. Mokaro tymõkomokãkara etuarimãko mana. Naeroro ajohpãme sã otinerũkõ apiakatoko omõkomorykõ roropa zokonaka ekarotohme eya xine. Morarame oetuarimarykohtao mokaro roropa tymõkomorykõ apiakãko mã toto, ãkorehmatohkõme. Morara awahtao xine oxisã exiko matose tymõkomoke. Etuarimaketõ pyra exiko mana.

¹⁵ Ynara tymerose Ritonõpo omiry:

“Mokaro itamurume wyi panõ apoihpõkõ onymotyẽkara toehse toto. Pitiko rokẽ apoihpõkõ nae ro kynexine,” tykase.

Titu tõ poko

¹⁶ Ritonõpo poe opyno xine Titu toehse yna samo. Ækorehmarykõ se mana yronymyryme. Naeroro: “Kure mase Papa,” ãko ynanase Ritonõpo a.

¹⁷ “Oytory se pyra hma Korĩtu pona, morotõkõ akorehmase?” tykase yna ahtao Titu a: “ÿ, ytõko ase,” tykase ynororo. Ækorehmarykõ se toexiryke tamoreme toytory se toehse ynororo.

¹⁸ Seromaroro ytõko oya xine mana. Imaro imepỹ Jezu poetory aropõko ynanase. Mokyro se tarõkõ Jezu poetory tõ emero, imehnõ amorepary waro kuhse exiryke Ritonõpo omiry poko Jezu Kyrixtu poko.

¹⁹ Tymenekase ynororo Jezu poetory tomo a yna maro aytotohme Jerusarẽ pona tineru arose. Moro tineru arõko ynanase etuarimaketomo a ekarotohme, toto pyno kuehtohkõ waro emero ehtohme. Morarame: “Emero motye mase. Yna esẽme mase, imehxo,” ãko toto Ritonõpo a.

²⁰ Tuhke tineru arōko ynanase. Tomeseke roropa ynanase ynara kamexipory se pyra yna exiryke: “Moro tineru aroryhtao Pauru tomo a, zokonaka tanŷse eya xine tytinerūkōme,” kamexipory se pyra yna exiryke. Naeroro yna maro imehnō arōko ynanase yna onykerekeremara imehnō ehtohme.

²¹ Zae rokē ynanase Kuesēkō neneryme. Morararo zae se rokē ynanase imehnō neneryme roropa emero porehme.

²² Morara exiryke mokyro kuakorōkō arōpōko ynanase Titu tō maro aytothme oya xine. Tuhke tukupse ynororo yna a zae aehtoh waro yna ehtohme. Zuario ynanase. Ŷme mana. Imehnō akorehmary se roropa mana yronymyryme. Imehnō akorehmatohme otinerūkō ekarory se oexirykō enetupuhnōko roropa mana. Naeroro ākorehmarykō se ynororo.

²³ Ymyakāme Titu arōpōko ase oya xine. Jytotozome mana. Jakorehmaneme roropa mana. Ymaro erohnōko mana ākorehmarykō poko. Imehnō kuakorōkō imaro ytōko oya xine mana. Jezu poetory tō oximōmākō omi poe ytōko toh mana. Kure Kyrixtu rinanōme mǎ toto.

²⁴ Toto pyno ehtoko oya xine toytose toto ahtao. Morara awahtao xine Jezu poetory tō emero toto pyno oehtohkō waro exīko mana. “Korītu pōkō kure rokē toh nexiase. Yna pyno toh nexiase. Pauru tō omihpyry ae ro kure rokē toh nexiase yna a,” āko toh mana opoko xine.

9

Jutea pōkō akorehmary poko

¹ “Otinerūkō ekarotoko Jutea pona aropotohme Ritonōpo poetory tō etuarimaketō tinerūme,” kazomory etary se pyra matose otarame, zuaro oexirykōke.

² Moino ro mokaro akorehmary se oexirykōke, kypyrypatose Masetonia pōkō netaryme: “Kure mokaro Korītu pōkō mana. Mo jeimamyry ae ro Jutea pōkō akorehmary se toehse toto,” ase eya xine. Mame ŷme oehtohkō waro tahtao xine tuhkākō tākye toehse. Tytinerūkō ekarory se toehse roropa toh nexiase asā xine.

³ Seromaroro Titu tō arōpōko ase oya xine ākorehmatohkōme otinerūkō kurākary poko. “Korītu pōkō tytinerūkō kurākāko mana aropotohme yna a, etuarimaketomo a,” tykase ywy Titu tomo a. Otinerūkō onekaropyra awahtao xine toiparo rokē ytory toto. Azahkuru yna omihpyry exiry roropa opoko xine.

⁴ Imeīpo Masetonia pōkō ymaro aytoryhtao oya xine ehxirōko ynanase opoko xine otinerūkō onukurākara tokurehse awahtao xine. Ehxirōko roropa matose ŷme oenetuputyrykōke yna a.

⁵ Naeroro Titu tō arōpōko ase oya xine osemazuhme ākorehmatohkōme otinerūkō kurākary poko. Ōmihpyrykō ae ro ikurākatoko. Morarame toeporehkase jahtao, pake tōtyhkase matose otinerūkō kurākary poko. Morara ahtao ynara enetupuhnōko imehnō mana: “Tamoreme xine Korītu pōkomo a tytinerūkō tokarose, ekarory se toexirykōke, imehnō omi poe pyra,” āko enetupuhnōko mǎ toto.

⁶ Tupito po tuhke pyra otyro puhturu arykaryhtao kyya xine pitiko rokē epery apoīko sytatose. Yrome tuhkehxo arykaryhtao kyya xine itamurumehxo epery apoīko ropa sytatose. Moro poko osetupuhhtoko. Imehnō akorehmatoko pitiko rokē pyra.

⁷ Āmoreme xine otinerūkō ekarory se awahtao xine ekarotoko. Yrome omomŷke awahtao xine otinerūkō onekaropyra ehtoko. “Ytinerū ekarory

se nymyry pyra ase,” karyhtao oya xine onekaropyra ehtoko. Tākye rokē otinerūkō ekaroryhtao oya xine, Ritonōpo zamaro matose.

⁸ Itamurumehxo ekarōko ropa Ritonōpo oya xine mana. Openetatohkō motye ekarōko oya xine mana, tokarosē nae oehtohkōme ekarotohme imehnomo a, kure toto ritohme.

⁹ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne:
 “Pitiko rokē pyra ekarōko Ritonōpo mana
 tymōkomokākara a toto pyno toexiryke.
 Zae rokē roropa ynororo jūme,”
 me tymerose pake Ritonōpo omiryne.

¹⁰ Otyro puhturu ekarōko Ritonōpo kyaa xine mana arykatohme. Mame tarykase ahtao otyro ahtanohpōko mana eperytatohme kynapyrykōme. Morararo itamurumehxo ekarōko Ritonōpo oya xine mana. Omōkomorykō emānōko mana imehnō pyno awahtao xine, pitiko rokē pyra omōkomorykō ekaroryhtao oya xine etuarimaketomo a.

¹¹ Morarame tymōkomoke oritorỹko mana tokarosē nae oehtohkōme pitiko rokē pyra. Tytineruke exiketō sã tineru ekarōko matose etuarimaketomo a. Morara exiryke ynara āko tuhkākō mã Ritonōpo a: “Papa, kure mase,” āko. “Opoe Korĩtu pōkomo a tytinerūkō tokarose Pauru tomo a, enehtohme yna a,” āko mã mokaro etuarimaketomo, Jutea pōkomo.

¹² Otinerūkō ekaroryhtao oya xine etuarimaketomo a kure matose Ritonōpo poetory akorehmaryke oya xine. Moromeĩpo opokoino xine ynara āko mã toto: “Papa Kapuaono, imehxo mase. Emero motye kure mase,” āko mã toto Ritonōpo a.

¹³ Mame omomỹke pyra oexirykō eneryke tyaa xine tuaro exĩko mã toto zae oexirykō poko, Kyrixtu omipona oexirykō poko. “Papa Kapuaono, kure kuhse mase, Korĩtu pōkomo a yna akorehmaryke, imehnō akorehmaryke roropa, enara,” āko mã toto Ritonōpo a.

¹⁴ Morarame oturũko mã toto opoko xine Ritonōpo a, opyno xine toexirykōke. “Papa Kapuaono, Korĩtu pōkō pyno exiko. Kure mã toto yna a. Omomỹke pyra toh nexiase yna a, yna pyno toexirykōke. Morara mã toto, toto pyno oexiryke osemazuhme,” āko mã toto Ritonōpo a.

¹⁵ “Kure mase,” sykatone Ritonōpo a. Imehnō motye kypyno xine mana. Tineru ikuhpỹme ahtao, moro motye Ritonōpo nekarohpyry kure kyaa xine mana.

10

Pauru oturutopōpyry zae toehtoh poko imehnō amorepary poko

¹ Ywy ase Pauru. Oururukō se ase, ykerekeremananomo. Ynara jekarōko matose: “Pauru poremānōko sã mana kymaro xine ahtao. Yrome orēpyra oturũko mana ameke ahtao pape poko rokene,” āko matose. Kypyno xine Kyrixtu exiryke, penekēpyra aexiryke roropa kypoko xine,

² ykerekeremara ehtoko, tohne pyra jehtohme jytoryhtao oya xine. Ynara zuaro ase, yna kerekeremananō zurũko ase orēpyra samo. “Pauru mã Ritonōpo omiry ekarōko toepyrpatohme rokene,” kahpōkō zurũko ase. Imehnō sero pōkō sã yna ekarōko mã toto.

³ Sero nono poro ynanase Ritonōpo onenetupuhpynō maro repe. Yrome mokaro osenetupuhtoh ke pyra yna zehnotokō poremākapōko ynanase.

⁴ Sero pōkō jamitunuru ke pyra kyzehnotokō poremākapōko ynanase, Ritonōpo jamitunuru ke rokē toto poremākapōko ynanase. Ritonōpo jami-tunuru ke joroko tamuru omipona se exiketō jamitunuru enahkapōko

ynanase. Oseosezuhketō omiry zae pyra ahtao toto poremākapōko ynanase roropa.

⁵ Kyrixtu omipona pyra toehse kuahtao xine, aomipona rokē kuosenuptuhtohkō syritone ropa. Mame Ritonōpo enetupuhkehpotoh roropa senahkapotone Ritonōpo jamitunuru ke. Kyrixtu omipona rokē kuehtohkōme ipunaka.

⁶ Morarame aomipona toehse nymyry awahtao xine azahkuru exiketō tuarōtanohnōko sytatose. (Zae se pyra ynaroro ahtao toto arōpōko sytatose kymaroino xine.)

⁷ Oty katoh imehnō sã rokē jekarōko matou? Ritonōpo nymenekahpyryme pyra jekarōko matose jarao jeneryke rokē oya xine. Yrome amaro xine toiro Kyrixtu poetoryme toexiry waro exikety nae ahtao, mokyro Kyrixtu poetoryme jehtoh enetupuhnōko mana Kyrixtu poetoryme toehtoh saaro. “Kymoty xine kure Pauru osekarōko mana,” āko matose otarame:

⁸ “Tymenekase ywy Kuesēkomo a āmorepatohkōme,” karyke ya oya xine. Yrome ehxiropyra ase morara karyhtao ya, tymenekase jexiryke Kyrixtu a. Orēpyrahxo Jezu enetupuhpotohme oya xine jaropoase Ritonōpo oya xine oporemākapotohkōme pyra.

⁹ “Ritonōpo nymenekahpyryme osekarōko Pauru, tuno kuehtohkōme repe. Morara exiryke pape tymerose eya kynenerykōme,” kara ehtoko.

¹⁰ Ynara āko matose otarame: “Orēpyrahxo Pauru kuurutorỹko mana pape ae rokene. Yrome taro kymaro xine tahtao opore pyra mana, jamihme pyra exikety samo. Oty kara aomiry mana,” āko matose otarame.

¹¹ Etatoko pahne, tooehse jahtao oya xine orēpyra ourutorỹko ase nymerohpyry samo.

¹² Ynara āko toitoine matose: “Imehxo ynanase,” āko. Morara kananō sã se pyra ase. Oseya rokē imehxo mã toto, tōsenetupuhkō poe rokene. “Zae ynanase,” āko toh mã repe, zae pyra tahtao xine ro. “Imehxo ynanase, imehnō motye,” kara ynanase.

¹³ Ritonōpo yna onenyohpyra ahtao: “Ritonōpo poe ynanase imehnō amorepāko,” kara ynanexiry. Yrome tonyohse yna exiryke Ritonōpo a, aomipona ytoytōko ynanase. Oya xine yna enyokyase Ritonōpo, amaro xine yna erohtohme, tōmiry poko āmorepatohkōme. Morara exiryke Ritonōpo nymenekatyāme osekarōko ynanase onetarykōme.

¹⁴ Oya xine toytose yna ahtao Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry onymotyēkara ynanexiase. Aomipona ynanexiase, tonyohse yna exiryke eya oya xine, āmorepase xine, Ritonōpo omiry poko Jezu Kyrixtu poko.

¹⁵ Yna omipona orirykō se pyra ynanexiase. Ritonōpo omipona se ynanexiase. Imehnomo a roropa tamorepase matose Kyrixtu omiry poko. Naeroro: “Yna a rokē Korītu pōkō tamorepase,” kara ynanase. Oty se ynanae opoko xine? Arypyra. Itamurumehxo Ritonōpo omiry enetuputyry se ynanase oya xine. Morara ahtao itamurumehxo Kyrixtu omiry ekarōko imehnomo a sytatose, apatarykō punero, Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry ae ro.

¹⁶ Morarame tōtyhkase yna ahtao Ritonōpo omiry ekarory poko apatarykō po, mya ytōko ynanase imepỹ pona Ritonōpo omiry ekarose. Pata tō nae ro, Ritonōpo omiry onetapitopynō esary. Morotona yna ytory se ynanase morotōkō amorepase Ritonōpo omiry poko. Morarame: “Imepỹ namorepatyā kahpyry amorepāko ropa ynanase,” kara ynanase exīko.

¹⁷ Ynara tymerose Ritonōpo omiry: “ ‘Emese kure ase,’ kara ehtoko. ‘Kuesēkō emese kure mana,’ kahtoko,” āko.

¹⁸ “Kure ase,” karyhtao kyya xine, oty kara. Yrome, “Kure mase,” karyhtao Ritonōpo a kyya xine, kure mã rahkene.

11

Ajohpe imehnõ amorepatõkõ poko

¹ Rowohpe exiketõ sã sytatose, “Kure ase,” karyhtao kyya xine. Naeroro penekehpyra ehtoko jotururu etary poko rowohpe exikety omiry sã jomiry ahtao ro. Kure jehtoh ekarory se pyra ase repe. Yrome jurumekara oehtohkõme ekarõko ase, imehnõ ehtoh poko penetara oehtohkõme.

² Torëtyke ase opoko xine, torëtyke Ritonõpo ehtoh samo opoko xine. Omykõme sã jexiryke torëtyke ase. Jëxiryne sã, orutua maro exipitopÿ sã matose ya. Oewomatorÿko sã ase roropa toirõ pytyme sã oehtohkõme. Toiro rokë pyno exikety tynio nymyry pyno exiketyme mana. Morararo Kyrixtu pyno yronymyryme oehtohkõ se ase, imehnõ poko pyra oehtohkõme ipunaka. Imeïpo oekarorykõ se ase Kyrixtu a kuräkõme, tyrypyhpyke pyra exiketõme.

³ Torëtyke ase opoko xine. Oenekunopyrykõ se imehnõ exiryke, Kyrixtu rumekatohme ropa oya xine ipyno hkopyra oehtohkõme. Morararo pake Ewa tonekunohse joroko tamuru a omi kurã ke samo.

⁴ Torëtyke ase opoko xine oenekunohnanõkõ omiry etaryke oya xine. Tyoro Jezu poko ourutorÿko toh mã repe ynanekarohpyry kara. Oty katohtãkye ro matou mokaro omiry etaryhtao oya xine? Ritonõpo Zuzenu kara imepÿ zuzenu poko ourutorÿko onekunohtõkõ mana. Tãkye matose mokaro etãko. Oty katohme? Ritonõpo omiry kurã myakamãko roropa mã toto tyorõ ke. “Ritonõpo omiry sero,” ãko toh mã repe. Ajohpe rokë toto. Oty katohtoto omiry xihpyry zae ekarõko matou?

⁵ Imehnõ motye osekarõko mã toto, tuisamehxo. Ritonõpo nenyohthyãme kurã osekarõko roropa mã toto. Yrome ymotye pyra mokaro mana.

⁶ Otarãme emese kure hkopyra ase jotururu poko repe. Yrome Ritonõpo omiry warohxo ywy. Ritonõpo waro yna ehtoh waro matose tonese yna exiryke oya xine kokoro rokene emero rokë poko yna ahtao.

⁷ ãmoreparykohtao ya Ritonõpo omiry poko epehpyry anapoipyra exiase ãmorepatamitukõme. Ime hkopyra exiase amaro xine imehxo oehtohkõme. Toerohse ywy jemary ke tineru apoitohme ya. Otuisarykõme pyra exiase. Morara jehtopõpyry zae pyra oya xine nae? Zae ro exiase ãmoreparykõ poko topehke pyra?

⁸ ãmoreparykohtao ya Ritonõpo omiry poko, imehnõ Jezu poetory tytinerũkõ enehpoase ya. Mokaro tinerũ apoiase rokene, topehke pyra ãmorepatohkõme.

⁹ Moino ro amaro xine jahtao: “Anapyrykõ ekaroko ya ajohpãme samo,” kara exiase oya xine. Jezu poetory tõ Masetonia poe tooehse ahtao ise jehtopõpyry tonehse ya emero porehme. Morara exiryke: “Okyryrykõ se ase,” kapitopyra exiase oya xine. Morararo ase exiko taroino. Jũme okyryrykõ anapoipyra ase.

¹⁰ Kure ya mana. Topehke pyra imehnõ amorepary ya Ritonõpo omiry poko Akaia patary tõ po emero. Zae rokë ase. Ajohpe pyra ase Kyrixtu ukurohtao exiryke.

¹¹ “Yna mõkomory apoiry se pyra Pauru nexiase yna pyno pyra exiryke,” kara ehtoko. Opyno xine ase ipunaka. Morara jehtoh waro Ritonõpo mana.

¹² Jũme ynanase topehke pyra Ritonõpo omiry poko imehnõ amorepãko. Naeroro: “Pauru tõ sã ynanase,” kasaromepyra mokaro mana, epehpyry apoiryke eya xine toerohtamitukõme.

¹³ Ritonõpo nymenekatyã nymyry kara mokaro. Onekunohto rokë mã toto. Ajohpe rokë Ritonõpo nymenekatyãme osekarõko mã toto. “Kyrixtu poe ãmorepatorÿko ynanase,” ãko toh mã repe. Ipoenohnõko rokë mã toto.

¹⁴ “Otāto mokaro ajohpākō omiry etāko Korītu pōkō nae?” kara ase. Tuarō ase. Joroko tamuru toetyorōmary waro mana Ritonōpo nenyokyhpyry sã toehtohme. Saereme exiketyme tanyhtary waro roropa mana kuenekunohtohkōme.

¹⁵ Tosēkō saaro joroko tamuru poetory tanyhtary waro roropa mã toto, kurākō sã toehtohkōme, kuenekunohtohkōme. Imeīpo, sero nono enahkato po tynyrihpyrykō epehpyry kahpyry apoīko mã toto. Kuenekunohtami-tukōme toto wānohnōko Ritonōpo mana. Zae rokē toto epehmāko mana.

Pauru etuarimatopōpyry poko

¹⁶ “Ajoajohpe sã Pauru mana,” kara ehtoko, āko ropa ase oya xine. Rowohpe jekaroryhtao oya xine jomiry etatoko ro (rowohpã omiry sã jomiry ahtao ro). Mokaro saaro epyrypaxi kure jehtoh poko.

¹⁷ Yrome Kuesēkō poe pyra jepyrypary mana kure jehtoh poko. Jamoreme rokē epyrypāko ase. “Kure rokē sātāse,” karyhtao ya rowohpã sã ase oturūko.

¹⁸ Imehnō mã tuhke kure toehtohkō poko epyrypāko mã toto. Naeroro, kure jehtoh poko epyrypaxi roropa oya xine.

¹⁹ Zuarohxo osekarōko matose repe. Yrome ajoajohpākō omiry poko atākyemāko matose. Zae aomirykō ekarōko roropa matose repe.

²⁰ Imehnō etāko matose oryhpopākarykohtao eya xine tōmipona orirykohtao, oenekunopyrykohtao roropa okyryrykō apoitohme tyaa xine, āpururukohtao, putupyra rokē oekarorykohtao, oryhmarykohtao, enara. Morara ahtao mokaro pyno matose.

²¹ “Sekere āko rokē Pauru. Oty kara,” āko matose otuisarykōme os-ekaropyra jexiryke. Ajohpe pyra. Ihxipỹke ynanexiry mokaro sã toehse yna ahtao.

Yrome toepyryparykō poko ihximyra imehnō ahtao kure toehtohkō poko, ywy roropa jepyrypary poko ihximyra ase. Rowohpã sã se pyra ase, kure jehtoh ekarory se pyra ase repe. Yrome ekarōko ro ase.

²² “Juteume nymyry ynanase,” āko mã toto, epyrypāko. Morararo juteume ase roropa. “Izyraeu pakōme ynanase,” āko mã toto. Morararo ase. “Aparão pakōme ynanase,” āko roropa mã toto. Morararo ase.

²³ “Kyrixtu poetoryme erohnōko ynanase,” āko mã toto epyrypāko. Mokaro motye kuhse ywy, Kyrixtu poetoryme erohnōko ase. Rowohpã sã oturūko ase kure jehtoh poko. Yrome oty kara. Mokaro motye Ritonōpo poe erohnōko ase. Mokaro motye tomōse ywy āpuruhpyry taka. Mokaro motye typitypipohse ywy. Mokaro motye orikyīse exiase.

²⁴ (Toipe juteu tomo pohnō pipohnōko toto 39me.) Moro saaro juteu tuisary tomo a typitypipohse exiase 39me. Typipohzomose ywy 5me.

²⁵ Roma pōkō soutatu tomo a typitypipohse ywy oseruao. Totapase ywy topu ke imoihmākomo a. Tyneryse ywy oseruao, wapu ae jytoryhtao. Tuna konōto kuao toiro ēmepyry aropoase, saereme koko, enara.

²⁶ Jytojytoryhtao pata tō poro neryīse exiase tuhke tuna kumaryke te, tyyryhmase exiase zehnotokomo a ytinerū apoitohme. Wekyry tō jetapary se toh nexiase juteu tō tuisary, juteutōkara roropa jetapary se toh nexiase. Pata konōto po toetuarimase exiase, ahno esao pyra roropa. Tuna konōto kuao toetuarimase exiase, jepeme nymyry pyra onekunohtōkomo utuari-manohpoase.

²⁷ Itamurume erokuase, totaehse exiase; tuhke nyhpyra tōmehse exiase; tomitapāse exiase, tuna se toehse roropa exiase; tuhke rokē tohke pyra tykohmāse exiase, tytapyike pyra, tupoke pyra roropa.

²⁸ Jarao rokē pyra etuarimāko ase, torētyke ase Jezu poetory tō poko emero pata tō po. “Otarāme Jezu pyno ro mā toto. Otarāme aomiry se ro mā toto. Otarāme Ritonōpo Zuzenu omipona mā toto,” āko ase osenetupuhnōko.

²⁹ Imepỹ Jezu poetory iirypyry a tonekunohse ahtao emynyhmāko ase roropa ipyno jexiryke. Tyrypyry poko toehse imepỹ ahtao sam āko ase ipoko.

³⁰ Tuhkākō jamihme pyra jehtoh enēko mana. Naeroro jepyrypany se jahtao, jamihme jehtoh poko epyrypara ase. Jamihme pyra jehtoh poko rokē epyrypāko ase.

³¹ Ritonōpo zae jehtoh waro mana. “Papa Kapuaono, imehnō motye kure mase,” kakehpyra sehtone Ritonōpo a, Kuesēkō Jezu zumy a.

³² Pake jamihme pyra jehtoh enepone Ritonōpo ya. Tamaxiku po jahtao pata esē japoiry se toehse. Soutatu tō tyrise eya pata omōtoho pona, jeraximatohme japoitohme. Mokyro pata esē esety Areta.

³³ Yrome jepe tomo a towomase ywy. Pata apuru eutary ae jenyhtopone toto ruto ao. Morarame epane imepỹ pona. Moro ke jamihme pyra jehtoh enepone Ritonōpo ya.

12

Pauru osenehtopōpyry poko

¹ Toiparo rokē epyrypāko ase oya xine kure jehtoh poko. Yrome āko ro ase. Mokaro ajoajohpākō epyrypāko mā toto tōsenehtopōpyrykō poko. Yrome Kuesēkō osenepotopōpyry ekarōko ase oya xine, josenehtopōpyry roropa.

² Pake pohto Ritonōpo maro jotururuhtao tanỹse ywy eya kapu aka, tosaka. 14me jeimamyry taropose moino, janỹtopōpyry poe. Otarāme juzenu rokē arone kapu moino akoxi. Juzenu enene imepỹ samo. Otarāme josenety ae rokē ytone kapu aka. Zuario pyra ase. Ritonōpo rokē zuaro.

³ Etatoko pahne, jarotopōpyry Ritonōpo a waro rokē ase, typatary kurā pona, kapu aka. Otarāme juzenu rokē arone. Otarāme ytone josenety rokene. Zuario pyra ase. Ritonōpo rokē zuaro mana.

⁴ Omi kurā etase moero jahtao. Morara katopōpyry ekarory waro pyra ase ipunaka, sero pōkō omiry sã pyra exiryke. Morara katopōpyry kamexipopyra roropa kynexine.

⁵ Naeroro morara jehtopōpyry poko epyrypāko ase. Orēpyra jehtopōpyry poko epyrypara ase. Jamihme pyra jehtoh enēko imehnō mana. Moro poko rokē epyrypāko ase.

⁶ Jepyrypanyhtao emese kure jehtopōpyry poko: “Rowohpã sã mase,” kasaromepyra imehnō mana zae ro jexiryke, ajohpe pyra ōtururukōke ypoko. Yrome morohne poko jepyrypany se pyra ase onetarykōme. Kure jehtopōpyry tonese oya xine. Jomiry roropa totase oya xine. Morohne poko tutuarōtase matose ypoko. Naeroro morohne motyēkary se pyra ase onetarykōme. “To! Kure rukukuh Pauru nae,” kamexipory se pyra jexiryke oya xine.

⁷ Kurākō kuhse Ritonōpo a tonepose ya josenety. Morara exiryke imehnō motye kure josekaroryino, kure pyra jyripose roropa. Ritonōpo poe ro kure pyra jyripose joroko tamuru.

⁸ Moro poko oturuasene Kuesēkō maro. “Kukurākako ropa, ajohpãme samo,” ase eya. Oseruao morara oturuase Ritonōpo a.

⁹ Yrome ynara nase jezukuase: “Okurākara ase. Yrome opyno ro ase. Amaro exikehpyra ase roropa. Kure jehtoh ekarōko ase oya, yjमितunuru roropa. Tyoro se pyra exīko mase. Jamihme pyra awahtao jamihme pyra oehtho motye yjमितunuru ekarōko ase oya,” nase ya. Naeroro jamihme

pyra jahtao ro tākye ase. Epyrypāko ase jamihme pyra jehtoh poko, Kyrixtu a jewomary enery se jexiryke tyjमितunuru ke.

¹⁰ Tākye ase kokoro rokene, jamihme pyra jahtao ro. Tykerekemase jahtao tākye ro ase. Jetuarimaryhtao tākye ro ase, taos anumase jahtao tākye ro ase. Morohne emero toehse ahtao Kyrixtu poetoryme jexiryke otara kara, tākye ro ase. Ynara exiryke, jamihme pyra jahtao, jamihme kuhse ase ymaro Kyrixtu exiryke.

Torētyke Pauru ehtopōpyry poko Korītu pōkō poko

¹¹ Rowohpā omiry sã epyrypāko ase kure jehtoh poko. Yrome opokoino xine morara āko ase, kure jekaropyra oexirykōke. Kure jehtoh ekarory waro matose imehnomo a repe. Yrome zae pyra jekarōko roropa matose. Otarāme tuisame pyra ase. Yrome mokaro Ritonōpo poe amorepatōkō kuhnanō ymotye pyra roropa mā toto. Oty rīko toh nae ymotye toehtohkōme? Arypyra ipunaka.

¹² Amaro xine jahtao Ritonōpo jamitunuru enepoasene oya xine. Ijamitunuru ke kurākōkara tukurākase ropa ya onenerykōme. Tōsenuruhkase amarokomo Ritonōpo jamitunuru eneryke oya xine. Penekehpyra exiase morohne enepory poko oya xine. Morohne eneryke oya xine Ritonōpo nenyokyhpyryme kuenetuputyatose. Ritonōpo nenyohyā rokē ijamitunuru enepōko mā toto.

¹³ Imehnō patary po jahtao moro pōkomo a tykyrysã tokarose ya, nae jehtohme. Yrome amaro xine jahtao: “Ōkyryrykō se ase,” kara exiase. Naeroro oty katohme ynara āko matou? “Pauru otarame kyse xine hkopyra mana, imehnō sehxo mana,” āko matose, oty katohme? Morara kara ehtoko. Otarāme kurehxo oya xine exiry: “Otinerūkō ekarotoko ya,” karyhtao ya oya xine.

¹⁴ Oya xine ytoase asakoro oenese xine. Seromaroro jytory se ropa ase oya xine. Yrome jytotamitu onepehmapopyra ase oya xine. Otinerūkō se pyra ase. Opyno xine rokē ase Ritonōpo pyno roropa oehtohkōme. Ypoenōme sã matose. Toipe kypoēnōkō mā tummykō onuātanohtopyra mā toto. Yrome jūkō typoenōkō wātanohtōko.

¹⁵ Tākye rokē ase ŷkyryry ekarory poko oya xine, ytinerū enahkary poko roropa ākorehmatohkōme. Jorikyry zuno pyra roropa ase opynanohtohkōme, itamurume ākorehmarykō se jexiryke. Opyno xine ase ipunaka. Morara jahtao ro ypyno hkopyra matose.

¹⁶ Otarāme ypoko ynara āko matose emero exisasaka: “Ajohpe pyra tŷkyryry onepehmapopyra Pauru nexiase,” āko matose. Yrome toiro otarame ynara āko: “Kuenekunopyrykōke kytinerūkō tapoise eya tytinerūme,” āko otarame mana.

¹⁷ Oenekunohpitopyra xine exiase. Ynenyohyā aroporyhtao oya xine, oenekunopyatose? Arypyra.

¹⁸ Apitoryme Titu aropoase oya xine, imepŷ Jezu poetory maro. Oty tomatonanohtose eya xine omōkomorykomo? Arypyra. Oxisã ynanase Titu maro. Zae se rokē ynanase. Imehnō enekunopyry se pyra ynanase.

¹⁹ Otarāme ynara āko matose: “Pauru tō osewomāko rokē mā toto tyhxirorykōino,” āko matose otarame repe. Osewomara ynanase. Kyrixtu poe ourutorŷko ynanase Ritonōpo ēpataka kuehtohkōme samo. Wekyry tomo, opyno xine ynanase. Emero poko yna ahtao ākorehmarykō se rokē ynanase.

²⁰ Toeporehkase jahtao oya xine otarame tytyorōtase matose ya. Otarāme yzamaro oehtopōpyrykō sã pyra oenetyrŷko ase. Morararo otarame azamaro xine jehtopōpyry sã pyra jenēko roropa matose. Otarāme ōseōsezukurukō

enēko ase, otumoxike oehtohkō roropa, oxiehno oehtohkō roropa. Otarāme osepyno rokē oenetyrōko ase. Otarāme oxikerekeremāko matose, epoihtōko roropa matose osetetaka. Otarāme imehnō motye se rokē oehtohkō enēko ase. Otarāme ajoajohpe oehtohkō enēko roropa ase. Morara awahtao xine tākye pyra exīko ase opoko xine emynyhmāko ase. Ourutorōko ase. Mame emynyhmāko matose roropa.

²¹ Oorypyrykō poko mexiatose toiro rokē pyra. Imehnō pyxiā poko exiketō nae amaro xine, imehnō nio poko roropa. Ihximyra matose oorypyrykō poko. Oorypyrykō onurumekara ro matose. Emynyhmara roropa matose oorypyrykō xihpyry poko. Naeroro emynyhmāko opoko xine ase yronomyrime Ritonōpo neneryme. Oya xine jytoryhtao xitāko ase otarame tyrypyrykō poko exiketō poko. Otarāme amaro xine jahtao yporemākapōko Ritonōpo mana onenerykōme. Moro poko torētyke ase.

13

Tuaro ehtoko, katopōpyry poko Pauru a

¹ Oya xine ytoase oenese xine asakoro. Seromaroro ytōko ropa ase oya xine. Jytory eraximatoko. Ynara tymerose Ritonōpo omiryne: “Imepỹ hxiroyhtao toiro rokē ihxirone ahtao aomiry onetara ehtoko. Yrome asakoro enenanō ahtao, oseruao ahtao roropa, atae aomirykō ahtao aomirykō etatoko,” āko.

² Oururukō se ase iiryryryme aexityamo, imehnō roropa emero. Sero poko kuuruatose toytose ropa jahtao oenese xine. Ourutorōko ropa ase seromaroro amaro xine pyra jahtao, zomory iiryryrymākō wānohpōko ase, toytose jahtao oya xine. Morara jahtao onoky oewomatorōko nae?

³ Kyrixtu jamitunuru enery se matose ymaro, Kyrixtu ehtoh waro oehtohkōme. Otara kara. Toeporehkase morotona jahtao jenēko matose. Orēpyra jehtoh eneryke oya xine, Kyrixtu poe jehtoh waro exīko matose. Poremāpyra roropa Kyrixtu mana. Orēpyra mana ipunaka. Kokoro rokē tyjamitunuru enepōko oya xine mana.

⁴ Jamihme pyra sā kynexine repe toxixihmapose ahtao wewe pokona aorihtohme. Yrome Ritonōpo jamitunuru ke tōsemāse ropa ynororo jūme orihzomopyra ehtohme. Morararo yna Kyrixtu saaro jamihme pyra sā ynanexiase amaro xine repe. Yrome taroino ijamitunuru enepōko ynanase oya xine ākorehmatohkōme.

⁵ Osenetupuhtoko onyrirykō poko zae oehtohkō waro oehtohkōme. Kyrixtu omipona nymyry hmatou? Oseya rokē ynara kahtoko: “Jezu enetupuhnōko nymyry hano?” kahtoko okurohtao xine. Kyrixtu poetoryme nymyry awahtao xine, okurohtao xine Jezu Kyrixtu mana. Okurohtao xine Kyrixtu pyra ahtao ipoetory poenohnōko rokē matose. Morara awahtao xine toiparo rokē ipoetoryme osekārōko matose.

⁶ Toiparo rokē pyra Jezu tonetupuhse yna a. Toiparo rokē pyra Ritonōpo nymenekatyāme osekārōko ynanase imehnō amorepananōme. Moro waro oexirykō se ynanase.

⁷ Opoko xine oturūko ynanase Ritonōpo a ynara āko ynanase: “Papa Kapuaono, Korītu pōkō akorehmako kokoro rokene tyrypyrykō poko pyra toto ehtohme,” āko ynanase Ritonōpo a. Morara āko ynanase Ritonōpo a ynara kamexipotohme pyra: “Emese kure Pauru tō nexiase Korītu pōkō amoreparry poko,” kamexipotohme pyra. Zae rokē oexirykō se yna exiryke morara āko ynanase: “Toiparo rokē Korītu pōkō tamorepase Pauru tomo a,” karyhtao ro imehnomo a.

⁸ Ritonõpo omiry kurã enahkapory se yna ahtao jamihme pyra ynanexiry. Yrome tõmipona yna ehtohme tyjमितunuru tokarose Ritonõpo a yna a.

⁹ Opoetorykõme sã yna ahtao, tãkye ro ynanase, orẽpyra awahtao xine oorypyrykõ rumekary poko, Jezu Kyrixtu enetuputyry poko, enara. Tãkye ynanase opoko xine, azahkuru yna ekaroryhtao ro imehnomo a. Naeroro: “Papa Kapuaono, ajमितunuru ekaroko Korĩtu põkomo a tyyrypyrykõ se pyra exiketõme toto ehtohme,” ãko ynanase Ritonõpo a opoko xine.

¹⁰ Ytopyra ro jahtao oya xine sero pape merõko ase onenerykõme. Ourutorỹko ase pape poko axĩ oorypyrykõ rumekatohme oya xine, ourupyra xine jehtohme toeporehkase jahtao. Tyjमितunuru ekarone Kuesẽkõ ya. Yrome orẽpyra oururukõ se pyra ase. Tyjमितunuru ekarone ya ãkorehmatohkõme, yronymyrymehxo Tuzenu omipona oehtohkõme.

¹¹ Enara rokẽ ynymerohpyry moro, jakorõ tomo. Kokoro rokẽ atamorepatoko zae rokẽ oehtohkõme Ritonõpo omipona, oorypyrykõ xihpyry poko pyra oehtohkõme. Jomihpyry etatoko kure. Oseosezuhpyra ehtoko. Atae ehtoko õsenetupuhtohkõ poko. Imehnõ pyno ehtoko. Osepyno roropa ehtoko. Kuamorepatorỹko Ritonõpo mana imehnõ pyno kuehtohkõme. Turo kukurohtao xine kyritorỹko roropa mana kokoro rokene. Amaro xine exikehpyra roropa mana, jũme rahkene.

¹² Oseahmatoko, osepyno kuehtohkõ waro emero ehtohme.

“Kure pãna matou,” kary se Jezu poetory tõ tarõkõ oya xine.

¹³ “Kure rokẽ Korĩtu põkõ tyriko,” ãko ase Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu a. “Toto pyno exiko, ajohpãme samo,” ãko ase Ritonõpo a. “Toto epeme exiko kokoro rokene,” ãko roropa ase Ritonõpo Zuzenu a opoko xine. Enara rokene.

KARAXIA

Pauru Nymerohpyry Karaxia pōkō Neneryme

Gálatas

Ekarotopōpyry

Omi kurā Jezu Kyrixtu poko tarose ahtao Romano Nonory poro, tuhkākō juteutōkara a Jezu tonetupuhse Tosēkōme. Mame tōturupitose Jezu poetory tomo zae ehtoh poko: Moeze nyripohpyry omipona juteutōkara ripory se toh toehse, aīpotapihpyry sahkapyry se juteu tō samo Jezu poetoryme toto ehtohme (Atos 15.1-33). Moro sã tōsezusezuhse Jezu poetory tomo, Pauru namorepatyamo, Karaxia po.

Sero Pauru nymerohpyry Karaxia pōkō neneryme, mokaro zae pyra exiketō ezuhthohme. Tynnymerohpyry ae toto amorepāko osenekunohpopyrya toto ehtohme. Jezu poetory tō riry se juteu tō sã toh mã repe, yrome moro zae pyra mana. Kynyrirykō ke kure ehsaromepyra sytatose Ritonōpo a. Jezu enetuputyryke rokē kyya xine kuesēkōme kukurākatorỹko Ritonōpo mana. Mame Jezu maro kuahtao xine, kuosenetupuhtohkō rīko tyrisenã sã mana. Zae exīko sytatose Ritonōpo a, ekarōko mana.

Sero pape ao

Aosekarotopōpyry 1.1-5

Omi zae Jezu Kyrixtu poko 1.6-10

Ritonōpo nymenekahpyryme Pauru ehtopo 1.11–2.21

Omi kurā Jezu Kyrixtu poko aroneme Pauru 3.1–4.31

Omi kurā Jezu Kyrixtu poko, zae ehtoh poko 5.1–6.10

Etyhpyrymã kure toto ripotopo 6.11-18

¹⁻² Ynymerohpyry moro onenerykōme. Ywy ase Pauru. Ymaro Jezu poetory tō nase. “Kure pãna matou?” kary se ynanase oya xine. Amarokō Jezu poetory tō matose, Karaxia pōkomo. Āmorepanekōme Jezu Kyrixtu nymenekahpyryme ase, ahno nymenekahpyry kara. Ritonōpo nymenekahpyryme roropa ase. Jezu ēsemākapohpō ropa mokyro.

³ Ynara āko ase Ritonōpo a: “Papa Kapuaono, kure rokē Karaxia pōkō tyriko. Torētyke pyra tyriko toto roropa,” āko ase opoko xine. Morara āko ase roropa Jezu Kyrixtu Kuesēkomo a.

⁴ Kyrixtu kynorihne. Kynosekarone, kyyrypyrykō epehpyryme, Tummy omi poe, Ritonōpo omi poe. Osemazuhme kymarokō tymyhse sã sexine kyyrypyrykomo a. Morara exiryke Kyrixtu toorihse kypokatohkōme ropa.

⁵ Morara exiryke ynara kakehpyra sehtone: “Imehxo Ritonōpo mana,” kakehpyra sehtone.

Toiro rokē Kyrixtu omiry mana

⁶ Atasamãko opoko xine ase. Ynara exiryke. Opyno xine Ritonōpo kynexine ipunaka. Morara exiryke Tumūkuru tonehpose aorihthohme omyakākōme, oorypyrykō epehmatohme, jūme orihpyra oehtohkōme. Yrome axī oeahmahpōkō rumekãko ropa matose. Imehnō omiry ke Kyrixtu omiry myakamãko matose. Morara exiryke atasamãko ase opoko xine.

⁷ Toiro rokē Kyrixtu omiry mana. Tyorō pyra mana. Yrome imehnō poe matose otupīko. Mokaro mã azahkuru Kyrixtu omiry ekarōko mã toto. Kyrixtu ehtoh azahkuru ekarōko toto.

⁸⁻⁹ Mokaro Kyrixtu omiry azahkuru ekaronanō pahnōko mã Ritonōpo apotoimo htaka. Yna roropa azahkuru Kyrixtu omiry ekaroryhtao yna a, yna

pahnōko roropa mā Ritonōpo. Morararo kapu ae Ritonōpo nenyokyhpyry ahtao azahkuru Kyrixtu omiry ekaroryhtao mokyro emāko roropa mā Ritonōpo apotoimo htaka. Morara exiryke morara tykase ywy oya xine. Morara kazomōko ropa ase oya xine, zuaro oehtohkōme, azahkuru āmorepahpōkō tomasēme exīko mana apotoimo htaka, onenetuputyhpyrykō Kyrixtu poko tytyorōmase exiryke eya.

¹⁰ Imehnomo a “Kure mase, Pauru” kary etary se hkopyra ase. Yrome Ritonōpo a “Kure mase” kary etary se rokē ase. Emero rokē imehnō jepeme ehtoh poko jemynyhmary se pyra ase. Emero rokē imehnō epeme se jehtoh poko jemynyhmaryhtao Kyrixtu omipona pyra exīko ase.

Pauru menekatopōpyry poko Kyrixtu a

¹¹ Ynara kary se rokē ase oya xine, wekyry tomo, āmorepatorỹko ase Jezu Kyrixtu poko. Ahno rokē omiry kara ekarōko ase oya xine.

¹² Ahno a pyra tamorepase ywy Kyrixtu poko. Jezu Kyrixtu a rokē tamorepase ywy, typoko.

¹³ Juaro matose. Pake Jezu poetory tō osanumase ywy, yronomyryme. Kytamurukō omihpyry omipona ro jahtao, toto htomase ywy. Toto zupise roropa ywy, toto etapatohme, emero toto enahkatohme.

¹⁴ Ymarōkō motye exiase Ritonōpo enetuputyry poko, kytamurukō omihpyry warohxo roropa exiase. Yronomyrymehxo exiase kytamurukō namorepatopōpyry poko.

¹⁵ Mame Ritonōpo a tymenekase ywy, kypyno xine toexiryke. Exipyra ro jahtao waku ao ro jahtao, tymenekase ywy eya, typoetoryme jehtohme.

¹⁶ Morarame imeĩpo Tumūkuru tonepose ya, Kyrixtu omiry poko roropa juteutōkara amorepatohme ya, Tumūkuru enetupuhpotohme roropa juteutōkara a. Morara exiryke imehnomo a ytopyra exiase oturupose Jezu poko.

¹⁷ Jerusarē pona ytopyra exiase roropa oturupose, osemazuhme Jezu Kyrixtu nymenekatyamo a, imehnō amorepananōme. Mokaro a ytopyra exiase oturupose. Topoh rokē Arapia pona ytoase. Morotoino Tamaxiku pona ropa ytoase.

¹⁸ Oseruao tyeimāse ahtao Jerusarē pona ytoase ropa, oturupose Peturu a. Asakoro semana imaro exiase, joturupory poko eya.

¹⁹ Imehnō Jezu Kyrixtu nymenekatyā maro pyra exiase. Tiaku maro rokē exiase, Kuesēkō akoronỹpyry maro.

²⁰ Ynymerohpyry sero zae. Ajohpe pyra ase. Ritonōpo mā zuaro. Ajohpe pyra jexiry waro mana.

²¹ Morotoino Jerusarē poe Xiria poro ytoase, Xirixia poro roropa.

²² Myaro toytose jexiryke juaro pyra toehse toto, Jezu poetory tomo, Jutea pōkomo.

²³ Imehnō otururu rokē totase eya xine ypoko. “Mokyro Pauru, kyyryhmahpōkō imehnō amorepāko mana, Jezu enetupuhthohme toto a. Pake Jezu enetupuhnanō enahkapory satonōpo mokyro,” kary totase eya xine ypoko.

²⁴ Mame morara kary etaryke tyya xine: “Kure mase Ritonōpo, Pauru mapoiase opoetoryme,” tykase toto ypoko.

2

Pauru oximōtopōpyry poko imehnō Jezu nymenekatyā maro

¹ Morarame 14me ikonopory taropose ahtao Jerusarē pona ytoase ropa Panape maro. Titu roropa aroase ymaro.

² Ritonõpo omi poe ytoase. Jezu poetory imehxo exiketõ maro oturuse ytoase. Mame oximõme yna ahtao, uruase toto juteutõkara amorepatoh poko ya Kyrixtu omiry poko, zuaro toto ehtohme, zae jehtoh poko zuaro roropa toto ehtohme. Toiparo rokẽ jerohtopõpyry exiryino ynanoturuase oximõme.

³ Mame jepe Titu kyrekume kynexine, juteume pyra. Yrome jaipotapihpyry onysahkapopyra toh kynexine Jezu poetory imehxo exiketomo.

⁴ Morarame imehnõ Jezu poetoryme tõsekarorykõ se toh nexiase repe. Yna maro tõximõse toto yna omiry etary se toexirykõke. “Jezu poetory ynanase roropa,” nase toto yna a, ajohpe rokene. Yna maro tõximõse tahtao xine Titu aipotapihpyry sahkapyry se nexiase toto, kytamurukõ omihpyry omipona yna riry se toexirykõke. Ynara kary se roropa nexiase toto yna a: “Oty katohme kytamurukõ omipona pyra matou Jezu tonetupuhse oya xine ahtao?” kary se nexiase toto yna a. “Kytamurukõ omipona ahtao rokẽ kure exiko sytatose,” kary se nexiase toto yna a.

⁵ Yrome mokaro omipona pyra ynanexiase ipunaka. Kyrixtu omiry azahkuru ekarory se pyra yna exiryke, zae rokẽ ekarory se oya xine yna exiryke. Naeroro mokaro omipona pyra ynanexiase.

⁶ Yrome Peturu tõ Jezu poetory imehxo exiketõ kynexine. Mokaro yna onytyromara nexiase toto. Imehxo exiketõ, ãko ase. Otarãme ime nymyry pyra nexiase toto. Zuaro pyra ase. Ritonõpo rokẽ toto waro mana, ikurohtao xine eneryke tyya. Mokaro ytyorõmara nexiase.

⁷ Yrome jenetuputyase toto Ritonõpo nymenekahpyryme, juteutõkara amorepaneme Jezu Kyrixtu omiry poko. Peturu roropa Ritonõpo a tymenekase kynexine juteu tõ amorepaneme Jezu Kyrixtu omiry poko.

⁸ Morara exiryke Ritonõpo jamitunuru poe juteutõkara amorepaneme toehse ywy. Peturu ehtoh sã toehse ywy, Ritonõpo jamitunuru poe, Peturu juteu tõ amorepaneme toehse exiryke.

⁹⁻¹⁰ Mame Peturu tõ jenetuputyase, Peturu, Tiaku, João, enara. Jezu poetory imehxo exiketõ mokaro. Ritonõpo poe juteutõkara amorepaneme jenetuputyase toto. Morara exiryke yna emary apoiase toto, Panape maro, tonetupuhse yna erohtoh tyya xine exiryke. “Amarokõ juteutõkara amorepananõme matose. Morararo ynanase, juteu tõ amorepananõme ynanase,” nase toto yna a. “Yrome juteu tõ tymõkomoke pyra exiketõ eneryhtao oya xine, Jezu poetoryme, akorehmatoko toto,” nase toto ya. Yje, toto akorehmãko ynanase, ase eya xine.

Peturu zurutopõpyry Pauru a

¹¹ Moromeïpo Ātiokia pona Peturu tooehse ahtao, tutuarõmase ya jarao, azahkuru exiryke.

¹² Ynara kynexine Peturu. Osemazuhme aporo juteutõkara maro tõtuhse ynororo aporo. Jezu poetory tõ maro tõtuhse. Moromeïpo mokaro maro tõtukuru se pyra ropa toehse ynororo, tyhxitapãse toexiryke, Tiaku naropotyã toytose morotona exiryke. Toto hxike toexiryke otuhpyra Peturu toehse, mokaro maro, juteutõkara aipotapihpyry sahkaponanõme Tiaku naropotyã exiryke. Morara exiryke juteutõkara maro otuhpyra toehse Peturu. Morara exiryke moro eneryke ya, Peturu tutuarõtanohse ya moro poko, ajoajohpe toehse exiryke.

¹³ Mame imehnõ roropa Jezu poetory tõ Peturu sã toehse roropa toto. Juteutõkara maro tõtukurukõ se pyra toehse toto, imehnõ juteu tõ hxike toexirykõke. Panape roropa toto eneryke tyhxitapãse. Mokaro saaro toehse.

¹⁴ Mame zae pyra toto exiry tonese ya ahtao, Jezu Kyrixtu omiry omipona pyra roropa tonese ya ahtao, ynara ase Peturu a: “Juteu nymyry mase.

Yrome juteu ehtoh sã pyra mexiase. Oty katohme matou juteutõkara riry se juteu tamuru omipona? Kytamurukõ omipona Jezu poetory tõ onyripyra ehtoko,” ase Peturu a emero totasẽme.

Jezu enetuputyryhtao

¹⁵ Ajohpe pyra, imehnõ iirypyrymãkõ sã pyra sytatose, juteume tonuruse kuexirykõke.

¹⁶ Yrome Jezu Kyrixtu enetuputyryhtao rokẽ kyya xine kukurãkatorỹko Ritonõpo mana. Naeroro ynara karyhtao kyya xine: “Moeze nymerohpyry omipona ase,” karyhtao kyya xine, ekurãkara ekurehnõko sytatose. Morara exiryke Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyya xine kukurãkapotohkõme Ritonõpo a. Kyrixtu enetuputyryhtao rokẽ kyya xine, kukurãkatorỹko Ritonõpo mana. Moeze nymerohpyry omipona kuexirykõke pyra kukurãkatorỹko mana. Ynara exiryke, Moeze nymerohpyry omipona kukuruhtao kyya xine, kukurãkara xine Ritonõpo ekurehnõko mana.

¹⁷ Jezu enetuputyryhtao rokẽ kyya xine kukurãkatorỹko Ritonõpo mana. Moeze nymerohpyry omipona pyra ro kuahtao xine kukurãkatorỹko mana. Morara kuahtao xine iirypyryme kuexirykõ waro sytatose exiko, juteutõkara saaro. Naeroro: “Oty kara mã Kyrixtu iirypyryme kuahtao xine,” äko sytatou? Arypyra, azahkuru rokẽ sytatose morara karyhtao kyya xine.

¹⁸ Naeroro iirypyryme jehtopõpyry turumekase ya ahtao, mame unurumekahpyry poko toehse ropa jahtao Moeze nymerohpyry omipona pyra roropa exiko ase.

¹⁹ Moeze nymerohpyry omipona jexiry jukurãkara mana Ritonõpo a. Moro waro ase Ritonõpo omiry sekeremaryke ya. Moeze nymerohpyry omipona exisaromepyra sytatose. Inymerohpyry a totapase ywy. Kyrixtu maro toorihse ywy wewe pokona, tonetupuhse ya exiryke.

²⁰ Taro ro ase sero nono po, yrome Kyrixtu ymaro mana. Naeroro Ritonõpo mükuru enetuputyryke sã rokẽ ytoytõko ase. Pake jehtopõpyry sã pyra, aomipona toehse ywy. Ypyno toexiryke kynorihne, orihpyra jehtohme. Naeroro aomipona se rokẽ ase.

²¹ Emero kukurãkarykõ se Ritonõpo mana. Naeroro: “Kure jyripyra exiko,” kara ase eya. Otarãme imepỹ: “Kure jyripyra exiko,” äko Ritonõpo a, Moeze nymerohpyry omipona kukuru se toexiryke. Morara ahtao, toiparo rokẽ toorihse Jezu exiry. Mätã kuamoreme xine ekurãkasaromepyra sytatose, Kyrixtu poe rokẽ Ritonõpo poenõme exiko sytatose, enara.

3

Moeze nymerohpyry omipona oexirykõ Jezu enetuputyry sã pyra mana

¹ Karaxia põkomo, putupyra rokẽ matose. Onoky a tytyorõmase matohu? Joroko tamuru poetory a otarame tonekunohse matose. Jezu Kyrixtu exixihmatopõpyry waro mexiatose repe. Kure kuuruatose moro poko.

² Toiro ekaropõko ropa ase oya xine, otara kaxiõpo oya xine Ritonõpo Zuzenu tomõse äka xine? Moeze nymerohpyry omipona oehxiõpo xine? Arypyra, Jezu Kyrixtu omiry etaryke rokẽ oya xine, menetuputyatose. Mame tonetupuhse oya xine exiryke Ritonõpo Zuzenu tomõse äka xine.

³ Ritonõpo Zuzenu poe rokẽ tonetupuhse oya xine. Ipoie ipoenõme toehse matose. Naeroro oty katohme Moeze nymerohpyry kuhnõko ropa matou seromaroro? Putupyra exiketõ sã rokẽ matose.

⁴ Oryhmarykohtao ro tõseanahtose amarokomo. Ämorepatopõpyrykõ onurumekara mexiatose aporo Jezu poetoryme toehse oexirykõke. Otarãme toiparo rokẽ moseanahtaatose.

⁵ Otātohxō Ritonōpo tyjमितunuru enepōko nah oya xine? Otāto roropahxo Tuzenu ekarōko Ritonōpo na oya xihne? Moeze nymerohpyry omipona oexirykōke pyra Tuzenu ekarōko mana. Tōmiry etaryke rokē oya xine, Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine roropa, morara exiryke Tuzenu ekarōko Ritonōpo oya xine mana.

⁶ Morararo Aparāo toehse pake. Ynara tymerose pake sero poko Ritonōpo omiryne: “Ritonōpo tonetupuhse eya, tosēme nymyry. Morara exiryke tone-
tupuhse eya exiryke Ritonōpo roropa kynenene kure exiketyme,” tykase.

⁷ Enetupuhtoko, Ritonōpo enetupuhnanō mā Aparāo pakōme nymyry Ri-
tonōpo a.

⁸ Pake ro Ritonōpo tuaro ro, juteutōkara kurākary poko tyya. Morara exiryke tōmiry tokarose Aparāo a, Tumūkuru poko, enurupyra ro Kyrixtu ahtao. Ynara tykase eya: “Jenetuputyryke oya emero pata pōkō rīko ase kure, juteu tomo, juteutōkara, enara,” tykase Ritonōpo Aparāo a.

⁹ Morara kary etaryke tyya, zae Ritonōpo ehtoh tonetupuhse Aparāo a. Morara exiryke kure tyrise ynoro Ritonōpo a. Morararo emero Ritonōpo enetupuhnanō mana. Kure toto rīko roropa mā Ritonōpo Aparāo kure ritopōpyry saaro.

¹⁰ Imehnō ynara āko: “Toipe ywy kure, Moeze nymerohpyry omipona jexiryke,” āko toh mā repe. Morara kananō mā iirypyryme Ritonōpo a. Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne: “Moeze nymerohpyry omipona ehtoko, kokoro rokene. Toiro rokē jomipona pyra awahtao xine iirypyryme ya matose,” me tymerose Ritonōpo omiryne.

¹¹ Morara exiryke emero iirypyryme sytatose, Moeze nymerohpyry omipona pyra toehse kuexirykōke. Moeze nymerohpyry kukuruhtao kyya xine kukurākara xine Ritonōpo mana. Morara exiryke ynara āko Ritonōpo omiry: “Tonetupuhse oya xine jahtao okurākatorỹko ase. Orihpỹme oritorỹko ase, jenetuputyryke oya xine,” āko kyya xine Ritonōpo mana.

¹² Moeze nymerohpyry omipona se exiketō ynara āko: “Moeze nymeroh-
pyry omipona ahtao rokē kure exīko sytatose Ritonōpo a,” āko toh mā repe. Yrome Jezu enetupuhnanō morara kara mā toto. Ynara tymerose sero poko Ritonōpo omiryne: “Moeze nymerohpyry omipona exiketō, isene exīko toh mana jūme,” tykase.

¹³ Ynara āko Ritonōpo tōmipona pyra exiketomo a: “Iirypyryme ya matose ipunaka,” āko mā eya xine. Yrome Kyrixtu kynorihne kyyrypyrykō epeh-
pyryme. Morara exiryke ynara tykase Ritonōpo Jezu a: “Iirypyryme mexī ipunaka wewe pokona toxixihmase oexiryke,” tykase. Yrome kyya xine morara kara Ritonōpo mana, kyyrypyrykō tapoise sā Jezu a exiryke, kymyakākōme toorihse toexiryke, kure rokē kuehtohkōme.

¹⁴ “Jenetuputyryke oya emero pata pōkō rīko ase kure,” katopōpyry ae ro Aparāo a, toxixihmapose Kyrixtu. Mame Kyrixtu toorihse exiryke, oya xine roropa juteutōkara a Tuzenu ekarōko mana, Jezu enetuputyryke oya xine.

Ritonōpo nekarohpyry Aparāo a Moeze nymerohpyry sā pyra

¹⁵ Wekyry tomo ynara āko ase enetupuhtohme oya xine. Pape merory se kuahtao xine kymōkomohpyrykō esē riry poko, kuesetykō merōko sytatose pape pokona. Kuepekō roropa tosety merōko moro pokona. Asakoro esety ahtao imepỹ moro onytyromara mana. Moro onypahpyra roropa mana.

¹⁶ Moro sā ynara tykase Ritonōpo Aparāo a: “Kure orīko ase, apary roropa rīko ase kure,” tykase. “Emero apakomo,” kara Ritonōpo kynexine. Yrome toirō poko rokē ipary poko tōturuse Ritonōpo, Kyrixtu poko rokene.

¹⁷ Ynara äko ase oya xine, osemazuhme tõmiry ekarone Ritonõpo Aparão a, kukurākarykõ poko, tonetuputyry se kyaa xine exiryke. Moromeïpo 430me jeimamyry taropose ahtao tõmiry tymeropose ropa Moeze a. Yrome tynmeropohpyry Moeze a tõturutopõpyry Aparão a onytyromara mana. Onymyakãmara roropa mana.

¹⁸ Ritonõpo nekarory kyaa xine topehke pyra mana. Naeroro ynara kananõ azahkuru mana: “Moino ro ase, Moeze nymerohpyry omipona ase. Morara exiryke jephepyryme Ritonõpo nekarory apoïko ase,” kananõ mã azahkuru. Epyrypãko rokẽ mã toto, Aparão ehtopõpyry sã pyra Ritonõpo onenetupuhpyra toexirykõke. Ritonõpo tonetupuhse tyaa exiryke sã rokẽ inekarohpyry tapoise Aparão a, pake: “Morohne ekarõko ase,” tykase Ritonõpo exiryke eya.

¹⁹ Morara ahtao oty katohme Ritonõpo a tõmiry tymeropose Moeze a? Arypyra, moro tymeropose tyrypyrykõ enetupuhtohme iiryryryme exiketomo a. Axïtao rokẽ roropa moro tymeropose, Aparão pary Kyrixtu oehtãne rokene. Morohne poko pake Aparão turuse Ritonõpo a. Ritonõpo tynmeropohpyry ekarone tynenyohityamo a, ekarotohme Moeze a imerotohme imehnõ neneryme.

²⁰ Yrome tõmiry ekaroryhta Aparão a, Ritonõpo rokẽ kynexine. Tynenyohityã maro pyra, takorehmaneke pyra. Enara kynexine, toiroro.

Sẽ nase Moeze nymerohpyry poko

²¹ Yrome asakoro pyra mana, iiryryrymãkõ kurãkatoh asakoro pyra mana. Moeze nymerohpyry omipona kukuruhta iiryryrymãkõ onukurãkasaromepyra mana. Iiryryrymãkõ tukurãkase ahtao Moeze nymerohpyry kukuru poko, imepỹ onekaropyra Ritonõpo exirykypynanohtohkõme, kyyrypyrykõ korokatohme roropa.

²² Ynara tymerose sero poko Ritonõpo omiryryme: “Tymyhse sã sero põkõ emero porehme iiryryrymãkomo a,” tykase. Naeroro Jezu Kyrixtu enetuputyryhta kyaa xine kymyhpokatorỹko ropa sã Ritonõpo mana. Emero tynekarory ekarõko roropa mã Ritonõpo kyaa xine Jezu enetuputyryhta kyaa xine.

²³ Kyrixtu oehpyra ahtao, enetuputyry waro pyra sexiatose. Morara exiryke Moeze nymerohpyry rokẽ kutuarõtanopyatose zae ehto pokoko. Apurutyã sã sexiatose Kukurãkanekõ enetupuhtãne rokẽ kyaa xine.

²⁴ Poeto sã sexiatose, naeroro kuãtanohponekõme sã Moeze nymerohpyry kynexine. Poetohti wãtanohne tunuãtanopyry tõ eraseme mana. Moro saaro Moeze nymerohpyry omipona sexiatose, Kyrixtu oehtãne rokene, kukurãkase xine. Kyrixtu enetuputyryhta kyaa xine, kukurãkatorỹko mana.

²⁵ Seromaroro Kyrixtu enetupuhnõko sytatose. Kyrixtu enetuputyryhta kyaa xine poeto sã pyra sytatose. Zuãtatyã sã sytatose. Naeroro Moeze nymerohpyry se hkopyra toehse sytatose, kuãtanohnekõme pyra toehse exiryke.

²⁶ Seromaroro Ritonõpo poenõme toehse matose, Imũkuru maro, Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine.

²⁷ Kyrixtu tonetupuhse oya xine exiryke, tõpurihkase matose ipoetoryme oexirykõ waro imehnõ ehtoehme, isã roropa oehthõkõme.

²⁸ Seromaroro juteu tõ oxisã Ritonõpo a mana juteutõkara maro. Imehnõ namoto tõ oxisã roropa mana tamoreme sã erohketõ maro. Orutua kõ oxisã roropa mana nohpo tõ maro. Oxisã matose Ritonõpo a Jezu Kyrixtu maro awahta xine.

²⁹ Kyrixtu poetoryme oexirykōke, Aparão pakōme nymyry matose. Mame Ritonōpo nekarory esēme exīko matose Kyrixtu maro, Ritonōpo omihpyry ae ro Aparão a.

4

¹ Toipe ahno tumūkue exikety. Toorihse ahtao imōkomohpyry esēme imūkuhpyry exīko mana, tuātase tahtao rokene. Yrome wātara ro tahtao mā aryppya aporo. Esēme ro mā repe, yrome namoto sā rokē mā aporo. Tummy ekepyry mōkomohpyry poko pyra mā aporo, poetome ro toexiryke.

² Mame tumyke pyra toehse exiryke imepỹ zuātanohnōko mana. Imōkomory eraseme exīko roropa zuātanohne mana. Jū ekepyry omihpyry poe zuātakepyry ponāmero eraseme exīko mana.

³ Mokyro sā sexiataose pake, poetōpo sā rokene. Ritonōpo onenetupuhpynō esēkō omipona rokē sexiataose Kyrixtu onenetupuhpyra ro kuahtao xine.

⁴ Mame aehtoh po toehse ahtao, Tumūkuru tonehpose Ritonōpo a, Kyrixtu tonehpose nohpo mūkurume aenurutohme, juteume roropa aenurutohme. Moeze nymerohpyry omipona toehse roropa ynororo.

⁵ Mame ynara kase kymarokō Ritonōpo a: “Moeze nymerohpyry omipona exisaromepyra ynanase,” kase kymarokomo. “Otara zae exīko ynanahe Ritonōpo a?” kase kymarokomo. Yrome ynara āko Kyrixtu kyaa xine: “Juzenu ekarōko ase oya xine okurākatohkōme Ritonōpo a. Moeze nymerohpyry omipona oexirykō se pyra ase. Ritonōpo poenōme oexirykō se rokē ase,” āko Jezu kyaa xine.

⁶ Mame Tumūkuru zuzenu tonehpose Ritonōpo a kuaka xine, Ritonōpo poenōme kuexirykō waro kuehtohkōme. “Papa, Papa,” āko mā Zuzenu kukurohtao xine.

⁷ Morara exiryke Ritonōpo poenōme kuehtohkō waro kuexirykōke namotome pyra sā toehse sytatose, ipoenōme toehse kuexirykōke. Morara exiryke kurā ekarōko Ritonōpo mā kyaa xine, typoenōme tyrise eya kuexirykōke.

Torētyke Pauru ehtopōpyry poko sero Karaxia pōkō poko

⁸ Apitoryme Ritonōpo waro pyra mexiatosene. Morara exiryke imehnō neponāmary omipona mexiatose. Ritonōpo poetoryme pyra mexiatose roropa.

⁹ Seromaroro Ritonōpo waro toehse matose. Awaro xine roropa Ritonōpo mana. Oty katoh irumekary se ropa matou? Oty katoh imepỹ ritō tō xihpyry eahmary se matohu? Oty katoh toto namotome oexirykō se ropa matohu?

¹⁰ Azahkuru matose ynara āko: “Zae exīko sytatose Ritonōpo a tehme ehtoh riryhtao kyaa xine kuropōme pyra ehtohme, nuno etyhpyry po, jeimamyry po, ikonopory po roropa, enara,” āko matose repe azahkuru.

¹¹ Torētyke ase opoko xine, yronymyryme kuamorepatosene repe. Otarāme toiparo rokē jakītase āmoreparykō poko.

¹² Wekyry tomo, ysā oexirykō se ase, Kyrixtu omipona, asā xine roropa jexiryke. Azahkuru pyra mexiatose ymaro, kure rokē mexiatose ymaro.

¹³ Wenikehpyra ro matou? Apitoryme ro Ritonōpo omiry ekarose jytopōpyry poko oya xine? Kure pyra exiase moroto. Morara exiryke tehme toehse ywy amaro xine.

¹⁴ Mame: “Moky xihpyry, Pauru xihpyry,” kara mexiatose ypoko. Kure pyra jexiry nuriame nexiase repe oya xine. Yrome jenyohpyra ropa mexiatose morotoino. Kure rokē kyriatose. Ritonōpo nenyokyhpyry sā kyriatose. Kyrixtu Jezu kure riry sā roropa kure rokē ymaro mexiatose.

¹⁵ Tākye mexiatose ypoko, ypyno oexirykōke. Otara toehse matou tākye oehxīpo xine? Opoko xine ynara āko ase: “Oenurukō mukary waro awahtao xine moutory jenurume ekarotohme,” āko ase opoko xine.

¹⁶ Seromaroro oepekōme pyra toehse hano? Otarāme zae jotururu exiryke.

¹⁷ Mokaro opyno xine sã toh mã repe. Yrome āmorepatohkō eya xine mã popyra. Amarokō apiakary se toh mã ywinoino. Ypyno oehtopōpyrykō sã typyno xine oriporykō se rokē toh mana.

¹⁸ Imehnō pyno kuexirykō kure. Yrome toto enekunohtohme rokē kure sã toto riryhtao, popyra. Amaro xine rokē jahtao pyra imehnō pyno ehtoko. Emero rokē, moe jahtao roropa kure ehtoko imehnō maro.

¹⁹ Poetohti, opoko xine sam āko ase. Enurusasaka exikety sã ase sam āko opoko xine. Sam kakehpyra ase roropa Kyrixtu omipona ipunaka oexirykō eraximaryke ya.

²⁰ Seromaroro amaro xine jexiry se ase, ipunaka. Jotururu se ase amaro xine okurākarykō poko Ritonōpo a tākye jehtōhme ropo opoko xine. Torētyke ase opoko xine.

Sara tō enetupuhtoh poko sero Akara maro

²¹ Etatoko pahne, Moeze nymerohpyry omipona se exiketomo, tuaro nymyry hmatou? Moeze omihpyry wahro?

²² Ynara tymerose Moeze a Ritonōpo omiryne. Aparāo asakoro tumūkue toehse. Toiro inamoto mūkurume. Toiro ipyty nymyry mūkurume.

²³ Inamoto mūkuru tonuruse ahno mūkurume rokene, kymarokō samo. Yrome ipyty rohtakano, Ritonōpo omi poe tonuruse poeto, ynara tykase Ritonōpo exiryke pake: “Opyty emūkuāko mana,” tykase Ritonōpo Aparāo a.

²⁴ Moro poko ynara enetupuhnōko sytatose. Nohpo tō asakoro kynexine. Ritonōpo omihpyry ekarotopōpyry asakoro ehtoh samo. Osemazuhme tōmiry tokarose Moeze a. Ypy po ahtao tōmiry tokarose eya imerotohme, Xinai po ahtao. Mokaro Moeze nymerohpyry omipona se exiketō Aparāo poetory mūkuru sã mana, Akara mūkuru samo. (Ypy Xinai Arapia po mana.)

²⁵ Seromaroro ynara kananō nae: “Moeze nymerohpyry omipona sehtone, kure kuehtohkōme Ritonōpo a,” āko toto. Morara kananō mã Akara mūkuru sã toto, Iximaeu samo. Mokaro juteu tomo, Jerusarē pōkomo. Akara mūkuru sã mã toto.

²⁶ Yrome imepỹ pata nae, Jerusarē panō kapu ao. Moro pata kaeno. Moro po toehse sytatose, Aparāo pyty mūkuru sã kuexirykōke, Izake samo. Kyyrypyrykō tykorokase Ritonōpo a, tonetupuhse kyya xine exiryke.

²⁷ Ynara āko Ritonōpo omiry:

“Kuku, emūkuapitopyra mase repe.

Yrome tākye exiko.

Poetoēme exipitopyra mase repe.

Yrome tākye exiko.

Onio nurumekahpyryne mase repe.

Yrome tumūkue exiketyme exīko mase tuhke.

Tynio maro exikehpyra exikety motye emūkuāko mase.

Naeroro tuhke opoenō emamyryke tākye exiko,”

tykase Ritonōpo. Moro tymerose Izaja a pake.

²⁸ Wekyry tomo, Ritonōpo omi poe Izake tonuruse. Naeroro mokyro saaro matose, tonuruse sã oexirykōke Ritonōpo Zuzenu poe.

²⁹ Mame mokyro a, ahno poe rokē aenuruhpyry a tounohse Ritonōpo omi poe aenuruhpyry. Moro saaro mã seromaroro. Ritonōpo Zuzenu poe

aenurutyāme kuexirykōke kueunohtorỹko mā Moeze nymerohpyry omipona exiketomo.

³⁰ Yrome ynara tymerose roropa Ritonōpo omiryne: “Anamoto aropoko ropa atapyi tae, imūkuru maro. Mokyro mūkuru mā omōkomory esēme pyra mana. Opyty nymyry mūkuru rokē mā omōkomohpyry esēme exīko,” tykase Ritonōpo Aparāo a.

³¹ Morara exiryke, wekyry tomo, inamoto mūkurume pyra sã sytatose, ipyty nymyry mūkurume sã sytatose.

5

Orēpyra ehtoko zae oexirykō poko

¹ Tymyhpokase ropa sã sytatose Moeze nymerohpyry poko pyra kuehtohkōme. Kyrixtu kyjamihtanohpoatose kukurākarykohta. Morara exiryke orēpyra ehtoko zae oexirykō poko. Ynara kara ehtoko: “Moeze nymerohpyry omipona sehtone kure kuehtohkōme Ritonōpo a,” kara ehtoko. Morara karyhta oya xine imykyhpyry saaro matose.

² Etatoko pahne, ywy ase Pauru, ynara āko ase oya xine, aipotapihpyry sahkaponanō omipona awahtao xine: “Kyrixtu omipona ase,” āko matose toiparo rokene. Osenekunohnōko rokē matose, āko ase oya xine.

³ Morara exiryke otuarōtanohtorỹko ase. Aipotapihpyry tysahkase oya xine ahtao kure repe, emero Moeze nymerohpyry omipona awahtao xine rokene. Emero pyra aomipona awahtao xine ekurehnōko rokē matose.

⁴ Mame ynara karyhta oya xine: “Moeze nymerohpyry omipona jexiryke, kure exīko ase Ritonōpo a,” karyhta oya xine, toiparo rokē kure oehthkō poko matose. Kyrixtu winoino tōtouse ropa matose. Imaro pyra toehse matose, morara karyke oya xine. Morara awahtao xine Ritonōpo kure oripopyra xine mana.

⁵ Yrome kymarokō tyoro. Jezu Kyrixtu enetupuhnōko sytatose. Morara exiryke kukurākatorỹko Ritonōpo mana. Zuzenu kuakorehmatorỹko roropa mana kukurākarykō eraximaryke kyya xine, tonetupuhse kyya xine exiryke.

⁶ Kyrixtu Jezu maro kuahtao xine kuaikōpotapihpyry tysahkase ahtao, oty kara. Onysahkara ahtao oty kara roropa mana. Ynara rokē kure Ritonōpo a mana, Jezu Kyrixtu enetuputyry kyya xine. Mame imehnō pyno exīko sytatose, Jezu tonetupuhse exiryke kyya xine.

⁷ Orēpyra mexiatose repe. Onoky omi poe Ritonōpo omipona pyra toehse ropa matou? Oty poe tyoro toehse matou?

⁸ Ritonōpo poe pyra tyoro toehse matose. Eya toahmase matose tōmipona oehthkōme.

⁹ Pitiko rokē pou porutatoh toximase ahtao tiriiku maro, porutāko pitiko pyra mana, poume tyrisemy. Moro saaro toiro azahkuru amorepatō amaro xine ahtao azahkuru enetupuhnōko matose emero porehme, pou porutatoh risē sã tiriiku maro.

¹⁰ Yrome awaro xine ase. Kyrixtu Kuesēkō maro oexirykō waro ase. Eramara roropa matose, Kuesēkō omipona oehxīpo xine. Ysã enetupuhnōko rokē matose. Morara exiryke azahkuru āmorepahpōkō wānohnōko Ritonōpo mana. Otarāme imehxo exikety, otarame ime hkopyra ynororo. Mokyro wānohnōko Ritonōpo mana. Zuarō ase.

¹¹ Jakorō tomo, imehnō ynara āko ypoko: “Pauru ynara nase: ‘Aikōpotapihpyry isahkapoko,’ nase Pauru,” āko toto ypoko. Yrome ajohpe rokē toto. Ajohpe pyra moxiā ahtao, yzehno pyra moxiā exiry. Yrome ywy ynara āko: “Jezu exixihmatopōpyry poko tonetupuhse oya xine ahtao rokē, Ritonōpo okurākatorỹko mana,” āko ywy. Morara exiryke yzehno ro toh nase.

¹² Kure ya okonehmanekō esahkaryhtao tamoreme xine. Ah mokaro nose mukā toto tamoreme xine rokene.

¹³ Jakorō tomo, Ritonōpo a tyjमितunuru tokarose oya xine imyhpokatyā sā oehtohkōme. Yrome tuaro ehtoko ajoajohpe pyra oehtohkōme. Ynara kara ehtoko: “Ritonōpo a tyjमितunuru tokarose ya ypenetatoḥ poko jehtohme,” kara ehtoko. Morara karyhtao oya xine openetatoḥkō rumekary waro pyra matose. Morara kara ehtoko, Ritonōpo jamitunuru nae oexirykōke, imehnō pyno ehtoko roropa. Morara awahtao xine oxime atakorehmāko matose.

¹⁴ Ynara exiryke, Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a ynara katoḥ tonō nae: “Imehnō pyno ehtoko, osepyno oehtohkō samo,” āko. Imehnō pyno awahtao xine pake Moeze nymerohpyry omipona toehse matose.

¹⁵ Yrome imehnō pokōnopyryhtao oya xine, toto kerekeremaryhtao roropa oya xine, osekatō sā matose. Morarame okynā pyra osepyno oehtopōpyrykō enahkapōko matose āmoreme xine.

Kypenetatoḥkō Ritonōpo Zuzenu penetatoḥ sā pyra tyoro

¹⁶ Ynara āko ase oya xine, Ritonōpo Zuzenu oesēkōme tyritoko. Oesēkōme ahtao openetatoḥkō poko pyra exīko matose, pake oehtopōpyrykō sā pyra exīko matose.

¹⁷ Ynara exiryke, kypenetatoḥkō Ritonōpo Zuzenu penetatoḥ sā pyra tyoro mana. Ritonōpo Zuzenu Kurā poe kure oehtohkō se matose. Yrome openetatoḥkō tyoro. Morara exiryke kure se awahtao xine ro, āmoreme xine kure exisaromepyra matose.

¹⁸ Ritonōpo Zuzenu oesēkōme ahtao, ynara kara matose: “Moeze nymerohpyry omipona sehtone, kure kuehtohkōme Ritonōpo a,” kara matose.

¹⁹ Openetatoḥkō waro matose. Openetatoḥkō poko awahtao xine iirypyryme matose. Imehnō noḥpo poko se matose. Mame oorypyrykō poko awahtao xine, ehxiropyra matose.

²⁰ Ahno nyrihpyry rokē eahmāko matose, Ritonōpo myakāme. Pyaxi poko roropa matose. Oxiehno exīko matose. Atatapoīko matose. Otumoxike exīko matose. Imehnō zehno exīko matose. Oyamene se xine rokē matose, otytyko se. Imehnō kerekeremary poko matose. Moromeīpo oseosezuhnōko rokē matose atae pyra oexirykō poko,

²¹ zumoxike exīko matose. Etŷnōko roropa matose. Oximōnōko matose oorypyrykō poko oehtohkōme. Emero morohne poko matose. Naeroro, tuaro ehtoko, ase oya xine, morohne poko pyra oehtohkōme. Morararo āko ropa ase seromaroro oya xine, wenikehpyra oehtohkōme. Morohne poko awahtao xine omōpyra matose Ritonōpo esaka.

²² Yrome Ritonōpo Zuzenu oesēkōme ahtao ynara sā exīko matose, imehnō pyno exīko matose. Atākyemāko matose roropa. Torētyke pyra exīko matose. Penekehpyra roropa matose. Enupunāko matose roropa imehnō poko. Kure rokē imehnomo a matose. Kuesēkō omipona matose.

²³ Imehnō motye se pyra roropa matose. Osenetupuhnōko matose oorypyrykō poko pyra oehtohkōme. Enara matose Ritonōpo Zuzenu oesēkōme ahtao. Morara awahtao xine zae rokē matose, pake Moeze omihpyry omipona toehse roropa matose.

²⁴ Jezu Kyrixtu poenōme oexirykōke oorypyrykō poko oehtopōpyrykō turumekase oya xine. Openetatoḥkō roropa oorypyrykō poko turumekase oya xine Kyrixtu jamitunuru poe.

²⁵ Ritonōpo Zuzenu jamitunuru nae matose. Morara exiryke oesēkōme tyritoko aomipona oehtohkōme.

²⁶ Tuisame se pyra ehtoko. Imehnõ onuropyra ehtoko. Imehnõ zumoxike pyra ehtoko roropa, enara.

6

Oenupunatoko imehnõ poko

¹ Jakorõ tomo, imepÿ Jezu poetory tyrypyry poko toehse ahtao, mokyro maro oturutoko. Ritonõpo Zuzenu omipona awahtao xine, mokyro maro oturutoko tyrypyry rumekatohme ropa eya. Yrome mokyro onuromara ehtoko. Tuaro ehtoko roropa, oorypyrykõ poko oripopyra xine joroko tamuru ehtohme.

² Oenupunatoko imehnõ poko, toto etuarimary eneryhtao oya xine. Mame akorehmaryhtao oya xine Kyrixtu omipona exiko matose.

³ Yrome ynara kananõ nae: “Tuisamehxo ywy. Morara exiryke imehnõ akorehmary se pyra ase, tuisame jexiryke,” äko repe, ajohpe. Osenekunohnõko rokẽ mã tuisame toexiry poko.

⁴ Osenetupuhtoko ämoreme xine zae oexirykõ poko. Zae nymyry awahtao xine Kuesëkõ nyriphopyry poko, täkye exiko matose onyrihpyrykõ poko. Mame ynara kara roropa ehtoko: “Ynyrihpyry rokẽ kure. Imehnõ nyrytä motye,” kara ehtoko onyrihpyrykõ poko.

⁵ Mame akime pyra roropa ehtoko emero porehme, oerohtohkõ poko.

⁶ Tamorepase awahtao xine Ritonõpo omiry poko, ämorepanekõ ephmatoko omõkomorykõ ke. Morara awahtao xine toto akorehmãko matose.

⁷ Osenekunohpyra ehtoko. Ritonõpo onenekunohsaromepyra matose. Otyro tarykase oya xine ahtao, mororome ro epery apoiko ropa matose.

⁸ Moro saaro oorypyrykõ poko awahtao xine oorypyrykõ ephpyry apoiko ropa matose. Orihnõko matose jume. Yrome Ritonõpo Zuzenu omipona awahtao xine, orihpÿme exiko matose jume, Ritonõpo Zuzenu poe.

⁹ Naeroro penekehpyra sehtone imehnõ riry poko kure. Morarame porempäpyra kuahtao xine kurã apoiko sytatose imeipo.

¹⁰ Morara exiryke imehnõ poko enupunakehpyra sehtone. Jezu poetory tõ poko roropa senupunatone kuhse.

Pauru osekazumatopõpyry

¹¹ Sero etyhyry merõko ase, jemary ke rokene. Inumehme sä ynymerohpyry nase.

¹² Ämorepanekõ mokaro, aikõpotapihpyry sahapory sato komo, orëpyra toexirykõ se toh mã repe. Imehxo toexirykõ se roropa toh mana. Morara exiryke ynara kary se pyra toto: “Jezu Kyrixtu poe rokẽ orihpÿme exiko sytatose, toorihse exiryke kymyakãkõme, kyyrypyrykõ ephpyryme,” kary se pyra toh mana. Oty katohme? Tuhkãkõ morohne kary etary se pyra exiryke.

¹³ Yrome mokaro jaikõpotapihpyry isahkatyã Moeze nymerohpyry omipona pyra ro toh mana. Mame aikõpotapihpyry sahapory se toto, imeipo toepyrparykõ se toexirykõke. “Yna omiry totase ahtao, tuhke tyaikõpotapihpyry tysahkapose,” kary se rokẽ toto imehnõ netaryme.

¹⁴ Yrome ase epyrypara kure jexiry poko. Jezu Kyrixtu Kuesëkõ exixihmatopõpyry poko rokẽ epyrypãko ase. Ynara exiryke, toorihse Jezu exiryke, josenetupuhtho tyrisenã sä toehse. Jezu onenetupuhpynõ penetatoh se pyra ase. Morararo Jezu onenetupuhpynõ mã ysã se pyra roropa toto, enara.

¹⁵ Jezu Kyrixtu omipona kuahtao xine, aipotapihpyry tysahkase ahtao, oty kara. Onysahkara ahtao, oty kara roropa. Toiro rokẽ kure. Kuosenetupuhthokõ tyrisenã sä toehse ahtao, moro mã kure kuhse.

¹⁶ Ōsenetupuhtohkō tyrisenā sā mana. Naeroro ynara se ase Ritonōpo a. Opoko xine Ritonōpo enupunary se ase. Torētyke pyra oexirykō se roropa ase Ritonōpo a. Morara se roropa ase emero Ritonōpo poenō nymyry poko, emero pata tō po.

¹⁷ Taroino oseosezuhno etary se pyra ase, aipotapihpyry sahkary poko. Upū poko piūmero nase, jetapatopōpyry topu ke. Jezu epetōkara a typityp-
ipohse ywy. Moro eneryke Jezu namotome jenetupuhnōko imehnō mana.

¹⁸ Jakorō tomo, ynara āko ase Jezu Kyrixtu Kuesēkomo a: “Karaxia pōkō pyno exikehpyra exiko,” āko ase. Enara rokene.

EPEZU

Pauru Nymerohpyry Epezu pōkō Neneryme

Efésios

Ekarotopo

Pauru ytotoptōpyry oseruaono ahtao, moroto kynexine pata Epezu po oseruao jeimamyry exisasaka (Atos 19.1–20.1). Sero pape tymerose Pauru a āpuruhpyry tao tahtao (Epezu 4.1), Jezu poetory tō neneryme Epezu po, imehnō pata tō po roropa.

Tynymerohpyry ae toto amorepāko mana toiro zoko sã Jezu poetory tō ehtoh poko (Epezu 1.10). Jezu enetuputyryke kyaa xine Kuesēkōme, zokome sytatose sero nono po (Epezu 1–3). Zuzenu Kurã tokarose kyaa xine isene kuehtohkōme; naeroro zae ehtoh poko se rokē sytatose. Kuokokō pyno kuehtohkō sã kypyno xine Kyrixtu mana. Morararo kupuhpyrykō omipona kuokokō ehtoh sã Kuesēkō omipona sytatose sero nono po.

Oseruao enetupuhtoh ekarōko Pauru mana tuarohxo kuehtohkōme toiro ahnome kuehtohkō poko: zokome sã sytatose, kupuhpyrykōme Jezu mana (Epezu 1.22-23); tapyime sã sytatose, apōme Jezu mana, topuimo (Epezu 2.20-21); nohpo niome sã roropa Jezu mana, ipytyme sytatose enetuputyryke kyaa xine (Epezu 5.25-32).

Sero pape ao

Aosekarotopōpyry 1.1-2

Omi kurã Jezu Kyrixtu poko 1.3–3.21

Zae Jezu poetory tō ehtoh 4.1–6.20

Aosekazumatopo, kure tyripotopo 6.21-24

¹ Ynymerohpyry moro onenerykōme Epezu pōkomo. Ywy ase Pauru, Ritonōpo nymenekahpyry, Kyrixtu Jezu poko imehnō amorepatohme.

Ritonōpo poetoryme matose, māsã rokē pyra Kyrixtu Jezu enetuputyryke oya xine, imaro roropa oexirykōke.

² “Papa Kapuaono, kure Epezu pōkō tyriko. Torētyke pyra tyriko toto,” āko ase Ritonōpo a opoko xine. Jezu Kyrixtu Kuesēkomo a roropa, morara āko ase.

Kure kyrirykō poko Ritonōpo a

³ “Kure mase Papa Kapuaono,” sykatone Ritonōpo a, Jezu Kyrixtu Kuesēkō zumy a, kure rokē tyrise kuexirykōke, Tumūkuru Kyrixtu maro. Mame Tuzenu emero ekarōko kyaa xine mana. Kure kapuaōkō ritopōpyry sã kure kyritorỹko Ritonōpo mana.

⁴ Sero nono onyripyra ro tahtao, kymenekatone Ritonōpo, typoetoryme kuehtohkōme, Tumūkuru Kyrixtu maro kuehtohkōme. Kymenekatone kure kuehtohkōme, iirypyryme pyra tyneneryme. Kypyno xine toexiryke,

⁵ tumūkurume kyrirykō poko tōsenetupuhse Ritonōpo pake Tumūkuru orikyry poko. Tumūkurume kyritone tākye toehtohme kypoko xine tōsenetupuhtopōpyry ae ro.

⁶ Tumūkuru pyno Ritonōpo ipunaka repe. Yrome tonehpose eya xiaro kypynanohtohkōme. Topehke pyra tynekarory kurã sã Tumūkuru tonehpose aorihthome. Morara exiryke: “Kure mase Papa. Yna esēme mase imehxo,” sykatone Ritonōpo a.

⁷ Tymyhpokase sã sytatose, kymyakākōme Kyrixtu toorihse exiryke. Eya kyyrypyrykō tukurikase roropa mana, tumunuru ke. Morara exiryke imehnō kypyno xine exiry motye kypyno xine Ritonōpo mana.

⁸ Naeroro kure kyriatosene. Tuaro toexiryke tuaro kyritoryko roropa mana.

⁹ Pake emero kukurakaryko poko tosenetupuhse Ritonopo oximome kuehtohkome, toiro toseke kuehtohkome. Yrome Ritonopo osenetuputyry waro pyra sexiataose. Morarame kutuarotanohpotone tosenetupuhtopyry poko.

¹⁰ Ynara tykase Ritonopo: “Emero oximome toto riko ase Kyrixtu orikyry ke, kapuaokō maro, nono pokō maro, enara, toto eseme Kyrixtu ehtohme,” tykase Ritonopo pake. Mame morohne ritoh po toehse ahtao, morohne riko Ritonopo mana.

¹¹ Emero exiko Ritonopo osenetupuhtopyry ae ro, aomihpyry ae ro roropa. Osemazuhme sero nono onyripyra ro tahtao kymarokō tymenekase eya typoenome kuehtohkome tumukuru Kyrixtu maro, tosenetupuhtopyryme exiryke, toemynyhmatopyry ae ro apitoryme.

¹² Naeroro: “Kure mase Ritonopo, yna Eseme imehxo mase,” ako ynanase, osemazuhme Kyrixtu tonetupuhse yna a exiryke, kypynanohnekome.

¹³ Morarame amarokomo a roropa kurā omi totase. Morara exiryke Kyrixtu menetuputyatose, Kyrixtu omiry enetuputyryke oya xine. Naeroro typynanohse oexirykoke Ritonopo a, Tuzenu kurā ekarone oya xine omihpyry ae ro, ipoetoryme oehthokō poko otuarotatohkome.

¹⁴ Ritonopo Zuzenu nae kuahtao xine, zuaro sytatose, Ritonopo nekarory typoetory tomo a apoiko sytatose, Zuzenu nae kuexirykoke. Kuakorehmatoriko mana kypyno xine Ritonopo ehtoh enetuputyry poko, tymyhse exiketō sã pyra kuehtohkome. Naeroro: “Kure mase Ritonopo, yna Eseme mase imehxo,” sykatone.

Pauru oturutopyry

¹⁵ Mame Kuesekō Jezu enetuputyry poko oya xine totase ya. Ritonopo poetory pyno oexirykō roropa totase ya.

¹⁶ Morara exiryke morara kary etaryhtao ya, “Kure mase” kakehpyra sã ywy Ritonopo a. Opoko xine oturūko roropa ase, Ritonopo maro jotururuh-tao.

¹⁷ Ynara ako ase Ritonopo a Kuesekō Jezu Kyrixtu zummy a: “Papa Kapuaono, imehxo mase. Morara exiryke Ouzenu a Epezu pokō tuaro tyripoko toto,” ako ase Ritonopo a, Ritonopo waro oexirykō se jexiryke. Osenetupuhpoko roropa Ritonopo mana oya xine.

¹⁸ Ynara ako ase roropa Ritonopo a: “Epezu pokō amorepako Papa, amaro toexirykō waro toto ehtohme, kure tyriyko eraximatohme eya xine, onekarotyã waro toto ehtohme, imeipo omihpyry ae ro onekarory tō kurā waro roropa toto ehtohme,

¹⁹ jamihme kuhse oexiry waro roropa toto ehtohme,” ako ase. Tyjami-tunuru ke kuakorehmatoriko mana kukurohtao xine, enetuputyryke kyya xine. Tyjamitunuru ke ro

²⁰ Tumukuru esemakapone ropa aorihxi. Mame tymaro tuisame kynyryne kapu ao.

²¹ Seromaroro Kyrixtu tuisame mana, imehnō kapuaokō motye emero. Kowenu tōkehko motye mana, tuisa tōkehko roropa motye. Pata esē tō motye roropa mana, sero nono po. Emero motye kuhse mana, jūme roropa mana.

²² Naeroro emero eseme Kyrixtu tyrise Ritonopo a. Mame kynekarone typoetory tomo a, toto eseme aehtohme. Tuisa Imehxo Exikety ekarone eya xine.

²³ Kyrixtu zokome sã Ritonopo poetory tō mana. Mame kupuhpyrykō omipona kuokokō exiry sã, moro sã Kyrixtu omipona ipoetory tō mana. Toto kurohtao roropa mana, toto jamihtanohnōko, enara.

2

Kuosenetupuhtohkō tyrisenā sā tyrise ropa

¹ Osemazuhme aporo Ritonōpo enetuputyry se pyra mexiatose, Ritonōpo omipona pyra oexirykōke, tyyrypyhpyke rokē oexirykōke.

² Morara oexirykōke Jezu onenetupuhpynō penetatoh poko rokē mexiatose. Joroko tō esē omipona roropa mexiatose, amerehmaōkō esemy. Ritonōpo omipona pyra exiketō esē roropa mokyro.

³ Mokaro sā sexiataose, Jezu onenetupuhpynō samo. Kypenetatohkō poko rokē sexiataose. Kyyrypyrykō poko roropa sexiataose. Kuosenetupuhtohkō ae kypenetatohkō poko sexiataose. Ritonōpo nuānopryrme roropa sexiataose, apotoimo htaka taroposāme roropa sexiataose.

⁴ Yrome Ritonōpo kuānohpopyra xine kynexine, kypoko xine toenupunase toexiryke ipunaka.

⁵ Ritonōpo enetuputyry se pyra ro kuahtao xine, aomipona pyra roropa kuahtao xine, kuosenetupuhtohkō tyrisenā sā tyrise ropa Ritonōpo a, Kyrixtu maro kuehtohkōme. Kure orirykō se Ritonōpo exiryke okurākatone ropa.

⁶ Seromaroro Kyrixtu Jezu maro kuexirykōke, kuosenetupuhtohkō tyrisenā sā tyrise ropa Ritonōpo a mana. Tymaro tuisame kuehtohkōme kapu ao, kuosenetupuhtohkō tyrisenā sā tyrise ropa eya.

⁷ Morara kyriataose Ritonōpo, kure toexiry poko enetupuhpotohme imehnomo a jūme. Imehnō kypyno xine exiry motye kuhse Ritonōpo kypyno xine exiry mana. Morara exiryke kure kyrikehpyra xine kynexine, Kyrixtu Jezu maro kuehtohkōme, enetuputyryke kyya xine.

⁸ Naeroro tamoreme opyno xine Ritonōpo toexiryke typynanohse matose. Okurākatorỹko roropa mana kure oexirykō pokoino pyra. Jezu enetuputyryke rokē oya xine okurākatorỹko mana. Topehke pyra, tynekarory kurā sā, Tumūkuru tonehpose aorihtohme, okurākatohkōme.

⁹ Naeroro epyrypasaromepyra matose Ritonōpo poenōme oexirykō poko. Kure oexirykō pokoino pyra tukurākase matose Ritonōpo a.

¹⁰ Ritonōpo kyrihpōkomo. Kyritone Kyrixtu Jezu maro kuehtohkōme kure imehnō ritohme kyya xine. Pake ynara tykase Ritonōpo tyya rokene, “Kyrixtu omipona exiketomo a imehnō riry se ase kure, kokoro rokene,” tykase.

Oximaro kuexirykō poko Kyrixtu Jezu maro

¹¹ Wenikehpyra ehtoko oehtopōpyrykō poko. Juteutōkara matose, morara tonuruse oexirykōke. Amarokō poko, “Tyaikōpotapihpyry onysahkahnō mokaro,” āko juteu tō opoko xine. Yrome typoko xine, tysahkase aexityāme, osekarōko toto, tyaikōpotapihpyry tysahkase tyya xine exiryke.

¹² Pake Kyrixtu onenetupuhpyra mexiatose. Ritonōpo nymenekatyāme pyra mexiatose, juteume pyra oexirykōke. Pake ynara tykase typoetory tomo a, “Kure rokē oritorỹko ase,” tykase Ritonōpo. Yrome oya xine morara kara kynexine. Taro amarokō repe, nono po. Kyrixtu a okurākarykō oneraximara sā mexiatose. Ritonōpo waro pyra roropa mexiatose.

¹³ Osemazuhme aporo moe sā mexiatose. Yrome Ritonōpo a tonehse ropa matose tyya Jezu Kyrixtu orikyry ke. Seromaroro imaro amarokō toehse aomipona toehse oexirykōke.

¹⁴ Toipe juteu tomo, oxiehno toto juteutōkara maro. Moeze nymerohpyry juteu tō apurume sā kynexine, juteutōkara maro pyra toto ehtohme, Moeze nymerohpyry omipona pyra juteutōkara exiryke. Yrome seromaroro moro apuru tykararahse mana Kyrixtu a oximōme toto ehtohme ropa. Toorikyry

ke oxiehno pyra tyripose toto eya osepyno toto ehtohme, oxise roropa toto ehtohme. Toorikyry ke oxiehno toto exiry tonahkapose eya.

¹⁵ Ynara tykase Kyrixtu eya xine, “Moeze nymerohpyry omipona oexirykō pokoino pyra okurākatorỹko Ritonōpo mana. Kure oexirykō pokoino pyra roropa,” tykase. Atae pyra toh nexiase repe. Yrome oximōme tyrise toto eya, tyrisenā sã toto ehtohme tymaro, oxiehno pyra toto ehtohme, osepyno rokē toto ehtohme.

¹⁶ Toxixihmatopōpyryke wewe pokona, Kyrixtu a oxiehno toto ehtoh tonahkapose. Wewe poko toorihpōpyry ke oxiehnotokō tyrise ropa oxiehno pyra, osepyno toto ehtohme ropa. Tonehse ropa toto eya Ritonōpo a aomipona toto ehtohme.

¹⁷ Naeroro Kyrixtu tooehse āmorepase xine omi kurā poko, oxiehno pyra emero ehtohme Ritonōpo maro. Oya xine tooehse, juteutōkara a. Ameke sã mexiatosene Ritonōpo a. Oya xine tooehse roropa ynororo, juteu tomo a, ameke hkopyra mexiatosene Ritonōpo a.

¹⁸ Naeroro Kyrixtu enetuputyryke kyya xine emero sytatose Kumykō ĕpataka ytōko, juteu tomo, imehno, enara, toiro Zuzenu omipona kuexirykōke.

¹⁹ Juteutōkara matose. Yrome tyorōpōkōme pyra matose. Katonōme pyra roropa matose Ritonōpo a. Esary pōkōme matose toehse, imehnō Ritonōpo poetory tō maro, Ritonōpo poenōme toehse oexirykōke.

²⁰ Ritonōpo tapyīme sã sytatose. Ynara sã sytatose enetupuhtohme rokene. Tapyi apurume sã matose. Tapyi apuru apōme Ritonōpo nymenekatyā imehnō amorepananōme, Ritonōpo poe urutō kō maro, enara. Yrome tapyi nekapuru apoihtyme sã Kyrixtu Jezu mana.

²¹ Mokyro poe rokē Ritonōpo tapyī jamihme. Ipoe roropa Kuesēkō maro kure exīko sytatose.

²² Amarokō roropa imaro exīko matose Ritonōpo tapyīme, imehnō Jezu poetory tō maro, emero porehme, Ritonōpo Zuzenu esaryme.

3

Pauru erohtopōpyry poko juteutōkara poko

¹ Morara exiryke oturūko ase Ritonōpo maro. Ywy ase Pauru, Kyrixtu Jezu nymenekahpyry. Āpuruhpyry tao ase. Tomōse ywy ahno tō zururuke ya, juteutōkara kurākary poko Jezu a. Morara exiryke tōmapose ywy āpuruhpyry taka.

² Kypyno xine Ritonōpo exiryke tyrohmanohpose ywy eya, ākorehmanekōme jehtohme. Sero poko metatose ro.

³ Ritonōpo osenetupuhtopōpyry tokare pyra kynexine repe. Yrome utuarōtanohpone tōsenetupuhtopōpyry poko. Moro poko pape tymerose ya, onenerykōme.

⁴ Naeroro nymerohpyry moro poko isekeremaryhtao oya xine, enetupuhnōko matose Kyrixtu poko. Ritonōpo osenetupuhtopōpyry waro jehpōpyry poko enetupuhnōko matose.

⁵ Osemazuhme aporo ahno a tōsenetupuhtopōpyry onekaropyra Ritonōpo kynexine. Yrome seromaroro tynymenekatyā tutuarōtanohpose. Urutō kō roropa tutuarōtanohpose Tuzenu a, tōsenetupuhtopōpyry poko.

⁶ Ynara tykase Ritonōpo pake tyya rokene, “Kure rokē juteutōkara rīko ase juteu tō maro. Ypoenōme exīko mā toto Kyrixtu omiry enetuputyryke eya xine,” tykase ynororo. “Mame juteu tō juteutōkara maro osepyno exīko toh

mana, Jezu Kyrixtu enetuputyryke eya xine. Ynekarory juteu tomo a, moro ekarōko roropa ase juteutōkara a,” tykase ynororo pake tyya rokene.

⁷ Kyrixtu omiry poko imehnō amorepaneme jyrine Ritonōpo. Tophekke pyra tyjमितunuru ekarone Ritonōpo ya. Erohnōko ukurohtao mana.

⁸ Jezu poetoryme ase. Tuisame pyra ase repe. Yrome eya jerohtoh tokarose mana, juteutōkara amorepatohme typoko. Imehnō motye kuhse Kyrixtu kypyno xine mana, emero kurā ekaroneme toexiryke.

⁹ Naeroro pake Ritonōpo tōsenetupuhse kukurākaporykō poko Tumūkuru a, juteu tomo, juteutōkara, enara. Moro poko enetupuhpōko ase emero ahno a. Emero ritōme mā Ritonōpo. Tōsenetupuhtopōpyry onumakara kynexine aporo.

¹⁰ Seromaroro emero Jezu enetupuhnōko toh mana, juteu tomo, juteutōkara, enara. Moro eneryke tyya xine, ynara āko tuisamākō kapuaōkomo, “To! Emese kure mase Ritonōpo,” āko toh mana moro eneryke tyya xine.

¹¹ Ritonōpo poenōme toehse toto, enetuputyryke tyya xine, pake Ritonōpo osetupuhpōpyry ae ro. Kyrixtu Jezu a typonēme tyrise sytatose, toorihse toexiryke kyyrypyrykō epehpyryme.

¹² Kyrixtu maro kuahtao xine Ritonōpo ēpataka ytōko sytatose. Ihxike pyra roropa sytatose kueanokō tyjamihtanohse exiryke. Imaro oturūko sytatose tonetupuhse kyya xine exiryke.

¹³ Naeroro etuarimāko ase Kyrixtu omiry ekaroryke ya oya xine. Morara exiryke porempyry ehtoko jetuarimary etaryhtao oya xine. Kure oripotohkōme Kyrixtu omiry ekarose oya xine. Kure oripotohkōme roropa tomōse ase āpuruhpyry taka.

Kypyno xine Kyrixtu exiry poko

¹⁴ Ritonōpo emero typonēme se. Moro poko jemynyhmaryhtao jesekumuru pona porohnōko ase, joturutohme Papa Kapuaō ēpataka.

¹⁵ Tonetupuhse kyya xine exiryke emero porehme tumyke exīko sytatose, Kumyōme Ritonōpo exiryke, kapuaōkomo te, nono pōkomo, enara.

¹⁶ Ynara āko ase Ritonōpo a, “Papa Kapuaono, imehxo mase. Orēpyra roropa mase. Naeroro ajमितunuru ekaroko Epezu pōkomo a, Ouzenu maro orēpyra toto ehtohme tukurohtao xine,” āko ase opoko xine.

¹⁷ “Papa Kapuaono, Epezu pōkō akorehmako Omūkuru enetuputyry poko, Jezu Kyrixtu osesaritohme ikurohtaka xine. Akorehmako toto imehnō pyno toto ehtohme, yronomyryme,” āko ase.

¹⁸ “Akorehmako toto Papa, tuaro toto ehtohme, emero opoetry tō maro, toto pyno Kyrixtu exiry poko, tuaro toto ehtohme imehnō pyno exiry poko, enara,” āko ase. Kapu zumo exiry sā Kyrixtu kypyno xine exiry mana. Kae exiry sā roropa kypyno xine Kyrixtu exiry mana. Tuna konōto zueme exiry sā roropa kypyno xine exiry roropa mana. Nono zumo exiry sā roropa kypyno xine Kyrixtu exiry mana. “Moro waro tyriko toto,” āko ase Ritonōpo a.

¹⁹ Ÿ, ynara se ase oya xine roropa. Kyrixtu kypyno xine exiry waro se ase oya xine. Mame zuaro awahtao xine itamurume repe, emero waro pyra ro matose. Ynara exiryke, ekuhpyme sā kypyno xine Kyrixtu exiry mana. Mame Ritonōpo osesariry se ase okurohtaka xine, Ritonōpo a rokē tuaro oehtohkōme kure kuhse Ritonōpo exiryke.

²⁰ Mame tyjमितunuru ke kynekaropohpyrykō motye tyriky waro Ritonōpo mana. Kynenetuputyhpyrykō motye tyriky waro roropa mana, kukurohtaka xine.

²¹ Naeroro eya, “Imehxo mase, Ritonõpo,” sykatone, oximõme Jezu poetory tõ maro kuahtao xine. Kyrixtu Jezu maro toehse kuexirykõke. Naeroro morara sykatone kokoro rokene. Kakehpyra sehtone, enara.

4

Oxipoko enupunary poko Jezu poetory tomo a

¹ Morara exiryke, kure kyriatosene Ritonõpo. Naeroro oururukõ se ase. Taro ase tymyhse, Kuesëkõ omipona jerokuruke. Ynara kary se ase, kure rokë ehtoko, kure oehtohkõme toahmase oexirykõke Ritonõpo a. Morara exiryke kure rokë ehtoko.

² Opoko xine ro epyrypara ehtoko. Opoopore pyra ehtoko imehnõ maro. Azamaro pyra exiketõ zehno pyra ehtoko. Imehnõ pyno oexirykõke ako-rehmatoko toto.

³ Ritonõpo Zuzenu amaro xine ahtao oxipoko enupunãko matose. Oxipoko toenupunase oexirykõke oximaro exïko matose. Tomeseke ehtoko, oxipoko enupunakehpyra oehtohkõme.

⁴ Morohnome matose toehse, toirõ Zuzenu amaro xine exiryke. Toiro rokë eraximãko matose. Jezu Kyrixtu maro jũme orihpỹme oehtohkõ eraximãko matose. Moro poko toahmase matose Ritonõpo a.

⁵ Toiro rokë Kuesëkõ mana. Toiro tonetupuhse kyya xine kukurãkanekõme. Toirõ omi poe roropa tõpurihkase sytatose.

⁶ Toiro Ritonõpo mana, Kумыkomo. Kuesëkõme roropa mana. Kymaro xine toerohtoh kyrỹko Ritonõpo mana, kukurohtao xine toexiryke.

⁷ Topehke pyra tynekaroryme tyjमितunuru tokarose Kyrixtu a kyya xine. Emero oxisã pyra repe yrome tõsenetupuhpõpyry ae ro tyjमितunuru tokarose kyya xine.

⁸ Ynara tymerose Kyrixtu poko, Ritonõpo omiryne:
“Tonukuruhntao kakoxi tuhkãkõ tynyporemãkapotyã tarose tymaro. Mame ekarory se toehtoh tonõ tokarose eya ahno tomo a,”
tykase.

⁹ Otarãme ekaropõko matose, “Oty kary moro tõnuhse?” ãko matose otarame. Ynara mana, osemazuhme Kyrixtu tyhtose aporo, sero nono zopikoxi.

¹⁰ Naeroro Kapu ae Ayhtohpyryme ynororo. Kapu aka onuhketyne roropa mana. Kapu moinakoxi toytose ynororo. Emero esẽme toehse ynororo, kapuaõkomo, nono põkomo, enara mã esẽme toehse ynororo.

¹¹ Eya ekarory se toehtoh tonõ tokarose ahno tomo a. Tyjमितunuru tokarose eya xine orẽpyra toto ehtohme toerohtohkõ poko. Toitoine tymenekase eya, typoko imehnõ tuarõtatohme. Imehnõ tymenekase roropa eya urutõ kõme. Imehnõ tyrise roropa eya imeimehnõ pata põkõ eahmananõme, typoetoryme toto ehtohme. Imehnõ tymenekase typoetory tõ esẽme, imehnõ roropa tymenekase imehnõ typoetory tõ amorepaneme.

¹² Morara tyrise eya emese kure typoetory ehtohme toerohtohkõ poko, toto atakorehmatohme Kyrixtu omipona toehtohkõme, Kyrixtu poetory emãtohme, enara.

¹³ Mame oxisã exïko sytatose, Jezu Kyrixtu enetuputyry poko kyya xine, oxisã roropa exïko sytatose Ritonõpo mükuru waro kuexirykõ poko. Mame tuaro exiketõme exïko sytatose, Kyrixtu tuaro ehtoh samo.

¹⁴ Mame poetome pyra sã exïko sytatose. Poetohti ahtao tuaro pyra ro. Imehnõ omiry etaryhtao zae ehtoh onenetupuhpyra toto poetome toexirykõke. Onekunohto omiry etaryhtao eya xine ajohpe toto exiry waro

pyra toto, osenekunohpōko rokene. Yrome kymarokō poetome pyra sā sytatose toehse, tuaro kuexirykōke.

¹⁵ Naeroro ajoajohpe pyra sehtone kuotururukohtao, imehnō pyno kuexirykōke. Mame Kyrixtu sā exīko sytatose. Kupuhpyrykōme mana, kuesēkōme, kutuisarykōme, enara.

¹⁶ Kyrixtu omi poe oximaro ipoetoryme sytatose, toiro kuokokōme samo. Morara exiryke oma tōkehko toiro zokome ehtoh sā, moro sā atakorehmāko Jezu poetory tō mana, emero porehme. Naeroro kuesēkō omipona kuahtao xine kure rokē sytatose, kuokokō wātāko mana. Moro sā atakorehmāko sytatose. Imehnō pyno kuexirykōke, kypyno xine roropa imehnō Jezu poetory tō mana.

Kyrixtu a kuosenetupuhthōkō tyrisenā sā ehtoh poko

¹⁷ Naeroro Kuesēkō omi poe ynara kary se ase oya xine, jomipona ehtoko, yronymyryme. Jezu onenetupuhpynō sā pyra ehtoko. Toiparo rokē Jezu onenetupuhpynō osenetupuhnōko toh mana.

¹⁸ Tuaro pyra toto ipunaka. Koko ytoytoketō sā ytoytōko toto. Isene pyra toto Ritonōpo poe tuaro pyra toexirykōke. Typenetatohkō poko se rokē toto.

¹⁹ Tyyrypyrykō poko tahtao xine ihximyra toto. Tyyrypyrykō poko rokē toto. Popyra toexirykō se rokē toto, ipunaka.

²⁰ Yrome mokaro sā pyra matose, Kyrixtu kure ehtoh waro toehse oexirykōke.

²¹ Osemazuhme ipoko metatose. Mame Kyrixtu omiry etaryhtao oya xine, ipoetoryme nymyry toehse matose. Mame ipoetoryme toehse awahtao xine zae oehtohkō poko tamorepase matose imarōme toehse oexirykōke.

²² Naeroro pake Jezu onenetupuhpyra oehtopōpyrykō irumekatoko. Āmoreme xine oorypyrykō poko rokē mexiatosene. Moro onurumekara awahtao xine osenekunohnōko rokē matose oorypyrykō poko openetarykōke. Naeroro oorypyrykō irumekatoko.

²³ Tyrisenā sā ehtoko okurohtao xine, kure ehtoh poko openetatohkō penetatohme, zae ehtoh poko roropa ōsenetupuhthōkō ehtohme, enara.

²⁴ Mame upo kurā amurutoh sā kure oehtohkō amurutoko. Ritonōpo nyrihpyry kurā amurutoko. Moro tamuruse oya xine ahtao Ritonōpo sā oenetyrōko imehnō mana, Kyrixtu sā oexirykōke, zae roropa oexirykōke, oorypyrykō poko pyra toehse oexirykōke, kure rokē oexirykōke, enara. Ynara kahtoko imehnomo a, “Kuosenetupuhthōkō tyrisenā sā tyrise ahtao, Ritonōpo sā ytoytōko sytatose. Zae rokē ytoytōko sytatose. Aomipona roropa sytatose,” kahtoko.

²⁵ Naeroro ajoajohpe pyra ehtoko. Zae rokē oturutoko imehnō maro, tytotoro kuexirykōke Kyrixtu zokome.

²⁶ Imepỹ zehno toehse awahtao xine tomeseke ehtoko, oorypyrykō poko oexirykōino. Imepỹ zehno toehse awahtao xine, axī kure ehtoko ropa imaro, nyhpyra ro awahtao xine.

²⁷ Tomeseke ehtoko, joroko tamuru oenekunohpyra xine ehtohme. Ynara kahtoko eya, “Mya ytoko, yyrypyry xihpyry poko jyripopyra exiko,” kahtoko eya.

²⁸ Imepỹ mōkomory tomatonanhse oya xine ahtao onematonanhzomopyra ehtoko. Erohtoko tineru apoitohme oya xine, oerohtamitukōme, ōkyryrykō epekahtohme oya xine, tymōkomokākara akorehmatohme roropa oya xine.

²⁹ Omi xihpyry ke imehnō onurupyra ehtoko. Zae rokē imehnō zurutoko, toto akorehmatohme yronymyrymehxo Ritonōpo omipona toto ehtohme.

Zae rokē zurutoko toto orēpyrahxo toto ehtohme Kyrixtu omipona, ōmiryķō etaxīpo eya xine.

³⁰ Mame Ritonōpo Zuzenu Kurā anasamapopyra ehtoko. Ritonōpo nekarohpyryme mā oya xine Zuzenu. Typoetoryme oenetupuhpotorỹko mana imehno a. Imeīpo tymyhpokase ropa sā exīko matose. Moro poko otuarōtanohtorỹko mana.

³¹ Tohne oehtopōpyryķō irumekatoko. Oorypyryķō poko openetatohķō roropa irumekatoko. Imehnō zehno oehtohķō roropa irumekatoko. Opre imehnō onurupyra ehtoko. Imehnō onykerekeremara ehtoko. Imehnō ryhmary se pyra ehtoko.

³² Yrome imehnō pyno ehtoko. Kure toto riry poko osetupuhtoko. Imehnō rypyry ikorokapotoko Ritonōpo a. Moromeīpo owenikehtoko, “Otara kara,” kahtoko, Ritonōpo a oorypyryķō korokatopōpyry samo, Kyrixtu maro toehse oexiryķōke.

5

Saeremae ytoketō sā Jezu poetory tomo

¹ Ritonōpo poenōme oexiryķōke, ipoenohoko. Opyno xine roropa Ritonōpo exiryke ipoenohoko, isā oehtohķōme.

² Imehnō pyno ehtoko ipunaka. Pake ahtao juteu tamuru tomo a kaneru tō totapase tyrypyryķō korokapotohme Ritonōpo a. Moro saaro tōsekarose Kyrixtu, tynekaroryme Ritonōpo a kyyrypyryķō epehmatohme. Tākye Ritonōpo toehse Jezu orikyry poko. Typoxine exikety sā kynexine eya. Naeroro kypyno xine Kyrixtu ehtoh sā imehnō pyno ehtoko.

³ Ritonōpo poetoryme oexiryķōke oorypyryķō poko pyra ehtoko ipunaka. Imehnō nohpo tō poko pyra ehtoko te, imehnō rypyry poko pyra roropa ehtoko, imehnō mōkomory poko penetara ehtoko roropa. Morohne poko oturupyra ehtoko roropa, ipoko ehtoh kara morohne.

⁴ Omi rypyry poko pyra ehtoko, popyra exiryke. Ajoajohpe pyra ehtoko. Imehnō rypyry poko oturunohtao popyra mana ipunaka. Yrome Ritonōpo a, “Kure mase,” kahtoko. Morara kary oya xine kure mana.

⁵ Tuaro ehtoko, imehnō nohpo tō poko exiketō mā omōpyra Kyrixtu maro, Ritonōpo esaka. Enara toh mana omōpyra Ritonōpo esaka. Imehnō rypyry poko exiketō roropa omōpyra mā toto. Mōkomo poko penetaketō roropa mā omōpyra. (Mōkomo poko openetarykohtao, Ritonōpo myakamāko sā matose ahno nyrihpyry ke.)

⁶ Osenekunohpopyra ehtoko ajoajohpākō omiry poko. Morohne poko toto exiryke toto zehno exīko Ritonōpo mana. Toto wānohnōko roropa mana, tōmipona pyra toto exiryke.

⁷ Tyrypyry poko exiketō maro pyra ehtoko.

⁸ Osemazuhme aporo Kyrixtu waro pyra mexiatose. Koko ytoketō sā mexiatose. Yrome Jezu Kuesēķō poetoryme toehse oexiryķōke saeremae ytoketō sā matose. Naeroro zuaro exiketō sā ehtoko, Ritonōpo omipona.

⁹ Saeremae ytoketō sā kuahtao xine, kure imehnō rīko sytatose. Zae ehtoh se exīko roropa sytatose. Imehnō akorehmāko sytatose Kyrixtu omiry omipona toto ehtohme.

¹⁰ Osetupuhtoko Kuesēķō omiry poko, aomipona oehtohķōme, tākye Kuesēķō ehtohme opoko xine.

¹¹ Kyrixtu waro pyra exiketō tyrypyry poko rokē toto. Xinukutumae ytoketō sā rokē toto. Naeroro mokaro maro pyra ehtoko. Yrome toto rypyry zumakatoko aryhnaka, zurutoko toto zomory zuaro toto ehtohme.

¹² Tokare pyra mokaro tyrypyrykō poko ehtoh poko jotururu se pyra ase popyra ya exiryke.

¹³ Emero rokē saeremāka tonehse ahtao kure enēko sytatose. Iiryryrymākō tonehse ahtao Kyrixtu a iiryryrykō osenēko saeremao samo.

¹⁴ Ynara exiryke, emero tonepose ahtao saereme sã exīko, jarao exīko mana. Morara exiryke ynara tymerose imepyny a:

“Nyhkety, apakako ty.

Oēsemāko ropa orihxīpo,

mame Kyrixtu saereh āko mana opona,”

me tymerose.

¹⁵ Naeroro tomeseke ehtoko oehtohkō poko. Tuaro pyra exiketō sã pyra ehtoko. Tuaro ehtoko.

¹⁶ Tuaro pyra exiketō maro awahtao xine ekurehpyra ehtoko. Amorepa-toko toto Ritonōpo omiry poko, tuhke iiryryrymākō nae exiryke.

¹⁷ Mame tuaro pyra exiketō sã pyra ehtoko. Osenetupuhtoko Kuesēkō omiry poko, aomipona oehtohkōme, Kuesēkō tākye ehtohme opoko xine.

¹⁸ Etỹpyra ehtoko eukuru ke, tahpyra oehtohkōme. Ritonōpo Zuzenu a rokē osekartoko, kanawa āpuineme sã aaronekōme aehtohme.

¹⁹ Oximaro awahtao xine oturutoko oxime Ritonōpo poko. Oeremiatohkō kurā ae roropa Ritonōpo ākyematohme oeremiatoko, oximōme, Ritonōpo netaryme. Tawi omihpyry ae roropa oeremiatoko, Kuesēkō netaryme. Kure mase Ritonōpo, kahtoko okurohtao xine.

²⁰ Kure mase, kakehpyra ehtoko Ritonōpo a. Emero kure oya xine ahtao, “Kure mase,” kahtoko. Emero pyra kure ahtao oya xine roropa, “Kure mase,” kahtoko ro Kumykomo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine.

Tynioke exiketomo tyniokō maro

²¹ Imehnō Jezu poetory omipona ehtoko, kure Kyrixtu ritohme oya xine.

²² Nohpo tomo, oniokō omipona ehtoko, kure Kuesēkō riry samo.

²³ Ynara exiryke, tyyty esēme orutua mana, typoetory tō esēme Kyrixtu ehtoh samo. Typoetory tō kurākaneme roropa mana, toto pynanohneme roropa mana. Zokome mã toto.

²⁴ Naeroro Kyrixtu omipona ehtoko yronomyryme. Morararo ehtoko nohpo tomo, oniokō omipona ehtoko.

²⁵ Orutua komo, opyxiākō pyno ehtoko. Typoetory pyno Kyrixtu ehtoh saaro. Mame typoetory tō pyno toexiryke tamoreme kynorihne, typoetory tō kurākatohme tyya.

²⁶ Kynorihne Ritonōpo omipona enetupuhnanō ehtohme. Tukurikase roropa toto tōmipona toto ehtohme. Otyro kurikary sã kyya xine, moro sã tukurikase toto eya,

²⁷ toto ekarotohme tyya tyytyme kurano, oryxime exikety samo, imeimehnō maro exipitopỹ samo, atapyropyra, tunuriake pyra, ipihpyry kure potu, kurā rokē rahkene.

²⁸ Orutua komo, ōkokō pyno oehtohkō sã, opyxiākō pyno ehtoko. Tyyty pyno orutua ahtao, osepyno roropa mana.

²⁹⁻³⁰ Ynara exiryke, kuokokō pyno sytatose. Kuokokō otuhmāko sytatose, osepyno kuexirykōke. Moro sã Kyrixtu typoetory pyno mana, zokome kuexirykōke.

³¹ Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme, “Naeroro orutua kō tummykō rumekāko, tysekō rumekāko roropa mã toto, tyytyxiākō maro rokē toehtohkōme. Mame mokaro asakoro tyyty maro oximaro exīko toto. Toiro tupūke sã exīko toto,” me tymerose.

³² Zae mǎ morohne tymerose. Tupime mǎ enetuputyry repe. Yrome ywy moro poe Kyrixtu enetupuhnõko ase, typoetory tõ pyno aexiry poko.

³³ Yrome opoko xine roropa ynara enetupuhnõko ase. Typye exiketyme awahtao xine opyxiãkõ pyno ehtoko osepyno oehtohkõ saaro. Morararo ehtoko nohpo tomo, kure oniokõ tyritoko roropa.

6

Poetohiti tumykõ maro ehtoh poko

¹ Poetohiti, Jezu poetoryme oexirykõke, omykõ omipona ehtoko. Asakõ omipona ehtoko roropa. Toto omipona awahtao xine zae matose Ritonõpo a.

² Ynara tymerose Ritonõpo omiryne, “Kure omykõ tyritoko. Asakõ roropa kure tyritoko,” tykase. Morara kaxiõpo ro tyya, “Oepehmatorõko ase

³ kure rokẽ oehtohkõme, okynã orihpopyra oehtohkõme oesao xine,” tykase ynororo pake.

⁴ Typoenõkamo opoenõkõ onyhtomara ehtoko, zehno pyra toto ehtohme. Kure rokẽ opoenõkõ zuãtanohtoko, zurutoko roropa, tyyrypyrykõ poko pyra toto ehtohme. Amorepatoko toto Ritonõpo omiry poko, aomipona toto ehtohme.

Tosẽke exiketomo tosẽkõ maro

⁵ Tosẽke exiketomo, tomeseke ehtoko oesẽkõ omipona oehtohkõme. Onekunohto pyra roropa ehtoko. Morara awahtao xine Kyrixtu omipona roropa matose.

⁶ Naeroro toto omipona ehtoko, tonesẽme rokẽ pyra, kure oekarotohkõme rokẽ pyra eya xine roropa. Yronomyryme Ritonõpo omipona ehtoko, Kyrixtu poetoryme oexirykõke.

⁷ Ynara kahtoko okurohtao xine, “Mose pokoino rokẽ pyra erohnõko ase. Jesẽ nymyry pokoino erohnõko ase,” kahtoko. Mame tãkye ehtoko roropa oerokurukohtao.

⁸ Wenikehpyra ehtoko roropa kuepehmarykõ poko Kuesẽkomo a. Tosẽke kuahtao xine, tosẽke pyra kuahtao xine roropa, kuerohmitukõ epehmãko Kuesẽkõ mana.

⁹ Typoetokamo, morararo ehtoko, kure rokene, opoetory tomo a. Opoopore pyra ehtoko eya xine. “Awãnohtorõko ase,” kara ehtoko roropa eya xine. Ynara wenikehpyra ehtoko, opoetory tõ maro, Kuesẽkõ kapuaõ poetoryme matose. Eya kymarokõ emero oxisamo. Naeroro oxisã kyritorõko mana, kure rokene.

Soutatu sã tõsewomatohke Jezu poetory tõ mana

¹⁰ Morarame ynymerohppyry etyhpyryme ynara kary se ase oya xine, ajamihtatoko Kuesẽkõ maro oexirykõke. Kuesẽkõ jamitunuru emero jamitunuru motye kuhse. Ijamitunuru roropa kukurohtao xine mana.

¹¹ Mame soutatu tõ aosewomatohkõ nae, toto zupõme. Moro saaro Ritonõpo nekarohppyry kyya xine, joroko tamuru kyyryhmara xine ehtohme. Naeroro Ritonõpo jamitunuru enetupuhtoko, tõmipona oripyra xine joroko tamuru ehtohme.

¹² Soutatu tõ sero nono po ahno apoõko, toto poremãkapotohme. Yrome kymarokõ tyoro samo, Ritonõpo zehnotokõ poremãkapõko sytatose. Iiryryrymãkõ esẽ tõ mokaro, ahno kara mokaro, sero põkõ kara, kapuaõkõ mokaro. Jamihme mǎ toto, tuhke roropa mǎ toto.

¹³ Naeroro axi Ritonõpo jamitunuru apoitoko, soutatu tomo a tõsewomatohkõ apoitoh samo. Morarame oetuarimarykohtao orẽpyra matose

exiiko, oryhmariykõ se exiketõ maro ätätapoirykohtao. Morarame tätatapoikehse awahtao xine, orëpyra exiiko matose.

¹⁴ Moro eraximariyke oya xine zae rokë oturutoko. Zae õtururukohtao tymetÿ eary mykyhpõ soutatu sã matose. Kure rokë imehnõ tyritoko roropa. Morara awahtao xine soutatu a tupuropuru apururu sã matose.

¹⁵ Imehnõ anamorepakehpyra ehtoko Ritonõpo omiry kurã poko, Tumükuru a iirypyrymãkõ kurãkary ropa poko. Morara awahtao xine, soutatu tysapatuke sã matose.

¹⁶ Kuesëkõ onenetupuhkehpyra ehtoko. Kuesëkõ enetuputyryhtao oya xine soutatu tomahpõke tõsewomatohke sã matose. Moro ke zehnotokõ pyrëpyry zukatoh ezehkãko soutatu tõ mana onuopyra toehtohme. Mokyro sã roropa matose tukuhse awahtao xine iirypyrymãkõ esemy a. Orëpyra exiiko matose Kuesëkõ enetuputyryke oya xine.

¹⁷ Soutatu tõ tupuhpyrykõ ewomatoh nae. Moro sã matose tukurãkase oexirykõke Jezu Kyrixtu a. Okurãkatopõpyrykõ waro oexirykõ oewomatohkõme mana. Mame typyreke roropa soutatu tõ mana. Morararo Ritonõpo omiry opyrekõme sã mana, Ritonõpo Zuzenu nekarohpyry orëpyra oehtohkõme aomipona.

¹⁸ Morohne poko ehtoko emero õtururukohtao Ritonõpo maro. Oturutoko Ritonõpo a, äkorehmatohkõme. Emero rokë ahtao oturutoko Ritonõpo maro Zuzenu nekarory poko. Naeroro tuaro ehtoko. Poremãpyra ehtoko roropa. Ritonõpo poetory poko oturukehpyra ehtoko.

¹⁹ Ypoko roropa oturutoko Ritonõpo a, tõmiry ekarotohme ya, imehnõ amorepatohme ya, orëpyra jehtohme toto zururuhtao ya Kyrixtu omiry poko, toto kurãkary poko roropa Ritonõpo osenetupuhtopõpyry ae ro.

²⁰ Kyrixtu omiry poko imehnõ tuarõtanohneme ase. Äpuruhyry tao ro jahtao imehnõ tuarõtanohnõko ro ase. Naeroro oturutoko Ritonõpo a orëpyra jehtohme. Ynara kahtoko, “Papa, ajamitunuru ekaroko Pauru a orëpyra aehtohme imehnõ zurutohme Kyrixtu omiry poko,” kahtoko.

Etyhpyry

²¹ Kuakorõkõ kurã Tikiku yronymyryme Kuesëkõ omipona roropa mana. Oenese xine ytõko mana, ouruse xine roropa, taro jehtoh poko, tuaro oehtohkõme.

²² Morara exiryke mokyro aropõko ase oya xine, ourutohkõme yna ehtoh poko, tãkye oehtohkõme yna poko.

²³ Ynara äko ase Ritonõpo a opoko xine, “Papa Kapuaono, Epezu põkõ akorehmako, torëtyke pyra toto ehtohme, imehnõ pyno roropa toto ehtohme, itamurumehxo oenetupuhtohme roropa toto a,” äko ase. Morara äko ase roropa Kuesëkõ Jezu Kyrixtu a.

²⁴ Kure oriporykõ se ase Ritonõpo a, emero Kuesëkõ Jezu Kyrixtu pyno exiketõ maro, jüme ipyno toehse toto exiryke. Enara rokene.

PIRIPO Pauru Nymerohpyry Piripo pōkō Neneryme Filipenses Ekarotopo

Masetonia nonory po, Kerexia po pata Piripo kynexine. Morotōkō amorepase Pauru toytose omi kurā ekarose eya xine Jezu poko. Mame Jezu tonetupuhse eya xine, tōximōpitose toto Jezu eahmaryme (Atos 16.12-40). Imeīpo tuhke jeimamyry taropose ahtao, sero pape, *Piripo*, tymerose Pauru a āpuruhpyry tao tahtao Roma po (Piripo 1.7). Mame toto ekary totase tyya ahtao Jezu poetory tō poko Piripo po, torētyke toehse ynororo mokaro poko, ajohpe amorepananō poko roropa. Tuaro toehse roropa ynororo toitoine Jezu enetupuhnanō tamuximākō epeme pyra toehse, jehno toehse toto. Sero pape tynymerohpyry taropose eya Jezu poetory tō Piripo pōkō neneryme. Tynymerohpyry ae: “Kure matose,” āko roropa mana toto nenehpohpyry pokoino, tineru tonehpose eya xine exiryke.

Sero ekarōko Piripo pōkō pyno Pauru ehtoh poko ipunaka. Ekarōko roropa nase Jezu enetuputyry poko, tākye ehtoh poko, imehnō pyno ehtoh poko te, orēpyra ehtoh poko Ritonōpo omipona. Toetuarimaryhtao ro, Jezu sā, tākye osekarōko Pauru mana. Imehnō amorepāko ro mana Ritonōpo omiry poko Jezu poko. Atamorepāko ro Pauru Jezu osenetupuhtoh riry poko tōsenetupuhtohme, Jezu ehtoh sā toehtohme roropa (Piripo 2.5-11).

Sero pape ao

Pauru osekarotopōpyry 1.1-11

Pauru ehtopōpyry 1.12-26

Kyrixtu sā imehnō pyno ehtoko 1.27–2.18

Timoteu te, Epaporotitu roropa 2.19-30

Kyrixtu marōme kuexirykō ipunaka 3.1–4.9

“Kure mase,” āko Pauru 4.10-20

Aosekazumatopo, kure toto ripotopo 4.21-23

Pauru osekarotopōpyry

¹ Ynymerohpyry moro onenerykōme, Piripo pōkomo. Ritonōpo poetoryme matose. Jezu Kyrixtu omipona exiketōme matose. Ritonōpo omiry ekaronanō neneryme roropa sero merōko ase, ākorehmananōkō maro. Ywy ase Pauru. Ymaro Timoteu nase. Jezu Kyrixtu poetoryme ynanase.

² Ynara āko ase Ritonōpo a, Kumykomo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu a roropa: “Papa, opoetory tō pyno exiko Piripo pōkomo. Torētyke pyra tyriko toto,” āko ase opoko xine.

Piripo pōkō poko Pauru oturutoh Ritonōpo a

³ Opoko xine josenetuputyryhtao: “Kure mase Papa, Piripo pōkō pyno exikehpyra oexiryke,” āko ase Ritonōpo a.

⁴ Opoko xine jotururuhtao Ritonōpo a tākye kuhse ase oturūko.

⁵ Oty katohme? Arypyra. Moino ro, jytopitoryhtao oesaka xine, kuakorehmatose imehnō amorepary poko omi kurā poko Jezu Kyrixtu poko. Āko ro matose seromaroro, jakorehmāko ro.

⁶ Naeroro ynara enetupuhnōko ase, okurohtao xine erohnōko mā Ritonōpo. Tyrisenā sā oritorỹko mana. Pake toerohpitose ynororo. Erohkehpyra mana

opoko xine, Jezu Kyrixtu oepiry ropa ponāmero. Tooehse ropa Jezu ahtao rokē toerohtoh poko otyhkāko mā Ritonōpo.

⁷ Ypyno toexiry sā opyno xine roropa mā Ritonōpo. Opyno xine ase roropa. Jakorehmananōme matose, Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko, aomiry zae ehtoh ekarory poko imehnomo a. Ehxiropyra matose āpuruhpyry tao jexiry poko. Morararo āpuruhpyry tao pyra ro jahtao jakorehmananōme mexiatose, imehnō amoreparry poko omi kurā poko Jezu Kyrixtu poko.

⁸ Etatoko pahne, yronomyryme opyno xine ase, opyno xine Jezu Kyrixtu ehtoh samo. Opyno xine ase tamorepase jexiryke eya opyno xine jehtoh poko. Ajohpe pyra ase morara kary poko ya. Juaro Ritonōpo mana.

⁹ Ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine: “Papa, Piripo pōkō akorehmako kokoro rokene itamurumehxo osepyno toto ehtohme. Opoko zuarohxo toto ehtohme akorehmako toto Papa, zae ehtoh menekary waro toto ehtohme roropa,

¹⁰ zae kuhse toexirykō se toto ehtohme oneneryme,” āko ase Ritonōpo a. Morara awahtao xine tyryrypyhpyke pyra matose exīko, ohxiropyra xine roropa imehnō mana Kyrixtu oepiry ropa ahtao sero nono pona.

¹¹ Zae ehtoh poko exīko matose, Jezu Kyrixtu a tyjमितunuru tokarose exiryke oya xine. Aomi poe kure Ritonōpo rīko matose. Mame: “Emero motye kure mase Ritonōpo,” āko imehnō mana Ritonōpo a zae oehtohkō eneryke tyya xine.

Emero motye Kyrixtu kure ya mana katopōpyry Pauru a

¹² Jakorō tomo, pitiko rokē pyra tyhtomase ywy onenetupuhpynomo a. Yrome enaromyra exiase omi kurā ekarory poko imehnomo a. Mame orēpyra jeneryke, imehnō Jezu poetory tō roropa orēpyra omi kurā ekaropitōko mana. Naeroro tuhkehxo mā Ritonōpo omiry kurā waro exīko Jezu Kyrixtu poko. Moro waro oexirykō se ase.

¹³ Tarōkō mā ypoko zuaro toehse, kowenu tuisary tapyī erase tō emero zuaro. Āpuruhpyry taka tōmapose ywy, Kyrixtu poetoryme jexiryke. Īperatu tapyī taōkō roropa emero zuaro mā toto ypoko.

¹⁴ Naeroro ehxiropyra jexiryke omi kurā ekarory poko āpuruhpyry tao jahtao ro, tuhke Kuesēkō omipona exiketō orēpyrahxo exīko mana Kuesēkō enetuputyry poko. Enaromyra mā toto Ritonōpo omiry poko imehnō amoreparry poko, kokoro rokene.

¹⁵ Toitoine Kyrixtu poko imehnō zurūko mā toto jumoxike toexirykōke, kure tōsekarorykō se roropa toexirykōke. Yrome imehnō mā Ritonōpo omiry ekarōko imehnomo a, toto pyno toexirykōke.

¹⁶ Ypyno roropa toexirykōke Kyrixtu omiry ekarōko mā toto zae. Ritonōpo omi poe aomiry kurā myakāmary se pyra jexiry enetupuhnōko mā toto.

¹⁷ Yrome mokaro jumoxike exiketō mā ajohpe sā rokē Kyrixtu poko imehnō zurūko. Osepyno rokē mā toto. Imehnō zurūko toh mā repe Kyrixtu poko ymotyēkatohme, orēpyrahxo se toexirykōke.

Josantry se roropa mā toh repe, āpuruhpyry tao jahtao.

¹⁸ Otara kara. Tākye rokē ase Kyrixtu poko imehnō tamorepase ahtao, jumoxike exiketomo a tamorepase toto ahtao, ypyno exiketomo a tamorepase toto ahtao roropa. Tākye exikehpyra ase tamorepase imehnō ahtao, enara.

¹⁹ Jezu Kyrixtu Zuzenu ymaro mana. Jakorehmāko mana. Jakorehmāko roropa matose ypoko Ritonōpo a otururukōke. Naeroro zuaro ase tūtāko ropa ase āpuruhpyry tae. Morara exiryke tākye ase.

²⁰ Ynara se ase, yronomyryme Kyrixtu omipona se ase. Orēpyra jexiry se ase Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry poko ya, kokoro rokene ekurehpyra

jehtohme. Seromaroro kuhse enaromyra se ase. Kure Kyrixtu riry se rokē ase, orihpyra ro jahtao ro, toorihse jahtao ro, enara.

²¹ Oty kure ya sero nono po? Emero motye Kyrixtu kure ya mana. Naeroro toorihse jahtao kurehxo exīko ase imaro exikehpyra jexiryke.

²² Yrome orihpyra jahtao erohnōko ro ase. Ritonōpo nyrohmanohpotoh kurā poko ro ase. Orihpyra jahtao imehnō Kyrixtu enetupuhnōko mana jomiry etaryke tyaa xine. Morara exiryke imenekary waro pyra ase, jorikyry, orihpyra jexiry, enara.

²³ Asakoro kure ya mana. Sero nono rumekary se ase, Kyrixtu maro jehtohme. Morara kurehxo ya repe.

²⁴ Yrome oya xine kurehxo orihpyra jexiry aporo ākorehmatohkōme.

²⁵ Moro enetupuhnōko ase. Naeroro orihpyra ase aporo amaro xine jehtohme. Āmorepatorỹko ase zuarohxo oehtohkōme, tākye roropa oehtohkōme Ritonōpo enetuputyry poko oya xine.

²⁶ Morarame tākye kuhse exīko matose, amaro xine tooehse ropa jahtao kure jexiryke oya xine. “Imehxo mā Jezu Kyrixtu,” āko matose orihpyra jexiryke, imarō oexirykōke.

²⁷ Ynara se ase oya xine, zae oehtohkō se ase. Kyrixtu omipona nymyry oexirykō se ase. Morarame aomipona awahtao xine orēpyra Jezu enetupuhnōko matose. Mame amaro xine jahtao, amaro xine pyra jahtao roropa ynara matose Ritonōpo omipona. Ynara etary se ase opoko xine imehnomo a. “Piripo pōkō orēpyra mā toto Ritonōpo omipona. Atakorehmāko roropa mā toto imehnō amorepary poko Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine,” āko mā toto ya opoko xine.

²⁸ Ozehnotokō zuno pyra ehtoko. Mokaro motye kuhse orēpyra Ritonōpo mana. Naeroro orēpyra rokē ehtoko kokoro rokene. Morarame enaromyra oexirykō eneryke tyaa xine typoremākaporykō enetupuhnōko mā toto. Apotoimo htaka tyrikykō enetupuhnōko mā toto. Yrome tōmipona se exiketō pynanohnōko Ritonōpo mana. Moro enetupuhnōko roropa mā toto. Naeroro ākorehmatorỹko Ritonōpo mana, poremāpyra oehtohkōme jūme imaro oehtohkōme roropa.

²⁹ Tymenekase matose Ritonōpo a tōmipona oehtohkōme. Kyrixtu poetoryme matose erohnōko, Kyrixtu enetuputyryke oya xine oesēkōme. Etuarimāko roropa matose ipoetoryme oexirykōke.

³⁰ Pake josanusasene yzehnotokomo. Josanumary meneatosene. Moro waro matose. Seromaroro, josanimāko ro mā toto. Morararo mā toto, ōsanumatorỹko Kyrixtu poetoryme oexirykōke.

2

Penekehpyra Kyrixtu exiryke kuakorehmanekōme nymyry toehse

¹ Orēpyra matose Kyrixtu poetoryme toehse oexirykōke. Opyno xine toexiryke ākorehmatorỹko Kyrixtu mana torētyke pyra oehtohkōme. Ritonōpo Zuzenu Kurā mā āmorepatorỹko okurohtao xine. Imehnō Jezu poetory rīko matose kure. Toto pyno roropa matose.

² Morara exiryke ajohpāme sā oxisā osenetupuhtoko. Oxisā roropa imehnō pyno ehtoko. Oxisā ōsenetupuhtohkō ahtao jākyemāko matose.

³ “Imehxo ase, imehnō motye,” kara ehtoko. Imehnō motye kure oexirykō poko epyrypara ehtoko. Toto maro oxiekyryme sā ehtoko. Kure tyritoko toto, otuisarykōme samo.

⁴ Osepyno rokē pyra ehtoko. Imehnō akorehmatoko.

⁵ Jezu Kyrixtu osenetupuhtoh sā osenetupuhtoko.

⁶ Moino ro Ritonõpome Jezu Kyrixtu kynexine.

Mame: “Asã tuisame se rokẽ ase Papa,
ahnome jexiry se pyra ase,” kara ynororo Tummy a.

⁷ Tamoreme tuisame toehto turumekase eya sero põme toehto
imehnõ akorehmaneme roropa toehto.

Mame ahnome tonuruse kysã xine ehto.

⁸ Mame orẽpyra toexiry turumekase Tummy omipona toehto ipunaka
toorikyry ponãmero.

Tummy omihpyry ae ro Jezu kynorihne.

Wewe axikahpyry pokona toxixihmase,
iirypyryme aexihpyry samo.

⁹ Morara exiryke emero motye
tuisamehxo Jezu tyrise Ritonõpo a, tymaro aehto.

Tuisa esety ke tosehpase roropa ynororo Ritonõpo a ime aexiry enetupuh-
tohme imehnomo a emero.

¹⁰ Morara exiryke kure Jezu riry poko
tosekumurukõ po porohnõko mã toto kapuaõkõ emero te, sero nono põkomo,
aorihtyã roropa.

Emero porohnõko tosekumurukõ po mã toto.

¹¹ “Omoro mase yna esẽme Jezu Kyrixtu,” ãko mã toto imehnõ netaryme
emero.

“Kure Ritonõpo mana. Kumykõme mana.

Emero motye orẽpyra mana,” ãko roropa mã toto.

Ritonõpo poetry tõ saerehkane sã mã toto

¹² Etatoko pahne wekyry tomo, opyno xine ase. Amaro xine jahtao jomiry
mymoitone. Naeroro moro motye seromaroro jomipona ehtoko amaro xine
pyra ro jahtao. Ritonõpo nyrohmanohpotopõpyry poko erohtoko. Tomeseke
ehtoko roropa aomipona oehtokõme. Ritonõpo zuno ehtoko. “Arypyra,”
kara ehtoko eya, opynanohkepyra xine aehto.

¹³ Ynara exiryke okurohtao xine mã Ritonõpo, ãkorehmatorõko mana
tõmipona se oehtokõme. Tyjamitunuru ekarõko oya xine mana, tõmipona
oehtokõme, enara.

¹⁴ Mame emero rokẽ poko awahtao xine, atakirimara ehtoko. Oseosezuh-
pyra ehtoko roropa,

¹⁵ tyyrypyhpyke pyra oehtokõme imehnomo a, okurohtao xine roropa zae
oehtokõ waro oehtokõme. Iirypyrymãkõ rãnao matose. Ajohpãkõ rãnao
sero nono po matose roropa. Naeroro Ritonõpo poenõme sã ehtoko kure rokẽ
ehtoko. Xirikuato osenõko koko. Moro saaro matose zae awahtao xine Jezu
Kyrixtu omipona iirypyrymãkõ rãnao awahtao xine, zae oehtokõ enõko mã
toto.

¹⁶ Ritonõpo omiry kurã ekarotoko eya xine, orihpõme toto ehto Jezu
enetuputyryke tyra xine. Morara awahtao xine tãkye kuhse ase exõko opoko
xine Kyrixtu oepyry ropa ahtao. Zuaro exõko ase. Jerohtopõpyry amaro xine
toiparo rokẽ pyra exiry waro exõko ase.

¹⁷ Otarãme okynã pyra jetapãko onenetupuhpynõ mana. Yrome jorikyry
ynekaroryme mana Ritonõpo a, orẽpyra jerohtopõpyryke amaro xine. Yrome
otara kara. Tãkye ro ase jorikyryhtao ãkorehmatokõme Jezu enetuputyry
poko oya xine. Tãkye oexirykõ se ase roropa moro poko.

¹⁸ Tãkye oexirykõ se ase roropa toorihse jahtao. Emynyhmara ehtoko
ypoko. Tãkye ehtoko ysamo.

Timoteu poko Epaporotitu poko roropa

¹⁹ Okynā pyra Timoteu enyokyry se ase oya xine, aropory se Ritonōpo ahtao. Oenese xine aropory se ase kure oehtohkō ekaropose oya xine, zuaro jehtohme, tākye jehtohme.

²⁰ Timoteu opyno xine yronymyryme mana ysaaro. Imepỹ pyra mana. Isã exikety pyra mana.

²¹ Imehnō mā emero toerohtohkō pokō rokē osenetupuhnōko mā toto. Jezu Kyrixtu omiry ekarory pokō osenetupuhpyra mā toto. Typoko xine rokē osenetupuhnōko mā toto.

²² Yrome Timoteu mokaro sã pyra mana. Erohkety nymyry mana. Kure mana, zuaro matose. Ymaro erohnōko mana omi kurã pokō imehnō amorepary pokō Jezu pokō. Umūkurume sã Timoteu nase. Jūme sã ase roropa.

²³ Morara exiryke enyokyry se ase oya xine. Yrome otara exīko hano. Otarãme āpuruhyry tae tūtãko ropa ase zuaro pyra ase. Zuaro jahtao rokē enyohnōko ase oya xine ouruse xine.

²⁴ Kuesēkō jamitunuru enetupuhnōko ase. Jytory se ase roropa oenese xine. Kuesēkomo a: “Ytoko,” kary momohnōko rokē ase jytotohme.

²⁵ Kuakorōkō aropōko ropa ase oya xine, Epaporotitu. Pake menehpōtone jakorehmaneme. Ymaro toerohse ynororo omi kurã ekarory pokō. Urumekara ro mana. Jepeme nymyry mana.

²⁶ Oenese xine toytory se mana. Toemynyhmase ynororo opoko xine, akuruhtatopōpyry pokō totase oya xine exiryke. Ynara tykase ynororo: “Toorihse Epaporotitu mā otarame,” āko toh mā ypoko,” tykase ynororo. Morara exiryke toemynyhmase ynororo opoko xine.

²⁷ Itamurume kure pyra nexiase. Orikyīse nexiase. Yrome ipyno Ritonōpo nexiase. Ipyno rokē pyra, ypyno roropa nexiase omuhpe jexiryino.

²⁸ Morara exiryke yronymyrymehxo Epaporotitu enyokyry se ase oya xine enetohme ropa oya xine. Tākye matose exīko mokyro eneryke ropa oya xine. Morarame tākye toehse awahtao xine emynyhmarahko exīko ase roropa.

²⁹ Naeroro mokyro eahmatoko oesaka xine aytotohme. Tākye ehtoko imaro ākorōkōme exiryke, Kuesēkō poetoryme exiryke. Morara ehtoko emero Epaporotitu panōkomo a. Kure rokē tyritoko toto. Morararo ehtoko emero, Jezu poetory tō maro. Kure rokē tyritoko toto.

³⁰ Toorikyry zuno pyra Epaporotitu nexiase. Jakorehmara mexiatose moe oexirykōke. Yrome imepỹ menyokyatose jakorehmatohme eya. Osepyno pyra nexiase. Jakorehmase Kyrixtu omi poe takuruhtary ponãmero.

3

Zae ehtoh pokō Ritonōpo a

¹ Morarame jakorō tomo, atākymatoko Kuesēkō poetoryme oexirykō pokō. Penekehpyra ase morara kary pokō ya. Apitoryme morara ymeroase onenerykōme. Oty katohme? Arypyra, ynymerohpyry omipona awahtao xine kure rokē exīko matose.

² Tomeseke ehtoko popyra ehtoh pokō exiketō pokō. Kaikuxi sã oryhmerykō se rokē mā toto. “Aīkōpotapihpyry isahkatoko kure oehtohkōme Ritonōpo a,” āko mā toto. Opūkō sahkapyry se toh mā repe. Tuaro ehtoko mokaro pokō. Zae pyra exiketō mokaro.

³ Yrome mokaro sã pyra sytatose. Kukurohtao xine tukurākase kuexirykōke. Ritonōpo Zuzenu poe Ritonōpo pokō sytatose. Atākymāko sytatose Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykōke. Kupūkō sahkary tōkehko, kuakorehmara xine ipunaka kure kyrirykō pokō Ritonōpo a. Moro waro sytatose.

⁴ Kynyrīhpyrykō poko kure toehse kuahtao xine toiparo rokē enetupuhnōko sytatose. Kynyrīhpyrykō kure ahtao Ritonōpo a imehnō motye kure jexiry, imehnō motye kure jehtoh poko tukuphse ya exiryke. Tuhke tyrise ya kure jehtohme Ritonōpo a.

⁵ Jenurutopōpyry poe 8me tōmehse jahtao wāipotāpīhpyry tysahkase Ritonōpo poetoryme jekarotohme. Izyraeu paryme ase, Pējamī paryme. Juteume nymyry ase, juteume aja exiryke, Papa roropa. Zae Ritonōpo nymeropohpyry poko tamorepase ywy, parixeume toehse ywy.

⁶ Orēpyra exiase juteu tamuxiry tō omipona. Toto omiry onurumekara exiase. Yrome azahkuru exiase, Jezu poetory tō tyryhmase ya. Zaēkara sã toh nexiase ya. Mame zae jehtohme Moeze nymerohpyry omipona exiase yronymyryme repe.

⁷ Yrome seromaroro Kyrixtu pyno toehse ywy. Naeroro morohne kure jehtopōpyry kehko emero ipune pyra toehse ya, Kyrixtu rokē pyno toehse jexiryke.

⁸ Eya osekarōko ase, jesēme toehse ynororo exiryke. Aomipona se rokē ase ipunaka. Emero motye kure kuhse ynororo ya. Naeroro kure jehtopōpyry typahse ya emero. Emero turumekase ya aomipona jehtohme. Naeroro Kyrixtu poko ypenetaryke ya emero turumekase ya, typahsēme rokē toehse exiryke ya, Kyrixtu apoitohme rokē ya.

⁹ Kyrixtu maro nymyry toehse ywy. Apitoryme, zae ase Ritonōpo a, tamuxi tō omipona jexiryke, tykase ywy repe. Yrome seromaroro ynara zuaro toehse ywy, Kyrixtu enetuputyryke rokē ya tukurākase ywy. Ritonōpo ynara āko: “Tukurākase mase Umūkuru enetuputyryke oya,” āko Ritonōpo ya.

¹⁰ Seromaroro toiro se rokē ase. Kyrixtu omipona se rokē ase. Orēpyra ynororo. Tyjamitunuru ke tōsemāse ropa ynororo toorihxīpo. Naeroro ijamitunuru se ase roropa ukurohtao. Toetuarimase ynororo kypynanohtohkōme Tummy omi poe. Morararo Kyrixtu osanumatopōpyry sã josanalyry se ase imehnō amorepary poko. Tummy omipona toehse ynororo toorikyry ponāmero. Morararo ase Kyrixtu omipona se ase jorikyry ponāmero.

¹¹ Isaaro jēsēmākāko ropa Ritonōpo mana toorihse jahtao. Moro se ase, moro eraximāko ase roropa.

Tururume ytoketō sã, “Kure mase,” katoh poko

¹² “Kyrixtu sã toehse ywy, aomipona toehse ywy,” kara ase, Jezu sã exipyra ro jexiryke. “Kure rokē ase tyrypyhpyke pyra,” kara roropa ase. Yrome Kyrixtu a typynanohse ywy tymaro jehtohme. Naeroro aomipona se rokē ase, onurumekara ase. Kure rokē se ase. Morara jehtohme typynanohse ywy Jezu Kyrixtu a.

¹³ Jakorō tomo: “Kokoro rokē Kyrixtu omipona rokē ase,” kara ase imehno a. Yrome pake iirypyryme jehtopōpyry poko osenetupuhpyra ase. Moro poko wenikehnōko ase. Taroino Ritonōpo omipona jehtoh poko osenetupuhnōko ase yronymyryme, jūme orihpỹme jehtohme imaro. Aomipona se ase jetuarimaryhtao ro.

¹⁴ Tururume ytokety topohme ytōko axiny osema etyhp̄pyry pona, ose-mazuhme toeporehkatohme, “Kure mase,” kary etatohme tyya. Mokyro sã jexiry se ase. Toiro se rokē ase. Ritonōpo omipona se ase yronymyryme, “Kure mase,” kary etary se jexiryke Ritonōpo a sero etyhp̄pyry po. Mame jūme imaro exīko ase kapu ao toahmase jexiryke Kyrixtu a. Jūme imaro exīko ase Jezu Kyrixtu enetuputyryke ya.

¹⁵ Kyrixtu omipona kuahtao xine zae sytatose. Moro waro matose. Naeroro kokoro rokē aomipona sehtone. Yrome otarame toitoine matose

aomipona se hkopyra. Morara awahtao xine otuarōtanohtorỹko Ritonōpo mana zae zuaro oehtohkōme.

¹⁶ Aomipona kuahtao xine kure. Pake Ritonōpo nekarotopōpyry ae ro sexiataose. Moro saaro sehtone seromaroro aomipona.

¹⁷ Jakorō tomo, zae jehtoh ipoenohoko. Zuaro ehtoko. Ysā Ritonōpo omipona exiketō enetoko yna sã oehtohkōme.

¹⁸ Tuhkākō nae zae pyra exiketomo. Mokaro poko kuuruatosene. Yxitary se ase mokaro poko oururukohtao. Kyrixtu zehno exiketōme mǎ toto. Exixihmatopōpyry eunohnōko mǎ toto.

¹⁹ Typenetatohkō poko se rokē mǎ toto. Ritonōpo oneahmara mǎ toto. Ihximyra mǎ toto tyrypyrykō kahpyry poko. Ipoko epyrypāko mǎ toto kure ehtoh poko samo. Senohne poko osenetupuhnōko mǎ toto, onenetupuhpynō penetatoh poko tōkehko osenetupuhnōko mǎ toto. Naeroro ameke rokē exīko mǎ toto Ritonōpo a. Etuarimatoh taka omōnōko mǎ toto.

²⁰ Yrome kuesarykō kapu ao mana Ritonōpo esao. Moro poe Kuesēkō Jezu Kyrixtu oehnōko ropa mana kypynanohnekomo. Tākye rokē sytatose aepyry ropa eraximāko.

²¹ Tyjमितunuru ke Jezu Kyrixtu mǎ imehnō poremākapory waro emero porehme tōmipona toto ehtohme. Mame tyjमितunuru ke ro kuokokō myakamāko mana, kurā ke. Sero nono po kuahtao xine jamihme pyra sytatose. Yrome kuokokō myakamāko kurā ke mana, tokoke kurā ke kuehtohkōme. Orihpỹme exīko sytatose jūme.

4

“Osepyno ehtoko,” katopōpyry Pauru a

¹ Morara exiryke jakorō tomo, poremāpyra ehtoko Kuesēkō omipona oexirykō poko. Opyno xine ase yronymyryme. Oya xine jytory se ase. Tākye ase opoko xine kure oexirykōke ya. Ritonōpo nekarohpyryme matose ya, jerohtamitume matose.

² Ynara āko ase oya Ewotia, oya roropa Sỹtyke, ajohpāme sã oxiehno pyra ehtoko. Osepyno ehtoko atakorōme oexirykōke, Jezu poetoryme oexirykōke.

³ Oya roropa jakorehmane ynara āko ase, mokaro nohpo tō zuruko, Ewotia, Sỹtyke, enara, oxiehno pyra toto ehtohme ropa. Itamurume toerohse toto ymaro Jezu poko imehnō amorepary poko. Keremēti roropa toerohse ymaro, tuhkākō jakorehmananō maro. Mokaro esetykō tymerose Ritonōpo papē poko nase, jūme Ritonōpo maro toto ehtohme.

⁴ Typynanohse matose Kuesēkomo a tymaro oehtohkōme. Naeroro tākye ehtoko kokoro rokene. Atākyematoko, āko ropa ase oya xine.

⁵ Emero rokē pyno ehtoko, okynā pyra Kuesēkō oehnōko ropa mana.

⁶ Torētyke pyra ehtoko. Emero poko oturutoko Ritonōpo maro. Openetatohkō ekaropotoko eya. Mame: “Kure mase Papa,” kahtoko roropa eya ōtururukohtao.

⁷ Mame torētyke pyra oritorỹko mǎ Ritonōpo. Otāto? Zuaro pyra sytatose repe. Ynororo rokē zuaro torētyke pyra oritohkō poko. Jezu Kyrixtu maro oexirykōke oewomatorỹko mana. Ōsenetupuhtohkō kurākāko ropa mana. Kyrixtu omipona se rokē exīko matose.

⁸ Mame etatoko pahne jakorō tomo, zae ehtoh poko rokē osenetupuhtoko. Zae ehtoh poko te, kure ehtoh poko te, jamihme pyra exiketō pyno exiry poko, kure imehnō riry poko te, iirypyryme pyra ehtoh poko, imehnō pyno ehtoh poko, kure imehnō riry poko, enara. Morohne poko osenetupuhtoko.

⁹ Ya ãmorepatopõpyrykõ omipona ehtoko. Jomiry ke kuamorepatosene. Zae jehtopõpyryke roropa kuamorepatosene. Morarame torëtyke pyra oritorÿko Ritonõpo mana. Amaro xine exikehpyra roropa mana.

“Kure matose,” katopõpyry Pauru a

¹⁰ Tãkye ase ipunaka, Kuesëkõ maro jexiryke. Kure mase ãko ase eya onenehpohpyrykõ poko. Tuhke nuno taropose oya xine repe, yrome seromaroro ypyno oexirykõ enepõko ropa matose ya. Pake ypyno mexiatose. Yrome jakorehmasaromepyra mexiatose. Seromaroro onenehpohpyrykõ ke jakorehmãko matose. Kure matose.

¹¹ “Tuenikehse ypoko oexirykõke emynyhãmãko ase,” kara ase. Ynara zuaro toehse ywy, emero rokë toehse ahtao torëtyke pyra ase. Tãkye ro ase tymõkomoke pyra jahtao.

¹² Jetuarimary waro toehse ywy, tymõkomoke pyra jahtao ipunaka. Tymõkomoke toehse ywy roropa pitiko rokë pyra. Naeroro ynara waro toehse ywy, emero rokë toehse jahtao, jetuarimaryhtao roropa, tãkye rokë ase. Tuesapare jahtao te, omise jahtao, tuhke tymõkomoke jahtao, tymõkomoke pyra jahtao roropa, tãkye rokë ase.

¹³ Kokoro rokë tyjमितunuru ekarõko Kyrixtu ya. Naeroro emero rokë jetuarimaryhtao poremãpyra ase, yjamihtanopyryke Kyrixtu a, tyjमितunuru ke.

¹⁴ Piripo põkomo, kure matose. Toiro rokë pyra otinerükõ mekarootose ya, arypyra jahtao.

¹⁵ Pake jytoryhtao Masetonia poe amarokõ rokë toenupunase ypoko. Omi kurã Jezu poko ekaropitoryhtao ya amarokõ rokë wakorehmatose; amarokõ rokë ymaro mexiatose tytineruke jahtao, jetuarimaryhtao, enara. Imehnõ tuenikaro rokë toh nexiase.

¹⁶ Toiro rokë pyra Tesaronika po jahtao tineru menehpoatosene ya tytineruke pyra jahtao.

¹⁷ Otinerükõ poko penetara ywy repe. Yrome Ritonõpo nekarory apoiry se ase, oya xine, jakorehmatamitume, otinerükõ tokarose exiryke oya xine ya.

¹⁸ Seromaroro onenehpohpyrykõ Epaporotitu a apoi rahkene, porehme. Epo mana. Imoty roropa mana. Onekarohpyrykõ ya onekarohpyryme Ritonõpo a mana. Typoxine sã eya mana. Kure Ritonõpo a mana. Jamaro mana.

¹⁹ Morarame emero ise oehtohkõ ekarõko roropa Ritonõpo oya xine mana, emero nae toexiryke, tyamene se pyra roropa toexiryke, Jezu Kyrixtu poetoryme oexirykõke.

²⁰ Naeroro: “Kure mase Ritonõpo. Yna zũme mase. Emero motye, imehxo mase,” kakehpyra sehtone, jũme, enara.

Pauru osekazumatopõpyry

²¹ Mame emero Jezu Kyrixtu poetory tomo a: “Kure pãna matou?” kahtoko. Morararo Jezu poetory tõ ymarõkõ: “Kure pãna matou?” ãko oya xine mana.

²² Morararo emero Kyrixtu poetory tõ tarõkõ mã Īperatu tapyĩ taõkõ maro: “Kure pãna matou?” ãko oya xine.

²³ Mame ynara ãko ase Ritonõpo a imaro jotururuhtao opoko xine: “Kure rokë Piripo põkõ tyriko,” ãko ase Kuesëkõ Jezu Kyrixtu a. Enara.

KOROXI Pauru Nymerohpyry Koroxi pōkō Neneryme Colossenses Ekarotopo

Pata Koroxi kynexine Azia po, seroae Turukia nonory po. Morotōkō Jezu poetoryme toehse kynexine Eapura namorepatopōpyry etaryke tyya xine omi kurā poko Jezu Kyrixtu poko (Koroxi 1.7; 4.12).

Sero pape tymerose Pauru a āpuruhpyry tao tahtao Roma po (Koroxi 4.3,10,18). Mame Pauru tuaro toehse ajohpe amorepatōkō poko. Azahkuru Jezu poetory tō amorepari se toh kynexine (Koroxi 2.8,16-23). Naeroro tynmerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tō Koroxi pōkō neneryme, tuaro toto ehtohme, zae Jezu ehtoh poko, Eapura namorepatopōpyry omipona toto ehtohme ropa. Ynara tamorepase eya: Jezu Kyrixtu rokē kypy-nanohtorỹko mana; ynoro rokē kyyrypyrykō korokāko mana; enetuputyryke kyya xine Kuesēkōme ipoetoryme exīko sytatose. Kyrixtu maro sero nono tyrise Ritonōpo a, Kyrixtu maro sero nono pōkō enehnōko ropa mana tymaro kuehtohkōme. Kyrixtu maro kuahtao xine jūme isene exīko sytatose.

Tynmerohpyry ae toto amorepāko Pauru mana osenekunohpopyra toto ehtohme onekunohtōkomo a. Ritonōpome nymyry Jezu mana, sero ekarōko mana. Naeroro tomeseke sehtone ajohpe exiketō omipona pyra kuehtohkōme.

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-2

Aotururu Ritonōpo a Koroxi pōkō poko 1.3-14

Omi kurā Jezu Kyrixtu poko 1.15–3.4

Jezu maro ahtao tyrisenā samo 3.5–4.6

Aosekazumatopo, kure toto ripotoh roropa 4.7-18

Pauru nymerohpyry Koroxi pōkō neneryme

¹ Ynymerohpyry moro onenerykōme. Ywy ase Pauru.

Ritonōpo nymenekahpyryme ase, Jezu Kyrixtu poko imehnō amorepaneme. Taro Timoteu nase ymaro. Kuakorōkōme ynoro Jezu enetuputyryke eya.

² Ritonōpo poetoryme matose, Koroxi pōkomo. Wekyryme matose, Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Zae roropa matose, Kyrixtu omipona.

Kure rokē oriporykō se ynanase Ritonōpo a, Kumykomo a, ipoe torētyke pyra oehtohkōme.

“Kure mase Papa Kapuaono,” kary poko Ritonōpo a

³ Ynara āko tarōkō yna a opoko xine: “Koroxi pōkō Jezu Kyrixtu omipona mana yronymyryme. Ritonōpo poetory pyno roropa mā toto ipunaka,” āko toto yna a.

⁴ Naeroro opoko xine yna otururuhtao Ritonōpo maro: “Kure mase Papa Kapuaono,” āko ynanase Jezu Kyrixtu Kuesēkō zumy a.

⁵ Moino ro zae omi etapitotopōpyry poe ro oya xine Jezu Kyrixtu poko, imeīpo Ritonōpo maro kuexirykō poko metatose. Imaro oehtohkō momohnōko matose. “Ymaro exīko matose,” katopōpyry Ritonōpo a onytyoro-mara mana. Naeroro ipoetory pyno matose. Oesēkōme Jezu enetupuhnōko matose, enara.

⁶ Kure kyritoryŷko Ritonōpo mana. Kure imehnō rīko roropa mana. Morara kary totase oya xine. Morara kary etaryke oya xine zae aehtoh waro matose. Imehnō amorepāko matose emero pata tō poro. Morarame ōmirykō etaryke tyya xine asā xine Ritonōpo enetupuhnōko mā toto. Kure Ritonōpo orirykō enetupuhtoh sā oya xine enetupuhnōko mā toto. Kure toto rīko Ritonōpo mana. Imaro toehtohkō momohnōko roropa mā toto.

⁷ Eapura kynexine āmorepanekomo, kure Ritonōpo orirykō poko. Mokyro pyno ynanase yronymyryme. Jezu Kyrixtu poetoryme nymyry ynororo. Zae āmorepatorŷko mana Kyrixtu poko. Ākorehmatorŷko roropa mana yna esahpyo.

⁸ Yna zuruase mokyro opoko xine: “Ritonōpo Zuzenu poe imehnō pyno mā toto yronymyryme,” tykase ynororo opoko xine.

⁹ Naeroro mokyro omiry totase yna a exiryke oturukehpyra ynanase opoko xine Ritonōpo netaryme: “Koroxi pōkō akorehmako Papa typoko xine ōsenetupuhtoh waro toto ehtohme. Zae ehtoh poko tuaro tyriko toto popyra ehtoh poko pyra toto ehtohme. Ouzenu a toto amorepapoko Papa,” āko ase Ritonōpo a.

¹⁰ Mame Ritonōpo poe zae ehtoh waro awahtao xine aomipona exīko matose. Ritonōpo zamaro matose exīko. Kure rokē imehnō rīko roropa matose, pohto rokē pyra. Mame Ritonōpo warohxo exīko matose.

¹¹ Ynara āko ynanase Ritonōpo a: “Papa Kapuaono emero motye orēpyra mase. Emero omiry motye ōmiry kure mana. Naeroro Koroxi pōkomo a ajamitunuru ekarōko mase jamihme toto ehtohme, penekehpyra roropa toto ehtohme opoko, tākye toto ehtohme toetuarimarykohtao ro,” āko ynanase.

¹² Saerehkane esēme Ritonōpo mana. Zae exiketō esēme roropa mana. Ipoetory tō roropa zae mana. Tynekarory kurā kurākāko Ritonōpo mana ekarotohme typoetory tomo a. Moro eraximāko sytatose. Naeroro tākye ehtoko. “Kure mase Papa,” kahtoko. Tukurākase matose Ritonōpo a tymaro oehtohkōme, imehnō Jezu poetory tō maro, tuisame exikety Jezu tooehse ropa ahtao.

¹³ Tyyrypyrykō poko exiketō esēme joroko tamuru mana. Ipoetory tō iiryryryme mana. Tyyrypyhpyke sexiataose roropa. Joroko tamuru omipona sexiataose. Yrome kypynanopyatose ropa Ritonōpo, Tumūkuru poetoryme kuehtohkōme. Tumūkuru pyno ipunaka Ritonōpo mana.

¹⁴ Eya tymyhpokase ropa sā sytatose joroko tamuru poetoryme pyra kuehtohkōme. Kyyrypyrykō topehmase eya toorikyry ke kymyakākōme. Kyyrypyrykō tykorokase eya mana zae kuehtohkōme.

Jezu Kyrixtu ehtoh poko, inyrihpyry poko, enara

¹⁵ Ritonōpo osenepyra mana. Morara exiryke Tumūkuru tonehpose eya sero nono pona zuaro kuehtohkōme. Isā Imūkuru mana ipunaka. Apitoryme tonuruse ynororo Ritonōpo mūkurume. Eya emero tyripose Ritonōpo a. Tynyrytā motye kure ynororo Ritonōpo mūkurume toexiryke.

¹⁶ Emero tyrise eya Tummy omi poe, kapuaōkō tyrise eya, xixi, xirikuato tōkehko. Nono pōkō roropa tyrise eya Tummy jamitunuru ke, senohne otyro tōkehko. Osenehnō tyrise roropa eya, joroko tō tuisary, ahno tuisary, pata esā roropa, kutuisarykō roropa, kowenu tō roropa, enara. Emero tyrise eya Kyrixtu omipona ehtohme emero porehme.

¹⁷ Sero pōkō pyra ro ahtao Kyrixtu nae ro ehse. Morara exiryke Jezu poe toehse kehko. Jezu hnao kymarokō pyra exiry. Mame Jezu poe ro senohne enahpyra mana.

18 Kupuhpyrykõme sã Jezu mana Kuesëkõme exiryke. Zokome sã sytatose ipoetoryme kuahtao xine. Jezu poe isene toehse sytatose. Ritonõpo mükuru imehxo mana. Tõsemãse ropa ynororo toorihxïpo. Tõsemãkapose ropa Ritonõpo a emero motye Jezu ehtohme. Morara exiryke toorihse kuahtao xine ësemãnõko ropa sytatose kure Ritonõpo ritohme jüme.

19 Tamoreme Tumükuru poko Ritonõpo tõsenetupuhse: “Umükuru tuisamehxo tyrïko ase ysamo,” tykase Ritonõpo tyya rokene. Naeroro oxisã mã toto, Ritonõpo nymyryme Imükuru exiryke.

20 Ritonõpo zehno sero põkõ kynexine iirypyryme toehse toexirykõke. Toto zehno toehse Ritonõpo roropa. Naeroro ynara tõsenetupuhse Ritonõpo: “Umükuru emero kurãkatõme tyrïko ase oxiekyryme sã toto ehtohme ymaro,” tykase. Mame oxiehno pyra tyripose ropa toto eya tyehno pyra roropa, Jezu exixihmatopõpyry pokoino wewe pokona. Mame toto zehno pyra toehse Ritonõpo Jezu orihtopõpyry ke, nono põkomo, kapuaõkomo, enara.

21 Amarokõ roropa Ritonõpo epeme pyra mexiatose. Ise pyra mexiatose ipunaka, oorypyrykõ pokoino. Oorypyrykomo a rokë tuaro mexiatose roropa.

22 Yrome seromaroro Tumükuru orihtopõpyry pokoino õsenetupuhtokõ tyrisenã sã tyrise ropa Ritonõpo a typyno oehtokõme, tymaro oehtokõme roropa, kure oehtokõme iirypyryme pyra, zae rokë oehtokõme, enara.

23 Naeroro ãmorepatopõpyrykõ onurumekara ehtoko. Orëpyra ehtoko Kuesëkõ Jezu enetuputyry poko oya xine. Penekehpyra ehtoko ipoko. Osenekunohpopyra ehtoko ajoajohpãkõ omiry etaryhtao oya xine. Ritonõpo maro oehtokõ momohnõko matose oesëkõme tonetupuhse oya xine exiryke. Omi kurã etaryke oya xine menetuputyatose. Pake moro omi kurã poko kuamorepatosene. Seromaroro moro omi kurã poko imehnõ amorepãko tuhkãkõ mana emero pata tõ poro.

Pauru erohtopõpyry Jezu poetory tõ akorehmary poko

24 Tãkye ase jetuarimary poko ãkorehmatohkõme. Kyrixtu toetuarimase typoetory tõ kurãkatohme tyya, kukurãkatohkõme. Naeroro Kyrixtu akorehmãko sã ase jetuarimary ke ipoetory tõ kurãkary poko.

25 Ritonõpo poe Jezu enetupuhnanõ akorehmaneme ase. Eya tyrohmanohpose ywy ãkorehmatohkõme. “Jomiry kurã poko imehnõ amorepako emero pata tõ poro,” tykase ya.

26 Pake Ritonõpo osetupuhtopõpyry waro pyra sero põkõ nexiase. Tuenikaroro rokë toh nexiase Ritonõpo osetupuhtopõpyry poko. Yrome seromaroro tõsenetupuhtopõpyry tokarose rahkene tonetupuhnanomo a.

27 Ynara tõsenetupuhse Ritonõpo: “Juteutõkarama awahtao xine ro Kyrixtu amaro xine mana. Morara exiryke imaro tuisame exïko matose,” tykase. Moro poko onetapitopyra sexiataose aporo tokare pyra exiryke. Seromaroro moro omi kurã ekarory se mana emero netaryme.

28 Morara exiryke Kyrixtu poko oturukehpyra ynanase emero pata tõ po. Morotõkõ amorepãko ynanase. “Tomeseke ehtoko Jezu enetuputyry poko ekurehpyra oehtokõme. Tokurehse awahtao xine apotoimo htaka ytõko matose,” ãko ynanase eya xine. Tuaro exiketõ sã toto amorepãko ynanase Kyrixtu poko, ynara kary se yna exiryke Ritonõpo a: “Moxiã orëpyra mã toto Jezu pyno toexirykõ poko, aomipona toexirykõ poko, enara, Kyrixtu maro toehse toexirykõke,” kary se ynanase Ritonõpo a.

29 Naeroro erohnõko ase yronymyryme. Etuarimãko ase roropa repe. Yrome tyjमितunuru ekarõko Kyrixtu ya mana tõmipona jehtohme. Emero

motye orēpyra Kyrixtu omiry mana. Mame tyjमितunuru ekaroryke ya imehnō amorepāko ase.

2

¹ Jerohtopōpyry poko oururukō se ase zuaro oehtohkōme. Yronomyryme erokuase ākorehmatohkōme, Raotisea pōkō roropa akorehmatohme, imehnō roropa juaro pyra exiketō akorehmatohme roropa.

² Yronomyryme toerohse ywy toto jamihtanohtohme, Jezu omipona toto ehtohme. Imehnō Jezu poetory pyno toto ehtohme roropa. Itamurumehxo zae omi waro toto exiry se exiase orēpyra toto ehtohme Jezu enetuputyry poko eya xine. Morara ahtao: “Otarāme enetupuhnōko ase,” kara exīko mā toto. “Otarāme aomipona se pyra ase,” kara roropa exīko mā toto. Mame Ritonōpo osenetupuhthopōpyry waro exīko mā toto, Kyrixtu nymyry waro exīko roropa mā toto. Ritonōpo namorepary emero pyra jarao kyya xine mana.

³ Kyrixtu maro kuahtao xine Ritonōpo namorepatoh warohxo exīko sytatose. Tupimākō waro exīko sytatose. Ritonōpo osenetupuhthoh enetupuhnōko sytatose, zae ehtoh enetupuhnōko sytatose, zae pyra ehtoh roropa enetupuhnōko sytatose.

⁴ Naeroro etatoko pahne, osenekunohpopyra ehtoko ajohpākomo a. Otarāme imehnomo a mokaro omiry kure repe, yrome zae pyra mā toto. Ajohpe mā toto oenekunopyrykō se toexirykōke.

⁵ Amaro xine pyra ase taro, yrome opoko xine osenetupuhnōko ase. Tākye ase roropa opoko xine, orēpyra oexirykōke. Atakorehmāko matose orēpyrahxo Kyrixtu enetuputyry poko oya xine. Moro poko tākye kuhse ase.

Kyrixtu maro kuexirykō poko

⁶ Jezu Kyrixtu tonetupuhse oya xine oesēkōme. Naeroro onytyromara ehtoko. Aomipona rokē ehtoko, oesēkōme tonetupuhse oya xine exiryke.

⁷ Wewe tymise exikety sā ehtoko. Orēpyra Kyrixtu enetuputyryke oya xine orēpyra aomipona exīko matose. Itamurumehxo enetupuhthoko. Āmorepatopōpyrykō omipona ehtoko. Mame: “Kure mase Papa. Yna pyno mase ipunaka,” kakehpyra ehtoko Ritonōpo a.

⁸ Tomeseke ehtoko typoetoryme oripopyra xine imehnō ehtohme. Otarāme okuhtorykō mā toto ahno namorepatopōpyry ke oenekunohtohkōme repe. Kytamurukō omihpyry poko āmoreparykō se mā toto Ritonōpo se pyra aexityā omihpyry poko roropa repe. Toiparo rokē āmorepatorykō mā toto. Aomirykō omipona pyra ehtoko Kyrixtu poe pyra toto exiryke.

⁹ Ritonōpo, Kyrixtu maro oxisā mā toto. Kyrixtu tonuruse ahnome kuamorepatohkōme Ritonōpo poko, aomiry poko, enara. Naeroro Kyrixtu eneryke kyya xine Ritonōpo waro sytatose.

¹⁰ Amarokō roropa Kyrixtu omipona awahtao xine Ritonōpo jamitunuru nae matose. Emero motye tuisamehxo Kyrixtu mana. Ritonōpo nenyohityā esēme mana, joroko tamuru omipona exiketō esēme roropa mana.

¹¹ Naeroro Kyrixtu a tyjमितunuru tokarose oya xine oorypyrykō poko pyra oehtohkōme, tonetupuhse oya xine exiryke. Tyrisenā sā oriatose opūkō saharyke pyra. Ōsenetupuhthohkō tyrisenā sā tyrise exiryke eya oorypyrykō jamitunuru tonahkapose eya rahkene.

¹² Tōpurihkase awahtao xine Kyrixtu omi poe ōsenetupuhthohkō xihpyry tonahkase, oorihthohkō samo. Pake oehtopōpyrykō tonēse sā mana aorihityā ekepyry zonētopōpyry samo. Mame Kyrixtu ēsemākapory ropa sā Ritonōpo

a moro sã õsenetupuhtohkõ tyrisenã sã tyrise ropa Ritonõpo a. Tyrisenã sã matose Ritonõpo jamitunuru enetuputyryke oya xine.

¹³ Osemazuhme toorihse sã mexiatose. Ritonõpo poko pyra mexiatose ipunaka tyyrypyhpyke oexirykõke, Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra oexirykõke roropa juteutõkaramẽ oexirykõke. Yrome seromaroro õsenetupuhtohkõ tyrisenã sã tyrise ropa Ritonõpo a. Tyrisenã sã matose. Kyyrypyrykõ tykorokase ropa Ritonõpo a emero porehme.

¹⁴ Kuamoreme xine Ritonõpo nymeropohpyry omipona exisaromepyra sexiataose ipunaka. Kyyrypyrykõ tymerose sã monexiano Ritonõpo nymeropohpyry maro. Yrome morohne topehmase Jezu a emero porehme toxixihmase ahtao wewe pokona kymyakãkõme. Kyyrypyrykõ tykorokase eya rahkene.

¹⁵ Morararo toorikyry ke wewe pokona joroko tamuru jamitunuru tonahkapose eya, tyzehnotokõ esẽ jamitunuru tonahkapose, tuisa tõ jमितunuru roropa tonahkapose eya, enara. Jarao typoremãkapose toto eya imehnõ neneryme. Mame tõmipona tyrise toto eya typoremãkapose toto tyya exiryke emero neneryme.

¹⁶ Morara exiryke imehnõ nyripotoh onymoipyra ehtoko ynara karyhtao oya xine: “Mokarohne onõpyra ehtoko te, senohne onẽpyra ehtoko, sero ãmepyry ae erohpyra ehtoko, Oseahmatoh Nuno Kasenato ae, oserematoh ae roropa,” karyhtao.

¹⁷ Morohne poko sexiataose Kyrixtu oehpyra ahtao ro. Yrome morohne ekuhtoh sã rokẽ kynexine imeĩpo ehtoh poko enetupuhpotohme rokene. Seromaroro Kyrixtu tooehse exiryke morohne poko se pyra toehse sytataose. Kyrixtu omipona se rokẽ sytataose toehse.

¹⁸ Ajohpe exiketõ omiry onetara ehtoko ynara karyhtao eya xine: “Popyra matose yna sã pyra oexirykõke,” karyhtao. Morara kananõ onetara ehtoko. Ynara ãko roropa mã toto otarame oya xine: “Omotyẽ xine ase. Ritonõpo poe osenetyase,” ãko. “Tõsenepose Ritonõpo nenyokyhpyry ya. Inenyohtyã poetoryme rokẽ sytataose. Seahmatone toto,” ãko roropa mã toto ajohpe rokene. Morara kananõ imehnõ motyẽ osekarõko toh mã repe, tuisamehxõ osekarõko roropa toh mã repe. Ajohpe rokẽ mã toto. Tamoreme rokẽ osenetupuhnõko mã toto.

¹⁹ Yrome Kyrixtu Kuesẽkõ enetuputyry turumekase ropa eya xine azahkuru toexirykõke. Yrome kupuhpyrykõme sã Kyrixtu mana Kuesẽkõme exiryke. Zokome sã sytataose ipoetoryme kuexirykõke. Kuokokõ wãtanohpõko Ritonõpo mana, kyzehpyrykõ maro, kymitykõ maro. Moro saaro kuokokõ wãtanohpory saaro kuakorehmatorỹko Ritonõpo mana orẽpyra kuehtohkõme tõmipona, tyrisenã sã kuosenetupuhtohkõ ehtohme roropa.

Kyrixtu maro kuosenetupuhtohkõ tyrisenã samo

²⁰ Kyrixtu poe kuosenetupuhtohkõ xihpyry tonahse mana aorihtyã samo. Tyjamitunuru tokarose roropa kyya xine Ritonõpo a iirypyrymãkõ esẽ tõ omiry poko penetara oehtohkõme, joroko tamuru omipona exiketõ omiry poko penetara roropa oehtohkõme. Morara exiryke iirypyrymãkõ esẽ tõ omiry poko penetara ehtoko.

²¹ Ynara karyhtao eya xine: “Senohne poko pyra ehtoko! Mokarohne onõpyra ehtoko. Morohne anapoipyra ehtoko,” karyhtao eya xine, toto omipona pyra ehtoko.

²² Morohne enahketyme mã kehko. Axĩtao rokẽ mã kehko emero porehme. Morohne ahno omiryme rokẽ mana, ahno namorepatopõpyryme rokẽ roropa mana.

²³ “Tuarohxo mokaro,” äko imehnõ mã repe. Yrome Ritonõpo nenyohytyä ke Ritonõpo myakamãko mã toto. “Kure mase,” kamexipõko mã toto Ritonõpo nenyohytyamo a. Ynara äko roropa mã toto: “Ime pyra kuexirykõke oturusaromepyra sytatose Ritonõpo a. Inenyohytyamo a rokẽ soturutone,” äko mã toto ajohpe rokene. Mame tokokõ ryhmãko roropa mã toto, yrome typenetatohkõ onytyoromara mã toto.

3

¹ Tõsemãkapose ropa exiketõ sã matose Kyrixtu omipona oexirykõke. Naeroro Ritonõpo nekarory poko openetatoko. Kyrixtu poko openetatoko. Tummy maro Kyrixtu typorohse mana, Tummy saaro tuisame toexiryke.

² Naeroro sero põkõ penetatoh poko osenetupuhpyra ehtoko. Kyrixtu osenetupuhtoh sã osenetupuhtoko.

³ Ritonõpo maro Kyrixtu oxisã osenetupuhnõko mã toto. Seromaroro toto osenetupuhtoh saaro osenetupuhnõko matose Kyrixtu omipona oexirykõke. Moro jarao pyra onenetupuhpynomo a, tonẽse sã eya xine mana.

⁴ Õsenetupuhtohkõ tyrisenã sã mana Kyrixtu omipona oexirykõke. Orihpỹme exiko matose Kyrixtu maro. Mame aepyry ropa ahtao, imaro matose oehnõko. Imaro tuisame exiko matose.

Oehtopõpyrykõ tyrisenã samo

⁵ Naeroro oorypyrykõ poko pyra ehtoko. Openetatohkõ poko pyra ehtoko roropa aorihytyã samo. Imehnõ nohpo poko pyra ehtoko. Atahmãkara ehtoko nohpo poko ehtoh poko. Imehnõ poko penetara ehtoko. Nohpo tomo, orutua kõ poko pyra ehtoko roropa. Iirypyryme imehnõ riry se pyra ehtoko. Toto poremãkapory se pyra ehtoko. Omipona xine xihpyry toto onyripyra ehtoko. Oyamene se xine pyra ehtoko. Kyyamene se kuexirykõ xihpyryme Ritonõpo a mana. Ritonõpo myakamãko sã matose openetatohkõ ke oyamene se xine awahtao xine.

⁶ Naeroro tõmipona pyra exiketõ zehno exiko Ritonõpo mana. Toto wãnohnõko mana.

⁷ Amarokõ roropa osepeme mexiatose, iirypyrymãkõ maro. Morara awahtao xine mokaro penetatoh poko openetatose roropa.

⁸ Yrome seromaroro oorypyrykõ irumekatoko. Imehnõ zehno pyra ehtoko. Imehnõ orutua maro oxipoko pyra ehtoko. Ajoajohpe pyra ehtoko roropa. Imehnõ oneunohpyra ehtoko. Omi xihpyry poko pyra ehtoko ipunaka.

⁹ Kyrixtu tonetupuhse oya xine ahtao tyrisenã sã õsenetupuhtohkõ exiko ropa mana. Iirypyryme oehtopõpyrykõ turumekase oya xine. Naeroro imehnõ onenekunohpyra ehtoko.

¹⁰ Tyrisenã sã õsenetupuhtohkõ riko Ritonõpo mana aomipona awahtao xine. Tõsenetupuhtoh sã kuosenetupuhtohkõ riko Ritonõpo mana. Imeipo toehtoh poko tuarohxo kyritorỹko Ritonõpo mana tysã kuehtohkõme, tuaro roropa kuehtohkõme.

¹¹ Kuosenetupuhtohkõ tyrisenã sã toehse ahtao imehnõ eneryke kyya xine ynara kara sytatose, juteu tõ mokaro, kara sytatose. Juteutõkara mokaro, kara roropa sytatose. Mokaro isahkatyãme mã toto, kara sytatose. Onysahkapỹ mokaro, kara roropa sytatose. Atamorepahnõ mokaro, kara sytatose. Ituakyry mokaro, kara roropa sytatose. Imehnõ namoto tõ mokaro, kara sytatose. Tamoreme xine erohketõ mokaro, kara roropa sytatose. Kyrixtu omipona mã toto. Enetupuhnõko mã toto, äko rokẽ sytatose imehnõ poko.

¹² Ōsenetupuhtohkō tukurākase Ritonōpo a tōmipona toehse oexirykōke. Opyno xine itamurume kynexine omenekatone roropa typoenōme oehthokōme. Oorypyrykō tykorokase mana. Naeroro imehnō pyno ehtoko. Kure toto riry poko osenetupuhtoko. “Imehnō motye ase kure,” kara ehtoko. Typoenō pyno nohpo ehtoh sã tomeseke ehtoko imehnō maro. Penekehpyra ehtoko roropa imehnō kure ehtoh eraximary poko oya xine.

¹³ Imehnō akorehmatoko, zae toto ehtohme. Imehnō rypyry ikorokapotoko Ritonōpo a. Osenetupuhpyra ehtoko popyra oritopōpyrykō poko eya xine. Oorypyrykō korokatopōpyry sã Kuesēkomo a toto rypyry ikorokapotoko roropa.

¹⁴ Morara awahtao xine zae matose. Morara awahtao xine imehnō pyno ehtoko roropa. Toto pyno awahtao xine atapiakara matose, otumoxike pyra roropa matose. Kyrixtu poe osenetupuhnōko sytatose zae ehtoh poko. Naeroro atapiakara sytatose.

¹⁵ Kure rokē imehnō tyritoko. Torētyke pyra matose exīko Kyrixtu poe. Toahmase matose Ritonōpo a torētyke pyra oehthokōme, oximaro oehthokōme toiro zoko samo. Naeroro, “Kure mase,” kakehpyra ehtoko Ritonōpo a.

¹⁶ Kokoro rokē Kyrixtu omipona rokē ehtoko ipunaka. Ipoko osenetupuh-toko okurohtao xine. Zae imehnō amorepatoko Jezu Kyrixtu poko. Zae ehtoh poko ituarōtanohpotoko toto. Oeremiatoko ipoko. “Emero motye tuisame mase Jezu,” kary se awahtao xine: “Omorō rokē mase yna esēme Jezu,” kary se roropa awahtao xine te, tãkye awahtao xine okurākatopōpyrykō poko, morohne poko oeremiatoko Ritonōpo netaryme. “Kure mase,” kakehpyra ehtoko roropa okurohtao xine.

¹⁷ Emero rokē ahtao Kuesēkō Jezu omipona ehtoko. Emero poko oturutoko imaro. Imehnō maro ōtururukohtao oturutoko Jezu netaryme samo. Typynanohse oexirykōke Jezu a: “Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko Kumykō Ritonōpo a.

Jezu poetory zae ehtoh poko imehnō maro

¹⁸ Nohpo tomo, oniokō omipona ehtoko. Jezu poetoryme oexirykōke zae matose oniokō omipona awahtao xine.

¹⁹ Orutua komo, opyxiākō pyno ehtoko. Tohne pyra ehtoko toto maro. Opore toto onurupyra ehtoko.

²⁰ Poetohti, Jezu poetoryme oexirykōke omykō omipona ehtoko. Asakō omipona ehtoko roropa. Morara awahtao xine Kuesēkō zamaro matose.

²¹ Typoenōke exiketomo, opoenōkō anaosanumanohpopyra ehtoko ozehno xine pyra toto ehtohme, toto onyporemākapopyra roropa oehthokōme.

²² Tosēke exiketomo, oesēkō omipona ehtoko toto neneryme rokē pyra. Kure oekarotohkōme rokē pyra toto omipona ehtoko. Onekunohto pyra roropa ehtoko, Kyrixtu omipona se oexirykōke.

²³ Mame oerokurukō zuno pyra ehtoko. Akīme pyra ehtoko roropa. Sero pō poetoryme rokē pyra matose erohnōko. Kuesēkō omi poe roropa matose erohnōko.

²⁴ Kyrixtu Kuesēkōme nymyry mana. Aomipona erohnōko sytatose. Kuesēkō kuepehmatorỹko mana. Zae rokē kuahtao xine zae rokē kuepehmatōrỹko mana.

²⁵ Yrome zae pyra toerohse kuahtao xine, moro sã kuepehmatorỹko roropa Ritonōpo mana, kyyrypyrykō epehpyryme, zae Ritonōpo exiryke kypoko xine.

4

¹ Typoetokamo, zae ehtoko opoetory tomo a. Kure rokē tyritoko toto. Tosēke roropa matose kapu ao. Moro poko wenikehpyra ehtoko.

Amorepatyā poko

² Oturukehpyra ehtoko Ritonōpo a. Tuaro ehtoko otururukohtao, “Kure mase,” kakehpyra ehtoko Ritonōpo a.

³ Mame otururukohtao Ritonōpo a, yna poko oturutoko: “Tupime pyra Pauru tō otururu tyriko imehnō amorepatohme omiry poko, Kyrixtu orih-topōpyry poko yna myakāme,” kahtoko. Morohne poko imehnō zururuke ya āpuruhpyry tao ase seromaroro.

⁴ Yrome zae ro ya mana Kyrixtu poko imehnō amorepary ya. Naeroro ynara kahtoko: “Pauru tō akorehmako Papa, kure imehnō amorepatohme, omiry enetupuhthome eya xine,” kahtoko Ritonōpo a.

⁵ Jezu poetory tō kara maro awahtao xine tuaro ehtoko toto maro, penekhepyra toto ehtohme. Ekurehpyra ehtoko. Etary se toto ahtao zuruko toto Jezu Kyrixtu poko.

⁶ Kure rokē oturutoko imehnō maro zuaro exiketō samo, oetarykō poko penekhepyra toto ehtohme. Mame kure imehnō ezukuru waro exīko matose ekaroporyhtao oya xine, Jezu poko onenetupuhpynō ezukuru waro oehthokōme roropa.

Aosekazumatopōpyry ropa poko

⁷ Yna akorōme Tikiku mana. Yzamaro mana itamurume. Ÿme erohnōko mana yna maro Kuesēkō poetoryme. Aytoryhtao oya xine ourutorŷko mana ypoko.

⁸ Morara exiryke mokyro aropōko ase oya xine, ātākyematohkōme yna ehtoh poko oururukōke eya.

⁹ Imaro Onezimu ytōko roropa mana. Jezu poetoryme ynororo zae roropa ynororo yronomyryme. Yzamaro roropa mana. Oekyrykōme mā ynororo. Oya xine toytose tahtao xine ourutorŷko mā toto, taro yna ehtoh poko, porehme.

¹⁰ Arixtaku taro mana, ymaro āpuruhpyry tao. “Kure pāna matou?” kary se ynororo oya xine. Maku roropa morararo. Maku Panape akonome mana. Otarāme ytōko roropa mana oenese xine. Ynymerohpyry ipoko mapoiatose. “Toytose oya xine ahtao eahmatoko atapyīkō taka aytotohme,” ase, ymeroase onenerykōme.

¹¹ Jozue roropa: “Kure pāna matou?” kary se oya xine mana. Jozue esety akorō Juxitume mana. Juteu tō mokaro oseruao ro erohnōko mā toto ymaro imehnō amorepary poko Jezu enetuputyry poko, tosēkōme Ritonōpo enetuputyry poko, enara. Jakorehmaryke eya xine tākye ase ipunaka.

¹² Epapura roropa: “Kure pāna matou?” kary se oya xine mana. Mokyro oekyrykōme roropa mana. Jezu Kyrixtu omipona exiketyme roropa mana. Oturukehpyra ynororo yronomyryme Ritonōpo a opoko xine Jezu enetuputyry onurumekara oehthokōme. “Orēpyra Koroxi pōkō tyriko Papa, tuarohxo toto ehtohme zae ehtoh poko. Omiry zae ehtoh waro tyriko toto. Omipona ipunaka tyriko toto roropa,” āko ynororo Ritonōpo a opoko xine.

¹³ Epapura erohtopōpyry ekarōko ase oya xine zuaro jexiryke. Yronomyryme toerohse ākorehmatohkōme, Raotisea pōkō akorehmatohme roropa, ljerapori pōkō roropa.

¹⁴ Ruka roropa: “Kure pāna matou?” kary se nase oya xine, Temaxi roropa. Opi warōme roropa ynororo Ruka. Yna zamaro ynororo pitiko rokē pyra.

¹⁵ “Kure pãna matou?” kahtoko Jezu poetory tomo a Raotisea po. Morara kahtoko Nĩpa a imarõkomo a roropa, Jezu poetory tomo a roropa õximomyrykohtao itapyĩ tao.

¹⁶ Sero ynmerohpyry tonese oya xine ahtao aropoko ropa Jezu poetory tõ neneryme Raotisea pona. Morararo ynmerohpyry, Raotisea põkõ neneryme isekerematoko roropa taropose ahtao oya xine Raotisea põkomo a.

¹⁷ Ynara kahtoko Arakipu a: “Oerohtoh onurumekara exiko otyhkary ponãmero oya, Kuesẽkõ nyrohmanohpotopõpyryme exiryke,” kahtoko.

¹⁸ Jemary ke nymyry sero merõko ase, kure pãna matou? Ywy ase Pauru. Wenikehpyra ehtoko ãpuruhpyry tao jehtoh poko.

Kure rokẽ oriporykõ se ase Ritonõpo a. Enara.

1 TESARONIKA

Pauru Nymerohpyry Tesaronika pōkō Neneryme

1 Tessalonicenses

Ekarotopo

Pata Tesaronika kowenu esaryme kynexine Masetonia nonory po, seroae Kerexia nonory po. Omi kurā Jezu Kyrixtu poko tokarose eya xine exiryke Pauru a Jezu tonetupuhse Tesaronika pōkomo a. Moro toehse Pauru yto-topōpyry asakoro ahtao. Moro pata po Jezu poetory tō zehno juteu tō kynexine; typatarykō poe Pauru tō taropose eya xine. Naeroro toepase toto Perea pona. Imēīpo Korītu po Pauru ahtao omi toehse eya Timoteu wino Jezu poetory tō poko Tesaronika po (1 Tesaronika 3.6).

Sero *1 Tesaronika* taropose Pauru a Jezu poetory tō neneryme Tesaronika po. Tynymerohpyry ae toto akorehmary se kynexine torētyke pyra toto ehtohme aorihtyā ēsemamyry ropa poko, otoko ahtao Jezu oehnōko ropa mana roropa. Toto amorepary se kynexine kypyno xine Ritonōpo ehtoh poko.

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1

Omi kurā Jezu poko tokarose Tesaronika po 1.2–3.13

Ritonōpo zamaro kuehtohkomo 4.1-12

Jezu Kyrixtu Kuesēkō oepyry ropa 4.13–5.11

Tuaro ehtoh tonō, osekazumatopo 5.12-27

Kure tyripotopo 5.28

¹ Ynanymerohpyry moro onenerykōme. Taro ynanase ywy, Timoteu, Xira, enara. Ywy ase Pauru.

Amarokō Jezu poetoryme Tesaronika po. Ritonōpo poetoryme matose, Kumykō poetoryme, Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine.

Kure rokē oriporykō se ase Ritonōpo a, torētyke pyra oriporykō se roropa ase eya.

Jezu enetupuhstopōpyry Tesaronika pōkomo a

² “Kure mase, Ritonōpo,” āko ynanase opoko xine. Oturukehpyra ynanase opoko xine Ritonōpo a.

³ Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine imehnō akorehmāko matose. Ritonōpo se oexirykōke, imehnō pyno roropa oexirykōke erohnōko matose Jezu ekarory poko. Jezu oepyry ropa eraximaryke oya xine aomipona matose. Moro poko oturukehpyra ynanase opoko xine Ritonōpo Kumykō netaryme.

⁴ Ynara zuaro ynanase, Ritonōpo opyno xine mana. Tymenekase eya matose. Typoenōme tyrise eya matose.

⁵ Jezu poko oururukohtao yna a yna omiry rokē kara nexiase. Yna tyjamihtanohse Kurā Zuzenu a, Jezu poko ourutohkōme. Ajohpe pyra ynanekarohpyry oya xine Jezu poko. Tonetupuhse yna a roropa. Kure ynanexiase amaro xine. Zuaro matose. Tymōkomoke se pyra ynanexiase. Ākorehmarykō se rokē ynanexiase.

⁶ Yna typoenohse oya xine, Kuesēkō roropa typoenohse. Tyryhmase iirypyrymākomo a amarokō repe. Yrome Ritonōpo omiry mapoiatose. Tātākyemase amarokomo Kurā Zuzenu poe.

⁷ Morarame zae oexirykō tonese imepŷ pōkomo a, Jezu poetory tomo a Masetonia pōkomo a Akaia pōkomo a, enara.

⁸ Ynanekarohpyry Jezu poko tokamose ropa oya xine Masetonia pōkomo a, Akaia pōkomo a, emero pata tō punero. Oturūko toto Ritonōpo enetuputyry poko oya xine. “Mokaro Tesaronika pōkō orēpyra Ritonōpo enetupuhnōko mā toto,” āko toto opoko xine. Morara exiryke oturupyra ynanase opoko xine tuaro toto exiryke.

⁹ Imehnō pata tō poro ekātōko toto yna ytotoṗōpyry poko oya xine. “Kure rokē oseya mā toto, Pauru tō maro Tesaronika pōkomo. Ahno neponāmarykō turumekase eya xine: ‘Ritō kō mokaro,’ kary se pyra toexirykōke, Ritonōpo Zae Exikety, Isene Exikety roropa omipona toehtohkōme.

¹⁰ Imūkuru oepyry ropa momohnōko roropa Tesaronika pōkō mana,” āko. “‘Kapu ae oehnōko mana. Jezu mokyro ēsemākapohpyry ropa mokyro aorihxīpo. Kukurākanekōme mā ynororo, kuānohpyra xine Ritonōpo ehtohme, emero tyrypyhpykā wānopyryhtao,’ āko mā Tesaronika pōkomo,” āko mā toto opoko xine.

2

Pauru erohtopōpyry Tesaronika po

¹ Wekyry tomo, Ritonōpo omiry ekarose ynanytoase oya xine, āmorepase xine. Ekurehpyra ynanexiase. Tuaro matose.

² Tutuarimapose yna repe, tyryhmase roropa Piripo po, ytopyra ro yna ahtao oya xine Tesaronika pona. Zuarō matose. Yrome amaro xine orēpyra ynanexiase Ritonōpo poe. Zae rokē ynanoturuase Jezu Kyrixtu poko. Zehnotokō zuno pyra ynanexiase.

³ Zae Jezu poko kuuruatose, azahkuru pyra, iirypyryme pyra, imehnō enekunopyry se pyra roropa ynanexiase.

⁴ “Kure matose,” tykase Ritonōpo yna a. Morara exiryke zae rokē oturūko ynanase, aomipona. Tymenekase yna Ritonōpo a Tumūkuru poko imehnō zurutohme. Ahno ākyemapory se hkopyra ynanase. Ritonōpo ākyemapory se rokē ynanase. Yna kurohtao enēko mana.

⁵ “Kure matose,” kara ynanexiase oya xine. Imehnō mā “Kure mase” āko oenekunohtohkōme rokene. Mokaro sā pyra ynanexiase. Otinerūkō apoitohme yna tinerūme: “Kure matose,” kapitopyra ynanexiase. Ritonōpo zuarō mana.

⁶⁻⁷ Āmorepanekōme ynanase Ritonōpo poe, Kyrixtu nenyohŷāme yna repe. Yrome yna poko: “Kure matose, tuisamehxo,” kamexipory se pyra ynanexiase oya xine. Imehnomo a roropa morara kamexipory se pyra ynanexiase. Yrome tomeseke opoko xine ynanexiase, poeto ē samo, tumūkuru pyno exiry samo.

⁸ Ose xine yna exiryke, Ritonōpo nekarohpyry Jezu poko ekarory se ynanexiase oya xine. Yna etapary zuno pyra ynanexiase Jezu enetupuhpory se yna exiryke, opyno xine yna exiryke roropa.

⁹ Wekyry tomo, ŷme ynanexiase yna erohtoh poko. Wenikehpyra ro hmatou yna erohtopōpyry poko serātu ritopōpyry poko yna a. Saereme, koko ynanerokuase ōkyryrykō enahpyra ehtohme, Ritonōpo nekarohpyry Jezu Kyrixtu āmoreparykohtao yna a.

¹⁰ Yna poko imehnō tuarōtanohnanōme matose. Ritonōpo roropa imehnō tuarōtanohneme yna poko mana. Kure rokē amaro xine ynanexiase, iirypyryme pyra. Onekunohto pyra ynanexiase amaro xine, Jezu poetory tō maro.

¹¹ Tumūkuē tumūkuru zururu sā ourutorŷko ynanexiase.

¹² Ajamihtatohkōme ynanoturuase amaro xine, Ritonōpo omipona oehtohkōme. Omuhpe pyra oehtohkōme roropa. “Ritonōpo omipona ipunaka ehtoko tākye aehtohme opoko xine,” ynanase oya xine. Ourukehpyra xine ynanexiasene. Oeahmanekōme Ritonōpo mana, imaro tuisame oehtohkōme.

¹³ Ritonōpo omiry totase ahtao oya xine yna omi poe, zae menetuputyatose. Ahno omiry rokē kara mekarootose. Ritonōpo omiry sero, mekarootose. “Kure mase Ritonōpo. Tesaronika pōkō akorehmāko mase,” āko ynanase. Ritonōpo omiryme nymyry exiryke erohnōko Ritonōpo mana enetupuhnanō kurohtao. Toto jamihtanohnōko mana tōmipona toto ehtohme.

¹⁴ Wekyry tomo, Jezu poetory tomo a tyhtomarykō toanahtose Jutea po, tyryhmase tahtao xine juteu tuisary tomo a. Mokaro sã matose toehse, tyhtomase oexirykōke oekyrykomo a.

¹⁵ Mokaro a Jezu Kuesēkō toxixihmapose wewe pokona, aorihtohme. Urutō kō Ritonōpo poe totapase toto a. Yna taropose roropa eya xine, zehnotokōme toexirykōke. Ritonōpo zamaro pyra toto.

¹⁶ Yna akorekehkāko toto, juteutōkara maro yna otururuhtao Jezu poko toto kurākapory se pyra mā toto Jezu a. Morara exiryke toto rypyry emānōko. Tomāse rahkene. Seromaroro Ritonōpo toto zehno rahkene, toto wānohnōko mana.

Tesaronika pōkō enery se ropa Pauru

¹⁷ Wekyry tomo, omuhpe ynanase opoko xine, okynahxo oenepyra xine yna exiryke. Yrome awaro xine ro ynanase. Oenerykō se ynanypenekehno.

¹⁸ Tuhke rokē yna ytory se ynanexiasene oenese xine repe. Ywy roro, Pauru, jytory se exiasene repe. Yrome yna akorekehkase joroko tamuru yna ytohtome monexiano.

¹⁹ Māpyra Jezu oepyrory ropa ahtao, opoko xine tākye exīko ynanase Jezu onenetupuhkehpyra oexirykōke. Ynara āko Jezu yna a: “Kure matose ya. Zae Tesaronika pōkō mamorepatose,” āko. Morara kary etaryke yna a tākye kuhse exīko ynanase.

²⁰ Jezu enetuputyryke oya xine tākye ynanase ynanamorepatyāme oexirykōke. “Kure matose. Zae toto tamorepase oya xine exiryke,” āko Ritonōpo yna a Jezu omipona oexirykōke.

3

¹ Morarame tomuhtapāse yna exiryke ynara tōsenetupuhse ywy, otarame taro ase Atena po, toiroro,

² kuakorōkō rokē Timoteu aropotohme oya xine, ajamihtanohtohkōme tōmiry ke. Ritonōpo omi poe erohketyme ynororo, Kyrixtu poko urutōme roropa. Jezu enetuputyry poko tōturuse ynororo oya xine, orēpyrahxo enetupuhthohme oya xine,

³ porempāpyra oehtohkōme imehno a oryhmorykohtao. Zuaro matose tyryhmase awahtao xine otuarimapyrykō waro Ritonōpo mana. Ākorehmatorŷko roropa mana orēpyrahxo oehtohkōme.

⁴ Amaro xine ro yna ahtao kuuruatose. Kyyryhmatorŷko toh mana, etuarimāko sytatose, ynanase. Mame tuaro matose. Moro saaro toehse ynekarohpyry ae ro.

⁵ Morara exiryke Timoteu aropoase okynahxo oenepyra xine jexiryke. Jezu enetuputyry waro oexirykō se jexiryke aropoase Timoteu. “Otarāme tukuhse toto joroko tamuru a. Otarāme toto amorepatopōpyry yna a tuenikehkapose joroko tamuru a,” ase opoko xine.

⁶ Seromaroro Timoteu noepyrory ropa oenexīpo xine. Turuse eya ywy opoko xine: “Orēpyra toto Jezu enetuputyry poko. Imehnō pyno toehse toto.

Wenikehpyra toto kypoko. Omuhpe roropa toto kypoko kysaaro,” tykase Timoteu ya.

⁷ Morara kary etaryke yna a torëtyke pyra toehse yna. Etuarimãko ro yna repe. Yrome tãkye ynanase, Jezu enetuputyryke oya xine.

⁸ Tãkye kuhse ynanase orëpyra Kuesëkõ omipona awahtao xine.

⁹ “Kure mase” kary se rokë ynanase Ritonõpo a tãkye ipunaka opoko xine yna exiryke.

¹⁰ Oturukehpyra ynanase Ritonõpo a oenerykõ se yna exiryke. “Papa yna aropoko Tesaronika põkomo a, toto amoreparý se ropa yna exiryke. Zuaro pyra toto ahtao zurũko ynanase orëpyra õmiry enetupuhtohme eya xine,” ãko ynanase.

¹¹ “Papa Kapuaono, yna aropoko morotona, Tesaronika põkõ enetohme yna a,” ãko ynanase Ritonõpo a, Jezu zумы a. Kuesëkõ a roropa morara ãko ynanase.

¹² “Opoetory tõ pyno mã Tesaronika põkomo. Imehnõ pyno roropa mã toto. Toto akorehmako Papa, itamurumehxo opoetory tõ pyno toto ehtohme, imehnõ pyno roropa toto ehtohme ipunaka, toto pyno yna ehtoh samo,” ãko ynanase Ritonõpo a.

¹³ Morara ãko ynanase Ritonõpo a, ajamihtanohtohkõme, aomipona oehtohkõme, tyrypyhpyke pyra roropa oehtohkõme. “Iiryryryme ro mose nase,” kara opoko xine imehnõ ehtohme Kumykõ ãpataka toehse kuahtao xine, Kuesëkõ Jezu oepýry ropa ahtao typoetory tõ maro.

4

Ritonõpo zamaro kuexirykõ poko

¹ Wekyry tomo, tuhke rokë morara ynanasene oya xine: “Ritonõpo omipona ehtoko, Kuesëkõ Jezu poetoryme oexirykõke,” ynanasene oya xine. Ritonõpo zamaro matose aomipona oexirykõke. Seromaroro yronymyrymehxo Kuesëkõ omipona ehtoko.

² Yna a ãmorepatopõpyrykõ waro matose. Kuesëkõ Jezu omi poe kuamorepatose.

³ Ritonõpo kure oexirykõ se tyrypyhpyke pyra. Orutua komo, nohpo tõ poko pyra ehtoko. Opyxiãkõ maro rokë ehtoko. Nohpo tõ roropa orutua kõ poko pyra ehtoko. Oniokõ maro rokë ehtoko, enara.

⁴ Nuasemãkõ etatoko pahne, Jezu poetoryme oexirykõke typye awahtao xine kure rokë opyxiãkõ tyritoko. Ritonõpo waro pyra exiketõ sã pyra ehtoko.

⁵ Nae nohpo poko exiketõ nohpo tõ osanumãko rokene ise ehxõpo. Naeroro mokaro sã pyra ehtoko. Nohpo maro opytary se awahtao xine onymenekahpyrykõ pyno nymyry ehtoko, kure rokë oehtohkõme imaro Ritonõpo neneryme, kure roropa oehtohkõme imehnõ neneryme.

⁶ Jezu poetoryme oexirykõke, osenekunohpyra ehtoko. Imehnõ pyxiã poko pyra ehtoko. Morara kuuruatose pake: “Tomeseke ehtoko. Ritonõpo awãnohtorykõ mana imehnõ nohpo tõ poko awahtao xine,” ynanakene oya xine.

⁷ Kymarokõ toahmase Ritonõpo a tyrypyhpyke pyra kuehtohkõme, Jezu sã kure kuehtohkõme.

⁸ Yna a ãmorepatopõpyrykõ rumekaryhtao oya xine ahno rokë kara rumekãko matose. Ritonõpo rumekãko roropa matose, Tuzenu kurã ekarone rumekãko.

⁹ Imehnõ Jezu poetory tõ pyno matose Ritonõpo a ãmorepatopõpyrykõ omipona. Morara exiryke osepyno oexirykõ poko pape onymerozomopyra ase.

¹⁰ Emero Jezu poetory tō pyno matose Masetonia pōkomo. Yrome ynara kary se ynanase oya xine, itamurumehxo toto pyno ehtoko, ipyno xine nymyry oehtohkōme.

¹¹ Imehnō maro atatapoiry se pyra ehtoko. Imehnō erokuru poko torētyke pyra ehtoko. Oerokurukō poko rokē ehtoko etuarimara oehtohkōme. Morara ynanakē pake.

¹² Kure oerokurukohtao ouno xine Jezu poetory tō kara exīko mana. Imehnō kyryry poko penetara exīko roropa matose, nae oexirykōke.

Kuesēkō oehnōko ropa mana

¹³ Wekyry tomo, tuaro oexirykō se ynanase Jezu poetory orikyry poko, atasamara oehtohkōme toto orikyryhtao. Jezu poetory tō kara emynyhmāko itamurume tyekyry tō orikyryhtao Jezu maro toto exiry onenetupuhpyra toexirykōke. Mokaro sã oexirykō se pyra ase.

¹⁴ Ynara enetupuhnōko sytatose, Jezu towōse ropa toorihxīpo. Naeroro typoetory ekepyã ēsemākāko ropa Ritonōpo mana. Toto enehpōko ropa mana Jezu maro, Jezu tonetupuhse eya xine exiryke.

¹⁵ Kuesēkō omi poe ynara kary se ynanase oya xine, orihpyra ro kuahtao xine, Kuesēkō oepyyryhtao, Jezu poetory ekepyã onuapōkara sytatose. Imaro xine onuhnōko sytatose.

¹⁶ Ritonōpo nenyokyhpyry imehxo exikety omitāko mã opore. Ritonōpo rue etōko mana. Mame Kuesēkō yhtōko kapu ae. Aorihtyã emero Kyrixtu enetupuhnanō ēsemānōko ropa toh mana.

¹⁷ Mame imaro xine onuhnōko sytatose orihpyra exiketō maro, akuru htaka Kuesēkō eporyse. Imaro exikehpyra sytatose.

¹⁸ Moro waro oexirykōke atākyematoko Jezu poetory tō orikyry poko.

5

Tuaro sehtone Jezu oepyyry ropa symomohtone

¹ Wekyry tomo, Jezu oepyyry ropa waro matose. Yrome aepyyry ropa poko imerōko ase wenikehpyra oehtohkōme, tuarohxo roropa oehtohkōme.

² Omato oepyyry sã, Kuesēkō oepyyry mana. Tokare pyra oehnōko mana.

³ Ynara karyhtao eya xine: “Emero kure sytatose,” āko toh mã repe, tuaro pyra toexirykōke. Yrome axī toto etuarimatoh oehnōko mana. Atarypōko mã toto, nohpo oxietūtopytory samo. Toepatohkō zupīko mã toh repe.

⁴ Wekyry tomo, mokaro sã pyra matose tuaro oexirykōke. Oserehpyra matose, omato oepyyry sã pyra Jezu oepyyry oya xine mana,

⁵ ipoetoryme oexirykōke. Tuaro matose. Tyryryhpyke exiketō sã pyra sytatose.

⁶ Morara exiryke tuenikaroro nyhketō sã pyra sehtone. Tuaro sehtone. Jezu oepyyry symomohtone. Etỹpyra sehtone, enara.

⁷ Koko nyhnōko toto emero porehme. Koko etỹnōko roropa toto.

⁸ Yrome Ritonōpo poetoryme kuexirykōke tuaro sehtone. Etỹpyra roropa sehtone. Soutatu tomo a pake tupuropurukō apuru tyrise. Tupuhpyrykō apuru roropa tyrise omōpyra pyrou ehtohme. Yrome kymarokō tyoro. Jezu enetupuhnōko sytatose Kuesēkōme. Ritonōpo pyno sytatose, imehnō pyno roropa sytatose. Jezu a kypynanopyrykō eraximāko sytatose apoto konōto htaka omōpyra kuehtohkōme.

⁹ Kymarokō tymenekase Ritonōpo a kyzehno xine pyra ehtohme. Kypynanohtohkōme tymenekase sytatose Kuesēkō Jezu Kyrixtu a, toorihse

¹⁰ exiryke kymyakākōme, imaro kuehtohkōme, orihpynomo, aorihtyamo, enara ehtohme.

¹¹ Morara exiryke oxijamihtanohtoko. Atakorehmatoko kurehxo Ritonõpo omiry enetupuhtohme. Morara awahtao xine moro saaro atakorehmãko matose.

Pauru nurutopõpyry etyhpymy

¹² Wekyry tomo, ynara kakehpyra oya xine ynanase, Ritonõpo omiry poko ãmorepanekõ zuno ehtoko, Ritonõpo nymenekatyãme toto exiryke. Tymenekase Ritonõpo a oesëkõme toto ehtohme. Tymenekase roropa toto tõmiry poko ãmorepanekõme.

¹³ Toto zunõpo rokë pyra ehtoko. Ipyno xine roropa ehtoko, toto erokuru pokoino ãkorehmarykõ poko. Kure rokë ehtoko, oseosezuhpyra, ãko ynanase oya xine.

¹⁴ Wekyry tomo, ynara ãko roropa ynanase oya xine. Akĩme exiketõ akinuru irumekapotoko. Iporemãtyã ijamihtanohpotoko ropa. Ihxipÿke exiketõ imehnõ zururu poko Jezu enetuputyry poko tyya xine akorehmatoko imehnõ zurutohme. Imehnõ maro kure ehtoko, sekerereme.

¹⁵ Popyra imehnõ oya xine ahtao, onemetakãmara ehtoko. Kokoro rokë kure ehtoko oseya. Kokoro rokë kure imehnõ tyritoko roropa.

¹⁶ Atãkyematoko kokoro rokene.

¹⁷ Oturukehpyra ehtoko Ritonõpo netaryme.

¹⁸ “Kure mase, Ritonõpo,” kahtoko eya. Emero popyra ahtao, morara kahtoko ro eya. “Kure mase,” kakehpyra rokë ehtoko. Morara kary etary se Ritonõpo oya xine mana, Kyrixtu Jezu poetoryme oexirykõke.

¹⁹ Tomeseke ehtoko Ritonõpo Zuzenu anakorekehkara oehtohkõme.

²⁰ Ritonõpo poe urutõ kõ omihpyry oseunohtou.

²¹ Urutõ kõ nekarohpyry ikuhtoko zuaro oehtohkõme. Kurã rokë imenekatoko aomipona oehtohkõme.

²² Oorypyrykõ irumekatokoko porehme, iirypyryme pyra oehtohkõme.

²³ Ynara ãko ynanase Ritonõpo a opoko xine: “Papa Kapuaono, torëtyke pyra yna rineme mase. Onukurãkatyã Tesaronika põkõ ewomako ipunaka, zokokomo, zuzenukomo, aomirykomo, enara. Ipynanohko toto iirypyryme pyra toto ehtohme, ehxiropyra toto ehtohme yna esë Jezu Kyrixtu oepyry ropa ahtao,” ãko ynanase Ritonõpo a.

²⁴ Kure mã mokyro Kueahmanekomo. Tõmipona kuehtohkõme kueahmatose. Tamoreme typoetoryme kyritorÿko mana. Zae mokyro mana. Tõmihpyry anamonohpyra mana.

²⁵ Wekyry tomo, oturutoko Ritonõpo a yna poko.

²⁶ Jezu poetory tõ zuruko. “Pauru ose xine ro mana ipunaka,” kahtoko eya xine.

²⁷ Ynara ãko ase oya xine Kuesëkõ omi poe: “Sero ynymerohpyry isekere-matoko imoihmãkõ netaryme Jezu poetory tõ netaryme,” ãko ase.

²⁸ “Papa Kapuaono, kure rokë Tesaronika põkõ tyriko,” ãko ase Jezu Kyrixtu Kuesëkomo a opoko xine. Enara.

2 TESARONIKA

Pauru Nymerohpyry ropa Tesaronika pōkō Neneryme

2 Tessalonicenses

Ekarotopo

Pauru nymerohpyry apitorymā tonese ahtao ro Tesaronika pōkomo a, tōsezusezuhse toto Jezu Kyrixtu Tosēkō oepyry ropa poko. Toitoine: “Jezu toehse ropa pake,” tykase toh repe. Imehnomo: “Oehsasaka mana,” tykase; toerohtohkō turumekase eya xine aepyry eraximatohme, imeimehnō maro rokē otuhnōko toh kynexine.

Naeroro sero 2 *Tesaronika* tymerose Pauru a Ritonōpo omipona exiketō akorehmatohme, azahkuru toto ehtoh kurākatohme. Ynara tokarose eya xine: Jezu Kyrixtu oehto popyra ehtoh emānōko itamurume sero nono po. Imepỹ: “Iiryppyrymano,” orēpyra exīko, oximōme sero nono pōkō arōko mana, Ritonōpo zehno exiketomo, Ritonōpo poetory tō poremākatohme repe. Yrome mokaro poremākāko Ritonōpo mana. Tynymenekatyā pynanohnōko mana, jūme toto ewomāko mana. Naeroro orēpyra ehtoko Jezu enetuputyry poko, ajohpe ehtoh onekahmara ehtoko. Toto tamorepase roropa eya akīme pyra ehtohme (2 *Tesaronika* 3.10).

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-2

Sero etyhyry poko 1.3–2.12

1. Sero pōkō apiakary poko 1.3-12

2. Ritonōpo zehnotokomo 2.1-12

Zae Jezu poetory tō exiry 2.13–3.15

Osekazumāko 3.16-17

Kure ehtoh ripōko 3.18

¹ Ynanymerohpyry moro onenerykōme. Ywy ase Pauru. Xira te, Timoteu roropa, enara ymaro mana taro.

Amarokō Jezu poetoryme Tesaronika po. Ritonōpo poetoryme matose, Kumykō poetoryme Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetupuhnanōme oexirykōke.

² “Papa, kure rokē Tesaronika pōkō tyripoko. Torētyke pyra roropa tyripoko toto,” āko ynanase Ritonōpo a, Kumykomo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu a roropa.

Sero nono pōkō apiakary poko

³ Wekyry tomo, ynara kakehpyra ynanase Ritonōpo a opoko xine: “Kure mase, Ritonōpo,” kakehpyra ynanase. Tākye yna exiryke opoko xine. Morara āko ynanase, Jezu enetuputyry emamyryke okurohtao xine. Imehnō pyno exīko matose ipunaka.

⁴ Morara exiryke opoko xine kure oturūko ynanase Jezu poetory oximōmākō netaryme, toanahtose itamurume oya xine exiryke ohtomarykōhtao. Yrome onenetupuhkehpyra matose. Oryhmatorỹko pohnō mā repe. Yrome eanahtōko rokē matose.

⁵ Omenekatorỹko Ritonōpo mana tuisame oehto kōme imaro. Aomipona oexirykōke ohtomatorỹko imehnō mana. Yrome eanahtōko matose. Ōseanahtotopōpyrykō waro imehnō ahtao, zae Ritonōpo exiry enetupuhnōko mā toto, kuapiakarykō poko eya.

⁶ Zae Ritonōpo exiryke ohtomahpōkō htomāko roropa mana, ohtomatami-tukōme.

⁷ Ohtomakehpotorÿko ropa mana toanahtose oya xine exiryke. Yna roropa htomakehpõko mana. Morara tyrïko mana Kuesëkõ Jezu oepyry ropa ahtao kapu ae tynenyoyhtÿã kapuaõkõ jamihmãkõ maro.

⁸ Apoto konõto tororokane maro oehnõko mana Ritonõpo waro pyra exiketõ wãnohpotohme. Aomipona pyra exiketõ roropa wãnohpõko mana, ynanekarohpyry Kuesëkõ Jezu poko totase eya xine exiryke. Yrome onenepuhpyra toto exiryke toto wãnohpõko Ritonõpo mana.

⁹ Toto rypyry emetakame toto pahñõko mana apoto konõto htaka. Etuari-makehpyra mã toto jÿme. Kuesëkõ esaka ytopyra toto; jÿme imehxo aexiry onenepyra ekurehnõko mã toto.

¹⁰ Jezu tooehse ropa ahtao tosëkõ eahmãko ipoetory tõ mana. “Imehxo mase,” ãko toto, Jezu enetupuhnanomo. Mokaro maro exïko matose roropa, ynanekarohpyry tonetupuhse oya xine exiryke.

¹¹ Morara exiryke oturukehpyra ynanase opoko xine Ritonõpo netaryme: “Papa, Tesaronika põkõ kure toexirykõ se mana. Akorehmako toto omÿkuru nymyry sã toto ehtõhme, oya toahmase toto exiryke opoenõme toto ehtõhme. Jezu enetupuhnõko toto. Ijamihtanohko toto ÿme toto ehtõhme õmipona. Akorehmako toto imehnõ akorehmatohme roropa Jezu enetuputyry poko,” ãko ynanase.

¹² Morara awahtao xine imehnõ ynara ãko: “Kure imehxo Kuesëkõ mana,” ãko toto oenerykõke. Jezu roropa ynara ãko kyya xine: “Kure matose,” ãko. Toipe Jezu Kyrixtu kure rokë typoetory tõ rïko mana. Isaaro roropa Ritonõpo mana.

2

Iirypyrymã poko

¹ Wekyry tomo, oururukõ se ynanase Kuesëkõ Jezu Kyrixtu oepyry ropa poko, imaro oximõme kuytorykõ poko roropa.

² Oty katox axï osenekunohpõko matou? Osenekunohpopyra ehtoko: “Jezu tooehse ropa, pake,” karyhtao imehnomo a. Emynyhmara roropa ehtoko. Otarãme morara ãko amorepatõ mã repe ajohpe rokene. Otarãme: “Morara tykase Pauru nymerohpyry,” ãko imepÿ repe. Yrome morara kapitopyra ase. Ajohpãkõ omiry rokë moro.

³ Tomeseke ehtoko oenekunohpopyra xine imehnõ ehtõhme. Tuaro ehtoko, Ritonõpo zehnotokõ osemazuhme oehnõko mana. Iirypyrymã pohto rokë kara oehnõko roropa mana. Imeïpo Ritonõpo nemary mokyro apoto konõto htaka. Onypynanohsaromepyra imehnõ mana, jÿme. Mokaro tooehse ahtao rokë Jezu oehnõko ropa mana.

⁴ Pyaximehxo osekarõko mokyro mana. “Ritõ kõ motye ase, oesëkõ motye,” ãko mã ynororo: “Imehxo mase,” katohme imehnomo a repe typoko. Porohnõko mana Ritonõpo Tapyï tao. “Ritonõpome ase,” ãko kahpyry mã repe imehnõ enekunohtõhme rokene.

⁵ Moro poko oturuase oya xine amaro xine ro jahtao. Tuenikehse matou ynekarohpyry poko oya xine?

⁶ Seromaroro mokyro oehpopyra exikety nae. Zuaro matose. Yrome toehtõh po toehse ahtao mokyro oehnõko mana Iirypyrymã pohto rokë kara.

⁷ Mokyro Ritonõpo omipona pyra imehnõ ripone. Imehnõ enekunopyry poko erohnõko mana seromaroro, omatome. Yrome mokyro akorekehkãko imepÿ mana, onekunohtõ akorekehkãko mana toytotoh pona ro.

⁸ Morarame mokyro Iirypyrymã pohto rokë kara osenepõko mana. Yrome tooehse ropa Kuesëkõ ahtao mokyro etapãko mana. Toiro puu katox ke mokyro enahkãko mana orëpyrahxo tysaerehkatox ke.

⁹ Mokyro iirypyrymä joroko tamuru jamitunuru poe orëpyra ikyrÿko mana imehnõ enuruhkapotohme, enekunohtohme rokene.

¹⁰ Tyrypyry ke toto enekunohnõko itamurume tymaro apoto konõto htaka toto ytotohme. Jezu omiry anapoipyra mä toto, ise pyra toexirykõke. Morara exiryke toto onypynanohpyra ekurehnõko mana.

¹¹ Morara exiryke ynara äko Ritonõpo: “Ah nosenekunohno toto,” äko Ritonõpo toto poko, ajohpäkõ omipona toto ehtohme.

¹² Morarame toto rypyry emetakamäko Ritonõpo mana tõmiry onenetupuhpyra toto exiryke, tyrypyrykõ poko rokë täkye toto exiryke.

Tymenekase matose okuräkatohkõme

¹³ Wekyry tomo, Kuesëkõ opyno xine mana. Ritonõpo nymenekatyäme matose moino ro, opynanohtohkõme, okuräkatohkõme roropa Tuzenu a, aomiry enetuputyryhtao oya xine. Morara exiryke: “Kure mase, Ritonõpo,” kary se ynanase kokoro rokene opoko xine.

¹⁴ Ritonõpo oeahmatose, Jezu poko yna a ämoreparykohtao. Oeahmatose tymaro oehtohkõme: “Kuesëkõ Jezu Kyrixtu imehxo mana,” karyhtao ipoetory tomo a.

¹⁵ Toahmase oexirykõke poremäpyra ehtoko. Wekyry tomo, yna a ämorepatopõpyrykõ omipona ehtoko. Yna a ourutopõpyrykõ omipona ehtoko, ynanamerohpyry onenerykõ omipona ehtoko roropa, enara.

¹⁶ Ynara äko ynanase Kuesëkõ Jezu Kyrixtu a Kumykõ Ritonõpo a roropa: “Papa, yna pyno mexiase. Yna pyno oexiryke yna eano tyjamihtanohpose oya poremäpyra jüme yna ehtohme. Oeepyry ropa momohnõko ynanase.

¹⁷ Tesaronika põkõ eanokõ ijamihtanohko poremäpyra toto ehtohme imehnõ akorehmatohme toto a, kure imehnõ zurutohme roropa, enara,” äko ynanase.

3

Oturutoko Ritonõpo a yna akorehmatohme eya

¹ Wekyry tomo, ynara kary se ropa ynanase oya xine. Oturutoko Ritonõpo a: “Papa, Pauru tõ akorehmako õmiry ekarory poko imehnomo a, ekurehpyra õmiry otuotuhponamatohme, Jezu poetoryme imehnõ ehtohme õmiry apoiryhtao tyya xine, Tesaronika põkõ sã toto ehtohme õmiry tapoise ahtao eya xine,” kahtoko.

² Oturutoko Ritonõpo a yna pynanohtohme tapoise yna ahtao pohnomo a, iirypyrymäkomo a, tuhke Jezu onenetupuhpynõ nae exiryke.

³ Yrome Kuesëkõ kurumekara xine mana. Ajamihtanohtorÿko mana, oewomatorÿko joroko tamuru omipona pyra oehtohkõme.

⁴ Täkye ynanase awaro xine yna exiryke. Yna omipona exikehpyra matose, Jezu poetoryme oexirykõke.

⁵ Ynara äko ynanase Kuesëkõmo a: “Papa Kapuaono, Tesaronika põkõ amorepako ose ipunaka toto ehtohme. Akorehmako toto tyhtomarykõ eanahtotohme, Kyrixtu a tyhtomary eanahtotopõpyry samo,” äko ynanase.

Erohtoko kene tuenikaroro sã rokene

⁶ Wekyry tomo, Kuesëkõ Jezu Kyrixtu omi poe ynara äko ynanase oya xine, akïme exiketõ maro osepeme pyra ehtoko, ynanamorepatopõpyry omipona pyra toto ahtao.

⁷ Akïme pyra ynanexasene amaro xine yna ahtao. Zuarõ matose. Yna ehtopõpyry sã ehtoko, akïme pyra.

⁸ Imehnõ zuru poko pyra ynanexiase. Topehmase yna a ahtao rokẽ ynane-napyase. Ynanerokuase, ynanetuarimase koko, saereme, enara, anapyrykõ onenahpyra yna ehtohme.

⁹ Topehke pyra yna otukuru amaro xine kure repe, ãmorepanekõme yna exiryke. Yrome yna kure exiry enepotohme oya xine topehke rokẽ ynan-otukuasene amaro xine, ÿme oehtohkõme roropa.

¹⁰ Amaro xine yna ahtao ynara ynanase oya xine, toerokuru se pyra exikety anautuhmanohpopyra ehtoko, onykohmara roropa ehtoko, ynanase.

¹¹ Ynara kary totase yna a exiryke: “Akĩme exiketõ nae Tesaronika põkõ maro. Erohpyra toto ipunaka, imehnõ tapyĩ tõ takuroko rokẽ ytoytõko toto, popyra ehtoh poko rokẽ oturuse.”

¹² Mokaro zurũko ynanase Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu omi poe: “Erohtoko kene tuenikaroro sã rokene, tỹkyryneke oehtohkõme, õtuhtohkõme,” ãko ynanase.

¹³ Wekyry tomo, penekhepyra ehtoko imehnõ akorehmary poko.

¹⁴ Yna omipona pyra exikety nae ahtao, sero ynanymerohpyry omipona pyra ahtao, mokaro maro pyra ehtoko, toto hxiropotohme. Otarãme yna omipona exĩko ropa toh mana.

¹⁵ “Zehnotokõ mokaro,” kara ehtoko toto poko. Oekyrykõme mokaro tyritoko akorehmatohme oya xine yna omipona toto ehtohme ropa.

Pauru nurutopõpyry etyhpyry

¹⁶ Ynara ãko ynanase Kuesẽkomo a: “Torẽtyke pyra yna rine mase. Tesaronika põkõ torẽtyke pyra tyriko kokoro rokene. Toto maro exiko,” ãko ynanase.

¹⁷ Ywy ase Pauru. Jesety moro tymerose ya jemary ke rokene. Moro enetupuhtoko ynanymerohpyry. Morara rokẽ pape aropõko ase onenerykõme.

¹⁸ Ynara ãko ase Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu a opoko xine: “Papa, kure rokẽ Tesaronika põkõ tyriko,” ãko ase. Enara rokene.

1 TIMOTEU

Pauru Nymerohpyry Timoteu Neneryme

1 Timóteo

Ekarotopo

Pauru nymerohpyry apitorymä sero Timoteu neneryme. Pauru maro toytose Timoteu tuhke pata tō poro akorehmase aerrohtoh poko. Timoteu eny juteume kynexine, Jezu poetoryme toehse aenetuputyryke eya tosēme. Jumy kyrekume kynexine (Atos 16.1-3). Imeīpo Jezu poetory amorepaneme toehse Timoteu Epezu po.

Tynymerohpyry ae Timoteu zurūko Pauru mana enekunohtoh tonō poko (1 Timoteu 4.3-5).

Sero tynymerohpyry ae Timoteu zurūko mana zae exiketō rokē imenekatohme imehnō amorepananōme. Ynara āko roropa mana emero Jezu enetupuhnanomo a: “Imehnō pyno exiko roropa. Penekehpyra exiko Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko. Osenetaonohpyra exiko roropa. Orēpyra exiko Jezu enetuputyry poko oesēme” (1 Timoteu 6.11-12).

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-2

Zae pyra amorepatoh tonomo 1.3-11

Typynanohse Ritonōpo a exiryke, kure mase, āko 1.12-20

Jezu enetuputyry, zae ehtopo 2.1–6.10

Tuaro ehtoh etyhpymy; kure tyripotopo 6.11-21

¹ Ynymerohpyry moro oneneryme Timoteu. Umūkurume mase Jezu omipona oexiryke. Ywy ase Pauru, Jezu Kyrixtu nenyokyhpyry. Imehnō amorepase tonyohse ywy Ritonōpo a Kukurākanekomo a roropa, Jezu Kyrixtu a. Aepyry ropa momohnōko sytatose.

² “Kure rokē Timoteu tyriko. Ipyno exiko. Torētyke pyra tyriko roropa, ajohpāme samo,” āko ase Ritonōpo a, Kumykomo a. Morara āko ase Jezu Kyrixtu a roropa, Kuesēkomo a.

Tomeseke exiko ajohpākō omipona pyra oehtohme

³ Masetonia pona jytoryhtao ynara ase oya, moroto Epezu po rokē exiko, ase oya. Morara āko ropa ase oya seromaroro. Ynara exiryke, onekunohtōkō nae amaro xine. Zae pyra imehnō amorepāko mā toto. Toto mynyhpākapory se ase oya.

⁴ Pakatokō omihpyry poko rokē mā toto. Aenurutopōpyrykō poko roropa mā toto. Moro poko oturukehpyra toh repe. Yrome aomirykō Ritonōpo poko tuarōtanohpotoh pyra mana. Naeroro ynara kaxiko eya xine: “Ahno nekarohpyry rokē onetara ehtoko, pakatokō enurutopōpyry tō poko pyra ehtoko roropa,” kaxiko eya xine.

⁵ Morara kamexipōko ynanase imehnō pyno toto ehtohme. Otāto imehnō pyno exīko toh nae? Tyrypyrykō poko pyra tahtao xine tukurohtao xine, zae ehtoh poko rokē tahtao xine roropa imehnō pyno mā toto. Jezu enetuputyryhtao tosēkōme roropa imehnō pyno mā toto.

⁶ Yrome toitoine mokaro a zae ehtoh turumekase. Tahnōko mā toto tōmirykō poko rokē toexirykōke.

⁷ Imehnō amorepananōme toexirykō se toh mā repe. Ritonōpo nymeropohpyry poko Moeze a imehnō amorepary se toh mā repe. “Zae rokē āmorepatoryko ase,” āko toh mā repe. Yrome zae pyra imehnō amorepāko mā toto onenetupuhpyra toexirykōke.

⁸ Kure mã Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a. Zae rokẽ ipoko kuahtao xine kure sytatose.

⁹ Ynara zuaro sytatose. Kurãkõ zupokatohme pyra Moeze a tõmiry tymeropose Ritonõpo a. Yrome aomipona pyra exiketõ rokẽ zupokatohme tymeropose. Pohnõ mokaro iirypyrymãkomo, tyyrypyrykõ poko exiketomo, Ritonõpo kerekeremananomo, jũkõ otapatõkomo jẽkõ roropa, Ritonõpo waro pyra exiketomo. Mokaro zurutohme tõmiry tymeropose Ritonõpo a Moeze a.

¹⁰ Imehnõ nohpo poko exiketomo, imehnõ orutua poko exiketõ roropa, imehnõ orutua kõ rokẽ oximaro exiketomo, tynekamorykõme ahno apoinanomo, ajohpãkomo, ajohpe imehnõ hxironanomo, emero Ritonõpo namorepatopõpyry omipona pyra exiketomo. Mokaro popyra exiketomo. Mokaro zupokatohme Moeze nymerohpyry tymeropose Ritonõpo a.

¹¹ Morohne poko imehnõ amorepãko ase Jezu ehtoh poko etaporyhtao ya. Ukurãkane ropa Ritonõpo Imehxo Exikety Jezu poko ekarotohme imehnomo a.

Tãkye Pauru typynanohe Ritonõpo a exiryke

¹² “Kure mase ya. Kyjamihtanohepoase,” ãko ase Jezu Kyrixtu Kuesẽkomo a. Tõmipona exiketyme jenetuputyryke eya tymenekase ywy imehnõ amorepatohme typoko.

¹³ Osemazuhme Jezu kerekeremahpõ ase, ipoetory eunopyhpono, toto ryhmahpono. Yrome juãnohpyra Ritonõpo kynexine onenetupuhpyra jexiryke. Morara jexiryke ynyrihpyry waro pyra exine.

¹⁴ Yrome ypyno Kuesẽkõ kynexine ipunaka. Kynosenetupuhpone ya. Imehnõ pyno jyripone roropa. Moro sã imehnõ pyno sytatose Jezu Kyrixtu maro kuahtao xine.

¹⁵ Ynara kary zae mana, Jezu Kyrixtu nono pona tooehse iirypyrymãkõ pynanohe. Morara katopõpyry enetuputyry kure. Ywy roropa iirypyryme itamurume aexihpyryme ase.

¹⁶⁻¹⁷ Ynara kakehpyra sehtone Ritonõpo a: “Kure mase Ritonõpo imehxo,” kakehpyra sehtone. Pake Kuesẽkõme kynexine. Kuesẽkõme ro mana. Kuesẽkõme exikehpyra roropa mana. Orihpõme mã ynororo. Osenepyra mana. Toiro mã Ritonõpo, imepõ pyra. Okynã sã kyzehno xine pyra exiketyme ynororo. Iirypyryme itamurume jahtao juãnohpyra Jezu Kyrixtu kynexine. Yrome yzehno pyra kynexine imehnõ tuarõtanohtohme typoko, enetupuhthohme toto a toseẽkõme, jũme orihpyra toto ehtohme.

¹⁸ Aimo, Timoteu, ãmorepãko ase Ritonõpo omipona oehtohme. Pake Jezu poetory esã tõturuse Ritonõpo poe. Ynara tykase toto: “Imehnõ amorepaneme exiko mase,” tykase toto oya. Naeroro toto nekarohpyry poko wenikehpyra exiko orõpyra oehtohme.

¹⁹ Jezu Kyrixtu onenetupuhkehpyra exiko. Oorypyry enetuputyryhtao oya ipoko pyra exiko. Imeneu tõ sã pyra exiko. Tyyrypyrykõ enetuputyryhtao tyya xine onurumekara toto. Ipoko ro toehse toto popyra. Morara exiryke Jezu tonetupuhkehse toto a. Ritonõpo omipona pyra toehse toexirykõke.

²⁰ Morara toehse ynaroro Imeneu, Arexãtere maro: “Ah joroko tamuru toto wãnohno, Ritonõpo kerekeremakehtohme sahxo toto a,” ase ipoko xine.

2

Oximõmãkõ Ritonõpo poko

¹ Osemazuhme ynara kary se ase oya, morotõkõ amorepako. Ynara kaxiko eya xine: “Oturutoko Ritonõpo maro: ‘Kuakorehmako Ritonõpo, ajohpãme

samo, kahtoko,” kaxiko eya xine. “Oturutoko imehnō poko roropa,” kaxiko eya xine. “Kure mase Papa Kapuaono,” kamexipoko roropa eya xine.

² Oturutoko Ritonōpo a tuisa tō poko, pata esā poko roropa, kure toto ehtohme. Kure toto ahtao, torētyke pyra sytatose porehme, tehme roropa. Kure ehtoh poko sytatose Ritonōpo neneryme, Kuesēkō poko osenētupuhnōko roropa sytatose.

³ Tymaro kuotururukō se mā Ritonōpo. Jamaro sytatose imaro kuotururukohtao. Kukurākanekōme aexiryke.

⁴ Sero nono pōkō kurākary se mā Ritonōpo emero, zae ehtoh waro kuehtohkōme.

⁵ Toiro rokē Ritonōpo mana. Toiro roropa mā kyyrypyrykō korokane, kyzehno xine pyra Ritonōpo ehtohme. Mokyro mā Jezu Kyrixtu, ahnome exikety.

⁶ Kukurākatamitukō epehmatohme toorihse ynororo. Jezu oepyry se Ritonōpo ahtao tooehse ynororo kutuarōtanohse xine. “Emero ahno kurākary se mā Ritonōpo,” kase tooehse Jezu.

⁷ Morara exiryke ymenekase Ritonōpo juteutōkara tuarōtanohneme jehtohme. Toto amorepaneme jaropoase, Jezu ekarotohme eya xine, tosēkōme Jezu enetupuhtohme eya xine, zae ehtoh waro toto ehtohme. Morara karyhtao yā ajohpe pyra ase, zae rokē osekarōko ase.

⁸ Ahno otururu se ase Ritonōpo maro, emero pata pōkomo, tyyrypyhpyrykō poko pyra exiketomo, zehno pyra exiketomo, oseosezuhpyra exiketomo, enara.

⁹ Morararo nohpo tomo a kure rokē zupōkō amurupoko ihximyra aehtohkōme, imehnō onyhxiropyra roropa aehtohkōme. “Oūsetykō poko rokē pyra ehtoko. Kasuru tōkehko poko rokē pyra ehtoko roropa, oekurākarykō poko rokē pyra ehtoko,” kaxiko nohpo tomo a.

¹⁰ “Yrome imehnō akorehmatoko. Moro saaro mā Ritonōpo omipona exiketomo,” kaxiko eya xine.

¹¹ “Tehme ehtoko, ātamoreparykohtao Ritonōpo omipona oehtohkōme,” kaxiko eya xine.

¹² Orutua kō anamorepapyra ase nohpo tomo a, ituisarykōme roropa nohpo onyripyra ase. Ah mynyhme sā rokē nexī toto.

¹³ Ynara exiryke, Atāo tyrise osemazuhme Ritonōpo a, okomino Ewa.

¹⁴ Atāo onenekunohpyra roropa joroko tamuru kynexine repe. Ipyty rokē tonekunohse eya. Mame Ritonōpo omipona pyra toehse toto. Naeroro orutua kō anamorepapyra ase nohpo tomo a.

¹⁵ Yrome nohpo tō kurākāko mā Ritonōpo aenururukohtao, tosēkōme Jezu onenetupuhkehpyra toto ahtao, imehnō pyno toto ahtao roropa, tyyrypyrykō rumekaryhtao eya xine, emotyēkara roropa tahtao xine, enara.

3

Jezu poetory esēme exiry poko

¹ Jezu poetory amorepaneme se kuahtao xine kure mana. Zae Jezu poetory amoreparyhtao kyya xine kure mana. Morara kary ajohpe pyra mana. Imehnomo a: “Jezu poetory amorepaneme jexiry se ase,” karyhtao oya, ynara kaxiko eya xine:

² “Irypyryme pyra ke ehtoko rorohpa ohxiropyra xine imehnō ehtohme. Jezu poetory amorepaneme oexirykō se awahtao xine, toiro rokē tyyrypyry ehtoko. Emotyēkara ehtoko. Tuarō ehtoko. Kure rokē ehtoko. Katonō pyno ehtoko. Imehnō amorepaneme kure ehtoko,” kaxiko Jezu poetory amorepaneme se exiketomo a.

³ “Etÿpyra ehtoko. Imehnõ onetapara roropa ehtoko. Imehnõ pyno ehtoko. Oxiehno pyra ehtoko. Penetara roropa ehtoko tineru poko,” kaxiko Jezu poetory amoreparý se exiketomo a.

⁴ “Atapyĩ taõkõ esẽme nymyry ehtoko. Opoenõkõ amorepatoko õmipona xine toto ehtohme, tuaro roropa toto ehtohme,” kaxiko eya xine.

⁵ Atapyĩ taõkõ amoreparý waro awahtao xine Ritonõpo poetory amoreparý waro exiko matose. Yrome atapyĩ taõkõ amoreparý waro pyra awahtao xine, Ritonõpo poetory amoreparý waro pyra roropa matose.

⁶ Jezu poetoryme exisenã ahtao, mokyro imehnõ amorepaneme onyripyra exiko, exisene aexiryke. Imehnõ amorepaneme tyrise ahtao otarame ynara ãko mana: “Kure ywy, iirypyryme pyra, mokã sã pyra ase,” ãko mana. Morara karyke eya iirypyryme exiko mana. Mame popyra mokyro ekarõko Ritonõpo mana popyra joroko tamuru ekarotopõpyry saaro.

⁷ Imepÿ Jezu poetory amorepane riry se awahtao, kure mokyro ehtoh waro roropa Jezu onenetupuhpynõ ahtao, mokyro tyritoko Jezu poetory amorepaneme. “Popyra mokyro,” karyhtao imehnomo a onyripyra ehtoko Jezu poetory tõ amorepaneme. Tyrise ahtao otarame joroko tamuru mokyro poremãkapõko mana.

Jezu poetory tõ akorehmananõme

⁸ Mokaro saaro imehnõ akorehmaneme se awahtao xine zae rokẽ ehtoko. Ajoajohpe pyra ehtoko. Eukuru zetunuru enyryhtao emotyẽkara ehtoko. Imehnõ mõkomory poko penetara ehtoko.

⁹ Orẽpyra Jezu enetupuhtoko. Omi kurã kukurohtao xine moro omipona rokẽ ehtoko, ehxiropyra oehtohkõme.

¹⁰ Tuaro exiketõ rokẽ Jezu poetory tõ akorehmaneme tyritoko. Aomipona nymyry toehse ahtao rokẽ tyriko toto.

¹¹ Ynara kaxiko nohpo tomo a roropa: “Nohpo tomo, mokã saaro ke ehtoko. Kure rokẽ ehtoko. Imehnõ onykerekeremara ke ehtoko. Emotyẽkara roropa ke ehtoko. Oniokõ pyno rokẽ ehtoko,” kaxiko eya xine.

¹² Jezu poetory tõ akorehmaneme kuahtao xine toiro rokẽ typye sehtone. Kure rokẽ kypoenõkõ amorepãko sytatose. Kytapyĩtaõkõ roropa amorepãko kuomipona xine toto ehtohme.

¹³ Zae Jezu poetory akorehmananõme ahtao, toerokurukõ poko tuisamehxo exiko toto. Mame orẽpyra exiko mã toto imehnõ amoreparý poko Jezu Kyrixtu enetuputyry poko.

Ritonõpo a kutuarõmatopõpyrykomo

¹⁴ Moro, ynymerohpyry oneneryme, okynã pyra jytotoh exiryke oenese repe.

¹⁵ Yrome otarame okynahxo ytopopyra ase. Morara exiryke sã ynymerohpyry aropõko ase oya oneneryme, tuaro oehtohme, Ritonõpo poetory tõ kure exiry poko Ritonõpo maro oturutoh tao. Ritonõpo Zuzenu isene mana typoetory tõ kurohtao. Kure kuexirykõ eneryhtao imehnomo a Ritonõpo zae exiry enetupuhnõko toto.

¹⁶ Ajohpe pyra nase. Ynara enetupuhnõko sytatose, osemazuhme tuaro pyra Jezu poko sexiataose repe, yrome Ritonõpo kutuarõtanopyatose.

Tumũkuru tonehpose ahnome.

Iirypyryme pyra tonepose mokyro Ritonõpo Zuzenu a.

Tonese roropa Ritonõpo nenyohyamo a, kapuaõkomo a.

Tokarose ahno tomo a, juteutõkara a roropa.

Tonetupuhse roropa mokaro a.

Moromeĩpo tarose ropa ynororo kapu aka.

4

Ajohpe amorepatōkomo

¹ Yrome ynara āko Ritonōpo Zuzenu: “Okynā toehse ahtao toitoine tyneneputuputyhpyrykō rumekāko toto, onekunohtōkō omipona toexirykōke, joroko tō omipona roropa toexirykōke,” āko.

² “Amorepaneme ase,” āko toh mā repe. Ajohpākō mokaro. Omi kurā etaryhtao tyaa xine onetara mā toto. “Oorypyrykō poko pyra ehtoko,” kary etaryhtao tyaa xine onetara mā toto. Tyrypyrykō poko rokē mā toto. Mame ikurohtao xine jahkahpyry sā toh mana, omi kurā onetara toexirykōke. Onetapỹ sā toto.

³ Ynara āko mā toto, imehnō amorepāko: “Pytara ehtoko. Opytarykohtao popyra,” āko toh mā repe. Tōsē onyry rumekapōko roropa mā toto Ritonōpo omipona pyra. Onokyro tōkehko tyrise Ritonōpo a kuohkōme, tākye kuehtohkōme, “Kure mase” katohme kyaa xine Ritonōpo a, enetuputyryke kyaa xine aomiry waro roropa kuexirykōke.

⁴ Naeroro Ritonōpo nyrihpyry kuohkōme kure mana emero: “Kure mase, Ritonōpo,” karyhtao tōsē apoiryhtao. Naeroro tōsē onyry onurumekara ehtoko.

⁵ Tōsē onyryhtao kyaa xine kure Ritonōpo a, aomiry etaryhtao, kuoturu-rukohtao roropa imaro.

Jezu Kyrixtu poetory kurano

⁶ Morohne poko Jezu poetory tō amoreparyhtao oya, Kyrixtu Jezu poetoryme nymyry mase. Tuātanohse sā mase Ritonōpo omiry poko. Orēpyra enetupuhneme mase, āmorepatopōpyry omipona oexiryke.

⁷ Naeroro ahno nekarohpyry rokē irumekako. Toto omiry Ritonōpo omiry poko otuarōtanohpopyra mana. Yrome atamorepako kure oehtohme, Ritonōpo omipona nymyry oehtohme.

⁸ Tururume kuytoryhtao etaehpyra kuehtohme kure pohto rokene. Yrome Jezu poetoryme kuahtao xine ynara āko roropa sytatose: “Kuatamoreparykohtao Ritonōpo omipona kuehtohkōme kure kuhse mana. Seroae Ritonōpo omipona kuahtao xine tākye sytatose, jūme roropa tākye exīko sytatose Ritonōpo esaka kuytorykōke,” āko sytatose.

⁹ Moro kuurutopōpyrykō zae mana, otato ehtoko yronymyryme.

¹⁰ Morara exiryke ŷme ynanase erohnōko, etuarimāko roropa ynanase ajohpe pyra Ritonōpo enetuputyryke yna a. Orihpỹme jūme ynororo mana. Kukurākanekōme ynororo mana. Enetupuhnanō kurākaneme roropa mana.

¹¹ Morohne poko imehnō amorepako.

¹² Jezu poetoryme oehtoh poko osenepoko imehnomo a asā toexirykō se toto ehtohme. Ōmiry kure rokē tyriko. Imehnō maro kure rokē exiko. Imehnō pyno exiko. Ritonōpo onenetupuhkehpyra exiko. Nohpo tō poko pyra exiko. Ynara rokē exiko, asā imehnō toexiry se toto ehtohme, omoiry se roropa toto ehtohme: “Poetome ro mase. Ōmiry etary se hkopyra ase,” kara toto ehtohme.

¹³ Ritonōpo omiry onysekeremakehpyra exiko, oximōmākō netaryme jytory ponāmero. Zuruko toto. Amorepako toto Ritonōpo omipona toto ehtohme.

¹⁴ Ritonōpo Zuzenu otuarōtanohpoase imehnō amorepatohme. Ekurehpyra exiko toto amorepary poko. Amorepatōme oriase Ritonōpo Zuzenu. Tomarykō tyrise Jezu poetory tomo a tamuximākomo a. Ynara tykase toto Ritonōpo poe: “Mose Timoteu imehnō amorepaneme exīko,” tykase toto Ritonōpo poe. Morarame amorepatōme oriase Ritonōpo Zuzenu.

¹⁵ Morohne poko exiko kokoro rokene. Moro poko osenetupuhko, tuaro oexiry enetohme imehnomo a.

¹⁶ Tomeseke exiko zae rokẽ oehtohme. Orẽpyra exiko zae rokẽ imehnõ amorepary poko roropa. Morara awahtao osepynanohnõko mase, oetananõ pynanohnõko roropa mase.

5

Jezu poetory pyno exiry poko

¹ Jezu poetory tõ tamuhpomãkõ onyenonohpyra exiko. Zae pyra toehse toto ahtao kure rokẽ zuruko toto. Omy zurutoh sã zuruko toto. Nuasemãkõ zuruko ãkorõ tõ zurutoh samo.

² Nohpo tõ zuruko asa zururu samo. Oryximãkõ zuruko roropa ooryxiry zururu samo, zae rokene.

³ Kure tyriko pytõpo tomo, takorehmaneke pyra pytõpo ahtao.

⁴ Yrome pytõpo tumũkue ahtao ipoenomo a tyse pyno se ase. Typake ahtao ipakomo a tynoty pyno se ase roropa. Poetome toto ahtao, toto pyno toehse. Morara exiryke ipoenomo a pytõpo tõ pyno se ase. Morara ahtao kure Ritonõpo a.

⁵ Pytõpo tõ tyekye pyra ahtao, ipyno sehtone, Ritonõpo nekarory eraximaryhtao rokẽ eya xine, oturukehpyra imaro toto ahtao, saereme, koko, enara.

⁶ Yrome imepõ pytõpo typenetatoh poko se rokẽ ahtao typoremãse sã Ritonõpo omiry poko mana.

⁷ Morara mokaro amorepako iirypyryme pyra toto ehtohme.

⁸ Imepõ tyekyry pyno pyra ahtao typoenõ nymyry pyno pyra ahtao Ritonõpo omipona pyra mana. Onenetupuhpõ motye popyra mana tuaro toexiryke repe yrome aomipona pyra mana.

⁹ Pytõpo esety imeroko oximõmãkõ ipyno ehtohme 60me jeimamyry nae ahtao. Esety imeroko iniõpyry toiro rokẽ ahtao.

¹⁰ “Kure rokẽ imehnõ rine mokyro,” karyhtao imehnomo a ipoko, esety imeroko, tumũkuru tõ tuãtanohse kure eya ahtao, katonõ nyhtohme tytapyĩ tokarose ahtao eya, Ritonõpo poetory tõ pyno toehse ahtao, kurãkara roropa takorehmase eya ahtao. Emero rokẽ kure tyrise eya ahtao esety imeroko pytõpo tõ esety maro.

¹¹ Yrome pytõpo tõ esetykõ onymeropyra exiko kunumuxime pyra ahtao. Oryxime ahtao otarame niotary se exiko ropa mana. Otarame tyniotary poko penetaryke Kyrixtu poko penetarahme sã exiko ropa mana.

¹² Morarame azahkuru exiko mana Ritonõpo a tõsekarotopõpyry poko wenikehnõko ropa mana.

¹³ Kunumuximãkõkara esetykõ tymerose ahtao ipyno oximõmãkõ ehtohme otarame akĩme exiko mã toto. Imeimehnõ tapyĩ takuroko ytoytõko mã toto. Mame ajoajohpe exiko roropa mã toto, kerekeremato, imehnõ rypyry poko rokẽ oturũko. Morara ahtao popyra mana.

¹⁴ Morara exiryke kunumuximãkõkara niotary se ase aemũkuatohkõme, tytapyĩ tao aerohtohme onyhxiropyra imehnõ ehtohme.

¹⁵ Toitoina pytõpo tõ joroko tamuru omi poe toeramase ropa.

¹⁶ Jezu poetory tõ ekyry pytõpome ahtao ipyno aexirykõ se ase, torẽtyke pyra ipoko oximõmãkõ ehtohme. Tyekye pyra ahtao rokẽ oximõmãkomo a pytõpo pyno se ase.

¹⁷ Mame Jezu poetory amorepatõkõ epehmatoko.

¹⁸ Ritonõpo omiry ynara ãko: “Pui mytary onymyhyry ehtoko tiri-iku ipikary poko itütũmaryhtao,” ãko. Ynara ãko roropa Ritonõpo omiry:

“Erohketō epehmatoko aerohtamitume,” āko. (Morara exiryke kure Jezu poetory amoreparyhtao eya xine Ritonōpo omipona toto ehtohme kurehxo epehmatoko toto.)

¹⁹ Jezu poetory amorepane kerekeremary onetara exiko. Yrome iirypyryme toehse ynororo ahtao asakoro enenanō ahtao aomirykō etako ihxirory poko.

²⁰ Mame mokyro zuruko emero totasēme zomory zuaro aehtohme.

²¹ Timoteu, etako pahne, jomipona exiko ipunaka. Ynara kara exiko okurohtao: “Yzamaro exiketō onupokara ase iirypyry poko. Yzamaro pyra exiketō rokē zupokāko ase,” kara exiko okurohtao. Iirypyryme exiketō ahtao zae rokē zuruko toto. Morara āko ase Ritonōpo netaryme, Jezu Kyrixtu netaryme roropa, inenyohtyā netaryme roropa kapuaōkō netaryme.

²² Axī pyra imepỹ imenekako Jezu poetory amorepaneme tyritohme. Imehnō amorepaneme onyripyra exiko iirypyryme ahtao iirypyrymā ako-rehmaneme oekaroryino. Imehnō onymoipyra exiko tyyrypyrykō poko toto ahtao.

²³ Tuna ēnōko roropa mase. Uwa eukuru jehnahpyry ēnōko mase pitiko rokene awakuru pokoino, kure pyrahme sā oexiryke.

²⁴ Toitoine tuānohsā enetupuhnōko sytatose axiny, iirypyry jarao exiryke. Okynahxo ahtao tuānohsāme imehnō enetupuhnōko sytatose jarao pyra iirypyrykō exiryke. Morara exiryke axī pyra imepỹ imenekako Jezu poetory amorepaneme tyritohme.

²⁵ Morararo toitoine ahno kure exiry axī enēko sytatose. Yrome tokare pyra ahtao okynahxo ahtao kure toto exiry enetupuhnōko sytatose.

6

¹ Imehnō namoto mokaro Jezu poetory tomo. Ynara kaxiko eya xine: “Oesēkō pyno ke ehtoko. Aomipona roropa ke ehtoko, Ritonōpo onykerek-eremara imehnō ehtohme, āmorepatopōpyry yna a roropa onykerek-eremara toto ehtohme,” kaxiko eya xine.

² “Oesēkō Jezu poetoryme ahtao toto onypoihtopyra ehtoko. Oekyrykōme sā tyritoko. Ÿme rokē erohtoko, Ritonōpo omipona roropa aexirykōke, toto pyno Ritonōpo exiryke roropa,” kaxiko eya xine.

Zae pyra amorepananō namorepary poko

Orēpyra imehnō amorepako senohne poko.

³ Jezu Kyrixtu omiry zae rokene. Aomipona kuahtao xine kyyrypyrykō rumekāko sytatose. Imepỹ mā otato pyra ahtao, Jezu omiry myakāmary se mana imepỹ omiry ke.

⁴ Osenetaonohkety rokē mokyro, tuaro pyra exikety. Imehnō ezuezukuru sato rokē mokyro. Omi poko toto ezuezuhnōko rokē mokyro. Yrome toto ezuezuhtopōpyry pokoino zumoxike exīko mā toto, oxiehno roropa. Oxik-erekeremāko toto. Tukurohtao xine imehnō ekarōko popyra toh ma repe.

⁵ Moro pokoino ajoajohpākō oseosezuhkehpyra mana. Tukurohtao xine azahkuru exiryke. Zae exiry waro pyra toehse ipunaka. Tineru apoiry se mā toto Ritonōpo omipona tohtamitukōme repe.

⁶ Yrome Ritonōpo omipona kuahtao xine, tākye roropa kuahtao xine in-ekarohpyry poko, tymōkomoke exikety motye sytatose. “Kure mase” karyh-tao Ritonōpo a kyya xine kure ipunaka mana.

⁷ Tymōkomoke pyra sytatose enurūko. Taroino roropa mōkomo anaropyra sytatose kuorikyrykohtao.

⁸ Naeroro tohke kuahtao xine, tymetyke kuahtao xine roropa tãkye sehtone.

⁹ Yrome tymõkomoke se kuahtao xine, xiaxiake kypenetarykõke joroko tamuru nukuhtatoh taka omõnõko sytatose. Kuesëkõ enetupuhkehnõko sytatose. Kuamoreme xine ryhtãko sytatose.

¹⁰ Tineru poko penetanohtao xiaxiake iirypyry poko exiko sytatose. Tytineruke se toexirykõke toitoine ipoetory tomo a Jezu turumekase. Emynymãko itamurume mã toto. Tukurohtao xine sam ãko toh mana.

Zae exiry poko Pauru namorepatopõpyry

¹¹ Yrome omoro Ritonõpo poetoryme oexiryke tomeseke mokaro sã pyra oehtohme. Tineru poko openetary irumekako, kure oexiry aroko. Ritonõpo zamaro exiko. Oesëme onenetupuhkehpyra exiko. Imehnõ pyno exiko roropa. Penekehpyra exiko Ritonõpo nyrohmanohpotoh poko. Osenetaonohpyra exiko roropa.

¹² Orëpyra exiko Jezu enetuputyry poko oesëme. Ritonõpo omipona rokë exiko orihpyra oehtohme jüme. Typoetoryme tyrise mase eya, kure rokë tõturusawahtao Jezu Kyrixtu oesëme exiry poko, imoihmãkõ netaryme.

¹³ Ritonõpo emero ritõme mana. Inetaryme Jezu Kyrixtu netaryme roropa ynara ãko ase oya, Timoteu,

¹⁴ Ritonõpo omipona exiko ipunaka, ohxiropyra imehnõ ehtohme, Jezu Kyrixtu Kuesëkõ oepyry ropa ponãmero. Morõ saaro Tummy omipona Jezu kynexine Põtiu Pirato ãpataka tarose tahtao.

¹⁵ Jezu enehpotoh toehse ahtao enehpõko ropa Ritonõpo mana. Tuisame imehxo Ritonõpo mana. Kurã mokyro toiro. Tuisamãkõ tuisaryme mana, pata esã esëme roropa mana.

¹⁶ Ynoro rokë orihpýme mana jüme. Saereme konõto esary mana. Xixi motye reh mahna. Imehnõ eya ytosaromepyra mana. Mokyro onenepitopyra sytatose osenepýme aexiryke. “Kure mokyro mana. Kuesëkõme mana jüme,” sykatone.

¹⁷ Ynara kaxiko tymõkomokamo a: “Osenetaonohpyra ke ehtoko. Ynara kara ehtoko okurohtao xine: ‘Tãkye exiko ase ytinerü tomãse ahtao,’ kara ehtoko. Yrome ynara kahtoko rokene: ‘Tãkye rokë ase Ritonõpo poko. Emero ekarõko mã ya,’ kahtoko rokë okurohtao xine,” kaxiko eya xine, amorepako toto.

¹⁸ “Kure ehtoko. Kure roropa imehnõ tyritoko. Imehnõ akorehmatoko. Omomýke pyra ke ehtoko,” kaxiko eya xine, amorepako toto:

¹⁹ “Tymõkomoke oehtohkõme Ritonõpo esao, aomipona rokë roropa oehtohkõme,” kaxiko eya xine.

²⁰ Timoteu, tomeseke exiko. Ourutopõpyry ya onuenikehkapopyra exiko. Imehnõ otururu irumekako. Ritonõpo waro kamexipopyra mana. “Zuaro exiketõme ynanase,” ãko toh mã repe ajohpe rokene. Toto oseosezukuruhatao toto onezuhpyra exiko.

²¹ Tõsezusezukurukõ poko toto ahtao tytahse sã toh mana. Tosëkõme Jezu tonetupuhkehse toto a.

“Timoteu tõ pyno exiko,” ãko ase Ritonõpo a opoko xine. Enara.

2 TIMOTEU

Pauru Nymerohpyry ropa Timoteu Neneryme

2 Timóteo

Ekarotopo

Sero 2 *Timoteu* tymerose Pauru a Timoteu neneryme zae aerohtoh poko, Jezu poetory amorepaneme toehse exiryke. Zurũko roropa mana toorikyry poko: “Enaromyra ase jorikyry poko, Ritonõpo maro jexiryke,” tykase. Timoteu pyno Pauru kynexine, akorehmaneme exiryke. Naeroro orẽpyra tyripõko mana soutatu samo Kyrixtu omipona, ipoetory tõ pyno ehtoh poko roropa (2 Timoteu 4.5).

Osekarõko Pauru mana: tosẽme Jezu enetuputyry poko tyya, imehnõ pyno toexiry poko te, orẽpyra toehtoh poko imehnõ amorepary poko Jezu poko. Morara exiryke Pauru typhoonse ahtao Timoteu a kure exiko mana. “Tururume ytokety sã poremåpyra exiase. Yrohmanohpotopõpyry tõtyhkase ywy. Kuesẽkõ onenetupuhkehpyra exiase. Naeroro Ritonõpo nekarory kurã jeraximãko mana, kure jehtopõpyry ehepyryme. Moro ekarõko mã Kuesẽkõ ya ekarotoh po toehse ahtao,” tykase Pauru (2 Timoteu 4.7-8).

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-2

Omi kurã Jezu poko ekarory 1.3–2.26

Jezu oehtohse ahtao 3.1-9

Enaroximatoh, tuaro ehtopo 3.10–4.8

Typoko ehtopo 4.9-18

Aosekazumatoh etyhpyryme 4.19-22

¹ Ywy ase Pauru Jezu Kyrixtu nenyokyhpyry. Pake ynara tykase Ritonõpo: “Kure rokẽ oritorỹko ase, jũme orihpyra oehtohkõme Jezu Kyrixtu maro,” tykase ynoro pake. Morara exiryke tonyohse ywy imehnõ amorepatohme.

² Ynymerohpyry moro oneneryme Timoteu. Umũkuru kurãme mase Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya oesẽme.

Ynara ãko ase Kumykomo a Ritonõpo a: “Kure rokẽ Timoteu tyriko, ipyno ke exiko, torẽtyke pyra tyriko,” ãko ase. Morara ãko ase roropa Kuesẽkomo a, Jezu Kyrixtu a.

Kure mase Ritonõpo, katopõpyry

³ Kokoro rokẽ oturũko ase opoko Ritonõpo netaryme. Ynara ãko ase: “Kure mase Papa, Timoteu pyno oexiryke,” ãko ase koko, saereme, enara. Ritonõpo poko ase. Yrypyry poko pyra ase, tuaro ase. Tam tõ tyrypyrykõ poko pyra toh kynexine tuaro toexirykõke. Mokaro ehtopõpyry sã ase.

⁴ Wenikehpyra jexiryke oxitatopõpyry poko, omuhpe oehtopõpyry poko roropa, oenery se ropa ase ipunaka, tãkye nymyry jehtohme.

⁵ Jezu enetupuhnõko mase oesẽme nymyry. Osenekunohpyra mase. Moro waro ase. Osemazuhme onoty a, Roiti a Jezu tonetupuhse. Asa a roropa tonetupuhse, Eunixi a. Seromaroro oya tonetupuhse rahkene.

⁶ Morara exiryke pape merõko ase oneneryme wenikehpyra oehtohme, mãsa rokẽ pyra oehtohme, imehnõ amorepary poko. Ouhpona jemary tyrise ahtao ya, Ritonõpo a Tuzenu tokarose oya imehnõ amorepatohme oya.

⁷ Tuzenu ekarone kyya xine, oserehpyra kuehtohkõme, orẽpyra kuehtohkõme, imehnõ pyno kuehtohkõme, zae ehtoh riry waro kuehtohkõme, enara.

⁸ Morara exiryke ehxiropyra exiko õtururuhtao imehnõ maro Jezu poko, Kuesëkõ poko. Ehxiropyra exiko roropa ypoko. Jezu poetoryme jexiryke japuruase toto. Ysaaro ke exiko. Ynara kaxiko: “Jezu poko imehnõ amoreparry se ase. Imehnomo a jutuarimaporyhtao eanahtõko ase,” kaxiko. Mame otuarimaporyhtao äkorehmãko Ritonõpo mana eanahtotohme oya.

⁹ Kukurãkatone. Kueahmatone roropa typoetoryme kuehtohkõme. Kynyrihpyrykõ kurã pokoino pyra, typoe rokë kueahmatone kure kyrirykõ se toexiryke. Toenupunase kypoko xine toexiryke Tumükuru Jezu Kyrixtu enehpory se kynexine kukurãkanekõme, moino ro sero nono onyripyra ro tahtao.

¹⁰ Seromaroro Ritonõpo kure toexiry tonepose kyya xine kukurãkanekõ oepiryke, Jezu Kyrixtu oepiryke. Kuorikyrykõ tonahkapose Jezu a, jüme orihpyra kuehtohkõme, enetuputyryhtao kyya xine. Moro poko tuaro sytatose Jezu enetuputyryke kyya xine.

¹¹ Imehnomo a roropa Jezu enetupuhpotohme tymenekase ywy Ritonõpo a, ipoko toto zurutohme. Ritonõpo nenyokyhpyryme roropa ase, imehnõ amorepatohme, juteutõkara roropa amorepatohme.

¹² Morara exiryke etuarimãko ase. Yrome ase ehxiropyra, Jezu waro jexiryke. Ukurãkaneme enetupuhne. “Jesëme mase,” akë eya. Morara karyke ya osekarone eya ipoetoryme jehtohme. Jewomaneme mana tooepyry ropa ponãmero kapu ae. Moro waro ase.

¹³ Ritonõpo omiry ekaroryhtao ya otato mexiase. Zae rokë oturuase oya. Moro omipona rokë exiko imehnõ amorepatohme oya ysaaro. Jezu enetupuhneme oexiryke aomipona rokë exiko. Imehnõ pyno ke exiko. Morara sehtone Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykõke.

¹⁴ Ritonõpo a tõmiry tokarose oya, otato oehtohme, etyorõmapopyra imehnomo a oehtohme, zae rokë imehnõ amorepatohme oya. Ritonõpo omiry poko awahtao Zuzenu äkorehmãko mana. Kukurohtao xine mana Ritonõpo Zuzenu.

¹⁵ Mokaro Azia põkõ urumekase ropa. Toto a urumekary waro mase, Pixeru, Eremojene, imehnõ maro urumekahpõkõ mokaro.

¹⁶ Yrome Onexiporu jakorehmane itamurume. Morara exiryke ynara äko ase Ritonõpo a: “Onexiporu tõ pyno exiko,” äko ase, jakorehmaneme aexiryke. Ehxiropyra roropa monexiã ymyhtoh poko.

¹⁷ Roma pona tooehse tahtao jupiase pohto rokë pyra, jenery ponãmero.

¹⁸ Morara exiryke ynara äko ase Ritonõpo a: “Onexiporu pyno exiko yna Esë oepiry ropa ahtao kapu ae,” äko ase, takorehmase eya jexiryke Epezu po jahtao. Moro waro mase.

2

Soutatu sã Kuesëkõ omipona kuexirykõ poko

¹ Morara exiryke aimo orëpyra exiko. Jezu Kyrixtu äkorehmãko mana, kypyno xine toexiryke.

² Ynekarohpyry oya Jezu poko metase imehnõ netaryme. Tuhkãkõ netaryme ynekarohpyry metase. Moro ynekarohpyry ekaroko ropa orutua komo a, Ritonõpo omipona exiketomo a, imehnõ amorepananõme toto ehtohme.

³ Oseanahtoko otuarimaporyhtao imehnomo a ysaaro, soutatu sã roropa, Jezu Kyrixtu poetoryme oexiryke.

⁴ Etonatoh konõto toehse ahtao, soutatu tõ xiaxiake ytopyry mã toto, emero irumekãko tosëkõ omipona rokë toehtohkõme. Mokaro saaro kymarokomo.

Torëtyke pyra sehtone tineru apoiry poko, mōkomo apoiry poko roropa, Kuesēkō omipona rokē kuehtohkōme tākye aehtohme kypoko xine.

⁵ Morararo orutua kō atatapoiryhtao imehxo exikety waro ehtohme, tosēkō omipona rokē ahtao: “Imehxo mokyro mana,” āko mā toto ipoko. Tosēkō omipona pyra ahtao: “Imehxo mokyro,” kara mā toto ipoko.

⁶ Kure tutupi poko erohkety osemazuhme tŷkyryry epery enahnōko, tarykase eya exiryke. Imeïpo tŷkyryry ekamōko mana imehnomo a.

⁷ Moro poko osenetupuhko, ynymerohpyry poko. Morarame Kuesēkō otuarōtanohnōko mā rahkene, moro poko oepohnopyryhtao.

⁸ Wenikehpyra ke exiko Jezu Kyrixtu poko. Mokyro rokē tōsemākaposē ropa aorihxīpo. Tawi ekepyry parŷpyryme mana. Morara āko ase Jezu poko imehnō amoreparyhtao.

⁹ Moro pokoino etuarimāko ase. Jezu omiry ekaroryke ya popŷ sā tōmapose ywy āpuruhpyry taka. Yrome Ritonōpo omiry anapurupyra mā toto.

¹⁰ Morara exiryke eanahtōko rokē ase. Utuarimaryhtao eanahtōko ase, Ritonōpo nymenekatyā kurākatohme, kysā toto ehtohme. Kukurākatorŷko Ritonōpo mana Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykōke. Kure rokē exīko sytatose orihpŷme.

¹¹ Ynara katopōpyry zae nase:
“Imaro kuorikyrykohtao,
imaro orihpŷme exīko sytatose.

¹² Imaro kuetuarimarykohtao,
imaro tuisame exīko roropa sytatose.

Yrome: ‘Jezu waro pyra ase,’
karyhtao kyya xine:

‘Mose waro pyra ase,’ āko roropa Jezu mana kypoko xine.

¹³ Ajohpe kuahtao xine,
ajohpe pyra ro Jezu mana,
amonohkara mana zae rokē toexiry poko.

Ynara kara mana: ‘Moky saaro ajohpe exīko ase,’ kara Jezu, ajohpākaramē aexiryke.”

“Kure mase ya,” āko Ritonōpo aomipona exiketomo a

¹⁴ Moro katopōpyry kure. Jezu poetory tō moro poko toto onuenikehkapopyra exiko. Amorepako toto. Ynara kaxiko eya xine Kuesēkō netaryme: “Oseosezuhpyra ke ehtoko omi poko. Oseosezuhnohtao popyra mana. Imehnō akorekehkāko rokē mana,” kaxiko eya xine.

¹⁵ Akīme pyra erohko Ritonōpo omipona oehtohme, “Kure mase,” katohme Ritonōpo a oya. Azahkuru pyra exiko ehxiropyra oehtohme oerokuru poko. Zae rokē imehnō amorepako Ritonōpo omiry poko.

¹⁶ Ritonōpo waro pyra exiketō omiry poko pyra exiko, Ritonōpo zamaro pyra toto omiry exiryke. Mokaro omiry etananō mā iirypyrymehxo exīko toh mana.

¹⁷ Ahno pŷ toeposohkase ahtao motapitōko mana jōtoppyra exiryke. Moro saaro mokaro omiry, emānōko mana imehnō ryhmāko samo. Asakoro mokaro amorepananō mana Imeneu, Piretu, enara.

¹⁸ Ritonōpo omiry turumekase eya xine. Ynara āko toh mā repe: “Aorihtyā tōsemākakehse Ritonōpo a,” āko toto, ajohpe rokene. Toitoine azahkuru exikety etaryke tyya xine, osenekunohnōko mā toto. Jezu omipona hkopyra exīko mā toto.

¹⁹ Yrome Ritonōpo nukurākatyā onyryhmara mana. Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiry: “Kuesēkō typoetory tō waro mana,” me

tymerose. Ynara roropa tymerose: “Kuesëkõ poetoryme kuahtao xine kyyrypyrykõ rumekãko sytatose,” me tymerose roropa.

²⁰ Imehxo exiketõ tapyĩ tao oripo tõkehko nae. Typyne exikety nae, uuru risemy, parata risë roropa. Typyne pyra exiketõ nae roropa, wewe risemy te, orino apuhsë tõkehko, kurãkõ ãme nae, emero rokë ãme nae, enara.

²¹ Oripo saaro sytatose. Kyyrypyrykõ rumekaryhtao kyaa xine, tukurikase roropa kuahtao xine oripo kurã sã sytatose, typyne exiketõ samo. Kyyrypyrykõ poko pyra exiko sytatose, Kuesëkõ poetoryme. Kuesëkõ omi poe kure rokë exiko sytatose. Kure tyriry poko rokene.

²² Nuasemãkõ otarame tyyrypyrykõ poko penetãko mã toto. Ipenetarykõ poko pyra exiko. Ynara rokë exiko, zae ehtoh poko rokë exiko, Jezu enetuputry poko, imehnõ pyno oexiry poko, kure rokë oexiry poko, enara. Moro saaro Ritonõpo maro oturuketomo, kure rokë toexirykõ poko toto. Tyyrypyry poko pyra toto ipunaka tukurohtao xine.

²³ Yrome imehnõ omiry ãkorehmara mana Ritonõpo onenetupuhpyra aexirykõke. Okynahtao oxieho imehnõ riko aomirykõ mana. Morara exiryke toto omiry onetara exiko.

²⁴ Jezu poetoryme oexiryke imehnõ zehno pyra exiko. Toto pyno exiko tuaro exikety samo, kure rokë toto amorepako, penekehpyra roropa exiko toto amorepary poko. Emÿpopyra exiko.

²⁵ Imehnõ amoreparyhtao kuomirykõ omipona pyra toto ahtao toto pyno ro sehtone. Otarãme imeĩpo iiryryryme toexirykõ enetupuhnõko mã toto Ritonõpo poe. Otarãme tyyrypyrykõ rumekãko ropa toto Jezu omipona toehtohkõme.

²⁶ Otarãme eramãko ropa toh mana joroko tamuru winoino. Inapurutoh tae tütãko ropa toh mana. Otarame omi kurã omipona pyra aehtyã ekurãkãko ropa toh mana Ritonõpo poe, enara.

3

Jezu oehsasaka ahtao

¹ Tuaro ehtoko, Jezu oehsasaka ahtao tuhke ehtomaketõ exiko mana, Jezu omipona exiketõ poremãkapory se exiketomo.

² Mokaro osepyno rokë exiketomo. Imehnõ mõkomory poko penetãko mã toto. Osenetaonohnõko rokë mã toto. Ritonõpo kerekeremãko mã toto, tumykõ omipona pyra exiketomo. Tÿkyryrykõ tokarose ahtao eya xine, “Kure mase,” kara mã toto, Ritonõpo a omipona pyra roropa mã toto.

³ Sekerereme pyra exiketõ mokaro, otupokapopyra exiketomo. Imehnõ kerekeremananomo ajoajohpãkomo, zehnotokomo, kurãkõ se pyra exiketomo.

⁴ Tope tõ ewokananomo, tomeseke pyra exiketomo, osenetaonohketomo, typenetatoh poko rokë exiketomo, Ritonõpo pyno pyra exiketomo.

⁵ “Ritonõpo poetoryme ynanase,” ãko toh mã repe. Yrome Ritonõpo jami-tunuru ripory se pyra mã toto tukurohtaka xine. Naeroro mokaro maro pyra ehtoko isã oexirykõino.

⁶ Toitoino mokaro zae pyra imehnõ amorepãko mã toto. Imehnõ tapyĩ taka omõnõko mã toto, nohpo tõ omipohtomase. “Jomipona awahtao xine, ytopyra matose apoto konõto htaka,” ãko toh mã repe. Mame ataomipohtomapõko mã toto. “Iiryryryme ase,” ãko rokë mã toto, yrome tyyrypyry rumekary se pyra mã toto.

⁷ Atamorepakehpyra toh mã repe. Yrome zae omi exiry onenetupuh-saromepyra mã toto.

⁸ Pake Janexi tō tōxienonohse Moeze maro, Janexi, Jāpyrexī, enara toh kynexine. Zae Moeze omiry kynexine. Yrome zae omi etary se pyra toh kynexine. Zae omi etapory se pyra roropa toh kynexine. Mokaro saaro serōkomo. Zae pyra imehnō amorepāko mā toto zae omipona toexirykō se pyra mā toto. Tukurohtao xine azahkuru rokē osenetupuhnōko mā toto. Jezu poetory poenohnōko rokē mā toto. Yrome Ritonōpo omipona pyra ekurehnōko mā toto.

⁹ Myarotokoro pyra mā toto. Azahkuru toto exiry enēko imehnō emero, pake Janes tō azahkuru ehtopōpyry samo Jāpyrexī maro.

Pauru namorepatopōpyry etyhpyry

¹⁰ Yrome ya imehnō amorepatopōpyry waro toehse mase. Kure jehtopōpyry waro roropa mase. Ritonōpo omipona se jehtopōpyry waro mase, Ritonōpo enetupuhtopōpyry ya, sekerereme jehtopōpyry, imehnō pyno jehtopōpyry, yyryhmary eanahtotopōpyry ya,

¹¹ jyhtomatopōpyry, enara. Toetuarimase ywy itamura me Ātiokia po jah-tao, Ikoniū po, Rixityra po, enara. Yrome jyhtomaryhtao, ypynanopyase Kuesēkomo.

¹² Morararo emero Jezu Kyrixtu omipona se exiketomo. Imaro se exiketō osanumāko mā toto aomipona se toto exiryke.

¹³ Yrome iirypyrymākō popyrahxo exīko mana, onekunohtōkō roropa. Imehnō enekunohnōko mā toto. Osenekunohpōko roropa joroko tamuru a toto.

¹⁴ Yrome tyoro mase. Zae ehtoh poko tātamorepase oya, Jezu Kyrixtu poko tonetupuhse roropa oya okurohtao, moro onurumekara exiko ipunaka. Āmorepahpōkō waro mase, asa, onoty, ywy, enara.

¹⁵ Opoetoe ro kurā poko ātamorepahpyry mase. Pape kurāme exiryke kutuarōtanohtorŷko mana, Ritonōpo a typoetoryme kyrirykō poko, Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyya xine ahtao.

¹⁶ Tōmiry tymeropose urutō komo a Ritonōpo Zuzenu omi poe, zae kuamorepapotohkōme, iirypyrymākō mynyhmapotohme, azahkuru exiketō kurākatohme, kuamorepatohkōme kure ehtoh poko kuehtohkōme.

¹⁷ Tōmiry tymeropose eya typoetory tō tuaro ehtohme tymōkomoke exiketō sā kuehtohkōme roropa kure ehtoh poko zuaro kuehtohkōme imehnō akorehmary waro roropa kuehtohkōme.

4

¹ Jezu oehnōko mana kutuisarykomo. Tooehse ahtao sero nono pōkō apiakāko mana, emero aorihtyamo, orihpynomo, enara. Ynara oururu se ase Ritonōpo netaryme, Jezu Kyrixtu Kuesēkō netaryme roropa:

² Ritonōpo omiry ekaroko imehnō netaryme. Ekurehpyra exiko. Jezu apoiry se toto ahtao, amorepako toto. Apoiry se hkopyra toto ahtao aomiry ekaroko rokē toto netaryme. Pohnō zuruko tyrypyrykō poko pyra toto ehtohme. Ākyemapoko toto. Amorepako toto Ritonōpo omiry poko. Penekehpyra ke exiko roropa toto amorepary poko.

³ Imeīpo zae omi etary se pyra exīko mā toto sero nono pōkomo, type-netatohkō poko rokē toehtohkōme. Ajohpākō menekāko mā toto tamorepanekōme, tyrypyrykō poko rokē tamorepatohkōme.

⁴ Zae omi rumekāko mā toto ajoajohpākō omiry rokē etatohme tyya xine.

⁵ Naeroro mokaro sā pyra exiko. Tuaro exiko. Oetuarimaryhtao eanahtoko rokene. Imehnō zuruko Jezu Kyrixtu poko. Orēpyra exiko Ritonōpo omipona. Imehnō akorehmako roropa aomipona toto ehtohme.

⁶ Okyna hkopyra jorihtoh toehse nase. Yrome torētyke pyra ase jorikyry poko.

⁷⁻⁸ Tururume ytoketō ahtao, toiro osemazuhme eporehkāko. Epehpyry apoīko mana, tosēkō omipona ahtao rokene, osema etyhpyry pona toeporehkase ahtao roropa. Mokaro sā ywy. Poremāpyra exiase. Yrohmanoh-potopōpyry poko tōtyhkase ywy. Kuesēkō onenetupuhkehpyra ase. Naeroro Ritonōpo nekarory kurā jeraximāko mana, kure jehtopōpyry epehpyryme. Moro ekarōko mā Kuesēkō ya ekarotoh po toehse ahtao. Imehnomo a roropa, emero Kuesēkō pyno exiketomo a moro ekarōko roropa mana, aepyry ropa eraximananomo a.

Pauru nurutopōpyry

⁹ Timoteu, axī sahxo ōpokonopyry aotyhkanohko, oehtohme xiaro ya.

¹⁰ Turumekase Temaxi a jexiryke morara āko ase. Mōkomo poko typenetaryke toytose ynororo Tesaronika pona. Kyresēte toytose roropa Karaxia pona. Titu toytose Taumaxia pona, enara.

¹¹ Ruka rokē taro nase ymaro. Maku menehtase amaro oehtozome, jakorehmaneme aehtohme taro.

¹² Tikiku aropone Epezu pona.

¹³ Ooepyryhtao jupō enehko. Tyroa po Kapo tapyī tao ynomoase. Moro enehko. Ypapē roropa enehko. Okyno pihpyry risē roropa enehko, imerohpyry. Morō se nymyry ase.

¹⁴ Arexātere, mokyro kurimene poko erohkety, popỹ mokyro yhtomane. Apo Kuesēkō mokyro wānohno iiryryryme aexiryro.

¹⁵ Akorekehkatō mokyro nexiase Ritonōpo omiry ekaroryhtao yna a. Tōsezusezuhse itamurume ynororo yna maro. Mokyro waro exiko oryhmariyino roropa.

¹⁶ Apitoryme terekatu ēpataka toehse jahtao josewomatohme, jurumekase toto emero. Yrome ynara āko ase Ritonōpo a ipoko xine: “Papa, mokaro onuānohpyra exiko toto nyrihpyry poko,” āko ase.

¹⁷ Yrome Kuesēkō jurumekara ymaro monexiano. Yjamihtanopyase Jezu Kyrixtu poko ekarotohme juteutōkara a. Typynanohse Kuesēkomo a jexiryke jeatāpyra toh kynexine.

¹⁸ Kuesēkō ypynanohnōko mana yyryhmaryhtao pohnomo a. Mame orēpyra tosaka jarōko mana. Moero mā emero esēme mā ynororo. “Kure Ritonōpo mana, kakehpyra sehtone.” Morara kary kure mana.

“Murutase toto,” katopōpyry

¹⁹ Murutase toto Pirixira, Akira, Onexiporu tō roropa, enara.

²⁰ “Pauru opyno xine,” kaxiko eya xine. Eraxitu tōsesarise Korītu po, Tyropimu ynomoase Miretu po, kure pyra exiryke.

²¹ Axī sahxo moehtase ropa konopotara ro ahtao.

“Kuurupotase Timoteu a,” āko Eupuru mana, Purutēte te, Rino te, Kyrautia te, emero Jezu poetory tō maro. “Opyno ynanase, Timoteu,” āko toh mana.

²² Ynara āko ase Kuesēkomo a Jezu Kyrixtu a: “Timoteu maro exiko,” āko ase, enara rokene.

TITU

Pauru Nymerohpyry Titu Neneryme

Tito

Ekarotopo

Juteu kara Titu kynexine. Jezu poetoryme toehse ynororo ahtao Pauru maro toytose pata tō poro, akorehmaneme (Karaxia 2.1-3; 2 Korītiu 7.6-16). Jezu poetory tō amorepaneme toehse ynororo Kereta po (Titu 1.5).

Tynmerohpyry ae Titu zurūko Pauru mana Jezu poetory tō amorepananō zae ehtoh poko; zurūko roropa mana zae Titu ehtoh poko imehnō Jezu poetory tō maro: tamuximākō amorepatohme, nuasemākō amorepatohme, kunumuxime exiketō amorepatohme, oryxime exiketō amorepatohme, enara. Tamuximehxo Titu exiryke imehnō akorehmapory se Pauru kynexine eya: “Kypynanopyatose Ritonōpo kure kuexirykōke pyra, kypyno xine toexiryke” (Titu 3.5).

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-4

Jezu enetuputyry, zae ehtoh ipoetory tō maro 1.5–3.11

Tuaro ehtoh etyhpymy 3.12-15a

Kure tyripotoh Ritonōpo a 3.15b

¹ Ynymerohpyry moro oneneryme Titu. Ywy ase Pauru, Ritonōpo poetory, Jezu Kyrixtu nenyokyhpyry.

Tymenekase ywy Ritonōpo a tynymenekatyā akorehmatohme aomiry enetupuhpotohme eya xine, zae omi kurā poko toto amorepatohme roropa.

² Orihp̄yme tymaro kyritoryko Ritonōpo mana. Ajohpākara mokyro Ritonōpo. Pake nono onyripyra ro tahtao ynara tykase ynororo tyya rokene: “Orihp̄yme ypoetory tō rīko ase,” tykase.

³ Mame tōmiry enehpory se toehse Ritonōpo ahtao tonehpose eya kyya xine. Tōmiry tokarose roropa ya ekarotohme imehnomo a, ynara katohme eya xine: “ ‘Umūkuru enetuputyryhta oya xine, orihpyra oritorỹko ase, jūme,’ kaxiko eya xine,” tykase ya Ritonōpo kukurākanekomo.

⁴ Umūkurume mase Titu, Jezu Kyrixtu tonetupuhse oya exiryke.

Ynara āko ase Ritonōpo a: “Papa, Titu pyno ke exiko. Torētyke pyra tyriko roropa,” āko ase. Jezu Kyrixtu a morara āko roropa ase kukurākanekōme exiryke.

Titu erohtopōpyry Kereta po

⁵ Kynomoase moroto ahmōta po Kereta po, morotōkō akorehmatohme otyhkara ro jexiryke, Jezu poetory amorepatōkō ritohme oya emero pata tō punero. Ynyrohmanohpotopōpyry poko oya wenikehpyra exiko.

⁶ Zae rokē exiketō Jezu poetory amorepaneme tyriko, toiro typye exiketō rokene, Jezu enetupuhnanō ke typoenōke rokene. Ajoajohpe pyra typoenōke exiketō tyriko, tumykō omipona typoenōke roropa.

⁷ Ritonōpo omi poe Jezu poetory amorepananō ahtao imehnō mā toto onyhxiropyra kure rokē toto exiryke. Osenetaonohpyra exiketomo, atakirimahnomo, etỹpyra exiketomo, zehzehno pyra exiketomo, tyamene se pyra exiketomo,

⁸ katonō se exiketomo, kurākō maro se exiketomo, emotyēkara exiketomo, zae rokē imehnō rinanomo, Ritonōpo sã se exiketomo kure rokene, akīme pyra exiketomo,

⁹ zae omi onurumekara exiketomo zae exiryke, Jezu namorepatopõpyryme exiryke. Morara tahtao xine imehnõ zurũko toh mana, toto akorehmãko zae Ritonõpo omi poe. Azahkuru exiketõ namorepatopõpyry enepõko roropa toh mana.

¹⁰ Tuhke ajoajohpãkõ nae. Juteu tõ roropa Jezu enetupuhxĩpo toeramase ropa toto. Ipoetohpyryme mã toehse toto. Imehnõ amorepãko toto azahkuru rokene. Toto enekunohnõko mã toto.

¹¹ Mokaro imynyhpãkapoko imehnõ enekunopyryino. Tyekyrykõ omipohptomãko toh mana, zae pyra toto amorepãko, tineru apoitohme rokẽ tyya xine.

¹² Typoko xine ynara tykase imepyny: “Kereta põkõ emero ajoajohpe mana osekato kõ samo. Akĩme roropa mã toto, tõtukurukõ poko emotyẽkãko toto,” tykase mokyro Kereta pono typoko xine ro imehnõ netaryme.

¹³ Mokyro nekarohpyry ajohpe pyra mana. Morara exiryke mokaro zuruko orẽpyra samo, mãsa rokẽ pyra Ritonõpo omipona toto ehtohme.

¹⁴ Juteu tamuru tõ omihpyry irumekapoko eya xine imeimehnõ nyrohmanohpotoh roropa. Zae omi rumekahpõkõ nyrohmanohpotoh irumekapoko eya xine.

¹⁵ Kure exiketõ mã kure Ritonõpo nyrihpyry ekarõko. Yrome iirypyrymãkõ mã popyra Ritonõpo nyrihpyry ekarõko zae pyra toexirykõke. Tyrypyrykomo a rokẽ tuaro mã toto.

¹⁶ Moro saaro imehnomo: “Ritonõpo waro ynanase,” ãko toh mã repe. Yrome kure ehtoh poko pyra mã toto. Popyra ipunaka mã toto Ritonõpo neneryme. Imeimehnõ zehno mã toto Ritonõpo omipona pyra. Kure imehnõ riry waro pyra mã toto, enara.

2

Zae omi poko

¹ Yrome omoro tyoro, mokaro sã pyra. Zae omi ekaroko Jezu poetory tomo a. Ynara kaxiko eya xine: “Ritonõpo omipona ehtoko,” kaxiko.

² Tamuhpomãkõ zuruko kure toto ehtohme, ajoajohpe pyra, emotyẽkara roropa toto ehtohme tõtukurukõ poko, mãsa rokẽ pyra Ritonõpo enetupuh-tohme toto a, imehnõ pyno toto ehtohme, Ritonõpo omipona exiry poko penekhepyra roropa toto ehtohme.

³ Morararo kunumuximãkõ zuruko kure toto ehtohme Ritonõpo poko exiketõ samo, imehnõ onykerekeremara toto ehtohme, eukuru jehnahpyry poko penetara toto ehtohme roropa. Zae omi poko imehnõ amorepapoko eya xine.

⁴ Oryximãkõ amorepapoko toto a, tyniokõ pyno toto ehtohme, typoenõkõ pyno roropa aehtohkõme,

⁵ Ritonõpo omi poe tuaro toto ehtohme, imehnõ orutua poko pyra oryxiã ehtohme, tytapyĩkõ tao rokẽ kure toto ehtohme, tyniokõ omipona toto ehtohme roropa. Tyniokõ omipona pyra Jezu poetory ahtao imehnõ ynara ãko toto eneryke tyya xine: “Otarãme Ritonõpo omiry se hkopyra mokyro mana,” ãko toto ipoko.

⁶ Nuasemãkõ roropa zuruko ajoajohpe pyra toto ehtohme.

⁷ Titu, kure rokẽ imehnõ tyriko, asã nuasemãkõ ehtohme. Zae imehnõ amorepako Ritonõpo omiry poko. Onekunohto sã pyra exiko.

⁸ Omi rypyry poko pyra exiko, ohxiropyra imehnõ ehtohme. Morara awah-tao kyzehnotokõ ehxirõko tamoreme xine mana, ohxirory se exiketomo. Kure rokẽ oexiryke ohxiropyra mã toto.

⁹ Ynara kaxiko namotome exiketomo a: “Oesēkō omipona ehtoko. Kure rokē erohtoko, oseosezuhpyra roropa.

¹⁰ Ematonara ehtoko. Kure rokē erohtoko. Morara awahtao xine ynara āko imehnō oenerykōke: ‘To! Tukurākanekō omipona rukuh mokaro toehse nahe,’ āko mā toto oenerykōke,” kaxiko eya xine.

¹¹ Ritonōpo kuamorepatose kure toexiry poko, kypyno xine toexiryke, emero porehme repe.

¹² Ynara kuamorepatorỹko mana, kyyrypyrykō rumekatohme kyaa xine, Jezu poetory tō kara penetatopōpyry rumekatohme roropa kyaa xine, zae kuehtohkōme kukurohtao xine, zae roropa imehnō neneryme kuehtohkōme, zae Ritonōpo neneryme kuehtohkōme roropa taro nono po.

¹³ Morara kuexirykō se Ritonōpo mana. Tākye rokē sytatose Kuesēkō oepyyry ropa eraximaryke kyaa xine. Orēpyra oehnōko ropa mana. “Kure Ritonōpo mana, kukurākanekō imehxo,” āko sytatose emero porehme, Jezu Kyixtu oepyyry ropa eneryke kyaa xine.

¹⁴ Mokyro tōsekarose toorihtohme kymyakākōme, kyjamihtanohtohkōme, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme, kukurohtao xine kukurikatohkōme roropa, ipoetoryme nymyry kuehtohkōme, māsa rokē pyra aomipona kuehtohkōme.

¹⁵ Moro poko imehnō amorepako. Zuruko toto orēpyra, tyrypyhpyke toehse toto ahtao. Ynara kaxiko eya xine: “Jomi poe rokē pyra ourutorỹko ase, Ritonōpo omi poe ourutorỹko ase,” kaxiko, ynara kara toto ehtohme: “Poetome ro mase. Ōmiry onetara ynanase,” kara toto ehtohme.

3

Kure rokē Jezu poetory exiry poko

¹ Ynara kaxiko roropa Jezu poetory tomo a: “Kowenu omipona ehtoko. Kowenu poetory omipona roropa ehtoko. Kure rokē erohtoko erohse oahmarykohtao.

² Imehnō onykerekeremara ehtoko. Atatapoipyra roropa ehtoko. Sekereme ehtoko imehnomo a, kure rokē imehnō ezuhtoko,” kaxiko.

³ Pake ajoajohpākō sã sexiataose, Ritonōpo omipona pyra, popyyra rokene. Jezu poetory tō kara penetatoh poko typhenetase kymarokomo, tākye kuexirykō poko roropa typhenetase imehnō zetū poko, imehnō zumoxike ehtoh poko roropa. Imehnō kyzehno xine toh nexiase. Toto zehno ynanexiase roropa.

⁴ Yrome Ritonōpo kukurākanekōme mana. Kuamorepatose kypyno xine toexiry poko, kure kyrirykō se toexiry poko roropa.

⁵ Mame kypynanopyatose kure kuexirykōke pyra. Kypyno xine toexiryke kypynanopyatose iirypyryme ro kuahtao xine. Kurã Zuzenu a kukurikapoatose enurusenã sã ropa kuehtohkōme, kure kuehtohkōme kukurohtao xine.

⁶ Omomyra Ritonōpo toehse. Tuzenu tokarose kyaa xine, toorihse Jezu Kyixtu exiryke kyyrypyrykō epehpyryme.

⁷ Tuzenu tokarose kyaa xine zae kuehtohkōme. Kure rokē kyritorỹko Ritonōpo mana. “Zae matose,” āko Ritonōpo mana kyaa xine. “Ymaro aarotorỹko ase orihpyra oehtohkōme jūme,” āko mana. Morara kary eraximãko sytatose eya.

⁸ Morara kary ajohpe pyra mana.

Morara exiryke orēpyra exiko moro ekarory poko Ritonōpo enetupuhnanomo a kure rokē imehnō ritohme toto a. Morara ahtao kure sytatose Ritonōpo neneryme, imehnō neneryme roropa.

⁹Yrome putupyra exiketõ oseosezukuruhtao anaponuhpyra exiko tytamu-rukõ esety poko, Moeze omihpyry poko roropa toto oseosezukuruhtao toto anaponuhpyra exiko. Toipãme rokẽ sekere ãko mã toto.

¹⁰Imehnõ azahkuru Jezu poetory amoreparyhtao zuruko toto ose-mazuhme aporo. Morotoino amorepazomoko ropa toto. Morarame õmipona pyra toto ahtao imaro xine pyra exiko.

¹¹Zuaro mase toto osenekunopyry waro mase. Iirypyryme toto exiry eneryke oya zae pyra toto exiry waro mase.

Pauru nurutopõpyry etyppyryme

¹²Arytema aropõko ase oya. Arytema pyra ahtao Tikiku aropõko ase aarotohme, Nikopori pona. Moroto exiko ase ikonopory ae.

¹³Zena makorehmatase, Aporu maro ooepyryhtao. Zena, Roma kowenu omiry waro exikety. Akorehmako toto tỹkyryneke toto ehtohme toto ytoryhtao.

¹⁴Imehnõ akorehmapoko roropa Jezu poetory tomo a etuarimaketõ pyno toto ehtohme, toipãme rokẽ pyra toto ehtohme.

¹⁵“Kure pãna mã moero,” ãko oya ymarõkomo. Morara ãko roropa ase amarokomo a, yna pyno exiketomo a, Jezu poetory tomo a.

“Papa, Titu tõ pyno exiko,” ãko ase Ritonõpo a. Enara rokene.

PIREMÕ Pauru Nymerohpyry sero Filemom Ekarotopo

Sero pape tymerose Pauru a Piremõ neneryme. Jezu poetoryme Piremõ kynexine otarame oximõtoh maro pata Koroxi po. Onezimu kynexine Piremõ namotome, yrome toepase ynororo tosẽ winoino. Mame Pauru waro toehse kynexine äpuruhpyry tao ahtao. Jezu poetoryme toehse ynororo Pauru omiry etaryke tyya. Mame Onezimu aropory se Pauru kynexine esemy a ropa.

Tynymerohpyry ae tope zurũko Pauru inamoto Onezimu zehno pyra aehtohme; kure rokẽ tyritohme osepeme, azahkuru aehtopõpyry korokapotohme Ritonõpo a, atakorõme aehtohme imaro Jezu tonetupuhse eya exiryke. Typapẽ taropose Pauru a Onezimu emahpo Piremõ a.

Sero pape ao

Osekarotopo 1-3

Jezu poetory pyno Piremõ ehtopo 4-7

Ekaropotoh Onezimu poko 8-22

Aosekazumatoh etyhpyryme 23-24

Kure tyripotoh Ritonõpo a 25

¹ Ynymerohpyry moro oneneryme Piremõ. Yna epeme mase, yna akorehmaneme roropa. Ywy ase Pauru, äpuruhpyrytaono. Kyrixtu Jezu omipona jexiryke tõmapose ywy äpuruhpyry taka.

Ymaro Timoteu nase jakorehmãko serohne merory poko.

² Jezu poetory tõ oximõmãkõ neneryme ynymerohpyry moro, atapyĩ taõkõ neneryme roropa, Apia neneryme roropa. Jezu poetoryme toexiryke yna oryxiryne mana. Arakipu neneryme roropa moro. Soutatume sã ynororo mã ya, yna akorehmaneme exiryke.

³ Ynara ãko ase Ritonõpo a opoko xine: “Kure rokẽ Piremõ tõ tyriko Papa. Torëtyke pyra tyriko toto,” ãko ase. Morara ãko ase Kuesëkõ Jezu Kyrixtu a roropa.

Imehnõ pyno Piremõ ehtopõpyry poko

⁴ Jotururuhtao Ritonõpo a opoko oturũko ase. “Kure mase, Papa. Kure jakorõ Piremõ riryke oya,” ãko ase opoko.

⁵ Ritonõpo poetory pyno oexiry ekãtõko imehnõ mana ynanetaryme, Kuesëkõ Jezu enetuputyry poko oya ekarõko roropa mã toto.

⁶ Jezu maro mase ytoytõko, tonetupuhse oya exiryke. Morara exiryke ynara ãko ase Ritonõpo a: “Papa, Piremõ akorehmako imehnõ zurutohme Jezu enetupuhtopõpyry poko tyya. Amorepako toto oenetuputyry poko, zae Piremõ eneryke tyya xine, Jezu Kyrixtu omipona se toto ehtohme Piremõ samo,” ãko ase.

⁷ Opyno ase Piremõ. Jakorõme mase. Yna pyno oexiryke atãkyemãko ase, porempãpyra ase roropa. Tuhkãkõ Ritonõpo poetory tõ tãkye toehse opokoino, toto pyno oexiryke.

Onezimu akorehmapory poko

⁸ Etako pahne, orëpyra se jahtao, oruime jexiryke Kyrixtu enetuputyry poko, jomi poe zae ehtoh poko exiko, ykary oya repe.

⁹ Yrome opyno jexiryke, ajohpãme sã jomipona exiko, ãko rokẽ ase oya. Ywy ase Pauru. Kyrixtu Jezu nymenekahpyry ase typoko imehnõ zurutohme. ãpuruhpyry taka tõmapose ase roropa Jezu pokoino. Morara jahtao ro, ajohpãme sã, ãko ase oya.

¹⁰ Naeroro ekaropõko ase oya Onezimu poko. Umũkurume mana Kyrixtu enetuputyryke eya. ãpuruhpyry tao jahtao mokyro zũme toehse ywy Kyrixtu ekaroryke eya.

¹¹ Osemazuhme aporo akĩme toexiryke opoetohpyryme toehse ynororo. Yrome seromaroro ãme toehse ropa nase. ãkorehmaneme toehse jakorehmaneme, enara.

¹² Seromaroro mokyro aropõko ropa ase oya. Jeano roropa ytõko mana imaro ipyno jexiryke ipunaka.

¹³ Taro ise ro ase repe, ymaro aehtohme, ãpuruhpyry tao ro jahtao, jakorehmaneme, oesahpyo. Ritonõpo omiry kurã poko Jezu Kyrixtu poko imehnõ amoreparyke ya ãpuruhpyry tao ase.

¹⁴ Yrome jakorehmaneme Onezimu riry se pyra exiase oturupyra ro jahtao oya. Jakorehmary se awahtao rokẽ jakorehmary se ase oya. Naeroro ekaropõko ase oya ajohpãme samo.

¹⁵ Otarãme Onezimu toepase owinoino osemazuhme. Mame ytõko ropa mana oya, jũme amaro ehtõhme rahkene.

¹⁶ Seromaroro namotome rokẽ pyra mana. Namoto motye kuhse ynororo. ãkorõme toehse mana Kyrixtu enetuputyryke eya. Ipyno yronomyryme ase. Ipynohxo exĩko mase roropa opoetoryme exiryke, ãkorõme roropa exiryke Kuesẽkõ enetuputyryke eya.

¹⁷ Naeroro oepeme jexiryke, mokyro eahmako, oya toytose ahtao, jeahmatoh sã oya.

¹⁸ Iirypyryme toehse ynororo ahtao oya, otinerũ tapoise eya ahtao, ya rokẽ epehmapoko ropa.

¹⁹ Ynara imerõko ase jemary ke nymyry. Ywy ase Pauru. Ywy roro opehmãko ase. Yrome owenikehkapopyra roropa ase. Jepehmara ro mase roropa. Yhnao orihketyme ro mexiry.

²⁰ Naeroro, jakorony, ajohpãme sã jomipona exiko Kuesẽkõ pyno oexiryke. Morara awahtao jãkyemãko mase. Jakorõme sã mase Kyrixtu enetuputyryke oya.

²¹ Awaro ase. Morara imeroryhtao ya jomipona exĩko mase. Jomiry motye tyrĩko mase. Zuarõ ase.

²² Morara awahtao osa ikurãkako jesaryme. Otarãme õmihpyrykõ etaryke Ritonõpo a jaropõko ropa mana oya xine. Moro se ase ipunaka.

Pauru tõ osekazumatopõpyry

²³ “Kure pãna mano,” kary se Eapura oya. ãpuruhpyrytaõme mana ymaro, Jezu Kyrixtu poko imehnõ amoreparyke eya.

²⁴ Morara kary se roropa ymaro erohketõ Jezu omiry poko, Maku, Arix-taku, Temaxi, Ruka, enara.

²⁵ “Kure rokẽ opoetory tõ tyriko Papa,” ãko ase Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu a opoko xine. Enara.

EPEREU

Epereu tō Neneryme sero

Hebreus

Ekarotopo

Sero pape tymerose Jezu enetupuhnanō neneryme, juteume tonuruse aexityamo. Toto rohmanohpōko imehnō kynexine, Jezu rumekatohme eya xine eramatohme ropa pake toehpōpyrykō sã toto ehtohme ropa repe.

Yrome Ritonōpo omipona exiketō akorehmary se sero pape merohpō kynexine tãkye toto ehtohme Jezu maro toehpōko poko. Jezu Kyrixtu tonehpose Ritonōpo a sero nono pona tōmiry kurã ekarotohme kyaa xine, imehxo toehpō enepotohme kyaa xine Tumūkuru ae. Kyrixtu imehxo mana Ritonōpo nenyohyã motye, urutō kō motye, Moeze motye Jozue maro. Jūme Oturuketye Imehxo mana, aosekarotopōpyry tynekaroryme imehxo roropa mana ahno rypyry korokatohme. Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyaa xine typynanohse sytatose jūme rahkene.

Epereu 11 ekarōko Ritonōpo enetupuhnanō anamonohpyra ehtopōpyry poko Ritonōpo enetuputyry poko toetuarimarykohtao ro, totapase ahtao ro. Naeroro mokaro sã: “Oesēkōme Jezu enetuputyry poko oya xine onurumekara ehtoko oetuarimarykohtao ro,” āko mana.

Sero pape ao

Jezu Kyrixtu, Ritonōpo kurano 1.1-3
 Ritonōpo nenyohyã motye 1.4–2.18
 Imehxo mana Moeze motye 3.1–4.13
 Oturukety, rewita tō motye 4.14–7.28
 Tōmiry etapotoh mã imehxo 8.1–9.22
 Kyrixtu osekarohtopōpyry tynekaroryme imehxo 9.23–10.39
 Ritonōpo enetupuhnanomo 11.1-40
 Orēpyra Jezu enetuputyry 12.1-11
 Tuaro ehtoh te, enaroximatoh 12.12-29
 Ritonōpo zamaro ehtoh; oturutoh Ritonōpo a 13.1-25

Ritonōpo mūkuru poko

¹ Pake Ritonōpo kynoturune kytamurukomo a urutō kō ae. Tuhke rokē kynoturune. Urutō kō osenetupuhpō ae kynoturune. Aosenehtohkō ae roropa kynoturune eya xine.

² Morarame pake hkopyra kynoturune ropa Ritonōpo kyaa xine Tumūkuru ae. Ynororo a sero nono tōkehko tyripose eya aporo, sero pōkō emero. Mame tymenekase ynororo Ritonōpo a emero esēme ehtohme, sero nono pōkō esēme, kapuaōkō esēme roropa, enara ehtohme.

³ Ime aexiry saerekane sã mana. Ritonōpo ime exiry saaro ime aexiry mana ipunaka. Mame Ritonōpo ime exiry enepōko mana sero pōkomo a. Tyjमितunuru ke tynryityã onenahkapopyra mana. Morarame sero pōkō rypyry korokaxīpo kyporohne kapu ao, tuisamehxo, Ritonōpo maro. Emero esēme Ritonōpo mana.

Tynenyohyã motye Ritonōpo mūkuru ehtoh poko sero

⁴ Tynenyohyã motye kuhse Tumūkuru tyrise eya. Esety roropa Ritonōpo mūkurume, Tummy wino tapoise eya. Mokyro esety Ritonōpo nenyohyã esety motye mana.

⁵ Tumūkuru a ynara tykase Ritonōpo:

“Umūkurume mase.
Seroae omyme osekarōko ase,”
tykase Ritonōpo Tumūkuru a. Yrome tynenyohtyamo a morara kara
kynekurehne. Ynara tykase roropa Tumūkuru poko:
“Jūme ase, umūkurume mana,”
tykase Ritonōpo Jezu poko. Yrome morara kara kynekurehne tynenyohtyā
poko.

⁶ Ynara roropa tykase Ritonōpo Tumūkuru tooehse ahtao sero nono pona:
“Ynenyohtyā emero kure Umūkuru rīko mana.

‘Kure mase, tuisa imehxo,’
āko toh mana eya,”

tykase Ritonōpo.

⁷ Yrome ynara tykase tynenyohtyā poko:
“Tyryrykane sā ynenyohtyā rīko ase axī toto ytotohme.
Apoto sā roropa ynamoto tō ripōko ase orēpyra toto ehtohme,”
tykase.

⁸ Yrome Tumūkuru poko ynara tymeropose Ritonōpo a:

“Ritonōpome mase.

Tuisame oehtoh exikehpyra mana jūme.

Zae oexiryke ipunaka tuisa kurāme mase.

⁹ Zae ehtoh se mase te, zae pyra ehtoh se pyra roropa mase ipunaka.

Morara exiryke kymenekase,
tākye ipunaka oehtohme
imehxo oehtohme roropa,
imehnō motye kuhse oehtohme,”

tykase Ritonōpo Tumūkuru a.

¹⁰ Ynara tykase roropa ynororo eya:

“Oya sero nono tyrise apitoryme.

Kapu roropa tyrise oya, oemary ke, Ritonōpome oexiryke.

¹¹ Enahnōko mā onyrytyā repe.

Yrome omoro orihpỹme mase jumāme.

Xihpyryme onyrytyā mā exīko repe upo xityā samo.

¹² Upo sā toto amēnōko ropa mase,
toto myakāmatohme.

Yrome omoro mase etyorōmara.

Tamuhpōme exipyra mase roropa,”

tykase Ritonōpo Tumūkuru a.

¹³ Ynara tykase roropa Ritonōpo Tumūkuru a:

“Oporohko tāna. Tuisamehxo mexino ymaro.

Ozehnotokō poremākapōko ase,
opoetoryme toto rīko ase roropa,”

tykase Ritonōpo eya. Yrome morara kara kynexine tynenyohtyamo a.

¹⁴ Naeroro oturuxi Ritonōpo nenyohyā poko. Kapu ae inenyohyā mokaro.
Tupūke pyra rokē mā toto. Toto aropōko Ritonōpo mana tarōkō akorehma-
tohme. Tynypynanohtyā akorehmase toto aropōko mana.

2

Kypynanohtohkō kurā poko

¹ Morara exiryke otato sehtone omi kurā totase kyya xine ahtao. Tomeseke
sehtone aomipona exikehpyra kuehtohkōme.

² Ritonõpo nenyohtyã omihpyry zae kynexine. Zae ehtoh poko tutu-arõtanohtpose imehnomo. Toto omihpyry omipona pyra exiketõ tuãnohse toto iirypyrykõ epehpyryme.

³ Yrome Kuesëkõ Jezu omiry mokaro omihpyry motye kuhse mana. Otato pyra kuahtao xine kuãnohtoryko mana, ekurehpyra mana. Osemazuhme kypynanohtohkõ poko tyya kynoturune. Morarame etananõ roropa kutu-arõtanohtpotone zae aehtoh poko.

⁴ Ritonõpo roropa zae toehtoh poko kutuarõtanohtpotone tyjमितunuru eneporyke, kurãkõkara kurãkary poko, enara. Typoetory tõ tyjamihtanohtpose Tuzenu a tyotyrorõ waro toto ehtohme orëpyra toto ehtohme imehnõ Jezu poetory akorehmatohme emero porehme. Ise toehtopyry ae ro tyjamihtanohtpose toto eya.

Kyrixtu enurutopyry ahnome kypynanohtnekõme

⁵ Sero nono tyrisenã tyrise ropa ahtao, sero põkõ esëme tynenyohtyã onyripyra Ritonõpo exiko mana. Moro poko ourutoryko ynanase sero-maroro.

⁶ Mãpyra ynara tymerose imepyny a Ritonõpo omiryne:

“Otyne kure yna, ahnome rokë ynanase?”

Yrome yna poko osetupuhnõko mase.

Orihketõme ynanase,
yrome yna pyno ro mase.

⁷ Tyrise ynanase oya onenyohtyã

ime exiry sã pyra aporo;

tuisamehxo tyrise roropa ynanase oya,
onyrityã esëme.

⁸ Ajamitunuru poe emero esëme tyrise ynanase oya,”

me tymerose imepyny a Ritonõpo omiryne. Naeroro, emero esëme karyke, emero esëme toehse toh mã repe. Yrome ahno enëko sytatose emero esëme pyra ro.

⁹ Yrome Jezu poko enetupuhnõko sytatose. Axãtao rokë tuisame hkopyra toehse ynororo Ritonõpo nenyohtyã poetoryme samo. Mame Ritonõpo omi poe toorihse ynororo kymyakãkõme, orihpyra kuehtohkõme, kypyno xine Ritonõpo exiryke. Mame toorihse exiryke tuisamehxo Jezu tyrise ropa Ritonõpo a. Emero esëme tyrise eya.

¹⁰ Tuaro Ritonõpo kynexine Tumükuru tuarimapory poko. Ynara tykase ynororo Tumükuru poko: “Toetuarimaryke iirypyrymãkõ kurãkary waro exiko mana,” tykase. Emero ritõme ynororo. Tynyrityã onenahkapopyra roropa mana. Tuhkãkõ eahmary se ynororo, tyya toto ytotohme typoenõme toto ehtohme, tymaro tuisame toto ehtohme.

¹¹ Kuesemazupurukõme toexiryke kukurãkatoryko mana, kyyrypyrykõ korokãko roropa mana, Kumykõme roropa Jũ ehtohme. Naeroro ihximyra mana tyekyryme kuehtohkõ poko.

¹² Ynara tykase ynororo Tummy a:

“Papa onyrihpyry poko jakorõ tõ zurũko ase.

Opoko eremiãko ase, kure oekarõko ase opoetory tõ maro tõximõse yna ahtao,”

tykase.

¹³ Ynara tykase roropa ynororo: “Ritonõpo, oenetupuhnõko ase,” tykase. “Taro ase ypoenõ maro, moxiã onekarotyã ya,” tykase Jezu.

¹⁴ “Ypoenõ moxiamo,” kynako Jezu kypoko xine. Ahnome kuexirykõke kysã xine Jezu toehse, ahnome, tupũke, tumunure roropa, enara. Ahnome

toehse ynororo toorihtohme, toorikyry ke joroko tamuru enahkatohme, kuorikyrykõ esẽme sã joroko tamuru exiryke.

¹⁵ Kuorikyrykõ zuno kuexirykõke tymyhse sã sexiataose. Joroko tamuru namotome sexiataose. Yrome joroko tamuru enahkaryke tyya tymyhpokase ropa sã sytatose eya.

¹⁶ Zuario sytatose. Ahnome toehse Jezu tynenyohtyã akorehmatohme pyra tyya. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne sero poko: “Tooehse ynororo Aparão pakomotyã akorehmatohme rokẽ tyya,” me tymerose Ritonõpo omiryne.

¹⁷ Morara exiryke tupũke exiketyme toehse ynororo, takorõ tõ samo, kymarokõ samo. Kysã xine toehse ynororo zae tõturutohme kypoko xine Ritonõpo a, kypynanohnekõme roropa toehtohme. Ritonõpo omipona toexiryke kyyrypyrykõ korokãko mana kyyrypyrykõ topehmase exiryke tyya.

¹⁸ Tukahse ynororo joroko tamuru a iirypyryme tyritohme repe. Toetuarimase roropa ynororo. Naeroro kuakorehmarykõ waro mana tukahse kuahtao xine joroko tamuru a.

3

Jezu poko Moeze poko roropa

¹ Wekyry tõme matose. Jezu akorõ tõme sytatose, toahmase Ritonõpo a kuexirykõke ipoetoryme kuehtohkõme. Osenetupuhtoko Kuesẽkõ Jezu poko. Tonehpose ynororo Ritonõpo a tymaro oturuketõ tuisaryme aehtohme, kypoko xine aoturutohme Tummy a, tonetupuhtohkõ poko. Ihximyra sytatose roropa Kuesẽkõme Jezu ekarory poko.

² Tymoise Ritonõpo Jezu a kynexine. Tymenekahpõ omipona kynexine, Moeze sã toerohtoh poko. Moeze a roropa tymoise Ritonõpo toerohtoh poko, Ritonõpo poetory tõ poko, Izyraeu tõ poko.

³ Yrome Jezu Moeze motye kuhse kynexine, tuisamehxo. Tapyi amone eneryhtao kyya xine: “To! Emese kure mase. Tapyi rine nymyry mase,” ãko sytatose eya. Yrome tapyi a morara kara sytatose. Moro saaro Moeze motye kuhse Jezu mana.

⁴ Mame tapyi rinanõme sytatose. Tuhke tapyi rihpõ nae. Yrome Ritonõpo emero ritõme kuhse mana. Emero tyrise sytatose Ritonõpo a.

⁵ Moeze a Ritonõpo tymoise kynexine ipoetory tõ eraseme sã rokene. Ritonõpo namotome kynexine. Urutõme roropa kynexine Ritonõpo poe. Ritonõpo nekarory poko imeĩpo tõturuse ynororo.

⁶ Yrome Kyrixtu a Ritonõpo tymoise kuhse, Moeze motye kuhse. Tummy omipona kynexine tapyi esẽ nymyry samo, Ritonõpo mũkurume exiryke. Mame Ritonõpo poenõme sytatose oserehpyra kuahtao xine, Kuesẽkõ onenetupuhkehpyra kuahtao xine te, penekkehpyra kuahtao xine Kuesẽkõ eraximary poko, enara. Imehnõ motye kuhse Jezu exiryke onenetupuhkehpyra sehtone.

Ritonõpo poetory tõ oserematoh poko sero

⁷ Ynara ãko Ritonõpo Zuzenu:
“Seroae Ritonõpo omiry etaryhtao oya xine,

⁸ otato ehtoko. Ekurehpyra ehtoko.

Pake atamurukõ ehtopõpyry sã pyra ehtoko ahno esao pyra toto ahtao.

Ynara tykase toto: ‘Ritonõpo se pyra sytatose Kuesẽkõme.

Aomipona pyra sehtone.

Kuãnohpyra xine mana,’ tykase toto.

Onymoipyra toh kynexine.
Tosêkõ tukuhse eya xine.

⁹ Moroto atamurukõ jukuhne toto, tyehno xine jehtohme.
Yjमितunuru tonese tyya xine ahtao ro jukuhne toto.

¹⁰ Morara exiryke 40me jeimamyry mokaro zehno toehse ywy.
Ynara akene: ‘Azahkuru rokê mokaro osenetupuhnõko mana.
Jomipona pyra ekurehnõko mã toto,’
akene toto poko.

¹¹ Toto zehno exine.

Naeroro ynara akene:

‘Jesaka omõpyra ekurehnõko mokaro mana.

Jũme omõpyra mã toto jesaka ymaro oserematoh taka,’ akene,”
tykase Ritonõpo Zuzenu.

¹² Wekyry tomo, tomeseke ehtoko oorypyrykõ poko oexirykõino okurohtao
xine Kuesêkõ onenetupuhkehpyra oehtohkõme, Ritonõpo onurumekara ro-
ropa oehtohkõme. Jũme orihpỹme Ritonõpo mana.

¹³ Yrome Ritonõpo omipona oehtohkõme atakorehmatoko kokoro rokene.
“Taroino jomipona ehtoko,” karyhtao Ritonõpo a kyya xine atakorehmatoko,
toiro Jezu poetory osenekunopyryino tyrypyryy poko.

¹⁴ Kyrixtu maro oxiekyryme sytatose. Osepeme roropa imaro sytatose
Ritonõpo onenetupuhkehpyra kuahtao xine, apitoryme Jezu enetupuh-
topõpyry saaro kyya xine ipoetoryme toehse kuahtao xine.

¹⁵ Ritonõpo omiryryme ynara tymerose:

“Seroae Ritonõpo omiry etaryhtao oya xine otato ehtoko.

Ekurehpyra ehtoko.

Pake atamurukõ ehtopõpyry sã pyra ehtoko.

Ahno esao pyra tahtao xine

onymoipyra toh kynexine,”
me tymerose.

¹⁶ Onokãkõ Ritonõpo omiry etaxĩpo otato pyra toehse? Onokãkõ ony-
moipyra toehse roropa? Arypyra. Ejitu poe Moeze narotyamo, Moeze
ekahmahpõkomo emero.

¹⁷ Onokãkomo a Ritonõpo zetũ tanỹse 40me jeimamyry? Arypyra.
Iiryryymãkomo a jetũ tanỹse. Naeroro toorihse toto ona po, ahno esao pyra.

¹⁸ Morarame ynara tykase Ritonõpo: “Jũme ytopyra mã toto ynekarohpyry
pona. Oserematoh taka ytopyra ekurehnõko mã toto,” tykase. Onokãkõ
poko morara tykase nae? Arypyra. Tymoipyra aehtyã poko morara tykase,
tõmipona pyra toto exiryke.

¹⁹ Naeroro ynara enetupuhnõko sytatose, Ritonõpo nekarohpyry pona
ytopyra tokurehse toto onenetupuhpyra tokurehse toexirykõke.

4

¹ Zae ro Ritonõpo omihpyry mana kyya xine. “Oesêkõme jenetuputyryhtao
oya xine omõnõko matose jesaka, ymaro oseremãko matose,” katopõpyry
zae mana. Naeroro tomeseke sehtone, ekurehpyra kuehtohkõme, ynara
kara Ritonõpo ehtohme kypoko xine: “Mose omõpyra mana jesaka. Ymaro
oseremara mana, ekurehnõko,” kara Ritonõpo ehtohme kypoko xine.

² Moro omi kurã totase kyya xine, mokaro pakatokõ saaro. Totase eya xine
repe. Yrome otato pyra toh toehse onenetupuhpyra toexirykõke.

³ Yrome kymarokomo, enetupuhnãme kuexirykõke, Ritonõpo maro
exĩko sytatose. Imaro oseremãko sytatose, aomihpyry ae ro. Ynara tymerose
Ritonõpo omiryryme aomipona pyra exiketõ poko:

“Toto zehno exine.
Naeroro ynara akene,
jesaka omõpyra ekurehnõko mã toto.
Jũme ytopyra mã toto moro pata pona.
Ymaro ytopyra mã toto oserematoh taka.”

Morara tymerose Ritonõpo omiryne pakatokõ poko. Moino ro, sero nono ritopõpyry poe ro, aerohtoh tõtyhkase roropa.

⁴ Mame 7me ãmepýry poko ynara tymerose Ritonõpo omiryne: “7me tõmehse ahtao tõtyhkase ynororo tynyriry tõ riry poko, mame tõseremase ynororo,” me tymerose.

⁵ Ynara tymerose roropa moro poko Ritonõpo omiryne: “Jũme ytopyra mã toto ymaro oserematoh taka,” tykase.

⁶ Osemazuhme aomiry etananomo a aomiry totase repe. Yrome Ritonõpo esaka omõpyra tokurehse toto oserematoh taka, onenetupuhpyra toexirykõke. Yrome imehnõ mã Ritonõpo maro exõko. Esaka omõnõko toh mana oseremase.

⁷ “Taroino jomipona ehtoko,” tykase Ritonõpo eya xine repe ayatorykõhtao ahno esao pyra. Yrome aomipona pyra tokurehse toto. Morara exiryke tuhke jeimamyry taropose ahtao morara tykase ropa Ritonõpo. Ynara tymerose Tawi a Ritonõpo omiryne:

“Taroino jomiry etaryhtao oya xine,
jomipona ehtoko.
Ekurehpyra ehtoko,”

tykase.

⁸ (Otarãme imepỹ ynara ãko mana: “Jozue ekepyry a Ritonõpo poetory tarose Ritonõpo nekarohpyry pona, oserematoh pona,” ãko repe. Yrome zae pyra morara kary.) Ritonõpo esaka nymyry toto anaropyra Jozue kynexine. Ritonõpo oserematoh taka toto anaropyra kynexine. Ritonõpo esaka nymyry tarose toto ahtao eya aoserematohkõme: “Taroino jomipona ehtoko,” kazomopyra Ritonõpo exiry.

⁹ Naeroro Ritonõpo nekarory anapoipyra ro ipoetory tõ mana, oserematoh nae ro exiryke Ritonõpo maro, Ritonõpo oserematopõpyry saaro pake omazũetatomykaponato ae.

¹⁰ Esaka tomõse kuahtao xine kuoserematohkõme Ritonõpo maro, kuerohtohkõ poko pyra exõko sytatose, oseremãko sytatose Ritonõpo saaro, erohkehõpyro Ritonõpo oserematopõpyry saaro.

¹¹ Naeroro ehmaropa Ritonõpo a. Aomipona yronymyryne sehtone imaro kuoserematohkõme.

¹² Ritonõpo omiry isene exikety sã kuamorepatorỹko mana. Emese kure exikety sã roropa zonõtyã enetupuhpõko mana. Osetato taerẽ rato ahtao omõnõko mã etyhyry pona tõsẽ worryhtao. Ike tõsẽ sahsahkãko sytatose roropa, zehpo osenõko ipũ tysahkase ahtao. Moro rato sã Ritonõpo omiry mana. Imotye kuhse mana, osetato taerẽ exikety motye etaryhtao kyya xine. Kuosenetupuhthõkõ jarao sã exõko mana kyya xine. Kypenetatohkõ roropa jarao sã exõko kyya xine. Zonõtyã enetupuhpõko Ritonõpo omiry mana, emero zuaro Ritonõpo exiryke.

¹³ Otonõsaromepyra sytatose kuenepýra xine Ritonõpo ehtohme. Tynyrityã emero porehme enõko Ritonõpo mana. Kuykuytorykõ enõko mana kuosenetupuhthõkõ roropa enõko mana. Mame imeõpo Ritonõpo õpataka ytõko sytatose emero porehme. Toiroro Ritonõpo õpataka osekarõko sytatose

kynyrityäkõ poko. Naeroro kytamurukõ ehtopõpyry sã pyra sehtone, Ritonõpo onenetupuhpynõ ehtopõpyry sã pyra. Aomipona sehtone ekurehpyra kuehtohkõme kuomomyrykõ poko Ritonõpo esaka.

Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme Jezu ehtoh poko

¹⁴ Morarame Jezu Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme mana. Kynonuhne kapu aka, Ritonõpo esaka, kypoko xine oturuse Tummy maro, kuakorehmapose xine. Naeroro onenetupuhkehpyra sehtone. Imehnõ onurukehpyra sehtone roropa ipoko.

¹⁵ Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme mokyro mana, kuakorehmanekomo. Jamihme pyra kuehtohkõ waro mana ipunaka, kysã xine tukuhse toexiryke joroko tamuru a iirypyryme tyrithme repe. Yrome iirypyryme pyra kynexine ipunaka.

¹⁶ Morara exiryke oserehpyra sehtone. Soturutone Ritonõpo maro, kypyno xine exiryke. Kyyrypyrykõ korokãko mana. Kypyno xine toexiryke jamihme kyritorỹko mana, kyyrypyrykõ poko kyrirykõ se joroko tamuru ahtao.

5

¹ Juteu tõ Ritonõpo maro oturuketõ tuisary ahnome rokẽ toh mana, kysã xine. Tymenekase ynaroro oturuketõme Ritonõpo maro imehnõ poko, toto zehno pyra Ritonõpo ehtohme. Naeroro tynekarory etapãko toh mana Ritonõpo a ekarotohme ahno rypyry korokapotohme.

² Ahnome rokẽ toexirykõke kysã xine, putupyra exiketõ zehno pyra toh mana. Azahkuru roropa toto ahtao toto zehno pyra ro toh mana. Nupunato toto enery waro roropa toh mana.

³ Morara exiryke tynekarory etapãko toh mana iirypyrymãkõ rypyry korokapotohme. Imehnõ rypyry rokẽ kara korokapotohme, tynekarorykõ etapãko toh mana. Tyyrypyhpyke toexirykõke tyyrypyrykõ korokapotohme roropa tynekarorykõ etapãko toh mana.

⁴ Tamoreme pyra Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme exiko mã toto. Tuisamehxo toexiry se exikety ahtao exipyra mana. Ritonõpo a tymenekase ahtao rokẽ, imaro oturuketõ tuisaryme exiko mana Arão menekatopõpyry saaro.

⁵ Moro saaro Kyrixtu, Ritonõpo nymenekahpyry tamoreme pyra tooehse. Ritonõpo ynara tykase eya:

“Umũkurume mase.

Seroae omyme jehtoh ekarono,”

tykase ynororo.

⁶ Ynara tymerose roropa Ritonõpo omiryne:

“Omorõ mase ymaro oturukety jumãme,

Meukizeteke ehtoh samo,”

tykase ynororo.

⁷ Morarame Jezu sero nono po tahtao, tõtururuhtao sam tykase Ritonõpo neneryme. Tãtasamase roropa ynororo yronymyryme. Ipynanopyry waro Jumy, orihpyra aehtohme. Mame typoko epyrypara Jezu exiryke, Tummy omipona roropa exiryke, aomiry totase Ritonõpo a.

⁸ Mame Ritonõpo mũkurume tahtao ro Tummy omipona toehse ipunaka toorikyry ponãmero.

⁹ Morarame toetuarimatopõpyryke kypynanohnekõme toehse ynororo. Jũme typynanohse sytatose eya tõmipona toehse kuexirykõke.

¹⁰ Naeroro oturuketõ tuisaryme tyrise ynororo Ritonõpo a, Meukizeteke ehtopõpyry samo.

Sē nase Ritonōpo rumekahpōkō wānopyry poko

¹¹ Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme Jezu ehtoh poko tuhke nae ase. Oururukō se roropa ase repe. Yrome tupime āmoreparykō ya, tūpore sã õsenetupuhtokō exiryke. Onenetupuhpyrahme sã matose.

¹² Okynã matose Jezu poetoryme repe. Yrome imehnō amorepary waro pyra ro matose. Āmoreparykō se matose āmorepatopōpyrykō poko ropa pake Jezu enetupuhpopyry saaro oya xine. Morohne kure repe. Yrome awātarykō se roropa matose. Poeto pitiko sã matose. Suhsu se rokē mã toto tōsē onyry waro pyra toexirykōke. Mokaro sã matose tupimākara rokē waro oexirykōke.

¹³ Enurusenã kō zae ehtoh waro pyra mã toto, zae pyra ehtoh waro pyra roropa mã toto. Enurusenã kō sã matose.

¹⁴ Kokoro rokē Ritonōpo omipona kuahtao xine aomiry waro exīko sytatose. Tupime ehtoh waro roropa exīko sytatose. Morara kuahtao xine tōsē õnanō sã exīko sytatose. Zae ehtoh Ritonōpo a waro exīko sytatose, zae pyra ehtoh waro exīko roropa sytatose.

6

¹ Morara exiryke itamurumehxo satamorepatone Kyrixtu poko, aomipona kuehtokōme. Osemazuhme tuhke pyra āmorepatopōpyrykō kynexine Jezu enetupuhpitoryhtao oya xine. Ynara āmorepatopōpyrykō kynexine, oorypyrykō rumekary poko oya xine te, Ritonōpo enetuputyry poko,

² ahno ĕpurihkary poko te, Ritonōpo Zuzenu apoiry poko oya xine erohtohme imehnō Jezu poetory tō akorehmary poko, aorihtyã ĕsemākapory ropa poko te, kurākō apiakatohtoko, enara.

³ Ritonōpo waro toehse awahtao xine morohne poko atamorepatoko osemazuhme. Yrome atamorepatoh nae ro mana. Naeroro Ritonōpo ise ahtao itamurumehxo satamorepatone.

⁴ Mame imepyny a Jezu enetupuhxīpo, turumekase ropa eya ahtao tupime kuhse mana tyyrypyry rumekary ropa eya Jezu enetupuhtohme ropa tyaa tosēme. Osemazuhme Jezu tonetupuhse eya xine repe. Ritonōpo poetoryme toehse toto. Ikurohtaka xine tomōse Ritonōpo Zuzenu.

⁵ Ritonōpo omiry kure exiry waro toehse mã toto. Ritonōpo jamitunuru waro toehse roropa mã toto. Emero motye Ritonōpo imehxo exiry tonetupuhse eya xine roropa repe.

⁶ Moromeīpo Kuesēkō Kyrixtu enetuputyry turumekase ropa eya xine. Morara exiryke mokaro anakorehmasaromepyra imehnō mana, iiryrypyrykō rumekary ropa poko eya xine, Kyrixtu enetuputyry ropa poko eya xine, enara. Tōsēkōme Ritonōpo enetupuhxīpo, turumekase ropa tyaa xine ahtao ynara sã mana, Ritonōpo mūkuru exixihmazomory ropa sã mana wewe pokona onenetupuhpyra ropa toehse toexirykōke. Jarao ihxirory ropa sã mana imehnō neneryme. Popyra mana ipunaka.

⁷ Otupikō poko osenetupuhtoko. Konopome ahtao anarykatyākō ahtāko mana. Eperytāko mana. Otyro zamaro nono ahtao tākye exīko matose. Morararo Ritonōpo, tākye roropa mana tutupi kurã eneryke tyaa.

⁸ Yrome otupikō po ātaryka rokē tahtase ahtao, omoxino tōkehko, sairi tōkehko, popyra oya xine mana. Morararo popyra rokē tutupi eneryke tyaa tutupi zehno exīko Ritonōpo mana. Otarāme ihtomapōko mana. Apoto zukāko mana, jahkapotohme.

⁹ Wekyry tomo, otuarōtanohtoryko ase opyno xine jexiryke tomeseke oexirykō se roropa jexiryke. Yrome Jezu poetoryme nymyry oekarotorỹko ynanase. Naeroro tupito kurã sã matose yna a Jezu enetuputyryke oya xine.

¹⁰ Zae rokē Ritonōpo āpiakatorỹko mana. Wenikehpyra ynororo oerohpopyrykō poko aomipona. Ipyno oexirykōke imehnō Jezu poetory takorehmase oya xine. Imehnō akorehmāko ro matose.

¹¹ Penekehpyra oehtohkō se ynanase Jezu poetory pyno oexirykō poko. Ātamoreparykō se roropa ynanase Ritonōpo poko, zuaro kuhsehxo oehtohkōme. Aomipona oehtohkō se ynanase oorikyrykō ponāmero, imaro oehtohkō ponāmero. Atamorepakehpyra awahtao xine, aomipona exikehpyra roropa awahtao xine orēpyra exīko matose Ritonōpo enetuputyry poko.

¹² Akīme exiketō sā pyra ehtoko. Jezu onenetupuhkehpyra ehtoko. Penekehpyra ehtoko roropa openetatohkō eraximary poko oya xine. Mame Ritonōpo nekarory kurā apoīko matose.

Sē nase ajohpe pyra Ritonōpo ehtoh poko

¹³ Mame Aparāo a ynara tykase Ritonōpo pake: “Kure orīko ase,” tykase. Mame ynara tykase roropa: “Jomihpyry ae ro kure orīko ase,” tykase, ajohpe pyra toexiry waro Aparāo ehtohme. Mame Ritonōpo motye exikety pyra mana. Ynororo rokē Imehxo Exiketyme mana. Naeroro tamoreme rokē zae toehtoh tokarose Aparāo a. Ritonōpome toehtoh tokarose eya.

¹⁴ Ynara tykase ynororo Aparāo a: “Ekurehpyra ase. Kure rokē orīko ase. Tuhkākō ekarōko ase roropa oya apakōme,” tykase Ritonōpo Aparāo a.

¹⁵ Morarame toraximase Aparāo a, toraximase. Mame penekehpyra toexiryke Ritonōpo nekarohpyry tapoise eya rahkene.

¹⁶ Toipe sytatose. “Ekurehpyra ase,” karyhtao imepyny a kyya xine, ajohpe se pyra kuahtao xine imepỹ imehxo exikety netaryme morara āko sytatose. Morarame mokyro imehxo exikety pokoino kuomihpyrykō ae emero tyrīko sytatose ekurehpyra. Tokurehse kuahtao xine ehxirōko sytatose toipe. Naeroro: “Ekurehpyra ase,” karyhtao imehxo exikety netaryme, oseosezuhpyra exīko sytatose toipe.

¹⁷ Morararo Ritonōpo: “Kure orīko ase,” tykase tahtao, ekurehpyra mana. Mame ekurehpyra toehtoh poko jūme kutuarōtanohpotorỹko mana. Naeroro: “Ekurehpyra ase. Jomihpyry ae ro kure orīko ase,” tykase ynororo.

¹⁸ “Jomihpyry ae ro kure orīko ase,” tykase toexiryke: “Ekurehpyra ase,” tykase roropa toexiryke, asakoro nae sytatose etyorōmara exiketomo. Ajohpe ehsaromepyra Ritonōpo mana. Naeroro kuewomane kō maro toehse sytatose. Aomiry kurā etaryke kyya xine, oserehpyra sytatose. Kuytorykō eraximāko sytatose Ritonōpo esaka. Naeroro onurumekara sytatose.

¹⁹ Ritonōpo omihpyry ae kuytorykō eraximāko sytatose Ritonōpo esaka. Aomiry onurumekara sytatose. Oserehpyra sytatose kukurohtao xine. Kuesēkō onenetupuhkehpyra sytatose roropa. Imaro Ritonōpo esaka ytōko sytatose. Seromaroro tapurepyra toehse mana. Topohme ytōko sytatose Ritonōpo esaka.

²⁰ Jezu osemazuhme moro taka tomōse kuakorehmatohkōme. Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme imehxo toehse ynororo, kuakorehmanekōme, jūme, Meukizeteke ehtopopyry samo.

7

Meukizeteke tuisame ehtoh poko

¹ Mame mokyro Meukizeteke, tuisame kynexine pake, pata Sarē esēme. Ritonōpo maro oturuketyme roropa kynexine. Emero esēme imehxo Ritonōpo mana. Morarame Aparāo tyekyry tō puxihkaxīpo zehnotokō wino toeramase ropa, tuisa tō etapaxīpo. Mame tosaka tooepyry ropa ahtao

tõseporyse Meukizeteke maro. Mame Aparão eneryke tyya ynara tykase ynororo: “Kure orïko Ritonõpo mana. Morararo mã kure ya,” tykase ynororo.

² Mame tymõkomory tapiakase Aparão a tynetapatyã mõkomohpyry. Omame porehme ahtao toiro touse eya ekarotohme Meukizeteke a. “Meukizeteke,” kary: “Tuisa imehxo, Zae exikety,” kary. Sarē esēme esety akorõ kynexine. “Sarē,” kary: “Torētyke pyra kyrihpõkõ,” kary roropa.

³ Meukizeteke zũ poko, jē poko roropa itamuru tõ poko roropa onymeropyra tokurehse toto ipunaka. Aenurutopõpyry poko aorikyry poko roropa zuaro pyra sytatose imerohpyry pyra exiryke. Naeroro Ritonõpo mükuru ehtoh sã kynexine. Ritonõpo maro oturuketyme exikehpyra ynororo jumãme.

⁴ Etatoko pahne, tuisamehxo Meukizeteke exiry enetupuhtoko. Aparão juteu tõ tamuru. Yrome eya ro tynetapatyã mõkomohpyry tapiakase, zokonaka ekarotohme Meukizeteke a, tynekaroryme Ritonõpo a.

⁵ Rewi pakomotyã poko ourutoryko ase. Ritonõpo maro oturuketõme toto ahtao Ritonõpo nymeropohpyry poe ynara ãko mã toto imehnõ juteu tomo a: “Omõkomorykõ apiakatoko zokonaka ekarotohme yna a,” ãko mã toto tyekyry tomo a. Aparão pakõme toto ahtao ro: “Zokonaka ekarotoko yna a,” ãko mã toto eya xine.

⁶ Yrome Meukizeteke Rewi parỹpyryme pyra kynexine. Rewi parỹpyryme pyra tahtao ro Aparão napiakahpyry apoine. Aparão mokyro: “Kure orïko ase,” katopõpyry etahpõ Ritonõpo a. Eya: “Kure orïko Ritonõpo mana. Morara kure ya,” tykase Meukizeteke.

⁷ Zuaro sytatose, imepyny a: “Kure orïko Ritonõpo mana,” kahpõ tuisamehxo mana. Morara katopõpyry etahpõ tuisame hkopyra mana. Naeroro Meukizeteke Aparão motye kynexine, tuisamehxo.

⁸ Etatoko pahne, mokaro Ritonõpo maro oturuketõ imehnõ napiakatyã apoïko mã toto. Kysã xine rokē mã toto, orihketõme roropa mã toto. Mãpyra Meukizeteke a Aparão napiakahpyry tapoise ahtao isene exiketyme kynexine. “Mokyro toorihse,” kato pyra mana Ritonõpo papē poko.

⁹ Naeroro ynara kary se ahtao: “Rewi a roropa Aparão maro ro tymõkomory tapiakase zokonaka ekarotohme Meukizeteke a.” (Rewi pakomotyã mokaro imehnõ, juteu tõ napiakatyã apoinanomo.) Naeroro tynapiakahpyry ekaroneme roropa Rewi kynexine.

¹⁰ Enurupyra ro tahtao moro tokarose eya, ipuhturume ro tahtao Aparão ao. Itamuru a tymõkomory tapiakase ahtao, eya roropa tymõkomory tapiakase samo. Mame tynapiakahpyry tokarose sã eya Meukizeteke a, ãko ase Rewi poko.

¹¹ Rewi pakomotyã tyripose Ritonõpo a Izyraeu tõ akorehmatohme, Ritonõpo omipona toto ehtohme. Yrome orēpyra Ritonõpo omipona exipyra tokurehse toto. Morara exiryke imepỹ tyrise Ritonõpo a toto myakãme Kyrixtu rahkene. Mame Kyrixtu tooehse Arão ehtopõpyry sã pyra. Meukizeteke ehtoh sã toehse ynororo. Mame tyjamtunuru rïko mana kukurohtaka xine Ritonõpo omipona kuehtohkõme.

¹² Moeze omihpyry poe Ritonõpo maro oturuketõme Rewi pakomotyã kynexine. Seromaroro imepỹ tyrise Ritonõpo a typoetory tõ akorehmaneme Arão pakomotyã myakãme. Morara exiryke Moeze nymerohpyry tyorõmary se toehse. Omi kasenato omipona kuehtohkõme, Jezu omipona kuehtohkõme.

¹³ Kuesëkõ Kyrixtu poko ourutoryko ase. Rewi paryme pyra kynexine. Jekyry tyoro kynexine. Jezu ekyry Ritonõpo maro oturuketõme exipitopyra kynexine.

¹⁴ Juta paryme rokē kynenurune Kuesēkō Jezu. Juta pakomotyamo a: “Ritonōpo maro oturuketyme exiko,” kapitopyra Moeze kynexine. Naeroro mokaro Ritonōpo maro oturuketō sã pyra Jezu Kyrixtu kynexine. Tyoro kynexine rahkene.

Ritonōpo maro oturukety kasenato kurã kuhse ehtoh poko

¹⁵ Naeroro tupime pyra ynara enetuputyry, tyoro oturukety Ritonōpo maro toehse, Meukizeteke ehtopōpyry samo.

¹⁶ Ritonōpo maro oturuketyme toehse ynororo ahno omi poe pyra, Rewi parỹpyryme toehpōpyryke pyra roropa. Yrome tyjamtunuru poe Ritonōpo maro oturuketyme toehse ynororo orihpỹme exiketyme toexiryke jumãme.

¹⁷ Ynara tymerose Tawi a Ritonōpo omiryryme: “Ymaro oturuketyme nymyry mase, jũme, Meukizeteke ehtoh samo,” tykase.

¹⁸ Jamihme pyra mokaro kynexine, Moeze nymerohpyry omipona se exiketomo. Zae nymyry ehsaromepyra toh kynexine Ritonōpo neneryme, jamihme pyra toexirykōke. Morara exiryke: “Jomihpyry pakato omipona ehtoko,” kara Ritonōpo toehse.

¹⁹ Moeze nymerohpyry omipona se exiketō kure ehsaromepyra toh kynexine emero. Naeroro mãsa rokē typenetatohkō eraximãko toh kynexine. Seromaroro imepỹ tokarose Ritonōpo a kyaa xine kypoko xine oturuketyme Kyrixtu. Imehnō penetatoh motye kuhse kypenetatohkō kure mana. Naeroro orẽpyra kypenetatohkō eraximãko sytatose.

Ritonōpo maro oturuketyme kurehxo

²⁰ Ritonōpo omihpyry roropa nae sytatose: “Ekurehpyra ase,” katopōpyry Ritonōpo a Jezu poko. “Ymaro oturuketyme mana, jumãme,” katopōpyry roropa nae. Morara kapitopyra Ritonōpo imehnō poko, tymaro oturuketōme toehse toto ahtao.

²¹ Yrome Ritonōpo maro oturuketyme toehse Jezu, ynara katopōpyry ae ro Ritonōpo a:

“Ekurehpyra ase.

Jũme onytyromara ase roropa.

Omoro mase ymaro oturuketyme

imehnō akorehmatohme jumanatome,”

katopōpyry ae ro.

²² Naeroro: “Ekurehpyra ase,” tykase Ritonōpo exiryke tymaro oturuketyme Jezu tyrise ahtao orẽpyrahxo Jezu toehse, Tummy omiry kasenato poe. Iiryryrymãkō rypyry korokary poko ekurehpyra mana jũme, enetuputyryke eya xine. Morara kure kuhse mana.

Kurehxo Jezu exiry jũme exiryke

²³ Ynara roropa, mokaro Rewi pakō Ritonōpo maro oturuketō tuhke kynexine orihketōme toexirykōke. Toorihse tahtao xine toerohkehse toto.

²⁴ Yrome Jezu jũme isene mana. Naeroro toerohtoh onekaropyra mana imehnomo a. Jumãme Tummy maro oturuketyme mana kuakorehmanekōme.

²⁵ Jumãme toexiryke iiryryrymãkō pynanopyry waro mana. Toto oepyrhtaotyya, Jezu enetuputyryke eya xine toto pynanohnōko Ritonōpo mana. Orihpỹme Jezu exiryke oturukehpyra mana Tummy maro, kure toto riry poko.

Kurehxo Jezu mana, zae ipunaka exiryke

²⁶ Naeroro Jezu kuakorehmanekōme mana. Ritonōpo maro Oturukety imehxo mana. Kure mana. Tyryrypyhpyke pyra mana ipunaka. Azahkuru pyra mana, enara. Tapiakase mana iiryryrymãkō wino. Ritonōpo esaka tōnuhse, kapu moinakoxi.

²⁷ Imehnō Ritonōpo maro oturuketō tuisary sā pyra Jezu mana. Kokoro rokē tynekarory etapary se mokaro mana, tyrypyrykō ehepyryme os-emazuhme, imehnō rypyry ehepyryme roropa. Yrome Jezu toiro rokē toorihse. Tynekaroryme tōsekarose Tummy a imehnō rypyry ehepyryme rokene. Jūme inekarohpyry kure, tyoro onekarozomopyra ehtohme.

²⁸ Moeze omihpyry omipona se exiketō mā sero pōkō rīko typoko xine oturuketōme Ritonōpo maro. Kurākō nymyry kara menekāko mā toto Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme. Yrome Moeze maro oturukehxīpo, ynara tykase Ritonōpo Tumūkuru a: “Omoro rokē zae mase ipunaka,” tykase ynororo Tumūkuru a. Morara exiryke: “Ekurehpyra ase, mokaro myakāme orīko ase ymaro oturuketyme jumāme,” tykase Jezu a ynororo.

8

Jezu Kuakorehmanekomo

¹ Ynara āko rokē ynanase, Takorehmaneke sytatose Ritonōpo maro oturukety ke. Tuisamehxo toehse ynororo. Naeroro Ritonōpo Kuesēkō apotunuru wino typorohse ynororo kapu ao.

² Kypoko xine Tummy zurūko mana, kuakorehmatohkōme. Ritonōpo maro oturuketō imehxo exiketō sā, erohnōko mana. Pake Ritonōpo maro oturuketō toerohse Ritonōpo Esary Kurā Kuhse tao. Yrome Jezu erohnōko Ritonōpo tapyī kurā tao mana, Ritonōpo nyrihpyry nymyry tao, ahno nyrihpyry kara tao.

³ Ritonōpo maro oturuketō imehxo exiketō emero tynekarorykō etapāko mana, tynetapatyā munuhpyry arotohme Ritonōpo a. Naeroro Kutuisarykō roropa tynekarory ke pyra ahtao Ritonōpo maro oturuketyme imehxo exiketyme pyra exiry.

⁴ Sero nono po tahtao Ritonōpo maro oturuketyme pyra exiry, imehnō oturuketō nae exiryke. Moeze omihpyry omi poe tynekarorykō etapāko mā toto tynekarorykōme Ritonōpo a.

⁵ Moeze maro tōturuse Ritonōpo ahtao ypy po kamisa risē tamopose eya. Ikuhtoh tonepose eya ipoenohthome, tyriy waro ehtohme. Mame Ritonōpo nyriphopyry risasaka Moeze ahtao tapyime, ynara tykase Ritonōpo eya: “Tomeseke exiko. Ypy po ya āmorepatopōpyry panō rokē tyritoko ipunaka,” tykase.

⁶ Typoetory akorehmāko Jezu kapu ae. Jezu saaro Moeze omi poe Ritonōpo maro oturuketō typoetory tō akorehmāko roropa mā toto. Yrome mokaro motye kuhse kuakorehmatoryko Jezu mana. Tummy zuruneme nymyry mana kypoko xine. Moeze omihpyry poe Ritonōpo maro oturuketō erohtoh motye kuhse Jezu erohtoh mana. Morararo Ritonōpo nymerophopyry Moeze a motye kuhse Ritonōpo omiry kasene mana Jezu pokoino: “Kure oritoryko ase,” karyke Ritonōpo a kyya xine.

⁷ Ritonōpo omihpyry pakato a tukurākase kuahtao xine kasenato ke onymyakāmara exiry.

⁸ Yrome typoetory tō tyrypyhpyke ro Ritonōpo a tonese. Ynara tykase: “Imēīpo, āko Ritonōpo mana.

Jomiry kasenato ekarōko ase

Izyraeu tomo a, Juta tomo a, enara.

⁹ Jomihpyry ekaroase pake ahtao itamurukomo a.

Poeto zū sā exiase toto maro.

Poeto emary apoiryhtao arotohme,

moro sā Izyraeu tō aroase Ejitu poe.

Yrome jomipona pyra toh kynexine.

Naeroro toto omiry onetara toehse ywy roropa.

¹⁰ Taroino jomiry kasenato ekarōko ase Izyraeu tomo a.

Taroino, āko Ritonōpo mana,
jomiry rīko ase toto kurohtaka.

Toto kurohtao jomiry merōko sã ase
tamoreme sã jomiry waro toto ehtohme,
tamoreme sã jomipona se roropa toto ehtohme.

Mame toto esēme exīko ase.
Ypoetoryme roropa exīko mã toto.

¹¹ Morarame imehnō tosaōkō
anamorepara mã toto jomiry poko,
zuaro toto exiryke.

Ynara kara exīko mã toto tosaōkomo a:
'Kuesēkō waro ehtoko,' kara exīko mã toto,
juaro toto exiryke, emero porehme.

Tuisa tō juaro exīko,
ime pyra exiketō roropa.

Emero juaro exīko mã toto.

¹² Mame toto rypyry korokāko ase,
toto onuānohpyra ase exīko.

Iirypyrykō poko wenikehnōko roropa ase jūme,"
tykase.

¹³ "Jomiry kasenato," karyke Ritonōpo a, aomihpyry osemazuhmã pakatome toehse tymyakāmase eya exiryke. Mame pakatome toehse exiryke, jamihme pyra roropa toehse mana iirypyrymākō onukurākara exiryke. Okynã pyra enahnōko mana jūme.

9

Ritonōpo poko kuehtohkō poko

¹ Ritonōpo omihpyry osemazupu zae Ritonōpo poko exiketō ripotoh nae kynexine, zae toto ehtohme Ritonōpo poko toto ahtao. Osa roropa nae kynexine, ahno nyrihpyry, Ritonōpo poko ehtohme.

² Kamisa risē tyrise kynexine tapyime. Jaraohme sã kynexine Ritonōpo Esary Kurano. Moro tao ezuru apō kynexine. Wyi apo roropa moro tao kynexine. Moro po wyi kynexine. Ritonōpo neneryme tyrise kynexine.

³ Mame imepỹ osa kynexine moro tapyi tao. Kamisa risē akorō moino kynexine. Ritonōpo Esary Kurã Kuhse moroto kynexine.

⁴ Moro tao uuru risē kynexine, ixtaratu panō zahkatopo. Ritonōpo omihpyry ē roropa moro tao kynexine. Moro ao: "Ywy ase Ritonōpo, oesēkomo. Jomipona ehtoko ipunaka. Kure rokē ehtoko," katopo Ritonōpo a moro ao kynexine. Moro kaxo, uuru ke tukurihpase kynexine. Moro kaxo ao roropa uuru risē kynexine otyro ēme kasana sã tyrihpyry, kapu ae Ritonōpo nenehpohpyry Izyraeu tō napyryme. Moro ke pehme uuru risē kynexine. Arão myxihpyry roropa kaxo ao kynexine. Tarỹke kynexine. Topu risē roropa kaxo ao kynexine, pipahme exiketō asakoro. Ipokona tymerose kynexine tōmiry Ritonōpo a.

⁵ Mame moro kaxo po kapuaōkō kuhtoh kynexine. Uuru risē kynexine asakoro kurākomo, Ritonōpo moroto ehtoh enetupuhtohme. Toto aporiry tãtaporamase kynexine asakoro. Moroto iirypyrymākō zehno pyra Ritonōpo ehtoh enetupuhtoh kynexine toto rypyry korokaxīpo. Yrome moro poko emero amorepary se hkopyra ase seromaroro.

⁶ Morohne riry tōtyhkase ahtao Ritonōpo maro oturuketō omōsene toto, Ritonōpo Esary Kurā taka. Tutūtase ropa toto moro tae toerohkehxīpo xine.

⁷ Yrome Ritonōpo maro Oturukety imehxo exikety rokē tomōse moinakoxi, Ritonōpo Esary Kurā Kuhse taka. Toiro jeimamyry pune omōsene ynororo. Yrome omōpyra exiry munu anaropyra ahtao tymaro, Ritonōpo neneryme, tyyrypyry korokapotohme, imehnō rypyry korokapotohme roropa, enara. Ynara exiryke, otarame tyyrypyrykō poko toehse tahtao xine tuaro pyra toh kynexine.

⁸ Morohne ke Ritonōpo Zuzenu ynara kuamorepatorŷko mana, kuese-marykō Ritonōpo a, onenepopyra ro kyaa xine kynexine. Ahno nyrihpyry kamisa risē tapyime Ritonōpo poko ehtohme, moro enahkara ahtao ro kuesemarykō nymyry Ritonōpo a onenepopyra ro kyaa xine kynexine.

⁹ Ikuhtoh rokē kynexine kuamorepatohkōme rokene. Kynekarorykō Ritonōpo a, okyno tōkehko etapasamo kyyrypyrykō onykorokara ekurehnōko. Kukurohtao xine onukurākara kyhxiropyra xine Ritonōpo ehtohme.

¹⁰ Moeze omihpyry poe pakatokō tōsē poko eukuru poko. Toekurikase roropa toto. Jarao rokē morohne poko toh kynexine. Yrome morohne poko pakatokō tyripose Ritonōpo a axītao rokene, Kyrixtu oehtāne rokene, (aomiry kasenato ke, kukurākatohkōme rahkene).

¹¹ Morarame Kyrixtu tooehse Ritonōpo maro Oturukety imehxo exiketyme nymyry. Seromaroro: “Kurākō ekarōko ase oya xine,” āko kyaa xine mana. Sero pōkō namohpyry tao pyra oturūko Jezu mana Tummy maro kypoko xine. Ahno nyrihpyry motye kuhse Jezu erohtoh mana. Kure kuhse mana. Kapu ao mana.

¹² Morarame Kyrixtu tomōse ahtao Ritonōpo tapyī taka, Ritonōpo Esaka Kurā Kuhse taka tomōse ynororo. Yrome okyno munuru maro pyra tomōse. Kaneru tōkehko munuru anaropyra kynexine tynekaroryme Ritonōpo a. Kynorihne toiro, kypynanohtohkōme jumanatome.

¹³ Pui tōkehko munuru, tynekarotyā zahsē erunohpyry roropa ahno pona tyritohme kynexine, tyyrypyhpyke exiketō pona, toto rypyry kurikatohme repe.

¹⁴ Morara ahtao enetupuhtoko. Kyrixtu orikyry moro motye kuhse mana. Jūme mana myarotokorome. Tumunuru enepone Tummy a toxixihmapose tahtao, tyyrypyhpyke pyra exikety ipunaka. Kyrixtu munuru toekuāse toorihse ahtao. Morara exiryke kukurikatorŷko Ritonōpo mana zae ehtoh waro kuehtohkōme. Kynyrihpyrykō xihpyry korokāko roropa mana Ritonōpo nymyry omipona kuehtohkōme.

¹⁵ Morara exiryke Kyrixtu rokē Ritonōpo omiry kasenato ekaroneme mana kyaa xine. Naeroro kure tyneahmatyā rīko Ritonōpo mana jūme tōmihpyry ae ro. Kyrixtu kynorihne iiryryymākō pynanohtohme, orihpyra toto ehtohme tyyrypyrykō epehpyryme. Tyyrypyrykō poko toh kynexine Ritonōpo omihpyry osemazupu omipona pyra toexirykōke.

¹⁶ Toipe, ahno nymerohpyry nae ahtao tymōkomohpyry apiakatoth poko toorihse tahtao, inymerohpyry omipona pyra mā toto orihpyra ro ahtao.

¹⁷ Ynara exiryke, ahno nymerohpyry tynynomohpyry apiakatoth poko oty kara orihpyra ro ynororo ahtao. Toorihse ahtao rokē inymerohpyry omipona exīko mā toto.

¹⁸ Moro sā Kyrixtu orikyry kuhtoh kynexine. Toky tō totapase pakatokomo a Ritonōpo omihpyry pakato omipona toehtohkōme repe.

¹⁹ Osemazuhme mokaro zurune Moeze emero Ritonōpo nyrihpyry poko inymeropohpyry ao. Mame pui poenō munuru tapoise eya poti munuru

maro otowie tuna maro, ike moro pape ahno roropa emero tysapararahmase eya, kaneru hpoty ke tahpirẽ tõtuose exikety ke hissopo maro.

²⁰ Ynara tykase Moeze eya xine: “Sero munu Ritonõpo omihpyry zae ehtoh poko kutuarõtanohtorýko mana. Taroino Ritonõpo omihpyry omipona ehtoko,” tykase.

²¹ Morararo munu ke Moeze a morohne tysapararahmase, Ritonõpo namopohpyry tytapyĩme, kamisa risemy. Imõkomory maro emero Ritonõpo poko ehtoh tysapararahmase eya.

²² Ajohpe pyra, Ritonõpo omihpyry pakato poe, emero exisasaka tukurãkapose munu kuãpotoh ke. Ahno rypyry roropa onykorokara exiry tokarosẽ onetapara ahtao, enara.

Toorihse toexiryke kyyrypyrykõ korokãko Kyrixtu mana

²³ Morara exiryke, Ritonõpo namopohpyry tytapyĩme sero nono po te, imõkomory tõkehko emero kapuaõkõ kuhtoh tukurãkapose Moeze a, okyno munuru ke isapararahmatopõpyry ke. Yrome kapuaõkõ nymyry toekurãkase imepỹ kurã etaparyke. Mokyro orikyry kurehxo. Okyno orikyry motye kuhse mana.

²⁴ Mame Kyrixtu omõpyra kynexine, ahno nyrihpyry taka, kypoko xine oturuse Tummy maro. Ritonõpo Esary Kurã Kuhse taka omõpyra kynexine. Kapu aka rokẽ kynomõne rahkene. Moroto osẽpataka Ritonõpo maro kypoko xine oturũko mana.

²⁵ Juteu tõ poko Ritonõpo maro oturuketõ imehxo exiketõ omõsene toto jeimamyry punero, Ritonõpo Esary Kurã Kuhse okyno munuru arotohme tyekyrykõ rypyhpyry ehepyryme. Yrome Kyrixtu mokaro sã pyra mana. Ootomose omõpyra mana tõsekarotohme Ritonõpo a.

²⁶ Okyno orikyry sã rokẽ Jezu orikyry ahtao ootomose orikyry, sero nono ritopõpyry poe ro. Yrome tõsenepose kyya xine toiro sero nono enahsasaka ahtao kyyrypyrykõ jamitunuru enahkatohme jũme. Moro poko kynorihne kymyakãkõme.

²⁷ Toipe sytatose. Emero porehme orihnõko sytatose toiro. Moromeĩpo kuapiakatorýko Ritonõpo mana.

²⁸ Morararo Kyrixtu kynorihne toiro, Ritonõpo neneryme, tuhkãkõ rypyry korokatohme. Oehnõko ropa mana. Mame tooehse tahtao kyyrypyrykõ onepehmazomopyra mana. Toeraximananõ pynanohse rokẽ oehnõko mana.

10

¹ Yrome Moeze nymerohpyry mõpãme rokẽ mana. Kyrixtu nyrihpyry kurã poko enetupuhpotohme rokẽ mana. Imenuru sã roropa mana pape poko, Ritonõpo nekarory kurã poko enetupuhpotohme. Tynekarorykõ etapãko mã toto jeimamyry punero, kakehpyra samo. Yrome morohne ke ekurãkasaromepyra mã toto ekurehnõko, Ritonõpo poko se exiketõ mana.

² Ritonõpo poko exiketõ rypyry tykorokase ahtao, tyyrypyrykõ poko ehxiropyra toh toehse exiry repe. Morarame tynekarorykõme okyno tõkehko onetapazomopyra toh exiry, tyyrypyrykõ tykorokase ahtao.

³ Yrome jeimamyry ae rokẽ tynekarorykõ etapãko mã toto tyyrypyrykõ poko wenikehtohme repe. Yrome wenikehpyra mã toto iirypyryme ro toexirykõke.

⁴ Pui tõkehko orikyry ahno rypyry onepehmasaromepyra mana ipunaka.

⁵ Morara exiryke Kyrixtu oehsasaka tahtao sero nono pona, ynara tykase ynororo Tummy a:

“Okyno tõkehko totapasẽ se hkopyra mase.

Ahno nekarotyã oya se pyra mase.
Naeroro joko myriase ahnome jehtohme,
õmipona jehtohme roropa.

⁶ Okyno tõkehko zahkary se hkopyra mase.
Tynekarorykõme oya okyno zahkãko mã toto.
Tytororo jahkãko mã toto
tyyrypyrykõ ehepyryme repe.
Yrome azamaro hkopyra mana.

⁷ Naeroro moro eneryke ya ynara ase,
taro ase Ritonõpo,
õmipona jehtohme ipunaka.

Ypoko onymeropohpyry ae ro ase,”
tykase Kyrixtu Tummy a.

⁸ Osemazuhme ynara tykase ynororo: “Okyno tõkehko totapasẽ se hkopyra mase. Ahno nekarory se pyra. Okyno tõkehko zatyry tyyrypyrykõ ehepyryme, morohne azamaro pyra mana,” tykase ynororo. Morara tykase Kyrixtu, Ritonõpo nymeropohpyry ae ro mokarohne totapase ahtao, moko nekarory poko Ritonõpo a.

⁹ Mame morara kaxõpo, ynara tykase roropa ynororo: “Taro ase, Papa, õmipona jehtohme ase ipunaka,” tykase. Naeroro Ritonõpo a pakatokõ okyno etapatohtonahkase. Tummyakãmase Kyrixtu orikyry ke.

¹⁰ Mame Ritonõpo omipona Jezu Kyrixtu exiryke ipunaka, tukurikase sã sytatose. Kyyrypyrykõ tykorokase mana, tynekaroryme tõsekarose Kyrixtu exiryke toorihtohme. Toorihse toiro, jũme kypynanohtohkõme.

¹¹ Juteu tõ poko Ritonõpo maro oturuketõ erohnõko mana kokoro rokene. Porohpyra mã toto, tynekarorykõ etapazomõko rokẽ toto tuhke. Yrome toto nekarotyã ahno rypyry onykorokara mana.

¹² Tamoreme Kyrixtu kynorihne toiro, ahno rypyry ehepyryme. Inekarohpyry kure kuhse mana jumãme. Mame tõtyhkase ahtao kyporohne tuisame imehxo, Ritonõpo apotunuru wino.

¹³ Moroto mana tyzehnotokõ poremãkapory eraximãko. Toto poremãkapõko Ritonõpo mana.

¹⁴ Kynosekarone toiro toorihtohme. Toorikyry ke kukurãkatone jũme, kyyrypyrykõ tykorokase exiryke tyra.

¹⁵ Ritonõpo Zuzenu roropa kutuarõtanõhtorõko sero poko mana. Ynara ãko ynororo osemazuhme:

¹⁶ “Imeõpo jomiry kasenato ekarõko ase ypoetory tomo a.
Jomiry merõko ase toto kurohtao zuaro toto ehtohme.
Toto eano pona imerõko ase jomipona se toto ehtohme,”
ãko.

¹⁷ Morarame ynara ãko roropa mana:
“Wenikehnõko ase toto rypyry poko.
Popyra toto ehtopõpyry poko wenikehnõko ase,”
ãko mana.

¹⁸ Naeroro, kyyrypyrykõ tykorokase exiryke, imepõ totapasẽ se pyra mana, kynekarorykõme, kyyrypyrykõ korokapotohme.

Ehmaropa Ritonõpo õpataka

¹⁹ Wekyry tomo, kure Ritonõpo a Jezu orihtopõpyry kyyrypyrykõ ehepyryme. Naeroro seromaroro oturõko sytatose topohme Ritonõpo maro kokoro rokene, Jezu nae kuexirykõke. Kuesemarykõme sã Jezu mana Ritonõpo a.

²⁰ Kamisa kuroko ytopyra sytatose. Mokaro juteu tō pake Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomōse kamisa kuroko Ritonōpo maro oturuse. Yrome Jezu a toorihpōpyry ke osema kasenato tyrise. Osemame exikehpyra mana Ritonōpo a kuytotohkōme.

²¹ Naeroro Ritonōpo maro Oturukety imehxo exikety nae sytatose, kuakorehmanekōme, Ritonōpo tapyī esemy.

²² Naeroro Ritonōpo a ehmaropa oturuse, tukurākase kuexirykōke eya. Torētyke pyra sehtone. Onenetupuhkehpyra roropa sehtone eya kuytorykōhtao. Osenekunohpopyra sehtone. Moeze a emero tysapararahmase munu ke Ritonōpo tapyī taōkomo. Moro saaro Kyrixtu toorihse exiryke tukurikase sã kukurohtao xine mana. Popyra kuehtopōpyrykō tykorokase roropa eya mana. Tuzenu tokarose roropa kyya xine ikurikatyã sã kuehtohkōme tuna ke.

²³ “Kure oritorỹko ase,” tykase Ritonōpo exiryke, kure typoetory rĩko mana, tōmihpyry onurumekara exiryke. Moro poko imehnō zuruxĩpo, nary rokene, kara sehtone. Kypynanopyrykō seraximatone, tōmihpyry omipona Ritonōpo ehtoh enetuputyryke kyya xine.

²⁴ Imehnō pyno sehtone. Satakorehmatone imehnō pyno kuehtohkō poko, kure imehnō ritohme kyya xine, enara.

²⁵ Toitoine Jezu poetory oximōpyra mã toto. Morara pyra sehtone. Soximōtone Ritonōpo poko. Satakorehmatone. Ritonōpo omipona kuehtohkō eneryke imehnomo a, aomipona se exĩko roropa mã toto. Yronymyrymehxo Kuesẽkō omipona sehtone, sykatone itamurumehxo oxime, okyna hkopyra Kuesẽkō oepyyry ropã enetuputyryke kyya xine.

²⁶ Ynara exiryke, Jezu kynorihne kyyrypyrykō ehehpyryme. Kure kuhse Jezu orihpōpyry kynexine Ritonōpo a. Naeroro imepỹ etapasẽ se pyra mana. Moro waro toehse sytatose. Naeroro kyyrypyrykō onurumekara kuahtao xine Jezu waro pyra exiketō samo, imepỹ tokarosẽ pyra mana kyyrypyrykō epehmatohme.

²⁷ Morara exiryke kyyrypyrykō onurumekara kuahtao xine ynara rokẽ nae sytatose, kuãnopyrykō zuno rokẽ exĩko sytatose. Kurãkō apiakatohtoh po kuapiakatorỹko Ritonōpo mana, tyyrypyrykō poko exiketō wãnohtoh po. Apotoimo konōto htaka tyzehnotokō emãko Ritonōpo mana, toto enahkatohme.

²⁸ Moeze nymerohpyry turumekase ahtao popyra kynexine. Aomipona pyra exiketō totapapose toto popyra aehtohkō tonese exiryke asakorōkomo a. Moeze nymerohpyry omipona pyra aehtyã totapapose toto. Epara toht kynexine. Toto anakorehmara roropa imehnō kynexine. Moeze nymerohpyry turumekase eya xine exiryke totapase toto.

²⁹ Mokaro saaro seromaroro Ritonōpo mũkuru kerekeremananō nae. Ritonōpo omiry totase eya xine repe: “Umũkuru kynorihne opynanohtohkōme, okurãkarykō se toexiryke,” kary totase repe. Yrome: “Oty katoht toorihse Ritonōpo mũkuru nae?” ãko mã toto Ritonōpo omiry poihtōko. “Iiryryrymãkō sã omũkuru kynexine,” ãko roropa mã toto Ritonōpo a ajohpe rokene. Ritonōpo Zuzenu toto pyno repe. Yrome ipoihtōko rokẽ mã toto. Morara exiryke yronymyrymehxo mokaro wãnohnōko Ritonōpo mana Moeze kerekeremahpōkō wãnohtopōpyry motye kuhse, iiryryrymehxo toto exiryke Ritonōpo kerekeremary poko.

³⁰ Ritonōpo waro sytatose. Ynara tykase ynororo: “Ywy roro emỹpōko ase. Ywy roro ypoetory tō epehmãko ase,” tykase. Ynara tykase roropa ynororo: “Ypoetory tō apiakãko ase,” tykase Kuesẽkomo.

³¹ Iiryryrymãkō wãnopyry mã oahmame pyra mana. Oserehnōko mã toto. Epara roropa mã toto imyhtoino. Ynoro rokẽ mã isene exiketyme

jumanatome.

³² Wekyry tomo, wenikehpyra ehtoko oehtopõpyrykõ poko. Ritonõpo omiry kurã poko zuaro toehse awahtao xine tuhkãkõ ozehno xine toh nexiase. Oryhmarykõ se toh nexiase. Yrome Kyrixtu onenetupuhkehpyra mexiatose. Poremãpyra mexiatose, eramara ropa mexiatose oorypyrykõ poko ropa.

³³ Typoihtose mexiatose. Tyryhmase roropa ozehnotokomo a tuhkãkõ neneryme. Imehnõ nupunato tonese oya xine tyryhmase toto ahtao. Toto maro se mexiatose.

³⁴ Imehnõ Jezu poetory tõ tõmapose ahtao ãpuruhpyry taka, toto pyno mexiatose. Toto maro mexiatose imehnõ neneryme. Mame atapyĩkõ tupuxihkase ahtao imehnomo a omõkomory tõkehko maro meanahtatose. Tãkye ro mexiatose Ritonõpo nekarory kurã enetuputyryke oya xine. Omõkomohpyrykõ motye kuhse Ritonõpo nekarory oya xine mana. Moro onupuxihkasaromepyra imehnõ mana, jumãme.

³⁵ Naeroro poremãpyra ehtoko. Ritonõpo a õtururukõ onurumekara ehtoko. Orumekara roropa Ritonõpo mana. Kure kuhse oritorỹko mana, imaro õtururukohtao.

³⁶ Penekehpyra ehtoko Ritonõpo enetuputyry poko oya xine, aomipona oehtohkõ poko, enara. Mame inekarotyã apoĩko matose. Kure oritorỹko mana: “Kure oritorỹko ase,” katopõpyry ae ro.

³⁷ Ynara tymerose Ritonõpo omiryse sero poko:

“Okynã pyra oehnõko ropa mana.

Mokyro oehkety oehnõko ropa mã rahkene.

Ekurehpyra mana.

³⁸ Mame ypoetory tõ kurãkõ isene exĩko mã toto jũme jenetuputyryke eya xine.

Yrome jurumekary ropa ahtao toto a,

tãkye pyra exĩko ase toto poko,”

ãko Ritonõpo. Moro tymerose pake.

³⁹ Imehnõ mã Kuesẽkõ rumekãko mã toto. Osenahkãko toh mana. Mãpyra enetuputyryke kyaa xine typynanohse sytatose Ritonõpo a. Kuarotorỹko roropa mana tymaro kuehtohkõme.

11

Ritonõpo enetuputyry poko

¹ Ritonõpo enetuputyryke kyaa xine, kurãkõ eraximãko sytatose. Ekarõko Ritonõpo mana kyaa xine. Moro waro sytatose enetuputyryke kyaa xine, onenepyra ahtao ro.

² Ritonõpo onenetupuhkehpyra pakatokomo. Naeroro kurãkõme tokarose toto Ritonõpo a.

³ Ritonõpo enetuputyryke kyaa xine zuaro sytatose. Senohne, xixi tõkehko xirikuato tõkehko emero tyrise Ritonõpo a, tõmiry ke rokene. Ritonõpo omi poe emero toehse, senohne oseneketõ tyrise emero porehme osenepỹ poe.

⁴ Ritonõpo enetuputyryke Apeu a aomipona kynexine. Inekarohpyry Ritonõpo a kure kynexine. Yrome Kaĩ nekarohpyry Ritonõpo zamaro pyra kynexine. Kure Apeu enene Ritonõpo. Inekarohpyry kure tonese eya. Apeu toorihse pake repe. Yrome kutuarõtanohotorỹko ro mana Ritonõpo enetuputyry poko.

⁵ Ritonõpo enetuputyryke Enoke a, orihpyra ynororo tokurehse. Isene ro kyananỹne Ritonõpo kapu aka. Mame ekepyry tupise eya xine repe. Yrome onenepyra ropa tokurehse toto, tanỹse exiryke Ritonõpo a. Ynara tymerose

Ritonõpo omiryne Enoke poko, anaropyra ynororo ahtao ro: “Ritonõpo zamaro Enoke kynexine.”

⁶ Ritonõpo zamaro ehsaromepyra sytatose onenetupuhpyra kuahtao xine. Ynara exiryke, Ritonõpo ehtoh enetuputyryhtao rokē kyaa xine, imaro oturūko sytatose. Ynara enetuputyryhtao roropa kyaa xine, tōmipona se exiketomo a kurākō ekarōko Ritonõpo mana. Morohne enetuputyryhtao rokē kyaa xine kuomirykō etāko Ritonõpo mana.

⁷ Ritonõpo enetuputyryke Noe a aomiry totase eya. “Sero pōkō wānohnōko ase tuna kumaryke, iirypyryme toto exiryke emero porehme,” kary etaryke tyaa, Ritonõpo omipona toehse ynororo, konopo onenepyra tahtao ro. Kanawaimo taxikase eya tohpikē konōto tyritohme. Morarame moro ao tōsepynanohse ynororo tyekyry tō maro. Ritonõpo enetuputyryke tyaa, imehnō iirypyrymākō sã pyra kynexine, Ritonõpo omipona pyra exiketō sã pyra. Naeroro Noe kurāme tonese Ritonõpo a emero tonetupuhnanō maro.

⁸ Ritonõpo enetuputyryke Aparão a, aomipona toehse ynororo. Tykohmase ahtao Ritonõpo a, imepỹ pona aytotohme, tosae toytose ynororo. Ritonõpo nekarory apoise toytose. Aza aytotohme? Zuario pyra kynexine. Toytose. Toytose.

⁹ Pore. Toeporehkase: “Sero nono ekarōko ase oya oesaryme apakō maro,” katopōpyry pona. Yrome katonōme sã rokē moroto ehse ynororo. Pui pihpyry ke rokē tytapyike ehse ynororo. Yrome onenetupuhkehpyra kynexine. Morararo Izake te, Jako roropa. Eya xine tōmiry tokarose Ritonõpo a, Aparão a tōmiry ekarotopōpyry saaro.

¹⁰ Ynara exiryke tyoro pata eraximāko Aparão kynexine, Ritonõpo osenetupuhpyry te, inyrihpyry roropa, enara. Moro pata mã jūme enahpyra mana kapu ao.

¹¹ Ritonõpo enetuputyryke Aparão a toemūkuase tamuhpōme tahtao ro. Ipyty roropa Sara kunumuxime toehse ahtao, kynemūkuane, zae Ritonõpo omihpyry ehtoh tonetupuhse eya exiryke.

¹² Orihsasaka Aparão kynexine repe. Yrome tuhkākō tamurume toehse ynororo. Ipakō tuhke toehse, xirikuato tuhke exiry sã kapu poko, isawã tuhke exiry sã roropa tuna konōto ehpio.

¹³ Ritonõpo enetuputyryhtao ro mokaro toorihse toto emero. Ritonõpo nekarory anapoipyra tokurehse toto. Amekeino sã rokē Ritonõpo nekarory tonese eya xine tukurohtao xine. Inekarory eraximary poko tãkye toehse toto. Sero nono tosarykōme nymyry pyra exiry waro toh kynexine. “Axītao rokē ynanase taro. Katonōme sã rokē ynanase,” tykase toto jarao, imehnō netaryme.

¹⁴ Morara kananō mã imehnō tuarōtanohpōko toto tosarykō nymyry eraximary poko tyaa xine, tosarykō kapu ao.

¹⁵ Tynynomohpyrykō poko penetara toh kynexine. Toeramary se ropa toto ahtao tynynomohpyrykō pona ropa pake toeramase ropa toh exiry repe.

¹⁶ Yrome imepỹ pata tamuru kurā poko typenetase toto, Ritonõpo esary poko kapuaō poko. Naeroro: “Kuesēkōme Ritonõpo mana,” karyhtao eya xine, toto poko ihximyry Ritonõpo mana. Pata konōto tyrise roropa eya toto esaryme.

¹⁷ Ritonõpo enetuputyryke tyaa, tumūkuru etapary se toehse Aparão repe tynekaroryme Ritonõpo a repe. Yrome tōmipona Aparão ehtoh kuhtohme rokē morara tyripose Ritonõpo a. Osemazuhme Aparão a Ritonõpo ynara tykase: “Tuhke emānōko mase,” tykase. Morara katohtotase tyaa ahtao ro tumūkuru toirō etapary se toehse ynororo tynekaroryme Ritonõpo a.

¹⁸ Osemazuhme ynara tykase roropa Ritonõpo Aparão a: “Izake pakõ tuhke emãnõko mana, jomihpyry ae ro,” tykase.

¹⁹ Mame tumũkuru tuose ahtao Aparão a, Ritonõpo a ãsemãkapory ropa waro kynexine. Naeroro imũkuru aẽsemamyhpyry sã ropa toehse aorikyhpyry sã toehse exiryke.

²⁰ Mame Ritonõpo enetuputyryke Izake a, ynara tykase ynororo Jako tomo a Ezau maro: “Kure oritorỹko Ritonõpo mana imeĩpo,” tykase tumũkuru tomo a.

²¹ Ritonõpo enetuputyryke Jako a, kure Joze poenõ tyripose Ritonõpo a asakoro, orihsasaka tahtao. Tymyxiry ke tõsexiehtose tahtao: “Kure mase, Ritonõpo,” tykase ynororo.

²² Ritonõpo enetuputyryke Joze a, ynara tykase ynororo tyekyry tomo a orihsasaka tahtao: “Imeĩpo aarotorỹko ropa Ritonõpo mana taroino, Ejitu poe. Naeroro yzehpyry marotatose ropa amaro xine, oytorykõ ropa ahtao. Ekurehpyra ehtoko,” tykase ynororo tyekyry tomo a.

²³ Ritonõpo enetuputyryke Moeze zũ tomo a, tumũkuru enurusenã tonẽse eya xine, oseruao nuno, onetapara Ejitu põkõ ehtohme. Nupunato tumũkuru tonese eya xine. Mame Ritonõpo jamitunuru enetuputyryke eya xine oserehpyra toh toehse. Tuisa konõto omihpyry omipona pyra toehse toto, tuãnopyrykõ zuno pyra roropa toehse toto.

²⁴ Mame Ritonõpo enetuputyryke Moeze a, tuãtase tahtao Parao ãxiry mũkurume toehtoh turumekase ropa eya.

²⁵ Toetuarimary sehxo kynexine Ritonõpo poetory tõ maro, Ritonõpo omipona toehtohme. Axãtao rokẽ tyyrypyry anusasamã poko se pyra kynexine ipunaka.

²⁶ Kurehxo eya typoihtory imehnomo a Ritonõpo nymenekahpyry marõme toexiryke. Kure hkopyra eya Ejitu põkõ mõkomory apoiry tymõkomoryme. Moino ro Ritonõpo nekarory eneryke tyya, tyorõ se pyra toehse ynororo, imeĩpo Ritonõpo nekarory apoitohme tyya, enetupuhtamitume tyya.

²⁷ Ritonõpo enetuputyryke Moeze a, Ejitu turumekase eya. Zehno tuisa konõto ehtoh zuno pyra kynexine. Poremãpyra roropa kynexine, Ritonõpo osenepyra exikety eneryke sã tyya.

²⁸ Ritonõpo enetuputyryke tyya munu tyripose juteu tomo a tytapyĩkõ omõtoht pota taka. Morarame moro munu eneryke Ritonõpo nenyokyhpyry a juteu tõ osemazuhme aenurutyã onetapara tokurehse. Munu onenepyra ahtao rokẽ tapyi taka tomõse Ritonõpo nenyokyhpyry, osemazuhme aenurutyã etapatohme. Moro ãmepyyry Paxikoame tosehapse.

²⁹ Ritonõpo enetuputyryke Izyraeu tomo a tuna konõto Tahpiremã takuohse eya xine. Osemame toehse exiryke nono poro toytose toto. Morarame Ejitu põkomo a toto poenopyryhtaotyneryse toto tuna kuaa.

³⁰ Mame Ritonõpo enetuputyryke Izyraeu tomo a, Jeriko zomye toytose toto. 7me tykohmãse toto pata zomye toytorykõ poko. Mame toepukase Jeriko apuru rahkene.

³¹ Raape orutua kõ poko aexihpyry kynexine repe. Yrome Ritonõpo enetuputyryke tyya Jozue nenyohyã towomase eya, Jeriko enese toytose toto ahtao. Naeroro typynanohse roropa ynororo Ritonõpo a. Orihpyra tokurehse ynororo Ritonõpo onenetupuhpynõ totapase ahtao.

³² Ritonõpo enetupuhnanõ nae ro tuhke. Yrome okynã jexiry toto poko oururukohtaot emero, Kiteão poko te, Parake te, Sãsão te, Jepete te, Tawi te, Samueu te, imehnõ urutõ kõ roropa.

³³ Ritonõpo enetuputyryke tyya xine, imoihmãkõ typoremãkapose eya xine toto maro etonaryhtaot. Zae ehtoh poko rokẽ toh kynexine. Naeroro Ritonõpo

nekarory tapoise eya xine. Kaikuxi tō mytary tapuruse Ritonōpo a toto onesekara ehtohme.

³⁴ Apotoimo tozehkapose eya xine te, tōsepynanohse roropa toto zehnotokō toto worry se ahtao. Jamihme pyra toh kynexine repe, yrome jamihme toehse toto. Orēpyra toehse toto zehnotokō soutatu maro toto osetaparyhtao. Mokaro soutatu tō typoremākapose eya xine.

³⁵ Ritonōpo enetuputyryke nohpo tomo a jekyry tōsemāse ropa toorihxīpo xine.

Yrome imehnō Ritonōpo enetuputyryhtao ro tyhtomase toto, totapase roropa toto. Ritonōpo turumekase ahtao eya xine onetapara toh exiry repe, yrome onurumekara toehse toto. Tōsemākapory ropa enetuputyryke tyya xine Ritonōpo onurumekara toh kynexine.

³⁶ Imehnō tounohse imehnomo a. Typoihtose toto te. Tūpore exikety ke typitypipohse toto ĩpatarānaka xine jetuhxo ehtohme. Imehnō tymyhse roropa zehnotokomo a keti ke, āpuruhpyry taka tōmase toto.

³⁷ Topu ke totapase toto. Serra ke tuhkohse toto irānakuroko. Warata ke tuose toto. Kaneru pihpyry tamuruse eya xine tupoke pyra toexirykōke. Tytineruke pyra toh kynexine. Tyhtomase te, tyryhmase roropa toto itamurume.

³⁸ Typahsā sã rokē toh kynexine Ritonōpo onenetupuhpynomo a. Yrome Ritonōpo a imehnō motye kuhse kure toh kynexine. Toytoytose toto, tosave pyra exiketō samo, ona poro, ahno esao pyra te, ypy tō poro te, oramã aka tomōse toto, nono aka tynyhtohkōme.

³⁹ Tonetuputyryke kurāme tonese toto Ritonōpo a: “Kure matose ya,” tykase Ritonōpo eya xine: “Jenetuputyryke oya xine.” Enetuputyryhtao ro eya xine Ritonōpo nekarory anapoipyra toehse toh aporo.

⁴⁰ Ynara exiryke, imehnō tonetupuhnanō eraximary se Ritonōpo kynexine. Kymarokō eraximāko roropa kynexine mokaro maro inekarory kurã apoitohme kyya xine.

12

Ritonōpo Kumykō poko

¹ Naeroro tuhkākō kutuarōtanohtorỹko mana zae Ritonōpo ehtoh poko. Naeroro Jezu enetuputyry poko kuakorekehkatohkō surumekatone emero porehme. Kyyrypyrykō omoxinety sã kypoko xine. Tūpore sã kypoko xine roropa mã repe. Morohne surumekatone emero porehme. Tururume ytaketō sã sehtone. Penekehpyra sehtone Ritonōpo nekarory eraximary poko. Ritonōpo nekarory poko sehtone yronomyryme.

² Osenetupuhkehpyra sehtone Jezu poko. Jezu poe Ritonōpo enetupuhnōko sytatose Kuesēkōme. Osemazuhme kukurākanekōme toehse ynororo. Kuakorehmatorỹko roropa mana tonetupuhkehpyra kuehtohkōme myarotokorōmero. Mame wewe pokona toxixihmapory se pyra kynexine. Tounopyry se pyra roropa kynexine. Yrome poremāpyra kynexine. Tãkye imeĩpo toexiry waro toexiryke: “Oty kara,” tykase toorikyry poko wewe pokona. Seromaroro tuisame imehxo mana Ritonōpo Kutuisarykō maro. Typorohse mana Ritonōpo maro, Ritonōpo apotunuru wino.

³ Jezu ryhmatopōpyry poko ipohnohtoko rupopāpyra oehtohkōme. Jehnotokomo a tyhxirose, yrome penekehpyra ynororo tōseanahtory poko. Naeroro osenetupuhtoko ipoko etaehpyra oehtohkōme poremāpyra oehtohkōme roropa.

⁴ Oorypyrykō rumekary poko atatapoĩko sã matose. Yrome oetapara ro mã toto oorypyrykō poremākapory poko awahtao xine.

⁵ Wenikehpyra ehtoko Ritonõpo omiry kurã poko. Tumũkurume oekarotorỹko Ritonõpo mana. Ynara ãko:

“Aimo, jomipona exiko jetũ oriryhtao ya zomory zuaro oehtohme.

Poremãpyra roropa exiko
opore turuse awahtao ya.

⁶ Ynara exiryke, opyno xine jexiryke
jetunety ke ãkorehmatorỹko ase zae oehtohkõme.

Ypoenõme aehtyã pipohnõko sã roropa ase
azahkuru toehse ahtao emero porehme,”

ãko.

⁷ Naeroro oryhmartykohtao, oetuarimarykohtao roropa eanahtotoko. Kumykõ ãmorepatorỹko mana zae oehtohkõme. Moro enetuputyryke oya xine eanahtotoko. Naeroro oetuarimatohkõ otuarõtanohtorỹko mana opyno xine nymyry Ritonõpo ehtoh poko, imũkurume oehtohkõ poko, enara. Typoenõ tuarimapõko jũkõ mana emero. Typoenõ nymyry amorepãko jũkõ mana, azahkuru toto ahtao, zae toto ehtohme.

⁸ Naeroro otuarimapopyra xine Ritonõpo ahtao azahkuru toehse awahtao xine, otarame imũkurume nymyry pyra matose, anorymã sã rokẽ matose imepỹ mũkurume. Ritonõpo poenõme nymyry pyra matose.

⁹ Kumykomo a, sero pono a typipohse kuahtao xine toto zuno sexiato. Mokaro motye kuhse Kumykõ Kapuaono. Naeroro yronymyryme aomipona sehtone, jũme orihpyra kuehtohkõme.

¹⁰ Kumykõ sero põkõ kutuarimanohpotone tuhke pyra jeimamyry, tõsenetupuhtoh poe rokene. Yrome kutuarimapotorỹko Ritonõpo mana kypyno xine toexiryke, zae kuhse kuehtohkõme tysaaro.

¹¹ Kumykomo a tutuarimanohpose kuahtao xine zomory zuaro kuehtohkõme tãkye pyra sã sytato, emynymãko, jetũ exiryke. Yrome imeĩpo tymoise kyaa xine ahtao torẽtyke pyra exĩko sytato, kuetuarimatamitukõme, zae kuexirykõ poko tamorepase kuexirykõke.

Ritonõpo maro ehxĩpo eramara ropa ehtoko

¹² Naeroro imehnõ ijamihtanohpotoko ropa, typoremãse toto ahtao. Jezu enetuputyry poko akorehmatoko toto zae rokẽ toto ehtohme ropa.

¹³ Mame osema ae ytoketõ osema kurã menekãko mana, topohmano. Mokaro sã zae rokẽ oehtohkõ poko ehtoko. Imehnomo a opoenopyrykohtao zae ehtoh poko rokẽ toh exĩko mana asã xine. Jamihme pyra exiketõ roropa Jezu enetuputyry poko opoenopyrykohtao zae rokẽ exĩko ropa mã toto, oenerykõke.

¹⁴ Imehnõ maro oxiehno pyra ehtoko. Toto pyno ehtoko emero porehme. Osenetupuhtoko kure oehtohkõ poko rokẽ oehtohkõme Ritonõpo maro. Ynara exiryke, tyyrypyrykõ poko exiketõ Kuesẽkõ maro exipyra, ekurehnõko mã toto.

¹⁵ Tomeseke ehtoko, Jezu poetory tomo, eramara ropa oehtohkõme Ritonõpo maro ehxĩpo, toeramase ropa ahtao itunety zoko sã exĩko mana. Itunety zoko sã ahtao morararo ahtãko mana, itu ro eperytãko roropa mana. Mame tuhkãkõ iirypyryme exĩko itunety zoko sã toehse mokyro exiryke.

¹⁶ Tomeseke ehtoko imehnõ nohpo tõ poko osenetupuhpyra oehtohkõme. Awamekaro xine pyra ehtoko roropa Ritonõpo nekarory poko. Ezau morara kynexine Ritonõpo omipona nymyry se hkopyra kynexine. Osemazuhme aenuruhpyryme toexiryke imehxo kynexine, takorõ ruime. Yrome ime toehtoh turumekase ropa eya, tonahsẽ poko typenetase toexiryke. Mame zakorony imehxo toehse.

¹⁷ Moromeīpo toekurākapory se ropa toehse repe tumy a. Yrome onukurākapopyra tokurehse. Tynyrihpyry tyorōmary se toehse roropa repe. Tyxitase roropa ynororo repe. Yrome tynyrihpyry onytyromara kynekurehne.

¹⁸ Izyraeu tō ehtopōpyry sã pyra tooehse matose Ritonōpo a. Toeporehkase mokaro taposē pona, ypy Xinai pona. Moro ypy po apoto tororo āko kynexine. Orexīto ke xinukutume toehse, ikohmamyhpyry samo, tyryry tykase konōto, enara.

¹⁹ Panaikato kynexine rue samo. Aomiryje roropa kynexine. Moro omiry totase ahtao: “Ajohpāme sã Ritonōpo omiry etary se pyra ynanase,” tykase toto,

²⁰ Ritonōpo omiry etary zuno toehse toexirykōke. Ynara katopōpyry etaryke tyya xine zuno toehse toto: “Sero ypy pona oekykō anaropopyra ehtoko. Ypy pona toytose toto ahtao, totapasēme exīko toh mana. Naeroro etapatoko toto, jesaryme sero exiryke,” katopōpyry etaryke tyya xine zuno toehse toto.

²¹ Moeze roropa enaromyke toehse moro omi etaryke tyya. Ynara tykase ynororo: “Tykytyky āko ase, zuno jexiryke,” tykase ynororo.

²² Yrome amarokō Ritonōpo maro ōtururukohtao zuno pyra matose. Tyoro ypy pona toeporehkase sã matose, Xiāo pona, Ritonōpo pataka, Jerusarē kapuaō pona. Moro pata esē orihpỹme exiketyme mana jũme. Moro pata pōkō imoihme mana Ritonōpo nenyohyamo. Tōximōse toto otuhtoh konōto poko.

²³ Ritonōpo poenō osemazuhme aenurutyã maro oximōnōko matose, tãkye exiketō maro. Mokaro esety mã tymerose moero kapu ao. Ritonōpo maro toehse matose, kuapiakanekō maro. Imaro tuhke inukurākatyã zuzenu mana. Kure kuhse tyrise toto eya.

²⁴ Jezu a tooehse matose, omi kurã kasenato ekarone a. Kukurākatamitukō topehmase Jezu a tumunuru ke. Apeu etapatopōpyry poko osenetupuhnōhtao emỹpory poko osenetupuhnōko sytatose. Yrome Jezu orihtopōpyry poko kuosenetuputyrykohtao tyoro osenetupuhnōko sytatose. Iirypyrymākō kurākary poko osenetupuhnōko sytatose. Naeroro Jezu orihtopōpyry kure kuhse kyya xine mana.

²⁵ Naeroro tomeseke ehtoko. Aomiry onetara exiketō sã pyra ehtoko. Mokaro, Ritonōpo omihpyry ekarone onetara aehtyã sero nono po, osepynanohpyra tokurehse toto. Morara exiryke kymarokō roropa mokaro saaro omōnōko sytatose apotoimo htaka, kapu ae ayhtohpyry omiry rumekaryhtao kyya xine.

²⁶ Tōturuse Ritonōpo ahtao sero nono tykytyky tykase. Yrome seromaroro ynara tykase ynororo: “Zomory sero nono rokē kara, kapu roropa tykytyky kamexipōko ase, toiro,” tykase.

²⁷ “Toiro,” karyke eya, ynara enetupuhnōko sytatose, senohne emero Ritonōpo nyriyã tykytyky āko. Enahkãko mana. Morarame tykytyky kapỹ rokē exīko mana.

²⁸ Naeroro, “Kure mase,” sykatone Ritonōpo a. Tuisame kyritorỹko mana tymaro jũme. Inekarohpyry kyya xine enahpỹme mana. Naeroro Ritonōpo poko sehtone. “Kure mase,” sykatone eya. Aomipona sehtone, zuno sehtone roropa.

²⁹ Apoto zemimã emero zahkãko mana. Moro sã mã Kyrihpōkomo. Iirypyrymākō enahkãko mana ipunaka.

13

“Kure mase,” katoh poko Ritonōpo a

¹ Imehnō pyno exikehpyra ehtoko, atakorōme oexirykōke, Kyrixtu enetuputyryke oya xine.

² Kure rokē katonō tyritoko atapyīkō tao toto ahtao. Wenikehpyra ehtoko, toitoine imehnomo a Ritonōpo nenyoytyā toahmase tytapyīkō taka, tuaro pyra tahtao xine.

³ Wenikehpyra ehtoko roropa Jezu poetory tō poko āpuruhpyry tao toto ahtao. Toto poko emynyhmatoko āpuruhpyry tao oexirykō samo. Etuarimaketō poko emynyhmatoko roropa toto emynyhmatoh saaro. Toto pyno ehtoko.

⁴ Opytarykō kure mana. Oniotarykō kure roropa mana zae awahtao xine, tomeseke roropa awahtao xine imehnō poko pyra oehtohkōme. Imehnō poko exiketō wānohnōko Ritonōpo mana. Imehnō pyxiā poko exiketō roropa wānohnōko mana.

⁵ Tineru poko penetara ehtoko. Tākye ehtoko Ritonōpo nekarohpyry poko omōkomorykōme. Ynara tykase Ritonōpo: “Amaro xine exikehpyra ase. Jūme orumekara xine ase,” tykase.

⁶ Naeroro oserehpyra sehtone. Ynara sykatone:

“Jakorehmaneme Kuesēkō mana.

Naeroro oserehpyra ase.

Yryhmananō zuno pyra ase roropa.”

⁷ Wenikehpyra ehtoko āmorepahpōkō ekepyry poko. Āmorepatone toto Ritonōpo omiry poko. Mokaro ehtopōpyry poko osenetupuhtoko, aorih-topōpyrykō poko roropa. Jezu Kyrixtu enetupuhpyry eya xine ipoenotoko.

⁸ Jezu Kyrixtu etyorōmara mana. Pake aehtopōpyry saaro Jezu ehtoh mana seromaroro. Morara exikehpyra roropa mana. Naeroro onenetupuhkehpyra sehtone.

⁹ Tomeseke ehtoko osenekunohpopyra oehtohkōme ajohpākō namorepatoh ke. Kypyno xine Ritonōpo exiryke kure kyritorỹko mana. Moro poko kuosenetuputyrykō kure, orēpyra kuehtohkōme kukurohtao xine. Yrome orēpyra exipyra sehtone juteu tō omihpyry poko: “Tōsē onōpyra ehtoko,” katopōpyā poko. Morohne omipona exiketō toiparo rokē morohne omipona toehse toto.

¹⁰ Kyyrypyrykō korokapotoh nae sytatose, Kyrixtu exixihmapotopōpyry. Yrome Moeze omihpyry poe Ritonōpo maro oturuketō tyoro ikuhnōko mā toto tyyrypyrykō korokatohme. Naeroro mokaro anakorehmaro Jezu orih-topōpyry mana, onenetupuhpyra toto exiryke.

¹¹ Mokaro Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō okyno munuru arosene rokē toto Ritonōpo maro oturutoh taka, Esary Kurā Kuhse, ahno rypyry korokapotohme. Mame tynetapatyākō ekepyry arosene rokē toto pata myhtokoxi jahkatohme.

¹² Morara exiryke Jezu roropa kynorihne pata myhto. Imunuru toekuāse, kyyrypyrykō korokatohme.

¹³ Wewe pokona toxixihmapory se pyra kynexine repe, tounopyry se pyra roropa kynexine. Yrome poremāpyra kynexine. “Oty kara,” tykase toorikyry poko. Naeroro kyhxirorykō zuno pyra sehtone, aomipona kuehtohkōme.

¹⁴ Kuesarykō axītao rokē mā sero nono po. Imepỹ pata eraximāko sytatose kuesarykō nymyry kapu ao.

¹⁵ Naeroro: “Kure mase, Ritonōpo,” kakehpyra sehtone Ritonōpo a. Morara kary kyya xine Ritonōpo zamaro mana. Seromaroro okyno onetapara sytatose kynekarorykōme Ritonōpo a. “Kure mase,” āko rokē sytatose, Jezu enetuputyryke kyya xine kypynanohnekōme. Kuesēkōme roropa mana, enara.

¹⁶ Kure rokē imehnō tyritoko. Atakorehmatoko roropa. Morara kuexirykō kynekarorykōme mana Ritonōpo a. Morara kuexirykō jamaro mana.

¹⁷ Ritonōpo omiry poko āmorepatōkō omipona ehtoko. Imoitoko opyno xine toto exiryke Ritonōpo omi poe. Imēipo Ritonōpo a osekarōko mā toto toerohtopōpyrykō poko. Toto omipona awahtao xine tākye rokē erohnōko mā toto. Māpyra onymoipyra awahtao xine erohnōko ro mā toh repe. Yrome atasamāko mā toto opoko xine. Mame otyme kure morara awahtao xine? Popyra ipunaka mana.

¹⁸ Oturukehpyra ehtoko Ritonōpo a yna poko. Tyyrypyhpyke pyra ynanase yna kurohtao. Kure ehtoh poko rokē yna exiry waro ynanase, zae ehtoh poko se rokē yna exiryke.

¹⁹ Ynara āko ase ajohpāme sā oya xine: “Oturutoko Ritonōpo a ypoko, axihxo jaropotohme eya oenese xine ropa.”

Oturutoh Ritonōpo maro

²⁰ Ritonōpo a Kuesēkō Jezu tōsemākapose ropa aorihxīpo, Kuesēkōme imehxo aehtohme, toorihse exiryke kymyakākōme. Aorikyry ke kukurākatamitukō topehmase eya, jūme Ritonōpo poenōme kuehtohkōme.

²¹ Ritonōpo poe torētyke pyra sytatose. Eya kure oriporykō se ase. Emero kurā ekaropory se ase oya xine emese kure oehtohkōme aomipona. Mame kukurohtao xine Ritonōpo penetatoh ripory se ase Jezu Kyrixtu a. “Kure Kyrixtu mana,” sykatone kokoro rokene, kakehpyra sehtone, enara.

Pape etyhpory

²² Wekyry tomo, ynara āko ase oya xine ajohpāme samo, penekehpyra ehtoko jomiry etary poko. Mytyhse pitiko ynymerohpyry mana. Moro tymerose ya ākorehmatohkōme, tākye oehtohkōme, enara.

²³ Zuaro oehtohkō se ase wekyry Timoteu poko. Tutūtanohtōpose ropa ynororo āpuruhpyry tae. Okynā pyra aepyryhtao ya, otarame ymaro oenese ytōko mana.

²⁴ Kure pāna matou? kary se ase āmorepanekomo a. Emero Ritonōpo poetory tomo a roropa morara kary se ase. Jezu poetory tō roropa, Itaria poe aehtyā: “Kure pāna matou?” kary se roropa mā toto.

²⁵ Kure oriporykō se ase Ritonōpo a emero porehme. Enara rokene.

TIAKU

Nymerohpyry sero

Tiago

Ekarotopo

Sero pape tymerose Tiaku a Jezu enetupuhnanõ neneryme emero pata tõ po. Toto zurũko mana zae ehtoh poko Jezu poetoryme ahtao. Oturũko mana tytineruke pyra ehtoh poko te, tytineruke ehtoh poko roropa, kukuhtohkõ poko te, zae pyra imehnõ ekarory poko, omi etary poko, zae ehtoh riry poko roropa, imehnõ kerekeremary poko, epyrypara imehnõ motye toehtoh poko, penekehpyra ehtoh poko, oturutoh poko Ritonõpo a, enetuputyry poko roropa. Amorepaneme kynexine ynororo Jerusarẽ po, Jezu akorõme kynexine.

Tynymerohpyry ae ynara ekarõko mana: Ritonõpo enetuputyryhtaõ kyaa xine, yrome kure imehnõ onyripyra kuahtaõ xine, toiparo rokẽ Ritonõpo enetupuhnõko sytatose.

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1

Enetupuhtopo te, tuaro ehtopo 1.2-8

Tytineruke pyra te, tytineruke 1.9-11

Kukuhtohkõ poko 1.12-18

Omi etary te, zae ehtoh tyriry 1.19-27

Imehnõ riry oxisamo emero 2.1-13

Enetupuhtopo, zae ehtoh riry 2.14-26

Zae kuomirykõ ripory 3.1-18

Jezu se pyra exiketõ epeme 4.1–5.1-6

Tuaro ehtoh etyhyryme 5.7-20

¹ Ywy ase Tiaku. Ritonõpo poetoryme ase. Kuesẽkõ, Jezu Kyrixtu poetoryme roropa ase. Ynymerohpyry moro onenerykõme. Juteu tõ matose. Jezu poetoryme roropa matose. Sapararahme exiketõme matose. Imehnõ pataõ exiketõme roropa matose. “Kure pãna matou repe?” kary se ase oya xine.

Poremãpyra Jezu enetuputyry poko

² Wekyry tomo, atãkyematoko oetuarimarykohtaõ.

³ Mame oetuarimarykohtaõ poremãpyra awahtaõ xine Jezu enetuputyry poko orẽpyra exiko matose.

⁴ Morara exiryke eanahtotoko ekurehpyra oehtohkõme, kure rokẽ oehtohkõme Ritonõpo a, iirypyryme pyra oehtohkõme roropa eya: “Toiro ise ro mase kure oehtohme nymyry ya,” kara Ritonõpo ehtohme kyaa xine.

⁵ Tuaro oexirykõ se awahtaõ xine, Ritonõpo omipona oehtohkõ poko ekaropotoko Ritonõpo a. Mame otuarõtanohtoryko mana, ekaroporyhtaõ oya xine, kutuarõtanohtohnekõme aexiryke. Kynekaropohpyrykõ motyẽkãko roropa mana.

⁶ Yrome ekaroporyhtaõ Ritonõpo a, ijamitunuru enetupuhtoko. “Tuaro jehtoh ekarõko ma otarame Ritonõpo, nary rokene,” kara ehtoko. “Nary rokene,” karyhtaõ Ritonõpo poko, oty sã matou? Pohkane sã matose, tyryrykane a pohkane aroarory samo. Moro sã matose: “Nary rokene,” karyhtaõ oya xine.

7-8 Morara kananõ mã: “Zuaro pyra ase,” äko toto, Ritonõpo omipona se pyra toexirykõke. Imehnõ omiry etaryhtao tyya xine, ityoromãko toto. Mokaro sã awahtao xine Kuesëkõ äkorehmara xine mana ekurehnõko.

Tymõkomoke pyra exiry, tymõkomoke exiry, enara

⁹ Tymõkomoke pyra awahtao xine täkye ehtoko. Ritonõpo nekarohpyry poko täkye ehtoko roropa. Imeïpo imehxo oritorÿko Ritonõpo mana ipoenõme oexirykõke.

¹⁰ Tymõkomokamo, atäkyematoko roropa tymõkomoke pyra tyripose Ritonõpo a awahtao xine. Ona ekuru ohpapyry sã tymõkomoke exiketõ orihnõko mana.

¹¹ Xixi jetü toehse ahtao, otyrõ anorÿko onahpoty roropa anorÿko, ekuru ohpahnõko mana. Axï ona ekurÿpyry ixihpyryme exïko ropa. Moro saaro tymõkomoke exiketõ orihnõko mana, toto erokuruhtao ro.

Sero nase kukuhtohkõ poko

¹² Kuetuarimarykohtao porempäpyra sehtone, täkye rokë sehtone. Mame kukuhtopõpyrykõ tõtyhkase ahtao, jüme orihpÿme kyritorÿko Ritonõpo mana, kuepehpyrykõme, porempäpyra toehse kuexirykõke. Kuesëkõ maro exïko sytatose, emero ise exiketõ maro. Morara tykase Ritonõpo exiryke tuaro sytatose.

¹³ Oorypyrykomo a toporyse ropa awahtao xine: “Jukuhnõko mã Ritonõpo iirypyryme jehtohme,” kara ehtoko. Ritonõpo imehnõ onukuhsaromepyra mana iirypyryme aehtohme. Iirypyryme imehnõ onyripopyra roropa Ritonõpo mana, iirypyryme toto ehtohme.

¹⁴ Ämoreme xine iirypyryme exïko matose, oorypyrykõ poko openetarykõke.

¹⁵ Oorypyrykõ poko openetarykohtao ipoko exïko matose. Morarame rokë exïko matose oorypyrykõ pokõme rokene. Mame oorypyrykõ poko rokë oexirykõke orihnõko matose. Ritonõpo maro pyra matose exïko.

¹⁶ Jakorõ tomo, osenekunohpyra ehtoko.

¹⁷ Emero kuräkõ Ritonõpo nekarohpyryme mana. Kure nymyry inekarohpyry kyya xine. Kapu ezuru Rihpõ mokyro. Inyrytÿ tyoro exïko mana. Yrome etyorõmara mana. Kokoro rokë kuräkõ ekarõko mã kyya xine.

¹⁸ Tõsenetupuhpõpyry ae ro tytyromapose sytatose eya typoenõme, aomiry kurã enetuputyryke kyya xine, imehxo kuehtohkõme, emero tynyrytÿ esëme kuehtohkõme. Ajohpe pyra aomiry mana.

Aomiry etãko sytatose, otato sehtone

¹⁹ Morara exiryke jakorõ tomo, otato sehtone. Opyno xine ase. Axi hkopyra imehnõ sezuhtone, axï pyra roropa syekïtatone. Moro waro matose.

²⁰ Kuatakirimarykohtao Ritonõpo omipona pyra exïko sytatose. Zae Ritonõpo mana. Aosenetuputyry roropa zae mana. Yrome kymarokõ zae pyra sytatose tohne kuahtao xine. Naeroro atakirimara sehtone.

²¹ Morara exiryke oorypyrykõ irumekatoko, ajoajohpe oexirykõ irumekatoko. Ynara kahtoko okurohtao xine: “Popyra ase yrome yyrypyry rumekary se ase. Ritonõpo omipona se ase,” kahtoko okurohtao xine. Mame okuräkatorÿko ropa mana aomiry tonetupuhse oya xine ahtao.

²² Ritonõpo omiry omipona ehtoko. Aomiry etaryhtao oya xine, otato ehtoko. Ynara karyhtao oya xine: “Ritonõpo poetoryme ase, aomiry etaryke ya,” karyhtao oya xine, osenekunohnõko rokë matose. Morara exiryke aomipona roropa ehtoko.

²³ Ritonõpo omiry etâko matose. Mame aomipona pyra awahtao xine, osene ae oseneketõ sã matose. Ynara exiryke, tõmytykõ osene ae enẽko toh repe.

²⁴ Yrome tõsenekehxiõpo xine axi tõmytykõ enetopõpyry poko wenikehnõko ropa mã toto. Mokaro sã mã otato pyra exiketomo. Ritonõpo omiry etaxiõpo axi wenikehnõko mã toto, tynysekeremahpyrykõ poko.

²⁵ Yrome Ritonõpo omiry kurã poko yronymyryme âtamoreparykohtao, aomipona exiõko matose. Aomipona awahtao xine orõpyra exiõko matose, oorypyrykõ poko pyra exiõko matose. Wenikehpyra roropa matose âtamorepatopõpyrykõ poko. Aomipona rokẽ ipunaka exiõko matose. Morara awahtao xine Ritonõpo kure oritorõko mana.

²⁶ Omi rypyry onurumekara kuahtao xine toiparo rokẽ, Ritonõpo enetupuhnõko ase jesẽme, âko sytatose. Omi xihpyry onurumekara kuahtao xine osenekunohnõko sytatose.

²⁷ Ynara rokẽ kure mana Kумыkomo a, Ritonõpo a: poetõpo tõ pyno kuahtao xine, pytyõpo tõ etuarimaketõ pyno kuahtao xine, kyyrypyrykõ poko pyra kuahtao xine; morara kuahtao xine, kure sytatose Ritonõpo a.

2

Oxisã imehnõ tyritoko, kure rokene

¹⁻³ Wekyry tomo, Jezu Kyrixtu Kuesẽkõ kurã enetupuhnanõme oexirykõke oximõnõko matose Ritonõpo omiry poko. Mame tymõkomoke exikety toehse ahtao, tomahtaõke uuru risẽ ke te, tynamuruke kurã ke roropa; mokyro porohkapõko matose epehtoh kurã pona. Ime mokyro enetupuhnõko matose. Mame imehnõ roropa oehnõko tymõkomokãkara; otara âko matou? “Xikihme rokẽ ehtoko,” âko matose eya xine. Otarãme nono pona rokẽ toto porohkapõko matose, toto onyporohkapopyra kurã pona matose. Zae pyra matose morara awahtao xine. Imehnõ oxisã tyritoko kure rokene.

⁴ Imehnõ zupõ eneryke toto apiakaryhtao oya xine, popyra matose Ritonõpo a.

⁵ Jakorõ tomo, otato ehtoko. Opoko xine jenupunaryke ynara âko ase oya xine, tymõkomokãkara tymenekase Ritonõpo a tonetupuhtohme yronymyryme. Morara toto riryke tymõkomokã sã exiõko toh mana. Toto poko ynara tykase Ritonõpo: “Yse exiketõ riko ase tuisame Umükuru maro,” tykase.

⁶ Yrome tymõkomokãkara kure onyripyra matose. Oty katohme? Tymõkomoke exiketõ mã otuarimanohpotoryõko mana. Aarotoryõko roropa mã toto terekatu õpataka.

⁷ Kure kuhse Jezu mana. Ipoetoryme kuekarotoryõko roropa imehnõ mana. Yrome mokaro Jezu poetory kerekeremãko mã toto.

⁸ Pake ynara tykase Ritonõpo tosẽkõme tonetupuhnanomo a: “Imehnõ pyno ehtoko osepyno oehtokõ samo,” tykase. Morara tymerose Ritonõpo omiryryme. Moro omipona awahtao xine kure kuhse matose.

⁹ Yrome imehnõ zupõ eneryke oya xine: “Popyra mokyro,” âko matose. Oty katohme? Morara awahtao xine popyra matose ipunaka Ritonõpo a. Iirypyryryme ro matose Ritonõpo mã awãnohtoryõko mana tõmipona pyra oexirykõke.

¹⁰ Ritonõpo omipona exisasaka awahtao xine popyra ro matose. Toiro aomipona pyra awahtao xine iirypyryryme ro matose ipunaka.

¹¹ Ynara tykase Ritonõpo: “Imehnõ nohpo poko pyra ehtoko. Imehnõ orutua kõ poko pyra roropa ehtoko,” tykase Ritonõpo. Ynara tykase roropa ynororo: “Imepõ onetapara ehtoko,” tykase. Morara exiryke imehnõ nohpo

poko pyra awahtao xine, yrome imepỹ etaparyhtao roropa, iirypyryme ro matose. Ritonõpo omipona pyra.

¹² Morara exiryke zae rokẽ ehtoko õtururukõ poko, otytyko poko roropa, enara, tuaro oexirykõke. Aomipona pyra awahtao xine awãnohtoryko mana, tõmipona pyra tokurehse oexirykõke. Aomipona awahtao xine orẽpyra exiko matose, oorypyrykõ poko pyra exiko matose.

¹³ Imehnõ poko enupunara awahtao xine opoko xine enupunara roropa Ritonõpo exiko mana. Yrome imehnõ poko oenupunarykohtao orẽpyra exiko matose. Opoko xine enupunãko roropa Ritonõpo mana. Awãnohpopyra xine mana.

Jezu enetuputyryke kyya xine aomipona sehtone

¹⁴ Wekyry tomo, ynara karyhtao imepyny a oya xine: “Ritonõpo enetupuhnõko ase,” karyhtao, yrome imehnõ kure onyripyra ynororo ahtao, ajohpe rokẽ mana. Ritonõpo poetoryme exipyra ekurehnõko mana. Ekurãkapopyra mana Ritonõpo a.

¹⁵ Imepỹ Jezu poetory etuarimary eneryhtao oya xine tupoke pyra, tohke pyra roropa.

¹⁶ Mame ynara karyhtao eya: “Torẽtyke pyra ytoko. Oxiõtota. Otuhko,” ãko matose repe. Yrome tõsẽ onekaropyra, upo roropa onekaropyra. Otãto ke etuarimara exiko nae? Etuarimãko ro.

¹⁷ Morararo Ritonõpo enetuputyryhtao kyya xine, imehnõ riko kure sytatose. Kure imehnõ onyripyra kuahtao xine, ajohpe rokẽ, enetupuhnõko ase, ãko sytatose.

¹⁸ Imepỹ ynara ãko kyya xine mã repe: “Enetupuhnõko matose. Ywy kure imehnõ riko ase,” ãko mã kyya xine. Mokyro a ynara ãko ase: “Otãto imehnõ riryhtao kure onenetupuhpyra hma rorohpa? Popyra imehnõ riry oya eneryke tyya xine Jezu poetoryme pyra oekarõko mã toto. Yrome kure imehnõ riry ya eneryke tyya xine, ipoetoryme jenetupuhnõko mã toto,” ãko ase eya.

¹⁹ Toiro Ritonõpo mana. Moro enetuputyryke oya xine Ritonõpo poetoryme oekarõko matose repe. Yrome joroko tõ roropa moro enetupuhnõko Ritonõpo kure exiry poko. Oserehnõko mã toto, ekurãkara tokurehse toexirykõke.

²⁰ Tuaro pyra ro hmatou? “Ritonõpo enetupuhnõko ase,” karyhtao, yrome imehnõ onyripyra kure awahtao xine toiparo rokẽ: “Ritonõpo enetupuhnõko ase,” ãko matose, tuaro pyra oexirykõke.

²¹ Kytamurukõ Aparão poko ourutorỹko ase tuaro oehtohkõme. Iirypyry tykorokase Ritonõpo a, otato aexiryke. Tumũkuru tarose eya etapatohme repe tynekaroryme Ritonõpo a, aomipona toehtohme.

²² Menetupuhtou? Ritonõpo omipona Aparão toehse. Tosẽme Ritonõpo tonetupuhse eya. Morara exiryke, aomipona toehse Aparão, tonetupuhse eya ipunaka. “Toiro ise ro ase kure oehtohme,” kara Ritonõpo eya.

²³ Zae Ritonõpo omihpyry, ynara katopõpyry: “Ritonõpo tonetupuhse Aparão a. Morara exiryke Ritonõpo enetuputyryke eya kurãme tonese eya,” tykase. Mame: “Jepeme Aparão mana,” tykase roropa Ritonõpo ipoko.

²⁴ Menetupuhtou? Kukurãkatorỹko Ritonõpo mana, tõmipona kuahtao xine, enetuputyryhtao kyya xine roropa.

²⁵ Morararo Raape kynexine. Mokyro orutua kõ poko exikety kynexine. Yrome Ritonõpo enetuputyryke tyya, Jozue poetory tõ towomase eya tytapyi tao. Mame taropose ropa toto eya tyoro osema ae, onetapara toto ehtohme. Morara exiryke kure mokyro tyrise ropa Ritonõpo a tõmipona toehse exiryke.

²⁶ Tokoke sytatose repe, yrome tuzenuke pyra kuahtao xine orihnōko sytatose. Oty katohme pyra kuokokō mana, tuzenuke pyra ahtao. Moro saaro Ritonōpo enetuputyryhtao kyya xine, yrome kure imehnō onyripyra kuahtao xine. Toiparo rokē: “Ritonōpo enetupuhnōko ase,” āko sytatose. Osenekunohnōko rokē sytatose.

3

Kuomirykō poko

¹ Jakorō tomo, Jezu poetory tō amorepananō iirypyryme toehse ahtao, toto wānohnōkohxo Ritonōpo mana. Naeroro tuhke pyra Jezu poetory amorepananōme ehtoko.

² Kymarokō emero azahkuru sytatose. Toitoinē rokē pyra. Kuomirykō xihpyry poko kuahtao xine iirypyryme exīko roropa sytatose. Kuomirykō poko iirypyryme pyra kuahtao xine, kure rokē sytatose. Orēpyra sytatose exīko. Kyyrypyrykō poko pyra roropa sytatose exīko.

³ Kawaru mytaka kurimene pitiko rīko ahno, tōmipona xine kawaru ehtohme. Moro kurimene pitiko rokē repe. Yrome ike kawaru panahmāko mā toto, tōmipona xine toto ytotohme.

⁴ Morararo wapu konōto. Mame tyryrykane konōto wapu arōko, yrome āpuitoh pitiko ke wapu āpuine āpuīko mana, tōmipona wapu ytotohme.

⁵ Morohne sã kunurukō mana, pitiko rokē repe. Yrome epoe tuhke kuomirykō tūtāko mana, tuhke roropa kuepyrypatohkō tūtāko mana. Osenetupuhtoko ke apoto pitiko repe yrome emānōko mana. Itu zahkāko mana, wewe tō zahkāko roropa mana.

⁶ Moro saaro kunurukō apoto sã mana. Kunurukō poe omi rypyry itamurume tūtāko mana. Mame omi xihpyry tūtaryhtao kunurukō poe popyra kuosenetupuhtohkō exīko mana. Poetome kuahtao xine omi rypyry tūtāpitōko mana kunurukō poe. Zumo toehse kuahtao xine omi rypyry tūtākohxo mana, apoto konōto ehtoh sã joroko tamuru poe kyzahkase xine.

⁷ Onokyro tō kuremary waro sytatose zehno pyra toto ehtohme. Itu htaō komo nakuaōkō roropa. Torēnanohse toto ahno a zehno pyra toto ehtohme.

⁸ Yrome kunurukō onukuremasaromepyra sytatose kure ehtohme. Kunurukō okoi sã mana, popyra.

⁹ “Kure mase Papa, yna Esēme mase,” āko sytatose repe. Yrome kunurukō ke ro imehnō kerekeremāko sytatose. Tysaaro tyrise kymarokō Ritonōpo a.

¹⁰⁻¹² Tuna enatyry wino tuna kurã maro tuna itunety oehpyra mana; tuna inehsāme exikety wino tuna kurã oehpyra mana. Morararo wikeira toperyme rokē eperytāko mana; tyorōme eperytara mana. Uwa zoko fikume eperytara mana. Kýtarykō toiro repe. Yrome toiro myta poe asakoro tūtāko mana: omi kurano, omi rypyry, enara. Jakorō tomo, morara ahtao popyra mana!

Ritonōpo poe tuaro kuahtao xine

¹³ Metatou? Menetupuhtou? Tonetupuhse oya xine ahtao, kure imehnō tryritoko. Imehnō motye se pyra ehtoko roropa. Morara awahtao xine imehnō ynara āko opoko xine: “Tuarō mose nase,” āko toto opoko xine.

¹⁴ Yrome imehnō zumoxike awahtao xine, imehnō kure riry poko type-nekehse awahtao xine, osepyno rokē awahtao xine roropa, popyra matose ipunaka. “Kure ase, imehnō sã pyra,” kara ehtoko. Morara karyhtao oya xine ajohpe rokē matose, iirypyryme ro oexirykōke.

¹⁵ Moro tuaro ehtoh Ritonõpo poe pyra mana. Sero pōkō poe rokē morara tuaro ehtoh mana. Morara awahtao xine, Ritonõpo Zuzenu poe pyra tuaro matose. Joroko poe osenetupuhnōko rokē matose.

¹⁶ Imehnō zumoxike awahtao xine te, tuisamehxo oexirykō se awahtao xine roropa, ajoajohpe itamurume exīko matose iirypyryme ipunaka.

¹⁷ Yrome Ritonõpo poe tuaro kuahtao xine osemazuhme kyyrypyrykō se pyra exīko sytatose. Morara kuahtao xine imehnō poko enupunāko sytatose. Tomeseke roropa exīko sytatose imehnō maro, zae rokē toto ezuhnōko sytatose. Imehnō pyno sytatose, imehnō onyhxiropyra roropa sytatose. Kure rokē imehnō rīko sytatose roropa, osetyoro imehnō onyripyra sytatose. Onekunohtōkō sā pyra roropa sytatose.

¹⁸ Tupito pona otyro puhturu tarykase ahtao kyaa xine, otyrome ro emānōko mana. Moro saaro oxiehno pyra exiketō imehnō amoreparyhtao, tuhkākō oxiehno pyra exīko mana.

4

Iirypyrymākō penetatoh poko awahtao xine

¹ Oty pokoino oseosezuhnōko matou? Oty katoh epokōnohnōko roropa matohu? Openetatohkō pokoino oxiehno matose. Āmoreme xine roropa oxiehno matose.

² Mōkomo poko penetāko matose repe, yrome anapoipyra matose. Morara exiryke imehnō etapary se exīko matose, anapoipyra oekuretyrykōke. Imehnō mōkomory se matose repe. Yrome anapoipyra matose ekurehnōko. Morara exiryke ehtomāko matose. Oseosezuhnōko rokē matose. Openetatohkō anapoipyra matose ekurehnōko, Ritonõpo a onekaropopyra oexirykōke.

³ Mame Ritonõpo a ekaroporyhtao oya xine anapoipyra ro matose, Ritonõpo omipona se pyra oexirykōke, openetatohkō se rokē oexirykōke. Morara awahtao xine azahkuru matose.

⁴ Imehnō poko exikety sā matose, Ritonõpo kuroko oorypyrykō poko oexirykōke. Tuaro pyra hmatohu? Ritonõpo se pyra exiketō epeme awahtao xine, Ritonõpo epeme pyra matose. Morara exiryke iirypyrymākō penetatoh poko awahtao xine Ritonõpo epeme pyra exīko matose.

⁵ Ynara āko Ritonõpo omiry kyaa xine: “Ritonõpo nyrihpyryme sytatose. Yrome orēpyra kypenetatohkō poko sytatose,” āko mā kyaa xine Ritonõpo omiry. “Ajohpe,” kara ehtoko moro poko.

⁶ Yrome Tuzenu ke kyjamihtanohtorŷko Ritonõpo mana kyyrypyrykō poko penetara kuehtohkōme. Ynara tymerose sero poko Ritonõpo omiry: “Imehnō motye se exiketō akorekehkāko Ritonõpo mana, yrome imehnō motye se pyra exiketō rokē poko enupunāko Ritonõpo mana,” āko mā Ritonõpo omiry kyaa xine.

⁷ Morara exiryke osekarotoko Ritonõpo a: “Ose ase jesēme,” kahtoko eya, yrome joroko tamuru a ynara kahtoko: “Jesē kara mase. Morara exiryke ytoko taroino,” kahtoko eya. Morara kary etaryke tyaa epāko joroko tamuru mana.

⁸ Ritonõpo maro se oexirykō se awahtao xine, amaro xine se roropa ynororo mana. Iirypyrymākomo, oorypyrykō irumekatoko, oorypyrykō ikorokapotoko Ritonõpo a.

⁹ Itamurume iirypyryme matose. Morara exiryke oxitatoko yronymyryme. Oorypyrykō poko tākye oehtohkō irumekatoko Ritonõpo neneryme.

¹⁰ “Papa, ywy ase popyra rokene, õmipona exisaromepyra ase,” karyhtao kyya xine Ritonõpo a, tyrisenã sã kyritorỹko Ritonõpo mana, kueanokõ jamihtanohnõko roropa mana. Kuakorehmatorỹko roropa mana, tõmipona kuehtohkõme.

Imehnõ popyra onekaropyra ehtoko

¹¹ Jakorõ tomo, oxikerekeremara ehtoko. Ynara ãko Moeze nymerohpyry: “Imehnõ pyno ehtoko,” ãko mã kyya xine. Mame imehnõ kerekeremaryhtao oya xine, popyra Moeze nymerohpyry ekarõko matose, aomipona pyra oexirykõke. “Moeze nymerohpyry popyra,” kananõme rokẽ exiko matose.

¹² Ritonõpo a tõmiry tymeropose tõmipona kuehtohkõme. Ynoro rokẽ kukurãkarykõ waro mana. Ynoro rokẽ kuenahkaporykõ waro roropa mana. Naeroro: “Mose xihpyryme mana Ritonõpo a,” kara ehtoko imehnõ poko. Ritonõpo rokẽ iirypyryme exiketõ waro mana, iirypyryme pyra exiketõ waro roropa mana. Naeroro imehnõ popyra onekaropyra ehtoko.

“Epyrypara sehtone,” katoh poko

¹³ Etatoko pahne, ynara ãko matose otarame opoe xine rokene: “Ytõko ynanase, mõtohne osepekahse. Toiro jeimamyry aropõko ynanase yna osepekatyry poko rokene, tineru apoitohme itamurume,” ãko matose. Morara kara ehtoko.

¹⁴ Ynara exiryke, yrokokoro otara tyko kuehtohkõ onenetupuhpyra sytatose. Kuorikyrykõ onenetupuhpyra roropa sytatose. Akurũ sã sytatose. Pakeimo ke akurũ mana. Mame okynã pixo toehse ahtao akurũ osenepyra exiko mana. Moro sã rokẽ sytatose, akurũ samo, axĩtao rokene.

¹⁵ Ynara rokẽ kahtoko: “Jorikyry se pyra Ritonõpo ahtao rokẽ orihpopyra ase, ytoytõko mõtohne. Otyro poko erohnõko ase, ise Ritonõpo ahtao rokene,” kahtoko.

¹⁶ Mãpyra: “Ime ase. Jamoreme rokẽ ase otyro poko, Ritonõpo poe pyra,” karyhtao oya xine, ãmoreme xine rokẽ epyrypãko matose. Morara kary popyra mã ipunaka.

¹⁷ Kure imehnõ riry waro awahtao xine, yrome kure toto onyripyra oekuretyrykohtaao iirypyryme matose Ritonõpo a.

5

“Tomeseke ehtoko.”

¹ Etatoko pahne, itamurume tymõkomoke exiketomo. Seromaroro tymõkomoke matose. Yrome tymõkomoke pyra exiko ropa matose. Etuarimãko rokẽ matose. Naeroro oxitatoko, oetuarimarykõ oepyry poko.

² Omõkomorykõ mã tymotase mana. Oupõkõ kurã ouponỹpyrykõme toehse mana, nuko panõ a tonahse exiryke.

³ Otinerũkõ ahkyryxitãko mana ryhtãko. Moro eneryke tyya xine ynara ãko imehnõ mana opoko xine: “To, osepyno rokẽ moxiã nah, omomỹke rukuh ipunaka toh nae,” ãko toh mana opoko xine. Mame apoto nyahkahpyry sã sam ãko matose oetuarimarykohtaao. Seromaroro mõkomo tapoise oya xine ãpiakakasaka awahtao xine.

⁴ Yrome opoetorykõ mã okerekerematorỹko, zae toerohtopõpyrykõ onepehmara oexirykõke. Otupikõ poko erohketõ xitary etãko Ritonõpo Jamihmehxo Exikety mana, zae pyra topehmase toto exiryke oya xine.

⁵ Openetarykõ poko rokẽ tytamuhpopãse matose, ãtãkyemarykõ poko roropa oorypyrykõ poko. Okyno nahpãko ahno tupune toto ehtohme toto etapatohme tõsẽme. Mokaro sã matose, tymõkomoke toehse oexirykõke. Taroino etuarimãko matose apotoimo htao.

⁶ Kurākō mekarootose popyra. Metapapoatose toto roropa osewomara toto ahtao.

Sē nase penekhepyra kuehtohkō poko

⁷ Jakorō tomo, penekhepyra ehtoko Kuesēkō eraximary poko. Aepyry ropa momohnōko matose. Tupito esā mā penekhepyra tŷkyryry epery eraximary poko. Konopo oepyry eraximāko mā toto otyro ěihtatoh po. Imeīpo tuātasehxo otyro ahtao konopo oehnōko ropa mana. Konopo oepyry eraximary poko penekhepyra roropa esā mana.

⁸ Mokaro saaro penekhepyra ehtoko Kuesēkō oepyry ropa eraximary poko. Oeanokō ijamihtanohtoko, okynā pyra Jezu oehtoh ropa exiryke.

⁹ Jakorō tomo, ekerekeremara ehtoko. Imehnō onykeremara roropa ehtoko, ohxiropyra xine Ritonōpo ehtohme. Etatoko pahne, kuapiakanekō oehnōko mana, Imehxo Exikety. Oehsasaka mana. Ynororo rokē mā iirypyrymākō hxirōko mana.

¹⁰ Jakorō tomo, wenikehpyra ehtoko Ritonōpo poe pake urutō kō poko. Tutuarimarykō poko penekhepyra toto. Naeroro kutuarōtanohtorŷko toh mana, tysā xine kuehtohkōme.

¹¹ Tākye rokē toh mana seromaroro, zae rokē Ritonōpo omipona toehse toexirykōke orihpyra ro tahtao xine. Toetuarimase toto itamurume Ritonōpo omipona toexirykōke. Yrome onurumekara toto. Morararo toehse Jo. Toetuarimaryhtao penekhepyra toehse ynororo, Ritonōpo a kure tyripory ropa eraximary poko. Imeīpo kure Jo tyrise ropa Ritonōpo a tōseanahtose itamurume exiryke. Morara exiryke soseanahtotone ropa. Kypyno xine ipunaka Ritonōpo mana. Kuānopyrykō se pyra roropa mana.

¹² Jakorō tomo, ajoajohpe pyra ehtoko: “Ajoajohpe rokē moxiama,” kara imehnō ehtohme opoko xine. “Ytōko ase ākorehmase,” tykase awahtao xine imehnomo a, ōmihpyrykō anamonohpyra ehtoko. Ytotoko. Ōmirykō onetapa-popyra ehtoko. Morararo otyro poko ehtoko. Ekarory se pyra awahtao xine: “Ekarory se pyra ase,” kahtoko. Jūme rokē imehnō zurutoko. “Ajoajohpe mokaro,” kara Ritonōpo ehtohme opoko xine, awānohpyra xine aehtohme roropa.

¹³ Oetuarimarykohtao, oturutoko Ritonōpo a. Sekese awahtao xine oeremi-atoko Ritonōpo kure exiry poko.

¹⁴ Kurākara nae ahtao roropa, Jezu poetory tō ikohmatoko, tamuximehxo exiketomo, toto oturutohme Ritonōpo a ikurākatohme ropa. Azeite ke zuhsuhmatoko roropa Kuesēkō omi poe.

¹⁵ Mame toto oturutopōpyry poe ekurākāko ropa kurākara mana, Jezu enetuputyryke mokaro a. Kuesēkō mā mokyro kurākāko ropa mana. Iirypyryme mokyro ahtao iirypyry korokāko roropa mana.

¹⁶ Morara exiryke iirypyryme awahtao xine ekarotoko imehnō netaryme, oorypyrykō rumekatohme ropa oya xine, ikorokatohme roropa Ritonōpo a. Oturutoko Ritonōpo a imehnō poko roropa okurākatohkōme ropa. Mame aomipona exiketō otururuhtao yronomyryme ōmirykō etāko Ritonōpo mana. Tyjमितunuru ekarōko oya xine mana tōmipona exiketōme oexirykōke.

¹⁷ Eria kysā xine ahnome pake. Mame tōturuse ynororo yronomyryme Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo: “Konopo onenehpopyra exiko,” tykase. Mame tonehpokehse Ritonōpo a. Oseruao jeimamyry zokonaka konopo oehpyra toehse.

¹⁸ Morarame tōturuse ropa konopo oehtohme ropa. Mame konopo tonehpose ropa Ritonōpo a aomi poe. Ona tukurākase ropa. Otyro tōkehko tahtase ropa.

¹⁹ Jakorõ tomo, Ritonõpo omipona pyra aexihpyry ropa nae ahtao, mame mokyro akorehmaryhtao oya xine zae enetupuhtohme ropa eya, kure exiko ropa mana.

²⁰ Oya xine mokyro enepyry ropa ahtao tyrypyry rumekatohme ropa eya ikurãkãko ropa Ritonõpo mana, apotoimo htaka ytopyra aehtohme. Iiryryry korokãko roropa Ritonõpo mana. Mame imehnõ poko enupunaketõme nymyry matose exiko, mokyro takorehmase oya xine exiryke. Enara.

1 PETURU

Peturu Nymeroypyry Apitorymano

1 Pedro

Ekarotopo

Sero *1 Peturu* tymerose Peturu a Jezu poetory tō neneryme pata tō po Azia po, seroae Turukia nonory po. Tynymeroypyry sero taropose eya “Papironia” poe (1 Peturu 5.13), otarame pata Roma poe (Apokaripxi 14.8; 16.19; 17.5).

Jezu poetory tō etuarimāko kynexine, tyryhmase Jezu zehno exiketomo a. Tynymeroypyry ae toto jamihtanohpōko Peturu mana. Ynara āko mana: “Jezu enetuputyry kyaa xine, uuru motye kuhse kure mana. Uuru zahkary sā otuarimanohtoporŷko Ritonōpo mana Jezu onenetupuhkehpyra oexirykō waro toehtohme” (1 Peturu 1.7).

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-2

Jezu maro ehtoh eraximāko 1.3-12

Zae ehtohme tymenekase 1.13–2.10

Omipona etuarimaryhtao 2.11–4.19

Jezu poetory tō pyno ehtoko 5.1-11

Kure tyripotoh Ritonōpo a 5.12-14

¹ Ynymeroypyry moro onenerykōme. Ywy ase Peturu. Jezu Kyrixtu nymenekahpyryme ase omi kurā poko imehnō amorepatohme. Ritonōpo nymenekatyāme matose, typoetoryme oehtohkōme. Tosake pyra exiketō matose. Sapararahme exiketō matose. Pata tō po matose Pōtu po te, Karaxia po, Kapatoxia po, Azia po, Pitinia po, enara.

² Kumykōme Ritonōpo mana. Tymenekase matose eya kure rokē oehthokōme iirypyryme pyra. Ritonōpo osenetupuhthopōpyry ae ro tymenekase matose eya. “Ypoetory kurāme toto rīko ase,” tykase Ritonōpo tyaa rokene. “Umūkuru Jezu Kyrixtu omipona exīko mā toto,” tykase. “Juzenu toto rypyry korokāko mana porehme Umūkuru munuru toekuāse exiryke,” tykase Ritonōpo tyaa rokene.

Naeroro: “Papa Kapuaono, kure rokē opoetory tō tyriko. Torētyke pyra tyriko toto orēpyrahxo toto ehtohme, imehnō zuno pyra roropa toto ehtohme,” āko ase opoko xine.

Jūme Ritonōpo maro kuexirykō poko

³ “Emero motye kure mase,” sykatone Ritonōpo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu zumy a. Tumūkuru Jezu Kyrixtu tōsemākapose ropā aorihxīpo, kypyno xine toexiryke. Tyjamitunuru tokarose kyaa xine tyrisenā sā kuosenetupuhthokō ehtohme. Naeroro isene kuexirykō eraximāko sytatose jūme imaro kuehtohkōme.

⁴ Tynekarory kurākāko Ritonōpo mana kapu ao typoenō kyryryme. Orihpyra kuexirykō Ritonōpo nekaroryme mā kyaa xine. Ritonōpo nekarory kurā motara mana, xihpyryme exipyra mana, enahpyra mana, enara.

⁵ Tynekarory kyaa xine kurākāko Ritonōpo mana, tymaro jūme kuehtohkōme. Tonetupuhse oya xine exiryke oewomatorŷko Ritonōpo mana tyjamitunuru ke. Imeīpo opynanopyrykō enepōko mā Ritonōpo sero pōkomo a, sero etyhyry po tymaro jūme kuehtohkōme.

⁶ Moro poko osenetupuhthoko tākye oehthokōme. Axītao rokē aporo taro emynymāko matose oetuarimarykōke. Toiro rokē pyra etuarimāko matose.

⁷ Uuru se sytatose pitiko rokē pyra. Axītao rokē uuru repe, enahnōko. Mame uuru zahkāko mā ahno zemimehxo ehtohme. Moro saaro Jezu enetuputyry kyaa xine, uuru motye kuhse kure mana Ritonōpo a. Naeroro uuru zahkary saaro otuarimanohpotoryko Ritonōpo mana Jezu onenetupuhkehpyra oexirykō waro toehtohme. Jezu poetoryme awahtao xine oetuari-marykohtao ro Jezu onurumekara matose. Onenetupuhkehpyra roropa matose. Mame Jezu onurumekara awahtao xine: “Kure mase ya,” āko Ritonōpo oya xine mana. Kure oritoryko roropa mana tymaro, Jezu Kyrixtu oepyry ropa ahtao. Jezu sā kure exīko matose. Isā tuisame exīko roropa matose.

⁸ Jezu Kyrixtu onenepitopyra matose yrome ipyno matose. Onenepyra ro matose seromaroro yrome enetupuhnōko matose. Naeroro atākyemāko matose ipunaka. Atākyemarykō kapuaōkō tākye exiry sā mana, ekuhpyrme sā mana tākye kuhse oexirykōke.

⁹ Tonetupuhse oya xine exiryke, Ritonōpo a typynanohse matose. Naeroro tākye matose typynanohse oexirykōke Ritonōpo a.

¹⁰ Moro poko tōsenetupuhse pake urutō komo: “Otāto ke sero pōkō pynanohnōko Ritonōpo nae?” tykase toto. Tōturupose roropa toto zuaro se toexirykōke. “Sero pōkō pynanohnōko Ritonōpo mana,” tykase toto Zuzenu poe.

¹¹ Kyrixtu Zuzenu toto maro kynexine. Kyrixtu tōsekarose eya xine. “Ritonōpo nymenekahpyry etuarimāko mana,” tykase eya xine. “Mame toetuarimakehse tahtao emero motye tuisamehxo exīko mana imehnō neneryme,” tykase ynororo eya xine. Morara kary etaryke tyaa xine: “Onoky poko Kyrixtu Zuzenu morara āko nae? Otarahntao etuarimāko nae?” tykase toto oseya rokene.

¹² Tutuarōtanohpose toto Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo eya xine: “Imeīpo toorihse awahtao xine rokē ynymenekahpyry tuarimapōko mā toto,” tykase Ritonōpo tōmiry poko urutō komo a. Tumūkuru pokō turuse toto. Mame mokaro pakatōkō urutō kō tōturuse Ritonōpo nekarohpyry poko. Seromaroro Ritonōpo Zuzenu omi poe moro omi kurā tokarose oya xine āmorepatōkomo a. Tuzenu jamitunuru tonehpose tyaa kapu ae. Moro poko tuaro toexirykō se Ritonōpo nenyohntyā roropa repe kapuaōkomo, zuaro toehtohkōme.

Kure kuehtohkōme tymenekase sytatose

¹³ Morara exiryke ipakatyā sā ehtoko. Tuaro ehtoko. Tākye rokē ehtoko Ritonōpo nekarory eraximary poko. Tynekarory kurā ekarōko kyaa xine mana Jezu Kyrixtu oepyry ropa ahtao. Aepyry ropa eraximatoko. Imepy poko osenetupuhpyra ehtoko. Ipoko rokē osenetupuhtoko.

¹⁴ Ritonōpo omipona ehtoko. Jezu waro pyra ro awahtao xine oorypyrykō poko rokē mexiatose. Yrome seromaroro oorypyrykō poko pyra ehtoko.

¹⁵ Ritonōpo tyrypyhpyke pyra ipunaka. Kure rokē ynororo. Eya toahmase matose tysā oehtohkōme. Naeroro kure rokē ehtoko emero poko awahtao xine. Tyrisenā sā ōsenetupuhtohkō tyripotoko. Omi xihpyry poko pyra ehtoko roropa.

¹⁶ Ynara āko Ritonōpo mana: “Kure rokē ase, tyrypyhpyke pyra ipunaka. Naeroro ysā ehtoko, oorypyrykō poko pyra ehtoko,” āko.

¹⁷ “Papa,” āko matose, ōtururukohtao Ritonōpo maro. Yrome sero pōkō apiakaneme ynororo. Zae kuepehmatoryko mana kynyrihpyrykō eneryke tyaa. Zae exiketō epehmāko mana zae toehtopōpyry epehpyry ke. Yrome tyrypyry poko aexityā epehmāko etuarimatoh ke iiryryrykō epehpyryme. Naeroro aomipona ehtoko sero nono poro awahtao xine.

¹⁸ Apitoryme awamekaro xine rokē mexiatose oorypyrykō poko, atamurukō ekepyā samo. Yrome topekahse matose Ritonōpo a oehstopōpyrykō xihpyry rumekatohme oya xine. Tineru ke pyra topekahse matose, uuru tōkehko parata roropa, morohne ke pyra topekahse matose. Axītao rokē uuru tōkehko kure mana parata roropa.

¹⁹ Yrome typyne exikety ke kuhse topekahse matose. Kyrixtu orihtopōpyry ke topekahse matose. Imunuru toekuāse. Moro uuru motye kuhse mana. Kaneru mūkuru kurā totapase kytamurukomo a tyrypyrykō korokapotohme Ritonōpo a. Kurākō rokē totapase eya xine. Kurākōkara onetapara toto. Moro saaro Kyrixtu kynorihne tyrypyhpyke pyra aexihpyry ipunaka.

²⁰ Sero nono onyripyra ro tahtao Tumūkuru tymenekase Ritonōpo a sero pōkō pynanohneme. Yrome pake pyra Tumūkuru tonehpose rahkene. Jarao tonehpose eya okurākatohkōme.

²¹ Jezu Kyrixtu tōsemākase ropa Ritonōpo a aorihxīpo. Emero motye tuisamehxo tyrise roropa eya. Emero motye kure ynororo. Naeroro Ritonōpo enetupuhnōko matose yronomyryme. Tākye roropa matose Ritonōpo eraximary poko.

²² Tykorokase matose Ritonōpo a aomiry kurā omipona toehse oexirykōke. Iiryryryme pyra matose. Imehnō Jezu poetory pyno nymyry matose. Naeroro imehnō pyno ehtoko yronomyryme, ajohpe rokē pyra.

²³ Apitoryme tonuruse amarokomo omykō poenōme. Yrome omykō sero pōkō orihnōko rokē mana. Orihnōko roropa matose. Yrome seromaroro Ritonōpo poenōme tonuruse ropa matose. Orihpỹme Ritonōpo mana jumāme. Tonuruse ropa matose Ritonōpo poenōme aomiry enetuputyryke oya xine Ritonōpo omiry orihpỹme exiketyme sã mana. Jūme Ritonōpo orihpỹme mana. Naeroro aomiry enahpỹme mana.

²⁴ Ynara tymerose Ritonōpo omiry:

“Sero pōkō onahpoty sã mana.

Toto kure exiry ona ekuru sã roropa mana.

Onahpoty orihnōko, ekuru ohpahnōko.

²⁵ Yrome Ritonōpo omiry jūme mana enahpỹme.”

Moro omi kurā Jezu Kyrixtu poko, āmorepatopōpyrykomo.

2

Topuimo sã, mokyro orihpỹme exikety

¹ Oorypyrykō poko pyra ehtoko. Imehnō zehno oexirykō irumekatoko. Ajohpe pyra ehtoko. “Kure ehtoko ysamo,” kara ehtoko imehnomo a iiryryryme awahtao xine. Imehnō zumoxike pyra ehtoko. Imehnō onykereremara ehtoko.

²⁻³ Ynara āko Ritonōpo omiry roropa: “Opyno xine Oesēkō mana. Moro waro matose toehse,” āko. Naeroro Ritonōpo omiry se ehtoko poeto enurusenā samo, suhsu se poeto ehtoh samo, tuātatohkōme. Iiryryryme pyra aomiry mana. Poeto ě typoenō ohpāko zuātatohme. Moro saaro aomiry kure kyritoryko mana kukurohtao xine. Naeroro aomiry poko openetatoke kokoro rokene yronomyrymehxo Jezu enetupuhtohme oya xine, opynanohtohkōme Ritonōpo a roropa.

⁴ Pake Kuesēkō tonetupuhse oya xine. Topu sã ynororo etyorōmara. Orihpỹme roropa mã ynororo jūme. Tapyi riryhtao ahno a topu ke topu menekāko mã toto. Toitoine topu pahnōko toto popyra exiryke eya xine. Moro topu sã, ahno nurumekahpyry sã Kuesēkō kynexine repe. “Popyra

mana,” tykase iirypyrymākō ipoko repe. Yrome emero motye kure ynororo Ritonōpo a. Naeroro Ritonōpo nymenekahpyryme mana kypynanohnekōme.

⁵ Jezu Kyrixtu enetuputyryhtao oya xine opyno xine Ritonōpo mana. Topu risē sā roropa matose jūme orihpỹme toehse oexirykōke Jezu Kyrixtu pokoino. Topu risē tapyi ahtao, moro sā tytapyĩme oritorỹko Ritonōpo mana, Tuzenu esaryme. Erohnōko matose Ritonōpo maro oturuketō samo. Tukurākase matose eya, iirypyryme pyra tyrise ropa matose eya. Erohnōko matose Ritonōpo omi poe. Ijamitunuru amaro xine mana. Onekarorykō eya tākye Ritonōpo rīko, Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine.

⁶ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne:

“Mokyro ynmenekahpyry tapyi rinanō topu menekary samo,
 typyne exikety menekary samo,
 jamihme tapyi ritoh menekary sā roropa.

Emero esēme mokyro rīko ase.

Emero motye tuisamehxo tyrīko ase.

Mokyro aropōko ase Xiāo patary panō pona.

Morarameme mokyro enetupuhnanō mā atasamara mā toto.

Tākye rokē exīko mā toto,
 me tymerose.

⁷ Jezu enetupuhnōko matose. Naeroro oya xine topu typyne exikety sā mana. Yrome onenetupuhpynomo a aryryra, ise pyra toexirykōke. Moro poko ynara tymerose Ritonōpo omiryne:

“Tapyi rinanomo a moro topu ipapyhpyry rokē kynexine,
 popyra exiryke eya xine.

Yrome moro topu kure exikety kynexine jamihme tapyi ritohme exiryke,”
 me tymerose.

⁸ Ynara tymerose roropa Ritonōpo omiryne:

“Sero topu pona osetapāko toh mana tuhke.

Moro topu pokoino osetapāko mā toto,”

me tymerose. Moro saaro emero esēme Kyrixtu exīko mana tuhkākō onenetupuhpyra ahtao ro. Osetapāko sā mā toto aomipona se pyra toexirykōke. Naeroro toto wānohnōko Ritonōpo mana, tōsenetupuhpopyry ae ro.

⁹ Yrome matose mokaro sā pyra. Ritonōpo nymenekatyāme matose. Tuisa konōto poetoryme matose, Ritonōpo maro oturuketōme sā roropa matose. Tukurākase matose. Ritonōpo poenōme matose. Tymenekase matose: “Ritonōpo kure mana,” katohme imehnomo a: “Emero zuaro Ritonōpo mana,” katohme roropa imehnomo a. Tymenekase matose eya oorypyrykō poko pyra oehtohkōme, kure ehtoh poko rokē oehtohkōme tysaaro.

¹⁰ Apitoryme Ritonōpo poetoryme pyra mexiatose, yrome seromaroro ipoetoryme matose. Apitoryme opyno xine Ritonōpo exiry waro pyra mexiatose. Yrome seromaroro opyno xine Ritonōpo exiry enetupuhnōko matose, typynanohse oexirykōke eya.

Ritonōpo omipona oexirykō poko

¹¹ Wekyry tomo, opyno xine jexiryke ourutorỹko ase. Katonōme sā rokē matose sero nono po, tosakākara samo. Naeroro oorypyrykō poko penetara ehtoko. Ipoko pyra roropa ehtoko. Zehnotokō maro atatapoiryhtao, tomeseke pyra ahtao osetapāko. Moro saaro oorypyrykō poko openetarykohtao iirypyryme exīko matose.

¹² Jezu waro pyra exiketō okerekeremarykō se ipunaka. “Tyyrypyrykō poko ro Jezu enetupuhnanō mana,” āko mā toto ajohpe. Morara exiryke zae rokē ehtoko ipunaka. Morarameme, kure oexirykō eneryke tyra xine:

“Zae matose,” āko rokē mā toto. Ohxiropyra xine ekurehnōko toh mana. Moraramē: “Emero motye kure mase Ritonōpo,” āko mā toto, aepyry ropa ahtao.

¹³ Kuesēkō poenōme matose. Naeroro sero pōkō esēkō kowenu omipona ehtoko. Sero pata tamuru esē omipona ehtoko roropa Jezu onykerekere-mara onenetupuhpynō ehtohme.

¹⁴ Kowenatu tō omipona ehtoko roropa, Ritonōpo poe tymenekase toto oesēkōme. Tosēkomo a tonehpose toto iirypyrymākō wānohtohme tyya xine, kure rokē zae exiketō ritohme roropa tyya xine.

¹⁵ Okerekeremarykō se mā repe zae omi waro pyra exiketomo. Yrome zae rokē awahtao xine okerekeremasaromepyra mā toto. Morara exiryke zae ehtoh poko rokē oexirykō se Ritonōpo mana.

¹⁶ Tuisa poenō tumykō omi poe ytoytōko toto tamoreme xine. Toytotohkō menekāko mā toto. Moro saaro Jezu enetuputyryhtao oya xine oytotohkō menekāko matose onyrirykō roropa menekāko matose. Yrome ynara kara ehtoko: “Ÿ jamoreme imenekāko ase,” kara ehtoko oorypyrykō poko se awahtao xine. Oorypyrykō poko penetara ehtoko. Omatome oorypyrykō poko pyra ehtoko roropa. Ritonōpo penetatoh poko rokē ehtoko.

¹⁷ Kure imehnō aomirotoke. Imehnō Jezu poetory pyno ehtoko, ākorōkōme aexirykōke. Ritonōpo zuno ehtoko. Oesarykō esē roropa kure rokē tyritoko.

Osetupuhoko Kyrixtu etuarimatopōpyry poko

¹⁸ Tosēke awahtao xine, oesēkō omipona ehtoko. Aomipona ehtoko kure orirykohtao, popyra orirykohtao roropa. Opyno xine toto ahtao aomipona ehtoko, oryhmorykohtao roropa.

¹⁹ Mame oryhmatōrykō imehnō mana Ritonōpo omipona oexirykōke. Yrome oetuarimarykō Ritonōpo poe exiry waro matose. Mame eanahtoryhtao oya xine kure oritorōyko Ritonōpo mana.

²⁰ Oryhmorykohtao oesēkomo a popyra oehpōpyry epehpyryme otyme kure oetuarimarykō eanahtory oya xine nae? Arypyra. Moro poko kurā onekaropyra ekurehnōko Ritonōpo mana. Yrome kure rokē awahtao xine, oryhmorykō eanahtoryhtao oya xine, tākye exīko Ritonōpo opoko xine mana. Kure oritorōyko roropa mana, kure tyriyryke oya xine.

²¹ Tymenekase matose Ritonōpo a oetuarimatohkōme roropa Kyrixtu sã oehpōkōme. Osemazuhme Kyrixtu toetuarimase omyakākōme, okurākatohkōme, apotoimo htaka ytopyra oehpōkōme. Toetuarimase ynororo iirypyryme pyra tahtao ro. Mame tymenekase matose Ritonōpo a isã oehpōkōme.

²² Tyrypyry poko pyra kynexine ipunaka, ajohpe pyra roropa kynexine.

²³ Typoihtose tahtao onezuhpyra Jezu kynexine, onypoihtopyra roropa kynexine. Toetuarimaryhtao: “Oryhmatorōyko Ritonōpo mana oepēpyrykōme, jryhmatoh epehpyryme,” kara ynororo kynexine. Ynara tykase rokē ynororo tyya rokene: “Ritonōpo jewomāko mana. Zae mokaro epehmāko mana inyritopōpyrykō epehpyryme sero nono po,” tykase Jezu tyya rokene.

²⁴ Kyrixtu iirypyryme pyra, yrome kyyrypyrykō tapoise sã eya toexixihma- pose ahtao wewe pokona. Toorihse ynororo kyyrypyrykō enahkapotohme. Toorihse tyjamtunuru ekarotohme kyya xine kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. Toorihse ynororo zae kuehtohkōme Ritonōpo a. Tyryhmase aexiryke tukurākase sytatose eya. Naeroro ēsemānōko ropa sytatose orihxīpo.

²⁵ Kaneru sã mexiatose, itahtyā samo, zae ehtoh waro pyra oexirykōke. Yrome seromaroro tonese ropa sã matose, Oesēkomo a. Eya tonehse ropa

matose onurumekara ropa oehtohkōme, Opynanohnekō maro rokē oyto-tohkōme.

3

Tynioke exiketō poko, typye exiketō poko roropa

¹ Oururukō se ase tynioke exiketomo. Oniokō omipona ehtoko. Otarāme Ritonōpo omiry onenetupuhpynōme oniokō mana. Yrome kure oehtohkō eneryke tyya xine enetupuhnōko mā toto, toto onurupyra awahtao xine ro.

² Zae nymyry awahtao xine ynara āko oniokō tyya xine rokene: “Pake ajoajohpe toehtopōpyry sā pyra ppyty mana. Kure rokē mana, zae rokē roropa,” āko mā toto. Jezu Kyrixtu enetuputyry se exīko roropa mā toto.

³ Ōtonohtohkō se hkopyra ehtoko oenepotohkōme imehnomo a. Oūsety ekurinary poko onymotyēkara roropa ehtoko. Kasuru tōkehko upo typyne exikety amururu se hkopyra ehtoko.

⁴ Oupōkō kurā enahnōko mana. Uuru tōkehko axītao rokē mana. Jarao rokē kure oehtohkō Ritonōpo zamaro pyra mana. Yrome zae ehtoh poko awahtao xine okurohtao xine Ritonōpo zamaro matose. Naeroro torētyke pyra ehtoko oūsetykō kurākary poko. Okurohtao xine kure ehtoko. Morara awahtao xine kure kuhse matose Ritonōpo a.

⁵ Moro saaro nohpo kurā kynexine pake, Ritonōpo enetupuhnanomo. Ritonōpo nekarory kurā eraximāko roropa toh kynexine. Nohpo kuranory tō kynexine tyniokō omipona toexirykōke.

⁶ Sara kynexine morararo. Tynio Aparāo omipona kynexine. “Jesēme mase,” tykase ynororo eya. Naeroro kure ehtoh poko awahtao xine, Sara sā exīko matose imehnō zuno pyra roropa awahtao xine.

⁷ Amarokō roropa typye exiketomo, kure opyxiākō tyritoko. Ynara enetupuhntoko, jamihme hkopyra nohpo tō mana. Naeroro opyxiākō pyno ehtoko. Ritonōpo nekarory apoiry sā oya xine, opyxiākō roropa inekarory apoīko mā toto. Orihpýme exīko toh mana. Naeroro opyxiākō pyno ehtoko, porempyry oehtohkōme Ritonōpo maro ōtururukō poko.

Kurākō etuarimary poko

⁸ Enahsasaka jomiry nase. Oxisā zae ehtoh poko osenetupuhntoko. Oximaro tākye ehtoko. Imepý emynymaryhtao imaro emynymatoko. Imehnō pyno ehtoko opyno xine roropa toto ehtohme, atakorōmākō samo. Imehnō akorehmary se ehtoko. “Omotye xine ase, tuisamehxo,” kara ehtoko imehnomo a.

⁹ “Kurā rokē ekarōko ase oya xine,” tykase Ritonōpo kyya xine tymenekase kuahtao xine. Naeroro oryhmananōkō onyryhmara ehtoko. Popý ke pohnō onepehmara ehtoko. Okerekeremananōkō onykereremara ehtoko. Kurā ke rokē epehmatoko toto.

¹⁰ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne:
 “Sekese oehtohkō se awahtao xine,
 oseahmarykō se roropa awahtao xine,
 omi xihpyry poko pyra ehtoko.

Ajohpe pyra ehtoko roropa.

¹¹ Oorypyrykō irumekatoko,
 kure rokē oehtohkōme.

Oseosezuhpyra ehtoko imehnō maro.

Tuaro ehtoko oxiehno pyra oehtohkōme.

¹² Ynara exiryke, oenetyrýko Kuesēkō mana kure awahtao xine.
 Ōmirykō etāko roropa mana imaro ōtururukohtao.

Yrome tyyrypyry poko exiketõ zehno mana,”
me tymerose.

¹³ Oryhmara xine imehnõ mana kure ehtoh se rokẽ awahtao xine.

¹⁴ Otarãme ajoajohpãkõ oryhmatoryõko mã toto, kure rokẽ awahtao xine. Morara ahtao tãkye ro matose Ritonõpo poe. Ajoajohpãkõ zuno pyra ehtoko. Torëtyke pyra ehtoko oryhmanekõ poko roropa.

¹⁵ Yrome Kyrixtu zuno ehtoko okurohtao xine. Oesëkõme enetupuhtoko. Aomipona ehtoko roropa. Mame ynara karyhtao imehnomo a oya xine: “Oty katoh Jezu enetupuhnõko mah?” karyhtao oya xine ehxiropyra ehtoko. Kure rokẽ ezuhtoko toto Kyrixtu enetuputyry poko oya xine, kure rokẽ toto ritohme oya xine.

¹⁶ Tomeseke ehtoko zae ehtoh poko rokẽ oehtohkõme. Mame ohxiroykõ se imehnõ ahtao ekurehnõko rokẽ mã toto. “Kyrixtu poetory roropa tyyrypyrykõ poko mana,” kary se toh mã repe. Yrome zae ehtoh poko rokẽ awahtao xine ehxirõko rokẽ ohxironanõ mana. Mynyhme rokẽ exiõko mã toto.

¹⁷ Kure oexirykõ poko oetuarimarykõ kure mana, oetuarimarykõ se Ritonõpo ahtao. Yrome oorypyrykõ ehepyryme oetuarimarykõ popyra mana.

¹⁸ Kyrixtu orihtopõpyry poko osenetupuhtoko. Toorihse ynororo kymyakãkõme. Kynorihne kyyrypyrykõ korokatohme. Toiro rokẽ kynorihne orihzomopyra toehtohme. Kure exikety ynororo. Iirypymãkõ kurãkatohme, kynorihne Ritonõpo a kuarotohkõme. Zoko toxixihmase jehnotokomo a. Yrome tõsemãse ropa ynororo Tuzenu poe.

¹⁹ Morarame toytose Zuzenu rokẽ etuarimatoh taka aorihtyã zuzenu amorepase omi kurã poko. Tapuruse mokaro zuzenu etuarimatoh tao.

²⁰ Ritonõpo omipona pyra tokurehse toh kynexine kanawa konõto riryhtao Noe a. Sero põkõ enahkapory se pyra Ritonõpo kynexine repe. Penekehpyra kynexine repe tõmipona toto eraximary poko. Yrome onenetupuhpyra toh kynexine. Tuhke pyra rokẽ, 8mãkõ rokẽ kanawa konõto aka tomõse toto. Mokaro 8mãkõ rokẽ typynanohse Ritonõpo a. Tanỹse toto tuna a.

²¹ Moro tuna kuamorepatohkõme kynexine kuëpurihkarykõ poko. Epypyra sytatose kuëpurihkarykohtao. Osëpurihkãko sytatose: “Typynanohse yw Ritonõpo a,” katohme imehnõ netaryme emero. “Zae ase seromaroro Ritonõpo a,” ãko sytatose. “Aomipona rokẽ ase taroino,” ãko sytatose kuëpurihkarykohtao, tõsemãse ropa Jezu Kyrixtu exiryke.

²² Seromaroro Jezu Kyrixtu toytose ropa kapu aka. Ritonõpo maro mana tuisamehxo. Emero kapuaõkõ esẽme mana, tuisamehxo exiketõ esẽme roropa mana, jamihme exiketõ esẽme roropa mana.

4

Tukurãkase exiketomo

¹ Kyrixtu etuarimatopõpyry poko osenetupuhtoko. Toorihse ynororo kymyakãkõme. “Jetuarimary se pyra ase,” kara ynororo kynexine. Naeroro isã sehtone. “Yna etuarimary se pyra ynanase,” kara sehtone. Jezu etuarimatopõpyry poko kuosenetuputyrykohtao kyyrypyrykõ poko se hkopyra exiõko sytatose.

² Moino ro ãmoreme xine oorypyrykõ poko mexiatose. Taroino Ritonõpo omipona ehtoko, kokoro rokene. Oorypyrykõ poko penetara ehtoko.

³ Apitoryme onenetupuhpynõ penetatoh poko mexiatosene. Oorypyrykõ xihpyry poko mexiatosene. Imehnõ nohpo poko mexiatose, etỹnõko roropa, nohpo ryhpopãkãko. Emotyëkãko mexiatosene eukuru poko. Tyorõ poko roropa mexiatosene Ritonõpo myakãme.

⁴ Yrome seromaroro onenetupuhpynõ osenuruhkãko mã opoko xine, imaro xine ytopyra oexirykõke. Toto penetatoh poko se pyra oexirykõke ozehno xine exĩko mã toto. Opoihtotorỹko mã toto.

⁵ Yrome typoko xine osekarõko mã toto Ritonõpo a kurãkõ apiakatoh po. Sero põkõ epehmary waro Ritonõpo mana inyrihpyrykõ epehpyryme. Kurã ke zae exiketõ epehmãko mana. Yrome azahkuru exiketõ aropõko mana etuarimatoh taka. Zae toto epehmãko mana orihpynỹpotomo, aorihtyamo, enara.

⁶ Pakatokõ aorihtyã toorihse. Topehmase toto Ritonõpo a inyrihpyrykõ epehpyryme imehnõ emero epehmary samo. Omi kurã tokarose eya xine roropa orihpyra ro toto ahtao. Omi kurã tokarose eya xine Jezu poko isã aãsemãtohkõme ropa aorihxĩpo xine, Ritonõpo maro toto ehtohme.

Emese kure exiketõ poko Ritonõpo nekarory poko

⁷ Sero nono enahsasaka mana. Naeroro eanahtotoko. Zae oehtohkõ poko rokẽ ehtoko. Tuaro ehtoko roropa, kure õtururukõ ehtohme Ritonõpo maro.

⁸ Imehnõ pyno ehtoko yronymyryme. Imehnõ pyno oexirykõ kure kuhse Ritonõpo a. Imehnõ pyno awahtao xine iirypyrykõ poko wenikehnõko matosẽ.

⁹ Kure rokẽ atapyĩkõ taka ytoketõ tyritoko. Oxikerekeremara ehtoko roropa.

¹⁰ Tynekarory kurã ekarõko Ritonõpo kyaa xine mana. Tyotyoro inekarohpyry kyaa xine mana. Tapoise kyaa xine porehme. Naeroro penekhepyra sehtone Ritonõpo nekarory apoiry poko kyaa xine imehnõ akorehmatohme.

¹¹ Imehnõ zururu waro awahtao xine, Ritonõpo omiry poko zurutoko toto. Imehnõ akorehmary waro awahtao xine, Ritonõpo jamitunuru ke toto akorehmatoko. Morara awahtao xine: “Kure mase Ritonõpo, emero motye kuhse,” ãko oenenanõkõ mana. “Kure Jezu Kyrixtu mana. Ipoetory tõ roropa kure,” ãko mã toto.

“Emero motye kure mase Jezu. Emero motye tuisamehxo mase,” sykatone Jezu Kyrixtu a kokoro rokene.

Jezu poetory tõ etuarimary poko

¹² Wekyry tomo, opyno xine ase. Oetuarimarykõ itamurumehxo toehse ahtao torẽtyke pyra ehtoko. “Oty katohme etuarimãko hano, imehnõ etuarimara ahtao?” kara ehtoko oseya.

¹³ Atakorõme matose toehse Kyrixtu maro, oetuarimarykõke. Naeroro atãkyematoko. Imeĩpo tuisamehxo toehtoh enepõko Kyrixtu kyaa xine mana. Morara ahtao tãkye kuhse exĩko matose imaro.

¹⁴ Opoihtotorỹko onenetupuhpynõ mana Kyrixtu poetoryme oexirykõke. Opoihtorykohtao eya xine tãkye ehtoko. Opoihtorykohtao osenetupuhtoko Ritonõpo Zuzenu okurohtao xine exiry poko. Emero motye kure Ritonõpo Zuzenu mana. Kukurohtao xine roropa mana. Moro poko osenetupuhtoko.

¹⁵ Imehnõ onetapara ehtoko. Imehnõ mõkomory onematonanohpyra ehtoko. Imehnõ onyryhmara ehtoko. Imepỹ ehtoh poko pyra ehtoko. Morohne poko pyra awahtao xine, zae matose otuarimaporykohtao ro imehnomo a.

¹⁶ Naeroro Kyrixtu poetoryme oexirykõ pokoino oetuarimarykohtao ehxiropyra ehtoko. “Kure mase Ritonõpo. Tãkye ynanase Kyrixtu poenõme yna exiryke yna etuarimaryhtao ro,” kahtoko Ritonõpo a.

¹⁷ Okynã pyra kuepehmatorỹko Ritonõpo mana kynyrihpyrykõ epehpyryme. Kurã ke zae exiketõ epehmãko mana zae toto ehtopõpyry epehpyryme. Yrome tõmipona pyra exiketõ tuarimapõko mana zae pyra toto ehtopõpyry epehpyryme. Osemazuhme typoetory tõ epehmãko mana.

Naeroro kuetuarimarykō motye kuhse tōmiry kurā onenetupuhpynō tuarimapōko Ritonōpo mana.

¹⁸ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne: “Zae se exiketō pynanopyry tupime ro mana. Yrome Ritonōpo omipona pyra exiketō pynanopyry tupime kuhse mana. Typynanopyrykō poko ekurehnōko mā toto tyyrypyry poko exiketō maro,” āko Ritonōpo omiry.

¹⁹ Naeroro oetuarimarykō se Ritonōpo ahtao opynanohtorỹko roropa mana imeīpo. Naeroro Kuesēkō opyno xine exiry enetupuhtoko. Zae ehtoko ipunaka. Tōmiry poko opyno xine toexiry poko wenikehpyra ynororo mana. Opyno xine exikehpyra mana.

5

Amorepatoh sero

¹ Oururukō se ase tamuximehxo exiketomo, Jezu poetory tō pynanohneme oexirykōke. Ywy roropa asā xine tamuxime ase Jezu poetoryne. Kyrixtu etuarimatopōpyry poko imehnō tuarōtanohneme ase tonese ya exiryke. Jenuru ke enene. Imeīpo emero motye kure Kyrixtu ehtoh enepōko Ritonōpo mana imehnomo a emero. Morara ahtao kure Kyrixtu ehtoh enēko ase roropa.

² Tymenekase matose Ritonōpo a typoenō pyno oehtohkōme. Naeroro kaneru esā tokykō pyno ehtoh sā Ritonōpo poetory pyno ehtoko. Yronymyryne toto pyno ehtoko, ŷme exiketō samo. Māsa rokē pyra toto pyno ehtoko, oerohtamitukō apoitohme rokē pyra. Toto akorehmary se oexirykōke toto pyno ehtoko Ritonōpo omipona oehtohkōme.

³ Ritonōpo poetory amorepaneme awahtao xine toto onynamotomara ehtoko. Zae rokē ehtoko, opoenohkōme eya xine.

⁴ Kyrixtu Kuesēkō Imehxo Exiketyme mana. Kaneru pyno exikety sā kypyno xine mana. Aepyry ropa ahtao, inekarory kurā apoīko matose. Tuisame oritorỹko roropa mana tymaro. Zae oepehmatorỹko roropa mana typoetory tō pyno oehtohkō ehehpyryne. Sero pōkō tuisary parimā se mā toto, uuru risē se. Moro saaro Jezu nekarory kure oya xine mana, jūme mana enahpyra.

⁵ Morararo nuasemākomo, tamuximehxo exiketō Jezu poetoryne ahtao toto omipona ehtoko. Imehnō motye se pyra ehtoko, ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne: “Imehnō motye se exiketō akorekehkāko Ritonōpo mana. Yrome tuisame pyra toexiry waro exiketō akorehmāko mana,” me tymerose.

⁶ Naeroro imehnō motye se pyra ehtoko. Emero motye tuisamehxo Ritonōpo mana. Aomipona se rokē ehtoko. Tuisame se hkopyra awahtao xine, ise tahtao tuisame oritorỹko mana.

⁷ Torētyke awahtao xine ynara kahtoko Ritonōpo a: “Papa Kapuaono, kuakorehmako, torētyke pyra jehtohme,” kahtoko eya. Mame ākorehmatorỹko mana opyno xine toexiryke.

⁸ Tuaro ehtoko, tomeseke roropa ehtoko. Kaikuxi tamuru ytoytory sā ahno esekase, mokyro sā joroko tamuru ytoytōko mana Jezu enetuputyry kyya xine enahkase. Naeroro tuaro sehtone penekhehpyra kuehtohkōme Jezu enetuputyry poko.

⁹ Joroko tamuru omipona pyra ehtoko. “Arypyra, ōmiry etary se pyra ase,” kahtoko eya kokoro rokene. Penekhehpyra ehtoko Jezu Kyrixtu enetuputyry poko oya xine. Imehnō Jezu poetory tō mā tuhke pata tō po etuarimāko roropa toto asā xine. Zuarō matose.

¹⁰ Axĩtao rokẽ aporo etuarimãko matose. Yrome imehnõ motye kypyno xine Ritonõpo mana. Tymenekase matose eya tysã oehtohkõme kure rokene, Tumũkuru Kyrixtu maro. Kokoro rokẽ oorypyrykõ korokãko ynororo, tyrisenã sã oehtohkõme. ãkorehmatorỹko mana penekehpyra oehtohkõme Jezu Kyrixtu enetuputyry poko oya xine. Orẽpyra oritorỹko mana. Morarame emero motye kure toexiry eneporyhtao tysã oritorỹko roropa mana. Jũme kure ynororo.

¹¹ Emero esẽme exĩko ynororo jũme. Emero pata põkõ aomipona exĩko. Naeroro, “Kure mase,” kakehpyra sehtone eya.

Aosekazumatopõpyry

¹² Ynymerohpyry moro, pitiko rokẽ repe, onenerykõme. Ynymerohpyry aropõko ase Xira a. Jakorõme ynororo ya. Moro ynymerohpyry ke ãkorehmarykõ se ase. Kypyno xine Ritonõpo ehtoh poko otuarõtanohporykõ se ase roropa. Ajohpe pyra mana. Zae rokẽ ynororo. Naeroro porempõpyra ehtoko. Aomipona ehtoko.

¹³ Jezu poetory tõ Papironia põkõ asã xine mã toto, tymenekase toto Ritonõpo a. “Kure pãna matou?” kary se mã toto oya xine. Maku morara kary se roropa mana. Umũkurume sã mana.

¹⁴ Oseahmatoko osepyno oexirykõ waro emero ehtohme.

Torẽtyke pyra oriporykõ se ase Ritonõpo a. “Papa, torẽtyke pyra opoetory tõ tyriko,” ãko ase opoko xine, Kyrixtu poetoryme oexirykõke. Enara.

2 PETURU

Peturu Nymerohpyry Asakoromano

2 Pedro

Ekarotopo

Sero pape 2 *Peturu* tymerose Peturu a emero Jezu enetupuhnanõ neneryme. Tynymerohpyry ae toto enaroximãko mana zae pyra amorepananõ namorepary poko. Ritonõpo osenetupuhtoh sã pyra tyrypyry poko mã toto. Mame imehnõ akorehmãko roropa mã toto iiryryryme toto ehtohme. Naeroro yronymyrymehxo Ritonõpo omiry kurã Jezu poko onurumekara ehtoko, zae ehtoh poko oehtohkõme. Mokaro zae pyra exiketõ opoihtotorÿko roropa mã toto Jezu oepyyry ropa eraximaryke oya xine. Yrome ynara ãko Peturu mana: Ritonõpo kure mana, aomiry omi poe Jezu oehnõko mana, ekurehpyra mana. Penekehpyra rokẽ mana oeraximarykõ poko, oenahkaporÿkõ se pyra toexiryke, oorypyrykõ rumekary oya xine enery se toexiryke. Morara exiryke axĩ pyra oehnõko mana (2 Peturu 3.9).

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-2

Zae ehtoh Jezu poetoryme 1.3-21

Amorepananõ ajohpãkomo 2.1-22

Jezu oepyyry ropa poko 3.1-18

¹ Ynymerohpyry moro onenerykõme. Ywy ase Ximão Peturu, Jezu Kyrixtu poetory. Ritonõpo nymenekahpyryme ase, typoko imehnõ amorepatohme.

Jezu Kyrixtu enetupuhnanõme matose. Kypynanohnekõme Jezu Kyrixtu mana. Kure Ritonõpo ehtoh sã kure Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu mana. Ipoe menetuputyatose enetuputyry sã yna a. Jezu enetuputyryhtao kyya xine tymõkomoke kurã ke exiketõ sã sytatose.

² Ritonõpo omipona matose. Kuesẽkõ Jezu omipona roropa matose. Naeroro: "Papa Kapuaono, kure opoetory tõ tyriko. Torẽtyke pyra roropa tyriko toto," ãko ase Ritonõpo a opoko xine.

Kymenekatopõpyrykõ poko Ritonõpo a

³ Tymenekase sytatose Ritonõpo a tysã kure kuehtohkõme. Tyjami-tunuru tokarose kyya xine tõmipona kuehtohkõme, kure kuehtohkõme. Tymenekase sytatose eya, tymaro tuisame kuehtohkõme. Kymenekahpõkõ waro kuexirykõke aomipona sytatose.

⁴ Morara exiryke tynekarory kurã tokarose kyya xine tõmihpyry ae ro, kyyrypyrykõ xihpyry poko pyra kuehtohkõme. Onenetupuhpynõ sã pyra kuehtohkõme roropa tynekarory kurã tokarose kyya xine, mokaro osenetupuhtoh sã pyra kuosenetupuhtohkõ ehtohme, Ritonõpo osenetupuhtoh sã rokẽ kuosenetupuhtohkõ ehtohme.

⁵ Morara exiryke Jezu enetuputyryke oya xine yronymyryme kure ehtoh poko roropa ehtoko. Mame kure ehtoh poko awahtao xine atakorehmatoko, Ritonõpo nyriry waro oehtohkõme, aomiry waro roropa oehtohkõme.

⁶ Mame Ritonõpo nyriry waro awahtao xine aomiry waro roropa awahtao xine, oorypyrykõ poko penetara ehtoko. Penekehpyra ehtoko Jezu poko, ohtomarykohtao ro imehnomo a. Morararo penekehpyra awahtao xine Jezu enetuputyry poko Ritonõpo osenetupuhtoh sã osenetupuhtoko.

⁷ Mame Ritonõpo osetupuhtoh sã õsetupuhtohkõ ahtao imehnõ Jezu poetory pyno ehtoko roropa. Imehnõ Jezu poetory pyno awahtao xine imehnõ pyno ehtoko roropa.

⁸ Morara ehtoko. Mame morara awahtao xine, ynara ãko oenenanõkõ mana: “Zae mã toto Kuesëkõ Jezu Kyrixtu enetuputyryke eya xine,” ãko mã toto. “Pake toehtopõpyrykõ sã pyra mã toto Jezu enetuputyryke eya xine,” ãko roropa mã toto opoko xine.

⁹ Yrome moro omipona pyra awahtao xine, mya osenuhmara exikety sã matose. Tonurëkara sã roropa matose. Oorypyhpyrykõ kurikatopõpyry poko Ritonõpo a oweniketyatose ropa.

¹⁰ Naeroro jakorõ tomo, yronymyrymehxo Ritonõpo omipona ehtoko. Yronymyrymehxo ipenetatoh poko ehtoko. Ritonõpo a tymenekase matose jũme typoetoryme oehtohkõme. Naeroro yronymyryme awahtao xine aomipona jũme onurumekara matose.

¹¹ Morarame Ritonõpo omipona oexirykõke: “Ymaro ehtoko,” ãko Kuesëkõ Jezu Kyrixtu oya xine mana. “Jũme tuisame exiko matose ymaro,” ãko mana. “Kure ya mana tuisame oexirykõ ymaro,” ãko oya xine kypynanohnekõ mana.

¹² Pake pitiko omi kurã waro toehse matose. Zae moro omi ehtoh enetupuhnõko matose. Yrome moro omi kurã poko oturukehpyra ase oya xine wenikehpyra oehtohkõme. Moro omi onurumekara ehtoko.

¹³ Orihpyra ro jahtao zae jotururu oya xine aomiry kurã poko, wenikehpyra oehtohkõme.

¹⁴ Zuario ase. Okyna hkopyra orihnõko ase, Kuesëkõ Jezu Kyrixtu nuru-topõpyry ae ro.

¹⁵ Naeroro penekehpyra ase morohne merory poko pape pokona wenikehpyra oehtohkõme jũme, toorihse jahtao ro.

Tuisamehxo Kyrixtu ehtoh enenanõme

“Kuesëkõ Jezu Kyrixtu oehnõko ropa mana,” asene oya xine. “Tyjami-tunuru enepõko mana emero neneryme,” asene.

¹⁶ Imehnõ omihpyry etaryke pyra Jezu Kyrixtu Kuesëkõ oepyry ropa poko otuarõtanohpõko ynanase, tuisamehxo aepyry poko roropa. Yna enuru ke imehxo aexiry ynanenease.

¹⁷ Moroto ynanexiase tuisamehxo ynororo tyrise ahtao Ritonõpo a, Kumykomo a. Omi ynanetase kaino, Imehxo Exikety omiryryme. Ynara nase ynanetaryme: “Umükuru nymyry mose ro, umükuru kurano, yzamaro exikety,” nase ynanetaryme.

¹⁸ Moro omi ynanetase kaino Kuesëkõ Jezu maro yna ahtao ypy po, imehxo toehtoh enepotopõpyry po.

¹⁹ Apitoryme Ritonõpo poe urutõ kõ ekepyã omihpyry tonetupuhse yna a. Morarame Ritonõpo omiry etaryke yna a kaino itamurumehxo tonetupuhse yna a. Etatoko pahne, Ritonõpo poe urutõ kõ omihpyry poko wenikehpyra ehtoko. Nãparina sã aomihpyrykõ mana. Nãparina saereh ãko xinukutume ahtao ãmepyyry pona. Ëmehsasaka ahtao Maparukawa enëko sytatose. Moro saaro Jezu Kyrixtu oehnõko ropa mana. Mokyro omihpyry kutuarõtanohtorÿko mana Kuesëkõ oehtãne. Naeroro aepyry ropa imomohtoko. Tooehse ynororo ahtao emero motye imehxo aexiry enëko matose.

²⁰ Zuario ehtoko roropa. Æmoreme xine pyra Ritonõpo poe urutõ kõ omihpyry enetupuhnõko matose.

²¹ Typoe xine pyra urutõ kõ tõturuse. Ritonõpo Zuzenu poe kynoturune toto. Ritonõpo nekarohpyry tokarose eya xine imehnõ netaryme.

2

Ajohpākō imehnō amorepāko (Juta 3-16)

¹ Pake urutō kō ajohpākō toeporehkase juteu tō rānaka. Ritonōpo omiry poko amorepatōme tōsekarose toh repe. Ajohpe rokē toh kynexine. Mokaro saaro ajohpākō eporehkāko mana oesaka xine. Āmorepatorŷko toh mā repe azahkuru rokene, ohtomapotohkōme rokene. Kuesēkō omiry se exiketō enekunohnōko mā toto. Tosēkō Jezu enetuputyry se pyra exīko mā toto. Naeroro topohme etuarimatoh taka toto aropōko Ritonōpo mana jūme toto etuarimatohme.

² Morara ahtao ro tuhkākō mokaro poenohnōko mana. Tamoreme xine tyyrypyrykō poko exīko mā toto. Mokaro ehtoh eneryke tyya xine, ynara āko mā toto: “Jezu enetuputyry zae pyra mana. Jezu poetory roropa tyyrypyry poko mā toto onenetupuhpynō samo,” āko mā toto, ajohpe rokene.

³ Tineru peneryke tyya xine tamoreme xine tōmihpyrykō ekarōko mā toto. Ajohpe āmorepatorŷko mā toto. “Iiryryryme mā toto ya,” tykase Ritonōpo pake mokaro poko. Toto enēko Ritonōpo mana. Tuaro mana. Emero enēko mana. Naeroro toto aropōko mana etuarimatoh taka.

⁴ Tynenyoyhtyā kapu ae iiryryryme toehse ahtao toto onypynanohpyra Ritonōpo kynekurehne. Tomase rokē toto eya etuarimatoh taka. Moroto tapuruse toh mana, keti ke sã tymyhse toto xinukutumao. Imeīpo sero pōkō epehmāko Ritonōpo mana. Kurā ekarōko mana tōmipona exiketomo a. Yrome tōmipona pyra exiketō tuarimapōko mana. Moro eraximāko mā toto.

⁵ Pakatokō roropa iiryryryme toehse ahtao toto onypynanohpyra Ritonōpo tokurehse. Tuānohse toto eya. Konopo konōto tonehpose eya sero pōkō nerymapotohme, iiryryrymākō nerymapotohme. Noe tō rokē typynanohse eya. Zae ehtoh poko imehnō amorepaneme Noe kynexine. “Oorypyrykō irumekatoko, okurākatohkōme Ritonōpo a,” tykase ynororo repe. Noe maro 8mākō rokē typynanohse Ritonōpo a.

⁶ Morararo Sotoma pōkō kynexine. “Iiryryryme matose,” kase Ritonōpo Sotoma pōkomo a, Komora pōkomo a roropa. Apoto ke tonahkapose toto eya. Tyahkapose toto, zuaro imehnō iiryryrymākō ehtohme: “Amarokō roropa enahkapōko ase,” katohme tyyrypyry rumekary se pyra exiketomo a.

⁷ Ro rokē typynanohse. Sotoma poe tarose eya orihpyra ehtohme. Zae Ro kynexine Ritonōpo a. Toemynyhmase itamurume ynororo morotōkō rypyry xihpyry eneryke tyya.

⁸ Mokyro kure kynexine. Typenekehse ynororo morotōkō rypyry eneryke tyya. Kokoro rokē toto eneryke tyya toto omiry xihpyry etaryke roropa tyya sam tykase tukurohtao.

⁹ Typoetory tō pynanopyry waro Kuesēkō mana etuarimara toto ehtohme. Yrome iiryryrymākō tuarimapōko mana, onuānohkehpyra mana toto ehtopōpyry epehpyryme kurākō apiakato po.

¹⁰ Itamurumehxo mokaro tuarimapōko mana, tamoreme xine tyyrypyrykō xihpyry poko exiketomo, tōmipona se pyra exiketomo, enara.

Mokaro azahkuru imehnō amorepatōkomo. Ihximyra mā toto tyyrypyrykō poko toehtohkō poko. Imehnō motye kure osekarōko mā toto. Ritonōpo poe omi kurā ekaronanō zuno pyra mā toto. Toto zehno rokē mā toto.

¹¹ Mokaro motye Ritonōpo nenyoyhtyā mana. Orēpyrahxo mā toto. Mokaro motye zuarohxo roropa mā toto. Yrome imehnō onyhxiropyra mā toto Ritonōpo netaryme. “Popyra rokē mokaro kahpyry yna a,” kara mā toto. Toto onypoihtopyra roropa mā toto.

¹² Onokyro nae tuosēme, tōsēme. Mokaro sã mã mokaro zae pyra imehnõ amorepananomo. Ikuremahnõ sã ytoytõko mã toto. Emero rokẽ poihtõko mã toto onenetupuhpyra toexirykõke, tysã xine pyra exiryke. Onokyro etapary sã toto enahkapõko Ritonõpo mana.

¹³ Imehnõ ryhmatamitume etuarimãko mã toto. Toto tuarimapõko Ritonõpo mana. Jarao typenetatohkõ xihpyry poko toto. Atãkyemãko mã toto tyyrypyrykõ poko rokene. Ehxiropyra mã toto tyyrypyrykõ poko tahtao xine imehnõ neneryme. Jezu orihtopõpyry poko enetupuh-toh poko õtukurukohtao, amaro xine otuhnõko mã toto toiparo rokene, tyyrypyrykõ poko tãtãkyemarykõke. Imehnõ enekunohnõko rokẽ mã toto kure tõsekarorykõke eya xine.

¹⁴ Nohpo tõ eneryhtao tyya xine ipoko xine penetãko mã toto. Penekeh-pyra mã toto tyyrypyrykõ xihpyry poko. Mãsa rokẽ Jezu enetupuhnanõ enekunohnõko mã toto. Tyamene se xine rokẽ mã toto. “Otuarimapotorỹko ase,” ãko Ritonõpo mã eya xine. Otonēsaromepyra mã toto. Etuarimãko mã toto.

¹⁵ Osema rumekananõ tahnõko mana. Moro saaro mokaro zae ehtoh poko typenekehse mã toto. Zae ehtoh turumekase eya xine. Naeroro tytahse sã mã toto. Zae ehtoh waro pyra toehse ropa mã toto. Paraão ehtopõpyry sã toehse toto, Peoa mükuru ehtopõpyry samo. Tineru poko typenetase ynororo. Naeroro iiryryryme toehse ynororo tineru apoitohme tyya tyyrypyry epeh-pyryme.

¹⁶ Yrome Ritonõpo poe jumõtu a turuse ynororo, Ritonõpo omipona pyra exiryke. “Ritonõpo omipona exiko,” tykase jumõtu tosemy a, aomiry ae tošẽ zurũko. Iiryryry xihpyry rumekapory se ropa Ritonõpo kynexine urutonõpo a repe.

¹⁷ Mokaro mã azahkuru imehnõ amorepananõ iporiry eutahpyry sã mã toto. Akurũ sã roropa tyryrykane a tarose ahtao. Toiparo rokẽ konopo eraximary sã toiparo rokẽ zae omi exiry momohnõko matose ewino xine popyra rokẽ toto exiryke. Osa menekãko Ritonõpo mana toto esaryme xinukutumã konõto ao.

¹⁸ Azahkuru ourutorỹko mã toto tuisamehxo se toexirykõke tyrowotase toexirykõke roropa. “Kure ynanase Ritonõpo a yna rypyry poko tãkye yna ahtao ro, nohpo tõ poko yna ahtao roropa,” ãko toto ajohpe rokene. Morara karyke imehnõ enekunohnõko mã toto. Mãsa rokẽ tyyrypyrykõ rumekary se exiketõ enekunohnõko mã toto, tyyrypyrykõ poko ropa toto ehtohme, pake toehtopõpyrykõ saaro.

¹⁹ “Emero rokẽ ehtoh poko kure. Kypenetatoh poko kuexirykõ kure roropa. Kypynanohtorỹko Ritonõpo mana,” ãko toh mã repe. Ajohpe rokẽ mã toto. Yrome zae ehtoh waro pyra mã toto. Zae ehtoh se kuahtao xine zae ehtoh poko rokẽ sytatose exĩko. Yrome kyyrypyrykõ se kuahtao xine, kyyrypyrykõ poko rokẽ exĩko sytatose. Naeroro zae ehtoh waro pyra mokaro mana tyyrypyrykõ se toexirykõke.

²⁰ Toitoino tyyrypyrykõ rumekãko mã toto. Jezu zehno exiketõ penetatoh rumekãko roropa toto Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu omipona toehtohkõme. Kypynanohnekõ enetupuhnõko mã toto. Moromeĩpo aomiry kurã rumekãko ropa mã toto. Mame tyyrypyrykõ poko toehse ropa toto ahtao pake toehtopõpyrykõ saaro, onenetupuhpynõ sã exĩko ropa mã toto. Itamurumehxo etuarimãko mã toto pake toehtopõpyrykõ motye. Onenetupuhpyra toehtopõpyrykõ motye etuarimãko mã toto.

²¹ Zae omi waro pyra ahtao, pitiko rokẽ etuarimary toto tynyrihpyrykõ epehpyryme, toorihse tahtao xine, zuaro pyra exiryke repe. Yrome omi kurã

waro toehse mokaro, totase toto a exiryke. Axītao rokē Ritonōpo omipona toehse toto. Mame turumekase ropa eya xine. Turumekase ropa exiryke itamuraume toto wānohnōko Ritonōpo mana toorihse toto ahtao. Tōmipona pyra toehse toto exiryke toto wānohnōko Ritonōpo mana.

²² Ynara āko sytatose: “Tonarutatopōpyry pona eramāko ropa mā kaikuxi,” āko. Ynara roropa: “Tukurikase ahtao xikuromāka omōnōko ropa poinokoimo,” āko. Morararo mokaro zae omi rumekahpōkomo mokaro sã mā toto, kaikuxi samo, poinokoimo samo, enara.

3

Jezu oepyry ropa poko

¹ Wekyry tomo, ynmerohpyry akorō moro onenerykōme. Asakoro ro tymerose ya zae ehtoh poko ōsenetupuhtokōme, wenikehpyra roropa oehthokōme, Jezu Kyrixtu oepyry ropa poko.

² Pake Ritonōpo poe urutō kō tōturuse Kuesēkō oepyry ropa poko. Zae aexityā kynexine Ritonōpo poe. Toto omihpyry poko osenetupuhtoko. Seromaroro Kuesēkō nymenekatyamo a roropa tōmiry tokarose kyya xine, kypynanohnekō nymenekatyamo a.

³ Toto omihpyry poko roropa wenikehpyra ehtoko. Sero etyhpyry po iirypyrymākō eporehkāko, tyrypyrykō poko typenetatoh poko rokē exiketomo. Opoihtotorỹko mā toto. Ynara āko mā toto:

⁴ “Kyrixtu oehnōko ropa mana, nary rokene: ‘Oehnōko ropa ase kapu ae,’ tykase ynororo. Otoko ke na rokē?” āko mā toto. “Kytamura kō toorihse. Senohne onytyromara ro mana. Pake ehtopōpyry saaro mana seromaroro,” āko mā toto.

⁵ Yrome wenikehnōko mā toto, tamoreme senohne tyrise Ritonōpo a ehtoh poko. Tōmiry ke kapu tyrise eya sero nono roropa. Morararo sero nono tapuhse eya tuna ehpyry tomo, tuna kuao, enara.

⁶ Tuna ke roropa nono po aexityā pakatokō tonahkapose eya tuna konōto tukumanohpose ahtao eya.

⁷ Yrome seromaroro Ritonōpo poe ro kapu tōkehko enahpyra ro mana. Sero nono roropa enahpyra mana. Imēīpo kapu enahkapōko mana apoto ke. Tōmiry ke sero nono roropa enahkapōko mana. Senohne enahkaporyhtao tyya tōmipona pyra exiketō tuarimapōko mana iirypyrymākomo. Toto enahkapōko mana, enara. Moro waro se pyra mokaro mana.

⁸ Yrome wekyry tomo, wenikehpyra ehtoko, Ritonōpo a toiro ēmepyry tyoro pyra mana miume jeimamyry maro. Oxisã mā kehko Ritonōpo a.

⁹ “Oehnōko ropa ase oya xine,” kase Kuesēkōmo. “Ekurehnōko mana,” āko imehnō mā repe. Yrome aepyry ropa poko ekurehpyra mana. Penekehpyra rokē mana oeraximarykō poko, oenahkaporykō se pyra toexiryke, oorypyrykō rumekary oya xine enery se toexiryke. Morara exiryke axī pyra oehnōko ropa mana.

¹⁰ Yrome Kuesēkō oehnōko mana. Tuamekaro rokē tapyi esē ahtao omato oehnōko mana. Moro saaro onenetupuhpynō tuamekaro ahtao Kuesēkō oehnōko ropa mana. Aepyry ropa ahtao kapu osenepyra exīko mana, panaikato maro. Kapuaōkō xixi tōkehko zahnōko mā kehko, enahnōko mā kehko. Sero nono tōkehko roropa osenepyra exīko mana.

¹¹ Senohne emero enahkapōko Ritonōpo mana. Moro waro matose. Naeroro oorypyrykō poko pyra ehtoko ipunaka. Kokoro rokē Ritonōpo omipona ehtoko.

¹² Tumūkuru Jezu Kyrixtu enehpōko ropa Ritonōpo mana. Aepyry ropa imomohtoko. Aomipona ehtoko axī aehtohme ropa. Aepyry ropa ahtao kapu zahnōko mana. Enahnōko mana. Xixi tōkehko etunamāko. Iporiry sā exīko axitū moino exiryke.

¹³ Yrome Ritonōpo omihpyry ae ro kapu tyrisene exīko. Nono roropa myakamāko mana. Tyrisene nono exīko ropa mana, kure rokē exiketō esaryme. Moro tyrisene exikety poko penetāko sytatose. Eraximāko sytatose, enara.

¹⁴ Wekyry tomo, Kuesēkō oepyry ropa eraximāko sytatose. Naeroro kure rokē ehtoko. Oorypyrykō poko pyra ehtoko Ritonōpo omipona ehtoko kokoro rokene. Morara awahtao xine iirypyryme pyra matose exīko eya. Osepeme exīko matose imaro.

¹⁵ Otarāme okynā sā Kuesēkō oehpyra mana imehnō pynanopyry se toexiryke. Penekehpyra mana kypoko xine. Moro eneryke oya xine ynara enetupuhthoko, kypyno xine toexiryke, kukurākarykō se mana. Morararo tymerose kuakorōkō a, Pauru a onenerykōme, tutuarōtanohpose exiryke Ritonōpo a.

¹⁶ Pape tymerose eya Kuesēkō oepyry ropa poko. Toitoinē inymerotyā jarao hkopyra mana. Tupime mā enetuputyry kyya xine. Naeroro azahkuru rokē kuamorepatorỹko zuaro pyra exiketō mana. Onenetupuhpynō roropa zae pyra imehnō amorepāko mana. Ritonōpo omiry tyorōmāko mā toto. Naeroro etuarimatohtaka ytōko mā toto tynyrihpyrykō ehehpyryme.

¹⁷ Wekyry tomo, pohto rokē pyra enetupuhnōko matose. Yronymyryme enetupuhnōko matose. Azahkuru imehnō amorepananō oepyry waro matose. Naeroro tuaro ehtoko zae omi onurumekapopyra toto ehtohme oya xine. Ritonōpo omiry se pyra mā toto ipunaka.

¹⁸ Yrome matose atamorepakehpyra ehtoko opyno xine Jezu Kyrixtu exiry poko, Kypynanohnekōme aexiry poko, kuesēkōme aexiry poko, enara. “Emero motye kure mase. Imehxo kuhse mase,” sykatone eya seromaroro. Morara sykatone eya jūme. Enara.

1 JOÃO

João Nymerohpyry Apitorymano

1 João

Ekarotopo

Sero *1 João* tymerose João a kypyno xine Ritonõpo ehtoh poko te, Ritonõpo pyno kuehtohkõ poko te, imehnõ pyno kuehtohkõ poko roropa. “Ritonõpo kypyno xine ipunaka. Naeroro imehnõ pyno kuahtao xine Ritonõpo maro sytatose, kymaro xine roropa Ritonõpo mana” (1 João 4.16). Ritonõpo saerehkaneme mana. Imaro kuahtao xine zae ehtoh poko sytatose, osepeme exiko sytatose, zae pyra ehtoh se pyra exiko sytatose. Iirypyryme toehse kuahtao xine kyyrypyrykõ ononẽpyra sehtone. “Kyyrypyrykõ ekaroryhtao Ritonõpo a kyyrypyrykõ korokãko mana. Kure rokẽ kyritorỹko ropa mana kypyno xine toexiryke” (1 João 1.9).

Enaroximãko roropa João mana amorepananõ ajohpãkõ poko: zuzenume rokẽ Jezu ekaroryke eya xine, tupũke pyra, orihpyra, êsemãpyra, karyke ajohpe (1 João 2.22-23; 4.1-3; 5.6-9). Moro amorepatoh ajohpãkõ zuzenu poe mana. Yrome Jezu Kyrixtu enetuputyryhtao kyya xine, Ritonõpo pyno roropa kuahtao xine imehnõ pyno sehtone zae kuehtohkõme.

Sero pape ao

Osekarotopo *1.1-4*

Ritonõpo mã saerehkaneme *1.5–2.29*

Jezu poenomo, joroko poenomo *3.1-24*

Jezu Zuzenu, Jezu zehno exikety *4.1-6*

Ritonõpo poe imehnõ pyno *4.7-21*

Jezu Kyrixtu enetuputyry poko *5.1-21*

Jezu Kyrixtu mã Ritonõpo omiryne

¹ Ynanymerohpyry moro onenerykõme tuaro oehtohkõme Jezu Kyrixtu poko. Aomiry enetuputyryhtao kyya xine orihpỹme exiko sytatose. Pake ahtao nae ro ehse ynororo Tummy maro, nono pyra ro ahtao. Mokyro ynanenease yna enuru ke nymyry. Ynanetase roropa aomiry. Ynanapoiase roropa yna emary ke.

² Mokyro ynanenease tõtumakase ahtao. Morara exiryke oturũko ynanase yna a enetopõpyry poko, jũme Ritonõpo marõme kuehtohkõ poko roropa. Moro waro toehse ynanase tamorepase eya yna exiryke.

³ Yna a enetopõpyry poko ourutorỹko ynanase, aomiry etatopõpyry poko roropa ourutorỹko ynanase osepeme kuehtohkõme, Kumykõ maro, Imũkuru Jezu Kyrixtu maro.

⁴ Morara exiryke sero pape merõko ynanase onenerykõme tãkye kuehtohkõme ipunaka.

Saerehkaneme Ritonõpo mana

⁵ Ynara nekaroase Ritonõpo mũkuru yna a, ekarotohme ropa oya xine: “Saerehkaneme Ritonõpo mana, xinukutume pyra mã ipunaka iirypyryme pyra toexiryke,” nase yna a ekarotohme ropa oya xine.

⁶ Morara exiryke ynara kananõ mã ajohpe rokene: “Ritonõpo epeme ase,” karyhtao eya xine, yrome tyrypyrykõ poko ro toto ahtao, mokaro mã ajohpe rokene morara karyhtao eya xine. Imehnõ enekunohnõko rokẽ mã toto.

⁷ Mäpyra saeremao exiketō sā kuahtao xine kyyrypyrykō poko pyra sytatose. Morara ahtao osepepe exīko sytatose. Mame Jezu Ritonōpo mūkuru kyyrypyrykō kurikāko mana kukurohtao xine tumunuru ke.

⁸ “Tyyrypyhpyke pyra ase,” karyhtao kyya xine, osenekunohnōko rokē sytatose, morara karyhtao kyya xine, iiryryryme kuexirykōke kukurohtao xine.

⁹ Mäpyra kyyrypyrykō ekaroryhtao Ritonōpo a kyyrypyrykō korokāko mana. Kure rokē kyritorykō roropa mana kypyno xine toexiryke. Zae roropa ynororo ipunaka.

¹⁰ Ynara āko Ritonōpo sero pōkomo a: “Emero porehme tyyrypyhpyke matose,” āko. Morara exiryke: “Kure ase. Iiryryryme pyra ase,” karyhtao kyya xine: “Ajohpe mase Ritonōpo,” āko sā sytatose. Morara ahtao aomiry kukurohtao xine pyra mana, morara karyke kyya xine.

2

Kyrixtu kuakorehmanekomo

¹ Onenerykōme pape merōko ase zuaro oehtohkōme, oorypyrykō poko pyra oehtohkōme. Mame iiryryryme toehse kuahtao xine Jezu Kyrixtu kuakorehmatorykō mana kyyrypyrykō rumekary ropa poko, tyyrypyhpyke pyra toexiryke. Morara exiryke oturūko mana kypoko xine Tummy a.

² Kyrixtu rokē kyyrypyrykō kurikaneme mana. Kyyrypyrykō rokē kara, emero ahno rypyry kurikaneme roropa mana.

³ Ritonōpo omiry omipona kuahtao xine tuaro sytatose. Ritonōpo epeme kuexirykō waro sytatose.

⁴ Imepỹ Ritonōpo omipona pyra exikety ynara karyhtao eya: “Ritonōpo waro ase,” karyhtao eya ajohpe rokē mana. Zae pyra mā ipunaka. Imehnō enekunohnōko rokē mana.

⁵ Ritonōpo omipona exiketō mā Ritonōpo se yronymyryme. Morara kuahtao xine imaro kuexirykō waro sytatose.

⁶ “Ritonōpo ymaro mana,” karyhtao oya xine, Jezu Kyrixtu sā ehtoko kure rokene.

“Jezu omipona sehtone,” katopo

⁷ Kuku tomo, pape merōko ase onenerykōme Jezu omipona oehtohkōme. Pakato ro sero onetahpyrykō ro: “Imehnō pyno ehtoko,” katopōpyry poko eya.

⁸ Jezu saerehkaneme mana. Tuaro pyra kuahtao xine ixinukuturu htoko ytoketō sā sytatose. Yrome Jezu tonese yna a. Imehnō pyno aexiry tonese yna a. Morara exiryke tuaro ynanase, saeremao sā toehse ynanase.

⁹ Imepỹ tyekyry zehno exikety ynara karyhtao oya: “Saeremao ase,” karyhtao eya, xinukutumao ro sā mana, tyyrypyhpyke exiryke, tyekyry zehno ro toexiryke.

¹⁰ Imehnō poko enupunaketō saeremao sā mana, iiryryryme pyra. Imehnō roropa ipokoino xine iiryryryme pyra exīko mā toto.

¹¹ Yrome imepyny tyekyry zehno exikety xinukutumao ytokety sā mana. Ytoytōko mā repe, yrome tosemary onenepyra sā mana. Xinukutume exiryke osenuhmara mana.

¹² Poetohiti, onenerykōme pape merōko ase, oorypyrykō tykorokase Ritonōpo a exiryke, Kyrixtu toorihse exiryke oorypyrykō ehepyryme. Morara exiryke onenerykōme pape merōko ase.

¹³ Onenerykōme roropa pape merōko ase tamuhpomākomo. Osemazuhme aexihpyry waro oexirykōke. Onenerykōme roropa pape merōko ase nuasemākomo, iiryryrymākō esē typoremākapose oya xine exiryke.

¹⁴ Onenerykõme pape merõko ase poetohti, Kumykõ waro oexirykõke. Onenerykõme pape merõko ase tamuhpomãkomo, osemazuhme aexihpyry waro oexirykõke. Onenerykõme pape merõko ase nuasemãkomo poremãpyra oexirykõke, Ritonõpo omiry orẽpyra okurohtao xine mana, iirypyrymãkõ esẽ roropa typoremãkapose oya xine mana.

¹⁵ Jezu onenetupuhpynõ penetatoh poko penetara ehtoko, imehnõ mõkomory poko roropa penetara ehtoko. Jezu onenetupuhpynõ penetatoh poko openetarykohtao Ritonõpo se pyra exiko matose, Jezu onenetupuhpynõ penetatoh poko openetarykõke.

¹⁶ Oty poko Jezu onenetupuhpynõ nahe? Tyrypyrykõ poko rokene. Tonuru zamaro exikety se rokẽ toto. Epyrypãko rokẽ toto. “Imehnõ motye ase kure. Imehnõ motye ase tỹkyryneke,” ãko mã toto, epyrypãko rokene. Morohne mã Ritonõpo poe pyra mana. Morohne mã Jezu onenetupuhpynõ poe rokene.

¹⁷ Sero nono enahkãko mana. Epõkõ enahkãko roropa mana. Emero toto penetatopõpyry maro toto enahkãko mana. Yrome Ritonõpo omipona exiketõ isene exiko toh mana jumãme.

Kyrixtu zehno exikety

¹⁸ Poetohti, sero nono enahsasaka mana. Morara exiryke Kyrixtu zehno exikety oepyry enetupuhnõko matose. Pake totase oya xine aepyry poko. Seromaroro tuhke Kyrixtu zehno exiketõ toehse rahkene. Morara exiryke mokaro pokoino enetupuhnõko sytatose sero enahkary poko.

¹⁹ Mokaro Jezu poetory nymyry kara toh kynexine. Morara exiryke turumekase eya xine kymarokomo. Jezu poetoryme nymyry toto ahtao, kymaro xine ro toh exiry. Yrome kurumekatone toto, zuaro kuehtohkõme, Jezu poetoryme pyra toto exiry waro kuehtohkõme.

²⁰ Yrome oya xine Ritonõpo Zuzenu tokarose Kyrixtu a. Morara exiryke zae ehtoh waro matose.

²¹ Onenerykõme pape merõko ase. “Zae ehtoh waro pyra matose,” kara ase oya xine. Yrome zuaro oexirykõke sã pape merõko ase onenerykõme. Zae ehtoh tyorõtara mana. Zae ehtoh ajohpe exipyra mana ipunaka. Moro waro matose.

²² Ynara kane mã ajohpe rokene: “Ritonõpo nymenekahpyry kara mokyro Jezu,” kananõ mã ajohpe rokene. Kyrixtu zehno mã mokaro. Ritonõpo turumekase eya xine. Imũkuru turumekase roropa mã eya xine.

²³ Imũkuru rumekary Ritonõpo rumekary sã roropa mana. Yrome Imũkuru se exiry Ritonõpo se exiry sã roropa mana.

²⁴ Tomeseke ehtoko. ãmorepatopõpyrykõ poko wenikehpyra ehtoko. Osemazuhme onetahpyrykõ poko wenikehpyra ehtoko. Moro poko wenikehpyra awahtao xine Jezu maro matose jũme Ritonõpo maro.

²⁵ Ynara tykase Kyrixtu kyya xine: “Jenetuputyryhtao oya xine orihpyra exiko matose jũme,” tykase kyya xine.

²⁶ Tuhke nae onekunohtõkomo. Mokaro waro oehtohkõme pape merõko ase onenerykõme.

²⁷ Yrome oya xine Kyrixtu a Tuzenu tokarose. Morara exiryke imepỹ ãmorepanekõ se pyra matose Kyrixtu Zuzenu amaro xine exiryke. Kurã ke rokẽ Kyrixtu Zuzenu amorepatõ mana. Zae rokẽ kuamorepatoryko mana. ãmorepatopõpyrykõ omipona ehtoko. Kyrixtu onurumekara ehtoko.

²⁸ Poetohti, Jezu onurumekara sehtone, tooehse ropa Jezu ahtao orẽpyra kuehtohkõme, ehxiropyra roropa kuehtohkõme aepyry ropa ahtao.

²⁹ Kyrixtu kure rokē exiry waro matose. Morara exiryke kure rokē exiketō enetupuhnōko sytatose Ritonōpo poenōme.

3

Ritonōpo poenomo

¹ Ritonōpo kyse xine exiry menetupuhtou? Kypyno xine mā ipunaka. Morara exiryke ipoenōme toehse sytatose, typoenōme tyrise kuexirykōke eya. Yrome Ritonōpo waro pyra exiketō nae sero nono po. Ritonōpo poenōme kuenetupuhpyra xine mokaro mana zuaro pyra toexirykōke.

² Kuku tomo, seromaroro Ritonōpo poenōme sytatose. Otara exīko sytatou imeīpo? Ynara rokē zuaro sytatose, Kyrixtu tooehse ropa ahtao, isā exīko sytatose ynoro nymyry eneryke kyya xine.

³ Kyrixtu eraximananō mā tomeseke toh mana tyyrypyrykō poko pyra toehtohkōme. Kyrixtu sã toehtohkōme, tyyrypyhpyke pyra aexiryke.

⁴ Iiryppyryme exiketō mā Ritonōpo omipona pyra mā toto. Ynara exiryke, aomipona pyra ahtao iiryppyryme exino.

⁵ Kyrixtu tooehse kyyrypyrykō korokase. Tyyrypyhpyke pyra ipunaka ynororo. Zuaro matose.

⁶ Kyrixtu omipona exiketō emero porehme tyyrypyry rumekāko. Yrome tyyrypyry rumekary se pyra exiketō Jezu onenetupuhpyra mana ipunaka, Jezu waro pyra toexirykōke.

⁷ Osenekunohpopyra ehtoko poetohti. Zae kuexirykohtao Kyrixtu sã sytatose, zae rokē aexiryke.

⁸ Tyyrypyrykō onurumekara exiketō joroko tamuru poetoryme mā toto. Pake ro joroko tamuru iiryppyryme mana omotae pyra, sero nono exipito-topōpyry poe ro. Morara exiryke Ritonōpo mūkuru tooehse, joroko tamuru nyrihpyry enahkapose.

⁹ Ritonōpo poenōme kuahtao xine kyyrypyrykō poko pyra sytatose, Kumykō saaro kuexirykōke, kukurohtaka xine tomōse aexiryke. Kyyrypyrykō poko kyrippyryra xine Kumykō mana.

¹⁰ Ynara Ritonōpo poenō enetuputyry, Ritonōpo poenō tyoro toh mana, joroko tamuru poenō tyoro roropa. Zae pyra exinohtao, imehnō pyno pyra, imehnō anakorehmara roropa mā toto, Ritonōpo poenōme pyra roropa toto exiryke.

Imehnō pyno ehtoko

¹¹ Moino ro Ritonōpo omiry setatone. Ynara āko: “Imehnō pyno ehtoko,” āko.

¹² Kaī sã pyra sehtone. Iiryppyrymākō esē poetoryme kynexine. Takorō totapase eya. Oty katohme takorō totapase nae eya? Iiryppyryme toexiryke. Yrome zakorō kure rokē kynexine.

¹³ Morara exiryke torētyke pyra ehtoko Jezu onenetupuhpynō ozehno xine ahtao.

¹⁴ Osemazuhme orihketōme sehtone. Seromaroro orihpỹme kuexirykō waro sytatose imehnō pyno kuexirykōke. Imehnō pyno pyra exiketō orihketōme ro mana.

¹⁵ Imepỹ zehno ahtao otapato ehtoh saaro. Otapatōme toexiryke orihketyme roropa mana, Ritonōpo esaka ytopyry mana.

¹⁶ Ynara imehnō pyno exiry waro sytatose. Kyrixtu tōsekarose kypyno xine toexiryke, kyyrypyrykō epehpyryme, orihpyra kuehtohkōme. Morara exiryke Jezu ehtopōpyry sã sehtone. Imehnō pyno sehtone. Samorepatone roropa toto orihpyra toto ehtohme.

17 Tymõkomoke kuahtao xine etuarimaketõ poko senupunatone. Enupunara kuahtao xine ajohpe rokẽ sytatose ynara karyhtao: “Ritonõpo se ase yronymyryme,” karyhtao kyya xine. Morara kaxĩpo etuarimaketõ poko enupunara kuahtao xine ajohpe rokẽ sytatose. Mãpyra etuarimaketõ poko kuenupunarykohtao, ajohpe pyra sytatose.

18 Poetohti, imehnõ poko senupunatone kuomirykõ ke rokẽ pyra. Senupunatone kueanokõ maro, kure rokẽ toto ritohme roropa.

Poremãpyra sytatose

19 Morara kuahtao xine zae ehtoh omipona kuexirykõ waro sytatose. Poremãpyra sytatose Ritonõpo ãpataka kuahtao xine.

20 Kuehxirotopyrykõ motye mã Ritonõpo nyhxirotary. Yrome iirypyryme pyra kuahtao xine: “Ehxiropyra ehtoko. Ohxiropyra xine ase,” ãko Ritonõpo mana, emero zuaro toexiryke.

21 Morara exiryke ehxiropyra sytatose Ritonõpo ãpataka kuahtao xine.

22 Emero ekarõko mã Ritonõpo kyya xine tõmipona kuahtao xine. “Otytyko se ase,” karyhtao kyya xine, ekarõko mana tyamaro kuexirykõke.

23 Ynara ãko rokẽ mã Ritonõpo kyya xine: “Umükuru Jezu Kyrixtu enetupuhpynõ,” ãko mana. “Imehnõ pyno ehtoko,” ãko roropa mana, Kyrixtu namorepatopyry saaro.

24 Ritonõpo omipona exiketõ imaro mana. Onurumekara roropa Ritonõpo mana. Kymarõ xine aexiry waro sytatose Tuzenu tokarose kyya xine exiryke.

4

Onekunohtõ zuzenu poko

1 Jepe tomo, Ritonõpo Zuzenu nae ase kananõ mã emero pyra zae mã toto. Morara exiryke toto omiry etatoko aporo. Ynara kahtoko aporo oxime rokene: “Ritonõpo omiry sã hnae?” kahtoko aporo. Ritonõpo omiry sã ahtao Ritonõpo Zuzenu nae mã toto. Yrome Ritonõpo omiry sã pyra ahtao Ritonõpo Zuzenu pyra mã toto. Tuhke ajoajohpe exiketõ ytoytõko urutõme repe.

2 Ynara Ritonõpo Zuzenu nae exiketõ enetupuhnõko matose: “Jezu Kyrixtu, Ritonõpo mükuru nymyry tonuruse ahnome sero nono po,” kananõ rokẽ mã Ritonõpo Zuzenu nae.

3 Yrome moro poko: “Ajohpe,” kananõ mã Ritonõpo Zuzenu pyra mã toto. Kyrixtu zehno exikety zuzenu rokẽ nae. Kyrixtu zehno exikety oepyry poko metatose. Seromaroro taro mana sero nono po.

4 Yrome oya xine ajoajohpãkõ typoremãkapose Ritonõpo poetoryme oexirykõke. Ritonõpo poe urutõ kõ poenohnanõ typoremãkapose oya xine. Toipe Ritonõpo Zuzenu okurohtao xine orẽpyra mana. Joroko zuzenu motye mana. Jezu onenetupuhpynõ kurohtao mã joroko zuzenu rokene.

5 Mokaro Ritonõpo poetory tõ urutõ kõ poenohnõko rokẽ mã toto. Jezu onenetupuhpynõ oturutõh poko rokẽ mã toto. Mame toto etãko mã Jezu onenetupuhpynomo, Jezu onenetupuhpyra toexirykõke.

6 Yrome Ritonõpo poetoryme ynanase. Morara exiryke Ritonõpo waro exiketõ mã yna omiry etãko mã toto. Yrome Ritonõpo poetory tõ kara yna omiry onetara mã toto. Morara exiryke moro ke Ritonõpo Zuzenu nae exiketõ waro sytatose, zae omi etãko mã toto. Ajoajohpe exiketõ waro roropa sytatose.

Ritonõpo poe imehnõ pyno sytatose

⁷ Jefe tomo, imehnõ pyno sehtone. Ritonõpo poe sytatose imehnõ pyno. Imehnõ pyno kuahtao xine Ritonõpo poenõme sytatose. Ritonõpo waro roropa sytatose.

⁸ Ritonõpo imehnõ pyno ipunaka. Morara exiryke imehnõ pyno pyra exiketõ Ritonõpo waro pyra mã toto.

⁹ Ynara kypyno xine toexiry enetupuhpõko kyaa xine Ritonõpo mana. Tumũkuru nymyry tonehpose sero pona orihpyra kuehtohkõme, enetuputyryke kyaa xine.

¹⁰ Ynara sã Ritonõpo kypyno xine exiry, osemazuhme Ritonõpo pyno pyra sehtone. Yrome kypyno xine ro mana. Morara exiryke Tumũkuru tonehpose kukurãkanekõme, kyyrypyrykõ korokatohme eya.

¹¹ Morara exiryke imehnõ pyno sehtone kypyno xine Ritonõpo ehtoh samo.

¹² Ritonõpo onenepitopyra sytatose. Imehnõ pyno kuahtao xine Ritonõpo kukurohtao xine mana. Kuakorehmatorỹko mana imehnõ pyno kuehtohkõ poko.

¹³ Mame Ritonõpo maro kuexirykõ waro sytatose. Kukurohtao xine aexiry waro roropa sytatose Tuzenu tokarose kyaa xine exiryke.

¹⁴ Tumũkuru tonehpose Ritonõpo a sero nono põkõ kurãkaneme ehtohme. Moro ynanenease. Moro poko imehnõ amorepãko ynanase.

¹⁵ “Jezu Ritonõpo mũkurume nymyry mana,” kananõ maro Ritonõpo mana. Ritonõpo maro roropa toh mana.

¹⁶ Ritonõpo kypyno xine exiry waro sytatose, moro tonetupuhse kyaa xine exiryke.

Toipe Ritonõpo imehnõ pyno ipunaka. Morara exiryke imehnõ pyno kuahtao xine Ritonõpo maro sytatose. Zuzenu roropa kukurohtao xine mana.

¹⁷ Kyrixtu ehtoh sã toehse sytatose sero nono po. Naeroro kuakorehmatorỹko Ritonõpo mana imehnõ pyno kuehtohkõme, ehxiropyra kuehtohkõme iiryryymãkõ apiakatoh po.

¹⁸ Imehnõ pyno kuahtao xine oserehpyra sytatose. Yrome imehnõ pyno pyra kuahtao xine ihxipỹke rokẽ sytatose exĩko. “Otarãme Ritonõpo juãnohnõko mana,” ãko sytatose. Morara ahtao tupime mã imehnõ pyno kuehtohkõ exĩko, imehnõ pyno pyra toehse kuexirykõke.

¹⁹ Osemazuhme Ritonõpo kypyno xine. Morara exiryke imehnõ pyno sytatose Ritonõpo poe.

²⁰ Ynara kananõ mã: “Ritonõpo poko enupunãko ase,” kananõ mã Jezu poetory zehno ahtao ajohpe rokẽ mã toto. “Ritonõpo pyno ase,” ãko mã toto. Otãto tynenehtorykõ poko enupunãko nah? Mãkara tynenerykõ poko enupunara mã toto. Morara ahtao Ritonõpo pyno ehsaromepyra mã toto tyekyrykõ poko enupunara toehtohkõ samo.

²¹ Ynara Kyrixtu nekarohpyry kyaa xine: “Ritonõpo pyno oexirykõ se awahtao xine, imehnõ pyno ehtoko roropa,” tykase Jezu kyaa xine.

5

Jezu onenetupuhpynõ poremãkapory poko

¹ Jezu enetupuhnanõ Ritonõpo nymenekahpyryme mã toto ipoenõme. Jũ pyno kuahtao xine Imũkuru pyno roropa sytatose.

² Ritonõpo poenõ pyno sytatose. Mokaro pyno kuexirykõ waro sytatose, Ritonõpo se kuexirykõke, aomipona roropa kuexirykõke.

³ Ynara rokẽ Ritonõpo se kuexirykomo, aomipona kuexirykomo. Tupime pyra roropa aomipona kuexirykõ mana.

⁴ Jezu onenetupuhpynõ poremãkapory waro Ritonõpo poenõ mana. Ynara rokẽ Jezu onenetupuhpynõ poremãkapõko sytatose. Jezu enetuputyryke kyya xine kuakorehmanekõme.

⁵ Onokãkõ Jezu onenetupuhpynõ poremãkapõko nae? Jezu Kyrixtu enetupuhnanõ rokene, Ritonõpo mûkurume aexiry enetuputyhpõkõ rokene.

Kutuarõtanohekomo Jezu Kyrixtu poko

⁶ Jezu Kyrixtu tooehse tarona. Orihse tooehse kukurikatohkõme tumunuru ke. Tõsẽpurihkapose roropa nakuaka. Nakuaka rokẽ pyra osẽpurihkapose tooehse, kukurikase xine roropa tooehse tumunuru ke. Moro poko zae Ritonõpo Zuzenu kuurutorỹko mana zae aexiryke.

⁷ Oseruao nae kutuarõtanohekomo Ritonõpo mûkurume Jezu exiry poko.

⁸ Ritonõpo Zuzenu kutuarõtanohtorỹko mana Ritonõpo mûkurume Jezu exiry poko. Jezu õpurihkatopõpyry poko kuemynyhmarykohtao Ritonõpo mûkurume Jezu enetupuhnõko sytatose. Jezu orikyry poko roropa kuemynyhmarykohtao Ritonõpo mûkurume Jezu enetupuhnõko sytatose, enara. Morohne poko tuarõtãko sytatose.

⁹ “Ajohpe,” kara sytatose ahno nekarohpyry poko. Yrome Ritonõpo nekarohpyry imehnõ nekarohpyry motye kuhse zae. Ritonõpo nekarohpyry ynara mana: “Jezu Umûkuru nymyryme mana,” ãko.

¹⁰ Naeroro Jezu Ritonõpo mûkurume enetupuhnanõ tuarõtãko toto. Zae toexirykõ waro roropa toto tukurohtao xine. Yrome Ritonõpo onenetupuhpynõ ajohpe Ritonõpo ekarõko mã toto Ritonõpo omihpyry Tumûkuru poko onenetupuhpyra toexirykõke, Jezu Ritonõpo mûkurume nymyry onenetupuhpyra toexirykõke.

¹¹ Ynara Ritonõpo nekarohpyry sero. Orihpyra kyritorỹko Ritonõpo mana Tumûkuru enetuputyryke kyya xine.

¹² Ritonõpo mûkuru maro exiketõ orihpyra mã toto. Yrome Ritonõpo mûkuru maro pyra exiketõ orihketõme toto.

Orihpỹme kuexirykõ poko

¹³ Onenerykõme pape merõko ase orihpỹme oehtohkõ waro oehtohkõme, Jezu Ritonõpo mûkuru enetuputyryke oya xine.

¹⁴ Mame kuomirykõ etãko Ritonõpo mana: “Papa, otytyko se ase. Omoro rokẽ zuaro mase. Õmiry omipona se rokẽ ase,” karyhtao kyya xine, kuomirykõ etãko mana. Morara exiryke orẽpyra sytatose Ritonõpo maro kuotururukohtao.

¹⁵ Ritonõpo maro kuotururukohtao kuomirykõ etãko mana. Naeroro: “Papa, otytyko se ase,” tykase kuahtao xine, tuaro sehtone. Kynekaropohpyrykõ emero ekarõko mã Ritonõpo kyya xine.

¹⁶ Imepỹ Jezu poetory eneryhtao tyrypyry poko ahtao, oturutoko Ritonõpo a ipoko, ikurãkatohme ropa, jũme orihpyra aehtohme. Yrome tyoro kyyrypyrykõ nae orihmapotono. Moro poko: “Oturutoko Ritonõpo a,” kara ase oya xine. Yrome Jezu poetory tõ tyrypyry poko toehse ahtao: “Oturutoko Ritonõpo a,” ãko ase oya xine.

¹⁷ Emero kyyrypyrykõ popyra. Yrome iiryryry nae orihmapotõ kara.

¹⁸ Ynara zuaro sytatose, Ritonõpo poenõ tyrypyrykõ poko pyra mã toto. Ritonõpo mûkuru toto ewomãko mana toto onyryhmara joroko tamuru ehtohme.

¹⁹ Ritonõpo poetoryme sytatose. Moro waro sytatose. Jezu onenetupuhpynõ mã joroko tamuru poetoryme.

²⁰ Ynara zuaro roropa sytatose, Ritonõpo mûkuru tooehse kyya xine tuaro kuehtohkõme, Ritonõpo waro roropa kuehtohkõme. Ritonõpo nymyry maro

sytatose. Imũkuru maro roropa sytatose, Jezu Kyrixtu maro. Mokyro mã Ritonõpome nymyry. Mokyro maro orihpyra exĩko sytatose jumãme.

²¹ Poetohti, joroko tõ poko pyra ehtoko. Osenekunohpopyra ehtoko. Enara.

2 JOÃO

João Nymerohpyry Asakoromano

2 João

Ekarotopo

Sero 2 João tymerose amorepane João a Jezu poetory tō oximōmākō neneryme, osepyno toto ehtohme.

Enaroximāko roropa João mana: “Ajoajohpākō namorepatoh onetara ehtoko. Toto omipona pyra ehtoko roropa ipunaka,” āko mana.

Sero pape ao

Osekarotopo 1-3

Zae ehtoh, imehnō pyno exiry 4-11

Aosekazumatopōpyry 12-13

¹ Ynymerohpyry moro oneneryme xihxi, opoenō neneryme roropa. Ritonōpo nymenekahpyryme mase. Ywy ase João tamuximehxo exikety.

Opyno xine ase ipunaka. Ywy ro rokē kara, emero Jezu omipona exiketō opyno xine roropa nase. Moro omi zae mana, Jezu omiry.

² Jezu omiry kukurohtao xine exiryke, opyno xine ynanase. Aomiry kukurohtao xine exikehpyra mana, jumāme.

³ Ynara āko ase Ritonōpo a: “Papa Kapuaono, kure rokē yna tyriko. Yna poko oenupunako. Torētyke pyra yna tyriko ōmiry enetupuhtohme yna a, imehnō pyno roropa yna ehtohme,” āko ase. Morara āko ase Jezu Kyrixtu a, Ritonōpo mūkuru nymyry a.

Zae exiry imehnō pyno exiry poko

⁴ Opoenō tō Jezu omipona mā toto, emero pyra repe. Aomipona exiketō waro jexiryke, tākye toehse ywy toto poko, Ritonōpo nekarohpyry omipona toto exiryke.

⁵ Morara exiryke ynara āko ase oya xihxi, imehnō pyno sehtone. Ritonōpo poe sero ymerono oneneryme. Seromato kara sero repe, pakato ro, osemazuhme Ritonōpo nekarohpyry ro, moro ymerono.

⁶ Jomiry metatose apitoryme, ynara katopōpyry ya: “Kure imehnō tyritoko,” katopōpyry metatose ya, Jezu Kyrixtu enetupuhpitoryhtao oya xine. Imehnō kure riryhtao kyya xine, Ritonōpo omipona sytatose.

⁷ Tuhke onekunohtōkō nae ytoytoketomo. “Jezu Kyrixtu tonuruse ahnome,” kara exiketomo. Mokaro mā onekunohtōme mā toto, Kyrixtu zehno exiketomo.

⁸ Tomeseke ehtoko oenekunohpyra xine imehnō ehtohme. Tonekunohse awahtao xine eya xine, yna erohtopōpyry ahnikapōko matose. Yrome oenekunohpyra xine imehnō ahtao, tākye exīko ynanase yna erohtamitu apoiryke yna a Ritonōpo a, emero porehme.

⁹ Jezu Kyrixtu namorepatopōpyry rumekananō mā Ritonōpo poetoryme pyra exīko. Morararo Kyrixtu namorepatopōpyry motyēkananomo. Yrome onurumekara exiketō Kumykō poetoryme mana. Imūkuru nymyry poetoryme roropa mā toto.

¹⁰ Tyorō amorepatō tooehse ahtao oya xine, Kyrixtu namorepatopōpyry kara ekarone tooehse ahtao, ynara kara ehtoko: “Omōko ytapyī taka,” kara ehtoko eya. “Torētyke pyra exiko, Ritonōpo amaro mana,” kara roropa ehtoko eya.

¹¹ Morara karyhtao oya xine isaaro matose, akorehmaneme roropa matose iirypyry poko.

Aosekazumatopõpyry

¹² Itamurume oururukõ se ase repe. Yrome ase pape merory se hkopyra. Okynã pyra jytory se ase myaro. Oximaro kuahtao xine oturũko sytatose tãkye kuehtohkõme ipunaka.

¹³ Apaxiry roropa Ritonõpo nymenekahpyryme mana.

“Kure pãna mã repe,” ãko nase apaxiry poenomo oya oturupõko toto. Enara rokene.

3 JOÃO

João Nymerohpyry Oseruaono

3 João

Ekarotopo

Sero 3 João tymerose amorepane João a tope Kaju neneryme. Kaju eahmäko mana: “Kure mase, imehnõ Jezu poetory tõ takorehmase oya imehnõ amorepary poko Jezu enetuputyry poko,” äko. Mame Tioterepe zupokäko mana, zae pyra exiryke: “Mokyro Jezu poetory amorepaxïpo toeramase ropa tyrypyry poko toehtohme ropa,” äko. Mame Temetyriu eahmäko roropa mana zae ehtoh poko ynororo exiryke.

Sero pape ao

Osekarotopo 1

Kaju eahmary 2-8

Tioterepe zupokary 9-10

Temetyriu eahmary 11-12

Osekazumatopo 13-15

¹ Ynymerohpyry moro oneneryme, konohno Kaju. Opyno ase ipunaka. Ywy ase João tamuxime exikety.

² Konohno, opyno jexiryke opoko oturũko ase Ritonõpo a kure rokẽ oehtohme akuakuruhtara oehtohme. Orẽpyra oexiry waro ase, Ritonõpo omipona oexiry, sekese oexiry, enara.

³ Moino Jezu poetory tõ tooehse xiara. Tokätose omoro kure. Naeroro täkye toehse ywy: “Omi kurã omipona Kaju mã rahkene, pake aehtopõpyry saaro,” tykase toto.

⁴ Toipe ywy, ypoenõ Ritonõpo omipona exiry ekary etaryhtao, täkye ase. Ypoenõme sã toehse matose ynamorepatyãme oexirykõke.

Kure Kaju ekarotopõpyry

⁵ Konohno, opyno ase yronymyryme. Orẽpyra erohnõko mase, Jezu poetory tõ akorehmary poko. Katonõme toto ahtao kure toto rïko ro mase. “Kure Kaju yna riasene,” tykase mokaro, Jezu poetory tomo, amaroino aehtyã xiara.

⁶ Morara tykase toto, Jezu poetory oximõmäkõ netaryme taro. Amaroino aytorykõ ropa ahtao imepỹ pona tymõkomoke pyra toto anaropopyra exiko. Otytyko ekaroko eya xine, nae oehtoh tonõ ekaroko eya xine. Morara awahtao kure mase Ritonõpo a, aomipona toto erokuruke,

⁷ Kyrixtu omiry poko imehnõ amorepase toto ytoryke. Ynara exiryke, Jezu poetory tõ kara tỹkyryry onekaropyra eya xine mana.

⁸ Morara exiryke sakorehmatone toto Jezu poetoryme kuexirykõke. Mokaro akorehmaryhtao kyya xine, imaro xine sã imehnõ amorepãko sytatose Kyrixtu poko. Kyrixtu omiry ajohpe pyra mana.

Tioterepe, Temetyriu

⁹ Pape ymeroase inunõkara Jezu poetory tõ neneryme. Mahxo Tioterepe toto esẽme toexiry se nã roropa. Ynymerohpyry se hkopyra mana.

¹⁰ Jytoryhtao oya xine ourutorỹko ase ipoko. Eya tykerekeremase yna itamurume, ixihpyryme ipunaka. Ajoajohpe rokẽ mana. Moro motye; Jezu poetory tõ onynyhmapopyra mana tytapyĩ tao. Mame imehnomo a toto nyhmaporyhtao, inyhmapohpõkõ zehno exïko mana. Toto aropory se roropa mana oximõmäkõ htae, Jezu poetory tõ htae!

¹¹ Konohno, opyno ase. Naeroro iirypyrymãkõ osypoenohno, kurãkõ rokẽ ipoenohko. Kure imehnõ rinanõ Ritonõpo poetoryme mã toto. Yrome tyrypyry poko exiketõ Ritonõpo onenetupuhpitopyra mã toto.

¹² Imehnõ Temetyriu ekãtõko kure, zae aexiryke. Yna a roropa mã kure, yna omiry ajohpe pyra roropa. Zuarõ matose.

Aosekazumatopõpyry

¹³ Itamurume oururukõ se ase repe, yrome pape merory se hkopyra ase roropa.

¹⁴ Okynã pyra jytory se ase oya xine. Moero sytase oturũko, toytose jahtao.

¹⁵ “Torẽtyke pyra Kaju tõ tyriko,” ãko ase Ritonõpo a opoko xine. “Sekese rokẽ tyriko toto,” ãko ase opoko xine.

“Kure pãna mano?” kary se oepe tõ mana oya. “Kure pãna matou?” kary se roropa ynanase amarõkomo a, yna epe tomo a emero. Ênara rokene.

JUTA

Nymerohpyry sero

Judás

Ekarotopo

Sero pape tymerose Juta a Jezu enetupuhnanõ neneryme. Enaroximãko mana zae pyra amorepananõ namorepary poko. Tyyrypyrykõ poko mã toto, mame imehnõ akorehmãko roropa mã toto iirypyryme toto ehtohme. Naeroro: orëpyra ehtoko mokaro poremãkapory poko. Ritonõpo omiry kurã Jezu poko onurumekara ehtoko, zae ehtoh poko oehtohkõme. Tomeseke ehtoko oenekunohpyra xine mokaro ehtohme. Imeïpo mokaro wãnohnõko Ritonõpo mana iirypyrykõ ehepyryme.

Sero pape ao

Osekarotopo 1-2

Amorepananõ ajohpãkomo 3-16

Enaroximatopo, tuaro ehtopo 17-23

Aotururu Ritonõpo eahmaryme 24-25

¹ Ynymerohpyry moro onenerykõme. Ywy ase Juta, Jezu Kyrixtu poetory. Tiaku akorõ roropa ase.

Tymenekase matose Ritonõpo a typoenõme oehtohkõme. Kumykõme nymyry mana. Opyno xine mana ipunaka. Jezu Kyrixtu roropa oewomatõryko mana popyra oripopyra xine imehnõ ehtohme.

² Ynara ãko ase Ritonõpo a opoko xine: “Kure rokë opoenõ tyriko Papa. Torëtyke pyra tyriko toto. Imehnõ pyno tyriko roropa toto ipunaka,” ãko ase.

Zae pyra amorepatõkõ poko, ajohpãkõ poko

(2 Peturu 2.1-22)

³⁻⁴ Wekyry tomo, opyno xine ase. Apitoryme pape merory se exiase kukurãkatopõpyrykõ poko. Yrome Ritonõpo se pyra exiketõ xiaro. Omatome tooehse toto. Ritonõpo omiry kurã Jezu Kyrixtu poko tyorõmãko mã toto. “Kure kyyrypyrykõ poko ro kuahtao xine,” ãko toh mã repe. Ajohpe rokë mã toto morara karyhtao eya xine. Tyyrypyrykõ poko toto. Jezu Kyrixtu rumekãko roropa mã toto. Toiro Jezu Kyrixtu mana Kuesëkomo, Kypynanohnekomo. Yrome: “Yna Esë kara mokyro,” ãko mã toto, ise pyra toexirykõke. Pake mokaro wãnopyry poko tymerose Ritonõpo omiryryme.

⁵ Morohne waro matose repe. Yrome owenikehkaporykõ se ropa ase. Pake Izyraeu pary tõ typynanohse Ritonõpo a. Ejitu poe tarose toto eya. Morarame onenetupuhpynõ tonahkapose ropa eya.

⁶ Wenikehpyra ehtoko roropa Ritonõpo nenyohyã poko. Toitoine mokaro imehxo toexirykõ se toehse. “Ritonõpo sã orëpyra sytatose,” tykase toto ajohpe. Ritonõpo ime exiry typoenohse eya xine. Morara exiryke mokaro êmãko Ritonõpo mana etuarimatoh taka. Ketu ke sã tymyhse mã toto jũme xinukutumao. Tũtara mã toto apiakatoh konõto eraximatohme toto a. Tooehse ropa Jezu ahtao: “Popyra matose ya,” ãko mã eya xine. Wenikehpyra ehtoko mokaro poko, Ritonõpo ime exiry poenohnanõ poko.

⁷ Wenikehpyra ehtoko Sotoma põkõ poko, Komora põkõ poko roropa, imehnõ pata pitiko põkõ poko roropa. Morohne pata põkõ popyra toehse tyyrypyrykõ poko xihpyry, Ritonõpo nenyohyã iirypyrymãkõ samo. Imehnõ nohpo poko toehse toto, imehnõ ryhpopãkãko roropa. Naeroro Sotoma põkõ tuãnohse Ritonõpo a. Etuarimãko mã toto jũme apotoimo htao, imehnõ zuaro

ehtohme iirypyrymäkō wānopyry poko Ritonōpo a. Moro poko osenetupuh-toko.

⁸ Mokaro oehsenākō oya xine pakatokō sã roropa mã toto. Tõsenehtopõpyrykō ae ro tamoreme xine tokokō poe iirypyryme exīko mã toto. Ritonōpo imehxo ehtoh eunohnōko mã toto, aomiry se pyra toexirykōke. Tuisa tō kapuaōkō poihtōko roropa mã toto.

⁹ Mokaro sã pyra Mikeu kynexine, Ritonōpo nenyokyhpyry tuisamehxo exikety. Joroko tamuru maro tōsezusezuhse toto Moeze ekepyry poko. “Onoky Moeze ekepyry zonēnōko nae? Ywy,” tykase toto. Yrome joroko tamuru ony-poihtopyra Mikeu kynexine. “Xihpyryme mase,” kara tokurehse ynororo. Ynara rokē tykase: “Kuesēkō ourūko mana,” tykase.

¹⁰ Yrome mokaro Ritonōpo se pyra exiketō mã imehnō poihtōko mã toto, onenetupuhpyra toexirykōke. Tamoreme tuaro mã toto onokyro samo. Naeroro zuaro toehtohkōke osenahkãko mã toto.

¹¹ Imehnō motye etuarimakehpyra toh mana. Kaĩ ehtopõpyry sã toehse mã toto. Tyrypyry onykorokapopyra tokurehse ynororo. Mame azahkuru kahpyry se rokē toehse toto, tineru apoitohme tyya xine, Paraão ehtopõpyry samo. Ritonōpo omipona pyra toexirykōke, Kora ehtopõpyry samo, ose-nahkãko mã toto.

¹² Toiparo rokē oximōnōko mã toto amaro xine Jezu orihtopõpyry poko osenetupuhtohme. Kamisa xikuromã sã nuriame mã toto arãnao xine. Eukuru poko emotyēkãko mã toto. Etñnōko mã toto imehnō neneryme. Yrome ehxiropyra mã toto. Osepyno rokē mã toto. Akurū sã mã toto konopo pyra ahtao. Tyryrykane a akurū aroarory sã mã toto. Toiparo rokē ytoytōko mã toto. Epery zoko sã roropa mã toto toperere pyra tokurehse ahtao. Kure ehtoh poko pyra mã toto. Wewe orihsē sã roropa mã toto imity maro touhpyry samo.

¹³ Pohkane konōto sã roropa mã toto tuna konōto kuaō samo. Ātaryka arōko pohkane, isawã xikuromãkomo. Moro sã mokaro rypyry osenēko. Xirikuato ytoytoketyme toehse ahtao, moro sã mã mokaro exīko. Toto esary menekãko Ritonōpo mana, mya xinukutumao, jūme toto ehtohme moero.

¹⁴ Pake mokaro poko tōturuse Enoke. Ritonōpo poe urutōme Enoke kynexine. Atão paryme roropa Enoke kynexine. Ynara tykase ynororo: “Enetoko ke Kuesēkō oehnōko mana tynenyoyhtyã tuhkākō maro.

¹⁵ Sero pōkō emero apiakase oehnōko mana. Iirypyrymäkō wānohnōko roropa mana tōmipona pyra toto exiryke. Toto nyrytyã xihpyry ehehpyryme toto wānohnōko mana. Toto omihpyry xihpyry ehehpyryme roropa toto wānohnōko mana,” tykase Enoke pake Ritonōpo poe.

¹⁶ Mokaro Ritonōpo se pyra exiketō epyrypãko mã toto kokoro rokene kure toexirykō poko. Imehnō kerekeremãko kahpyry mã toto. Toto hxirōko roropa mã toto. Typenetatohkō xihpyry poko rokē mã toto. Imehnō poko epyrypãko roropa mã toto tōmipona toto ritohme.

Tuaro ehtoko, tomeseke ehtoko

¹⁷ Wekyry tomo, mokaro sã pyra matose. Pake tamorepase matose Kuesēkō Jezu Kyrixtu nymenekatyamo a.

¹⁸ Ynara tykase toto oya xine Kuesēkō omi poe: “Imeĩpo sero etyhpyry po imehnō oehnōko oya xine mana. Oeunohtorỹko mã toto. Typenetatohkō poko rokē mã toto. Atahmãkãko roropa mã toto Kyrixtu oepyry ropa poko,” tykase.

¹⁹ Mokaro Ritonōpo se pyra exiketō Jezu poetory tō oxiehno tyrīko mã toto osepeme pyra toto ehtohme. Ritonōpo Zuzenu maro pyra mã toto. Typenetatohkō poko rokē mã toto. Ritonōpo omipona pyra mã toto.

²⁰ Yrome, wekyry tomo, Jezu tonetupuhse oya xine oesëkõme. Itamurume-hxo enetupuhtoko seromaroro. Emero motye kure Jezu enetuputyry mana. Ritonõpo Zuzenu kyjamihtanohtorÿko mana. Naeroro oturutoko Ritonõpo maro ijamitunuru ke.

²¹ Penekehpyra ehtoko Ritonõpo omipona oexiry poko. Kypyno xine mana ipunaka. Kuesëkõ Jezu Kyrixtu oepyry ropa eraximatoko. Kuarotorÿko mana tosaka tymaro kuehtohkõme jũme.

²² Toitoine Jezu poetory mãsa rokë enetupuhnõko mã toto. Ynara kahtoko eya xine: “Mãsa rokë pyra, yronymyryme Jezu enetupuhtoko,” kahtoko eya xine.

²³ Toto ipynanohtoko, apotoimo htaka ytopyry toto ehtohme. Apoto htaka aepukahpyry anymyry sã oya xine iirypyrymãkõ ipynanohtoko. Tomeseke roropa ehtoko toto pyno awahtao xine, oorypyrykõ poko pyra oehtohkõme roropa, toto sã pyra oehtohkõme.

Kure Ritonõpo ekarõko

²⁴ Kypynanopyrykõ waro Ritonõpo mana, kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme. Kuarotorÿko roropa mana tosaka jũme tymaro kuehtohkõme. Kurãme kyritorÿko roropa mana, iirypyryme pyra tãkye kuehtohkõme tymaro, Imehxo Exikety maro. Morara kure kuhse mana.

²⁵ Ynoro rokë Ritonõpome mana. Imepÿ pyra mana. Kukurãkanekõme mana Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyra xine exiryke Kuesëkõme. Naeroro: “Emero motye kure mase,” sykatone eya. “Emero motye tuisamehxo roropa mase. Emero motye õmiry jamihme mana. Yna esẽme imehxo mase,” sykatone eya. “Moino ro morara mexine. Morararo mase seromaroro. Kokoro rokë morararo mase exikehpyra jũme,” sykatone eya. Enara.

APOKARIPXI

Ritonõpo Nenepohpyry João a Apocalipse Ekarotopo

Apokaripxi tymerose João a Jezu poetory tõ ryhmaryhtao romano tuisary a, mokyro eahmary se pyra toto exiryke. João tapuruse kynexine ahmõta Patimo po Ritonõpo omiry ekaroryke eya Jezu poko. Mame tynmerohpyry taropose eya Jezu enetupuhnanõ neneryme 7mã pata tõ pona Azia po, Turukia nonory po. Jezu enetupuhnanõ jamihtanohpõko mana eanahtotohme, anamonoypyra toto ehtohme Jezu enetuputyry poko tyyryhmase toto ahtao ro.

Moro tynmerohpyry ao Ritonõpo nenepohpyry tõ ekarõko mana. Morohne eneryke ynara enetupuhnõko sytatose: joroko tamuru jamitunuru enahnõko mana, typoremãkasẽme exiõko mana ipoetory tõ maro. Yrome Ritonõpo orẽpyra mana Jezu Kyrixtu maro. Emero anamonoypyra exiketõ Jezu enetuputyry poko jũme isene exiõko Ritonõpo maro kapu ao, Ritonõpo nyrihpyry kasenato ao.

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-8

Jezu Kyrixtu osenepotopo 1.9-20

Aomiry typoetory tomo a 2.1–3.22

Enepotoh pape apuhtoh 7me 4.1–8.5

Rueimo 7me 8.6–11.19

Nohpo te, zakareimo 12.1-18

Asakoro onokyroimo 13.1-18

Imehnõ enepotoh tonomo 14.1-20

7me kasana 15.1–16.21

Papironia, nohpo 17.1–19.4

Imehnõ enepotoh tonomo 19.5–20.15

Kapu kasenato, nono kasenato, Jerusarẽ 21.1–22.5

Jezu oepyry ropa poko 22.6-21

¹ Moro João nymerohpyry, Jezu Kyrixtu nenepotyã poko. Ritonõpo nekarotyã morohne typoetory tõ amorepatohme, imeiõpo ehtoh poko, zuaro toto ehtohme. Mame Kyrixtu a morohne poko typoetory tõ João a, tutu- arõtanohtpose tynenyokyhpyry a.

² Mame João a tynenehpyry tokarose emero porehme. Morohne tymerose sero poko, Ritonõpo nekarohpyry, Jezu Kyrixtu namorepatopõpyry, enara.

³ Tãkye exiõko matose sero pape sekeremaneme awahtao xine. Tãkye roropa exiõko matose sã omi etaneme awahtao xine, otato roropa awahtao xine. Ritonõpo poe sero tymerose. Okyna hkopyra serohne exiõko mana emero. Ekurehpyra mana.

“Kure pãna matou?”

⁴ Ynymerohpyry moro onenerykõme, Jezu poetory tõme matose, 7me pata põkõme matose Azia rãnao. Ywy ase João.

Oturũko ase Ritonõpo a opoko xine. Ritonõpome mana, moino ro kynexine, jumãme exikehpyra roropa mana. Ynara ãko ase eya opoko xine: “Kure rokẽ opoetory tõ tyriko Papa. Torẽtyke pyra tyriko toto,” ãko ase. Ritonõpo Zuzenu a kure oriporykõ se ase roropa, Ritonõpo apõ õpataka exikety a, torẽtyke pyra oehtohkõme.

⁵ Jezu Kyrixtu a roropa kure oriporykō se ase. Kutuarōtanohnekōme mana, zae aomiry exiryke. Aēsemamyhpyry ropa ynororo osemazuhme toorihxīpo. Imeīpo kuēsemākapotorỹko ropa mana tōsemātopōpyry ropa saaro. Tuisa tō esēme mā ynororo.

Kypyno xine roropa mana. Toorikyry ke tymyhpokase ropa sytatose eya, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme,

⁶ Ritonōpo maro oturuketōme kuehtohkōme Jū maro oturuketōme, ipoetoryme roropa kuehtohkōme. “Kure Jezu Kyrixtu mana tuisamehxo. Jamihme-hxo roropa mana jūme,” sykatone ipoko, enara.

⁷ Enetoko ke! Oehnōko ropa mana akuru htoko. Emero mā mokyro enēko, tuohpōkō roropa. Mame sero nono pōkō emero xitāko mā toto mokyro eneryke tyya xine. Morara ahtao ro, osehko ropa Jezu, enara.

⁸ “Ywy ase Ame, Zme roropa. Apitorymāme, etyhpyrymāme, enara,” āko Kuesēkō Ritonōpo mana. Emero tyriry waro exiketyme ynororo. “Ywy ase seromaroro. Pake exiase. Jūme exikehpyra ase roropa,” āko mana.

Kyrixtu enetopōpyry

⁹ Ywy ase João, oruikomo. Jezu maro etuarimāko ase. Oetuarimarykō sã ase etuarimāko roropa. Ipoetoryme sytatose, eanahtōko roropa sytatose. Ahmōta pona tonehse ywy ahno a Patimo pona, Ritonōpo omiry ekaroryke ya imehnō netaryme. Zae ehtoh Jezu namorepahpyry roropa ekaroryke ya tonehse ywy xiaro, āpuruhyry taka samo.

¹⁰ Nomīko ae Ritonōpo poko exiase. Mame Zuzenu tooehse ya. Tuaro pyra jahtao omi totase ya, ŷkae opore exikety, rue etone samo.

¹¹ Ynara nase:

– Pape imeroko onenery tō poko. Mame onymerohpyry aropoko ypoetory tomo a oximōmākomo a 7me pata tō pona, toto neneryme, Epezu pona, Eximina pona, Perekamu pona, Tiatira pona, Sarati pona, Pirateupia pona, Raotisea pona, enara.

¹² Mame ŷkakoxi toeramase jahtao juruhpō enese nāparina tō rokē enease, setime. Apō po nexiase kehko.

¹³ Moro rānao orutua nexiase tupoke. Xikihme nexiase. Zupō mosa nexiase. Ipupuru pona toehse. Ipuropuru zomye zamareary panō nexiase, uuru risemy.

¹⁴ Zūsety karimutume nexiase, mauru samo, akurū sã roropa karimutume. Enuru zemime nexiase apoto samo.

¹⁵ Ipupuru zemime roropa nexiase metau iahkahpyry samo. Metau iko-rokahpyry seneneme nexiase. Aomiry sōkane konōto sã nexiase.

¹⁶ Mame emahpo xirikuato nexiase setime, apotunuru wino. Ītao ratoimo nexiase, osetato taere exikety. Ēmyty xixi sã nexiase saereme, tãxiahtao exikety samo.

¹⁷ Mokyro tonese ya ahtao, nono pona epukase imyhtokoxi, ahno ekepyry samo. Mame tapose ywy eya tomary ke apotunuru wino. Ynara nase ya:

– Oserehpyra exiko. Ywy ase Osemazuhme aexihpyry, Etyhpyryme aexihpyry, enara.

¹⁸ Orihpỹme exiketyme ase. Jorikyase repe. Yrome eneko ke, orihpỹme ase jūme. Orihtoh esēme ase, aorihtyã esēme roropa.

¹⁹ Naeroro pape imeroko onenery tō poko, seromaroro ehtoh poko te, imeīpo ehtoh poko, enara.

²⁰ Zuarō pyra mase repe. Otuarōtanohpōko ase sē xirikuato poko jemah po setimākomo, mō nāparina apō poko roropa uuru risemy, setimākomo. Sero

xirikuato tō ypoetory tō ewomananōme mā toto. Nāparina apō moro setimākō ypoetory tō oximōmākō enetupuhtoh moro.

2

Jezu omihpyry Epezu pōkō neneryme

¹ – Naeroro pape imeroko ynenyokyhpyry neneryme, Epezu pōkō amorepane neneryme. Ynara imeroko: “Ynara kary se xirikuato apoine, setimākō apoine, tomary ke tapotunuru wino. Nāparina apō rānakuroko ytoytōko roropa ynororo.

² Onyrihpyrykō waro ase, ŷme oerohpōpyrykō roropa. Penekehpyra oehpōpyrykō waro roropa ase. Iiryryymākō rypyry se pyra oexirykō waro roropa ase. Ynara kananō mā: ‘Ywy roropa Ritonōpo nymenekahpyry ase imehnō amorepaneme,’ kananō zae ehtoh tukupse oya xine. Ajohpe toto ehtoh waro toehse matose Ritonōpo nymenekatyāme pyra toto exiryke.

³ Penekehpyra matose. Metuarimatose ypoetoryme oexirykōke, porempyry roropa matose.

⁴ Yrome toiro ohxirorykō se ase, ypyno hkopyra matose osemazuhme ypyno oehpōpyrykō sā pyra matose toehse.

⁵ Wenikehpyra ehtoko ypyno oehpōpyrykō poko. Oorypyrykō irumekatoko ropa, osemazuhme ypoko oehpōpyrykō sā oehthkōme ropa. Oorypyrykō onurumekara ro awahtao xine, oehnōko ropa ase oya xine, okyryrykō syryhmase tosae, nāparina apony.

⁶ Yrome toiro oehthkō poko ose xine ro ase, nikoraita poetory tō se pyra matose ipunaka, ysamo.

⁷ Typanare awahtao xine, Zuzenu nekarohpyry ypoetory tō netaryme, moro etatoko. Otato ehtoko. Poremāpyra awahtao xine orihpŷme oritorŷko ase. Ritonōpo esao epery zoko nae. Moro epery enahnanō mā orihpŷme exīko. Moro epery ekarōko ase oya xine, enara.”

Jezu omihpyry Eximina pōkō neneryme

⁸ – Imepŷ pape imeroko ynenyokyhpyry neneryme, Eximina pōkō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya: “Ywy ase osemazuhme aexihpyry, etyhpyryme aexihpyry, enara. Aorikyhpyryme ro ase. Tōsemāse ropa ase. Ynara kary se ase oya xine,

⁹ oetuarimarykō waro ase. Tymōkomoke pyra oexirykō waro ase. Yrome tymōkomoke nymyry matose. Okerekeremarykō waro ase juteuimo tomo a. ‘Juteume ase,’ āko toh mā repe. Yrome juteu kara mokaro. Joroko tamuru poetoryme rokē toh mana.

¹⁰ Oserehpyra ehtoko oetuarimarykō poko. Imēīpo etuarimāko matose otarame. Etatoko ke, āpuruhyry taka oēmapotorŷko joroko tamuru mana okuhtohkōme. Etuarimāko matose 10 me ēmepyry rokene. Poremāpyra ehtoko jenetuputyry poko oya xine, orihthkō ponāmero. Mame orihpŷme oritorŷko ase. Tururume ytoketō tururume ytōko orēpyrahxo toehthkō enepotohme. Orēpyrahxo exikety parimā apoīko mana orēpyra toehtamitume. Moro sā orihpŷme oehthkō apoīko matose porempyry awahtao xine jenetuputyry poko.

¹¹ Typanare awahtao xine otato ehtoko. Juzenu nekarohpyry ypoetory tomo a etatoko aomipona oehthkōme.”

Jezu omihpyry Perekamū pōkō neneryme

12 — Imepỹ pape imeroko ropa ynenyokyhpyry neneryme, ypoetory tō Perekamu pōkō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya: “Tyratoke tỹtao exikety omiry sero. Osetato taere tyratoke omiry sero.

13 Oesary waro ase, joroko tamuru apō pũto oesary mana. Zae mase ya. Jenetupuhpōpyry oya onurumekara mexiase, ypoetory kurā Ātipa totapase ahta ro. Moroto joroko tamuru esao totapase ynororo.

14 Yrome ohxirory se ase, tuhke pyra. Paraão namorepahpyry omipona exiketō moroto amaro mā toto. Paraão mokyro Parake amorepahpō iirypyryme Izyraeu tō riry poko. Ahno naxikatyā Ritonōpo myakāme tyripose eya. Mame mokaro ěpataka tonahsē tyrise eya xine, ‘Kure mase,’ katohme tyya xine ipoko. Moro tonahsē ke Izyraeu tō tautuhmapose eya iirypyryme toto ritohme Ritonōpo a. Nohpo tō poko Izyraeu tō tyripose rorōpa eya.

15 Morararo imehnō amaro mā toto, nikoraita tō namorepahpyry omipona exiketomo.

16 Naeroro oorypyrykō irumekatoko. Oorypyrykō onurumekara awahtao xine, okyna hkopyra oehnōko ase oya xine etonase mokaro maro, ratoimo ke ŷtae tūtakety ke.

17 Typanare awahtao xine Juzenu nekarory ypoetory tomo a omipona ehtoko. Tyyrypyrykō poremākaaponanomo a tonahsē ekarōko ase. Tokare pyra moro ekarōko ase oya xine, pake ynekarohpyry sã kapu ae, Izyraeu tō napyryme. Topu karimutumã ekarōko ase roropa oya xine, tymerose oesetykō esehpasenã ke. Imehnō oesetykō waro pyra mā toto. Esē rokē tosety waro exĩko mana.”

Jezu omihpyry Tiatira pōkō neneryme

18 — Imepỹ pape ropa imeroko ynenyokyhpyry neneryme, ypoetory tō Tiatira pōkō amorepane neneryme. Ynara imeroko ineneryme:

“Ynara āko Ritonōpo mũkuru oya xine, mokyro zemime tonure apoto samo, tupuhke roropa metau samo ikorokahpyry sã roropa ipupuru:

19 Onyrihpyrykō waro ase, imehnō pyno oehtohkō waro roropa ase, ŷme oehtohkō imehnō akorehmary poko. Penekehpyra roropa matose. Onyrihpyrykō osemazuhme motye kuhse tyrĩko matose seromaroro.

20 Yrome toiro ohxirotorỹko ase, mokyro nohpo xihpyry anaropopyra matose owinoino xine. Mokyro esety Jezapeu. ‘Ritonōpo poe ase urutōme,’ āko kahpyry ynororo. Ypoetory amorepãko kahpyry mana. Toto enekunohnōko imehnō nohpo tō poko toto ehtohme, ahno naxikatyā Ritonōpo myakã napyry poko roropa toto ehtohme.

21 Iirypyry rumekatoh toraximase ya repe. Yrome imehnō poko toehtoh rumekary se hkopyra mana.

22 Naeroro otuato taponã mokyro emãko ase. Moroto etuarimãko itamurume mokyro mana ipoko aehtyã maro. Seromaroro mokyro rĩko ase mokaro maro tyyrypyrykō onurumekara toto ahta.

23 Ipoenō etapãko roropa ase, ypoetory tō emero zuaro ehtohme, imehnō osetupuhpōto waro jehtoh waro toto ehtohme, imehnō penetatoh waro jehtoh waro roropa toto ehtohme. Oepehmatorỹko ase emero porehme onyrihpyrykō epehpyryme.

24 “Yrome amarokomo imehnō Tiatira pōkō roropa mokyro namorepahpyry xihpyry omipona pyra matose. Joroko tamuru namorepatoh poko atamorepara mexiatose. Ynara āko ase oya xine, tyorō onyrippyra ase oya xine.

25 Naeroro anamorepahpyrykō onurumekara ehtoko. Yronymyryme ipoko ehtoko joepyry ropa ponāmero.

26-28 “Orēpyra awahtao xine, jomipona ipunaka awahtao xine sero etyhyryry pona, tuisame oritorỹko ase tuisame jehtoh sã Papa poe. Ahno esēme oritorỹko ase. Kurimene sã jamihme oritorỹko ase orino apuhsē sã rokē imehnō ehtohme oya xine jamihme pyra, ōmipona xine toto ehtohme. Mame xirikuato ekarōko ase oya xine, Maparukawa ekarōko.

29 “Otato awahtao xine Juzenu omipona ehtoko aotururuhtao ypoetory tomo a.”

3

Jezu omihpyry Sarati pōkō neneryme

1 – Mame imepỹ pape imeroko ynenyokyhpyry neneryme, ypoetory tō Sarati pōkō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya:

“Ywy ase Tuzenuke exikety, Ritonōpo Zuzenu ke, 7mākō ke. Jemah po xirikuato nae setime. Etatoko pahne onyrirykō waro ase: ‘Jezu poenōme mǎ toto,’ āko imehnō mǎ opoko xine repe. Yrome toorihse sã matose ya jomipona nymyry pyra oexirykōke. Oturupyra matose ya, jezuhpyra roropa matose.

2 Morara oehtohkō popyry ya mana. Ynyrohmanohpotopōpyry poko oya xine erohnōko matose mōpāme rokene. Naeroro ajamihtatoko orēpyrahxo oehtohkōme jūme rokē oorikyrykōino. Ynara enetupuhnōko ase, onyrirykō poko awahtao xine Ritonōpo omipona nymyry pyra matose. Zae pyra matose Ritonōpo a.

3 Naeroro āmorepatopōpyrykō poko wenikehpyra ehtoko. Onetahpyrykō poko roropa wenikehpyra ehtoko. Aomipona ehtoko oorypyrykō irumekatoko ropa. Pakara awahtao xine omatome oehnōko ase oya xine. Mame joepyry ropa waro pyra matose exīko.

4 Amaro xine nae tuhke pyra, tupoke sã ikurikasenā ke, Sarati pōkō roropa. Ymaro ytoytōko mǎ toto tupoke karimutumā ke, kurāme exiryke.

5 Oorypyrykō poremākaoneme awahtao xine karimutumā ke oupohtotorỹko Ritonōpo mana. Oesetykō onymikara roropa typapē poe, orihpỹme exiketō esetykō poe. ‘Ypoetoryme moxiamo,’ āko ase jarao opoko xine, Ritonōpo ēpataka, inenyohtyā netaryme roropa.

6 “Otato awahtao xine, Juzenu omipona ehtoko otururuhtao ypoetory tomo a.”

Jezu omihpyry Pirateupia pōkō neneryme

7 – Jomiry imeroko ynenyokyhpyry neneryme, ypoetory tō Pirateupia pōkō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya:

“Ynymerohpyry moro oneneryme. Ywy ase kurāme. Ajohpe pyra ase ipunaka. Tysorotoke ase, Tawi kyryrỹpyry ke. Osa totapuruhmakase ahtao ya moro anapurupyra imehnō mana. Tapuruse ya ahtao anapuruhmakara imehnō mana.

8 Onyrirykō waro ase. Ajamitunurukō pitiko rokē repe. Ynamorepatyā omipona matose. Jurumekara matose. Omōtohtotapuruhmakase ya ōmōtohkōme. Moro anapurupyra imehnō mana.

9 Etatoko pahne, mokaro, joroko tamuru poetory ajohpe mǎ toto. ‘Juteume ynanase,’ āko toh mǎ repe. Yrome juteutōkara mokaro. Mokaro enehpōko ase oēpataka xine. Tosekumurukō pona porohnōko mǎ toto, ‘Kure mase,’ katohme oya xine. Opyno xine jehtoh enetupuhnōko mǎ toto emero.

¹⁰ Jomihpyry poko: ‘Penekehpyra ehtoko,’ katopõpyry omipona oexirykõke oewomatorỹko ase, sero põkõ etuarimatohtoehse ahtao. Zae toto ehtohkuhtohme sero põkõ emero etuarimãko mã toto.

¹¹ Okynã pyra oehnõko ropa ase. Tomeseke ehtoko ynekarohpyry poko oya xine, oepehpyrykõ onematonanohpyra imehnõ ehtohme porempãpyra oehtamitukõ onematonanohpyra toto ehtohme.

¹² Poremãpyra awahtao xine oesarykõ ekarõko ase oya xine Ritonõpo tapyĩ tao, jũme Ritonõpo maro oehthokõme. Opokona xine Ritonõpo esety merõko ase, Ritonõpo esary esety roropa. Jerusarẽ tyrisenã moro, kapu ae ayhtohpyry Ritonõpo poe. Jesety esehpasenã roropa imerõko ase opokona xine.

¹³ “Otato awahtao xine Juzenu omipona ehtoko aotururuhtao ypoetory tõ netaryme.”

Jezu omihpyry Raotisea põkõ neneryme

¹⁴ – Jomiry imeroko ynenyokyhpyry neneryme, ypoetory tõ amorepane neneryme, Raotisea põkõ amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya:

“Jomiry moro onenerykõme. Ywy ase Ritonõpo mükuru. Otuarõtanohnekõme ase, zae exiketyme ase. Ritonõpo nyrytyã emero tyrihpõme ase.

¹⁵ Onyryhpyrykõ waro ase. Ritonõpo poetoryme osekarakõ matose repe, yrome ysã pyra matose. Naeroro eukuru iparumã sã matose ya, yzamaro pyra matose. Kuenimã sã awahtao xine, ypoetoryme osekaropyra awahtao xine kurehxo ya exiry repe jomipona pyra oexirykõke. Axitunety sã awahtao xine jomipona nymyry awahtao xine roropa kurehxo oexirykõ ya mã repe.

¹⁶ Yrome iparume sã rokẽ oexirykõke yzamaro pyra matose. Naeroro orumekatorỹko ropa ase.

¹⁷ Ynara ãko matose: ‘Tytineruke ase, tymõkomoke roropa. Emero nae ase,’ ãko matose repe. Yrome ya tymõkomoke pyra matose. Etuarimãko matose, tytineruke pyra roropa matose, tupoke pyra roropa. Tonure pyra roropa matose.

¹⁸ Naeroro etatoko pahne, josenetupuhtoh poko openetatoko. Zae jehtoh poko openetatoko roropa. Ynara exiryke josenetupuhtoh uuru kurã sã mana. Zae jehtoh roropa uuru sã mana kurano. Morara awahtao xine tymõkomokã sã exiko matose kure õsenetupuhtohkõ toehse exiryke, zae oexirykõke roropa. Tupoke karimutumã ke sã exiko roropa matose ihximyry josenetupuhtoh apoiryhtao oya xine, zae jehtoh apoiryhtao roropa oya xine. Enuru epinopyhpyry sã exiko roropa matose, tonurãkara sã pyra josenetupuhtoh apoiryhtao oya xine, zae jehtoh apoiryhtao roropa oya xine.

¹⁹ Imehnõ pyno jahtao, toto zurũko ase. Zae pyra toto ahtao toto tuarimapõko roropa ase kure toto ehtohme. Naeroro yronymyryme oorypyrykõ irumekatoko.

²⁰ Etatoko pahne, tahtah ãko ase jemary ke jomomyry se jexiryke okurohtaka xine. Jomiry etaryhtao oya xine, etapuruhmakaryhtao roropa oya xine omõnõko ase okurohtaka xine. Amaro xine otuhnõko ase. Ymaro roropa otuhnõko matose.

²¹ Oorypyrykõ porempãkaponeme awahtao xine tuisame oritorỹko ase, japõ pona oporohkapõko ase. Morararo joroko tamuru typoremãkaposse ya exiryke tuisame toehse ywy Papa maro. Imaro porohnõko ase apõ pona.

²² “Otato awahtao xine Juzenu omipona ehtoko oururukohtao ypoetory tõ netaryme, enara.”

4

Ritonõpo enery poko kapu ao

¹ Morarame ywy João osenuhmane ropa kakoxi. Mame omõtoh panõ enease totapuruhmakase, kapu aka omõtohme. Mame omi totase ropa ya, rue panõ ynetahpyry osemazuhme ro. Ynara tykase:

– Osehko xiaro kakoxi. Imeĩpo ehtoh enepõko ase oya, tykase.

² Mame Ritonõpo Zuzenu japoiasse. Mame osenuhmase ropa. Kapu ao tuisa apõ moroto nexiase. Moro po imepỹ nexiase typorohse.

³ Ëmyty zemime sã nexiase topu zemimã samo jasape samo, saratio maro. Tuisa apõ zomye okohkuri nexiase sewemã samo ezemerauta samo.

⁴ Moro tuisa apõ zomye imehnõ apõ nexiase 24mãkomo, typarihmã sã nexiase tuisa apõ zomye. Moro po Ritonõpo poetory tõ tamuximãkõ typorohse nexiase, 24me. Upo karimutumã tamuruse toto a. Typarimãke roropa toh nexiase uuru risẽ ke zupuhpyrykõ rehpo.

⁵ Mame tuisa apõ wino nenenehãko nexiase, panaikato, konomeru konõto sã roropa, enara. Aritu panõ setimãkõ zahnõko nexiase tuisa apõ ãpataka. Ritonõpo Zuzenu setime exiketõ enetupuhtoh nexiase.

⁶ Moroto tuisa apõ etonie ikuhpo konõto panõ nexiase, kutehi akusasamã panono. Akusasame kuhse nexiase.

Tuisa apõ myhto isene exiketõ nexiase asakoropane. Tonure tuhke toh nexiase, ãmytykõ poko, ãparykõ poko, enara.

⁷ Toiro isene exikety kaikuxi tamuru panõ nexiase, reã panono. Zakorõ pui orutua panõ nexiase. Imepỹ ahno ãmyty panõ nexiase. Imepỹ piano panõ nexiase pohpoh ãko.

⁸ 6me taporihke toh nexiase. Tonure tuhke toh nexiase aporirykõ poko, zopino, epoe roropa, enara. Eremiakehpyra toh nexiase saereme, koko, enara. Ynara nase toto:

“Kurano, kurano, kurano,

Kuesẽkõ Ritonõpo,

Imehxo Exiketye mana.

Pake exikety ynororo.

Seromaroro nae ro mana.

Myarotokoro ynororo jumanatome,”

nase toto.

⁹ Mame mokaro isene exiketõ eremiaryhtao Ritonõpo imehxo ehtoh poko, tuisamehxo aexiry poko, kure aexiry poko, jumãme aexiry poko

¹⁰ mokaro roropa tamuxime exiketõ 24mãkõ nono pona typorohse toto Ritonõpo ãpataka. Tapõ po typorohse exikety netaryme: “Kure mase. Jũme orihpỹme mase,” tykase toto. Mame typarimãkõ emãko toh nexiase tuisa konõto apõ myhtokoxi. Ynara ãko toh nexiase:

¹¹ “Yna esẽ mase Ritonõpo.

Emero rihpõme mase.

Ritonõpo imehxo mase,

ãko ynanase oya emero porehme.

Yna tuisary kurã mase.

Yna esẽme roropa mase imehxo.

Senohne emero tyrise oya okyryryme.

Tyriry se oexiryke emero toehse mana.

Isene exiketõ roropa toehse,”

ãko toto.

5

Pape moro, amemyhpyry

¹ Mame pape enease amemyhpyry tuisa apõ po iporotyhpyry emahpo, apotunuru wino. Moro pape tymerose ipoko zao, jarao emero porehme. Tapuhse roropa moro pape nexiase 7me apuhtoh ke.

² Mame Ritonõpo nenyokyhpyry enease, jamihme exikety. Opore roropa aomiry nexiase. Ynara nase:

– Onoky nae imehxo exikety, kure nymyry exikety, sē pape etapuruhmakary waro exikety isekerematohme? tykase.

³ Yrome arypyra nexiase. Pape etapuruhmakary waro exikety pyra nexiase kapu ao, sero nono po roropa, aorihtyã zuzenu esao roropa pape enetohme etapuruhmakary waro exikety pyra ipunaka.

⁴ Naeroro tyxitase ywy itamuraume kurãkõ pyra exiryke. Pape etapuruhmakary waro exikety pyra, pape enetohme.

⁵ Mame juruase tamuxime exikety toiro. Ynara nase:

– Xitara exiko. Eneko ke! Mokyro orēpyra exikety reão sã exikety, Juta paryme ynororo tuisa Tawi paryme roropa. Imehnõ typoremãkapose eya. Pape apuru tõ 7mãkõ etapuruhmakary waro mã ynororo, nase ya.

⁶ Mame kaneru mükuru sã enease, xikihme, tuisa apõ po, irãnao. Zomye isene exiketõ asakoropane exiketõ nexiase tamuximehxo exiketõ maro. Mokyro kaneru mükuru sã etapahpyryme sã enease. Tyretyke nexiase setime, tonure setime roropa. Ritonõpo Zuzenu enetupuhtoh mokaro nexiase. Ritonõpo Zuzenu emero pata tõ punero.

⁷ Mame pape apoise kaneru mükuru nytoase tapõ po iporotyhpyry emary poe.

⁸ Moro pape apoiry eneryke tyya xine mokaro asakoropane isene exiketõ tosekumurukõ po typorohse toto nono pona kaneru mükuru êpataka, tamuximãkõ maro. Toare exikety nae toh nexiase etotohme, kasana panõ roropa nae toh nexiase, uuru risemy, pehme ixtaratu ke. Ritonõpo poetory tõ otururu moro ixtaratume mana.

⁹ Mame tyrisenã eremiatoh tukupse toto a. Ynara nase toto:

“Kurãme oexiryke moro pape apoiry waro mase.

Etapuruhmakary waro roropa mase
toxixihmase oexiryke.

Oorihtopõpyryke yna mepekatyase

Ritonõpo poetoryme yna ehtohme.

Emero ituakyry maro mepekahne emero omiry poe, emero ahno maro,
emero pata tamuru poe.

¹⁰ Opoetoryme yna tyrise oya,

Ritonõpo maro oturuketõme yna ehtohme.

Tuisame yna riko roropa mase imehnõ esēme yna ehtohme imeĩpo sero nono
po,”
nase toto.

¹¹ Mame enease ropa, Ritonõpo nenyohyã omiry etase roropa. Tuhke toh nexiase, miujãomãkõ maro miujãomãkomo. Xikihme toh nexiase, tuisa apõ zomye, mokaro asakoropane isene exiketõ zomye, tamuximãkõ zomye roropa.

¹² Toremiase toto oximõme. Ynara nase toto:

“Kaneru mükuru etapahpyry kure mana.

Tuisamehxo mana, tymõkomoke roropa.

Zuaro mana. Jamihme kuhse roropa mana.

Kure rokẽ oriry se ynanase porehme.

Ritonõpo imehxo mase. Kure mase,”
nase toto.

¹³ Morarame kapuaõkõ omiry etase emero porehme, nono põkõ omiry maro, aorihtyã ekepyry omiry maro, tuna konõto kuaõkõ omiry maro. Emero Ritonõpo nyrihtyã omiry etase. Eremiãko toh nexiase. Ynara nase toto tapõ po iporotyhyry a, kaneru mükuru a roropa:

“Kure mase, tuisamehxo.

Ritonõpo imehxo mase, orëpyrahxo mase.

Jüme orihtyã me mase,”
nase toto.

¹⁴ – Aõ, tykase mokaro asakoropane isene exiketomo. Mame tamuxime exiketõ roropa 24mãkõ typorohse toto tõmytykõ po nono pokoxi: “Kure mase, Ritonõpo,” katohme.

6

Pape apuhtopõpyry 1mano

¹ Morarame kaneru mükuru enease. Pape apuhtopõpyry etapuruhmakase ynororo, apitorymano. Mame isene exikety omiry etase toiro, asakoropane aehtoh omiry. Konomeru sã aomiry nexiase. Ynara nase ya:

– Osehko xiaro, nase.

² Mame osenuhmase. Moroto kawaru enease karimutumano. Epo ytokety tpyreke nexiase. Eya parimã roropa tokarose uuru risemy orëpyrahxo exiketyme aexiryke. Mame toytose ynororo kawaru po, imehnõ poremäkapose.

Pape apuhtopõpyry 2mano

³ Morarame pape apuhtopõpyry akorõ etapuruhmakase kaneru mükuru. Mame isene exikety akorõ ynara nase ya:

– Osehko xiaro, nase ya.

⁴ Imepÿ kawaru nutütase, kamiraramano. Mame mokyro kawaru po ytokety tyjamihtanohpose, oxiehno sero põkõ ritohme, etonatohme, ose-nahkatohme, enara. Mame tapema konõto tokarose eya.

Pape apuhtopõpyry 3mano

⁵ Morarame pape apuhtopõpyry oseruaono etapuruhmakane kaneru mükuru. Mame isene exikety oseruaono tõturuse, ynara nase ya:

– Osehko xiaro osenuhmase, nase. Mame enease, moroto kawaru nexiase, xinukutumano. Mokyro po ytokety omoxinety kuhtoh nae nexiase emahpo.

⁶ Mame omi etase ropa. Mokaro asakoropane isene exiketõ wino moro omi totase ya. Ynara nase:

– Tiriiku toiro kirume ahtao, epehpyry toiro ãmepÿy erohtamitume mana. Oxinase epehpyry oseruao riturume ahtao, toiro ãmepÿy erohtamitume mana. Yrome oriu epehpyry onytyromara mana, uwa eukuru epehpyry roropa onytyromara mana.

Pape apuhtopõpyry 4mano

⁷ Morarame pape apuhtopõpyry asakoropane exikety etapuruhmakane kaneru mükuru. Mame isene exiketõ asakoropane exiketõ omiry etane etyhyrymä omiry:

– Osehko xiaro, kynako ya.

⁸ Mame osenuhmane. Moroto kawaru kynexine, kapaumano. Mokyro po ytokety nexiase esety Orihtopo. Mokyro tokahmase imepÿny a, esety Aorihtyã esary. Mame taropose toto sero põkõ etapatohme emero pyra.

Asakoropane ahtao toiro totapasēme toehse eya xine, totonarykō ke te, tōmirykō ke, tyrohsē ke te, esekatoh tonō ke, enara.

Pape apuhtopōpyry 5mano

⁹ Morarame pape apuhtopōpyry omame exikety totapuruhmakase kaneru mūkuru a. Mame osenuhmase moroto okyno zahkatoh zopikoxi. Ritonōpo poetory ekepyā zuzenu enease. Ritonōpo omiry poko imehnō amoreparyke tyya xine totapase toh emero, Ritonōpo omipona toh exiryke roropa imehnō tuarōtanohpory poko tyya xine.

¹⁰ Opore ynara nase toto:

– Yna esēme mase. Orēpyrahxo exikety me mase. Kure mase ipunaka. Zae roropa mase. Otāto ise ro nono pōkō apiakatohme oya nae toto wānohtohme, yna mŷpotohme oya? nase toto.

¹¹ Mokaro zupōme karimutumā tokarose eya xine. Ynara tykase tozuhse toto:

– Apoaporo, eraximatoko aporo ākorōkō oehtāne. Asā xine imehnō Jezu poetory tō etapāko roropa mā toto asā xine ro, tykase.

Pape apuhtopōpyry 6mano

¹² Mame pape apuhtopōpyry 6mā totapuruhmakase kaneru mūkuru a. Nono kywyh kywyh tykase itamurume. Xixi tyarumāse roropa, kamisa xinukutumā samo topuxiximā samo. Nuno kamirarame toehse, munu samo.

¹³ Xirikuato tō tohpahse kapu poe nono pona, itu epery ohpapyry samo jamihme tyryrykane ahtao.

¹⁴ Mame osenepyra toehse kapu, pape amemyry samo. Ypy tō tysyryhmase esae xine, ahmōta tō roropa esae xine tysyryhmase.

¹⁵ Mame sero pōkō tuisary tō toepase toto otonētohme, pata tō esē tō roropa, soutatu tō esā roropa, tymōkomoke exiketomo, orēpyra exiketomo, emero porehme toepase toto, tosēke exiketomo, tosēke pyra exiketō roropa. Tōtonētohkōme toepase toto eutary aka, topu zopikoxi roropa ypy tō po.

¹⁶ Kui tykase toto. Tykohtase toto ypy tō netaryme topu tō netaryme roropa:

– Ēpukako yna pona yna zonētohme, yna onenepyra Ritonōpo ehtohme, tapō pona iporotyhyry yna onenepyra aehtohme, yna zehno pyra kaneru mūkuru ehtohme roropa.

¹⁷ Yna zehno toto ehtoh toehse exiryke poremānōko rokē ynanase, āko toh kynexine.

7

144.000me Izyraeu tō poko

¹ Morarame Ritonōpo nenyohityā enease, asakoropane. Sero nono etyhyry po toh nexiase xikihme, asakoropane etyhyry po. Tyryrykane asakoropane tapoise eya xine, tyryry kara ehtohme nono poro, tuna poro, itu poro, enara.

² Morarame Ritonōpo nenyokhyry imepŷ enease. Xixi tūtatoh wino oehkety. Ritonōpo kyryry ke tomahpōke nexiase, Ritonōpo esety mero-topo. Opore tykohtase mokyro takorō tō netaryme, asakoropane exiketō netaryme. Nono ryhmananō mokaro Ritonōpo poe, tuna konōto ryhmananō roropa.

³ Ynara nase ynororo mokaro netaryme:

– Nono onyryhmara ehtoko aporo, tuna konōto roropa. Kuesēkō Ritonōpo esety ynanymeroxi aporo ipoetory tō pery pokona sē ke imerotoh ke, nase ynororo.

⁴ Mame mokaro tuhke exiry tokarose ya, Ritonõpo esety ke ěmyty poko inymerotyã tuhke exiry 144.000me toh nexiase.

⁵ 12.000me toh nexiase Juta pakõme, Ritonõpo esety ke imerotyamo. 12.000me roropa Rupě pakõme, 12.000me Kate pakõme,

⁶ 12.000me Asea pakõme, 12.000me Napatari pakõme, 12.000me Manase pakõme,

⁷ 12.000me Ximeão pakõme, 12.000me Rewi pakõme, 12.000me Isakaa pakõme,

⁸ 12.000me Zepurõ pakõme, 12.000me Joze pakõme, 12.000me Pějamĩ pakõme, enara.

Tuhkãkõ poko roropa

⁹ Morarame osenuhmase ropa. Moroto tuhkãkõ nexiase. Ikuhpỹme toh nexiase. Emero pata tamuru poe aehtyã nexiase, emero ituakyry tõ maro, emero ahno maro, emero omi ae oturuketõ maro toh nexiase. Xikihme toh nexiase Tuisa apõ ěpataka, kaneru mũkuru ěpataka roropa. Tupoke karimutumã ke toh nexiase, toto emahpo marariary panõ nexiase.

¹⁰ Opore tõturuse toto. Ynara tykase:

– Ritonõpo a typynanohse sytatose, tapõ po iporotyhpory a. Kaneru mũkuru a roropa tukurãkase sytatose, tykase toto.

¹¹ Ritonõpo apõ zomye inenyohtyã nexiase, tamuxime exiketõ maro, isene exiketõ asakoropane exiketõ maro. Mame tosekumurukõ po typorohse toto Ritonõpo apõ ěpataka ěmytykõ nono pokoxi. “Kure mase,” katohme Ritonõpo a.

¹² Ynara nase toto:

– Aõ! Kure kuhse mase, Ritonõpo imehxo. Zuarohxo mase. Zae rokě mase. Emero motye tuisamehxo mase. Orěpyra mase. Jamihme roropa mase Ritonõpo. Yna esěme mase jũme, enara.

¹³ Mame ynara nase tamuxime exikety toiro ya:

– Onokãkõ mokaro, tupoke karimutumã ke? Otokoino toehse roropa toh nae? nase ya.

¹⁴ – Kũ, omorohko, zuaro mase, tykase ywy eya.

Mame ynara tykase ynororo ya:

– Moxiã porempãpyra exiketomo. Toanahtose toto a etuarimatoh konõto toehse ahtao. Kaneru mũkuru etapary sã toorihse Ritonõpo mũkuru. Moro enetuputyryke moxiamo a tukurikase toto Ritonõpo a upo kurikary sã kyya xine.

¹⁵ Morara exiryke Ritonõpo apõ ěpataka mã toto. Aomipona roropa toh mana imaro oturutoh tao, saereme, koko, enara. Mame toto ewomãko mana, toto onurumekara roropa mana tapõ po iporotyhpory.

¹⁶ Emitapãpyra roropa mã toto jũme. Tuna zehnara roropa mã toto. Toto onyahkara roropa xixi mana. Imepỹ axitunety roropa toto onyahkara mana

¹⁷ mokyro kaneru mũkuru toto esěme exiryke. Tummy apõ po ynororo. Toky tõ pyno kaneru esě exiry sã typoetory pynanohnõko mana. Toto arõko sã mokyro mana tuna kurã kuaka, soesoekane kuaka roropa. Mame ixitykõ korokãko ropa Ritonõpo mana, xitara ropa toto ehtohme jũme, tykase.

8

Pape apuhtopõpyry 7mano

¹ Mame pape apuhtopõpyry totapuruhmakase kaneru mũkuru a etyhporymano, 7mano. Morarame mynyhme rokě toehse emero kapu ao okynã pitiko, otarame zokonaka orame rokene.

² Mame Ritonõpo nenyohtyã enease 7mãkomo. Kokoro rokẽ Ritonõpo ãpataka exikihmaketomo. Eya xine rue tokarose etotohme.

³ Mame imepỹ Ritonõpo nenyokyhpyry ixtaratuimo ã nae nexiase uuru risemy, tyroxine zahkatoh eny. Ahno nekarory zahkatoh pona toytose ynororo. Mame ixtaratuimo tokarose eya itamurume zoximatohme Ritonõpo poetory oturutopõpyry maro jahkatohme jahkatoh po tynekaroryme Ritonõpo a.

⁴ Moro ixtaratuimo erexĩtory tõnuhse Ritonõpo poetory tõ oturutopõpyry maro, jahkatoh poe, Ritonõpo nenyokyhpyry emahpoe.

⁵ Mame ixtaratu ãtypyry typehkase mokyro a apoto ke jahkatoh wino. Nono pona tomase eya. Konomeru nexiase panaikato, nenenehkane maro. Nono kywyh kywyh tykase roropa.

Rue 1mano

⁶ Mame Ritonõpo nenyohtyã 7mãkõ turuẽkõ anymyase toto etotohme.

⁷ Toiro totose osemazupu a. Mame konopoimo tooehse tytopure apoto maro, munu maro. Itamurume tooehse sero nono pona. Mame nono tyahse zokonaka (oseruao ahtao toiro tyahse). Wewe tõkehko tyahse roropa tuhke onahpoty maro (oseruao wewe ahtao toiro tyahse).

Rue 2mano

⁸ Morarame Ritonõpo nenyokyhpyry akorony a turuẽ totose. Mame ypy konõto zatyry enease. Moro ypy tomase tuna konõto kuaka. Tuna konõto zokonaka munu sã tanyhtase.

⁹ Tuna konõto kuaõkõ zokonaka toorihse (oseruao ahtao toiro toorihse). Wapu tõ roropa zokonaka tonahkase (oseruao wapu ahtao toiro tonahse).

Rue 3mano

¹⁰ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry imepyny a ropa totose rue. Mame xirikuato konõto toepukase jatyryhtao ro aritu samo, kaino kapu ae tuna tõ kuaka, (oseruao ahtao toirõ kuaka toepukase), zupuhpyry tõ kuaka roropa.

¹¹ Moro xirikuato esety Itunety nexiase. Morarame tuna zokonaka itũ toehse. Ahno tuhke toorihse tuna enyryke tyya xine, popyra toehse tuna exiryke.

Rue 4mano

¹² Mame Ritonõpo nenyokyhpyry imepyny a ropa turuẽ totose. Mame xixi zokonaka totapase, nuno zokonaka roropa, xirikuato tõ roropa zokonaka tonahkase (oseruao ahtao toiro tonahkase). Saereme hkopyra toehse toto. Tõmehse ahtao saereme hkopyra toehse, koko morararo xinukutumehxo toehse.

¹³ Morarame pianoimo enease kae, kapu ae aytoryhtao. Ynara nase ynororo:

– Myhene! myhene! Itamurumehxo sero põkõ mã etuarimãko, mokaro a rue etoryhtao. Oseruao Ritonõpo nenyohtyã nae ro turuẽkõ etotohme.

9

Rue 5mano

¹ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry imepyny a turuẽ totose. Mame xirikuato aepukary enease kapu ae nono pona. Mame eya soroto tokarose, joroko tõ eutary konõto apuru etapuruhmakatopo.

² Mame eya joroko tõ eutary totapuruhmakase, eutary konõto. Orexĩto tutõtase itamurume apoto konõto erexĩtory samo. Mame xixi tyarumãse. Kapu roropa xinukutume toehse joroko tõ eutary erexĩtory pokoino.

³ Mame itupary panō tutūtase orexīto maro nono pona. Orēpyra purutōme tyrise toto mynoto samo.

⁴ Otyro tōkehko onyryhmara tyripose toto, onahpoty, wewe tōkehko, ahno tō ryhmananome toh nexiase. Ritonōpo esety pyra iperykō poko ahtao, mokaro ryhmāko toto itupary panō kō nexiase.

⁵ Ahno anaorihmapopyra toh nexiase, toto poko rokene, 5me nuno arōpōko mokaro mana ahno tuarimapory poko. Tupuruse ahtao eya xine moro jetū exiry mynoto nupuruhpyry samo.

⁶ 5me nuno arōpōko toto. Morara ahtao toorikyrykō se ahno exīko repe. Yrome orihpyra mā toto.

⁷ Mokaro itupary panō kawaru sã nexiase, tyyreke exikety samo, imehnō maro tōsetapary waro exiketō samo. Tyyrimāke roropa toh nexiase, uuru panō ke zupuhpyrykō poko. Ēmytykō ahno ēmyty sã nexiase roropa.

⁸ Zūsetykō nohpo zūsety sã nexiase. Jerykō kaikuxi tamuru zery sã nexiase.

⁹ Ipuropurukō tapuruse sã nexiase kurimene risē panō ke. Panaikato tyrise eya xine roropa taporirykō ke, konopo konōto panaikato sã nexiase, itu htao konopo oepyry samo.

¹⁰ Tarokyrykō poko tunupurutatohke nexiase roropa mynoto panono. Tarokyry ke imehnō ryhmāko mā toto. 5me nuno arōpōko roropa toh mana.

¹¹ Tosēke roropa toh mana, Ritonōpo nenyokyhpyry mokyro, joroko tō eutary erase. Mokyro esety epereu omiry ae Apatōme mana. Kyreku omiry ae Aporiāome mana, (ryhmatō kary).

¹² Toiro tōtyhkase ryhmatō konōto. Taroino asakoro nae ro mana.

Rue 6mano

¹³ Mame Ritonōpo nenyokyhpyry imepyny a turuē totose. Mame omi etase ixtaratuimo zahkatoh poe, etyhyry asakoropane exikety uuru risē poe, Ritonōpo ēpataka.

¹⁴ Ynara tykase ynororo turuē etohpono a, Ritonōpo nenyokyhpyry a:

– Ritonōpo nenyohyā tymyhse mā toto Eupyrati tunary kua. Imyhpokata ropa toto, tykase.

¹⁵ Mame tymyhpokase ropa toto. Eraximāko rokē toh nexiase, seromaroro ehtoh eraximāko, sero ēmepyy roropa, sero nuno, sero jeimamyry, enara. Eraximāko toh nexiase sero pōkō etapatohme tyya xine, emero pyra. (Oseruao ahtao toiro totapasēme exīko mana.)

¹⁶ Morarame kawaru po ytoketō ikuhpỹme sã toh nexiase.

– 200 miujāome nae toh nexiase, tykase ya.

¹⁷ Mame mokaro enease samo kawaru tomo, epo ytoketomo, enara. Toto puropuru apuru tahpire nexiase apoto samo. Ezuezume roropa nexiase sapira samo, seweme roropa ēxofere samo. Kawaru zupuhpyry kaikuxi tamuru zupuhpyry sã nexiase reāo zupuhpyry samo. Ītae xine apoto tutūtase, orexīto maro, aixi zatyry sã ēxofere zatyry tutūtase.

¹⁸ Morara exiryke ahno toorihse tuhke. Oseruao ahtao toiro toorihse, orihmatōme moro apoto exiryke, orexīto maro, aixi zatyry panō maro kawaru tō mytae inutūtanohpohpyrykomo.

¹⁹ Mokaro kawaru tō jamitunuru toto mytao mana, toto arokyry ao roropa. Okoi sã toto arokyry mana osekato. Tarokyrykō ke ahno ryhmāko mā toto.

²⁰ Morarame ahno akoĩpyry, orihpyra exiketō tynyrihpyrykō onurumekara toh nexiase. Joroko tō omipona exikehpyra toh nexiase. Tynyrihpyrykō Ritonōpo myakāme roropa tyrise eya xine, uuru risemy, parata risē roropa, metau risemy, topu risemy, wewe risemy, enara. Yrome osenuhmara mā toto, otato pyra roropa. Xikihme toytory waro pyra roropa mā toto.

²¹ Yrome mokaro tyrypyrykō onurumekara toh nexiase, imehnō etapary poko, joroko tō poko, imehnō nohpo tō poko, imehnō mōkomory ematonopyry poko, enara.

10

Ritonōpo nenyokyhpyry typapeke aexihpyry

¹ Morarame imep̄y enease Ritonōpo nenyokyhpyry, jamihme exikety. Aytory enease kapu ae. Tupoke kynexine akurū ke. Zuhpo okohkuri sã roropa nexiase. Ēmyty xixi sã nexiase. Jaxiry tororokane sã roropa nexiase, kaetokohxo exiketō sã asakoro.

² Emahpo pape pitiko nexiase imerohpyry typiapose. Jaxiry apotunuru wino tuna konōto kuaō nexiase, jaxiry etato nono po nexiase.

³ Mame opore tykohtase ynororo kaikuxi tamuru aryrykary samo (reã aryrykary samo). Mame tozuhse ynororo konomeru tomo a, 7mãkomo a, itamurume konomeru takararahkane sã aomiry nexiase roropa.

⁴ Mame konomeru tō omiry etaryke ya imerory se exiase repe. Yrome imep̄y omiry etase kaino kapu ae. Ynara nase ya:

– Konomeru tō 7mãkō omihpyry onekaropyra exiko, onymeropyra exiko roropa, tykase.

⁵ Mame mokyro, Ritonōpo nenyokyhpyry, tuna konōto po xikihme exikety jaxiry etato nono po exikety, tomary tan̄ȳse eya kakoxi tapotunuru winono.

⁶ Mame tōturuse ynororo Ritonōpo poe. Jūme orihp̄yme exikety Ritonōpo mana. Kapu rihp̄ōme ynororo nono rihp̄ōme roropa. Tuna konōto rihp̄ōme roropa ynororo. Emero kapuaōkomo, nono pōkomo tuna konōto kuaōkō roropa rihp̄ōme ynororo. Ynara tykase inenyokyhpyry Ritonōpo poe:

– Epo mana! Okynã pyra toehse mana.

⁷ Rue totose ahtao Ritonōpo nenyokyhpyry a, 7mãkō etyhpyry a, toepohnohp̄opyry ae ro emero tyrīko Ritonōpo mana tōmihpyry ae ro typoetory tomo a, urutō komo a, tykase ynororo.

⁸ Mame omi etase ropa kaino, osemazuhme ynetahpyry ro nexiase. Ynara tykase ynororo ya:

– Pape apoita moky a ipiapohpyry Ritonōpo nenyokyhpyry emahpo exikety, xikihme exikety moky tuna konōto po, nono po, enara, tykase.

⁹ Mame mokyro a Ritonōpo nenyokyhpyry a ytoase pape pitiko ekaropose eya.

– Pape pitiko se hano, ase eya.

– Seny, apoiko. Enahko. Ikatainy sã reh exīko mā awakuru ao. Yrome ōtao mā anusasame exīko ano zeni samo, nase ynororo ya.

¹⁰ Moro pape pitiko apoiase emary poe, tonahse ya. Anusasame nexiase ŷtao ahtao. Yrome tonahkehse ya ahtao, ikatainy sã toehse juakuru ao.

¹¹ Mame ynara nase ropa ynororo ya:

– Senohne Ritonōpo nekarohpyry ekaroko ropa imehnomo a tuhkākō poko, tuhke pata tamuru pōkō poko, tuhke tyotyoro tōmire exiketō poko, tuhke pata esã poko roropa, enara, tykase ynororo ya.

11

Tuarōtanohnanō asakorō poko

¹ Morarame mara pisarara tokarose ya mosa ehtoh kuhtohme. Ynara tykase ya:

– Owōko, Ritonōpo maro oturutoh ikuhko, tapyi. Ahno nekarory tō zahkatoh roropa ikuhko. Ritonōpo poko exiketō ikuhko roropa moro taōkomo, tuhke toto exiry waro oehtohme.

² Yrome tapyi zomye jarakapyhpyry onukuhypra exiko, tokarose exiryke Ritonōpo waro pyra exiketomo a. Itūtūmāko mā toto Ritonōpo Patary Kurā poro Jerusarē poro 42me nuno.

³ Mame jomiry ekaronanō aropōko ase, ypoetory asakoro. Upo topuxiximā risē amurūko mā toto: “Emynyhāmāko ynanase oorypyrykō poko,” katohme imehnomo a. Mame Ritonōpo nekarohpyry poko imehnō zurūko mā toto tuhke ěmepyry, 1.260me ěmepyry pona, tykase.

⁴ Mokaro Ritonōpo omiry ekaronanō mā asakoro oriwera zoko sã mā toto. Nāparina sã roropa mokaro asakoro. Xikihme mā toto Kuesēkō ěpataka, sero nono esē ěpataka.

⁵ Mame mokaro ryhmary kukuruhtao imehnomo a, apoto tūtāko ĩtae xine mana tyzehnotokō enahkatohme. Morara ahtao mokaro ryhmary kuhnanō emero orihnōko mā toto.

⁶ Ritonōpo poe kapu apururu waro mā toto konopo oehpyra ehtohme, Ritonōpo omiry ekaroryhtao imehnomo a. Ritonōpo poe iporiry riry waro roropa mā toto munume. Ritonōpo poe sero pōkō akuruhtanohpory waro roropa mā toto, tuhke tyrohsē ke, kokoro rokene ise toto ahtao.

⁷ Mame Ritonōpo omiry poko tōturukehse toto ahtao, eutary konōto ae tūtāko onokyroimo mokaro asakoro exiketō maro toetonatohkōme. Toto poremākapōko xihpyry mana. Toto etapāko mana.

⁸ Mame osema taka toto ekepyry emāko mana, moro pata konōto po, Kuesēkō exixihmatopōpyry po. Moro pata tyorō ke esehtōko toto seromaroro. “Sotoma moro,” āko mā toto. “Ejitu,” āko roropa mā toto iirypyryme moro pata pōkō exiryke itamurume.

⁹ Mame mokaro ekepyry enēko mā toto, emero pata tamuru pōkomo, ituakyry roropa toto enēko, tyotyoro omiry waro exiketō roropa, emero ahno toto ekepyry enēko asakoropane ěmepyry zokonaka. Toto ekepyry ononēpopyra roropa mā toto.

¹⁰ Tākye sero pōkō exīko mokaro orihtopōpyry eneryke tyya xine. Atākyemāko mā toto. Tynekarorykō aropōko mā toto oseya rokene. Mokaro asakoro urutō kō pokoino toetuarimase toto itamurume sero pōkomo. Naeroro atākyemāko mā toto mokaro ekepyry eneryke tyya xine.

¹¹ Morarame asakoropane zokonaka tōmehse ahtao tōsemākapose ropa toto Ritonōpo a. Towōse ropa toto. Toto eneryke tyya xine tōserehse itamurume emero porehme.

¹² Morarame omi konōto totase kaino mokaro a, asakoro exiketomo a. Ynara tykase eya xine kapu poe:

– Osehtoko xiaro! Ōnuhtokose xiaro! tykase.

Mame tōnuhse toto kakoxi kapu aka, akuru htoko imehnō neneryme porehme.

¹³ Mame morara ahtao nono kywyh kywyh tykase jamihme samo, pata zokonaka tyyryhmase. Omame porehme tapyi ahtao toiro toepukase. Ahno roropa totapase nono kywyh kywyh karyke, 7 miume totapase toto. Imehnō tōserehse itamurume.

– Kure Ritonōpo Kapuaō mana. Imehxo mana. Orēpyrahxo roropa mana, tykase toto.

¹⁴ Asakoro ryhmatō tonahse repe. Enetoko ke zakorō ryhmatō oehsasaka mana.

Rue 7mano, etyhyprymano

¹⁵ Mame imepÿ Ritonõpo nenyokyhpyry rue etone, etyhpyrymano. Mame omi opore exiketõ etase kapu ao. Ynara nase toto:

— Seromaroro Kuesëkõ sero nono esëme toehse rahkene tynymenekahpyry maro. Tuisame exikehpyra mana jũme, nase toto.

¹⁶ Morarame tamuximãkõ 24mãkõ tapõkõ po typorohse exiketõ Ritonõpo ãpataka, tõpatapoe typorohse toto nono pokoxi, “Kure mase,” katohme Ritonõpo a.

¹⁷ Ynara nase toto:

“Yna esëme mase Ritonõpo,
imehxo oexiryke.

Seromaroro yna esëme ro mase.

Moinoronato mase yna esë roropa.

Kure mase orëpyra oexiryke, ajamitunuru mapoiase.

Tuisame exipitõko mase!

¹⁸ Awaro pyra exiketõ ozehno toehse mã toto,
tuãnohtokõ toehse exiryke,
aorihtyã apiakatoh toehse exiryke roropa.

Opoetory tõ epehmatoh toehse roropa,
toto erohtamitume, urutõ kõ maro,
emero opoetory tõ roropa,
tuisamehxo exiketomo,
tuisame pyra exiketomo.

Emero ouno exiketõ epehmatoh toehse.

Sero nono ryhmananõ enahkatoh toehse roropa mana,”
nase toto.

¹⁹ Mame Ritonõpo maro oturutoh kurã totapuruhmakase kapu ao. Ritonõpo nymeropohpyry ã tonese moro tao. Typoetory tõ pyno Ritonõpo exiry enetupuhtho moro. Mame neneneh tykase, takararah tykase, panaikato, konomeru maro. Nono kywyh kywyh tykase, konopoimo itamurume topu sã xiriri tykase, enara.

12

Nohpo ekahmatopõpyry zakareimo a

¹ Mame enetupuhpotoh konõto toeporehkase kapu ao. Nohpo nexiase. Tupoke xixi ke nexiase. Nuno roropa nexiase ipupuru zopino. Zupuhpyry po parimã nexiase, xirikuato maro 12me.

² Poetoëme nexiase. Enurusasaka nexiase. Kui ãko roropa nexiase ynororo jetũ toexiryke poeto ke.

³ Mame imepÿ enetupuhpotoh toeporehkase morotona kapu ao. Zakareimo konõto panõ nexiase, kamiraramano. Tupuhpyke ynororo 7me nexiase. Tyretyke roropa nexiase 10me. Zupuhpyry tõ po parimã panõ nexiase emero.

⁴ Xirikuato tarose eya kapu ae tarokyry ke. (Oseruao xirikuato ahtao toiro tarose eya.) Mame xirikuato tõ tynarotyã tomase eya nono pona. Nohpo enurukety ãpataka toexikihmase ynororo, aenururu eraximatohme tyya, poeto enahtohme tonuruse ahtao.

⁵ Mame nohpo tonuruse rahkene orutuame. Tuisame exiketyme ehtohme tonuruse mokyro, orëpyra pata tamuru tõ esëme aehtohme. Tyjमितunuru ke tõmipona imehnõ riko mana emero porehme. Mame poeto pitiko typynanohse Ritonõpo a. Tosaka tarose tapõ pona.

⁶ Mame nohpo toepase ahno esaka pyra. Mokyro esaryme osa tyrise Ritonõpo a. Moroto ipynanohnõko imehnõ mana tuhke ãmepyry, 1.260me ãmepyry pona.

⁷ Mame totonapitose toto kapuaõkomo. Mikeu tõ tõsetapase toto zakareimo konõto maro. Typoetoke roropa zakareimo nexiase joroko tõ ke. Tõsetapase toto. Mikeu tõ poremãkapory se roropa nexiase toh repe. Mikeu nexiase Ritonõpo nenyokyhpyryme.

⁸ Morarame zakareimo konõto typoremãkapose ipoetory tõ maro. Taropose toto kapu ae porehme.

⁹ Zakareimo konõto tomapose kapu ae. Pake mokyro okoime. Esety joroko tamuru, Satanaxi esetye roropa mana. Onekunohto ynororo. Sero nono põkõ tonekunohse eya porehme. Mokyro tomapose kapu ae nono pona, ipoetory tõ maro, joroko tõ maro.

¹⁰ Morarame omi etase ropa kapu ao, opore exikety. Ynara nase:

– Seromaroro kypynanohtorõko Ritonõpo mana. Seromaroro tyjami-tunuru enepõko mana, tuisamehxo toexiryke. Seromaroro Inymenekahpyry tuisame toexiry enepõko mana. Ynara exiryke, kuakorõkõ hxirone tomase exiryke kapu ae. Ritonõpo ãpataka toto hxirõko nexiase saereme, koko, enara. Mokyro tomase kapu ae.

¹¹ Mokyro typoremãkapose Jezu poetory tomo a toorihse Jezu exiryke toto myakãme. Mokyro typoremãkapose eya xine tosõkõ zae ehtoh ekaroryke roropa tyya xine imehnomo a. Typoremãkapose eya xine, osepyno pyra toehse toexirykõke toorikyrykõ ponãmero.

¹² Naeroro atãkyematoko kapuaõkomo. Yrome myhene nono põkomo, tuna konõto kuaõkõ roropa, tyhtose joroko tamuru exiryke oya xine. Zekõtãpãnõko roropa mana okyna hkopyra tuãnopyry ehtoh exiryke. Moro waro toexiryke zekõtãpãnõko mana, nase.

¹³ Morarame nono pona aepukahpyry waro toehse joroko tamuru ahtao nohpo tokahmapitose eya. Enurusenã ã tokahmapitose apoitohme tyya repe.

¹⁴ Mame aporiry asakoro tokarose nohpo a pianoimo aporiry panono, aepatohme tosaka ropa, ahno esaka pyra. Moroto mokyro pynanohnõko Ritonõpo mana, oseruao jeimamyry zokonaka onyryhmara joroko tamuru ehtohme.

¹⁵ Morarame tuna tutũtanohpose zakareimo konõto a tỹtae, itamurume, iporiry konõto samo, nohpo ekahmatohme, zue aka nohpo nerymapotohme repe.

¹⁶ Mame takorehmase nohpo nono a. Toõtakase nono tuna omõtohme. Tuna tomõse nono aka, zakareimo konõto mytae itũtahpyry.

¹⁷ Morarame zakareimo konõto tyekõtãpãse nohpo poko. Toytose ynororo osetapase ipoenõ maro, ipakõ maro, emero Ritonõpo omipona exiketõ maro, Jezu Kyrixtu namorepahpyry omipona exiketõ maro roropa.

¹⁸ Mame isawã po zakareimo konõto xikihme toehse tuna konõto ehpio.

13

Onokyroimo asakoro

¹ Imeĩpo onokyroimo enease aekuomyryhtao tuna konõto kuae. Tyretyke nexiase omame porehme, tupuhpyke roropa nexiase 7me. Typarimãke iretyry nexiase emero. Ritonõpo zehno nexiase ynororo. Naeroro Ritonõpo esety tymerose eya tupuhpyry tõ pokona Ritonõpome tõsekarotohme repe.

² Kaikuxi tamuru sã nexiase mokyro. Ipupuru uuso pupuru sã nexiase. Ītary kaikuxi tamuru mytary sã nexiase. Mame zakareimo konõto a tyjamihtanohpose mokyro. Eya tapõ tokarose, tuisa konõtome mokyro tyrise eya roropa.

³ Mame mokyro onokyroimo zupuhpyry totapase toiro. Toorihse sã nexiase ipunaka. Yrome toekurākase ropa. Moro eneryke tyya xine tõsenuruhkase sero nono põkõ emero. “To!” tykase toto. “Orëpyra kuhse mose mana,” tykase toto. Aomipona se toehse roropa toto.

⁴ Kure rokë zakareimo konõto tyrise roropa eya xine Ritonõpo myakãme samo, tuisame toehto tokarose eya exiryke onokyroimo a, tuisame aehto. Ritonõpo myakãme onokyroimo toahmase roropa eya xine. Ynara nase toto:

– Imehxo mose mana. Isã pyra imehnõ mana. Orëpyra kuhse ynororo. Iporemākaponanõ pyra mã ipunaka, tykase toto.

⁵ Morarame tomiase xihpyry mokyro onokyroimo. Yrome onuãnohpyra Ritonõpo nexiase aporo. 42me nuno taropose eya tuisame toexiry poko.

⁶ Mame Ritonõpome tõsekaropitose eya: “Ywy ase Ritonõpo,” tykase ynororo. Ritonõpo esety tounohse roropa eya. Esary roropa typoihtose eya. Emero kapuaõkõ roropa typoihtose eya.

⁷ Mame Ritonõpo poetory tõ tapoitapoise eya. Yrome mokyro kahpyry onyporemākapopyra Ritonõpo kynexine aporo. Ritonõpo poetory typoremākapose eya. Tuisame toehse roropa ynororo, ituakry esëme, ahno esëme, emero tyotyoro omiry ae exiketõ esëme, emero pata tamuru põkõ esëme, enara.

⁸ Mame kure rokë mokyro rĩko mã toto, emero sero nono põkomo. “Kure mase. Imehxo mase,” ãko mã toto eya. Mokaro esety onymeropyra kynexine Ritonõpo papë pokona. Yrome mokaro, esetykõ tymerose exiketõ Ritonõpo papë pokona, mokaro kure onokyroimo onyripyra mã toto. “Kure mase,” kara mã toto eya. Moino ro esetykõ tymerose Ritonõpo a kaneru mükuru papë pokona sero nono onyripyra ro ahtao ro. Orihpÿme exiketõ mokaro jumanatome Kyrixtu poetoryme toexirykõke, toorihse Kyrixtu exiryke toto myakãme kaneru mükuru samo.

⁹ “Typanare awahtao xine otato ehtoko.

¹⁰ Tapoisëme awahtao xine tapoisëme ro matose. Tuosëme awahtao xine tuosëme ro matose. Naeroro Ritonõpo poetoryme awahtao xine oseanahtoto. Penekehpyra ehtoko Ritonõpo enetuputyry poko.”

¹¹ Morarame imepÿ onokyroimo tütary enease nono ae. Tyretyke nexiase asakoro, kaneru mükuru retyry samo. Yrome aomiry zakareimo konõto omiry sã nexiase.

¹² Mokyro onokyroimo apitoryme aexihpyry tuisame konõto aexihpyry sã toehse ynororo. Tõmipona sero nono põkõ tyrise eya emero. Mame onokyroimo osemazupu kure rokë tyripose eya xine. “Kure mase imehxo,” kamexipotohme eya xine onokyroimo osemazuhme aexihpyry a, zupuhpyry ikurākahpyry ropa a.

¹³ Mame tyjमितunuru tonepose eya. Apoto tonehpose eya kapu ae, tuhkãkõ neneryme.

¹⁴ Sero nono põkõ tonekunohse eya tyjमितunuru eneporyke eya xine. Onokyroimo osemazupu neneryme tyjमितunuru tonepose eya xine. Ynara tykase ynoro eya xine:

– Mose onokyroimo panõ imepÿ tyritoko eahmatohme, “Kure mase,” katohme ipoko, tykase mokyro nono ae itütahpyry eya xine onokyroimo poko, tapema ke zupuhpyry etapahpyry poko, aekurākahpyry ropa poko. Kure mokyro ritohme ipanõ tyripose eya xine.

¹⁵ Mame tyrise ahtao tyjमितunuru poe toto nyrihpyry taoseremanohpose eya aomitanohtohme isene aehtohme. Mame isene toehse ynororo, tōtururu waro toehse. Imehnō etapary waro roropa toehse, “Kure mase,” kara toto ahtao tyya.

¹⁶ Mame tosety meropoase onokyroimo, emero ipery pokona emero emary pokona apotunuru wino, enara. Inunomo, poetohti, tymōkomokamo, tytineruke pyra exiketomo, tosēke erohketomo, typoetoke exiketomo, emero.

¹⁷ Mokyro nymeropohpyry pyra exiketō ahtao, mōkomo onepekahpopyra eya xine ynororo, mōkomo onekamopopyra roropa ynororo eya xine.

¹⁸ Tuarō ehtoko. Tuarō awahtao xine enetupuhnōko matose. Mokyro onokyroimo nymerohpyry enetupuhtohme mana, orutua esety poko. Ynara mana 666.

14

Jezu poetory tō eremiary poko

¹ Mame osenuhmase ropa. Kaneru mūkuru enease ypy Xiāo po. Imaro nexiase tuhkākomo, 144.000mākomo. Typerykō poko tymerose Ritonōpo esety nexiase, Kaneru mūkuru esety roropa.

² Mame omi etase kaino, kapu ae. Sōkane konōto sã nexiase. Konomeru sã roropa nexiase. Tuhkākō eremiaketō omiry etase. Toarē etory sã nexiase.

³ Xikihme nexiase toto Ritonōpo apō myhto, isene exiketō asakoropane exiketō maro, tamuximākō maro. Tyrisenã eremiatoh poko toremiase toto. Moro eremiatoh waro pyra imehnō mana. Mokaro rokē zuaro, 144.000mākomo, topekahse toh mokaro Jezu a, sero pōkōme ro toto ahtao ro.

⁴ Orutua kō mokaro, kurākōme mã toto. Tyyrypyrykō poko pyra mã toto ipunaka Ritonōpo omipona rokē toehtohkōme. Naeroro nohpo tō poko pyra mã toto, typye pyra roropa mã toto. Kaneru mūkuru omipona rokē mã toto imepỹ maro toehtohkōme onurumekara mã toto. Topekahse mã toto imehnō sero pōkō maro pyra toto ehtohme. Tokarose mã toto Ritonōpo a osemazuhme kaneru mūkuru a, enara.

⁵ Toipe mã toto ajohpe pyra. Zae rokē mã toto Ritonōpo a.

Ritonōpo nenyokhyhpyry oseruao

⁶ Morarame imepỹ Ritonōpo nenyokhyhpyry enease aytoryhtao kae kapu kuroko. Omi kurã ekarose nytoase sero nono pōkō netaryme. Jūme moro omi kurã onytyromara mana. Emero pata tamuru pōkō netaryme, emero ituakyry netaryme, emero tyotyoro omiry ae exiketō netaryme, emero pata esē poetory tō netaryme.

⁷ Ynara nase opore:

— Ritonōpo zuno ehtoko, kure rokē tyritoko roropa. “Kure mase imehxo,” kahtoko eya, sero pōkō apiakatohtoh toehse exiryke porehme. Naeroro oesekumurukō po oporohtoko Ritonōpo ēpataka, “Kure mase,” katohme eya. Kapu rihpōme ynororo, nono tōkehko rihpōme, tuna konōto roropa iporiry tōkehko emero rihpōme mana.

⁸ Mame mokyro apitorymã mykapo imepỹ Ritonōpo nenyokhyhpyry tooehse. Ynara nase ynororo:

— To! Tonahkase Papironia pōkō mana. Pata konōtome nexiase repe. Yrome nohpo sã imeimehnō poko exikety sã toehse. Eukuru tokamose eya emero ētohme. Tynamokyry ēpōko eya xine mana jehnahpyry, tymaro toto ehtohme. Mokyro sã Papironia pōkō toehse Ritonōpo a, nase.

⁹ Mame mokaro asakoro aehtoh mykapo imepỹ Ritonōpo nenyokhyhpyry tooehse. Ynara tykase ynororo:

– Onokyroimo xihpyry omipona awahtao xine, kurāme mokyro ekaroryhtao roropa oya xine mokyro esety meropōko matose operykō pokona. Operykō pokona pyra ahtao oemarykō mypary pokona esety meropōko matose.

¹⁰Yrome moro sā tyripose oya xine ahtao ozehno xine exīko Ritonōpo mana ipunaka. Onokyroimo poetory wānohnōko Ritonōpo mana emero, apotoimo htaka, axitunety htaka, tynenyohtyā kurā neneryme, kaneru mūkuru neneryme roropa.

¹¹Moro apoto erexītory, toto wānohtoh erexītory onuhkehpyra exīko mana jūme. Etuarimakehpyra mā toto, saereme, koko roropa, onokyroimo kure ekaronanomo, inyrihpyry kahpyry kure ekaronanō roropa, esety merohpōkō roropa typokona xine. Mokaro etuarimakehpyra mā toto, tykase ynororo.

¹²Naeroro oseanahtotoko Ritonōpo poetoryme awahtao xine, aomipona toehse oexirykōke. Jezu onenetupuhkehpyra roropa awahtao xine oseanahtotoko.

¹³Mame omi etase ropa kapu ae. Ynara nase:

– Ynara imeroko: “Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko erohketō toorikyrykohtao tākye exīko toh mana.”

– Aō, ajohpe pyra nase, nezukuase Ritonōpo Zuzenu. Oseremāko mā toto toerohkehxiō xine. Toerohtamitukō apoīko roropa mā toto, nase Ritonōpo Zuzenu.

Otyro epery apoiry sā nono pōkō apiakary mana

¹⁴Mame osenuhmase ropa. Akurū enease karimutumano. Moro akurū po kapu ae ayhtohpyry panō enease typorohse. Typarimāke nexiase uuru risē ke zupuhpyry poko. Otyro sahkatoh nexiase emahpo, taere exikety.

¹⁵Morarame imepỹ Ritonōpo nenyokyhpyry tutūtase Ritonōpo maro oturuhtoh tae. Opore ynara nase ynororo akurū po iporotyhpyry a:

– Atapemā ke isahkako otyro epery apoitohme oya, isahkatoh po toehse exiryke. Nono pōkō tahpirāse sā mā toto, tykase ynororo.

¹⁶Morarame tytapemā ke nono po tỹkyryry tysahkase eya, akurū po iporotyhpyry a. Otyro epery anymyry sā nono pōkō tanỹse eya.

¹⁷Mame imepỹ Ritonōpo nenyokyhpyry enease. Ritonōpo maro oturuhtoh tae nutūtase, kapu ao, tytapemake roropa taere exikety ke.

¹⁸Imepỹ Ritonōpo nenyokyhpyry tooehse ahno nekarory zahkatoh poe. Apoto eraseme kynexine. Opore tōturuse ynororo tytapemake exikety a. Ynara tykase ynororo:

– Atapemā ke uwa epery isahkako, uwa esary po, nono po, tahpirāse exiryke, tykase.

¹⁹Naeroro tytapemake exikety a uwa epery tysahkase. Moro epery tomase eya euhkatoh aka, zehno Ritonōpo ehtoh aka.

²⁰Mame axikaru euhkary sā moro epery touhkase euhkatoh ao, pata myhto. Munu tutūtase euhkatoh ae iporiry samo, 300 kirometuru mosa exiry. Zueme exiry toiro meturu zokonaka.

15

Etuarimatoh konōto otyhkatoh poko

¹Morarame imepỹ osenuruhkatoh konōto enease kapu ao, Ritonōpo nenyohotyā 7mākō enease 7me tyrohsemyimo maro, etuarimatoh konōto maro. Imehnō wānohtoh moro etyhpyrymano. Iirypyrymākō zehno Ritonōpo ehtoh etyhpyry moro.

² Mame osenuhmase ropa. Tuna konōto panō enease kutehi samo, otoxie kutehi ahtao kamirarame apoto maro. Onokyroimo poremākaŋonanō enease roropa. Onokyroimo nyrihpyry poremākaŋonanomo, 666 ke tosehke exikety poremākaŋonanōme roropa toh nexiase. Xikihme toh nexiase tuna konōto panō ehpio. Osekuroko toare exikety toto emahpo nexiase Ritonōpo nekarotyā eya xine. Etōko toh nexiase.

³ Eremiāko roropa toh nexiase Moeze, Ritonōpo poetory nymerohpyry ae. Kaneru mūkuru poko eremiāko roropa toh nexiase. Ynara nase toto:

“Papa Kapuaono, Ritonōpo imehxo mase.

Onyrytyā kure kuhse mana.

Orēpyra mase.

Pata tamuru esē mase. Zae mase.

Ajohpe pyra mase onyrytyā poko.

⁴ Onoky ouno pyra exikety nae nah?

Arypyra, ouno emero mā toto,

yna esēme oexiryke.

Imehxo oehtoh poko ekātōko mā toto emero porehme.

Omoro rokē kurāme nymyry mase.

Pata tamuru pōkō emero oehnōko mā toto,

‘Kure mase,’ katohme oya.

Kure rokē orīko mā toto.

Tosekumuru po porohnōko mā toto oēpataka,

kure oexiry eneryke tyya xine,

emero pata pōkō punero,”

tykase toto toremiarykōme.

⁵ Moromeīpo tyorō enease ropa kapu ao. Ritonōpo maro oturutoh enease, tapyi. Moro tao kamisa risē nexiase, Ritonōpo apō esaryme. Totapuruhmakase nexiase.

⁶ Mame Ritonōpo maro oturutoh tae tutūtase inenyohtyā 7mākomo. Imaro xine tyrohsemyimo etuarimatoh konōto etyhyrymā nexiase. Upo karimumā ke tōtupohtose toh nexiase, rino risē ke, iŋurikahpyry panō ke. Aozahparakōme uuru risē nexiase tymyhse.

⁷ Mame isene exikety toiro nexiase Ritonōpo ēpataka, asakoropane exikety. Eya kasanamā tokarose Ritonōpo nenyohyamo a 7mākomo a. Uuru risē tokarose eya xine, 7me. Pehme kasanamā nexiase, iiryryrymākō zehno Ritonōpo ehtoh ke. Orihpŷme exiketyme Ritonōpo mana jūme.

⁸ Mame orexīto ke typehkase Ritonōpo maro oturutoh nexiase, Ritonōpo imehxo ehtoh poe, ijamitunuru poe, enara. Moro taka omōsaromepyra imehnō toehse etuarimatoh konōto etyhyry exitāne, Ritonōpo nenyohyā 7mākō nenehtyā otyhkatāne.

16

Kasana pehme zehno Ritonōpo ehtoh ke

¹ Morarame omi konōto etase Ritonōpo maro oturutoh tao. Ynara nase tynenyohyamo a, 7mākomo a:

— Ytotoko. Kasana ao exikety ikuātatoko. Zehno jehtoh ikuātatoko nono pona, nase ynororo.

Kasana 1mano

² Naeroro Ritonōpo nenyokhyryry osemazuhme aexihpyry toytose. Tykyryry tukuāse eya nono pona, kasana aono. Muretano xihpyry toehse onokyroimo kahpyry esety ke tŷpokōke exiketō pokona, inyrihpyry xihpyry kure ekaronanō pokona roropa.

Kasana 2mano

³ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry akorõ a tykasanary tukuãse tuna konõto kuaka. Aorihtyã munuhpyry sã toehse tuna. Tunakuaõkõ kana tõkehko toorihse emero porehme.

Kasana 3mano

⁴ Morarame Ritonõpo nenyokyhpyry oseruao aehtopo a tykasanary tukuãse tuna tõ kuaka, tuna tõ enatyry kuaka roropa. Munume tanyhtanohpose moro.

⁵ Imepỹ Ritonõpo nenyokyhpyry omiry etase, tuna erase omiry etase. Ynara tykase ynororo:

– Zae rokẽ mase. Azahkuru pyra roropa mase ipunaka iirypyrymãkõ wãnopyry poko oya, kure oexiryke. Kure exikehpyra mase, moino ro mase roropa.

⁶ Ritonõpo poetory totapase eya xine. Urutõ kõ totapase roropa. Naeroro toto etapãko roropa mase. Zae ro tynyrihpyrykõ epehpyry apoïko mã toto, tykase.

⁷ Mame imepỹ omi etase tynekarory zahkatoh poe. Ynara nase:

– Kuesẽkõ Ritonõpo imehxo mase. Ajohpe pyra mase. Zae ro imehnõ apiakãko mase. Zae ro toto wãnohnõko mase, nase.

Kasana 4mano

⁸ Morarame Ritonõpo nenyokyhpyry asakoropane aehtopo a tykasanary tukuãse xixi pona. Ahno tyahkapose xixi a, piukah karyke itamurume.

⁹ Tyahse toto xixi ke piukah karyke. Mame Ritonõpo tykerekeremase eya xine, morohne wãnohtoh esẽme Ritonõpo exiryke. Yrome tyrypyrykõ onurumekara toh nexiase. “Kure mase, Ritonõpo,” kara toh nexiase roropa.

Kasana 5mano

¹⁰ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry omame aehtoh a tykasanary tukuãse onokyroimo apõ pona. Tyarumãkapose onokyroimo esao. Kui tykase toto morotõkomo, jetũ toehse toexirykõke.

¹¹ Mame Ritonõpo Kapuaõ tykerekeremase eya xine jetũ toexirykõke muretano hpe roropa toexirykõke. Yrome tyrypyrykõ onurumekara ro toh nexiase.

Kasana 6mano

¹² Mame Ritonõpo nenyokyhpyry omazũpona aehtopo a tykasanary tukuãse Eupyrati tunary pona. Moro tuna tãpaise emero porehme, tasarahse, tonore tuna esahpyry toehse. Osemame toehse, xixi tũtatoh wino pata tõ esã esemaryme ehtohme.

¹³ Mame joroko tõ enease oseruao. Pororu sã toh nexiase. Tutũtase toto zakareimo konõto mytae, onokyroimo xihpyry mytae ajohpe urutõ mytae, enara tutũtase toto.

¹⁴ Joroko tõ mokaro, joroko tamuru poetory, tyjमितunuru eneponanomo. Nono poro ytõko mã toto oseruaõkomo, tuisa tõ enehse, oximõme toto ehtohme etonatohme Ritonõpo Imehxo Exikety maro iirypyrymãkõ apiakatoh konõto toehse ahtao.

¹⁵ “Etatoko pahne,” ãko Jezu kyaa xine. “Jeraximara awahtao xine omato oepiry sã oehnõko ropa ase zuaro pyra awahtao xine. Tãkye exiõko matose tuaro awahtao xine, nyhpyra exikety sã awahtao xine, ãtakimahpyry sã awahtao xine. Morara awahtao xine tupokã sã ytoytõko matose, ehxiropyra roropa matose.”

¹⁶ Morarame nono põkõ tuisary tonehse joroko tomo a. Oximõme tonehse toto ona pona. Epereu omiry ae moro ona esety Amaketõme mana.

Kasana 7mano

¹⁷ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry a omazũmykaponato aehtoh a tykasanary tukuãse kakoxi tyryrykane pona. Aomiry opore exikety tõturuse Ritonõpo apõ poe imaro oturutoh tae. Ynara nase:

– Tõtyhkase mana. Nenahno! tykase.

¹⁸ Mame neneneh tykase, panaikato, konomeru, nono kywyh kywyh tykase, enara. Moino ro ahno ritopõpyry poe ro sero nono kywyh kywyh katopõpyry sã pyra kynexine. Jamihme sero nono kywyh kywyh tykase.

¹⁹ Pata konõto tohpahse roropa oserua. Imehnõ patary tõ tuhke tãtakuhmose emero pata tamuru punero sero nono po. Mame wenikehpyra Ritonõpo nexiase Papironia põkõ poko. Eukuru zetunuru êpoase sã eya xine tykasanary ae toto zehno Ritonõpo ehtoh enetupuhtoh moro eukuru nexiase.

²⁰ Ahmõta emero osenepyra toehse, ypy tõ roropa tonahse.

²¹ Konopoimo tooehse tytopuke tũpore topu konõto samo, omoxĩ roropa. Toiro topu 45 kiru samo. Kapu ae toepukase ahno pona. Mame Ritonõpo tykerekeremase ahno a moro konopoimo pokoino, popyra eya xine exiryke ipunaka.

17*Orutua kõ poko nohpo ehtopõpyry poko*

¹ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry toiro tooehse ya, 7mãkõ maro nexiase. Tykasanake kynexine ynororo. Ynara kynako ya:

– Ymaro eropa, musurehpã wãnopyry enekose. Mokyro musurehpã wãnopyry enepõko ase oya. Ritonõpo omipona pyra exiketõ enetupuhtoh mokyro. Pata konõto põkõ mokaro. Tuna tõ pũto typatarykõ tyrise eya xine.

² Sero põkõ tuisary tõ mokyro poko toehse toto musurehpã poko toehse, nohpo poko exiketõ samo. Etỹketõ sã ipoko toehse toto sero nono põkomo, eukuru onẽkehpyra exiketõ samo, nohpo poko exikehpyra exiketõ sã roropa.

³ Mame Ritonõpo Zuzenu a tapoise ywy. Inenyokyhpyry jaroase ahno esaka pyra. Moroto nohpo enease typorohse onokyroimo po. Tahpire mokyro nexiase. Ipihpyry tymerose esety xihpyry ke Ritonõpo eunohtoh ke. Tupuhpyke nexiase 7me. Tyretyke roropa nexiase 10me.

⁴ Tupõ tamuruse nohpo a nexiase tahpiremy. Emeporyme uuru risẽ nae nexiase, topu kurã roropa typyne exiketomo, kasuruimo roropa. Emahpo kasana nae nexiase uuru risemy. Moro kasana pehme nexiase iirypyry ke nuriame exikety ke roropa, typoko imeimehnõ ehtopõpyry ehehpyry ke.

⁵ Ipery poko esety tymerose nexiase. Moro esety onenetupuhpyra imehnõ mana. Ynara mana: “Papironia konõto. Imeimehnõ poko exiketõ ãme mana, emero porehme. Tyyrypyrykõ poko penetaketõ ãme roropa mana.”

⁶ Morarame mokyro eneryhtao ya, toetỹse exikety sã tãkye nexiase Ritonõpo poetory orihtopõpyry poko, toto etapatopõpyry poko tyya, enara. Jezu onurumekara toto exiryke totapase toto eya.

Mame mokyro eneryke ya osenuruhkase ipunaka.

⁷ – Oty katoht osenuruhkãko hma? tykase Ritonõpo nenyokyhpyry ya. – Ourũko ase mose nohpo poko. Onokyroimo poko roropa, nohpo puimane, tupuhpyke exikety 7me, tyretyke exikety 10me. Mokaro poko ourũko ase.

⁸ Mokyro onokyroimo isene kynexine aporo. Yrome toorihse ropa ynororo. Mame okynã pyra onuhnõko ropa mana amerehmã ae. Ytoytõko ropa mana. Imeĩpo tonahkasẽme exĩko mana. Yrome aytorykohtao ro sero nono poro osenuruhkãko enenanõ mana. Jezu poetory tõ kara osenuruhkãko mana. Esetykõ pyra mã Ritonõpo papẽ poko, typapẽ poko onymeropyra

Ritonõpo exiryke pake, sero nono riryhtao, orihpÿme exiketõ esetykõ maro. Osenuruhkãko mokaro mana onokyroimo eneryke tyya xine. Isene ehxïpo toorihse ropa ynororo. Yrome osenëko ropa mana.

⁹ – Tuarõ ehtoko. Enetupuhtoko. Mokyro zupuhpyry tõ 7mãkõ ypyme mã toto. Moro ypy tõ emory po mokyro nohpo typorohse mana. Moro ypy tõ 7mãkõ tuisame roropa mã toto.

¹⁰ Omame tuisa tonahse ropa mã toto. Toiro tuisame ro mana. Toiro oehpyra ro mana. Tooehse ahtao okyna hkopyra exïko mana.

¹¹ Mame mokyro onokyroimo, isene ehxïpo, isene pyra toehse ropa tuisame 8mãme exïko mana. Osemazuhme aporo 7mãme nexiase. Imeïpo mokyro tonahkasëme exïko mana.

¹² – Iretyry 10me, onenetyã tuisame roropa mã toto. Exipyra ro mã toh aporo. Yrome kowenu tuisaryme exïko mã toto axïtao rokene onokyroimo maro.

¹³ Mokaro 10mãkõ atae rokë mã toto onokyroimo pyno toexirykõ poko. Tyjमितunurukõ ekarory se rokë mã toto onokyroimo a, tuisame toexirykõ ekarory se eya roropa mã toto.

¹⁴ Kaneru mükuru maro tõsetaparykõ se mã toto. Yrome toto poremãkapõko kaneru mükuru mana, tynymenekatyã maro, tosëkõ onurumekara exiketõ maro. Kuesëkõme mana, imehnõ esã esëme imehxo mana. Sero põkõ tuisary tõ esëme roropa mana.

¹⁵ Mame ynara nase Ritonõpo nenyokyhpyry ya:

– Moro tuna onenehpyry pona typorohse nohpo kahpyry, moro tuna ahnome mana. Imoihme mã toto. Pata tamuru põkõ mokaro. Tyotyorõkõ omiry ae exiketõ mokaro.

¹⁶ Morarame iretyry 10mãkõ onenetyã onokyroimo kyryryme, mokaro mã nohpo zehno exïko, mokyro emero rokë poko aexihpyry zehno exïko mã toto. Mame imõkomory arõko mã toto emero porehme. Tupoke pyra inomõko mã toto. Ipũ õnõko mã toto. Mame jahkãko toh mana enahkatohme.

¹⁷ Ritonõpo poe ipenetatoh rïko mã toto. Ipoe atae mã toto. Tuisame toexirykõ ekarõko mã toto onokyroimo a tuisamehxo aehtohme, Ritonõpo omihpyry ae ro.

¹⁸ – Mame mokyro nohpo pata konõtome mana. Sero nono põkõ tuisary tõ emero tõmipona tyrise eya, tykase ynororo ya.

18

Papironia enatyry poko

¹ Morarame imepÿ Ritonõpo nenyokyhpyry yhtory enease, kapu ae. Tuisamehxo nexiase. Kure aexiry ezurume sã konõto nexiase roropa. Ipoe saereme toehse sero nono emero porehme.

² Opre ynara tykase ynororo:

– Papironia tonahse, moro pata konõto patãpome toehse. Seromaroro joroko tõ esaryme toehse mana, akuaryhpo tõ esaryme rokene, iirypyryme exiketõ esaryme, torõ tõ xihpyry esaryme, enara.

³ Ynara exiryke, Papironia põkõ nohpo sã mana, imeimehnõ poko exikety samo. Eukuru ekamory sã tõsekarose ynororo imehnõ maro ehtohme. Sero nono põkõ tuisary tõ ipoko toehse. Sero põkõ mõkomo poko erohketõ tytineruke toehse tymõkomoke roropa Papironia põkõ pokoino, nohpo poko exiketõ sã typenetatohkõ poko toehse toexirykõke.

⁴ Morarame imepÿ omiry etase kaino kapu ae. Ynara nase:

– Moro pata irumekatoko, ypoetory tomo. Irumekatoko ipunaka.

Mokyro anakorehmara ehtoko iirypyrykō poko,
awānohpyra xine Ritonōpo ehtoḥme.

⁵ Kaetoko sā iirypyry mana, ypy sā konōto.

Naeroro inyrihpyry xihpyry poko wenikehpyra Ritonōpo mana.

⁶ Oritopōpyrykō sā eya xine,
moro sā mokyro tyritoko emetakame.

Epehmatoko iirypyhpyry epehpyryme,
imotye roropa epehmatoko.

Ikasanary ipehkatoko jetunety ke.

Inekarohpyry oya xine jetunety,
moro motye ekarotoko ropa eya.

⁷ Ituarimapotoko, sam kamexipotoko eya.

Imynyhmapotoko, tuisame imehxo tōsekarose exiryke.

Emero kurā tapoise eya tykyryryme.

Nohpo sā mana, ynara kane samo:

“Taro ywy tarōkō esemy.

Pytŷpo sā pyra ase.

Emynyhmara jūme ase, sam kara ase roropa,” kane sā mana.

⁸ Morara exiryke mokyro wānohtoh oehnōko mana toiro ēmepory ae.

Tyrohsē oehnōko mana, etuarimatopo.

Emitapānōko roropa mana.

Tyahkasēme exīko mana,

tuānohsēme exīko,

orēpyra Ritonōpo exiryke,
nase ynōroro.

⁹ Morarame sero pōkō tuisary tō ipoko xine aehtyā xitāko mana. Imaro xine tākye aexityā pata zatyry eneryke tyya xine xitāko mā toto. Apoto erexītory eneryke tyya xine xitāko mā toto.

¹⁰ Amekeino rokē enēko mā toto, mokaro etuarimatoh zuno toexirykōke.

— Myhene! Myhene! āko mā toto. — Pata imehxo nexiase repe. Orēpyra Papironia pōkō nexiase repe. Yrome axī tonahse myhene, āko mā toto.

¹¹ Mōkomo ekamonanō roropa sero nono pōkō xitāko mana. Mokaro hnamōko mā toto, tymōkomorykō epekahnanō pyra toehse exiryke.

¹² Morohne onepekahpyra mā toto, uuru, parata, topu kurākomo, kasuruimo te, kamisa karimutumano te, kamisa kurā ezuezumano, kamisa typyne exikety te, kamisa tahpirē roropa, wewe kurano te, maafim risemy, wewe kurā risemy, metau risemy, kurimene risemy, topuimo risemy, (maamore risemy).

¹³ Kanera tōkehko onepekahpyra mā toto, tonahsē emepory tōkehko, typoxine zahsemy azawaimo, ixtaratu panono, ixtaratu, eukuru, oriu, pou risemy te, tiriiku puhturu roropa; pui tōkehko, kaneru tomo te, kawaru tomo, kahu tōkehko, namoto tō roropa. Morohne nae toh nexiase tokamosēme repe. Yrome epekahnanō pyra toehse.

¹⁴ Ynara āko mōkomo ekamonanō eya repe:

— Openetatopōpyry tō tonahse, omōkomory te, otinerū te, orēpyra oeh-topōpyry roropa, emero tonahse mā jūme. Morohne onenepyra ropa mase jūme, āko mā toto.

¹⁵ Mōkomo ekamonanō tytineruke toehse tymōkomory ekamory poko moro pata po. Moino osenuhmāko mā toto, mokaro etuarimatoh kurūke, imaro xine toetuarimary se pyra toexirykōke. Xitāko mā toto, mokaro hnamōko.

16 – Myhene! Pata imehxo nexiase, myhene! Tupoke kurā ke moro pōkō nexiase ezuezumā ke, tahpirē ke roropa. Uuru risā ke roropa tynamuruke nexiase toto topu kurā ke roropa typyne exiketō ke, kasuruimo ke roropa.

17 Axī tymōkomoke pyra toh toehse. Tonahse emero porehme.

Wapu esē tō mā, imaro xine ytoketō roropa te, wapu poko erohketō roropa imehnō erohketō roropa tuna konōto po amekeino tōsenuhmase toto.

18 Pata zatyry eneryke tyya xine, orexīto eneryke roropa tyya xine, yronomyryme tyxitase toto. Ynara tykase toto:

– Pata kurāme nexiase. Ipanō pyra mana, tykase toto.

19 Nono tyrise eya xine tuhpokoxi xine, tyxitarykōke, pata hnamoryke tyya xine.

– Myhene! Pata imehxo nexiase repe! Moro pata po wapu konōto tō, emero tuna konōto poro ytoketō tytineruke toehse, tymōkomoke toehse roropa, moro pata pōkō tymōkomoke itamurume exiryke. Yrome axī tonahse emero porehme.

20 Atākyematoko kapuaōkomo, mokaro enatyry poko. Atākyematoko Ritonōpo poetory tomo, inymenekatyā roropa imehnō amorepananōme. Ritonōpo poe urutō kō roropa atākyematoko. Mokaro tuānohse eya oryhmamatamitukōme.

21 Mame Ritonōpo nenyokyhpyry a topu konōto tanỹse, jamihme exikety a. Moro topu zumo exiry saipe konōto sā kynexine. Mame tuna konōto kuaka moro topu tomase eya. Ynara nase:

– Topu tomase ahtao nakuaka axī nerỹko mana. Moro saaro axī Papironia pōkō enahnōko mana typatarykō maro. Jūme osenepyra ropa exīko mā toto.

22 Rue tōkehko onetara exīko morotōkō mana. Eremiaketō roropa onetara mā toto. Erohketō pyra exīko roropa mana. Tiriiku apotoh osetara exīko roropa mā moroto jūme.

23 Nāparina saerehkara exīko mana. Niotaketō omiry pytaketō omiry roropa osetara moroto exīko mana. Mōkomo ekamonanō imehnō motye orēpyra toh nexiase repe. Pyaxime toehtohkōke imehnō tonekunohse eya xine, emero pata tō pōkō, nase.

24 Papironia pōkō tuānohse kynexine urutō kō totapase eya xine exiryke, Ritonōpo poetory totapase roropa eya xine, imehnō totapase roropa sero nono pōkō eya xine, enara.

19

1 Moromeīpo tuhkākō omiry panō etase ropa, opore exikety kapu ao. Ynara nase:

– Kure Ritonōpo mana, kypynanohnekōme mana, tuisame kuhse mana, orēpyra roropa mana.

2 Zae mana, kure roropa mana imehnō apiakary poko. Mokyro nohpo iirypyryme exikety tuānohse eya iirypyryme sero pōkō tyrise exiryke eya, toto poko toehse exiryke. Mokaro tuānohse Ritonōpo a typoetory totapase eya xine exiryke, nase mokyro.

3 Mame opore ynara tykase ropa toto:

– Kure mase, Ritonōpo! Moro pata imehxo aexihpyry zahkehpyra mana. Erexitory onuhkehpyra roropa mana jūme, tykase toto.

4 Mame tamuximākō 24mākō tosekumurukō po typorohse toto. Morararo onokyroimo asakoropane exiketō tosekumurukō po typorohse toto.

– Kure mase, katohme Ritonōpo a. Tapō po Ritonōpo nexiase.

– Aō, tykase toto. – Kure mase, Ritonōpo, tykase toto.

Kaneru mūkuru otuhtoh konōto pytatohme

5 Morarame Ritonōpo apō poe omi etase ropa. Ynara nase:

– “Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko Kuesēkomo a, ipoetoryme awahtao xine, emero porehme, tuisa tomo, tuisame pyra exiketō roropa. “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo zuno exiketomo, tykase.

⁶ Morarame tuhkākō omiry panō etase ropa, sōkane panō roropa, konomeru samo. Ynara nase:

– Kure mase, Ritonōpo. Yna esēme mase emero porehme. Tuisa Imehxo Exikety mase.

⁷ Satākyematone. Soseahmatone roropa, “Kure mase,” sykatone eya ime kuhse aexiryke. Ynara exiryke, kaneru mūkuru pytatoh toehse mana. Mame nohpo oryxime exikety tyse exikety oepyry eraximāko mana. Mokyro sã sytatose ekurākāko Kuesēkō oepyry ropa eraximatohme.

⁸ Tupō kurā amurūko nohpo mana, upo karimutume kuhse exikety. Mokyro sã Ritonōpo poe ipoetory tō kure exīko mana, nase ynororo. (Toto zupōme sã kure toto ehtoh mana.)

⁹ Mame ynara nase Ritonōpo nenyokyhpyry ya:

– Ynara imeroko, tākye exīko mã toto eahmatyamo otuhtoh konōto pona, kaneru mūkuru pytatoh pona, tykase ynororo.

Mame ynara tykase ropa:

– Jomihpyry moro zae mana Ritonōpo poe, tykase.

¹⁰ Mame imyhtokoxi typorohse ywy, “Kure mase,” katohme eya repe. Yrome ynara nase ya:

– Arypyra. Asã ywy Ritonōpo namotome rokene. Imehnō Ritonōpo poe tory sã roropa ase. Jezu nekarohpyry zae ehtoh enetupuhnanōme matose. Ritonōpo rokē ēpataka oporohtoko, “Kure mase,” katohme eya.

Jezu nekarohpyry zae ehtoh enetuputyryke tyya xine pape tymerose urutō komo a Ritonōpo poe.

Kawaru po ytokety, karimutumã po

¹¹ Mame kapu etapuruhmakary enease. Moroto kawaru karimutumã nexiase. Mokyro kawaru po ytokety esety Kure Exikety. Ajohpākarameroropa esety akorony, zae imehnō apiakaryke eya. Imehnō poremākapōko roropa mana.

¹² Enuru zemime sã nexiase, apoto samo. Zupuhpyry po parimã tuhke nexiase, uuru risemy. Esety tymerose ipoko. Yrome ynoro rokē moro esety waro kynexine.

¹³ Zupō munuhpe nexiase porehme. Tosehpase roropa ynororo Ritonōpo omiryne.

¹⁴ Mokyro mykapo tuhkākō toytose, kapuaōkomo, soutatu tomo. Kawaru po toytose toto, karimutumã po. Tupoke kurā ke toh nexiase, ikurikasenã sã roropa.

¹⁵ Mame ratoimo taere exikety tutūtase sã mokyro mytae. Moro ke pata pōkō poremākapōko mana. Tyjemitunuru ke tōmipona toto ripōko mana. Kurimene jemitunuru sã orēpyra tōmipona emero tyrīko mana. Mame axikaru euhkapory sã axikaru eukuru riryhtao euhkatoh ao, moro sã tōmipona pyra exiketō wānohnōko mã Ritonōpo, zehno toehse toexiryke.

¹⁶ Zupō poko roropa esety tymerose jaxiry poko roropa: “Tuisa tō tuisary, Esēkō esemy,” tymerose roropa nexiase.

¹⁷ Morarame xixi ao Ritonōpo nenyokyhpyry enease xikihme. Ynara nase opore kurumu tō netaryme:

– Osehtoko xiaro oximōme ōtuhtohkō konōto pona, Ritonōpo nekarohpyry pona.

¹⁸ Osehtoko xiaro tuisa tō pū ōse, pirikateru tō maro, soutatu tō roropa, kawaru tōkehko, epo ytoketō maro. Emero ahno pū ōnōko matose tosēke

exiketomo, typoetoke exiketomo, imehxo exiketomo, ime pyra exiketō roropa, enara.

¹⁹ Morarame onokyroimo enease sero pōkō tuisary tō maro typoetory tō soutatu tō maro. Tōximōse toh nexiase etonatohme kawaru po ytokety maro ipoetory tō maro, enara.

²⁰ Morarame onokyroimo tapoise, urutō ajohpe exikety maro. Mokyro nexiase tyjमितunuru enetaonohnōko onokyroimo ēpataka. Morohne tyjमितunuru enepotopōpyry ke tyya imehnō tonekunohse eya. Onokyroimo esety ke tymerose exiketō tonekunohse eya, “Kure mase,” kananō roropa onokyroimo a. Mame mokyro onokyroimo tomase, urutō ajohpe exikety maro apotoimo htaka. Orihpyme tomase toto apotoimo htaka. Ikuhpo sā konōto apotoimo mana, zemime roropa mana topu zahkasē samo.

²¹ Ipoetorykō tuose roropa tyratō ke tȳtao tyratokemy a, kawaru po ytokety a. Mame mokaro aorihtyā pū tōse kurumu tomo a. Tuesapare toehse toto.

20

1.000me jeimamyry

¹ Mame Ritonōpo nenyokyhpyry enease ayhtoryhtao kapu ae. Eutary konōto etapuruhmakatoh nae nexiase emahpo soroto panono. Ketī konōto roropa emahpo nexiase.

² Zakareimo panō tapoise eya. Okoimo pakato ro nexiase. Mokyro ro joroko tamuru nexiase. Satanaxi esety akorō roropa. Mokyro tymyhse eya tehme rokē aehtohme, miume jeimātoh ponāmero.

³ Mame Ritonōpo nenyokyhpyry a mokyro tomase moro eutary konōto aka. Mame moro eutary konōto tapuruse eya. Tapuhse roropa eya tūtara aehtohme, sero pata tō pōkō onenekunohpyra ropa aehtohme. 1.000me jeimamyry taropose ahtao rokē mokyro tūtanohpōko ropa Ritonōpo mana axītao rokene.

⁴ Morarame tuisa tō apō enease, epo typorohse exiketō roropa. Imehnō apiakananōme toehse toto Ritonōpo poe. Morarame Jezu poetory ekepyry tō zuzenu enease. Zehnotokō netapatyā nexiase Ritonōpo omiry poko imehnō amoreparyke eya xine, Jezu nekarohpyry ekaroryke roropa eya xine. Tosekumuru po porohpyra exiketō mokaro onokyroimo ēpataka. Inyrihpyry ēpataka roropa porohpyra toh nexiase. “Kure mase,” kahnō roropa mokaro onokyroimo a. Onokyroimo esety onymeropopyra roropa toh nexiase typerykō pokona, tomarykō pokona roropa, enara. Naeroro tōsemāse ropa toto; tuisame toehse roropa toto Kyrixtu maro, nono pōkō esēme, miume jeimātoh pona.

⁵ Ĕsemātoh ropa moro osemazupu po. (Imehnō aorihtyā mā Ĕsemāpyra aporo. Miume jeimamyry taropose ahtao rokē Ĕsemānōko ropa mā toto.)

⁶ Yrome tākye exīko mā mokaro Ĕsemamyryhtao moro Ĕsemātoh osemazupu po. Mokaro mā orihpyra ropa exīko. Omōpyra roropa mā toto apotoimo htaka. Ritonōpo maro oturuketōme mā toto Ritonōpo a Kyrixtu a roropa. Imaro tuisame exīko mā toto miume jeimātoh pona.

Joroko tamuru poremākatopōpyry poko

⁷ Moromeīpo miume jeimamyry taropose ahtao joroko tamuru tūtanohpōko ropa Ritonōpo mana āpuruhpyry tae,

⁸ sero nono pona ayaytotohme ropa. Pata tō pōkō enekunohnōko mana sero nono po emero, Koke pōkomo, Makoke pōkō roropa. Mame toto anonohpōko joroko tamuru mana toto etonatohme. Tuhke toto exiry isawā samo tuna konōto ehpio.

⁹ Atahpahnōko roropa mā toto nono poro. Ritonōpo poetory esary zomye exīko mā toto. Moro pata nupunato Ritonōpo a. Mame kapu ae apoto emapōko Ritonōpo mana joroko tamuru poetory enahkatohme.

¹⁰ Morarame joroko tamuru mokaro enekunohne emāko mana apotoimo htaka, zemime exikety htaka. Moro htaka onokyroimo tomase osemazuhme, urutō ajohpe exikety maro. Etuarimāko mā toto moro htao saereme, koko. Jumāme zetūkehpyra mana.

Apiakatoh etyhpary

¹¹ Morarame tuisa apō konōto enease, karimutumano. Tapō po typorohse exikety enease roropa. Ewinoino sero nono toepase samo, kapu roropa toepase samo, osenepyra toehse.

¹² Morarame aorihtyā enease xikihme tuisa apō ēpataka tuisamehxo exiketomo, tuisamākō kara, enara. Pape tō typiapose. Imepỹ pape roropa typiapose, jūme Ritonōpo maro exiketō papeny. Aorihtyā tapiakase eya, toto nyrihpyry enexīpo emero porehme, tymerose exiryke pape pokona.

¹³ Morarame tuna konōto kuae aorihtyā tutūtase ropa. Nono ae roropa aorihtyā esae tutūtase ropa aorihtyamo. Tapiakase toto emero porehme toto nyrihpyry kure exiry enetupuhxīpo.

¹⁴ Morarame orihtoh tomase aorihtyā esary maro apotoimo htaka. Ikuhpo sā konōto apotoimo mana. Moro apotoimo orihtoh akorōme mā moro.

¹⁵ Morarame mokaro esetykō pyra ahtao jūme Ritonōpo maro exiketō papē pokona mokaro emāko mā apotoimo htaka. Ikuhpo sā konōto apotoimo mana, enara.

21

Kapu tyrisenano nono roropa

¹ Morarame kapu enease tyrisenano. Nono roropa tyrisenā enease. Pakatōkō kapu nono maro osenepyra toehse. Tuna konōto pyra nexiase roropa.

² Mame Ritonōpo Patary Kurā enease, Jerusarē tyrisenano. Ayhtory enease kapu ae Ritonōpo poe. Tōtyhkase nexiase tosē eraximāko. Niotakety sā nexiase. Niotakety upo kurā amurūko tynio oepyy eraximatohme.

³ Mame omi etase opore exikety, Ritonōpo apō poe:

– Seromaroro Ritonōpo esary nono pōkō maro mana. Toto maro osesarīko mana. Toto esēme exīko mana.

⁴ Toto xity korokāko mana toto enuru ae. Orihpyra ropa exīko mā toto, emynyhmara roropa. Xitakehnōko toh mana, sam kara exīko pakatōkō tonahse exiryke, tykase.

⁵ Mame ynara nase tapō po typorohse exikety:

– Seromaroro emero tyrīko ase tyrisenāme, tykase.

Ynara nase roropa ya:

– Moro imeroko, ajohpe pyra exiryke, zae rokē mana, tykase.

⁶ Mame ynara tykase ropa ynororo:

– Tōtyhkase mana. Ywy ase osemazuhme aexihpyry. Etyhpyrymā roropa ase. Tuna se awahtao xine ekarōko ase oya xine, ōkurukōme. Soesoekane kuae anỹnōko ase ōkurukōme orihpỹme oehtohkōme. Topehke pyra roropa mana.

⁷ Mame yzehno exikety poremākaporyhtao oya xine, ynekarohpyry apoīko matose. Oesēkōme exīko ase Ritonōpome jexiryke. Ypoenōme exīko matose roropa.

⁸ Yrome jomipona pyra exiketō, imehnō zuno exiketō roropa, imehnō ewokananomo te, imeimehnō poko exiketō kahpyry roropa, imehnō etapananomo te, tyrypyry poko exiketomo te, joroko tō poko exiketomo te,

pyaxi poko exiketō roropa, Ritonōpo myakāmananomo imepŷ ke te, ajohpe exiketō roropa, mokaro esaryme apotoimo exīko mana. Zemime mana topu zahkatoḥ samo. Ikuḥpo sã konōto roropa mana. Moro orihtoḥ akorōme mana, nase ya.

Jerusarē tyrisenano

⁹ Mame Ritonōpo nenyokyhpyry 7mã toiro tooehse ya tykasanake aexihpyry nexiase tyrohsemyimo maro, etuarimatoḥ konōto maro. Ynara nase ya: – Ymaro eropa. Niotakety senetase, kaneru mūkuru pyty, nase ya.

¹⁰ Mame yporemākase ropa Ritonōpo Zuzenu. Mame jaroase Ritonōpo nenyokyhpyry ypy emory pona kaetokō pona. Mame Jerusarē enease, pata kurano ayhtory kapu ae Ritonōpo poe.

¹¹ Saereme nexiase, Ritonōpo ezuru ke. Zemime sã nexiase osene tuhkā samo, topu kurã tpyne exikety jasape samo, kyrixtau akusasame exikety samo.

¹² Apuru konōto nae nexiase, kaetoko roropa. Omōtoḥ 12me nexiase, 12me omōtoḥ eraximananō roropa nexiase, Ritonōpo nenyohyamo. Moro omōtoḥ 12mākō pokona Izyraeu mūkuru tō esetykō tymerose 12mākomo.

¹³ Oseruao omōtoḥ nexiase xixi tūtatoḥ wino, oseruao roropa xixi omōtoḥ wino. Oseruao omōtoḥ roropa nexiase inikahpoe, oseruao roropa ikurenae.

¹⁴ Moro pata apuru tyrise topu konōto po. 12me topu nexiase. Moro topu pokona tymerose kaneru mūkuru nymenekatyã esetykomo, 12mākomo.

¹⁵ Mame Ritonōpo nenyokyhpyry, ymaro oturukety, nae nexiase mosa ehtoḥ kuhtopo, zumo pata ehtoḥ kuhtoḥme, omōtopo, apuru, enara ikuhtoḥme.

¹⁶ Moro pata tahrameḥme mana, zumo exiry mosa exiry sã mana. Mame pata tukuhse Ritonōpo nenyokyhpyry a tykyryry ke, ikuhtoḥ ke, pata mosa exiry 2.400 kirometurume nexiase, zumo exiry morararo, kaetoko exiry morararo 2.400 kirometurume nexiase.

¹⁷ Mame pata apuru tukuhse Ritonōpo nenyokyhpyry a. Kaetoko exiry 65 meturume nexiase. Tykyryry ke tukuhse, ahno kyryry sã nexiase.

¹⁸ Moro apuru tyrise topu kurã ke. Jasape ke pata tyrise uuru kurã ke. Kutehi sã nexiase akusasame.

¹⁹ Pata apuru apō emepory nexiase topu kurākomo tpyne exiketomo. Moro pata apuru apō nymyry topu kurã nexiase jasape. Epo tyoro topu kurã sapira nexiase. Jeuraono akata nexiase. Asakoropane aehtoḥ ropa ezemerauta nexiase.

²⁰ Omame aehtoḥ roropa saratonika nexiase. 6me aehtoḥ roropa sara-tio nexiase. 7me aehtoḥ roropa kyrisorito nexiase. 8me aehtoḥ roropa peri-ro nexiase. 9me aehtoḥ roropa topazio nexiase. 10me aehtoḥ roropa kyrisoparazo nexiase, 11me aehtoḥ roropa jašitu nexiase, 12me aehtoḥ roropa ametixta nexiase.

²¹ Omōtoḥ apuru 12mākō perora nexiase. Toiro omōtoḥ apuru toiro perora nexiase. Moro pata esemary uuru kurã risē nexiase. Akusasame nexiase kutehi samo.

²² Ritonōpo maro oturutōḥ pyra moro pata po nexiase Kuesēkō Ritonōpo moroto exiryke. Ime kuhse exikety ynoro-ro, kaneru mūkuru sã exikety imaro roropa mana.

²³ Xixi se pyra moro pata po, nuno se pyra roropa, saereme exiryke, Ritonōpo a tyeipose exiryke, ezurume sã kaneru mūkuru exiryke roropa.

²⁴ Morara exiryke saeremae ytoytōko moroto sero pōkō mana. Seru pōkō tuisary tytinerūkō arōko mã toto morotona. Tymōkomorykō kurã roropa tynekarorykōme morotona arōko mã toto.

²⁵ Pata omōtoḥ anapurupyra mā toto saereme aḥtao. Omōtoḥ anapurupyra mā toto jūme kohmāpyra exiryke moroto.

²⁶ Mame emero nono pōkō tykyryrykō kurā tynekarorykōme morotona arōko mā toto. Tytinerūkō roropa moro pata pona arōko mā toto.

²⁷ Yrome mā nuriame exiketō omōpyra ipunaka moro pata pona. Iirypyryme exiketō roropa, ajohpe exiketō roropa omōpyra mā toto moro pata pona. Mokaro rokē, tosetykō tymerose exiketō kaneru mūkuru papē pokona jūme Ritonōpo maro exiketō esetykō maro, mokaro rokē omōnōko mā toto moro pata pona.

22

Wāto ehtoḥ enepotopōpyry Jezu a

¹ Morarame Ritonōpo nenyokyhpyry iporiry panō enepoase ya, orihpyra ehtopo, zemizemikane, akusasame exikety. Moro tuna Ritonōpo apō poe tūtāko mana kaneru mūkuru apō poe.

² Pata esemary konōto rānakuroko ytōko moro tuna mana. Tuna ehpio asakoro ro orihpyme ehtoḥ epery zoko nexiase. Emero nuno pune eperytāko mā kehko. 12me eperytāko mana toiro jeimamyry aroporyḥtao. Zary roropa tuhke pata pōkō kurākatohme mana.

³ Pohno pyra mā moro pata po, Ritonōpo zamaro pyra exiketō pyra mana. Ritonōpo apō moroto mana. Kaneru mūkuru apō roropa mā moro pata po. Mame:

– Kure mase, āko eya ipoetory tō mana.

⁴ Ēmyty enēko mā toto. Toto pery poko Ritonōpo esety tymerose mā roropa.

⁵ Kohmāpyra ropa mā moroto. Nāparina se pyra mā toto, xixi se pyra roropa mā toto Kuesēkō Ritonōpo a tyeipose exiryke. Mame tuisame exīko mā toto, jūme.

Jezu oepyyry ropa poko

⁶ Morarame ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry ya:

– Moro omi zae mana. Ajohpe pyra mana. Kuesēkō Ritonōpo Tuzenu ekaroneme mana urutō komo a. Tynenyokyhpyry tonehpose typoetory tō amorepatohme. Okynā pyra morohne onenetyā exīko mā rahkene, tykase ynororo ya.

⁷ – Etatoko pahne, āko Jezu. Okynā pyra oya xine oehnōko ropa ase. Tākye exīko matose ynymeropohpyry omipona awaḥtao xine. Moro pape ynymeropohpyryme mana, āko mana kyya xine.

⁸ Ywy ase João, morohne etahpono, enehpono, enara. Morarame morohne totakehse ya aḥtao tonekehse roropa ya aḥtao, nono pona yporotyase jeseikumuru po Ritonōpo nenyokyhpyry myhtokoxi, “Kure mase,” katohme eya repe, morohne eya tonepose ya exiryke.

⁹ Yrome ynara nase ya:

– Arypyra! Jeahmara exiko! Ywy roropa Ritonōpo poetoryme ase, asamo. Imehnō Jezu poetory tō urutō kō sã roropa ase. Emero sero pape omipona exiketō sã roropa ase. Ritonōpo rokē eahmako, tykase ynororo ya.

¹⁰ Mame ynara tykase ropa ya:

– Ritonōpo poe onymerohpyryme mana, sero pape. Okynā pyra morohne exīko mā emero porehme. Naeroro moro ononēpyra exiko.

¹¹ Ah tyrypyrykō poko exiketō morara rokē nexī toto. Ah nuriame exiketō nuriame rokē nexī toto. Yrome ah zae ehtoḥ se exiketō zae rokē nexī toto. Ah kurākō kure rokē nexī toto, nase ya Ritonōpo nenyokyhpyry.

¹² — Etatoko pahne! āko Jezu. — Okynā pyra ase oehnōko ropa. Oepehpyrykō enehnōko ase ymaro onyrihpyrykō epehpyryme. Popŷ rihpōkō popŷ apoīko mā toto. Yrome kurā rihpōkō kurā rokē apoīko mā toto. Ŷme jomipona aexityā itamurumehxo epehpyry apoīko mā toto.

¹³ Osemazuhme exine senohne exipyra ahtao ro. Sero tonahse ahtao nae ro ase.

¹⁴ Tākye matose tupoke ikurikasenā panō ke oexirykōke. Oorypyrykō tukurikase ahtao, jūme Ritonōpo maro ehtoh epery enahpōko oya xine Ritonōpo mana. Aarotorŷko roropa mana omōtoah ae typataka.

¹⁵ Yrome, tyrypyrykō pokō exiketō omōpyra mana, joroko pokō exiketomo, pyaxime exiketomo, imeimehnō pokō xihpyry exiketomo, imehnō etapananomo, imehnō wonanomo, imehnō orihmaponanomo, ahno nyrihpyry ke Ritonōpo myakāmananomo, ajohpe se exiketomo, ajohpe exiketō roropa. Mokarohne omōpyra mā toto moro pona.

¹⁶ — Ywy ase Jezu. Yneryokyhpyry aropoase morohne ekarotohme oya xine tōximōse ypoetory tō ahtao. Tuisa Tawi paryme ase. Maparukawa enery sā oya xine ěmehsasaka ahtao, moro sā jeneryhtao oya xine ěmehnōko sā matose, tyrisenā sā exīko matose.

¹⁷ Kurā Zuzenu ynara āko niotakety maro:

— Osehtoko! āko toto.

Morarara kary etaryhtao oya xine, morararo:

— Osehtoko! kahtoko.

Osehtoko tuna se exiketomo. Topkehke pyra ynekarory apoitoko, ōkurukōme samo jūme Ritonōpo maro oehtohkōme, emero rokene.

Etyhpyry

¹⁸ Ywy ase João. Ynara kary se ase oya xine, jomihpyry etananomo a, Ritonōpo poe ynmerohpyry sekeremananomo a roropa. Tomeseke ehtoko ynmerohpyry onymotyĕkara ehtoko. Jomihpyry motyĕkaryhtao oya xine awānohtorŷko roropa mā Ritonōpo tyrohsē ke. Ynmerohpyry tyrohsē pokō, morohne ke awānohtorŷko mana.

¹⁹ Morararo Ritonōpo nekarohpyry myakāmaryhtao oya xine āpiakatorŷko mā Ritonōpo typoetory tō maro pyra oehtohkōme. Morara ahtao jūme Ritonōpo maro ehtoh epery onenahpyra ekurehnōko matose. Omōpyra roropa matose pata kurā pona. Morohne tymerose ya sero pape pokō.

²⁰ Ynara āko mā morohne pokō otuarōtanohnekomo:

— Okynā pyra oehnōko ropa ase, āko.

Ah noehno ropa. Osehko ropa Tamuxi Jezu, yna esēme oexiryke.

²¹ “Opoetory tō pyno exiko Pāpa, emero porehme,” āko ase Kuesĕkō Jezu a opoko xine. Enara.